SYLVA ALLEGORIARVM TOTIVS SACRÆ Scripturæ.

MYSTICOS EIVS SENSVS, ET MAGNA ETIAM EX parte literales complectens, syncerae Theologiæ candidatis perutilis, ac necessaria.

Autore F. HIERONYMO LAVRETO *Ceruariensi, Monacho Benedictino in Cœnobio Montisserrati, & Abbate Monasterij S. Fœlicis Guixolensis.*

Cui iam recens adiecimus materiarum & dictionum secundum allegorias Scripturæ enodatarum, Indicem locupletissimum.

PARISIIS,
Apud Michaëlem Sonnium, via Iacobæa, sub scuto Basiliensi.
M. D. LXXXIIII.
CVM PRIVILEGIO REGIS.

F. HIERONYMI LAVRETI PRÆFATIO IN SYLVAM ALLEGORIARVM.

VENA tam diuite exuberans est diuina sapientia, quam nobis in sacris Scripturis Spiritussanctus impertiri dignatus est, Studiose Lector: vt præter immensam abyssum mysticorum sensuum, vbi amplissimus datur spatiandi locus, ipse literalis eius sensus hactenus clarissimorum virorum exercuerit ingenia: qui non mediocrem in eo explicando operam adhibuerunt: & nunc recentiores in eodem non infœliciter laborant. Manet tamen scriptura semper inexhausta: vt multa etiã posteris elaboranda & eruenda reliquantur: de qua sic ait Augustinus: Sacra scriptura sic loquitur, vt altitudine superbos irrideat, profunditate attentos terreat, veritate magnos pascat, affabilitate paruulos nutriat. Quia enim diuinitus inspirata est tanto sublimius etiam præclara hominum ingenia superat, quanto ipsi præclari homines Deo inferiores sunt. Vnde fit, vt noui, subinde prodeant libri, in quibus etsi aliqua iam dicta repetantur, complura tamen superadduntur, quæ eorum lectionem non inutilem reddant. Verùm adeò in immensum res excreuit, & indies augetur, vt nec anni Mathusalem sufficerent ad eos legendos libros, qui de Scripturis sacris tractant: quanto minus tam breuis & imbecillis ætas, ac in rebus huius seculi plurimum occupata? Ad hæc, vexantur ingenia, quum non primũ optimis quibusque autoribus occurrãt, sed quos fortè fortuna ad manus venire contigerit, amplectantur. Quamobrem censuerim non citra delectum & peritiorum iudicium libros sacras Scripturas exponẽtes omnibus esse legendos, quum in aliquibus eueniat bonas horas malè collocare: nec cuiuis hominum contingat adire Corinthum. Multorum enim est scribere: at paucorum id, quod conferat, assequi. Rarissimus autem est, qui omne tulerit punctum, miscens vtilè dulci. Itaque cùm viderem multitudine librorũ complura ingenia penè obrui, ac cum ingenti labore ad intelligentiæ culmen euadere: maximè autem Concionatorum, quibus docendi populi munus incumbit, qui cùm vastum pelagus sermonum euoluant, plurimum defatigati, vix inueniunt quòd eorum satisfaciat palato, visum est operæpretium fore, si quis è sacris & præcipuis autoribus ea colligeret, quæ ad ipsius scripturæ intelligentiam, tum literalem, tum mysticam valerent: nec opus esset lectori complures euoluere libros, sed haberet de quacunque dictione, quod opus esset, & autores citatos, vbi eadem fusius videre posset, si liberet. Itaque volui ipse tentare: cœpique iam circiter triginta sunt anni legendis autoribus nonnulla colligere: cumque iam annum laborassem: prodiit opus Sanctis Pagnini, cui titulus, Isagoge ad mysticos sensus sacræ scripturæ: Quod opus quum aliquantisper euoluissem, imposui silentium meo labori, putans iam expletum esse, quod ipse moliebar, ne videlicet actum agerem. Verùm quum diligentius ac cominus opus illud contemplarer, & considerarẽ, ipsumque cum idea, quę in animo meo erat, conferrem, conspexi, multum mihi superesse loci ad scribendum. Nam ille fœcundiora selegit vocabula, cæteris prætermissis: mihi in animo erat omnia complecti vocabula, in quibus aliquid allegoriæ inueniri posset apud aliquem autorem alicuius notæ, qui ad manus meas venisset. Ille in citandis autoribus nimius est, quum totam paginam impleat, afferens verba vel Gregorij, vel Origenis, vel alterius: qua ratione volumen in immensum extenditur. Nos autem autores in margine citamus, ne nimirum cresceret volumen, putantes sufficere occupatis quidem, id, quod breuiter ac per modum indicis aut argumenti ex doctoribus afferimus: ociosis verò ac curiosioribus vacabit ipsa loca citata discutere, ac rem plenius indagare.

Aug. 5. de Gene. ad literam.

Demũ ille sola mystica tractat: apud nos inueniuntur plurima, ad literalem sensum facientia, & pharses ac vocabulorum variæ acceptiones explicatæ: adeò vt valeat vnusquisque hunc librum commentarij vice habere posse, eumque non solum indicem sacræ scripturæ, verum etiam præcipuorum doctorum. Neque enim omnes euoluere licuit, tum quia non suppetebat facultas eos habendi, tum quia religionis obedientiæ subiecto, non vacabat tantum temporis huic operi impendere, quantum opus erat: nec licuit adiutores habere, qui hîc maximè necessarij erant, sed totus penè labor mihi exhauriendus fuit: quo onere toties adeò premebar, vt me sæpe cœpti pœniteret, ac in desperationem labor adduceret. Sed fauit Deus, qui ne succumberem, sustinuit, ac cordibus Reueren. P. Bartholomæi Garriga Abbatis Montisserrati ac reliquorum monachorum inspirauit, vt auxilium præstarent, quo liber me viuente, in publicam prodiret vtilitatem. Certò enim penè sciebam, si fata præoccupassent, librum tineis, & blattis, ac pharmacopolis relinquendum. Quæ res etiam in causa est, vt non adeo tersus & politus ædatur, nec cum tam debito ordine, quantum exigebat: nec omnia complectatur, quæ ad eam materiam apud scriptores inueniuntur. Neque enim vnus omnia potest: satis est, librum esse eiusmodi, cui semper licebit addere, vt solet dictionariis & indicibus. Ansam præbuimus volentibus adiungere, modò Catholicæ fidei regulas teneant, nec erroribus, doctrinæ synceritatem polluāt. Licet enim vulgare prouerbium videatur reprehendere ferre ligna in syluam, hic tamen sine reprehensione licebit. Quoniam autem in tanta multitudine tumultuariè collecta, ordo seruari non potuit, nisi alphabeticus, meritò syluæ nomen indidimus libro. Vt enim in sylua arbores sponte nascentes nullum seruant ordinem, nec in quinquuncem sunt distributæ, permistæque sunt diuersorum generum plantæ, passimque modò eiusdem generis, modo diuersi occurrunt: ita hic in singulis dictionibus, quæ allegoriis abundant, ita collectas inuenies, vt nobis occurrebant: & sæpe, quæ priorem locum desiderant, inuenies in posteriori. Hoc tantùm seruare curauimus, nec tamen perpetuo, vt quæ de Deo dicuntur, primum haberent locum, deinde de Angelis, dè bonis, de virtutibus: postremo de dæmonibus, hæreticis, & malis, ac vitiis. Fuerunt etiam sæpe eadem inculcanda in variis dictionibus, vt satisfaceremus lectori quærēti, ne quid prętermissum putaret: quod nō mox in singulis dictionibus occurreret. Sæpe etiam inuenies locum citatum purè absque vlla allegoria: vt intelligas, nobis quidem videri allegoriam ibi latere, sed nos eam non inuenisse in vllo autore, quem nobis legere contigerit, nec voluisse fingere ex nostro capite, sed exercendis lectorum ingeniis prætermisisse. Proposuimus etiam multas à nobis inuentas, eas videlicet, quę non habēt autorem in margine citatum, quanquàm nec illæ omnes sunt nostræ, sed per incuriam aliquando prętermissus est autor: & potest euenire vt reperiantur in autoribus à nobis non lectis: vt solet diuinus Spiritus eadem veritatis luce multorum animas illustrare: qui distribuit sua dona prout vult, & quibus vult. Non itaque mirabere, Lector Candide, si hoc opus variè imperfectū prodire videas. Neque enim vacauit adeo tersè expolire, & formare, vt vrsa suos lambendo format fœtus: sed ne in immensum protraheretur opus, maluimus nostrę opinioni nonnihil detrahere, quàm præsenti fructu lectores priuare: sed satis omnibus esse puto, si in operis calce addatur: faciebat, quod pictores olim, suis apponebant tabulis: nec tamenadhuc subtrahemus manum de tabula, si Dominus vitam ac salutem concesserit, sed curabimus expolire, & ad iustiorē molem redigere. Quanquàm puto non defuturos, quibus hic colligendarum allegoriarum labor videatur admodum superuacuus: quippe quum sensus spirituales liceat vnicuique adinuenire: nec ingenia ad aliud astringuntur, nisi vt tales forment allegorias, quæ sacræ scripturæ non repugnent. Verùm hi pari ratione sanctos & antiquos doctores damnabunt: qui in erudiendis & posteris tradēdis allegoriis, acerrimè desudarunt: quos non possumus negare, plurimum vtilitatis, Spiritusancto eos deducente, Ecclesiæ catholicæ contulisse: nec quisquam adeò desipiet, vt eam allegoriarum traditionem superuacuam esse iudicet.

Quòd si eas sparsim & singulariter tradere ecclesiæ conducit, quid erit, si quis omnes in vno volumine collectas proferre conetur? Neque enim videmus

omnes etiam eruditos, ita promptos esse in inueniendis allegoriis, vt non sæpe aliorum egeant auxilio. Neque, si Spiritussanctus aliquem sine doctore instruxit, ideo debeo ego idem sperare, neglecto doctore: sed aliis reuelata, mihi reuelata existimare debeo. Hoc est enim, quod ait Deus per Iob: Semel loquitur Deus, nec eadem omnibus repetit. Quum enim omnes vnius corporis membra simus, si quid vno membro conferatur, id toti corpori collatum esse censendum est. Quare non mediocris superbiæ erit, neglectis sacris doctoribus, reuelationes Spiritussancti sperare. Ad hæc, non tanta est omnibus ingenij promptitudo, vt facilè possit aptas allegorias excogitare: nec eas in autoribus fusim scribentibus prompte ac iuxta necessitatem poterit quis inuenire. Ad quæ quanto labore, hoc nostro opere Sacræ scripturæ studiosus leuabitur, experimēto vnusquisque percipiet, vbi totius Sacræ scripturæ commentarium inueniet, idque in indicis formam, quo facilius omnia reperiantur, ac pleniorem paratioremque fructum lectores accipiant, quinetiam hoc labore iuuimus lectores ad euoluendos autores allegoriarum, ne videlicet inquirendo vagentur, sed ipsorum etiam indicem inuenient, secundum quòd in margine notantur. Licet autem in hoc opere ex professo allegoriæ tractentur, complura tamen inueniet lector, quæ ad literalem intelligentiam faciunt, multasque phrases, ac vocabulorum acceptiones varias, seu homonymias, ac Grammaticas figuras, quibus intelligentia literæ mirè illustratur. Adiuti autem sumus in phrasibus & homonymiis concordantiis præcipuè Ioannis Benedicti (vt suus cuique honor tribuatur) & in multis consilio Ludouici Ioannis Villetæ viri & ingenio, & omnigena doctrina præstantissimi: nec reiecimus aliorum multorum iudicia: nō enim in vlla re ita meis adhæreo opinionibus, vt non libentissimè cedam meliora demonstranti ac consulenti. Quare multo libentius omnia subiiciam sanctæ Catholicæ Ecclesiæ iudicio: in cuius obsequium & vtilitatem hi nobis labores suscipiuntur. Quanquàm non ignoramus nostri ingenij tenuitatem, ac forsan temeritatem: qui tam imbecillis, tam graui oneri humeros supposuerim, nec meo me metitus sim pede. Vbi certè perspicio mihi euenisse, quod ait Origenes: Vt si quis exiguo vectus nauigio ingrediatur mare, donec terrę vicinus est, minus metuit: quum verò paulatim in altum fuerit progressus, & vndis intumescentibus, vel in excelsum attolli cœperit, vel eisdem dehiscentibus in ima deduci: ibi verò mentem pauor ingens & formido percutit, quòd exiguam ratem tam immensis fluctibus crediderit: Ita & nos pati videmur: qui exigui meritis & ingenio tenues inire tam vastum mysteriorum pelagus audemus. Certè si in ipso portu tantam huius pelagi immensitatem considerassem, nunquam (puto) me huic tam periculosæ nauigationi cum tam imbecili cymba commisissem. Sed quoniam tunc periculum perspexi, quandò iam magnam huius maris partem emensus essem, iam videbatur tantum esse periculi in retrocedendo, quantum si ad alterum littus appellere curarem. Quanquam nec littus quęrendum hîc est, vbi finiatur tam immensa nauigatio, sed semper restat vltra nauigandum, sed quærenda fuit nobis insula silentij, in qua interim quiesceremus, vlteriorem nauigationem posteris relinquentes. Sed consuluit Deus meæ temeritati, quando quæ temerè cœpta sunt, ad eum finem deduxit, vt nonnihil momenti habeant ad publicam vtilitatem. Proinde omnes illi pro viribus agamus gratias, eius munera recognoscentes, eisque ad eius gloriam, nostramque vtilitatem fruentes: cui sit honor & gloria per infinita secula, Amen.

Origi. s. Gen. ho. 9.

QVONIAM IN ALLEGANDIS AVTORIBVS IN MARGINE FVIT VTENDVM BREVITATE, TRVNcatis videlicet vocabulis, quæ breuitas obscuritatem pariet iis, qui minus versati sunt in ipsis autoribus: subiiciemus hîc Catalogum autorum secundum ordinem alphabeticum, simul explicando nonnullas allegationes, per quas lector valeat alias per se coniicere.

ALBERTVS Magnus.

Ambrosius citatur in multis, vt in libris exaëmeron. De Cain & Abel. De Abraham. De Isaac. Apologia Dauid. Super Lucam. Super Psalmum 118. Exhortatione ad virgines. De institutione virginis. De virginibus. De initiatis mysteriis. De obitu Valentini. De interpellationibus.

Antonius Eremita in epistolis.

Aretas super Apocalypsim.

Arnobius super Psalmos.

Athanasius contra Arium.

Augustinus de genesi ad literam. De genesi contra Manicheos. Super Ioannem. De ciuitate Dei. De doctrina Christiana. De consensu Euangelistarum. Octoginta trium quæstionum. Quæstionum veteris, & noui testamenti. De sermone Domini in monte. Contra Faustum. De essentia Diuinitatis, &c.

Augustinus Eugubinus super Psalmum. 18.

Basilius in Exaëmeron. De regulis fusius explicatis. De regulis breuioribus. Super aliquot Psalmos. Quòd Deus non est causa mali. De Spiritusancto, &c.

Beda super aliquot libros sacræ scripturæ.

Benedictus in regula.

Bernardus in sermonibus super Cantica.

Homeliis super Missus est. Super Psalmum Qui habitat. Super euangelium Ecce nos reliquimus omnia. In epistolis, &c.

Cassiodorus super Psalmos.

Clemens Alexandrinus in adhortatione ad Gentes, & Pædagogi, & Stromatum.

Clemens Papa in libro recognitionum.

Cyprianus de simplicitate prælatorum. Contra Nouatianum. De Sina & Sion.

Cyrillus primo aut secundo libro super Ioannem capite, &c. Item thesauri. De adoratione in Spiritu sancto. Contra Iulianum.

Dionysius Areopagita de cælesti & ecclesiastica Hierarchia, & de diuinis nominibus, & in epistolis.

Epiphanius contra hæreses per libros & tomos, & libro Anchorato.

Eucherius in libro formularum spiritualium, & libro quæstionum. Nam super Genesim prætermisimus: quia est prohibitus: super libros Regum non est eius: quia citat autores tempore posteriores.

Exercitatorium vitæ spiritualis. F. Garciæ Cisnerij.

Franciscus Titelman, super Cantica.

Fulgentius in libris ad Monimum, & ad Trasimundum.

Georgius Venetus in Harmonia mundi allegatur per cantica, tonos, & capita, & etiam per modulos.

Glossa ordinaria, & interlinearis per libros sacræ Scripturæ, & eorũ capita.

Gregorius Papa, in moralibus per libros & capita, super primum Regum capite, &c. Super Cantica. Dialogis, Pastoralis parte tali. Super Ezechielem, homilia, &c. In registro Epis. &c. Super Psalmos, & homiliis super euangelia.

Gregorius Nyssenus de vita Mosis. De oratione. De beatitudinibus, &c.

Haymo super Apocalypsin.

Hieronymus,

Hieronymus, de mansionibus. In epistolis aliquando allegatur per nomen eius ad quem mittitur epistola: aliquando per principium ipsius epistolæ. Item super prophetas per eorum capita. Vbi admonitum te velim, si non inuenias in eo id quod dicimus significari, in propria forma, scito Diuum Hieronymum passim vti illa regula philosophorum: contrariorum eadem est disciplina: atque ita per vnum contrarium explicat alterum etiam non expressum. Citatur etiam contra Iouinianum, & in multis aliis.

Hilarius, De Trinitate. In aliquot Psalmos. Super Matthæum per canones.

Hugo Cardinalis super aliquot libros sacræ scripturę.

Ignatius in epistolis.

Ioannes Cassinus in libris de institutis monachorum, & de octo capitalibus vitiis allegatur per numerum librorum & capitum. Et in collationibus, in tali collatione, tali capite.

Ioannes Climacus citatur per gradus.

Ioannes Chrysostomus super Genesim, Matthæum, & Ioannem allegatur per homilias, & in aliquibus aliis homiliis, vt de Iephte.

Ioannes Benedictus in concordantiis.

Ioannes Driedo, de ecclesiasticis scripturis.

Hsychius super Leuiticum.

Isidorus sine certo loco.

Lactantius Firmianus allegatur per libros & capita.

Nicolaus Lyranus secundum libros Bibliorum.

Origenes per homelias super libros sacrę scripturæ. Super Matthæum partim per capita, partim per homilias. Super epistolam ad Romanos per capita. In libris Periarchon per libros & capita.

Petrus Galatinus in libris contra Iudæos.

Philo Iudæus, in libris allegoriarum. De vita Mosis. De Abel & Cain. De victimis. Quis rerum diuinarum hæres? De congressu eruditionis gratia, &c. De decalogo.

Richardus de Sancto Victore. De arca mystica. De duodecim Patriarchis. De exterminatione mali. De somnio Nabuchodonosor, &c.

Rupertus Abbas. De victoria verbi Dei. In Genesim per libros & capita. Itidem in multis libris sacrę scripturę. In Cantica per capita, non textus, sed sua. Et etiam super Matthæum, & Ioannem. De diuinis officiis per libros & capita, &c.

Tertullianus contra Marcionem. Contra Iudæos. De proscriptionibus. De carne Christi. De resurrectione. De corona militis, &c.

Theophylactus in euangelia.

Theophilus Alexandrinus in libro paschali.

Thomas Aquinas in prima secundæ per quæstiones & articulos.

Timothæus in epistola ad ecclesiam.

Victorinus aduersus Arium.

Vincentius Lirinensis Gallus contra prophanas vocum nouitates.

AVTORES PHILOSOPHI QVI ALLEGANTVR SVNT PAVCI.

Aristoteles.
Cato.
Dioscorides.
Ludouicus Cælius.
Macrobius.
Plato.
Plinius.
Pythagoras.
Tulius Cicero.

ADITVS

IN SYLVAM ALLEGORIARVM

PER F. HIERONYMVM LAVRETVM.

SACRÆ, ac diuinitus nobis traditæ Scripturæ mysteria tractaturos, ab oratione expedit auspicari: vt Spiritussanctus, quo illustrante loquuti sunt sancti Dei homines, nobis adesse dignetur, quatenus ipso ducēte eosdem sensus assequamur, quos in Scripturis ipse voluit comprehendi; nec capitis nostri sequentes somnia, à veritatis & synceritatis scopo aberremus. Vt enim

Gre. prolog. s. Regum.

ait Gregorius, dum sacræ historiæ intellectum in quadam sensuum eius sublimitate consideramus, omnipotentis Dei gratia, velut altos opacioris syluæ vertices, de quadam sublimitate, attendimus: sed quia iidem sensus, dum subtilius considerari & proferri cœperint, alios se multipliciores gignunt, velut in superficie, vt videtur, totius inspecti nemoris, & disteti Matinr latent spatia, quæ non videmus, Diuino itaque implorato auxilio, antequàm allegoriarum syluam aggrediamur, tradenda est nobis methodus Isagogica; qua cognita, Lector vberiorem fructum, è sylua percipere queat. Prætermittimus hic declarare omnes figuras Grammaticas, quibus vsa est sacra Scriptura: quæ ab aliis plenè traditæ sunt, vt à Beda, Pagnino & multis aliis: sed solum eas afferemus, quæ ad mysticos sensus conducent. Ac primum ceu fundamentum iaciatur, duplicem esse sensum sacræ scripturæ; literalem, & spiritualem. De quibus ita ait Dionysius Areopagita. Duplicem esse

Diony. Epis. 9.

theologorum traditionem, arcanam alteram & mysticam: alteram verò manifestam atque notiorem; & alteram quidem significatiuam ac perficientem: alteram verò sapientiæ studiosam ac demonstratiuam, &c. Horum sensuum congruentiam afferunt sacri doctores: vt

Diony. cæles. Hierar. 2.

videlicet per sensum mysticum, diuina mysteria indignis abscondantur. Ait. n. idem Dionysius. Nefas est, vt sacra testantur eloquia, spiritualium margaritarum purissimum illum ac permistionis ignarum, perlucidumque decorem & ornatum, totius vetustatis autorum in porcos abiicere. Rursus Origenes. Sicut in nouissimis diebus Verbum Dei ex Mariæ carne

Ori. s. Leui ho. 1.

Vtilitas allegoriarum.

vestitum processit in hunc mundum, & aliud quidem erat, quod videbatur in eo, aliud, quod intelligebatur. Carnis namque aspectus in eo patebat omnibus, paucis verò & electis dabatur diuinitatis agnitio. Ita & quum per Prophetas, vel Legislatorem Verbum Dei profertur ad homines, non absque competentibus profertur indumentis. Nam sicut ibi carnis, ita hic literæ velamine tegitur: vt litera quidem aspiciatur tanquam carò, latens vero intrinsecus

Aug. Epis. 119.

sensus, tanquam diuinitas sentiatur. Item Augustinus. Credo, quòd ipse animi motus quandiu rebus adhuc terrenis implicatur, pigrius inflammatur, si verò feratur ad similitudines corporales, & inde ad spiritualia, quæ illis similitudinibus figurantur, ipso quasi transitu vegetatur, & tanquam in facula ignis agitatus accenditur, & ardentiore dilectione rapitur ad requiem & quietem. Conducebat enim hæc sensuum multiplicitas humanæ mentis somnolentiæ excitandæ. Quod in promptu est, negligimus, vt in foribus hydriam, iuxta Græcorum prouerbium: ad recondita semotaque sumus auidiores, & vt magis illa iuuant, quę pluris emuntur, ita chariora nobis sunt, quæ cum labore sumus assequuti, quàm quæ vltrò obtigerunt. Præterea quemadmodum multa per vitrum aut succina pellucent iucundius, ita magis delectat veritas per allegoriam relucens. Demum sicut habet plus caloris radius speculo aut ænea pelui exceptus. Ita vehementius afficiunt animos nostros, quæ per allegoriam traduntur. Quod idem vsu venit in picturis. Conferunt etiam memoriæ, quæ difficilius capiuntur. Oportet autem, vt dicenda intelligantur, primùm explicare, quisnam sit sensus literalis, & quis spiritualis. Vbi dicimus ex Driedone, non eum esse sensum literalem, qui verbis & nominibus propriè, & non metaphoricè acceptis, significatur, neque sensum spiritualem seu mysticum, qui designatur sub nominibus & verbis metaphoricè acceptis. Sed is est sensus literalis, qui verbis atque nominibus siue propriè, siue metaphoricè acceptis à Spiritu Sancto asseritur: & vt plenius intelligatur, vtriusque definitionem ex eodem exprimemus. Sensus igitur literalis est, quem autor Scripturæ, per verba seu nomina, propriè seu metaphoricè accepta primùm voluit significare, aut iubens, aut vetans, aut fidem indicans, aut rem gestam seu gerendam recitans, aut promissionibus, comminationibus & terroribus hominum corda concutiens. Sensus verò mysticus, seu spiritualis est, quem Spiritussanctus in rebus corporaliter, aut gestis, aut gerendis, voluit significare. Hinc colligere licet sermones continentes aliquam figuram Grammaticam, siue sit metaphora, siue alius tropus, aut hyperbole, seu fictio, aut ænigma, quæ omnia ad species metaphoræ, seu tropi spectant, ad

Quid sensus literalis.

Quid sensus spiritualis.

sensum

ſenſum literalem pertinere. Atque hinc licèt colligere duplicem eſſe allegoriam, quandam ad ſenſum literalem pertinentem, quandam ad ſpirituale, quæ ambæ frequentiſſimæ ſunt in ſacra Scriptura, quæ tamen diuiſio facilius perſpicietur, ſi methodico more, ab ipſius allegoriæ definitione auſpicemur. Eſt igitur allegoria oratio, in qua verbis vtimur, à propria ſignificatione conuerſis, ad aliud ſignificandum, aut certè per res ipſas propriè ſignificatas, aliud intelligimus. Per primam huius definitionis partem intelligimus eam allegoriam, quę Grammatica, ſeu literalis dicitur, cui magis propriè allegoriæ nomen competit, quæ ſub tropo continetur. Eſt .n. tropus, iuxta Quintillianum, verbi vel ſermonis à propria ſignificatione, ad aliam cum virtute mutatio, diciturque à vertendo, quia dictio à propria ſignificatione vertitur in aliam non propriam, aut decoris, aut neceſſitatis, aut cultus, aut emphaſeos gratia. Eius complures ſunt ſpecies, inter quas ſunt ironia, hyperbole, ænigma, & de qua nunc agimus allegoria, quæ in hoc differt à metaphora, quòd metaphora potius conſideratur in vna dictione, allegoria vero in oratione, adeo vt poſſit allegoria dici metaphora perpetua, quia continuatur in multis vocabulis ipſius orationis. Exempli gratia, quum dicitur, Prata rident, in verbo ridendi metaphora eſt, quia verbum ridendi propriè dicitur de homine læto, impropriè verò de prato fœcundo & abundanti. Cum vero dicit Chriſtus, Nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retro, allegoria eſt, quia tota oratio aliud dicit propriè, aliud verò impropriè, nempe, quod qui incipit benè operari, & non perſeuerat, ſed ad priſtina redit vitia, non eſt aptus regno Dei. Differt etiã hæc allegoria ab ænigmate, quod ænigma eſt oratio obſcurior, & quæ vix poſſit intelligi, vt videatur Oedipode quodam opus eſſe ad ipſum interpretandum, quale eſt quod dixit Samſon. De comedente exiuit cibus, & de forti egreſſa eſt dulcedo. Item. Pro. 30. Sanguiſugæ duæ ſunt filiæ, dicentes ſemper, Affer, Affer, quid. Beda interpretatur diaboli duæ ſunt filiæ inſatiabiles, luxuria & auaritia, Allegoriæ verò non tantum habent obſcuritatis, ſed facilius intelliguntur. Hæc allegoria eſt requerentiſſima in ſacra ſcriptura præcipuè in Prophetis, qua ratione in noſtro opere non ſtatim referendum eſt, quod dicimus allegoricè ſignificari, ad ſenſum ſpirituale, ſed ſæpè pertinebit ad ſenſum literalem allegoricè prolatum, quod facile deprehendet, qui nonnihil ſtudii in lectione Sacræ Scripturæ adhibuerit. Quamquam nos aliquãdo exprimimus allegoriam eſſe literalem, vt ex illis poſſit lector ſimilia iudicare. Quod etiam percipiet ex differentia alterius allegoriæ, quam in definitione ipſius allegoriæ tetigimus, quando diximus, aut certe per res ipſas propriè ſignificatas aliud intelligimus. Hæc enim eſt propriè allegoria ſpiritualis, ſeu myſtica, quæ propria eſt ſacræ ſcripturæ, dum autor ipſius de rebus, quas propriis verbis intelligit, vult aliquid dicere, & per illas res alias myſticas, ſeu ſpiritualiter intellectas, indicare. Qui modus proprius eſt ipſius Dei, qui ita poteſt vti rebus ad ſignificandum, vt nos vtimur verbis. Atque hinc iam oritur geminus ſcripturæ ſenſus, quem ſupra diximus, nempe literalis, & ſpiritualis. Cùm enim narrat ſacra ſcriptura Abrahã duos filios habuiſſe, vnum de ancilla, alterum de libera, tota illa hiſtoria propriè acceptis vocabulis ad ſenſum literalem pertinet. Cùm verò hæc ad duo teſtamenta referuntur, ſunt per allegoriam dicta, vt ait Apoſtolus, atque ita pertinent ad ſenſum ſpiritualem. Idem dicendum eſt de hiſtoria Abel & Cain, de Arca Noë & diluuio, de tabernaculo & templo, & cęteris, quæ in veteri lege quantum ad literam propriis verbis narrantur: quę omnia per hanc allegoriam ad ſenſum ſpiritualem referuntur. Et hanc frequẽtiſſimam inuenies in hoc opere. Solentque hę allegoriæ typi nomine explicari, ſeu figurę, quia non vocabula ipſa, ſed res per vocabula ſignificatę aſſumuntur, ceu imaginęs rerum ſpiritualium per eas deſignatarũ. Vt ſi dicamus Abel typum gerere Chriſti, hoc eſt, figuram & imaginem exprimere ipſius Chriſti, & Arcam Noe typum eſſe eccleſiæ, atque ita de cæteris. Itaque vbicunque ſunt allegorię Grãmaticæ dicitur modus loquendi figuratus, quia non propriè ſumuntur vocabula, ſed figuratè. Ad quam rem intelligendam, hanc regulam dat Auguſtinus. Modus inueniẽdæ loquutionis, propria ne an figurata ſit, eſt, vt quicquid in ſermone diuino neque ad morum honeſtatem, neque ad fidei veritatem propriè referri poteſt, figuratum eſſe cognoſcas. Et rurſum, ſi præceptiua eſt loquutio, aut flagitium, aut facinus vetans, aut vtilitatem, aut beneficentiam iubens, non eſt figurata. In his enim allegoriam inquirere, eſſet iuxta Comicum, Nodum in ſcyrpo quærere. Si autem flagitium aut facinus videtur iubere, aut beneficentiã, aut vtilitatẽ vetare, figurata eſt. Hac ratione oſtenditur, quum Chriſtus dixit. Si oculus tuus, aut manus, aut pes ſcandalizat te, erue vel abſcide, & proiice abs te, oſtenditur figurata eſſe loquutio, quum non intendat ipſe, vt oculos eruamus, aut manus ſeu pedes abſcindamus, quæ ſunt abſurda: ſed intendit, vt ſeparemus à nobis omnes, qui ſcandalo nobis eſſe poſſunt in via Dei, quantumuis propinquitate, amicitia, aut quouis alio vinculo coniuncti ſint. In altera vero ſpecie allegoriæ, quum narratur hiſtoria, intelligenda eſt propriè, & non figuratè, & ipſa hiſtoria ponitur ceu fundamentum allegoriæ in ea fundandæ, de qua re audi Hieronymum ita loquentem. Prudens rogandus eſt lector, ne eundem velit ordinem tropologiæ, quem & hiſtoriæ quærere. Nam & Apoſtolus Agar & Saram ad duo teſtamenta refert, & tamen non omnia, quæ in hiſtoria illa narrantur, tropologicè interpretari poſſumus. Et ad Epheſ. de Adam & Eua diſputans ait. Propter hoc relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori ſuę, & erunt duo in carne vna. Sacramentum hoc magnum eſt, ego autem dico in Chriſto & in eccleſia. Nunquid totum principium Geneſeos, & fabricam

Quid allegoria.
Duplex allegoria.
Quid tropus.
Multiplex tropus.
Differẽtia allegoriæ à metaphora.
differentia allegoriæ ab ænigmate.
Allegoria ſpiritualis.
Au. 3. de doctr. Chriſtia. 10. 24.
Typus & figura
Quæ ſit figurata locutio
Quatenus extendatur allegoria.
Hie. ſ. Ioan. 1.

In his ſimilitudinibus iam explicatur vocabulum, quod ſine ſimilitudine allegoricè ſumeretur, vt ros, ſagittæ, ceruus, nubes, & ſimilia. Nos in hoc opere, omnia illa vocabula, quę etiam in parabolis ſumuntur, etiam explicamus, ac ſi allegoricè ſumerentur, quia ad aliud ſignificandum aſſumuntur, licèt per parabolam explicentur. Vt autem diximus de allegoriis Grammaticis, ita dicendum de Parabolis, ſenſum videlicet literalem non eſſe eum, quem verba parabolicè ſumpta faciunt, ſed eum, qui intenditur ab afferente parabolam, vt cùm dicitur à Chriſto. Homo quidam fecit cœnam magnam, &c. Non eſt ſenſus literalis ille, qui in illa velut hiſtoria narratur cuius nec requiritur veritas: ſed quod intenditur velut ſcopus eſt, Deum præparaſſe æternam fœlicitatem hominibus, quos vocauit per Prophetas & Apoſtolos & prędicatores, quam aſſequentur, qui ſequuti fuerint vocantem, peribunt verò, qui vocationem neglexerint. Sed nec opus eſt, vt diximus etiam de allegoriis, ſingula, quæ afferuntur ad ſimilitudinem, explicare: ſed ſimus ipſo ſcopo cõtenti. Sic enim ait Chryſoſtomus: In parabolis non oportet nimia in ſingulis verbis cura angi, ſedcùm quid per parabolam intendit didicerimus, inde vtilitate collecta nihil vlterius anxio eſt conatu inueſtigãdum. Item Theophylactus. Omnis parabola obliquè & figurato modo rerum quarumdam naturam manifeſtat, non enim per omnia rebus illis aſſimilata, propter quas aſſumpta eſt. Idcirco non oportet omnes parabolarum partes curioſius inquirere: ſed quatenus apparẽt propoſito vtiles: reliquæ enim omittendæ ſunt, quaſi parabolã contexentes, & nihil ad propoſitum conducentes. Item Auguſtinus. Non ſanè omnia quæ geſta narrantur, aliquid etiã ſignificare putanda ſunt, ſed propter illa, quæ aliquid ſignificant etiam ea, quę nihil ſignificãt attexerunt. Solo.n. vomere terra proſcinditur, ſed vt hoc fieri poſſit, etiam cætera aratri mẽbra ſunt neceſſaria. Et ſoli nerui in cytharis atque huiuſmodi vaſis muſicis aptantur ad cantum, ſed vt aptari poſſint, inſunt & cætera in compaginibus organorum, quæ non percutiuntur à canentibus, ſed ea, quæ percuſſa reſonant, his cõnectuntur. Ita in Prophetica hiſtoria dicuntur & aliqua, quæ nihil ſignificant, ſed quibus adhæreant quæ ſignificant, & quodammodo religentur.

Quis ſit ſẽſus literalis parabolæ

Chry. ſ. Mat. ho. 63
Theophy. ſ. Luc. 16

Quatenus explicanda parabola.

Au. 16. ciui. dei.

Sed iam, vt Syluam ipſam aggrediamur, præmonendi ſunt mihi Lectores, vt cum in vno capite aut paragrapho cuiuſcunque dictionis multa viderint citata loca, non putent omnia ad id, quod proximè proceſſit, pertinere, ſed ſolum ad id, quod præcipuum eſt in illo capite. Quod exemplo dilucidius faciemus. Eſt in titulo de Populo caput ſeu paragraphus huiuſmodi. Populus etiam dicuntur ſecundum fidem vniti, hoc eſt Chriſtiani. Geneſ. 35. b. 41. e. 42. a. Exod. 1. b. 3. b. 15. b. 22. d. 23. b. 30. d. 31. d. 33. a. 36. a. 40. d. Leui. 7. e. 9. b. 10. a. Et dicuntur populus fortis. Iſa. 13. c. 17. d. 19. d. 20. a. 25. a. 42. a. Eoſdem deſignat populus Sion, & populus Iſrael. Iſa. 30. d. Ierem. 6. e. 11. a. 12. d. 31. c. Dicuntur etiam populus Dei, quod de rationalibus dicitur, ſicut minus rationales dicuntur oues. Pſal. 7. 13. 28. 52. 59. 67. 78. 93. 101. 104. 115. 134. 148. Mich. 7. c. &c. Hic quod præcipuum eſt, eſt populum accipi pro Chriſtianis. Ad quod faciunt omnia loca citata Geneſeos, Exodi & Leuitici. Deinde additur. Et dicuntur populus fortis. Et afferuntur aliquot loca Iſaiæ, vbi non opus eſt vt in omnibus illis locis dicatur populus fortis, ſed vnus ſufficit, reliqua referuntur ad id quod præcipuum eſt, vt populus ſumatur ibi pro populo Chriſtiano. Sic cùm dicitur populus Sion, aut populus Iſrael, & citantur Iſaias & Ieremias, ſatis eſt vt in aliquibus ex illis locis dicatur populus Sion aut Iſrael, in reliquis verò ſumatur populus pro Chriſtianis. Non enim potuerunt omnia diſtingui, niſi millies liber ſcriberetur. Eadem ratio teneatur in reliquis, & ſufficiat ſemel admonuiſſe lectorem

Quid obſeruandum in hoc libro

SYLVA
ALLEGORIARVM
SACRÆ SCRIPTVRÆ IN INDICEM REDACTA.

Autore Fratre Hieronymo Lacurto Ceruarienſi, Monaco Benedictino.

AARON interpretatur arca, vel montanus: fuit filius Amram & Iochabed, de tribu Leui, frater Moſis, eiúſque interpres, & adiutor ad educendum populum Iſrael de Ægypto: ſacerdos & primus pontifex Hebręorum, maritus Eliſabeth, è qua genuit filios Nadab, & Abihú, Eleazar, & Ithamar. Non eſt ingreſſus in terram promiſſionis, ſed mortuus eſt in deſerto, & ſepultus in monte Hor. Secundũ hæc & cætera quæ de eo leguntur, varias ſuſcepit allegorias.

Sacerdotium vetus, & carnale.

Secundum quidem quod frater eſt Moſis, id eſt, legis, figura eſt ſacerdotij veteris legis. Ideo Exod. 4. c. datur Moſi, vt ſocius, & interpres, & vt ſit os Moſis: quia ſacerdotum eſt interpretari legem: & per os eorum loquitur lex. Vnde Malachiæ 2. b. dicitur. Labia ſacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legem requirunt ex ore eius. Sic Exod. 7. a. dicitur Aaron propheta Moſis, hoc eſt interpres legis. Idem aſcendit cum Moſe in montem, quia ſacerdotes cum doctrina legis, perfectionem operum habere debent. Exo. 19. d. Applicatur ad Moſen: ſacerdotium videlicet ad legem. Exod. 28. a. Sed & cùm videt faciem Moſis cornutam, timétque accedere, ſacerdotes indicat refugientes intelligere legem ſpiritaliter, nec valentes ſuſtinere ſplendorem myſticorum ſenſuum eius. Cùm etiam ſit pater Nadab & Adihu, qui obtulerunt ignem alienum, figura eſt eiuſdem ſacerdotij, vnde exierunt qui extraneos ſenſus velut ignem alienum offerrent. Leui. 10. a. Non traditur ei vacca rufa, ſed Eleazaro filio: quia ſacrificium Chriſti, non ad ſacerdotes veteris legis, ſed nouæ ſpectat. Num. 19. a. Vt non eſt ingreſſus in terram promiſſionis, nec etiam in partem eius: deſignat ſacerdotium vetus in totum ceſſaturum in lege noua, cum omnibus ritibus ſuis. Moſes autem, hoc eſt, lex, licet non tranſierit Iordanem, tamen in partem, quæ erat trans Iordanem, ingreſſus eſt: quia aliqua illius legis ſeruantur in lege noua, ſed non omnia. Num. 30. d. Significat ferè ſacerdotium vetus vbi cum Moſe coniungitur, vt Num. 1. a. 2. a. 17. a. 18. a. 19. a. 33. a. Pſal 76. 98. Eccleſiaſtici 36. c. 45. a. Mich. 6. a. Sic Hebræ. 5. a. 7. b. 9. b. vbi ſacerdotij illius veteris prius monſtratur electio, ac poſtmodum eius in nouum tranſlatio.

Hier. ſ. Soph. 2. & de manſionibus. Auſt. q. in Num. 33. 53. Beda. ſ. Exod. 5.

Ambr. Epiſt. 3. Hier. ſ. Mich. 6.

Sacerdotium nouæ legis.

Cùm autem ſtetit cum Moſe coram Pharaone, vt ab Ægyptiaca ſeruitute populum liberaret, typus eſt ſacerdotij nouæ legis, ac ſtatus clericalis: quorum eſt munus ſtare aduerſus principem huius mundi, ad liberandum populum à peccatis, tum precibus, tum doctrina, tũ etiam exemplis. Vnde ex aduerſo Pharaonis ſtare dicuntur: quia debent reſiſtere aduerſario, Exo. 5. b. Cùm etiam manducat cum Ietro, nouum eſt ſacerdotium, ad cuius conſortium inuitatur Gentilitas. Exo. 18. b. Sic quum non comedit hircum pro peccato, ſacerdos eſt non acceptans inutilem ſeu fictam pœnitentiam peccatoris. Leui. 10. d. Idem ſacerdotium deſignat. Pſalmus 104. 134. Mich. 6. a. Et cũ Moſes aſcendens in montem reliquit Aaron & Hur iudices. Exo. 24. d. dicens: Habetis Aaron & Hur vobiſcum: ſi quid natum fuerit quæſtionis, refe[r]etis ad eos. Aaron ſtatum ſacerdotalem deſignat: cui Chriſtus aſcendens in cælum poteſtatem contulit iudiciariam, ſicut & Hur videtur poteſtatem ſecularem deſignare.

Bern. Epiſ. 188.

Ambr. 2. d. Abr. 9.

Chriſtus.

Vt autem Aaron interpretatur montanus, id eſt, alta de Deo intelligens: aut mons fortitudinis, iuxta Gregorium, typus eſt Chriſti. Vnde dicitur ſimul cum Hur ſuſtẽtaſſe manus Moſis orantis: ſic Chriſtus cum Spiritu ſancto legem impleuit: eámque venit non ſoluere, ſed adimplere, quam pleniorem reddidit. Exo. 17. c. Cùm item relinquitur cum Hur, aſcendente Moſe in montem, vt ſit cum populo, quæſtionéſque ſi quæ oriantur in populo, decernat: typum gerit Chriſti, qui eſt cum Eccleſia vſque ad conſummationem ſæculi: & cum Spiritu ſancto quæſtiones quæ in eccleſia oriuntur, decernit. Exo. 24. d. Et cùm dicitur domus Aarõ, Aaron eſt Chriſtus: domus eius, Eccleſia vel ſacerdotes. Pſalmus 113. 117. 132. 134. Præterea cũ accepto thuribulo oraſſe perhibetur ad iram Dei placandam, apertè deſignat Chriſtum ſeruatorẽ noſtrum: qui accepto thuribulo, aut batillo carnis noſtræ, & ſuperpoſito igne altaris anima ſine dubio illa magnifica, cum qua natus eſt in carne, adiecto etiam incenſo, qui eſt ſpiritus immaculatus, medius inter viuos & mortuos ſtetit, ſiue inter fideles & infideles: ſiue inter patres veteris teſtamenti, ac noui, & plagam ceſſare fecit deſtructo mortis imperio, Nume. 16. g. Et cùm ſemel in anno cum ſanguine deprecabatur ſuper cornua alta-

Hila. ſ. pſ. 132. Iſyc. ſ. Leui. 2. Greg. ho. 33.

Cyr. de Trin. 1. Bed. ſ. Exo. 6. 17. Orig. ſ. Nu. ho. 9. & ſ. Ioſ. ho. 26.

ris: manifestè est Christus mortuus pro peccatis nostris: qui semel in anno placabili introiuit in sancta. Exo. 30. b. Et cùm vngitur Aaron, figura est Christi. Leui. 8. a. de quo Psalmus 132. Designatur etiam Christus, vt Aaron interpretatur arca, vtpote habens in se legẽ Dei & eloquia: imo ipse offerre sacrificium de simila potest. Leui. 2. a. Cùm etiam floruit virga eius, Christus est, cuius crux floruit in Gentibus. Nu. 17. c. Ipse implet vas aureum manna, cùm in anima sancta cælestem thesaurum recondit. Exo. 16. g. Vt autem egressus ignis à Domino deuorauit sacrificia oblata per Aaron & non per Mosen, designauit remissionem futuram, non per sacrificia legis, sed per sacrificium Christi. Leui. 9. d.

Aug. Ser. 99. Cyril. 3. s. Io. ĩ. 34. Ruper. 2. s. Leui. 6.

Orig. s. Exo. ho. 3. — Isyc. s. Leui. 13. — *Sensus spiritalis. Sensus literalis.*

Præterea vt erat frater Mosis, interpresque eius, sensum spiritualem legis adumbrat: qui rectè frater dicitur sensus literalis, cùm ab eodem sint autores: & sensus ipse spiritualis literalem interpretatur: qui etiam obuiasse dicitur Mosi in monte, quia legem ipsam ad sublimen eleuat intelligentiam. Exo. 4. c. Nihil tamen obstat, quin dicamus etiam sensum literalem esse Aaron, qui os dicitur Mosis, & spiritus loquitur per literam: atque ita posse intelligi Leui. 13. a. Cùm loquitur Dominus ad Mosen & Aaron. Et Moses loquitur per Aaron ad populum, quasi docens minora & secundum literã: quorum capax erat populus. Vt etiam datur vt sit os Mosis, designat eloquentiam, sine qua mens non disputat contra sophistas. Estque frater Mosis: quia rationalis natura est vna mater mentis & sermonis: quia mentis est concipere, elocutionis verò proferre. Et occurrit obuiam, cùm addit verba & nomina, formans cogitationes, quæ antea nullam habebant formam. Et mens quidem suggerit cogitata, elocutio verò format.

Phil. quod deterior potiori insidi. Et demigrat. Abrahæ. — *Eloquentia.*

Ori. s. Nu. ho. 27. Hier. de Mansio. Geor. Venet. Cant. 1. con. 3. cap. 18. — *Peritia sacrificãdi.*

Sed & cùm in manu Mosis & Aaron egressi sunt filij Israel de Ægypto: significare potest Aaron peritiam sacrificandi & immolandi Deo: quæ necessaria est exeuntibus de conuersationis secularis & mũdanę Ægypto: vt sciant singula vitia mactare & immolare.

Greg. s. 1. Reg. 15. Phil. 2. alleg. — *Contemplatio. Ratio.*

Vt etiam sustentauit manus Mosis orantis: cælestium meditationem ac contemplationẽ adumbrare potest: quia contemplatione cælestium, mentis deuotio roboratur. Exo. 17. ca. designat etiam rationem quæ viri sapientis actiones firmas & stabiles facit. Et ascendit in montem Hor, i. lucis, vt ibi finiretur: quia finis rationis est lux veritatis.

Greg. s. 1. Reg. 15. — *Prælati seu prædicatores.*

Rursus sustentando manus Mosis, formam tenet prælatorum, aut prædicatorum: qui sua doctrina & exhortatione legem sustentare debent in cordibus auditorum, vt eam opere compleant.

Boni discipuli.

Quin & bonos discipulos ibi designare potest: quorum bonis operibus prædicator sustentatur, siue vt lapsum declinet, siue vt in virtute proficiens victoriam de aduersariis reportet.

Phil. quis rerum diui. hæres. Orig. s. Num. ho. 9. & s. Ios. ho. 26. — *Verbum Dei. Orandi forma ac fructus pœnitentiæ.*

Cùm stetit Aaron inter viuos & mortuos, typus est verbi Dei, dirimentis sacra à prophanis: quo facto placatur ira Dei. Designat etiam formam orandi, fructúsque pœnitentiæ: quæ inesse oportet ei, qui iratum sibi Deum ob scelera placare cupiat.

Bed. s. Exo. 24. — *Fides Christi.*

Præterea, cùm relictus est cum Hur ascendente Mose in montem, vt esset cum populo, eiúsque decerneret quęstiones, Exod. 24. d. fidem Christi designare potest, ad cuius normam omnes quæstiones sunt decidẽdæ: debétque nobiscum manere, etiam vsque ad sæculi finem.

Bed. Exo. 24. Isy. s. Leui. 14. — *Prophetia.*

Cùm dicitur Aaron cognatus Oziel, id est, euangelij. Leuit. 10. a. 14. e. typus est prophetiæ quæ magnam habet cum euangelio cognationem, quando ea quæ à prophetis prędicta sunt, in euangelio monstrãtur impleta. Et cùm coniungitur cum Mose, prophetia designatur iuncta legi. Vnde & Aaron propheta Mosis dicitur, Exod. 7. a.

Lyra. s. Exo. 32. — *Prælatus malus aut peccans.*

Quando fecit Aaron vitulum ad petitionem populi. Exod. 32. a. Deut. 9. c. Prælatum exprimit non modo non reprimentem subditorum impudentiã in peccando, verum etiam eorum prauis cupiditatibus obsequium præstantem. Et quoniam populus punitur, & non ipse, denotatur Deum sępe permittere, pręlatum in peccatum labi, vt puniat populum.

Orig. s. Num. ho. 6. & s. Cant. ho. 2. 6. Hie. pro l. in Hos. — *Sacerdotes & Pharisæi. Hæretici.*

Murmurans Aaron contra Mosen, Num. 12. a. figura est sacerdotum, scribarum, ac Pharisęorum de Christo semper murmurantium, eiúsque doctrinam, & opera calumniantium, idque propter Æthiopissam, id est, ecclesiam, cui nunc iunctus est Moses, hoc est, lex spiritalis. Hęretici quoque legi Mosis calumniam impingentes, aut contra prælatos ecclesiæ se extollentes, sacrámque scripturam suo arbitrio exponentes, reuelationémque diuinam sibi arrogantes, facilè per eundem intelliguntur.

Orig. s. Leui. ho. 7. & s. Num. ho. 10. Isy. s. Leui. 8. — *Christus & apostoli.*

Cùm dicitur Aaron, & filij eius, intelligi potest Christus, & Apostoli. vt quum Exo. 27. d. ipsi & filiis eius aptandæ lucernæ cura mandatur: quæ est prædicatio fidei, quam Christus instituit, & apostolis prædicandam tradidit. Ita Exo. 28. a. quum Aaron, & filij eius applicantur ad Mosen, vt fiant sacerdotes, vestibúsque sacerdotalibus induantur: vbi & frater Mosis dicitur Aaron: & Christus frater legis appellari potest. Itidem cap. 29. a & 40. b. vbi explicatur Aaron & filiorum eius consecratio. Sed & Leui. 1. b. 2. c. 6. b. 7. d. 8. a. 9. c. quum de filiis Aaron fit mentio, Christus, & Apostoli, & successores sacerdotes intelligi possunt: qui omnes filij dicuntur Christi, à quo ortum habet omne sacerdotium. Cùm etiam Leui. 10. b. recipit mandatum, ne ipse ac filij eius accessuri ad altare, biberent vinum, aptè designat Christum, & apostolos, cæterósque fideles, cùm videlicet accessurus Christus ad altare passionis, & crucis suæ dixit: Non bibam de genimine vitis, donec bibam illud vobiscum nouum in regno Dei: nam non bibit vinum lætitiæ ex illa hora, qua se obtulit, & in altari se præsentauit: & dicitur semper assistere altari, & vultui Dei pro nobis, donec saluandorum numerus impleatur. Et quandiu membra Christi peregrinantur in terris, non dicitur ipse bibere vinũ illud nouum:

quia dicit, Vobiscum: quare tunc bibet, cùm totum corpus suum erit in gloria: & idem de apostolis, & cæteris sanctis, qui sine nobis non consummabuntur. Præterea Num. 3. 4. 8. 18. Aaron & filij eius eosdem significabunt: vbi Aaron, & filij eius dicuntur portare iniquitatem sanctuarij, aut sumere peccata sanctorum. Quomodo enim Christus languores nostros tulerit, & dolores portauerit manifestum est. Sed & apostoli, & martyres suo modo aliorum iniquitates portant, pro quibus parati sunt se offerre. Vnde dicebat Apostolus 2. Cor. 12. e. Ego libentissimè impendar, & superimpendar pro animabus vestris.

Prælati. Prædicatores. Episcopi, & Sacerdotes. Possunt etiam per Aaron & filios eius, quorum muneris erat candelabri lucernas aptare, intelligi prælati & prædicatores, qui curam habent lucernæ verbi Dei: Exo. 27. Et tam ibi quã in locis, quos hic annotauimus, intelligi possunt episcopi, & sacerdotes. Exo. 28. 29. 30. Leuit. 1. 2. 6. 7. 8. 10. 17. 21. 22. Num. 3. 4. 18. 20. 1. Par. 6. d. 23. b. Psal. 105. *Cyril. 3. s. Ioan. 1.*

Mens & sensus eius. Potest quoque per Aaron intelligi mens ipsa, & per filios eius sensus mentis, qui capaces sunt scientiæ Dei, & offerunt vitulum per macerationem carnis, &c. Leui. 1. b. Et tunc animus dicitur montanus, & sacerdos, cùm diuinis & sublimibus vacat. *Orig. s. Leui. ho. 1. Philo. de temulen.*

Digni ad contuẽda mysteria. Cùm etiam Aaron, & filij eius debent omnia sacra vasa contrectare, & operire, opertáque Cahathitis tradere. Num. 4. significare possunt eos, qui digni sunt ad contuenda diuina mysteria, altámque habent vitæ conuersationem. Hi vasa sacra contrectant, & incapacibus ea non manifestant: ne videlicet margaritas perdant. Et qui est Aaron, hoc est, arca diuina, & altam conuersationem habens, ingreditur certa lege in sanctuarium, id est, ad diuinorum mysteriorum contemplationem. Leuit. 16. a. *Ori. s. Num. ho. 5. Isyd. s. Leui. 6.*

Angelus custos. Vt erat Aaron frater maior Mosis, & illi occurrit, vt esset adiutor aduersus Pharaonem: typus est angeli custodis, qui frater est hominis propter communionem naturæ intellectualis, & adiutor aduersus diabolum, vt eius auxilio homo ab eius tyrannide liberetur. *Greg. Nyss. de vita Moseos.*

ABADON.

Diabolus. Abadon, idest perdens, nomen angeli abyssi, qui dicitur esse rex locustarum nocentium hominibus: manifestè accipitur pro diabolo, seu satana, qui semper nititur animas perdere. Apoc. 9. b. Haimoni tamen videtur legendum Labaddon: qui & allegat Hieronymum in interpretationibus Hebraicorum nominum. *Gl. inter. s. Apoc. 9.*

Abalienare, vide Alienus.

Abarim.

Abarim, idest transitus, vel transeuntes. Montana sunt secundum Iordanis tractum ab oriente Hierico, quæ à Moabitis incipientia versus Galaad montes in longum protenduntur, atque suo limite terram Amorrhæorum, quæ duabus tribubus distributa est, ab Ammonitica seiungunt. Ibi fuit quadragesima prima mansio filiorum Israël, quò peruenerunt post Almon Diblathaim. Habet hic mons iuga plurima propriis nominibus à scripturis celebrata: vt est Nebo, Phasga. Hunc montem iussus est ascendere Moses: vt terram promissionis contemplaretur: ibíque mortuus est. Num. 27. c. 33. f.

Translatio in Deum. Figura est eius qui totus in Deum translatus est, vt quasi Enoch non appareat, quia Deus transtulit illum. Non inuenitur autem in mundo: quia in nullo actu seculari, in nulla re carnali, in nullo colloquio vanitatis inuenitur. *Ori. s. Nu. ho. 27.*

Transitum legis ad euangelium. Vel est transitus veteris legis ad Euangelium: ita vt ibi moriatur Moses, id est, lex, nec vltra appareat: quia non est amplius memoria obseruationis literæ legis. Vnde & Nebo dicitur mons, idest, conclusio: quia datus est finis legi. *Hier. ho. mansion.*

Abbreuiare, quære Breuis.

Abdemelech.

Prædicatores. Abdemelech, idest, seruus regis, eunuchus regis Sedechię: qui liberauit Ieremiam de lacu: vnde & ipse liberari meruit, ne in captiuitatem iret Babylonicam. Ier. 38. b. 39. d. Figura est prædicatorum, qui se castrauerunt propter regnum cælorum, & sua prædicatione ac exemplis è lacu & vinculis peccatorum animas eripere procurant. Quocirca & ipsi ab omni periculo, & diabolis laqueis liberari merentur. *Gl. inter. s. Ier. 38.*

Misericordes. Potest etiam significare misericordes, & eleemosynas dantes, & eos qui tribulatos à periculis liberant: hi enim misericordiam consequi merentur. Matth. 5. a.

Gentilis populus Potest etiam gentilem populum designare: qui educit Ieremiam de lacu, id est, confitetur resurrectionem Christi, quem principes Iudæorum in lacum miserant, cùm neci tradiderunt. Qui etiam populus prophetias amplectitur, & prædicat, quas Iudæi in suæ mentis cœno abstrusas detinent. Hic prius quàm fidem amplecteretur, niger & Aethiops erat, sed cũ ad baptismi aquas venit, formosus effectus est. *Orig. s. Can. ho. 1. Ambr. 2. de spiritusancto. 11.*

Abdere quære Abscedere.

Abdias.

Abdias, id est, seruus domini, princeps exercitus Achab, qui pauit prophetas tempore famis, cuius rei gratia, & ipse prophetiæ donum accipere meruit. 3. Reg. 18. a.

Fideles principes Iudæorum. Misericordes. Figura est principum, qui ex Iudæis in Christum crediderunt, quales fuerunt Nicodemus & Ioseph. Et figura misericordium, & eorum de quibus ait seruator noster Matt. 10. d. Qui recipit prophetam in nomine prophetæ, mercedem prophetæ accipiet. Quod hic ad literam *Hier. s. Abdiam.*

adimpletum est: quando qui pauit prophetas, prophetiæ donum est adeptus.

Abducere.

Abducere, est à proprio quasi loco separare. Qua ratione, Nehe.1.c. abduci dicuntur ad extrema cæli, qui ab Hierosolymis ad extrarias regiones captiui ducuntur. Sic qui à virtutis medio ceu à spiritali Hierusalem ad extrema vitia declinant, captiuati à dæmonibus, abducti dicuntur. Ita Psa.136. Qui abduxerunt nos, intelliguntur vel dæmones, vel praui homines alios à bono retrahentes. Et Holophernes dicitur abduxisse filios Madian. Iudit.2.d. Hoc est, Diabolus captiuasse diuino auxilio destitutos, variis eos irretiens vitiis, ne facile ad virtutem reditum habeant. Itidem Zacharias 10.a. dicuntur abducti quasi grex, in captiuitatem, videlicet Regis Babylonis, hoc est, Diaboli, cuius subduntur imperio. Ita Sapientiæ 19.c. Abducti dicuntur concupiscentia. In hac autem abductione ad malum dicitur permanere tristitia. Ecclesiastici 3.b. *A virtute ad vitia trahere.*

Hier.s.Zach.10. Abduci præterea dicuntur qui à veritate & fidei synceritate in errorem ducuntur: vt Acto. 20.f. Ait Paulus de Pseudoapostolis, vt abducant discipulos post se. Et ad Hebræ.13.b. hortatur idem: Doctrinis variis & peregrinis nolite abduci. Sic Sapientiæ 14.c. multitudo abducta dicitur per speciem operum ad colenda idola. *In errorem ducere.*

Sed & in bonum sumi potest: vt Nahum 2.b. milites Niniue captiui abducti dicuntur, hoc est, fortes & eruditi gentilium tracti sunt à Christo ad fidem: vt captiuarent intellectum in obsequium Christi, vt dicitur 1.Cor.10.b. *Ad fidem conuertere.*

ABEL.

Abel.i. vanitas, siue anhelitus, aut iuxta Augustinum, luctus: filius secundus Adæ, iustus & initium ciuitatis Dei, pastórque ouiū: cuius cùm munera accepta essent Deo, per inuidiam occisus est à fratre suo Cain in agro. Gen.4.a.

Secundum quidem quod Abel nascitur post Cain, figura est vitæ spiritualis, quæ sequitur post carnalem. Nam prius quod animale, deinde quod spirituale. 1. Cor. 15. f. Interpretatur autem vanitas, quia spirituales cognoscunt omnē creaturam vanitati esse subiectam. *Vita spiritualis.*

Secundum vero quòd erat pastor ouium, simplicitatem animiq; puritatem significat: ideo eius munera accepta fuere Deo, quia Deus simplicis cordis est amator. Designat etiam prælatos pastores simplicium. *Simplicitas. Prælati.*

Tert. de carne Christi. *Aug.15.ciui.dei.18 & 12. contra Faustum 9.11.* *Rup.4.s.Gen.4.* Est autem Abel manifesta Christi figura, eiusque passionis. Nā cùm est frater Cain, Christus est frater Iudæorum, ex quorum est genere natus: vt ille iustus, ita Christus iustissimus, omnisque autor iustitiæ. Ille pastor ouium, Christus de se ait Io.10.b. Ego sum pastor bon⁹. Illius munera accepta fuere Deo: Christus suo munere genus humanum deo reconciliauit. Ille obtulit oues: Christus se ipsum, qui tanquam ouis ad occisionem ductus est, & quasi agnus coram tondente se obmutuit. Ille per inuidiam occisus est à fratre: Christus per inuidiam à fratre suo populo Iudæorum, qui dicebant: Quid facimus, quia hic homo multa signa facit? &c. Ioā.11.f. Ille occisus est in agro: Christus extra portam passus est in monte Caluariæ. Et quemadmodum Abel plurimam, aut vberiorem hostiam obtulisse dicitur quàm Cain, vt ait Paulus Hebræos 11.a. Ita Christus vnica sui oblatione vberiorem obtulit hostiā quàm fuerint omnia veteris legis sacrificia: quæ simul omnia iustificationem afferre non valuerunt: vt ait idem, Roma 3.d. Et quoniam effusio sanguinis Christi sine comparatione quātum ad vtilitatem excedit effusionem sanguinis Abel: ideo Paulus ait, sanguinem Christi melius, aut meliora loqui, quàm Abel. Nam sanguis Abel clamabat ad Deum, petens videlicet vindictam: sanguis vero Christi semper clamat misericordiam. *Christus vel eius passio.*

Ambr. de Cain & Abel 2. *Ori.s.Matth.ho. 26.* Potest quoque Abel populum christianum designare, qui minor est frater. Nam maior & prior est populus Iudæorum: & huius Abelis sacrificia accepta sunt deo, & ad ea respicit Deus, abiectis prioris populi sacrificiis: & hic populus passus est persequutiones à Iudæis, &c. Sed & quoscunque iustos significare potest, qui semper patiuntur persequutiones ab impijs: quorum typus est Cain, ad cuius ciuitatem pertinent. Matth. 23.f. Et aliàs interpretatur luctus, quia iustorum est hîc lugere. *Populus christianus. Iusti.*

Gl. inter.s. Matt. 23. Cùm autem Matth. 23. d. & Luc 11.g. Christus dicit exquirendum omnem sanguinem iustum, à sanguine Abel vsque ad sanguinem Zachariæ, & Abel occisus sit in agro, Zacharias verò sacerdos in templo: intelligi volunt aliqui per Abel martyres laicos, & per Zachariam martyres ordinis ecclesiastici. *Martyres laici.*

Phil. de sacrificiis Cain & Abel. Abel præterea bona dogmata designare potest: quæ omnia tribuunt Deo nihil sibi ascribentes, & cum prauis dogmatibus pacem non habentes. Vnde cùm natus est Abel, dicitur, Apposuit parere Eua: quia abiecto prauo dogmate, gignitur bonum. *Bona dogmata.*

Ambr. de Cain. 1. *Bed.s.Gen.4.* *Greg.s.1.reg.6.* Abel autem magnus, quod interpretatur luctus, nomen est lapidis iuxta Bethsame, in quo posuerunt arcam Domini. 1. Re.6. d. significat manifeste Christum, qui lapis est angularis, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi. Cui recte conuenit nomen luctus, quando cum propria non haberet, quæ fleret: nostra tamen quotidianis precibus & fletibus peccata purgauit. Est Abel nomen loci. Iudi.11.f. 3. Reg.15.d. 4. Reg.15.f. *Christus.*

ABELMEVLA.

Abelmeula, id est, luctus parturiens, ciuitas Elisæi, typus est Christi, in cuius iudicio malis erit luctus parturiens, gehennæ videlicet cruciatus. 3.Reg.19.c. *Christus.*

ABESSE, ABSENS, ABSENTIA.

ABesse seu absentem esse, notæ est significationis, rarámque admittit allegoriam.

Iudæi. Absentes qui dicuntur torqueri sicut præsentes, Sap. 11. b. intelligi possunt Iudæi absentes à lege, & testamento, & fide Christi, dispersi per orbem, vagi & extorres.

Defectus prædicatorum. Absentia filiorum Iacob, quando oppressa est Dina à Sichen. Gene. 34. a. designat defectum aut raritatem prædicatorum, in quorum absentia diabolus infirmas animas decipit, & in peccatum inducit.

Defectus cõtemplationis aut sapientiæ. Absentia Beniamin, sine quo non vult ascendere Iudas ad patrem. Gen. 44. g. designat defectum contemplationis & sapientiæ diuinorum, sine qua confitens vel laudãs Deum, videt se in laudibus deficere: quare laudes Dei sine Beniamin esse non debent. Vnde psalm. 67. Ibi Beniamin adolescentulus in mentis excessu. Et Sap. 9. b. Si quis fuerit consummatus inter filios hominum, si abfuerit ab illo sapientia tua, in nihilum computabitur. Et Ecclesiast. 15. b. ostenditur hæc sapientia abesse à superbia & dolo: & quod per culpam hominum abest.

ABIATHAR.

ABiathar, id est, pater excellens, aut pater residui, vel remanentis, siue pater explorationis, vel contemplationis, aut pater funiculi: filius Achimelech, sacerdos & pontifex, qui euasit à cæde, quam Saul in sacerdotes exercebat, tulítque secum Ephod. 1. reg. 22. d. 23. a. Post mortem verò Dauid, cum fauisset partibus Adoniæ, pontificatu priuatus est à Salomone. 3. Reg. 2. e.

Confessores & sacerdotes. Vt euasit Saulem, typus est confessorum & sacerdotum, qui à cæde tyrannorum euaserũt, & relicti in ecclesia sunt, ferentes tantum secum Ephod. i. sacram doctrinam, & vitæ puritatem, quæ nequiuerunt auferre tyranni. Dicitur filius Achimelech. 1. Christi per regenerationem, & rursum pater alterius Achimelech 1. mẽbrorũ Christi per doctrinã & spiritualẽ gubernationẽ. Porrò cùm Marc. 2. f. dicitur Dauid accepisse panes propositionis sub Abiathar, quos accepit sub Achimelech patre eius, hoc indicat, nempe sacerdotem vicem Christi gerere. Nam Abiathar in conferendis panibus, minister patris fuisse videtur.

Malus prælatus. Vt autem fauit Adoniæ ad vsurpãdum regnum aduersus Salomonem, typus est mali prælati, qui ob amicitiam, aut aliàs, promouet indignos & ambitiosos. 3. Re. 1. b.

ABIES, ABIEGNVS, ABIETARIVS.

ABies est arbor procera habens folia pectinis modo diuisa: vt picea, eáque non amittit: nascitur in mõtibus & vallibus locísque desertis: habet flores crocei coloris, reddítque semen: est enodis, & habet ramos ordine quodam positos in cælum tendentes, non in latera pronos, & decisis cacuminibus moritur. Eius materia est apta nauigiis & antennis nauigiorum: ad cætera quoque opera, in quibus fortitudo requiritur. Nã resistit ponderi, ipsúmque validè sustinet. Eius vmbram satis omnibus ferunt maximè perniciosam esse.

Christus. Secundùm quidem quod est arbor excelsa & fortis & in directum eleuata, Christum nobis indicat, quem dicit Dominus se directurum vt abietem virentem, Hose. 14. d. Vbi septuaginta transtulerunt Iuniperum. *Gl. ord. s. Hos. 14. Hier. s. Is. 14. 41. 55. 60. Et s. Ezec. 31.*

Sublimes virtute. Menteselectorũ. Potest etiam significare viros perfectos in Domini seruitute sublimes & fortes: aut mentes electorum, qui fundati sunt in montibus, cùm dicere possunt: Nostra cõuersatio in cælis est: & etiam sunt in vallibus humilitatis radicati: Et ita accipitur Isa. 14. b. Cùm abietes dicũtur lætatæ de casu regis Babylonis, hoc est, de victoria contra diabolum, vel de amotione tyranni. Et 41. e. 55. d. Pro saliuncula ascendet abies. Sic Ezec. 31. c. Abietes non æquantur cedro, hoc est, sublimes virtute non se eleuant in superbiam, vt Antichristus, vel Lucifer. Hi quamuis de terra nascendo exierunt, contemplando tamen iam iuxta æthera verticem mentis extollunt. *Greg. ho. 20. Greg. 32. mor. 24.*

Angeli. Itidem sublimes, & fortes sunt ligna abiegna ex quibus tegitur pauimentum, & fiunt ostia templi. 3. Reg. 6. b. 2. Para. 3. b. designant etiam virtutes angelicas, quibus naturæ donis supereminebat Lucifer. Ezech. 31. c.

Principes & sacerdotes Iudæorum. Potest simili ratione significare sacerdotes & principes Iudæorum sublimes dignitate, qui ita sit Isa. 37. e. dicuntur electæ abietes: quos hortatur Zach. cap. 11. ad vlulandum in incendiũ cedrorum: hoc est templi. *Hie. s. Isa. 37. Rup. s. Zach. 11.*

Dona spiritussancti & virtutes. Fortitudo. Rursum abies propter suam sublimitatem perpetuúmque virorem, significare potest dona & gratias spiritussancti, ac virtutes, & præcipue fortitudinem: quia arbor est robusta: & ordo ramorum eius est ordo virtutum: qui non inuenitur in vitiis, quæ sunt inordinata. Ita promittit Deus se positurum abietes in deserto. Isa. 41. e. Hoc est dona spiritussancti in gentilitate ad fidem conuersa, vel in cordibus eorũ, qui tumultus huius seculi fugientes, ad interiora cordis, velut ad quieta deserta se conferunt. Et Isa. 55. d. Pro saliuncula (ait) ascẽsuram abietem, i. pro vitiis virtutes. *Lyra. s. Isa. 41.*

Philosophi conuersi ad fidem. Potest etiam abies significare philosophos & viros illustres, qui conuersi ex gentibus, ecclesiam Dei sua doctrina illustrarunt, & ornarunt: vt Ciprianus & Hilarius: de quibus Isa. 60. c. Gloria libani ad te veniet, rabies, & buxus, & pinus simul, ad ornandum locum sanctificationis meæ. Et hæc sunt ligna abiegna, quę mittebat Rex Hiram Salomoni. 3. Reg. 5. c. Vbi tamen septuaginta interpretes pro abietibus scribunt cyparissos. *Hie. s. Isa. 60.*

Superbia. Superbia quoque vitæ, & fastus mundi, ac prosperitas per abietes designari potest: vt apud Ezechielem 27. a. Cũ per allegoriam Tyri loquitur vel de Lucifero, vel de hoc mũdo. Abietibus, inquit, de Sanir extruxerunt te cum omnibus tabulatis maris. Atque ita abietis vmbra

perniciosa est satis omnibus: quia superbia omnia virtutum opera ceu lethale venenum inficit, & perdit, si eis adiungatur.

Abietarius autem dici potest, qui exemplo & doctrina alios cõuersatione sublimes & fortes efficere curat. Et hoc est opus abietarij. Exo. 35. d. [*Altitudo supernæ contemplationis.*]

[*Greg. 18. Mor. 11.*] Abies etiam est altitudo supernæ contemplationis, vt Isa. 55. d. Pro saliunca ascendet abies: cùm in corde sanctorum pro abiectione terrenæ cogitationis, altitudo supernæ contẽplationis exoritur.

ABIEZER.

[*Orig. s. Iud. ho. 8.*] Abiezer. i. patris auxilium, vel pater auxilij, siue pater atrij, aut patris atrium, filius Galaad, Iosu. 17. a. Significare potest diuinum auxilium. Vnde Gedeon congressurus cum hostibus, conuocauit Abiezer, vel domum Abiezer, diuinum videlicet auxilium: quod contra spiritales nequitias est inuocandum. Iudi. 6. g. Similem significationẽ habere potest Abiezer de Anathoth, vnus è fortibus Dauid. 2. Reg. 23. d. 1. Para. 11. f. [*Diuinum auxilium.*]

[*Hug. Card. s. Iud. 8.*] Cùm autem Iudi. 8. a. dicitur, Melior est racemus Ephraim vindemiis Abiezer: potest per Abiezer intelligi vita actiua: vt melius dicatur vnum opus vitæ contemplatiuæ multis operibus vitæ actiuæ: quia Vnum est necessarium: & Maria optimã partem elegit, dum Martha turbatur erga plurima. [*Vita actiua.*]

ABIGAIL.

Abigail. i. pater exultationis, vel patris exultatio, vxor prius Nabal Carmelitæ, quæ placauit iram Dauid volentis virum ipsius occidere: quæ mortuo viro suo, iuncta est Dauid in matrimonium. dicitúrque mulier prudentissima & speciosa. 1. Reg. 25. a.

[*Lyr. Reg. 1. 25.*] Significare potest sapientiam Philosophorũ, quæ prius iuncta erat Philosophis superbis, qui non cognoscebant Dauid, id est, Christum: quia cùm Deum cognouissent, non sicut Deũ glorificauerunt: ideo merito iratus est illis Dauid. Sed illis extinctis, venit sapientia cum Philosophis humilibus, qui ad fidem venerunt. [*Sapientia Philosophorum.*]

[*Ambr. epis. 13. Rup. 2. s. Reg. 1.*] Potest etiam designare ecclesiam ex gentibus, quæ extincto priore viro, cultu videlicet idololatriæ, venit ad fidem: quæ in hoc, quod per fidem & pœnitentiam iuncta est Christo, prudens & pulchra censetur. [*Ecclesia ex gentibus.*]

Sed & beatissimam Virginem Mariam prudentissimam & pulcherrimam nobis adumbrat, quæ vere Dauid placauit, cùm Deus in ea factus est homo, & generi humano reconciliatus est, eum denique nobis quotidie placat. [*Virgo Maria.*]

ABIGERE.

Abigere propriè est pecus aut greges abducere, siue id vi fiat, siue dolo. Raram admittit allegoriam secundum ea, quæ abiguntur.

Abigens Abraham volucres à cadaueribus. Gen. 15. c. figura esse potest prælati, qui debet à subditis omnia virtutum impedimenta amouere. Vel est figura cuiuscunque, qui feruore charitatis laborat dæmones, & omnes eorum tentationes à se abiicere, ita vt quantum possit accedere ad se non permittat. [*Impedimẽta virtutum amouere.*] [*Dæmones fugare.*]

[*Greg. 16. Mor. 20.*] Est etiam abigere volucres, malas cogitationes nos in oratione perturbãtes manu sanctæ discretionis abiicere: ne maligni spiritus & peruersæ cogitationes rapiant, quod mens nostra offerre domino vtiliter sperat. Ad hæc refertur cùm Ieremiæ 7. g. cõminatur Deus defuturũ, qui abigat volucres & bestias. Et etiam Deut. 28. c. Sed & cùm Dauid abegit Philistinorum iumenta, Christus est amouens omnia dæmonum machinamenta, quæ parant aduersus fideles. 1. Reg. 23. a. [*Cogitationes malas abiicere.*]

[*Bed. s. Reg. 31.*] Abegisse dicitur Iacob filias Laban, ipso Laban ignorante. Gen. 31. d. designans Christum, qui spoliauit diabolum per passionem & resurrectionem suam, captiuámque duxit captiuitatem: quarum rerum diabolus fuit ignarus. [*Christus spolians diabolum.*]

Abigere ranas, est restringere loquacitatem. Exo. 8. c. [*Restringere loquacitatem.*]

[*Greg. 16. Mor. 25. Hier. s. Iob 24.*] Abigere asinum pupillorum. Iob 24. a. est trahere in hæresim simplices, qui sunt in ecclesia velut portantes onera, cùm suis laboribus fideles ecclesiæ sustentant. Id faciunt hæretici, cùm gentilem ad fidem venientem peruertunt. [*Trahere in hæresim.*]

Abihu.

[*Rup. 2. s. Leu. 7.*] Abihu. i. pater ipse, vel pater est: filius Aaron, qui cùm obtulisset cum Nadab fratre suo ignem alienum. 2. non de altari sumptum, incendio periit. Leui. 10. a. Significare potest sacerdotes veteris legis, qui extraneos sensus legi dederunt, nolentes intelligere de Christo, quæ de ipso intelligenda erant, & suas traditiones contra legem introducentes. [*Sacerdotes veteris legis.*]

[*Gl. inter. s. Leu. 10*] Figura est etiam hæreticorum, qui etiã ignem alienum offerũt, cùm pro suo arbitrio scripturas interpretãtur, contrà quàm tenet Ecclesia: & suos errores ac somnia pertinaciter ingerunt simplicibus. [*Hæretici.*]

[*Lyra s. Leui. 10.*] Sacerdotes quoque qui ad sacramentum altaris cum suis cupiditatibus & peccatis indignè accedunt, meritò per ipsum figurantur. Et breuiter, quicunque prauos mores in ecclesiã Dei inducũt, per eum designãtur. Qui omnes meritò æterno igni peribunt, vt illi perierunt. [*Sacerdotes mali.*]

Abiicere, quære Eiicere.

Abimelech.

ABimelech.i.pater meus rex, vel patris mei regnum, nomé regum Palestinorum: sed quidam fuit tempore Abrahæ Rex Geraræ, qui tulit Saram ab Abraham: non tamen eam cognouit, admonitus & punitus à Domino. Idem eiicit Isaac, & postea pepigit cum eo fœdus. Gen. 20. 21. 26.

Principes terreni. Secundum quidem quod accepit Saram, quam tamen non cognouit, figura est principum terrenorum volentium corrumpere ecclesiam Dei, ac omnia ad suum arbitrium ordinare: qui sæpe puniuntur à Domino, & corripiuntur: posteàque honorant muneribus ecclesiam, quam prius violare tentauerant. *Au.2. contra Faustum 28. Bed.s.Gen.26.*

Principes Iudæorum. Simili ratione significare potest principes Iudæorum: qui conati sunt ecclesiam Dei ad se trahere, eámque corrumpere.

Philosophi. Potest etiam significare Philosophos accipientes Saram, id est, multa de virtute & sapientia tractantes: verùm non tetigerunt eam: quia nunquàm veram virtutem & sapientiam attigerunt: sed euanuerunt in cogitationibus suis. Idem quoque eiecerunt Isaac, & postea concordarunt cum illo: quia Philosophi in aliquibus dissident à lege Christi, in aliquibus verò cum ea concordant. *Ori.s.6. Gen.ho.et 14. Bed.s.Gen.21. 26.*

Philosophia rationalis. Cùm autem tres sint Philosophiæ partes, rationalis, physica, & moralis, & tres amici venerint ad iniendum fœdus cum Isaac, nempe Abimelech, Phicol, & Ochozath: per Abimelech, qui interpretatur pater meus rex, intelligi potest rationalis, aut metaphysica, quæ Deum patrem omnium confitetur. Hæc cum aliis iniit fœdus cum Isaac, i. cum lege Christi: quia cum ea omnes scientiæ, quæ veritatem habent, concordant. Vidit Isaac.i. risu ludentem cum Rebecca: quia supramundana sapientia ludum disciplinæ puerilis, quæ est in lege Domini, ac mysteria coniuncta tolerantiæ admiratur. *Magi.* Possunt etiam tres designare Magos qui venerunt ad Christum. *Ori.s.Gen.ho.14. Clem.Alex.1. pedago.5. Bed.s.Gen.26.*

Christus. Abimelech idem prospiciens Isaac ludentem cum Rebecca: Christum designare potest, qui nostrum risum speculatur, & gratiarum actionem, & benedictionem, exultationem, & lætitiam, & simul etiam cum his operantem tolerantiam. Gen. 26. b. *Clem.Alex.1. pedag.5.*

Fuit alius Abimelech filius Gedeonis & concubinæ seu ancillæ, qui interfectis septuaginta fratribus suis, imperium occupauit: ac postmodum à muliere interfectus est fragmine molæ è muro proiecto. Iud.8.g.9.g.2.reg.11.c. *Isydorus, Lyr.s.Iud.9.*

Antichristus. Figura potest esse Antichristi, qui nascetur è concubina, hoc est, synagoga Iudæorũ: quem Sichimitæ, id est, Iudæi facient regem: occidétque omnes filios Gedeon.i. christianos: & regnabit donec interficiatur spiritu oris Christi.

Ambitiosi. Significat etiam ambitiosos dignitatum: qui eas per cognationem carnalem, & per amicitias, & non per virtutem adipisci procurant: & persequuntur bonos, qui eis sunt impedimẽto, quo minus eas acquirere valeant: & tandem cum adeptis dignitatibus pessimè pereunt.

Diabolus. Potest etiam in oppugnatione turris, typus esse diaboli: quia ille semper conatur vincere fortes: vincitur tamen à muliere, quæ caput eius contriuit. Iud. 9. g. *Arn.s.ps.33.*

Diabolus. Abimelech præterea, qui & Achis, rex Geth, coram quo Dauid vultum suum mutauit, figura est diaboli, coram quo mutatur vultus, cùm quis à vitiis ad virtutes conuertitur. Psal. 33. in titulo. *Hier.s.ps.33.*

Gentilis populus. Deus pater. Designare etiam potest gentilem populum suscipientem Christum, vt Abimelech suscepit Dauid. Et simili ratione Deum patrem. 1. regum 27. a. *Aug.s.ps.33.51.*

Iudæi. Vel vt interpretatur patris mei regnum, designat Iudæos, qui erant regnum Dei: corã quibus mutauit Christus vultum, cùm apparuit mortalis, qui in se est immortalis.

Abinoem.

ABinoem.i.pater pulchritudinis vel iucunditatis, vel pater motionis eorum, vel patris responsio: vel interpretatur fulgur, vel coruscatio, fuit pater Barach. Iud. 4. a. 5. b.

Patriarchæ. Potest significare patriarchas, qui fuerunt patres pulchritudinis, quia genuerunt prophetas, & populum Israël, ex quibus Christus secundum carnem. *Gl.inter.s. Iud.4.*

Virtutes. Similiter designat virtutes & dona spiritussancti, quæ filios generant splendentes, & coruscantes. *Ori.s.Iud.ho. 6.*

Pater cælestis, vel eius præcepta. Vt interpretatur responsio patris, poterit capi pro Patre cælesti, vel eius præceptis: vt filius Abinoem dicatur, qui Patris cælestis responsa seruauerit.

Abire, Abscedere, Discedere, Recedere, Proficisci.

ABire proprie est animalium, quæ per motum localem relinquunt locum, in quo sunt, vt ad alium proficiscantur: vnde proprie respicit locum à quo, vt eius simplex, quod est ire, locum ad quem fit motus. Sæpe tamen sumitur pro simplici, hoc est, ad aliquem locum ire. Gen. 22. a. Abiit in locum, quem præceperat ei Deus. Est item adire. Gen. 18. c. Abierunt Sodomam. Ascendere 1. par. 4. 9. Abierunt in montem Seir. Consentire. Psal. 1. Beatus vir qui non abiit in consilio impiorum. Discedere loco. Gen. 21. b. Quæ quum abiisset, errabat. Discedere mente. Iud. 9. a. Abierúntque & constituerunt. Elongare. Sap. 3. a. Ab itinere iusto abierint. Fugere. Gen. 31. c. Cúmque abiisset tam ipse. Manere. 2. par 25. c. Abiit in vallem salinarum. Obire. Acto. 1. d. vt abiret in locum suum. Occurrere 3. regum 18. c. Abiit ergo Abdias. Præterire. Apoc. 11. c. Væ secundum abiit. Reuerti. Gen. 44. d. Abite liberi ad patrẽ vestrum. Sequi. 3. Reg. 13. c. Abiit post virum Dei. Trãsire. Ecclesiastici 3. c. Deus instaurat, quod abiit.

Proficisci. Ios. 8. c. Abiit ergo Iosue nocte illa. Recedere autem interdum est cessare. Iud. 16. d. Recedet à me fortitudo mea. Declinare. Exo. 32. b. Recesserunt citò de via. Deficere. Ios. 1. b. Non recedat volumen legis huius. Differre auxilium. Nu. 14. b. Recessit ab eis omne præsidium. Discedere. Exo. 8. c. Recedent ranæ à te. Gratiam non dare. Ezec. 8. c. vt procul recedā à sanctuario meo. Negligere. Deut. 32. c. Recessit à Deo salutari suo. Separari. Gen. 26. d. Recede à nobis, quoniam potentior. Abire autem secundum loca, à quibus, vel ad quæ itur, allegoriam recipit.

Ori. s. Num. ho. 7. — *Gre. 9. mora. 10. 59* — *Subtrahens Deus gratiam, aut deserens gratia Spiritussancti.*

Abire non potest competere Deo, nisi secundum metaphoram, cùm sit vbique. Ac primò dicitur Deus abire, cùm subtrahit gratiam: vel cùm deserit, aut deserere videtur hominem in tentationibus. Vt cùm Iob 9. b. dicitur: Si abierit, non intelligam. Sic petiit propheta ne discedat Deus ab eo. Ps. 21. 36. 37. Et discedens fortitudo à Samson, designat virtutem spiritussācti deserentem peccatorem. Iud. 16. e. Et recedit omne præsidium à malis. Num. 14. b. Cùm hi qui sunt sine Deo, etiam à temporalibus viribus, in quibus confidebant, permittente Deo, deseruntur. Et recedens nube à tabernaculo, est deserens gratia spiritussancti murmuratores. Num. 17. c. Sic discessit spiritus domini à Saule. 1. Reg. 16. c. Et anima Dei dicitur recedere ab Hierusalem, Iere. 6. b. Hac ratione dicuntur arietes abiisse absque fortitudine. Thre. 1. b. Hoc est, absque auxilio diuinæ gratiæ eos deserentis.

Ricar. de s. vict. 4. de Arca mysti. 12 — *Gre. 14. mor. 23.* — *Cessans Deus cōsolari, aut apparere, aut à noua operatione & miraculis.*

Discedit etiam Deus à iustis post consolationem, non deserendo, sed nil amplius tunc reuelando. Sic discessit ab Abraham, Gen. 12. d. Et ab Iacob, Gen. 35. b. Et à Gedeone. Iud. 6. d. Aut certè discedit non amplius apparendo, aut à noua operatione cessando. Et recedens Iob à stultis, designat Christum cessantem à miraculis apud Iudæos, ob eorum incredulitatē. Iob 19. b. Sic discessit Christus à Gerasenis, Marc. 5. b. Lu. 8. f.

Punitio impiorū prius consolatis iustis.

Abeuntes angeli Sodomam, aut abiens Dominus postquam cessauit loqui ad Abraham. Gen. 18. d. Designat Dominum post consolationem iustorum conuerti ad punitionem impiorum.

Gre. 12. mor. 2. Et. s. 1. reg. 6. — *Cessans castigare.*

Dicitur præterea abire Deus, cùm cessat castigare & ferire, vt Iob 14. b. Recede paululum ab eo. Et Hos. 9. c. Væ eis, cùm recessero ab eis, hoc est, cùm in hac vita ab eorum castigatione cessauero. Et etiam dicitur recedere manus Domini, cùm cessat Deus affligere & castigare aliquem pro peccato, ob ipsi datam remissionem. 1. reg. 6. a.

Non parcens Deus.

Recedere etiam dicitur misericordia Dei, cùm Deus non parcit peccanti. Isa. 54. c. Sic non recessit à gentilitate, quia ei pepercit.

Veniens de nouo per gratiam.

Abire dici possit dilectus, hoc est, Christus, cùm ad aliquos venit de nouo per gratiam. Cant. 5. d. Quò abiit dilectus tuus.

Gl. inter. s. Cant. 8 — *Incomprehensibilem se ostendere.*

Abire quoque dicitur dilectus, cùm se incomprehensibilem nobis ostendit.

Greg. s. 1. reg. 2. — *Subtrahens se Christus ab ecclesia.*

Abiens Elcana in domum suam post oblata sacrificia. 1. reg. 2. b. designat Christum subtrahentem se aliquantulum ab ecclesia, vt cum maiore fructu postea redeat. Sic dicitur recedere longius sapientia, cùm quæritur. Ecclesiastæ 7. d.

Hier. s. ps. 9. — *Dilatatio incarnationis.*

Recedere dicebatur Deus longè, cùm differebat incarnationem, quam antiqui patres magnopere desiderabant. Psal. 9.

Ori. s. Matth. ho. 7 33. — *Greg. s. 1. reg. 2.* — *Hie. s. Matth. 21.* — *Ascendens Christus in cælum.*

Profectus peregre homo, est Christus ascendens in cælum, Matth. 25. a. Luc 19. b. 24. g. 1. Pet. 3. d. Et dicitur peregre profectus: quia toto huius vitæ tempore, quo peregrinamur à Domino, ipse dicitur peregrinus nobis. Et abiens Elcana in domum suam post oblata sacrificia, typus est Christi, qui passionis suę oblato sacrificio, in cælum ascendit. 1. Reg. 2. b. Et proficiscens Leuites in domum suam cum vxore, quam sibi reconciliauerat. Iud. 19. a. designat Christum reconciliata & reuocata ecclesia redeuntem ad patrem.

Glo. inter. s. Io. 16. — *Eleuans ad sensū spiritualem.*

Abire dicitur Christus ab Apostolis, vt veniat Paracletus. Ioan. 16. b. cùm à sensu carnali, eleuat ad spiritualem.

Hila s. Matt. cāt. 12. — *Veniens Iesus in mundum.*

Abiens Iesus per sata sabbato. Mat. 12. a. designauit in otio legis se in mundum venisse, generis humani sationem inuisurus.

Veniens Christus ad Iudæos.

Abiens Hosee ad accipiendam Gomer vxorem fornicariam: typus est Christi ad populum Israël venientis. Hos. 1. a. Et abiens Dauid ab Achis in speluncam Odollam. 1. Reg. 23. a. designat Christum, qui postquam passus est à gentibus, fundauit ecclesiam in paucis ex Iudæis. Sic cùm profectus est Dauid cum suis ab exercitu Philisthinorum, 1. Reg. 29. d.

Gre. 1. Mor. 11. — *Hie. s. Isa. 59.* — *Christus reprobans malum & relinquens traditiones Phariseorū*

Recedens à malo Iob, designat Christum, cui conuenit reprobare malum. Iob 1. a. Recedit etiam à malo ipse & omnis, qui relinquit traditiones scribarum & phariseorum. Isa. 59. a.

Ori. s. Gen. ho. 13. & s. Nu. ho. 7. — *Aug. s. psal. 33.* — *Derelictio Iudæorum.*

Discedens Isaac à Palestinis eum lacescentibus. Gen. 26. d. designat Christum relinquerem Iudæos, eius doctrinæ puteos obstruentes: vnde & dicebat eis. Matt. 23. d. Ecce relinquetur vobis domus vestra deserta. Sic dicitur ibidem recedere à Geraris. Et abiens Dauid ab Achimelech, coram quo mutauit vultum, est Christus relinquens Iudæos. Ps. 33. in titulo. Et recedens nubes à tabernaculo, cùm murmurassent Aaron & Maria, aduersus Mosen, est Christus & Spiritussanctus deserens synagogam aduersus ipsum Christum murmurantem: Num. 12. c. Ezech. 23. c. Et dicuntur recessisse ab Hierusalem volucres & pecora, hoc est, sublimes & simplices. Ier. 9. c. Hos. 9. c.

Bed. s. Gen. 28.

Proficiscens Iacob in Mesopotamiam, vt sumeret sibi vxorem, & in orientalem terram: relictis parentibus, Gen. 28. a. 29. a. typus est Christi, qui relicta Iudæa, adiunxit sibi ecclesiam ex gentibus, iuxta illud Hos. 2. d. Vocabo non plebem meam, plebem meam: & non dilectam,

dilectam.

Transitus Christi ad gentes.

dilectam. Et abiens Dauid ad Achis relicto Saule & Israële, 1. Reg. 27. a. transitũ indicat Christi ad gentes, relicta Iudæa in sua infidelitate. Sic abiens Dauid ad ducendam arcam. 2. Reg. 6. a. Est Christus assumpta carne veniens, vt sibi copularet ecclesiam. Et abiens Simon in Galilæam, vt liberaret fratres suos. 1. Mach. 5. b. transitum indicat Christi & prędicatorum ad gentes. Quod etiam designauit ipse Christus, cùm dicitur abiisse in Galilæam. Ioan. 4. a. f. Et trãs mare Galilææ. Ioan. 6. a. Et in regionem iuxta desertum. Ioan. 11. g. Sic profectus est Tobias ad Medos. Tob. 6. a. Et Petrus ita abiit in alium locũ relicta Iudæa. Acto. 12. c. Et Paulus & Barnabas Seleuciam, Acto. 13. a. Idem designauit Iesus, cùm relictis pharisæis, abiit extra Hierusalem in Bethaniam. Matth. 12. b. Idem designatur Isa. 52. c. Et Ier. 6. b.

Cyril. 2. s. Ioan. 77 101. 123.

Ori. s. Matt. cap. 16. & ho. 16.

Transitus sermonis prophetici & prædicatorum ad gentes.

Abiens Elias in Sareptam Sidoniorum, relicto Israël, 3. Reg. 17. b. Typus est sermonis prophetici, qui transiit ab Israël, vbi fame periclitabatur, ad gẽtes. vbi pascit, & pascitur. Et abiẽs Ionas in Niniuen, designat aduentum Apostolorum, & prædicatorum ad Gentes. Ion. 3. a. Marc. 16. d. Et profectus Dauid cum populo ad expugnandum Rabba. 2. Reg. 12. a. Christus est cum apostolis & prædicatoribus veniens ad conuertendam gentilitatem. Et Isaias hortatur apostolos & prædicatores, vt recedant ab Hierusalem, iudicãs eos ipsam relicturos, vt ad gentes transirent. Isa. 52. d. Et proficiscens seruus Abrahę in Mesopotamiam quæsiturus vxorem domino suo Isaac. Gen. 24. a. designat missos prædicatores ad gentes, vt conuerterẽt animas, quæ Christo copulentur. Et abiens Anna in viam suam, 1. Reg. 1. c. Est transiens ecclesia ad gentium prædicationem, vt in eis fructum referat, quem inter Iudæos reddere non valebat. Et recedens Isaac à Geraris, Gen. 26. e. Est Christus relictis Iudæis transiens ad gentes. Recessisse dicitur cælum quasi liber inuolutus. Apoc. 6. d. quando notitia legis ablata est à Iudæis, & tradita gentibus.

Hie. s. Isa. 52. & s. Ier. 9.

Gre. s. 1. Reg. 2. Rup. 4. s. Apoc.

Christus & prælati opponentes se diabolo & tentationibus.

Abiens Angelus post Israël in sequentibus Ægyptiis. Exo. 14. e. designat Christum opponentem se pro nobis, & resistentem diabolo. Et etiam prælatos & prædicatores, qui doctrina vitæque merito aliis præire debent, & adueniente tentationis aut persequutionis tempore, pro aliorum salute se periculis obiicere. Sic abiens Dauid ad succurrendum Ceilam. 1. Reg. 23. a. Est bonus prælatus defendens ecclesiam in tribulationibus & tentationibus. Et abiens idem post vnctionem ad expugnandum Hierusalem. 2. Reg. 5. a. Est Christus qui suscepto baptismate, venit ad expugnandos errores Scribarum & Pharisæorum, qui erant cæci & claudi, exosam habentes animam Christi. Cùm autem captus dominus Iesus peteret à militibus, vt discipulos suos abire sinerent. Ioan. 18. a. designauit prælatum pro subditorum salute periculo se obiicere debere. Per quod etiam ostenditur diabolum eiusque membra non plus in bonos posse, quàm illis à Deo permittitur. Et abeuntes viri Simonis in campum cum hostibus pugnaturi. 1. Mach. 16. a. Typum gerunt eorũ, qui aperto Marte cum diabolo congrediuntur.

Lyr. s. 2. Reg. 5.

Cedere persecutoribus, & separari à malis.

Discedens Isaac à Palestinis eum lacescentibus. Gen. 26. c. typus est prædicatoris, qui cedere debet persequutoribus, cùm non est locus prædicationi: & aliquando se ad solitudinem colligere. Et abiens Elias ab Achab. 3. Reg. 17. a. designat vitandum malorum consortium, quando non prodest eis prædicare. Sic abiit idem, ac fugit Iezabelem, 3. Reg. 19. a. Ita recedere à Sichen. Gen. 35. a. Et præcepit Moses recedere à tabernaculo impiorum, ne eorum malis inuoluerentur. Num. 16. b. Sic præcepit Salomon abscedere à meretrice. Prou. 9. d. Hac ratione abscessit Tobias à Niniue. Tob. 14. d. Et abeuntes qui furabant Babylonem vnusquisque in terram suam. Ier. 51. a. Designant angelos vel prælatos, qui relictis obstinatis correctionem admittere nolentibus, ad semetipsos reuertuntur. Sic abiiciebant Sodomitæ Lot corrigentẽ, dicentes: Recede illuc. Gen. 19. b. Et Pharao dicebat Mosi: Recede à me. Ex. 10. g. Et filij Israël dicebant eidem: Recede à nobis, vt seruiamus Ægyptiis. Ex. 14. c. Et qui dixerunt Deo: Recede à nobis. Iob 21. b. 22. c. Et dicebatur vir meretricis abiisse viam longissimam, Pro. 7. c. quia longe se fecerunt peccatores à lege prohibente malum: & putant legis minas longe abesse. Et abiens Samuel in Ramatha, nec amplius videns Samuelem. 1. Reg. 15. g. Est prælatus non amplius corrigens aut arguens eum, quem videt incorrigibilem. Et recedit cælum sicut liber. Apo. 6. d. Cùm ecclesia separatur à malis.

Gl. inter. s. Gen. 26

Ori. s. Ier. ho. 1.

Ambr. de Cain 4. Greg. s. 1. Reg. 15. Aug. s. Ap. ho. 6

Relicta contemplatione ad actionem ægre descendere, aut peccata deflere.

Abiens Ezechiel amarus ad reprehendendum populum, postquam loquutus est ei Dominus. Ezech. 3. d. figura est eorum, qui contemplationis relicta dulcedine, cum amaritudine ad tractanda temporalia, & alios corrigendos descendunt: ac item eorum, qui quãtò plenius diuina cognoscunt, tantò amplius sua deflent facinora.

Greg. s. Ezech. ho. 10.

Molestum silentium ecclesiæ.

Non recedere dolorem à Iob, si tacuerit. Iob 16. b. designat non recedere dolorem ab Ecclesia, si à prædicatione cessetur: quia tunc amplius augentur peccata.

Greg. 13. Mor. 4.

Prædicare incipiens.

Abiens Saül à Samuele. 1. Reg. 10. b. typus est noui prædicatoris, qui iam instructus à superiore, incipit prædicare. Et abiens paralyticus, vt nuntiaret Iudæis Iesum. Ioan. 5. c. figura est conuersi verè à peccato, qui mox cupit alios conuertere.

Greg. s. 1. Reg. 10.

Reditus ad contemplationem.

Abeuntes Anna & Elcana in locum suum. 1. Reg. 2. b. Designant reditum prælatorum ad cælestium contemplationem post terrenorum administrationem. Ita abiens Saül in domum suam, est prædicator libere intrans in contemplationis secretum. 1. Reg. 10. d. Et abeuntes Iudæi rebus prosperè aduersus hostes gestis. 2. Mach. 13. e. indicant reditum ad contemplationẽ post impetratam victoriam à tentationibus. Et recedens Saül à persequutione Philisthinorum. 1. Reg. 14. g. Est prædicator post aliorum correctionem rediens ad tẽpus ad semetipsum, vt si quid in se corrigendum inuenerit, emendet. Et recedens Isaac à Generaris. Gen. 26. e. Est

Greg. 1. s. Reg. 2.

Greg. s. 1. Reg. 14.

prædicator contemplationis gratia colligens se ad solitudinem. Et abscedentes principes ab Iudith, designant pastores, commendata oratione in ecclesia, ad contemplationem redeuntes. Iudith 8.d.9.a. Et abiens Iesus in montem vt oraret. Mar.6. f. indicauit secessum à tumultibus, mentísque eleuationem oraturis esse necessaria.

Lyr.s.Ioan.9. — *Accessus ad baptismum.*

Abiens cæcus, vt lauaretur in natatoria Siloe. Ioan.9.b. designauit accessum ad baptismum.

Bern.epist.190. — *Conuersio peccatoris.*

Abiens Iacob ad Isaac, relicto Laban. Gen.31.c. Designat couersionem peccatoris ad Christum, relicto diabolo & mundo. Recedit autem clam, hoc est, ignorante diabolo occultam gratiam: sic recedere à Chodorlahomor est fugere à seruitute diaboli. Gen. 14.a. Et à Nabuchodonosor. Ezec.14.b.17.d.31.e. Et recedit à malo, qui iam ex amore Dei cœperit nolle peccare. Iob 1.a.28.d. Prouer.3.a.22.a. Tob.4.h. Ecclesiastici 35.a.48.c. Isa.54.d. 59. c. Et recedit à tenebris, qui relinquit peccata. Iob 15.d. E diuerso non abiit Moab in transmigrationem. Ier. 48.b. Cùm non transiuit peccator à statu peccati ad statum gratiæ: sed in peccato permansit. Et recedens populus ab vrbe post mortem Sibę principis seditionis. 2. Regum 20.g. Designat amotis principibus errorum, populum redire ad subiectionem Dauid, idest Christi.

Greg.1.Mor.27. & 12.Mor.24.

Lyr.s.Gen.43. — *Prædicator malus conuersus ad Christum.*

Abiens Abner ad Dauid, 2.Reg.3.d. Typus est prædicatoris mali, conuersi ad Christum per pœnitentiam, per quam illi reconciliatur: à quo proficiscitur in pace, cùm post pœnitentiam rursum ad prædicandum mittitur. Et proficiscentes filij Iacob ad Ioseph cum Beniamin, vt emerent cibos. Gen.43.c. Designant bonos discipulos venientes cum humilitate ad doctorē.

Ori.s.Exo.ho.3. — *Relinquere sæculum & tenebras vitiorum.*

Hie.s.Isa.54.

Abire aut proficisci de Ægypto, est relinquere sæculum, & tenebras vitiorum. Exod. 14.d. Abire autem longiùs ab Ægypto, est recedere ab occasionibus peccatorum. Exod.8.g. porrò Pharao, idest, diabolus non vult vt longius abeant, quia non vult vt fugiant occasiones, vel non vult vt abeant toto triduo: sed vt peccent, si non facto, saltem verbo, & si non verbo, saltem cogitatione. Abeunt tamen ipso compulso dimittere. Exod.12.e. Cæterùm qui posuerūt insidias aduersus ciuitatem Hai, non longiùs recesserunt, quia fortes appropinquant peccatoribus, vt eos conuertant. Ios.6.a. Recedere autem procul à calumnia. Isa.54.d. Est cauere sibi à diabolo calumniatore.

Ori.s.Matt. ho.7. Ambr.s.Luc 1. — *Profectus in cognitione & opere.*

Ori.s.Eze.ho.5. & s.Num.ho.7.17.

Abiens Iesus postquam imposuit manus pueris. Matth.19.b. Innuit non perseuerandum esse in puerili cognitione & conuersatione: sed ad altiora tendendum. Sic abiit Maria in mōtana. Luc.1.d. quia exercentes bona opera, semper ad maiorem perfectionem ascendunt. Ad hæc pertinent mansiones filiorum Israël in deserto, diuersos gradus profectus indicantes. vt proficisci de Ramesse in Socchoth. Exo.12.f. Num.33.a. Est relicta huius mundi corruptione, sumptóque itinere versus cælum, cognoscere se esse peregrinum super terram: & vt peregrinum se in omnibus gerere. Proficisci autem de Socchoth in Etham. Exod.13.d. Num.33. a. Indicat mox in aggressu peregrinationis occurrere nobis pugnas & tētationes. Rursum de Helim venitur ad mare. Exod.16.a. Num.33.b. vt sciamus post consolationes, occursuras nobis tribulationes. Proficisci autem à mari in desertū Sin. Num.33. b. Indicat à tribulationibus ad diuinas consolationes veniendum: quæ tamen nondum sunt sine tentationibus. Proficisci vero de Raphidim in Sina. Exo.19.a. Num.33.b. Designat, quod quum anima est laudabilis iudicij, tunc sit capax diuinorum secretorum. Proficiscebantur autem filij Israël nube deserente tabernaculum, vt designaretur processus ad altiorem profectum impulsus Spiritussancti: idque per turmas & ordines suos, hoc est, secundum omnium virtutum ordinem. Exo. 40. d. Num.2.c.9.d. Et abiens Salomon in Gabaon ad sacrificandum. 3. Reg. 3. a. Designat eleuationem animi ad sublimem perfectionem, vbi gratum offertur sacrificium Deo.

Glos.or.s.Ioan.12. — *Sequi Christum.*

Abiens totus mundus post Christum, Ioan.12.c. Licet id Pharisæi peruersa intentione dicerent: tamen totus mundus abire debet post Christum, tanquam post saluatorem mundi.

Glos.or.s. Luc 5. — *Libere & solicite operari.*

Ori.s.Mat. Ca.13.

Hier.s.Mat.21.

Abiens paralyticus curatus in domum suam, Luc. 5. e. designat reditum peccatoris ad habendam conscientiæ suæ curam, post remissa sibi peccata. Sic sinere abire Lazarum suscitatū & solutum. Ioan.11 f. Est relinquere suscitatum à peccato, vt cum suscepta gratia per liberū arbitrium bene operetur. Sic abiit bene, qui quinque talenta acceperat vt operaretur. Abiit autem male, qui vnum acceperat, quod & abscondit. Mat.25.b. Profectus etiam dicitur peregre pater familias relicta vinea vinitoribus, Matt.21.d. quia reliquit deus homini liberum ad operandum arbitrium.

Lyr.s.1.Reg.19. — *Fuga concupiscētiæ.*

Greg.s.1.Reg.15.

Abiēs Elias aut fugiens Iezabelem, 3.Reg.19.a. designat vitationem carnalis concupiscentiæ: quæ non est vincenda per obsistentiam, sed per fugam. Sic discedere aut recedere Cinæum de medio Amalec. 1. Reg. 15. b. designat coniugatos cauere debere turpes obscœnitates: Qui à medio recedere dicuntur, non ab extremis: quia participant honesta voluptate. Sic recedendum de medio Babylonis. Ier.50. b. Et Christus iubet recedere à Iudæa & Hierusalē. Lu.21.d.

Greg.10.Mor.9. & 2.pastora.10. — *Examinare delicta.*

Abire cum amico in syluam. Deu.19.b. Dicitur quis, quoties cum proximo ad intuenda & examinanda propria delicta conuertitur. Aut cùm prælatus accedit ad subditorum inuestiganda delicta correctionis gratia.

Procurare principum fauorem ad bonum ecclesiæ.

Abiens Ionathas cum rege: & abiens cum muneribus ad regem 1. Mac.11.a.c. designat prælatos ad hoc tantum debere procurare temporalium principū fauorem: ne spiritualiū operum profectum impediant: quin potius impedientes etiam repellant.

Bed.s.Gen.13. — *Ablatio scādalorum (rum Recessus hæretico-*

Recedens Lot ab Abraham, ne essent iurgia inter seruos. Gen. 13. c. Moralem exhibet instructionem auferendi occasiones scandalorum, vel designat hæreticos recedētes ab ecclésia.

Ablatio solicitudinum seculi.

Recedens musca ab Ægypto.Exo.8.g. Ablationem indicat curarum & solicitudinum sæculi,quæ mentem quiescere non sinunt. *Glos.ordi.Exo.8*

Cognitio propriæ infirmitatis.

Recedentes procul filij Israel apparente Deo. Exo.24.c. Designāt cognoscentes propriam infirmitatem,qua retinentur, vt Deum audire loquentem non audeant.

Difficultas fidei Iudæorum.

Abiens regulus ad Christum, sed non cum tam integra fide.Ioan.4.g.typus est Iudæorum difficulter ad fidem Christi accedentium. *Glo.inter.s.Ioa.4.*

Cessatio tenebrarum per aduentum Christi.

Abscessus noctis.Ruth 3.c.Indicat cessationem tenebrarum per aduentum Christi in mundum, allata fidei luce.Sic non recedit à tenebris,qui perseuerat in infidelitate.Iob.15. d. *Hiero.s.Iob.15.*

Transitus ad lucē vitæ futuræ.

Est etiam abscessus noctis, trāsitus huius vitæ ad lucem futuræ.Iudi.19.g.

Dimittere literam legis.

Recedere vetera de ore.1.Reg.2.a.Est dimittere literā legis, vt ad sensum spiritualem fiat transitus. Est etiam abiicere verba sæcularia, ociosa, & vana, quæ ad veterem hominem spectant. *Gre.s.1. Reg.2*

Abiicere ver. otios.Cessatio tribulationum.

Abire prima dicuntur, cùm cessant tribulationes, quæ semper ad gloriam præmittuntur. Apoc. 21. b. Sic dicitur abiisse imber tentationum, & tribulationum, ac etiam passionis Christi.Cant.2.c. *Ori.s.Can.ho.3. Gre.s.Can.2*

Cessatio Prophetarum.

Aut si imber sint prophetæ, dicuntur abiisse,quia viguerunt vsque ad Ioā. Baptistā. Adueniente verò flumine ciuitatem Dei lætificāte, & quod fit in recipientibus fons aquæ salientis in vitam æternam,cessauit officium prophetarum. *Ori.s.Can.ho.3*

Cessatio peccatorum & errorum.

Si verò imber sint peccata, tunc imber abiit, hoc est, dicuntur abiisse peccata sibi, quod nulla sit substātia peccatorum, sed in semetipsa resoluta euanescunt, & in nihilum rediguntur. Sic cessarunt persequutiones Christi, & hæreticorum verba. Et dicitur abiisse vetus error.Isa.26.a. *Orig.s.Cant.ho.4. Berna.s.Cā.ser.58*

Christus deflens Hierusalem.

Recedere à se consolatores petens Isaias, significat Christum deflentem Hierusalem, tanquam irreparabiliter destruendam.Isa.22.b. *Glo.inter.s.Isa.22*

Sequi imperitos

Abire post vestigia gregum.Canti. 1. c.Est ambulare viam latam:& imitari imperitorum populorum vitam: atque ita non intelligendo comparari iumentis insipientibus: & hac ratione fieri infimam, quæ debebat esse suprema. *Ori.s.Cantic.ho.2. Gre.16.Mor.22.& 30.Mor.15.& s. Cātic.1*

Captiuum duci à concupiscentiis.

Abiisse dicuntur principes absque fortitudine. Thre.1.b.quum pastores & rectores ecclesiæ nullam gregis curā habentes, captiui ducuntur à suis concupiscentiis. Et abeunt iuuenes & virgines in captiuitatem. Thre.1.f.quum hi,qui noui erant in ecclesia,ac virtute & gratia fortes,& ornati,in vitiorum barathrum, aut in hæresim,siue confusionem Babylonicam incidunt.Amos 9.b. *Bern.de diligendo Deo. Glo.inter.s.Thre.1*

Recedere à Deo.

Proficisci ab Oriente. Gen.11.a. Est recedere à Deo, vel à recta ratione, & tunc ædificatur turris superbiæ. Et abire sibimetipsi dicitur, qui relicto Deo, proprium sequitur apetitum. Ier. 2. f.3.b.5.f.7.f.11.b.13.b.16.b.17.a.19.d.32.g. Hose. 7.d. 5.c. 9. d. Licet autem quicunque mortaliter peccat,à Deo recedere dicatur:tamen recedere à Deo plus videtur esse quàm peccare.Vt qui colunt idola, recedere à Deo dicūtur.3.Reg.9.a.16.g.Sic dicitur Ephraim abiisse post sordes:quia cœperunt colere idola Ieroboam.Et per eundem cultum dicuntur abiisse ad Assyrios, vel ad dæmones: & in sensum cordis sui.Baruch 1.d.Et recedere de via domini. Exo.32.b.Deut.32.c.Iosu. 22.d.Iudith 5.c.Iob 34.c.Sapi.3.a. Ecclesiastici 10. b. Ezech.2.b.6. c.11.c.24.c.Dani.3.c.Mich.2.b.Zach.7. c.Sic recedere à vestigiis Dei.4.Reg.18.b.Et recedētes filij Israel in tabernacula sua.3.Reg.12. d. designarunt recessum à cultu Dei.Abire autem in consilio impiorum, Psal.1.est recedere à Deo cogitatione & consensu,& tradere se doctrinæ peruersæ,quæ separat à Deo : & quasi consilium eius accipere qui impios facit, & sequi consilium carnis & diaboli.Est autem hoc abire,quasi fluctuando discedere, & hoc est abire cum insensato.Eccle.22.b.Ita prohibet Christus abire in viam gentium, hoc est, ne imitentur opera gentium, aut sequantur errores hæreticorum.Matth.10.a.Ad tale consilium abierunt pharisæi. Matth.22.b.Et qui non recedunt à peccatis suis,dicuntur abire.4.Reg.15.b.Sic abiit prodigus in regionem loginquā,recedens videlicet affectu à Deo & ab Hierusalē: quia longe est à peccatoribus salus,& quia conuersus est ad vanitates seculi,Luc.15. c. Nemo autē recedit à Deo,nisi antè cum eo fuerit. Vnde & draco in Iob volumine apostata & præuaricator & recedens appellatur. Recedere etiam à tergo Domini dicuntur, qui non erubescunt de peccato,aut de Dei misericordia desperant.1. Regum.20.d. Et recedentes principes sunt hæresiarchæ, hypocritæ. Hosee 9.d. Et abire in Ægyptum, est reuerti ad mundum,& mundana. Hose. 9.b. Et abeuntes alius in villā,alius ad negotiationem,&c.Matth.22.a. varium designāt recessum à Deo,per rerum temporalium occupationem:vbi per hoc peccatur,quod relinquitur Deus ob nimiā rerum licitarum solicitudinem. Sic abiit mœrens iuuenis diues: quia plus diuitias amauit,quā euāgelicam perfectionem. Matth.19.c.Marc.10.c. Idem abire post aurum.Eccl.31.b. Porrò discessio à Deo & fide dicitur futura,antequam veniat dies domini.2. Thess.2. a. Dicitur autem anima, quum discessit à Deo,à seipsa desciscere. Recedere etiā à mandatis Domini,& à lege & à testamento sancto,est non obedire,& proprios affectus sequi.Iob 23.c.Prou.4.c.Amos 2.b.Sopho.3.d.Malach.2.b.3.b.1.Mach.1.b. Et dicuntur recessisse in profundum,qui in peccata ceciderant relinquentes Deum.Isa.31.c.Ad hæc referūtur recedere à sapientia,aut à facie eius.Eccles.8.a.Sapi.10.a.Et abire super omnem montem excelsum,est in superbiam Pharisaicā eleuari.Iere. 3. b. Abire autem post carnem alteram, dicuntur committentes vitium contra naturam : aut recedentes à Deo per peccatum. Iudæ c.

Ori.Ier.s.ho.4. Amb.s.Psalm.1 Basi.s.Psal.1.ho. 1 Hilar.s.psal.1. Et s.Matth.cap.10. Ambr. s.Luc.15.& 2.de pœn.3 Hie.epis. Beatitu. & s.Ezech.20. Fulgen.1.de duplici prædestinatione. Greg.s.1.Reg.20 Ori.s.Matth.ho.8 Hila.s.Matth.19. Amb.s.Luc.21. Hier.s.Amos 3 & s.Isa.31. Ori.s.Iere.ho.14.

Recedens etiam vxor à viro. Iere.3.a.est anima recedens à Deo.

Aug.s.Ioan. tra. 27. Cyril.4.s. Ioan.26. Abire retrorsum dicitur Hierusalem, Iere.15. a.cùm anima, relictis spiritualibus, ad temporalia & carnalia conuertitur, contrarium faciens eius, quod aiebat Apostolus Philip.3. c. Quæ retro sunt obliuiscens, ad anteriora me extendens. Et contra illud Saluatoris. Lu. 9.c. Nemo mittens manum ad aratrum, & respiciens retro, aptus est regno Dei. Sic abierunt retro aliqui ex discipulis domini Iesu, relicta spirituali veritate. Ioan.6.g.id figurabāt milites, qui abierunt retrorsum, & ceciderunt Ioan.18.b. Sic voluerunt filij Israel reuerti in Ægyptum. Num.14.a. Sic etiam sunt recedentes in tempore tentationis. Luc.8.b. At Christus non abiit retrorsum, quia patienter sustinuit omnes tribulationes. Isa. 50. e. Neque etiam boni. Psal.43. *Conuerti ad temporalia.*

Abire à facie vocantium, est contemptus prædicatorum. Hose.11.a. Baruc.1.d. Zach.7.c. Recedens etiam Esau ab Iacob. Gene.36.a. typus est quod mali nequeunt sustinere conuersationem bonorum, neque cum eis habitare. Et recedens Naam iratus ab Elisæo. 4. Reg.5.c. designat rudes despicientes baptisinum, & legem Christi tanquā inutilem, vel quòd Gentiles antequā Christus crucifigeretur, ipso per se Christo loquente non crediderunt: sed postea, docentibus apostolis ad sacramentum baptismi fideliter venerunt. *Conteptus prædicatorum bonorū.*

Hier.s.Hos.5. Abeuntes peruersi ad regem Antiochum, vt faceret ius gentium. 1. Mach.1. b. figura sunt apostatarum à fide, & ad cultum dæmonum conuersorum, quibus non satis est se aberrasse, sed & alios peruertere nituntur. Et abiēs Ephraim ad Assur: est quærens auxilium dæmonū. Hose.5. d.7.c. Et abeuntes viri iniqui ad regem, vt facerent cessare Ionathan ab obsidione arcis Hierusalem. 1. Mac.11.b. Figura sunt inuidorum, qui calumniis & detractionibus nitūtur boni viri prædicationem, aut alia bona opera impedire. Et abiens Iudas ad principes sacerdotum. Matth.26.a. Marc.14.b. Luc.22. a. designat malos semper quærere sui similes, & adiutores ad peccandum. Sed postmodum peius abiit, vt laqueo se suspenderet. Matth.27. a. designans eos, qui ita vitant vnum peccatum, vt in peius incidant. *Apostatare facere.*

Abeuntes quidam ad Pharisæos, vt nunciarent Lazari suscitationem. Ioan.11.f. In bonum quidem figura sunt eorum, qui per bonorum operum manifestationem, inuidorum audaciā reprimere conantur. In malum autem ipsos designant inuidos, qui manifestant bona opera eorum quibus inuident, vt eos citius opprimere procurent, quorum gloriam in dies augeri conspiciunt. *Represio inuidiæ. Inuidia.*

Abiens Esau parui pendens quòd primogenita vendidisset. Gene.25. d. indicat quòd cùm impius in profundum malorum venerit, contemnit. Prouerb.18.a. *Contemptus.*

Lyra s.3. Reg.14. Abiens vxor Hieroboam simulato habitu ad Achiam.3. Reg.14.a. typus est Scribarum & Pharisæorum ficte accedentium ad Christum, vt caperent eum in sermone, & etiam simulantium sanctitatem, vt ascendere valeant ad dignitates: qui tamen omnes deprehensi grauiter arguuntur. *Pharisæi ficte accedentes ad Christum, vel sanctitatem simulantes*

Greg.14.Mora.21 Beda s.Gene.37. Recedentes amici Iob ab eo quasi alieni. Iob.19.b. designant Iudæos negantes Christum, quem notum in prophetis habebant. Et recedentes fratres Ioseph à loco, in quo pascebant gregem. Gene.37.d. typus sunt Iudæorum, qui relicta legis obseruatione, ad persequendum Christum sunt inflammati. Et recedens Esau ab Iacob. Gene.36.a. transgressionem legis designauit. Et abiens iuuenis diues tristis, nolens sequi Christum: recessum Iudaici populi à *Ori.s.Iere.ho.10.* Christo indicauit. Matth. 19. c. Et recessus Israel à domo Dauid. 3. Reg.12.e. est recessus Iudęorum ab Ecclesia. Sic recessus Edom, ne esset sub Iuda. 4. Reg.8.e. Et abiit retrorsum Hierusalem. Iere. 15. a. quia quum populus ille supremus esset per fidem, factus est infimus per incredulitatem, & mortem Christi. *Iudæi negantes, vel persequentes Christum.*

Glo.ordi.s.Tob. 8. Abeuntes vt foderent sepulchrum Tobiæ, quem putabant mortuum. Tob. 8. c. designant volentes obruere fidem Christi, dubitantes de eius vita & resurrectione, & quòd verè sit sponsus Ecclesiæ. *Volentes obruere fidem Christi.*

Hila.s.Matth. Cant.6. Recedere dicitur omne volatile, cùm viri contemplatiui deficiunt in Ecclesia. Iere.4.f. *Defectus contemplatiuorum.*

Recedere eos, qui plangebant puellam mortuam, præcipit Christus. Matth.9. c. designans abiectionem infidelium ab Ecclesia. Sic præcipiens Darius recedere eos, qui impediebant ædificationem templi. 1. Esdr.6.b. designat bonos Principes, qui abegerunt hostes ecclesiæ Christi, vt incrementum susciperet. *Eiectio infideliū.*

Abire & recedere pollutos, ne accedant ad sacra, cùm dicitur. Thre.4. c. videtur esse vox arrogantium & superborum: qui se iustos arbitrantes, cęteros aspernantur, indignósque cēsent, qui sacris admittantur. Cùmque deberent potius eorum procurare salutem, in despera- *Hiero.s.Isa.65.* tionem eos inducunt. Sic etiam dicunt hæretici ad Catholicos. Isa.65.a.

Est etiam aliquando hæc vox bonorum, vt Psal. 6. Discedite à me omnes qui operamini iniquitatē. Et hac voce vtetur Christus in iudicio aduersus malos, Matth.7.d.25.b Luc13.f.

Greg.s.1.Reg. 14. Ori.s.Luc.ho. 34. Abeuntes Philisthiim in loca sua. 1. Reg.14.g. sunt dæmones in corda reproborū veniētes, in quibus ceu propriis locis requiescunt. Sic latrones abierūt homine semiuiuo relicto, quasi post victoriam requiem quærentes. Luc. 10.c. Vel abeunt in loca sua, cùm detruduntur in infernum. Vt quum Iudas dicitur abiisse in locum suum, Acto.1.d. Et Achitophel in domum suam. 2. Reg. 17.f. Et abiens Antiochus in terram suam spoliato templo. 1. Mach.1.c. Est diabolus triumphans, quum animas fidelium, & religiosorum, omnium virtutum ornamento nudauit. Cæterum cùm inuenit sibi resistentes, nec eius tentationibus cedentes, dicitur *Venientes dæmones in corda reproborum. Detrudi in infernum.*

etiam

etiam abire, quum aliquandiu à tentando cessare videtur: sed abiit tristis tanquam victus. 1. Mach. 6. a. Et abiens Nicanor, cùm multa minatus esset aduersus templum Hierusalem. 2. Mach. 14. e. est diabolus qui quum fideles superare non potest, ad grauiores machinandas tentationes se conuertit. Sic recedens Asael rex Siriæ ab Hierusalem, accepta sacra pecunia ab Ioas rege Iuda, 4. Reg. 12. d. Et Sesac rex Ægypti. 2. Par. 12. b. typum gerunt diaboli, qui spoliatis viris doctis bonis & religiosis thesauro virtutum, recedit cum victoria. Et recedens Benadab rex Syriæ fœderatus ab Achab rege Israel. 3. Reg. 20. f. idem designat. Recedit diabolus victus. Luc. 4. b. Et discessit spiritus malus à Saule, pulsante Dauid citharã. 1. Reg. 16. d. quia per prædicationem eiicitur à cordibus pœnitentium. Et recessit Nabuchodonosor ab Hierusalem. Iere. 21. a. 37. b. Et recessit sceptrũ Ægypti, cùm cessat imperiũ diaboli. Zach. 10. d. Discedens autem diabolus vix à lunatico. Luc. 9. e. designat se ab eis, quos longa peccandi consuetudine possedit, difficulter recedere.

Periens superbia & imperiũ mundanorum.

Recedere dicitur Sceptrum Ægypti. Zach. 10. d. quum perit & cessat superbia & imperiũ mundanorum. *Hier. s. Zac. 1.*

Ambitio.

Abiens Abimelech in Sichen, vt populi fauore principatũ occuparet. Iudi. 9. a. typus est procurantiũ dignitates, non vitę merito, sed fauore carnali, aliísque modis illicitis. Sic abiens Absalom in Hebron ad reddendum votum. 2. Reg. 15. b. figura est ambitiosorum & hypocritarum, qui specie sanctitatis ambiunt dignitates. Ita profectus Roboam in Sichen, vt constitueretur rex. 2. Par. 10. a. typus est ambientium dignitates. *Lyr. s. Iud. 9. & s. 2. Reg. 15.*

Solitudo Christi in passione.

Recesserunt à Iob necessarii, cùm nullos habuit Christus in passione sua consolatores. Iob. 6. c. Sic Isa. 25. a. *Greg. 3. pasto, admoni. 17.*

Accendere aut sedare iram.

Proficiscuntur ex eodẽ ore & sufflare in ignẽ, & expuere in ipsum. Ecclesiast. 28. b. quia idẽ potest verbis accendere iram & sedare. Cæterùm recedere nolens Asael ab insequutione Abner, & ita periens. 2. Reg. 2. e. figura est iratorum, qui blandis verbis magis inflammantur in iram, donec vi rationis velut leui mucrone feriantur. *Greg. 12. Mor. 5.*

Mors.

Abire interdum est mori, ac desinere esse: vt Psal. 38. Remitte mihi priusquàm abeam. Et recedere aquas de mari. Iob 14. b. Est mori hominem, & cessare eius cogitationes, quæ sunt velut aquæ in mari: vt sit illud Psal. 145. In illa die peribunt omnes cogitationes eorum.

Christus & lex manens in Ecclesia.

Non recedens Moses & arca de castris. Num. 14. g. designat, deserente veteri populo legem, ipsam in Ecclesia cum Christo remansisse. Et non recedens Iosue de tabernaculo. Exodi 33. c. Est Christus semper manens in Ecclesia. Item spiritus legis, manens in Ecclesia. *Rup. 4. s. Exo. 36.*

Quiescere in sacra scriptura.

Non recedens Ruth à loco, vbi cum puellis colligebat spicas. Ruth. 2. b. designat animam fidelem, quæ versatur in sacris scripturis, quæ non debet transire ad extraneos agros, hoc est, ad peruersos sensus hæreticorum. *Glo. ord. s. Ruth. 2.*

Solicitudo prælatorum in vindicandis delictis.

Non recedentes filij Israël in tabernacula sua, nisi prius vindicato scelere Gabaa Beniamin. Iud. 20. a. admonent quantam solicitudinem debent habere prelati in vindicandis delictis in Deum commissis.

Perseuerans in gratia.

Non discedens Anna de templo die ac nocte. Luc 2. e. designat perseuerantem in gratia, vt semper sit templum Dei.

Rapina dæmonũ & hæreticorum.

Non recedit rapina à Niniue. Nah. 3. a. quia in mundo dæmones & hæretici semper rapiunt, aut rapere nituntur, qui fures dicuntur & latrones.

Abiron, & Dathan.

Abiron, id est, pater meus mussitans, vel pater meus magister murmurans, siue pater meus magister iniquus, aut pater meus magister inutilis. Dathan verò interpretatur donum eorum, vel donum sufficiens. Hi duo fuerunt Principes seditionis contra Mosen & Aaron, vt ipsi videlicet Principes constituerentur populi. Num. 16. a. Psal. 105. Ecclesiastici 45. c.

Superbi & ambitiosi.

Manifesta sunt figura superborum & ambitiosorum in Ecclesia & cœnobiis, qui contra suos prælatos eriguntur, eósque de gradu suo deiicere procurant, vt in eorum ipsi locum sufficiantur. Quod quàm graue sit crimen, ostendit pœna eos mox subsequuta. *Lyr. s. Nu. 16.*

Concupiscibilis & irascibilis.

Possunt etiam in homine significare vires concupiscibilem & irascibilem, quę aduersus rationem quasi per seditionem eriguntur, cùm eáque quasi de imperio contendunt.

Abisac.

Abisac Sunamitis pulcherrima puella coniuncta Dauid, vt eum senio frigescentem calefaceret: quam tamen ille carnaliter minime cognouit. 3. Reg. 1. a. hanc cùm petiisset Adonias post mortem patris sibi coniugio copulari, à Salomone occidi iussus est. 3. Reg. 2. c. interpretatur autem Abisac pater meus superfluus, aut rugitus. Sunamitis verò Coccinea. *Hier. in epist. ad. Nepotianum.*

Sapientia.

Figura est sapientiæ: quæ cùm omnes aliæ vires velut vxores iam senẽ destituerint, ad omniáque opera facto corpore senes sint inepti, sola hæc in eis viget. Dicuntúrque eam carnaliter non cognoscere, vt ostendatur, quanto magis sapientiam amplectuntur, tanto magis eos à carnis concupiscentiis reddi alienos. Ad hanc hortatur Salomon dicens. Arripe illam,

& exaltabit te:glorificaberis ab ea, quum eam fueris amplexatus. Et quoniam abundat hæc in senibus, cùm cæteræ minuantur, rectè dicitur pater meus superfluus, vt superfluus sit abū-dans:& rugitus, quia resonat in illis sapientia velut feruidum mare. Et dicitur Coccinea, vt feruorem dilectionis insinuet:ad quem ipsa mentes se amplectentium accendit.

Vita contemplatiua.

Potest simili ratione vitam contemplatiuam significare:quæ mentem in honorem Dei calefacit.

Fides.

Rup.3.ſ.Reg.2.

Designat etiam fidem, qua calefit Deus, qui non placatur operibus legis.

Lyr.ſ.3.Reg.1. *Ecclesia.*

Quod si per Dauid intelligamus Christum, dicetur is nullis vestibus posse calefieri : quoniam omnes ceremoniæ & legis sacrificia non sufficiebant ad accendendam in eius membris charitatem:sed illis dimissis, totáque abiecta synagoga, coniunxit sibi Ecclesiam, quæ per fidem, spem & charitatem fidelium mentes inflammat:atque ita dicitur ipsum Dauid calefacere. Hanc autem corrumpere voluit Adonias, hoc est Iudaicus populus per ceremoniarum legis obseruantiam:ideo iure occisus.

Lyr.ſ.3.Reg.2. *Dignitas ecclesiastica.*

Potest autem hac ratione etiam beneficia, & ecclesiasticas dignitates adumbrare : quas sibi ambitiosi tradi procurant, vt Adonias, Abisac, vt hac via ascendant, quum virtute, qua vacui sunt, nequeant.

Abisai.

ABisai, id est, pater meus incensum mihi: vel pater meus sacrificium meum, vel pater salutis meæ, vel patris salutare mihi, vel patris munus. Erat comes Dauid in his quæ forti animo indigebant:erat filius Saruiæ & frater Ioab:fuítque præsidio Dauid contra Iesbibenob gigantem:& numeratur inter præcipuos virorum fortium Dauid.

Vis irascibilis.

Figura est virtutis irascibilis, cuius auxilio aggredimur fortia:& quia nihil aggrediebatur, quin consuleret Dauid:illóque prohibente desistebat: demonstrat nihil per iram aggrediendum, quin prius ratio consulatur: qua repugnante, cessandum est ab aggressu. Ita quum voluisset Saulem perfodere, prohibitus à Dauid quieuit.1.Regum 26. b. cùm etiam Semei decreuisset occidere, Dauid ratione monstrauit parcendum illi fuisse:móxque acquieuit.2. Regum 16.b.interpretatur autem Abisai patris munus, quoniam hæc vis data est homini à Deo in bonum:nempe vt resistere audeat iis, quæ verè mala sunt, & noxia ipsi Dauid. i. rationi:& ideo dicitur fuisse præsidio contra Iesbibenob gigantem volentem ipsum Dauid interimere. 1.Reg.21.e.dicitur autem filius Saruię, quod interpretatur angustia:quia tunc oritur ira, suásque vires exerit, cùm animus est in angustia, vt ipsam angustiam ab eo depellat. Et quoniam hæc vis instrumentum est fortitudinis, semper Abisai inuenitur inter præcipuos fortium Dauid, vt 2.Regum 23.1.Paral.11.d.& dicitur percussisse Edom in valle Salinarum.1.Par.18.c.

Angelus confortans Christum.

Cùm autem dicitur Abisai fuisse præsidio Dauid contra Iesbibenob gigantem, significare potest Angelum confortantem Christum ad sustinenda Iudæorum tormenta.

Ablactare, vide Lac.

Abluere, Lauare, Lauacrum, Illotus.

ABluere seu lauare, cùm sit mundare sordes, recipit allegorias:& secundùm eum, qui lauat, & secundùm id, quod lauatur, & secundùm id, quo aliquid lauari dicitur. Lauacrū autem est locus, vbi quippiam lauatur.

Ori.ſ.Exod.ho.2. Amb.Apol.Dauid.3.& de sacramentis.2. Hie.de veste sacerdota.& ſ.Isa.1. Isy.ſ.Leu.8.15.16. Cyril.6.ſ.Ioan.15. Greg.9.Mor.40. Ber.ser.3.de resur. Geor.Venet.Cant.2.to.3.cap.6.

Baptismus, lachrymæ pœnitētiæ.

Et quidem generaliter lauari contingit à sordibus peccatorum, vel per baptismum, vel per lachrymas pœnitentiæ:veluti quum filia Pharaonis dicitur descendisse ad flumen vt lauaretur, typus est ecclesiæ ex gentibus ad baptismum venientis.Exo.2.a.Idem designat Ruth 3.a. & Bethsabe.2.Reg.11.a.& Susanna.Dani.13.b.Lauantur autem sacerdotes priusquam sacris vestibus induantur:quia non sunt ad sacerdotium promouendi, nisi qui prius per baptismū & pœnitentiam mundati fuerint à peccato.Exo.29.a.40.b.Leui.8.a.13.a.15.a.16.b.17.d.Deu. 21.a.23.b.Lauabantur autem in mari, aut labio æneo.Exo.30.c.38.a.Ea verò, quæ offerebantur, lauabantur in conchis, & lateribus, vt designaretur fideles mundari & per baptismum, & per alia sacramenta.2.Par.4.b.Ezech.40.f.Porrò lauari iussus est Naamam in Iordane, ídque septies, ob septiformem donorum Spiritussancti gratiam, & contra septiformem lepram. 4. Reg.5.c.Sic etiam lauit cęcus in natatoria Siloe, Ioa.9.a.& lauari quasi aquis niuium, est mūdari lachrymis è cælo acceptis.Iob 9.d.Hanc ablutionem præcipit Dominus. Isa.1. d. Lauamini, mundi estote.Hæc ablutio ponitur Zach.13.a.Acto.22.d.Post hanc ablutionem iterum deturpari, reprehenditur.Ecclesiastici 34.d.2.Pet.2.d.Cùm autem Ezech.16.a. reprehenditur anima, quæ non est lota in salutem : videtur indicari quandam esse ablutionem in salutem: aliam verò non in salutem. Nam qui in baptismo gratiam Spiritussancti percipiunt, in salutē lauari dicuntur:qui verò sacramentum accipiunt, & non rem sacramenti, dicuntur quidem lauari, sed non in salutem.Sic est generatio, quæ sibi munda videtur : & tamen non est lota. Prouerb. 30. b. Et vestis aspersa sanguine lauatur in loco sancto, quum caro peccato maculata, per sanguinem Christi in baptismo ipsa eadem aspersione mundatur, & hoc in ecclesia, quæ locus sanctus est, extra quem non prodest ablutio. Leuit. 6. d. 17. d. Et Sancti dicuntur lauisse stolas suas, hoc est, corpora sua per pœnitentiæ labores. Apoc.7.d.21.c.Et lauare vestimenta, est per baptismum aut pœnitentiam corpus mundare.Exod.19.b.Denique omnes ferè ablutiones ad baptismum & pœnitentiam referuntur.

Orig.ſ.Ezec.ho.6. Hier.ſ.Ezec.16. *Mundatio carnis.* *Isy.ſ.Leu.6. Cyril.4.ſ.Ioan.51.*

Mūdator Deus — Dicitur autem aliquando Deus lauare, qui tamen in omni ablutione semper est supremus auctor, vt Isa. 4. b. Si abluerit Dominus sordes filiarum Sion, & sanguinem Hierusalem lauerit de medio eius, in spiritu iudicij & spiritu ardoris. Et petit Dauid. Psal. 56. amplius ab eo lauari. vt non solùm peccata quæ sunt in memoria, remittat, sed etiam quæ obduxit obliuio. Et Ezech. 16. b. laui te aqua. Et Apoc. 1. b. Lauit nos à peccatis nostris in sanguine suo. *Orig. s. Leui. hom. 8. Greg. s. Psal. 50.*

Verbo Dei mentem mundare. — Moses quoque, hoc est, lex Dei, lauat sacerdotes. Leui. 8. a. quia per legem Dei ad vitanda crimina, & virtutes capessandas instruimur. Et hoc Iere. 2. e. dicitur lauari nitro, hoc est, verbo Dei mentem pungente, peccatorum sordes diluere. *Orig. s. Leui. ho. 6. & s. Hiero. ho. 13. Hiero. s. Ier. 2.*

Mundans Christus Ecclesiam — Cùm autem sacerdos qui expiat sanctuarium, dicitur carnem suā lauare in loco sancto: Christus designari potest, mundans ecclesiā per sacramenta. Leui. 16. e. Itidem homo paratus ad offerendum caprum emissarium, lauat corpus: hoc est Christus ecclesiam. Et etiam qui cōburit carnes vituli. Idem significatur. Nume. 19. b. Et Iudith lauans corpus suum, Christum indicat mundātem ecclesiā, Iudith 10. a. De hac ablutione ait Apostolus. Hebræ. 10. d. Abluti corpus aqua munda. *Glos. inter. s. Leui. 16.*

Mundare omnes potentias aut mentem. — Lauare totum corpus, est omnes potentias mundare, & peccatum originale purgare. Leui. 15. c. Et lauare carnem, mentem ab omni peccati sorde eluere. Leui. 22. a. & lauat corpus & vestimenta, qui interiora & exteriora mundare curat. Num. 19. a. Lauat autem vestimenta, & non corpus, qui venit ad baptismum iam intus mundatus, vt Cornelius Centurio. *Augu. q. in Nu. 33.*

Consolatio ex pœnitentia. — Lauans se Dauid post fletum. 2. Reg. 12. e. designat consolationem ex pœnitentia receptā: quia peccator de peccato dolere debet, & de dolore gaudere.

Mundare conscientiam — Lauare faciem est mundare conscientiā, quæ velut facies est animæ. Matth. 6. c. quod etiā lauare cor à malitia dicitur. Iere. 4. d. Sic autem lauādo faciem tollitur velamen à mente, vt reuelāta facie gloriam Domini contemplari valeamus. *Ori. s. Leui. ho. 10. & s. Euāg. cū ieiu. Hila. s. Matt. cā. 5*

Lauans autem Ioseph faciem post lachrymas, quas fuderat viso Beniamin. Gene. 43. g. designauit baptismum Pauli apostoli: quem prius in cæcitate manentem Christus, vt Ioseph Beniamin fleuerat. *Bosi de ieiunio. ho. 1. Augu. 2. ser. domini in monte. Amb. de Ioseph 10*

Baptismus Pauli apostoli. Mundare opera — Lauare manus generaliter est mūdare opera, quę manibus designantur, siue id fiat per baptismū, siue per lachrymas pœnitētiæ. Exo. 30. c. 40. d. Leui. 15. b. Et lauare manus inter innocētes, est mundare opera, vt sit similis eis, qui cùm benè agant, calumniā patiuntur. Ps. 25. Et lauare manus super vitulā: est demonstrare opera esse munda in passione Christi: Deut. 21. b. *Ori. s. Matth. ca. 15 Isy. s. Leui. 15 Hie. s. Ps. 25.*

Simulatio innocentiæ. Gētilis populus. — Lauit autem Pilatus manus, quum dimisso Barraba, condemnauit Christum, quasi volens ostendere opera sua munda esse in hoc, quod gerebat. Matth. 27. c. vnde fuit figuratus per hominem paratum, qui mittebat hircum in desertum, & se lauabat. Leuit. 16. f. Est etiā Pilatus in illa ablutione figura gentilis populi: quia Iudæis suscipientibus in se crimen effusionis sanguinis Christi, ipse quotidie in confessionem fidei migrat, & in ea proficit. *Ori. s. Leui. ho. 10. Hie. s. Matth. 25. Hila. s. Mat. cāt. 33.*

Mundans opera visa vindicta peccatoris. Christus blasphematus in cruce lauit peccata nostra. — Lauat manus suas in sanguine peccatoris. Psal. 57. qui visa peccatorum vindicta, curat opera sua mundare, & operādo proficere. Item quum impiis vindicta tribuitur, non procurantibus hoc sanctis. Aut certè Christus lauit manus suas in sanguine peccatoris, quādo ipse innocens in cruce, abluit peccata nostra: dum blasphemaretur à dicentibus: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Cùm autem Dominus dicit Matth. 15. & Marc. 7. Non lotis manibus manducare non coinquinat hominem: ibi lauare manus sumitur secundum literā. Nam spiritualiter sumendo, non lauare manus coinquinat hominem interiorem. Ille enim non lauat manus, qui opera exercet turpia: quorum tamen non eum pœnitet. *Arno. s. Psal. 57. Hie. s. Psal. 57. Aug. s. Psal. 57. Euch. q. in Psal.*

Ministerium impendere minoribus. Baptismus. — Lauare pedes Dei vel angelorum, quum legitur: est ministerium impendere minoribus ob Dei honorem. Sic lauerunt Abraham & Lot, & alij. Gene. 18. a. 19. a. 1. Reg. 25. g. 1. Timo. 5. b. designauit autem Abraham illa ablutione lauacrum baptismi futurum extremo tēpore, per pedes designato. *Ori. s. Gene. ho. 4. Beda s. gene. 18*

Mundare affectus. — Est etiā lauare pedes, mundare affectus minorum, à puluere terrenorum, à cupiditate, acedia, pusillanimitate, ne quid videlicet pulueris ad diem iudicij remaneat. Exo. 29. a. 30. c. 40. d. Leui. 1. b. 8. c. 9. c. Iudi. 19. e. Cant. 5. b *Ori. s. Leui. ho. 1. & s. Iudi. ho. 8. & Isa. ho. 5. 6 Cle. Alex. pæda. 8*

Mundare venialia. — Lauare autem sic propriè pertinet ad Christum, qui & tunc lauat pedes quum mūdat à venialibus: quod alij non efficiunt. Sic lauit pedes Discipulorum. Ioan. 13. a. qui etiam lauisse dicitur, mittens discipulos ad honestas actiones, & eorum ingressum ad beneficia gentium designans, & quæ decora & pura erāt, propria potestate præparans: vnde flagrauit vnguentum, & suauis odoris opus ad omnes Gentes. Tobias etiā lauans pedes, Christi fuit typus, membra sua mundantis. Tob. 6. a. *Amb. prolo. de spiritu san. & de virgini. 3. Hiero. epis. Et factum est. Gre. 3. mor. 21.*

Christus mūdās afflictiones. Impinguans bonis operibus. — Illotis pedibus occurrit Miphiboseth Dauidi cum victoria reuertenti. 2. Reg. 19. d.

Lauās Iob pedes suos butyro. Iob. 29. a. designat Christum mundantem suos ab afflictionibus tribulationum per consolationem Spiritussancti. *Hier. s. Iob. 31. Greg. 19. mo. 11. 12*

Prælati confirmātes minores. — Vel est Christus implens prædicatores pinguedine bonorū operum, vt ipsorum exemplo simul cum doctrina simplices auditores foueantur.

Vel certè significat prælatos, qui crebris admonitionibus eos, qui infirmi sunt in ecclesia, confirmāt, & ad bene operandum promptiores reddunt.

Separatio à corporeis & terrenis. — Lauisse dicitur pedes sponsa. Cant. 5. b. quum se de corporis contubernio & familiaritate carnis mens se separās, ad superna volando contendit. Et quum à vita actiua, quæ affectibus terrenis inficitur, quis se ad contemplatiuam contulit. *Amb. de Isaac 6. Aug. s. Io. tract. 57.*

Phil.2.alleg.

Lauare pedes arietis,& cætera,quæ de ipso lauabantur:designant tollenda esse fulcra voluptatis.Leui.1.b.

Tollere fulcra voluptatis.

Orig.s.Leu.ho.1. Greg.9.mor.40. Phil.2.alleg. Ambr.s.ps.118. ser.16.

Lauare intestina,est mundare cogitationes,quæ nobis intimæ sunt, vt intestina in animali. Exo.29.c.Leui.1.b.c.Et quia intestina sunt velut receptacula voluptatum, lauare intestina, erit etiam auferre voluptates.

Mundare cogitationes. Auferre voluptates.

Columbæ lacte lotæ,dicuntur animæ insigni mundiciæ spiritualis candore fulgentes.Cãt. 5.c.Peculiariter autem id de doctoribus dici potest,qui cum syncera doctrina pulcherrimum habent candorem operum.Dicitur etiam de his,qui integra & pura fide baptizantur.

Mundicies animæ

Greg.s.cant.5.

Lauantes Dorcadem mortuam.Acto.9.f.eos indicant, qui simplices à terrenorum fragilitatibus mundare curant.

Mũdare simplices à fragilitatibus.

Hier.s.Ezec. 40.

Lauare holocaustum,est mundare orationes à terrenis affectibus,quę vt holocaustum offerri debent Deo.Ezech.40.f.

Mundare orationes.

Greg.s.Ezec.29.

Vel lauant holocaustum in ostio gazophylacij,qui per dicta & opera Sanctorum mundãt in seipsis culpas impedientes,ne se holocaustum mundum offerant Deo.

Mundare seipsum.

Ori.s.Leui.ho. 9. & s.Gen.ho.17. Ambr.de ben.patriar.4.

Lauisse dicitur Christus vestimenta sua,quum carnem suam immortalitati reddidit: quæ ideo prius sordida dici poterant,tum propter mortalitatem, & tribulationes passionis: tum quia omnes peccatorum nostrorum sordes super se susceperant.Hoc designabat, qui efferebat caprum emissarium,& qui comburebat vitulum & hircum,qui lauare vestimenta sua iubebantur.Leui.16.f.Ita dicitur Zac.3.b.Iesus indutus vestibus sordidis,quibus exutus est per mortem,& indutus mundis in resurrectione.Et dicitur lauisse in vino stolam suam per proprij sanguinis effusionem,Gen.49.b.Quod etiam dicitur de ecclesia, quam proprio sanguine ab omni macula & ruga mundauit.Sicut & quum baptizatus est in Iordane per aduentũ Spiritussancti nos à peccatis nostris mundauit:quum in sanguine vuæ dicitur lauisse pallium suum.

Christus mundans carnẽ suã.

Geor.Vene.cant.2. to.3.cap.7.

Mundare ecclesiam.

Lauare vestimenta,est mundare & sanctificare actiones: quod iubebatur plebi ad audiendum verbum Dei.Exo.19.b.Et cùm iubentur lauari & non abiici, aliquid videntur habere boni,quod tamen sit mundandum.Hæc ablutio designatur Leui.11.13.14.15. Refertur autem hæc ablutio præcipue ad actiones exteriores,quæ magis habent rationem indumenti: vt quũ Num.19.a.lauari iubentur vestes &corpus,per vestes intelligentur actiones exteriores,&per corpus interiores.Et qui vincunt hostes,lauare vestimenta sua iubentur: ne videlicet ex ipsa tentationum pugna quippiam immundiciæ contraxerint.Num.31.d.Et qui conuersationem exteriorem honestam habent,vestimenta sua lauisse dicuntur.Ita præcipitur Leuitis, vt lauẽt vestimenta sua.Num.8.b.Et sancti beatificantur.Apoc.7.d.21.c.qui lauerunt stolas suas: vbi etiam vestimenta sunt virtutes,quæ per operum frequentiam lauantur.Cùm autem dicuntur lauasse stolas suas in sanguine Agni:ad omnes pertinet baptizatos,qui sanguine Christi mundati sunt.Potest etiam referri ad martyrium.

Mundare actiones.

Ori.s.Exo.ho.11. & s.Leui.ho.8.& s.Num.ho.25. Isy.s.Leui.15.

Aug.s.Apoc.ho.6

Martyrium.

Glo.ord.s. Leui.16

Lauare etiam vestimenta interdum est mundare cogitationes: quod fit quum discutiendo bonas à malis,bonas retinemus,repulsis malis.Leui.16.f.

Mundare cogitationes.

Mephiboseth dicitur non lauisse vestes quandiu absens fuit Dauid, in signum tristitię.2. Reg.19.d.vt designetur eum habere vestes sordidas,cui absens est Christus:nec integram eũ posse habere lætitiam.

Tristitia per absentiam Christi.

Gl.inter.s.Leui.6.

Lauari vas æneum,quod tetigerit sanguinem.Leui.6.d.est virum robustum, quem peccare contigerit,per pœnitentiam mundari.Idem est de vase ligneo, quod tetigerit seminifluus, hoc est,de viro robusto,qui vanitatibus aditum præbuit.Leui.15.c.

Mũdare virum robustum per pœnitentiam.

Gre.s. Psal.6.

Lauare lectum,est mundare consciẽtiam,idque per singulas noctes est faciendum,hoc est, per singulas cogitationes tenebrosas.Psal.6.

Mundare conscientiam.

Glo.ord.s.Luc 5.

Lauantes retia piscatores,Luc.5.a.sunt prædicatores,qui doctrinam suam bonis operibus illustrare curant.

Illustrare doctrinam bonis operibus.

Abluere seu diluere crimina,quæ obiiciuntur:metaphoram habet,quum quis verbis ostẽdit se liberum esse ab iis criminibus,quibus ab aduersariis obscurari videtur. Vt Paulus abluebat crimina sibi obiecta,Act.25.d.

Defendere innocentiam suã.

Lauerunt currum Achab,& habenas eius sanguine pollutas.3.Reg.3.22.f.

Aug.2.doct.christia.6.

Lauacrum dici solet baptismus,vt quum Cant.4.a.dicitur,dentes tui sicut greges tonsarũ, quæ ascenderunt de lauacro.Idem Cant.6.b.Et Ephe.5.e.dicitur:Mundãs eam lauacro aquę. Et ad Tit.3.b.Per lauacrum regenerationis.

Baptismus.

Abnegare.

Abnegare aliquid,est illud velut incognitum deserere,ab eoque penitus desciscere.

Orig.s.Mat. ho.2. Hier. Aglasi.

Abnegare semetipsum dicitur,qui priorem vitam malam,hoc est,veterem hominem bona conuersatione deponit,ac relinquit.Et qui confitetur Christum, & animam suam pro Christo ponit,semetipsum abnegat.Matth.16.d.Luc 9. c. E diuerso qui confitetur seipsum, hoc est,se & sua præponit Christo,abnegat Christum.Ita Petrus abnegauit Christum, quando non eum confessus est,præponens vitam suam confessioni Christi, Luc.22.d.

Mutare veterẽ & prauam conuersationem.

Abnegare virtutem,est malorum.2.Timot.3.a.Abnegare verò impietatem & secularia desideria,est bonorum.Tit.2.c.

Abner.

ABner, id est patris lucerna, filius Ner. i. lucernæ, de tribu Beniamin, princeps militiæ regis Saulis: qui post regis obitum, cõstituere voluit regem Israel Isboseth filium Saulis, contentione habita contra Dauid, ad quem postmodum reducere voluit Israel: fuitque occisus ab Ioab fraudulenter, cùm ipse Asaelem fratrem eius occidisset.

Prædicatores. Vt ergo interpretatur patris lucerna, & est filius lucernæ, & princeps militiæ: figura est prædicatorum, qui sunt lex mundi, habéntque lucernam sacræ scripturæ, ductorésque sunt militiæ christianæ. 1. Reg. 14. g. Et quum repreheditur malæ custodiæ regis. 1. Reg. 26. c. typus est negligentiæ prædicatorum, qui in auditorum corde Christum seruare minime curant. *Greg. 1. Reg. 14.*

Promouens indignos. Vt autem voluit facere regem Isboseth per contentionem: figura est volentium promouere ad ecclesiasticas dignitates indignos: qui mouent discordias in ecclesia. Cúmque non recto itinere gradiantur, sæpe etiam vsu venit, vt promouens & promotus dissideant: quemadmodum inter Abner & Isboseth orta fuit discordia. 2. Reg. 2. b. 3. a. *Lyra. s. 2. Reg. 2.*

Paulus Apostolus. Cæterùm vt bellum mouit aduersus Dauid, & occidit Asaelem, virum strenuum: significare potest Paulum de eadem tribu, qui persequutus est Ecclesiam Christi, & adiutor fuit ad necem Stephani. 2. Reg. 2. *Glo. ordi. s. 2. Reg. 2. 2.*

Prædicator mitigans iratum. Quum autem non valuit blandis verbis auertere Asaelem, donec eum lancea confodit auersa: designat prædicatorem prius blandis verbis furorem iracundi mitigare volentem: sed cùm eius conatus retinere non potest, percutit auersa hasta, quum furentem tranquillè ex quibusdam tangit, & quasi parcendo superat. 2. Reg. 2. f. *Rup. 2. s. Reg. 22. Greg. 3. pasto. admon. 17.*

Peccator conuersus factus prædicator. Vt autem reducere voluit populum Israel ad Dauid, reductus ipse prius in gratiam: & occisus est ab Ioab percussus in inguine. 2. Reg. 3. typus est peccatoris conuersi ad Christum, qui postmodum efficitur prædicator, aliósque reducit ad Christum. Verùm nisi caueat insidias diaboli, per insidias occiditur percussus in inguine, nempe cadens in peccatum libidinis. Aut certè patitur Iudæorum persequutiones. *Lyra. s. 2. Reg. 3.*

Abnuere.

ABnuere, cùm sit nutu aliquid negare, de se non habet allegoriam, sed habet manifestã negandi metaphoram: & ex sibi adiunctis ad allegoriam trahi poterit.

Non abnuens Booz se propinquum esse Ruth, vt eam acciperet vxorem. Ruth 3. c. designat Christum, qui ad copulãdam sibi Ecclesiam ex gentibus, fecit se propinquum, tum per assumptam naturã, tum ob virtutes illi communicatas: tum etiam, quia verè per charitatem fuit illi proximus, vt Samaritanus vulnerato.

Consentire diabolo. Non abnuens Achab Benadab Regi Syriæ petenti ab eo aurum, & argentum, insuper, & vxores ac filios: designat consentientem tentationibus diaboli, tradentémque illi virtutum thesaurum, ac filios bonorum operum. 3. Reg. 20. a.

Abolere, quære, Delere,

Abominari, Abominatio, Abominabilis, Detestari, Execrari.

ABominari & detestari, cùm sit rem aliquam cum fastidio & odio abiicere: certum est designari in re ipsa, quam quis abominatur, malum aliquod, cuius gratia meritò sit abiicienda non simpliciter, sed cum quodam horrore: aut certè interdum malum non erit in ipsa re, sed in abominante, vt quum mali abominãtur bonos. Cumprimis autem corruptio abominationem inferre solet. vt Psal. 52. Corrupti sunt, & abominabiles facti sunt. Porrò detestari & execrari semper videntur fieri verbis. Abominari verò aliquo facto, aut signo. Et maledictiones dicuntur detestationes & execrationes. Nume. 5. c. Et Dani. 9. c. Detestatio, quæ scripta est in lege Mosis. Et Matth. 26. g. Cœpit Petrus detestari & iurare. *Hila. s. Psal. 52.*

Subtrahere gratiam. Abominatur Deus, aut anima eius quempiam, quum subtrahit ab eo gratiam, & alia spiritualia dona: & sinit cor peccatoris indurari, fitque ab eo longè salus, quæ est Christus, qui & anima Dei dicitur. Sic minatur Deus se abominaturum pacta eius non seruãtes. Leui. 26. Et Psal. 5. Virum sanguinum & dolosum abominabitur Dominus. *Ori. s. Leui. ho. 16. Isich. s. Leui. 26.*

Abiectio Iudæorum. Peculiariter autem minatur Deus. Leui. 26. e. se abominaturum Iudæos, hoc est, abiecturum illum populum: vt etiam Psal. 105. dicitur Deus abominatus esse hæreditatem suam. Et Amos 6. c. Detestatur superbiam Iacob.

Peccatores & peccata. Abominatio Domini passim dicuntur peccatores, & ipsa peccata, aut abominabiles Deo: vt Prouer. 3. d. Dicitur abominatio Domini omnis illusor. Et Prouer. 6. c. Qui seminat discordias inter fratres. Et 8. a. Detestatur Deus impium. Item 11. a. Abominatio est illi statera dolosa, & cor prauum, & labia mendacia, & via impij: & cogitationes malæ: & omnis arrogans: & tam qui iustificat impium, quàm qui condemnat iustũ: & rursus pondus, & mẽsura & mẽsurat & hostiæ impiorum, quæ ex scelere offeruntur: hæc omnia dicuntur esse abominabilia Deo, & habentur Prouerb. 12. 15. 16. 17. 20. 21. 24. 29. & Luc. 16. d. Quod hominibus altum est, hoc est superbia, abominatio est ante Deum. Et Deutero. 17. a. Abominatio est hostia vitiosa. Et Isa. 1. d. Incensum malè oblatum. Et Deuteron. 23. c. Merces prostibuli. Et Hose. 9. c. Abominabiles facti dicuntur, sicut ea, quæ dilexerunt. Et 2. Reg. 21. c. Abominabilis factus dicitur Achab. Et Psal. 13. 52. Abominabiles facti sunt in studiis suis.

Hie.s.Hos.9.

Et Prouer.13.a.Iustus detestatur verbum mendax.Et Amos 6.c.Detestatur superbiam Iacob.
Et Sapien.19.c.Dicitur detestabilis inhospitalitas.Et Gen.38.b. Onam fundens in terram se-
men,dicitur rem detestabilem fecisse.Et boni abominantur malos,& iniquitatem. Psal. 118.

Lyr.s.Ier.2. — *Idololatria & idola.*

Magis autem peculiariter abominationes dicuntur grauiora peccata,& ad idolatriā perti-
nentia,& ipsa idola,vt Ier.2.b.13.d.16.d.Dicuntur abominationes Hierusalem idolola& cul-
tus idolorum.Et Leuit.18.d.Deut.7.d.Et 3.Reg.14.g.Dicuntur fecisse omnes abominatio-
nes Gentium.Et 4.Reg.23.c.Idolum filiorum Ammon dicitur abominatio.Et passim dicun-
tur abominationes gentium ipsi cultus idolorum:vt 2.Par.33.34.36.Ier.26.d.Ezec. 5.c.7.a.8.
c.16.c.18.g.20.a.22.c.43.b.Dan.9.g.Zach.9.b.Malac.2.c.1.Mach.1.f.Matt.24.b.Marc. 13. b.
Apoc.13.a.21.g.Iob 15.b.

Cyril.de adora. in Spiritu sancto. — *Affectus carnales.*

Abominationes Ægyptiorum sunt affectus carnales,& vitia,quæ mundani tanquam idola
colunt:quæ tamen iusti sacrificant,& mactant.Exo.8.f.

Greg.10.Mor.17. Bed.s.Exo.6. — *Simplicitas conscientiæ & bonorum operum.*

Abominationes etiam Ægyptiorum offerunt Israëlitę: quia simplicitatem conscientię, quā
iniusti quique velut infimam abiectámque despiciunt , hanc iusti in virtutis sacrificium ver-
tunt: & excolentes recti puritatem,ac mansuetudinem Deo immolant : quam abominantes
reprobi fatuitatem putant.Ita reprobi dicuntur detestari disciplinam.Prouerb.5.c. Denique
bona & simplicia opera dicuntur abominationes Ægyptiorum:& in vniuersum virtutes.

Greg.10. Mor.24

Spes malorum dicitur abominatio animæ.Iob 11.d.Quia quæ mali desiderant & ambiunt,
boni oderūt & abiiciunt.Et quia spiritus deficit,vbi caro requiescit.Vt enim caro mollibus,
sic anima duris nutritur:illam blanda refouent,hanc aspera exercent.

Abominabilis factus esse dicitur decor animæ, quum à virtutibus in vitia mutata est.Eze-
chiel.16.c.

Glo.ord.s. Leu.11.

Abominabile dicitur viuens in aquis sine pennulis & squamis.Leui.11. b. Quia qui bapti-
zati sunt,& carent virtutum operibus,mollésque sunt ad libidinem,abominabiles sunt Deo.
Item gradiens super quatuor pedes abominabile habetur.Leui.11. b. Quia cùm simulet vitā
contemplatiuam,affectu tamen terrenis adhæret. Abominabile præterea censetur omne re-
ptans super terram,aut super pectus ambulans.Leui.11.g.quia his designantur , qui sola ter-
rena sapiunt.

Ori.s.Mat. ho.29. Hier.Agla.& s. Mat.24. Ambr.s.Luc 21. — *Exercitus destruens Hierusalem. Idolum in templo.Antichristus Hæreses.*

Abominatio desolationis stans in loco sancto,dici potest exercitus,qui destruxit Hierusa-
lem.Dan.9.g.Mat.24. b. Quod 1. Mac.1.f.exponitur de abominando idolo per Antiochum
in templo constituto.Item verbum falsum quod dicitur Antichristus , seu ipse Antichristus
abominatio desolationis dicitur:qui stabit in loco sancto,dum nitetur figere pedem in cor-
dibus fidelium.Hæreses quoque & peruersa dogmata abominatio desolationis dici possunt.

Arn.s.Ps.87. Amb.de Cain.6. & epi. 4.

Mali etiam dicuntur abominari bonos.Vt cùm Iob 19.c.30. b. Dicuntur consiliarij Iob ip-
sum abominari:hoc est,Scribæ & Pharisæi abominantur Christum & ecclesiam. Et Psal. 87.
Ait Christus:Posuerunt me abominationem sibi.Et Amos 5. c. Abominati sunt loquentem

Ambr.de Cain.6 & epi. 4. Phil.de profugis. Greg.14.mor.23. Phil.de sacrifici. Abel & Cain.

perfectè,hoc est, doctorem veritatis.Et Prou.13.d.Detestantur stulti eos , qui fugiunt mala.
Item Ægyptij detestantur pastores ouium,hoc est,mūdani iustos & doctores veritatis. Gen.
46.d.Et detestari Israël est,maledicere Christianis. Et Christiani dicuntur gens abominata,
quia patiuntur persequutiones à Iudæis,cæterísque infidelibus:Isa.49.b.2.Mach.1.f. Et abo-
minantur Ægyptij pastores,hoc est,amatores affectuum,rectam oderunt rationem.

Hier.s.Mich.3. — *Peruersè iudicare. Scripturas deprauare.*

Abominari iudicium dicuntur iudices,qui peruersè iudicāt:& qui docent falsa: & qui Dei
iudicis sententiam declinant:&omnē regulam scripturarum malis interpretationibus depra-
uant.Mich.3.c.

Greg.9.mor. 29. — *Immundicies bonorum etiam operum.*

Abominari dicuntur vestimenta Iob ipsum Iob , aut quemcunque alium. Iob 9. d. Quia
quamtuncūque bonis operibus fulgeant,nihilominus dicere possunt illud Isa.64.c. Omnes
iustitiæ nostræ quasi pannus menstruatæ.Vel si membra corporis sint vestimenta , ipsa abo-
minabilem hominem faciunt:quia dum contra mentem membra superbiunt,dum sancti de-
siderij studia tentationum suarum tumultibus interrumpunt , in ipso suo certamine posita
anima agnoscit quantum adhuc à diuinitate despicitur , quæ corruptionem suam plenè ap-
petens transire,sed non valens,fœdæ puluere cogitationis inquinatur.

Hier.s.Isa.49. — *Iudæi.*

Abominata gens dici possunt Iudæi,qui abominationi sunt vniuerso mundo.Isa.49 . c.

Detestantes Sichimitæ Abimelech.Iud.9.c.manifesto iudicio sunt,malos interdum odio
habere malos,non amore virtutis,aut odio vitij:sed ob aliud temporale commodum aut in-
commodum.

Abominatio hominum dicitur detractor.Prouer.24.a.quia ab omnibus odio habetur.

Lyr.s.Deut.22.

Abominabile est mulierem indui,veste virili,& ediuerso.Deut.22.a.Quia contra naturam
est,vt fœmina exerceat actus viriles:vt docere , prædicare,&c. Vtque vir se deiiciat ad actio-
nes muliebres & effœminatas.Ideo Apostolus 1.adTim.2.d.Mulierem in ecclesia docere ve-
tat.Item est contra naturam vt caro dominetur spiritui,atque ita induatur veste virili.

Hie.& Aug.s. Ps.106. — *Fastidium sacrarum lectionum. Contemptus volu ptatum.*

Abominari omnem escam dicitur anima Psal.106.quum ex tentatione incidit in tædium:
vt omnem sacram lectionem fastidiat,& omnem doctrinam veritatis.

Ru 5.s.Ioan.

Abominabilis fit panis alicui in vita sua.Iob 33.c.quum conuersus ad deum contemnit de-
lectationes,quas prius auidissimè amplectebatur.

Greg.23.mor.27 Gre.10.mor.17.

Execrabilis dicitur oratio non audientis legem,Prouer.28.b.quia dignū est , vt ab eius be-
neficiis sit quasi extraneus,cuius iussionibus non vult esse subiectus.

Execratio de qua annútiabuntur Iudæi in cõsummatione, est qua ipsi maledicebant Christo, ipsumve abominabantur. Psa. 55. 58. *Gl. inter. s. Ps. 58.*

Non despicere carnem nec peccatores. Non abominari Idumæum, & Ægyptium, est, non despicere carnem suam neque simplices: vel non contemnere peccatorem, cùm & ipsi peccatores fuerimus, & adhuc simus. Deut. 23. b. *Hier. Aglasi.*

Execratio diuitis dicitur pauper. Ecclesiasti 13. d.

Abortire, Abortus, Abortiuum.

ABortus fœminarum est, quum fœtus aut nondum formatus in vtero, aut non perfectus, & ante tempus à natura institutum, aliquo casu non seruato naturali ordine in lucem educitur: & vel oritur iam mortuus: aut citò moritur: rarissiméque ipsum viuere cõtingit, vt tunc iam abortiuum dici nequeat. *Arist. 7. Hist. animal. 3.*

Abiectio verbi Dei. Itaque cùm Exo. 21. c. duo rixantur, hoc est, disputant: alterque eorum mulierem prægnãtem percusserit, id est scandalizauerit animam infirmam, habentem in se verbum Dei, nondum opere in lucem productum: ex ea percussione facit abortiuum, quum abiicit à se verbũ Dei, non formatum quidem, si sit cathecumenus: formatum autem, si est baptizatus. Vir autẽ non abortit, licet pariat: quia fortes statim opere complent verbum Dei: fœminæ autem, hoc est, infirmi sunt prægnantes, quia non tam citò verbum conceptum opere exequuntur. Potest & abortiuum non formatum dici doctrina coniecturalis: formatum verò vera scientia. *Ori. s. Exo. ho. 10. Hier. Aglasiæ. Philo de congressu etc.*

Populus Iudæorum. Cùm autem Num. 12. c. orat Moses, ne Maria soror eius fieret sicut abortiuum, potest per abortiuum intelligi populus Iudæorum: quia in vtero synagogæ impedientibus peccatis, & dimidiam carnem consumentibus, non potuit ad integrum formari, ac etiam quia neminem ad perfectum lex adduxit. Ideo nisi in vterum Ecclesiæ intrent, velut abortiui proiicientur. *Ori. s. Num. ho. 7.*

Lapsi à fide. Potest autem ibidem abortiuum significare lapsos à fide, qui tunc abortiui sunt, quum ab Ecclesiæ gremio velut mortui abiiciuntur. *Ori. s. Num. ho. 7.*

Mali. Abortiuum absconditum, quod ponitur Iob 3. c. potest significare malos. Nam vt abortiua de ventre matris exeuntia, non viderũt lucem, sed ex tenebris in tenebras eunt: ex tenebris atque angustia materni vteri, in tenebras & angustias terræ atque sepulchri: sic impij de tenebris in tenebras eunt, ex angustia in angustiam expellentur: de corpore in sepulchrum, ex sepulchro in iudicij damnationem, & tenebras exteriores. *Orig. s. Iob. lib. 3.*

Sancti in lege naturæ. Verùm cùm ibi Iob optet esse vt abortiuum absconditum: significare potest sanctos, qui vixerunt in lege naturæ: qui cùm mortui fuerint ante legem scriptam, quasi intra vterum legis naturæ mortificantes carnem suam mortui, non relicta aliqua in scripturis sui memoria, velut absconditi in limbum abierunt. *Greg. 4. Mor. 36.*

Non gustare vitam carnalem. Abortiuum autem, quod dicitur melius mortuo, Eccl. 6. b. est quum quis ne gustauit quidem vitam carnalem: cui vitæ aliquis est mortuus, cùm in ea prius vixerit. *Ori. s. Num. ho. 7.*

Apostolus quoque 1. Cor. 15. a. dicit se abortiuum, quasi qui per vim coactus sit credere, nõ expectato tempore: & mox nullo etiam interiecto tempore ad Apostolatum euectus.

Quum Iob 21. a. dicitur bouẽ impiorum concepisse, & non abortiisse, denotat cuncta euenire prospera reprobis in hac vita.

Abra.

Caro. ABra vocabulum Græcum significans ancillam: erat enim ancilla Iudith, quæ cùm dicatur portare Asiopam vini post Iudith: figura potest esse carnis aut carnalium, qui tamen simpliciter obtemperant præceptis & sacramentis: vnde & tandem in libertatem gratiæ perueniunt: quemadmodum illa libera facta fuit à domina sua, Iudith. 10. a. 16.

Abraham.

Deus pater. ABraham prius dictus est Abram, id est, pater excelsus, deinde Abraham, id est pater multitudinis, filius Thare, maritus Saræ, è qua centenarius genuit Isaac secundum diuinam promissionem: ex Agar verò, ancilla Saræ, genuit Ismaelem, & alios filios è Cetura. Egressus est de terra sua ex præcepto Dei. Secundum autem varia eius gesta variè significabit.

In primis Abraham typus inuenitur esse Dei patris, qui genuit Isaac, hoc est, filium suum æternum, de legitimo matrimonio, hoc est, de natura sua cognita. Genuit etiam Ismaelem, hoc est, creaturas, & peculiariter rationales, & singulariter Luciferum, qui est initium viarũ Dei, quas genuit de ancilla, hoc est, ex Iudęis & voluntate, seu deliciis & complacentia, quam dicitur habere in creaturis: licet ab ipsis nihil accipiat. Dicitur etiam ex ancilla genuisse: quia Deus in veteri lege, quæ ancillæ typum gerit, filios in se credentes produxit. Gen. 16. a. Gal. 4. c. Et generans Isaac, est Deus producens populum Christianum per filium suum. Gen. 21. a. Vt autem occidere voluit Isaac ex præcepto Dei: manifestè designat Deum, qui non pepercit filio suo, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Gen. 22. Item cùm misit seruum ad quærendã vxorem filio suo, Deus est mittens ad copulandam Ecclesiam ex Gentibus filio suo, Gen. 24. Eundem designat quum in sinum recipit Lazarum. Luc. 16. e. Vt Abraham genuit Isaac in senectute: figuratur, quod pene in fine mundi Christus esset nasciturus. *Geor. Vene. Can. 2. tom. 7. c. 3. Aug. ser. 71. 75. Bed. s. Gen. 18. 22. Rup. 5. de glorifi. Trini. 5.*

Christus. Abraham, vt dictus est pater excelsus, & pater multitudinis, typus est Christi: & quum egressus est de terra sua ex præcepto Dei, & peregrinatus est, Gen. 12. a. Christum designat, qui venit è sinu Patris, & ex eius præcepto in terram peregrinationis. Qui etiam descendisse dicitur in Ægyptum, id est, in hunc mundum: & dicit Saram, hoc est Ecclesiam, quæ sponsa est *Gl. inter. s. Gen. 12 Bed. s. Gen. 18.*

sua, per assumptã naturam humanã, sororem suam esse: & ita petit, vt illa confiteatur: quia vt discipulos & credentes fratres appellat: ita & Ecclesiã sororem, vt Cãti. 4. c. Soror mea sponsa. Regreditur inde diues: quia ascendens in altum, captiuã duxit captiuitatem. Psal. 67. Vt autem aliã dicitur duxisse vxorem post mortem Saræ. Gene. 25. a. Idem Christus est, cui coniungi nituntur hæretici alieni à vera vxore, hoc est, ab Ecclesia: cùm dicãt se Christum habere, qui non nisi in Sara, hoc est in Ecclesia inuenitur. Et quum Isa. 51. a. dicitur ad Iudæos, vt attendant ad petrã, vnde excisi sunt, & explicat petram esse Abraham: Christus ibi figuratur, à quo omnes fideles originem habent. Item, vt separatus est à Loth, Christum designat, qui se à populo Iudæorum in infidelitate relicto, separauit. Gen. 13. a. *Hie. s. Isa. 52.*

Rursus quum egreditur Abraham de terra sua, mentem & intellectum designat: quæ, vt magnificetur, debet egredi ab omnibus corporeis voluptatibus, atque adeò ab ipsis cognatis sensibus, & vocibus, vt tota conuersatio sit in cælo. Et dicit Sarã esse sororem suam: quia vult sapientiam, quam habet, aliis communicari. *Amb. 2. de Abraham. 1. & 4. Philo. de Abrahã. Clẽ. Alex. 1. strom.* *Mens.*

Præterea, vt egressus est de terra sua, quemlibet verè Christianum, & religiosum designare potest, qui vitam & conuersationem carnis deserere debet, & tanquam peregrinus in hoc mundo, vt in Ægypto, habitare, vbi sapientiam aut virtutem, velut Saram sororem suam dicere debet, iuxta illud Prouerb. 7. a. Dic sapientiæ, Soror mea es. Fit autem diues in Aegypto: quia virtutes in hoc mundo sunt acquirendæ. Gene. 12. 13. 20. Quum autem surrexisse manè dicitur, vt videret quid actum esset de Sodomis. Gene. 19. f. suadet compassionem & solicitudinem, quam erga proximos habere debemus. Idem agit, quum plangit mortem Saræ. Gene. 23. a. *Beda s. Gene. 21. Amb. de Abrahã. 1. Ori. s. Gene. ho. 6.* *Christianus Religiosus.*

Vt dimicauit Abrahã aduersus Reges, qui captiuum ducebant Loth: typus est prælatorum, qui se pro subditorum salute periculis obiicere debent. Gene. 14. c. Vnde & post laborem confortatus est à Domino, qui mercedem tribuere solet laborantibus pro salute subditorũ. Gen. 15. a. Et eadem charitate orauit Abrahã, ne subuerteretur Sodoma. Gene. 18. c. Et quum durè accepit electionem ancillæ, & Ismaelis: prælatus signatur, qui cum molestia debet subditos castigare. Gen. 21. *Lyra. s. Gen. 14.* *Prælatus.*

Vt etiã dictus est pater multarum gentium, & fuit ante legem, trésque habuit vxores: significare potest eos, qui in lege naturali coluerunt Deum, non tamen in tãta perfectione, & castitate, quanta est in Ecclesia. Et dicitur Isa. 63. a. nesciisse filios, quoniam illi recedentes à fide eius, facti sunt inimici Dei. Idem vt quasi querulus dicit Deo: Ego ibo absque liberis: figura est antiquorum patrum, qui quasi murmurabant aduersus Deum, cum quadã diffidentia de aduentu eius. Gen. 15. a *Hier. s. Isa. 63.* *Antiqui patres.*

Præterea vt prolem habuit ex ancilla: virum perfectum exprimit, qui carnem suam vt ancillam bonis operibus fructificare facit. Gen. 16. Gal. 4. *Lyra. s. Gene. 16.* *Vir perfectus.*

Vt autem circuncisus est, & nominis mutationem accepit: typus est baptizatorum, quibus in ipso baptismo nomen imponi solet, Gen. 17. a. *Baptizati. Sancti Christũ suscipientes.*

Cùm occurrit alacri animo ad suscipiendos hospitio tres viros: sanctos significat, qui Christum libentissimè susceperunt. Gene. 18. a. *Beda. s. Gene. 18.*

Designat etiam sanctam ecclesiam, quæ Christum per sua membra suscipit. Et etiam quia mater est omnium fidelium: sicut Abraham pater dicitur omnium credentium. Huic Abrahã dat Deus misericordiam, quam iurauit patribus nostris à diebus antiquis. Mich. 7. d. *Hie. s. Mich. 7.* *Ecclesia.*

Cùm autem occurrit tribus viris extra tabernaculum, Gene. 18. a. figura est ipsius intellectus, qui ad Trinitatis cognitionem percipiendam, omnia naturalia prætergredi debet. *Greg. 9. Mor. 51.* *Intellectus.*

Præterea, vt dimicauit aduersus quatuor reges in quinque regum defensionem, & vicit: figura est fidei, per quam vincenda sunt vitia, quæ virtutes expugnant, & defendendi sunt quinque sensus. Gen. 14. Et vt clarius fidei typum gerat, dictum est de eo. Credidit Abraham Deo, & reputatum est illi ad iustitiam. Gen. 15. b. Roma. 4. a. Gala. 3. a. Hebræ. 7. a. Iaco. 2. d. Atque ita ipse est velut principium fidelium, & fideles dicuntur semen eius. Ps. 104. a. Ecclesiastici 44. d. Luc. 19. b. Ioan. 8. e. *Fides.*

Cùm autem patientissimus & obedientissimus fuerit: typum gerere potest ipsius patientiæ & obedientiæ. Gene. 22. a. 1. Mach. 2. f. Hebræ. 11. b. Et propter obedientiam potest significare philosophiam moralem, in qua inter cætera, docetur obedientia. Et etiam est typus eorum, qui per doctorem & instructorem profecerunt: vnde dicitur pater Iacob, id est meditatoris: quia doctrina debet exerceri, vt perfectè habeatur. *Orig. Prolo. Cant. Philo de somniis.* *Patientia. Obedientia. Philosophia moralis. Discipulus docilis.*

Vt obtulit filium suum, sed sine morte: designat sacerdotes offerentes Christum in Eucharistia. Gene. 22. a. *Rup. 6. s. Gene. 32.* *Sacerdos.*

Abrumpere, Rumpere, Dirumpere, Interrumpere.

ABrumpere est vi quadam aliquid frangere, aut scindere: à significatione parum distant rumpere, & dirumpere. Possunt autem in allegoriam admitti secundum ea, quæ rumpi dicuntur. *Incarnatio Christi.*

Cùm dicitur Isa. 64. a. Vtinam dirumperes cælos, & descenderes: manifesta est petitio incarnationis filij Dei, quæ quia nimium videbatur sanctis patribus differri: ideo prophetia in eorum persona petit quasi violenter cælos dirumpi. *Hie. s. Isa. 64.*

Dirumpit Deus fontes & torrentes, quum diuinam sapientiam per Apostolos, & alios *Hie. s. Ps. 75.* *Prædicatio diui-*

Prædicatores

...næ ſapientiæ. Prædicatores prædicari facit Pſal.73. Et rupti fontes abyſſi, ſunt apertæ figuræ ſcripturarum. Gen.b.

Apertio lateris Chriſti. Dirupiſſe dicitur Deus petram. Pſal.77.104. quum permiſit aperiri latus Chriſti, vt inde manarent fluenta gratiæ ſacramentorum. *Aug.ſ.Pſ.77.*

Frænatio affectuum. Interrupit Deus mare. Pſal.77. quum per baptiſmum & gratiam cohibuit & fregit concupiſcentiarum fluctus. Dirumpit etiam interiora iecoris, quum caſtigat peccata concupiſcentiæ & voluptatis. Hoſ.13.b. *Aug.ſ.Pſa.77. Rup.ſ.Hoſ.13.*

Dirumpit Deus ceruicalia de brachiis, quum diſſipat omnẽ fiduciam, quam falſi prophetæ addebant malis. Ezech.13.d. *Hier.ſ.Ezec.13.*

Non ſeparari Chriſtum ab eccleſia nec mentẽ à cura corporis. Non abrumpi caput ab auibus, Leui.5.c. indicat Chriſtum non eſſe ſeparatum ab eccleſia per mortem: ſed ſemper cum ea manere: vel eſt mentem à carnali quidem delectatione præcidendam eſſe: ſed à corporis cura neceſſaria non eſſe ſeparandam: tunc enim caput penitus à corpore abrumpitur, quum quis ſine diſcretione immoderatè ſe gerit in operibus ſuis: vt quum nimium abſtinet, aut aliàs in pœnitentia excedit. *Greg.ſ.Ezec.ho.7 Iſy.ſ.Leui.5.*

Aperire animi læſionem. Rumpere vulneris locum in auibus, quæ offeruntur, Leuit.1.d. eſt interiorem animi læſionem per confeſſionem patefacere.

Indiſſolubile vinculum verbi & humanitatis. Alacritas prædicatorum. Non rumpi corrigiam calceamenti. Iſa.5.c. Licet loquatur ibi Iſaias de hilaritate militum expeditorum aduerſus Hieruſalẽ, quod ne leui quidem obſtaculo in eius expugnatione impedirentur: tamen cùm corrigiá calceamenti ſoleat intelligi vnio humanæ naturæ cum Verbo diuino. Ioan.1.d. hæc non rumpetur: quia nunquam deſeretur humanitas. Poteſt etiam intelligi alacritas prædicatorum, qui calciatos habere debent pedes in præparationem Euangelij pacis: qui cùm non deficiant, non rumpitur in eis corrigia calceamenti.

Firmitas cõfeſſionis Trinitatis. Difficile dicitur rumpi funiculus triplex. Eccleſiaſtæ 4.c. quia confeſſionem Trinitatis nemo poteſt à nobis inuitis auferre: vel dicitur quia in eos, qui in nomine Chriſti congregati ſunt, non poteſt præualere aduerſarius, cùm Chriſtus ſit in medio eorũ: & quia nemo aduerſus concordes præualere poteſt. Et quum Iſa.33.d. dicitur, non rumpendos funiculos Siõ, firmitas Eccleſiæ deſignatur. *Hie.ſ.Eccleſiaſtæ 4.& ſ.Iſa.33.*

Diſſolutio ſinagogæ. Cùm dicuntur funiculi Hieruſalem dirupti, aut laxati. Iſa.33.d. Diſſolutionem ſynagogæ indicant: ſicut & diruptio omnis fortitudinis, quæ ponitur Ier.10.d. *Hie.ſ.Iſa.33.*

Ceſſatio vitæ præſentis. Rumpi autem funiculum argenteum, Eccleſiaſtæ 12.c. vitæ præſentis abſciſſionẽ ſeu abruptionem ſignificat. *Hie.ſ.Eccleſia. 4.*

Diſſoluens Chriſtus inſidias Iudæorum remittẽs peccata. Dirumpens Samſon vincula, quibus ſe ligari permiſerat. Iud.16.b. Chriſtum ſignificat diſſoluentem omnia Iudæorum machinamenta, quibus eum ſæpe moliti ſunt comprehendere. Deſignat etiam diſſolutionem vinculorum peccatorum, quibus membra eius aſtricta erant: de quibus dicitur Pſa.2. Dirumpamus vincula eorum. & Pſal.115. Dirupiſti vincula mea. Vbi etiam vincula inferni intelligi poſſunt. Dirumpit etiam Chriſtus vincula Iudæorum, quum diſſoluit, & ſpreuit traditiones inutiles Scribarum & Phariſæorum. *Hier.ſ.Ier.5. Arno.& Baſi.ſ. Pſal.115.*

Frænare affectus. Deſerere peccata. Dirumpere etiam vincula, eſt frænare paſſiones, quæ nos ceu vincula aſtrictos retinent. Et etiam ſtatum peccati, & diaboli ſubiectionem deſerere. Ier.30.b. Nahu.1.d. Et abrumpere partem leproſam à veſte: eſt abſcindere vitia, quæ ſe operibus bonis & virtutibus admiſcent, vt inanem gloriam. Leuit.13.g. *Ori.ſ.Gen.ho.9. & ſ.Matt.ho.4.*

Tranſgredi præcepta. Rũpere autem vincula Dei, eſt tranſgredi eius præcepta: quemadmodum Dominus apud Ier.2.d.5.b. querebatur contra populum ſuum, quod eius rupiſſent vincula. Et dæmoniacus ille qui compedes & catenas rumpebat: typus eſt gentilis populi, qui legem naturalem & diuinam tranſgrediebatur. Marc 5.a. Luc 8.c. *Hie.ſ.Ier.2. & ſ. Marc 5.*

Virtus doctrinæ nouæ. Rumpi vtres veteres, dicuntur, quum aſſueti doctrinæ veteri, rumpuntur ad doctrinam nouam, niſi renouentur. Tales erant vtres Gabaonitarum, Ioſ.9.c. Et de talibus ait Chriſtus Marc 2.d. Luc 5.b. Nemo mittit vinum nouum in vtres veteres. Et ſi vinum nouum ſit feruor Spiritusſancti, non ſolum vtres veteres rumpet, ſed etiam laguncula nouas dirumpere dicitur: quia etiam corda per gratiam renouata tranſcendit. Iob 32.d. *Greg.23.Mor.11.*

Diſſoluere rationes hæreticorũ. Dirumpere omne onus. Iſa.58.c. Eſt diſſoluere falſas & peruerſas rationes hæreticorum, quibus grauant ſimplices, vt in errorem eos inducant. Sic dirumpit Deus puluillos & ceruicalia: quæ ſunt rationes, & authoritates peruerſè intellectæ, quibus hæretici peccatores in peccatis ſuis quaſi blandiendo detinent. Ezech.13.d. Et ipſe Deus dicitur dirumpere ceruicalia de brachiis, quum diſſipat omnem fiduciam, quam falſi prophetæ addebant malis. Rumpere etiam dicuntur oua aſpidum. Iſa.59.a. qui errores veri & boni ſpeciem habentes detegunt, vt eorum fœtor appareat. *Hie.ſ.Iſa.58.& ſ. Ezec.13. Ori.ſ.Ezech.ho.2. Hie.ſ.Iſa.59.*

Separari à malis. Dirumpitur ſpiritus Ægypti in viſceribus ſuis, Iſa.19.a. quando mentes eorum, qui erant in erroribus Ægypti, ſeparantur per pœnitentiam à mentibus remanentium in eiſdẽ erroribus. *Hier.ſ.Iſa.19.*

Schiſmata. Rumpi rete prę multitudine piſcium. Luc 5.d. eſt ſchiſmata in Eccleſia oriri per hæreticos, & carnalium multitudinem. Verùm quatenus rete ſolos continet bonos, qui numerati ſunt, & in fine colliguntur, non rumpitur. Ioan.21.c. Eadem ſchiſmata deſignare poteſt diruptio regni Salomonis. 3.Reg.11.b. Rumpitur etiam quaſi murus. Iob 30.b. quum fides Chriſti penè deſeritur: aut quum diſciplinæ munimenta dimittuntur. *Greg.ho.24.& 26. Mor.23.*

Suſceptio peruerſæ doctrinæ. Rumpere oua aſpidum. Iſa.59.a. eſt recipere in mẽte ſua venenatam doctrinam, & iniquitatẽ. Vel eſt malignorum ſpirituũ cõſilia, quæ in cordibus latent, peruerſis operibus aperire. *Hie.ſ.Iſa.59. Greg.15.Mor.7.*

Dirumpunt canes prædicatores. Matth. 7. a. quum detractores per calumnias impugnant veritatem ab ipsis prædicatoribus manifestatam. *Impugnatio veritatis.*

Dirumpi vterum adulteræ per tumorem. Nume. 5. c. est corda superborum conteri à Deo, qui etiam dicitur interiora iecoris dirumpere. Hose. 13. c. Ita dirumpit Deus inflatos. Sap. 4. d. Et dirũpitur spiritus Ægypti in visceribus eius. Isa. 19. a. Et diruptus est draco Babylonius. Dan. 14. e. Et dirupta terra sub pedibus Datham, & Abirom. Nume. 16. e. designat hæreticos viuos esse abscindendos cum omnibus eis adhærentibus, ne pestis increscat, vt etiam ipsi rũpunt Ecclesiam. *Contritio superborum & hæreticorum.* *Here. s. Isa. 19.*

Abruptissimæ petræ, vbi Saul quærebat Dauid. 1. Reg. 24. a. designant altitudinem contemplationis. vbi diabolus persequitur sanctos, vt eos præcipitet. & etiam loca deserta, vbi Sancti se abscondunt. *Altitudo contemplationis. Desertum.*

Absalom.

ABsalom, id est, pater pacis, aut patris pax, aut patris consummatio: filius Dauid & Maacha, frater Thamar, quam stuprauit Amnon: fuit decorus aspectu, magnam habens cæsariem, occidit Amnon fratrem suum, simulato conuiuio, ob stuprum sororis: postmodũ reductus in gratiam patris, voluit sibi vsurpare regnum eiecto patre: tãdem in bello periit suspensus cæsarie è quercu, & tribus lanceis ab Ioab confossus.

Vt fecit conuiuium, & in eo occidit fratrem. 2. Reg. 13. f. figura est diaboli, qui ad huius vitæ voluptates homines inuitat & allicit, atque per easdem eos interimit. *Diabolus.*

Est etiam exemplar manifestum insidiatorum: qui fingentes amicitiam interimunt. *Insidiatores.*

Lyra. s. 2. Reg. 13. *Lyra. s. 2. Reg. 14.* Vt autem à patre fuit reuocatus, in eiúsque rediit gratiam, figura est pœnitentium: qui redeuntes in gratiam Christi, ex hoc ipso efficiuntur decori. 2. Reg. 14. *Pœnitentes.*

Lyra. s. 2. Reg. 15. Vt autem se extulit contra patrem, eiúsque regnum vsurpare conatus est: manifestè significat ambitiosos, superbos, ingratos præter ius fasque honores ac dignitates vsurpantes: qui etiam suspensi cæsarie pereunt, hoc est honore & gloria mundi, quam hîc tam studiosè coluerunt, suspenduntur in inferno. 2. Reg. 15. 16. 17. *Superbi. Ambitiosi. Ingrati.*

Arno. s. Psal. 3. Aug. s. Ps. 3. Greg. s. Ps. 142. Rup. s. 2. Reg. 35. Designat etiam Iudam & Iudæos: qui in Christum Dominum insurrexerunt, & interpretatur patris pax: quia pater habuit pacem ad ipsum, quam ipse non habuit ad patrẽ: sic Christus habuit pacem ad Iudã & Iudæos, quam ipsi cum eo non habuerunt. Ps. 3. 142. in titulo. Vt etiam extinctus est in quercu suspensus cæsarie: Iudæos significat, qui per eãdem legem, quam in gloriam acceperant, carnaliter per traditiones Pharisæorum à se intellectam condẽnantur, transfixo eorum corde à diabolo quasi tribus lanceis, auaritia, superbia, & inuidia. 2. Reg. 18. Peculiariter autem significare potest Ierusalem, cuius ciues persequuti sunt Christũ. *Iudas & Iudæi.*

Abscedere quære Abire.

Abscindere, Scindere, Concindere, Discindere, Diuidere, Partiri, Dispartiri, Amputare, Excidere, Incidere, Intercidere, Secare, Dissecare, Findere.

HÆc verba in titulo posita, quæ scindendi, aut diuidendi significationem habent, licet nonnullam habeant differentiam, tamen ob cognatam significationem, præcipuè quãtum ad allegoriam attinet, in eandem retulimus classem: quæ quidem secundùm id, quod scinditur, aut diuiditur, allegoriam recipiunt. Porrò diuidere interdum est distribuere. Exo. 15. b. diuidam spolia, & implebitur anima mea. Excindere. Leui. 1. c. Diuidéntque mẽbra. Partiri. Psal. 21. Diuiserunt sibi vestimenta mea. Separare, Gen. 1. a. Diuisit aquas, quæ erãt sub firmamento. Diuisi autem dicuntur discordes. Matth. 12. c. Omne regnum in se diuisum desolabitur. Diuisio verò discretio. 1. Paral. 26. a. Diuisiones ianitorum. Percussio. 1. Par. 13. d. vocauit locum illum diuisio Ozæ.

Amb. s. Roma. 9. Abscissus dicitur lapis de monte sine manibus hominum. Dani. 2. e. vbi designat filium Dei natum de Virgine sine virili semine. Et abscissus palmes cum vua. Num. 13. c. designat natiuitatem Christi cum laboribus & cruce. Abscissus est de terra viuentium, hoc est, de virgine sine peccato existente. Isa. 53. c. *Natus Christus de Virgine.* *Rup. 2. s. Isa. 19.*

Hie. s. Isa. 48. & s. Iob. 16 Abscissus dicitur Christus de terra viuentium. Isa. 53. c. quia violenter ac cum magna festinatione occidendus erat à Iudæis. Et scissa petra, vnde fluxerũt aquæ. Isa. 48. d. designat Christum, cuius latus apertum est in cruce. Diuidi etiam infantem viuum petens meretrix. 3. Regum 3. d. Est synagoga petens crucifigi Christum, & in aëre suspendi: vt ab ea separatus, ne ab ecclesia possideretur. Concidisse etiam dicitur Deus Iob vulnere super vulnus. Iob. 16. c. quum flagellis Christi addidit crucem & clauos. Et scindens Abraham ligna holocausti ad immolandum Isaac. Gen. 22. a. Præparationem passionis & crucis Christi significauit. *Mors Christi accelerata.* *Bernar. ser. 6. vig. Nati. Domini.*

Greg. 6. Mor. 12. Secare caput turturis aut guttur, sed non in totum, vt & post mortem corpori caput inhæreat. Leuit. 5. c. designat Christum caput Ecclesiæ sic sectum esse per mortem, vt semper illi inhæserit: & vnde pro nobis mortem pertulit, inde verius nobis inhæsit. *Christus inhærens ecclesiæ.*

Hie. s. Psal. 29. Aug. s. Psal. 29 & sermo. 156. Concidit Deus saccum Christi. Psal. 29. cùm eius abstulit mortalitatem, suscitando eum à mortuis. *Resurrectio Christi.*

Greg. 18. Mor. 22. Abscindere dicitur Deus misericordiam suam. Psal. 76. quum peccatores, exigentibus meritis, deserit, & subtrahit ab eis misericordiam. *Subtractio misericordiæ.*

Hier. s. Iob. 28. & s. Habac. 3. & s. Isa. 35. Excidisse dicitur Deus riuos in petris. Iob. 28. b. quum duræ gentilitati ad fidem conuersæ *Dona gẽtilitati data.*

dedit

dedit dona gratiarum,& doctrinæ.Scindit etiam Deus fluuios terræ, aut terra scinditur fluuiis.Abach.3.b. quum doctrina sacra, qua Iudæa irrigabatur,transiit ad Gentes, quæ prius erant aridæ.Vnde & posuisse dicitur Deus desertum in fontes aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum,positis fluminibus in desertum,& terra fructifera in salsuginem. Psal.106. Sicut ad literam videmus terræmotu erupisse flumina, quæ antea non erant: & rursum alia absorpta fuisse.Misit autem Deus Apostolos, & Prædicatores ceu flumina, ad irrigandam gentilitatem.Et scissæ sunt aquæ in deserto.Isa.35.c.Quando fontes gratiæ, sacramentorum, & doctrinæ aperti sunt in ecclesia olim deserta.Ad hæc pertinent diuisiones aquarum. Prouerb.21.a.

[*Beda.s.Prouer.21.*]

Distributio donorum Spiritussancti.

Diuidit Christus spolia.Psal.67.quum dat diuersa dona Spiritussancti: Et quum liberatos à diabolo per diuersos gradus collocat.Et diuiditur æstus super terram. Iob 38.c. quum datur vnicuique gratia secundum mensuram donationis Christi.Sic partitus est Dauid singulis de populo collydiram panis,&c.2.Reg.6.d.designans Christum ministrantẽ singulis corpus suum,& dona spiritualia. Et diuidit Deus terram in funiculo distributionis. Psal.77. quum dat Spiritus dona sua prout vult.Et excidit sapientia columnas septem.Prouer.9.a.cũ præparat septem dona Spiritussancti fidelibus distribuenda.

[*Arno.& Hila.& Aug.s.Psal.67. Hie.s.Iob.38. Cyril.12.s.Ioã.37 Aug.s.Ps.77.*]

Prædicatio & dispẽsatio doctrinæ.

Diuidentes etiam victores spolia:sunt Apostoli, & prædicatores conuertentes infideles ad fidem, & doctrinam debitè distribuentes.Isa.9.a.33.d. Et diuidere argentum,est docere secundum capacitatem audientium.Iob.27.d.Et concidere membratim carnes arietis, vel vituli, est variè dispensare doctrinam: vel ædificare vnumquenque iuxta mensuram capacitatis eius:& distinguere sermonem de virtutibus doctrinæ ordine.Leui.1.b.8.d.9.c.Et concidens Saul vtrunque bouem,idem designabit.1.Reg.11.b.Idem est concidere vitulum in duas partes.Ier.34.d. Et diuidere aquas in plateis.Prouer.5.c.Est in magna auditorum amplitudine iuxta vniuscuiusque qualitatem diuina eloquia dispensare.Et concisus clangor buccinę.Nume.10.a.Iosu.6.a.designat subtiliorem,& minutiorem sermonem prædicationis.

[*Hie.s.Is.9.& s.Io.27. Gre.7.mor.9. Ori.s.Leui.ho.1. Philo.de sacrifi. Abel & Cain,& de victimis. Gre.1.mor.40.& 9.mor.40.& 3.pasto.admoni.35.& s.Ezech.ho.12.& 30.mor.7.*]

Prædicatores.

Proponere exempla sanctorum.

Cæsores lignorum templi: sunt prædicatores, adducentes aliquos ad ædificium ecclesiæ. 3.Reg.5.c.Eosdem designãt cædentes lapides in montibus.2.Par.2.a.Et concidere ligna plaustri.1.Reg.6.c.est declarare sacram scripturam: & proponere exempla Sanctorum.Et etiam adducere infideles ad fidem.Et cædere ramos de arboribus. Matth.21.a.Marc.11.a.

[*Gre.s.1.Reg.6.& s.Eze.ho.17. Hila.s.Matt.can.22.*]

Conuersio gentium.

Prædicatio Pauli.

Dispertit pater Christo plurimos.quũ multi conuertũtur ex gentibus.Et diuidit ipse Christus spolia fortium, vincendo diabolum, & conuertendo eos, quos suæ tyrannidi subiectos habebat. Isa.53.d.Psal.2.67.

[*Hie.s.Isa.53.*]

Diuidens Beniamin spolia ad vesperam.Gen.49.d.typus est Pauli distribuentis doctrinam Christi prædicatione sua, post conuersionem, membris ecclesiæ, quæ ante conuersionem persequebatur.

[*Ori.s.Ezech.ho.4. Hie.s.Isa.9.*]

Fluxus vitæ humanæ.

Succisioni telæ mors hominis comparatur: velociúsque transire dicuntur dies, quàm à texente tela succiditur.Iob.7. b.Isa.38.c.Zach.11.b.quia in tela quum laborãtis manus figitur, terminus vltimus elõgatur:in vita verò, quia tempus semper desinens indesinenter cõsumimus,ad finem nostri itineris etiam quiescendo peruenimus: & per cursum nostri trãsitus etiam dormientes imus.

[*Gre.8.mor.11.*]

Corda gentiliũ suscipientia Christum.

Excisum monumentum Christi in petra.Marc.15.d.Luc.24.g.dicitur, quũ corda gentiliũ dura locum dederunt Christo. Excisum est autem in petra, quæ est firmamentum fidei. Et excidit dominus riuos in petris, quum in duris gentilium cordibus fluuios prædicationis aperuit.Iob.28.a. Ps.106. Ioan.7. Diuisio Iordanis per Elisæum secunda percussione facta, quæ prima percussione non fuit facta: designat gentes ad prædicationem apostolorum suscepisse baptismum: Iudæis, quibus prius prædicauerant, manentibus in infidelitate. 4.Reg.2.c.

[*Glo.ordi.s.Io.28. Rup.s.Regu.20.*]

Diuisio vestimẽtorum Christi.

Abscisio malarũ cogitationum.

Scindens Iephte vestimenta sua immolaturus filiam. Iudi.11.f.designauit diuisionem vestimentorũ Christi in passione, quando immolauit carnem suam. designat etiã debere nos abscindere malas cogitationes temporalium, quæ sunt vt vestimenta animæ.

[*Chrys.de Iephte.*]

Peculiaria scripta euãgelistarũ

Euangelistæ dici possunt diuisisse vestimenta Christi. Luc.23.e. Secundum quod singuli scripserunt aliqua peculiariter, quæ alii non scripserunt.Non tamen diuiserunt tunicam inconsutilem: quia omnes eandem habuere fidem.

[*Amb.s.Luc.23.& ser.3.*]

Gentium vnio ad ecclesiam.

Diuidit Deus Sichimam. Psalm.59.103. quum gentiles participes facit hæreditatis Iacob. Et diuiditur maceria quum tolluntur impedimenta, & fit vnum ouile ex gentibus, & Iudæis.Mich.2.d.

[*Basi.s.Ps.59. Hie.s.Mich.2.*]

Dilatatio ecclesiæ.

Diuisæ vestes Christi in quatuor partes.Ioan.19.d. designant dilatationem ecclesiæ per quatuor orbis partes:sed tamen tunica mansit indiuisa, quia vna est in omnibus ecclesia. Et scindentes filij Ioseph spacia in sylua. Iosu.17. d. videntur significare dilatationem fidei in gentilitate.

[*Cyril.12.s.Ioã.32.*]

Apertio sacramẽtorum legis

Scindens Ruben vestimenta sua.Gen.37.f.designauit apertionem sacramentorum in lege occultorum, quę facta est in morte Christi: idem designarunt omnes fratres eius, cùm sciderunt vestimenta sua.Gen.44.c. quod clarius significatum est in scissione veli templi tẽpore passionis Christi, & in scissione petrarum, hoc est prophetarum. Mat.27.f.idem designauit diuisio maceriæ facta per Zaram in vtero Thamar. Gen.38.g.Et excisi Iudæi à petra, hoc est,ab Abraham.Isa.51.a. designant fideles,qui & præcisi de cauerna laci dicuntur: quia

[*Ori.s.Cãt.ho.2.& s.Matth.ho.35. Hie.s.Isa.51.& episto.Ignota vultu.*]

ex latere Christi fluxerunt sacramenta, per quæ renascuntur fideles. Scidit etiam Elisæus vestimenta, reuelationem mysteriorum designans, ascendente Christo. 4. Reg. 2. c

Hie. s. Iob. 38. Scissuræ petrarum. Isa. 2. d. designare possunt munimenta veritatis. *Munimēta veritatis.*

Diuiditur æstus super terram. Iob. 38. e. quum euāgelij bonum, aliis est odor vitæ in vitam: aliis odor mortis in mortem. *Diuersa euangelii operatio.*

Gre. 1. mor. 35. Scindens Iosue vestimenta sua peccante populo, Iosu. 7. b. designat prælatum macerantem carnem suam, & pœnitentiam agentem ob peccata subditorum. Idem fecit Esdras. 1. Esdr. 9. a. Et Mathathias, & filij eius. 1. Macha. 2. b. Et Ionatas. 1. Mach. 11. g. Scindit etiam vestes, qui sibimetipsi, in exterioris decoris laceratione non parcit. Iere. 41. b. *Carnis maceratio.*

Gre. s. 1. Reg. 4. Scindere etiam vestem, est exuere veterem hominem. Sic venit vir in Silo scissa veste, & conspersus puluere caput, cùm capta esset arca: vt designaret translatum esse veterem hominem in nouum per pœnitentiam. ita dicitur Psal. 29. Concidisti saccum meum, & circundedisti me lætitia. idem potuit designari, quum Amalecites venit ad Dauid scissis vestibus: & Dauid cum cæteris scidit vestes. 2. Reg. 1. a. 3. f. Et Achab scidit vestimenta sua in signum pœnitentiæ. 3. Reg. 21. g. Et Iorā. 4. Reg. 5. b. Et Ezechias 4. Reg. 19. a. Isa. 37. a. Et Iosias. 4. Reg. 22. c. 2. Par. 34. d. Et Vagoas. Iudith 14. c. Et Mardochæus. Ester 4. a. Sic queritur Ieremias, quod non scinderint vestimenta sua. Iere. 3. b. e. 41. a. Huc referri potest scissio tunicæ talaris Thamar. 2. Reg. 13. d. Cōcidere etiam dicitur Deus saccum. Ps. 29. quum dat finem pœnitētiæ. *Pœnitentia.*

Basi. s. Ps. 29. Aug. 18. ciui. Dei 32. Hie. s. Mich. 1. Hila. s. Ps. 135. Hie. s. Ioel 1. Ber. ser. 2. in cap. ieiunii. Scinditur terra fluuiis. Haba. 3. b. quum peccatores resipiscentes pœnitentię lachrymas fundunt. Et scindit valles. Mich. 1. a. est animas coriceis corporibus insertas, ad præsentiam aduentus Christi, lachrymis liquefieri, & in melius mutari. Item diuidit Deus mare rubrum in diuisiones, quū diuersis diuersa largitur opera pœnitentiæ. Exo. 14. c. Psal. 135. Isa. 63. c. Sic Ioel. 2. c. iubemur scindere corda per pœnitentiam, quę plena sunt peccatis: & nisi instar vtriū per contritionem scissa fuerint, sponte rumpetur. Quanquàm scinduntur etiam corda per præparationem ad prospera, & aduersa, & ad omnia virtutum opera. *Lachrimæ pœnitentiæ*

Gre. s. 1. Reg. 15. Hie. s. Ezech. 16. Concidens Samuel Agag in frusta. 1. Reg. 15. g. designat quum non solùm motus turpis carnis extinguitur, sed etiam naturalis quasi consopitur. vel quòd licet iungatur cogitationes cogitationibus, vt carbones carbonibus, non tamen additur motus cogitationi, ne magnus ignis oriatur. Præcisus etiam vmbilicus, est libido refrænata. Ezec. 16. a. *Extinctio motus carnis.*

Gre. s. 1. Reg. 15. Scissio summitatis pallij Samuelis per Saulem facta. 1. Reg. 15. f. designauit doctorem debere abiicere à se male consulentes, laudésque respuere de sua exteriori conuersatione. Scinditur autem pars, & non totum: quia bonus in eo, quod malè suggerit, est repellendus, in aliis retinendus. *Cōtēptus laudis*

Amb. de Ioseph. 3. & s. Luc. 3. Scindens Ruben vestimenta sua, non inuento Ioseph. Gen. 37. f. typus est populi synagogæ, qui per mortem Christi diuisus est: quum fideles ex eis separati sunt ab infidelibus. Idem designatum est ibidem, cùm Iacob scidit vestimenta sua. Idem etiam significatum est Num. 14. a. quum Caleb, & Iosue sciderunt vestimenta sua: per quod etiam indicarunt paucos ex eis esse credituros. Ita 4. Reg. 2. c. quum Elisæus scidit vestimenta sua in duas partes. Et 4. Reg. 5. a. quū Rex Israel scidit vestimenta sua: typus fuit sacerdotum, & scribarū diuidentiū synagogā ab ecclesia. Ita & Athalia. 4. Reg. 11. c. 2. Par. 23. c. Sic etiam cùm Iob scidit vestimēta sua. Iob. 1. d. Et Caiphas. Matth. 26. f. Et tempus passionis Christi fuit tempus scindendi synagogam. Ecclesiastæ 3. a. Et mons oliuarum scissus ex media sui parte, est Iudaicus populus. Zach. 14. Scissio etiam summitatis pallij Samuelis præter hoc, quod designauit regnum abscindendum à Saule, designauit etiam separationem Iudæorum ab ecclesia. 1. Reg. 15. f. Et præcidens Dauid oram chlamydis Saulis, designauit regni gloriam à Iudæis auferendam. 1. Reg. 24. b. Diuisit etiam Deus Iudæos de terra, hoc est, ab ecclesia, idque à paucis eorū, quia pauci remanserunt in ecclesia credentes. Et hoc in vita eorū, hoc est, quum adhuc hic viuūt. Ps. 16. diuisum dicebat se filius aduenæ à populo Dei: quasi non esset (secundū opinionem Iudæorum) admittendus gentilis ad ecclesiam. Isa. 56. d. Et succisus saltus munitus, est vastatio Iudęorum, Zacha. 11. a. Et cædere lignum Hierusalem, Iere. 6. a. Et succidere ficum. Luc. 13. b. Et diuisa maceria per Phares. Gen. 38. e. designat Iudæos separantes se ab ecclesia. Diuisum etiam regnum contra se. Matth. 12. b. Marc. 3. c. Luc 11. b. est quum Pharisæi promissis legis repugnabant, non suscipientes Christum. Et præcidens virgam secundam. Zacha. 11. c. Est separans Iudæos credentes à non credentibus. Et diuisi in Israel, Simeon, & Leui. Gen. 49. b. sunt Iudæi per orbem dispersi. Concidens autem Ezechiel tertiam partem capillorum gladio. Ezech. 5. a. destructionem designabat populi Iudæorum. Sic concidere quæ remanserint de Hierusalem gladio. Ezech. 23. d. Mich. 3. a. Haba. 2. c. Iudi. 19. g. Mach. 5. a.

Diuisio synagogæ aut eius separatio ab ecclesia

Hie. s. Matt. 23. & s. Ecclesiasten. 3. & s. Zach. 14. & ad Gerontiam. Bed. s. Gen. 37. Aug. epist. 69.

Hila. s. Matth. Can. 32. Amb. s. Luc. 22. & s. Ps. 118. ser. 15. Amputatio dextræ auriculæ Malchi. Matth. 26. e. Luc. 22. e. Ioan. 18. b. designat ablationem recti iudicij à Iudæis in lege intelligenda, qui nunc non audiunt eā, nisi sinistro auditu: vel est abscissio eius, quod in eis erat inobediens, vt deinceps obediant. Vel designatur superfluè habere aurem corporis, qui audire & examinare non nouerit: vt virtutem animæ examinantem amputatam habere videatur. Sic amputatur à malè credentibus, vt rectè deinceps credant. Aufert autem eam Petrus, qui habet claues. *Ablatio recti iudicii à Iudæis Ablatio inobedientiæ.*

Beda s. Gen. 49. Diuidet spolia vespere Beniamin. Gen. 49. d. quum Iudęi in fine mundi conuersi, diuident literam à spiritu: & cognoscent literam occidere, spiritum autem viuificare. Et quum per- *Diuidentes Iudæi literam à spiritu.*

fectus,

fectus, adueniente morte, incipiet præmia possidere. Diuidit autem nunc regiones Iudæorũ, doctor ex gentibus, qui omnibus eorum scripturis, spiritualiter intellectis vtitur. Mich. 2. b. *Rup. s. Mic. 2.*

Ablata facultas sacrificandi. Præcidit Deus brachium Eli, & domus patris eius. 1. Reg. 2. f. quum tollit à sacerdotibus & pontificibus Iudæorum facultatem sacrificandi. Et scissio veli templi. Matt. 27. f. designauit ablationem honoris & gloriæ Iudæorum: & etiam custodiæ angeli protegentis. *Ablatio honoris Iudæorum.* *Greg. s. 1. Reg. 2. Hil. s. Mat. Cant. 33.*

Ablatio tyrãnidis. Præcidit etiam Deus brachium Eli. 1. Reg. 2. f. quum aufert violentiam tyrannidis, & potestatem temporalem, vt fiat quod dicitur Matt. 22. b. Ligatis manibus ac pedibus mittite eũ in tenebras exteriores. Sic præciderunt serui Dauid manus, & pedes eorum, qui occiderunt Isboseth. 2. Reg. 4. d. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Separari legẽ à gratia noui testamenti. Diuidi infantem viuum. 3. Reg. 3. d. Est separari legem à gratia noui testamenti: quod volebant Iudæi fieri, petentes seruari legem. Et excidens Sobna præpositus templi sepulchrum sibi in petra. Is. 22. e. designat sacerdotes veteris legis, qui voluerunt permanere in literali legis obseruatione. Scissura peior, quæ fit vestimenti veteris per commissuram noui. Mat. 9. b. Est, quum Pharisæi non admittunt doctrinam Christi: sed permanent in infidelitate. *Hier. Ruffino de iudicio Salomonis. & s. Is. 12.*

Diuisio oblationum. Diuisio spoliorum Beniamin, designare potest diuisionem oblationum, quam inter se sacerdotes faciebant. *Ori. s. Ezec. ho. 5.*

Discretio. Scindens Iob vestimenta sua: & etiam amici eius, Iob 2. d. designant discretionem habendã ad separationem boni à malo. Ad idem pertinet diuisio diei ac noctis. Gen. 1. b. Et diuidere non rectè, est indiscretè agere. Gen. 4. a. Et hæretici dicuntur non rectè diuidere, sicut Cain. Ad idem spectat diuidere membra animalium. Gen. 15. c. Exo. 29. c. Leui. 1. b. Diuiserunt etiã non rectè Iudæi: quia non distinxerunt tempus aduentus Christi: quanquã prius rectè offerrent. *Ambr. de incarn. & de sacramẽtis. 2. Hie. s. Iob 2. Gre. 2. mor. 37.*

Separatio fideliũ ab infidelibus. Diuidit Deus Sichimam. Ps. 59. 107. quum separat fideles ab infidelibus, vel nunc, vel in iudicio. Et diuisit lucem à tenebris. Gen. 3. a. quum bonos angelos separauit à malis: & nunc iustos à peccatoribus. Abscissio etiam summitatis pallij Samuelis per Saulem facta, separationẽ hæreticorum ab ecclesia designare potest. 1. Reg. 15. f. Idem designauit scissio pallij Achiæ in duodecim partes: quarum decem datæ sunt Ieroboam, quia contra decem præcepta peccant hæretici. 3. Reg. 13. b. 4. Reg. 17. f. Et diuidi in Iacob. Gen. 49. a. Est separari fideles ab infidelibus: aut virtutes à vitiis. Et dicũtur hæretici & mali diuisi, quia pars eorum posita est cum infidelibus. Idem designauit diuisio inter populum Dei, & Pharaonis. Exo. 8. f. 11. c. Et diuidere partem leprosam vestis. Leui. 13. g. Et scindens Iob vestimenta sua. Iob 1. d. est Christus separans bonos à malis. Et diuidit torrens lapidem caliginis à populo peregrinante. Iob 28. a. quũ diuina sententia separat malos à bonis. *Separatio virtutum a vitiis.* *Hil. s. Ps. 59. Cypr. cont. Nouat. Hie. s. Iob. 1. Ori. s. Gen. ho. 7. Gre. 18. mor. 17. Rup. 1. s. Gen. 13.*

Libido refrænata, Ablatio gẽtilis vitæ. Præcisus vmbilicus. Ezec. 16. a. quantum ad allegoriam literalem, significat libidinem refrænatam: & non præcisus erit non refrænata. Et quum dicitur, Hierusalem non esse præcisus vmbilicus, est, quòd non statim legem acceperit, nec ei pudẽda natiuitatis exordia sint abscissa: sed gentilem prius vixerit vitam. *Hie. s. Ezech. 16. Ori. s. Ezec. ho. 8.*

Distinctio testamentorum et spiritus & literæ & boni ẽt mali. Diuidere vngulam. Deu. 14. a. Leui. 11. a. Est distinguere duo testamenta, vel distinguere literam à spiritu. Item discernere inter bonum & malum. Vnde & qui bene moraliter ac philosophicè viuunt, legem autem Christi contemnunt: diuidunt quidem vngulam, sed non ruminant: diuidunt etiam vngulam, qui firmum gressum in virtutibus habent, æquilibrium iustitiæ seruantes: quæ hic sanctificat, & in sæculum futurum transmittit. Iudæi ruminant quidem: sed non diuidunt vngulam. Hæretici verò diuidunt vngulam, sed non ruminant, qui ingrediuntur in nomine Patris, & Filij: accuratam autem eloquiorum declarationem subtiliter exprimere, & in tenues partes imminuere nequeunt: & iustitiæ opera paulò crassius, non autem accuratius & subtilius obeunt, si modò obeant. *Ori. s. Leui. ho. 7. Isy. s. Leui. 11. Geor. vene. Cant. 1 tom. 7. cap. 32. Tertul. de cibis Iudaicis. Clem. Alex. 3. peda 9. Cyril. cõt. Iulia. 9.*

Separatio malorum ab ecclesia. Abscindi pecus de ouili. Hab. 3. dicitur, quum quis è minoribus peccãdo perit extra ecclesiam. Et dicitur bestia agri eos abscindere. Hos. 13. b. Et dicuntur diuisi ab ira vultus Dei. Psal. 54. Nah. 2. c. Et excisi rami, sunt excisi à Christo, vel ab ecclesia, incidentes in incredulitatem. Rom. 11. c. Et excidi lignum. Mat. 3. e. 7. e. Luc. 3. b. Idem est succidere ficum. Luc. 13. b. Et abscindere derelicta, est perdere inutiles ab ecclesia: & etiam succidere sycomoros. Is. 9. b. 18. d. Ier. 4. b. f. Deu. 19. b. Ecclesiastici 10. b. Diuidi autem montem Oliueti in duas partes. Zac. 14. a. Est separari Iudæos infideles à fide patrum: & pars ad orientem est credentium: pars ad occidentem vel aquilonem est non credentium. *Aug. s. Ps. 54. Hie. s. Isa. 18. Rup. sup. Zach. 14.*

Diuisio terrenorum, & carnalium. Diuisit Abraham animalia. Gen. 15. c. designans terram, aquam & aërem, quæ per illa animalia designantur, variè diuidi & mutari: & etiam corpus & sensum, & verba. Aues verò non diuisit: quia mens ad imaginem Dei fixa manet. Per diuisionem etiam animalium terrestrium variæ curæ terrenorum, & carnalium designantur: quas prohibet Dominus, Mat. 10. b. Et Paulus 1. Cor. 6. c. Diuisa etiam animalia ab Abraham, & non aues, designant & inter prælatos, & inter plebes contingere diuisiones, quũm sunt carnales: non tamẽ inter spirituales per aues designatos. Et quod inter carnales sunt diuisiones in ecclesia, & contra se ponuntur, nõ autem inter spirituales. Diuidunt etiam luminaria diem ac noctem. Gen. 1. b. quum doctores separant spirituales à carnalibus. Et diuisi ab inuicem Abraham, & Lot. Gen. 13. c. Designant non simul habitare posse amatores spiritualium & corporalium. Exciduntur etiam ligna infructifera, quum mali tolluntur, vt mittantur in infernum. Luc. 3. b. Et præcidendi ramusculi, sunt mali de ecclesia eiiciendi. Isa. 18. c. *Amb. 2. de Abr. 8. Augu. 16. ciui. Dei. 24. & s. Ps. 103. & ser. dominica in quinquage. & 13. con. s. Isa. 18 Philo. de migra. Abrahã. Gre. ho. 20. Hie. s. Isa. 18.*

Gre. 18. mor. 9. *Discretio veri à falso.*
Diuidit argentum iustus. Iob. 27. d. quum discernit vera à falsis dictis hæreticorum.

Lyr. s. Gen. 32. *Separatio temporalium à spiritualibus.*
Diuidens Iacob populum & greges, ne omnes simul perirent. Gen. 32. a. designat per præla-
tu ita esse separanda spiritualia à temporalibus: vt si temporalia pereant, spiritualia sint salua.

Cap. côt. Nouatia. Amb. pro. s. Luc. Hie. s. Isa. 22. & s. Hos. 18. Ori. s. Leui. ho. 12. Isa. s. Leui. 16. Gre. 3. mor. 19. *Schismata.*
Scindere vestimenta sępe, est schismata in ecclesia facere, vnde præcipitur sacerdotibus, ne
vestimenta sua scindant. Leu. 10. b. 21. c. Ideo tunica non est scissa. Ioan. 19. e. Et scissurę ciuita-
tis Dauid, sunt schismata in ecclesia. Isa. 22. c. Sic sunt scissuræ petrarũ, in quibus habitant hæ-
retici. Abd. a. Has scissuras reprehẽdit Paulus. 1. Cor. 11. d. Eodem refertur diuisio linguarum,
& nonnulla alia. Gen. 11. b. 2. Reg. 1. a. 1. Mach. 5. b. Act. 14. c. Et scindentes amici Iob vestimẽ-
ta sua. Iob 2. d. Sunt hæretici incarnationem Christi negantes, & alij, qui in eo gradu, in quo
de ecclesia exeunt, diu stare non possunt, sed ad deteriora quotidie ruunt, & sentiendo peio-
ra in multis se partibus scindunt. Et non solum hos, quos suę perfidiæ adiungunt, multa diui-
sione dilaniant, sed etiam à semetipsis plerunque longius confusionis suæ alteratione diuidũ-
tur. Diuidunt etiam hæretici vestimenta Christi, quum peruerse intelligunt prophetas. Ps. 21.
Et sacerdotes scindunt vestimenta sua, quum dispensationem Christi renuunt, aut blasphe-
mant. Scindere etiam terram vomere, est seditionem in ecclesia mouere: aut asserere Christũ
non natum esse de Virgine. Deut. 21. a. Et concisio dicuntur mali & schismatici scindentes ec-
clesiam. Secti etiam lapides sunt, schismatici & hæretici. Ex. 20. d. Diuisum etiam dicitur cor
Hie. s. Abdi. & s. Amos 1. Gre. 3. past. adm. 25.
hæreticorũ. Hos. 10. a. Non solum quia inter se diuersa sentiunt: sed etiam quia nec sibi ipsis
constant. Et scissuræ petrarum interdum dici possunt sectæ hæreticorum. Abdi. a. Desecant
etiam prægnantes. Amos 1. d. qui diuisionem faciunt in ecclesia, & rudes animas, quæ nuper
Christi concepere sermonem, abrumpunt & diuidunt.

Hil. s. ps. 135. Hie. s. Mic. 1. & s. Isa. 16. *Dissolutio rationum hæreticorũ.*
Diuisio maris & aquæ, vt transiret populus. Exo. 14. e. Ps. 135. Isa. 63. c. Est dissolutio rationũ,
quæ contra fidem fiunt, quibus impediebatur transitus simplicium. Et cõciduntur sculptilia,
quum destruuntur hæreticorum errores. Mich. 1. b. Et succidere lucos, est destruere hæreses.
Deut. 7. a. Ier. 46. f. Zac. 11. a. Et excidunt domini gentium flagella vineæ Sabama. Is. 16. c. quũ
apostoli & doctores omnia hæresum auferunt fomenta, ne aliæ ex aliis oriantur.

Hie. s. Amos 3. & s. Is. 10. Gre. 7. mor. 8. & 17 mor. 7. et 2. past. 10 Hie. s. Hos. 14. *Ablata superbia hæreticorum.*
Amputata cornua altaris Bethel. Amos 3. d. Designant ablatam superbiam hæreticorum. Et
concidit dominus ceruices peccatorum, humiliando superbos. Ps. 88. 128. Et concidit Deus
aliquos, cùm eos humiliat flagellando. Iob 6. b. Et succidit excelsos statura, quum humiliat
superbos. Isa. 10. g. 29. f. Et quum vel à præsenti vita ad interitum, vel à conspectu æterni iudi-
cis ad æternum incendium mali pertrahantur. Iob 12. e.

Discindi fœtas. Hos. 14. a. Est malo semine hæreticorum prægnantes detegere, & corrigere,
ne pessimos generent fœtus.

Hie. s. Zac. 11. & s. Eze. 39. & s. Haba. 3. *Destructio superborum & hæreticorum.*
Succidit Deus tres pastores in mense vno. Zach. 11. b. quum perdit omnes, qui in aliqua
trium personarum errant. Et diuisio linguarum. Gen. 11. b. Est dissipatio superborum, & hære-
ticorum. Et diuidit Deus linguas superborum. Ps. 54. quum eorum concordiam prauam dissi-
pat. Et succidere ligna campi, aut regionis, vel de saltibus: est perdere gentiles. Ezec. 39. c. Idẽ
Aug. s. ps. 54.
est succidere lignum fructiferum de Moab. 4. Reg. 3. c. Et succidere Pharaonem quasi cedrũ.
Ezec. 31. d. Dan. 4. b. Dicitur etiam Deus scindere fluuios terræ, quum destruit reges populo
suo aduersos. Hab. 3. b. Præcidere autem cedros ad constructionem templi. 3. Reg. 5. b. est hu-
miliare superbos, vt apti sint constructioni Ecclesiæ.

Amb. s. Gal. 5.
Abscindi conturbatores optat Paulus. Gal. 5. c. vel vt sint anathema à misericordia Dei: vel
etiam in carne ipsa optat abscindi, vt eis dolor cordis multiplicetur.

Ori. s. Mat. ho. 5. Hil. s. Mat. Cã. 18 *Tollere scãdala.*
Abscindere manum mulieris verenda alicuius viri apprehendentis. Deut. 25. c. est reprime-
re impudica opera, & tollere scandala. Ad quod referri potest abscissio manus aut pedis scã-
dalizantis. cùm omnia, quæ occasionem peccati nobis præbent, sint amputanda. Vnde & Iu-
dæi negãtes Christũ indicantur abiiciẽdi. Mat. 18. b. Marc. 9. b. Sed Ecclesiastici 25. d. Iubetur
quis abscindere à carnibus suis mulierem nequam: hoc est, tollere doctrinam peruersam: ne
sit illi in scandalum. Designatur etiam destructio synagogæ, quæ apprehẽdit verenda Christi.

Rup. 1. s. Deu. 38. Gre. 21. mor. 8. *Separari discipulũ à magistro.*
Diuidi infantem viuum, & occidi, falsa mater, quem non genuit, non metuit. 3. Reg. 3. d.
quia arrogantes magistri, & charitatis ignari, si plenissimum nomen laudis ex alienis discipu-
lis consequi nequeunt, eorum vitam crudeliter insequuntur. Inuidiæ enim face succensi, no-
lunt aliis viuere, quos se conspiciunt possidere non posse. Vnde illic peruersa mulier clamat:
Nec meus sit, nec istius. Vera autem mater satagit, vt eius filius saltem apud extraneum sit, &
viuat: quia concedunt veraces magistri: vt ex eorum discipulis alii quidem magisterii lau-
dem habeant: si tamen integritatem vitæ iidem discipuli non amittant.

Gre. s. 1. Reg. 5. *Ablatum imperium diaboli.*
Abscissum caput, & manus Dagon. 1. Reg. 5. a significare possunt per aduentum Christi dia-
bolum idololatrię imperium amisisse: quando iam illi nusquam offeruntur sacrificia. Idem
ferè significauit, quum Iudith abscidit caput Holophernis. Iudith 13. b. Et abscissio capitis
Sibę. 2. Reg. 20. g. Et scissio altaris Ieroboam. 3. Reg. 13. a. Et abscissio cornu Moab: est ablatio
omnium virium, & scientiæ erroris, & tentationum, quibus diabolus impugnat ecclesiam.
Hie. s. Isa. 29.
Et succisę summitates manuum Adonibezez. Iudit. 1. a. Et succisi sunt, qui vigilabãt super ini-
quitatem. Isa. 29. f. quum princeps huius mundi eiectus est foras.

Basi. s. ps. 28. ho. 1. Arno. s. ps. 28. *Ignis comburens malos, & lucens bonis.*
Intercidere dicitur vox Domini, aut Dominus flammam ignis. Psal. 28. quia facit, vt ignis
malos comburat, eísque minimè luceat: è diuerso, vt absque læsione luceat bonis.

Basi. s. ps. 28. ho. 12 Hie. s. ps. 28. *Tollens ardorem peccati.*
Aut quum in baptismo tollit Dominus ardorem peccati, & dat ignem Spiritussancti: vt

etiam

etiam Ioannes Baptista prædicans pœnitentiam, terrore ignis inferni intercidebat ardorem peccati: vel quotidie in vnoquoque nostrum flammam libidinis per confessionem & gratiã sancti Spiritus intercidit, idest, per orationem sacerdotis cessare facit, sicut legimus per Aarõ Deum fecisse in deserto.

Vincere dæmonẽ. Conuertere peccatores. — *Hie.s.Iob 40. Greg.33.mor.22.*

Concidunt Leuiathã. Iob 40.b. quum Sancti calcant dæmonẽ, eius vincentes tentationes. Idem est succidere Pharaonem quasi cedrum. Ezec.31.d. Dan.4.b. Et quum prædicatores cõuertunt peccatores, qui sunt diaboli membra.

Fides & ratio cum virtutibus. — *Amb.de Cain 6. Isy.s.Leui.1. Cyril.cont.Iul.10.*

Diuidere animalia. Gen.15.c. & secare arietem in frusta. Exo. 29.c. potest significare fidem apertam, & distinctam, ne fallacibus opinionibus opprimatur: & per omnem virtutem spaciari in oratione. Diuisit autem non rectè Cain. Gen.4.b. quia in eius oratione non fuit iustitia. Est etiam habere conuersationem, secundum omnes partes à Christo approbatam. Leu.1. b. Eph.4. Diuisit etiam non rectè, quia non obtulit meliora, quæ Deo debebantur.

Diuisio potentiarum animæ. — *Philo quis rerum diuina.hæres.*

Diuisit etiam animalia siue Deus siue Abraham in duas partes: vt designetur in vacca quidem animam diuisam in brutam partem & rationalem: in ariete verò hoc est oratione, diuisionem eius in verum, & falsum: in capra autem, hoc est sensu, partitionem eius in imaginationem certam & incertam. Et ponuntur contra se partes, quia sunt hæc inuicem opposita.

Animam mundare à corporeis. Mortificare vitia. — *Clem.Alex.5.stroma. Rup.1.s.Leui.5.*

Diuidere autem holocaustum detracta pelle, est absque nugis corporis, & vitiis, quæ sibi vẽdicant inanes, & falsę opiniones, & carnalibus cupiditatibus, luci animam consecrare. Leui.1. b. Est demum omnia vitia mortificare: vt fiat illud Apostoli, Col.3.a. Mortificate membra vestra, quæ sunt super terram.

Laudare Deum pro singulis.

Concidere carnes membratim arietis, vel vituli. Leui.b. interdum est laudare Deum: & pro singulis creaturis gratias agere.

Compassio proximi. — *Glo.inter.s.Ex.21*

Diuidere precium bouis viui, & cadauer mortui cum proximo. Exo.21.d. est compati infirmitatibus proximi.

Pugnæ animæ aduersus cupiditates. — *Hi.s.Ma.Cãt.10. Amb.s.Luc.12.*

Diuidi dicuntur tres in duos, & duo super tres. Luc.12.g. hoc est origo carnis & origo animæ, & libertas potestatis in duos diuidentur, animam videlicet, & corpus hominis noui, quæ vnum atque idem velle cœperunt, diuisique tres duobus subiacebunt in dominatum eorum de spiritus nouitate potioribus. Vel est anima prius consentiens carni & cupiditatibus: posteà verò conuersa pugnat aduersus rebelles cupiditates.

Resecare vitia proximi. — *Gre.10.mor.5.*

Succidimus ligna cum proximo. Deu.19 b. quando delinquentium vitia pia intentione resecamus. Et ligna cædere: est praue agentes increpare. 4.Reg.6.a.

Impotentia ad docendũ vel operandum. — *Isy.s.Leui.22.*

Abscissum habens veretrum. Deut.23.a. figura esse potest eorum, qui impotentes sunt ad generandum doctrinæ verbo. Et abscissis testiculis est, qui sponte omnem virtutum virilitatẽ amisit. Leui.22.d.

Aperta pectora. — *Amb.s.Luc.25.*

Scissæ petræ in passione Christi. Matth.27.f. designant, vi verbi, pectorum dura penetrãda latibula. Et etiam dura corda Gentilium fidem admittentia.

Exempla antiquorum patrum. — *Glo.inter.s.Ier.38*

Scissi panni putridi, quibus adiutus est Ieremias ad exeundum de lacu. Iere.38.d. designare possunt antiquorum patrum exempla, quibus adiuuamur ad exeundum de lacu miseriæ peccatorum.

Vnitas vitæ contemplatiuæ. — *Lyr.s.Gen.15. Rup.1.s.Leui.5. Ricar.de s.vict. de exter.mali.29.*

Non secare autem. Gen.15.c. Leui.1.d. vnitarem vitæ contemplatiuæ designat, quæ non distrahitur in temporalia, nec separatur à veritate, nec habet corpus aduersans spiritui: sed tota eius conuersatio est cælestis. 1.Thessa.5. Est etiam non ignorare virtutes & dona Dei: vt inde gratias agat Deo.

Succidit Deus aliquem, cùm adhuc ordiretur. Isa.38.c. quum tollit eum è vita, cum nondum operaretur: sed solum se ad operandum præpararet.

Diuersi gradus gloriæ. — *Ori.s.Num.ho.21. 25.& s.Ios.ho.16.*

Diuiditur præda æqualiter inter pugnantes, & non pugnantes, ita tamen vt maior sit portio pugnantium. Nu.31.d. quia gloria datur quidem omnibus bonis, sed sublimior gradus doctoribus, ac fidei defensoribus confertur. Sic diuiditur terra promissionis populo secũdò numerato, pluribus plura dãdo. Nu.26. quia diuersi sunt gradus gloriæ dati secũdo populo, hoc est, prædestinatis in ecclesia: de quibus ait Christus: In domo patris mei mãsiones multæ sunt Hãc autẽ diuisiõnẽ non Moses, sed Iosue fecit: hoc est, non lex, sed Christus. Ios.13.19. Ps.77. Neem.9.d. Eze.48.d. Est etiã diuisio terræ in ecclesia militãte secũdũ diuersos gradus: & diuiditur etiam aduenis, hoc est, venientibus ad fidem ex gentilitate. Ezec.45.a.47.d.

Diuisio ecclesiæ militantis & triumphantis. — *Hie.s.Eze.45.47 Bed.s.Exo.26.*

Diuisum sanctuarium, & sanctuariũ sanctuarij per velum. Ex.26.d. designat ecclesiam militantem diuidi à triumphante per cælum, aut per fidem, aut per mortale corpus.

Impletio prophetiarum. — *Hie.s.Isa.34.*

Diuidit spiritus domini sortem propheriis in mensura. Isa.34. d. quum secundùm ordinem facit eas suis impleri temporibus.

Præiudicatio ieiunij. — *Gre.s.1.Reg.11.*

Diuidens Saul, aut constituens populum in tres partes aduersus hostes. 1 Reg.11.c. designat prædicatorem proponentem exempla ieiunii ex lege, prophetis, & euangelio: ex lege Mosen. Exo.34.d. Ex prophetis Eliam. 3.Reg.19.a. Ex euangelio Christum, Matth.4.a.

Diuisio sapientiæ. — *Amb.de Par.3.*

Diuidi fluuium paradisi in quatuor capita. Gene.2.b. est sapientiam in quatuor virtutes cardinales distributam esse.

Contẽplatio passionis Christi. — *Isy.s.Leui.2.*

Diuidere minutatim similam in sartagine. Leui.2.b. est distinctè contemplari singulos passionis Christi actus.

Tribulationes ecclesiæ. Captiuitas tribus Iudæ. — *Hie.s.Amos 6. Aug.s.ps.128.*

Scissiones quibus Deus percutit domum minorem. Amo.6.d. Designare possunt tribulationes ecclesiæ militantis: aut castigationes laicorum in ecclesia. Zach.11.b. Designarunt etiam

captiuitatem ad tempus tribus Iuda, quæ fuit restituta: quia quod scissum est, reparari potest.

Greg.13.mor.10. Concidisse dicitur diabolus Iob vulnere super vulnus. Iob 16.c. quum peccato peccatum addere procurat, vt culpa vehementius exaggeretur. *Addi peccatum peccato.*

Isy.s.Leui.19. Incidentes se vel carnes suas. Leui.19.f.21.a. Deu.14.a.3. Reg.18.e. Ier.16.b. sunt, qui delectationes, etiam corrumpendo corpus, quærunt: idque ad nocendum animæ. *Quærere noxias voluptates.*

Hie.s.Mich.3. Concidunt principes carnes, & ossa populi Dei, sicut in lebete. Mich.3.a. quum eorum bona consumunt.

Hie.s.Iob 38.& sup.ps.28. Diuiditur æstus super terram. Iob.38.c. quum non datur totum pondus tribulationis, sed in mensura, vt ferri possit. Et intercidit vox Domini flammam ignis. Ps.28. quum Christus præcidit persecutorum furorem, asciscens credentes ad charitatem suam, incredulos autem relinquens. *Moderatio tribulationis.*

Greg.5.mor.28.& 15.mor.22. Succiduntur mali de manè vsque ad vesperam. Iob 4.d. dum à vitæ suæ exordio, vsque ad terminum, iniquitatis perpetratione vulnerantur. Omni namque tempore reprobi per augmentum malitiæ contra se ictus ingeminant, quibus succisi in profundum ruant. Sic diuidit Deus impij dolores furoris sui. Iob 21.b. cùm seruans impio dolores æternos, etiam eius méti temporalem dolorem infert. *Multiplicatio peccati & pœnæ in malos.*

Cypr.cont.Nouat. Geor.Ven.Cant.2. to.3.cap.6. Scindere vestimenta, interdum est dissoluere charitatem, cæterásque virtutes, quas non debent diuidere sacerdotes, sicut diuisit Caïphas. Matt.26.f. Sed tunica Christi, quæ est charitas, semper manet indiuisa. e. Ioan.19. d. *Dissoluere charitatem, & virtutes.*

Aug.ser.200. Diuidunt Ariani infantem viuum. 3. Reg.3.d. qui diuisionem ponunt inter patrem & filiú, quod vera, & pia mater fieri minimè consentit. *Diuisio inter patrem & filium.*

Gl.inter.s.Leu. 7. Diuiditur æqua mensura sacrificiorum filiis Aaron. Leui.7.b. quia Deus æquè acceptat bonum animi affectum pauperis, ac diuitis, simplicis ac sapientis.

Phil.de Profugis. Pontifex, hoc est, verbum Dei non scindit vestimenta: quia continet omnes partes mundi, & constringit, non sinens eas dissolui dilabíque.

Incidi faciens Holophernes aquæ ductum Bethuliæ. Iud.7.b. designat diabolum procurátem auferri à nobis lectionem sacræ scripturæ, vt siti verbi Dei pereamus. *Ablatio lectionum sacrarum.*

Hie.s.Mich.4. Concidere aratra in gladios. Ioël 3.b. est malorum contra bonos: & etiam ligones in lanceas: quum bonis abutuntur conuertentes ea in instrumenta noxia aduersus bonos. Ediuerso conciduntur gladij in vomeres, & lanceæ in falces: vt fiant fructus bonorum operum ex his quæ prius erant noxia. Mich.4.b. Concidunt etiam boni aratra in gladios, quando labores huius sæculi, & vsum huius mundi postponunt euangelio Christi, & verbo Dei, Ioel.3.c. *Abuti bonis in malum.* *Postponere mūdana euangelio.*

Rup.s.Ioel.3.

Hie.epi. Beatitudinis. Diuidens pater substantiam duobus filiis. Luc.15.c. designat Deum dátem liberum arbitriú singulis: vt non necessitate, sed voluntate operentur. *Dare liberum arbitrium.*

Hie.ad Magnū. Præcidere vngues & capillos mulieris captiuæ: est tollere errores à doctrina Philosophorum. Deu.21.c. Et non succidere ligna fructifera ciuitatis captæ. Deu.20. d. est non destruere in doctrina Philosophorum ea, quæ cum veritate catholica concordant. *Destruere errores hæreticorum.*

Lyr.s.Ier.20. Succidit cedros hæreticus. Isa.44.b. quum è sacra scriptura elicit suas hæreses. Sic præcidit ramos Abimelech. Iud.9.f. Et præcidens artifex lignum de saltu. Ier.10. a. est hæreticus colligens materiam errorum ex libris, & eloquentia Philosophorum, & Rhetorú. Vel quum indignus assumitur ad dignitatem ecclesiasticam. *Abuti sacris scripturis.*

Gre.3.post. adm. Præcidens Dauid oram chlamydis Saulis. 1. Reg. 24. b. designare potest subditum contra prælatum suum leuiter murmurantem. *Murmurare cōtra prælatum.*

Hie.s.Abdi. Rup.s.Abdiam. Scissuræ petrarum significare possunt interdum sensus corporis, vt Abd. a. habitans in scissuris petrarum, est vacans sensibus corporis. Vel designant diuisionem Israel à Iuda & Dauid, & etiam à Christo. *Sensus corporis. Diuisio Israel.*

Ori.s.Mat.ho.35. Scissa Niniue & dilacerata. Nah.2.c. est anima vitiis dissipata. Et scindens Caiphas vestiméta sua. Matt.26.f. demonstrationem nuditatis animæ designat. *Anima vitiis dissipata.*

Hier.s.Ezec. 16. & s.Mich. 2. Diuisisse dicitur Hierusalem pedes suos omni transeunti, vel diuaricasse crura. Ezec. 16. b. designans eos, qui omnia admittunt vitia, & omnia idololatriæ genera. Et diuisi dicuntur agri nostri Assyriis. Mich.2.b. quum diuersa vitia premunt mentes nostras. *Admittere omnia vitia.*

Hie.s.Ioel.3. Diuiserunt gentes terram Dei. Ioel 3. a. quum varios in mundo gentiles introduxerunt Deos, & errores.

Diuidit murus inter sanctuarium, & vulgi locum in templo. Ezech.42. d. quia non omnes admittendi sunt ad mysteria: ne sanctum detur canibus. *Separatio vulgi à mysteriis.*

Hie.s.Hose.13. Diuidere dicitur inter fratres infernus, aut mors. Hos.13.d. cùm alius assumitur ad gloriam, alius ad pœnam. Et cùm cæcitas ex parte contigit in Israel.

Isy.s.Leui.23. Excidunt ianuas Sion, qui tollunt sacramenta ab Ecclesia. Psal. 73.

Secare spicas vsque ad solum. Leui.23.d. est frustra conari adipisci ea, quæ superant scientiam nostram.

Ori.s.Ios.ho.12. Cæsores lignorum Gabaonitæ, sunt hominis infimi meriti in ecclesia. Ios.9. d. de his etiam Deut.26.b. *Infimi in ecclesia.*

Hie.s.Isa. 54. Abscidens Zacharias virgam, quæ dicebatur decor. Zacha.11.c. significat gentilem populum à Deo propter idololatriam derelictum. *Derelictio populi gentilis.*

Præcisum lignum, quod habet spem reuirescendi. Iob, 14.a. est iustus pro veritate occisus.

Gre.12.mor.3. Diuisit Deus lucem à tenebris. Gen.1.a. quia fecit lucem, & ordinauit tenebras, quas non fecit.

fecit. Diuiditur etiam lux à tenebris, cùm nouum testamentum separatur à veteri: aut anima secernitur à corpore cum suis vitiis: vel diuisit inter peccatores recedétes à veritate, & iustos manentes in eadem luce.

Aug. de gen. imper. f. 5.

Diuidunt peccata inter nos & Deum. Isa. 59. a. quia ipsis separamur à Deo, velut quodã pariete medio.

Beda f. Genes. 1.

Præparatio nouæ legis.

Præcidens Moses secundas tabulas lapideas ad scribendam legem. Exo. 34. a. præparationem nouæ legis indicat, quæ in veteri est figurata.

Lyra. f. Exo. 34.

Diuidens scriptura inter angelos & homines. *Homo interior inter spiritualia & carnalia.*

Diuidit firmamentum aquas ab aquis, hoc est sacra scriptura inter angelos & homines, vt angeli sint supra hoc firmamentum, quia non indigent scriptura semper Deum videntes: & homines, qui scripturæ intelligentia indigent. Et homo interior diuidit inter spiritualia, & carnalia, quasi inter aquã, & aquam. Et ecclesia diuidit inter duas leges: vel inter sanam doctrinam, & hæresim, quæ est aqua sub firmamento: quia iudicio ecclesiæ subiicitur. Et sensus prudentię discernit inter actualẽ, & theoricã, habens actualem sub se, theoricã verò suprà.

Beda f. Gen. 1.

Diuisisse non rectè dicuntur Iudæi, licet rectè offerrent. Gene. 4. b. quia etsi Iudęi multa rectè fecerunt: in eo tamen infidelitatis rei sunt, quia Christo veniente, tempus noui testamenti à tempore veteris non distinxerunt. Succiditur arbor, quando constantiæ virtus tentationibus paulatim attenuatur, tandémque funditus tollitur. Dã. 4. b. Succisa autem arbore, rami etiam præciduntur: quia virtute animi deficiente, bona opera paulatim subtrahũtur.

Beda f. Gen. 4

Ricar. de S. Victo. de securi con scientia. 21. 22.

Præcisio pedalis Babylonis. Iere. 51. b. Hebraicè dicitur, mensura auaritiæ tuæ, vel oppressionis, aut violentiæ tuæ.

Abscondere, Abdere, Abstruere, Cælare, Occultare, Occultum, Latere, Latibulum.

ABscondere, cùm sit aliquid ab oculorum aspectu, aut quomodocunque à notitia cuiuspiam amouere, seu subtrahere: secundum id, quod absconditur, cum suis cognatis verbis in allegoriam admittetur. Id verò, quod occultatum est, latere dicitur. Abscondere autem interdum est infodere. Exo. 2. b. Moses abscondit Ægyptium in sabulo. Protegere. Iob. 5 d. A flagello linguæ absconderis. Reponere. Gen. 31. e. Abscondit Rachel idola. Recedere. Iob. 29. b. Videbant iuuenes, & abscondebantur. Reprobare. Iob. 13. c. A facie tua non abscõdar. Latere autem interdum est ignorari. Exod. 22. b. Si latet fur. Et non latere, est sciri. Gen. 25. b. Quod illum minime latuit.

Hil. f. Ps. 54. *Aug. de essen. diui.* *Gregor. ho. 18. & 5. mor. 20.* *Hie. f. Isa. 49. & f. Haba. 3.* *Euch. for. spiritua. 1. Aug. f. ps. 138.* *Hila. f. Mat. Cãt. 13.*

Subtrahẽs Deus auxilium, & sui notitiam, & beneuolẽtiæ actus

Abscondere dicitur Deus faciem suã, quum subtrahit auxilium, ac etiam quum non præbet sui notitiam: nec actus exhibet beneuolentiæ suæ indices erga eos, quibus abscondi dicitur. Sic non cælauit secreta sua Abrahæ. Gen. 18. c. Sed abscondit faciem suam à malis. Deu. 32. d. Iob. 13. d. Ps. 54. Isa. 8. c. 54. c. 57. d. 64. c. Ezech. 39. f. Mich. 3. b. Quasi autẽ significatur causa absconsionis, cùm dicitur Isa. 59. a. quòd peccata nostra absconderint faciem eius. Idem potest significare, quum Christus dicitur se abscondisse. Ioan. 8. g. 12. f. Vbi & diuinitas latens in carne significatur. Quæ etiam in thesauro abscondito in agro intelligitur. Matth. 13. f. Dicitur autem absconditus, vel quia ante incarnationem latebat, vel quia incarnatus latebat in carne. Isa. 45. c. Iere. 36. f. Et absconditus vultus Christi dicitur in passione: quia tunc maximè latebat eius diuinitas. Isa. 53. a. Et idem est verbum asconditũ. Iob. 4. c. Et absconditus in pharetra, est verbum in carne. Isa. 49. a. Et abscõdita erat fortitudo Dei in cornibus: quum Christi virtus latebat in cruce. Haba. 3. a. hoc est os, quod fecit Deus in occulto. Psal. 138. Et abscõditus Elias in torrente Charib. 3. Reg. 17. a. figura est diuinitatis Christi latentis in humanitate, aut in passione. Sic abscõditus Dauid in agro. 1. Reg. 20. d. Et in colle Achille. 1. Re. 26. a. Et apud Ziphęos, aut etiã in cãpestrib. 2. Reg. 15. f. designat Christũ, cuius diuinitas latebat in carne apud Iudæos, & in vtero Virginis, & in Sanctis. Ps. 53. in tit. Idẽ est latens Dauid in spelunc. a. 1. Reg. 24. a. Et abscõditũ tabernaculũ Dei. Ps. 26. Est ipse Christus, vbi protegũtur boni.

Diuinitas in Christo latens.

Hie. f. ps. 53. *Aug. f. ps. 26.* *Aug. f. ps. 53.* *Hila. f. Mat. Cã. 13.*

Christus contẽptus apud Iudæos

Absconditus Dauid apud Ziphæos. 1. Reg. 23. c. Ps. 53. in titulo, designat Christum contemptum apud Iudæos, & etiam omnes bonos latentes inter mundanos. Et ipse Christus est fermentum, quod abscondit mulier, hoc est, synagoga inuidendo. Matth. 13. c. Idem designat absconditus Elias in torrente Charib. 3. Reg. 17. a. vbi etiam designatur desertio Iudæorum.

Desertio Iudæorum *Fuga Christi Aegyptum*

Absconsio Mosis tribus mensibus. Exod. 2. a. typus fuit fugæ Christi in Ægyptum, vbi latuit, vel est in homine interiori in fide Trinitatis occultatus Christianus.

Rup. 5. f. Reg. 7. *Aug. f. ps. 7.* *Beda f. Exo. 2.* *Aug. f. ps. 9.*

Primus aduentus Christi. *Iudicia Dei.* *Sapiẽtia Christi.*

Occulta filij. Ps. 9. in titulo, designãt ea, quæ pertinent ad primũ aduentum Christi, in quo diuinitas eius latebat. Vel designant occulta iudicia, quę in hac vita fiunt: quorum latet ratio: vt de pœnis bonorũ, & de prosperitate malorũ. Vel certè significant sapientiã in Christo.

Aug. f. ps. 118.

Abscondere dicitur Deus ab aliquibus mandata sua, quum non dat eis sui cognitionem, ex qua cognoscant, quãtum debeant diligere Deum eiúsque seruare mãdata. Sic orabat Dauid Deum. Ps. 118. Ne abscondas à me mandata tua. Ita intelligi potest cælãs Deus sermonem à Propheta. 4. Reg. 4. d. Iob. 10. e. Et abscõdit Deus lucem in manibus. Iob. 36. d. quum apud supernũ, & rectũ iudicẽ iniqui quique in suis operibus excæcantur. Et latibulum Dei dicitur nubes aut tenebrę. Iob. 22. b. Psal. 17. quia Deus abscondit mysteria à reprobis & superbis: vel quia latet in fide credentium.

Gre. 27. mor. 11. *Gre. f. 1. Reg. 1.* *Aug. f. psal. 17.*

Cæcitas iniquorum & superborum.

Futura gloria.

Abscondit Deus dulcedinem timentibus se. Ps. 30. quia in hoc seculo non percipitur, sed gloria speratur, & latet in futuro: cùm hic solum appareat amaritudo. Sic ait Hoseas 13. d.

Arno. f. ps. 30. *Gre. 5. mor. 3.*

Consolatioñe absconditã ab oculis suis: quia non inuenitur in hac vita syncera cõsolatio. Sic abscondit se sponsus, quum quæritur: vt inuentus ardentiùs quæratur, & differtur quærens sponsa: vt tarditate sua capacior reddita, multiplicius quandoque inueniat quod quærebat.

Arn.s.ps.26.
Hie.s.Isa.26.

Protectio diuina.

Abscondit Deus in tabernaculo suo. Psal. 26. quum protegit & seruat fideles suos intra ecclesiam. Et abscondi dicuntur Sancti in morte, donec pertranseat ira Dei: vt postmodum resurgentes in iudicio fœlices appareant. Et absconduntur in fossa humo, hoc est, in carne, & passione Christi. Isa. 2. b. 26. d. Et in eo dicitur abscondita esse vita nostra. Colos. 3. a. 1. Pet. 3. a. Et in eo abscondimur à vento tribulationum. Isa. 32. a. Et in speluncis, hoc est, in vulneribus Christi. Apoc. 6. d.

Hie.s.ps.30.
Arn.s.ps.30.

Latere faciens Sanctos in humilitate.

Dicitur etiam Deus abscondere bonos in abscondito faciei suæ. Psal. 30. cùm illuminatio vultus eius tegit eos in abditis iustitiæ suæ, ne ab humana malitia conturbentur. Vel quia sicut Christus hîc latuit per humanitatem: ita facit sanctos suos latere, ne elati conturbationẽ hominum patiantur, & pereant.

Arn.s.ps.16.
Greg.18.mor.23.et 26.mor.9.
Hie.s.Iob.28.& s. Ps.9.& s.Ier.13.

Mysteria fidei.

Abscondita Dei, de quibus adimpletus dicitur venter Iudæorum. Ps. 16. designare possunt mysteria passionis, & sanguinis Christi: quæ nolentes intelligere Iudæi fastidierunt & sanguinem eius crudeliter exhauserunt. De his occultis trahitur sapientia. Iob 28. b. Et abscondita filij dici possunt diuinitas Christi, & eius passio, & mysteria fidei. In titulo Ps. 9. 45. Et absc͂odita, quæ producit Deus in lucem, sunt mysteria sacræ scripturæ. Iob 28. b. Hæc mysteria bonis non occultantur. Tob. 12. c. vbi & occultè loquutus est eis angelus, qui etiam dixit eis, secreta hominum occultari debere: non tamen Dei: Deus tamen mysteria sua, & mandata abscondit indignis. Ideo orabat Dauid Psal. 118. ne absconderet ab eo mandata sua. De his. Psal. 50. Prouer. 25. a. Sap. 6. d. Ier. 38. d. Matth. 11. d. 13. e. Marc. 4. c. Luc. 8. c. 10. d. 12. a. 18. f. Eph. 3. b. Col. 1. d. Ecclesiastici 27. c. 42. a. Et in abscondito audire: est mysteria percipere, & legem spiritaliter intelligere. Ier. 13. c. Gloria Dei dicitur cælare verbum: quia Christus in carne occultabat diuinitatem, & loquebatur in parabolis. Prouer. 25. a.

Bed.s.Pro.25.
Gre.5.mor.20.
Aug.s.Ioan. tract 28.

Inspiratio occulta.

Absconditum verbum. Iob 4. b. dici potest occulta inspiratio Spiritussancti. Et absconditè ascendens Iesus Hierosolymam ad diem festum. Ioan. 7. b. designat aduentum suum in animam per occultam inspirationem: cum qua agit diem festum. Vel ideo occultè ascendit quia ipse in figura ipsius festi latebat.

Hie.s.Isa.45.

Manifestatio Domini.

Non in abscondito dicitur loquutus esse Dominus, Isa. 45. d. tum quia dedit legem cum fulguribus, & tonitruis: tum quia Christus palàm loquutus est mundo: tum etiam, quia non abscondetur, cùm in iudicio manifestè veniet.

Hie.s.Isa.29.

Mysteria sacræ scripturæ.

Abscondita dicitur sapientia ab oculis viuentium. Iob 28. d. cùm mysteria sacræ scripturæ non sunt passim exposita carnalibus. Et hanc sapientiam (ait Paulus) absconditam in mysterio. 1. Cor. 2. b. Et intellectus dicitur absconditus à prudentibus populi Iudæorum. Isa. 29. c. quia excæcati sunt à malitia sua. Absconditum etiam fermẽtum: dici potest doctrina scripturarum, aut eius latens intelligentia. Matt. 13. d. Abscondita Esau, sunt mysteria legis. Abdi. b.

Rup.s.Abdi.
Amb.2.de Pœn.15. & ser.5. & s.Lu. 23. Aug.1.q.in euã. 12.
Amb.3.officio. 4.

Mollire literam legis.
Christus in cordibus fidelium.
Charitas in corde.

Abscondens mulier fermentum in farina. Luc 13. e. designat ecclesiam, quæ doctrinam Pharisæorum, & Sadducæorum, hoc est, literam legis duriorem, spiritali interpretatione molliuit: & velut mola quadam suę disputationis infringens, protulit velut de folliculis literarum, mysteriorum intenta secreta. Vel est ecclesia abscondens Christum in farina, hoc est, in cordibus fidelium. Vel est sapientia abscondens dilectionem Dei in corde, anima, & viribus. Et absconditus ignis in valle. 2. Mach. 1. e. Est scientia charitatis in humilibus latens. Et quia absconditus tempore captiuitatis, designat gratiam ablatam ab eo, qui fit seruus peccati.

Hil.s.ps.118.
Amb.s.ps. 118.
Bed.s.Prou.2. 10.
Greg.3.pag.adm. 26.
Ori.s.Mat.cap.13. & ho.23.
Hil.s.Matth.can. 27.
Hie.s.Prol. frater Ambrosius.

Occultatio sapiẽtiæ interdum bona interdũ mala.

Abscondunt sapientes scientiam, cùm eam acquirunt, & secundum eam viuunt. Prouer. 2. a. 10. d. Et in his absconditis dicuntur iusti consiliari. Ecclesiastici 19. b. quia in omnibus agendis consulunt sapientiam, quam habent. Et Dauid Psal. 118. ait se absc͂odisse in corde suo eloquia Dei, ne peccaret ei: quo ostendit, nõ omnibus omnia manifestanda esse: & ipsa Dei præcepta syncero corde esse seruanda. Abscondere etiam frumenta, est cælare sapientiam, & sacramenta: quod quidem potest & bene & male fieri, iuxta circunstantias. Nam in bonũ frumenta condita sunt in Ægypto sub potestate Pharaonis. Gen. 41. f. Quæ designant mysteria, & sacramenta seruata, vt tempore congruo reuelarentur. Ecclesiastici 1. c. Col. 1. d. E diuerso abscondens frumenta maledicitur in populis. Prouer. 11. d. 12. d. quia non reuelat mysteria aut sapientiam tempore oportuno. Sic reprehenditur, qui abscondit pecuniam, hoc est, doctrinam, quam ad hoc acceperat, vt eam aliis communicaret. Matt. 25. b. Vbi etiam reprehendũtur Iudæi infideles: qui nec ipsi susceperunt fidem, nec alios suscipere permittebant. Solet autem per thesauros absconditos sæpe sapientia significari: quæ indignis non reuelatur. Isa. 45. a. Mat. 13. f. Col. 2. a. Idẽ est de occultatione verbi in Prophetis. 1. Reg. 3. d. Ier. 38. g. 42. a. 50. a.

Greg.32.mor.7.

Opprimi terrenis negotiis.

Abscondit Deus impios in puluere. Iob 40. a. quũ eorum corda ipsis, quæ despecto amore creatoris eligunt, terrenis opprimi negotiis permittit.

Aug.s.Psa.80.
Gre.26.mor. 10.

Tribulatio cordis.

Absconditum tempestatis, vbi exaudit Deus. Ps. 80. Est tribulatio cordis, quum videlicet in corde contrito cogitationum tentantium fluctus intumescunt: quum contra amoris sancti studia curarum secularium se tumultus illidunt. Tunc enim exauditur à Deo.

Glo.ord.s.Exo.2.

Latens lex tribus temporibus.

Absconsio Mosis tribus mensibus. Exod. 2. a. significare potest legem latuisse in populo Iudæorum, & intra septa literæ, tribus illis populi temporibus, videlicet sub iudicibus, sub regibus, ac sub sacerdotibus. Non posse autem posteà amplius abscondi Mosen,

designat manifestationem legis spiritaliter intellectam per Christum in toto orbe factam. *Amb.ser.63.*
Idem designauit occultans se Elizabeth mensibus quinque. Luc 1.c.

Cælare opus bonum. Potest etiam significare bonum opus cælandum: ne si prodatur in publicum, velut opus masculum submergatur ab Ægyptiis in flumẽ, & pereat per inanem gloriam. Sic munus absconditum extinguit iras. Prou.21.b. Ita etiam debemus abscondi sub scapulis Dei: vt ipse qui videt in abscondito, seruet opera nostra. Et occultans se Elizabeth mensibus quinque. Luc.1. Designat eos qui nondum spirituales sunt, opera, quæ per quinque sensus corporis agunt debere occultare. *Ori.s.Exo.ho.2. Ber.ser.4.s.Qui habitat. Greg.s.1.Reg.10. Amb.ser.63.*

Virgo Maria. Humanitas Christi. Latibulum Dei. Iob 22. Ps.17. Designare potest beatam Virginem, in qua latuit Christus incarnatus. Aut etiam humanitatem Christi, in qua latuit diuinitas. *Hie.s.ps.17.*

Secreta consciẽtiæ. Abscondita, quæ producit Deus in lucem. Iob. 28. b. sunt secreta conscientiæ: quæ reserabuntur in iudicio. *Hie.s.Iob.28.*

Descedere Deum & recedere à veritate. Abscondit se Adam à facie Dei. Gen.3.b. Et Cain. Gen.4.b. quum noluit confiteri peccatũ suum. Et abscondit se à facie Dei, qui deserto ipso incipit iam amare quod suum est. Iam enim habebat cooperimenta mendacij: qui autem loquitur mendacium, de suo loquitur. Ideo ad arborem, quæ erat in medio paradisi, dicuntur se abscondere, idest ad se ipsos, qui in medio rerum infra Deum, & supra corpora ordinati erant. Est itaque abscondere se à Deo, auertere se à veritate, & præcepto Creatoris: atque erroris, propriique arbitrij voluntate viuere. In malo enim homine opinio de Deo vera obscuratur. Abscondens autem se Adam, docet omnem malum esse exulem. Nam si sapientes conspiciũtur à Deo, vtpote amici eius, liquet malos cælare se tanquam inimicos hostésque rectæ rationis. Abscondere autem dicuntur consilium suum à Deo, qui putant cogitationes suas ab eo abscondi: & dicunt, Quis videbit nos? Isa.29.e. Ier.23.e. Et abscondi lumbare in foramine petræ in Euphrate. Ier.13.a. est relicta veritate, transire ad hæreticorum errores. Et peccatores obstinati sunt lapides abscõditi in crypta. Ier.43.c.49.b. Amos 9.a. E diuerso boni non se abscondunt à facie Dei, quum vident errores & peccata. Ier.16.d. Et gemitus eorum dicitur non esse Deo absconditus, cùm inuocẽt Deum, & ab eo audiantur. Psal.37. Mali autem absconditam dicunt viam suam Deo, quum putant humana Deum non curare. Isa.40.g. Absconsio autem hæc fit affectu, non effectu. *Phil.2.alleg. Aug.2.Gen.contra Manich.16. Hie.s.Isa.29.& Ier.13. Gre.22.mor.24. Ori.s.Ier.ho.12. Ambr.s.ps.118.ser.21.*

Effugere iram Dei. Abscondi etiam à facie Dei. Iob 13. c. est per pœnitentiam iram vindictæ eius euadere. Et Deus dicitur abscondere aliquos ab ira sua. Iob 14.c. quum eis parcit, ne iræ eius vindictam incurrant. Et abscondi in die furoris Domini. Soph.2.a. est per pœnitentiam delere peccata: vt in die Iudicij nihil in eo puniendum ira Dei inueniat. Et abscondi in fossa humo à facie furoris Domini. Is.2.c.26.d. est latere in humilitate, cubiculo, deserto, vel in vulneribus Christi. Porrò delicta Christi dicuntur non esse abscondita à Deo. Psal. 68. Quia pro delictis mẽbrorum suorum pœnam ipse patiebatur. *Gre.11.mor.1.21. & 12.mor.7. & 31.mor.22. Hil.s.ps.68. Hie.s.Is.2.26. Ber.s.Cant.ser.62*

Cùm autem Deum nihil lateat, dicitur nullus sermo absconditus illi esse. Ecclesiastici 42.d. Sap.1.c. Ps.43. Sic dicitur intueri in absconditas partes. Ecclesiastici 23. e. Iere. 16. d.23. e.32.e. Hos.5.a. Matt.6.a. Et reuelare vestigia occultorum. Ecclesiastici 42. d. Et occulta fecit manifesta. 2. Mach.12.g. Et nihil occultum, quod non sciatur. Mat.10.c. Marc.4.d. Luc. 8. c. Rom. 2.c.1. Cor.14.e.

Cognitio propriæ infirmitatis. Abscondens Moses faciem suam coram Deo. Exo.3.b. significat cognitionem propriæ infirmitatis: quam debet quicunque cum Deo loquitur, habere.

Nõ cõfiteri peccata. Absconduntur iniquitates à Deo, quum quis non eas confitetur. Non absconduntur autẽ, quum per confessionem aperiuntur: aut cùm Deus eas punit. Ier.16. d. Ita voluit abscondere Adam peccatum suum, quum se excusauit, & noluit confiteri. Gen.3.b. Et Iob 31. dicit se non abscondisse quasi homo peccatum suum. Prou.28.b. Qui abscõdit scelera sua non dirigetur. Et hæc absconsa reuelat Deus. Ecclesiastici 1.d. Amos 9.a. Iob.20.b. quum ea punit. Et dicũtur abscondi sub lingua, quia non manifestantur per confessionem. Et ab his occultis petit mundari Propheta. Psa. 18. Dicitur etiam absconditum peccatum, quum reseruatur à Deo quasi in marsupio, vt puniatur: sic erat absconditum peccatum Ephaim. Hos.13.c. *Ori.s.Ier.ho.12. Gre.22.mor.13. Hie.s.Hos.13.*

Confiteri peccata. Absconduntur è diuerso peccata, quum per pœnitentiam quasi inducta cera delentur, vt Psal.31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Sic quum Rachel abscondit idola. Gen.31.d. designat per pœnitentiam abolendam esse auaritiam, & cætera vitia. Et Isa.3.c. reprehenduntur, qui non absconderunt peccata sua: nempe quia non de eis pœnitentiam egerunt. *Bed.s.Gen.31.*

Confugere ad Sanctos. Abscondentes se in speluncis, & petris. Apoc.6. d. significare possunt confugientes ad sanctos, vt sint eis refugium ab ira Dei, & petentes se abscondi ab eis, hoc est, in sua protectione recipi. Isa.32.a. Et absconsio est protectio in ecclesia. Is.4.b. Sed & quum filij Israël absconditi sunt in speluncis. 1. Reg.13.b. Significare possunt, qui sæculum hoc fugiunt, ne per sensus videant mala concupiscenda. Callidus enim videt malum, & abscondit se. Prouer.22.a.27.b. idẽ abscondi in occultis locis. 1. Mach.2. Et Iudas Machabæus occultauit se à Nican. 2. Mach.14. e. Absconditi autem in montem Eph. 1. Reg.14.b. significare possunt eos, qui in vita sublimi ab omnibus terrenis segregatis requiescunt. Et absconduntur iuuenes quum mortificant semetipsos peccatis & concupiscentiis mundi. Iob 29.b. Aut certè quum fugiunt autoritatem ecclesiæ eorum leuitatem reprehendentis. Abscondi etiam dicuntur homines, cùm surrexerint impij. Prouer.28.d. quia, regnantibus malis, boni cedunt persequutoribus: & se vitæ spi- *Haim.s.Apoc. Gre.s.1.Reg.13. Gre.s.1.Reg.14.et 19.mor.13. Hie.s.Iob.31. Aug.s.Ps.26.*

Fugere sæculũ. *Vitæ sublimi vacare.*

rituali tradunt. Sic fugerunt filij Iſrael in abſcondita loca fugitiuorum. 1. Macha. 1. f. Et abſcondit Deus in tabernaculo ſuo bonos in die malorum. Pſalm. 26.

Ori. ſ. Ioſu. ho. 11. Hie. 1. aduer. Iouinianum. Lyra. ſ. Deu. 33.

Abſconditi quinque reges in ſpeluncis. Ioſue 10. c. deſignare poſſunt quinque ſenſus corporis, terrenis rebus immerſos. Aut certè ſunt ſenſus in ipſo corpore fixi. *Senſus terrenis immerſi, aut in corpore fixi.*

Abſconditi theſauri arenarum. Deuterono. 33. c. Dici poſſunt merita Sanctorum: qui cùm in hoc mundo ſint contemptibiles, quaſi latent inter arenas. Hos theſauros occultos tollere nititur Antiochus, hoc eſt, diabolus. 1. Mach. 1. c. *Merita Sanctorum.*

Hila. ſ. Pſ. 138.

Non eſt occultatum os. Pſal. 138. quum myſteria eccleſiæ, quę Deus in occulto fecit, manifeſtantur & prædicantur. *Manifeſtatio myſteriorum.*

Aug. ſ. Pſ. 29. Amb. ſ. Luc. 11.

Non abſcondit iuſtitiam Dei in corde ſuo, qui fidem confitetur coram perſecutore. Pſ. 39. In abſcondito autem ponit lucernam, qui occultat fidem. Luc. 11. e. *Profeſsio fidei.*

Amb. apolo. Dauid. 5. Aug. 22. contr. Fauſtum. 90. Philo. 2. allego.

Abſconditè dicitur feciſſe Dauid ingreſſum ad Bethſabe, & occiſionem Vriæ. 2. Reg. 12. c. Quia Chriſtus occultè vicit diabolum. *Occulta victoria Chriſti.*

Abſcondens Moſes Ægyptium in ſabulo vel arena. Exod. 2. b. ſignificare poteſt Chriſtum mittentem diabolum à ſe victum in infernum: aut relinquentem ipſum in cordibus eorum, qui ſtabile non habent fundamentum. Deſignat etiam virum eminentem, qui conuincit eũ, qui ſic putabat ſe regimen corporis habere, vt animam nihili faceret: & voluptatem finem expetendum iudicaret. *Eiectio diaboli.*

Ori. ſ. Ioſu. ho. 1.

Abſcondens Ioſaba Ioas à facie Athaliæ. 4. Reg. 11. a. 2. Para. 22. d. Deſignat eccleſiam ſuſcipientem verbum euangelicum, quod Iudæa interimere conabatur. Et abſcondens Rachab exploratores in lino. Ioſu. 2. b. deſignauit gentilitatem libenter ſuſcipientem & defendentem prædicatores: quæ & occultè vocata videtur ad ſacerdotium Chriſti. Et abſcondẽs Moab fugientes. Iſa. 16. a. eſt gentilitas recipiens prædicatores à Iudæa recedentes. Vel ſunt deſerta, vbi recipiuntur, qui ſæculum deſerunt. Vel eſt eccleſia recipiens pœnitentes. Vel ſunt ſæculares recipientes religioſos, vel deſignatur, quum is, qui prius defendebat hæreſim, poſteà reſipiſcens, protegit eos, qui ſecum errabant, reductos ad veritatem. Vnde & dicitur Moab latibulum profugorum. *Conuerſio gentilium.*

Hie. ſ. Iſa. 16.

Hie. ſ. Iob. 40. & ſ. Pſal. 16. Aug. ſ. Pſ. 16. & epiſt. 59.

Abſcondita Dei, Pſal. 16. dici poſſunt diuitiæ & bona temporalia, quibus adimpletur venter, hoc eſt, appetitus malorum. Vel ſunt peccata & immunditiæ, quibus etiam memoria, & appetitus malorum impletur: quæ dicuntur abſcondita Deo, quia non ea cognoſcit approbando. Vel etiam ſunt occulta Dei iudicia. Vel ſunt interior punitio Iudæorum, quæ eos intus velut vermis remordet. *Diuitiæ. Peccata. Iudicia Dei. Punitio Iudæorum.*

Arno. ſ. Pſ. 18. Hie. ſ. Pſ. 18. Hila. ſ. Matt. Cant. 4.

Non eſſe quempiam, qui ſe abſcondat à calore Dei. Pſal. 18. eſt nullam eſſe gentem, ad quam notitia fidei Chriſtianæ non peruenerit: quia in omnem terram exiuit ſonus prædicationis & fidei. Deſignat etiam nullum eſſe, qui non habeat ſemina intellectus Dei: & qui non habeat aliquid ex multis diuiſionibus gratiarum. Sic non potuit abſcondi ciuitas ſupra montem poſita. Matth. 5. b. quia non potuerunt latere miranda opera humanitatis Chriſti coniunctæ diuinitati. *Notitia fidei.*

Gre. 16. mor. 17.

Abſconditè ingreſſa Iohel ad occidendum Siſaram. Iudi. 4. d. deſignat eccleſiam, aut beatiſſimam Virginem, quæ cautè, & per Chriſti paſſionem caput ſerpentis contriuerunt. *Conterere diabolum.*

Abſcondere verba Dei in ſinu. Iob. 23. c. eſt opere implere mandata Dei, abſque inani gloria. Sic abſcondere eloquia Dei in corde. Pſal. 118. Prouer. 2. a. Et occulta ſponſæ ſunt verba Dei in corde: ſed opere completa ſine inani gloria. Canti. 6. b. *Implere mãdata.*

Arno. ſ. Pſal. 29. Gre. ſ. Ezech. ho. 21.

Non abſcondere miſericordiam. Pſ. 29. eſt prædicare miſerendum eſſe inopum & miſerorum. Ediuerſo, abſcondere manum eſt non operari. Prouer. 19. d. 26. c. Et amor abſconditus dicitur inutilis. Prouer. 27. b. quia non manifeſtatur per opera. Ideo Chriſtus nihil locutus eſt in occulto: quia omnia ad vtilitatem audientium loquutus eſt. Ioan. 18. d. Et ipſe dicebat. Pſal. 77. Eructabo abſcondita ab initio ſeculi. Et rurſus abſcondens Abdias prophetas, ne occiderentur: eſt exercens opera miſericordiæ. 3. Reg. 18. a. Sic abſcondens Tobias mortuos per diem. Tobi. 2. b. 12. c. *Prædicare miſericordiam præcipuè operandò.*

Gre. ſ. 1. Reg. 10. Aug. 2. ſer. domini in monte. Beda. ſ. Prouer. 21.

Abſconditus Saul domi, cùm quæreretur, vt fieret Rex. 1. Reg. 10. d. dat formam iis, qui ad dignitates eliguntur, vt honores & laudes, quantum in ipſis eſt, fugiant. Et in abſcondito facit eleemoſynam, qui non ei miſcet appetitum laudis, aut commodi temporalis. Matth. 6. a. Hoc eſt munus abſconditum, quod extinguit iras. Prouer. 21. b. *Fuga honoris & laudis.*

Gre. ſ. 1. Reg. 13. Gloſ. inter. ſ. Iudi. 9.

Abſconditur in abditis. 1. Reg. 13. b. quum clauſi oris ſilentia occulta ſeruamus. *Silentium.*

Abſconditus Ioathan ab internecione Abimelech. Iudi. 9. b. deſignat reliquias Iudæorum, quæ euadent perſequutionem Antichriſti, & ad fidem venient. *Reliquiæ Iudæorum.*

Abſcondens Acan anathema. Ioſu. 7. c. figura eſſe poteſt eorum, qui mores, ac res ſeculares cum religione miſcere contendunt. *Miſcere ſecularia religioni.*

Gre. ſ. Cantic. 4. & ho. 11.

Quod latet intrinſecus in ſponſa. Cant. 4. a. eſt deſiderium illibatum: & æternę beatitudinis claritas: & requies in omni bono ſpirituali. Et abſconditus theſaurus in agro. Matth. 13. f. eſt cæleſte deſiderium ſub diſciplina ſtudij cæleſtis. *Deſideriũ illibatum & cæleſte.*

Gre. 13. mor. 12.

Latere dicitur ſanguis Iob, hoc eſt, Chriſti. Iob. 16. d. apud eos videlicet, apud quos non prædicatur. *Latens ſanguis Chriſti.*

Amb. de fug. ſecu. 5. & 2. de Iacob. 5.

Abſcondens Rachel idola. Gene. 31. d. deſignat eccleſiam ideas inanes neſcientem: ſed verã Trinitatis ſubſtantiam confitentem: vel confundentem idololatriam, & vanã eſſe oſtendentẽ. *Confuſio idololatriæ.*

Abſconditæ

Cessatio malorū in fœlicitate. Abſconditæ dicuntur anguſtiæ priores ab oculis beatorum.Iſa.65.c.quia non amplius eas videbunt,nec earum recordabuntur:non obliuione memoriæ,ſed bonorum ſucceſſione. *Hie.ſ.Iſa.65.*

Diſperſio Iudæorum. Abſcondens Ieremias lumbare in Euphrate.Iere.13.a.deſignauit diſperſionem Iudæorum inter gentes: vbi abſconditi erant,quia quaſi pro nihilo habiti: vel deſignat eos, qui prius *Deſpectio malorum.* erant iuſti,poſteà verò traditi vitiis, quaſi abſconditi ſunt & incogniti Deo. *Hie.ſ.Iere.13.*

Fraudes diaboli & malorum, in Chriſtum & in eius membra. Abſcondita pedica diaboli dicitur in terra.Iob.18.b.quum propoſito vtili,aut delectabili, latēs peccati laqueus inducitur: ſiue proponatur ab ipſo diabolo, ſiue ab eius membris. Sic Pſ.9.In laqueo iſto, quem abſconderunt. Vbi & iniquus ſedere dicitur cum diuitibus in occultis.De his etiam Pſal.30.34.63.139.141.Idem deſignabat introitus abſconditus templi.Dā. 14. c. Et in his abditis dicitur habitare catulus leonis. Pſalm.16. Huc pertinet panis abſconditus meretricis. Prouerbio.9.d.Et fraudes quas in bonos mali parant.Prouer.1.b. Eccleſiaſtæ 10.c.Ier.9.b.18. d.1. Macha. 10.a. Et abſconditi in domibus carceris dicuntur, qui falſa doctrina, quam è pectore produnt,latenter alios decipiunt.Iſa.42.d.qui etiam dicuntur abſcondere odium. Prouer. 10. c. Et in abſcondito cubiculi male operari,hoc eſt in corde: vel quia putant latere Deum. Ezech. 8.d. Abſcondebant tendiculas contra inſontem, Iudæi in Chriſtum.Prouer.1.b.quum dicebant:Licet cenſum dari Cæſari,an non?Abſcondunt etiam interitum laquei,vel Iudæi in Chriſtum: vel qui dicunt fruſtra nos orare,ieiunare, & cætera bona opera facere, Pſal.3.4.141.Inhabitant & abſcondunt, qui in eccleſia ſunt falſi fratres ad decipiendos alios,aut prodendos:vt Iudas inter diſcipulos.Pſal.55.Et abſcondit hypocrita malum ſub lingua ſua.Iob.20.b.quando aſperitas malitiæ latens in corde,tegmine blandæ loqutionis operitur. Et abſconditæ ſunt omnes tenebræ in occultis hypocritæ. Iob. 20. d. 31.d.quia & ſi aliqua tenebroſa in eius operibus apparent, multò tamen plura ſunt, quæ latent:& licet omnia in ſe mala non oſtendit,omnia tamen inferre proximo appetit. *Gre.14.mor.6. Gre.ſ.Iſa 42 & ſ.Ezech.8. Beda.ſ. Prouer.9. Beda ſ Prouer.1. Arno.ſ pſal. 34. Aug ſ pſ.14.55. Gre 15.mor.5.13.*

Hæreſes. Abſcondita Eſau Abdiæ b.Intelligi poſſunt hæreſes:quæ doctores ſancti ſcrutantur, quū eas in medium proferunt,earum falſitatem detegentes. *Hie ſ.Abdi.*

Accipere doctrinam hæreticam. Abſcondere ignem in ſinu.Prouer.6.c.eſt accipere doctrinam hæreticam:quæ & abſconditus panis dicitur.Prouer.9.d. *Gloſ ordi ſ pro 6.*

Admittere libidinoſas cogitationes. Abſcondere etiam ignem in ſinu, eſt,admittere in mente libidinoſas cogitationes. *Amb 1.de Pœnit. 13.*

Occulta delicta dici poſſunt ea, quæ ſine impulſore, ſponte noſtra committimus. Pſal.18. *Aug ſ pſal. 18*

Antichriſtus. Corda reproborum Iudæi. Latibulum beſtiæ,quod ipſa ingreditur.Iob.37.b.deſignat Antichriſtum:in quo diabolus inſidians hominibus viam huius vitæ carpentibus, & per ſigna latebit, & per malitiam eos occidet.Sunt etiam reproborum corda latibulum diaboli: & etiam Iudęi in quorum conſiliis prius diu latuit diabolus:ſed poſtea repente vocibus erupit clamantium.Crucifige crucifige.Et abdita in quibus habitat leo,& catulus leonis.Pſalm.16.ſunt obſcura corda Iudæorum & infidelium. *Gre 27.mor.19. Hie ſ.Iob 37. & ſ pſal.16.*

Fulciri maiorū autoritate. Non abſcondunt ſapientes patres ſuos.Iob.15.b.quum hæretici proſiliunt in laudem ſuorum autorum, quos ſolos eccleſiæ præfuiſſe gloriantur & eorum autoritate,vel in dictis vel in factis ſe muniunt. Vel certè non abſcondunt patres ſuos,quum reſipiſcentes confitentur peccata & errores,& ipſos autores. *Gre.12.mor.18. Hie.ſ.Iob.15.*

Non turbari verbis. Abſcondi à flagello linguæ.Iob. 5. d. eſt non turbari ad verba contumelioſa, ſed patienter ferre.Sic abſcondi ab inimico.Pſal.54.eſt eius inſidias cauere.Idem abſcondi à vento.Iſa.32. a.Sic abſconderunt ſe Ieremias & Baruch.Iere.36.f. *Gre.6.mor 19.*

Indigne de Deo loqui. In abſcondito faciem Dei accipere.Iob.13.b.eſt vel contra conſcientiam de Deo loqui:vel quum in oratione quaſi coram Deo peccata defleant, inde regreſſos ad eadem peccata redire. In abſcondito etiam cubiculi peccant, qui intra conſcientiam habent opera tenebrarum. Ezech.8.e. *Gre.11.mor 16. Hiero ſ Ezech 8*

Iudæi celantes reſurrectionem Chriſti. Cælare ſanguinem Ioſeph volentes fratres eius.Gene.37.e.deſignant Iudæos,obruere volentes reſurrectionem,& memoriam Chriſti.

Non poſſe conſolari. Abſcondita dicitur conſolatio ab oculis.Hoſe.13.d.quum quis conſolari nequit: & quicquid mente conceperit,dolorem eius mitigare non valet. *Hie ſ.Hoſe 13.*

Ignorantia ſui. Abſcondita dicitur eſſe viro via ſua.Iob.3.d.quum ignorat, quem finem habiturus ſit vitæ ſuæ:& neſcit,an opera ſua accepta ſint Deo:ſed ignorat an dignus ſit odio,an amore. *Gre ſ mor.3*

Ingenium terrenis implicitum. Abſcondit talentum in terra.Matth.25.b. qui acceptum ingenium terrenis actibus implicat: qui lucrum ſpirituale non quærit:nec cor à terrenis cogitationibus vnquam leuat. *Gre ho.9*

Turpes cogitationes. Occulta dedecoris.2.Cor.4.a.ſunt turpes cogitationes:vel ea,quæ hæretici prauo ſenſu ad prædicandum meditantur,vt fallant. *Amb.ſ.2.Cor.4.*

Auaritia aliquorū prædicatorū. Abſcondentes leproſi aurum,& veſtes & cætera, antequam bonum nuntium in ciuitatem referrent:4.Reg.7.b.typum gerunt auaritiæ nonnullorum prædicatorum.

Cæcitas principum Iudæorum. Abſconditur intellectus prudentium. Iſa.29.c. quum principes Iudæorum excæcati ſunt. Abſconditi etiam in domibus carcerum. Iſa.42.d.dici poſſunt Scribæ & Phariſæi:quum excæcati tractabant dolos in cordibus ſuis aduerſus Chriſtum. Dicuntur abſcondi in vertice Carmeli, quum defendunt circunciſionem. Amos 9. a. vel ſibi circunciſionis ſcientiam vendicant. *Hie ſ.Iſa 29. 40. & ſ. Amos 9. Rup.ſ.Amos 9.*

Ignorantia. In occultis dicuntur mali ſagittare immaculatum. Pſ. 63. quum ignorantem & improuiſum,nihilque mali ſuſpicantem,opprimere nituntur. *Hila ſ pſ.63.*

Abſcondi à facie amici. Eccleſiaſtici 22.d. Dicitur aliquis quum non communicat cũ amico ſecundum leges amicitiæ. E diuerſo, non abſconditur inimicus in malis. Eccleſiaſtici 12. b. quia tunc maximè eius aperitur nequitia.

Abſcondens ſe Ionathas cum ſociis ſub tegumento montis. 1. Mach. 9. d.

Abſtruere ſe in terra. 1. Reg. 23. d. pro magna abſconſione ſumitur.

Occultat falſum prophetam, qui errores eius defendit. Deu. 13. b.

Beda ſ. Pro. 26. Abſcondere manus ſub aſcella, in ſignum ocioſitatis, & pigritiæ ponitur. Prouer. 26. c. *Ocioſitas.*

Abſoluere.

ABſoluere ferè idem eſt, quod ſoluere: hoc eſt, quod ligatum erat, non ligatum reddere. Ideo ſi quid habet allegoriæ in ſuo ſimplici eſt quærendum. Interdum verò abſoluere idem eſt, quod conſummare: vt 3. Eſdr. 9. f. dicitur, Eſdras abſoluiſſe legem. Datur etiam abſolui à vinculo improperij. Tob. 3. c. Et abſolui à debito. 1. Macha. 10. b. Et abſolui à crimine. 2. Macha. 4. g. Et abſolui pro declarari, ſeu definiri. Acto. 19. g.

Abſorbere, Sorbere.

ABſorbere eſt deglutiendo aliquid conſumere. Sorbere autem eſt ſimpliciter liquidum aliquid glutiendo ſumere. Secundùm abſorbentem & id, quod abſorbetur, in allegoriam admittuntur.

Gre. 8. mor. 38. Hie. ſ. Iſa. 42. Abſorbere propriè non competit Deo, ſed dicitur abſorbere, cùm puniendo occidit, vt in infernum demergat. Et abſorbet hypocritam de loco ſuo. Iob. 8 d. cùm à præſentis vitę fauoribus, morte interueniente, illum ſeparat. Sic Iſa. 42. c. dicitur diſſipare & abſorbere. *Puniens Deus.*

Glo. ordi. ſ. Apoc. 12. Rup. 7. ſ. Apoc. Abſorbens terra fluuium ex ore draconis procedentem. Apoc. 12. d. deſignat Chriſtum vincentem omnes tribulationes, vel doctores ſacros confutantes errores. *Chriſtus vincẽs tribulationes.*

Abſorptus ignis, qui vaſtabat populum, per orationem Moſis. Num. 11. a. deſignat orationem prælati ſæpè mitigare, ac tollere à populo caſtigationem Dei. Sic abſorpta eſt mors per Chriſtum. 1. Cor. 15. g. 2. Cor. 5. a. *Confutantes errores. Ablata caſtigatio Dei à populo*

Hila. ſ. pſ. 140. Aug. 83. q. 70. Gre. 31. mor. 30. Abſorberi dicuntur peccatores Pſal. 140. quum ad Chriſtum conuertuntur, quaſi peccatis in profundum demerſis: vt dicantur abſorpti iuncti petræ: quia per coniunctionem ad Chriſtum, omnia in eis peccata deleantur. Et ita etiam dicitur eorum mors abſorpta in victoriam. 1. Cor. 15. g. Et multo magis quum per ſanctificationem in omni parte hominis perfecta delectatione ſpiritualium, delectatio carnalis obruitur. Et abſorbet terram equus. Iob. 39. c. quum vir fortis ſe nimio diſcutiens ardore quicquid terrenum in ſe reperit, quotidie proficiendo conſumit. *Delere peccata. Extinctio delectationis carnalis.*

Aug. ſ. pſ. 34. Abſorbent mali bonos, cùm eos ad ſua vitia peruertunt. Abſorbent è diuerſo boni malos, quum eos ad virtutes reuocant. Pſ. 34.

Hie. ſ. Iob. 39. Greg. 33. mor. 7. & ho. 26. Hie. ſ. Abdi. & ſ. Iob. 40. Abſorbet equus terram. Iob. 39. c. Quum diabolus deuorat peccatores. Et abſorbet Behemoth fluuium. Iob. 40. c. quum diabolus deuorat inſtabiles, & mundum ante aduentum Chriſti, quando exercebat tyrannidem in mundo. Et abſorbet Babylonem Nabuchodonoſor, hoc eſt, diabolus malos. Iere. 51. d. Et gentes, id eſt, dęmones abſorbent Idumęam, hoc eſt, hæreticos. Abdi. f. *Deuorans diabolus malos.*

Glo. ordi. ſ. Nu. 16 Abſorbens terra Dathan, & Abiron. Nu. 16. e. Deut. 11. a. Deſignat grauem punitionem ſuperborum: vt violenter humilientur, qui violenter ſe extulerunt. Et abſorbet profundum aliquem. Pſal. 68. quum in infernum demergitur. Sic abſorbet thamnus, aut tempeſtas, aut potius ignis viuentes. Pſal. 57. Quum mali pereunt cum ſenſu pœnæ. *Pœna inferni.*

Aug. ſ. pſ. 123. Amb. ſ. 2. Cor. 2. Abſorbet aliquem profundum, vel aqua. Pſal. 68. 123. Quum eum ſuperant tribulationes: ita vt homo deficiat. Ita dicitur abſorberi rex, id eſt, vinci. Et abſorberi abundantiori triſtitia. 2. Cor. 2. b. eſt ſic vinci à triſtitia, vt deſperans conuertatur homo ad admittenda peccata, quibus grauatus abſorbeatur à morte ſecunda. *Vinci [illegible] tribulationibus.*

Hila. ſ. pſ. 129. Hie. ſ. Iſa. 14. Abſorbet nos aqua, quum peruerſi homines diabolico impetu nos vincunt, & in peccatũ incidere faciunt. Pſal. 123. Et abſorbentes eccleſiam, dici poſſunt Iudæi vel hæretici. Iſa. 49. e. Et abſorbet volucrem. Iſa. 14. g. qui venenato ore ſingulos quoſque volare cupientes, & ad excelſa conſurgere, ſuis faucibus deuorat. *Vincentes mali bonos.*

Hie. ſ. Iſa. 14. 28. Arno. & Hie. ſ. pſ. 140. Aug. ſ. pſ. 140. Abſorbet ſemen reguli volucrem, quum vinum abſorbet intellectum. Iſa. 14. g. Abſorberi autem à vino, eſt errare in intelligentia ſacræ ſcripturæ. Iſa. 28. b. *Errare in intelligentia ſacræ ſcripturæ.*

Abſorpti iudices ſunt hæretici, qui abſorberi dicuntur iuncti petræ: quia errant circa Chriſtum, & non ſupra petrã: quia non ſunt fundati in Chriſto. Pſal. 140. vel ſunt philoſophi, qui iuncti petræ, hoc eſt, comparati Chriſto abſorbentur: quia eorum doctrina leuis, & inanis inuenitur. *Deficientes hæretici & philoſophi.*

Abſtergere, Tergere, Extergere.

Gloſ. ordi. ſ. apo. 21 Glo. inter. ſ. Ioã. 13 Amb. exhor. ad virg. & ſ. Luc. 7. ABſtergere eſt ſordes ab aliqua re quaſi fricando, mundare, quod fit aliquo panno, aut alio ſimili: rarò habet allegoriam ſecundùm id, quod abſtergitur. *Auferens cauſas doloris.*

Abſtergere Deus omnẽ lachrymã à ſanctis. Apo. 21. b. quũ omnes doloris cauſas ab eis aufert. *Delens Chriſtus peccata.*

Extergens Chriſtus pedes diſcipulorum ſuorum lintheo, quo erat præcinctus. Ioan. 13. a. Deſignauit ſe in ſuo mundiſſimo corpore peccatorum noſtrorum pœnam aſſumpſiſſe, vt ſic ea deleret. *Humilitas fidei*

Eleemosyna. Tergens mulier pedes Iesu capillis suis. Luc. 7. f. Designat animam humiliantem se fide: ne per carnis elata sapientiam videretur: atque ita nodos criminum euangelica tolleret disciplina. Extergens etiam pedes Iesu Maria. Ioan. 11. a. 12. a. designat facientes eleemosynas de rebus temporalibus per capillos designatis. *Aug. s. ps. 51. Gre. ho. 33.*

Reuelatio mysteriorum legis. Abstergens Propheta puluerem de facie. 3. Reg. 20. g. reuelationem parabolæ suæ indicauit: & etiam reuelationem mysteriorum sub cortice literæ legis, quasi sub vili puluere latentium.

Mundare terrenos affectus. Abstergere puluerem de pedibus. Luc. 10. b. est terrenos affectus, & venialia peccata à se excutere. Et curas, & labores, quos pro salute auditorum susceperant, in testimoniũ iustę damnationis, non suscipientium eos assumere. *Glo. ordi. s. Luc. 10*

Pœnitentia. Abstergere dicitur mala liuor vulneris. Prouer. 20. quum per dolorem, contritionem, ac pœnitentiam peccata delentur.

Abstinere.

Abstinere ab aliqua re dicitur, qui vsum eius à se reiicit: & secundum id, à quo abstinetur, & in bonum & in malum sumi potest: in allegoriis autem rarum est.

Frenare affectus. Abstinere à vino, & omni, quod inebriare potest: est coercere se à concupiscentia, ira, & voluptatibus, ac quibuscunque aliis, animi tranquillitatem perturbantibus. Quod iubentur facere, qui se domino consecrauerint. Num. 6. a. Iudi. 13. c. Ad idem tendit votum abstinentiæ cæterarum rerum. Nu. 30. c. Et quum is, qui contendit in agone, ab omnibus, quæ possunt illi esse impedimento ad victoriam, se abstinet, ostendit Apostolus multo magis id esse in spirituali militia faciendum. 1. Cor. 9. d. *Glo. inter. s. Num. 6*

Abstinentia superstitiosa, & quæ in errorem inducit, vituperatur: vt quum quidam abstinere iubebant à cibis, quos Deus creauit. 1. Tim. 4. b.

Abstinens se iustus à viis peccatorum, est Christus separans se à Pharisæorum vita tanquã impura, & in errores inducente. Sap. 2. c. Sic abstinere à peccato, quod est omnibus faciendum. Tobi. 1. b. Eccl. 3. d. 28. b. 1. Thes. 4. a. 5. d. 1. Pet. 2. b. 2. Pet. 1. b. *Glo. inter. s. Sap. 2.*

Abstrahere.

Abstrahere est quasi per vim, aut arte aliqua auferre. Rarus admodum est eius vsus in allegoriis.

Abstinere à voluptatibus. Abstrahere à vino carnem. Eccle. 2. a. est à voluptatibus abstinere.

Ducere ad peccatum. Abstrahere à Deo. Deut. 13. c. est ducere ad idololatriam, aut ad quodcunque aliud peccatũ, quod separat à Deo. *Hier. s. Eccl. 1.*

Transire ad hæreses, aut voluptates. Abstrahentes filij Israel filios Beniamin de ciuitate, vt eos perimerent. Iudi. 20. e.

Abstrahitur mens in viis meretricis: quum relicta veritatis aut virtutis meditatione, conuertitur ad hæreses, aut ad voluptates. Prouer. 7. d. Iac. 1. b.

Abstruere, quære Abscondere.

Absumere, vide Consumere.

Absynthium.

Absynthium est herba admodum amara, & grauis odoris: Sed est aduersus multos morbos salubris, ac stomacho maximè vtilis. Hanc si cum oleo coquas, & eo te perunxeris, culices te non tangent: & etiam si ex eo suffitum feceris. Eius contusa folia succo suo vomitum extorquent, & auferendis doloribus vel contusionibus corporum, plurimum valent. *Plini. 27. nat. hist. 7. Amb. 7. Exo. 8.*

Peccatum. Si absynthium pari quantitate cum melle in ipsum mel iniicias, amaritudine sua vincit eius suauitatem: & cogit amarum esse, quod dulce est. Huius vim habet peccatum. Si plura peccauero, plus amaritudinis in dulcedinem sermonum Dei mitto. Ideo nouissima mulieris alienæ dicuntur amara, quasi absynthium, quum quis videlicet per blanditias incidit in amaritudinem peccati. Prouer. 5. a. Sic Amos 5. b. 6. d. reprehenduntur, qui conuertunt iudicium in absynthium, hoc est, iustitiam in iniquitatem. Possunt etiam designare nouissima quasi absynthium, pœnam peccati. *Ori. s. Ezech. ho. 12. Hie. s. Amos 5. Beda s. prou. 5. Gre. 20. mor. 15*

Pœna peccati. Tribulationes & pœna peccati. Absynthium etiam significat tribulationes, & angustias & amaritudines & curas, quæ ex peccato habentur: & demum ipsam pœnam peccati, cùm extrema gaudij luctus occupat. De his Iere. 9. e. 23. d. Thre. 3. b. c. Est autem discrimen inter bonos & malos, quod bonis absynthium est medicamentum, cùm per tribulationes purgatur, & ipsis demum vertuntur in gaudium. Malis verò omnia conuertuntur in absynthium, in cuius amaritudine perpetuo durabunt. Vnde nomen stellæ dicitur absynthium, quæ est ira vel sententia Dei, malos puniens. Apoc. 8. c.

Doctores errorum. Doctores etiam errorum, absynthium dici possunt, vt Apo. 8. c. Nomen stellæ dicitur absynthium. Quia doctores errorum nihil nisi amaritudinem auditoribus ministrant. Et tertia pars aquarum dicitur facta absynthium: quia cohabitatio gentium idola colentium, nimiũ amara, & perniciosa fuit filiis Israel. *Rup. 5. s. Apoc. Lyra. s. Apoc. 8. Rup. s. Apoca.*

Abundare, Affluere, Exuberare, Redundare, Superabundare, Abundantia, Copia, Vbertas.

Abundare est affluere, & supra modum aliquem quippiam possidere. Abundantia auté est ipsa opulentia. Secundum id autem, quo quis abundat, allegorias recipere potest.

Basi.s.ps.29. Aug.s.ps.29.121. Abundantia, quum simpliciter ponitur, significare potest fertilitatem, & multitudinem bonorum operum, & donorum Dei: in qua abundantia dixit Propheta Ps. 29. Ego dixi in abundantia mea, Non mouebor in æternum. Quæ abundantia intelligi potest ea, quam homo habebat in paradiso voluptatis: & tunc dixit: Non mouebor, quando credidit serpenti dicenti: Nequaquam moriemini. Hac autem vbertate inebriari dicuntur, qui bonorum operum, & donorum Dei copiam habent. Ps. 64. Et vbertatis anni septem designant dona spiritualia, quæ abundabant in primitiua ecclesia. Gen. 41. c. Et hanc abundantiam ait Propheta esse diligentibus Deum, & in turribus Hierusalem. Ps. 121. Sic in omni opere bono erit abundantia. Prouer. 14. c. Et in abundantia tali sunt cogitationes iusti. Prouer. 21. a. Et hanc abundantiam habet iustus etiam in paupertate. Ecclesiastici 11. b. Hac abundantia abundabunt habentes. Matth. 13. b. Luc. 19. d. Et secundum hanc abundantiam abundanter ministrabitur in regno cælorum. 2. Pet. 1. c. Hac ratione quod dicitur Iob. 5. d. Ingredieris in abundátia sepulchrum: significare potest post multitudinem bonorum operum vitæ actiuæ, rectè transiri ad vitam contemplatiuam. De hac abundantia fit mentio Deu. 28. a. Et qui operatur dicitur abundare. Ecclesiastici 10. d. Et abundantia iustitiæ refertur ad abundantiam bonorum operum. Prouer. 15. a. Hanc iustitiam vult Christus abundare in nobis plusquam Scribarum & Pharisæorum. Matth. 5. b. Sic datur abundare in aliqua particulari virtute, vt abúdare in spe. Rom. 15. b. 1. Cor. 15. g. 1. Thess. 4. a. Et in gratia. Rom. 5. c. 6. a. Ephe. 1. b. 2. b. Et in charitate. 1. Thess. 5. c. Philip. 1. b. Et in gratulatione. 2. Cor. 7. d. Philip. 1. d. Coloss. 2. b. Et abundantia benedictionis Christi. Roma. 15. g. Et paupertas abundans in diuitiis 2. Cor. 8. a. Abundanter autem laborans Paulus, abundantiam operum indicat. 1. Cor. 15. a. Dat etiá Deus abundantiam consolationum, secundum abundantiam passionum. 2. Cor. 1. a.

Fertilitas bonorú operú, & donorum Dei. *Hila.s.ps.64.*

Arno.s.ps.35. Cyril.7.s. Ioan.4. Amb.s.Luc 15. Abundantia etiam est multitudo bonorum vitæ cælestis: vt Prouerb. 1. d. 3. b. dicitur de bene operante, quòd abundantia perfruetur. Vbi erit abundare deliciis in bonitate: quod terra promissionis dicitur. Neem. 9. c. Et hæc est abundantia suauitatis Dei, & vbertas domus Dei, quæ manauit de latere Christi. Ps. 35. 144. Ibi abundantia omnium rerum. Deut. 8. b. Ibi abundantia pacis. Ps. 71. Vsque ad hanc abundantiam replet Deus benedictione. Malach. 3. c. Ibi abundantius habebitur vita. Ioan. 10. b. Ibi abundant panibus mercenarij. Luc 15. d. Hæc etiam abundantia datur in cælesti Hierusalem diligentibus Deum: sed multo magis iis, qui sunt turres graues. Psalm. 121. de illa abundantia dicitur: Qui multum habuit de manna, non abundauit: & qui minus, non minorauit. 2. Cor. 8. c. Cunctis ibi affluet bonis, qui liberatus erit à captiuitate peccati. Iere. 30. b. Isa. 66. d. Zacha. 1. d. Abundantia dictus est puteus inuentus, quando Isaac fecit pacem cum Palestinis: & designat abundantiam gloriæ in fine mundi, pacatis omnibus. Gen. 26. g.

Multitudo bonorum vitæ æternæ. *Rup.7.s.Gen.11.*

Abundanter tribuit Deus tam bonis quàm malis: quia tribuit supra merita. Sed multò magis bonis, quibus temporalia quidem largitur abundè dando necessaria quibus postmodum dabit æterna. Malis verò abundantius tribuit temporalia: quos mala expectant æterna. 2. Cor. 9. b. 1. Timoth. 6. d.

Hie.s.Isa.30. Gre.s.Ezech.ho.3. Puteus, quem Isaac abundantiam appellauit. Gene. 26. g. significare potest multitudinem mysteriorum sacræ scripturæ. Ne hanc abundantiam aquarum inuenirent alienigenæ, & cótemnerent: obturauit Ezechias rex fontes. 2. Par. 32. a. Suis autem dat Deus abundanté aquam in deserto: cùm segregatis ab huius seculi curis, manifestat mysteria. Sap. 11. b. Ad idem pertinet abundantia, & vbertas frumenti & panis. Gen. 27. d. 41. d. f. Psalm. 64. 77. Isa. 5. d. 30. e. Luc 15. d. Vbi etiam abundantia frumenti & vini multitudinem virginum & martyrum significare potest. Dicitur etiam abundare ministratio iustitiæ in gloria. 2. Cor. 3. c. Redundantes aquæ. Ezech. 47. a. eandem copiam mysteriorum indicant.

Multitudo mysteriorum sacræ scripturæ. *Hie.s.Ezech.47.* *Multitudo virginum & martyrum.*

Hila.s.psal.127. Sicut vitis abundans fit vxor: quum in mente abundat sapientia. Psalm. 127. hanc enim dat Deus affluenter. Iaco. 1. a. Et habentes hanc sapientiam, dicuntur affluere prudentia. Prouer. 3. b.

Abundantia sapientiæ

Hie.s.ps.64. Abundantia argenti tempore Salomonis. 3. Reg. 10. d. abundantiam significat prædicatorum, aut verbi Dei in ecclesia. Et vbertas camporum est abundantia fructus euangelici dogmatis. Psal. 64. Et verbum Christi dicitur abundanter habitare in aliquibus, quum sufficientes sunt etiam alios docere. Collos. 3. c. 2. Paral. 9. g. Et dicitur tunc abundare scientia sapientis, tanquam inundatio: & ipsi sapientes dicuntur abundare sensu. Eccle. 19. c. 21. b. Et dicitur à mari abundare cogitatio sapientiæ, ob profundú sensum, qui est in sapientibus. Eccl. 24. d.

Copia prædicatorum, & verbi Dei.

Greg.16.mor.10. & s.Cant.8. Ber.ser.paruo.60. Affluere delitiis super omnipotentem. Iob. 22. d. est in amore illius scripturæ sacræ epulis satiari. Quisquis. n. delitiis affluit, in quadam sui remissione soluitur, atque à laboris studio, quasi ex lassitudine relaxatur. Sic prædicatores delitiis affluunt, cùm relictis temporalibus verbo doctrinæ insistunt exemplo vitæ lucentes, & opus spirituale instanter exercentes. Eodem tendit affluere bonis, & abundare gratia, & superabundantes diuinæ gratiæ. De his Isa. 69. a. 66. d. Ephe. 1. b. 2. b. Affluit delitiis sponsa, quum spiritualium gaudiorum plenitudine abundat. Canti. 8. b.

Abundantia prædicationis *Abundantia spiritualium*

Ricar. de s. vict. 5. de archa mysti. 15. Copiosa multitudo piscium. Luc 5. b. 6. c. 7. b. significare potest multitudinem venientium ad fidem.

Multitudo fidelium

Orans Christus pro persecutoribus. Abundasse dicitur Deus, vt auerteret iram suam. Psal. 77. vbi designatur Christus, quum orabat pro persecutoribus. Hac ratione dicitur apud Deum copiosa esse redemptio. Psalmo 129. *Lyra s. Luc. 5.*

Bona opera minorum. Abundant valles frumento. Ps. 64. quum imperfecti abundant operibus necessariis ad vitam æternam: licet non ascendant ad perfectiora. Qui quamuis coronam aureolam non accipiant, fructibus tamen æternæ vitæ alentur. Iob. 5. d. *Hila. & Hier. s. psal. 64.*

Multitudo bonorum operum. Prosperitas temporalis. Abundantia rerum omnium est prosperitas temporalis, vsque ad superflua se extendens. Vt Deut. 7. c. 28. e. Ierem. 22. e. Hac abundantia dicuntur abundare tabernacula prædonum. Iob. 12. a. Qui licèt malè acquirant, tamen in hac vita prosperitate fruuntur. Et ne hæc abundantia bonis noceat, quum eis euenerit: admonet Eccles. cap. 18. d. vt tempore abundantiæ meminerint paupertatis. Hanc abundantiã reprehendit Christus. Luc. 12. b. Et laudatur magis eleemosyna viduæ pauperis, quàm eorum, qui abundabant. Marc. 12. d. Luc. 21. a. Appellatur & hæc abundantia frumenti, & abundantia panis. Gen. 27. d. 41. f. Psalm. 77. Hæc abundãtia dicitur fuisse iniquitas Sodomæ. Ezech. 16. f. 27. d. De hac agitur. 1. Para. 12. g. 29. d. 2. Paral. 31. c. Iere. 22. f. Dani. 8. g. Hac prosperitate fruentes dicuntur affluere delitiis. Eccle. 2. a. 2. Pet. 2. c. Affluere autem dicuntur diuitiæ. Psal. 61. quia cùm sint in continuo fluxu, aliquando ad modicum tempus abundant. De his dicitur, vt, cùm multa affuerint, abundanter demus. Thob. 4. b. *Rup. s. Gen 31. Hier. s. Ier. 22. Basi. s. psalm. 61.*

Sufficientia necessariorum. Abundare interdum dicit solam necessariorum sufficientiam. Qua ratione dicebat Apostolus. Philip. 4. c. se scire abundare, hoc est, necessariis contentus esse.

Dæmones. Abundantes dicuntur dæmones, qui abundant iniquitate, & superbia: quibus animæ sunt in opprobrium, dum eas trahunt ad peccatum. Ps. 122. Eadem ratione abundantes sunt diuites seculi, & superbi, qui pauperes iustos contemnunt: & ipsi de sua iustitia præsumunt. Et dicuntur abundanter facere superbiam. Psalm. 30. quum in omnibus operibus superbiunt. Et abundat os malitia, quum verbis fraudulentis quispiam quærit malum proximi. Psal. 49. Et insipientia abundat malo. Eccl. 21. b. 23. a. 34. b. Matt. 34. a. Iacob 1. c. Abundantius æmulator dicebatur Paulus. Galat. 1. c. Quia non seruabat modum in zelo. *Diuites seculi. Superbi.* *Lyra. s. psalm. 122.*

Abundantia opum Tyri, diuersa vitia significare potest. Eze. 27. d. Abundat etiã paupertate, qui longè abest à virtutibus. Eccl. 11. b.

Multitudo vitiorum. Superbientes de donis Dei. Hæretici. Abundare dicuntur tabernacula prædonum. Iob. 12. a. cùm aliqui habentes dona Dei, & scientiam, de eis superbè, & arroganter se extollunt, facti raptores gloriæ Dei. Sic exuberans terra simulacris iuxta vbertatem suam. Hose. 10. a. designat hæreticos, qui acumen sensus, & ingenij à Deo percipientes, vt bona naturæ in Dei cultum verterent, fecerunt sibi ex his idola. Nullus enim potest hæresim struere, nisi qui ardentis ingenij est, & habet dona naturæ, quæ à Deo artifice sunt creata. *Gre. 11. Mor. 1. 2. Hie. s. Hose. 10.*

Potentia tyrannorum, aut viriũ corporis. Abundantia virtutis equi. Psal. 32. potentiam tyrannorum, aut etiam virium corporis significare potest. *Basi. s. Psal. 32.*

Carnales. Abundantes habitatores vallium falcatis curribus. Iudic. 1. d. designare possunt homines carnales multos carnis motus habentes.

Voluptates. Abundans vinum, designare potest abundantiam voluptatum mentem turbantium. Ester 1. b. 5. b. Huc referri possunt exuberantia torcularia. Ioel 3. c.

Abundare in suo sensu, est suam sequi opinionem. Rom. 14. a.

Abundantia cordis, multitudinem cogitationum, & affectuum significare potest. Matt. 12. c. Luc. 6. g.

Abundantior honor exhibitus membris, quæ censentur inhonesta: designat maiora honestatis signa. 1. Cor. 12. c.

Abundantissimè præparans Dauid marmor parium ad construendum templum. 1. Paralip. 29. a. *Puniens Deus malos.*

Copiosa familia Iudith. Iudit. 8. a. familiam Ecclesię significare potest.

Abuti.

Abuti re quapiam est, quum quis non in eum finem ea vtitur, in quem ordinata est. Aut est nimis licenter vti. Interdum verò sumitur pro vti, vt Hieron. super Isa. 29. Hoc testimonio abusus est Dominus contra Pharisæos in euangelio Matthæi, dicens: Quare & vos præteritis mandatum Dei propter traditiones vestras?

Abuti dicitur Deus malis. Ierem. 18. d. quum eos, qui iuxta naturæ suę conditionem, ad gloriam creati fuerant, perpetuò punit: quia ipsi abusi sunt diuina bonitate. *Lyra. s. Ierem. 18.*

Abuti loco pœnitentiæ dicitur malus. Iob. 24. d. quum tempus sibi concessum ad pœnitendum, consumit ad magis peccandum: quod etiam est abuti diuina misericordia. *Lyra. s. Iob. 24.*

Abutuntur potentia Reges, qui non ea vtuntur ad reipublicæ, & bonorum vtilitatem. Ester. 13. a. Et abusio est, quum mali per superbiam imperant bonis. Psal. 30.

Abuti pessimè est peccatum contra naturam committere. Genes. 19. b. Iudi. 19. f. Thre. 5. b. Et Sichen dicitur abusus Dina, quia contra ius fasque, ac contra legem naturæ, seu gentium eam stuprauit. Gen. 34. d.

Abutitur mulier viro, quum illi imperat. Eccl. 25. d. Et quum caro imperat rationi.

Abutitur se puella, quum se subiicit stupro. Eccl. 26. b.

Abyssus.

Abyssus est immensa quædam profunditas,& impenetrabilis,& incomprehensibilis,precipuè aquarum,quasi sint sine fundo. Gen.8.a. Clausi sunt fontes abyssi.

Basi.s.ps.32. Arno.s.ps.32.103. Hie.s.Ionam 2. Aug.s.ps.32.35.41. Greg.29.mor.22. & 34.mor.11. Euch.for.spiritua.3. — *Sapientia Dei. Iudicia Dei.*

Abyssus etiā interdum significat diuinam sapientiā,& inscrutabilia eius iudicia.vt Psal.32. Dicitur Deus ponere in thesauris abyssos: quia iudicia sua sibi seruat abscōdita. De his apertè Psal.35. Iudicia tua abyssus multa: qualia sunt quæ in his,qui sunt in profundo malorum, exercentur: quum propter peccata tradidit illos Deus in reprobum sensum. De hoc rursus Psal.103. Abyssus sicut vestimentum amictus eius. Huius abyssi superficies constringitur, quū diuina iudicia occultantur. Iob.38.c. Et quum Psalm.41. dicitur, Abyssus abyssum inuocat: intelligi potest,quod iudicium,quod hic Deus infert peccanti,inuocat abyssum,idest, ostendit aliud iudicium, quo mali damnabuntur. Et consilium Dei dicitur esse in abysso magna, propter occultationem diuini iudicij. Et Iob.41. d. Aestimabit diabolus abyssum quasi senescentem, quia suadet peccantibus cessaturum Dei iudicium in eis puniendis.

Hiero.s.Psal.32. Beda s.Prouer.3. — *Mysteria.*

Abyssi præterea dicuntur mysteria sacræ scripturæ quæ ponit Deus in thesauris: ne omnibus passim sint obuia. Psalm. 32. Hæ abyssi eruperunt per sapientiam Dei. Prouer.3.c. Eccl. 23.c.24.a.42.e.

Glosa interli.s. Deu.8. — *Sapientia.*

Sapientia quoque,ac doctrinæ copia abyssus dicitur. Et abyssi fluuiorum erumpunt in terra promissionis,quum abundat sapientia vel in ecclesia militante, vel in triumphante. Deute.8.b. Et Psal.77. Adaquauit eos velut in abysso multa. Et Prouer.3.c. Sapientia illius eruperunt abyssi. Et Eccle.24. Profundum abyssi penetraui.

Glo. ordi.s.Iob.28 — *Sapientia seculi. Sapiens.*

Abyssus etiam dicitur sapientia huius mundi, ipsique sapientes, ac magi. vt Iob 28.b. Abysus dicit, non est in me: quia diuina sapientia non est in mundana. Item Prouerb. 8. e. Nondum erant abysi, & ego iam concepta eram, & quando certa lege, & gyro vallabat abyssos. Et Isa.51.d. Tu siccasti aquam abysi vehementis,quippe qui stultam fecerit sapientiam huius mundi. Sic sunt turbatæ abysi ad vocem sapientiæ Dei.

Aug.4.de gene. ad literam.1. & s. Ps.76.134.& s. Apoc.homi.7. Greg.9.mor.19. & 18.mora.27. & 29 mor.3.& 33.mo.9. Beda s.Gen.1. — *Mens & cor hominis. Caro. Conscientia.*

Est item abysus mens,& cor hominis imperscrutabile: & ita dicuntur tenebræ esse super faciem abysi. Gene.1.a. quum mens est sine gratia, & in cæcitate, & ignorantia: vbi etiam caro, intra quam est mens, dici abysus potest. Et Iob.28.b. Abysus dicit, non est in me, id est sapiētia non est in corde carnali. Et Deus dicitur ambulare in nouissimis abyssi, cùm sit scrutator intimi cordis: & superficies abyssi constringitur. Iob.38.c. Et dominus omnia quæcunque voluit,fecit in his omnibus abyssis. Psalm.134. Et puteus abyssi, cor malorum. Apoc. 9. a.20.a. Hæc abysus deuorabatur. Amos 7.a. De hac Eccl.1.a. Profundum abyssi quis dimensus est? Item conscientia ipsa, vt cùm turbatæ sunt abyssi. Et Haba.3.b. Abysus dedit vocem suam ab altitudine phantasiæ suæ. Abysus phantasiæ altitudinem portat, quum humanus animus immensa cogitatione caliginosus semetipsum etiam discutiendo non penetrat. Sed ab hac altitudine vocem dare est: quia dum se deprehendere non potest, cogitur in admirationem consurgere: vt eò perscrutari non audeat, quod supra ipsum est, quò incomprehensibilitatem suam ipse cogitans,non valet inuenire, quod est: & inde diuinam potentiam humilius laudat. Deus etiam dicitur intueri abysos. Dan.3.c.

Hie.s.Haba.3. & epis.Ignota. vultu Euch.q.in Psal. & for.spiritua.3. Beda s.Gen.5. — *Nouū & vetus testamentum.*

In eo,quod ait propheta Psal. 41. Abysus abysum inuocat: intelligi potest lex euangelica inuocans legem veterem, quasi aduocans eam in testimonium suæ veritatis: vel ediuerso lex vetus inuocat nouam, quasi petens per eam aperiri mysteria,quæ in ipsa latebant. In hac abyso adaquauit dominus populum suum. Et abysus euangelica dedit vocem suam per prædicationem. Haba.3.b. Et fontes abysi testimonia veteris testamenti. Gen.6.b.

Aug.s.psalm.41. — *Homo.*

Abysus etiam homo,& abysus,id est,homo cor habens profundum aduocat abysum id est,alium hominem ad fidem.

Arno.s.psalm.41 Aug.s.Apoc. hom.7.16. — *Deus pater & filius.*

Vel abysus inuocat abysum,quum Deus pater clamat ad filium: Hic est filius meus dilectus. Et filius ediuerso inuocat patrem,& ipsum prædicat,& manifestat.

Rup.s.Amos 7. Lyra.s.Haba.3. — *Populus.*

Abysus etiam dici potest populus: vt cùm Amos 7.b. dicitur ignem deuoraturum abysum multam,hoc est populum Iudæorum. Et diabolus dicitur angelus abysi, hoc est populi malorum. Apoc.9.b.29.a.

Christiani.

Christiani quoque abiecti per persequutionem,& clamantes ad Dominum, abysus dici posunt. vt Haba.3.b. Abysus dedit vocem suam. Et abysus abysum inuocat, quum Christiani inuocant Deum.

Aug.1.de Gen. cont.Manicheos. — *Materia informis.*

Abysus quoque dicitur materia prima informis,quæ caret fundo, id est, forma terminante. Atque ita erant tenebræ super faciem abysi. Gen.1.a.

Terra.

Abysus etiam dicitur terra: vt benedictiones abyssi deorsum iacentis indicent fœcunditatem terræ. Gen. 49.d. Deut.33.b.

Philo.de profugis. — *Sensus.*

Abysus quoque dici potest sensus: & aperiuntur fontes abyssi, cùm sensus in omnes affectus ac vitia effunditur. Gen.7.b.

Rup.s.Habac. 3. Aug.s.psal.106. Hier.s.Amos 7. Arno.s.ps. 79. Aug.s.ps.41.70. & de verbis domini sermo.34. — *Limbus.*

Abysus est limbus,vel Sancti in limbo: & abysus dedit vocem suam, quum adueniente Christo, Sancti laudauerunt,& gratias egerunt. Hab.3.c.

Timor.

Abysus etiam dicitur affectus timoris: vt, Descendunt vsque ad abysos. Psal.106. qui grauem habent timorem.

Culpa.

Abyssus interdum dicitur culpa. Et abysi terræ multitudo culparum, vel statum culpæ:

vt Psalm.70.

Mendacium. vt Psal. 70. De abysis terræ iterum reduxisti me. Et abyssus multa, quam deuorauit ignis. Amos 7.b. Omnia peccatorum genera significare potest. Idem poterit designare. Apoc.17.c. quum bestia ascensura est de abysso. Et abyssus inuocat abyssum, id est, culpa trahit culpam, & pœna aduocat pœnam. Puteus abyssi, mendacia diaboli siue fundamenta. Apo.9.c. *Rup.s.s. Apoc.*

Infernus. Abyssus præterea significare solet infernum: vt quum dicitur. Gene 1.a. tenebræ erant super faciem abyssi. Hæc appellari solet abyssus magna, habens suos fontes, id est, dæmones, qui rupti dicuntur ad inundationem mundi. Gene. 7. b. Et benedictiones abyssi significabunt euasionem inferni. Gen.49.d. Deut.33.b. Hæc abyssus operit Ægyptios, quum mali merguntur in inferos. Exo.15.a. Sic peccantes descendere dicuntur vsque ad abyssos. Psal. 107.70.76. Et abyssus dicitur exaltasse Assur, id est diabolum. Eze. 26.d. 31. a. Et abyssus dicitur vallasse Ionam designantem eos, qui tenebantur in inferno. Ionæ 2.c. Ideo dæmones rogabant Christum, ne in abyssum eos ire compelleret. Luc.8.e. Et Apoc 9.a. ponitur clauis abyssi, & angelus abyssi. Et Apocal. 20. a. mittitur draco in abyssum. Et hæc abyssus dicit non esse in se sapientiam. Iob. 28. b. Et superficies abyssi constringitur, quum fraudes diaboli occultantur. De hac abysso Haba.3.c. *Orig.s.Gen.hom.1. Hiero.s.Ionæ.2.& s.Hab.3.& s.Eze. 26.& s.Iob.28. Greg.29.mor.22. Beda s.Gen.1. Rup.s.Haba.3.*

Dæmones & impij homines. Abyssi etiam dæmones dici possunt: vt cùm congregatæ dicuntur abysi in medio mari. Exo.15.b. Et quum sunt abyssi. Psal.76. Et cùm Ionam dicitur abyssus vallasse. Ionæ 2.c. Eadē ratione impij homines, & mentes vitiis obscuræ, abyssus appellari potest: præcipuè cùm propter peccata sua tradit illos Deus in reprobum sensum. Iob.38.b. Ps.35. Apo.20. a. Et ipsa astutia diaboli abyssus. Ezech.31.a. Abyssus exaltauit Pharaonem, hoc est, astutia diabolum. *Hier.s.Iona.2.& s.Iob.38. Aug.s.psalm.35. Ioannes benedi. Aug.s.psalm.103.*

Astutia diaboli. Tribulationes & persecutiones Abyssi etiam dicuntur magnæ tribulationes, & persequutionum multitudo, quibus infideles opprimunt fideles: vt abyssus dicitur vestimentum terræ. Psal.103. quum ecclesia vndique persequutionibus cingebatur. Et deducit dominus in abyssis, sicut in deserto. Psal. 105. quum facit, vt magnæ tribulationes tanquam leues habeantur. Et Deus cogitatione sua placat abyssum, quum nutu suo sedat persequutiones. Ecclesiast.43.c. Sic Ion.2.c. Abyssus vallauit me. De his Isa.51.d.63.c. Ezech.26.d. Haba.3.b. Apo.20.c.

Abyssus vallauit Ionam, hoc est, Christum, quando Iudas cum cohorte, venit ad comprehendendum Christum. Ionæ 2.c. *Rup.s.Ionam 2.*

Accaron.

Hæretici. Gentilitas. Iudæi. Accaron. i. sterilitas, vel eradicatio: ciuitas est Palestinorum. Potest esse typus hæreticorum, qui eradicant fideles ab ecclesia. Amos 1.c. Sopho.2.a. Est etiam typus gentilitatis quæ sterilis erat, absque lege, & notitia Dei. Zach.9.a. Designat etiam Iudæos qui steriles facti sunt & inopes, fructum spiritus fugientes, & paleam literæ sectantes. Amos 1.c. *Hiero.s.Amos. Rup.s.Amos 1.*

Accedere, Appropinquare, Appropiare, Propè, Inaccessus.

Accedere ad aliquem locum, est versus illum ire, ac propinquum illi fieri. Recipit allegoria secundum id, ad quod acceditur. Est autem accedere, appropinquare. Gen. 27.c. Accede ad me, & tangam te. Adire. Isa.8.a. Accessi ad prophetissam. Aduenire. Gen.38.b. Accessit quoque Lia. Aggredi. Matth.20.c. Accessit ad eum mater filiorum Zebedei. Faucre. Matth.4.b. Ecce angeli accesserunt. Vsurpare. Nu.18.a. Si quis externus accesserit.

Succurrēs Deus. Accedere non competit Deo, nisi secundum metaphoram, sicut nec recedere. Competit tamen Christo secundum assumptam humanitatem. Dicitur autem Deus accedere ad aliquem, cùm illi succurrit, & misericordiam præstat: vt appropinquauit Iesus portæ ciuitatis: & accessit ad loculum, in quo iacebat mortuus. Luc 7.b. Sic appropinquauit Samaritanus vulnerato, hoc est Christus assumpta carne, factus generi humano misericordiæ collatione vicinus. Luc.10.f. Et dicitur Deus esse propè iis, qui tribulati sunt corde. Psal. 33. 118. 144. Isa.14. 46. 51. Thre.3.f. Deut. 4.a. Luc 21.f.24.b. Iacob.4.b. Et dicitur Dominus appropinquans. Ier.23.c. Et propinquus esse pupillis. Prouer.23.b. quia eorum vindicat iniurias. Et in vniuersum dicitur Deus prope esse omnibus in hac vita viuentibus: quia paratus est omnibus hic eum inuocantibus, succurrere. Isa.55.b. Mala.3.b. *Ori.s.Luc.ho.34. Amb.s.Luc.10. Basi.s.ps.33. Hiero.s.Isa.55.*

Reuelans Deus mysteria. Accedit etiam Deus, cùm reuelat mysteria: vt cùm tres viri steterunt propè Abraham. Gē. 18.a. Philip.4.a.

Appropinquare dicitur regnum cælorum, quum Christus accedit ad animam: & quum imago, & similitudo Dei nunc in consortium veritatis assumitur: vt sancti omnes, qui cæli nuncupati sunt, Domino conregnent. Matt.8.a.4.c.10.a. Marc.1.c. Luc 10.b. *Ori.s.Matt. ho.1. Hila.s.Mat.cāt. 10.*

Incarnatio Christi. Appropinquans Christus Hierico: est assumens humanitatem. Luc. 18.f. Sic dicitur Deus propè fecisse iustitiam suam. Isa.46.d. Et appropinquauit Iesus ad descensum montis Olueti. Luc 19.e. quum descendit de cælo ad nos per misericordiam. Et propè existens Abraham, vt ingrederetur in Ægyptum. Gene.12.c. designauit appropinquantem incarnationem Christi, per quam ingressurus erat in mundum. *Ambro.s.Luc.19.*

Tristitia Christi Appropinquauit vita Christi in inferno. Psalm. 87. quando dixit Christus: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Vel appropinquauit in membris. *Aug.s.ps.87.*

Diuina punitio. Dies iudicij. De propinquo effundit Deus iram, quando citò, aut grauiter punit. Ezec. 7. b. Et propè dicitur esse dies domini, propter vicinitatem diei iudicii, aut mortis vniuscuiusque, *Hie.s.Isa.13.& s. Eze.30.*

& quia omne tempus æternitati comparatum breue, & vicinum est. Isa.13.a.14.a. Ezec.30.a. Ioel.1.d. Sic dicitur appropinquare aduentus Domini. Iacobi 5.b.1. Petri. 4.b. Et appropiat Deus, aut consilium eius, quum punit. Isa.5.e.

Orig.s.Matt.cap. 13.& s.Iosu.ho.4. Isy.s.Leui.10. Hiero.s.Eccl.4. & s.Ezec.40. Greg.s.Reg.14.

Admitti ad secreta.

Accedere ad Deum, est eius voluntatem secreta contemplatione cognoscere: & ab exterioribus ad interiora tendere. 1. Reg.14.f. Sic discipuli accedunt ad Iesum in domo, quum ad diuinorum secretorum contemplationem admittuntur. Matth. 5.a.13.b.15.b.24.a. Sic ait Propheta: Accedite ad eum, & illuminamini. Ps.33.148. Et Isa.34.a.48.c.41.a. Vbi petit Deus, vt accedant ad se: quasi vt doceantur, & vt iudicentur. Accessus autem habetur ad Deum per Christum. Rom.5.a. Ephe.2.d.3.c. Hebr.10.d. Accedunt autem ad dominum sacerdotes, & ad offerendum victimas: quia accedere ad Deum, peculiariter est sacerdotum illi ministrantium. Exo.19.d. Leui.10.a. Nu.16.a. Deut.30.a.2. Par.29.g. Ezec. 40.g. 42.c. Sic dicitur Eccles.4.d. Appropinqua, vt audias. Et inuitamur ad accedendum ad sapientiam. Eccl.21.a. 51. d. Iere. 30. d. Et appropinquare rubo est inuestigare mysteria. Exo.3.b. Solus autem Moses appropinquat ad Deum, quasi alii, vt indigni arceantur. Exo. 24.a. Accedere autem Mosen ad caliginem, est penetrare allegorias. Exo.20.d. Et accedere ad Mosen, est inuestigare legis mysteria. Exo.34.d.

Inuestigare mysteria.

Aug.s.Ps.34. Orig.s.Matt.c.15. Basi.s.Psal.33.

Fieri similẽ Deo.

Accedere dicitur ad Deum, qui fit ei similis: recedere verò à Deo, qui fit ei dissimilis.

Venire ad fidem intra ecclesiam.

Accedere præterea ad Deum, est ad fidem venire intra ecclesiam: vt quum turbæ in monte accedunt ad Christum. Matt.15.c. Idem est accedere ad seruitutem Dei. Eccl.2.a. Sic Psal.33. dicitur: Accedite ad eum, & illuminamini: vt videlicet à tenebris peccati, veniant ad lumen fidei, & gratiæ. Ita inuitat Deus gentes, vt accedant ad se. Isa.41.a.45.d.57.d. Eccl.51.c. Soph. 3.a. Roma.10.b. Ephe.2.c. Hebræ.11.b. 1. Pet.2.a. Sic iussit Moses populum accedere coram Domino. Exo.16.b. Accedentes autem ad Christum per fidem, curantur Matt.21.b. Acto.28. c. Sic accessit mulier retrò, veniens per fidem, & nondum pertingens ad speciem: & curata est. Luc.8.f. Accessit etiam Centurio per fidem & charitatem, & licèt per alios, plus tamen accedebat per fidem quàm illi, quos mittebat. Matt.8.a. Accedens etiam Iacob ad Isaac, vt tangeretur ab eo. Gen.27.c. designat accessum gẽtilis populi ad Deum per fidem: vbi est primus contactus, & veluti probatio. Et rursus accedens, vt oscularetur eum: designat accessum per charitatem, & perfectionem operum: per quæ meretur benedici. Sic mulier accedens cum alabastro vnguenti. Matth.26.a. Et facti sunt propè, qui longè aberant. Dicimur autem habere accessum ad Deum per Christum. Accedens autem Iudas audacter ad Ioseph. Genes. 44. d. designat fortem confessionem fidei Christi in eo, in quo prius erat timida. Accesserunt etiam mulieres ad Christum per charitatem. Matth. 28. b. Et accedens Ester ad osculandum regis virgam. Ester 5.a. Designat ecclesiã appropinquantem ad Christum per charitatem. Acceditur etiam ad Deum per opera iustitiæ. Isa.58.a. Iacob 4.b. Et Sopho.3.a. reprehenditur, quæ non appropinquauit. Et populus exercens opera iustitię, dicitur populus appropinquãs Deo. Et publicani appropinquabant ad Christum. Luc.15.a.

Amb.s.Luc 8. Aug.1.de cõsensu euangelist.20. et s. Psal.33. & 33 contra Faustum.8

Accessus per fidem & charitatem.

Ori.s.Matt.ho.5. Hiero s.Isa.8

Accessus per opera iustitiæ.

Isy.s.Leui.21.

Tractare mysteria.

Accedere ad altare. Exod.28.30.40. est ad eucharistiam & sacramenta, aliáque sacra mysteria tractãda accedere: ad quæ non debet immundus appropinquare. Vnde qui habent maculam, quæ generare scãdalum potest, non admittuntur ad ministerium: licet possint comedere de sacrificiis, hoc est sumere sacramenta. Leui. 9.b.21.d. 22.a. Sic extranei & non de genere Leuitico, prohibentur ad tabernaculum, & sacrã accedere, sub pœnæ mortis comminatione. Num.1.g.3.f. 18.b. Et accedere aliquem de vulgo ad arcã, est indignos tractare mysteria: ideo prohibentur accedere. Iosu.3.a.

Basi. & Arno.s. ps.37.

Angeli & sermones Dei aduersus peccatorem. Solicitudo prælati.

Appropinquantes amici aduersus hominem. Psalmo 37. Sunt angeli stantes contra peccatorem, & laborantes, vt resipiscat. Sic accedebant aduersus Hai, vt debellarent peccatorem. Iosu.8. Sermones etiam Dei appropinquant nobis, cùm reprehendunt mala nostra. Et accedens Elias, vt reprehenderet populum 3. Reg.18.b. designat solicitudinem prælati erga oues: ad quas debet accedere, & non ab eis recedere.

Ori.s.Matt.ho.33.

Accedere ad Christũ inuitantem.

Accedentes fratres Ioseph ad ipsum iam agnitum. Gen.44.a. Designant omnes tribulatos & oneratos ad Christum inuitantem venientes, vt ab eo reficiantur.

Amb.de Ioseph. Hiero.s. Amos 6 Rup.s. Amos 6.

Acceptum ferre verbum prædicationis Christo.

Accedentes fratres Ioseph cum pecunia ad eius dispensatorem. Gen.43.d. designant prædicatores verbum prædicationis referentes Christo: à quo cognoscunt se illud habere. Hi accedunt cum fiducia: non ita mali. Sic accedebant accipientes talenta. Matth.25.b.

Amb.s.Psal.118. Ser.22.

Iudæi consulentes legem. Inniti literæ legis.

Accedentes etiam fratres Ioseph ad dispensatorem, designare possunt Iudæos consulentes legem: cùm dubitarent credere in Christum. Appropinquare autem ad solium iniquitatis, vel ad sabbata mendacia. Amos 6.a est nimis inniti literę legis: vel iniquè condẽnare. Christũ.

Orationes sanctorum.

Accedentes discipuli ad Christum pro Chananea. Matt.15. c. designant orationes Sanctorum, per quas maximè ad Deum acceditur. Sic dicitur appropinquasse Abraham ad Dominum, vt oraret pro Sodomis. Gene.18.c. Et deprecatio appropinquat Deo, quum est illi grata: & quum eam comitantur bona opera: & prius accedit oratio, deinde ipse orans & perfectus. Psal.118.3. Reg.8.f. Eccl.35.c.

Hie s.Isa.8.

Accessus ad spiritum sanctum, vel ad ecclesiam.

Accedens Isaias ad prophetissam. Isa. 8.a. designat accessum ad spiritum sanctum, vel ad ecclesiam, vel ad beatam virginem Mariam. Sic accedere ad Sion. Hebr. 12. c. est accedere ad ecclesiam: & non ad Sina, id est, ad synagogam. Idem est appropinquare Hierosolimis, & Bethphage. Matth.21. Marc.11.a. Luc 19. Ioan.19.d

Magna de Deo cognoscere. Christus celans formam Dei. Cognosci cor à Deo.

Accedit homo ad cor altum, quum magna de Deo cognoscit. Psal. 63. Vbi legitur: Accedet homo ad cor altum. Accessit etiam Homo ad cor altum; hoc est secretum, quum Christus obiecit humanis aspectibus hominem, celans formam Dei, in qua æqualis est Patri, & offerens formam serui, qua minor est Patre. Appropinquare etiam dicitur cor, cùm cognoscitur à Deo. Psalmo 54. Vel appropinquat cor Christi, quum benefacit. Et mali cor ad fallendum.

Hila. & Hiero. & Aug. s. Psal. 63. Arn. & Hila. s. Ps. 54.

Bona agere nō recta intentione. Verbis tantum colere Deum. Bona verba hæreticorum.

Accedere ad Deum duplici corde: est bona opera agere non recta intentione: vt hypocritæ faciunt, qui & malignè dicuntur ad Deum accedere. Ecclesiast. 1. d. Sic accedebant Pharisæi ad Christum. Matthæ. 15. a. Sic accessit ad eum tentator. Matt. 4. a. Et populus Iudæorum appropinquabat ore & labiis suis Deo: quia vnius Dei cultum se habere gloriabatur, & respuere idola: sed cor eius longè est à Deo, quia non recipit dominum Iesum Christum, Isa. 29. d. Iere. 12. a. Sic propè dicuntur esse, qui simplicem habent fidem in ecclesia sine operibus. Eze. 6. c. Dan. 9. b. Et inimici Christi appropinquauerunt aduersus ipsum. Ps. 37. Prope etiam dicitur dominus ori impiorum. Iere. 12. a. Quia hæretici habent bona verba, vt decipiant.

Hiero. s. Isa. 29. Greg. s. Ps. 37. Ori. s. Iere. ho. 8.

Venire in iudicium cum Deo.

Accedere ad Deum, interdum est quasi velle conferre creaturam Deo, aut venire in iudicium cum eo: vt ita ratione coarguantur. Sed dicebat Deus per Isaiam. Accedant, & tunc loquantur: simul ad iudicium propinquemus. Isa. 41. a. 50. c. 57. a. 58. a. Sic accedebat, qui abscondit talentum in terra. Matt. 25. b. Propè etiam dicebantur Iudæi, quia habebant legē Dei, in qua gloriabatur. Isa. 57. d. Ephe. 2. c. Et propè dicitur esse, qui sibi videtur sciolus, & diligens: qui nisi cauerit, gladio hæreseos, aut schismatis ferietur. Ezec. 6. d.

Hiero. s. Isa. 57. & s. Ezech. 6.

Cōsulētes suscep tionē baptismi.

Accedentes serui Naaman, vt illi consulerent lotionem in Iordane. 4. Reg. 5. c. designant gentiles consulentes rudioribus susceptionem baptismi: vel bonos ministros Principum, qui citra adulationem illis vera dicunt: quia sæpe Deus minori reuelat, quod melius est.

Glo. ordi. s. 4. Reg. 5.

Lex suscipiēs curam synagogæ.

Accedens Giezi ad amouendam mulierem à pedibus Elisæi. 4. Reg. 4. e. designat legē suscipientem curam synagogæ.

Amplexus fortitudinis.

Accedens Iudith ad columnam. Iudith 13. a. designat amplectendam fortitudinem aduersus diabolum.

Fideles ad fideles.

Accedentia ossa ad ossa. Ezech. 37. b. designant fideles accedentes ad fideles: aut virtutes inuicem coniunctas, & connexas.

Accedere ad angelos vel Sāctos

Propinquant montibus æternis, qui accedunt ad angelos, & ad Sanctos inuocandos, vel imitandos. Mich. 2. c. iuxta septuaginta.

Hiere. s. Mich. 2.

Accedit alicui pro reuerentia bona gratia. Ecclesiasti 32. c. Quia fit gratus ei, quum reueretur.

Puniri adulatores.

Accedens puer Dauid ad irruendum in mendacem occisorem Saulis. 2. Reg. 1. d. significat puniendos esse adulatores.

Lyra. s. 2. Reg. 1.

Finis legis. Tempus gratiæ aut iudicij.

Appropinquans dies mortis Iacob. Gen. 47. g. designat appropinquantem finē legis. Sic appropinquans dies mortis Mosis. Deute. 31. d. Et Dauid. 3. Reg. 2. a. Eccl. 11. c. Thre. 4. d. Ezech. 7. c. 1. Mach. 2. f. Et propè est æstas, quum venit tempus gratiæ, aut iudicij. Matth. 24. c. 26. b. Luc 21. f. Et appropinquans dies, est tempus gratiæ, vel ipse Christus. Roma. 13. d. Hebræ. 10. c. Et dies festus. Luc 12. a. Sic appropinquat tempus fructuum: quum venit tempus gratiæ vel iudicij. Matth. 21. d. Eccl. 12 a.

Ori. s. Matt. ho. 19 & s. Rom. 13.

Cognitio propriæ infirmitatis

Appropinquat anima iusti corruptioni, & mortiferis, cùm considerat se sine diuino auxilio facile in peccatum labi. Iob. 33. c. Psalm. 78. 106. Sic appropinquare inferno. Eccl. 51. b.

Greg. 23. mor. 28. Glosa interline. s. Isa. 26.

Ex timore bene operari.

Appropinquat mulier ad partum. Isa. 26. c. quum quis à facie formidinis Domini concipit, & parturit, non carnis liberos, sed spiritus: vt tota mente in Deum credat, & cognita vi tribulationis, ex timore incipiat bene operari.

Humilitas. Christus ad passionem.

Appropians Iudas ad torrentem, vbi vicit. 1. Mach. 5. c. designat per humilitatem vincendos esse dæmones: designat etiam Christum venientem ad torrentem passionis, vbi vicit diabolum.

Glosa ordin. s. 1. Mach. 5.

Accedere ad voluptates & ad doctrinam peruersam.

Appropinquare ad vxores, est carnis curam agere. Exo. 19. c. Et accedere ad domesticos carnis, est affectus accendere ad voluptates, diuitias, honores, & similia. Et accedere ad mulierem menstruatam, est amplecti doctrinam peruersam. Ezech. 18. b.

Philo de gigan.

Deleri peccata in baptismo.

Accedere non valentes Ægyptij ad Hebræos in mari rubro: nec ediuerso. Exod. 14. e. designat in baptismo, ita penitus deleri præterita peccata, vt amplius non redeant.

Accedere ad murum, vbi accedentes vincuntur. 2. Reg. 11. c. est abiicere se grauibus tentationibus sine causa, à quibus mereatur vinci. Cùm verò ediuerso vincunt: significabitur discreta, & fortis obiectio, per quam habetur victoria. 1. Mach. 6. e. 2. Mach. 10. g.

Diabolus ad tentandum.

Accedens Abimelech ad turrim. Iudi. 9. g. designat diabolum accedentem ad tentandos fortes. Sic Pharao ad populum Israel. Exod. 14. c. Psal. 26. 31. 37. 118. vbi persequentes iustum dicuntur appropinquare iniquitati: & appropinquare solio iniquitatis. Amos 6. b. Et appropinquantes currus, & equites ad Saulē. 2. Reg. 1. b. Et Philistæus ad Dauid. 1. Reg. 17. e. Et nocentes. Psalm. 26. 54. Et Iudas. Matth. 26. e. Luc. 22. e. Et propinquantes Assyrij sunt dæmones persequentes. Ezec. 23. a.

Hiero. s. ps. 37. Hila. & Aug. s. psal. 54. Hier. s. Ezec. 9. 22

Pœna comprehendens.

Accedit alicui malum, vel flagellum, quum apprehendit eum pœna propter peccata. Psal. 90. Isa. 54. d. Et dicuntur appropinquare anni non placentes. Eccl. 12. a. Et appropinquat

mors, aut finis, quum venit punitio destruens: & visitationes vrbis, & dies Domini, & desolatio: & Prælium Dei. Ps. 31. Isa. 13. a. Iere. 48. c. Thre. 4. d. Ezec. 7. b. 9. a. 22. a. 30. a. Tob. 14. b. Luc. 20. a. 21. d.

Hiero. s. Isa. 65. — *Hypocritæ*

Nolentes, vt sibi appropinquent, alij tanquam immundi, sunt hæretici, & hypocritæ, qui cæteros aspernantur. Isa. 65. a.

Greg. 31. mora. 35. Hier. s. Iob. 39. — *Angelorum chori. Superbi.*

Inaccessæ rupes dici possunt angelorum chori, ad quos contemplandos non accedũt corda peccatorum. Sed qui sunt, velut aquilæ, Iob. 39. d. Vel ediuerso, sunt admodum superbi, in quibus moratur diabolus.

Accelerare, Festinare, Properare, Celer, Velox, Citò, Citatus.

ACcelerare, & festinare velocitatem dicunt in motu, aut actione. Admittuntur in allegorias secundùm id, quod festinat, aut ad quod festinatur.

Glos. ordi. s. ps. 30 — *Prõptitudo Dei ad adiuuandum.*

Accelerat Deus, vt eruat: aut ad adiuuandum, quum inuocatus succurrit, ne deficiant in tentatione. Ps. 30. 69. Et velociter exaudit, cùm festinatò liberat. Ps. 68. 101. Petimus autem, vt acceleret, quia transuolant tempora, ideo festinandum nobis in petendo auxilium, vt ipse festinet ad adiuuandum. Festinatio Assueri ad succurrendum Ester: designat promptitudinem Dei ad succurrendum Ecclesiæ, vel animæ in necessitate. Ester 15. c. Et benedictio Dei dicitur festinare in mercedem iusti. Ecclesiastici 11. c.

Aug. s. ps. 147. — *Verbum Dei vbique.*

Velociter dicitur currere sermo Dei. Ps. 147. quia ipsum Verbum Dei vbique est, & omnia penetrat.

Hiero. s. Isa. 8. & s. psal. 15. — *Promptitudo redẽptionis Christi & conuersionis gentium.*

Festinatio & acceleratio detrahendi spolia. Isa. 8. a. designat promptitudinem redemptionis Christi, & conuersionis Gentium ad fidem per ipsum factæ. Dicuntur etiam gentes accelerasse, quum promptè venerunt ad fidem. Ps. 15. Festinatio etiam Ioseph in domum ob lachrymas. Gene. 43. f. designat promptitudinem affectus Christi erga redemptionem generis humani. Et celeriter vadens Dauid in Bethlehem. 1. Reg. 20. a. designat accelerationem natiuitatis Christi.

Glos. ordin. s. Malach. 3. — *Cito conuincens Deus.*

Velox testis erit Deus malis: quia citò eos conuincet. Malach. 3. b. Ideo dicitur festinus velociter venire, quia veniet, quando non speratur. Isa. 5. g.

Prompta susceptio fidei Christi.

Festinare venire ad Ioseph. Gen. 45. e. designat celeritatem susceptionis fidei Christi. Sic festinauit Abigail, vt iungeretur Dauid. 1. Reg. 25. c. Et pastores venerunt festinantes. Luc 2. b. Et Zachæus festinauit, vt susciperet Christum in domo. Luc 19. a. Et Isaias admonet omnes, vt properent ad Christum, & ad aquas baptismi. Isa. 55. a.

Orig. s. Ios. hom. 5. — *Solicitudo bene operandi.*

Festinatio populi ad transeundum Iordanem. Iosu. 4. b. designat solicitudinem bene operandi, & implendi omnia præcepta post susceptum baptisma. Et festinare in iudiciis miserationis. Ecclesiastici 18. b. est promptè exercere opera misericordiæ: vt audiant in iudicio, Venite benedicti. Sic abiens Maria cum festinatione montana. Luc 1. d. designat promptitudinẽ præstandi obsequium proximo, & vitandi vana, & exercendi bona opera. Idem designauit festinatio Abrahæ, & Saræ ad præstandum obsequium hospitibus. Gene. 18. a.

Amb. de Abrahã 5. Aug. epist. 59.

Glosa ordina. s. Gen. 24. — *Prompta pœnitentia.*

Festinat iustus accipere doctrinam. Prouer. 9. b. quia promptus est ad bonum, & ad suscipiendam correctionem, & pœnitentiam. Sic descendit festinus Dauid, vt susciperet verbũ Ionathæ. 1. Reg. 20. d. Et accelerare dicuntur post multiplicatas infirmitates. Ps. 15. Qui cognoscentes peccata sua, grandem, & festinatam agunt pœnitentiam, conuersi ad Deum.

Promptitudo vitæ cõtemplatiuæ.

Festinatio Rachelis ad nunciandum patri aduentum Iacob, Gen. 29. c. designat promptitudinem vitæ contemplatiuæ ad suscipiendum Christum. Eadem festinauit, vt absconderet idola. Gen. 31. e. quia eiusdem vitæ contemplatiuę est remouere phantasmata, &c. quæ rectam Dei cognitionem impediunt.

Promptitudo obedientiæ.

Celeritas Rebeccæ in deponenda hydria, vt daret potum seruo Abrahæ. Gen. 24. c. Designat promptitudinem obedientiæ venientium ad fidem ex gentibus. Idem designant properantes populi ad montem domini. Mich. 4. a.

Amb. 1. de Cain 8. Grego. ho. 22. Philo. de sacrifi. Abel, & Cain. Geor. Venet. cant. 2. to. 3. cap. 19. Arno. s. ps. 15. Beda s. Exo. 12. — *Properare ad cælum. Reddere vota.*

Festinanter comedere agnum. Exo. 12. b. est ad cælestem patriam anhelare: & non expectare diem crastinum, cuius sumus incerti ad bene operandum. Sic monemur Hebræ. 4. c. festinare ingredi in illam requiem. Sic Leuitæ festinatò distribuebant hostias. 2. Para. 35. b. Ad hoc etiam facit festinatio Abrahæ, Gen. 18. a. Sic etiam fuit festinus Moses ad placandum dominũ. Exo. 34. a. Et Abigail ad placandum Dauid, & vt ei copularetur. 1. Reg. 25. c. g. Ita etiam accelerauerunt sancti venire ad Dominum. Psal. 15. Ita etiam venerunt filiæ Ietro velocius ad patrem. Exo. 2. d. Fugientes solicitè à dæmonibus, & properantes ad Deum dicuntur velociores lupis vespertinis. Habac. 1. b. Festinationes etiam hæ, designant citò reddenda esse vota Deo. Eccles. 5. a.

Ori. s. canti. ho. 3. Greg. s. canti. 1. Ber. s. canti. ser. 58. — *Transitus ad mysticos sensus.*

Properatio sponsæ. Canti. 2. b. transitum significat ad sensus spirituales: & abiectionẽ corporis, & rerum corporalium: & desiderium vehemens ad proficiendum aliis.

Solicitudo prælati.

Festinatio Abrahæ in tabernaculum. Gene. 18. a. figura est solicitudinis prælati pro ecclesia: ad cuius ministerium etiam accelerare facit sibi subditos. Sic accelerauit Simon consummare muros Hierusalem. 1. Mach. 13. b. Et rex Babylonis iuit festinus ad lacum leonum, vbi Daniel erat. Dan. 6. e.

Solicitudo apostolorum & prælatorum in prædicando & corrigendo.

Festinantes filij Iacob ad patrem, vt nunciarent de Ioseph. Gen. 45. c. Designant solicitudinem Apostolorum pro conuersione populi Israel: velociter autem currit sermo Dei, quum Christus prædicatur in omni terra. Psalm. 147. Festinatò autem expellentes

sacerdotes de templo regem Oziam leprosum. 2. Paral. 26. d. designant solicitam correctionē prælatorum sine acceptione personarum: & ipse rex accelerans egredi, designat libentem susceptionem pœnitentiæ per subditos faciendam, velocitas autem prædicatorum ecclesię designatur. Is. 30. d. Vbi si veloces dicuntur doctores hæreticorum, velociores tamen dicuntur doctores ecclesiæ, qui eos conuincunt. Festinatio etiam vxoris Manuæ ad virū suum. Iud. 13. b. designat solicitudinem manifestandi diuina. Et festinatio Danielis, vt narret interpretationem. Dan. 4. c. Festinatio etiam dissoluendæ obligationis pro amico factæ. Prou. 6. a. solicitudinem prælatorum pro subditis indicat. Et celeres veredarij. Ester 8. d. designare possunt diligentiam prædicatorum. Horum autem velocium non est cursus, sed gratia Dei. Eccles. 9. c. *Hier. s. Is. 30.* *Hier. s. Eccl. 9.* *Lyr. s. gen. 24.*

Gratiarum actio prædicatoris. Festinatio serui Abrahæ redeuntis ad dominum suum, cum vxore Isaac. Gen. 24. g. designat gratiarum actionem prædicatoris pro fructu prædicationis.

Fuga prædicatorum à ciuitatibus. Festinatio Saulis ad inueniendum Samuelem. 1. Reg. 9. b. designat prædicatorem, quàm minimum poterit, in ciuitate debere morari. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Accelerans eunuchus Assueri mundum muliebrem ad Ester. Ester 2. b. designare potest prædicatorem curantem ornare animas, vt veniant coram Deo.

Prōptitudo reddendi rationem. Festinato deponentes saccos fratres Ioseph, designant promptitudinem ad reddendam de se rationem. Gen. 44. c.

Velox transitus temporis. Velociores dicuntur fuisse cursore dies antiquorum patrum: quia ante finiti sunt, quàm redemptoris lucem viderent. Iob 9. c. Et dies cuiuslibet hominis velociores sunt cursore: quia deprehendi non valent, quàm nulli sint, nisi quum repente transacti finiuntur, qui venientes longi videbantur. *Gre. 9. mor. 22. 23.*

Comminationes diuinæ. Accelerans arcus niuem, & coruscationes, & festinatio nebulæ. Eccl. 43. b. c. comminationem diuinæ iræ significare videntur.

Velox punitio Dei. Veloces hostes, insperatam Dei punitionem designare possunt: & dicūtur velociores aquilis. Thre. 4. d. Et festinant adesse tempora, quum dies mortis imparato aduenit. Deu. 32. c. Et festinat Deus tempus, mortis videlicet, aut iudicij. Eccl. 21. a. 36. c. Et dicitur festinare mors à tristitia, quia tristibus citius aduenit. Eccl. 38. b. Et anni malorum dicuntur ire cum festinatione. Psal. 77. Et festinat consummatio. Soph. 1. d. Increduli autem contemnunt dicentes, festinet. Is. 5. e. Ediuerso autem dicitur Deus non festinare, quum expectat ad pœnitentiam: vt nō festinauit sol occumbere spatio vnius diei. Ios. 10. c. Et celer perditio malorum: quia quando non putant, subitò venit eis interitus. 2. Pet. 2. a. Sap. 2. b. 3. d. 4. e. *Expectās Deus ad pœnitentiā.* *Hier. s. Soph. 1.* *Orig. s. Ios. ho. 11.*

Promptitudo resistendi diabolo & cauendi tentationes. Festinatio Dauid aduersus Philistæum. 1. Reg. 17. f. designat promptitudinem resistēdi diabolo. Et festinatio fugiendi Absalonem. 2. Reg. 15. c. designauit maturè cauendum esse à diabolo. Idem transeuntes festinanter Iordanem. 2. Reg. 17. f. Et Roboam festinus ascendēs currum. 3. Reg. 12. e.

Incauta fuga vitiorum. Festinatio nutricis Mephiboseth, vt fugeret, vnde accidit lapsus Mephiboseth: designat eos, qui incautè fugientes vnum vitium, in aliud incidunt. 2. Regum 4. b.

Solicitudo diaboli ad perdendas animas. Festinatio regis Hai aduersus filios Israel. Ios. 8. c. designat solicitudinem diaboli ad tentandas, & perdendas animas. Et festinans pes in dolo, est promptitudo diaboli, & membrorum eius ad perdendos bonos. Iob 31. a. Sic dicuntur pedes eorum veloces ad effundendum sanguinem. Prouer. 1. d. Is. 59. b. Et properantes bestiæ ad deuorandum. Ier. 12. c. Et aquila festinans ad comedendum. Hab. 1. c. Et cursores ad delendos Iudæos. Hester 3. d. Et festinātes impedire ædificationem templi. 1. Esdr. 4. d. Sic iubetur accelerari negotium aduersus Iudæos. 2. Mach. 9. b. Veloces etiam dicuntur doctores hæreticorum, quum diligenter curent peruertere animas. Et dicuntur veloces, quia sibi veloces videntur. Is. 30. d. Amos 2. d. Et dæmones dicuntur velociores lupis vespertinis: quia diligēter exquirunt, quos deuorare possint: quod etiam de Romanis aduersus Iudæos intelligitur. Hab. 1. b. Veloces etiam sunt pedes ad effundendum sanguinem, quum aliqui sunt faciles ad scandalizandum alios. Ps. 13. Rom. 3. c. Dicūtur etiam dæmones & hæretici velociores aquilis. Thren. 4. d. *Hier. s. Ier. 12.* *Hier. s. Isa. 30. & s. Amos 2. et s. Hab. 1.* *Rup. s. Habac. 1.* *Ori. s. Roma. 3.* *Gl. ord. s. thren. 4.*

Coguntur dæmones honorare sanctos. Festinare iussus Haman ad honorandum Mardochæum, quem ipse oderat. Ester 6. c. designat interdum cogi dæmones ad præstandum obsequium Sanctis. Sic festinauit Pharao ad Mosen, & Aaron. Exo. 10. d.

Dolor diaboli victi. Festinatio Haman lugentis in domo, quia superatus est à Mardochæo. Ester 6. d. designat dolorem quem habet diabolus, quum vincitur à iustis.

Sequens prōptè tētationes. Festinat ad laqueum, qui prompto animo sequitur tentationem. Prou. 7. d. Is. 59. b. Sic festinant recedere à facie regis, qui temerè recedunt à Deo. Ecc. 8. a. His est lis festinans, hoc est, præcipitata. Ec. 28. b. Et festinus pedibus est præceps consilio. Prou. 19. a. Et qui plus vult sapere, quàm oportet sapere: ideo incidens in hæresim, offendet. *Bed. s. Prou. 19.*

Defectus spei. Festinare dicitur aliquis credens, quum videtur ei tardus aduentus Christi, aut eius auxilium, vt iam in desperationem transeat. Is. 28. d. *Hier. s. Is. 28.*

Non properarunt in fuga exeuntes fideles de Hierusalem: quia cum victoria transierunt ad gentes. Is. 52. d. *Hier. s. Isa. 52.*

Iniusta acquisitio. Festinare ad hæreditatem in principio dicitur, qui rem acquirit iniustè: aut qui ambit dignitatem immeritus. Prou. 20. c. Idem est festinare ditari. Prou. 28. c. Et dicitur etiam substātia festinata. Prou. 13. b. Sic festinatur vnusquisque in domum suam, quum quærit, quæ sua sunt, non curans de diuinis & communibus. Agge. 1. c. Eccl. 11. b. *Bed. s. Prou. 20.* *Penuria verbi Dei.* *Rupert. s. Agg. 1.*

Hier.s.Ezec.12. Aug.epis.58. quæ est Paulini. — *Festinātes Iudæi ad crucifigendū Christum.*

Cum festinatione bibere aquam: est habere penuriam verbi Dei. Ezec. 12. e.

Accelerasse dicuntur Iudæi post multiplicatas infirmitates. Psa. 15. quum multiplicata incredulitate, & malitia, festinarunt ad crucifigendum Christum: quia veloces pedes eorum ad effundendum sanguinem. Ps. 13.

Phil.de sacri. Abel Hie.ad.Dam. q.3. Bed.s.ge.27. — *Fides prōpta gētilium. Inconstantia in bono.*

Citò inueniens Iacob quod offerret patri, designat celerem fidem gentilium: designat etiā doctrinam citius à Deo accipi, quam à præceptore. Gen. 27. c.

Citò recedentes filij Israel de via, quam ostendit Dominus, designat inconstantiam in bono. Exo. 32. b.

Aug.1.ser. Domini in monte.

Citò consentiendum aduersario in via. Mat. 5. d. quia incertum tempus vitæ præsentis ad pœnitentiam.

Hier.epi. beatitu.

Citò proferri stolam primam iubens pater. Luc. 15. e. designat promptitudinem Dei ad ignoscendum.

Accendere, Incendere, Succendere, Cremare, Concremare, Inflammare, Vrere, Adurere, Comburere, Exurere, Adustio.

Accendere, est ignem excitare: vrere verò, est igne rem aliquam consumere: quod & cremare dicitur. Propter cognatam autem significationem, quantum ad allegorias, in eādem classem redigimus.

Glo.ord.s. Exo.30 — *Gratia compunctionis.*

Incendit Aaron incensum manè. Exo. 30. b. quum Christus corda fidelium in iis sacramentis, quæ intelligere possunt, gratia compunctionis inflammat. Incendit vespere, quum etiam in non intellectis amore inflammantur, sperantes etiam aliquando veram cognitionem.

Isy.s.Leui.6. Philo de victimis.

Comburitur autem igni hostia pro peccato, cuius sanguis infertur in tabernaculum testimonij: quæ est vitulus pro congregatione, aut synagoga oblatus. Leui. 6. d. Quia Christus nō facit remissionem peccati per opera pœnitentiæ carnis: sed autoritate diuinitatis suæ. Comburitur etiam hostia pro peccato sacerdotis, aut populi, quia nemo est sacerdote, aut populo potior, qui ea vesci possit.

Isy.s.Leu.6. — *Integritas fidei.*

Cremare pugillum similæ, aut totam similam. Leui. 5. b. est integram fidem incarnationis, & passionis Christi habere. Vnde totum sacrificium sacerdotum cremari iubetur, vt integra fides designetur. Sic totum arietem incendi, & cremari tota nocte. Exo. 29. f. Leui. 6. a. 8. d. 9. c.

Greg. Prol.s.Reg. & 20.mor. 9. Gre. Nysse. de vita Mosis. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.19. — *Reseruare mysteria, & venerari nō intellecta.*

Comburere reliquias agni, Exo. 12. b. 29. g. Leui. 19. a. Est reseruare mysteria Spiritussancto: & venerari non intellecta, & minimè contemnere, quasique conculcare. Sic dicitur non sufficere Libanus ad succendendum. Is. 4. d. Quia semper reseruantur aliqua cognoscenda, & laudanda in Deo.

Amor proximi.

Comburimus etiam reliquias agni: quando si quis est, cui non possimus actuale obsequiū dilectionis per eleemosynam impendere: saltem illū offeramus Deo, igneo decoctum amore, & oratione commendatum.

Aug.q.in Nu.33 — *Sepelientes corpus Christi.*

Comburens vaccam rufam. Nu. 19. h. designat sepelientes corpus Christi, resurrectioni ipsum, veluti conflagrationi mandantes.

Glo.inter.s.Ex.29 — *Passio Christi.*

Cremari carnes vituli extra castra. Exo. 29. b. Leui. 4. c. 8. b. 9. 16. f. passionem Christi designabat, qui extra portam passus est. Hebr. 13. b. Idem cremari extra sanctuarium in loco separato. Ezec. 43. f. Idem etiam designat vacca rufa combusta cum omnibus, quæ in ipsa erant. Nu. 19. a. Christus enim potest dici accensus in resurrectione: quia natura ignis est sursum tēdere, & in eum conuertitur, quod crematur. Comburitur autem pellis & stercus: quia mortalitas, & ignominia Christi conuersa fuit in gloriam.

Aug.q.in Nu.33

Hier.s.Zac.13.& s.ps.25. — *Tribulationes.*

Comburuntur sicut argentum, qui purgantur tribulatione, & saluantur, Zach. 13. d. Et cōburit Deus renes, & cor quum igne Spiritussancti purgat delectationes, & cogitationes. Ps. 25. Incenditur autem pauper, dum superbit impius. Ps. 9. Quia sæpè boni, dum vident praua malorum opera & prosperitatem, consyderantes Dei iudicia, magis inflammantur ad bene operandum.

Aug.s.psa.9. — *Examinare.*

Arn.s.ps. 103. Amb.ser.71. Hie.epi. Nec opinanti. Aug.s.ps. 17. 59. — *Spiritussanctus. Gratia Spiritussancti. Christus.*

Vrens ignis, aut ventus, designare potest Spiritum sanctum in Apostolis, vel gratiam Spiritussancti, vel ipsum Christum. Ps. 25. 103. Exod. 10. g. 14. e. Et succendens Dauid Mesopotomiam Syriæ, &c. est Christus tollens vetustatem vitiorum ab homine. Ps. 59. in titulo. Succēduntur etiam carbones à Deo. Ps. 17. quum ij, qui erant frigidi, & obscuri, inflammantur in amorem Dei, & pœnitentiam.

Hil.s.Mat.cāo.4. Hie.s.Isa.62. Aug.1.ser. domini in monte. Isy.s.Leui.24. — *Lux verbi Dei. Prædicatio euāgelij. Apostoli. Christus.*

Accendebantur lucernæ candelabri ad vesperam: quia pro tempore huius vitæ, quæ est velut vespera, egemus lucerna verbi Dei. 2. Par. 13. c. Iudith 13. b. Ecclesiastici 32. c. 1. Mach. 4. f. 2. Mach. 1. c. Mat. 5. b. Luc 8. c. 15. b. Ita vult Christus suum ignem accendi. Luc. 12. f. designantur etiam prædicatio euangelij. Et ipsi Apostoli. Accendit autem lucernas Aaron. Leu. 24. a. quia Christus accendit fideles ad bene operandum: & ipse maximè curam habet eleemosynæ pauperum. Et ipse Saluator dicitur accensus, vt lampas: quia ipse est lux mundi. Is. 62. a.

Aug.s.Ps.77. Hier.s.Is.9.33. 50 & s.Ezec.20. Ori.s. Nu.ho.23. Haimo s.Apoc.8. — *Diuina punitio.*

Accendere furorem Domini dicitur, qui dat occasionem diuinæ punitioni. Iudi. 8. b. Ier. 7. d. Et zelus Dei dicitur accendi velut ignis. Ps. 17. 77. 78. 104. 105. Deut. 32. d. Vbi dicitur comburere fundamenta montium. Et in iudicio comburentur spinæ. Is. 33. b. Et combustio capillorum Ezechielis eandem punitionem designat. Ezec. 5. a. Sic minatur Dominus lignis combustionem, & domui Israel. Ezec. 20. g. 22. e. Et ponitur mons combustionis. Ier. 51. c. Et exustio terræ, & pellis, &c. Ecclesiasti 43. a. c. 4. Reg. 22. d. Is. 9. b. 10. e. 30. g. 42. g. Ier. 4. a. 9. c. 15 c. 11. c. 17. d.

11,c.17.d.21.d.37.b.51.c.Thr.2.a.4.b.5.b.Et accensus ignis,est signũ diuinæ vindictæ. Nu.11.a.2.Regum 12.b.Vnusquisque autem sibi accendit hunc ignem,quum digna committit pœna, Is.33.b.50.d.66.a.Et hic ignis non est accendendus sabbatho. Ezec. 35. a. De eodem agitur. Matt.3.c.Luc.3.d.Amos.1.d.5.b.Sic comburit terram sulphure,& Solis ardore.Deu.29. d. Et tertia pars terræ combusta,& fœnum,ad idem referuntur.Apo.8.b.Ioel.2.a.4.Reg.22.c. Abdi.f.Nah.2.d.Et succensa dies.Malac.4.a.Et cõbustus igni Achan, cum omnibus suis in pœnam anathematis.Ios.7.c.Vbi potest per combustionem quæuis pœna significari:quia ille lapidatus est.Et succensa olla est grauis punitio.Ier.1.c.Et ventus vrens.Amos 4. c. Et succendit peccans ignem in furore Dei.Ier.16.a.Et comburit ignis syluam,& montes, quum punit Deus inutiles,& superbos.Psal.82.Et accendens Iudas malos:est Deus puniens. 1. Mach.3.a. Ad hæc pertinet combustio ciuitatum tribus Beniamin.Iud.20.g. Et succensio castrorum & aliarum ciuitatum.1.Mach.4.c.10.g.12. a. Et succensio ciuitatis homicidarum vel nunc, vel in iudicio.Vbi tamen peculiariter innuitur destructio Hierusalem.Mat.22.a.Is.27.a.

Rup.s.s Apoc. Aug.q.in Ios.9. Hier.s.Ier.1. Ori.s.Matt.ho.20 Hil.s.Matt.cano.22.

Destructio Hierusalem.

Accensus furor Mathathiæ aduersus immolantes idolis. 1.Mac.2. c. 10. g. designat zelum bonorum contra peccantes.Ad hoc etiam inflammat eloquium Domini.Ps.72.104.Sed ignis comburens segetes,est immoderatus zelus,& correctio.Exo.22.b.

Zelus bonorum in malos. — Glo.inter.s.Ps.72. & s.Exo.22.

Comburi iubetur Thamar.Gen.38.f.Et filia sacerdotis in stupro deprehensa.Leui.21.c.vbi designatur synagoga deturpans Christum,& vilipendens:cuius rei gratia dissipata est.

Synagoga destruenda.

Non comburi rubum ardentem.Exo.3.a.designat peccata non tolli per legem:nec Iudæorum malitiam emolliri.

Bed.s.Exo.3.

Peccata non tolli per legem.

Designat etiam mortalitatem carnis non fuisse consumptam in Christo,vt posset pati,licet anima eius ab initio creationis fuerit beata.

Mortalitatem carnis non consumi in Chro.

Significat etiam Ecclesiam non deficientem in tribulationibus:vt etiam dicitur. Isa. 43. a. Sic trium puerorum pilus non est adustus.Dan.3.g.

Ecclesia non deficiens in tribulationibus. — Hier.s.Isa.43.

Item beatam Virginem parere,incorrupta manente eius virginitate.

Incorruptus partus Virginis.

Comburere igni scuta,est dissipare defensiones,& munimenta peccati. Ps. 45. Ezec. 39. b. Comburit etiam Deus scuta,quum peccantium mentes obstinata se malitia defendentes, ad pœnitentiæ & confessionis ardorem sancti Spiritus calore succendit.

Dissipare defensiones peccati. — Gre.33.mor.19.

Comburere currus igni,est destruere inordinatos appetitus igne Spiritussancti.Ios.11.b.Et exustio ignis ad comburenda peccata,est quæ fit per illum ignem, quem misit Dominus in terram.Is.4.b.64.a.Sic exuruntur arma gentilitatis. Ezec. 39. b. Et succensi sunt carbones à Deo,hoc est,peccatores conuersi consumptis in eis peccatis.Ps.17.Mich.1.b. Et exurit Deus renes,quum purgat delectationes.Psal.25.Et succensio hæc,est destructio peruersorum affectuum.Ios.8.b.Sic succenditur Edom.Abdi.g.Et cremantur adipes.Leui.9.c.10.c.

Destruere inordinatos appetitus. — Ori.s.Ios.ho.5. Hie.s.Isa.64.& s.Ezech.39. Aug.s.Ps.17.25. Ori.s.Mat.cap.13

Comburere zizania:est subuertere peruersa dogmata.Matt.13.d.Et comburere spinas, & vepres,est destruere errores.Isa.10.d.Et comburens Moses vitulum conflatilem, designauit destructionem idololatriæ.Exo.32.e.Deu.7.a.12.a.Sic combussit Asa turpe simulacrum matris suæ.3.Reg.15.b.4.Reg.10.f.23.d.2.Para.15.d.Et combussit Iosias ossa humana super altaria simulacrorum.4.Reg.23.e.2.Para.34.b.Isa.1.g.Ier.43.d.1.Mach.5.c.Sic iussit exuri Dauid deos Philisthinorum.1.Para.14.c.Et comburuntur igni mercedes Hierusalem, quum spes, quæ in erroribus habebatur,consumitur igne Spiritussancti.Mich.1.b.Et succensæ segetes,& vineæ Philisthinorum,designant conuictos errores hæreticorum.Iud.15.b. Quæ autem exuruntur,quasi in nihilum rediguntur.Sic de his intelligẽdum.Hoc insinuatur.Is.5.f.2. Pet.3.c.

Subuertere errores,& idololatriam. — Hie.s.Mich.1. Ori.s.Cãt.ho.4. Greg.15.Mor.14.

Comburit ignis augures,quum in infernum detruduntur.Is.47.d.Ezec.15.a.Dan. 7. d. Et comburere zizania,est mittere malos in infernum.Mat.13.d.Ignis autem, qui non succenditur,dicitur ignis inferni,eò quod semper ardeat.Iob 20.d.Succensa etiam olla, dicitur ignis inferni.Ier.1.c.Et succensa dicitur impietas in inferno.Is.9.d. Cõcrematæ autem fruges Philisthinorum sunt decepti ab hæreticis, cum eis in infernum detrusi. Iud. 15. b. Et comburere vestem flammis.Leui.13.g.est eos puniri igne inferni,qui habent virtutes vitiis permixtas. Et adustio pro adustione datur,quum ignis inferni datur scandalizanti.Exo.21.c. Et exusta pellis quasi clibanus.Thre.5.b.Designat deformitatem,quæ in inferno erit.Succendit autem flatus domini vallem Thophet.Isa.30.g.quia voluntate eius perseuerabit pœna inferni.Exustus hircus oblatus pro peccato,qui comedi debuerat.Leui.10.d designat missum peccatorem in infernum ob inutilem pœnitentiam.Vel dicitur exustus per prauam concupiscentiam. Succenditur etiam fortitudo Iudæorum,aut hæreticorum,& opus eorum,in inferno scilicet. Is.1.g.Iudith 16.c.

Pœna inferni. — Hie.s.Ier.1. Aug.s.Ps.80. Isy.s.Leu.13. Ori.s.Exo.ho.10. Hie.s.Isa.1.30. Ambr.epist.3.

Exurit ignis carnem,aut cutem:quum quis inflammatur inuidia,aut ira, aut concupiscentia.Leui.13.d. Ester 1.c.Et succensa igni dicuntur peccata ex cupiditate.Ps.79.quia amor, aut cupiditas inflammat.Et impietas dicitur succensa quasi ignis. Isa. 9. d. Et ciuitas sancta fit in exustionem ignis,cùm in animo,expulso pudicitiæ frigore,libidinis flamma grassatur.Is.1.b.64.d.Hos.7.a.Ier.2.c.Combustionis plaga,& cicatrix est inuidia.Leui.13.d.Et accensus ignis in Iacob,est ignis concupiscentiæ, aut inuidiæ.Ps.77.Et comburuntur plantæ ambulantis super ignem,quum quis ex præsenti obiecto,aliquo inflammatur affectu.Prou.6.d. Incendunt autem igni sanctuarium Dei,qui prauos affectus inducunt in ecclesiam.Ps.73.1.Cor.7.b.Melius est nubere quàm vri.

Inflammantes affectus. — Ori.s.Leu.ho.8. Aug.s.Ps.79. Hier.s.Is.64.& s.Psal.73.77. Isy.s.Leu.13. Lyr.s.Is.1.

Non vrit Sol per diem, neque Luna per noctem.Ps.120. quum neque prosperitas, neque

Firmitas in prosperis & aduersis. — Hier.s.Ps.120. Aug.s.Ps.120.

aduersitas iusto nocet:vel quum quis non patitur scandalum erroris circa diuinitatem Christi,neque circa humanitatem,aut circa ecclesiam.Vri autem æstu,& gelu dici possunt, qui in prosperis & aduersis parum firmi sunt.Gen.31.f.vbi tamen scribitur:Æstu vrgebar,& gelu.

Greg.18.Mor.11. & 33.Mor.40. Olla succensa.Ier.1.c.designare potest cor humanum secularium curarum ardoribus, desideriorúmque anxietatibus feruens:aut etiam tentatione diaboli instigatum.Iob 41.b. *Cor humanum.*

Greg.33.Mor.36. Accensæ tædæ.Iob 41.b.significare possunt vitam prædicatorum hypocritarum:quæ bene olet per suauia verba,sed obscurum habet lumen, ob peruersam doctrinam. Et succendunt hæretici pinum.Is.44.c.quum per scientiam naturalem superbientes veniunt ad contentionem verborum. *Vita hypocritarum.*

Gl.ord.s.2.Par.28 Succendunt thimiama in excelsis.2.Par.28.a.Ier.7.d.Et thura redolentia idolis.Ezec.6.d.Hos.2.c.4.c.qui fœtorem errorum & peccatorum abominabilem Deo in se habent: & qui donis intellectus & scientiæ abutuntur ad defensionem errorum. Sic de succendentibus ossa oliuarum.Baruch 6.d. *Abuti donis Dei.*

Succendens ignem comburentem segetes.Exo.22.a.est,qui suscitat hæresim: aut qui malum dat exemplum. Sic crematæ sunt segetes à vulpibus. Iud. 15. a. Et serui Absalon segetes Ioab combusserunt.2.Reg.14.g.Et Holophernes segetes Bethuliæ.Iudith 2.d.Et comburentes domos Hierusalem igne:sunt suscitantes hæreses, quibus peruertuntur, qui erant fideles in ecclesia.Is.1.b.Ier.2.d.17.d.39.b.Thre.2.a.4.b.Ezec.16.e.23.g.Leui.21.c. Idem de combustione templi.4.Reg.25.c.1.Mac.1.d.Sic succenderunt Amalecitæ Siceleg.1.Reg.30.a.Et succendens se Zambri,cum domo regia:designat hæresiarchas,qui & seipsos & discipulos perdunt.3.Reg.16.c.Sic dicuntur adulterantes succensus clibanus.Hos.7.a.quem accendit Ieroboam incitans populum ad idololatriam:sicut & corda hæreticorum succenduntur à diabolo,& ab hæresiarchis.Ita combusserunt Philistæi sponsam Samson & patrem eius.Iud. 15. b. designantes hæreticos contrarios aliis hæreticis.Sic succendit Abimelech præsidium Sichimorum.Iud.9.f.Et combustæ facies dicuntur hæreticorum.Isa.13.b. *Suscitare hæreses.* *Hie.s.Hos.7.*

Hie.s.Amos 2. Rup.s.Amos 2. Incendens Moab ossa Regis Idumeæ vsque ad cineres.Amos 2.a.designat Iudæos & hæreticos, qui sensus regios in litera latentes,genealogiis quibusdam, & traditionibus superfluis eneruant,atque comminuút,& in puluerem redigunt.Item eos,qui scandala suscitant, vt faciant alios peccare. *Iudæi & hæretici sensus mysticos eneruantes. Scandalizare.*

Hie.s.Ier.4. Adurens flatu serpens,significat hæreticum,& diabolum.Deu.8.c.Ioel.1.d.Et ventus vrẽs dicitur etiam diabolus,aut hæreticus.Ier.4.c.Et etiam suggestio diabolica.Exo.10.e.14.e. *Diabolus. Hæreticus. Suggestio diabolica.*

Comburens rex librum Ieremiæ.Ier.36.e.typus est infidelium, legem Dei perdere nitentium.Sic combusserunt iniqui libros legis domini.1.Mach.1.g.

Succensio vrbis Hierico.Ios.6.d.conflagrationem mundi futuram præfigurauit: quia Hierico mundi typum gerere solet. *Conflagratio mundi.*

Comburentes filios suos in holocaustum.Ier.19.b.

Exurens ignis cineres.Leui.6.b.

Accersire, Accire, Aduocare.

ACcersire, est ad se,vel ad alium quempiam vocare.Rarissimam habet allegoriam.

Accersiens Ioseph dispensatorem domus suæ.Gen. 44. b. typus est Dei vocantis Ananiam,vt iret ad Saulum illuminandum,& baptizandum. *Deus vocans Ananiam.*

Hier.s.Is.40. Accire scribas,& librarios.Ester 8.c.est prædicare fidem.Et aduocat Dominus infideles ad fidem per prædicatores.Acto.2.f.Sic aduocauit turbas.Marc.7.c. *Prædicare fidẽ.*

Aduocare Hierusalem.Is.40.a.est consolari animam, & ad spem cælestium erigere. Et aduocans Iesus paruulum.Mat.18.a.Videtur consolari humilem,& ad superna erigere. *Cõsolari animã.*

Glo.inte.s.Ps.49. Aduocat Deus cælum desursum, & terram deorsum:quia æqualiter iudicabit magnos, & prauos sine personarum acceptione.Ps.49.Vel aduocat cælũ desursum, hoc est, iudicaturos, & terram,hoc est,iudicandos.

Accersire fratrem defuncti.Deu.25.b.est vocare populum Iudæorum ad vnionem ecclesię per fidem Christi.

Accersiens Centurio Simonem Petrum, designat Gentiles libenter amplectentes fidem Christi:& vocantes ad se prædicatores,Act.10.a.Ad idem quodammodo pertinere potest,cũ Felix accersiuit Paulum.Act.24.g. *Gentiles amplectentes fidem.*

Accidere, Contingere, Euenire.

ACcidere dicitur aliquid,quum præter spem euenit:quod & contingere dicitur: rarum est in allegoriis.

Lyr.s.Gen.26. Accidere dicitur sterilitas,quum est defectus verbi Dei,& prædicatorum.Gen.26.a. *Defectus verbi Dei.*

Cyr.de ado.in Spiritu sancto. Accidere pestem,aut gladium filiis Israel,si non sacrificent,aut si sacrificent in Ægypto: est incidere in opera carnis,& mundana mentem obtenebrantia,si quis nõ curet se à seculo,operc,& affectu separare.Ex.5.a. Ad hoc possunt pertinere,quæ dicunt aliquid aduersi accidere. Gen.42.e.Tob.7.e.Ester 6.d.Prou.12.c.Exo.32.a.Leui.10.d.Ecclesiast.5.a.22.d.Ier.31.d.Thr.1.a.Et casu dicitur accidere plaga,quum ij,qui videbantur mortui peccatis, redeunt ad vitia. 1,Regum 6.b.Et accidit labor in itinere,quum quis fatigatur,aut tentatur in via Dei. Exo.18.b.Et tentationes.Act.20.d.Et contingit cæcitas ex parte Israel.Rom.11.c. *Incidere in carnis opera.* *Gre.s.1.Reg.6.*

Euenit Iob,quod timebat.Iob 3.d.quia Sancti semper timent,ne displiceant Deo:& quum

vident se in aduersis, putant se offendisse Deum.

Accidens dæmoniaco malum ab infantia. Marc. 9. a. signum est immolationis filiorũ, quæ fiebat per gentiles.

Accidere Racheli iuxta consuetudinem fœminarum. Gen. 31. e.

Contingens portio substantiæ filium prodigum. Luc. 15. c.

Accingere, Cingere, Præcingere, Succingere.

ACcingere, est aliquid ad se applicare cingendo. Cingere verò est aliquid in modum zonæ corpori circundare. Præcingere verò & succingere, est fluctuantes vestes ita corpori applicare, vt expeditus sit homo vel ad opus, vel ad iter. Quia verò, quod ad allegorias attinet, parum hæc inter se differunt simul hîc coniunximus.

Christus assumens naturam humanam.

Accinctus gladio Gad prælians ante ascensorem equi. Gen. 49. c. designat Christum, qui ante Antichristũ fuit accinctus: qui & retrorsus accingetur, hoc est, in secũdo aduẽtu. Dicitur etiam de verbo Dei. Psal. 44. Accingere gladio tuo super femur tuum: vbi assumptio humanitatis designatur, quæ etiam significatur, secundum quod præcinxit se linteo. Io. 13. a. Isa. 45. a. Et dicitur Dominus præcinctus: quia paratus ad opus nostræ redemptionis. Ps. 92. quando exultauit vt gigas ad currendam viam. Ps. 18. Quemadmodum autem is, qui super lumbos præcinctus est, astringit indumentum ad lumbos superfluam speciem firmans, & proprio corpori adueniens: sic primùm decorem, propter aduentum hîc in carne, deinde fortitudinẽ, inquit, induit: vbi resurrexit ex mortuis, non amplius ipsius humanitas ad passionem venit. Et propterea dicit præcinxit: vbi coniunxit carnem suam in vnam deitatem, in vnam vnitatem, in spiritum & diuinum, & corporeum, in vnum spiritualem effectum, & non habens dissolutionem, sicut ingressus est deinceps foribus conclusis. Dicitur etiam accinctus potentia. Ps. 64. & ad dandam fidelibus seruis gloriam præcinget se: & faciet illos discumbere.

Tertul. adue. Iude. Basi. s. Ps. 44. Hie. s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 92. Epiphan. 2. contra her. to. 2. Bed. s. Gen. 49. Hil. s. Ps. 64.

Mundatio cogitationum.

Præcinctus ad mamillas dicitur Christus. Apo. 1. c. 15. f. quia in nouo testamento etiam cogitationes mundari debent. Dicitur etiam præcinctus Christus, quia adiungit sibi Sanctos. 1. Petr. 1. c. designatur etiam autoritas regia in Christo.

Aug. s. Apo. ho. 1. Haim. s. Apo. 1. Rup. s. Apoc.

Fortes in verbo Dei.

Accincti gladio dicuntur, qui virtutem habent verbi Dei. Sic pugnabant accincti gladio verbi Dei Iudæi aduersus hostes, dum ædificabant muros Hierusalem. Nee. 4. c. Et accincti ad bellum coram Domino, dicuntur fortes in veritate. Ios. 4. c. Ad hos dicitur Eph. 6. c. Succincti lumbos vestros in veritate. Et hi sunt accinctus populus. Hab. 3. d. Dicuntur etiam accincti, quia fortes sunt aduersus dæmones, & ad cordis cogitationes frænandas. De his Exo. 29. a. Leui. 8. a. 16. a. 2. Reg. 22. c. 3. Reg. 20. b. 4. Reg. 3. c. Iob 33. b. Ps. 17. 1. Mac. 3. a. g. Is. 8. b. Act. 12. b. Et infirmi, qui accincti sunt robore. 1. Reg. 2. a. sunt Apostoli & prædicatores, qui ex infirmitate animi in insignem fortitudinem mutati sunt: quorum fortitudo ostenditur Act. 2. 5. quum gaudium existimabant tribulari, & pati pro Christo. Iacob. 1. a. Is. 45. a. Infirmi etiam, qui accincti sunt robore, intelligi possunt gentiles, & qui cognoscentes infirmitatem suam, dicunt, Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum. Et gallus succintus lumbos. Prou. 30. d. designat prædicatores sanctos, inter huius noctis tenebras verum manè nuntiantes, qui succincti lumbos sunt: quia à membris suis luxuriæ fluxa restringunt.

Apostoli & prædicatores. *Gentiles.*

Ori. s. Ios. ho. 5. Aug. 17. ciu. Dei 4. Gre. 2. mor. 7. & s. 1. Reg. 2. & 19. mor. 5. Gre. 2. Mor. 7. & s. 1. Reg. 2. & 30. mor. 5. Ori. s. 1. Reg. 2.

Angeli.

Accincti etiam robore dici possunt angeli in beatitudine confirmati: vt autem accinctus vndique circundatur, sic angeli accincti dicentur: quia parati sunt absque vllo impedimento ad nostrum ministerium. Et Apoc. 15. c. Accinguntur circa pectora zonis aureis, hoc est, charitate: quod intelligitur de prædicatoribus.

Greg. s. 1. Reg. 2. Rup. 9. s. Apoc.

Sacerdotes expediti verbo & opere.

Accinctus est Aaron sacerdos duplici baltheo. Ex. 29. a. Leu. 8. a. 16. a. quia sacerdotes debẽt esse expediti verbo, & opere. Et dicitur Deus circuncinxisse eũ zona iustitiæ. Eccl. 45. b. designatur autem, quòd omnia hæc, quæ dicuntur huius mundi, & ex elementis corruptibilibus sunt, femori, & parti inferiori alligari, & stringi debent, vt sibi dimissa non præpediant partẽ superiorem sacerdotis. Et cingit Deus bysso, quum ornat veritate. Ezec. 16. b.

Geor. Ven. Cãt. 2. to. 3. ca. 6. Ori. s. Ezec. ho. 6.

Paratus ad opus.

Præcinctus dicitur, qui paratus est ad opus, & iter, vt iuuenis præcinctus. Tob. 5. a. 3. Reg. 18. g. Luc. 12. e. 17. b. Et præcingit Deus virtute. Psa. 17. ne vestes cupiditatũ impediant pedes sensuum, & manus operum: vt sint etiam armati contra tentamenta diaboli. Succingere lumbos, est expeditum esse ab impedimentis laciniosæ vitæ & implicitæ. Ier. 1. d. Prou. 31. c.

Hie. s. Ps. 17. Ter. adue. Mar. 4.

Pœnitentia.

Accingere lumbos zona pellicea, aut sacco: apertum est symbolum pœnitentiæ. 3. Reg. 20. c. 4. Reg. 1. b. Isa. 15. b. 32. c. Ier. 4. c. 6. g. 49. a. Ezec. 7. e. 27. g. Ioel. 1. b. Iudit. 4. d. 2. Mach. 3. d. 10. e. Marc. 1. a.

Castitas.

Accincti renes, symbolum, castitatis esse solent: quales debent esse esuri agnum Christum. Exo. 12. b. qui expediti esse debent ad agendas gratias, & properandum ad Deum. Sic accincti zona linea. Leui. 16. a. Apo. 13. f. Et accincti lumbis. Iob. 38. a. 4. Reg. 4. e. Is. 32. c. Ier. 1. d. Et accinctus Dauid ephod lineo. 2. Reg. 6. c. Et Deus cingit bysso. Eze. 16. b. Accinguntur autem bysso renes, quoties pinguia libidinis incentiua tenuanda sunt: nihilque in eis crassi humoris relinquitur: & implemus præceptum Apostoli dicentis. Eph. 6. c. State ergo succincti lumbos vestros in veritate: quasi aliis verbis diceret, bysso. Et dominus ad Apostolos loquitur. Luc. 12. e. Sint lumbi vestri præcincti, & lucernæ ardentes in manibus vestris. Nisi enim astrinxerimus fluentia lumborum reumata, lucernas in manibus habere non possumus. Samuel quoque accinctus ephod lineo, ministros noui testamenti designat, qui debẽt esse puriores. 1. Reg.

Ori. s. Mat. ho. 31. Philo de sacr. Abel & Cain. Cassia. lib. 2. c. 12. Hier. s. Ezec. 16. 44. & ad Principiã Greg. s. 1. Reg. 2. et Ho. 13. Bed. s. Exo. 12.

2.c. Accingi etiam gladio super femur: est virginitatem seruare. Ps. 44. Et accincti renes auro obrizo, mundissimam castitatem designant. Dan. 10. a. Accinguntur autem in sudore. Ezec. 44. e. qui inuiti bonum continentiæ seruare videntur.

Greg. 10. Mor. 9. Præcingit Deus fune renes, quum permittit cadere in libidinem eos, qui superbiebant castitate. Iob 12. c. *Cadere in libidinem.*

Greg. 14. Mor. 18. Accincti cilicio in malum, dicuntur habentes mentem vitiorum setis obsitam. Thr. 2. d. In maledictione autem peccatoris dicitur. Psal. 108. Fiat ei sicut zona, qua semper præcingitur: quia vt zona tenet totum corpus, ita mali in inferno perpetuò tenebuntur à pœna, quam nõ poterunt euadere. Sic dicitur Deus cingere flagellis. Iob 19. a. quum tanta nos afflictio deprimit, vt ex nullius rei consolatione respirare animus possit. Et accincti flammis dicuntur peccatores, qui secum ferunt peccata, quibus puniantur. Is. 50. d. *Multitudo vitiorum.* *Grauis punitio vel perpetua.* *Hier. s. Is. 50.*

Fulge. ser. de cõfes. Accinguntur mali aduersum bonos: & etiam hæretici. Is. 8. b. quum adornant rationes aut alia machinamenta aduersus veritatem Ecclesiæ. Idem designat accinctus gigas ense nouo contra Dauid. 2. Reg. 21. c. Sic dicitur succinctus latro. Ecclesiast. 36. d. *Machinationes malorum & hæreticorum.*

Greg. 30. Mor. 5. Succingentes inimici Iob quasi capitio tunicæ. Iob 30. c. designant persequutores ecclesiæ prohibentes prædicatores, qui sunt velut collum ipsius ecclesiæ, ne vocẽ prædicationis emittant: vt fecerunt principes sacerdotum Apostolis. Acto. 5. c. Et cingentes viri Saul Dauid in modum coronæ. 1. Reg. 23. d. designabant Scribas, & Pharisæos, quum congregabantur aduersus Christum. *Principes Iudæorum & persecutores ecclesiæ.*

Hil. Hier. Aug. s. Ps. 64. Accinguntur colles exultatione. Ps. 64. quum martyres gloria, & honore coronantur: & quum homines sublimioris virtutis ad cælestem gloriam eleuantur. *Coronari gloria.*

Cingere dicebatur seipsum Petrus, cùm esset iunior. Ioã. 21. e. Vbi designatur libertas operandi quicquid vellet. Ibidem dicitur succinxisse se tunica, cùm esset nudus.

Cincta vinea maceriæ. Nu. 22. e.

Discinctus contrarius est accincto. Quare quot modis dicitur accinctus, vel precinctus, tot ediuerso modis sumi poterit discinctus. vt 3. Regum 29. b. Discinctus dicitur, qui est iam resolutus à bello, aut qui ineptus est ad bellum.

Ricar. de S. Victo. de 12. Patriar. 32. Accingitur Gad ad præliandum, quum per temperantiam & disciplinam, sensuum dissolutio restringitur. Gen. 49. c.

Accipere, Capere, Recipere, Suscipere, Sumere, Assumere, Tollere.

Accipiendi verba, quæ parum inter se significatione differunt, hic coniunximus: quæ in allegorias admittuntur secundum accipientem, & id, quod accipitur. Accipere autem interdum est adipisci. Gen. 27. e. Accepit benedictionem tuam. Accipit etiam, cui aliquid aduenit. Iob 34. b. Quid de manu tua accipiet? Item accipere, assequi. Ma. 10. a. Gratis accepistis, gratis date. Affici. Iob 4. a. Forsitan molestè accipies. Audire. 3. Reg. 1. b. Veni accipe consilium meum. Auferre. Nu. 16. c. Nec asellum acceperim. Consequi. Nu. 21. g. Cadauer integrũ accipiet. Destinare. Gen. 21. c. Accepit illi mater sua vxorem. Ducere. Gen. 6. a. Acceperunt sibi vxores. Eripere. Ps. 17. Misit de summo, & accepit me. Exquirere. Nu. 17. a. Accipe ab eis virgas. Intelligere. Deu. 33. a. Accipient de doctrina. Pati. 2. Par. 22. b. Multas plagas acceperat. Præferre. Deu. 16. d. Non accipies personam. Recipere. Nu. 18. b. Quum acceperis decimas à filiis Israel. Sentire. Iud. 16. b. Cùm odorem ignis acceperit. Sortiri. Gen. 14. d. Accipient partes suas. Sumere. Gen. 21. d. Septem agnos accipies. Vsurpare. Iud. 9. b. Super nos regnum accipe. Capere autem aliquando est accipere. Nu. 31. b. Tulerunt prædam, & vniuersa quæ ceperant. Audire, & sentire. Iud. 14. c. Sensu auriũ caperet. Comprehendere. Ios. 11. c. Reges quoque earũ cæpit. Continere. Gen. 13. a. Nec poterat eos capere terra. Contingere. Luc. 13. g. Nõ capit prophetam, &c. Conuiuari. 2. Reg. 3. g. Cibum capere cum Dauid. Decipere. Prou. 6. a. Ne capiaris nutibus illius. Ducere. Eze. 23. d. Filios tuos & filias tuas capient. Fructificare. Ioã. 8. e. Sermo meus non capit in vobis. Intelligere. Matt. 19. b. qui potest capere, capiat. Irretire. Exo. 22. b. Aucupio ceperit feram. Occupare. Deut. 2. c. Donec capias ciuitatem. Possidere. Psalm. 36. Hæreditate capias terram. Rapere. Iob 39. a. Nunquid capies leænæ prædam? Sumere pœnas. Prouer. 10. a. In insidiis suis capientur iniqui. Assumere etiam est accipere. Gen. 38. c. Thamar assumpsit theristrum. Adducere. Exo. 12. a. Assumet vicinum suum. Destinare. Acto. 13. a. In opus ad quod asumpsit eos. Iurare. Ex. 20. a. Non asumas nomen domini Dei tui in vanum. Lamentari. Ier. 9. c. Super montem asumam fletum. Seligere. Matt. 24. d. Vnus asumetur, & vnus relinquetur. Vendicare. Exod. 6. b. Asumam vos in populum. Sumere itidem est accipere. Gen. 27. a. Sume arma tua. Acceptare. Psal. 81. Facies peccatorum sumitis. Arrogare. Hebræ. 5. a. Nec quisque sibi sumit honorem. Auferre. Ios. 4. d. Quod de Iordanis alueo sumpserant. Comedere. Marc. 14. c. Sumite, hoc est corpus meum: Conducere. Nee. 5. a. Mutuo sumamus pecunias. Ducere. Hos. 1. a. Sume tibi vxorem fornicariam. Eligere. Gen. 15. b. Sume mihi vaccam triennem. Incurrere. Pro. 22. d. Sumas scandalum animæ tuæ. Inuadere. 2. Reg. 12. a Parcens ille sumere de ouibus, & de bobus suis. Inuehere. Ps. 48. Quum interierit, non sumet omnia. Punire. Tob. 3. a. Non vindictam sumas de peccatis meis. Quærere. Iudith 15. a. Fugæ præsidium sumunt. Repetere. Ioan. 10. c. Pono animam meam, & iterum sumo eam. Vti. Isa. 14. b. Sumes parabolam istam contra regem. Suscipere autem interdum est acceptare. 1. Regum 25. e. Suscipe benedictionem hanc. Admittere. Iosu. 22. f. Libentissi-

me susce-

me ſuſceperunt. Adiuuare. Pſ.68. Salus tua Deus ſuſcepit me. Approbare. Exo.22.b. Suſcipietque Dominus iuramentum. Aſſumere. Iud. 17. a, De manu mea ſuſcipiat filius meus. Conſequi. Gen.16.a. Si forte ſaltem ex illa ſuſcipiam filios. Defendere. Pſ.138. Suſcepiſti me de vtero matris meæ. Exaudire. Gen.19.c. Ecce iam in hoc ſuſcepi preces tuas. Glorificare. Deut. 33. b. Et opera manuum illius ſuſcipere. Pati. Eccleſiaſtici 3.b. Fili, ſuſcipe ſenectam patris tui. Perſequi. Pſ.16. Suſceperunt me ſicut leo paratus ad prædam, Saluare. Pſ.29. Exaltabo te domine, quoniam ſuſcepiſti me. Sumere. Gen.33.c. Suſcipe benedictionem, quam attuli tibi. Suſtentare. Pſ.17. Et dextera tua ſuſcepit me. Tollere verò eſt abſcindere. Num.24.a. Tolletur propter Agag rex eius. Aſſumere. Gen.14.d. Vt tollerem eam mihi vxorem. Auferre. 2. Reg.2. e. Tolle tibi ſpolia eius. Eruere. Mat.24.b. Non deſcendat tollere aliquid de domo. Eximere. Exo.29. d. Tolles adipem de ariete. Extollere. Luc.12.d. Nolite in ſublime tolli. Portare. Ioſ.3.b. Tollite arcam fœderis, & præcedite. Proferre. Ex.12.a. Iuxta quem ritum tolletis hœdum. Recipere. Luc.14.d. Tollis quod non poſuiſti.

Liberans Deus de tribulatione & tentatione. Aſſumẽs eccleſiam. Saluãs Iudæos & gentiles.

Accipere dicitur Deus, quum liberat à tribulationibus: & ſuſcipere, quum quaſi lapſantem hominem in tentatione ſuſtinet, ne cadat: vt qui ſuſtineret puerum nutantem. Aſſumit etiã, quum ſibi coniunxit eccleſiam in ſponſam: & ſaluando Iudæos, & Gentiles. Pſa.17.48.77.88. 117. Ioan.14.a. Rom.14. Et aſſumit Deus de aquis multis, cùm eripit à tentationibus. Et aſſumpſit Deus vnum de ciuitate, & duos de cognatione, cui elegit reliquias Iſrael. Ier.3.c. Et aſſumit pauperem, eum liberando & defendendo. Eccl.29.b. Et ſuſcipit manſuetos: & quos ſuſcipit, ſuper inimicos exaltat. Pſ.3.10.47.118.145.146. Et ſuſceptor Chriſti dicitur Pater, cui ſpiritum commendauit. Et dicitur ſuſceptor eius de vtero matris: quia ſemper fuit cum Deo: & quia in vtero matris aſſumpta eſt humanitas. Pſ.45.61. Suſcipit autem aliquem in patientia ſua, quum permittit eum affligi à reprobis: nec tamen eum deſerit. Ier. 15. c. Et ſuſcepit faciẽ alicuius, cùm eius acceptat orationes, & pœnitentiam. Malac.1.c. Sic ſuſcepit faciem Iob, hoc eſt, Chriſti, ab omnibus aduerſis eum liberando. Iob 42. c. Et orans Ionas, vt tolleret Deus animam ſuam. Ionæ 4. b. deſignat Chriſtum dicentem: In manus tuas commendo ſpiritum meum. Et ſuſcipiens nubes Chriſtum, eſt pater ipſum refrigerans. Act.1. b. Et aſſumpſit ſpiritus Ezechielem. Eze.3.c. Aſſumpſit etiam homo nobilis ſibi regnum: quum Chriſtus accepit cælum, vel gentes. Luc.19.b. 2. Petr.1.d. Et aſſumpſit Ieſus Petrum, & Iacobum, & Ioannem. Mat.17.a. quum per amorem ſibi eos coniunxit. Et quum colligit electos ex omnibus gentibus. Sic aſſumpſit duodecim diſcipulos. Matt. 20. c. Luc 18.d. Et aſſumitur vnus relicto alio, quum vnus ad Deum trahitur, & alius in reprobatione relinquitur. Et aſſumitur vna molens, relicta alia, quum aſſumitur eccleſia, relicta ſynagoga. Mat.24.d. Et aſſumens Zacharias duas virgas, quarum alteram decorem, alterã funiculum vocauit. Zac.11.d. deſignat Chriſtum paſtorem, qui decora & pulchra vocatione vocauit gentes, & pauit Iſraelem, qui dicitur funiculus hæreditatis eius. Et accipiẽs Iſaac vxorem filiam fratris Abrahæ patris ſui. Gen. 25.c. eſt Chriſtus adiungens ſibi eccleſiam ex gentibus. Idem eſt quum accepit Moſes Sephoram vxorem. Exo.2.d. Et Samſon accipiens vxorem Philiſtæam. Iudit. 14. a. Et tollit Dauid Bethſabe occultè. 2. Reg.11.a. Deſignat Chriſtum, aſſumpta carne, adiungentem ſibi eccleſiã, vt falleret principem mundi. Et ſumens Hoſeas vxorem fornicariam. Hoſ.1.a. deſignat Deum aſſumentem ſynagogam in populum peculiarem. Aſſumit etiam in populum per baptiſmũ. Exo.6.a.19.a.

Baſ. ſ. Pſ.29.45.61. Hie. ſ. Ier.3. Ori. ſ. Mat. Ho.3.30. Hil. ſ. Mat. Can. 17. & ſ. Pſ. 62.68. Amb. ſer.5.61. & ſ. Luc.1. Hie. ſ. Malac. 1. et ſ. Iob 42. & ſ. Ionam 4. Aug. ſ. Pſ. 45. 138. Ber. ſ. Pſ. Qui habit. ſer.2. Hie. ſ. Zac.11. Amb. apo. Dauid 3. Hie. ſ. Oſe.1. Aug. ſer.86.

Baptiſmus.

Incarnatio Chriſti.

Accipiens Dominus Dauid. Pſal. 48. deſignat incarnationem filij Dei ex ſtirpe & ſemine Dauid. Et ipſum filium dicitur pater ſuſcepiſſe. Iſ.42.a. Et dicitur ſuſcepiſſe dextera Dei, hoc eſt, verbum humanitatem. Pſ.62.68.138. Et ſuſcepit Iſraelem dextera iuſti Dei, quum Chriſtus aſſumpſit naturam humanam ex Iſrael. Iſa. 41. c. Et dicitur ſuſceptor noſter, propter aſſumptam humanitatem. Pſ.45.61. Hoſ.a. Cepit, & ſanabit nos. Et dicitur Deus tuliſſe hominem. Gen.2.c. cùm verbum Dei aſumpſit carnem, & factum eſt caput Eccleſiæ. Et dicitur aſumpſiſſe Zorobabelem. Agge.2.d. quia aſumpſit carnem de ſtirpe Zorobabel. Et dominus dicitur eſſe aſſumptio noſtra propter aſſumptam noſtram naturam. Pſal. 88. Et accepit Chriſtus linteum, quum formam ſerui accepit. Ionæ 13.a. Phil.2. b. Et homo quem aſſumpſit Deus. Pſ.64. eſt humanitas aſſumpta à verbo Dei: vel eccleſia, quę eſt vnum corpus Chriſti. Suſcipiens autem ſacerdos à filiis Iſrael, quæ immolanda erant. Leui.16. b. deſignat Chriſtum ſecundum carnem aſſumptum ex filiis Iſrael, vt offerretur pro peccatis noſtris. Rom.9.a.

Eccleſia.

Impletio prophetiarum.

Baſi. ſ. Pſ.48. Aug. ſ. Pſ.45.138. Ber. ſ. Pſ. Qui habitat. ſer. 2. Rup. ſ. Hoſ.6. Hier. ſ. Agge.2. Aug. ſ. Ioann.13. & ſ. Pſ.64. Arn. ſ. Pſ.64. Iſy. ſ. Leu. 16.

Accipiens agnus librum de dextera ſedentis in throno. Apoc. 5. b. eſt Chriſtus opere complens myſteria de ſe prophetata. Sumens autem Moſes de ſenioribus. Exo. 18. b. deſignat adiunctos legi prophetas in prenuntiandis myſteriis per Chriſtum implendis. Et ſumens Iſaias librum grandem. Iſ.8.a. eſt oſtendens vim prophetiarum de Chriſto.

Aug. ſ. Apo. ho. 4. Ori. ſ. Ex. ho. 11.

Spirituſſanctus procedẽs à filio, & filius à patre.

Accipere dicitur ſpirituſſanctus de Chriſto, vel de eo, quod eſt Chriſtus. Ioann.16. c. quia eãdem naturam habet, ſed ab ipſo, & à patre. Et filius accipit à patre, quia naturam patris per generationem accipit à patre. Apoc.2.g. 2. Pet.1.d. Et ſumens Moſes aquam fluminis, inſinuat filium Dei ex patre, ceu flumine ortum. Exo.4.b.

Glo. ord. ſ. Io.6. Cyril. de incar. vnigeniti.27.

Dans Chriſtus doctrinam.

Accipiens Ieſus panes, vt diſtribuerentur, eſt dans doctrinam audientibus diſtribuendam. Matth.15.d. 26.c. Marc.8.a.14.c. Luc.24.e. Ioan. 6. b. 21.d. Idem deſignauit tollens Abraham

Glo.int.s.Mat.15.

panem,& vtrem.Gen.21.b.Et tollens Moses panem de canistro. Leuit.8. e. Idem designatur Iud.6. d. Tollere autem vnum pugillum plenum similæ: est habere scientiam iuxta mensuram fidei.Leuit.2.a.6.b.designauit etiam Christus per acceptionem panum,se prius impleste quod docuit.

Ori.s.Rom.3. Basi. Arn. Aug. s. Ps..115. — *Offerens Christus passionem suam. Imitari Christi passionem.*

Accipiens Iesus calicem,est offerens passionem suam pro nobis. Luc. 22.b.Accipiunt autẽ alij calicem ab eo,quum participes fiunt passionis eius.Item martyres, & patientes labores pro Christo,& omnes,qui eius passionem imitantur:qui omnes dicere possunt, Calicem salutaris accipiam.Ps.115.Sumens etiam Moses sanguinem agni,vel vituli,vel etiam arietis, aut capræ:sumptionem sanguinis Christi,aut eius oblationem significat.Ex.12.a.24.a.29.b.Leu. 4.f.8.d.14.c.Et sumere duos turtures,vel duos pullos columbarum : est offerre Christum & seipsum in holocaustum,Christum quidem passionis eius memoriam agendo:seipsum autẽ, pro peccato macerando. Leuit. 12. d. 15.b. Tollere quoque vitulum de armento:est offerre Christi passionem.Sic tollere agnum,& hœdum,& arietem.Gen.8.d.18.a.Ex.12.a.29.a. Leu. 9.a.14.b.Deut.21.a.Tollens verò Samuel lapidem,qui dictus est adiutorij:est prædicator offerens,vel præponens Christum,& eius passionem.1.Reg.7.c.

Oblatio sanguinis & passionis Christi.

Amb.1.de Abraham 5.& de Abraham 8. Gre.s.1.Reg.7. Amb.apo.Dau.15. Hil.s.Ps.138. Hie.s.Ps.21. — *Christus redimẽs genus humanũ. Resurrectio Christi. Acceptatio diuina.*

Tollens diues ouem pauperis.2.Reg.12.designat Christum redimentem genus humanũ.

Sumens Christus pennas diluculo.Ps.138.est resurgens à mortuis:vel ascendens in cælum. Et assumptio matutina designat resurrectionem,& ascensionem Christi.Ps.21.in titulo.

Suscipiens Moses de manibus Aaron,& filiorum eius holocaustum.Ex. 29.d.Leui.8.f.designat acceptationem diuinam eorum,qui se in totum offerunt Deo : Et suscipiens sacerdos agnum à leproso,aut etiam duos hircos à populo:est Christus acceptans pœnitentiam. Leui. 14.c.16.b.

Hil.s.Ps.67. Hie.s.Is.66.& s. Ezec.37.16. — *Assumẽs Christus gentes, dans eis dona.*

Accepisse dicitur Christus dona in hominibus. Psal. 67. quum accepit gentes in hæreditatem:vel accepit dona secundum humanitatem hominibus distribuenda, vnde & de plenitudine eius omnes accipimus.Ioan.1.d.1.Cor.12.c.Gal. 1. c. Et assumpsit ex eis in sacerdotes & Leuitas,quum ex eis instituit ministros in ecclesia.Isa.66.g.Et dicitur tulisse eos de gentibus. Ezec.36.e.Et assumens Ezechiel duo ligna in manu sua:est Christus assumens duos populos, è quibus fecit vnum:Eze.37.e.Accipiens autem Iacob benedictionem Esau.Gen.27.f.est populus christianus suffectus populo Iudæorum.Et accipiens alter episcopatum Iudæ. Ps. 108. Est vel Matthias pro Iuda assumptus in apostolatum : vel populus gentilis assumens fidem, quam populus Iudæorum amisit.Et assumere vicinum ad esum agni.Exo.12. a. est admittere gentilem populum ad fidem vnius mediatoris Christi:Recepit Hierusalem sorores suas Sodomam,& Samariam.Ezec.16.g.

Hier. Aug.s.Ps. 74. — *Veniens Christus ad iudicium.*

Accipere diciturChristus tempus.Ps.74.quum veniet ad iudicium aduersus impios.Et dicitur ipse accipere,quia pater omne iudicium dedit filio:& hoc secundum humanitatem.

Greg.s.1. Reg. 11. & 33.Mor.10. Ori.s.Ios.Ho. 15. Hie.s.Is.9. Gre.30.Mor.10. — *Vincẽs Christus diabolum. Discipuli conuertentes infideles.*

Capiens serpentem in oculis quasi hamo.Iob.40.e.fuit Christus diabolo carnem exhibẽs, & diuinitatem cælans: & dum cepit ille quod appetiit,& tentus est,& peremptus, quod non vidit.Sic captus est Holophernes laqueo oculorum suorum.Iudith 9.c.10.d. Et capiẽs Iosue omnes & omnem terram:est Christus vincens in nobis omnia vitia.Ios.11. d. Sic cepit Dauid arcem Sion.2.Reg.5.b.Et Rabbath filiorum Amon.2.Reg.12.g.Et Iudas cepit Basan. Iud.1. d.Et Simon ciuitatem Bethsuram.1.Mac.11.g.Et capientes prædam, sunt apostoli conuertẽtes infideles.Is.9.a.Sic capere captiuitatem.Ps.67.Et capere leænæ prædam.Iob 38. d est cõuertere multos ex gentibus,aut ex Iudęis,qui à diabolo tenebantur.Accepit autem Iesus prędam à forti,quum vicit diabolum.Is.49.g.Et capta est synagoga nocte, hoc est, in tenebris

Hie.s.Is.27.

erroris sui.Is.27.a.iuxta septuaginta.Et tollit flagellum inundans malos. Isa. 28. e. quum nequeunt effugere Dei punitionem Ezec.33.b.39.f.

Gre.9.Mor.41.42 — *Humiliãs Deus superbientem.*

Capit Deus quasi leænam.Iob 10.c.quũ homo acceptis virtutibus erigitur. Sed mira dispensatione diuinæ pietatis,ante eius oculos res quælibet,vt corruat, ordinatur: dumque per culpam aliquid appetit, quasi leænæ prædam in fouea concupiscit, ac sua sponte inhians in eam cadit.Sed suis surgere viribus non valet:quem nihil se esse ex seipso considerantem, superna miseratio captum quasi à fouea auehit:qui hunc,infirmitate cognita, ad veniam reducit.Et cùm liber homo per cibum sibi mortem intulit, reductus ad veniam sub cauea disciplinæ melius clausus viuit.Sic dicit Hos. 5. c.Ego ego capiam,& vadam,& tollam.

Rup.s.Hos.5.

Amb.de par.4.et epist.4.& exho. ad virg. — *Exercitatio & profectus in virtutibus.*

Tulit Deus hominem,vt poneret in Paradiso.Gen.2.c.quum inspirauit homini processus, & incrementa virtutum.Tollens autem Iacob substantiam Laban.Genes.31.a.designat exercẽtes virtutes,quas alij negligunt.Et sumentes filij Iacob de optimis terræ fructibus.Gen.43. e.designare possunt eos,qui perfectæ religionis instituta cum supernæ contemplationis studio laudabiliter viuendo,exequi conantur.Idem designare possunt exploratores sumẽtes de fructibus terræ Chanaan.Deut.1.d.Et sumere multicolores vestes, est exercere virtutes.Eze. 16.b.Accipere autem Iesum in vlnas,aut aliter,est exercere opera illi accepta.Mat.2.c.Luc.2. c.Ioan.5.g.6.b.13.c.18.f.19.b.g.

Ori.s.Eze. Ho.7. Ambr.s.Luc.2.

Hier. s. Amos 5. — *Sacrificia carnalia non accepta Deo.*

Non accipit Deus vitulos à domo nostra.Ps.49. quia bonorum nostrorum non eget : nec placatur sanguine hircorum,aut vitulorum:sed sacrificio laudis.Nec capit odorem cœtuum, hoc est,Iudæorum, aut hæreticorum,qui praué Deo sacrificant, quum peruersé de eo sentiunt.Amos 5.f.

Capiunt

Vincere aut cõuertere infideles. Capiunt eos, qui se ceperant. Isa. 14.a. quum fideles reuincunt eos, qui se sophismatibus antè deceperant. Et capiunt exactores suos, qui eos, qui omnia lucri causa faciunt, redigunt in seruitutem. Et capiunt leonem non sine vulneribus. Ezech.19.a.qui post lapsum in aduersarium fortiores insurgunt. Idem capere vindictam de hostibus. Ester.8.d.Psal.34.Et capere prædam. Num.3.c. Isa.8.c. Et capere sapientes. Iere.8.d. Capit autem Deus, & non est qui possit eruere. Hose.5.d.quum eum, quem ad se conuerterit, nemo potest peruertere, nisi ipse proprio arbitrio consentiat. *Hier.s.Is.14. Hie.s.Hos.5.*

Baptizari. Tollere Mosen de aqua. Exo.2.b. est suscipere fidelem de baptismo. Vel designatur ecclesia ex gentibus, excipiens Christum ad fontem baptismi. *Glo.inter.s.Ex.2.*

Discutere initia operum & exigeri bona opera. Accipere primitias rerum pretiosarum ab vltroneè offerentibus.Exod.25.a.4.Reg.12.a.est, quum sacerdotes discutiunt initia operationum nostrarum, vt tanquam Deo accepta ipsi offerantur.Et accipiens pontifex partes de manu sacerdotum.Ecclesiast.50.b est exigens bona opera à ministris ecclesiæ.Et accipit pecuniam à filiis Israel.Exo.30.b.35.cùm exigit bona opera à fidelibus.

Accipere verbũ Dei. Accipiens Iudas gladium sanctum ab Ieremia.2.Mac.15.c.designat acceptionem verbi Dei ad expugnãdas aduersarias potestates.Idem est cùm monet Isaac Esau,vt accipiat arma.Gen.27.a.De his 3.Reg.22.e.Ezec.5.a.Iud.7.a.14.b.Sic monet Apostolus, vt accipiamus armaturam Dei,& scutum fidei:quod etiam explicans dicit accipere doctrinam.Eph.6.c. Phil.3.c.1.Thessalon.2.c.Accipientes etiam Ægyptij semina ab Ioseph ad serendos agros.Gen.47.e.designant accipientes verbum Dei ad fructificãdum in bonis operibus:qui prius operibus carnis seruiebant in Ægypto.Idem promittit Deus.Ezec.36.c.Suscipere etiam pecuniam:est accipere verbum Dei.Exo.22.b.Et accipere lampades& oleum:est accipere doctrinam sufficiẽtem ad salutem.Mat.25.a.Ad hæc pertinent,assumere volumen fœderis aut legis: vel librum, vel testamentum Dei,aut sermones Dei.Exo.24.b.Deu.31.f.1.Esd.9.f.Ps.49.Ier.36.a.Ezec.3.c.Susceptio autem matutina:est accipere rudiora præcepta.Ps.21.in titulo. *Gl.inte.s.Gen.47 Ori.s.Mat.Ho.32 Amb.ser.3.*

Accipere dona spiritussancti. Accipere spiritum sanctum,est gratiam eius & dona accipere.Io.7.f.14.b.20.f.Acto.1.a.2.f.19.a.Gal.3.a.Sic accipiunt electi spiritum adoptionis.Rom.8.c.Et accipiunt benedictionẽ, hoc est,vim fructificandi,sicut terra.Heb.6.d. Et accipiunt de præda accipientes dona spiritussancti.1.Reg.30.g.4.Reg.5.d.Idem est de accipientibus talenta. Mat.25.b.Accipere autem mutuum:est accipere doctrinam ab alio docente.Deut.15.a.4.Reg.6.a.Prouerb.22.a.Suscipiunt autem boni misericordiam Dei in medio templi eius.Ps.47.quia ipsi sunt in medio ecclesiæ,cùm mali sint in extremis. *Ori.s.Mat.Ho.33 Aug.s.Ps.47.*

Sepeliens corpus Christi. Accipiẽs homo granum sinapis.Mat.13.d.est Ioseph ab Arimathæa accipiens corpus Christi ad sepeliendum. *Amb.ser.2.*

Sumentes Aaron,& Hur lapidem,vt supponerent Mosi.Exod.17.c. designant prædicantes Christum esse finem, & fundamentum legis.

Imitari patriarchas. Sumere duos lapides onychinos, est fidem, & vitam patriarcharum imitari. Exod.28.b. *Gl.ord.s.Exo.18.*

Canticum cordis cum carnis maceratione. Sumere Psalmum & dare tympanum, est accipere spirituale canticum cordis, & reddere temporalem macerationem corporis. Psalm.80.vel est accipere operationem bonam à gratia Dei. Sic sumens Maria soror Mosis tympanum. Exod.25.c. est laudans Deum cum carnis maceratione. Et sumens Tyrus citharam. Isa.23.d. est laudans Deum cum vera pœnitentia.Sumere etiam Psalmum, est accipere spiritualia & doctrinam aptam ad laudandum Deum. *Gre.33.mor.22. Aug.s.Ps.80.*

Intentio bona. Accipiunt oleum in vasis suis,qui bonam habent intentionem in corde, qua exercent bona opera,quærentes gloriam in conscientia,non in oculis hominum: & gaudentes de bonis operibus in gloriam Dei factis.Mat.25.a. *Hil.s.Mat.Cant.27. Gre.ho.12.*

Accipere fœlicitatem. Accipere singulos denarios, est acquirere fœlicitatem æternam: quod etiam est accipere mercedem: & accipere brauium. Matth.20.b.1.Cor.3.b. Colloss.3.d. Iacobi 1.Sic accipit diadema is,quem rex vult honorare.Ester 6.c.Idem accipere regnum decoris.Sap.5.c.Et accipere coronam.Apoc.2.a.3.c.Et accipere aquam vitæ gratis.Apoc.22.d.Et hæreditate capere terram.Psalm.36.Hebræ.1.d.& accipere stolam gloriæ: quod etiam est consummatæ virtutis esse. Ecclesi.50.b. & accipere hæreditatem. Ieremiæ 12.d.quod etiam est assumere statum clericorum,seu dignitatem ecclesiasticam. Ad superiora etiam pertinent accipere repromissionem:& accipere calculum,& nomen nouum.Hebræ.9.c.11.c. Apoc.2.c. Et assument Sancti pennas vt aquilæ. Isa.40.g. quia renouabuntur in felicitate. Et accipientes fratres Ioseph partes ab ipso. Genes.43.g. designant Sanctos accipientes singulos gradus fœlicitatis à Christo secundum merita.Tollere autem summam filiorum Israel.Exod.30.b. enumeratio erit electorum.Porrò accipere centuplum.Matthæi 19.d.est in hac vita bona spiritualia accipere, quæ plusquam centuplo superant bona temporalia. Tollere lectum suum,seu grabatum.Matthæi 9.a. Marci 2.b. Lucæ 5.e. Ioannis 5.b.designat infirmitatem,& dolorem in fœlicitate abesse à corporibus. Tollit etiam grabatum suum, qui portat onera proximi ex charitate, seruando illud Apostoli: Alter alterius onera portate. Tollit præterea grabatum suum, qui baptizatus adhuc viuens in corpore premitur onere peccatorum, aut saltem tentationibus. Et sanus portat, vbi infirmus iacuerat: quia diuino ad- *Aug.epis.120.c.33.& lib.83.q.59. Ori.s.Ier.ho.7. Hier.s.Ier.12. & s.Isa.40. Hil.s.Mat.Cant.8. Aug.s.Io.tract.17.& 2.de sym.11.*

Accipere dignitatem ecclesiasticam. *Cessãs dolor corporis.* *Portare onera proximi.* *Portare contumelias carnis.*

Gre.23.mor.23.& ſ.Ezec.ho.12.

iutorio ereptus à viciniis, eiuſdem carnis cõtumelias, poſtmodum tolerat, in cuius deſideriis prius requieſcebat. Vel, quod idem eſt, portat, in quo portatus eſt, qui ſanatus portat contumeliam carnis, in qua prius iacebat ægrotus.

Hic. Aglaſæ. — *Crucifigere affectus.*

Accipere crucem ſuam: eſt crucifigere paſſiones, ſeu affectus, & labores ſuſtinere pro Chriſto. Mat.10.d.16.d. Marc.15.b Luc.9.c. Idem eſt tollere iugum Chriſti. Mat.11.d. Accipere autem, quod applicitum fuerit, Eccleſiaſtici 2.a. eſt flagella Dei patienter ſuſtinere. Recipere dicitur iuſtus in terra: quando flagellatur. Prou.11.d. Si iuſtus in terra recipit, quãtò magis impius & peccator? 1.Pet.4.d. — *Flagellari.*

Bed.ſ.Pro.11.

Spes in antiquis patribus.

Capiens vas manna gomor vnum. Exo.16.g. deſignat ſpem vitæ æternæ quam omnes iuſti ante aduentum Chriſti in quinque ætatibus habuerunt. Sic capientes hydriæ metretas binas vel ternas. Ioan.2.a. deſignant ſpem cum timore, & fidem trinitatis in antiquis patribus. Sumens autem Moſes vas ad reponendum manna. Exo.16.g. deſignare poteſt legem præparantem corda ad ſuſcipiendam Chriſti gratiam.

Hie.ſ.Hoſ.14.& ſ.Ier 11. — *Orare. Confiteri peccata.*

Tollere ſecum verba. Hoſ.14.a. Eſt accipere orationes, & facere delictorum confeſſionem. Aſſumit autem laudem. Ier.7.d.11.c. qui intercedit pro aliquo: & qui laudando Dei miſericordiam, quam exhibuit prioribus patribus, eam in præſenti implorat.

Gre.18.mor.16.& 19.mor.26.& ſ. Ezec.ho.10. — *Separari à terrenis, & eleuari ad cæleſtia.*

Aſſumunt pennas vt aquilæ confidentes in Domino. Iſa 40.g. quum contemplando volãt ad cæleſtia. Aſſumit etiam ſpiritus prædicatorem. Ezec.3.c. quum eius mentem in amore Dei omnipotentis eleuatam à terrenis iam deſideriis alienam reddit: vt nihil ei agere libeat, niſi ea quibus ſpiritualia congreget, & ad regna cæleſtia quotidiani ſui operis fructum portet. Tollitur autem ferrum de terra. Iob 28.a. cùm fortis propugnator eccleſiæ à terrena, quam prius tenuit, actione ſeparatur: & ad cæleſtia eleuatur.

Cyril.1.ſ.Io. 13. Ambr.ſ. Luc.9. — *Credere in Chriſtum.*

Recipere Chriſtum fit per fidem, vnde Iudæi, qui non crediderunt in eum, non eum receperunt: gentes autem credentes eum receperunt. Io.1. b. recipiunt etiam puerum in nomine Chriſti, qui credunt eius prædicatoribus. Luc.9.f.

Hier.ſ.Iob.40. & ſ.Ier.25. — *Exequens diabolus diuinam iuſtitiam.*

Accipit Deus Leuiathan ſeruum ſempiternum. Iob 40. d. quum compellit dæmonem ad exequendam ſuam iuſtitiam. Dicitur autem ſeruus ſempiternus, quia non recipitur in adoptionem filiorum. Aſſumit etiam Deus cognationes Aquilonis aduerſus Iſraelem. Ier. 25. b. hoc eſt dæmones, vel Principes huius mundi ad puniendos malos.

Hier.ſ. Ezec. 27. Orig.ſ.Ier. ho.2. — *Deflẽs prælatus delinquentes.*

Accipiens dure Abraham eiectionem ancillæ, & filij eius. Gen. 21. b. admonet punitionem ſubditorum grauem, ac moleſtam debere eſſe prælato. Et aſſumere lamentum ſuper Tyrum: eſt deflere peccantes: quod debent facere prælati. Ezec.27.c. & tollere reſinam ad curandam Babylonem. Ier.46.c.51.a. eſt corrigere peccantes prædicando.

Glo.inter ſ.Exod. 21. — *Suſcipere in ſe culpam.*

Suſcipiens integrum cadaueris, cuius bos bouem alterius occiderit. Ex.21.d. deſignat eum, qui ſuſcipit in ſe totam culpam, quæ eius negligentia accidit. Quia error diſcipuli, culpa eſt magiſtri.

Ambr. — *Ablatio peruerſi auditus.*

Accipiens Aaron inaures à mulieribus ad conflandum vitulum. Exod.32. a. conſiderata ſola inaurium acceptione, deſignat ablationem peruerſi auditus, ne iterum ſicut Eua vocem ſerpentis audirent.

Greg.ſ.1.Reg. 8. — *Abſtrahere à deſideriis terrenis.*

Tollit rex filios à ſubiectis, vt ponat in curribus. 1.Reg.8.c. quum prædicator abſtrahit auditores à deſideriis terrenis, vt ad cæleſtia erigat: & oſtendit eis regnum cælorum vim pati. Mat.11.b. & neminem coronari, niſi qui legitimè certauerit. 2.ad Tim.2. a. Nolens autem accipere Abraham quicquam à rege Sodomorum. Gen.14.d. deſignat abſtinẽtem ab illecebris corporalibus, &c. Tollere Dinam de domo Sichen. Gen.34.b. eſt liberare animam ab hæreticis ſeductam. Et tollit rex agros, quum prædicator, lætos delectatione motus carnis noſtræ loquendo, ſubtrahit. 1.Reg.8.c.

Amb.de Abra.8.

Ori ſ.Mat. ho. 33. Iſyd.ſ.Leuit.25. — *Recipere profectum audientiũ.*

Recipere pecuniam cum vſura. Mat. 25. c. eſt accipere profectum audientium ex prædicatione. Accipit autem vſuras à fratre infirmo, qui mox onerat recentem in fide grauibus mandatis: cùm deberet ſufficere ſeruare eum, ne peccet. Leui. 25. e. Aſſumere autem infirmum in fide, releuando ipſum iubet Apoſtolus. Rom.14.

Glo.int. ſ.Ex.22. — *Tenere confeſſionem proximi.*

Accipere pignus à proximo: eſt tenere confeſſionem proximi. Exod.22.d. Eodem videtur tendere accipere pretium ab eo, qui reus eſt ſanguinis. Nu.35.d. Suſcipiens autem Iudas puerum Beniamin, vt de manu eius requiratur: deſignat confeſſionem, quæ annexam habet humanitatem. Gen.43.b.44.g. Et recipiens Moſes ſatisfactionem Aaron. Leu.10.d. Satisfactionem indicat confeſſionis. Et recipiens Thamar pignus à Iuda. Gen.38.g.

Gl.int.ſ.Matt.21. — *Acceptare duplices lachrymas.*

Accipiens Saul panes duos. 1.Reg.10.a. deſignat prælatum acceptãtem duplices lachrymas, hoc eſt, pro ſuis, & ſubditorum delictis. Accipientes autem ſerui fructus vineæ. Mat.21. d. Sũt prophetæ offerentes Deo bona opera populi, quæ ſunt fructus legis.

Greg.ſ.1.Reg.1. — *Memor eccleſia de infidelitate Iudæorum. Contemplatiua nõ admittẽs vanã conſolationẽ. Tractare myſteria. Sumere Euchariſtiam.*

Non accipiens cibum Anna. 1. Reg. 1. b. deſignat eccleſiam non accipientem conſolationem, quia Iudæi non conuertebantur. Aut ſignificat vitam contemplatiuam non admittentem vanam & terrenam conſolationem. Accipere autem cibum cum exultatione: eſt tractare myſteria cum conſolatione ſpirituali: qui cibus non eſt ſumendus cum malis, Iud.19. b. Act. 1.g.27 f. Capere autem dulces cibos cum Chriſto: eſt ſumere ſacramentum Euchariſtię. Pſal. 54. vbi deſignantur Iudas & Iudæi cum Chriſto in eadem menſa & doctrina ſedentes. Idem deſignarunt fratres Ioſeph, cibum cum illo ſumentes. Gen.43.f.

Arno.& Hil.ſ. Pſ.54.

Sumens

Deplorãs lapſũ Iudæorum. — *Hier.ſ.Ier.7. Ori.ſ.Ezec.ho.13.*

Sumens Ieremias indirectum plãctum.Ier.7.f.eſt deplorans prophetice populum Iudæorum,qui erat Chriſtum blaſphematurus.Idem aſſumere lamentum ſuper montes.Ier.9.c.Aſſumere autem lamentum ſuper Tyrum. Ezec.27.a.eſt eleuari in ſpem acquirendi quod Lucifer perdidit.Ad idem ſpectat ſumens lamentum omnis maritus.1.Mach.1.d. Tollere autem patrem,& cognationem de terra Chanaam:Gen.45.c.eſt auferre perfidiam Iudæorum.

Auferre Iudæorũm perfidiam. Docere terrenos — *Greg.25.Mor.5. Hier.ſ.Ezec.4. Gre.ſ.1.Reg.8.*

Sumens Ezechiel laterem.Ezec.4.a.demonſtrauit fragilitatem Hieruſalem. Vel eſt prædicator apprehendens cor diſcipuli terrenum,vt ipſum doceat,& virtutes in eo deſcribat.

Spiritualis ſenſus. Ioannes Baptiſta. Spirituſſanctus.

Aſſumens Samuel Saulem,& puerum eius.1.Reg 9.d.deſignat prædicatorem , qui auditorem adducit ad ſpiritualem ſenſum,tollens autem Saul puerum vnum,1.Reg.9.a.videtur deſignare aſſumptionem Ioannis Baptiſtæ in ſuum miniſterium: de quo Luc 1. b. Ipſe præibit ante illum in ſpiritu & virtute Eliæ.Vel deſignat ipſum ſpiritum,quem accipere debent prædicatores:de quo 1.Cor.2.d.Non accepimus ſpiritum huius mũdi:ſed Spiritum , qui ex Deo eſt.Ad idem referri poſſunt aſſumere ſapientiam ſponſam,& accipere diſciplinam.Sap.8.a.d. Eccl.51.d.Et per arrogantiam dicuntur quidam aſſumere ſibi ſapientiam.Zac.9.a.

Prælatus miſericors. — *Gre.ſ.1.Reg.16.*

Tollens Samuel cornu olei ad vngendum Dauid.1.Reg.16.c.deſignat totam vitam pontificis ſpiritualem eſſe debere:vt in excellenti liquore magiſter eccleſiæ vir eſſe ſtudeat magnæ miſericordiæ.

Imitatio Chriſti — *Gre.ſ.1.Reg.16.*

Tollens Samuel vitulum in manu ſua,vncturus Dauid in Regem.1.Reg.16.c.deſignat prędicatorem electurum prælatum:qui eum,quem eligit,conformem facere redemptori ſtudet: & quando formam ipſam redemptoris prædicat,quaſi vitulum in manu portat.Et quia ſplẽdorem dominicæ conuerſationis(quem prædicat)in virtute operis monſtrat,vitulum,quem de armento ſuſcipit per manum ducit.

Auferre veterem hominem. — *Gre.27.Mor.1. Amb.de virgi.3.*

Tollunt vigiles pallium ſponſæ.Cant. 5. c. cùm prædicatores auferunt veterem hominem ab anima:vel prudentiam carnis,aut humanam philoſophiam , aut corporales actiones : vel eſt mundare occulta conſcientiæ.

Auferre malitiam. — *Gre.ho.9. Ber.ſer.1.de aſcẽſi. Ambr.de bene. patriar.3.*

Tollunt ſerpentes prædicatores.Mac.16.d.quum bonis ſuis exhortationibus malitiam de alienis cordibus auferunt,& cùm venenatas ſuggeſtiones extingunt.Et tollitur chirographũ de medio,cùm obligatio peccati deletur.1.Cor.5. a.Eph.4.g.Col.2.c.Et tuliſſe dicitur Iacob partem de manu Amorrhæi:quum prædicator docendo facit caſtos & temperatos. Geneſ. 48.d.

Auaritia. Chriſtus dans gratiam.

Accipere abſolutè poſitum,auaritiam ſignificare ſolet:vt Eccl.4. d. Nõ ſit porrecta manus tua ad accipiendum.Et 29.a.donec accipiant,oſculantur manus dantis. Datur autem accipere bene à Deo,iuxta illud.Luc.11.b.Petite & accipietis.Et ratio dati,& accepti.Phili.4.c.Accipere autem munera reprehenditur in iudicibus: quia ſunt cauſa peruertendi iudicij. Exod. 23.a.1.Reg.8.a.Iob.15.d.Pſ.14.Pro.22.b.Amos 5.d.Phil.4.d.Moſes autẽ noluit accipere aſellum à populo.Nu.16.c.Et Eliſeus noluit accipere munera Naam.4.Reg.5.e.deſignans Chriſtum gratis dantem gratiam:qui etiam ait , Gratis accepiſtis , gratis date. De acceptione abſolutè dicitur.Quid habes,quod non accepiſti?quia ſufficientia noſtra exDeo eſt.1.Cor.4.b. 10.c.Accipere etiam eſt completè habere.Phil.3.c.Et de conſiliis dicitur.Mat. 19. b. Qui poteſt capere,capiat.

Seculares accipientes ab eccleſia. Quærere laudes humanas. — *Greg.12. Mor.23. Baſ.regulis breuiori.256.*

Accipere autem Eſau munuſcula Iacob, Gen.33.b. deſignat ſeculares accipientes temporalia oblata ab eccleſia,ne noceant in ſpiritualibus.Accipere etiam munera interdum ſignificare poteſt quærere laudes humanas.Et tollere,quod ſuum eſt. Mat. 20. b. eſt accipere mercedem in hoc ſeculo:ſicut etiam dicitur de hypocritis.Mat.6.a.Receperũt mercedem ſuam.

Auferre ſpem, timorẽ,aut Chriſtum. — *Amb.21. de Tob.*

Accipere molam ſuperiorem,& inferiorem. Deut.24.d.eſt auferre ſpem & timorem : aut etiam auferre Chriſtum. Tollens autem filiam Babylonis molam , eſt anima vitiis corporis vacans.Iſa.47.a.

Seruire vitiis corporis. — *Hie.ſ.Pſ.81. Rup.ſ.Malac.2.*

Accipere perſonam,notum eſt,quid ſignificet:& eſt reprehenſibile.Deute.10.d.Iob 34.b. Prouer.18.a.Iſa.42.a.Malac.2.b.Luc.20.d.Act.10.e.Sumit etiam facies peccatorum , qui diuerſa exercet vitia.

Gre.26.Mor.5.

Sumens Ezechiel ſartaginem ferream.Ezec.4. a. Eſt oſtendens fortitudinem iræ Dei , vel aſſumens zelum contra vitia.

Separare errorẽ à veritate. — *Ori.ſ.Mat.ho.22.*

Tollens mulier calceamentum viri.Deut.25.c.Eſt ſeparans errorem à veritate.

Mori. — *Lyr.ſ.Iob.32.*

Tollit factor hominem,cùm homo moritur.Iob 32.d.Idẽ eſt tollere animam,aut tolli.Ionæ 4.b.Ioan.10.c.Et tolli de mundo.Io.17.c.Et tolli de terra.Act.22.c.

Tranſitus teſtamenti ad gẽtes. — *Gl.ord.ſ.1.Reg.4.*

Capta arca à Philiſthæis.1.Reg.4.deſignabat teſtamentum Dei tranſiturum ad gentes.

Mendaciter loqui de Deo. Redire ad peccatã poſt orationẽ. Vſurpare autoritatem Dei. — *Gre.10.Mor.16.*

Accipere faciem Dei in abſcondito. Iob 13. b. vno modo dicitur de his , qui veritatem in corde ſentiunt, & tamen,quæ falſa ſunt,de Deo foris loquuntur : vel de his, qui , quando ad mentem redeunt,Dei iuſtitiam,& rectitudinem contemplantur , & orando , ac flendo contremiſcunt.Sed tranſacta contemplationis hora,ſic audaces ad iniquitatem redeũt , ac ſi poſt dorſum eius poſiti,à iuſtitiæ eius lumine minime videantur.Hi itaque apud ſe in abſcondito quaſi corporaliter videntem accipiunt faciem Dei,quia ei,& cùm præſentes fiunt, blandiuntur fletibus:& quum quaſi à conſpectu illius recedunt,moribus detrahũtur. Accipere etiã faciem Dei,eſt autoritatem illius in iudicio vſurpare.

Vocati ad virtutes neglecti.

Accepturi filias Loth,quas tamen non acceperunt.Gen.19.d. deſignant eos,qui vocati ſunt ad virtutes,quas tamen ipſi contemnunt.Accipiens autem Lamech vxores duas. Geneſ. 4. c.

designat eum, qui vult gaudere cum seculo, & regnare cum Christo.

Lyr.s.Ier.29. Accipere vxorem in Babylone. Ier. 29. b. est copulare sibi in hoc mundo sapientiam, & virtutes. Sic accepit Tobias vxorem virginem cum timore domini. Tob. 6. d. Et Ioseph accepit Mariam coniugem suã. Mat. 1. c. Vbi etiam designari potest acceptio amaritudinis pœnitẽtiæ. *Copulare sapiẽtiam & virtutes.*

Glo.ord.s.Deu.24 Accipiens nuper vxorem, est seruiens carnalibus desyderiis & terrenis actionibus. Deu. 24. a. Talem vxorem præcepit Deus Ieremiæ, ne acciperet. Ier. 16. a. Idem designasse videtur Hoseas accipiens vxorem fornicariam. Hose. 1. a. Idem dici potest de sumentibus vxores filias Amorrhæorum. Exo. 34. b. *Seruire carnalibus desideriis.*

Accipere alteram vxorem filio. Exo. 11. b. est subiectionem deuotam, quam bonus animus genuit, vni doctori ad obediendum traditam, alteri doctori tradere.

Ori.s.Mat.ho.22. Accipere nolens vxorem fratris. Deut. 25. b. est sermo hæreticus, qui, vt alienus à lege, & euangelio, non generat Christo liberos, nec bona opera. *Sermo hæreticus non generans Christo.*

Amb.2.de Abr.4 *Ori.s.Ezec.ho.7.* *Hier.s.Is.57.* Tollens Pharao Saram in vxorem, designat improbum præsumentem assumere sibi sapientiam: propter quam & affligitur. Abraham tamen eam accepit. Gen. 12. d. Et tollere vasa decoris dicitur, qui corrumpit sensum scripturarum. Ezec. 16. b. 23. d. Suscipiens autem adulterum iuxta Deum, est anima admittens hæreticum, vel diabolum. Isa. 57. h. Tollunt membra Christi, vt faciant meretricis. 1. Cor. 6. c.

Gre.s.1.Reg.14. Captus seu deprehensus Ionathas, interrogatur, quid fecerit: quia nemo solis coniecturis condemnandus est, donec per interrogationem veritas deprehendatur. 1. Reg. 14. g.

Ori.s.Cant.ho.2.et s.Ier.ho.3. *Aug.s.Ps.80.& ser.107.* *Gre.s.Cant.2.* *Ber.s.Cant.ser.63* Capere vulpes paruulas. Cant. 2. d. est resistere erroribus & prauis cogitationib. in initio: & deprehendere vitia sub spem virtutis latentia. Capiunt autem eas, vel angeli, vel doctores, quando conuincunt hæreticos de falsitate: sicut cepit eas Samson. Iud. 15. a. Est etiam conuertere detractores & adulatores. Capta etiam Babylon, designat comprehensionem animæ peccatricis in peccatis suis. Ier. 50. a. *Resistere initiis errorum & peccatorum.*

Hie.s.Is.40. *Ori.s.Rom.11.* Suscepit Hierusalem duplicia de manu domini: quum primo fuit destructa à Babyloniis, secundo à Romanis. Is. 40. a.

Hie.s.Ezec.14. *Aug s.Ps.139.* *Hie.s.Ier.25.* In captionem fit mensa Iudæis, quando nequeunt dissoluere scripturæ obscuritates: vt quum Christus eos interrogauit de Christo, cuius filius esset. Ps. 68. Rom. 11. b. Et capitur domus Israel in corde suo, cùm non meretur audire veritatem is, qui fraudulenter interrogat: sed propter peccata relinquitur in errore. Ezec. 14. b.

Hie.s.Hos.10. *Ori.s.Mat.ho.16.* Capiunt mala iniustum in interitu. Ps. 139. quando in infernum demergitur. Bonos autem capiunt mala, sed non in interitu. Et impij capiunt iniquitates suas. Prou. 5. d. 11. a. Ecclesiastæ 9. c. Isa. 8. c. 47. a. Et capi verbo indisciplinato. Ecclesiastici 5. c. Et accipere vulnus, est puniri. Exo. 22. a. Et accipere iniuriam. 1. Cor. 6. b. Et accipere amplius iudicium. Mat. 23. c. Mar. 12. d. Iacob. 3. a. Et accipere calicem furoris domini. Ier. 25. d. Et confusio capiet Ephraim. Hos. 10. b. quando hæretici confundentur in iudicio. Tolli autem montem, & mitti in mare: est diabolum mitti in abyssum. Mat. 21. c. *Mittimalos in infernum.*

Cæli cælorum non capiunt Deum. 3. Reg. 8. c. 2. Par. 6. c. quia neque Angeli, neque supremi Seraphin comprehendunt ipsum. *Incomprehensibilitas Dei.*

Amb.de virgin.3. Nihil capientes Discipuli per totam noctem. Luc. 3. b. designant non conuertentes aliquos ad fidem per literam legis.

Hier.s.Ezec.44. Non debet accipere sacerdos vxorem viduam, hoc est, synagogam: nec repudiatam, vel eiectam, hoc est, doctrinam hæreticam: sed virginem, hoc est, integram veritatem: & viduam à sacerdote, hoc est, sacram doctrinam ab aliquo doctore relictam. Ezec. 44. f.

Hie.s.Zac.9.& s.Amos 6. Assumpserunt sibi Tyrus, & Sidon valde sapientiam. Zac. 9. a. cùm philosophi mundani superbiunt de Dialectica, & rationibus vanis. Et assumunt hæretici cornua, cùm superbiunt contra ecclesiam. Amos 6. d. Et assumptiones falsæ, quas vident prophetę, sunt dicentes bonũ malum, & malum bonum. Thr. 2. e. *Superbia hæreticorum & philosophorum.*

Philo, quod deterior potiori insidie. Suscipiens terra sanguinem Abel. Gen. 4. b. designat corpus omnia sensibilia complectens. Vel designat ecclesiam suscipientẽ sanguinem Christi per confessionem peccatorum, & fidei. *Corpus, vel ecclesia.*

Aug.12.cõt.Fau. Suscipit dominus rei perditæ iuramentum. Exo. 22. b. quum tenetur stare voci iurantis.

11.Bed.s.Gen.4. Suscipere dicitur mulier semen. Leui. 12. a. quum mens admittit suggestionem.

Lyr.s.Leui.12. *Gre.1.mor.36.* Asumentes Rechab, & Banaa spicas tritici ingressuri ad occidendum Isboseth. 2. Reg. 4. b. Designant diabolum auferentem prius germina bonarum cogitationum ab eis quos peccando nititur occidere.

Basi.s.Ps.14. Accipere opprobrium aduersus proximum. Ps. 14. Est vel facere digna, vt sibi exprobretur: vel exprobrare alteri.

Glo.ord.s.Ioan.5. Accipere alium à Christo: est admittere hæreticos, & eorum dogmata. Io. 5. g. vel suscipere Antichristum.

Arno.s.Ps.16. Capere Iesum in malum est, sicut comprehenderunt eum Iudæi, vt occiderent. Matt. 22. b. Luc. 11. g. Susceperunt autem Christum Iudei sicut Leo paratus ad prædam. Ps. 16. quum eum perdiderunt. Et capere volentes ministri regis Assyriorum Elisæum: sunt Iudæi volentes capere Christum. 4. Reg. 6. c. Et capientes animam Christi, sunt Iudæi ipsum occidentes. Psa. 58.

Hil.s.Ps.58. *Hier.s.Ezec.12.* Et Ioachin dicitur captus in sagena Dei: quia Christus est in peccatis nostris. Eze. 12. d. Thr. 3. f. 4. d. 2. Cor. 5. c.

Ori.s.Mat. Accipere panes. Mat. 16. b. est accipere temporalia, & accipere modicum quid. Ioan. 6. a. *Accipere temporalia.*

Indignè communicare. Accipiens Iudas buccellam, aut intinctum panem. Ioan. 13. e. designat indignè sumente corpus Christi. *Lyra s. Ioan. 13.*

Noluit accipere Iesus vinum myrrhatum. Marc. 15. b.

Inducere in hæreses. Accipiunt in vanitate ciuitates suas. Psal. 138. cùm hæresiarchæ ecclesias sibi subditas in hæreses & schismata inducunt. Et capiunt hæretici pisces, cùm ad suos errores aliquos pertrahunt. Isa. 19. b. Et capiunt animas volantes, cùm iustos simplices decipiunt. Ezec. 13. d. Prouer. 7. b. Et capere feram, vel auem, est decipere simplices, & in peccatum inducere. Leui. 17. d. Et capiens leo prædam, est tyrannus molestans, & expolians subditos, vel diabolus capiens animas. Ezec. 19. a. Nahum. 2. d. Et capiens laqueus. Amos 3. b. Et accipiens Alexander spolia multa: est diabolus variis tentationibus peruertens fideles animas. Eundem designat Antiochus, qui accepit argentum & aurum, & vasa concupiscibilia. &c. 2. Macha. 1. a. c. 1. Mach. 5. a. Idem Nicanor capturus trophæa, & Iudæam. 2. Mach. 15. b. Sic dicitur Thre. 3. f. Venatione ceperunt me, quasi auem, inimici mei gratis. Et 2. Pet. 2. e. dicuntur esse in captionem, & in perniciem. Et tollit diabolus prædam electam, quum facit peccare iustos. Amos. 5. c. Et hæretici tollunt violenter agros, quum peruersos sensus scripturarum decipiunt. Captus autem Lot ab hostibus, quum separatus est ab Abraham. Gen. 14. c. designat simplicē recedentem à consortio iustorum facilè capi à dæmonibus. Et capiens Assur Cinęum, est diabolus capiens fideles, qui veniunt ad hæreticos. Nu. 24. d. Et capiunt mali arma contra bonos, quum dæmones multiplicant tentationes. 2. Mac. 5. d. Iob. 24. b. Ad idem cùm Benadab iubet capi filios Israel viuos. 3. Reg. 20. c. 4. Reg. 7. c. 18. c. 25. d. 2. Par. 12. a. 28. b. 32. a. 33. d. Psal. 30. 58. 65. Et mulier viri prætiosam capit animam. Ad hæc pertinent. Prouer. 3. d. 6. c. Iere. 5. b. 13. c. 34. a. 37. b. 38. g. 39. b. 48. a. 49. f. Isa. 20. d. 28. c. 49. g. Ezec. 33. b. 44. g. Zach. 14. a. Abdi. d. Tob. 1. a. 2. Mac. 12. c. 14. b. Et tollit aquila medullam cedri, Ezech. 17. a. quum aufert diabolus perfectiores ab ecclesia. Sic tollit Nabuchodonosor semen regni de Hierusalem, cùm diabolus eos, qui sunt in gratia, peccare facit. Ezech. 17. a. d. Captum etiam à bestia. Leui. 17. d. Ezec. 44. f. dicitur de eo, qui à diabolo tenetur. Tollunt etiam hæretici lapides contra Iesum. Ioan. 10. f. Et tollunt legis periti clauem scientię. Luc. 11. g. quum & ipsi negant Christum, & impediunt, ne alii credant. Et assumunt secus stercus sacerdotes, quum ipsi subiiciuntur peccatis. Malach. 2. a.

Tyrannus expolians subditos. Diabolus perdēs animas.

Hila. s. Psal. 138. Hier. s. Isa. 29. & s. Ezech. 13. *Aug. s. Psal. 30.* *Hie s. Abdi. d. & s. Eze. 44. & s. Mala. 2. Isy. s. Leui. 5. 17.* *Ambro. ser. 8.*

Antichristus. Non sumet omnia diues, quum interierit: quia nihil aliud feret, nisi modicum tegmen, cùm inuoluetur, quod cum ipso computrescet. Ps. 48. *Hier. s. Zach. 11.*

Assumens Zacharias vasa pastoris stulti, habitu repræsentauit Antichristum Iudæis dominaturum. Zach. 11. d.

Sumere epulas, est gaudere mundana delectatione, Iudi. 16. f.

Diabolus aduersus fideles. Assumens Pharao secum omnem populum aduersus filios Israel. Exo. 14. b. est diabolus assumens omnia tentationum genera, & persequutorum animos concitans aduersus Christi populum. Sic assumpsit diabolus septem spiritus nequiores se, cùm omnia peccata inuexit in Iudæos. Luc. 11. d. Et assumens populus Rasin, & filium Romelię aduersus Iudam. Isa. 8. b. designat hęreticos asumentes in auxilium sapientiam secularem contra Ecclesiam. *Hier. s. Isa. 8.*

Asumi maledictionem ex Sedechia, & Achab pseudoprophetis, quos frixit rex Babylonis: est consimilia aliis imprecari. Iere. 29. e.

Asumpsit Ezechiel pinguissimum pecus ex pręcepto Domini, vt coqueret in olla: vt ostēderet multa bona, quæ Hierusalem acceperat à Deo, & quòd propter ingratitudinem debebat puniri. Ezech. 24. a.

Sumere sibi cornua, est sumere sibi potentiam. Amos 6. d. Item sumere sibi honorem. Hebr. 5. a. *Glo. ord. s. Amos 6.*

Asumere dicuntur terminum principes Iuda, quando cesſant ab iniquitate. Hose. 5. c. *Ruper. s. Hose. 5.*

Gaudere de malo proximi. Asumere terminos proximi. Deut. 19. d. est gloriari, aut gaudere de lapsu proximi. Et asumere terminum, gloriari in hęresibus. Hose. 5. c. Et sumere sanguinem in cibum, est contemnere vitam proximi. Leuitic. septimo c. *Glo. ord. s. Deut. 19. & s. Hose. 5.*

Tollere de anathemate Hierico. Iosu. 7. a. est inferre seculares mores in Ecclesiam. *Orig. s. Iosu. ho. 7.*

Iudæi conantes auferre fidem Christi. Tollens puer sacerdotis ab immolantibus carnes vi antequam coquerentur. 1. Reg. 2. d. designat Iudæos conantes, & cogentes auferre nouam fidem Christi à fidelibus, antequam in ea firmarentur. *Greg. s. 1. Reg. 2.* *Gula.* Et tollere carnes antequam coquerentur, est comedere ante tempus: & quia tollunt carnes, denotantur cibi delicati: & quia crudas, cibi exquisiti, & non communi modo præparati. *Rapacitas sacerdotum.* Designatur etiam rapacitas sacerdotum.

Tollit rex agros subditorum. 1. Reg. 8. c. quum corda bonorum seducuntur ad malum fructum faciendum. Tollit vineas, quum prędicandi officium deseritur. In bonum autem cùm inebriantes concupiscentias à corde nostro prædicator penitus abscindit. Tollit olìueta in malum, quum opera misericordiæ negliguntur. In bonum autem, quum prædicator falsæ misericordiæ opera reprehendit. *Greg. s. 1. Reg. 8.*

Curare corpus. Tollere aliquid de domo sua, & tollere vasa: est curam corporis agere. Matth. 24. d. Luc. 17. f. Idem est tollere aliquid in via. Marc. 6. a. Et tollere tunicam suam, est reinducre veterem hominem. Matth. 24. b. *Amb. s. Luc. 17. Ori. s. Matt. ho. 29*

Tollit propinquus mortuum suum, vt sepeliatur. Amos 6. c. quum mortui sepeliunt mortuos suos. *Hie. s. Amos 6.*

Tulisse virum meretricis secum sacculum pecuniæ, Prouer. 7. c. indicat diuites existi- *Amb. de Cain. 4.*

mantes legem, & omnia pecuniæ debere cedere.

Amb.2.de Abra.6. Beda s.Gen.13. Non capiebat terra Abraham, & Lot. Gen. 13. b. Vbi designatur, vnam animam diuersos motus, & naturaliter sibi repugnantes minimè recipere. Vel quòd ecclesia non capit simul fideles, & hæreticos.

Hier.s.Isa.20. Tollens Isaias calceamenta de pedibus suis. Isa. 20. a. In malum quidem, designat eos, qui per eremum huius seculi non possunt tuti ambulare inter serpentes, & scorpiones. In bonū verò est ablatio mortalitatis. Neque enim terra sancta, ad quam ire festinat, sacco vestitus, & opertis pelle pedibus vel stare poterat, vel ambulare.

Accipiens Abraham filium præter tempus ætatis. Hebræ.11.c.

Accipiens debitor cautionem, & literas à villico iniquitatis. Luc.16.b.

Sumit anima esuriens amarum pro dulci. Prouer.27.a.

Sumens Tobias de felle piscis. Tobi.11.a. vide Fel.

Glo.ord.s.Psal.64 Homo, quem assumpsit Deus, dici potest homo prædestinatus. Ps.64. qui etiam dicit: Dominus autem assumpsit me. Psalmo vigesimo sexto. Sic assumpsit Paulum, & Barnabam. Acto.13.a. De hac assumptione. Roma.11.b. *Prædestinatus.*

Tollentes Missael, & Elisaphan Nadab, & Abihu extinctos. Leuitic.10.a.

Tollere summam eorum, quæ capta sunt in bello aduersus Madianitas. Nume.31.d.

Tollere manipulum relictum. Deut.21.a.

Tollens commissura plenitudinem à vestimento. Matth.9.b.

Tollens seruus Abrahæ Rebeccam pro domino suo. Genes. vigesimoquarto.f.

Tollens Ieroboam decem scissuras pallij Achiæ prophetæ: quantum ad literam, manifestum est ipsum suscepturum imperium super decem tribus. 3.Reg.11.e.

Tollens Asa omne argentum, & aurum, quod remanserat in thesauris domus Domini. 3. Reg.15.d.

Chrysost.ho.9. Cyril.7.s.Ioan.5. Assumunt mali pastores, quod crassum est, de ouibus, quum optima quæque subditorum sibi vsurpant. Ezech.34.a.

Beda s.Gen.14. Non accipiens Abraham quicquam à rege Sodomorum. Genes. 14. d. designat Christum non accipere quicquam ex parte diaboli in suam Ecclesiam.

Beda s.Exod.12. Assumit vicinum ad esum agni, quum, qui per semetipsum non valet implere, vel intelligere sacramentum fidei, debet à sapientiori inquirere illique adhærere, eidémque fidere. Exod.12.a. *Consulere doctiorem.*

Acceptare, Acceptus, Acceptabilis.

Acceptare, est aliquid gratum, & beneplacitum habere. Id autem, quod acceptatur, acceptum, & acceptabile dici solet.

Amb.apolo.Dauid.17. Acceptat Deus sacrificium iustitiæ. Ps.50. quum approbat laudes sibi debitas, vel hic, vel in patria. Item quum acceptat passionem Christi quantum ad completum effectum. Eandem rationem habet acceptabilis hostia. Leui.1.a.1.Pet.2.a. *Approbat Deus laudes. Acceptans passionem filij.*

Hie.s.Agge.1. Acceptabilis domus est Deo, quæ ædificatur in monte. Agge.1.b. designat eam doctrinam, quæ in sacra scriptura fundatur, gratam esse Deo.

Vict.adue.Ariū.2. Acceptabilis populus. Titum 2.d. vbi Græcè dicitur περιούσιος quasi substantiam, aut circa vitam: quod alius interpres abundantem transtulit.

Acceptus Deo dicitur tantùm de bonis. Tob.12.c.14.d. Prouerb.16.a. Sap.3.c. 9. c. Ecclesiastici 35. d. Iere. 6. e. Agge. 1. c. Roma. 4. a. 1. Timoth. 2. a. 5. a. Tit. 2. d. Acto. 10. a. 2. Cor.8.c.

Ponitur etiam acceptabilis dies Domino. Isai.58.b. Luc. quarto c. 2. Corin.6.a.

Acceptus Dauid in oculis vniuersi populi. 1.Reg.18.a. Christum designare potest. Et etiam Mardochæus. Ester 10.a. *Christus.*

Nemo propheta acceptus in patria sua. Luc.4.d.

Accipiter.

Aristo.6. de histor. anima.& 8.& 9. Greg.31.Mor.32. Accipitrum genus est, quod raptu auium viuit, eísque insidiatur, & simul cùm hominibus aucupium sæpè exercere solet, & prædam diuidere: est accipiter agilis ad volatum ac visu perspicax, & expassis alis ad Austrum, quotannis plumescit: vt dicitur Iob 39. c. Domesticis quidem, quo melius plumescant, humida, & tepentia loca requiruntur: agrestes vero flante Austro alas expandunt, quatenus eorum membra ad laxandam veterem pennam venti tempore calescant. Quum verò vetus deest, alis contra radios solis expassis, atque percussis, tepentem sibi auram faciunt, sic quòd capto tepore apertis poris, vel veteres exiliunt, vel nouæ succrescunt. Fertur nunquam comedere auium corda.

Accipiter in bonum, & in malum accipi potest. In bonum quidem. Iob.39. b. Penna Struthionis similis est pennis Herodij & accipitris. Figura est antiquorum patrum, qui ad ea, quæ potuerunt intelligendo perspicere, valuerunt etiam viuendo peruolare. Et cùm ibidem c. dicitur, plumescere, expandendo alas ad Austrum, Sanctos significat, qui flatu Spiritussancti concalescentes, vsum vetustæ conuersationis abiiciunt, ac noui hominis formam assumunt: iuxta illud, Colos. 3. b. Expoliantes vos veterem hominem, &c. Et 2.Cor.4.d. Licet is, qui foris est, noster homo, corrumpatur, &c. Demum Sancti & fideles à praua vita conuer- *Antiqui patres. Sancti. Fideles à peccatis conuersi.*

Greg.31.mor.6.15.32. Hier.s.Iob.39.

si, hac

si, hac ratione accipitris nomine significari possunt.

Dæmones. In malum autem accipitres significare solent dæmones, qui insidiantur animabus, quæ in altum volare solent, ad cælestia anhelantes: quarum lapsu pascuntur. Ideo inter immunda animalia computantur. Leui. 11. c. Deut. 14. b. Et vt accipitres cum hominibus venantur, ita & dæmones ministerio vtuntur hominum ad alios subuertendos. Cum quibus etiam prædam diuidunt, quum eos voluptatibus, & diuitiis abundare faciunt. Ediuerso etiam homines sæpe prauis, & damnatis artibus dæmonum ministerio vtuntur ad sua explenda carnalia desideria. *Cyril. epist. 1.*

Homines praui. Designant etiam accipitres homines rapaces, qui vi, & fraude quæcunque possunt, ab aliis rapiunt: aut eos, qui ministerium præbent raptoribus vt accipitres hominibus. Et demū *Iniustitia.* accipiter omnem iniustitiam significat: Ideo inter immunda animalia connumeratur. Leui. 11. b. *Orig. s. Luc. hom. 7 Cle. Alex. s stro. Hie. s. Iob. 39. Isyd. s. Leui. 11.*

Accire, quære Accersire.

Acclamare, vide Clamare.

Accola.

Accola dicitur vicinus aduentitius: hoc est, qui habitat terram, in qua non natus est, quę vicina est alteri: vt accola fluminis, qui peregrinus habitat iuxta flumen. Raram habet allegoriam.

Accola, iuxta Ambrosium, temporalis diuersorij speciem gerit. Habitator autem spem omnem, atque vsum suæ illic substantiæ locare videtur, vbi habitandum putauerit. Itaque qui est terræ accola, habitator cæli est. Qui autem habitator est terræ, possessor est mortis. *Amb. 2. de Abrá. 7.*

Vir bonus. Accola Iacob in terra Cham, designat virum bonum, qui peregrinatur in hoc seculo, cuius patria est in cælo. Psal. 104. Acto. 7. a.

Gẽtilis populus. Accola, qui promittitur venturus. Isa. 54. d. est gentilis populus suscepturus fidem, à qua per cultum idolorum valde erat alienus. *Hier. s. Isa. 54.*

Dæmones. Accolæ, qui polluerant terram ante filios Israel. Leui. 18. d. sunt dæmones, qui terram omnibus vitiis repleuerunt. *Glo. inte. s. Leu. 18*

Accomodare, quære Aptare.

Accrescere, vide Crescere.

Accubare, quære Cubare, & Accumbere.

Accumbere, Discumbere, Recumbere, Accubitus.

Accumbere est in conuiuio sedere. Dicebatur autem accumbere, quia antiqui cubantes vesci solebant. Recipit allegoriam secundum loca, in quibus discumbitur.

Quies Christi in Cruce. Accubitus, in quo dicitur esse rex. Canti. 1. d. humiliationem Christi in cruce designare potest, in qua quieuit mortuus. *Ori. s. Cant. hom. 2*

Quies Christi in sinu patris. Designat etiam quietem Christi in sinu Patris, in quam ingressus est post labores passionis, & in qua perpetuò manebit. *Gre. 35. mor. 22. & s. Cant. 1.*

Quies Christi in corde hominis. Significat præterea quietem Christi in corde hominis, iuxta illud. Ioan. 14. d. Mansionem apud eum faciemus. Et Apoc. 3. d. Et cœnabo cum illo. Ad idem referri potest accubitus eius in domo Pharisæi. Luc. 7. c. Et in domo Matthæi. Matth. 9. b. Luc. 5. f. *Bern. s. Cãt. ser. 42*

Gaudium de cõuersione peccatoris. Accubitus etiam Christi in domo Leui, seu Matthæi. Marc. 2. c. designare potest gaudium quod ipse cum curia cælesti de conuersione peccatoris habet. *Glo. ord. s. Marc. 2*

Humilitas Christi. Recubuisse dicitur Iesus in domo Simonis leprosi. Marc. 14. a. quum humiliauit se, vt eũ tangeret fides peccatricis, quæ de pedibus ascendit ad caput, & à capite descendit ad pedes per fidem, id est, ad Christum, & ad membra eius. *Hier. s. Marcũ 14*

Quies æternæ gloriæ, vel in ecclesia, vel in corde. Accumbere in regno Dei. Matth. 8. b. Luc. 12. c. 13. f. est in æterna quiete refoueri, vel internæ quietis alta sede recipi: vel perennis vitæ laudibus delectari. Et discumbere cum Christo, est cum ipso esse in gloria, vel in Ecclesia. Matth. 26. b. Marc. 2. b. Luc. 24. e. Ioan. 12. a. 13. c. 21. c. Sic recumbens Ioannes supra pectus Iesu. Ioan. 13. c. 21. e. *Greg. s. 1. Reg. 14. Amb. 2. de pœnit. 7*

Quies in secretis sapientiæ. Recumbens Ioannes supra pectus Iesu. Ioan. 13. c. designauit quietem suam in secretis diuinæ sapientiæ, ad quæ peculiariter fuit admissus. *Aug. s. Ioã. tract. 61.*

Colligentes se Prædicatores. Accumbere camelos extra oppidum. Genes. vigesimoquarto. b. Indicat prædicatores colligere se debere extra tumultum, & deliciis non seruire. *Glo. inte. s. Gẽ. 24.*

Quies postresurrectionem. Recumbens iterum Iesus post ablutionem pedum. Ioan. 13. b. quietem futuram post resurrectionem designare videtur. *Glo. ord. s. Ioan. 13*

Subiicere carnẽ spiritui. Discumbere super fœnum. Matth. 14. b. Marc. 6. c. Luc. 9. b. Ioan. 6. a. est subiicere carnem vt spiritui seruiat: & etiam *Bene operari.* bene operari. Idem est discumbere super terram. Matth. 15. d. Marc. 8. a. *Ori. s. Matt. ca. 14 Hila. s. Matt. Cant. 14. Hier. s. Matth. 14*

Explere prius spiritualia. Nolens discumbere Samuel, priusquam veniret Dauid, primo Reg. decimosexto. b. designat exteriora Ecclesiæ negotia non esse tractanda, donec spiritualia compleantur. Sic dicitur Ecclesiastici 32. a. Omni cura tua explicita recumbe. *Greg. s. 1. Reg. 16.*

Fideles. Gradus sublimioris honoris. Discumbentes in nuptiis. Matth. 22. a. sunt fideles parati ad mysteria fidei suscipienda. *Ori. s. Matt. ho. 20 Diony. epist. 9.*

Accubitus primi, quos amabant Scribæ, & Pharisæi, gradus sublimioris honoris designãt, quos amant ambitiosi. Matth. 23. a. Marc. 12. d. Luc. 14. b. 20. g.

Vacare voluptatibus. Discumbentes Amalecitæ super faciem terræ. 1. Reg. 30. d. designant vacantes voluptatibus corporis. Sic inuitabat Holophernes Iudith, vt accumberet in eius mensa in iucunditate. Iudith 12. d. designans diabolum offerentem voluptates huius mundi ad irretiendas animas. Sic & ipse Holophernes recumbebat sub conopœo in ebrietate. Iudith 13. c. Huc referri potest discubitus in panibus. Ecclesiastici 41. d.

Ori. s. Matt. ca. 14. *Adulantes principibus.* Discumbentes cum Herode, sunt fauentes erroribus principum, illísque adulantes. Matt. 14. a. Mar. 6. c.

Hier. s. Amos 10 *Hypocritæ.* Accumbere super vestimentis pignoratis. Amos 2. c. designat hæreticos per hypo crisim iniquitates suas operientes, vel ecclesiasticos fruentes in mensis pauperum laboribus.

Hie. epist. Beatit. *Nimiũ vacare philosophiæ gentilicæ.* Accumbere cum muliere aliena super cubitum. Ecclesiastici 9. b. est torpere à bono opere, vel nimium se tradere philosophiæ gentilicę. Et recumbere in idolio. 1. Cor. 8. c. est nimium vacare lectioni poëtarum gentilium: eósque in ore passim habere.

Accubitus simpliciter recreationem, & quietem significare videtur. Tob. 2. a. 9. c. Luc. 16. b. Et recumbentibus vndecim discipulis apparuit Iesus. Mar. 16. d.

Recumbens nubes in solitudine Pharan. Num. 10. b.

Recumbentes scopuli torrentium in finibus Moabitarum. Num. 21. d.

Accurrere, quære Currere.

Accusare, Accusator, Deferre, Delator.

Accusare, est aliquem apud iudicem criminis alicuius reum facere. Rarum est in allegoriis, potéstque & in bonum, & in malum sumi.

Cyri. s. Gen. ho. 61. Accusans Ioseph fratres suos, Chrysostomus legit, quòd fratres detulerint ipsum Ioseph.

Amb. epist. 20. *Ricar. de S. Vict. de 12. patria. 69.* *Christus arguẽs pharisæos.* Accusans Ioseph fratres suos. Gen. 37. a. Christum designat arguentem pharisęos. Et dicitur Christus non eos accusare apud patrem. Ioan. 5. g. quia per legem iudicabuntur. Vnde Moses dicitur ibi eos accusare, quia iudicabuntur secundum legem per Mosen figuratam. Designat etiam discretionem arguentem virtutes de hypocrisi, & retinentem eas, ne in ipsam incidat.

Orig. s. Rom. 8. *Aug. s. Apoc. ho. 9* *Greg. 2. mor. 9.* *Diabolus & eius membra.* Accusator in malum est, qui absque misericordia defert crimina, vt puniantur absque emendatione. Et hic in primis est diabolus, qui dicitur accusator fratrum nostrorum. Apoc. 12. c. vbi quum dicitur accusator fratrum nostrorum, vox est Angelorum, quorum fratres, hoc est, sanctos accusat diabolus: & accusat die ac nocte, hoc est, in prosperis, & aduersis. Sumitur etiam pro eius membris, vt testis mendax accusat. Deut. 19. d. Et hi, qui scribebant accusationem contra Israel. 1. Esdr. 4. a. Et qui accusabant populum apud regem. 1. Mach. 7. a. d. Sic erant accusationes Iudæorum in Christum. Matth. 12. a. 27. b. Mar. 3. a. 15. a. Luc. 6. b. 11. g. 23. a. b. Ioan. 8. a. 18. c. Roma. 8. f. Acto. 19. g. 22. g. 25. b. 26. a. Et Simon dicitur delator pecuniarum, & patriæ. 2. Mach. 4. a. Sic etiam delatura sumitur in malum. Ecclesiastic. 26. a. 38. b.

Rup. 7. s. Apoc. Dicitur etiam diabolus accusator fratrum nostrorum, propter chirographum decreti, quod aduersum nos allegabat: quod Christus tulit de medio.

Accusator sui dicitur iustus in principio. Prouer. 18. c. quia quicunque accedit ad Deum, debet cognoscere indignitatem suam: sicut & Abraham loquens cum Deo: dixit, Loquar ad Deum, cùm sim puluis, & cinis.

Non accusauit homo Samuelem de accepta pecunia, vel calceamento. Ecclesiastici 46. d. per quod ostenditur, cum quanta iustitia gubernauerit.

Accusant cogitationes viuentes in lege naturæ. Ro. 2. c. quia habent ipsam legem descriptam in cordibus suis.

Accusans Siba Miphiboseth apud Dauid. 2. Reg. 19. c.

Accusare seruum apud dominum suum reprehenditur. Prouer. 30. b.

Accusatio aduersus presbyterum, non est facilè recipienda. 1. Tim. 5. c.

Acedia, Acediari.

Acedia est pigritia quædam, tristitia, tædium, ac fastidium: vnde acediari: quod rarissimum est, nec habet allegorias.

Acediari in vinculis sapientiæ, est tædium & fastidium sumere de conuersatione sapientiæ: quod, ne agamus, monemur. Ecclesiastici 6. c.

Acediari in stultitia stulti, est etiam ipsam fastidiare, vel in tædium propter ipsam incurrere. Ecclesiastici 22. b.

Acerbus, Exacerbare, Asper, Exasperare, Austerus.

Amb. 3. Exae. 12. *Platoni Timæo.* Acerbi dicuntur fructus nondum maturi, & inepti ad manducandum, qui solent sua asperitate stuporem quendam in parte gustatiua generare. Asperum autem dicitur, quod propter superficiei inæqualitatem ingratum est tactui. Est enim asperitas iuxta Platonem inæqualitas admixta duritiei. Sed solet extendi asperitas etiam ad alios sensus, vt illa sint aspera, quæ alicui sensui sunt ingrata.

Amb. 3. Exae. 12. *Hie. s. Iere. 31.* *Opera inutilia.* *Peccata.* *Hæreses.* Acerbi fructus, sunt inepti ad æsum, inutilia opera designant. Sap. 4. b. Et vua acerba designat peccatum. Iere. 31. e. quia facit dentes animæ, hoc est, mentem obstupescere, ne suauitatem diuinam sentire possit. Et etiam peruersa intelligẽtia scripturarum, & hæreses vua acer-

ba dici possunt, quæ faciunt dentes hæreticorum ad veritatis intelligentiam obstupescere. Ezech. 18.a.

Aspera solemus appellare, quæ non sunt animo nostro grata: vt Gen. 21.b. Dixit Dominus Abrahæ: Non tibi videatur asperum super puero, & super ancilla tua. Et asperè loqui. Gen. 31 c. Sic aspera dicitur sapientia in doctis hominibus. Ecclesiastici 6.c.

Vitia. Aspera dicuntur vitia, quæ vertuntur in vias planas, quum remouentur. Isa. 40.a. Luc. 3.a. Sic delicati Dei dicuntur ambulasse vias asperas, Baruch. 4.e. Et aspera loca sunt ipsa vitia, à quibus est cauendum. Act. 27.c. *[Orig. s. Luc. ho. 21.]*

Suggestio dæmonum. Doctrina hæreticorum. Calumniæ. Asperum verbum, dicuntur suggestiones dæmonum. Ps. 90. Et asperum verbum seu turbulentum, est peruersa doctrina hæreticorum. Et præterea calumniæ, & insultationes infidelium, & malorum Christianorum aduersus bonos. Et demum aspera verba sunt, quæcunque nostris bonis itineribus aduersantur. *[Arno s. Psal. 90. Hie. s. Isa. 22. Aug. s. psal. 90. Greg. 6. mor. 19.]*

Irritare Deum. Exacerbare dicitur Dominum peccator, quia peccando meretur, vt puniatur à Deo quasi irato. Ps. 9.77.94.105. Et quum dicitur, exacerbauerunt spiritum Mosis: intelligi potest Spiritussanctus. Sic dicuntur exacerbare Dominum in operibus manuum suarum, hoc est, peccando. Iere. 32.d. Baruch 4.c. Hebræ. 3.b.d. Et qui exasperant, sunt qui defendunt peccata sua, Psalm. 65.67. *[Arno. s. psal. 105. Hila. s. Psal. 67. Aug. s. Psal. 67.]*

Iudæi persequentes Christum. Exasperarunt Ioseph habentes iacula. Gen. 49.c. quum Iudæi grauibus persequutionibus afflixerunt Christum. Aut quum viri praui persequuntur honestum iuuenem. Hoc etiam est exasperare pauperem. Ecclesiastici 4.a. *[Glo. inte. s. Gē. 49]*

Exasperare os Domini dicuntur, qui præcepta eius iudicant esse grauia. Vel qui negligunt præceptum charitatis. 1. Reg. 12.c. Sic exasperare sermones Dei. *[Greg. s. 1. Reg. 12.]*

Peccantes post acceptam fidem. Iudæi. Seruientes magicis artibus. Exasperans domus dicuntur, qui peccant post acceptam fidem. Nam infideles, qui nunquã Deo placuerunt, non dicuntur exasperare. Ideo Iudæi dicuntur exasperantes. Ezech. 2.d.3.b. g.12.a. Ps. 65.67.77. Et seruientes magicis artibus exasperantes dici possunt: quia grauiter irritant Deum. Dicitur etiam cor exasperans. Iere. 5.f. *[Orig. s. Ezec. ho. 11. Arno. s. Psal. 67. Hila. s. Psal. 65. Gre. s. Ezec. ho. 9.]*

Episcopi tyranni. Imperantes pastores cum austeritate. Ezech. 34.a. Sunt episcopi magno supercilio subditis imperantes: qui operibus dedecorant nominis dignitatem: & pro humilitate assumunt superbiam, vt honorem se putent consequutos, non onus: & quoscunque in ecclesia viderint præpotentes, & Dei sermonem habere, opprimere nituntur. Sic Nicanor austerius egit cum Iuda Machabæo. 2. Mach. 14.e. *[Hier. s. Ezech. 34]*

Non exacerbat Deus sermones suos. Psalm. 104.

Acerbus luctus dicitur irrationabilis. Sapien. 14.b.

Dæmones vincere. Exacerbans Iudas reges multos, est vir sanctus & fortis vincens multos dæmones. 1. Machab. 3.a.

Austerus homo, aut durus dicitur à malis Deus, & non à bonis: quia malis infert iram, & cum bonis exercet misericordiam. Et tamen improbe dicitur à malis austerus, quia etiam puniendo malos punit citra condignum. Luc. 19.c. *[Ori. s. Matt. ho. 33]*

Exasperare matrem, est tristem facere Ecclesiam peccando. Ecclesiastici 3.c. *[Glo. inte. s. Ecclesiastici 3.]*

Aceruus, Agger, Congeries, Cumulus, Tumulus.

Aceruus & agger, est propriè rerum minutarum congeries: vt frumenti, vel leguminũ. Cumulus verò est maiorum rerum aceruus, vt terræ, vel lapidum.

Tumulus autem est aceruus lapidum. Gen. 31.f. Congregantes fecerunt tumulum. Et cumulus terræ. 2. Reg. 2. f. Steterunt in summitate tumuli vnius. Et sepulchrum. 2. Reg. 3.f. Fleuit super tumulum Abner.

Conuentus bonorum. Aceruus frugum significare solet conuentum bonorum. Exo. 22.a. Ruth. 3.b. 2. Par. 31. b. Iob. 5.d. 24.b. Can. 7.b. Ecclesiast. 20. d. Ezec. 3.d. Agge. 2. c. *[Gre. s. Cant. 7.]*

Vterus Virginis Mariæ. Aceruus etiam tritici, dicitur vterus beatissimæ virginis Mariæ: quia suo grano alimenti satietatem dedit mundo. Canti. 7.b. *[Amb. de insti. virg. 14.]*

Bona opera. Ecclesia. Aceruus etiam tritici bonorum operum multitudinem designat. Iob. 5.d. *[Gre. 6. Mor. 28.]*

Excellentia perfectorum. Martyres. Aceruus & tumulus ex multis lapidibus in bonum quidem, ecclesiam, & vnitatem fidelium designare solet: & præcipuè ecclesiam gentilium ex multis, & dispersis congregatam. Gen. 31. f. Iob. 8.c. Isa. 17.a. Et cumulus, quia extollitur super terram, quam infra se relinquere videtur, excellentiam perfectorum designare potest. Ecclesiastici 44.d. Aceruus testimonii, designat concordiam Principum secularium, cum ecclesiasticis, in basilicis martyrum: ita vt lapides aceruі designent martyres. *[Greg. 8. Mor. 35. Hier. s. Isa. 17. Beda s. Gen. 31. Rup. 7. s. Gen. 47.]*

Figmenta hæreticorum. Aceruus lapidum in malum. Hose. 12.d. altaria hæreticorum sunt quasi aceruus lapidum: quia testimonia veritatis transferunt in mendacium. Vt enim acerui hinc, atque illinc de lapidibus, & sabulo congregantur: ita & hæretici de sapientia seculari, & argutiis hominum fraude, atque mendacio simulacra componunt. *[Hier. s. Hos. 12. Hier. s. Agge. 2. Gre. 26. Mor. 5. & s. Ezech. ho. 12.]*

Opera infideliũ. Aceruus viginti modiorum, vbi fiunt decem. Agge. 2. c. designat opera infidelium, quæ temporaliter remunerantur. *[Hier. s. Haba. 1.]*

Comminatio diuina. Tentationes. Agger, qui iacitur, aut comportatur, ad oppugnandum castrum, comminationem pœnæ quam Deus inducere intendit, significare potest. Isa. 29.a. Iere. 6.a. Ezech. 4.a. 17.e. 26.b. Dani. 11.e. Haba. 1. c. Designat etiam tentationes, & molem crescentis tentationis: & hunc aggerem comportat diabolus. Haba. 1.c.

Aggerum riui. Isa.37.e. significare possunt Principes, & potentes, ac superbos. Idem designauit congeries aquæ. Ecclesiastici 39.c. *Superbi.*

Gre.12.mor.23.& 15.Mor.29. *Hier.s.Ezech.47* Tumuli ciuitatum dirutarum, eos significare possunt, qui simul ad peruersa opera coniuncti, de ædificio vitæ ceciderunt. Deut.13.d. Iosu 7.d. 8.f. Iob.15.d. Ier.9.c.26.c.51.d. Mich.1.b.3.d. Et acerui pulueris in eodem sensu. Nee.4.a. Isa.25.a. Et acerui arenæ. Ier.9.d. Et congeries mortuorum. Iob. 21. d. 2. Cor. 9. a. sunt multitudo peccantium, in quorum mentibus quasi in sepulchris suis Satan vigilat. Et tumuli sabuli, sunt infideles, & infrugiferi. Ezech.47.b. *Peccatores.*

Hie.s.Sopho.2. Acerui salis. Soph.2.c. sunt hæretici, quorum doctrina, est sicut sal infatuatum. Et altaria eorum dicuntur sicut acerui super sulcos agri. Hose.12.d. Eosdem designare possunt aggeres ranarum. Exo.8.c. *Hæretici.*

Tumulus in cuius summitate stetit Abner cum filiis Beniamin. 2. Regum 2.f.

Beda s.Prou.26. Aceruus lapidum super Absalom. 2. Reg.18.d.

Rup.s.Agge.2. Aceruus Mercurii, pro cultu idolorum poni videtur. Prou.26.b.

Aceruus viginti modiorum, est Christus habens in se duplicem naturam. Aggei 2.c. *Christus.*

ACETVM, ACETABVLVM.

Acetum fit ex vino, sed perdidit naturam & saporem vini, & factum est acidum, & ineptum ad potum. Acetabulum autem est mensura quædam, aut vas, in quo recipitur acetum.

Euch.fo.spiritua.8 *Beda s.Prou.25.* Acetum est mordax, & graue gustui: mixtum tamen cum aliis, suauem præstat gustum: designare potest correctionem. Prouer.25.c. quæ si sola sit, nimium interdum mordax est, si verò aliis blandis verbis temperetur, sæpè grata efficitur, & prodest accipienti. Et acetabula dici possunt verba prædicatoris mordacia. Exod.25.c.37.c. Num.7.c. *Correctio.*

Amb.s.Luc.23. *Aug.s.Ioã.tra.119* Acetum etiam designare potest naturam humanam corruptam in Adam, & bibit Christus acetum, quum naturam humanam assumpsit, in qua omnes iniquitates nostras portaret, atque absolueret. Luc.23. e. Acetum etiam, quod dederunt Iudæi Christo, designat ipsos Iudæos à vino Patriarcharum, & Prophetarum degenerantes, & tanquam pleno vase de iniquitate huius mundi impletos. Ioan.19.f. *Natura humana.* *Iudæi.*

Glos.or.s.Ruth.2. Acetum etiam figura est legis, quæ quantum ad literam dulcorẽ vini amisit: vnde & inepta facta est ad potum, nec amplius seruanda. Rut.2.c. In hac intingit buccellam, id est mysterium incarnationis Christi, dicitur esse in testamento veteri. *Lex.*

Ori.s.Matt.ho.35 *Aug.s.ps.68.* *Beda s.Prouer.10.* Acetum præterea significat sensus peruersos, aut hæreticos traditos sacræ scripturæ. Ideo Num.6.a. iis, qui se vouerunt Domino, prohibetur aceti potio. Et hæretici potant Christum aceto. Psal.68. Matth.27.f. Marc.15.d. Luc.23.c. Ioan.19.f. Et qui nolunt mutare veterem hominem, sed in eo perseuerare, acetum offerunt Christo: quod ipse non vult bibere. Ipsi quoque hæretici, qui à synceritate fidei denegarunt, acetum sunt molestum dentibus, hoc est prædicatoribus. Prouerb.10.d. *Doctrina hæretica.* *Hæretici.*

Rup.s.Num.18. Acetabula argentea centum triginta siclorum, vnius Dei, triúmque personarum fidem designant. Nume.7.b. *Fides Trinitatis.*

ACHAB.

Achab, id est frater patris, filius Amri, maritus Iezabelis: qui regnauit super Israel viginti duobus annis: genuítque Ochoziam, & Ioram, & Athaliam: fuit rex malus, & mortuus est in prælio contra Syros iuxta verbum Michææ prophetæ.

Achab, secundum quod duxit Iezabelem gentilem, & crudelem, designat reges, qui pro humanitate sibi assumunt crudelitatem. 3. Reg.16.g.18.a.19.e.

Rup.5.s.Reg.7. Vt autem occurrit Benadab regi Syriæ in prælium. 3. Reg.20.a. designat principem, aut prælatum obiicientem se contra diabolum. Designat etiam populum Israel, cum quo diabolus conflictum habuit. Eundem populum designat, vt persequutus est Eliam, sicut populus Israel Christum. 3. Reg.18.a. *Prælatus opponẽs se Diabolo.* *Populus Israel.*

Vt verò dixit Elię: Tu es ille, qui conturbas Israel. 3. Reg. 18. c. designat principes sacerdotum, de Christo similia dicentes: Hunc inuenimus subuertentem gentem nostram. Luc.23.a. *Principes sacerdotum.*

Vt autem sequebatur in curru post Eliam. 3. Reg.18.g. designat Diabolum, qui compellitur ire post Christum, & non antecedere: quum Christus ei dixit: Matth. 4. b. Vade retro Satana. *Diabolus.*

Orig.s.ps.36.ho.1. Cupiens Achab vineam Naboth. 3. Reg.21.a. designat potentes cupidos alieni, & iniquos, ac impios, cupientes euertere spiritualia, vt seminent carnalia. *Potẽtes cupidi.*

Hie.s.Mich.6. Secundum autem quòd erat princeps Samarię, per quam intelliguntur hęretici, ipse Achab erit typus hæresiarcharum. Mich.6.d. *Hæresiarchæ.*

Vt mortuus est Achab, cùm auderet congredi contra regem Syrię. 3. Reg.22.f. designat superbos, qui viribus suis fidentes, congredi audent contra diabolum: & ita pereunt.

ACHAIA.

Achaia est prouincia Grecię, in qua est Corinthus. Designare potest ecclesiam ex gentibus. Rom.15.f. 2. Cor.9.a. Act.18.d. *Ecclesia ex gentibus.*

ACHAN.

Malus religiosus. Iudas & principes Iudæorum. *Aug. q. in Iosu.8. Rup.s.Hose.2.*

ACHAN, id est conterens, siue conturbans: filius Charmi, de tribu Iuda, qui tulit de anathemate Hierico regulam auream, & nonnulla alia: cuius rei gratia populus punitus est. Iosu.7.a.22.d.1.Paral.2.a. Typus est religiosi malè viuentis, cuius infamia etiam ad cæteros diffunditur. Vbi considerandum, malum vnius membri, totum quodammodo corpus inficere. Designat etiam Iudam Ischariotem, & principes Iudæorum, qui tulerunt de anathemate occidentes Christum.

ACHARON.

Gentiles. *Lyra.s.Sopho.2.*

ACharon, id est sterilis, vel eneruatio, seu euulsio, vel truncus: ciuitas Palestinorum. Acharonitę, secundum quòd interpretantur steriles, designare possunt gentiles, vel negligentes bene agere. Et ideo steriles sine fructu operum: ideo eradicabuntur, seu euellentur. Iosu.15.f.Iud.1.d.1.Reg.5.d.6.d.Sopho.2.a.1.Mach.10.g.

ACHATES.

Constantia. *Plini.37.nat. histo.10.*

AChates lapis niger, vt plurimum cum venis albis, interdum diuersorum colorum, quãdoque vnius: valet imprimis contra scorpiones: & quum est vnius coloris dicitur inuictum facere gestantem: qua ratione, figura est constantiæ: & ponebatur in tertio ordine rationalis in pectore pontificis. Exo.28.c.39.c.

ACHAZ.

Nutrientes filios in concupiscentiis.

AChaz, id est, apprehendens, siue possidens, aut tenens, siue robustus, aut videns: filius Ioathan, rex Iuda: qui transtulit filium suum per ignem. 4. Reg.16.a.2.Paral. 28.a. designare potest eos, qui filios suos nutriunt in vitiis, & concupiscentiis.

Vt interpretatur robustus, eius tempore vidit Isaias visiones Dei. Isa.1.a. Quia robustis in Deo datur videre diuina. *Hiero.s.Isa.1.*

Quum tempore Achaz venerunt multi reges contra Iudam. Isa. 7.b. designat, regnante rege impio, & infideli, populum Dei multas pati afflictiones. *Hie.s.Isa 7.*

Mortuo Achaz, vt malo principe, videntur etiam visiones, & habentur consolationes diuinæ: quia mortuo, vel eiecto diabolo ab anima, cognoscit anima diuina, & consolationem à Deo recipit. Isa.14.g. *Hiero.s.Isa.14.*

ACHELDAMA.

ACheldama, id est, ager sanguinis: qui emptus est triginta argenteis, quibus venditus fuerat Christus seruator noster in sepulturam peregrinorũ. Ma. 27.a. Act.1.d. Vide, sepultura peregrinorum: & ager figuli.

ACHIAS, ACHIMELECH.

Protegentes afflictos. *Greg.s.1.Reg.14.*

AChias, id est, vmbraculum, vel frater domini: filius Achitob pontifex: qui dedit panes propositionis, & gladium Goliath Dauid fugienti Saulem: cuius rei gratia occisus est à Saule cum omni domo sua, excepto Abiathar filio, qui euasit. 1. Reg.14.a. designat eos, qui afflictos ob occultis hostibus protegunt. Ideò in bello portabat ephod.

Sacerdotes periti. Idem applicuit arcam domini ad consulendum dominum. 1. Reg.14.c. quo designat peritos sacerdotes, qui pro domino debent maioribus, & principibus dare consilium. *Gre.s.1.Reg.14.*

Christus. Idem dictus est Achimelech, id est, frater meus rex, aut frater regis, aut consilij, vel fratris mei imperium: qui, vt dedit panes, & gladium Dauid, & postea occisus est à Saule, Christum designare potest, qui propter panes doctrinæ, & bona opera ac miracula, occisus est à principibus sacerdotum. 1.Reg.21.a.22.b. *Lyra.s.1.Reg.21.*

Ecclesia. Fidelis quilibet Vt interpretatur Achimelech fratris mei imperium, designare potest ecclesiam, quæ est imperium Christi: & dum dicitur venisse Dauid in domum Achimelech, intelligatur Christus in ecclesiam, tanquam in regnum suum venisse. Psal.51. In titulo. Item designat quemcunque fidelem, Christum verum Dauid in corde suo suscipientem. *Hila.s.Psal.51. Ambro.s.Luc.6.*

ACHIMAAS.

Christus. *Greg.s.1. Reg. 14.*

AChimaas, id est frater consilii aut fratris consilium, aut frater ex ligno, vel fratris mei decor: pater Achinoam vxoris Saulis. 1.Reg.14.g. Et designat Christum, à quo est Achinoam, id est, fratris mei requies, quæ designat bonam voluntatem, in qua requiescit Christus.

Baptizati. Consolationes Spiritussancti. Achimaas alius filius Sadoc: qui absconditus est iuxta fontem, vt referret Dauid consilium Achitophelis, vt sibi prospiceret: designat renatos ex aqua, & Spiritusancto: vel consolationes Spiritussancti, quæ dantur afflictis. 2.Reg.17.d.18.e. *Glo.ord.s.2.Re.17. Lyra.s.2.Reg.17.*

Vnus ex Apostolis. Achimaas alius, qui erat præfectus annonæ Salomonis in Nephtalim: figura est vnius è duodecim Apostolis, qui pręsunt ecclesiæ in ministrandis alimentis spiritualibus. 3.Reg.4.b. *Lyra.s.3. Reg.4.*

ACHIMAN.

Hypocrita. *Ori.s.Ios.ho.20.*

AChiman, id est frater præparatus, vel frater dexteræ, aut frater sine consilio: filius Enac, ex gigantibus, qui habitauerunt in Hebron. Nu.13. c. Ios.15.c. typus est superborum hypocritarum: ideo interpretatur sine consilio, & filius Enac i. inanis humilitatis: quia nihil magis sine consilio, quàm relinquere Deum verum, idque cum simulatione sanctitatis.

Achimelech quære, Achias.
Achinoam.

Ambr.epist.13. Ru.s.2.Reg.12.

ACHINOAM, id est, fratris pulchritudo, aut iucunditas, aut frater motionis, vel fratris mei requies: vxor Saulis, de qua vide in Achimaas.

Achinoam alia vxor Dauid, mater Amnon, quæ prius ducta est à Dauid, quam Abigail: qua ratione significat synagogam, quæ ecclesiam præcessit tempore. 1. Reg.25.g. 2.Reg. 3.a. Vel designat ecclesiam in antiquis patribus. *Synagoga. Ecclesia.*

ACHIOR.

ACHIOR, id est, lumen, aut frater ignis: dux Amonitarum: qui cùm Iudæorum gentẽ apud Holophernem laudasset, ad eos missus est vinctus: factúsque est Iudæus.

Lyra s.Iudith 5. Vt erat Ammonites, figura esse potest hæreticorum, qui tamen conuertuntur ad ecclesiã. Iudith 5.a.6.a. 14.a. *Hæretici.*

Lyra s.Iudith 6. Vt autem audacter vera dixit coram Principe, à quo malè affectus est: typus est prædicatorum, qui affliguntur, quum audent dicere veritatem. *Prædicatores.*

ACHIS.

Aug.s.Psal.33. ACHIS.i.quomodo est: rex Geth, coram quo Dauid simulauit insaniam.1.Reg.21.d. figura esse potest sacerdotum, & scribarum Iudæorum, qui Christum tanquam insanum habebant. *Sacerdotes, & scribæ.*

Vel secundum sui nominis interpretationem, significare potest incredulos sacramento Eucharistiæ, qui dicunt, Quomodo est? *Increduli.*

Lyra s.1.Reg.27. Vt autem suscepit Dauid confugientem ad se in Siceleg, cum sexcentis armatis: figura est gentilium suscipientium Christum, & eius prædicatores.1.Reg.27.a.29.d. *Gentiles.*

ACHITOPHEL.

ACHITOPHEL. i. frater ruinę, vel fratris ruina, vel frater defectus, vel frater insipiditatis. Gilonites, consiliarius regis Dauid, qui fuit in coniuratione Absalom: eiúsque consilium habebatur quasi consilium Dei. Qui cùm vidisset consilio suo Absalonem non obtẽperasse, ac prospiceret lapsum eius futurum: laqueo se suspendit.2. Reg.15.b.17.f. figura esse potest Scribarum, & Iudæorum, qui insurrexerunt in Christum, sicut ille contra Dauid. Et etiam potest esse typus hæreticorum, qui prauis consiliis auertunt fideles à Christo. Et vt interpretatur fratris ruina, & laqueo vitam finiuit: designat Iudam, qui etiam dicebatur frater Christi, sicut cęteri apostoli. Et fuit ruina Christi: & tandem ipse laqueo periit. *Iudæi. Hæretici. Iudas.*

ACHITOB.

Aug.s.Psal.7. Rup.11.s. Matth.

ACHITOB.i.frater bonitatis, vel frater meus bonus: filius Phinees, pontifex, de linea Ithamar, pater Achiæ.1. Reg.14.a. typus est Christi, qui solus est frater bonus: fuítque frater Ichabod, hoc est, Christus fuit frater Iudęorum. *Christus.*

ACHOR.

Greg.s.1.Reg.14. Hie.s.Isa. 63.65. Rup.s.Hose.2.

ACHOR. i.conturbatio: & vallis Achor est vallis conturbationis: vbi lapidatus est Achan: quia de anathemate Hierico tulerat: & significat eum qui turbato corde humiliatur per pœnitentiam.Iosu.7.d. Et vallis Achor fit in cubile armentorum, quum per pœnitentiã eleuantur peccatores in spem: & pascuntur ibi per intelligentiam scripturarum. Isa. 65. b. Hose.2.c. *Pœnitentes.*

Potest etiam designare Hierusalem: vbi perierunt Iudas, & Iudęi cum templo, & ciuitate, & aperta est spes fidelibus. *Hierusalem.*

Acies, quære, Exercitus.

Acies gladij.

ACIES est pars acuta gladii, aut alterius instrumenti ad scindendum apti.

Acies vomerum corda, aut mentes significare possunt. Et acies vomerum sunt retusæ, quum corda simplicium sunt inerudita.1.Reg.13.d. *Corda inerudita.*

Greg.s.1.Reg.13. Acies gladij aliquando dicit persequutionem prauorum in bonos.Heb.11.f.

ACINVS.

ACINUS est granum vel fruticum, vel arborum, quum densius nascuntur, vt grana vuæ, hæderæ, & similium acini dicuntur.

Acinus vuæ interdum ponitur ad designandum minimum aliquid: vt Nume.6.a. prohibetur iis, qui sanctificantur domino, ne comedant ab vua passa vsque ad acinum.

Colligere acinos post vindemiatores. Ecclesi.33. c. dicitur, quum quis post expletum opus venit ad laborandum.

ACQVIESCERE.

ACQUIESCERE est aliorum dictis assentiri, aut voluntati alicuius obtemperare. Rarum est in allegoriis.

Acquiescere dicitur Deus voci deprecantium, quum facit id, quod rogatur: & è diuerso non acquiescit, quum non vult facere, quod rogatur. Deut.1.g. Prouerb.6.d.

Acquiescit carni, & sanguini, quisquis carnalibus propinquis, & consanguineis carnaliter suadentibus assentitur. Sic non acquieuit Paulus carni, ac sanguini. ad Galatas.1.c.

Acquiescere verbis mendacibus dicit Pharao filiis Israel, si obtemperent Mosi, & Aaron. Exo.5.b. Quia diabolo verba Dei videntur mendacia: vide mendacium.

Acquiescens

Acquiescens Abraham Saræ deprecanti coniunctionem cum ancilla. Gen. 16. a. designare potest Christum consentientem in adiungenda sibi synagoga. Ediuerso, acquiescens Iacob consiliis matris in sumenda vxore de Mesopotamia. Gen. 27. b. est Christus consentiēs in adiungenda sibi ecclesia ex gentibus.

Designat etiam Abraham condescensionem factam carni ex rationabili causa.

Acquiescens Iacob placito Laban in pascendis ouibus. Gen. 29. f.

Non acquiescens Ioseph operi nefario. Gen. 39. b. notum est laudabile opus in non consentiendo peccato. Simile est Deut. 13. b. 2. Paral. 24. e. Prouerb. 5. a. Sic non acquieuit Eliseus roganti Naaman, vt acciperet aliquid ab eo. 4. Reg. 5. e. Et acquiescere plurimorum sententiæ, est sequi viam latam, per quam multi pereunt. Exo. 23. a. *Lyra s. Gen. 16.*

Nolens acquiescere rex Edom deprecanti Mosi transitum per terram suam: designat nolentes admittere prædicatores, nec suscipere fidem Christi. Nume. 20. d. vel sunt terreni in ecclesia, impedientes eos, qui volunt bene operari. *Lyra s. Num. 20.*

Non acquiescens Roboam populo deprecanti, vt alleuiaret iugum à patre suo illis impositum. 3. Reg. 12. d. 2. Paral. 10. c.

Acquiescentes Romani ad omnia, quæ postulabantur à Iudæis. 1. Mach. 8. a. designant gentilitatem libenter suscipientem fidem Christi.

Credere. Acquiescere, interdum est credere, & fidem adhibere. 2. Par. 30. b. Prou. 13. c. Et ediuersò non acquiescere, est non credere. vt quum filij Israel non acquiescebant Mosi. Exo. 6. b. Nu. 14. g. Et 1. Reg. 15. e. Iob. 22. c. Ro. 2. b. 1. Tim. 6. a.

Acquirere, Adipisci.

Acquirere est quærendo adipisci, secundum id, quod acquiritur, nonnullas habet allegorias.

Adipiscēs Christus gentes. Acquisiuit Iacob multa in Mesopotamia. Gen. 31. c. per quæ intelligitur acquisitio gentiū ad fidem per Christum facta, vnde dicitur populus acquisitionis. 1. Pet. 2. b. Et acquisiuit dextera Dei montem, hoc est, Christus ecclesiam. Ps. 77. Acto. 20. f. *Aug. s. Ps. 67.*

Acquirere cæleste gloriam. Acquirere Hierusalem hæreditate, est adipisci cælestem patriam. Psal. 68. g. Datur etiam acquisitio animæ. Ecclesiasti. 44. a. 46. a. 49. d. 50. a. Hebræ. 10. g. Et adipisci repromissiones. Hebræ. 6. c. 11. g. *Cassiod. s. Psal. 68.*

Seruare præcepta. Acquirere hæreditate testimonia Dei: est inuiolabiliter ea seruare. Psal. 118. Sic datur acquisitio sapientiæ. Prouer. 3. b. 4. b. 16. b. *Lyra s. Psal. 118.*

Acquirere sibi nomen æternum. 1. Mach. 6. f. est acquirere famam. Et acquirere sibi gradum bonum. 1. Timoth. 3. c. est acquirere honorem vel in hac vita, vel in patria.

Acquirere decem mnas: est percipere mystica legis, & moralia documenta probitatis. Luc. 19. c. *Amb. s. Luc. 19.*

Lucifer. Acquirens rex Tyri aurum, & argentum: est Lucifer, cui data fuerunt dona gratuita, quum esset creatus. Ezech. 28. b.

Acquirere, absolute, assequutionem diuitiarum significare solet. Ecclesiastæ 3. a. Sapi. 14. a. Ecclesiastici 42. a. Baruch 4. b. Designat etiam tempus acquirendi, tempus bene operandi in hac vita. *Lyra s. Eccle. 3.*

Acquirere perditionem operibus manuum, est damnari propter peccata. Sapi. 1. c. Sic & iniustitia dicitur ibidem mortis acquisitio. Et acquirere sibi damnationem. Roma. 14. a.

Acuere, Acutus, Aculeus, Stimulus, Acus.

Acuere, est acutum facere. Acutum autem est, quod acumen habet ad pungendum subtile. Nonnullas admittit allegorias.

Acuere dicitur Deus gladium, vt fulgur. Deut. 32. f. quum parat repentinam perditionem tanquam vehementer iratus. Sic dicitur Sapien. 5. d. Acuet duram iram in lanceam. Et gladius dicitur procedere de ore Christi, bis acutus. Apoc. 1. d. 2. d. 19. c. quod nemo possit eius vindictam euadere. Et acuta falx in manu filij hominis. Apoc. 14. c. *Glo. int. s. Deu. 22.*

Instrui philosophia. Acuere vomerem apud fabros Philisthinorum. 1. Reg. 13. d. est sanctæ prædicationis studium seculari eruditione componere. Acuere verò ligonem, est ad propriæ vitæ institutum eisdem literis instrui. Acuere autem securim, est instrui ad colligenda fidelium exempla. Et acuere tridentem, est discretionem perficere. *Greg. s. 1. Reg. 13.*

Parare verba Dei. *Disponere ad prædicandum pœnitentiam.* *Vis charitatis.* Acuere sagittas, est parare verba Dei cor penetrantia. Ps. 44. 119. Prou. 25. c. Isa. 5. g. Iere. 51. b. Acuit etiam sagittas Christus, cùm disposuit discipulos ad prædicandum. Ps. 44. Sagittæ etiam acutæ potentis, dicuntur pœnitentia cum oratione, & ieiunio. Psa. 119. Acutæ etiam sagittæ dicuntur vis charitatis, & autoritates sacræ scripturæ. *Basi. s. Psal. 44.* *Arno. s. Psal. 119.* *Aug. s. Ps. 44. 119.*

Christus. Acutissima petra dicitur Christus. Exo. 4. f. *Glo. inte. s. Exo. 4.*

Acutus dicitur spiritus sapientiæ, quia penetrat omnia. Sap. 7. c.

Acuere in prælium Elephantes, est incitare principes infidelium aduersus fideles. 1. Mach. 6. d.

Detrahere. Acuere linguas sicut serpentes, dicuntur, qui detrahunt, male dicunt, decipiunt, & cetera linguæ vitia exercent. Ps. 139. Vnde & lingua dicitur gladius acutus. Ps. 56. Et nouacula acuta. Ps. 51. Prouer. 5. a. Ecclesiasti. 21. a. Isa. 7. d. Ezech. 5. a. Et acuerunt Iudæi linguas tanquam gladium: quia lingua occiderunt Christum. Psalm. 63. *Aug. s. Psa. 63. 139.*

Achinoam, id est, fratris pulchritudo, aut iucunditas, aut frater motionis, vel fratris mei requies: vxor Saulis, de qua vide in Achimaas.

Ambr. epist. 13. Ru. s. 2. Reg. 12. Achinoam alia vxor Dauid, mater Amnon, quæ prius ducta est à Dauid, quam Abigail: qua ratione significat synagogam, quæ ecclesiam præcessit tempore. 1. Reg. 25. g. 2. Reg. 3. a. Vel designat ecclesiam in antiquis patribus. *Synagoga. Ecclesia.*

ACHIOR.

Achior, id est, lumen, aut frater ignis: dux Amonitarum: qui cùm Iudæorum gentẽ apud Holophernem laudasset, ad eos missus est vinctus: factúsque est Iudæus.

Lyra s. Iudith 5. Vt erat Ammonites, figura esse potest hæreticorum, qui tamen conuertuntur ad ecclesiã. Iudith 5. a. 6. a. 14. a. *Hæretici.*

Lyra s. Iudith 6. Vt autem audacter vera dixit coram Principe, à quo malè affectus est: typus est prædicatorum, qui affliguntur, quum audent dicere veritatem. *Prædicatores.*

ACHIS.

Aug. s. Psal. 33. Achis. i. quomodo est: rex Geth, coram quo Dauid simulauit insaniam. 1. Reg. 21. d. figura esse potest sacerdotum, & scribarum Iudæorum, qui Christum tanquam insanum habebant. *Sacerdotes, & scribæ.*

Vel secundum sui nominis interpretationem, significare potest incredulos sacramento Eucharistiæ, qui dicunt, Quomodo est? *Increduli.*

Lyra s. 1. Reg. 27. Vt autem suscepit Dauid confugientem ad se in Siceleg, cum sexcentis armatis: figura est gentilium suscipientium Christum, & eius prædicatores. 1. Reg. 27. a. 29. d. *Gentiles.*

ACHITOPHEL.

Achitophel. i. frater ruinę, vel fratris ruina, vel frater defectus, vel frater insipiditatis. Gilonites, consiliarius regis Dauid, qui fuit in coniuratione Absalom: eiúsque consilium habebatur quasi consilium Dei. Qui cùm vidisset consilio suo Absalonem non obtẽperasse, ac prospiceret lapsum eius futurum: laqueo se suspendit. 2. Reg. 15. b. 17. f. figura esse potest Scribarum, & Iudæorum, qui insurrexerunt in Christum, sicut ille contra Dauid. Et etiam potest esse typus hæreticorum, qui prauis consiliis auertunt fideles à Christo. Et vt interpretatur fratris ruina, & laqueo vitam finiuit: designat Iudam, qui etiam dicebatur frater Christi, sicut cęteri apostoli. Et fuit ruina Christi: & tandem ipse laqueo periit. *Iudæi. Hæretici. Iudas.* *Aug. s. Psal. 7. Rup. 11. s. Matth.*

ACHITOB.

Achitob. i. frater bonitatis, vel frater meus bonus: filius Phinees, pontifex, de linea Ithamar, pater Achiæ. 1. Reg. 14. a. typus est Christi, qui solus est frater bonus: fuítque frater Ichabod, hoc est, Christus fuit frater Iudęorum. *Christus.*

ACHOR.

Greg. s. 1. Reg. 14. Hie. s. Isa. 63. 65. Rup. s. Hose. 2. Achor. i. conturbatio: & vallis Achor est vallis conturbationis: vbi lapidatus est Achan: quia de anathemate Hierico tulerat: & significat eum qui turbato corde humiliatur per pœnitentiam. Iosu. 7. d. Et vallis Achor fit in cubile armentorum, quum per pœnitentiã eleuantur peccatores in spem: & pascuntur ibi per intelligentiam scripturarum. Isa. 65. b. Hose. 2. c. *Pœnitentes.*

Potest etiam designare Hierusalem: vbi perierunt Iudas, & Iudęi cum templo, & ciuitate, & aperta est spes fidelibus. *Hierusalem.*

Acies, quære, Exercitus.

Acies gladij.

Acies est pars acuta gladii, aut alterius instrumenti ad scindendum apti.

Acies vomerum corda, aut mentes significare possunt. Et acies vomerum sunt retusæ, quum corda simplicium sunt inerudita. 1. Reg. 13. d. *Corda inerudita.*

Greg. s. 1. Reg. 13. Acies gladij aliquando dicit persequutionem prauorum in bonos. Heb. 11. f.

ACINVS.

Acinus est granum vel fruticum, vel arborum, quum densius nascuntur, vt grana vuæ, hæderæ, & similium acini dicuntur.

Acinus vuæ interdum ponitur ad designandum minimum aliquid: vt Nume. 6. a. prohibetur iis, qui sanctificantur domino, ne comedant ab vua passa vsque ad acinum.

Colligere acinos post vindemiatores. Eccles. 33. c. dicitur, quum quis post expletum opus venit ad laborandum.

ACQVIESCERE.

Acquiescere est aliorum dictis assentiri, aut voluntati alicuius obtemperare. Rarum est in allegoriis.

Acquiescere dicitur Deus voci deprecantium, quum facit id, quod rogatur: & è diuerso non acquiescit, quum non vult facere, quod rogatur. Deut. 1. g. Prouerb. 6. d.

Acquiescit carni, & sanguini, quisquis carnalibus propinquis, & consanguineis carnaliter suadentibus assentitur. Sic non acquieuit Paulus carni, ac sanguini. ad Galatas. 1. c.

Acquiescere verbis mendacibus dicit Pharao filiis Israel, si obtemperent Mosi, & Aaron. Exo. 5. b. Quia diabolo verba Dei videntur mendacia: vide mendacium.

Acquiescens Abraham Saræ deprecanti coniunctionem cum ancilla. Gen. 16. a. designare potest Christum consentientem in adiungenda sibi synagoga. Ediuerso, acquiescens Iacob consiliis matris in sumenda vxore de Mesopotamia. Gen.27.b.est Christus consentiẽs in adiungenda sibi ecclesia ex gentibus.

Designat etiam Abraham condescensionem factam carni ex rationabili causa.

Acquiescens Iacob placito Laban in pascendis ouibus. Gen.29.f.

Non acquiescens Ioseph operi nefario. Gen. 39. b. notum est laudabile opus in non consentiendo peccato. Simile est Deut.13.b.2.Paral.24.e.Prouerb.5.a. Sic non acquieuit Eliseus roganti Naaman, vt acciperet aliquid ab eo. 4.Reg.5. e. Et acquiescere plurimorum sententiæ, est sequi viam latam, per quam multi pereunt. Exo.23.a. *Lyra s. Gen.16.*

Nolens acquiescere rex Edom deprecanti Mosi transitum per terram suam: designat nolentes admittere prædicatores, nec suscipere fidem Christi. Nume.20.d.vel sunt terreni in ecclesia, impedientes eos, qui volunt bene operari. *Lyra s. Num.20.*

Non acquiescens Roboam populo deprecanti, vt alleuiaret iugum à patre suo illis impositum.3.Reg.12.d.2.Paral.10.c.

Acquiescentes Romani ad omnia, quæ postulabantur à Iudæis. 1. Mach.8.a. designant gentilitatem libenter suscipientem fidem Christi.

Credere. Acquiescere, interdum est credere, & fidem adhibere. 2.Par. 30. b. Prou.13. c. Et ediuersò non acquiescere, est non credere. vt quum filij Israel non acquiescebant Mosi. Exo. 6.b. Nu. 14.g. Et 1.Reg.15.e.Iob.22.c.Ro.2.b.1.Tim.6.a.

Acquirere, Adipisci.

ACquirere est quærendo adipisci, secundum id, quod acquiritur, nonnullas habet allegorias.

Adipisces Christus gentes. Acquisiuit Iacob multa in Mesopotamia. Gen.31. c. per quæ intelligitur acquisitio gentiũ ad fidem per Christum facta, vnde dicitur populus acquisitionis. 1.Pet.2.b. Et acquisiuit dextera Dei montem, hoc est, Christus ecclesiam. Ps.77. Acto.20.f. *Aug. s. Ps.67.*

Acquirere cæleste gloriam. Acquirere Hierusalem hæreditate, est adipisci cælestem patriam. Psal. 68. g. Datur etiam acquisitio animæ. Ecclesiasti. 44. a. 46. a. 49. d. 50. a. Hebræ. 10. g. Et adipisci repromissiones. Hebræ.6.c.11.g. *Cassiod. s. Psal.68.*

Seruare præcepta. Acquirere hæreditate testimonia Dei: est inuiolabiliter ea seruare. Psal.118. Sic datur acquisitio sapientiæ. Prouer.3.b.4.b.16.b. *Lyra s. Psal.118.*

Acquirere sibi nomen æternum. 1. Mach.6.f. est acquirere famam. Et acquirere sibi gradum bonum. 1. Timoth.3.c. est acquirere honorem vel in hac vita, vel in patria.

Acquirere decem mnas: est percipere mystica legis, & moralia documenta probitatis. Luc. 19. c. *Amb. s. Luc.19.*

Lucifer. Acquirens rex Tyri aurum, & argentum: est Lucifer, cui data fuerunt dona gratuita, quum esset creatus. Ezech.28.b.

Acquirere, absolute, assequutionem diuitiarum significare solet. Ecclesiastæ 3.a. Sapi. 14.a. Ecclesiastici 42.a. Baruch 4.b. Designat etiam tempus acquirendi, tempus bene operandi in hac vita. *Lyra s. Eccle.3.*

Acquirere perditionem operibus manuum, est damnari propter peccata. Sapi. 1. c. Sic & iniustitia dicitur ibidem mortis acquisitio. Et acquirere sibi damnationem. Roma.14.a.

Acuere, Acutus, Aculeus, Stimulus, Acus.

ACuere, est acutum facere. Acutum autem est, quod acumen habet ad pungendum subtile. Nonnullas admittit allegorias.

Acuere dicitur Deus gladium, vt fulgur. Deut.32.f. quum parat repentinam perditionem tanquam vehementer iratus. Sic dicitur Sapien.5.d. Acuet duram iram in lanceam. Et gladius dicitur procedere de ore Christi, bis acutus. Apoc.1.d.2.d.19.c. quod nemo possit eius vindictam euadere. Et acuta falx in manu filij hominis. Apoc.14.c. *Glo. int. s. Deu.22.*

Instrui philosophia. Acuere vomerem apud fabros Philisthinorum. 1. Reg. 13. d. est sanctæ prædicationis studium seculari eruditione componere. Acuere verò ligonem, est ad propriæ vitæ institutum eisdem literis instrui. Acuere autem securim, est instrui ad colligenda fidelium exempla. Et acuere tridentem, est discretionem perficere. *Greg. s. 1. Reg. 13*

Parare verba Dei. Disponere ad prædicandum pœnitentiam. Vis charitatis. Acuere sagittas, est parare verba Dei cor penetrantia. Ps.44. 119. Prou.25.c. Isa.5.g. Iere.51. b. Acuit etiam sagittas Christus, cùm disposuit discipulos ad prædicandum. Ps. 44. Sagittæ etiam acutæ potentis, dicuntur pœnitentia cum oratione, & ieiunio. Psa.119. Acutæ etiam sagittæ dicuntur vis charitatis, & autoritates sacræ scripturæ. *Basi. s. Psal.44. Arno. s. Psal.119. Aug. s. Ps.44. 119.*

Christus. Acutissima petra dicitur Christus. Exo.4.f.

Acutus dicitur spiritus sapientiæ, quia penetrat omnia. Sap.7.c. *Glo. inte. s. Exo.4.*

Acuere in prælium Elephantes, est incitare principes infidelium aduersus fideles. 1. Mach.6.d.

Detrahere. Acuere linguas sicut serpentes, dicuntur, qui detrahunt, male dicunt, decipiunt, & cetera linguæ vitia exercent. Ps.139. Vnde & lingua dicitur gladius acutus. Ps.56. Et nouacula acuta. Ps.51. Prouer.5.a. Ecclesiasti.21.a. Isa.7.d. Ezech.5.a. Et acuerunt Iudæi linguas tanquam gladium: quia lingua occiderunt Christum. Psalm.63. *Aug. s. Psa.63.139.*

Stimulus mortis dicitur esse peccatum.1.Cor.15.quia peccato facta est delectatio, quæ iam possit resistere bonæ voluntati:& cum dolore cohiberi.

Aug.83.q.70. Glo.ord.s.Apo.9 Aculei in caudis locustarum, designare possunt fraudulentas sententias hæreticorum. Apo. 9.b.Eosdem hæreticos designare potest aculeatus bruchus.Ierem.51.c. *Sententiæ hæreticorum.*

Hier.s.Isa.3. Acus, quæ est ad ornatum mulierum, & ad consuendas vestes, foramen habens ad suscipiendum filum, designare potest regulam, qua stringebantur filiæ Sion ad custodiendam legem.Isa.3.d.

Hila.s.Matth. cano.19. Acus etiam,qua corporum vulnera assuuntur, & dissuta vestium retexuntur, & mors ipsa compungitur, designat verbi noui prædicationem, qua mentis vulnera, & omnia dissipata ad vnitatem per compunctionem rediguntur: quæ,cùm difficilia sint diuitibus, dicitur facilius esse camelum per foramen acus transire, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Matt.19.c.Marc.10.c.Luc.18.e.

Amb.s.Luc.18. Potest etiam acus Christus intelligi, cuius foramen,est angusta via passionis eius: & per ipsum dissuta,& dissipata nostra consolidantur. *Christus.*

Beda s.Prou.27. Acuitur ferrum ferro, quum amici mutuò se adiuuant, vel in acquisitione virtutis, vel scientiæ,seu veritatis cognitione.Pro.27.c.

Ada.

ADa id est congregatio,siue ornata,altera vxor Lamech,mater Iabel,& Iubal. Gen. 4.c. figura est inuentorum varietatis ferculorum,& gulæ.Ideo mater est Iabel, qui fuit pater pastorum, & Iubal, qui fuit pater canentium cithara, & organo, quæ omnia oriuntur ex gula. *Gulæ.*

Alia fuit Ada vxor Esau:quę potest idem significare: cùm Esau ob gulam edulij primogenituram amiserit.Gen.36.a.

Adad.

Lyra s.3.Reg.11. ADad,id est,clamor,aut sonitus, princeps Idumæus, aduersarius Salomonis.3.Reg.11.c. figura esse potest diaboli, qui aduersarius est Christi veri Salomonis:& est clamor, aut sonitus,quia tanquam leo rugiens quærit quem deuoret. *Diabolus.*

Adæquare, quære, Æqualis.

Adam.

ADam,idest homo,siue terrenus,aut rufus,vel sanguineus fuit primus homo,principiũque generis humani,de cuius latere formata est Eua:qui eiectus est è paradiso terrestri, ob transgressionem præcepti, de esu ligni scientiæ boni & mali:eiúsque peccato totum genus humanum est infectum peccato originali :sepultus est in Hebron:vt dicitur Iosu. 14. d. Ostenditur autem fuisse saluus, per hoc, quod dicitur Sapien. 10.a. Hæc illum qui primus formatus est à Deo, pater orbis terrarum,cùm solus esset creatus,custodiuit, & eduxit illum à delicto suo.

Beda s.Gen.2. Cùm ei dormienti extracta est costa, indéque formata est Eua. Gene.2.d.figura est Christi in cruce dormientis:ex cuius latere formata est ecclesia : estque posita caro pro costa, quia Christus pro nobis factus est infirmus, & solet dici secundus Adam. *Ruper.s.Zach.13.* Dicitur Adam exemplum Christi. Zachari. 13. c. quia sicut in Adam omnes moriuntur, ita in Christo omnes viuificabuntur. *Christus.*

Ambr.de para.2. Philo.2.allego. Beda s.Gen.4. Vt autem consensit Adam mulieri in peccatum. Genes.3.b.figura est mentis, aut perfecti sensus consentientis sensui in peccatum.Vnde Deus, Adam vocat, dicens:Vbi es? quia mens rationis capax est reprehendenda, non sensus. *Mens.*

Adam,vt abscondit se post peccatum,figura est peccatorum,qui erubescunt confiteri peccata sua.Gen.3.b.Et propter peccatum solet dici vetus homo, aut vetus Adam: estque typus veteris hominis carnalis,& peccatoris in his ferè locis.Gen.45.Deut.32.a.Ecclesiastici 33.b. 35.d.40.a.Hose.6.c.11.b.Zacha.13.c.Roma.5.c.1.Cor.15.c.1.Timoth.2.d.Iudæ e. *Peccator.*

Ambro.de Par.4 Adam formatus est extra paradisum : mulier verò licèt ignobilior, in paradiso:ne quis de loci nobilitate præsumat. *Peccator.*

Adama.

ADama,id est terra,aut sanguinea,vna ex ciuitatibus regionis Sodomorum, quę subuersa est:figuram tenet peccatorum, qui in infernum submerguntur.Gen.10.c. Deut.29. d.Hose.11.c.

Adamare, quære Amare.

Adamas lapis.

Hier.s. Amos 7. Plini.38.natu. histo.4. ADamas sui nominis lapis est, quem Latinè indomitum possumus appellare : eo quod nulli cedat materiæ,nec ferro quidem:nam si ponatur super incudem, & graui ictu feriatur mallei,antea incus& malleus vulnus accipiunt, quàm adamas conteratur. Cúque ignis omnia domet,& vniuersa metalla consumat, reddit adamantem duriorem: vt ne paruulum quidem in eo angulum vis nimij ardoris obtundat. Vidi & in auro adamantem magnitudine milij : cúmque vicinum consumatur aurum longo vsu, ac nimia vetustate, solus adamas non atteritur: & nulla lima imminui potest.Sed è contrario limã terit: & quicquid attigerit

lineis sulcat. Hic lapis durissimus, & indomabilis, solo hircorum cruore dissoluitur: & missus in calidum sanguinem, perdit fortitudinem suam. Est autem paruus, & indecorus, ferrugineum habens colorem, & splendorem crystalli: quatuórque genera adamantis describuntur. Primus est Indicus, secundus Arabicus, tertius Macedonicus, quartus Cyprius, pro qualitate regionum plus, vel minus duritiam possidentes. Dicitur quoque in electri similitudinem venena deprehendere, & maleficis resistere artibus. Talis est Dominus, & Saluator, qui cùm in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est, esse se æqualem Deo: sed semetipsum exinaniuit formam serui accipiens, in similitudinem hominum factus, & habitu inuentus vt homo: humilians semetipsum, factus obediens vsque ad mortem, mortem autem crucis. Philip. 2. a. De quo Isaias scribit 53. a. Non est species illi, neque decor: vidimus eum, & non erat pulchritudo, despectum, & nouissimum hominum: virum dolorum, & scientem infirmitatem ferre. Hic Amos 7. b. Dicitur stare supra murum adamantinum, idest, super Sanctos, & Apostolos suos: quibus donauit, vt & ipsi adamantes vocarentur, & à nullo superati, dicerent. Rom. 8. Quis nos separabit à charitate Christi? tribulatio, an angustia, an persequutio, an fames, an nuditas, an periculum, an gladius? Et iterum: Certus sum, quia neque mors, neque vita, neque angeli, neque principatus, neque instantia, neque futura, neque fortitudo, neque altitudo, neque profundum, neque creatura alia poterit nos separare à charitate Dei, quæ est in Christo Iesu Domino nostro. Petrus quoque qui erat fortissimus adamas, portæ inferorum non præualuerunt aduersus eum. Hic vir & Dominus, qui stat supra murum adamantinum, habet in manu sua adamantem, qui nisi Dei teneatur manu, & illius valletur auxilio, omnem perdit fortitudinem, dicente Domino in Euangelio Ioan. 10. f. Nemo potest rapere de manu Patris mei. Et in tantum robustus est, vt dicatur ad eum Isa. 43. a. Si transieris per ignem, flamma non comburet te: quantóque magis tentationibus cæditur, tanto fortior fit, & pro nomine Saluatoris inter flagella lætatur. Cùmque à nullo superari queat, solo mortiferæ libidinis calore dissoluitur. Hæc enim sanguinis hircorum, & ipsius hirci dicitur esse natura, vt sit ad libidinem calidissimus: & quod ignis edomare nequeat, solus illius dissoluat cruor. Dicitur autem Deus Ezech. 3. c. posuisse faciem Christi, vt adamantem, & vt silicem. Quod & de Apostolis, & de prædicatoribus dicitur: quorum facies vt adamas ponitur, si ab auditoribus honorantur: vt silex verò, si ab auditoribus conculcantur. Potest etiam significare adamas iustos in tentationibus constantes.

Christus. — *Ori. s. Iere. ho. 3. et s. Iob. lib. 2. Cyril. 4. s. Ioan. 51.* — *Apostoli, & Sancti.* — *Iusti constantes.* — *Gre. s. Eze. ho. 10*

Adamas quandoque significat duros, & impœnitentes: qui dicuntur cor suum posuisse, vt adamantem. Zach. 7. c. Nec lentescere valent, nisi tincti sanguine Christi. Sunt duri ad resipiscendum, sed molles ad libidinem.

Impœnitentes. — *Glo. inte. s. Zach. 7 Rup. s. Zacha. 7.*

Adamas etiam significat peccatum indelebile: vt peccatum Iudæ scriptum dicitur stylo ferreo in vngue adamantino. Ier. 17. a. Vbi designatur perpetuitas peccati Iudæorum, quum dixerunt: Sanguis eius super nos, & super filios nostros.

Peccatum Iudæorum — *Ori. s. Iere. hom. 12 Hier. s. Iere. 17.*

Adaperire, vide Aperire.

Adaquare, vide Aqua.

Adarezer.

ADarezer id est decor, aut pulchritudo auxilii, aut atrium pulchritudinis, siue habitaculi, vel generationis: rex Soba aduersarius Dauid, 2. Reg. 8. a. 3. Reg. 11. d. 1. Par. 8. b. typus est diaboli Christo aduersantis. Fuit Rex Soba, quod interpretatur inflatio, aut tumor, quia ipse est rex super omnes filios superbiæ.

Diabolus.

Adaugere, quære Augere.

Addere, Adiicere, Adiungere, Apponere, Superaddere.

ADdere est aliquid rei alicui adiungere. Habet allegorias secundum id, quod additur, aut cui additur.

Greg. s. 1. Reg. 3.

Addit Deus apparere in Silo. 1. Reg. 3. d. hoc est, in Ecclesia: quia ex quo semel manifestatus est in ecclesia semper apparet per nouas reuelationes.

Apparẽs Christus in ecclesia

Addidit Deus Iob cuncta duplicia. Iob. 42. c. quum eum remunerauit post tribulationem: vel quum Christo dedit vtrumque populum. Sic orat Dauid. Psal. 113. Adiiciat Dominus super vos. Et adiicere dies super dies, est ab hac vita perducere ad æternitatem. Ps. 60. Et addidit Deus Ezechiæ quindecim annos vitæ, ad designandam resurrectionem, quæ in hebdoade & ogdoade designatur. Isa. 38. b. De his Prou. 9. c. Ecclesiast. 37. d. 39. d.

Remunerans Deus. — *Hier. s. Iob. 42. & s. Isa. 38. Hila. s. Psal. 60.*

Additur gratia capiti, quum datur doctrina noui testamenti, cum spe regni cælestis. Pro. 1. b. Et addidit Deus sapientiam, quum doctrinæ veteri addit nouam. Pro. 9. b. Et disciplinam. Ecclesiastici 17. b. 15. c. Ad idem adiicere ad se verbum sapiens. Ecclesiastici 21. c. Et additur annus ad annum, quum legi veteri additur noua. Isa. 29. a.

Glo. ordi. s. Prou. 1.

Cùm dicitur Psal. 113. Adiiciat Dominus super vos, & super filios vestros: potest intelligi propheta orare, vt ad numerum apostolorum, & Ecclesiæ adderetur Paulus. Et adiicit Dominus secundo manum ad possidendum residuum populi sui, quum post aduentum Spiritussancti conuertit multos ex Iudæis. Isa. 11. c.

Cõuersio Pauli & Iudæorum — *Arno. s. Psal. 113 Hier. s. Isa. 11.*

Additamenta, quæ ponit Deus super Dibon. Isa. 15. d. dicuntur esse, cùm super mœrorem additur mœror pœnitentiæ.

Hie. s. Isa. 15.

Hie.s.Isa. 24. Adiicere, vt resurgat, dicitur vel de Christo, vel de peccatore. Psalm. 40. Isa. 24. d. Amos 5.a. Christus enim adiecit, vt resurgeret, quia post mortem propria virtute surrexit. Peccatores verò non adiiciunt, vt resurgant: quia non resurgent in iudicio nisi ad casum inferni.

Glo.ord.s. Leui. 26 Addit furor Domini irasci, quum denuò castigat relabentes in peccata. 2. Reg. 24. a. Et dicitur addere correctiones septuplum, cùm omnibus modis, & plenissimè castigat. Leui. 26. e. Sic addit, vt faciat admirationem, quum grauiter castigat. Isa. 29. e. *Castigans Deus*

Hie.s.Amos 7. Non addit Deus, vt liberet, quum relinquit, quos prius liberauerat, rursum ipsum offendentes. Iudi. 10. c. Hose. 1. c. 9. d. Sic non addit insuper ducere murum, quum non vltra munit, ac protegit populum Israel. Amos 7. b. Sic dicitur Thre. 4. c. Non addet Deus vltrà, vt habitet in eis, nec addet, vt respiciat eos. Cùm autem dicit ibidem d. Non addet vltrà, vt transmigret filiam Sion: vel designat, ita dispersam esse, vt amplius congregari non possit in terram suam, vt inde valeat transmigrare: vel designat securitatem fœlicitatis, quum absterget Deus omnem lachrymam ab oculis Sanctorum.

Glo.ord.s.Luc.20. Addit dominus mittere alium seruum. Luc. 20. b. quum multiplicat prædicatores. Et quũ mittebat patriarchas & prophetas. *Multiplicatio Prædicatorum*

Hier.s.Isa.29. Diuitiæ addunt amicos plurimos, quum prædicatores ad Christum conuertunt plurimos. Prouer. 19. a. Sic addere diuitias, est adiungi plures ad fidem, & thesauros Ecclesiæ. Ecclesiast. 2. d. Et addunt mites in domino lætitiam, quum Apostoli, & apostolici viri conuertunt multos ex gentibus, & in Domino gloriantur. Isa. 29. f. Et qui prius ab hominibus erant contempti, postea in Domino Israel exultant. *Conuersio multorum*

Gre.13.Mor.19. Addit fortitudinem iustus mundis manibus, quum opera sua prouehit ad perfectionem. Iob. 17. b.

Aug.s.Psal.70. Adiicere super laudem Dei. Psalm. 70. est quum ad laudem iustitiæ Dei, qua poterat genus humanum condemnare, addita est laus misericordiæ, qua dignatus est ipsum redimere.

Aug.4.de Trin.1. Hie.s.Ecclesiast.1. Gre.s.Ezec.ho.10. Addens scientiam, addit dolorem. Ecclesiastæ 1. d. hoc est, qui addit cognitionem sui, & peccati, & diuinæ bonitatis, dolet & propter miseriam, & propter absentiam tanti boni: vel dolet sapiens quòd cum labore quæritur sapientia, & cum labore conseruatur.

Beda s.Exod.1. Addi inimicis Pharaonis, est relicto diabolo transire ad familiam Christi, quæ est hostis diaboli. Exod. 1. b. Vel adhærere prædicatoribus, aut mandatis Dei.

Glo.ord.s.Exo. 30 Addere ad medium sicli, est facere aliquid supra præcepta: vt faciunt seruantes consilia. Exo. 30. b. Idem significare potest addere libamenta sacrificiis. Leui. 9. c.

Addere loqui, aliquando in bonum, aliquando in malum sumi potest secundum id quod quis loquitur. Gen. 24. c. 1. Reg. 3. a. 3. Reg. 22. c. Iob. 39. d. Ecclesiastici 11. a. Et non adiiciens Amos vltrà prophetare super Bethel. Amos 7. c.

Isyd.s.Leui.37. Addere quintam partem ad decimas. Leui. 27. d. est adiungere intelligentiam supra obseruantiam legis. Addere etiam quintam partem ad pretium animali immundi. Leu. 27. b. est addere sapientiam quinque sensibus, vel laborem exhortationis indigentibus sibi subiectis.

Adiicere ad staturam suam, profectum in vita spirituali, & virtutibus designare posse videtur: quod sine speciali Dei auxilio fieri non potest. Matth. 6. d. Luc. 12. d.

Non adiicit, vt pertranseat Belial super Iudam. Nahum 1. d. quum princeps huius mundi eiectus est foras. *Fauor principũ fidelium*

Hila.s.Psal.68. Aug.s.Psal.68. Addiderunt Iudæi dolorem supra dolorem vulnerum Christi. Ps. 68. quum persequuti sunt eum vsque ad mortem crucis: & præterea sepulcro eius addiderunt custodiam. Additur etiam dolor super dolorem, quum super vulnera ex primo homine accepta, adduntur alij dolores. Idem designare potest quum Roboam addidit super iugum patris sui. 3. Reg. 12. c.

Hier.s.Iob.31. Addere ad verbum Mosis, est adiungere legi aliqua falsa. Deut. 4. a. 12. d. Sic hæretici addunt verbis Christi sua peruersa dogmata. Iob. 29. d. 34. d. 40. d. Prouerb. 30. a. Eccl. 3. c. Eccl. 18. a. 42. d.

Ori.s.Iud.ho.3. Hie.s.Isa.30. Addentes facere malum, sunt dantes locum diabolo Iudi. 3. b. 4. a. Iob. 34. d. 2. Par. 28. b. 1. Esdr. 10. b. Eccl. 3. d. 5. b. 19. b. 21. a. Isa. 1. a. 23. c. Hose. 13. a. Et semper peccantes addunt peccatum super peccatum: & qui aliis vitiis addunt dogmatum prauitatem. Isa. 30. a.

Non addens Saul quærere Dauid. 1. Reg. 27. b. cessationem persequutionem infidelium, & hæreticorum designare potest: qui non cessant, nisi quia amplius facere non possunt.

Hie.s.Zach.1. Addens Alexander glorificare Ionathan. 1. Macha. 10. g. designat fauorem Principum fidelium erga prælatos ecclesiasticos.

Addò.

ADdò, id est testimonium eius: pater Barachię. Zach. 1. a. designat quod per testimonium Dei habetur eius benedictio.

Adducere.

ADducere est ad aliquem, seu ad aliquid ducere: de quo, præter ea, quæ hîc ponuntur, vide in verbo ducere.

Dans Deus fœlicitatem. Adducit Deus omne bonum, quum dat beatitudinem. Iere. 32. g. Et dicitur tunc adducere diem consolationis. Thr. 1. g.

Adducit Dominus ad montem sanctum suum gentes, quum eas deducit ad Christum, & ad fidem, & confessionem sanctæ Trinitatis. Ps. 42. Isa. 56. c. Ezec. 34. d. 36. e. 37. e. Zac. 8. b. Et adducit in Galaad, hoc est, à carnalibus ad spiritualia. Za. 10. d. Sic adduxit Simon milites à Galilæa in Iudæam. 1. Machab. 5. c. *Glo. inter. s. Isa. 56*

Incarnatio Christi. Adduxit Dominus ventum vrentem de deserto. Hos. 13. d. quum Christum fecit concipi de Virgine per Spiritum sanctum. Sic adduxit seruum suum orientem, hoc est, Christum incarnatum. Zac. 3. d. *Hie. s. Hos. 13.*

Resurrectio Christi. Adduxit Dominus spiritum super terram. Gen. 8. a. quum reduxit Christum ad vitam per resurrectionem. *Rup. s. Gen. 8.*

Adducere Iacob ab Ægypto, promisit illi Deus. Gen. 46. a. designãs se educturum eum esse à limbo. *Ori. s. Gen. ho. 15.*

Adducitur Dauid futurus rex, qui latebat in pascuis, ad Saulem 1. Reg. 16. c. quo designat futurum prælatum prius occultari debere, & in pascuis suæ mentis inueniri. Adducitur etiam Dauid ad Saulem, cùm asseritur Christus ad redemptionem humani generis per assumptam carnem iam venisse. Et adduxit Deus Dauid ad statum regium, hoc est, Christum 2. Reg. 7. c. *Gre. s. 1. Reg. 16.*

Aliter iussus est Dauid adduci ad Saulem, vt occideretur. 1. Reg. 20. f. designans quum Pharisæi, & sacerdotes mittebant ministros, vt captum ducerent Iesum.

Transitus Christi ad gentes. Adductus autem Dauid ad Achis regem Geth. 1. Reg. 21. d. designare videtur transitũ Christi ad gentes. Vel adductus est ad principes Iudæorum, qui reputabant eum insanum. *Lyr. s. 1. Reg. 21.*

Adduci virgines post filiam regis in lætitia, & in templum regis dicuntur: quia vicinitatem habent cum filia regis, quæ est ecclesia. Adducuntur autem post eam, quæ conuertuntur ad Christum: & in templum, hoc est, in cælestem gloriam. Ps. 44. *Hie. s. Ps. 44.*

Adducturam se ducens Iudith Holophernem per mediam Hierusalem. Iud. 11. c. designauit triumphum futurum Sanctis in cælo de victoria aduersus diabolum.

Conuersio prædestinatorum. Adducentes fratres suos de cunctis gentibus ad montem sanctum Dei. Is. 66. c. sunt Apostoli, & prædicatores conuertentes prædestinatos per suam prædicationem. Sic adducit Deus semen filiorum Israel de terra Aquilonis. Ier. 23. b. 31. b. Et adduxit Andreas Simonem fratrem suum ad Iesum. Ioã. 1. f. Et adduxerunt filij Iacob fratrem minimum ad Ioseph, hoc est, Apostoli Paulum ad Christum. Gen. 32. d. Et adducentes discipuli asinam, & pullũ ad Iesum. Mat. 21. a. Luc. 19. c. sunt conuertentes ex Iudæis, & gentibus ad ipsum. *Gl. inte. s. Is. 66.* *Ori. s. Mat. ho. 14.*

Suscipientes gẽtes apostolos. Adducentes aduenæ filios Israel ad locum suum. Is. 14. a. sunt gentiles suscipientes Apostolos, & subiicientes se fidei. *Hie. s. Is. 14.*

Tentationes. Passio Christi. Adducit Deus ad amaritudinem, quum tentari permittit, vt probentur electi. Iob 27. a. Et adducit in tenebras, quum cadere permittit in tribulationem. Thre. 3. a. Baruc. 4. b. Adduxit etiam ad amaritudinem Christum, videlicet ad passionem. *Gre. 18. mor. 1.* *Hie. s. Iob 27.*

Adduxit Deus animalia ad Adam. Gen. 2. c. ostendens quanto priuilegio homo pecoribus antecelleret.

Cõuersio Iudæorum. Adducentes filij Israel patrem suum ad Ioseph. Gen. 45. d. dici possunt Apostoli adducentes populum Iudaicum ad Christum.

Amputare motus bestiales. Adducere pecora in Ægyptum pro tritico. Gen. 46. d. 47. d. est bestiales motus amputare ad vacandum vberius verbo Dei. Adducere autem animal immundum ad sacerdotem. Leu. 27. c. est proponere illi simplices, & rudes, vt det illis formam salutis.

Crucifigi Christum. Adducere vitulum ad ostium tabernaculi. Leu. 4. a. est Christum crucifigi, vt aperiret ostiũ cælestis tabernaculi. Aut doctrinam apostolorum tradi, per quam patet aditus ad regnum cælorum. Adductus autem Iesus ad summum sacerdotem, & ad alios iudices, impleuit figuram vituli oblati. Mar. 14. f. Luc. 22. g. Ioan. 7. f. 18. c. e. 19. a. c. *Isy. s. Leui. 27.* *Glo. inte. s. Leu. 4.*

Gratiarũ actio. Adducere puerum Samuelem in tribus vitulis. 1. Reg. 1. d. est agere gratias summæ Trinitati de largitate spiritualis muneris. *Greg. s. 1. Reg. 1.*

Pœnitentia. Adducere bouem in manu sua. 1. Reg. 14. e. est peccatum elationis pœnitentię afflictione delere: idque vsque ad noctem, hoc est, vsque ad mortem: quia posteà non est tempus pœnitendi. Adducens autem Ioab Absalom in Hierusalem 2. Reg. 14. f. indicat eum, qui reuocat peccatorem pœnitentem ad ecclesiam. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Adduci ad Christum. Adducere leprosum ad Aaron sacerdotem. Leuit. 13. a. 14. a. est adducere peccatorem sanãdum ad Christum. Et adductus cæcus ad Christum, designat eos, qui mentis cęcitate impediti, nequeunt per semetipsos ad Christum venire, sed egent doctore. Luc. 18. g. Mar. 8. c. Sic adductus surdus, & mutus. Mar. 7. d. Idem designat Ægyptius adductus ad Dauid. 1. Reg. 30. c. Et adducens pater filium suum ad Christum. Luc. 9. e. *Isy. s. Leu. 14.* *Ori. s. Matt. ho. 13.*

Adducentes reges dona Christo Ps. 71. sunt offerentes illi animas proprias. *Arn. s. ps. 71.*

Glorificatio Mariæ. Adducere arcam Dei in Hierusalem. 2. Reg. 6. a. 1. Paralip. 13. b. 15. d. est glorificari virginem Mariam.

Conuersio gentium. Adducebantur equi ad Salomonem ex Ægypto. 2. Par. 9. f. videntur significare adductos ex gentibus ad Christum. Et adducentes Arabes pecora ad Iosaphat, sunt conuertentes simplices ex gentibus ad Christum. 2. Par. 17. c.

Gl.in.f.2.Par.29. Adducens Ezechias Sacerdotes, & Leuitas in domum Domini.2.Par.29.a.designat Christum instituentem diuersos gradus in ecclesia. *Institutio graduum ecclesiæ.*

Lyr.f.Tob.2. Adducens Tobias aliquos de tribu sua ad conuiuium.Tob.2.a.designat Christum vocantem aliquos ex Iudæis ad fidem, vel prælatum inuitantem ad mysteria fidei. Adducere autem sibi sapientiam ad conuiuandum.Sap.8.b.est Christum in se suscipere. *Vocans Christus Iudæos.*

Adduxisse dicuntur Moses, & Aaron filios Israel in locum pessimum.Nu.20. a. quia locus pœnitentiæ, & laboris pessimus videtur carnalib.

Gre.f.1.Reg.15. Adducens populus oues, & arméta de Amalec, designat ferentes secum peccata libidinis.1.Reg.15.d.vbi non dixit Saul, adduximus, sed, adduxerunt: vt se excusaret, quasi ipse non consensisset. Adducens autem Saul secum Agag regem Amalec, designat retinétem adhuc secum sensum carnis. Adducere autem ipsum ad Samuelem, est ipsum confiteri sacerdoti, vt extinguatur. *Habere peccata libidinis.*

Adducit Dominus super transgressores gentes de longinquo.Deu.28.e.quum castigat per dæmones. Et adducit pessimos de gentibus, quum dimittit dæmonibus malos puniendos. Ezec.7.f.26.b. Sic adducit super filios Israel regem Chaldæorũ.2.Par.36. c. Et adduxit aquas fluminis contra Israel, hoc est, dæmones contra hæreticos.Is.8.b. Adducit etiam Deus declinantes in obligationes cum operátibus iniquitatem.Ps.124. Et adducit gladium super Ægyptum, quum punit mundanos.Ezec.28.b.29.b. De his Is.37.e.66.b.Ier.4.b.5.d.6.c.18. d. 45. b.Baruc.4.c.Et adducit ventum vrentem.Hos.13.d. *Tradens Deus malos dæmonibus.*

Gre.11.Mor.8. Adducit Deus consiliarios in stultum finem.Iob 12.c.quando prædicatores æterna prædicant, vt temporalia lucra consequantur.

Lyr.f.Deu.29. Adduxit Dominus Israel per desertum.Deut. 29.a. designans nos ad cælestem patriam tédentes, per hunc mundum, tanquam per desertum debere à Deo deduci, & per opera iustitiæ. *Duci ad patriã cælestem.*

Lyr.f.3.Reg.3. Adducens Salomon filiam Pharaonis in ciuitatem Dauid.3.Reg.3.a.est Christus ecclesiam ex gentibus adducens in cælum.

Adducere psaltem ad Elisæum, vt prophetaret.4.Reg.3.c.

Ori.f.Ezec.ho.12. Adducentes regem Sedechiam in Babylonem.4.Reg.25.b.Iere. 39. b. sunt dæmones captiuantes animas, & in confusione tenentes. Idem designat rex Syriæ adducens prædam ex Iuda in Damascum.2.Par.28.a.Et adducens rex Assur tribum Ruben, & Gad, & dimidiam tribum Manasse in Ale, & Abor.&c.1.Par.5. d. Et adducunt remiges Tyrum in aquis multis, quum dæmones hominem in profundum demergunt.Eze.27.e.17.d. *Captiuantes dæmones animas.*

Hie.f.Eze. 27. Syrus adducens Syros contra filios Israel.1.Paral. 19. d. designat diabolum conuocantem alios spiritus nequiores se contra fideles. Et quum dicitur Ier. 46. d. Adduxit tempus tumultum: ponitur tempus ac si esset nomen Pharaonis: & sumitur pro diabolo adducente multos ad tentandum. *Conuocans diabolus alios dæmones.*

Adducere rebelles ante regem.Luc.19.d.est conuocare peccatores ad iudicium. *Vocare ad iudicium.*

Lyr.f.Io.8. Ruper.7.f.Ioan. Adducentes Pharisæi mulierem in adulterio deprehensam.Ioan.8.a.sunt dæmones solicitè mortem animæ procurantes. Vel dicuntur adduxisse gentilitatem, sed per inuidiam. *Solicitudo dæmonum.*

Aug.de mendaci.6. Adducere præputium.1.Cor.7.d.est viuere sicut viuunt præputium habentes. *Viuere gentiliter.*

Adeps, Pinguedo, Crassitudo, Aruina, Incrassare, Incrassatus, Saginatus.

Arist.3.hist.anima.17.& 2.de par tib.anim.5. Adeps est sanguis concoctus in habentibus sanguinem: éstque pinguedo superaddita carni, sine qua caro est arida, & minus apta ad cibum: & pinguia, & saginata sunt adipe abundantia. Adeps autem si mediocris fuerit in animalis membris, opitulatur ad sanitatem & ad vires: si modum excesserit, nocet, atque interimit. Renes autem ex visceribus maximè pinguescunt: est autem adeps abundantia nutrimenti non habens sensum, sicut nec sanguis. Adeps frumenti, est tenuissima farina, de quo dicitur Ier.7.d.Mulieres conspergunt adipem. Adeps sumitur aliquando pro abũdantia.Iob 21.c.Viscera eius plena sunt adipe.Ps. 147. Adipe frumenti satiat te.Et pinguis est ferax.Nu.13.c.Humus pinguis, an sterilis. Item lætus.Psa. 19.Holocaustum tuum pingue fiat.

Amb.2. de Cain, & Abel. Arn.f.Ps.62. Adeps in primis significat charitatem, sine qua anima est arida erga Deum, & proximum. Ideo Abel obtulit adipem cum primogenitis, hoc est, charitatem cum operibus. Genes.4. a. Vnde Dauid optabat animam suam repleri sicut adipe, & pinguedine.Ps.62.80. Designat etiã adeps deuotionem mentis in charitate perfecta.1.Reg.2.c.15. e. Pinguescunt autem speciosa deserti, quum Ecclesia abundat diuina gratia.Ps.64.Et impinguat Deus in oleo caput, quum dat abundantiam gratiæ.Ps.22.Est etiam adeps pinguedinis superna spei infusio.Psal.62. Demum adeps sunt deliciæ spirituales.Exo.29.b. *Charitas. Deuotio mentis. Abundãtia gratiæ. Spes.*

Isy.f.Leui.1. Ori.f.1.Reg. 2. Hie.f.Ps.64. Gre.8.mor.11. Bed.f.Gen.27. Adeps etiam designat sapientiam cum alacritate.Ex.29.d.Leui.3.d.Et desiderium spiritualium.Leu.1.Is.55.a.Et pinguedo terræ, est doctrina Apostolorum.Gen.27.d. *Sapientia.*

Hil.f.Ps.64. Hie.f.Ps.21.64. Aug.f.Ps.62. Gre.f.Ezec.ho. 6. Et etiam pinguedo, bonorum operum & virtutum fœcunditas.Exo.23.c.Num.18.c.Et hic adeps est sacrificium acceptum Deo.Leui.6.d.Et hoc adipe fit holocaustum pingue. Psal. 19. Boues etiam crassæ abundantiam bonorum operum designant. Gen.41.a.Et hæc sunt crassitudo animæ.Is.55.a.Et pinguescunt speciosa deserti, quum abundant bona opera per corpus acta. Dicuntur etiam adeps bona opera, quæ fiunt cum lætitia.Ps.62. Hilarem enim datorem diligit Deus.2.Cor.9.b.Et pingues terræ in bonum, sunt diuites in fide, & opere: qui mandu- *Fœcũditas operum & virtutũ.*

cant, &

Fortitudo.

cant,& adorant corpus Chriſti, cognoſcentes quàm ſuauis eſt Dominus. Pſ. 21. Poteſt etiam adeps in ſpecie fortitudinem ſignificare. Exo.29.b. Leuit.3.a.4.g.2.Reg.1.d.

Spiritualis intelligentia. Sacramenta.

Adeps etiam deſignat ſpiritualem intelligentiam. Exo.23.c. Nu. 18.c. Pſ.80. 147. Et paſcua pinguia, ſunt in ſcriptura ſpiritualiter intellecta. Ezec.34.d. Et ſaginatum in eloquiis Dei eſt ſenſus ſublimior. Et pinguia, de quibus Deus facit conuiuium, ſunt myſteria legis, & ſacramenta. Iſ.25.c. Neem.8.c.

Glo.int.ſ.Exo.23.

Plenitudo gratiæ in Chriſto. Anima Chriſti. Sapientia Chriſti. Chriſtus. Corpus Chriſti. Euchariſtia. Volũtas Chriſti.

Adeps vituli, qui offertur incenſum ſuper altare, deſignat plenitudinem gratiæ in Chriſto, qui in vitulo figuratur, aut etiam animam eius. Exo.29. b. Idem deſignat adeps arietis. Ex.29. d. Leu.3.d. Deſignat etiam ſapientiam eius. Pſ.80.147. Et ſaginatus vitulus, qui occiditur ad conuiuium filij prodigi, eſt Chriſtus ad ſalutem humani generis immolatus, ſpiritualium donorum abundans pinguedine. Luc.15.e. Et pingue holocauſtum, eſt eius paſſio. Pſ. 19. Et pinguis panis Aſer, eſt corpus Chriſti. Gen.49.c. Et pinguis mons Dei, eſt Chriſtus, oleo lætitiæ vnctus. Pſ.67. Et adeps frumenti, eſt ſacramentum Euchariſtiæ. Pſ.80.144. Iſa. 25.c.30. e.55.a. Adeps etiam vituli eſt voluntas Chriſti, quam obtulit, quum dixit: Non mea voluntas, ſed tua fiat.

Ori.ſ.Leui.ho.3.5. Hie.epiſ.Beat.& ſ.Pſ.19.& ſ.Iſ.30. Arn.ſ.Pſ.64. Amb.de bened. patriar.9. Rup.4.ſ.Gen.5.& 1.ſ.Leu.16.

Fortis pœnitentia.

Pingues hirci fortem pœnitentiam deſignare poſſunt. Mich. 6. b. Nunquid placari poteſt Dominus in millibus arietum, an in multis millibus hircorum pinguium?

Gl.ord.ſ.Mic.6.

Bona ſpiritualia, & tẽporalia.

Adeps vituli deſignat etiam bona tam ſpiritualia, quàm temporalia: quæ offerenda ſunt Domino tanquam ſua: quia Leu.3.d. omnis adeps dicitur eſſe Domini. Et quicquid eſt in anima hilare, pingue, ſalubre, gratioſum, tanquam adeps eſt Domino offerendum. Et adeps frumenti ſignificare poteſt ſpiritualia dona animam impinguantia. Ezec.34.d.44.c.

Phil.de ſacrifi. Abel & Cain. Lyr.ſ.Leu.3.

Diuinitas in patria.

Adeps frumenti, quo ſatiantur fideles, eſt diuinitas in patria cæleſti. Pſ. 147. Sic dicitur eſſe pinguedo in fœlicitate. Iob 36.c. Et pinguedo terræ deſignat præmia cæleſtia in terra viuentium. Gen.27. Et pinguiſſima paſcua, ſunt in cæleſti patria. Ezec.34.d.

Aug.ſ.pſ.147. Greg.26.mor.32. Bed.ſ.Gen.27.

Deſiderium bonorum operum. Deſiderium peccatorum.

Adeps mundorum animalium non comedendus, ſed offerendus Deo: deſignat deſiderium bonorum operum referendum ad Deum: vt non ſit ſecundum intentionem humanam. Leu. 7.c. Adeps etiam morticini capti à beſtia, deſignat deſiderium peccatorum, quod non poteſt offerri Deo.

Bed.ſ.Gen.27. Iſy.ſ.Leui.7.

Bonum opus cũ lachrymis.

Pingue holocauſtum eſt, quando hoc, quod bene agitur, corde humili etiam per lachrymas irrigatur. Pſ.19. Holocauſtum autem ſiccum, eſt bonum opus, quod orationis lachrymæ non infundunt.

Gre.ſ.Eze.ho.20.

Miſericordia.

Adeps interdum miſericordiam ſignificat: vt dicantur adipem concludere, qui nullo miſericordiæ mouentur affectu. Pſ.16. Adeps etiam impiorum cõcluditur, quum impinguati ſenſu, & incraſſati iniquitate, recedunt vel à iuſtitia, vel à præceptis Dei. Significare poteſt miſericordiam. Leuit.6.b. Pſa.62.

Euc.q.in pſ.

Martyres. Populus Chriſti.

Craſſitudo terræ fuerunt martyres, aut eorum corpora: qui cùm contemptui haberentur vt ſtercora, tamen impinguarunt terram Eccleſiȩ, & in ſuaues fructus eruperunt. Pſ.140. Pinguedo etiam terræ, qua benedicitur Iacob: deſignare poteſt congregationem populorum ad fidem Chriſti venientium. Gen.27.d. Nu.13.b. Neem.9.d.

Aug.ſ.Pſ.140.et 16.ciuit.Dei.37.

Abundantia temporalium. Diuites.

Pinguedo etiam terræ promiſſa Iacob, dicit fœcunditatem rerum temporalium, & potentiam regni Iudæis promiſſam. Gen.27.d. Et ita pingues terræ, dicuntur diuites. Iob 15.c. Pſ.21. 77. Iſ.10.d.34.b. Et quaſi ex adipe prodit iniquitas, quũ propter diuitias aliquis eſt iniquus. Pſalm.72.

Hie.ſ.Pſ.72.& ſ.Iſ.34. Bed.ſ.Gen.27.

Fortiores in virtutibus.

Craſſæ oues ſunt fortiores in virtutibus. Ezec. 34. a. Et craſſum, quod aſſumunt paſtores, deſignat, optima quæque ciuium. Et adeps ſeparatus à carne, deſignat eum, qui à carnalium conſortio ſegregatus eſt, & gratia Spiritusſancti repletus. Eccl. 47. a. Et ſaginata dici poſſunt homines ſpirituales. Mat.22.a.

Aug.de paſt.4. Cyril.7.ſ.Ioan.5. Hil.ſ.Ma.can.22

Deſiderium.

Adeps operiens vitalia, deſiderium cogitandi, & faciendi ſignificare poteſt: & etiam adeps iecoris, Leui.3.b.4.b.7.c. Vel deſiderium in genere.

Glo.int.ſ.Leu.3.

Puniens Deus potentes.

Incraſſatus dicitur gladius Dei adipe. Iſ.34.b. quia punit diuites, & potentes.

Hie.ſ.Iſ.34.

Eccleſia.

Pinguis mons Dei, deſignare poteſt eccleſiam, quæ eſt mons Dei, impinguatus gratia Spiritusſancti. Pſ.67.

Hil.ſ.Pſ.64.

Pingues carnes Iacob erant, quum habebant Iudæi templum, & prophetas, & auxilium Domini. Iſ.17.a.

Hie.ſ.Iſ.17.

Geſſemani.

Pinguiſſima vallis dicebatur Geſſemani, vbi Chriſtus traditus eſt. Iſ.28.a. & dicitur pinguiſſima, quia tauri pingues ibi obſederunt Chriſtum.

Hier.ſ.Iſ.28.

Deſideria carnalia.

Adeps renum, quia præbet fomenta libidini, deſignare poteſt carnalia deſideria, & voluptates: ſimiliter adeps ilium. Vnde hic adeps conſumendus eſt igni. Exo.29.b. quia quicquid carnale, & pingue eſt in anima, offerendum eſt Deo per pœnitentiam Leu.3.4.7.8.9.10. Deut.32. e. Iud.3.c. Iſ.34.b. Ier.7.d. Dan.14.e. Et adipem comedere, eſt ſectari carnalia: ac etiam ſcandalizare: ideo comedi prohibetur. Offertur autem Deo, quum deſiderium terrenum aufertur, vt mens ad cæleſtia tendat. Pinguiſſimus autem dicitur Agag rex Amalec, quum vigor carnis gaudenter, ſecurè, & liberè in libidinis voluptate diſtenditur: qui vſu illecebræ, nulla re obuiante, fraudatur. 1. Reg.15.f. Sic erat pinguiſſimus Eglon. Iud.3.c. Ad hæc facit pinguiſſimum pecus coquendum. Ezec.24.a.

Ori.ſ.Leu.ho.5. Iſy.ſ.Leu.1.3.4.7. Gre.ſ.1.Reg.15. Lyr.ſ.Eze.24.

Gl.inter. s. Leu.3. — *Ira.*

Adeps operiens vitalia,& etiam iecur, designat iram operientem cor, ac perturbantem. Leu.3.b.4.b.7.a.

Amb. 4.de int.5. Gre.12.mor.22. & 15.mor.25. Hier.s.Ps. 140. Aug.s.Ps.72.& epist.120. Hie.s.Eze.34. Gre.12.Mor.23. — *Superbia. Superbi.*

Adeps interdum designat superbiam,& abundantiam,ac iniquitatis plenitudinem.Iob 21. c.Ps.72.2.Reg.1.d Ezec.39.e.idem designant boues crassæ.Ps.143.& pinguis ceruix, est opulenta superbia,affluentibus rebus, quasi multis carnibus fulta.Iob.15. c. Et crassitudo terræ erupta super terram.Ps.140.est tumor superbiæ,qui tunc sanatur à medico, cùm erumpit latens putredo:& attenuatur homo,abiecto tumore.Et adeps diuitum,est superbia:cuius gratia nemo audet eos peccantes reprehendere.Et pingues terræ sunt superbi,qui & diuites terræ,qui terrenis inflantur.Psal. 21. & crassum in grege, sunt diuites,& potentes in populo. Et crassitudo,& aruina ad eandem superbiam pertinet.Iob 15.c. vbi dependens de lateribus superbi,eos indicare potest,qui ipsi superbo,aut potenti adhærent illi fauentes. Pingues etiam superbi.Is.28.a.34.b.

Hie.s.Is.10. & s. Amos 4. Aug.s.Ps.77. Ori.s.Nu.ho.17. & s.Is.ho.6. — *Hæretici.*

Pingues,in quos mittit Deus tenuitatem,sunt hæretici superbi.Is.10.d. Et iidem dicuntur vaccæ pingues.Amos 4.a.& horum pinguium vota non respicit Deus. Amos 5. f.Habac.1.d. Psalm.77.

Mens immunda.

Crassitudo in malum sumitur,vt incrassatus est dilectus. Deut. 32. b. & incrassatum est cor populi.Is.6.c.Mat.13.b.tunc autem incrassatum dicitur cor,quum mens est immunda,& carnalis.Deu.31.e.Iud.3.c.Iob 15.c.Ier.5.g.

Hie.s.Is.1.

Adeps pinguium dicitur oblatiò,quæ fit ex rapina.Is.1.c.43.d.

Phil.de migra. Abrahæ. — *Sensibilium cognitio.*

Adeps prætereà,vel pinguedo terræ significat cognitionem sensibilium,quæ pertinet ad vitam actiuam.

Hie.s.Ps 140. Gre.ho.12. — *Adulari.*

Impinguari caput oleo peccatoris,est adulationis blandimenta suscipere.Ps.140.hæc enim pinguedo reprehenditur.Deu.32.b.

Arn.s.Ps.21. Hie.s.Isa.28. & s.Ps.21.16. — *Sacerdotes Iudæorum.*

Pingues tauri dicuntur sacerdotes Iudæorum circundantes Christum,& cornibus inuidiæ, & potentiæ ferientes.Ps.21.& pingues dicuntur Iudæi propter crassitudinem malitiæ.Zac.11. d.& adeps inimicorum est malitia Iudæorum.

Firmitas virtutum.

Crassitudo maris æneì trium vnciarum. 3. Reg. 7. d.designat firmitatem virtutum in fide, spe,& charitate.

Hie.s.Eccle.12. Euc.q.in Ecclesiaste. Gre.31.mor.20. — *Gratia data gẽtibus.*

Impinguari locustam.Eccl.12.b.est pedes senescentis hominis podagra inflari: vel impinguatur locusta,florente amygdalo, quum per prædicationem sicca gentilitatis sterilitas pinguedine est gratia cælestis infusa.

Tho.1.2.q.102. art.3.6.

Adeps adurebatur igni,primò,quia idololatræ comedebant adipes.Deut.32.e. de quorum victimis comedebant adipes.Ideo ne similes essent idololatris,non comedebant adipes.Secũdò prohibebatur esus adipis ad vitandam lasciuiam,quæ in eo significatur.Tertiò,quia adeps abundantiam nutrimenti demonstrat:Ideo, vt ostenderetur omnium bonorum sufficientia nobis à Deo esse, in gloriam eius adurebatur adeps.Quartò, quia designabat pinguedinem charitatis Christi,qua se obtulit Deo pro nobis.

Ricar.de S. Victo. de 12.patriar.35. — *Opera patiẽtiæ.*

Pinguis panis Aser,perfecta opera patientiæ,qualia sunt martyrum,designare potest: quæ præbent delitias regibus,hoc est,beatis.Gen.49.c.

Ader.

Hie.s.Amos 1. — *Decor sermonis hæreticorum.*

ADer,id est decor:rex Syriæ,qui & Benadab:designat secundùm sui nominis interpretationem,decorem sermonis hæreticorum.Amos 1.b.iuxta Septuaginta.

Adesse.

ADesse,est præsentem esse,seu astare.Iob 1.b. affuit inter eos Satan. Aduenire. 3. Reg.2. c.Adest Nathan propheta.Iuuare.Gen.31.f.nisi timor Isaac affuisset mihi. Fauere.Exo. 22.d.nullus affuit,qui liberaret.Præsto esse.Gen.22.a.Respondit, Adsum.Vim facere. Deut. 32.e. Adesse festinant tempora.

Amb.2. de fide.3. Hie.s.Is.41.52.58 — *Præstans Deus auxilium.*

Adesse dicimus Deum,quum saluat,ac præstat auxilium:& quum opere complet,quod rogatur:& qui loquebatur in lege,dicitur adesse in euangelio,Factus homo.Is.41.g.52. b.58.c. Prou.8.c.Sap.10.b.2.Mac.15.b.

Gl.inter.s. Ps.138 — *Puniens Deus.*

Adesse dicitur Deus in inferno, quum punitionem & vindictam ibi exercet in malos. Psalm.138.

Gre.2.Mor.3.32. Ori.s.Iob 1. Athan.q.12.

Adesse Satan inter filios Dei,aut in conspectu Dei,est diabolum in eadem natura cum angelis persistere.Iob 1.b.Vel dicitur adesse inter filios Dei, quum praua eius opera Deo præsentantur per sanctos Angelos,sicut bona Sanctorum.Vel quia peruersæ eius cogitationes & praua desideria Deo memorantur,vt vel ipsum premat,vel aliquid permittat. Vel certè adest Satan inter filios Dei,quum interserit se bonis cogitationibus nostris, vt bene cogitata perturbet.Non dixit autem,quod in cælis venerit diabolus in medio Angelorum:constabit ergo quod in terra. Siquidem vbicumque fuerint sancti Angeli,semper ibi Deo assistunt.

Hie.s.Iob 38. Gre.30.mor.4.

Dicere fulgura Deo, Adsumus:designant reuersionem Sanctorum ad Deum post miraculorum operationem, omnia illi adscribentes. Iob 38. d. vel dicunt hoc, quum paratos se ostendunt ad eius obedientiam. Vel est, quum inspirationes reuocant inspiratos in gratiam Dei.

Hie.s.Iob 39. Gre.31.Mor.36.

Adesse aquilam vbicunque est cadauer.Iob.39.d. designare potest diligentiam prædicatorum descendentium ad peccatores conuertendos. Vel designatur præsentia,& frequentia Sã-

ctorum

ctorum, vbi est corpus Christi. Vel certè designatur diabolus, qui semper adest, vbi est peccatum velut cadauer.

Adesse dicitur peccatum in foribus, quum mentem cogitationibus pulsat. Gen. 4. b. *Gre. 4. Mor. 22.*

Adesse messem, est instare finem seculi. Marc. 4. c. *Glo. int. s. Mar. 4.*

Christus solus redemptor. Adesse nullum, cùm Moses occideret Ægyptium. Exo. 2. c. est Christum solum operatum esse redemptionem & victoriam aduersus diabolum. Is. 63. a. Circumspexi, & non erat auxiliator. *Glo. ord. s. Exo. 2.*

Adesse omnes filios Israel ad vindicandam mortem vxoris Leuitæ. Iud. 20. a.

Adesse turbam ad spectaculum mortis Christi. Luc. 23. g.

Adhærere, Hærere, Cohærere, Inhærere.

Coniunctio charitatis. Christus. ADhærere est alicui rei arctè coniunctum esse. Secundum autem id, ad quod designatur coniunctio, allegoriam accipere potest.

Adhærere Deo, est vnum effici cum Deo ineffabili coniunctione charitatis: & est plusquã vicinum esse Deo. Deut. 4. a. 10. d. 30. d. Iof. 22. c. 4. Reg. 18. b. Psal. 62. 72. Is. 56. a. 1. Cor. 6. d. Et hærens vir, seu cohærens Deo, est Christus. Zac. 13. d. Ad idem tendit adhærere bono. Rom. 12. c. Non adhæret autem Deo sedes iniquitatis. Ps. 93. Et adhærentes viri Iuda Dauid. 2. Reg. 20. a. Sunt coniuncti Christo. Et adhærentes Paulo. Act. 17. g. *Hil. s. Ps. 62. Aug. s. Ps. 62. Hie. s. Zac. 13.*

Adhærere testimoniis Dei, est ea viriliter, & ex charitate obseruare. Ps. 118. Renunciando mundo & carnis desideriis. *Glo. ord. s. Ps. 118*

Cõiunctio Christi cum ecclesia. Christus in cruce. Adhærens homo vxori, designat coniunctionem Christi cum Ecclesia. Gen. 2. d. Mat. 19. a. Eph. 5. g. *Ori. s. Mat. ho. 7. Aug. s. Ps. 44.*

Hærens cornibus aries inter vepres, designat Christum inter brachia crucis. Gen. 22. c. *Bed. s. Gen. 2.*

Designat etiam aries hærens cornibus, rationem quiescentem, & cohibentem assensum, quum nonpotest rei certitudo haberi. *Aug. s. Ps. 30.*

Adhæret os pelli, quum Christus relictus est solus in passione cum mulieribus. Iob. 19. c. *Gre. 14. Mor. 23.*

Adhæret etiam os pelli, consumptis carnibus, quum corrupta affectione, vix solam sibi intentionem spiritualis cogitatio vendicat. *Bern. ser. de cute, carne. &c.*

Adhæret cutis ossibus, quum infirmitas vitij duritia virtutis putatur: quũ infirma quis facit, & elationis fiducia deceptus, magnas se existimat facere, & de sua nequitia emendari contemnit, & in obstinationem mentis incidit. *Gre. 32. Mor. 23.*

Silentium Christi. Adhæret os carni, quum fortes consentiunt infirmis: aut ratio condescendit sensualitati, sicut Adam Euæ. Ps. 101. *Lyr. s. Ps. 101.*

Adhæsit lingua gutturi, quum Christus in passione tacuit. Iob 29. b. Ps. 21. Vel etiam, quum Apostoli in eius passione obmutuerunt. Idem erit tempore Antichristi. *Arn. s. Ps. 21.*

Adhærere etiam linguam gutturi, est pœna silentij à laudibus Dei. Ps. 136. *Aug. epist. 120.*

Adhæret lingua etiam faucibus Christi, quum Ecclesia, & Prædicatores ab eius præceptis non recedunt. *Gre. s. Eze. ho. 12.*

Adhæret lingua lactentis palato, quum infirmis, & recentibus in fide, non administratur doctrina. Thr. 4. a. Ezec. 3. g. *Hie. s. Ps. 21.*

Adhæret lingua ducum gutturi. Iob 29. b. quũ hæresiarchæ, & si peruersa loqui libera voce non audent: intus tamen apud se contegunt cuncta, quæ contra fidem veram proponere falsa moliuntur. *Gre. 19. Mor. 14.*

Infima humilitas. Adhærere terrenis. Adhęrere in terra ventrem, est esse in infimo gradu humiliationis. Nam qui humiliatur ad genua, potest amplius humiliari: qui ventre ad terram, non vltra humiliari potest. Ps. 43. si autem venter, designat carnales: adhæret in terra venter, quum carnales adhærent terrenis. Adhæret etiam pauimento anima, quum est terrenis vitiis alligata, vel quum seruit corpori. *Hil. s. Ps. 118. Ambr. de Par. 5. Aug. s. Ps. 43. 118.*

Adhærens vultus terræ, interdum designat cognitionem proprię infirmitatis. Dan. 10. b. Vel designat eos, qui in peccatis & affectibus terrenis adhuc hærent. *Gre. 22. mor. 21.*

Adhærens caput auis collo. Leui. 5. b. designare potest Christum coniunctum ecclesiæ: vel est sensus coniunctus virtutib. vel mens actionib. aut anima corpori.

Gentes ad fidẽ. Adhærens aduena domui Iacob. Is. 14. a. designat gentes venientes ad fidem. Idem designat adhærens Ruth socrui. Ruth 1. c. & adhærens Dalila Samsoni. Iud. 16. d. *Hie. s. Is. 14.*

Subiici diabolo. Adhæret prodigus vni ciuium, quum se subiicit diabolo, eique obtemperat. Luc. 15. c. idem est adhærere vni domino. Luc 16. c. *Ambr. s. Luc. 15. Hie. epis. Beatitu. Ber. ser. de affe. animæ.*

Concordia malorum. Cohærentia membra Leuiatthã. Iob 41. b. designant concordiã malorũ. Et squama dicitur hærere squamæ, quum mutuò mali se defendunt. Et adhærent pisces squamis draconis, quum sequuntur hæreticorum errorem: vel quum defendunt peccata. Eze. 29. a. & adhærens anima Sichen Dinæ, designat diabolum retinere conantem, quos deceperit. Gen. 34. b. *Hie. s. Eze. 29. Gre. 33. Mor. 33. & 34. Mor. 2.*

Adhærens caput Absalom quercui, designat superbum inferno afflixum. 2. Reg 18. b. *Lyr. s. 2. Reg. 18.*

Adhæret macula manibus quum culpa est in actionibus. Iob 31. a. Ad idem tendunt adhærere erroribus gentium. Iosu. 23. c. Et adhærere peccatis Ieroboan. 4. Reg. 5. a. Et adhærens lepra Naaman Giezi. 4. Reg. 5. g. Et adhæret semen carni, quum quis est in peccato libidinis. Leui. 15. a. Et adhæret meretrici, qui carnis desyderiis obtemperat. 1. Corint. 6. d. Et adhærere pueris alienis, est subiici satellitibus dæmonum. Isa. 2. b. Et adhærere de anathemate. Deut. 13. d. Et adhærere cor prauum alicui. Ps. 100. *Gre. 21. Mor. 7. Ambr. s. Ps. 118. ser. 4.*

Adhærens fames Iudæis in Aegypto, designat famem verbi Dei Iudæis in hoc mundo hærentem. Iere. 42. c. Baruch. 1. d

Glo. ord. s. Luc. 10. Adhærens puluis pedibus, designat leuitatem terrenæ cogitationis inhærentem animis prædicatorum, quæ iubetur excuti. Luc. 10. b.

Glo. ord. s. Leuit. 1. Adhærentia iecori. Leuit. 1. b. dicuntur occulta desideria in anima.

Hærens domus Raab muro Hierico. Iosu. 2. c.

Glo. ord. s. Exo. 26. Cohærentes cortinæ. Exo. 26. a. coniunctionem charitatis designant, & concordiam fidei. Et cohærentes catenulæ. Exod. 28. c. 39. c. ad idem referri possunt cohærentes, rotæ subter basim literis. 3. Reg. 7. c.

Adhærens lumbare lumbis. Iere. 13. b. coniunctionem populi Israel cum Deo significabat.

Adhibere.

Hie. s. Isa. 8. ADhibere, idem est, quod admouere, seu adiungere. Raram habet allegoriam, secundum id, quod adhibetur.

Hie. s. Iere. 32. Adhibens Isaias sibi testes fideles. Vriam sacerdotem, & Zachariam filium Barachiæ. Isa. 8. a designat doctores, qui sunt sacerdotes custodientes scientiam, & prophetas assumptos in testimonium natiuitatis Christi.

Adhiberi testes emptionis agrorum. Iere. 31. g. est constitui Martyres in ecclesia. Iidem sunt testes fideles adhibiti Christo. Isa. 8. a. ad hæc referri potest adhibere vnum, aut duos testes. Matth. 18. b.

Adhibere medicinam ante languorem. Eccl. 18. c. est rectè operari, dum licet in hac vita, nec tempus mortis expectare.

Adhortari, vide Hortari.

Adiacere.

Glo. ord. s. Rom. 7 ADiacere, est iuxta aliquid situm esse, aut alicui inesse. Vix inuenitur in allegoriis.

Adiacet velle ad bonum, ex hoc, quòd quis bonam habet mentis inclinationem. Rom. 7. d.

Adiacere malum, est inesse peccatum, quod impedit, ne bene agamus.

Adiicere, vide Addere.

Adimplere, quære Implere.

Adinuenire, quære Inuenire.

Adipisci, vide Acquirere.

Adire.

ADire, interdum est accedere. Sap. 8. d. adij Dominum, & deprecatus sum. Aggredi. 1. Macha. 8. Ergo iterum adierunt. Appropinquare. Luc. 8. c. Non poterant adire eum. Ascendere. Sap. 14. a. Sine rate aliquis adeat mare. Comparere. Act. 24. a Adierunt præsidem aduersus Paulum. Superuenire. Act. 27. d. Ad eos, qui adierant. Reliqua huius verbi require in verbo Ire.

Adiudicare, vide Iudicare.

Adiungere, quære Iungere.

Adiurare, quære Iurare.

Adiuuare, Adiutor, Adiutorium, Adminiculum, Auxiliari. Opis, Opitulari.

ADiuuare, est auxilium ferre: habet allegoriam cum aliis eiusdem classis, secundùm eum qui adiuuat, & eum qui adiuuatur.

Adiuuare dicitur Deus tanquam fortis & potens, imbecilles, qui sine eo subsistere non valent: atque ita passim dicitur adiutor. Gen. 49. d. Deuter. 33. a. 1. Par. 12. e. 18. b. 2. Para. 25. c. 26. a. 32. b. Ester 14. a. Iob. 10. a. In psalmis frequenter. Isa. 41. c. 44. a. 49. c. 50. c.

Greg. 22. Mor. 18. Adiutor, quem quærebat Iob, est Christus mediator Dei, & hominum. Iob. 31. d. vbi in textu scribitur, Auditor: sed Greg. legit Adiutor. *Christus.*

Greg. s. 1. Reg. 7. Auxiliatus dicitur dominus filiis Israel vsque ad lapidem adiutorij. 1. Reg. 7. c. hoc est, quousque perducat fideles ad æternam quietem.

Arnob. s. Psa. 88. Auxilium de tribulatione præstat Deus quum liberat à peccato. Psal. 59.

Gre. s. Ezec. ho. 21. Non dicitur Deus auxiliatus esse filio in bello. Psal. 88. quando videlicet Christus dixit in cruce: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Et dicitur Deus auertisse adiutorium gladij eius. Et quæritur Christus non esse qui adiuuet. Ps. 21. 71. 87. 106. 108. Eccl. 8. d. 51. b. Isa. 17. a. 63. b. Dani. 10. d. Iob. 30. b. Thren. 1. c.

Non est auxiliatus Deus prędicatori non operanti in die belli. Psalm. 88. quia ei, qui non operatur in tentationum certamine, non permittit esse in adiutorium doctrinæ, verba quæ illi dedit.

Aug. epist. 105. Adiuuat Spiritus infirmitatem nostram. Roma. 8. e. aliter quidem adiuuat, nondum inha-

bitans

bitans, aliter inhabitans. Nam nondum inhabitans adiuuat, vt sint fideles: inhabitans autem adiuuat iam fideles ad bene operandum, & resistendum diabolo.

Adiuuat frater fratrem, vt videlicet pares in hoc inueniantur, & vterque alterius egeat auxilio. Prouer.18.c. Ecclesiast.40.d.1. Mach.3.a.8.d. Luc 10.g. Rom.15.f.2. Corint.11.d.2. Reg. *Bed.s.Prou.18.* 10.c.1. Esdr.1.e. Ester 1.d. Iud.11.a. Dan.11.f.2. Mac.11.b. Is.41.b. Adiuuat etiam frater fratrem, quum gentiles & Iudæi in vnam fidem conueniunt: & duo testamenta mutuò se comprobantia.

Apostoli adiutores Christi. Adiutores Dauid, adiutores Christi intelligi possunt, & peculiariter Apostoli. 1. Par. 12. c. *Hie.s.Is.63.* Idem sunt principes adiuuantes Salomonem. 1. Paral. 21. d. & Leuitæ adiuuantes sacerdotes. 2. Par.29.g. & prophetæ adiuuantes principes. 1. Esd.5.a. & Iosue vallatus auxilio pugnatorũ. Ios.8.b. est Christus cum suis. Veruntamen Christo non fuit adiutor in redemptione, & punitione malorum. Is.60.b.

Adiutorium, aut adiutor videtur interdum minus esse quàm principale: sicut mulier facta est in adiutorium Adæ: vbi designantur ecclesiæ principes, aut Apostoli adiutores Christi. *Amb.de para.10.* Gen.2.d. Ecclesi.36.d. Vnde 1. Cor.3. dicitur. Dei adiutores sumus. Adiuuare autem Deum, tunc laudatur, quum ipse in corde nostro operatur. Ex elatione enim ipsum velle adiuuare, *Gre.17.mor.10.* quasi nostro auxilio indigentem, reprehensibile est: iuxta illud Iob 26.a. Cuius adiutor es? & Isa.40.c. quis adiuuit spiritum Domini?

Auxilium Niniue, aut Ammon, siue Alexandriæ veniens illis ab inimicis. Nah.3.c. designat *Hie.s.Nahum.3.* auxilium ecclesiæ veniens illi ab his, qui conuertuntur ex gentibus. Et adiuuantes ex alia nauì ad colligendos pisces. Luc 5.b. designant ecclesiam ex gentibus adiũctam ecclesię Iudæorũ.

Adiuuantes in malum sunt, quum mali adiuuãt malos: vt Psal. 82. Facti sunt in adiutorium *Hie.s.Is.17.& s. Zac.1.* filiis Lot. De his 2. Reg.10.d. Iud.3.b. Eccl.12.d. Isa.3.a.30.a.31.a.d.1. Mach.3.b.7.c. Ezec.30.b. Zac.1.c. & adiutorium Ephraim, & pharisæorum aduersus fideles. Is.17.d.

Auxiliatores, qui corruunt, & atteruntur: sunt dæmones, & eorum membra. Is.31.b. Ezec. *Aug.s.Ps.82.* 32.d. Et in adiutorium filiis Lot fiunt, qui operantem in se principem diabolum sequuntur. Ps.82. Et adiutorium inutile dicitur esse idoli, hoc est, diaboli. Sapien.13.d. Et vanè auxiliatur Ægyptus, hoc est, mundus. Is.30.b. Thr.4.d. & non est auxilium alicui in semetipso. Iob 6.e. sed est auxilium vanum. 2. Mac.6.c.

Auxilium veterascens in inferno. Ps.48. dicitur, vel quia mali non liberantur ab his, quæ si- *Basi.s.Ps.48.* bi ipsi promittunt: Vel quia boni permanserunt in limbo vsque ad tempus redemptionis.

Adiutorium præsumptionis dicitur esse timor. Sap.17.c. & etiam dicitur proditio cogitationis auxiliorum.

Auxilia fugitiuorum in vrbibus ad hoc decretis. Nu.35.b.

Auxilium præbens Iosaphat impio regi Achab. 2. Para. 19. a. reprehenditur à Deo, vnde innuitur, non esse præstandum auxilium malis, etiam contra malos.

Adiuuans terra mulierem. Apoc.12.d. sunt Sancti orando fouentes ecclesiam. Vel fuit cõ- *Glo.int.s. Apo.12. Rup.13.victo. verbi Dei.8.& 7.s. Apoc.* cilium Nicænum, & alia concilia defendentia ecclesiam aduersus hæreticos.

Administrare, quære Ministrare.

Admirari, Mirari, Miraculum, Ostentum, Prodigium, Mirificare.

ADmirari, dicit animi suspensionem, rem inopinatam intuentis. Miraculum autem est, quod admirationem mouet. Prodigium verò est, quod cum admiratione aliquid futurum portendit.

Admirari propriè non competit Deo, cùm dicat quandam ignorantiam in eo, qui admiratur: dicitur autem de Christo secundùm humanam naturam, in qua aliquando se habuit per *Glo.inte.s. Mat.8* modum admirantis: quum dicitur miratus fuisse de fide Cẽturionis. Mat.8.b. Luc.7.b. & docuit nos de huiusmodi rebus admirari.

Admirabile nomen Dei dicitur, quia excedit omnem cognitionem. Ps.8. Et Deus ipse dicitur admirabilis. Is.9.b. Gen.32.g. Iud.3.d. Ester 15.d. Ps.67. Admirabilis dicitur Christus, quia *Glo.int. s. Ps.8.* in omnibus est admirãdus. Is.9.b. & mirabiliter deducit Christum dextera Dei. Ps.44. & mirificauit Dominus sanctum suum, mirabilem faciens Christum. Ps.4.

Ecclesia militãs. Admirabile tabernaculum Dei, dicitur ecclesia militans. Psal.41. & mirabile dicitur templũ *Aug.s.Ps.41. 64* Dei, non auro, vel argento, vel ædificiis: sed iustitia, & æquitate. Ps.64. & admirabilis pulchritudo Iudith, designat pulchritudinem ecclesiæ, vel beatæ virg. Mariæ. Iudith 16.d.

Ecclesia triumphans. Admirabile etiam tabernaculum Dei, dicitur ecclesia triumphans: quia nec oculus vidit, *Gl.int.s.Ps.41.* nec auris audiuit, nec in cor hominis ascendit, quæ præparauit Deus diligentibus se. Ibi est sonus epulantis in voce exultationis.

Sẽsus sacræ scripturæ. Mirabilia testimonia Dei, dicuntur propter futura promissa, quæ oculus nõ vidit: aut quia *Amb.s.Ps. 118. serm.17.* secundum ea datur venia, vel vindicta. Psa. 118. Et mirabilia Dei in profundo, sunt mirabiles *Hie.s.Is.2.* sensus sacræ scripturæ. Ps.106.

Humanitas Christi. Mirabile tẽplum, est humanitas Christi mirabiliter formata, & Verbo Dei vnita. Ps.64. vel *Arn.& Hil.s. Psal.64.* designat fidelem virtutibus plenum, & vitæ excellentia suscipiendum. Et admirabile vas dicitur sol, designans humanitatem Christi. Eccl.43.a.

Resurrectio, & passio Christi. Mirabilia, quæ fecit Deus, designant resurrectionem Christi. Psa.97.117. 138. Et etiam opus

Arn.s.Ps.70. 97 redemptionis.Isa.25.a.64.a.Et Christus dicitur factus prodigium persequutoribus. Psal.70.
Hier.s.Is.25.& s. Ioel 2. Et in passione eius facta sunt prodigia: vt obscuratio solis. Ps.134. Ioel 2.g.

Aug.s.Ps.138. Mirabilis dicitur scientia Dei. Psal. 138. quum non potuit cognosci filius Dei à Iudæis ante passionem.

Lyr.s.Isa.28. Mirabile consilium Dei dicitur esse, quum castigat cum misericordia. Is.28.g. & quia nullus scit, an futurus sit in parte præmij, an pœnæ finalis.

Gre.s.1.Reg.14. Miraculum per agros factum à Deo in prostratione hostium per Ionathan, & armigerum eius facta. 1.Reg.14.c. designat mirabilem conuersionem infideliũ per simplices prędicatores factam. *Conuersio infidelium.* Dicitúrque quasi miraculum à Deo, quum peccatores conuertuntur per prædicationem: miraculum verò, quum per solam interiorem inspirationem: vt quædam miracula facit Deus per se, quædam per ministros. *Basil.s.Ps.45.* Et prodigia Dei sunt conuersio infidelium ad fidem. Ps.45. & admirans Isaac de cita venationis inuentione. Gen.27. e. est contemplans promptã, ac velocem gentilium conuersionem ad fidem: de qua agitur. Is.60.b.

Aug.s.Ps.47. Admirati reges, sunt gentiles de operatione miraculorum Christi stupentes. Ps.47. Ad hęc pertinent, quæ dicuntur Deut.34.d. Ios.3.a. Iud. 6. c. 13.d. Habac.1. b. Matth. 8. d.9.d. Luc.2. c.8.d.24.b.

Admirantes Dominum in finem exitus. Sap.11.b. sunt cognoscẽtes iudicia Dei per flagella.

Aug.epist.59. Mirificauit Deus voluntates suas in Sanctis. Psa.15. quia mirabiles fecit in eis apparere gratias gratis datas.

Hie.s.Ps.16. Mirificauit Deus misericordias suas. Ps.16.30. quando per sanctos apostolos, & prædicatores infirmitates curabat, & alia miracula faciebat.

Hie.s.Ps.70. Tanquam prodigium factus dicitur Christus multis, hoc est Iudæis: qui dicebãt illi: Samaritanus es tu, & dæmonium habes: & multò magis, quando eum crucifixerunt. Ps.70. *Aug.s.Ps.70.* Bonus etiam fit tanquam prodigium multis: quia sequitur arctam viam: cùm multi exultent in lata via.

Gre.s.1.Reg.16. Admirati seniores in aduentu Samuelis. 1.Reg.16.a. designant aduentum prædicatoris rarum debere esse in publicum: vt debeant admirari videntes eum prodeuntem. *Aduentus prædicatorũ in publicum.* Aut certè significatur admiratio, quæ futura erat de prædicatione nouæ doctrinæ Christi. *Noua doctrina Christi.* Mat.7. d.22. c. Mar. 6.a.11.c. Luc.4.d.20.e. Ioan.5.d.7.b. Act.2.b. 4.c.2. Thes.1.d. Iud.11.d.

Hie.s.Ps.134. Mirabilia, quibus Deus percussit Ægyp. Exo.3.g. Ps.134.135.144. Is.64.a. Ier.44.c. designare possunt passionem, & resurrectionem Christi. *Passio, & resurrectio Christi.* Ad idem referri possunt ostenta, quæ fecit Dominus in manu Mosis. Exo.4.c.7.a. 21. a. miraculo etiam diuisit Dominus filios Israel ab Ægyptiis. Exo.11.c.15.b.

Lyr.s.Num.26. Miraculum grande dicitur factum, quum periit Core, non pereuntibus eius filiis. Nu. 26. b. quia creduntur remansisse in aere.

Mirabantur fratres Ioseph, sumptis partibus secundum ordinem natiuitatis. Genes. 43.g. Vbi videntur designare distributionem futuram diuersorum graduum gloriæ per Christum faciendam.

Glo.inte.s.Ps.130 Mirabilia super se. Ps.130. videntur designare superbiam: vel ea, quæ homines vulgò admirantur, vt quæ faciebat Simon magus.

Glo.ord.s.Ioã. 4. Mirãtes discipuli, quod Christus loqueretur cum Samaritana. Ioã.4.d. videntur recognoscere humilitatem Christi, quòd etiam cum alienigena loqueretur.

Gl.ord.s.Apo.17 Admirans Ioannes mulierem ebriam de sanguine sanctorum. Apo.17.b. assumit personam eorum, qui mirantur, quum vident malos exaltatos in hoc mundo.

Aug.s.Ps.92. Mirabiles elationes maris. Ps.92. designant persequutiones seculi contra fideles. *Persequutiones contra fideles.*

Mirantes pater, & mater Christi super his, quæ dicebantur de ipso. Luc.2.e.g.

Glo.ord.s. Dan.7. Mirabilis bestia Danieli demonstrata. Dan.7.b. regnum Romanorũ admirandũ indicauit.

Gre.33.Mor.7.8. Non mirans Behemoth, quòd absorberet fluuium. Iob 40. c. designat diabolum non pro magno habere, si eos deuoret, qui per ipsa vitæ studia deorsum currunt. Vel quòd pro nihilo habebat ante aduentum Christi peruertere homines, sibíque subiicere.

Hier.s.Is.21.29. In miraculum posita dicitur Babylon. Is.21.b. quum mũdus hic positus in maligno sit subuersione Dei mirabilis. *Subuersio mũdi, & Iudæorum.* Et admiratio, quam fecit Deus in Iudæos. Is.29.d. fuit eorum dissipatio, & obtenebratio mentium.

Hie.s.Ier.23. Admirari speciem mulieris alienæ. Eccl.9.b. est capi elegantia verborum hæreticorum. *Hæreses.* Et miracula falsorum prophetarum sunt falsa testimonia hæreticorum. Ier.23.f.

Mirabilem faciens Deus terram Gessen. Exo.8.c.9.a.

Admittere, Admissura.

Admittere idem est, quod alicui dare locum, & permittere. Amissura verò dicitur, quum arietes admittuntur ad imprægnandas oues.

Admissus Tobias ad vxorem suam in copulatione sanctorum patriarcharum. Tob.6.d. designare videtur coniunctionem Christi cum ecclesia per patriarchas præfiguratam. *Cõiunctio Christi cum ecclesia.*

Glo.ord.s. Mar.5. Non admisit Iesus, vt sequeretur se is, qui fuerat liberatus à dæmonio. Marc.5.d. quia melius erat, vt ipsum aliis prædicaret. Et non admittens idem, vt quis sequeretur se, nisi Petrus & Iacobus, & Ioannes, cùm iret in domum archisynagogi. Marc.5.d. ostendit blasphemis, & irrisoribus non esse reuelanda mysteria.

Audire hæreticum. Admittere alienigenam.Eccl.11.d.est audire hæreticum, aut alioqui infidelem. *Glo.int.s. Eccl.11.*

Admissura serotina videtur vltimum tempus prædicationis, quando non tantum fructus ex ea percipitur, quantum habebatur tempore Apostolorum.Gen.30.g.

Admonere, Monere, Commonere, Præmonere.

Christus. ADmonere, est alicui quippiam in memoriam reuocare. Vix allegoriam admittit. Monens post tergum.Isa.30.e.designat Christum, qui est bonus pastor. *Glo.inte s.Isa.30.*

Admonetur in domo luctus finis cunctorum hominum.Eccl.7.a.

Admonens Iudas Machab.milites certaminum, quę fecerant.2.Mac.15.b.

Admonens Axam vir eius, vt peteret irriguum. Iud.1.c.

Admonitus Ioseph in somnis, ac etiam Magi. Matth.2.d.

Admouere, quære Applicare.

Adolere.

Orare. ADolere, est aliquid odoriferum in sacrificium offerre. *Glo.ord.s. Exo.30*

Adolere thimiama, vel incensum super altare: est orationes Deo offerre. Exo.30 a. 40.c.1.Par.6.d.2.Par.2.a.26.c.29.b. *Gre.s.1.Reg.2.*

Prædicare. Adolebant etiam antiqui patres incensum domino, quum corda auditorum per desiderium coniungebant Redemptori, quem prædicabant.1.Reg.2.f. *Glo.inte.s.Leui.6.*

Deuotio mentis. Adolere adipem in holocaustum, est deuotionem mentis cum perfecta charitate offerre. Leuit.3.b.4.b.7.a.8.b.9.c.1.Reg.2.c. *Glo.inte.s.Leui.2.*

Adolens holocaustum sacerdos.Leui.1.b.2.c.ad idem referri potest.

Non adolendum fermentum, aut mel.Leui.2.c.Nec adolendum maculatum.Leuit.22.c. Non proponendæ hæreses, aut vana eloquentia in Ecclesia.

Adolere thura Diis.3.Reg.11.b.22.g.4.Reg.17.b.23.b.est abuti donis Dei.

Adolescentia, Adolescens.

ADolescentia est tempus hominis propinquum suo principio: & ideo mente quidem rude est, & inexpertum: corpore verò tenerum, formosum, & alacre.

Tempus propinquum culpæ originali. Adolescentia designare potest tempus propinquum culpæ originali: vt quum cogitatio humani cordis prona dicitur in malum ab adolescentia sua. Gen. 8.d. Sic sumi potest.2.Reg. 19.b.Prouerb.22.a.30.c.Ecclesiastæ 11.d.12.a.Ecclesi.42.b.Isa.54.c.Iere.2.a.32.c.3.g.31.d.48. b.Ezech.16.b.g.23.a.Zach.13.c.1.Mach.16.a. *Hie.s.Isa.54.*

Primitiua Ecclesia. Status innocentiæ. Adolescentia Iob, primitiuam Ecclesiam significare potest, quæ virtutibus, & miraculis floruit.Iob.29.a.Idem designat adolescentia Iacob. Ge.48.c.Potest etiam significare statum hominis ante lapsum. Et etiam tempus, quum prædicatio iam vigebat. *Hie.s.Iob.31. Gre.19.mor.9.*

Adolescentia viri, tempus significat Christi in hoc seculo. Prou.30.c.Vbi & adolescentula legitur, & accipitur pro beata Virgine. *Amb. de Salomo.5.*

Tempus Christi. Adolescentia dicitur interdum tempus renouationis in Christo.Iob.33.d.Eccl.11.d. *Gre.24.mor.5.*

Tempus renouationis in Christo. Adolescentia Iudaici populi fuit, quum eductus est de Aegypto. Ierem.22.f.Ezech.23.a.

Adolescentia Babylonis, est initium ipsius.Isa.47.d.quando videlicet regnare cœpit. *Hie.s.Iere.22.*

Christus. Adolescens Ioseph, typus est Christi. Genes.39.b. Itidem adolescens Dauid.1. Reg.17.f. Psalm.118.Et ipse Christus est adolescens secundus, qui consurgit pro rege sene. Eccles.4.d. *Glo.inte.s.Isa.47. Hie.s Ecclesiast.4*

Fortes. Adolescentes dicuntur fortes, qui vicerunt diabolum. Amos 8.d. Sic adolescens Leuita. Iudi 18.a.Et adolescens Ieroboam bonæ indolis.3.Reg.11.e.

Paulus. Adolescentulus Beniamin. Ps.67. significat Paulum: qui etiam Act. 7. g. dicitur adolescens. Præcipuè fuit adolescens, quia nouissimus vocatione, & nouus in fide. *Hie.s.Amos 8. Cyri.de ador.in Spiritu&an.*

Recenter natus in Christo. Spiritualis populus. Adolescentior dicitur recenter natus in Christo.Psalm.118.Ezech.16.d. Amos 8.d. Et adolescens sequens Christum,designare potest habentem bona initia conuersationis.Mar. 14.e. *Arn.& Au.s.ps.67 Ambr.ser.18.*

Adolescens etiam in eisdem locis dici potest spiritualis populus, qui est nouus homo. Nam vetus homo est carnis. *Amb.de Isa.3.*

Gētilis populus. Adolescens quoque dicitur Gentilis populus: aut quiuis sectans prius leuitatem, postea verò resipiscens.Psal.118.Luc.15.c. *Gre.s.2.Reg.15. Amb.s.Ps.118. & s.Luc 15.*

Innocens. Ignarus. Discipulus. Adolescens interdum significat innocentem, vt 2.Par.36.c.Act.20 b. Interdum ignarum & inexpertum.1.Reg.30.e.3.Reg.12.b.1.Mach.11.f.2. Mach.6.f.Matth.19.c.1. Ioan.2.b. Eadem ratione designare potest discipulum: quia adolescentum est discere.Eccl.32.b.Qui iam in fide & opere proficit. Prouerb.1.a. *Beda s. prouerb.1.*

Imperfectus. Proni ad peccandum. Adolescens habens diuitias. Mat.19.c.designat imperfectũ,&habentem vitia:qui mœstus efficitur,quũ de perfectione admonetur.Sunt etiã adolescentes,proni ad peccandũ.Luc.7.c. *Orig.s. Mat.ho.8.*

Iudaicus populus.Doctores synagogæ decepti ab heret. Adolescens etiam habens diuitias, est Iudaicus populus seruans legem Mosis, & mœstus pro lege Christi. Et doctores synagogarum adolescentes dicuntur. Amos 8. d. Et decepti ab hæreticis adolescentuli dicuntur.Isa.9.d. *Hila.s.Mat.ca.19*

Lex cũ mystico sensu. Christus. Proficiens in doctrina ecclesiæ. Adultus dicitur esse Moses,quum lex mysticum sensum admittit: & adultus traditur filiæ Pharaonis, quia ecclesia ex gentibus intelligit legem in sensu sublimiori, quàm synagoga. Exo.2.b.Significat etiam Christum, aut eius legem: quia infans figura est legis. Vel designat eum,qui nutritus ab ecclesia,subiicit se vanæ,ac mundanæ philosophię,quam maior effectus relinquit, & ad veram matrem redit. *Orig.s.Exo.ho.2. Greg. Nissenus de vita Mosis.*

Hie.epist.ad Nepotia. Greg.19.mor.9. Aug.s.Psal.67.

Adolescentula Abisag, typus est sapientiæ nunquam senescentis, aut etiam Ecclesiæ.3. Reg.1.a.vide Abisag. *Sapientia. Ecclesia.*

Adolescentulæ dicuntur ecclesiæ post primum tempus resurrectionis Christi, quum vigebat prædicatio, & multi conuertebantur. Canti.1.a.Et adolescentulæ tympanistriæ, sunt ecclesiæ recentes, in quibus sunt multi corpus castigantes. Psal.67. *Ecclesiæ.*

Orig.s.cant.ho.1.2. Aug.83.q.55. Greg.24.mor.5. & s.cant.1.6. Epiph.3.contra hæret.tom.2. Ber.s.cant.ser.19.

Adolescentulæ etiam sunt animæ nondum in spiritualibus exercitatæ, minusque perfectæ: & animę in Christo renouatę. Cant.1.a.6.c.1. Timo.5.b. Tit.2.a. Designant etiam discipulos. Isa.9.c.Et adolescentulę, quarum non est numerus: sunt animę determinatam, & certam scientiam non habentes, quæ in diuersis dogmatibus periclitari possunt. Et etiam sunt sectæ Philosophorum. Adolescentulæ etiam sine numero sunt animæ vagæ, vana mundi sectantes. Canti.6.c. *Animæ imperfectæ, vel in Christo renouatæ. Discipuli. Sectæ philosoph. Animæ vagæ.*

Glo.ord.s.1.Re.17.

Bellator ab adolescentia Goliath, typus est diaboli, qui mox, postquam fuit creatus, peccauit, & prelium in cælo mouit.1.Reg.17.d. *Diabolus.*

Adolescentulus occisus à Lamech. Gen. 4. d.

Adulti Iacob, & Esau.Gen.25.d.

Adonias.

Ruper.s.3.Reg.1. Glo.ord.s.3. Re.1.

ADonias, i. dominator est dominus, vel Domini est dominatio. Filius Dauid, qui voluit sibi vsurpare regnum, adhuc viuente patre: typus est populi Iudæorum præferentis se Gentibus.3.Reg.1.a Qui gloriabantur in operibus legis, & contemnebant Christum. *Populus Iudæorum.*

Lyra.s.3.Reg.1.

Designat etiam ambitiosum quemlibet, honores sibi non debito ordine procurantem. *Ambitiosus.*

Lyra.s.3.Reg.2.

Vt autem petiit Abisag in vxorem sibi dari, significat volentes fraudulenter imperium adipisci.3.Reg.2.c.

Adoniram.

Glo.ord.s.3.Reg.5.

ADoniram.i. dominus meus excelsus: præfectus cæsoribus lignorum ad templi constructionem.3. Reg.5.d.typus est Christi, qui præfectus est, & ductor prædicatorum. *Christus.*

Adonis.

Hier.s.Ezech.8.

ADonis fingebatur amasius esse Veneris: Hebraice dicitur thamnus. Ezech. 8. f. Figura esse potest libidinis: aut vitæ secularis: & etiam eorum, quæ in rebus huius mundi putantur esse pulcherrima. *Libido. Vita sæcularis. Pulcherrima mundi.*

Adonisedech.

ADonisedech, id est, dominus iustitiæ, rex Hierusalem: qui congregauit exercitum aduersus Iosue: à quo victus est, & à principibus Iosue calcatus. Figura est dæmonis, Christum, & discipulos eius impugnantis: quem tamen boni vincunt, & conculcant. *Diabolus.*

Adoptare, Adoptio.

Chry.s.Ioan.ho.13.

ADoptare dicitur quis eum, quem filij loco accipit, vt Iacob adoptauit sibi Ephraim, & Manassen filios Ioseph. Gen. 48. a.

Adoptat Deus in filios eos, quibus confert gratiam: qui ideo nati dicuntur ex Deo. Ro. 8.c. Gal.4.a. Eph.1.a. Adoptio quidem erat & in lege veteri, & in noua. Nam in veteri dicitur: Ego dixi, Dij estis, & filij excelsi omnes. Sed illa potius erat nomine: cùm adhuc illi spiritum seruitutis haberent. Nos liberi facti, non nomine, sed re honorem accepimus. Roma.8.c. Non accepistis spiritum seruitutis iterum in timore: sed accepistis spiritum adoptionis filiorum.

Glo.ord.s.Exod.2.

Adoptans filia Pharaonis Mosen.Exod.2.b. designat legem spiritaliter intellectam à Gentilibus amplectendam, cum Christo in lege designato.

Glo.ord.s.Ester 2.

Adoptans Mardochæus Ester. Ester 2.b. designat Paulum, qui est doctor Ecclesiæ gentiũ. *Paulus.*

Adorare, Adorator.

ADorare, cùm dicat supplicationem cum veneratione quadã, & cultu exteriori interiorem affectum demonstrantẹ: in primis Deo exhibetur: cui soli illa conuenit adoratio, quæ dicitur latria: de qua Gene. 47.g. Adorauit Israel dominum. Datur & adoratio dulia, vt Iacob adorauit Esau.Gen.33.a. Et hyperdulia. Isa.49.f. Vultu in terram demisso adorabunt te. Adorare item colere: vt adorabant manipuli fratrum Ioseph manipulum Ioseph. Et honorare. Exo.18.a. Adorauit Moses cognatum suum. Et venerari. Gen.18.a. Adorauit Abrahã venientes ad se.

Glo.ord.s.Gen.18.

Adorans Abraham tres viros, dominumque appellans: confessionem designat Trinitatis in vnitate substantiæ. Gene. 18. a. Vel adorans vnum visis tribus: Christum indicauit inter Mosen, & Eliam. *Confessio Trinitatis.*

Glo.ord.s.Gen.22.

Adorantes Abraham, & Isaac in monte. Gene. 22. b. oblationem passionis Christi designarunt.

Aug.16.ciui.Dei 17. & epist.80. Beda s.Gen.27.37. Hie.s.Isa.45.

Adoraturæ predicũtur tribus Iacob. Gene.27.c Vbi designatur Christum adorandum à Iudæis. Et adorantes manipuli fratrum Ioseph manipulum ipsius Ioseph: & iterum Sol, & Luna, & stellæ eundem Ioseph adorantes, honorem Christo exhibendum ab ecclesia, & memoriæ eius designarunt Gen.37.b.42. b.50.c. Sic adorant Deum gentes. Isa. 45.c. Et adorant Iudam filij patris eius. Gen.49.b. quum descendentes ex Iacob adorant Christum. *Christus adorandus.*

Adorans

Gentiles colentes Christum. Adorans Iacob ad caput lecti, vel fastigium virgæ Ioseph. Gen. 47. g. designauit adorandum imperium Christi. *Euch. q. ad Hebr.*

Adorantes serui Pharaonis Mosen. Exo. 11. c. designant gentiles Christum in lege decantatum venerantes. Quod etiam designant Magi Christum adorantes. Matth. 2. b. Et adorans Ruth Booz Ruth 2. b. designat Ecclesiam gentium agentem gratias Christo pro collato fidei beneficio.

Subdi religioni fidei. Adorare dominum, est subdi religioni fidei, & custodiæ bonæ operationis. Et adorant eum reges, quum superbi, & contemptores ad facienda Domini mandata se humiliant. Adorant lubrici, quum Deo subiiciuntur per obedientiam castitatis. Et adorat princeps super limen portæ templi: quum agit gratias de mysteriis ex parte cognitis. Ezech. 46. a. Sed aliqui se adorare simulant, vt Saul. 1. Reg. 15. f. Isa. 49. c. Psal. 44 Et Herodes. Matth. 2. b. *Greg. s. 1. Reg. 15.* *Aug. epist. 120.*

Gratiarū actio. Adorare etiam Deum, sæpe significat gratiarum actionem illi exhibendam. Exod. 4. g. 12. d. 24. a. 33. b. 34. a. Iudic. 7. d. 1. Reg. 1. a. 1. Paralipom. 29. e. 2. Paral. 7. a. 29. f. Tobi. 13. c. Iud. 6. c. Psalm. 21. 44. 65. 71. 85. 96. Sapien. 6. d. Eccl. 35. c. Isa. 49. b. f. 66. g. Sopho. 2. c. Matth. 14. d. 20. c. 28. d. Marc. 5. d. 15. c. Luc. 4. b. 24. g. Ioan. 4. c. 9. g. 12. c. Hebr. 1. b. Act. 10. e. Zach. 14. d. Apoc. 4. d. 14. g. 19. b.

Adorare in ecclesia. Adorare Dominum in atrio, aut aula, est in Christo, aut in Ecclesia ipsum colere: extra quam aulam non est accepta adoratio. Psal. 28. 138. Et adorare ad templum sanctum Dei, est apud Sanctos. Et adorare in monte sancto, est in loco Deo consecrato. Vel in ecclesia militante, vel triumphante. Psal. 98. Isa. 27. d. *Arno. s. ps. 28. Bas. s. ps. 28. ho. 1. 2 Hila. s. ps. 137. Hie. s. Isa. 27.*

Docens nos Christus colere patrē. Ad adorandum ascendens Elcana. 1. Reg. 1. a. est Christus docens nos colere Patrem, & illi obedire. Et adorare manè, est inter dona virtutis humilitatem custodire. Et adorare prius, & postea immolare, est diuinæ lucis immensitate in contemplatione terreri, illumque magnificare, atque ita ad immolandum admitti: adorantes autem reuertūtur, quum magnificant secreta Dei, & implent prædicationem in gentibus, quæsito modo prædicationis in contemplatione. *Greg. s. 1. Reg. 1.*

Cultus humanitatis Christi. Adorare Deum in monte. Ps. 98. est quum de Deo cogitamus, nihil de eo humile sapere. Adorare autem scabellum pedum Dei, est humanitatem Christi, aut corpus eius venerari. Is. 60. c. Et adorant Sion vultu demisso, qui humiliter venerantur Christum in ecclesia. Is. 49. f. Et adorare in loco, vbi steterunt pedes Dei. Ps. 131. est in ecclesia, cruce, perseuerantia, aut in euangelio ipsum venerari. Et adorare Deum de loco suo, est ipsum vbique colere. Sopho. 2. e. *Fulgen. ad Trasimundum. 2. Hie. s. Is. 49. Hil. s. ps. 131.*

Adorantes discipuli in nauicula Christum. Mat. 14. d. sunt cognoscentes ipsum verè dominum in iudicio. *Hil. s. Mat. cant 14.*

Adorans Moses cognatum suum. Exo. 18. a. venerationem designat gentilibus ad fidem venientibus faciendam.

Adorant vestigia pedum ecclesiæ, qui sequuntur exempla humilium in ecclesia. Isa. 60. c. *Glo. int. s. Is. 60.*

Adorantes filij Israel per foras tabernaculorum. Exo. 33. b.

Præferre creaturas Deo. Adorare idola, aut vitulum, &c. est præferre creaturas Deo. Exo. 20. a. 23. c. Et ita de ceteris locis, quæ passim reperiuntur in Deuteronomio, & in prophetis. Et adorant opus manuum suarum, qui obstinatè defendunt hæreses, quas ipsi fabricauerunt. Is. 2. b. Et adorare talpas, & vespertiliones, est colere idola cæca, & tenebrosa, quæ coluntur à cæcis: & omnia dogmata contraria veritati. Is. 2. d. 44. c. 46. b. Dan. 3. a. Hos. 13. a. Et adorant bestiam, qui sequuntur impietates infidelis populi. Apoc. 13. d. Et adorant militiam cæli, qui eleuantur aduersus scientiam Dei: & qui sua referunt ad ortus stellarum. *Hie. s. Is. 2. & s. Dan. 3. & s. Sopho. 1.* *Aug. 20. ciui. dei.*

Hæresis de Christo. Adorant ad ortum Solis dorso verso ad templum Domini hæretici: qui filium Dei prædicant creaturam, relicto diuinitatis templo, & post tergum habito. Ezec. 8. f. *Hie. s. Ezec. 8.*

Adorans Ioseph patrem suum. Gen. 48. b.

Adorans Abraham filios Het. Gen. 23. b.

Adorant sol, & luna, & stellæ Ioseph, quum intentio mentis, & subtilitas rationis, & chorus virtutum, obtemperant rationi. Gen. 37. b. *Ricar. de S. Victo. de 12. patriar. 69.*

Aduena, Peregrinus, Hospes, Hospitium, Proselytus, Incola.

Aduena, aut peregrinus dicitur, qui ex alio loco præcipuè longinquo, vbi natus est, in aliquod oppidum, aut locum, à quo exterus est, venit: peregrinus tamen simpliciter eum significat, qui à sua ciuitate abest. Incola autem sæpe accipitur in sacris literis pro aduena.

Christus. Aduena, seu peregrinus dicitur sæpe Christus: qui è cælo venit ad peregrinandum in terra. Et peregrinatus Abraham in Geraris, designat Christum in hoc mundo peregrinantem, aut inter gentes prædicatum. Et etiam, vt fuit peregrinus inter filios Het. Genes. 20. a. 23. a. Idem designat Isaac. Genes. 16. a. & Iacob. Genes. 32. b. 36. d. Idem designarunt multi alij. Ruth 1. a. 4. Reg. 8. a. Tob. 20. b. Iob 19. b. Luc. 24. c. Et dicitur Christus peregrinus fuisse filiis matris suæ, Iudæis videlicet ipsum persequentibus. Psalm. 68. Et ipse est peregrinus, qui dicitur venisse ad diuitem. 2. Reg. 12. a. Ierem. 14. b. Et idem est hospes, quum venit, vt habi- *Gre. 14. Mor. 21. Hil. s. Ps. 68. Ambr. apol. Dauid & ser. 32. Ori. s. Mat. ho. 34. Aug. s. Ps. 68. Isy. s. Leu. 19.*

tet in nobis:& etiam est hospes suscipiens nos peregrinos.Mat.25.d.Leuit.19.b.

Ricar. de S.Victo. de somnio Nabuchodono.20.

Peregrinus apparuit Christus in via.Luc.24.b.quum veritas non in sua simplicitate,sed per speculum,& in ænigmate videtur.Extra domum autem,& quasi in itinere ostenditur: quando sublimium contemplatio per mentis excessum, & velut in transitu videtur. Duo autem sunt,qui exeuntes,& ambulantes ipsum conspiciunt: quando ratio, & intelligentia humanum modum excedentes,furtim quidem,& raptim sublimium spectacula percurrunt. Tunc autem se Dominus longius ire fingit, nec tamen penitus recedit: quando contemplationis gratiam, quam misericorditer impendere consueuit, non minus vtiliter ad tempus subtrahit,vt melius per experientiam doceat,cum quanta auiditate requiri,vel retineri debeat.Manere autem,& ad eos intrare compellitur: quando multa precum instantia amissa gratia reparatur,vt visionem exterius oblatam introrsum trahat: & per excessum visa animus ad seipsum reuersus memoriter retineat, & contemplationis gratiam de cætero familiariùs possideat.Cibos,quales Dominus amat,& delectari solet, apponimus: quando eum pro recuperatione,vel accumulatione gratiæ in voce exultationis, & confessionis laudamus, honoramus, magnificamus. Inter quæ sinus mentis dilatatur, sensus acuitur, & ad mystica penetranda,& vsque ad diuinitatis arcana sæpe rimanda intelligentia illuminatur. Panis coram nobis à Domino frangitur,quando mysteriorum profunditas mystica interpretatione aperitur,ipsóque reuelante cognoscitur.Ex hac panis fractione, mysteriorúque reuelatione agitur,vt Dominus in propria specie cognoscatur: & ipsa veritas, vt pote figurarum velamine amoto,in sua simplicitate perspiciatur:Dominíque præsentia ex gratiæ ipsius infusione perpendatur.Dominus autem,qui vt Dei sapientia ab oculis intuentium euanescit: quando ex contemplatione, & admiratione diuinæ sapientiæ contemplantis, & admirantis animo innotescit, quantum eius incomprehensibilitas omnem humanam intelligentiam excedit.

Ori.s. Mat.ho.19. 33. Ambr.s.Luc. 20. — *Christus ascendens in cælum.*

Peregre profectus homo, dicitur Christus in cælum ascendens, ibique manens toto tempore huius mundi vsque ad iudicium.Matth. 25.a. Luc.19.b.Et peregrinatur à populo Israel prius quidem cum eo existens in nube,postea verò non apparens. Et singulis peregrinatur, quum dat eis locum fructificandi.Mat.21.d.Luc.20.b.

Phil.quis rerum diui.hæres. Basi s.Ps.14. Gre.18.mor. 18. Cyril.de adorat.in Spiritusancto. — *Boni in terra.*

Aduena, aut peregrinus, siue sit Abraham, siue Lot, aut quiuis alius bonus: cum designat qui nihil habet in terra, quasi extraneus ab ea. Et ita dicitur peregrinum semen Abrahæ in terra non sua,designans bonos permanentes in corpore,sicut peregrini.Genes.15.c.17.a.19.b. 21.c.23.a.28.a.36.a.Exo.2.c.6.a.18.a.22.c.23.a.Leuit.19.g.25.d.Deut.10.d.23.b.26.b.Iudic. 17. c.19.d.1.Paralipom.29.d.Psalm.38.118.119.145.1.Petri.2.b.Sunt autem peregrini, quia cælestem patriam expectant, & peregrinantur in Ægypto, hoc est, in hoc mundo. Genes. 12. c. 47.b.Ierem.35.b.41.d. 44.d. Matthæi 27.a.2.Corinth.5.b. Sapient.12.a.Ecclesiasti.29.d. Abdi.d.Hebræ.11.c.

Ori.s.Ma.1. ho.35 & s.Nu.ho.27. & s.Ps.38.ho.2. Ambr.2.de Abr.9. Aug.3. de consẽ. Euangelist.7. Hie.s.Is.14.50. & s.Eze.47. Isy.s.Leui.19. Bed.s.Exo.12. Ori.s. Iosue ho. 9. — *Gẽtiles ad ecclesiam venientes.*

Aduena rursum dicitur gentilis, aut nutritus extra ecclesiam, ad ipsam recenter veniens.Exod.12.d.20.b.22.c.23.a.Leuit. 13. d.17.c.19.d.Deuteronom.1.c.10.d.14.c.24.c. 28. d. Iosue 8.g.2.Reg.1.c.Iob 31.d.Ruth 2.c.Isa.5.d.6.b.14.a.54.d.56.b.61.b.Ierem.2.a.Num. 9.c. 15.b.19.c.Malac.3.b.Act.2.b.Ezec.47.d.Et dicuntur proselyti.2.Paralip.2. d.6.f.Dicebantur etiam hospites testamentorum, quia alieni à promissis.Eph. 2.c. Aduenæ etiam dici possunt catecumeni.Ios.8.g.

Ori.s. Mat.ho.35. & s.Num. ho.27. Aug.s.Ps.118. Isy.s.Leu.25. Amb.2.de pœn.3. Hie.epist. Beatit. — *Gentilis & Iudæus.*

Sunt & mali peregrini, qui extranei sunt à Deo,& peregrini testamentorum eius: qua ratione Gentilis,& Iudæus peregrini dicuntur.Exod.12.g.23.a.Leui.24. c. Deuteronom. 14. c. 15.a.Ester.16.b.Is.23.b.Ecclesiastici 16.a.Et aduena habitans inter nos, dici potest de Iudæis: qui habent legem,& prophetas,sed non eadem sapiunt, quæ nos.Leuit.25. g. Sic peregre est profectus prodigus,hoc est,quiuis malus,relicto Deo, & ciuitate Hierusalem, seu ecclesia. Luc.15.c.Peregre autem proficiscuntur, qui affectu recedunt à Deo. Ad hos pertinent peregrinæ multitudinis exercitus.2.Mach.10.e.

Hie.s.Is.28. — *Cultus idolorũ & errorum. Hypocrisis.*

Peregrinum opus à Deo dicitur punire:quia venit Christus ad saluandum potius, quàm ad condemnandum.Isa.28.f.

Hie.s. Abdi.& s. Sopho.1. Ruper.s.Sopho.1.

Peregrinus cultus est,qui alienus est à cultu veri Dei. 2. Parali.14.a.Et peregrinæ doctrinæ sunt à veritate fidei catholicæ alienæ.Heb.13.a.Abdi d.Et peregrina veste indui.Soph. 1.b.est idola colere, & errores sequi. Designatur etiam hypocrisis. Quid enim magis peregrinum, quàm sunt lupis rapacibus vestimenta ouium?

Aug.3.doct.Christianæ 21. Cry.s.Ps.50. ho.1. Ruper.s.Leu.44. — *Appetitus inordinatus. Diabolus.*

Peregrinus propter quem diues occidit ouem pauperis, designare potest appetitum inordinatum in Dauid erga Bethsabe:qui ideo peregrinus dicitur,quia fuit in eo per transitum.2. Reg.12.a.Designat etiam diabolum:cui se vendit,qui peccat.Leu.25.g.

Gl. ord. s.1.Pet.4. — *Philosophia. Philosophi.*

Peregrinari in feruore dicuntur,qui ob feruorem persequutionis alienantur à fide.1.Pet.4. c.Vel est commoueri ob explorationem,quæ fit tentandi gratia, quasi ob rem nouam: ne propter tribulationes putent se exules à Christo.

Isyc.s.Leu.25.

Hospita dici potest philosophia,à qua accipiuntur vasa, quum colliguntur veritates in ea inuentæ,& in vsum,ac obsequium Theologiæ rediguntur. Exo.3.g.Et aduenæ sunt philosophi.Leuit.25.B.

Gentilitas.

Hoſpitium Laban, in quo ſuſcepit ſeruum Abrahæ. Gen. 24. d. deſignare poteſt gentilitatem, quæ ſuſcepit diſcipulos Chriſti.

Aduenire, quære Venire.

Aduerſari, Aduerſarius, Hoſtis, Inimicus, Contrarius, Contra, Eregione.

Dæmones.

Gloſ.ord.ſ.Gē.24. Ori.ſ.Leuit.ho.16. & ſ.Luc.ho.35.38 & ſ.Iere.ho.15. Gre.ſ.1.Reg.2. Arno.ſ.Pſ.67. Aug.ſ.Pſ.40. Iſych.ſ.Leuit.26. Euch.q.in Pſal. Baſi.ſ.Pſ.29.37.

Aduerſarij & inimici propriè ſunt, qui odio aliquem perſequentes, mala ei procurant. Aduerſarij noſtri, & inimici in primis dicuntur dæmones, qui id, quod eſt optimum in nobis, nempe animam, perdere nituntur. Sic poteſt ſumi in variis locis, vt Gen. 14. d. 22. d. 49. b. Exod. 15. a. 32. f. Nume. 10. b. 14. g. 32. d. 35. g. Deuter. 20. a. 21. c. 28. e. Ioſue 5. d. 8. c. 10. d. 23. c. Iudic. 2. c. 5. a. 7. c. 8. c. 16. g. 20. e. Leuit. 26. b. 1. Regum 2. d. 10. a. 14. d. 16. f. 17. c. 18. g. 25. c. 2. Reg. 5. d. 8. a. 10. d. 24. c. 3. Regum 11. c. 1. Paralip. 19. c. 21. b. 2. Paral. 6. e. 13. c. 36. d. Iob 22. d. 27. b. 38. c. Pſal. 3. 26. 34. 29. 37. 40. 42. 67. Sapien. 4. d. 12. d. Eccl. 4. d. 18. d. 23. a. 12. b. 29. a. 30. a. 46. b. 47. c. Iſa. 9. c. 11. d. 26. b. 42. b. 50. c. 59. d. 49. g. 63. d. Ier. 3. b. 18. d. 17. a. 48. a. 50. b. 15. b. Thren. 1. c. 2. g. 3. f. 4. b. Hoſe. 8. a. Ezech. 11. b. 28. g. 35. a. 36. a. Amos 9. b. Mich. 4. d. 7. b. Nahum 1. a. 3. c. Zach. 3. a. Iudith 13. c. Eſter 7. b. 9. a. 13. d. Tob. 8. c. 1. Machab. 12. d. 7. c. 13. g. 16. b. 2. Machab. 20. f. 12. d. 15. c. 18. b. Et inimicus homo dicitur diabolus. Matt. 13. d. Luc. 1. g. 10. c. 12. g. 13. d. 18. a. 19. d. 21. c. Philip. 1. d. 1. Theſſ. 2. d. 2. Theſſal. 2. a. 1. Timoth. 5. c. Hebræ. 10. e. 1. Pet. 5. b. Et inimici noſtri, à quibus redemit nos Chriſtus, ſunt diabolus, & angeli eius, filius perditionis, peccata, & vitia, & inimica mors. Pſ. 16. 17. 30. 40. 63. 70. 77. 79. 80. 90. 105. 107. 109. 131. 135. 1. Reg. 25. e. Iſa. 49. g. Mich. 5. c. Sopho. 3. c. 1. Corin. 15. c.

Peccata, & vitia. Mors. Iudæi. Hæretici.

Arno.ſ.Pſ.17. Aug.ſ.Pſ.77. Greg.8.Mor.37. Greg.ſ.1.Reg.2. Hie.ſ. Amos 5. Hie.ſ Mich.7. & ſ.Pſal.8. Aug.epiſt.59.

Inimici dicuntur interdum Iudæi, & hæretici. Exod. 23. c. 1. Reg. 2. b. Iſa. 26. b. 59. d. 66. b. c. Et dicuntur hoſtes Iuſtorum, quia eos perdere nituntur, & in errorem inducere: & pari ratione dicuntur inimici eccleſiæ. De his Pſ. 8. 16. 53. 63. 118. 126. 138. Iere. 12. b. 15. c. Amos 5. c 2. Mac. 5. b. Dicuntur autem Iudæi, & hæretici inimici noſtri domeſtici: quia putantur in domo eſſe, hoc eſt, in eccleſia, qui tamen contra eius caput ſentiunt. Pſ. 17. 29. 58. 67. 80. 82 Dicuntur autem Iudæi inimici, & dilecti: ſiue quia in vno populo vtrique fuerant: ſiue quia ex inimicis ſæuientibus vſque ad ſanguinem Chriſti, quidam eorum dilecti facti erant ſecundum electionem, quæ latebat in præſcientia Dei. Rom. 2. d. 11. d De his Iob. 16. b. Iere. 12. b. 18. d. Mich. 2. c. 7. b. Aduerſans Noemi Ruth volenti ſibi adherere. Ruth 1. c. deſignat Iudæos impedientes gentiles, ne venirent ad fidem. Peculiariter inimici Domini dicuntur Scribæ, & Phariſæi. Pſ. 68. 36. Luc. 19. c. Iudæi autem dicuntur inimici, quia omnibus hominibus aduerſantur. 1. Theſſalon. 2. d. 1. Corint. 15. c. Philip. 3. d. Hebr. 10. c. Iſa. 1. f. Thren. 3. f. Sapien. 2. d. Inimicus, & defenſor eſt, qui Deum, quem prædicat, moribus impugnat. Pſal. 8. Vel eſt hæreticus, qui defendere videtur Deum, cuius eſt inimicus: & vnde Deum quaſi defendere nititur, inde veritati illius aduerſatur.

Scribæ & Phariſæi.

Arno.ſ.Pſal.80. Hie.ſ.Iſa.1. Gre.prolo.mor.12. & 11.Mor.16. Aug.ſ.Pſ.8.

Gentiles. Mali. Infideles. Perſequutores eccleſiæ.

Baſi.ſ.Pſ.44. Greg.8.Mor.28. Amb.de ben.pa.4. Hier. ad principia Ambr.ſ.Coloſſ.1. Ori.ſ.Gene.ho.17. Hier.ſ.Mich.7.

Hoſtes ſæpe dicuntur gentiles: qui aduerſabantur prius populo Iſrael, poſtea verò populo eccleſiæ. Leui. 26. f. Num. 14. e. Deute. 7. c. Ioſu. 7. a. Pſal. 54. 71. 79. Iſa. 63. d. 64. a. Nahum 3. c. Et generaliter inimici dicuntur hi, quos ſua malitia fecit Dei inimicos, hoc eſt, omnes mali, qui contrarij fiunt Deo peccando. Iob 7. d. Pſ. 131. Quibus dominus iraſcitur: & iraſcendo quandoque conuertit. Nahum 1. a. Rom. 5. b. Et inimici conſiliorum Dei, dicuntur infideles aduerſarij legis Moſis. Coloſſ. 1. c. Et inimici regis ſunt peccatores inimici Chriſti. Pſ. 44. Generaliter autem inimici dicuntur infideles, & perſequutores eccleſiæ. Gen. 49. b. Deut 33. e Pſal. 65. 104. Ezech. 35. a. Neem. 6. a. Sapien. 5. c. 10. d. 11. a. 1. Mach. 2. a. 3. a. 4. d. Et hoſtilis manus, eſt vis perſequutorum. Thren. 1. c. Et Babylon dicitur eſſe inimica Hieruſalem. Mich. 7. b. hoc eſt, confuſio huius mundi, quæ aduerſatur eccleſiæ: & contraria fortitudo, quæ huic mundo preſidet.

Deus.

Greg.20.Mor.26

Inimicus exiſtit Deus inimicis noſtris, quum punit eos, qui aliis nocent. Exo. 23. c. Sap. 2. c. Thren. 12. b. Aduerſari autem dicitur Deus Iob, quū ſecundū iudicium infirmorum eccleſiæ, aliqui puniuntur miſericorditer à Deo, quem ipſi durum iudicant. Iob 30. c. Et ipſe Deus eſt aduerſarius noſter, cui debemus conſentire eius pręcepta ſeruando, ne condemnemur. Matth. 5. d.

Angelus. Lex vel ſermo Dei.

Orig.ſ.Luc.ho.35. Aug. q. noui teſta. 70. & 1.ſer. Domi. in monte. & de decem chordis.3. Beda ſ.Exo.1.

Aduerſarius interdum dicitur Angelus, qui noſtris malis operibus aduerſatur: quique nos tradet iudici, ſi non eius monitis conſentiamus. Matth. 5. d. Luc. 12. g. Leuit. 26. e. Lex etiam, vel ſermo Dei aduerſarius noſter eſt: cui debemus conſentire, præceptis diuinis obtemperādo: quod ſi non faciamus, ipſa diuina pręcepta accuſabunt nos coram iudice, vt condemnemur. Aduerſans Angelus Balaam, ad hæc pertinet. Num. 22. f. Mandata ſunt aduerſarij Pharaonis. Exod. 1. b.

Boni contra dæmones.

Beda ſ.Exo.1.

Hoſtis Antiochi dicitur quilibet bonus, qui diabolo reſiſtens pro hoſte habetur ab eo. 2. Machab. 3. g. Sic inimici Pharaonis dicuntur ſancti, aut prædicatores, aut bona opera. Exo. 1. b. Idem deſignat Dauid inimicus Saulis. 1. Reg. 19. c. Et ex aduerſo ſtans Moſes contra Pharaonem, deſignat fortes in tentatione, qui diabolo reſiſtunt. Exodi 5. d. Deuteronom. 9. a. Aſcendere etiam ex aduerſo, eſt vitiis ſe opponere: ſic Ioſuę leuauit clypeum

ex aduerso Hai.Iosu.8.d.Et aduersarius Baal dicitur Gedeon.Iud.6.f.

Hier.s.Isa.63. Hostes Iudæorum,qui conculcauerũt sanctuarium Dei fuerunt Romani, quum destruxerunt Hierusalem.Isa.63.d.Et hostes Iudæorum, qui deuorant semen eorum, sunt Christiani fruentes eorum scripturis.Leu.26.c. *Romani. Christiani.*

Aug.1.doctr. Christi.24. Inimici hominis,quos conuertit Dominus ad pacem : sunt caro , & eius concupiscentia. Prouerb.16.b.Mich.7.b.Matth.10.d.Et inimica dicitur caro,seu sapientia carnis. Rom.8.b. Et aduersantes sibi sunt spiritus , & caro. Galat.5.c. Sicut lex diuina , & lex peccati. Aduersatur autem caro corrupta : alioqui nemo carnem suam odio habet. Ephe. 5. f. Inimicus etiam est mundus.Iob. 27.b. Sicut impius inimicus meus.Psal. 54.Conturbatus sum à facie inimici. *Caro & eius concupiscentia.*

Gre.14.mor.20. Hier.s.Isa.63. Quasi hostem dicitur habere Deus aliquem, quando ita percutit,vt vires illius à percussione superentur, vt dicatur percuti plaga inimici.Iob.7.d.13.d.19. a. Iere. 30. c. Et conuersus dicitur Deus in inimicum populo Israel, quum eos dissipauit.Isa.63.c. *Mundus. Deus.*

Philo.2. allego. Aug.2.de gen.cõt. Manich.18. Beda s.Gen.3. Ruper.3.s.Gen.19 Glo.inte.s.Eph.2. Inimicitiæ sunt inter mulierem, & serpentem.Gen.3.c.quia diabolus tentat hominem per animalem partem.Vel sunt inimicitiæ inter voluptatem,& sensum: quia saturatis voluptate omnes sensus luxantur ,vt in ebriis.Et inter semen serpentis,& semen mulieris sunt inimicitiæ,hoc est,inter suggestionem , & fructum boni operis : vel inter Christum , & diabolum, vel inter mentem,& affectum.

Inimicitiæ,quas soluit Christus,sunt quæ erant inter Iudæos, & Gentiles,& inter Deum, & hominem propter peccatum.Eph.2.c.Hostis autem animæ suę dicitur, qui facit peccatũ, & non solùm Dei.Tob.12.c.

Hostilis terra,est locus tentationum. Leuit. 26.f.Isa.1.a. 21. a. Idem designant hostilia castra.Iud.7.f.

Inimicitiæ appellatus est puteus,super quo rixati sunt serui Isaac cum Geraritis. Gen.26.e. Ex facto nomen accipiens.

Inimicitias veteres implent,qui capta occasione vindicant se,non expectata diuina vltione.Ezech.25.d.

Glo.ord.s.Le.4.16 Contra velum aspergere , est corpus Christi affligere. Leui. 4. a. Et contra propitiatorium aspergere , erat demonstrare mortem Christi , ad propitiationem futuram esse. Leuit. 16. b.

Greg.s.Canti.7. Contra Damascum respicit turris Libani. Cant.7.b. quum prædicatores destruendis peccatis intendunt.

Greg.s.1.Reg.14. Contra Gabaa existens scopulus.1. Reg.14. a.designat peccatum aduersari cælestibus. Ex aduerso autem Machmas existens scopulus , designat concupiscentiam humilitati cõtrariã. *Peccatum. Concupiscentia.*

Glo.ord.s.Exo.25. Ex aduerso lucentes lucernę.Exod.25.d. designant omnibus exponendam, & offerendam esse doctrinam. Sic etiam candelabrum ponebatur contra mensam.Exod.26.g.

Glo.int.s.Leui.26 Ex aduerso Dei ambulare, est subuertere sensum legis, & prophetarum , & facere contra eius voluntatem.Leuit.26.d.Num.22.f.Deute.1.g.Iudi.2.c.Iob 7.d.Mich.2.c.Titum 2.b.

Hie.s.Ezech.13. Ex aduerso Dei ascendere dicuntur , qui orationibus se opponunt ad iram Dei placandam.Ezech.13.a.

Ex aduerso pyrorum veniens Dauid aduersus hostes:designat calliditatem , quę habenda est aduersus diaboli insidias in pyro designatas.2.Reg.5.d.3.Reg.20.b.

Contra Nabuchodonosor stare dicitur statua. Dani.2.e.quum quis recogitat vitam suam.

E regione montis Sinai castrametantes filij Israel.Exo.19.a.

Contrarius ventus,tentationes,& tribulationes designat.Matth.14.c.Marc.6.g.Act.27.a

Contrarium chirographum nobis. Coloss. 2. c.vide Chirographum.

Aduesperascere, quære Vespera.

Adulter, Adulterium, Adulterare, Mœchari, Fornicari.

Glo.ord.s.Mat.14 Adulterium committitur , quum alteruter coniugum à fide in matrimonio præstita, fornicando recedit : quod etiam committit is , qui alienum thorum violat. Fornicari autem, est virum & fœminam illegitimè copulari. Est etiã fornicari interdum negotiari.Isa. 23.d.Rursum fornicabitur cum vniuersis regnis terræ.

Ori.s.Rom.2. Amb.s.Rom.2. Isych.s.Leui.20. Greg.16.mor.28. Adulterium committi cum vxore proximi,qui in ecclesia Christi falsa docet: quod de Iudæis, & hæreticis dici potest. Vt enim adulter in carnali coitu non prolem, sed voluptatem quærit:ita hæreticus,ac vanæ gloriæ seruiens rectè adulterare verbum Dei dicitur : quia per sacrum eloquium non Deo filios gignere , sed suam scientiam desiderat ostentare. Quem enim libido gloriæ ad loquendum trahit,is voluptati magis, quàm generationi operam impendit.Et vt adulter carnem alinę coniugis illicitè sibi coniungit:ita omnes hęretici, quum fidelem animam in suo errore rapiunt,quasi coniugem alienam tollunt: quia videlicet mens Deo spiritaliter inhærens,& ei quasi in quodam amoris thalamo coniuncta, quum peruersis persuasionibus ad prauitatem dogmatis perducitur , quasi aliena coniunx à corruptore maculatur.Hic adulter dicitur obseruare caliginem. Iob 24. c. Sic potest sumi adulterium , aut fornicatio.Exo.20.c.Leuit.20 b.Deut.5.c.22.c.Psal.49.Prouerb. 6. d.Sap.3.c.14.d.Eccl.9.a. *Iudæus. Hæreticus.*

19.a.23.c.Iſ.57.b.Ier.5.b.7.b.13.d.23.b.29.c.Ezec.6.c.16.b.43.b.Hoſ.2.a.4.a.7.a. Malach.3.b. Mat.5.c.15.b.19.c.Marc.10.b.Luc.16.d.Rom.2.c.13.c.1.Cor.5.c Heb.12.d.13.a.Apoc.2.f.21.c. Adulterium autem eſt, ſi quis, relicta eccleſiaſtica & vera cognitione, & de Deo perſuaſione, accedat ad falſam, quæ non conuenit, opinionem: aut in Deos referens aliquid ex his, quæ ſunt genita, & alicuius ex iis, quæ non ſunt, ſimulacrum aliquod conſtituens, ad tranſiliendum cognitionem, vel potius ab ea deſiliendum. Et adulterare verbum Dei, eſt verum ſenſum per falſum velle excludere. 2. Cor. 4. a. Adulter fuit Balaam, qui verba benedictionis adulterauit: malum ſubmittendo conſilium, & docendo Balac mittere ſcandalum coram filiis Iſrael. Apoc. 2. d

Cle. Ale. 6. ſtro. *Ruper. 2. ſ. Apocal.*

Gentiliter viuere.

Fornicatur in Eccleſiam, quæ eſt corpus Chriſti, is, qui gentiliter viuit in eccleſia, ſiue in facto, ſiue in verbo, ſiue etiam in ipſa cogitatione. Qui huic adhæret meretrici, ei (inquam) quæ eſt prẹter teſtamentum, operationi, fit aliud corpus non ſanctum in carnem vnam, & vitam gentilem, & ſpeciem aliam. Eſt autem fornicatio triplex, ex Apoſtolo: libido, auaritia, idololatria. Hæ ſunt fornicationes meretricis, cum qua fornicati ſunt reges terræ. Apoc. 14.b.17.a.18.a. Et fornicata eſt Hieruſalem cum filiis Aegypti, quando eorum errores, & turpitudines eſt amplexata. Ezech.16.b. Nahum.3.a.

Cle. Alex. 7. ſtro. *Hie. ſ. Ezech. 16.* *Ori. ſ. Matt. ca. 16.* *Aug. 83. q. 64.*

Lex carnis. Error. Diabolus. Senſibilia.

Adulter vir dici poteſt lex carnis, & mendacium, & error, & diabolus: & etiam ipſa ſenſibilia, quæ attrahunt ad ſe ſenſus, neglecta ratione.

Philo. 2. allego. *Ori. ſ. Num. ho. 20.* *& ſ. Iere. ho. 14.* *& ſ. Ezech. ho. 7.*

Conuerſio animæ ad creaturas.

Fornicatio prẹterea animẹ eſt, quum anima coniuncta Chriſto ſpiritali matrimonio, ab eo ſeparatur coniungens ſe creaturis, vel colens eas, vt Deos: vel infecta hẹreſib. vel quocunque alio illicito amore eis adhẹrens. Omnis enim inordinata concupiſcentia, qua à Deo receditur, fornicatio eſt. Exod.34.b. Leuit.17.b. Num.15.d.14.f.25.a. Iudi.2.c.8.f.1. Paral.5.d. 2. Paral.21.c. Pſ.72.105. Sap.14.b. Ierem.3.a.9.a.13.d. Hoſe.1.b.2.a.3.b.4.c.5.b.6.d.9.a. Nahum 3.a.1. Corin.10.b. Ezech.6.c.16.b.23.a.43.c. Vbi variẹ ponuntur fornicationes: & dicitur fornicata tripliciter, hoc eſt, ſpiritu, anima, & carne. Definitur etiam fornicatio animẹ iuxta Auguſt. auerſio à fœcunditate ſapientiẹ, & ad conceptum temporalium illecebrarum corruptionúmque conuerſio. Fornicatur etiam, qui id, quod eſt Dei, reddit diabolo.

Au. 1. ſer. domi. in monte. *Greg. 4. paſto.* *Iſych. ſ. Leui. 17.* *Au. cont. Adimã. 7.* *Beda. ſ. Exo. 20.*

Eſt autem diſcrimen inter fornicariam, & adulteram. Fornicaria enim eſt, quẹ pluribus viris copulatur. Adultera verò, quẹ vnum virum deſerens, alteri iungitur.

Hie. ſ. Hoſe. 2.

Anima recedens à fide.

Adultera mulier, eſt anima recedens à fide, & veritate, & deſciſcens à lege, & prẹceptis, & adhærens alteri viro, nempe diabolo, & ẹrrori. Nume.5.b. Deuter.22.c. Iudi.11.a.4. Reg. 9.e. Prouerb.18.d.30.c. Eccl.9.b.23.d.41.d.42.b. Iſa.57.a. Eze.16.b.d.23.a.g. Hoſe.1.a.3.a.4.c. Amos 7.d. Matth.12.c.16.a. Ioan.8.a.

Ori. ſ. Mat. cap. 16. *Hier. ſ. Hoſe. 1.*

Seruans legem, & euangelium.

Adultera etiam mulier, quẹ viuente viro, alteri coniungitur, dici poteſt is, qui ſeruare nititur legem veterem ſimul cum euangelio. Rom.6.a.

Ambr. ſ. Rom. 6.

Eccleſia hæreticorum.

Fornicans vxor Amaſiẹ in ciuitate. Amos 7. d. deſignat eccleſiam hẹreticorum, quæ omnium fornicationi patet, & omnes admittit.

Hier. ſ. Amos 7.

Synagoga.

Fornicaria vxor dimittenda, ſynagogam deſignat, quẹ dimittenda erat à Chriſto. Mat.19. a. Et Adultera, cuius filius erat Iephte. Iud. 11. a. eſt ſynagoga, quam adulteram cenſebant Iudẹi erga Chriſtum, quem dicebant non ſeruare legem: cùm potius ipſi eſſent adulterini filii.

Orig. ſ. Mat. ho. 7. *Aug. q. in Iudi. 49.*

Eccleſia.

Adultera vocata eſt Thamar. Gen.38.f. quia deſignat eccleſiam, quæ à Iudẹis adultera dicitur. Eandem deſignat adultera præſentata Chriſto, quæ adultera erat in gentilitate: ſed ducta ad Chriſtum conuerſa eſt. Ioan.8.a.

Ruper. 7. ſ. Ioan.

Mœchari in lapide, eſt ſequi duritiam cordis. Mœchari autem in ligno, eſt ſequi voluptates carnis. Ierem.3.c.

Ori. ſ. Iere. ho. 14.

Adulterinẹ plantationes dicuntur doctrinæ falſẹ. Sap.4.a

Glo. inte. ſ. Sap. 4.

Qui mœchatur in corde, facit lupanar in corde ſuo.

Ambr. ſ. Pſal. 108. & ſerm. 1.

Fornicati dicuntur reges terrẹ cum meretrice magna, Apocalip.17.a. quando propter cupiditatem relinquunt Deum.

Ruper. 10. ſ. Apoc.

Aduocare, quære Accerſire.

Aduocatus.

ADuocatus dicitur, qui in iudicio ius ſuggerit, aut præſentiam ſuam commodat amico: idem denique, qui & patronus reum defendens. Attribuitur hoc nomen Chriſto, quem aduocatum habemus apud Patrem. 1. Ioan. 2.a. Et etiam Spirituiſancto, qui alius paracletus dicitur.

Ædes, vide Domus.

Ædificare, Aedificium, Coædificare, Superædificare, Struere, Conſtruere, Extruere, Structura, Structor.

AEdificare, ſeu conſtruere, notam habet ſignificationem, cùm ſit domum, aut aliquid ſimile ex lapidibus, lignis, reliquáque materia machinam erigere ad habitandum, aut ad aliquid ſimile. Eſt autem ædificare interdum aggredi. Iob.12.c. Nemo eſt qui ẹdificet. Aptare. Nee.2. d. Venite ædificemus muros Hieruſalem. Condere. Gen.4.c. Ædificauit Cain ciuita-

Aug.s.Psal.88. tem. Di tari. Iob.20.c.Rapuit, & non ædificauit eam.Docere. Prou.9.a.Sapientia ædificauit sibi dom um.Frustra niti. Ierem.7.g. Ædificauerunt excelsa Thophet.Instaurare. Deuter. 13. d.Non ædificabitur amplius.Locupletare. Exod.1.d. Ædificauit eis domos. Ædificari autē, est fieri. P s.88. In æternum misericordia ædificabitur in cælis. *Vocatio gētium.*

Amb.s. Luc.3. Aug.22.ciu.Dei. 17. Ædificari dicitur misericordia in cælis. Ps. 88. quum gentes, quibus non est facta promissio, per misericordiam Dei ad fidem congregantur, & cælestis ciuitatis ædificio copulantur. *Institutio ecclesiæ tam militantis, quàm triumphantis.*

Ædificauit Deus costam, quam tulerat de Adam, in mulierem. Gen.2.b.per quod designabatur ecclesiam vt templum Dei ædificandam, velut è latere Christi ortum habentem. Ædificatio autem domus, vel ciuitatis passim ad ædificationem ecclesiæ tam militantis, quàm triũphantis refertur. Et etiam ædificatio templi, & tabernaculi. Ædificans Assur Niniuen. Gene. 10.b. *Beda s.Gen.11. Greg.s.1.Reg.2.* Christum designare potest instituentem ecclesiam. Ædificat autem Deus domum fidelem, quum præparat suis cælestem patriam. 1.Reg.2.g. Neque enim potest quisquam sibi parare: sed Deus est, qui operatur in nobis velle, & perficere. Philip.2.b.Et non est volentis, neque currentis, sed miserentis Dei. Rom.9.c.sic ait Christus. Ioan.14.a.Vado parare vobis locum, & Psal.126.Nisi dominus ædificauerit domum, in vanum laborauerunt, qui ędificant eam. *Hie.s.ps.126.95. & s.Amos 9.* & Ps.77. Ædificauit, sicut vnicornium sanctificium suum. Hęc ædificatio dicitur non manufacta. 2. Cor.5. a. Ædificatur autem domus Dei post captiuitatem, hoc est, ecclesia, vel anima reformatur post lapsum. Ps.95.In titulo. Reędificat etiam Deus tabernaculum Dauid, quum construit ecclesiam post lapsum synagogæ. Amos 9.d. Aedificata domus à Salomone, typus est ecclesię à Christo ædificatę: quæ dicitur ædificata septem annis: per quos designatur totum tempus, vsque ad consummationem seculi: vel designantur septem dona Spiritussancti, quibus ornatur ecclesia. 3.Reg. 6.d. Idem designat ædificans Cyrus domum Dei. 2. Paralip.36.d.1.Esdr.1.a.2.d.6.c.Sapien.9.b.Agge.1.b.Zachar.5. d.6. d. Et sapientia ædificauit sibi domum, hoc est, Christus ecclesiam. Prou.9.a. Ædificatur autem Hierusalem, vt ciuitas. Ps. 121. Quia vsque ad consummationem seculi construitur ex viuis lapidibus, ad similitudinem terrenæ ciuitatis. Et ædificari ciuitates Iudæ in futurum, est suscitari Sanctos, & perfici ecclesiam in iudicio. Ps.68.146.Nee.2.d.3.a.Tobi. 13. c. Et quasi ædificium ciuitatis vidit Ezechiel: per quod designabatur constructio ecclesiæ. Et ædificari deserta seculorum, est construi ecclesiam à Iudæis derelictam. Isa.58.f. Ierem.24.c.30.c.31. g.33.a.42. b. Ædificatio autem ecclesiæ fit per charitatem. Eph.4. d. Aedificasse etiam dicitur Deus domos obstetricibus. Exo.1.d. quum constituit ecclesias per orbem. Ædificantes quoque domum Dauid, sunt prædicatores instituentes ecclesiam. 2.Reg.5.b. Ædificant quidem Sancti domum, sed Christus apponit tectum: sine quo in vanum ædificatur. Iudęi verò habent domum sine tecto. Ps.126.Eccl.47.c.Aedificans etiam Abraham altare, est Christus formans ecclesiam. Gene. 12.b. Aedificat domum mulier sapiens. Prou. 14. a.hoc est anima iusti ecclesiam. Aedificant domum Israel, sicut Rachel, & Lia. Ruth 4.c.Iudæi quoque & persequutores ecclesiæ, ædificauerunt ciuitatem in sanguinibus. Haba.2.c.quia fecerunt Martyres, ex quibus constituitur ciuitas cælestis.

Tertul.aduer.Marcio.3. Au.17.ciu.Dei.20 Greg.33.mor.21. Aug.s.ps.121. Hila.s.psal 68. Greg.s.Ezec.ho.13 Arno.s.psal.146. Hier.s.Isa.58. & s.Ezech.40. Fulgen.2. ad Monimum. Orig.s.Exo.ho.2. Arno.s.Ps.126. Beda s.Gen.12. Hie.epis.Et factū est. Rupe.s.Habac.2.

Ori.s.Iere.ho.1.& s.Matth.ho.1. Hila.s.Matth.cano.6. Ædificatio Christi est supra petram, supra quam ædificat ecclesiam, videlicet, vel supra ipsummet Christum, vel supra Apostolos, vel alios rectè credentes. Matth. 7.d.16.c. Luc. 6.g. 1.Corin.3.c.Et ille ædificat supra petram, qui quod audit à Christo, facit.

Aug.2.ser.Domini in monte. Orig.s.cant. ho. 2. Aug.17.ciu.Dei. 20. Ædificata domus à Salomone, typus est mysterij incarnationis Christi. 3. Reg.3. d.5.a.d.7. b.8.b.9.c.10.a.1.Paralipom.16.a.17.a.22.b.29.a.2.Paralip.3.a.8.a. Et sapientia ædificauit sibi domum, quum Verbum caro factum est. Prouerb.9.a. *Incarnatio Verbi.*

Beda s.Prouerb.9. Dioni.epist.9. Aedificauit sibi domum sapientia. Prou. 9.a. Quia omnibus prouidet, & ad omnia procedit, & in omnibus existit, & omnia continet, &c. Prou.24.a.

Greg s.1.Reg.2. Aedificans Iacob domum in Soccoth. Gen.33. d. designat Deum instituentem Iudæam.

Aedificat Deus domum fidelem. 1. Reg 2.g. quum facit populum obedientem esse prælato suo.

Ori.s.Iosu ho.13. & s.Iere.ho.1. Hie.s.Iere.1. Aedificat Deus prius destruendo: quia Christus destructo ædificio diaboli, ædificat in ecclesia, vel in anima machinam virtutum. Ierem.1.c. 18.d. Eccl. 49. b. Et ædificat dissipata, quum peccatores reducit ad gremium ecclesiæ. Ezech.36.g. Dani.9.g.Amos 9.d. Mich.7.c. secundum hæc datur tempus destruendi, & tempus ædificandi. Ecclesiast.3.a. dicitur autem *Hie.s.Isa.25.* Deus etiam destruere, quos ædificauit. Ierem.45. b. quum propter peccata perdit eos, quos prius ornabat. Et non ædificatur in sempiternum ciuitas à Deo destructa: quia nemo potest diuinam sententiam mutare. Isa.25.a. Quod ibi intelligitur de Hierusalem non amplius ædificanda. Idem dicitur de Babylone. Ierem.50.f. Aedificans etiam Asa Gabaa, & Maspha, impedita prius ædificatione, quam faciebat Baasa.2. Paral.16.b. designat destruenda prius esse *Casi.lib.4.cap.36* vitia, vt virtutum ædificatio erigatur. *Instituens Deus Iudæam.*

Ori.s.Mat ho.27. Hila.s.Mat.cano. 24. Aedificat malè, quæ destruxit: qui reuertitur ad vitam vitiosam, aut ad errores, quæ prius reliquerat. Sic sumebat Paulus. Gal.2.d.Et Eccl.34.d. Ponitur vnus ædificās, & vnus destruēs.

Ambr.epist.12. Hie.s.Iere.22. Aedificationes templi magnæ, designare possunt virtutes in anima. Matth.24.a.Marc.13.a. Vel designant literam sacrę scripturæ: seu magnificentiam legis veteris, quæ erat destruenda. *Virtutes in anima. Litera Legis.*

Ruper.s.Amos 9. Hie.s.Isa.65. Aedificat domum in iustitia, qui in cælestibus ædificat. Ierem.22.d. E diuerso in iniustitia ædificat, qui in terrenis ædificat sicut hæretici. Dicuntur autem iusti ædificare in cælo ascensionem suam. Amos 9.b.

Exercere opera virtutum. — *Philo. de Cherubi. Ori. s. Num. ho. 13. Greg. 10. Mor. 16. & 16. Mor. 8. Beda s. Pro. 14. 24*

Ædificant sibi domos, quas habitabunt, qui exercent opera virtutum, per quæ cælestes mansiones acquirent. Isa. 65. d. Iere. 29. b. Ezech. 28. g. Et ipsi sunt domus. 1. Pet. 2. a. Dicuntur etiam superædificati: quia Christus est fundamentum, super quod ædificantur. Eph. 2. d. Colloss. 2. b. Iudæ f. Ædificanda domus Dei, est anima scientiis, & virtutibus ornanda. Agg. 1. a. Zach. 1. a. Et ædificari Esebon, est componi animam virtutibus, & sanctis cogitationibus. Num. 21. f. Idem ædificari ciuitates desertas. Amos 9. d. Ædificat domum suam, qui mentem virtutibus ornat, & à prauis cogitationibus emundat. Prou. 14. a. 24. a. Et dicitur ædificari, qui in virtutibus proficit. Iob. 22. d.

Greg. 2. Mor. 24.

Ædificat templum Dei, qui corrigendis, atque instituendis proximorum mentibus vacat. 2. Reg. 7. b. Sed vir sanguinum templum Deo prohibetur ædificare: quia qui adhuc actibus carnalibus incumbit, necesse est, vt instruere spiritualiter mentes proximorum erubescat.

Instruere proximos. Christus muniẽs animam vel ecclesiam. — *Ori. s. Iosu. ho. 24.*

Aedificans Iosue ciuitatem, in qua habitaret. Iosu. 19. d. est Christus muniens animam, in qua habitat. Idem designauit Dauid ædificans arcem Sion. 2. Reg. 5. b. 2. Paral. 33. c. Sic ædificauit Deus Sion. Ps. 101. 126. Iere. 31. a. e. Et ædificauit Salomon ciuitates. 3. Reg. 9. c. Et Isa. 45. c. Ipse ędificabit ciuitatem meam. Ædificantur etiam muri Hierusalem. Ps. 50. quum boni ducuntur ad cęlestem patriam, & cùm anima munitur virtutibus. 1. Esd. 5. c. Eph. 7. d. Apoc. 21. a. Ædificant filij peregrinorum muros ecclesię. Isa. 60. b. quum venientes ex gentilitate roborant Ecclesiam. Ædificare autem propugnacula muro. Canti. 8. c. est munire ecclesiam, vel animam. Id mali, & infideles prohibent. 1. Esdr. 4. a. d. 1. Mach. 12. e. Item ædificare vrbes paruulis, est infirmioribus munimenta virtutum præparare. Nume. 32. e. Iudi. 21. d. 2. Paral. 14. b. 26. a. 27. b. Nee. 4. c. Eccl. 40. c. Extruere etiam munitiones est, quod bonum est in anima per naturam, confirmare: nec pati quid de principali cordis effluere. Nahum 3. c. Aedificant etiam prædicatores munitiones. Ezech. 4. a. quando, quæ virtutes quibus vitiis obuiẽt, insinuare non cessant.

Ponens Deus tẽplum in Iudæa, aut legem cum eminenti sensu. — *Amb. Apol. Dauid. 17. Greg. s. Psal. 50. Hie. s. Nahum. 3. Gre. 16. Mor. 5. & Ezech. ho. 12.*

Ædificauit pater familias turrim in vinea. Matt. 21. d. quum Deus posuit templum in Iudæa: vel eminentiam verbi de Deo, & Christo in sacra scriptura: aut verticem legis in illo Iudaico populo. Turrim autem intelligẽtiæ legis, & doctrinę qui vult ędificare, cogitat prius an habeat sumptus ad perficiendum. Luc. 14. f. Hęc turris diuini verbi est domus noua, cui faciendus est murus. Deut. 22. b. Ædificatur etiam turris Dauid cum propugnaculis, quum prędicatores roborantur miraculis. Cant. 4. b.

Facere altare. Præparare animam Deo. Figere beneficia Dei in memoria. Sacrificium nouæ legis. Prædicare.

Extruere torcular in vinea, est facere altare ad offerenda sacrificia. Isa. 5. a.

Ædificare altare Domino, est præparare illi animam, vt in ea offerantur sacrificia bonorum operum. Gen. 8. d. 12. b. 13. d. 22. b. 26. e. 35. a. Exo. 17. d. 24. a. Iosu. 22. f. Iud. 6. e. 21. a. est etiam figere Dei beneficia in memoria, vt ei gratiarum actionis hostia offeratur. 1. Esdr. 3. a. 1. Mach. 4. f. Porro ædificans Noe altare Domino, est Christus instituens in ecclesia nouum ritum sacrificij corporis & sanguinis sui.

Aedificans Saul primum altare Domino. 1. Reg. 14. e. est prędicator excitans in corde auditorum timoris, & amoris compunctionem. 1. Reg. 14. c. Et ædificatio proximi est: quum trahitur ad bonum, vt ita ecclesiæ ædificium construatur, & crescat. Rom. 14. d. Iob. 22. b. 1. Corin. 3. b. 8. a. 14. f. 2. Corin. 10. c. 12. f. 13. d. Eph. 2. d. 4. c. 1. Thess. 5. b. Coloss. 2 d. 1. Tim. 1. a. Et discalciatur, qui non ædificat domum fratris. Deut. 21. c. Deus etiam dicitur non ædificare malos. Ps. 27. quum propter peccata merentur deseri à Deo. Aedificantur in medio populi Dei, qui fiunt pars ecclesiæ. Ier. 12. d.

Imperium Christi. — *Ori. s. Mat. ho. 19. Amb. s. Luc. 20. Greg. s. Cant. 4. Hie. s. Isa. 5.*

Aedificat Deus sedem Dauid, quum dat Christo imperium in cælo: & in terra, vel in mentibus fidelium hic, & in futuro. Psal. 88.

Profectus iustorum. — *Amb. 2. de Arb. 3 Ruper. 4. s. Gẽ. 27. Greg. s. 1. Reg. 14.*

Aedificat Deus in cælo ascensionem suam. Amos 9. b. quum quotidie cum Sanctis suis ascendit in cælum. Aedificium autem separatum templi. Ezech. 41. d. designat iustos, qui separantur à malis, & terrenis, & ad cælestia eriguntur.

Christus muniẽs ecclesiam per sanctos. Falsa securitas — *Orig. s. Rom. 14. Hie. s. Iere. 12. Aug. s. Ps. 88. Hie. s. Amos 9. & s. Ezech. 41. Hie. s. Isa. 58. & s. Ezech. 13.*

Aedificator sepium dicitur Christus, muniens ecclesiam per se, & per Sanctos suos, qui suis precibus arcent iram Dei à populo. Isa. 58. f. Et ædificat Christus parietem per legis mãdata, & comminationes, vt seruet à peccatis. Ezech. 13. b. Vel populus ædificat parietem, quum sibi promittit securitatem: quem linunt pseudoprophetæ, errori populi fauentes. Aedificari quoque dicuntur maceriæ, quum lapsi in peccatum reducuntur ad virtutem. Mich. 7. c.

Recte docere & operari. Hæreses. Peccata venialia. — *Amb. s. 1. Cor. 3. Aug. de fide & operib. 16. Clem. Ale. 5. stro. Chrysost. s. 1. Cori. ho. 9. Gre. 4. Mor. 34.*

Superædificat aurum, & argentum super fundamentum fidei Christi, qui rectam habens cognitionem, bonam docet doctrinam. Et qui implet consilia euangelica, & exercet bona opera. Superædificat autem fœnum, & stipulam, qui docet hæreses igni tradendas: & qui committit peccata venialia, & qui seruat præcepta, sed cum affectu carnali vel ad diuitias, vel ad vxorem, vel ad aliquid aliud, modò non sit mortale. 1. Corin. 3. b. Loquitur de operationibus.

Tranquillitas mentis. — *Ruper. 2. de glor. Trin. 1. Hie. s. Isa. 58.*

Aedificant sibi solitudines. Iob 3. c. qui à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellunt, & vna intentione cælestis patriæ in amore intimæ quietis anhelant. Item, qui parant sibi otium ad contemplationem.

Aedificantur deserta seculorum. Isa. 58. d. 61. b. quando, quæ deserta fuerant in Iudæis, ædificantur, & firmantur in Ecclesia, non ad breue tempus, sed in perpetuum.

Hie. s. Isa. 49. *Apostoli.*
Structores Hierusalem, sunt Apostoli instituentes Ecclesiam. Isa. 49. d.

Glo. int. s. Deu. 20
Aedificat domum nouam, qui nouam inducit doctrinam. Deut. 20. b. aut qui virtutes nondum ad perfectum duxit.

Voluptates.
Extruens sibi Salomon piscinas aquarum. Eccl. 2. a. Et ædificans sibi domos ibidem. 3. Reg. 7. a. ad voluptates referuntur.

Beda s. Gen. 4. *Hie. s. Ezech. 27.* *Firmari in terrenis.*
Aedificans Cain ciuitatem. Gene. 4. c. designat malos, qui in rebus terrenis se firmare nituntur. Sic & Assur ædificauit Niniuem. Gen. 10. b. Ad idem faciunt 3. Reg. 12. f. 15. e. Item ædificantes Tyrum abietibus de Sanir, vbi & finitimi dicuntur Tyrum ædificasse: vt ostendatur gloriam eius, & decorem non esse illi ex se ipsa. Ezech. 27. a. Aedificatur autem Hierico. i. ciuitas mundana, cum dispendio ædificantis. Iosu. 6. d. 3. Reg. 16. g. Aedificare etiam ciuitates Pharaoni, est vacare operibus mundanis iuxta cupiditatem. Exod. 1. b.

Ricar. de S. Vict. de secu. cõscië. 40. *Humilitas ficta*
Aedificare Babylonem more superborum, & hypocritarum, est ad omnem humilitatem se inclinare, & quasi religionis obtentu ad omnem se vilitatem, & abiectionem exponere: & ad quælibet, in quibus solent homines erubescere, qualis est vilis habitus, humilis gestus, tenuis cibus, voluntaria seruitus, se promptum ostendere: & de ipsis postea gloriari. Sic dixit Nabuchodonosor. Dani. 4. f. Nonne hæc est Babylon, quam ego ædificaui?

Hier. s. psal. 126. & s. Zach. 5. Gre. 14. mor. 28. *Superbia. Hæreses. Cupiditas.*
Aedificatio turris Babel, extructionem superbiæ, & hæreticorum dogmatum designat: qua aduersus Deum, & ecclesiam eriguntur: quæ tamen in confusionem illis vertitur. Gen. 11. a. Aedificant autem domum in vanum laborantes sine Deo, tam Philosophi, quàm hęretici inania docentes. Ps. 126. Et ædificatur domus amphoræ in terra Sennaar. Zac. 5. d. quum iniquitas firmatur in mundo, vel quum auaritia, & cupiditas firmatur in fœtore. Et dicitur peculiariter ædificari ei domus: quia radix omnium malorum est cupiditas. 1. Timot. 6. d. De his autem ædificatoribus dicit Dominus. Malac. 1. a. Ipsi ędificabunt, & ego destruam.

Hie. s. Iob. 27. Greg. 18. Mor. 9. *Corrumpens mëtes Diabolus.* *Falsa promissa hæreticorum.*
Aedificat diabolus quasi tinea domum suam. Iob 27. d. quia, vt tinea consumit, & demolitur habitaculum suum: ita & diabolus domum perditi populi sui in interitum eius ędificat: qui habitationem sibi temporariam, & paulatim solubilem pręparauit, possessurus æterna supplicia. Aedificat etiam hæreticus quasi tinea domum suam, qui locum suæ perfidiæ non nisi in mentibus, quas corruperit, facit. Qui etiam sequaces suos ab æterno igne liberos esse pollicetur. Spondet quippe eis refrigerium quietis æternæ: sed verba eius soliditatem non habent: quia plenitudine veritatis carent.

Hie. s. Mich. 3. & s. Habac. 2. *Varia nocumëta proximorum.* *Ori. s. Iere. ho. 1. Hie. s. Eccl. 9.*
Aedificant ciuitatem, aut Sion in sanguinibus. Mich. 3. d. Habac. 2. c. qui rapinis pauperum, & cæde insontium se fortiores efficiunt. Et hæretici, qui omnem regulam scripturarum malis interpretationibus deprauant. Et prælati, qui quoscunque de asseclis suis ordinant clericos, & vitam eorum in scandalum populis exponentes, rei sunt infidelitatis eorum, qui scandalizantur. Et diabolus, & Antichristus sic ædificant, cum eorum videlicet, quos deceperunt interitu. Dicitur autem diabolus, aut hæreticus ædificare munitiones ad obsidendam ciuitatem: quum variis fraudibus impetit ecclesiam, vel animam. Eccl. 9. d. Porrò ędificatio Zabuli, est super arenam, sicut Christi supra petram. Matth. 7. d.

Ori. s. Mat. ho. 19. 26. Arno. s. Ps. 117. Hie. s. Matth. 21. *Sacerdotes Scribæ & Pharisæi.*
Aedificantes, qui lapidem reprobauerunt, sunt sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi qui Christũ reiecerunt. Ps. 117. Mat. 21. d. Mar. 12. a. Luc. 20. c. 1. Pet. 2. b. Act. 4. b. Et ipsi sunt, qui ædificant sepulchra prophetarum, quum ornant, & magnificiunt literam prophetarum, reiecto sensu spirituali. Matth. 23. c. Luc. 11. g.

Glo. ord. s. Exo. 20 *Scindere vnitatem ecclesiæ.* *Ascribere sibi virtutes.*
Aedificare altare Domino de sectis lapidibus. Exo. 10. d. est scindere vnitatem ecclesiæ: ac se diuidere à fraterna societate per odium, & schismata. Est etiam arrogare sibi virtutes, quas Deo debet ascribere.

Constituere errores. *Parare voluptates.*
Aedificare altare coram vitulo. Exo. 3. a. est constituere errores, & parare voluptates. Idẽ designat altare sacrilegum. Iosu. 22. d. Et ędificatio altarium per Manassem. 4. Reg. 21. a. 2. Paral. 33. a. Et ædificare excelsa Thephet. Ier. 7. g. 19. b. Hose 8. d. Ad idem ædificatio septem ararum. Num. 23. a. Et ædificatio phani Chamos per Salomonem. 3. Reg. 11. b. Et ædificatio gymnasij. 1. Mach. 1. b.

Orig. s. Ezech. ho. 8 & s. Matth. ho. 26. Hie. s. Ezech. 16. *Captiones hæreticorum.* *Impudenter peccare.*
Aedificant lupanar in [illegible]e omnis viæ hæretici, quum ponunt in sacris libris captiones iis, qui noui sunt in fide. Ez[illegible]ch. 16. c. Aedificat etiam sibi lupanar, qui tota frontis libertate delinquit, iuxta illud. Prou. 18. d. Peccator, cùm venerit in profundum iniquitatis, contemnit. Et in omni capite viæ ædificat, qui nulla peccatorum genera derelinquit.

Hier. s. Isa. 9. & s. Amos 5. & s. Ier. 22 *Arrogantes hæretici sibi virtutes ecclesiæ.* *Hie. s. Thren. 3.*
Aedificare se dicunt hæretici quadris lapidibus, arrogantes sibi virtutes ecclesiæ. Isa. 9. b. Aedificant autem compositione, & structura verborum: vt ita tuti maneant. Amos 5. c. Sopho. 1. c. 1. Mach. 1. a. Aedificare autem intendit hęreticus domum latam: sed paruulam facit, hoc est, conuenticulum sectatorum: & cœnacula perflatilia: quia circunferuntur omni vento doctrinæ. Iere. 22. f. Aedificare autem volentes hostes domum Dei cum Iudęis. 1. Esdr. 4. a. designant hęreticos fingentes se tenere cum Ecclesia: vt ita valeant incautos decipere, dicuntur autem mali ędificari, quum roborantur. Malach. 3. a.

Lyra. s. 4. Reg. 15. *Castigatio Dei.*
Aedificat Deus in gyro, quum vndique pressuris hominem coarctat. Thr. 3. a. Et ædificat munitiones: ne quis putet se effugere posse manum Dei.

Aedificans Ioathan portam domus Domini sublimissimam. 4. Reg. 15. g. 2. Paral. 27. b. designat Deum instituentem sublimes virtutes.

Aedificans Ezechias puteum ad aquam. Ecc.48.c. piscinam videlicet, designãtẽ baptismũ.

Aedificare domum suam impendiis alienis. Eccl.21.b. est quod faciunt hæretici, qui per testimonia scripturarum, suos fabricant errores. *Glo.ord.s.Eccl.21.*

Aedituus.

Aedituus dicitur, qui curam habet ædis, seu templi.

Sacerdotes Iudæorum. Aeditui sanctuarij ex Leuitis, qui polluerunt domum Dei, significant sacerdotes Iudæorum: qui etiam à domo Dei eiecti sunt. Ezec.44.c. Hos.10.b. Sop.1.a. *Rup.s.Hos.10.*

Sacerdotes idolorum. Aeditui etiam dicuntur sacerdotes idolorum. Hos.10.b. *Hie.s.Hos.10.*

Æger, Ægrotus, quære Infirmus.

Ægyptus, Ægyptius.

Aegyptus, interpretatur tenebræ. Dicitur autem Hebraicè Misraim, idest, tribulans, siue ad angustiam redigens. Est prouincia insignis Palestinæ confinis: in qua peregrinatus est Abraham, & postmodum eius posteri filij Israel: vbi ab indigenis variè afflicti sunt, indéque à Deo cum multis signis, & prodigiis, ductoribus Mose & Aaron, educti sunt.

Mundus. Typum gerere solet Ægyptus præsentis seculi, quò cùm descendisset Abraham fame coactus, vt ibi peregrinaretur: instructio est religiosorum, qui non nisi necessitate coacti à monasterio ad seculum descendere debent. Inde egreditur Abraham diues: hoc est, Christus ex hoc mundo: & per iter quo venerat: idest eadem charitate: qui & ingressus est in Ægyptum in nube carnis. In Ægypto etiam, hoc est in mundo, opprimitur populus Israel, hoc est, fideles, vt pœnitentiam agant sub oneribus luti & laterum, & paleæ conducendæ: quæ significant pressuram multiplicem, quam patimur in hac corporea mole, maximè, dum cõtendimus redire ad Deum. Solet designare mundum in his ferè locis. Gen.12. c.13. a.37.e.39.a.41.c.42. a. 47.c. Exo.1.a.9.b.11.a.13.b.14.a.16.a.17.b.18.a.19.a.20.a.22.c.29.g.32.a.33.a.34.c. Leu.11.g. 22. d.26.g. Num.14.a.21.b.23.d.24.b. Deut.4.c.11.a.25.d. Ios.5.b.13.a.3. Reg.4. d.10. d.2. Par.1.d. 9.g. Ps.67.77.79.80.104.113.134.1. Esdr.3.d. Is.7.c.10.c.19.a.d.20.c.30.a. Ezec.20.a.23. d.29.a. 39.a. Hos.7.c.9.a.11.a.12.a. Amos 2.c.4.c.9.c. Mich.6.a. Aggæ 2.a. Act.7.c. Heb.11.f. Ægyptus autem aliquando sumitur pro mundo, vt species pro genere. Thr.5. b. Ægypto dedimus manum, & Assyriis. Zac.10.d. Mat.2.c. *Tertul.adue.Iudæ. Ori.s.Nu. ho.17. 19.& s.Ro.2. Hie.s.Is.19. & s. Ezec.29. & ep.s. mensuram charita. Isyc.s.Leui.22. Cyril.3.s.Io.3. 4. & de adora.in Spiritussancto. Ambr.s.Ps.118. & serm.5. Geor.Venet. canti. 1.tom.7.ca.21. Rup.2.s.Mat. Tertul.de speculis, & de baptismo.*

Hierusalem. Ægyptus etiam dicitur Hierusalem. Apocal.11.c. Et ex hac Ægypto, vocauit Deus filium suum, quum inde eum eduxit: & etiam populum fidelium. Hos.11.a. Matt.2.c. *Rup.2.s.Mat. Ori.s.Nu.ho.26. 27.& s.Eze.12.*

Vita vitiosa. Vita præsens. Ægyptus etiam, vt interpretatur tenebræ, dicitur vita erroribus, & vitiis obtenebrata: aut ipsa vita præsens. Deut.28.g.24.b.25.d. Ios.5.b.1. Reg.15.a. Ps.80.112.124.135. Is.52. b. Ier. 2. b. d. Ezec.16.c.17.d. Zac.10.d. Et, secundum quòd fleuit Ægyptus Iacob, hanc vallem lachrymarum designat. Gen.50.a. *Gre.s.1.Reg.15. Arn.s.Ps.135. Hie.s.Ez.ec.16. Aug.s.Ps.80. Aug.s.Ps.77.*

Obstinati, vel obstinatio. Vt autem Isaac prohibitus est à Deo descendere in Ægyptum, potest Ægyptus significare obstinatos, vel ipsam obstinationem, à qua maximè est cauendum. Gen.29.a.

Limbus. Vt etiam Iacob descendit in Ægyptum, & inde à Domino eductus est: designare potest limbum, quò descenderunt sancti patres: indéque à Domino educti sunt. Gen.46.a. *Ori.s.Gen.ho.15. Ori.s.Ezec.ho.7.*

Inferi. Significat etiam Ægyptus inferni tenebras: vt quum dicitur, Sur esse è regione Ægypti. 1. Reg.15.b. Ier.37.b.46.b. Thr.5.a. Ezec.16.c.20.b.29.b. *Gre.s.1.Reg.15.*

Dæmones. Ægyptus præterea, vt interpretatur angustia: & quia Aegyptij gratanter susceperunt filios Israel, quos postea diu oppresserunt, & tandem coacti dimiserunt, designat diabolum, qui lepidè suscipit hominem, & susceptum affligit, nec dimittit, nisi virtute diuina coactus. Ex. 1.a. Et quum dicitur, Aegyptus, aggrauatus corde: multitudinem dæmonum, & impœnitentium significat. 1. Reg.4.b.6.b. Ps.134.135. Is.30.a.31.a. *Geor.Venet.Cant. 1.to.7.ca.34. Gre.s.[illegible].16. Be[illegible]xo.3.*

Affligentes ecclesiam. Designat etiam Aegyptus eos, qui cùm sint de ecclesia, ipsam ecclesiam affligunt, occidentes primogenita sua, hoc est, fidem. Ps.134. *Aug.s.Ps.134.*

Caro nostra. Aegyptus præterea dici potest caro nostra, in qua multiplicantur filij Israel, viuẽte Ioseph, hoc est, bona opera, viuente in ea Christo: aut viuente rege, qui nouit Ioseph. Ex.1.b. Gen.12. c. Aut multiplicantur post mortem Ioseph, hoc est, cùm mortificata fuerint mẽbra nostra. *Ori.s.[illegible]*

Ecclesia. Aegyptus etiam, vt est frumenti ferax, Ecclesiam significare potest: vnde colliguntur frumẽta doctrinæ, bonorũ operũ, & sacramentorũ ad sustẽtandos fideles. Gen.41.f.42.a. [illegible]

Mundani. Aegyptius significare solet mundanos, & vitiis deditos: qui abominantur, & execrantur pastores ouium, hoc est, doctores virtutum. Gen.46.d. Et ipsi persequuntur, & affligunt filios Israel: quia mali semper inferunt molestias bonis. Et generaliter Aegyptij sunt carnaliter viuentes, opera tenebrarum, cogitationes sordidæ, ignorantiæ tenebræ: feri, & barbari mores: quos Aegyptios debemus in nobis extinguere. Eisdem conuenit nomen Aegypti. Gen. 12. c. Exo.2.d. Hos.8.d. Ioel.3.d. Apoc.11.d. *[illegible] Nisse.de vita Mos. Ori.s.Exo.ho.5. Amb.2.de Abr.4 Phil.2.alle. & de congressu, &c. Chr.s.1.Cor. ho.15 Arn.s.Ps.104.*

Curam habentes corporis. Affectus pueritiæ. Aegyptij etiam dicuntur curam habentes corporis, & voluptatem finem facientes: & affectus pueritiæ, qui & Aegyptus dici possunt. Et generaliter peccatores Aegyptij. Nah.3. b. Et vetus homo, qui suffocatur in baptismo, tanquam in mari. *Hil.s.Mat.can.1. Hier. Aglasiæ. Ori.s.Exo.ho.5.*

Gentiles. Gentilitas. Aegyptij etiam sunt Gentiles, qui acceperũt Christũ, vt Aegyptius accepit Ioseph. Gen.39. a.43.c.45.a. Ex.32.c. Ps.67.104. Mat.2.c. Et Aegyptus significat gentilitatem. Nu.14. c. Deut. 23.b. Is.11.d.19.d.43.a.45.c. Ezec.29.c.30.a. Hos.2.c.11.a. Zac.14.d.1. Mach.1.b. *Aug.22.cont. Faus.30. Cyril.de adora. in Spiritu sanct.*

Ægyptius interdum dicitur diabolus: quem percussit Moses, hoc est Christus. Exo. 2. b. 3. g. Et quum Ægyptij non possunt bibere aquam fluminis, dæmones designãt: quum nequeũt animas peruertere & deuorare. Exo. 7. d. Et ipsi persequuntur filios Israel: ac tandem omnes merguntur in infernum. Exo. 14. b. *Dæmones.* *Bed. s. Exo. 2.*

Ægyptij quoque dicuntur ministri diaboli, sicut Ægyptij erant ministri Pharaonis. Gen. 46. d. Exo. 18. b. 19. a. Num. 33. a. 2. Reg. 23. c. 1. Par. 11. e. Hos. 7. c. 9. b. Nah. 3. b. Zac. 10. d. *Glo. int. s. Gen. 46. Bed. s. Gen. 12.* *Ministri diaboli.*

Ægyptius etiam dicitur hæreticus, aut alius quiuis dans literæ sensum carnalem, & habens sapientiam mundanam, & erroneam. Huiusmodi sunt, qui volunt corrumpere Saram, idest sapientiam. Gen. 12. d. Talis Ægyptij filius est, qui blasphemat Deum. Leuit. 24. b. Iere. 2. g. 41. d. 42. c. *Hie. s. Ier. 2. Isy. s. Leui. 24. Amb. de initia. mysteri. 3. Aug. de catechiz. 20.* *Hæreticus. Habẽs mundanã sapientiam.*

Ægyptij pereuntes in mari, peccatorum gerere typum possunt, quæ in baptismo delentur. Exo. 14. f. Vbi omnes perire dicuntur, quia omnia in baptismo delentur peccata. *Cyril. 6. s. Ioan. 15. Gre. 5. mor. 29. & ho. 36.* *Peccata.*

Vir Ægyptius, quem inuenerunt milites Dauid in agro. 1. Reg. 30. c. designat eum, qui contemptibilis erat in mundo: quem inueniens Dauid, id est Christus, conuertit, & facit ducem, & prædicatorem. *Contemptibilis in mundo.*

Ægyptia seruiens, quæ est Agar, testamentum vetus significare solet: quæ accipit filio vxorem de terra Ægypti: secundùm quod vult legis literam obseruari. Gen. 21. a. c. Gal. 4. d. *Glo. ord. s. Gen. 21.* *Vetus testamentum.*

Ægyptia interdum animam peccato obscuratam significare potest, vel ipsam carnem. *Anima peccatrix. Caro.*

Vir Ægyptius dictus Moses, qui liberauit puellas Madiam: Christo conuenit secundum carnem. Exo. 2. d. Vel designat doctorem defendentem minores. *Bed. s. Exo. 2.* *Christus. Doctor.*

Æmulari, quære Zelus.

Ænigma.

AEnigma, dicitur sermo obscurus: qui licèt videatur allegoria, recedit tamen à communi sensu plusquàm allegoria: vnde non facile potest intelligi. Ideò Deus dicitur videri interdum per ænigmata, quum apparet in similitudine, quæ longè abest à naturæ diuinæ clara repræsentatione. Nu. 12. b. 1. Cor. 13. c. *Lyr. s. Nu. 12.*

Aenigmata à sapientibus, & prophetis proferri solent, ne clara veritas ab indignis percepta contemptui habeatur. Iob 13. c. Prouer. 1. a. Eccl. 47. c. Eze. 17. a. Habac. 2. b.

Regina Saba tentauit Salomonem in ænigmatib. 3. Reg. 10. a. 2. Par. 9. a.

Æqualis, Æquus, Æqualitas, Æquare, Adæquare, Exæquare.

AEqualia dicuntur, quæ eandem specie quantitatem habent: vt bicubita, aut tricubita.

Aequalitas Christi seu diuini Verbi cum Patre, est secundùm identitatem essentiæ. Ioan. 5. c. Phil. 2. a.

Coæquasse dicitur Deus Israelem primogenito suo. Eccl. 36. b. quia fecit primogenitum suum assumere naturam humanam de genere Israel. Et ipsum fecit hæredem primogeniti. *Glo. int. s. Eccl. 36.*

Aequauit Deus gratiam gratiæ lapidis primarij. Zac. 4. c. quum nos omnes de plenitudine gratiæ Christi accepimus gratiã pro gratia, id est pro gratia legis, gratiam euangelij: vt æqualem gratiam, & par munus, & ex Israel credentes acciperent, & populus Ethnicorum. *Hie. s. Zac. 4.* *Accipere de gratia Christi.*

Aequalis longitudinis, & latitudinis, & altitudinis, dicitur esse Hierusalem cælestis: quia tanta erit in beatis cognitio, quanta charitas, & nunquam desinent. Apoc. 21. e. Sic ponuntur æqualia latera Ariel. Ezec. 43. e. Ps. 64. Designatur etiam consona, & concors omniũ cõfessio. *Rup. 12. s. Apoc.* *Visio beatifica secundùm mensuram charitatis.*

Aequa mensura dicitur esse sagorum tabernaculi. Exod. 26. b. quia debet esse in studiosis paritas virtutum, vt non in vna se exerceant, aliam verò negligant. Vel designatur vna fides, in qua tota saluatur ecclesia: & vna vita æterna, ad quam festinat. *Bed. s. Exo. 26. Glo. ord. s. Exo. 26* *Concordia Beatorum. Paritas virtutũ. Vna fides.*

Aequale pondus aromatum ponitur in thimiamate. Exod. 30. d. quia Christus æqualiter se obtulit sacrificium pro omnibus.

Aequa mensura sacrificij diuiditur cunctis filiis Aaron. Leu. 7. b. quia omnes fideles similia debent sentire de Deo, & Christo: & non cum hæreticis consentire. *Isyc. s. Leu. 7.* *Similia de Deo sentire.*

Coæquales pueri. Mat. 11. b. dici possunt eiusdem generis homines.

Aequalitas fit in beatitudine dantis, & accipientis eleemosynam. 2. Cor. 8. e. In beatitudine quoque homines æquales angelis. Luc. 20. f. Aequaliter etiam diuiditur præda pugnantibus, & manentibus ad sarcinas. Nu. 31. d. 1. Reg. 30. f. 2. Mac. 8. f.

Non adæquantur abietes cedro. Eze. 31. c. quum sublimes virtute non se eleuant in superbiam, sicut Antichristus.

Coæquatum tabernaculum Madianitarum funditus terræ, designat dissipata munimenta hæreticorum. Iud. 7. d. Sic æquat Deus terræ parietem litum. Ezec. 13. b. quum confundit vanam hæreticorum fiduciam. Idem designat adæquata Babylon pulueri. Ier. 50. b. 2. Reg. 8. a. *Hie. s. Ezec. 13.* *Dissipatio hæreticorum.*

Adæquare terram ad serendum. Isa. 28. g. est præparare animas ad suscipiendum semen verbi Dei. *Hie. s. Is. 28.* *Præparatio animæ.*

Non adæquatur aurum, vel vitrum sapientiæ. Iob 28. c. quia quantalibet Sancti claritate, & perspicuitate fulgeant, non adæquantur Christo, nec etiam topazius. Sic non æquantur nubes domino, quum prædicatores subiecti sunt Deo, vt ab illo missi. Ps. 38. Nec æquatur homo Deo. Iob 32. d. *Gre. 18. Mor. 31. 35* *Sublimitas sapientiæ diuinæ.*

Adæquatus dicitur fructus vitis frondosæ ipsi viti. Hos.10.a. quando in Iudæis primo tempore erat ecclesia: & quando hæretici posteriori tempore erant etiam in ecclesia ante lapsum. *Glo.int.s. Hos.10*

Aequa pondera sunt habenda: & æquum iudicium omnibus faciendum. Leuit. 19. g. 24. d. Deut.25.d. Iob 9.d.19.a. Eccl.42.a. Prou.8. a. 11. a. Luc. 6. e. Non aliter iudicanda sunt opera proximorum quàm nostra. *Lyr.s.Leuit. 19.*

Christus. Aequitas, quam proponit Deus, est Christus. Iob 23.b. Et ipse annunciat hominis æquitatem, secundum quod dignatus est nostram suscipere infirmitatem. Iob 33.c. Et iudicia Dei dicuntur æquitas. Iob 9.c. Et via Domini dicitur æquitas. Ezec.18.f. Ps.9.10.16.95.118.142. Is.11. a. Malac.2.b. Act.17.g. *Gre.16.Mor.15.& 24.Mor.3.*

Coæquans Salomon voraginem ciuitatis Dauid. 3. Reg.11. e. Et in æqualitatem reductæ valles. Baruch 5.b.

Aequalis spatij inter se iubentur esse ciuitates refugij. Deu.19.b. quia quantum credit quisque, tantum sperat, & quantum sperat, tantum amat. *Glo.int.s. Deut.19*

Aequum opus calamorum candelabri. Exo.37.c.

Locus maculæ lepræ æqualis vicinæ carni. Leu.13.e. est quum non exuberat impietas. *Glo.int. s. Leu. 13.*

Coæquãs Deus pedes Dauid ceruis. 2. Reg.22.c. est dãs promptitudinẽ ad bene operãdum. *Lyra s.2. Reg. 22.*

Coæquari triticum arenæ maris. Gen.41.f. est hyperbolica comparatio. *Lyra s.Gen. 41.*

Aequaliter diuidens sors omnes Leuitas. 1. Parali.24. d. Ostendit tollendam acceptionem personarum in conferendis dignitatibus.

Aer, Aura, Ventus.

AEr vnum è quatuor elementis leuius, & subtilius aqua, grauius igne, natura calidum & humidum, necessarium ad vitam animalium, respiratione viuentium: quod ratione suę subtilitatis facilísque transmutationis, facile quasuis impressiones recipit: in eóque volucres volant, vt pisces in aqua. Aura verò dici solet aer subtilitus, & refrigeratus. Ventus autem dicitur aer ipse agitatus, magno impetu occursu contrarij pulsus.

Spiritussanctus. Aer est tanquam medium glutinum, & compago diuersa simul coniungens: ideo meritò respondet Spiritui sancto, seu virtuti eius vnienti omnia, quæ dissidentia videntur, & roborãti in omnibus fistulis mundani instrumenti. Et hoc est, quod per Ezechielem dicitur: Et spiritus vitæ erat in rotis. Et quod hic de mundano, Paulus de humano instrumento docet, dum ait: Idem autem Spiritus diuidẽs singulis, prout vult. Dicitur ergo Spiritussanctus ignis: quia purgat, & conflat: aer autem, quia nectit, ligat, conglutinat, & implet omnia ab eo implenda. Et ipse Spiritussanctus dicitur ventus. Dan.2.e. Et ventus turbinis, vitia atque peccata ab hominibus auferens. Eze.1. a. Et ventus vrens. Exo.14.e. Hos.13.d. Exsiccans humorem vitiorũ. *Geor.Venet.can.1. tom.7.cap.4. Ricard.de S.Victo. de somnio Nabuchodonosor. 29. Hie.s.Ezech.1. Beda s.Exo.14. Ruper.s.Hose. 13.*

Inspiratio Spiritussancti. Subtilitas rerũ spiritualium. Deus. Aura tenuis inspirationem significat Spiritussancti, quæ subtiliter mentes penetrat: aut spiritualium rerum subtilitatem. 3. Reg.19.c. Iob 4.d. Vbi dicitur aura lenis: quia notitiam suam Deus, quatenus cognosci vtcunque valeat, nostris sensibus temperat. *Ambr.epist.62. Greg.5.Mor.25.*

Deus etiam interdum venti nomine designari potest, secundum naturalem nobilitatem, vímque animandi, & celerem insuperabilemque discessum, & nobilium principiorum, atque finium incognitas nobis, atque inuisibiles latebras. De quo Ioan.3.a. Spiritus, vbi vult, spirat: & nescis vnde veniat, aut quò vadat. *Diony.cælest.hierar.15.*

Dona Spiritus sancti & gratia. Venti educti de thesauris Dei, intelligi possunt dona Spiritussancti quæ dat Christus Psal. 134. Iere.10.c.51. b. Et ventus vrens, dici potest gratia Spiritussancti, quæ tollit ab anima omnem peccati prauum humorem. Exo.14.c.3. Reg.18.g.4. Reg.3.c. *Orig.s.Iere.ho. 5. Hie.s.Hose.13. & epist. Nec opinãti.*

Christus. Ventus vrens, etiam designare potest ipsum Christum, qui nostra delet peccata: & ascendit de deserto vteri virginalis. Hose 13.d. Ionæ 4.c. *Diony.cælest.hierar.15.*

Angeli. Venti, quos educit Deus de thesauris suis, dici possunt Angeli de secretis thesauris Dei educti. Ps.134. Amos 4.d. Et venti appellatione, naturæ eorum summa celeritas intelligitur, quæ cuncta fermè absque vlla temporis mora penetrat: motúsque ille è summis ad infima, rursusque ex imis ad summa in momento pertingens: & infera, & secundo à se loco posita ad superiorem celsitudinem tollens, primásque substantias ad tradenda inferioribus luci suæ consortia, prouidentissimè mouens. Et venti quatuor pugnantes, designare possunt quatuor Angelicas potestates, quibus principia regna commissa sunt. Dan.7.a. *Hier.s.Dan.7.*

Mẽtes prædicatorum, vel ipsi prædicatores. Ventus, quatenus subtilis est, significare potest subtilitatem mentis prędicatorum, vt Ps.17 dicitur Deus volasse super pennas ventorum quia excedit subtilitatem mentis prædicatorũ. Et Christus volauit super pennas ventorum, hoc est, super virtutes sanctarum animarũ: quia Christus velocior est vento, & leuior anima: & præcellior angelis & Sanctis. Et fecit ventis pondus, quum diuina sapientia replet animas matura grauitate. Iob 28.d. Venti autem dicũtur prædicatores propter animam, sicut nubes propter corpus. Et quia nescitur, vnde Deus producat animas, sicut corpora, dicitur. Ps.134. Qui producit ventos de thesauris suis: vbi etiã peculiariter Apostoli, & generaliter perfecti quique designari possunt. Amos 4. d. Quatuor etiã venti, sunt ordines in ecclesia, mundãtes terram, & incitantes ad bona. Zac. 6. b. Apo.7.a. *Greg.s.1. Reg.1.& 19.Mor.4. Hie.s.Ps.17.134. Aug.s.Psal. 103 134. Euch.for.spiritu.3 Ambr.serm.26. Arn.& Hil.s. Ps.134. Rup.s.Amos 4. & s.Zac.& s. Apoc. 7.* *Apostoli. Perfecti. Ordines in ecclesia.*

Consolatio & tranquillitas. Aura, quatenus est aer refrigerans, & non agitans, vt venti, consolationem designare potest, & tranquillitatem, præcipuè à tentatione, & tribulatione: qua ratione dicitur Deus statuisse procellam in auram. Ps.106. Dan.3.e.

Vetus testamentum. Aer quandoque significare potest vetus testamentum: vt quum dicitur: Tenebrosa aqua in *Arn.s.Ps.106.*

nubibus aeris. Psal.17. Et aer cogitur in nubes, quum doctrina veteris testamenti obscuratur in prophetis. Iob 37.d.

Vetus testamentum.

Greg.27.Mor.26.

Aer etiam significat mentes secularium, quę dicuntur Iob 37. d. cogi in nubes, quum illæ, quæ innumeris huius vitæ desyderiis dispersæ erant ac fluidæ, per superni respectus gratiam virtutis soliditate roborantur, vt intra sinum cordis recta sentiendo, se colligant, & in vanis cogitationibus non liquescant: huius aëris princeps dicitur diabolus. Eph.2.a.

Mentes secularium.

Greg.27.Mor.26.

Aer præterea labilitatem rerum designat, qua ratione dicitur Sap.2. diffundi spiritus, tanquam mollis aer. Et cap.5.b. Auis quæ transuolat in aere. Et cap.7.a. dicitur communis aer. Sic 1.Corin.14.b. Dicuntur in aera loquentes, qui inutiliter loquuntur. Et 1.Corin.9.d. dicitur aerem verberare, qui frustra quippiam agit. Et Iob. 6.d.7. b. 15.a.37.d. vita humana vento comparatur. Et qui nititur mendaciis, dicitur pascere ventos. Prouer.10.a. Et laborare in ventum, est frustra quippiam agere. Ecclesiastę 5.b. Eccl.34.a. Hose.8.d.12.a.

Labilitas rerū.

Hie.s.Ionam 4.

Ventus vrens interdum est diuina vindicta. Iob.27.d. Iere.18.c. Ezech.13.b.17.c.19.d. Amos 4.c. Ionæ.1.b. Et exercitus Romanorum exequens diuinam vindictam in Iudæos, fuit ventus vrens. Ionæ 4.c. Agg.2.c. Et ventus turbinis designat supplicia malorum. Ezech.1.a.

Diuina vindicta.

Hie.s.Iere.2.

Aura post meridiem, ad quam dicitur Deus deambulasse post peccatum Adæ. Gen.3.b. designare potest defectum charitatis, in quem incidit Adam post peccatum: designat etiam frigus infidelitatis, quo constringebantur primi parentes post lapsum.

Defectus charitatis.

Aer corruptus vitam carnalem, & pollutam designare potest. Quia per aerem respiramus, & secundùm interiorem dispositionem aerem corruptum, vel purum efflamus. Deuter.28. b.3.Reg.8.d. Ierem.51.a Sic sumitur pro libidine, quum dicitur. Iere.2.e. In desiderio animæ suæ attraxit ventum amoris sui.

Vita carnalis.

Libido.

Glo.ord.s.Iere.14.

Ventum attrahere, designat penuriam audiendi verbi Dei: quod sublatis magistris, subtrahitur, vt necessarium alimentum. Iere.14.a. Vel est discere doctrinam vanam ob defectū bonorum doctorum: vt ventus sit doctrina vana. Vel est malitiosa superbia inflari, & optare magis præesse, quàm prodesse.

Penuria verbi Dei.

Greg.20.Mor.26.
Aug.s.Psal.1.
Euch. ser. spuā.3.

Ventus quandoque designat gloriam transitoriam, & labilem, in qua, qui ponuntur, validi eliduntur. Iob.30.c. Et verba ventosa sunt inanem gloriā resonantia. Iob.16.a. Et superbia est ventus proiiciens impios tanquam puluerē. Ps.1. Et superbia est ventus aquilo dissipās pluuias. Prou.25.d. Eccl.43.c. Et in ventum loqui, est inania, aut falsa loqui. Iere.5.e. Idem est àerem verberare. Et ventum obseruare. Eccl.11.b. est fauorem populi in prædicādo quærere.

Gloria transitoria.
Superbia.
Mendacium.

Hier.s.Eccl.11.
Hier.s.Hose.8.
Ruper.s.Iere.9.

Vento omni doctrinæ dicuntur circumferri, qui inconstantes sunt in percepta fide. Eph. 4.c. Qui possunt dici arundo vento agitata Matth.11.a. Luc.7.d. Et fluctus maris, qui à vento mouentur. Iaco.1.a. Iudæ.d. Et ventum seminant, qui vana docent. Hose.8.b. Hunc ventum trahunt onagri, id est Iudæi. Iere.14.a.

Inconstantia in fide.
Docentes vana.

Ori.s.Iob.1.& in diuer.ho.6.
Hila.s.Mat.cano.11.
Gre.18.Mor.11.
Ambr.s.Luc.8.
Aug. 4.confess.2.
Hier.s.Iere.4.
Orig.s. Mat.c.14. & s.Luc.ho.26.
Hila.s.Mat.ca.6.
Chrys.s.Ge.ho.2.6.
Ricar.de S.Victo de vitio mutabilit.
Aug.2.de ser.Domini in mon.
Gre.2.Mor.28.& 11.Mor.24.& 27. mor.5.& s.Ezech. ho.2.
Cyril.1.s.Ioan.22.
Beda s.Gen.5.
Hila s.Psal.1.
Ori.s. Mat.ho.30.
Ruper.s. Dani.12.
Greg.s.Ezec.ho.2.
Lyra.s.Iere.22.
Hie.s.Ezech.27.
Beda s.Prouer. 25.

Ventus vrens intelligi potest suggestio diabolica, aut ipse diabolus, omnem frugem virtutis consumens. Gen.41.d. Idem etiā est ventus à regione deserti. Iob.1.d.21.c.37.d. Iere.4.c. 8.c.13.d. Ezec.17.c.19.d. Hose.12.a.13.d. Amos 4.c. Ionæ 1.a.4.c. Habac.1.c. Agg.2.c. Ioā.6.b.

Suggestio diabolica.
Diabolus.

Venti, vt sunt validi & vehementes, designant tentationes, & tribulationes. Iob 1.d.13. d.30.b. Sapien.4.a. Eccl.22.c.43.c. Isa.7.a.32.a.64.c. Marc.4.d.6.f. Luc 8.d. Ioan 6.b. Act.27. c. Iaco.3.a. Apoc.6.d. Et venti quatuor pugnantes in mari, sunt tentationes, & affectus cordis inter se contrarij, & cor agitantes. Dani.7.a. Et venti impingentes in domū, sunt rumores hominum, & tentationes, & persequutiones ecclesiæ. Matth.7.d.14.c.8.c. Et ventus turbinis est vehemens, & fortis tentatio, & persequutio. Ezech.1.a. Et etiam ipse tentator. Eccl'tæ 11.b.

Tentationes & persequutiones.
Tentator.

Ventus proiiciens puluerem à facie terræ, pœnas inferni designare potest, qui malos ventilabunt vt puluerem. Ps.1.17.34.82. Isa.17.d.41.a.57.c.64.b. Ezech.13.b. Dani.2.e.

Infernus.

Venti quatuor, vnde congregantur electi: potius sunt figurati quàm figura. figurati enim sunt per castra Israel, quę in quatuor ventos erant disposita. Matth.24.c.1.Paral.9.d. Iere.49. f. Ezech.5.c.12.d.37.c.38.c. Dani.11.a. Zach.2.b.6.a. Marc.13.d. Apoc.7.a. Venti quatuor turbantes mare, sunt regna mundana turbantia mundum. Dan.7.a.

Regna mundana.

Ventus turbinis significare potest commotionem futuram tempore iudicij. Ezech.1.a.

Ventus pascit pastores, quum disperguntur, vt non sibi constent. Iere. 22.f. Et ventus est inanis fiducia, quam habebant.

Inanis fiducia.

Ventus Auster exurens, labores huius vitæ significare potest. Ezec.27.f.

Labores huius vitæ.

Ventus egressus à Domino, qui arripuit coturnices. Num.11.g.

Vento non ferenti pluuias, comparatur vir gloriosus, & promissa non cōplens. Prou.25.b.

Ventus prosperitas. Iob.30.a. Quasi super ventum ponens elisisti me.

Prosperitas.

Aerumna.

Ærumnæ propriè dicuntur furcinulæ, quibus viatores sarcinas suas religatas, tabella interposita, ferre consueuerant. Vnde factum est, vt onerosi, & graues labores ærumnę dicerentur. Eccl'tæ 2.d.5.d.

Glo.ord.s.Gen.3.

Aerumna in partu fœminarum, designat difficultatem sensualitatis, ad exercenda bona opera. Gene.3.c.

Difficultas sensualitatis.

Greg.s.1.Reg.6.

Aerumna etiam est labor pœnitentiæ. Psal.31. Conuersus sum in ærumna mea. Sic Marc. 4.b.2.Corin.11.f.

Labor pœnitentiæ.

Aes, Aeneus, Aereus, Aerarium.

AEs metalli genus, colore non nihil aurum referens, licet obscurius, vilius argento, præstantius ferro: ad multa instrumenta obsequium pręstat: est sonorum, & forte, seu durū.

Christus. Aeneus serpens factus à Mose, cuius aspectu sanabantur, qui à serpentibus percussi erant: manifesta est figura Christi. Num. 20. c. Ioan. 3. b. Fuit æneus propter perpetuam memoriam crucis Christi, quia quæ durant, ænea solemus appellare: & propter vocis claritatē, quia eius doctrina non tantùm in Iudæos, sed in Gentes resonauit. Et vt ex mortuo serpente fiunt antidota contra viuos: sic mors Christi est nobis antidotum contra dæmonum morsus. Significatur etiam Christus specie æris sonori propter suam prædicationem. Ezec. 40. a. Dan. 10. b. Vel designatur humanitas in Christo, quæ durabilis est per resurrectionē, & sonora per prædicationem. *Ori. s. Iof. ho. 4. Aug. s. Gal. 3. & ser. 101. Rup. 3. s. Ioānem. Hie. s. Eze. 10. Gre. s. Ezec. ho. 23.*

Angeli. Aes, qua parte auri speciem præfert, angelorum inuiolabilem splendorem, & fortitudinē designat. Iob 6. b. 37. c. Ezec. 1. b. Naturæ quoque æris est rubigine difficilè consumi: & virtutes angelicæ, quæ in diuino amore fixæ perstiterunt, lapsis superbientibus angelis, hoc in munere retributionis acceperunt, vt nulla iam rubigine surripientis culpæ mordeantur. *Diony. cæl. Hie. 15 Gre. 27. Mor. 25.*

Lex & prophetæ. Aeneæ bases columnas de lignis Sethim sustentantes: prophetas designant, apostolorum prædicationem confirmantes. Exo. 26. g. 36. d. Et ænea terra, est lex, & prophetæ. Leuit. 26. d. quæ facta est ænea Iudæis eam non intelligentibus. *Isyc. s. Leu. 26.*

Sacra scriptura. Aes candens, diuinum splendorem designat in euangeliis refulgentem. Ezec. 1. b. Dan. 10. a. Et ipsa sacra scriptura cælum æreum dicitur, propter perpetuitatem, & sonoram prædicationem. Iob 37. c. Et æra minuta duo, quæ obtulit vidua, vtrumque testamentum designare possunt. Luc. 21. a. Et ænei montes significare possunt duo testamenta. Zac. 6. a. *Hie. s. Ezec. 1. & s. Iob 37. Ambr. de viduis, & epis. 76.*

Prædicator. Prædicatio. Prophetæ. Aes candens. Ezec. 1. b. dici potest prædicator, vel ipsa prædicatio diuino amore accensa. Sonat enim verbo, & ardet desiderio. Aes quoque in templo, prædicationem designat. 3. Reg. 7. b. Vt autem æs sonat, & non lucet, prædicationem obscuram significare potest, & oris confessionem, ac ipsam vocem. Exo. 25. a. 31. a. 35. a. Aeneæ quoque fibulæ, quibus saga coniungebantur, sonum confessionis & prædicationis designant. Exod. 26. c. 36. b. Aeneæ quoque columnæ atrij, & ænei paxilli tabernaculi & atrij, prophetas & prædicatores significant. Exod. 27. b. 38. c. 2. Reg. 8. b. 1. Par. 18. b. 22. a. 29. a. Iob 28. a. Et vir, cuius erat species æris, est prædicator. Ezec. 40. a. Et ænei montes designare possunt fortem pędicationem Apostolorum. Zac. 6. a. Hæc sunt æris metalla, quę in montibus terrę promissionis fodiuntur. Deut. 8. b. *Gre. s. Ezec. ho. 3. Ori. s. Exo. ho. 13. Hie. de veste sacer. & s. Eze. 40. Gre. 18. mor. 16. 17 & Ezec. ho. 15.*

Fortitudo. Fortes. Constantia. Aes, quod offertur in obsequium tabernaculi, fortitudinem, & patientiam designare potest. Exo. 25. a. 36. a. Leui. 6. d. Deuter. 33. d. Et ipsos viros fortes. Et longanimitas constantiam, quam reputabit Leuiathan, vt lignum putridum tempore Antichristi. Iob 37. c. 41. d. Et ęneus murus dicuntur fortes in fidei confessione, & vitę sanctimonia: quia ęs nulla violatur rubigine, nec cęsum imbribus deperit: sed vetustate fit fortius, Ier. 1. d. 15. d. Et ęneę vngulę Sion, insuperabilem ecclesię fortitudinem designant. Mich. 4. d. Et ęnea vasa altaris, sunt fortes, & patientes. Exod. 38. a. Et ęs ipsum in altari, est perseuerantia. Exo. 27. a. 38. a. 1. Esdr. 8. e. Et ęneū altare. Ezec. 9. a. *Ori. s. Ex. ho. 9. 13. Geor. Venet. cant. 3 to. 6. ca. 6. Gre. 34. Mor. 5. Hie. s. Ier. 1.*

Timor Domini. Sensus hominis. Aeneę bases columnas sustentantes, timorem Domini significare possunt: qui fundamentū est totius spiritualis ędificij. Exo. 26. g. 27. b. 36. d. 38. b. possunt etiam designare sensus in homine extremum locum tenentes. *Phi. 3. de vita Mosis.*

Fides, & misericordia. Aera minuta duo, quę obtulit vidua, fidem, & misericordiam significare possunt: quę debet vna quęque anima in ecclesia Dei offerre. Luc 21. a. *Ambr. de vid. & epis. 76.*

Vehemens compunctio. Aeneum labium, in quo lauabantur sacerdotes ingressuri in tabernaculum testimonij, & accessuri ad altare. Exo. 30. c. 38. a. typus esse potest vehementis compunctionis, quam habere debent sacerdotes ad sacrum altare accessuri. *Gl. int. s. Exo. 30.*

Mediocres virtute. Aes, quod vertitur in aurum, & quod afferetur pro lignis. Is. 60. c. eos designat, qui iam vtilitatem afferunt in ecclesia, licet nondum perfectę sint virtutis. Et ęs corruptum dicitur, quū quis discedit ab ea mediocri virtute, quam habebat. Ier. 6. g. *Hie. s. Is. 60.*

Fortitudo aduersus dæmones. Sententia cōdēnationis æternæ. Aereus arcus significare potest fortitudinem aduersus dęmones. Ps. 17. Posuisti vt arcum ęreum brachia mea. Designat etiam arcus ęreus sententiam ęternę condemnationis, vt Iob 20. d. Auarus fugiens arma ferrea, hoc est, egestatem, incidet in arcum ęreum, hoc est, in sententiam damnationis ęternę. Hęc vox Dei resonat ad Moab quasi tibię ęris. Ier. 48. f. *Gre. 15. Mor. 12.*

Instrumēta bellica. Aes interdum designat instrumenta bellica, & ęris inuentor dicitur fuisse Tubalcain. Gen. 4. d. quia bella initium habuerunt à filiis Cain.

Prauæ consuetudines. Aereę portę, quas Deus contriuit, dicuntur prauę consuetudines: & pertinax contradictio. Ps. 106. Is. 45. a. Et ęrea vincula dicuntur consuetudo pertinax. Dan. 4. c. *Arn. s. Ps. 106. Ricar. de S. Victo. de secur. consciē. 25*

Imperium Græcorum. Inanis gloria. Pertinacia. Aeneus venter statuę, quam vidit Nabuchodonosor. Dan. 2. c. designauit imperium Gręcorum, qui eloquentia valebant. Est etiam typus verborum, quæ per inanem gloriam prolata sunt, quæ aurum imitantur. Aes autem, cùm sit durabile, pertinaciam designare potest, quæ à suo consilio, vel proposito vix, vel nunquam deflecti valet: & quasi ventrem, & femora ęrea habet, qui in eis etiam pertinax permanet, quæ propter vtilitatem despicere, vel propter honestatem erubescere deberet. *Hie. s. Ezec. 40. Ricar. de S. Victo. de somni. Nabuchodon. 26.*

Euch.for. spiritua li.a.8. Ricar. de S.Victo. de somni. Nabuchodon.23.24.

Aes sonans significare potest inanitatem fidei, & reliquarum virtutum sine charitate.1.Cor.3.a.Atque ita significat simulationem virtutum. Vt enim æs argentum imitatur in sono, sed multum dissonat in pretio: sic simulatio suauem adulationis tinnitum habet in sermone, &c.Ad hæc pertinent ærea scuta, quæ fecit Roboam pro aureis. 3. Reg. 14. g. Sic erat æreus extrinsecus Bel.Dan.14.b. *Fides, & virtutes sine charitate. Simulatio virtutum.*

Hie.s.Ier.15. Gre.7.Mor.10.

Aes, propter duritiam, significare potest eos, qui in malitia indurati sunt.Iere. 15.c.Et ænea frons est eius, quem peccati non pœnitet.Isa.48.a. Et ænea caro dicitur eorum, qui percussi, vocem pœnitentis edunt, sed re vera minimè peccatorum eos pœnitet.Iob 6.b.40.b. *Indurati.*

Hier.s. Ezec.22. Gre.32.mor.16.20

Aes, vt refert auri similitudinem, qua etiam aurum adulteratur, hęreses significat veritatem simulantes, à qua longè absunt.Ezec.22.d.Et vasa ænea, sapientiam inanem philosophorum significant, similitudinem auri referentia.Ezec.27.c.Idem designare possunt fistulæ æris Behemoth.Iob 40.c.Aerarius autem artifex, est hæresiarcha.3.Reg.7.b.Sap.11.c.Is.41.b.Ier.10.b.2.Timot.4.c.Hæc vox hostis sonat quasi æris.Ier.46. f. Et ærea cassis super caput Goliath.1.Reg.17.a. *Hæreses. Sapiētia inanis Philosophorum. Hæresiarcha.*

Lyr.s.Zac.6. Rup.s.Zac.6.

Aenei montes superbiam, & potentiam mundi designare possunt. Zach.6. a. vel euangelij sonoritatem, vel duo testamenta, quæ sunt ænea propter prædicationem, & firmitatem. *Superbia. Duo testamēta.*

Hier.s.Ezec.16.

Aes, quod aufertur à meretrice.Ezech. 16.d.designare potest dona gratiarum animæ à Deo collata, quæ ab ipsa peccante auferuntur. *Dona gratiæ.*

Hie.s.Eze.24.

Aes ollæ, quæ liquefacienda erat, ciuitatem Hierusalem destruēdam significauit.Eze.24.c. *Hierusalem.*

Aerarium est locus, vbi pecunia congregatur.Et datur ærarium domini.Ios.6. d.1. Mach.14.g.2.Mach.3.a.

Aerarium etiam regis Aegypti.Gen.47.c.Et ærarium Antiochi.1.Mach.3.c.

Aestas.

AEstas quarta pars anni, quando dies sunt maiores, & solis feruor vehemens, & omnes fructus maturescunt, tempúsque colligendi fruges.

Hie.s.Is.18. & s. Zac.14. Aug.cō.Adimā.24 Basi.s.Prou.6.10. Amb.s. Exaeme.5.

Aestas potest significare prosperitatem, quando omnia bona supperunt: vt æstate fructus abundant.Gen.8.d.Ps.73.Is.18.d.Zach.14.b.Designat etiam tempus huius vitæ, in quo debemus parare cibos, ad hyemem iudicij, vt parat formica.Prou.6.a.10.b. *Prosperitas. Tempus huius vitæ.*

Aug.ser.42. Ber.s.Cant.ser.58

Aestas interdum significat charitatem, quæ expellit hyemem timoris: & tempus feruoris, ac lucis gratiæ, quo in hac vita reddendi sunt fructus bonorum operum.Prou.6.a.10. a.Ier.8.g.Mat.24.c.Est etiam tempus ecclesiæ militantis; in qua debemus fructificare. *Charitas. Tempus gratiæ, & ecclesiæ.*

Aug.s.Ps.73.

Aestas etiam designat spiritus feruentes, quos Deus dicitur formasse. Ps.73. *Feruentes spiritu.*

Ori.s.Mat.ho.30. Hie.s.Ps.73. Gre.ho.1.

Aestas præterea designat finem mundi, tempúsque colligendi fructus bonorum operum in hac vita seminatorum.Ps.73.Prouer.20.a.26.a. Ecclesiastici 50.b.Is.18.c.Mat.24. c. Marc.13.d.Luc.21.f.Tūc mœroris nostri nubila trāsibunt, & vitæ dies æterni solis claritate fulgebūt. *Finis mundi.*

Bed.s.Prou.20. Hie.s.Amos 3.

Aestiuum cœnaculum, aut domus.Iud.3.c.Amos 3.d.est hæreticorum, qui propter ventris ingluuiem omnem recipiunt voluptatem.Ad idem pertinere potest æstiua area.Dan.2.e. *Locus voluptatis.*

Aestimare, Inæstimabilis.

AEstimare, est iudicium de pretio alicuius rei facere, quasique rem ponderare: interdum verò est putare, aut iudicare.Eius vix est in allegoriis vsus.

Hie.s.Ps.87.

Aestimatus dicitur Christus cùm descendentibus in lacum.Psa.87.quum Iudæi arbitrati sunt se ita eum morti tradere, vt alij peccatores moriuntur, nec eum resurgere crediderunt.

Greg.s.1.Reg.1.

Aestimans Eli Annam temulentam.1.Reg.1.c.designat Iudæos, qui Apostolos, cùm prædicarent, ebrios iudicabant: censentes etiam eos terrenam appetere sublimitatem, non cælestē.

Isyc.s.Leui.27.

Aestimare pretium agri iuxta mensuram sementis.Leuit.27.a.c.est iudicare profectum doctrinæ secundum quod quis fuerit edoctus. Datur autem pretium animæ sub æstimatione, & æstimatio fieri debet pondere sanctuarij.

Gre.34.Mor.6.11.

Aestimat Leuiathan malleum quasi stipulam. Iob 41. d. quum diabolus contemnit ictus supernæ animaduersionis, quia ad iustæ iræ pondera se velut cōtra terrores leuissimos parat. Idem æstimat abyssum quasi senescentem: quia terminari quandoque in suppliciis supernam animaduersionem membris suis persuadet.

Gre.27.Mor.3

Inæstimabilis est numerus annorum Dei: quia eius æternitas omnem mensuram humanā, seu creatam exuperat.Iob 36.b.

Aestimantur in semine Abrahæ hi, qui sunt filij promissionis.Rom.9.b.

Absque æstimatione immolatæ sunt oues, & boues à Salomone.3.Reg.7.a.

Aestimat Deus exterum à sua virtute eum, qui non debet puniri.Sap.12.c.

Aestimant mali vitam Sanctorum insaniam.Sap.5.a. Et exitus Sanctorum ab illis æstimatur afflictio.Sap.3.a.Et æstimati sunt sancti, vt oues occisionis.Ps.43.Rom.8.g.

Aestimatur argentum in conspectu sapientiæ, tanquam lutum.Sap.7.b.

Aestus, quære Calor.

Aetas.

AEtas solet significare certam temporis mensuram in homine, ac aliis etiam rebus, qua ratione in homine interdum distinguuntur tres ætates, videlicet iuuentus, virilitas, ac senectus: interdum verò septem, nempe, infantia, pueritia, adolescentia, iuuentus, virilitas, se-

nectus,

nectus, ac decrepitudo. Nonnunquam vero ætas significat seculum, aut centum annorũ aut pluriũ, seu pauciorum certis limitibus cõprehensorũ. Interdum etiã ętas memoriã significat, & generaliter tempus. Distinguuntur etiam in sæculo sex ætates. Prima ab Adam vsque ad Noe. Secunda vsque ad Abraham. Tertia vsque ad Dauid. Quarta vsque ad transmigrationẽ in Babylonem. Quinta vsque ad Christum. Sexta vsque ad finem mundi.

Geor. Venet. Cãt. 3. tom. 8. cap. 10. 11. Aug. q. in. Iudi. 4.

Diuersi gradus perfectionis. In spiritualibus diuersi gradus, aut status perfectionis diuersis ætatibus significari possunt: vt ætas prouecta dicitur esse eius, qui virtutum omnium habet perfectionem: qualis erat ætas Abrahæ. Gen. 25. a. 35. d. 43. g. Ad hoc pertinent. Iosu. 13. a. 23. a. 3. Reg. 1. a. Iob 32. b. Ecclesiastæ 6. b. Sapien. 4. b. Ezech. 13. d. Dani. 5. a. 2. Machab. 5. d. 6. f. Luc. 2. g. Ioan. 9. d.

Ori. s. Iosu. ho. 16. & s. Ezech. ho. 3. & s. Luc. ho. 20. Basi. hom. in princ. Prouerb.

Aetas Christi. Aetas integra vaccæ offerendæ. Num. 19. a. designat plenitudinem ætatis Christi. Eph. 4. c. Ipsa est ætas florida. Prou. 27. d. Et ætas stabilis. Eccl. 26. d. *Aug. q. in Nu. 33*

Aetate defectus in malum & imperfectionem videtur sumi. Ecclesiastici 41. a. Dicitur autem de sene: Iuxta ętatem robur esse hominis. Iud. 8. c. 1. Paral. 26. d.

Æternus, Æternitas.

Aeternitas est tempus fine carens, aut immortalitas, aut (vt Theologi accipiunt) duratio, nullam admittens in se mutationem: qualis est diuina, qui dicitur. Isa. 57. c. habitare æternitatem. Et Rom. 16. d. Aeternus Deus. *Christus.* Aeternum salutare dicitur Christus, qui in æternum saluat. Baruch. 4. d. Et dicitur æterna salus, Isa. 45. c. Et eius potestas æterna. Dani. 7. e. Et æterna redemptio. Hebræ. 9. d.

Vita æterna. Aeterna claritas, est vita æterna. Sapien. 10. c. de qua passim scribitur, vt Ecclesiastici 25. b. 24. c. 30. c. 31. b. Isa. 46. c. Dan. 12. b. Matth. 25. d. Luc 10. d. Ioan. 17. a. 2. Corint. 4. d. Galat. 6. b. 2. Thessal. 2. d. Hebrę. 9. c. Act. 13. g. 1. Pet. 5. c. 2. Pet. 1. c. Et illi sunt ęterna tabernacula. Luc. 16. c. 2. Cor. 5. a. *Virtutes.* Et portæ ęternales. Psal. 23. Quæ etiam virtutes significare possunt. Et domus æternitatis. Ecclesiastæ 12. b. quæ & in bonum, & in malum sumi potest. Ibi quoque est æterna memoria iustorum. Ps. 11. Sap. 8. c. Et ęterna secula. Isa. 26. a. Et ęterna fundamenta. Ecclesiastici 26. d.

Aug. s. Ps. 23. Aug. s. Ps. 23.

Mandata. Aeterna via est, quę ducit ad ęternitatem. Ps. 138. Sic dicuntur mandata ęterna, quę seruantes ad ęternitatem deducunt. Ecclesiastici 1. a. 17. b. Hebr. 13. d. Apoc 14. b. Dicuntur etiam itinera ęternitatis Dei. Hab. 3. d. vel processiones diuinarum personarum, vel iudicia Dei, vel ipsa mandata perducentia ad ęternitatem. *Christus.* Ipse quoque Christus dicitur via ęterna.

Glo. inte. s. Ps. 138 Hier. s. Mich. 2.

Angeli & Sãcti. Aeterni montes dicuntur Angeli, & Sancti. Mich. 2. c. dicuntur autem ęterni ad distinctionem principum huius seculi: qui, cùm erecti fuerint, velut cedrus Libani, transeuntibus tamen ipsis cum mundo, locus eorum non poterit inueniri.

Antiqui patres. Aeterni colles, quorũ desideriũ erat Christus vẽturus, antiquos patres designãt. Gen. 49. c.

Crux Christi. Aeternũ signum. Isa. 55. d. significat signum crucis, per quod ad ęternã deuenitur salutem. *Hie. s. Isa. 55.*

In æternum & vltra designat id, quod non est habiturum finem. Exo. 15. c. 28. e. De hac æternitate habetur Psal. 5. 9. 29. 48. 88. 99. 101. 102. 118. 135. Ecclesiastici 7. d. 18. a. Ioan. 13. a. Et ab ęterno dicitur esse, quod non habet principium. Prou. 8. c. Baruch 4. g. Et ponuntur anni æterni. Ps. 76. Isa. 26. a. Baruch 3. d. Rom. 16. d. Et dies ęternitatis. Mich. 5. a. 2. Pet. 3. d.

Ignis inferni. Aeternus ignis, est ignis inferni. Matt. 18. b. 25. d. Mar. 3. d. 2. Thess. 1. c. Iudę b. c.

Seculum. Aeternum quandoque sumitur pro hoc seculo, vt cum Psal. 48. dicitur: Laborabit in ęternum, & viuet adhuc in finem. *Basi. s. Ps. 48.*

Conceptus ęternus dicitur esse eius, qui conceptus in vtero matris moritur. Iere. 20. d.

Aeternum iudicium dicitur, vel iudicium generale, post quod sequitur æternitas: vel ipsum diuinum iudicium, quod æternum est, sicut ipse Deus. Hebr. 6. a. Item quia sententia diuini iudicij in æternum durabit. *Lyra s. Hebr. 6.*

Aeter, quære Cælum.

Aethiopia, Aethiops.

Ardor concupiscentiæ. Aethiopia regio meridionalis sub torrida zona, feruidissima ob Solis vicinitatẽ, generat homines nigros. Vnde & Hebraicè Chus dicitur, quod significat nigrũ, seu Aethiopẽ: & Græcè dicitur αἴθιοψ, id est ardens, seu incensus. Eã prouinciam circuit Gion, id est Nilus: potest significare ardorem concupiscentiæ, quam circuit Nilus, vt prauos eius motus refrigeret. Gen. 2. c. *Caro.* Potest etiam significare carnem abiectam, & vilem.

Glos. ord. s. Gen. 2. Ambr. 2. de para. 3

Gentiles. Ecclesia ex gentibus. Infideles ad fidẽ venientes. Peccatores. Aethiopia, & Aethiops significare potest Gentilem populum, aut ecclesiã ex gentibus, aut infideles ad fidem venientes. Nũ. 12. a. 4. Reg. 19. b. Iudith 1. d. Ps. 67. 71. 73. 86. Iob 28. c. Isa. 11. c. 18. a. 20. b. 37. b. 43. a. 45. c. Iere. 13. d. Sopho. 2. c. 3. b. Nahum 3. b. Amos 9. b. Habac. 3. b. Potest in eisdem locis peccatores nigredine peccatorum obscuratos significare.

Ori. s. Num. ho. 6. & s. Cant. ho. 1. 2. Arno. s. Ps. 71. Hie. s. Isa 18. & s. Amos 9. & s. Sopha. 3.

Pœnitentes. Aethiopes, quibus Deus dicitur dedisse draconem in escam, sunt pœnitentes: qui dolendo pascuntur peccatis dæmonis suggestione commissis. Ps. 73. Ezech. 29. b. Et interpretatur sic Aethiops humilis iuxta Hieronymum.

Aug. s. Ps. 86. Arno. s. Psal. 73. Hie. s. Ezech. 29.

Mundus. Mundani. Aethiopia interdum significare potest mundum, & mundanos, quorum rex est diabolus. Ester. 1. a. 8. c. 2. Par. 14. c. Ps. 71. Sumitur etiam pro mundo, vt species pro genere. *Greg. 18. mor. 33.*

Dæmones. Aethiopes etiam dicuntur dæmones, terrę, & tenebrarum amatores. Hab. 3. b. *Hier. s. Habac. 3.*

Anima peccatrix. Ecclesia ex gentibus. Aethiopissa vxor Mosis animam prius peccatricem, quam sibi coniungit Christus, designare potest: & etiam ecclesiam ex gentibus. Num. 12. a. *Hier. s. Sopho. 2. & epist. Audi filia.*

Afferre.

AFferre idem est, quod ad aliud ferre: & secundum id, quod affertur, allegoriam admittere potest: præter ea autem, quæ hic ponuntur, vide in verbo Ferre.

Basi.s.Ps.28.ho.1. Afferre Domino gloriam, est facere opera, quibus glorificetur Deus: afferre autem illi honorem, est per eleemosynas ipsum in pauperibus honorare: & etiam rectè sentire de tribus personis. Affert etiam gloriam, & honorem Deo qui de prouidentia, & aliis ad Deum spectantibus rectè sentit, ac alios etiam in eisdem instruit. Psal. 28. 95. Et afferre in circuitu Dei munera, ipsum bonis operibus laudare. Psal. 75.

Basi.s.Ps.28.ho.1. Hieron. & Aug.s. Psal.28. Hie.s.Isa.60.& 49. Afferre Deo filios arietum, est offerre illi simplices ad fidem conuersos, vel discipulos Apostolorum. Ps.28. Affertur autem ad Hierusalem fortitudo gentium, quum doctiores ex gentibus conuertuntur. Isa. 60.c. Et afferunt filios in vlnis, quum doctores nutriunt simplices rudiori doctrina. Isa.49.f. Afferre de piscibus ad Christum. Ioan.21.c.

Greg.s.Cant.8. Affert vir mille argenteos pro fructu vineæ, quum vir perfectus dimittit omnia temporalia pro Christo. Cant.8.d.

Glo.ord.s.Exo.27 Afferre oleum oliuarum ad tabernaculum, est adiungere deuotionem mentis bonis operibus, aut orationi. Exo.27.d. Idem designare potest afferre frondes oliuæ. Neem.8.d.

Hie.ad Dam.q.3. Afferre de venatione ad Isaac, est offerre Deo homines prædicatione saluatos. Gen.27.a.

Glo.int.s.Gen.31. Afferre lapides ad erigendum titulum. Gen. 31. f. est vocare homines ad fidei confessionem.

Glo.ord.s.Gen.18. Afferre pauxillum aquæ ad abluendos pedes hospitum, officiorũ hospitalitatis nos admonet. Gen.18.a.43.e.

Greg.s.1.Reg.10. Afferre munera Sauli. 1.Reg.10.d. est exhibere prælatis reuerentiam honoris, & humilitatem subiectionis, quæ non afferunt filij Belial.

Hie.s.Zach.11. Affert sementem herba. Gen.1.d. quum homo bene operatur. Sic afferre fructum est bene operari. Ezech. 36.b. Habac.3.d. Ioan.12.d.15.a. Et afferre de fructibus terræ promissionis. Nume 13.b. Et afferre denarium Christo. Marc.12.b. est offerre illi obseruantiam decalogi. Et afferens mulier alabastrum vnguenti. Luc.7.f. est exercẽs bona opera opinionem bonam generantia. Idem est afferre aromata Salomoni, hoc est Christo. 3. Reg. 10.d. Et afferre mercedem pastori, est seruare præcepta, quę Christus verus pastor tradidit. Zach. 11.c. Ad idem spectat afferre farinam ad Elisæum 4.Reg.4.g. Et afferens mulier Sareptana buccellam panis ad Eliam. 3.Reg.17.b. *Bene operari. Seruare præcepta.*

Allata fiscella, in qua erat Moses, ad filiam Pharaonis. Exo.2.a. designat Iudæos volentes seruari legem cum suis traditionibus.

Hie.s.Hose.4. & s.Amos 4. Afferunt hæretici ignominiam. Hose.4.d. quum spurca, & nefanda dogmata confingunt. Quum autem dicunt vaccæ pingues dominis suis: Amos 4.a. Afferte, & bibemus: hæreticos inferiores designant, qui parati sunt ad omnes hæresiarcharum errores suscipiendos.

Hie.s.Haba.3. Non afferunt cibum arua. Habac.3.d. quum Iudęi non bene operantur.

Greg.7.mor.21. Afferre amicos Iob de substantia sua ad ipsum Iob, est hæreticos præsumere de subtilitatibus, quasi in defensionem ecclesiæ ab ipsis hæreticis excogitatis: quas tamen subtilitates ecclesia respuit. Vnde dicit Iob 6.d. Nunquid dixi, Afferte mihi, & de substantia vestra donate mihi? Quibus etiam dicitur: Afferte, si quid fortè habetis. Isa. 41.f.

Attulit Deus Ioseph sceptrum regni. Sapien.10.e.

Afferre inaures ad Aaron. Exod.32.a.

Afferre vas nouum ad Elisæum. 4.Regum 2.d. Incarnationem Christi designat. *Incarnatio.*

Afficere, Affectus, Affectio.

AFficere idem est, quod permouere, aut affectum in aliquo generare: & etiam cumulare, aut mulctare, vt afficere muneribus, aut iniuria vix habet locum in allegoriis, sed literaliter sumi solet.

Ori.s.Matt.ho.20 Afficere contumeliis patrem & matrem, irrisionem prædicatorum, & Apostolorum designare potest. Ezec.22.b. Mat.22.a. Marc.12.a. Act.14.a.

Affectus cordis videtur sumi pro concupiscentiis carnis, ac illicitis desideriis. Ps.72. Sapi. 14.c. Ezech.25.b.

Affectio dicit humanitatis, & charitatis actum, & amicitiæ, maximè parentum erga liberos, & contra, vt Rom.1.d. & 2.Timo.3.a. Reprehenduntur, qui adeò peruersi erant, vt inter cætera vitia, essent sine affectione, quam tamen habebat Timotheus. De hac Philip.2.c.

Aug.s.Ps.133. Affectans Dauid coram Achis, designat Christum habentem affectum compassionis & misericordiæ erga genus humanum. 1.Reg.21.d. Psal.33. in titulo. Iuxta 70.

Affigere, vide Figere.

Affinis, quære Cognatus.

Affligere, Afflictio, Cruciare.

AFfligere idem ferè est, quod prosternere, aut deprimere, ac ferè vexare, atque ita mœrore afficere: nonnullas accipit allegorias.

Gre.3.Mor.11. Afflixit Deus Iob, hoc est, Christum in passione: dicitúrque afflixisse frustra, quia non ob *Passio Christi.*

culpam propriam afflictus est, sed ob alienam. Iob 2.b. Vnde ipse dicebat. Ps.68. Quæ non rapui, tunc exoluebam.

Philo.2. allego.& de congres.&c. Gre.9.Mor.42.

Affligit Deus penuria, vt det manna. Deut.8.a. quum tollit voluptates corporales, vt det spirituales, & doctrinam. Et cruciat mirabiliter. Iob 10. c. quum affligendo ad amorem sui mentem erigit, & inde per lachrymas grauius eam affligit. Sap.12.c.Eccl'ci.4.c.Mich.4.c.

Philo.de congres. &c.

Affligit Deus affligentes, quum castigat vexantes innocentes: sicut etiam afflicti sunt Aegyptij, qui Hebræos affligebant. Exo.7 c.23.c.Leuit.26.f.Num.11.c.Iosu.24.e.Iudi.10.b. 3.Reg.11.g.17.d.Iob 2.d.6.b.19.a.30.b.Ps.43.Prouerb.10.a.Eccl'tæ 2.d.3.b.Isa.24.a.64.d.Iere.25.f.31.e.Ezech.7.b.Nahum 1.c.Zach.8.c.10.a.Ioel 2.b.1. Macha.9.g. Lucæ 16.f.2. Pet.2. b.Apoc.14.b.

Greg.20. Mor.19

Affligit Deus aperta pharetra.Iob 30.b.quando per id, quod post flagellum sequitur, quo consilio flagellamur, perspicimus.

Pœnitentia. *Ori.s.Num.ho.23. Isych.s.Leui.23.*

Affligere dicuntur animas suas, qui agunt pœnitentiam, & humiliantur, & affligunt eas in solennitatibus, vt acceptæ sint Deo.Leui.16.g.Nume 29.a.Deut.16.a.1. Esdr.8.d. Isa.58.b. Dani 10. c. Afflictio demum dolorem peccati, & carnis castigationem significare potest in multis locis.1.Reg.1.b.2.Reg.11.d.16.c.3.Reg.8.d.Iob.10.c.20.d.30.c. Psal.17.37.43. Prouer. 10.d.22.a. Ecclesi.1.c.2.d.4.b.5.c.8.a.10.c.12.a. Sapien.3.a.Eccl'i.4.a.30.d.36.d.Ier.2.f. Thr. 1.a.3.e.Ezec.10.c.Ionæ 4.a.Act.21.a.

Destructio legalis obseruantiæ. Castigatio carnis. *Phil.de cong. &c. Aug.epist.50.& s. Ioan.tract.11. Cle.Alex.1.peda.7*

Afflictio, qua Sara afflixit Agar.Gene.16.b.typus est destructionis legalis obseruantiæ: & etiam macerationis carnis, & castigationis quæ fit eruditionis gratia, & qua ecclesia castigat malos. Alioqui magis affligebat aut persequebatur Agar Saram superbiendo, quàm Sara Agar castigando.

Ambr.2.de.Abr.9 Gre.s.1.Reg.13. Beda s.Exo.6. Ori.s.Exo.ho.3. Hie.s.Ioe.2. Arno.s.Ps.16.

Affligentes Aegyptij Hebræos, designant dæmones, aut mundanos, inferentes fidelibus tribulationes, & graues tentationes, sicut & Sodomitæ affligebant Lot.Gen.15.c.19.b.Exo. 1.c.3.b.2.b.23.c.Iud.2.c.10.b.16.a.1. Reg.1.a.13.b.2.Reg.7.b.20.b.4. Reg.13.d.14.g. Nee.1.a. Iob.19.a.31.d.Psal.16.41.42.43.Sap.19.e.Ezech.22.g.Thre.1.a.Sopho.3.d.Hebr.11.e.Acto.12. a.Fuit autem maior afflictio populi, quando voluerunt ex Aegypto recedere: quia tunc diabolus grauius aliquem tentat, quum videt eum bene velle operari. Exod.5.d. Et cruciantes locustæ homines non habentes signum Dei. Apoc. 9. a. sunt dæmones in iudicio punientes malos. De quibus etiam Ioe.2.b.

Passio Christi per Sacerdotes, & Pharisæos. *Greg.s.1.Reg.1.*

Affligentes dicuntur interdum Pharisæi, & Sacerdotes Christum persequentes.Ps.16.Et dicuntur afflixisse spiritum Christi. Isa.63.c. Afflictio autem Christi, passio eius est. Iere.15.c. Et afflictio Iacob, quam dicitur Deus respexisse: passionem Christi designat.Gen.31.f.

Synagoga persequens ecclesiam. Actiua perturbans contemplatiuam.

Affligens Phenenna Annam.1.Reg.1.a.designat synagogam persequentem ecclesiam. Vel designabat Saulum, qui spirans in discipulos Domini, persequebatur ecclesiam.Act.9.a.Vel est vita actiua contemplatiuam perturbans, quum non dat locum contemplationi.

Dolor Iudæorũ de conuersione gentium. *Aug.epist.49.q.6 Hie.s.Ionam 4. Ruper s. Ionam 4.*

Afflictio Ionæ propter siccitatem hederæ, & propter liberationem Niniue. Ionæ 4.c.est dolor Iudæorum de amissione vmbræ legis, & de conuersione gentilium. Afflictio verò, quã prius habuit post prædicationem, desperatio quædam erat conuersionis Iudæorum. Vnde Apostoli dolebant quod gentibus conuersis, Iudęi remanerent in infidelitate.

Gre.22.Mor.24. Isych.s.Leuit.25. Glo.ord.s. Isa.63.

Affligit animam agricolarum prelatus, qui inuidet minoribus prędicatoribus, eósque perturbat à prædicando.Iob.31.d.Et affligit contribules, quum imponit onera grauia, & importabilia debilib.Leui.25.c.Num.16.c.

Affligere Spiritum sancti Dei est peccando expellere à se Spiritum sanctum.Isa.63. Luc 8. g. Act.1.d. Vel angelum custodem, aut prelatum offendere.

Hier.s.Eccl.10.

Affligunt pauperem hęretici, qui simplicem in errorem inducunt. Ezech.22.g.

Affligitur in lapidibus translatis, qui punitur, quia transtulit aliquos ab ecclesia. Ecclesiastæ 10.b.Vel ediuerso, qui condolet errantibus, quos conuertit ad fidem.

Hier.s.Eccl.10.

Affligit stultos labor eorum. Ecclesiastę 10.c.quum Philosophi laborant, in inuestigando vero sine lumine fidei.

Subiicientes hostes Israel. *Ruper s.Apoc.*

Cruciantes locustę homines mensibus quinque, sunt hostes Israel: qui tempore Iudicum quinquies eos subegerunt. Apocal. 9.b.

Gre.15.Mor.14.

Affligetur iniquus in tabernaculo suo.Iob 20.d.quum in inferno punietur in carne, quam deserere non poterit.

Glo.ord.s.Apoc.12 Aug.s.Apoc.ho.9. Ruper.3.vict. ver. Dei.12.

Cruciabatur mulier, vt pareret. Apoc.12.a. Hoc est, carnem suam macerat prædicator, vt prędicatio sit idonea: Vel ecclesia in hac vita cum labore parit Christum. Vel designatur labor filiorum Israel in Aegypto.

Gl.inte.s.Prou.19.

Affligere patrem. Prouer.19.d. est Deum, vel patrem offendere.

Aug.s.Apoc.ho.8 Greg.9.Mor.42.

Cruciant prophetę malos, quia eos reprehendunt: quibus etiam graues sunt ad videndum. Apoc.11.b.

Cruciat Deus mirabiliter, quum reuertitur. Iob.10.c.quia cùm is, à quo recesserat, insensibilis esset in peccato, reuertente Deo, cognoscens seipsum, dolet & compunctionis suæ pœnam gaudens miratur, & libet affici, quia afflictione sua se conspicit ad alta subleuari.

Affluere, quære Abundare.

Agag.

Greg.s.1. Reg.15. — *Sensus carnis.*

AGag, interpretatur, secundum aliquos, meditans, siue loquens: rex Amalecitarum, captus à Saule, & à Samuele occisus, erátque pinguissimus. Designat sensum carnis, qui tunc meditatur, quum phantasmata lasciuiæ colligit: loquitur autem, quum carnem motibus excitat, est rex Amalec, hoc est, libidinis, pinguissimus in iis, qui libidini vacant. Nu. 24. b. 1. Reg.15.g. Ester 3.a.

Agallim.

Hie.s.Isa.15. — *Pœnitentia.*

AGallim, id est vituli, vel arenarum tumuli: ciuitas in regione Moab vsque ad quam venit vlulatus Moab. Isa. 15.d. designat pœnitentiam venientem vsque ad offerendos vitulos labiorum.

Agar, Agareni.

AGar, id est inquilinus, vel incolatus, vel proselytus: ancilla Saræ quæ genuit Ismaelem ex Abraham, quæ despexit dominam suam, ac postmodum cum filio eiecta est.

Beda.s.Gen.16. — *Ecclesia.*

Agar, ad quam ingressus est Abraham, manente sterili Sara, ecclesiam ex gentibus designare potest. Gen.16.a.

Hier.s.Gala.4. Amb.1. de Abr. 4. August.16. ciuit. Dei 35. — *Vetus testamentum. Synagoga.*

Agar, vt erat ancilla, designat vetus testamentum, quod seruit nouo, ac terrenam Hierusalem in seruitutem generantem: quę despexit dominam suam, hoc est, ecclesiam, vnde eiecta est cum populo suo. Gen.16.a.21.a. Galat.4.d. Designat etiam ipsam synagogam, quę generat Ismaelem, hoc est, Iudæos aduersarios Christianorum.

Ori.s.Gen.ho.7. — *Caro.*

Agar etiam est typus carnis, aut sensualitatis, quæ eleuatur contra dominam suam, videlicet rationem: quia animalis homo non percipit ea, quæ Dei sunt. 1.Corin. 2.d.

Greg.s.1.Reg.3. — *Subditus imperfectus.*

Vt etiam concepit, & despexit dominam suam, designat mentem subditi imperfecti: qui, cùm aliquantulum profecerit, despicit prælatum suum.

Cle. Alex.1.stro. Amb. 2.de Abr.10 Phil.2.alleg. & de Cheru. & de sacrifi. Abel, & Cain, & de congress. &c. — *Versutia. Encyclicæ scientiæ.*

Est præterea Agar typus versutię, quę ancilla est sapientiæ, quæ bene Ægyptia dicitur, quia philosophia in Ægypto abundauit. Significat etiam encyclicas disciplinas, quibus mens adiuuatur: ideo concepit ex Abraham. Fugit, & reuertitur ante mutationem nominum Abrahæ, & Saræ, & ortum Isaac: sed postea eiicitur, quia non est earum vsus cum perfecta virtute. Inquilina enim prius est ex Agar: filij verò Dei ex Sara.

Hier. & August.s.Psal.82. — *Falsi fratres.*

Agareni falsos fratres designare possunt, & eos, qui, cùm deberent esse habitatores Dei, proselyti facti sunt: qui in animo alieno, atque aduentitio perseuerant: & nocendi occasione inuenta, se ostendunt. 1.Paral.5.c. Ps.82.

Ager, Agrestis, Aruum, Prædium, Rus.

AGer est locus extra vrbes, siue sit cultus, siue incultus, separatus ab hominum conuersatione, nisi agrestium, ac etiam ferarum. Vnde & locus aptus est crudelitati. Arua autem dicuntur, quæ arantur. Prædia verò dicuntur à præda: eò quod capti ab hostibus agri, militibus distribuebantur. Ager autem interdum est campus. Gen.4. b. Cùm essent in agro. Et cæmiterium. Matt.27.a. Ager figuli. Possessio. Gen.23.c. Agrum trado tibi. Rus. Gene. 34. a. Filij eius veniebant de agro.

Cle. Alexā.s.2. pæda.10. Ori.s.Mat.c.13.& ho.35. Hila.s.Matth.cano.7.12.25.32. Amb.s.Psal.118. ser.19.& s.Luc.23 Greg.33.mor.2. Aug.2.de ge.con. Man.3. — *Mundus.*

Ager sæpe significat mundum, in quo agro meditatus est Isaac, hoc est, Christus. Gen. 24. g. Et in eo Iacob inuenit puteum. Gen.29.a. In eo Ioseph errabat, quærēs fratres suos: quum Christus in mundum venit, quærens qui se agnoscerent. Gen.37.c. In eo etiam est fœnum, & herba, hoc est, promiscua multitudo, & Dei gratia irrigari. Ier. 17. a. Potest ager significare mundum. Gene. 2.a.23.b. Exo.10. b.16.f.23.b. Iob 39.b.40.b. Ps.54. Eccl.5.b. Canti.7.d. Ezec. 31.f.32.a.34.f. Iere.17.a. Matt.13.f.24.b.27.a. In hoc agro absconditus est David, hoc est, Christus, cuius diuinitas latebat in mundo. 1. Regum 20.a. Huius agri partem emit Iacob à filiis Emor. Gen. 33. d. Hunc agrum emit mulier fortis, quum prædicando conuertit infideles. Prou. 31. c.

Hie.s.Eccl.5. Beda s.Prou.31. Orig.s.Cant ho. 3. Aug.epi.80.& s.Psal.36. Gre.16.Mor.23.& s.Ezech.ho.6. Isych.s.Leuit.27. Hier.s.Psal.7. Ori.s.Matt.ca.13. Amb.de fuga seculi 8.& 2.de Iaco.1. & s.Luc.17. Ori.s.Num.ho.11. Hie.s.Ezech.36. — *Ecclesia. Christus. Anima meritis plena.*

Ager plenus, cui benedixit Dominus: designat ecclesiam, seu multitudinem fidelium per mundum dispersam, quorum opera bona sunt à Deo, à quo benedicuntur. Gen.27.d. Ruth 2.a.2.Reg.23.c.1.Paral.11.c. Iob 24.a. Ezec.31.f.34.f.39.b. Cant.7.d. Matth.24.b. Mar.13.c. Luc. 17.f. Et ager figuli, cùm sit ager sanguinis propter sanguinem Christi. Matt.27.a. designare potest ecclesiā, in qua sepeliuntur fideles: qui tanquam aduenæ, & peregrini non habebant, vbi requiescerent, donec venerunt ad ecclesiam, & mortui sunt in baptismo. Agri diuisi, ecclesiæ. Mich.2.b. In ipsa est thesaurus vtriusque testamenti. Matth.13.f.

Ager plenus etiam dicitur ipse Christus, qui etiam est ager, in quo absconditus est thesaurus. Matth.13.f.

Est etiam ager plenus, anima meritis plena, & naturale fertilitatis ingenium, & culturę diligentia: ita tamen, vt naturæ, ac labori gratia præferatur: à quo agro non est recedendum, vt à bono retrocedatur. Luc.17.g. Cantic. 7.d. Et agri primitiarum significant cor humanum. 2.Reg.1. d. Et genimina agri sunt doctrina in corde. Ezech. 36. f. Zacha.10. a. Machab.3.d. Prouerb.24. Et arua pacis dici possunt animæ pacem spiritualem habentes. Iere.25.g.

Ambr.s.Luc.17. Greg.s.1.Reg. 18. & 20.Mor.23. Ber.ser.par.26. Beda s.Prouer.24 — *Caro. Subditi.*

Ager præterea, est caro: vt quum duo sunt in agro, intelligantur mens bona, & mala in carne existentes. Luc.12.b.17.g. Prouer.24.d. Et subditi dici possunt agri: & agros serere, est prædicare, aut corpora disciplinæ subiicere. Gene.47.c. Leuit.19.d.1.Reg.8.c. Psal.106. Ier.6. f.32.g. Mat.6.d.

Ager

Vita actiua. Bona operatio. Fructus Spiritus.

Ager interdum dici poteſt vita actiua, vt quum filij Iacob veniebant de agro, hoc eſt ab exercenda vita actiua. Gen. 34. a. Et ipſa bona operatio ager dici poteſt. Iere. 14. a. Matth. 24. d. Et agri multiplicati, ſunt fructus ſpiritus. Gene. 39. a. Et gratia, & pax, quæ ſunt ager, quem emit Ieremias. Iere. 32. d.

Hier. ſ. Iere. 32.

Vita contemplatiua. Vita ſpiritualis. Secretum cordis. Diſciplina ſtudii cæleſtis. Gloria cæleſtis

Ager quoque dici poteſt vita contemplatiua, in quo agro ſedebat vxor Manue, quum vidit Angelum. Iudi. 13. b. Et quum requieuit arca in agro Ioſue. 1. Reg. 6. c. Ager etiam, in quo erat ſpelunca duplex: eſt vita ſpiritualis. Gene. 23. d. 30. d. Et auolans paſſer in agrum, eſt tranſiens ad contemplationem. Leuit. 14. a. Et otium ad contemplandum, & ipſum cordis ſecretum ager dici poteſt: ex quo ſecreto egreſſus Saul, vidit afflictionem populi. 1. Reg. 11. b. Ager etiam dicitur diſciplina ſtudij cæleſtis. Iere. 32. b. g. 41. b. Matth. 13. f. Ager etiam emendus pretio hœdorum, eſt gloria cæleſtis. Prouerb. 27. d.

Gre. ſ. 1. Reg. 16. 11
Aug. q. in euãg. 13.
Iſych. ſ. Leuit. 14.
Greg. ho.. 1.
Beda ſ. Prouer. 27

Sacra ſcriptura.

Ager præterea dicitur ſacra ſcriptura, quæ conſecrata eſt Domino. Leuit. 27. b. 25. e. Et in hoc agro eſt fœnum ad paſcenda iumenta. Deuteron. 11. b. Ioſu. 15. d. Iudi. 1. c. Iob. 24. a. Gen. 23. h. 27. b. Prou. 23. b. 31. b. Matth. 13. f. Cant. 7. d. Eſtque in agro ſolidior doctrina, quàm in horto, hoc eſt, in philoſophis, & prophanis autoribus. Et rura gregis domini, ſacram doctrinam ſignificant, in qua paſcuntur fideles. Iere. 23. a. In agro autem quædam leguntur, quę cocta ſunt edenda, quædam cruda. Sic in ſacra doctrina quædam ſumenda ſunt ſecundùm ſpiritum, quædam ſecundum literam. Peculiariter autem doctrina euangelica, agri nomine deſignari poteſt. Leuit. 25. e.

Ori. ſ. Matth. c. 13.
Hila. ſ. Mat. cã. 13
Amb. de Iſaac c.
Caſsi. coll. 8. cap. 3.
Greg. 16. Mor. 23.
Iſyc. ſ. Leui. 25. 27.

Doctrina euangelica. Sepulchrum Chriſti.

Aug. 1. q. in euã. 13
Beda ſ. Gen. 23.
Hil. ſ. Mat. cã. 13.
Ambr. ſerm. 2.

Ager dici poteſt ſepulchrum Chriſti, vbi abſconditus eſt theſaurus: & vbi ſeminatum eſt granum ſinapis. Matth. 13. f.

Hier. ſ. Iere. 23.
Greg. 4. Mor. 3.

Iudæa.

Ager dici poteſt Iudæa, in qua errabat Ioſeph, hoc eſt, Chriſtus quærens fratres ſuos: & in hoc agro ligabat manipulos. Gen. 37. b. Et in eo ſunt regalia ſepulchra. 2. Paral. 26. d. Et arua areſacta, ſunt ſynagogæ Iudæorum humore diuinæ gratiæ carentes. Iere. 23. b. Et arua, quę non afferunt cibum. Habac. 3. d. Et huius agri periit meſſis. Ioel 1. c. Agri primitiarum non ſunt in Gelboe, hoc eſt in Iudæis: quia in principio eccleſiæ manſerunt in incredulitate: ſed in fine reliquiæ ſaluæ fient 1. Reg. 1. d.

Gentilitas.

Ager gentilitas, & egreditur ſponſus in agrum, quum tranſit ad gentilitatem. Cant. 7. d. hęc eſt prædium, quod dedit Iacob Ioſeph extra fratres ſuos. Ioan. 4. a. Gen. 48. d. Pſ. 2. Dabo tibi gentes hæreditatem tuam.

Ruper. ſ. Cant. 6. & 4. ſ. Ioannem.

Lex. Dignitas

Ager ſex annis ſerendus, eſt lex, in qua eſt laborandum. Leuit. 25. a.

Ager dici poteſt dignitas alicuius, quam qui lęſerit, tenetur damnum rependere. Exod. 22. a. Et duo in agro ſunt, qui curam habent regendi alios, tanquam agricolæ. Matth. 24. d.

Iſych. ſ. Leuit. 25.
Aug. ſ. Pſ. 132.

Exiſtentes extra eccleſiam.

Ager etiam dici poſſunt ii, qui foris ſunt, nempe extra Eccleſiam, quò egreſſus Ruben inuenit mandragoras. Gen. 30. d. Ier. 6. f. 14. d. Ezec. 7. d. 26. b. Hi ſunt agri Ægypti, & pereunt, quæ in agro, hoc eſt, extra eccleſiam, exiſtunt. Exo. 8. c. 9. f. 3. Reg. 14. c. 1. Paral. 19. c. Mich. 3. d.

Diſſolutio appetitus.

Ager etiam eſt diſſolutio appetitus, vnde pereunt iumenta relicta in agris, & herba agri percutitur à grandine: quia omnes inordinati, & beſtiales motus appetitus, ſunt caſtigandi. Exo. 9. e. Agri etiam dicuntur delectationes carnis. 1. Reg. 8. c.

Hier. ſ. Ezech. 7.

Superbia. Locus crudelitatis.

Ager interdum deſignat ſuperbiam, ac locum quemuis crudelitati accommodum: qua ratione Cain occidit Abel in agro. Gen. 4. b. Vbi peculiariter ager poteſt ſignificare Caluariæ locum, vbi Iudęi Chriſtum occiderunt. In hoc agro dicitur Deus vidiſſe abominationẽ Hieruſalem. Iere. 13. d. Et beſtiæ agri ſunt feri homines. Iere. 27. a. Et ager meridianus dicitur locus beſtiarum, ferorúmque hominum. Ezech. 20. g. 33. f. 34. b. Ioel. 1. d. Exo. 25. b. 1. Reg. 14. b. Hic videtur ager robuſtorum. 2. Reg. 2. d. Et agri figuli, eſt locus ſubiectus diabolo. Matth. 27. a.

Greg. ſ. 1. Reg. 8.
Hier. ſ. Iere. 13. & ſ. Ezech. 20.
Greg. ſ. 1. Reg. 14.
Orig. ſ. Mat. ho. 35

Vita auara. Terrena opera. Diuitiæ. Senſibilia. Contentiones verborum. Hæreſes.

Ager præterea ſignificat vitam auaram, & mundanam: qualis deſignatur per Eſau, qui fuit homo agricola. Gen. 25. d. Qua ratione ſignificat etiam ipſas diuitias. Mich. 1. b. Et terrena opera. Luc. 15. f. Act. 1. c. Iſa. 5. c. Item deſignat ſenſibilia, in quibus errabat Ioſeph, dimiſſa ratione: & etiam deſignat contentiones verborum. Gen. 33. c.

Ori. ſ. Matt. ho. 30
Phil. quòd deterior potio. inſidi.
Hier. epiſ. Beatitudinis.

Agri etiam dicuntur hæreſes, & ſenſus diabolici, ac latitudo erroris, in quos agros fideles non declinant. Nume. 21. e. 1. Reg. 4. a. 4. Reg. 3. c. Hoſe. 10. a. Et agrum agro copulare, eſt hæreſim hæreſi adiungere. Iſa. 5. c. 56. ç. Iob 39. b. Ager etiam eſt via lata ducens ad infernum: vnde interficiuntur, qui ſunt in agro. Ezech. 26. a. Hic eſt ager Iſrael. 3. Reg. 21. d.

Via lata.

Ori. ſ. Num. ho. 12.
Hier. ſ. Iſa. 5. & ſ. Ezech. 26.

Fideles mali.

Agri diuiſi dicuntur fideles diuerſis vitiis, aut dæmonibus traditis. Mich. 2. b.

Greg. ſ. 1. Reg. 4.

Pœnitentiæ opera.

Agreſtes lactucæ deſignant violentiam ieiunii, laborem orationis, & patientiam in aduerſis, & cętera opera pœnitentiæ. Exo. 12. b. Num. 9. b. Dicuntur autem Hebraicè amaritudines: quia corporis caſtigatio, & reliqua pœnitentiæ opera non fiunt ſine amaritudine.

Hier. ſ. Mich. 2.

Ager fullonis, vbi occurrit Iſaias regi Achaz. Iſa. 7.

Clim. grad. 14.
Geor. Venet. Cant. 2. tom. 3. cap. 13.

Agreſtia ligna, & agreſtes herbæ. Deut. 20. d. 4. Reg. 4. ſunt ſenſus inordinati, & figmenti, & voluptuoſa carmina.

Glo. int. ſ. Deu. 20

Agricola, Agricultura, Colere, Excolere, Incultus, Ruſticus.

AGricola eſt, qui curam habet colendorum agrorum percipiendi fructus gratia. Agricultura verò eſt ipſa ars, & exercitium colendi agros.

Amb. de Noe 29. Aug. s. Ioã. trac. 80. Euch. for. spi. 4. Ruper. s. Zach. 13.

Agricola Noe designat Patrem cælestem. Gene. 9. c. de quo Christus. Ioan. 15. a. Pater meus agricola est. Et ipse Christus agricola dici potest, qui excolit ecclesiam suam. Zach. 13. b. *Deus pater. Christus.*

Agricola dici potest prælatus, cuius munus est eradicare, euellere, serere, & plantare: qualis erat Noe. Gen. 9. c. Isa. 61. b. Mat. 21. d. Mar. 12. a. 2. Tim. 2. a. Et agricolæ alii, quibus traditur vinea, reiectis prioribus: suntpastores noui testamenti. De his agricolis Ecclesiastici 37. c. Iere. 14. a. 31. e. Luc. 13. a. Prædicatores etiam minores agricolæ dicuntur. Iob 31. d. 1. Paralip. 27. d. Iere. 51. c. Ioel. 1. c. Amos 5. e. Zach. 13. c. *Prælati.*

Lyra. s. Gen. 9. Glo. ord. s. Iere. 52.

Doctores quoque indocti, agricolæ dici possunt: qui malè instituuntur in ecclesia, reiectis melioribus. Tales agricolas reliquit Nabuzardam in Hierusalem 4. Reg. 25. c. Iere. 52. d. *Prædicatores. Doctores indocti.*

Orig. s. Mat. ho. 19. Phil. quòd detr. potio. insi. & de agricultu.

Agricolæ etiam sunt, qui recipiunt verbum Dei, vt secundum illud operentur: qua ratione etiam religiosi agricolę dicuntur. Matth. 11. d. Amos 5. e. Et generaliter agricolæ sunt, qui corpus suum colunt, & sensus, & affectus moderantur, & superflua resecant, &c. Et cultores terræ dicuntur operatores boni. Gen. 34. c. 47. e. 1. Mach. 14. a. Amos 9. d. Porrò agricola est artifex, & agricultura ars. Operari autem terram contingit sine arte: vt operabatur terram Cain. Sic sumitur agricola. Zach. 13. c. quum dicit, Homo agricola ego sum. *Recipiens verbũ Dei ad operandum. Operatores boni.*

Ori. s. Matt. ho. 19. Greg. s. 1. Reg. 9. & 5. mor. 7. Hie. s. Amos 5.

Agricolæ in malum dicuntur amatores rerum terrenarum, eísque vacantes: qualis fuit Cain. Sic Iudæi, & eorum sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi erant agricolæ, pro temporalibus seruientes. Gene. 4. a. 25. c. 4. Regum 25. e. 1. Paral. 27. d. Matth. 21. d. Marc. 12. a *Iudæi.*

Agricolæ etiam, & rustici sunt hæretici, in quorum aruis tribuli nascuntur & spinæ. Amos 5. c. Et seculares, in quibus nulla est morum compositio, sed vitiis aguntur quasi in exterioribus locis nutriti, rustici sunt. *Hæretici. Seculares. Incompositi.*

Orig. s. Iere. ho. 1. Clē. Alex. 1. stro. Euch. for. spiri. 4.

Agricultura Dei dicuntur boni, quos Deus colit euellendo ab eis prauos affectus, virtutésque in eis inserendo. Agricultura autem Dei est eorum, qui operantur non cibum, qui perit: sed, qui permanet in vitam æternam. Ioan. 6. c. 2. Paral. 26. b. 1. Corin. 3. b. *Boni operatores.*

Glo. int. s. Ezec. 36.

Exculta terra, est ecclesia, vel anima cum virtutibus. Inculta verò, est ecclesia, vel anima sine virtutibus. Ezech. 36. g. *Ecclesia, vel anima.*

Agere, Actus, Actor.

AGere notę significationis est, & rarum in allegoriis: cùm omnes eius significationes, ac vsus ad literam magis tendant, vt cùm Exodi 5. c. dicitur agi iniustè contra filios Israel: & 18. b. Superbè agere contra filios Israel: quod quidem sic sumetur allegoricè. Si filij Israel intelligantur fideles: contra quos iniustè, & superbè agunt Ægyptii, hoc est dæmones, & homines mundani. Sic Nume. 25. d. Dicuntur Madianitæ hostiliter egisse contra filios Israel. Datur agere diem festum. Psal. 75. Diem festum agent tibi. Exequi munus. Exo. 4. d. Ostendã vobis quid agere debeatis. Agere gratias. Matth. 26. c. Accipiens calicem gratias egit. Negotiari. Gen. 21. c. Deus tecum est in vniuersis, quæ agis. Agere pœnitentiam. Matth. 3. a. Tractare. Gene. 44. d. Absit mihi, vt sic agam. Agere vitam. Nume. 32. b. Nonne ita egerunt patres vestri? Agere curam. 1. Reg. 28. d. vt possitis iter agere.

Ori. s. Num. ho. 18.

Agere fortiter secundum animę fortitudinem contingit Israeli, hoc est, fidelibus. Num. 24. c. Iosu. 1. g. Sic dicuntur fideliter agere, & prudenter, & fiducialiter agere. Isa. 12.

Basil. & Hiero. s. Psal. 14.

Agere dolum in lingua, est miscere verbis sanctis peruersa. Ps. 5. 13. 14. Agit etiam dolum in lingua, qui aliud agit, & aliud loquitur.

Agunt stultè pastores, quum non sequuntur consilium Dei. Ier. 10. d.

Agit superbè, qui est ab aquilone, hoc est diabolus, qui superbiendo cecidit. Ioel. 2. e.

Actores habebant, qui erant sub lege. Galat. 4. a.

Amb. s. Luc. 10.

Agens curam Samaritanus vulnerati, est Christus, qui efficit, vt homo, quem curat, diuina præcepta seruet. Luc. 10. f.

Amb. s. Luc. 8.

Agi dæmoniacum in deserta. Luc. 8. e. designat gentiles à lege, & prophetis profugos, longéque à gratia Dei existentes.

Amb. s. Epis. ad Roma. 8.

Aguntur Spiritu Dei illi, in quorum actibus consilia principum, & potestatum huius mundi non videntur. Rom. 8. e.

Aggæus.

Hier. s. Agge. 1.

AGgæus propheta, qui prophetauit anno secundo Darij regis. Interpretatur festiuus, vnde rectè omnis, qui potest festa celebrare, non in fermento veteri malitiæ, & nequitiæ, sed in azimis synceritatis, & veritatis, potest Dei recipere sermonem, & dici Aggæus, hoc est, festiuus. 1. Esdr. 5. a. Aggæ. 1. a.

Agger, quære Aceruus.

Agglutinare, vide Glutinum.

Aggrauare, quære Grauis.

Aggredi, quære Inuadere.

Agitare, Exagitare.

AGitare idem est quod concutere, aut implere, versare, commouere, & tractare: Rarum est in allegoriis.

Minari.

Agitare manum, est minari. Isa.10.g. Agitat Assur manum, cùm diabolus aut hæreticus minatur principibus Ecclesię, aut eos contemnit.

Hie.s.Isa.10.

Turbari.

Agitari terram, est omnes homines, qui versantur in terra, malorum magnitudine, atque pœnarum velut ebrios commoueri. Isa.24.d. Sic ponitur agitari metu. Iudith 15.a. Et agitatur ficus. Apoc.6.d. quum turbatur persequutionibus ecclesia.

Hier.s.Isa.24. Hie.s.Apoc.ho.6

Leues.

Agitata arundo vento, leuitatem malorum designat, qui facilè in omne vitium feruntur, & eorum, qui omni doctrinæ vento circumferuntur. Matth.11.a.

Dæmones. Tyranni.

Agitatores curruum, sunt dæmones incitantes superbos, aut appetitus ad vitia. Nahum 2.a. 2. Machab.9.a. Et etiam omnes tyranni, & persequutores fidelium.

Hier.s.Nahum.2 Ruper.s.Nahũ.2

Agmen, quære Exercitus.

Agnus, Agna.

AGnus animal mundum, satis notum, mansuetum, & vtile hominibus, tam ad victum, quàm ad vestitum: est frequens in veteris legis sacrificiis: audit facilè vocem pastoris, eíque obtemperat. Agna vero est fœmina, & solebat assumi ad fœdus. Gen.21.d. Statuit Abraham septem agnas.

Christus.

Agnus absque macula, masculus, anniculus, Christum exprimit, is præcipuè, qui iubebatur offerri in Phase. Exo.12.a. Leuit.1.c.3.b.9.a.14. b.23.b.1.Reg.7.b. Num. 28.a.29.a. Isa.16.a.53.c. Ier.10.d.51.e. Ezec.46.d. Ioan.1.d. Apoc.5.b. 6.d.7.c.13.b.14. a.15.b.17.c.21.c. Idem est agnus lactens, qui verè est vnus agnus: quia præter ipsum non est qui tollat peccata mundi. 1. Reg.7.b. Sed & duo agni, vnus in holocaustum, alter pro peccato, eundem Christum designant, qui & in holocaustum, & pro peccatis nostris oblatus est. Leuit.14.b.

Ori.s.Num.ho.24 Hier.s.Isa.16. Greg.s.1. Reg.7. Geor.Venet.can.2. to.3.cap.13. Cyri.8.s.Ioã.1.34 & cõt.Iulianum 8. Aug.s.Ioan.trac.7

Angeli inferiores.

Agni ouium, designare possunt minores ordines angelorum, qui in superioribus tanquam in speculis diuinam maiestatem contemplantur. Ps.113.

Isyc.s.Leui.14.23. Beda s.Exo.11

Duo aduentus Christi. Intellectus & voluntas. Pœnitentia, & gratiarũ actio.

Agni duo anniculi quotidie offerendi, vnus manè, alter vespere, duos aduentus Christi designare possunt, priorem ad redimendum, posteriorem ad iudicandum. Exo.29.f. Leui.14.b. 23.b. Num.28.a. Vel designant intellectum, & voluntatem, quas potentias debemus quotidie offerre Deo. Agnus etiam primus pro delicto, pœnitentiam designat pro virtute amissa: secundus gratiarum actionem de virtute recuperata: vel sunt duo Pauli mandata: Pacem sequimini, & sanctimoniam.

Ricar.de S.Vict.5 de arca myst.14. Ori.s.Leuit.ho.8 Isych.s.Leuit.23.

Sacra scriptura.

Agnus aliquando sacram scripturam designare potest, vnde agni residuum comburere, est incognita sacræ scripturæ venerari. Exo.12.b.

Hie.Prolog.s.Re.

Dona Spiritus sancti.

Agni septem oblati, septem dona Spiritussancti in Christo designant: quæ fuerunt oblata in Pentecoste. Leuit.23.c. Et agnæ septem traditæ Abimelech ab Abraham, sunt septem dona Spiritussancti neophytis tradita. Gene.21.d.

Isych.s.Leui.23

Vita innocens. Nuper renati. Simplices. Obedientes. Virgines.

Agnus lactens, vita innocens dici potest. 1. Reg.7.b. Agni etiam lactentes, sunt incipientes vitam nouam in Christo nuper renati. Isa.40.c.65.d. Ps.113. qui facilitatem, ac teneritudinem morúmque simplicitatem, & animæ innocentiam preferunt, & maioribus obtemperant: ac demum casti, & virgines dicuntur agni sine macula. 1. Reg.15.a. 1. Paral.29.c. Prouerb. 27. d. Ecclesiastici 13.c.47.a. Isa.5.d.11.b.30.e.40.c.65.d. Ezech. 46. d. Hose. 4.d Luc. 10. a. Ioan. 21.d. Apocal.14.a. Leuit.5.b.

Greg.s.1.Re.7.15 Hie.s.Isa.40.65. Arn.s.Ps.113 Hier.s.Isa.30. Cle.Alex.1.pæd.5. Isych.s.Leui.14. Beda s.Prou.27.

Pœnitentia.

Agnus in holocaustum, & agnus pro derelicto, pœnitentiam, & veram peccati displicentiam designare potest. Leui.12.b.14.c. Num.7.c.

Lyra s.Leui.12. Hie.s.Isa.11. Aug.s.Ioã.tract.7.

Apostoli & Prædicatores. Remissio iniuriæ.

Agni inter lupos dicuntur Apostoli, & Prædicatores facilè sustinentes & remittentes iniurias: & demum omnes fideles iniurias remittentes. Agnis enim, & ouibus comparatur lenitas, & remissio iniuriæ. Isa.11.b.21.b.53.c. Luc.10.a.

Vita actiua. Opera huius vitæ.

Agna de gregibus vitam actiuam designare potest, quæ fructificat operibus bonis. Et dicitur de gregibus, quia vita actiua multorum est. Leuit.5.b. Et agni sex, sunt opera huius vitæ munda. Ezech.46.b.

Greg.32.Mor.2. Hie.s.Ezech.46. Ruper.1.s.Leui.22

Libidinosus. Cor rebelle. Motus irrationales.

Agnus lasciuiens dicitur is, qui libenter sequitur prouocantem ad libidinem. Prouerb.7.d. Et etiam cor rebelle rationi, & diuinis præceptis. Ezech.27.d. 39.e. Hose.4. d. Item motus irrationales, quos offerimus Deo, quum corrigimus.

Hie.s.Ezech.27. Tho.1.2.q.102. art.3

Viuentes in deliciis, aut cibus eorum.

Agnus de grege significare potest homines in deliciis viuentes. Isa.34.b. Et etiam delicatum cibum eorum, qui in deliciis viuunt. Amos 6.b.

Hie.s.Amos 6.

Agni centum, quibus emit Iacob partem agri à filiis Emor. Gen.33.d.

Agni anniculi quinque, quos obtulit Eliab. Num.7.c. Et etiam alij principes tribuum, ad quinque libros legis referuntur.

Lyra.s.Num.7.

Agnoscere, quære Cognoscere.

Agom, vide Bellum.

Ahilon.

Perfecti.

AHilon, id est, frater meus mœrens: locus, vsque ad quem persequuti sunt filij Israel Philistheos: vbi tamen potius legendum est Aialon. 1. Reg.14. e. Figura est perfectorum, de quibus dicitur Matth. 5. a. Beati qui lugent. Perfecti enim proximorum miserias lugent.

Gre.s.1.Reg.14

Aioth.

Ori.ſ.Iudi.ho.4.

Aioth, ſeu Ehud, idest laus, iudex Iſrael ambidexter, qui ob defenſionem populi occidit Eglon regem Moab. Iudi. 3. b. Figura eſt Iudicum eccleſiæ, qui debent eſſe ambidextri, ne quippiam habeant ſiniſtrum. Deſignat etiam angelos cuſtodes, ac defenſores, qui aduerſus dæmones ſtant pro populo Dei. *Iudices eccleſiæ. Angeli cuſtodes.*

Ala, Penna, Pennula, Pennatus.

ALa proprie eſt auium, his enim binis per aera volitant, ſéque ad ſumma eleuant, miróque impetu feruntur. Alis etiam fouent oua, ac pullos recenter natos, eóſque à noxiis protegunt. Pennæ verò ſunt plumæ, præcipuè alarum. Pennulæ verò, ſiue pinnulæ ſunt piſcium, quibus quaſi brachiis per aquam natando feruntur.

Arn.ſ.Pſ.16.90.35 Aug. de eſſen.diuin

Alæ Dei diuinā dilectionem, & protectionem erga homines deſignant. Deute.32 b. Ruth. 2.c. Pſal.16.35.56.60.61.62. Idem deſignant alę gallinæ, ſecundum quod voluit nos congregare, quemadmodum gallina congregat pullos ſuos ſub alas. Matth.23.d. Luc.13.g. Manus quoque Chriſti in cruce, alæ Dei dici poſſunt, quibus nos portauit, & ab impetu diabolici furoris protexit. Pſ.35.90. *Diuina dilectiō & protectio. Manus Chriſti.*

Bern.ſer. 4.ſ. Qui habitat. Euch.for.ſpiri.1. Ori.ſ.Matt.ho.26 Amb.de Iſaac 8.

Alę etiam Dei ſiue pennæ dici poſſunt Angeli cuſtodes: qui ad noſtri protectionem à Deo deputati ſunt. Pſ.90. Malach.4.a. *Angeli cuſtodes.*

Pennę columbæ deargentatæ, virtutem ſpiritualis naturæ in Chriſto deſignare poſſunt. Pſal.54.67.138.

Alæ Cherubin eruditionem, & protectionem ſignificare poſſunt in angelis: in quibus per alas ſignatur celeritas alta conſcendens, & cæleſtis vitæ curſus iter in anteriora ſemper, ac celſiora conſternens, à mortalibus, atque infimis omnibus ſegregatus. Vel ſunt alæ in angelis gratia perpetuæ & indefectiuæ fœlicitatis: qui ſemper in cæleſtibus in miniſterio ſui perſiſtunt autoris. Vel ideo, quia leuitate naturæ ſunt prediti, ita vt quocunque voluerint, ſtatim quaſi volando perueniant. Erant autem alæ Cherubin in oraculo quinque cubitorum ſingulæ: quia virtutes angelicę legem Dei in quinque libris deſcriptam indefeſſa deuotione cuſtodiunt, diligendo Deum, & proximum. De his alis. Exo.25.b.37.b.3.Reg.6.d.8.a.1. Paralip. 28.d.2.Paral.3.b.5.b. Indicant etiam alæ Seraphim diuini miniſterij velocitatem. *Protectio & velocitas angelorū & fœlicitas.*

Diony.cæleſt.hierarch.15.

Alæ Seraphim poſſunt etiam deſignare latitudinem, aut plenitudinem Verbi & Spiritusſancti in Chriſto, iuxta Origenem. *Plenitudo Verbi in Chriſto.*

Euch.q.in Iſa. Ori.ſ.Rom.3. Cle. Alex.5.ſtro.

Deſignant etiam miniſteria, & operationes ſublimes dexterarum ſimul, & ſiniſtrarum poteſtatum. *Operationes angelorū ſublimes*

Diony. cæleſt. hierar.13.

Alæ ſex Seraphim, quarum duabus tegebant faciem, duabus pedes, & duabus volabant. Sic poſſunt diſtribui, vt tegentes faciem operiant exordia Dei, quę nequeunt à creatura comprehendi: tegentes verò pedes, deſignant futura ſoli Deo cognita, à creaturarum vero intelligentia ſemota: alæ verò, quibus volant, deſignant mediam Dei manifeſtationem angelis, & hominibus communicatam. Iſa.6.a.

Bern.ſer.4.de verbis Iſaiæ.

Vel poſſunt ſic diſtribui, vt duæ, quibus volant, dicant agnitionem, & deuotionem: quæ ambæ requiruntur ad volandum. Alæ verò velantes caput ipſorum, videlicet Seraphim, & etiam pedes, ſic intelligendæ ſunt, vt corpus quidem medium appareat, ſed non totum, propter eas nimirum alas, quibus volare perhibentur. Itaque caput in homine eſt velatum, quia initium eius eſt ſolius gratiæ: ita vt nihil habeat, quod ſibi attribuat, in prædeſtinatione & vocatione. Non tamen ſic alienus eſt ab opere iuſtificationis: operatur enim illud gratia, ſed plane nobiſcum: atque ita apparet aliquatenus corpus Seraphim. Porro conſummatio ipſa, quæ eſt, velut pedes, ſic ſe habet, vt homo gloriari nequeat, quaſi videatur coadiutor, aut cooperator. Atque ita velatur caput duabus alis, quum homo veraciter agnoſcit, & humiliter confitetur, quod miſericordia eum ſola præuenerit, velat etiam pedes duabus alis, ſi miſericordiæ quoque quæ ſubſequutura eſt, nec ignarus extiterit, nec ingratus.

Bern.ſer.5.de verbis Iſaiæ.

Vel alę duæ, quibus volant, ſunt natura, & gratia. Alæ, quibus velant caput Dei, ſunt fœlicitas, & gloria angelorum: quę impediunt dæmones inuidia affectos, ne videant alta Dei. Alæ verò, quibus tegunt pedes Dei, ſunt prudentia, & fœlicitas: quibus abſcondunt iudicia Dei dęmonibus. Quæ verò detecta ſunt per alas, quibus volant, ſunt longanimitas, & benignitas Dei, quæ nobis quotidie apparent.

Rica r.de S.Vict.1. de arca myſti.6.10

Vel ſex alę ſunt ſex gradus contemplationis. Primus eſt in imaginatione, & ſecundum ſolam imaginationem. Secundus in imaginatione ſecundum rationem. Tertius in ratione ſecundum imaginationem. Quartus in ratione, ſecundum rationem. Quintus ſupra rationem, & non præter rationem. Sextus ſupra rationem, & videtur eſſe pręter rationem. *Gradus contemplationis.*

Gre.6.Mor.28.& 35.Mo.2.& ſ. Ezech.ho.3. Amb.2.de Abr.8 Gre.ſ.Ezech.ho.4 7.8.& 24.Mor.10

Alæ præterea ſuper caput erectæ, contemplationem in Deum deſignare poſſunt: alæ verò pedes velantes, motum compaſſionis in proximum. Alæ verò mediæ motum conſiderationis erga ſeipſum.

Alę rurſus duę, quibus animalia velabant corpus, charitatem Dei, & proximi, ac demum virtutes deſignare poſſunt. Ezech.1.f. Vel ſunt timor, & pœnitentia, quibus teguntur peccata. Alæ verò ſuperius iunctæ, amor & ſpes, quibus ſimul ad ſuperna Sancti feruntur. Alæ vero percutientes ſe ad inuicem, exhortationem ad virtutes inſinuant, vt quum in vno Sancto vna eſt virtus, in alio alia, mutuo ſe ſecundum illas percutiunt. Ezech. 3.c.10.a.11.d. *Charitas Dei, & proximi. Timor & pœnitentia. Amor & ſpes. Exhortatio ad virtutes.*

Ruper.ſ. Ezech.3.

Pennæ

Pennæ etiam animalium ſecundum quod tegebant, deſignant myſteria fidei non poſſe ratione humana comprehendi.
Aug.ſ.Apoc.ho.3.

Vetus teſtamentum.
Alæ præterea ſenæ animalium, deſignare poſſunt vetus teſtamentum, per quod volat nouum: quando oſtenduntur prophetata, quæ in nouo apparent geſta. Apoc.4.c.
Greg.ſ.Ezech.ho.3

Contemplatio. Habentes charitatem.
Pennæ contemplationem deſignare poſſunt, & manus eſt ſub pennis, cùm actiones Sanctorum virtute contemplationis vincunt. Ezec.1.b. Et pennati ſunt habentes charitatem & virtutes, & oculum mentis illuſtratum: ante quorum oculos fruſtra iacitur rete. Prou.1.b.
Beda ſ. Prouerb.1. Amb.de virgin.3 Gre.31.Mor.32.11

Cogitationes. Ordo bonorum operum. Intellectus.
Alæ animę dici poſſunt cogitationes, quibus leuiter in omnem partem fertur: & etiam ordo bonorum operum. Deſignantur autem per alas accipitris. Iob.39.d. Et pennæ ventorũ, intellectus animarum. Pſ.17.138. Eaſdem deſignant alæ ſtruthionis. Iob.39.c.
Arno.ſ.Pſal.138. Hier.ſ.pſal.16. Aug.ſ.pſ.138. & ſ.Apoc.ho.10.

Duo teſtamenta.
Alæ aquilarum doctrinam duorum teſtamentorum ſignificare poſſunt, ſuper quas dicitur Dominus portare populum ſuum. Exod.19.a. Pſal.16.35. Et alę datę mulieri, ſunt duo teſtamenta. Apoc.12.d. Deſignant etiam Moſen, & Aaron.
Beda ſ.Exo.18.

Renouatio vitæ ſpiritualis.
Pennæ etiam aquilarum. Iſa. 40.g. Renouationem vitæ ſpiritualis deſignare poſſunt, de qua dicitur. Pſ.102. Renouabitur, vt aquila iuuentus tua.
Glo.ord.ſ. Iſa.40

Directio ſacræ doctrinæ.
Alæ geminæ Cherubim, id eſt, duorum teſtamentorum, deſignare poſſunt directionem inter aſpera & aduerſa, ac proſpera, quæ fit per ſacram doctrinam, ſemper ad cęleſtia nos dirigentem. 3.Reg.6.d.
Glo.ord.ſ.3.Reg.6

Intellectus, & affectus iuſtorũ. Virtutes. Duplex vita.
Alæ accipitris, & herodij, intellectum, & affectum iuſtorum, ac pœnitentiam, ſed virtutes quibus in cælum ſolidè euolant, ſic vt ventos humani fauoris premant, deſignant: & præterea duplicem directionem, ac etiam duplicem vitam, actiuam videlicet, & contemplatiuam. Iob 39.c.d. Pſal.138. Idem deſignant alæ duæ datę mulieri. Apoc.12.d. Vel deſignant Eliam, & Henoch. Et pennæ columbę ſunt duo pręcepta charitatis. Pſ.54.
Gre.31.Mor.6. Euch.for.ſpirit.5. Aug.ſ.pſ.138. & ſ.Apoc.ho.10. Benar. de diligendo Deo.

Gratia & virtutes.
Alæ ignis, aut lampades ignis, deſignare poſſunt ſplendorem charitatis. Cantic.8.c. Et pennatæ generatim ſignificare poſſunt gratiam, & dona Spirituſſancti, ac virtutes bonóſque mores nos ad cæleſtia erigentes. Leuit.5.b. Pſal.17.67. Et pennatæ volucres, ſunt virtutes illas habentes. Pſ.77.148. Prouerb.1.b. Sancti enim virtutibus ad cęleſtia volare ſemper, & in his conuerſationem delectantur habere.
Ambr.ſer.25. Greg.Nyſſ.de oratione.

Eccleſia.
Pennę etiam deſignant aliquando ipſam eccleſiam. Leuit.5.b.
Glo.ord.ſ.Leuit.5.

Intelligētia ſpiritualium. Rationabiles ſenſus. Doctores eccleſiæ.
Pennę columbæ, intelligentiam ſpiritualium deſignare poſſunt. Pſalm.54.67. Et dicuntur deargentatæ, hoc eſt, verbi, & rationis ornamento decoratæ. Sunt etiam rationabiles ſenſus in ſancti Spiritus donis. Et præterea aures ſpiritaliter intelligentes: & doctores Eccleſię, & candor innocentię, & pudicitię.
Or.ſ.Cāt.ho. & ſ.Iſa.ho.6. Hier.ſ.pſal.54. Euc.for. ſpiritua.5 Aug.ſ.pſal.67.

Ieiunium, & eleemoſyna.
Alę duę orationis, quibus in cęlum oratio volat, ſunt ieiunium, & eleemoſyna: & etiam gemina eleemoſyna, hoc eſt, Date, & dabitur vobis: & dimittite, & dimittetur vobis.
Aug.ſ.pſal.42. & ho.42.

Mentes prædicatorum. Virtutes. Sublimitas angelorum.
Pennę ventorum deſignare poſſunt oculos mentis prædicatorum. Pſ.17.103. 2. Reg.22.b. Vel deſignant velocitatem venti, & leuitatem, & virtutes animę, vel ſublimitatem angelorum. Deſignant etiam virtutes charitatis in animabus perfectis, ſuper quas ambulat Deus, quia eius charitas eas ſuperat.
Greg.ſ.1.Reg.1. & 17.Mor.13. Hie.ſ.pſal.17. Aug.ſ.pſ.103.

Pennę columbę ſignificare poſſunt Phariſęos, & Sacerdotes: qui requieſcebant inter medios cleros. Pſ.67. Alę etiam Iudææ erant ſacerdotes, & principes eius. Iere.2.g.
Arno ſ.pſ.67.

Intellectus, & operatio.
Alæ poſſunt ſignificare intellectum, & operationem. Hoſe.4.d. quum dicitur ſpiritus ligaſſe Ephraim in alis ſuis.
Lyra.ſ.Hoſe.4.

Prophetæ, & Apoſtoli.
Alæ terræ, ſeu fines, ſunt Prophetæ, & Apoſtoli: qui aſſumptis alis columbæ ad cælorum regna feſtinant. Iſa.24.c.
Hie.ſ.Iſa.24.

Simulatio hypocritarum, hæreticorum & antichriſti.
Alę ſtruthionis fictam ſanctitatem, & conuerſationem ſimulatam hypocritarum, & Antichriſti deſignare poſſunt: quibus videntur in cęleſtia erigi, cùm terram non dimittant. Iob 39.e. Et alæ cymbali, ſeu nauium, ſunt doctores Antichriſti elati per ſuperbiam: vel verba hęreticorum magna promittentium, quæ tamen non exhibent. Iſa.18.a. Et in aliis hæreticorum inuenitur ſanguis, quum defendunt, quos deceperunt. Iere.2.g.
Greg.13.Mor.7. & 31.Mor.6. Hier.ſ.Iſa.18

Potentia mundana.
Alæ aquilarum deſignare poſſunt potentiam mundanam. Ezec.17.a. Et alæ regis Aſſyriorum ſunt principes eius, aut defenſio. Iſa.8.b.18.a. Iere.48.g.49.e. Deſignant etiam vires diaboli ad tentandos fideles. Et dicuntur habere pēnas miniſtri regũ, aut adulatores. Eccleſiaſtæ 10.d. Et alę mulierum deſignant actiones ſuperbas. Zac.5.d. Ad hęc pertinet mouere pēnam. Iſ.10.d. Alæ beſtiæ velut aquilarum, deſignant pręcipitationem, & pręſumptionē in vita contēplatiua. Dani.7.a. In his alis dicitur ligaſſe ſpiritus fornicationis Iſraelē. Hoſe.4.c. quia ex ſuperbia fornicati ſunt à Deo. Alæ etiam locuſtarum, ſuperbiam hoſtium deſignāt. Apoc.9.b.
Hie.ſ.Ezech.17. Ricar.de S.Vict.de vitio muta.5. Ruper.ſ.Hoſ.4. & ſ.Zach.5.

Superbia. Actiones diaboli.
Alę milui actiones diaboli, qui vitæ paruulorum ſemper inſidiatur. Zach.5.d.

Alæ auis quatuor tertiæ beſtiæ. Dan.7.b. deſignant velocitatem, qua Alexander Magnus adeptus eſt imperium. Vel deſignant alas fraudulentiæ per pardum deſignatæ, quę ſunt ſimulatio, diſſimulatio, oſtentatio, & excuſatio.
Gre.14.Mor.18. Hie.ſ.Dan.4. Ricar.de S.vict.de vitio mutabili. 12.

Alæ quatuor terræ Iſrael, quatuor eius plagas deſignare poſſunt, vel partes totius terræ. Ezech.7.a.
Hier.ſ.Ezech.7.

Contemplatio cæleſtium. Virtutes.
Pennulæ præcipuè ſunt piſcium, deſignántque contemplationem cęleſtium, vitam cæleſtem, ac virtutes. Leuit.11.b. Deut.14.b. Vnde piſces ſine pennulis ſunt immundi, hoc eſt, homines ſine virtutibus. Pennulæ etiam turturis, ſunt virtutes. Leuit.1.d.5.b.
Greg.ſ.Ezec.ho.7. & ho.31.

Bern.ſer.1.de ſancto Andrea. Pennulæ quoque piſcium, hilaritatem deſignant. Hilaritas quippe leuat, & ſubleuat, vt ſaltus quoſdam dare videatur in alas, quiſquis exhilaratur. Duæ autem pennulæ duplicem indicant hilaritatem, vt glorientur in ſpe, & in tribulationibus. *Hilaritas.*

Alabaſtrum.

Plin.35. nat.hiſt.8 ALabaſtrum eſt genus lapidis candidi, & pulchri marmoris ſimilitudinē habentis, ex quo fiunt vaſa, ſeu pixides ad vnguenta precioſa ſeruanda, quæ in eis optimè conſeruantur.

Alabaſtrum vnguenti pretioſi, quod effuſum eſt ſuper caput Chriſti, deſignare poteſt corpus noſtrum caſtigatione pœnitentiæ factum vas precioſi vnguenti, nempe animæ Deo placentis. Et ipſum corpus ſimul cum fide alabaſtrū vnguenti erit. Mat.26.a. Marc.14.a. Luc.7.f. *Corpus cum anima pura, aut cū fide.*

Aug.ſ.Pſal.30. Deſignat etiam Iudæam plenam donis ſpiritualibus, & myſteriis, tanquam precioſiſſimo vnguento: quod quidem factum eſt, quum Iudæa deſtructa eſt, & odor vnguenti deuenit ad Gentes, quæ fidem ſuſceperunt. *Iudæa.*

Alacer, quære Exultare.

Alapa, Colaphus, Colaphizare.

ALapa eſt percuſſio maxillæ, quæ fit manu extenſa. Colaphus verò eſt percuſſio in collo.

Ori.ſ.Mat.ho.35. Alapis cædebant ſacerdotes, & phariſęi Chriſtum, quem etiam percuſſit ſeruus pontificis: & etiam colaphis. Matth.26.g. Marc.14.g. Ioan.18.d.19.a. deſignantes alios iniquos, qui Chriſtum colaphizant, quum iniuriam faciunt alicui de eccleſia. *Iniuriæ fidelium.*

Colaphizantur etiam boni quum perſecutiones patiuntur, & tentantur à diabolo. 1.Cor. 4.c. 2.Corin.12.b. 1.Pet.2.c.

Album, Candidum, Dealbare.

ALbum, color eſt maximè ad lucis ſimilitudinem accedens, maximéque viſui patens, ipſumque ad ſe trahens, ac munditiā imprimis deſiderans, qui & lętitię ſignū aſſumi ſolet.

Arn.ſ.Pſal.67. Philo.de ſomniis. Hie.ſ. Eccl'ten.9. Beda.ſ.Cant.ſer.71. Ruper.2.ſ. Apoc. Amb.de virgi. 2. Album lætitiam ſpiritualem, & innocentiam, & munditiam vitæ deſignare ſolet: ſiue hic candor ponatur in lapidibus, ſiue in veſtibus, ſiue in equis, ſiue in ouibus, &c. Gen.30. g. Eccleſiaſtæ 9.b. Cant.5.c. Pſ.50.67. Iſ.1.e. Thre.4.b. Tob.13.d. Dan.7.c. Zac.1.b.6.a.2. Mac. 9.a.16.a. Luc.9.d.23.b. Ioan.20.c. Acto.1.b.10.e. Apocal.1.c.3.a.4. b.6.c.7.c. Deſignat etiam animas ſenſibus doctrinæ, & vitæ merito fulgentes. Et corpora munda ſeu glorioſa. *Lætitia ſpiritualis. Innocentia. Mundicies. Animæ ſenſibus doctrinæ fulgentes. Corpora glorioſa.*

Greg.ſ.Cant.5. Ruper.ſ.Cant.5.& 1.ſ.Apocal. Candidus dilectus dicitur Chriſtus propter diuinitatis ſplendorem, quæ per candorem rectè deſignatur. Dicitur etiam candidus propter pulchritudinem integræ iuſtitiæ. Cantic.5. c. Sapien.7. d. Candor capillorum eius, & etiam antiqui dierum æternitatem Patris & Filij deſignat. Dani.7.c. Apocal.1.c. *Diuinitas in Chriſto, & iuſtitia. Aeternitas Dei.*

Hie.ſ Ezech.1. Greg.ſ.Ezec.ho.3. Ori.ſ.Matth.ho.3. Iſych.ſ.Leui.13. Candens æs ſplendorem diuinæ lucis indicat. Ezech.1.b. Vel ardorem prædicationis, ex deſiderio cæleſtium. Et alba veſtimenta Chriſti ſicut lumen, manifeſtationem gloriæ Chriſti deſignant: quæ facta eſt per literas euangelicas. Matth.17.a. Et candor totius cutis claritatem euangelicę prędicationis, ac ſenſum ſpiritualem deſignare poteſt. Leui.13.b.c.f. Quando tamen eſt in cute non totam cutem occupans, ſuſpitionem ſignificat peccati: ac interdum manifeſtam literę legis tranſgreſſionem. Leuit.13.a.b. *Candor diuinæ lucis. Ardor prædicationis. Senſus ſpiritua les.*

Amb.ſ.Luc.23.& exhor.ad virgin. Diony.cæl.Hie.15. Alba veſtis, qua Chriſtus indutus eſt in paſſione, confeſſores, & virgines ſignificat, ac etiam gloriam, & innocentiam Chriſti. Luc.23.b. Eccl'tæ.9.b. *Confeſſores, & virgines. Gloria, & innocentia.*

Hier.ſ.Zach.6. Ruper.11.ſ.Apoc Albus equus interdum ſignificat angelos, in quibus candor propinquitatem diuinę lucis ſignificat. Zach.6.a. Apoc.6.a.19.b. Poteſt etiam ſignificare eccleſiam in baptiſmo dealbatam: nonnunquam prędicatores, & etiam virgines, quandoque etiam carnem Chriſti. *Angeli. Eccleſia. Prædicatores. Virgines. Caro Chriſti.*

Glo.ord.ſ.Thren.4 Candidiores niue dicuntur Nazaręi, quum continentes excellentia vitę in eccleſia tam mira opera faciunt: vt multos, qui cęleſtem vitam tenuerunt, ſuperare videantur. Thren.4.b.

Orig.ſ.Gen.ho.17. Candor dentium, & lactis, puritatem deſignat eorum, qui ſubtiliter myſticos ſenſus inueſtigant. Gen.49.b. Dicuntur autem candidiores lacte, hoc eſt, puriores, & ſublimiores, quàm ſit doctrina veteris teſtamenti.

Philo.2.allego. Candor in virgis, quas Iacob decorticauit, ſenſum allegoricum ſignificat: qui apparet, detracto literę cortice. Gen.30.f. Album etiam in coriandro, aut manna. Exo.16.g. deſignat ſplēdorem verbi Dei: cuius participatione res alię caliginem excutiunt. *Senſus allegoricus.*

Gre.8.Mor.37. Albi facti rami, deſignant genus humanum, vulneratum in naturalib. Albor enim in ramis indicium eſt ariditatis. Ioel.1.b. Vel albi facti ſunt rami, quum oſtenſa humanis oculis opera candeſcunt. De ſanctitate enim nomen ſumitur, quum recta actio diuulgatur: & vnde placere cupiunt, inde ſiccantur.

Au.ſ.Apoc.ho.1 Iſych.ſ.Leuit.13. Iſych.ſ.Leui.13. Albus color capillorum, errorem cogitationum iam prodeuntem ſignificat. Leuit.13.a.f. Mat.4.f. Interdum verò morum maturitatem. Apoc.1.c. Ac etiam baptizatorum innocentiā. *Error cogitationum. Morum maturitas. Innocentia.*

Alba cicatrix, manifeſtam deſignat peccati ſectam. Leuit.13.c.d. Vel deſignat tranſgreſſionem in legem: ſicut rubra tranſgreſſionem euangelici pręcepti.

Iſych.ſ.Leui.13. Ori.ſ.Ioſu.ho.13. Albor ſubobſcurus in lepra, deſignat ignorantiam legalium, non quidem omnium, ſed eorum, quę peculiaria ſunt ipſius legis, & non communia cum lege naturę, & euangelij, quę non facit immundum ignorantem. Eſt autem notanda diuerſitas candoris lepræ, & candoris lucis, vt alter ſumatur in bonum, alter in malum. *Ignorantia legalium.*

Amb.de initiat. miſt.7. Greg.ſ.pſal.50. Dealbari in bonum, eſt à vitiorum maculis purificari. Dealbantur autem iuſti ſuper niuem,

tum

tum quia fulgebunt ſicut Sol : tum quia candor niuis facilè preterit cum ipſa niue : candor verò iuſtorum perpetuo durabit. Pſal. 50. 67. Iſa. 1. e. Dani. 11. f. 12. c. Apocal. 7. c.

Hypocritæ. Dealbata ſepulcra, & dealbatus paries, hypocritas manifeſtè deſignant: qui foris mũdi apparent, quum intus omni vitiorum ſpurcitia ſint pleni. Matth. 23. e. Acto. 23. a. *Ori. ſ. Matt. ho. 25*

Chriſtus. Candidum manna dicitur Chriſtus, qui nulla ignorantia fuſcatur. Exo. 16. f. *Beda ſ. Exo. 16.*

Gentes paratæ ad fidem. Albæ meſſes, deſignant gentes paratas ad ſuſceptionem fidei. Ioan. 4. e. *Ruper. 4. ſ. Ioan.*

Albugo.

Ignorantia ſui. Superbia. Albugo eſt macula in oculo viſum impediens, aut in totum tollens: ſignificare poteſt ignorantiam ſui, quæ facit homines nec ſe cognoſcere, nec de aliis rectè iudicare. Vel deſignat arrogantiam, & ſuperbiam: quæ non ſinit rectè iudicare, quę in nobis ſunt. Leuit. 21. d. Tobi. 5. b. 11. c. Vel deſignat vitium eorum, qui confitentur ſe noſſe Deum, factis autem negant. Tit. 1. *Gre. 1. paſto. 11* *Iſych. ſ. Leui. 21.*

Alchimus.

Alchimus princeps ſacerdotum de genere Aaron, pollutus ſacrificiis Antiochi Epiphanis: qui fecit multa mala populo ſuo. 1 Machab. 7. a. 9. f. 2. Mach. 14. a. Deſignat eos de quibus dixit Ioannes. 1. epiſt. cap. 2. c. Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. Denique typum gerere poteſt *Iudas* Iudæ: quia tradidit populum ſuum. Tales ſunt etiam, qui intruſi ſunt in dignitates eccleſiaſticas, quum ſint indigni. *Lyra ſ. 1. Mach. 7.*

Alere, Alimentum, Altilia, quære Cibus, & Nutrire.

Alexander.

Alexandri nomine multi ſunt dicti, qui non habent allegoriam.

Diabolus. Chriſtus. Alexander Macedo. 1. Mach. 1. a. Secundum quod monarchiam occupauit, ſignificare poteſt principem huius ſeculi diabolum. Secundum autem quod erat liberalis, & ſubegit ſibi principes terræ, typus eſt Chriſti. *Lyra ſ. 1. Mach. 1.*

Alexander rex filius Antiochi, qui fauit Ionathæ principi ſacerdotum 1. Mach. 10. a. ſignificat bonos principes ſeculares, qui eccleſiæ fauent.

Alexandria.

Gentilitas Alexandria ciuitas Ægypti, quæ Hebraicè dicitur נא No. Ierem. 46. f. Ezech. 30. d. Nahum 3. b. deſignare poteſt gentilitatem, vel eccleſiam ex gentibus. Et Alexandrinus, qui venit ex gentilibus. Acto. 18. f. 27. a. *Hier. ſ. Nahum. 3.*

Alienus, Alienigena, Alius, Extraneus, Externus, Exterus, Alienare, Abalienare.

Alienus dici ſolet, qui non eſt ex eodem genere, nec ex eadem patria cum eo, reſpectu cuius dicitur alienus. Idemque eſt alienigena. Aduertendum autem, vbicumque in veteri teſtamento ἀλλοφύλους, hoc eſt, alienigenas legerimus: non commune nomen eſſe omniũ exterarum gentium: ſed propriè Philiſthinorum, qui nunc Paleſthini vocantur, accipiendi ſunt, vt Pſal. 82. 86. vbi legitur, alienigenæ, in Hebræo habetur Philiſthim, de cuius interpretatione vide in ſuo loco. *Hier. ſ. Iſa. 2. & ſ. Amos 1.*

Chriſtus. Extraneus factus dicitur Chriſtus fratribus ſuis, hoc eſt, Iudæis, qui eum tanquam extraneum, & hoſtem perſequuti ſunt, & occiderunt. Pſal. 68. Aut fuit extraneus Apoſtolis, quum relicto eo, fugerunt. *Arn. & Auguſt. ſ. Pſal. 68.*

Angeli. Sancti viri. Alieni, quos adduxit Deus contra regem Tyri. Ezech. 28. b. dici poſſunt Angeli, aut Sancti viri, qui vicerunt diabolum.

Chriſtiani. Alieni reputantur Chriſtiani apud infideles. Et his alienis relinquunt Iudæi diuitias ſuas, hoc eſt, legem, & prophetas. Pſal. 48. 108. Et comedit alienus diuitias Iudæorum, quum populus Chriſtianus fruitur myſteriis eorum. Eccleſiaſtę 6. a. Ier. 8. d. *Baſi. ſ. Pſal. 48. Arn. ſ. Pſ. 108. Hie. ſ. Eccleſiaſt. 6*

Alienæ reputatæ ſunt Lia, & Rachel apud patrem ſuum Laban. Gen. 31. b. quia ignauus, & inuidus fugit laborem vitæ actiuæ, & contemplatiuæ. *Amb. epiſt. 4.*

Alienũ opus à Deo dicitur punire, quia propriũ eſt eius miſereri ſemper, & parcere. Iſ. 28. f. *Hie. ſ. Iſa. 28.*

Doctrina noui teſtamenti. Aliæ linguæ, doctrinam noui teſtamenti deſignant. Iſa. 28. c. Ier. 31. f. 1. Cor. 14. d. Et alij lapides, & aliud lutum, doctrinam verã, & euangelicam indicãt. Leuit. 14. f. Et alię veſtes, nouam conuerſationem ſecundum euangelium. Leui. 6. b. Et aliæ veſtes, quibus ſacerdotes debent procedere ad populum, deſignant ſermonem doctrinæ ſimplicioris. Ezech. 42. c. *Glo. ord. ſ. Iere. 31.* *Hie. ſ. Ezech. 42.*

Spiritus ſanctus Alius ſpiritus, quo plenus erat Caleb, Spiritum ſanctum videtur ſignificare, qui alius eſt, & diuerſus à ſpiritu nequam, quo pleni erant alij exploratores. Nume. 14. d. Sic dicitur alius paracletus, diuerſus videlicet à paracleto, ſeu ſpiritu huius mundi. Ioan. 14. b. *Ruper. 2. de gloriſ. Trin. 12.*

Dæmones. Alieni interdum dicuntur dęmones, qui dicuntur deuorare terram. Iſa. 1. b. 62. c. Iob 15. c. Pſ. 48. 108. Iere. 3. e. 8. d. 19. b. 30. b. Ezec. 7. f. 16. d. Ioel. 3. d. Abdiæ d. Prou. 5. b. Et aliena poteſtas, eſt poteſtas dæmonum. 1. Mac. 10. d. *Hier. ſ. Iſa. 62. & ſ. Iob. 15. Gre. 12. Mor. 18. & 3. paſto. admo. 25. Aug. ſ. Pſ. 85. 103. Iſych. ſ. Leui. 22.*

Gentiles. Alienus populus dicuntur Gentiles, qui & alienigenæ dicuntur, alienati à conuerſatione Iſrael, hoc eſt, fidelium. Gen. 17. d. Vbi iubetur alienigena circuncidi, vt habitet cum populo Dei. De his Exod. 12. g. 21. a. 29. b. 30. a. Iob 19. b. Pſ. 55. 82. 86. Iſa. 61. b. Ezec. 7. e. 44. b. Abdi. d. 2. Para. 6. f. 2. Mach. 10. a. Luc 17. d. Ephe. 2. c. Et alię oues, quas Chriſtus habebat, erãt Gentiles *Rup. ſ. Hoſe. 7.*

ad fidẽ vocandi. Ioan. 10. c. Et alius ferens, & alius comedens designat Iudæos ferentes per legem, & prophetas, & gentiles eorum mysteriis fruentes. Iob. 31. a. Prouerb. 11. d. Ioan. 4. e. Alieni comedentes robur Ephraim, fuerunt Romani, auferentes regnum à Iudęis. Hose. 7. b.

Hie. s. Isa. 25. Aug. s. Ps. 53. Arn. s. Psal. 17. — *Iudæi.*

Alieni dicuntur Iudæi, vt quum Ioseph ad fratres suos quasi ad alienos durius loquebatur: designabat Christum reprehendentem Iudæos, qui iam non merebãtur dici semen Abrahæ. Gen. 42. b. Ps. 53. Et domus alienorum, sunt domus Iudæorum. Isa. 25. a. Et ipsi sunt exteri à virtute Dei. Sap. 12. c. 18. b. Itidem dicuntur aliena vitis. Ier. 2. d. Et alieni filij. Ps. 17. 143. Ecclesiastici 8. d. Ezech. 44. c. Hose. 5. b. Et externi, qui non admittuntur ad ministerium tabernaculi cum Leuitis. Num. 1. g. 3. b. 18. c.

Chry. s. Ioã. ho. 58. Ambr. epist. 1. Arn. s. Psal. 17. Hie. s. Abdiam. Gre. 3. pasto. admo. 13. & 16. Mor. 21. Cyril. 7. s. Ioan. 2. — *Hæretici. Peccatores. Adulatores.*

Alieni etiam, vel alienigenæ in eisdem ferè locis dici possunt hæretici, & omnino mali, & peccatores, qui non intersunt mutuæ cognitioni Ioseph, & fratrum suorum. Gen. 45. a. Leui. 26. b. Nume. 3. f. Ps. 53. Prouer. 5. b. 6. a. 11. a. 25. b. 27. a. Isa. 1. b. Iere. 2. e. 3. e. 8. d. 19. b. 30. b. Ezech. 7. f. 16. d. 28. b. 30. c. 31. d. Hose. 7. c. 8. b. Ioel 3. d. Ioan. 10. a. Et alieni pueri, sunt satellites dæmonũ. Isa. 2. b. Et alieni, qui soluunt tributum, sunt peccatores. Matth. 17. d. Et etiam alieni sunt persequutores Ecclesię. Abdi. d. 1. Machab. 1. e. Hebr. 11. g. Et alii, qui transtulerunt terminos, sunt hæretici, qui à sanctę Ecclesiæ gremio extraneos se fecerunt. Iob. 24. a. Alienigena etiam gens, peculiariter dici possunt adulatores. Ecclesiastici 19. b. Alienigenæ, qui & Philisthiim, id est, potione cadentes dicuntur, qui ebrij sunt luxuria seculari. Psal. 82. Aliena etiam mulier & extranea, quæ mollit sermones suos, est hæreticus. Prouerb. 2. c. 7. a.

Aug. s. Ps. 82. Beda s. Prouer. 2. 7. Aug. s. Ps. 48. Aug. s. Ioã. tra. 44. Chry. s. Ioã. ho. 58. Vincen. Gallus aduer. proph. Nouationes. Cle. Alex. 3. pæd. 8.

Alieni, quibus mali relinquunt diuitias, sunt eorum filii, vel cognati, qui eis prodesse non possunt. Psal. 48.

Aliunde ascendit fur & latro, quia hæreticus non intrat per Christum, qui est veritas, neque sacram scripturam. Ioan. 10. a.

Hæreses.

Alieni Dii, sunt hæreses, quæ sic ab hęreticis coluntur, vt à gentilibus Dij sui obseruabantur. Exo. 20. a. 23. b. 34. b. Iosu. 24. c. 1. Reg. 7. a. 3. Regum 11. a. Ps. 43. 80. Ier. 2. e. 3. e. 7. b. 16. b. 19. a. Hose. 3. a. Ioel 3. d. Et alienus ignis est hæresis. Leui. 10. a. Et alienigenæ mulieres sunt hæreticorum sectæ. 3. Reg. 11. a. 1. Esdr. 10. e. Prou. 2. c. 6. c. 7. a. 22. c. 23. c. Ecclesiastici 9. b. Et aliena aqua dicitur vel vxor aliena, vel hęresis. Prou. 9. c. Ecclesiastici 25. d.

Greg. s. 1. Reg. 7. Hie. s. Psal. 114. & s. Ioel. 3. Arn. s. Ps. 18. Aug. de libero arbitrio. 10. Ori. s. Rom. 3. Cle. Alex. 3. pæd. 9 & 2. stroma. Amb. epist. 3. Isych. s. Leui. 10. Cyril. dialog. 2. — *Peccata. Prauæ cogitationes.*

Alieni dij abiiciendi, sunt peccata, & prauæ cogitationes, & quæcunque quis Deo præfert. Exo. 20. a. 23. b. 34. b. Iosu. 24. c. 1. Reg. 7. a. 3. Reg. 11. a. Ps. 43. 80. Iere. 2. e. 3. e. 7. b. 16. b. 19. a. Hose. 3. a. Ioel 3. d. Et aliena peccata dici possunt adulationes, quibus mali adulantur nobis. Ps. 18. 1. Timoth. 5. b. Vel sunt peccata, quę quis persuasione alterius admittit. Vel prauæ cogitationes, quæ nobis nolentibus adueniunt.

Scientiæ gentilium.

Alienigenæ mulieres, sunt scientiæ Gentilium. 3. Reg. 11. a. 1. Esdr. 10. e. Prou. 2. c. 6. c. 7. a. Et aliena mulier, est philosophia, in qua non multum est immorandum. Et alienæ vanitates dici possunt Gentium ceremoniæ. Thr. 5. a.

Concupiscentia.

Alienigenæ etiam mulieres sunt concupiscentiæ carnis, & oculorum, & superbia vitæ. 3. Reg. 11. a. Prou. 2. c. 6. c. 7. a. 22. c. 23. c. Et alienus ignis, est praua concupiscentia, & ardor auaritiæ. Leuit. 10. a. 26. b.

Lyra. s. Hose. 7. Hie. Cypr. s. Ps. 89

Alienæ cõputatæ sunt leges Dei à Iudæis videlicet, & hæreticis eas cõtẽnentibus. Hose. 8. d.

Aliena domus designare potest conuenticula hæreticorum. Prouer. 5. b. Et alienus locus est, quem faciunt, qui colunt idola vel errores. Iere. 19. a. Idem designat vinea aliena. Iere. 19. a. Et mensa aliena. Ecclesiastici 40. d. Et alienum matrimonium, est coniunctio cum hæreticis. Ecclesiastici 23. d.

Hila. s. Matt. cã. 3 Ambr. s. Luc. 2. Beda s. Prou. 1.

Alia via, per quam reuersi sunt Magi, mutationem vitæ prioris designare potest, aut ipsum Christum. Matth. 2. b.

Hie. s. ps. 89.

Aliena verò via dicitur, quæ non est conformis naturali rationi. Prouerb. 21. d. Ideo omne peccatum est contra naturam.

Caro peccatoris

Aliena terra dici potest corpus, aut caro peccatoris rebellis spiritui, aut status peccati. Exo. 2. d. 18. a. Ps. 136. Baruch 3. b. 1. Mach. 6. b. Act. 7. a. Et alienus locus dicitur, qui est separatus à Deo. Iere. 19. a. Et aliena peccata dicuntur, quæ voluntate aut ignorantia, & errore committimus. Ps. 18.

Glo. ord. s. 1. Re. 22

Alienus æs, dici potest sensus peccatorum. 1. Reg. 22. a. Et alienum dici possunt diuitiæ, quia non sunt hominis proprię, ac demum omnia temporalia. Luc 15. e. Exo. 22. a. Ecclesiastici 21. b. 1. Pet. 4. d.

Hier. s. Isa. 17. — *Blasphemia in Christum.*

Alienũ germẽ, dici possũt blasphemiæ in Christũ prolatę, seu infidelitas de filio Dei. Is. 17. d.

Aug. de moribus. ecclesiæ. 12.

Alia creatura referri potest ad sensibilia. Rom. 8. g. vt vna creatura intelligatur esse anima intelligibilis.

Glo. inte. s. Isa. 43.

Alienus non est cum Deo. Isa. 43. b. quia Deus solus est creator, & saluator.

Hier. s. Isa. 1. & 2. aduer. Pelagianos. Aug. s. ps. 57. Greg. 21. Mor. 4. Glo. inte. s. Ester 1 Glo. inte. s. Isa. 65. Glo. int. s. Mar. 16 — *Separari à fide, vel à Deo.*

Abalienare seu alienare, significat separari à fide, vel à recta conuersatione, vt Psal. 57. Alienati sunt peccatores à vulua: hoc est, hæretici separati ab ecclesia: vel Iudæi à sancta conuersatione, & fide Abrahæ. Vel alienati sunt peccatores à vulua: quia errauerunt circa natiuitatem Christi. Ezech. 14. b. Isa. 1. b. Hose. 9. d. 1. Machab. 6. c. 11. f. 14. e. Ecclesiastici 11. d. Eph. 2. c. 4. c. Colloss. 1. c. Et alienatio est operantibus iniquitatem, hoc est, separatio à Deo, & eiectio in infernum. Iob 31. a.

Alia & alia vasa conuiuij regis Assueri. Ester 1. b. Varia dona spiritualia Christi designant.

Aliud

Aliud nomen, quo Deus vocauit suos. Isa. 65. c. est nomen Christianorum à Christo.

Alia effigies, qua Christus se ostendit. Mar. 16. c. indicat Deum non hic apparere in propria natura.

Alleuare, quære Leuare,

Alleuiare, quære Leuis.

Allicere, Illicere.

ALlicere, est ad se trahere quasi inuitando, & titillando. Rarum est in sacra scriptura.

Alliciunt animum regis vxores plurimæ, quum variæ hæreses trahunt ad se suauitate sermonis animum liberum. Deut. 17. d. Prou. 30. a.

Allidere, Elidere, Illidere, Impingere.

ALlidere est in aliud propellere quippiam, vt lædatur, impingere autem est allidi.

Cadere in peccatum. Pœna peccati. Eiici à statu mundanæ gloriæ. Allidere dicitur Deus, quum permittit cadere in peccatum: aut quum dat pœnam pro peccato. Ps. 101. Is. 30. g. 64. c. Ier. 48. d. Dicitur etiam virtutem hostium allidere. Iud. 9. c. Et allisio manuum est eorum, qui puniuntur à Deo, vel à statu mundanæ gloriæ deiiciuntur. Is. 25. d. Iob 30. c. Ecclesia. 1. d. Allisio etiam manuum Moab, est contritio virtutis diaboli. Isa. 25. d. Alliditur quoque ille, quem per diaboli instinctum calens ætas præcipitauit in casum, vel ignorantia, vel infirmitas. Vel qui humiliatus est per peccatum. Ps. 144. 145. Ecclesiastici 8. d. Nahum. 3. b. Sic non impingit pes iusti. Prou. 3. c. quia diligentibus Deum omnia cooperatur in bonum. *Aug. s. Ps. 101. 145. Hie. s. Is. 25. Gre. 20. Mor. 26. & s. Ps. 101. Hil. s. Ps. 144. Bed. s. Prou. 3.*

Abiicere prauas cogitationes. Allidere paruulos ad petram, est abiicere prauas cogitationes, peruersásque concupiscentias, ac parua peccata mox in principio confugiendo ad Christum. Ps. 136. Hos. 14. a. Nahu. 3. c. 2. Mach. 3. e. *Ori. s. Num. ho. 20 & s. Cant. ho. 4.*

Alliduntur infantes hæreticorum in oculis eorum, quum decepti ab eis reducuntur ad Christum, ipsis renitentibus. Is. 13. d. Et alliditur mater super filios: quum Ecclesia falsa hæreticorum dogmata simul cum ipsis destruit. Hos. 10. d. *Hie. s. Hos. 10.*

Elidit diabolus paruulos, quum tollit à nobis bonas cogitationes. 4. Reg. 8. d. Ecclesiastici 6. a. Ad idem tendit, quum illidebat immundus spiritus puerum lunaticum: & etiam alium hominem. Marc. 9. b. e. Luc. 9. d. Sic impingunt in via, qui incidunt in peccatum. Ier. 31. b. *Hie. epist. Audi filia. & s. Isa. 13.*

Impingunt Iudæi in meridie, quum nolunt suscipere legem gratiæ manifestatam. Isa. 59. c. Ier. 18. b. Et allisi lapides, sũt Iudæi dispersi. Isa. 27. c. Vbi etiã designatur idololatria destructa. *Hie. s. Is. 59. 27.*

Impingens Dauid ad ostia ciuitatis, vel tympanizans: est Christus percutiẽs corda. 1. Reg. 21. d. Ps. 33. in titulo. *Aug. s. Ps. 33.*

Allidere pedem plangendo, est pœnitentiã agere, & non gradi itinere peccatorũ. Ezec. 6. c. *Hie. s. Ezec. 6.*

Non impingit equus in deserto, quum anima non impeditur à bene operando in corpore. Is. 63. c. Non illidetur etiam sapiens, quasi in procella maris. Ecclesiastici 33. a.

Illidens mulier fragmen molæ in caput Abimelech. Iud. 9. g.

Impingentes arietes lateribus, & humeris pecora debilia. Ezech. 34. e. Sunt facientes iniuriam minoribus. *Gl. int. s. Eze. 34.*

Impegit fortis in fortem. Ier. 46. d. quum videlicet hæreticus est contra hæreticum. *Glo. ord. s. Ier. 46.*

Alligare, quære Ligare.

Allium.

ALlium est herba habens grana sub terra, grauis saporis & odoris, qua maximè vtuntur rustici in cibum. Raro inuenitur in sacra scriptura, vt cùm filij Israel optabant allia Ægypti, manentes in deserto: designare possunt voluptates carnis, ad quas imperfectè conuersi ad Deum, redire cupiunt, spiritalem cibum fastidientes. Num. 11. b. Vel designant difficultatem vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis, & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur. *Voluptates carnis. Difficultas vitæ præsentis. Gre. 20. Mor. 16.*

Alloqui, quære Loqui.

Aloe.

ALoe herba habens scyllæ similitudinem, grauis odore, gustũ que amara: cuius succo cõcreto maxime vtuntur in medicamentis, præcipuè ad purgandum, & confirmandum stomachum. Valet etiam ad vlcera, & ad præseruanda cadauera à corruptione. *Pli. 27. nat. hist. 4.*

Continentia. Potest aloe designare continentiam, & carnis incorruptionem. Cant. 4. d. Io. 19. g.

Videtur posse sumi aloe in malum. Prou. 7. g. Et dicitur habere odorẽ ad alliciendum aptũ. *Glo. int. s. Cant. 4.*

Almondiblathaim, vide Helmon.

Altare, Ara.

ALtare seu ara est, in quo offertur sacrificium Deo. Erátque duplex altare in veteri templo, nempe thimiamatis, & holocausti. Altare thimiamatis erat intra templum iuxta velum, quod erat inter ipsum altare, & arcam fœderis: erátque de lignis Sethim totum auro tectum: & in eo adolebatur incensum. Altare autem holocausti erat in atrio ante templum, etiam de lignis Sethim, ære circuntectum: & in eo comburebantur sacrificia, & holocausta: vnde sumpsit nomen, vt diceretur altare holocausti. *Christus.*

Cyril.4.ſ.Ioan.28 Gre.3.Mor.20.& ſ.Pſ.50. Iſy.ſ.Leuit.1.4.8. Aug.1.q. in euã. 34. Ber.ſer. 4. Omniũ ſanctorum.

Corpus Chriſti. Euchariſtia. Menſa cœnæ.

Bed.ſ. Exo.20.

Altare thimiamatis deſignare poteſt corpus Chriſti,aut ipſum Chriſtum,qui exhibuit Patri odorem ſuauitatis,& exhibet in omnium fidelium ſanctificatione. Idem eſt altare holocauſti,& hoſtia etiam pro totius mundi vita in cruce oblata.Et ipſe Chriſtus,ſeu corpus eius, aut euchariſtia ad altare,à quo auellitur inſidiator:& ad quod eſt omnibus,qui ſaluari volũt, accedendum.Exo.20.d.21.b.Leui.1.b.4.b.8.d.1.Reg.2.f.Pſ.117.Iſ.6.b.Malac.1.b.2. c. 1. Cor. 3.Hebr.13.b.Apoc.6.c.8.a.11.a.Et corpus Chriſti eſt altare factum de non ſectis lapidibus,qui eſt lapis exciſus de monte ſine manibus hominum. Dan.2.e.Et altare ſanctificans donum,eſt Chriſtus ſanctificans laudes,& oblationes,quæ per ipſum offeruntur. Mat.23.b.Ipſe eſt altare in fœlicitate,ſuper quod imponuntur vituli.Pſ. 50. Poteſt etiam altare ſignificare menſam cœnæ Chriſti.Leuit.16.b.Et in multis aliis ex ſuperius poſitis locis.Altare etiam de terra, eſt humanitas Chriſti.Exo.20.d.Et in altari de terra munus offerimus, ſi actus noſtros dominicæ incarnationis fide ſolidamus.

Ambr.1.de Spiritu ſancto.9. Gre.ſ.Ezec.ho.22. Rup.2.ſ. Eze. 27. & ſ. Amos 9.& ſ.Apoc.5. Rup.4.ſ.Exo.16.

Crux chriſti. Miniſterium Iudæorum.

Altare holocauſti de lignis Sethim,deſignare poteſt crucem Chriſti, in qua oblata eſt illa ſaluberrima hoſtia corporis Chriſti, per quam totus mundus reconciliatus eſt Deo. Super hoc altare offerunt inſipientes carnis deſideria, mactantes ea Deo, & carnem ſuam crucifigentes.Ibi etiam offertur ſacrificium ex timore. Cuius altaris varia eſt mẽtio,in his præcipuè locis.Exo.27.a.28.g.29.c.35.b.38.a.40.a.Leu.2.3.4.5.6.7.8.9.10.14.Nu.4.c. 2.Reg. 8.b.24.c. 3.Reg.3.a.6.c.18.e.19.b.4.Reg.16.c.1.Par.6.d.21.c.2.Par.5.d.8.c.15.b.26.c.33.e.1.Eſdr.3. a.Iud. 4.c.Pſ.25.42.50.117.Baruc.1.c.Iſ.6.b.Eze.40.g.41.d.Hoſ.3.b.Ioel.1.c.2.d. Amos 9. a.1.Mac. 1.c.4.c.2.Mac.6.b.10.a.14.b.Eandem crucem deſignat altare thimiamatis.Exo.30.a.35.b.37. d.40.a. Luc.1.a.Apoc.8.a Altare quoque holocauſti,quod erat in atrio,miniſterium Iudæorum deſignat,quod abiectum eſt.

Ori.ſ.Leui. ho.1.& ſ.Mat.ho. 25. Gre.ſ.1.Reg.7. 16. & 25.Mor.7. Phi.de offeren.vic. Hie.ſ.Mar.9. Gre.ſ.Eze.ho.22. Aug.ſer. 255. Geor.Ven.cant.1. tom.6.ca.10. Gl.ord.ſ.3. Reg.7. Rup.2.ſ.Deut.4.

Anima. Cor. Corpus humanum. Voluntas. Gentes.

Altare interdum dicitur anima fidelis manens in gratia,aut ipſum cor humanum.Exo.24. a.Leui.1.2.3.4.5.6.7.8.9.10.14.17.Nu.3.d.7.a.Deut.16.d.Ioſ.8.f.Iud.6.e.1.Reg.7.d.Pſ.83.Thr. 2.c.Zac.9.d.Et cùm auditoris cor perſuadetur ad bonum,victima dicitur eſſe in altari. Matt. 23.b.Arula etiam altaris mentes deſignat fidelium.Exo.27.a.38.a. Et altare ante faciem templi eſt,quum multi in ſanctæ Eccleſiæ conſpectu ſunt propoſiti, qui æterni iudicij memores ſemetipſos quotidie Deo ſacrificium in lamento compunctionis mactant.Ezec.40.g. Poteſt autem altare exterius templi corpus noſtrum ſignificare:interius verò animam. Altare quoque aureum eſt voluntas,in qua reſidet aurea charitas.1.Mac.1.c.3.Reg.7.g.Altare de lapidibus ſine ferro,ſed calce læuigatis,in quibus ſcribitur lex.Deut.27.a. ſunt credentes ex Gentibus non per violentiam.

Ori.ſ.Ioſ.ho.9. Aug.ſ. Apo.ho.6. Bed.ſ.Gen.8.12. Ori.ſ.Num.ho.5. Gre.ſ.Ezec.ho.22. Rup.4.ſ.Gen.27. Tho.1.2.q. 102.ar. 4.

Eccleſia. Hieruſalem. Apoſtoli. Vita iuſtorum. Contemplatiui. Perfecti. Vacãtes orationibus & ieiuniis. Sacrificium ex amore. Sacerdotes.

Altare poteſt in eiſdem locis ſignificare eccleſiam,Hieruſalem,& ipſos Apoſtolos. Apoca. 6. c. 9. c. Sub altari autem dicuntur clamare Sancti: quia ſanguis eorum ſuper terram fuſus eſt.Hoc altare ædificauit Noe,ideſt Chriſtus.Gen.8.d.Et Abraham.Gen.12.c. Sunt etiam altare,qui carnem ſuam,& concupiſcentias mactant Deo.3.Reg.7. d.Altare etiam thimiamatis,quod erat aureum,& de lignis Sethim,ſignificare poteſt vitam iuſtorum,contemplatiuorum,perfectorum:& vacantes orationibus,& ieiuniis,orantes non ſolùm pro ſeipſis,ſed etiã pro populo. 3. Reg.6.c. In eo altari non offertur ſacrificium,ſed odor puriſſimus:vnde deſignare poteſt ſacrificium ex amore,qui eſt odor ſuauiſſimus Deo. Sacerdotes etiam dicuntur altare, quorum officium eſt reducere populum ad Deum. Erat autem altare aureum inter candelabrum,& menſam:quia poteſtas ſacerdotalis media eſt inter temporalem,& ſpiritualem,ſapientiam.

Aug.1.ſer. Domini in monte. Hie.ſ.Pſ.25.50. Rup.3.ſ.Exo.33. & ſ.Leu.5.29.

Fides. Confeſſio fidei.

Altare ſæpe dicitur fides,ſuper quam velut ſuper fundamentum ipſius ſacrificij inuocatur nomen Domini.Gen.8.d.12.c.13.a.22.b.33.d.35.a.Exo.17.d.Deut.16. d.Sap.9. b. Eccleſiaſtici 35.a.47.b.Iſa. 19. c.56. c. 60. b. Et altare de terra dicitur fides incarnationis Chriſti.Et altare Dei ſine gradibus,eſt fides Trinitatis.Exo.20.d.Et altare,quod reſtaurauit Elias.3. Reg.18.e. eſt confeſſio ſanctæ Trinitatis per duodecim Apoſtolos reſtaurata. In hoc altari offerimus munus,quum ſupra ſolidam fidẽ offerimus orationes,doctrinam,& cætera, quæ ſi non ſupra fidem ſolidentur,non erunt accepta Deo.Mat.5.d.Pſ.25.50.Altare lapideum eſt fides ornata virtutibus.Tenet autem ferrum aut cultrum ſuper altare,qui ſibi virtutes arrogat. In hoc altari debet ardere ignis charitatis.Leu.6.b.

Ori.ſ.Ioſ.ho.26.

Fides antiquorum patrum. Altare veteris legis.

Altare infinitæ magnitudinis constructum trans Iordanem.Ioſ.22.c. fidem indicat patrum præcedentium aduentum Chriſti. Deſignat etiam altare veteris legis, quod dicitur non eſſe factum in ſacrificium:quia non offerebatur in eo verum ſacrificium, quod eſt Chriſtus: ſed altare verum eſt in Eccleſia.

Ori.ſ.Nu.ho. 10. Phil.de temulẽtia. Hie.ſ.Ezec.40.

Oratio.

Altare thimiamatis quandoque deſignat orationem mentalem. Altare verò holocauſti orationem vocalem.Sic altare interius deſignat cognitionem diuinorum: exterius verò cognitionem ſenſibilium.Altare autem ponitur ante faciem templi,vt nunquam deſint orationes Sanctorum.Ezec.40.g.

Iſy.ſ.Leuit.4. Arn.ſ.Pſ.83.

Sapientia. Myſteria.

Altare etiam thimiamatis,ſapientiam omnes virtutes includentem deſignare poteſt:cuius quatuor cornua,ſunt quatuor virtutes cardinales.Leu.4.b.Altare etiam Dei dicuntur diuina myſteria.Pſ.83.Altaria verò faciebant Abraham,Iſaac, & Iacob: quo deſignabatur ſcientias omnes in Deum eſſe referendas.

Glo.ord.ſ.Eze.41.

Sancti.

Altare ligneum,quod non patitur ab igne,Sanctos deſignare poteſt.Ezec.41.d.

Seraphin. Cherubim. Altare thimiamatis, designare potest quandoque ardentia Seraphim maximè grata Deo: & Cherubim. Leui. 4. b. 16. b. Isa. 6. b. Dicitur autem hoc altare mundari à nostris, videlicet, immundiciis, quæ dicuntur ascendere in cælum. *Isych. s. Leuit. 4. 16*

Memoria beneficiorum Dei. Compunctio. Altare etiam thimiamatis, designat interdum memoriam beneficiorum Dei, & ad gratiarum actionem pro beneficiis constituitur. *Philo, quis rerũ diui. hæres, & 3. de vita Mosis.*

Altare primum, quod ædificauit Saul, significare potest compunctionem timoris: Altare verò secundum, compunctionem amoris. 1. Reg. 14. e. *Greg. s. 1. Reg. 14.*

Inter altare & templum occisus est Zacharias. Matth. 23. d. quod fit, quando altare Dei per negligentiam sordidarum orationum inquinatur, & oratio fit in peccatum oranti. *Orig. s. Mat. ho. 26*

Altare Iudæorum, in quo scriptum est peccatum eorum, designat corda ipsorum. Ierem. 17. a. eadem potest designare altare coram vitulo. Exo. 37. a. *Glo. ord. s. Iere. 17.*

Errores hæreticorum. Aræ gentilium designare possunt errores hæreticorum. Exo. 34. b. Nume. 23. a. Deute. 7. a. 12. a. Iudi. 6. e. 3. Reg. 11. g. 13. a. 14. f. 16. g. 18. e. 4. Regum 11. g. 16. b. 21. a. 23. b. 2. Par. 14. a. 28. g. 30. c. 33. a. Ier. 11. c. 17. a. Hose. 8. c. 10. a. 12. d. Amos 2. b. 3. d. 1. Machab. 1. f. 2. c. 2. Mac. 10. a. Et dicuntur aræ montium Ezech. 6. a. Et aræ confusionis, quia erunt illis in confusionem. Ier. 11. c.

Alter, Altrinsecus.

ALter, quod dici solet de vno ex duobus, vix recipit allegoriam.

Christianus populus. Alter accipiens episcopatum Iudæ, aut Iudæorum, dici potest populus Christianus, qui succedit in locum Iudæorum. Psal. 108. Et hi sunt alteri, ad quos transeunt domus, hoc est, mysteria Iudæorum. Ierem. 6. c.

Resurrectio Christi. Tempus gratiæ. Alter dies, resurrectionem Christi designare potest. Luc. 10. f. Et alter annus, quo natus est Isaac, tempus gratiæ designat. Gen. 17. c. *Amb. s. Luc. 10. & 2. de Abrahã. 11.*

Renouatio hominis. Christus. Alterum vas, quod fecit figulus, renouationem hominis designat & Christum. Iere. 18. a. Ad idem refertur alterum testamentum. Baruch 2. g. *Lyra. s. Iere. 18.*

Sermo gẽtilicus. Alter vir, vel extraneus, cui non debet nubere vxor defuncti: intelligi potest sermo gentilicus, quem non debet recipere Ecclesia. Deut. 25. b. *Ori. s. Mat. ho. 22.*

Alter turtur, qui offertur in holocaustum, abrenuntiationem seculi designat. Leuit. 5. b. *Glo. int. s. Leuit. 5.*

Diabolus. Hæreticus. Alter interdum sumitur pro dæmone, aut heretico. Iob 31. a. Scortum alterius sit vxor mea. Et alter, cui non dat Deus gloriam suam, est diabolus, & idolum. Isa. 42. b. 48. b. *Glo. inte. s. Isa. 42.*

Altera vacca contra alteram. Amos 4. a.

Altrinsecus positi panes super mensam. Leuit. 24. a. concordiam charitatis designant. *Glo. inte. s. Leui. 24*

Altrinsecus posita brachiola in solio Salomonis. 2. Paral. 9. e. concordiam indicant vtriusque testamenti. *Glo. inte. s. 2. Par. 9*

Alter, quem audiuit Ioannes. Apocal. 16. b. Ait Rupertus, legendum altare & sumi metonymicos pro his, qui erant sub altari. Verùm in Græco sic habetur, Καὶ ἤκουσα ἄλλου ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου λέγοντος. Et audiui alium de altari dicentem. *Ruper. 9. s. Apoc.*

Altercari, quære Disputare.

Altitudo, Altus, Attollere, Elatus, Elatio, Exaltare, Superexaltare, Extollere, Sustollere, Superextollere, Excelsus, Procerus, Sublimis, Summus.

ALtitudo dimensionem illam dicit, qua res versus cælum erigitur, ab inferioribus discedens: tantóque altior habetur, quanto magis à centro mundi recedit, & ad eius extremam superficiem accedit. Sumitur autem altitudo & pro profunditate. Eccl'ici 51. a. De altitudine ventris inferi. Porrò exaltare interdum est extollere. Gen. 50. d. Vt exaltaret me, sicut in præsentiarum. Laudare. Iosu. 3. b. Incipiam & te exaltare coram omni. Manifestare, Ps. 7. Exaltare in finibus inimicorum tuorum. Et exaltari, pati. Ioan. 3. b. Exaltari oportet filium hominis. Extollere verò est auferre. 2. Paral. 29. c. Extulerant omnem immundiciam. Efferre. Ester 9. a. Extollebat Iudæos timore. Eleuare. Ps. 27. Dum extollo manus meas. Sublimare. Ps. 27. Extolle illos vsque in æternum. Sublimis autem quandoque dicitur beatus. Isa. 52. d. Sublimis erit valde. Cælestis. Iob 25. a. Qui facit concordiam in sublimibus. Honorabilis. Prouerb. 30. d. Postquam eleuatus est in sublime. Prosper. Iob 5. b. Qui ponit humiles in sublime. Superbus. Deut. 9. a. Populum magnum atque sublimem.

Sublimitas Dei. Altitudo propriè non conuenit Deo, quũ dimensiones corporeas non habeat, sed per translationẽ altitudo Dei dicitur perfectionis eius sublimitas: & dicitur altissimus, quia perfectissimus, & quia in omnibus, & super omnia est. De eius altitudine passim scribitur, vt Ge. 24. d. Nume. 24. c. Iob 22. b. 31. c. Deu. 32. a. Ester. 16. e. 2. Re. 22. b. Ps. 11. 12. 17. 20. 33. 45. 46. 80. 82. 86. 90. 91. 96. 106. 107. 112. 137. 143. 144. 148. Sap. 6. a. 9. d. Eccl'ici. 4. b. 5. a. 12. a. Is. 2. c. 5. d. 14. d. 12. b. 20. d. 26. b. 57. c. Thr. 3. d. Baruch. 4. e. Dani 4. e. 5. e. Luc. 1. d. 6. e. Rom. 11. d. Act. 7. f. Ezec. 10. a. Mich. 5. b. 6. b. Ephe. 3. d. Et indui virtute ex alto, est à Deo roborari. Lucæ 24. g. Et viæ Dei, & cogitationes dicuntur exaltatæ. Isa. 55. c. Exaltatur autem Deus in finibus inimicorum. Ps. 7. videlicet per mirabilia: & quia medicina Dei vincit extremæ malitiæ morbum. Excelsior cęlo dicitur Deus Iob. 11. b. quia in circunscriptione sui spiritus cuncta trãscendit. Et ipsi quoque electi Spiritus visionem tantæ celsitudinis perfectè non penetrant. Et quia potentiæ eius magnitudine vincimur, etiam cum super nosmetipsos eleuamur. De quo Psal. 138. Mirabilis *Basi. s. Psal. 7. Gre. 10. Mor. 10.*

Hie.ad Suniā. & Fretellam. Basi.s.Psal.29. Hila.s.Psal.65.

facta est scientia tua ex me: confortata est, & non potero ad eam. Altitudo dici significare potest excelsum lumen Dei. Ps.55.De hoc excelso mittit Deus ignem in ossibus. Thre.1.e.In excelso audita est vox lamentationis matrum innocentium, quia audita est à Deo. Iere.31.c. Sublimitas nominis Domini ponitur.Mich.5.a.Sublimia loqui,est de Deo rebúsque diuinis loqui,vel antiquos patres efferre.1.Reg.2.a.Exaltare autem Deum, est festinare cum scientia ad beatitudinem Dei, vt qui contra facit, dicatur eum humiliare. Exaltamus etiam Deum, quum bona nostra illi tanquam vero largitori adscribimus. Psal.29.Et exaltare eum sub lingua, est in corde eum glorificare. Psalm.65. Exaltatur autem Deus in finibus inimicorum, dum impij, qui erant possessio diaboli,iustificantur,& laudant Deum. Psal.7.Exaltare etiam Dominum, est quæ altissima sunt, de altissimo credere. Psal.98.Exaltauit Christus manè misericordiam Dei in resurrectione. Psal.58.Et dicitur Deus exaltari parcendo.Isa.30.d. Et misericordia Dei dicitur exaltata vsque ad cælos, hoc est,vsque ad angelos,secúdum quòd Deus per misericordiam exaltat homines ad æqualitatem angelorum.Psal.56.Exaltatur autē Deus accedente homine ad cor altum, hoc est, alta intelligente. Psal. 63. Excelsa quoque Dei, dicuntur inscrutabilia Dei iudicia. Ps.41.

Aug.s.Psal.7. Fulgen.adTrasi.2. Aug.s.Psal.56. Hila.s.Ps.58.63.

Orig.s.Isa.hom. Chry.s.Ioā.ho.26. Basi.s.Psal.45. Hila.s.psal.56.67. Arno.s.ps.11.71.83.111. Ambr.de virgin.3.& ser.11. Orig.s.Ios.ho.4. Hie.s.Isa.2. Au.17.ciu.Dei.4.& s.psal.71. Euch.q.in psal.

Exaltatio Christi.

Eleuatus mons domus Domini super colles, est Christus. Isa.2.a.33.c. Mich.4.a. Ezech. 40.a. Et altum absolutè interdum significat sublimitatem gloriæ Christi. Psalm.7.11.67.143. Ephe.4.b.Et altissima petra dicitur Christus. Sap.11.a Et exaltatio Ioseph,est exaltatio Christi.Gen.41.e. Et exaltatio Iosue in transitu Iordanis, est exaltatio Christi in baptismo singulorum.Iosu 3.b. Psal.45.46.56.88.93.119. Et exaltatum cornu iusti, est magnificata potentia Christi. Psal.111.Philip.2.b. Eccl'ici.24.b.50.b. Acto 1.b.2 e. Hebræ.7.d. Et dicitur Christus exaltatus in gentibus per crucem, in quam prius descendit, vt postea super cælos ascenderet. Ps.26.109.Et sublimis fructus est Christus.Isa 4.a.52.d.Et in excelsum signum ponitur sublimitas Christi.Isa.7.b.Ipse etiam Christus dicitur sublimis cedrus.Ezech.17.f.Eleuauit autem Deus pauperem de stercore, quum liberauit Christum à tribulationibus.1. Reg.2.b.Et exaltauit caput eius, quum datum est illi nomen, quod est super omnem nomen. Ps.3. Et superextollitur fructus eius super Libanum, quum opera eius supereminent fastigio huius mundi: & in Apostolis, qui sunt fructus eius. Psal.71.87.Exaltatio quoque serpentis,exaltatio est Christi. Ioan.3.d.12.e.Exaltatur Deus accedente homine ad cor altum. Psal.63.quia per hoc, quod Christus secretam habebat diuinitatem, passus est à Iudæis, & postea resurrexit, & ascendit ad cælos ex potestate diuina. Altissima quoque magnalia,exaltationem Christi exprimunt. Psalm.70.

Aug.s.psal.63. Glo.ord.s.psal.70.

Arn.s.ps.67. Aug.epis.112.119.120.& s.ps.103.

Crux Christi.

Altum etiam dici potest crux Christi, in quam ipse ascendit, vt captiuam duceret captiuitatem.Ps.67. Et ipsa est exaltatum signum. Isa. 49.f.62.d. Exaltatum cornu Annæ in Domino, virtutem crucis designat, in qua exaltatur ecclesia.1.Reg.2.a.De hac exaltatione in cruce dixit Christus ipse.Ioan.8.d.Cùm exaltaueritis Filium hominis.Eleuatio etiam virgæ Mosis, exaltatio est crucis Christi.Exo.7.d.14.d.Et altitudo trabis quinquaginta cubitorum, in qua suspēsus est Aman.Ester 5.d.7.d.virtus est crucis Christi,in qua suspensus,& victus est diabolus, & mundus redemptus. Altitudo arcæ diluuij, altitudo est crucis, cui caput adiungitur. Gen.6.c.Hæc sublimitas ponitur Eph.3.d.

Incarnatio, & passio.

Gl.ordi s. Apo.21

Altissima magnalia, quæ fecit Deus, incarnationis, & passionis Christi mysteria dici possunt. Psalm. 70.

Diuina protectio.

Altitudo murorum,diuinā protectionem significare potest. Deut.28.f.2.Par.33.c.Apo.21.e.

Hie.s.Isa.40.58.

Aeterna fœlicitas.

Altitudines terræ, super quas sustollit Deus, æternam fœlicitatem significare possunt.Isa. 33.c.58.d.Deuter.32.b.Eccl'ici 46.b.Amos 4.d.ExaltatDeus super terram habitationem,quū eleuat ad cælestem patriam. Eccl'ici 51.b. Altitudo coronæ quatuor digitorum, sublimitatem gloriæ designat.Exo.25.c.

Ambr.s.Luc.5. Hier.s.Ezech.1.& s.Isa.49. Gre.s.Ezech.ho.6.

Mysteria profunda.

Altum aliquando designat mysteria profunda sacræ scripturæ: vt nauicula ducitur in altum, quum quis ingreditur profundam disputationem. Et puteus altus, profunda mysteria. Ioan 4.b. Vbi altum sumitur pro profundo, sicut fodere in altum. Luc.6.g. per quod altum etiam designatur humilitas,sicut & altissima paupertas est humilium.2.Cor.8.a.Altitudo rotarum, profunditatem scripturæ indicat, quæ in cælesti patria æternæ vitæ gaudia repromittit.Ezech.1.e.Altitudo coronæ mensæ quatuor digitorum, excellentiam,& sublimitatem indicat quatuor euangeliorum.Exo.25.c.Exaltatæ semitæ Dei sunt quum litera legis angusta & abiecta eleuatur in sublimitatem,& latitudinem sensus spiritualis.Isa.49.d.Et sublimis porta domus domini,altitudo est sacræ scripturæ 4.Reg.15.g.Summa autem montium dici possunt autores sacrę scripturę.Psal.71. Altitudo ædificij templi, sensus est spiritualis sacrę scripturę. Ezec.40.a.1.Esdr.9.c.Eccl'ici 49.c.

Humilitas.

Aug.s.Psal.71. Ruper.2.s.Ezec.5.

Autores sacræ scripturæ. Sensus spiritualis.

Hie.s.Habac.3.& s.Ephe.3. Aug.s.Psal.70. Ori.s.Isa.ho.1. Gre.s.Ezec.ho.14. Chry de verbis Isa ho.1.

Angeli.

Altitudo leuans manus suas, Angelos designare potest. Habac.3.c. Designat etiam altitudo angelos,superasque virtutes.Eph.3.d.Et altissima magnalia,quę dicitur fecisse Deus,sunt, quę operatur in angelis.Ps.70.Excelsum solium Dei, sunt virtutes angelicæ, vel iusti ad cælestia eleuati.Isa.6.a.28.a.Sopho.1.d.2.Paral.5.e.Hoc solium sublimius est, quàm solium Dauid.1.Reg.2.b.2.Reg.3.b.Porrò eleuatum solium plus dicit, quàm excelsum, vt sine comparatione sublimitas diuinæ maiestatis intelligatur.

Gre.s.1.Reg.9.10.

Sublimitas perfectionis.

Altum interdum dicitur sublimitas perfectionis, & conuersatio cælestis. Sic iussit Christus nauiculam duci in altum. Luc.5.a. vt mens à terrenis separetur. Et altus puteus, est alta

conuersa-

Cōuersatio cœlestis.

conuersatio. Ioan.4 b. Extendit manus in altum, qui exercet opera perfecta. Ecclesiastici 51. c. Et altitudo cypressi,& templi, ad perfectionem referuntur. Ecclesiastici 50. b. Altior Saul omni populo, designat prælatum debere excellere subditos perfectione. 1. Reg.10.f. Excelsus etiam mons, est sublimitas perfectionis, & contemplationis, vbi videtur Christus transfiguratus. Matth. 17. a. Marc.9.a. In hoc excelso habitat Deus. Isa.57.c. Et in excelso suo ædificatur ciuitas, cùm Ecclesia statuitur in perfectione. Iere. 30.d. Ezech. 34.d.36.a.40.a. Sic exaltat Deus super terram habitationem. Ecclesiastici 51.b. Et altitudo terræ, est probitas animi excitati. Mat.4.a.Deut.32.b,Ecclesiastici 46.b. Amos 4.c. Et altæ radices sunt in perfectis. Sap.4.a. In monte autem excelso sunt tentationes. Matt.4.b.Isa.37.e. Altitudo atrij quinque cubitorum, eleuatio est ad cælestia per regimen quinque sensuum. Exod.27.d.38.c. Altitudo montium in bonum, ad hanc perfectionem refertur. Num.24.b.Psal.94.Sap.17.d. Prouer.8.a. Isa.2.a.30.f.40.b.Iere.49.d. Apocal. 21.e. Eleuatur aquila, dum iussionibus diuinis obtemperans, in supernis suspenditur fidelium vita. Iob 39.d. Excelsus perfectione, aut dignitate ponitur. Ecclesiastæ 5. b. 10. b. Ecclesiastici 37.c.43.b.45.a.47.b. Deut.26.d.28.e. Iob 5.b.25.a.Dani.2.g.Roma.13.a.Ester 10. a.1.Timot.2.a. Amos 4.d. Sustollitur super altitudines terræ is, qui & ipsa, quæ alta, & gloriosa præsentis seculi videntur, per mentis despectum calcat. Isa.58.d. Sublimitas perfectionis intelligitur. 2.Cor.4.b.d. Eleuantur lapides sancti coram Domino. Zach.9.d. Excelsa autem vasa auri, sunt excellentes viri Patriarchæ,& Prophetæ. Iob 28.c. Altitudo nubium, sublimitatem,& excellentiam Apostolorum designare solet. Isa.14.d.Num.10.b. Et eleuat Deus nebulas ab extremis terræ, cùm magnificat Apostolos prius contemptos. Iere.10.c.

Ori.s.Mat.ho.3. Hie.s.Ier. 20. Aug.s.Ps. 94.
Gre.31.Mor.34.
Gre.1.regist. ca. 6. & 31.Mor.34.
Patriarchæ, & Prophetæ.
Gre.18.Mor.31.
Excellētia Apostolorum.
Hie.s.Ier.10.

Potestas Ecclesiæ.

Exaltatum cornu Annæ in Deo salutari suo. 1. Reg. 2. a. designat potestatem Ecclesiæ super angelos in Christo eleuatam. Non erat exaltatum cornu in veteri testamento in patriarchis: sed in nouo dicitur. Ioan.1.b. Quotquot autem receperunt eum, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Et Luc.10.c. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes,& scorpiones. Et Matth.16.c. Quodcunque ligaueris super terram, erit ligatum & in cælis. Et cap. 19. d. Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel.

Gre.s.1.Reg.2. Hie.s.Is.42.

Contemplatio, & prædicatio sublimium.

Altum seu excelsum interdum sumitur pro contemplatione, aut prædicatione sublimium. 1. Reg.9.b.10.b. Prouer.24.a. Et altitudo domus Domini. Ezech. 40.b. est sublimitas cognitionis. Dicuntur autem eleuari animalia per contemplationem in Deum. Ezech.1.e.8.b. 10.c.11.a. Habac.3.d. Eleuari aquilam, est per contemplationem ascendere ad cælestia. Iob 39.d. Altitudo etiam murorum ad diuinam cognitionem, & contemplationem referri potest. Deuter.28.e.2. Paral.33.c.1. Machab.14.f. Exaltatum cornu Annæ. 1.Reg.2.a. designat intentionem eleuatam per intimam contemplationis dulcedinem in Deum, vt possit dicere: Nostra conuersatio in cælis est. Philip.3.d. Eleuare corā Domino, qualis est eleuatio pectusculi, eleuatio mentis est in Deum. Exo. 29.c. Leuit.7.d.8.f.9.d. Eleuans spiritus Ezechielem inter terram, & cælum. Ezech.8.a.11.a.43.a. designat eleuationem spiritus ad scientiam rerum spiritualium. Et quod quilibet Sanctus in carne mortali positus, plenè quidem adhuc ad superna non peruenit: sed iam tamen ima derelinquit. Eleuabantur rotæ cum animalibus. Ezech.1.e. quia quum quis sese in contemplationem eleuat, mox intelligit terrena non esse, quæ prius in sacro eloquio iuxta terrenum morem dicta credebat. Et mira, atque ineffabilis sacri eloquij virtus agnoscitur, cùm superno amore legentis animus penetratur. Eleuabantur etiam rotæ eleuatis animalibus: quia cùm auditorum mentes prædicantium vitam suscipiūt, necessariò vtique etiam vim prædicationis admirantur. Proceritas arboris tangentis cælum. Dan.4.b. erat eius qui dicebat, Sapientiam loquimur inter perfectos. Sapientiam autem non huius seculi, neque principum huius seculi, qui destruuntur: sed loquimur Dei sapientiam in mysterio absconditam. Porrò altitudo est nimia eius, qui vult sapere, plusquam oportet: & qui alta sapit. Altitudo propiciatorij, quæ non exprimitur, designat contemplationem fœlicitatis, quæ non percipitur experimento in hac vita, de qua dicitur: Nec oculus vidit, nec auris audiuit, &c.

Gre.s.1.Reg.9.& s.Eze.ho.14. Hie.s. Eze.1. 40. Gre. 31. Mor. 34. & s.1.Reg.2.
Hie.s.Eze.8.11. Gr.31.Mor.9.& s. Eze.ho.7.& 19. Mor.18.
Rica. de S.Vict.de securo conscien. 14

Adoptio.

Exaltat Deus filios, quum dignatur eos in adoptionem suscipere: vnde fit, vt eis spiritualia munera largiatur. Is.1.a. Et dicitur exaltare iustum, vt hæreditate capiat terram. Ps.36. Et exaltat nos in petra, hoc est, in Christo. Psa.60. Exaltat etiam liberando à periculis. Ps. 3.26.27.56. 148.149. Exo.7.d. Exaltat de portis mortis, quum liberat cor à prauis cupiditatibus,& ab ipsis sensibus. Ps.9. Sap.11.b. Sapientia quoque exaltat se suscipientem. Prou.4.b. Ecclesiastici 11.a. 15.a.33.b.34.c.44.d. Exaltat Deus lignum humile, quum abiectos eleuat. Ezec.17.g. Exaltantur etiam valles, idest humiles. Is. 40.a. Et exaltatur manus Israel contra hostes, quum fideles vincunt dæmones. Mich.5.c. Zac.14.b.2.Mac.5.d.Luc.1.e.14.c.18.e.Iac.1.b.4.c.1.Pet. 5. b. 2. Reg.22.d.Prou.28.b.Is.33.a. Eleuantur etiam lapides sancti. Zac.9.d.Marc.9. d. Eleuari autē, est à tribulatione, vel peccatis liberari. Is.51.f. Eleuare, &c. Exaltatur etiam ciuitas, idest ecclesia in bonis iustorum. Prou.11.b. Eleuat Deus pauperem de stercore, quum liberat à peccato opere perpetrato, aut quum facit contemnere diuitias. 1.Reg.2.b.

Liberatio à peccatis, & periculis.
Ori.s.Ps 36.ho.5. Hil.s.Ps.60. Arn.s.Ps.9. Aug.s.Ps.9.
Gre.s.1.Reg.2.

Fides & spes.

Altum interdum significare potest fidem, & spē. Vt quum nauicula ducitur in altum. Luc. 5.a. Et puteus altus. Ioā.4 b. Et altissimi muri fidem,& spem designare possūt. 2. Paral. 33.c.1. Mac.14.f. Deut.28.e. Exaltantur valles, quum gentiles ad fidem veniunt. Isa.40.a. Zach.14.b. Altitudo areæ diluuij, eleuationem ad superna per fidem & spem designare potest. Gen. 6. c.

Ori.s.Gen.ho.2. Aug.epi.112.119 120.& s.Ps.103. Gre.s.Ezec.ho.21.

Altitudo arcæ fœderis, quæ erat vnius cubiti, & semis, spem resurrectionis inter aduersa designat. Exo. 25. b. 37. a. Ad idem refertur altitudo mensæ & altaris. Exo. 25. c. 30. a. Item altitudo templi, quæ triginta cubitorum erat, propter fidem Trinitatis. 3. Reg. 6. a. Et altitudo mensarum cubiti vnius, est fides vna omnium Sanctorum. Ezec. 40. f. Solet etiam per altitudinem designari charitas, vt extollitur super Libanum fructus Christi, quum charitas supereminet omnibus virtutibus. Ps. 71. Altitudo cælestis Hierusalem, perseuerantia spei. Apoc. 21. a.

Aug. s. Ps. 71. Rup. 12. s. Apoc. — *Charitas.*

Glo. ord. s. Gen. 7. — *Baptismus.*

Altior aqua diluuij, quàm montes quindecim cubitis Gen. 7. d. designat sacramẽtum baptismi cum septem donis Spiritussancti in fide resurrectionis, excedens omnem superborum sapientiam.

Amb. s. Luc. 6. Ruper. 6. s. Ioan. — *Succurrens Christus.*

Eleuat oculos Christus, cùm succurrit, aut quum interius lumen nobis aperit Luc. 6. c. Ioã. 6. a. 11. e. Idem designauit attollens oculos Ioseph. Genes. 43. f. Oculi enim Christi subleuati, misericordiam depressi, iram indicant.

Cognitio mysteriorum.

Eleuauit oculos Abraham, ad cognoscenda videlicet futura mysteria. Gen. 13. d. 22. a. Idem de Iacob. Gen. 33. a. Et de aliis. 1. Reg. 6. c. 2. Reg. 13. g. 18. a. Iob 2. d. Ps. 120. Ad idem eleuare faciem. Iob 22. d. Et eleuant animas ad terram suam, qui desiderant cælestem patriam. Ier. 44. d.

Gre. 3. Mor. 18. — *Desiderium cælestis patriæ. Concupiscentia terrenorum.*

Eleuare oculos etiam contingit ad concupiscenda terrena, vt eleuauit Lot. Gen. 13. e. 1. Machab. 4. b. Luc. 16. f. Eleuantes autem oculos amici Iob, designant hæreticos: qui in imo positi, non vident ecclesiam, nisi eleuent oculos. Iob 2. d.

Glo. int. s. Ps. 105 — *Punitio, aut cõminatio Dei.*

Eleuat Deus manum suam puniendo, aut comminando pœnam. Ps. 105. Eleuauit manum suam super eos, vt prosterneret eos in deserto. Et eleuatio dexteræ, & sinistræ, dicit iuramentum cum comminatione, aut promissione, vt Dan. 12. c. Cùm eleuasset dexteram, & sinistram in cælum, & iurasset per Viuentem in æternum. Eleuatum iudicium contra Babylonẽ vsque ad nubes, designat decretam à Deo sententiam contra eam. Ier. 51. a. Exaltata quoque manus Dei, est vel ipse Christus post resurrectionem, vel eleuatio ad puniendum. Isa. 26. b. Eleuans autem, allidit Deus. Ps. 101. quia hominem, quem exaltauit dando liberum arbitrium, punit propter peccatum.

Aug. s. Ps. 101.

Ar. s. Ps. 135. 140 Isyc. s. Leui. 9. — *Christi passio, & oratio.*

Eleuatio manuum Christi fuit in cruce, vbi obtulit sacrificium vespertinum, quæ etiam eleuatio orationem eius indicat. Ps. 27. 135. 140. Idem designat eleuatio manuum Mosis. Exo. 17. c. Ad idem pertinet eleuatio armi coram Domino. Leuit. 9. d. Et excelsum brachium Dei fuit Christus in passione. Exo. 6. a. 14. b. Eleuat etiã manum Christus benedicendo. Luc. 24. g.

Phil. 2. alleg. Chrys. de Mose. Gre. s. 1. Reg. 15. Hil. s. Ps. 140. — *Eleuatio mentis. Bene operando orare.*

Eleuatio manuum Mosis. Exo. 17. c. designat eleuationem intellectus, & voluntatis ad sublimia: & tunc vincitur Amalec, idest affectus. Et orantibus nobis etiam vincitur diabolus. Extollere etiam manus ad Deum, est bene operando orare, & extollere manus in sancta. Psal. 27. 133. 140. Ecclesiastici 48. d. 50. c. Nu. 20. b. Nee. 8. b. Ios. 8. b. Est etiam exercere opera misericordiæ.

Ori. s. Gen. ho. 2. Hie. epi. Et factũ est. — *Obseruatio legis. Mysteria legis reserata.*

Altitudo arcæ diluuij, obseruantiam legis, & eius mysteria significare potest. Genes. 6. c. Et eleuatum super liminare templi. Is. 6. b. designat sublata esse impedimenta, & velamina veteris legis, & scissionem futuram veli templi: vel destructionem futuram ipsius templi. Ait autẽ Hieronymus legi ibi, Sublatum pro eleuatum: Vbi tamen ipse transtulit, commota sunt superliminaria. Designat etiam superliminare eleuatum id, quod dicitur Ps. 23. Attollite portas principes vestras, & eleuamini portæ æternales. Eleuantur autem portæ æternales, quum anima surgit ad cælestia: & quum confitetur vera de Christo: & quum virtutes, quæ aditum prębent in cælum, extolluntur, & honorantur.

Ori. s. Is. ho. 1. Ambr. 4. de fide. Aug. s. Ps. 23.

Hie. s. Hos. 11. Rup. s. Hos. 11.

Exultat Deus iugum super maxillas. Hos. 11. b. quum imponit iugum leue, percutiens cum misericordia. Vel quum aufert iugum grauissimum legis. Item quum ponit frænum gulæ.

Hie. s. Iob 38. Greg. 30. Mor. 1. Hie. s. Ps. 92. — *Exhortatio ad pœnitentiam.*

Eleuat Deus vocem in nebula. Iob 38. d. quum excitat ad pœnitentiam obscura corda. Et quando per prædicatorum linguas ad caliginosa infidelium corda exhortationem format. Eleuant etiam flumina vocem suam, quum prædicatores sublimia, vel terribilia prædicant. Psal. 92.

Hie. s. Ia. 45. & Mich. 1. — *Principes gentilium.*

Sublimes viri Sabaim, dici possunt principes gentilium, & diuites, aut philosophi. Is. 45. c. Iidem sunt excelsa terræ, quæ calcat Deus. Mich. 1. a.

Excelsa syluarum, vbi erat mons templi, designant inutilitatem eorum, qui sunt extra ecclesiam. Mich. 3. d.

Hie. s. Iob 39. — *Superbia.*

Altum sæpe sumitur pro superbia, aut pro ipsis superbis: vt excelsi gigantes sunt superbi. Deut. 2. b. Et fumus ascendit in altum, quum quis eleuatur in superbiam. Iud. 20. f. Ita sumitur. Iob 21. a. 38. b. 39. c. Deut. 8. c. Is. 2. c. 5. d. 10. g. 24. a. Eze. 14. d. 19. c. 31. a. 34. b. Dan. 4. b. d. Prouer. 26. a. 30. b. Ecclesiast. 27. d. Luc. 10. c. 14. c. 16. b. 18. c. 2. Cor. 10. b. Apoc. 2. g. 1. Reg. 16. b. 3. Reg. 1. a. Idem est altitudo cedrorum. Amos 2. c. Habac. 3. c. Et altam facit domum, qui extollitur in superbiam. Prou. 17. c. Idem est exaltare nidum. Ier. 49. d. Altitudo etiam cordis superbiam indicat. Ier. 48. e. 51. a. Ps. 130. Ecclesiastici 40. d. Ezec. 28. b. e. Dan. 5. f. 11. f. 1. Mach. 1. a. 2. Par. 26. c. 32. f. Hos. 13. b. Habac. 2. c. Deut. 17. d. Altitudo oculorum Assur superbiam diaboli, & hæreticorum designat. Is. 10. c. 37. d. Iob 24. d. Ecclesiasti. 3. a. 26. b. Psa. 130. Prou. 21. a. 30. b. Et altum sapere, est superbire. Rom. 11. c. 12. d. Exaltat mare virgines, quum virgines fatuæ eleuantur in superbiam. Isa. 23. a. Altitudo diei est superbia, qua mali bonos conculcant. Psal. 55. Extollere etiam cornu contingit per superbiam. Ps. 74. Thren. 2. f. Zac. 1. d. Et altitudo murorum, est superba defensio vitiorum. Is. 25. d. Ier. 51. e. Deut. 3. a. Iudith 1. a. Item altitudo portarum &

Hie. s. Is. 23. & s. Ps. 55. Aug. epi. 120. & s. Ps. 55. 74. Hie. s. Is. 57. & s. Ezec. 17. & s. Ps. 82. — *Superba dogmata hæreticorum. Iudei.*

rum &

rum,& turrium.Iudith 1.a.Iudic.9.g.2 Paral.27.a.Is.2.c.Ier.51.g. Idem excelsæ ciuitates.Iudith 2.d.Isa.26.a.Excelsus mons,& sublimis significare potest superba dogmata hæreticorũ. Isa.57.b.Ier.3.b.Ezec.43.b.Et excelsi anguli.Soph.1.d.Et sublime lignum,quod Deus humiliauit,designat vel Iudæos,vel superbos.Ezec.17.g.Extollunt caput inimici Dei, quum per superbiam aduersus Deum eleuantur,& persequuntur ecclesiam Dei.Ps.12.36.82.Ierem.13.c.Soph.3.c.Abdiæ a.2.Cor.10.b.2.Thessal.2.a,Et eleuati dij fortes, sunt dæmones per superstitiones se coli facientes.Ps.46.Eleuans faciem rex Assuerus, superbiam indicat. Ester 15.c. Eleuatur securis,aut baculus contra secantem,quum diabolus aut hæreticus superbit de naturalibus.Isa.10.d.Abdi.a.Exaltantur in monte sancto Dei, qui superbiunt in ecclesia.Soph.3.c.Exaltantur in semetipsis Iudæi dicentes:Patrem habemus Abraham. Ps. 65. Exaltat Lucifer solium suum super astra,quum subiicit sibi eos,qui erant in gratia.Isa.14.d.Impatiens dicitur exaltare stultitiam suam.Prou.14.d.Altitudo Satanæ est eius superbia.Apoc.2.f.

Arn.s.Ps.46. Hie.s.Is.10. Dæmones. Hæretici. Hil.s.Psal.65. Ambr.s.Ps.118. ser.16. Hie.s.Is.14. Rup.2.s.Apoc.

Diabolus tẽtãs. Aug.s.Ps.82.

Exaltans Nabuchodonosor,quos volebat, designat diabolum erigentem malos in superbiam.Dan.5.e.Et extollunt caput inimici,quum mali venerantur Antichristum. Ps. 82. Eleuat etiam Nabuchodonosor clypeum,quum diabolus tentat.Ezec.26.b.Et exaltans rex Alexander Ionathan,designat malos quandoque ex timore extollere bonos.1.Mach.14.f.

Prædicatio vana hæreticorum. Gre.s.1.Reg.2. Hie.s.Is.18.

Exaltare vocem aliquando fit per superbiam,vt 4.Reg.19.d. Contra quem exaltasti vocẽ tuam?Et per stultitiam.Eccl.21.c.Fatuus in risu exaltat vocem suam.Sublimia loquuntur dæmones,superbi,& hæretici.1.Reg.2.a.Et eleuatum signum in montibus,est superba prædicatio hæreticorum.Isa.18.a.Et altus sermo dicitur Iudæorum, & philosophorum, qui habent folia verborum sine fructu veri sensus.Is.7.c.

Exaltat Deus aliquos in hoc mundo,vt Ieroboam,& Ieh.3.Reg.14.b.16.a.Iob 30.c.Ps.88.101.Ecclesiast.36.b.Et exaltat cornu hostium.Thr.2.f.

Cælum. Hil.& Aug.s. Psa.63. Lyr.s.Ps.67.

Altum cor,dicitur cor secretum,vel alta cognoscens.Ps.63.Ecclesiastæ 12.d.

Altum aliquando sumitur pro ipso cælo,& etiam excelsum.Vt dicitur Christus ascendisse in altum,hoc est in cælum empyreum Ps.67.Item Iob 16.d.35.a.Psal.92.101.Ecclesiast.1.a.15.a.17.d.32.d.33.a 38.c.43.a.51.c.Ierem.25.f.31.c 51.f.Thre.1.d.2.b. Altitudo cæli à terra, solet afferri hyperbolicos ad demonstrandam rerum aliquarum distantiam.Psa.102.Isa.55.c. Ezech.10.d.

Persequutiones. Aug.s.Ps.92.

Altitudo maris,grauissimam significat persequutionem. Psal. 68.106. Et elationes maris, sunt persequutiones infidelium in credentes. Ps.92. Idem designare possunt eleuantes aquæ arcam in sublime.Gen.7.c.Ad idem altitudo ventris inferi.Ecclesiast.51.a.

Hæreses. Hie.s.Ezec.20. Isyc.s.Leuit.26.

Excelsa,erant loca apud Iudæos,in quibus fuerat arca,& tabernaculum:& in eis immolabatur Domino,vt excelsum Gabaa,& Silo.3.Regum 3.a.2.Paralip.1.a.Dicebantur autem excelsa,Hebraicè Bama,& in plurali Bamoth,non Abana,vt scribitur per errorem in æditione Septuaginta.Ezec.20.c.Excelsa Iudæorum dici possunt eorum principes,& doctores, quos in desertum adduxit Dominus,eorum confundens doctrinas,& traditiones.Leuit 26.c.

Superbia. Hie.s.Is.15.& s. Ier.17.& s.Eze. 16.

Excelsa etiam erant,vbi colebantur idola.De quibus varia fit mentio,vt Num.22.g.33.g.3.Reg.12.g.15.b.22.f.4.Reg.12.a.14.a.18.a.23.b.2.Par.14.a.15.d.17.b.20.g.21.c.28.a.31.a.33.a.34.a.Ier.7.g.19.b.32.f.Is.15.a.16.d.Ezec.5.a.6.b.16.d.Hose.10.a. Amos 7.c.Mich.1.b.3.d.Solent hæc excelsa designare superbiam,& errores hæreticorum.Et excelsa consuta,sunt errores hæreticorum malè consarcinati.Ezec.6.a.16.b.Et excelsus vrbis locus, sunt fraudulentæ rationes hæreticorum.Ier.17.a.

Resurrectio Christi. Glo.int.s.Leu.23.

Eleuare fasciculum coram Domino.Leuit.23.b.est Christum corpus suum suscitare.

Eleuatio maxillæ.Iudic.15.d.Est exaltatio prædicationis,aut prædicatorum.

Lyr.s.Iudic.15. Basi.s.Ps.28.ho.1.

Exaltare cornu,interdum est augeri gloriam,& potentiam.1.Reg.2.b.Psal.111.148.Ecclesiastici 47.a.

Altrinsecus,quære Alter.

Alueus,Ripa.

ALueus est vas amplum,quo in balneis vtebantur:& eodem nomine dicitur illud cauum fluminis,quo aqua fluens continetur.Ripa autem dicitur extremitas terræ,iuxta fluuiũ in alterutra ipsius fluminis parte.Raras habent allegorias.

Hie.s.Is.19.

Alueus fluminis Ægypti,in quo inuentus est Moses.Exo.2.a.Is.19.b. mundanam gloriam designare potest.

Alueus fluminis nudatus,seu arefactus,designare potest detectas esse hæreticorum, & philosophorum fallacias,vt non amplius possint eas cuipiam suadere.Is.19.b.Ezec.30.c.39.c.

Glo.int.s.Is.27. Lyr.s.Ios.4.

Alueus fluminis,ponitur pro Alueo Euphratis.Is.27.d.

Alueus Iordanis.Ios.3.d.4.b.d.designare potest vas sacramenti baptismi, vbi continentur aquæ Spiritussancti.

Sacra scriptura. Glo.ord.s.4.Reg.3.

Alueus torrentis,qui factus est iussu Elisæi.4.Reg.3.c.sacram scripturam significat.

Corda Iudæorũ. Scientia secularis.

Ripa fluminis,significare potest terrena corda Iudæorum,vel scientiam secularem.Gen.41.a.Exo.2.a.7.c.Isa.8.b.

Vtrumque testamentum. Hie.s.Ezec.47.

Ripa torrentis,designat vtrumque testamentum,vbi sunt ligna multa exemplorum,& doctrinæ.Ezec.47.b.

Aluus, quære Venter.

Amalec, Amalecites.

Ori.s.Num.ho.19. & s.Iud.ho.8.

AMalec, idest populus eligens, vel abligens populum, seu bibens sanguinem: filius Eliphaz è Thamna concubina, nepos Esau, à quo orti sunt Amalecitæ.

Spiritus fornicationis. Amalec interdum designat diabolum, præcipuè spiritum fornicationis: & Amalecitæ sunt ipsi dæmones. Gen.36.b. Exo.17.c. Num.13.d.14.g.24.d. Deut. 25. d. Iud. 5.b.6.a.10.e.1.Reg. 14.g.15.a.30.a.3.Reg.2.c.Iud.4.d.Ps.82.Ier.36.f.38. b. Contra hunc Amalec continuum bellum nobis indictum est, dicente Deo: Inimicitias ponam inter te, & mulierem, & inter semen tuum, & semen illius.

Gre.s.1.Reg. 14. Aug.ho.27. Geor.Vene.Cãt. 1. to.7.ca.36.

Phil.2.alleg. & de congress.&c.

Affectus prauus. Amalec, hoc est, populus eligens, designat affectus prauos, qui secum trahunt omnes animæ vires, quorum memoriam delet Deus in perfectis.1.Reg.14. g. Gignitur affectus prauus, & brutalis ab Eliphaz, hoc est, anima à Deo derelicta: è Thamna concubina, idest à voluptate. Dauid non accepit regnum Saulis, nisi victo Amalec: vt ostendatur illos meritò regnare, qui omnem carnis concupiscentiam deuicerint.

Lyr.s.Exo.17.

Libidinosi. Caro. Peccata libidinis. Amalec etiam, seu Amalecites, designat brutales homines, & gulæ ac ventri deditos, & terrenis adhærentes. Designat etiam ipsam carnem, & peccatum quodcunque, peculiariter autem libidinis. In prædictis locis.

Gre.ho.36.

Amalecites, qui reliquit Ægyptium, designat mundum, qui relinquit contemptibiles. 1. Reg.30.d. Designat etiam seculares, qui terrena cuncta ambiendo, quasi lambunt, dum solis temporalibus delectantur.

Aug.s.Ps.52.

Interpretantur etiam Amalec, iuxta Augustinum, parturiens, siue dolens: & in titulo Psal. 52. sumitur in bonum pro his, qui nunc inter malos gemunt, & dolent: vt pro Paulo, qui discipulos iterum parturiebat.

Aman, Amanites.

AMan, siue Haman, idest, conturbans, vel tumultuans, siue præparans: princeps sub rege Assuero, qui persequebatur Mardochæum, & Iudæos: & demum ipse crucifixus est in trabe, quam Mardochæo crucifigendo parauerat. Ester 3. a, 5. c.6.b.7.b.15.a. est manifesta figura diaboli, qui fideles persequitur: & quum Christum crucifigendo putauit se vincere, tunc ipse victus, & cruci affixus est. Designat etiam Iudæos persequentes fideles: & Neroné, & similes tyrannos. *Diabolus. Iudæi.*

Glo.ord.s. Ester 3.

Amana.

Greg.s.Cant. 4. Rup.3.s.Cant.

AMana, idest, fides, siue veritas, aut credulitas, vel nutrix: nomen montis: de cuius capite coronatur sponsa, hoc est ecclesia; designat potentes huius seculi. Cant. 4. c. Iuxta Rupertum, interpretatur nocturna auis. *Potentes seculi.*

Amare, Amor, Adamare, Amicus, Amicitia, Diligere, Charitas, Charus.

Tullius de inuentione.

AMor, mentis ac voluntatis affectum significat, quo vel bene volumus alicui, vel rem aliquam nobis expetimus. Amicitia verò beneuolentiæ affectum dicit. Est enim amicitia voluntas erga aliquem rerum bonarum, illius ipsius causa, quem diligit, cum pari eius voluntate: & qui sic se amant, dicuntur amici: & hic amor dicitur potius dilectio, quæ est amor cum quodam rationis iudicio. Adamare autem, vehementiam amoris dicit, sed fermè in malum, qualis est inter carnaliter se amantes.

Amor autem interdum est amicitia. Prou.5.d. In amore eius delectare. Charitas. Ecclesiastæ 9.a. Vtrum amore vel odio. Cupiditas. Ierem.2.e. Attraxit ventum amoris. Amicus autem aliquando dicitur beneficus, aut cui benefacimus. Exo.22.b. Siquis commodauerit amico pecuniam. Cognatus. Gen.29.c. Vocatis multis amicorum. Familiaris. Iud. 15. a. Tradidit illam amico suo. Charus. Exo.33.c. Sicut solet homo loqui ad amicum suũ. Datur & amicus fictus. Ecclesiast.6.b. Est autem amicus socius mensæ.

Ori.s.Cant.ho.1.

Amor est quidam spiritalis, qui nõ potest esse cum carnali, nec potest quisquam duobus teneri amoribus, sicut nec duobus dominis seruire.

Amare seu diligere, propriè conuenit Deo, non secundùm quod dicit affectum aduentitium: sed secundum quod amare, est velle bene. Nam & intra diuinam essentiam, amando producitur persona Spiritussancti: & de creaturis dicitur. Sapient. 11.d. Diligis omnia, quæ sunt: & nihil odisti eorum, quæ fecisti. Et dilexit mundum. Ioan. 3. b. 17. d. Diligens autem Iacob Ioseph super alios filios. Gen.37. a. designat Deum patrem diligentem Christum tanquàm filium naturalem, super alios, qui sunt filij per adoptionem. Et dilexit Dominus Israel in Babylone, hoc est, Christum in mundo, vbi fecit voluntatem eius. Isa. 48.c. Amabilis Domino dictus Salomon, designat Christum dilectum à patre.2. Reg. 12. f. Diligit autem Deus approbans.2.Reg.12.f. Et Dominus dilexit eum. Conseruans. Deut. 4.f. Quia dilexit patres tuos. Largiens. Deut.7.e. Diliget te, & multiplicabit te. Prædestinans. Ps.46. Speciem Iacob, quem dilexit.

Glo.ord.s.Gen.37.

Diligit

Diligit Deus ſpeciem Iacob, hoc eſt beatam virginem Mariam de ſtirpe Iacob: quæ honor eſt, & decor generis eius. Pſal. 46. *Arno. ſ. pſal. 46.*

Diligere dicitur Deus prius miſericordiam, deinde iudicium. Pſ. 23. quia prius vult omnibus benefacere, deinde peccantes etiam iuſtè punire. *Baſi. ſ. pſ. 32.*

Diligit dominus portas Sion ſuper omnia tabernacula Iacob. Pſ. 86. quia diligit eccleſiam ſuper ſynagogam. Et diligens Iſaac Rebeccam, eſt Chriſtus diligens eccleſiam. Gene. 24. g. Et eccleſia dicitur dilecta. Cant. 8. b. Dilecti etiam Dei dicuntur, qui ſunt in digniori gradu: & qui maiora beneficia acceperunt à Deo. Ierem. 11. c. Et diligens Iacob Beniamin, deſignat Deum eligentem Paulum. Gen. 44. e. *H. e. ſ. Pſal. 86.*

Amat Deus peregrinos, eos videlicet, qui terrenis deſpectis, cæleſtia affectant. Deut. 10. d. Et dilexit Iſrael, & patres Iſrael. Deuter. 4. f. 7. b. 22. c. 3. Reg. 10. b. 2. Paral. 9. b. Pſ. 77. Iere. 11. c. 31. a. Baruch 3. d. 4. c. Hoſe. 11. a. 14. b. Malachiæ 7. a. Quæ omnia referri poſſunt ad dilectionem Dei erga Chriſtianos. Et dicitur Deus diligere diſcipulos ſuos, & animas. Ioan. 13. a. 16. f. Apoca. 3. f. d. Iſa. 43. b. 63. c. *Hier. ſ. Iſa. 43.*

Diligens Deus ſynagogam. Diligens Iſaac Eſau. Ge. 25. d. deſignat bonorum collationem priori populo factam, quandiu bonus fuit in lege, & oblationibus. Vbi etiam deſignatur prælatus, qui non recto iudicio plus fauet malis, quàm bonis. Et amans Samſon Dalilam Iud. 16. a. deſignat Chriſtum amãtem Synagogam. Idem Chriſtus dicitur amator mulieris, hoc eſt, ſynagogæ. Ier. 3. f. Itidem diligens Hoſeas mulierem dilectam à viro, deſignat Deum diligentem ſynagogam. Hoſe. 3. a. *Beda. ſ. Gen. 25. Hie. ſ. Iere. 3. & ſ. Hoſe. 3.*

Dilecta Dei dicitur Babylon, ſecundùm quod Deus dilexit mundum. Iſa. 21. b. Hoſe. 2. d. Rom. 9. e. *Hier. ſ. Iſa. 21.*

Diligere autem mundum prohibetur homini, hoc eſt, diligere vitia mundi, & quæ ſub nomine mundi includuntur nempe concupiſcentia carnis, & oculorum, & ſuperbia vitæ. 1. Ioa. 2. c. *Baſi. ſ. pſal. 114. Hila. ſ. pſal. 67. Amb. de Iſaac 3. Hier. ad principiã. Arn. ſ. Pſal. 17.*

Amare, aut diligere Deum, ſeu Chriſtum, ponitur paſſim: & ipſe Chriſtus dicitur dilectus à ſponſa. Cantic. 1. a. 2. b. 3. a. Et adoleſcentulæ diligunt ſponſum, hoc eſt, animæ per ipſum renouatæ. Pſ. 44. 67. Iſ. 5. a. Et dilectus ex dilecto, dicitur Filius ex Patre. Canti. 5. c. quum dicitur, Dilexi, & non additur, quem intelligitur diligi Deus, qui eſt ſummum bonum. Pſal. 114. Et Dauid diligit Dominum, poſtquàm liberatus eſt ab amore vitiorum. Pſal. 17. Diligere veritatem, eſt diligere Chriſtum, qui eſt veritas. Prouerb. 26. c Amos 5. d. Mich. 3. a. 6. b. Zac. 8. d. Diligere autem Deum, interdum eſt appetere. Pſ. 39. 69. Qui diligunt ſalutare tuum. Laudare. Exod. 20. a. His qui diligunt me. Parere eius præceptis. Deut. 10. c. Ambules in viis eius, & diligas eum. Tendere in eum. Deut. 30. b. Vt diligas Dominum Deum tuum ex toto corde tuo. Dilectio Dei dicitur fortis vt mors, quando pro amore Dei quiſpiam ſe offert ad mortem. Cant. 8. b. *Ruper. ſ. Canti. 7.* *Baſi. ſ. pſal. 33.*

Diligit Deum ore, qui promittit ſeruare præcepta Dei, qui tamen tranſgreditur opere. Pſalm. 77. 1. Ioan. 3. c. *Amb. ſ. pſal. 118. ſer. 20. Hie. ſ. Mich. 6.*

Amare cæleſtem gloriam. Diligere Hieruſalẽ, eſt amare cæleſtem gloriam. Tobi. 13. c. Pſ. 25. 86. Iſ. 66. d. Apoc. 20. c. Sic dilecta ſunt tabernacula Dei. Pſ. 83. Et diligit videre dies bonos, qui appetit fœlicitatẽ. Pſ. 33.

Diligere mandata Dei ſuper aurum, & topazion, plus eſt, quàm cuſtodire mandata. Pſal. 118. Sic diligit miſericordiam, qui non quaſi compulſus, aut ex neceſſitate miſericors eſt: ſed quia hilaris eſt dator, qualem datorem diligit Deus. Mich. 6. c. 2. Corin. 9. b. *Glo. ord. ſ. Gen. 29*

Amplecti vitã contemplatiuam. Amans Iacob Rachelem, eſt amplectens vitam contemplatiuã, eámque actiuæ præferens. Gene. 29. d. f. Sic diligebat Elcana Annam. 1. Reg. 1. a. Ad hæc refertur dilectio ſapientiæ. Prouerb. 4. a.

Diligit iudicium honor regis, hoc eſt, qui honorat regem, non timebit iudicium. Pſal. 98.

Diligit ſeruus dominum, quum libenter intendit verbis prædicatoris, & ea ſolicita mente cuſtodit. Exo. 21. a. *Arn. ſ. pſal. 98. Greg. ſ. Ezec. ho. 3.*

Anima vel voluptas. Diligit ſeruus vxorem, quum amat homo carnem ſuam, aut opera vitæ actiuæ. Exod. 21. a. Dilecta etiam vxor, eſt anima ſeruiens voluptatibus, vel ipſa voluptas. Deut. 21. c. *Amb. epiſ. 1. 14 & de Cain. 4.*

Amantiſſima, quæ non proderunt: ſunt idola, & omnia, quæ homo præfert Deo. Iſa. 44. b. Amos 5. c. vt ſi quis amat patrem, aut matrem, pluſquàm Chriſtum aut animam ſuam, vel ſeipſum. Mat. 10. d. Ioan. 12. d. dilectio tamen animæ in bonum interdum accipitur, vt Prouerb. 19. b. Qui poſſeſſor eſt mentis, diligit animam ſuam. *Gre. ſ. Ezech. ho. 3. Glo. int. ſ. Iſa. 44.*

Amantiſſima idola, ſunt errores ab hæreticis fabricati. Iſa. 54. b. Dicuntur etiam amantiſſima vteri. Hoſe. 9. d. Et amãtiſſimæ vineæ. Amos 5. d. *Glo. ord. ſ. Hoſe. 9*

Amare primos recubitus, aut ſalutationes, affectum indicat ſuperbiæ. Mat. 23. a. Luc. 11. f. 20. g. Ioan. 12. g. 3. Ioan. c. *Lyra. ſ. Matth. 23*

Diligit malitiam ſuper benignitatem. Pſ. 51. qui pro bonis amat peſſima, ſicut dilexerunt homines magis tenebras, quàm lucem. Ioan. 3. c. Et diligit verba præcipitationis, qui diligit mendacium, aut verba detractoria, vel hæretica: quibus vel ipſe, vel alij præcipitantur in peccatum, aut in infernum. Pſ. 51. Et diligit manu aperta ſtratum adulterorum, qui apertè defendit vitia, & errores. Iſa. 57. b. Hoſe. 12. b. Ad idem referuntur amare mendacium, vanitatem, ſomnia, idola, &c. quæ amant, qui ſua quærunt. De quibus agitur Iſ. 56. d. Sap. 15. a. Pſ. 4. 10. 108. Ier. 2. c. 8. a. Hoſe. 4. d. 9. a. 12. b. 2. Tim. 3. a. Apo. 22. c. Et adamãs Salomon mulieres alie- *Hila. ſ. pſal. 51. Arn. ſ. pſal. 108. Hie. ſ. Iſa. 56. 57. & ſ. Hoſe. 12. Ori. ſ. Roma. 3.*

nigenas, designat amplectentes sectas diuinæ sapientiæ contrarias.3. Regum 11.a. Et adamare alienos, est sectari hæreticos.Iere.2.c.Diligit vinacia vuarum, qui amat traditiones hominum. Hose.3.a.

Hie.s.Hose.3. *Glo.ord.s.Deut.21*

Adamare mulierem pulchram bello captam. Deut.21.b.est amplecti philosophiam, quæ non sit diuinæ legi contraria.

Ori.s. Ezech.ho.8. Gre.34.Mor.1 — *Diabolus.*

Adamans Sichen Dinam. Gen.34.a.c.typus est diaboli, nitentis ad se trahere animam sanctam. Et ipsi dæmones. Sunt qui diligunt afferre in ignominiam protectores Ephraim.Hose.4.d.Et amatores meretricis, sunt dæmones, & hæretici.Iere.3.a.4.g.5.c.22.e.30.c.Ezec.16.a.d.23.a.c.Hose.2.a.3.a.8.c.Dicitur etiam diabolus amicus.Hose.3.a.

Glo.ord.s.Isa.57. — *Defensio errorũ.*

Diligit meretrix stratum adulterorum, quum hæretici dogmata diabolica defendunt.Is.57.b.Iere.5.g.

Hie.s.Hose.10. *Gre.20.Mor.6.*

Diligens vitula trituram, designat Iudæos amantes colere literam legis. Hose.10.c.Vel secundùm aliam literam, diligens contentionem, significat contendentes contra viros ecclesiasticos in subuersionem audientium, iugum legis abiiciendo. Diligit etiam trituram, qui vt in vita mundana, & carnali persistat, libenter graues sustinet labores.Sic grauantur corda in curis. Luc. 21.f. Diligunt etiam Iudæi infantiam, quum literam legis præferunt Euangelio. Prouerb.1.c.

Beda.s.Prouer.1 *Hie.s.Isa.1.*

Diligere munera, plus est, quàm accipere. Isa.1.f.

Diligere mouere pedes.Iere.14.b.est non persistere in bono.

Glo.ord.s.Iere.14. Bern.ser.de roga. Bas.s.psal.37. Amb.s.Ps.118. ser.22. Arn.s.psal.37. Glo.int.s.Thre.1. Hila.s.psal.138. Ambr.s.Luc.16. Greg.33.Mor.22 & s.Canti.5. — *Deus. Christus.* *Angeli. Sermones Dei.* *Viri perfecti.*

Amicus, à quo petendi sunt tres panes, dicitur Deus.Luc.11.a.Et amicus peccatorum dicitur Christus.Mat.11.c.Luc 7.c.quia eorum optabat, & procurabat salutem.

Amici interdum dicuntur Angeli, qui appropinquant, & stant aduersus peccatorem, vt eum resipiscere faciant. Ps.37.Luc 15.a. Item sermones Dei sunt amici, qui redarguunt peccatorem.Thren.1.a.

Amici Dei dicuntur viri perfecti, vt Abraham, Patriarchæ, & Apostoli.Iud.8.c.Ps.87.138.Luc 16.b.Amici quoque dicuntur prædicatores. Iob 40.d.Luc 14.c.Ioan 3.d 11.b.15.b.Iac.2.d.Sap.7.d.Et amici facti dicuntur alienigenæ. Psal.107. Et amici sponsi dicuntur, qui bonis operibus vitæ actiuæ vacant: charissimi verò, qui vitam contemplatiuam amplectuntur.Vnde amicis dicitur, vt comedant: charissimis verò, vt bibant, & inebrientur. Cant.5.a.8.d. Amicitia autem Dei, & dilectio ponuntur passim. Neem.13.d. Ps.59.67.107.126.Ecclesiastici 48.b.Isa.41.c.

Ori.s.Cant.ho.2. Greg.s.Cant.2.6. Bern.s.Cãt.ser.57. — *Ecclesia.* *Synagoga.*

Amica dicitur sponsa, & ideo pulchra, quia amica, quæ & dilecta dicitur. Canti.1.d.2.a.4.a.5.a.6.a. Dicitur autem amica propter fidem, sine qua placere Deo nemo potest. Dicitur principaliter de ecclesia, & etiam de synagoga conuersa: & demum amica sponsa est, quæ sponsi lucra studiosè, ac fideliter prædicando, consulendo, ministrando conquirit. Et amicæ animæ. Luc.15.b.

Ber.ser.de rogati. — *Homo peccator.*

Amicus veniens de via, est ipsemet homo peccator, qui peccando longè abierat, & venit, cum redit ad cor. Luc 11.a.

Glo.int.s.Leu.19. — *Proximus.*

Amicus interdum dicitur proximus, quem debemus beneuolentia prosequi. Exo.22.a.32.f.Leu.19.c. Deut.15.a.19.b.Iob 31.a.36.d. Prou.3.d.6.a.Eccl'ici 6.a.8.b.Ier.9.b.22.d.29.e.Habac.2.c.Et diligere sibi simile, est diligere proximum. Eccl'ici 13.c.27.c. Amici etiam dicuntur fauentes in bono.2.Reg.16.c.3.Reg.5.a.1.Paral.27.d.Iob 2.d.6.c.12.a.

Amb.s.Luc 23. — *Gentiles, & Iudæi.*

Amici facti Herodes, & Pilatus in passione Christi.Luc.23.b.designant Gentiles, & Iudęos in vnam fidem concurrentes: ita vt Gentiles prius crederent, & Iudæi ab eis acceptum Christum posteà remitterent, gloriam eius confitentes.

Lyra.s. Exo.11. — *Philosophi.*

Amici interdum dici possunt Philosophi, à quibus petuntur vasa aurea, & argentea, quum assumitur veritas, quæ in eorum libris inuenitur in obsequium fidei. Exo.11.a.

Hier.s.Iob 40.& s.Matth.22. Greg.s.Cãt. ho.8.& s.psal.37. — *Iudæi.*

Amici aliquando dicuntur Iudæi, qui debebant amare Christum. Iob 12.a. 16.d.19.c. Et amicus dicitur, qui est inimicus. Matth.22.b 20.b. 26 e.Psal.37.Thren.1.a.f. Zach.13.c. Amicum autem vocat, quòd inuitatus ad nuptias sit: arguit impudentię, quod veste sordida mundicias polluerit nuptiales. Math.22.b.

Gre.prolo.Mor.12 &.3.Mor.18.24. Hie.s.Mich.7. — *Hæretici.* *Vitia palliata.*

Amici Iob venientes ad ipsum consolandum, sunt hæretici sanctam Ecclesiam docere cupientes.Iob 2.d.16.d.35.a.42.d.Iere.9.b.22.d.Hi sub specie consulendi, veniunt ad seducendum. His amicis non esse credendum monemur. Miche.7.a.Nominantur autem amici, non ex sua nequitia, sed ex ecclesiæ benignitate, vel tales amici sunt vitia speciem virtutis habẽtia.

Hier.epis.Beatitudinis. — *Fauentes in malo.*

Amici dicuntur fauentes in malo.Iudic.14.d.2.Reg.13.a.Ester 5.c.Et tales sunt amici huius seculi.Iac.4.b.Prouerb.14.c.19.a.Eccl'ici 6.a.13.d.41.d.2.Paralip.19.a. Cum his amicis volebat epulari filius senior.Luc.15.g.Et amici decipientes, sunt caro, mundus, diabolus, hæreticus, & adulator.Thren.1.g.

Dæmones.

Chari, & amici animæ peccatricis. Thre.1.a. sunt dæmones in hac vita eam per illecebras voluptatum in diuersa trahentes, qui tandem eam spernunt, & fiunt ei inimici, quum in tenebris exterioribus constitutam perpetuis cruciatibus punire non cessant. Amicitias autem iungere cum Amorrhæis.Exo.34.d. Iosu.23.c. est consentire dæmonibus.

Amb.de virgin.

Charitas idem est, quod dilectio: & est charitas Dei, qua Deus diligit nos: quæ est ipse Deus: & est ipsum donum, seu habitus charitatis, seu etiam gratiæ, quam Deus infundit in cordibus nostris, per quam anima efficitur amica Dei, filia, & sponsa. Et vix inuenitur, vbi

aliquid

aliquid ipsa designet, sed potius ipsa est in sacramento, vt ait Ambrosius.

Datur autem charitas vulnerans. Cant. 4. c. Vulnerasti cor meum, &c. Datur charitas ligãs. Hos. 11. b. In vinculis charitatis traham eos. Charitas languidum facit. Cant. 2. a. Amore langueo. Charitas in deliquium inducit. Ps. 118. Defecit in salutare tuum anima mea. Charitas etiam dicitur eleemosyna, seu opus charitatis. 2. Cor. 8. b. *Ricar. de S. Victo. de vulnerata charitate.*

Amor absconditus, est amor illicitus, vt adulterinus, qui absconditur, ne ob turpitudinem reprehendatur. Prouer. 27. a. *Bed. s. Prou. 27.*

Amaritudo, Amarus.

AMarus sapor dulci contrarius, ingratus est gustui, sicut dulcis est gratus. Non enim nutriunt amara, sicut dulcia, sed potius sunt apta ad purgandum: quæ si nimia sint, interimunt. Quamobrem ex eis sumitur metaphora ad affectus animi, vt ea dicantur amara, quæ animo sunt molesta. *Arist. de sensu, & sensib. 4. & problem. sectio. 24.*

Dolor ecclesiæ super Iudæis, & hæreticis. Amaritudo animæ Annæ vxoris Elcana 1. Reg. 1. b. dolorem significat ecclesiæ de obstinatione Iudæorum: & etiam compunctionem de terrenis, quæ impediunt contemplationem. Et amarus fletus Isaiæ, designat tristitiam ecclesiæ super hæreticorum pertinacia. Isa. 22. a. De hac amaritudine dicitur Prou. 14. b. Cor, quod non nouit amaritudinem animæ suæ, in gaudio eius non miscebitur extraneus. *Gre. s. 1. Reg. 1. Hie. s. Is. 22.*

Amaritudo Ezechielis post reuelationem. Ezec. 3. d. designat, quòd quantò magis cognoscimus Deum, & nosmetipsos, tantò amplius dolemus de nostris malis actibus. *Gre. s. Eze. ho. 12.*

Amaricari ventrem, deuorato libro. Ezec. 3 d. Apoc. 10. d. designat legem diuinam amaram esse carnalibus: vel designat lectionem scripturæ esse dulcem: sed operationem laboriosam & amaram: vel labores animæ prædicantis. *Aug. s. Ps. 43. & s. Apoc. ho. 8. Rup. 4. de operib. Spiritussancti. 13. & 6. s. Apoc.*

Asperitas legis. Amaræ aquæ designare possunt legis asperitatem, quæ per lignum sapientiæ Christi fiunt dulces, quum ad sensum spiritalem reuocantur. Exo. 15. d. *Ori. s. Exo. ho. 7. & s. Ier. ho. 8.*

Creaturæ. Significant etiam creaturas, quæ in amaritudinem rediguntur suis amatoribus. *Aug. ser. 91.*

Pœnitentia. Contritio. Amaræ lactucæ designant pœnitentiam. Exo. 12. b. Et cum amaritudine celebratur pascha. vt sciamus, quomodo placendum sit Deo. Ad hanc pœnitẽtiæ amaritudinẽ pertinent, quę dicũtur Iob 3. a. 7 c. Pro. 14. b. Is. 38. c. Ier. 6. g. 15. d. 31. d. Eze. 3. d. 21. b. 27. e. Mat. 26. g. Luc. 22. g. *Bed. s. Exo. 15. Amb. 2. de sacramentis 4.*

Veritas. Amaritudines etiam paschæ, designare possunt veritatem, quæ odium parit. *Ori. s. Nu. ho. 23. & s. Ier. ho. 11.*

Pœna peccati. Amaritudo interdum dicitur pœna peccati, & ipsa displicentia, qua quis Deum sibi infensum reddit. Prou. 5. a. Is. 24. b. Ier. 2. d. Ezec. 27. g. Hos. 10. a. 14. a. 2. Mac. 9. a. *Gre. 4. Mor. 21. Bed. s. Prou. 14.*

Ad amaritudinem dicitur concitare Deum, qui facit, quæ Deo displicent, vnde mereatur à Deo puniri. Hos. 14. a. *Hie. 1. adue. Pel. 1. Ori. s. Ier. ho. 13.*

Tribulationes. Amaritudo sæpe tribulationes significat. Deu. 29. c. Ruth. 1. d. 4. Reg. 14. g. Iud. 5. c. Iob 3. d. 9. b. 12. d. Prou. 27. a. Ier. 15. d. Thr. 1. b. 3. b. Amos 8. c. Soph. 1. d. Apoc. 8. d. Eaedem tribulationes *Passio Christi.* significant amaræ aquæ. Exo. 15. d. Et amarissimus botrus designat persequutiones Iudęorum in Christum. Deut. 32. c. Designant etiam amaræ aquæ passionem Christi. Et amaritudo, ad quam adduxit Deus animam Iob, designat passionem Christi. Iob 27. a. Amaræ etiam aquæ *Vita noua in Christo.* sunt vita noua in Christo, quæ amara est inchoantibus. *Hie. s. Hos. 14. Tert. aduer. Iude. Gre. 5. Mor. 2. Bed. s. Prou. 27. Hie. s. Iob 27. Gre. Nyssen. de vita Mosis.*

Verba maledica. Insidiæ. Amaritudo quandoque dicuntur verba maledica, iracunda, & molesta quæcunque: & amari, qui molesti sunt, & iracundi: insidiæ quoque amaritudinis rationem habent. De his Ps. 9. 63. Ecclesiastæ 7. d. Eccl. 29. d. Hos. 10. a. 2. Mach. 6. b. Eph. 4. d. Col. 3. d. Heb. 12. d. Iaco. 3. a. *Ori. s. Rom. 3.*

Dæmones. Pœna æterna. Amara gens, sunt dæmones. Hab. 1. b. Et amaritudo, qua diabolus inuoluitur, est pœna æterna. Iob 3. a. Et amaritudo, ad quã Ægyptij perducebant filios Israel, significat crudelitatẽ dæmonum erga bonos. Exo. 1. c. Et dæmones dicuntur aues deuorantes morsu amarissimo. Deuter. 32. d. Sic amaritudo pertinet ad peccatum, & malum. Isa. 5. e. Hos. 12. d. Vnde malitia *Peccata.* Hierusalem dicitur amara. Ier. 4. e. Thren. 1. b. g. Et Simon Magus erat in amaritudine: nec pertinebat ad columbam, quæ est sine felle. Acto. 8. c. *Gre. 4. Mor. 10. Hie. s. Is. 5. Ori. s. Eze. ho. 12. Aug. s. Io. trac. 6.*

Tristitia & ira. Amaritudo sæpe tristitiam, ac etiam iram designat: à quibus abhorret animus, tanquam à re molesta. 1. Reg. 1. b. 22. a. 30. b. 2. Reg. 17. b. 19. f. 4. Reg. 4. d. g. Ester 4. a. Iob 10. a. 17. a. 21. c. 23. a. 27. a. Pro. 31. a. Sap. 8. c. Eccl. 7. b. 21. b. 30. c. 31. d. Is. 22. a. 35. b. Hos. 14. a. Amos 6. d. Mic. 1. d. *Glo. int. s. Is. 22.*

Amara mors dicitur 1. Reg. 15. g. quum non sine carnis tristitia voluptates, & concupiscentiæ necantur in nobis. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Amarias.

AMarias. i. sermo Domini, vel, dicit Dominus, aut celsitudo Domini: filius Ezechiæ, pater Godoliæ, proauus Sophoniæ prophetæ: per quem designatur per verbum Domini fieri prophetas. Soph. 1. a. *Hie. s. Soph. 1.*

Amasa.

AMasa. i. populus parcens, siue populum tollẽs, vel populum eleuans: princeps exercitus Absalom contra Dauid patrem eius: qui occisus est per insidias à Ioab. 2. Reg. 17. f. 20. c.

Amasias.

AMasias, idest, fortitudo Domini, filius Ioas, rex Iuda, pater Azariæ, fuit captus à Ioas rege Israel in prælio. 4. Reg. 12. d. 14. b. 2. Par. 25. a. *Hie. s. Amos 7.*

Fuit alius Amasias sacerdos Bethel, aduersarius Amos. Amos 7.c. Interpretatur robustus, & rigidus: designat hæreticos rebelles, & feroces: qui ecclesiasticum virum, & verè prophetam vetant: Dei verba, & doctrinam proferre, & errantem populum corrigere prohibent.

Amathi.

Hie.s.Ionæ 1. AMathi, idest, veritas, pater Ionæ prophetæ: designat Deum patrem Christi quasi columbæ. Ionæ 1.a. *Deus pater.*

Ambidexter.

AMbidextri dicuntur, qui vtraque manu pro dextra vtuntur, qualis fuit Ehud iudex Israel, qui occidit Eglon regem Moab. Iud. 3. b. Possunt designare Sanctos, qui omnia opera habent dextra, principem huius mundi in se occidentes. Sicut è diuerso diabolus ambisinister dici potest, qui nil dextrum, sed omnia agit sinistra. *Sancti.*

Ori.s.Iud.ho.3. Chry.in Iob, et Abraha. Caßi.colla.6.c.10. Ambidexter etiam dici potest, qui fortiter agit, tam in prosperis quàm in aduersis.

In malum erant ambidextri filij Beniamin. Iud. 20.b.

Ambigere, Ambiguum, quære Dubitare.

Ambire, Ambitus, Ambitio.

AMbire, in corporeis rebus est circuire: & ambitus, est circuitus, vel conuersio. Per metaphoram verò ambiunt, qui magistratum affectant, qui huius gratia homines prensare solebant. Ambitio autem est studium, cupiditásque honorū. Sic ambiebat Iason frater Oniæ summum sacerdotium 2. Mac. 4. Sumitur etiam ambitio pro pompa, seu maiestate, vt ambitio, qua combusserunt super corpus Asa regis aromata. 2. Paral. 16. d. Et ambitio Agrippæ & Bernices, pompa aut maiestas. Act. 25. f. Et ambitio nuptiarum filiorum Iambri. 1. Machab. 9. d.

Gre.s.Cant.3. Ambiunt sexaginta fortes lectum Salomonis. Cantic. 3. c. quum mentem sanctam, in qua Christus quiescit, verbis, & exemplis viri sancti muniunt: quibus ab aditu mentis venientes hostes repellunt, dum ipsam mentem, exemplis sustentant, & scriptis erudiunt.

Glo.ord.s. 3. Reg. 7. Rup.s.3.Reg.19. Ambiens linea duodecim cubitorum vtramque columnam templi. 3. Reg. 7. b. virtutem doctrinæ Apostolicæ designabat. Vel futurum iudiciū pro opera misericordiæ, per quæ boni & mali examinabuntur.

Gl.ord.s.2.Par.4. Ambiens funiculus triginta cubitorum gyrum maris æneï. 2. Par. 4. a. obseruantiam mandatorum indicabat.

Ambiens Ieroboā exercitu suo exercitū tribus Iuda. 2. Par. 13. c. typus est insidiantis diaboli.

Glo.ord.s.Eze.16 Ambientes filiæ Palestinarum per gyrum Hierusalem. Ezec. 16. g. sunt sectæ hæreticorum obsidentes ecclesiam.

Glo.ord.s.Prou.25 Ambitus murorum. Prou. 25. d. custodiam silentij.

Ambulare, Incedere, Perambulare, Deambulare, Gradi, Ingredi.

AMbulare, dicit motum progressiuum animalium, præcipuè hominum: cui cognata sunt verba in titulo posita, licèt nonnulla aliquid discriminis habeant.

Ori.s.Leui.ho.16. Euch.for.spirit.1. Ambulare propriè non competit Deo, qui est vbique, nec vllo continetur loco, sed omnia replet in omnibus, & supra omnia existens. Sed per metaphoram dicitur Deus ambulare in populo suo, quum eis impertitur auxilium gratiæ suæ. Exo. 33. c. 34. b. Leuit. 26. b. Deut. 23. c. *Præstans Deus auxilium.* *Aug.s.Ps.103. & de essen.diui. Amb.ser.26.* Et ambulat super pennas ventorum, quum eleuatur in mentibus prædicatorum, & perfectorum. Ps. 17. 103. quum autem dicitur ambulare Deus super pennas ventorum, designatur velocitas, & penetratio verbi Dei omnia superantis, & comprehendentis. Ambulat etiam super pennas ventorum, secundum quod eius charitas superat omnes virtutes charitatis, quæ in mentibus fidelium inueniuntur. Nam ipse, cùm inimici essemus, dilexit nos, & redemit. Et *Euc.for.spiritua.1.* dicitur ambulare, & deambulare super excelsa terræ, quum ambulat, & deambulat in iustis. Amos 4. d. Dicitur etiam ambulare, quum per sanctos prædicatores de loco ad locum transit.

Ambr.epis.41.et de Par.14. Aug.2.de gē.cōt. Manich.16. Deambulat Deus in paradiso, quum legimus scripturas. Gen. 3. b. Deambulabat etiam, quū ad primos parentes iudicandos iam veniret: & quasi mouebatur in eis præsentia Dei, quando iam ipsi stabiles in eius præcepto non erāt. Et instabilis eiectio illorum de paradiso, oblationem diuini auxilij designabat.

Bed.s.Gen.3. Euch.for.spirit.1. Deābulatio quoque Dei in paradiso, est conuersatio Christi in ecclesia. Gen. 3. b. Et deambulatio Isaac per viam putei videntis, & viuentis. Gen. 24. g. designat incessum Christi per viam humilitatis passionis suæ, in qua varia diuersis modis iterando, quasi deambulando pertulit. *Isy.s.Leuit.26.* Et ambulauit Deus inter nos, hoc est, Christus assumpta humanitate. Leui. 26. b. Ad hæc referuntur ambulatio Christi in templo. Ioan. 10. d. Et per sata. Mar. 2. d. Luc. 13. g. Et iuxta *Hie.s.Is.57.* mare Galilææ. Matt. 4. c. Et ambulauit Christus mœrens, cum lugeret peccata nostra. Is. 57. d. *Cōuersans Christus in ecclesia.*

Rup.2.s.Apoc. Ambulare dicitur in medio candelabrorum aureorum, secundum quòd omnes protegit, & examinat. Apoc. 2. a.

Hier.s.Iob.9. Graditur Dominus super fluctus maris. Iob. 9. a. quia quum se procellæ persecutionis eri-

gunt,

gunt, miraculorum Dei obstupefactione franguntur. Et etiam cùm calcat superbos: & cùm inquietos, elatos, & turbidos ad mansuetudinem reducit. Graditur etiam super excelsa terrę, quum superbos humiliat. Amos 4.d. Et quum destruxit Iudæos superbos. *Aug.s.Ps.93. Greg.9.Mor.5. Ruper.s.Amos 4*

Succurrēs Christus in tentationibus. Ambulat Iesus supra mare. Ioan.6.a. quum succurrit in grauibus tentationibus. Et quia vicit omnes nostras tentationes. Et ambulauit solus: quia solus passus est, vt redemptor. Matt. 14.c. Marc.6.e. Et ambulauit in directione sua. Isa.57.a. quum rectoitinere ascendit ad patrē. Et graditur furor Domini ad aperiendum. Isa.51.c. quum Christus, deuicto diabolo, per passionem suam, aperuit ianuam vitæ. Et dicitur gradi in multitudine fortitudinis suæ. Isa.63.a. Deambulans autem Mardochæus quotidie ante vestibulum domus virginum, est Christus custodiens ecclesiam. Ester.2.b. *Cyril.3.s.Ioan.23. Ori.s.Matt.14. Hil.s.Mat.cā.14. Hier.s.Isa.51.57.*

Conuertēs Deus dura corda. Deambulat Deus in nouissimis abyssi. Iob. 38. b. quum nequissimorum corda hominum conuertit: & desperatas mentes tangendo mirabiliter reformat. Et Christus deambulauit in nouissimis abyssi, quum in inferno inter mortuos liber fuit, & omnia penetrauit. *Gre.29. Mor.6.7. Hie.s.Iob.38.*

Ambulauit Iesus occultè. Ioan.1.c. 11.g. quum non manifestabat suam deitatem; sed ambulabat in carne manifestatus. *Glo. inte.s.Ioan.1*

Gradi dicebatur Deus super vineam in prælio. Isa.27. a. quum destruxit Synagogam. *Hie.s.Isa.27.*

Transitus Christi ad gentes. Deambulans Elisæus in domo, vt suscitaret puerum. 4.Reg.4.f. designauit Christum transeuntem à Iudæa ad Gentes. Sic ambulabat Christus in Galilæa relicta Iudæa. Ioan.7. a. *Greg.9.Mor.32.*

Opera Christi. Gressus Dei dici possunt opera Christi in humanitate, facta ab eius incarnatione vsque ad ascensionem: & etiam aduentus, vel visitatio Dei. Psal. 67. Et gressus dilatati sunt, vel opera Christi, vel sensus ecclesiæ sub eius potestate dilatati. Psal.17. *Arn.& Hil.s.ps.67 Aug.de essen.diuin Hier.s.Psal.17.*

Ambulat Deus contrario furore aduersus malos. Leui.26.e. Et præcipuè aduersus Iudæos, quando vltimò eorum destruxit ciuitatem. *Euch.for.spiritu.1 Glo.ord.s.Leui.26*

Protectio angelorum. Ambulare dicuntur angeli, quando nos protegunt: & etiam quum ministrabant Christo: Zach.3.b. *Hier.s.Zach.3.*

Ioannes præcursor. Ambulauit iustitia ante Christum. Psal. 84. quum præcursor Ioannes Baptista missus est ante ipsum Christum. *Arn.s. Psal.84.*

Sectari præcepta Dei. Ambulare cum Deo, est eius vestigia, seu præcepta sectari, & amicum esse Dei, vt Enoch, & Noe. Gen.5.c.6.b. Ambulare autem solicitè coram Deo. Mich.6.c. videtur dari in præmiū facienti iudicium, & diligenti misericordiam, vel potius est præceptum, quo iubemur omni hora paratos esse ad exequēda patris familias mandata. Sed in pręmium datur ambulare cum Christo, quum dicitur Apoc. 3. a. Ambulabunt mecum in albis, quoniam digni sunt. Non ambulant autem cum Christo, qui ab eius fide discedunt. Ioan. 6. g. Ambulare etiam in nomine Domini, est eius præcepta sequi. Iere.3.f. Zach.10.d. Et ambulare post Dominum, aut post Christum. Isa.45.c. Hose.11.d. Mich.4.b. *Hie.s.Mich.6.*

Placere Deo. Ambulare coram Deo est placere in omnibus Deo, vt Abraham Gen. 17. a. 48. c. Et ambulare coram Christo Dei, est ea, quæ Christo accepta sunt, operari. 1. Reg.2.g.3. Reg. 8.c. 4.Reg.20.a.23.a.2.Par.6.c.34.g. Malach.3.d. Coloss.2.b. *Greg.s.1.Reg.2.*

Iudas. Iudæi. Qui ambulauit cum consensu in domo Dei cum Christo. Ps.54. dicitur vel de Iuda proditore, cùm Christum vt discipulus sectabatur: vel de populo Iudęorum, qui cum eo conuersabantur in templo, quem postmodum occiderunt. *Hila.s.Ps.64*

Bene operari. Ambulare absolutè, est operari in hac vita, siue bene, siue malè, peculiariter tamen dicitur de bona operatione, vt Iere.10.d. Scio, quia non est hominis via eius: nec viri est, vt ambulet & dirigat gressus suos. Ambulare autem honestè, sicut in die, est bene operari in lege Domini. Rom.13.d. Psal.118.1. Thessal.4.e. Et ambulare in die, est cum gratia bene operari: & Christum, qui est lux vera, imitari. Ioan.11.b.12.c.1. Ioan.2. a. Sic ambulare in lumine vultus Dei. Ps.88. Et ambulare rectè, & cum confidentia, est operando virtutes, sine hæsitatione incedere: & hi erecti incedere dicuntur, & iter rectum ambulare. Leui.26. b. Iob.8.a. Prouer. 14. a. Eccl'ci.51.c. Isa.56. a. Mich.2.c.3. c. Malac. 2.b. Gal.2.c. Et ambulare super baculum, est bene operari. Exo.21.b. Perambulans autem Abraham terram, est exercens omnem virtutem. Gē. 13. d. Et ambulans Iacob in via, designat viatores viæ Christi, qui ambulare dicuntur per fidem, & in viis Domini, & in lege Domini, sicut etiam ambulabant Apostoli docentes legem Dei. Gen.28.d. Exo.16.a. Deut.10.c. Ps.31.36.118.123.142.3. Reg.8.a. Pro.6.c.8.c.9.b. Isa.30.g. 33.c.40.g. Ier. 6.d.7.f. Baruc. 4.a.c. Hose.11.d.14.d. Zach.3.b. 1.Mac.6.c. Ad eadem refertur ambulare dignè Deo. Eph.4.a.1. Thes.2.c. Et ambulare syncerè. Tob.3.a. Porrò quum dicitur Isa.2.a. & Mich.4.a. Docebit nos vias suas, & ambulabimus in semitis eius: sciendum est eadem præcepta dici vias, & semitas: Sed in docendo sunt viæ, in ambulando verò semitæ. Quia tunc earum percipitur difficultas. Gradi via regia, est seruare mandata. Num.20.c.21.f. Incedere in mandatis Domini, est bene operari: incedere verò in iustificationibus, est bene iudicare. Luc.1.a. Ad quod etiam referri potest ambulare in iudiciis Dei. Ps. 88. Gradiuntur etiam itinere vno, qui ambulant simplici intentione, vt vaccę gradiebantur. 1.Reg.6.c. Ambulant liberati per viam directam, quum conuersi ex gentibus ambulant per Christum ad Patrem. Isa.35.d. Vt cæci per vias, quas ignorabant. Isa. 42.c. Et ambulant claudi, cùm relicto peccato stabili gradiuntur pede. Mat.11.a.15. c. Luc.7.c. Ps.113. Ier. 10. a. Ad idem ambulans paralyticus. Mar.2.b. Ioan.5.b. *Ori.s.Roma.13. Isych.s.Leui.26. Amb.2.de Abr.7 Ori.s.ps.36.ho.5. Arn.s.psal.118. Hie.s.Isa.2 Aug.s.Ps.127. Ambr.s.Luc.1 Ori.s.Num.ho.12. Greg.s.1.Reg.6. Hie.s.Isa.35*

Transire per tribulationes. Ambulantes filij Israel per siccum in medio maris. Exo.14.d.15.c. designant eos, qui bapti- *Ori.s.Isa.ho.6. Ori.s.Exo.ho.6.*

zantur & transeunt per tribulationes, non declinantes ad dexteram, neque ad sinistram.

Beda s. Exo. 5. Ambulare tribus diebus in solitudinem. Exo. 5. a. 15. f. Num. 33. a. est tres partes pœnitentiæ implere, vel credere, & confiteri resurrectionem Christi tertio die factam, vel confiteri mysterium Trinitatis. Vel mundari ab omni inquinamento carnis, animæ, & spiritus. Vel purificare dicta, facta, & cogitata. Ambulans etiam Achab demisso capite, humilitatem designat pœnitentiæ. 3. Reg. 21. g. Ad idem facit ambulare cum lugentibus. Eccl'ici 7. a. Et ambulare tristem coram Domino. Malach. 3. d. Iob. 30. d. 2. Reg. 15. f. Ier. 41. b. Ester 4. a. *Pœnitentia.*

Aug. s. Ioã. trac. 17 Datur ambulare in innocentia. Ps. 25. 83. 100. Et simpliciter. Prou. 2. b. 10. b. 19. a. 28. c. Et in timore Dei. Nee. 5. b. Et ambulat ex præcepto Christi, qui obseruando præcepta ad Deum per dilectionem tendit. Ioan. 5. b. *Prædicare.* *Imitari bonos.*

Gre. s. 1. Reg. 8. Ambulare in viis Samuelis, est exercere officium prædicationis. 1. Regum 8. a. Et ambulare in viis Dauid, est imitari bonos. 4. Reg. 22. a. 2. Para. 17. a. Perambulant quoque terrã Apostoli, & prædicatores docendo verbis, & exemplis. Zach. 1. c. 6. b. gradiuntur autem bene tria, nempe leo significans Christum, & gallus prædicatores, & aries ordinem sacerdotum bonis exemplis gregem instruentium. Prou. 30. d. Et gradiens rex ante populum, est præbens exẽpla minoribus. 1. Reg. 12. a. Sic incedens pontifex ornatus. Exo. 39. e. Eccl'ici 45. b.
Hier. s. Zach. 1.
Beda s. Prouer. 30

Ori. s. Luc. ho. 31. Ambulare super aspidem, & basiliscum, est superare dęmones. Ps. 90. *Vincere dæmones.*
Hier. s. Isa. 2.
Aug. s. Psal. 85. Ambulare in lumine vultus Dei, est secundum doctrinam euangelicam viuere. Ps. 88. Idem ambulare in lumine Domini. Isa. 2. b. Et ambulare in lumine ecclesiæ. Isa. 60. a. Ambulare autẽm in veritate, est viuere secundum veritatem vitæ, & doctrinæ: & ambulare per Christum, qui est veritas. Ioan. 3. b. Ps. 85. Ad idem refertur, Vt filios lucis ambulare. Eph. 5. b. *Viuere secundũ euangelium.*

Gre. 17. Mor. 15. Ambulans Petrus super aquas. Matth. 14. e. fortem in tribulatione aut tentatione designat. Vel designat seipsum, & alios prædicatores calcaturos, aut subiectos habituros potentes, & mundanos ad fidem venientes. Ponitur autem ambulare in medio tribulationis. Ps. 24. 41. 42. 133. Et ambulare in igne. Isa. 43. a. Dani. 3. c. Et ambulare vias asperas. Baruch 4. e. Sed incedunt armati filij Israel per plana, & campestria Hierico. Ios. 4. c. Et bellatores à latere dextro, & sinistro regis Dauid. 3. Reg. 16. b. *Fortitudo in tribulationibus.*

Arn. s. Psal. 118. Ambulare in latitudine, est liberum esse ab angusto affectu carnis: aut dilatato corde per charitatem extendi ad cælestia. Ps. 118. Et ambulant erecti, qui liberati sunt à iugo seruitutis peccati. Leui. 26. b. Ambulant autem boni, & non deficiunt: quia perueniunt ad brauium fœlicitatis. Isa. 40. Et ambulabunt boni in fœlicitate, singuli in calle suo, secundum diuersos gradus fœlicitatis. Ioel. 2. d. *Tendere ad cælestia.*
Amb. s. Psal. 118. ser. 6.

Glo. int. s. Heb. 6 Incedere vsque ad interiora velaminis. Hebræ. 6. d. est penetrare mysteria intra literam latentia, & beatitudinem nobis velatam. *Penetrare mysteria.*
Hier. s. Ezech. 1.
Gre. s. Ezec. ho. 3. 4 Ambulant animalia ante faciem suam. Ezech. 1. c. quum Sancti ea quæ reliquerunt, nullo iam appetitu respiciunt: & in æternis, quæ appetunt sub contemplationis suę oculos boni operis pedem ponunt. Vel ambulant coram facie sua, qui sibi semper præsentes sunt, & omnia sua considerant: nec aliter sua iudicant, aliter aliena. Gradiebantur autem animalia, vbi erat spiritus impetus: quia semper Sancti sequuntur impulsum Spiritussancti ad virtutes, & non dæmonis ad vitia. *Contemplatio.* *Cognitio sui.*

Greg. s. Ezec. ho. 7 Ambulant rotæ cum animalibus. Ezech. 1. e. quia sacra scriptura sequitur proficientes: & si animal ambulet, hoc est, bene viuendi ordinem quærat, totum bene viuendi progressum in ea inueniet.

Ambr. de Noe. 31 Incedentes retrorsum Sem, & Iaphet. Gen. 9. d. designant sapientes, qui recordantur præteritorum, & futura prospectant. *Sapientes.*

Ori. s. Roma. 6. Ambulare in nouitate vitæ, est proficere in ea vita, quam Christus dedit in baptismo, quod est digne ambulare in dilectione, & spiritu, aut secundum spiritum. Rom. 6. a. 8. a. Galat. 5. c. 6. a. Ephe. 4. a. 5. a.
Ambr. s. Rom. 6.

Greg. 31. Mor. 18. Ambulant principes super terram. Eccl'tæ 10. b. quum multos dignitate virtutum plenos nullus honor erigit, sed summa hîc aduersitas velut indignos deorsum premit.

Hie. s. Amos 3. Ambulans Elias in fortitudine cibi ab angelo sibi oblati, virtutem eucharistiæ indicauit. 3. Reg. 19. b. *Virtus Eucharistiæ.*

Greg. 16. Mor. 30. Ambulantes duo pariter, sunt Iudæi, & Gentiles in vnam fidem conuenientes. Amos 3. a.

Ambulare per viam vinearum. Iob. 24. c. est non declinare à rectitudine fidei & bonorum actuum, quæ sunt in ecclesia.

Gre. 19. mor. 9. & s. Canti. 6. Ambulant in tenebris in lumine lucernę Dei, qui in hac vita viuunt secundum legẽ Dei. Iob. 29. a. Ambulare quoque tota nocte vsque ad lucem, videtur designare continuationem bonorum operum vsque ad finem vitæ. 1. Reg. 31. d. 2. Reg. 2. g. Progreditur autem sponsa sicut aurora consurgens. Canti. 6. d. quando membra ecclesiæ relinquentia peccatorum tenebras, ad lucem iustitiæ transire desiderant. *Viuere secundũ legem Dei.* *Malè viuere.*

Geor. Vene. Cant. 1 to. 6. cap. 15. Ambulat homo cum animalibus extimatiua, phantasia, & cogitatiua, quibus vtitur in iuuentute: qua ætate mundi, quæ cępit à diluuio, animalia concessa sunt in cibum, & animalium sacrificium est indictum. Gene. 9. a.

Hie. s. Ps. 22. Ambulat in medio vmbræ mortis, qui per huius seculi obscuritates, peccata, & ignorantias graditur. Ps. 22. Ambulant autem in tenebris quasi in luce. Iob. 24. c. qui sic sunt læti in præsenti cæcitate, ac si iam æternę patriæ luce perfruerentur. De ambulantibus in tenebris, aut

in

in cæcitate in malum, agitur.Ps.81.Isa.9.a.50.d.59.b.Sopho.1.d.1.Ioan.2.b.

Viuere in hac vita. Ambulant per semitam, per quam non reuertentur, viuentes in hac vita. Iob.16.d.Sic dicitur aliquis gradi super humum. Deut.6.b.12.a.Idem ambulare fiducialiter in via. Prou.3.c. Ad idem referri possunt.Gene.33.c.2.Reg.16.c.4.Reg.2.b.Tob.5.a.Eccl.10.a.Sap.15.d.Isa.26 b.Luc 24.b. *Gre.16.Mor.29. Gre.13.Mor.14.*

Inquietudo conscientiæ. Deambulat in aula regis Babylonis, vt Nabuchodonosor. Dani.4.f.ille, quem conscientia dum remordet, inquietat: quem de ficta humilitate sua conscientia accusando fatigat. *Ricar de s.Victo de secur. conscien.39.*

Desideria hominis. Opera. Gressus hominis, dici possunt desideria hominis. Iob 31.a. Et gressus filiæ principis. Cant. 7.a.sunt opera virginis: & profectus meritorum ecclesiæ.Et in vniuersum gressus,sunt opera: quæ quum sunt bona, diriguntur à Domino: quum mala, reguntur à diabolo. De his Iob 14.d.18.b. Psal.36.72.118.139.Prouerb.4.b.d.5.a.Isa 59.b. Iere.10.d.Hebræ.12.d. Et gressus perficiendi, sunt ipsi sensus.Psal.16. *Gre.21. Mor.5.7. Amb.de instit. vir. & s.Ps.118.ser.7. Orig.s. Ps.36.ho.4 Hie.s.psal.16.* *Sensus.*

Turpe lucrum. Ambulat animal super manus.Leui.11.d.quũ quis turpis lucri causa,alicui manus imponit. *Isych.s.Leuit.11.*

Abuti euãgeliis. Ambulans volucris super quatuor pedes. Leu.11.d. designat eos, qui abutuntur euangeliis, luxuriosè viuendo, & pro suis voluptatibus prædicando. *Isych.s. Leuit.11.*

Lucifer inter angelos. Ambulasse dicitur Lucifer in medio lapidum ignitorum. Ezec.28.d. quia fuit inter angelos ante lapsum. *Glo.ord.s.Ezec.28*

Transgredi mandata. Ambulare ex aduerso Dei. Leuit.26.d. est agere contra mandata Dei. Et qui sic ambulant, dicuntur ambulare cum operantibus iniquitatem. Iob 34.a. Et ambulare extento collo. Isa. 3.c.est superbire contra Deum. *Isych.s.Leuit.26.*

Auari. Superbi. Ambulant in vacuum, aut in vanitate, qui laborant in acquirendis diuitiis, quas relicturi sunt,nil boni ante iustum iudicem afferentes.Iob 6.c.31.a.Iere.2.a.Dani.4.g.Et ambulant impij in circuitu.Psal.11.quum creaturas præter Deum amantes modò feruntur in hoc, modò in illud,nec vnquam ad fœlicitatem perueniunt. Dicuntur etiam hi ambulare secundùm hominem.1.Cor.3.a.Eph.2.a.Et ambulare secundùm carnem.2. Corin.10.a. Dicitur etiam ambulare in mirabilibus super se. Ps.130. qui in his, ad quæ est ineptus, videri idoneus conatur. Et ambulare in stolis. Marc.12.d.Luc.20.g. *Gre.7.Mor.17. Hie.s.psal.11. Bern.de diligendo Deo. Gre.28.Mor.11. Ricar deS.Victo de vitio mutab.5.*

Imitari. Ambulare in viis patris, aut alterius, est imitari siue in bonum, siue in malum, secundùm eum, quem imitatur: vt ambulare in viis Ieroboam, est eius vitia, & idololatriam sectari.3. Reg.15.a.e.16.d.4.Reg.16.a.Et ambulant in viis Samariæ, & Sodomæ, qui earum sequuntur vitia. Ezech.16.f. *Hier.s. Ezech.16*

Carere bonis operibus. Ambulare sine vestimento, est carere bonis operibus, & malis abundare.Iob 24.b.Et nudum, & discalciatum incedere, designat ignominiam peccati. Isa.20.b. *Gre.16.Mor.25. Hier.s. Isa.22. Hie.s.Isa.50.*

Sequi sua desideria. Ambulat in viis cordis sui, qui sua sequitur desideria. Eccl'tæ 11.d.Ierem.23.d.Ezech.16. f.2. Pet.2.b.3.a. Coloss.2. d. Iudæ f. Et ambulant in lumine ignis sui, & in flammis, quas succenderunt: qui sequuntur peccata sua, propter quæ punientur in inferno.Isa 50. d. Ambulare etiam in suo igne, est sectari libidinem. Et ambulare super pennas. Prouerb.6.d. Et incedentes filiæ Sion composito gradu. Isa.3.c.sunt habentes motus animi non viriles. *Amb.de pœni.1. Hie.s. Isa.50. Hie.s. Aba.1. Amb. de Cain.4.*

Sequi viam latam. Ambulant super latitudinem terræ, qui sequuntur viam latam, quæ ducit ad inferos. Sic dicitur de Chaldeis.Habac.1.b.

Sequi sensus. Graditur prope domum meretricis, qui sequitur exteriores sensus. Prouerb.7.b.

Peccare. Perambulant in delictis suis homines subiecti dæmonibus.Ps.67.Ephe.2.a.qui & viam durissimam ambulare dicuntur. Iudi.2.d. Et vias difficiles. Sapien 5.b. Et ambulant in maculis retis.Iob 18.b.qui sic implicantur peccatis, vt nequeant se expedire, quin vitantes vnum peccatum in aliud incidant. Gradiuntur etiam mali in via non bona. Isa.65.a. Et itinere non trito, quum non sequuntur viam regiam.Iere.18.b. *Greg.18.Mor.4.*

Curiosi. Perambulant semitas maris, qui curiosi sunt in rebus mundanis. Ps.8. *Aug.s.Ps.8.*

Sectari Hæreticos. Ambulare post Deos alienos, est errores hæreticorum sequi.Ier.7.b.Ezech.20.c.Ambulare etiam post vanitatem,est idola,& errores sectari. Ier.2.a.e.Et ambulat vnusquisque in nomine Dei sui, quum proprios sequuntur, & defendunt errores. Mich. 4.c. Et in voluptatibus Ambri, & Achab ambulat,qui hæreticorum sequitur dogmata.Mich.6.d.De his dicitur tibi.Prouer.1.b.Fili mi,ne ambules cum eis. *Hier.s. Ier.7.& s. Mich.4.7.*

Fraudes hæreticorum. Ambulare in astutia, est hæreticorum, atque hypocritarum.2. Cor.4.a. qui & non rectè ambulare dicuntur.2. Paral.21.d. Et fraudulenter. Prouer. 11.b.20.c.Ecc'ici 13.c.Ier.6.g.9.b. Ambulant vulpes in monte Sion.Thren.5.d.hoc est, hæretici in ecclesia:vel dæmones, & hęreses in anima. *Glo.int.s.Thre.5. Hie.s.Iere.10.*

Fundamentum veritatis. Incedere dicitur, qui in seipso nititur,non indigens alterius auxilio. Qua ratione idola dicuntur incedere non valere.Iere.10 a.Quia errores hæreticorum non valent inniti in se ipsis, cũ sint sine veritatis fundamento:sed extraneo indigent auxilio,vt saltem vera esse videantur. *Beda s.Prou.30. Gre.33.Mor.33.*

Antichristus. Incedens fœliciter quartum, nempe stultus in sublime eleuatus.Prou.30.d.designat Antichristum, qui ad tempus prosperabitur: non tamen bene incedet, licet fœliciter.

Defensio vitiorum. Non incedit spiraculum inter squamas Leuiathan.Iob 41.b.quum non est locus inspirationibus Spiritussancti in mentibus superborum,& hæreticorum mutuò se defendentium.Gradi postulans Esau cum Iacob.Gen.33.c.designat malos inuitantes bonos ad sua vitia.

Fraudes Diaboli. Seruire ventri. Graditur serpens super pectus.Gen.3.c.Leui 11.g.quum diabolus intus in pectore venena, & fraudes reuoluit.Et quum sit rationalis, semper tamen graui fatuitate premitur.Gradi etiã *Amb.de fuga seculi.7.& de Para.15 Ruper.5.s.Gen.18. Philo.2.allego.*

super pectus, est gulæ ac ventri seruire, terrenisque rebus insistere. Et voluptas graditur super pectus, quando irascibilis mouetur contra ea, quæ impediunt voluptatem. Et supra ventrē: quia in ventre, & inguine maxime regnat concupiscentia voluptatis. Dicitur autem gradi, quia appetitus est inquietus. Graditur etiam serpens super pectus: quia diabolus contra intentionem suam, semper bonum Dei circa electos, dum impedire nititur, magis expedit.

Ruper.2.de Victo. Verbi Dei.15.

Glo.ord.s.2.Reg.5

Gradiens sonitus clamoris in cacumine pyrorum.2. Reg. 5. d. Designat prædicationem Christi super celsitudinem Sanctorum. *Prædicatio Christi.*

Gre.2. Mor.22.32

Perambulasse terram dicitur Sathan. Iob 1.b.2.a. quia ante incarnationem nullum hominem inuenit, qui sibi plene restiterit, vel quia quem tentat, nequaquam mox deserit, sed vbi molle cor inuenerit, ibi pedem miseræ persuasionis figit: vt immorando actionis prauæ vestigia imprimat, & ex suæ iniquitatis similitudine, quos valet reprobos reddat. *Solicitudo diaboli.*

Lyra.s.Ioelem 2.

Ambulare dicuntur hostes singuli per vias suas, quum dęmones sine impedimento nocent malis. Ioel.2.b. Et quum ministri Antichristi prosperabuntur. *Libertas diaboli*

Hier.s. Ezech.42.

Deambulatoria inter columnas cedrinas domus Salomonis.3. Reg.7.a. Aut etiam templi, quę erant decem cubitorum. Ezech.42.a. designant ambulandum esse sacerdotibus in obseruantia legis.

Amens, quære Stultus.

Amethistus.

Plin.37. nat.hist.9

Geor. Venet.Cãt.3 tom.8.cap.3.

AMethistus, lapis præciosus ad vini colorem accedens, & in violam desinens, cum quodam fulgore purpureo, gratus aspectui: ferturque resistere ebrietati, vnde & nomen habet: fœcundat steriles, & veneni malitiam cohibet. Ponebatur tertio loco in tertio ordine rationalis. Exodi 28.c.39.c. Erat etiam duodecimum fundamentum in noua ciuitate Hierusalem. Apocalip.21.f. designare potest victoriam, si eius vires considerentur. *Victoria.*

Amicus, quære Amare.

Amicire, Amictus, vide Vestimentum.

Aminadab.

AMinadab, id est, populus spontaneus, siue populus vouens, aut populi princeps: filius Aram de tribu Iuda. Exo.6.d.

Greg.s.1.Reg.7.

Alius, qui potius dicitur Abinadab, id est pater spontaneus, in cuius domum translata fuit arca Domini in Gabaa.1. Reg.7. a. designat eos qui libenti animo se offerunt ad obsequium Dei, & salutem proximorum. Hilarem enim datorem diligit Deus.2. Cor.9.b. designat etiam Abraham, & antiquos patres, à quibus venit arca Dei ad nouam legem.2. Reg.6.a. *Promptus in obsequium Dei.*

Gre.s.1.Reg.16.

Fuit alius Aminadab seu Abinadab filius Issai frater Dauid, qui reiectus est, ne esset rex.1. Re. 16.b. designat virum vrbanum, quem non eligit Dominus in regem, quia non vult in prælatis solicitudinem rerum terrenarum, sed animarum. *Vir vrbanus.*

Ambr. de virgi.3 Greg.s.Canti.6.

Aminadab auriga currus sponsæ. Canti.6.d. designat Christum, qui est spontaneus populi sui: quia spontanea charitate ad saluandum populum suum descendit. *Christus.*

Amittere, Perdere.

Ori.s.Leui.ho.4.

AMittere, vt nunc sufficit, idem est, quod perdere, quod quispiam habebat. Raram habet allegoriam.

Hie.s.Ezech.28.

Perdita res dici potest sensus extraneus scripturæ datus. Leui.6.a. Hæretici inueniunt perditionem, aut rem perditam, quum afferunt autoritates scripturæ prauè intellectas ad suas hæreses defendendas. *Sensus extraneus.*

Perdidit Lucifer sapientiam in pulchritudine sua. Ezech. 28.c. quia dum plus voluit esse, quàm conditus erat, & plus sapere quàm à Deo acceperat: etiam id perdidit, quod habebat: & pro pulchritudine, & doctrina, deformitas eum, & stultitia possedit.

Beda.s.Prouerb.25 Beda.s.Prouer.23. Glo. ord.s. Luc 15.

Amittere pallium in die frigoris. Prouerb. 25. c. est apparere nudum bonis operibus in die iudicij.

Aug.s.Ioã.trac.51.

Amittere gubernaculum. Prouerb. 23. d. est perdere studium solicitudinis & gubernaculum rationis.

Perdere ouem, aut drachmam, dicitur, quum aliquis homo peccat, & perit à grege Domini separatus ab ecclesia. Luc 15.a.b. Et grex perditus, dicitur populus Dei. Ierem.50.a.51.c. Thre.1.f. Sopho.1.a. Christus autem dicitur non perdere quemquam ex suis: quia qui prædestinati sunt, non peribunt. Ioan.6.d.18.b. Dicitur autem peccator vas perditum. Ps.30. Deut. 28.d. Isa.17.d. Perdere animam bene fit, quum quis perdit vitam corporis pro vita spirituali animæ: quod propriè non est perdere, sed inuenire. Malè autem perditur anima, quum quis pro vita, aut salute corporis perdit vitam animæ, & in mortem æternam gehennę detruditur. De his Eccl'ici 20.c. Matth.10.d.16.d. Marc.8.d. Luc.6.b.9.c. Ioan.12.d. Dicitur autem perdere multa bona, qui in vno peccauerit: quia perdit vitam æternam. Eccl'tæ 9.d.2. Ioan.c. *Separari ab ecclesia. Peccare.*

Glo.int.s. Eze.36 Glo int.s. Eccl.29

Non amittit gentem suam ecclesia, quum non pereunt per peccatum fideles. Ezech.36.d.

Perdere pecuniam propter fratrem & amicum, non est perdere: sed si abscondatur, tunc perditur. Ecclesiastici 29.b.

Ammon.

Haeretici. Ammon, filius Lot, eiúsque filiæ: qui Hebraicè dicitur Benammi, quod interpretatur filius populi mei: fuit pater filiorum Ammon, quæ prouincia nunc dicitur Philadelphia, Gen.19.g. Num.22.a. Deute. 23.a.1. Reg.13.a. 2. Reg.10.b.11.a. Nee.13.a. Ps.82. Ezech.25.a. Amos 1.d. Sophon.2.b. Vt dicitur filius Lot, hoc est declinationis, & genitus est in spelunca, in ebrietate, & incestu, designat hæreticos, quibus hæc omnia congruunt: qui ex nobis prodierunt, sed non erant ex nobis *Hie. s. Ezech. 25 & s. Sopho.2.*

Schismati. Designat etiam Ammon, seu filij Ammon schismaticos, qui dicuntur secuisse prægnantes Galaad. Amos 1.d. *Hier. s. Amos 1.*

Sensus carnales Significant etiam filij Ammon sensus carnales, qui non intrant, nec admittuntur in ecclesiam Dei. Deut.23.a. *Ori. s. Gen. ho.5.*

Infideles Iudæi. Dæmones. Ammon, vt interpretatur populus mœroris, & affligebat populum Israel, designare potest infideles ex Iudæis, qui affligebant fideles. Vel designant dæmones, à quibus omnibus liberat Iephte, hoc est, Christus. Iudi.11.a. Psal. 82. *Aug. q. in Iudi.49 & s. Ps.82.*

Gula. Ammonites, hoc est, populus mœroris, designat gulam, quæ videtur suadere læta, sed in condemnatione inuenietur mœroris plena. Quæ est populus, propter multas solicitudines, & quia includit vitia sequentia ipsam gulam, & malorum operum frequentiam. 1. Regum 11.a. 14. g. *Gre. s. 1. Re. 11.14.*

Amnis, quære Fluuius.

Amnon.

Diabolus. Amnon, id est fidelis, aut verax, siue nutricius, aut pædagogus, aut matris filius: fuit primogenitus Dauid ex Achinoam, occisus ab Absalone propter stuprum Thamar sororis eius. 2. Reg.3.a.13.a.e. 1. Par.3.a. Designat diabolum corrumpentem animas. *Lyra s. 2. Reg.13*

Amon.

Ecclesia. Amon, vt interpretatur multitudo seu populi, sumitur pro Alexandria. Nahum 3.b. Et designat ecclesiam, quę habitat in fluminibus propter baptismum, & dona Spiritussancti, & sacram doctrinam. *Hie. s. Nahum 3.*

Amon filius Manasse, interpretatur fides: fuit rex Iuda malus, qui occisus est à seruis suis in domo sua, relicto filio Iosia. 4. Reg.21.d. Sopho.1.a. Matt. 1.b. *Hie. s. Sopho.1*

Amona.

Amona, id est, numerans, siue præparans, aut multitudo eius: nomen ciuitatis, in qua sepelitur multitudo Gog, quæ & Poliandrion dicitur, hoc est, sepulchrum plurimæ multitudinis: designat puritatem futuram in ecclesia, exclusis omnibus hęreticis, & prauis hominibus. Ezec.39.d. *Hie. s. Ezech. 39.*

Amorrhæus.

Amorrhæus, id est, amarus, aut rebellis, vel loquax: nomen populi, qui destructus est à filiis Israel.

Peccatores. Amorrhæus existens in terra, designare potest peccatores existentes in hoc mundo: qui sunt amari bonis: qui etiam sunt loquentes, & extranei: quia mali non habent nisi verba. Gē. 15.d. 48.d. Num.13.d.21.c. Iosu.10.a.11.a. Iudi.1.g.11.d. Psal.134.135. Ezech.16.a. Amos 2.c. *Dæmones.* Dæmones etiam dicuntur Amorrhęi, qui contendunt habitare cum filiis Israel. Et dicitur diabolus Amorrhæus, hoc est, multo sermone celebratus. Et patriæ Hierusalem, hoc est, animæ peccatricis, cuius nomen in toto orbe famosum est. Et idem est amarus, & loquens. Quæ *Hæresiarcha.* etiam dici possunt de hæresiarcha. *Ori. s. Num. ho. 12 & s. Iosu. ho.14.24 Aug. s. Ps.134.*

Discipuli sophistarum. Amorrhæi etiam, hoc est, loquentes, dici possunt discipuli sophistarum: qui nil norunt, nisi loquacitatem. *Hie. s. Ezec. 16. & s. Amos 2. Philo. 2. allego.*

Amos.

Amos, id est fortis, aut robustus: pater Isaię, id est, salutis Domini: per quem designatur eos, qui saluantur, fortes esse debere in Deo. Isa.1.a.

Apostasia. Amos, id est, populus auulsus, propheta de Thecue, vnus è duodecim. Prophetauit contra Israel, designans suo nomine auulsionem populi à Deo per cultum vitulorum ab Ieroboam factorum: vel designauit auulsionem decem tribuum à domo Dauid. Amos 1.a. *Hie. s. Amos 1.*

Amphora.

Amphora est vas vinarium, & etiam aquarium, cuius forma thesseraria fuit, & in ceruicem gracilescens, dicebatur continere sextarios duo de quadraginta. *Cato.*

Intentio charitatis. Amphora vini, quam attulit Anna cum Samuele in templum. 1. Regum 1. designat intentionem charitatis erga proximum, cui non seruit quis pro temporalibus, sed solum ipsi spiritaliter prodesse cupiens. *Greg. s. 1. Reg. 1*

Iniquitas. Gula. Amphora, quę eleuata est inter cælum, & terram. Zach.5.c. designare dicitur ibi iniquitatē. Sed potest etiam gulam designare, quæ multa complectitur intra se vitia, quum eis dat locum: vt autem habet os latum, est auaritia, quæ os cordis in ambitu apertum tenet. Designat *Hie. s. Zach.5 Gre.14. Mor. 26.*

Ruper.s.Zach.5. etiam complementum iniquitatis Iudæorum, qui impleuerunt mensuram patrum suorum occidendo Christum. *Auatitia.*

Ori.s.Matt.ho.35 Amphora aquæ, seu lagena. Marc.14.b. Luc.22.a. designat legem Mosis, quæ in corporalibus historiis aquam spiritalis intellectus continet. *Lex Mosis.*

Amplecti, Amplexari, Circumplecti, Complecti, Amplexus.

Amplectitur quis alium, quando eum brachiis circumplicat: estque signum amoris, siue in bonum, siue in malum. Iudi.19.a. Prouerbi.7.c. Act.20.c.

Ori.s.Cãt.ho.1.23 Greg.s.Canti.2. Amplecti non competit Deo, nisi secundum metaphoram: est autem spiritalis amplexus Dei erga animam, quum eam instruit de secretis diuinorum: & eam protegit, fortiter apprehendens, ac per amorem sibi copulans. Canti.2.b.3.b.8.a. Isa.5.g. Idem designauit Iesus complectens pueros. Marc.9.e.10.b. *Amor Dei erga fideles.*

Amb.de Ioseph.12 Amplexans Ioseph Beniamin, designauit Christum suscipientem Paulum ad fidem. Gen. 45.d.

Circumplectens Iacob duos filios Ioseph. Gen. 48.b. designare potest Deum patrem suscipientem vtrumque populum à filio redemptum, & sibi oblatum. *Deus pater.*

Arno.Hie. & Aug.s.Psal. 47 Complecti Sion est duo testamenta tanquam duo vbera ecclesiæ amplecti: vel ipsam ecclesiam cum charitate defendere: vel imitari bonos, qui sunt in ecclesia. Psal.47. *Amplecti duo testamenta.*

Amplexari lapides, est ad sanctorum martyrum protectionem confugere. Iob.24.a. *Confugere ad martyres.*

Gre.16.Mor.24. Hie.s.Ecclesiast.3 Amplexandi tempus. Eccl'tæ 3.est, quum quis vacat sapientiæ, & contemplationi, quod clarius dicitur amplexari sapientiam. Prouer.4.b. Eccl'ici 4.b. Tempus autem abstinendi ab amplexibus, est curæ corporis intendere. *Vacare contemplationi.*

Lyra.s.Gene.33. Amplexans Esau Iacob, designat superbos, qui solum cum humilibus pacificè viuere possunt. Gen.33.a. Nam inter superbos semper sunt iurgia. *Superbi.*

Aug.s.Psal.118. concio.16. Circumplectuntur nos funes peccatorum. Ps.118. quum vndique tentationibus, & impedimentis bene operandi irretimur. *Impedimenta bene operandi.*

Glo.inte.s.Thr. 4. Ruper.s.Iere.83. Amplexari stercora. Thre.4.a. est vanam huius mundi pompam appetere. Et etiam historicam legis traditionem sequi, spiritali intelligentia neglecta: vt accidit Iudæis, qui suas sequuntur traditiones. *Appetere mundana. Sequi literam legis.*

Hier.s.Nahum 1. Complectentes se inuicem spinæ. Nahum. 1.c. designant fœdera hæreticorum mutuo se defendentium, sed cum molestia, qualis est amplexus spinarum. *Fœdera hæreticorum.*

Glo.ord.s.Eccl.30 Complectens virginem spado, & suspirans. Eccl'ici 30.d. dicitur, quum quis appetit, quod habere non potest. Et sicut spado inutilis est ad generandum, ita adoratio idoli inutilis est adoranti. *Appetitus impossibilium.*

Amplificare, quære Latitudo.

Amputare, vide Abscindere.

Amram.

Beda s.Exod.6. Amram, id est, populus excelsus, vel manipulus eorum: pater Mosis, & Aaron. Exod. 6. c. designare potest Christum, qui principium est legis & sacerdotij. *Christus.*

Amraphel.

Glo.ord.s.Gen. 14 Amraphel, idest, loquens ruinam, aut loquens occultum, vel loquens iudicium, vel dixit, vt caderet: rex Sennaar, qui venit contra regem Sodomorum. Gen. 14.a. vt fuit rex Sennaar, hoc est, excussionis dentium, vel fœtoris: designat hæreticos, qui suo fœtore simplices perdunt. *Hæretici.*

Amri.

Hie.s.Mich.6. Amri. i. amarus, vel loquens, siue exaltatio, pater Zachur. Nee.3.a.

Amri autem per Ain, interpretatur manipulus, vel dominium, siue populus rebellis vel amarus: cùm esset princeps militiæ super Israel, constitutus est rex, fuítque pater Achab, & idololatra 3.Reg.16.d.2.Par.22.a. Mich.6.d. typus esse potest hęresiarcharum. *Hæresiarchæ.*

Amygdalus.

Plin.16.nat.hi.26 Amygdalus arbor primo florens, proferens nuces longas, quasdam dulces, quasdam amaras: quæ facilè fructum perdit, si fiat austrinum cælum, aut nubilum. Prouentum arboreorum fructuum prænunciat, & postrema omnium amittit folia, æstatem ferens diutissimè saluo virore frondium.

Philo.3.de vita Mosis. Greg.Nyssen.de vita Mosis. Amygdalus prima florens, & diu perdurans, eminentiam, & durationem sacerdotij designauit. Num.17.c. Fructus foris asper, intus dulcis: vitam sacerdotum foris asperam, intus Deo gratam esse debere indicat. *Eminentia sacerdotii.*

Hie.s.Ecclesia. 12 Gre.31. Mor.20. Amygdalus florens, Eccl'tæ 12.b. canescentem hominem designare videtur: vel certè designat primordia ecclesiæ florentis per prædicationem. *Canescens homo Primordia ecclesiæ.*

Aug.ser.99. In amygdalo, seu nuce primus cortex amarus, literam legis designat amaram, quæ carnis circuncisionem prædicat. Secundus cortex moralem doctrinam, quę corpus castigat: tertio loco est medulla, mysteriorum videlicet sapientia, & scientia. *Sensus sacræ scripturæ.*

Glos.ord.s.Gẽ.30. Amygdalinæ virgæ, quas posuit Iacob in canalibus. Gene.30. f. designant ordinem prælatorum, *Prælati.*

torum,qui debent esse in exemplum minoribus.Et producunt amygdala,hoc est, nuces longas,fructum videlicet,qui permaneat in vitam æternam.Gen.43.c.Num.17.c.possumus autem referre frondes ad verba doctrinæ,flores ad exempla vitæ,summum fructum ad orationis effectum.Eccl'tę 12.b.

Amyra.

Inuocantes Deũ sine operibus. AMyra est arbor, non myrrha: cuius talis fertur esse natura, vt habeat odorem quidem suauem, fructum verò nullum. Designat eos, qui inuocant nomen Domini, nec habent fructum operum. *Ori.s.Cant.ho.3.*

Ana.

Monachi. ANa,id est,respondens, vel cantans, siue affligens, vel pauper, vel donatus mihi: filius Sebeon,qui inuenit aquas calidas in solitudine. Gen.36.c. designare potest monachos donatos Deo:qui in solitudine pascuntur pane lachrymarum,vt aquis calidis. *Lyra.s.Gene.36.*

Ananeel.

Christus. ANaneel,seu Hananeel,id est,gratia Dei,turris Hierusalem,designans ciuitatem Dei initium habere à gratia Dei.Iere.31.g.Designat etiam ipsum Christum, & turris Ananeel, est sacra scriptura.Zach.14.c. *Gre.25.Mor.11. Ruper.s.Zach.14.*

Anaglyphon, *vide sculpere.*

Ananias.

ANanias,id est,nubes Domini,aut diuinatio Domini:fuerũt multi huius nominis. Tob.5.c.Ier.28.a.Dan.1.d.1.Mach.2.f.Acto.5.a.9.a.

Anathema.

ANathema idem est, quod separatum, & velut execrandum,quũ scribitur ἀνάθεμα.Nã quũ scribitur per η.significat donaria,quę tẽplis dicata suspẽdũtur in parietibꝰ,& tectis.

Alienati à Deo. Anathema,vt dicit aliquid execrandum,significat eos,qui alienati sunt à Deo. Num.21.a. Deut.7.d.13.d.Zach.14.c.Malach.4.b.Marc.14.g.Roman.9.a.2.Cor.12.a.16.b. Gala.1.b.Ad hoc anathema pertinet excommunicatio,quæ fit ab ecclesia. *Hier.s.Zach.14.*

Conuersatio secularis. Est etiam anathema conuersatio secularis, cæteraque mundana: quæ non sunt introducẽda,neque immiscenda cum moribus Ecclesiæ,aut religionis.Ideo periit, qui tulit de anathemate Hierico.Iosu.6.c.7.b.Et Hiel,qui reconstruxit Hierico,quæ erat sub anathemate, perdidit filios primogenitum,& nouissimum.3.Reg.16.g. *Ori.s.Iosu.ho.7.*

Anathema autem,vt donarium, obtulit Iudith conopeum, & arma Holophernis, vt suspenderentur in templo. Iudith.16.d. Anathemata autem hoc modo sunt omnes, qui consecrantur Deo, vt iam non vltrà descendunt in prophanos vsus. Et docemur attribuere Deo victoriam de carne, mundo, & diabolo. *Lyra s.Iudith.16.*

Anathoth.

Populus Iudæorum. ANathoth, id est, responsio, siue canticum, aut afflictio, siue paupertas,& secundum Origenem, obedientia:nomen ciuitatis in tribu Beniamin, vnde Ieremias erat.Iere.11.d.29.f.3.Reg.3.d. designat populum Iudæorum, qui positi erant sub obedientia legis: qui quærebant animam Christi,sicut viri Anathoth animam Ieremiæ. *Ori.s.Iere.ho.8. Hie.s.Iere.11.*

In Anathoth emit agrum Ieremias,designans ibi emendum esse agrum vbi obedientia, & virtus versantur Ier.32.b. *Hie.s.Iere.32.*

Anceps, *quære dubitare.*

Anchora.

Spes. ANchora ferreum instrumentum, quod figitur in arena intra mare ad firmandam nauem,ne pellatur à vento:ponitur metaphoricè pro spe. Heb. 6.d. Habentes propositã spem,quam sicut anchoram habemus,&c.

Virtutes Cardinales. Anchoræ quatuor,virtutes cardinales designare possunt.Acto.27.e.

Ancilla.

ANcilla dicitur mulier ad seruitium deputata:etiam coacta.

Synagoga. Gentiles. Leuitarum animæ. Ancilla interdum dicitur synagoga,quę seruit sub lege.Gen.16.a.21.b.Exod.23.b.Leui.19.d.Ps.122.Tob.3.b. Gala. 4.c. Et ancilla prima,quę fecit negare Petrum, designat synagogam Iudæorum: secunda verò Gentiles cogentes etiam negare fidem Christi. Matth. 26. g. Marc.14.g. Luc.22.f.Ioan.18.c. Ancillæ etiam dicuntur Leuitarum animæ ad secreta tabernaculi, quasi ad interiora cubiculi familiarius seruientes. Hi sunt ancillæ, quæ alienum habuerunt Iob,hoc est Christum. Iob.19.b. *Amb.1. de Abra. 4.& 2.de Abr.10 Ori.s.Matt.ho.35 Isych.s.Leuit.19. Greg.4.Mor.25. Greg.s.1.Reg.1.*

Ecclesia. Contemplatiui. Ancillam Eli se dicit Anna, designans ecclesiam quæ verbum Euangelicum ministrat Iudæis.Designat etiam contemplatiuos, qui debent carnalium reprehensionibus humiliter satisfacere.1.Reg.1.c.Ruth.3.b.2.Reg.14.b.Iudith.11.c.Ps.122. *Aug.s.Psa.122. Arn.s.Psal.115. Hier.s.Iob.40.& s.Ioel.2. Gre.16.Mor.14.*

Virgo Maria. Ancilla Dei dicitur virgo Maria. Luc.1.d. Et in nonnullis aliis locis pro eadem accipi potest,vt Ps.85.115.1.Reg.25.d.g.Ester.14.d.

Animæ sanctæ. Ancillæ etiam dicuntur animæ sanctæ.Iob. 40. d.Et ancillæ sapientiæ, sunt animæ Apostolorum,& prædicatorum.Prou.9.a.Ioel 2.g.Acto.2.c.Ancillæ quoque dicuntur animæ in

Beda s. Prouer. 9. Greg. s. 1. Reg. 8.

peccato existentes, quæ peccato seruiunt. Gen. 16. a. 20. d. 21. b. Exod. 23. b. Ps. 122. Et demum mali sunt ancillæ, quæ suo exemplo velut pariunt alios in malo. 1. Reg. 8. c. 1. Mach. 2. a. Ita dicuntur ancillæ animæ, quæ adhuc corpori, terræque sunt deditæ. Eccl'tæ 2. a. Et subditus superbus, & contemptor prælati: & homines abiecti sunt ancillæ. Isa. 24. a.

Animæ peccatrices. Mali.

Hie. s. Ecclesiast. 2. Gre. s. 1. Reg. 3. Orig. s. Gen. ho. 7.

Ancilla præterea dicitur caro, quæ cogitur spiritui seruire, contra quem interdum rebellat, vt Agar contra dominam suam. Gen. 16. a. 21. b. Deut. 15. d. Prou. 30. d. Nahum 2. b. *Caro.*

Beda s. Prouer. 31.

Potest etiam ancilla designare timorem seruilem, qui eiiciendus est foras: & animas, quæ adhuc timori seruiunt. Prou. 31. c. *Timor seruilis.*

Basi. & Arn. s. Ps. 115.

Ancillæ Dei filius, dicitur homo, qui natura est seruus Dei. Psal. 115. Disciplina quoque dicitur ancilla Dei: cuius filij sunt eam seruantes. Sapient. 9. a. *Disciplina.*

Glo. ord. s. Gen. 16.

Ancilla præterea dicitur vetus Testamentum in seruitutem generans. Gen. 16. a. 21. b. Galat. 4. c. *Vetus testamētū*

Gre. 33. Mor. 21.

Ancillæ etiam dicuntur imbecilles, & plebs subiecta: ac etiam pro temporalibus seruientes: & minus robusti in operibus misericordiæ. Gen. 24. d. 29. c. 30. a. 32. b. Exo. 11. a. 20. c. 21. c. 1. Reg. 8. c. 2. Reg. 6. d. Nee. 2. f. Iudith. 12. d. Ester. 4. d. Iob. 40. d. Isa. 14. a. Ex his tamen ancillis interdum eriguntur prædicatores: quia infirma mundi elegit Deus, vt confundat fortia. *Imbecilles. Plebs subiecta. Pro tēporalibus seruientes.*

Philo. de Cherubim. Cle. Alex. 1. stro.

Ancilla Agar significare potest encyclicas disciplinas, quæ debent ministrare virtuti. Ideo ancilla datur in manibus Saræ: quia Sara, hoc est, virtus, debet dominari, & disciplina secularis illi obedire. Gen. 16. a. *Encyclicæ disciplinæ.*

Geor. Venet. Cant. 2. to. 3. ca. 3.

Ancilla etiā Abrahæ dici potest voluptas, seu complacentia, quam Deus habuit in productione creaturarum, secundum quod etiam dicit: Deliciæ meæ esse cum filiis hominum: & inde natus est Ismael, hoc est, Lucifer.

Ori. s. Gen. ho. 1.

Ancillæ Abimelech, designare possunt Philosophorum sectas, quę traduntur Abrahæ, hoc est, Theologo, vt eas veritati diuinæ subiiciat. Gen. 20. d. Pro eisdem sumi potest. 2. Reg. 17. d. Prou. 9. a. 27. d. 3. b. Nahum 2. b. Idem designare possunt ancillæ traditæ Iacob. Gen. 29. e. f. *Secta philosophorum.*

Geor. Venet. Cāt. 2 to. 7. cap. 5. Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 5. Ruper. 7. s. Gē. 30.

Ancillę Rachelis, & Liæ, designant potentias inferiores, deseruientes potentiis superioribus vel ad contemplandum, vel ad operandum: & ancilla quidem Rachelis, hoc est, rationis, est imaginatio: ancilla verò Lię, hoc est affectionis, est sensualitas. Gen. 30. Designant etiam seruientes ex timore Deo: vel hęreticos. *Potentiæ inferiores. Seruientes timore. Hæretici.*

Beda s. Exo. 2.

Vna ex famulabus filię Pharaonis, quę descendit ad tollendum Mosen. Exod. 2. a. designat prophetiam ipsorum Prophetarum nunciantiū Christum descensurū ad assumptionē carnis. *Prophetia.*

Amb. 2. de Abr. 10. Glo. inte. s. Ecclesiastici 41.

Ancilla contemnens dominam suam, dici potest versutia. Gen. 16. a. *Versutia.*

Ancilla alieni viri non scrutanda. Eccl'ici 41. d. non dandus locus hęresibus.

Andreas.

Glo. ord. s. Matt. 4.

ANdreas frater Simonis Petri, primus vocatus ad Apostolatum. Mat. 4. c. 10. a. Marc. 3. d. Lucę 6. c. Ioan. 1. f. 6. a. 12. d. Interpretatur virilis: quod conuenit doctoribus. *Doctores.*

Aner.

Philo. de migra. Abrahæ.

ANer, seu Aunan, interpretatur responsio, aut cāticum lucernę, aut affligens lucerna, vel iuxta Philonem, oculi: fuit socius Abrahę in bello Sodomorum: per quod designatur, oculatum proficere cum sapientibus. Gen. 14. b.

ANETHVM.

Plinius 20. natu. histo. 18. Ori. s. Matt. ho. 25

ANethum, est herba sesquicubitali proceritate assurgens, caule ramoso, foliis exilibus, semine in morem feniculi ad condimenta ciborum apto: designare potest ceremonias, quę sunt velut condimenta rerum spiritualium: quarum curam maximè gerebant Pharisei, maiora legis negligentes. Matth. 23. *Ceremoniæ.*

Angariare.

Rup. 5. s. Matthæū

ANgariare dicitur quis aliquem, quando ad seruitutem coactam eum adigit.

Angariat Christus prędicatorem mille passus: qui debet cum illo ire alia duo millia, vt Apostoli per orbem. Matth. 5. f. *Prædicator mercenarius.*

Greg. 8. Mor. 30.

Angariatus Simon Cyreneus, vt tolleret crucem Christi. Matth. 27. d. designat prędicatorem, qui pacta mercede prædicat verbum Dei: aut Christianum quemlibet, qui pro mercede bonum operatur, aut propter timorem. Vel designat eum, qui non abstinet à peccato, nisi quia illud explere non potest.

Angelus, Archangelus.

Ori. s. Matt. ho. 2. Phil. 2. allego. & de cōfusione lingua.

ANgelus ponitur, vt nomen commune substantiis intellectualibus: & vt proprium infimi ordinis earum, supra quem ponitur ordo archangelorum. Est autem angelus idē, quod nuntius: qua ratione etiam allegorizari potest. Vt enim angelus est Dei nuntius ad homines, designare potest diuinum sermonem, aut propheticum, quo diuina nobis nuntiantur. Gen. 16. b. 21. c. 22. c. Hi angeli venient in iudicio cum Christo: quia per sermones Dei iudicabimur. Sic potest sumi pro sermone Dei. Num. 22. d. 3. Reg. 19. a. 4. Reg. 1. a. Matth. 1. c. b. 25. c. 28. a. 16. d. Marc. 8. d. Luc. 1. a. b 2. b. Apoc. 1. a. Hi angeli venerunt Sodomam, cōtra quos venerunt Sodomitæ, verba Dei opprimere volentes. Gen. 19. b. Et angelus descendens in fornacem ad Azariam, & socios, est sermo diuinus succurrens in æstu tentationum. Dan. 3. e Et angelus loquens in Propheta, est sermo propheticus. Zach. 1. b. *Sermo Dei.*

Hier. s. Dan. 3. & s. Zach. 1. Aug. s. Psal. 70.

Angelus

Christus. Angelus coram seruo Abrahæ, quem mittit Dominus: designat Christum sumpta natura humana missum. Gene.24.a. 32. f. 48.c. Sumitur autem passim nomen angeli pro Christo, vt Exod. 14.e.23.c.32.g.33.a. Iudi.2. a.6.b.13. a. Tob.3.d. 5.b.9.a. Iudith 13.c. Iob.33.c. Psalm.33. Isaiæ 9. b.33.a. 63.c. Baruch. 6.a. Daniel 3.e.6.f. Hose.11.b. Zachar.1.c.2.a.3. a. Malach. 3.a. 2. Machabæor.11.b.15.c. Apocal.7.a.8. a.10.a.20.a. Et angelus ascendens cum flamma sacrificii, est Christus in forma serui: qui non erat accepturus sacrificium sed ipse futurus erat sacrificiũ Iudicum 13. d. Et angelus, qui apparuit in fornace cum tribus pueris, typus est Christi. Danielis3. e. Et ipse est angelus descendens in piscinam. Ioan.5.a. Et angelus habens falcem acutam. Apoca.24.b. c. Et stans in Sole. Apocal.19.d.

Ambr.2. de sacramentis 2. Greg.24. Mor.1. Hier.s.Zach.3. & s.Dan.3. Cyril.3.thesa.8. Aug.q.in Iud.54 & s.Ioan. tract.17 Ruper.5.s.Ap.& 9.& s.s.Ioan.

Spiritussanctus. Angelus etiam descendens in piscinam, intelligi potest Spiritussanctus, qui datur in baptismo. Ioan.5.a.

Amb.1.de Spi.s.7. Chry.s.Isa.ho.35.

Homines. Martyres. Euangelistæ. Homines interdum dicuntur angeli, aut sicut angeli, vel propter officij dignitatem, vel ob vitæ excellentiam. 1.Reg.29.d.2.Reg.14.d.19.e. Acto.6.d. Iudi.13.a. Matt.22.c. Mar.12.c. Apo.12.c.21.c. Angeli pugnantes cum dracone, erant martyres. Angeli autem quatuor, Euangelistæ. Apocal.14.b.

Euch.for.spirit.3. Rup.7.& 9.s.Apoc.

Apostoli. Angeli, qui fiunt spiritus, Apostolos significare possunt, vel spiritus fiunt angeli, hoc est, spirituales fiunt nuntij Dei. Ps.103. Dicuntur etiam Apostoli angeli pacis. Isa.33.b.

Arn.& Aug.s. Psalm.103. Hie.s.Isa.33.

Episcopi. Sacerdotes. Prædicatores. Sancti. Angeli ascendentes, & descendentes, designant episcopos, prælatos, & sacerdotes & prædicatores, ac Sanctos, qui contemplatione ascendunt ad cælestia, & charitate proximi ad infima descendunt. Gen.28.c.32.a. Exod.14.e.23.c.32.g.19.a.33.a. Iob.41.c. Eccl'ici 5.b. Zachar.12.b. Malach.2.b. Ioan.20.b.1.Corin. 11.b. Apoc.1.d.2.a.15.a.18.f. Et in his angelis dicitur etiam Deus reperisse prauitatem. Iob.4.d. Et defensor bonorum est angelus. Matth.18.b.26.e. Act.5.c.8.e.12.a 23.c. Angelus aquarum, est prædicator. Apoc.16.b.

Dion.cæle.hie.12. Amb.de initia.myste.2.et 1.q.sacra.2. Aug.s.Apoc.ho.2 & serm.80.

Cogitationes. Angeli etiam ascendentes, & descendentes, dici possunt cogitationes cęlestium, & terrenorum: & opera, quibus proficimus, aut deficimus: & etiam ordo mutationiss fortunæ in prosperam, & aduersam.

Gre.11. mor.3. & 34.mor.4. Beda s.Gen.28. Ruper.9.s.Apoc. Phil.de somniis.

Michael. Angelus stans iuxta altare, dici potest esse Michael, qui offert orationes ecclesię Deo. Apo.8.a.

Ruper.5.s.Apoc.

Ioãnes Baptista. Angelus dicitur interdum, & peculiariter Ioannes Baptista. Malach.3.a. Matth.11.b. Marc.1.a. Lucæ 7.d. ipse est angelus, qui exiuit de templo. Apo.14.c.

Ori.s.Luc.hom.10. Ruper.9.s.Apocal.

Elias. Angelus, qui monstrauit fontem Agar. Gen. 21.c. dici potest Elias, qui prædicaturus est populo Israel extremo tempore, & ipsum, demonstrato fonte vitæ ad Deum conuersurus.

Minister diuinæ vindictæ. Angelus præterea dicitur minister diuinæ vindictę, siue sit bonus, siue malus: & etiam homo. 2. Reg.24.c.4. Reg.19.g.1. Par.21.c.2. Par.32.e. Ps.34. Prouer.17.b. Isa. 37.g. Dani.13. f. Et dicitur angelus Domini, etiam si sit malus: quia creatus ab ipso, & eius vindictæ ac iustitię minister.

Hie.s.Psal.34. Beda.s.Prou.17.

Deus. Dæmones. Angelus, ad quem inualuit Iacob. Hose.12.a. in bonum quidem, significare potest ipsum Deum, aut sermonem Dei, qui roborat nos benedictionibus. In malum verò, designat contrarias fortitudines, quas vincit Christianus.

Hie.s.Hose.12.

Dæmones, & ministri diaboli. Angelus Satanæ, qui impugnat homines, est quiuis ex dæmonibus sub supremo dæmone: & etiam homines, & omnia, quæ nos ad peccandum inducunt. 2. Cor.12.b. Iob.4.d. Ps.77. e. Matt.25.d.2. Pet. 2.a. Idem est angelus abyssi. Apoca.9.b. Et angeli draconis, sunt homines voluntati eius obtemperantes. Apo.12.b.

Aug s.Ps.79. Aug.s.Apo.ho.7.9. Euch.for.spiritu.3

Prædicatores hæreticorum. Prędicatores etiam hæreticorum, angeli dicuntur. Isa.18.a. Angeli quatuor tenentes ventos. Apoc.7.a. sunt dæmones principes quatuor regnorum impedientes profectum ecclesiæ, & prędicationis. Apoc.9.c.

Hie.s.Isa.18.

Desideria vitæ actiuæ, & contemplatiuæ. Prædicatores. Vtrumque testamentum. Angeli duo in monumento. Ioan.20.c. designare possunt desideria vitę actiuæ, & contemplatiuæ in anima: vel prædicatores Christum Deum & hominem prędicantes. Vel designant vtrumque testamentum, vetus videlicet ad caput tanquam prius datum: nouum verò ad pedes quia posterius institutum.

Ruper.s.Zach.6.& 4.s.Apocalypsim. Ori.in diuer.ho.10 Greg.ho.25.

Stellæ. Angeli nomen, videtur etiam pro stellis sumi: vt cùm Apostolus. Col.2.d. dicit religionem angelorum, hoc est, obseruationem constellationum astrorum.

Amb.s.Coloss.2

Inspiratio diuina. Angelus quandoque designat diuinam inspirationem educentem nos extra carcerem corporis, & eleuantem nos ad cęlestia: sicut angelus eduxit Petrum è carcere. Acto.12.a.

Ricar.de S. Victo. 5.de arcá.myst.13.

Spiritus, hoc est, venti fiunt angeli: quia obtemperant Deo tanquam eius nuntij. Ps. 103.

Moses. Angelus de altari habens potestatem super ignem. Apo. 14.d. est Moses, qui instituit altare & sacrificia.

Ruper.s.Gen.26. Ruper.9.s.Apoc.

Angere, Angustia, quære Anxiare, Angustus locus, Coangustare, Arctare, Coarctare, Arctus.

Dispẽsatio Dei erga homines. ANgustus locus est cõtrarius lato. Et coarctari dicitur res, quę in angusto loco cõstringitur. Coarctat Deus in vnum omnia. Iob.1. c. hoc est cęlum quidem, & infernum: quum vnam eandemque mentem & subleuatio contemplationis illuminat, & importunitas tentationis obscurat: vt & videat intendendo, quod appetat, & succumbendo in cogitatione toleret, quod erubescat. In vnum quoque terra, & mare coarctantur, quum vnam, eandemque mentem & certitudo solidæ fidei roborat: & tamen ex aliquãtula mutabilitate perfidiæ aura dubietatis versat. Sic dicebat ille. Marc. 9. d. Credo Domine, adiuua incredulitatem meam.

Gre.10.Mor.13.

Hie.s.Isa.49. Angustus locus synagogæ dicebatur. Is.49.e. quia non se extendebat ad latitudinem Gentilitatis: ideo facta est latitudo ecclesiæ. Erat etiam angustus locus synagogæ: quia eius charitas non dilatabatur ad dilectionem inimicorum, nec ad susceptionem Christi. Vnde & ab inimicis coangustata est. Luc 19.g. Ad idem referri potest angusta possessio filiorum Ioseph. Iosu. 17.d. Et angustus locus filiorum prophetarum. 4. Reg. 6.a. Et angustior locus dandus paucioribus. Num.33.g. *Parua synagoga sine Gentibus.*

Hie.s.Isa.30. Arctus panis, quem dat Deus. Isa.30.e. significare potest consolationem breuem, quæ datur in hac vita, & etiam doctrinam euangelicam abbreuiatam. *Cōsolatio breuis. Doctrina euangelica.*

Coarctantur, qui sunt in labore, aut periculo: vnde non apparet, quomodo possint euadere. Et coarctatio filiorum Israel inter montes & mare, designat angustias in fide, & bonis operibus. Exo.14.a. Sic erant in arcto positi filij Israel. 1.Reg.13.b.38.c.2.Reg.24.c. Et arctabat Amorrhæus filios Dan. Iudi.1.g. De his Iob.11.b.32.d. Ps.34.Ioel.2.b. Et in arcto siti sumus, quando ab immundis spiritibus intus tentamur, & foris malorum hominum exempla conspicimus. *Periculum.* Greg.s.1.Reg.13. *Tentatio.*

Greg.14.Mor.4. Arctari dicuntur gressus virtutis impij. Iob. 18.b. quum vires malitiæ illius, quas nunc in voluptate exhibet, postmodum pœna constringit. Contra verò sapientis gressus non arctantur. Pro.4.b. Porrò ad angustum locum transiuit angelus contra Balaam. Num.22.e. *Pœna impii.*

Greg.15.Mor.11. Arctatur hypocrita, seu auarus, cùm satiatus fuerit. Iob 20.c. quia quum multa congesserit, anxiatur, qualiter acquisita custodiat: & ipsa eum satietas angustat: quia mens auari, quæ prius ex abundantia requiem quæsierat, post ad custodiam grauius laborat. Sic dicebat diues auarus Luc.12.c. Quid faciam, quia non habeo, quo congregem fructus meos? Arctauit asina pedem Balaam. Num.22.e. *Labor auari.*

Greg.26.Mor.30. Angustum os, à quo liberat Deus: designat tenebras peccatorum. Iob 36.b. Prou.23.c. *Tenebræ peccatorum.*

Hie.s.Isa.28. Coangustatum stratū. Is.28.e. dicitur anima, quæ non potest simul capere Deū, & diabolū. *Anima.*

Basi.regu.breu.241 Angusta porta, & via dicitur, quæ ducit ad vitam. Matthæi 7.b. Lucæ 13.f. quia quacunque declinetur, receditur à regula diuinorum præceptorum.

Glo.ord.s. Luc.12. Coarctari Christum. Lu.12.f. Erat ipsum nimis amoris affectu festinare ad bibendum calicem passionis.

Non se coarctant hostes. Ioel.2.b. quū non se impediunt dæmones in nocendo hominibus.

Angulus, Angularis.

Ori.s.Matt.ho.19. Angulus est, in quem lineæ concurrunt, & se mutuò frangunt.

Hie.s.Isa.28. Greg.28.Mor.9. Ruper.s. Zach.10. Hie.s.Ezech.38. Angulus, cuius Christus est lapis angularis, fidem designare potest: cuius fundamentum est Christus: qui lapis angularis dicitur, quia in ipsum coniunguntur in vna fide & ecclesia, Iudæi & Gentiles. Iob 38.a. Ps.117. Isa.28.d. Iere.51.c. Ephe.2.g. Zach.10.a. *Fides. Christus.*

Anguli quatuor arcæ quatuor mundi partes designare possunt. Idem designabunt anguli altaris. Et anguli craticulæ. Et anguli mensæ. Anguli etiam tabernaculi quatuor mundi partes sunt, vnde veniunt, qui conuertuntur ad fidem. Exod.25.b.27.a.26.d.36.c.37.d.38.d. Ezec. 43.e.46.g. Apoc.7.a. Anguli portarum cælestis Hierusalem dicuntur doctores iuncti Apostolis. Apoc.21.d. *Quatuor partes mundi. Doctores.*

Hie.s.Ezech.41. Anguli etiam altaris quatuor, firmitatem, & constantiam designant. Ezec.41.d. *Constantia.*

Hier.s.Iob.1. Gre.2. Mor.28.36 Anguli quatuor domus Iob, quatuor euangelia significare possunt: vel quatuor virtutes cardinales: vel etiam quatuor ordines in Iudæis, quos diabolus in malitia concussit. Iob.1.d. *Euangelia quatuor. Virtutes Cardinales.*

Beda s. Prouer.21. Angulus domatis. Pro.21.b. significat secretam altitudinem vitæ continentialis, vel vitam religiosam ab omni actione terrena remotam, & à perturbationibus vitæ præsentis quietam. *Vita religiosa.*

Hie.s.Ier.31.& s. Zacha.14. Porta anguli Hierusalem, designat initium veritatis nos in hac vita habere, sed occultum quasi fractis lineis, quæ in angulis franguntur. Vnde & anguli Hierusalem, in quibus fecit altaria Achaz, ignorantiam vel occultationem veritatis significare possunt. 2.Par.28.d. Ier.32.g. Zach.4.b. Idem possunt designare anguli murorum. 2.Par.26.c. Nee.3.c. *Occulta veritas.*

Hier.s.Zach.10. Angulus videtur designare regiam potestatem. Zach.10.b. quum dicitur. Ex ipso angulus. *Regia potestas.*

Gre.3.past.adm.12 Anguli parietis excelsi. Sopho.1.d. duplicitatem impuræ mentis designant: qui dum veritatis simplicitatem fugiunt, ad semetipsa quodammodo duplicitatis peruersitate replicantur. *Duplicitas.*

Hie.s.Sopho.1.3. Anguli excelsi, super quos veniet dies Domini. Sopho.1.d.3.a. opera peruersa designant à recta via domini declinantia: vnde & à Saluatore arguuntur hypocritæ Pharisæi, quòd orarent in angulis platearum, gloriam inanem venantes. Matth.6.a. *Opera peruersa.*

Anguli in quibus insidiatur meretrix. Pro.7.b. sunt conciliabula hæreticorum: iidem sunt anguli platearum rectam lineā frangentes. Mat.6.a. Declinarunt enim à rectitudine veritatis *Cōciliabula Hæreticorum.*

Hie.s. Ezec.38.& s.Zach.14. Anguli tabularum tabernaculi. Exod.26.d. Prophetas designare possunt, quibus iunguntur euangelia. *Prophetæ.*

Beda s.Prouer.7. Anguli superhumeralis. Exo.39.c. designant firmam intentionem Deo placendi. *Intentio placendi Deo.*

Glo.ord.s. Exo.26. Glo.ord.s. Exo.28 Anguli quatuor palliorum. Num.15.d. Deut.22.b. multitudinem operum indicant. *Opera.*

Glo.ord.s. Deu.22 Glo. inte.s.Isa 19. Angulus populorum dicitur Aegyptus. Isa.19.b. hoc est, regnum mundanum multos colligens populos.

Lyra.s.Isa.44. Angularia, quibus format artifex idolum. Isa. 44.b. dicuntur propter multas figuras angulares, quæ idolorum formatione fiebant.

ANIMA, ANIMVS.

Anima est præcipua pars animalis, maximè hominis, cuius est immortalis. Eam definit Aristoteles esse actum corporis physici organici potentia vitâm habentis. Ponitur anima ab Origene media inter spiritum, & carnem: vt videtur Apostolus insinuare. 1. Thes. 5. d. Vt integer spiritus vester & anima, & corpus sine querela in aduentu Domini nostri Iesu Christi seruetur: Et ipsa anima, vt distinguitur contra spiritum, & carnem, dicitur interdum peccare. Leui. 4. a. Animus verò mentem ipsam significat, & partem eius affectiuam, nempe voluntatem. Exod. 35. a. Deuter. 17. d. 21. c. Pro. 16. a. d.

Ori. s. Leui. ho. 2.

Anima solet tribui Deo metaphoricè, vt in ea omnis demõstretur affectus ἀνθρωποπάτος. Et anima eius dicitur ea ipsa vis, qua omnia penetrat, cunctáque disponit. Interdum verò anima Dei dici potest Christus, vt Verbum Dei. Quandoque verò sumitur pro anima Christi. De anima Dei fit mentio Leuit. 26. e. Iob. 23. c. Isaiæ 1. d. 42. a. Ierem. 6. b. Amos 6. c. Zacha. 11. b.

Ori. s. Leuit. ho. 16. Isych. s. Leuit. 26. Hie. s. Ang. q. 2. & s. Isa. 1.

Homo. Anima sæpe ponitur pro toto homine. Gen. 12. b. 14. d. 17. b. 46. b. Exodi 1. a. 12. a. 16. d. 31. c. Leui. 4. a. 5. a. 6. a. 7. b. 20. a. Num. 15. d. Deut. 4. b. e. Prouer. 25. d. 1. Mach. 10. c. Et animæ egressę de femore Iacob, significare possunt spiritualem generationem.

Aug. q. in. Leui. 93. Greg. 16. Mor. 29. Ori. s. Exo. ho. 1. Amb. de Isa. 2.

Voluntas. Anima interdum sumitur pro voluntate. Gene. 34. a. 49. a. Exod. 15. b. 23. a. Num. 11. b. 21. b Et animam in manibus portare, est intentionem cordis in operatione ostendere. Iob. 7. c. 13. c. Thr. 3. c. Mich. 7. a.

Gre. 11. Mor. 19.

Vita. Anima quandoque pro vita sumitur: vt quum quærit Deus animam hominis de manu fratris sui. Genes. 9. a. 44. g. Exod. 4. c. 21. c. Leuit. 17. c. 27. a. Deut. 28. g. Iosu. 2. c. 9. d. Iudi. 5. a. 12. a. 1. Reg. 25. e. 26. d. 2. Reg. 1. b. 14. c. 19. a. 23. c. 3. Reg. 19. a. 4. Reg. 1. d. 7. b. Ester 7. a. Iob. 2. b. Ps. 21. 39. 68. Eccl'ici 29. c. 51. a. Isa. 49. b. 53. d. Ier. 12. b. 21. c. 48. a. Ionæ 4. b. Iudith 8. b. 1. Mach. 9. a. 12. g. Mat. 2. d. 6. d. Luc. 14. d. Ioan. 10. b. 13. d. 15. b. Acto. 20. e. 1. Ioan. 3. c. In animabus afferebant panem in deserto, hoc est, in periculo animarum, seu vitæ. Thren. 5. b.

Aug. 1. ser. Domini in mõte. & s. Ps. 68 Euch. q. in Psalm.

Credentes sine miraculis. Anima viua, quam producit terra, designare potest corporis motus, aut affectus animi, vel exercitationes virtutum. Genesis 1. c. d. 2. b. Vel anima viua designat credentes sine miraculis, libenterque rectè operãtes: cùm reptile animæ viuentis sint, qui non sine miraculis credunt. Prҽterea anima viua sunt fideles in ecclesia: reptile verò animæ viuentis, sunt Iudæi similitudinem vitæ habentes.

Aug. 13. cõfessi. 20. 21. & 1. de gene. cõtr. Manich. 23. Beda s. Gen. 1.

Veritas Christi. Anima Ioseph non interficienda, designat veritatem Christi minimè opprimendam. Gen. 37. d.

Glo. inte. s. Gẽ. 37.

Anima terrena. Anima de populo terræ, est anima terrena existens. Leui. 4. f. Et anima offerens similam, est animalis homo, licet bonus: aut gentilis veniens ad fidem, nondum valens intelligere quę sunt spiritus Dei: vel etiam ipsa ecclesia. Leui. 2. a. 7. b.

Ori. s. Leui. ho. 2. Isych. s. Leuit. 2.

Iusti. Animæ volantes dicuntur iusti ad superna tendentes. Ezech. 13. d.

Sacerdotes, & Pharisæi. Anima Eli tabescens. 1. Reg. 2. g. designat sacerdotes marcescentes absque gratia spiritussancti. Designat etiam dolorem, quem habent damnati prædicatores in inferno, quum vidẽt alios sua prædicatione profecisse. Sacerdotes & Pharisæi sunt anima synagogæ ipsam conturbantes, ne crederet in Christum. Canti. 6. d.

Glo. inte. s. Eze. 13 Greg. s. 1. Reg. 2. Ruper. s. Canti. 6.

Firmitas mẽtis in Deum. Ex tota anima diligere Deum. Deut. 6. a. Matt. 22. d. est paratum esse ad ponendam animã pro Deo: vel vt nulla pars animæ dimoueatur ad aliquam rem à fide alienam, vel ex toto desiderio diligere. Et perdere animam suam in hoc mundo, est post concupiscentias non ire.

Ori. s. Matt. ho. 23 Ricar. de S. Vict. de vulnerata charitate.

Allegoriæ animi, & animæ quærendæ sunt potius in epithetis eis adiunctis: ne toties eadem sint repetenda.

Animositas vim iracundiæ significare solet. Eccl'i. 1. c. 31. d. 2. Cor. 12. d. Hebr. 12. f.

Animal, Animans.

Animal est, quod constitutum est ex corpore, & anima sensitiua, licet eius species multę varias accipiant allegorias, tamen ipsum etiam in genere in allegorias admittitur.

Lex Iudaica. Animalia ex aqua producta, legem Iudaicam significare possunt: producta verò de terra, *Gentiles.* Gentiles ad fidem conuersos. Gen. 1. d. Et omnia dicuntur animalia Dei. Psal. 67.

Hila. s. Ps. 67.

Credentes simplices. Animalia in arca, significant credentes quidem, sed parum rationes vtentes, inter quæ sunt gradus. Gen. 7. a. 8. c. designabant etiam linteum, quod vidit Petrus Acto. 10. b. De his animalibus. Exod. 12. f. Leuit. 11. g. Ioel 1. d. 2. e.

Ori. s. gen. hom. 2 Amb. 2. de voca. gentium 4.

Vires animales. Animalia etiam in arca dici possunt vires animales in homine sub imperio Noe, hoc est rationis. Animalia etiam quatuor, vires animæ quatuor designare possunt. Ezech. 1. d. 3. c.

Aug. 12. cõt. Faustum 15. Geor. Venet. Cã. 1. to. 6. cap. 15.

Gentiles. Animalia Libani, significare possunt gentiles. Isa. 40. d.

Amb. de virg. 3 Hier. s. Isa. 40

Moses, & Elias Animalia duo, in quorum medio cognoscitur Deus, videntur posse significare Filium, & Spiritum sanctum, iuxta Origenem. Habac. 3. a. secundum Septuaginta. Verùm hęc allegoria videtur periculosa: quia videtur ponere Filium, & Spiritum sanctum minores Patre. Ideo potius dici potest per duo animalia designari Mosen, & Eliam, in quorum medio Christus est transfiguratus, & cognitus filius Dei: vel designantur Iudæi, & Gentiles: aut certè duo testamenta. *Iudæi, & Gentiles.*

Ori. s. Rom. 3. & 1. periar. 3. Tertul. aduer. Marcionem 4. Hier. s. Haba. 3.

Duo testamẽta. *Euangelistæ.* Animalia quatuor, designare solent quatuor euangelistas. Ezech. 1. d. 3. c. Eosdem designant animalia plena oculis. Apoc. 4. c.

Aug. s. Apoc. 3

Geor.Vene.Cant.1.to.7.cap.22 — Animalia etiam quatuor, significare possunt quatuor elementa, quorum est vna facies, quia simul composita vnam ostendunt faciem & virtutem. *Elementa.*

Ori.s.Gen.ho.2.& s.Leu.ho.3. Tho.1.2.q.102.articul.3. Tertul.de cibis Iudaicis. — Animalia munda. Gen.7.a.Leuit.27.b.Hebre.13.b.designant bonos: aut eruditionem intellectus, vel examinationem eorum, quæ legimus: & etiam puritatem mentis, quam debemus offerre Deo. Animalia munda simul ruminant, & diuidunt vngulam: vnde designant bonos simplices, qui tales sunt offerendi, quales sunt. Et hæc sunt animalia comedenda. Leuit.11.a.f.Deut.14.a. *Boni simplices. Eruditio. Puritas mentis.*

Isych.s.Leui.27. Orig.s.Gen.ho.2 & s.Leuit.hom.3. Isych.s.Leuit.27. Ricar.de s.Vict.de secur.cōsciē.17.18. — Animalia immunda. Gen.7.a. Leui.27.b.d.significant malos Iudæos, & hæreticos. Item tinctos baptismate, sed corruptè viuentes: qui tamen in ecclesia largius accepta, seruantur in spe resipiscentiæ, vt in sagena euangelica. Item qui non valent sacras scripturas meditari. Vt autem distinguuntur animalia contra bestias, sunt voluptuosæ mentes ventri seruientes. Daniel. 4.b. Designant etiam hæc animalia concupiscentiam, & iram, quæ animam sæpe sordidant, & in genere affectus præter rationem existentes. Possunt præterea animalia significare hæreticos, & infideles. Hab.2 d. Et eorum est animalis sapientia. Iaco.3.d. Iudæ f. *Mali. Iudæi & hæretici. Baptizati. Corruptè viuentes. Affectus præter rationem*

Glo.ord.s.Gen.15. — Animalia, quæ diuisit Abraham. Gen.15.b. significant carnales contra se diuisos, vel in multa distractos. Animalia verò non diuisa, designant spirituales in contemplationis vnitate collectos. *Carnales. Spirituales.*

Ori.s.Exo.ho.4. — Animantia Ægypti mortua, manentibus animalibus filiorum Israel viuis. Exod. 9.c. designarunt ipsorum Ægyptiorum stultitiam in animalibus brutis, quæ ipsi colebāt, esse punitā. *Stultitia Ægyptiorum.*

Glo.inte.s.Leui.7 — Animal captum à bestia, designat peccatorem à diabolo cōprehensum. Leuit.7.c.Ier.12.a. *Peccator.*

Chry.s.1.Co.ho.7. Aug.83.q.67. — Animalis homo.1. Cor.2.d. est qui omnia cogitationibus tribui, & nullo superno egere arbitratur auxilio. Et etiam, qui fertur dissoluta lasciuia animæ suæ, quam non regit spiritus, neque coercet intra metas naturalis ordinis. *Sequens appetitum.*

Arn.s.Ps.67. Aug.s.Ps.103. Isych.s.Leuit.1. — Animalia sæpè dicuntur animales homines, & non sapientes, quæ Dei sunt, vt Gentes. Et qui non multum de carnalibus cogitant: & ideo non carnales, sed animum eorum vana desideria occupant, & quæstiones de mensuris cæli, & terræ, &c. Vnde eorum sapientia dicitur animalis, terrena, diabolica, non de superioribus descendens, vnde est Spiritus sanctus. Gen.6.b.9.a.Leui.7.c.Iosu.8.a.Ps.67.103. *Animales homines, & mundana cogitantes.*

Glo.inte.s.Dan.4 Ruper.s.Ioel.2. — Animalia etiam dicuntur aliquando absolutè homines. Daniel 4.b.Ioel 1.d.2.c.Iudæ d. qui potius curam terrenorum habent quàm spiritualium. *Homines.*

Gre.26.Mor.4. — Animalia dicuntur idola. Ezech. 8. d. Et dicuntur esse intra parietem, hoc est, in mente: quando etsi quæ iam iusta, si quæ honesta cogitantur: appetendis tamen lucris temporalibus honoribúsque deseruiunt: & per semetipsa quidem iam quasi à terra suspensa sunt, sed adhuc per ambitum quasi per gulæ desiderium sese ad ima summittunt. Et hæc dicuntur idola: quia auaritia est idolorum seruitus. *Idola.*

Aug.solilo.16.& s.Psal.103. — Animalia pusilla, & magna in mari magno, sunt dęmones in hoc mundo. Psal. 103. *Dæmones.*

Animal quandoque sumitur pro iumento. Nū.22.f. Nonne animal tuum sum? Neemi.2.c. Animal cui sedebam. Et animal in campo videtur poni pro equo. Isa.63.c.

Basi. prolo. de regu.fusius. — Animalia non integra, sed mutila, & ideo non offerenda Deo. Leuit.22.d. designant opera imperfecta, quę per aliquem defectum censentur immunda. *Opera imperfecta.*

Anna.

Ori.s.Gen.ho.11. & s.1.Reg.1. Gre.s.1.Reg.1. — Anna .i. gratiosa, siue misericors, aut requiescens, vel donās. Prima fuit vxor Elcana prius sterilis: sed postea genuit Samuelem.1. Reg.1. Quę vt interpretatur gratia, & genuit post Phenennam, hoc est, conuersionem: designat profectum virtutum, & opera excellentia vitæ contemplatiuæ. Generat autem Samuelem, hoc est, opera perfecta, & generat serò: quia serò venitur ad perfectionem operum vitæ contemplatiuæ. Reputatur autem Anna ebria, quum exultat in Domino, & tota vacat diuinis. Coniungitur prius Elcana, sed posterius generat: quia per gratiam fit conuersio, sed post conuersionem fit operatio. Potest etiam designare virum perfectum. *Gratia. Profectus virtutum. Vita contemplatiua. Vir perfectus.*

Philo.de temulen. Hie. epist. ad Gerontiam. Gre.s.1.Reg.1. Aug.17.ciu.Dei.4 — Designat etiam ecclesiam, quæ prius erat sterilis, & per obdurationem Iudææ, posterius peperit fideles ex gentibus: est tamen principalis vxor, de qua Canti.8.c. Soror nostra paruula est, & vbera non habet. *Ecclesia.*

Glo.ord.s.Tob.1. — Anna alia fuit vxor Tobię: & alia vxor Raguelis. Tobi.1.b.2.d.7.c.11.b. Vxor quidem Tobiæ, typus est synagogæ. Vxor verò Raguelis ad gentilitatem spectat. *Synagoga. Gentilitas.*

Glo.inte.s.Luc.2 — Fuit etiam Anna prophetissa filia Phanuel. Luc. 2. e. Hæc typum gerit ecclesiæ. *Ecclesia.*

Annona.

Annona, rem frumentariam, & alias res, quæ victus gratia ad annum reponuntur, significat. Vix recipit allegoriam.

Lyra.s.3.Reg.4. — Annona regis Salomonis.3.Reg.4.a. designare potest eucharistiam, & reliqua sacramenta quibus Christus sustentat fideles in ecclesia. Idem designat annona de cælo data filiis Israel. Iudith 7.c. *Eucharistia.*

Glo.ord.s.1.Esd.7 — Annona, quam constituit rex Babylonis regi Ioachin. 4.Regum 25.g. item Danieli, & tribus pueris. Daniel 1.a. Stipendia prædicatorum designare possunt. Annonę imponendæ sunt populo.1.Esdræ 7.d. Non autem ministris templi. *Stipendia prædicatorum.*

Annuere

Annuere, Nutus.

ANnuere est nutu, seu motu capitis, aut oculorum aliquid concedere. Vnde annuere passim sumitur pro concedere, aut permittere. 2. Mach. 14. d. Datur & annuere manu. Acto. 12. c.

Simulatio sanctitatis. Annuere oculis. Ps. 34. Prouer. 6. b. Eccl. 27. c. dicitur esse hypocritarum, & simulatorum: qui pronunciant in vultu, quod in corde non gestant. Nutus etiam mulieris meretricis: sunt opera hæreticorum, quibus sanctitatem simulant. *Aug. s. Ps. 34. Beda s. Prou. 6.*

Potentia Dei. Nutus Dei videtur significare potentiam Dei promptam habentem executionem. Sed & ipsæ creaturæ nutus Dei dici possunt, sicut & vestigia Dei. *Aug. 2. de libero arbitrio. 16.*

Annunciare.

ANnunciare est manifestare verbis occulta: vel etiam quæcunque alia proferre. Annunciamus noua, prædicamus publica.

Collatio legis nouæ. Annunciauit Christus noua, quum attulit nouam legem. Isa. 42. b. Solus autẽ Deus est, qui propriè annunciat: quia quotquot aliquid annunciauerunt, ab ipso acceperunt. Is. 43. b. Et ipse Christus annunciauit pacem. Is. 52. c. Et bonum. Nah. 1. d. Zac. 9. c. Et ipse annunciat lucem amico suo. Iob 36. d. Et annuncians Iacob ventura, Christum significauit. Gen. 49. a. Ps. 43. Et annuncians speculator quæ vidit: est Christus, aut prædicator monens de futuris, vt caueant. Isa. 2. b. 4 b. c. Idem etiam annunciauit noua, quum manifestauit gloriam Patris. Et grãdia, & firma. Ier. 33. a. Et annunciat mansuetis. Isa. 61. a. Annunciat etiam angelus hominis æquitatẽ, quum Christus homo factus intercedit pro peccatoribus, & semetipsum iustum hominem, qui pro aliis indulgentiam mereretur, ostendit. Iob. 33. c. Isa. 45. c. *Hie. s. Is. 42. 43. Gre. 24. Mor. 3.*

Crux signum redemptionis. Annunciat firmamentũ opera manuum Dei. Psal. 18. quum crux Christi est manifestum signum redemptionis. *Arn. s. Ps. 18.*

Prædicantes apostoli iustitiam Dei. Annunciant cæli iustitiam Dei, quum Apostoli, & doctores ipsam prędicant, & etiam passionem Christi. Annunciabunt etiam iustitiam Dei in iudicio, quum testes erunt iustitiæ Dei. Ps. 21. 49. 63. 96. Ier. 4. b. Et annunciant in insulis, quum prædicant Gentibus. Ier. 31. b. Ad idẽ pertinent annunciare inter Gentes studia Dei. Psal. 9. Et annunciare nomen Dei, aut laudem eius. Ps. 21. 39. 54. 70. 74. 95. 101. 104. 106. Eccl. 42. c. Is. 12. b. 52. d. 66. f. Ier. 31. b. *Arn. s. Ps. 49. Hie. s. Ier. 31. Gre. s. Ps. 101.*

Mittens pater filium. Annunciauit Deus eloquium suum, quum misit Filium suum. Amos 4. d. *Gl. int. s. Amos 4*

Prædicare virtutem Christi. Annunciare brachium Domini, est prædicare virtutem Christi. Ad idem spectat annunciare salutare Dei. Ps. 70. 95. 147. Et annunciare regnum Dei. Luc 9. g. Ioan. 20. e. Philip. 1. c. 1. Ioan. 3. b. Amos 4. d. *Glo. int. s. Ps. 95.*

Cognitio Dei in lege naturæ. Annunciatum est ab initio de Deo: quia in lege naturæ iam cognoscebatur Deus esse creator. Is. 40. e. *Glo. ord. s. Is. 40.*

Prædicare vera de Deo. Annunciare veritatem Dei, est prædicare vera de Deo. Ps. 29. 88. Annunciare autem veritatem Dei per noctem: est prædicare veritatem sub parabolarum tegumento: vt videntes non videant, &c. Ps. 91. Annunciare autem manè misericordiam Dei, est ablatis tenebris peccati eam prædicare. Et annunciat Deus lucem amico suo, quum manifestat veritatem bonis. Iob. 36. d. Ad hæc pertinet annunciare consilium Dei. Acto. 20. f. *Arn. s. Ps. 91. Hie. s. Ps. 91. Gre. 27. Mor. 11.*

Mori mundo. Annunciare mortem Domini, est mori in baptismo, & crucifixum esse mundo. Mat. 16. d. Rom. 6. a. 1. Cor. 11. f. Gal. 6. c. *Basi. reg. breu. 234*

Habere omnes virtutes. Annunciare omnes laudationes Dei in portis filiæ Sion, est habere omnes virtutes: vt nemo dicatur annunciare omnes laudationes, nisi habeat omnes virtutes. Psalm. 9. 50. 78. Is. 60. b. 66. f. *Ori. s. Mat. ho. 1.*

Manifestatio peccatorum. Annunciare dicitur Deus iustitiam Hierusalem. Isaiæ 57. c. quum eius manifestat peccata, quæ ironicè iustitiam appellat. *Hie. s. Is. 57.*

Prædicare iram Dei. Annunciat speculator gladium venientem. Eze. 33. a. quum prędicator indicat peccatori irã Dei imminentem: sic annunciare clamorem paruulis, est manifestare vindictam Dei futuram. Ier. 48. a. 50. e. Eze. 3. d. Et annunciat à Dan, qui manifestat iudicium diuinæ vltionis. Ier. 4. d. *Hie. s. Ezec. 33. & s. Ier. 4.*

Confiteri peccata. Annunciat iniquitatem suam, qui eam confitetur. Ps. 37. 55. Is. 58. a. Mich. 3. c. *Basi. s. ps. 37.*

Gratũ esse Deo. Annunciatur Domino generatio ventura, sicut angelus ei nunciat orationes nostras, non vt sciat: sed quia necesse habet creatura rationalis omnes causas suas in Deum referre. Vel annunciatur Domino, quum est grata Domino. Ps. 21. *Aug. epist. 120.*

Adulari. Annunciant sententiam regi, qui habent pennas. Ecclesiastæ 10. d. quia facilè per adulatores omnia deferuntur ad principes. *Lyr. s. Eccle. 10.*

Annuncians patri, quod natus sit ei filius masculus. Ier. 20. d. est adulator laudans malum opus, tanquam bonum. *Lyr. s. Ier. 20.*

Annunciare dicitur baculus, quum idolum dat responsa. Hos. 4. c. Vel designatur ibi diuinatio, quæ fiebat per virgas. *Hie. s. Hos. 4.*

Annus.

ANnus est tempus, quo Sol circulum suum per Zodiacum versus Orientem perficit, qui trecẽtis sexaginta quinque diebus, & quarta diei parte absoluitur: qui dies in duodecim menses distribuuntur: isque dicitur annus Solaris. Nam annus Lunaris duodecim circulos Lunæ includit, qui duodecim constituunt menses aliámque habent numerandi rationem:

quæ diuersitas nihil facit ad allegorias. Anni taciti, vel expressi nonnihil videntur significare: vt quum anni vaccæ, capræ, & arietis exprimuntur: turturis, & columbæ minime. Gen. 15. b.

Gre. 4. mor. 10. 22. Annus in cuius mensibus, aut diebus non computari petit Iob diem in quo natus est. Iob 3. b. designare potest prædicationem supernæ gratiæ. Quia sicut in anno congestis diebus tēpus perficitur: ita in superna gratia virtutum multiplex vita completur. Vel est multitudo fidelium electorum: quia sicut ex dierum multitudine annus ducitur, ita ex collectione bonorum omnium illa electorum innumerabilis vniuersitas expletur. Et hic est annus placabilis Domini apud Isaiam 61. a. Qui annus prædicatur, cùm futura plebs fidelium veritatis lumine illustrāda prædicitur. Anni autem, quos distinguunt luminaria. Gen. 1. b. designant separationem anni acceptabilis Domino. *Prædicatio supernæ gratiæ. Multitudo electorum.*

Glo. int. s. Gen. 17 Anno altero nasciturо Isaac, Gen. 17. c. designatur Christi natiuitas post legem facta, tempore videlicet gratiæ. Medium etiam annorum, designat tempus aduentus Christi. Haba. 3. a. Sic annus primus egressionis de Ægypto, est tempus legis. Annus verò secundus, est tempus gratiæ. Exo. 40. b. *Tempus gratiæ. Amb. 2. de Abr. 11 Bed. s. Gen. 17.*

Ori. s. Leu. ho. 9. Hie. s. Is. 17. 32. Hil. s. ps. 64. Amb. de instit. vir. 15. Cle. Alex. 5. stroma. Semel per annum deprecans sacerdos super cornua altaris, designat Christum semel pro peccatis nostris passum. Exo. 30. b. Leui. 16. g. Hebræ 9. b. Et annus benignitatis Dei, est annus redemptionis, & resurrectionis: ac etiam conuersionis Gentium. Ps. 64. Is. 32. c. 34. c. 49. c. 61. a. 2. Cor. 6. a. Et annus, quo occisus est Zacharias, est tempus prædicationis Christi: post quod destructa est Hierusalem 2. Par. 24. f. *Tempus redemptionis.*

Ori. s. Leu. ho. 15. Hie. s. Is. 63. Annus datus ad redimendam domum. Leui. 25. e. designat tempus gratiæ, & vitæ præsentis: in quo debet fieri remissio per pœnitentiam. Hic est etiam annus redemptionis Christi. Isa. 63. b. *Tempus gratiæ, & vita præsentis.*

Glo. ord. s. Is. 34. Annus retributionis, & visitationis Dei, est tempus punitionis & diuinæ vindictę. Isa. 34. b. 63. a. Ier. 11. d. 23. c. Ecclesiastæ 12. a. *Tēpus vindictæ*

Hier. s. Mal. 3. Aug. 20. de ciuitate Dei. 26. Anni antiqui, designare possunt tempus, in quo quis fuit in gratia: & etiam tempus status innocentiæ primorum parentum. Malac. 3. a. *Status innocentiæ.*

Ori. s. Nu. ho. 1. Rica. de S. Vict. de somnio Nabuchodonosor. 2. Anno altero numeratur populus. Num. 1. a. vt designetur multas esse transigendas tentationes, antequam ad perfectionem veniatur. Sic anno secundo vidit somnium Nabuchodonosor. Dan. 2. a. quia spiritualis quisque post edomitam concupiscentiam, post cogitationum disciplinam, tandem aliquando contemplationis studio vacare præualet. Vnde anno vno non eiiciuntur hostes. Exo. 23. d. *Tēpus perfectionis.*

Gre. s. 1. Reg. 7. Per singulos annos circuiens Samuel ciuitatis Israel. 1. Reg. 7. d. designat prædicatorem aut prælatum examinantem singillatim singulorum ordinum profectiones. *Diligentia prælati.*

Ambr. s. Luc. 13. & de viduis. Euch. for. spirit. 4. Anni tres famis. 3. Reg. 18. a. Designare possunt tempus prædicationis Christi: quando deficiebat fides Trinitatis apud Iudæos. Vel designat tria tempora: nempe patriarcharum, prophetarum, & Christi. Idem designant tres anni ficus. Luc. 4. d. 13. b. Qui etiam designant tempus ante legem, sub lege, & sub gratia: in quibus Deus quæsiuit fructum in genere humano. Et anni tres immundorum fructuum: nouæ plantæ fuerunt à lege vsque ad Dauid, & vsque ad Babylonem, & vsque ad Christum. Nam quartus fuit tempore Christi: & quintus in apostolica generatione. Leui. 19. e. *Isy. s. Leui. 19.* *Tempus prædicationis Christi, et trium legum.*

Hie. s. Is. 16. 21. Anni tres quasi mercenarij, designant tempus huius vitæ, in quo hæretici, & hypocritæ recipiunt mercedem suam. Is. 16. d. Annus etiam mercenarij. Ecclesiasti. 37. b. Is. 21. d. Dicitur, vel quia citò præterit, qui quotidie nihil aliud, nisi mercedem sui laboris expectat: vel quia semper in labore est, vt mercedem accipiat. *Tempus huius vitæ.*

Isyc. s. Leuit. 25. Pro annis tribus dat Deus benedictionē anno sexto. Leui. 25. c. vt plenitudo æternæ fœlicitatis designetur, quam attulit Christus anno sexto. Eandem fœlicitatem designat annus, quo inuenit Isaac centuplum Gen. 26. e. *Felicitas.*

Glo. ord. s. Iob. 10. Anni Dei dicunt æternitatem Dei. Iob 10. b. Psal. 101. Hebræ. 1. d. ponuntur & anni æterni. Psal. 60. 76. *Aeternitas Dei.*

Glo. inter. s. ps. 60. Anni generationis, & generationis designant tempus à principio mundi vsque ad id, quod erit post iudicium. Ioel 2. a. Sic anni vsque in diem generationis, & generationis. Ps. 60. *Tempus vniuersum.*

Hie. s. Ioel. 1. & ad Cypri. s. ps. 89. Anni, quos comedit locusta. Ioel 2. f. sunt anni perditi, regnantibus perturbationibus. Vel designant tempus gratiæ, quæ amittitur per peccatum. Et anni, quibus videmus mala, designant tempus huius vitæ. Ps. 89. *Tempus gratiæ. Tempus huius vitæ.*

Glo. int. s. ps. 30. Anni hominis. Ps. 30. 89. Prou. 3. a. 4. b. 5. b. 9. c. 10. d. Ecclesiastæ 11. c. Ecclesiasti. 18. a. 26. a. Is. 38. c. Aliquando sumuntur pro tempore aduersitatis: aliquando pro tempore prosperitatis. *Tēpus prosperitatis & aduersitatis.*

Ambr. de Ioseph. 7 Hier. s. Is. 7. Bed. s. Gen. 41. Anni vbertatis, significare possunt prosperitatem seculi, & Iudæorum. Anni verò famis, tēpus futuræ miseriæ. Gen. 41. c. Deut. 32. d. Ps. 21. Vel anni septem vbertatis, designant abundātiam donorum Spiritussancti: famis verò, eorum defectum. *Prosperitas seculi. Abundantia donorum Spiritussancti.*

Ori. s. Ios. hom. 3. Ori. s. Ios. ho. 10. Anni sex, quibus laboratur. Exo. 21. a. 23. b. Deut. 15. c. Vitam actiuam designant, aut vitam præsentem: seu etiam vitam secularem, & mundanam. *Vita actiua. Vita præsens aut mundana.*

Ambr. prolo. de spiritu sancto. Geor. Venet. Cant. 2. to. 3. ca. 19. Annus septimus, vitam contemplatiuam significat: aut vitam futuram: aut legem mandatorum. Ex. 21. a. 23. b. Deu. 15. a. Leu. 25. a. Ideo Iacob seruiuit pro Rachel septē annis. Gen. 29. c. *Vita contemplatiua. Vita futura.*

Hie. s. Ezec. 46. Annorum septem existens taurus. Iud. 6. e. designat Christum cum donis Spiritussancti. Idem etiam dicitur agnus anniculus propter teneritudinem pietatis suæ, & quia perfectus toto decursu Solis: & quia prædicauit annum Domini acceptabilem. Exod. 12. a. Leui. 1. c. 12. c. Ezec. 40. d. *Christus.*

Ezech.46.d. Ad eandem ſpectant annicula ouis.Leui.14.b.Num.6.c.Et annicula capra. Nu. 15.c. Et anniculi vituli.Mich.6.b.

Tempus huius mundi. Annis ſeptem perfecta eſt domus Domini 3.Re.6.d.deſignat eccleſiam, quæ toto tempore huius mundi perficitur, per dona Spiritusſancti. *Glo.ord.ſ.3.Reg.6*

Remiſsio peccatorum. Annis ſeptem combuſta ſunt arma Gog. Ezec.39.b. quia per remiſſionem peccatorum diſſipantur arma diaboli. *Glo.ord.ſ.Ezec.39* *Ambr.ſ.Luc.8.*

Anni duodecim filiæ principis ſynagogæ, & mulieris fluxum ſanguinis patientis. Lucæ 8.f. Deſignant eccleſiam, & ſynagogam pariter laborantes. *Glo.int.ſ.Exo.30.*

Ab annis viginti dare pretium, eſt legem ſpiritaliter perficere. Exod.30.b.38.d.

Tempus pœnitentiæ. Anni quadraginta manſionis populi Iſrael in deſerto in pœnam peccati, deſignant tempus pœnitentiæ, propter quadraginta dies explorationis terræ promiſſionis. Nam annus imputatus eſt pro die. Num.14.f.Ezechiel.4.b. *Glo.ord.ſ.Nũ.14.*

Remiſsio peccatorum. Anni ſeptuaginta, deſignant remiſſionem, & tandiu in Babylone, hoc eſt, in huius ſeculi confuſione verſamur, quamdiu requiem ſeptenarij numeri mereamur accipere: & accepta pœnitentia, Deus impleat, quod promiſit: & reducamur ad locũ noſtrũ eccleſiam. Ier.29.b. *Hie.ſ.Iere.29.*

Ab anno in annum. Zacha.14.c. Idem eſt, quod ſingulis annis. Annus autem additus ad annum. Iſa.29. a. eſt tempus legis nouæ additum tempori legis veteris. Idem eſt annus ſuperans annum. Eccleſiaſtici 33.a.

Anni corona, vide Corona.

Annua meſſis. Ierem.5.f. vide metere.

Anon.

Diabolus. *Iudæi.* ANon, vel potius Hanon, id eſt, gratioſus, ſiue miſericors, vel donans, ſiue requieſcens: filius Naas regis filiorum Ammon: qui raſit dimidiam barbam nuntiorum Dauid, eoſque decaluauit, præciſis eorum veſtibus vſque ad nates. 2.Reg.10.c.1.Par.19.a. typus eſſe poteſt diaboli, & etiam populi Iudæorum: ad quem miſit Dauid, hoc eſt, Chriſtus nuntios Apoſtolos, quos illi affecerunt iniuriis. *Lyra.ſ.2.Reg. 10.*

Anſa, Anſula.

ANſa id ſolet ſignificare, quod à vaſe aut alia re prominet, vnde res capiatur: & annuli catenarum anſulæ dici poſſunt.

Charitas. *Præcepta cæleſtia.* Anſulæ hyacinthinæ, quibus cortinæ tabernaculi iungebantur. Exod.26.a.36.b. charitatẽ proximi iunctam ſpei deſignare poſſunt. Et anſa contra anſam, deſignant mutuam charitatem reſpondentem in proximo. Vel ſunt præcepta cæleſtia, in quibus ligantur animæ, vt ab inferioribus ſubleuatę in ſupernis pendeant. Anſulæ autem à latere, & ſummitate dependent, quia docent charitatem Dei, & proximi. Anſæ quoque in vtraque parte deſignant charitatem in maiores, & minores: & in noſtros magiſtros, & diſcipulos. Deſignant etiam fidem & humilitatem, quibus maximè charitas colligatur. *Gre.ſ.Ezec.ho.19.*

Fides, & humilitas. *Humilitas compunctionis.* Anſæ ſagorum tabernaculi. Exo.26.c.36.b. humilitatem compunctionis deſignare poſſunt, quæ Spiritu ſancto largiente conceditur. *Glo.ord.ſ.Exo.26* *Glo.int.ſ.Exo.26*

Ante, Antecedere, Præcedere, Anterius, Anteire, Præire.

ANtecedere, eſt antè alium ire: interdum verò eſt ſuperiorem eſſe.

Authoritas Dei patris Antecedere ſecundum metaphoram competit Deo, qui loco moueri non poteſt: vt verò eſt ſuperiorem eſſe, iam magis propriè illi applicatur. Et præcedens Pharao Ioſeph vno regni ſolio Gen.41.e. deſignat Deum patrem, qui non differt à filio, niſi patris relatione.

Chriſtus caput, & dux. *Chriſtus ſapientior angelis.* Antecedit, vel præcedit dominus populum ad oſtendendam viam: deſignans Chriſtum qui præcedit vt caput, vel dux exercitus, & ſequitur in membris. Exo.13.d.33.c.Iſa.52.d. Deut. 4.f.Mat.26.c.28.b.Marc.14.c.16.b.Luc.19.e. Præceſſit autem Chriſtus in Galilæam, hoc eſt, ad conuertendas Gentes, vel ad patriam cæleſtem. Præcedit etiam facies Dei Moſen. Exo. 33.c. quum luce veritatis illuſtrat mentem. *Amb.ſ.Pſal.118. ſer.5.* *Aug.ſ.Pſal.86. & 3.de cõſen.euãg.25*

Præcedit ſapientia Salomonis, ſapientiam Orientalium: quum ſapientia Chriſti ſuperat ſapientiam angelorum. 3.Reg.4.d.Eccl'tæ 2.b. Sapien.7.b.4.b. *Glo.inte.ſ.3.Re.4*

Exẽplũ Chriſti. Præcedens angelus Domini, eſt Chriſtus præiens doctrina, & exemplo. Exod.14.c.23.c.32. g.2.Macha.11.b. Idem deſignans antecedens ſtella Magos. Matth.2.b. *Iſych.ſ.Exod.14.*

Diuerſa cognitio diuinorũ & humanorum. Antecedit arca fœderis domini populum. Ioſu.3.c.Num.10.d. antecedit quidem in terra citra Iordanem, vbi ſunt, quæ pertinent ad nos: ſubſequitur verò in terra vltra Iordanem vbi ſunt diuina, & ſupra nos. Quia in diuinis præcipimur credere, vt intelligamus: in noſtris debemus ſubtiliter diſcutere, & præuidere, quo debeat familia virtutum per ſtudium, vel per deſiderium ſubſequendo tendere. In diuinis autem multum deſideratur, & parum diſcutitur, quia ſcrutator maieſtatis opprimetur à gloria. *Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.27.*

Lex dirigens. *Exempla.* Antecedens Moſes populum, eſt lex ipſum dirigens. Exod.17.b. Idem deſignans antecedentes cantores Domini exercitum. 2.Par.20.e. Et præcedentes ſacerdotes populum exemplo videlicet, & doctrina. Ioſu.6.a. Et præcedentes angelus & Tobias familiam. Tob.11.a. *Glo.ord.ſ.Exo.17*

Prouidentia. Præcedunt palpebræ greſſus, quum quis præuidet, quæ facturus eſt. Prouerb.4.d.

Occurrere ſpiritualibus. Præcedentes diſcipuli Chriſtum trans fretum. Matthæi 14.c. Marc. 6. f. ſunt occurrentes ſpiritualibus per deſertionem temporalium: non tamen poſſunt ad ſpiritualia peruenire ſine *Ricar.de ſ.Vict.de extermi.mali.* *Ori.ſ.Mat.ca.14*

Christo:ſicut nec diſcipuli peruenerunt trans fretum ſine ipſo. Deſignat etiam hæc præceſſio præparationem faciendam ad ſuſcipiendum Chriſtum venientem ad iudicium.

Ori.ſ.Mat.ho.14. & ſ.Luc.ho.13. Gre.ho.2.

Fideles ante aduentum Chriſti.

Præcedentes turbæ Chriſtum euntem Hieroſolymam, deſignare poſſunt fideles, qui fuerũt ante aduentum Chriſti, Matt. 21. a. Marci 11.a. Idem deſignant præcedentes pedites Dauid.1. Reg.15.d. Præcedentes etiam, qui increpabant cæcum, fuerunt primi credentes, & veram fidem docentes. Lucæ.18.g. Poſſunt etiam præeuntes Ieſum, deſignare deſideriorum carnalium turbas, tumultúſque vitiorum impedientium, ne clamor cæci perueniat ad Ieſum.

Deſideria carnalia.

Hie.ſ.Iſ.58.

Anteit faciem alicuius iuſtitia ſua. Iſ.58.c. quia ſecundum opera iuſtitiæ, quæ geſſit, præmium accipiet à Deo.

Gre.ſ.1.Reg.9.

Antecedit puer Saulis ipſum Saulem, & Samuelem.1.Reg.9. d. quando hoc agitur, quod à ſpirituali ſenſu nobis ſuggeritur: non quod à motu carnali imperatur.

Ori.ſ.Rom.13. Ambr.ſ.Rom.13. Glo.int.ſ.Rom.31. Aug.2.ſer.domini in monte.

Pręceſſit nox. Rom.13.d. quando receſſit tempus peccati, & ignorantię, & veteris hominis.

Præcedentia delicta dicuntur, quæ fuerunt remiſſa à Chriſto. Rom.3.d. Et delicta, quę erant ante aduentum Chriſti.

Præcedunt iudicium quædam peccata.1.Tim.5.d. Ea videlicet, quę ſunt manifeſta mala, ſequuntur autem occulta, quæ non poſſunt iudicari nunc, quo animo fiant.

Præiens coruſcatio ante grandinem, deſignat gratiam, quæ præcedit verecũdiam. Ecc.32.b.

Gre.34.Mor.2.

Præcedit egeſtas faciem Leuiatham. Iob 41. b. quia nemo cognitioni illius iungitur, niſi prius virtutum diuitiis nudetur. Prius enim bonas cogitationes ſubtrahit: & nũc eis apertiorem notitiam ſuæ iniquitatis infundit. Præcedit etiam egeſtas, quia prius facultas virium perditur: vt quaſi per familiaritatem poſtmodum eius notitia cognoſcatur. Vel faciem Antichriſti præcedit egeſtas eccleſiæ: quia ante à fidelibus miraculorum diuitiæ ſubtrahuntur: & tunc antiquus ille hoſtis contra eos per aperta prodigia oſtenditur. Vt quò ipſe per ſigna extollitur, eò à fidelibus ſine ſignis robuſtiùs, laudabiliúſque vincatur.

Gre.ſ.1.Reg.2.

Ante faciem Eli miniſtrabat Domino Samuel, deſignans, quòd ille ante præceptoris ſui faciem Domino miniſtrat, qui in exhibitione miniſterij ſui, proprij arbitrij rationem non ſequitur: qui eo operis itinere graditur, quod ei magiſtri ſui cognitione præuidetur.1.Reg. 2.d.

Ante faciem Domini præiuit Ioannes Baptiſta. Luc.1.b. g. quia perfectorum eſt ante faciẽ Domini conuerſari.

Gre.ſ.1.Reg.10.

Ante ſe habẽt pſalteriũ, & tympanũ, qui dicũt, & faciunt: qui verò dicunt, & nõ faciũt, poſt ſe habent. Itẽ ante ſe habẽt, qui, quæ dicũt de Chriſto, intelligunt: nõ vt Caiphas.1. Reg.10.b.

Gre.ſ.1.Reg.10.

Ante Samuelem deſcendens Saul.1.Reg.10.d. deſignat ordinandum debere videri ab ordinatore, vt eius cognoſcat obedientiam: quia debet agere, quod maioris iudicio imperatur.

Gre.ſ.1.Reg.2.

Antequam adoleretur adeps, tollebant filij Eli carnes.1.Reg.2.c. deſignantes Iudæos, qui nitebantur euertere fidem, antequam veniret ad perfectam charitatem.

Glo.ord.ſ.gen.49.

Antè, & retrò præliatur, & accingitur Gad. Gen. 49. c. vbi tempus præcedens, & ſequens aduentũ Chriſti deſignare poteſt. Antè, occulto aduẽtu Chriſti: Retrò, in manifeſto iudicio.

Ante, & retro conuenientes vncini ad coniungendum rationale cum ſuperhumerali. Exo. 39.d. concordiam veteris ac noui Teſtamenti adumbrare poſſunt.

Anteriora, futura bona ſignificant. Phil.3.c.

Glo.ord.ſ.Iſ.58.

Antecedit iuſtitia faciem. Iſa.58.c. hoc eſt, Chriſtus præcedit ad gloriam, & bona opera ad beatitudinem.

Glo.int.ſ.Pſ.88.

Præcedunt miſericordia, & veritas faciem Dei. Pſ.88. Nunc miſericordia delens peccata, & veritas ſeruans promiſſa.

Glo.int.ſ.Pſ.96.

Præcedit ignis ante Dominum. Pſ.96. Nũc charitas tanquam gladius, in iudicio verò ignis conflagrationis.

Antemurale.

Hie.ſ.Iſ.26. Gre.ſ.Eze.ho.14. Ber.ſer.3. in dedicatio eccleſiæ. Glo.int.ſ.Thre.2.

Prophetæ. Recta fides. Patientia. Cuſtodia Angelorum. Chriſtus.

ANtemurale eſt foſſa & vallum, quæ ſunt ante murum, velut munimentum ipſius muri. Antemurale, deſignare poteſt prophetas doctrinam Euangelicam ſuis vocibus muniẽtes. Iſ.26.a. Poteſt etiam ſignificare rectam fidem bonis operibus munimentum præſtantem. Item patientiã vt inter plurima tẽtamenta ſtemus viriliter, & perſeueremus iugiter incõcuſſi.

Antemurale etiam, cuſtodiam angelorum ſignificare poteſt: qui prius muniebat ſynagogã, qua relicta, facti ſunt antemurale Eccleſiæ. Thr.2.c. Poteſt etiam Chriſtum ſignificare.

Antichriſtus.

Glo.ord.ſ.1.Ioã.2.

ANtichriſti nomen, licèt in primis dicatur de Antichriſto futuro: poteſt tamen dici de omnibus, qui contra Chriſtum ſunt, præcipuè de hæreticis. Vnde & ſermones falſi hæreticorum, antichriſti dicuntur.1.Ioan.2.c.d.4.a.2.Ioan.c.2.Theſ.2.a.

Antiochus.

Lyr.ſ.1.Mac.1.

Diabolus.

ANntiochus rex Syriæ: cuius nomine multi fuerunt. Is qui fuit aduerſarius Iudæorum, typus eſt diaboli.1.Mach.1.b.6.a.15.b.2.Mach.5.a. Eſt etiam typus prælati ſuperbi.

Antiochia.

Gentilitas.

ANtiochia ciuitas Gentilium in Syria, ſortita nomen ab Antiocho: ſignificare poteſt Gentilitatem, quæ ſuſcepit verbum Dei: & in ea fideles primum dicti ſunt Chriſtiani. 2.Mac.5.c.11.d.13.a.14.c.15.d.2.Tim.3.c.

Antiquus

Antiquus, Antiquitas, Vetus, Inueterascere.

Antiquum dicitur, quod est longæuum tam in rebus animatis, quàm inanimis: diciturque antiquum in ordine ad præsens tempus id, quod magis distat à præsenti versus principium. Vetus etiam est antiquum: & interdum sumitur in bonum, vt vinum vetus: & in malum, vt in veteratis. *Chr. s. 1. Cor. ho. 15.*

Deus. Promissiones Dei. Antiquus dierum dicitur Deus, quòd ipse sit omnium & seculum & tempus, & ante dies, & ante seculum ac tempus. Dan. 7. b. Ponuntur & antiquæ cogitationes Dei. Is. 25. a. Quæ significare possunt promissiones per Prophetas factas de redemptione generis humani. Et antiquæ misericordiæ Dei. Ps. 88. *Diony. de diui. nominibus 10.*

Antiqua Christi, quæ cognoscit Deus, designare possunt ea, quæ ad eius diuinitatem pertinent. Ps. 138. Antiqua verò nostra sunt, quando incidimus in peccatum: nouissima autem designant pœnam peccati, quæ si non detur in hoc seculo, erit peior in futuro. *Hil. s. Ps. 138. Aug. s. Ps. 138.*

Status gratiæ, Innocentiæ, Prosperitatis. Mirabiliū Dei. Prophetarum. Lapsus primi hominis. Antiqua aliquando dicuntur, quæ sunt, aut intelliguntur ante creationem mundi. Prouer. 8. c. Ex antiquis antequam terra fieret.

Antiquitas, in quā restituetur Tyrus. Is. 23. d. Ezec. 16. g. designare potest statum gratiæ per peccatum amissæ. Et antiqui dies, significant statum innocentiæ, vel prosperitatis. Thre. 1. c. 2. e. Amos 9. d. Malac. 3. b. Designant etiam antiqui dies, seu anni, tempus mirabilium, quæ fecit Deus. Isaiæ 51. d. Item tempus Prophetarum. Eze. 38. f. Antiqui etiam dies, designare possunt lapsum primi hominis. Deut. 4. e. Ps. 43. 76. 142. Is. 37. e. Act. 15. b. *Hier. s. Is. 23. & s. Ezec. 16. Aug. 20. de ciu. Dei. 26. Hie. s. Is. 51. Gre. s. Ps. 142.*

Patres veteris testamenti. Antiqui in quibus est sapientia, dici possunt patres veteris Testamenti. Iob. 12. b. Ecclesiast. 39. a. Et antiqui vetustiores patribus ecclesiæ, sunt ipsi patres veteris Testamenti. Iob 15. a. Et antiquus populus sunt, vel qui fuerunt in lege naturæ, vel populus Iudæorum, quia fuit quādo data est lex. Is. 44. b. Et antiqui montes, sunt ipsi patres veteres. Deut. 33. b. Et inueterascētes montes. Iob 9. a. iuxta Septuaginta. Et quum dicitur Matth. 5. c. Audistis, quia dictum est antiquis, &c. Antiqui sunt populus sub veteri lege. Iidem intelligi possunt veterani. Sap. 2. b. 21. a. d. Is. 65. d. *Gre. 12. Mor. 15. Hie. s. Is. 44. Ambr. 1. de interpella. 5.*

Philosophi. Antiqui reges intelligi possunt Philosophi. Isa. 19. b. Ad eosdem pertinere possunt antiqui habitatores terræ sanctæ. Sap. 12. a. *Hie. s. Is. 19. Glo. ord. s. Ecclesiastici 16.*

Dæmones. Antiquus serpens dicitur diabolus. Apoc. 12. b. 20. a. Et antiqui Gigantes, sunt dæmones. Ecclesiastici 16. a. Et gens antiqua. Ier. 5. d. Antiqui etiam gigantes sunt hæretici.

Hæretici. Abolita litera legis. Antiqua sunt, quæ ad legem veterem spectant: quæ & verba vetera dicuntur. 1. Par. 4. d. Is. 1. g. 43. c. Mat. 5. c. Et vetera, quæ proiiciuntur, literam legis designant. Vetustissima verò veterum, designant legem naturæ, & ea, quæ fuerunt ante legem scriptam. Vel sunt, quæ ad promissiones patriarcharum spectant. Leui. 26. b. Vetustas enim conuenit literæ legis, quia cessauit. Rom. 7. a. 1. Reg. 2. a. 13. g. Et vetus piscina, est lex. Is. 22. c. 2. Cor. 3. d. 5. d. Hebr. 8. d. Eadem est vetus mandatum. 1. Ioan. 2. a. Et vetera poma seruata, sunt mysteria veteris legis. Cant. 7. d. Ad eandem spectant veteres fruges. Leui. 25. c. 26. b. *Ori. s. Leu. ho. 16. & s. Mat. ca. 13. & s. Rom. 7. Gre. s. 1. Reg. 2. Isy. s. Leuit. 26. Hie. s. Is. 22. Ambr. epist. 8. & s. Rom. 7.*

Inueterasse dicuntur Iudæi: quia nouum hominem non recipientes, in veteri permanserunt. Psal. 17. *Hie. s. Ps. 17.*

Vana verba. Feruor antiquorum. Via regia. Vetera, quæ debent recedere ab ore, sunt secularia, & vana verba. 1. Reg. 2. a. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Antiquum ebur, feruorem antiquorum Patrum significare potest. Thr. 4. b. *Glo. int. s. Thre. 4.*

Antiquæ semitæ viam tritam Sanctorum significare possunt. Ier. 6. d. Ad idem referri potest antiqua porta Hierusalem. Nee. 3. b. 12. c. *Hie. s. Ier. 6.*

Homo vetus, & opera veteris hominis. Antiqua vestimenta, & veteres panni. Ier. 6. d. 38. c. ad veterem hominem, & opera veteris hominis referri possunt. Deut. 8. a. 29. a. Ios. 29. a. Nee. 9. d. Ps. 101. Is. 23. d. Matth. 9. b. Mar. 2. d. Luc. 5. g. Hebr. 1. c. Et veteres sacci sunt opera veteris hominis. Ios. 9. a. Luc. 12. d. *Ori. s. Ios. ho. 10. Amb. s. Luc. 5.*

Vetus homo dicitur per diffidentiam, & malos actus. Rom. 6. a. Eph. 4. e. Col. 3. b. Hic dicitur inueterasse inter omnes inimicos, qui veterem hominem secundùm omnia vitia sectabatur. Ps. 6. Eccl. 14. c. Baruc. 3. b. Dan. 13. f. *Aug. s. ps. 6.*

Peccata vtriusque populi. Antiquæ iniquitates. Ps. 77. Et antiquæ ruinæ. Is. 61. d. videntur significare tam lapsum populi Iudaici, quàm Gentilis. Vetustissima lepra designat nimium firmatam consuetudinem peccandi. Leui. 13. b. Iud. 10. b. 2. Paral. 38. d. Et vetus error videtur referri ad antiqua peccata idololatriæ. Is. 26. a. 2. Pet. 1. b. *Hie. s. Is. 26. 61. Isyc. s. Leui. 13.*

Vetus fermentum, est exterior homo cū actibus suis: vel inueteratus peccatis, vitiisque cōcretus, vel antiqui erroris peccatum. 1. Cor. 5. b. Is. 26. a. Et veteres vtres sunt in peccato existētes. Mat. 9. b. Marc. 4. d. Luc. 5. g. *Amb. 1. de pœn. 14. Ori. 1. Periar. 3. Basi. s. ps. 32.*

Exterior homo. Vetusta pellis Thre. 3. b. designat deformitatem in exterioribus Iudæorum. Et vetustatem peccati in his, qui erant velut pellis Christi. Vel in conditione mortalitatis facta est vetusta: & caro in concupiscentia. *Gl. ord. s. 1. Thr. 3. Rup. s. Ier. 60.*

Inueterascunt ossa. Ps. 31. quum virtutes minuuntur, aut tolluntur per peccatum, & etiam quum vires mentis labascunt. *Hie. Aug. Gre. s. Psal. 31.*

Veterascit auxilia malorum in inferno. Ps. 48. quia infirmatur eorum dux diabolus: & quia diuitiæ, & omnia quæ in hac vita habebant, euanuerūt: & non recipient, quę ipsi sibi promittebant. Veterascit verò auxilium bonorum: quia non receperūt gloriam, qui erant in limbo, nisi post resurrectionem Christi. *Basi. s. Ps. 48. Hie. s. Is. 48.*

Gre.s.Ps.101. Veterascunt cæli sicut vestimentum. Ps.101.quum corpora Sanctorum veniunt incorruptionem postea renouanda.

Glo.int.s.Prou.22. Antiqui termini non transgrediendi, videntur designare legem naturæ. Prou. 22. d. Vel fidem à Patribus statutam. *Lex naturæ. Fides.*

Hie.s.Eze.26. Veteres solitudines, infernum significare possunt. Ezec.26.d. *Infernus.*

Vetus cisterna, quære Cisterna.

Antrum, vide Spelunca.

Annulus, Circulus.

ANnulus est ornamentum manus seu digitorum præcipuè congruens desponsatis, quasi in pignus, & arrabonem futurarum nuptiarum. Est etiam signaculum secretorum. Circulus autem generalius nomen est.

Ori.s.Nu.ho.26. Ambr.de Ioseph. 7.& 2.de pœn.3. Rup.8.s.Gen.30. Annulus datus Thamar à Iuda. Gen. 38. d. designat pignus Spiritus, & vocationem, qua Christus vocauit Ecclesiam. Designat etiam signaculum similitudinis Christi: quod est in manu per operationes. Plerunquæ autem doctores signant, quòd ab auditoribus capi non posse considerāt. Designat etiam fidem, quæ accipitur in pignus, donec accipiat hœdum, hoc est, Christum sacrificatum videat facie ad faciem. *Pignus Spiritussancti. Vocatio. Signaculum similitudinis Christi.*

Hie.epis.beat.& s.Is.3. Gre.30.mor.10. Isyc.s.Leu.4.16. Bed.s.Gen.41. Annulus autem Pharaonis datus Ioseph, designare potest signaculum diuinorum secretorum, & pignus immortalitatis, & pontificatum fidei, quo credentium animæ saluatori signantur, ac frontibus, & cordibus nostris per signum crucis figura exprimitur æterni regis. Gen.41.e. Ad hæc faciunt. Exo.35.c. Num.31. g.3. Reg.21.b. Iudith 10.a. Ester 3.b.8.a. Is.3.d. Ier.22.f. Dan.6.e.1. Mach.6.d. Luc.15. e. Iacob. 2.a. Designat etiam annulus ornamenta operum, quæ per manus significantur. *Signaculum diuinorum secretorū. Pignus immortalitatis. Pōtificatus fidei. Ornamenta operum.*

Gre.23.mor.14. Circulus diuinæ virtutis, omnipotentiam designat: qui in naribus Leuiathan ponitur, dum circumducta protectionis supernę fortitudine dæmonis sagacitas retinetur. Vel est diuinum, & occultum iudicium, quo retinetur diabolus, ne tantum noceat, quantum vult. Iob 40.d.4. Reg.19.f. Is.37. e. Ponitur etiam ibi pro fræno. *Rup.1.s.Mat.* Vel designatur genealogia Christi, quæ est apud Lucam, quæ incipit à Deo & homine, & terminatur in Deum: quo circulo perforatus est Leuiathan. *Omnipotentia Dei. Frænum. Genealogia Christi.*

Gre.s.1.Reg.1. Circulus dierum, varia est manifestatio diuinæ voluntatis. 1.Reg.1.c. Qui circulus præcedit conceptum Annæ: quia prius verbum Dei per prædicationem infunditur quàm in auditoribus plene agnoscatur. Post circulum etiam dierum concipere, est post instabilitatem, quæ habebatur in ipsa contemplatione, demum robur deuotionis acquirere. *Manifestatio diuinæ voluntatis.*

Glo.ord.s.Exo.30 Rup.4.s.Exo.7. Annuli aurei altaris. Exo.30.a.35.b.37.d. duplicem significant charitatem: qui nunquam ab altari separantur, quia charitas nunquam excidit. Possunt etiam quatuor Euāgelia designare: quibus corda Sanctorum portantur. Annuli etiam arcæ & mensæ, eadem Euangelia designant, per quatuor orbis partes prædicanda. *Duplex charitas. Euangelia.*

Glo.ord.s.Exo.26 Circuli veli, quod pendebat ante arcam. Exo. 26.g. æternitatem diuini consilij significare possunt.

Glo.int.s.Exo.28 Annuli aurei in rationali. Ex.28.d.39.c. designant iugem memoriam nunquam finiēdæ charitatis in cælis: de qua solum fit memoria, vt maneant nobiscum continua vincula charitatis. *Memoria charitatis celestis.*

Gre.s.Ezec.ho.19. Annuli aurei tabularum tabernaculi, coronam gloriæ significare possunt. Exo. 26. f. Et circuli aurei cortinarum tabernaculi quinquaginta, perpetuam claritatem æternæ quietis designant. Vel certè significant intellectum Sanctorum, vera sapientia fulgentem. Ex.26.b.36.b. *Corona gloriæ. Claritas æterna quietis. Intellectus Sanctorum.*

Hie.prol.s.Matt. Annuli aurei arcæ quatuor, designant quatuor Euangelistas. Exod.25. b. 37. a. Eosdem designāt annuli aut circuli aurei mensę quatuor. Ex.37.b. Et annuli æneï quatuor in craticula super arulam altaris, quatuor Euangelistas designant, qui humilium animas subleuant & sustētant. Exo. 27.a. *Ricar.de s.Victo.2 de arca mysti.21. Gre.Nyssen.de vita Mosis.* Designant etiam annuli arcæ diuinam scientiam, & præscientiam, & diuinam prouidentiam, & prædestinationem. Item angelos nos ad superna subleuantes. *Euangelistæ. Scientia Dei. Angeli.*

Ori.s.Eze.ho.6. Hie.s.Eze.17. Circuli aurei in auribus, significant sacros, & mysticos intellectus in mente. Ezech. 17.d. Et qui claudit aures suas, ne audiat iudicium sanguinis, & sepit eas spinis, ne particeps fiat inuidis, & detractoribus, iste circulos habet, & rotulas in auribus. *Mystici sensus.*

Gre.31.Mor.1. Circulus aureus in naribus suis seu porci. Prou.11.c. est pulchra, & circumflexa locutio in sensibus mentis stultę, cui ex eloquio aurum pendet: sed tamen ex terrenæ intentionis pondere more suis ad superiora non respicit. *Bed.s.Prou.11.* Quod & ad hæreticos referri potest, qui habent eloquentiam cum erroribus. *Nitor verborū.*

Glo.ord.s.Eccl.1. Circuli, in quos reuertitur spiritus, aut Sol, annui cursus ipsius Solis sunt. Sic ponitur circulus anni, vel annorum. Eccl.1.b.1.Par.20.a.2.Par.21.d. *Circuitus solis.*

Circuli eburnei tentoriorum regis Assueri. Ester 1.a. ad superbiam mundanam spectant.

Anus, Vetula.

ANus, est mulier prouectæ ætatis, & iam inepta ad pariendum.

Glo.int.s.Gen.18. Anus Sara pariens. Gen.18.b. designat Ecclesiam ex Gentibus generantem multos in fide, in fine seculorum. Sed secundum quòd non credebat, designat Synagogam. *Ecclesia. Synagoga.*

Glo.ord.s.Zac.8. Anus in plateis Hierusalem, sunt sanctæ viduæ in Ecclesia. Zac.8.a.1.Tim.5.a. Titum 2.a. *Vidua.*

Aniles fabulæ, dicuntur leues: quia anus & facilè credunt leuia, & facilius narrant. 1.Timoth.4.b.

Anus, pars animalis.

ANus est posterior pars animalis, qua ciborum excrementa purgantur: quæ pars vt turpis ab hominum oculis absconditur.

Vitia quinque sensuum. Ani aurei quinque, quos obtulerunt satrapæ Philisthinorum. 1. Reg. 6. a. carnalia vitia, quæ per quinque sensus committuntur, significare possunt: aut turpitudinem peccati, qui cùm auream habeat materiam, significant dolorem peccatorum, per quem ad iustitiæ splendorem deuenitur. *Gre. s. 1. Reg. 6.*

Anxiari, Anxius, Anxietas, Angere, Angustia, Aporia.

ANxietas, vel angustia est in animo, quum non inuenit, qua ratione periculum imminés euadere queat.

Aporiatus dicitur Deus, aut Christus, quum desiderauit, qui conuerterentur ex Iudæis: & non erant. Is. 59. d. *Glo. int. s. Is. 59.*

Passio Christi. Anxiatus erat spiritus Christi, quum dixit: Tristis est anima mea vsque ad mortem. Ps. 142. Et angustia erat eius tribulatio, & passio, de qua sublatus est. Isa. 26. c. 53. c. Iere. 15. c. Thre. 1. a. Ionæ 2. c. *Aug. s. Ps. 142.*

Seueritas diuini iudicij. Angustia etiam seueritatem diuini iudicij, & vltionis in malos designare potest. Iob 27. b. Sap. 5. a. Is. 8. d. 30. b. Soph. 1. c. Rom. 2. d. Et in hac vita sunt in angustia, qui sunt in erroribus, donec ad Dominum conuertantur. Et hæ sunt angustiæ quotidianæ malorum. Eze. 30. d. Sút etiam angustiæ, peccata cum pœna peccati: inter quas inimici apprehédunt animam. Thr. 1. a. *Gre. 18. Mor. 5. Hie. s. Is. 8.*

Difficultas resistendi tentationibus. Anxius spiritus, aut cor dicitur, quum resistere nititur tentationibus, in quibus difficultatem patitur. Psal. 60. 118. 142. Baruch 3. a. Et angustia animi, est ipsum bellum contra vitia. Gen. 42. d. Exod. 6. b. Deut. 26. b. 28. f. Iud. 10. c. 1. Ruth. 1. c. 1. Reg. 22. a. 26. d. 2. Reg. 1. b. 4. c. 3. Reg. 1. d. 4. Reg. 13. a. 2. Par. 15. a. 28. d. 1. Par. 21. b. Iud. 13. c. d. Ester 11. c. Iob 15. c. 36. b. Prou. 11. b. 12. b. 17. c. 21. c. 24. a. 25. c. Sap. 5. a. Eccl. 10. d. 27. a. Is. 21. b. 26. c. 53. c. 59. c. 65. c. Ezec. 7. g. 30. e. Ier. 4. g. 49. e. Thr. 1. a. Dan. 13. c. Ioan. 2. d. 1. Mach. 13. a. 2. Cor. 4. b. 6. a. c. 12. c. *Hil. s. Ps. 142.*

Synagoga persequens Ecclesiá. Angens vehementer Phenenna Annam. 1. Reg. 1. a. designat synagogam persequentem Ecclesiam etiam vsque ad mortem, vt Saulus persequebatur. Acto. 9. a. Gal. 1. c. *Vita actiua.* Est etiam actiua vita, quæ cùm nimium vacat actioni, angit contemplatiuam, nec quiescere sinit. *Gre. s. 1. Reg. 1. Amb. s. 2. Cor. 6.*

Angustiantur, qui non sperant, nec amant. 2. Cor. 6. c.

Apadno.

APadno, id est, solium suum: sumitur pro montanis Iudææ, vbi Antichristus figet tabernaculum suum. Dan. 11. g. *Hie. s. Dan. 11.*

Aper.

APer est sus ferus, & syluester, qui & singularis ferus appellari solet. Est animosus, iracúdus, & furibundus, quia sanguinem multis fibris refertum habet. Apri mares dentes habét exertos, fœmina verò non: quos ait Plinius apud Indos cubitali longitudine inueniri. Est aper periculosus etiam ipsis venatoribus. *Ari. 2. de partibus ani. 4. & 3. de parbus ani. 1.*

Gétilis populus. Aper de sylua significare potest Gentilem populum, aut principem Gentilium, vt Vespasianum, & Titum, qui dissiparunt populum Iudæorum. Ps. 79. Et dicitur singularis ferus, quia superbus. Significat etiam Iudæos, qui in passione in Christum, vt apri, sæuierunt. Et præterea diabolum, qui exterminare nititur vineam Dei, hoc est, Ecclesiam. *Aug. s. Ps. 79. Arn. s. Ps. 79. Geor. Ven. Cant. 1. to. 7. ca. 28. Euc. q. in Ps.*

Aperire, Adaperire, Pandere, Apertura.

APerire, est recludere, quod clausum est. Item annunciare. Apocali. 6. a. Cùm aperuisset Agnus vnum de septem sigillis. Exponere. Luc. 24. e. Et aperiret nobis scripturas. Fodere. Exo. 21. g. Si quis aperuerit cisternam. Fœcundare. Is. 45. b. Aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Insidiari. Ps. 7. Lacum aperuit & effodit eum. Manifestare. Nu. 20. a. Aperi eis thesaurum tuum. Misereri. Mat. 7. b. Pulsate & aperietur vobis. Reserare. Gen. 41. g. Aperuit Ioseph vniuersa horrea Ægypti. Reuelare. Gen. 44. c. Aperuerunt saccos.

Aperta dicuntur omnia oculis Dei. Heb. 4. d. quia nihil eum latet.

Misereri. Aperit Deus oculos suos, quum misericordiam præstat. Baruch 2. d. 2. Par. 6. g. Zach. 12. b. *Aduertere.* Et quum iudicia exercet, & quem feriat, videt. Iob 14. a. *Gre. 11. Mor. 28.*

Manifestare. Aperit Deus labia sua. Iob 11. a. quú voluntatem suam hominibus per aperta indicia ostédit. Quasi enim reserato ore loquitur, quum remota obscuritate dispositionis intimæ, renuit occultare, quod vult. Aperuit Christus os suum, quando reserauit mysteria sacræ Scripturæ. Matth. 5. a. *Gre. 4. Mor. 4. Rup. 4. s. Matthæu*

Largiri. Aperuit Deus manum suam, quum manifestauit Christum suum. Ps. 103. *Glo. int. s. Ps. 103.*

Aperit etiam manum suam, quum dat liberaliter. Psal. 144. Et alij etiam aperiunt manum. Deut. 15. b. Prou. 31. c. Mulier fortis aperit manum suam inopi, quum in Ecclesia fiunt eleemosynæ pauperibus. Item quia Ecclesia mysteria fidei ignorantibus, per operarios veritatis reuelauit. Aperit è diuerso manus suas auarus, vt accipiat. Eccl. 40. c. In aperiendo manus suas lætabitur. *Bed. s. Prou. 31. Glo. int. s. Eccl. 40*

Ori.s.Gen.ho.7.et s.Mat.ho.13. Tert.aduer.Iudæos Hie.s.Is.35. Aug.11.de gene. ad lite.31. Chry.s.Gen.ho.16 Rica.de S.Vict.de secu.conser. Chry de lapsu primi homin. Gre.18.mor. 10. Glo.int.s.Prou.20 Ori.s.Exo.ho.3. Amb.s.Ps.118. ser.17. Hie.s.Ezec.2.& s.Ephe.6. Gre.s.Eze.ho.9. & s.Ps.50. Amb.apol. Dauid. 17. Gre.4.mor.4.

Illuminare. Aperit Deus oculos alicuius, quum dat intelligentiam Scripturarũ: vt quum aperuit oculos Agar. Gen.21.c. Sic aperuit oculos cæcorum ad veritatis intelligentiã eos reducens. Matt. 20.d. Luc.24.c.4.Reg.4.f.Ps.118.Is.35.b.42.a.

Cognoscere. Aperti sunt etiam oculi Adam & Euæ. Gen.3.b. ad intuendum videlicet, & cogitandum, quod antea non aduerterant. Dicuntur autem hæc de sensu mentali. Aperiuntur autem oculi cadentis, quum quis humiliatur, atque ita reserantur ei mysteria. Nu. 24. a. Aperti sunt etiã oculi Adam, & Euæ ad concupiscendum, quod non licebat.

Aperit oculos malus in inferno, sed serò: vt cùm diues vidit Lazarum. Sic dicitur de diuite. Iob 27.d. Aperiet oculos suos, & nihil inueniet.

Diligentiam adhibere. Aperire oculos, interdum est diligentiam adhibere. Sic dicitur Prouer.20. b. Aperi oculos tuos, & saturare panibus. Eadem ratione dicitur Deus aperire cor. Acto.16.c.2.Mach.1.b. Et voluntatem. Ester 5.b.

Dans Deus rectum sermonẽ. Aperit Deus os, vel existit in ore, quum facit nos recta loqui. Exo.4.c.Ps.50. Sapien. 10. d. Christus aperuit os, vt daret thesauros sapiẽtiæ: Dauid verò aperuit, vt acciperet. Ps.118. Mat. 5.a. Mar.3.d. Act.18.d. Aperuit Ezechiel os ad comedẽdũ volumẽ. Ez.2.d. quia prædicator ipse prædicando reficitur. Aperit etiã os, quũ parat sensum ad intelligentiã. Eze.3.a.g. Apertio quoque oris, est declaratio mysteriorum. Eph.6.f. Illius autem Deus aperit labia, qui non solùm quid loquitur, sed etiam quando, & vbi, & cum quo loquatur, attendit. Psal. 50. Aperit etiam Deus labia, quum iustificat: quia non vult laudari à peccatore.

Magna loqui. Aperuit Iob os suum, quasi digna auditu dicturus. Iob 3. a. Sanctorum enim corda, quæ clauso ore occulta sunt, aperto ore deteguntur: & quum cogitationes detegunt, os aperire referuntur: vt intenta mente, quasi apertis vasculis: quid intus cõtineant, festinemus cognoscere: ac nosmetipsos eorum intimo odore recreare. Vnde & sublimia præcepta Domino in monte dicturo præmittitur. Aperiens os suum, dixit: quamuis illic & hoc accipi debeat: quia tunc os suum in præceptis aperuit, in quibus dudum aperuerat ora Prophetarum. Ad hæc faciunt. Ps.77. Prou.8.a.31.a. Eccl.15.a. Dan.10.c. Mat.5.a. Luc.1.f.

Hie.s.Eze.33. — *Impletio prophetiarum. Dilatatio Euãgelij.* Apertum dicitur os Prophetæ, quum re implentur, & ostenduntur impleta ea, quæ dixit ipse Propheta. Et apertum os Ezechielis post vastatam Hierusalem, designat dilatatam prædicationem Christi in mundo, post euersam Hierosolymam. Ezec.29.d.33.c.

Hil.s.Ps.118. Hie.s.Is.35. — *Desyderare. Confiteri. Vouere.* Aperire os est etiam desyderare, vel confiteri. Gen. 4. b. Psalm.80.118. Et aperta est lingua mutorum. Is.35.b. quum Gentiles confitentur vnum Deum. Prou.31.d. Ecc.26.c.39.a. Est etiã vouere. Iud.11.f.

Hie.s.Eze.16. Bed.s.Prou. 31. — *Defendere. Prædicare.* Est etiam aperire os, defendere: & non aperire, non defendere. Ps.38. Prou.24.a. Is.10.c.53. c. Sic non est aperire os Hierusalem præ confusione. Eze.16.g. quũ anima culpas suas agnoscit, & Dei beneficentiam vt iam non audeat aliquid boni ascribere operibus suis, sed diuinæ gratiæ. Aperit etiam os suum muto, qui pro causa pauperum, qui per se eloqui in iudicio non valent, eloquitur, & eos defensare curat, qui patriæ cælestis intuitu huius vitæ viã ocyus transire curant. Aperiendum quoque os populo Gentium, fidei verbum prædicando: qui diuina eloquia prius personare nesciebat. Prouer.31.a.

Hie.s.Iob.16. & s.Ps.109. & s. Is. 10. Aug.epist.120. — *Subsannare.* Aperientes hostes Iob super eum. Iob 16. b. Fuerunt Iudæi clamantes in Christum in passione. Et Iudas aperuit os, quum dixit: Aue Rabbi. Ps.108. Thr.2.c. Et aperiunt mali os ad cõuitiandum, & maledicendum. Psa.21. Is.10.d.

Aug.12.cõt.Fau. 11. Bed.s.Gen.4. Phil.quòd dete.potiori insidiæ. — *Confessio peccatorum, & fidei. Confutatio hæresum.* Aperuit terra os suum. Gen.4.b. hoc est, Ecclesia per confessionem peccatorum, & fidei, per quam suscepit sanguinem Abel, hoc est, Christi. Aperit etiam terra os suum, quum sensus aperiuntur ad omnia sensibilia. Num.16.c. Deu.11.a. Ps. 105. Item sacri doctores aperiunt os ad confutandas hæreses. Apoc.12.d.

Rup.4.s. Gen.6.& 7.s.Apoc. Arn.s.Ps.68. Rup.2.s. Apocal. — *Diligentia Diaboli. Murmuratio vulgi in prælatos.* Aperit puteus os suum, quum diabolus circuit, quærens quem deuoret. Ps.68. Isa.5.d.51.c. Thr.3.e. Ad idẽ referri potest aperiri puteum abyssi. Apo.9.a. Et aperiri os speluncæ. Ios.10.d. Aperuit etiam Deus os asinæ. Num. 22. e. vbi designatur turbam plebeiam quandoque rectores Ecclesiæ clamoribus suis arguere & obiurgare, propter auaritiam, quam in eis regnare vident.

Gre.23.Mor.21. Hie.s.Is.42. — *Illustratio diuina.* Aperit Deus aures virorum, quum in quiete mentes eorum instruit. Iob.33. b. Isa.50. b. Sic aperit sensum. Luc.24.g. Marc.7.d. Apertas aures habebant Iudæi: quia habebant literam legis, & non audiebant, quia nolebant credere Christo spiritualiter eam interpretanti. Is. 42.d.

Amb.epist.14.& 2.de Abraham. 11.& s.Luc.2. Phil.de cheru. — *Dans Deus vim operatiuam. Primò nasci.* Aperit Deus vuluam Rachelis, quum dat vim operatiuam vitæ contemplatiuæ. Gen. 30.c. Et ipse Deus aperit vuluam virtutis, vt pariat, non Deo, sed Abrahæ, aut alij. Aperire etiam vuluam, designat initium boni operis: & Sancti hanc aperiunt. Et ipsa mens dicitur aperire vuluam animæ, ad operandum. Et vuluam Ecclesiæ aperuit Christus, vt multos deinceps generaret filios per fidẽ. Exo.13.c.34.c. Luc.2. d. Aperire autẽ vuluã dicitur, qui primò nascitur.

Bed.s.Gen. 41. Gre.4.dial 42. Bed.s.Exo. 2. — *Reseratio mysteriorum.* Aperiens Ioseph horrea Ægypti. Gen.41.g. designat Christum prædicationis mysteria aperientem. Sic dicitur aperire Dominus thesaurum suum. Deu.28.a. Ier. 50.d. Ecc.43. b. Et aperuit Esdras librum legis. Nee.8.b. Idem designat Samson aperiens veritatem ænigmatis. Iudic.16.d. Et agnus aperiens librum signatum. Apoc. 5.b. Et clariùs Christus aperuit scripturas. Luc. 24. c. Et aperire saccum, est quærere spiritualem sensum in literali latentem. Genes. 42.c.44.c. Et aperire fiscellam, in qua erat Moses. Exo.2.a. est aperire obscuritatem sacramẽ-

torum legis. Ipse dat ostium apertum bonis. Apoc. 3. b. Aperuit etiam Christus librum: quia ipse impleuit mysteria. Eadem designabit apertum templum. Apoc. 15. c.

Impletio mysteriorum.

Dans Deus dona & doctrinã. Aperit Deus flumina, quum dat dona Spiritussancti, & doctrinam sacræ Scripturæ. If. 41. e. Nah. 2. b. Sic aperuit cataractas. Mal. 3. c. Et aperuit molarem dentem maxillæ, vnde ortus est fons Samsoni. Iud. 15. d. Et aperuit librũ, quum in monte reserauit mysteria in se cõpleta. Apo. 5. b. Et apertum templũ in cælo, est reuelatio mysteriorũ incarnationis in Ecclesia. Apo. 11. c. *Rup. 2. & 4. s. Apo. Hie. s. Is. 41.*

Aperiet Dominus thesaurum suum, quum manifestam faciet Ecclesiam in iudicio. Deu. 28. a. Ier. 50. d. Eccl. 43. b. *Ori. s. Ier. ho. 3. Amb. epist. 11.*

Virtus Christi. Aperit Christus, & nemo claudit: quia si ipse saluat, nemo potest condemnare. If. 22. f. Ier. 13. c. Apoc. 3. b. Nemo autem aperit, claudente Deo: quia nemo potest conuertere eum quem ipse in sua obstinatione reliquerit. Iob 12. b. Dicitur tamen venisse ad aperiendũ. If. 51. e. 61. a. *Aug. s. Apo. ho. 4. 9. Gre. 11. Mor. 5. 6.*

Correctio Dei. Aperit Deus pharetram. Iob 30. b. quando consilium suum flagellando, & corrigendo manifestat. Cùm enim peccata Dominus videt, & tamen manum ad vindictam non commouet, quasi clausam pharetram tenet. Sed feriendo indicat, quantum ei in nobis displicuit hoc, quod diu videndo tolerauit. Dicuntur etiam manus Dei aperuisse arcum seu iridem in nubibus. Eccl. 43. b. *Gre. 20. Mor. 19.*

Aperit mulier pharetram ad omnem sagittam, quum omni peccato consentit. Eccl. 26. c.

Liberans Christus à Limbo. Aperuit Christus carcerẽ vinctis, hoc est, limbũ, quem non aperuit Lucifer. Isa. 14. d. 61. a. Acto. 5. d. 12. b. 16. e. Et aperuit Deus portas mortis. Iob 38. b. quum aperuit Christus limbum, quia fortitudinem dæmonum moriendo superauit. Vel aperuit sensus, quum solutis prauis cogitationibus, ad nos post confessionem venit. *Gl. int. s. Ecc. 26. Hie. s. Is. 14. & s. Iob 38. Gre. 29. Mor. 6. 8.*

Resurrectio corporum. Aperta monumenta in passione Christi. Mat. 27. f. futuram corporum resurrectionem designant. Sic aperit Deus tumulos, aut sepulchra. Ezech. 37. d. Aperiuntur etiam monumenta, quum animæ reuiuiscunt à peccato. *Amb. s. Luc. 23. Ori. s. Mat. ho. 35.*

Resurrectio animæ. Aperire spem in valle Achor. Hos. 2. c. est per tribulationes & patientiam generari spem. Vel aperta est spes fidelibus, quum lapidatus est Acham, hoc est, quum destructa est Hierusalem cum suis principibus, qui conturbabant Ecclesiam. *Hie. s. Hos. 2. Rup. s. Hos. 2.*

Aperit Deus humerum Moab. Ezec. 25. b. quum tollit, & dissoluit omnem fortitudinem, & rationes dialecticas Philosophorum. *Hie. s. Eze. ho. 25.*

Christus via. Pandit Christus iter ante populum suum. Mich. 2. d. quia se obtulit vt viam: & quia præcessit exemplo, & quia aperuit iter ad cælum. *Hie. 1. Mich. 2.*

Recipere Christum in corde. Succurrere proximis. Aperit sponsa sponso. Cant. 5. a. quum eum recipit in corde, reliquis omnibus exclusis. Luc. 12. e. Apoc. 3. d. Et quum hi, qui vacant contemplationi ob necessitatem proximorum extenduntur ad prædicandum. Aperimus etiam pessulum sponso. Cant. 5. b. quando remotis fluxis voluptatibus, cor nostrum (quod priùs durum fuerat) in amorem Christi soluimus: & spõso pulsanti ad ostium introitum liberum facimus. *Amb. de Isaac. 6. Aug. s. Ioan. tra. 57. Gre. s. Can. 5. Rup. s. Cant. 5.*

Christus aperiẽs mysteria. Apertum ostium in cælo, Christum significat. Apoc. 3. b. 4. a. Et aperit Deus ianuam cæli bonis, quum manifestat illis Christum: & quum aperit doctrinam sacræ Scripturæ: & quum reserat corda Apostolorum vt influant lumen doctrinæ. Ps. 77. Ma. 25. Luc. 13. e. Ioan. 10. a. Et aperti cæli Ezechieli, designant apertionem Christo factam in baptismo: & apertionem per ipsum Christum factam: & confessionem diuinitatis Christi. Ezech. 1. a. Eccle. 43. b. Mala. 3. c. Mat. 3. d. Marc. 1. a. Lucæ 3. e. Ioan. 1. g. Acto. 7. g. 10. b. Aperiuntur autem cæli, non reseratione elementorum, sed spiritualibus oculis. Aperitur autem pulsantibus. Luc. 11. b. Apertum cælum, incarnationem Verbi designat. Apoc. 19. c. *Aug. s. Apo. ho. 3. & s. Ps. 77. Hie. s. Ps. 77. Amb. ser. 31. 38. & 3. de fide 7. Hie. s. Matt. 3. & s. Ezec. 1. Rup. 11. s. Apo.*

Incarnatio.

Apertæ cataractæ cæli. Gen. 7. b. If. 24. c. designant cælum habere apertam cognitionem de criminibus. *Hie. s. Is. 24.*

Aperiuntur portæ iustitię Christo, & etiam iustis qui operati sunt iustitiam. Ps. 117. Isa. 26. a. 60. b. Et aperuit Deus portas Cyro, hoc est, Christo, cui nihil potest resistere: & etiam prędicatoribus. If. 45. a. *Hie. s. Is. 26. 45.*

Apostoli prædicantes. Aperiens Samuel ostia domus Domini, designat Apostolos virtutes spirituales prædicantes. 1. Reg. 3. c. Ezec. 46. a. 1. Par. 9. c. Col. 4. a. Apoc. 11. d. Ad idem referri potest apertio portarum Hierusalem. Nee. 7. a. 13. c. Ier. 39. a. *Gre. s. 1. Reg. 3.*

Detegens Deus hæreticos. Aperit Deus portas vultus Leuiathan. Iob 41. a. quum hæreticos sub specie sanctitatis absconditos manifestat. Et aperuit portas mortis. Iob 38. b. quia Christus dæmonum fortitudinem moriendo superauit. Sic dicuntur apertæ portæ fluuiorum. Nah. 2. b. Hoc est, dissipatæ sunt leges Imperatorum impedientes cõuersionem ad fidem. *Gre. 29. Mor. 60. & 33. Mor. 28. Rup. s. Nah. 2.*

Auferre voluptates. Aperiens Noe tectum, seu fenestram arcæ. Gen. 8. a. designauit auferẽda voluptatis impedimenta, quæ non sinunt mentem ad superiora euolare. *Amb. de Noe. 20*

Euersio Hierusalem. Aperuit Libanus portas suas. Zach. 11. a. quum templum Hierusalem euersum est à Romanis. Aperuit etiam portas suas, quum Gentilitas suscepit fidem: quod etiam de Niniue dicitur. Nah. 3. c. Et apertæ ianuæ vrbis Hai. Ios. 8. d. Acto. 14. d. 1. Cor. 16. b. Col. 4. a. Apertum etiam est templum, quum fides Christi manifestata est in mundo. Apoc. 12. a. *Hie. s. Zac. 11. Rup. 7. s. Apo. Amb. de inst. vir. 8.*

Manifestatio fidei.

Virginitas Mariæ, & partus. Non aperiri portam clausam templi. Eze. 44. a. 46. a. designat integram virginitatem sacratissimæ virginis Mariæ: & etiam clausa mysteria sacræ Scripturæ. Aperuit etiam Deus ianuas cæli. Ps. 77. hoc est, ventrem & mentem Beatæ Virginis: mentem ad credendum, ventrem ad pariendum manna. Aperiri autem terram est parere Virginem. If. 45. b. *Hie. s. Ez. 44. 46. Rup. 1. s. Mat. Glo. int. s. Is. 45.*

Gre.20.mor.23. Hie.s.Nah.3. — *Potestas maloru.*

Aperta ianua hostes irrumpunt, quando peruersi, accepta temporaliter potestate, in quorundam cordibus munimina fidei destruere conantur. Iob 30.b. Et tunc dicuntur aperiri mala ab Aquilone super habitatores terræ. Ier.1.c. Aperit autem portas hostibus, qui per sensus dat locum tentationibus diaboli. Nah.3.c.

Gre.19.mor.26. Hie.s.Iob.29.31. — *Præparari ad doctrinam.*

Aperta radix secus aquas. Iob 29.c. est quando ad percipienda veritatis fluenta, cogitatio mentis infusioni intimæ paratur, & expanditur. Vel quãdo autor humani generis per humanitatem suam hominibus demonstratur. Vel quando spes figitur in sacris eloquiis: vel fides, & charitas extenditur ad Gentes.

Glo.ord.s.Thr.2. — *Non prædicare.*

Non aperiunt Prophetæ iniquitatem populi, quum non eos prouocant ad pœnitentiam. Thr.2.c. designantur etiam sensus carnis, non ostendentes, nisi quæ ipsis sunt grata.

Cyr.7.s.Ioan.1. 2. — *Docens Spiritussanctus.*

Aperit ostiarius pastori vero, quum Spiritussanctus docet omnem veritatem pastores Ecclesiæ. Ioan.10.a.

Hie.s.Amos 8. — *Vendere dona Spiritussancti.*

Aperiunt frumenta malè, qui vendunt dona Spiritussancti. Amos 8.b.

Hier.s.Ier.22. — *Docere errores.*

Aperiunt sibi fenestras hæretici. Ier.22.d. quum non solidam habent doctrinam, sed falsa lucem veritatis imitantia dogmata.

Glo.ord.s.Mat. 2. — *Manifestatio fidei.*

Aperuerunt Magi thesauros suos Christo. Ma.2.b. fidem interiorẽ muneribus protestãtes.

Basi.& Hie.s. Ps. 48. — *Docere præcepta.*

Aperire in Psalterio propositionem, est facere, & docere præcepta decalogi. Ps. 48.

Glo.int.s.Dan. 7. Rup.s.3.Reg.4. — *Reuelatio cordis, & peccatorũ.*

Aperti libri, designant reuelationem secretorum cordis. Dan.7.d. Apoc. 10.a. Aperti sunt etiam libri in passione Christi, quando apertæ sunt Scripturæ. Apertum erit germen domus hypocritæ. Iob 20 d. quũ omne malũ, quod in cõsciẽtia illius nascebatur, in iudicio ostẽdetur.

Gre.s.15.mor.16. Hie.s.Is.57. — *Impudenter peccare.*

Aperta manu diligit stratum amatorum, qui impudenter prædicat peccata sua. Is.57.b.

Clem.Alex.5.stro. — *Incautè docere.*

Aperire cisternam. Exo.21.d. est intellectu valido Scripturæ sacræ arcana penetrare. Vel est incautè docere, vnde alij in errorem inducantur.

Gre.17.mor.13. Aug.s.Ps.7. — *Fraudes.*

Aperire lacum. Ps.7. est parare fraudes, quibus iustus deceptus in peccatum incidat. Vel aperitur lacus, quum consentitur malæ suggestioni terrenarum cupiditatum.

Amb.de Isaac.1. — *Effundi in voluptates.*

Aperiri fontem sanguinis mulieris menstruatæ, est effundi in voluptates carnis. Leu.20.c.

Glo ord.s.Iud.4. — *Doctrina moralis.*

Aperiens Iahel vtrem lactis. Iud.4.d. Est dans moralem doctrinam, qua sopiatur Sisara.

Bed s.Prou.27. — *Gula.*

Aperire faucem ad mensam, gulam indicat. Eccl.31.b.

Apertio sacramentorum.

Aperiri prata. Prou.27.d. est tradi sacramenta, quæ clausa erant in veteri lege.

Hie.s.Amos 4. — *Euasiones hæreticorum.*

Aperturæ, per quas exibunt vaccæ. Amos 4.a. euasiones designant hæreticorum, quæ non eis proderunt, quin in infernum detrudantur.

Hie.s.Amos 9. — *Reliquiæ Iudæorum.*

Aperturæ murorum Hierusalem. Amos 9.d. designant reliquias Israel, quæ saluæ fient.

Apex.

APex est summum: aut culmen rei, vt apex montis, est summitas montis: vt Iudith 7.a. ponitur apex montis, qui respicit super Dothaim.

Apex etiam est minima punctura, quæ fit scribendo: quem ait Christus non præterituram à lege, donec omnia fiant. Mat.5.b.

Aphrica, Aphricus, Auster.

APhrica prouincia tertia pars orbis dici solet, quæ est ad partem meridianã Sole feruentem: qua parte flat ventus Aphricus, qui & Auster dicitur, & pars illa dicitur australis plaga. Hebraicè autem Phud. Aphricus tamen ventus aliquando sumitur pro vento Occidentali.

Gr.9.Mor.9.& 27 Mor.24.& 31.mor. 33.& s.Eze.ho.13 Aug.epist.120.& s. Ps.125. Euch.for. spirit.3. — *Feruor Spiritussancti. Spiritussanctus.*

Auster ventus interdum sumitur feruor Spiritussancti: cuius aduentu antiquus hostis velut aquilo expellitur. Can.4.d Surge Aquilo, & veni Auster. Sumitur auster, vel australis plaga pro feruore Spiritussancti. Iob 9.a 37.c.39.c. Ps.125. Ios.15.d. Is.21.a. Ier.17.d. Ezec.21.a.40.a. Abdi.g. Haba.3.a. Luc.12.g. Acto.27.b.28.c. Apocal.21.d. Potest etiam ipsum Spiritum sanctum significare.

Rup.2.s.Ezec.2. Ori.s.Exo.ho.9. Hie.s.Is.21. & s. Ier.17.& s.Ez.20 — *Feruor charitatis. Illustratio doctrinæ. Sacra scriptura.*

Auster etiam, seu australis plaga designat interdum feruorem charitatis, & fidei, & ipsos habentes feruorem Spirituss. Designat etiam illustrationem doctrinæ. Gen.24.g. Exo 26.b. 27.b. Num.8.a.33.a. Is.21.d. Ier.17.d. Ezec.20 g. Abdi.g. Hab.3.a. Terra etiam Austri, est sacra Scriptura. Zac.6.b.

Aug.8.de ciuit. Dei.32. Euch.for.spir.3. Rup.s.Zac.6. Hie.s.Eccl.11. & s.Is.21. — *Gloria cælestis.*

Auster præterea sumi potest pro gloria cælesti: vt lignum cadit ad austrum, quum homo per mortem transit ad gloriam cælestem. Ecclesiastæ 11.a. Is 21.d.49.d. Hab.3.a. Zac.14.b. Auster autem licet non semper, ferè tamen in bonum sumitur.

Hier.s.Eze.42. — *Vita contemplatiua.*

Australis plaga vitam contemplatiuam in Deum feruentem significat. Gen. 13.a. 20.a. 24.g. Et austri gazophylacia sunt spiritualis intelligentiæ sacramenta.

Amb.s.Ps.118. ser.12. Gre.27.mor.26. Hier.s.Is.30.& s. Ier.11. — *Iudæi. Iudæa.*

Australis etiam plaga interdum designat Iudæos: & etiam ipsam Iudæam, quę est in australi parte ad alias tribus comparata. Exo.26.b. Ios.17.b.25.a.18.c. Iud.2.d. Is.30.b.43.a. Ier.13.c. Zach.6.b.

Hie.s.Ier.13. — *Infernus.*

Australes ciuitates sumi possunt pro inferno: vt Ier.13.c. Ciuitates austri dicuntur clausæ.

Ori.s.Cant.ho.1. Hie.s.Is.66. — *Gentilitas.*

Australis etiam plaga designat Gẽtilitatem, & extremam orbis partem, vnde adducit Deus fideles Is.43.b.49.d.66.f. Nah.3.b. Mat.12.d. Luc.11.d.

Aug.Ps.77. — *Prædicatores cælestium.*

Aphricus ventus, vt sit ventus Occidentalis, significare potest prædicatores humiliora prædicantes. Auster verò prędicatores cælestem vitam agentes, & sublimiora prædicantes, ac feruorem spiritus habentes.

Tentationes. Castigatio Dei. Tribulationes. Aphricus etiam graues tentationes infidelitatis designat: vt turbines venientes de deserto. Is.21.a. designat etiam aphricus castigationem Dei. Ezech.20. g. Et feruorem tribulationis. Gen.20.a. Ezec.27.e. Zac.9.d. *Hie.s.Ezec.27.*

Apes.

APes animal notum ex insectorum genere, cuius opus est admirabile, & hominibus maxime vtile, nempe fauus ex melle & cera, quæ conficit ex rore è floribus collecto, est illi aculeus in cauda. Habent apes regem gregatim viuentes ac formam reipublicæ seruātes, quæ gubernatur. Apes quum aeris motus suspectos habet, lapillis sæpe sublatis per inania se librat nubila: ne leue alarum remigium præcipitent flabra ventorum. *Ambr.5. de exa. 21. & de virg.3.*

Apostoli, & Prophetæ. Christus. Sacerdotes, & fideles. Apes significare possunt Apostolos, & Prophetas sacræ Scripturæ tanquam faui mellis conditores: & ipsum Christum velut apum regem, qui habet mel misericordiæ, & aculeum iustitiæ. Et apes in ore leonis, designant sacerdotes, & omnes fideles Christi. Iud.14. b. Eccl.11.a. Et dicta prudentum, sunt opera apum, iuxta illud: Fauus mellis sermones boni. *Ori.s.Is.ho.2. Amb.s.ser.83. Aug.ser.103. Bern.ser.2.de adu. Euch.for.spirit.5.*

Dæmones. Iudæi. Apes, quatenus pungunt, & infestæ sunt, significare possunt dæmones: & etiam Iudæos Christum persequentes: qui nescientes, fecerunt Christum nobis in passione fauo dulciorem. Deut.1.g. Ps.117. Et Isaiæ 7.c. Appellantur Assyrij apes, propter aculeos sagittarum, quibus vtuntur. *Hie.s.Is.7. Aug.s.Ps.117.*

Malitiosi, & iracundi. Apes in ore mel habent: in aculeo caudæ vulnerant. Sic malitiosi, & iracundi, & omnes qui lingua blandiuntur, sed latenter ex malitia feriunt, apis nomine designantur. *Gre.s.Ezec.ho.9. Euc.for.spirit.5.*

Apes formam habet virginitatis siue sapientiæ, iuxta illud: Vade ad apem & disce, quàm operatrix sit. *Euc.for.spirit.5.*

Apollonius.

Diabolus. APollonius hostis Iudęorum, qui ab eis occisus est. 1.Mach.a.3.b. typus esse potest diaboli, qui persequitur fideles. Et etiam sæuitiæ Iudæorum, & hæresiarcharum. *Gl.ord.s.1.Mac.3.*

Aporia, Aporiari, quære Anxiari.

Apostata, Apostatare.

APostata dicitur, qui retrocedit ab aliqua professione, vt à fide, aut à virtute. Et apostatæ sunt, qui recedunt à Deo. Ezechielis 2.b. Vt autem, qui à fide recedit, apostata est: ita qui ad peruersum opus, quod deseruit, redit, apostata à Deo reputabitur, etiam si fidem tenere videatur. *Gre.s.Ezec.ho.9.*

Superbus. Apostatam dicit Dominus regem, aut quemcunque rectorem. Iob 34. b. quia quoties extollitur in eo, quòd cæteros regit, toties per lapsum superbiæ à summi rectoris seruitio separatur: & quum æquales sibi subditos despicit, eius super se dominium, sub quo omnes æquales sunt, non agnoscit. Prou.6.b. Eccl.10.b. Eze.2.a. *Gre.24.mor.29.*

Deficere à recta ratione. Apostatare etiam, est à recta ratione deficere. Eccl.19.a. Vinum, & mulieres apostatare faciunt sapientes. Est etiam à vera sapientia & recta fide deficere: quod est hæreticorum. *Glo.ord.s.Ecclesiastici 19*

Apostolus, Apostolatus.

APostolus, idem qui missus: quo nomine peculiariter dicti sunt duodecim discipuli Christi: & Paulus, & nonnulli alij ad prædicandum peculiariter electi, & missi: & apostolatus est ipsum eorum officium. Marci 6.d. Luc.6.c. Ioan.13.b. Acto.1.d.2.g. Rom.1.a. Gal.1.a.

Dicitur etiam Christus apostolus, quia missus à Patre. Hebr.3.a.

Apotheca, Cella, Cellarium, Promptuarium.

APotheca, est cella vinaria, & locus, in quo omnis suppellex seruatur: & etiam in qua res venales reponuntur. Dicitur etiam cella, & cellarium. Luc.12.d.

Mysteria. Cella vinaria designare potest secreta sapientiæ, & diuinitatis Christi, & sacram Scripturā, eiusque mysteria, & feruentem contemplationem, quæ & cellaria sponsi dicuntur, & cella vinaria regis Dauid. 1.Par.27.d. Cant.1.a.2.a. Deut 38.a. Prou.24.a. *Ori.s.Cant.ho.3. Amb.de Isaac.3. Gre.s.Cant.1.2. Rup.s.Cant.1.*

Moralis sciētia. Cellarium continet moralem scientiam, & habet tres distinctas mansiones. Prima dicitur aromatica. Secunda fructuaria. Tertia cella vinaria. In prima sunt, qui bene se habent cum prælatis. In secunda, cum æqualibus. In tertia, cum subditis. Est ergo prima cella disciplinæ, secunda naturæ, tertia gratiæ. Cant.1.a. Introduxit me rex in cellarium suum. *Ber.s.Cant.ser.49 Bern.ser.paruo.62 & s.Cant.ser.23.*

Apothecæ dissipatæ. Ioel.1.d. designare possunt doctrinam & doctores ablatos. *Glo.int.s.Ioel.1.*

Virtutes. Apothecæ olei regis Dauid, super quas erat Ioas. Par.27.d. Et apothecæ frumenti, vini, & olei regis Ezechiæ: & cella aromatum eiusdem. 2.Par.32.f. Is.39. a. ad diuersas virtutes referri possunt. *Glo.or.s.1.Par.27*

Sepulchra. Cellaria, in quæ ad tempus intratur, sunt sepulchra: vbi corpora requiescunt vsque ad diem iudicij. *Hie.adue.erro.Io. epis.Hierusalem.*

Doctrina Astrologorum. Apothecæ Chaldæorum, designare possunt doctrinas genethliacorum, & constellationū, quibus illi vtebantur. Ier.50. Et promptuaria hæreticorum plena, dicunt abundantiam rationum philosophorum, quibus obruere nituntur fideles. Ps.143. *Ori.s.Ier.ho.3. Hie.s.Ps.143.*

Corda. Cellulæ ianitorum templi. 1.Par.26.c. sunt corda doctorum, & auditorum. Et cellaria quæ replentur doctrina, sunt corda iustorum: quæ non nisi per doctrinam sapientiæ, donariis virtutum replentur. Prouerbiorum 24.a. *Gl.ord.s.1. Par.26 Beda.s.Prou.24.*

Apparatus.

Gl.or.s.2.Mac,12

Apparatus dicit totam supellectilem armorum, aut ciborum ad bella præparatā. 1. Mac. 9.d.2.Mach.12.c.e.15.d. Potest & in bonum, & in malum sumi. In bonum quidem dicit virtutes, & dona Dei: & sacram doctrinam, quibus munimur ad pugnandum contra diabolum. In malum verò, designat tentationes, & machinamēta diaboli, quibus subuertere nititur animas.

Virtutes. Tentationes.

Apparere, Comparere.

Ambr.s.Luc.1.

Apparere dicitur id, quod prius latebat, quum oculis intuentium obiicitur. Apparet autem is, in cuius facultate est videri, & non videri, Deus, vt & angelus.

Amb.2.de Abr.3 Phil.de Abrah. Gre.Nyssen.de vita Mosis.

Apparens Dominus Abrahæ egresso de terra Chaldæorum, designat eis apparere veritatē, qui Chaldæorum errores non sequuntur. Gen.12.b.17.a.18.a. Sic apparuit Dominus Mosi in rubo postquam fugerat ex Ægypto: quia veritas apparet studioso, mundum & mundanum relinquenti. Exo.3.a.Deut.33.c. Et propter manifestationem veritatis, dicitur Dominus apparere in visione. Num.12.b.3.Reg.3.a.9.a.2.Par.1.b.7.c.Sap.1.a. Iere. 31. a. Apparens autem Dominus Isaac discedenti ab Allophylis, designat inter malos non esse locum apparitionibus. Et quum apparet ei in puteo iuramenti, designat confirmationem promissionum. Gen.26.a.e.

Veritas apparēs studiosis.

Ori.s.Gen.ho.14.

Gre.s.1.Reg.3.

Apparens Deus Iacob post victimas. Gen.46.a. designat nouam illustrationem, quā Deus confert post bona opera. Apparens autem Dominus iterum in Silo tempore Samuelis, est manifestans secreta sua mundis corde, quæ reprobis abscondit.1.Reg.3.d Mat.5. a Addit autem vt appareat, quia qui electos suos de contemplatione iustitiæ suæ mirabiliter terret, etiā de ostensione gloriæ ineffabiliter demulcet.

Noua illustratio post opera.

Gre.s.1.Reg.3.

Apparens Dominus, aut gloria Domini in nube, designat manifestationem diuinæ misericordiæ, & protectionis. Exo.16.c.Leuit.9.d.16.a.Num.6.c.Ps.16. Potest etiam designare manifestationem Christi per incarnationem, aut resurrectionem: vel in iudicio cum omnibus Sanctis. Marci 16.b.Luc.24.e.Acto.1.a.Col.3.a.Sap.6.a.Ioan. 3. a. Et dicitur apparere in fine Hab.2.a. hoc est, in incarnatione, aut in iudicio. Et de monte Pharan, hoc est, in Ecclesia. Deu. 33.a. Apparuit autem Deus non quærentibus, hoc est, Gentilibus. Is.65.a.Rom.10.d. Et apparuit longè, hoc est, iis, qui facti erant longè. Ier.31.a.

Manifestatio misericordiæ Dei. Incarnatio.

Hie.s.Ier.31.

Glo.ord.s.Hab.2.

Apparuit autem mysterium incarnationis Christi etiam angelis: quia & illos latebat, antequam reuelaretur. 1.Tim.3.d.Tit.2.e.3.b.1.Pet.5.a.1.Ioan.1.a.4.d.Hab.2.a.

Ori.s.Can.ho.2.4. Gre.s.Cant.2.

Apparentes flores in terra. Cant.2.c. designant Christum crescētem ætate, & sapientia. Vel virtutes in anima splendentes. Vel sanctas animas, quum à corpore recedentes, in cælo recipiuntur.

Christus. Virtutes. Animæ sanctæ.

Glo.int.s.Gen.37.

Non comparens Ioseph, designat Christi mortem. Gen.37.f.44.f.

Mors Christi.

Isyc.s.Leuit. 9.

Apparuit gloria Domini, quum Spiritussanctus manifestatus est in die Pētecostes. Leu.9.b.

Aduentus Spiritussancti.

Gre.s.Ezec.ho.6. Hie.s.Ezec.1.

Apparens rota vna super terram, designat legem veterem datam terrenis. Vel splendorem Euangelij in terra manifestatum. Ezec.1.d.

Collatio legis.

Ambr.s.Luc.1. Gre.3.Mor.22.

Apparens angelus Domini à dextris altaris, insigne præfert misericordiæ. Luc. 1. a. Idem quum apparet aliis. Iud.13.a.Mat.1.c.Luc.22.d. Apparens autem angelus Gedeoni excutienti triticum. Iud.6.b. designat tanto magis Dominum interiora denunciare, quanto se studiosius homines ab exterioribus purgant.

Misericordia Dei.

Gre.s.1.Reg.1.

Apparere iugiter in conspectu Domini, est ita viuere, vt tota vita approbetur à Deo, nec vnquam ad illicita defluat: & vt ita cognoscatur à Deo in iudicio, ne proiiciatur à facie eius. 1.Reg.1.d.Ps.16.41.62. Sic debet apparere omne masculinum coram Domino. Exod.23.c. 34. c.Deut.16.c. Et eleemosynæ Tobiæ apparuerunt coram Domino, quum illi fuerunt acceptæ. Tob.2.d.

Rectè viuere.

Ori.s.Gen.ho.1. Aug.de gen.imperfecto.& 13.confes. 19.& s.Ps.88.

Apparet arida, congregatis aquis. Gen.1.a. quum producitur forma substantialis, dans speciem rei. Apparere etiam aridam, est exercere bona opera, & luce digna, quæ non agebantur, dum terra esset aquis operta. Vel apparet arida, quum auferuntur vitia ab anima, vt sic bona opera germinare possint. Item, quum apparuit populus Israel separatus à Gentibus. Et quum apparent iusti humore peccati carentes.

Productio formæ substantialis. Exercere bona opera.

Glo.int.s.Gen. 38.

Apparentes gemini in vtero Thamar. Gen.38. g. designarunt manifestationem vtriusque populi ad fidem venturi.

Fides vtriusque populi.

Ori.s.Mat.ho.3. Rica.de S. Vict.de 12.patriar.79.

Apparentes Moses, & Elias loquentes cum Iesu. Matt. 17.a. Marc.9.a. designat manifestationem legis, & Prophetarum per Christū factā in his, quæ de ipso prædixerant. Designāt etiā veritatem examinandam per legem, & Prophetas, ne putātes nos videre Christū, fallamur.

Manifestans Christus legem & prophetas.

Ori.s.Mat.ho.35.

Apparentes multis post resurrectionem. Mat.27.f. designant Sanctos lucem exemplorum bonorum operum multis exhibentes.

Exempla.

Hil.s.Mat.can.9.

Nunquam sic apparuisse in Israel, vt fecit Christus. Matt. 9. d. designat non visum esse per legem, dimitti peccata, quemadmodum per Christum dimittebantur.

Gre.s.1.Reg.9.14.

Apparens Samuel in ciuitate. 1.Reg.9.c. designat prædicatorem plana & omnib. exposita prædicantem. Et apparens Ionathas stationi Philisthinorum. 1. Reg. 14. b. est prædicator, qui prius manifestat seipsum operibus, quàm verbis.

Prædicare simplicia.

Detegi vitia. Apparens mel fluens.1.Reg.14.d.est vita laudata Sanctorum. *Gre.s.1.Reg.14.*

Apparens lepra alibi, designat ortum noui vitij.Leui.13.g.Et apparens caro viua, designat transgressionem legis in aliquo,licèt non in omnibus.Leuit.13.b.Et apparet ignominia Hierusalem, quum eius vitia deteguntur.Iere.13.d.Ad idem apparere aliquid fœditatis è stercore.Deut.23.c. Et apparentia sepulchra speciosa foris, vitia latentia hypocritarum designant. Math.23.c.Luc.11.f. *Glo.ord.s.Leui.13* *Ori.s.Matt.ho.25*

Virtus baptismi Apparuerunt fontes aquarum, quum manifestata est virtus baptismi, & gratiæ: & cùm missi sunt Apostoli, & prædicatores.Ps.17.Titum 2.d.Ad idem refertur apparens puteus, vnde biberet populus.Nume.21.c.Et apparens eos in solitudine.Exod.16.c. *Arn.s.Ps.17.* *Hier.s.Psal.17.*

Apparens calamitas Iob grauior, quàm arena.Iob.6.a.indicat quod malum, quod homo pertulit,non nisi in præsentia redemptoris agnouit. *Gre.7.Mor.1.*

Apparens aurora.Iob.24.c.est mens iusti,desertis peccati sui tenebris, ad lucem æternitatis erumpens.Vel est veniens ad prosperitatem. *Gre.16.Mor.29.*

Apparet malum in oculis Domini,quando est ab ipso puniendum.Isaiæ 59.c. *Lyra.s.Isa.59.*

Apparens ostium Ezechieli,quo videret abominationes. Ezech.8.d.est manifestatio alicuius vitii, per quod alia occulta vitia perspiciuntur. *Hie.s.Ezech.8*

Non apparet semita in pedibus iusti,hoc est, Christi,Isa.41.a.quia via laborem non sentiet, nec aliquam imbecillitatis humanæ lassitudinem: sed de torrente in via bibet, & propterea leuabit caput. *Hier.s.Isa.41.*

Heretici. Non apparet homo mundus coram Deo.Iob.25.a. Non parentes autem penitus in terra. Iob.30.b.sunt hæretici,qui dum hîc videri aliquid appetunt,à terra viuentium exortes fiunt. Item est in terra,& apparet,qui in fide recta existens,per virtutem operis nobilitatem mentis ostendit.Est verò in terra,& penitus non apparet, qui in Ecclesia quidem per fidem consistit, sed nil dignum fide in opere demonstrat. *Gre.20.Mo.11,17*

Carere gratia. Apparere vacuum in conspectu Dei,est non habere plenitudinem Spiritussancti.Exod.23.c.34.c.Deut.16.d.Eccl'i.35.b. *Amb.s.Psal.118. ser.20.*

Regnare peccatũ Apparere aliquid fermentatum in domo, est regnare peccatum in anima. Exod.13.a. Deut.16.a. *Glo.int.s.Exod.13*

Diabolus tẽtãs. Apparens catulus leonis Samsoni. Iudi.14.b. designare potest diabolum accedentem ad tentandum Christum.Vel Saulum, qui persequebatur Christum. *Lyra.s.Iudith.14.*

Manifestare euangelium. Apparere herbas virentes.Prou.27.d.Et apparere vultus ieiunantiũ meliores.Dan.1.c. Est manifestare doctrinam Euangelicam. *Beda s.Prouer.27.*

Predicatio. Apparuerunt Apostolis dispertitæ linguæ.Acto.2.a.ad demonstrationem futuræ prædicationis in vniuerso mundo. *Glo.or.s.Acta.2.*

Opera Dei. Apparuit signum magnum in cælo. Apoc.12.a. Hoc est, opera Dei magna monstrata in Ecclesia. *Lyra.s. Apoc.12.*

Contemplatio cælestium. Parientia capita vectium,quibus portabatur arca,iis,qui propè erant.2.Par.5.b. designant perfectioribus dari cælestium contemplationem. *Glo.ord.s.2.Par.5*

Apparitores.

APparitores dicuntur,quod appareant,& presto sint ad obsequium,vt sunt hi,qui magistratus circunstant.

Capientes Christum. Apparitores,quos misit Saul ad comprehendendum Dauid.1.Reg.19.c. designare possunt eos,qui venerunt ad comprehendendum Christum. *Glo.ord.s.1.Re.19*

Appellare.

APpellare idem est, quod nominare,aut nuncupare. Interdum verò est ad iudicium superioris prouocare:vt Paulus appellauit Cæsarem. Actor.25.d.Raræ sunt huius verbi allegoriæ.

Cõcordia vtriusque testamenti. Appellans Isaac puteos iisdem nominibus, quibus pater appellauerat.Gen 26.d. designat concordiam veteris,ac noui Testamenti:quum ea,quæ in veteri prædicabantur, in nouo demonstrantur impleta. Et etiam vnusquisque propheta eodem nomine appellatur in nouo, quo in veteri. *Orig.s.Gen.ho.13.*

Concordia legis, & euangelii. Appellare filium nomine fratris.Deut.15.b.est dicere opera,quę facta sunt secundum Euãgelium, etiam facta esse secundum Legem,quatenus Lex cum Euangelio concordat. *Ori.s.Matt.ho.22*

Collatio alicuius gratiæ. Appellans Deus aliquo nomine hominem,vel aliam creaturam,collationem alicuius gratiæ,aut muneris etiamnaturalis designare videtur.Gẽ.1.32.f.35.b.Fecítque vt ita appellarẽtur. *Glo.ord.s.Gen.1.*

Appellans Adam animalia nominibus suis. Gen.2.d. designauit Gentes ad Ecclesiam venientes nomine Christi appellandas. *Glo.ord.s.Gen.2.*

Appellatus Christus à Deo pontifex secundum ordinem Melchisedech.Hebr.5.c.

Appendere.

APpendere interdum est pendere, aut annumerare,sed cum pondere: interdum verò est suspendere.

Conseruat Deus sanctos in prosperis,& aduersis. Appendit Deus aquas in mensura.Iob.28.d.quum eleuat Sanctos ad summa, sed tentationibus, & infirmitatibus ad ima trahi permittit. Atque inter prospera,& aduersa,inter dona, & tentationes,inter summa,& infima,animarum sensum in humilitate custodit, *Greg.19.mor.16.et s.Ezech.ho.14.*

Gre.7.mor.1.&l 21 mor.6. Appendit Deus in statera iusta. Iob. 31. a. quando pro peccatis nostris acceptauit merita Christi:& etiam quoties ad vitæ eius exempla prouocamur. Appendi etiam peccata in statera. Iob.6.a.est comparari peccata nostra meritis passionis Christi. *Acceptatio passionis Christi.*

Gre.17.mor.12. Ruper.4.de glorif. Trinit.4. Appendit Deus terram super nihilum. Iob.26.b.quum fundauit Ecclesiam super Gentes, quæ nihilum appellatæ sunt. Appendit etiam Deus fundamenta terræ. Prouerb.8.d.Et appẽdit tribus digitis molem terræ. Isa. 40.c.quando prædestinauit homines,præcipuè Christum, & benedixit eis,ordinans eos ad fœlicitatem. *Fũdatio ecclesiæ* *Prædestinatio.*

Gre.23.mor.25. Appendere argentum non in panibus. Isa. 55. a. est vti eloquentia absque solida doctrina, quæ est sensus spiritualis & euangelicus. *Eloquentia sine doctrina.*

Hie.s.Iob.28. Non appendi argentum in commutatione sapientiæ. Iob. 28.c.est neminem posse diuinam sapientiam pro merito sentire,aut eloqui. Vel quia vita iustorum prædicantium, quantalibet sanctitatis luce polleat, aduentum nobis supernæ sapientiæ, per suam pręsentiam non commutat.

Hier.s.Zach.11. Appendentes mercedem Zachariæ, hoc est, Christi. Zach.11. c. sunt Iudæi, dantes Iudæ triginta argenteos,vt traderet Christum. *Vẽditio Christi.*

Appendens Abraham pecuniam pro agro speluncæ.Gen.23.c.

Glo.ord.s.Ester.7. Appendi Hamam in ligno, quod parauerat Mardochæo.Ester.7.d. est vinci diabolum, & Iudęos in cruce, quam parauerant Christo.Sic intelligi potest de appensione regis Babylonis in statera.Dan.5.g. *Vinci diabolũ.*

Lyra.s. Exod. 26. Appendere velum templi ante quatuor columnas. Exodi 26.f.40. c.1.Macha.4. f. est describi vitam Christi per quatuor Euangelistas.

Lyra.s.Iere.32. Appendens Ieremias septem stateras, & decem argenteos pro agro. Iere. 32. b. designauit impletionem decalogi, & perfectionem consiliorum per septiformem gratiam Spiritussancti,pro agro disciplinæ cælestis.

Appensum ob recordationem inter oculos.Exod.13.c.Ad exaggerandam memoriam beneficij dicitur.

Appendens candelabrum tabernaculi talentum auri.Exo.37.c.Vide talentum.

Appetere, Appetitus, Concupiscere, Desiderare, Expetere. Cupere, Concupiscentia, Inhiare.

APpetitus vim animæ sensitiuæ dicere solet, qua fertur in id quod est sibi cõueniens:& interdum dicit ipsum actum appetendi, qui etiam concupiscentia dicitur, sicut & ipsa vis appetitiua. Et hac ratione dicitur appetitus esse subter hominem. Gen.4.a. Desiderare autẽ, & desiderium, dicunt actum voluntatis, quæ est cum ratione. Inhiare verò est luporum, qui aperto ore cibum appetere dicuntur: vnde sumitur pro vehementer appetere. Porro concupiscere, sępè sumitur pro desiderare. Hæc autem non possunt propriè competere Deo, cùm dicant imperfectionem in desiderante, nempe carentiam eius, quod desideratur. Quum autem Sapien.16.d.dicuntur desiderati à Deo, intelliguntur dilecti à Deo.

Basi.s.Psal.44. Concupiscit rex decorem animæ.Ps.44.quum Christus amat animam renouatam per gratiam,abiecta vita veteri. *Amãs Christus animam.*

Hila.Amb.Aug. s.Psal.118. Concupiscit desiderare iudicia, qui tantam optat habere innocentiam, vt tuto possit desiderare iudicia Dei. Ps.118. Vel concupiscit desiderare iustificationes Dei: qui cupit ex vero amore implere præcepta Dei.Concupiscimus desiderare, quasi non sit potestatis nostræ desiderium,sed gratiæ Dei. Quum peccamus,non concupiscimus desiderare iudicia Dei.

Beda s. Gen.49. Hie.s.Daniel.10. Desiderium collium æternorum, dicitur Christus à sanctis Patribus, & Prophetis desideratus.Gen.49.d.Canti.2.a.5.d.Isa.26.b.53.a.Agge.2.b.Et ipse est desiderabilis panis. Dan.10. a.Et desiderans Dauid aquam Bethlehem, potest intelligi orans, vt nasceretur Christus.2. Reg.23.b.1.Par.11. c. Ad idem referri possunt desiderantes videre vultum Salomonis. 3. Reg. 10. d. 2.Par.9.f.quia in Christum desiderant etiam angeli respicere.1.Pet.1.b. *Christus.*

Amb.Apol.Dauid.7. Basi.s.Ps.28.ho.1. Aug.s.Psa.41. Desiderans ceruus ad fontes aquarum, est desiderans iustus principia Theologiæ, & doctrinam cælestem.Ps.41.Iob.7.a.Mich.7.d. Ad idem refertur concupiscere sapientiam. Sapi. 4.a.6.b.Eccl'ici 1.d.24.c.Desiderat autem anima in nocte Deum, cũ inter tribulationes magis ipsum appetit.Isa.26.b.Concupiscere autem lac, est desiderare doctrinam facilem. 1. Pet. 2.a. Desiderabilis autem thesaurus dicitur esse in habitaculo iusti.Prouerb. 21. c. quia habet sapientiam,& ipsum Deum habitantem. *Desiderium doctrinæ.*

Diony.cæle.hie. 15 Concupiscentia dici potest esse in angelis erga Deum, cuius amore sic satiantur, vt semper tamen ipsum desiderent.

Glo.inte.s. Iere.3. Desiderabilis terra, gloriam cælestem designat. Ps.105.Iere.3.f.12.c. Zach.7.d. Malac. 3.c. Hæc atria Domini concupiscit anima.Ps.83. Deut.18.b Et desiderium bonum est desiderium cælestis patriæ:de quo Iob.30.b.31. d.Ps.9.20.37. 102. 139.Prouer.10.c.11.e.Isa.26.b.Ier.2.c. Dan. 9.f.2.Cor.7.c.Philip.2.d. *Gloria cælestis.* *Iudea.* *Desiderium verbi Dei.*

Hier.s.Isa.32 Desiderabilis regio fuit olim Iudæa,cùm teneret fidem,& cultum Dei.Isa.32.c.

Lyra.s.Iob.37. Desiderat frumentum nubes, quum mens bonorum optat prædicantium verba. Iob.37.b. Acto.13.b.Dicuntur autem eloquia Dei desiderabilia super aurum,& lapidem preciosum.Ps. 18.Non quòd in tantum duntaxat sint desiderabilia: sed quia solas hasce materias vidit apud

homines

homines in maiori pretio haberi præ aliis. Sic dicuntur dulciora super mel, & fauum. Et fulgor iustorum dicitur esse sicut Sol.

Virtutes, et dona Spiritussancti. Eloquia Dei. Desiderabilia in bonum dicuntur virtutes, & dona Spiritussancti: quæ fiunt in ruinam, quum quis peccat. Isa. 64.d. Thre.1.c. Ezech.24.c. Dani.10.a. Ioel.3.b. Vbi dici possunt desiderabilia eloquia Dei. De quibus Psa.18. Desiderabilia super aurum, &c. *Hier. s. Isa. 64. Ruper. s. Ioel. 3.*

Desiderabilia in genere dicuntur ea, quæ solent homines appetere. Prouerb. 3. b. Eccl'tæ 6.a. Et desiderabilis cibus, est prosperitas huius vitæ. Iob. 34.c. Prou. 8.b. Thren.1.c. *Greg. 23. mor. 27.*

Christus. Desiderabilis totus dicitur sponsus. Cant. 5. d. quia quantò amplius de Christo habetur, tantò magis concupiscitur. *Gre. s. Cant. 5.*

Electi. Desiderabiles lapides in muris Ecclesiæ, sunt electi & perfecti in Ecclesia. Isa. 54. c. *Hier. s. Isa. 54.*

Desiderabile dicitur argentum hæreticorum. Hose. 9. b. quia artificioso eloquio ipsi componunt dogmata sua: dicuntur etiam ipsa eorum dogmata desiderabilia vasa. Nahum. 2.c. *Hier. s. Hose. 9.*

Iuxta desiderium suum dicitur corripere Deus. Hose.10.c. quum corripit ad correctionẽ. *Glo. ord. s. Hos. 10*

Desiderare ficus præcoquas. Mich. 7. a. dici potest de synagoga, tempore quo populus ille fame premebatur iam periturus. Vel de Ecclesia, quum vix in ea inueniebantur aliqui fideles. *Hie. Mich. 7.*

Præsumere de iustitia. Desiderare de cibis potentis. Prou. 23. a. est præsumere de suis meritis, quasi æquari velit Christo, putans se sine peccato esse. Sic desiderant diem Domini, qui confidunt in iustitia sua nec se peccatores reputant: vnde & reprehenduntur Amos 5.e. *Aug. s. Ioã. tra. 34. Hier. s. Amos 5.*

Dare mercedem pro vitiis. Cupiens prodigus saturari de siliquis porcorum. Luc.15. c. designat eos, qui dant mercedẽ pro vitiis, contra morem meretricum. Vel designat eum, qui delectatur in lectione poëtarum & rhetorum: in quibus mens, quæ veritatem naturaliter amat, non satiatur: cùm solum verborum habeant tinnitum. *Hie. epist. beatitudinis.*

Reuertentes ad vitia. Desiderans vulgus carnes, & ollas Ægypti. Num.11.b. Deut.12.c.14. d.1. Reg.2. d. Sapi.19. c. Apocal. 18. d. typus est eorum, qui retrocedentes à via Domini, ad pristina vitia reuertuntur. *Cyril. 5. s. Ioan. 17*

Concupiscentia ponitur carnis, & oculorum. Carnis quidem refertur ad ea, quæ ad sensus tactus, gustus, & olfactus pertinent. Concupiscentia verò oculorum ad ea, quæ spectant ad visum, & auditum, & etiam ad sensus interiores. Ezech.23.c. Dani. 11.f.13.a.f. Eccl'tę 2.b.6.d. Eccl'ici 23.a.36.d.40.c. 45.b. Rom. 1.c.13.d. Ad hæc pertinent desideria erroris. Ephe. 4. c.1. Pet.1.c.4.a. Desideria etiam carnis dici possunt omnia vitia, & perfidia, & incredulitas. Voluptas enim carnis est sensibilibus oblectari, vt spiritus delectatur spiritualibus. Ephe.2.a. Galat.5.c 1. Petr.2.d Iudæ f. Iob. 10.c. Ps.9.77.80. 111. Ioan. 8.f.1. Thess.4. a. 1. Timoth. 6. c. 2. Timoth.2.d.3.b. Titum 2.c.3.b.

Admittere carnales cogitationes. Concupiscere aliquid de Amale.1. Re.15.a. est admittere scintillam carnalis cogitationis in corde, vel motum in carne. Et hoc pertinet ad concupiscentiam carnis. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Concupiscere diuitias, aut domum, aut aliquid proximi, ac etiam rapinas: pertinent ad cõcupiscentiam oculorum. Exod.20.c Iosu.7.d. Deut.5.c.7.d.2. Par.19.a. Iudith 12. d. Tobi.3.c. Ps.61. Prou.6.c.21.d. Eccl'ici 14.a.25.d Hose.9 b. Mich.2.a.1. Mach.4. b. Matth.5.d. Acto.20. g.1. Timoth.3.a.6.b.2. Timoth.3.a. Titum.1.b.1. Pet. 4.d.

Optare vitam mundanam. Concupiscere diem hominis. Iere. 17.c. est optare vitam mundanam, & prosperitatem in hoc mundo: aut optare diu viuere etiam in hoc mundo. *Ori. s. Iere. hom. 4.*

Sancti. Decepti ab hæreticis. Concupiscibilia vasa, quę diripuit Christus. Hose.13.d. sunt Sancti quos eduxit Christus è limbo. Vel sunt decepti ab hęreticis, qui ad fidem conuertuntur. Nahum 2.c.1. Mach. 1.c. *Hier. s. Hose. 13.*

Desiderium Christi erat adimpletio passionis, & reliquorum illi adiunctorum.

Exigere pœnitẽtiam. Expetens maritus damnum abortientis vxoris. Exo. 21.c. est exigens pœnitentiam ab eo qui alterum peccare fecit. Ad idem referri potest cupiens vindicare sanguinem proximi. Iosu.20.d. Et expetentes filij Israel vltionem de Madianitis. Num. 31.a. Et Sãson de Philistheis. Iudi.15.b. *Glo. int. s. Exo. 21*

Desiderans Dominus operam asini. Luc.19.f. est cupiens obsequium Gentilitatis cõuersę.

Desiderare dicitur Spiritus, quum nos desiderare facit. Rom.8.e.

Cupientes Gabaonitæ pacem facere cum filiis Israel. Iosu.9.b: designant eos, qui mores seculares inducere volunt in religionem. *Glo. ord. s. Luc. 19.*

Cupiunt Sancti superindui, quum optant corpora sua ressuscitari. 2. Cor.5.a. *Lyra. s. Iosu. 9.*

Inhiantes hostes Iudæorum sanguini, sunt dæmones animarum perditionẽ sitientes. Ester 9.a. Sic expetiit Satanas discipulos Christi, vt cribraret sicut triticum. Luc. 22. d. Et Hamam expetiit Mardochęum in mortem. Ester 16. d. Et expetiit Idumęa vindictam de filiis Iuda. Ezech.25.c. *Glo. int. s. Iere. 30.*

Applaudere, quære Plaudere.

Applicare, Admouere.

Applicare est alteri adiungere, quasique copulare: quod & admouere dicitur.

Generatio filii. Incarnatio. Applicuit Deus pater filium ad se. Iere.30.d. quum illum generauit in sua substantia, ita vt diceret ipse filius. Ioan.14.b. Ego in patre, & pater in me est. Potest etiam referri ad cõiunctionem naturæ humanę cum Verbo.

Hier.s.Zach.2. Applicantur gentes multæ ad Dominum, quum Gentiles veniunt ad fidem. Zachar.2.d. *Venire ad fidem.*

Glo.int.s.Exo.21. Applicare cor ad Deum, est intellectum, & voluntatem ad illum intendere. Iere. 30. d.

Applicare seruum ad ostium tabernaculi. Exod.21.a. est docere simplicem cælestia: vel adiungere ipsum ad Christum. Ad idem referri potest applicatio vituli: & applicatio Aaron & filiorum eius. Exo.29.a. Iere.30.d. Et applicatio tribus Leui ad ministerium tabernaculi. Nũ. 3.b.8.b. Et Deus applicat sibi Sanctos. Num.17.a. Zach.2.d. Eccl'ici 33. b. Et sacerdotes applicant hircos pro peccato. 2. Par.29.e. *Docere simplices*

Glo.ord.s.Gen.48 Appliciti filij Ioseph ad Iacob, designare possunt vtrunque populum per Christum adductum ad Patrem cælestem. Gen.48.c.

Glo.inte.s.Exo.28 Applicare Aaron ad Mosen, est conferre Christum ad legem, vt intelligantur per Christũ impleta, quę in lege sunt prædicta. Exod.28.a.40.b. Vel est sacerdotes debere semper in legis meditatione persistere. *Conferre Christũ ad legem. Meditatio legis*

Greg.s.1.Reg.14. Applicans Achias arcam Domini. 1. Reg.14.c. designat peritum sacerdotem dantem rectũ consilium regibus. Ad idem referri potest applicare Ephod. 1. Reg.23.b.30.b.

Gre.s.1.Reg.14. Applicans Iosue Israel per tribus suas ad inquirendum peccatum præuaricationis. Iosu.7. b. Et applicans Saul omnes angulos populi. 1. Reg.14.f. Admonet prius diligenter inuestigandum esse culpam, deinde pœnam irrogandam.

Gre.s.1.Reg.10. Applicuit Samuel omnes tribus, & familias ad electionem regis. 1. Reg. 10. c. Vt ostendatur merito ex omnibus eligendum esse eum, qui præficitur.

Gre.s.1.Re.14. & s.Ezech.ho.21. Beda s.Prou.19. Applicare manum ad os cum melle, est gloriam ex opere quærere. Vnde nemo applicuit manum ad os. 1. Reg.14.d. quum nemo quæsiuit gloriam ex opere. Applicat etiam manum ad os, qui, quæ dicit, operatur: quod non facit piger. Prouerb.19.d.26.c. *Quærere gloriã ex opere. Operari quæ dicit.*

Hie.s.Iob.40. Gre.32.Mor.26. Applicat Deus gladium Behemoth. Iob.40.b. quum diabolus punitur eo malo, quo alios interemit. Vel dicitur, quia malitia eius nocere non potest, nisi quantum Deus permittit.

Glo.inte.s.Exo.22 Applicari dominum domus ad Deos. Exod.22.b. Hoc est, ad sacerdotes, vel doctores, vt examinetur.

Hie.s.Hose.7. Applicant quasi clibanum cor suum, qui cum feruore sequuntur errores. Hose.7.b.

Hier.s.Ezech.8. Ruper.1.s.Eze.30 Applicare ramum ad nares. Ezech. 8. g. Opus est hæreticorum turpi sonitu blasphemiæ, Deum ad iracundiam prouocantium. Designat etiam complacentiamin peccatis. Et complacentiam Pharisæorum in suis traditionibus. *Complacẽtia in malo.*

Hier.s.Dan.11 Applicabuntur Iudæis plurimi fraudulenter, designantes Gentiles simulantes amicitias cũ Iudæis aduersus Christianos. Dan.11.f.

Applicantes se viri virtutis ad ciuitatem Ephron. 1. Mach. 5. f. Sunt doctores penetrantes sensus spirituales: vt possint vincere, & conuertere peccatores.

Glo.ord.s.Mach.5 Applicans rex Antiochus castra ad Hierusalem. 1. Mach.6.f.9.a. Est diabolus, vel hæresiarcha: qui conantur perdere Ecclesiam.

Apponere.

Basi.s.Psal. 61. Apponere, est quasi iuxta aliud ponere, quasique applicare, aut adiungere.

Greg.8.mor.20. Apponere cor in aliquid, est applicare, quasique figere. Exo.7.d. Ps.61. Iob.7.d. Prou. 22.c. Eccl'tæ 8.d.

Philo de sacri. Abel & Cain. Apponit Deus cor in hominem. Iob. 7.d. quum eum districtè examinat, vel ad præmium, vel ad pœnam. *Examinãs Deus*

Ruper.6.s.Gen.46 Appositus Isaac populo suo, est transiens in consortium electorum. Sic etiam appositus est Abraham, factus videlicet similis angelis. Gen.25.b.35.d.49.d. Deu.32.g. 1. Mac.2.g. Sic appositus est Achior ad populum Israel. Iudith 14.b. Et infideles ad fidem. Act.2.g.11. d. Vt autem de agris congregatur matura messis in horreum: sic de publico vitę huius congregantur electi temporibus suis, singuli in secreta quiescentium. *Transire in consortium Sanctorum.*

Lyra.s.Gen.24. Apponere panes. Gen.24.d.43.g. est proponere doctrinam.

Aug.s.Psal.64. Apposita est iniquitas super iniquitatem, quum Iudęi Christum etiam post mortem, & resurrectionem persequebantur. Vel apposuit Deus illis iniquitatem super iniquitatem: quia putantes se occidere purum hominem, filium Dei occiderunt. Hoc autem fecit Deus non vulnerando, sed non sanando. Ps.9.68.88. Acto.12.a.

Greg.s.1.Reg.7. Non apponunt Philisthæi venire in terminos Israel, quum dæmones non amplius tentant aliquos ex fidelibus. 1. Reg.7.d. Acto.18.c.

Glo.int.s.Eccl.15. Apposuit Deus homini ignem & aquam. Eccl'ici 15. d. quum dedit libertatem arbitrij ad contraria. Vel cum dedit refrigerium & tribulationem.

Amb.1.offic.32. Apposita ad mensam dicuntur libri esse sacræ Scripturæ. Prou.23.a.4. Reg.6.e. Eccl'i 31.b. Marc.8.a. Luc.10.d. 1. Cor.10.f. Acto.16.f. *Libri sacræ scripturæ.*

Appositiones epularum circumpositæ sepulchro, sunt bona abscondita in ore clauso. Eccl'ici 30.c.

Hier.s.Isa.1. Non apponere Iudæos calcare atrium Domini. Isa.1.d. est ita destructum esse templũ post mortem Christi, vt non amplius ædificetur.

Glo.inte.s.Pro.10 Apponit dies timor Domini. Prou.10.d. quia est initium perueniendi ad fœlicitatem.

Glo.ord.s.Psa.119 Apponi sagittas cum carbonibus desolatoriis. Ps. 119. est proponi verba Dei, & exempla Sanctorum.

Appretiare

Appretiare, quære Pretium.

Apprehendere, Comprehendere, Incomprehensibilis.

Protectio Dei. APprehendere, est quasi arripere, quadam videlicet vi capere. *Hie.s.Isa.42.*
Apprehendit Deus manum Christi: quia quicquid operatur Filius, operatur & Pater. Isa.41.c.42.a.45.a. *Ori.s.Matt.14. Aug.s.Psal.34.*

Apprehendit Deus Abraham, aut alium, quum protegit, & succurrit in tentationibus. Isa.41.b Iere.31.f.Matt.14.d. Marc.7.d. Luc.9.f.14.a. Et apprehendit arma, & scutum, quum nos munit virtutibus.Ps.34. *Greg.6.mor.11.12.*

Apprehendit Deus sapientes in astutia eorum. Iob.5.c. quia inde coguntur voluntatem Dei facere, vnde hanc moliuntur commutare: & qua via ipsi putant consilium Dei euadere, ea ipsum implent. Vt fratres Ioseph ipsum vendiderunt, ne adorarent: & quia vendiderunt, coacti sunt adorare. Sic dicuntur comprehendi in consiliis suis. Ps.9. Eccl'ici 23.a.d.Zach.1.b. 1.Cor.3.d.

Fructus crucis Christi. Apprehendit sponsus fructus palmæ. Canti.7.c. quum Christus in cruce fructum vitæ inuenit, & apprehendit, ac nobis tribuit. *Gre.s.Cant.7. Ori.s.Isa.ho.3.*

Dona Spiritussancti. Apprehendentes septem mulieres virum vnum, sunt septem dona Spiritussancti apprehendentia Christum, & in ipso roborata. Isa.1.a.11.a. Vel omnes Gētes apprehendentes Christum per fidem, super quas inuocatur nomen Christi. *Hier.s.Isa.4. Ruper.s.Isa.14.*

Venire ad finem Apprehendunt Gentes fimbriam viri Iudæi, quum veniunt ad finem Christi per doctrinam Apostolorum. Zacha.8.d. *Hie.s.Zach.8. Cyril.de adorat.in Spiritu sancto.*

Adiuuare Consolari. Apprehendentes angeli manum Lot, & quasi compellentes. Gen.19.d. sunt efficaciter adiuuantes ad operandum, & consolantes. Sic non erat, qui apprehenderet manum Hierusalē, idest, consolaretur. Isa.51.f. Ita apprehendit Petrus manum claudi. Acto.3.a. Designatur etiā in angelis Deus seruans à perpetratione peccati. *Ruper.6.s.Gen.10*

Amplecti simplicitatem. Apprehendens Noe columbam. Gen.8.b. designat iustum amplectentem simplicitatem, & virtutem. *Amb.de Noe.18.*

Apprehendit messium tritura vindemiam. Leuit.26.a. quando simul cum pane, qui cor hominis confirmat, datur vinum scientiæ, quod lætificat cor hominis. Vel quum abundant opera corporis, & animi. Et apprehendit calcator vuæ mittentem semen. Amos 9.d. quum martyres sunt seminarium sermonis Dei. Comprehendit etiam arator messorem. Amos 9.d. quum est abundantia fidelium, & bene operantium in Ecclesia. Vel dicitur comprehendere arator messorem: quia Patriarchæ, & Apostoli gaudent in semine Abrahæ, quod est Christus: in quo promissam pariter accipiant benedictionem: vt qui seminat, simul gaudeat, & qui metit. *Ori.s.Leui.ho.16. Isych.s.Leui.26. Hie.s.Amos 9. Ruper.s.Hose.9.*

Apprehendens Moses caudam colubri. Exo.4.a. designat Iudęos Christum hominem crucifigentes. Vel designat resurrectionem eius credentes. Vel ipsos Iudæos, in fine mundi fidem Christi amplectentes. *Aug.s.Ps.73.*

Resurrectio Christi. Apprehendens Samson ambas fores portæ ciuitatis. Iudi.16.a. designat Christum, deuictis diabolo, & morte resurgentem. *Glo.ord.s.Iud.16.*

Recipere pœnitentes. Apprehendens Saul Agag Regem Amalec. 1.Reg.15.b. designat prædicatorem recipientem ad pœnitentiam conuersos peccatores, non solum pœnitentes, sed etiam confitentes. Et apprehendit eum viuum, quia nonnulli propriis passionibus non mouentur, sed auditis aliorū obscœnitatibus mouentur. *Greg.s.1.Reg.15.*

Apprehendere disciplinam plus est, quàm simpliciter capere: quia regnum cælorum vim patitur. Psal.2. Eccle.27.b. Sic apprehendere sapientiam. Prouer.3.c. est sic eam capere, vt non facile nos effugiat. *Hila.s.Psal.2.*

Cognoscere diuinas inspirationes. Comprehendere vestigia Dei. Iob.11.b. est cognoscere, vnde, vbi, quibusue modis veniant Spiritus eius dona: quod in hac vita fieri non potest, iuxta illud Ioan.3 a. Spiritus vbi vult, spirat, & vocem eius audis, & nescis vnde veniat, aut quo vadat. Comprehendunt tamen Sācti, quę sit latitudo, & sublimitas, & profundum. Ephe.3.d. Tenebræ tamen non comprehenderunt Christum. Ioan.1.a. Comprehendere autem Deum, est ipsum cognoscere, quantum cognoscilis est: quod est homini impossibile, iuxta illud. Eccle.43.d. Ne laboretis: non enim cōprehendetis. Et Roma.11.d. Sunt incomprehensibilia iudicia Dei. *Gre.10.Mor.10.*

Apprehendit sponsum. Cant.8.a. quum anima amore inhæret Verbo. Et quum percipit mysteria eius, quæ in scripturis habentur. *Amb.de Isa.8. Ruper.s.Zach.7.*

Mutuum auxilium. Apprehendit vir manum proximi sui. Zach.14.c. quum mutuo auxilio se fideles subleuant. Apprehendit etiam vir fratrem suum, quando Iudæi confidunt in Mosen, dicentes. Nos discipuli Moysi sumus. Isa.3.a. *Hie.s.Zach.14. Ruper.1.s.Isa.12*

Apprehendere, aut comprehendere vitam æternam, aut fœlicitatem, dicitur quia semel accepta nunquam amittitur. Prouer.2.c. Philip.3.c. Cor.9.d.1. Timoth.6.c. *Glo.ordi.s.Prou.2*

Apprehendit Leuiathan gladium. Iob.41.c. quum diabolus assumit Antichristum ad suum ministerium. Apprehendit autem gladius ipsum Leuithan, quum in tantam vertetur insaniam, vt dominari omnibus appetens, nequaquam suæ irę dominetur. Nam qui iram in vsum iustitiæ assumit, gladium tenet: quia eam sub æquitate iudicij possidendo moderatur. *Greg.34.mor.4.*

Beda.s.Gen.39. Apprehendens domina Ioseph laciniam vestimenti eius. Gen.39.d. designat Iudæam apprehendentem, & retinentem literam legis.

Gre.s.1.Reg.15. Apprehendit Saul pallium Samuelis.1.Regum 15. f. Et designat superbos, & ambitiosos, qui, cùm ab honore depulsi fuerint, per familiares prælati, vel adulando superiori in pristinum gradum restitui procurant. *Ambitio.*

Philo. de speci. legibus. Apprehendens mulier verenda eius, qui cum viro suo rixatur. Deute.25.c. designat portionem animæ inferiorem, præferentem generabilia, & corruptilia Deo. Vel designatur Synagoga apprehendens, & crucifigens humanitatem Christi.

Ruper.1.s.Deu. 38 *Glo.inte.s.Iudi.5.* Apprehendere captiuos, est vincere passiones. Iudi.5.b. Ad idem referri potest, quum comprehendit Gedeon Zebee, & Salmana. Iudi.8. c. Captiuitatem autem de hostibus capit, qui cælestis patris responsa custodit. *Vincere affectu*

Gre.18.Mor.10. *Aug.s.Psal.34.* *Hie.s.Iere.13.* Apprehendit diuitem, quasi aquæ inopia. Iob. 27. d. Sicut quum diues in inferno guttam aquæ petiit, qui pauperi micas panis negauit. Sic comprehendunt iniquitates ipsum peccatorem, quum non potest euadere, quin propter eas puniatur. Psalm.39. Iere.42.c. Ezec. 17.f. Et apprehendit tremor malos. Psal. 47. Apprehendit etiam ipsum prauum captio quam abscondit. Psalm. 34. quia malum prius nocet ipsi peccanti. Sic ponuntur apprehendentia mala populum, & comprehendens dolor: & confusio, & apprehendunt dolores, vt parturientis, quum subitò venit malum ineuitabile. Iudi.6.c. Ecclesiastici 7.a. Iere.13.d. 34.a. Hose. 10. c. Mich.2.b. 4.c. Ioan.12.f. 1. Thessa.5.a. *Pœna malorum.*

Aug.s.Ps.58. *Hila.s.Psal.58.* Comprehenduntur in superbia sua Iudæi. Psa.58. qui putabant se vicisse Christum, quem postea resurrexisse crediderunt. Comprehendit autem eos furor iræ Dei. Psal.68. Erat autem in eis superbia, qua dicebant se filios Abrahæ, &c.

Hie.s.Amos 3. Apprehendunt Gentes ab aquilone arcum, & scutum. Iere.50.g. quum dæmones assumunt astutias tentationum. Et comprehendens Laban Iacob. Gene.31.c. est mundus persequens virum bonum. Et comprehendit inimicus animam, quum mundus, aut diabolus eam vincit. Exod.15.b. Psal.7. 1. Cor.10.c. Et apprehendit catulus leonis. Amos 3.a. quum diabolus aufert aliquem ab ecclesia. *Astutiæ dæmonū*

Lyra.s.4.Reg. 25. Apprehendunt persequutores Hierusalem inter angustias, quum hæretici animam in varios inducunt errores. Thren.1.a. 4. Regum 25.b. Prouerb.7.b. *Inducere in errores.*

Hie.s.Mich.6. Apprehendunt hæretici, & non saluant. Mich.6.d. quando multa quærentes, & nihil inuenientes intelligunt errorem suum: & demum vident se cum vniuersis dogmatibus suis non posse saluari.

Ori.s.Matt. ho.19 *Ambro.s.Luc.22* Apprehendentes agricolæ seruos patris familias. Matth. vigesimoprimo d. Mar. duodecimo a. fuerunt sacerdotes, & Scribæ occidentes prophetas: & demum ipsum filium hęredem. Sic comprehenderunt Iudæi Ieremiam, comprehensionem Christi significantes. Ierem. vigesimosexto b. 36.f. Matth. vigesimosexto e. Luc. vigesimosecundo. f. Ioann. septimo. d. octauo. c. decimonono. a. Acto. primo. c. duodecimo. a. secundæ Cor. vndecimo g. Comprehendunt etiam Iesum, qui seipsos ligant peccatorum vinculis. *Sacerdotes Iudæorum occidentes prophetas.*

Hie.s.Hose.2. Non apprehendit meretrix amatores suos. Hose. 2.b. quum non assequitur prosperitatem quam in hoc mundo sperabat. Sic non apprehendere diuitias, est non esse fœlicem per eas. Ecclesi.11.b.

Hie.s.Hose.10. Non comprehendit hęreticos pręlium in Gabaa, seu in collibus. Hose.10.c. quia aduenięti tentationi mox ipsi sine pugna consentiunt. Vel ideo quia in persequutionibus diabolus non impugnat suos.

Lyra.s.Iere.49. *Hie.s.Iere.8.* Apprehendere altitudinem collium, est in superbiam eleuari. Iere. 49.d. *Superbia.*

Apprehendere mendacium, est colere idola. Iere.8.b.

Apprehendit auribus canem, qui miscetur rixæ alterius. Pro.26.c.

Apprehendit scorpionem, qui tenet mulierem zelotypam. Eccle.26.b.

Apprehendit vmbram, qui attendit ad visa mendacia. Eccle.34.a.

Lyra.s.Exo.22. Comprehendit ignis aceruos frugum. Exo.22.b. cùm indiscretus zelus perturbat populū.

Glo.ordi.s.Apo.20 Apprehendit angelus draconem, hoc est diabolum. Apoca.20.a. quem peccasse ostendit & conuincit.

Apprehendit Sunamitis pedes Elisæi. 4. Reg.4.d.

Glo.ord.s.Tob.6. Apprehendit Tobias branchiam piscis. Tobi. 6.a. typus autem fuit Christi separantis nequitiam diaboli ab his, quos sibi corpus fecerat.

Beda s.Prouer.31. Apprehenderunt digiti mulieris fortis fusum. Pro. 31. d. Solent fœminæ nentes fusum in dextera, colum tenere in sinistra: in colo enim lana inuoluta est, quæ filo ducenda, & nenda, transeat in fusum. Sæpe autem in scripturis dextera vitam perpetuā: læua pręsentia Dei dona significat: opulentiam videlicet rerum, pacem tēporum, sospitatem corporum: scientiam quoque scripturarum, & cælestium perceptionem sacramentorū: hæc & huiusmodi bona quum domino largiente percepimus: quasi lanā colo inuolutam in læua gestamus. At quum ea pro amore cęlestiū salubriter exercere incipimus: iam lanam agni immaculati, de colo in fusum, de læua in dexteram traiicimus: quia de donis nostri redemptoris, de exemplis operū eius, stolam nobis gloriæ cęlestis ac vestē charitatis nuptialem facimus. *Bene operari.*

Appropinquare, quære Accedere.

Aptare, Coaptare, Aptus, Accommodare, Concinnare, Idoneus.

APtare, est facere congruere aliquid ei rei, cui aptatur. Aptum autem dicitur, quod est accommodum, & conueniens, ac congruens alicui.

Fabricans Christus ecclesiam. Aptans Noe arcam, designare potest Christum fabricantem. Ecclesiam Hebræ.11.b. potest etiam intelligi aptatio corporis Christi, de quo Hebræ.10.b. Corpus autem aptasti mihi. *Ori.s.Gen.ho.2.*

Aptata sunt secula à Verbo Dei, Hebr.11.a. Hoc est, sapienter disposita. *Glo.ord.s.Heb.11*

Aptare rationale cum superhumerali, est facere conuenientiam intentionis & operis. Ex. 28.d.39.c. Leu.8.b. *Glo.ord.s.Exo.28*

Mutua charitas Aptari ansam cortinæ alteri ansæ. Exod. 26.b. mutuam proximorum charitatem designat. Et congruentiam virtutum inter Sanctos. *Glo.ord.s.Exo.26*

Apti ad prælium, sed non fortes, dicuntur, qui habent scientiam sine operibus. Apti verò, & fortes, qui habent vtrumque 1.Reg.14.g.2.Par.26.b. *Gre.s.1.Reg.14.*

Aptare lampades est præparare se ad reddendam rationem. Matt. 25. a. Concinnare etiam luminaria tabernaculi ad idem referri potest. Exo.25.a.35.a. Leu.24.a. *Aug.epi. 120.ca. 34. & 83.q. 59. & de verbis Domini. ser.22.*

Accommodare cor, vel ad aliquid aliud, facilem habet metaphoram. Ecclesiastici 7. c. Eccl.6.d.38.d.

Reprehendentes heretici Ecclesiam. Concinnantes amici Iob eloquia ad increpandum, designant hæreticos, qui recta ecclesiæ opera reprehendunt. Iob 6.d. Ps.49.57. Prou.12.c. Is.32.b. *Gre.7.mo.24. Hie.s.Is.32.*

Concinnant manus iniqui iniustitia. Ps.57. quum peccatum annectunt peccato. *Aug.s.Ps.57.*

Cõformitas operum cum lege. Coaptare vectes ad tabulas tabernaculi. Exo.36.d. est conformare vitam cum præceptis legis, vt nulla appareat discrepantia. *Gl.ord.s.Exo. 26.*

Aptę terræ alendis animalibus. Nu.32.a. sunt ante transitum Iordanis, hoc est, in hoc mundo ad pascendos sensus. *Lyra.s.Nu.32.*

Nulli vsui aptum lignum vitis. Ezec.15.a. designat malos, qui non apti sunt, nisi vt mittantur in infernum. Sic ad nihilum apti dicuntur fructus malorum. Sap.4.b. Et non aptus est regno Dei, qui mittit manum ad aratrum, & respicit retrò. Luc.9.g. *Lyr.s.Eze.15.*

Aqua, Inaquosus, Adaquare, Aquæductus.

AQuæ nomen tam latè patet in sacra Scriptura, quantus est eius vsus & necessitas in omnibus viuentibus, de qua prouerbio dicitur: Magis necessarius quàm ignis, & aqua. Et quum volunt alicui omnia interdicta esse monstrare, interdictum aiunt illi aqua, & igni: vt & Lactantius de origine erroris.10. ait: Exulibus ignis, & aqua interdici solebat. Est autem elementum aquæ frigidum, & humidum, fluidum, ac perspicuum, aptum ad nutriendas plantas, & ad potum animalium, ad sordes abluendas, & ad alia innumera: & in ea suffocantur animalia, quæ respirando viuunt. Suntque aquæ maris, & pluuiales, & aquæ fluminum, fontium, puteorum, & stagnorum: de quibus in suis locis dicetur. Nunc autem de aqua in communi nonnulla à grauibus doctoribus dicta inseremus. Ac primùm de ea sic ait Ambrosius: De aqua quid loquar? Super aquam ante ipsos mundi natales sanctus, vt legis, Spiritus ferebatur. O aqua, quæ humano aspersum sanguine, vt præsentium lauacrorum figura præcederet, orbem terrarum lauisti. O aqua, quæ sacramentum Christi esse meruisti, quæ lauas omnia, nec lauaris. Tu incipis prima, tu comples perfecta mysteria. A te principiũ, in te finis: vel potius tu facis, vt finem nesciamus. Per te fœtor tabidæ carnis aboletur, & pereuntia situ viscera asperso sale, in multam seruantur ætatem. Per te arentibus æstu corporibus, dulcis ad gratiam, salutaris ad vitam, suauis ad voluptatem potus infunditur. Tu nomen Prophetis, & Apostolis, tu nomen Saluatori dedisti: Illi nubes cæli, illi sal mundi: ille fons vitæ est: quę mõtibus pressa non clauderis: quæ scopulis illisa non frangeris: quæ terris infusa non deficis: sed intimis scaturiens venis, aut spiritum inclusa vitalem inhalas, aut succum diffusa fertilem præstas, aut rigatum superfusa accommodũ ministras, nec siccatis exinanita vitalibus solemnes neget terra prouentus. Omnium elementorum substantiam cęlum, aer, mare & terra te reddunt. Te prophetico percussa tactu, vt sitientium rigares corda populorum, vomuit petra te, cùm de latere Saluatoris erumperes, percussores viderunt, & crediderunt, & ideo regenerationis nostrę, de tribus vna es testibus. Tres enim testes sunt, aqua, sanguis, & Spiritus: aqua ad lauacrum, sanguis ad pretium, spiritus ad resurrectionem. *Ambr.s.Luc.22.*

Deus, & diuinitas. Aqua, vt est principium quodammodo rerum saltem materiale, designare potest Deum, à quo omnia, & quum aqua vertitur in sanguinem, significare potest conuersionem diuini cultus in idololatriam. Exo.4.b.7.c. Ier.2.c.17.b.18.c. *Glo.ord.s.Exo.7.*

Filius Dei diuina sapientia. Est in coordinationibus superioribus suprema aqua: quę sapientia, & Dei filius dicitur. Est media pietas, misericordia, & pax. Est inferior vber lacteũ: quòd omnes Prophetę, & Paulus simul cum aliis, quibus datum est conscendere ad tertium cęlum: vt illis in volucris propinarent, quibus permissum est cognoscere mysterium regni Dei tantummodo in parabolis: aqua in qua est seminaria virtus animalium, cum Filio conuenit: qui vera aqua existens continet seminariam virtutem omnium rerum, dicente Ioanne: Omnia per Verbum facta sunt. Sic dixit Deus: Producant aquę scripturam, aut fœturam animi viuentis, & volatilis *Geor.Ven.Cant.1. to.4.cap.15.* *Geor.Ven.Cant.1. to.7.cap.4.*

volitantis ſuper terram,& ſuper faciem globi cęlorum. Et vt corporalis genitura non fit ſine aqua:ita nec ſpiritualis fit ſine aqua, quę Dei filius eſt, vt ipſemet Nicodemo dixit: Niſi quis renatus fuerit ex aqua,& Spiritu ſancto,non poteſt introire in regnũ Dei. Ex aqua enim illa, diuina ſuſcipit vim diuinæ genituræ:ſed ex Spiritu illo igneo fomentum vitæ & nutrimenti. Eſt iterum aqua neceſſarius potus pro vita plantarum animaliúmque omnium ſuſtentanda. Quamuis homini tanquam regio animanti elegantior præparatus ſit potus, aquæ videlicet, quam continuò ſtillat vitis illa,quæ ait:Ego ſum vitis vera,& Pater meus agricola eſt. Aqua vitæ virtutem quandam ſolarem,& beneficam imbibens aquam, magis proficuum, & celebrius poculum efficitur pro homine omnium rerum creatarum antiſtite, & ipſius opificis legitimo hærede.Eſt & ſapientia illa filij Dei potus expurgatæ mentis, vt in Eccleſiaſtico dicitur:Et aqua ſapientiæ ſalutaris potauit illum. Quæ etiam clamat dicens:Si quis ſitit, veniat ad me,& bibat.Et iterum cum Samaritide illa loquens,ait:Si quis biberit ex aqua, quam ego dedero,fiet in eo fons aquæ ſalientis in vitam æternam. Sed hæc quoque aliquando diſtillata per vitem illam ſupramundanam conuertitur in vinum ſaluberrimum ipſius electæ familiæ propinandum:ad quod inuitabat Sapiens in Canticis,dicens:Venite,& inebriamini chariſſimi.Eſt etiam aqua hæc lauans,abluens,& purificans.Et de filio Dei inquit Ioannes: Qui dilexit nos,& lauit nos à peccatis noſtris,aqua videlicet illius fontis, de quo Zacharias vaticinatur:In illa die erit fons patens domui Dauid,in ablutionem peccatoris,& menſtruatæ. Cũ quibus Paulus cum Hebræis diſſerens,de hoc filio Dei inquit: Portans omnia verbo virtutis ſuæ,purgationem peccatorum faciens,aquæ videlicet virtute. Aqua ſancta in vaſe fictili, eſt diuina ſapientia in humana carne,qua Chriſtus lauat peccata noſtra.Num.5.b.24.b.Ioſ.15.b. Pſ.21.40.Et aqua fluminis eſt filius Dei eiuſdem naturæ cum patre. Exo.4.b.Apoc.21.b.22. b.d.Verſa eſt in ſanguinem,quum Verbum caro factum eſt.

Arn.ſ.Pſ.21. Amb.ſer.31. Cyr.de incarn.vnigeniti.26.

Diuina ſapientia in humana carne.

Aqua triplex fuit in Chriſto:prima lachrymarum,ſecunda ſudoris,vt ſanguinis:tertia,quæ fluxit cum ſanguine ex latere crucifixi. Sic debes habere lachrymas compunctionis, quibus lauentur præterita peccata.Secundo in ſudore vultus tui veſci pane tuo, labore pœnitentiæ, corpus caſtigando,ac concupiſcentiæ flammam reſtinguẽdo. Tertiò deuenire ad deuotionis gratiam,vt poteris aqua ſapientiæ ſalutaris, de latere Chriſti dormientis ſine omni modeſtia fluente.

Bern.ſer.de S.Clemente.

Compunctio. Labor pœnitentia. Sapientia.

Aqua ſeu aquæ,ſi conſiderentur abſolutè,ſtatim in exordio mundi, ſecundum quod aqua de ſe nullius eſt figuræ, ſumítque facilè continentis figuram:ſignificare poteſt materiam primam quæ ad ſummi artificis nutum variis ornatur formis:atque ita dicitur.Gen.1.a. Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas:vt artifex videlicet intendit materiæ diſponendæ: quę facilis & ductilis ſubiacebat operanti,vt de illa omnia formentur.Sic ſumi poteſt.Prouerb.8.d.Eccleſiaſtici 39.c.

Aug.1.de gen.cõt.Manichæ. Bed.ſ.Gen.1.

Materia prima.

Aqua etiam ſignificare poteſt creaturam rationalem,ſeu intellectualem,in quam Spiritus Domini ferebatur,hoc eſt,in eorum voluntatem fluidam,vt eam virtutibus exornaret.Et diuiduntur aquæ cæleſtes à terreſtribus,angeli videlicet ab hominibus: ídque per firmamentũ, hoc eſt,per ſacram Scripturam,quæ eſt infra angelos,qui ea non egent:& ſupra homines captiuantes illi intellectum. Diuiduntur etiam aquæ ab aquis, hoc eſt,ſpirituales à carnalibus. Et aquæ,quibus teguntur ſuperiora,ſunt intelligentiæ angelicę ſuperiora cognoſcentes,quę tecta ſunt hominibus.Et aquæ producentes volatilia, & reptilia ſunt doctores quoſdam ad cęleſtia eleuantes,alios in inferioribus exercitantes.Gen.1.Pſal.76. 103.148. Aquę etiam ſunt habentes dona Spiritusſancti.Eccleſiaſtę 11.a. Aquę quoque ſunt mentes fidelium fidei pręedicamenta ſequentium.Iſ.32.d.Beati, qui ſeminatis ſuper omnes aquas. Pſ. 28. Vox Domini ſuper aquas.Has aquas appendit Dominus in menſura.Iob 28.d.12.c.37.b.

Ori.ſ.Gen.ho.1.& ſ.Ier.ho.8. Aug.13.cõfeſſi.4.& de gen.cont.Manich.23.25. Bed.ſ.Gen.1. Gre.prol.ſ.Reg.& ſ.Ezec.ho.9.17. & 19.mor.5. Euc.for.ſpiritu.4. Ori.ſ.Ioſ.ho.4. Geor.Ven.Can.2. to.3.cap.1. Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.14. Rup.ſ.Ioſ.13.

Creatura rationalis,ſeu intellectualis. Spirituales,& carnales. Doctores. Mentes fidelium. Boni,& mali. Baptizati.

Aquę Iordanis diuiſę in duas partes ſtantes quidem,deſignant populum ſaluandorum per baptiſmum,qui retinentur in dulcedine gratię:defluentes verò damnandorum,qui defluunt in mare falſum inferni.Ioſ.3.c.4.c.Aquę etiam Iordanis decurrentes,& deficientes,ſunt deſideria terrena,quę in proficientibus deficiunt. Aquæ verò ſuperiores in vna mole conſiſtentes,ſunt deſideria cæleſtia, quòd quũ fit facillimè venitur ad terram promiſſionis. Aquę etiã in quibus ſunt mundi,& immũdi,ſunt multitudo baptizatorum, in quibus ſunt boni, & mali. Aquæ etiam defluentes,ſunt iuſtificationes Iudæorum : conſiſtentes verò ſunt gratię noui Teſtamenti.

Ori.ſ.Gen.ho.1. Arn.ſ.Pſ.92. Ambr.epiſ.32.& 3.exae.1. Græ.17.mor.11.& 19.mor.23.& 26. mor.10. Hie.ſ.Iſ.40.& ſ. Ezec.1. Aug.cont.lit.Petil.33.& de vnita. eccleſiæ.19.& ſ. Ioan.tract.17. Bed.ſ.Gen.1.& ſ. Exo.4. Aug.ſ.Pſ.70. Gre.29.mor.21.

Deſideria terrena & cæleſtia. Vetus & nouum Teſtamentum. Populi.

Aquæ pręterea in genere,populi ſunt,qui ſunt velut congregationes aquarum.Gen.1.a.de quibus dicitur Apoca.1.d.14.a.17.a.d.Aquæ populi ſunt.Et Exod.7.c.quum Pharao dicitur exire ad aquas,eſt diabolus egrediens ad ſubuertendos populos. Et quum aquæ conuertuntur in ſanguinem,deſignant populos venientes ad fidem ſanguinis Chriſti. Exod. 4. b. Aquę pro populis ſumi poſſunt in his ferè locis.Num.24.b.4.Reg.2.d.Iob 2.6.a.c.29.c.37.b.38. c. Pſ.7.17.28.76.92.106.135.143.Prou.8.d.Eccleſiaſtæ 6.a.Cant.8.b.Eccl.43.c.Iſ.17. d.18 a.19. b. 32.a.37.e.40.c.Ezec.1.f.17.a.43.a.Et aqua mendax,ſunt homines mendaces.Ier.15.b. Et aqua probaticæ piſcinæ ſunt populi,& peculiariter Iudæi,qui continebantur ſub lege, quæ mouebatur ad aduentum angeli:quia Iudæi turbati ſunt ad aduentum Chriſti. Ioan. 5. a. Et aquæ contradictionis,ſunt populi reſiſtentes nobis ad bona opera.Pſal.80. Et aquæ, quæ durantur in ſimilitudinem lapidis,ſunt Iudæi indurati.Iob 38.c.

Iudæi.

Gentiles & peccatores.

Aquæ ſunt etiam Gentilium populi. vt Pſ.45. Sonuerunt & turbatæ ſunt aquæ eorum. De his Leu.11.b.Iob 26.b.29.c.38.c.Pſ.17.28.32.57.92.106.123.143.Iſ.40.c.43.c. 64. a. Ier. 47. a. Ezec.26.b.Amos 5.b.9.b.Et aqua Iordanis decurrens,quæ non permanet, nec tamen mutat ſubſtantiam:mali ſunt pereuntes in inferno, qui tamen permanent,& citra condignum puniuntur.Ioſ.3.c.Et aquæ congregantur in locum vnum.Gen.1.a.quum mali ſeparantur à bonis, vt boni fructificent. Et aquæ conuerſæ in vinum, ſunt Gentiles ab infidelitate ad fidem venientes.Io.2.a.Idem deſignat aquæ Hierico priùs amaræ,poſteà dulces effectæ.4.Reg.2.d.

Cor humanum.

Aqua ſecundum quòd fluida,& inſtabilis, cor humanũ deſignat:ſuper quod ſpiritus Domini fertur, vt ſuper aquas. Et quum aquæ reptilia,& volatilia producant, cor humanum ſignificant,proferens cogitationes bonas,& malas:terrenas,& ad cæleſtia volantes.Gen. 1. b. Ioſ.7.b.Prou.27.c.Et ſi mundum eſt cor,eſt aqua munda,ſi immundũ,è diuerſo.Ipſum quoque conſilium in corde viri,aqua dici poteſt.Prou.20.a.Sicut aquam effundit cor, qui nullas reliquias peccati retinet.Thr.2.f.

Conſilium.

Aug.ſ.Pſ.45.& de gen.cõtr.Manis.23. & contr. Fulgent. Cypri.epiſ.13.143. Arn.ſ.Pſ.32. Hil.ſ.Pſ.57. Hie.ſ.Iob 31. Bed.ſ.Gen.1. Ori.ſ.Gen.ho.1. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.10.& 3.offic.1. Bed.ſ.Gen.1.

Aqua in vtre,obſeruationem carnalem legis,& ipſam literam ſignificare poteſt. Gen. 21.b. Iſa.1.f.Et aquæ amaræ ſignificant literam,& aſpera præcepta legis,quæ per Chriſtum in dulcedinem ſpiritualis ſenſus conuertuntur.Exod.2.d.4.b.15.d. Num.5.c.Pſ.65.f.Significant voces etiam Prophetarum.4.Reg.2.d.Pſ.17.64.Thr.5.a.Et aquæ,ſuper quas ferebatur Spiritus Dei.Gen.1.a.dici poſſunt Prophetæ,in quos venit Spiritus prophetiæ.Aquas conuertit Chriſtus in vinum. Ioan. 2. a. quum legis literam conuertit in ſpiritualem intelligentiam. Aqua profunda ex ore viri,dici poteſt de veteri Teſtamento.Prouer.18.a.Et aquæ multæ ſunt, Lex, Prophetæ, & Pſal.Apoc.1.c.

Litera legis. Prophetæ.

Ori.ſ.Gen.ho.7. Amb.ſer.78. Arn.ſ.Pſ.64. Hie.ſ.Eze.47. Aug.ſ.Io.trac.9 Gre.ſ.Eze.ho.6. Bed.ſ.Gen.1.& ſ. Prou.18. Rup.1.ſ.Apoc.

Doctrina. Sacra ſcriptura.

Aqua prætereà doctrinam ſignificat in genere,& præcipuè ſacram Scripturam tam veteris quàm noui Teſtamenti,quæ reficit,& recreat animam,& quæ non inueniebatur in ſolitudine.Et aqua operiens montes,eſt ſacra Scriptura vincens doctos,& ſuperbos.Poteſt ſignificare doctrinam, & ſacram Scripturam,aut etiam ſapientiam in his ferè locis.Gen.7.d.24.c.Ex. 2.c.14.e.15.d.Num.24.b.Iud.5.a.7.a.Ruth.2.b.2.Reg.22.b.4.Reg.2.d.3.c.Iudith 7.b. Iob 12. c.14.b.22.a.26.a.c.28.d.Pſalm.1.17.22.23.103.113.142.Prou.5.c.18.20.a.21.a.30.a.Sapien. 11. b. Eccleſiaſti.15.a.25.d.39.c.40.c.48.c.50.a.Iſ.12.a.32.d.41.e.49.d.Iere.2.c.14.a.Ezech.4.c.32. a. c.34.e.47.a.Nahum 3.c.Iudæ d.Apo.14.a. Seminat autem ſuper omnes aquas,qui nouum & vetus Teſtamentum tractat.Amos 4.c.Aquæ etiam ſunt doctrina practica,& rhetorica,inter quas diuidit firmamentum,hoc eſt,prudentia.Gen. 1.a. in his aquis reſplendent vultus proſpicientium.Prou.27.c.

Sapientia.

Practica, & Theorica.

Ori.ſ.Nu.ho.17. & ſ.Iſ.ho.6. Hie.ſ.Iſ.32.49.et ſ.Eze.22.34.& ſ. Nah.3. Gre.17.mor.11.& 19.mor.4.& 22. mor.22. Bern.ſ.Can.ſer.22 Rup.9.ſ.Apoc. Ber.ſ.Gen.& ſ. Prou.27.

Doctrina noui teſtamenti, & myſteriorum.

Aquæ fontium doctrinam noui Teſtamẽti,& myſticorum ſenſuum ſignificare poſſunt. Et aquæ in canalibus,ſunt myſteria in ſacra Scriptura contenta.Geneſ.30.f. Idem deſignabunt. Exod.15. d. Num.33.b.2.Par.22.a.Iſaiæ 1.g.11.b.12.a.21.d.30.e.32.a.d.33.c.35.c.44.a.50.b.55.a. Et aqua in hydria, eſt ſcientia prædicationis in menſura: aut ſenſus ſpiritualis in veteri lege incluſus.Gen.16.b.24.c.Idem eſt aqua in amphora.Marci 14.b.Luc.22.a. Et aqua viua nouũ teſtamentum ſignificat.Idem aquæ calidæ. Geneſ. 36. b. Et aquæ de petra, ſunt myſteria per Chriſtum reuelata.Exodi 17. b. Et aqua ſecunda, qua impleuit Agar vtrem,intelligentia eſt ſpiritalis,coniuncta literæ legis. Gen.21.c.Et aquæ in nubibus, ſunt myſteria in doctoribus. Pſ.17.Et aqua vſque ad genua,eſt profectus in doctrina noui teſtamenti,& myſteriorum,ſeu profectus in ipſa doctrina,quum de terrenis ad altiora conamur aſcendere.Aqua verò vſque ad renes,eſt maior profectus in doctrina,& virtute,vt omnis in nobis libido truncetur. Eze. 47. a.c.Hæ ſunt aquę fideles,& aquę viuentes.Leui.14.a.Et aquę Siloe,ſunt doctrina Chriſti pacifica.Iſ.8. b. Hæc aqua conuertitur in ſanguinem Ægyptiis, qui corrumpunt ſacram doctrinam. Aquæ etiam ſupra firmamentum, ſunt ſenſus ſpirituales. Geneſ.1.a. Sumitur etiam aqua pro doctrina noui Teſtamenti in his ferè locis. Iob 12. c.29.c.Pſal.22.40.77.Nehe.9.c. Cant.4.d.5.d.Ier.2.c.17.b.Sap.11.a.Eccl.15.a.48.c.Ezech.36.c. Nah.3.c.Hab.2.d.Zach. 14.b. Ioan.4.b.7.f.13.a.Apo.16.b.

Ori.ſ.Mat.ho.35. & ſ.Gen.ho.13. et ſ.Exo.ho.11. ſ.Iſ. ho.6. Hie.ſ.Iſa.1.8.30. & ſ.Eze.47. & ſ. Nah.3.& ſ. Iere. 14. & ſ.Dan.2. Epiph.1.cont. hær. tom.3. Gre.Nyſſ.de vita Moſis. Gre.6.mor.3.& 11. mor.11. Bed.ſ.Gen.1. Cyr.contr.Iulia.9. Rup.2.ſ.Leu.24.

Doctrina Philoſophorum,& hæreticorum,& Scribarum ac Phariſæorum. Sapientia humana.

Aquæ prætereà ſunt autoritates, & doctrinæ philoſophorum ad quas exiuit Pharao. Exo. 7.c.12.b.quia infideles illis ſe muniunt aduerſus fidem. Et aquæ Ægypti, ſunt ipſa ſapientia humana.Exod.8.b.Et aqua Sior,hoc eſt,turbida, quæ eſt aqua Nili in Ægypto, eſt doctrina philoſophorum, & hæreticorum, errorum admiſtione turbida. Aqua etiam fluminis, hoc eſt,Euphratis in terra Aſſyriorum,idem deſignat.Ierem.2.d.Deſignat etiam ſapientiam Scribarum & Phariſæorum, & malignantium. Et aquæ peſſimæ ſunt doctrina, cui admiſta ſunt falſa.4.Regum 2.b.d. Hæc aqua conuertitur in ſanguinem: vt ab ipſis autoribus requiratur omnis ſanguis,qui effuſus eſt ſuper terram: & fit eorum ſapientia carnalis, animalis, & diabolica.Pſ.104.Apoc.11.b.12.d.16.c.Et hæ ſunt aquæ furtiuæ.Prouerb.9. d.Et aqua conſumptionis,de qua Ier.2.c.Foderunt ſibi lacus detritos, qui continere non valent aquas. Et ſunt aquæ mendaces.Ier.15.d.Idem deſignant aquæ de puteis Amorrhęorum.Nu.21.e.Et aqua de fouea.Iſ.30.c.Et aquæ multæ.Pſ.31.De hac aqua intelligi poſſunt,quæ dicũtur Iſ.8.a.15.c.19. a.22.c.Eze.31.a.Ier.48.f.50.f.Hoſ.6.c.2.b.Nah.2.c.Aqua putei Samaritanæ, doctrina philoſophorum.Ioan.4.a.

Ori.ſ.Exo.ho.4.et ſ.Nu.ho.12. Ambr.ſer.87. Hie.ſ.Iſ.15.19.22 & ſ.Pſ.31.& ſ. Ier.2.& ſ.Eze.32 & ſ.Nah.2. Chry.ſ.Gen.ho.3. & ſ.Pſ.22. Aug.ſ. Ioan. trac. 97.& ſ.Pſ.31. Gre.ho.22.& ſ. Pſ.31. Glo.int.ſ.Exo.12. Rup.6.ſ. Apo.4. ſ.Ioan.

Baſi.ſ.Pſ.28.ho.1. Gre.11.mor. 6. & 27.mor.21. Bed.ſ.Gen.1.

Prædicatio.

Aqua dici poteſt ipſa prædicatio veritatis,quæ animas ab ignorantia mundat, eáſque reficit:& ipſos prædicatores.Iob 12.c.28.d.37.b.Vt ſupra has aquas tonat Dominus, quum facit prædicatores ſublimia dicere,aut terrere peccatores.Pſ.17.28.103.Et hæ aquæ producũt reptilia,& volatilia,&c.

Ori.ſ.Le.ho.8.& ſ. Iud.ho.8.& ſ. Ezec.ho.6. Tert.de baptiſm. Arn.ſ. Pſ.17.28. 73.103.113. Hil.ſ.Pſ.1.64. Amb.3.offi.14.& de Elia.22.& apo. Dauid.7. & 1. de Spirituſan.6. Baſi.ſ.Pſ.28.ho.2. Hie.ſ.Eze. 47.& ſ.Iſ.48. Chry.ſ.Ioã.ho.24. & ſ.Pſ.22. Aug.epiſ.49.q.5. & q.in Nu.35.& ſ.Pſ.61.103. Gre.6.mor.7.& 12 mor.3.& 19.mo.4. Aug. de vnita.eccleſiæ.19. Hier.ſ.Pſ.80. Cyril. de incar.vnigeniti.27. Rup.2.ſ.Gen.28.

Baptiſmus. Gratia. Dona ſpiritualia. Spirituſſanctus.

Aqua etiam ſignificat baptiſmi ſacramentum,quo abluuntur peccata,& ipſam gratiam,ac dona ſpiritualia.Et aqua in baptiſmo,eſt imago mortis, vt per aquam moriatur corpus peccàti,qua ceu quodam tumulo corpus includitur.Et aquæ Marath,quæ per lignum factæ ſunt dulces.Exo.15.d.deſignant baptiſmum per paſſionem Chriſti dulcedinis gratiam infundentem.Et aqua vſque ad talos eſt baptiſmus,qui licèt mundet etiam pedes, tamen calcanei adhuc patent morſibus colubri.Eze.47.a.Hæ ſunt aquæ viuæ.Zach.15. b. Et aqua in pelui, eſt gratia in anima.Iud.6.g.3.Reg.17.b.Ioan.13.a.Et cùm aqua ſit igni contraria,in baptiſmo accendit ignem:vt aqua quem fudit Elias ſuper altare.3. Reg. 18. e. Et aqua ex igne,& ignis ex aqua,eſt ſpiritalis gratia,quæ per ignem exurit,& per aquam mundat peccata noſtra. 2.Mac. 1.e.Et aqua de ciſterna Bethlehem,eſt gratia per Chriſti natiuitatem allata.2.Reg.23.c.1. Par. 11.b.Et aqua de petra,ſunt dona ſpiritualia,& ſacramenta de Chriſto prodeuntia.Iſ.48.d.Eſt hæc aqua refectionis.Pſ.22.in qua oſtenditur fons æternus,qui reficit,id eſt, iterũ facit quomodo generatio,& regeneratio reficit animas,quia innouat in fide.Abluit ſordes, tollit maculas,rudem facit aptum,expolians veterem hominem,&c.Hæc primatum tenet in elementis:quum iſtud elementum acceperit Spiritum ſanctum,fit ſacramentum.Ipſe quoque Spiritus ſanctus interdum aqua dicitur propter ſua dona. Ioan. 7. f. Aqua etiam contradictionis, eſt baptiſmus iis, qui fictè accedunt.Pſ.80.Et aqua, in quam miſſi ſunt pulueres vituli. Exo. 32.e.eſt baptiſmus,vbi omne vitium conteritur.Poteſt aqua ſignificare baptiſmum,& gratiã, ac dona ſpiritualia in his ferè locis permixtim.Gen.1.26.d.43.e. Exo.2.c.4.b.17.a.14.e. g. 29. a.30.c.40.b.Leu.1.b.9.c.11.b.14.a.15.b.Nu.8.b.19.b.20.a.21.d.27.c.31.d.33.b.34.b.Deut.14.b. Iud.7.c.4.Reg.2.b.3.b.c.Iob 5.b.8.b.14.b.29.c.Pſ.1.17.22.28.31.64.73.80.103.105.106.113.135 142.Prou.6.d.21.a.30.a.Eccl.3.d.4.a.b.15.d.29.d.39.d.50.a Iſa. 30.f.35. b.41.d.43.a.44.a.58.c. Ier.17.b.31.b.Ezec.16.a.19.c.31.a.36.e.Cant.4.d.Sap.19.d.Mat.3.d.Marc.1.a.Lucæ 3.c. Ioan.1. c.4.b.5.a.7.e.Hoſ.2.b.Nahum.2.c.Ioel.1.d.3.d.Apoc.7.d.Eph.5.e.Hebr.10.d.Actor. 8.f. 10. g.1.Petr.3.d.Ioan.5.d.

Aug.ſ.Pſ.118. Gre.ſ.1.Reg. 7. 9. & 5.mor.4. & 9. mor.28. Bern.ſer. Par. 64. Bed.ſ.Exo. 14.

Lachrymæ. Pœnitentia.

Aqua ſecundum quod lauat,lacrymas,& pœnitentiam deſignare poteſt. Gen.36. c. Exod. 15.d.29.a.30.c.40.b.Leuit.1.b.c.11.e.14.a.15.b.Nu.8.b.19.b.31.d.Deut.23.a.1. Reg.7. b.9. b.3. Reg.19.a.Iob 3.d.9.d.37.b.Pſ.118.147.Thr.2.f.Ier.9.a.1.Tim.5.d.Et aquæ niuis,ſunt lamenta humilitatis cum deſiderio cæleſtium.Porrò aquæ maris rubri, ſignificare poſſunt lachrimas pœnitentiæ.Aquæ Arnon,lachrymas compaſſionis:Aquæ verò Iordanis lachrymas cupientium diſſolui,& eſſe cum Chriſto.

Hier.ſ.Zac.9.

Conſolatio diuina.

Aqua refrigerans,conſolationem diuinam ſignificat:quæ etiam pro muro eſt bonis. Exo. 14.e.Iudit.5.b.Pſ.40.103.Pro.25.d.Iſ.32.a.44.a.Et infernus dicitur lacùs, in quo nõ eſt aqua. Zac.9.c.quia in inferno nulla eſt redemptio,neque refrigerium.

Ambr.ſer.30. Bed.ſ.Prou.25.

Refrigerium hoſpitum. Opera miſericordia.

Aqua etiam refrigerans,refrigerium impenſum hoſpitibus aut proximis ſignificare poteſt: & demum opera miſericordiæ: & actiones bonas. Sic dixit Abraham tribus viris: Afferam pauxillum aquæ & lauentur pedes veſtri.Gen.18.a.24.d.37.e.43.e.Exod.34.d.Deut.4. c. Ioſ. 9.d.Iud.7.a.3.Reg.13.b.17.b.4.Reg.6.e.18.g.1.Par.11.b.Iud.7.c.Iob 22.a.Prou.25.b.Eccl.3.d. 15.d.Ier.38.b.Ezec. 4.c.19.c.Mat.10.c.Marc.9.g.Luc.7.g.

Hie.ſ.Eze.47. Aug.ſ.Pſ.32.80. & ſ.Apoc.ho.10 & de gen. contra Manich.25. Ori.ſ.Mat.ca. 14. & ſ. Exo.ho.7.& ſ. Ier.ho.4.et ſ. Leu. ho.7. Amb.ſ.Pſ.118. Ser.21.23. Tert.adu.Iudæ. Baſi.ho. in principium Prouerbiorũ Hie.ſ.Iſ.23.51.

Tentationes. Perſecutiones,& ipſi perſecutores. Tribulationes.

Aquæ contradictionis,vt eſt locus qui eſt terminus auſtralis terræ promiſſionis poſt Thamar.Eze.47.d.deſignant in hac vita etiam poſt victorias non defuturas contradictiones tentationum. Deſignant etiam populos frementes aduerſus fideles: illíſque contradicentes: & etiam exercitus perſequentium.Pſal.80.Apoc.12.d.Eoſdem deſignant aquæ maris.Pſ.32.quę ſunt etiam perturbationes ſeculi.Ioſ.2.b.3.Reg.22.d.Iſ.23.a.43.a. 47.a.51.d.Ier.9. e. Thr.3.f. Ionæ 2.c.Marc.9.c.Luc.8.d.Apoc.8.d.12.d.Et congregãtur aquæ in locum vnum, quum ſeparantur tribulationes ab homine,vt fructificet.Gen.1.a.Et aqua ſuffocans animalia, & eleuans arcam,tribulationes ſignificat mergentes imbecilles,fortes verò illuſtriores reddentes. Gen.6.c.7.b.8.a.Exo.14.e.15.b.Pſ.17.31.65. 68. 87.103. 105.123.143.Cant.8.c.Sap.5.d.10.d.16. c.Mat.14.c.17.c.Et aquę inundantes turbationem animi deſignant,quę fit per tribulationes, Iob 3.f.8.c.14. b. 22. b. 26. b. Aquę etiam amarę,ſunt tribulationes,quę per lignum Crucis Chriſti fiunt dulces.Exo.15.d.Nu.5.c.Et aquæ infideles,quæ non perpetuò durant,vt torrentium,ſunt tribulationes huius vitæ,Ier.15.d.

Hil.ſ.Mat.c.17. Greg.12.Mor.11. & 19.Mor.4.

Punitio diuina.

Aquæ multæ inundantes, deſignant quandoque diuinam, & vehementem punitionem. Iſ.28.a.e.

Hie.ſ.Iſ.28. Hie.ſ.Iſ.8. & ſ. Iob 14. Aug.ſ.Pſ.68. Glo.ord.ſ.Ioan.19

Dæmones. Iudæi.

Aquæ fluminis Aſſyriorum fortes, dici poſſunt dæmones, quos infert Dominus contra hęreticos, & dicuntur aquæ multæ propter eorum multitudinem.Iſ.8.b.Et inũdantes aquę, ſunt dęmones aduerſus animam:aut Iudęi in Chriſtum.Thr.3.f.Eze. 26.d. Et aquæ excauantes lapides,ſunt dęmones.Iob 14. d. Et aquæ intrantes vſque ad animam Chriſti. Pſalm. 68, fuerunt turbę Iudęorum, pertingentes ad tollendam animam eius à corpore, diuina permiſſione.

Sacramenta. Aqua mixta cineri sacramenta designat de latere Christi manantia, quibus fit peccatorum purgatio. Nume.5.b 8.b.19.c. Nee.9. Sap.11.a. Idem designat aqua, quæ fluxit de latere Christi. Ioan.19.f.

Fides. Aqua in vase, quam petebat Elias.3. Reg.17.b. est fides, quam petit Christus à Gentilitate. *Gre.27.mor.21.* *Conuersio ad fidem.* Et aqua post gelu, est conuersio ad fidem post infidelitatem. Iob 36.b. Ps.147. Eccl.3.d.

Innocentia. Humilitas. Aqua videtur, secundum quod lauat, Symbolum esse innocētiæ: vt quum Pilatus lauit manus aqua. Mat.27.c. Designat etiam humilitatem. Iob 4.d. Is.30.c. *Glo.or.s.Mat.27.*

Verborum affluētia. Aquarum congregatio, quæ fit immunda per contactum morticini, designat affluentiam verborum quæ fit immunda in turpi materia. Leuit.11. f. Et verba ex ore viri, aqua profunda dicuntur. Prouerb.18.a. *Gre.7.Mor.24.& 12.Mor.5.* *Lingua.* Et ipsa lingua dicitur aqua: quam qui dimittit, caput est iurgiorum. Eccle.25.d. Prouerb.17.c. Iob 14.b. Ipsæ quoque cogitationes, aqua dici possunt & quum fit diuisio aquarum, hoc est cogitationum terrenarum, & cælestium separatio, & cogitationes terrenæ in vnum locum separantur, terra potest reddere fructum. Gen.1.a. *Ber.ser.paruo.22. Hie.s.Eze.47.* Et aqua torrentis, qui non potest pertransiri, designat torrentem cogitationum, & incentiua vitiorū in corde: quæ non potest humana fragilitas, sine lapsu pertransire: sed solus Christus pertransiit. Ezechiel.47.a. *Cogitationes.* *Ricar.de S.Vict.s. de arca mystica.11.* Aquæ etiam maris, sunt cogitationes in mente, velut fluctus agitatæ. Iob.14.b.

Anima mundana. Aqua putei, vnde hauriebat Samaritana, designare potest animam mundanam: aqua verò Christi, est ipse Christus. Ioan 4.a. *Victori.aduer. Arium 4.*

Facultates propriæ. Aqua de vasis propriis bibenda, facultates proprias designat, quibus vtendum. Prou.5.c.4. Reg.18.g. *Basi.s.Psal.14. Ho.2.* *Temporalis substantia.* Et aqua in genere, est temporalis substantia: de qua imperfecti bibunt, curuatis genibus: perfecti verò eam lambunt, nihil de temporalibus attingentes, nisi quod ad vitam tēporalem transigendam necessarium est. Iud.7.a. Deut.2.a.29.b.4. Reg.3.b. Par.32.a. Thr.5.a. Ezech.4.c.12.d.17.a. Dan.1.c. *Ori.s.Iud.Ho.9.* *Ricar.de S.Vict. de 12.Patr.62.* *Prudentia carnis.* Potest etiam designare prudentiam carnis, quæ effunditur, quū nimium crescit solicitudo temporalium. Gen.49.a.

Cibus proficientium. Aqua comparata facti, significare potest cibum proficientium, quam non meruit accipere Sisara. Iud.4.d.5.b. *Glo.ord.s.Iud.4.*

Traditiones pharisæorum. Aqua, quam caupones miscent vino. Is.1.f.22.c. designare potest traditiones Pharisæorum, quibus illi legis synceritatem deprauabant. *Hie.s.Is.1.22.*

Prosperitas. Aqua interdum potest significare prosperitatem: vt quum dicitur Psal.65. Transiuimus per ignem & aquam. Et aquæ fluctuantes, sunt prosperitates huius vitæ facile prætereuntes. Sapien.5.b. *Euch.for.spiri.4.*

Consilium. Aqua, consilium interdum significat. Prou.16.c. Fons vitæ consilium possidentibus eum. *Aug.s.epist.Ioan trac.6.*

Peccata. Hæreses. Infidelitas. Aqua maris, humorem peccati, aut ipsa peccata designare potest: & etiam hæreses, & infidelitatem. Exo.7.c.15.c. Ios.2.b.1. Reg.7.b.4. Reg.6.a. Ps.17.32.108. Sap.19.d. Eccl.40.c.43.c. Et aquæ niuium iniquitatem frigidam designant. Iob 24.c. Isa.1.f. Iere.2.d.6.b.8.e.13.a.15.d. Prou.9.d. In his aquis mortui sunt porci. Mat.8.d. *Tert.aduer.Iuda. Arno.s.Ps.17.32. Hie.s.Is.22.& s. Zach.27.* *Superbia.* Et aqua, in quam mersum est ferrum, est profundum erroris. 4. Reg.6.b. Eze.27.g. Hos.2.a. Et aquæ piscinæ inferioris, sunt hæreses. Isa.22.b. *Gre.16.mor.30.& 19.mor.4. Bed.s Prou.3.* Et aqua, quæ effunditur, superbiam significare potest, & etiam defectus virtutis. Gē.49.a. Psal.21. Ezec.31.a. Apoc.12.d. *Libido.* Et aqua sub terra libidinem in corpore latentem designare potest. Exo.20.a. *Rup.13.Vict.verbi Dei.6.* Et genua fluunt aquis, quum quis illicitos quærit concubitus, & fluxum seminis. Ezec.7.e. *Hie.s.Eze.7. Hil.s.Ma.cāo.17* *Diurnæ sordes.* Aqua etiam, diurnas, seu quotidianas sordes significat, in quas crebrò lunaticus cadebat. Mat.17.c. Marc.9.c. *Aug.s.Ps.123.* Et aqua intolerabilis, vel sine substantia, est peccatum, quo amittimus veram substantiam. Ps.123.

Peccator. Aqua vasis immundi, est ipse peccator baptizatus. Leuit.11.f. Et aqua maris, quam Deus vocat, est peccator, quem conuertit: & tunc fit aqua dulcis. Amos 9.b. Hab.2.d. *Hier.s.Amos 9. & s.Eze.47.* Et aqua maris mortui, sunt peccatores, aut ipsa peccata. Eze.47.b.

Desideria malorum. Aquæ in vtre, designare possunt lubrica desideria malorum: quæ quum operis effectum non inueniunt, sub carnali corde deprimantur. Ps.77. *Gre.8.mo.16. Chry.s.Ioā.ho.49.* Et aqua extinguens ignem, est cupiditas rerum terrenarum extinguens spiritum.

Voluptates. Aquæ vehementes, designare possunt voluptates rationem ad se trahentes. Exod.15.b. *Amb.de pœn.14. Phil.quòd Deus sit immutabilis.* Sic aquæ fluctuantes, sunt voluptates citò transeuntes. Sap.5.b. Et aqua, quæ effunditur, voluptatis est impetus. Gen.49.a. *Hie.s.Ionam 2.* Idem designant aquæ Edom. Num.20.c. De hac aqua, qui biberit, iterum sitiet. Ioan.4.b. *Epiph.2.contra hæreti.to.1.* Et aquæ multæ, sunt voluptates. Ezec.27.e. Et aqua in puteo, est voluptas seculi in profunditate tenebrosa. Ioan.4.a. *Aug.1.q.in euā. 22.& 83.q.64.& s.Ioan tract.15.* Et aqua, quæ conuersa est in vinum, est vita voluptuosa in mundo conuersa in vitam temperatam. Ioan.2.a. Et aquę cisternarum sunt voluptates carnis, seu internæ, quas promittit Rabsaces, idest, Diabolus obtemperantibus sibi. *Cyr.de adora.in Spiritusancto.* Isa.36.c.50.b. Deut.29.b. Ier.13.a.50.f. Ionæ 2.c. Matt.17.c. Iob 14.d. Eccl.26.c. Thr.5.a.

Infernus. Aquæ vehementes, significant etiam infernum, in quem quasi plumbum mali demerguntur. Exo.15.d. Prou.9.d. Iob 24.d. Isa.64.a. *Gre.12.mor.11. Glo.int.s.Exo.15.*

Facilitas ad peccandum. Instabilitas. Aqua intrans in interiora, facilitatem ac procliuitatem ad peccandum, & instabilitatem significare potest. Ps.108. *Gre.16.mo.30.* Et malus dicitur leuis super faciem aquæ: quia superficies aquę nulla stabilitate solidatur. Iob.24.c.14.b. Eccl.26.c.

Aqua, quę effunditur, aliquando designare potest profectum in multos: vt Christus effusus est sicut aqua. Ps.21. quia multis profuit. *Glo.ord.s.Ps.21.*

Aqua, qua vniuersa irrigantur, significare potest laudes humanas. Iob 5. c. Et hæ aquæ nutrierunt cedrum. Ezec. 31. a. — *Laus humana.* — *Glo. int. s. Eze. 31.*

Aqua interdum videntur significare res viles, & parui momenti, & tamen abundantes: vt quum Psal. 78. 21. dicitur sanguis Sanctorum effusus sicut aqua, ac si nullius esset momenti: & aqua hæc reprehensibiliter miscetur vino. Is. 1. f. Et aquæ amaræ, sunt ipse creaturæ in se viles, quæ appetitum humanum satiare non valent. Exo. 15. d. Deut. 29. b. Ios. 9. d. Et ipsa fluxibilitas rerum, aqua dicitur. Sap. 5. c. Mich. 1. a. Et fluctus seculi. Ezec. 27. e. — *Res viles. Creaturæ. Fluxibilitas rerum.* — *Amb. ser. 78. & 2. de sacramentis. 4.*

Aqua in vinum mutata, est natura corruptibilis incorruptionem adepta: vel vita peccati in vitam gratiæ conuersa: vel est timor conuersus in charitatem: vel tristitia in hilaritatem, vel etiam quum filius Mariæ ostenditur esse etiam filius Dei. Vel quum prudentia carnis, vertitur in contemplationem cælestium. — *Natura corruptibilis.* — *Amb. ser. 19. Epiph. 2. cont. Hæret. to. 1. Bern. s. Can. ser. 54 & ser. dominicæ post octa. epiph.*

Aqua Ægypti significare potest frigiditatem deuotionis: ideo non erat aliquid de agno comedendum coctum aqua, sed assum igni. Exo. 12. b. Eccl. 43. c. — *Frigiditas deuotionis.* — *Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 62. Lyr. s. Exod. 12.*

Aquæ interdum sumuntur pro vrina: vt quum dicuntur aquæ fluere super genua præ timore. Ezec. 7. e. 21. b. — *Vrina.* — *Hie. s. Eze. 7. 21.*

Aquæ super quas fundatur terra, significare possunt opiniones instabiles, quibus firmior est fides. Ps. 135. — *Opiniones.* — *Aug. 2. de gen. ad lit. 1.*

Aqua fellis, qua potabitur populus Iudæorum, dici potest Antichristus, quem venientem Iudæi suscipient. Ier. 9. e. — *Antichristus.* — *Hie. s. Ier. 9.*

Aqua conuertitur in sanguinem, quum quis de rerum causis carnaliter sentit. Ps. 77. — *Aug. s. Ps. 77.*

Adaquare pecora, aut camælos, est docere simplices. Genes. 24. e. 29. a. Exod. 2. c. Psalm. 77. Luc. 13. d. — *Docere simplices.* — *Amb. s. Luc. 13.*

Aquatica animalia. Sap. 19. d. vide Piscis.

Aquæ ductus est, qui fit ad deducendas aquas. 3. Reg. 18. c. 4. Reg. 18. d. Nee. 2. c. Iud. 7. b. Eccle. 24. d. Potest significare sacra volumina, & sacramenta, quibus deducitur gratia ad animã. — *Sacra volumina. Sacramenta.* — *Glo. or. s. 1. Reg. 18*

Inaquosum, est locus carens aqua, significare potest indigentiam doctrinæ veritatis. Ps. 62. 77. 105. 106. Luc 11. c. Potest etiam significare hunc mundũ, vel gentilitatem, aut doctrinã philosophorum, vel etiam superbiam: quia elatum cor durum, & expers est pietatis, ignarum compunctionis, siccum ab omni rore gratiæ spiritalis. Et demum inaquosi sunt, qui nullo imbre lachrymarum rigantur. — *Indigentia veritatis. Mundus. Gentilitas. Doctrina philosophorum. Superbia.* — *Hie. s. Ps. 62. 106. Ber. ser. 1. de S. Pet. & Paul. & ser. de fulla. præsen. vitæ.*

Inaquosum videtur interdum designare bonorum corda, vitiorum humore carentia: in quibus diabolus non inuenit requiem. Luc. 11. c. — *Corda bonorum.* — *Glo. ord. s. Luc. 11.*

Inaquosa etiam terra, designare potest corpus ab omni libidinis defluxu desiccatum. — *Corpus castum.* — *Hie. epis. quòd ignotus.*

Aquæ contradictionis, designant fluctuationem animi: vbi propter prauam consuetudinẽ contradicit legem mentis alia lex, quæ est in membris. Ps. 80. — *Fluctuatio.* — *Rup. s. Ps. 80.*

Aquila.

Aquila inter volatilia obtinet principatum: éstque carniuora: cúmque binos excludat pullos, alterum expellit tædio nutriendi. Nam aquilæ dum nutriunt, degenerant, vnguésque eis inuertuntur paucis diebus: & pennæ albescunt: ideo meritò suos odere pullos. Eiectum pullum ossifraga benignè excipit, & educat, donec adolescat. Cúmque sint aquilarũ multa genera, vnum, quod habietus dicitur, hoc est, marina aquila, fertur clarissima oculorũ acie valere: pullósque adhuc implumes ad Solem intuendum cogere, recusantem verò percutere, & ad Solem vertere, ac illum occidere, cuius oculi prius lachrymauerint, reliquum educare. Tanti autem dicitur esse contuitus: vt cùm super maria immobili penna feratur, nec humanis pateat obtutibus, de tanta sublimitate pisciculos natare videat: & cum iuxta littus fuerint, tormenti instar descendere, raptámque prædam pennis ad littus pertrahere. Venantur locis à suo nido remotis. Estque illis pugna cum ceruis, & draconibus. Dicuntur longam viuere vitam. Dicitur aquila, quum senectute corporis pressa fuerit, immoderatione rostri crescentis cibum capere non posse. Itaque modo quodam naturali in mensura reparandæ quasi iuuentutis, aquila dicitur collidere, & percutere ad petram ipsum quasi labium suum superius, quo nimis crescente, edendi aditus claudebatur: atque ita conterendo illud ad petram excutit, & caret prioris rostri onere, quo cibus impediebatur: accedit ad cibum, & omnia reparantur: exit post senectutem tanquàm iuuenis aquila, redit vigor omnium membrorum: nitor plumarum, gubernacula pennarum, volat excelsa sicut anteà, fit in ea quædam resurrectio. Referuntur aquilæ inter immunda animalia. Leui. 11. b. Deut. 14. b. Et quia sunt volatu pernicissimæ: ideò dicuntur persequutores, aquilis velociores. Thr. 4. d. — *Arist. 6. de hist. anima. 6. & 9. de histo. anima. 34. Basi. exac. ho. 8. Ambr. 5. Exa. 18. et de Salo. 2. Plin. 10. nat. hist. 34. Hie. s. Abdi. Aug. s. Ps. 102.*

Aquila in Deo significat numen quoddam, aut effluxum, vel mensuram diuinitatis nobis domesticam: quæ nos ad intimiora diuinitatis, aut superiora deducit: de quo numine Moses in cantico ait. Sicut aquila prouocans ad volandum filios suos, & super eos volitans, expandit alas suas & assumpsit eum, atque portauit in humeris suis: vsque videlicet ad mansionem ipsi præparatam. Deut. 32. b. Probat suos Deus, vt aquila pullos ad radios Solis. — *Numen diuinũ.* — *Geor. Ven. Cant. 1. To. 7. ca. 29. Rup. 2. s. Deut. 7.*

Aquila etiam ob volatus sublimitatem, & visus perspicacitatem, Christum significare potest. Deut. 32. b. Ps. 102. Prou. 30. c. Ezec. 1. c. Et vt aquila alienam prædam aliquando rapit, sic Christus prædam diaboli, & inferorum eripuit: vtque aquila est inimica draconibus, aut serpentibus: ita Christus diabolo. Iere. 48. e. Vt aquila probat pullos suos ad Solem: ita Christus iudicabit omnes in iudicio. — *Christus.* — *Bas. s. Ps. 28. Ho. 1 Amb. de Salo. 2. & ser. 54.*

Angeli.

Aquilæ etiam dicuntur Angeli, ob regiam dignitatem, motumque ad superna tendentē, celeremque volatum, atque ad captandum necessarium reparandis viribus cibum, agilitatē, atque vigilantiam, & cursum, & facilitatem summam, ac præterea vim illam singularem speculandi, atque intendendi liberè, directè, in nullam partem inclinando aciem luminum in radium illum vberrimum lucidissimum Deitatis, quem ex se instar Solis emittit. Ezech. 1. c. Apocal. 8. d.

Gre.31.Mor.33. Bed.s.Exo.19. Rup.1.s.Ezec.5. Diony.cælest.Hie. 15.

Moses, & Aarō. Apostoli. Prædicatores. Iusti. Animæ iustorū.

Aquilæ super quarum alas dicitur Dominus portare populum suum, significant Mosen, & Aaron, ac etiam Apostolos, & doctores: & alios Sanctos & Iustos, aut eorum animas. Exo. 19. a. Mat. 24. c. Luc. 17. g. Cæterum Is. 40. g. iniusti non tam dicuntur aquilę, quàm aliquid ad similitudinem aquilæ habere: quia dicuntur assumere pennas vt aquilæ. Et licet numeretur aquila inter immunda animalia, quum tamen refertur ad diuina, iam est mundata, iuxta illud Acto. 10. Quæ Deus mundauit, tu ne commune dixeris. Sumi potest in bonum aquila. 2. Reg. 1. b. Iob 39. d. Prou. 23. a. Et aquilæ iuuentus renouata nouitatem spiritus designat. Ps. 102. Et aquila supra alia animalia existens in rotis, designat spiritum in homine præsidentem Ezec. 1. c. Et aquila volans per medium cæli, est prædicator. Apoc. 8. d.

Ori.s.Eze.ho.1.11 & s.Mat.ho.30. Hil.s.Mat. can. 25. Amb.s.Luc.17.et de bono mortis. Basi s.Ps.32. Aug.s.Apoc.ho.6. Isyc.s.Leuit.11.

Ioannes Euāgelista.

Aquila etiam Ioannem euangelistam significare solet inter quatuor animalia: quia cæteris Euangelistis altiùs volauit, & in ipsam diuinitatem oculos mentis defixit. Ezec. 1. c. Apoc. 4. c Designat etiam ipsam ecclesiam liberam, & volantem duabus alis testamentorum.

Ecclesia. Vis animæ perspectiua. Contemplatio. Iustitia. Superbientes in vita contemplatiua.

Aquila etiam dici potest vis animæ perpsectiua, & subtilis intelligentia sanctorū, & sublimis contemplatio: & etiam iustitiæ virtus, quæ maxime nos sublimes efficit. Ezec. 1. c. Apoc. 4. c. Iob 39. d. Verùm aliquando designare potest superbientes in vita contemplatiua: vt aquila quæ ponitur Dan. 7. a. Cuius alæ sunt præcipitatio, & præsumptio.

Hie.prol.s.Matt. Aug.1.de consen. Euan.6. & s. Apo. Ho.1. Gre.31.Mor.33. Amb.de vir.3.& 2.de Abr.8. Hie.s.Ps.63.

Genus humanū. Antiqui patres.

Aquila volans ad escam Iob 9. d. Pro. 23. a. significat genus humanum quod in primo parente conditionis suæ dignitate in rationis celsitudine, quasi in aeris libertate suspensum fuerat: sed quia contra præceptum cibum vetitum contigit per ventris concupiscentiam, ad terras venit, & quasi post volatum carnibus pascitur: quia illa libera contemplationis inspiracula perdidit, & deorsum corporalibus voluptatibus delectatur. Designat etiam antiquos patres, qui, in quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente contemplati sunt: sed incarnandum hunc in fine mundi præscientes, quasi à Solis radiis ad terram oculos deflexerunt: & quasi de summis ad ima veniunt, dum hunc Deum supra omnia, & hominem infra omnia agnoscunt.

Gre.31.Mo.33. Ricar.de S.Vict. de vitio. mutab. 5. Gre.9.Mor. 23.25

Pœnitentes.

Aquila, vt amittit plumas, quæ sunt velut eius gloria, significare potest pœnitētes assumentes caluitium pœnitentiæ. Mic. 1. d. Et vt festinat ad comedendum, est peccator conuersus, festinans ad audiendum verbum Dei. Hab. 1. b.

Dæmones. Raptores. Superbi.

Aquila cum impetu volans ad rapiendum, & perdendum, designat diabolum, eiusque mēbra, & rapinas potentium: & eos, qui verbis dicunt sublimia, & opere res proximorum diripiunt: & demum superbos, & ipsam superbiam. Ideò aquila inter immunda animalia numeratur. Leui. 11. b. Deut. 14. b. 28. c. Et aquilæ duæ magnæ Nabuchodonosor, & Pharaonem significant. ac etiam diuersos dæmones. Et aquila eleuata, & aquila decaluata eosdem significant. Iob 39. d. Prou. 30. c. Ier. 4. d. 49. d. Thr. 4. d. Ezec. 17. a. Dan. 7. a Hos. 8. a. Abdi. b. Mich. 1. d. Hab. 1. c. Solet aquila cæteris cunctis animantibus videre perspicacius, & volare sublimius. Capillos itaque quasi in similitudinem aquilarum habet. Dan. 4. g. qui multa prudentia, qui plurima astutia callet: qui fraudibus inueniendis, qui dolis nectendis nullo iam segnior, nullo inuenitur inferior: qui & vnguibus desæuit in aues, idest in spirituales.

Hie.s.Mich.1.& s.Hab.1. Clē.Alex. 3. pæd.9 Ori.s.Leu.ho.7.& s.Ezec.ho.11. Hie.s.Eze.17.& s. Hos.8. Isy.s.Leu.11. Gre.31.mor.33. Rica. de S.Vict.de securi.conscien.44 Bed.s.Prou.30.

Terrena potestas.

Aquila designat etiam terrenam potestatem: vt aquila grandis magnarum alarum. Ezech. 17. a. Vbi prior aquila designat regem Babylonis, posterior regem Ægypti. Idē designare poterit Dan. 7. a. Ier. 4. d. 48. f. Et aquila super domum Domini, Imperium Romanum, in cuius vexillis erat aquila. Hos. 8. a.

Hie.s.Eze.17. Euc.for.spirit.5. Gre.31.mor.33. Rup.s.Hos.8.

Elementū aëris.

Aquila, seu facies aquilæ inter quatuor animalia, typus esse potest elementi aeris, cùm ipsa plurimum sit aerea, & volatu penetrans. Ezec. 1. c.

Sacra scriptura.

Aquila volans per medium cæli. Apoc. 8. d. est sacra scriptura: quæ prænunciat triplex væ habitantibus in terra. Eius duæ alæ, sunt duo testamenta. Apoc. 12. d.

Geor.Ven.cant.1. to.7.cap.22. Rup.5.& 7.s.Apo.

Aquilo, Boreas, Septentrio.

AQuilo, ventus frigidissimus, & vehementissimus, flans à parte axis, quam vrsam, & polū arcticum appellamus: hunc alio nomine dextrum dicimus, qui venientibus ab Oriente in Occidentem à parte dextra spirat: & in quatuor cardinibus cæli, à quibus venti præcipuè spirare dicuntur. Huic datur primatus frigoris, ac violentiæ. Dicitur etiam Boreas. Et interdū aquilo sumitur pro regione, à qua spirat hic ventus, sicut & Septentrio. Peculiariter autem pro Syria, & Assyria, & Perside: quæ sunt ad Aquilonem prouinciæ Palestinæ.

Diabolus, & eius regnum.

Aquilo solet esse figura contrariæ fortitudinis, hoc est, zaboli, qui verè est durissimus ventus. Et à facie aquilonis humani cordis olla succenditur, quum instigatione aduersarij spiritus illicitus desideriis inflammatur. Ier. 1. c. Potest significare diabolum, & eius regnum in his ferè locis. Ios. 11. a. Iob 26. b. Ps. 47. 88. Prou. 25. c. Cant. 4. d. Is. 14. d. g. Ier. 3. f. 4. b. 6. a. f. 10. d. 13. c. 25. b. 46. c. 47. a. 50. a. 51. e. Eze. a. 8. b. 26. b. 32. g. 38. a. 39. a. Dan. 11. b. Ioel. 2. e. Zac. 6. c. d. 14. a. Sopho. 2. d.

Ori.s.Ezec. ho. 1. s.Exo.ho.9. Hie.s.Is.14.& s. Ier.3. Aug.Epist. 120. Gre.17.mo.11.& 18.mo.11.& 33. mo.40.

Lyr. s. Eccl. 11. — *Infernus.*
Aquilo quandoque significat infernum: vt quum lignum cadit ad aquilonem, hoc est homo detruditur in infernum. Ecclesiastę. 11. b.

Amb. s. Ps. 118. ser. 12. Hie. s. Ier. 3. & s. Amos 8. Cyril. 4. s. Ioan. 31. Gr. 27. mo. 26. & s. Eze. ho. 18. 19. — *Gentiles. Status peccati.*
Aquilo designat interdum Gentiles, & extremam partem orbis, vnde veniunt aliqui ad fidem: & etiam statum peccati. Offertur vitulus ad latus respiciens ad aquilonem: quia Christus pro Gentibus oblatus est. Leuit. 1. c. Et ab aquilone ad Orientem venire, est à statu peccati ad statum gratiæ transire. Amos 8. d. Sumitur aquilo pro Gentibus, aut statu peccati in his ferè locis. Gen. 28. c. Exo. 26. d. g. 36. c. Nu. 2. d. Deut. 2. a. Ios. 8. c. 15. b. 17. b. Iob 37. d. Psa. 47. 106. Ecclesiastæ 1. a. Is. 41. g. 43. a. 49. d. Ier. 3. d. f. 15. c. 16. d. 31. b. Eze. 9. a. 20. g. 40. c. Soph. 2. c. Luc. 13. f. Apoc. 21. d.

Hie. s. Is. 14. & s. Ier. 1. Gre. s. 1. Reg. 14. — *Extinctio charitatis & fidei. Superbia.*
Est etiam aquilo extinctio charitatis, & fidei per concupiscentiam. 1. Reg. 14. a. Ecclesiastæ 11. b. Cant. 4. d. Ier. 1. c. Item superbia: vt quum Lucifer sedere voluit in lateribus aquilonis, hoc est, in sublimitate superbiæ. Is. 14. d. Ier. 46. b.

Isy. s. Leui. 1. — *Ignorantia.*
Aquilo interdum significare potest ignorantiam. Aquilo enim nebulosa semper pars est: obtinentur siquidem nebula, idest ignorantia hi, qui ex toto se innocentiæ tradunt. Propterea & holocaustum dicitur etiam sine operatione iustitiæ, cessando videlicet à malo. Leu. 1. c.

Hie. s. Eccl'ten. 1. — *Tribulationes.*
Aquilo interdum significat tribulationes: & Sol flectitur ad aquilonem, quum Christus fauet in tribulatione. Ecclesiastæ 1. a.

Hie. s. Eze. 42. — *Historia legis.*
Aquilonis gazophylacia, simplicitatem historiæ legis significare possunt. Eze. 42. c.

Clem. Alex. 5. stro.
Ad aquilonem ponebatur mensa: quia ex spiritibus maxime nutriunt boreales. Exo. 40. c.

Glo. int. s. Gen. 28. — *Mortificatio appetitus.*
Septentrio contractionem voluptatis, & mortificationem appetitus quandoque significare potest. Gen. 28. c. Exo. 38. 40. c.

Geor. Vene. cãt. 3. to. 8. mod. 2. cap. 3. — *Decrepitudo.*
Aquilonaris porta Hierusalem, significare potest tempus decrepitudinis: vel timorem diuini iudicij.

Bed. s. Prou. 25.
Aquiloni dissipanti pluuias comparatur vultus tristis faciens cessare detractiones, Prouer. 25. c.

Ar.

Hie. s. Is. 15. — *Sapiẽtia seculi.*
AR, idest aduersarius, aut æmulus, vel suscitatio, siue vigilia, aut euacuatio, aut denudatio. Ciuitatis principalis Moabitarum. Num. 21. d. f. Deut. 2. b. d. Isa. 15. a. designat sapiẽtiam seculi, quæ aduersaria est sapientiæ Dei.

Ara, quære Altare.

Araba.

Ori. s. Iosu. ho. 14. — *Astutia dæmonum.*
ARaba, ciuitas in tribu Iuda. Ios. 15. f. Interpretatur insidiæ: quò misit Iabin rex Asor ad conuocandum gentes contra Israel: designat astutias dæmonum, quas conuocat Satan contra fideles. Ios. 11. a. Verum hîc non est idem nomen cum nomine ciuitatis: sed significat campestria vel planiciem.

Arabia.

Hie. s. Soph. 3.
ARabia regio meridionalis abundans aromatis, & auro optimo, estque calore feruidissima ob Solis vicinitatem. Interpretatur Arabs occidentalis, & vespertinus. Et arabia vespera. Et Arabiæ lupi dicuntur quasi vespere rapientes. Soph. 3. a.

Geor. Ven. cant. 1. to. 7. cap. 35.
Arabia dicitur Hebraiçè, Saba, per Sin: & differt à Saba, vnde Sabæi dicuntur: quia tunc scribitur per Samach. Et regina Saba erat regina Arabiæ, quæ fœlix dicitur: quæ regina quãuis sapiens, meliorem quæsiuit sapientiam Hierosolymis, innuens, quòd lex sapientiæ data in Arabia viguit maiori sapientia in Hierusalem, potissimè quando completa, & explicata est ab illo, qui dixit: Ecce plusquàm Salomon hic.

Hie. s. Is. 13. — *Christus.*
Arabia potest significare Christum, qui ascendit super Occasum: qui non ponit tentoria sua in Babylone. Is. 13. d.

Arn. Au. s. Ps. 71 — *Gentilitas. Ecclesia ex gentibus.*
Arabia, designat sæpe gentilitatem, aut ecclesiam ex gentibus: & Arabes gentiles: & datur Christo de auro Arabiæ, quum sapientes gentilium amplectuntur fidem. Ps. 71. 2. Par. 21. d. Is. 13. d. 21. c. Acto. 2. b.

Hier. s. Gal. 1. — *Gentiles. Vetus testamentum.*
Arabia, vt interpretatur humilis, & occidua, designat vetus testamentum: quò prius venit Paulus: sed non diu est ibi moratus, sed venit Damascum ad sanguinem Christi. Gal. 1. d. 4. d. Idem potest designare Eze. 27. d.

Aradius.

Hie. s. Eze. 27. — *Fraudulentus.*
ARadũ, est insula, & ciuitas vicina Tyro, vnde Aradij, qui erant remiges nauis Tyri. Eze. 27. d. Interpretatur deponẽtes: vnde omnis, qui prætendit falsi nominis scientiam, & habet in pharetra pectoris sui ignita Diaboli iacula, quibus deceptorum corda vulnerat atque succendit, Aradius appellandus est.

Aran, Charan, Haran.

Hie. s. Eze. 27. Geor. Ven. cant. 1. to. 7. cap. 35. — *Sensus carnis. Zelus.*
ARan, idest, foramina, eadem quæ Mesopotamia, aut ciuitas Mesopotamiæ, à qua egressus est Abraham post mortẽ patris sui. Gen. 11. d. 12. b. 27. g. 28. b. 29. b. 4. Reg. 19. c. Tob. 11. a. Iud. 5. b. Is. 37. c. Acto. a. designare potest sensus carnis deseruientes deliciis Tyri. Ezec. 27. e. Ab aliquibus scribuntur Haran, quod excandescentiam, iram, vel zelum significat, quo armari quis debet contra peccatum, & malum. Sed cauendum est, ne excandescentia sit nimia,

& effrænata,

& effrænata, vt non moriatur ibi cum Thare: sed mansuetudine corrigat, & frænet iram cũ Abraham, & cum ipso exeat de terra confusionis, & de progenie impetuosa, & de domo patris confracti impetu suo: & veniet mitis ad possidendam terram benedictam: de qua dicitur Mat. 5. Beati mites, quoniam ipsi possidebunt terram.

Sensus. Affectus. — *Phil. de Abrahã & de somniis. Amb. de fuga seculi. 4. & 2. de Abr. 1.*

Haran iuxta Philonem interpretatur specus: ad quam venit Abraham, relicta Chaldea: designat sensus, ad quos primò venit homo colligens se à mundo ad interiora. Gen. 11. d. vel designat affectus.

Aranea, Tela araneæ.

Opera hypocritarum. Opera huius vitæ. Homines in hac vita laborantes. Peccatores. Heretici. Iudæi. Res, & opera tẽporalia. — *Ori. s. Ps. 38. ho. 2. Hie. s. Psal. 89. ad Cypria. Aug. s. Ps. 89. Euc. for. spir. 5. Gre. 8. mor. 29. & 15. mo. 8. Glo. int. s. Ps. 38. Rup. s. Hos. 8.*

ARanea est animal venenosum, & immundum: quod telam subtilem gratia capiendi muscas, texit, sed quæ facile rumpitur etiam solo venti flatu, licèt ordine quodam, & pulchra dispositione eius fila connectantur. Vnde solet significare hypocritarum opera: quæ licet multo labore, & ordine peragantur, facili vento inanis gloriæ dissipantur. Iob. 8. c. Et in vniuersum significat opera huius vitę: vt enim aranea huc, illúcque discurrit, & texit tota die: & labor quidem grandis est, sed effectus nullus: sic & vita hominum huc, illúcque discurrit. Possessiones quærimus, diuitias appetimus, procreamus filios, in regna sustollimur, & omnia facimus, & non intelligimus, quòd araneæ telam teximus. Possumus autem ipsos homines in hac vita laborantes araneæ comparare: quorum vita, & labor similis est labori araneæ: quæ ex visceribus suis profert telam facillimè dissoluendam. Vnde dicuntur anni nostri sicut aranea meditari. Ps. 89. Potest eadem ratione peccatores significare opera vana texentes: aut etiã hæreticos: & præterea Iudæos spem Messiæ sibi fingentes. Isa. 59. a. Hos. 8. b. Tela autem araneæ, sunt res, & opera temporalia, quæ facilè pereunt, nec vlla fortitudine charitatis roborãtur. Et demum opera temporalis concupiscentiæ.

Subtiles sensus. — *Glo. ord. s. Ps. 38.*

Vt autem aranea subtilem texit telam, significare potest eos, qui omnem sensus crassitudinem à se abiiciunt. Ps. 38.

Arare, Arator, Aratrum.

Operari. — *Gre. 2. mor. 25. & s. 1. Reg. 14. Bed. s. Prou. 20.*

ARare, est terram aratro proscindere, quod instrumentum trahunt boues, aut iumenta, homine stiuam tenente, ac ipsa animalia dirigente, & aratrum in terram figente: & qui arat, debet in spe fructus percipiendi arare. 1. Cor. 9. b. Ecclesi. 6. b. Itaque arare in genere, est operari. Gen. 45. b. Iob 1. c. 39. b. Exo. 34. c. Vbi sex diebus dicitur licere arare, septimo autem non, quia tempore huius vitæ licet operari, non autem post hanc vitam. Prou. 20. a. Et arare impietatem, est impiè operari. Hos. 10. d. Luc. 17. b. Et arans par boum in die, designat operantes dum tempus est: quia veniet nox, quando non licebit operari. 1. Reg. 14. b. Ioan. 9. a.

Castigare. — *Hie. s. Is. 28.*

Arare dicitur Deus, quum castigat, & infert tribulationem, vt ita præparet animas ad suscipiendum semen verbi Dei. Is. 28. g.

Prædicare. — *Hie. s. Eze. 36. Gre. s. 1. Reg. 14. & 31. mor. 3. & s. Ez. ho. 2.*

Arare est interdum prædicare. Et arans par boum in die, est prædicans, & operans, dum licet. 1. Reg. 14. b. Is. 28. g. Et arantur montes Israel, quum fideles recipiunt verbum Dei. Ezech. 36. b. Et arat in primogenito bouis, qui vtitur nimium adolescente ad prędicandum, nec eius expectat maturiorem ætatem. Deut. 15. d. Hos. 10. d.

Seruire duobus dominis. — *Gre. s. 1. Reg. 11. & 31. mor. 33. Hie. ad Gerontiã. s. Is. 1. Clẽ. Alex. 2. strom.*

Arare in boue, & asino. Deu. 22. b. est iungere amorem carnalem cum spirituali: est etiam iungere matrimonium fidelis cũ infideli: item miscere Iudaismum cum Christianismo. Præterea profiteri Theologiam cum pari studio mundanæ philosophiæ. Item communicare mysteria immundo æquè, ac mundo: fideli, & infideli.

Hie. s. Mich. 3. Aug. serm. 107.

Arari Sion quasi agrum, est refrigescere charitatem Ecclesiasticorum. Mich. 3. d. Ier. 26. e.

Arasse dicuntur Philisthæi in vitula Samson allegoria literali, vel ænigmate, quando interuentu vxoris eius secretum eius didicerunt. Iudi. 14. d Et vlterius in vitula Christi arant, qui per Ecclesiam discunt mysteria. Et sumitur arare pro exercere. Prou. 20. a.

Exercere. Doctores praui. — *Gl. int. s. Amos 7. Gre. s. 1. Reg. 8.*

Arare in bubalis. Amos 7. d. dicitur pro re impossibili.

Aratores agrorum regis, in malum dicuntur, qui arte secularis ingenij subditis suadent opera prauitatis. 1. Reg. 8. c. Sic hæretici arant impietatem. Hos. 10. d.

Prædicatores. Apostoli. Patriarchæ. — *Gre. s. 1. Reg. 8. Rup. s. Amos 9.*

In bonum verò aratores dicuntur præparantes corda simplicium per exhortationẽ, vt dent fructus operum. 1. Reg. 8. c. Et aratores sunt duodecim Apostoli. 3. Reg. 19. d. Aratores comprehendentes messores, dici possunt Patriarchæ gaudentes cum Apostolis. Amos 9. d.

Glo. int. s. Deu. 21.

Terra nunquam arata. Deuteronom. 21. a. est, quæ est indomita, nec vnquam suscepit verbum Dei.

Exempla Sanctorum. — *Glo. or. s. 3. Reg. 18.*

Aratiunculæ, quas fecit Elias in circuitu altaris. 3. Regum 18. e. exempla sanctorum Patrum designare possunt.

Crux Christi. Sacræ admonitiones. Opera virtutis. Labores huius seculi. — *Ori. s. Iud. ho. 4. Rup. s. Ioel 3.*

Aratrum, quo terra proscinditur, & seminibus suscipiendis præparatur, crucem Christi designare potest: & etiam sacras admonitiones, quibus anima ad suscipiendum semen fructificandi gratia præparatur. Designat præterea laboriosa virtutis opera. 3. Regum 19. d. Ecclesiastici 38. c. Isa. 17. c. Luc. 9. g. Sed hæc aratra mali concidunt in gladios. Ioel 3. d. Vel aratra sunt labores huius mundi: quæ concidunt in gladios, qui eos postponunt Euangelio Christi & verbo Dei.

Arbee.

Arbee, siue Arba, hoc est, quatuor, ciuitas eadem, quæ Hebron, vbi sepultus est Abrahã, & Sara vxor eius. Gen. 23. a. 25. a. designat quatuor virtutes, cum quibus moriuntur, & sepeliuntur iusti. *Quatuor virtutes.*

Arbiter, Arbitrari, Arbitrium.

Arbiter dicitur iudex sponte electus, & interdum testis præsens rei gerundæ: vt quum Ioseph aliquid faciebat absque arbitris. Gen. 39. c. Arbitrare autem, est iudicare, aut putare, & censere: & arbitrium, ipsum iudicium, aut voluntas, & libido.

Arbiter aliquando dicitur Deus. Iud. 11. e. Iudicet Dominus arbiter huius diei inter Israel, & filios Ammon. *Deus.*

Gre. 11. mor. 23. Arbitri etiam dicuntur prælati. Exo. 21. c. Et arbitri iudicauerint. *Prælati.*

Glo. ord. s. Iob 13. Arbitratur Deus aliquem inimicum. Iob 13. d. quando ipsum affligit, & lumine suæ visionis, & consolationis ipsum priuat adeò, vt iudicari possit ab intuentibus inimicus. *Castigans Deus*

Arbitrari pro iudicare absque allegoria videtur esse. 1. Mach. 6. b. 2. Mach. 4. c. 6. g. 9. b. Mat. 20. b. Marc. 10. d. Ioan. 16. a. 21. g. Is. 10. b. Rom. 3. d. Phil. 2. a. 3. b. 1. Timoth. 6. a. Acto. 13. d. 2. Petr. 3. d.

Arbitrio sacerdotis separatur leprosus. Leu. 13. f. quia sacerdotes constituuntur iudices absoluendorum à peccatis.

Glo. ord. s. Nu. 30. Arbitrio viri vxor implet votum abstinentiæ, aut non implet. Nu. 30. c. quia iudicio rationis moderanda est carnis maceratio.

Arbitrium pro spontanea voluntate. 4. Reg. 12. a. Iud. 8. b.

Arbor.

Arbor generale nomen est ad varias lignorum species, & variè ad spiritualia aptari potest. De singulis autem eius speciebus, quæ in sacra Scriptura habentur, suis agetur locis: hic tantùm in genere agetur de arbore, secundum quod quædam est frugifera, quædam infrugifera, quædam bona, quædam mala. Et secundùm quòd habet radicem, ramos, flores, & folia, &c.

Ori. s. Leu. ho. 16. *Geor. Ven. Cant. 2. to. 2. cap. 3.* Arbor in primis est Christus, radicem habens in terra viuentium, vnde primam traxit originem: quanuis corpus, & organum suæ diuinitatis traxerit à populo iam sicco, & arido, vt inquit Isaias: Ascendit, vt virgultum de terra, & sicut radix de terra sitienti. Diuiditur arbor primò in ramos maiores, & pauciores, postea in minores, quamplurimos: & Christi plenissima virtus, & gratia diffusa primò fuit in paucos apostolos, sed magnos, & robustos virtute, & per illos in quamplurimos alios: quibus ideò illi meritò præferendi sunt. Haurit arbor à terra continuè incrementa palmitibus, ramusculis, floribus, & fructibus communicanda: viuit & Christus in terra illa diuinitatis, & paterna, sicut ipsemet perhibet, dicens: Sicut misit me viuens pater, & ego viuo propter patrem, quam susceptam vitam à patre cæteris impartitur, vt viuant: vnde subinfert: Et qui manducat me, sumendo cibum, sicut ramus à trunco, & radice, ipse viuet propter me. Et iterum: Si quis in me non manserit, hauriendo scilicet à me vitam, mittetur foras sicut palmes, & arescet. Viuunt, & pulchrescunt flores in arbore, succisi autem statim arescunt, aut putrescunt: viuunt & flores cogitationum nostrarum in ea arbore, quæ ait: Sine me nihil potestis facere. Neque cogitare aliquid à nobis quasi ex nobis possumus, inquit Apostolus. Maturescunt quoque fructus in arbore ab ea suscipientes continuè fomenta, sicut ipsamet arbor loquitur dicens: Qui manet in me, & ego in eo, hic fert fructũ multum. Distinguitur hæc arbor in radicem, truncum, ramos, flores, & fructus. Radix enim est ipsa pullulans Deitas: truncus est Verbum in ipsa à patre productum: rami sunt attributa ipsi communicata ab eo, qui dedit eidem omnia: folia, & flores sunt ideæ viuentes in ea: sed folia ideæ sunt rerum irrationabilium, quæ in obsequium intellectualium productæ sunt creaturarum, sicut folia ad tegendum flores, & fructus, & quasi in eorum obsequium constituta sunt. Flores autem ideæ intellectualium rerum, à quibus expectantur debiti fructus. Sed sicut multi flores decidunt sine fructu, sic multi angeli, & homines absque fructu ceciderunt, & cadunt continuè: & ab illa vitæ arbore semoti arescunt, igni inextinguibili comburendi. Fructus verò sunt regulæ bene agendorum à nobis, & dona, atque charismata, quibus donamur continuè, vt secundum illas regulas viuentes possimus nos quoque operum nostrorum fructum præstare illi, qui & ipsam arborem vitæ, & nos qualiacunque arbuscula plantauit, vt ab eo arbore vitæ suscipiamus, vnde debitos producamus fructus secũdùm spiritum: quorum Paulus meminit, dicens: Fructus autem spiritus est charitas, gaudium, pax, & cætera, quę sequuntur. Ipse etiam Christus, est arbor ex grano sinapis exurgens, vt in ramis eius requiescant aues. Dicitúrque arbor sinapis propter resurrectionem, & miracula: vel etiam propter diuinitatem. Matt. 13. d. Luc. 13. d. Et ipsa est arbor malus. Cant. 8. b. Dicitur etiam arbor bona, vel mala, secundum opinionem de eo iudicantium. Mat. 12. c. Aut facite arborem bonam, & fructum eius bonum: aut facite arborem malam, & fructum eius malum. *Christus.* *Ori. s. Rom. 6.* *Hil. s. Matt. cant. 12. 13.* *Ambr. ser. 2.* *Gre. s. 19. mor. 1.*

Amb. ser. 56. *Isyc. s. Leui. 5.* *Bed. s. Gen. 18. 21.* Arbor etiam est crux Christi, subter quam Agar abiecit filium: quia lex populum Iudaicũ, quem ipsa saluare non poterat, cruci, & passioni Christi commisit. Gen. 21. b. Sub hac arbore inuitauit Abraham tres viros. Gen. 18. a. Et arbor Sabech iuxta Septuaginta, vbi aries hęrebat *Crux Christi.*

cornibus,

Homines. Voluntas humana.

cornibus, ipſam crucem deſignat. Gen. 22. c. Dicitur etiam crux arbor nauis. Hæc eſt arbor malus, ſub qua ſuſcitata eſt Eccleſia ex Gentibus, & corrupta ſynagoga. Canti. 8. b.

Ruper. 7. ſ. Canti.

Arbores generaliter homines ſignificare poſſunt, qui in bonas, & malas arbores diuiduntur. Et arbor bona non poteſt malos fructus facere, vt nix non poteſt eſſe calida. Et arbores benè, aut malè radicatæ, dicuntur fortes, aut infirmi in fide. Et arbor auulſa eſt, qui decidit à ſpe. Iob. 19. b. Et ipſa hominis voluntas arbor dici poteſt, quæ fructum profert bonum aut malum per arbitrij libertatem. Leui. 26. a. Mat. 3. c. 7. c. 12. c. Marc. 8. c. Luc. 3. b. 6. f. 13. b. Eccl'i 14. c. Rom. 11. e. Apoc. 8. b. 9. a.

Ori. ſ. Roma. 6. 11. Cypri. contr. Nouatianum. Ambro. ſ. Luc. 3. Aug. 2. ſer. domini in monte.

Sancti. Fortes. Eccleſia.

Arbores, vnde cædebant ramos, vt ſternerent in via, Sanctos ſignificant, quorum exempla ſimplicioribus ſunt proponenda. Matth. 21. a. Marc. 12. a. Iob. 30. a. Arbores etiam dicuntur fortes, qui ſeruarunt poma bonorũ operum, etiam à grandine tentationum. Exo. 10. d. Et ipſa Eccleſia, quæ tentationibus impellitur, arbor eſt, quam ventus diaboli auellere nititur. Iob. 19. b.

Gre. 14. mo. 26. & hom. 20. Greg. 20. mor. 13. Ber. ſer. de S. Ben. Gre. 14. mor. 20.

Superbi. Homo. Vir egregiis dotib. præditus.

Arbor procera, quam vidit Nabuchodonoſor pertingens cælum, typus eſſe poteſt ſuperborum. Dan. 4. b. Vel deſignat hominem, qui eſt magna arbor ad bona agenda, fortis ad mala toleranda, procera ad ſublimia contemplanda, magna in actionibus, fortis in tentationibus, ſublimis in inueſtigationibus. Vel eſt vir egregiis dotibus præditus: in cuius magnitudine miramur modum fortitudinis, in altitudine profunditatem ſublimitatis: in aſpectus dilatatione magnitudinem autoritatis: in pulchritudine foliorum facũdiam ſermonis: in nimietate fructuum multitudinem eruditionis: in eſca vniuerſorum doctrinam ędificationis: in ſubiectione beſtiarum rigorem ſeueritatis: in cohabitatione volucrum, prouidentiam circumſpectionis. Poteſt etiam ſignificare virtutem, aut robur fortitudinis.

Hier. ſ. Dan. 4. Ricar. de S. Victo. de ſecur. cõſcien. 14. 15. 18. 19.

Opera miſericordiæ.

Arbor etiam, opera miſericordiæ ſignificare poteſt: vt quum Abraham faciebat requieſcere hoſpites ſub arbore. Gen. 18. a.

Virtutes. Intentio.

Arbores quoque variæ, diuerſas virtutes ſignificare poſſunt. Gen. 23. d. Leuit. 23. g. 26. a. Deut. 20. d. 28. d. deſignant etiam intentionem. Mat. 7. c. Iudæ. c.

Ori. ſ. Leuit. ho. 16

Arbores oliuarum, vnde oleum elicitur ad lucernas templi, conſcientiam puram deſignare poſſunt. Exod. 27. d.

Glo. ord. ſ. Exo. 27

Baptiſmus.

Arbor vitæ quandoque dici poteſt baptiſmus, quo vita ſpiritualis ſuſcipientibus confertur. Gen. 2. b.

Hila. ſ. Pſal. 1.

Mortificatio carnis. Miſericordia.

Arbor denſarum frondium, qua vtebantur filij Iſrael in tabernaculis, quæ dicitur eſſe myrtus, mortificationem carnis, & libidinum deſignare poteſt. Vel deſignat miſericordiam, vt olea. Leui. 13. g.

Hie. ſ. Zacha. 14. Geor. Venet. cãti. 1. to. 7. cap. 27.

Beata Virgo.

Arbor pulcherrima, qua ſeu eius fructu vtebantur in tabernaculorum feſto. Leui. 23. g. dicitur eſſe citrus, vel citrea, ſemper virens, & omnibus horis pomifera. Eius fructus valet contra venenum poſitum in vino, quod bibitur. Deſignat beatam Virginem: vel eum, qui fructũ bonorum operum profert tempore opportuno.

Geo. Venet. cant. 1. to. 7. cap. 27. Iſy. ſ. Leui. 23.

Infideles. Hypocritæ.

Arbores infrugiferæ, dicuntur infideles, qui non ferunt fructum bonorum operum: qualis erat ficus, quæ aruit. Matth. 21. d. Iudæ, d. Arbores autem facientes fructum, ſed non ſuum, ſunt hypocritę cum Simone Cyrenæo crucem portantes, ſed non ſuam: qui religioſa intentione carentes angariantur: & quæ non amant, amore gloriæ, quam deſiderant, facere compelluntur.

Hil. ſ. Mat. cã. 21. Ber. ſer. de S. Ben.

Voluptates. Affectus. Vitia. Hæreſes.

Arbores ſignificare poſſunt voluptates huius vitæ, & etiam affectus, & vitia: & pręterea hęreſes: quæ omnes, vt noxiæ ſunt excidendæ, & in ignem mittendæ. Iudi. 9. f. 3. Reg. 14. f. Iudith. 2. d. Eſter. 7. c. Eccleſiaſtæ 2. a. Sapient. 10. b. Matth. 3. c.

Hie. adue. Heluidium Philo. de agricultu.

Tempus.

Arbor fici, tempus ſignificare videtur. Matth. 24. c. Luc. 21. f.

Amb. ſ. Luc. 17.

Lex vetus.

Arbor, quæ eradicatur, & tranſplantatur in mari, lex vetus dici poteſt, quæ auellitur à Iudæa, & tranſplantatur in Gentilitate. Luc. 17. b.

Arbuſtum.

ARbuſtum eſt planta media inter arborem & herbam.

Lyra. ſ. Pſal. 79.

Ceremoniæ. Doctores cõuerſi

Arbuſta vineæ, dici poſunt myſteria ceremoniarum Legis. Pſal. 79. Vel doctores conuerſi ſuperantes antiquos Patres.

Miniſtri mali principis.

Arbuſtum videtur ſumi pro ramis: vt arbuſta Cedri multiplicata. Ezech. 31. b. Et videntur ſignificare homines malo principi adhærentes.

Glo. inte. ſ. Eze. 31

Arca.

ARca eſt, quæ fit ex lignis ad recondendas veſtes, aut alia præcioſa ſeruanda. Inuenitur autem duplex arca memorabilis in ſacra Scriptura, nempe arca diluuij à Noe fabricata, & arca fœderis per Moſen. Gazophylacium etiam arca dicitur. 2. Paralipo. 24. b. Præcepit rex, & fecerunt arcam.

Orig. ſ. Gen. ho. 2. Hie. 1. aduer. Iouinia.

Eccleſia.

Arca, quam fecit Noe ex præcepto Dei ad ſeruandos homines, & vniuerſa animalium genera à diluuio, ſanctam ſignificat Eccleſiam, in quam ingrediuntur ex omni genere hominũ aliqui, qui ſaluantur. Gen. 6. 7. 8. Et vt arca eleuabatur quidem à fluctibus, ſed non mergebatur: ita tribulationes non mergunt Eccleſiam, ſed illuſtriorem reddunt. Et vt animalia, quæ non erant in arca, perierunt: ita omnes, qui ſunt extra Eccleſiam, pereunt. Erat arca lignea, quia per Crucem Chriſti ſeruamur in Eccleſia. Erat arca de lignis non putreſcentibus: eſt

Aug. de catechizã. rudib. 27. et 15. Ciuit. Dei. 26. & 12. cont. Fauſt. 14. Greg. hom. 38.

Ecclesia de hominibus in sempiternum victuris. Erat latior in inferioribus, vbi bestiæ habitabant: angustior supernè, vbi homines: quia plures sunt in Ecclesia, qui bestialem vitam sequuntur, & latam viam: pauciores vero rationem sequentes, & angustam viam

Corpus Christi. Corpus humanũ. — *Aug.15.Ciuit.Dei 26.& 12.cõt Faust. 14. Amb.1.officio.18. Philo.de Plantatio.Noe.*

Arca etiam significat corpus Christi: nam & mensuræ ipsæ longitudinis, altitudinis, latitudinisque eius significant corpus humanum. Humani quippe corporis longitudo à vertice vsque ad vestigia sexies tantum habet, quàm latitudo, quæ est ab vno latere ad alterum: & decies tantum, quàm altitudo, cuius altitudinis mensura est à dorso vsque ad ventrem. Vnde facta est arca trecentorum in longitudine cubitorum, & quinquaginta in latitudine, & triginta in altitudine. Et quod ostium in latere accepit, profectò, illud est vulnus, quãdo latus crucifixi lancea perforatum est. Hac quippe ad illum venientes ingrediuntur: quia inde sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur. Potest etiam significare hominem, vel ipsam animam: in quo varia sunt animalia, secundum diuersos animæ affectus.

Beda.Gen.5. Geor.Vene.canti.1 to.6.cap.3. — *Homo. Anima. Sancti.*

Sancti etiam per arcam Noe designari possunt.

Status religionis — *Amb. de Noe.7. Basi.de abdic.rerũ*

Potest etiam arca significare religionis statum, aut ipsum monasterium, vbi proteguntur religiosi à fluctibus huius seculi.

Crux Christi. — *Amb.de voca.gen. 4.& de initi.myst.3 Aug.15.ciui.dei.16 Cyril.8.s.Ioan.17 Ori.s.Num.ho.21.*

Significat itidem arca diluuij crucem Christi, per quam ab omni vitiorum, & tentationũ diluuio liberamur. Et illi innitentes semper superiores euadimus.

Fabrica virtutũ

Quatenus autem erat arca ex lignis læuigatis, optiméque connexis compacta, & lata inferius, in angustum verò supernè desinens: fabricam designat virtutum: quæ infernè est lata, supernè angusta: tum quia, quò magis ad Deum accedimus, eò magis tendimus ad vnitatem.

Doctrina in corde. — *Beda s.Gen.9.*

Arca diluuij dici potest doctrina in corde: longitudo eius est fides Trinitatis: latitudo charitatis affectus: altitudo spes cælestium. Consummatur in vno, qui accipit brauium. Non fit autem ex agrestibus, & impolitis lignis, sed ex quadratis, id est, non ex secularium autorũ, sed ex propheticis, & apostolicis voluminibus. Cœnacula, & tristega, narrationes historicę. Bituminata intus, & foris, corde fidem gerens, ore confessionem præferens, intus scientiam, foris opera habens. Magna animalia, memoria, intellectus, eruditio, examinatio, & iudiciũ illorum, quę legimus. Immunda concupiscentia, & ira.

Arca fœderis, quę erat de lignis imputribilibus tota auro operta, quæ arca testamenti dicebatur, & arca sanctificationis, erat posita intra Sancta Sanctorum, habens supra se propitiatorium aureum tanquam opertorium, & ad capita duo cherubim: continebat tabulas lęgis, & vrnam manna, & virgam Aaron, quæ fronduerat. Exo.25.a.26.g.30.a.35.b.40.c. Nume.4.a.10.d.14.g.Deut.19.a.Hebre.9.a.

Caro Christi. — *Hila.s.Ps.131. Cyril.4.s.Ioã.28. Isy.s.Leui.16. Gre.s.Ezec.ho.22. Th.1.2.q.102.ar.4*

Significat in primis carnem Christi habentem in se Verbum Dei, & animam omni virtute fulgentem. Erat de lignis sethim imputribilibus, hoc est, de purissimis membris, quæ nõ viderunt corruptionem: erat deaurata, quia plenus sapientia, & charitate: vrna manna anima eius sancta habens plenitudinem sanctitatis, & diuinitatis, &c. Virga Aaron, eius sacerdotium & imperium designabat. Arca autem intra velum, est Christus in cælo. Leui. 16. a. Iosu.3. a. 6.a.2.Reg.6.a.7.a.11.b.15.e.3.Reg.8.a.1.Para.13.b.15.d.17.a.22.d.2.Para.5.a.6.g.24.c.35.a. Ps. 131. Apoc.11.d. Potest etiam ipsum Christum designare: vt ligna referantur ad corpus, aurum ad diuinitatem, & animam.

Christus. — *Cyril.de incar.vnigen.10. Amb.ser.80.*

Beata virgo.

Significat etiam beatissimam virginem Mariam, quæ habuit intra se Verbum carne indutum: & fuit sacrarium Spiritus sancti, & intus, ac foris sanctitate, & virginitatis nitore fulgebat, auro ornata cælesti.

Contẽplationis gratia. — *Ricar.de s.Victo.1 de arca mysti. Aug.q.in Exo.105*

Arca etiã fœderis, quæ dicebatur arca sanctificationis. Ps.131. designat gratiam contemplationis, per quam qui accipit, non solum emundatur, sed etiam sanctificatur.

Secretum Dei.

Arca etiam fœderis designat secreta Dei: in quibus sunt lex, virga, & manna, hoc est, præcepta, potestas, & gratia: quia nisi cum gratia non est potestas præcepta faciendi.

Ecclesia. — *Aug.s.Apo.ho.9*

Designat etiã ecclesiam, Christum, & eius mysteria in se continentem, omnique virtutum fulgore ornatam. Exod.25.a.2.Reg.6.a.Ps.131.Apoc.11.d.

Virtutes cælestes — *Ori.s.Roma.3. Cle.Alex.5.stro. Tho.1.2.q.102. ar.4.*

Præterea cælestes virtutes, Deum in se habentes, arca fœderis dici possunt: & illud intelligibile seculum, in quo sunt rationes rerum clausæ: vt sapientia, potentia, & vita.

Cor humanum. — *Orig.s.Nu.ho.10. Arn.s.Psal.73. Philo.de temu. Greg.5.Mor.10. Ricar.de S. Victo. de externi.mali. 20.& 1.de arca mysti.2.*

Item cor humanum mens, & hominis memoria, & ipsa animi constãtia, & gratia contemplationis, & humana intelligentia cælestis sapientiæ fulgore splendida, & diuinæ inspirationis luce irradiata arca dici possunt: est intus, & foris deaurata, vt sit in ea sapientia diuinorum, & humanorum. Iosu.3.e. Et arca inclinatur, quum mens prælati subiectorum populorum confusione concussa, ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permouetur. 2.Reg.6.b.

Ori.s.Nume. ho.5. Greg.20.mor.6.& 2.pasto.6.

Arca præterea fœderis, dici possunt Sancti, & Doctores, ac Prælati, quibus arcana mysteria credidit Deus, & occultorum prouidentia suę iudiciorum secreta commisit. Erat autẽ in ea manna, & virga: quia quum scripturæ sanctæ scientia est in boni rectoris pectore virga distributionis, & manna dulcedinis.

Sancti. Doctores. Prælati. Litera legis, & mysteria.

Litera etiam legis, & sensus secreti in litera absconditi, & etiam mysteria legis, quæ ipsi Iudæi habebant, arca dici possunt & ipsa sacra scriptura in templo mentis collocata: & rerum diuinarum cognitio, & sapientia. Et arcam ferri in Azotum, est mysteria gentilitati commu-

nicari.Iud.20.d.1.Reg.3.a.4.a.5.6.a.7.a.Et arca sub pellibus;sunt pręcepta legis sub obseruatione carnali.2.Reg.11.b.

Terra. Mundus. Terra etiam manens fixa inter duo hemispheria,vt inter duo Cherubim arca fœderis, dici potest.Et etiam mundus,vnde cubito,& dimidio cõsummatur,nouem videlicet palmis. Cubitus enim sex palmos continet,dimidium vero cubiti tres palmos: quibus nouem cælos repręsentaret. *Phil.de Cherub. Geor.Ven.Cant.1. To.3. cap.6.& to.4.cap.32.*

Arcanum, Secretum, Mysterium.

ARcana,secreta dicuntur,quæ à nostra cognitione sunt semota.Mysteria autem sunt arcana diuina,& sacra.

Opera,& iudicia Dei. Secreta sapientia Dei,sunt eius opera, quorum iudicia assequi non possumus. Iob 11. a. Vt quum Deus,quos creauit,deserit:quum bona,quæ præueniendo cœperat, nequaquàm prosequendo confirmat: quum claritate nos suæ illustrationis illuminat, & tamen permissis carnis tentationibus tenebris cæcitatis pulsat.Sic quum flagellauit Iob,& similes. *Gre.10.Mor.4.*

Templum. Ecclesia. Arcanum Dei,quod violarunt Gentes.Eze.7.f.Erat templum: & nunc est Ecclesia, quæ est locus sanctitatis Dei:Et violatur per peccantes,& fit spelunca latronum. *Hie.s.Ezec.7.*

Mysteria Christi. Arcana,quæ cantabant cantores in nablis, mysteria Christi significare possunt, quæ futura præcinebant.1.Par.15.c.Iob 11.a.Prou.25.b.Iud.10.c.Is.24.c.40.f.45.a.Eze.7.f.28.a.Dan.5.c. Amos 3.b.Mat.80.b.24.a.Marc.9.d.2.Cor.12.a. *Ori.s.Mat.ho.27.*

Secretum suum sibi,dicens Isaias,declarat maiora mala esse ventura in mundum,quàm ipse verbis explicet,Is.24.c. *Hie.s.Is.24.*

Occultæ cogitationes. Secretum cubiculum Iudith,designare potest cor,aut mentem.Iud.8.a.Eccl.10.d. Et secretò dicitur Deus esse in tabernaculo,quando est in corde.Iob 29.a.Secreta autem ventris, sunt occultæ cogitationes mentis. *Gre.12.mor.27.& 19.mor.10.*

Corda superborum. Secretum calami,in quo dormit Behemoth, designat corda superborum, hypocritarum, & Iudæorum,in quibus quiescit diabolus.Vel sunt peccata, quæ sunt velut abscõdita à Deo, qui ea non approbat.Iob 40.b. *Gre.33.mor.4. Hie.s.Iob 40.*

Pronitas ad peccatum. Secretior pars natium,in qua percussi sunt Gentiles, partem animi ad peccatum incuruatam designare potest.1.Reg.5.b.Prou.20.d.Iud.3.c. *Gre.s.1.Reg.5.*

Arcanæ naturæ. Secreta,quorum scrutatores dat Deus,quasi non sint, dici possunt arcana rerum naturalium, & diuinarum, quæ Philosophi curiosè scrutantur & non assequuntur, Isa. 40. c. f. Ezech.28.b. *Glo.ord.s.Is.40.*

Fallaciæ dæmonum. Arcana Magorum Ægypti.Exo.7.b.dæmonum fallacias,quibus homines decipiunt,significare possunt.

Secretum,quod non est,vbi regnat ebrietas.Prou.31.a.est vt homo portans iugum ab adolescentia sua,solitarius sedeat, & lugeat: quia mortalis in peccatis, aut in periculis peccatorum viuit,&c. *Rup.1. de glorifica Trinita.13.*

Archangelus, quære Angelus.

Archisynagogus.

ARchisynagogus,est princeps Synagogæ.Marc.13.c.Act.18. c.designat populum Iudęorum:vel sacerdotem curam animarum habentem. *Gl.ord.s. Marc.5*

Architectus.

ARchitectus, idem qui ædificator,& præcipuus artifex in ædificando. Potest significare eum, qui doctrina, & exemplo ædificat ecclesiam,quæ est templum Dei.Eccl.38.c.Isa. 3.a.2.Mach.2.g.1.Cor.3.b. *Glo.ord.s.Is.3.*

Architriclinus.

ARchitriclinus dicitur is, qui erat princeps in conuiuio nuptiarum,& ordinabat agenda Ioan.2.b.

Deus pater. Potest designare Deum patrem, qui principium est in Trinitate. *Ber.ser.Par.2.*

Pontifices. Vel designat Pontifices, quibus Saluatoris domus committitur: quibus primum offertur vinum,quia laborantem agricolam oportet primum fruges degustare. *Cyr.2.s.Ioan.26.*

Arctare, quære Angustus.

Arcturus.

ARcturus est astrum in polo arctico seu axe nobis eleuato, qui est septentrionalis, vbi est vrsa minor, quæ ἄρκτος Græcè dicitur,quæ semper versatur,nec vnquam mergitur. Ponuntur autem septem stellæ splendentes,quę arcturum constituunt.In parte autem arcturo subiecta maxime viget frigus.

Ecclesia. Arcturus significare potest Ecclesiam,quæ dum dona in se septiformis gratiæ spiritus continet,claritatem summæ virtutis irradians,quasi ab axe veritatis lucet:& semper versatur:nec vnquam mergitur:quia persequutiones iniquorum sine cessatione tolerat, sed tamen vsque ad mundi terminum sine defectu perdurat. Iob 9. b. 38. e. Amos 5. b.Potest etiam designare tres Patriarchas,cum suis vxoribus peregrinantes. *Gre.9.mor.6.& 29 mor.29. Euch.fo.spir.3.* *Patriarchæ.*

Vetus testamentum. Designat etiam vetus testamentum,quod quasi ab aquilone venerat, quum tanta subditos rigiditatis asperitate terrebat:in quo septem sunt stellæ propter baptismum. Arcturus autem *Rup.s.Amos 5.*

quacunque se vertat, pleiades ostendit, quia mysteria noui testamenti prædicit. Iob 38.d.

Quatenus autem regnat arcturus in regione frigida, ad quam vis, & ardor Solis non attingit, gentiles significare potest, qui cùm nullam scientiam supernæ cognitionis haberent, velut sine Sole frigidi sub aquilone remanebant. Iob 37.b. Vel designat ipsum diabolum, è cuius climate ventus aquilo gelidus spirat contra meridiem diuini feruoris.

Gre.29.mor.29. Gre.27.mor.20. Hie.s.Iob 37. — *Gentiles. Diabolus.*

Arcus, Iris.

Arcus, est instrumẽtum constitutum ex ligno curuo, & chorda ad iaciendas sagittas. Iris verò est arcus in nubibus apparens.

Arcus Dei, significare potest vim eius punitiuam. Et arcus æreus, est sententia in extremo iudicio: quæ arcui comparatur, quia quasi ex insidiis percutit: & dicitur æreus, quia grauiter puniendo ferit. Iob 20.d. Ps. 75.76. In arcu quãtò longius chorda trahitur, tantò de eo districtior exit sagitta: sic extremi iudicij dies quantò longius differtur, vt veniat, tantò cùm venerit, de illo districtior sententia procedit. Is.5.g.21.d.41.a. Thr.2.b.3.b. Hab.3.b. Zac.9. c. Apoc. 6.a. Potest in eisdem locis significare comminationes diuinas: aut etiam intentionem diuinæ comminationis.

Basi.s.Ps.7. Hil.s.Ps.57. Gr.15.mor.12. & 19.mor.28. Aug.s.Ps.59. Hie.s.Zac.9. Euc.for.spiri.2. Rup.4.s.Apoc. — *Vis punitiua Dei. Sententia diuini iudicij. Comminationes diuinæ.*

Arcus etiam dici potest Christus, cuius diuinitas sit velut cornu, humanitas verò chorda. Et arcus Ioseph, dici potest virtus Christi. Gen.49.c.

Christus. Virtus Christi.

Arcus interdum sacra Scriptura dicitur. Ipsa quippe arcus est Ecclesiæ. Ipsa arcus est Domini: de qua ad corda hominum, sicut ferientes sagittæ, sic terrentes sententiæ veniunt. Vnde Ps. 7. dicitur. Arcum suum tetendit, & parauit illum, & in ipso parauit vasa mortis, sagittas suas ardentibus effecit. Arcum namque suum Dominus tetendit, quia cunctis peccatoribus per Scripturam sacram minas exhibuit. In chorda Testamentum nouum, in cornu verò Testamentum vetus accipitur. In arcu autem, dum chorda trahitur, cornu curuatur: sic in hoc eodem sacro eloquio, dum Testamentum nouum legitur, duritia Testamenti veteris emollitur. Ad eius namque spiritalia, & blanda præcepta illius literæ se rigor inclinat: quia Testamentum nouum, dum quasi quodam bonæ operationis brachio trahitur, in Testamento veteri seueritatis iura flectuntur. Nec indecenter dicimus chordam testamento nouo congruere, quod de incarnatione dominica certum est extitisse. Quasi ergo chorda trahitur, & cornua curuantur: quia dum in testamento nouo incarnatio mediatoris agnoscitur, ad spiritualem intelligentiam rigor testamenti veteris inclinatur. Dicit ergo Iob 29. d. Arcus meus in manu mea instaurabitur. Arcus in manu, est scriptura sacra in operatione. In manu enim arcum tenet, qui diuina eloquia, quæ intellectu cognoscit, operatione perficit. Instauratur ergo arcus in manu, dum quicquid sacro eloquio studendo cognoscitur, viuendo completur. Sic arcus, quem habebat eques. Apoc.6.a. designat diuina præcepta. Lex etiam vetus, arcus dicitur: quem intendebant filij Ephraim, quum Iudæi promittebant seruare legem. Psalmo 77. Idem potest significare arcus Esau. Gen.27.a. Arcus etiam prælij Dei, sunt doctores ecclesiæ. Zach.9.c.10.b.

Gre.19.mo.28. Aug.s.Ps.7. & s. Apoc.hom.6. — *Sacra Scriptura.*

Aug.s.Ps.17. Hie.s.Zac.10. Rup.s.Zac.9. — *Præcepta. Lex vetus. Doctor ecclesiæ.*

Est etiam arcus æreus, fortitudo aduersus tentamenta diaboli. Ps.17.43. Gen. 48. d. 49. c. Et arcus instauratur in manu, quum benè operando fortitudo crescit. Iob 29.d. Ipsa quoque intentio arcus æreus dici potest. 1. Reg.2.a. Arcus fortium superatus est. Ps.77. Conuersi sunt in arcum prauum.

Hie.s.Iob 29. Bed.s.Gen.49. — *Fortitudo. Intentio.*

Arcus Iacob, spem significare potest, quæ mittit animum ad sublimia. Et etiam verbum Dei, quo superantur Sichimitæ. Gen.48.d.49.c. Arcus etiam prelij est charitas, qua nihil fortius ad pugnandum contra diabolum. Zac.10.b.

Glo.int.s.Gen. 49. Rup.s.Zac. 10. — *Spes. Verbum Dei. Charitas.*

Arcus prauus aut peruersus, est ille, qui dum contra iniquos sagittam putatur iacere, sauciat tenentem. Sic generatio peruersa Iudæorum, cùm esset recta à Deo condita, & haberetur in manu Dei quasi arcus, vt mitteret per eam sagittas, versa est quasi arcus peruersus in blasphemias creatoris sui. Arrogantes etiam arcus prauus sunt, qui cùm contra elationem verba faciunt, seipsos feriunt. Arcus etiam prauus, est idololatria, ad quam conuersi fuerunt Iudæi praua intentione. Ps.77. Arcus Israel contritus à Deo, est fiducia circuncisionis, & ceremoniarum. &c. Hos.1.b.

Hie.s.ps.77. Gre.27.mor. 26. Aug.ps.77. Rup.s.Hos.1. — *Iudæi. Arrogantes. Idololatria. Fiducia Iudæorum.*

Arcus fortium, significare potest fraudulenta semina Iudæorum, & insidias prauorum: & intentionem superborum, & eorum, qui tam potentes sibi videntur, vt sine dono Dei, atque adiutorio, humana sufficientia diuina possint implere mandata. Et arcus mendacij, & dolosus sunt insidiæ hæreticorum & ora, vel potentia verbositatis eorum. 1. Reg.2.a. Ps.10. 36. 63. 77. Ier.9.a. Hos.1.b.2.d.7.d. Amos 4.d. Zac.9.c.

Ori.s.1.Reg. ho.1. & s.Mat.ho.14. Hie.s.Hos.1. Gre.s.1.Reg.2. & 19.mor.28. Aug.17.ciu.Dei. — *Insidiæ Iudæorũ & hæreticorum. Intentio superborum.*

Est etiam arcus fortium superbia dæmonum, & graues eorum tentationes, & insidiæ, quibus animas subuertere nituntur. 1. Reg.2.a. Psal.36.45. Ier.50.g.51.f. Eze.39.a. Amos 2.d. Zac. 9.c.10.b.

Basi.s.Ps.45. Gre.s.1.Reg.2. — *Superbia, & insidiæ dæmonum.*

Arcus etiam dicitur os, & lingua prauorum inuidorum, & hæreticorum, quibus maledicta iaculantur in proximum. Ps.10.36.63. Is.21.d. Ier.9.a.

Ori.s.ps.36. ho.3. Hie.s.Is.21. — *Os & lingua prauorum.*

Arcus, seu iris in nubibus, datus in fœdus & pactum Dei cum genere humano, significat Christum Deum, & hominem, qui datus est nobis mediator Dei, & hominum. Gen.9. b. Sapient.5.d. Ecclesiastici 43.b. 50. a. Ezech. 1. g. Est etiam arcus virtus, qua Deus interdum miseretur, interdum punit: & quia pronior est ad miserendum, dicitur ponere arcum, & non

Hie.s.Eze.1. Amb.de Noe.27. Ori.s.ps.36.ho.3. Rup.4.s.Gene.36. Gre.s.Eze. ho.8. Bed.s.Gen.9. — *Christus. Misericordia Dei. Vtrumque iudicium. Baptismus.*

ſagittam. Et quia ceruleus eſt, & igneus, ſignificat vtrumque Dei iudicium, diluuij videlicet, & extremum igneum. In eo aqua & ignis apparent: & poſt mediatoris aduentum, eo virtus Spiritusſancti in humano genere claruit, quò electos Dei, & aqua baptiſmatis lauit, & igni diuini amoris incendit. Eze. 1. g. Hæc eadem deſignat iris in circuitu ſedis Dei. Apoc. 4 a. 10. a. *Glo. ordi. ſ. Apoc. 4*

Gloria Dei in ſacris ſcripturis. Arcus etiam in nubibus, eſt gloria Dei in prophetis, & ſcripturis: & color aquæ deſignat vetus teſtamentum, color verò ignis nouum. Et ſenſus ſpirituales. *Beda ſ. Gen. 5. 9.*

Vt autem Deus poſuit arcum in nubibus, vt tempeſtatem ſedaret: ita Diabolus ponit arcum, vt ſuſcitet tempeſtates. *Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 3.*

Iris in capite angeli. Apoc. 10. a. deſignat vel diuinam potentiam in Chriſto: vel reconciliationem eius erga eccleſiam. *Glo. ordi. ſ. Apo. 10*

Ardere, Ardor, Exardeſcere, Flagrare.

Ardere dicitur & ipſe ignis ſuam vim obtinens caloris, & actiuitatis: & res igne inflammata, vt ligna accenſa, aut aliud ſimile.

Mortalitas Chriſti. Ardere rubum, & non comburi, ſignificat mortalitatem in Chriſto, quę non abſorbebatur à diuinitate. Exo. 3. a.

Beata Virgo. Ardens etiam rubus, deſignat beatam Virginem, quæ genuit incorrupta virginitate. In ea diuinitas ardebat, & nullum detrimentum patiebatur. *Beda ſ. Exo. 3.*

Eccleſia. Eſt etiam ardens rubus eccleſia in tribulationibus, in quibus tamen non deficit, ſed magis ſplendet, loquente in ea Domino. *Hie. de manſio.* *Beda ſ. Exo. 3.*

Lex vetus. Iudæi. Significat etiam flamma illa rubi, legem veterem, quæ prohibebat peccata, ſed non conſumebat. Et præterea Iudæos ſignificabat rubus, qui habentes lucem Chriſti in duritia permanſerunt.

Splendor lucis ſpiritualis. Ardens ignis in bonum ſignificat ſplendorem lucis ſpiritualis, & feruorem amoris: & ardet in altari, hoc eſt, in corde: ardet autem ſemper, ob perpetuam gratiarum actionem. Exo. 24. d. Leui. 6. b. Pſ. 17. 38. Ezech. 1. c. Sic ardet mons, in quo loquitur Deus. Deu. 4. b. 5. c. 9. c. Et ardet terra, quum cor carnale relinquit concupiſcentias præſentis ſeculi, & accenditur ad amorem Dei. Luc. 12. d. Ardere etiam dicit magnum operum feruorem. 1. Cor. 13. b. Si tradidero corpus, ita vt ardeam. Et ardet cor. Luc. 24. c. Iere. 11. c. *Ori. ſ. Pſ. 38. ho. 1.* *Philo. de victi. offerentibus.* *Gre. 25. mora. 7. & ho. 30.*

Ioãnes Baptiſta. Prædicator. Splẽdẽtia opera. Ardens lucerna ſignificare poteſt Ioannem Baptiſtam: & prædicatorem prius quidem ardentem, deinde lucentem. Significat etiã ſplendentia opera. Exo. 27. a. Eccl'i. 48 a. 50. b. Ezec. 1. c. Dani. 10. b. 1. Mach. 12. d. Luc. 12. d. Ioan. 5. f. *Gre. ho. 13.*

Vindicta Dei. Exardet in breui ira Dei, quum ſubitò venit vindicta, quando non ſperatur. Et ardor ſæpe punitionem diuinam ſignificat. Leui. 26. c. Deut. 28. b. 29. d. 32. c. Iudi. 15. c. Pſ. 2. 49. 88. Iſa. 4. b 10. d. 30. f. 65. a. 33. b. Iere. 11. c. 15. c. 17. a. e. 2. Pet. 3. c. Apoc. 4. c. *Hila. ſ. Pſ. 2.*

Concupiſcentia & ira. Ardentia, dicuntur affectus intenſi animæ tam concupiſcentiæ quàm iræ, &c. quæ Diabolus accendit. Pſ. 7. 105. Et Leuiathan flatu ſuo prunas ardere facit, quum Diabolus ſua ſuggeſtione concupiſcentias accendit. Iob. 41. b. Gen. 31. e. 3. Reg. 11. a. Iudith 5. a. 12. f. Eſter 15. c. Iob. 15. a. 18. b. Prouer. 6. d. 16. d. Eccleſiaſti 9. b. 18. b. 16. a. 22. c. 28. b. 40. d. Iſa. 43. a. Dani. 13. a. Roma. 1. d. *Peccatum.* Et dicitur exardere ignis ad vocem grandis loquelæ, quum in magnitudine fauoris flamma in corde accenditur de amore laudis. Iere. 11. c. Ardens etiam ignis peccatum nonnunquã ſignificare poteſt. Eccl'i 3. d. Flagrabant filij Iſrael deſiderio carnium. Num. 11. a. *Baſi. ſ. Pſ. 7.* *Gre. 33. mor. 40. & 14. mor. 4. 5.* *Gre. ſ. Eze. ho. 11.*

Tentationes. Ardor ignis aliquando tentationes, & tribulationes ſignificat. Eccleſiaſti. 34. c. 43. a. Iaco. 1. b. *Glo. int. ſ. Eccle. 34* *Hie. ſ. Iſa. 64.*

Conſumptio peccatorum. Ardent aquæ igni, quum peccatorum ſalſugo conſumitur igne Spiritusſancti. Iſa. 64. a. Pſ. 67. Sapi. 16. c. *Amb. ſ. 1. Cor. 3.* *Aug. enchi. ad Laurent. 68.*

Probatio operũ & doctrinæ. Ardet opus alicuius, quum eius mala doctrina punitur. Aut cùm opera venialia ſuperædificata igne tribulationis purgantur 1. Cor. 3. c. Ioan. 15. a. *Glo. ordi. ſ. Apo. 19*

Pœna inferni. Ardens pix pœnas inferni ſignificare videtur, quum dicitur Iſa. 33. b. Erit terra eius in picem ardentem nocte, & die, non extinguetur in ſempiternum. Apoc. 19. d. 21. b. Stagnum ignis ardentis.

Iudæi. Exardentes ſicut ignis in ſpinis, fuerunt Iudæi irridentes Chriſtum in paſſione, quæ irriſio breui durauit: vt ignis in ſpinis ardet crepitando cum ſonitu, breui tamen conſumitur. Pſal. 117. Vel ſunt detractores, per quorum flammas non iuſtorum vita comburitur: ſed ſi quæ in eis eſſe poterant peccatorum ſpinæ, concremantur. *Amb. ex ho. ad vir.* *Gre. ſ. Ezech. ho. 9*

Inuidia. Ardor conficiens oculos Iudæorum, quantum ad literam dicitur eſſe ſcabies. Vel ἴκτερον & deſignat inuidiam. Leui. 26. c. Iſa. 33. c. *Iſy. ſ. Leui. 26.* *Glo. int. ſ. Iſa. 33.*

Arduus.

Cæleſtia. Arduum ſignificare ſolet locum altum, & difficilem aditu: vnde res difficiles, arduæ appellari ſolent.

Crux Chriſti. Superbia. Potentes ſeculi. Ardua, in quibus aquila ponit nidum ſuum, ſignificare poſſunt cæleſtia, in quibus Sancti ſpem ſuam fixerunt, & vbi conuerſantur. Iob. 39. d. Philip. 3. c. *Gre. 31. mor. 34.*

Significant etiam ardua crucem Chriſti, in qua pœnitentes nidum ſuum ponere debent, & ad ipſam confugere Iere. 4. g. *Glo. ordi. ſ. Iere. 4.*

Ardua etiam, in quibus nidum ſuum ponit aquila, ſuperbiam ſignificant, vbi quieſcit Diabolus, & etiam eminentes, ac potentes ſeculi. Iob. 39. d. *Hie. ſ. Iob. 39.*

Area, Areola.

AREa propriè dicitur locus purus in vrbe sine ædificio: & locus planus & mundus, vbi triticum teri, ventilari solet. Areola est parua area.

Ori.s.Iudi.ho.8. Aug.q.in Iudi.49. Chry.s.Ps.50.ho.2 & s.Ps.71. Area Gedeonis prius arida, postea irrorata, Gentiles significare potest prius aridos, postea in aduentu Christi rore diuinę gratiæ perfusos. Iudi.6.g. Potest etiam mundum præter Iudęā significare, quæ rationem velleris habet. *Gentiles. Mundus.*

Ori.s.Iudi.ho.8. Rup.s.Ioel.2. Area, vbi triticum separatur à paleis, significare potest locum iudicii, in quo fiet separatio bonorum à malis. Iudi.6.g. Nume.18.d. Deut.16.c.25.b. Isa.30.f. Dani.2.c. Mich.4.d. Potest etiam significare tribulationes. Ioel.2.f. *Locus iudicii. Tribulationes.*

Ori.s.Ezec.ho.1. & s.Luc.ho.26. Potest eadem ratione significare ecclesiam, aut populum Christianum, vbi sunt boni & mali, vt triticum & palea, quorum discretio facienda est à Christo. Matth.3.c. Luc.3. d Ruth. 3.a. 1. Par.21.b. Iob.34.b. Hose.13.a. Ioel.2.f. Et area Nachor, est ecclesia gentium. 2. Reg. 6.a. Et etiam area Ornan. 2. Reg.24.d. 2. Para.3.a. *Ecclesia.*

Ambr.2. de Cain & Abel.1. Ricar de S.vict.de somni.Nabuch.29 Area, in qua ventilantur cogitationes, dicitur esse anima. Num.18.d. 1. Reg.23.a. 4. Reg.6. f. Ier.51.d. Hose.9.a. Ioel.1.d.2.f. Itē prudentia spiritus. Et area æstiua, est spiritualis intelligētia, in qua veritatis grana à figurarū paleis vehementis discussionis trituratione excutiuntur. *Anima. Spiritualis intelligentia.*

Area dici potest præsens seculum, aut seculi prosperitas, vt 3. Reg.22.b. Reges sedebant in solio suo vestiti cultu regio in area. Idem 2. Para.18.c. *Seculum. Seculi prosperitas.*

Glo.ord.s.Gen.50 Area Atad, in qua filij Israel fecerunt planctum Iacob patris sui. Gen. 50.b. figurabat ruinam populi futuram.

Areas habent hæretici, sed sine tritico. Hose.9.a.

Greg.s.cant.5. Areolæ aromatum. Canti.5.d.6.a. dicuntur martyres, qui dum in fidei constantia martyrio exercentur, per cultum virtutum sanctæ opinionis fama quasi aromata dilatantur. *Martyres.*

Lyra.s.Eze.17. Areolæ germinis vitis, vel aquilæ, designabant ad literam fauorem, & auxilium regis Ægypti erga regem Sedechiam. Ezec.17.b.

Arena, Sabulum.

ARena est corpulentior quàm puluis, minutior quàm lapilli: quæ plurima est in littore maris. Est autem arena sterilis, & nihil de se habens humoris: ad ædificandum est inane arenæ fundamentum. Est arena grauis pondere. Ponitur in hyperbole copiæ innumerabilis. Gen.41.f. Iosu.11.a. Iudi.7.d.

Ori.s.Gen.ho.9.& s.Roma.9. Arena, quæ est in littore maris, significare potest Iudæos carnales, & steriles bonorum operum. Genes. vigesimo secundo d. 41. g. Isa.10.e. Iere.9.d. Hose.1.d. Romanorum 9.f.4.d. Hebræorum 11.c. *Iudæi.*

Significat etiam terrenos, & inutiles: & etiam infirmos in Ecclesia, qui facilè obruuntur tentationum fluctibus. Geneseos 22.d.41. g. Iudic. 7.c. 3. Regum 4.c. Isa. 10.e. Habacuc 1.c. Apocal.12.d.20.c. *Terreni. Infirmi.*

Aug.epist.48. Euch.for.spūa.4. Philo.de somniis Hila.s.Ps.138. Potest etiam designare sapientes, & bonos propter incomprehensibilem multitudinem sapientiæ: & quia, vt arena repercutit fluctus maris: ita sapientes resistunt aduersis, & tentationibus. Isa.48.d. Iere.5.e. Super arenam autem multiplicantur amici Dei, & non sicut arena: quia sunt sicut stellę, quæ arenam superant. Ps.73.138. Iere.33.d. Hose.1.d. *Sapientes & boni.*

Gre.s.1.Reg.13. Significat etiam arena multitudinem cogitationum Secularium mentem obruentium. 1. Reg.13.b. 2. Reg.17.c. 3. Reg.4.d. Eccl'i.1.a. *Cogitationes seculares.*

Gre.7.mor. Arena designat etiam graues peregrinationis nostræ calamitates. Vt enim arena maris vndarum æstu exterius impellitur: ita delinquens homo quando tentationum fluctus mobiliter pertulit, extra se ab intimis exiuit. Magni autem arena maris est ponderis: sed calamitas hominis arena maris grauior dicitur, quia dura fuisse pœna ostenditur, dum per misericordem iudicem culpa, quæ læuigatur, agnoscitur. Iob.6.a. *Calamitas.*

Lyra.s.Exo.2. Arena, quatenus est inane fundamentum ad ædificandum, significare potest infernum. Exo.2.b. Vbi abscondit Moses Ægyptium, hoc est, Christus Diabolum. *Infernus.*

Glo.int.s.Matt.7 Potest eadem ratione quemlibet finem citra, aut præter Deum significare, cui si quis innitatur, super arenam ędificat. Matth.7.d. Significat etiam inconstantiam: vnde inconstantes super arenam ædificare dicuntur. *Finis citra deū. Inconstantia.*

Greg.9.mor.5. Arena, secundum quod grauis, iram designare potest, quia grauis est præcipuè ira stulti. Prouer.27.a. Eccle.22.b. *Ira.*

Arena, quia est vilis pretij in hyperbole rerum vilium, & contemptibilium ponitur. Vt quum omne aurum in comparatione sapientiæ, dicitur esse arena exigua. Sapi.7.b. Eccle.18. a. Iere.5.e.9.c. Sic arenosus ornatus parietis rem inutilem significat. Eccle.22.c. Designat etiā abiectos, & pauperes, quos Dominus posuit terminum mari: quia ad frangendam mundi gloriam Apostolos elegit. *Res vilis.*

Arenosus ascensus impeditus veterani, ponitur in comparatione mulieris linguatæ adiunctæ viro quieto. Eccle.25.d.

Philo.2.allego. Aug.22. cont. Faus.91. Sabulum, vbi abscondit Moses Ægyptum. Exo.2.b. designare potest intellectum vulgarem nullam habentem cognationem, aut familiaritatem cum honestate. Vel designat malos non habentes stabile fundamentum, in quibus morticina præsentia diaboli latet. *Intellectus vulgaris. Mali.*

Arere, Arefacere, Aridum, Siccare, Exiccare, Exarescere.

Aridum, cùm sit quod humore caret, secundum diuersitatem humoris, in bonum, & in malum sumi potest. Et quidem terra ipsa, cùm natura sua sit frigida & sicca, apparẽs à principio separatis aquis, arida fuit appellata.

Forma substantialis. Potest etiam arida apparens congregatis aquis dici forma substantiali producta in materia disposita. Gen. 1. a. *Aug. de gen. imperfe. 10.*

Anima. Arida, si consideretur, vt erat prius operta aquis, & non valens reddere fructum, significare potest animam, quæ non fructificabit, quandiu peccatorum humore est operta. Et tunc est terra. Si verò nullum in se habeat humorem, & fiat sterilis, significabit animam humore diuinæ gratiæ destitutam: & tunc ex terra fit arida. Tunc autem erit terra ad fructificandum apta, si non sit peccatorum humore operta, & tamen rore diuinæ gratiæ sit perfusa. Gen. 1. a. Dicitur etiam arida ipsa anima sitiens Deum, super quem aridã funditur aquæ diuinæ gratia. Exod. 4. b. Eandem designant arida loca, quæ circuit diabolus. Matth. 12. d. Luc. 11. c. Idem potest designare. Num. 11. b. Iosu. 15. d. Iudi. 1. c. Ps. 94. 104. Sapi. 19. b. Eccl'i 37. a. 39. c. Iere. 14. c. 50. b. Eandem designat arefacta ficus. Matth. 21. d. Sic cùm in mari, est sine humore peccati. Exod. 14. d. 15. e. *Ori. s. Ge. & ho. 1. & s. Nume. ho. 26. & s. Mat. ho. 16. Augu. 13. confes. si. 17. Grego. 33. Mor. 5. Euch. for. spiritu. 4 Hila. s. Mat. Can. 13. 23.*

Fideles. Præterea, fideles quum impediuntur ab infidelibus, ne bonis operibus fructificent, sunt terra aquis operta: quum autem ab ipsis liberatur, quasi congregatis aquis in locum vnum tunc vt arida fructificant. Sic arefacta est terra post diluuium tribulationum. Genes. 8. c. Et conuertit Deus mare in aridam. Ps. 65. In hoc siccum extractus est piscis diabolus, vt exemteraretur. Tobi. 6. a. *Aug. s. Ps. 65. 94 Beda s. Gen. 1.*

Ecclesia ex gentibus. Aridum lignum frondescens, ecclesiam significat ex Gentibus prius aridã, deinde per fidem, & gratiam floribus, & fructibus bonorum operum exornatam. Ezech. 17. g. Et arida loca eandem gentilitatem significant. Matthæ. 12. d. Eãdem designat. Isa. 35. b. 44. a. 56. b. Amos 4. c. Agge. 2. b. Item ossa arida. Ezech. 37. a. *Glo. inte. s. Tobi. 6*

Natura humana. Arida potest etiam ipsam naturam humanam significare. Exod. 4. b. Ioan. 2. d. Agge. 2. b. *Ori. s. Eze. Ho. 21*

Populus Iudæorum. Arida, quæ apparuit congregatis aquis in locum vnum, fuit populus Iudæorum separatus à gentibus, qui & tunc germinauit in cultu vnius Dei. Gen. 1. b. Arefacta autem ficus fuit eadem synagoga deserta à gratia Spiritussancti. Vt quum discipuli dixerunt: Vobis oportebat prædicare verbum Dei: sed quia indignos vos iudicastis, ecce conuertimur ad Gentes. Matt. 21. d. Actor. 13. b. Sic autem arefacta est ficus synagogæ, vt manserint radices: quia adhuc est spes in illo populo fructificandi in fide, ad quam venient, cùm plenitudo Gentium intrauerit. Arefacta quoque hedera cessationem legis, & synagogæ designauit. Ionæ 4. c. Et arefacta arua deserti, designant synagogam sine gratia. Iere. 23. b. Et arefacta vinea, dicit destructionem populi Iudæorum. Ezech. 17. c. 19. d. Iob. 12. c. Siccauit etiam Deus lignum viride, quum destruxit Iudæam: & frondere fecit lignum aridum, quum ex Gentibus instituit Ecclesiam. Ezec. 17. g. Siccatus est vertex Carmeli, quum sacerdotes & pharisæi perierunt. Amos 1. a. Ariditas etiam nerui femoris Iacob, incredulitatem designauit populi Israel à Iacob descendentis. Gene. 32. g. Arefiet ficus, quum mali in iudicio audient: Ite maledicti in ignem æternum: quia non amplius ex eis sperabitur fructus. Marci 11. c. *Hila. s. Mat. Can ti. 21. Aug. s. Psal. 58. Ori. s. Matt. 16. Hila. s. Matt. can. 23. Aug. epi. 49. q. 6 Hie. s. Ezec. 17. & s. Ionam. 4. & s. Matth. 21. Ber. ho. 1. s. miss. est Ruper. s. Amos 1.*

Inutiles, & peccatores. Ariditas in lignis & herbis, ad inutiles & infrugiferos homines refertur: vt peccator dicitur aridum lignum. Luc. 23. d. 4. Reg. 19. f. Iob. 12. c. 15. d. 13. d. 18. d. Ps. 38. 89. Eccl'i 6. a. 10. c. Isa. 15. c. 16. b. 40. f. Iere. 12. a. Ezech. 17. c. g. 18. d. 19. d. Ioan. 15. a. Thre. 4. b. Ioel. 1. c. *Hier. s. Isa. 15. Greg. 14. mor. 10.*

Ociosi ad operãdum. Arida manus dicitur, quæ otiosa est ad benè operandum. Sic erat arida manus Iudæorum, qui non faciebant opera Dei: & aridi sunt, qui operari non possunt, 1. Reg. 13. a. Iob. 15. d. Zac. 12. d. Matth. 12. a. Marc. 3. a. 9. b. 21. c. Ioan. 5. a. *Ori. s. Isa. ho. 6. Hila. s. Matt. cano. 12. Hie. s. Matt. 12.*

Arefactum brachium pastoris mali, dicit sublatam potentiam Antichristi. Zach. 11. d. *Gre. 12. mor. 25.*

Aruisse dicitur virtus Christi, sicut testa: quia vt lutea testa mollis igni applicata duratur: ita Christus excellentior apparuit in tribulatione, & per ignem passionis venit ad duritiem resurrectionis. Psal. 21. Sic etiam robustiorem reddidit Ecclesiam in tribulatione. *Hie. s. Zach. 11. Arno. & Hie. s. Ps. 21. Aug. epist. 120.*

Theologia sine eloquentia. Arida simila, Theologiam, sine eloquentia significare potest. Leu. 7. a. Vel est arida in eo, qui indiget sapientia. *Greg. hom. 22.*

Tribulationes. Siccitas, tribulationes quandoque significat. Iob. 12. c. Eccl'i 35. d. 39. c. Iere. 14. a. 5. f. 17. b. Soph. 2. c. Agge. 1. c. *Glo. int. s. Leuit. 7.*

Defectus verbi Dei. Potest etiam in eisdem ferè locis significare defectum verbi Dei. Sic arefactum semen significat amissionem verbi Dei, quod prius libenter susceptum fuerat. Matth. 13. a. Luc. 8. a. *Hie. s. Iere. 17.*

Doctrina hæreticorum. Arida stipula, est doctrina hereticorum igni cum ipsis tradenda. Nahum. 1. c. Et arefacta radix, est deficiens doctrina hæreticorum. Hose. 9. d. Amos 4. c. Arefacta aqua Euphratis, sunt deficientes imposturæ Magorum. Apocal. 16. c. *Glo. int. s. Mat. 13*

Caro humana. Arida etiam stipula, est caro humana sine viriditate diuini amoris intimi. Iob. 13. d. Et arescit fluuius vacue factus, quum subducta anima, vacuum remanet corpus. Iob. 14. b. *Hie. s. Nahum 1. Ruper. 9. s. Apoc.*

Defectus bonorũ operum. Exarescens herba ante maturitatem, sunt qui pereunt, antequam bene operentur. Isa. 32. f. Et arescens scirpus ante omnes herbas, & antequam carpatur, designat hypocritam, qui priusquã de carne transeat, ea, quæ in se ostenderat virtutũ facta, derelinquit. Iob. 8. c. Ps. 128. *Greg. 11. mor. 24. & 12. mor. 5. Greg. 8. mor. 28.*

Et arefacit Deus gramen, quum delet Gentes, aut hypocritas. Isa.42.c.Ps.89.

Orig.s.Psal.36. Hie.s.Isa.40. Aug.s.Psal.128. Ariditas fœni paruam rerum mundanarum durationem designat, & breuem fastum superborum. Ps.36.128. Isa.15.c.40.b.51.e. *Breuitas rerum mundanarum.*

Hie.s.Iere.17. Siccitas aliquando designare potest tẽpus iudicij, in qua siccitate habitabant mali. Iere.17.a. *Tempus iudicii.*

Arefacit flamma ramos impij, quum terrena desideria accendunt adhærentes ipsi. Iob.15.d.

Gre.12.mor.34. Necdum sicci funes neruicei, quibus ligatus est Samson. Iudicum 16. b. mortalitatem in Christo significabant. *Mortalitas Christi.*

Gre.8.mor.11. & 32.mor.23. & s.Ps.101. Aruisse dicitur cutis, quæ arescendo contrahitur, quum mentes carnalium, quæ præsentia diligunt, & quasi iuxta posita concupiscunt, ad futura tendi per longanimitatem nolunt: qui dum internæ spei pinguedinem negligunt, vt attrahantur, arefiunt. Quia si eorum corda desperatio nõ siccaret, nequaquã æstus hæc pusillanimitatis attraheret. Iob.7.a. Thre.4.b. Aruisse etiam cutis, quum culpa tanto insensibilior redditur, quanto etiam apud eos laudabilis habetur. Quæ ideo arida est, quia nulla sui cognitione viridescit.

Gre.20.mor.20. Hie.s.Psal.101. Ber.ser.de cute, carne, &c. Ricar.de S.Vict.de statu interi.hõis.7 Arescunt ossa Christi, quum fortes Ecclesię zelo fidei contabescunt, & quum affliguntur in omnibus malis infirmorum. Ps.101. Sic Apostolus: Quis infirmatur, & ego non infirmor? Et arescunt ossa, quum deficit virtus. Aruerunt etiã ossa sicut cremium, quum omnem delectationem boni prorsus amisisse videtur anima, solámque sibi aridæ intentionis fortitudinem reseruasse. Et arida ossa, sunt fortia opera sine intentione bona. Ezech.37.a. *Afflictio fortiũ ecclesiæ.*

Hie.s.Isa.41. Arescit lingua siti, quum Gentiles inter dogmata Philosophorum veritatem Euangelicæ doctrinæ velut aquã viuam non assequuntur. Isa.5.d.41.d. Iudith.7.d.11.b.

Hie.s.Hose.9. & s.Sopho.2. Arentia vbera dicuntur habere hæretici, veritate doctrinæ carentes. Hose.9.d. Siccitas spinarum, est etiam in doctrina hæreticorum. Soph.2.b. *Doctrina hæreticorum.*

Orig.s.Exod.ho.6 Hie.s.Isa.19. Aug.s.Ps.73. Gre.33.mor.13. Arescit aqua de mari, quum confunditur hæreticorum doctrina, aut etiam Philosophorum, vt non amplius possint suadere sua mendacia. Sic siccatur fluuius, & riui aggerum, & sementis irrigua. Et arefiunt stagna. Isa.12.d.19.b.37.d.42.c.50.b.51.d.3.Reg.17.a.4. Regum 2.b. Genes.8.b. Psal.65.73. Ierem.14.a.17.b.50.f.51.d. Eccl'i 35.d.39.c.40.b. Hose.13.d. Sopho. 2.a. Agge.1.c. Ad idem arens alueus Iordanis. Iosu.2. b.3. d.4.d.5.a. Et exiccatus vertex Carmeli. Amo.1.a. Nahu.1.a. Et siccati fluuij Ethan, est confusa scientia peruersa. *Confusio hæreticorum.*

Glo.inte.s.Isa.42 Arefecit Deus stagna, quum abstulit doctrinam à Iudęis. Isa.42.c. Ioel.1.d.

Ori.s.Iudi.ho.8. Siccitas velleris, aut areæ, carentiam significat diuinæ gratiæ, aut in Iudæa, aut in Gentilitate. Iudi.6.g. *Carentia diuinæ gratiæ.*

Hie.s.Hose.13. Siccauit ventus vrens venas inferni, & mortis, quum Christus, & sermo ecclesiasticus tulit peccati aculeum, & dogmata hæreticorum. Hose.13.d. Iob.15. d. Et quum Spiritussanctus aufert omnes causas incredulitatis. *Ablatio peccati.*

Ruper.s.Hose.13. Hie.s.Eze.26.47 Siccatio sagenarum facta est Babylon, & etiam Tyrus. Ezech.26.a.47. b. quum retia, quibus hæretici, & philosophi prius deceptam multitudinem piscabantur, cessant, & in desertæ vrbis solo expanduntur, atque siccantur: vt pro illis alij subeant piscatores, quos Dominus ad piscandum misit. *Destructio doctrinæ hæreticorum.*

Hie.Cypr.s.Ps.89 Arescere dicuntur, qui paulatim veniunt ad senectutem, & mortem. Ps.89. *Senescere.*

Hie.s.Isa.27. Ruper.s.Amos 2. Siccitas messis, est tempus vastitatis Hierusalem. Isa. 27. c. Et durabit siccitas infidelitatis in illo populo, donec Elias impetret aquam in vertice Carmeli. 3.Reg.18.g. *Destructio Hierusalem.*

Exiccasse se dicens rex Assyriorum riuos aggerum, designat diabolum gloriantem de subiectione potentium. Isa.37.e.

Greg.3.dia.34. Arens terra australis, designat animã cũ feruore Spiritussancti, sed sine lachrymis. Iosu.15.d.

Glo.int.s.Marc.5. Siccatus fons sanguinis mulieris fluxum patientis. Marc. 5. c. est cessans radix immundę cogitationis.

Glo.ordi.s.Iosu.9. Sicci panes Gabaonitarum. Iosu.9.b. ariditatem doctrinę secularis indicant.

Argentum, Argenteum, Deargentatum, Argentarius.

ARgentum est metallum candidum, lucidum, & sonorum, quod inter metalla post aurũ obtinet principatum. Eius vsus est ad vasa preciosa, & ad pecuniam signatam: vnde interdum argentum dicitur ipsum pretium rerum. Isa.52.a. Amos 2.b. 8.b. Actor.3.a.20.g.

Orig.s.Exo.ho.9. & s.Ezech.ho.3.4. Amb.2.de Abr.5 Aug.17.ciui.Dei.5 Arn.s.Ps.67.104. Hie.s.Agge.2.& de vest.sacerdota. Gre.s.1.Reg.2.& 4.mor.35. Euche.q.in Psal. Ber.ser.4.de aduẽ. & de diligẽdo Deo Gre.28.mor.9. Beda s.Prou.25. Quatenus igitur argentum est candore nitidum, & sonorum, significare potest verbum Dei, cuius possessione diues erat Abraham. Gene.13.a.23.c. Exod.21.d.26.d.25.a.31.a.36.c. Ps.11.104.1.Reg.9.b. Ezech.7.e.16.b.22.d. 38.d. Iob.3.c.22, d.27.c.28.a.2.Para.1.d. Prouer. 8.c. 10.c.16.c.25.b. Eccl'tæ 2.b. Cantic.1.c. Isa.1.f. Hose.2.b. Ioel.3.b. Agge.2.b. Zach.6. c.9.a. Sopho.1.c. Deargentatę pennæ columbę, dicuntur verbi, & rationis ornamento decoratæ, vel per dona Spiritussancti ornatæ, vel per apparentiam virtutis, vel per imitationem humilitatis Christi. Vel designant candorem innocentiæ, & pudicitiæ. Ps.67. Designat etiam argentum literam Legis: vt quum eduxit Dominus Israel de Ægypto cum argento, & auro. Psal. 104. Designat simili ratione Prophetas, qui sunt bases argenteæ. Exod.26.b.36.c. Eccl'i 26.d. Et vt argentum, si non exerceatur, obscuratur, si exerceatur, nitet: sic dicta Legis, & Prophetarum, antequam à Christo implerentur, obscura erant: ipso adueniente, omnia facta sunt lucida, & perspicua. *Verbum Dei. Litera legis Prophetæ.*

Ori.s.Matt.ho.30 Argenteæ tubæ significant excellentem prædicationem Verbi Dei, & magnam eiusdem Verbi Dei vocem. Num.10.a. Matth.24.b. *Prædicatio verbi Dei.*

Confessio fidei. Puritas conscientiæ. Argentum etiam, quo ornatur tabernaculum Dei, confessionem fidei, & puritatem conscientiæ significare potest. Exod. 35. a. Psal. 67. Isa. 60. c. Idem designabit argenteus nummus. 1. Reg. 2. g. *Ori. s. Exo. ho. 13. Hil. s. Ps. 67. Hie. s. Is. 60.*

Veritas. Argenteum pectus statuæ, veritatem designare potest. Dan. 2. e. Et vt argentum, quò frequentiori vsu atteritur, eò clarius redditur: sic veritas vehementi discussione, quo magis excutitur, eò melius commẽdatur: & veritatis consilia experientiæ vsu, quò certiora, eò clariora redduntur. *Discretio.* Potest etiam designare discretionem, & argenteum pectus & brachia, sunt consilia, & opera discreta. *Ricar. de S. Victo. de somn. Nabuch. 23. 24. 25. 26.*

Iactantia. In malum verò argenteum pectus statuæ, designat iactantiam, quæ in sui laudis præconio blandam, iucundámque se exhibet: & pectus, & brachia argentea circunferre videtur, quæ de consiliis suis, & operis rectitudine gloriatur.

Prædicatores. Argenteæ columnæ, dici possunt prædicatores, nitore eloquij quasi splendore argenti decorati. Cant. 3. c. *Gre. s. Cant. 3. & s. Ezech. ho. 15.*

Corpora cælestibus eloquiis fulgentia. Anima. Iusti. Scriptores veteris legis. Argentum etiam dici possunt corpora eloquiis cælestibus refulgentia: quæ & argentea vasa dici possunt. Itidem animæ, & quilibet iusti. Exo. 12. e. 13. a. Iud. 17. a. Prou. 25. a. 26. d. 27. c. Is. 1. f. Et etiam scriptores veteris legis, quorum vita inter turbas hominum resplenduit luce virtutum. Iob. 28. c. Labia etiam iusti dicuntur argentum electum. Prou. 10. c. *Abr. 1. de Abr. 9. Hie. s. Is. 1. Gre. 15. mor. 30. Bed. s. Prou. 10.*

Eloquentes. Sermo. Argentum etiam significat eloquentes, vi verbi, & sermonis valentes. Ipse etiam sermo argentum dicitur: de quibus habes in his locis permixtim. Gen. 24. d. Ios. 7. d. 1. Reg. 9. d. 3. Reg. 10. d. 4 Reg. 22. b. 1. Par. 21. d. 29. a. 2. Par. 9. e. 34. d. Iob 27. c. 28. c. Ps. 54. 113. 134. Prou. 22. a. 25. b. Sap. 7. c. Eccl. 6. b. 25. d. 47. c. 51. d. Is. 13. c. 30. e. 55. a. Ier. 10. a. Baruc. 3. b. Ezec. 7. e. 27. c. Hos. 2. b. 8. a. Dan. 2. c. Nah. 2. c. Zac. 9. a. 14. c. 1 Mach. 3. d. Malac. 3. a. 2. Reg. 8. c. Matt. 10. a. Argenteum acetabulum sunt verba prædicatoris mordacia. Num. 7. c. *Ori. s. Cant. ho. 2. Hie. s. Iob. 28. & s. Is. 30. & s. Nau. 2. Gre. 17. mor. 14. Ambr. 1. offi. 3.*

Dona Dei. Argentum quandoque significare potest dona Spiritussancti, vel generaliter dona Dei, de quibus faciunt sibi idola, qui illis abutuntur. Hos. 8. a. Et argentum commixtum, designat naturalia bona peccato vitiata. *Geor. Ven. Cant. 1. to. 7. cap. 6. Ori. s. Ezec. ho. 1.*

Vtrunque testamentum. Prophetæ. Argenteæ bases binæ, vtrumque Testamentum significare possunt. Ex. 26. d 36. c. designãt etiam Prophetas ante aduentum Christi obscuros, sed postmodum illustratos. *Lyr. s. Exo. 26. Rup. 4. s. Exo. 12.*

Iudæi. Argentum in sacris filiorum Iacob, significare potest Iudæos confidentes in operibus legis. Genes. 43. e. 44. a. Argentum etiam habebat lex vetus, vt sponsa in viduis, & maritatis. Canti. 1. c. *Ambr. de Ioseph 9. Hie. 1. adu. Iouin. Gre. s. 1. Reg. 2.*

Argenteus nummus significare potest Iudæos prædicantes fidem. 1. Reg. 2. g. *Glo. int. s. 1. Re. 2.*

Laudes angelorum. Argenteæ bases, possunt etiam significare laudes angelorum, & voces Euangelistarum. Exod. 26. d.

Christus. Argentea capita columnarum significare possunt caput nostrum Christum Exod. 27. c. 35. a. 38. b. d. *Ori. s. Exo. ho. 9.*

Subiicientes se verbo Dei. Vt etiam sunt capita columnarum, argentea, & non argentata, significare possunt eos, qui in totum se subiiciunt verbo Dei. *Glo. ord. s. Exo. 27*

Patientia rationalis. Argenteæ laminæ columnarum, patientiam rationalem significare possunt. Exod. 27. c. 35. a. 38. b. d. *Glo. int. s. Exo. 27.*

Miracula. Argentea propugnacula. Cant. 8. c. designare possunt miracula cum prædicatione verbi Dei coniuncta. *Gre. s. Cant. 8.*

Boni in ecclesia. Consuetudines Gentilium. Animæ cũ suis corporibus. Iudæi in synagoga. Argentea vasa, significant bonos, qui tantùm in Ecclesia reperiuntur. 2. Timot. 2. c. Exod. 3. d. 12. f. Isa. 48. b. Zach. 13. d. Mal. 3. a. Designant etiam consuetudines Gentilium non inutiles, quas ab illis mutuare possumus: vel etiam animas cum suis corporibus. Boni etiam in synagoga vasa argentea fuere, sed multi eorum facti sunt argentum reprobum. *Amb. s. 2. Tim. 2. Bed. s. Exo. 12. Hie. s. Is. 1.*

Opera incorrupta. Argentum etiam dicuntur opera, quæ non corrumpit ignis: sed manent firma, & purificata. 1. Cor. 3. c. 1. Esdr. 1. a. Nee. 7. g. Tob. 1. c. designat etiam opera, quę apparent bona. Ester. 3. c. *Amb. de virgi. 3.*

Vita humana. Argenteus funiculus. Ecclesiastæ 12. c. designat candidam vitam humanam, & spiramen de cælo tributum. *Hie. s. Ecclesiasten. 12.*

Elementũ aquæ. Quatuor humores. Argentum interdum designat elementum aquæ, vt cùm in ferculo Salomonis factæ sunt columnæ argenteæ. Cant. 3. d. Significare etiam possunt columnæ quatuor humores, quibus fulcitur corpus, qui in Christo fuerunt argentei, hoc est, purissimi. *Amb. de virg. 3.*

Dignitas. Argentum etiam designat quandoque dignitates, aut nobilitatem, aut alia, vnde homines superbire solent. Soph. 1. c. Disperierunt omnes inuoluti argento.

Eloquentia hæreticorum. Eloquentia secularis. Argentum Tharsis, eloquentiam hæreticorum, & philosophorum designare potest: & etiã argentum Niniue. 3. Reg. 10. d. Iob 3. c. Is. 30. e. 45. e. 46. b. Hos. 9. b. 13. a. Nahum. 2. c. Hab. 2. d. Zac. 9. a. Hoc argentum fuit in ornatu regis Tyri, aut in thesauris eius. Ezech. 28. b. Est etiam eloquẽtia secularis, quam non quærunt prædicatores. Is. 13. d. Iob 27. c. Et argentũ reprobum, sunt sermones mali, vt hæreticorum: sine quo argento emitur vinum, & lac. Is. 1. f. 55. a. Hose. 13. a. Et argentei dij, sunt falsa verba philosophorum, & hæreticorum. Isa. 31. d. Dicitur etiam argentum sordidum. Prou. 26. d. *Hie. s. Is. 2. 30. 13. 15. Bed. s. Prou. 26.*

Hæreticus. Argentarius, qui ex materia argenti fabrè operatur. Iud. 17. b. Is. 40. d. designare potest hæreticum, qui eloquentes sermones fabricat ad suos persuadendos errores. *Hie. s. Is. 40. Amb. de Ioseph. 13*

Sciẽtia trinitatis. Argentei trecenti dati Beniamin à Ioseph, significare possunt scientiam Trinitatis, & crucis Paulo collatam. Gen. 45. f. *Bed. s. Gen. 42. Gre. s. Cant. 8.*

Argentei mille pro fructu vineæ, designare possunt omnia temporalia pro Christo tradita. Cant.8.d. Ad idem referri possunt argentei mille, quos dedit Abimelech Saræ. Genes. 20.d.2. Reg.28.c.Is.7.b. *Temporalia.*

Glo.ord.s.gen.37. Argentei viginti, quibus venditus est Ioseph. Gen.37.f. designare possunt argenteos, quibus venditus est Christus, qui tamen fuere triginta. Zac.11.c.Mat.26.b.27.a.

Lyra.s.Hos.3. Argentei quindecim, quibus conduxit Hosee adulteram. Hose. 3. a. designant eductionem populi Israel de Ægypto, factam quintadecima die mensis primi. Exo.12.

Argenteus scyphus Ioseph. Gen.44.a. vide Calix.

Argenteæ phialæ. Nu.7.g. vide Calix.

Argenteæ cælaturæ. Exo.27.b. vide Sculpere.

ARGILLA, ARGILLOSVS.

Glo.ord.s.3.Reg.7 Rup.s.3.Reg.25. ARgilla, est terra rubra, & glutinosa, in qua Hiram fundebat vasa ænea, & columnas tēpli.3.Reg.7.g.2.Par.4.d. Designare potest sacram Scripturam, à qua bene viuēdi regulā accipimus. Vel designat massam generis humani: vnde fiunt vasa etiam in obsequium templi Domini. *Sacra scriptura. Massa generis humani.*

Arguere, Reprehendere, Increpare.

ARguere, est verbis reprehendere, & insimulare, quasique accusare. Increpatio verò fit asperioribus verbis.

Greg.23.mor.24. Arn.s.Ps.9. Arguit interdum Deus: vt Gen.31.f. Arguit Laban. Et increpat per dolorem in lectulo. Iob 33.c. quum in præsentis vitæ requie vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Et arguit in virga virorum, quum arguit, vt remittat. 2.Reg.7.c.Iob.5.c.Ps.9.49.Is. 54. c. Hab.2.a.Hebr.12.b.Apoca. 3.d. Et increpat Gentes, quum arguit idololatriam. Isa.51.g.66.e. Ezec.5.d.2.Mach.7.f.

Basi.Aug.Gre.s. Psa.37. Arguit Deus in furore, quum dat pœnam æternam: qua ratione orabat Dauid, ne argueretur à Domino. Corripit autem in ira per purgatoriam pœnam Ps.6.34.37.49.118.Deut.28.b. Iob 13.b.22.a.1.Paral.16.b.Isa. 17.d.50.b.66.e.Ezech.25. d. Zach.3.a.Malac.2.3.c.Matth.17.c. Luc.4.f.9.e. *Punitio Dei.*

Hil.Arn. & Aug. s.Ps.67. Hie.s.Is.2. Increpat Deus feras syluæ seu arundinis, quum confundit hæreticos, aut dæmones. Psa.67. Isa.17.d. Et arguit populos multos, & non iudicat, quia Iudæos, qui non eum receperunt, arguet & non iudicabit. Is.2.a. Increpat mare, quum facit cessare tribulationes. Ps.17.38. 75.79. 103.105.149.2.Reg.22.b.4.Reg.19.a.Nahu.1.a.Luc.8.d. Arguet Spiritus sanctus mundum de peccato, & de iustitia, & de iudicio. Ioan.16.b. *Cōfundēs Deus malos.*

Gre.9.mor.31. Hie.s.Is.11. Arguere dicitur Christus vtrunque, hoc est, Deum, & hominem: quia Deo satisfecit innocens ipse pro culpa humana, & homini, exempla quæ imitaretur, præbuit. Iob 9.d. Arguit autem Christus in æquitate. Is 2.a.11.a. Et arguit pro mãsuetis terræ, hoc est, in defensione Apostolorum, & etiam ipsos mansuetos arguit. Et non arguit secundùm auditum aurium: quia Pharisæos adulantes acriter increpabat. Reprehendens Moyses eum, qui faciebat iniuriam, significat Christum redarguentem Iudæos. Exo.2.c.

Lyr.s.Iob 13. Arguit vias suas in conspectu Dei, qui se peccatorem confitetur coram eo. Iob.13.c. Sic cōscientia aut cor reprehendit. Iob.27.a.42.a.1.Ioannis 3.d. *Cōfessio peccati.*

Gre.15.Mor.1. Arguens Iob amicos doctrina. Iob 20.a. designat Ecclesiam instruentem hæreticos docendo veritatem.

Gre.16.mor.28. Arguere viam diaboli aut Antichristi dicitur non posse homo, sed solus Deus: quia eum, coram quo expauescent, non videntur posse arguere. Iob 21.d.

Hie.s.Is.29. Ori.s.Mat.ho.1. Arguens in porta dicebatur iudex, qui reprehendebat vitia: & dici potest Christus, qui reprehendit in portis filiæ Sion, hoc est, Ecclesiæ. Is. 29. g. Et quilibet iustus reprehendit malos in Ecclesia. Increpare etiam Hierusalem, est eorum, qui habent curam animarum. Ier.29.f. *Christus. Quilibet iustus.*

Hil.s.Mat.Cant.14. Arguens Ioannes Herodem, designat legem autoritate diuinorum præceptorum principes arguentem. Mat.14.a.

Rup.6.s.Gen.25. Increpans Abraham Abimelech propter puteum aquæ, quem serui eius abstulerant: designat Theologum conuincentem Philosophos de veritate occultata, aut malè intellecta. Genes.21.c. *Conuincere Philosophos.*

Lyr.s.Ps.140. Increpat iustus, sed in misericordia, sicut etiam increpat sapientia. Ps.140. Prou.1.c.5.b.6.c. 10.c.12.a.15.a.Sap.12.d. Vera enim iustitia compassionem habet: falsa verò indignationem.

Amb.de Ioseph.1. Bed.s.Gen.37. Increpans Iacob Ioseph propter somnia. Gen.37.d. designat duritiam Iudæorum ad credēdum Christo, quem natum ex se videbant. Et increpantes Christum, erant Iudæi ipsum blasphemantes. Is.50.c Increpabat etiam Petrus Christum. Matt.16.c. Marc.8.d. *Duritia Iudæorum.*

Hie.s.Is.1. Gre.14.mor.16. Hie.s.Ier.2. Arguere Deum verbis, est petere à Deo premium bonorum operum. Iob 15. a. 23. a. 39. d.Isa.1.e.

Arguentes amici Iob ipsum Iob opprobriis suis, sunt hæretici, qui tribulationes Ecclesiæ ex peccato prouenire asserunt. Iob 6.d.19.a.

Increpat auersio aut malitia peccantem. Ier.2.d. quia illa testis est, vel ad vindictam, vel ad agendam pœnitentiam. Redargutiones autem, sunt peccati reprehensiones. Ps.37.

Hie.s.Ps.15. Increpant renes vsque ad noctem, quū delectationes carnales incitant ad peccandū. Ps.15.

Ori.s.Mat.ho.7. Amb.s.Luc.18. Increpantes discipuli eos, qui offerebant pueros Iesu: designant doctiores magistros pro-

hibentes minus doctos docere simplicem doctrinam. Aut sunt prohibentes gentiles venire adhuc ad fidem. Matth. 19.b

Increpans turba clamantem cæcum. Matth.20.d. Luc.18.e. designat verè credentes increpantes eos qui solam humanitatem confitentur in Christo. Vel sunt discipuli prohibentes Gentiles venire adhuc ad fidem. Vel sunt turbę carnalium desideriorum, tumultúsque vitiorum: qui priusquam Iesus ad cor nostrum veniat, tentationibus suis cogitationem nostram dissipant, & voces cordis in oratione perturbant. Idem fere est cùm arguebant proximi Tobiam, quia sepeliebat mortuos. Tob.2.b. *Ori.s.Matt.ho.13. Amb.s.Luc.18. Greg.hom.2.*

Arguens Isboseth Abner ob ingressum ad concubinam patris sui.2.Reg.3.b.designat inter malè promotum & promouentem sæpè oriri discordiam, vndè ambo pereant. *Lyra.s.2.Reg.3.*

Arguit vinum saturatos, & corda superborum, Eccl'i 19.a.32.d. Hoc est, facit eos arguendos. *Lyra.s. Eccles. 19.*

Argumentum.

ARgumentum, est ratio aut signum, rem aliquam probans. Vt Thamar in argumentum conceptus à Iuda socero suscepti, protulit annulum, armillam, & baculum. Gene. 38. f. Et domina Ioseph in argumentum intentati adulterij per Ioseph, pallium à se retentum protulit. Gen.39.c. Sic sumitur. Sapi.8.b.10.c. Acto.1.a. Hebr.11.a.

ARIEL.

Hierusalem. Hæretici. ARiel interpretatur leo Dei: ciuitas, quam expugnauit Dauid, quæ est Hierusalem, in qua expugnauit Dauid arcem Sion. Isa. 29. a. Et dicitur ei, Væ Ariel: quia destruenda erat à Romanis. Vel significat hæreticos, quos subuertunt doctores Ecclesiæ. *Hie.s.Isa.29.*

Christus. Ariel etiam, hoc est, Leo Dei, vel fortitudo Dei, vel illuminatio Dei. Est altare quod ponitur: & Ezech.43.e. Et designat Christum, & habet cornua quatuor, propter quatuor Euangelia per totum orbem dispersa. *Hie.s.Ezec.43.*

ARIES.

ARies dicitur masculus, qui in grege pecudum aptus est ad saliendas oues, & generandum: soletque esse ductor gregis. Est natura cornupeta, iracundus, & assultorius: estque animal mundum: & offerri solet in sacrificium.

Christus. Aries significare solet Christum, aut eius passionem, aut eucharistiam, vt aries hærens cornibus inter vepres, est Christus crucifixus & spinis coronatus, qui oblatus est pro Isaac: quia sola humanitas passa est, manente libera diuinitate. Gen.22.c. Ipse est ductor ouium: & aries oblatus in holocaustum. Ipse est aries secundus, oblatus videlicet post agnum figuratiuum, pro eo sumitur in his ferè locis. Exod.26.c.29.c. Leui.5.d.6.a.9.a.16.a. Numer.5.a.g.c.28. b. 29.a.1. Esd.10.f. Prou.30.d. Isa.43.d. *Ori.s.Leui.ho.3. Am.2.de Abra.8 Basi.s.Psal.28. Aug.q.in Exo. 108.& 16.ciui. Dei 32. Isych.s. Leui.5.6.8. Cyri. cont. Iulia.10.*

Corpus, & anima Christi. Arietes duo oblati in sacrificium, designare possunt corpus & animam Christi, quæ oblata sunt pro vtroque populo. Exod.29.c. *Glo.int.s.Exo.29.*

Duo præcepta maiora. Designant etiam Leui.23.c. duo pręcepta maiora, seu consilia perfectioribus data, nempe: Si vis perfectus esse, vade & vende omnia quæ habes, & sequere me. *Isych.s.Leuit.23.*

Petrus & Paulus. Item Petrum & Paulum. Exo.29.c. Num.28.d.29.b. Aries enim offerebatur, quum dicebat Paulus: Optabam anathema esse à Christo pro fratribus meis. *Ori.s.Num.hom.2*

Verbum tranquillum. Remissio iniuriæ. Aries præterea dici potest verbum plenum tranquillitatis & moderationis, & perfecta conuersatio. Hic aries ascendit super fœminas, hoc est, animas, eásque fœcundat ac replet, & parere facit bona opera. Genes.22.c. Exo.36.c. Leuit.8.d. Potest etiam significare remissionē iniuriæ, ideo pelles eius ponebantur in tabernaculo. *Amb.epi.63. & 2 de Abra.8. Philo.de somniis.*

Apostoli. Prælati. Doctores. Sacerdotes. Arietes etiam dicuntur Apostoli, & doctores, qui duces gregum fuerunt in Euangelio: & etiā prælati, & sacerdotes, qui primū ordine tenent: qui per exempla sua, & doctrinam gradiētem populum, quasi subsequentem ouium gregem ducunt. Exo. 25.a.26.c.36.c. Leui. 16.b. Ps.28.64.65.113. Pro.30.d. Thre.1.b. Gen.15.c. Et arietes Nabaioth sunt, qui de Gentibus allecti in sacerdotium, ministri sunt Saluatoris. Isa.60.b. Porro arietes differunt à pastoribus, quod pastores sunt rationales, arietes autem pars sunt ipsius gregis. Vnde arietes dici possunt *Optimates & diuites.* optimates & diuites populi: qui & ipsi pars gregis appellantur. Iere.25.g. Iuxta Septuaginta. Ezech. 34. c. *Hie.s.Aug.s.Ps. 28. Basi.s. Ps.28.ho.1. Arn.& Hila.s. Psal.65. Hie.s.Thre.1.& s.Isa.60. Aug.s.Psal.103. Isych.s.Leuit.16.*

Patriarchæ, & Prophetæ. Arietes præterea dici possunt Patriarchæ & Prophetæ, vt ductores & principes antiqui populi. Ps.64.113. Isa.60.b. Ezec.43.c. Sic erat aries Elias, ardens fide in defensionē populi Dei. *Greg. 30.mor.5. Beda.s.Prou.30.*

Fortes. Fortitudo. Martyres. Arietes etiā qui robustiores in grege, significare possunt fortes, & ipsam fortitudinem: & peculiariter Martyres, qui immaculati offeruntur Deo in holocaustum, & alios suo ducunt exemplo. Gen.31.34.d. Exo.35.a.2. Reg.6.c.4. Reg.3.a.2. Par.7.a.29.e. Ezech. 45.g. Mich.6.a. *Hie.s.Ier.25.& s. Ezech.34. Hila.s.Psalm.64. Arn.s.Psal.113.*

Supremi angeli. Arietes etiam exultantes dici possunt summi angelorum ordines, qui miris iucunditatis suę lusibus, contēplationísque excessibus, supra semetipsos eleuātur, & se in suis superioribus suspendunt, nil aliud quā creatricem omnium substantiā supra semetipsos aspicientes. Ps.113. *Hie.s.Ezech.43. Greg.23.mor.3. Hie.s.Ezec.45. Ricar.de.S. Victo. de arca.mystica.14.*

Plebs Iudaica. Aries quandoque significat plebem Iudaicam, aliquando regnaturam: vt in illo ariete, quē trimum diuisit & obtulit Abraham, indicatum est. Gene.15.b. *Aug.16.ciui.Dei 24.*

Intellectus, vel ratio. Aries, qui coniungitur oui ad generandum, significat intellectum coniunctum operationi. Gen.30.e. Et aries hærens cornibus, est ratio non assentiens, sed suspendens assensum, quum rem assequi non potest. Gen.22.c. Et aries diuisus, est ratio matura, parata certamini, idonea soluendis nodis Sophistarum: est annorum trium, propter perfectionem. Gen.15.b. *Beda.s.Gen.15. Philo. de profugis & quis rerum diui. hæres.*

Hie.s.Ezec.43. Aries interdum significat cogitationem, quæ prima est, vel in bono vel in malo, ex qua cætera nascũtur. Ipsa est aries primitiarũ: & est quotidie offerenda Deo. Eze. 43.g.45.e.46.b. *Cogitatio.*

Gre.s.1.Reg.14. Aries prǽterea significat robur propriæ innocentiæ: quod vnusquisque debet offerre Deo, illi acceptum ferens. 1. Reg. 14.e. *Innocentia.*

Amb.2.de Abra.8. Quatenus arietis vis est mascula, significare potest aries elementum aeris, quod omnium se generationi admiscet. *Elementũ aeris.*

Ori.s.Exo.ho.9.13. & s.Rom.12 Philo.2.allego. Designat etiam aries, secundum quod est iracundus, & cornupeta, iracundiã, aut vim irascibilem. Vnde & arietes appellantur ea instrumenta, quibus muri quatiuntur. *Vis irascibilis.*

Gre.s.1.Reg.15. Arietes Amelec, quos seruauit populus, significant præcipitationem in libidinem. 1. Reg. 15.b. Isa. 22.d 34.b. *Præcipitatio in libidinem.*

Gre.35.mor.6. Arietes interdum sunt superbi, principes hæreticorum. Iob. 42.b. Iere. 51.e. Ezec. 27.d.39.c. *Hæresiarchæ.*

Hie.s.Ezech.27. Aries, rex Medorum. Dani. 8.a.f.

Gre.26.Mor.5.& s.Ezec.hom.12. Aries instrumẽtum, quo muri concutiuntur, vt ponitur contra Hierusalem, designat aculeos tentationum contra animam: & demum impugnationes dæmonum. Ezech. 4.a. 26.b. *Tentationes.*

ARIOCH.

ARioch, id est, longus, vel procerus, siue satietas, vel ebrietas tua, vel leo tuus: fuit rex Ponti, qui venerat aduersus regem Sodomorum. Gene. 14.a. Designat principem Gentium errore circundatarum, hoc est, idola colentium.

Ricar.de S.Victo. de somnio Nabuch 8.15. Fuit & princeps militiæ Nabuchodonosor, qui exequebatur sententiam occidendi sapientes Babylonis. Interpretatur ad solitudinem redigens. Est typus zeli, qui non consulta ratione, exequitur aliquando illicita. *Zelus.*

Arma, Armare, Armamentarium.

Ori.s.Ps.36.ho.2. ARmá sunt instrumenta bellica, quædam quidem ad impetendum & feriendum hostem, quædam verò munimentum præstant aduersus hostium ictus: & vtraque in bonam & malã partem sumi possunt. Nam milites Christi armati dicuntur: & item diabolus cum suis satellitibus. Singulæ armorum species in suis locis sunt quærendæ: hic tantum agetur de armis in genere.

Aug.s.Psalm.32. Euch.for.spirit. 2. Armatura Dei dicitur vis vindicatiua ipsius contra peccantes. Sapi. 5.d. Ezech. 26.b. Arma etiam Dei dicitur adiutorium eius in Sanctos: & virtutes, quibus nos armat, & in nobis pugnat: & ipsa anima, cum qua vincit in nobis. Ps. 34. *Vis vindicatiua Dei. Adiutorium Dei Virtutes. Anima.*

Ori.s.Roma.13. Clem.Alex.4.str. Hier.s.Ephes.6. Arma bona, quibus pugnandum est aduersus hostes, sunt sacra eloquia, præcepta Christi, virtutes, & bona opera: quæ dicuntur arma lucis, & arma Dei. 1. Reg. 13. b. His armis spoliauerunt Allophyli Saulem, hoc est, dæmones animam peccantem. 1. Reg. 31. c. De his armis intelligi potest fieri mentio in his locis Num. 6.a.31.a. Iudi. 18.c.2. Reg. 1.d.1. Par. 10.c.12.g.2. Par. 23. b.32.a. f. Iudit. 7. a.14.a. Ps. 34. Canti. 4 b.1. Mach. 3.a.10.b. 13. d.14. e. 15. b.2. Mach. 3.e. 5.a.10.e.11.b. Rom. 7.a.14.d. 2. Cor. 6. b.10.a. Ephes. 6.b.1. Petr. 4. a. Et omnia arma Dei, quibus indui iubemur, significare possunt Saluatorem: vt idem sit dixisse. Induite vos arma Dei: quasi dixerit, Induite Dominum Iesum Christum. *Sacra eloquia. Præcepta Christi Virtutes. Bona opera. Christus.*

Gre.s.Cant.4. Amb.s.2.Cor. 10 Ori.s.Num.ho.17. Armatura fortium, dici possunt exempla Sanctorum, quibus Ecclesia roboratur. Cant. 4.b. *Exempla sanctorum.*

Arma etiam spiritualia designant fidem incorruptæ prædicationis: quibus munitus erat Paulus. 2. Cor. 10.a.

Cassi.lib.8.cap. 13 Armati ascendentes filij Israel ex Ægypto, designantur instructi virtutibus, aut Christi virtute muniti. Exod. 13.d.38.d.4. Reg. 11.b. Iob. 39.c. Et fortis armatus, est spiritus Dei timore munitus. Luc. 11.c. *Instructi virtutibus.*

Ori.s.Num.ho.26. Armati præcedebant filij Ruben & Gad ante fratres suos, designantes Prophetas & Sanctos veteris Testamenti: qui doctrina & exemplis in terram promissionis nos ducunt. Num. 32.c. Iosu. 1.d.6.b. *Prophetæ.*

Ori.s.Roma.6. Amb.s.Rom.6. Greg.9.mor.46. Arma iustitiæ & iniquitatis dicuntur corpora nostra & membra. Iustitiæ quidem, quando mouentur ad bona opera explenda secundum rationis imperium. Iniquitatis verò, quum eis vtitur diabolus ad nos impugnandos. Roma. 6.b. Et descendunt mali in infernum cum armis suis, hoc est, cum membris suis. Ezech. 32.f. *Corpora nostra.*

Greg.s.1.Reg.8. Arma regis, ad quæ constituit fabros, in malum quidem, sunt nocendi subditis instrumenta. In bonum verò, acuta consilia, quibus tanto validius hostes feriunt, quanto celerius eorũ astutias deprehendunt. 1. Re. 8.c. Eph. 8.b.

Aug.s.Psal. 143. Ber.ser.de Dauid, & Goliath. Ruper.s.2.Reg.5. Arma Saulis, quæ non poterat ferre Dauid, sunt vana mundi, & luxuriosa opera: quibus tamen armatus erat Goliat. 1. Reg. 17.e. Eccl'tæ 9.d. Vel designant sacerdotium vetus, & cultum illum veterem: quæ non competebant Christo pugnaturo aduersus diabolum. Idem designare possunt arma Esau. Ge. 27.a. Designant etiã arma Saulis scientiã secularẽ, qua nõ vincitur superbia. Posũt etiã hoc designare arma Achab, quibus indutus est Iosaphat. 3. Re. 22.e. *Opera mundana Sacerdotium vetus. Sciẽtia secularis*

Aug.ser.197. Arma Goliath, quæ posuit Dauid in tabernaculo suo. 1. Reg. 17.g. sunt subiecti diabolo, quos conuersos posuit Christus in Ecclesia. *Subiecti diabolo*

Aug.s.Psal.45. Greg.33.mor.29. Arma in malum, est publica oppugnatio dæmonum, & membrorum eius aduersus milites Christi, & erecta contra Deum patrocinia humana: quę arma confringit Deus. Ps. 45. Num. 20.c. Iudi. 7. b.2. Reg. 8, b.3. Reg. 10. d.2. Par. 9. f. Pro. 22.a. Eccl'tæ 10.d. Eccl'ici 9 d. Ezech. 23.d.26 .b.32.f.39.d.1. Mach. 1.d.5.e.7.g.11.c.2. Mach. 5. d.8.d.15.a.d. Luc. 11.c. *Oppugnatio dæmonum.*

Arma

Arma etiam dicuntur dentes filiorum hominum, quia consumunt sæuitia potestatis. Ps.56. *Hil.s.Ps.56.*

Armatus dicitur diabolus, qui fraudibus & insidiis latenter vitam bonorum supplãtat. Iob 5.a. Ier.47.b. Luc.11.c. Et armati, in quorum occursum pergit equus, sunt hæretici, hostes Ecclesiæ. Iob 39.c. *Gre.16.mor.24. & 31.mor.24.*

Armatus pingui ceruice dicitur, qui temporalem abundantiam in superbiam assumit. Iob 15.c. *Gre.12.Mor.22.*

Necessitates vitæ præsentis. Arma ferrea, necessitates vitæ præsentis dici possunt. Iob 20.d. Prou.6.b.24.d. Et arma dicuntur, quæ sunt necessaria vitæ. Deu.1.g. Instructi armis pergetis. *Gre.15.Mor.12.*

Armat Deus creaturam ad vltionem inimicorum, quum ministerio creaturarum animaduertit in malos. Sap.5.c. Armat etiam prædicatores aduersus perfidiam Iudæorum, & stultitiã Gentilium, & dolos hæreticorum. *Glo.ord.s.Sap.5.*

Armari ferro contra spinas. 2.Reg.23.a. est armari virtute contra vitia. *Lyr s.2.Reg.23.*

Sacra scriptura. Armamentarium est locus, vbi recondũtur arma. In bonum, significare potest sacram Scripturam: vnde sumimus arma aduersus tentamenta diaboli. 3.Reg.14.g. 2.Par.9.d.11.b. Is.22.b. *Hie.s.Is.22.*

Armiger.

Armiger est, qui arma alterius portat, quibus ipse non pugnat: sic sunt in sancta Ecclesia, qui nouiter instruuntur, qui audiunt virtutes doctorum, quas ipsi nondum operantur: & arma Ionathæ, sunt hortamenta doctoris. Et cùm dicit armiger Ionathæ, 1.Reg.14.c. se illi ad omnia affuturum, designat perfectè obedientem. Fit mentio de armigeris. Iud.9.g. 1.Reg. 16.d.31.a. 2.Reg.18.d. *Glo.or.s.1.Reg.14* *Obediẽtes perfectè.*

Ministri diaboli. Armiger Goliath, ministros & adiutores diaboli significare potest. 1.Reg.17.d.

Armenia.

Armenia Hebraicè dicitur Ararat, & interpretatur, maledictio timoris: est prouincia, super cuius montes requieuit arca Noe. Gen.8.a. 4.Reg.19.g.

Armentum, Armentarius.

Antiqui patres. Armentum est grex boum: & potest significare antiquos Patres, vnde sumptus est vitulus ad conuiuium angelorum, & ad sacrificia, qui est Christus. Gen.18.a.26.c. Deu.24.c. 32.c. Eze.43.f.

Doctores. Laborãtes in ecclesia. Simplices. Armentum significat etiam multitudinem doctorum, & laborantes in Ecclesia: & etiam simplices. Gen.34.d.45.a.46.d.47.a.50.b. Exo.10.c.12.f.29.a. Leu.9.a. 1.Par.27.d. Para.32.g. Is.65.b. Ier.5.d.31.b. Ecclesiastæ 2.b. Hos.5.b. Ioel.1.g. Amos 6.b. Hab.3.d. Mat.4.g. *Hie.s.Is.65. & s. Ecclesiast.2.& s. Ioel.1.*

Sectatores hæreticorum. Armenta boum Holophernis, sectatores hæreticorum significare possunt. Iudith 2.b. Ierem.3.g.

Cogitationes libidinis. Armenta Amalec, significant fortiores, & molestiores libidinis cogitationes, aut etiam maiores culpas: vel sequentes libidinem. 1.Reg.15.b. *Gre.s.1.Reg.15. Hie.s.Ier.3.*

Armentarius dictus Amos, Ecclesiasticum virum seu doctorẽ significare potest. Amos 7.d.

Armigatus.

Armigatum idem ferè significat, quod ornatum aut cõstitutum: vt armigata organa, dicuntur rectè constituta, aut potius ex lignis cedrinis facta. 2.Reg.6.c. 1.Mach.9.d. Armigata dicuntur instrumenta quædam musica. Armigatum volunt aliqui dici, quasi ad armum ligatum. *Glo.ord.s.2.Reg.6*

Armilla, Viriola.

Armilla, est ornamentum manuum, aut brachiorum, præcipuè fœminarum.

Occasiones bonorum operum. Armillæ, significare possunt occasiones bonorum operum, quæ per manus intelliguntur: aut ornamenta quæcunque factorum. Num.31.g. Is.3.d. Ezec.16.b.23.f. *Ori.s.Nu.ho.16. & s.Ezec.ho.6.*

Materia præceptorum. Opera. Armillæ decem siclorum datæ Rebeccæ, significant obiecta seu materiam decem præceptorum, circa quam debent fidelium opera versari. Vel designant opera perfecta sapientiæ: ideo pondus earum est in numero perfecto. Vel designant generaliter opera. Gen.24.d. *Amb.1.de Abr.9 Phil.de congr. &c. Aug.serm.75. Bed.s.Gen.24.*

Sponsio fidei. Obediẽtia Christi. Iustificatio. Armilla, quam dedit Iudas Thamar in pignus. Gen.38.d. designat sponsionem fidei: aut legitima legis: aut obedientiam Christi Ecclesiæ collatã: & etiam iustificationem, quæ est post vocationem: & pignus immortalitatis. Designat etiam charitatem, seu charitatis operationẽ. *Ori.s.Cant.ho.2. Beda.s.Gen.38. Rup.8.s.Gen.30.*

Opera prælatorum. Armillæ, quas obtulerunt filij Israel in opus tabernaculi, designant opera prælatorum, quę debent inferiorum opera excellere. Exo.35.c. Nu.31.g. 2.Reg.1.b. *Gre.30.mor.10.*

Diuina protectio. Armilla, qua Deus perforat maxillam Leuiathã, significat diuinam protectionem erga nos, qua occulto iudicio de ore diaboli nos liberat. Iob 40.d. *Gre.33.mo.14.*

Armon.

Armon, id est, malum granatum, vel mons numerationis, aut mons præparationis, siue mons doni: est mons qui creditur esse in Armenia, quò ductæ sunt decem tribus captiuæ, & significare potest punitionem hæreticorum. Amos 1.a. *Hie.s.Amos 1.*

Armus.

Armus in animalibus, est ea pars, quę in homine humerus dicitur.

Armus dexter arietis, qui solet offerri in sacrificium, aut in partem cedit sacerdotis,

Geor.Ven. Can.2. to.3.cap.3. Isy.s.Leuit.7. Gre.2.past.3. Tho.1.2.quæ.102. articul.3. Gre.s.1.Reg.9.

Bona opera. Concupiscentia.

bona opera designare solet:& est sacerdotis,quia Christ⁹ opera nostra debet operari in nobis Ex.29.d.Leu.7.d.8.b.9.d.10.c.Nu.6.c.18.c.Deu.18.c. Designare etiã potest cõcupiscentiam.

Fortitudo.

Designat etiam armus dexter fortitudinem ad sustentandos defectus inferiorum, quæ necessaria est sacerdoti:& armus positus seorsum Sauli, designat fortitudinem debere esse singularem in prædicatore.1.Reg.9.d.

Armus qui ponitur in olla.Ezec.24.a.videtur significare electiores ex populo Israel.

Arnon.

Phil.2.alleg. Hie.s.Is.16.

Cogitationes. Scientia veritatis.

ARnon,id est,exultans,siue arca eorum,aut lux filij, vel lux, aut maledictio permanens: est nomen torrentis inter Moabitas,& Amorrhæos.Nu.21.c.Deu.2.c.Ios.13.c. Iud.11. c.Interpretatur etiam lux eorum:& est figura cogitationum, quibus concupiscentiæ nituntur. Designat etiam scientiam veritatis, ad quam debent transire, qui erant in erroribus. Isa.16.a.

Aroer.

Hie.s.Is.17.

Idololatria.

ARoer, id est, myrica:ciuitas in torrente Arnon: potest designare idololatriam. Isa.17.a.

Aromata.

ARomata dicuntur res suauiter olentes,confortantes ac penetrantes:quarum odor spargitur,quum igne incenduntur.Sunt ergo odoramenta delectabilia.Gen.37.e.50.a.

Opera Christi. Charitas.

Aromata in primis fuerunt opera Christi in cruce,voluntas prompta qua se sponte offerebat,mors quam patiebatur,patientia,& immensa eius charitas erga homines:quę omnia optima fuerunt aromata gratissima Deo patri.Exo.25.a.30.d.

Gre.s.Cant.5. Glo.int.s.Exo.25.

Fides, & bona opinio. Virtus.

Aromata significare possunt odorem fidei & bonam opinionem.Gen.37.c.50.a.d. Cant.5. d.Et ipsas virtutes,vnde fluit odor bonæ opinionis.Cant.4.d.Exod.25.a.

Ori.s.Cant.ho.1.

Doctrina legis, & Prophetarũ. Scientiæ. Prædicatio.

Significare etiam possunt doctrinam Legis & Prophetarum,ac etiam scientias morales & naturales.Exo.25.a.30.d.35.c.37.d.40.c.Cant.3.c.4.c.5.a.d.6.a.8.d.Isa.33.a. Eccl.24.b.Potest etiam prædicatio designari.

Ori.s.Cant.ho.2. Greg.s.1. Reg.14. & 9.mor.9.& s.Cã. 4.Ber.ser.2.resurre.& ser.parn.15.

Opera præcipuè misericordiæ.

Designant etiam opera bona,præcipuè misericordiæ in eisdem ferè locis.& 3.Reg.10. b.2. Par.2.a.9.a.32.f.Ester.2.c.Possunt autem poni aromata mẽtis,aromata linguæ, aromata manus.Aromata mentis sunt affectus compassionis,zelus iustitiæ,spiritus discretionis:emuntur nummo propriæ volũtatis.Aromata linguæ sunt modestia in increpando,copia in exhortando,efficacia in persuadendo:emuntur nummo cõfessionis. Aromata manus sunt continentia in carne,misericordia in fratre, patientia in pietate:emuntur nummo subiectionis.Aromata sunt etiam opera pœnitentiæ:vt aromata myrrhæ & thuris.Cant.3.c.5.a.

Ori.s.Cant.ho.2.

Pœnitentia. Oratio.

Significant etiam aromata humilem orationem ad Deum ascendentem illique gratam. Leuit.16.c.Hæc aromata tulit regina Saba ad Salomonem, hoc est, Ecclesia ad Christum 3. Reg.10.b.Ad hanc pertinent montes aromatum.Cant.8.d.

Hie.s. Ezec. 27. Gre.s.Cant.4.

Mendacia hæreticorum. Opera reproborum.

Aromata,quæ deferuntur ad Tyrum,sunt mendacia hæreticorum,quæ similitudinem habent cum vero.Ezec.27.c.Et aromata,quæ superat odor vnguentorum sponsæ, sunt opera reproborum,quæ videntur bona,& hominibus placent.Cant.4.c.

Arrabo.

Aug.22.cõt. Fau. 86. Bed.s.Gen.38. Rup.8.s.Gen.30.

ARrabo, est pignus, quod datur in signum promissæ fidei, præcipuè inter sponsum & sponsam.

Pignus Spiritus sancti. Virtutes Theologicæ.

Arrabo,quem dedit Iudas Thamar, significat pignus Spiritussancti collatum animæ in signum promissæ beatitudinis.Gen.38.d Et erat triplex vt designaretur,animam vocatione signari,iustificatione decorari,glorificatione exaltari:quos enim prædestinauit, illos & vocauit:quos autem vocauit,illos & iustificauit:& quos iustificauit,illos & glorificauit.Designat etiam tres virtutes Theologicas,quibus defendentur coram Domino.

Arridere,quære Ridere.

Arripere,vide Rapere.

Arrogans,Arrogantia,quære Superbus.

Ars, Artifex.

ARs quæ dicitur recta ratio rerum factibilium,multiplex est in sacris libris: vt ars polymitaria,ars gemmaria, ars plumaria: & similes, quæ omnes suis locis quærendæ sunt. Artifex autem est,qui per artem operatur.

Gre.s.Cant.7. Rup.s.Cant.6. Hie.s.Is.3.

Deus. Christus. Apostoli & prædicatores.

Artifex aliquando dicitur Deus,aut sapientia.Sap.7.c.8.a.13.a.Hebr.11.c. Et artifex monilium est Christus.Cant.7.a.

Artifices tabernaculi & templi,sunt Apostoli & prædicatores.Ezec. 36.a.2.Reg.5.b.3.Reg. 7.b.4.Reg.12.c.1.Par.4.b.14.a.22.d.2.Par.2.c.24.c.Ecclesiastæ 9.c.Cant.7.a.Eccle.9.d. Ier. 10.a.Hos.8.b.13.a.Acto.19.e.Apoc.18.g.Eosdem designat artifex lignorum Ooliab. Exo.38. c.Et artifices Hierusalem,quos transtulit Nabuchodonosor in Babylonem 4.Reg.24.c.sunt aliqui ex doctoribus Ecclesiæ:quos transfert diabolus in confusionem peccati.

Hæreticus

Artifex lignarius faciens idola,est hæreticus,qui & artifex sapiens dicitur propter callidi-

ditatem, qua ſibi ſapiens videtur. Iſa. 40.c.44.b.Iere.10.a.c. Hoſe. 8.b.13.a. *Hier.ſ.Iere.10. & ſ.Hoſe.8.*

Articulus.

ARticulus dicitur particula inter nodos digitorum,& per metaphoram pars orationis, aut etiam pars temporis.Gen.8.b.Dani.5.b.10.b.

Artus, quære Membrum.

Aruina, vide Adeps.

Arula, quære Altare.

Aruum, vide Ager.

Arundo, Arundinetum, Calamus.

ARundo ſeu calamus,eſt longa,& diſtincta nodis,ac intus vacua,foris virens:creſcit iuxta aquas,eſtque fragilis, & facilè ob leuitatem omni vento agitatur. Datur calamus ad ſcribendum,& ad metiendum,& ad ſuſtentandum, vt baculus. Et calamus, penna. Calamus etiam dicebatur ſtipes candelabri.

Verbum Dei patris. — Calamus ſcribæ.Pſ. 44. a. Æternitatem Verbi diuini ſignificare poteſt:quia quod ſcribimus permanet:atque ita à patre cuius lingua calamus dicitur,Verbum illi coæternum, ac ſine tranſitu generatum eſt.Et lingua eſt calamus ſcribæ, cum dictat Spiritusſanctus dicenda : & quum lingua obtemperat rationi & cùm profert vehementes laudes Dei. *Baſi.ſ.Pſalm.44. Hila.ſ.Pſ.51. Hie.ad principiã. Cyril. de adoratio. in Spiritu ſancto.*

Sacra ſcriptura. — Calamus etiam ſcriptorum doctrinã deſignat:vt de ſancta Eccleſia Iſaias pollicetur,dicẽs. Iſa.35.c.In cubilibus, in quibus dracones prius habitauerant,orietur viror calami & iunci: vt ſcilicet ſcriberetur in cordibus Gentilium. Sacra autem Scriptura dicitur calamus ſeu arundo,ſicut vox dicitur lingua.Hac arundine dederunt Iudæi potum Chriſto, cùm ſacras Scripturas ineptis ſenſibus peruerterent.Matth.27.f. *Gre.23.mor.4. Gre.23.mor.4. Hie.ſ.Iſa.35. Aug.ſ.Pſal.63. & ſ.Ioã.tract.119. Glo.ord.ſ.Ma.27*

Scripturæ hæreticorum. — Arundo autem illa, qua Chriſto obtulerunt Iudæi acetum,ſignificat ſcripturas hæreticorum Chriſto minimè gratas. Matthæi 27.f. Et arundo aut ſylua hæreticos ipſos & dæmones ſignificare poteſt.Pſ.67.Vt autem arundo foris vireſcit,& intus eſt vacua:ſic ſermo hæreticus nitet quidem verbis, ſed intus vacuus eſt,nihil in ſe ſolidum habens.Iſa.19.b.Iob.40.c. Poteſt etiam arundo illa ſignificare ſynagogam Iudæorum, quæ acetum blaſphemiarum obtulit Chriſto. *Ori.ſ.Matt.ho.35. Arn. & Hila.ſ. Pſ.67. Hier.ſ.Iſa.19.* *Synagoga.*

Caro Chriſti, & aliorum. Gratia prophetalis. — Arundo ſeu calamus ad metiendum ſeu etiam ad ſcribendum dici poteſt caro Chriſti, quæ eſt calamus Verbi:& etiam caro vniuſcuiuſque temperata, vt obtemperet rationi:& ſic calamus tingendus eſt ſanguine.Pſal.67.2.Corin.3.a.Eſt etiam calamus gratia prophetalis. Pſal. 44.Ezech.40.a.Apocalyp.11.a.21.c. *Amb.ſ.Luc.7. Hie.ſ.Ezech.40.*

Prædicator. Prædicatio. — Calamus menſuræ.Ezech.40.a.eſt prædicator,vel ipſa prædicatio,per quam Chriſtus metitur,quum facit prædicatores ſuos hęc vel illa dicere,& his prædicare,illis verò minimè.Vel eſt ſacra ſcriptura,quam quiſquis legit, ſemetipſum metitur, vel quantum in ſpiritali virtute perficit,vel quantum à bonis, quæ præcepta ſunt, longè diſiunctus remanſit, quantum iam aſſurgat ad bona facienda, quantum adhuc in prauis actibus proſtratus iaceat. Vel vt erat ſex cubitorum & palmi, deſignat vitam actiuã exiſtentem cum aliqua parte contemplatiuæ. Calamus etiã viridis, eſt ipſe prædicator.Iſa.35.c. Calamus pręterea menſuræ dici poteſt Spiritusſanctus:vt ſex cubiti ſint ſex dona: palmus verò donũ ſapientiæ,quæ iam eſt quieſcentiũ. *Gre.ſ.Eze.ho.13. Gre.ſ.Ezec.ho.15. Rup.2.ſ. Ezech.5.* *Vita actiua. Spiritusſanctus.*

Prædicatores. Filii eccleſiæ. — Calami ſex in candelabro,deſignant prædicatores perfectos,& filios Eccleſiæ.Et ſunt terni in vtroque latere,deſignantes eos,qui confitentur Trinitatem ante & poſt incarnationem. Vel tres ſtatus Eccleſiæ,nempe prælatorum,coniugatorum, & continentium.Exo.25. d.37.c. Hi dulcem ſonum in mundo ædiderunt,hoc eſt,canticum nouum. *Gre.19.Mor.28. & ſ.Ezech.hom.6.*

Fides. — Arundo aurea,ſignificare poteſt fidem in fragili carne.Apoc.21.d. *Aug.ſ.Apo.ho.17*

Sceptrum inane. Diabolus. Sapientia mundana. — Arundo quã in manibus Chriſti poſuerunt,& qua caput eius percuſſerunt.Matth.27.c.ſignificat ſceptrum inane ac fragile,ſuper quo incumbebamus omnes priuſquàm crederemus: quòd eſt ſceptrum maligni.Confidebamus enim in virga calami Ægypti. Arundineus etiam baculus eſt ipſe diabolus vanum & fragile,& citò comminuendum,repromittens auxilium. Ezech.29.b.Eſt etiam arundineus baculus mundana ſapientia, cui innituntur hæretici. *Hie.ſ.Ezec.29.& ſ.Matth.27. Cyril.dialog.2.*

Calamum etiã tenebat Chriſtus in manu, vt ſacrilegium ſcriberet Iudæorum:vel etiam vt venenata occideret animalia.

Litera legis. — Deſignabat etiam calamus in manu Chriſti literam Legis de ſe vacuam, niſi Chriſtus eam manu ſua ſuſtentet.

Autoritas autorum ſacræ Scripturæ. — Calamus ſimilis virgę. Apoc. 11. a. Eſt facultas ſcribendi cum magiſterij autoritate:qualis eſt in Euangeliſtis,& aliis ſacræ Scripturæ autoribus, quorum autoritas eſt irrefragabilis. *Ruper.6.ſ.Apo.*

Humanũ genus — Arundo etiam in manu Chriſti ſumus nos nulla validioris naturę radice fundati : & ſi leuis aſpirauerit proſperioris aura ſucceſſus,vago motu proximos verberamus.Fluuios amant arundines,& nos labentia mundi caduca delectant. Eſt autem homo de gloriæ ſeculi inanitate ſpecioſus,fructu autem veritatis cauus:exterior placens,& nullus interior,ad omnẽ ventorum motum ſpirituum immundorum flatu mouendus. Eadem ratione calamus eſt mẽtis mobilitas.Et arundo vento agitata, ſunt qui in proſperis eleuãtur,& in aduerſis deprimuntur.Itaque oportet nos in manu Chriſti teneri, ne omni vento moueamur. Matth.11.a.27.c. *Amb.ſ.Luc.7.23. Fuche for.ſpirt. 4. Greg.33.Mor.4.& hom.6.*

Luc.7.d.3. Reg. 24. c. 4. Reg. 18. e. Isa.36.a. Ezech.29.b.

Gre.33.mor.4. Aug.s.Psal.83. Calamus rursus, est nitor gloriæ temporalis: unde iustis per sapientiam dicitur. Sapien.3.b. Fulgebunt iusti, & tanquam scintillæ in arundineto discurrent. Arundinetum namque vitã secularium appellat, qui more arundinum per temporalem gloriam foris quasi ad alta proficiunt, sed intus à soliditate veritatis inanescunt. Sic sumitur Iosu. 16.c.17.b.Iob.40.d. Isa. 29.a. Dicitur baculus arundineus, prosperitas temporalis: quia si quis ei innitatur, perforabit manum eius, & corruet. *Gloria tẽporalis*

Hila.s.Matth. can.12.33. Arundo quassata Gentiles designare potest. Matth.12.b.Isa.42.a. Idem sunt arundo in manu Christi, eius caput percutiens: quia infirmi corpore manu Christi comprehensi, etiam in Deum patrem, qui caput Christi est, acquiescunt. Matth.27.c. Eadem dant illi bibere acetũ, quia corporum nostrorum vitia accepit in se. Marc.15.b. *Gentiles.*

Basi.reg.breui.291 Hie.s.Isa.42. Calamus etiã quassatus dicitur exequens mandata, non ea, quæ requiritur, animi syncerita-te. Aut etiam quilibet peccator, quem Christus ad confidentiam excitat. *Peccatores.*

Tertu.adue.Iudæos Greg.33.Mor.4. Hier. Aglasiæ. Aug.1.q.in euan.3. Arundo præterea quassata, est modica fides Iudæorum, & regnum eorum temporale, vires exterius, sed interius vacuum. Aut ipsi Iudæi, qui impegerunt in Christum, & quassati sunt, & vt arundo quassata est diuisa & vnum, ita in vno populo Iudęorum, erant diuisiones. *Fides Iudæorũ. Regnũ Iudæorũ. Ipsi Iudæi.*

Hie.s.Ezec.27. Calamus est etiam quidam inter aromata, qui & fistula dicitur, est odoriferus, & designat gratiam doctrinæ in Christo. Exo.30.e. Isa. 43.d. Ier.6.e. *Gratia doctrinæ in Christo.*

Sumendo autem in malum, significat in hęreticis sermonem vocaléque sonũ. Ezech.27.d. *Sermo hæreticorũ.*

Arx, quære Turris.

Asa.

Asa, id est, medicus, aut sanans, rex Iuda, filius Abiæ.3.Reg.15.b. 2.Paralip.14.a. Mat.1.a.

Asael.

Gre.3.past.adm.17 Asael, id est, fecit Deus, siue factura Dei: frater Ioab, qui occisus est ab Abner, quum eũ nimium importunè persequeretur. 2.Reg.2.e.23.d.1.Par.2 b. Typus est eorum, qui per arupta furoris feruntur, nec blandis verbis mitigari volunt: vnde & confossus est. *Iracundi.*

Asaph.

Aug.s.Psal.72.73 Asaph, id est, congregans siue colligens, aut finiens: Leuites, filius Barachiæ, princeps cãtorum. 1.Paralip.6.a.16.a. Nehe.7.e. Isa.36.a. Interpretatur etiam, synagoga, & est typus ipsorum Iudæorum. Psal.72.79. in tit. Et cùm dicitur in titul. Psalm.37. Intellectus Asaph, designatur noua synagoga fidelium intelligentium mysteria. *Iudæi. Fideles.*

Ascalon.

Hie.s.Zach.9. Ascalon, id est, appensio, vel statera, siue ignis infamiæ, vel ponderata, vel ignis homicida: ciuitas superioris Idumeæ aut potius Palestinæ. Iud.1.d.2.Reg. 1.d. Iere.47.c. Amos 1.c. Soph. 2.a. Zach.9.a.1.Mach.11.f.12.e. Potest poni in figuram gentilitatis. *Gentilitas.*

Hier.s. Amos 1. Ruper.s. Amos 1. Vt interpretatur ignis homicida, typus esse potest diaboli & hæresiarcharum, qui sagittas habent ignitas. Amos 1.c. Sopho.2.a. Designat etiam Iudæos, qui ingenti furore homicidia perpetrarunt. *Diabolus. Hæresiarchæ. Iudæi.*

Ascella.

Ascella, pars est in auibus sub ala: & in hominibus sub brachio, aut sub humero.

Isy.s.Leui.1. Ruper.1.s.Leuit.7 Ascellæ auium confringendæ, significant corpus proprium castigandum, seu membra hominis Deo seruientis. Leuit. 1.d. Vel designant virtutes per humilitatem deprimendas. *Corpus humanũ. Virtutes.*

Glo.ord.s.Prou.19 Ponere manũ sub ascella, est dare quietem corpori à bonis operibus cessando. Vel manus, sunt bonorum operum exordium, quas non mouisse imputatur pigro. Pro.19.d.26.c. Vel designatur desidiosus prædicator. *Pigritia.*

Ascendere, Ascensor, Conscendere, Subire.

Ascendere est motus ab inferiori loco ad superiorem: admittit allegoriam secundum loca ad quæ ascenditur, aut vnde ascenditur, & secundum ipsos ascendentes. Absolutè autem positum dicit excellentiam aut dignitatem. Proue.25.a. Melius est vt dicatur tibi: Ascende huc: quàm vt humilieris coram principe. Eccl'tæ 3.d. Luc.14.b. Ascendere autem interdum est accedere. Gen.30. g. Primo tempore ascendebantur oues. Aggredi. Exo.15.b. Ascenderunt populi, & irati sunt. Parare bella. Iosu.8.a. Ascende ad populum Hai. Crescere. Ionæ 4.b. Ascendit super caput Ionæ. Egredi. Genes.2.a. Fons ascendebat de terra. Equitare. Iudi.5. b. Qui ascendistis super nitentes asinos. Exaltari. Ps.103. Ascendunt montes & descendunt campi. Exaltari virtute. Gen.41.c. Fecitque eum ascendere super currum suum secundum. Excedere. Ge.49.b. Ad prædam fili mi ascendisti. Ingredi. 49.a. Ascendisti cubile patris tui. Proficisci. Gen.38.c. Ascendebat ad tonsores ouium. Radere. Iudi.16. d. Nouacula nunquam ascendit super caput meum. Regredi. 1.Reg.1.f. Ascenderunt inde lętantes. Enecare aut molestia afficere. Exod. 8. b. Ascenderunt ranæ, per vindictam. Psalm. 77. c. Ira Dei ascendit super eos.

Aſcendere propriè non poteſt Deo competere, qui moueri non poteſt ſecundum locum, ſed ſolum conuenit illi ſecundum metaphoram: vt aſcendit Deus ad Abraham, ſecundum quòd in ſua æternitate ſe continet. Gen. 17. d. Et aſcendit ſuper cherubim, ſecundum quòd tranſcendit omnem ſcientiam. Pſ. 17. Aſcendit etiam Deus ſuper cherubim, quum in mentibus prædicatorum ſcientiæ altitudinem ponit. *Gre. ſ. 1. Reg. 1. & 17. Mor. 13. Aug. de eſſen. diui. & ſ. pſ. 17. Hie. ſ. Pſ. 17.*

Aſcendit etiam Deus ſicut riuus ſuper Sanctos, vt eorum videlicet terrena opera conſumat. Amos 9. b. *Hie. ſ. Amos 9.*

Punitio Dei. Aſcendit Deus in medio populi. Exo. 33. a. puniendo videlicet populum, vt deinceps timeatur, & glorificetur à populo. Sic aſcendit ſuper Ephraim. Hoſ. 10. c. Et aſcendens fumus de naribus Dei. 2. Reg. 22. a. Pſ. 17. 77. Deſignat vim diuinæ iræ & vltionis: aut *Inſpiratio Dei.* inſpirationem eius, qua excitat nos ad compunctionem. *Aug. de eſſen. diui.*

Miſſio Chriſti. Aſcendit Iudas ad tondendas oues. Gen. 38. c. deſignans Chriſtum miſſum ad oues, quæ perierunt domus Iſrael. *Glo. ord. ſ. gen. 38. Ori. ſ. Mat. cap. 15.*

Docẽs Chriſtus eccleſiam. Celſitudo maieſtatis Chriſti. Aſcendit Ieſus in montem, cùm venit ad Eccleſiam ad docenda maiora præcepta iuſtitiæ, & docens quòd, qui debet orare, debet aſcendere relinquendo terrena. Ma. 5. a. 14. c. 15. c. Luc. 6. c. 9. d. Iſ. 53. a. Aſcendit etiam in montem, hoc eſt, ad celſitudinem maieſtatis: & aſcendit ſolus: quia nemo aſcendit in cælum, niſi qui deſcendit de cælo. Ioann. 6. a. Deſignatur autem *Aequalitas Chriſti cum Patre.* æqualitas cum Patre, quum dixit Ioan. 20. d. Nondum aſcendi ad patrem meum. Aſcendit etiam Ieſus in montem, vt ibi doceret: indicans prædicatores prius per opera ad perfectionis culmen aſcendere debere, vt tunc meritò alios docere valeant. *Hil. ſ. Mat. can. 4. Amb. ſ. Luc. 6. Aug. ſer. domini in monte. 1. & de ver. domini. ſer. 14. Ber. ſer. omni. ſanctor. 1.*

Aſcenſio Chriſti in cælum. Aſcendens Ioſeph ſuper currum, typus eſt Chriſti in cælum aſcendentis: & quia aſcendit ſuper currum ſecũdum, deſignat ſeſſionem eius ad dexteram Patris. Gen. 41. e. Idem deſignauit aſcendens Ioſeph ad patrem ſuum, aut obuiam patri. Gen. 45. b. 46. c. Matt. 5. a. Aſcendit etiam ſuper cherubim, cùm eleuauit naturam humanam in cælum ſuper omnes angelos. Pſ. 17. 46. 67. 138. Et aſcendens Iudas ad prædam, deſignat Chriſtum aſcendentem in cælum, captiuam ducentem captiuitatem, quum videlicet naturam noſtram illuc deportauit, & omnes Sanctos ex limbo eductos. Geneſ. 49. b. Vbi Septuaginta dicunt, ex germine, vt declaretur incarnatio. Et aſcendens Elcana cum omni domo ſua ad immolandam hoſtiam ſolemnem, deſignat Chriſtum aſcendentem in cælum cum Patribus veteris Teſtamenti. 1. Reg. 1. c. Aſcendit autem Chriſtus pandens iter ante eos. Mich. 2. d. Eph. 4. b. Et aſcendẽs nubecula de mari, ſignificat humanitatẽ Chriſti in cælum eleuatam, & imbrem donorum Spiritusſancti in terram mittentem. 3. Reg. 18. g. Et aſcendit ſuper occaſum, hoc eſt, in cælum in occaſum mundi, vincendo mortem ſua reſurrectione. Et ſuper cælum cæli, id eſt ad altitudinem diuinitatis. Deut. 33. d. Prou. 30. a. Amos 9. b. Baruc. 3. c. Ioan. 3. b. 6. g. Idem aſcendens Dauid in lectum ſtrati ſui. Pſ. 131. Et in tutiora loca. 1. Reg. 24. a. *Ori. ſ. gen. ho. 17. Amb. de bened. patria. 4. Euch. for. ſpirit. 1. Gre. ſ. 1. Reg. 1. Arn. & Hil. ſ. pſ. 67.*

Aſcenſus Chriſti in Crucem. Aſcendens etiam Iudas ad prædam, deſignabat aſcenſum Chriſti in crucem: vnde prędam accepit ab inferis. Et quum dicerent pueri Eliſæo, Aſcende calue: aſcenſum Chriſti in crucem in Caluariæ loco præfigurabant. 4. Regũ 2. d. Et aſcendit Chriſtus in altum, hoc eſt, in crucem, vnde captiuam duxit captiuitatem. Pſ. 67. Et aſcendiſſe dicitur Chriſtus in palmam, hoc eſt in crucem. Cant. 7. c. *Bed. ſ. Gen. 49. Gre. ſ. Cant. 7.*

Aſcendit Dominus ſuper Occaſum, cùm eleuat mentem ſupra ſemetipſam per exceſſum, ita vt à ſeipſa deficiat. Pſ. 67. *Rica. de S. Vict. de arca. myſti. 18.*

Manifeſtatio Chriſti. Aſcendens Elcana de ciuitate ſua, vt adoraret, &c. 1. Reg. 1. a. deſignat Chriſtum manifeſtãtem ſe per ſacram ſcripturam: vt cùm dicebat. Ioan. 5. f. Scrutamini ſcripturas, &c. Et Luc. 7. d. Cæci vident, &c. Et aſcendens puteus deſignat manifeſtationem & exaltationem Chriſti & fidei. Nu. 21. d. Idem poſſunt deſignare aſcendentes exploratores de puteo. Aſcendens angelus ab ortu Solis, eſt Chriſtus manifeſtatus, qui venit à Patre. Apo. 7. a. *Gre. ſ. 1. Reg. 1. Ori. ſ. Nu. ho. 12. Rup. 4. ſ. Apoc.*

Aſcendens leo de cubili, deſignat Chriſtum reſurgentem. Iere. 4. b. Quantũ ad literã verò dicitur de rege Babylonis: & poteſt intelligi de autore peruerſorum dogmatũ, & de diabolo. *Glo. ord. ſ. Ier. 4.*

Incarnatio Chriſti. Aſcendit dominus ſuper nubem leuem, quum Verbum factum eſt caro in vtero Virginis. Iſ. 19. a. Pſ. 103. Et aſcendit flos de radice Ieſſe, quum Chriſtus natus eſt ſecundum carnem: & quum venit ad bonos, & eorum profectu aſcendit. Iſa. 11. a. 53. a. Et aſcendit ventus vrens de deſerto, quum Chriſtus natus eſt ex Virgine. Hoſ. 13. d. Aſcenſus diluculi. Ionæ 4. c. eſt tempus aduentus Chriſti in mundum. *Hie. ſ. Iſ. 11. 19. Amb. ſ. Luc. 1. & exhor. ad virg. Ori. ſ. Iſa. hom. 3. Hie. ſ. Hoſ. 13. & ſ. Ionam 4.*

Non deducens Deus. Non aſcendere dicitur Deus cum Moſe, aut cum populo: quia eſt duræ ceruicis: quaſi nolens deducere & introducere ad myſteria ingratos: ne amplius puniantur. Exo. 33. a. *Rup. 4. ſ. Exo. 32.*

Conuerſio Iudæorum. Aſcendit Ieſus Hieroſolymam poſt prædicationem factam Samaritis, & Galilæis. Ioann. 5. a. vbi conuerſionem Iudæorum futuram in fine mundi indicauit. *Cyr. 2. ſ. Ioan. 123.*

Aſcendit Chriſtus in nauiculam, cùm trãſiit à ſynagoga ad eccleſiam. Vel tempore iudicij, cùm fiet tranquillitas. Mat. 8. c. 9. a. 13. a. Marc. 4. a. 6. c. Luc. 5. a. 8. d. Ioan. 6. b. *Amb. ſ. Luc. 8.*

Aſcendens angelus cum flamma ſacrificij. Iud. 13. d. deſignabat Chriſtum in forma ſerui nõ accepturum ſacrificium: ſed futurum ipſum ſacrificium. *Aug. q. in Iud. 54*

Contemplatio Dei & ſubuẽtio proximorum. Aſcenſus & deſcenſus attribuitur angelis, ſicut illis attribuitur motus: aſcendunt autem contemplando Deum, & ipſi inhærendo: deſcendunt vero noſtris infirmitatibus condeſcẽdendo, & aſcendunt, quum Deo noſtras offerunt orationes: deſcendunt verò, quum nobis afferunt auxilium Dei, deſignantur etiam per illum aſcenſum, & deſcenſum miniſteria per *Gre. 5. Mor. 21. Aug. 12. cõt. Fauſt. 26. & ſ. Pſ. 44. & ſer. 80. Amb. 2. de Iacob 4. Phi. de ſomniis.*

Geor. Ven. Can. 2. to. 7. cap. 5. Bed. s. Gen. 28. Rup. 1. s. Mat.

angelos Deo incarnato exhibita. Gen. 28. c. Ioan. 1. g. Apoc. 7. a. Aſcenſus etiam & deſcenſus angelorum, eſt contemplatio Dei, & ſubuentio proximorum: & contemplatio diuinitatis, & humanitatis Chriſti. Item aſcendunt carnales, quũ fiunt ſpirituales: & ſpirituales deſcendunt nutriendo carnales. Aſcendunt etiam angeli, quũ quis habet cogitationes cæleſtium, & opera ſublimia: deſcendunt verò, quũ fit è diuerſo. Prędicatione etiã ſublimium eſt aſcenſus: minorũ verò & moralium, deſcenſus. Aſcenſus etiã ille & deſcenſus varietatem indicat fortunæ.

Ori. s. Gen. ho. 15. & s. Num. ho. 17. Gre. s. 1. Reg. 15. Hie. s. Hos. 2. Cyr. de adoratione in Spiritusancto. — *Deſerere ſæculũ*

Aſcendere de Ægypto eſt tranſire de hoc ſeculo carnali ad vitam ſpiritualem: deferendo tenebras luxuriæ & fornicationis. Gen. 13. a. 17. a. 50. d. Filij autem Iſrael armati inde aſcenderũt, hoc eſt, cum virtute Chriſti. Exo. 13. d. 1. Reg. 15. a. Ier. 2. b. Hoſ. 2. c. Amos 2. c. 9. b. Iud. 6. b. Idem eſſe poteſt conſcendere de fouea. Ier. 48. g.

Gre. s. 1. Reg. 16. Arn. s. Ps. 103. — *Progreſſus ad perfectionem.*

Aſcenſus Lot de Segor in montem, deſignat progreſſum ad maiorem perfectionem, relicta carnis cura. Gen. 19. f. Et aſcendens Iacob in Bethel, deſignat profectum virtutum. Gen. 36. a. Et paſſim aſcenſus in montem deſignat progreſſum ad perfectionem. Ex. 19. a. 24. a. Nu. 14. g. 27. c. Deut. 1. c. 32. g. 34. a. Ioſ. 2. c. 17. d. 3. Reg. 18. g. 4. Reg. 2. d. Iudith 4. b. 13. b. Pſ. 23. 103. Eccleſiaſt. 46. b. Ier. 22. e. 46 c. Ezec. 40. b. Agge. 1. b. Et aſcendit Euangelizator in montem, hoc eſt, ad altitudinem perfectionis doctrinæ & operis. Aſcendunt etiam ipſi montes, hoc eſt, contemplatiui ad contemplanda cæleſtia. Pſal. 103. Et aſcendere in ſuperiora domus, eſt quæ ſurſum ſunt, quærere: vt Petrus. Acto. 10. b. Aſcendentes etiam boues de flumine, profectum in virtutibus ſignificant. Gen. 41. d. Idem deſignat aſcenſus ad vnam portam templi per octo gradus, & ad aliam per ſeptem. Ezec. 40. g. Idem aſcendere in domum Dei. Mach. 1. 4. e. Luc. 18. b. Act. 3. a. Et aſcendens arca per viam confinium. 1. Reg. 6. c. deſignat euntes viatores eodem itinere, quo ambulauerunt, qui iam ſunt beati, ſemper videlicet proficiendo. Cùm autem dicerent Bethſamitæ, vt arca aſcenderet à ſe, deſignãt iudicãtes ſe indignos ſuſceptionis myſteriorum, & perfectiores, in quibus aſcendant quærentes. Et aſcendere cliuum ciuitatis. 1. Reg. 9. b. eſt prætergredi infirmos, & ad robuſtiores & perfectiores venire. Aſcendere autem in verticem collis ſeu in collem, eſt aſcendere ad minorem perfectionem. Exo. 17. c. Et aſcendens vulgus cum filiis Iſrael. Exo. 12. f. deſignat imperfectos nitentes ad perfectionem exemplo & auxilio maiorum. Aſcendere autem in palmam, eſt ad charitatis perfectionem venire. Cant. 7. c. Aſcenſiones in corde dicunt profectum de virtute in virtutem: vel gradus amoris, qui indies perficitur. Pſ. 83. Aſcendere ſex gradibus in ſolium Salomonis, progreſſum ad perfectionem deſignat. 2. Par. 9. e. Et aſcenſus per cocleam in cœnacula domus Dei. 3. Reg. 6. b. Idem eſt aſcendens fructus frumenti. Marc. 4. a.

Ori. s. Leu. ho. 7. Gre. s. Ezec. ho. 15. & s. 1. Reg. 9. Ori. s. Exo. ho. 11. Amb. de Isaac. 8. Hie. & Aug. s. Psa. 83.

Phil. 2. alleg. Gre. s. 1. Reg. 5. Hie. Is. 15. & s. Amos 8. Bed. s. Exo. 2. Gre. ho. 17. — *Oratio, & clamor pœnitẽtiæ.*

Aſcendit clamor filiorum Iſrael ad Deum, hoc eſt orationes Sanctorũ cùm ipſe eas exaudit. Aſcendens etiam vlulatus ad Deum, deſignat dolorem pœnitentiæ & vocem laudis conuerſorum. 1. Reg. 5. d. Iſ. 15. c. Ier. 48. a. Aſcendit ſicut fluuius Ægypti, qui agit pœnitentiam: deſcendit autem, qui perſeuerat in delictis, & ingreſſus in mare abſorbetur. Amos 8. c. Aſcendit etiam domus Moab ad excelſa in planctu. Iſ. 15. a. Deſignans eum, qui plangit, & agit pœnitentiam ſuper iis, de quibus antè ſuperbierat. Aſcendere etiam per aſcenſum Luith. Iſ. 15. c. eſt agendo pœnitentiam ad altiora conſcendere. Aſcendens autem Chriſtus ſuper occaſum. Pſ. 67. deſignat quod non eum excipit noua vita ſe ad Chriſtum conuertentis: niſi ipſe Chriſtus veterem eius vitam occiderit huic ſeculo renunciantis. Aſcẽdit fumus incenſi ad Deum, cum illi orationes ſunt acceptæ. Apoc. 8. a. Acto. 10. a.

Gre. 3. mor. 22. — *Compũctio.*

Aſcendit ignis de petra, carnéſque conſumit. Iud. 6. d. cum afflatus à redemptore ſpiritus, tanta cor noſtrum flamma compunctionis concremat, vt omne quod in eo illicitum eſt & operis & cogitationis, exurat.

Ori. s. Iud. ho. 6. Phil. de somniis. — *Corpus ſubiectũ habentes.*

Aſcendentes ſuper nitentes aſinos, deſignant eos, qui habent corpora ſua ſubiecta & obedientia. Iud. 5. b. 1. Reg. 25. g. 2. Reg. 19. e. Iſ. 21. d. Et Chriſtus aſcendit ſuper aſinam, hoc eſt, ſuper animam ſibi obtemperantem. Zac. 9. c. Aſcendere etiam ſuper camelos, eſt carnem ſubiicere. Gen. 24. g. 1. Reg. 30. e. Iſ. 21. b. Aſcendentes etiam mares ſuper fœminas, rationem deſignant ſenſualitati imperantem: vel ſermones perfectos in animas iuuenum introductos. Gen. 30. g.

Gre. s. 1. Reg. 1. 9. Hier. s. Mic. 2. Aug. s. Ps. 67. — *Contemplatio.*

Aſcendens Moſes ad Dominum, deſignat aſcenſum per contemplationẽ & amorem. Eze. 19. d. 24. c. 32. g. 34. a. Et cum aſcendit ſolus, deſignat legem vni populo datam. Aſcendens autem Elcana cum omni domo ſua ad immolãdum hoſtiam ſolemnẽ. 1. Reg. 1. a. c. deſignat aſcenſum ad altitudinem contemplationis & prædicationis. Non aſcendens autem Anna cum Elcana, deſignat prædicatores hic remanentes ad erudiendum ſimplices, vt dicebat Paulus Philip. 1. c. Cupio diſſolui & eſſe cum Chriſto: in carne autem manere neceſſarium propter vos. Et non aſcendit Anna donec ablactaretur infans: quia prædicatores in principio non debent ſublimia docere, vt tres priores euangeliſtæ minora docuerunt. Aſcendens autem Samuel in excelſum, contemplationem & ſublimium prædicationem deſignauit. Et aſcendit Saul ante Samuelem, deſignans eleuationem mentis auditorum, & præparationem ad audiẽda verba prædicatorum. Aſcendimus autem vſque ad cælos, cùm ſumma penetramus: ſed ad abyſſos vſque deſcendimus, quum repentè à contemplationis culmine per turpia tentamenta deiicimur. Pſ. 106. Aſcendens Samuel de Galgala in Gabaa Beniamin 1. Reg. 13. c. deſignat prædicatorem poſt reprehenſionem peccatoris per ſacram ſcripturam factam, redire

Gre. 9. mor. 25. & s. 1. Reg. 13.

debere

debere ad collem filij dexteræ, hoc eſt, ad contemplationem Chriſti ſublimem.

Vinceredæmones

Aſcendere ſuper terram dominantium. Iere. 50. d. eſt vincere hoſtes, quibus anima prius ſeruiebat. Et aſcendere ex aduerſo, eſt opponere ſe dæmonibus. Eze. 13. a. Aſcenſus autem plures, quibus Ionathas nitebatur, vt ex pugnaret Philiſthæos. 1. Reg. 14. b. deſignant profectum pugnandi perfectiorum, qui iam poſſunt dicere, Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem, ſed aduerſus principes & poteſtates tenebrarum harum. Et ſunt plures aſcenſus: quia contra diuerſa vitia prædicator debet habere remedia. De his Ioſu. 7. c. 8. a. 10. b. Iudi. 1. a. 2. Reg. 5. d. Aſcendere autem loricatum, eſt eſſe munitum contra hoſtes. Iere. 51. a. Aſcendens ſapiens ciuitatem fortium, cùm Chriſtus vicit fortem armatum & abſtulit tyrannidem diaboli à mundo. Prou. 21. c.

Gre. ſ. 1. Reg. 14.
Beda ſ. Pro. 21.

Aſcenſus in cælum.

Aſcenſus ſolij Salomonis purpureus. Cant. 3. d. deſignat aſcenſum Martyrum in requiem cæleſtem, per proprij ſanguinis effuſionem. Aſcendentes mulieres à Galilæa in Hieruſalem, deſignant aſcendentes à volubilitate mundi ad quietem cæleſtis patriæ. Mar. 10. f. 15. d. Idem deſignat aſcendens Ioſeph à Galilæa in Iudæam. Luc. 2. a. Illuc aſcenderunt tribus Domini. Pſ. 121. hoc eſt, Apoſtoli primi in cælum: & etiam in montem Sion. Et aſcendere in montem Domini, eſt ad cæleſtem patriam deuenire. Pſ. 23. Abdi. g. Mich. 4. a. Zach. 14. c. 1. Mach. 5. f. 13. a. Matth. 20. c. Luc. 9. e. 18. e. Ioan. 4. c. 5. a. 7. a. Galat. 2. a. 1. Eſdr. 1. b. Nehe. 2. c. Aſcendit per deſertum, vel de deſerto ſponſa. Cant. 3. c. 8. b. quum Eccleſia vel anima, hoc mundo relicto, ad cęleſtia eleuatur.

Gre. ſ. Canti. 3.
Ori. ſ. Matt. ho. 35.
Arno. ſ. Pſal. 121.
Hiero. ſ. Pſal. 23.
Gre. ſ. Can. 3.

Eleuari ad bene operandum.
Venire ad baptiſmum.

Aſcendentes oues de monte Galaad, vel de lauacro. Cant. 4. a. 6. b. deſignant eos, qui ſuſcepto baptiſmo ad bene operandum eleuantur. Et quod populus Eccleſiæ eo magis fide ſe ad æterna ſuſpendit, quo fortius ſanctos Martyres eidem fidei teſtimonium perhibuiſſe ſciuit. Aſcendentes quoque bellatores, ſunt venientes ad fidem. Ioel. 3. b. Aſcendere etiam in mare rubrum, eſt venire ad baptiſmum. Pſ. 105. Aſcendunt etiam in montem Domini, qui veniunt ad fidem. Mich. 4. a.

Aug. 2. doctri. chriſtia. 6.
Gre. ſ. Canti. 4.
Hiere. ſ. Mich. 4.

Venire ad iudicium.

Aſcendentes in vallem Ioſaphat, ſunt venientes in iudicium. Ioel. 3. c. Aſcendent autem boni: nam mali deſcendent.

Glo. ord. ſ. Ioel. 3.

Proponi malitiā coram Deo puniendam.

Aſcendit malitia coram Deo. Ionę. 1. a. quum præſentatur illi vt punienda. Sic aſcendit ſuperbia regis Aſſyriorum in aures Dei. Iſa. 37. f.

Hiero. ſ. Ionam. 1.

Prædicatores ex peccatoribus.

Aſcendit abies pro ſaliuncula. Iſa. 55. d. quum ex peccatoribus fiunt fortes prædicatores. Vel cùm in Sanctorum corde pro abiectione terrenæ cogitationis, altitudo ſupernæ contemplationis exoritur.

Hiero. ſ. Iſa. 55.
Gre. 18. mor. 11.

Orando placare iram Dei.

Aſcendere ex aduerſo Dei dicuntur, qui orationibus ſe opponunt iræ Dei. Ezech. 13. a. Vel aſcēdere ex aduerſo, eſt pro defenſione gregis voce libera huius mūdi poteſtatibus contraire.

Hiero. ſ. Eze. 13.
Gre. 2. Paſto. 4.

Defenſio gregis
Promotio ad dignitates & ordines.

Aſcendentes de genere Dauid ſuper currus. Ier. 22. a. ſunt epiſcopi aſcendentes in ſuas dignitates. Et aſcenſus Lot de Segor in montem. Gen. 19. f. eſt aſcenſus à laicorū ſtatu ad ſacerdotiū: & quia non mox aſcendit, deſignat non irrumpendum eſſe indignè in ſacros ordines.

Hiero. ſ. Iere. 22.
Gre. ſ. 1. Reg. 2.

Niti auxilio angelorum.

Aſcendunt in curribus, qui nituntur auxilio angelorum. Iere. 17. d.

Hiero. ſ. Iere. 17.

Incrementum legis.
Eleuatio ad myſticos ſenſus.

Aſcenſus Lot de Segor in montem. Gen. 19. f. deſignat incrementum Legis per additionē Prophetarum, & ornatum templi Salomonis. Idem deſignat aſcenſus Iſaac in Berſabee. Gen. 26. c. Aſcendere autem de terra, eſt à terrenis ſenſibus, & ab humilitate literæ eleuari. Hoſe. 1. d. Aſcendens autem hedera ſuper caput Ionę, eſt lex & templum ſuper Iſrael. Ionæ 4. c. Aſcendunt etiā in montem, qui ad ſermonis altitudinem in ſacra Scriptura veniunt. Agge. 1. b.

Ori. ſ. Ge. ho. 5. 14.
Hie. ſ. Hoſ 1. et ſ. Ion. 4. & ſ. Agg. 1.

Prædicatio redemptionis.
Fides paſsionis Chriſti.

Aſcendere patrem Eli ad altare Dei. 1. Reg. 2. f. eſt antiquos patres prædicare humani generis reparationem in redemptoris aduentu futuram. Idem poteſt deſignare aſcenſus Salomonis ad altare. 2. Par. 1. b. Aſcenſus autem purpureus ferculi Salomonis, fidem paſſionis Chriſti deſignare poteſt. Canti. 3. d.

Gre. ſ. 1. Reg. 2.
Ruper. ſ. Canti. 3.

Calcaredæmones

Aſcenſus ſcorpionis, qui erat finis tribu Iuda, deſignat calcandos eſſe dęmones, vt veniatur ad veram Iudæam, nempe confeſſionem. Ioſu. 15. a. Num. 34. b.

Ori. ſ. Ioſu. ho. 19.

Aſcendens Saul in ciuitatem, quum quęreret Samuelem. 1. Reg. 9. b. deſignat audienda eſſe præconia doctoris, non vbi eſt, ſed vbi aliis manifeſtatur: & quod prædicator non eſt quærendus, aut perturbandus in ſuo ſecreto aut ſeceſſu.

Gre. ſ. 1. Reg. 9.

Dixit Chriſtus Mariæ Magdalenæ, nondum ſe aſcendiſſe ad Patrem. Ioan. 20. d. quia ſecūdum Mariæ fidem, nondum aſcenderat. Quiſquis enim Dei filium ſecundum diuinam naturam æqualem patri non credit, nondum ille ad Patrem Chriſtus aſcendit.

Ambr. ſer. 18.
Fulgent. ad Tranſimum. 2.

Interceſſores pro peccatoribus.

Aſcendentes ſuper tectum, vt demitterent paralyticum. Luc. 5. d. deſignant interceſſores, qui peccatorem interdum ſubleuant, interdum humiliant.

Amb ſ. Luc. 5.

Gentiles.
Humiles.

Aſcendens Zachæus in arborem ſycomorum. Luc. 19. a. deſignat Gentiles calcantes vanitatem Iudæorum. Aut quia oleaſter inſitus eſt oleæ: & aſcendit: quia niſi aſcendiſſent Gentiles, & turbam tranſgreſſi eſſent, Chriſtum videre non poterant. Sic aſcendit ſapiens in ciuitatem fortium. Pro. 21. c. Deſignat etiam calcationem peccati per Sycomorum deſignati. Et præterea humiles amplectentes crucem Chriſti, nec erubeſcentes.

Amb. ſ. Luc. 19.
Hier. epiſ. ſi cūcta corporis.
Aug. de ver. apoſt. ſer. 8.

Erubeſcentia peccati.

Aſcendens fœtor cadauerum, deſignat abominationes vitiorum erga Deum. Iſa. 34. a. Ioel. 2. e. Amos 4. d. Aſcendit autem fœtor in eius nares, qui erubeſcit, & confunditur de peccatis.

Hie. ſ. Iſa. 34. & ſ. Amos 4.

Hie. s. Iere. 9. — *Mala custodia sensuum.*

Ascendit mors per fenestras. Iere. 9. f. quum peccata committuntur aut ingrediuntur in animam per sensus malè custoditos.

Cyri. 7. s. Ioan. 12. Aug. s. Psal. 75. Gre. 31. mor. 18. Beda s. Gen. 49. — *Ambitio.*

Ascendere in ouile ouium aliunde. Ioan. 10. a. est illicitè acquirere dignitates Ecclesiasticas. Et ascendunt equos, qui ambitiosè quærunt dignitates & imperia. Ps. 75. Et qui in præsentis vitæ honoribus confidunt & extolluntur.

Cyril. 1. s. Ioan. 12. Chry. s. Ioan. ho. 58 — *Docere falsa.*

Ascendit etiam aliunde, Scriba, & Phariseus, & hæresiarcha: qui cùm docerent &, facienda præciperent, ipsi legem transgrediebantur. Furis est enim sepem vel parietem ascendere, & omnia cum periculo moliri.

Defendere errores.

Ascendere in Bethauen. Hose. 4. d. est ire ad colenda idola: vel ad defendendos errores.

Glos. ord. s. Hose. 4. Cyril. 4. s. Ioan. 35. — *Obseruare vmbras legis.*

Ascendentes fratres Iesu ad diem festum, ad quem ipse non ascendit. Ioan. 7. a. Sunt Iudæi obseruantes vmbras figurarum, quarum veritatem attulit Christus, eiectis vmbris.

Hie. s. Isa. 14.

Non ascendere aliquem ad succidendas abietes aut cedros, extincto rege Babylonis. Isa. 14. b. 37. c. designat, eiecto principe mundi diabolo, non esse quenquam, qui separet bonos à Deo.

Ori. s. Exo. ho. 6. & s. Matth. ho. 26. — *Christus.*

Ascensor equi dicitur Christus Deus. Gen. 49. c. Haba. 3. b. Zach. 1. b. Iob. 39. e. vbi Gregorius legit, ascensor equitis.

Phil. de agricultu. Clem. Alex. 5. stro. Amb. de bene. pat. 1 & de Nabuthe. 15. Hie. s. Zach. 11. — *Anima regens corpus, vel è diuerso sequens affectus.*

Ascensor equi in bonum, est anima regens corpus suum. Aut certè est ascensor equi, vel ascendit equos, quum sequitur corporis voluptates, & affectus: est verò eques, qui equitat secundum artem, quum ipsos affectus regit & frænat. Gen. 49. c. Exod. 15. a. 4. Reg. 18. c. Iob. 39. c. Ps. 75. Ierem. 17. d. 46. a. Isa. 21. c. Amos 2. c. Zach. 10. b. 12. a. Potest etiam ascensor equi designare prælatum imperantem obedientibus. Iere. 22. b.

Hier. s. Hose. 14. Ruper. s. Hose. 4. — *Prælatus. Superbire. Confidere in homine.*

Ascendere etiam equum, est superbire & è diuerso, non ascendere super equum, est non superbire. Hose. 14. b. Zach. 10. b. Item confidere in auxilio humano, aut terreno.

Hie. s. Isa. 30. — *Niti authoritate hæreticorum.*

Ascendentes super veloces, dicuntur, qui autoritate doctorum hæreticorum nituntur, quos veloces, hoc est, doctos existimant. Isa. 30. g.

Ori. s. Matt. ho. 26 Beda s. Exo. 15. — *Diabolus.*

Ascensor equi dicitur etiam diabolus imperans malis superbis, & inquietis. Exod. 15. a. Iere. 6. f. Ezech. 38. e. Amos 2. d. Nahum 3. a. Agge. 2. d. Zach. 10. b. 12. a.

Hie. s. Isa. 21. — *Christus, & diabolus. Vtrunque testamentum.*

Ascensor asini, & ascensor cameli, designare possunt Christum, & diabolum: vel vtrumque Testamentum. Isa. 21. b.

Lyra. s. Exod. 8. — *Sequi voluptates. Causæ malæ defensio.*

Ascendentes ranæ in domos Ægyptiorum, designare possunt animas sequentes corporis voluptates. Exod. 8. b. Idem designare possunt locustæ ascendentes super vniuersam terram. Exod. 10. d. Vel ascendunt ranæ, quum aduocati sua loquacitate defendunt malas causas.

Ori. s. Cant. hom. 4 Hier. s. Isa. 22. & s. Hose. 8. Gre. s. 33. mor. 36. Aug. s. Psal. 106. — *Superbia hæreticorum.*

Ascendens vulpes super muros Hierusalem, est hæreticus insurgens in Euangelium. Nee. 4. a. Et dicitur ascendere aliunde. Ioan. 10. a. Ascendunt etiam hæretici super tecta. Isa. 22. a. quum contempta Ecclesiæ simplicitate, de sapientia seculari & variis erroribus superbiunt. Idem est ascendere ad Assur. Hose. 8. c. Ascendit etiam alia bestia de terra. Apoca. 13. a. quum prædicatores Antichristi superbiunt de potestate terrena. Et ascendunt vsque ad cęlos per passionem audaciæ. Ps. 106.

Hie. s. Iere. 4. 6. — *Superantes dæmones animas.*

Ascendunt hostes super muros Hierusalem, quum dæmones superant animas. Ier. 5. c. Ioel. 2. b, 3. b. Et ascendit leo de cubili suo, quum diabolus aut hæresiarcha nituntur decipere animas. Iere. 4. b. Et ascendentes Assyrij contra Hierusalem in meridie & in nocte, designant tãtam se habere virtutem, vt nec diem nec noctem putent sibi esse impedimento. Ier. 6. b.

Hier. s. Nahum. 2.

Ascendent etiam muros dæmones & mali. Nahum. 2. b. quum in iudicio cognoscentes se imbecilles ad repugnandum, & exterriti conabuntur fugere ad terminos mundi.

Glo. ord. s. 2. Mach 10. Ruper. s. Naum. 2. — *Vincere tẽtationes, & mundum.*

Ascendere super muros hostium, est superare tentationes dæmonum, & rationes hæreticorum. 2. Mach. 10. g. Et ascendunt principes Iuda super murum Hierusalem. Nee. 12. c. quũ doctores & prælati defendunt Ecclesiam. Nahum 2. b. Apostoli & prædicatores ascenderunt muros Niniue, quum superarunt omnia munimenta huius mundi.

Arn. s. Psa. 106 Hier. s. Isa. 14. & s. Iere. 22. Phil. quòd Deus sit immutabilis. Gre. 15. mor. 10. Aug. s. Ps. 103. — *Superbire.*

Ascendere in montem, in malum est superbire. Deut. 1. g. Et ascendere in cælum, vel vsque ad cęlos, est fiduciam sui habere. Iob. 20. a. Ps. 73. 106. 138. Isa. 14. d. 15. a. 21. a. 57. b. Iere. 4. g. 49. d. f. 50. g. Ezech. 36. a. 28. c. Hose. 8. c. Amos 9. a. Apoc. 13. a. Et ascendentes filij Israel in verticẽ montis contra præceptum Domini, vbi victi sunt ab Amalecitis & Chananæis: designant eos qui aliquid nituntur superbiendo, inuita Minerua, quos necesse est succumbere. Nume. 14. g. Ascendit etiam Libanum, qui eleuatur in superbiam, & auxilia vana quærit. Iere. 22. a. Ascendunt ad montes quum superbi eriguntur ad persecutionem Ecclesiæ: sed descendunt campi, quum humiliantur. Ps. 103.

Ori. s. Gen. ho. 17. Ambros. de benedictione Patriar. 2. Beda s. Gen. 49. Ricar. de s. Victo. de 22. Patriar. 63. — *Transgressio Legis. Iudæi crucifigẽtes Christum. Vsurpantes gloriam Dei.*

Ascendens Ruben cubile patris sui, designat transgressionem legis scriptæ, & etiam naturalis. Gen. 49. a. designat etiam Iudæos, qui corpus Dominicum, in quo plenitudo diuinitatis requieuit, raptum in cruce suspenderunt, & ferro commacularunt. Item designat eos, qui sibi vsurpant gloriam soli Deo debitam. Designat etiam timorem occupantem imaginationem in temporalibus & vilibus tempore orationis.

Hiero. s. Isa. 8. 7. Gre. s. 1. Reg. 7. 11. 13. 14. — *Diabolus cõtra Ecclesiam, & etiam hæretici.*

Ascendens rex Assyriorum contra Iudam, est diabolus contra Ecclesiam: & super omnes riuos Israel, volens suffocare Ecclesiam. Isa. 8. b. Et ascendentes populi aduersus filios Israel, designant dæmones & infideles aduersus fideles insurgentes. Exo. 15. b. Sic satrapæ Philisthinorum. 1. Reg. 17. b Et ascenderunt in Magmas, quũ paruulorum corda decipere tentando moliuntur. 1. Reg. 13. a. 14. Ascendentes autem reges Syriæ & Israel contra domum Dauid,

sunt

sunt hęretici contra Ecclesiam vniti. Isa. 7. a. Ezech. 38. c. 39. a. Et ascendit spiritus potestatem habentis super aliquem. Eccl'tæ 10. a. quando grauis & vehemens ingruit tentatio: aut quum diabolus prauas immittit cogitationes. Sic ascendit mare super Babylonem. Iere. 51. e. Ezech. 26. a Ioel. 1. b. 2. b. 1. Mach. 1. c. Isa. 14. b. 35. d. 2. Par. 20. d. *Hiero. ad Demetriadem.*

Vitia contra animam. Ascendit Naas, id est gula, ad labes, id est, ad ieiunantes: quia gula ieiunantibus grauiora ingerit bella. 1. Reg. 11. a. Et ascendentes vepres super vineam, sunt vitia in animam. Isa. 5. b. 32. c. Mar. 4. a. *Gre. s. 1. Reg. 11. Hiero. s. Isa. 5.*

Motus bestiales in animam. Ascendunt quatuor bestiæ de mari. Dan. 7. a. quũ bestiales motus & irrationales impetus, post tentationum violentiam, de cordis instabilitate exurgunt, & in apertum prorumpunt. *Ricar. de S. Vict. de vitio. mutabilia. 1.*

Non ascendit mala bestia per viam directam, quę est Christus: quia in eo princeps huius mundi, eiusque satellites non habuerunt quicquam. Isa. 35. d. *Hiero. s. Isa. 35.*

Ascendere per gradus ad altare. Exodi 20. d. est ponere inæqualitatem in fide Trinitatis: ideo prohibetur. *Beda s. Exo. 20.*

Ascendens Ioseph ad sepeliendum patrem. Gen. 50. a. indicat solicitudinem, quam debent habere filij in explenda vltima voluntate parentum. *Lyra. s. Gen. 50.*

Consentientes diabolo. Præbentes mala exempla. Ascendunt Hebræi aliqui cum Philisteis ad bellum, cùm aliqui sunt cum malignis spiritibus proposito & voluntate peccati: sed cum eis ascendunt, quia ipsis impellentibus in audaciam se extollunt iniquæ operationis: vel cum eis sunt, cum peccato operando perficiunt: cũ eis verò ascendunt, quum prauitatis suę exempla aliis imitanda proferre non metuunt. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Perueniẽs ad extremũ malitiæ. Ascendens Saul in domum derelictus à Deo. 1. Reg. 15. g. designat malum peruenientem vsque ad extremum malitię suæ. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Ascẽdens nouacula super caput, designat prælatos, aut milites tẽporalia rapientes. 1. Re. 1. b. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Ascendens coturnix in castra filiorum Israel. Exo. 16. c. eloquia legis volantia, carnaliter à Iudæis accepta. *Glo. ord. s. Exo. 16*

Ascendens fumus Hai in cælum. Iosu. 8. d. Et fumus Gabaa. Iudi. 20. f. Et fumus de Hierusalem. Isa. 34. c. memoria diuinæ vindictæ. *Glo. inter. s. Isa. 34*

Ascendit Hierusalem super cor alicuius. Iere. 51. f. Et ascendit aliquid super cor, quum venit in memoriam, & bene vel malè erga illud afficimur. Isa. 65. c. Iere. 3. e. *Glo. inter. s. Isa. 51*

Non ascendit qui descendit ad inferos: quia in inferno nulla est redemptio, nec est locus redeundi ad præsentem statum. Iob. 7. b. *Lyra. s. Iob. 7.*

Non ascenderẽ quenquam laneum in sacerdotes, quum ministrant. Eze. 44. e. est exuto veteri homine, Christum induere. *Glo. int. s. Eze. 44*

Ascendens clamor ob defectum aquæ, designat tumultuationem, quæ oritur ob defectum verbi Dei. Iere. 14. a. Designat etiam lapides clamaturos tacentibus Iudęis. *Lyra. s. Iere. 14.*

Ascendisse super labiũ linguæ dicuntur ij, de quibus aduersarij superbè loquũtur. Eze. 36. a.

Ascendit sponsa vel humanus animus de deserto, quando super semetipsum mentis eleuatione transit: quando semetipsum in imo deserens, & ad cælum vsque pertransiens, solis diuinis se totum per contemplationem immergit & deuotionem. Canti. 8. a. *Rica. d. S. Vict. 5. de arca. mysti. 14.*

Asceneth.

Ecclesia ex Gentibus. Asceneth, seu Asnath, filia Putipharis, vxor Ioseph: interpretatur periculum, siue infortunium: designat Ecclesiam ex Gentibus, quę per coniunctionem cum Christo à periculo & infortunio liberata est. Genesis 41. f. *Amb. de Ioseph. 7*

Ascia.

Ingenium hæreticorum. Ascia, est instrumentum fabrile ad dolanda ligna: potest significare ingenium hęreticorum, quo fabricant errores: vel prauorum persecutionem. Ps. 73. Iere. 10. a. *Euch. for. spiri. 8.*

Ascopera, quære Vter.

Ascribere, vide Attribuere.

Asel.

Hæretici. Asel, id est, vicinus, vel ex latere. Mich. 1. c. Vbi legitur planctum domus vicinæ: vbi designantur hęretici, qui vicini sunt Ecclesiæ. *Hie. s. Mich. 1.*

Aser.

Christus. Fœlicitas. Aser, id est, beatitudo, filius Iacob è Zelpha ancilla Liæ, est typus Christi: cuius est pinguis panis. Gen. 30. b. 49. c. Num. 1. f. Deut. 23. d. Iosu. 19. c. designat etiam fœlicitatem ex bonis operibus prouenientem: & illum qui ab errore reuocatus, ad fœlicitatem perducitur, cuius pinguis est panis. *Amb. de bene. Patriarcha. Geor. Vene. canti. 2. tomo. 7. cap. 7. Beda s. Gen. 49. Ricar. de s. victor. de 12. patri. 25. 26.*

Aser, vt nascitur ex Zelpha, id est, ex sensualitate edomita, designat patientiã in aduersis, per quam ad magnã pacẽ, & tranquillitatem animus componitur: vnde magna oritur fœlicitas.

Aseroth.

Patientia in aduersis. Resurgere à peccato. Aseroth, id est, atria siue vestibula, vel beatitudo: quartadecima mansio filiorum Israel in deserto: quò peruenerunt post sepulchra concupiscentię: vt designetur, quòd qui ceciderunt, debent rursus ad virtutum vestibulum venire: quia positus est Iesus in ruinam & resurrectionem. Numer. 33. c. Vel designatur, eam animam esse beatam, & cordis latitudinem habere, quæ concupiscentias mortificauit. Vel designatur perfectio Ecclesiæ. *Hie. de mãsionibus. Or. s. Nu. ho. 13. 27*

Aſia.

Aug.ſ. Apoc.ho.1 Rup.1.ſ. Apocal.

ASia tertia pars orbis, intra quam eſt Aſia minor, continens aliquot prouincias, cuius etiã vna prouincia peculiariter Aſia dicitur Act.16.a. 19. b. Interpretatur elatio: & vt in ea erant ſeptem eccleſiæ, deſignare poteſt humanum genus. Apoc.1.a. vel ipſum mundum.

Humanũ genus. Mundus.

Aſinus, Aſina.

Amb.6.Exaeme.3. Ori.ſ.Leui. ho.16. Gre.1.mor.16. Hiero.ſ.Zach. 14.

ASinus eſt animal rude & pigrum, ſeruiens hominibus ad onera ferenda: vnde & iumenti nomen habet. Solet aſſumi in ſignificationem fatuorum & deſidum. Et aſina deſignat animas ſtolidas & peruerſas. Gen. 30.g.32.b. 34.d. Exod.22.b. Deut.22.a. Iſa.30.b. Iuxta Septuaginta Zach.14.c. Ioſu.15.d.

Gre.1. mor.16.17. & 35. mor.18. Ori.ſ.Gẽ.ho.17. & ſ.Nu.ho.13.14. & ſ. Ioſu.ho.15. & ſ.Lucam.hom.13.

Gentiles. Eccleſia ex Gentibus.

Aſinus ſæpè ſolet ſignificare Gentiles: vt aſinus, quem ſtrauit Abraham. Gen.22.a. Et ſimplices ex Gentibus, qui ferebant onera vel legis naturæ, vel peccatorum. Gen. 49.b. Exo.20. b.21.d.22.a. Nũm.31.d. Iob.1. a.4. Reg.7. c. Iſa. 1. a.21.b.30.e.32.d. Zach.9. b.14. e. Matt.21.a. Marc.11.a. Luc.13.c.14.a.19.e. Ioan.12.b. Et aſina erit eccleſia ex Gentibus.

Amb.ſ.Luc.13.& 1.de Abraham.8. Hie.ſ.Iſa.

Iudæi.

Aſinus ſtratus ſignificat Iudęos legis cultũ & ſacrificiorũ ritũ habentes, & portãtes myſteria non intellecta. Gen.22.a. Ita ſignificat inſenſatam ſtultitiã Iudæorũ. Gen.42.e.43.d.44.c.47. d.1.Reg.16.d.25.c.2.Reg.16.a.17.f.19.e.3. Regũ 2. g.13.c. Iudi.19.a.1. Par.12.g.27.d. Nee.13.b.

Beda.ſ.Gen.22. Ori.ſ.Gẽ.ho.17.& ſ.Nu.ho.13.14.& ſ.Matth.14.

Synagoga. Samaria.

Aſina ſæpè ſumitur pro ſynagoga, quæ alligata erat & aſtricta legi, vel ligata funibus peccatorum. Poteſt etiam ſumi pro Samaria, quæ partem legis habebat, cui alligata erat. Gen. 49.b. Exo.20.c.23.a. Num.22.d.3.Reg.13.d.4.Reg.4.d. Zach.9.c. Matt.21. Luc.19.c.

Aug.ſer.71.

Corpus Chriſti.

Deſignat etiam aſinus corpus Chriſti, ſuper quem dicitur Moſes impoſuiſſe vxorem & filios, quia in corpore ſuo tulit ipſe peccata noſtra. Exodi 4.e.

Hil.ſ.Matt.cã.21 Glo.inter.ſ.Exo.4 Glo.inter.ſ. Ge.45

Doctores ex Gentibus. Pſeudoapoſtoli.

Aſini decem, quos miſit Ioſeph patri ſuo, ſignificant doctores ex Gentibus. Aſinæ verò totidem ſignificant Pſeudoapoſtolos, qui miſcentur prædicatoribus. Gen.45.f.32.d.36.b.

Lyra.ſ.Gen.49. Ori.ſ.Iudi.ho.6.

Religioſi. Laborantes in literis ſacris.

Aſinus fortis Iſachar, ſignificat religioſos onus religionis portantes: & eos, qui laborant in ſacris literis. Gen.49.b.

Euch.ſer. ſpiritu.5 Beda ſ.Gen.22. Philo de ſacrifi. Abel & Cain. Rup.6.ſ.Gen.32.

Corpus. Labor corporis

Aſini nitentes, dici poſſunt corpora caſtitate ornata: & aſinus abſolutè ipſum corpus. Gẽ. 27.a. Iudi.1.c.5.b. Deut. 28. d. Ioſu.9.a.15.d. Prou.26.a. Eccl'ici 33.d. Aſinus etiam ſignificare poteſt laborem ipſius corporis: vt cum primogenitum aſini mutatur oue. Exod. 13. b. Et aſinæ Cis, ſignificant ipſam carnem. 1.Reg.9.a.10.a.

Aug.ſ.Pſ. 31.33. Gre.2.mor.33.

Mites. Patientia.

Aſini dici poſſunt mites, quibus inſidet Chriſtus. Matth.21. a. Et aſinæ quæ ſeſe onerantibus nulla ferocitatis inſania reſiſtunt, patientiam & manſuetudinem deſignant. Iob.1.a.

Greg.ſ.1.Reg.8.& 10.mor.22.& 35. mor.18. Cle.Ale.5.ſtroma. Hiero.ſ.Iob.24.

Laborantes ſub cura maiorum.

Aſinus errans aut ſub onere iacens, ſignificat laborantes ſub cura maiorum, & per obedientiam laborum onera portantes. Exo.29.c.23.a.1.Reg. 8.c. Gene.12.c. Nu.16.c. Deut.25.a. Et aſini pupillorum ſunt ſimplices qui ſuis laboribus paſcunt fideles Eccleſiæ. Iob.34.a.

Gentilicius ſenſus.

Aſinus etiam pupillorum dici poteſt animus eorum, qui non habent Deum patrem: vel eſt gentilis ſenſus dictus nomine rudis animalis.

Gre.17 .mor.13.

Simplex. Infideles.

Aſinus cadens in ciſternam, eſt ſimplex ductus in errorem. Exo.21.d. Vel eſt infidelis, forſan veniſſet ad fidem, niſi ab indiſcreto prædicatore audiſſet, quæ nondum capere poterat, vnde in errorem incidit.

Ori.ſ.Num.ho.14. Gre.2.mor.25.

Simplices ex Iudæis.

Aſinæ ſunt ſimplices Iudæorum, qui ducebantur à Scribis & Phariſæis ſicut aſina à Balaã. Num.22.d. Iob.1.c.

Gre.1.mor.30. Gre.2.mor.33.

Simplices cogitationes & motus cordis.

Aſina pigrum animal, ſed portandis oneribus deditum, ſimplices cogitationes deſignare poteſt: quia dum noſtram plerunque ignorantiam cognoſcimus, leuius onera aliena portamus. Cumque nos quaſi ſingularis ſapientiæ altitudo non eleuat, ad ferendam alieni cordis inertiam mens ſe noſtra æquanimiter inclinat. Iob. 1. a. Vel aſinæ paſcentes, ſunt ſimplices motus cordis, quos dum ſtudioſè à duplicitatis errore compeſcimus, quaſi in campo liberæ puritatis nutrimus.

Onera cõiugalia portantes.

Aſinus portans aliena onera, robur deſignat coniugalis copulæ: quia electi coniuges inuicem onera ſua fortiter portant, ne per carnis infirmitatem in fornicationis barathrum remiſſius cadant. Sed aſinus Amalec eſt interficiendus, vt honeſtas thalami mundetur ab obſcœnitate turpitudinis. 1.Reg.15.a.

Amb.2.de Cain & Abel.

Humilia opera

Aſini quandoque deſignant humilia opera. Gen.36.c. Nonnunquam verò opera laborioſa, ſed parum frugifera. Exo.13.b.

Gre.ſ.1.Re.8.11. & 1.mor.16.30. Chry.ſ.Gen.ho.12. Euch for.ſpiritu.5. Beda ſ.Pro.26.

Motus beſtiales Omnia vitia. Superbi. Libidinoſi.

Aſini præterea dici poſſunt in homine motus beſtiales, & amor carnalis, vnde iubemur nõ arare in boue & aſino. Ideo aſinus inter animalia immunda computatur. Exo.9.a.13.b.34.c. Deut.22.a.1.Reg.8.c. Ezech.23.c. poteſt etiam omnia vitia ſignificare: & caput aſini ſignificauit ſuperbiam. 4.Reg 6 f. Et deſignat libidini deditos. Pro.26.a. Iere 22.c.

Gre.ſ.1.Re.9.10.

Animæ peccatrices.

Aſinæ Cis, quas quærebat Saul. 1.Reg.9.a.10.a. deſignant animas peccatrices, quas quærit prædicator.

Phil. de Cherubim Aug.q.in num. 10. Gre.3.paſt.adm.13 Rup.1.ſ.Iudicũ 3. Amb.ſ.Luc.19. Gre.8.mor.16 Euch.for.ſpiri.

Brutum vitæ propoſitum. Artes victui ſeruientes. Caro. Eua. Pigritia ſtultorũ

Aſina Balaam deſignare poteſt brutum vitæ propoſitum, cui omnis inſipiens inſidet. Num. 22.e. Et artes victui deſeruientes, quę ſunt indifferentes. Eadem loquens, deſignat Deum ſtulta mundi electurum, vt ſapientes confunderet. Deſignat etiam carnem, quæ percuſſa flagello ſuo menti Deum indicat, quem mens ipſa carni præſidens non videbat. Et aſina, cui inſidebat Axa, eſt caro, quam regit anima.

Aſina mater pulli, ſignificare poteſt Euam matrem cunctorum viuentium. Luc.19.c.

Pigritia stultorũ

Asini, stultorum pigritiam quandoque significant. Deu. 22.a. Non iunges bouem & asinũ, ac si diceret: Fatuos sapientibus in prædicatione non socies: ne per eum, qui implere rem nõ valet, illi, qui præualet, obsistas. *Geor. Venet. canti. 2. tom. 7. cap. 17.*

Pars animalis in homine.

Asina dici potest in homine pars animalis, & vocatur vocabulo fœmineo, quia est pars inferior: nam superior ratio in masculino nuncupari solet. *Euc. sor. spiritua. 5. Gre. 27. mor. 16. Aug. q. in Exo. 24.*

Immundicia.

Asinus immundiciam quandoque designare potest. Exo. 13. b.

Cupiditas tẽporalium.

Asinaria mola. Mat. 18. a. Marc. 9. f. designare potest cupiditatem rerum temporalium, cui stulti & cęci alligantur.

Asini maxilla. Iud. 15. d. vide Mandibula.

Asini sepultura. Ier. 22. c. vide Sepelire.

Asiongaber.

Asiongaber, id est, lignum viri vel robusti, aut consilium viri vel robusti: trigesima secũda mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenitur post Ebrona, quando quis potest dicere: Cùm factus sum vir, euacuaui quæ erant paruuli. Num. 33. d. 3. Reg. 22. g. 2. Par. 8. d. Vt interpretatur ligna viri, siue dolationis hominis: designat eos, qui faciunt in domo Dei vasa apta Deo docendo & læuigando. *Ori. s. Nu. ho. 27. Hie. de mansio.*

Asmodeus.

Princeps libidinis.

Asmodeus, id est, destructor, vel dissipator, aut delicti abundantia, vel peccatum abundans, siue ignem mensurans: nomen dæmonis, qui impediebat copulam virorum cum Sara, quæ postea fuit vxor Tobiæ iunioris. Tob. 3. b. Solet poni pro principe libidinis. *Glo. int. s. Ios. 11.*

Asor.

Mundus.

Asor, id est atrium, aut fœnum: nomen vrbis in tribu Iuda. Ios. 11. a. 15. d. 1. Reg. 12. b. 4. Reg. 15. f. Significat mundum, cuius rex est Iabin, id est, diabolus. Luc. 11. c.

Aspergere, Respergere, Spargere, Conspergere, Dispergere.

Aspergere est velut imbre aquam guttis dispersis infundere, aut etiã aliquid aliud spargere. Dispergere autem est in diuersas partes spargere. Cõiunximus autem omnia, quæ sunt in titulo, propter cognatam significationem.

Apertio lateris Christi.

Aspergere septies sanguinem contra velum, & contra propitiatorium, & contra altare, designabat dilacerationem futuram carnis Christi, vt inde fluerent Sacramenta. Leui. 4. b. d. 18. b. 16. c. d. Nu. 19. a. Designabat etiam septuplex aspersio siue per sanguinem, siue per oleum fieret, septiformem gratiam donorum Spiritussancti: & remissionem contra septem dæmonia eiicienda. Leui. 14. a. c. 2. Par. 29. e. Et manifestationem mysteriorum cælestium per sanguinem Christi, collatis donis Spiritussancti. *Ori. s. Leui. ho. 3. 8. Aug. q. in Nu. 33. Isyc. s. Leu. 4. 16. Rup. 1. s. Leu. 14.*

Dona Spiritussancti.
Manifestatio mysteriorum.
Mundatio per sanguinem Christi.
Baptizari.

Aspergens Moses Aaron & filios eius ac eorum vestes vnguento & sanguine. Leu. 8. f. cõmunicationem sanguinis Christi, quo mundamur significauit. Idem designauit, cùm sanguinem vituli respersit Moses in populum. Ex. 24. b. Heb. 9. f. 10. d. Aspergit etiam Christus gẽtes multas. Is. 52. d. quum eas abluit per passionem & baptismum. Aspergi etiam aqua lustrationis. Nu. 8. b. 19. b. est baptizari. Ad idem referri possunt aspergere superliminare, & postes domus sanguine agni. Ex. 12. b. Et aspergere de sanguine pulli columbę parietem altaris. Leu. 5. b. Et asperserunt sacerdotes manus suas sanguine. 2. Par. 35. b. mundantes opera sanguine Christi. *Isy. s. Leu. 8. Glo. int. s. Num. 8.*

Baptismus.
Vindicta Dei.

Aspergens Moses cinerem de camino in cælum, designat Christum aut Sanctos omnem populum Domino præsentantes. Exo. 9. b.

Aspersa vestis sanguine hostiæ pro peccato. Leu. 6. d. est quum homo in carne baptizatur: qua aspersione lauari dicitur, quia per sanguinem Christi in baptismo homo mundatur. *Isyc. s. Leu. 6.*

Aspersus sanguis hostium super vestimenta Christi. Is. 63. a. Apoc. 19. c. Heb. 12. f. 1. Petr. 1. a. designat vindictam, qua Christus percutit dæmones, & malos. *Hie. s. Is. 63.*

Aspergit Dominus hyssopo. Ps. 50. quum infundit humilitatem.

Fuga Apostolorum.

Dispersa ossa Christi. Ps. 21. fuerunt Apostoli, cùm in passione, relicto eo, fugerunt. Et quũ missi sunt ad prædicandum, sicut oues in medio luporum. *Aug. & Gre. s. ps. 50. Aug. s. Ps. 21.*

Puritas à vitiis
Misericordia Christi.

Conspersa farina aut simila oleo, puritatem à vitiis designat: & misericordiam, qua Christus passus est pro nobis. Exo. 12. e. Leuit. 6. b. 7. a. 8. e. 9. a. 14. b. Conspersa etiam oleo azyma aut panes, designant abundantiam misericordiæ: aut attribuere bona misericordiæ Deo donanti. Exo. 29. a. d. Leu. 2. a. Num. 6. c. 18. a. *Glo. int. s. Ps. 21. Isyc. s. Leu. 6. Gre. s. Ezec. ho. 12.*

Conspersio noua actus corporis & animæ designat, quorum primitiæ sunt opera spiritualia. Est etiam noua doctrina Christi. 1. Cor. 5. d. *Amb. 2. de Cain. & s. 1. Cor. 5.*

Temperãs Deus tribulationem.

Spargit Deus nebulam vt cinerem. Ps. 147. quum tribulationis rigorem temperat: vel quum per obscuram promissionem ducit ad pœnitentiam. *Aug. s. Ps. 147.*

Pœnitentia.

Asperguntur cinere, qui sunt in tristitia. Ester 5. a. 1. Reg. 4. c. 2. Reg. 1. a. 13. d. 3. Reg. 20. g. Ier. 6. g. 25. g. Iob 2. d. Thr. 2. d. Mich. 2. c. 2. Mach. 10. f. Solet autem significare humilitatem pœnitentiæ. Et conspergi puluere, est humiliari. Mich. 1. c. *Gre. s. 1. Reg. 4. Hie. s. Thr. 2. & s. Mich. 1.*

Confutatio hæreticorum.
Prædicare Christum.

Aspergere puluerem rasuræ parietis, est confutare hæreticos. Leu. 14. f. Idem designare potest, quum Iosias dispersit cinerem idolorum in torrentem Cedron. *Glo. int. s. Leu. 14.*

Spargunt nubes lumen, cùm Apostoli aut prædicatores Christum prædicant: & quũ spar- *Hie. s. Iob 38. Gre. 27. mor. 22. & 9. Mor. 12.*

gitur lux fidei super corda credentium. Iob.37.b.38.c.

Gre.1.pasto.1.& ho.17. Dispersi sunt lapides sanctuarij in plateas. Thre. 4. a. quum viri ecclesiastici causa secularium foras lata itinera expetunt: qui ad ornamenta Ecclesiæ quasi in secretis sanctuarij vacare debuerant. *Distractio ecclesiasticorum.*

Hie.s.Mal.2. Dispergit Deus stercus solemnitatum in faciem sacerdotum. Mal.2.a. quum eos cõfundit in peccatis solemnitatum malè celebratarum. *Dissipatio, & condemnatio hæreticorum.*

Ori.s.gen.ho.17. & s.Ier.ho.9. Gre.15.mor.22. Dispersit Deus ædificantes turrim: quia maiorum est dispergi, ne simul se consolentur, & ne mala tractent. Gen.11.b. Ier.13.c. Et dispergit turbo fauillam, quum ira Dei mittit malos in infernum Iob 21.c. Ps.88.91. Sap.11.d. Is.33.a. Ezec.20.f. Dan.4.b.1. Mac.10.g. Luc.1.e. Disperget etiam Dominus habitatores terræ, quum mittet malos in tenebras exteriores. Is.24.a.

Dispergi nuncios Saulis in vulgus, est prædicatores mitti ad simplices erudiendos. 1. Reg. 14.e. Ioan.7.e. Acto.8.a.10.c. *Prædicatio.*

Hie.s.Ier.13. & s. Eze.6. & s.ps.21. & s.Isa.30. & s. Zac.13. Dispergit Deus virum à fratre suo, quum facit discindi hæreticos in diuersos errores. Ier. 13.b.15.b. Et dispersa ossa filiorum Israel circum aras. Ezec.6.a. sunt hæresiarchæ confusi circa suos errores, & ab inuicem separati. Dispergere etiam laminas sculptilium, est dissipare errores hæreticorum. Is.30.e. Et dispersæ duæ partes populi sunt Iudæi & Gentiles, qui in infidelitate permanserunt. Zac.13.d. Et asperguntur parietes maculis, quum de ordinibus Ecclesiæ aliqui in hæresim incidunt. Leu.14.e. Sic aspersus paries sanguine Iezabelis. 4. Reg.9.g. *Diuisio hæreticorum.*

Hie.s.Nah.3. Dispersus populus Assur super montes, designat deceptos ab hæreticis reuertentes ad Ecclesiam. Nah.3.d. *Resipiscentia deceptorum ab hæreticis.*

Ori.s.Eze.ho.6. Hie.s.Ier.3. Conspersa sanguine Hierusalem, est anima maculata peccatis & homicidiis. Ezec. 16.a. Et dispersit Hierusalem vias suas alienis. Ierem. 3. c. quum anima conuersa est ad errores & ad vitia. *Anima peccatrix.*

Ricar.de S. Victo. de secur.consciẽ.22 Disperguntur fructus succisæ arboris. Dan.4.b. quando importuna variarum concupiscẽtiarum incursione studium meditationis dissipatur: & subtilitas inuestigãdi, intelligendíque facultas, cogitationum egressione confunditur. *Dissipatio cõtẽplationis.*

Amb.de Cain.4. Aspergens meretrix cubile suum odoribus. Prou.7.c. designat voluptatem varia afferentẽ incitamenta ad peccandum. *Incitatio voluptatis.*

Hier.s. Ecclesiasten.3. Cle.Alex.6. strom. Spargendi tempus. Ecclesiastæ 3.a. potest dispersionem Gentilis populi indicare. Vel designat tempus dandi eleemosynam: iuxta illud. Psal.111. Dispersit dedit pauperibus. Vbi etiam considerandum, quòd ille dispergit, & dat pauperibus, qui sermones disponit in iudicio. *Eleemosyna.*

Gre.3.mor.19. Spargentes amici Iob puluerem super capita sua in cælum. Iob 2.d. sunt hæretici, qui seculari intellectu mentem corrumpunt, & de verbis cælestibus terrena sentiunt: atque diuina verba plus discutiunt, quàm capiunt: & in præceptis Dei per terrenam intelligentiam vltra suarum mentium vires enituntur. Huc referri potest, quum Semei spargebat puluerem in Dauid 2. Reg.16.c. *Sensus terreni hæreticorum.*

Glo.int.s.Exo.32. Aspergere puluerem vituli conflatilis in aquam. Exod. 32.e. est adducere Gentes idololatriæ deditas ad baptismum. *Baptismus gentium.*

Hil.s.Ps.58. Arn.s.Ps.146. Aug.epist.59.& s. Ps.58. Bed.s.Exo.5. Hie.s.Soph.3. Dispersiones Israelis, designabant Iudæos per vniuersum orbem dispergendos. Vel designant eos, qui per hæresim, aut infidelitatem separantur ab Ecclesia. Ps.58.146. Exo.5.b. Deu. 4.d.28.g. Eccl.48.c. Ier.9.c 15.b.31.b.40.f. Ezec.5.a.6.a.28.g.36. a. 34.b. Ioel.3.a. Zach.2.b.7. d.1. Mach. 6.a.2. Mach.1.f. Ioan.11.g. Iacobi.1.a. *Dispersio Iudæorum. Separatio hæreticorum ab ecclesia.*

Disperguntur in Israel Simeon, & Leui: quia non acceperunt sorte hæreditatem, vt aliæ tribus: & designant Iudæos dispersos inter Christianos. Vel designant vitia omnibus communia, nempe gulam, & libidinem. Gen. 49.b. Soph.3.b. *Gula, & libido communia vitia.*

Arn.s.Ps.58. Rup.7.s.gen.8. Disperguntur ad manducandum, vel dæmones, quum quærunt quem deuorent: vel Iudæi ad ea, quæ non illis licebant, nisi in templo. Psal.58. Vel Apostoli ad prædicandum Gentibus, ob Iudæorum infidelitatem. *Dæmones. Iudæi. Apostoli.*

Gre.s.1.Reg.11. Dispersi Ammonitæ in fuga. 1. Reg.11.c. sunt motus carnales, licet non extincti, non tamen vim habentes contra abstinentem. *Debilitas motuum carnaliũ.*

Aug.de past.8. Hie.s.Ier.23. Cyri.7.s.Ioan.5. Gre.ho.14. Dispergit oues lupus, quum diabolus in diuersa vitia trahit animas. Ioannis 10.b.16.g. Dispergentes legem Dei sunt vel homines, vel dæmones trahentes animas ad vitia: vel schismata facientes. Ier.10.d.23.a.3. Reg.22.c.1. Par.10.b.e. Par.18.d. Isa. 11.c.56. e. Soph.3.b. Hab.3.e. Zach.1.d.13.c. Mat.26.c. Marc.14. *Tentantes dæmones, & hæretici schismata facientes.*

Gre.14.mor.10. Aspergitur sulphur in habitaculo iniqui, quum accenditur fœtore libidinis. Iob 18.c. *Fœtor libidinis.*

Glo.ord.s.Leu.13. Aspergitur caro viua lepra, quum anima inficitur peccato. Leuit.13. c. vel quum quis errorem habet de anima. *Peccatum. Error de anima.*

Glo.ord.s.Eccl.43. Aspergit aquilo niuem. Eccl.43.c. quum diabolus sibi in frigore malitiæ sedem parat.

Glo.ord.s.Ier.7. Conspergentes mulieres adipem. Ier.7.d. erant idololatriæ vacantes. *Idololatria.*

Glo.ord.s.gen.30. Respersi agni & oues diuerso colore. Genes.30. g.31. b. Sunt diuersa Sanctorum exempla imitantes. *Imitatio Sanctorum.*

Glo.ord.s.Isa.28. Spargere cyminum. Is.28.g. Est corripere simplices viuentes.

Aspernari, vide Contemnere.

Asperum, vide Acerbum.

Aspicere, Aspectus, Inspicere, Intueri, Perspicere. Prospicere, Circumspicere, Respicere.

ASpicere est oculis aliquid contemplari. Adiunximus in titulo cognata verba, quia quantũ ad allegorias parum habent discriminis. Respicere autem præter hoc, quod est aspicere, est etiam vergere: vt respicere ad Orientem vel Aquilonem. Et intueri est considerare.

Approbare. Considerare. Intendere. Misereri. Obsequi. Rationẽ habere

Aspicere secundum hoc competit Deo, quod nihil eum latet, sed omnia illi sunt præsentia, omniaque intuetur. Dicitur autẽ Deus aspicere seu respicere aliquos, quũ illis succurrit, aut eos approbat: sicut dicitur respicere humilia: sicut respexit Deus munera Abel. Ge.4.a.31.f.g.47.f.Exo.2.d.4.g.Le.26.b.Deut.26.d.1.Re.1.b.9.c.Iob.28.c.30.c.Ps.10.13.21.32.52.65.79.83.101.112.118.137.Eccl'i 2.d.3.d.11.b.17.a.34.c.35.d.39.c.42.c.Thr.5.a.Mar.10.c.Ioã.1.f. Respexit etiã Christus Petrum, præueniendo per gratiã suam, & incutiendo dolorẽ. Nemo enim resipiscit, nisi quem Christus respicit. Luc.22.g. Ita dicitur sapientia inspicere omnes dormiẽtes. Sapi.7.d.Eccl'i.24.d. Et respiciens Dauid super Miphiboseth, est Deus fauens miseris. 2.Re.9.c.16.c.3.Re.8.c. Iudith 6.d.13.a.Ps.12.30.34.73.85.89.Pro.5.d.Isa.58.a.60.d.64.c.66.a.Ier.5.a.Hab.1.a.3.a.Nu.16.c.Amos 5.g.Mala.2.c.2.Mach.1.f.Luc.1.c. Non aspicit autẽ visus hominis post hanc vitam. Iob.7.b. quia tunc Christus non miseretur. Prospexit iustitia de cælo. Ps.84. quum peccatorem pœnitentem non punit, sed liberat, & iustificat. Et aspectus super rotas, designat curam, quam Christus habet de nobis. Ezech.1.g.

Gre.19.Mor.4.& s.1.Reg.9. Hila.s.Psal.52.65 Ori.s.Leuit.ho.16. Amb.s.Psal.118. ser.17.& s.Luc.22 Ruper.11.s.Matt. Gre.8.Mor.13. Aug.s.Psalm.84

Punitio.

Aspicit etiã Deus puniendo. Deut.9.d.Gen.31.g.Iudith 6.d.9.b.Iob.28.d.35.d.40.a.Ps.24.103.Exo.14.f.Pro.20.b.Eccl'ici 5.b.2.c.16.c.Haba.1.b.3.c. Sic autẽ aspicit sæpè, vt cõuertatur.

Mortuus Christus pro omnibus

Respicit etiam Deus de cælo bonos & malos, qui pro omnibus mortuus est. Ps.32.Iob.28.d.33.d. Circumspiciens Deus, aut Christus, est quærens credentes, & examinans vias hominũ. Isa.63.b.Mar.3.a.d.5.c.Eccl'ici 7.b.23.c.

Hila.s.Psalm.118 Aug.s.Psal.103. Ruper.11.s.Matt. Basi.& Arn.s.Ps.32. Gre.29.mor.10.11.& 32.mor.3.

Cognoscẽs Deus corda hominum.

Aspicere thesauros grandinis, est cognoscere corda prauorũ in bonum conuertenda: quod est Dei. Iob.38.c. Vel potest intelligi tolerantia, qua Deus malos sustinet. Ipse quoque Deus dicitur inspector cordis. Prou.24.b.1.Reg.16.b.Eccl'ici 23.c.

Splendor diuinæ lucis. Illustratio doctrinæ euãgelicæ Concordia veteris & noui testamenti.

Aspectus æris candentis, designat splendorem diuinæ lucis. Ezech.1.b. Et aspectus lampadarum, est illustratio doctrinæ Euangelicæ. Eze.1.d.8.a. Aspectus etiam horribilis rotarum & crystalli. Eze.1.e.f.10.b. designat miraculum doctrinæ Euangelicæ, & comminationẽ iudicij & inferni, quæ in Scriptura habentur. Respicientia se cherubim, designant concordiã veteris & noui Testamenti. Et respiciunt propitiatorium, quia commendant misericordiam Dei: vel prædicant Christum: vel quia nutui diuino intendunt. Exo.25.b.37.b. Vel designant iuxta Originem concursum Verbi & Spiritussancti in anima Christi: vel concordiã, quę est in cælestibus. Respectantes se inuicem humeruli subter labium æneum, sunt scripturæ Prophetarum inuicem concordantes. Respiciunt se etiam cherubim, quum sic contemplamur vnitatem diuinam, vt seruemus personarum trinitatem: & sic contemplamur trinitatem, vt non tollamus essentiæ vnitatem.

Hier.s.Ezec.1. Gre.s.Ezech.ho.6. Orig.s.Rom.3. Cyril.de incar.vnigeniti.13. Ricar.de S.Victo.4.de arca.mysti.19

Conspiciens Moyses duos Hebræos rixantes. Exod.2.b. designat Christum tollentem discordias fratrum: & concordantem vtrumque populum.

Glo.ordi.s.Exo.2.

Illuminãs Christus per sẽsibilia

Prospiciens sponsus per fenestras. Canti.2.c. est Christus illuminans per sensus: vt per sensibilia veniamus in notitiam spiritualium, vel est manifestans se in carne paulatim per mysteria Prophetarum, quæ ipse declarauit: & tunc partim se abscondebat, partim per miracula manifestabat: & prospectus hic est dilectionis. Prospexit etiam per retia seu cancellos, quia solus vicit retia diaboli: & inde vocat nos, vt per multas tribulationes possimus in eius regnũ intrare. Respicit etiam per fenestras, quum mors non intrat in nos per fenestras.

Orig.s.Cãt.ho.2.3 Amb.de Isaac.4. Gre.s.Canti.2. Ber.s.Cant.ser.57

Contemplatio cælestium. Diabolus. Vocatio gentiũ.

Respicientes oculi aquilæ de longè escam. Iob.39.d. sunt contemplantes in hac vita beatitudinem cælestem, per speculum in ænigmate.

Vel designatur diabolus, qui sagaciter considerat bonos vt eis insidietur.

Respexit Deus ad Abel & ad munera eius. Gen.4.a. quia fidem noui Testamenti ex innocentiæ gratia Dominum laudantem, veteris Testamenti terrenis opibus anteposuit.

Gre.31.Mor.35. Hie.s.Iob.39. Beda s.Gene.4.

Respicere ad aquilonem, est intendere ad vocationem Gentium. Exo.26.d.Leui.1.e. Sic respiciebant lucernæ contra boream ad mensam panum propositionis. Num.8.a.

Glo.ord.s.Leuit.1.

Prædicatio.

Respicit porta templi viam aquilonis. Ezech.40.c. quum prædicator vitam peccatoris agnoscit, eique interiora vitæ per verbum prædicationis aperit. Et respicit turris Libani contra Damascum. Cantic.7.b. quum Gentilitas instruitur: vel cùm prædicatores impugnant peccatores: aut peccata.

Gre.s.Eze.ho.19.& s.Cantic.7. Ambr.s.Psal.18.serm.5

DucensChristus ad Patrem. Sapiẽtia Christi Eleuari in contemplationem diuinorum. Quærere auxiliũ à Deo.

Respicit ad Orientem facies templi, hoc est, ad cæleste numen: & respicit ad viam Orientalem porta templi, quum Christus ducit nos ad Patrem. Ezech.40.b.43.a.44.a.47.a.

Circumspiciens Moses occisurus Ægyptium. Exod.2.b. indicat diligentiam cauentis: & designat sapientiam Christi, qua victus est diabolus.

Circumspicit onager montes pascuę suæ. Iob.39.a. quum Sancti eleuantur in contemplationem diuinorum & angelorum. Et quum Iudæi aspiciunt suos doctores. Et quũ Christus respicit superbos, quos conuertit. Suspicere in cęlum, est contemplari cælestia, & quærere auxilium à cælo, vel à Deo. Gen.15.b.Iob.35.a.Dan.13.d.Actor.1.b.Isa.38.c. Respicere etiam in cælo, est in illud æternitatis lumen intelligentiæ oculos tota intentione figere.

Amb.de instit.virgi.8. Hie.s.Ezech.47. Gre.s.Ezec.ho.15. Glo.int.s.Exod.2. Gre 30.mor.29.34 Hie.s.Iob.39. Hier.s.Isa.8 Ricar.de S.Victo.de secur.cõscien.45

Greg.27.mo.2. Hie.s.Isa.22.

Daniel.4.g.Idem est respicere sursum.Luc.13.e.Isa.8.d. 38.c.Et inspicere in montem, est cōtemplari alta.Exodi.25.d.Aspicere etiam in Sion,est contemplari cælestia. Mich.4. d. Hebr. 11.f.Et aspicere ad Dominum,est ipsum inuocare. Intueri autem ipsum procul, est per effectus ipsum cognoscere. Iob. 19.d.36.d.Isa.17.c.22.c.Ioel.1.d.Mich.7.b. Zacha.12.c.Num.21. b.Hebr.7.a.11.c.12.a.1.Petr.7.c.Suspicere etiam sursum & intueri terram, est vndique quærere auxilium.Isa.8.d.

Ori.s.Mat.cap.14

Aspicit Christus in cælum,vt ostendat virtutem à Deo venire.Matth.14.b.Acto.1.b.Mar. 6.f.7.d.Luc.9.b.

Glo.int.s.Gen. 39.

Aspectus decorus Ioseph, designat Christum speciosa forma præ filiis hominum:cuius aspectu non est defraudatus Iacob.Gen.39.b.48.b.39.c.Et Dauid, qui etiā dicitur aspectu decorus,quasi radians decore visionis interna contemplatione.1.Reg.16.c. *Decor Christi.*

Aspectus inglorius Christi,fuit in passione.Isa.52.d.53.a.Nume.24.c.

Glo.inter.s.Isa.52. Cle.Alex.1.pæda.5

Prospiciens Abimelech per fenestram, ludentem Isaac cum Rebecca. Gen.26.b.designat Christum respicientem fideles & Ecclesiā,ludentes in exercitatione laudum Dei: vel est Philosophus admirans ludum ac disciplinam fidelium,cum tolerantia: vel est Constantinus magnus veniens in cognitionem fidei.

Greg.s.1.Reg.6.

Aspiciunt arcam euntem prælati, quum considerant,an ii,quos suo arbitrio viuere sinunt, vtantur libertate ad bonum.Sic aspiciebant satrapæ Philisthinorum arcam.1.Reg.6.b.

Glo.ord.s.Exo.28

Respiciens latus superhumeralis, rationale. Exod.28.d. designat ordinanda esse opera, & adaptanda ad rectam intentionem.

Greg.25.Mor.1.

Aspectus virgarum, ad quem concipiebant oues. Gen. 30. f. designat contemplationem exemplorum & doctrinarum sacræ Scripturæ. *Studium sacræ Scripturæ.*

Glo.ord.s.Exo.33. Amb.de Abra.6.

Aspicere post tergum Moysi. Exo. 33. b. est intelligere inferiora legis, & superficiem literæ.

Gre.s.Ezec.ho.3. Cyril.de adorat.in Spiritusancto.

Respicere post tergum,est affectu redire ad pristina vitia. Gene.19.d.1.Reg.24. b.2. Reg.2. d.Luc.9.g.Est etiam velle seruare legem veterem post Euangelium. *Reditus ad vitia. Obseruare legē cum Euangelio.*

Rup.6.s.Genes.12. Glo.ordi s.Gen.13 & s.Iere.4.& s. Is.5.

Conspiciens Abraham terram,est contemplans futura promissa.Gen.13.d.Num.13. d. Iudi.18.a.Aspiciens autem Ieremias terram & Carmelum, est contemplans, quàm facilè omnia caduca decorem suum amittant. Ieremiæ 4.f.Iob.7.b.Aspicere etiam in terram, est quærere terrenum auxilium hominum.Isa.5. g. Non audendo quærere diuinum propter Deum offensum. *Contemplari promissa & rerum labilitatem. Quærere terrenū auxilium.*

Ricar.de S.Victo. de secu.conscien.15

Aspectus arboris est vsque ad terminos vniuersæ terræ. Dani.4. b.quum notitia virtutis sic habetur,vt iam quid in singulis rebus possumus, multo studio, multo exercitio didicerimus. *Cognitio incarnationis.*

Gre.18.mor.21.

Aspicere hominem,est cognoscere Verbum Dei incarnatum.Isa.38.c.Non est autem intuitus populus Iudæorum oculos vulturis. Iob. 28.b. quia non cognouit intentionem incarnationis Christi,& operam redemptionis.

Hier.s.Ioel.2.

Aspectus equorum in locustis. Ioel. 2. a. Nahum. 2.b. designare potest velocitatem diuinæ punitionis. *Velox Dei punitio.*

Hier.s.Isa.14.

Intuens Abraham Sodomam & Gomorrham, quum destruerentur. Gen. 19. f. designat eum,quem faciunt aliena pericula cautum.Sic prospiciunt Luciferum, qui eius naturam & casum contemplantur. Isa. 14. d. Sic etiam licet intueri locum diuitis aut superbi post mortem eius.Iob.27.d. *Cauere sibi alieno periculo.*

Gre.15.mor.3.

Non intuetur locus hypocritæ ipsum hypocritam.Iob.20.b.quum linguæ adulantium non sequuntur hypocritam ad iudicium.

Greg.s.Cant.6.

Intueri sponsam aut Salamitidem. Canti. 6. d.est recognoscere & contemplari Synagogā in fine mundi fidem amplectentem.Ad idem referri potest, quum Balaam extremam partem populi Israel intuitus est.Num.22.g. *Conuersio Synagogæ.*

Greg.s.1.Reg.16.

Non respicere vultum nec staturam Eliab maioris fratris Dauid.1. Re.16.d. est non prædicare in Ecclesia opera nec scientiam sine humilitate.

Aspicientes dicuntur Prophetæ cognoscentes diuinam veritatem.Isa.30. b. *Prophetæ.*

Aspiciens fructum ante maturitatem autumni.Is. 28. a. designat diabolum quærentem in hac vita,quem deuoret. *Diabolus.*

Glo.ord.s.Leuit.13

Aspiciens sacerdos vestem leprosam,aut considerans locum maculæ leprosi.Leui.13.d.e. est examinans vitia peccatoris.Sic respexit Aaron Mariam leprosam.Num.12.c. *Sacerdos examinans peccatorē.*

Aspectus delectabilis ligni scientiæ boni & mali.Gen.3.b.

Lyra.s.Iudith.8.

Aspectus elegās Iudith, designat decorem Ecclesiæ & beatæ virginis Mariæ.Iudith 8.a.11.d. *Decor eccl.& B. Mariæ.*

Aug.s.Ps.65.

Aspicere iniquitatem in corde.Ps.65.est eam approbare,& diligere. *Diligere iniquitatem.*

Glo.ord.s.Haba.2 Ruper.s.Haba. 2. Greg.13.mor 16. Aug.s. Psalm.9. Hie.s.Mich.4.

Aspicere nuditatem proximi.Haba.2.c.est gaudere de subuersione proximi: quod est diaboli & antichristi. Iudæi quoque aspexerunt nuditatem Christi, quando crucifigentes eum, iudicauerunt derelictum à Deo. *Gaudere de malo proximi. Iudæi crucifigētes Christum.*

Intuens hostis Iob terribilibus oculis.Iob.16.b.designat Iudæos clamantes contra Christū Crucifige,crucifige. Vel designat diabolum,qui prauorū consiliis non cessat mala exquirere, quibus Ecclesiam, aut animam semper deterius affligat. Sic oculi eius vel Antichristi respiciunt in pauperem, quia persequuntur pauperes Spiritu. Ps. 9. Sic etiam intuita est ancilla Petrum.Luc.22.f.Aspiciunt oculi inimicorum in Sion,quū despiciunt Ecclesiam. Mich.4.d *Diabolus persequens Ecclesiā, aut animam.*

Ad hæc

Ad hæc referri poteſt aſpectus terribilium beſtiarum. Sap. 11.c. Et aſpectus terribilis Aſſueri. Eſter 15.e. Et intuitus terribilis ſtatuæ. Dan. 2.e.

Furor dæmonũ in iudicio. Aſpectus quadrigarum quaſi lampades & fulgura. Nah. 2. b. deſignant dæmones etiam in iudicio veterem ſpirare furorem, & quaſi fulgura, huc illúcque diſcurrere. *Hie. ſ. Nah. 2.*

Curioſitas. Aſpicere per feneſtras, videtur in malum ſumi, & curioſitatem dicere: vt proſpexit Michol Dauid per feneſtram. 2. Reg. 6. c. 4. Reg. 9. f. 2. Mach. 3. d. Et proſpicit meretrix iuuenem de feneſtra. Prou. 7. b. Et ſtultus reſpicit in domum à feneſtra. Eccle. 21. d. Sed datur etiam in bonum reſpicere per feneſtras ſapientiæ. Eccl. 14. d.

Cognitio propriæ infirmitatis. Reſpicere non audens Moſes contra Deum. Exo. 3. b. Cognitionem indicat propriæ infirmitatis, & Dei reuerentiam. *Lyr. ſ. Exo. 3. Ori. ſ. Nu. ho. 27.*

Reſpicere Beelſephon è Phiarioth, eſt tendere ad perfectionem. Nu. 33. a.

Reſpiciens Elias ad caput ſuum ſubcinericium panem 3. Reg. 19. a. vide Panis.

Reſpicere ad gentem, quæ ſaluare non poterat. Thr. 4. c. Hoſ. 3. a. Pſ. 39. Iſ. 17. c. Ecc. 51. b. eſt reſpicere ad diuites, potentes, & hæreticorum principes. *Glo. int. ſ. Thr. 4.*

Reſpicientes rami cedri, aut vineæ ad aquilam. Eze. 17. b. deſignabãt regnum Sedechię ſubiectum eſſe regi Babylonis. *Hie. ſ. Ezec. 17.*

Curioſitas. Circunſpicere in vicos ciuitatis, curioſitatem vanam deſignat. Eccl. 9. b. & occaſionem ruinæ paratam. *Lyr. ſ. Eccl. 9.*

Reſpectus dicit reuerentiam quandam honori alicuius exhibitam. Pſ. 72. Sap. 2. d. 3. b. 4. c Eccl. 41. d.

Aſpectus ſanctuarij contra aſpectum altaris lignei. Ezec. 41. c.

Reſpicit turris Libani contra Damaſcum, quum per diſcretionem operamur opera ſpiritus contraria operibus carnis. Cant. 7. b. *Rup. ſ. Cant. 6.*

Aſpirare, quære Spirare.

Aſpis.

ASpis eſt ſpecies venenati ſerpentis, gignitur in Aphrica, parit oua, eiúſque venenum ferè repentè dicitur interficere: cuius ictui nullum eſt remedium: fertúrque aliquando volare. Dicitur etiam alteram aurem, quàm preſſius poteſt, terræ infigere, alteram verò caudæ immiſſione obturare, ne audiat vocem incantantis. Pſ. 57. *Ariſt. 8. de hiſt. animal. 19. Gre. 15. mor. 7. 8.*

Dæmones. Inuidi. Hæretici. Iudæi. Deſignare poſſunt aſpides peſtilentiſſimos dæmones: interdum inuidos calumniantes, & variis commentis ſimplices circumuenientes: hæreticos etiam, ac Iudæos. Deut. 32. c. Iob 26. c. Pſ. 13. 90. 139. Iſ. 11. b. 30. b. 59. a. Rom. 3. b. Obturat autem vnam aurem in terra, quum amat præſentia: & obturat alteram cauda, quum rebus præteritis delectatur. *Ori. ſ. Leui. ho. 16. & ſ. Luc. ho. 32. & ſ. Rom. 3. Arn. ſ. Pſ. 57. 90.*

Latentes ſuggeſtiones, vel violentæ tentationes. Deſignat etiam latentes ſuggeſtiones immundorum ſpirituum, qui cordibus hominum parua prius perſuaſione ſurrepunt. Vel è diuerſo, quia citò interficit, deſignat violentas tentationes. Iob 20. c. *Hie. ſ. Iſ. 11. 30. 59. Chry. ſ. Gen. ho. 12. Aug. ſ. Pſ. 57. Gre. 15. mor. 7. 8.*

Aſportare, quære Ferre.

Aſſare.

ASſari dicitur, quod ad prunas abſque alio medio torretur. *Amb. 2. de Cain & Abel. 6.*

Chriſti paſſio. Aſſæ carnes igni, ſignificare poſſunt laborem paſſionis Chriſti. Exo. 12. b. 2. Para. 35. b. Idem ſignificat piſcis aſſus. Luc. 24. f. Ioan. 21. c. Tob 6. b. Aſſum igni comedit, qui totam operationem tribuit Spirituſancto. *Gre. ho. 14. Rup. 2. ſ. Exo. 10. Greg. ho. 22.*

Robur reſurrectionis. Poſſunt etiam ſignificare roborationem ad reſurrectionem: vt enim carnes aſſæ durantur, ſic Chriſtus per paſſionem venit ad robur reſurrectionis.

Fides. Deſignãt etiam fidẽ charitate formatã. Fides enim ardẽtiſſima eſſe debet, firma & ſtabilis. *Gre. Nyſſ. de vita Moſis.*

Caro Chriſti. Item diuinitatem in humanitate.

Aſſæ carnes bubalæ. 2. Reg. 6. d. 1. Par. 16. a. deſignant carnes illius vituli ſaginati, qui pro reuertente ad patrem filio iuniore mactatus eſt, & igne paſſionis aſſatus, qui dicit, Aruit tanquam teſta virtus mea. *Glo. ord. ſ. 2. Reg. 6.*

Aſſequi, quære Attingere.

Aſſidæi.

ASſidæi, ideſt milui, vel hærodij, aut venantes, vel inſidiantes: hoc nomine dicebantur quidam ex Iudæis. 1. Mach. 7. b. 2. Mach. 4. a.

Aſſiduus.

ASſiduus idem quod continuus, aut frequẽs: vix recipit allegoriam, ſed eſt morale: vt aſſiduum eſſe in mandatis Domini. Eccl. 6. d. 2. d. 37. c. 38. c. Iacob. 5 d.

Aſſiduum eſſe cum ſaltatrice, aut in malo, reprehenditur. Eccl. 7. b. 9. a. 12. a. 20. d.

Aſſidua nominatio Dei, hoc eſt, iuramentum reprehenditur. Eccl. 23. b.

Aſſidua interrogatio ſerui, non vacat liuore percuſſionum. Ecc. 23. b. Aſſidua etiam debẽt eſſe flagella filio, & opera ſeruo. Eccl. 30. a. 33. d.

Aſſiduum eſſe oportet in medio cogitantium. Eccl. 27. b. hoc eſt, eſſe de his, qui prius cogitant quàm loquantur. *Glo. ord. ſ. Eccleſiaſticum 27.*

Assimilare, vide Similis.

Assis.

Hil.s.Matt. can. 10.

ASsis significat pondus, cuius duodecima pars est vnica, significat etiam speciem monetę parui pretij, quam ratione assis, quo duo passeres vænire dicuntur, significare potest paruam voluptatem. Mat.10.c.Luc.10.a. *Parua voluptas*

Assistere, Astare.

ASsistere, & Astare, est coram aliquo stare, præcipuè coram maiore: & adesse. Item contemplari. Ps.5. Mane astabo tibi, & videbo. Obsequi. Ps.44. Astitit Regina à dextris tuis. Perseuerare in malo. Ps.2. Astiterunt reges terræ.

Assistere dicitur Deus per metaphoram aliquibus, quum illis fauet. 2. Timo. 4.c. Dicitur etiam assistere vel astare ad iudicandum. Iacobi 5.b. Sap.9.a.19.d. Eccl. 24.d. Heb.9.d. Ps. 108. Astitit à dextris pauperis. *Fauens Deus.* Glo.ord.s.Ps.108.

Ori.s.Ier.ho.11. Astat Christus patri in tempore malorum. Ier.15. quia cùm essemus mali, pro nobis mortuus est, ad placandam iram patris. *Placatio patris.*

Ori.s.Iob 1. Chrys.de patiētia. Iob hom.3. Assistentes filij Dei ante Deū, designāt angelos pro beneficiis humano generi collatis gratias agentes Deo. Iob 1.b. Neque autem Deo sancti Angeli corporaliter astiterunt, neque Satan corporaliter: sed omnis ministratio summi Dei assistentia dicitur: quemadmodum Elias super terram versatus Deo assistere dicebatur, sic inquit: Viuit Dominus, cui assisto in conspectu eius hodie. 3. Reg.17.a.2.Par.9.b.Gen.45.a.Tob.12.c.Ps.5.Dan.7.b.Zac.3.b.4.d. *Actio gratiarū. Ministrare Deo*

Astant angeli hominibus fauendo in aduersis, aut monendo, & instruendo de diuinis, aut agendis. Luc.24.a.Acto.1.b. *Fauor angelorū*

Basi.s.Ps.44. Hie.ad principiā. & s.ps.44. Astat Regina à dextris Christi, hoc est, Ecclesia, quum in iudicio omnes qui ad Ecclesiam pertinebant, statuentur à dextris. Ps.5.44.

Assistens populus Mosi à mane vsque ad vesperam. Exo.18. b. designat docilitatem ignorantium. Et astans claudus coram Apostolis sanus. Acto.4.b. *Docilitas.*

Astantes Ægyptij coram Ioseph, qui præcipiuntur egredi, ne intersint agnitioni mutuæ fratrum. Gen.45.a. designant malos intra Ecclesiam existentes, qui arcentur à mysteriorum cognitione. *Mali in ecclesia*

Hil.s.Ps.2. Astiterunt reges terræ contra Christum. Ps.2. Ecc.41. a. quando ad hibuerunt officium suū ad mortem Christi.

Aug.s.Ps.35. Assistens Doeg Saulis. 1. Reg.22.b. designat malos ministros paratos ad exequendum prauam voluntatem. Sic assistebat vnus ministrorum pontifici. Ioan.18.d. Act 17.b.22. e. Et astat viæ non bonæ, qui perseueranter peccat. Psal. 35. Ideo laudatur iustus, qui in via peccatorum non stetit. Ps.1. *Mali ministri.*

Astat laus sapientiæ Dei. Eccl.15.c. quia meritò illi debetur laus.

Assuescere, quære Consuetudo.

Assumere, vide Accipere.

Assumentum, quære Consuere.

Assurgere, vide Surgere.

Astare, quære Assistere.

Astaroth, Astarthe.

Aug.q.in Iud.16 AStaroth, id est, nemora, siue luci, vel insidiæ: nomen Idoli Sydoniorum, quod & Astarthe dicitur: creditúrque Iuno, quæ lingua Punica dicitur Astarthe. Iudi.2.b.1. Reg.7.b. 31.d.3.Reg.11.a.4.Reg.23.c.

Astringere, quære Stringere.

Astrum, vide Stella.

Astutus, Astutia, Callidus.

AStutia est calliditas, vel animi viuacitas, præcipuè ad nocendum, vel decipiendum: quæ ferè in malum sumitur: vt sit astutia in primis dæmonum, deinde hæreticorum & hypocritarum dæmones imitantium. Gen.3.a. Deut.15.b. Ios.9.a.1. Reg.23.c. Iob 5.b.36.b. Ester 16. b. Eccl. 42.d.1. Cor. 3.d.2. Cor.4.a.11.a.12.e. Eph.4.c.

Cle. Alex.2.peda.5. Astutia interdum in bonum sumitur, vt quæ veniat à sapientia: & astutus dicitur prudens, qui contrario modo quàm stultus affectus est. Prou.1.a.8.a.12.c.13.c.14.b.15.a.22.a.27. b. Ecclesiastici 18.d.

Bed.s.Pro.1.

Assyrius, Assur, Assyria.

Bed.s.Gen.10. ASsur, id est, insidians siue beatus, aut aspiciens, aut gradiens: filius Sem, à quo orti sunt Assyrij populi iuxta fluuium Tigrim, qui fuerunt hostes Israel.

Assur egressus de terra, potest significare Christum, qui egressus est de mundo, & fortis & vincens est. Gen.10.b. *Christus.*

Assyrij

Dæmones. Hæretici. Assyrij contra quos vadit fluuius Tigris, hoc est, fortitudo, designant dæmones hostes Ecclesiæ, contra quos fortitudine pugnandum est. Designant etiã hæreticos, ac reliquos hostes Ecclesię. Gen.2.c.10.b.Nũ.24.d.4.Reg.17.d.Iudith 6.a.15.a.Ps.79.82.Isa.7.d.10.b.14.f.19.d.20.a.25.c.30.g.31.d.52.b.Ezech.16.c.23.a.31.a.32.e.Iere.2.d.Thre.5.b.Hose.5.d.9.a.10.b.11.b.12.a.14.a.Mich.5.b.7.c.Zacha.10.d.Nahum 3.d.Sopho.2.d. Possunt in multis ex his locis significare Gentilitatem. *Gentilitas.* *Ori.s.Num.ho.19. Hier.s.Isa.8. & s. Iere.2. Aug.s.Psa.82. Greg.9.mor.50. Beda s.Gen.2. Rup.s.Mich.5.a. Hie.s.Eze.27.*

Correctores malorum. Assyrij interpretantur Dirigentes: & vt veniebant in mercatum Tyri, designant eos, qui veniunt, vt praua dirigant, imo arguant pœnis, & corrigant quæ fuerant deprauata. Eze. 27. e. Denique faciunt illud. Psal.8. Vt destruas inimicum, & vltorem.

Diues. Assur interpretatur etiã diues & speculans: contra quos vadit Tigris, hoc est, aer, quia tam diuites, quàm per se diuina speculantes vento implentur. *Geor.Venet.Canti. 1.tom.7.cap.22.*

Athalia.

Synagoga. Athalia, id est, hora, vel tempus Domino: vxor regis Ioram, mater regis Ochoziæ, quæ occidit omne semen regium, præter Ioas. 4.Reg.8.g.11.a.2.Par.22.d.23.d.24.b. Typus est synagogæ, quæ nitebatur delere semen Christi. *Glo.ord.s.4.Re.11*

Atramentum, Atramentarium.

Notitia Christi de nostris actibus. Atramentum, est humor niger ad scribendum deseruiens. Eccl'ici.12.b.Iere.36.d.1.Cor.3.a.2.Ioan.d.3.Ioan.d. Atramentarium vero est atramenti receptaculum. Ezech.9.a. designat in Christo notitiam omnium actionum nostrarum. *Glo.ord.s.Eze.9.*

Atrium, Aula.

Atrium significare solet primam partem domus, quæ continet mediam aream, in quã collecta ex omni tecto pluuia descẽdit. Et ipsũ vestibulũ. Leui.6.b. In atrio tabernaculi.

Ecclesiæ. Atrium tabernaculi fœderis, quod erat area ante tabernaculum, in quo offerebantur sacrificia, eaque comedebant ibi sacerdotes, qui debent verbo Dei alios purgare, nec licebat quicquã extra efferre: manifestè designat Ecclesiam, quæ constat muro fidei, columnis spei, amplitudine charitatis. Exo.27.b.40.a.Leui.6.d.Ps.28.91.95.133.3.Reg.6.d.7.b.8.g.2.Par.4.c.7.b.Iere.26.a.Ezech.8.e.10.a.40.c.46.b.1.Mach.4.e.Apo.11.a. Atrium etiã domus Domini, est locus publicus in Ecclesia. Ps.115.Zachar.3.c. Eadem Ecclesia dici potest aula regis Israel. 4.Reg.7.b. Et aula Pharaonis, designat Ecclesiam ex Gentibus. Gen.45.c.1.Mach.11.c.2.Mac.13.e. Idem designare potest aulam regis Assueri. Ester.4.a.5.a.6.b. *Ori.s.Leui.ho.5. Basi.s.Ps.28.ho.1. Aug.s.Ps.95. Isych.s.Leui.6. Basil.s.Ps.115.*

Christus. Aula sancta Dei, Christum designare potest. Ps.28. *Arno.s.Ps.28.*

Cælum. Potest etiam atriũ designare cælum, & conuersationem cælestem, & mansiones beatitudinis: præcipuè atria, quæ sunt interius, de quibus Ps.99. dicitur: Introite in atria eius. Leu. 6. d. Ps.28.64.83.121.133.134. Isa.62.c. Atria sunt domui vicina amplitudinem habentia. In illis sunt animæ sanctæ corporibus exutæ, quæ in latitudine sunt, deposita carnis angustia. Atria habent fundamentum & non tectum: quia animæ, quæ in amore Dei sunt, non ruunt: vnde, Stantes erant pedes nostri: sed non habent tectum adhuc expectantes augmentum: quod non erit, nisi in resurrectione corporum suorum. *Animæ.* *Basi.s.Ps.28.ho.1. Hila.s.Ps.64. Gre.s.Eze.ho.16. Ber.ser.paruo.42.*

Mens, vel cor. Fideles. Concordia. Potest etiam in eisdem locis significare mentem in Deum dilatatam, siue cor dilatatum. Et atrium longitudinis & latitudinis centum cubitorum per quadrum, designat fideles perfectos in fide, spe, charitate, & operibus. Vel in quatuor virtutibus cardinalibus. Ezec.40.g. Et atrium, quod custodit fortis armatus, est recessus cordis, quod spiritus custodit, Dei timore communitus. Luc.11.c. Possunt etiam atria tabernaculi designare concordiam fidelium. *Aug.s.Ps.28. Gre.s.Eze.ho.22. Cassi.lib.6.cap.13. Gre.Nysse.de vita Mosis. Gre.s.Eze.ho.17.*

Latitudo charitatis. Dilatatio fidei. Atrium in circuitu frontium templi, designat latitudinem charitatis, quæ debet circundare omnia opera exteriora nostra, vt sint bona. Ezech.40.c. designant etiam atria dilatationẽ fidei Christianæ. Exo.35.b.40.a. *Arno.s.Ps.133.*

Inchoantes viã Dei. Et quia per atrium est introitus in domum, potest significare rudimenta inchoantium viã Dei: & gradus Catechumenorum, & rudem populum, qui sensibilia solum nouit: & in lege veteri eos, qui in litera sistebant, pauca de Christo cognoscentes: qui pertinebant ad atrium exterius. Exo.27.b.38.b.40.a, Ps.133.Eze.42.a.43.a.

Volumina legis. Atria Domini, in quæ egredien dum: sunt varia volumina Legis, & Prophetarum, per quæ ingrediendum est in vnum atrium noui Testamenti. Ps.95. *Hier.s.Ps.95.*

Vita præsens. Atrium exterius, vitam præsentem designare potest: in qua omne, quod corporaliter agitur, corporaliter etiam videtur. Eze.40.c.g. Est autem atrium extra portam interiorem, sed intra portas exteriores: quia qui sunt in vita præsenti fideles, sunt intra Ecclesiam, sed extra secreta cælestis patriæ, quæ sperantur. *Gr.s.Eze.ho.19.22*

Mundus. Terra & aqua. Atrium quatenus nullo tecto, aut vmbraculo defendebatur, sed imbribus, niui, Soli, calori, frigorique subdebatur: istam mundi fabricam significat, omni trasmutationi subiectam. Et quia atrium omnibus patet, potest significare terram & aquã, quæ omnibus sunt manifestæ. *Ori.s.Ios.ho.14. Geor.Vene.Cant.1 tomo 4.cap.32. Hiero.de veste sacerdotali.*

Atriola in quatuor angulis maioris atrii, vbi coquebantur sacrificia. Eze. 46.g. designant quod in quatuor plagis mundi in sudore vultus nostri debemus vesci pane nostro. *Hiero.s.Eze.46.*

Synagoga. Atriũ Caiphæ, designat Synagogam Iudaicã, habentem traditiones Iudæorum: vbi negatur Christus. Matth.26.a. Mar.14.f.15.d.Luc.22.f. In hoc atrio clauditur Ieremias. Iere.31.a.

Hæretici. Atrium templi eiiciendum foras, designat hæreticos malè viuentes, qui non admittentur in templum Dei. Apo.11.a. *Augu.s.Apo.ho.8*

Attacus.

ATtacus, genus locustæ, habens quatuor pedes, & saliens vt locusta: licèt nomé sit ignotum, tamen reputabatur hoc animal inter ea, quæ licitum erat comedere. Leui. 11.c. Aliqui putant Scarabæum esse. Sed mirum est hoc animal, quod habet in se quendam horrorem, inter animalia munda computari. Aliqui putant attelabũ esse. Vtcunque sit, designare potest hominem mundum cum peccatoribus conuersantem: non ad consensum, vel imitationem. *Glo. ord. s. Leui. 12*

Attelabus, quære Locusta.

Attendere, Intendere.

ATtendere, vel intendere, est alicui rei animum adhibere.

Intendere dicitur Deus voci nostræ, quum respicit fidem nostram, & tacitæ spei orãtis subuenit: vt quum Christus intendit mulieri sanguinis fluxum patienti. Matth. 9.c. Ps. 5. 16. 39. 54. 60. 65. 129. 140. 141. 2. Par. 6. g. Iob. 29.d. Iere. 8.c. 18.c. Dan. 9.e. Mala. 3.d. Sic dicitur Deus intendere in adiutorium: & intendere animę, vt ita digna sit liberari. Psalm. 34. 37. 68. 69. 76. 79.

Hila. s. Ps. 68. Intendit Deus ad visitandas Gentes. Ps. 58. vel per incarnationem Filii, vel per punitionem malorum. Et dicitur attendere malis factis, quum ea notat, vt puniat. Iere. 8.c. Mala. 3.d. *Incarnatio. Punitio malorũ.*

Hieron. s. Mala. 3. Glo. ord. s. Deu. 32. Hie. s. Mich. 1. Attendit cælum ad verba Mosis, quum spirituales laborant in spirituali legis intelligentia. Deu. 32.a. 2. Par. 33.b. Iob. 21.a. Ps. 77. 80. Eccl'ici. 32. d. 35.a. Isa. 48.d. 49.a. 2. Par. 6.a. Iere. 18.c. Zach. 1.a. 7.b. 1. Mach. 2.g. Luc. 4.c. Acto. 3.a. 8.a. 16.c. Et attendunt ad verba Dei, qui præcepta eius & minas recogitant. Isa. 28.f. Mich. 1.a. Est autem attendere plus quàm audire. Ad idem refertur attendere doctrinæ. 2. Timoth. 4. d. Et attendit quæ sunt apposita ante se, qui sacræ Scripturæ opere complendæ vacat. Prou. 23.a. *Intendere sacræ Scripturæ & spirituali intelligentiæ. Amb. 1. officio. 3. Beda s. Pro. 23.*

Hiero. ad principi Intendit Christus prosperè, quum prosequitur conuersionem nostram. Psal. 44. *Intẽtio in Christum.*

Hiero. s. Isa. 51. Attendere ad petram, vnde excisi sumus, quod est ad Abraham. Isaię 51. a. est attendere ad Christum patrem & principium omnium fidelium.

Hila. s. Mat. cano. 16. Attendere à fermento Pharisæorum, est cauere doctrinam eorum erroneam. Matthæ. 16.a. *Cauere doctrinã erroneam.*

Glo. ord. s. Pro. 5. Attendere ad visa mendacia, est erroribus hæreticorum animum adhibere. Eccl'i. 34.a. Pro. 5.a. Acto. 8.b. 1. Timo. 4.a. 2. Timot. 1.a. Titum. 1.c. *Attendere erroribus.*

Glo. int. s. Eccl'i 11 Attendere sibi à pestifero, est cauere ab hæreticis & à falsis prophetis. Eccl'i 11.d. Matt. 7.b. Luc. 12.c. 17.a. 20.g. 21.g. Acto. 5.f. Attendendum etiam ab amico. Ecclesiasti. 6. b. 32.d. Et ab inertia. Eccl'ici 18.d. 29.d. *Cauere ab hæreticis.*

Attenuare, Quære, Tenuis.

Atterere, vide Conterere.

Attestari, quære Testis.

Attingere, vide Pertingere, & Tangere.

Attondere, quære Tondere.

Attonitus.

ATtonitus est, qui ex aliqua re noua, seu insolita, & sibi admirãda, stupidos habet sensus.

Glo. ord. s. Iob. 15. Attoniti oculi dicuntur, quum intellectus non perspicit veritatem: aut non eam assequitur. Iob. 15.b. Pro. 16.d. Eze. 26.e. Qua ratione quasi in stuporem vertitur. *Non assequi veritatem*

Attrahere.

ATtrahere est ad se trahere. Rarum est in allegoriis.

Glo. ord. s. Iere. 31. Attrahit Deus animam miserans. Ier. 31.a. quum eam ad se conuertit, non eius meritis, sed Dei ipsius miseratione: sicut eduxit Israel de Ægypto. *Cõuertens Deus animam.*

Glo. ord. s. Ps. 118. Attrahere spiritum, est vehementer concupiscere spiritualia. Psal. 118. Vel attrahitur spiritus intelligentiæ, & virtus operandi, quæ datur desiderantibus. *Desiderium spiritualium.*

Hiero. s. Iere. 2. Gre. 16. Mor. 23. Attrahens onager ventum amoris sui. Iere. 2. designat Iudæos, qui toto impetu ad desiderium libidinis, & ad cultum Idolorum ferebantur. Designat etiam imitatores eorum. *Iudæi.*

Vel designat hæreticum, quem ea, quæ ex desiderio scientiæ in mentem concipit, inflant, nec alios ędificant. *Hæreticus.*

Lyra. s. Tob. 6. Attrahens Tobias piscem in siccum. Tob. 6.a. designat Christũ detegentẽ astutias diaboli.

Glo. ord. s. Eze. 32. Attrahere Ægyptum, est homines mundanos in errores inducere. Ezech. 32.d. Attrahit etiã malus pauperem. Psal. 9.

Lyra. s. Ecclesiastici. 28. Attrahere iugum linguæ tertiæ. Eccl'ici 28.c. dicitur, qui se subiicit eius persuasioni.

Attribuere, Ascribere, Imputare.

ATtribuere est quippiã alicui assignare, quasique addicere: vix vspiã inuenitur in allegoriis.

Gre. Ps. 31. Imputatur alicui stultitia, quum Deus eam condemnat vt culpabilem. Iob. 42.b. Psal. 31. Ezech. 33.b. Roma. 4.b.

Glo. ord. s. 2. Re. 12 Ascribi victoriam Dauid & non Ioab. 2. Reg. 12. g. est quum omnis conatus & profectus prædicatoris, & prędicationis, refertur ad Christum.

Ascribens

Ascribens sibi peccator bona repromissoris. Eccl. 29. c. Est quum promissorem seu fideiussorem sibi obligatum esse. *Lyr. s. Eccl. 29.*

Auarus, Auaritia.

AVarus est nimiùm tenax, & appetens alieni, qui parcus & sordidus dicitur: & auaritia est ipsa sordes, & auiditas. Vix recipit allegoriam: sed dicit vitium cùm in omnibus reprehendendum, tum in iudicibus detestandum. Exo. 18. d. Iob 27. b. Ps. 118. Prou. 1. c. 15. d. 28. c. 29. a. Ecclesiastæ 5. b. Eccl. 10. b. Is. 33. c. 56. d. 57. d. Ier. 6. c. 8. d. 22. e. Ezec. 20. c. 22. c. 33. g. Amos 9. a. Luc. 12. b. 19. c. Rom. 1. d. 2. Cor. 9. b. Eph. 4. e. 5. a. Col. 3. d. 1. Tim. 2. a. Heb. 13. a. 2. Petri 2. c.

Auaritia mala est diaboli, & hæreticorum, & Antichristi: qui quos possunt, in errorem inducere conantur. Auaritia verò bona est prædicatorum Ecclesiæ, qui deceptos ab hæreticis ad Ecclesiam reducere nituntur. Hab. 2. c. *Hier. s. Hab. 2.*

Auceps, quære Venator.

Audere, Audax, Audacia.

AVdere, dicit actum animi ad vim irascibilem pertinentem erga ardua, actui timoris cõtrarium: qui actus dicitur audacia. Vix recipit allegoriam.

Audentes loqui fratres Ioseph ad ipsum iam agnitum Gen. 45. d. designãt discipulos Christi post resurrectionem audentes ad ipsum loqui: qui etiam dicuntur non audere interrogare ipsum tanquam verè cognitum & creditum ab ipsis. Ioan. 21. d. Mat. 22. d. Luc. 20. g. *Gre. 31. Mor. 23.*

Prædicator aduersus hæreticos pugnans. Audacter exultans equus aduersus armatos, designat prædicatores egregiè pugnantes aduersus hæreticos. Iob 39. c. 1. Mach. 6. f. 2. Mach. 14. g. vel designat diabolum persequentem temere bonos. Sic audebat inimicus Human perdere Ester. Ester 7. b. 8. b. Verùm interdum non audent inimici mutire contra filios Israel. Ios. 10. d. 2. Par. 17. c. *Hie. s. Iob 39.* *Diabolus persequens bonos.*

Cognitio sui. Non audes Moses respicere contra Dominum, humilitatem, & sui cognitionem designat. Exo. 3. b. 2. Reg. 16. c. Iob 36. c. *Lyr. s. Exo. 3.*

Fiducia in Deũ. Audere in bonum, dicit spem & fiduciam erga Deum. 2. Cor. 5. b. 10. a. 11. e. Ephe. 6. d. 2. Par. 17. b. Sic audere resistere inimicis, est per fiduciam Dei audere resistere dæmonibus, aut hæreticis. Leui. 26. f. Iud. 14. c. Gen. 34. d. 1. Mach. 4. d.

Audax ferè in malum sumitur. Iud. 20. d. 2 Reg. 18. c. Iob 12. b. Iud. 16. d. Sap. 12. c. Eccl. 8. d. 21. b. 22. a. 2. Petri 2. b.

Non audet quisquam suscitare leænam. Num. 24. b. Hoc est, Christum, qui propria virtute surrexit. *Glo. ord. s. Nu. 24.*

Audere testimonium dicere pro Iob. Iob 9. c. est audere defendere coram Deo: quod nemo rectam habens rationem, considerata Dei iustitia, facere audebit. *Glo. ord. s. Iob. 9.*

Audire, Auscultare, Exaudire.

AVdire, est sensu auditus aliquid percipere: quod etiam est auscultare. Genes. 3. b. Vocem tuam Domine audiui. Est etiam credere. Exo. 3. f. Audient vocem tuam. Discere. Deut. 30. c. Deferat illud ad nos, vt audiamus. Exaudire. Gen. 27. b. Fili mi tantùm audi vocem meã. Intelligere. Gen. 46. a. Audiuit eum per visionem nocte. Obedire. Exo. 5. a. Vt audiam vocem eius. Attribuitur etiam per metaphoram rebus inanimis. Deu. 32. a. Audite cæli quæ loquor. Exaudire autem, est petitionem implere.

Natus filius à patre. Audire propriè non competit Deo, qui omni caret sensu, nec quicquam de nouo percipere potest. Dicitur autem Filius audire à Patre, secundum quòd naturam diuinam habet à Patre, per quam omnia nouit sicut etiam Pater. Ioan. 3. d. 6. e. 8. d. 15. c. *Glo. ord. s. Ioan. 3.* *Gre. 35. Mor. 2.*

Exaudire. Audire Deo, est sub semetipso surgentia desideria nostra percipere. Iob 42. a. Et audit gemitum & clamorem, quum succurrit iis, qui conuertuntur. Et exaudit, quum facit, quod rogatur. Et dicitur exaudire de cælo vel de templo. Gen. 17. d. 21. c. 30. c. Exo. 2. d. 3. b. 22. d. Deut. 33. a. 1. Reg. 9. c. 3. Reg. 8. c. 4. Reg. 20. b. Nee. 1. b. Iob 31. d. 34. c. 35. d. 42. a. Psal. 3. 4. 29. 33. 54. 64. 101. 68. 119. 137. 129. 140. 142. Eccl. 45. a. 48. d. Is. 38. b. 41. d. 49. c. 55. d. Baruc. 3. a. Hos. 14. c. Zac. 10. c. Exaudit Deus cælos, quum dat Apostolis doctrinam, quam prædicent. Et cæli exaudiũt terram, quum Apostoli irrigant homines imbre doctrinæ cælestis. Et terra exaudit triticum, vinum, & oleum, quum homines exercent bona opera: & hæc exaudiunt Iezrael, hoc est, Christum: quia omnium bonorum operum abundãtia est per semen Dei, quod est Christus. Hos. 2. d. Non exaudit Deus ecclesiam clamantem per diem, idest in prosperitate, vt non se extollat: & non exaudit per noctem, hoc est, in aduersitate, vt amplius mundetur. Ps. 21. *Basi. s. ps. 29. 33.* *Hil. s. Ps. 54. 64.* *Hie. s. Hos. 2.* *Rup. s. Hos. 2.* *Hie. s. Ps. 21.*

Cognoscẽs Deus punienda. Audiens Iacob quod fecerat Sichen filius Emor. Gen. 34. a. designat Deum cognoscentem peccata, quæ suo tempore est puniturus. Sic dicitur Deus audire murmurationes populi. Ex. 16. b. Ps. 77. Sap. 1. c. Ier. 8. e. 18. d. 31. c. 48. e. Luc. 16. f. Et audit opprobria, quum ea notata habet, vt castiget. Thr. 7. g. Eze. 5. d. *Glo. int. s. Exo. 16.*

Approbare. Non audit Deus cantica lyræ, quum non ei placent voces synagogæ cum incredulitate. Amos 5. g. Ea enim audire dicitur, quæ approbat. Item quia nõ est speciosa laus in ore peccatoris. *Glo. ord. s. Amos 5.*

Audita est vox turturis in terra nostra, quum sapientia Christi auditur in ecclesia: aut sermo castitatis: aut quum auditur vox Ecclesiæ à Christo in fœlicitate. Cant. 2. c. Is. 6. c. *Gre. s. Cant. 2.*

Ori.s.Iud.ho.6.& s.Ier.ho.9. Hie.s.Is.1. & s. Gal.3.& s. Ioel.1. Aug.s.ps.48. Rup.s.Hab.3. Aug.s.Ps.44.77 — *Auditus interior.*

Audire, ad interiorem pertinet hominem: auribus verò percipere ad exteriorem & corporalem spectat auditum. Iud.5.a. Ier.13.c. Ioel.1.a. Sic dicitur Is.1.a. cælo, vt audiat: terræ verò, vt auribus percipiat. Vel aliter audire, est omnium, bonorum videlicet, & malorum: auribus percipere, est eorum, qui auribus cordis audiunt. Ps.48. Quibus dicitur Luc. 8. Qui habet aures audiendi, audiat. Hoc est, audire auditionem, seu auditum Dei. Hab.3.a.

Audire in spiritualibus, est prius quàm videre: quia in diuinis per auditum fidei venitur ad visionem. Ps.44. Audi filia, & vide. Huc pertinet, quod dicitur Ps.47. Sicut audiuimus, ita & vidimus. Audire præterea pertinet ad vetus testamentum: cognoscere verò & videre ad nouum. Psal.77. Quanta audiuimus & cognouimus ea, & patres nostri narrauerunt nobis?

Basi.s.Ps.33. Cyri.7.s.Ioan.1.2. — *Lectio scripturarum. Obedientia.*

Audire vocem domini Dei, significare potest lectionem scripturarum, qua cognoscimus Deum scire cogitationes hominum: & audire eum vt præceptorem. Gen.2.b. Exo.5.a.7.d.11.d.15.d.18.a.34.d. Leu.10.a. Iob 42.a. 3.Reg.29.f. Ps.33.48.80.84.96. Ecclesiastæ 4.d. Ioan. 5 g. Et audiunt oues vocem pastoris, quum obtemperant præceptis Christi, & recti pastoris. Ioã. 10.a. Et audire vocem angeli, est obedire voci Christi. Exo.23.c.

Hil.s.Mat.Can. 10. Orig.s.Ier.ho.4. Hie.s.Ier.13. Cle.Alex.6. strom. Gre.5.Mor.25.& 27.Mor. — *Percipere mysteria.*

Audire in aure, est secretam accipere doctrinam. Matt.10.c. Pro.25.a. Et audire occultè vel in abscondito, est spiritaliter intelligere. Ier.13.c. 2.Cor.12.a. Luc. 12. a. Et audire vocem Dei, quasi auræ lenis, est notitiam Dei temperatam accipere. Iob 4.c. Et vox Domini auditur, quũ gratiæ eius aspiratio mente concipitur, quum insensibilitas occultæ surditatis rumpitur: & cor ad studium summi amoris excitatum virtutis intimæ clamore penetratur. Sic dicitur Iob 37.a. Audiet auditorem in terrore vocis eius, & sonum de ore illius procedentem. Ita vocem spiritus audire est, vi compunctionis intimæ in amorem summi conditoris assurgere. Ioan.3.a. Audiuit etiam Iacob Deum per visionem. Gen.46.a.

Basi.s.Ps.44. — *Prompta obediẽtia.*

Audire paratus Samuel Dominum, designat desiderium illustrationum interiorum, & promptam obedientiam. 1.Reg.3.b. Ps.44.84. Ioan.8.f.10.c. Sic dicitur domui Dauid, vt audiat Dominum dantem signum. Is.7.b.50.b.51.a. Ier.13.b. Ezec.2.a.3.c.44.b.

Gre.s.1.Reg.3. & 27.mor.13. Rup.s.Nah.3. — *Considerare punitionem malorum.*

Audire verbum, quod facit Dominus, est considerare punitionem Dei in malos. 1. Reg.3.b. Ad idem quum audit populus sermonem comminationis diuinæ. Exod. 33. a. Et sonitum buccinæ. Ezec.3.a. Et auditum Dei. Hab.3.a. Deu.13.c.19.d.21.d.31.c. Iob 37.a. Ps.75. Is.1.a.8.b.21.a.28.f.30.e.62.d. Nah.3.d. Audire sonitum tintinnabulorum, est prædicationem extẽdi. Exo.28.f. Et audiri tonitrua. Exo.19.c. Et audiri sonitum alarum Cherubim. Ezec.10.a.

Lyr.s.Exod.4. — *Obedire legi.*

Audire vocem Mosis, est obedire Legi. Exo.4.a.6.b.11.d.20.c. Deu.32.a. 1. Reg.2.e. 1.Para. 28.a. 2.Par.25.f.29.a. Prou.5.c.13.a.28.b. Is.30.c. Ad hæc referri potest, quum filij Israel audierunt patrem suum. Gen.49.a. Prou.1.b. Eccl.3.a. Et cùm audiuit populus volumen fœderis. Exod.24.

Gre.s.1.Reg.15. — *Inobedientia superborum.*

Audisse se dicens Saul vocem Domini. 1.Reg. 15.e. designat superbos inobedientes, qui nõ modò se obedisse asserunt, sed etiam præceptum in melius commutasse. Ad hæc ferè pertinent. 4.Reg.17.c. Iob 36.b. Is.28.d.32.a.33.b.44.a.46.d.48.e.49.a.50.a.51. g. 55.a.66.b.f. Iere. 5.e.6.c.7.c.9.f.31.b.38.f. Ezec.2.b.3.b. Ioel.1.a. Amos 4.a. Mic.3. c.6. a. Malach.2.a. Marc.6.c. Dan.10.c.

Hil.s.Ps.61. Arn.s.Ps.57. Aug.s.Ioã.tra. 19. — *Nosse Patrem, & Filium. Obtemperare doctrinæ Christi.*

Audire duo loquente Deo semel, est nosse Patrem, & Filium. Ps.61. Deut.6.a.

Audire vocem incantantis, est obtemperare doctrinæ Christi: & è diuerso, non audire, est non obtemperare. Ps.57. Sic audire vocem exactoris. Iob 39.a. Sap.8.c. Cant.8.d. Mat.7. d.11. b.13.b.17.a. Marc.4.c.7.c.9.a.12.d. Luc.6.c.8.b.9.c.10.g.14.g. Ioan.4.f.8.f. Rom.10.c. Act. 3. d. 1.Ioan.4.b. Apocal.2.b.3.b.13.b. Et audiunt mortui vocem Christi, quum peccatores conuertuntur, & illi obtemperant. Ioan.5.e.

Arn.s.Ps.50. Gre.s.Cant.8. Hil.s.Psa.65. Hie.s. Isa.29. Hie.s.Ps. 80. — *Fides vel obedientia. Percipere prædicationem. Suscipiens Gentilitas fidem.*

Auditus, cui datur gaudium in natiuitate Christi, est fides, vel obedientia. Ps.47.49.60.

Audire vocem sponsæ, est percipere prædicationem. Cantic. 8. d. Idem est audire sonitum buccinæ. Ezec.33.a.g. Hebr.12.e. Apoc.1.b. Et audiens Regina Austri sapientiam Salomonis, est Gentilitas suscipiens doctrinam Christi. Mat. 11.a. 12.d. Et audiens turba, est ad fidem veniens. Mat.14.b. Et audire vocem laudis, est prædicationi diuinæ obtemperare. Ps.65. Ios.9.b. 3.Reg.10.b. 2 Par.9.b. Prou.1.a.4.c. Eccl.24.g.32.b.33.c. Is.31.a. 1.Ioan.1.a.3 b. Apo.1.a.3. d.22. d. Et audierunt surdi, quum Gentiles acceperunt doctrinam fidei. Is.29.f.42.c. Marc.7.g. Luc 7.d. Et audiens Ioseph, vel populus exiens de Ægypto linguam, quam non nouerat. Psal.80. est populus Gentium, accipiens in Ecclesia mandata, quæ prius ignorabat.

Amb.s.Ps.118. ser.8. Hie.s.Is.6.

Audire debebant Iudæi Christum sicut Mosen, hoc est, sicut Legem. Deu.18.c. Ipsi autem audiebant aure, & noluerunt intelligere ipsum esse Messiam. Is.6.c. Sic etiam audire Iosue sicut Mosen, est credere in Christum per verba Mosis. Ios.1.d. Ideo dicebat Christus. Ioan. 5.g. Si crederetis Mosi, crederetis & mihi.

Aug.s.Ps.131. Hie. Aglasia.& s.Is.42.& s.Mat. 12. — *Natiuitas Christi.*

Auditus dicitur Christus in Ephrata, propter natiuitatem, quia ibi natus est. Ps.131. Vel locus eius auditus est in Ephrata, hoc est, in Prophetis. Non auditur autem vox eius in plateis. Is.42 a. quia omnis gloria eius ab intus. Non est etiam audita vox eius foris, quia Christus non prædicauit extra Iudæam. Nec auditur vox eius in plateis: quia ibi lata est via, quæ ducit ad perditionem. Mat.12.b.

Glo.ord.s.3.Reg.6 Rup.s.3.Reg.11. — *Fœlicitas sine tribulatione. Cõceptio christi sine opere humano.*

Non est auditus malleus in templo, cùm ædificaretur. 3.Reg.6. a. quia designabat Ecclesiã triumphantem, in qua non sunt tribulationes. Nec etiam audietur ibi vox fletus. Is.65. c. Vel dicitur de Christo, qui sine vllo opere humano conceptus est.

Audient manè misericordiam Dei.Ps.142.qui merebuntur audire in iudicio:Venite benedicti.Auditio autem mala erit vox iudicis,quando dicet in iudicio : Ite maledicti in ignem æternum.Ps.111.Auditam autem faciet Dominus gloriam vocis suę in iudicio quia omnibus erit manifesta sententia condemnationis malorum,& saluationis bonorum.Is.30.g. *Arn.s.Ps. 111. Aug.s.Ps.35.111*

Audire dicuntur Hebræi famam victoriæ.1.Reg.13.a.quum admonentur ad imitanda perfectorum opera.Et audire laudes & gloriam iusti à finibus terræ,est cognoscere gloriam iustorum per Prophetas,& Apostolos.Is.24.c. *Gre.s.1.Reg.13. Hie.s.Is.24.*

Exercere opera virtutis. Audiens Abraham vocem vxoris suæ.Gen.21.b.designat eum,qui non solùm audit doctrinam virtutis,sed etiam eam exercet. *Phil.de congres. &c.*

Iudæi amplectẽtes fidem in fine mundi. Audiens Iacob,quòd Ioseph viueret.Gen.45.g.designat Iudæos amplectentes fidẽ Christi in fine mundi.Audiens idem,quòd alimenta venderentur in Ægypto:designat eosdem Iudæos recognoscentes veram doctrinam transisse ad gentilitatem.Gen.42.a.Et audientes cęci quod Iesus transiret,sunt Iudæi audientes de aduentu Christi.Mat.20.d.Lucæ 18.f.Et audiẽs nurus Eli captam arcam,& sonitum clamoris.1.Reg.4.d.designat Iudæos cognoscentes mysteria Scripturarum ad Christianos transisse. *Ori.s.Mat.ho.13. Gre.s.1.Reg.4.*

Gentiles amplectentes prædicationem christi. Audientes Ægyptij vocem Ioseph.Gen.45.a.d.designant Gentiles prædicationem Christi amplectentes.Is.52.d.Ezec.19.a.Sic audiunt aliæ oues vocem eius, per suos videlicet prædicatores.Io.10.c.Qui non audierant de Christo,& contemplati sunt ipsum,sunt Gentes,quæ non audierant Legem,& susceperunt Christum.Is.52.d. *Aug.s.Ioan.tractatu 47. Hie.s.Is.52.*

Audiens Samuel verba populi.1.Reg.8.d.designat spiritales viros:qui dum superbæ locutionis voces audiunt,futurum eis diuinæ vltionis meritum recognoscunt. *Gre.s.1.Reg.8.*

Non consentire tentationi. Non audiens onager clamorem exactoris.Iob 39.a.designat virum spiritualem non consentientem graui tentationi diaboli,nec appetitui gulæ. *Gre.30.mor.25.26*

Pœnitentia. Audiri vocem Moabitarum vsque ad Iasa.Isa.15.c.indicat manifestam pœnitentiam detestantium errores & traditiones hæreticorum,quibus prius adhæserant. *Hie.s.Is.51.*

Incredulitas Iudæorum. Non audiri vocem Annæ orantis.1.Reg.1.b.est non moueri Iudæos ad fidem per prædicationem Apostolorum.Et non audientes filij Eli vocem patris sui, designant Iudæos non curantes percipere sermonem Propheticum de Christo prædicantem.1.Reg.2.e.Deut.21.d.Et non audiens Ionathas adiurationem patris,designat inobedientem, aut negligentem præceptum Dei,& maioris.1.Reg.14.d. *Gre.s.1.Re.1.2.14*

Audiens Eli,quæ faciebant filij eius.1.Reg.2.d.e.designat præcognitionẽ scelerũ Iudæorũ. *Gre.s.1.Reg.2.*

Audientes absconditi fugam Philisthinorum.1.Reg.14.c.designant religiosos gaudentes de conuersione peccatorum. *Gre.s.1.Reg.14.*

Audiens Sara filia Raguelis improperium ab vna ancilla.Tob.3.b.designat Ecclesiam audientem à Iudæis & hæreticis crimina sibi imposita.Iob 16.a.Ps.30.37.Ier.22.c. *Gre.13.mor.1.*

Audisse dicuntur perditio & mors famam sapientiæ, vel timoris Dei : quia dæmones non negare possunt,quin audierint famam timoris Dei:cùm in naturæ suæ bono inditam perceperint.Iob 28.d.Dicuntur autem audiuisse & non vidisse : quia & eius potentiam ex virtute illius cognouerunt:& tamen sub ea humiliter stare noluerunt. *Hie.s.Iob 28. Gre.19.mor.2.*

Ratio obtemperans sensualitati. Audiens Adam vocem vxoris suæ.Gen.3.c.designat rationem obtemperantem sensualitati.Et audit meretricem,qui carnis sequitur voluptatem. *Phil.2.Allego.*

Audiens Moses verba Iethro soceri sui.Ex.19.c.ostendit recta consilia etiam ab extraneis esse suscipienda. *Glo.ord.s.Exo.18*

Non audiens populus Samuelem sed persistens in rege petendo.1.Reg.8.d.designat eum, qui contra voluntatem Dei verba promit,& pœnam prauæ locutionis minimè præuidet. *Gre.s.1.Reg.8.*

Audiens Pharao sermonem de Mose,est diabolus de Christo percipiens.Exo.2.c.Et quærens per Iudæos mortem Christi. *Glo.ord.s.Exo.2.*

Consentire diabolo & hæreticis. Audire verba regis in malum,est consentire suasionibus diaboli.1.Mac.2.b.Et audire vocẽ exactoris.Iob 3.c.Est etiam obtemperare hæresiarchis.Et audire verba mendacia.Prou.29.b.Eccl.19.d.Matt.27.b.Et audire sonitum buccinæ, est audire tumultum hæreticorum aduersus Ecclesiam.Iere.4.e.Audiunt autem clamorem tubæ omnes, hoc est,prædicationem hæreticorum:quia ipsi omnes solicitant,vt eos in suos inducant errores.Is.18.a. *Gre.4.mor.41. Hie.s.Ier.4. & s.Is.18.*

Cessans defensio vitiorum. Non audiri vltra iniquitatem in Hierusalem.Is.60.d.Nec vocem fletus.65.d.Nec audiri vltra vocem nuntiorum Niniue.Nah.4.d.est cessasse prædicatores hæreticorum, & defensores vitiorum.Nec audietur in terra viuentium. *Glo.int.s.Is.60.*

Impœnitentia. Non fuit audita Sodoma in ore Hierusalem in die superbiæ suæ : quia cùm peccaret, non est recordata punitionis Sodomæ,vt sibi caueret à simili pœna.Ezec.10.g. *Hie.s.Ezec.16.*

Oratio hypocritarum. Audiri ieiunantium clamorem in excelso.Is.58.a.est orationem fieri in angulis platearum, vt hypocritæ facere solebant. *Hie.s.Is.58.*

Audire clamorem in domibus Iudæorum.Ier.18.d.indicat vim tribulationis eorum, & multitudinem mortuorum.

Esse in peccato. Audiunt grauiter,qui sunt in peccato,& Scripturas secundum literam solùm intelligunt.Is.6.c.Mat.13.b.Marc.4.d.Luc.8.b.Acto.28.f.Rom.11.b.Et audire sanguinem, est obedire peccato,& exercere iniustitiam.Is.33.b. *Ori.s.Is.ho.6.& s.Rom.11. Hie.s.Is.33.*

Audire prælia,est percipere concertationes opinionum & hæresum.Mat.24.a. *Ori.s.Mat.ho.28.*

Audita est vox lamentationis in excelso,quando Herodes occidit Innocentes.Ier.31.c. *Glo.ord.s.Ier.31.*

Audire debent Iudices æquè paruum vt magnum. Deut.1.c.2.Reg.15.a.

Gl.ord.s.2.Reg.2 Audire contemnens Asael admonitionem Abner.2.Reg.2.e.designat iracundum nolentē obtemperare rationi. *Iracundus pertinax.*

Audire vocem cantorum,2.Reg.19.f.2.Para.5. d.Nee.12.d.Luc.15.f.Et audire vocem laudis.Ps.25.63.105.Mat.21.b.

Auscultare pro obedire ponitur.1.Reg.15.e.Melior est obedientia,quàm victimæ: & auscultare magis,quàm offerre adipem arietum. *Obedire.*

Glo.int.s.Is.28. Auditus aliquando accipitur pro verbis,quæ audiuntur,aut digna sunt audiri. Is.28.c.53.a. Designat etiam magnitudinem rei audiendæ,est & mysterium absconditum.

Auditus fremitus equorum,est manifesta punitio malorum.Ier.8.f.

Auellere, vide Euellere.

Auersari.

AVersari,est refugere & recusare,quasique ab aliquo se auertere.

Auersari dicitur Deus impium,quando ipsum castigat.Exod.23.a.Deut.12. d.25.d.2. Mach.10.e.Iob 10.d. *Castigans Deus.*

Gre.14.mor.13. Auersatus est ipsum Iob is,quem maximè ipse diligebat.Iob 19.c.hoc est,Pharisæi,& legis doctores abominati sunt Christum. *Abominantes pharisæi Christum.*

Auertere.

AVertere,est quasi à conspectu alicuius amouere:& secundum id, quod auertitur, allegoriam recipit.

Aug.s.Ps.12.103 Basi.s.Ps.29. Hie.s.Eze.27. Gre.s.Ps.101. Auertere non competit Deo,nisi secundum metaphoram:vt auertit faciem, quum nō dat animæ notitiam sui,quæ adhuc purum mentis oculum non habet.Ps.12. Auertit etiam faciē, quum quis facit indigna oculis Dei: vnde & auertere oculos dicitur. Auertit etiam faciem, quum dimittit in pugna,vt virtus hominis probetur.Et etiam quum non fauet.Psal. 9.11.26. 29.43.63.68.101.103.142.Is.1.d.Ier.3.d.Ezec.7.f.2.Para 30.b.designatur autem in his ira Dei. Et auertit aurem,quum non audit orantem.Thr 3.f.Et auertit manum de sinu, quum relinquit peccantes Ps.73.E diuerso dicitur non auertere faciem,quum miseretur.Ps. 21. 50.131.Et *Ira Dei.* Aug.s.Ps.73. non auertit faciem à filio,quem dereliquit:quia derelinquendo non dereliquit. Auertit manum Deus,quum non præstat auxilium,& quum abiecit populum Israel.Ps.73.Thr. 2. a. Et nō auertit manum à perditione,quum perdit.Thr.2.c Et auertit aliquos retrorsum post inimicos,quum sinit eos affligi ab inimicis.Ps.45.

Aug.epis.120. & s.ps.50. Auertit autem Deus furorem suum,quum parcit.Nu.25.a.Ios.7.d.2.Par.12.c. 1.Esdr.10.d. Ps.77.84.105.Prou.29.b.Is.5.f.Ier 18.d.30.d.Baruc 1 c.2.e.Dan.9.d.Hos.4.d.14.c. *Parcens Deus.*

Arn.s.Ps.88. Auertisse dicitur Deus adiutorium gladij Christi,& etiam faciem ab eo, quando eum dereliquit in passione.Ps.87.88.

Gre.s.Eze.ho. 21. Auertit etiam Deus adiutorium gladij,prædicatoris mali in die belli:quia in tentationum certamine non permittit ei esse in adiutorium doctrinæ verba,quæ illi dedit.

Hil.s.ps.53. Aug.s.Ps.84. Gre.23.mor.22. Auertit Deus mala inimicis,quando ea,quæ in iustos facere intendebant,illis infert.Psa.53.1. Mach.4.g.Et auertit inimicos à bonis:vt à Iosaphat.2.Par.18.g.Et auertit captiuitatem.Psa. 13.52.84. Sop.3.c.Auertere etiam dicitur Deus eos,qui conuertuntur à via mala:quia nisi ipse auertat non possunt auerti.Ier.23.e.Et sacerdos & peculiariter Christus auertit multos ab iniquitate.Mal.2.b.Et auertit Deus hominem ab his,quæ fecit,quum liberat eum à peccatis. Iob 33.c. *Puniens Deus.* *Conuertens peccatores.*

Glo.ord.s.Ier.18. Auertebat Christus indignationem patris à Iudæis,quum orabat pro ipsis.Ier.18.d. *Orans Christus pro Iudæis.*

Auertens se Ioseph parumper à fratribus, designat Christum discedentem à Iudæis.Genes.42.e. *Christus discedens à Iudæis.*

Ori.s.Mat.ho. 35. Non auertit Christus faciem ab increpantibus & conspuentibus, quando libenter passus est.Is.50.c.Mat.26.e.Et Deus non auertit faciem Christi sui,quum eum misit in mundum.2. Par.6.g.Ps.131. *Spontanea Christi passio.*

Gre.s.1.Reg.10. Auertens Saul humerum,vt abiret.1. Reg. 10. b. designat ordinatum disponentem agere, quod sibi de pastorali officio iniungitur. *Obedientia.*

Bed.s.Gen.9. Auersæ facies Sem & Iaphet,cùm operirent verenda patris Gen. 9. d. designant non consentientes passioni Christi.Vel designant Solem,& Lunam, auertentes & retrahentes lucem tempore passionis Christi. *Non consentire morti Christi.*

Gre.3.past.admo. 17. Auersa hasta percutiens Abner Asaelem persequentem se.2.Reg.2.f. designat furentem cū tranquillitate tangendum esse,& quasi parcendo superandum. *Correctio moderata.*

Hie.Cypriano. Aug.s.ps.89. Auerti humilem,est relinqui in tentatione.Vel auertit Deus hominem in humilitatem,cū perpetuò ipsum relinquit in peccato.Ps.73.89.Prou.1.d. *Relinquens.*

Gre.s.Cant.6. Non est qui auertat operantem Deum:quia nemo potest opus redemptionis eius impedire.Isa.43.d.

Rup.s.Cant.6. Auertere oculos à sponso præcipitur sponsa.Cantic. 6. a.ne scilicet arbitretur se adhuc intueri sponsum sicuti est.Vel vt reuertatur ad se, & cognoscat incomprehensibilem esse sibi Deum,nec nisi per eius gratiam habere,quod habet. *Consideratio sui.*

Auertendi oculi à videnda vanitate, & ab erroribus. Pſ.118. Eccl'i 27.a. Et auertendi pedes à malo. Pro.4.d. Et auertendus pes à ſabbato, quia cauendum à peccato. Iſa. 58. d. Auertenda etiam facies à muliere. Eccl'i 9.b. Malac. 2.a. Et auerti à dorſo duro, eſt ſeparari à ſeruitute peccati. Baruch.2.g. Ezech.3.e.14.b. Eccl'tæ 9.a. *Ambroſ.ſ.Pſ.118 ſer.5. Hie.ſ.Iſa.58.*

Auertunt oculos à ſabbatis Dei. Ezech.22.f. qui Dei requiem, quæ in notitia ſcripturarum eſt, non recogitant: nec dicunt cum Propheta: Reuela oculos meos, & conſiderabo mirabilia de lege tua. *Hie.ſ.Eze.22.*

Obſtinatio. Auertens ſe Pharao à Moſe, deſignat pertinaciam in malo, & inobedientiam legis. Exo.7.d. Auerti autem à Deo, fit per peccatum, aut per idololatriam. Deu.13.b.29.c.30.d. Ioſ.22.e.3. Reg.11.a. Iudi.8.g.2. Par.29.b. Pſ.77. Iſa.59.c. Iere.2.e.14.a.1. Mach.3.a. Sopho.1.b. Zach.7.c. Acto.5.g.13.b.2. Timoth.4.a. Auerſio autem contentioſa à Deo dicitur eorum, qui obſtinatè perſeuerant in peccato, nec flagellati emendantur. Iere.8.b. *Hie.ſ.Iſa.59.*

Auertentur mali in iudicio, quum dicetur illis: Ite maledicti in ignem æternum. Pſ.34.65. *Hila.ſ.Pſ.69.*

Auertens ſe aſina Balaam de itinere. Num.22.d. deſignat carnem indicantem aliquando menti quid agere debeat. *Glo.ord.ſ.Nũ.22.*

Auertere ſemitas in quietem. Iſa.58.d. eſt opus Chriſti amouentis ſemitas errorum & inducentis in quietem fœlicitatis. *Glo.ordi.ſ.Iere.58*

Auferre, Detrahere, Tollere, Remouere. Amouere, Subtrahere, Suſtollere

AVferre eſt à loco, vel perſona aliquid tollere, ſiue id fiat vi, ſiue alia ratione. Eſt etiam abiicere. Exod.8.b. Orate Dominum, vt auferat ranas. Eripere. Gen.21.c. Quem vi abſtulerant ſerui eius. Propulſare. Gene.30.c. Abſtulit Deus opprobrium meum.

Mundans Deus à vitiis. Aufert Deus opprobrium Ægypti, quum mundat à vitiis. Ioſ.5.c. Pſa.118. Et aufert infirmitatem & iniquitatem à populo. Exo.23.d.34.a. Deut.7.c.1. Par.21.a. Ezech.21.c. Iſa. 6.c.16.c.27.c. Et aufert bella quum delet infidelitatem. Pſ.45. Auferre etiam Deos alienos, eſt mundare peccata & cogitationes. Iudi.20.b.1. Reg.7.a.15.e.2. Paral. 14.a.15.b.34.g.43.c. Iſa.1.e.25.c. Hoſe.2.d. Luc.1.c. Et aufert cor lapideum, quum tollit incredulitatem & obſtinationẽ. Ezech.11.d.36.f. Hoſe.4.c. Et aufert malas beſtias à populo ſuo, quum expellit dæmones à fidelibus. Leui.26.b. Ioſ.23.b.1. Reg.7.a. Zach.13.a. *Orig.ſ.Ioſ.ho.5. & ſ.Rom.2. Baſi.& Aug.ſ.Pſ.45. Gre.ſ.1.Reg.7. Hie.ſ.Eze.11. Ori.ſ.Leui.ho.16. Iſych.ſ.Leui.26.*

Aufert Deus Spiritum ſanctum, quum non miſeretur impœnitentis: idque ſua voluntate, ſicut dat, vt vult. Pſalm.50. Sapien.1.b. Dan.3.d. Hoſe.5.b. Et aufert ornamentum calceamentorum. Iſa.3.d. *Amb.Apol.Dauid.14. Hie.ſ.Iſa.3.*

Humilians Deus Punitio Dei. Aufert Deus ſpiritum, quum tollit ſpiritum ſuperbiæ, vt deficiant per humilitatem. Pſalm.75.103. *Aug.10.de gen. ad Iere.8.& ſ.Pſ.75. Arno.ſ.Pſ.140.*

Auferre dicitur Deus animam, quum delet eam de libro vitæ, & quum illa ab expectatione, & affectu ſpei ſuæ decidit. Pſa.140. Prou.22.b. Et aufert coronam de capite, quum tollit æternam remunerationem à mente, vel à ſacerdotibus. Iob.19.d. Iſa.3.d. Et aufert vocem gaudij. Iere.16.b.48.e. Baruch.1.e. Ezech.16.e.21.f. Amos 5.g.1. Mach.1.f. Et abſtulit Deus ſicut oues populum ſuum. Pſ.77. Et detraxit fortitudinem eorum. Amos 3.e. Et aufert hominem & iumentum à terra, hoc eſt, habentes aliquid rationis, & ſimplices. Ezech.14.f.25.c. Et abſtulit Deus Sodoman & Samariam, quando eas deſtruxit. Ezech.16.f. Et ablata eſt multitudo Ægypti. Ezech.30.a. Et aufertur factio laſciuientium. Amos 6.c. Et aufert equos, quum violentos diſperdit. Mich.5.c. Iob.15.d.34.c. Ablatus etiam dicitur populus Dei gratis, quũ ſponte conſenſit peccato. 52.b. *Gre.14.mor.19. Hie.ſ.Eze.25. Gre.25.mor.19.*

Ceſſans caſtigatio, & lex vetus. Aufert Deus virgam, quum ceſſat à caſtigatione: & quum ceſſare facit legem veterem. Iob. 9.d. *Gre.9.mor.32.*

Non aufert Deus oculos à iuſto. Iob.36.a. Nec miſericordiam. Dan.3.d.

Cõuerti aliquos ex Iudæis. Non aufert Deus penitus virum de domo Eli, qui miniſtret in altari. 1.Reg.2.g. quia conuertit aliquos ſacerdotes veteris legis ad fidem. Ideo Acto.6. dicitur: Plurima turba ſacerdotum obediebat fidei. Vel dicitur, quia facit aliquos conuerti per malos prædicatores: & quia ſunt pauci, ideo dixit: Non auferam penitus. *Gre.ſ.1.Reg.2.*

Auferri ſacram doctrinam à ſacerdotibus. Aufertur regnum Dei à ſacerdotibus, & Scribis, quum tollitur ab eis regimen populi, aut ſacra Scriptura. Matt.21.d.3. Reg.16.f. Dan.12.d. Idem eſt ablata meſſis. Iſa.17.d. Dicitur etiã Deum auferre doctrinam ſenum. Iob.12.d. Et robur panis, hoc eſt, doctrinam ſpiritualem. Iſa.3.a. Et aufert Deus vocem ſponſi, quum tollit prædicationem Chriſti. Et aufert vocem ſponſæ, quum tollit laudes Dei, quæ fiunt in Eccleſia. Iere.16.b. *Ori.ſ.Matt.ho.19 Hier.ſ.Iſa.3.17.& ſ.Iere.16. Gre.11.mor.10.*

Aperiri myſteria Abſtulit Deus de ſpiritu Moſis, vt daret aliis iudicibus. Nu.11.d. non vt minueretur in eo: ſed ſicut multæ lucernæ in eodem lumine accenduntur. *Philo.de Giganti.*

Tollit Deus manum, quum aufert velamen, vt poſſit quis admitti ad diuinorum myſteriorum cognitionem. Exo.33.b. Et auferens Moſes velamen deſignat reſerationem legis: & quod in patria nihil erit obſcurum. Exo.34.d.2. Cor.3.d. Et detracti cortices à virgis. Gen.10.g. deſignant ſenſum ſpiritualem detectum. *Glo.inte.ſ.Exo.33*

Abſtuliſſe dicitur Deus, iudicium Iob, hoc eſt, Chriſti. Iob. 27.a. quum non fecit quod Chriſtus orabat ſecundum voluntatem inferiorem, vt transferret calicem ab eo. Vel abſtulit iudicium Iob, quando Eccleſia tribulationes quas patitur, aſcribit occulto iudicio Dei, quod *Hier.ſ.Iob.27.*

ipsa non assequitur. Sublatum etiam dicitur iudicium Christi in humilitate. Isa. 53. c. quia de tribulatione ascendit ad Patrem. Vel quia iudex omnium in iudicio persequutorum Christi non reperit veritatem, sed absque culpa condemnatum ostendit.

Hie. s. Iob. 27. Gre. 18. mor. 1. Hie. s. Isa. 53. Hie. s. Isa. 31. Gre. 27. mor. 4. — *Auferens Deus Christum & Apostolos.*

Aufert Deus validum & fortem ab Hierusalem, quum abstulit synceros doctores à Iudæis. Isa. 3. a. Et quum abstulit ab eis Christum & Apostolos. Abstulit etiam Prophetam & hariolum, hoc est, vera & falsa. Et aufert propagines eius. Iere. 5. c. Et aufert sepem à vinea, hoc est, munitionem doctrinæ à synagoga. Isa. 5. b. Abstulit etiam magnificos ab Hierusalem, hoc est, Sanctos, & prædicatores ab Ecclesia. Thren. 1. c. Abstulit præterea stellas pluuiæ. Iob. 36. d. quum abstulit prædicationem Prophetarum, aut etiam Apostolorum.

Hie. s. Isa. 31. — *Implens Deus promissa.*

Non aufert Deus verba sua, quum implet, quod promisit, vel quod minatus est. Isa. 31. a

Hila. & Aug. s. Ps. 57. — *Punitio perpetua.*

Auferentur mali sicut cera liquescens. Ps. 57. quia sic peribunt in inferno, vt tamen semper permaneant: vel quia hic iam incipiunt puniri, per hoc quod peccatum est eis pœna peccati. Dicuntur etiam auferri de terra. 2. Reg. 4. d. Amos 6. c. Et aufert turbo malos, sicut stipulam. Isa. 40. f. Et iniquitates ipsæ dicuntur abstulisse nos quasi ventus. Isa. 54. c.

Conuersio Gentilitatis.

Detrahit spolia Christus, quum ad fidem adducit Gentilitatem. Isa. 8. a.

Ori. s. Isa. ho. 3. & s. Eze. ho. 1. Ambros. s. Ps. 118 se. 5. Hie. s. Isa. 3. — *Christus habens dona Spiritussancti.*

Aufert opprobrium septem mulierum Christus: qui habet vera dona Spiritussancti, & ea defendit à falsis. Vel dicitur, quia in Christo sunt dona, vt eis dignum est, quum in aliis non eis seruetur sua dignitas. Isa. 4. a. Idem aufert opprobriũ peccatorum & crucis. Ps. 118. Idem dicitur Spiritus auferens, quia tollit peccata nostra. Ezech. 1. a. Vbi nos habemus: spiritus turbinis.

Amb. episc. 13. Hie. s. Isa. 22. — *Dispersio sacerdotũ Iudæorum.*

Aufert ventus congregatos Hierusalem, quum punitio Dei dispergit sacerdotes & pharisæos. Isa. 57. c.

Tollitur Christus à malis.

Aufertur sponsus ab anima per peccatum. Matth. 9. b. Mar. 2. e. Et aufertur paxillus de loco fideli. Isa. 22. g. quum tollitur Christus ab iis, qui à fide transeunt ad infidelitatem. Et auferri viam, est tolli Christum à malis. Isa. 30. c.

Hie. s. Amos 3.

Abstulit Deus mare, vt transirent filij Israel. Exo. 14. e. cùm abstulit impedimenta veniendi ad baptismũ. Et aufert laqueum de terra, quum tollit tentationes diaboli. Amos 3. b.

Hie. s. Eze. 16. — *Relinquẽs Deus*

Aufert Deus stannum ab Hierusalem. Isa. 1. f. quum desinit castigare animam in hac vita. Aufertur etiã zelus Dei ab Hierusalem, quum relinquit animam, nec eam castigat. Ezech. 16. e. Dicitur etiam ibi Deus auferre iustificationem Hierusalem, vel legitima: quia abstulit obseruantiam legis, quam etiam aufert ab anima peccante.

Hie. s. Hose. 13. & s. Sopho. 1. & s. Isa. 16. & s. Amos 3. — *Confundens Deus hæreticos.*

Aufert Deus regem in indignatione sua. Hose. 13. c. cùm tollit principes hæreticorum. Dicitur etiã auferre nomina Baalim & sacerdotum. Sopho. 1. b. Et aufert lætitiam de Carmelo, quum confundit hæreticos. Isa. 16. c. Detrahitur etiam fortitudo Samariæ. Amos 3. c. quum aufertur ab hereticis fortitudo syllogismorum, & verborum argutiæ, quibus suum dogma firmauerant. Ad idem referri potest auferre ranas & muscas ab Ægypto. Exo. 8. b. g. 3. Reg. 15. b. Et auferens Iudas gladium Apollonij. 1. Machab. 3. b.

Hie. s. Zach. 9.

Auferre vestimenta sordida ab Iesu. Zach. 3. b. designat tolli mortalitatem à Christo, & deleri peccata nostra.

Aug. episc. 119. & s. Ps. 71. Hie. s. Ps. 71. Hie. s. Zach. 9.

Auferri Lunam. Ps. 71. est omnem mutabilitatem mortalitatis absumi: vel Ecclesiam in cęlum eleuari.

Aufert Deus sanguinem de ore Azoti. Zach. 9. b. quum tollit à Gentibus verba blasphemiæ, & abominationes, & idolorum cultum, & esum eorum, quæ immolata sunt idolis.

Incarnatio Christi.

Sublatus Ioseph furtim in Aegyptũ, designat Christum secreto incarnatum, & venientem in hunc mundum. Gen. 40. c.

Hie. s. Isa. 14. — *Liberari à diabolo.*

Auferri iugum Gentium ab Israel, est liberari à seruitute diaboli & vitiorum. 1. Mach. 13. f. Hose. 11. b. Et aufert Deus onus Assur de humero alicuius, quum liberat eum à potestate diaboli. Isa. 10. f. 14. f.

Tertul. aduersus Iudæos. Hie. s. Isa. 8. 16. 43 — *Confundit sapientes seculi.*

Ablata est fortitudo Damasci, quum Magi aurũ obtulerunt Christo, in quo auro seu diuitiis Damascus maximè confidebat. Ablata est etiam fortitudo Damasci, & spolia Samariæ, quum sapientes seculi & hæretici victi sunt. Isa. 8. a. 2. Par. 20. f. 21. d. Iob. 12. Et abstulit tunc Deus spiritum principum, hoc est, superbiam. Ps. 75. 103. Sopho. 3. c. Luc. 11. c. Ablata est etiã gloria Moab. Is. 16. d. Et detraxit Deus vectes Babylonis, cũ abstulit fortes Gẽtilitatis. Is. 43. c.

Ori. s. Gen. ho. 17.

Auferri sceptrum de Iuda, aut non auferri. Gen. 49. b. designare potest principes Christianos vsque ad aduentum Christi ad iudicium duraturos.

Auferre Iacob de terra Aegypti, vt sepeliretur in terra promissionis. Gen. 47. g. indicat non quiescendum in mundo & vitiis eius.

Auferre sal de sacrificio, est ignoranter aut indiscrete offerre. Ideo præcipitur. Leu. 2. d. Ne auferatur sal de sacrificio.

Isych. s. Leuit. 1. 4. — *Tollere concupiscentias.*

Auferre omnem adipem à capra, quæ offertur pro peccato. Leui. 4. f. est tollere desideriũ à carnalibus & terrenis, vt mens ad cælestia tendat. Et amouet malitiam à carne sua, qui tollit voluptates à corpore suo. Eccl'tæ 11. d.

Amb. 2. de pœn. 7 Aug. 83. q. 65. & s. Ioan. tract. 49. Beda. s. Gen. 29. — *Excludere hæreticos. Auferre scãdala.*

Auferre lapides leprosos à domo, est hæreticos excludi ab Ecclesia. Leuit. 14. e. 1. Mac. 14. b. 1. Cor. 5. d. Et auferre lapides de via, est amouere scandala à via Dei. Iere. 4. a. 50. d. Et tollere lapidem de monumento. Ioan. 11. e. est remouere onera quædam delictorum: quod nos debemus facere, vt Christus suscitet animam mortuam. Vel dicitur Iudęis, vt tollant lapi-

dem

dem, qui onus legis volebant imponere venientibus ad fidem. Et amouere lapidem ab ore putei, est tollere infidelitatem: vel literam legis, quam Christus, vt Iacob, amouit. Gen. 29. c.

Scandalizare. Auferre pignus à proximo, est ipsum scandalizare. Deut. 24. c. Iob 22. a. Et auferre bouem viduæ pro pignore, est tollere prædicatores ab ecclesia. Iob 24. a. Prou. 27. c. Luc. 6. d. *Amb. de Tob. 20. Gre. 16. Mor. 22. Hie. s. Iob 24.*

Tollere prædicatores. Aufert etiam pro pignore bouem viduæ hæreticus, qui sanctarum virtutum munditiam, & vtilia animi opera auferre conatur ab anima, pro pignore perfidæ confessionis.

Tollere hypocrisim. Detrahere pellem hostiæ, est à mentis nostræ oculis superficiem virtutis amouere: ne eius prætextu non omnibus perspectis erremus. Leuit. 1. b. Vel est tollere tegmina falsarum opinionum: vel auferre velamẽ literæ. Vel expoliari diuitiis cæterisque secularibus rebus, & carnalibus cupiditatibus. 2. Par. 35. b. Item omnem hypocrisim abiicere. *Gre. 1. mor. 40. Cle. Alex. 5. stro. Phil. de sacrifici. Abel & Cain. Isy. s. Leu. 1.*

Conuertere peccatores. Abstulit Iob de dentibus iniqui prædam. Iob 29. c. quãdo Christus aut ecclesia Paulum & alios de potestate diaboli prædicando abstulit. Atque ita de cæteris, qui ad fidem conuertuntur. *Rup. 1. s. Leui. 5. Gre. 19. mor. 23. 24*

Auferens rex seruos & ancillas & iuuenes, &c. vt ponat in opere suo. 1. Reg. 8. c. In malum quidem, significat malum prælatum facientem aliquando peccare bonos: in bonum vero è diuerso, quum bonus prælatus retrahit malos à peccato, & facit eos bene operari. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Auferre malas cogitationes & opera. Auferre iniquitatem de manu, est non eam operari. Iob. 11. c. Deut 13. b. 21. b. 2. Par. 29. a. Is. 1. e. Hos. 2. a. 14. a. Et auferre præputia cordis, est auferre malas cogitationes à mente. Ier. 4. a. Auferre autem præputia arborum recenter plantatarum. Leu. 19. e. est abiicere arrogantiam: vel non approbare prima nostra opera, quasi suspecti simus de nobismetipsis. Ad idem referri possunt detracti cortices à virgis. Gen. 30. g. *Phil. 1. alleg. & de plantatio. Noe. Gre. 8. mor. 35. Hie. s. Ier. 4.*

Conuertens christus peccatores. Tulit Iacob Sichen de manu Amorrhæi. Gen. 48. d. designãs Christum qui conuertit peccatores, & liberat de potestate diaboli. Quod & de gentilitate dicitur. *Glo. ord. s. Gen. 48*

Sublata Sara in domum Pharaonis. Gen. 12. c. designat sapientiam, quæ inducitur aliquãdo in mentem superbam, vel fit hoc, quum mali fingunt speciem virtutis, quam non habent. *Amb. 1. de Abr. 4 Phil. de Abrahã.*

Subtrahere dicitur Iob panem esurienti. Iob 22. b. designans ecclesiam secundum iudicium hæreticorum, quum non vult docere ea, quæ audienti non prodest accipere. Aut quum ea, quæ adhuc videntur incognita humiliter ignorare fatetur: eósque ad ordinatæ humilitatis sensum reuocat, quum dicit: Non plus sapere, quàm oportet sapere sed sapere ad sobrietatem. Rom. 11. c. 12. b. Prou. 25. a. Eccl. 3. c. *Gre. 16. mor. 3.*

Tollentes doctrinam veritatis. Auferunt potum sitienti, qui tollunt doctrinam veritatis. Is. 32. d. Et tollunt hæretici spicas esurientibus. Iob 24. b. quum in pœnitentibus, qui pabulum verbi concupiscunt, perniciosis persuasionibus patrum sententias destruunt. Tollunt etiam hæretici electam prædam à pauperibus. Amos 5. c. quum deceptis simplicibus, quicquid boni eis inesse videbatur perdũt. *Gre. 16. mor. 25. Hie. s. Amos 5.*

Aufertur Deus ab hæreticis, & malis. Hos. 5. b. Dicuntur autem sustulisse pallium desuper, quia abstulerunt à populo auxilium Dei. Mich. 2. c. Vbi etiam dicuntur tollere laudem Dei à paruulis, qui faciunt, vt simplices non laudent Deum. *Hie. s. Mich. 2.*

Auferre virtutes ab anima. Auferunt cor fornicatio, vinum, & ebrietas, quia peruertunt sensum, animúmque debilitant. Hos. 4. c. Et tollit gladius animam, quum quis tentationi obtemperat. Ezech. 33. b. Et tollunt violenter pelles bonorum, qui virtutum decorem ab eis auferunt. Dicuntur etiã tollere carnem eorum ab ossibus. Mich. 3. a. Et auferunt Babylonij omnes thesauros domus Ezechiæ, hoc est, dæmones omnia bona ab anima peccante. Et aufert Assur spolia, quum diabolus, aut hæreticus inducit in errorem fideles. Sic auferre suppellectilem: & vasa concupiscibilia, hoc est vim concupiscibilem. Isa. 20. b. Eze. 26. c. 38. d. 1. Mac. 1. c. Tollent etiam principes pellem & carnem abossibus, quum auferunt temporalia à subditis. Mich. 3. a. *Hie. s. Hos. 4. & s. Mich. 3. & s. Isa. 20. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 6. cap. 10. Rup. s. Mich 3.*

Aufertur de ore verbum veritatis. Psalm. 118. quum dicitur malo: Quare tu enarras iustitias meas? *Glo. ord. s. Ps. 118.*

Mundare animum à terrenis. Tollunt custodes pallium sponsæ. Cant. 5. c. quum si quid secularis pompę residuum erat in corde, exhortationibus suis ab animo auferunt: & quia aliquando ante verba prædicatorum nos non cognoscebamus, ipsi omne quod interius latebat, dum loquuntur, detegunt. *Gre. s. Cant. 5.*

Tollere cineres holocausti de altari, vt aliud holocaustum ponatur. Leu. 6. b. est deponere consummatas virtutes ascribendo eas Christo, vt alias rursus operemur. *Isyc. s. Leui. 6.*

Auferre mnam ab illo, qui abscondit: & tollere talentum à non laborante. Matt. 13. b. 25. c. Marc. 4. c. Luc. 8. c. indicatur per hoc, eum, qui non exercet dona sibi à Deo collata mereri, amittere omne bonum. *Ori. s. Mat. ho. 33.*

Aufertur ab impiis lux sua. Iob 38. b. quum ab eis tollitur gloria temporalis. *Hie. s. Iob 38.*

Auferuntur reliqui à mundanis. Iob 4. d. quum contemptibiles mundi conuertuntur ad Christum. *Gre. 5. mor. 19*

Cessatio sacrificiorum veterum. Auferre à templo columbas, &c. præcepit Christus. Ioan. 2. e. indicans cessationem sacrificiorum veteris legis: de quibus. Is. 1. Holocaustum arietum &c. nolui. *Cyril. 2. s. Ioan. 29*

Auferri terram quasi tabernaculum vnius noctis. Is. 24. d. dicitur, quia pręterit figura huius mundi: & mali auferentur ab ea. Huc refertur auferri sicut vmbra quum declinat. Psal. 108. Isa. 52. b. *Hie. s. Is. 24.*

Condemnatio christi per Iudæos. Auferre iustitiam iusti ab eo. Isa. 5. e. factum est à Iudæis, quum condemnarũt Christum dimisso Barrabba. Sic auferuntur iudicia Dei à facie mali. Ps. 9. *Hie. s. Is. 5.*

Fœlicitas. Aufert Deus lachrymam ab omni facie, eorum videlicet, quos beatificat. Is. 25. c. *Glo. ord. s. Is. 25.*

Glo.ord.s.Is.33. Aufert clauos de Hierusalem.Is.33.d.qui tollit firmitatem à fœlicitate.Et qui tollit doctores ecclesiam firmantes.

Hie.s.Is.58. Auferre catenam,est remittere vsuras,aut à peccato cessare.Is.58.c.

Glo.int s.Is.38. Ablata dicitur generatio Ezechiæ.Is.38.c.quasi in eo finita:quia timebat mori sine liberis.

Gre.4.mor.16. Non abstulisse dicitur mala diabolus ab oculis generis humani.Iob 3.b.quia ea ipse intulit: quasi enim auferret,si ab inferendo malo quiesceret. *Inferens diabolus mala.*

Gre.12.mor.24. Aufertur spiritu oris sui malus.Iob 15.d.quia eo percussionis sententiam accipit, quo oris sui spiritum sub diuina formidine non restrinxit.

Gre.18.mor.11. Tollit ventus vrés peruersum quemlibet.Iob 27.d.quum insidiator malignus spiritus, qui viuentem quemque accendit ad vitia,morientem trahit ad tormenta.

Hie.s.Is.10. Abstulisse se dicit Assur terminos populorum.Is.10.c.quum diabolus, aut hæreticus putat se præcipua dogmata Ecclesiæ destruxisse.

Gre.s.1.Reg.2. Rup.s.Mich.2. Detrahentes homines à sacrificio Domini.1.Reg.2.d.sunt cogentes negare diuinitatem in Christo.Ad idem referuntur tollentes laudem Dei à paruulis.Mich.2.c.

Auferri zelum Ephraim.Is.11.c.est cessare odium hæreticorum erga Ecclesiam.

Hie.s.Is.11. Non auferetur signú,crucis videlicet Christi.Is.55.d.quia semper eius manebit memoria.

Glo.int.s.Is.55. Auferre rubiginem de argento,est auferre impietatem de vultu regis.Pro.25.a.Vel est auferre superficiem literæ à sacro eloquio.

Bed.s.Prou.25. Auferre panem in sudore,est quasi occidere proximum.Eccl.34.d.

Non aufertur optima pars à Maria.Luc.10.g. quia vita contemplatiua perpetuò durabit.

Glo.ord.s.Luc.10. Auferentes serui Abimelech vi puteum ab Abraham, sunt Philosophi abutentes sacris Scripturis.Gen.21.d. *Abutentes Philosophi sacris literis.*

Rup.6.s.Gen.25.

Aufugere, vide Fugere.

Augere.

AVgere,est à minori quantitate ad maiorem rem transferre. Augeri autem spiritualiter, est maiorem perfectionem acquirere:quia in iis, quæ non mole magna sunt, idem est maius,quod melius esse.

Auget Deus quos respicit,vt Sol segetes,quas respicit.Gen.26.f.Leu.26.b.

Ori.s.Leui.ho.16. Arno.s.Ps.104. Auget Deus populum suum multiplicando credentes inter Gentes.Gen.17.c.47. f. Exod. 23.d.1.Par.21.a.Ps.104 Acto.2.g.5.b.Et Christus auget fidem.Luc.17.b.2.Cor.9.c. Eph.4.d. Col.2.d.Prou.4 b. *Multiplicatio fidelium.*

Hie.s.Amos 8. Augent siclum doctores & prædicatores,qui diuitibus,& his,de quibus sectantur lucra loquuntur sermone longissimo,& adulatorio.Amos 8.b. *Adulari.*

Augetur custodia super muros Babylonis.Ier.51. b. quum mundani augent peccata, & ea defendunt.Sic etiam augetur numerus inimicorum.Deut.20.d.2.Reg.15.c.Et auget Pharao peccatum.Exo.9.g.Et augentur fornicationes.Ezec.16.d.23.c. *Defendere peccata.*

Augent furorem Domini,qui augent peccata.Nu.32. c. Et auget Dominus plagas populi inobedientis.Deut.28.f.

Glo.int.s.Eccl.11. Augeri ignem ab vna scintilla.Eccl.11.d.est ab vno hæretico multiplicari multos.

Augur, Augurari, Augurium, Auspicium.

AVgurari,est aliquibus superstitionibus diuinationem exercere. Augures autem erant, qui diuinationem exercebant.

Isyc.s.Leui.19. Augurari dicuntur,qui intendentes dæmonibus secundùm eorum voluntatem viuunt: & cor suum volucribus tradunt:quæ rapiunt semen pietatis à nobis. Leui. 19. e. Vnde augures per incantationem dæmonum tacitam siue expressam,reprehenduntur.Deut.18.c.4.Reg.21. a.2.Par.33.b.Nu.23.d.Eccl.34.a.Is.2.b.47.d.Ier.27.b. *Tradere se dæmonibus.*

Auguratrix dicta est Hierusalem.Is.57.a.quia colebat idola.

Hie.s.Is.17. Augurandi scientia in Ioseph,designabat scientiam Christi.Gen.44.b.d. *Scientia Christi.*

Augustus.

AVgustus significat amplum & magnificum:vt augustum Imperium,à quo deposuit Asa rex Iuda Machaam matrem suam.2.Paral.15. d. Hoc cognomine honestatus est Cæsar Augustus,à quo exiit edictū,vt describeretur vniuersus orbis:cuius tempore natus est Christus.Luc.2.a.Post eum omnes Imperatores Romani dicti sunt Augusti:vt Augusti cognitioni relicta est causa Pauli.Acto.25.f.

Auidus, Auiditas, vide Appetere.

Auis, Volucris.

AVis genus est ad omnia volatilia,quæ plumis vestiuntur,& in altum volando eleuantur alarum remigio per aerem,quasi natantes,vt pisces in aqua.

Hie.s.Is.31.46. Gre.18.mor.21.& hom.29. Auis,quam vocat Deus ab Oriente.Is.46.d.licèt videatur primo sensu sumi pro Cyro, tamen verius sumitur pro Christo:qui manens in altitudine diuinitatis suæ.quasi quodam volatu sublimi cadauer nostræ mortalitatis conspexit in infimis, & sese vt vultur de cælestibus ad ima submisit.Iob 28.a.Idem est auis volans & protegens,qui sicut gallina congregat pul- *Christus.*

los ſuos ſub alas.Deut.32.b.Iſa.31.c.Matth.23.d.Luc.13.g.

Cõtemplatiui & ſpirituales. Scientia ſpeculatiua.

Aues ſignificare ſolent contemplatiuos & ſpirituales:& ſcientiam ſpeculatiuam:quæ non diuiduntur ab Abraham,quia contemplationi vacantes non debent diſtrahi,ſed potius mentem collectam habere,& ſublimibus vacare.Et ſi fortè neceſſitas exegerit, vt ad terrena deſcendant,mox tamen reuolent ad ſublimia.Gen.1.c.15.c.Leui.1.d.11.b.17.d.Ioan.5.b.12.d.28.d.Pſal.103.Prou.10.a.26.a.27.b.Iere.5.f.Dani.4.b.Matth.6.d.Marc.4.d.Apoc.9.d.

Iſych.ſ. Leui.1.11.17. Au.16.ciui. Dei.24.& ſ.Pſ.103. Greg.11.mor.2.& 19.mor.1.

Iuſti & ſancti.

Significat etiam in eiſdem locis, & aues in arca,iuſtos,& merita cæleſtia habentes:qui ſunt aues mundæ,& in lege Domini meditantur die ac nocte,& dicere poſſunt: Noſtra conuerſatio in cælis eſt.Mundæ ſunt autem,non natura, ſed gratia. Hæ comedunt cibos piſtoris, dũ paſcuntur myſteriis legis.Geneſ.8.d.40.c.Leuit.8.c.Deuter.14.b.Baruch.6.c.Apocal.19.d.

Ricar.de S. Vict.de ſecuri.conſcien.17. Rup.1.ſ.Apoc. Amb.de Abra.8. Beda ſ.Gen.5.

Natura intellectualis.

Aues etiam nõn diuiſæ.Gen.15.c. ſignificant naturam intellectualem, quæ non ſecatur in partes,vt natura ſenſitiua.

Aretas ſ.Apoc.19.

Cogitationes.

Volucres cæli poſſunt dici ſublimes cogitationes, quæ habitant & paſcuntur in ramis virtutis.Dani.4.b. Volucres autem deſcendentes ad cadauera, ſunt viles cogitationes animæ, quæ ſubortæ corda iuſtorum polluunt,quas debemus abigere ſicut Abraham.

Philo. Quis rerum diui.hæres. Ricar.de S.Victo. de ſecuri.conſciẽ.18

Veteris legis doctrina.

Volucrum eſca,ſeu volucres in eſcam datæ, ſunt veteris legis eloquia: quæ populum carnalem tanquam carne eleuãt per verba diuinitus miſſa:vnde & veſpere dantur,quia quæcunque carnaliter dantur,finem habent. Exod.16.b.

Philo.quis rerum diu. hæres. Gre.16.mor.20

Gentes cõuerſæ. Sapientes mundi.

Volucres cæli,interdũ ſunt Gentes in ſpẽ cæleſtiũ aduolantes: qui dicuntur volucres cæli, quaſi cælo ab aliis auibus diſtincti: quia re vera ſunt mundi,& ad cæleſtis verbi cognitionem euolare poſſunt.Matth.13.a.Apoc.19.c.Hęc eſt auis,quæ naſcitur ad volatũ.Iob.5.c.Ho.2.d.

Volucres cæli dici poſſunt ſapientes mundi. Gen.9.a. Qui dum more auium de creaturis vel elementis cæli & terræ diſputare nitebantur,quaſi aues in cælum volare videbantur.

Euch.for.ſpiri.5. Beda ſ.Exo.16. Hil.ſ.Mat.Ca.13. Cle.Alex.4.ſtrõ. Hiero.ſ.Iſa.16.& ſ.Hoſe.11.

Fugientes ab erroribus hæreticorum.

Auis capta relicta de manu, deſignare poteſt eos,qui euaſerunt ab hæreticis. Eccl'i.27.c.43.b.Iere.5.g.Amos 4.a.Et auis velociter fugiens,deſignat eos, qui citò debent fugere ab erroribus hæreticorum,quibus capti fuerant.Iſa.16.a. Et quaſi auis volant ex Ægypto,qui velociter relinquunt tenebras errorum.Hoſe.9.c.11.d.

Romani.

Aues lacerantes carnes piſtoris.Gen.40.d.deſignant Romanos deſtruentes Hieruſalem.

Dæmones. Superbi. Hæretici.

Aues deſcendentes ad cadauera,deſignãt dæmones.Geneſ.15.c.40.d.Deut.4.c.32.d.3.Reg.14.c.Iſa.18.c.Ezech.39.a.2.Mach.15.f.Matt.8.c.13.a. Deſignant etiã ſuperbos, & qui ponunt in cælum os ſuum:& qui curioſitatis ſtudio ſublimia perſcrutantur.Iob.35.c.40.d.Pſ.8.Eccl'tæ.9.c.Sapi.5.b.Eze.44.g.Quaſi auis euolauit Ephraim,quum hæretici receſſerunt ab Eccleſia.Hoſ.9.c.Volucres immundæ ſunt ſuperbi,tam dęmones quàm homines.Apoc.18.a.

Hie.ſ.Iſa.18.& ſ Eze.44.& ſ.Ho.9 Cyril.10.ſ.Ioan.4 Aug.ſ.Pſ.8 Gre.19.mor.1.& 26.mor.11.& 33.mo.20.

Raptores. Mites.

Aues immundæ ſunt,quæ vngulas fortes habent,& roſtra vorantia,ex rapina viuentes: hæ illos ſignificant,qui ſemper aliena inuadunt,nunquã ſua portione contenti.Aues verò mundę ſunt innoxiæ,quæ mites,manſuetos,& qui neminem lædunt,ſignificant.

Beda ſ.Gen.15. Geor.Vene.Can.1. tomo 7.cap.32.

Iudæa.

Auis diſcolor.Ier.12.c.ſumitur pro pauone,& dicitur de Iudæa,quam Deus variis muneribus ornauerat.

Hie.ſ.Iere.12

Aui auolanti comparatur maledictum fruſtra prolatum, quod reuocari non poteſt: recidit tamen in caput loquentis.Pro.26.a.

Beda ſ.Pro.26.

Auolare, vide Volare.

Aura quære Aer.

Auriga.

AVriga,aut agitator currus eſt, qui cum diſciplina & arte pro arbitrio ſuo equos agitat, vel currentes incitat,vel reflectit indomitos,vel reuocat fatigatos, vel manſuetos pro ſua voluntate conuertit.Aſcenſor autem equi eſt, qui ſine arte agitur potius quàm agit.vnde 4.Regum 2.b.Eliſæus Eliam aurigam currus Iſrael vocauit,vbi deſignatur Chriſtus,qui regit nos:vel prælatus,aut prædicator.

Amb.de Nabuth 16.& ſ.Pſ.118.ſe.4

Chriſtus. Prælatus. Prædicator. Ratio.

Auriga dici poteſt ratio regens ſenſus,vt equos.3.Reg.22.e.2.Par.18.g. Aſcenſores autem equorum & non aurigæ dicuntur,qui non moderantur corporis voluptates.Pſ.75.

Hier.adue.Iouin. Ambro. de Nabuthe.15.

Auris, Auricula, Auricularius.

AVris dicit ipſum audiendi ſenſum, aut potius inſtrumentum.Auricula verò partem illã extrinſecus apparentem,ac prominentem, quæ ſit velut aurium cuſtodia. Auris tamen ſępè pro auricula ponitur.Auris etiam interdum eſt ipſe intellectus.Iudi.5.a.Auribus percipite principes.Miſericordia.4.Reg.19.c.Inclina aurem tuam,& audi. Intelligentia ſpiritualis.Matth.11.b. Qui habet aures audiendi audiat.Obedientia.2.Reg.22.d.Auditu auris obedient mihi.Et ipſa aurium ſimilitudo.Pſ.113. Aures habent,& non audient.

Vis cognitiua Dei.

Aures in Deo,dicũt vim illã,qua omnia percipit,& nihil eũ latet:& his dicitur eũ percipere orationes & verba noſtra,aut deſideria,aut clamorẽ.Et interdũ dicitur inclinare aurem,vt ad ęgrotũ vocẽ extollere nõ valentẽ.Pſ.9.38.53.85.114.124.Sap.1.c.Eccl'i.21.a.Iſ.5.c.59.a.Iac.5.a.

Baſil.ſ.Pſ.114. Aug.83.q.52. Euch.for.ſpiritu.1 Cyril.cont.Iul.5.

Familiaritas cum Deo.

In auribus autem Domini loqui, eſt familiarem eſſe Deo: & ſecretò orare. Item laudare Deum:& confiteri fidem.1.Reg.8.d.Canti.2.d.

Greg.ſ.1.Reg.8. Orig.ſ.Cant.ho.4.

Angeli.

Aures etiam Domini, dici poſſunt angeli recipientes orationes noſtras,& eas in conſpectu Domini offerentes.Pſ.33.129.

Baſil.ſ.Pſ.33. Hil.ſ.Pſ.129.

Dion.Cœlef.Hier 15. Aures in angelis dici possunt vis participandi, diuináque participationem scitè suscipiédi.

Aug.f.Psal.39. Aures, quas Deus perfecit Christo, obedientiam eius, vel membrorum eius designare possunt. Ps.39. Vbi Septuaginta legunt, corpus. *Obedientia Christi.*

Ori.f.Io.ho.9.& f. Ezech.ho.6.& 1. pia.1. Basi.ho.in pri.pro. Cle. Alex.5.stro. Aures cordis sunt, de quibus dicit Christus. Lucæ 8.a. Qui habet aures audiendi, audiat: quæ aures sunt promptitudo discendi & obediendi. Ps.39.44.48.93. Exo.17.d.21.a.32.a. Iob. 6.d.33.c. Pro.15.d.18.c.20.b.22.c.25.b.28.b. Eccle'i.3.d.25.b.51.c. Isa.35.b.50. a. Iere.2.a.5.c.6. b. Baruch. 1.a. Ezech. 16. b.23.c. Mich. 7.d.g. Apoc. 2.b.3. a. Possunt etiam aures animæ in multis ex iisdem locis significare fidem. *Prõptitudo disc̃edi & obedic̃di. Fides.*

Lyra.f.Exo.21. Auris perforata significare potest mentem compunctione percussam, aut obedientiam promptam. Exo.21.a. Deut.15.c. *Mens cõpuncta. Obedientia. Inobedientia.*

Hie.2.adue. Iouï. Isych.f.Leui.22. Ediuerso auris perforata designare potest inobedientiam, pœna æterna puniendam. Idem designabit auris amputata. Leuit.22.c. Matth.26.e. Marc.14.f. Luc.22.e. Ioan.18.b.

Ori.f.Iudi.ho.6.& f.Isa.ho.6. Hie.f.Is.1.& prol. in Ioel. Auribus percipere & audire vbi iunguntur, non ad simplicem tantum verborum sonũ, sed ad reconditam quoque dictorum intelligentiam pertinere intelligendum est. Iudi.5.a. Ps.48. Eccl'i.33.c. Is.1.a.6.c.11.a. 28.f. Acto. 18. f. Auribus quidem percipere ad exteriorem auditum pertinere videtur: & aure audire. Audire autem ad interiorem auditum. Vel è diuerso auribus percipere, est corde percipere. Vel audit qui misticè intelligit: auribus verò percipit, qui solam intelligit historiam. Eze.44.b. vide Audire.

Ori.f. Canti.ho.2. & f.Roma.12. Aures in ecclesia, sunt rectè audientes verbum Dei, illique obedientes. Et auris audiens, quæ beatificabat Iob, est gentilis populus, qui suscepta fide laudabat Christum. Iob.19.b. *Audientes verbum Dei. Gentiles.*

Hie.f.Iob.29. Gre.f.1.Reg.3. Auris dextra, intentionem significare potest supernæ visionis: sinistra verò intentionẽ piæ operationis. Et ambæ aures tinniunt: quia cùm summorũ virorum ruina ostenditur, electorum intentio vtraque turbatur: quia & pauenti corde ad contemplanda ęterna se erigunt, & sine ingenti formidine temporalia non disponunt. 1. Reg.3.b. Iere.19.a. *Intẽtio supernæ visionis & piæ operationis.*

Ricar.de S.vict.de somno Nabuch.38 Aures habet, & non audit, qui nouit, quæ sit virtus obedientiæ, & qualis debeat esse, nec tamen vult obedire. Ps.113.

Ori.f.Isa.ho.6.& f.Roma.11. Aures obturare, in bonum, est occasiones peccati tollere. Isa.33.c. Eccl'i.28.d.

Aures aggrauatæ dicũtur, quæ non eleuãtur ad spiritualẽ intelligẽtiã. Is.6.c. Za.7.d. Ro.11.b.

Gre.f.1.Reg.9. Auricula Samuelis designat humilem intelligentiam prædicatoris. 1. Reg.9.c. 20.c. 1. Par. 17.d. Iob.4.f.11.b.34.a.36.b. *Intelligentia prædicatoris.*

Hie.f. Amos 3. Auriculæ extremum, quod eruitur de ore leonis. Amos 3.d. designat sacramenta dictorum, quæ leo auferre conatur. *Mysteria.*

Ori.f.Leui.ho. 8. Phil.de vit.Mosis Isych.f.Leuit.8. Auricula Aaron dextra, significare potest obedientiam, quæ vngitur, vt deinceps obtemperet verbo Dei: sic & auricula leprosi. Exo.29.c. Leui.8.d.14.c. Vel auricula extrema sacerdotis, quæ tingitur sanguine, designat sacerdotis sermonem debere esse purgatum. Designat etiam perfectam Christi & discipulorum eius obedientiam. *Obedientia.*

Ori.f.Matt.ho. 35 Hila.f.Matt. Caut.32. Amb.f.Luc.22. Hiero.f.Matt.26 Aug.f.Ioan. tra. 112. Auricula mala est in eis, qui non bene audiunt, aut credunt, aut inobedientes sunt, amputata est Malcho, hoc est, Iudæis: vel amputatur, quum ab aliquo remouetur inobedientia. Matth.26.e. Marc.14.f. Luc.22.e. Ioan.18.b. Eze.23.d. Dextram auriculam perdidit Malchus, hoc est Iudæus, vt totam literæ vilitatem audiat in sinistra. Sed Dominus in iis, qui ex Iudæis credere voluerunt, reddidit aurem dextram, & seruum genus fecit regale & sacerd otale. *Inobedientia.*

Isych.f.Leui.21. Glo.int.f.2.Re.23 Auricularius Dauid Banaias. 2. Re.23.d. 1. Par.11.f. designare potest Christũ, qui est in secretis patris. Vel designat virum prudentem & fortem, qui coniunctus esse debet prælato. *Christus.*

Aurora.

Hie.f.Iob.38. AVrora est tempus ante Solis ortum, quo iam radij Solis incipiunt terram illuminare. Aurora cui ostendit Deus locum suum. Iob.38.b. est humanitas Christi, quam ipse induxit in cælum tanquam in locum suum. *Humanitas Christi.*

Gre.4.mor. 15. & 29.mor.2. Rup.f.Canti.6. Significat etiam ecclesiam, quæ prauitatis pristinę tenebras deserit: & sese in noui luminis fulgorem conuertit: cuius ortus fuit exordium, quo clarescere cæpit: plena verò fit, quum mortalitatis atque ignorantiæ suæ tenebras funditus amittit. Iob.3.b.38.b. Psal.73. Cãt. 6.c. Aurora consurgens etiam est Beata Virgo præcedens Solem. *Ecclesia. Virgo Maria.*

Ber.f. Cant.fer.33 Cyril.ho.5. Aurora præterea, lucẽ gratiæ, quæ in pręsenti vita cõfertur, significare potest: & illustrationẽ veritatis tollentẽ tenebras ignorantiæ. Gen.32.f. 2. Reg.23.a. Potest etiã designare tẽpus ab angeli annũciatione vsque ad Christi resurrectionẽ: quo resurgẽte, quasi nouus ortus est Sol. *Lux gratiæ. Tempus christi in hoc mundo.*

Aurora quoque dicitur mẽs iusti, quũ à tenebris peccati in gratiæ lucem erũpit, sole iustitiæ eam illuminãte. Iob.24.c. Et mens velut aurora consurgit, quæ ex visionis admiratione paulatim ad incrementa cognitionis proficit. Aurora siquidem paulatim eleuatur, eleuãdo dilatatur, dilatando clarificatur, & per promotionis suæ incrementũ ad defectum venit. Leu.6.c. *Humilitas.*

Greg.16.mor.29. Euch.for.spirit. 3. Ricar.de S.Vict. 5 de arca mysti.9. Ber.fer.paruo.60. Aurora finis est noctis, & initium lucis. Nox autem vitam peccatoris, lux vitam iusti significat. Aurora ergo, quæ fugat tenebras, lucem nũciat, meritò humilitatem designat: quia sicut illa diem & noctem, ita ista diuidit iustum & peccatorem.

Aurugo, Erugo, Rubigo.

Hier.f. Amos 4. AVrugo est rubigo, quæ fit in metallis ea consumens: & etiam pallor quidam in frugibus reddens eas infrugiferas. Deut.28.d. 3. Reg.8.d. 2. Paral.6.e. Psalm.77. Prouerb. 25. Ecclesiastici 12.b. Ierem.30.a. Baruch.6.d. Amos 4.c. Ezech.24.b. Agge.2.c. Matthæi 6.c. Iacobi.

5.a. In

5.a.In aliquibus autem ex supradictis locis dicit pallorem vultus. Cæterùm,3.Reg.8.d.vbi legitur rubigo,in Hebræo est, חסיל quod est bruchus,aut locusta.

Inuidia. Ira. Auaritia. Superbia. Vitia carnis.

Aurugo potest significare inuidiam,quæ omnes demolitur virtutes.Mat.6.c. Et etiam irã, quæ,quod tangit,incendit.Comedit aurugo residuum bruchi.Ioel.1.a.2.f.quia sæpe dum vẽtris ingluuies per abstinentiã restringitur,iræ impatiẽtia acrius dominatur.Potest etiã significare auaritiam.Item fiduciam sui,& superbiam , quæ latenter nocet, quum quis se putat aliquid esse.Ps.77.Item significat vitia carnis,quæ flagitiorum sordibus aciem mentis obducũt: idque fit secundum varia vitia.

Ori.s.Cùm ieiunatis. Gre.33.mor.39. Aug.s.ps.77. Amb.1.de Spiritusancto.5.20.& prol.s.Luc.

Imperium Romanorum.

Aurugo comedens residuum bruchi. Ioel. 1. a. designare potest imperium Romanorum, quod vltimò destruxit Iudæos.

Hie.s.Ioel.1.

Desiderium futurorum.

Aurugo inter affectus,significat desiderium futurorum.Ioel.1.a.

Rup.s.Ioel.1.

Superficies literæ.

Rubigo operiens argentum,designat superficiẽ literæ,tegentẽ sensum spiritualẽ.Pro.25.a.

Hie.s.Ioel.1. Bed.s.Prou.25.

Aurum, Aureum, Deauratum, Inauratum.

AVrum inter metalla & liquentia preciosissimum est.Estque suapte natura constantissimum,vt in tenuissimas bracteas extensum,minime frangatur. Est etiam cum quadam cessione tenacissimum:cedit enim percutienti & plicanti.non autem cedit cõsumptori , non rubigini,nec erugini,nec alicui liquori,qui eius bonitatem aut pondus diminuat,nec vsu deteritur:igne autem sæpius exustum , non modò non consumitur , verùm etiam purissimum redditur.Cor lætificat,vlcera sanat,melancholicis confert:& omni distemperamento inimicatur,ex suo forsan temperamento.Sæpè autem aurum sumitur pro diuitiis.Deut.7. d. Non concupisces argentum & aurum.

Geor.Ven.Cant.3. tom.8.cap.1.

Natura diuina. Diuinitas in Christo. Verbum. Christus,vel anima eius. Regia potestas Christi. Resurrectio christi.

Aurum significare potest naturam diuinam,quæ diffusa vsquequaque tota, & per totum protensa est,aptissimè contemnens cætera.Peculiariter autem significat diuinitatem in Christo,cuius caput dicitur aurum optimum.Can.5.c.Et ipsum Verbum ab interitu alienũ;quod corruptionis virus minimè recipit.Designat etiam ipsum Christum,vel animam ipsius, præcipue aurum propitiatorij:ideo erat aurum purum. Item regiam ipsius Christi potestatem: vnde oblatum est Christo,quia est regni symbolum.Exo.12.e.25.a.37.a.Mat.2.b.Isa. 60.b.Et aurea capita columnarum,designare possunt Christum,qui non habet spiritum ad mensurã, vt Sancti,qui non aurei,sed deaurati dicuntur.Exod.26.e.36.d.Et aureum reclinatorium ferculi Salomonis. Cantic.3. d. est anima Christi purissima , vel requies in sapientia diuina. Aureæ manus sponsi,designant miracula Christi,esse ex virtute diuina.Can.5.d Designat autem aurum oblatum Christo faciem leonis,id est,resurrectionem eius cum regia potestate.

Phil.quis verũ diui.hæres. Ori.s.Rom.3. Cle.Alex.2.pæd.8. Basi.ho.de natiui. Hil.s.Ma.Can.2. Gre.34.mor.7. & ho.10.& s.cant.3. Rup.s.cant.5.& 2.s.Matt. Aug.s.ps.67.

Charitas.

Aurũ secundũ cõditiones ipsius supra positas,significat charitatẽ,quæ omnibus supereminet virtutibus:nec corrũpitur: sed per tribulationes purior redditur : & cessantibus reliquis virtutibus,ipsa permanet,vnde & aurũ purũ dicitur charitas patriæ, quæ est fũdamẽtũ illius ciuitatis cælestis. Ipsa est aureum reclinatorium:ipsa teguntur cherubim:ipsa est aurum oraculi:ipsa est aurea zona Gen.13.a.Exo.28.b.37.a.39.a.Iob 28.b.Ps.67.3.Reg.6.c.Cant.3. d. Is. 13.c.Dan.2.e.10.a.Apoc.2.a.3.d.15.c.21.f.Aurei annuli per singula latera altaris bini , designãt charitatem cum synceritate fidei,& vitæ mundicia.Exo.30.a.37.d.

Gre.18.mor.30.& 14.mor.7.& s.Ezec.ho.15. Hil.s.Ps.67. Rucar.de S.vict.de somnio Nab.23. Geor.Ven.cant.3. tom.8.cap.2.

Fides.

Aurum præterea,est fides virtutibus florens.Gen.13.a Exod.35 c.37.a.Cant.5. c. Et aurum purissimũ in lamina,quã ferebat sacerdos in frõte,significare potest fiduciã professionis fidei: vel venerationem humanitatis in Christo,sed cum diuinitate.Ex.28.f.39.e.Leu.8.b.Is. 60.b. Et obscuratum est aurum in Iudæa,quando in ea periit antiquus fidei splendor.Thre.4.a. Et aurũ,quod obtulerũt Magi Domino.Ma.2.b.dici potest fides probata omni virtutũ splẽdore fulgẽs.4.Re.12.d.16.b.1.Pa.29.b.Iob 37.d.Aurea cãdelabra dicũt,probatã fidẽ.Ap.1.c.21.e.

Ori.s.cant.ho.4. Amb.2.de Abra.5. Hie.s.Is.60. Gre.18.mor.20.& 2.past.7. Theo.Alex.1.pasc. Rup.1.s.Apoc.

Disciplina & virtutes. Prudentia.

Aurũ,quod nascitur in Phison,disciplinã & virtutes,& inuẽta secreta prudẽtiæ,& ipsã prudẽtiã significat,quæ ab omnibus sordibus:quasi decocta nitescit : sicut aurũ optimũ & verũ, quod nulla falsitas vincit.Gẽ.2.b.Nu.31.d.3.Reg.22.g 2.Par.a.1.Esd.2.d.7.c.Nee.7.g. Ps. 67. Pro.12.d.Ez.16.b.1.Mac.6.a.Iac.5.a.Itẽ aurũ sunt sensus & disciplinæ rationales, quas attulit regina Saba ad Salomonem,hoc est,ecclesia ex gentibus ad Christum.3.Reg.10.a.Iob 3.c.26. a.b.Isa.60.b.Hose.2.b.8.a.Nahum.2.c.Mala.3.a.Dan.10.a.Hoc auro curant hæretici vestire idola,hoc est,ornare errores suos.Ier.10.a.

Sensus & disciplinæ rationes.

Ori.s.Nu.ho.26. Amb.de parad.3. Phil.1.alleg. Aug.2.de Gen.cõt. Manic.10. Bed.s.Gen. 1. Ori.s.cant.ho.2. Hie.s.Is.60.& s.Ier.10.

Opera perfecta Puritas mentis. Innocentia.

Aurum purum,etiam significat opera perfecta, quæ non corrumpit ignis:aut sanctitatem. Iob 41.d.Ps.77.Eccl.30.c.Cor.3.c.Thr.4.a.Et deauratæ tabulæ tabernaculi,significant puritatem Sanctorum.Exo.26. f.32. e.36. d.Et aurum Arabiæ,puritas mentis.Ps.71.Aurea manus etiam significat opera perfecta.Can.5.d Designatur etiam innocentia.3.Reg.6.d.1. Par.18.c.

Arn.s.Ps.67. Amb.s.1.Cor.3. Gre.34.mor.7. Hie.s.ps.71. Ori.s.Eze.ho.6.& s.Mat.ho.25.

Diuini & spirituales sensus.

Aurũ præterea,potest significare diuinos sensus.Et aurũ tẽpli,est sensus spiritualis in litera cõtẽtus,& cũ sacra scriptura cõcordãs:quod si nõ cõcordat,nõ est aurũ tẽpli.3.Re.6. c.7.g.1. Par.22.c.28.c.2.Par.a.32.f.4.Reg.20.c.Ecclesiastæ 2.b.Ps.67.Is.39.a.Ez.7.e.16.d.38.d.Ioel.3. b.Agg.2.b.Zac.6.c.Et aureus vestitus reginæ,sunt splẽdida dogmata, & sensus spirituales.Et aureæ fimbriæ,sunt diuinorum sensuum claritates,nũquam à mente deficiẽtes.Ps.44.Et aurea mala in lectis argenteis , sunt sensus spirituales in litera legis.Prou. 25. b. Quum iungitur aurum & argentum , significare possunt sensus & verba: vt Gen.13.a.Abraham diues erat in possessione auri & argenti.

Sensus & verba

Hie.de veste sace.& s.Eze.7.22. Euch.q. in Ps. Basil.& Hier. s. Psal.44. Gre.s.1.Reg.15. Bed.s.Pro.25. Gre.4.mor.35.& 18.mor.14.& 16. mo.9.

Sapientes.

Aurum itidem significat sapientes,& ipsam sapientiam , & doctrinam cælestem. Et aurei

Aug.q.in Ex.105. Hie.s.Zac.14. Gre.ho.10. Bed.s.Exo. 25. Ber.de diligen. Deo. Rica.de S. Victo.2 de arca mystic. 10. — *Sapientia. Doctrina cœlestis.*

torrentes,sunt doctrinæ cœlestis affluentia.Gen.24.d.41.c.Exo.11.a.25.a.28.b.37.a.39.a.Ios.6.c.Iob.3.c.22.d.28.a.Ps.44.63.Eccl.14.a.28.d.45.b.41.d.Is.13.e.Thr.4.a.Ezec.28.b.Zac.14.c.Apoc.3.c.Et aurum Christo offerimus,si in conspectu illius claritate supernæ sapientiæ resplendemus.Mat.2.b.Et aurum in arca testamenti exterius & interius,vitæ splendorem & sapientiam designat.Exo.25.a.Et auri pallor in posterioribus dorsi columbæ, designat sapientiæ fulgorem habendum in fœlicitate.Ps.67.

Ori.s.Can.ho.24. Arn.s.Ps.104. Hie.s.Ioel 3. — *Nouum testamentum. Sententiæ noui testamenti.*

Aurum interdum est nouum testamentum.Can.5.e.Et aurum verũ dicitur, quæ ad nouũ testamentum pertinẽt:similitudines verò auri sunt figuræ veteris testamẽti.Cant.1.c.Ps.104. Et demum omnes sententiæ sacræ scripturæ, auri nomine significari possunt.Ioel.3.b.Aurea Cherubin plenitudinẽ sciẽtiæ significãt,quę cõtinetur in vtroque testamento.Exo.25.b.31.b.

Arn.s.Ps.71. Hie.s.Iob.37. Aug.s.Ps.71. Gre.18.mor.20.& 27.mo.26. — *Apostoli. Martyres. Virgines. Perfecti. Sapientes ex gẽtibus. Gentiles venientes ad fidem.*

Aurum Arabiæ optimum,significare potest Apostolos, Martyres, & Virgines, & omnes qui purgantur tribulationibus,& probantur quasi aurum in igne:& demũ omnes perfecti in Ecclesia,cuius glebæ dicuntur aurum.Item sapientia vel sapientes gentium,qui ad fidem venerunt:qui sunt aurum,quod venit ab aquilone.Ps.71.Iob 22.c.28.a.37.d.2.Reg.8.b.3.Reg.10.d.1.Par.9.c.Nu.31 d.Pro.17.a.27.c.Sap.3 b.Zac.14.c.Mal.3.a.1.Mach.4.c.1.Petri.1.b.

Amb.s.2.Tim. 2. Aug.s.Apo.ho.3. Cyr.3.s.Ioan.34. Bed.s.Exo.12. Hie.s.Ecclesiastẽ. 112. — *Mens. Consciẽtia pura. Intelligentia diuinitatis. Optimi in Ecclesia. Animæ cum corporibus.*

Aurum,seu aureum vas,designare potest mentem bene censatam,aut cor,quod principatum obtinet in anima:& ipsam animam fidelem,& puram conscientiam, & intelligentiam diuinitatis,& optimos quosque in ecclesia,qui sunt aurum tabernaculi: & animas ipsas cum corporibus.Gen.13.a.Exo.12.e.16.g.35.c.4.Reg.25.d.1.Par.9.e.Iob 37.d.Ps.67.Eccl.28. d.50.c.Thr.4.a.Apoc 3.d.5. c. Aurea capita columnarum designare possunt mentes præsentia diuinæ visionis illustratas.Exo.26.f.36.d.Et aurea vita,est anima humana.Ecclesiastæ 12.c.

Bed.s. Exo.12. Gre.Nyss.de. vita Mosis. — *Doctrinæ gentiliũ non inutiles.*

Aurea etiam vasa ab Ægyptiis mutuata.Ex.12.e.sunt doctrinę gentilium non inutiles, quibus vti possumus in obsequium Theologiæ.

Gre.22.Mor.4. Rup.3.s.Reg.31. Gre.ho.17. — *Ingenium.*

Aurum dici potest ingenium.Et illi aurum robur suum non deputant,qui quantolibet ingenio fulgeant,nihil se esse ex suis viribus pensant.Iob 31.c.Num.31. g.1.Par.26.b Aurum de Ophir allatum ad Salomonem,ingenia Philosophorum venientium ad fidem.3.Reg.9.d.

Vita prælatorũ.

Aurum obscuratum,est vita prælatorum & sacerdotum quondam per gloriam virtutum clara,quæ postmodum per actiones infimas ostenditur reproba.Thr.4.a.

Gre.18.mor. 29. Diony.cœle. hiera. 15. — *Angeli. Quærentes gloriam Dei.*

Aurum obrizum,sunt Angeli claritate iustitiæ fulgentes : qui nullum habuerunt vnquam cõtagiũ culpæ.Iob 28.b.Sancti verò in hac vita sunt aurum, sed non obrizum. Deauratæ columnæ tabernaculi,designare possunt etiam Angelos gratia summæ claritatis illustratos. Ex.26.f.36.d.Eosdem designabunt aureæ columnæ.Eccl.26. d. Cùm autem essent columnæ intus ligneæ,foris autem auro fulgentes:significare possunt eos,qui in omnibus operibus suis,quærunt gloriam Dei.

Gre.s.Exo.ho.6. — *Christus & eius membra.*

Aureum totum candelabrum,& vasa eius significant Christum,& eius membra.Erat autẽ aurum purissimum,quia Christus est sine peccato.Ex.25.c.37.c.3.Re.7.g.1.Par.28.c.Zac.4. a.

Ori.s.Can.ho 2. — *Lex naturalis.*

Significat etiam legem naturalem continentem scientiam.

Hie.s. Zach. 4. — *Sacra scriptura.*

Significat præterea legem,& sacram scripturam.Zac.4.a.

Hie.de vest. sacer.

Auro texuntur colores vestium sacerdotis,vt notetur vitalem calorẽ, & diuini sensus prouidentiam, omnia penetrare.

Hie.s.Mat.Cã.2. — *Futurum iudicium.*

Aurum oblatũ Christo,potest significare futurũ iudiciũ,per Christũ regẽ faciẽdũ. Ma.2.b.

Glo.ord.s. Ex.25. — *Perfectio. Spes præmiorũ.*

Aurea corona arcæ,& etiam mensæ, & altaris, significare potest perfectionem, aut spem præmiorum.Exo.25.a.37.a.Eccl.45.b.1.Mach.4.g. 2. Mach. 14. a. Idem potest designare aureola corona.Exo.25.c.37.d.

Amb.s.ps.118.se.5. Gre.s.Can.5. — *Timor Domini. Sapiẽtia in prophetis.*

Aureæ bases,timorem domini,qui initium est sapientiæ,significare possunt.Item sapientiã in Prophetis.Cant.5.d.

Glo.int.s.Exo.25. — *Verba sapientiæ.*

Aurea emunctoria candelabri dici possunt sapientiæ verba : & vasa vbi emuncta recipiuntur,sunt spiritualia corda.Exo.25.c.37.c.3.Reg.7.8.

Glo.int.s.Exod.2. — *Corda spiritualia. Claritas æternæ quietis. Beatus.*

Aurei circuli cortinarum tabernaculi, significare possunt perpetuam claritatem æternæ quietis.Exo.26.d.Aurei etiam circuli tabularum tabernaculi, sunt puritas & mundicia Sanctorum:& corona æternæ beatitudinis.Exo.29.f.36.d.Iob 28.c.Non adæquabitur ei aurum.

Ori.s.Ezec.ho.6. Gre.35.mor. 12. Bed.s.Prou.25. — *Perfecta obediẽtia.*

Aurei circuli in auribus,sunt sacri intellectus in mẽte.Ez.16.d.Et aureę inaures,perfectam obedientiã &operationẽ significãt:vel obediẽtiã cũ claritate.Gẽ.24.c.32.a.Iob 42.c.Pr.25.b.

Aurea mensa templi vel tabernaculi.Et aureum labium mensæ,vide Mensa.

Amb.ser.80. Cyri.4.s.Ioan. 18. Ricar.de S.vict.2. de arca myst.7. — *Virginitas Mariæ.*

Aurum arcæ,designare potest virginitatem Mariæ,& omnia,quæ erant regia in Christo,tã ex parte deitatis,quàm ex parte humanitatis.Exod.37. a.Hebr.9.a.Deauramus etiam arcam, quandocunque rerum sensibilium causam,& effectum,vtilitatem, & rationẽ conseruamus. Constat ergo arcæ nostræ deauratio in contemplando rationem diuinorum operũ, iudiciorum,sacramentorum,& humanarũ nihilominus actionum,vel institutionem.

Gre.s.1.Reg.15. Hi. ad Principiã. — *Decor corporis virginalis.*

Aureus vestitus,seu deauratus reginæ.Ps.44.est decor & honor corporis virginalis,vt enim omnis metalli species auro inferior est, ita omnis alia pudicitia decori virgineo comparari non potest.2.Mac.5.a.

Glo.int.s.Exo. 30 — *Intentio iustorũ.*

Inaurati vectes altaris,designant intentionem iustorum tendentem in cælum.Exo.30.a.

Hie.de vest.sacer. — *Prouidentia diuina.*

Aurea lamina in fronte pontificis prouidentiam diuinam significare potest.Exo.28.f.

Amb.de Virg.3. — *Ignis.*

Aurum aliquando gerit typum elementi ignis propter colorem & eminentiam, quam habet supra cætera metalla.Cant.3.d.

Vitale vinculũ elementorum.
Aurum, quo intexti erant colores, aut colorata in veste pontificis, designat vitale vinculũ, quo elementa connectuntur in rebus compositis.

Dolor peccati.
Aureus anus designat dolorem de turpitudine peccati, per quem ad splendorem iustitiæ deuenitur: aut commutationem turpis vitæ, in splendorem supernę vitæ. 1. Reg. 6. a. Iuxta hoc dicitur. Roma. 6. d. Sicut exhibuistis membra vestra seruire immundiciæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ in sanctificationem. Et rursus: Quem fructum habuistis in his, in quibus nunc erubescitis? *Geor. Vene. cant. 2. tomo 3. cap. 5. Gre. s. 1. Reg. 6.*

Intentio deuota. Arrogantia.
Aureũ caput statuæ. Dani. 2. e. designabat regem Babylonis: vel designat deuotam intentionem, & feruorem cælestis desiderij. Vel in malum designat arrogantiã, quæ cæteros despicit. *Ricar. de S. vict. de somn. Nabuc. 25. 26.*

Martyrium.
Aurum ignitum significare potest martyrium. Apo. 3. d.

Aureæ murenulæ. Can. 2. c. vel similitudines auri, erant in veteri lege: in qua nondum erat dedicata virginitas. *Aug. s. Apo. ho. 3. Hie. aduer. Iouini.*

Meditatio spiritualium. Contemplatio.
Aureum monile. Iere. 4. g. significare potest meditationem sensus & intelligentiæ spiritualis. Et contemplationem. Iob. 28. a. Psal. 67. Eccl'i. 45. b. 1. Cor. 3. c. *Hie. s. Iere. 4.*

Laudes Dei.
Aurũ tẽpli. Matt. 23. b. significare potest laudes Dei, & preces, quæ sanctificãtur per Christũ. *Aug. q. in euã. 34*

Dona Spiritussancti.
Aurũ quandoque significare potest dona spiritussancti: aut alia Dei dona, siue naturalia, siue gratuita, de quibus superbientes faciunt sibi idola. Hose. 8. a. *Geor. Vene. Cant. 1. tomo 7. cap. 6.*

Prosperitas & gloria tẽporalis. Auaritia.
Aurũ significare potest prosperitatem, aut gloriam temporalem. Iob. 31. c. Si putaui aurum robur meũ. Et Iere. 51. a. dicitur aureus calix: quia dũ visum exterioris pulchritudinis ostendit, sensum internæ rectitudinis subtrahit. Sic sumi potest. Gen. 2. b. Pro. 8. b. 16. c. Sapien. 7. a. Eccl'i. 6. b. 8. a. 31. a. Baruch 3. b. Eze. 7. e. Aurum autem & cætera metalla, designant thesauros defectibiles, & contemnendos, concessos tamen ad nostros vsus, dum in hac fœculenta terra peregrinamur, & vt per ipsos acquiramus cælestes. Nitor gloriæ temporalis, dum pulchra esse temporalia ostentat, stultas mentes in sui concupiscentiam inebriat: vt speciosa temporalia apperant, & inuisibilia pulchra contemnant. Idem designat aurea fibula, quam misit Alexander rex Ionathæ pontifici. 1. Mach. 10. g. *Gre. 22. mor. 1. & 34. mor. 7. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 22.*

Idololatræ. Sapientia mundana. Dogma hæreticũ.
Aureus vitulus significat ipsos idololatras, speciem habentes sapientiæ: vel designat sapiẽtiam mundanam, quam etiam significant aurei Dii, & aurea statua: quæ etiam significat dogma hæreticum, eloquentia seculari refulgens. Exo. 20. d. 32. a. 3. Reg. 12. g. Isa. 30. e. 31. d. 40. c. 46. b. Iere. 10. b. Baruch. 1. a. Ezech. 7. e. 27. e. Dan. 3. a. Hose. 2. b. 8. a. Haba. 2. d. Zach. 9. a. *Hiero. s. Isa. 30. & s. Dani. 3. & s. Zachar. 9.*

Scripturæ prophetarum. Falsa dogmata philosophorũ & hæreticorum. Hypocrisis.
Aureus calix Babylonis, sunt scripturæ eloquentes Poëtarum erroribus permixtæ. Ier. 51. a. Ester. 1. b. Et aurum est sapientia secularis. Isa. 13. d. Et aurea regula Hiericho, designat falsa dogmata philosophorum cum eloquentia. Ios. 7. d. Et aurum Tharsis, sunt contorti syllogismi hæreticorũ & philosophorum. 3. Reg. 10. d. Et aurum Tyri inanis sapientia philosophorum. Zach. 9. a. Matth. 10. a. Idem est aureus ornatus meretricis. Apoca. 17. a. Qui etiam significat hypocrisim. Hoc auro deaurata est ciuitas magna Babylon. Apoc. 18. e. Et hoc aurum est in ornatu regis Tyri, hoc est, Luciferi, qui se transfigurat in angelum lucis. Ezech. 28. b. Idem significare possunt aureæ pharetræ seruorum Adarezer. 1. Par. 18. b. 2. Reg. 8. b. Et aurea arma & scuta. 1. Mach. 6. e. 2. Mach. 3. e. *Ori. s. Iere. ho. 2. & s. Ios. ho. 7. Hie. s. Is. 10. 13. & s. Zach. 9. Aug s. Apo. ho. 14. Rup. 10. s. Apoc.*

Aurea Tintinnabula in veste Aarõ. Exo. 29. f. 39. d. Eccl'i. 3. e. 5. a. 11. b. 45. b. Vide tintinnabulũ.
Aureæ laminæ & bracteæ vectium & tabularum tabernaculi. Exo. 36. f. 39. Vide Lamina.
Aurea virga regis Assueri. Ester 4. c. 5. a. vide Baculus.
Aurei mures, quære Mures.
Aurea thuribula. 3. Reg. 7. g. Hebr. 9. a. vide Thuribulum.
Aurea rostra. Zach. 4. d. vide Rostrum.
Aureum altare templi Salomonis. 3. Reg. 7. g. vide Altare.
Aurea scuta templi. 3. Reg. 14. g. vide Clypeus.
Aureæ phialæ. 2. Par. 4. c. vide Calix.
Aureum scabellum solij Salomonis. 2. Par. 9. c. vide Scabellum.

Aurifex.

Hæreticus.
AVrifex, est artifex, qui operatur in auri materia. Sapi. 15. b. Isa. 40. c. 46. b. Significare potest hęreticum, qui cum verborum & sententiarum nitore erroneos fabricat sensus.

Aurichalcum.

Ecclesia. Humanitas Christi.
AVrichalcum est metallum ex auro & ære permixtum. 3. Reg. 1. g. Eccl'i. 47. c. Apoc. 1. c. quum ex ære multo igne ac medicamine ad auri colorem perducatur, designat Ecclesiã, quæ per tribulationes & passiones purior, & illustrior redditur. Designat etiam humanitatem Christi: quę per multas tribulationes perducta est ad gloriam diuinitatis. Cęterũ Apo. 1. c. Græcè dicitur χαλκολιβάνω dictione cõposita ex ęre & thure, seu nomine mõtis Libani. *Aug. s. Apoc. ho. 1 Rup. 1. s. Apoc. Aretas. s. Apoc. 1.*

Auscultare, quære Audire.

Auster, vide Aphrica.

Austerus, Austeritas, quære Acerbus.

Autumnus.

Tempus remunerationis.
AVtumnus est quarta pars anni, sequens æstatem: quo tempore colliguntur fructus seruandi in annum, & vindemia. Isa. 28. a. Mich. 7. a. Iudæ c. Sumitur pro tempore, quo *Hier. s. Isa. 28.*

colligendus est fructus bonorum operum, quando videlicet sunt remuneranda: quæ si quis antea colligere velit, quærens hic mercedem, vt immatura perdet.

Auunculus.

Auunculus, est frater matris: vt erat Laban Iacob. Gen. 28. a. Leu. 20. c.

Auus, Auia.

AVus dicitur pater patris, aut matris: & auia eorum mater. Gene, 28. a. Interdum autem aui dicuntur maiores, licèt longè distent à nepotibus.

Aui Pharaonis. Exo. 10. b. Antecessores.

Auxiliari, Auxilium, quære Adiuuare.

Axa.

Ori. s. Iosu. ho. 20. AXa, id est, composita vel adornata, aut lasciuiens, siue confractio, vel diruptio velaminis: filia Caleb, vxor Othoniel. Ios. 15. d. Iudi. 1. c. Vt interpretatur composita vel adornata, typus est scientiæ, quæ de Deo habetur: quę dicitur filia Caleb, id est legis spiritalis: estque vxor Othoniel, hoc est, habentis ipsam scientiam, & venientis ex Gentibus. *Scietia de Deo.*

Gre. 3. dialog. 34. Significat etiã animam, quæ sedet super asinam, quum regit irrationabiles motus: & datur ei irriguum superius & inferius, hoc est, duplices lachrymæ. *Anima.*

Rup. s. Iudi. 2. Vel interpretatur medicamentum: & designat nouam ecclesiam, quæ iungitur Christo: & accipit irriguum superius & inferius, id est, gratiam baptismi, & cæleste desiderium. *Ecclesia.*

Axis.

Glo. ord. s. Eccl'i. 33 AXis, est illud lignum, aut ferrum, super quod voluitur rota. 3. Reg. 7. e. Eccl'ici. 33. a. Vbi præcordia fatui comparantur axi propter instabilitatem.

Azael.

Hie. s. Amos. 1. AZael, siue Hazael, id est, videns Deum, vel factura Dei: licèt tunc aliter scribatur: vnctus est in regem Syriæ priusquàm Iehu vngeretur in regem Israel. 3. Reg. 19. c. Typus est Gentilis populi qui prælatus est Iudaico. Vel est imago Dei, quę obdurato Israele, est per fidem Christi Gentibus restituta. Is pluries percussit filios Israel: & designat hæresiarchas, qui se dicunt Dei visionem habere. 4. Reg. 8. c. Amos 1. b. *Gentiles. Hæresiarchæ.*

Azarias.

AZarias, id est, auxilium Domini, siue atrium Domini: fuerunt multi huius nominis: vt Azarias, filius Amasiæ, rex Iuda. 4. Reg. 14. e. Et Azarias pontifex. 1. Par. 9. b. Sic etiam dictus est Raphael angelus. Tobi. 5. c.

Azor.

Azor, id est, adiutor, vel accinctus, filius Eliacim. Matth. 1. b.

Azotus.

Gre. s. 1. Reg. 3. AZotus, id est, deprędatio, siue ignis dilecti, aut ignis patrui, seu ignis vberis siue generationis: ciuitas Palesthinorum in tribu Iuda: typum gerit Gentilitatis, ad quam allata fuit arca Dei, hoc est, lex Christi. Et Azotij sunt Gentiles ad fidem conuersi. Sed qui nolebant arcam Dei apud se manere, sunt permanentes in infidelitate. Ios. 11. d. 15. f. 1. Reg. 5. a. 2. Par. 26. a. Nee. 13. d. Isa. 20. a. Amos 1. b. Sopho. 2. a. Zach. 9. b. 1. Mach. 5. g. 9. b. 10. g. 11. a. 14. e. Acto. 8. g. Designat etiam Iudæos ardentes igne inuidiæ. *Gentilitas. Iudæi. Seruientes libidini.*

Rup. s. Amos 1. Hie. s. Isa. 20. Azotus vt interpretatur ignis generationis, designat eos, qui generationi & libidini seruiunt: quos expugnat dux regis Assyriorum, hoc est, minister diaboli per voluptates. Isa. 20. a.

Hier. s. Amos 1. Designat etiam hæreses, quæ promittunt generationem. Amos 1. c. *Hæreses.*

Azur.

Hier. s. Eze. 11. AZur, id est, pulchrum siue adiutorium, pater Iezoniæ. Ezech. 11. a. typus est sustentationis, & auxilij Dei, quod habet is, qui diuinis obtemperat præceptis. *Auxiliũ Dei.*

Azymus.

Ori. s. Num. ho. 23. Isych. s. Leui. 23. Gre. ho. 22. Beda s. Exo. 12. Gre. Nysse. de vita Mosis. AZymus panis dicitur, qui fit ex farina & simplici aqua absque fermento: designare potest vitam puram ab omni labe & corruptione peccati. Gen. 19. a. Exo. 12. b. 13. a. Leui. 8. a. 23. a. Num. 6. c. 28. c. Deut. 16. b. Iudi. 6. d. 1. Reg. 28. d. 4. Re. 23. c. Ezech. 45. c. 1. Cor. 5. c. Et panes sine fermento comedit, qui recta opera sine corruptione inanis gloriæ exercet. *Vita pura.*

Amb. s. 1. Cor. 5. Azyma in vnctione sacerdotum. Leui. 8. a. designant diuinam sapientiam & doctrinam Christi, qua in ipso renouamur. *Sapiẽtia diuina. Doctrina Christi.*

Amb. s. 1. Cor. 5. Chrysost. in Iob. & Abra. Isych. s. Leui. 2. Azyma etiam, seu azymi panes, & lagana, designare possunt nouitatem vitę: & synceram fidem: & catholicam doctrinam sine fermento scientiæ secularis, & doctrinæ hæreticorum. 1. Corinth. 5. c. Exodi. 29. a. Leuitici. 2. b. 7. b. 8. e. *Nouitas vitæ. Syncera fides. Catholica doctrina.*

Climacus gra. 14. Azymus panis etiam est, qui non inflatè, nec superbè sapit, nec se bonum reputat. *Humiles.*

Hier. s. Ezech. 45. Azymorũ solemnitas typum gerit æternæ fœlicitatis, in qua nihil impurum, aut corruptum habet locum. Exo. 23. b. 34. c. Num. 28. c. 2. Par. 8. c. 30. d. Ezech. 45. g. Matth. 26. c. Mar. 14. a. Luc. 22. a. Acto. 12. a. *Fœlicitas.*

Ruper. s. Gen. 19. Azyma, quæ coxit Lot angelis. Gen. 19. a. vltimam cœnam Christi designarunt. *Cœna Christi.*

Baal.

Hie.ſ.Gen.9.& ſ.Sopho.1.

BAAL, id eſt, idolum, aut dominans, vel ſubiiciens, aut poſſidens nomen idoli. Eſt etiam nomen aliquorum hominum. In plurali dicitur Baalim: & interpretatur iuxta Hieronymum, in ſublimioribus. De eo fit mentio in multis locis, vt Nume. 22. g. Iudi. 2. b. 3. a. 6. c. 8. g. 1. Reg. 7. a. 3. Reg. 16. g. 18. c. 19. d. 22. g. 4. Reg. 3. a. 17. c. 2. Par. 17. a. 23. d. 24. b. 28. a. 34. a. Ierem. 2. b. 7. b. 9. d. 11. c. 12. d. 19. b. 23. c. 32. f. Hoſe. 2. b. 10. d. 11. a. 13. a. Soph. 1. a. Videtur eſſe iuxta Auguſtinum nomen Iouis, qui lingua Punica dicitur Baalſamen, id eſt, dominus cæli. Erat idolum Sydoniorum: & deſignare poteſt errores hæreticorum. Dicitur etiã Baalberith, id eſt, idolum fœderis. Iudi. 9. a.

Errores hæreticorum. — *Aug.q.in Iudi.16.*

Baalgad.

BAalgad, eſt planities ad radices Libani, & Hermon, pertinens ad tribum Manaſſe, Ioſu. 11. c. 12. e. 13. a. Dicitur etiam Baal Hermon. 1. Par. 5. c.

Baalpharaſim.

BAalpharaſim, id eſt, idolum diuiſionum: nomen loci. 2. Regu. 5. d. 1. Par. 14. b. Vel potius dicitur planities ſeu campus diuiſionum: quod nomen impoſitum eſt à Dauid: quia ibi diſperſi ſunt eius hoſtes.

Baaſa.

BAaſa, id eſt, in factura, ſiue in tinea, aut in compreſſione, vel ſcrutationem tollens: nomen regis Iſrael. 3. Reg. 15. c. 16. a. 4. Reg. 9. b. 2. Par. 16. a. Iere. 41. b.

Babylon.

BAbylon Hebraicè dicitur Babel, id eſt, confuſio, ſiue commiſtio: ciuitas prima regni Aſſyriorum, & Chaldæorum, in qua regnauit Nemroth.

Mundus. Societas iniquorum. Mundani. Congregatio hæreticorum. Babylon ſolet eſſe typus huius mundi, qui plenus eſt confuſione: & ſecundum quod fuit ciuitas inſignis, & caput imperii, deſignat gloriã huius mundi. Gen. 10. b. 11. b. 4. Reg. 17. d. 20. c. 25. b. 1. Par. 9. a. 2. Par. 33. b. 1. Eſdr. 2. a. 6. a. 7. a. Iſ. 13. a. 14. f. 21. b. 39. a. 43. b. 47. a. 48. c. Iere. 10. b. 34. a. 40. a. 51. a. Dani. 4. f. 5. b. 14. f. Mich. 4. c. Zach. 2. c. 6. d. Matth. 1. b. Apoc. 14. b. 16. d. 17. b. 18. a. Poteſt etiam deſignare ſocietatem iniquorũ: & ipſi mundani dicuntur Babylonij. Poteſt etiam deſignari per Babylonem, aut Babylonios congregatio hæreticorum. *Ori.ſ.Cãt.ho.4. & ſ.Iere.ho.2. Hie.ſ.Iſa.13. Aug. de catechi. rudi.21.86. Cyr.de ado.in ſpũ.*

Gentilitas. Babylon etiam ſignificare poteſt Gentilitatem, in ſuperbiæ confuſionem. Pſalmo 86. Ierem. 5. a. *Gre.34.mor.7. Theoph. Alexã.1 paſc.*

Anima peccatrix. Status peccati. Babylon præterea dicitur anima in confuſione peccati exiſtens: aut ipſe ſtatus peccati. Quando enim anima confunditur, quando turbatur, quando pace deſerta, bella ſuſtinet paſſionum, quando tumultus militiæ circa eam fremit, tunc eſt in Babylone. Pſal. 136. Iere. 50. a. 51. a. Ezech. 17. d. Mich. 4. c. *Arno.ſ.Pſal. 86. Ori.ſ.Nu.ho.20 & ſ.Iere.hom.23. & ſ. Eze.ho.1.12. Arno.ſ.Pſ.136.*

Caro. Babylon tenens captiuum populum Iſrael ſeptuaginta annis, deſignat carnem tenentem animam captiuam: cum qua tamen paulatim mitius agit & expeditius anima operatur & intelligit, donec expleto vitę curriculo à vinculis corporis abſoluatur. *Geor.Vene.Cant.1 tom.7.cap.34*

Humilitas ficta Babylon deſignare etiam poteſt humilitatem fictam, vnde aliquis gloriatur ſicut Nabuchonoſor. Dan. 4. f. *Ricar.de ſ.Vict.de ſecuri.conſcien.40*

Roma. Item Roma ſub typo Babylonis nominatur. 1. Pet. 5. d. Apoc. 16. d. 18. a. *Glo.ordi.ſ.1.Pet.5*

Baculus, Virga, Paxillus, Sceptrum.

BAculus, aut virga ex ramo arboris fieri ſolet: præbetque itinerantibus ſolatium, & imbecillibus ſuſtentaculum: & eſt baculus rectus & curuus: deſeruit etiam ad percutiendum, & aptior eſt arundine ad ſuſtentandum. Sceptrum autem dicitur virga regũ. Baculus autem panis ponitur pro victu. Leui. 26. d. Ezech. 4. d. 5. d.

Myſterium Trinitatis. Virgæ, quas ponebat Iacob in canalibus, myſterium Trinitatis ſignificare poſſunt. Gen. 30. f. Ponuntur autem in canalibus, quia in nomine Trinitatis confertur baptiſma. *Beda ſ.Gen.30.*

Diuina virtus. Virga Moſis diuinam virtutem ſignificat, qua proiecta in terram, non operatur quis, niſi fauore colubri, qui præſtigiorum autor facillimè pro virga ſubintrat, fauens ad præſtigia, quum ad vera miracula conuenire nequeat: ad quorum præſtigiorum exitum, qui ſemper malus eſt, aſpicere debet ſapiens, vt illa & eorum autorem contemnens, Deo vero operatori adhæreat. Ideo iuſſum fuit Moſi, vt apprehenderet caudam, id eſt, ad finem attenderet, & exitum venenatorum, & letalium præſtigiorum, & ipſa fugans, ſoli Deo inniteretur: quę etiam virga diuinæ virtutis proiecta coram Pharaone, ſerpens viſa fuit, maximè ipſi, & ſuis ſapientibus aſſuetis magicis artibus: qui omnia ſua præſtigia virtute antiqui ſerpentis perpetrabãt. Hinc opinantes virtutem Moſi pręſtitam ab ipſo antiquo ſerpente proceſſiſſe, oppoſuerunt ex aduerſo vires, quas verè à ſerpente malo acceperant, & verſæ ſunt in ſerpentes. Sed virga Moſis, id eſt, vera diuina virtus, quamuis ſerpens videretur virgas illas & virtutes necromanticas deuorauit: vt indicaretur quod virga, id eſt, virtute diuina, quæ omnem vim dęmonia- *Geor.Vene.Cant.2 tom.3.cap.14. Amb.ſ.Pſ. 118.ſer. 3.& 3.officio.14.& 3.de ſacrament.3. Greg.Nyſſe.de vita Moſis. Beda ſ.Exo.4. Ori.ſ.Iſa.ho.3. Hiero.ſ.Iere.1. Aug.ſ.Pſ.73.109.*

Vz.de trinita.10. Arno.s.Ps.109. Gre.14.mor.29. *Potestas diuinitatis in Christo.* *Christus.*

cam superat, miracula in Ægypto, mari rubro, & deserto perfecerit. Est etiam virga in manu Mosis potestas diuinitatis in Christo: quæ in serpentem versa est, quum Verbum caro factum est: vel quum Christus in mortem transiuit. Rursus versa est in virgam, quum resurrexit. Deuorat autem alias virgas vel dracones, quia disperdit omnes fallacias diaboli. Exo.4.a.d.7.b.8.d.14.d.17.c. Virga etiam dicitur Christus, quum castigat. Isa.11.a. Nume.24.c. Et ipse est virga vigilans. Iere.1.c. Et virga quæ consolatur etiam castigando. Ps.22.73. Et virga virtutis, est corpus Christi. Psal.109. Et virga Aaron cum floribus, frondibus, & fructu. Num.17.c. typus est Christi: & in virga intelligitur eius potentia, in flore fragrantia, in fructu saporis eius dulcedo, in frondibus sedula eius protectio: sub cuius vmbra est miseris refugium. Designat etiam corpus Christi suscitatum, reliquis hominibus remanentibus aridis. Paxillus etiã in loco fideli, est Christus in Ecclesia. Isa.22.g.

Ber.ho.2.s.Myssus est. Cyril.de incarnat. vnigeniti.14. Hiero.s.Isa.22. *Corpus Christi.*

Basi.& Hil.s.Ps.44. Hie. ad principiã. Cle. Alex.1.Pæd.79. Cyril.de incarnat. vnigeniti.14. Euch.q. ad Hebr. Arno.s.Ps.22. *Imperiũ Christi*

Virga etiam in manu Mosis, designat Imperium Christi. Estque virga directiua, correctiua, consolatiua, & destructiua. Ps.2.22.44.88.109.117.119. Num.20.b. Ester.4.c.5.a. Hebr.1.c.11.d. Et virga pædagogi est disciplinæ, imperij, & potestatis Christi. Isa.11.a. Reprehensio autẽ & increpatio, sunt quidam ictus animæ. Pro.23.b. Virgã Ioseph, cuius summitatem adorasse dicitur Iacob, regni potestatisque fastigium designat, in quo Christus intelligitur adoratus, qui futurus erat regni Hebræorum caput. Gen.48.c. Iuxta Septuaginta. Hebr.11.d.

Amb.de sacra.3. Ori.s.Exo.ho.4.& s.Num.ho.9. Hie.s.Eze.19. Aug.q.in Nu.35.& s.Ps.73.& ser.80. Geor.Vene.Canti.2.tomo 31.cap.14. Beda s.Exo.3.7.14 *Crux Christi.*

Baculus, qui est ad sustentandos imbecilles, & ad peragendum iter huius vitæ, passionem & crucem Christi significare potest. Exo.7.b.12.b. Ps.22. Et versa est crux in serpentem, quia cùm esset stultitia, versa est in sapientiam: & stultam fecit Deus sapientiam huius mundi: atque ita deuorauit serpentes magorum. Eandem designauit baculus Iacob, cum quo transiuit Iordanem. Gen.32.c. Cæterũ virga Mosis & Iacob erecta erat tantummodo in altum: sed hæc Christi ad omnem partem extensa fuit, in longum, latum, sublime, atque profundum. Ideo non tantum ad liberandum vnicum populum Israeliticum præualuit, sed in totum humanũ genus, & aereas potestates, hos debellans, & illos sustentans, vt nihil remanserit, in quod non præualuerit eius virtus. Et hæc crux visa fuit aliquando serpens salutaris: de quo dixit ipse Christus: Sicut Moses exaltauit serpentem in eremo, sic oportet exaltari Filium hominis, in cruce videlicet: vt omnis qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternam. Et quamuis Christus horrorem senserit ex terrifica passione, & morte oblata, nihilominus apprehendit caudam, id est, ad finem gloriosum aspiciens, iterum virga insignis apparuit: quæ iterum coluber visa fuit maleuolis dicentibus, In Beelzebub principe dæmoniorum eiicit dæmonia. Verum ostendit virtutem illam diuinam, quæ deuorauit omnem vim diabolicã, probans dæmonem non à dæmone, sed à digito & virtute diuina eiici. Hac virga percussa est petra, hoc est, corpus Christi, vt fluerent aquæ sacramentorum. Percussa est autem bis, propter Iudæos, & Gentiles saluandos. Num.20.b. Eandem crucem designauit virga Aaron, quæ floruit in Gentibus mysterium Christi suscipientibus. Num.17.d. Et virga qua Gedeon excutiebat frumenta, est crux Christi, per quam boni separantur à malis. Iudi.6.b. Idem est baculus Dauid, cum quo venit aduersus Goliath.1.Reg.17.e. Et baculus Iudæ in pignus datus Thamar, est passio aut crux Christi. Gen.38.d.

Aug.ser.108.191. Cyril.8.s.Ioan.17 Beda s.Gen.38.

Beda s.Gen.32. Greg.Nysse. de vita Mosis. *Diuina protectio. Paupertas. Charitas. Fides. Spes.*

Baculus Iacob, potest etiã diuinum auxilium, & protectionẽ seruantem Christum in passione, & resurrectione designare. Gen.32.e. Vbi etiam ponitur in signum paupertatis.

Baculus præterea designat charitatem, cui innitendum est ad bene operandum & ambulandum in lege Domini. Exo.21.b. Ps.22. Designat etiã fidem, quæ est substantia sperandarum rerum. Baculus autem Iudæ datus Thamar in pignus, significat spem, qua sustentamur, donec veniamus ad visionem. Gen.38.d. Exo.12.b.

Rup.8.s.Gen.30. Ori.s.Exo.ho.5. Chry.s.Psa.22.93. Gre.9.mor.31. Cassi.lib.1.cap.9. *Lex vetus.*

Baculus, quem filij Israel manducantes phase in manibus habere debebant, parati ad itinerandum, significare potest legem veterem, aut verbum legis, in qua illi debebant ambulare: quam etiã significabat virga Mosis. Exo.4.a.7.b.12.b.14.d. Item baculus Iacob. Gen.32.c. Et baculus Iudę. Gen.38.d. Et baculus Elisæi, qui non potuit suscitare mortuum.4.Reg.4.d. Et virga ferrea, est vigor legis. Ps.2.22.1.Cor.4.d. Et virga Dei, est lex & telum, quo resistamus diabolo. Iob.9.d.

Philo. de sacrifici. Cain & Abel. Geor.venet.Canti 2.tomo 3.cap.19. *Recta ratio.*

Baculus etiam in manibus, designare potest rectam rationem, quam sequi debent viatores huius vitę. Vel est virtus præstita meliori homini à Deo, in cuius virtute omnia facimus. Exo.12.b. Hunc autem baculum tenere debemus, vt ipso percutiamus virtutem inimicam, & impedientem opera & iter nostrum: de qua Dominus: Ecce dedi vobis potestatem super omnem virtutem inimici.

Hier.s.Ezec.4.14 Isych.s.Leui.26. Ori.s.Exo.ho.9. *Sacra doctrina.*

Baculus panis, doctrinam sacram, & mysteria significare potest: quibus Deus animam sustentat. Leui.26.d. Exo.7.b.1.Reg.17.e.1.Par.11.c. Eze.4.d.14.d. Et virga Aaron prius arida postea florens, doctrinam sacerdotalem designare potest, & seueritatem disciplinæ. Numeri 17.c. Hebræis 9.a.

Hiero s.Eze.4.14 & s.Isa.28. Isych s.Leui.26. Gre. Nysse.de vita Mosis. Euc.q.h.in Ps.& for.spirituali.2. Hiero.s.Isa.30. Beda s.Pro.10. *Ministri vindictæ Dei. Vindicta Dei.*

Baculus Dei, aut virga, dicuntur ij, per quos Deus exercet vindictam. Isa.10.b.f.14.g.30.g. Et virga virorum percutit Deus, quando castigat ad correctionem, & non ad destructionẽ. 2.Regũ 7.c. Iob.9.a.21.b. Ps.44.88. Thren.3.a. Mich.5.a.7.c. Et virga eius floret, quum appropinquat eius punitio in malos. Ezech.7.c.1.Cor.4.d. Et baculus, aut virga, qua excutitur cyminum & panis, est leuior punitio Dei. Isa.28.g Ruth.2.d. Virga autem correctionem declarat, quia ea fit percussio: baculus verò consolationem, quia sustentat. Ps.22. Virga tua &

Aeterna punitio

baculus tuus, ipsa me consolata sunt, vt designetur correctioni miscendam esse consolationem. Virga autem cuius transitus est fundatus, æternam dicit punitionem. Is. 30. g. Et virga in dorso est vindicta in posterioribus. Prou. 10. b.

Iustitia. Iustitia Christi. — *Ori. s. Matt. ho. 35. & s. Nu. ho. 9. Aug. s. ps. 2. 44. Gre. 3. mor. 22.*

Baculus rectus iustitiam significare potest: ideo est sceptrum regibus: obliquus verò iniustitiam. Et baculus Iudæ significare potest iustitiam fidei. Gen. 28. d. Nu. 17. a. Et virga aurea Assueri, rectitudinem iustitiæ Christi cum misericordia significare potest. Ester 4. c. 5. a. 15. d. Et virga ferrea est inflexibilis iustitia. Ps. 2. Apoc. 2. g. Ideo dicitur virga directionis. Ps. 44. Et virga Gedeonis, rectitudo est iudicij. Iud. 6. b.

Rectitudo iudicij. Cura pastoralis. Correctio. Regnum aut iudiciaria potestas — *Ori. s. Ps. 38. ho. 2. & s. Mat. ho. 35. & s. Gen. ho. 17. Gre. s. 1. Reg. 14. et ho. 22. Arn. s. ps. 2. Aug. 2. de conse. Euang. 4. Hier. s. Is. 28. & s. Ezec. 19. Bed. s. Exo. 6. & s. Prou. 29. Gre. 21. mor. 1.*

Baculus etiam pastoralem curam designat, & ipsam correctionem: quia virga fit percussio, & correctio. Exo. 12. b. Nu. 21. d. 1. Reg. 14. c. 17. e. Ps. 2. 22. 44. 88. Leu. 27. d. Prou. 10. b. 13. d. 22. c. 23. b. 26. a. 29. c. Eccl. 33. d. Ier. 1. c. 1. Cor. 4. d. Apocal. 2. g. 12. b. Sceptrum etiam sæpè ponitur pro regno, aut iudiciaria potestate: vt sceptrum de Iuda. Gen. 49. b. Interdum vero virga, est nimia correctio: vt percutiens seruum suum vel ancillam virga, vnde sequatur mors, fit criminis reus. Exo. 21. c. Aliquando verò, est correctio leuis: vt quum excutitur gith & cyminũ baculo. Is. 28. g. Virgæ etiam solidæ vineæ factæ in sceptra dominantium, significant fortitudinem imperij Iudæorum. Ezec. 19. c. Virga etiam Mosis, est verbum directum regalis potestatis plenum, & insigne imperij. Exo. 7. b.

Exempla antiquorũ patrum. Testimonia Scripturarum.

Virgæ, quas posuit Iacob in canalibus. Gen. 30. f. designare possunt exempla antiquorum patrum, & testimonia legis, & Prophetarum, & agiographorum. Virgas enim virides amygdalinas, & ex platanis ante gregum oculos ponere, est Scripturæ sacræ seriem, & antiquorũ patrum vitas atque sententias, in exemplum populis præbere: quæ nimirum, quia iuxta rationis examen rectæ sunt, virgæ nominantur. Quibus ex parte corticem subtrahit, vt in his, quæ expoliantur, intimus candor appareat: & ex parte corticem seruat, vt sicut fuerant exterius, in viriditate permaneant: variusque virgarum color efficitur, dum cortex ex parte subtrahitur, ex parte retinetur. Ante considerationis nostræ oculos præcedentium patrum sententiæ, quasi virgæ variæ ponuntur in quibus dum plerunque intellectum literæ sequimur, quasi corticem reseruamus: dúmque ab ipsis cortex literæ subducitur, allegoriæ candor interior demonstratur: & dũ cortex relinquitur, exterioris intelligentię virentia exempla mõstrantur.

Virginitas Mariæ, vel ipsa beata Maria. Humilitas Mariæ. — *Tert. aduersus Iudæos. Amb. s. Luc. 1. & de instit. Virg. 9. Ber. ho. 2. s. Missus est.*

Virga de radice Iesse virens, florens, ac solida, virginitatem beatæ Mariæ, aut ipsam beatã Virginem significare potest: cuius flos est Christus. Isa. 11. a. Eandem potest significare virga Aaron, quæ floruit. Num. 17. c. Virgula etiam fumi, est eius humilitas maximè accepta Deo. Cantic. 3. c.

Resurrectio. Recenter baptizati. — *Rup. s. cant. 3.*

Virga Aaron prius arida, postea florens, typus esse potest resurrectionis omnium. Nu. 17. c. Designat etiam recenter baptizatos, prius aridos, postea virtutibus florentes.

Potentia regiminis in angelis aut in Deo. — *Chry. s. ps. 22. Epiph. li. ancorat. Amb. 4. de sacr. 1 Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. Diõ. cœlest. hier. 15.*

Virga eadem in arca fœderis, designare potest potentiam regiminis in angelis, aut potentiam in Deo. Et virga angeli, qua tetigit sacrificium. Iud. 6. d. Regis ac Ducis insigne præfert: & quòd omnia rectè perficiant angeli: vel est potestas diuini adiutorij.

Ecclesia. — *Gre. 3. mor. 22. Chry. s. Ps. 93. Gre. 1. mor. 39. & s. Cant. 3. & s. Ez. ho. 22.*

Virgæ Iacob, quæ ponuntur in aqua, designant Ecclesiam vbique diffusam, quæ habet fontem baptismi: & ibi bibentes oues baptizatæ, & in Christum credentes, Christo concipiunt varietatem virtutum. Genes. 30. f. Eadem Ecclesia dicitur virgula fumi ex aromatibus. Cant. 3. b. Sancta enim Ecclesia sicut virgula fumi ex aromatibus ascendit: quia ex vitæ suæ virtutibus in interni quotidie incensi rectitudinem proficit, nec sparsa per cogitationes defluit: sed sese intra arcana cordis in rigoris virga constringit. Et quia odorem bonæ famæ, & subtilitatem mẽtis habere dicitur, rectè & virgula, & fumi dicitur. Virgula etiam, quia interdum in compunctionis ardore, tantæ subtilitatis est vis amoris, vt hanc nec ipse animus possit comprehendere, qui illuminatus meruit habere.

Patriarchæ & Prophetæ. Fides. Spes. — *Gre. s. Ezec. ho. 15. Rup. 4. s. Ex. 17. & s. Zac. 10.*

Paxilli tabernaculi significare possunt Patriarchas & Prophetas Ecclesiam Dei sustentantes: erant ærei, quia sonabant, & non lucebant, propter obscuritatem sermonis. Exo. 27. 35. 38. c. Possunt etiam fidem significare, sine qua nec atrium nec tabernaculum stare potest. Paxillus etiam est spes. Zac. 10. b.

Vterque populus. Fœdus Dei cum vtroque populo. — *Hier. s. Is. 54. & s. Zac. 11. Aug. s. Ps. 73. Rup. s. Zac. 11.*

Virgæ duæ, quas Zacharias assumpsit. Zac. 11. b. significant vtrumque populum. Et virga, quæ dicitur decor, est Gentilitas, quæ fuit decora in lege naturæ. Virga verò, quę dicitur funiculus, est populus Israel, qui dicitur funiculus, & virga hæreditatis Dei, quum est ex Ægypto liberatus, & in populum peculiarem acceptus. Ps. 73. Ier. 10. c. Vel prior virga, est fœdus Dei cum genere humano: posterior verò cum populo Israel.

Ratio. Compunctio. — *Phil. 2. Allego. Gre. 31. mor. 22.*

Paxillus in zona ferendus ad operienda egesta seu excrementa. Deut. 23. c. designat rationẽ paratam ad reprimendos illicitos motus appetitus, vel designat compunctionem tegentem peccata. Est etiam virga carnis castigatio. Exo. 4. a. 17. c.

Homo fragilis. Auxiliũ inane. — *Glo. ord. s. Is. 10.*

Baculus interdum sumitur pro homine fragili, & qui nihil de se potest sine Deo: vt baculus non operatur, nisi quatenus ab alio mouetur. Is. 10. d. Quomodo si eleuetur virga contra eleuantem, exaltetur baculus: qui vtique lignum est. Designat etiam auxilium inane. Eze. 29. b. Pro eo quod fuisti baculus arundineus. Sic non fit paxillus ex ligno vitis. Eze. 15. b.

Fundamentum contumeliæ. — *Cle. Alex. 2. pæd. 7. Hil. s. ps. 124.*

Baculus contumeliæ, est fundamentum contumeliæ: cui innititur, & super quem requiescit contumelia: tale dicitur esse insipientis os. Prou. 20. a.

Prosperitas mũdana. — *Hie. s. Is. 9. 14.*

Baculus impiorum, dici potest mundi prosperitas, & potentia ad nocendum minoribus. Exo. 7. c. Ps. 124. Nu. 22. e. Prou. 14. a. 22. b. Isa. 14. b. Ier. 48. c. Ezech. 7. c. 19. c. 39. b. Hos. 4. c. Et

& ſ.Nah.1. Aug.ſ.Pſ.124. Gre.30.mor.31. virga malorum, quam conterit Deus: eſt eorum imperium in bonos. Nah. 1. d Et virga exactoris, eſt tyrannis diaboli. Iſ.9.a. Deſignat etiam virga aliquando comminationes malorum: vt Aſſur percutit virga habitatorem Sion. Iſ.10.f. quum dæmones aut hæretici minantur fidelibus. Et virga percutiebant Iudæi iudicem Iſrael, hoc eſt, Chriſtum. Mich.5.a. Cum fuſtibus venientes contra Ieſum, deſignant errores contra veritatem inſurgentes. Mat.26.c. Luc.22.f. *Hie.ſ.Iſ.10.& ſ.Hab.3.* Sceptra etiam Ægypti & Aſcalon, & ſceptrum impij, deſignant imperium diaboli, & hæreſiarcharum. Eccl.35.d. Amos 1.c. Hab.3.d. Zac.10.d. *Potentia malorum in bonos. Tyrannis diaboli & hæreſiarcharum. Mina malorũ.*

Baculus ſenectutis, conſultationem & ſubſidium in ſenectute aut alio labore declarat. Tob.5.d.10.b. *Conſolatio.*

Rup.17.ſ.Mat.1. Virgæ duæ magorum Pharaonis verſæ in dracones. Exo.7.b. deſignant duplicem mortem, animæ videlicet, & corporis. *Mors duplex.*

Aug.2. de conſẽ. euang.30. Hier.ſ.Mat.10. Virga non ferenda in via, eſt minima res neceſſaria prædicatoribus, quibus auditores debẽt omnia neceſſaria miniſtrare: & etiam præſidium humanum, quod non debent quærere prædicatores Dei præſidium habentes. Virga verò ferenda in via, eſt facultas data prædicatoribus vtendi rebus illorum, quos inſtruunt. Mat.10.a. Marc.6.a. Luc.9.a. *Res minima neceſſaria. Præſidium humanum.*

Hie.ſ.Hoſ.4. Rup.ſ.Hoſ.4. Baculus ſeu lignum, quod interrogabant filij Iſrael. Hoſ.4. c. Eſt quoddam genus diuinationis & ſortium, quod fiebat per virgas. Vnde. Ezec.25. legimus quòd virgas miſcuerit Nabuchodonoſor contra Ammon, & Hieruſalem. Dicitur autem Græce ῥαβδομάντεια. *Diuinatio.*

Hier.ſ.Zac.10. Paxillus poteſt quandoque ſacerdotium ſignificare. Iſ.22.g. Zac.10.b. *Sacerdotium.*

Baiulare vide Ferre.

Bala.

Rica.de S. Vict.de duode.patria. 6.63 Geor.Ven. Cant.2 to.7.cap.5. BAla id eſt, inueterata, aut turbata, ſiue defluens, vel abſorpta: ancilla Rachelis vxoris Iacob, quæ tradita eſt viro ab ipſa Rachele.

Bala, deſignare poteſt imaginationem garrulam, & perſtrepentem rationi, vel phantaſmata rerum ſenſibilium, quæ interponuntur contemplationi ſpiritualium, vt Bala fuit adiũcta Racheli, & cum eius viro coniuncta. Gen.30.a.29.f. Vel eſt potentia, qua per viſibilia ad creatorem inuiſibilem intellectus conſcendit, quæ eſt ratio diſcurrens annexa ſenſibus: & cõiungitur Iacob, quando per hæc inferiora conſpecta venatur opificis magnitudinem. *Imaginatio. Phantaſmata.*

Aug.22.cont.Fau. 54. Bed.ſ.Gen.30. Bed.ſ.Gen.35. Phil.de congr. &c. Vt etiam coniuncta eſt Iacob, ſignificare poteſt legem, aut aliquam dignitatem: ad quam illicitè ingreſſus eſt Ruben, hoc eſt, Iudæi adulterantes legem: vel alij affectantes dignitates, etiam cum depoſitione prælati ſui. Gen.35.d. *Lex. Dignitas.*

Bala interpretatur etiam deglutio, deſignans vim ſumendi alimenta neceſſaria: quæ tamen vt ancilla debet eſſe, non vt domina. *Appetitus cibi.*

Balaam.

BAlaam, id eſt, vetuſtas populi, vel abſque populo, ſiue deuoratio, aut deſtructio eorum, aut populus vanus, iuxta Origenem, Philonem, & Hieronymum: fuit filius Beor, hariolus, qui venit ad maledicendum populo Iſrael: cui tamen ediuerſo ex præcepto Dei benedixit. Poſtea tamen peccare fecit conſilio ſuo filios Iſrael, cuius peccati gratia multi perierunt. Eſt natu de Beor, ideſt de eo, qui pelle eſt, & ſemper commutat loca. *Ori.ſ.Nu.ho.14. 15.16.*

Phil.quòd deterior potiori inſidi. Rup.2.ſ.Apoc. Deſignat Balaam ſcribas & Phariſæos laudantes & zelantes legem, & contra eam agentes. Nu.22.a.23.a.24.a.31.c. Deut.23.a. Ioſu.13.f.23.b. Nee.13.a. Mich.6.a. Deſignat etiam prælatos malos eccleſiæ, qui publicè docẽt recta, quæ ſunt fidei: & priuatim per auaritiam inducunt ſubditos ad peccandum: & promouent indignos, &c. Apoc.2.d. *Scribæ & phariſæi. Prælati mali.*

Aug.ſer.103. Videns Balaam Iſrael in tentoriis per tribus ſuas, & prædicens futura de eis, deſignat Iudæos, qui conuertentur in fine mundi. Nu.24.a. *Iudæi.*

Gre.ho.15. Optans Baalam mori morte iuſtorum, & dans prauum conſilium per auaritiam, eos ſignificat, qui laudant virtutes, & ſequuntur vitia. Nu.23.24.2.Pet.2.e. Iudæ.d. Apoc.2.d. *Mali laudantes virtutes.*

Gre.3.paſt.adm.13 Vt Balaam non videbat angelum, quem aſina videbat, deſignat mentem, quæ cum ſalute carnis Deum non videt, cum eius infirmitatem videt. Nu.22.c. *Mẽs cum carne infirma.*

Balac.

BAlac, id eſt inuoluens, aut deſtruens, vel excluſio, ſeu deuoratio, vel elingẽs: filius Sephor, rex Moabitarum, qui per maledictiones Balaam conabatur perdere filios Iſrael. Typum gerit aduerſariæ poteſtatis diaboli: qui ſemper quærit, quem deuoret. Nu.22.a.23.a.24.b. Mich.6.a. Apoc.2.d. *Diabolus.*

Rup.2.ſ. Apoc. Deſignat etiam principes ſeculares, qui tradũt dignitates Eccleſiæ indignis, propter commoda temporalia. *Principes ſeculares.*

Balbus.

Glo.int.ſ.Iſ.32. BAlbus eſt, qui non poteſt verba formare. Iſ. 32.a. Sumi poteſt pro eo qui nihil de Deo loquitur, ſed ſola mundana. *Mutus in diuinis.*

Baldad.

Gre.prol.mora.12. & 3.mor.17. BAldad, id eſt, vetuſta dilectio, vel mamilla, ſiue inueteratus motus, aut abſque motu, vel abſque dilectione, vel mamilla: fuit vnus amicorum Iob, qui venerat ad conſolandum eum, quem poſtea iniuſtè reprehendit. Iob 2. d. Deſignat hæreticos ſingulariter præſu- *Hæretici.*

mentes:

mentes: qui dum vinci refugiunt, & peruerso studio esse victores quærunt: nouæ vitæ conuersationem negligunt, & ex sola vetustate est, quod intendunt.

Bale.

Pusillanimes. Bale, id est, deglutiens siue destruens, vel præcipitatio: ciuitas in prouincia Sodomorum: cuius rex superatus est à quatuor regibus: quia pusillanimes in peccatum lapsi, facilè præcipitantur in desperationem. Genes. 14. b. *Glo. ordi. s. Gē. 14.*

Balista.

Bonus odor verbi Dei. Balista, est machina bellica ad iacienda iacula, aut lapides. 1. Mach. 6. Potest in bonum, & in malum sumi. *Hiero. s. Ezec. 27.*

Balsamum.

Balsamum, est succus odoriferus in modum olei, aptus medicandis vulneribus. Nascitur in vineis Engaddi: designare potest bonum odorem verbi Dei. Eccl'ici. 24. b. Eze. 27. d.

Baltassar.

Christus. Baltassar, id est, abscondité thesaurizans, siue in malleatore thesaurizans, vel occultè portans angustiam: nomen prophetæ Danielis impositum illi in Babylone. Dā. 1. b. 5. a. Item rex Babylonis dictus est Baltassar, seu potius Balsasar. Dani. 5. a. 7. 8. a. Interpretatur etiā Baltassar capillus capitis: & dicitur Daniel Baltassar iuxta nomen Dei sui, designans Christū, cui conuenit dici capillus capitis, secundum quod procedit à Patre. Et secundum nomen eius dicitur Baltassar quia à Christo, & per Christum obtinemus, vt merito filij Dei dici debeamus. *Deuotio mentis.* Designat etiam Baltassar mentis deuotionem: quæ capillus capitis dicitur, quia per ipsam mens ad omnem subtilitatem acuitur. *Ricar. de S. Victo. de securi. conscien. 9. 34.*

Baltheus, Cingulum, Zona, Lumbare.

Baltheus est cingulum, quo cingebantur sacerdotes & reges: & ponitur aliquando pro regnantis gloria. Iob. 12. Cingulum verò generalius nomen est.

Incarnatio. Baltheus pontificis quatuor coloribus variegatus, designare potest mysterium incarnationis Christi. Exod. 28. g. 39. b. Leui. 8. a.

Castigatio carnis. Designat etiam carnis castigationem omni virtute refulgentem. *Repressio inanis gloriæ.* Baltheus etiam aliorum sacerdotum, designat continentiam, & inanis gloriæ repressionem, ne videlicet defluant non præcincti. *Iustitia & fides.* Vel designat iustitiam & fidem, quibus ornati esse debent sacerdotes. Exo. 28. e. 29. b. Leui. 8. a. Isa. 5. g. 11. a. 22. f. Iere. 13. a. Eccl'ici. 45. a. Erat autem Baltheus duplex, vt sit sacerdos expeditus verbo & opere: & sanctus corpore & spiritu. *Castitas.* Baltheus etiam regum designat castitatem: & extinctionem omnis motus carnalis, præcipuè quum est zona linea. Iob. 12. c. Deut. 23. b. 1. Reg. 18. a. 2. Reg. 18. c. 3. Reg. 2. b. 4. Reg. 3. c. Pro. 31. c. Ezec. 23. *Refrenatio omnium superfluitatum. Modestia.* Et quia cingulo vestes laxæ stringuntur, designat refrenationem omnium superfluitatum: & modestiam. Exodi 39. b. Isa. 3. d. *Fortitudo.* Zona etiam linea accingens ad opus, fortitudinem significare potest. Leui. 16. a. *Ori. s. Leui. ho. 6. Hier. s. Isa. 11. 22. Isych. s. Leui. 8. Ori. s. Leui. ho. 9. Gre. 11. mora. 9. & 33. mora. 22. Hiero. s. Isa. 3. Gre. Nyss. de vita Mo. Isych. s. Leui. 16.*

Oceanus. Zona præterea sacerdotis astringens lineam tunicam, Oceanum cingentem terram significare potest. *Zodiacus.* Vel in eo, quod circumuoluit pectus sacerdotis, quod mundi minoris meditullium est, zodiacum significat, omnia mundi maioris centralia circumcingentem. Leui. 16. a. *Hie. de vest. sacer. Geor. Venet. Can. 2. to. 3. cap. 5.*

Chorus Sāctorū. Zona aurea, qua Christus erat præcinctus. Apoc. 1. c. designat chorum Sanctorum Christo adhærentium, vt ab eius vberibus nutriantur. *Scientia spiritualis.* Vel designat scientiam spiritualem, & purum sensum. *Aug. s. Apo. ho. 1.*

Zonam auream circa mamillas habere, est cunctos mutabilium cogitationum motus per solius iam amoris vincula restringere. Apoc. 15. c. *Gre. 34. mora. 7.*

Fœcundarū virtutum custodia. Zona in angelis, est fœcundarum virtutum custodia diligens, cogens ipsos in habitum, qui in semet singulari facilitate conuertitur, ac per gyrum circa seipsum immutabili identitate versatur. Apoc. 15. c. *Charitas.* Vbi etiam designat charitatem prædicatorum. *Diony. cælest. hi. 15 Rup. 9. s. Apo.*

Ecclesia. Cingulum etiam lineum, designare potest ecclesiam. Et lumbare Ieremię, est ecclesia ex gentibus congregata. Iere. 13. a. *Ori. s. Iere. ho. 7.*

Efficacia ad bene operandum. Zona pellicea Ioannis, designat efficacem in omne opus bonum apparatum. Matth. 3. a. 10. b. Marc. 1. a. 4. Regum 1. b. Acto. 21. b. Item quod Christus carnem esset attenuaturus vsque ad pellem. *Hila. s. Matt. can 1. Amb. ser. 65.*

Pœnitentia. Cingulum sacci, rigorem pœnitentiæ significat. Isa. 22. c.

Populus Israel Iusti. Lumbare Ieremiæ populum Israel, aut iustos significare potest, quos sibi Deus copulauit. Ierem. 13. a. *Hier. s. Isa. 22. Hier. s. Iere. 13.*

Superbia & potētia mundana. Cingulum etiam videtur significare superbiam, aut potestatem mundanam. Isā. 23. d. Psalmo 108. *Glo. ord. s. Isa. 23.*

Bamoth.

Bamoth, id est, altaria siue excelsa, vel in morte: nomen vallis, quo peruenerunt filij Israel de Nahaliel. Nu. 21. e. Designat, quod acceptis donis à Deo mortificantur membra, quæ sunt super terram. *Ori. s. Num. ho. 12*

Banaa.

Gre.1.mor.36. BAnaa, id est, in motu, princeps latronum, qui cum fratre Rachab occidit Isboseth. Typus est diaboli occidentis animas negligenter se habentes. 2. Reg. 4. b. *Diabolus.*

Banaias.

Glo.or.s.2.Reg.23 BAnaias, id est, filius Domini, aut intelligentia Domini, siue ædificatio Domini: filius Ioiade sacerdotis princeps partis exercitus Dauid, & Salomonis, qui percussit duos leones Moab, & descendit in cisternam, vbi occidit leonem. 2. Reg. 8. d. 20. g. 23. d. 3. Reg. 4. a. 1. Par. 4. f. 11. e. 15. b. 2. Par. 31. c. Vt descendit in cisternã, & occidit leonem, typus est Christi descendentis ad inferos, & vincentis diabolum. *Christus.*

Hiero.s.Ezech.11 Banaias, id est, structor, pater Phaltiæ, id est, ruinæ declinantis. Ezec. 11. a. typus est pessimæ ædificationis vitiorum, vel errorum, vnde oritur ruina.

Baptizare, Baptismus.

BAptizare, est abluere: & baptismus ipsa ablutio: & est primum sacramẽtum, quo abluimur à peccatis, & resurgimus ad gratiam. *Baptismus interior.*

Amb.3.de sacri.2 Chry.s. Ioã.ho.24 Baptismus Christi figura est nostræ regenerationis: & in ipsa mersione configuramur morti Christi, & morimur peccatis: in eductione autem ab aqua conformamur resurrectioni eius, & resurgimus in nouam vitam. Matt. 3. d. Et baptizati in mari, designant regeneratos in Christo. 1. Cor. 1. c. 10. a. Iudith. 12. d. Ioan. 1. c. 3. d. 4. a. Acto. 2. a. 2. f. 8. g. 10. g. 16. f. Marc. 16. b. Roman. 6. a. Galat. 3. d. Ephes. 4. a. Coloss. 2. b. 1. Petr. 3. d. Nee. 4. d.

Ori.s.Ier.ho.13. & s.Luc.ho.24. Baptizare dicitur Christus in Spiritusancto & igne. Lucæ 3. d. In hac quidem vita baptizat in Spiritu sancto: post hanc verò vitam in igne. Vel in Spiritu sancto, remittendo peccata: in igne, quum eiusdem Spiritussancti feruore accensos, fortes in amore, & in fide constantes efficit: vel scientia lucentes, & zelo bono calentes.

Rup.2.s.Ioan. Ori.s.Matt.ho.12 Basi.de Spiritu sancto.15. Baptismus dicitur ipsum martyrium, secundum quòd mundat à peccatis. Marci 10. f. Lucę 12. f. Baptismus etiam est crux Christi, & abiectio operum carnis. *Baptismus sanguinis.*

Hila.s.Ps.118. Chry.s.Ioã.ho.24. Tertul.aduer.Marcio.5. Baptizari pro mortuis, est baptizari pro corporibus. 1. Cor. 15. d. Baptizari autem à mortuo, hoc est, ablui vel mundari à contactu mortui. Ecclesiastici 34. Est mundari à cognitione peccati.

Gre.3.past.adm.31 Aug.2.de gẽ.contr. Manich.21. Baptismus Ioannis, erat baptismus pœnitentiæ. Et ipse dictus est Baptista, quia primus introduxit baptismum. Matth. 3. a. 11. b. 14. a. 16. b. 17. b. 21. c. Marc. 1. a. 6. b. 8. c. 11. d. Lucæ 3. d. 7. d. 20. a. Ioan. 1. c. 3. d. 4. a. Actorum 1. a. 10. f. 18. g. 19. a. *Pœnitentia.*

Baptismata Pharisæorum, erant superstitiosæ quædam ablutiones vasorum, & corporum suorum. Marc. 7. a. Hebr. 6. a. 9. c. *Baptismus exterior.*

Bara.

BAra, id est, in malo siue in socio, aut in clamore, vel in pastu, siue in cõstructione, aut malitia, vel creatura: fuit rex Sodomorum, id est, cæcitatis, vel pecudis silentis: ideo superatus à quatuor regibus. Gen. 14. a.

Barabbas.

Ori.s.Matt.ho.15. 35. Hiero.s.Isa.5. & s.Malach.2. Hila.s.Matth. Cano.33. BArabbas, id est, filius patris, vel magistri, aut filius confusionis, vel ignominię: fuit latro, quẽ petierunt Iudæi dimitti pro Christo. Matt. 27. b. Dicitur filius patris, significans eosdẽ Iudæos, qui de patre diabolo erant. Et omnes, qui vacant seditionibus & latrociniis, petunt dimitti Barabbam. Significat etiam ipsum diabolum, qui latro est, & homicida, & seditionis author: quem Iudęi Christo prætulerunt. Simili ratione significat Antichristum, quem Iudæi suscipient. Marci 15. a. Lucæ 23. c. Ioan. 18. g. *Diabolus. Antichristus.*

Barac.

Ori.s.Iudi.ho.5 Rup.s.Iudi.5. BArac, id est fulgur, siue in vanum: fuit Iudex Israel, qui vicit Sisaram, vel eius exercitum. Typus esse potest prioris populi, qui ad tempus fulsit per legem, quæ adueniente veritatis luce euacuata fuit. Iudi. 4. a. 5. a. *Prior populus.*

Barachel.

Gre.13.mora.5. BArachel, id est, benedictio Dei: pater Elihu, hoc est, arrogantium in Ecclesia, qui in prædicatione sua benedictionem Dei percipiunt. Iob. 32. a.

Barachias.

BArachias, id est, benedicens Dominum, aut genuflectens Domino: pater Zachariæ, id est, memoriæ Domini: quia ex munere Dei venit, vt eius habeatur memoria. Matth. 23. d. Zach. 1. a.

Barathrum.

BArathrum, est locus profundus, à quo, si quis decidat, euadere non potest. Iudic. 5. b. Solet sumi pro inferno.

Barba.

Hie. & Aug.s. Ps.33. BArba in hominibus significat eos pilos, qui in mento & facie sunt.

Euch.s.1.Reg.21. Barba aliquando significat fortitudinem diuinitatis Christi: vt barba Dauid, in quam mittebat saliuam. 1. Reg. 21. d. Et generaliter virtutem Christi, quæ infirmitate tegebatur. *Fortitudo diuinitatis Christi.*

Hila.s.Ps.132 Rup.2.s.Leui.4. Barba etiam significat beatam virginem Mariam, vel Apostolos, vel quoscunque viros *Virgo Maria. Apostoli.*

Perfecti. Robur. perfectos, qui maximè coniuncti sunt capiti Christo. Leu.13.d.Ps.132. Demum eos, qui sunt fortes in Ecclesia.

Barba præterea robur significat: quod multiplex est, & aliquando bonum, & conseruandum, aliquando malum, & omnino resecandum. Est namque robur & virtus Græcorum (inquit Origenes) in sapientia humanis ingeniis acquisita. Et est robur Assyriorum, & Chaldæorum in cognitione stellarum, & influxu inde suscipiendo. Est quoque robur, & virtus Persarum, & Ægyptiorum in secretiori Philosophia, vsque ad fœdera cum malis spiritibus. Est etiam robur dominorum temporalium in pecuniis, militibus, & bellicis instrumentis. Est tandem robur carnalium vis ipsa generatiua: & similia multa, cuncta significata in barba, nō vtique illa Nazaræorum, quæ nunquam abradi, neque diminui, neque pessundari debet. Sed illa, quæ robur significat eorum, qui extra gremium bonorum sunt, & vltra flumen, diuidens inter collectos in sinu Abrahæ & eos, qui sepulti aut sepeliendi sunt in inferno: vt aiebat Isaias.7.d. In illa die radet Dominus nouacula conducta in his, qui sunt trans flumen, in rege Assyriorum caput, pilos pedum, & barbam vniuersam. Robur itaque, & virtus, quæ est secūdum carnem, & sanguinem, abradenda est, aut offerenda in sacrificium: vt hac debilitata, aut mactata, altera pars, melior scilicet, robustior fiat. *Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.18.*

Virtutes. Fortitudo. Discretio. Sapientia. Barba etiam potest significare in genere virtutes, & peculiariter fortitudinem: & quia nascitur in homine, cùm solet iam ratio vim suam habere, designabit discretionem & sapientiā. Leu.14.a.19.b.21.b.1.Reg.21.d.2.Reg.10.b.19.d.1.Para.19. b.1.Esdr.9.a.Isa.7.d.15.a.Ier.41.a. 48.b.Baruc.6.c.Ezec. 5.a. *Arn.s.Ps.132. Augu.2.cont.lit. Petili.104.& s.ps. 132.*

Significat item barba milites, aut viros fortes radendos à Iudæa: & ipsum regnum Israeliticum. Is.7.d. *Isy s.Leui.21. Hier.s.Is.7.*

Barba virorum Moab rasa. Isa.15.a. designat nihil virilitatis esse in falsa doctrina hæreticorum, aut sophistarum: quam radunt sancti doctores, eorum ignauia detegendo. *Gre.2.mor.29. Hier.s.Is.15.*

Barbarus.

BArbarus dici solet, qui extraneus est à lingua Romana, aut Græca, aut certè, qui est incultis & feris moribus.

Barbarus dici potest, qui alienus est à diuina lege & fide. Psa.113.2.Mac.c.10.a.14.a.Ro. 1.b.1.Cor.14.b.Col.3.b.Acto.28.e.

Bariona.

BAriona, id est, filius columbæ, dictus est Simon Petrus. Mat.16.c. Sunt tamen, quibus legendum videtur Bario hanna, hoc est, filius Ioannis.

Barnabas.

BArnabas, id est, filius Prophetæ, aut filius consolationis: fuit Cyprius discipulus Christi, & socius Pauli in prædicatione. Acto.4.g.9.e.12.d.13.a.14.b.Gal.2.a.

Barsabas.

BArsabas, id est, filius reuersionis, vel quietis aut iuramenti: fuit discipulus Christi, qui statutus fuit cum Matthia in sortem Apostolatus. Acto.1.d.15.e.

Bartholomæus.

BArtholomæus, id est, filius suspendentis aquas: vnus è duodecim Apostolis. Matth. 10. a. Luc.6.c.

Baruch.

BAruch, id est, benedictus, vel genu flexus: filius Neriæ, cuius extat libellus, erat scriba Ieremiæ. Ier.32.c.

Basan.

BAsan, id est, in dente siue in ebore, aut in mutatione, vel in somno, seu dormitatione: vel ignominia, seu cōfusio, vel turpitudo: ciuitas regis Og in Arabia, quam in principio, vel ante ingressum terræ promissionis expugnarunt filij Israel, propter non concessum transitum. Non tamen petitur transitus per eam, sed ab initio expugnatur: quia nullus accessus ad turpitudinem est habendus. Nu.21.g.Ps.134.Ier.22.e.Mich.7. a. Et quercus de Basan dolantur in remos nauis Tyri: quum hi, qui erant in ignominia peccatorum, possunt cum Apostolis nauigantes ad littora, & ad terram peruenire. Ezec.27.a. *Ori.s.Nu.ho.13. Hie.s.Is.2.& s. Ez.27.& s.Mic. 7. Aug.s.Ps.134.*

Christus. Crux Christi. Basan significat etiam Christum, qui voluit confundi & ignominiam pati pro nobis: vel eius crucem, vnde conuertit nos. Ps.67. *Hil.s.Ps.67. Euch.q.in Ps.*

Sacra scriptura. In basan erant pascua vberrima: vnde designat sacram Scripturam: in qua qui pascuntur, confunduntur de peccatis suis, eáque confitentur. Mich.7.c. *Rup.s.Mich.7.*

Infernus. Basan etiam interpretatur profundum, vel siccitas, & designat infernum, cuius rex est diabolus. Ps.134.135.Deu.3.a.Nu.1.a.Is.2.c.33.b.Zac.11.a. *Arn.s.Ps.135.*

Opulētia Iudæorum. Potentes. Quia verò Basan, & alia terra illi coniuncta, quam duæ & dimidia tribus possederunt, interpretatur vberrima, & pinguis: designat opulentiam Iudæorum, quæ in penuriam versa est, Is.33.b. Designat etiam potentes & pingues, confusione dignos. Nah.1.b.Zac.11.a. *Hier.s.Is.33. & s.Nahu.1.*

Basilica, vide Palatium.

Basiliscus, Regulus.

BAsiliscus est serpens, qui Latinè dicitur Regulus: est maximè noxius: dicitúrque habere venenum in oculis, ipsóque aspectu vel flatu interficere.

Significat basiliscus diabolum, generi humano pestilentissimum: vel inuidiam eius, per quam introiuit mors in orbem terrarum: vel regnum ipsius diaboli. Ps. 90. Is. 11. b. 14. g. Ier. 8. f. Regulus enim non morsu perimit, sed flatu consumit. Sæpè quoque aerem flatu inficit, & quicquid vel positum longè tetigerit, sola narium inspiratione tabefacit. Sic diabolus quasi flatu narium caliginem emittit: quia in reproborum cordibus insidiarum suarum inspirationibus, ex amore vitæ temporalis æstum congerit multiplicium cogitationum. Designat etiã praua & pestifera opera, & quemlibet errorem, & inanem gloriam.

Arn. s. Ps. 9. Hier. s. Is. 11. 14. Cassi. colla. 7. c. 32. Gre. 35. mor. 38. Bern. ser. 13. s. Qui habitat. — *Diabolus. Inuidia diaboli. Regnũ diaboli. Opera praua. Errores. Inanis gloria.*

Regulus volans. Is. 30. b. 59. a. significat principes Iudæorum: aut dæmones: vel etiam Antichristum: quem Iudæi pro Messia suscipient.

Hier. s. Is. 30. 59. Gre. 15. mor. 8. — *Principes Iudæorum. Dæmones. Antichristus.*

Basis.

BAsis, est fundamentum columnæ, aut alterius rei in modum columnæ se habentis.

Bases aureæ, super quas fundantur crura sponsi, sunt rationes diuinæ iustitiæ & misericordiæ in eius voluntate consistentes. Cant. 5. d.

Rup. s. Cant. 5. — *Diuina voluntas.*

Bases binæ argenteæ sub tabulis tabernaculi, designare possunt vtrunque Testamentum. Exo. 26. d. 36. c. Eccl. 26. d. Ier. 27. d. Iob 38. a.

Ori. s. Exo. ho. 9. Gre. 28. mor. 9. — *Vtrumque Testamentum.*

Basis altaris, Euangelium designat: pro quo maximè oportet nos præsentem vitam despicere, totam animam Deo offerendo. Leu. 4. b. 5. b. Vel designat futuros credentes, quibus per baptismum applicatur sanguis Christi.

Isyc. s. Leu. 4. 5. Rup. 1. s. Leu. 15. — *Euangelium. Credẽtes futuri.*

Bases aureæ sunt Prophetæ luce sapientiæ resplendentes, & columnas Apostolicas sustentantes. Cant. 5. d. De quibus dicitur 2. Pet. 1. d. Habemus firmiorem propheticum sermonem: cui benefacitis attendentes quasi lucernæ lucenti in caliginoso loco. Eosdem designant bases argenteæ sub tabulis tabernaculi: & bases æneę. Ex. 26. d. Gen. 27. b. 35. b. 36. c. d. 38. b. 40. b. 3. Reg. 7. d. 2. Par. 4. c. Ier. 27. d. 52. e.

Gre. s. Cant. 5. Rup. 4. s. Exo. 11. — *Prophetæ.*

Bases sub luteribus, sunt Apostoli & prædicatores portantes baptismum. 3. Reg. 7. d. Iidẽ sunt bases terræ. Iob 38. a. qui Ecclesiam sustentat verbo & exemplo. Sunt etiam bases deargentatæ sub columnis.

Hier. s. Iob 38. Gre. 28. mor. 8. & ho. 17. Rup. 3. s. Reg. 24. — *Apostoli & prædicatores. Sancti potentes & fortes.*

Bases terræ significant etiam intentiones rectas in anima virtutum columnas sustentantes. Iob 38. a.

Gre. 28. mor. 13. — *Intentiones rectæ.*

Basis altaris designare potest infirmos in Ecclesia, vel homines expiandos, vel prædicationem Euangelicam, vel etiam finem mundi. Exo. 29. b. Leu. 4. b. 9. b.

Isyc. s. Leu. 4. Ori. s. Leu. ho. 3. — *Infirmi.*

Bases æneæ significare possunt timorem Domini, qui est initium sapientiæ. Exo. 26. g. 27. b. 35. b. Eundem timorem possunt designare bases aureæ. Cant. 5. d. Et basis labij, quæ etiam significat desiderium cælestium, & pœnitentiam subsequentem baptismum. Exo. 30. b. Leu. 8. b. 4. Reg. 25. b. Eccl. 6. c.

Amb. s. Ps. 118. ser. 5. Isyc. s. Leu. 8. — *Timor Domini. Desiderium cælestium. Pœnitentia.*

Basis in omni platea. Ezec. 16. c. designat doctrinam erroneam, quæ docet viam latam in infernum ducentem. Et basis amphoræ, dicit firmitatem iniquitatis. Zac. 5. d. vel perseuerantiã pœnæ inferni.

Ori. s. Ezec. ho. 8. Hier. s. Zac. 5. Rup. s. Zac. 5. — *Doctrina erronea. Firmitas iniquitatis.*

Basis ænea, super quam orabat Salomon. 2. Par. 6. b. humilitatis soliditatem designat.

Glo. int. s. 2. Par. 6 — *Humilitas.*

Bathuel.

BAthuel, id est, filiatio Dei, aut mensura Dei, vel desertum Dei: pater Rebeccæ. Gen. 28. a. 22. d. 25. g. typus est sapientiæ: & licèt sapientia sit nomen fœmininum, dicitur tamen pater Rebeccæ, id est, patientiæ: quia licèt virtutes habeant nomina fœminina, habent tamẽ vires masculinas.

Amb. de fuga seculi. 4. Phil. de profugis. — *Sapientia.*

Designat etiam Bathuel diabolum, qui pater erat Ecclesiæ ex Gentibus ante conuersionẽ.

Bed. s. Gen. 4. — *Diabolus.*

Batillum, quære Thuribulum.

Batus, Cadus.

BAtus, est mensura quædam rerum liquidarum, vt vini, & olei: est eadem, quæ Ephi, tres modios continens, estque decima pars cori. Cadus etiam mensura est rerum liquidarũ.

Hie. s. Ezec. 45.

Batus significare potest opera æquitatis, & iustitiæ, quibus hi, qui in remissionem peccatorum baptizantur, necesse habent institui, & duo millia bati in mari æneo ponuntur propter duos populos. 3. Reg. 7. d. f. 1. Esdr. 7. c. Ezec. 45. d.

Glo. ord. s. 3. Re. 7. — *Opera iustitiæ.*

Cadi olei centum. Lucæ 16. b. designant magnam misericordiam Dei, cui multum debebãt Gentiles, & fiunt quinquaginta, quum datur illis remissio.

Hie. Aglasiæ. — *Misericordia Dei.*

Bdelium.

BDelium, iuxta Plinium, arbor est aromatica, magnitudine oleagina, cuius lachryma lucida, gustu amara, boni odoris, sed odoratior infusione vini: nascitur iuxta Phison, id est, prudentiam: vnde significare potest bonam famam, quam præcipuè nutrit & conseruat prudentia. Hebraicè dicitur Bedolach, quod alij transtulerunt carbunculum. Verùm carbúculus Hebraicè dicitur Nephech. Gen. 2. c. Nu. 11. b. Alij interprætantur crystallũ vel talpũ,

Plin. 12. natu. hist. 19. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 22. — *Bona fama.*

Terrena sapientia. que nullo sunt calore resolubiles, & designant eos qui terrena sapiunt, vt induretur mens & anima eorum aquea veluti crystallus, vel talpus. Aliqui putant esse vniones.

Beatus, Beatitudo, Fœlix, Infœlix, Beatificare.

BEatus quum propriè sit is, qui est in statu, quo habet omnia bona, nec vllo indigeat, propriè competit Deo, qui essentialiter est beatus, habens in se ipso omne bonū, cuius participatione creaturæ rationales, & intellectuales efficiuntur beatæ, quum ad eius visionem admittantur. Et quidem in hac vita dicuntur beati in spe, qui perseuerantes in bono, merito sperare possunt fœlicitatem æternam, vbi est beatitudo in re. Beatitudo nō habet allegorias, sed potius de ipsa sunt allegorię, sicut de charitate.

Humanitas Christi. Beatus quem elegit Deus, dicitur peculiariter de humanitate Christi: deinde de quolibet ad fœlicitatem prædestinato. Psal. 64. *Arn. & Hila. s. Ps. 64.*

Beatum faciens Deus. Beatificare de Deo quidem dicitur, quatenus aliquē beatū facit. Eccl'ici 45. a. De hominibus verò, quatenus aliquē laudando beatum dicunt. Iob. 29. b. Eccl'ici 25. d. Is. 9. c. Iacob. 5. c. *Beatum dicere.*

Bene operari. Beatificat auris ipsum Iob, hoc est, Ecclesiam. Iob. 29. b. Quum quis ea, quæ ab ipsa audierit, opere consummat. *Gre. 19. mora. 15.*

Beatitudo huius vitæ. Beatitudo in hac vita est fallax: vbi fœlix dicitur, cui omnia prospera succedunt. Iob. 21. c. Isa. 3. b. 9. c. Malach. 3. d. Acto. 26. a.

Spes synagogæ. Beata dicta Lia, eo quòd omnes generationes dicturæ erant eam beatā. Gen. 30. b. designauit spem Synagogę, quam habebat de multiplicatione rerum temporalium: fœlix etiā dicitur de rebus irrationalibus: vt dies dicitur fœlix. 1. Mach. 10. e. *Fœlicitas irrationalium.*

Superbia stulti. Fœliciter incedens dicitur stultus, postquàm eleuatus est in sublime. Prou. 30. d.

Miseria. Infœlix diuersum dicit, quàm fœlix. Vnde infœlicitas ferè semper attribuitur malis, siue in hac vita, siue postea. Pro. 19. d. Psal. 13. Sap. 3. c. 13. b. 15. c. Eccl'i. 26. c. 2. Mach. 8. g. 12. e. Infœlices tamen se dicunt boni in hac vita, eius considerantes molestias, & peccandi pericula, licèt sint beati in spe.

Ecclesia. Infœlicem mulierem se dicens Anna. 1. Reg. 1. c. designat Ecclesiam, quæ indiget fortitudine: & etiam quia non potest ad gaudia peruenire, nisi per multas tribulationes. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Potest autem beatitudo sic distingui: vt detur beatus beatitudine conscientiæ. Apoc. 22. c. Beati qui lauant stolas suas. Et beatitudine experientiæ. 3. Reg. 10. b. Beati viri tui, & beati serui tui. Et beatitudine innocentiæ. Psal. 64. Beatus, quem elegisti. Et beatitudine patriæ. Cant. 6. b. Beatissimam prædicauerunt. Et beatitudine scientiæ. Ps. 40. Beatus qui intelligit. Et beatitudine spei. Ps. 31. Beati quorum remissæ sunt iniquitates. Et beatitudine timoris Dei. Psal. 111. Beatus vir qui timet Dominum. Et beatitudine viæ. Gen. 30. b. Beatam quippe me dicēt omnes generationes.

Beelmeon.

Sectæ Philosophorum. BEelmeon, id est, idoli habitaculum, vel idolum de peccato: vel habens fontem, siue per fontem: ciuitas Moabitarum. Ezech. 25. b. designat sectas Philosophorum, qui putant se fontem habere scientiæ, sed destruitur à filiis Orientis. *Hier. s. Eze. ho. 25*

Beelphegor.

Libido. BEelphegor, id est, idolum hiatus, vel aperturæ: est dæmon turpitudinis, idem, qui Priapus: cui consecratur, qui aliquid turpe committit: & significat ipsam libidinē, omnem mentis vigorem deuorantem. Nu. 25. a. Deut. 4. a. Iosu. 22. d. Ps. 105. Hose. 9. c. *Ori. s. Num. ho. 20 Arno. s. Ps. 105. Hiero. s. Isa. 25. & s. Hose. 4. 9.*

Beelsephon.

BEelsephon, id est, idolum Aquilonis, vel idolum occultum, vel idolum, aut ascensio speculæ: designat subtilitatem cognitionis fidei, vel perfectionem. Exod. 14. a. Num. 33. a *Ori. s. Nu. ho. 27.*

Diabolus. Vel interpretatur, dominus Aquilonis, vel ascensus speculæ, aut habens arcana: & designat principem errorum diabolum: contra hanc Phiarioth, quia nobilitate virtutis diabolus est vincendus.

Beelzebub.

BEelzebub, id est, idolum muscæ, vel possessor muscæ: solebant sumere Iudæi pro principe dæmoniorum. 4. Reg. 1. a. Matth. 10. c. 12. b. Mar. 3. c. Luc. 11. b.

Beeri.

Deus pater. BEeri, id est, puteus meus: pater Hoseæ prophetæ. Hos. 1. a. typus esse potest Dei patris, qui fons altus est, vnde ortus est filius. *Hiero. s. Hose. 1.*

Behemoth.

Diabolus. Antichristus. BEhemoth, id est, Iumenta, siue quadrupedia, vel in ipsa mors, aut in tumultu. Iob. 40. b. significat diabolum omnes deuorare cupientem, vel etiam Antichristum. *Gre. 32. mora. 10. Hiero. s. Iob. 40.*

Bel.

BEl, id est, vetustas, aut nihil, siue defluens: erat idolum Babylonis: cuius nomine primum idolum dicitur fuisse factum in mundo. De hoc. Isa. 46. a. Ierem. 50. a. 51. c. Dan. 14. a.

Belial.

Hier.s.Isa.27.66

Belial, id est, pestilens, aut peruersus, vel absque iugo, siue non ascendens: significat diabolũ patrem superbię, dissensionis & omnis mali. Deut. 13.c. Iudi. 19.f.1.Reg.1.c.2.c.25.c.2. Reg. 16.b.20.a.3.Reg.21.c.2.Par.13.b.Nahum.1.d.2.Cor.6.c. *Diabolus.*

Bellare, Bellum, Bellator, Militare, Miles, Militia, Pugnare, Pugnator, Prælium, Dimicare, Congredi, Agon, Certare, Certamen, Decertare.

Ori.s.Ios.ho.12.18 Amb.s.Luc.2. Gre.s.1.Reg.4. & 33.mora.33. Aug.de com.chordis 9. & s.Ps.143. Arno.s.Psa.143. Geo.Venet.Can.2. tomo 8.c.8. Ambr.serm.5. Rup.2.s.Reg.28.

Bellum notum est, quid significet. In sacra Scriptura bella contra infideles, ferè semper significant pugnam Sanctorum contra dæmones, aut contra vitia: vt cùm Abraham pugnauit contra quatuor reges. Ge.14. a. Et hoc bellũ timent dęmones: vt Pharao. Exo.1.b. Horum bellorum varia est mentio. Exo.13.d.17.d.32.c.Nu.1.b.10.a.21.a.26.a.31.a.32.d. Deut. 3.a.20.a.Ios.5.b.10.a.14.d.Iudi.1.a.3.b.5.a.10.d.8.c.11.e.20.e.1.Reg.5.b. 7.c.13.a.14.g.17.f.18. d.19.b.25.e.28.a.2.Reg.2.c. 10.c.11.d.12.g.18.b.21.d.3.Reg.2.a.5.a.12.c.14.g.15.c. 20.c. 22.a.1. Par.5.d.10.a.19.d.2.Paral.6.f.11.a.13.a.14.b.19.b.17.d.22.b.35.g.Iob.5.d.7.a.14.c.15.c.17.a.20. d.38. c. 39. c. 40. d. Ps.17. 45. 67. 77. 143. Prou.20.c. 21.d.24. a. Ecclesiastæ 3.c. 8.b. 9.c. Sapien.4.a.8.c.12.b.10.b.14.d.Eccl'ici.38.b.46.a.Isa.2.a.11.d.22.a.27.b.28.b. 42.d. Iere. 4.e. 6. a.18.d.41.d.42.c.46.a.50.d.Baru.3.c.6.b.Dan.1.f.10.d.Ioel.2.b.3.b.Mich.2.c.3.b.4.b.Zach.9. b.10.b.14.a.1.Mach.1.b.2.d.3.g.4.b.5.b.6.d.7.d.8.d.9.e.14.b.Luc.14. g. Cant.3.c.1. Esd. 4.c. Marc.13.a. Surrexerunt autem bella post transitum Iordanis: quia post baptismum pugnandũ est contra vitia. Ios.11. d. Ephes.6. Specialius autem dicitur armari miles, qui confirmationis sacramentũ recipit, & magis particulariter milites dicuntur clerici. 2.Tim.2.a.Luc.3.c. Et militia cælestis dicitur eorum, qui cęlestem ducem sequuntur. Luc. 2.b. Ad hoc prælium docet Dominus manus contra dæmones. Ps.17.143. Bellum autem præcipuum & vniuersale erit in iudicio cùm mali separabuntur à bonis. Isa.30.g. Dominus dicitur pugnator, & bellator fortis, qui pugnat pro Israel, quũ defendit nos in tentationibus. Exod.14.f.15.a.Iosu.23.a.Iudi.5. c.2.Par.20.c.32.b.Isa.31.c.51.g.Iere.20.d.Zach.13.a.

Bellũ fideliũ cõtra infideles & dæmones. *Deus defendens in tentationibus*

Aug.q.in Iud.49 & s.Apoc.homi.2 Beda s.Exo.17.& s.Gen.49.

Bellum Christi fuit eius passio. Ps.23.25.88.139. Zach.14.a.Apoc.17.d. Et prælians Gad accinctus, est Christus, vel quilibet castus. Genes.49.c. Et pugnans Iosue aduersus Amalec pro Mose. Exod.17.c. designat Christum pugnantem aduersus dæmones, cui lex commisit victoriã. Et pugnator Iephte, est Christus. Iudi.11.a. Erit autem in iudicio dies belli Christi. Amos 1.d. Et pugnabit Christus gladio oris sui, quando per præcepta reuincet malos. Apoc.2.e. *Passio Christi.*

Hila.s.Ps.139. Amb.s.Luc.21. Hiero.s.Isa.7.22. & s.Iere.1.12. Ber.s.Can.ser.29. Rup.7.s.Apoc.

Cùm autem dicat bellum mutuã relationem, sicut est bellum bonorum in malos, sed iustũ & æquum: ita est prælium malorum in bonos, sed iniustum, & iniquum. Itaque est præliũ Iudæorum, & hæreticorum, dæmonũ, & vitiorum contra Christũ, & contra prædicatores, & contra fideles. Ps.139. Sic fuit præliũ inter domum Saulis, & domum Dauid. 2.Re.3.a. Et pręliantes rex Syriæ & Israel contra domũ Dauid, sunt hæretici contra Ecclesiam. Isa.7.a.29.c. 41.c. Et interfecti non in bello, sunt, qui sponte consenserunt hęreticis. Is.22.a. Et bellãtes Iudæi aduersus Ieremiã, sunt bellantes aduersus Christum & prędicatores. Iere 1.d.4.c.12.b.Ps. 26.Zach.14.c. Et bellantes aduersus semen mulieris, sunt dæmones aduersus filios Ecclesię. Apo.12.d.Cant.1.b. Prælium in cęlo, est diaboli & membrorum eius in hoc aere, & in Ecclesia, quando pellebatur è templis. Apoc.12.b. *Bellum maiorũ & dæmonum in bonos.*

Ori.s.Num.ho.26. Hiero.s.Isa.3.

Bellatores dantur in bonum & malum. Bellatores boni sunt fortes contra diabolum, & vitia: pro quibus sumi potest in subiectis locis. Num.2.a.31.g.32.d.Deut.2.c.Iosu.5.b.4.c. 8. b.1.Reg.16.d.2.Reg.11.d.15.d.16.b.24. b.3.Reg.9.d.4.Reg.11.a.25.a.1.Par.5.c.12.g.18.b.28.a. 2.Par.8.b.13.a.17.b.28.a.Eccl'i.26.d.Iob.25.a.Iudi.11.a.Isa. 3.a.Iere.20.c.39.a.41.a.52. f.Ioel. 2.b.3.b.Nahu.2. b.Zach.9.b.Matth.8.b.Luc.7.b.1.Timoth.1.d.2.Timoth.2.a.Acto.10.b. *Fortes contra diabolum.*

Bellatores in malum, sunt dęmones, & vitia, Iudæi & hęretici. Deut.20.d.Ios.10. a. Iudi.8. c.7.b.14.a.1.Re.17.d.3.Reg.20.4.Reg.8.d.Ps.55.Isa.7. a.13.a.29.b.41.c.Ier.11.a.34.d.37.b.51. a.Dan.11.g.Eze.27.b.39.f.Hab.3.c. *Dæmones. Iudæi. Hæretici. Vitia.*

Glo.ord.s.Gen.49

Bellantia vasa iniquitatis dicti sunt Simeon & Leui. Gen.49.a. significantes Scribas, & Pharisęos contra Christum: aut gulam, & luxuriam, quæ impugnant fideles. *Scribæ & Pharisæi. Gula & luxuria*

Bellũ Dei contra hypocritam. Io.20.c. est quum iudiciorũ suorũ gladiis eius opera percutit. *Punitio Dei.*

Gre.15.mor.12. Aug.s.Ps.77. Gre.s.mo.18.& 8.mo.4.5.

Bella sunt tentationes & tribulationes. Iob.5.d.Ps.77. Et hominis vita super terram dicitur militia vel tentatio. Iob.7.a. Quia in homine ex seipso nascitur vnde perimatur: qui & si semper ex virtute succidit, quod ex infirmitate generet: semper tamen ex infirmitate generat, quod ex virtute succidat. *Tentationes & tribulationes.*

Gre.24.mora.17.

Agonia Christi. Lucę 22. c. Mentis nostræ certamen expressit: qui vim quandam terroris & formidinis patimur, quum per solutionem carnis ęterno propinquamus iudicio.

Gre.17.mor.8. Hiero.s.Isa.13. & s.Dan.7. Hie.s.Isa.23. 34.

Militia cælestis, dicitur multitudo angelorũ. Luc.2.b.Apoc.12.b. Dicuntur autẽ milites angeli, quia pugnãt cõtra dęmones. Iob.25.a. Et militia belli dicũtur angeli, vel Apostoli, & prędicatores. Is.13.a. Et pugnantes quatuor venti in mari magno. Dani.7.a. Sunt angeli pręfecti regnis & prouinciis: quorum vnusquisque satagit pro eo regno, quod sibi commissum est. *Angeli.*

Militia cęli etiã dicebatur de astris, quę colebant Gentiles. Et militia cęli, super quã visitat Dominus, sunt dæmones, siue aereę potestates. Militia verò terrę, sunt homines terreni. Deu. 17.4.Reg.17.c.21.a.2.Par.33.a.Isa.24.d.34.a.40.f.45.b.Iere.8.a.19.d.Sopho.1.a.Acto.7.c. *Astra. Dæmones. Homines terreni.*

Renunciãtes sęculo. Qui pugnauerunt contra Madianitas.Nu.31.g.figura sunt eorum,qui non implicant se negotiis secularibus:qui tamen ex sexcentis millibus non fuerunt electi, nisi duodecim millia. Pugnantes autem tribus,quæ erant trans Iordanem cum filiis Israel,eósque adiuuantes. Ios. 1.d.designant antiquos Patres, orantes pro nobis. Et pugna contra omnes inimicos per circuitum,designat prædicationem vsque ad conuertendos inutiles se extendentem.1. Reg. 14. g.1.Cor.9.Et pugna aduersus Edom,est contra hæreticos,vel contra Iudæos, vel contra carnem.Abdiæ. *Ori.s.Num.ho.25. & s.Ios.ho.16.* *Antiqui Patres.* *Gre.s.1.Reg.14.* *Prædicatio.*

Impietas. Concupiscentiæ vitia. Bella quæ aufert Deus à fidelibus.Ps.45.designant impietatem. Et bella, à quibus quiescit terra tempore Iosue.Ios.11.d.14.d.designant pugnas concupiscentiarum & reliquarum peruersarum affectionum tempore Christi,quando vires earum sunt imminutæ. Et bello capti dicuntur omnes aduersarij.Ios.11.d.quia non subiiciuntur vitia,nisi pugnando. Ad hæc pertinent pugna carnis in spiritum. *Hie.s.Abdiam. Basi.& Aug.s.Ps.45. Ori.s.Nu.ho.22. & s.Ios.ho.1.15.* *Carnis pugna in spiritum.*

In prælio stant in die iræ Domini.Ezec.13.a.qui orationibus & ieiuniis se opponunt diuinæ vindictæ. *Hie.s.Ezec.13.*

Persequentes Iudæi Ecclesiam. Pugnantes filij matris aduersus sponsam.Cant.1.b.sunt Paulus, & alij de Synagoga persequentes Ecclesiam.Vel sunt Apostoli,destruentes gentilicos sensus Ecclesię,quando instruebatur in fide:vel iidem Apostoli aduersus synagogam pugnantes: vel passiones aduersus animam.Ier.12.b.Vel Iudæi contra beatam Virginem,negantes eius virginitatem & puritatem. *Ori.s.Cant.ho 1.2. Amb.de Isaac.3.et s.ps.118.ser.2. Rup.s.Cant.1.*

Pugnat vir contra fratrem suum.Is.19.a.quum aliqui conuertuntur ad fidem, relictis sibi proximis in infidelitate. *Hie.s.Is.19.*

Cor audientis. Certaminis locus.1.Reg.14.a.est cor audientis verba Dei, vbi certamen est prædicatoris cum diabolo.Vel est regio vbi multi conuertuntur.

Pugnat Iudas contra Hierusalem.Zac.14.c.quum is,qui quondam Domini confessus est nomen,& in persequutionibus coactus,Christi populum persequutus est,& ipse vertatur ad lætitiam.Vel certè inuitat Propheta,vt Iudas,hoc est omnis confitens, & fidelis, non aduersum Hierusalem pugnet:sed præparet se in Hierusalem,vt contra aduersarios dimicet. *Hie.s.Zac.14.*

Suggestiones. Milites sub Centurione, sunt suggestiones bonæ, aut malæ, quibus homo liberi arbitrij dicere potest Vade,& vadunt,aut veni,& veniunt Luc.7.a. *Cassia.coll.7.ca.5.*

Militare dicuntur terrores Domini aduersus Iob : quia in pœna positus adhuc supplicia æterna pertimescit.Iob 6.a. *Gre.7.mor.3.*

Pœnitentia. Militant pœnæ aduersum nos.Iob 10.d.quia dum miranda Sanctorum facta cõspicimus: vitam nostram,quæ ex eorum nobis comparatione displicet,studiosa afflictione cruciamus. *Gre.9.mor.43.*

Prælia quæ audiunt perfecti,sunt pugnæ opinionum, & errorum.Mat.24.a.Ps.67.Luc.21. c.Ad idem refertur,cùm pugnat gens contra gentem.Ios.22.c.2.Par.11.a.15.a.Is.11.d.19.a. *Ori.s.Mat.ho.28.*

Pugnans Naas contra Iabes.1.Reg.11.a.designat gulam procurantem esurientia abstinentium corpora,ad inordinatam ventris repletionem inducere. Sic pugnauit Amalec contra Israel post defectum panis & aquæ.Exo.17.b.quia tunc diabolus & caro magis tentant,quãdo abstinemus ab alimentis. *Gre.s.1.Reg.11. Ori.s.Exo.ho. 11*

Pugnans rex bella Israel.1.Reg.8.d.designat potẽtiam tẽporalem absque virtute spirituali. *Gre.s.1. Reg.8.*

Pugnat orbis terrarum cum Domino contra insensatos. Sap. 5. d. quando in pœna delinquentium etiam elementorum aduersitas militat. *Gre.6.mor.6.*

Prælium dicuntur sanctificare hæretici contra eos,qui eis non obtemperant.Mich.3. b.Cũ affirmant prophetali autoritate quæ dicunt,& quasi imperio Dei minantur. *Glo.int.s.Mich.3.*

Pugnantium clamor est, quum appetitus excitantur aduersus animam, qui tamen etiam dicuntur ludentes.Exo.32.d. *Phil.de temulẽtia.*

Benadad.

Diabolus. BEnadad,id est,filius sonitus,vel clamoris, aut filius dilecti vel patrui, siue mamillæ: rex Syrię aduersarius Iudęorum 3.Reg.15.d.20.a.4.Reg.8.b.Ier.39.e.Amos 1.a.typus est diaboli aduersus fideles,contra quos venit cum triginta duobus regibus, hoc est, cum omnibus vitiis. *Glo.ord.s. 3. Reg. 20.*

Benedicere, Benefacere.

BEne, cum dicere & facere, nonnullas admittit allegorias. Benedicere autem est bonum alicui imprecari.Deus quidem benedicit largiendo bona,homines verò benedicunt optando, aut bona,quæ insunt,laudando.Benedictio autem secundum literam, aliquando sumitur pro munere.Gen.33.b.1.Reg.25.c.30.g.Aliquando dicit abundantiam.1.Cor.9.b.

Dans vires naturales. Benedixit Deus rebus creatis,dans eis vires naturales ad suas exercendas operationes,&ad generandum sibi similia.Gen.2.d.Ps.144.Mal.3.c.Maximè autẽ benedictio illa videtur fuisse ad multiplicationem:vnde non benedixit cęlum,aut lucem & cętera,quę eadem perseuerãt. Aliquando dicuntur benedictio ij,quibus Deus benedicit.Zac.8.c. *Aug.s.Ps.66.*

Dans dona gratia. Benedixit autem Deus peculiariter homini, Genes.1.d.vt cresceret spiritualiter secundum potiorem sui partem.Sic benedixit Noe, & Abraham, & aliis. Et benedicet populo suo in pace.Et benedicit ex Sion,hoc est,dando bona cęlestis patrię.Gen.9.a.12.a. 17. c. 24. d.28.a. Ex.20.d.Nu.6.d.Deu.15.a.16.c.26.d.28.a.33.c.Ps.5.28.66.106.108.127.Ecc.1.b.24.a.33.b.Isa. 61.d.19.d.65.c.Ier.31.e. Ezec. 34.f.Matth.25.c.Ephe.1.a.Iud.5.d.2.Reg.2.a. Tob. 13. c. Iudit. 13.c.15.d Benedictio Domini super caput iusti.Prou.10.b.quum dicet:Venite benedicti.&c. *Hil.s.Ps.66. Aug.s.Ps.127.*

Tertu.adue. Marcio.3. Ori.ſ.Gen.ho.9. Hier.ſ.Gal.3. & ſ.Pſ.20. — *Gloria prophetata de Chriſto.*

Benedictio data à Deo Abrahæ, deſignat gloriam prophetatam de Chriſto. Gen.12.a. Et benedictio poſt oblationem Iſaac, deſignat multiplicationem Christianorum poſt paſſionem Chriſti. Gen.22.d. Et prima benedictio eſt de terrenis, ſecunda de cæleſtib. quia priùs quod carnale, deinde quod ſpirituale. Gen.17.c. Iſ.51.a. Gal.3.b. Heb.6.c. Benedicuntur autem omnes gentes in ſemine Abrahæ, quia per Chriſtum ſaluantur. Et benedictiones dulcedinis fuerunt benedictiones datæ Patriarchis ſuper Chriſto venturo. Pſ.20.

Baſil.ſ.Pſ.44. Hil.ſ.Pſ.131. Hier.ſ.Pſ.44. Aug.ſ.Pſ.83. Bed.ſ.Gen.39. Rup.7.ſ.Gen.37.

Benedicens Deus Iſaac poſt mortem Abrahæ, deſignauit multiplicationem populi Chriſtiani poſt paſſionem Chriſti. Gen.25.b.26.a. Deſignauit etiam repromiſſionem & ſpẽ futuri regni. Et præterea benedictionem, qua Deus benedixit Chriſto, dans Eccleſiæ gratiarum dona. Pſ.3.44. Et benedixit Deus viduam, hoc eſt, Eccleſiam. Pſ. 131. Et effundit benedictionem ſuam ſuper ſtirpem Iacob, quum dat gratiam credentibus per prędicationem Apoſtolorum. Iſ.44.a. Mal.3.c. Et dicitur benedicere iuſto Pſ.5.83. Benedixit quoque Deus domui Ægyptij propter Ioſeph, hoc eſt, Eccleſiæ propter Chriſtum. Gen.3.9.a. Sic benedixit Labã ad introitum Iacob, dans videlicet benedictionem Gentibus per aduentum Chriſti. Gen.30. d. Benedixit etiam Obededom propter arcam. 2. Reg.6.b. 1. Par.12.d. Et benedicens Iacob regi Pharaoni, deſignauit fidem ad Gentes venturam. Gen. 47. b. Exo. 12. e. Benedicens Moſes cum Aaron populo, deſignabant benedictiones futuras Eccleſiæ per Chriſtum. Exo.39.g. Leui.9. d. Deu.33.a. Pſ.117.128. Eccl.36.e. Benedixit vterque, quia ſacerdotes non propria virtute benedicunt, ſed virtute Chriſti.

Arno.ſ. Pſ.84.123 — *Multiplicatio fidelium.*

Benedixit Deus domui Iacob, naſcendo in ea. Pſ.27.28.113. Et etiam domui Dauid. 2. Reg. 7.d. Et hæreditati ſuæ. 2. Reg.21.a. 3. Reg.8.b. Et benedixit terram ſuam per aduentum Chriſti. Pſ.84. Et benedixit fructui ventris, dans Chriſtum natus ex Iudæis. Deut.7.b.

Iſyc.ſ.Leu.25.

Benedictio, quam dat Deus anno ſexto, quæ dat fructum vſque ad annum octauũ durantẽ. Leui.25.c. eſt Chriſtus, in quo reſuſcitamur, & à maledictione Adæ liberamur.

Rup.3.ſ.Reg.29.

Benedictio, qua Noe benedixit Sem, & Iaphet. Gen.9.d. typus eſt benedictionis Chriſti in populum ſuum poſt reſurrectionem. Idem deſignauit benedictio Melchiſedech. Gen. 14. d. Hebr.7.a. Et benedicens Salomon populo, eſt Chriſtus mittens Spiritũ ſanctum. 3. Reg. 8.f.

Arn.ſ.Pſ.113. — *Miſſio Spiritus ſancti. Eligens Apoſtolos & prædicatores.*

Benedixit Deus omnibus, qui timent Dominum, eligens puſillos & maiores in Apoſtolos & prædicatores. Pſ.113. Et benedixit domui Aaron, tradens illi vel Eccleſiæ ſacerdotium.

Phil.de migrat. Abrahæ. — *Dans rectũ ſermonem.*

Benedicere dicitur Deus, quum in ſermone dat intentionem ſynceram, & inoffenſam eloquutionem ad reuincendos aduerſarios veritatis.

Arn. & Hil.ſ. Pſ.64. — *Benedictio reſurrectionis.*

Benedixit Deus coronæ anni benignitatis ſuæ, ſanctificans diem ſanctum paſchæ. Pſ 64. Benedicet etiam coronæ anni, quum omnes ſancti reſuſcitabuntur.

Gre.2.mor. 23. & 30.mor.16. Hie.ſ.Iob 42. — *Benedicens operibus Chriſti.*

Benedicit Deus operibus manuum Iob, hoc eſt, operibus Chriſti, vel Eccleſiæ. Iob 1.b. Benedixit autem Deus nouiſſimis Iob, magis quàm à principio. Iob 42.d. hoc eſt, benedixit Chriſto magis in nouo Teſtamento quàm in veteri: & in fine Eccleſiæ quando Iudæi venient ad fidem.

Amb.de bene.Patriar.11. Bed.ſ.Gen.49. — *Dona Chriſti.*

Benedictiones variæ, ad Ioſeph per patrem datæ. Gen. 49. d. deſignant benedictiones Dei patris Chriſto collatæ: Benedictiones cæli, quia dominatur omnibus cæleſtibus: Benedictiones abyſſi, quia dominatur terreſtribus & infernis. Benedictiones vberum, ſunt duorum Teſtamentorum: quorum altero nunciatus eſt, altero demonſtratus. Vel benedictiones vberum & vuluæ, ſunt beatæ Virginis parientis & nutrientis Chriſtum ſine corruptione. Benedictiones etiam cæli, ſunt contemplatio cæleſtium: benedictiones abyſſi intelligentia ſcripturarũ: benedictiones vberum, ſimplicior doctrina, vuluæ autem, parturiens iterum Eccleſia.

Rup.2.ſ. Gen. 17. — *Quies æternæ gloriæ.*

Benedixit Deus diei ſeptimo Gen.2.a. Exo.20.b. deſignans benedictionem quietis æternæ gloriæ. Et benedicit Dominus ex Sion, vel in Sion eos, quos ducit ad gloriam cæleſtem: qua ratione dicitur etiam benedicere filiis Sion. Pſal. 127.132.133.147. Benedixit autem diei ſeptimo, quia ad illum diem ſoli benedicti perueniunt.

Ori.ſ.Ioſ.ho. 20. — *Vocatio vtriuſque populi. Promiſſio vitæ præſentis & futuræ.*

Benedicens Iacob duos filios Ioſeph, deſignauit vocationem vtriuſque populi ad fidem. Gen.48.d. Hebr.11.d. Et benedictiones ſingulorum filiorum Iacob. Gen.49. deſignant æqualiter vocandos ad hæreditatem regni cæleſtis. Benedictio autem, quam dedit Caleb Axæ filię ſuæ. Ioſ.15.d. eſt promiſſio vitæ, quæ nunc eſt & futuræ.

Ori.ſ.Ioſ.ho.18. — *Confirmans in virtute.*

Benedicens Ioſue Caleb. Ioſ.14.d. deſignat Chriſtum benedicentem iis, qui fortes ſe offerunt ad expugnandos errores. Idem deſignauit benedicens Rubenitas, & Gaditas. Ioſ. 22. d. Et benedicens Dauid populum. 1. Par.16.a. 2. Par.6.a.

Gre.ſ.1. Reg.2. — *Impletio prophetiarum.*

Benedicens Eli Elcanæ & vxori eius. 1. Reg.2.d. deſignat prophetias antiquorum patrum de Chriſto & Eccleſia: quæ licet olim prædictæ ſint, tamen cùm ſint impletæ, tunc videntur illis benedixiſſe.

Ori.ſ.Iud.ho.5. Tert.aduer. Marcion.3. Hie. ad Damaſũ. q.3. Aug.17.ciu. Dei 37. Gre.ſ.Eze.ho.6. Ber.ad milites tẽpli 7. Bed.ſ.Gen.27. — *Repromiſſio futuri regni Chriſti. Vocatio Gentiũ. Cõuerſio Iudæorũ in fine mũdi.*

Benedicens Iſaac iam ſenex Iacob. Gen. 27. e. deſignauit repromiſſionem & ſpem futuri regni Chriſti. Benedixit autem ei, quem non cognouit, deſignans Iudæos, qui multa ſciebãt futura de Chriſto, quem præſentem non cognouerunt. Benedicens autem ei, quem præſentẽ non videbat, cui ventura in poſterum præuidebat, deſignauit tunc quidem Gentilitatem in errore exiſtentem, non cognoſci à Deo: quam tamen poſt Chriſti aduentum credituram pręuidebat. Et rapta eſt benedictio à Iacob, quia Gentiles præuenerunt Iudæos credendo. Fuit autem benedictio de rore cæli & pinguedine terræ, quia promiſſa ſunt cæleſtia & terrena. Heb.11.d. Deſignat etiam Iſaac Iudæos, qui benedicũt Chriſto, & alius benedici putatur, qui

ab ipsis errantibus expectatur. Benedictio autem quæ postmodum data est Esau, designat cōuersionem Iudęorum in fine mundi. Benedictio etiam Iacob, significare potest prędicationē Christi in omnibus gentibus. *Prædicatio Christi.*

Manifestatio diuinitatis in humanitate. Benedicens angelus Iacob per nominis mutationem designat manifestationem diuinitatis in humanitate, in qua passus Christus attulit benedictionem. Gen.32.g. Benedicuntur etiā illa benedictione credituri de genere Iacob in Christum. *Tert. de Trinitate. Aug.q.in Gē.104.*

Eucharistia. Benedictiones dulcedinis, sunt sacramentum corporis & sanguinis Christi. Ps.3.20. 23. 83. 108.129.132. Prou.10.b.11.d.20.c.24 c. Eccl.11.c.39.c. Is.19.d.44.a. Ioel.2.d. Zac.8.c. Mal.3. c. 1.Pet.3.b. *Gratia præueniens.* Designant etiam gratiam pręuenientem, adiuuantem, & consummantem: sed peculiariter pręuenientem. *Arn.s.Ps.20. Ber.ser.Par.39.*

Sanctificatio doctrinæ Christi. Benedixit Christus panes, vt multiplicarentur, quum sanctificauit doctrinam suam, vt augeretur. Mat.14.b.26.c. Marc.6.f.14.c. Luc.9.b.24.e. *Consecrare.* Exo.23.d. est hoc benedicere, consecrare. 1.Cor.10.c.d. *Ori.s.Mat.ca.14.*

Baptismus. Benedictio, quam noluit iniquus, significare potest baptismum Ps.108. *Arn.s.Ps.108.*

Benedicitur gloria Domini de loco suo. Eze.1.c. quum benedicitur in his, qui prius erant locus diaboli, & postea conuersi fiunt locus Dei. *Gre.s.Eze.ho.10.*

Gratiarū actio. Benedicere Dominum in omni tempore, est gratias agere in prosperis & aduersis. Et in vita pręsenti & futura, & secundum omnem statum. Demum benedicere Dominum, est illi gratias agere. Ps.15.25.33.36.62.63.102.103.113.133.134.144. Deut 8.c.1. Par.29.b. Nee.8.b. 9. a. Tob.4.d 8.c.12.b.13.b. Iud.7.c. Eccl 33.c.39.b.43.b. Dan.2.e.2. Mac.10.g.11.b. Luc.1.f.24. g.1. Cor.14.c. Iacob.3.b. Apoc.7.c. Benedicere autem Deum de fontibus Israel, est laudare eum de sacra Scriptura, & Apostolis. Ps.67. *Basi.s.Ps.33. Glo int.s.Ps.67.*

Bene operari. Benedicere Christo, aut Deo, est bonis operib. efficere, vt benedicatur. Nu.24.b. Ps.67. 117. Mat.21.a. Mar.11 b. Luc 1.d.2.e.13.g.19.f. Ioan.12.c. Apo.1.d. *Ori.s.Nu.ho.17.*

Benedictio data Leuitis propter cędem idololatrarum. Exo.32.f.

Benedicentes Moyses & Aaron populo, designare possunt quemlibet iustum idoneum esse ad benedicendum. Exo.39.g. Leui.9.d. *Isyc.s.Leui.9.*

Benedicit vias suas, & studia sua, qui bene operatur. Iere. 7. a. Et semen iusti est in benedictione, quum multiplicat bona opera. Ps.36. *Hier.s.Ps.36.*

Benedicens Samuel hostię. 1.Reg.9.b. designat prędicatorem per prędicationem augentē fidelium deuotionem. *Gre.s.1.Reg.9.*

Benedictum eloquium Abigail. 1.Reg.25.f.

Crux. Benedictum lignum, per quod fit iustitia. Sap.14.a. est crux, per quam reparatus est orbis terrarum. *Glo.int.s.Sap. 14.*

Sacra Scriptura Benedicta vena sapientię. Prou.5.d. est sacra Scriptura. *Glo.ord.s. Prou.5.*

Benedicens Balaam filiis Israel. Nu.23.b.24.d. Deu.23.a. Ios. 24.b. ostendit eum benedicēdum, cui Deus benedixit.

Palliare vitia. Benedicere ore, est mala opera virtutis nomine palliare: vel per boni prętextum ad malū inducere. Ps.61. Benedicunt etiam ore, qui labiis Deum honorant, non corde. Ps.48. *Basi.& Arn.s. Ps.61. Aug.s.Ps.48.*

Adulatio. Benedicitur anima diuitis, ab adulatoribus videlicet, in vita sua. Psal.48. Eccl. 31. Luc. 6. d. Aliter benedicunt Iob latera pauperis. Iob 31 b. Nempe quia receperunt in eleemosynam vestimentum. Benedicit autem proximo suo grandi voce de nocte, qui eius vitiis adulatur: Ideo maledicenti similis est. Prou.27.c. *Glo.int.s Ps.48. Hier.s.Is.3. Bed.s.Prou.27.*

Donorum Dei abusus. Benedictiones, quibus maledicit Deus. Mal.2 a. sunt ea, quę Dei dono quis possidet, & eis abutitur: vel sunt, quę benedicuntur, aut offeruntur à sacerdotibus, sed malè & cum vitiis. *Hier.s.Mal.2.*

Consentire diabolo. Benedicere Idolo, est consentire diabolo. Isa. 66.a. Benedictionem enim reputat diabolus, quum ei consentitur, sicut Rapsaces Is.26.c.

Benedictiones datæ super montem Garizim. Deu.11.d.27.b.28.a.33.b. Ios. 8 g. designāt eos accipere benedictionem æternam, qui à terrenis separantur, & hic se peregrinos arbitrantur. *Glo.ord.s.Deu. 11*

Maledicere. Benedicere ponitur interdum pro maledicere. 3.Reg.21.c. Iob.1.b 2.c. *Glo.ord.s.Iob.1.*

Benefacit Deus animæ, eripiens eam à peccatis & tentationibus Genes. 32. c. 1.Reg 25.c. Tob.11.d. Iudith 11.d. Ps.36.77.114.124. Ier.32.g. Soph.2.c.2 Mach.1.a.6.c. Marc. 7. d. Acto. 10.f.14.c. *Basi.s.Ps.114.*

Benefacere putatur Deus ab insipientibus, diuiti, quūm dat ei prospera. Ps.48. Exo.1.d. Iudit 7.d. Acto.14.c. *Basi.s.Ps.48.*

Bene operari. Benefacere absolutè, est bonum opus operari. 3.Reg.8.b. Eccl.14.a.42.c. Is 1.c. Ier.4.f.13.d. Mat.12 a. Marc.3.a.1. Cor.7.g. Gal.6.b. Phili.4.c.2. Thes.6.c. Acto.10.e. Iacob.2.b.1. Petr.2.c. 3.a.4.d.2. Petri 1.d.1 Ioan.3.c.

Instruere in spiritualibus. Benefacere viduæ, hoc est, animæ, est excolendis virtutibus operam dare. Iob 24.d.

Benefacere aliis, est in spiritualibus eos instruere, ac sacramentorum participes efficere. Nu.10.d. Ecc.12.a.14.b.49.c. Tob.12.a.1. Mach.11.c. Mat.5.g. Luc.6.b. *Bern.in Apologia.*

Bene Iaacan.

BEne Iaacan, id est, filius tribulationis, vel laboris, &c. vigesima octaua mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenerūt profecti de Moseroth. Nu.23.d. Origenes legit Banaim, id est, fontes, vel excolationes: designat in[...]lentes præcepta quantumuis minima. *Ori.s.Nu.ho.27.*

Hier.de mansioni. Bene Iaacan iuxta Hieronymum, interpretatur filij necessitatis, seu stridoris: quo peruenitur post Moseroth: quia quum diuinis scripturis fueris eruditus, & leges earum ac testimonia, vincula scieris veritatis, contendens cum aduersariis, ligabis eos: & vinctos duces in captiuitatem, & de hostibus quondam atque captiuis, liberos Dei facies. Et dicuntur filij stridoris, quo timore supplicij, & eius loci, vbi est fletus & stridor dētium, deserens diaboli vincula, Christo Domino credentium turba colla submittat.

Beneplacere, Beneplacitum.

Hil.s.ps.68. Beneplacere, & beneplacitum vix habent vnde sumant allegorias, sed datur beneplacitum Dei, quod est bona voluntas ipsius Dei. Et tempus beneplaciti dicitur tempus passionis Christi, quo gratum obtulit Patri sacrificium. Ps.67.68.88.146.149. Eccl. 1. d.3. d.35.a.1. Cor.10.a. Eph.5.c. Col.3.d.

Beneplacitum in conspectu Domini, dicitur bonum opus illi gratum. Deu.6.c.

Beneplacitum populi Dei, est bona voluntas ad implenda præcepta Dei. Ps.105.

Beneplacitum malorum, est voluntas peccādi cum complacentia in ipso peccato. Ps.140.

Beniamin.

Gre.s.1.Reg.9. Geor.Ven.Cant.2. to.3.cap.6. Beniamin, vltimus filius Iacob, & Rachel, in cuius partu mortua est eius mater: interpretatur filius dexteræ: & secundum hoc significat Christum sedentem ad dexteram Patris, vt dicitur Marci vltimo. Est vltimo genitus à Rachel & Iacob: quia omnes perfecti generare debent Christum mente, post quem tanquam vltimam prolem parere cessant. In eius partu moritur Rachel, hoc est, portio superior, quæ vnita Christo moritur in parte, vt viuat in toto. *Christus.*

Ori.s.Eze.ho.4. Arn.s.ps.67. Ambr.de Ioseph.8 & de ben.patriar. 12. Aug.s.ps.67. Bed.s.Gen.35. Beniamin significat etiam Paulum de tribu Beniamin. Et quum domi fuit retentus à patre exprimitur Paulus nondum credens. Dictus est à matre Benoni, id est, filius doloris mei, quia in dolore Ecclesiæ, quam persequebatur, natus est. A patre verò dictus est Beniamin, id est, filius dexteræ: quia à Deo dictus est vas electionis. In eius partu mortua est mater, quia conuersus Paulus, extinxit synagogam. Dictus est lupus rapax, comedens manè prædam, & vespere diuidens spolia, quia ante fidem persequebatur credentes, sed postea dilatauit doctrinam fidei. Genes.35.c.42.a.43.c.44.e.49.d. Iosu.10.b. Ps.67.79. Hose.5.c. Abdi. g. Philip.3.a. Apocal.7.a. *Paulus.*

Bed.s.Gen.49. Beniamin interdum significare potest Iudæos, propter Hierusalem, quæ erat in tribu Beniamin. Gen.49.d. Ps.79. *Iudæi.*

Hier.s.Ier.6. Bern.virg.natiui. Domini.ser.6. Potest eadem ratione significare Ecclesiam, & populum fidelem: coram quo manifestatur Deus. Ps.79 Et filij Beniamin sunt filij Ecclesiæ. Ier.6.a. Et porta Beniamin, est status virtutis in Ecclesia. Zac.14.b. *Ecclesia.*

Hier.s.Ier.32. Præterea designat humilitatē, quæ maiores partes accipit à Christo: vt Beniamin à Ioseph: & generaliter virtutem, quæ dextera est. Gen.43.g. Iere.32.b. *Humilitas. Virtus.*

Rica.de S.Vict. de 12.patriar.71. Vt natus est Beniamin post Ioseph, ex eadem matre: designat contemplationem diuinorū, quæ nascitur post discretionem, & cognitionem, fit ex eadem ratione tanquam matre. *Contemplatio.*

Benignus, Benignitas.

Benignitas, licèt significare soleat, promptam & liberalem largitionem, tamen sæpè sumitur pro affectu amoris, quo quis afficitur erga alium, vt ei benefaciat, aut ignoscat iniuriam facienti. Vix habet vnde allegoriam recipiat.

Gre.s.ps.50. Aug.s.ps.84. Benignè facit Deus in bona voluntate sua Sion. Ps. 50. quum sustinet peccatores, & conuertit in Ecclesia. Item, quum factus homo, dignatus est mori pro peccatoribus. Et benignitas Dei est, qua miseretur, & dat gratiam ad operandum, cæteráque bona largitur. Ps. 64. 68. 84. Sap.1.b.7.c. Ioel.2.c. Luc.6.c. Rom.2.a. 1.Cor.13.b. Tit.3.b.

Beor.

Ori.s.Nu.ho.19. Beor, id est, incendium, vel expurgatio, aut insipiens, siue iumentum, vel pastus: pater Balaam harioli. Num.22.a.24.c. Potest esse figura hæreticorum. *Hæretici.*

Berillus.

Plinius.38. na. hi. 5. Geor.Ven.Cant.3. tom.8.cap.3. Aretas.s.Apo.21 Berillus, lapis viridis coloris, viriditatē puri maris imitans: nascitur præcipuè in India. Eius varia sunt genera. Dicitur fauere contra hostes & lites, mitem reddere, & ingenium bonū præstare. Ponebatur in quarto ordine rationalis, quod ferebat Pontifex in pectore. Et in octauo fundamento ciuitatis cælestis. Exo.28.e. Ezec.28.d. Apoc. 21. f. Potest significare sobrietatem. Ipsi quoque comparatur Thomas apostolus, qui mari assimilatur, tum [illegible] ob instabilitatem fidei, tum quia apostolatum suum ad remotissimam ad Indos v[illegible] que regionem, ac per mare expleuit. *Sobrietas. Thomas.*

Berith.

Berith, id est, pactum, siue fœdus: nomen idoli Sichim[illegible] rum. Iudit. 9. f. videtur idem quod Baalberith.

Berotha.

BErotha, id est, putei, terminus aquilonaris terræ promissionis. Ezec. 47. c. designare potest puteos, quos foderunt Patriarchæ. *Hier. s. Eze. 47.*

Bersa.

BErsa, id est, in angustia constitutus, siue in malo, vel in iniquitate, seu in condemnatione, aut filius despiciens. Fuit rex Gomorræ, id est, populi tumentis, & seditiosi: Superatus est à quatuor regibus, quia vacabat curis secularibus. Gen. 14. a. *Glos. ord. s. Ge. 14.*

Bersabee.

BErsabee, id est, puteus iuramenti, siue puteus saturitatis, siue puteus septimus: ciuitas in extremis finibus Iuda, vbi habitauerunt Abrahã, Isaac, & Iacob: vbi etiam Iudæi coluerunt idola. Genes. 15. e. 21. d. 26. c. 2. Reg. 17. c. 3. Regũ 4. c. 19. a. 4. Regum 12. a. 23. b. 2. Par. 19. b. Neem. 11. d. Amos 5. b. 8. d. *Hiero. s. Amos 8.*

Ecclesia. Baptismus. Fœlicitas. Designat Ecclesiam, quæ est puteus septimus, propter abundantem septiformem gratiam, & puteus saturitatis, propter abundantiam mysteriorum. Potest pari ratione baptismum significare. *Ber. ser. paruo. 64. Beda s. Gene. 23.*

Vt etiam est puteus saturitatis, vel abundantiæ, designat fœlicitatem æternam: in qua totius boni saturitas est. Gen. 26. e. *Rup. 7. s. Gen. 11.*

Berzellai.

BErzellai, id est, ferreus: siue filius contemptus: vir insignis Galaadites, qui succurrit Dauid cum alimentis in deserto, quum fugeret Absalom. 2. Reg. 17. g. 19. e. 3. Reg. 2. b.

Beseleel.

Petrus Apostolus. BEseleel, id est, in vmbra Dei: artifex præcipuus tabernaculi testimonii, & vasorum eius. Exo. 31. a. 35. d. 36. a. Designat Petrum Apostolum ædificantem ecclesiã aut alioqui pontificem dispensantem, quod quisque offert in loco suo. *Prædicator.* Et vt pingit vmbras à vero exemplari desumptas, designat doctorem & prædicatorem, qui veritates à Deo acceptas docet: vel eum, qui non per excessum accipit à Deo, sed multo studio & labore, & non sicut Moses in nube & monte. *Hier. prolog. s. lo. Ori. s. Iosue. Phile. de somniis. Vicent. Gallus. adu. prophan. nouita. Ricar. de S. Victo. de arca mysti. 22.*

Bestia.

BEstia, generale vocabulum est ferarum, illarum præcipuè, quæ sunt hominibus noxiæ, vt Leones, Lupi, &c.

Dæmones. Bestia ferè semper in malum sumitur: & in primis designat diabolum: & dæmones dicuntur bestiæ agri, aut syluæ. Gene. 31. c. 37. g. Exod. 22. c. d. 23. b. Deut. 7. d. 32. d. 1. Reg. 17. f. 4. Reg. 14. b. 2. Par. 15. e. Leuit. 5. a. 6. a. 7. c. 12. d. 22. b. 26. b. Iudith. 11. a. Iob. 5. f. 37. b. 39. b. 40. c. Ps. 73. 78. 103. 148. Pro. 30. d. Eccl'i. 10. b. 39. d. 43. c. Sapien. 7. c. 11. c. 12. b. Isa. 13. d. 18. d. 35. c. Iere. 7. g. 12. c. 15. a. 34. d. Ezech. 5. d. 14. e. 29. b. 32. a. 33. f. 34. f. 38. f. 39. a. Hose. 2. c. 13. b. Ioel. 2. d. Sopho. 2. d. 1. Mach. 6. d. 3. Mach. 4. d. 15. d. Acto. 20. f. 1. Pet. 5. c. Apo. 13. a. *Arno. s. Psal. 78. Gre. 22. mora. 19. Hier. s. Isa. 13. & Eze. 34. Isych. s. Leui. 5. 26. Ori. s. Leui. ho. 3. 19 & s. Ps. 36. ho. 3. & s. Iere. ho. 8. & s. Eze. ho. 4.*

Hæretici. Infideles. Designat etiam hæreticos & infideles, & satellites dæmonum. Gene. 9. a. 2. Reg. 21. c. Iob. 37. b. 39. b. Ps. 73. Sapi. 16. a. Is. 35. d. 43. c. Ier. 27. b. Eze. 4. d. 31. b. 32. a. Act. 28. b. Et bestia tangens mentem, est hæreticus tractans diuina. Exo. 19. b. Bestia etiam est ciuitas impia, & populus infidelium, contrarius populi fideli, & ciuitati Dei. Apo. 17. a. 19. d. Et bestia alia, est hæresiarcha. Apo. 13. c. designat etiã bestia Antichristum: & alia bestia prędicatores Antichristi. Apo. 11. d. 13. a. 16. a. 17. a. 19. d. Item magos, & cæteros facientes prodigia. *Antichristus. Prædicatores. Antichristi. Homo peccator.* *Aug. 7. de gene. ad lite. 10. & s. Psal. 103. The. Alexã. pasch. Rup. s. Hose. 2. August. 20. ciuit. Dei. 9. & s. Apo. ho. 1.*

Bestiæ etiam sunt homines ferocitate superbientes. Gene. 1. 9. a. Ier. 12. c. Eze. 31. b. 38. f. Hose. 2. d. 4. a. 2. Mach. 10. b. Titum. 1. c. Et in vniuersum bestia est homo affectus bestiales habens, & mens irrationabilibus desideriis subdita: & peccator indignus, qui tangit montẽ, quum venit ad statum sacerdotij. Exod. 19. b. Isã. 43. c. 56. c. Marc. 1. b. Danie. 7. a. Hebræ. 12. c. Apocalyp. 17. a. *Gre. 33. mor. 36. Rup. 8. s. Apoc. Gre. 6. mor. 17. Ricar. de S. vict. de vitio mutabilita.*

Iudæi. Gentiles. Bestiæ syluæ, Iudæi, & principes Iudæorum dici possunt: & etiam persequutores Pauli: & præterea gentiles. Gene. 37. g. Psalm. 103. 1. Cor. 15. d. *Beda s. Gen. 1. Ruper. 10. s. Apo.*

Mens iracunda. Bestiæ, vt distinguitur contra animalia, designant mentes iracundia dissolutas. Dani. 4. b. *Glos. int. s. Gen. 37.*

Affectus irrationales. Designant etiam affectus irrationales, peruersos & noxios, quibus homo dominari debet: quæ bestię multiplicantur per prosperitatem, & quietem, & traduntur bestiis terræ, qui traduntur in passiones ignominiæ, & in reprobum sensum, & conscientiam peccatorum: quę excruciant animum nostrum. Ad has pertinent dissensiones, hęreses, æmulationes, &c. Gen. 1. c. Exo. 23. d. Ps. 103. Eccl'tæ. 3. c. Eccl'ici. 17 a. Eze. 5. d. Quatuor autem bestiæ, quæ ponuntur. Dani. 7. a. sic distribui possunt: vt prima, quę est similis leęnę, designet insolentiam quę temerariè pręsumit. Secunda similis vrso, est inuidentia, quę habet sæuitiam, & crudelitatem vrsi aduersus aliorum bona. Tertia similis pardo, est fraudulentia, vel ipse hypocrita. Bestia quarta dissimilis aliis, habens dentes ferreos, designat impudentiam cum crudelitate. *Sensus.* Bestiæ etiã sunt sensus, qui arcendi sunt à monte, hoc est, à diuinorum contemplatione. Exo. 19. b. *Ricar. de S. vict. de secur. consci. 17. 18. Basi. Exae. ho. 10. Amb. de Paradi. 11 Aug. q. in Iud. 17 Hier. s. Eze. 5. Ricar. de S. vict. de vitio muta. 5. 8. 11. 15. Gre. Nysse. de vita Mosis. Hiero. s. Dani. 7.*

Quatuor regna. Bestiæ quatuor, designare possunt etiam quatuor præcipua regna: quorum feritas bestiæ nomine subindicatur. Dani. 7. a. Bestia quarta sine nomine imperium Romanum: quæ Hose. 13. b. dicitur bestia agri. *Ruper. s. Hose. 13*

Mundani. Bestiæ in arca quarto loco positæ, designare possunt mundanos. *Beda s. Gene. 5.*

Aug.13.confes.21. Bestiæ bonæ dici possunt mansuetudinem operum habentes. Ioel.1.d. *Mansueti.*

Beta.

Hiero.s.Isa.51.

Beta est vilissimum holus & fragile, & ægrotantiúcibus. Qui semel incredulus est, appellatur beta cruda: qui autem simplici contentus fide, absque ratione & dogmatũ veritate facit opera iustitiæ, potest dici beta cocta. Porro qui inter vitia atque virtutes medius fluctuat: & duplici corde accedit ad seruitutem Dei, iste rectissimè vocatur beta semicocta. Isa. 51.g. iuxta Septuaginta. *Seruiens Deo duplici corde.*

Bethabara.

Bethabara est locus trans Iordanem, vbi Ioannes baptizabat: interpretatur autem domus transitus, aut iræ. Ioan.1.d.

Bethaceren.

Hiero.s.Iere.6.

Bethaceren, id est, domus vineæ. Est vicus distans ab Hierosolymis duodecim milibus. Iere. 6. a. Super eam leuatur signum: qua ratione designat Ecclesiam: in qua leuatur signum crucis. *Ecclesia.*

Bethania.

Ori.s.Matt.ho.16. 31.

Bethania, id est, domus obedientiæ vel afflictionis, aut domus cantici, siue domus gratiæ Domini: vicus Lazari & sororum eius: vbi Lazarus fuit à Christo suscitatus. Designare potest Ecclesiam, quæ vere domus est obediẽtiæ, in qua libẽter moratur Christus. Mat. 21.b.26.a. Marc.11.a.14.a. Luc.24.g. Ioan.11.a.12.a. *Ecclesia.*

Ambr.epis.16. Ber.ad.mi.tẽpl.13.

Ipsa etiam obedientia Bethania dicitur, in qua suscitatur mortuus. Et quia ibi sunt Martha, Maria, & Lazarus, designat tam vitam actiuam, quàm contemplatiuam, quàm etiam pœnitẽtiam in obedientia debere fundari. *Obedientia.*

Ambr.s.Luc.7. Hier.s.Matth.21

Designat etiam mundum, cuius pars est domus Simonis leprosi. *Mundus.*

Quum Christus relictis sacerdotibus & Pharisæis venit Bethaniam, vocationem Gentiũ designauit: & Bethania ipsam gentilitatem, quæ obediuit fidei. Matth.21.b. *Gentilitas.*

Bethauen.

Greg.s.1.Reg.13 Hiero s.Hos. 4. & s.Miche.1.

Bethauen, id est, domus inutilis, aut vanitatis, vel doloris: nomen vrbis, quæ prius dicebatur Bethel: & post vitulos aureos, quos fecit Ieroboam, dicta est Bethauen. 1.Reg.13.b.14.d. Hose. 4.d.5.c. designat eos, in quibus habitant dæmones: de quibus dicitur Matth. 8. c. Vulpes foueas habent, &c. Et illos de quibus dicitur. Luc.14.e. Exi citò in vicos & plateas & pauperes, ac debiles, &c. Interpretatur etiàm domus idoli: & designat templũ Hierusalem, in quo pontifices colebant idolum Mammon. Hose.10.a. *Suscipientes in se dæmones.* *Templum.*

Ruper.s.Hose.10.

Bethcar

Gre.s.1.Reg.7.

Bethcar, id est, domus agni, siue domus cognitionis, aut domus fodiens: nomen loci. 1. Reg.7.c. designat perfectionem Christi, sub qua est perfectio Sanctorum: vel designat patriam cælestem. *Perfectio Christi.* *Patria cælestis.*

Bethel.

Bethel, id est domus Dei, ciuitas in tribu Beniamin: cui Iacob imposuit nomen: quũ prius Luxa, hoc est, amygdalus, seu discessio diceretur. Gen.28.d.35.a. Iosu.19.b.

Gre.s.Cant.2.et s.1.Reg. Ber.s.Cant.ser.75. Hie.s.Hose.12.et s.Mich.1. Beda s.Gen.28.

Bethel, id est, domus Dei, designat ecclesiam, in qua dominus habitat: & etiam Angelos sublimes. Cant.2.d. Designat etiam viros, altaris officio dedicatos. 1. Reg. 7. d. Iuxta Bethen tetendit Abraham tabernaculum, quam habuit ad Occidentem: quia non possumus venire in domum Dei, nisi moriamur vitiis. Gen.12.e.13.a.28.d.35.a. Iosu.16.a.18.b. Iudi.21.c.4.Reg. 2.a.2.Par.13.d. Hose.12.b. Amos 4.a.5.a.7.c. Ibi residet Debora, id est, prophetia, quæ semper est cum Deo. Iudi.4. *Ecclesia.* *Angeli.* *Ministri altaris.*

Gre.s.1.Reg.10.

Bethel præterea designat lucem inaccessibilem, quam inhabitat Deus: & etiam lucem, quæ hic in contemplatione habetur. 1.Reg.10.a. *Lex Dei.*

Gre.s.1.Reg.13.

In monte Bethel erant mille viri cum Saule, designantes defensores ecclesiæ ipsi prælato coniunctos ad prædicationem, & ad cætera, in quibus eorum opera desideratur. 1. Regum 13.a.14.c. *Defensores ecclesiæ.*

Ori.s.Cant.ho.2.3 Hie.s.Amos 5. Rup.s.Amos 5. Hier.s.Amos 3.

Montes Bethel designant volumina sacræ scripturę. Canti. 2. d. Et Bethel significat literam legis. Amos 5. a. Dicitur etiam Bethel Iudæa, in qua erat domus Domini, quæ destructa est. *Sacra Scriptura* *Iudæa.*

Montes etiam Bethel designant hæreticorum conciliabula, secundum quòd ibi colebatur vitulus. Amos 3.b. *Conciliabula hæreticorum.*

Bethiesimoth.

Hie.s.Ezech.25.

Bethiesimoth, id est, domus solitudinis: ciuitas Moab, designans dogmata Philosophorum, quæ redacta sunt in solitudinem. Ezec. 25. b. De quibus 1.Cor.1. b. Perdam sapientiam sapientum. *Dogmata philosophorum.*

Bethlehem.

Bethlehem,id eſt,domus panis,ſiue domus belli:ciuitas in tribu Iuda, quæ & Ephrata dicitur,vbi natus eſt Dauid,qui vnctus eſt in regem,qui præceſſit in typum Chriſti , qui ſecundum prophetias natus eſt ibi:dicitur domus panis, propter panem vitæ. Matth. 5. a. Matth.2.b. *Hie.ſ.Mich.5. Gre.ho.8. Ber.ad milites templi.*

Iudæa. Bethlehem deſignare poteſt Iudæam,quæ eſt domus panis , ſecundum quòd continet ſacras ſcripturas.Ioſ.19.a.b.Ruth 1.a.1.Reg.16.a.In ea fiunt martyres innocentes, perſequentibus videlicet Iudæis.Mat.2.c. *Gre.ſ.1.Reg.16. Hil.ſ.Mat.cant.1*

Eccleſia. Bethlehem poteſt etiam ſignificare eccleſiam,quæ continet Chriſtum, & ſacras ſcripturas tanquam domus panis.1.Reg.20.b.2.Reg.23.c.1.Par.11.d.Ier.41.d.Mich.5.a.Mat.2.a.Luc. 2. a.Ioan.3.f.Et Bethlehemitas dicitur,qui eſt de eccleſia.1.Reg.16.a.2.Reg.21.d.1.Par.29.c. *Glo.ord.ſ Mich.5*

Monaſteria. Deſignare etiam poteſt Bethlehem monaſteria,vbi ſunt,qui vtuntur ſolido cibo: vnde ſumendus eſt,qui vngitur in regem,id eſt,in prædicatorem.1.Reg.16.a. *Gre.ſ.1.Reg.16.*

Anima. Significat etiam animam ſuſcipientem Chriſtum,in qua naſcitur per gratiam.Gen.35.c. *Amb.epiſt.18.*

Bethoron.

Bethoron id eſt,diuiſio,ſiue in exploratione ipſis,aut filia cantic,ſeu iuxta Gregorium,domus iræ:nomen ciuitatis.1.Reg.13.d.2.Reg.2.g.Deſignat mentem ſeruientem vſui linguę litigioſæ:iuxta illud Eccleſiaſtæ 7.b.Ira in ſinu ſtulti requieſcit.

Bethphage.

Confeßio. Bethphage,id eſt,domus oris vallium,vel domus buccæ vallis,ſiue domus ficuum præcoquarum,vel domus maxillarum:villula ad radices montis Oliueti, quę erat ſecerdotum: ad eam venit Ieſus, vt ingrederetur Hieroſolymam : quia per ſacerdotes debet introduci Chriſtus in animas.Mat.21.a.Luc.19.e.Vel deſignant confeſſionem, quæ fit ore , & recipitur à ſacerdotibus. *Ori.ſ.Mat.ho.14. Hier.ſ.Mat.21. Ber.ad milites tẽpli.12.*

Bethſabe.

Bethſabe,ſeu Bathſeba,id eſt,filia iuramenti,vel ſaturitatis:fuit vxor Vriæ, cum qua commiſit Dauid adulterium:& mortuo Vria,duxit eā vxorē:genuit ex ea Salomonē, & alios.

Secta aliena. Secundùm quod introducta fuit ad Dauid viuente viro.2.Reg.11.a.deſignat ſectā alienam à diuina ſapientia,quam quis miſcet legi diuinæ. *Ori.ſ.Rem.3.*

Eccleſia. Lex literæ. Vt etiam ducta eſt poſtmodum à Dauid,ſignificat Eccleſiam ex Gentibus, Chriſto copulatam,extincto priori viro diabolo.Deſignat etiam legem literæ , prius carnali populo coniunctā,poſtmodum verò Chriſto ſpirituali intellectu ſociatā.2.Reg.11.a.12.f.3. Reg. 1.b.2.d. *Ambr. Apol. Dauid 3. Aug.22.cont.Fau 8.*

Bethſaida.

Mundus. Bethſaida,id eſt,domus frugum,vel cibariorum,aut domus venatorum,vel domus vallis, ciuitas Petri, & Andreę,& Philippi apoſtolorum.Mat.11.c. Marc. 8. c. Ioan.1.g.typus eſt huius mundi,in quem venit Chriſtus,vt inde eligeret diſcipulos. *Gre.3.mor.41. Hie.ſ.Marc.8.*

Baptiſmus. Bethſaida,ſeu potius Bethſeda,interpretatur domus effuſionis:eſt nomen probaticæ piſcinæ in Hieruſalem:quæ figuram gerebat baptiſmi.Ioan.5.a. *Tert.de baptiſ.*

Bethſames, Bethſamites.

Cæleſtis patria. Bethſames,id eſt,domus ſolis:ciuitas,in quam vaccæ portarunt arcam Domini à terra Paleſtinorum.1.Reg.6.c.typum gerit cęleſtis patriæ, in quam deportatū eſt corpus Chriſti & beatę virginis Marię.Deſignat etiā internā lucē,ad quā perueniūt ferētes arcāDomini. *Gre.ſ.1.Reg.6. & 7.mor.18.*

Interna lux. Contemplatiui. Bethſamitæ, quidam fuere perfecti , nunc habitantes in cæleſti patria per contemplationem,qui nunc dicunt:Cōuerſatio noſtra in cęlis eſt:poſtea verò habitaturi per adoptionem. 1.Reg.6.c. *Rup.ſ.1.Reg.15. Gre.ſ.1.Reg.6.*

Hæretici. Mali ſacerdotes Bethſamitæ autem,qui fuere percuſſi à Domino,ſunt hæretici,curioſitate,& præſumptione in errore pereuntes:vel ſunt mali ſacerdotes ſuperbientes. *Rup.ſ.1.Reg.16.*

Chriſtus. Bethſamites Ioſue,in cuius area quieuit arca, deſignat Chriſtum , qui de cęlo deſcendit in hunc mundum.1.Reg.6.c.Ioan.3.b.6.d. *Glo.ord.ſ.1.Reg.6*

Bethulia.

Eccleſia. Bethulia,id eſt,virga Domini , aut domus parturiens Dominum : erat ciuitas , vbi Iudith morabatur,quam obſidebat Holophernes.Iud.6.b.7.c. typus eſſe poteſt Eccleſię , quam obſidebat diabolus.

Bibere, Potare, Potus.

Bibere eſt animalium,quum ſitim refrigerant,quę eſt appetitus frigidi , & humidi : varias admittit allegorias.Et potus ipſe refrigerans,poteſt eſſe bonus & malus.

Chriſtus paſſus. Bibens Noe vinum , quo inebriatus eſt.Gen.9.c.typus eſt amoris Chriſti in genus humanum,quo dicitur extaſim paſſus.Et in paſſione bibit de genimine vitis vinum vetus: quia paſſus eſt in veteri homine mortali:poſt paſſionē verò reſurgens,bibit vinum nouum , quod etiam bibent reſurgentes.Mat.26.c.Et bibit Chriſtus de torrente in via,quando ſaturatus eſt iracundia Iudęorum,& multas paſſus eſt afflictiones,aſſumpta noſtra mortalitate.Bibit verò in via:quia mortem tranſitoriè,id eſt,ad triduum contigit,atque in ea morte,quam contigit, nequaquam,ſicut nos,vſque ad finem ſeculi remanſit.Pſ.109.3.Reg.17.a. *Aug.1.q.in Euan. 43.& 16.ciu.Dei.2 Arn.ſ.Pſ.109. Aug.ſ.Pſ.57. 109. Gre.24.mor.29. Euc.q.in Pſ.*

Amb.s.Luc.23. Bibit Christus acetum, quia vitium naturæ corruptæ aboleuit. Non bibit verò fel, ne syncceritati amaritudo misceretur. Luc.23.e.Ma.27 d.Marc.15.b.Ps.68. Noluit autem bibere, cũ gustasset: quia erat de vinea illa, quę expectata est, vt faceret vuas, & fecit labruscas, quæ repudiata est. *Abiectio synagogæ.*

Rup.s.de diuinis offici.10. Ori.s.Leui.ho.7. Bibere vinum, quod fuit prohibitum sacerdotibus, quum accederent ad altare. Leui.10.b. designabat Christum bibiturum fuisse vinum lætitiæ, quousque accessit ad altare crucis, & passionis. Tunc enim non bibit vinum lætitiæ.

Aug.83.q.64. Gre.s.Cant.5.7. Rup.s.Cant.7. Bibens Ioseph in scypho, est Christus bibens in Paulo, qui fuit illi vas electionis. Gen.44. b. Bibit verò in eis, qui veniunt ad fidem: ideò petebat potum à Samaritana. Ioann.4.a. Ruth 3.a. Et bibit sponsus vinum cum lacte, quando & perfectione quorundam se reficit, & innocentiam aliorum cum pietate diligens, vtrosque ad æternum conuiuium ingerit. Cant.5.a. Et bibit optimum vinum, quando digna prædicatio ministratur membris eius. Cant.7. b. Dat Christo poculum de vino condito sponsa, per meditationem passionis eius. Cant.8.a. *Bibit Christus in membris.*

Gre.1.mor.21. & 6.mor.34. Bed.s.Prou.9. Bibere vinum, est consolationem Spiritussancti, & doctrinam spiritualem accipere. Deut. 32.c.2.Reg.16.a.Nee.8.b.Iob 1.c.Prou.9.a.Ecclesiastæ 9.b.Cantic.5.b.Eccle.24.c.Agge.1.b. Luc.5.g.1.Cor.10.a. Bibere autem refertur ad literam & clariorem doctrinam, quæ facilè percipitur: sicut comedere ad sensum spiritualem & difficiliorem doctrinam, quæ mandi debet, vt percipiatur. Ideo iunguntur ambo, vt vtrumque intelligatur. Iob 1.a.5.a. Et bibunt sitientes diuitias stulti, quum gentiles percipiunt doctrinam legis, & prophetarum, quam habebant Iudæi. Et quum simplices studiosi fruuntur mysteriis, quæ ingeniosi & eruditiores cognita negligunt. *Consolatio Spiritussancti. Simplicior doctrina.*

Bibere è diuerso, interdum est aduersitate torqueri: vt bibere vrinam. 4.Reg.18.f.Is.36.c. Ier.2. Vt bibas aquam turbidam. *Aduersitate torqueri.*

Ori.s.Mat.ho.12. 35. Cle.Alex.2.pæd.2. Bed.s.Prou.9. Bibere calicem Christi, est sustinere martyrium. Et etiam cognitionem de Deo accipere. Item sapere secundum voluntatem eius, eámque perficere. Mat.20.c.26.c.Marc.10.f.14.c.1. Cor.10.b.Is.62.e.65.c.Amos 9.d. Bibere etiam sanguinem Iesu, est esse participem incorruptionis Domini. Ioan.6.f.1.Cor.11.g. Bibere vinum, quod miscuit sapientia, est sumere calicẽ Domini. Prou.9.b. *Pati. Discere diuina.*

Amb.s.Luc.11. Bibit quoque calicem, hoc est, corpus suum, qui corporalem fragilitatem spiritali sorbet affectu, & quasi in mentem animúmque transfundit, vt interioribus exteriorum imbecillitas hauriatur. Ioan.18.b. *Absorberi fragilitatem corporis.*

Gre.s.1.Reg.1. Bibens Anna, designat ecclesiam, de Christi consolatione gaudentem: & etiam de conuersione aliquorum ex Iudæis, qui facile fidem susceperunt: postea verò de gentium conuersione. Item designat gaudium de contẽplatione. 1.Reg.1.a. Cibus & potus Isaac & Abimelech. Gen.26.f. vnionem Iudæorum & gentilium in fide designant. Et bibere vinum aut calicem, est vniri ecclesiæ. Prou.9.b.Ecclesiastæ 8.d.Is.62.c. *Gaudium de cõuersione Iudæorum.*

Lyr.s.Gen.43. Bibentes fratres Ioseph cum ipso, designant lætitiam cælestem in Christo habendã. Gene. 43.g.Exo.24.c.Tob.12.d.Ps.35.Is.23.d.65.c.Zac.9.d.Ma.26.c.Marc.14.c.Luc.22.c.Act.10.f. *Lætitia cælestis.*

Gre.s.1.Reg.8. Ori.s.Ier.ho.1. & s.Amos ho.4. Aug.s.Ps.68. Hier.s.Is.24. & s. Amos 2. & s.Mic. 6. Bibere vinum in malum, significat feruorem concupiscentia excipere, vel doctrinæ gentilicæ vacare. Deut.32.e.3.Reg.1.d.16.c.20.c.Iud.12.c.Ester 1.a.Iob 5.b.Psa.68.Prou.23.c.Eccl. 31.d.Isa.5.c.Iere.35.b.51.a.Dan.5.a.Ioel.3.a.Amos 4.a.5.a.Abdi.e.Soph.1.c.Hos.2.b.Hab.2.a. Zac.7.b.Mat.24.d.Luc.12.c.17.f.Apoc.18.a. Et bibere vinum cum cantico, est vacare voluptatibus, quasi eas prædicando, aut addendo etiam voluptatem aurium, vt per omnes sensus animæ fortitudo mollescat, quæ potio erit amara bibentibus in iudicio. Is.24.b. Ad idem refertur bibere in dulcedine. Ioel.1.b. Et bibere in Phialis. Amos 6.b. Hoc vinum **bibit Lot**, & inebriatus est à filiabus. Gen.19.g. Bibũt vinum damnatorum hæretici, qui ex eo quòd egressi sunt de ecclesia, damnati sunt tractantes doctrinam erroneam in domo **Dei sui**, quam sibi artifici sermone finxerunt. Amos 2.c. Mich.6.d. Nah.1.c. *Gre.s.1.Reg.1.* Non bibens autem Anna vinum, est Ecclesia non quærens temporalia per prædicationem, nec docens falsa, aut hæretica. *Phil.de temulẽtia Hie.s.Is.5.* Sed nec bibit omne quod inebriare potest, hoc est, neque concupiscentiam, neque timorem, aut aliũ prauum affectum. 1.Reg.1.c.Deu.29.b.Iud.13.a.1.Esdr.10.b. *Rup.2.s.Leu.8.* Bibere vinum, quod prohibitum fuit sacerdotibus, quum accederent ad altare. Leu.10.b. designabat perfectos debere abstinere ab omnibus, quæ delirium generant, & peculiariter ab inordinatis affectibus. Is.5.c. Designat etiam non sequendam austeritatem literæ legis. *Feruor concupiscentiæ. Vacare doctrinæ gentilicæ, & hæreticæ, & voluptatibus.*

Bibere vinum vetus cum suauitate, est frui amico antiquo. Eccl.9.c.

Hie.s.Is.62. Bibunt alieni vinum, in quo laborauit is, qui cecidit per peccatum, quum dęmones gaudẽt de amissa gratia, & operibus bonis, quæ perduntur per peccatum. Is.62.c. *Gaudium dæmonum de peccãte.*

Hie.s.Amos 5.6. Non bibunt vinum de vineis, quas plantarũt, qui non possunt quiescere in erroribus, quorum fuerunt autores. Amos 5.d.Soph.1.c. Bibunt verò vinum defœcatum, qui aliquos libros sacræ Scripturę suscipiunt, aliquos verò respuunt: Amos 6.b.

Ori.s.Mat.ho.12. Potus verus, est agnitio veritatis. Ioan.6.f. Vt autem prior est cibus, quàm potus, ita operatio debet pręcedere scientiam. Sic fit mentio prius de cibo, quàm de potu. Ps.22.Is.32.b. Et in multis aliis locis. *Cognitio veritatis.*

Hie.s.Ezec.34. Aug.s.ps.103. & s.Ioan.tract.32. Glo.ord.s.4.Re.3. Bibere aquam, est doctrinam spiritualem accipere. Gen.29.a.Exo.2.d. Et bibere aquam de petra, est potum spiritualis doctrinę à Christo sumere. Ex.17.b.Nu.20.b.33.b.Ps.103.Ecc.15.a. *Discere spiritualia.*

Sapi.11.a. Par.10.a.12.b. De hac aqua non bibit hæreticus.Isa. 44.b.43.c. 49.d. Thren.5.a. Ezech.12.e.34.e. Amos 4.c.Ioan.7.f.Potus autem camelorum, est doctrina simplicium.Genes. 24.c.Bibere verò aquam de vtre, vel de puteo, est in litera legis cognoscere sensum spiritualem. Gen.21.b.30.f.

Defectus doctrinæ. Bibit aqua in desolatione & angustia, qui defectum habet doctrinæ Dei.Ezech.12. *Hie.s.Ezech.12.*

Sustinere legis asperitatem. Pœnitentia. Non posse bibere aquas Marath, quæ erãt amaræ, nõ posse sustinere legis asperitatẽ:bibũtur autẽ factæ dulces per passionẽ Christi, & in baptismo, quia factæ sunt spiritales. Exo.15.c. Iudith.5.e.Sic fit dulcis potus lachrymarũ.Ps.79.Et potat nos Deus vino compunctionis, quũ cor penetrat, & quum facit nobis prædicare verba aspera ad pœnitentiam. Ps. 59. 101. Isa. 24.b.Num.5.d.Iere.8.e.9.e. Bibunt omnes peccatores calicem Christi, hoc est, legem: Gentiles quidẽ, vt emendentur, & mysteriis fruantur: Iudęi verò, vt in fœce literę remaneãt.Ps.74. *Ori.s.Exo.ho.7. Basil.s.Ps.59. Aug.s.Psa.59.74*

Vti propriis facultatibus. Cognitio sui. Bibere aquã de vasis suis, est propriis vti facultatibus, vel proprio vti consilio. Prouer.5.c. Bibit etiam prædicator aquam de cisterna sua.Isa.36.c.quum ad cor suum rediens, prius ipse audit, quod aliis dicit. *Basi.s.Ps.14.ho.2. Ambr.3.offi.1. Gre.3.pasto.admoni.25.*

Nolens bibere Dauid aquã allatam de Bethlehem. 2. Reg.23.c.1.Par.11.d.ostendit se sitire fontem æternum, non qui periculis quæreretur alienis, sed pericula aliena depelleret. *Amb.Apol.Dauid 7.*

Refrigerium corporale. Bibere aquam, interdum est corporale refrigerium accipere.Ruth.2.b.4.Reg.3. c.2.Reg. 9.f.Iudith.5.e.Ps.103.Eccl'i.29.d.Proue.25.c.Isa.32.b.Ezech. 4.c. 34.e. Dan.1. b. Amos 4.c. Ionę.3.c.Matth.25.f.Acto.9.b.Roma.12.d.

Contemptus idololatriæ. Susceptio baptismi. Potus de aqua vituli, quẽ adorarunt filij Israel in deserto.Exo.32.c.datus est illis in contẽptum superstitionis & idololatriæ, & vt discerent contemnere, quod in secessum ire viderent. Designat etiã susceptionem baptismi, in quo vetus homo destruitur, & diabolus conteritur. *Hie.de veste.sace. Aug.s.Ps.61.73.*

Labor Iudæorũ. Bibens Ezechiel aquã in mensura.Ezech.4.c.designabat laborem obsidionis Iudæorum: & defectum spiritualium bonorum. *Hie.s.Ezec.4.*

Vacare temporalibus & vitiis, & voluptatibus. Bibere in malũ, est rebus tẽporalibus, & vitiis vacare.Exo. 32.b. Sic potest intelligi bibere aquã fluminis.Exo.7.d.De hac aqua non bibit Moses.Exod.34.d.Ad idẽ referri potest bibere aliquid liquens Leui.11.f. Et bibentes aquã curuatis genibus, sunt tradentes se voluptatibus, & temporalibus.Iudi.7.b.Ad idem referri possunt, quæ dicuntur.Num.20.c.Iudi. 19.b. Iob.15.b.34.a.Ps.77.Prou.26.a.Eccl'i.26.c.Isa.36.a.37. e.Iere. 2.d.Ioel.3.a.Abdi.e. Et bibens ouis de calice pauperis, est homo bibens de calice dæmoniorum.2. Regum 12.a.1. Cor. 10.e. *Ori.s.Iudi.ho.9. Phil.quòd Deus sit immutabilis. Cyril.de adora. in Spiritu sancto. Ambr.apol.Dauid 5.*

Tractare scientias diabolicas. Abuti sacra scriptura. Bibere aquã puteorum Seon, est tractare scientias diabolicas.Nume.21. d. Idem est bibere aquam Sihor, & aquam fluminis Assyriorum. Iere. 2. d.Bibens autem Baltasar rex cum conuiuis in vasis templi, coram Diis aureis, &c. Dani.5.a. designat hæreticos abutentes autoritatibus sacræ Scripturæ, ad suos defendendos errores. Dat etiam potum fellis amico suo, qui docet eum errores.Haba.2.d. *Ori.s.Num. ho.12 Hie.s.Dani.5. & s.Haba.2.*

Libẽter peccare. Bibit homo iniquitatem quasi aquas, quando prompto animo eam amplectitur.Iob.15.b. quia hoc, quod comeditur, cum mora glutitur: quia manditur, vt glutiatur. Quod autem bibitur, tanto minus ad glutiendum moram habet, quanto nullam & ad mandandum necessitatem habet. *Gre.12.mor.17.*

Imitatio malorũ. Bibunt oues turbatam pedibus pastorũ aut arietum aquam. Ezech.34. e.quum subiecti ea ad exemplum viuendi appetunt, quæ prælati quique prauo opere peruertunt. *Gre.22.mor.24.*

Simplicior doctrina. Potus lactis, est simplicior doctrina.1.Corinth.3.a.Lac potum dedi, id est, per auditum in Christo institui: simplici verò & ex se naturali alimento spirituali: hoc autem verbum, potum dedi, est symbolicum, ac signum perfectæ participationis.Qui enim perfecti sunt, dicũtur bibere: infantes verò sugere.Sanguis enim meus, inquit Dominus, verus est potus. Nunquid ergo quum dixit, lac potum dedi, significauit perfectam in verbo lacte lętitiam, veritatis scilicet cognitionem: Quod autem deinceps subiungitur, Non cibum, nondum enim poteratis: euidentem, quæ erit in futuro seculo, reuelationem instar cibi facie ad faciem potest significare. *Cle.Alex.1.pæd.9.*

Oratio. Potus lactis datus Sisare, vt occideretur.Iud.4.c.designat orationẽ, qua vincũtur dęmones. *Amb. de viduis.*

Pasci fide resipiscentium. Bibunt filij Orientis lac filiorum Ammon.Ezech.25.a.Quum doctores pascuntur simplici fide eorum, qui ab hæresi resipiscunt. *Hie.s.Ezech.25.*

Mollire duritiã mentis. Ebibunt sagittę Domini spiritum hominis.Iob.6.e.Quum supernę sententiæ exterioribus intentũ introrsus trahunt: & quos in peccatis inueniunt, dum vulnerant, immutant: vt duritiã suam transfixa mens deserat, atque ex salutifero vulnere, sanguis confessionis decurrat. *Gre.7.mor.3.*

Gaudere de profectu discipuli. Puniri à Deo. Bibens seruus Abrahæ de hydria Rebeccæ.Gen.24.c.designat prædicatorem, qui tunc bibit de hydria auditoris, quum gaudet de eius profectu.Item cùm scientiam secularem seruire facit sacrę doctrinę. *Ori.s.Gen.ho.10.*

Bibere de furore omnipotentis, est puniri à Deo: qui etiam potare dicitur vino compunctionis, & aqua fellis eos, quos per iram suam punit.Iob.21.c.Ps.59.74.Isa. 51.f.Iere.9.e.25.d. 51.a.d.Ezech.23.e.Amos 2.c.Haba.2.d.Apoc.14.b.16.b.18.a. *Glo.inte.s.Iob.21.*

Pasci alienis peccatis. Audire pestiferas suasiones. Bibere sanguinem. 2.Reg. 23.c.1. Par.15.d.Ezech.39.e. est pasci peccatis & erroribus aliorum.Bibunt etiam sanguinem, qui sanguinem fuderunt: quia per quę peccauerunt, per ea puniuntur.Apoc.16.b. *Ruper.9.s.Apoc.*

Bibere mortiferũ quid dicitur.Ma.16.d. qui pestiferas suasiones audiũt, quod minimè nocet *Gre.ho.29. Ber.ser.1.de asčes.*

Hie.ſ.Zach.9.& ſ.Agge.1. ſi ad operationem prauam non pertrahantur. Item quum excitantur concupiſcentiæ, quibus mens non aſſentitur.

Bibunt, & inebriantur vino, qui virtutibus & virginitate fruuntur. Et qui mentem mutãt, vt iam terrena non quærant, ſed ad cæleſtia anhelent. Zachar. 9. d. Bibunt verò & non inebriantur, qui pauca bona opera faciunt permixta malis: vnde non fruuntur lætitia ſpirituali. Item qui ad vocem prædicatoris aurem inclinant, ſed mentem non mutant. Agge. 1. b. Et Iudæi legentes ſcripturas, & nolentes recipere Chriſtum. Rup.ſ.Agge.1. Hie.ſ.Iſa.37.

Bibens rex Aſſyriorum aquam, eſt diabolus ſubiiciens ſibi populos. Iſa. 37. e. Abdi. f. *Subiiciens diabolus populos.*

Hier.ſ.Iſa.29.& ſ.Abdi. Bibere ſomniando. Iſa. 29. b. eſt hęreticorum falſa tractantium, qui etiã dicuntur bibere in monte ſancto Dei, quum affligunt, vel peruertunt filios Eccleſię. Abdi. f.

Lyra.ſ.Eſter.7. Bibentes rex Aſſuerus & Haman cũ Eſter regina. Eſter. 7. a. Sunt Deus & peccator. Deus miniſtrans Euchariſtiam, peccator indignè ſumens: vnde & condemnatur ſicut Haman.

Cle.Alex.2.pæd.4. Duplex ſit noſtra in potu beneuolentię gratia, inuitatio legis. Si enim diliges dominũ Deũ tuũ, deinde proximũ tuũ: prior quæ eſt in Deum beneuola inuitatio, fiat per gratiarũ actionẽ & pſalmodiam. Secunda autem, quæ eſt in proximum, per honeſtam vitæ conſuetudinem.

Biblij.

Biblij creduntur populi Phœnicis prouincię. Ezec. 27. b. Hebraicè autem ſcribitur Giblij: de quo vide Giblij.

Bibliotheca.

Bibliotheca eſt cella, vbi ſeruantur libri: non inuenitur in allegoriis. Sed legitur bibliotheca regis Babylonis. 1. Eſdr. 5. d. 6. c. Et bibliotheca, quam fecit Eſdras. 2. Mach. 2. c.

Bicamerata.

Ori.ſ.Gen.ho.2. Amb.de Noe.9. Aug.cont.Fauſt. & 15.ciuit.Dei. Bicamerata & tricamerata, in arca Noe, erant diuerſa loca ad recondenda neceſſaria, & ad ſeparanda animalia. Gen. 6. c. deſignare poſſunt diuerſos gradus in eccleſia: & multiplicem ſenſum ſacrę Scripturæ. Item inteſtina in homine. Vel bicamerata dicuntur propter duos populos, Gentium, & Iudęorum. Tricamerata verò propter tres filios Noe, ex quibus genus humanum propagatum eſt. Vel deſignantur tres virtutes theologicæ. Vel triplex fructus euangelicus. *Diuerſi gradus in Eccleſia. Multiplex sẽſus Scripturæ. Inteſtina. Duo populi. Tres virtutes. Triplex fructus.*

Biceps, quære Caput.

Biduum, vide Dies.

Biennium, vide Annus.

Bigæ.

Bigæ equorum ſunt, quas duo equi agitant. Iſa. 21. c. Vbi dicuntur bigę equitum, aſcenſoris aſini, & aſcenſoris cameli.

Bilibris, vide Libra.

Bilinguis.

Beda ſ.Pro. 18. Bilinguis dicitur, qui aliud profert ore, quàm habeat in corde: atque ita fallit eum, cui loquitur. Pro. 8. b. 18. b Eccl'i. 5. d 6. a. 28. b. 1. Timoth. 3. b. Non eſt illi locus allegoriis, niſi dicamus, hæreticos & hypocritas eſſe bilingues.

Bitumen.

Plin.35.natu.hi.15 Bitumen eſt materia habens vim quandam ſulphuris. Nam pręſtat nutrimentum igni: & pręſtat munimentum contra aquam, ne ea, quæ ipſo lita fuerint, penetret aqua: vnde arca Noe bitumine illita fuit intrinſecus & extrinſecus. Habet vim ſiſtendi, diſcutiendi, contrahendi, glutinandi. Eius etiam accenſi nidore ſerpentes fugantur.

Ori.ſ.Gen.ho.2. & ſ.Num.ho.12. Aug.12.cõt. Fauſt. 14.& de vnitate eccleſiæ.5. Bitumen arcæ Noe intrinſecus & extrinſecus muniens arcam. Gen. 6. c. deſignat virtutes intus & extra munientes animam. Vel eſt fides in corde, in ore confeſſio. Vel intus ſcientia, foris opera. Vel quum ſit feruentiſſimum & violentiſſimum gluten, ſignificat charitatis & dilectionis ardorem in magna fortitudine, ad tenendam ſocietatem ſpiritalem omnia tolerantem, ne ſcandalis eccleſiam tentantibus, ſiue ab eis, qui intus, ſiue ab eis, qui foris ſunt, cedat fraterna iunctura, & ſoluatur vinculum pacis. Ipſa quoque charitas totam virtutũ ſtructuram continet ac copulat: & quia charitas eſt ad omnes: ideo intus, & foris erat arca bituminata. Aut certè quia ſcriptum eſt: Charitas omnia tolerat: vis ipſa tolerantiæ tenax veritatis, per bitumen ſignificata eſt: quo ideo arca intus & foris illita eſt, quia intus & foris mali tolerandi ſunt, ne pacis compago ſoluatur. *Virtutes. Fides. Charitas. Tolerantia.*

Epiphan.2.cõt.hæreſes tomo 1. Bitumen etiam arcæ, vt ſuo ſuffitu fugat ſerpentes, deſignat vim, quæ eſt in eccleſia ad fugandos dęmones. *Virtus Eccleſiæ contra dæmones.*

Beda ſ.Gen.5. Bitumen etiam arcæ, patientiam & continentiam corporis & animæ ſignificare poteſt. *Patientia, Continentia.*

Amb.de Noe. 6. Poteſt etiam bitumen in corpore humano deſignare cutem, & neruos, quæ totam corporis machinam conglutinant. *Cutis & nerui.*

Gla.inter.ſ.Exo.2 Bitumen, quo lita erat fiſcella, in qua poſitus erat Moſes. Exod. 2. a. deſignat viles ſenſus per Iudęos literæ legis datos. *Senſus viles legi dati. Fomenta ſuperbiæ.*

Bitumen, quo vtebantur pro cæmento ædificatores turris Babel. Gen.11.a. fomenta superbiæ significare potest. *Ori.s.Num.ho.12.*

Ignis inferni. Bitumen, vt est nutrimētum ignis, ignem inferni designare potest. Et putei bituminis, sunt ipse infernus. Gen.14.b.

Biuium.

Baptismus. BIuium est locus, in quo duæ occurrunt viæ.

Biuium itineris, in quo sedebat Thamar. Gen.38.c. designat baptismum, in quo Ecclesia coniungitur Christo.

In biuio erat ligatus pullus, cui insedit Christus. Marc.11.a. quia vagus erat Gentilis populus, qui vt nullum habebat certum dominum, ita multos patiebatur. *Amb.s.Luc.19.*

Astutia diaboli. Biuium, in quo stetit rex Babylonis. Ezec.21.e. designat varias astutias diaboli ad capiendas animas. *Glo.int.s.Exo.21.*

Blandiri, Blanditiæ, Blandus.

BLandiri, est verbis ac gestibus aliquem consolari, aut ad amorem pertrahere.

Foměta diaboli. Blanditiæ Sichen ad Dinam, designant fomenta peccati, quibus diabolus nititur ipsam animam in peccato retinere. Gen.34.a. Iud.14.c.19.a. Tob.11.c. Prou.6.c.7.b.d.23.d.28. d. Ester 15.c. *Lyr.s.Gen.34.*

Consolans Deus Interdum dicitur Deus blādiri, quum consolatur, sicut mater blanditur filio suo. Is. 66.d. Sic Ioseph blandè loquutus est ad fratres suos, designans Christi mansuetudinem erga genus humanum. Gen.50.d. *Glo.ord.s Is.66.*

Blasphemare, Blasphemiæ, Blasphemus.

BLasphemare, est maledicere, attribuendo alicui quippiam iniuriosè, vel auferendo, quod illi competit: éstque præcipuè blasphemia in Deum.

Blasphemiæ Iudæorum. Blasphemare nomen Domini, est in Christum blasphemias dicere: vt cum Iudæi dicebāt: Non habemus regem nisi Cæsarem. Et blasphemātur tota die, quia Iudæi non cessant dicere quotidie blasphemias in Christum. Leu.24.c.4. Reg.19.b.1. Par.20.d.2. Par.32.d. Iob 15. a.34.d. Is.1.b.2.b.37.a.48.b.52.b. Eze.5.d. Dan.3.g.2. Mach.9.b.10.a. Mat.12.c. Marc.3.d. Luc. 23.c. Rom.2.d. Acto.13.g.23.c. Apoc.13.a. *Hie.s.Is.1.5.52. & s.Soph.2. Isyc.s.Leu.24.*

Opera idololatriæ. Et blasphemiæ dicuntur idololatriæ opera. Neem. 9.c.2. Mac.8.a.

Dogmata hæreticorum. Et blasphemiæ filiorum Ammon, sunt dogmata hæreticorum. Sopho. 2.b. Et blasphemarunt Iudæi sermonem sancti Israel: quia dicebant Christo: Samaritanus es, & dæmoniū habes. Is.5.f. Blasphemant hæretici, quando ex odio & inuidia defendūt suos errores. *Rup.s.Soph.2. Rup.9.s.Apoc. Amb.s.Rom.14.*

Blasphemare etiam Israel, aut bonos dicitur, qui maledicit, aut malè loquitur de eis. Is.43. d.51.c. Soph.2.b.2. Mach.12.c.

Blasphematur bonum nostrum, quum doctrina Dei per rem friuolam contemnitur, dubitando de creatura Dei. Aut quum quis bona habens opera, in re minima reprehensus, bona alia offuscat. Rom.14.c.

Boanerges.

BOanerges, hoc est, filij tonitrui: dicti sunt filij Zebedæi, Iacobus & Ioannes. Mar. 3.b. Sed ait Hieronymus super Dan.2.e. Emendatius legi Benereem, aut Benerrem.

Bonus, Melior, Optimus.

BOnum dicit aliquam perfectionem naturalem, seu moralem, aut gratuitā. Gen.1.3.a. Ecc. 3.b. Eccl.39.b. Tim.4.b. Dicitur autem bonū aliquādo beneficiū. Gen.44.a. Quare reddidistis malum pro bono? Item bonum, honestum. Deut.12.e. Cùm feceris quod bonum est. Opes. Gen.24.b. Ex omnibus bonis eius secum portans. Pulchrum. Gen. 1. b. Vidit Deus quod esset bonum. Commodum. 2. Reg.19.f. Fac ei, quod tibi bonum videtur. Bonus etiam dicitur aptus. Ier.29.c. Suscitabo super vos verbum meum bonum. Gratus. Exo. 25. a. Thimiamata boni odoris. Optatus. Exo.3.b. Educam de terra illa in terram bonam. Studiosus. 3. Reg.1.g. Dixit Salomon: Si fuerit vir bonus. Tutus. 1. Reg.12.d. Docebo vos viam bonam. Vtilis. Gen.1.a. Vidit Deus lucem, quòd esset bona.

Deus. Bonum propriè competit Deo, qui bonus est per essentiam, à quo cætera participant bonitatem: & de quo dicit ipse Christus. Luc.18.d. Nemo bonus, nisi solus Deus. Et ipse dicitur bonum omne. Exo.33.d. Et bonus dicitur Deus rectis corde, sicut medicus iis, quos sanat. Ps. 72.117.118.134.142.2. Par.30.c. Sap.12.a. Thr.3.c. Nah.1.b.2. Mach.1.f. Matt.19.b. Mar.10.b. Et bona manus Dei, est misericordia & liberalitas Dei. 1. Esd.7. a. Melior autem dicitur misericordia Dei, quàm vita: quia vita est misera, misericordia verò Dei ducit ad ęternitatem. Ps.62. Et bona sunt verba Dei cum iis, qui rectè gradiuntur. Mich.2.c. *Amb.4.de int.2. Hie.s.Mich.2. Hil.s.Ps.62.*

Christus. Bonus magister est Christus. Mat.19.b. Marc.10.b. Luc.18.d. Ioan.7.b. Et bonus Dauid in oculis Achis, est Christus creditus à Gentibus. 1. Reg.29.d. Et ipse est melior hostia, secundū quòd passus est. Et tradidit nobis cælestia. Hebræ. 9. f. Et optimus vitulus diluens peccata. Gen.18.a. Melior existens Elcana Annæ, quàm decem filij. 1. Reg.1.b. designat Christum meliorem esse ecclesiæ, quàm omnes, qui conuerti poterant ex Iudæis. *Amb.1.de Abr.5. Gre.s.1.Reg.1.*

Deus aut bonū spirituale. Bonum quum ponitur absolutè, sumitur aut pro Deo, aut pro bono spirituali, vt in his ferè locis. Gen.2.c.50.d. Num.10.d. Deut.1.f.1. Reg.24.d.3. Reg.3.b.22.b.2. Par.6. g. Tob. 4. d. *Hie.s.Is.5.*

Hil.s.Ps.64. Aug.s.Ps.127. Hie.s.Ps.12.

Iob 2.c.9.d.30.d.Ps.12.72.83.91.102.117.132.Prou.13.d.31.b.Ecclesiastæ 2.d.4.b.5.c.7. c.9. d. Sap.4.c.7.b.Eccl.12.a.Is.5.e.55.d.Ier.5.f.8.b.17.a.18.d.Thr.3.Hos.8.a.14.b.2.Mach.5.c.Amos 5.d.Mich.3.a.6.b.Zac.1.d.9.d.Mat.17.a.18.a.26.b.Marc.9.a.14.c.Luc.1.c.9.d.16.a.Rom. 8.c. 12.c.13.b.2.Cor.8.d.Hebr.5.d.Iacob 3.b.

Dona Spiritussancti, & cælestia bona. Triplex fructus. Pax. Virtutes.

Bona domus Dei, sunt dona Spiritussancti, & gratiæ gratis datæ, & quæ oculus non vidit, nec auris audiuit, &c. Item triplex fructus, nempe tricesimus, sexagesimus, & centesimus. Idē designant bona Hierusalem: inter quæ bona peculiariter intelligitur pax. Psa.64.105.127.Ier. 31.b.33.b.Ezec.36.c.Hos.3.b.Zac.1.d.Mat.25.b.Heb.9.b.Et bona Ægypti, quæ promittit Ioseph fratribus suis. Gen.45.c. sunt spirituales gratiæ, quas dat Christus: & virtutes præcipuè theologicæ. Ps.12. Et bona Abrahæ, quæ secum portabat seruus missus ad ferendam vxorem Isaac. Gen. 24.b. designat bona opera prædicatoris, & thesauros virtutum. Et bonus spiritus, significat dona spiritualia. Luc.11.b. Hæc sunt optimus thesaurus Dei. Deut.28.a.

Ter. de præscriptionibus. *Eloquia Dei. Doctrina veritatis. Doctrina Christi.*

Bona, quæ tradit homo peregrè profectus seruis suis. Matth.25.b. sunt eloquia Dei tradita sacerdotibus, & prædicatoribus. Et bonum semen, est doctrina veritatis. Et bonum verbum. Mat.12.c.13.d.Luc.6.f.1.Reg.9.b.Ps.38.44.Prou.15.c.1.Mach.15. b. Eph. 4. g. Dicitur etiam bona doctrina & bona negotiatio sapientiæ. Prou.13.c.31.c.1.Timot.4.b. Et bona verba Dei, quia promittunt salutem. Mich.2.c.Zac.1.c.Hebr.6.a. Et meliora dicuntur vbera sponsi, quā vinum. Cant.1.a. quia doctrina Christi melior est, quàm doctrina veteris testamenti: vel designat amorem Dei & proximi meliorem, quàm cura rerum temporalium: quia hoc vinum necat, illa nutriunt: hoc mentris oculos turbat, illa acuunt, &c. Et bonum sal, est sacra doctrina. Marc.9.g.Luc 14.g. Et bona Carmeli, sunt boni sensus sacræ Scripturæ. Ier.2.b.

Ori.s.Cant.ho.1. Gre.s.Cant.1.

Ori.s.Is.ho.2. Amb.de Isaac.3. & s.ps.110.ser.1. *Sensus spiritalis. Mysteria Christi.*

Bonum mel dicitur bonus sensus spiritalis: vel diuina cognitio, quæ melior est voluptatibus corporeis. Prò.24.b.25.d.

Hie.s.Ps.15.

Bona Christi, quibus pater non eget. Ps.15. sunt incarnatio, passio, resurrectio, & redēptio nostra: vel sunt cælum, & terra, & quæ in eis sunt, quæ fecit Deus propter nos.

Hie.s.Ionam.4.

Melius reputans Dauid seruari in terra Philisthinorum. 1. Reg. 27. a. designat melius esse Christum prædicari in Gentibus, qui in Iudæa contemnebatur. Et melius iudicans Ionas esse sibi mori. Ionæ 4.d. designabat bonum redemptionis mundi, per mortem Christi futurum. Sic iudicabat Iudas melius mori, quàm videre mala gentis suæ. 1.Mach.3.g.

Amb.s.Luc.10. Aug.ser. 43. *Vita contemplatiua.*

Optima pars, quam elegit Maria, est vita contemplatiua. Luc.10.g. Et hæc dicitur bonum absolutè, quia contemplatio superat cætera bona vitæ actiuæ. De hoc bono ait Apostolus Rom.7.d. Non enim quod volo bonum, hoc facio.

Gre.s.Can.7. *Prædicatio.*

Optimum vinum, dicitur guttur sponsæ. Cant.7.c. designans excellentem prædicationem, quæ est in Ecclesia.

Amb.de fug.secu.6 Basi.s.Ps.33. Hie.s.Is.1.52. & s.Hos.8. Gre.9 mor.22. & s.1.Reg.9. *Fœlicitas.*

Bonum omne, quod ostendit Deus, est fœlicitas in Dei visione consistens. Exo.33. d. Ps.33. 118. Et bona requies, est ipsa fœlicitas. Gen.49.c. Et bona Domini. Ps.26. Dicitur etiam bonū simul & iucundum, habitare fratres in vnum: quod erit in felicitate. Ps.132. Prou.11.c.16.c.Ier. 17.a.30.b.31.b.32.g.33.b.Num.10. d. Hoc bonum nunciauit Christus. Is.52.c. Boni etiam dies, sunt tempus gloriæ: & tempus bene operandi. 1.Reg.25.b.Ecclesiastæ 4.b.7.b.Ecc.14.c.31.a. Sic dicitur melior dies vna in atriis domini. Ps.83. Bona etiam terræ, dicuntur bona terræ viuentium. Is.1.e. Optima etiam Israel, sunt meliora præmia æternæ retributionis; quæ dicuntur esse Saulis, hoc est prædicatorum: quos constituit Dominus super omnia bona sua: qui cū non in omnibus, sed super omnia constituuntur, non tantum bona Israel, sed etiam optima habere declarantur. 1.Reg.9.c.2.Par.6.g.Iob 7.b.36.b.

Tert.de Resurre. Hil.s.ps.146. Hie.s.Is.1. & s. Zach.1. *Bona opera.*

Bona terræ, dicuntur bona opera per corpus acta: vel erant bona terræ, hoc est, præsentis seculi, quæ promittebat Deus Iudæ. Is.1.e. Et bonus Psalmus, dicuntur bona corporis opera. Ps.33.26.127.146. Et bonus fructus sunt bona opera. Mat.3.c.7.b.12.c.Luc.6.f.22.c.Pro.8.b. Et optimæ fruges terræ. Gen.43.c.

Ori.s.Mat.ho.20. *Seruantes legem naturalem.*

Boni vocati ad nuptias sunt, qui seruabant legem naturalem. Mat.22.a.Psa.124. Prou.12.a. 14.b.Sap.8.c.Eccl.12.a.29.c.

Ori.s.Mat.cap.13. *Iusti. Anima.*

Boni pisces, dicuntur iusti. Mat.13.f. Et bona terra, est anima bene operando fructificans. Sap.8.d.Eze.17.b.Luc.8.a.

Bed.s.Exo.3. *Ecclesia militās vel triumphans.*

Bona terra promissionis, est ecclesia militans vel triumphans. Exo.3.c.Nu.13.b.14.b.Deut. 3.d.4.c.6.b.8.c.Ios.23.d.3.Reg.14.d.1.Par.28.b. Ad hāc terrā pertinēt bona pascua. 1.Par.4.g.

Ori.s.Mat.cap.13. *Prophetæ.*

Bonæ margaritę dicuntur prophetę, & sensus boni. Mat.13.f.

Bona via, est via mandatorum Dei. 2.Par.6.e.Prou.16.a.Ier.2.g.6.d.7.a.36.d.Isa.65. a. Ediuerso via non bona, est via peccatorum. Bona etiam vita, est vita secūdùm virtutē. Tob.14.d.

Hil.s.Mat.Cant. 10.

Meliores sunt Apostoli multis passeribus, hoc est, infidelibus. Mat.10.d.

Gre.11.mor.26.

Melior dicitur iniquitas viri, quàm benefaciens mulier. Eccl.42. c. quia is, qui indiscretus est, atque infirmus, nonnunquam de eo, quod bene egerit, amplius eleuatur, atque grauius in culpā cadit. Discretus verò etiā ex eo, quòd malè se egisse intelligit, ad districtionis regulā arctius se reducit: & inde altius ad iustitiā proficit: vnde ad tēpus à iustitia cecidisse videbatur.

Gre.s.1.Reg.8.

Optimi iuuenes in bonum quidem dicuntur, qui faciunt, quod possunt in operibus misericordię. In malum verò dicuntur, qui cęteris peccatoribus nequiores sunt. 1.Reg.8.c.

Amb.s.ps.118. ser. 2.

Bonum perfectum, portare iugum ab adolescentia, hoc est, antequam quis peccet: nam post peccata iam non est perfectum bonum. Thr.3.c.Eccl.44.b.

Bonus

Bonus thesaurus cordis, sunt cogitationes bonæ, & boni affectus. Matth.12.c. Luc.9.g. Et bona intentio, & fides, & charitas. *Glo.ord.s.Mat.12*

Bona arbor, aut mala, quæ dicitur consimilem fructum facere. Matth.12.c. Luc.6. f. designat non claudicandum esse in fide Christi. Et quòd opera Christi, quæ erant boni fructus, nō poterant attribui, nisi bono principio. *Glo.ord.s.Mat.12*

Bonus dictus Saul.1.Re. 9.a. designat prælatū malū, qui iuste ad vindictā regnare permittitur. Boni verò è diuerso dicūtur & sunt, qui verbo & exēplo aliis prodesse possūt. Bonus etiā dictus est Holophernes à Iudith, nō simpliciter, sed in regno Nabuchodonosor. Iudith.11.b. *Gre.s.1.Reg.9.*

Bonum opus Mariæ Magdalenæ in effusione vnguenti, fuit propter charitatem, & significationem. Marc.14.a.

Bona dicuntur aliquando falsa bona. Sapi.2.b. Eccl'i.14.a. Luc.12.c.16.f.19.b.

Bonum consilium Achitophelis: sed melius consilium Chusi.2.Reg.17.b.

Melius putantes filij Israel seruire Ægyptiis, quàm mori in solitudine. Exo.14.c. designant succumbentes peccato: vel nolentes incipere bonum. Idem designant melius putantes seruire Nabuchodonosor, quàm mori. Iudith.3.a.7.c. *Glo.ordi.s.Exo.14*

Melius incidere in manus Dei, quàm in manus hominum.2.Reg.24.b.1. Par.21.b.

Turpes cogitationes. Optimi greges Amalec, dicuntur turpes cogitationes, quæ videntur optimæ, dum placent. 1.Reg.15.b. *Gre.s.1.Reg.15.*

Moderatio sensuum. Optimæ stolæ quinque datæ Beniamin à Ioseph. Gene. 45. f. Scientia & moderatio quinque sensuum. *Glo.inte.s.Gen.45*

Optimus locus terrę Ægypti datus filiis Israel. Ge.47.b. designat terrena bona data Iudęis. Ad idem refertur optima habitatio ciuitatis Hiericho.4.Reg.2.c.

Sermo hæreticus Optimus ager Moab repletus est lapidibus.4.Reg.3.d. cùm venustas loquutionis hęreticæ & philosophicæ anathematis pondere obruitur. *Glo.ordi.s.4.Re.3*

Optimus de populo, qui dicitur quasi paliurus. Mich.7.a. dicitur, non quia sit bonus, sed quia minus malus. *Lyra.s.Mich.7.*

Booz.

BOoz, id est, in fortitudine, aut in hirco.: filius Salmon, qui duxit Ruth viduam propter propinquitatem prioris mariti. Ruth .2. a.4.d.1.Par.2.d. Matth.1.a. Fuit etiam nomen alterius è duabus columnis in porticu Salomonis positis.3.Reg.7.c.2.Par.3.d. designabat autem cum altera columna fortitudinem fidei doctorum vtriusque Testamenti. Designat etiam fortitudinem Christi in iudicio, quando condemnaturus est malos. *Glo.ord.s.3.Reg.7* *Rup.s.3.Reg.19.*

Fortitudo fidei doctorum. Fortitudo Christi. Christus. Booz secundum quod duxit Ruth Moabitidem vxorem, significat Christum adiungentē sibi ecclesiam ex Gentibus. *Glo.ord.s.Ruth.2.*

Boreas, vide Aquilo.

Borith.

BOrith, herba abluendis vestium sordibus apta, vim saponis habens: vel secundum aliquos, est ipse sapo. Iere.2.e. designare potest verbum Dei, quod animarum eluit sordes, & lachrymas pœnitentię. *Ori.s.Iere.ho.13.* *Hie.s.Iere.2.*

Bos, Vacca, Taurus, Vitulus.

Verbum Dei. Lachrimæ pœnitentiæ. BOs est animal notum, vigens cornibus, & capitis viribus ad trahendū aratrum & plaustrum. Vacca autem est fœmina. Taurus verò est bos masculus ad procreandū reseruatus, sicut hircus inter capras, & aries inter oues. Vitulus autem est bos iuuenis. Est bos animal mundum, quia diuidit vngulam, & ruminat, ideo offerebatur in sacrificium. *Ori.s.Gē.ho.4.17. & s.Iob.1.& s. Leui.ho.1.*

Christus. Bos significat interdū Christum, qui oblatus est, vt hostia pacifica, ad reconciliandum Deo genus humanū. Et ipse est vitulus saginatus, qui comeditur cum butyro & lacte, hoc est, cum fidei puritate. Et oblatus est pro peccato. Gen.18. Exo.19.a. Leui.3.a.4.a.8.a.9.a.16.a.23.c. Nú. 7.a.c.15.b.3.Re.18.f. Ps.68. Ezec.43.c.45.f. Luc.15.f. Taurus etiā aliquando significat Christū, qui aliis est ferus vt iudex, aliis mansuetus vt Saluator. Deut.33.c. Et taurus annorū septē, est Christus cum septem donis Spiritussancti. Iudi. 6.e. Cæterum Gen. 49. a. vbi nos legimus, suffoderunt murum, Origenes & Tertullianus legunt taurum: & accipitur pro Christo. Vitulus etiam immaculatus, est caro Christi, qui peccatum non fecit, qui in cruce intelligibiles inimicos nostros ventilauit. Et ipse Christus est vitulus de bobus, hoc est, de patriarchis ortus. Leuit.1.b. Et vitulus comminuens cedros. Psa. 28. Vitulus etiam est splendor imaginis redemptoris.1. Reg. 16. a. Et vacca rufa, est caro Christi mortalis: ideo sumebatur fœmina, ne crederemus expiationem fieri ex virtute ipsius animalis, sed ex diuino numine. Comburebatur tota, vt non ab ipso animali, sed à Deo fauor speraretur. Num.19.a. *Amb.1.de Abr.5 & prol. de Spiritu sancto. Arno.s.Ps.68. Hie.s.Eze 43.45 Aug.ser.70.108 Tertu. adue. Iudæ. Isych.s.Leuit. 49. 16.23. Beda s.Gen.18. Hier.s.Ps.28. Gre.s.1.Re.16. & s.Ps.50. Aug.q.in Nū.13 Geor.Vene. in Cā-ti.1.tomo 4.cap.6.* *Caro Christi.*

Fortitudo angelorum. Bouis facies, in angelis fortitudinis ac robustatis eorum præfert speciem: & qua spirituales sulcos suscipiendis cælestibus fœcundisque imbribus scindunt. Ezech.1.c. Ps.8. *Dion.cæle.Hie.15 Aug.s.Psal.8.*

Prædicatores. Fortes sub iugo Domini laborantes. Operantes iustitiam. Boues dicuntur literati & fortes, & prædicatores: & demū fortitudinem exercentes in diuinis laboribus, & sub iugo Domini laborantes: & qui iustitiam operantur: vt boues Abrahæ. Genes. 12.d.20.d. 21. d.24.d.32. b.33.c. Exod.24.b.34.c. Num.7.a. Deut.25.a. 2.Reg.6. b. 4.d.3. Reg.4. d.8 g.1.Par.21.d. Iob.1.a. 42. b. Leui.3.a.7.c.9.a. Ps. 8.65. Prouerb.14.a. Eccl'i. 22.a. Isa.7.d.30.e.52.d.65.d.1.Cor.9.b.1.Timoth.5.c Et boū par, sunt prædicatores Ecclesiæ, *Arno. & Hila. s.Ps.65. Hie.s.Isa.32.65. Isych.prol s. Leui. Gre.s.1.Reg.14.& 1.mor.16.& 7. mora.6.& 35.mor.19 & 16.mor.22.*

Aug.s.Ps.68.& s.Ioan.tract.10. Beda s.Pro.14. Gre.2.pasto.5. — *Apostoli & prælati.*

qui dum prædicant arant, dum verbis cælestibus corda auditorum aperiunt, quasi in bona terra semẽ spargunt.1.Reg.14.e.Sunt duo boues, quia geminæ charitatis gratia pleni sunt, & se priuato amore non diligunt. Et boues tollit prædicator, quando labores cogitat prædicationis suæ: & quicquid aliis loquendo velut terrã excolendo profecit, memorando coaceruat. Et boues viduæ, sunt prædicatores Ecclesiæ. Iob.24.b. Et vitulus nouellus, est prædicator. Ps.68. Et boues duodecim sub mari æneo.3.Reg.7.d.sunt Apostoli, & vniuersitas prædicatorum & prælatorum: quorum quidem nos opera cernimus, sed apud districtum iudicem, quæ illos posterius maneant in occulta retributione nescimus. Qui tamen cum condescensionis suæ patientiam diluendis proximorum confessionibus præparant, velut ante fores tẽpli luterem portant: vt quisquis ęternitatis ianuam intrare nititur, tentationes suas menti pastoris indicet, & quasi in boum lutere cogitationis vel operis manus lauet. Et vaccæ duæ fœtæ, quę non nouerunt iugum, & portantes arcam, & mugientes pro vitulis.1.Reg.6.b.designant prædicatores geminam habentes charitatem, & iugo peccati minimè subiectos: qui compatiuntur necessitatibus cognatorum: sed non propter hoc viam rectam deserunt: designant etiam fideles, qui dum sacri eloquij præcepta considerant, quasi superimpositam sibi Domini arcã portant: quorum plerique foris carnalibus affectibus ligantur: sed non declinant à recto itinere, quia arcam Domini portant in mente. Vitulus etiam, aut vituli planta, designat prędicatores, qui debent maturè incedere, & fortes esse, & vngulam diuidere. Ezec.1.b.Num.7.a. Tauri etiam dici possunt sacerdotes Christi. Ps.67. Et Sancti. Deut.33.c. Matt.22.a. Boues, qui vendebantur in templo, sunt prædicatores, quęstus gratia prædicantes. vnde merito eiiciuntur. Ioan.2.c.

Gre.s.Ps.50.& 7.mor.18. Gre.s.Eze.ho.3. Arno.s.Ps.67. Glo.ordi.s.Ioã.2. — *Fideles. Sacerdotes. Sancti. Prædicatores quæstuarij.*

Gre.s.1.Reg.14. — *Sapientes & simplices.*

Boum par dici possunt Ionathas, & armiger eius: & sapientes, & simplices: vel minores & altioris ordinis sacerdotes.1.Reg.14.b.

Geor.Vene.Cant.1 tom.7.cap.29. — *Virtus concupiscima.*

Bouis aut vituli facies in Deo, designat virtutem concupisciuam, quum sit animal domesticum, & mansuetum, & licèt ponatur in parte, quæ sinistra est nobis, quatenus bos est armiger, in archetypo tamen est in dextera: & per ipsum mansueta animalia indicantur, quæ ex dextera sunt. Vnde agnus, & ouis, ad dexteram in iudicio collocandi dicuntur.

Hi.s.Mat.Cã.22 — *Martyres.*

Vituli septem. Ezech.45.g.designant martyres, qui configurantur passioni Christi. Ipsi etiã sunt tauri pro Christo immolati. Matth.25.a.

Arno.s.Ps.67. Hie.s.Isa.15. Isych.s.Leui.9. — *Anima. Simplices. Humiles. Humilitas. Mediocres.*

Bos aliquando animum aut rationem pręcipuè mundam significare potest. Exod.21.d.22.a.1.Reg.12.a.Iob.24.a.Is.1.a.11.b. Vacca etiam significat animam teneram, & iuuenem, sed rectoris patientem. Et vaccę populorum, sunt simplices. Ps.67. Et vaccæ quadragintæ sunt simplices & humiles, & vacca, ipsa humilitas. Genes.32.d. Et vituli sunt mediocres in Ecclesia. Isa.15.b.Leui.9.a.Luc.17.b.

Isych.s.Leui.1. Gre.1.mor.16. — *Homines ignaui.*

Boues & oues, sunt homines, qui nihil acuminis habent, neque ad virtutem, neque ad malitiam, sed trahuntur ab alio: nimis enim ad manum sunt consueta animalia, & eos, qui trahunt facilè sequuntur. Leuiti.1.a. Portant autem arcam, quum subiecti sunt prælatis.2.Regum 6.b.

Hie.prolo.s.Mat. Amb.prolo.s.Lucã — *Lucas Euangelista.*

Bouis facies. Ezech.1.c.designat Lucam Euangelistã, qui exorsus est Euangelium à sacerdotio: quia boues in sacrificio offerri solebant. Vel designat ipsum Euangelium Lucæ.

Ori.s.Leui.ho.1. Isych.s.Leui.16. — *Patriarchæ.*

Boues aliquando dici possunt Patriarchæ. Leuit.1.a.16.a. Tauri etiam sunt Patres veteris Testamenti, qui quasi cornu feriebant, quum de aduersariis vindicabantur. Matthæi 22.a.

Gre.ho.38. Aug.ser.107. — *Ecclesia.*

Vitula in qua dicuntur arasse sodales Samsonis. Iudi.14.d.designat Ecclesiã, per quam cognoscuntur mysteria Christi.

Geor.Vene.Canti.2.tomo 4.cap.6. — *Virgo Maria.*

Vacca rufa, est beata virgo Maria, de progenie rufi Dauid. Et vt Eua fuit rubea terrestris, ita Maria rubea cælestis, & plena igneo spiritu, plenaque gratia & virtutibus. Ideo dicitur, quòd vitula illa eligenda erat perfecta, integra, & sine macula: quæ nec fuerit pressa iugo. Huius quoque sacrificium, & omnia eius mysteria celebrata fuere extra castra, & cõmunem cœtum, etiã electi populi. Sic & Mariæ mysteria omnia celebrata sunt extra communem legem. Fuit enim ab angelo denunciata, à Spiritu sancto obumbrata, à virtute diuina grauidata, & repleta gratia non communi, sed ea, quæ erat apud Deum primariũ fontem omnium bonorum, peperitque filium sine dolore, seruato claustro virginitatis, semper procedẽs vltra naturæ leges. Sicut ergo peccatum exordium habuit à muliere pręuenta ab angelo mortis, ita & expiatio, exordium habuit in Maria præuenta ab angelo lucis, à qua Christus carnem in nostram expiationem assumpsit.

Gre.s.1.Reg.1. — *Laudes Dei.*

Vituli aliquando significant laudes Dei: & offeruntur vituli labiorũ, hoc est, laudes & orationes & confessio peccatorum. Hose.14.b.Psalm.50.68.

Hier.s.Hose.14. Cle.Ale.1.pæd.5. Hie.s.Mich.6. — *Teneri in fide.*

Vituli lactentes, sunt fideles adhuc in fide teneri. Iere.46.e. Bos autem anniculus est, qui solido incipit vti cibo: & qui annum Domini incipit prædicare. Mich.6.b.

Gre.Ps.50.& s.1.Reg.1. Hie.s.Isa.15. Rup.s.Malach.4. — *Sancti in fœlicitate. Corpora gloriosa.*

Vituli etiam, qui imponuntur super altare Dei, sunt omnes Sancti in fœlicitate. Ps.50. Et vitulus nesciens iugum, designat libertatem cælestis patrię. Et vitula conternans, seu triũ annorum, perfectam salutem significare potest. Isa.15.b. Vituli sunt etiam corpora gloriosa, iuuentuti reddita. Malach.4.a. Salietis sicut vituli.

Cle.Alex.6.strom. Amb.epist.72.& s.Luc.13. — *Iudæi.*

Boues interdum dicuntur Iudæi, vel sapientes eorum, ac legis iustitiam facientes: qui etiam inutilibus sensibus literæ legis pascuntur: & quia bos assuetus est iugo, populus est Iudæorum iugum portans legis, & opera terrena exercens. Exo.22.a.Leuit.1.a.3.a.7.c.9.a. Iob.1.a.

6.a.

6.a.42.d.Pſ.11. 65. Et bos cognoſcens poſſeſſorem ſuum, deſignat ſimplices Iudæorum, qui crediderunt. Iſa.1.a.7.d.15.b.32.d. Vacca etiam triennis, deſignabat plebem Iudaicam iugo legis preſſam: quæ diuiſa eſt in duas partes: quia carnales in multa diuiduntur, aut diſtrahuntur. Gen.15.b.

Iſych.ſ. Leui.1. & prolo. Aug.epiſt. 120. Gre.7.mor.4.& 31.mor.18.

Lex & Prophetiæ. Quinque libri Moſis.

Boues duo, quos coxit Eliſæus in aratro. 3.Reg.19.d. deſignant Legem & Prophetiā, quarum vmbras & imagines Dominus per myſterium incarnationis & paſſionis occidit in litera, & in crucis ſuę coxit aratro, & ad comedendum fidelibus præbuit. Boues etiā quinque ſignificare poſſunt quinque libros Moſis. Exo.22.a. Idem deſignant quinque iuga boū. Lucæ 14.d. Et vitulus ſecundus, qui offertur in expiationem altaris, eſt lex & Moſes. Offertur autē in holocauſtum, vt craſſitudo legis eleuetur ad ſubtilitatem ſpiritus. Ezech.43.g. Et bos, quē mactauit Elias, eſt vetus Teſtamentum. 3.Reg.18.d.

Hie.ſ.Iſa.1. 7. 31. Arno.ſ.Pſ.21. Aug.1[illegible]. ciu. Dei 24.& ſ.Pſ.103. Gre.Nyſſe. ſer. de natiuitate. Hie.ſ.Ezech.43.

Amor Dei & proximi.

Boues etiam, amorem Dei, & proximi ſignificare poſſunt. 1. Regum 11. d. Et arare in boue & aſino, eſt coniungere amorem ſpiritualem Dei, cum carnali amore proximi. Deuteronom.22.b.

Gre.ſ.1. Reg.11.

Fides paſsionis Chriſti. Paſsio Chriſti. Baptiſmus. Perfectum ſacrificium.

Vitulus, fidem paſſionis Chriſti quandoque deſignare poteſt, vel ipſam paſſionem, & etiā baptiſmum, in quo conformamur paſſioni Chriſti. Leui.1.b. Apoc.4.c. Et vacca triennis, deſignat perfectum ſacrificiū propter ternarium. Gen.15.b. Et vituli tres. 1. Reg.1.d. deſignant confeſſionem Trinitatis: & vnus offertur propter eſſentię vnitatem.

Aug.ſ.Apoc.ho.3 Gre.ſ.1.Reg.1.

Fortia & perfecta opera.

Boues quandoque ſignificant fortia & perfecta opera, & labores propter proximum acceptos, & ipſos bene operantes, & pietatis opera, præcipuè prælatorum. Exod. 20. c. 22. a. Leuit.1.a.22.c.2.Par.31.b.35.a.Iob.1.a.24.a.Pſ.65. Et vitulus, qui offertur ſeptē diebus, opera ſignificat: quia vomeri & labori, & terrenis operibus mancipatus eſt. Eze.43.g. Et vituli tres, quos obtulit Elcana. 1.Regū 1.d. triplicem actionem ſignificant: vnam ad ſubleuandos lapſos, alteram ad ſuſtentandos ſtantes, tertia eſt contemplatio: vel deſignant propoſitum fortitudinis.

Gre.ſ.1. Reg.1.& 2.mor.25. Hie.ſ.Iob.24.& ſ.Pſ.67.& ſ.Eze.43 Ori.ſ.Leui.ho.1.

Verbum Dei.

Vitulus, aliquando dici poteſt verbū Dei. Leui.1.a. Et tauri occiſi, ſunt ſolidæ & rationabiles myſteriorum eſcæ, & fortia eloquia Dei. Matt.22.a.

Ori.ſ.Leui.ho.1.& ſ.Matth.ho.20. Gre.1.mor.30.

Dona Spiritusſancti. Virtutes.

Boues pingues, deſignare poſſunt dona Spiritusſancti, & abundantiam gratiæ: & etiā virtutes. Gene.41.a. Et iuga boum ſunt in vſu noſtræ poſſeſſionis, dū concordes virtutes exarant duritiam mentis. Iob.1.a.

Manſuetudo prædicatorum.

Boues in baſibus luterū. 3.Reg.7.d. deſignant manſuetudinem in prædicatoribus, quę non debet eſſe ſine leonibus. 2.Par.4.a.

Gre.ho.7.& ſ.Eze.ho.21.

Grauiores cogitationes.

Boues arantes. Iob. 1. c. dici poſſunt grauiores noſtræ cogitationes, quę dum cor ſtudioſa exercitatione conficiunt, vberes profectuum fructus reddunt. Vel ſunt cogitationes charitatis, quibus prodeſſe aliis conamur, quum fraterni cordis duritiam prædicando ſcindere cupimus.

Gre.2.mor.33.

Quinque ſenſus.

Boues quinque, deſignare poſſunt quinque ſenſus. Exo.22.a. Quos etiam deſignant quinque iuga boum. Luc.14.d. quia circa terrena verſantur, vt boues verſant terram.

Aug.de verbis Domini. ſer.33.

Fidelis cadens in peccatum. Stultorum vecordia.

Bos cadens in ciſternā, deſignare poteſt fidelem in peccatum lapſum: vel ſimplicem, qui audiens quod nondum capere poteſt, in errorem incidit. Eundem deſignat bos errans, vel ſub onere iacens. Exo.20. c.21.d.23.a. Deut.22.a. Iob.1.c. Pſal.8.49. Iſa. 66.a. Deſignat etiā bos, ſtultorum vecordiam. Prou.7.d. Statim eam ſequitur, quaſi bos ductus ad victimam. Et vaccę populorum, ſunt ſimplices, quos decipiunt hęretici. Pſalmo 67. Et bos quem mactauerunt Prophetæ Baal. 3. Regum 18. e. eſt populus reprobus, per Phariſæos & hęreticos deceptus.

Cle.Alex.5. ſtrō. Gre.17 mor.13. Hie.ſ.Pſ.67. Aug.ſ.Pſal.54. 67. 106.

Vituli, quos Domino immolare debemus, ſunt tres Nouæ conuerſionis effectus, quaſi vitulus nouellus cornua producens & vngulas: Sacræ religionis profectus, qui eſt vitulus tenerrimus de armento. Conſummatę virtutis affectus, qui eſt vitulus ſaginatus.

Ber.in ſententiis

Elementū terræ

Vacca ob laborem & fœcunditatem, elementum terræ ſignificare poteſt. Gen. 15. b. quod etiam ſignificat bouis facies. Ezech.1.c. Cùm ipſe ſit terreus, & terræ cultui ſemper addictus.

Amb.2.de Abr. 8 Geor.Vene. Canti. 1.tomo 7.cap.22.

Caro.

Vacca etiam ſeu vitulus, ſignificat carnem laboribus ſubiectam. Gene.15.b. Leui.1,a. Pſ.50. Iere.50.b. Et caro mactata, vt vacca, eſt offerenda cum cedro, hyſſopo & cocco. Bos etiā eſt ipſum corpus. Deut.28.c.1.Par.13. c.Iob.6.a.21.b.Pſ.143. Eccl'i. 48.e. Ion. 3,c. Vitula non aſſueta iugo, caro bruta & vitioſa. Deut.21.a.

Ori.ſ.Leui.ho.1. Iſych.ſ.Leui.1. Gre.6.mor.25. Rup.1.ſ.Deut.7.

Vis cōcupiſcibilis. Deſideria terrena.

Bouis facies in anima, dici poteſt vis concupiſcibilis. Ezech.1.c. Et vituli clauſi domi. 1. Re. 6.a. ſunt deſideria terrena, quę foras prodire prohibentur. Et vitulos tollit, qui de eo extollitur, quòd compreſſi motus laſciuiæ, ad mentem reducuntur. 1.Reg.14.e. Et vitulum in manu habens Samuel, deſignat Ioannem Baptiſtam, per abſtinentiam carnem mactantem: vel deſignat imitantem Chriſti paſſionem. 1. Reg.16.a. Et vitulus comedens fœnum, eſt humani fauoris appetitus, carnalem & temporalem gloriam ambiens. Pſal.105.

Amb.de virgi.3.& 2.de Abra.8. Ori.ſ.Eze.ho.1. Gre.ſ.1.Reg.6.14. 16.& ho.37. Ricar.de S.vict.de ſomni.Nabuch.40

Incontinentes & ſuperbi. Superbia. Vitia. Motus beſtiales Conſilium ad libidinem. Libido. Voluptates. Curioſi.

Vituli quos non accipit Deus, ſunt incontinentes & ſuperbi. Pſa. 49. Et vitulus ac taurus interdum ſignificat ſuperbiam: & vitulum immolat, qui ſuperbiam vincit 1.Reg.14.d.3.Reg. 18.e. Et boues macilentę, ſunt vitia. Gen.41.a. Boues etiam ſunt motus beſtiales. Exod.9.d. Et boues Amalecitarum, ſunt conſilium fraudulentum, quod de exemplo veterum carnis voluptatem ſuggerit, qui videlicet inter carnis opera Deo placuerunt. Vitulus etiam eſt libido, & ipſi libidinoſi. Et vitulus de medio armenti deſignat voluptates. 1.Reg.15.a.2.Reg. 6.b. Pſ.

Hie.ſ.Pſ.49. Ori.ſ.Exo.ho.9.& ſ.Nume.ho.27.& ſ.Roma.12. Greg.7.mor.15.& 23.mor.3.& ſ.1.Reg.14.

Geor. Vene. Can. 2 tomo 3. cap. 8. Gre. s. 1. Reg. 15. & 33. mor. 18. Hie. s. Amos 6. Aug. s. Ps. 28. Hie. s. Hose. 4. Euch. for. spiri. 5. Arno. s. Ps. 21. Aug. episc. 120. cap. 14. & s. Ps. 67 Hie. s. Ps. 21. & s. Isa. 34. & s. Ho. 10 Gre. 35. mor. 6. Hie. s. Amos 4. Rup. s. Hose. 10. & s. Amos 4. Basil. & Arno. s. Psal. 23. Aug. s. Ps. 61. 73. Hie. s. Hose. 8. 10. & s. Amos 4. Hila. s. Ps. 67.

49.Pro.7.c.Hose.12.d.Amos 4.a.6.b.Et vitulus Libani,designat superbos mundi.Ps.28.Boues etiam dicuntur terrenis curis implicati,quia boues versant terram.Exod.22.a.34.c.3. Re. 19.d.Lucæ 14.d.Et vacca lasciuiens,aut percussa æstro,designat eos, qui sine fræno transgrediuntur diuina præcepta,pleni vitiis carnalibus.Hose.4.d.

Sacerdotes Iudæorum. Hæretici. Principes mali.

Tauri pingues circundantes Christũ,erant sacerdotes Iudæorum contra Christum in passione insurgentes, & etiam hæretici contra ecclesiam. Dicuntur autem tauri propter superbiam.Ps.21.67.Eccl'i.38.c. Ezech.39.e.Iob.42.b.Demũ tauri dicuntur principes mali Is. 34. b.Et vitula docta diligere trituram,quod dictũ est de Ephraim. Hose.10.c. designat contentiosos hæreticos.Et vaccæ pingues, sunt hæretici. Amos 4.a.Bos cornupeta, est habens potentiam ad nocendũ.Exod.21. d. Et bos carpens herbas vsque ad radices. Num. 22. Isa.11. b. designat diabolum.Iob.40.b.Dani.4.e.f. Vaccæ Bethauen,erant pontifices Iudæorũ in templo. Hose. 11.a. Qui & vaccæ pingues in monte Samariæ. Amos 4. a. Peculiariter autem Caiphas & Annas.Dicuntur autem ibi ad literam, vaccæ pingues, sacerdotes idolorum, colentes vitulos.

Diabolus.

Vitulus conflatilis,idololatriam significat.Exod.3.a. Et vitulus Libani, vbi verenda vituli offerebantur Veneri. Ps. 28. Designat etiam vitulus conflatilis corpus malorum: & vt Moses contriuit vitulum,ita destruendũ est corpus malorum, vt conuertantur. Potest etiam designare diabolum.Et vituli Samariæ, sunt terreni sensus hæreticorũ.Hose. 8.b. Et dicuntur esse ex Israel, quia ipsi adinuenerunt sibi vitulos in Deos.Et hæretici fabricarunt sibi errores non acceptos à Philosophis.Et boues quibus immolant hæretici,sunt errores eorum. Hose. 12.d.Vaccę populorum indicare videntur idola Samariæ.Psalmo 67. Vaccæ quoque Bethauen dicebantur vituli,quos colebat Israel: & designat errores hæreticorum.Hose.10.b. Boues hæreticorum dicuntur crassæ: quia ipsi hæretici student diuitiis, quibus impinguantur. Psalmo 143.

Idololatria. Errores hæreticorum. Diabolus.

Amb. prol. de spiri. Hie s. Iere. 31. Hie. s. Isa. 27.

Taurus patris Gedeonis.Iudi.6.e.typus esse potest Gentilitatis.

Gentilitas.

Iuuencus indomitus,dicitur is,qui flagellis Domini non emendatur.Ierem.31.c.

Obstinatus.

Vitulus,qui pascetur in vinea Hierusalem.Isa.27.c.designabat exercitum Romanorũ, qui venit ad destruendam Hierusalem.

Exercitus Romanus.

Vitulus potest significare quicquid in terris amabile est, quod offerendum est Deo. Gen.18.a.

Lyra. s. Ioan. 2.

Boues,qui vendebantur in templo.Ioan.2.c.sunt laborantes in ministerio prælatorum, vt promoueantur,licèt indigni:ideo meritò eiiciuntur.

Ministri prelatorum.

Vitulus concisus in duas partes, inter cuius diuisiones fiebat transitus, signum erat fœderis.Iere.34.d.

Fœdus.

Lyra. s. Ps. 21.

Taurus dici potest diues.Ps.21.Tauri pingues obsederunt me.Isa.34.b.Ezech.3.9.c.

Diues.

Boses.

BOses, id est cœnũ,aut in ipso flos,siue in ipso respiciens, vel in primatu: nomen scopuli. 1.Reg.14.a.typus est concupiscentiæ,quæ primatum tenet in peccando.

Bosphorus.

Hier. s. Abdi. Rup. s. Abdi.

BOsphorus,est fretũ angustum in Thracia,& ostium Ponti: videtur poni Abdi. g. vt cunctos terminos remotos significet.Et quia est ad Aquilonem,designat infideles: qui possident ciuitates Austri,quando conuertuntur.

Infideles.

Bosor.

BOsor, id est, munitio, vel vindemia,siue ablatio,vel prohibitio, aut in angustia, vel in tribulatione:ciuitas Moabitarum. Deut.4.g.Iosu. 20.c.Mach.1.c.Fuit ciuitas fugitiuorũ in tribu Ruben.

Bosra.

Hiero. s. Isa. 34. & s. Amos 1.

BOsra idem interpretatur,quod Bosor:est Bosra eadem quæ Idumęa, vel ciuitas eius. Genes.36.c.Iosu.20.c.Isa.34.b.63.a.Iere.48.d.49.a.Amos 1.d.Iuxta Hieronymum interpretatur munita,atque circundata,siue firmata,designans orbem terrarum Domini volũtate solidatum:vel Romam.

Orbis terrarum. Roma.

Hie. s. Isa. 63. Cyril. episc. 39.

Quum dicitur.Isa.63.a.Venisse Christus de Bosra tinctis vestibus,Bosra non significat carnem, quæ est בשר sed scribitur בצרה: quod interpretatur firma atque munita:& accipi potest pro Hierusalem, quæ firmissimis muris fuit antè circundata, in qua passus est Christus. Vel pro inferno, vbi clausæ sunt animæ mortuorum. Vel designatur caro Christi tincta sanguine.

Hierusalem. Infernus. Caro Christi.

Botrus, Racemus, Vua.

Amb. l. de fide. 9. et se. 72. & s. Luc. 6 Ori. s. Gen. ho. 17. s. Nume. ho. 16. Aug. ser. 100. Isych. s. Leui. 25. Ori. s. Cant. ho. 2.

BOtrus,est racemus vuarum,& aliquando alterius rei: Vuæ autem sunt ipsi fructus vitis, hoc est,grana,quæ sunt in botro.Indifferenter autem sumũtur vua & botrus.

Botrus,quem portabant exploratores in vecte.Num. 13.c.designat Christum in cruce. Et idem Christus significatur vuis. Gen.40. b.40.b.Deut. 22.b.Et ipse est vua primitiarũ in sacramento Eucharistiæ.Le.25.a.quæ non colligetur septimo anno: quia post hanc vitam nõ suscipietur sacramentaliter. Has vuas non colligunt de spinis.Luc.6.g. Et botrus Cypri de

Christus.

vincis

vineis Engaddi, dicitur Christus in hac vita, siue botrus sit vua florida dans odorem iis, qui incipiunt: siue sit arbor habens vim calefaciendi, quia ipse calefacit in amorem Dei. Cant. 1. d. Dicitur etiam Christus botrus Cypri, secundum quòd habet zelum amoris ad eradenda vitia infusione vini: & qui eius zelum imitatur, est illi botrus Cypri, sed in vineis Engaddi, vbi oritur balsamum: quia zelus est cum oleo compassionis. *Ber.s.Cant.ser.44*

Antiqui Sancti & Prophetæ. Doctrina legis. Iudæi puniendi. Peccatores. Botri erant antiqui Sancti, & Prophetæ, quos non potuerunt colligere Iudæi, sed collegerunt eos pauperes, hoc est, fideles Ecclesiæ. Leu. 19. b. Designant etiam doctrinam Legis non intellectam à Iudæis, sed relictam ecclesiæ. Botri etiam vindemiandi, erant Iudæi puniendi in destructione Hierusalem. Apoc. 14. d. Et generaliter peccatores. *Isy.s.Leu.19. Rup.9.s.Apoc. Arctas.s.Apo.14*

Fidelis non peruersus. Sensus mystici. Racemus relictus à vindemiatoribus, est fidelis relictus in ecclesia, quem hæretici peruertere nequiuerunt. Abdiæ. b. Mich. 7. a. Sunt etiam sensus mystici: qui non sunt relicti Iudæis. *Hie.s.Abdi. Rup.s.Abdi.*

Patres incipientis Ecclesiæ. Perfecti. Vuæ in deserto, erant patres incipientis ecclesiæ. Hose. 9. c. Vuæ etiam dicuntur perfecti. Gen. 40. b. *Hie.s.Hos.9.*

Opera. Botri, interdū dicuntur fructus animæ, hoc est, opera, siue sint maturi, siue acerbi, aut amari. Deu. 32. e. Can. 7. c. Ecc. 39. c. Is. 65. d. Mich. 7. a. Apoc. 14. d. Et botrus in flore, est operatio bona inchoata. Iob 15. d. Ipsa quoque iustitia est botrus: & vuæ sunt fructus iustitiæ: & opera virtutum sunt vuæ gratæ Deo, quas expectabat vt faceret vinea. Is. 5. a. *Iustitia. Virtutes.* *Gre.12.mor.15.16. Hier.s.Is.5. Euch.q. in Isa. & for.spirit.4.*

Concupiscentia. Peccata. Praua intelligētia scripturarū. Vua, est actus concupiscentiæ. Deut. 32. e. Et dicitur vua fellis: quia ducit ad amaritudinem inferni: & vua acerba & malitia eius, qui non obliuiscitur posteriora, nec appetit priora. Item peccata & praua intelligentia scripturarum, vuæ acerbæ sunt. Ier. 31. e. Ezec. 18. a. *Gre.s.1.Reg.8.& 11.mor.18. Euc.for.spirit.4.*

Brabium.

Brabium est, quod datur victori in præmium. 1. Cor. 9. d. Philip. 3. c. sumitur pro præmio æternæ fœlicitatis.

Brachium, Lacertus.

Brachium est pars humani corporis coniuncta humeris, in cuius extremo, est manus quo instrumento opera, & labores exercemus.

Virtus gubernatiua Dei. Diuinitas in Christo. Christus aut virtus eius. Brachium secundùm metaphoram ponitur in Deo, & potest significare virtutem eius gubernatiuam: & etiam diuinitatem in Christo. Is. 53. a. Et brachium excelsum Dei dicitur ipse Christus, aut virtus eius, quæ operata est redemptionem in passione. Et brachia Ioseph, eādem virtutem significare possunt. Gen. 49. e. Exo. 6. a. 15. b. 3. Reg. 8. e. Iob 40. a. Psa. 43. 70. 76. 78. 88. 97. 135. Sap. 5. c. 11. d. 16. c. Eccl. 36. a. Is. 30. g. 33. a. 40. b. 48. c. 51. b. 52. c. 59. d. 62. c. 63. b. Ier. 27. a. 32. c. Eze. 4. b. Dan. 10. a. Hos. 11. a. Ioā. 12. f. Luc. 1. e. Brachia sempiterna Christi, dici possunt dona Spiritussancti. Deu. 33. d. Item sacra scriptura. Cantic. 8. b. Designatur etiam virtus miraculorum. *Dona Spiritussancti. Sacra scriptura. Virtus miraculorum.* *Arn.s.Ps.135. Cyri.8.s.Ioan.20. Fulg.ad Timū.3. Aug.de essen.diu. & s.Ioan.tract.53 Hie.s.Ier.27. Cassia.lib.8.cap.8. Gre.32.mor.5. Rup.2.s.Deut.20 & s.Can.7. & s.Hos.10.*

Sancti. Brachia Dei, quæ iudicabunt populos, dici possunt sancti, in quibus, aut cum quibus Deus iudicabit mundum. Is. 51. b. *Hie.s.Is.51.*

Deus. Brachium etiam nostrum dicitur Deus, quum præstat nobis auxilium. Is. 33. a.

Ecclesia. Proximus. Brachium interdum dicitur Ecclesia, quæ & brachium est hæreticorum: cuius carnem hæretici vorant, quum eius fideles in errorem inducunt. Is. 9. d. Vbi etiam significatur proximus, sicut Dan. 11. e. Hos. 7. d. *Hie.s.Is.9. Hie.s.Is.17.*

Apostoli & prædicatores. Brachium etiam legens spicas, sunt Apostoli & prædicatores aliquos ex Iudæis ad fidem conuertentes. Is. 17. b. 51. b.

Opera. Vis operandi. Brachium interdum significat opera: & ipsam vim operandi: & ponitur aliquādo in signū laboris & afflictionis. 2. Reg. 22. c. Iob 18. c. 26. a. 31. c. 40. a. Ps. 9. 17. 36. Prou. 31. c. Cant. 8. b. Ecclesiast. 7 d. 21. d. Is. 17. a. 44. b. Eze. 13. c. Proiicit illud brachium Deus, quum mala sunt opera Mal. 2. b. Brachium dextrum hostiæ est sacerdotis: quia habet meritum bonorum operum eorum, quos ad opera dextra conuerti fecit. Et etiam vt aptus sit & armatus ad pugnandum contra diabolum: & vt, quod mente conceperit, exemplo probet. Et brachia statuę. Dan. 2. e. designant actionem: & sunt argentea, quum actio est discreta. *Ori.s.Ps.36.ho.3. & s.Leu.ho.5. Amb.de Isaac.8. Gre.14.mor.8. Phil.2.Allego. Hie.de vest.sacer. Rica.de S.Vict.de somno Nabu.25.*

Brachiū, quod pertinet ad sacerdotes, dicitur separationis, quia qui separantur ad Deum, nil commune habere debent cum mundo: & vt opera sacerdotis comparatione virtutū eius, à cunctis hominibus separata sint. Et quia debet virtutis studium non sibi anima tribuere, sed auferre à se, & ad Deum autorem referre. *Ori.s.Leu.ho.1. Hie.de vest.sacer. Phi.2.alleg.*

Facultas sacrificandi. Dignitas. Brachium Eli, & brachium domus patris eius præcisum, designat facultatem sacrificandi à pontificibus & sacerdotibus veteris legis ablatā: 1. Reg. 2. f. Mal. 2. a. Vbi etiam significatur ipsa dignitas. *Gre.s.1.Reg.2.*

Violentia tyrannidis. Vis diaboli. Antichristus. Brachium quandoque significat violentiam tyrannidis, & potestatis temporalis: & vim diaboli. Iob 35. c. Ps. 9. 36. 43. 2. Par. 32. b. 1. Esdr. 4. d. Eccl. 38. d. Is. 9. d. Ier. 17. a. 48. d. Ezec. 22. b. 30. f. 31. g. Hos. 7. d. Zac. 11. d. Mal. 2. a. Et brachium excelsum erit Antichristus superbus, qui confringetur. Iob 38. b. *Aug.s.Ps.36. Gre.29.mor.5.*

Fortitudo seu fulcimentum. Brachium ponitur interdum pro fortitudine, aut fulcimento: vt qui ponit carnem brachiū suum. Ier. 17. a. Ps. 17. Et brachium pastoris mali, est potestas Antichristi. Zac. 11. d. *Hie.s.Zac.11.*

Discipuli hæreticorum. Lacerti pupillorum comminuti à Iob, sunt discipuli hæreticorum conuicti ab ecclesia. Iob 22. b. *Gre.16.mor.4.*

Glo.ord.s.2.Par.9. Brachiola solij Salomonis.2.Par.9.c.designant solatia diuinæ gratiæ: quæ Ecclesiam prouehunt ad regnum cæleste. *Solatia diuinæ gratiæ.*

Lyr.s.Dan.11. Brachia Austri.Dan.11.c.dicuntur fortes milites regis Ægypti.

Glo.int.s.Deu.33. Brachium aliquando significat vindictam.Deut. 33.e. Subter brachia sempiterna.Ier.21.b. 32.d.Eze.4.b.20.c.Vbi designatur potestas Christi,qua bonos liberat,malos damnat. *Vindicta.*

Bractea, vide Lamina.

Branchia.

Ari.2.de hist.animal.13. Glo.ord.s.Tob.68. BRāchiæ sunt in piscibus pulmone carentibus,quibus humorem reddunt,quem ore acceperint.Per branchias accepit Tobias piscem.Tob. 6.a. Possunt autem significare nequitiam diaboli,quam apprehendit Christus. *Nequitia diaboli.*

Breuis, Abbreuiare.

BReue dicitur,quod est longo contrarium,siue sit in tempora,siue in magnitudine.

Hie.s.Is.29. Breue tempus appellat Isaias,& alij prophetæ, à suo tempore vsque ad aduentū Christi,& conuersionem gentium ad comparationem videlicet æternitatis.Isa.29.f. Ad id faciunt abbreuiatæ hebdomadæ.Dan.9.f.

Ori.s.Rom.9. Hie.s.Is.10. Idacius aun.varima. Breuiatum verbum,quod fecit Dominus,dici potest, quia venit Verbū Dei in carne mortali in nouissimo tempore breui.Is.10.f.Vel dicitur,quia multi sunt vocati,pauci verò electi. Vel quia latitudo præceptorum legis,reducta est ad præcepta charitatis. Vel quia fides symboli paucis nexa est sermonibus.Rom.9.f. *Incarnatio. Præceptum charitatis. Symbolum fidei.*

Hie.s.Is.28. Abbreuiatio , quam facit Dominus , est repentina punitio adueniens malis , quando non sperabatur.Is.28.f.Sic dicitur in breui exardescere ira Dei.Ps.2. *Repētina punitio.*

Hie.s.Is.30. Breuis aqua quam dat Deus.Isa. 30. e. est doctrina euangelica duobus præceptis charitatis abbreuiata.Vel est breuis consolatio,quæ recipitur in hac vita. *Doctrina euangelica. Consolatio breuis.*

Hie.s.Is.59. Non est abbreuiata manus Domini ad redimēdum:quia copiosa est apud eum redemptio. Is.50.a.59.a.Mich.2.b.

Hie.s.Is.28. Breue pallium non potens vtrumque operire.Is. 28. f. Est anima non potens simul Deum & diabolum in se recipere. *Anima.*

Ori.s.Mat.ho.29. Hie.s.Mat.24. Breuiati dies Antichristi,designant præcisionem errorum à dogmatis veritatis.Mat. 24. b. Marc.13.c.Apoc.17.c.Dicuntur autem breuiari non mensura,sed numero.Et laus impiorum dicitur breuis.

Breues dies hominis,& breuis finis est in hac vita.Iud.7.d.Iob 10.d.13.d.14.a. 16.d.17.a.Sapien.15.b.Eccl.10.b.1.Cor.7.e.

Breuis numerus filiorum Israel.Ps.104.ad paucitatem electorum referri potest:quia multi sunt vocati,pauci verò electi.

Glo.int.s.Is.37. Breuiata manus aliquorum dicitur,quum eorum imminutæ sunt vires. Is.37.c.

Bruchus.

BRuchus est de genere locustarum,minus saliens , quàm locusta , estque vorax,magnum habens ventrem.Numeratur inter munda animalia.Leu.11.c.

Isyc.s.Leu.11. Bruchus designare potest eos,qui conuersantur cum peccatoribus,sed non eos imitātur:vt bruchus est inter locustas.Leu.11.c.Nah.3.d. *Conuersantes cū peccatoribus.*

Hie.s.Nah.3. Gre 33.mor.39. Rup.s.Nah.3. Bruchus,vt est vorax,ac penè totus venter, gulam significare potest.2.Pa.6.e.Ps.104. Ier. 51. b.Ioel.1.a. 2.f.Na.3.d. Designat etiam homines terrę deditos, sententię leuitate huc illuc discurrentes. *Gula. Homines terreni.*

Hie.s.Ioel.1. Rup.s.Ioel.1. Bruchus comedens residuum locustæ.Ioel.1.a.designat imperium Græcorum , quod diu afflixit Iudæos.Et inter affectus,designat timorem deuorantem radices sapientiæ. *Imperium Græcorum.*

Bubalus.

Arist.de part.animal.2. Hier.s.Amos 6. Rup.s.Amos 6. BVbalus est quadrupes,boui similis,cuius cornua ferè inutilia sunt:quia feroces & pugnaces belluas fugit:ponitur inter animalia munda:quia ruminat & diuidit vngulā: deseruit arationi,vt bos.Deut.14.a.2.Reg.6.d.3.Reg.4.c.1.Par.16.a.Amos 6. d. Iuxta Hieronymū sunt boues syluestres,& indomiti,qui iugum ceruicibus non recipiunt : & propter ferocitatem nolunt terram vomere scindere.Dicitur de Iudæis indomitis & induratis. *Iudæi.*

Bubo.

Glo.ord.s.Leu. 11. BVbo,est auis nocte volans & vlulans:numeratur inter animalia immunda. Leuit.11.c.Significat libidinosos nocte quærētes voluptates:& eos,qui lucē Euāgelij capere nequeūt.

Buccella.

Gre.s.1.Reg.2. BVccella est fructum panis,aut alterius rei esculentæ,quantum videlicet vno morsu accipitur,dicta Bucca,quasi buccam impleat.

Buccella,quia rotunda,æternitatem Christi significare potest. 1. Reg. 2. g. Et quidem torta panis à nobis offerri & non buccella potest:quia qui passionem Dominicā imitari moriendo,siue carnem affligendo possumus:æternitatē verò in nobis, quam præsentemus eius conspectui,non habemus.Et buccella panis nobis in perfectione desiderij esse,non torta panis debet:quia, qui humani generis redemptorem temporaliter sequimur,in superna patria non mortalem iam,nec patientem,sed æternum,atque regnantem possidere desideramus. *Æternitas Christi.*

Buccella etiam panis, significare potest Eucharistiam.1.Reg.2.g.Iob.31.b. *Eucharistia.* *Glo.ord.s.1.Reg.2*

Buccella panis interdũ roborationem infirmorum significat: & consolationem in tribulatione.Genes.18.a.Ruth 2.c.3.Reg.17.b.Psal.147.Prou.17.a. *Roboratio infirmorum.* *Hila.s.Ps.147.*

Buccella panis quã petebat Elias à vidua Sareptana, designare potest opera cum fide, quæ exigit Christus ab anima.3.Reg.17.b. *Opera cum fide.* *Glo.ord.s.3.Re.17*

Sicut buccellas mittit Deus chrystallum, quum induratos in peccatis molles reddit, & capaces diuinę gratiæ: adeò vt cibum etiam aliis præstare valeant, vt Paulus.Psal.147. *Mollificãs Deus duros.* *Aug.s.Ps.147. Geor.Vene.Can.1. tomo 7.cap.20.*

Buccella interdum pro re vili sumitur. Prouerb.28.c. Iste pro buccella panis desinit veritatem. *Res vilis.* *Glo.inte.s.Pro.28*

Buccella, postquam introiuit diabolus in Iudam.Ioan.13.c.est demonstratio fictionis & ingratitudinis ipsius Iudæ: qui per beneficia magis exasperatus est. *Glo.ord.s.Ioan.13*

Buccella sicca cum gaudio, designat parua opera cum charitate.Pro.17.a. *Beda s.Pro.17.*

Buccina, vide Tuba.

Bulla.

Bvlla est ornamentum colli: & erant etiam bullæ ornamenta collium regalium camelorũ Zebee & Salmana.Iudi.8.a.

Bullire, quære Feruere.

Burdo, vide Mulus.

Butyrum.

Bvtyrum est pinguedo lactis. *Gre.15.mor.9.*

Butyrum, quum sit ex carne, designare potest mysterium incarnationis Christi. Iob.20.c. Vbi dicitur contra hypocritam, Non videat riuulos fluminis torrentis mellis & butyri. *Misterium incarnationis.*

Designat etiam butyrum naturam humanam sine peccato, sine corruptione & duritie casei: quale butyrum comedit Emanuel.Isa.7.c. *Natura humana* *Ber.ser.2.de aduẽ.*

Butyrũ significat sublimiores sensus in litera contentos, & euangelicam doctrinam.Gene.18.b.Deute.32.c.Iudi 5.d.Iob.20.c.29.a.Ediuerso etiam potest significare sensus rudes literæ, quibus pascuntur Iudæi.Isa.7.d.Et doctrinam exhibitam minoribus.Pro.30.d.Vbi etiam designat vbertatem internæ pinguedinis. *Doctrina euangelica. Sensus rudes literæ. Doctrina minorum.* *Ori.s.Isa.ho.2. Beda s.Gen.18. Hie.s.Isa.7. Gre.19.mor.11.12. Beda s.Pro.30.*

Butyrum præterea, potest diuinam consolationem significare. Et pinguedinem fidei, & charitatis.Deut.32.c. *Diuina cõsolatio. Fides et charitas* *Glo.inte.s.Deu.32*

Significat etiam pinguedinem bonorum operum, quibus pascitur Emanuel, & refrigeria data prædicatoribus.Gene.18.b.Isa.7.c.Iob.29.a.Prou.30.d. Vbi etiam designat gratum responsum, bonis verbis elicitum. *Bona opera.* *Ori.s.Isa.ho.2. Beda s.Pro.30.*

Buxus.

Bvxus, est arbor syluestris, semper virens, cuius folia similia sunt foliis myrti: non in altum eleuatur, nec fert fructum aptum ad cibum: eius lignum deseruit ad multa instrumenta: estque imputribile. Vnde scribi iubet Deus super buxum, quum vult ostendere id, quod prophetatum est, firmum esse, & minimè delendum.Isa.30.b. *Hier.s.Isa.30.*

Buxus designat insignes viros Gentilitatis ad fidem venientes.Isa.60.c.vbi Septuaginta dicunt, pinus. *Gẽtiles insignes* *Hier.s.Isa.60.*

Designat etiam eos, qui intra ecclesiam adhuc ex ætatis infirmitate bona opera ferre non valent, sed tamen parentum fidelium credulitatem sequentes, fidem perpetuæ viriditatis tenent. *Iuniores fideles.* *Gre.ho.20.*

Buzi.

Bvzi, id est, contemptus, siue deprædatus: pater Ezechielis Prophetæ. Ezechiel.1.a. figura esse potest hæreticorum contemnentium Christum. *Hæretici.* *Ori.s.Ezech.ho.1. Hie.s.Ezech.1.*

Vel est typus Dei patris, quem hæretici contempserunt, vetus Testamentũ negantes: cuius filius est Ezechiel, id est, Christus Dei virtus, & Dei sapientia. *Deus Pater.*

Potest etiam significare populum Iudæorum despectum à Deo: ex quibus est Christus secundum carnem. *Populus Iudæorũ* *Gre.s.Eze.ho.2.*

Buzites Elihu, designat arrogantes prędicatores, qui ob arrogantiam contemptibilem reddunt suam prædicationem.Iob.32.a. *Arrogantes prædicatores.* *Gre.23.mor.5.*

Byssus.

Byssus est genus lini tenuissimi & candidissimi, ex quo fit tela tenuissima, & candida, quæ byssus, aut byssina dicitur.

Byssina stola, qua indutus est Ioseph, carnem Christi significare potest splendentem & immortalem: & firmitatẽ splendidissimi luminis, quod ex nulla re mortali fit, sicut byssus difficilè rumpitur.Idem designabit byssina stola Dauid.1.Par.15.d. *Caro Christi.*

Byssus quia oritur ex terra, inter quatuor colores, qui ad constructionem tabernaculi offerebantur, terram significat.Exo.25.a.Ezech.27.b. Et byssina fœminalia, designant terram, à qua traximus, vnde genitalia nobis tegenda sunt, quia inde voluptatem sentimus. *Terra.* *Ori.s.Exo.ho.13. Hie.de veste sace. Phil.de cõgre. &c. Cle.Alex.5.strõ.*

Ori. s. Exo. ho. 13. Isych. s. Leui. 8. Beda s. Pro. 31. Byssus retorta, carnem designat ieiuniis, vigiliis, & meditationibus maceratã: sicut maceratur byssus, vt candorem recipiat. Et byssina stricta, est carnis castigatio. Exod. 25. a. 26. a. 27. c. 28. e. 35. a. 36. a. 38. b. 39. c. Leui. 8. a. 2. Par. 3. d. 5. d. Pro. 31. c. Ezech. 27. b. d. *Caro macerata.*

Ori. s. Exo. ho. 9. Hie. s. Ezech. 16. Byssus etiam in eisdem locis ob candorem, & munditiam, virginitatem, castitatem, ac vitæ puritatem significare potest. Ezec. 16. b. *Virginitas.*

Ori. s. Ezec. ho. 6. Byssus interdum significat profunditatem sensuum sacræ scripturæ. Ezec. 16. b. Et byssinum cingulum veritatem significat. Exod. 39. c. de qua Ephe. 6. c. Succincti lumbos vestros in veritate. *Profunditas sensuum sacræ scripturæ. Veritas.*

Aug. s. Apoc. ho. 17. Aretas s. Apo. 17 Byssinum quandoque significare potest iustificationes Sanctorum, vt apertè dicitur. Apo. 19. b. Per splendorem byssi, splendor virtutum significatur, quibus splendor & subtilitas contemplationibus diuinarum texitur iustificationum. *Iustificationes sanctorum. Virtutes.*

Amb. de Tobi. 20 Philo. de somniis. Byssus præterea figura potest esse cælestiũ: vt byssina Thiaria. Exo. 28. g. 39. c. Designat etiam contemptum firmum humanorum cum appetitu immortalitatis. *Cælestia.*

Glo. ordi. s. Luc. 16 Byssus etiam molliciei deseruit: vt qui delicatè & molliter viuunt, bysso vestiri dicuntur. Leui. 6. d. Apoc. 19. d. e. Ester 1. a. *Mollicies vitæ.*

Caath, Caathitæ.

CAATH, id est, congregatio siue ruga, aut obtusio: filius Leui, à quo dicti sunt Caathitæ vna familia Leuitarum, quorum officium, erat portare arcam fœderis tectam humeris suis, & alia interiora vasa tabernaculi.

Ori. s. Num. ho. 4. Caathitæ portantes arcam opertam, designare possunt credentes, ac per fidem ambulantes, simulque bene operantes. Nume. 4. a. *Ambulantes per fidem.*

Ori. s. Num. ho. 5. Possunt etiam designare angelos custodes, quibus mandauit Deus, vt Sanctos velut arcam Dei portent. *Angeli custodes.*

Cabus.

CAbus est species mensuræ, vt quarta pars cabi stercoris columbarum in fame Samariæ vendebatur quinque argenteis. 4. Reg. 6. f. Est autem cabus, iuxta Rabi Salomonem, sexta pars sati, & decimaoctaua pars Ephi.

Cacabus, Caldaria.

CAcabus est instrumentum æreum, quo carnes & alia coqui solent: differt ab olla, quòd cacabus æqualem habeat ventrem ori, ollæ verò angustius est os, quàm venter.

Lyra. s. Eccl'i. 13. Cacabus mentes fidelium significare potest. 1. Regum 2. c. 2. Par. 35. b. Verùm Ecclesiasti. 13. a. videtur poni pro potentiori, sed vili, cùm dicitur, Quid communicabit cacabus ad ollam? *Mentes fidelium. Potentior.*

Cacumen, Culmen, Fastigium, Vertex.

CAcumen dicitur suprema pars montis, aut domus, vltra quam non est quò ascendatur.

Glo. ord. s. Gen. 8. Cacumina montium, sublimiorem perfectionis gradum designare possunt, quæ apparuerunt decimo mense post diluuium, hoc est, per obseruationem decem præceptorum. Gen. 8. a. Exo. 19. d. *Sublimior gradus perfectionis.*

Glo. int. s. Gen. 28. Cacumen scalæ, quam vidit Iacob. Genes. 28. c. Christum, aut eius diuinitatem significare potest. *Christus.*

Culmen seu tectum domus, protectionem à periculis, & requiem à laboribus designare potest. Gen. 19. b. 2. Reg. 18. f. *Protectio.*

Hie. s. Hose. 9. Glo. inte. s. Gen. 11 Cacumen ficus. Hose. 9. c. Principium ecclesiæ significare potest. *Principium ecclesiæ.*

Culmen turris Babylonis, quod nitebantur perducere ad cælum, superbiam designat. Gen. 11. a. Et cacumen cedri, est altitudo superbiæ diaboli. Ezech. 21. a. Et vertex Carmeli, est superbia hæreticorum. Amos 1. a. *Superbia.*

Glo. ord. s. 2. Reg. 5 Cacumen pyrorum. 2. Reg. 5. d. 1. Par. 14. d. est sublimitas vitę Sanctorum. *Sublimitas vitæ.*

Glo. in. s. Eccl i. 40 Cacumen petræ, super quod sonant radices immundæ. Eccl'i. 40. c. duritia cordis, quæ ad tempus credit, & in tempore tentationis recedit. *Duritia cordis.*

Glo. int. s. Heb. 11. Fastigium virgæ Ioseph. Hebræis 11. d. Christum, vel sublimitatem regni Christi designat. *Christus.*

Cadauer.

CAdauer est corpus animalis mortui.

Gre. 31. mor. 36. Cadauer, cui adest aquila. Iob. 39. d. corpus Christi designare potest: cui adsunt animæ Sanctorum. Idem designare potest cadauer leonis, in quo erat fauus mellis. Iudi. 14. b. *Corpus Christi.*

Aug. 16. ciui. Dei 24. Gre. 31. mor. 36. Hie. s. Isa. 66. Cadauera, quæ diuisit Abrahã. Gen. 15. c. designant carnales: ad quos descendunt volucres, hoc est, dæmones, vt illis pascantur. Et de his cadaueribus ascendit fœtor. Isa. 34. a. Et cadauer bouis, dicitur peccator. Exod. 21. d. Leui. 7. c. 11. a. Et cadauer hominis est existens in peccato. Nume. 14. e. Deut. 14. b. 21. a. d. 28. c. Ios. 8. f. Iud. 5. c. 19. g. 1. Reg. 17. f. 31. d. 3. Reg. 13. e. 4. Regum *Carnales. Peccatores.*

13. d.1.Par.10.d.2.Par.20.e.Iudith 14.c.Iere.16.a.26.g. 33.a.36.g.41.b. Ezec. 6.a. Nahum 3.a. Hebræo.3.d.Et cadauera dānatorum,sunt corpora peccatorū,quæ torquebuntur in inferno.

Genus humanū. Cadauer positum in sepulchro Elisęi,designat genus humanū, pro quo mortuus est Christus.4.Reg.13.d. *Glo.ord.s.4.Re.13*

Diabolus. Cadauer regis Babylonis,significat diabolum in infernum eiectum.Isa.14.c.e. *Hie.s.Isa.14.*

Corpus Christi. Cadauer hominis occisi inuentum, designare potest corpus Christi, in quod sacrilegium commissum est.Deut.21.a. *Rup.1.s.Deut.7.*

Cadere, Incidere, Decidere, Ruere, Corruere, Labi, Procidere, Procumbere, Supercidere, Ruina.

CAdere dicitur,qui ab alto non leniter,vt qui descendit,sed impetu quodam ruit. Ruina dicitur excidium, & mieria, & scandalum.Interdum verò cadere est contingere.Acto. 1.d. Cecidit sors super Matthiam. Deficere. Leu. 13. f. Si à fronte ceciderint pili. Humiliari.Gen.17.a.Cecidit Abraham pronus.Peccare.Pro.24.b.Septies in die cadet iustus.Interire.Gen.14.b.Terga verterunt cecideruntque ibi.Leu.26.b. Cadent inimici vestri gladio.

Incarnatio Verbi. Cadit verbum in Israel,quum Verbum Dei factum est caro.Isa.9.b. Et procidens Iob in terram.Iob.1.d.designat Christum exinanientem se vsque ad formam serui. *Hie.s.Isa. 9. & s. Iob.*

Prædicatio ad gentiles. Cecidit etiam verbum domini in Israel,hoc est,ad gentilitatem,cui prædicatum est. Corruit quoque Iob in terram,quum Christus saluandis se peccatoribus dedit:dumque eos, qui sibi iusti videbantur,deseruit,hos,qui se iniustos & fatebantur,& nouerant,assumpsit. *Gre.2.mor.30.*

Contemptus verbi Dei. Cecidit prętereà verbum in Israel,hoc est, ad gentes,vel ad hæreticos: in quibus propter contemptū ipsius verbi Dei,non dicitur verbum ipsum stare, sed cadere. Sic cecidit semen in petrosa loca, vbi non facit fructum.Matt.13.a.Marc.4.a.Luc.8.a.Ioan.12.d. *Hie.s.Isa.9.*

Christus crucifixus. Collabens Dauid in manibus seruorum Achis.1.Reg. 21.d.designat Christum crucifixum à Iudæis. *Glo.ord.s.1.Re.21*

Amor Christi in Paulum. *Conuersio peccatorum.* Cadens Ioseph super collum Beniamin.Gen.45.d. designat largitatem amoris Christi erga Paulum.Cecidit etiam in collum filij pater.Luc.15.d.quumChristus ceruicem peccatoris reflectit ad cælum:& cum iugum suaue suspendit ad collum. *Amb.de Ioseph. 12 & s.Luc.15.*

Reuelatio. Cadere dicitur Spiritussanctus super aliquos, quum venit in aliquo signo sensibili. Acto. 10.g.Et dicitur cadere manus Domini super Prophetam,cùm illi fit reuelatio.Ezech.8.a.

Cadere in peccatum. *Labi in infernū.* *Lapsus diaboli.* Cadere absolutè,est sponte peccato consentire:& à statu virtutis decidere. Et aliquando cadit iustus peccando,licèt postea resurgat.Est etiam cadere, per obstinationē in infernū labi.De lapsu in peccatum,aut infernū,aut de cælo,permixtim intelligi possunt hæc ferè loca. Deut.7.c.28.c.32.e.Iudi.21.c.Iob. 30.c.31.c.2. Reg.1.a. 3.g.Ps.21.26. 36.55. 64. 104. 105. 114. 117.144.Prouer.4.c.11.a.c.13.c.14.d.17.c.18.b.20.d.24.b.26.d.28.c.30.b.Eccl'i.9.b. 19.a. 29. d.31.d.32.d.Isaiæ 3.a.8.c.9.b.10.a.14.c.22.g.24.d.31.b.40.g.51.b.61.d.Ierem.6.d.8.b. 20.d. 23. c.25.g.44.e.46.d. Ezech. 18.g.27.f.30.a.Dani. 11.f.Thre.1.c.3.f.Iudith 13.d.Ester 14.c.Hose. 4.a.7.b.5.b.9.b.14.a.d.Amos 3.a.5.a.Nahum 2.b. 3.a.Sopho.1.a.2.Macha.12.f.Luc. 2. e. Roman.11.c.14.a.1. Corinth. 10. b. Apocal. 9. a. 11. c. Et cadunt pastores quasi vasa pretiosa, vt confracta non valeant instaurari: & quanto antea fuere pretiosiora, tanto maius eorum in confractione sit damnum.Iere.25.g.Amos 8.d.Mich.7.b. Et cadunt ficus in os comedentis. Nahum 3.c.quum fragiles peccando incidunt in potestatem diaboli. Cadere in puteos bituminis,est vinci à diabolo,& incidere in infernum.Gen.14.b.Et cadere in cisternam, est scandalum pati erga profundum sensum:& etiam cadere in foueam. Sic cadit asinus, aut bos in via.Exo.21.d.22.a.Iosu.7.a.Ier.48.f.Matt.15.b.Luc.6.f.14.a.Et detrahuntur gigantes in ruinam, quum superbi mittuntur in infernum. Isa. 26.d. Cadunt, vt vnus de principibus, qui à statu gratiæ decidunt: vt Adam.Ps.81.Et cadens Miphiboseth,& factus claudus. 2.Reg. 4.b. designat lapsum generis humani. Et cecidit tabernaculum Dauid, quando natura humana lapsa est à statu innocentiæ per peccatum primorum parentum. Amos 9. c. Corruunt etiam coram hostibus,qui consentiunt tentationibus Diaboli.Leuit.26.c.Num 14.g. 4. Regū 9.c. 1.Para.5.d.2.Para.13.d. 25.f.29.b.Decidit inanis,qui cadit à plenitudine gratiæ Christi. Ps. 7. Et cadit corona capitis,quum quis decidit à gratia, & virtutibus. Thren.5. c.Sic decidit flos. Isa.28.a.Et decidunt peccantes sicut olera herbarum.Ps.36.89.Cadit apertis oculis sicut Balaam, qui scienter peccat. Num.24.a.Ruina etiam domus spiritualis,est animæ lapsus.Matt. 7.d.Luc.6.g. Eccl'tæ. 4. c. Corruunt in corporibus suis fornicantes. Nahum 3. a. quia cum perditione animæ suæ,carnem quoque frangunt,cui seruiunt: & in cadaueribus suis, dicuntur offendere. *Amb.s.Rom. 11. Hila.s.Ps.114. Ori.s.Ps.36.ho.4. & s.Rom.11. Hiero.s.Isa.14.& s.Iere.25. Gre.20.mor.27. Rup.5.s.Apoc.* *Vinci à diabolo. Scandalum pati.* *Ori.s.Iere.ho.1. Chrys.s.Ioā.ho.10* *Basi.s.Ps.7.114. Hier.s.Isa.28. Ori.s.Ps.36.ho.1. Gre.27.mor.23. Chryso.s.Gē.ho.6 Hie.s.Nahum 3.*

Inuolui peccatis. Cadunt peccatores in retiaculum diaboli, quum non resipiscentes, magis inuoluūtur peccatis. Ps.34.35. 140.1. Timoth. 6. b. Ceciderunt in deserto, qui conuersationem habuerunt cum Ægyptiis: quia qui vacant operibus tenebrarum, non intrant in terram promissionis. Et incidit in latrones, qui venit peccando in manus dęmonum. Luc. 10. c. Idem incidere in manus Saulis,aut inimicorum.1.Reg.27.a.Pro.6.a.Eccl'i.23. a. Dani. 13. c. Et cadere in gladio,est perire per superbiam.Isa. 3.d. *Ori.s.Matt.ho.27 & s.Luc.ho.34. Amb.s.Luc.10.*

Peccare in negligentia. Cadere morticinum super aliquid, est ex negligentia peccare. Leuitici 11. f. Et cadit morticinum hominis, quasi stercus. Ierem. 9. f. quum per peccatum homo fit abominabilis Deo.Cadens morticinum super sementem perfusam aqua, hoc est, super baptizatum, facit *Isych.s.Leui.11*

illam immundam.Si verò ceciderit ſuper ſementem non perfuſam aqua, hoc eſt, ſuper non baptizatum,non polluit eum,quia ille iam iudicatus eſt.Leuitici 11.

Gre.ſ.Ezec.ho.8. Ricar.de S.Vict.de ſecur.conſcien. 10. Beda ſ.Gen.49. Gre.31.mor.18.& ſ.1.Reg.16. Ricar.de S.Vict.de 12.patriar.82.

Reuerentia honoris. Perfectio humilitatis.

Cadere in faciem,reuerentiam dicit, & perfectionem humilitatis:vt cecidit Abraham, & alij.Gen.17.a.44.d.Leui.9.d.Ioſu.7.b.Iudi.13.d.Num.20.a.24.a.1.Reg.20.c.25.d.2. Re. 9.b. 14.e.3.Reg.18.b.4.Reg.4.f.1.Para.21.c.Ruth.2.b.Tob. 12. c. Iudith.13.d.Eſter 16. e.Iob.1.d. Iſa.21.a.Ezech.2.a.9.c.44.b.47.a.Dani.2.g.Lucæ 8. f.17. d.Ioan. 11. d. Cadimus etiam in faciem,quum erubeſcimus:& quum in hac vita,ſuas vnuſquiſque culpas agnoſcit, & eas pœnitendo deſlet. Cadentes diſcipuli in faciem,ſunt nondũ aſſequentes myſteria ,quæ videbãt. Matth.17.b.Apoc.1.d.Ad tonitruum diuinę vocis cadunt :quia ad id,quod diuinitus inſpiratur,humani ſenſus capacitas ſuccumbit:& niſi humanæ ratiocinationis anguſtia deſerat , ad ſapiendum diuinæ inſpirationis arcanum,intelligentiæ ſinum non dilatat.

Erubeſcentia peccati. Non aſſequi myſteria.

Amb.2.de Abr.11

Contemptus ſui.

Cadere etiam in faciem,eſt Chriſti reſurrectionem adorare.Gen.17.a.

Rica.de S.Vict. de ſomnio.Nabuc. 36

Cadere etiam in faciem,eſt illud eſſe,quod in ſe præcipuum,& optimum eſt, alta conſideratione deſpicere:& illud vtique vnum aliis notum facere:& qui velut venerandus apparere conſueuerat,ſe tanquam infimum, & penè vel penitus nihilum reputare.Dani.2.g.

Depreſſio malorum. Perire.

Cadere in faciem,interdum etiã eſt malorum,qui coacti ſubiiciuntur Chriſto : vt Goliath cecidit ante Dauid.1.Reg.17.f.2.Reg.22.d.Pſal.17.Dani.3.a.

Glo.ord.ſ.1.Re.17 Amb.de ben.patria.7. Ori.ſ.Leui.ho.6.& ſ.1.Reg.ho.1. Gre.ſ.Ezech.ho. 9 & 31.mor.18. Beda ſ.Gen.49. Philo.de agricultu Beda ſ.Gen.49.

Cadere retrò,dicitur in malum,& eſt malorum.Gen.49.c.Boni quidem cadunt,vbi vidẽt: mali verò cadunt in ea mala,quæ non vident.Iudith.9.c.Eſter.6.d.Pſal,9.19.Iſ.28.c.Ioan.18. b.Cadere etiam retro vbi cadens non videt,eſt ex hac vita repentè decidere,& ad quę ſupplicia ducatur , ignorare. Et cadens Eli retrorſum , mortem in peccato deſignauit. 1.Reg.4.c.

Reſipiſcere.

Cadere autem retro,in bonum,eſt,quum anima reſilit à voluptatibus,quas ſequebatur, & cùm pœnitendo humiliatur,à mala decidens altitudine.

Ceſſatio veteris ſacerdotii.

Cadens Eli retrorſum de ſella,audita arcæ captura.1. Reg. 4.c. deſignauit ceſſationem ſacerdotij Iudæorum:quod cognito, legem ſpiritualiter haberi apud Chriſtianos, amplius de magiſterio ſuperbire non potuit.Et cecidit iuxta oſtium,quia impegit in Redemptorem.Vel quia offendit in literam legis, quum non eſt ingreſſus in ſpiritualem ſenſum. Et cadentes aut ruentes ciuitates aut domus,deſignant deſtructionem Iudæę,& Hieruſalem.1.Par.10.b.Iſa.3. b.25.d.Nahum.3.a.Et corruerunt Iudæi coram hoſtibus,hoc eſt,coram fidelibus.Leui. 26. c. Et ceciderunt muri Hieruſalem aut Synagogæ die, quia apertam lucem accipere noluerunt. Iſa.27.a.iuxta ſeptuaginta.Et ruinę , quibus percutit Deus domum maiorem , ſignificat deſtructionem populi Iſrael : vel percuſſionem hęreticorum , vel principium eccleſiæ. Amos 6.d.Abdi.e.Ruinæ autem Sion reparatæ , deſignant lapſum Synagogæ , & reparationem eccleſiæ. Iſa. 49. e. 51. a. Et cadens paxillus de loco fideli. Iſa. 21. g. Eſt infidelitas ſacerdotum & Scribarum , & ipſius populi.Et cadens tabernaculum Dauid,eſt lapſus Synagogæ. Amos 9.d.Et cadens cedrus. Zachar. 11. a. Et decidit flos , quum periit literalis gloria legis Iudæorum, & regnum , &c. Et ruina magna in populo Iſrael , eſt mors ęterna infidelium Iudęorum.1.Reg.4.c.Exod.34.b. Fuit etiam ruina Scribarum & Phariſęorum erga Chriſtum. Iſa. 8.c.Iob.31.c.Cadentes ſtellæ,ad eundem populum referuntur.Apoc.6.d.

Deſtructio Iudææ.

Hie.ſ.Iſa.25.27 Iſych.ſ.Leui.26. Hie.ſ.Amos 6.9.& ſ.Iſa.49.& ſ. Zach.11. Ber.ho.1.ſ. Miſſus eſt. Gre.ſ.1.Reg.4. Hie.ſ.Iſa.8. Rup.4.ſ.Apoc. Arno.ſ.Pſal.7. Aug.ſ. Pſal.7. 58. Gre.2.mor.36. Aug.11.ciui. Dei.31. Beda ſ.Pro.24

Inuidia Iudæorũ

Incidit populus Iudæorum in foueam,quam fecit,quum volentes perdere Chriſtum, ipſi perierunt.Pſal.7.56.Eccl'tæ 10.b.Eccl'i.27.d.Iſa.8.c.Et quilibet peccator incidit in foueam, quam fecit:quia in operibus manuum ſuarum comprehenditur.Pſa.9.Cecidit ignis de cælo, quum inuidia apprehendit principes Iudæorum.Iob.1.c.

Tribulationes

Cadit iuſtus ſepties,& reſurget.Pro. 24. b.hoc eſt,quotieſcunque ceciderit,non peribit: quod non de iniquitatibus , ſed de tribulationibus ad humilitatem pertinentibus intelligi voluit. Vel dicitur de peccatis venialibus;vnde non dicitur corruere in malum,ſicut impius.

Peccatũ veniale

Baſi.ſ.Pſal.44. Tert.aduc. Iudæos Hier.ſ.Iſa.13. 17. 26.& ſ.Amos 7. Gre.ſ.1.Reg.14.& 2.mor.38.

Subiici Chriſto.

Cadunt populi ſub Chriſtum , quum veniunt ad fidem.Pſalm.17. 44. 71. Et cadunt , qui à peccatis reſipiſcunt, & Chriſtum credentes adorant.Exo. 32.f.Et ruina Damaſci eſt , quum gentiles ad fidem veniunt.Iſa.17.a.Et dicuntur non cadere habitatores terræ, cùm mali non reſipiſcunt,ſed in peccatis perſiſtunt.Iſa.26.d.Ad hæc facit ruina equi & muli,&c.Zach.14.c. Et cadentes ante faciem Ionathæ,ſunt,qui dum bona,quę ſunt in mẽte prædicatoris, agnoſcunt,ſtatum prauitatis deſerunt.1.Reg.14.b.Et cadunt in gladio, qui conuicti verbo Dei deſerunt errores.Iſa.13.d.Et cadunt inimici coram fidelibus,quum mali ſe eis ſubiiciunt. Leui. 29.a.2.Par.7.a.Iere.18.a.Cadere autem in terram,eſt in ſemetipſo, quam infirmus ſit, agnoſcere.Iob.1.d.Sapi.7.a.Iſa.14.c. Zach.11.b.Acto.22.

Cognitio ſui.

Ori.ſ.Matth.ho.4 Hil.ſ.Matt. Can. 17. Aug.1.q. in Euan. 22. Hie.ſ.Mar.9. Hil.& Arn.ſ. Pſ.57. Aug.ſ.Pſal.57. Hie.Cypria.ſ.Pſ. 89.& ſ.Eccleſi.iſtẽ. 21.

Lapſus in diuerſa vitia.

Cadere in ignem,eſt vel in ignem iudicij incidere,vel vinci à libidine , & adulterari : vel etiam incidere in irã.Matt.17.c.Luc. 9.d. Cadere verò in aquam,eſt incidere in mala peſſima huius vitę, quæ aſſimilantur mari,in quo eſt draco:vel eſt labi in ſordes vitiorum , & in voluptates.Vel cadit lunaticus modo in ignem, modo in aquam , deſignans gentiles quoſdam colentes ignem,quoſdam verò aquam.

Malitia Iudæorum in Chriſtũ. Ignis inferni. Inordinati affectus.

Supercecidit ignis,quum exarſit malitia Iudæorum in Chriſtum,vt non viderent ſolẽ veritatis.Pſ.57.131.Vel ſupercecidit ignis inferni in eos,qui mittuntur in tenebras exteriores. Vel ignis concupiſcentiæ,ſeu alterius inordinati affectus,impedientes cognitionem veritatis.

Mori.

Cadere interdum pro mori ſumitur: & cadit iuſtus ad auſtrum , quum moritur in feruore charitatis , & venit ad gloriam. Peccator verò cadit ad aquilonem , dum incidit in pœnas inferni.Eccleſiaſtæ 11.b.Deut.1.c.Iud.12.c.1.Reg.17.g.28.d.2.Reg.5.f.4.Reg.13.c.2.Par.25.e.

Pſ.89.Eccl.28.c.Idem eſt cadens flos & decidens quaſi folium.Iſ.3.d.10.a.31.d.40.b.g.64.c. Ier.50.e.51.a.Eze.11.b.Hoſ.7.a.Amos 7.d.1.Mach.3.b.4.b.5.g.6.e.7.e.9.e.2.Mach.10.f.Luc. 21.e.1.Cor.10.b.Acto.5.a.28.b.Iac.1.c.

Impingere in Chriſtum. Cadere ſuper lapidem eſt impingere in Chriſtum,& ipſum contemnere, ac iniuriis afficere. Mat.21.d.Luc.20.c.Qui etiam peccator eſt, & tamen in Chriſtum credit, cadit quidem ſuper lapidem,& confringitur:ſed non omnino conteritur: reſeruatur enim per pœnitentiã ad ſalutem.Super quem verò ille ceciderit,hoc eſt,vbi lapis ipſe irruerit:& qui Chriſtum penitus negauerit:ſic conteret eum,vt nec teſta quidem remaneat,in qua hauriatur aquę puſillum.Idem de lapide cadente ſuper iacientem ipſum in altum.Eccl.27.d.Amos 9.c. *Hie.ſ.Mat.21. Aug.1.q.in Euã 30.*

Renouatio veteris hominis. In ruinam & reſurrectionem multorum poſitus eſt Chriſtus. Luc. 2. e. vt videlicet cadat vetus homo,& reſurgat nouus.Vel in ruinam eorum, qui ſtabant peſſimè: in reſurrectione verò eorum,qui ciciderunt. *Ori.ſ.Luc.ho.16. Hie.ſ.Eze.11.*

Scandalizari. Cadit bos,aut aſinus in ciſternam,quum quis ſimplex offenditur, & deuoratur verbi magnitudine,quum tantas opes minime capere poſſit:aut quum quis rudis traditur ad contemplationem:vnde fit,vt rudi & illaborata fide abducatur per occaſionem.Exod. 21. d. Cadere etiam de tecto,eſt per ſcandalum exponentis ſcripturas in errorem incidere. Deu.22. d. Pro. 17.c.Acto.20.b. *Cle. Alex.5.ſtro. Ori.ſ.Mat. ho.19.*

Vinci dæmones. Cadunt inimici coram fidelibus,quum dæmones vincuntur,& confitentur ſe victos. Leu. 26.b.Deut.28.a.2.Par.7.a Ier.18.d. Sic corruit auxiliator.Iſ.51.b.Eze.20.b.Cadunt mille à latere,id eſt,liberò arbitriò,& decem milia à dextris,id eſt per auxilium diuinum. Pſal. 90. Et ruens Nicanor cum armis ſuis,eſt diabolus victus.2.Mach.15.f.Et Heliodorus. 2. Mach. 3.e. Ioſ 8.e.Ier.40.d. Cecidit etiam Satan de cælo, vt doctor erroris,ne eſſet inter doctores veritatis.Luc.10.c.Iſ.14.c.Et cecidit cedrus.Zac.11.a.Et cecidit Siſara ad pedes Ioelis.Iud.5. d. Et Aethiopes 2.Par.14.d.4.Reg.19.e.Pſ.81.109.Ezec.29.a.32.e.Hab.1.c.Et Babylon.Apo. 14. b. Et Haman.Eſter 7.c. *Iſy.ſ.Leui.26. Aug.ſ.Pſ.81.*

Deficere in perſequutione. Cadunt à latere Chriſti mille,quum tempore grauis perſequutionis cadunt multi,in quibus erat ſpes ſedendi ad iudicandum cum Chriſto.Sed decem millia,hoc eſt,multo plures cadunt à dextris,qui ſtatuendi erant in iudicio à dextris Chriſti, & audituri : Venite benedicti, &c.ſi in gratia perſeueraſſent.Pſ.90. *Aug.ſ.pſ. 90.*

Pereuntes hæretici. Non lucentes Sancti nobis. Diuina vindicta. Seditiones. Cadent ſtellæ de cælo,quum docentes falſa,peribunt in iudicio: vel quum boni perturbãtur in perſecutionibus.Vel quũ Sãcti nobis nõ lucẽt,nobis ab eorũ vita oculos auertentibus. Mat.24.c. Mar.13.c.Apo.6.d.8.c.Vbi cadens ſtella de cælo,eſt diuina vindicta inpeccatores. Corruens vnuſquiſque ad fratrem ſuum:& vir ad virum:Iſ.3.a.Ezec. 4. b. deſignant ſeditiones Hieruſalem, quæ futuræ erant tempore obſidionis à Romanis. Deficientibus etiam pane & aqua eccleſiæ corruit vir contra fratrem ſuum,per diſcordiam & ſchiſmata varia inter ſe introducentibus hæreticis.Leu.26.f. *Ori.ſ.Mat.ho.30. Amb.ſ.Luc.21. Aug.ſ.Apoc.ho.5. Rup.5.ſ.Apoc. Hie.ſ.Iſ.3.& ſ. Eze.4. Iſy.ſ.Leu.26.*

Victa diaboli aſtutia. Cadentes muri Hierico ad aduentum Ioſue & arcæ.Ioſ.6.c.deſignant victa diaboli machinamenta in aduentu Chriſti,& diſſolutam ſpem huius ſeculi. Idem deſignant cadentes turres.Iſ. 3.a.8.c.17.a.23.c.24.d.25.d.26.d.30.c.49.e.61.b.Et cadens paries malè fabricatus. Eze. 13.b.21.c.26.c.27.f.31.e.32.c.33.c.36.c.Et cadens domus fundata ſuper arenam. Matt. 7. b.Et cadẽs domus ſupra domũ.Luc.6.c.11.c.Et cadentes portæ Iudeæ.Ier.14.a.Ezec.38.g. Iud.8.f. Pſ.143.Bar.4.f.Amos 3.d. 6.d.Abdi.e.Heb.11.f.Et corruens Ioram in curru ſuo.4.Re.9.f. deſignat ſuperbos cadere,qui confidunt in virtute ſua.2.Mach.9. b. Et cadens Babylon,eſt deſtructio imperij diaboli.Apoc.18.a. *Ori.ſ.Ioſ.ho.7. Hie.ſ.Iſ.25. Aug.epiſt.119. Geor.Ven.Cant.1. tom.8.cap.5. Rup.10.ſ. Apoc.*

Lapſus hæreticorum. Cadẽs Ochozias rex Samariæ per cancellos cœnaculi.4.Reg.1.a.deſignat hæreticos, quaſi patentibus & non ſolidis laterum præſidiis,ſemper ad vitiorum infirma relabi, dum diuino deſtituti auxilio,ſuæ pertinaciæ faſtu intereunt.Et corruunt præuaricatores in viis Domini, quum hæretici cadunt in ſcripturis ſacris prauè intellectis. Hoſ. 14. d. Dicitur etiam cadere ſuper montes Iſrael.Eze.39.a.Cadit etiam in gladio,qui hæreſes & ſchiſmata facit.Eze.6.c.1. b.26.b.Et cadentes dicuntur adorare idola:quia res illicitas aut hæreſes,non poteſt quis adorare aut colere,niſi cadendo.Dan.3.a.Ma. 4.b.Ruinoſa autem in Iſrael ſunt conciliabula hęreticorum:& quæ in eccleſia à virtutis rectitudine deficiunt.Eze.33.e.36.b. *Hie.ſ.Hoſ.14.& ſ.Ez.6.& ſ.Dan.3. Conciliabula hæreticorum. Hie.ſ.Eze. 33.*

Punitio Dei. Incidere in manus Dei viuẽtis,eſt puniri à Deo.Heb.10.f.Et ruere in gladio,& in flãma,& peſte,& fame,ad idem referuntur.1.Reg.4.c.2.Reg.1.b.15.c.Thr.2.g.Hoſ.7.d.Amos 7.d.Cadẽs etiam grando ſuper iumenta Ægypti,eſt punitio Dei.Exod.19.f. Et cadere in gladio non viri,eſt per vindictam Dei,ſine interuentu hominis perire.Iſ.31.d.65. b. Et ruens procella ſuper caput malorum,eſt diuina vindicta.Ier.30.d. *Hie.ſ.Ier.37.*

Aduerſitates. Cadere dicitur aliquis,quum à ſtatu proſperitatis incidit in aduerſa. Pro.16.c. 17.a. 24. c. Sap.4.d.Eccl.13.d.Et ruina domus Iob,dici poſſunt perſequutiones eccleſiæ. Iob 1. d. Dicitur etiam non cadere Sol ſuper aliquos,quum non aduenit eis tribulatio. Apoc.7.d. *Hie.ſ.Iob.1.*

Finis mundi. Conuerſio peccatorum. Cadens Babylon ſubitò,finem mundi ſignificare poteſt:& etiam conuerſionem peccatorum ad pœnitentiam.Iſ.21.c.Ier.51.a.Apoc.14.b. *Ori.Ier.ho.1.*

Anima terrena. Cadit vnus paſſer in terram,quum anima fit terrena ſequens corpus.Mat.10.d. *Hil.ſ.Mat.Cant 10.*

Myſteria recta eccleſiæ. Decidere dicuntur grana vuarum.Leuit. 19. b. quum aliqua relinquuntur de lege Iudæorum à Chriſtianis colligenda. Et cadunt micæ de menſa dominorum, quando reliquiæ *Iſy.ſ.Leu. 19. Amb.ſ.Luc.16.*

mysteriorum datæ sunt Gentilibus. Vel quando fides à Iudæis abiecta, suscepta est à Gentilibus. Mat. 15. c. Luc. 16. c.

Hie. s. Is. 54. Corruit veritas in platea. Is. 59. c. quum Christus contemnitur in via lata, quæ ducit ad inferos, à Iudæis ipsum crucifigentibus. *Conte̅ptus Christi.*

Glo. ord. s. ps. 68. Ceciderunt opprobria super Christum exprobrantibus Iudæis: quia fuerunt grauissima. Psal. 68. Rom. 15. a. Vel opprobria exprobrantium Christo, cadunt super fideles horrentes ea audire.

Hil. s. ps. 54. Cecidit formido mortis super Christum, quando sudauit sanguinem, sed non præualuit. Psalm. 54. *Sudor Christi.*

Gre. s. 1. Reg. 10. Cecidit sors eligendi regis, prius super tribum, & deinceps vsque ad Saulē. 1. Re. 10. c. quia licèt multi inueniantur boni ad onus ministerij, tamen optimus est eligendus. *Optimus eligendus.*

Aug. s. Apoc. ho. 6. Cadunt montes super aliquos, quum ecclesia recipit prędicatores pœnitentes, vt sic absco̅dantur ad ira Agni. Apoc. 6. d. *Ecclesia recipiens peccatores.*

Hie. s. Hos. 10. Cadunt etiam colles super aliquos, quum hæresiarchæ in erroribus opprimunt sectatores suos. Hos. 10. c. Iob 14. d. Luc 23. a. Apoc. 6. d.

Aug. ser. 210. Gre. 10. Mor. 9. Cadens ferrum securis de manubrio in aquam. 4. Reg. 6. a. designat genus humanum de manu Omnipotentis per superbiam exclusum & lapsum, & in flumine luxuriæ, vel omnium peccatorum gurgite submersum. Vel designat intelligentiæ donum perditum. Vel significat increpationem excedentem modum rectæ rationis. *Lapsus generis humani. Amissio intelligentiæ. Immoderata correctio.*

Gre. s. 1. Reg. 3. & 20. Mor. 4. 8. Cadunt in terram verba superuacua, quæ pro nihilo habenda sunt, & omnium calcanda despectu. Sic non ceciderunt verba Samuelis in terram, quia fuerunt impleta. 1. Reg. 3. d. Vbi designatur prædicator seruans omnia, quæ docet: quia cùm vita despicitur, restat vt eius prædicatio contemnatur. Et ad nihilum valet vltra, nisi vt remittatur foras & conculcetur ab hominibus. Luc. 16. b. Sic lux vultus Iob, non cadebat in terram. Iob 29. d. quia ea quæ terrena sunt, per concupiscentiam non aspexit. Vel quia visionis Christi claritas, peccatoribus no̅ apparet: vel quia occupatis in terrenis actionibus, vetat ecclesia summa contemplationis suæ mysteria prædicare. *Verba inania. Despecta vita prædicatoris. Non co̅cupiscere terrena. Non apparens Christus peccatoribus.*

Glo. ord. s. Ioel. 2. Cadere per fenestras dicuntur Babylonij in Hierusalem, & per eas intrare. Ioel. 2. b. ad designandam fortitudinem, & promptitudinem eorum aduersus Hierusalem. Vel sunt dæmones ingredientes per quinque sensus ad animam. *Dæmones per sensus intra̅tes.*

Gre. 21. Mor. 15. Cadit humerus à iunctura sua. Iob 31. c. quum aduersitatis aliquid ferre animus non valēs, fraternam concordiam relinquit. *Discordia.*

Cadere verbo, aut lingua, est dicere non dicenda. Ecc. 1. d. 14. a. 19. c. 20. c. 22. d. 25. b. 28. d. Sic incidere in promissionem nequam. Eccl. 29. c. *Dicere no̅ dicenda.*

Hie. s. Is. 28. Decidit alter de electo angusto. Is. 28. f. quum in animo hominis non possunt simul quiescere Deus & diabolus.

Aug. s. ps. 139. Cadunt carbones super malos, quum eis proponuntur exempla Sanctorum: quæ cùm co̅temnant, obruuntur ab eis, & deiiciuntur. Ps. 139. *Obrui exemplis Sanctorum.*

Gre. 33. Mor. 31. Ceciderunt squamæ ab oculis Pauli, quum cessarunt defensiones, quibus contra lucem veritatis tegebatur. Acto. 9. c. *Cessantes defensiones falsi.*

Arn. s. ps. 105. Ruina multiplicata est destructio ciuitatum, per mala exempla prælaturum. Ps. 105. *Mala exempla.*

Arn. & Aug. s. Ps. 109. Ruinæ impletæ, sunt sedes, à quibus angeli mali ceciderunt: quę implentur hominibus. Ps. 109. Sunt etiam superbi humiliati à Deo, vt postea ab eodem exaltentur. *Exaltari humiliatos.*

Hie. s. Ps. 143. Non est ruina maceriæ hæreticorum, quum sic defendunt suos errores, vt semper inuicti videantur. Ps. 143. *Defensio erroris grauis.*

Aug. s. Ps. 5. Decident à cogitationibus suis, qui in iudicio co̅demnabuntur, accusantibus cogitationibus suis: & testimonium perhibente conscientia. Ps. 5. *Conuinci in iudicio.*

Glo. ord. s. ps. 77. Cadentes coturnices circa tabernacula filiorum Israel. Ps. 77. Sponte veniunt venti ad homines, & portant eis verba diuina. *Verba Dei.*

Glo. ord. s. Amos 3. Cadentia cornua altaris super terram. Amos 3. d. est amputari & deiici arrogantiam hæreticorum. *Tolli arroga̅tiam hæreticorum.*

Glo. ord. s. Tob. 2. Incidentia stercora hirundinis in oculos Tobiæ. Tob. 2. b. designant superbiam excæcantem oculos. *Superbia.*

Glo. int. s. Gen. 4. Concidens vultus Cain, gestum inuidentis indicat. Gen. 4. a. 1. Reg. 17. d. Nee. 6. d. Iudit. 6. a. *Inuidia.*

Glo. ord. s. Gen. 14. Corruentes portæ Hierusalē, sunt deficientes sensus, ob ignorantiā Dei. Ier. 14. a. Eze. 38. g. *Deficientes sensus.*

Glo. int. s. Is. 14. Concidens cadauer regis Babylonis. Is. 14. c. est quum Lucifer detractus est in infernum.

Cades.

CAdes, id est, sanctitas, ciuitas, quæ aliàs fons Misphat, id est, iudicij dicitur. Gen. 14. a. Peregrinatus est Abraham inter Cades & Sur: quia in hac peregrinatione, cū tribulamur, oportet vt de nobis ipsis iudicium faciamus, sancteque viuamus. Gen. 20. a.

Cades significat virginem & innuptam, quæ sancta est corpore & spiritu. *Virgo.*

Amb. Ex. ad vir. Ori. s. Nu. ho. 17. Cades etiam est nomen solitudinis, quæ Num. 13. c. dicitur desertum Pharan. Et Num. 33. d. desertum Sin. Et iuxta Origenem, Cades Pharan interpretatur fructificatio sancta: & fuit trigesima quarta mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenerunt post Sin: quia per tentationes fit sancta fructificatio. Num. 33. d. Alia fuit terminus tribus Iuda. Iosu. 15. a. vbi dicitur

Cades

Cades Barne: quæ est occidentalior, & iuxta Sur solitudinem Aegypti. Ex hac missi sunt exploratores in terram promissionis.

Anima. — *Basi. s. Psal. 28. ho. 1. 2.*

Desertum Cades, designare potest animam prius sterilem, postea sanctificatam & fructificantem: quale erat desertum, vbi Ioannes baptizabat. Ps. 28. Ezech. 47. d.

Translatio legis veteris. — *Hie. s. Ezech. 47. Hie. de mansionib*

Cades desertum, quæ & Sin dicitur, iuxta Hieronymum, est tricesima tertia mansio filiorū Israël: & non interpretatur sancta, sed mutata, siue translata: sicut. Ge. 38. vbi Iudas meretricē putans Thamar, dona transmisit: & sequester munerum interrogat, vbi est cadesa, hoc est, scortum, cuius habitus à cæteris fœminis immutatus est: designat translationem legis veteris in nouam. Vnde ibi moritur Maria, hoc est, prophetia, & Moses & Aaron, hoc est, Lex & Sacerdotium vetus.

Cadus, vide Batus.

Cæcus, Cęcitas, Excæcare.

Ori. s. Isa. ho. 6.

CÆcum dicitur animal, ineptum habens organum visiuæ potentiæ, cuius gratia videre nō potest. Cæci differunt à claudentibus oculos, & ab existentibus in tenebris: quòd cæci careant visiua potentia, quam illi habent.

Ignari, & simplices. — *Ori. s. Matt. ca. 15. & ho. 4. 15. Gre. s. 1. Re. 14. & 19. mor. 21. & 1. past. 11. Aug. 1. q. in Euā. 19. Isych. s. Leu. 21. 22 Hie. s. Malach. 1.*

Cæcitas refertur ad intellectum: vt cæcus dicatur omnis ignarus, & ipsa ignorantia cæcitas. Sic sunt cæci idiotæ & simplices, qui dum cælestia nequaquam vident, lumine mentis carent, nec quod iustum est, vel iniustum cognoscunt, aut considerant, & qui supernæ contēplationis lumen ignorant. Cæci etiam sunt, qui non intelligunt, etiam si obtemperent iubentibus. Exod. 4. c. Leui. 21. d. 22. Deut. 27. c. Reg. 5. b. Iob. 29. c. Ps. 145. Is. 59. b. Iere. 31. b. Thre. 4. c. Matth. 15. b. 20. c. Marc. 10. g. Luc. 14. c. 18. f. Rom. 2. c. 2. Petr. 1. b. Cæca est animæ victima, quæ non illustratur Christi lumine: nec habet oculum de Euangelio contuentē. Malach. 1. b.

Excæcati aliquo affectu. Iudæi. — *Ori. s. Is. ho. 6. & s. Matth. cap. 15. Hie. s. Isa. 6. 56. Rup. 6. s. Gen. 10.*

Cæci etiam sunt, qui licèt cognoscant veritatem, tamen excæcantur concupiscentia, vel ira, vel odio, aut alio prauo affectu, vt eā non videant vel considerent: qualis cæcitas erat in Phariſęis, & Iudæis, quos excæcauit malitia. Et dicitur populus Iudęorum cæcus habens oculos. Isa. 6. c. 42. c. 43. b. 56. d. Matth. 13. b. 23. c. Marc. 3. a. 4. b. Luc. 6. f. 8. b. Ioan. 12. f. Acto. 13. b. 28. f. Rō. 11. b. Taliū oculos dicitur excæcare Deus huius seculi. 2. Cor. 4. a. Et munera excæcāt prudentes. Exo. 23. a. Deut. 16. d. 28. c. Sopho. 1. d. Malac. 1. b. 4. Reg. 6. c. Sapi. 2. d. 19. c. Zach. 12. a. Eccl'i. 20. d. 2. Machab. 10. f. Ephes. 4. e. Cæcitas Sodomitarū, est cæcitas Iudæorū. Gene. 19. c.

Peccator. — *Aug. s. Ioā. tra. 44*

Cæcus etiam dicitur omnis peccator, auertens oculos ab incommutabili bono, nec considerans dum peccat, quæ debet aduertere. Sopho. 1. d. Ioan. 5. a. 9. g.

Infidelis. — *Beda s. Exo. 4.*

Cæcus itidem est omnis infidelis, qui viam veritatis non videt. Exo. 4. c.

Genus humanū. — *Gre. 8. mor. 21. & hom. 2. Cyril. 6. s. Ioan. 15.*

Cæcus à natiuitate. Ioan. 9. a. genus humanum significat: quia sumus natura filij iræ. Nam quia à paradisi gaudiis expulsum in hoc exilio natura edidit, quasi à natiuitate sine oculis processit.

Gentilis populus — *Ori. s. Isa. ho. 2. Hila. s. Matt. Can. 11. 20. Amb. s. Luc. 18.*

Cæcus etiam à natiuitate Gentilem populum designat. Itidem cæci duo Hierico. Matth. 20. d. Et alius cęcus ante Hierico. Luc. 18. f. Et præterea cęcus dæmoniacus, & mutus, quē curauit Iesus. Matth. 12. b. Mar. 8. c. Idem designatur. Isa. 29. f. 35. b.

Populus Israel & Iuda. Pharisæi & Sadducæi. Iudæi & Gētiles — *Ori. s. Matt. ho. 13 Hie. s. Mat. 20. & Epis. si cūcte corp. Aug. 1. q. in Euā. 28. & de verbis Domini, ser. 18.*

Cæci duo Hierico, populum Israel, & populum Iuda designare possunt. Matth. 20. d. Et dicuntur ab aliis Euangelistis vnus, quia facta est vtriusque populi commixtio. Marc. 10. g. Luc. 18. f. Vel designant Pharisæos & Sadducæos, vel Iudæos, & Gentiles credentes humanitatem Christi, sed cupientes cognoscere aliquid de diuinitate. Cognoscebant eum transeuntem, sed non stantem.

Pharisæi & discipuli Ioannis. — *Hila. s. Mat. Cā. 9*

Duo alij cæci petentes salutem audita fama Iesu. Matth. 9. c. Pharisæos & discipulos Ioannis designant, qui nisi admoniti, non crediderunt in Christum.

Populus Iudaicus. — *Hie. s. Marc. 10.*

Cæcus illuminatus post egressum ab Hierico. Marc. 10. g. designat populum Iudaicum illuminandum in fine mundi. Mendicat iuxta viam: quia scripturam habet, quam non cōplet.

Sensus. — *Philo. 2. alleg.*

Cæcus etiam dicitur ipse sensus, seu sensualitas, quem serpens, id est, voluptas decepit, ponens illi offendiculum.

Confusio peruersorum. — *Ter. aduer. Iudæos*

Cæcitas Sodomitarum, designat confusionem peruersorum. Gen. 19. c.

Cognitio Dei. — *Orig. s. Isa. ho. 6. & s. Matt. cap. 15. & s. Luc. ho. 37.*

Cæci vident, quum per visibilia veniunt aliqui in Dei cognitionem. Aut quum ij qui adorabant idola, transeunt ad verum Dei cultum. Matt. 11. a. Luc. 4. c. 7. d. 14. c. Ps. 145. Isa. 29. f. 36. b. 42. a. 61. a.

Cædere, vide Abscindere, & Percutere.

Cælare, vide Abscondere, & Sculpere.

Cæmentum, Cæmentarius.

CÆmentum significat lapides fractos & minutos, qui ponuntur in ędificio, quasi ad implendum, & coagulum, quod fit ex calce & arena, ad conglutinandos lapides.

Charitas.

Cæmentum significare potest charitatem animas copulantem, qua non vtebantur ędificantes turrim Babel, sed bitumine. Gen. 11. a.

Animi leuitas — *Glo. or. s. Eccl'i 22.*

Cæmenta sine impensa posita, designare possunt animi leuitatem. Eccl'i. 22. c.

Angeli. Prophetæ. Apostoli & prædicatores. — *Hie. s. Ezech. 40.*

Cęmētarij dici possunt angeli, & Moses, & Prophetæ, & Apostoli, & prædicatores, doctrina & exēplo Ecclesiam Dei ædificātes. 3. Reg. 5. d. 4. Re. 12. b. 1. Par. 22. c. 1. Esdr. 3. b. Amos 7. b.

Cæra, Cæreus.

CAera est quod remanet ex fauo apum, detracto melle: est apta ad fouendum lumen: vnde ex ea fiunt cærei ad illuminandum. Cera calore liquescit, frigore verò indurescit.

Arno. & Hier. s. Ps. 21. Aug. epist. 120. — *Christus in passione. Infirmiores ecclesiæ. Ecclesia. Sacra Scriptura.*

Factum dicitur cor Christi sicut cæra liquescens. Ps. 21. Quia cæra non perit, licèt liquefiat: ita Christus, licèt amore liquefactus sit in mortem, non tamen vidit corruptionem. Infirmiores etiā ecclesiæ, fiunt sicut cęra liquescens, qui dolore pœnitentię liquefiunt. Vel ipsa ecclesia, quæ ante passionem Christi dura videbatur in discipulis, in ipsa passione mollis inuenta est. Sacra etiam Scriptura, vt cæra, liquescit, quum explicatur, vt etiam simplicioribus pateat.

Hila. & Aug. s. Ps. 57. — *Mali in inferno.*

Cæra liquescens, etiam dici possunt mali in inferno: qui licèt perpetuo dolore tabescant, semper tamen persistunt. Iudith. 16. c. Ps. 57. 67. 96. Mich. 1. a. Hic etiam auferri dicuntur, sicut cæra, quum peccatum est eis pœna peccati.

Hier. de mãsionibus. Hier. epist. vt abse.

Cęra non ardebat in templo Domini, quia continet aliquid dulce.

Cærei ad illuminandum parati admonent, vt accenso lumine, sponsum expectemus.

Cæsar, Cæsarea.

CÆsar Imperator mundanus, figura est principis huius mundi, aut domini corporum, vt quum dicitur: Reddite quæ sunt Cæsaris, Cęsari: & quæ sunt Dei, Deo. Matth. 22. b. Mar. 12. b. Luc. 2. a. 3. a. 20. e. 23. a. Ioan. 19. c. Acto. 17. b. 25. d. — *Princeps huius mundi.*

Cæsarea, ciuitas dicta à Cæsare, quædam est Palestinæ, quædam Philippi, alia Cappadociæ. Matth. 16. b. Marc. 8. c. Acto. 8. g. 11. b. 25. a.

Cæsaries, vide Capillus.

Cæteri, quære Reliquus.

Cain.

CAin, primogenitus Adæ, & Euæ: fuit agricola, & obtulit de fructibus terræ Deo: ad cuius tamen munera Deus non respexit. Occidit Abel fratrem suum ob inuidiam: cuius gratia vagus & profugus, seu tremens fuit super terram. Ædificauit primam ciuitatem nomine filij sui Enoch. Interpretatur Cain, possessio, vel possessus.

Glo. ord. s. Gen. 4.

Natus est Cain ante Abel, quia prius, quod carnale est, interpretatur possessio, quia possidet terrena, ideo agricola. Eius munera non fuerunt accepta: quia non ex recto animo oblata. Occidit fratrē: quia mali persequuntur bonos. Vagus & profugus est super terrā: quia non inuenit requiem in terrenis: in quibus tamen ædificat ciuitatem diaboli. Ideo designat malū & peccatorem, aut ipsum peccatum. Gen. 4. a. Hebr. 11. a. Ioan. 3. b. Iudę. d.

Tertul. de carne Christi. Amb. de Cain. 2. 5. Aug. epi. 59. & 11 cōtra Faust. 9. 11. Beda s. Gen. 4. Rup. 4. s. Gen. 4. Phil. de sacr. Abel. & Cain. Beda s. Gen. 4. Phil. de cherubim. — *Peccator. Peccatum. Populus Iudæorum. Hæretici. Prauum dogma. Prauus sensus.*

Cain etiam dicens se nescire vbi sit frater suus, Iudæos significat, qui adhuc dicunt se ignorare Christum, quem ob inuidiā occiderunt. Et non vult Deus occidi Cain, quia vult permanere Iudęos, vt testes scripturę suę. Et maledicitur populus Iudæorum à terra, hoc est, ab Ecclesia, à qua ostenditur esse maledictus. Potest etiam significare populum hæreticorum, alios hęreticos generantem.

Cain etiam est figura praui dogmatis, quod persequitur rectum. Dignitate tamen prior est Abel, hoc est, bonum dogma & virtus: ideo quum eorum narrantur officia, Abel pręcedit.

Typus est etiam praui sensus: & dicitur possessio, quia vacantes sensibus, putant se omnia sensibilia possidere. Vel designat ipsos vacantes cognitioni sensibili.

Caiphas.

CAiphas, id est, inuestigator, vel sagax, seu vomens ore, aut vomitus oris: princeps sacerdotum tempore passionis Christi, qui prophetauit necessitatem passionis Christi: & in eius domum conuenerunt Scribæ, & seniores. Matth. 26. f. 27. a. Lucæ 3. a. Ioan. 11. f. 18. c. significare potest sermonem seruitutis Iudaicæ, secundum quod ipsi Iudæi seruiebant literæ Legis.

Calamitas, vide Miseria.

Calamus, vide Arundo.

Calathus, vide Canistrum.

Calcare, Conculcare.

Hier. s. Mich. 1. & s. Isa. 41. — *Subiiciens sibi Deus mentes. Habitans Christus in animis. Vincere dæmones & vitia.*

CAlcare dicimur illud, quod sub pedibus terimus, vt rem parui momenti, aut nullius. Cōuenit Deo secundum metaphoram.

Calcat Dominus excelsa terræ. Miche. 1. a. quum mentes sublimes sibi subiicit, & philosophos mundi ad fidem conuertit. Et conculcat humum plastes, quum Christus subigit superbum mundi. Isa. 41. g. Habac. 3. c. Et calcat Christus in domibus nostris, quum habitat in anima. Mich. 5. b.

Ori. s. Iosu. ho. 1. 11. & s. Luc. ho. 31. Hie. s. Is. 14. & s.

Calcare terram pedibus, est vincere dæmones & vitia. Iosu. 1. a. 6. c. Deutero. 1. f. 11. c. 28. c. Sic calcare colla regum, est subiicere dęmones. Deut. 33. Iosu. 10. e. Et conculcare leonem &

Despicere terrena & subiicere carnem. draconem. Psal. 90. Iudi. 5. c. 4. Regum 7. d. Isa. 14. f. 28. a. Mich. 1. a. Haba. 3. b. Malac. 4. a. Zach. 10. a. Luc. 10. c. Vbi est vincere libidinem. *Nahum 3. & s. Zachar. 10.*

Calcare etiam terram, est despicere eam, cum omnibus terrenis, & subiicere carnem. Isa. 42. a. Et calcare lutum, etiam est subiicere carnem. Nahu. 3. c. Conculcare etiam leonē & draconem, est subiicere carnem, quæ solet aduersus spiritum surgere, simul cum dęmone incitante. Ps. 90. *Rup. s. Zach. 10. Ori. 1. Periar. 3. Hie. s. Mic. 2. & s. Nahum. 3. Clima. gradu. 25.*

Possidere terrā. Calcare item terram, est possidere eam. Deut. 1. f. 11. c. Isa. 26. b. 57. d. *Hie. s. Isa. 16.*

Subiiciens sibi alios. Conculcat etiam terram, qui superbia alios sibi subiicit: vt facit diabolus, & hæreticus. Isa. 16. b. *Hier. s. Isa. 7.*

Inutiles sensus Iudæorum. Terra est in conculcationem pecoris. Isa. 7. d. quum Iudæi dant inutiles sensus sacræ Scripturæ. *Hiero. s. Isa. 63.*

Christus in cruce. Diuina punitio. Calcauit Christus torcular, quū pependit in Cruce. Isaiæ 57. d. 63. a. Thren. 1. e. Et calcauit Hierusalem in lacu, quum resurrexit. Nahum 3. c. Ezech. 26. b. Et puniendo malos calcat torcular iræ Dei. Apocaly. 14. d. 19. c. Habacu. 3. b. Sic dicitur conculcasse populos in furore suo. Isa. 63. b. Quando destructa est Hierusalem, calcauit torcular. *Gre. s. Eze. ho. 13. Aug. s. Apoc. ho. 11. Rup. 11. s. Apoc. Hie. s. Isa. 16.*

Destruentes hæreses. Docētes hæreses. Calcantes domini gentium vindemiam Esebon. Isa. 16. d. sunt Apostoli & Doctores catholici, destruentes doctrinam peruersam hæreticorum. Calcantes verò eandem vindemiam in malum, sunt hęretici peruersam doctrinam exprimentes: qui cessant calcare vinum, quum cessant docere.

Martyres. Apostoli. Calcantes vuas & torcularia, dici possunt Martyres, sanguinem suum effundentes. Iudith. 9. d. Nee. 13. b. Iob. 24. b. Isa. 16. c. 42. a. 63. a. Iere. 25. f. 48. e. Amos 9. d. sunt etiam Apostoli, qui mustum sancti Spiritus à Christo acceperunt, & aliis communicarunt. *Hiero. s. Amos 9. Rup. s. Amos 9.*

Persequi Ecclesiam. Calcare etiam torcularia dicuntur, qui persequuntur ecclesias. Iob. 24. b. *Gre. 16. mor. 25.*

Tractare sacrā Scripturam. Calcare oliuam. Mich. 6. d. est docere, aut tractare sacram scripturam: quod etiam est calcare vuam. *Hiero. s. Mich. 6. Hiero. s. Isa. 1.*

Cultus exterior Dei. Calcare atrium Domini. Isa. 1. d. est frequentare cultum exteriorem Dei, sine interiori.

Conculcat pes pauperis & gressus egenorum ciuitatem sublimem. Isa. 16. a. hoc est, Christus & Apostoli Hierusalem: cuius puluerem etiam de pedibus suis excusserunt. *Hiero. s. Isa. 26.*

Praua exempla. Conculcant pastores partem Domini. Ierem. 12. c. quum prælati praua doctrina, & exemplis destruunt Ecclesiam. Et conculcat pes oua struthionis. Iob. 39. b. quando prauorum exempla peruertunt simplices, & nouos in fide. *Hiero. s. Iere. 12. Gre. 31. mor. 8.*

Contemptus peccantium. Conculcatur sal infatuatum ab hominibus. Matt. 5. b. quum quis in peccato existens fit cōtemptibilis. Nam qui verè est sal, licèt persequutiones patiatur, non conculcatur: quia inferior conculcatur à superiore: boni autem non sunt inferiores. *Augu. 1. ser. Domini in monte.*

Perturbantes Scripturam. Conculcat draco aquas, quum diabolus & hęretici perturbant sacram scripturam. Et conculcat draco flumina, quum diabolus non parcit hæresiarchis semel in suam potestatem redactis. Ezech. 32. a. 34. e. *Hier. s. Eze. 32. 34*

Contemptus literæ. Calcat etiam bos & asinus aquas, quum fidelis contemnit literam occidentem, vt metat spiritum viuificantem. Isa. 32. d. *Hiero. s. Isa. 32.*

Dissipans bona opera. Conculcans bestia pedibus suis reliquias. Dan. 7. b. designabat Romanū Imperium subiicientē alia regna. Designat etiam impudentem hominem dissipātem omnia bonorū opera. *Hiero. s. Dani. 7. Ricar. de S. vict. de vitio mutabilit. 15*

Diabolus subiiciens animam. Persecutio Ecclesiæ. Conculcat inimicus animā, quum diabolus eam vitiis immersam tenet. Psal. 7. 55. 56. Isa. 5. b. 10. b. Ezech. 16. a. 26. b. 36. a. Et conculcant inimici sanctificationem. Isa. 63. d. hoc est, dæmones animam, quæ prius erat sanctificata. Vel Gentiles conculcant Hierusalem. Calcabunt hostes ecclesiæ ciuitatem, id est, ipsam Ecclesiam, tempore Antichristi. Apoc. 11. a. *Basil. s. Ps. 7. Hiero. s. Isa. 63. Rup. 6. s. Apoc.*

Conculcata gens, dicuntur discipuli hæreticorum. Isa. 18. a. *Hiero. s. Isa. 18.*

Homo exterior subiiciens interiorem. Conculcans homo. Ps. 55. 56. Est cùm homo exterior subiicit interiorem. Aut cùm inimici Christi ipsum opprimebant. Et mali calcant populum Dei, qui dicitur gens conculcata: & calcantur boni, sicut vuæ. Isa. 18. a. Mich. 5. b. Haba. 1. a. 1. Mach. 15. g. 2. Mach. 8. a. Luc. 21. c. Hebr. 10. f. *Arno. s. Ps. 55. Hila. s. Ps. 56. Hiero. s. Mich. 5. August. s. Ps. 55.*

Negationes Petri. Negantes resurrectionem. Conculcantes tenebræ, dici possunt negationes, quæ opprimebant Petrum. Psal. 138. Conculcant etiam tenebræ mortis eum, cui non est spes resurrectionis. *Arn. & Hil. s. Ps. 138.*

Non calcant filij institorum semitam, hoc est, Iudeam, quam Apostoli & prædicatores non reduxerunt ad fidem. Iob. 28. b. *Gre. 18. mor. 21.*

Contemptus verbi Dei. Conculcatum semen, designat contemptum verbi Dei. Matth. 13. a. Lucæ 8. a. Idem est, calcare sancta. Mala. 4. a. Iere. 12. c. Eze. 32. a. 34. e. Sic calcant porci margaritas, quum impuri cōtemnunt verbum Dei, & reliqua, quæ sunt veneratione digna. Matth. 7. b. 1. Mach. 3. g. *Aug. 2. ser. Domini in monte. Chry. s. Gen. ho. 16*

Vindicta Dei. Calcat super impium quasi rex interitus, quia vel hic vitiis premitur, vel mortis suæ tempore, per hoc, quòd ad supplicia rapitur, potestati dæmoniacæ subiugatur. Iob. 18. c. Et dies conculcationis, est tempus diuinæ vindictæ. Isa. 22. b. Et conculcabitur pedibus corona superbię Ephraim, quum hæretici & Pharisęi diuina punitione opprimētur. Is. 28. a. c. Mic. 7. b. *Gre. 14. mora. 9. Hier. s. Isa. 22. 28.*

Exercere opera superbiæ. Calcant iniqui semitam seculorum, hoc est, superbiam, qui per huius vitæ desideria in elatione perambulant. Et calcant semitas curuas, qui exercent opera à rectitudine deficientia: & qui sequuntur errores. Iob. 22. c. Isa. 59. b. *Gre. 16. mor. 5. Hiero. s. Isa. 59.*

Non resistere suggestionibus. Non calcantes sacerdotes Dagon super limen templi eius. 1. Regū 5. a. designat non resistētes immundis suggestionibus, nec prauis operibus. *Gre. s. 1. Reg. 5.*

Glo.ord.s.Eccl. 24 | *Beda s.Prou.27.*

Calcat sapientia virtutem excellentium, & humiliũ corda. Eccl'i.24. a. Christus videlicet. *Christus.* Calcat fauum anima saturata. Pro. 27.a. quum diuites contemnunt consolationem diuinam, & gloriam cælestem. *Contemptus diuinorum.*

Calcaneus, Calcitrare, Calces.

CAlcaneus est postrema pars pedis humani. Calcitrare autem, est calces in aliquem quasi renitendo mittere. Calces autem sunt percussiones seu ictus, qui fiunt pedibus, & ipsi pedes, pręcipuè quadrupedum, vt 2. Mach.3.e. Equus elisit calces priores in Heliodorum.

Philo.2.allego. | *Cassi.lib.4.cap.37* | *Aug.s.Psal.103.* | *Arn.& Hie.s. Ps.48.95.* | *Beda s.Gen.3.* | *Basi.s.Psal.46.* | *Geor.Ve.Cant.2. tomo 5.cap.18.* | *Glo.ord.s.Ioan.13* | *Gre.s.1.Reg.2.*

Calcaneus mulieris, designat finem boni operis, cui insidiatur diabolus. Aut gressus operũ, & vestigia, placitaque, quibus ad bene operandum insistimus. Vel est lapsus in peccatum, quẽ obseruat diabolus. Vel designat Christum, cui etiam diabolus insidiabatur. Aut finem vitæ ipsius Christi, vel etiam alterius. Gen. 3.c. Psal.55. *Finis boni operis.* *Lapsus in peccatum.* *Finis vitæ Christi, vel alterius.*

Calcaneus etiam, dici possunt vestigia peccatorum. Psalm. 48. *Vestigia peccatorum.*

Calcaneus corporis Christi, cui insidiatus est diabolus, dici potest Iudas cũ erat Apostolus. *Iudas.*

Calcanus etiam est dolus. Ioan.13.b. Qui manducat panem meum, leuabit contra me calcaneum suum. Quod etiam dicitur de ecclesiasticis & religiosis, qui contra Deum eriguntur. *Dolus.*

Calce abiiciebant Iudæi victimã, quando sine discussiọne, ferarum more, persequebantur Christum, & eius discipulos. 1. Reg.2.f. Sic & Iudas dicitur leuasse calcaneum suum contra Christum. Ioan. 13.c. *Persequentes Christum.*

Sunt etiam calces affectiones terrenæ, quibus dediti prælati retrahunt alios à pugna contra dæmones, & à gratiarum actione, atque ita calce abiiciunt victimas, & munera. *Affectiones terrenæ.*

Gre.5.Mor.10.

Calcitrãtes boues, qui ferebant arcã. 2. Re.6.b. designat subditos, qui molesti sunt pręlatis, vt cum eis dispensent. Vel designant Apostolos nolentes seruare cęremonias veteris legis. *Subditi.* *Apostoli.*

Calcitrare contra stimulum. Acto. 9. a. manifestum est prouerbium renitentium contra fortiores, vnde non possunt nisi incommodum reportare.

Cyril.contra Iul.9

Recalcitrauit dilectus. Deut.32.c. cùm populus Israel resiliuit à charitate in Deum, donec omnino aufugiens, maneret diuinorum bonorum expers.

Calceamentum, Calceare, Caliga, Discalceatus.

CAlceamentum est operimentum coriaceum, quo teguntur, & muniuntur pedes, & præparantur ad iter.

Basi.& Hila.s. Ps.59. | *Arno.s.Psal. 107.* | *Amb.s.Luc 3.* | *Greg.hom.7.* | *Cyril.5.s.Ioan.7.* | *Beda s.Exo.12.* | *Amb.de fuga seculari 7. & de fide 5.*

Calceamentum dici potest humanitas Christi. Psalm. 59.107. Isa.5.g. Matth.3.c. Ioan. 1. d. Potest etiam significare Apostolos coniunctos corpori Christi, vt calceamentum pedibus. Et præterea prædicationem Christi, & Apostolorum: & ipsum euangelium, quod ita affectus nostros munit à noxiis huius mundi curis, & cupiditatibus, quæ spinarum more pungunt: sicut calcei muniunt pedes corporis, & protegunt à vepribus, & sentibus acuminatis: & vt à pedibus nostris carnalibus munimenta calceorum molestiam & lęsiones repellunt: haud secus euangelica institutio vitam nostram & mores rectè dirigit: vt tali præsidio circumfulti peregrinationem huius mundi sine aliqua læsione pertranseamus. Soluit Moses calceamenta, quę Apostoli induunt: quia prædicatio euangelii, non Mosi debebatur, sed Apostolis. Soluit etiam Iosue: quia non Moses, aut Iosue ducunt ecclesiam, sed Christus. Exo.3.b. Ios.5.d. Sic calceati transeuntes flumen Aegypti. Is.11.c. sunt Apostoli prędicantes in mundo sine impedimento. *Humanitas Christi.* *Apostoli.* *Prædicatio Christi & Apostoli* *Euangelium.*

Hie.s.Isa. 11. | *Ruper.s.Cant.6.* | *Amb.de insti. virgin.14. & de obitu Valentii & s.Ps. 118.ser. 17.* | *Beda s.Exod.3.* | *Amb.s.Luc.10.* | *Greg.s.Cant.7.& Hom.22.* | *Gre.Nyss.de vita Mosis.*

Calceaméta etiam, sunt munimenta fidei: vt filia principis dicitur pulchra in calceamentis, quum fides est munita aduersus serpentem insidiantem calcaneo. Cant.7.a. *Munimenta fidei.*

Calceamentum etiam dici potest corpus beatę Virginis Mariæ, & etiam cuiusuis alterius. Cant.7.a. Ioan.1.d. *Corpus B.Virginis.*

Calceamentum, rursus significare potest timorem humanum, qui soluendus est iis, qui prędicare debent Christum. Exod.3.b. *Timor humanus*

Calceamenta, præterea dicuntur exempla patrum: ideo in Aegypto calceatos esse oportebat, quia in mundo timenda sunt noxia, & venenosa. Exo.12.b. Deut.29.a. 2. Para.28.c. Canti. 7.a. Luc.15.e. Designat etiam vitam duram, & asperam, quam habere debent exeuntes de Ægypto, ne à spinis vitiorum lædantur. *Exẽpla Patrum* *Vita dura.*

Phil.de sacri. Abel & Cain. | *Hiero.s.Isa.20* | *Ori.s.Ps.16. ho.2.* | *Amb.s.Luc.16.*

Calceamentum etiam significat rationem, qua vtentes contineant carnis molem. Et discalceatus est, qui peccandò nudatus est, & destitutus à ratione: vnde postea confunditur. Deut.25.c. Isa.20.b. *Ratio.*

Calceamenta præterea sunt ea bona, quę ad cursum & prædicationem Euangelij præparant. Si autem pedes velociter currant ad effundendum sanguinem, mala calceamenta sunt, & ád malum præparant. Bona quidem calceamenta erant caligæ Petri. Act.12.b. *Præparantia ad cursum boni vel mali operis.*

Dionys.cælest. hierar.15.

Discalceati dicuntur angeli, quod liberi & absoluti, & expediti, atque exterioris omnis adiectionis labe sint puri, & ad diuinæ simplicitatis similitudinem pro viribus tendant. *Libertas angelorum.*

Ori.s.Eze.ho.6. | *Hier.epis.beatitudinis & s.Is. 3. & s.Eze.ch.16.*

Calceari hyacintho, est præparari ad Euangelium, vel suscipiendum, vel prædicandũ. Eze. 16.b.24.e. Ephe.6.c. Sic calceantur, qui diuinam habent protectionem, vt perfectius ambulent aut prædicent. Luc.15.e. Et aufert Deus ornamentum calceamentorum, quum propter peccata aufert ornatum virtutum, & donorum Spiritussancti. Isa.3.d. Calceari etiam hyacintho, vel ianthino, est præparari, vt rapiatur in occursum Domini in aerem: vt ad cælestia regna valeat festinare. *Diuina protectio.*

Idem.
Calceari dicitur Ecclesia. Cant. 7.a. quando ex prædicatione sua, ad perferenda insurgẽtia mala, morte Christi munitur. Et calceamentum Aser, est ferrum & æs, quum prædicatio est munita perseuerantia. Deu. 33. d.
Gre. s. Cant. Glo. ord. s. Deu. 33.

Despectus pauperum.
Calceamentum, pro quo diues vendit pauperem. Amos 2. b. 8. b. est quum diuites ita pauperes conculcant, vt quasi pro calceamentis eos habeant.
Hier. s. Amos 8.

Error.
Calceamentum, quod tollit mulier à nolente suscitare semen fratris, qui ideo discalceatus dicebatur. Deu. 25. c Ru. 4. b. designat errorem abiiciendum. Discalceatur etiam, qui non suscitat semen fratris, hoc est, qui non prædicat, quum possit: quia non habet calceatos pedes in præparationem Euangelij pacis. Deut. 29. a. Discalceatus est etiam, qui sibi solùm prodesse curat, neglectis proximis: ideo altero pede est calceatus, altero discalceatus.
Ori. s. Mat. ho. 22. Gre. 1. Past. 5. Amb. s. Luc. 10. Ori. s. 1. Reg. ho. 1. & s. Ro. 10.

Mors.
Mortalitas
Opera mortua.
Terrena vitia.
Calceamenta, quia sunt ex pelle animalis mortui, mortem ipsam significare possunt: vt nõ portare calceamenta, sit non timere mortem. Mat. 10. b. Luc. 10. a. Sic designant calceamenta mortalitatem, & ipsa mortua seu terrena vitia. Exo. 3. b. Ios. 5. d. Et non sunt portanda calceamenta, quia non est operienda pulchritudo pedum animæ. Et non ferre calceamenta, est etiã in terra sancta non alium ingressus nostri habere, quàm quem à Christo accipimus apparatum. Is. 3. d. 20. a. Amos 2. b. Ferunt autem calceamenta, qui prauitatem suam ex alienis prauitatibus tuentur.
Amb. de fuga seculi 3. Hila. 4. s. Matth. Can. 10. Hier. s. Amos 2. Aug. de sanct. ser. 42. Epip. lib. Anchora Gre. ho. 17.

Mores veteris hominis.
Calceamenta vetera Gabaonitarum, designare possunt mores veteris hominis. Ios. 9. a.
Bed. s. Exo. 3. Ori. s. Ios. ho. 10.

Calceari sandaliis. Mar. 6. b. vt pes neque tectus sit, neque nudus ad terram, hoc est, nec Euãgelium occultetur, nec terrenis commodis innitatur.
Glo. ord. s. Marc. 6

Calcedonius.

Charitas.
Andreas.
CAlcedonius, lapis varij coloris lucens, quasi pallens ignis lucernæ: habet tertium locum in fundamentis ciuitatis Hierusalem cælestis. Apoc. 21. f. designat charitatem, quæ in abscondito bona agit: sed quum aliis prodesse potest, mox apparet, quid fulgoris intus habeat: & ponitur charitas in tertio loco, quia post fidem & spem ordinatur. 1. Cor. 13. d. Est varij coloris, vt designet, charitatem formam esse omnium virtutum. Potest calcedonius comparari Andreæ Apostolo, cuius charitas in vocatione apparuit, quãdo alios duxit ad Christũ.
Tho. s. Apo. 21. Geor. Ven. Cant. 3. tom. 8. cap. 3. Aretas s. Apo. 21.

Calculus, vide Lapis.

Caldaria, vide Cacabus.

Caleb.

Prudens.
Deus.
CAleb, id est, quasi cor, aut canis, siue canistrum: filius Iephone de tribu Iuda, vnus exploratorum terræ promissionis: quam solus ingressus est cum Iosue ex iis, qui erant viginti annorum, quando egressus est populus Israel de Ægypto. Nu. 13. d. 14. a. Ios. 14. b. 15. c. 1. Par. 2. b. Eccl. 46. b. 1. Mach. 2. f. Designat virum prudentem & eruditum, qui rectè sibi & aliis consulere nouit, vt ad debitum perueniant finem. Designat etiam Deum, qui est quasi cor nostrum: & dat Ecclesiæ irriguum superius & inferius.
Rup. s. Iud. 2.

Calendæ, Neomenia.

CAlendæ dicuntur primus dies mensis à χαλέω quod est, voco: quia tunc pontifex conuocabat populum. Dicebantur etiam neomenia, hoc est, nouilunium, quia in nouilunio incipiebat mensis. In calendis autem offerebantur sacrificia. Ezec. 45. f.

Calendæ Iudæorum, & non Dei dicebantur. Is. 1. d. quia illis Iudæi ad suas voluptates abutebantur, non ad cultum Dei. Sic non ferebat Deus neomenias eorum: quia illas iniquè celebrabant.
Hier. s. Is. 1.

Coniunctio Ecclesiæ vel animæ cum Christo.
Initium supernæ lucis.
Neomenia festum erat, quum Luna coniungebatur Soli: & designat coniunctionem Ecclesiæ cum Christo: quæ coniunctio non percipitur à carnalibus. Tunc autem renouatur Ecclesia, aut anima cùm Christo coniungitur: & vt Luna non videtur coniuncta Soli, ita perfectio Ecclesiæ, aut animæ nihil videtur esse, si perfectioni Christi comparetur. Designat etiam Neomenia initium supernæ lucis, & annos æternos, qui semper sunt in nouitate. Nu. 28. b. 2. Par. 2. a. Iud. 8. a. Ps. 80. Eze. 45. f. 46. a.
Ori. s. Nu. ho. 23. Hie. s. Eze. 45. 46 Aug. s. ps. 80.

Aduentus & resurrectio Christi
Neomenia, potest etiam significare aduentum Christi, quo renouamur, quo transactis iã priscis, omnia noua facta videmus. Significat etiam Christi resurrectionem. Ps. 80.
Cyril. 4. s. Ioan. 28

Intelligentia renouata.
Neomenia est intelligentia innouata, & diuinitus inspirata: sicut Luna accipit lumen à Sole.
Ricar. de S. Vict. de somnio Nabuchodo. 13.

Calidus, Calor, Aestus, Cauma, Calefacere, Incalescere, Aestuare.

CAlor, est qualitas manifesta satis, igni cum primis competens, & frigori aduersa. Eius vis est actiua, & sursum motiua, éstque calor necessarius animalibus ad vitam & operationes: eóque omnia generabilia fouentur.

Feruor charitatis.
Calor feruorem charitatis designare solet, & etiam æstus. Gen. 8. d. 31. f. Psa. 18. 38. Eundem charitatis feruorem designat calida simila. Leu. 6. c. Et calidus dicitur fidelis feruens charitate. Apo. 3. c. Iob 28. a. 31. b. 37. c. 38. c. Ecclesiastæ 4. c. Is. 47. d. Agg. 1. b. Calefacit Deus oua struthionis in puluere, quum inter peccatores accendit aliquos feruore charitatis. Iob 39. b.
Ori. s. Ps. 38. ho. 1. Amb. s. ps. 118. ser. 2. Hier. s. Agg. 1. Gre. 31. mor. 7.

Hie.epist. ad Nepotianum. Calefaciens Abisag Dauid, qui vestibus calefieri non poterat, designat solam sapientiam vigere in senibus, quum cętera eos destituant. 3. Re. 1. a. Pro. 4. a. Non sunt prunę, quibus calefiant augures, quum non habent sapientiam, qua se protegant. Is. 47. d. *Sapientia.*

Gre.27.mor.24. Calida vestimenta perflata austro, sunt fideles inhærentes per fidem Ecclesiæ: qui feruentibus charitatis studiis inardescunt, dum eorum mens sancti Spiritus afflatu perfunditur. Iob 37. c. *Fideles.*

Amb.epist.17. Calefaciunt se duo, quum Christus accedentem ad se fouet, & in ardorem charitatis accēdit. Ecclesiastæ 4. c. Sic calefacta est caro pueri ab Elisæo resuscitati. 4. Reg. 4. f. *Fouens Christus fideles.*

Gre.s.1.Reg.11. Incalescens Sol illuminat luce, & accendit feruore, qua ratione significare potest feruorē desiderij. 1. Reg. 11. c. Nee. 7. a. Sap. 16. d. Ier. 20. c. *Feruor desiderij.*

Lyr.s.Gen.36. Calidæ aquæ dici possunt lachrymæ. Gen. 36. c. tam compunctionis, quàm deuotionis. *Lachrymæ.*

Lyr.s.Iob.31. Calefieri interdum est, refrigerium temporale accipere. Iob 31. b. Is. 44. c. Iacob 2. c. *Refrigerium tēporale.*

Ori.s.Mat.ho.10. Hier.s.Is.25. Gre.29.mor.14. Aestus, quandoque significat laborem & tentationes, ac etiam scandala. Item tribulationē passionis Christi: & persequutiones infidelium. Gen. 31. f. Iob 30. d. 38. c. Is. 4. b. 25. b. 27. b. 49. d. Mat. 20. b. *Labor. Tentationes. Scandala. Tribulatio passionis Christi.*

Gl.ord.s.Mar.14. Calefaciens se Petrus ad prunas, designat eos, qui cùm frigeſiant in spiritualibus, recurrunt ad solatia temporalium. Mar. 14. f. Ioan. 18. c. *Quærere temporale solatium.*

Hier.s.Is.5. Rup.s.Hos.12. Gre.15.mor.11. Aug.s.Apo.ho.12. Aestuare vino, est abundare delitiis & voluptatibus. Is. 5. c. Et sequuntur æstum, qui libidine corrumpuntur. Hos. 12. a. Aestuat etiam auarus, ob curam rerum custodiendarum. Iob 20. c. Et calefiunt, qui velut ebrij, proni tendunt in malum: & hæretici instructi ad lites verborum. Iud. 13. d. Is. 5. c. 44. e. Hos. 7. d. Apoc. 16. b. *Abundare voluptatibus.*

Aug.epis.49.q.6. Aestuans Ionas post arefactam hederam. Ion. 4. c. designat labores Iudæorum post euersum templum & legis cessationem. *Labores Iudæorum.*

Amb. de Noe.23 Aestus quandoque iram feruentem designare potest. Gen. 8. d. *Ira feruens.*

Hier.s.Is.25. & s.Ier.17. Aestus in siti, & calor sub nube, est ira & punitio Dei, & Christi hominis in Iudæos: quam non possint euadere. Is. 25. b. Hos. 12. a. Iob 6. c. Et incalescens Sol, designat iram Christi in iudicio futuram. Exo. 16. c. Deu. 28. b. Is. 5. f. Ier. 17. b. Baruc. 2. c. 2. Petri 3. e. *Punitio Dei.*

Gre.16.mor.30. Calor nimius, significat pœnas inferni. Iob 24. c. Ier. 51. d. Vel designat inordinatum feruorē eorum, qui plus volunt sapere, quàm oportet sapere. *Pœna inferni.*

Gre.29.mor.14. Rup.9.s.Apoc. Calidus vētus, dicitur interdū diabolus, aut diabolica suggestio, aut tētatio. Et idē significat æstus. Iud. 8. a. Iob 20. b. 38. c. Eccl. 51. a. Is. 4. c. 25. b. 27. e. 49. c. Ier. 17. b. 39. g. Dan. 13. b. Hos. 12. a. Ion. 4. c. Marc. 4. a. Luc. 12. g. Apo. 7. d. 16. b. Aestus etiam est ibi pœna murmurantium contra prelatos, qui æstuant, quum sunt impœnitentes & rebelles etiam excommunicati. *Diabolus & eius suggestio.*

Glo.ord.s.ho.2. Calida stercora hirundinum. Tob. 2. b. designant feruentem superbiam: & temporalia bona, quæ reputanda sunt vt stercora, quæ excæcant oculos. *Superbia. Tēporalia bona.*

Caligare, Caligo, Tenebræ, Obscurare, Obscurus, Obscuritas, Obtenebrare, Fuscus.

CAligo est obscuritas proueniens ex nebulis, aut nubibus radios luminosi corporis detinentibus. Obscurum autem dicitur latens & absconditum, & sine lumine. Tenebrę verò dicunt plenum defectum lucis: vnde in tenebris dicuntur esse, qui licèt habeant apertos oculos, non vident ob defectum luminis. Tenebræ super faciem abyssi, aerem caliginosum significare possunt, donec facta est lux. Gen. 1. a. *Ori.s.Is.ho.6. Rup.1.s.Gen.8.* *Aer.*

Gre.s.1.Re.1. & 17 mor.13. & 28.mor.17. Hie.s.Is.29.59. & s.Dan.2. & s.Iob 22. & s.ps.17. Bed.s.Exo.19. & s.Gen.1. Gre.s.Eze.ho.6. Caligo nubis, in qua erat Deus, designat obscuritatē Legis & allegorias: & posuit Deus tenebras latibulum suum, cū abscondit mysteria à reprobis. Ex. 14. c. 19. b. 20. d. 24. d. Deu. 4. b. Ios. 24. b. 2. Reg. 12. b. 22. b. 2. Par. 5. d. 6. a. Ps. 17. 96 Is. 29. f. 45. c. 50. b. Mat. 8. b. 10. c. Luc. 12. a. 2. Cor. 4. e. Dan. 2. c. Et caligo sub pedibus Dei, est profunditas scripturarum in Sanctis, vel in Christo. Et Caligo, qua obuoluitur mare, est obscuritas præceptorū legis sub allegoriis. Iob 38. b. Tenebræ quoque significant vetus Testamentum comparatum nouo. Gen. 1. a. Et caliginosus locus, est litera legis non intellecta à Iudæis. Is. 59. c. 60. a. Tenebrosa aqua in nubibus aeris, obscura doctrina in Prophetis. *Obscuritas legis & allegoriæ.*

Ori.s.Exo.ho.4. Gre.4.mor.19. Cle.Alex.5.stro. Gre.Nyss. de vita Mosis. Tenebræ, aliquando dicunt arcana, & occulta iudicia Dei: vt, Posuit Deus tenebras latibulum suum. Ps. 17. Iob 3. d. Exo. 10. c. Et caligo in qua erat Deus, designat quòd his, qui possunt intelligere, Deus nec est aspectabilis, nec verbis potest enunciari. Dicitur etiam caligo operimentum diuinorum secretorum. Exo. 20. d. 2. Reg. 22. b. Amos 5. f. *Iudicia Dei. Incomprehēsibilitas Dei.*

Contenebrati cæli ad pluuiam, designant Apostolos plenos doctrina Spiritussancti, & mysteriis ad infundendas mentes hominum 3. Reg. 18. g. Iidē sunt caligantes cæli rore. Deu. 33. d. *Glo.int.s.Deu.33.* *Apostoli.*

Aug.s.Ps.142. Obscura, in quibus collocatus est Christus, mortem eius significare possunt. Ps. 142. *Mors Christi.*

Ori.s.Ier.ho.9. Glo.ord.s.Iob 17. Caligo tenebrosa facta super Abraham in occasu Solis, designat diem iudicij, qui dicitur dies caliginis. Et tenebrosus horror ipsius Abrahæ, est eius mors, aut finis mundi. Genes. 15. d. Ps. 96. Ier. 13. c. Ezec. 32. b. 34. c. Ioel. 2. a. Amos 5. e. Soph. 1. d. Tenebræ etiam significant ipsum sepulchrum. Iob 17. d. In tenebris straui lectulum meum. Vbi etiam limbus significari potest. *Dies iudicij. Mors Abrahæ. Sepulchrum. Limbus.*

Gre.13.mor.11.18. Caligantes palpebræ Iob, dicuntur præpositi ecclesiæ: qui licèt vigilent, nondum occulta Dei iudicia intelligunt. Iob 16. d. Et caligat oculus ad indignationem Dei, quando hi, qui in ecclesia lumen veritatis habent, dum se diutiùs à prauis despici, ac dedignari conspiciunt, de occulti iudicij admiratione turbantur, & secretum Dei penetrare nequeunt, cùm præualere *Admiratio iudiciorum Dei.*

peruersi contra bonorum innocentiam permittuntur. Iob.17.b.

Defectu. fidei in populo hebræorũ & in fine mundi

Caligantes oculi Isaac & Iacob, designant defectum fidei & religionis in populo Hebræorum, & fidem periisse de mundo, & tenebras infidelitatis in fine mundi futuras. Gen.27.a.48.b. Iob.15.d. Isa.32.a.59.b. Idem designant caligantes oculi Ahiæ prophetæ.3.Reg.14.a. Obscuratus etiam Sol est, quum Iudæi colebant Deos alienos. Apoc.9.a.

Hier. ad Damasũ q.3. & s.Iob.15. Beda s.Gen.27. Ruper.5.s. Apoc.

Ignorãtia prælatorũ, & scribarũ, & Iudæorum

Caligantes oculi Eli, designat cæcitatem & ignorantiam malorum prælatorum, & etiam pontificum & scribarum Iudæorum. 1.Reg.3.a.2.b.4.c. Iob.3.a.28.a. Ps.68. Eze.12.b. Zach.11.d. Ioan.1.a. Et caligo, qua operitur mare, est ignorantia persequutorum ecclesiæ. Iob.38.a. Isa.60.a. Et tenebrescit terra in die luminis, quum Iudæi in aduẽtu Christi excæcati sunt, Amos 8.c. Tenebræ autem factæ in morte Christi, designant tenebras mentis Iudæorum. Et cùm postea reddita est lux, typus est conuersionis eorum in fine mundi. Ps.54.103. Matt.27.e. Mar.14.e. Luc.23.e. Ioel.2.c.

Gre.s.1.Reg.2. & 18.mora.17. & 28.mor.15. Hier.s.Iob.3. & s. Amos 8. Ori.s.Matt.ho.35. Hila.s.Ps.54. Arno.s.Ps.103.

Obliuio mundi.

Caligo sub pedibus Dei est, quum impij homines à sua cæcati malitia, Christi incarnationem cognoscere nequiuerunt, neque nunc possunt. Psal.17.

Caligo, in quam ingressus est Moses, designat eum loqui cum Christo, qui omnium mundanorum obliuiscitur. Exo.19.c.

Aug. de essen. diui. Euch. for. spiritu. 1 Exercitatoriũ c.38

Status tribulationis & aduersitatis.

Tenebræ aliquando dicunt statum tribulationis & aduersitatis. Iob.7.b.17.c.22.b.23.d.24.c.26.b. Psalm.54.87.103.104. Eccl'tę.11.d. Eccl'i.23.c.37.c. Isa.5.g.21.a.47.a.49.c.50.d.58.c. Thre.3.a. Amos 5.b. Mich.7.b. Nahum 1.b. Ioan.20.a. Sicut lumen sunt tenebræ, quum quis ita æquo animo fert aduersa, vt prospera. Ps.138. Obtenebrescit lux in tabernaculo impii, quando in eius conscientia, quam malè inhabitat gaudium, quod de temporalibus rebus habebat, deficit. Iob.18.b. Obscuratus dicitur sol. Apocal.8.d. & non occidisse, quia peccata malorum & superborum hominum obscurare videntur solem, dum Sanctis & iustis, interdum per multas tribulationes & vexationes obscuritatem faciunt: sed eorum lumen extinguere non possunt, quia illis ad malum iusti consentire non acquiescunt.

Gre.13.mor.20.& 14.mor.3. & 8.mo.10. Hier.s.Iob.22. Aug.s.Ps.138. & s.Apo.ho.7. Euc.for.spiritua.8

Imperfectio rerũ Peccatum & status peccati.

Tenebræ quandoque imperfectionem rerum significare possunt: vt tenebræ, quæ erant super faciem abyssi, antequam res perficerentur. Gen.1.a. Ioan.1.b.

Tenebræ etiam, significant statum peccati, vel ipsum peccatum lumine gratiæ priuans animam. Genes.1.a.2.Reg.22.c. Iudith.9.b. Tob.5.b. Iob.5.c.15.d.20.d.28.a. Ps.87. Prou.2.c.4.d. Isa.5.e.29.e.42.b.50.b. Mich.7.b. Mat.6.c. Luc.16.e. Ioan.1.b.3.c. Rom.13.d.1.Cor.4.a.2.Corin.6.c. Ephes.5.c.1.Thess.5.a. Acto.26.d. Et obscura lepra, est peccatum obscurans mentem. Et subobscura cicatrix, est peccatum, de quo habetur suspitio, nec adhuc plenè cognoscitur. Leui.13.g. Tenebrosa ostia dicuntur latentia mentis mala: quę & haberi intrinsecus possunt, & tamen videri ab altero non possunt. Iob.38.b. Tenebræ quoque, in quibus non cognoscũtur mirabilia Dei, sunt ipsa infidelitas. Ps.87.

Ori.s.Rom.13. Gre.15.mor.12.29. mor.8.9. Hie.s.Iob.22. Aug.s.Ps.87.

Infidelitas.

Obtenebrescet Sol, hoc est, Christus peccantibus. Eccl'tæ.12.a.

Obscuratio Solis in fine mundi erit, quum Lucifer mittetur in tenebras exteriores. Matth.24.c.

Hier.s.Eccl'tæ.12. Ori.s.Matt.ho.30 Tertul.aduer. Iud.

Ignorantia. Cæcitas.

Tenebræ præterea, significant ignorantiam & cæcitatem. Gen.1.a. Deut.28.c. Iosu.2.b. Iudi.19.e.2.Reg.22.c. Iob.7.a.12.d.15.d.19.b.34.c.37.d.28.a. Psal.34.81.103.111. Prou.7.b.20.c. Eccl'tæ.2.b.5.d. Sapie.17.a. Isa.5.e.42.a.c.49.c.50.d.58.c.59.b.60.a. Ier.23.c. Mich.3.c. Luc.11.e. Ioan.3.c.6.b.8.b.12.f. Matth.6.c. Rom.2.c. Ephes.4.e.1.Ioan.2.b. Obscurum etiam dicitur ipsa iniquitas cum ignorantia. Ps.10.36.143. Subobscurus autem albor, est ignorantia legalium. Tenebræ autem dicuntur ignorantia, quia per eam in peccata incidimus, circa veritatẽ hallucinantes. Thren.2.a.3.a. Daniel.2.c. Amos 5.b. Et tenebrę Aegypti sunt cæcitas & ignorantia. Exod.10.f.

Hier.s.Iob.22.& s.Dan.2. Ori.s.Ps.36.ho.3. Gre.14.mora.18. Beda s.Gen.1.& s.Exo.10. Cle.Alex.1.pæd.6. & 5.strom. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Dæmones. Peccatores. Gentiles.

Tenebræ etiam, significant dæmones & peccatores, & corda peccatorum, in quibus quiescunt dæmones, & gentiles, & infideles, & demum mundum, & mundanos, quorum princeps est diabolus. Gene.1.a.1.Regũ 2.b. Iob.26.c.28.a. Ioan.1.b. Eph.4.b.6.b. Hi sunt caligo sub pedibus Dei, quia ab ipso puniuntur. Ps.17. In tenebris preciosi lapides nullam speciem, nullum præferunt fulgorem, non sua, sed caligantium oculorũ culpa. Et veluti, qui per obscurã noctem iter faciunt, vt nihil metuendum sit, metu tamen concutiuntur: sic qui scelus aliquod admittunt: & si nemo id videat, nemo reprehendat, nihilo tamen melius sibi fidunt, sed omnia formidant, omnia suspicantur.

Infideles. Mundus & mundani.

Ori.s.Num.ho.27. Gre.s.1.Reg.2. Aug.s.Ps.17.34.& s.Ioan.tracta.1. Chry.s.Ioan.ho.4. Rup.1.s.Gene.13

Pœnitentia.

Obscurant tenebræ diem delectationis, quando delectationem inflicta pœnitentię lamenta transuerberant. Iob.3.b. Vel quum flendum nostræ delectationis gaudium, ab illo iustæ animaduersionis radio, inscrutabilia Dei iudicia misericorditer occultant.

Gre.4.mor.19

Deletio peccati per mortẽ Christi Obtenebratio diaboli.

Obscurat vmbra mortis peccati delectationem, quũ per mortem Christi, & mors & vmbra mortis in nobis deletur. Iob.3.c. Obscurant etiam tenebrę & vmbra mortis diabolũ, aut Antichristum, quum sic erroris sui cæcitate obruuntur, vt nequaquam vlterius ad pœnitentiæ lucem, per diuini respectus memoriam resurgant. Sic dicitur obscurari tenebrescens oculus dexter mali pastoris. Zach.11.d. Et regnum bestiæ, hoc est, diaboli, vel Antichristi dicitur tenebrosum, quia mali plagis obcæcantur. Apocal.15.c.

Gre.4.mor.9.20. Aug.s.Apoc.ho.12.

Obscuratio per leuia peccata, & per res tẽporales

Obtenebrantur stellæ caligine noctis peccati, quum sancti in hac misera vita semper obscurantur aliquibus leuibus peccatis. Iob.3.b. Vel quum cupiant vacare claræ Dei contemplationi, semper hic obscurantur, quousque veniant ad claram visionem Dei, sicuti est.

Gre.4.mor.24.25.

Ori.s.Iob.3. Gre.4.mora.13. — *Excæcatio pharisæorum & sacerdotum.*

Obtenebrari etiam stellas, est sacerdotes & pharisæos excæcari: & eos, qui antè humanos oculos quasi bonis operibus splendent, malitia antiqui hostis obscurari: vel quum eorum vita aperto errore confunditur, vt tales foris appareant, quales apud semetipsos intus diuino iudicio parere non formidant.

Aug.s.Ps.10.

Obscura Luna dicitur, vel quando non apparet ob coniunctionem ad Solem: vel quando nubes interponuntur, vel quando patitur eclipsim. Primum refertur ad nouitatem ecclesiæ, quando nondum terris maior effulserat, nec gentilium tenebras superstitionum vicerat. Secundum, ad linguas blasphemorum, qui Christianorum nomen infamant, & quasi nebulis ecclesiæ faciem obscurant. Tertium ad martyrum cædes, cum tanta sanguinis effusione, tanquam defectu & obscuratione cruenta facies ecclesiæ apparet, & à nomine Christiano deterrentur infirmi. Ps.10.

Chry.s.Ioan.ho.4. — *Mors.*

Tenebræ non comprehendentes lucem. Ioan.1.a. designant mortem, quæ non comprehendit Christum, licèt eam tetigerit.

Gre.s.Cant.1. Rup.s.Cant.1. Basi. quod Deus nõ est autor malorum.

Fusca dicitur sponsa comparata sponso, quantumuis perfecta sit, & aliis præluceat. Canti.1.b. Vel beata Virgo erat fusca, quum inuenta est in vtero habens, antequam sciretur mysterium.

Ori.s.Matt.ho.20 33. Amb.s.Luc.14 Gre.13.mor.21. Aug.epist.120. — *Pœnæ inferni. Limbus.*

Tenebrę, aliquando significant pœnas inferni: vt tenebrę Ægypti. Exodi 10.e. Isa.45.a. Et dicuntur tenebræ exteriores, quasi extra promissa cęlestium mandatorum existentes. Matth. 8.b.22.b.25.c. Tob.4.b. Vel designant limbum, vbi strauerunt sancti sibi lectum ante aduentum Christi. Iob.17.d. Sapi. 18.a. Eccl'ici.21.b. Isaiæ 45.b.49.c. Ezechiel.32.c. Miche.3.c. Nahum.1.b. Sopho.1.d. Apoc.16.b. Caligo etiam significat infernum, aut obscuritatem peccati in his ferè locis. Iob.3.a.10.d.23.d. Prou.7.b. Isa.5.g.8.d.9.a.29.f.59.b.60.a. Ier.13.c. Thre.2.a. 2.Mach.3.e. Actor.13.b.2.Petr.2.d. Iudæ b.d.

Hiero.s.Isa.5.& s.Iob.18. — *Dæmones.*

Caliginosi montes, dicuntur dæmones. Isa.5.c.13.a.59.b. Ipsi etiã intelligi possunt per tenebras. Gen.1.a. Et tenebrosus turbo dici potest diabolus. Iob.3.a. Et dæmones sunt ostia tenebrosa. Iob.38.b.

Hiero.s.Isa.13. — *Sacramenta abscondita.*

Caliginosi etiam montes, dici possunt sacramenta abscondita ecclesiæ. Isaiæ.13.a.

Glo.ord.s.2.Pet.1. — *Mundus.*

Caliginosus locus, aliquando dici potest mundus. 2.Pet.1.d. Luc.22.f.

Gre.16.mor.28. Hiero.s.Isa.29. Euch.for.spiritu.8 — *Falsum. Fallaces rationes hæreticorum.*

Tenebræ & caligo, aliquando significare potest falsum, & fallaces rationes hæreticorum. Gen.1.a. Pro.7.b.20.a. Et caligo, quam obseruat oculus adulteri. Iob.24.c. est obscuritas verborum, qua vtuntur hæretici ad decipiendos simplices. In tenebris quoque sunt opera hęreticorum, aut scribarum, aut pharisæorum, quum putant ea non videri à Deo. Isaiæ 29.e. Ezechiel.8.e. Et in obscuro sagittant hæretici. Psalm.10. quia fraudulenter inducunt errores. Et

Arn.& Hier.s.Ps. 16. Rup.9.s.Apoc.

quia quum viderint in ecclesia imperitos ac simplices, laqueis dolosis, & occultis eos irretire conantur. Tenebrosum regnum bestiæ est in hæreticis pertinaciter suos errores defendentibus. Apo.16.b.

Ori.s.Exo.ho.4. Gr.4.mo.17.21.22 — *Redargutio cæcitatis.*

Tenebræ aliquando dicunt redargutionem ipsius cæcitatis, & cognitionem tenebrarum, & confusionẽ, qua quis erubescit peccatũ. Et tenebrosus turbo, est impetus amaritudinis pœnitentiæ. Exo.10.e. Iob.3.a. Eccl'tæ.12.a. Isa.47.a. Iere.13.c. Amos 8.e.

Hiero.s.Iere.13 — *Ira Dei. Terror iudicii.*

Tenebræ aliquando significare possunt iram Dei, aut punitionem: vt sol conuerteretur in tenebras. Ioel.2.g. Et contenebrescit, quum venit dies mortis, aut iudicij. Ierem. 13.c. Et obtenebrati cæli in iudicio, terrorem iudicis indicant, sicut obscuratio solis & lunæ. Ioel.3.c.

Aug.q.vete.test.39 — *Gentilitas.*

Tenebræ, in quibus erat spes, designant Gentilitatem, in qua erat spes credendi. Ecclesiastæ 9.

Iudas.

Tenebrosus dies Iob, significare potest Iudam, qui factus est tenebrosus, quum factus est proditor. Iob.3.a.

Arno.s.Ps.138.

Tenebræ conculcantes dicuntur fuisse tẽpore mortis Christi, quum etiam Petrus eum negauit. Vbi etiã non est spes resurrectionis, tenebræ conculcantes sunt, quę tamen non obscurabuntur in Christo. Ps.138.

Lyra.s.Isa.21. — *Stupiditas mentis.*

Tenebræ etiam, interdum dicunt stupiditatem mentis ex contemplatione alicuius magni mali prouenientem. Isa.21.b.

Arno.s.Ps.90. — *Concupiscentia occulta.*

Negocium perambulans in tenebris, dici potest concupiscentia occulta. Ps.90.

Hier.s.Iere.14.& s.Iob.38. — *Obscuritas sensus.*

Obscuratæ portæ Hierusalem, sunt obscurati sensus, ob defectum scientiæ Dei. Ieremiæ 14.a. Ipsi etiam sensus dicuntur ostia tenebrosa. Iob.38.b.

Aug.2.ser.Domini in monte. — *Intentio mala. Dubium.*

Tenebræ aliquando dicitur intentio mala: vt cùm lumen est tenebræ: tenebræ verò maiores sunt ipsum opus, cuius exitum ignoramus. Matth.6.c. Si lumen, quod in te est, tenebræ sint, ipsæ tenebræ quantæ erunt? Significatur etiam dubium. Luc.11.e. Ephes.4.d.

Gre.18.mor.20.& 34.mor.7.& 2. Pastora.7. — *Deficiens sanctitas & fides.*

Obscuratur aurum, quum terrenis actibus sanctitatis vita polluitur. Thren.4.a. Obscuratũ est etiam aurum in Iudęa, quando antiquus ille fidei & innocentiæ splendor, irruente perfidia, malitiæ se nocte fuscauit. Sic etiam obscuratur aurum, quum subsequentibus iniquitatum tenebris, iustitię pulchritudo deseritur.

Aug.s.Ps.118. — *Abscondere peccatum.*

Obscurantur tenebræ, quum quis non confitetur peccatum suum, sed potius defendit. Sic non obscurantur à Deo, sed potius illuminantur. Psal.138.

Gre.14.mora.3. — *Deficiẽs temporale gaudium.*

Obtenebrescit lux in tabernaculo impij. Iob.18.b. quum in eius conscientia, quam malè inhabitat gaudium, quod de temporalibus rebus fuerat, deficit.

Tenebræ

Vita præsens. Tenebræ aliquando significare possunt tempus huius vitæ. Iob 29. a. quando splendebat lucerna eius super caput meum, & ad lumen eius ambulabam in tenebris. Psal. 17. Prou. 2. c. Ioan. 1. a. *Gre. 19. mor. 9.*

Corpus. Tenebræ aliquando significant corpus ipsum cum vitiis, quod diuiditur ab anima, sicut tenebræ à luce. Gen. 1. a. *Bed. s. Gen. 1.*

Timor. Tenebræ timorem indicare videntur. Matt. 10. c. Quod dico vobis in tenebris, prædicate in luce. Luc. 12. a. Hoc est, quod dico vobis, dum adhuc in timore estis, dicite in lumine, id est, in fiducia veritatis, accepto Spiritusancto. *Glo. ord. s. Mat. 10*

Calix, Poculum, Crater, Cyathus, Phiala, Scyphus.

CAlix, est vas deseruiens ad bibendum, ad quod etiam deseruiunt cætera in titulo posita, licèt in aliquo differant.

Passio Christi. Sanguis Christi. Calix Pharaonis, quem habebat princeps pincernarum in manu, passionem Christi designat. Gen. 40. Mat. 20. c. Et calix in manu Domini, est calix sanguinis Christi, quem ipse nobis dispensat. Ps. 74. 1. Cor. 10. d. 11. f. *Arn. s. Ps. 74.*

Martyrium. Labores & tribulationes. Calix etiam designat martyrium, & animum ad martyrium præparatum, & etiam labores huius vitæ, & carnis mortificationem. Ps. 22. 115. Matt. 20. c. 26. c. Marc. 10. f. 14. c. Luc. 22. b. c. Ioan. 18. b. 1. Cor. 10. d. 11. f. *Ori. s. Mat. ho. 12. & s. Rom. 3. Arn & Basi. s. Ps. 115.*

Vetus Testamentum. Misericordia & iudicium. Calix in manu Domini, vetus Testamentum significare potest, mysteriis plenum. Psal. 74. Vel cùm sit mistus, dicit misericordiam & iudicium. *Hie. epis. vt alset. Aug. s. Ps. 74.*

Sapientia & doctrina noui Testamenti. Calix inebrians, designat doctrinam vel sapientiam, quæ per charitatem actu exhibetur. Ps. 22. Et poculum ex vino conditum est, quum nouum Testamentum, veteris Legis, quæ aspera est, testimoniis roboratur Cant. 8. a. Phiala quoque, quia est lata, vberiorem doctrinam, magnósque doctores, & eloquentes significare potest: & etiam mensuram prædicationis iuxta cuiusque capacitatem. Exo. 25. c. 37. c. Nu. 7. c. Iud. 5. d. 4. Reg. 25. c. 1. Par. 28 d. 2. Par. 4. c. 24. d. Ecclesiastæ 2. b. Ier. 52. d. Zach. 14. d. 1. Mach. 1. b. In phialis offeruntur aromata in altari Dei. Apoc. 5. c. *Euc. q. in Ps. Ori. s. cant. ho. 3. & s. Ier. ho. 9. Hier. s. Ps. 22. Gre. s. 1. Reg. 1. & s. 8. cant. & 20. mor. 2. Hie. s. Zac. 14.*

Cōsolatio Christi. Beatitudo. Calix Christi, est consolationis & amoris. Thr. 4. d. Ps. 15 Cant. 8. a. Per calicē accipit vnusquisque iuxta mensuram, sed Christus plus quàm membra sua: vt ait Paulus, qui est primogenitus in multis fratribus. Potest etiam dicere beatitudinem, vt calix salutaris. Ps. 113. *Rup. 1. s. Nu. 18. Ori. s. Ier. ho. 9. Amb. s. Ps. 118. ser. 21. Hie. s. Ps. 15.*

Participatio bonorum. Crater sapientię, est communis & vniuersalis bonorum participatio. Prou. 9. a. *Dionys. epist. 9.*

Virgo Maria. Crater tornatilis dicitur vmbilicus beatæ virginis Mariæ, propter ornatum virtutum: & quia in ea requieuit Sapientia. Cant. 7. a. propter excellentiam castitatis mentis & corporis. *Basi. ho. in princ. Prouer.*

Christus. Apostoli. Doctores. Crater, quia est poculum latum & capax, significare potest ipsum Christum: & Apostolos & doctores. Is. 22. g. Et crater tornatilis, in spirituali doctrina abundantes. Cant. 7 a. Exo. 24. b. Et scyphi in candelabro, designare possunt ora prædicatorum, vel etiam ipsos auditores. *Ambr. de insti. vir. 14. Rup. s. cant. 6.*

Euangelia. Scyphi autem quatuor in hastili candelabri, designant quatuor euangelia. Ex. 25 d. 37. c. *Hie. s Is. 22. & s. Ecclesiasten. 2.*

Cor. Cyathus autem, qui est paruus calix, designare potest angustam prædicationis scientiam aut doctores pauca docere valentes. Exo. 25. c. 37. c. Leu. 2. d. Nu. 14. a. Phialæ sunt etiam eloquentiá in prædicatione habentes. Zac. 9. d. Item cor latum in Deum. Apoc. 5 b. 15. a. *Amb. epis. 62. Gre. s. cant. 7. & 20. mor. 2. & ho. 6 Rup s. Zach. 9. & 4. s. Apoc. Aretas s. Apoc. 5.*

Paulus. Scyphus argenteus, in quo diuinabat Ioseph, significare potest Paulum eloquentem, qui est vas electionis. Vel diuinorum mysteriorum doctrinam in Paulo prædicante: in quo prius latebat: sed quum apertus est saccus, & cōciderūt squamæ ab oculis eius, apparuit. Gen. 44. a. *Amb. de Ioseph. 11.*

Offerētes se Deo Phialæ, quibus libabatur Deo, significare possunt eos, qui sacrificia illi accepta & grata de seipsis offerunt. Zac. 9. d. Apoc. 5. c. *Bed. s. Gen. 42. Hier. s. Zac. 9.*

Gratia legis. Scyphus aquæ Saulis, quem accepit Dauid. 1. Regum 26. b. designat gratiam legis, à Iudęis ablatam.

Sensus. Crateres, in quos funditur sanguis, significare possunt sensus, qui reguntur sapientia morali, quę vim habet à passione Christi. Exo. 24. b. Nu. 4. a. 1. Esd. 8. e. Is 22. g. *Amb. epis. 1.*

Corpus fragile. Calix interdum est corpus fragile: vt calix vitreus, qui facile frangitur. Matt. 23. c. Mar. 7. a. Luc. 11. e. Ioan. 18. b. *Amb. s. Luc. 11.*

Minimum obsequium. Calix aquæ frigidæ, designat minimum obsequium, discipulis Christi præstitum. Matt. 10. d. Marc. 9. f. *Hil. s. Ma. can. 10*

Qui partim sunt boni, partim mali, & duplici calice potantur: vnde illis conuenit: Inclinauit ex hoc, in hoc. Ps. 22. *Ori. s. Ier. ho. 9.*

Castigatio Dei. Pœna malorum. Calix furoris Domini, diuinam castigationem significat: qui calix bibendus est peccatoribus, ad consequendam sanitatem. Ier. 25. b. 48. d. 49. c. Thr. 4. d. Is. 51. e. Eze. 23. c. Hab. 12. Apo. 5. d. 16. a. Est etiam calix pœna malorum. Psal. 10. Dicitur autem calix, ne quid pręter modum atque mensuram, vel in ipsis peccatorum suppliciis, per diuinam prouidentiam fieri arbitremur. *Ori. s. Ma. ho. 35. Aug. s. Ps. 10. Gre. 15. mor. 21. Rup. 9. s. Apocal. Aretas s. Apo. 15.*

Scripturæ prophanæ. Hæreses. Hypocrisis. Nitor gloriæ tēporalis. Voluptates. Rationes hæreticorum. Calix aureus Babylonis, scripturas designare potest poetarum, & aliorum gentilium ac prophanorum, eloquentia & sententiis fulgentes, sed idololatriæ & aliorum errorum venena continentes. Ier. 51. a. Designat etiā scripturas hæreticorum: & hypocrisim, & nitorē gloriæ temporalis: & etiam voluptates seculi. Ier 35. a. Iud. 9. c. Ester 1. b. Cant. 7. a. Eadem designat poculum aureum meretricis. Apo. 17. b. Phialæ quoque sunt fallaces rationes hæreticorum, quibus suppeditant simplicibus vinum erroris. Amos 6. b. Apo. 17. a. *Ori. s. Ier. ho. 2. 9. Chris. s. Ps. 115. Gre. 34. mor. 7. Theophi. Alex. 1. Paschalis. Rup. 10. s. Apoc.*

Amb. Apo. Dan. 1. Calix pauperis, de quo bibebat ouis, significare potest calicem dæmoniorum. 2. Reg. 12. a. *Calix dæmoniorum.*

Gre. 34. mo. 6. Philia, quæ effunditur in Solem. Apo. 16. b. designat persecutionis supplicium, viris splendore sapientiæ illustribus irrogatum. *Persequutiones illustrium virorum.*

Ruf. s. Can. 6. Pocula, interdum designant libidinem: & non indigere poculis, est non vti vel sitire per appetitum libidinis. Cant. 7. a. *Libido.*

Callidus, quære Astutus.

Callis, vide Via.

Caluaria, Caluus, Caluitium, Recaluaster, Decaluare.

CAluaria est ea pars capitis, quæ inter frontem & occiput superminet, quæ solet capillis defluentibus glabra apparere. Caluus autem est, cui in ea parte capilli defluunt.

Aug. s. ps. 83. Ber. ad milit. templ. 10. Caluus dictus Elisæus irrisus à pueris. 4. Reg. 2. d. designauit Christum à Iudæis irridendum, & in caluariæ loco crucifigendum. *Christus.*

Glo. ord. s. Mar. 15 Caluariæ locus, designat fœtorem peccatorum nostrorum, pro quibus crucifixus est Christus. Mat. 27. d. Ma. 15. b. Luc. 23. e. Ioan. 19. c. *Fœtor peccatorum.*

Isyc. s. Leu. 13. Caluus aut recaluaster, cuius capilli defluũt, designat hominem sine fraude, paucas habentẽ cogitationes. Leui. 13. f. 4. Reg. 2. *Simplex.*

Hie. s. Ezec. 7. Caluitium facere super mortuum non debent Nazarei, hoc est, Sancti, qui non habent mortis opera. Deut. 14. a.

Hie. s. Is. 3. & s. Ezec. 8. Caluitium ponitur pro dedecore in fœminis, quibus comę sunt in ornatũ: Vnde dominus punit eas, dans pro crispanti crine caluitium. Et hac ratione sumitur pro pœnitẽtia, aut signo doloris. Dat etiam Deus pro crispanti crine caluitium, hoc est, pro continuis, longis, & ascẽdentibus orationibus, quæ per crines significantur, mentem vndique abstrusam, & ad tacendum ab orationibus firmatam. Is. 3. d. 15. a. 22. d. Ier. 16. b. 47. c. 48. f. Ezec. 7. c. 27. g. 29. d. Amos 8. c. Mich. 1. d. Nee. 13. d. *Pœnitentia. Mẽs sine oratione.*

Hier. s. Is. 3. Decaluat dominus verticem filiarum Sion, quum in publicum iudicium adducit peccata. Is. 3. d. Amos 8. c. *Detectio peccatorum.*

Hie. s. Is. 15. Caluitium Moab, designat ablationem eloquentiæ à scientia seculari, & erronea, vt nudi appareant errores, & deformes. Is. 15. a. *Ablatio eloquentiæ secularis.*

Hie. s. Eze. 29. Decaluatum omne caput exercitus Babylonis dicitur, propter labores gestantium cophinos terræ & lapides, ad obsidionem Tyri. Eze. 20. d.

Glo. or. s. 2. Re. 10. Decaluans Anon pueros Dauid. 1. Par. 28. a. Est diabolus aliquorum prædicatorum sermonem vel conuersationem corrumpendo maculans. *Macula prædicatorum.*

Rup. s. Mic. 1. Decaluari sicut aquila dicitur Israel. Mich. 1. d. quia sicut aquila amissis veteribus plumis, nouas recuperans renouatur: ita abiecto veteri Israel, surrexit nouus in Ecclesia. *Renouatio Israel.*

Calumnia, Calumniari.

CAlumnia, est falsa accusatio: & calumniari, est falsò aliquem opprimere. Vix habent allegoriam: sed fit mentio de calumnia, in his ferè locis. Leuit. 6. a. 16. c. Deut. 28. c. Iob 10. a. Ps. 118. Prou. 14. d. 22. c. 28. c. Eccl. 4. a. 5. b. 7. b. 16. a. Is. 33. c. 54. d. 59. c. Ier. 6. a. 50. e. Eze. 22. c. g. 18. d. Hos. 5. c. Mich. 2. a. Mal. 3. b. Zac. 7. c. Luc. 3. b. 6. d. 1. Pet. 3. c.

Arn. s. ps. 71. Hier. s. Is. 59. Calumniator dicitur Iudaicus populus contra Christum: contra quem loquuti sunt calumniam, quum eum falsò accusauerunt. 1. Par. 16. b. Ps. 71. Is. 59. c. *Iudæi.*

Hil. s. ps. 118. Calumniatores etiam sunt dæmones, & contra Christum, & contra bonos & sanctos. Psa. 71. 118. Ier. 21. d. 22. a. Is. 52. b. *Dæmones.*

Hie. s. Is. 30. & s. Hos. 12. Calumniatores etiam sunt hæretici: & calumniæ sunt falsa eorũ dogmata, & argutiæ, quibus opprimunt simplices. Is. 30. c. Eze. 22. g. Hos. 12. b. Amos 3. c. 4. a. *Hæretici cum suis dogmatibus.*

Gre. 26. mor. 9. Calumniatores dici possunt non solùm, qui exteriora bona rapiunt, sed etiam, qui malis suis moribus & vitæ reprobæ exemplo interna nostra dissipare contendunt. Iob 35. c. *Scandalizantes.*

Calumnia dictus est puteus, quem foderant serui Isaac, propter rixã inde ortã. Gen. 26. d.

Calumnia, quam timebant fratres Ioseph. Gen. 43. d.

Calx.

CAlx, fit ex lapidibus coctis: & mixta cum arena, est cæmentum ad colligandos lapides: seruit etiam ad eos, seu parietes læuigandos. Et calx viua dicitur, quæ, superiniecta aqua, feruet & fumat.

Calx, qua læuigati sunt lapides ad scribendam Legem. Deu. 27. a.

Camera.

CAmera, est arcus, ædificium sustinẽs, tectũmque deuexum & incuruum, quod fornix, & testudo dicitur. 3. Reg. 7. a. 4. Reg. 10. c. Vide Laqueare.

Caminus, vide Clibanus.

Camelus, Dromedarius.

CAmelus, est animal ferendis oneribus seruiens, obedit verberibus, metu continetur: ieiunij patiens est, & oneri suo quadam disciplinæ ratione succumbit, habet gibbum in dorso, éstque animal immundum, ruminans quidem, sed non diuidens vngulã, & præ se

fert

fert quandã oris & totius corporis fœditatem: diciturque seruare iram, donec vindicari possit. Dromedarij sunt de genere camelorum, apti ad cursum, vnde nomen acceperunt.

Christus. Camelus ferens onus, significare potest Christum, qui supra se tulit onus peccatorum nostrorũ: & vt camelus ad suscipiẽda onera sponte se humiliat, ita Christus humiliauit semetipsum vsque ad mortem crucis. Gen. 24. c. Hunc camelũ Iudæi deglutierunt. Matth. 19. c. 23. c. *Greg. 2. mora. 14. & 35. mora. 17. Euch. for. spiritu. 5 Aug. 1. q in euã. 35.*

Prædicatores. Portantes onera proximorum. Camelus etiam significat prædicatores, patientes & sustinentes onera prædicationis. Gen. 24. c. Tob. 9. b. Ezech. 25. a. Iob. 1. a. Camelos enim possidemus vt Iob, si, quod altũ sapimus, humiliter deponamus: & quum cogitationes nostras ad infirmitatis fraternę compassionem flectimus, vt vicissim onera nostra portantes, alienæ infirmitati compati condescendendo nouerimus. Possunt etiam per camelos, qui vngulam nequaquam findunt, sed tamen ruminant, terrenarum rerũ bonæ dispensationes intelligi: quæ quia habent aliquid seculi, & aliquid Dei, per commune eas necesse est animal designari. Neque enim terrena dispensatio, quamuis æternæ vtilitati seruiat, sine perturbatione mentis valet exhiberi. Quia igitur per hanc, & ad præsens mens confunditur, & in perpetuum merces paratur, quasi commune animal, & aliquid de lege habet, & aliquid non habet. vngulam non findit, quia non se penitus ab omni terreno opere disiungit: sed tamen ruminat, quia bene dispensando temporalia, per certitudinis fiduciam cælestia sperat. Terrenæ igitur dispensationes quasi camelorum more capite legi concordant, pede discrepant. Nos ergo, cùm easdem terrenas dispensationes cogitationi trinitatis subdimus, quasi camelos, fide possidemus. *Greg. 1. mor. 28. & 2. mor. 35.* *Bonæ dispẽsationes rerũ terrenarum.*

Pœnitentia. Camelus etiam ferens onus, designare potest pœnitentiam, & ipsos pœnitentes Gen. 12. b. 30. g. 31. c. Horum pilis vestiebatur Ioannes Baptista. Matth. 3. a. Marc. 1. a. *Glo. int. s. Gen. 31.*

Iudæi. Camelus, vt est animal immundum ruminans, sed non diuidens vngulam, significat Iudęos ruminantes legem, sed non diuidentes, aut eius intelligentiam non discernentes, & tamen legis onera portantes. Gen. 24. c. Leui. 11. a. Deut. 14. a. Isa. 21. b. 30. b. Zach. 14. c. Designat etiã Samaritanos & hæreticos, partim recipientes legem, partim respuentes. Item doctos & prædicatores malè viuentes, non habentes discretionem vitæ præsentis & futuræ: qui sunt fortes, sed tortuosi. Gen. 31. c. *Hie. s. Zach. 14. Isych. s. Leui. 11. Gre. 1. mor. 15. 27. Ori. s. Leui. ho. 7. Beda s. Gen. 31.* *Samaritani & hæretici. Prædicatores malè viuentes.*

Gentiles. Camelus, vt habet beluinam quandam horriditatem, & oris fœditatem, & absurda vestigia, & obedit verberibus, &c. significare potest Gentiles per cultũ idolorum deformes: quos etiam significant Dromedarij Madian. Rebecca super camelum, est ecclesia in Gentibus. Ge. 24. c. g. 3. Regum 10. a. 4. Reg. 8. a. 1. Par. 5. c. 2. Par. 9. a. 1. Esdr. 2. d. Tobi. 11. d Iudith. 2. b. Isa. 60. a. Iob. 1. a. 42. a. *Ori. s. Gẽ. ho. 10. & s. Matth. ho. 8. Hil. s. Mat. Cã. 19 Greg. 1. mor. 13. & 35. mor. 17. Beda s. Gen. 24.*

Mundani. Superbi. Diuites. Camelus eadem ratione significat mundanos, & superbos contra diuinam sapientiam se erigentes, & diuites, & vitam eneruem & criminibus tortuosam degentes: & animas stolidas & peruersas, & qui videntur sibi rectè legere sacras Scripturas, sed vngulam non findũt, quia ruminantes eloquia diuina, ea quæ scripta sunt, negligunt. Exo. 9. a. Iudi. 6. a. 7. c. 8. c. 1. Reg. 30. e. Isa. 21. b. 30. b. 60. a. Eze. 25. a. Zach. 14. c. Vt habet gibbum, significat diuites gibbo suarum diuitiarum tumentes. Matth. 19. c. Luc. 18. c. *Ter. de cibis Iudæi. Ori. s. Leui. ho. 16. Amb. s. Luc. 18. & ser. 4. Hie. s. Zach. 14. & s. Isa. 60. Isych. s. Leui. 11.*

Caro et simplices. Camelus præterea significat carnem, & simplices. Iob. 1. a. d. 42. d. Iere. 59. f. Gen. 24. c. *Hie. s. Iob. 1.*

Cogitatio luxuriæ. Cameli Amalec interficiendi, designant cogitationem luxuriæ, quæ quasi à ratione incipit, sed per discretionem non finitur. Dum cogitat, quasi intus camelus ruminat: sed dum quod cogitat, per veritatem non disponitur, eius vngula non diuiditur. 1. Reg. 15. a. *Gre. s. 1. Re. 15.*

Grauia peccata. Camelus comparatus culici, grauia peccata significat, quæ Pharisæi glutiebant. Matt. 23. c. *Ori. s. Matt. ho. 25*

Camelus vt seruat iram, donec vindicari possit, significat homines vindictæ tempus expectantes. *Basi. Exaem. ho. 8.*

Campus, Campestris.

CAmpus dicit planiciem quandam vndiquaque latam & extensam, ac sine montibus.

Vterus beatæ Virginis. Campus florens sine humano adminiculo, non seminatus ab aliquo, non defossus sarculo, non impinguatus fimo: fuit Virginis aluus, quæ fuit inuiolata & integra: cuius viscera tanquam pascua æterni viroris florem protulere, cuius pulchritudo non videat corruptionem, cuius gloria in perpetuum non marcescat. Canti. 2. a. *Ber. ser. 2. de aduẽ*

Anima. Campus etiam, est anima cum simplicitate fidei, & etiam virgines floridę. Et campestris locus, est locus imperfectorum & simplicium. Deut. 1. a. 4. g. Iosu. 5. c. 13. c. 1. Reg. 17. d. 3. Re. 7. g. 10. d. 20. d. 1. Par. 27. d. Psal. 95. Isa. 63. c. Luc. 6. c. Et campi syluæ, significant pectus hominis, vbi pascuntur virtutes. Ps. 131. *Hie. s. Ps. 95. Amb. de virgi. 3. & s. Luc. 6. Arno. s. Ps. 131. Gre. 2. mor. 2.*

Locus pastorum. Gentilitas. Campi syluę, vbi inuentus est Dominus, dici possunt, vbi pastoribus annunciatus est. Designant etiam Gentilitatem, in qua inuentus est Christus, quando Gentiles amplexati sunt fidem. Ps. 8. 77. 131. 4. Reg. 25. c. Iere. 39. b. Abdi. g. In medio horũ camporum aperuit Deus fontem doctrinę, & donorum Spiritussancti. Isa. 41. e. In hunc campum egreditur Ezechiel, id est, prædicator. Ezech. 3. f. Campestria etiam, quę fiunt in caulas gregum, designant Gentilitatem, quę mutata est in Ecclesiam. Isa. 65. b. Campestria Pharan, Gentilitatem significare possunt. Gen. 14. a. In eisdem locis designatur ipsa Ecclesia ex Gentibus. Cant. 2. a. b. 3. b. *Arno. s. Ps. 131. Hila. & Aug. s. Ps. 131. Hie. s. Ps. 131. & s. Isa. 41. 65. Gre. s. Eze. ho. 12. Ori. s. Iosu. ho. 14.*

Ecclesia ex Gentibus. Humiles & iusti. Campi etiam, sunt humiles & humilia sapientes: quorum flos est Christus. Cantic. 2. a. Et populi iusti propter æqualitatem. Hi campi replentur vbertate, cùm campi legis nullũ iucunditatis fructum in litera protulerint. Deut. 8. b. Iosu. 11. a. Ps. 64. 95. Iere. 21. d. 48. b. Abdi. g. *Hie. s. Ps. 64. Aug. s. Ps. 64. 95. Euch. for. spiritu. 4 Ori. s. Canti. ho. 1.*

Hila.s.Ps.64. Hie.s.Iere.17. Euch.for.spiritu.4

Campus præterea, vt est planities, quæ colitur, designat populum Iudæorum, qui colebatur in Lege. Canti.2.a.Ps.64.Isa.65.b. — *Populus Iudæorũ*

Campus quoque dicitur sacra Scriptura. Gen.24.g. Iudith 8.a. Eccl.i.24.b. Isa.41.e. Et campestria, significant planam historiæ intelligentiam. Ieremię 17.d. — *Sacra scriptura.*

Philo.2.allego. Ber.s.Cant.ser.52

Campus, in quem egressus est Isaac, latitudinem contemplationis designat. Gen.24.g. Ps. 64. Eze.3.f. Et cerui camporum, sunt in latitudine contemplationis salientes. Canti.2.b. — *Contemplatio.*

Arno. & Hie.s. Psal.103.

Campi descendentes, sunt actiui & ad actiones terrenas venientes, vel subiicientes se prælatis. Ps.103. Dan.14.f. — *Actiui.*

Hie.de mansionib.

Campestria Moab, vbi est vltima mansio filiorum Israel in deserto. Nu.22.a.26.a.31.b.33.b. designant accessum humilem ad Euangelium, relicta veteri Lege. — *Accessus ad Euãgelium.*

Aug.s.Ps.77. Hie.s.Amos 1.

Campus Taneos, designat planiciem mandati humilis, vbi Deus facit mirabilia. Ps.77. — *Mãdatũ humile*

Campus in terra Sennaar, quod interpretatur fœtor, designat errores hæreticorum, in quibus ędificatur turris superbiæ. Gen.11.a. Dan.3.a. Zachar.12.d. Et campus idoli, vel On, designat conciliabula hæreticorum, vbi magno labore & dolore quærendi, ordinem aliquem & consequentiam hæreseos suæ reperire conati sunt. Amos 1.b. — *Errores & cõciliabula hæreticorum.*

Ori.s.Cant.ho.2.

Campus etiam in terra Sennaar, designat viam latam huius mundi, & ipsum mundum. Gẽ. 11.a. Cant.2.a.2.Re.18.b.2.Par.35.b. Iudit.1.c.1.Macha.4.a.10.f. In hoc campo constituit Nabuchodonosor statuam. Dan.3.a. Et cãpi pleni ossibus, designant hunc mundum. Ezech.37.a. — *Via lata. Mundus.*

Glo.int.s.Sapi.19.

Campus in mari rubro. Sapi.19.b. Isa.63.c. ad baptismum refertur, sicut & ipsum mare: est autem campus, propter facilem & promptam salutem in eo paratam. — *Baptismus.*

Camus, vide Frænum.

Cana.

Epiph.contra hære tomo.1. Rup.2.s.Ioan.

CAna, id est zelus, vel æmulatio, siue possessio: vel adepta ciuitas Galilææ, vbi factæ sunt nuptiæ, in quibus Christus conuertit aquam in vinum. Ioan.2.a. designat Ecclesiam, quã magno zelo aduersus diabolum corruptorem, sibi coniunxit Christus. — *Ecclesia.*

Canalis.

CAnalis, est velut aquæ ductus apertus, per quem transit aqua in alium locum: aut etiam vt ibi detineatur ad aliquod ministerium.

Geor.Vene.Canti. 1.tomo 6.cap.11. Beda s.Gen.30.

Canales significare possunt vulnera Christi, per quæ descendit ad nos remissio. Et etiã supernum influxum, per quem fluunt omnia charismata, à fonte omniũ bonorum. Cant.7.c. — *Vulnera Christi. Supernus influxus.*

Canales etiam in quos effunditur aqua, vt cameli bibant, designare possunt baptismum, in quo ponuntur virgæ per inuocationem Trinitatis. Gen.24.e.30.f. — *Baptismus.*

Hie.s.Ezech.45. Gre.21.mora.1.& s.Canti.7. Rup.s.Canti.6.

Canales etiam designant sacram Scripturam, & fusiorem explicationem sensuum ipsius: & libros Euangeliorum: in eis ponuntur virgæ, hoc est, recta Patrum exempla. Gen.24.e.30.f. Exod.2.c. Et purpura in canalibus, sunt cogitationes in sacra scriptura. Canti.7.c. Possunt etiam ibi designare arcana consilia Dei. — *Sacra scriptura. Consilia Dei.*

Cancelli.

CAncelli sunt, velut retiacula lignea vel ferrea, transitum cohibentia, non tamen aspectũ.

Ori.s.Cant.ho.3. Amb.de Isaac.4 Gre.s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.56.

Cancelli, per quos dicitur prospicere sponsus, designare possunt cognitionem diuinorum per similitudines & imagines, quę retinent animam intra sensibilia. Canti.2.c. Vel erant opera mirabilia Christi in humanitate facta: quę partim ipsum manifestabant, partim abscondebant. Vel designant sensus corporis Christi. Et præterea confessionem peccatorum, per quam prospicit sponsus mentem confitentis. — *Cognitio diuinorũ per imagines. Opera Christi. Sensus corporis Christi. Confessio peccatorum.*

Ori.s.Cant.ho.3.

Cancelli sunt etiam laquei & decipulæ tentationum diaboli. Sic dicitur meretrix, per cancellos prospicere iuuenem. Prou.7.b. — *Laquei diaboli.*

Glo.ord.s.4.Re.1.

Cancelli, per quos cecidit rex Ochozias. 4. Reg.1.a. designant pręsidia hæreticorum inania: Et etiam Iudæorum: qui vnde putabant se defendere, inde perierunt. — *Præsidia hæreticorum.*

Cancer.

Basi.exaem.ho.7. Amb.5.exaem.8.

CAncer, est piscis multa habens brachia, qui fraude iniecto lapillo in ostrias sese aperientes, ne claudantur, eis vescitur: designat eos, qui fraude rapiunt aliena.

Cancer etiam est morbus paulatim serpens, qui sermonem hæreticum significat, qui velut cancer serpit. 2.Timoth.2.c. — *Sermo hæreticus*

Candace.

Glo.inter.s.Acta.8

CAndace regina Æthiopum, cuius erat Eunuchus à Philippo conuersus, typus esse potest Gentilitatis. Acto.8.e. — *Gentilitas.*

Candelabrum.

CAndelabrum instrumentum notum, deseruiens ad sustinendas lucernas domum illuminantes.

Cle.Alex.5.stro. Gre.s.Eze.ho.6. Isych.s.Leui.24. Cyril.4.s.Ioan.28

Candelabrum aureum templi, humanitatem Christi puram à culpa designare potest: & dicitur ductile per passionem. In candelabro autem erant septem lucernę: ita Christus illuminat multipliciter credentes per septem dona Spiritussancti. Exod.25.c.35.b.37.c.40.a. Leuit.24.a. Num.4.a. Zach.4.a.1. Mach.4.f. Heb.9.a. — *Humanitas Christi.*

Potest

Cognitio Dei in hac vita. Manifestatio sapientiæ.

Poteſt etiam candelabrum aureum deſignare cognitionem, quæ de Deo habetur in hac vita: & ponitur contra menſam in latere meridiano: quia cognitio Dei priùs data eſt Iudæis, deinde Gentibus. Ponitur etiam ad dexteram, quia ſpiritualia pertinẽt ad dexteram. Et quoniam in eo lucent lucernæ, deſignat manifeſtationem ſapientiæ. Exod. 26. g. 30. c. Num. 8. a. 4. Reg. 4. b. 2. Par. 13 c. Eccl. 26. c. 1. Mac. 1. c.

Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4.

Lex & ſacra ſcriptura.

Candelabrum aureum, etiam ſignificare poteſt Legem & ſacram Scripturam in eiſdem locis, & Zach. 4. a.

Hier. ſ. Zac. 4.

Conuerſatio euangelica.

Candelabrum dici poteſt conuerſatio euangelica, in qua ponuntur lucernæ virtutum. Leuit. 24. a. Luc. 11. e.

Iſyc. ſ. Leu. 24.

Eccleſia. Apoſtoli & doctores. Corpus.

Deſignat preterea eccleſiam, & Apoſtolos ac doctores, demum omnes bene operantes. Et etiam ipſum corpus, cui ſuperponitur lucerna, cùm ſeruit corpus doctrinę & bonis operibus. Exo. 25. c. 3. Reg. 7. g. 1. Par. 28. c. 2. Par. 4. b. Zach. 4. a. Matth. 5. b. Marc. 4. c. Luc. 8. c. 11. e. Heb. 9. a. Septem candelabra, vniuerſalis eccleſia. Apoc. 1. c. 11. a.

Ori. ſ. Num. ho. 5. Amb. ſ. Pſ. 118. ſer. 14. & ſ. Luc. 11. Aug. 1. ſer. dom. in monte.

Lex naturalis. Intellectus hominis.

Candelabrum etiam dici poteſt lex naturalis, ſcientiam continens: aut intellectus luminis, in quo ſplendet omne lumen interioris hominis tam naturale, quàm diuinum.

Ori. ſ. cant. ho. 2.

Crux Chriſti. Status corporis.

Candelabrum, in quo poſita eſt lucerna, crucem Chriſti deſignare poteſt, in qua ipſe reſplenduit. Matth. 5. b. Deſignat etiam ſtatum corporis: cui lucerna ſuperponitur, dum eidem corpori gratia prędicationis antefertur.

Geor. Ven. cant. 1. tom. 6. cap. 10. Aug. de 5. hær. 7. Gre. 30. mor. 34.

Populus eccleſiæ. Opus bonum.

Candelabrum vnius eccleſię, populum illius ſignificare videtur. Apocal. 2. b. Vel deſignat opus bonum, quod eſt veritatis.

Aug. ſ. Apoc. ho. 2.

Fides. Claritas virtutum.

Candelabrum, quod pręparauerat mulier Eliſęo. 4. Reg. 4. b. ſignificare poteſt illuminationem fidei, ſiue claritatem virtutum.

Ric. de S. Victo. de ſomni. Nabuc. 24.

Cælum cum planetis.

Candelabrum habens ſeptem lucernas, deſignat cęlum cum ſeptem planetis, quorum medius eſt Sol, loco & dignitate: & eſt ad gratiarum actionem pro cęleſtibus beneficiis. Scyphi autẽ ſunt planetę, qui ſunt vaſa recipientia, quę à ſupernis influuntur, & flores ac cętera producunt circa inferiora influendo.

Phi. quis rerum diui. hæres. Cle. Alex. 5. ſtro. Geor. Ven. cant. 1. tom. 4. cap. 32.

Candidus, Candor, vide Albus.

Canere, Cantare, Concinere, Præcinere, Clangere, Pſallere, Iubilare, Cantus, Canticum, Carmen, Pſalmus, Pſalterium, Hymnus, Decantare, Cantor, Pſaltes.

Canere, eſt voce modulari: & eſt ferè vox lętitię & laudis. Pſallere verò eſt cum inſtrumẽto, ſiue adiuncta voce humana, ſiue non.

Laudare Deum.

Canere Domino, eſt ipſum laudare. Iubilare verò Deo, eſt voce concordię, quę beatũ facit populum, Deum laudare. 1. Par. 15. d. Iob 8. d. 33. d. 38. a. Pſ. 12. 20. 46. 58. 65. 67. 70. 74. 80. 88. 94. 99. 100. 104. 137. Iſ. 5. a. 23. d. 26. a. 27. a. 42. b. 44. d. 49. d. 55. d. Ier. 20. d. Soph. 2. c. Zac. 9. b. Eph. 5. d. Col. 3. c. Canere etiam Domino, eſt habere vitam puram, vt cantica delectẽt Dominum. Iudit. 5. a. 15. d. Et cantat Domino gloria hominis, quum ſpiritu laudat Dominum. Pſ. 29. Et cantare Domino canticum nouum, eſt in nouitate vitæ & ſpiritus ambulare, non in vetuſtate literæ: quod non poteſt fieri in terra aliena, hoc eſt, in ſtatu peccati. Pſ. 32. 39. 41. 68. 95. 97. 143. 149. 1. Par. 6. c. 26. c. Eſter 13. d. Hoſ. 2. c. 2. Reg. 19. f. 22. d. 3. Reg. 10. b. Pſallere etiã Domino, eſt ipſum laudare, non voce rauca ſed pura, id eſt, puro corde. Et pſallit Deo, qui ſpiritu & ore pſallit: & qui ea, quæ canit, operatur. Et pſallit in conſpectu angelorum, qui laudando officium angelorum exercet. Iud. 5. a. Pſal. 7. 9. 47. 91. 103. 107. 134. 145. Eccl. 50. c. 2. Par. 29. f. 1. Eſd. 3. d. Deu. 31 e. 1. Cor. 14. c. Iacob. 5. d. Apoc. 14. a. 15. b. Et cantare de canticis Siõ, eſt in laudem Dei exultando canere. Pſ. 136. Et præcinere Domino in confeſſione. Pſal. 146. Sic præcinebat Maria. Exo. 15. e. Et canere canticum in terra Iuda, hoc eſt, in eccleſia, quod non cantatur in terra aliena. Iſa. 26. a.

Ori. ſ. Ioſ. ho. 7. & ſ. Iud. ho. 6. Baſi. ſ. Pſ. 29. 32. Arn. ſ. Pſ. 149. Cli. gradus 7. Aug. ſ. Pſ. 91. Hie. ſ. Iſ. 23. Hil. ſ. Pſ. 136. Hie. ſ. Iſ. 26.

Laudãtes Deũ.

Cantores & cantatrices, in bonum ſunt, qui laudant Deum. 2. Reg. 19. f. 4. Reg. 11. c. 2. Para. 20. c. 35. c. 1. Eſdr. 2. e. Nee. 7. g. 11. d. 12. b. Cantores etiam dici poſſunt altiora canentes: cantatrices verò minora. Eccleſiaſtæ 2. b. Cantores ſunt iuſti, qui opere complent diuina præcepta. Ezec. 40. g. Et his ſunt cantabiles iuſtificationes Dei. Pſ. 118. Pſaltes etiam, aut pſallens eſt, qui corde & opere laudat Dominum cum lætitia. 2. Regum 23. a. 4. Regum 3. c. 1. Paralip. 23. a. Thre. 5. c.

Gre. ſ. Ez. ho. 22.

Gratiarũ actio poſt baptiſmum.

Canentes filij Iſrael carmen Domino poſt tranſitum maris rubri, deſignant gratiarũ actionem poſt baptiſmum. Exod. 15. a. Deut. 31. e. Canticum Moſi, dicitur canticum Agni. Apoc. 15. a. quia quod geſtum eſt in tranſitu maris rubri ſecundùm hiſtoriam, hoc fit in baptiſmo ſecundùm ſpiritum.

Rup. 9. ſ. Apoc.

Laudes in fœlicitate.

Canunt in domo Domini Pſalmos, qui laudant Deum in fœlicitate. Iſ. 38. d. 49. d. 54. a. Et canticum tibiarum in gloria, erit laus Dei cum lætitia cordis. Iſ. 30. g. Ibi pſallitur in ſeculum ſeculi. Pſ. 60. Mich. 2. a. Eph. 5. d.

Hie. ſ. Iſ. 30.

Laudare Deum verbis propheticis & apoſtolicis. Lex Dei.

Canere in viis Domini, eſt verbis Propheticis & Apoſtolicis, in quibus viæ Domini declarantur, Deum laudare. Pſ. 137. Cantant autem Domino miſericordiam & iudicium, quum fiducialiter eius iudicium per ſuſceptam miſericordiam expectant. Pſa. 100. Canticum autem ſæpè ſignificat legem Dei. Iud. 5. b. Pſ. 39. 136. Deut. 31. e.

Hil. & Hie. ſ. pſ. 137.

Arn.s.Ps.97. Hil.s.ps.143. Aug.s.Ps.32. Basi.s.Ps.32. Chry.s.Ps.93. Hie.s.Ps.97. Rup.9.s. Apoc. — *Annũciare incarnationem. Lex noua.*

Cantare canticum nouum, est annunciare incarnationem Christi, & resurrectionem. Ps.32.39.95.97.143. Et cantantes Dauid victori. 1.Reg.29.b. sunt laudantes victoriam Christi. Cantant etiam canticum nouum, qui cantant in nouo Testamento. Is.42.b. Apoc.5.b. Psallit etiã Domino in vociferatione & iubilo, qui laudat ipsum Christum de victoria. Ps.32. 67. Canticum vetus, erat in vno populo Iudæorum. Canticum verò nouum est per omnem terram, vbi est laus crucis Christi, quæ inusitata erat in mundo. Ps.93.147.149. Vel in lege veteri cantabant quasi canticum nouum, quia in figuris præcinebant, quæ futura erant in lege noua. Apocal.14.b.

Ori.s.Ios.ho. 7. Amb.de Elia. 1. Hie.s.Is. 27. Gre.30.mor.7. & s.1. Reg.13. Rup.5.s. Apoc. — *Prædicare.*

Canere tubis, est prædicare, & ex scripturis Deũ laudare, qui clangor excitatio est ad bellum spirituale. Exo.36.a. Num.10.b.31.a. Ios.6.a.2.Reg.6.c.18.b.1.Par.6.c.15.c.23.a.52.b.2. Par.5.d.13.e.29.f.31.a. Nee.4.d.12.d. Leu.25.b. Iud.5.a. Is.21.d. Eze.33.a. Ier.4.b.6.a.51. c. Hos. 5.c. Iocl.2.a. Zac.9.d. Et clangor buccinæ est fortis prædicatio & lætitia de pœnitentia. Exod. 19.c. Et concentus cæli, est concors prædicantium sermo. Iob 38. d. Et canens buccina Saul post victoriam. 1.Reg.13.a. designat prædicatorem electorum virtutes prædicantem in aliorum exemplum. Hic est clangor victoriæ regis. Nu.23.c. Est etiam expressio diuinæ vindictæ. Et canens primus angelus, dicit subuersionem Sodomorum. Apoc.8.b. Canens tuba secũdus angelus, indicat clamorem filiorum Israel in Ægypto. Canens tuba tertius angelus, clamorem Amorrhæorum, quorum iniquitates completæ sunt egressis filiis Israel de Ægypto. Canens tuba quartus angelus, murmurationes filiorum Israel in deserto, & cultus vituli, quibus auditis à Deo, magna pars populi periit. Cecinit tuba quintus angelus, quando quasi nũciatũ est Deo, filios Israel in terra sua variè fornicatos esse post Deos alienos. Cecinit sextus angelus tuba, quando contra Iudæos peccantes, surrexerunt quatuor regna diuersis temporibus, vsque ad destructionem per Romanos factam. Canet septimus angelus, quando fiet conuocatio ad iudicium. Apo.11.d. Sicut etiam in his locis. Nu.29.a. Is.27.d. Ier.42. c. Amos 2.a.3.b. Sop.1.d.

Bed.s.Pro.25. — *Arguere impium.*

Cantat carmina cordi pessimo, qui arguit impium, & dicitur acetum in nitro, quia plus habet impius quod respondeat, quàm valeat prædicator reprehendere. Prou.25.c.

Basi.s.Ps.29. Amb.2.de pæn.6 Ori.s.Iud. ho.6. — *Exhortationes prophetarum & noui Testamẽti.*

Cantus tibiarum, sunt exhortationes Prophetarum: aut etiam canticum & prædicatio noui Testamenti. Mat.11.b. Luc.7.e. Cecinerunt etiam viri opus Dei, quando Prophetæ prædicauerunt mysteria Christi. Iob 36.c. Et canens Debora canticum, designat exultationem prophetiæ in fine mundi super eius adimpletione, Iud.5.a. Tob.13.d. Ier.51.b.

Hil.s.Mat. Cã.11 Amb.ser.8. & s. Ps.118.ser.7. & s. Luc.7. — *Prophetæ. Prædicatores. Christus.*

Canentes pueri in foro, designare possunt Prophetas aut prædicatores, ad seruanda Dei præcepta exhortantes. Aut etiam ipsum Christum remissionem peccatorum prædicantem. Mat.11.b. Luc.7.c.

Hie.s.Iob 38. Gre.30.mor.7.8. — *Laudes angelorum.*

Concentus cæli significare potest laudes angelorum, quum dicunt: Sanctus, Sanctus, Sanctus. Iob 38.a. Quod fit cum summa concordia post eiectum Luciferum.

Rup.3. de glorific. Trinit.14. Arn. & Hil. s. Ps.136. Aug.s. Apo.ho. 12. & s.ps. 148. Hil.s.ps.64.148. Hie.epist. Samuel quondã, & s. Amos 5. — *Laudes iustorũ.*

Cantionum verba sunt, quæ in statu gratiæ canuntur, & cantica lætitiæ spiritualis: ad quæ pertinent etiam cantilenæ Salomonis. Ps.39.136.2.Reg.22.a.3.Reg.4.d.1.Par.16.d.2.Par.7.b. Iob 35.c. Eccl.47.c. Canticum autem Mosis pertinet ad vetus Testamentum. Canticum verò Agni, ad nouum. Apoc.15.b. Carmen etiam est canticum laudis Dei ad iustos pertinens. Eze. 2.d. Hymnus autem tria includit, & canticum & laudem, & quod sit Dei. Si vnum desit non erit hymnus. Hymnus autem decens Deum in Sion, est laus in ecclesia, vel militante, vel triũphante. Ps.64.148.

Lætitia in tribulatione.

Carmina in nocte, designant lætitiam in tribulatione. Iob.35.c.

Gre.26.mor.11. Basi.s.ps.32. Hil.s.ps.65. Aug.s.ps.32.46. Gre.8.mor. 39. & 28.mor.14.

Iubilus est vox inarticulata militum inuicem se protegentium, & adhortantium in bello. Est victoriç vox in dęmones. Ps.32.46.65.88. Iob 8.d.38.a. Iubilus est sonus significãs cor parturire, quod dicere non potest. Et quem decet ista iubilatio, nisi ineffabilem Deum? Ineffabilis enim est, quem fari non potes. Et si eum fari non potes, & tacere non debes, quid restat, nisi vt iubiles?

Arn.s.ps.4. Basi.s.ps.19. Euch. q.in ps. Hil.s.ps. 65. Aug.s.ps.80. Gre.Prol.s.7.Ps. — *Subtilis speculatio diuinorum. Concinnitas bonorum operum.*

Canticum, quum fit voce sine instrumento psalterij, designat speculationem subtilem diuinorum, & ad theoriam pertinet: & carmina sunt mysteria. Psalmus vero, quod est canere cum instrumento Psalterij, ad practicen spectat. 4.Reg.3.c.1.Par.5.c.13.c.23.a.2.Par.5. d. 23.c. Nu.21.d. Ps.4. in tit.91. Eze.33.g. Prou.25.c. Amos 6.b. Hab.3.d. Psalmus ergo dicit concinnitatem bonorum operum: & Psalmus bonus, sunt bona cordis opera. Et psallit in nomine Domini, qui dat ei laudem operum. Ps.17.48.96.60.65.145.148. Iud.16.a. Hab.4.d. Eph. 5. d. Designat etiam Psalmus doctrinam spiritualium, & meditationes, & laudes.

Hil.Pro.s.psal. Hie.s.Is.5. Amb.s. ps.118. ser.7. — *Via in patriam cælestem.*

Canticum graduum, quindecim Psalmos continens, qui numerus ex hebdomade, & Ogdoade constituitur: viam in patriam cælestem demonstrat, per vetus, & nouum testamentũ.

Fletus Christi.

Canticum patruelis erat, quum Christus fleuit super Hierusalem. Is.5.a.

Gre.Prol.s.7.Psa. & s.1.Reg.10.

Cantabiles iustificationes Dei dicuntur, non segnibus, sed solicitis, & iis, qui eás habent in memoria. Ps.118.

Basi.s.ps.1.29.48. 32. Hil.prol.s.ps. Hie.s.ps.56. Au.s.ps.42.48.56. — *Prædicatio cælestium & Christi regis. Corpus Christi & corpus humanum. Virtutes Theologicæ.*

Psalterium instrumentum triangulum, decem chordarum infernè percutitur, supernè verò resonat: ita anima sanctæ Trinitatis fide formata, decem legis præceptis instructa, inferius affligendo carnem percutitur, superius verò suauissimum Deo melos reddit. Designat etiam Psalterium æternorum gaudiorum prædicationem: quia dum superna amare suggerit, quasi à superiori parte sui dulcedinis sonum emittit. Et qui regni æterni Christũ regem nominat,

Psalterium

Psalterium sonat. Item vt cognoscamus gratiã de superius ad nos venire: & vt ad ipsa superna eleuemur. 1. Reg. 10. b. Designat etiam Psalterium dispositionem corporis humani, & ita formam corporis Christi facientis miracula. Item concordiam operum cum voce: & virtutes theologicas. Psal. 29. 32. 48. 56. 146. 149. 1. Par. 13. c. 2. Par. 9. c. Eccl. 40. c. Ier. 52. d. Et Psallit Domino in Psalterio decachordo, qui mente cum obseruantia præceptorum & fidei integritate psallit: & ipsa mens vel spiritus de superius resonãs, est psalterium decachordum: & vas Psalmi: & præterea lingua laudes Dei resonans. Ps. 70. 91. 143. 150. Psalteriũ etiam decachordum, verbum Iesu significat, qui elemento decadis manifestatur.

Cõcordia operũ cum voce. — Spiritus. — Lingua. — Verbum Iesu. — 3. 70. 80. Arn. s. ps. 31. Cle. Ale. 1. pad. 4. Euch. for. spirit. 10. Rup. 1. s. Reg. 28.

Psallens Domino in cithara, est Christus in cruce. Ps. 146. Et psallit in gentibus, quum gẽtes credunt. Ps. 56. Eundem Christum designat psallens Dauid ad mitigandum spiritum Saulis. 1. Reg. 16. c. 19. b.

Christus. — Arn. s. Ps. 146. Hil. s. ps. 56.

Canit vineã Meri Leuiathan, quum synagoga concordat diabolo. Isa. 27. a. Et psallunt in Christum bibentes vinum, quum Iudæi & hæretici docent errores de Christo. Ps. 68.

Synagoga in Christum. — Aug. s. ps. 68.

In canticum malorum vertitur Iob, hoc est Ecclesia, quando crescentibus iniquis boni irridentur, & in opprobrium habentur. Iob. 30. b.

Irrisio bonorũ. — Gre. 20. mor. 19.

In canticum & carmen musicum vertunt verba prophetæ, qui sic ea audiunt, vt solẽt carmina poetarum in theatro, & non vt eis obtemperent. Eze. 33. g.

Segniter audiẽtes verbum Dei. — Hie. s. Ezec. 33.

Cantans in fenestra, dici potest diabolus suggerens sensibus voluptates. Soph. 2. d.

Diabolus. — Glo. ord. s. Sop. 2.

Canticum meretricis dici potest animæ planctus pœnitentis. Is. 23. d. Et canere carmen lugubre, est pœnitentium. Eze. 2. d. 27. g. 32. d.

Pœnitentia. — Hie. s. Is. 23.

Cantus galli, ætatem senectutis designat, aut signa appropinquantis lucis gratiæ. Marc. 14. g. Mat. 13. d. 26. d. g. Luc. 22. d. Ioan. 13. d. Tob. 8. b.

Senectus. Signa lucis gratiæ. — Ori. s. Mat. ho. 30.

Canere tuba ante se, est manifestare opera sua bona per hypocrisim. Mat. 6. a.

Hypocrisis. — Glo. ord. s. Mat. 6.

Canens buccina Siba, designat voces hæreticorum, & schismaticorum retrahentium fideles ab vnitate ecclesiæ. 2. Reg. 20. a. 4. Reg. 9. c. Prou. 25. c. Is. 18. a. 23. d. Thr. 3. b. Eze. 33. g. Sop. 2. d. 1. Mach. 6. d. Et fideles sunt canticum hæreticorũ, quum irridentur ab eis. Iob. 30. b. Clãgor etiam tubæ designat minas hæreticorum & principum secularium. Iob 39. c. Carmina etiam lyræ, sunt voces hæreticorum. Amos 5. f.

Voces hæreticorũ. Minæ hæreticorum & principũ secularium. — Hie. s. Is. 18. Gre. 31. mor. 35.

Carmina & cantica lyræ, sunt voces synagogæ labiis honorantis Deum. Amos 5. f. Psallũt etiam Iudæi in Christum, ipsum blasphemantes. Psal. 68. Et Christus dicitur psalmus eorum. Thre. 3. g.

Honorantes labiis Deum. — Hie. s. Amos 7.

Canentes cithara & organo, sunt hortantes ad voluptates. Gen. 4. d. 3. Reg. 1. f. Apoc. 18. g. Et cantores in malum, sunt etiam ad vitia & voluptates incitantes. Ecclesiastæ 2. b. 11. b. Ex. 32. d. Iud. 9. d. Amos 5. f. 6. b. 8. c. Et cantica cum vino, designant publicationem prauarum voluptatum, & voluptates aurium. Is. 24. b. 16. c. Eze. 26. c.

Hortãtes ad voluptates. — Hie. s. Is. 24.

Psaltes adductus ad Elisæum, vt prophetaret. 4. Reg. 3. c. designat exultationem cordis in Deum, & laudes Dei, & gratiarum actiones pro beneficiis, quibus inflammamur ad amorem Dei, & supra nos eleuamur.

Exultatio cordis in Deum. — Ric. de S. Vict. 5. de arca myst. 18.

Canis.

Canis est animal deseruiens homini ad societatem & blanditiem, latrans aduersus extraneos, est animal immundum, iracundum, & salax: est custos gregis, lupos arcens: est vorax, & carniuorus: & reuertitur ad vomitum suum.

Plin. 8. nat. his. 40.

Canes patientes famem, erant Apostoli, non inuenientes fidem in Iudæis. Ps. 58.

Apostoli. — Rup. 7. s. Gen. 8.

Canis, vt est custos gregis, designat prælatos & prædicatores custodientes gregem Domini: & vt blanditur, designat bonum & fidelem amicum. Tob. 6. a. 11. a. Iob 30. a. Interdum verò vt blanditur, designat adulatores. Et canes facti ex inimicis, sunt pastores ecclesiæ, facti à Deo ex Iudæis, vel gentibus. Ps. 67. Iidem sunt canes lingentes vlcera Lazari.

Prælati & prædicatores. Fidelis Amicus. Adulatores. — Gre. 20. mor. 7. & ho. 40. Hie. s. Iob 30. Aug. s. Ps. 67.

Canes muti designant pastores superbos, non curantes defendere gregem domini à Dæmonibus & hæreticis. Is. 56. d. Designat etiam ingratos qui non aperiunt os ad agendum gratias benefactori. Latrantes verò designabunt gratos.

Pastores superbi. Ingrati. — Gre. s. 1. Reg. 3.

Canes, quia seruant amorem, & fidelitatem ad dominum suũ, designare possunt perfectos, qui omni tempore seruant amorem ad Deum. Et vt canes lambunt aquam lingua, designant eosdem, qui non accipiunt de temporalibus, nisi quod necessarium est. Iud. 7. b.

Perfecti. — Ori. s. Iud. ho. 9. Aug. epis. 59.

Canes dicuntur contemptibiles mundi: quos elegit Deus ad vincendos hostes fidei: qui lambunt aquam, vt canes. Iud. 7. b. Et humiles, qui famem patiuntur petentes misericordiam à Deo, vt Chananæa. Ps. 58. Mat. 15. c.

Contemptibiles. Humiles. — Aug. q. in iud. 37 & s. ps. 58. Aug. epist. 120.

Canis dici potest mundus, nõ natura, sed consuetudine, contra insolitam veritatem latrãs. Est enim canum natura, vt cum quibus habẽt consuetudinem, siue illi boni siue mali sint, nõ ad eos latrent: in solitorum autem personis visis, etiam innocentibus irritantur. Ps. 21.

Mundus. — Aug. epis. 120. & 2. ser. dom. in mõte. Hie. s. Is. 56. & s. ps. 21.

Canes latrantes erant Iudæi, aduersus Christum & mẽbra eius latrantes. Ps. 21. 58. 67. Phil. 3. a. Apoc. 22. c. Designat etiam hæreticos. Et canes muti erant principes sacerdotum, quia nõ prædicauerunt Christum qui fuerunt impudentissimi, & nescientes saturitatem. Is. 56. d. Ecc. 19. d. Et canes, quibus non est dandum sanctum, sunt oppugnatores veritatis. Mat. 7. a.

Iudæi. Hæretici. Principes sacerdotum. Oppugnatores veritatis. — Euc. q. in ps. Hil. s. Mat. Cant. 6. 15. Amb. s. Luc. 16. Aug. epis. 137. & q. vet. testamen. 39.

Canes etiam latrantes, designant gentiles rabidè latrantes aduersus verum Deum: & vt canes allatrant ignotis, sic ipsi latrant in Deum sibi ignotum. Mat. 7. a. 15. c. Verùm iidem lingebant vlcera Lazari, nempe qui veniebant ad fidem. Luc. 16. c. Psal. 67. Mundani etiam lin-

Gentiles. Mundani. — Hier. s. Ecclesiasten. 9.

gunt vlcera Lazari, quum gaudent de lapsu religiosi, omnes tales reputantes. Catelli etiam edentes de micis cadentibus de mensa dominorum suorum, designant Gentiles. Matth. 15. d. Marc. 7. d. Et canis viuus, qui dicitur melior leone mortuo. Ecclesiastæ 9. b. est gentilis aptior ad fidei susceptionem, quàm apostata: vel melior Iudæo. *(Euc. for. spirit. 5.)*

Canes item dicuntur peccatores non plenè pœnitentes, qui facilè reuertuntur ad vomitum, quibus non est dandum sanctum. Matth. 7. a. Deuteron. 23. c. 1. Regum 17. f. Prouerb. 26. b. Petr. 2. d. *(Amb. 2. de pæn. 9. Hie. s. Mat. 7.)* *Peccatores.*

Canis interdum significat diabolum. Exo. 11. b. 22. d. 3. Reg. 14. e. 21. f. 4. Reg. 8. d. 9. b. Ps. 58. Pro. 26. e. Eccl. 13. c. Ier. 15. a. Mat. 7. 15. c. Marc. 7. c. Pretium huius canis non admittitur in domum Domini. Deut. 23. c. *(Ori. s. Mat. ca. 18. Arn. s. ps. 58. Aug. q. in Deu. 38. Basi. exaem. ho. 10.)* *Diabolus.*

Canes, quia iracundi, designant affectum & vim irascibilem in homine, & etiam homines impetum iræ habentes. Is. 56. d. *(Chry. s. Gen. ho. 12.)* *Vis irascibilis. Iracundi.*

Canis mortuus dicitur, qui nullius est momenti ad aliquid. 1. Reg. 24. e. 2. Reg. 9. b. 16. b.

Canistrum, Calathus, Cartallus, Fiscella, Sporta, Sportula.

CAnistrum est vasculum ex viminibus contextum, deseruiens portandis panibus, aut fructibus, aut aliis ad vsum hominum pertinentibus. Sporta autem est vas ex sparto confectum.

Canistrum, sacram scripturam significare potest, vnde sumuntur necessaria ad victum animæ: & continet tres panes, hoc est, tres sensus. Exo. 29. a. d. Num. 6. c. Leu. 8. e. Iud. 6. d. Et cophini duodecim fragmentorum, designant superabundantiam doctrinę. Mat. 14. c. Marc. 6. f. Luc. 9. b. Ioan. 6. b. Deu. 26. a. Ier. 6. b. Potest etiam canistrum significare linguam Christi, vnde sumitur abundantia doctrinæ. *(Ori. s. Leu. ho. 5. & s. Mat. cap. 14. Isyc. s. Leu. 8.)* *Sacra scriptura. Abundantia doctrinæ. Lingua Christi.*

Cophini fragmentorum panis duodecim, dici possunt Apostoli, qui acceperunt abundantiam doctrinæ legis declaratæ per Christum: vel designant abiecta mundi, quæ elegit Dominus. Et quòd in eis multiplicatur gratia, qui eam administrant. Ioan. 6. b. *(Hie. s. ps. 8. Aug. 83. q. 61. & s. ps. 8.)* *Apostoli.*

Fiscella scirpea in qua positus fuit Moses, designare potest traditiones Iudæorum, & terrenos ac viles sensus, quos ipsi adiungunt legi. Exo. 2. a. Designat etiam carnem Christi, bitumine ac pice litam, hoc est, mala suspicione, quam habebat synagoga de corpore Christi, & eius diuinitate. Vel designat credulitatem carnis Christi in bonis operib. Potest etiam significare corda sanctorum, qui glutino vnitatis coniuncti, vnum corpus effecti sunt. *(Cyril. 3. s. Ioan. 18. Ori. s. Exo. ho. 2. Bed. 1. Exo. 2. Gre. Nyss. de vita Mosis.)* *Traditiones Iudæorum. Sēsus terreni legis. Christi caro. Corda sanctorū.*

Fiscella etiam scirpea ex diuersis virgultis compacta, doctrinam designat, quæ ex multis atque variis disciplinis in vnum collecta, super fluctus huius vitæ fertur, nec immergi patitur sed impetu exagitatâ, tandem ad ripam extra huius vitæ turbationes animum educit. *Doctrina.*

Canistra tria super caput pistoris Pharaonis. Gen. 40. c. designant grauitatem peccati: & canistrum excelsus, superbiam: vel designant legem, prophetas, & agiographa: & canistrū excelsius, est ipsa lex mysteriis densa, & excelsa: est super caput pistoris, quia Iudæi non percipiebant mysteria quæ portabant. *Grauitas peccati. Lex, prophetæ & agiographa.*

Sportæ septem fragmentorum, significare possunt septem ecclesias, latitudinem cordis habentes. Matth. 15. d. Mar. 8. a. *(Aug. 33. q. 61.)* *Septem ecclesiæ.*

Sportula. 1. Re. 9. b. licèt sit musculum, tamen Grego. sumit ibi pro sporta, & significat memoriam, in qua panis doctrinæ ponitur. Sic impleuerunt septem sportas. Matt. 15. d. hoc est, abundantiam doctrinæ in memoria condiderunt. *(Gre. s. 1. Reg. 9.)* *Memoria.*

Cophynus, in quo manus Iudæorum seruierunt, designat seruitutem luti Iudæorum in Ægypto. Designat etiam opera seruilia peccatorum, quia cophinis portantur stercora, & terra. Ps. 80. *(Amb. s. Luc. 9. Aug. s. ps. 80.)* *Seruitus Iudæorum. Peccata.*

Cophyni, in quib. posuerunt Samaritæ capita filiorum Achab. 4. Reg. 10. b.

Calathus ficuum bonarum, designat credentes ex Iudæis. Calathus verò ficuum malarum, sunt non credentes. Ier. 24. a. *(Hier. s. Ier. 24.)*

Canthus.

CAnthi in rotis sunt, vbi figuntur radij, & intra quos voluitur axis. 3. Reg. 7. c.

Canus, Canities, Incanescere.

CAni in hominibus sunt capilli, ob frigiditatem, quæ in senibus augetur dealbati.

Canities in Deo, longæuitatem eius & antiquitatem significat, quæ sine vllo principio est, & omnia tempora, & creaturas excedit vniuersas. *(Cassia. lib. 7. cap. 4.)*

Cani Iacob, vetustatem Legis designare possunt. Gen. 42. g. Ad idem videtur referri posse canities Ioab. 3. Reg. 2. b. Item canities Samuelis. 1. Reg. 12. a. *Lōgæuitas Dei. Vetustas legis.*

Canum caput, designat eum, cui honor debetur. Leu. 19. f. Sap. 2. b. 4. b. Eccl. 6. b. 25. b. Is. 3. a. 46. b. 2. Mach. 6. f. *(Hie. s. Is. 3.)* *Honorabilis.*

Cani effusi in Ephraim ipso ignorante. Hos. 7. c. dicuntur, quum quis multo errauit tempore, ignorans se prope exterminium esse. Dicitur etiam de Iudæis in errore perseuerantibus. *(Hie. s. Hos. 7. Rup. s. Hos. 7. Bed. s. Prou. 20.)* *Inueteratus error.*

Canities, quæ est dignitas senum, est sapientia, cui debetur honor. Prou. 20. d. *Sapientia.*

Caper, Capra, Hircus, Hœdus.

CAper, eſt animal petulans, ſed mundum, nam ruminat, & diuidit vngulam, ideo in ſacrificiis offertur: idemque hircus dicitur, & quum eſt tener, & recens, hœdus. Capra verò eſt minus quietum animal, quàm agnus: aſcendit ſaxa, & difficilia loca. Dicitur caper aut hircus, cùm eſt admiſſarius. Hircinarum carnium eſu dicuntur conferre ad morbum comitialem.

Cle. Alex. 7. ſtrom.

Diuinitas in Chriſto. Chriſtus. Caro Chriſti. Culpa mactata.

Caper emiſſarius, qui in deſertum mittebatur. Leui.16.b. deſignare poteſt diuinitatem in Chriſto, quæ non eſt paſſa. Hœdus etiã qui immolabatur cum agno in Phaſe, deſignat Chriſtum in parte ſiniſtra habentem iuſtitiam & veritatem, ſicut in dextera habet cum agno miſericordiã, & pacem. Exod. 12.a. Hircus etiam pro peccato populi oblatus, eſt Chriſtus pro toto genere humano oblatus, aſperum indumentum pilorum gerens, peccato generis humani refertum. Hœdus etiam oblatus à Gedeone, eſt caro Chriſti pro culpis noſtris oblata. Vel ipſa culpa à Chriſto mactata. Iudi.6.d. Caper etiam emiſſarius, Chriſtus miſſus in deſertum Gentilitatis.

Iſych. ſ. Leui.16. Beda ſ. Exo.12. Geor. Vene. Cant. 2. tomo 3. cap. 3. Ciryl. cõt. Iulianũ 9. & epiſt. 39. Aug. ſer. 108.

Chriſtus & Barabbas, vel Antichriſtus. Diuinitas & humanitas in Chriſto. Chriſtus.

Hirci duo, quorum vnus immolatur, alter in eremum mittitur. Leuit.16.b. deſignare poſſunt Chriſtum & Barabbam, vel Antichriſtum. Vel deſignat ipſum Chriſtum extra ciuitatẽ paſſum, & oblatum, vt ſit nobis ſuauis cibus, in quo ſunt diuinitas & humanitas: & humanitas eſt oblata, diuinitas verò in eremum emiſſa, quia impaſſibilis. Idem ſignificant hœdi duo optimi, quibus veſcebatur Iſaac. Gen.27.b. Et hircus, aut hœdus, deſignat Chriſtum, qui venit in ſimilitudinem carnis peccati, & pro peccatis oblatus eſt: & Iudæis eſt hœdus, quorum delicta cumulauit. Exo.12.a.23.c.34.d. Deut.14.c. Leui.23.c. Num.7.b.28.c.29.a. Ipſum poteſt ſignificare capra, quę pro peccato iubetur offerri.

Ambr. epiſ. 3. & de Iſaac. 4. Rup. 2. ſ. Leui. 31. Ter. adue. Iudæ. & aduer. Marcion. 3. Iſych. ſ. Leui. 16. Ambr. de Ioſeph. 3 & prol. de Spiritu.

Cõtẽplatiua vita. Sermones de ſublimibus & perfectis.

Capra, quæ in ſummis ſæpè extremiſque rupibus pendens paſcitur, contemplatiuam vitã deſignat, quæ cæleſtia meditatur. Leui.5.b. Canti.4.a. Et hircus ad alta ſemper aſcendens, excelſam conuerſationem deſignat, & ſermonem de ſublimibus. Ezech. 43.g. Et hirci ſalientes capras, ſunt ſermones perfecti, purificantes animas à peccatis. Geneſ.31.b. Micheæ.6.b. Caprę verò ſunt animæ iuuenum paratæ ſuſcipere verbum.

Geor. Vene. Canti. 1. tomo 3. cap. 15. Cyril. cont. Iulia. 9 Ori. ſ. Exo. ho. 13. Greg. 32. mor. 2 Euch. for. ſpiritu. 5 Hie. ſ. Ezech. 43.

Pœnitentia. Pœnitentes.

Hircus de capris grauem pœnitentiam deſignare poteſt, vel ipſos pœnitentes. Idem deſignat capra. Gen.30.c.31.c.32.d. Exo.25.a.35.a. Leui.1.c.3.c.4.e.5.b.7.c.9.c.10.d.12.d.16.b.22.c. Num.15.c. 1. Re.19.c.25.a. 4. Re.20.c. Prou.27.d. Canti.4.a.6.b. Eze.45.f. Dani.8.a. Pſ.65. Et

Exprobratio peccati.

hœdus, quem miſit Iudas ad Thamar per Odollamitem, eſt exprobratio peccati per Ioannem Baptiſtam dicentem: Generatio viperarum, &c. Sed non eam inuenit peccati exprobratio, quam mutauit confeſſionis amaritudo. Gene.38.d. Et hœdi duo oblati Iſaac. Gen. 27.b. deſignant confeſſionem & pœnitentiam: qui ideo ſunt optimi, quia grati Deo, & vtiles peccatori. Et vt detrahuntur illis pelles, deſignant peccatorem relictis peccatis. Et hœdi tres, deſignant tres partes pœnitentiæ: cordis contritionem, oris confeſſionem, operis ſatisfactionem. 1. Reg.10.a.16.d. Deut.32.b. Iudi.15.a. 2. Par.29.e. Eſdr.6.b.d.8.g. Tobi.2.d. Pſalm.49. Mich.6.b.

Philo. de Somnii. Rup. 1. ſ. Leui. 22. Aug. 12. cõt. Fau. 86. & ſ. Pſ. 65. Iſych. ſ. Leui. 9. 16. 23. Beda ſ. Gen. 38. Rup. 1. ſ. Leui. 18. Greg. ſ. 1. Reg. 10.

Iuſti & peccatores. Duplex ratio.

Hirci duo, quorum alter immolatur, alter in eremum mittitur, deſignare poſſunt iuſtos, & peccatores in populo: vt qui immolatur, deſignet iuſtos: qui verò in eremum mittitur, peccatores in ſuis peccatis relictos. Leu.16.b. Deſignare etiam poſſunt duplicem rationem: vnam, quæ in Deum fertur, alteram quæ in creaturas. Vel hœdus in eremum miſſus, eſt id, quod eſt animale & turpe ac piloſum in homine, quod traditur diabolo cultori deſerti hoc eſt, deſertorum à Deo. Oblatus verò Deo eſt illud animale, quod eſt in homine, quod mutatur in melius, & offertur Deo in hoſtiam immaculatam. Vel aliter: Hœdus, qui immolatur, carnem, & concupiſcentiam eius deſignat, iuxta illud Apoſtoli: Qui autem ſunt Chriſti, carnem ſuam crucifixerunt cum vitiis, & concupiſcentiis. Hœdus autem, qui ſtatuitur viuus coram Domino, eſt caro cum ſpiritu viuens.

Ori. ſ. Leui. ho. 9. Phil. de plan. Noë Geor. Vene. Canti. 1. tomo 7. cap. 10. & Ca. 2. tomo 3. ca. 25.

Caro. Sancti veteris Teſtamenti.

Hœdus de quo quæritur filius ſenior, quod pater ipſi non dederit, deſignat ſanctos veteris Teſtamenti, qui non potuerunt redimere populum. Luc.15.g.

Martyrium.

Hirci viginti, deſignare poſſunt martyrium eorum, qui ſine magna cognitione ſe ad mortem offerunt. Gen.32.d. De his Pſ. 65. Offeram tibi boues cum hircis.

Hie. epiſ. Beatitu. Hila. ſ. Pſ. 65. Hie. ſ. Eze. 34.

Principes populi.

Hœdi ante greges, deſignare poſſunt principes populi. Ierem. 50.b. Ezech. 34.e. Zachar. 10.a.

Populi eccleſiæ. Simplices.

Grex caprarum, ſignificat populos eccleſiæ: qui dum præcepta legis ruminantes, cæleſtia fide contemplantur, munda ſunt animalia, & in altis paſcuntur. Can.4.a. Caprę etiã ſunt ſimplices verſati quidem in peccatis, ſed poſtea conuerſi. Leui.3.e. Hircus etiam ſignificat minores de populo. Iſa.11.b.

Gre. ſ. Cant. 4. Iſych. ſ. Leui. 3. Hier. ſ. Iſa. 11.

Peccatores. Peccata. Barabbas. Antichriſtus.

Hœdus etiam, quia eſt animal petulans, & inquietum, & amans præcipitia, deſignat peccatores inquietam habentes conſcientiam, & ſemper in præcipitiis exiſtentes: vel deſignant ipſa peccata. Gen.27.b.37.f. Exo.23.c.34.d. Leui.1.c.10.d. Ideo hœdi in iudicio ſtatuentur ad ſiniſtram. Matth.25.c. Sic frater maior petebat hœdum, hoc eſt, Iudæi fœtorem peccatorum, vel Barabbam, vel Antichriſtum. Luc.15.g. Ezech.24.e.27.b.39.e. Zach. 10.b. Idem deſignat

Laſciui ſenſus. Libidinoſi.

capra. Iſa.34.b. Sic deſignat vniuſcuiuſque peccatoris fœtentem, ac luxurioſam plenamque verbis impudicis petulantiam, & laſciuos ſenſus. Canti.1.c. Iudi.6.c. Pſ.49.65. Iſa.1.c. Hœdi quoque duo oblati Iſaac. Gen.37.b. deſignant peccatores ex vtroque populo per Chriſtum ſeruandos. Lex autem non ſacrificat hircum, præterquam propter ſolam malorum emenda-

Ori. ſ. Exo. ho. 9. & ſ. Leui. ho. 2. & ſ. Nu. ho. 47. & ſ. Cãti. ho. 2. & ſ. Matt. hom. 34. & in diue. ho. 8. Cle. Alex. 7. ſtrom. Arno. ſ. Pſ. 65. Amb. ſ. Luc. 15. Iſych. ſ. Leuit. 1. Hie. ſ. Amos 7.

Ber. s. Cant. ser. 35. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. ca. 31. & Cāti. 2. tom. 8. ca. 15. 18 Cyril. cōt. Iul. 9. & Epist. 39. Rup. s. Zach. 10. Beda s. Pro. 27.

tionem. Voluptas enim est vitij metropolis. Hœdi & capræ nocent viti, hoc est, diuinæ iustitiæ ipsam prouocantes: quæ decerpitur, & excitatur ab his, qui Deum offendunt & peccant. Ideo tanquam petulantes hœdi reponendi dicuntur ad sinistram in iudicio, ab ipso pœnam flagitiorum suscepturi. Quando autem iubetur dari hircus pro peccato, reddi præcipitur scoria, fex, & quod suum est, ipsi diabolo: vt quod Dei est, purum & mundum Deo reddi possit: est autem in hirco maior & magis inueterata lasciuia quàm in hœdo: adeò vt valdè fœteat, sicut & carnes nimium lasciuientiū, & multò magis, quàm carnes castè viuentium. Hœdi ad agri pretium, peccatores conuersi à prædicatore. Prou. 27. d.

Amb. 2. de Abr. 8 Phi. quis re. di. hæ. Augu. 16. ciuit. Dei. 24. Beda s. Gen. 15. — *Plebs Iudaica. Pœnitentia. Elementū aquæ. Sensus.*

Capra trima, designat plebem Iudæorum, quæ futura erat peccatrix. Genes. 15. b. Vel designat pœnitentiam propter tres sui partes. Vel significat elementum aquæ, propter cursum & fœmineam fœcunditatem: vel sensus nostros citò salientes, & in hunc mundum sensibilem nos inducentes.

Gre. s. Cant. 1. Ber. de grad. humi. Hie. s. Dani. 8. — *Cogitationes immundæ. Visus & Auditus. Alexander magnus.*

Hœdi significare possunt cogitationes immundas, quas pascit sponsa, quum ignorat se. Canti. 1. b. Vel sunt oculi, & aures, quæ pascit curiosus: & per eas fenestras introducit peccatum.

Hircus veniens ab Occidente habens cornu insigne. Daniel 8. b. designat Alexandrum magnum, cuius quatuor cornua fuerunt successores eius, inter quos regna eius diuisa sunt.

Cassia. li. 1. cap. 8. Aug. cōt. mēda. 10. — *Mortificatio carnis.*

Caprinæ pelles. Hebr. 11. g. mortificationem carnis designant. Hœdinæ verò pelles, quibus rectus est Iacob Genes. 27. b. peccata nostra designant, quæ Christus portauit. Vel designant, quòd gentilis populus veniens ad fidem, se coopertum peccatis carnalibus confiteri non erubuit.

Capere, vide Accipere.

Captio, vide Decipere.

Capharnaum.

Rup. 3. s. Ioan. Glo. ord. s. Matt. 4 — *Gentilitas. Ecclesia.*

CApharnaum, id est, ager pœnitentiæ, vel villa consolationis, aut propitiatio pœnitentis: ciuitas Galilææ maritima, in qua Christus sæpè prædicauit, & fecit miracula. Matt. 4. b. 8. a. 11. c. Luc. 4. d. 10. c. Ioan. 1. c. 4. f. 6. b. Designare potest Gentilitatem: & etiam ecclesiam, quæ ciuitas pulcherrima & fructifera est, & maritima, quæ tunditur fluctibus seculi.

Capillus, Cincinnus, Crines, Comæ, Cæsaries, Pilus, Pilosus, Hispidus, Depilare.

CApilli, & crines, & comæ, sunt pili capitis humani. Cincinnus autem partem dicit capillorum, quę manu apprehenditur. Pili verò sunt totius corporis. Vnde pilosus, pilis abundans.

Rica. de S. Victo. de securi. conscien. 9. Amb. 2. de Spiritusan. prolo. Ori. s. Matt. ho. 35 Aug. ser. 107. Aug. de essent. diui. Rup. 1. s. Apoc. Amb. s. Ps. 118. ser. 15. Gre. s. Cant. 4. 5. Au. s. Apo. ho. 1 Rup. s. Cant. 3. — *Christus. Diuinitas in Christo. Virtutes Spiritussancti. Velamentum legis. Angeli & sancti. Verba. Doctores Ecclesiæ. Populi. Humilitas Mariæ.*

Capillus capitis, quandoque significare potest Christum, qui est verbum Dei, procedens à Patre, vt capillus à capite. Dan. 7. c. 14. g.

Capilli Sāson, in quibus habebat vires, designare possunt virtutem diuinitatis in Christo: vel virtutes Spiritussancti, vel legis velamentum, quod Iudęi contempserunt. Iudi. 16. e. Eze. 8. b. Dani. 14. g. Matth. 5. f.

Capilli capitis Dei candidi, dici possunt angeli, & sancti, candore diuino nitentes. Dani. 7. c. Sunt etiam multa verba, ab vno verbo procedentia, quæ loquutus est per Prophetas. Apoc. 1. c.

Capilli sponsæ dici possunt doctores ecclesiæ. Cantic. 4. a. 6. b. Vel sunt populi, qui ecclesiæ ornatum tribuunt. Capilli verò albi, neophyti ex baptismo prodeuntes. Cincinni autem sunt fideles frigidi: ideo pleni dicuntur guttis noctium. Canti. 5. a. Crinis vnus colli sponsæ, humilitatem Virginis Mariæ flectibilem & minimè resistentem, indicat. Canti. 4. c.

Ori. s. Num. ho. 1. Hil. s. Matth. Cātic. 10. & s. Ps. 68. Euch. for. spiritu. 1 Au. s. Ioā. tra. 57 & s. Apoc. ho. 1. Rup. s. Cant. ho. 5. Hie. s. Isa. 3. — *Virtutes animæ. Martyres. Sacramenta. Orationes continuæ.*

Capilli numerati, sunt virtutes animę, ac etiam omnia, quæ seruare oportet. 1. Re. 14. g. 2. Reg. 4. c. 3. Reg. 1. c. Psal. 68. Dani. 3. g. 7. c. Matth. 10. d Luc. 12. a. 21. d. Apoc. 1. c.

Comæ sponsi tinctæ, designare possunt martyres sanguine rubricatos. Canti. 5. a. c. 7. b. Designāt etiam sacramenta, quæ plenæ sunt guttis noctium, quum abundant peccantes in ecclesia, qui solùm exteriora sacramenta habent, nec ad interiora penetrant.

Crines fœminarum longi & multi, designare possunt continuas, longas, & ascendentes orationes. Isa. 3. d.

Glo. ord. s. Iob. 14. — *Multitudo operū & credentiū.*

Coma arboris, multitudinem operum, siue bonorum, siue malorum designare potest. Iob. 14. b. Designat etiam multitudinem credentium post resurrectionem Christi.

Hie. s. Eze. 5. — *Populus Iudæorum.*

Capilli capitis & barbæ, pulchritudinis ac virilitatis indicium sunt: qui si radantur, fœda nuditas apparet, & vniuersi corporis pars est extrema, atque, vt ita dicam, emortua in capillis atque pilis est: ita Hierusalem & populus eius emortuus, & à viuo Dei corpore separatus, fami & pestilentiæ, ac cædi, & gladio, captiuitati, ac dispersioni traditur. De qua dispersione sub figura capillorum aliqua pars ligatur in summitate pallii, vt modicum quid rursum tradatur incendio, de quo infinita flamma, ac penè vniuersa deuastans egreditur in omnem domum Israel. Ezec. 5. a.

Capilli

Contemplatiui. Cogitationes de sublimibus.

Capilli superciliorum, designare possunt, in altioribus positos, & sensui contemplatiuo deseruientes: & cogitationes de sublimibus & diuinioribus rebus. Leu.14.a. *Isyc.s.Leui.14.*

Exuuiæ gẽtiliũ.

Pili camelorum, quibus vestitus erat Ioannes Baptista, designant, quòd Christus circundatus esset exuuiis gentilium. Mat.3.a. Marc.1.a. *Amb.ser.65.*

Pœnitentia. Mors Christi.

Pili caprarum, ex quibus ciliciorum asperitas texitur, pœnitentiam & mortificationem designare possunt. Exo.25.a.35.a.36.b.1.Reg.19.c.4.Reg.1.b. Idem designant capilli nigri. Leui.13.e. Sunt etiam symbolum mortis, quia sine sensu præciduntur, præcipuè mortis Christi. *Hie.pro.s.Orig.in Ios. Gre.30.mo.10. Gre.Nyss. de vita Mosis.*

Milites Iudæ.

Pili pro hominibus ac militibus Iuda sumuntur. Is.7.d. Quos rasit Dominus, quum transtulit in Assyrios. Et quia dicit pilos pedum, designantur infimi populi. *Hie.s.Is.7.*

Cogitationes.

Capilli capitis, quum sint multi, & ad ornatum facientes, cogitationes, & disceptationes de diuinis significare possunt. Capilli verò barbæ, cogitationes ad discretionem & vtilitatem facientes. Leu.14.a. Capilli etiam defluentes, sunt cogitationes, facilè abeuntes. Leu.13.a.f.14.b.Ier.51.d. Et capilli coloris albi, aut coloris pristini, sunt cogitationes vitæ veteris: quas sic à mente recidimus, vt de earum amissione, nullo dolore fatigemur. Nu.8.a.Iob 4.c.Is.7.d.Eze.5.a.16.a.Cantic.7.b. Et capilli numerati, sunt cogitationes, de quibus reddetur ratio in iudicio. Mat.10.d. Cincinnus autem designat collectas cogitationes mentis, vt nõ sparsæ diffluãt, sed per disciplinam constrictæ subsistant. Ezec.8.a. Non sunt radendi, nec nutriendi, sed tondendi, vt mens occupetur solùm in necessariis. *Isy.s.Leu.13.14. Gre.2.mo.38.& 5.mor.23.& s.cant.7.& 2.past.7.& 31.mor.9. Rup.s.cant.7.*

Tẽporalia bona.

Capilli etiam significant terrena & temporalia. Vt enim pili non sunt pars corporis, sed quædam superfluitas à corporis humore procedens: sic bona temporalia non sunt nobis naturalia, sed aliena & superflua. Vnde pili in prælatis non sunt radendi, nec nutriendi, sed tondendi, vt tantum accipiant de temporalibus, quantum opus est. Sic etiam designant dignitates & honores temporales. 1.Esdr.9.a.Iud.13.a.Ier.7.f.Ioan.12.a.Luc.7.f.1.Cor.11.c. Et capilli Mariæ, temporalia, quæ cùm dantur pauperibus, capillis pedes terguntur. *Aug.de cont.mũdi.4.& s.ps.51.& ho.24. Gre.5.mor.23.& s.1.Reg.1.& ho.33. Amb.2.de pœn.8.*

Consilia profũda.

Capilli subtiles, & longi, profunda & peracuta consilia designare possunt. Dan.4.g. *Rica.de S.Vict. de securi conscien.40.*

Amor superflui ornatus.

Capilli Mariæ Magdalenæ soluti, prædicabant liberationem à nimio amore superflui ornatus: & quæ cum prædicatione propter Dominum suscipienda erat, afflictionum tolerantiam. Capilli etiam soluti sunt, flens Hierusalem, quæ inuncta fuerat: propter quam propheticæ fuerunt lamentationes. *Cle.Ale.2.pæd.8.*

Peccata.

Capilli capitis, barbæ, ac superciliorum radendi tanquam superflui, designare possunt peccata. Leu.14.a.Nu.7.c.8.a.Ps.39.67.Ier.7.f. Hos capillos nudat Dominus, quum in publico iudicio condemnat peccata. Is.3.d. Pilus, species emortua, exanguis, & exanimis: hanc qui offert, ostendit in se sensum peccati iam mortuum: nec in membris suis vltra viuere, aut regnare peccatum: raduntur in leproso, non autem in sanctis, in quorum caput non ascendit ferrum. Pilosus Esau significat malum rebus mundanis & superfluis copiosum: & illis inhiantẽ Gen.25.d.27.b. Pilosi dicuntur hi, quos Græci faunos vel panas, Latini verò incubos vocãt: quorum nimirum forma ab humana effigie incipit, sed bestiali extremitate terminatur. Pilosi nomine cuiuslibet peccati asperitas designatur: quod & si quando quasi ab obtentu rationis incipit, semper tamen ad irrationabiles motus tendit, & quasi homo in bestiam desinit, dum culpa per rationis imaginem inchoans, vsque ad irrationabilem effectum trahit: nam sæpè edendi delectatio seruit gulæ, & seruire se simulat indigentiæ naturæ: cúmque ventrem in gluuiem extendit, membra in luxuriam erigit. *Amb.epis.13. Hie.s.Is.3. Isyc.s.Leu.14. Ori.s.Exod.ho.13.& s.Leu.ho.8. Gre.7.mor.15.*

Dæmones.

Pilosi etiam videntur dici dæmones, quorum imaginem monstra illa gerebant. Is.13.d.34.c. Dicunt eos esse incubos. *Hie.s.Is.13.*

Ignorantia.

Capilli obumbrantes caput, qui sunt radendi, ignorantiam designare possunt obnubilantem rationem. *Cle.Ale.1.ped.2.*

Superflua gẽtilicæ scientiæ.

Capilli mulieris captæ radendi, designant superflua scientiæ gentilium resecanda: & ornatum verborum tollendum: & erronea opera gentilitatis præcidenda. Deuter.21.c.1.Pet.3.a. Apoc.9.b. *Ori.s.Leu.ho.7. Hie.epi.Sanato vulneri.& ad Magnum.*

Lasciuia.

Coma lasciuum aliquid & muliebre dicitur: ideo non permittitur viro nutrire comã. Ez.44.e.Iud.10.a.16.b.Ester 14.a.Eccl.9.c.Is.3.c.1.Cor.11.c.Tim.2.c. Idem designant capilli locustarum. Apoc.9.b. Ad hæc referri possunt capilli Absalom. 2.Reg.14.f. *Geor.Ven.Cant.3.tom.7.cap.3. Hie.s.Eze.44. Rup.5.s.Apoc.*

Lætitia.

Capilli olim designabant lætitiam: vnde in luctu tondebantur. Ier.7.g.

Infidelitas. Idololatria. Hæreses.

Capillus flauus dicitur esse in eo, qui iam declinat ad infidelitatem, à vero fidei colore decidens. Leuit.13.b. Capillus vero niger, fumum idololatriæ designare potest. Leuit.13.e. Sicut etiam coma in rotundum attonsa. Leu.19.f.Ier.9.g. Pili etiam significare possunt circunstantias hæreseos: & sunt quidam decidentes à fronte, quum aliqui resipiscunt ab errore. *Hie.s.Ier.7. Glo.int.s.Leu.13.*

Labor militum.

Depilatus omnis humerus exercitus Babylonis gestantium cophinos terræ & lapides, quibus radebantur humeri in obsidione Tyri. Eze.29.d. *Hie.s.Eze.29.*

Cappadocia, Cappadoces.

Frigentes in fide.

CAppadocia Hebraicè dicitur Caphtorium, quod interpretatur spherulæ, vel poma, aut vola, vel palma turturum, vel exploratorum: Est prouincia Asiæ minoris versus aquilonem, vnde designat eos, qui in frigore fidei sunt. Deu.2.e. Amos 9.c.1.Petr.1.a. *Hie.s.Amos 9.*

Capparis.

Hie.s. Ecclesiastē. 12. Euc.q.in Ecclesiasten. Gre.31.mor. 20. — *Libido. Iudaa.*

CApparis est arbustum reddens flores,qui leguntur antequam aperiantur: qui cōditi reddunt gustum suauem.Ecclesiastæ 12.b.Videtur poni pro libidine,& concupiscentia. Vel designat Iudæam,quæ,vocata ad fidem gentilitate,sterilis permansit.

Capra,vide Caper.

Caprea,Dama.

Ori.s.Can.ho.3.

CAprea, Græcè dicitur dorcas,à videndo dicta,de qua asserunt ij, quibus medicinæ peritia est,inesse illi intra viscera humorem quendam,qui caliginem depellat oculorum , & obtusiores quosque visus exacuat:pascuntur in montibus,& sunt animalia munda.

Ori.s.Can.ho.2.3. Ber.s.Can.ser.5. 73. Amb.s.Psal.118. ser.16. Gre.s. can.2. Ber.s.cant.ser. 52. Ori.s.cant. ho.2.3. Amb.s.ps. 118.ser. 16. Gre.s.cant.2. Gre.s.cant.2.4. Rup.s. cant.3. Hier.s.Is.13. Bed.s.Pro.6. — *Christus. Angeli. Contemplatiui. Ecclesia. Nuper baptizati. Ratio fidei. Virtutes theologicæ. Synagoga. Virgo Maria. Hæreticus. Perspicax insidiarum.*

Caprea designare potest Christum,qui maximè perspicax est,& cùm sit iudex,omnia scrutatur,nosque videre facit. Cant.2.b.d.7.b.8.d.

Designat etiam Angelos,& contemplatiuos,qui sunt acuti visus, & pascuntur in montibus cælestibus,& sacræ scripturæ.Designat etiam ecclesiam , quæ dum mente in cælestibus habitat,quasi in montibus pascitur.

Potest etiam caprea significare nuper baptizatos,qui lumen fidei receperunt. Et etiā ipsam rationem fidei,quæ nos videre facit.Et pręterea virtutes theologicas.

Capra etiam significare potest synagogam,vnde Christus carnem traxit.Canti.2. b.4.b.7. b.Designat etiam beatam Virginem,cuius vbera dicuntur,vt duo hinnuli capreę.

Damula,videtur eadem quę caprea,aut illi multum affinis : est animal timidum , & velox ad cursum:& hæreticus dicitur quasi damula fugiens,quum confunditur à fidelibus, nec eorum potest rationes sustinere.Is.13.d.Eruitur quasi damula,qui perspicax est in deprehendēdis malorum insidiis.Pro.6.a.

Capsella.

Memoria.

CApsella est parua theca:& capsella,in qua erant reposita aurea vasa Philisthinorum,memoriam designare potest.1.Reg.6.c.

Capitium.

Gre.20.mor. 24. — *Initium operū.*

CApitium,est operimentum capitis,& colli,sed quod tunicę solet adhærere.

Capitium tunicę sacerdotum,cuius ora textilis erat,designat perfectum initium operum,pręcipuè pręducatorum,quia tegit caput,& collum.Exod.28.c.39.d. Quasi capitio tunicę reprobi corpus sanctę ecclesię cinxerant : quia constrictis pręducatoribus, velut eius collum prementes,in ea claudere iter vocis volebant.Iob 30.c.

Captiuus,Captiuitas.

Ori.s.Nu.ho.25. Amb.epis. 13. Aug.s.Ps.67. — *Anima subiecta verbo Dei.*

CAptiui dicuntur,qui iure belli in capientium seruitutem redacti sunt.

Captiui boni sunt,qui captiuarunt intellectum in obsequium fidei.Et captiuę gladio dicuntur mentes,quę se subiecerunt verbo Dei.Gen.30.d.34. d. Psal. 67. Sic captiui de Madian,sunt subiicientes se fidei.Num.31.c. Et mulier pulchra capta in bello, designat animam prius in peccato existentem,sed redemptam à Christo.Deu.21.b.Et captiuitas dicuntur fideles redempti,quasi à Christo iure belli capti.Amos 5.b.1.Mach.14.a.Eph.4.b.

Amb.de sacramē. 3. Hil.s.Ps.52. Ori.s.Num.ho.19. & s.Ez.ho.1.& s.Lu.ho.32. Arn.s.ps.136. Aug. de catechizan.rudi.21.& s. Ps.70.125. — *Ecclesia ex Gentibus. Gentiles. Iudæi. Peccātes in Ecclesia.*

Captiua puella,quę ducta fuerat de Israel,designat ecclesiam ex Gentibus 4.Reg.5.a.

Captiuitas plebis Dei erat , cùm Gentiles erant in peccatis. Et captiuitas Babylonica est, quum fideles subiiciuntur principibus huius mundi.Psal.52.84.Isa.45.c.Ier.29.c.Ezec.39.g. Mich.1.d.Nah.2.b.3.c.Hab.1.c.Soph.3.d.Zac.14.a.1.Mach.1.d.2.Mach.4.d.Apoc.13.c.Et captiuatę duę vxores Dauid ab Amalecitis,designant duos populos, Iudęorum , & Gentilium captiuatos à dęmonibus.Captiui etiam ducti ex Israel sunt , qui peccatis obnoxij sunt in ecclesia.Vel etiam,qui ex hęreticis in potestatem diaboli trahuntur.Captiui etiam primi , sunt homines sub Adam , in quo captiuamur , antequam à secundo homine Christo liberemur. Captiuitas etiam Sion,est fidelium peccantium in ecclesia. De his captiuis & captiuitate intelligi possunt hęc loca.1.Reg.30.a.3.Reg.8.e.4.Reg.17.c.24.d.2.Par.6.g.28.b.29.b. Tob.13. c.Iud.5.d.7.c.Ps.70.95.125.126.136.Is.5.d.20.b.23.a.c.46.a.49.f.52.a.61.a.Iere.15.a.30. b.31.g. 41.c.43.d.48.d.50.g.Thr.1.b.Eze.6.b.12.c.25.a.29.c.30.e.39.g.Hos.6.d.Ioel.3. a. Amos 15.a. 7.d.9.b.Luc.4.b.

Hie.s.Mich.1.

Hie.epis.Sanato vulneri.& ad Magnum & epis.Beatitudinis. Hie.s. Amos 5. Hie.s. Amos 4. Amb.s.2.Cor.10. — *Sapiētia secularis. Concupiscentiæ.*

Captiuata mulier in bello,sapientiam secularem designat:quam qui adamauerit,debet decaluare,& illecebras crinium , atque ornamenta verborum cum emortuis vnguibus secare, & errores amouere,&c.Deut.21.b.

Captiua dicitur Galgala,hoc est,circuncisio carnis,à circuncisione cordis.Amos 5.

Captiui nostri dicuntur concupiscentię,rationi subiectę.Exo.12.d Iud.5. b. Hęc est captiuitas equorum.Amos 5.c.Quum concupiscentiæ lasciuientes subiiciuntur rationi.

Captiuare intellectum,est contradicentem rationem conuincere, & ad fidem inducere.2. Cor.10.b.

Caput,Capitellum,Epistilia,Biceps.

Hil.s.ps.140.

CAput est præcipuum membrum animalis regens cætera membra , in eóque maximè vigent sensus omnes,éstque in homine sedes prudentiæ : & ad similitudinem humani capitis,dicuntur capita columnarum,quæ & capitela.Dicitur etiam caput summa.Nu.5.a. Reddent ipsum caput.Vita.Gen.40.d.Auferet Pharao caput tuum.

Essentia diuinitatis. Diuinitas in Christo.

Caput in Deo, est ipsa essentia diuinitatis, quæ omnia pręcedit, & cui omnia subiecta sunt. Dani.7.c. Hoc caput est plenum rore, & guttis noctium quum abundant peccantes in ecclesia: & frigefacientes amorem Dei. Canti.5.a.d.7.b.Ge.28.b.Apoc.1.c. Et caput Dei, quod velant Seraphim, designare potest alta Dei, quę ad eius diuinitatem, maiestatem, & potentiã spectant. Et caput agni, dicitur diuinitas in Christo. Exod. 12.b. Idem designat caput Aaron pontificis. Exo.29.a.Leui.8.c.21.b.Matt.6.c. Et vngere caput Christi, est laudare Deum cum bonorum operum fructu. Matth.26.a. Et imponitur capiti Christi spinea corona, quum nostris peccatis Deus offenditur. Matth.27.c. Et obrumbratum caput eius, erat diuinitas latẽs tẽpore passionis. Ps.139.Mich.3. Et hoc caput non tenent hæretici, Christi diuinitatẽ negãtes. 1.Cor.11.a.Col.2.b. Caput lectuli Iacob, Imperium Christi adorandum designat. Gen.47.g.

Isych.s.Leui.[illegible].21. Euch.for.spiritu.1 Ber.ser.5.de ver. Isa. Ori.s. Leui.ho.12. Hil.s.Matt.Cau.7.29.33. Au.epist.[illegible] de essen.diui.[illegible] s. Ps. 59.& s.Io.ã.tra.57 Gre.S.mo.21.& 34 mor.7.& s.Cant.5.

Imperiũ Christi Christus.

Caput sæpe sumitur pro Christo, qui caput est ecclesiæ, etiam quum dicitur caput vituli aut arietis: & hoc caput est vngendum per opera misericordiæ. Gen.28.b. 49.d. Exod. 29.a. Leui.1.a.3.b.4.c.5.b.8.b.9.c.10.b.13.f.21.a.Num.27.d.Iudi.13.a.16.d.4.Reg.6.g.Iob.1.d. Psa. 37. 59. 109. 126. 132. Eccl'tæ.9.b. Sapi.18.d. Eccl'i. 44.d. Ionæ 2.c.4.b.Matth.6.c.5.f.27.d. Marc.12.a.15.b.Luc.9.g.Ioan.19.a.Ephe.1.d.4.d.5.c.Colos.1.c.2.b. Et caput sponsi plenum rore, est corpus Christi plenum tribulationibus. Can.5.a.7.b. Caput & cauda dicitur Christus, qui est initium & finis. Isa.9.c. Et caput viri dicitur Christus. 1.Cor.11.a. Quod caput nõ tenent hęretici. Caput etiam vię templi ostij Orientalis, est Christus. Eze.42.b. Et caput non radendum, est Christus non conculcandus peccando. Eze.44.f.Hose.1.d.Zach. 6.c. Et caput serpentis, quod seruatur pereunte corpore, est Christus cæteris pereuntibus in corde seruãdus. Et caput à pistore abscissum, est Christus separatus à Iudæis. Gen. 40. In capite sunt oculi sapientis, hoc est, in Christo. Eccl'tæ. 2. c. Capita columnarum, quæ & capitella dicuntur aurea, designant Christum. Exo.26.f.

Euch.q.ad Hebræ. Aru.s.Ps.37.1[illegible]9 Am.de Eli.10.& s.Ps.218.ser.12.20 Ori. ho.s. Cũ ieiũ. Au.2.cõtr.lite.petilia.104.&epi.59 Geor.Vene.Cant.2. tomo 5.cap.18.1[illegible]. Hie.s.Eze.42.44 & s.Eccl'tæ.2. Gre.6.mor.13.&s. Cant.7. Aug.s.Psal.57. Ori.s.Exo.ho.9.

Christus.

Caput à Ioanne Baptista amputatum, designat Christum ablatum à Iudęis & à lege. Mat. 14.a.Marc.6.c. Designat etiam separationem Christi à prophetis, quam iniquè faciunt Iudęi. Item gloriam legis separatam à Iudæis. Vel spiritualem sensum honoratum in disco, corpore literæ sepulto.

Ori.s.Matt.ca.14 Hil.s.Mat.Cã.14 Amb.ser.65. Hie.s.Marc.6.

Sanctus.

Caput corporis Christi, est omnis Sanctus, cuius fortitudo est Ephraim, hoc est, Ecclesia. Psalm.59.

Hila.s.Ps.59.

Amissio gratiæ.

Caput leprosi nudũ, aut non contectum, designat amissionem galeæ salutis: aut Christum amissum ab anima. Ideo sacerdotes non debent nudare caput. Le.10.b.13.f.14.c.Baruch. 6.c.

Ori.s.Leui.ho.8. Isych.s.Leui.13. Ori.s.Cant.ho.2.et s.Ezech.ho.3.& s.Ro.12.

Mens. Voluntas. Liberũ arbitriũ Prouidentia. Intentio. Ratio.

Caput sæpè dicitur mens, aut voluntas, seu liberũ arbitrium, quia vt caput toti corpori supereminet, ita liberum arbitrium omni actioni prouidet, sub quo etiam est appetitus. Potest etiam caput designare prouidentiam, & intentionem. Et capita columnarũ, sunt corda doctorum. Gen. 28.b 40.d.48.c.Leui.1.a.5.b.13.f.1.Reg.28.a.31.c.2.Reg.4.e.13.d.3.Reg.7.c.21. g.4.Reg.4.c.10.b.1.Par.10.c.Nee.9.c.Iudith 8.a.Ester 15.c.Iob.2.b.10.c.19.b.20.a.29.a.42. c.Ps.3.7.20.22.26.37.65.77.139.140.Prou.1.b.4.b.10.b.11.d.25.d. Eccl'tæ. 2.c. 9.b. Canti. 2. a.7.c.8.a. Eccl'i. 4.a.11.a.20.b.27.b.32.d.Isa.1.b.35.d.59.d.Iere.9.a.13.c.14.a. Thre. 2.c.3 f. 5.c.Eze.1.f.7.e.8.a.10.a.13.c.16.b.44.c.Dani.2.d.Amos 2.b.9.a.Zach.1.d.3.b.6.c.Luc.7.f.12. a.21.f.22.d.Matt.6.c.Rom.12.d Apo.4.b.9.b. Et caput radendum, est ratio, à qua sunt amouendæ ignorantiæ eam obnubilantes. Habet sedem in cerebro, ideo caput Ionæ 2.c.

Isych.s. Leui.1.5. Hil.s.Matt. Cã.5 Basi.s.Ps.33. Amb.exho.advi. Philo.de somniis. Cle.Ale.1.pæd.2 Gre.s.1.Reg.16.& 14.mor.19. & 19. mor.9. Rica.de S.Vict. de statu interi.homi.2

Initia fidei & sacræ doctrinæ. Initia bonorum operum.

Capita omnis vię, designant initia fidei & sacræ doctrinę. Ezech.16.d. Et caput vituli, aut hostiæ, designat initium bonorum operum, & spiritualis conuersationis. Leui.1.a.3.b.4.c.5. b. Et caput statuæ, est prima conuersatio. Dan.2.c. Et caput conspersum puluere, humilitatẽ, & fidem designare potest. 1.Regum 4.c. Conterunt autem hæretici capita pauperum, quum in simplicibus dissipant initia fidei. Amos 2.b.

Beda s.Pro.1. Rup.1.s.Leui.5 Ori.s.Eze.ho.8. Isych.s.Leui.1. Gre.s.1.Reg.4. Amb.s.Ps.118. ser.20.

Vita sublimis prædicatorum.

In capite inuitatorum datus locus Sauli, designat, quod prędicator fidem catholicam cum cæteris communem tenet, sed præ cęteris vitam sublimem. 1.Reg.9.d.

Gre.s.1.Reg.9.

Prædicatio diuini verbi.

Capita columnarum argentea, quæ & epistilia dicuntur, designant prædicationem diuini verbi. Et etiam capitella ærea. Exo.27.b.38.b.4. Reg.25.d.2.Par.4.c.Iere.52. c. designant etiã duo Testamenta. Erant autem quinque cubitorum, propter quinque libros Legis, aut propter quinque ætates: vel propter quinque sensus. 3.Reg.7.c. In capite libri scriptũ est de Christo, hoc est, in initio psalterii. Ps.39.

Glo.ord.s.Exo.27 Rup.s.3.Reg.20.

Vitacõtẽplatiua

Caput monumenti Christi, designare potest vitam contemplatiuam. Ioan.20.c.

Ori.indiuer.ho.1[illegible]

Christus fundamentum.

Caput anguli, in quod factus est lapis, designat fundamentum duorum populorum in Christo. Ps.117.Matt.21.b.Marc.12.a.Luc.20.c.Actor 4.b.

Ori.s.Matt.ho.19

Quatuor virtutes. Elementa.

Capita quatuor fluuiorum, qui oriuntur de paradiso, designant quatuor virtutes cardinales, & etiam quatuor elementa. Gene.2.b. Et capita fontium sunt principia & causæ virtutũ. 2.Par.22.a.

Amb. de paradi.3. Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.22.

Prælati & prædicatores. Principes Iudæorum. Sacerdotium Iudæorum. Hæresiarchæ.

Capita populi sunt pręlati & prædicatores, & etiam principes Iudæorum, qui sunt caput, quod rasit Dominus. Et caput tonsum Iob, designat sacerdotium Iudęorum, ablatis ab eo sacramentis. Et capita montium, vt caput Amana, designant principes & potentiores terræ, qui quo ditiores sunt, eo firmiores vulgo reputantur: de quibus coronatur sponsa, quum fidẽ amplectitur. Designant etiam capita populi, aut montium, hæresiarchas, & sublimitatem superbiæ. 1. Reg.15.d.Iob.1.d.Ps.17.c.Cant.4.c.Isa.1.b.9.c.10.b.7.d.19.c.Hose.3.b.11.b.

Hier s.Isa.1.9.& s.Ioel 2. Greg.2.mor.29.& s.Gene.3.

Beda s. Pro. 1.

Ioel 2.b. Amos 5.g.6.a.9.a. Et caput turbarum, vbi sapientia clamabat, erant principes Iudæorum, quibus Christus prędicabat. Prou.1.c.

Ricar. de S. Victo. de somni. Nabuch. 23. 24. 25. 26. — *Perfectus status charitatis. Feruor deuotionis. Arrogans.*

Caput aureum statuæ, designat perfectum statum in charitate, & mentis deuotionem, & deuotam intentionem: & etiam feruorem cęlestis desiderij. In malum verò designat arrogãtem, qui cæteros despicit. Dani.2.d.

Isych. s. Leui. 21. 13. Phil. de profugis. — *Sapientia. Principatus verbi Dei. Primũ præceptũ.*

Caput sacerdotis non radendum. Leui. 21. a. designat sapientiam non prætermittendam à sacerdotibus, vt subditorum reprehendant vitia, nec eis consentiãt. Et caput pontificis, quod vngitur, designat principatum verbi Dei. Et caput leprosi nudum, primum præceptum legis designare potest. Leui.13.b.

Beda s. Gen. 28. — *Principatus populi Christiani.*

Caput Iacob super lapidem positum, designat principatum populi Christiani super Christum innitentem. Gen.28.b.

Glo. ord. s. 2. Par. 5. — *Aliqua manifestatio gloriæ Sãctorum.*

Capita vectium arcæ, quæ apparebant in templo. 2. Para. 5.c. designabant aliquid extremũ de gloria Sanctorum, quod hic percipitur à perfectioribus.

Isych. s. Leui. 21.

Caput blasphemi, super quod ponunt manus testes. Leui. 24.c. designat, quod cũ caput viri sit Christus, & caput Christi Deus, qui in filiũ blasphemat, in patrẽ quoque est blasphemus.

Homo.

Caput interdũ sumitur pro homine: vt cùm manna colligitur per singula capita. Exo.16.d.

Gre. s. 1. Reg. 1. Amb. de virgi. 3.

Caput in quod ascendit nouacula vel ferrum, designat eum, à quo aufertur substantia temporalis. Iudi.13.a.1.Reg.1.b. Isa.7.d. Ezech.5.a.44.e. Acto.18.c.21.e.

Hie. s. Amos 8.

Super caput Iudęorum est caluitium, quia amiserunt Christum. Amos 8.c.

Hie. s. Eze. 16. — *Diuersa genera peccatorum.*

Capita omnis viæ designare possunt diuersa genera peccatorum, & cogitationum, quæ vitiorum incentiua suppeditant. Ezechie.16.d. Nahum 3.b. Isa.51.g. Caput etiam omnium platearum, designat grauiora crimina: vel designat in viris ecclesiasticis, quòd cum terrena agãt, summi tamen videri appetunt. Thren.4.a.

Aug. s. Ps. 139. — *Superbia.*

Caput asini, superbiam designare potest, quæ caput est omnium vitiorum 4. Regum 6. f.

Caput etiam circuitus malorum, superbiam designare potest. Ps.139.

Hie. s. Iere. 22.

Capita compitorum, significant extrema terræ. Thre.2.g.

Templum. Pontificalis dignitas.

Caput Libani dicitur Galaad. Iere.22.b. designans templum, quod erat caput Hierusalem. Vel designat pontificalem dignitatem in ecclesia.

Hie. s. Iere. 31.

Caput gentium, ad quod debebant hinnire Iudæi. Iere.31.a. designat dignitatem Gentium in ecclesia: cùm antè conuersionem essent cauda, quæ conuersa est in caput: & eis adiunguntur credentes ex Iudæis.

Hie. s. Isa. 15. — *Errores nudati.*

Caput caluum designat errores eloquentiæ ornatu nudatos, vt eorum appareat fœditas. Isa.15.a. Iere.48.f. Ezech.7.c.29.d.

Arno. s. Ps. 73. 109. Hila. s. Ps. 67. Amb. s. Ps. 118. ser. 21. Hie. s. Haba. 3. & s. Ps. 139. Cassia. li. 4. ca. 37. Au. s. Ps. 103. 139. Gre. s. 1. Reg. 5. & 15. mor. 7. Beda s. Gen. 3. — *Initium suggestionis. Diabolus. Superbia dæmonum.*

Caput serpentis, quod conteritur à muliere, designat initium suggestionis. Gen. 3. c. Et caput aspidum, idem significat. Iob.20.b. Et caput iurgiorum. Prou.17.c. Et capita conquassata. Ps.109. Caput autem Dagon, est ipse Diabolus, qui principium est omnis idololatriæ: & est abscissum, quia cessauit idololatria. 1. Reg.5.a. Et capita inimicorum Dei dicuntur dæmones. Et capita draconum, hoc est, dęmonum, designant ipsam superbiam dęmonum. Ps.67.73. Caput autem Goliath, hoc est, Gentilitatis aut diaboli est ablatum, vt Christus esset caput Gentium. 1. Regum 17.f.29.b. Ad idem referuntur caput Sisaræ, & Abimelech, & Holophernis. Iudi.4.d.7.g.9.g.2.Reg.12.g.16.b.18.c.20.g.1. Par.20.b. Iudit.13. b.14.b.15.a. Eccl'i.25.c. Isa.7.b. Iere.31.a. Thre.1.b. Hose.5.d.11.b. Ezech. 13.b.g. 32.f. Haba. 3. c.1. Mach. 6.d.7.g.11. b.2. Mach.1.d.15.f. Caput etiam circuitus malorum, vel hæreticorum, est diabolus, serpens antiquus. Ps.139. Vt enim serpens quum viderit aliquem venientem ad percutiendum, circulum facit totius corporis sui, & in medio cælat caput, vbi scit se vitam habere, ita hæretici per sermonem philosophorum, videntur se abscondere, quasique protegere, ac diabolum intra se cælare. Capita etiam leonum aut equitum, sunt principes huius mundi, & tenebrarum harum. Apoc.9.c. Et capita serpentum in caudis equorum. Ibidem d.

Au. s. Apoc. ho. 7.

Aug. s. Ps. 82. Rup. 8. s. Apoca. — *Antichristus. Diabolus.*

Caput, quod extulerunt inimici, est caput Antichristi, seu ipse Antichristus, qui extollitur super omne quod dicitur Deus. Psa.82. Ipse vel diabolus est caput bestię occisum per diuinã sententiam, sed viuum per opera obstinationis. Apoc.13.a.

Gre. 1. mor. 38. — *Initium.*

Caput aliquando sumitur pro initio, vt Thren. 1.b. Facti sunt hostes in capite: cum enim bonũ opus non bona intẽtione sumitur, huic aduersantes spiritus ab ipso cogitationis exordio principantur, tantoque eam plenius possident, quanto eam per initium dominantes tenent. In capite etiam fiunt hostes Hierusalem, cùm dæmones gaudent de eius subiectione.

Hie. s. Amos 6.

In capite autem transmigrantium sunt, qui primi puniuntur. Amos 6.c.

Hie. s. Dani. 7. Ric. de S. Victo. de vitio mutabi. 12. 13. Aug. s. Apoc. ho. 9. — *Quatuor regna. Intẽtiones variæ hypocritarum. Reges.*

Capita quatuor bestiæ tertiæ. Dani.7.b. designat quatuor regna, in quę diuisum est regnũ Alexandri. Designãt etiam hypocritas nil simpliciter agere, sed varias intentiones habere. Est enim illis primo affectatio libertatis, secundo affectatio dignitatis, tertio affectatio autoritatis: quarto affectatio potestatis. Et capita septem designant omnes reges & hæresiarchas.

Rup. 1. de Victo. ver. Dei & s. Cã. 3. — *Hæresiarchæ.*

Item capita locustarum. Apoc.9.b.12.a.13.a. Caput Amana, regnum mundi, de quo coronatur sponsa, quando reges veniunt ad fidem. Canti.4.c.

Lyra s. 2. Reg. 15. — *Tristitia. Patientia.*

Caput opertum tristitiam aliquando designat: quia qui tristes erant, caput operire solebãt. 2. Reg.15.f.19.a. Ester 14.a. Iosu.7.b. Iob.2.d. Iere. 14.a. Thre.2. c. Eze. 27.c.1. Mach.3.f. Designat etiam patientiam boni prælati, vel principis, in tribulatione constituti.

Caput mouere aliquando significat contemptum & irrisionem. 4. Reg. 19. d. Iob 16. a. Psal. 43. Eccle. 13. b. Ier. 18. c. Mar. 15. c. quandoque vero significat congratulationem: vt Iob 42. c. Eccl. 12. d.

In caput alicuius dicitur redundare malum, quando est graue, & principalē hominis partem, aut totum hominem attingens. Ios. 2. 1. Reg. 2. f. 2. Par. 6. d. Psal. 7. Eccl. 17. c. 27. d. Ier. 2. g. 13. d. 23. d. 30. d. 31. a. Thr. 3. f. Eze. 9. d. 11. d. 33. a. Dan. 1. c. 13. f. Ioel. 3. b. Abdi. e. In caput etiam dicitur redundare bonum: vt Eccl. 29. c. Eleemosyna retribuet retributionem vnicuique in caput illorum. Et Is. 51. d. Lætitia sempiterna super capita illorum. *Hie. s. Is. 65.*

Imperium viri. Caput mulieris dicitur vir, quia habet imperium in illam. Eph. 5. c. *Rup. s. Cant. 6.*

Cor. Caput interdum pro corde: & caput sponsæ, est sicut Carmelus, quia beata Virgo perfectā habebat scientiam circuncisionis. Cant. 7. c.

Carbo, Pruna.

CArbo ex ligno arte combusto sic conficitur, vt rursum ardere possit: dicitúrque cùm ardet carbo ignitus. Pruna autem est ipse carbo ignitus.

Christus. Carbo ignitus de altari, Christum designat, Deum & hominem, in vtraque natura integrum, qui mundat labia nostra. Is. 6. b.

Charitas. Feruor et gratia Spiritussancti. Veritas diuini sermonis. Carbones desolatorij. Ps. 119. charitatem significant, secundum illum carbonem Isaiæ prophetæ, qui ad labia eius per vnum de Seraphim defertur, vt purget vitia, quæ contraxerat vel loquendo, vel ob timorem tacendo. Is. 6. b. Et dicitur sumi de altari, ad differētiam ignis diaboli. Est etiam feruor Spiritussancti, aut eius gratia. Tob. 6. b. 8. a. Ps. 17. 44. 139. Creditur autem carbo ille apud Isaiam, esse carbunculus, lapis igneus: & designabit diuini sermonis veritatem & rigorem. In Hebræo carbones desolatorij, dicuntur iuniperorum, vt feruor charitatis duret, vt ignis in iunipero: desolatorij dicuntur, quia expellunt ab anima omne vitium. *Exēpla bonorū.* Designant etiam exempla bonorum. *Cyril. de incar. vnigenit. 8. Ori. s. Is ho. 4. Hie. epis. Septuaginta. & s. Is. 6. & de mansio. & epis. Et factum est. Euch. q. in ps. & for. spirit. 3. Aug. s. Ps. 119.*

Feruentes amore Dei. Carbones ignis ardentes, sunt qui benè viuunt, & amore Dei feruent: sed loci, in quo sunt, tenebras non expellunt: quia sibi bene viuunt, sed aliis exemplum non præbent. Ez. 1. d. Carbones autem succensi à Deo sunt, qui iam mortui erant, deserti ab igne boni desiderij, ac luce iustitiæ, & frigidi tenebrosique remanserant, rursus accensi, & illuminati reuixerunt. Psa. 17. Is. 47. d. *Gre. s. Eze. ho. 5. Euc. for. spirit. 3.*

Genus humanū. Carbones etiam significant genus humanum extinctum per Adam, in aduentu Christi redaccensum, & illuminatum per baptismum & pœnitentiam. Extinguntur carbones ab aqua, quæ est cupiditas, accenduntur vel per gratiam Spiritussancti. Ps. 17. *Hie. s. Ps. 17.*

Compunctio. Carbones præterea, significare possunt compunctionem & pœnitentiam, ad quam quis etiam inimicus inuitatur per beneficentiam. Ro. 12. d. Sunt etiam stimuli charitatis. Pro. 25. c. Et conuersio peccatoris. 2. Reg. 22. a. Ps. 17. *Ori. & Aug. s. Ro. 12. Euch. for. spirit. 3.*

Ignis diaboli. Peccatores. Vis persuadendi hæreticorum. Carbones aliquando ignem diaboli obscurantem significare possunt, & etiam ipsos peccatores. 2. Reg. 22. a. Ps. 17. Eccl. 8. c. Thr. 4. b. Et prunæ, quibus vtitur faber ferrarius, vim persuadendi hæreticorum significare possunt: & non sunt illis prunæ, quum non valent se defendere. Is. 44. b. 47. d. 54. d. *Bed. s. Pro. 25. Glo. int. s. Ps. 17.*

Pœnæ inferni. Diuina vindicta. Carbones desolatorij, punitionem inferni designare possunt: vt dicantur desolatorij, quia desolatum faciunt eum, qui deseruit Deum. Ps. 119. Prunæ etiam diuinam vindictam significare possunt. Ezec. 10. a. Carbones autem desolatorij proponuntur cum sagittis acutis verbi Dei, vt qui non obtemperauerit verbo Dei, sciat paratas sibi pœnas. *Basi. s. Ps. 119. 44. Hie. s. Eze. 10.*

Verba Christi. Prunæ altaris fuerunt verba Christi in cœna, quæ discipulorum animos inflammabant. Leu. 16. b. Ps. 17. *Isyc. s. Leu. 16.*

Mentes terrenis concupiscentiis accensæ. Mens frigida. Prunæ etiam significāt succēsas in terrenis concupiscētiis reproborū hominū mētes, quas halitus Leuiathan, hoc est, occulta diaboli suggestio ardere facit. Iob. 41. b. Carbones etiā designant mentem frigidam, nec igne charitatis accensam. Ps. 139. Eccl. 8. c. Is. 44. c. Thr. 4. b. *Gre. 33. mor. 40.*

Carbunculus.

CArbunculus, est lapis colore igneus, ac splendidus, vincens tenebras noctis. Hic Is. 54. c. dicitur Phuch.

Veritas. Charitas. Carbunculus significare potest veritatem, quam nulla falsitas vincit: & charitatem, ac demum igniculum animæ. Nascitur in Phison, id est in prudentia. Gen. 2. b. *Ignitus sermo doctrinæ.* Iuxta Septuaginta. Præparatur, seu sternitur ædificio ecclesiæ, designans ignitum sermonem doctrinæ, qui fugato errore tenebrarum illuminat corda credentium. Is. 54. c. Hoc mundantur labia Isaiæ per vnum de seraphim. Is. 6. b. *Amb. de parad. 3. Aug. 2. de gē. cōt Man 10. Bed. s. Gen. 2. Hie. s. Is. 54.*

Iustitia distributiua. Carbunculus ponebatur in secundo ordine rationalis pontificis, vbi designare potest iustitiam distributiuam, quæ æqualiter omnibus pro meritis tribuit, vt lapis ille omnibus lucet. Exo. 28. c. 39. b. Eccl. 32. a. Eze. 28. c. *Glo. ord. s. Exo. 28*

Carcer, Ergastulum.

CArcer est locus, vbi malefactores asseruari solent. Ergastulum autem est officina, vbi lapides, vel metalla cæduntur, aut fodiuntur, vel aliud quippiam operis fit à seruis vinctis, aut ab aliis, ad illud opus condemnatis.

Passio. Carcer, in quo molebat Samson, designare potest passionē, & labores Christi. Iud. 16. e. 3. Reg. 22. d. 2. Par. 18. f. Et in carcere Ioseph, designat Christū in morte, aut in limbo. Gen. 39. d. *Glo. int. s. Gen. 39.*

Glo.int.s.Gen.39 Carcer aliquando designat limbum, in quo antiqui patres detinebantur vsque ad mortem Christi. Gen.39.d.4.Reg.17.a.Is.42.b.d.Ier.29.f.37.c.38.g.Ezec.19.c. *Limbus.*

Ori.s.Luc.ho.35. Carcer etiam dicitur infernus, quem etiam significat ergastulum Ægyptiorum. Exod.6.a. Leu.24.c.1.Esdr.7.d.Sap.17.c.18.a.Is.24.d.Luc.12.g.Item vmbra mortis.Is.14.d.Mat.5.d. *Infernus. Vmbra mortis.*

Aug.epis.99.& s.ps.141. Gre.8.mor.16. Carcer præterea, & ergastulum designare potest carnem aut corpus nostrum, in quo anima ceu in carcere detinetur.Exod. 6. a.Iob 7.c.Ps.141.Et dicitur Christus prædicasse iis, qui erant in carcere, hoc est, in corpore.1.Pet.3.d. *Corpus humanum.*

Arn.s.ps.141. Bed.s.Exo.6. Carcer etiam significat tentationes, & tribulationes, & huius vitæ calamitates.Gen. 40. a. Exo.6.a.12.e.Nee.3.f.Ecclesiastæ 4.d.Isa.14.d. Luc.22.d.2.Cor.6.b.11.e.Actor.5.c.12.a.16.e. 26.b.Apoc.2.c.Sap.17.d.Ier.52.g.Ezec.19.b. *Tribulationes.*

Arn.s.ps.141. Carcer etiam est, quum fastidimus bona facere, vt ieiunare, orare, &c.Ps.141. *Fastidium bene operandi.*

Ori.s.Mat.ho.34. Carcer & ergastulum, quandoque significant hunc mundum, vt ergastulum Ægyptiorũ. Ex.6.a.Et in carcere dicitur esse Christus, quandiu mẽbra eius sunt in hoc mundo.Ma.25.d. *Mundus.*

Ori.s.Mat.cap.14 In carcere occiditur Ioannes Baptista: quia nõ palàm negant Iudæi prophetias, sed eas retorquent in sensus extraneos, & erroneos. Mat.14.a.Marc.6.c.Luc.3.d.Ioan.3.c.

Isyc.s.Leu.24. In carcerem missus blasphemus iussu Mosis, donec consuleretur Deus, designat nondum benè notas fuisse blasphemias in filium Dei in lege veteri.Leu.24.c.

Hie.s.Is.14. Carcer interdum est status peccati, quem non aperit Lucifer, sed claudit, ne scilicet peccatores resipiscant.Is.14.d.42.b.Designat etiam ignorantiæ tenebras.Ecclesiastæ 4.c.1. Petr.3. d.Apoc.20.c. *Status peccati. Ignorantia.*

Hie.s.Is.42. Carcer, in quo absconduntur Pharisæi, pectora eorum significat, in quibus tractabant insidias.Is.42.d. *Pectora Pharisæorum.*

Gre.8.mor.16. Carcere constringitur cętus, quando malignus spiritus tentare bonos quantum desiderat prohibetur.Carcere quoque mare circundatur, cùm carnalium mentium tumida insanáque desideria, ad peragenda mala, quæ appetunt, impossibilitatis suæ angustia grauantur.Iob 7.c. Sic Ps.77.Statuit aquas quasi in vtre.

Cardo.

Gre.s.1.Reg.2. Cardo est, super quem ostia domus volui solent.

Cardines terræ, qui sunt Domini, designant prædicatores, qui viles habebantur in Gentibus: efficiuntur tamen Domini, quia non sua quærunt, sed quæ Iesu Christi, & singularem habent sanctitatem. Vel designant corda sanctorum & angelorum, quibus immobiliter complexationi & dilectioni sui conditoris adhærent.1.Reg.3.b. 3.Reg. 7.b.g.Pro.8.c. Amos 6.a.9.a. *Prædicatores. Corda sanctorum & angelorum.*

Gre.s.1.Reg.2. Designant etiam peccatores, qui rotantur vt cardines: & tunc sunt Domini, quum ad ipsum conuertuntur.Prou.26.b. *Peccatores.*

Gre.27.mor.8. Hie.s.Iob 36. Hie.s. Amos 9. Cardines maris intelligi possunt termini Oceani.Iob 36. d. Possunt autem designare principes & capita gentium diuersarum, & philosophos. *Principes gẽtiũ.*

Cardines templi significare possunt literam legis, & doctores literæ legis. Amos 8.a.Designant etiam doctores hæreticorum, quos percutit Deus.Amos 9.a. *Litera legis & eius doctores. Doctores hæreticorum.*

Lyr.s.Deut. 30. Cardines cæli, suprema cælorum significant, & polos, super quos vertitur cælum, quasi super cardines.Iob 22.b.Is.6.b.Sumitur autem pro quatuor partibus mundi.Deut.30. a. *Partes mundi quatuor.*

Carduus.

Lyr.s.4.Reg.14. Carduus est herba spinosa, licèt multiplex: & quidã eorum suauem pastum præbent asinis: vnde ortum habuit prouerbium: Inueniunt similes labra lactucas. Carduus Libani videtur sumi pro re vel homine vili & parui momenti, sed qui de loco natiuitatis glorietur & extollatur.4.Reg.14.b.2.Par.25.e. *Res vilis.*

Carectum.

Carectum est locus, vbi abundant carices, qui sunt frutices in aqua, aut iuxta aquam viuẽtes, sine fructu, & spinosi.

Bed.s.Exo.2. Geor.Ven.Can.1. tom.7.ca.16. Carectum ripæ fluminis, in quo erat fiscella scirpea Mosis. Exod. 2. a. designat sensus carnales legis, vel synagogam ambientem Christum per inuidiam.Designare etiã potest corpus humanum paludosum & cœnosum, in quo iacet anima nostra: quod tamen à molliente humore, & fœdanti cœno purgare debemus. *Sensus carnales legis. Synagoga. Corpus humanum.*

Gre.8.mor.27. Carectum etiam hypocritarum vitam designat, quæ speciem quidem viriditatis habet, sed ad humanos vsus fructum vtilitatis non habet.Iob 8.d. *Vita hypocritarum.*

Carere, vide Egere.

Cariathairim.

Hie.s.Ezec.25. Cariathaim, id est, ciuitates, aut vocationes, siue lectiones: ciuitas in Moab, designat fortitudinem philosophorum, quæ destruitur à filiis Orientis.Ezec.25.b. *Fortitudo philosophorum.*

Cariathiam.

Gre.s.1.Reg.6. Rup.s.1.Reg.17. Cariathiarim, id est ciuitas syluarum: in quam reducta est arca Domini: designare potest Hierusalem cælestem.1.Reg.6.d.7.a.Iud.18.c.1.Par.13.b.Ier. 25. f. Designat etiam Gentilitatem, ad quam translata est arca Domini.Ps.131.Inuenimus eam in campis syluæ. *Hierusalem cælestis. Gentilitas.*

Cariathſepher.

Anima. *Vetus teſtamētū.* CAriathſepher, id eſt, ciuitas literarum, quæ & Dabir dicebatur. Ioſu. 15. d. Iudi. 1. b. deſignare poteſt animam ſtudiis vacantem die ac nocte. *Ori. ſ. Ioſu. ho. 19.*

Deſignat etiam vetus teſtamentum, quod poſtea fit Dabir, quia loquuntur nobis ſpiritaliter, quę ibi leguntur literaliter. *Ori. ſ. Ioſu. ho. 20.*

Carica.

Carica, eſt ficus arida, quæ ad eſum ſiccata eſt. 1. Reg. 25. c.

Carina.

Carina, eſt infima pars nauis, ſuper quam coſtę & tota nauis fundatur. Sapi. 5. b.

Carioth.

Munimenta hæreticorum. CArioth, id eſt, ciuitates, aut vocationes, ſiue lectiones, vel occurſus: nomē ciuitatis Moab, & ciuitatis in tribu Iuda. Ioſu. 15. d. Ierem. 48. f. Amos 2. a. Vbi Septuaginta pro nomine proprio tranſtulerunt, ciuitates. Deſignare poteſt munimenta hæreticorum. *Hie. ſ. Amos 2.*

Carith.

Populus Iudæorū. Carith, id eſt, conciſio, ſiue confoſſio, aut exterminatio, torrens contra Iordanem, in quo latuit Elias. 3. Regum 17. a. deſignare poteſt populum Iudæorum, in quo latuit Chriſtus. *Glo. ord. ſ. 3. Re. 17*

Carmelus.

CArmelus, Hebraicè Carmel, vel Charmel, id eſt, cognitio circunciſionis, vel agnus circunciſus, vel coccinus, aut teneritudo, illa videlicet, quæ eſt ſegetum: mons in Iudæa ad Auſtrum, iuxta Seir montem, non procul à Chebron, vbi habitabat Nabal, maritus Abigail. Eſt alius Carmelus in tribu Iſachar & Zabulon, in confinio Paleſthinæ, atque Phœnicis, Ptolemaidi imminens, oleis, arbuſtis, vineiſque condenſus, vbi Elias impetrauit aquam. *Hier. ſ. Iſa. 29. & ſ. Amos 5.*

Gloria Chriſti. Carmelus ſignificare poteſt gloriam Chriſti, in quam per paſſionem eſt exaltatus. Cantic. 7. b. Vnde & Elias in Carmelo pluuiam obtinuit. 3. Regum 18. g. Ieremię 48. e. Mich. 7. b. *Gre. ſ. Cant. 7.*

Eccleſia. Carmelus etiam ſignificat Eccleſiam, in qua eſt ſcientia circunciſionis: & ad quam venit Chriſtus, vt Elias. 3. Reg. 18. e. 4. Reg. 2. d.

Recēter cōuerſi. Deſignare etiam poteſt Carmelus recenter conuerſos, & rudes in bono. 1. Regum 15. c. 25. a. Iſa. 33. b. 35. a. 36. e. Iere. 2. b. 4. f. 50. c. Amos 1. a. Nahum 1. a. Mich. 7. c. *Gre. ſ. 1. Reg. 15.*

Sacra ſcriptura. Carmelus, vt interpretatur ſcientia circunciſionis, deſignare poteſt ſacram ſcripturam dantem ſcientiam circunciſionis: vel deſignat cognitionem, qua mens nouit, quomodo digne circuncidatur. Iere. 2. b. 4. f. Amos 9. a. Mich. 7. c. Nahum 1. b. Canti. 7. b. *Hier. ſ. Iere. 2. & ſ. Mich. 7. Gre. ſ. Cant. 7.*

Hæretici. Iudæi. Iudæa. Carmelus arboribus infrugiferis abundans, hæreticos verbis abundantes, ſed ſine fructu deſignat. Et Iudæos literam legis ſine fructu ſpiritus habentes. Iſa. 10. d. 16. c. 29. f. Amos 1 a. Et Carmelus concuſſa, eſt Iudæa diſſipata. Iſa. 33. b. Deſertum reputatur in Carmel, quum gentilitas venit ad fidem, quam habebant Iudæi. Et Carmel in ſaltum, quum Iudæi receſſerunt à fide Chriſti. Iſa. 32. d. Et decor Carmeli datus eſt deſerto, quum ſcientia Iudęorum data eſt gentibus. Iſa. 35. a. Saltus autem Carmeli, deſignat templum Iudæorum. Iſa. 37. e. *Hie. ſ. Iſa. 16. 29. 32. 33. 35. & ſ. Amos 1.* *Templum Iudæorum.*

Carmen, vide Canere.

Carnifex.

Dæmones. CArnifex eſt miniſter iudicis, ad flagellandos, aut torquendos, aut etiam occidendos malefactores: ſed iidem officium ſuum præſtant etiam in bonos & ſanctos. 2. Macha. 7. f. Deſignare poſſunt dæmones.

Caro.

CAro eſt mollis pars in corpore hominis, aut alterius animalis, quæ oſſibus adhæret, & neruis, arteriis, & venis eſt intertexta: & humoribus nutritur, ac pelle extrinſecus tegitur. Cùm autem dicitur carnes, ſumi ſolet pro eſca. Exod. 12. b. Edent carnes nocte illa.

Corpus Chriſti. Carnes agni aſſæ, corpus Chriſti ſignificant. Et etiam carnes vituli. Exo. 12. b. 29. b. Leui. 4. c. 8. c. Has carnes dedit Dominus veſpere, quum Verbum caro factum eſt in fine ſeculorum. Exo. 16. b. Num. 18. a. Tobi. 6. b. Iob. 31. d. Ioan. 6. f. Acto. 2. e. Hæbręo. 5. b. 1. Petri. 4. a. Et caro pro coſta poſita Adam, cùm formata eſt Eua, deſignat noſtram infirmitatem aſſumptam à Chriſto, vt ſuam nobis communicaret virtutem. Gen. 2. d. Et carnes vaccę cremandæ, deſignant mortalitatem Chriſti abſorbendam in reſurrectione. Num. 19. a. *Rup. ſ. Amos 1. Ori. ſ. Exo. ho. 7. Gre. 22. mor. 11. Au. ſ. Ioā. trac. 15 & q. in Num. 33. Beda ſ. Gen. 7.*

Sacra ſcriptura. Verbum Dei. Carnes, quas dat Dominus veſpere, & carnes eadem die comedendæ, ſolidum cibum verbi Dei deſignant. Leui. 7. a. Idem ſignificant carnes conſecratæ & conciſæ. Exo. 29. b Carnes autem deputantur ſacerdotibus, quia debent in omnibus perfecti eſſe, in doctrina, in virtute, in moribus. Num. 18. c. 3. Reg. 17. a. 19. d. Daniel 10. a. Ioan. 6. f. *Ori. ſ. Exo. ho. 6. & ſ. Leui. ho. 5. Hiero. ſ. Dani. 10.*

Abundantia gratiæ. Carnes pingues, deſignāt abundantiam gratiæ. Gen. 41. a. Et carnes pingues Iacob erant, quando Iudæi habebant templū, & prophetas, & auxilium Dei. Iſ. 17. a. Ezec. 37. b. Zac. 11. d. *Hiero. ſ. Iſa. 17.*

Operapœnitētiæ Mortificatio carnis. Carnes hoſtiæ pro peccato, aut pro delicto, pœnitentiæ opera deſignare poſſunt, qualia ſunt ieiunium, cilicinum veſtimentum, oratio cum lachrymis, eleemoſyna: quæ qui tangit, ſanctificatur. Leuitici 6. d. 7. a. Carnes etiam vituli offerendæ, mortificationem proprij corporis deſignant. Et carnes, quibus paſcitur Elias, hoc eſt, Chriſtus, *Iſych. ſ. Leui. 6. Arn. ſ. Pſal. 78. Tertul. de reſurrec. Gre. 7. mora. 10. Hier. ſ. Eze. 40.*

designant carnem maceratam per pœnitentiam.3. Reg.17.a. Et carnes Sanctorum, designant corpora iustorum prius casta: & dicitur caro eorum non esse ærea, quia facilè mollescunt ad diuina verbera. Iob.6.b. Psa.26.78.1.Cor.15.c. Et carnes altaris sunt martyres, aut eorum corpora, quæ obtulerunt Deo in holocaustum. Ezech.40. g. Et caro anima dici potest, quum nequit eleuari contra spiritum. Matth.26.d. Mar.14.e. Carnes hœdi, quæ ponuntur supra petram, corpus nostrum cruciatum per imitationem Christi designant. Iudi.6.c.

Ori.s.Matt.ho.35. Gre.3.mor.22. — *Corpora iustorũ. Martyres.*

Caro interdum dicitur homo carnalis & fragilis: & ipsa anima crassior & peccatrix, cùm videlicet sensui carnis ratio subiugatur. Gene. 2.d. 6 a. Exo.22. d.30.d. Iob.6.b. Psal.15.27 37. 55.72.101.108. Gala.5.c. Ephe.6.b. Et carnes magnæ filiorum Ægypti, designant nimium carnales. Eze.16. c.22.c.24.c. Et hæc caro præcipitur lauari. Leui.16.c Eccl'tæ.2.a.11. d.12. d. Eccl'ici.23.c. Ioan.3. a. Et caro Iob induta putredine, designat carnales in Ecclesia. Iob.7.b. Ipse etiam mundus, hoc est elementa, & corpus ipsum, vel anima sequens corporea vitia caro dicuntur: & ad hæc pertinet sapientia carnis, seu mundi. Rom.8.a. Et interdum caro dicitur vita secundum carnem. 1. Cor.1.d. 4. Regum 4.f.5.b.d Et caro generans pilos, est anima producens vitæ veteris superfluas cogitationes. Iob.4.c.7.b.14.d. Hæc caro operitur cinere, quũ carnales agunt pœnitentiam. Iob.16.c.21.a.33. d. Isa. 9. d.27.a. Ierem.17. a. 51.d. Zach.14.c.2. Cor. 10. a. Ephe.2.a.6.b. Gala. 3.a.4.b.f.5. c.d. Phili.3.a. Colos.2.b.1. Ioan.2. b. Iudæ.c. Dicuntur equi Ægypti, caro, & non spiritus, vt ostendatur fragilitas auxilij mundani. Isa.31.b. Et carneum brachium, dicitur virtus infirma. 2. Par.32.b. Iob.19.c. Ezech. 32.d. Et oculi carnei dicuntur quasi modicæ virtutis. Iob.10.a. Idem carnalis tunica. Et carnes asinorum dicũtur habere homines nimium carnales. Ezec.23.c.

Ori.s.Psa.38.ho.2. & s.Ezec.ho.7. Hiero.s.Ezech.16 Gre.s.1.Reg.15. & 8.mor.11. & 5. mo. 23. Amb.s.Roma. 6.8. & s.1.Cor.1. Ori.s.Rom.11. Hiero s.Isa.31. Chrys.s.Gen.ho.23 Gre.14.mor.23. — *Homo carnalis vel anima carni seruiens. Mundus. Vita secundum carnem.*

Caro aliquando pro homine sumitur Gene.6.a. Psal.64.77 144. Iosu.23.d. Sapien.7.a. Eccl'i.17.d. Isa. 40.b.49.g.66.e. Iere.12.c.17.a.25.d.45.b. Ioel.2.g. Zach.2.d. Matth.24.b. Mar.13.c. Luc.13.f. Acto.2.c. Roma.3.c.1.Cor.1.d. Gala.2.d Sumitur etiam pro homine, & aliis animalibus. Nu.18.c. Psal.135. Pro.4.d. Eccl'ici.13.c.14.c.1. Cor.15.e.1. Petri 1.d.

Amb.s.Gala.5. Aug.de cõtinẽtia.4 Hiero.s.Zach.2. — *Homo. Homo cum cæteris animalibus.*

Cùm autem caro sumitur pro homine, sæpe peccator exprimitur. Gen.6.a. Et carnes in laboribus, designant peccatores in pœnis, vel purgatorii, vel inferni. Ezech.11.a.32.a.39.e. Psal. 55. Aliquando tamen sumitur pro bonis. Isa.40.b. Ioel. 2. g. Carnes Leuiathan, sunt omnes reprobi, qui ad intellectum spiritualis patriæ per desiderium non assurgunt. Iob.14.c. Dan.7. b.2. Mach.9.b. Apoc.19.d.

Amb.de Isaac 2. Ori.s.Ps.38.ho. 2. Gre.34.mor.2. — *Peccator. Iustus.*

Caro Christi requiescens in spe, erat cùm esset in sepulchro. Vel est Ecclesia requiescens in spe resurrectionis. Psal.15.

Hiero.s.Psal.15. — *Ecclesia.*

Duo in carne vna, designant vnionem Christi & Ecclesiæ. Genes. 2. d. Matthæi 19. a. Ephe.5.g.

Ori.s.Matth.ho.7 Hiero.s.Iob.16.

Caro Iob, hoc est, Christi operta erat cinere, quum opprimebatur à principibus Iudæorum. Iob.16.c.

Carnes Iob consumptę, designant. Apostolos Christum in passione deserentes. Iob.19.c.

Gre.14.mor.23. — *Apostoli.*

Caro Christi comedenda, est fides, cuius sanguis & velut anima est spes. Ioan.6.f. Carnes autem, quæ coquebantur, designant confessionem humanitatis Christi cum deuotione cordis. Cùm autem puer sacerdotis petebat carnem crudam ab immolantibus, designat Iudæos compellentes fateri Christum esse purum hominem. 1. Reg.2.c. Vnde Ioan.9.e. dicebant: Da gloriam Deo: nos scimus quia hic homo peccator est.

Cle.Ale.1 pæda. 6. Gre s.1.Reg.2. — *Fides. Humanitatis Christi confessio cum diuinitate.*

Carneum cor dicitur, quod mollescit ad diuinas inspirationes, & correptiones, vt cera ad ignem: & cor docile, est etiam affectus non durus: vt cùm impleuit Deus carnem pro costa in Adam. Gene.2.d. Ezech. 11.d.36.f.2. Cor.3.a.

Aug.2.de Gẽ.cõt. Manich.12. Euch.q.in Ezec. — *Cor molle ad inspirationes.*

Carnales possunt intelligi, qui recenter instituebantur, erantque catechumeni, & ad hoc infantes in Christo: spirituales enim sunt, qui sancto Spiritui iam crediderunt. Carnales autem, qui necdum sunt expurgati, quique sicut gentes, ea, quæ carnis erant cogitabant. 1. Corin.3.a.

Cle.Ale.1.pæd.6. — *Recẽtes in fide.*

Caro Naaman facta sicut caro pueri, designat in baptismo omnes infantes appellari: quia in Adam veteres nascuntur: In Christi verò baptismate renouantur. 4. Reg.5.d.

Glos.ord.s.4.Re.5 — *Renouatio baptismi.*

Carnes oblationis super mensas, sunt conuersi à vita carnali, quos sustinent prædicatores. Ezech .40.f.

Gre.s.Eze.ho. 21. — *Conuersio à vita carnali.*

Caro tangens immundum, designat virtutes, aut verba, quibus aliquid immundum admiscetur: vt quum quis castitati adiungit inanem gloriam. Leuit.7.c. Caro autem de carne dicta est mulier. Gene.2.d. propter temperantiam, quæ ad inferiorem anni partem pertinet.

Isych.s.Leui.7. Au.2.de Gẽ.con. Manich.13. — *Virtutes.*

Caro legis dici potest litera legis. Et moriuntur, qui viuunt secundum carnem, hoc est, qui sequuntur literam legis. Caro, quæ non prodest, est carnalis auditio, & intellectus nil aliud nisi literam carnalem cogitans. Ioan.6.g.8.b. Rom.8.c. Hebrę.7.c. Ier.11.c. Et non esse in carne dicuntur, qui non sunt in spe rerum carnalium. 2. Cor.5.c.

Ori.s.Roma.1. Chry.s.Ioã.ho.46. Aug.11.cõt.Fau.8. — *Litera legis. Carnalis intelligentia.*

Caro patientis fluxum seminis, doctrinam carnalem præfert. Leuit.15.a. Et caro à bestiis prægustata, falsam doctrinam. Exod. 22. d. Est etiam doctrina, qua quis abutitur ad ostentationem.

Cyra.s.Leui.15. — *Doctrina carnalis.*

Caro dicitur omne peccatum, & ipsa incredulitas. Ephe.2.a. Carnales autem dicuntur, qui vitiis carnis obtemperant: & esse in carne, est in vitiis viuere. Roma.7.a. Et carnes consigendæ timore, sunt carnales appetitus & cogitationes, & voluptates. Dicuntur autem caro pec-

Amb.s.Rom.7.et s.Ephes.2.& s.Psal. 118 ser. 15. Basi.s.Psal.33. — *Peccatum. Voluptates.*

cata,

cata, quia fiunt per carnem. Exo.6.b. Leui.19.f. Num.11.a.g.3. Reg.21.c.4. Reg.6.d.9.g. Psal. 118. Iob.33.c. Ezech.4.d. Dani.10.a.1. Cor.3.a.15.f.2. Cor.7.a.2. Pet.2.b. Caro etiam est praua animæ consuetudo, carnalem sequentis affectionem, quę menti obluctatur, iuxta illud. Roma.7.d. Mente seruio legi Dei, carne autem legi peccati. Viuere autem secundum carnem dicuntur, non solùm secundum vitia carnalia: sed etiam secundum spiritualia: vt hęreses, superbiam, inuidiam, & c. quę dicuntur opera carnis. Gala.5.d. Et carnes, quæ lacerantur à volucribus, sunt opera mortuá. Gene.40.d. Exo.21.c. Psal.26. In carne lepra, designat carnalem voluptatem interiorem: aut hæresim de carne Christi. Leu.13.a. Et carnes hostium Sion, quibus hostes cibantur, sunt peccata. Isa.49.g. Ezech.39.c. Caro suilla significare potest turpes carnis voluptates. Isa.65.a.66.e.1. Macha.1.e.2. Macha.6.d.7.a.
Aug. s. Psal. ?? Gre.23.mora.?8. Aug. 6. musi? & ?. 11. & 14. ciuita. Dei 2. et s. Psa. 26 Hiero. s. Isa. 65

Affectiones. Concupiscentiæ prauæ.

Caro designare potest affectiones animi: & tunc est caro incorrupta: & est sanitas, quum affectiones sunt bonæ. Et consumuntur carnes quum affectiones sunt corruptæ. Iob.19.c. Caro autem præpucij abscindenda, concupiscentiam & corruptelam designare potest: caro verò remanens, illam, quæ saluatur. Gen.17.b. Exo.28.g. Et carne circuncisus, est non habens mala opera, nec prauas concupiscentias. Ezec.44.b. Rom.2.d.6.d. Gala.6.d. Iudith.14.b. Et carnes configendæ, sunt concupiscentiæ, & actus carnis. Psal.118. Et carnes, quibus homo vestitur, sunt carnales motus. Iob.10.b. Ipse quoque appetitus sensitiuus, caro dicitur. Gene.6.a. Ezech.11.d. Romanorum 7.a.
Bernar. ser. de carne, ?? c. Ori. s. Roma.7 Hier. s. Psal.118.

Appetitus sensitiuus.

Secundum carnem cognoscere Christum, est secundum carnem corruptibilem, qualem non habebat Christus post resurrectionem: & ita non cognoscebat eum Apostolus secundũ carnem. 2. Cor.1.d.5.c.
Au.11.con.Faust.7

Substantia temporalis.

Caro interdum substantiã temporalem vitæ necessariam designat: vnde & illa carnalia dicuntur. Deut.28.f. Eccl'tæ.4.b. Isa.49.g. Iere.19.c. Mich.3.a. Zach.11.d. Rom.15.f.1. Cor.9.b. Iacob.5.a. Iob.19.c. Ps.26. Pro.5.b. Iudæ.b.
Gl. ord. s. Eccl. tæ.4

Vita, et fama.

Carnes interdum pro vita & fama sumi possunt: quibus saturantur detractores. Iob.19.d. 31.d. Et has carnes ad vescendum conferunt, qui in colloquio derogationis proximorum vitia referunt. Pro.23.c.
Gre.14.mora.25.

Consanguinitas

Caro interdum, pro consanguinitate sumitur: vt cùm dicitur caro & frater. Gen.29.c.37.f. Exo.4.b.2. Reg.5.a. Isa.58.c. Matt.6.c. Roma.9.a.11.b. Ephe.5.f. Hebræ.12.c.
Ori. s. Matth. ho.1 & s. Roma.11

Caro pecorum dici potest caro gentilium. Caro, verò volucrum, est martyrum. Caro autẽ piscium, baptizatorum. 1. Cor.15.e.
Aug.2. doct. Christi.12. Tertu. de resurrec.

Opera infirma.

Carnes interdum dici possunt opera infirma, & tenera. Prou.14.d.
Gre.5. mora.34. & 3. pasto. admo.11.

Vxor.

Caro videtur poni pro fœmina aut vxore. Ioan.1.b. Non ex voluntate carnis.
Au. s. Ioan. tra.2

Caro non comedenda cum sanguine. Gene.9.a. Leui.19.c.

Carnes in lebete Hierusalem, dicebantur interfecti à Iudæis. Et nunc dicuntur scandalo occisi in Ecclesia. Eze.11.b.

Carnales domini, dicuntur domini temporales: quia temporale obsequium accipiunt, & temporalia imperant. Ephe.6.a. Ester.14.b.

Carnalia arma dicuntur corporalia. 2. Cor.3.a.

Carpentum, vide currus.

Carpentarius, vide Faber lignarius.

Carpere.

Carpere idem est, quod legere, seu colligere, & interdum progredi.

Carpere scirpum aut carectum, est opera, quæ videntur bona in morte colligere, vt detur illis præmium, si mereatur. Iob.8.c. Aut Carpere manu scirpum, est reprehendere hypocritam, qui non capitur, quia per arrogantiam exasperatur.
Gre.8.mor.27.

Percipere mysteria.

Carpentes pauperes & peregrini fructus septimi anni, & spicas & racemos remanentes. Leui.19.b. Sunt gentiles percipientes mysteria à Iudęis relicta.
Glo. ord. s. Leui.29

Carpentes vaccæ vi recta. Gene.41.c. ad idem referuntur.

Carruca, Carrum, vide Currus.

Cartallum, quære Canistrum.

Carthago, Carthaginensis.

Carthago Hebraicè dicitur Tharsis: interpretatur contemplatio gaudii, vel exploratio marmoris, aut turtur gaudii, siue chrysolitus, lapis pretiosus.

Eloquentes. Astuti. Diuites. Hæretici.

Carthaginenses. Ezech.27.c. designãt eloquentes & astutos, qui explorant libertatem Christianam: & eos, qui volunt diuites fieri. Isa.23.a. Gala.2.a. Designant etiam hæreticos prauas habentes cogitationes.
Hier. s. Eze.27. et s. Isa.23.

In Carthaginem ire relicta Tyro, est ab angustia tentationum, ad verum gaudium festinare. Isa.23.b.
Hiero. s. Isa.23.

Mundus.

Interpretatur etiam Tharsis consummatio sex, siue lętitia: & designat mundum, qui in sex diebus factus est, & in sexta ætate consummabitur. Isa.23.c.
Hiero. s. Isa.23.

Casa, quære domus.

Caseus.

Gre.9.mor.37.

CAseus fit ex lacte coagulato, seruaturque in cibum & condimentum.

Caseus significat formationem mentis, & soliditatem in bona cogitatione. vt iam nō per desideria defluat, sed in vno amore se colligens, ad solidam reformationem surgat. Iob.10.b. Iudith.10.b. *Formatio mētis*

Aug.ser.197. Casei formellæ decem, legis decalogum significare possunt. 1.Reg.17.b. *Decalogus.*

Cassatus, Cassus.

CAssatum, aut cassum dicitur, quod suo fine & robore frustratur. Leui.26.c. Deut.32.f. Iosu.23.d. 1.Reg.19.b. Eccl'tæ.2.d. Ezech.12.f.13.b.

Casia.

CAsia, est frutex odoriferus in morem balsami, & cinnamomi, aut est pellicula subtilis, & odorata, ligneo cortice inclusa. Casia verò fistula, est fructus ipsius fruticis. Nascitur casia in locis aquosis, ac etiam campis iuxta cinnamomum. Græcè dicitur syrinx: pituitas suo calore coquit.

Basi.& Ar.s.Ps.44 *Hiero.s.Ps.44.* Casia designare potest virtutem passionis Christi in ligno factæ: quæ est odor vitæ credentibus & bonis, odor verò mortis incredulis, & malis. Ps.44. Vel designat eius humanitatem, quæ victo diabolo, ascendit in cælum. *Virtus passionis Christi. Humanitas Christi.*

Ori.s.Cant.ho.2. Vt autem nascitur in aquosis locis, designat fidem, cuius sacramentum & principium est baptismus. Exo.30.c. Ps.44. *Fides.*

Hier.ad principiā & s.Ps.44. Vt est fistula vocalis, laudes Dei designat, & feruorem charitatis, omnia reumata & fluxus vitiorum excoquentem. *Laudes Dei. Feruor charitatis.*

Hiero.s.Iob.24. *Gre.35.mor.22.* Casia dicta est vna filia Iob, designans sanctæ vnctionis donum: & odorem bonorum operum in Ecclesia post persequutiones Antichristi. Iob.42.d. *Odor bonorum operum.*

Cassis, vide Galea.

Castellum.

Ber.se.2.assumptio & ser.paruo.4.

CAstellum est paruum castrum, & aliquando est locus munitus.

Castellum, in quo intrauit Iesus hunc mundum designare potest, in quem per carnis assumptionem ingressus est. Lucæ.10.g. Potest etiam vnumquemque fidelem designare. Item voluntariam paupertatem, quæ habitatores suos à gemina impugnatione, qua huius mundi amatores expugnantur, reddit securos, nempe inuidia propria, & aliena. *Mundus. Fidelis quisque Voluntaria paupertas.*

Ori.s.Matt.ho.14 Castellum aut villa, vbi erant asina & pullus, statum peccati designare potest. Matth. 21.a. Marc.11.a. Luc.19.e. *Status peccati.*

Ori.& Hil.s.Ma. cap.14. Castella, ad quæ ituræ erant turbæ, doctrinam minus aptam, aut etiam Iudaicam designare possunt. Matth.14.b. *Doctrina minus apta & Iudaica*

Glo.int.s.Iudith 2 Possunt etiam castella significare ipsos homines, in bonum quidem virtutibus munitos contra dęmones, in malum verò, induratos in vitiis, & monitoribus aduersos. 2.Par.27.a. Iudith 2.c. Matth.9.d. Mar.6.a.8.c. Luc.5.d.8.a.9.a.10.g.17.c.24.b. *Homines.*

Castigare, Corripere, Punire.

CAstigatur aliquis, cùm punitur, vt emendetur. Punire autem, est pœna afficere propter culpam, & est generalius quàm castigare. Corripere verò idem est, quod punire, sed fit potius verbis, quàm factis: punire verò, potius factis, quàm verbis.

Castigat Deus, quum punit ad emendationem, vnde & dicitur castigare, quos diligit. Tob. 11.c.13.a. Ps.38.93.72.117. Iere.30.b.31.c. 1.Mach.2.f. Corripit etiam Deus ad emendationem: vnde dicitur beatus, qui corripitur à Domino. Iob.5.b.36.c. Iudith 8.c. Proue.3.b. Isa.38.d. 2.Mach.10.a. 1.Cor.11.f. Et dicitur Deus corripere in iudicio, quum moderatur castigationem in hac vita. Iere. 10.d. Hose. 10.c. Amos 5.c. vbi corripiens in porta, est Christus publicè arguens Iudæos. *Puniens Deus ad emendationē. Christus.*

Rup.s.Amos 5. Corripit Deus in ira, quum dat pœnàm æternam. Ps.6.37.38. Iere.2.d.19.d. Hose. 5.c. 10.c. Mich. 4.a. Haba.1.c. *Pœna æterna.*

Basi.s.Ps.37. Castigare corpus, est ipsum ieiuniis & laboribus affligere, vt obtemperet rationi. 1. Corin.9.d.

Corripit iustus in misericordia, quia corripit ad emendationem. Psalm. 140. Prouerb. 15.b.19. c. 28.d. Sapien. 1. a. Ecclesiasti.10. a. 19. b. Amos 5. c. Matth. 18. c. 1. Thessalo.5.c. 2. Tessal. 3. d.

Puniri septuplum, qui occiderit Cain. Gen.4.c. vide septenarium.

Correptionis defectus nocuit. 1.Reg.3.c.3.Reg.1.a.

Castitas, Castus, Impudicus.

CAstitas dicit mundiciam à libidine corporis & animi: & quia est morale, non habet allegoriam, de eo fit mentio Iudith 15. c.16.d. Sapi.4.a. 1. Mach 14.f. Acto. 24.g. 2.Cor.6.b. 11.a. 1.Timot.2.a.3.a.4.c.5.a.d. ad Titum 2.b. 1.Pet. 1.d. Impudicus autem est contrarius pudico, & casto.

Aug.s.Ps.11. Casta dicuntur eloquia Domini, quia sunt sine corruptione simulationis. Psal.11.

Castra, Castrametari.

CAstra sunt, vbi milites in bello resident, & figunt tentoria: & dicuntur castrametari, cùm figunt tentoria.

Angelorũ custodia. Castra Dei dici possunt angelorum custodia, & protectio, quum videlicet nos muniunt aduersus dæmones. Gen.32.a.Cant.6.d.7.a.Eccl.43.b.Ezec.1.f.Ioel.2.c. *Glo.ord.s.Gen.32.*

Ecclesia. Concordia fidelium. Castra etiam designant ecclesiam, præcipuè militantem, in qua fideles, ceu milites proteguntur. Et etiam concordiam fidelium in hac vita contra dæmones. Cùm enim sunt in pace, sunt acies ordinata castrorum. Cant.6.a.7.a.Exo.14.a.32.d.Leu.10.a.13.f.14.a.Nu. 10.a.12.d. 14.d.Deut.23.b.Ios.3.a.9.a.2.Reg.17.f.Iudit.16.a.Psal.15.Sap.19.b.1. Mach. 3.a.9.a.10.f.11.g. Apoc.20.c. *Gre.9.mora.40. & s. ... an.6. & s. Ezhe.8. Isy.s.Leu.14.*

Fides. Possunt etiam castra designare fidem, qua protegimur aduersus omnes errores, quum firmiter credimus. Exo.14.a. *Glo.ord.s.Exo.14*

Vita præsens. Præsens seculũ. Castra præterea significare possunt vitam præsentem: in qua manentes oportet nos timere vocem Domini. Exo.19.c.Leuit.6.b. Hæc castra operit coturnix, quum temporalia nobis abundant. Exo.16.c.Psa.77. Vel designant præsens seculum, extra quæ effunduntur cineres, quum opera reseruantur ad iudicium post hoc seculum. Leu.6.b. *Isyc.s.Leu.6.*

Hierusalem. Synagoga. Castra, extra quæ crematur vitulus, designare possunt Hierusalem, extra quam passus est Christus. Leu.4.c.8.c.9.b. Designant etiam synagogam, extra quam comburitur vacca, & effunduntur eius cineres: quia honor resurrectionis Christi, est extra celebrationem Iudaicæ consuetudinis. Nu.9.a.b. *Aug.q.in Num.33*

Dæmones. Castra Dei multa dicuntur, interdum dæmones, & mali, per quos Deus exercet vindictã. Ioel.2.c. *Hie.s.Ioel.2.*

Insidiæ diaboli. Castra contra Hierusalem, sunt insidiæ diaboli contra animam, quæ ponuntur secundum viciniam vitiorum, & secundum quòd ipsa vitia offeruntur sub specie virtutis. Eze.4.a. *Gre.26.mor.5. & s. Ezec.ho. 12.*

Vitia & mali. Castra Naas, designant vitia sequentia gulam. 1.Reg.11.c. Et generaliter dantur castra malorum & vitiorum contra bonos. Iud.7.c.1.Reg.13.d.14.c.28.a.2.Reg.23.c.4.Reg 7.a.Iud.9. d.14.b.Psal.26. Eccle. 48. d.Ezech.4.a.Amos 4.d.1.Machab. 4.a.6.f.7.g.12.d.2. Mach. 13.e. Hebr.11.g. *Gre.s.1.Reg.11.*

Trãquillitas sapientis. Extra castra ponens tabernaculum Moses. Exod.33. b. designat sapientem migrare à bello ad pacem, & à mortali confusóque exercitu, ad pacatam rationalium, fœliciúmque animarum vitam diuinam. *Phil.de temulen.*

Fortitudo in tribulationibus. Castrametari super mare, est fortem effici in tribulationibus. Exo.14.a. Castrametari iuxta aquas fontium, est fortem effici per doctrinam sacræ Scripturæ, & prædicationem Apostolorum. Exo.15.d. *Glo.ord.s.Exo.14*

Castrametari in deserto, dici potest is, qui in aliquam se recipit religionem. Exo.18.a. *Lyr.s.Exo.18.*

Ordo in ecclesia. Castrametari per turmas iuxta tabernaculum fœderis. Num. 2.a. designat ordinem seruandum in ecclesia. *Ori.s.Nu.ho.2.*

Error Iudæorũ de Messia. Castrametati Iudæi iuxta lapidem adiutorij. 1. Reg. 4. a. designabant futurum, vt alium Messiam ipsi expectarent. Et castra ibidem, designant errorem illum, quem habent. *Gre.s.1.Reg.4.*

Castrametati sunt Philisthiim in Magmas. 1. Reg. 13. a. quia per iniqua consilia in eis dæmones habitant, qui alta virtutum culmina tenere non curant. Nam dum terrena quærunt, velut plana & humilia incolunt, vbi inuisibiles hostes castra ponere leuiter possunt. *Gre.1.Reg.13.*

Castrametari in Ethan. Exo.13.d. vide Ethan.

Castrametari in Raphidim. Exo.17.a. vide Raphidim.

Castrorum chori, vide Chorus.

Castrare, vide Eunuchus.

Cassus, vide Accidere & Cadere.

Cataclysmus, vide Diluuium.

Cataplasma.

CAtaplasma, est fomentum, quod applicari solet ad locum, quò materia putrida concurrit, & tuber facit.

Cõsolatio Scripturarum. Cataplasma Ezechiæ regi factum de ficis. Isa.38.d. fomenta designare potest, quæ fiunt per consolationem scripturarum.

Cataracta, vide Nubes.

Catellus, vide Canis.

Catechizare.

Catechizare est instruere in fide. Ga.6. b. Vnde dicti sunt Catechumeni, qui instruebantur in fide ad suscipiendum baptismum.

Catena, Catenula, Murenulæ.

CAtena, fit ex multis annulis mutuò connexis, & variatur secundum materiam ex qua fit. Nam catenæ ferreæ, quæ ex magnis annulis constant, sunt ad ligandum, & detinendum aliquem in vinculis, aut ad aliquid simile. Catenæ verò aureæ, quæ ex paruis annulis cõstituuntur, ad ornatum deseruire solent, præcipuè colli, quæ & murenulæ dicuntur.

Glo.ord.s.Exo.28 — *Charitas.*

Catenulæ duæ aureæ positæ in rationali, quod gerebat pontifex in pectore. Exod. 28.c.39.c. designant continuationem castæ & non fictæ dilectionis cordi firmiter affixæ, quæ nunquã manum & linguam ab æquitate pueri sensus dissentire permittat. Et benè duæ, vt & in his, quæ ad cultum Dei, & in his, quæ ad fraternæ subsidium necessitatis pertinent ornatus incedat. Bene autem per catenas aureas multos habentes annulos, opus charitatis significatur, propter multifaria charitatis opera, quæ 1.Cor.13.enumerantur. Catenæ etiam capitellorum columnarum, quas fecit Salomon.3.Reg.7.c.3.Par.3.b.d.connexionem fidelium in eadem fide & charitate designant.

Glo.int.s.Exo.28 — *Industria mẽtis.*

Catenę etiam duæ in rationali, significant industriam mentis, quæ intellectum doctorum cum operatione coniungit.

Hie.s.Is.3. Gre.s.Cant.1. Ber.s.Cant.ser.41 — *Cõnexiones verbi Dei.*

Catenulæ, seu murenulæ aureæ, designant verbi Dei & doctrinæ connexiones. Texuntur auro & argento: quia sacræ Scripturæ sunt aureę propter sapientiam, vermiculatæ verò argento propter eloquium prędicationis. Nu.31.g.Cant.1.c.Is.3.b. Designant etiam similitudines diuinorum ornatas eloquio.

Gre.26.mor.27. — *Captio Christi.* — *Potestas Christi.*

Catenæ, quibus ligatus fuit Ieremias, captionem Christi designabant. Ier.40.a. Catena autem in manu angeli, est potestas Christi. Apo.20.a. Et catena magna, qua ligatur diabolus, est virtus diuina, qua velut ligatus reprimitur, ne noceat.

Peregrinatio huius vitæ.

Catenæ obligationis, sunt ipsa retentio peregrinationis in hac vita. Iob 36.a. His catenis se ligatum aspexerat Paulus, cùm dicebat Philip. 1. Desiderium habeo dissolui, & esse cum Christo.

In catena Paulus legatione fungebatur: quia sanctus quantumuis ligatus, liberior est ligãte se. Eph.6.d.2.Tim.1.d.Act.12.a.21.f.27.e.

Ori.s.Leu.ho.16. Hie.s.Is.54. Aug.de ouibus.15. Isyc.s.Leu.26. Cyr.7.s.Ioan.23. — *Peccatum & cõsuetudo peccandi.*

Catena sæpe designat graue vinculum peccati: & grauem consuetudinem peccandi. Leu. 26.b.Iud.16.c.4.Reg.25.b.2.Paral.33.b.36.a.Ecclesiastæ.4.d.Sap.17.d.Is.58.c.Iere. 27.a.28.d. Ezec.19.a.34.g.Marc.5.a.Luc.8.c. Potest etiam in multis ex his locis, doctrinam hæreticorũ significare, & præterea vinculum legis.

Caterua, quære Populus.

Cathedra, Sedes, Sedile, Sella, Solium, Thronus, Tribunal.

Cathedra, aut sedes deseruit ad quietem hominis, sic, vt nec stet, nec taceat: & habet autoritatem docentis, aut aliàs imperantis: quæ & thronus dicitur: Tribunal autem erat locus excelsus arcuata figura, in quo residebat, qui ius tribubus reddebat.

Ori.s.Gen.ho.1. & s.Is.ho.1. Hier.ad princip. Gre.16.mor.14. — *Imperium & potestas Dei. Sublimes virtutes angelicæ. Cælum. Anima iusti.*

Cathedra Dei, designat imperium Dei, & dignitatem Deo conuenientem & solium excelsum Dei, sunt sublimes virtutes angelicæ: & peculiariter throni. Cęlum etiam anima iusti, cathedra Dei dici possunt. Et solium regni Pharaonis, imperium Dei designabat. Gen. 41.e.3. Reg.22.c.Ps.9.10.44.79.88.92.102.Iob 23.a.26.c.Sap.7.d.9.a.18.c.Is.6.a.22.g.28.b 63.d.66. a.2.Par.18.d.Ier 3.c.14.d.17.b.43.d.49.g.Eze.1.f.10.a.28.a.43.b.Dan.7.c.Matth.5.f. Col. 1.c. Heb.1.c.4.b.8.a.Apoc.1.b.12.b.14.a.22.a.

Rup.s.3.Reg.21. — *Maiestas Christi.*

Thronus eburneus Salomonis, altitudinem maiestatis Christi in nouissimo & tremendo iudicio designat: cuius puritatem demonstrat ebur. Erat autem vestitus auro: quia aurea diuinitatis iustitia tunc reuelabitur. Habebat sex gradus: sex enim sententiis iudicium perficietur. Esuriui enim, & non dedistis mihi manducare, &c. Duę manus hinc atque inde, designãt iudicium, & misericordiam. Duo leones iuxta manus singulas, sunt vtrobique fortis atque formidabilis iudicij veritatis. Nam & à sinistra omnis iniquus condemnabitur: & à dextra vix iustus saluabitur. Duodecim leunculi super sex gradus stantes, duodecim erunt Apostoli, duodecim, idest, vniuersi iudices super condignas vtriusque manus prępositi retributiones. 3.Reg.10.c.

Hie.s.Ier.3. Aug.s.Ps.88. & s.Apoc.ho.3. Cer.ser.3. de aduẽ. Aretas s. Apo.4. Gre.s.Ez.ho.5.14 — *Ecclesia. Requies Dei in Sanctis.*

Solium Domini dicta Hierusalem, designat ecclesiam, in qua sedet, qui sedebat in veteri lege super Cherubim. Et totum corpus Christi, & sedes Dei, aut Christi, super quod sedet ipsum caput: & hęc sedes est sicut Sol, quia iusti fulgebunt sicut Sol. Ps.44.88.92.Is.6.a.Ier. 3.f. Apo.4.a.5.c.7.c.20.c. Vel est thronus requies Dei, quam in Sanctis habet.

Custodes animarum.

Thronus etiam Dei. Dan.7. c. sunt custodes animarum: qui mutare locum minimè permittuntur: & sic flamma ignis, quia diuinitatis pręsentiam in se portant, & ardent.

Gre.s.Eze.ho.7. Euc.for.spir.3. Gre.19.mor.13. — *Throni. Sancti.*

Throni similitudo super firmamentum, designat superiores spiritus cęlestes qui throni dicuntur: & etiam Sanctos, vel regnandi potestatem. Ezec.1.g.Ps.44.

Hie.s.Ie.21. Epiph.1. cont. hæres.tom.2. Rup.11.s.Apoc. — *Regnum. Autoritas magisterij. Dignitas episcopalis. Sacerdotium.*

Cathedra regis, hoc est regnum Saul, & Dauid, designare potest autoritatem magisterij, & gubernationis. 1.Reg.20.d.2.Reg.3.b.7.c.14.c.3.Reg.1.c.f.2.d.3.a.10.c.4.Reg.10.f. Deut.17. d.1.Par.17.c.28.g.Iob 29.b.Ps.88.121.Eccl.7.1.Mach.2.f. Ier. 17.d. Designat etiam dignitatẽ episcopalem, & sacerdotium in ecclesia, cum potestate ligandi & soluendi. Ier.21.a. Et cathedrę vendentium columbas, designant statum eorum, qui docent in ecclesia, vel ecclesiis prouident. Mat.21.b.Mar.11.b.Apo.20.b.

Arn.s.Ps.92.131 Hier.s.Is.9. Rup.3 s.Apoc. — *Paupertas & crux christi. Dextera Patris. Iudiciaria potestas.*

Sedes etiam Dauid, designat paupertatem, & crucem Christi. Luc.1.c. Et è diuerso, designat dexteram Patris, & gloriam, ac iudiciariam potestatem Christi: quę etiam designãt sedile Salomonis. 3.Reg.7.a.8.b.9.a.10.c.1.Par.17.c.22.c.29.f.2.Par.7.d.9.d.Ps.9 88.92.131.Is.9.b.16. b.22.g.Eccl.24.a.Zach.6.d.Mat.19.d.Apo.4.a.20.c.21.d.Dan.7.c.Luc.22.c. Tribunal, iudicium Dei Rom.14.b.2.Cor.5 b.

Spargere odorẽ bonæ famæ. Soliũ gloriæ tenere, est bonæ famæ odorem ad eos spargere, quibus dignitate pręeminet, vel in sublimitatis honore miraculis coruscare. 2. Re. 2. b. Vel est in ęterna gloria requiescere, de qua Ps. 83. Beati, qui habitant in domo tua Domine. Et Isa. 51. b. Gaudium, & lætitia inuenietur in ea. *Gre. s. 2. Reg. 2.*

Gradus honoris. Cathedra videtur interdum gradum honoris significare, cùm dicitur Eccl'ici. 12. c. Ne fortè conuersus in locum tuum, inquirat cathedram tuam. Sic potest sumi 2. Par. 18. b. 23. d. 3. Reg. 2. d. 4. Reg. 25. g. Ester 3. a. Iob. 36. a. Prou. 16. b. 20. b. d. 25. a. 19. c. Eccl'ici. 40. a. Dan. 5. e. 7. c. Luc. 22. c.

Doctrina legis. Docẽdi potestas. Honor sacerdotij. Superbia Scribarum. Cathedra Mosis, designat doctrinam legis, quæ postea facta est cathedra Christi: designat etiam docendi potestatem. Matthæ. 23. a. Marc. 12. d. Luc. 11. f. 4. Reg. 4. b. Item designat cathedra seniorum. Ps. 106. Sella etiam Eli, honorem sacerdotij Iudęorum designat, & superbiã scribarum, & pharisæorum. 1. Reg. 1. b. 4. c. *Rup. 3. s. Ioan. Gre. s. 1. Reg. 1. 4.*

Locus habitationis. Statio. Sedes aliquan do ponitur pro loco in quo quis habitat, & quiescit: vt Iudi. 9. g. 20. c. Reuersi sunt in sedes suas. Sic Isaiæ 10. g. Ezechiel 34. d. 4. Regum 4. b. *Hier. epis. vt absentiam.*

Habitus vitiorũ. Doctrina hæreticorum. Secularis potestas. Ecclesia malorũ. Fastus mundanæ scientiæ. Autoritas philosophorum. Mendacium. Cathedra pestilentiæ, designare potest habitus vitiorum iam firmatos. Item peruersam doctrinam hæreticorum, quæ verè pestilens est. Item potestas secularis malè imperans. Et theatra, & iudicia, vbi exequuntur exitiales potestates. Et sedes bestiæ, est ecclesia malorum, & thronus diaboli, qui est ad aquilonem. Psal. 1. Dicitur etiam sedes iniquitatis. Psal. 93. Idem designat solium Pharaonis. Exod. 12. c. Iudi. 3. c. Iudith 1. d. Ester 3. a. 6. c. Sapi. 5. d. 6. d. Eccl'i. 10. b. 11. a. 38. g. Isa. 14. c. 22. b. 47. a. Iere. 1. c. 43. d. Abdi. a. Ionæ. 3. c. Agge. 2. d. Amos 6. a. Apo. 2. d. 16. d. Et sella mulieris meretricis, fastum humanę scientiæ & eloquentiæ exprimere potest. Prou. 9. c. Et solium regis Niniue, designat autoritatem philosophorum & oratorum apud Gentiles. Ionæ 3. c. Sedes bestiæ, est ipsum mendacium, cui innititur diabolus, & hæretici. *Basi. s. Ps. 1. Cle. Ale. 2. strõ. Hila. s. Ps. 1. Hie. s. Isa. 14. 22. Aug. s. Ps. 1. & s. Apoc. ho. 12. Euch. for. spiritu. 3. Beda s. Pro. 9. Hier. s. Ionam 3. Rup. 9. s. Apoc.*

Sedes pelliceæ Philisthinorum. 1. Regum 5. e. ad infirmitatem carnis referri possunt.

Catulus.

CAtulus propriè significat canem recenter natum, sed sumitur pro fœtu multorum animalium quadrupedum, vt leonis, & vrsi, &c.

Christus. Catulus leonis, fertur natus triduo dormire, & leænæ fremitu excitari: qua ratione significare potest Christum, filium Patris æterni, & eiusdem naturæ cum eo, cuius immensa est fortitudo: qui tertia die mirabili virtute excitatus est. Genes. 49. b. Isa. 5. g. 31. b. 11. b. Hose. 5. d. *Deus.* Et Deus in castigando dicitur catulus leonis, quia nemo ei resistere potest. *Ori. s. Gen. ho. 17. Hiero. s. Hose 5.*

Populus Christianus. Catulus leonis potest etiam significare populum in Christum credentem. Iidem dicuntur catuli leænæ, & catuli vrsæ. Gen. 49. b. Deute. 33. c. 2. Reg. 17. b. Iob. 38. d. Isa. 11. b. Hose. 13. b. 1. Mach. 3. a. *Gre. 30. mor. 11. Hiero. s. Isa. 11.*

Iudæi. Hæretici. Reprobi. Dogma peruersũ. Catuli leonum dicuntur Iudæi, sacerdotibus subiecti. Ps. 16. Item hęretici à diabolo nutriti & instructi. Et quilibet reprobi ad iniquam vitam malignorum spirituum errore generati. Iob. 4. b. Ps. 56. 103. Mich. 5. e. Nahum 2. c. Ipsum quoque dogma peruersum, catulus leonis dici potest. Ioel 1. b. *Arn. s. Ps. 16. 103. Gre. 5. mor. 16. Hiero. s. Ioel. 1.*

Discipuli Iudæorum. Catuli lamiarum. Thre. 4. a. dici possunt discipuli Iudęorum, aut hęreticorum. Et catulus leonis. Ps. 16. *Gre. 19. mor. 15.*

Auari. Catuli hericij. Isa. 34. d. significare possunt sectatores auaritiæ, quia sunt circundati spinis. Et astutos ad abscondenda vitia. *Glo. ord. s. Isa. 34.*

Diabolus. Catulus leonis, quandoque dicitur ipse diabolus feruens & fremens aduersus bonos. Iudi. 14. g. Ps. 16. 56. 103. Isa. 31. b. Amos 3. a. *Ori. s. Leui. ho. 16*

Filii Iob. Fideles. Catuli leonum dicuntur filii Iob, ab Eliphaz: quia hæretici iudicant filios ecclesiæ esse superbos, & auaros. Iob. 4. b. *Gre. 5. mor. 15.*

Catinus, Paropsis, Discus, Patina.

CAtinus est vas escarium lance profundius, quòd & paropsis Græcè dicitur. Idem etiam discus, & patina. Discus item erat globus plumbeus, aut stanneus, quo exercebantur ad ludum.

Corpus humanũ. Sermo hominis. Litera legis. Catinus, vt est vas terreum, & fragile, corpus humanum significare potest, vel ipsum hominem, aut sermonem eius: & præterea literarum legis. Matth. 23. c. 26. b. Mar. 14. c. Luc. 11. e. *Ori. s. Matt. ho. 25. Amb. s. Luc. 11. Ori. s. Matt. ca. 14.*

Contemptus prophetiæ. Discus, in quo caput Ioannis Baptistæ positum est, designat contemptum Prophetiæ, aut etiam Legis. Matth. 14. a. Mar. 6. d. *Hil. s. Mat. Cã. 14.*

Cauda.

CAuda est extrema pars multorum animalium, extrinsecus prominens.

Consummatio operum. Cauda hostiæ, significare potest operis consummationem. Vnde offerre totã caudam, est perseuerare in bono opere. Exo. 29. d. Leui. 3. c. 7. a. 8. e. 9. c. *Gre. 1. mo. 40.*

Finis mundi. Cauda colubri. Exo. 4. a. designare potest finem mundi, quam apprehendit Moses, vt verteretur in virgam, quia tunc cessauit mors, resurgente toto corpore Christi. *Aug. 3. de Trinit. 10. & s. Ps. 73.*

Vita Christi. Designat etiam vitam Christi tempore passionis: aut ipsum Christum, qui est A. & Ω. Cau- *Amb. s. Ps. 118. ser. 20.*

Beda s. Exo. 4. da apprehensa est virga, quia postquam occisus est Christus, peractis omnibus ad quæ fuerat missus, ad cælum resurgendo reuersus est. Exod. 4. a. Is. 9. c. 19. c. *Christus.*

Ori. s. Cant. ho. 4. Amb. s. Luc. 9. Au. s. Psal. 80. & ser. 107. & s. Apo. ho. 7. 9. Caudæ vulpium designant errores hæreticorum, & extrema, ac finem eorum, qui est incẽdiũ: ideo in caudis ligantur, vt incendio tradãtur. Iudi. 15. a. Et caudæ locustarum, similes caudis scorpionum, sunt fallaciæ hæreticorum, quibus interficiunt, quos blandis verbis, ceu brachiis amplectuntur. Designant etiam pseudoprophetas & ipsos hæreticos, quos etiã designat cauda draconis. Apo. 9. b. 12. b. *Errores hæreticorum, & fines. Fallaciæ hæreticorum. Pseudopropheta. Hæretici.*

Gre. 33. mor. 29. Caudæ equorum, designant præpositos malos adiutores dæmonum: aut potestatem secularem, quæ adiungitur hæreticis, ad nocendum fidelibus. Apoc. 9. d. *Præpositi mali.*

Isych. s. Leui. 22. Cauda bouis, aut ouis amputata est cùm de nouissimis non cogitatur, nec thesaurizatur ad futurum seculum. Leui. 22. d.

Hiero. s. Leui. 19. Cauda designat sepè infimũ & despectum locum, & vulgus deceptum ab hæreticis. Deut. 28. b. Isa. 9. c. 19. c. *Secularis potestas. Infimus locus. Decepti ab hæreticis.*

Gre. 32. mor. 12. 17 18. Euch. q. in Iob. Cauda Behemoth, designat vltima diaboli, hoc est, Antichristũ, à quo veniet extrema persequutio ecclesiæ. Ideo cauda. Iob. 40. b. Apoc. 12. b. Designat etiam posteriora peccata, quæ fiunt iam ex consuetudine. *Vltima diaboli.*

Hiero. s. Isa. 7. Caudæ duæ titionum fumigantium. Isa. 7. a. dicti sunt duo reges, quia eorum regna in proximo erant destruenda: designant autem sapientiam secularem & sermonem hęreticum aduersus ecclesiam venientes. *Sapientia secularis & sermo hæreticus.*

Cauea.

Glo. ord. s. Eccl'i. 11 CAuea est, in quam includuntur aues, aut alia animalia, facta in modum cancellorum.

Cauea, in quam inducitur perdix. Eccl'ici. 11. d. designat errores hæreticorum, in quos inducitur etiam, qui prudentior ęstimatur. *Hæreses.*

Lyra. s. Ezech. 19. Cauea, in quam inductus est leo. Ezech. 19. c. infernum designare potest, in quem inducitur superbus. *Infernus.*

Cauere, Cautus, Præcauere, Cautio.

CAuere, dicit obseruantiam, qua quis vitare curat periculum. Cautus autem dicitur, qui prudenter scit cauere. Rara sunt in allegoriis.

Gre. s. 1. Reg. 13. Cauentes Philisthiim, ne Hebræi facerent gladium, aut lanceã. 1. Regum 13. d. designant dæmones procurantes, ne Christiani vacent scientiis liberalibus.

Cauere à fermento Pharisæorum, & Sadducæorum, est cauere ab eorum doctrina. Matt. 16. a. Mar. 8. d. Luc. 12. b.

Glo. int. s. Leui. 15 Cauere immundicias, est cauere peccata. Le. 15. d. Iob. 36. c. Eccl'i. 26. b. Sic cauere ab ineũdis amicitiis cũ Gentibus. Exod. 34. b. Tob. 4. a. Eccl'i. 9. d. 22. d. 32. d. 41. d. Matth. 10. c. Mar. 13. d. *Cauere peccata.*

Cauens Saul Dauid, designat malos insidiantes bonis. 1. Reg. 18. c.

Cautio est scriptura, quæ fit ad securitatem mutuantis. Luc. 16. b. designat obligationem peccatoris erga Deum. *Insidiæ diaboli.*

Cauerna, vide, Spelunca.

Caula, vide Ouile.

Caupo.

Amb. ser. 78. Hiero. s. Isa. 1. CAupo dicitur venditor, præcipuè vini, qui & tabernarius.

Caupones dici possunt sacerdotes. Isa. 1. f. iuxta Septuaginta. Item scribę, & pharisæi, & hæretici: qui sunt caupones, qui non iustificantur à peccato. Eccl'ici 26. d. *Sacerdotes. Pharisæi. Hæretici.*

Causa.

CAusa est, ad quam sequitur effectus: cuius quadruplex genus poni solet, nempe effectrix, finalis, formalis, & materialis. Sumitur autem causa, pro negotio, seu lite.

Glo. int. s. Gen. 37. Causa odij fratrum Ioseph, fuerunt somnia eius, seu potius occasio. Genes. 37. c. Vbi designabatur prædicationem Christi, quæ à sacerdotibus, & pharisæis, velut somnium habebatur, fuisse occasionem, vt ab illis Christus odio haberetur.

Causa necis populi Israel, futuri erant Ruben & Gad, si non sequerentur populũ. Nũ. 32. c.

Causa finalis, Deus. 3. Reg. 21. g.

Causa rebellionis Ieroboam aduersus Salomonem. 3. Reg. 11. e. designat occasiones, quas quærunt hæretici, vt recedant ab ecclesia.

Causa omnis mali, idololatria. Sapi. 4. d.

Causa pro negotio sumitur, in his ferè locis. Exo. 22. b. Num. 27. b. 35. b. Deut. 25. a. Iosu. 20. b. 2. Par. 19. c. Iob. 29. c. 35. d. 36. c. Ps. 34. 42. Prou. 22. b. 25. b. 26. b. 29. b. 31. a. Eccl'ici. 32. b. Is. 1. f. 21. a. Iere. 5. d. 11. d. 20. d. Thren. 3. g. Mich. 7. b. Matth. 19. b. 27. c. Luc. 6. b. 23. a. Ioan. 18. g. 19. b. Acto. 25. b.

Hiero. s. Isa. 10 Causa humilium, est fides simplicium, cui hæretici vim faciunt. Isa. 10. a. *Fides simplicium.*

Hiero. s. Iere. 11. Causa Christi erat, quod sine culpa moreretur. Iere. 11. d.

Causari.

Causari, est excusando causam, aut rationem reddere. Deut. 30. c. Eccl'i. 13. a. Roma. 3. b.

Cauterium.

CAuterium est instrumentum ferreum, quo ardente infligitur vulnus, vel in signum, cũ fit in facie, vel ad eliciendum pus, quod intra cutem latebat.

Cauteriata conscientia, dicitur simulatione corrupta: quia cauterium, corium corrumpit, & notam infligit. 1. Tim. 4. a. Ita conscientia adusta erroris & malitiæ igne, & signo aperti mendacij notabilis. *Glo. int. s. 1. Tim. 4.*

Cauum.

CAuum, seu concauum dicitur, quod alicuius rei intra se capax est, vt vas.

Anima sine curis. Cauum altare, designat animam terrenis curis vacuam, vt igne diuini amoris accensa, gratum Deo sacrificium offerat. Exo. 27. b. 38. a. *Glo. ord. s. Exo. 27*

Cedar.

CEdar, id est, nigredo, seu tristitia. nomen vrbis à filio Ismael sic dictæ ad meridianam plagam Palesthinæ: sunt autem Cedareni, qui Sarraceni, seu Agareni dicuntur, qui habitant in tentoriis, vagas habentes sedes.

Dæmones. Infernus. Cedar, designare potest dæmones, aut locum dæmonum, vbi abundat nigredo, tristitia, & tenebræ. Ps. 119. Iud. 1. c Cant. 1. b. Isaiæ. 21. d. Eze. 27. d. *Arn. s. Ps. 119.*

Corpus humanũ Cedar, designare potest corpus humanum tenebrosum, & habitantes Cedar, sunt pertinẽtes ad promissiones terrenas, & populum seruilem, per Ismaelem designatum. Psa. 119. Cant. 1. b. Is. 42. b. *Hil. s. ps. 119. Aug. s. ps. 119.*

Mundus. Gentiles. Cedar etiam designat hunc mundum, qui Ioan. 1. tenebræ dicitur. Ac etiam Gentiles ad fidem venientes, hoc est, à tenebris ad lucem. Is. 21. d. 42. b. 60. b. Ier. 2. c. 49. f. *Hie. epis. Quis dabit.*

Nigredo peccatorum. Cedar præterea nigredinem peccatorum designat. Cant. 1. b. vnde sponsa nigra dicitur, vt tabernacula Cedar, propter malos in ecclesia adhuc existentes. *Aug. 3. doctrina Christiana. 32.*

Cedere.

CEdere, est locum dare, aut in sortem alicuius venire, vix habet allegoriam.

Perseuerans prædicator. Non cessans tẽtator. Non cedens gladio equus. Iob 39. c. designat prædicatorem non cessantem à prædicãdo propter persequutiones Gal. 2. a. Vel designat diabolum perseuerantem in tentando, etiam si fuerit victus. *Gre. 31. mor. 24. Hie. s. Iob 39.*

Excellẽtia operum sacerdotũ. Cedens armus in partem sacerdotum, & in partem eius, qui obtulerit. Exo. 29. c. Leu. 7. d. Nu. 18. b. designat sacerdotes habere debere excellentiam operum. *Glo. ord. s. Leu. 7.*

Cedentes spicæ & racemi remanentes, in vsus aduenæ, pupilli, & viduę. Deu. 24. d. designãt misteria legis neglecta à Iudæis suscepta esse à Gentilibus. Et quòd non debet quisquam sibi ascribere gloriam, sed relinquere posteris. *Lyr. s. Deu. 24.*

Cedentes loco filij Israel fugam simulantes. Ios. 8. c. designant cedendum persequutioni, ad tempus. *Glo. ord. s. Ios. 8.*

Cedens propinquus Booz iuri propinquitatis. Ruth. 4. a. est cedens Lex Euangelio. *Glo. ord. s. Ruth. 4*

Cedrus.

CEdrus, est arbor insignis, imputribilis, odorifera, bonam præbens vmbram, infrugifera, inflexibilis, & ædificiis apta, nascitur plurima in monte Libano. Ab aliquibus dicitur esse tya, resinam prębens electissimam, quæ cedria dicitur, & cedriũ, quæ est dentium doloribus vtilissima, in quorum cauernas immissa, eos frangit: expirantibus quoque vitam aufert, quia vires assumit, adiuncto calore vitali, sed defuncta corpora incorrupta conseruat: vitiosos humores exterens, & absumens: ictibus cerastæ impositæ cum sale remedio est: elephantias curat, & ad pulmonis vlcera, si cyatus eius sorbeatur, valet: aduersus vermes in clystere iniecta, confert: & tineas inter vestes posita, interimit: & contra quadrupedum scabiem canum, & boum, valet: & ardet sicut facula. Oleum quoque quod ex ea fit, multum celebratur, indicans forsitan veri olei fontem, misericordiæ videlicet, & pietatis diuinæ locum, cui illa arbor respondet. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 9. cap. 27. Theophrastus. Dioscorides lib. 1. cap. 99. Plinius.* *Locus diuinæ misericordiæ.*

Angeli. Cedrus, quandoque designat angelos incorruptibiles, & sublimes dignitates: qui sunt cedri prope aquas. Num. 24. a. Cant. 5. d. Eccl. 24. b Ezec. 31. a. *Ori. s. Nu. ho. 17. Gre. 32 mor. 24.*

Apostoli, & prophetæ. Iusti. Magna operantes. Potest etiam cedrus designare Apostolos & prophetas, propter vitæ eorum excellentiam, & doctrinæ sublimitatem, qua ædificant ecclesiam Dei. Et omnes etiam iusti cedri Dei dici possunt. Et qui prius erant mali & infrugiferi, vt cedri, postea conuersi operiuntur ab vmbra Christi. Demum, qui virtutes, & signa exhibent in sua operatione, & dicere possunt, Christi bonus odor sumus Deo: quorũ corda ita in amore Dei solidata sunt: vt ea iam terreni amoris putredo nulla corrumpat. Nu. 24. a. 2. Reg. 5. b. 3. Reg. 4. d. 5. b. 6. b. 7. a. 10. d. 4. Reg. 19. d. 1. Par. 14. a. 2. Par. 1. d. 2. b. 1. Esdr. 3. b. Ps. 79. 36. 91. 103. 148. Cant. 5. d. 8. c. Is. 14. d. 37. e. 41. e. Ier. 22. d. Ezec. 17. d. *Ori. s. Ex. ho. 6. & s. Ezec. ho. 11. Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Aug. s. ps. 79. 103. Gre. 32. mor. 12. & s. cant. 9. & ho. 20*

Presbyteri. Maiorũ gloria. Perseuerantia. Fama bona. Et cedrina tigna, designare possunt presbyteros in Ecclesia: & maiorum gloriã, & validos, & constantes, qui super alios ordinantur: longanimes in spe, & ad superna mentis verticem attollentes, & bonum fidei odorem spargentes: qua ratione, cedrus perseuerantiam famámque piæ designat actionis. 3. Reg. 6. d Cant. 1. d. *Ori. s. cant. ho. 2. 3. Amb. s. ps. 118. ser. 4. Ber. s. cant. ser. 46.*

Sacra scriptura. Est cedri suauis odor & materia eius formandis literarum elementis, quibus pueriiis ætas imbuitur, apta. Est ergo materia ista sublimis ad gratiam, leuis ad onus, suauis ad odorem: vtilis ad instrumentum scientiæ, habilis ad ministerium cognitionis ęternę. Potest ergo *Amb. s. ps. 118. ser. 24.*

significare sacrã scripturam, vnde hæretici suas succidunt hæreses, prauè eam intelligentes. Is.44.c.

Geor. Ven. cant. 2. tom. 3 cap. 17. Aug. q. in Nu. 33. Isyc. s. Leu. 14. Gre. 9. mor. 25.
Cedrinum lignum, quo vtebantur in purificatione leprosi, & in expiatione aliorum immundorum: quod est robustum & imputribile, designare potest crucem Christi: aut etiam spem, quæ facit in supernis firmiter habitare, vt lignum cedrinum in sublime eleuatur. Leuit.14.a. *Crux Christi. Spes.*

Gre. 32. mor. 12. & s. cant. 5.
Cedrus interdum cælestis gloriæ celsitudinem exprimit. Ps.91. Iustus vt palma florebit, sicut cedrus Libani multiplicabitur. Ecc.50.b. Quasi plantatio cedri in monte Libano. Cedro etiam comparatur sponsus. Cant.5.d. *Celsitudo cælestis gloriæ.*

Ori. s. Eze. ho. 12. Hie. s. Eze. 17.
Cedrus magna, quam plantauit Deus, Christum designare potest: & etiam Ecclesiam: quã significat cedrina domus Dauid. 2.Reg.7.a.1.Par.17.a.Eze.17.d. *Christus. Ecclesia.*

Arn. s. ps. 103.
Cedri Libani, significare possunt diuites in ecclesia existentes. Ps.103. *Diuites in Ecclesia.*

Hier. s. Is. 60.
Cedri quoque Libani, dici possunt Philosophi, & loquentes, ac principes gentilium ad fidem venientes. Isa. 60. c. Iuxta septuaginta. Hæc ligna mittebat Hiram regi Salomoni. 3. Reg.5.d. *Philosophi & principes gentilium.*

Hier. s. Zac. 11.
Cedri præterea Libani, quas comedit ignis, ligna indicãt templi ab igne deuorata. Za.11.a. *Ligna templi.*

Hie. s. Is. 37. & s. Eze. 17. & s. Zac. 11.
Cedri etiam dici possunt potentes, & optimates Iudæorum: quos volebat succidere rex Assyriorum. Is.37.e. Et medulla cedri, erat Ioachin, rex Iuda. Eze.17.a. Zac.11.a. *Potentes Iudæorum.*

Basi. s. Ps. 28. ho. 1.2. Gre. 32. mor. 12. 17 Hier. s. Is. 2. 9. Geor. Ven. cant. 1. tom. 3. cap. 28.
Cedri etiam dicuntur superbi, infrugiferi, & inflexibiles, ac ipsa eorum durities: & cedri Libani, sunt altitudine terrena elati: ac etiam ipsi dæmones: quas omnes cedros confringit vox diuina. Cedros autem, quæ sunt dęmones, eiecit Deus de paradiso, & collocauit pro eis homines. Iud.9.b.3.Reg.4.d.4.Reg.14.b.2.Par.25.d.Iob 40.Ps.28.36.Is.2.c.9. c.14.b. 37. c. 44.b.Ier.22.b.f.Eze.27.a.30.a.Amos.2.c.Zac.11.a. *Superbi. Dæmones.*

Aug. s. Ps. 79. Hie. s. Is. 22.
Cedrina laquearia, vel contignationes in ædificationes in ædificiis hæreticorum, designãt pulchritudinem apparẽtem in eorum doctrina, & factis, sed quæ ad imbres, & persequutionum tempestatem, citò putrescat, & corruat. Ier.22.d.

Cedron torrens, siue cedrorum, videtur aliquibus non significari per nomen cedron, arbores cedros: sed esse nomen proprium torrentis: & interpretari denigratum, aut tristem: quę interpretatio conuenit ei, quia ibi captus est Christus. Ioan.18.a. De eo fit mentio 2. Reg.15. c.3.Reg.15.b.4.Reg.23.b.2.Par.15.d.30.c.

Ceelatha.

Ori. s. Nu. ho. 27.
CElatha.i.cœtus, vel congregatio, siue Ecclesia: vbi Origenes legit Macelath. i. principatus, siue virga. Est decimanona mansio filiorum Israel in deserto: quò peruenitur è Ressa: quia post tentationes, non solũ corpus, sed & mundus est perfecto crucifixus, & subiectus. Nu.33.c. *Ecclesia.* *Hie. s. de mansion.* Iuxta Hieronymum scribitur Caaltha: & designat eum, qui post frenum carni impositum, recto cursu ad Ecclesiam intrare festinat.

Ceila.

Glo. ord. s. 1. Reg. 23.
Ceila.i. dissoluens eam, siue diuidens, aut scindens eam, vel fictio eius: est ciuitas in tribu Iuda. Ios.15.f.1.Reg.23.a.1.Par.4.c. Typus est Ecclesiæ, quam dæmones & hæretici dissipare nituntur.

Celebrare.

CElebrare est frequentare, ac prædicare, & publicè colere. Et celebris sermo, est frequens in ore. Gen.45.d.

Glo. ord. s. Exo. 12.
Celebrare diem exitus de Ægypto, est celebrare dies passionis & resurrectionis Christi. Exo.12.c.13.a. Idem est celebrare Phase. 2.Par.30.d.Heb.11.c. *Memoria passionis.*

Glo. ord. s. Exo. 23.
Celebrationes sunt frequens & solennis cultus Dei. Celebrabãtur autem tribus vicibus. Ex. 23.b. Reg.30.d.Nah.1.d.Eccl.47.d. Et festum victoriæ Iudith contra Holophernem. Iud.16. d. Et celebres dies dicuntur, qui solemniter coluntur. Et celebris locus, multum frequentatus. Leu.23.a.Num.24.d.3.Reg.8.g.2.Par.30.d.1.Mach.11.d.14.g.2.Mac.15.g. *Cultus Dei.*

Glo. ord. s. Exo. 31
Celebrare sabbatum, est memoriam agere futuræ æternæ quietis. Exod.31.d.2.Par.36.d.2. Mach.6.c.

Hie. s. Zac. 14. Glo. ord. s. 2. Par. 1
Celebrat festiuitatem tabernaculorum, qui est in profectu, cursu, & certamine: & omni mente nititur, vt de tabernaculis ad firmã, & stabilem sedem transeat. i. domũ Dei. Zac.14.d.

Celebrare ritè. Leu.16.b.Nu.29.c. est seruare ceremonias in sacrificiis statutas.

Celebrari emptionem equorum, quos emebat Salomon. 2.Par.1. d. est institui prædicatores nouæ legis. *Institutio prædicatorum.*

Celebrantur in terra, qui in veneratione habentur: & de quibus frequens est sermo in populo. 1.Par.17.b. Sic fuit celebre nomen Dauid. Ruth.4.c.1.Reg.18.d. Ita optat Baldath, non celebrari in plateis nomen iniqui, hoc est, Antichristi. Iob 18.d.

Glo. int. s. Ester. 3.
Celebrare conuiuium, vt celebrauit Gaman, designat festa diaboli, eorum videlicet, qui ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Ester 3.d. *Festa diaboli.*

Celer, Celeritas, vide Accelerare.

Celeuma.

Celeuma, est cantus lætitię, præcipuè nautarum in prospero cursu. Dicitur etiam celeuma calcantium vuas, Iere.25.f.48.e.51.c.

Cella, Cellarium, vide Apotheca.

Cendebeus.

Ministri diaboli. Cendebeus.i.zelus, vel possessio doloris, aut zeli emanatio, fuit dux regis Antiochi.1.Mac.15.g.Potest esse typus ministrorum diaboli.

Cenereth.

Dæmones & heretici. Cenereth, aut Ceneroth.i.cithara, vel quasi lucerna: ciuitas in tribu Nephtalim, iuxta lacũ Genesareth, quæ nunc Tiberias dicitur: designare potest dęmones & hęreticos, transfigurantes se in angelos lucis.Iosu.11.a.13.d.19.c.Deut.3.c.3.Reg.15.d. *Glo.or.s.Iosu.11.*

Census.

CEnsus dicebatur bonorum æstimatio, & ipsa bona. Et annua pensio, quæ regi, aut alij domino datur, census dicitur. Eccl'ici.30.c.Non est census super cẽsum salutis corporis.

Necessitas corporis. Census Cæsaris dici potest, vel quod datur corporis ob necessitatem, vel vitia reddẽda diabolo.Matth.17.d. 22.b. *Ori.s.Matt.ho.21*

Centurio.

Gentilitas. CEnturio est dux centum militum. *Hil.s.Matt.Cã.7*

Centurio, cuius seruum curauit Dominus. Matt. 8.a. Luc.7.a.gentilitatem designat, a ut principes gentium crediturarum. *Amb.s.Luc.7.*

Homo. Designat etiam hominem, qui habet sub se milites, hoc est, suggestiones: & bonis dicit: Veni, & veniunt: Malis autem: Vade, & vadunt: seruo corpori, Fac hoc, & facit. *Cassia.col.7.cap.6*

Perfecti. Centuriones regis in bonum quidem sunt perfecti, & qui verbo & exemplo alios erudire possunt.Exod.18.d.1.Reg.18.c.4.Regum 11.d.Matt.27.g.Mar.15.d.Luc.23.f. Acto.a.In malũ verò centuriones regis, sunt audaces & potentes, ad omnem exequendam iniquitatem pro tyrannis, contra innocentes.1.Reg.8.c.Acto.27.a. *Potentes ad malum.* *Greg.s.1.Reg.8. Beda s.Exo.18.*

Cepa.

Vita præsens cũ molestiis. Cepa genus cibi est grauis gustui, quæ etiam lachrymas elicit à comedentibus, designare potest difficultatem, & molestias vitæ præsentis, aut potius ipsam vitam cum suis molestiis: quæ à dilectoribus suis non sine luctu agitur: & tamen cum lachrymis amatur. Num.11.b. *Greg.20. mor.16.*

Cerastes.

Antichristus. Potentes. CErastes est coluber cornutus, vnde nomen habet: designare potest Antichristum: qui contra fidelium vitam, cum morsu pestiferę prędicationis, armatur etiam cornibus potestatis. Designat etiam eos, qui potentia alios terrent. Gene. 49.c. Et in bonum sumi potest pro iudice prudente & potente. *Amb.de bene Patriar.7. Gre.31.mor.18. Lyra.s.Gen.49.*

Christus. Potest etiam significare Christum in iudicio, qui repentè veniet ad condemnandos malos.

Cerasum.

Cerasa rubentia, virginalem verecundiam significant. Non tamen inuenitur in sacra scriptura. *Hiero.epis.paruus specie.*

Cerebrum, Excerebrare.

Cerebrum, quod est in capite animalium, præcipuè hominis, est instrumentum omnium sensuum. Non habet allegorias, nisi quod aliquando per metaphoram sumitur pro iudicio: vt dicatur non habere cerebrum, qui recto caret iudicio.

Cerebrum Sisaræ.Iudi.4.d.Et Abimelech: Iudi.9.g.ad astutias & calliditates diaboli referri possunt. *Lyra.s.Isa.66.*

Excerebrare canem.Isa.66.a.est offerre vile & immundum sacrificium Deo.

Ceremoniæ

CEremoniæ, sunt ritus & formæ, quæ seruantur in cultu diuino. Non videntur habere allegoriam.

Ceremoniæ generaliter ponuntur.Gene.26.a.Exo.18.c.Leuit.5.d.10.d. Num.1.g. 15.c. Deut.4.b.3.Regum 2.a.Nee.1.c.Ester 9.g. Ezechiel 44.b.Erant autem iam ceremoniæ diuini cultus ante legem.

Ceremonię sacrificij matutini.Leui.9.c.dici possunt, quæ ad sacrificium Eucharistiæ pertinent. Ad idem spectant ceremonię Phase.Exo.12.d.Et ceremoniæ tabernaculi: & leuitarum. Exo.27.d.38.c.

Cernere, quære videre.

Certare, vide Bellum.

Certus, Certitudo, Incertus.

CErtus aduersatur dubio: & vix admittit allegoriã, licèt sæpe inueniatur in sacra scriptura. *Lyra.s.Eccl ici.22*

Prudentia. Certum signaculum super labia.Eccl'ici.22.d.est prudentia loquendi.

Certam facit vocationem suam, qui in bonis operibus perseuerat.2.Petr.1.b.

In incertum mittens sagittam. 3. Reg.22.e.2.Par.18.g.est diabolus variè tentans.

Glo.ord.s. Iob. 15.

Incertus numerus annorum tyrannidis hypocritæ. Iob.15. c.timorem amittendæ potestatis in malis indicat.

Glo.ord.s.Psal.50

Incerta sapientiæ Dei.Psal.50.sunt iudicia eius, vtrum aliquis dignus sit odio, an amore. *Iudicia Dei.*
Incertus etiam erat aliquibus aduentus Christi:sed prophetæ fuit manifestatus.

Ceruical, Puluillus.

Ceruical,aut puluillus est,quod supponitur capiti dormientis,ad ipsum sustentandum,& fouendum:quod ex lana aut pluma fieri solet.

Hiero.s.Mar.4.

Ceruical sub capite Christi. Marc.4.d.corpus ipsius designare potest,cui diuinitas,sicut caput inclinata est. *Corpus Christi.*

Ori.s.Can.ho.2. et s.Ezech.ho.3. Hiero.s.Eze.13. Gre.18.mor.3.et 2 pasto.7.

Ceruicalia dici possunt verba blanda,quibus quis alterũ fouet in vitiis : præcipueque designant fomēta libidinis.Et ponere puluillos sub omni cubitu manus,est cadētes à sua rectitudine animas,atque in huius mundi se dilectione reclinātes,blāda adulatione fouere.Eze.13.c. *Adulationes. Fomenta libidinis.*

Ceruix, vide Collum.

Ceruus, Cerua.

Basi.s.Psal.28. Amb.s.Ps.118. ser.6. Gre.30.mor.16. Aug.8.q.71.et s.Ps.41.129.et de verbis apost.ser.21 Ori.s.Cant.ho.2.3 & s.Matt.cap.15. Basi.s.Ps.28.ho.1 Hiero.s.Psal.21. Aug.83.q.71. & de verbis apost.ser.21. Euch.q.in Prouer. Rup.7.de diui.offi.27. Ori.s.Cant.ho.3. Greg.s.Cant.2. Ber.s.Cant.s.55. Beda s.Pro.5. Rup.s.Iere.9. Ori.s.Cant.ho.3. Basi.s.Ps.28. ho.1.2. Hiero.s.Isa.34.35 Gre.s.Eze.ho.9. Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.3. Aug.s.Psal.41 Cassi.col.10.c.11. Ber.s.Cant.ser.52 Gre.30.mor.16.

Ceruus, est animal quadrupes, velox ad cursum, magna habens cornua, quorum suffitus serpentes fugare dicitur, quibus ipse maximè est infestus.Nam flatu eos extrahere fertur è caueis,atque interficere.Est animal mundum,ruminans, & diuidens vngulam. Quādo cerui flumina transeunt,capitum suorum onera, dorsis præcedentium superponunt, sibique inuicem succedentes,laborem ponderis,omnino non sentiunt.

Ceruus,designare potest Christum,qui suis operibus ac virtute,capita draconum contriuit,flatúque & imperio, ab obsessis corporibus eiecit,ac etiam è caueis templorum,in quibus colebantur.Psal.73.Isa.35.c.Ipse est ceruus matutinus.Psal.21.in titulo.Et cerua charissima,vel ceruus amicitiæ,qui soluit inimicitias,quæ erant inter Deum & homines.Pro.5.d.Ipse ceruus emissus dans eloquia pulchritudinis.Gen.49.c. *Christus.*

Cerui etiam dici possunt patriarchæ : & hinnulus ceruorum, ipse Christus ex eis ortus. Cant.6.d.8.d. *Patriarchæ.*

Cerua charissima,siue gratissima dicitur Ecclesia, quæ serpentinam solet odio habere, & conterere doctrinam.Pro.5.d.Cerua autem relinquens quod peperit,est Ecclesia Patriarcharum relinquens Iudæos ex se genitos.Iere.14.a. *Ecclesia.*

Ceruus,vt est velox ad cursum,& serpentes interimit,designare potest Apostolos,quorum prędicatio in omnem terrā exiuit : & qui potestatem acceperunt calcandi supra serpentes & scorpiones.Et eadem ratione sancti, & iusti, & perfecti, dici possunt cerui:quia veloces sunt ad bona.Et præterea angeli.Gene.49.c.Iob.7.a.39.a.Psal.17.28.41.103.Isa.35.c. iuxta Septuaginta.Cant.2.b.Haba.3. d. Hos ceruos præparat vox Domini lauacro baptismi, & sermone Christi, ad pugnandum contra serpentem antiquum diabolum: vnde accensi fontem veræ aquæ desiderant. Hi cerui pascuntur in montibus propheticis,& Apostolicis. *Apostoli. Sancti, & iusti.*

Ceruæ parturientes,sunt doctores prædicantes.Iob.39.a. de quibus genitos filios incautè deserentibus dicitur. Iere. 14.a. Cerua in agro peperit,& reliquit, ipsi more ceruarum interemptis vitiis quasi extinctis serpentibus, viuunt, & de ipsa extinctione vitiorum, ad fontem aquæ viuæ acrius inardescunt:iuxta illud. Psal.42.Sicut ceruus desiderat ad fontes aquarum, ita desiderat anima mea ad te Deus.Ipsi etiam dum labentia huius temporalitatis momenta, quasi quædā flumina transeunt,cōpatientes charitate,onera sua sibi inuicem portāt.Gal.6.a. Qua ratione quiliber proximi cerui dici possunt, quũ inuicem per charitatē onera portant. *Doctores.*

Euc.for.spiritua.5 Gre.s.Cant.2.

Cerui,quos præparat vox Domini,dici possunt vitæ contemplatiuę dediti.Psal.28. *Contemplatiui.*

Ceruus,quandoque designat perfectionem operum.Deut.14.a.3.Reg.4.c.Psal. 28. Et cerui cāporum,sunt virtutes theologicæ,per quas ad mōtes contemplationis ascendimus.Cā.2. b. *Perfectio operũ. Virtutes theologicæ.*

Ricar.de S.Vict.de 12.Patriarch.23.

Ceruus emissus,dicitur Nephtalim,Gen.49.c.designans imaginationem ducentem ad cōtemplationem cęlestium:quæ ceruus dicitur,quum per contemplationis gratiam multa percurrere potest:& emissusquia propter cōtemplationis dulcedinem, multū ei currere placet. *Imaginatio.*

Basi.s.Ps.28.ho.1.2. Amb.s.Psal.118.ser.6.

Ceruorum cornua,quorum suffitus serpentes fugat, cùm sint gemina,duo testamenta designare possunt,quibus dæmones fugantur, & vt alterum cornu ferunt non inueniri:ita vetus testamentum non inuenietur nunc quantum ad literalem obseruationem. *Vtrunque Testamentum.*

Vbi Iob.7.a.dicitur:Sicut ceruus desiderat vmbram,legendum est seruus.

Cessare, Desistere, Desinere.

Glo.ord.s.Gen.2. Ori.s.Iosue.ho.1.

Cessare,est ab aliquo opere agendo desistere.

Cessauit Deus die septimo ab omni opere,designans quietem futuram in septima ętate. Gen.2.a.Exo.31.d.Idem designāt alij cessantes etiam die septimo ab opere. Exod.23.b.34.c.Eccl'tæ.4.b.Cessare etiam facit Deus pastores à pascendo. Ezec.34. b. quum videtur eos deserere.Et cessat à benefaciendo,& èdiuerso.Iere.32.g. *Quies septimæ ætatis.*

Amb.de fuga sec. 3.Philo.

Cessans terra à præliis tempore Iosue,designabat per Christum cessatura bella; quia ipse est pax nostra.Iosu.11.d.14.d.

Desierant Saræ muliebria,designando eum,qui iam est alienus à cupiditatibus carnis,& ab affectibus leuium & vilium rerum.Gen.18.b.

Conuerſio gentilitatis. Deſinit Damaſcus eſſe ciuitas, quum gentilitas relicto cultu idolorum, venit ad fidẽ Chriſti. Iſ.17.a. Et ceſſat regnum à Damaſco, quum diabolus non amplius regnat in gentilitate ad fidẽ conuerſa. Sic ceſſant impij à tumultu in luce, quum gentiles conuerſi requieſcunt in Chriſto. Iob 3.c. *Hie.ſ.Iſ.17. Gre.4.mor.39.*

Quies à prædicatione. Ceſſans prophetare Saul, deſignat prædicatorẽ completo prædicationis miniſterio quieſcentem. 1.Reg.10.c. Idem deſignant ceſſantes exire in regionem Machabæi. 1. Mach. 7.d. Et ceſſans loqui Chriſtus. Luc.5.a. Et ceſſantes linguæ. 1.Cor.13.c. Iſ.58.a. Ceſſarunt fortes in Iſrael, quum ceſſarunt prædicatores in lege. Iud.5.a. *Gre.ſ.1.Reg.10. Rup.1.ſ.Iud.5.*

Euaneſcens diabolus. Ceſſatio tribulationis. Ceſſans ventus aſcendente Chriſto in nauiculam, deſignat diabolum tentatorem, ad præſentiam Chriſti euaneſcere, aut quòd in fine mundi ceſſabunt tribulationes Eccleſiæ. Matt. 14.d. Mar.4.d.6.g. Luc.8.d. Ad idem refertur ceſſans quaſſatio. Pſ.115. Et ceſſans exactor. Iſa 14.b. Et ceſſans multitudo Ægypti, & beſtiæ peſſimæ. Ezec. 30.c.34.f. Et ceſſans mare. Ionæ. 1.d. Et ceſſans gladius. 1.Mach.g. Hab.1.d. Et ceſſat adiutorium Ephraim, hoc eſt, phariſæorũ contra fideles. Iſa.17.a. Ad idem refertur ceſſans Saul perſequi Dauid. 1.Reg. 23.d.27.a. Non ceſſat autem diabolus interficere gentes, quum ſemper inſtigat homines ad peccandum. Haba.1.d. Deſignans autem Baaſa ædificare Rama, ſignificare poteſt diabolum ceſſantem à tentando. 2.Par.16.b. Iob 3.c. *Amb.ſ.Luc.8. Hil ſ.Mat.Cant. 14. Hie.ſ.Iſ.14.17. ſ.Eze.34.*

Conuerſio ad pœnitentiam. Ceſſant mali à gemitu, quum luctum caſtigationis Dei mutant in luctum pœnitentiæ. Iſa. 21.a. Ad hoc pertinet ceſſans flere vxor Tobiæ. Tob.5.d. *Hie.ſ.Iſ.21.*

Conuicti hæretici. Ceſſantes loqui principes, loquente Iob, deſignant hæreticos per doctrinam eccleſiæ conuictos. Iob 29.b. Sic ceſſat memoria eorum. Eccl.10.c. Par.35.d. *Gre.19.mor.14.*

Ceſſare peccata. Ceſſare murmurationem populi, eſt ceſſare peccata. Nu.20.a. Iud.19.f. Iob 3.c. Eccleſiaſtæ 2.d.10.a. Idem eſt ceſſare idola. Ezec.6.b.16.e.30.d. Pſ.36. Prou.25.c. Eccl. 23.c.16.d.48.a. Iſa. 33.a.38.c. 2.Mach.4.a. 1.Pet.4.a. Et ceſſare à fornicatione. Hoſ.4.b. Et ceſſans lepra. Leu. 13.g. Non ceſſans autem fluere ſanguis, deſignat perſeuerantiam in peccato. Leu.15.g. *Glo. ord.ſ.Iob 3.*

Ceſſans vindicta Dei. Ceſſans plaga à populo, orante Aaron, deſignare poteſt ceſſationem punitionis Dei per Chriſtum mediatorem. Num.16.g.25.b. 3.Reg. 24. d. Et ceſſat manus Dei à puniendo videlicet. 1.Par.21.b. 2.Mach.9.c. Iud.3.a. Iob 34.d. Idem deſignat ceſſans Dauid perſequi Abſalon. 2.Reg.13.g. Ceſſare autem tonitrua, eſt ceſſare comminationes diuinas. Exo.9.g. *Glo.ord.ſ. Nu.16.*

Non eſſe qui faciat bonum. Ceſſat tranſiens per ſemitam, quum non eſt qui faciat bonum. Iſa. 33. b. Et ceſſans parere Lia: & etiam vxor Iudæ, ceſſationem deſignant à bene operando. Gen.29.g.38.a. Ad idem referri poteſt ceſſatio à muneribus offerendis. Exo.26.a. Et ceſſans opus ædificandi muros Hieruſalem. Nee.4.b. Ponitur ceſſare à bene operando. Prou.21.e.24.b. Eccleſiaſtæ 11.c. Iere.3.f. Luc.7.g. Iuſtus autem non ceſſat, quia non deſinet facere fructum. Ier.17.b. Ceſſant autẽ clamare ad Dominum, qui ceſſant ab oratione. 1.Reg.7.b. Col.1.b. Et ceſſare audire doctrinam, eſt negligere præcepta Dei. Pro.19.d. *Hie.ſ.Iſ.33.*

Ceſſare ſanctum Iſrael à facie malorum, eſt cùm mali noluntDeum habere præ oculis, nec monita eius audire. Iſ.30.c. *Glo.int.ſ.Iſ.30.*

Diſsipatio malorum. Ceſſat gaudium, & tympanum, & feſti dies. Iſa.24.b. Hoſ.2.c. quum in iudicio omnes voluptates, etiam aurium à malis tollentur. Et tunc ceſſabit Moab eſſe populus. Iere.48.g. Et Ephraim. Iſ.7.b Et multitudo Ægypti, Ezec. 30. b. quia omnis ſocietas malorum deſtruetur. Et deſinet contemnere diabolus, vel hæreticus, aut ſuperbus, quum omnes mittentur in infernum. Iſ.33.a. *Hie.ſ.Iſ.24.*

Cete, aut Cetus.

CEte, aut cetus, eſt piſcis ingentis magnitudinis: qui Hæbraicè dicitur Thannin.

Fortiſsimi animi. Cete grandia, in bonum, ſignificare poſſunt fortiſſimos animos, omnes huius ſeculi fluctus rumpentes. Gen.1.c. Dan.3.f.

Diabolus. Cogitationes impiæ. In malum autem, deſignant diabolum, qui & Leuiathan, & draco dicitur: qui natat, vt in mari, in lubrica cogitatione ſecularium. Iob 7.c Iſ.27.a. Deſignãt etiam impias cogitationes in conſpectum Dei producendas, vt ſeparentur: & omnes diaboli tentationes. Dicuntur autem cete inter reliquos piſces bona. Gen.1.c. quia per tentationes vir bonus efficitur clarior. *Hier.ſ.Iſ.27. Gre.8.mor. 16. Ori.ſ.Gen.ho.1.*

Mors. Cetus, in quo fuit Ionas, deſignat mortem, quæ Chriſtum deuorauit: quem tamen retinere nequiuit. Ion.2.a. Iob 7.c. Iſ.27.a. Mat.12.c. *Glo.ord.ſ. Ionã.2.*

Cetæus.

Diabolus. CEtæus, vel Chetæus. i. confractus, vel formidoloſus, vel qui ipſe inſanit, vel alios mittit in amentiam: Populus de ſtirpe Chanaan. Dicitur mater Hieruſalem Chetæa, deſignans diabolum, qui multos in amentiam vertit. Vel ſeculi huius incentiua, quę captiuam animam ducunt ad interitum, & à viro ſuo ſeparant, haud dubium quin à verbo Dei. Eze.16.a. *Hie.ſ.Eze.16.*

Cethim.

Euadentes iram Dei. CEthim. i. conterentes, ſiue contritio maris, aut diadema, ſiue aurum, vel tinctura: erat filius Iauan. Sic autem dicti ſunt Itali, & Græci. Iuxta Origenem dicuntur Cithij, i. plaga finis. Iuxta Hieronymum verò interpretatur mare congelaſcens, aut plaga cõſummata, ſiue perfecta. Deſignat eos, qui effugiunt plagam in fine ſeculi venturam. Num.24.d. Ier.3.c. *Ori.ſ.Nu.ho.19. Hie.ſ.Iſa.23.*

Incidẽtes in irã Dei. Et ediuerſo, ſignificat malos & hæreticos, aut mundanos, quibus omnia congelaſcent in fine ſeculi, adueniente ſuper eos ira Dei. Iſ.24.a.

Cetura.

Cetura.i.aromatizans,vel fumigans, siue ligata: fuit vxor Abrahæ ducta post mortem Saræ.

Bed.s.Gen.23. Cetura,vt interpretatur aromatizans,siue thimiama,figura est orationis, & bonorum operum: coniungitur seni, quia senes aptiores sunt ad vacandum orationi, bonísque operibus.Gen.25.a. *Oratio. Bona opera.*

Ori.s.Gen.ho.11. Phil.de sacrifi. Abel & Cain. Designat eruditionem ad docendum alios aptam,aut scientias encyclias: quæ non cibum, sed odorem præstant. *Eruditio. Encycliæ scientiæ.*

Aug.s.Gal.3.& 16.ciu.Dei.34. Bed.s.Gen.25. Cetura,& filij eius,designare possunt hæreticos noui testamenti: qui non spectant ad semen promissionis,quæ facta est in Isaac filio Saræ.i.Ecclesiæ,vel designant carnales noui testamenti.Gen.25.a. *Hæretici. Carnales.*

Chabul.

Hier.s. Amos 6. Chabul.i.compeditus, vel quasi germinans,aut quasi defluens,vel quasi veterascens: Hoc nomine vocauit Hiram,rex Tyri,ciuitates Galileæ,sibi à Salomone traditas.3.Reg.9.e.

Chalanne.

Chalanne. i. omnes nos, siue omnia hæc,aut consummatio nostra, vel sicut manens, aut quasi murmurans: est prouincia,quæ nunc appellatur Ctesiphon,in Perside.Amos 6.a.

Chaldæa, Chaldæus.

Chaldæa.i.quasi dæmones,aut quasi deprædatores,vel quasi mamillæ,aut quasi agri: vel iuxta Gregorium,feroces,aut captiuantes.Hebraicè dicitur Chasdim. Est regio, in qua erat Babilon. *Dæmones. Vitia.*

Ori.s.Eze.ho.7. Hier.epis. Audi filia & .Is.13. Gre.s.Eze.ho.2. Rup.s.Hab.1. Chaldæi designare possunt dæmones,aut vitia:& homines, qui alios ad peccatum pertrahunt,vt dæmones,& etiam homines superstitionibus deditos,vt erãt Chaldæi.Gen.11.d.15.b. 4.Regum 24.a.25.a.f.Iob 1.c.Isa.13.d.23.c.43.47.a. 48.c. d.Iere.21.b.32.d.37.c.39.b.40.c.50. b.51.d.Ezec.1.a.16.d.23.b.Dan.1.a.2.a.Acto.7. a.Designantur etiam Romani, quos Christus suscitauit aduersus Iudæos.Hab.1.b. *Incitantes ad peccatum. Superstitiosi. Romani.*

Hie.s.Eze.16. Gre.2.mor.27. Chaldæi,hoc est quasi dæmones,sunt hæretici,qui similitudinem habent dæmonum,cum quibus fornicatur anima,quæ illis obtemperat.Possunt etiam designare Sadducæos, Pharisæos & Herodianos.Iob 1.c.Eze.16.a. *Hæretici. Sadducæi,& Pharisæi.*

Hier.s.Ier.21. Significare etiam possunt Chaldęi Philosophos, ad quos transfugiunt aliqui ab hæreticis. Ieremiæ 21.c. *Philosophi.*

Phil.de Abrahã. Chaldæa quandoque mundum designare potest,quam primò reliquit Abraham veniens in aram,hoc est in regionem quinque sensuum.Gen.11.d. *Mundus.*

Cham.

Cham,idest calidus,vel calor,aut niger:filius Noe pater Chanaan: reuelauit verenda patris sui:vnde ab eo maledictus est.

Hie.ad Euagriũ. Bed.s.Gen.9. Cham,designare potest Iudæos vituperantes Christum in passione,aut ipsam eius passionem.Gen.9.d. *Iudæi.*

Aug.16. de ciuit. Dei.2. Cham,vt ab vtroque fratre se discreuit, designat hæreticos, genus calidum & versipellis astutiæ qui nec inter Israel,nec inter gentes computantur. *Hæretici.*

Rup.4.s.Gen.38. Amb.de Noe.30. Arn.s.ps.15. Aug.16. de ciuit. Dei 2. Designat etiam malos ridentes leuia delicta sapientum, vt eorum opinioni derogent. Et etiam irrisores legis Dei.Et eos, qui passionem Christi profitendo honorant, & malè viuendo exhonorant.Ps.15. *Mali.*

Amb.de Noe 28. Phil.de resipiscentia Noe. Aug.16.de ciuit. Dei 2. Cham,vt interpretatur calor,designat iram:estque pater Chanaan,idest turbationis eorũ: quia ex ira nascitur turbatio.Designat etiam habitũ malum, ex quo generatur actus malus. Maledicitur autem Cham in filio,hoc est in fructu & opere. *Ira.*

Chamæleon.

Hie.s.Soph.2. Chamæleon est animal timidum,vertens se in colorem rei cui adhæret, & fingens se mãsuetum:est magnitudinis lacerti,& animal immundum.Designare potest simulatores & deceptores:& eos,qui diuersis peccatis adhærent.Leu.11.e.Soph.2.d. *Simulatores.*

Chamos.

Hie.s.Is.15. Phil.2.allego. Chamos,idest quasi palpans,aut quasi recedens, vel quasi auferens: erat Idolum Mohabitarum,quod & Beelphegor dicebatur.Nu.21.f.3.Reg.11.a.4.Reg.23.c.Ier.48.b.g.Designare potest cæcitatem mentis sequentis falsas opiniones per sensus illatas. *Cæcitas mentis.*

Chanaan, Chananæus.

Chanaan,idest mercator,vel negociator,siue contritus,vel confractus, aut rectè respondens,aut rectè affligens:fuit filius Cham,à quo dicti sunt Chananæi, qui pulsi sunt suis sedibus à filiis Israel.Interpretatur etiam iuxta Hieronymum, fluctuantes, atque commoti,vel quasi fluctuantes.Fuit maledictus Chanaan à Noe pro patre, & in seruitutem condemnatus.

Chananæus,idest mercator,aut negociator,erat in terra,ad quam iuit Abraham, & quando diuisus est à Lot,quia ex diuitiis oriuntur diuisiones.Gen.12.b.13.b.

Chanaan,

Iudæi, & Iudæa. Mala opera. Vitia.

Chanaan, designare potest Iudæam, & etiam mala opera. In ea moritur Sara, hoc est, virtus. Gen. 33. a. 42. b. 45. e. Et populus Chanaan, sunt Iudæi commoti. Soph. 1. c. Chananæi etiã & Iebusæi, sunt diuersa vitia. Gen. 15. d. Peculiariter autem potest Chanaan significare vitia adolescentiæ: quæ quis sequitur, quum incipit vti ratione. Et Chananæus habitans inter filios Israel, designat leuia vitia, quæ etiam perfectis miscentur in hac vita. Ios. 16. d. Maledicitur autem Chanaan filius, & non Cham pater: quia non malus habitus, sed malus actus punitur: vnde interpretatur motus eorum, quasi opus eorum. Chanaan, Iudæi tempore Christi. Hos. 12. b.

Hie. s. Soph. 1. Phil. de cong. & c. Gre. 4. mor. 24. Phil. de resipiscentia Noe. Aug. 16. ciu. Dei 2. Rup. s. Hos. 11.

Gentilitas.

Chanaan potest quandoque significare gentilitatem: & Chananæus est Gentilis. Gen. 12. a. 16. a. Leu. 14. e. Et peculiariter significat Babylonem. Ezec. 17. a. c. Chananæus. i. commutatus, est gentilis veniens ad fidem. Pro. 31. d.

Hie. s. Ezec. 17. Gre 33. mor. 22. Bed. s. Gen. 12. & s. Prou. 31.

Ecclesia ex gentibus.

Chananęa mulier, designare potest ecclesiam ex gentibus, vel animam, vel Hierusalem cęlestem. Iuxta Origenem interpretatur parata demissioni. Orat pro filia, vt ecclesia pro singulis, quorum dicitur mater. Et vt filiam eius curauit Christus, non vadens ad eam, designat conuersionem gentium, sine eius præsentia factam. Mat. 15. c. Mar 7. c. Luc. 19. b.

Ori. s. Mat ca. 15. Hil. s. Matt. cant. 15. Aug. 1. q. in Euã. 18.

Status ecclesiæ militantis.

Chanaan etiam idest, quasi commotio, siue quasi respondens, designare potest statum ecclesię militantis, qui medius est inter statum mundanum, & ecclesię triumphantis: & lingua Chananitis, est lingua ecclesię militantis. Is. 19. c. Et Chananęus est negotiator humilis, qui deposita Iudæorum superbia, humilitatem Christianam sectatur. Ps. 464. Abdi. g.

Hie. s. Is. 19. & s. Abdiam. Aug. s. ps. 110. 134. Rup. s. de glorific. Trinita.

Contemptibilis.

Chananæus, iuxta Rupertum, interpretatur contemptibilis: & tradit mulier fortis cingulum Chananæo, quum contemptibilem in mundo, fides facit honoratum coram Deo. Prouerb. 31. c.

Ori. s. Exo. ho. 6. & s. Ios. ho. 21 & s. Ezec. ho. 7. 11. Aru. s. ps. 105. Phil de resipiscentia Noe. Amb. 1. de Cain. 10 Hie. s. Is. 23. & s. Hos. 12. Rup. s. Gen. 30. Isyc. s. Leu. 14. Ori. s. Ios. ho. 3.

Dæmones. Irrisores legis Dei. Mali. Prauæ cogitationes. Hæretici.

Chanaan, id est, commotio, designare potest dæmones & irrisores legis Dei, qui sunt in motionibus & fluctibus Et habitantes Chananæi cum Ephraim, sunt mali permixti bonis, vel sunt malæ cogitationes in mente. Gen. 24. d. Exo. 15. b. 23. a. 34. b. Leu. 18. a. Num. 13. d. 21. a. Ios. 11. a. Iud. 1. a. 2. Reg. 24. a. 3. Reg. 9. d. Nee. 9. d. Iud 5. c. Ps. 104. 105. 134. Prou. 31. c. Is. 19. c. 23 c. Ier. 41. d. Dan. 13. f. Sop. 1. c. Abdi. g. Sermo etiam mobilis Chananæus dici potest. Ezec. 16. a. Chanaa dictus est Ephraim Hos. 12. b. designans hæreticos, qui sunt quasi mouentes, quum incitant fideles ad suos errores. Erant autem Chananæi septem gẽtes, designantes septem spiritus nequam.

Chanaan fit seruus fratrum suorum: quia mali debent subiecti esse bonis. Et quidem prius facti sunt tributarij, & designabant carnem concupiscentem aduersus spiritum: deinde fiunt serui, quum caro obtemperat spiritui, tertio exterminantur, quando membra mortificantur, & crucifigitur caro cum vitiis & concupiscentiis.

Hie. s. Eze. 27.

Channe.

CHanne id est, præparatio: prouincia, vnde veniebant negociatores ad Tyrum. Ezec. 27. e. Designat præparationem secularium, quę fit per sensus, ad vitia.

Amb. Luc. 16.

Chaos.

Distantia meritorum.

CHaos, est hiatus magnus, aut apertura terrę.

Chaos magnum, quod est inter bonos & malos, designare potest distãtiam, & immutabilitatem meritorum, quę erit post mortem. Luc. 16. g.

Aug. s. Apo. ho. 11. Rup. 9. 11. s. Apoc.

Character.

Cultus bestiæ. Superbia. Barabbas. Impudẽtia peccandi.

CHaracter est signum impressum, qualia sunt signa literarum.

Character bestię in fronte, vel in manu. Apo. 10. d. 14. b. c. 16. a. 19. d. In fronte quidem designat professionem cultus bestię, in manu verò opera conformia bestię. Designant etiam superbiam: & habent characterem bestię, qui peccant ex contemptu. Character etiam bestię fuit Barabbas, quem Iudęi elegerunt. Demum character bestię, est impudentia peccãdi. Apoc. 20. b.

Aretas s. Apo. 20 Ori. s. Nu. ho. 27. Hie. de mansionibus.

Caradath.

Ministri noui testamenti.

CHaradath. i. idoneus effectus: seu Harada. i. stupor, aut tremor, vicesima prima mansio filiorum Israel in deserto, quo peruenerunt filij Israel profecti de Sepher. Nu. 33. c. Designat idoneos ministros noui testamenti: vel interpretatur miraculum: quia peruenientes ad Christum, admirantur in eo.

Tert. de cibis Iudaicis.

Charadrion.

Loquaces.

CHaradrion est auis garrula: & computatur inter animalia immunda. Leui. 11. b. Deut. 14. b. designare potest loquaces.

Charan, vide Aran.

Charitas, Charus, vide Amare.

Charta, quære Epistola,

Chartilago.

CHartilago, est media inter carnem & os, acceditque amplius ad naturam ossis: quia est sicca & solida: solumque differt ab osse, ratione pluris & maioris.

Arist. 1. de hist. anima. 1. & 3. de hist. animal. 8.

Chartilago ossis quidem speciem habet, sed ossis fortitudinem non habet. Quid est

Gre. 32. mor. 17.

ergo, quod Iob. 40. c. chartilago Behemoth, laminis ferreis comparatur, nisi quòd illi, qui in illo debiliores sunt, ad perpetranda mala, nequiores existunt? Hi enim, qui in corpore Antichristi ad ostensionem virtutum non sufficiunt, contra necem fidelium acrius accenduntur. *Mali ministri. Antichristi.*

Gre. 32. mor. 22. 25 Chartilago etiam Behemoth, designat simulationem diaboli, qua fallit mentes specie virtutis. Chartilago enim ossis ostendit speciem, sed ossis firmitatem non habet: sic sunt nonnulla vitia, quæ præ se ferunt rectitudinis speciem, sed ex prauitatis prodeunt infirmitate. Iob 40. b. *Simulatio diaboli.*

Chelmad.

Hie. s. Ezec. 27. Chelmad. i. vineæ: est prouincia, vnde veniebant venditores variarum mercium ad Tyrū. Eze. 27. c. designat vineam Sodomorum, hoc est, abundantiam errorum, & vitiorum. *Abundantia vitiorum.*

Chen.

Rup. s. Zac. 6. CHen. i. gratia, vnus ex illis, qui dederunt aurum ad coronas pontificis. Zach. 6. d. Designat quadrigam equorum ruforum, hoc est, martyrum, quorum meritis dicitur fieri corona Christo. *Martyres.*

Cherub.

Cherub, aut Cherubim interpretatur quasi magister, vel quasi multiplicans, aut quasi pugnans, vel cognitionis, aut scientiæ multitudo.

Ori. s. Rom. 3. Geor. Ven. Can. 1. tom. 7. cap. 21. Cherubim duo in arca, hoc est, in Christo, dici possunt Verbum & spiritussanctus. Vel designant ipsum Christum, in quo facta est vera propiciatio & remissio peccatorum. Et geminus cherubinus, geminam eiusdem Christi naturam indicat. *Verbum Spiritussan. Gemina Christi natura.*

Glo. ord. s. 3. Reg. 6 Cherubim etiam in oraculo, sunt angeli in cælo: erant de lignis oliuarum, vt indicent gratiam, in qua fuerunt confirmati à principio, & lucem sapientiæ, qua splendent. 3. Reg. 6. c. *Angeli.*

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 4. cap. 3. Cherubim in visione Ezechielis, significare possunt idealem scientiam Dei qua cuncta disponuntur. Et Cherub vnum, est particularis idea rei faciendæ. Ezec. 1. *Idealis scientia Dei.*

Aug. 2. de Gen. cōt. Mani. 23. Cherubim custodiens viam ligni vitæ. Gen. 3. d. designat plenitudinem scientiæ, per quā venitur ad lignum vitæ: & etiam geminam charitatem. Et præterea ipsum hominem, habentem gladium versatilem, hoc est, liberum arbitrium. *Plenitudo scientiæ. Gemina charitas. Homo.*

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 21. Ori. s. Nu. ho. 5. & s. Eze. ho. 1. Hie. s. Eze. 10. Aug s. Ps. 79. 98. Gre. s. 1. Reg. 4. & s. Ezec. ho. 21. Cherubim, super quos sedet Dominus, designare possunt mentes prædicatorum, prælatos, & habentes charitatem: quia ponuntur duo, propter consortium charitatis. Semper autem sedet gloria Domini super Cherubin, hoc est, in scientiæ multitudine, & tunc manifestatur, quando cuncta regi prouidentia demonstrantur. Exo. 25. b. 37. b. 1. Reg. 4. a. 2. Reg. 6. b. 22. b. 3. Reg. 6. c. 7. d. 8. a. 1. Par. 13. b. 28. d. 2. Par. 3. b. 5. b. Ps. 17. 79. 98. Eccl. 49. c. Is. 37. c. Ezec. 9. a. 10. a. 11. d. 41. c. *Mentes prædicatorum. Prælati. Habentes charitatem & multitudinem scientiæ.*

Philo. de cherubim & 3. de vita Mosis. Cherubim etiam dici possunt firmamentum, & cæli septem planetarum: vel duo hemisphæria. Habent autem duodecim alas, quæ sunt signa Zodiaci. Possunt etiam bonitatem & potentiam Dei designare: secundum quæ dicitur Deus, & Dominus. *Firmamentū & cæli planetarū. Duo hemisphæria. Bonitas & potentia Dei.*

Cle. Alex. 5. stro. Ori. s. Cant. ho. 2. Aug. q. in Exo. 105 Gre. s. Eze ho. 6. Duo etiam cherubim, designant duo testamenta. Et sunt aurea, propter scientiam, quæ in eis continetur. Exo. 25. b. Respiciūt autem propiciatorium, quia commendant misericordiā Dei: & respiciunt se mutuò, propter consonantiam mysteriorum. Sunt in oraculo. i. in consiliis diuinæ promissionis disposita. Erant de lignis oliuarum, quia per viros misericordiæ vnctione Spiritussancti illustratos sunt tradita: & quia lucem scientiæ tribuunt. Erant in basibus luterum, hoc est, in Apostolis. 3. Regū. 7. d. *Duo testamēta.*

Ori. s. Nu. ho. 10. Ricar. de S. Vict. 4 de arca. mysti. 3. Cherub etiam ipsa scientia sanctæ Trinitatis dici potest. Vnum cherub, contemplatio eorum, quæ sunt supra rationem humanam, sed nō præter rationem. Alterum, contemplatio eorum, quæ sunt supra & præter rationem. *Scientia sanctæ Trinitatis.*

Hie. s. Eze. 28. Cherubim figura dictus est princeps Tyri pro Lucifero, vel quia fuit de ordine Cherubim, vel propter multitudinem scientiæ, qua vsus est sine charitate Dei. Eze. 28. c.

Chirographum.

Enc. for. spirit. 10. CHirographum, est scriptura manu propria confecta, qua quis confitetur se ad aliquid obligatum. Designare potest obligationem peccati, quam quisque propria voluntate incurrit. Et dicitur chirographum decreti, hoc est, sententiæ contra homines latæ propter peccatum. Col. 2. c. Tob. 1. c. 4. d. 5. a. 9. a. *Obligatio peccati.*

Chirogrillus.

Isyc. s. Leu. 11. CHirogrillus, est spinosum animal, vt herinacius, rapax, ruminans, sed non diuidens vngulam: ideo inter immunda animalia computatur. Leuit. 11. a. Deut. 14. a. Designare potest cupiditatem terrenorum, & rapacitatem, & auaritiam contra iustitiam. Et præterea Iudæos ruminantes legem, sed non diuidentes literam à spiritu. *Rapacitas & auaritia.*

Chlamys, quære Pallium.

Chobar.

Hie. s. Ezec. 1. 43. Ori. s. Eze. ho. 1. Gre. s. Eze. ho. 2. CHobar. i. fortitudo, vel potentia, aut quasi filius, siue quasi puritas, vel gratitudo, aut quasi frumentum. Videtur sumi pro Tigride & Euphrate. Ezec. 1. a. 43. a. designare potest grauedinem & molestias huius seculi: vel onus, aut pondus, siue grauitatem rerum seculi, quæ prætereunt. Vel ipsum genus humanum grauedine peccati defluens. *Molestiæ seculi. Genus humanū.*

Chodorlahomor.

Hypocrita. *Diabolus.*

CHodorlahomor. i. quasi generatio seruitutis, aut quasi habitatio seruitutis, siue sphærula, vel rotunditas manipuli, vel, decorus manipulus, fuit rex Elamitarum, victus ab Abraham. Designare potest hypocritas, qui regnant in hoc seculo. Vel diabolum principem huius mundi, qui transfigurat se in Angelum lucis: qui venit cum tribus regibus, hoc est, cum concupiscentia carnis, & oculorum, & superbia vitæ. Sed vincitur à viro forti. Gen. 14. a. *Glo. int. s. Gene. 14*

Chodchod.

Chodchod. i. iapsis, aut hydria hydriæ. Ezech. 27. c. Isa. 54. c. Aliqui dicunt esse carbunculum. Est in nundinis Tyri, vbi similitudo virtutum inuenitur. Aiunt Hebræi, hoc nomine preciosas merces significari. *Hie. s. Eze. 27.*

Cholera.

CHolera est vnus è quatuor humoribus, qui in corpore humano ponitur, naturæ igneæ, nempe calidus & siccus, qui & bilis dicitur. Solet poni pro ira, aut fastidio, quia commouet stomachum, quando in eo abundat. Eccl'i. 21. c. 37. d.

Chorda.

Præcepta. *Integritas castitatis.* *Concordia celestium.*

CHorda, est funiculus, sed sumitur præcipuè pro iis, quæ deseruiunt instrumentis musicis. *Basi. & Arno. s. Ps. 32.*

Chordę psalterii, dici possunt pręcepta: quæ tunc pulsantur, quùm opere complentur. Psalm. 32. *Au. de decē chor.*

Chordæ citharæ designare possunt castitatis integritatem. Psal. 150. *Arno. s. Ps. 150.*

Chordæ diuersæ concordantes, concordiam diuersorum graduum in cælo designare possunt. Ps. 150. *Aug. s. Ps. 150.*

Chorus.

Concordia charitatis. *Multitudo fidelium.* *Pugna cōtra vitia.* *Laudes Dei.*

CHorus est multitudo psallentium ordinatè.

Chorus significare potest concordiam charitatis: vel multitudinem fidelium. Laudant autem in tympano & choro, qui abstinentiæ addunt concordiam. Exod. 15. c. Iudi. 11. f. 21. d. 1. Regum 18. b. 29. b. 2. Reg. 6. c. 2. Par. 30. d. Nee. 12. e. Psal. 149. 150. Iere. 31. a. Thre. 5. c. Luc. 15. f. *Arn. & Au. s. Ps. 149. Gre. s. Eze. ho. 8. Amb. de obit. Valē.*

Chori castrorum, dicuntur variæ pugnæ animæ contra vitia. Can. 7. a. Et laudes Dei in Sunamitide, hoc est, in vnitate fidei. *Rup. s. Cant. 6.*

Chorus in malum, est vacantium voluptatibus. Exo. 32. e. Iudith 3. c.

Christus.

CHristus dicitur vnctus: & reges, aut sacerdotes dicebantur Christi, quia vngebantur: & designabant Christum redemptorem nostrum, & eius membra, qui Christiani dicuntur. *Cyril. de incarnat. verbi. 1.*

Dicebātur etiam Patriarchæ & Prophetæ Christi, propter gratiam prophetandi. Et omnes qui egressi sunt de Ægypto, Christi dicebantur, designantes baptizatos, qui per baptismum egrediuntur de Ægypto. 1. Reg. 2. b. 16. b. 24. b. 26. b. 2. Reg. 1. c. 2. Par. 6. g. Psal. 17. 83. 88. 104. 131. Eccl'i. 47. b. Isa. 45. a. Thre. 4. d. Dani. 9 g. Haba. 3. c. Matth. 1. d. Acto. 11. d. Christianismus autem iuxta Gregorium Nyssenum, est imitatio diuinæ naturæ. *Gre. Nysse. de professione Christianorum.*

Chrysolithus

Castitas. *Bartholomæus.*

CHrysolithus est gemma, aureum habens colorem. Ponebatur in quarto ordine rationalis: Hebraicè dicitur Tharsis. Spiritualibus confert, & in auro ligatus nocturnis obsistit timoribus. Designare potest castitatem. Exo. 28. c. 39. c. Eze. 10. b. 28. c. Dani. 10. b. Ponebatur in septimo fundamēto ciuitatis cælestis: cui assimilatur Bartholomæus resplendens in modum auri virtutum splendore. Apoc. 21. f. *Hie. s. Dani. 10. Geor. Vene. Cant. 5 tomo 8. cap. 3. Aretas s. Apoc. 21.*

Chrysopassus.

Charitas. *Thaddæus.*

CHrysopassus est gemma, quæ ponebatur in decimo fundamento ciuitatis Hierusalem cælestis. Apo. 21. f. dicitur rarus inuentu, pallorem habens auri. Vnde typus est charitatis. *Geor. Vene. Cant. 5 tomo 8. cap. 3.*

Huic comparatur Thaddæus, qui Abagaro, regi Edessæ, Christi prædicauit fidem. *Aretas s. Apo. 21*

Chub.

Chub prouincia, eadem est, quæ Arabia. Ezec. 30. a. *Hie. s. Eze. 30.*

Chus.

Nigredo vitiorū

Chus interpretatur Æthiops, aut niger: fuit filius Cham. Gen. 10. a. Designare potest nigredinem vitiorum: ideo terram Chus, seu Æthiopiæ circuit fluuius Gion, vt eam à nigredine vitiorum emundet. Gene. 2. c. *Glo. ord. s. Gen. 2.*

Chusai.

Secretum consilium Dei. *Apostoli.*

CHusai. i. sensus, aut festinans, vel silens: fuit amicus & consiliarius regis Dauid, qui destruxit consilium Achitophelis. 2. Reg. 15. g. 16. c. 17. a. 1. Par. 27. d. Designare potest altissimum Dei secretum, quo destructum est consilium Achitophelis: quando cęcitas ex parte facta est in Israel, cùm Dominum persequebantur, vt plenitudo gentium intraret, & sic omnis Israel saluus fieret: & ruinam fratris, hoc est, scelus traditoris in suæ misericordiæ ordinem vertit: vt quod ille ad perniciem vnius hominis faciebat, iste ad salutem omnium cō- *Aug. s. Psal. 7.*

ferret. Typus est etiam Apostolorum fugientium in passione, & Petri negantis ore, non corde.

Chusamrasathaim.

Ori.s.Iudi.ho.3. — *Diabolus.*

CHusamrasathaim interpretatur Æthiops, vel nigredo iniquitatum: fuit rex Mesopotamiæ, cui seruierunt filij Israel. Iudi.3.a. designare potest diabolum principem huius mũdi. Interpretatur etiam humiliatio eorum: qua ratione etiam significat diabolum, in cuius manu traditi sunt filij Israel, quia deseruerunt Dominum: sic enim Deus humiliat superbos.

Chusi.

Hie.s.Sopho.1.& s.Psal.7. — *Fideles ex gentibus. Humilitas. Diabolus.*

CHusi. i. Æthiops, vel Æthiops meus, aut niger: nuncius, qui nunciauit Dauid victoriam contra Absalom, eiusque mortem. 2. Reg. 18. e. Fuit alius pater Sophoniæ, qui typus est fidelium ex gentibus. Sopho. 1.a. Vbi etiam interpretatur humilitas, cuius filij sunt prophetæ, & Apostoli. Porrò Psal.7. in titulo Chusi sumitur pro Saule: & est typus diaboli, qui dicitur Chusi, hoc est, Aethiops per culpam, sed filius Iemini, hoc est, dexteræ, per creationem.

Cibus, Esca, Alimentum, Alere, Edulium, Cibare.

Arno.s.Psal. 54. Gre.9.mor.23. Geor.Vene.Can.2 tomo 5.cap.6. Ori.s.Num.ho.27 & s.Matt.ca. 14. & ho.20. Diony.epis.9. Hil s.Ps.64. 135. & s.Matt.Can.14 Hie.s.Iob.36. Gre.27.mor.8.& s. Eze.ho.10.& ho.1 — *Eucharistia. Christus. Sacra scriptura. Sapientia.*

CIbus est, quo animalia nutriuntur, & sustentantur, habens rationem calidi & sicci.

Cibi dulces, designare possunt Eucharistiam. Psal. 54 64.80.110.145. Iudi. 14.c. Et hic est cibus, qui permanet in vitam ęternam. Ioan. 6.f. Et ipse Christus est esca, ad quam volat aquila. Iob. 9.c.

Cibus designare potest sacram scripturam, nutrientem mentes: vbi est cibus lactentium & infirmorum, ac robustorum. Gen. 6.d.14.b.28.c.42.a.43.a.45.b.47.f. Et 1.Cor.3.a.10.a. dicitur esca spiritalis, quia spiritalem cibum designabat. Quasi autem acceptus cibus, stomacho languente reiicitur, quando auditus sermo in ventre memoriæ non tenetur. Sed quisquis alimenta non retinet, huius profectò vita desperatur. Dicitur etiam sacra scriptura esca iumentorum, hoc est, simplicium. Et hanc escam dat Deus in tempore opportuno. Ps.32.54.64.77. 103.106. 135.144.145.146. Sapientia etiam dicitur cibus: & cibi varij creati à Deo, variam doctrinã significant pro cuiusque capacitate: & cibus fortis, sensus spiritualis. Altilia quoque sunt solitæ mysteriorum escæ, & suauia & delectabilia eloquia Dei. Num.15.c. Exo.16.g. Leui.11.22.b.25.b.2.Reg.9.c.3.Reg.4.c.4.Reg.6.e.2. Par. 11.b.28.c. Iudith 12.b. Ruth.1. Ester 9. c. Iob.34.a.36.d.38.b. Eccl'i.15.a.36. c. Tobi.1.c. Iere.52.b. Thre.1.g. Pro.31.b. Eze.39.e.44.g. Ioel.1.d. Agge.2.c. Mala.3.c.1.Mac.6.f.9.e.13.e.14.b. Matt. 22.a. 24.d. Mar.6.e.1. Cor.5.d.13. b. Colos.2.c. Hebræ.5.d.6.c. Acto.2.g. Sacra autem doctrina in rebus obscurioribus, quæ intelligi nequeunt, nisi exponãtur, cibus est: quia quicquid exponitur, vt intelligatur, quasi mãditur, vt glutietur. In rebus verò apertioribus, potus est: potum enim non mandando glutimus. Apertiora ergo mandata bibimus: quia etiam non exposita intelligere valemus. Esca vniuersorum in arbore procera. Dani.4.b. Est plena eruditio omnium, & discreta admonitio singulorum. Hãc habebat Paulus, qui omnibus erat debitor. Cibat autem Deus volumine. Eze. 3. a. quum dat intelligentiam sacræ scripturæ: quam per nosmetipsos habere non valemus.

Ricar.de S.Vict.de securi.conscien.16.

Ori.s.Iosu.ho.6. — *Doctrina secularis. Doctrina sacra. Cognitio beatifica.*

Cibus Ægypti portatus in desertum per filios Israel. Exo.12.f. designare potest doctrinam secularem, & artes liberales, quas quis affert veniens ad fidem. Manna verò in deserto, est doctrina sacra in hac vita fidelibus necessaria: fructus autem terræ promissionis, designabãt cibum æternæ gloriæ. Gen. 41.g.42.a. Exo.16.g. Deut.8.d.

Gre.23.mor.25 — *Auxiliũ gratiæ Dei. Sacramenta.*

Cibaria, quæ dedit Ioseph fratribus suis, designare possunt auxilium gratię Dei: vel sacramenta: quæ Christus reliquit Ecclesiæ. Gen. 42. e. Alij autem Deus hoc pane de cælo, quousque tangantur fines Chanaan, hoc est, vsque ad extremum vitæ præsentis. Exo. 16.g. Nu.21.b. Iosu.1.c. Iudi.20.b.3.Reg.20.d. Tobi.8.d. Eadem dicuntur cibus desiderabilis. Iob. 33.c. Eze.47.c.

Glo.ord.s.Exo. 16 — *Dona ad præsentem & futuram vitam.*

Cibi duplices, qui colligebantur à filiis Israel die sexto. Exo.16.e. designant, quæ dantur à Deo ad præsentem vitam, & futuram. Vel ad animam, & corpus.

Cle.Ale.1.pæda 6. Hie.s.Isa.58. Isych.s.Leui.25 Gre.35. — *Vita æterna.*

Cibaria, quæ præbuit Ioseph singulis. Gen. 47. c. designant præmia vnicuique secundum merita in futura vita tribuenda. Hic cibus est euidens, quæ erit in futuro seculo, reuelatio facie ad faciem. Cor.3.a. Hic etiam est cibus septimi anni, in quo non laboratur. Leu.25.a. Esca autem aquilæ, est Deus visus in gloria à beatis, aut hic per reuelationem. Iob. 39.d. Et cibat Deus hæreditate Iacob, quum dat æternam fœlicitatem. Isa.58.d. Tobi.12.d.

Ori s.Cant.ho.2 Cle.Alex.1.pæd.6. Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.12. — *Opus redemptionis. Conuersio infidelium.*

Cibus Salomonis dicitur ille, de quo Christus dixit: Meus cibus est, vt faciam voluntatem eius, qui misit me: hoc est, opus redemptionis, & conuersio infidelium ad fidem. 3. Reg. 4.c. 10.a.2. Par.9.a. Ioan.4.c. Et cibus corui, hoc est, Christi, sunt gentes ad fidem venientes. Iob. 38.d. Sunt etiam cibus prædicatorum.

Ori.s.Matt.12.& s.Iosu.ho.1. Isych.s.Leui.11. — *Bona opera. Eleemosyna.*

Cibus etiã dicuntur bona opera aut opera vitæ actiuæ: & demũ facere voluntatem Dei. Ge. 27.a.43.a.45.b. Le.11.e.2.Reg.19.f.20.a. Pro.6.a.13.d. Eccl'i.14.c. Eze.44.g. Hab.3. d. Mal.3 c. Ioan.4.a.6.b. Hæc sunt cibaria ad transitum Iordanis præparanda. Iosu.1.b. In his includitur eleemosyna. 1.Cor.13.b. In cibos pauperum.

Fides Trinitatis. Cibi prandi in diem tertium, fidem Trinitatis designare possunt. Ios. 1. b. Edulium autem hostiæ in tertium diem reseruatæ, videtur significare cognitionem de Deo, quæ in hac vita haberi non potest. Leu. 7. a. *Aug. ser. 106.*

Pœnitentia. Esca Isaac, designare potest pœnitentiam Christo gratam. Et cibus, quem obtulit Iacob, spiritum Dei, & peccatorum remissionem: cibus verò, quem obtulit Esau, literam legis. Gen. 27. d. Cibi enim delectabiles ipsi Isaac, designant hostiam Deo placentem, quæ est salus peccatorum. Esca etiam, in quam datus est draco, designare potest pœnitentiam, & lachrymas de peccatis. Psal. 73. 79. Cibat Deus cinere, quum dat virtutem pœnitentiæ. Thre. 3. b. Hi sunt cibi lugentium. Ezec. 24. c. Sap. 19. b. *Amb. epist. 10. Hie. ad Damascũ. 9. 3. Gre. s. Eze. ho. 6. Bed. s. Gen. 27. Arn. & Aug. s. Ps. 73.*

Peccatores. Gentiles. Doctrina legis. Labores & tribulationes. Esca Ioannis Baptistæ, quæ erat locustæ, & mel syluestre. Mat. 3. a. designat peccatores conuersos ad pœnitentiam: aut gentiles etiam pœnitentiam & fidem amplectentes. Cibi etiam Iob, quos prius nolebat tangere. Iob 6. b. sunt gentiles venientes ad fidem, quos Iudæi abominantur. Sed sunt cibi Ecclesiæ. Vel designant doctrinam legis, quam nolebant tangere gẽtiles: sed postea conuersos ad fidem fit cibus in Ecclesia, amoris æstibus anxia. Vel designant labores & tribulationes, quæ prius refugiebat, postmodum verò libenter amplexus est. *Hil. 1. Mat. cãt. 2. Amb. s. Luc. 2. Gre. 7. mor. 5. 7.*

Fideles. Sicut Samaritani incipientes conuerti erant cibus Christi, sic & vnusquisque nostrum, dũ bene operatur, est cibus eius: & dum proximo doctrinam, vel aliquam vtilitatem impartitur, est cibus ipsius, cui seruit: sic Christus factus est cibus noster, seipsum nobis multipliciter tradendo. Panis & cibus vtique vitæ erat, administrans nobis doctrinam vitæ, cibum vitę, & opera vitæ. Sic & nos dum talia proximis nostris exhibemus, sumus eis cibus vitæ, & cibus purus & mundus. Sunt autem cibus mortis, & immundus, qui docent doctrinas pestiferas, vel scandalum vitæ præbent, aut factis negant, quod verbis prędicant. *Geor. Ven. can. 1. tom. 7. cap. 32.*

Victus prædicatorum. Cibus, quem dedit Ioseph fratribus suis, designare potest victum prędicatoribus dandum. Gen. 45. b. Mat. 6. d. 10. a. Ioan. 4. a. Idem possunt designare cibaria sacerdotum. Genes. 47. c. Luc. 3. c. 9. b. 12. c. Rom. 4. c. *Glo. ord. s. Gen. 47*

In escam datum est fel Christo. Ps. 68. quod fit quum aliqui cõtradicunt Christo, & sacramento Eucharistię. *Aug. s. Ps. 68.*

Contradicere Christo. Mali. Boni. Corpora Sanctorum. Esca electa diaboli, dicuntur mali. Hab. 1. d. Ps. 103. qui & cibus ignis dicuntur. Isa. 9. b. d. Ier. 7. g. 16. a. 34. d. Eze. 15. a. 21. g. 34. c. Cibus etiam electus diaboli, dici possunt boni, quos deuorare conatur. Iob 39. d. Et corpora Sanctorum in escam dantur bestiis, & volatilibus, quũ laniari permittuntur à tyrannis. Ps. 13. 78. Eccl. 51. a. Cibi etiam regis Pharaonis, & regis Babilonis, eosdem malos significare possunt. Gen. 40. c. Exo. 8. a. Dan. 1. c. 14. c. Tob. 1. b. *Gre. s. 1. Reg. 8. Arn. s. Ps. 103. Hie. s. Is. 9. & s. Hab. 1.*

Voluptates & consolationes huius vitæ. Cibus interdum sumitur pro voluptatibus & consolationibus huius vitę. Thr. 1. g. Huc referri potest esca vniuersorum, quę erat in arbore succidenda. Dan. 4. b. Edulium etiam lentis, quod expetiuit Esau, mundanas & vanas significat voluptates. Gen. 25. d. Nu. 11. g. Iud. 1. b. 2. Reg. 13. b. 19. f. Ester 1. b. Ps. 77. Prou. 23. a. 27. d. 30. c. Sap. 16. a. Eccl. 14. c. 36. c. 37. d. 41. a. Eze. 4. c. Hab. 3. d. Rom. 14. c. 1. Cor. 6. c. Heb. 12. d. 13. b. *Glo. ord. s. Gen. 25*

Non gaudens Ecclesia, ob incredulitatem Iudæorum. Cibum non capiens Anna. 1. Regum 1. b. designat Ecclesiam non gaudere, quia non conuertuntur Iudęi. Vel est ipsa Ecclesia non recipiens consolationes mundanas, sed dicens: Renuit consolari anima mea. Psa. 76. Et solo illo cibo delectatur, de quo dicit, Memor fui Dei, & delectatus sum: & omni verbo, quod procedit de ore Dei. Ma. 4. a. Et cibi consumpti, possunt designare defectum temporalium. Gen. 43. a. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Temporalia. Sensibilia. Errores hæreticorum. Cibi alieni, dici possunt sensibilia, aut errores hęreticorum. Ecc. 40. b. 29. d. Gen. 6. d. Leu. 25. b. Tob. 1. b. 1. Mac. 1. g.

Cõtemptus animæ proximi. Cibus sanguis, significare potest contemptum animę proximi. Leu. 7. c. *Glo. int. s. Leu. 7.*

In cibum dantur animalia, vt ex illis cognoscatur creator. Gen. 9. a. *Gre. 30. mor. 12.*

Instruere simplices. Alere pecora, est instruere simplices Gen. 46. d. 47. d. Nu. 32. a. Ios. 14. b. Eccle. 33. d. Et esca coruorum, & iumentorum, est doctrina data Gentilibus. Iob 38. d. Ps. 146.

Propriis pasci vitiis. Cibat Deus hostes Hierusalem carnibus suis, cùm dimittit dæmones, & carnales, vt propriis vescantur vitiis. Is. 49. g. *Hie. s. Is. 49.*

Tribulationes. Cibat Deus populum absinthio, quum dat tribulationes. Ier. 9. e. 23. c. Sic cibat carnibus filiorum. Ier. 29. c. Thr. 4. b. Et cibat cinere, quum in rebus vilibus relinquit animam. Thr. 3. d. Et cibus Ezechielis in pondere datus, significabat famam Iudæorum, & defectum verbi Dei. Eze. 4. c. Cibus fœni ad hæc referri potest, Gen. 1. d. 2. Mac. 5. d. *Hie. s. Eze. 4.*

Cibus hypocritæ, de quo nihil remanet, est omne illud, quod peruerso desiderio concupiuit. Iob 20. c. *Gre. 15. mor. 11.*

Auaritia. Cibus hæreticorum est radix iuniperorum, hoc est, auaritia, quæ profert peccatorum spinas: quia dum totis suæ mentis sensibus auaritiam cogitant, quasi eo alimento vescuntur, de quo nasci proculdubio peccatorum punctiones solent. Iob 30. a. *Gre. 20. mor. 20.*

Ali mulierem in deserto loco. Apocal. 12. d. est pasci Ecclesiam doctrina Christi in hoc mundo. *Glo. ord. s. Apoc. 12*

Cicatrix.

CIcatrix est signum & vestigium ex vulnere curato derelictum.

Peccatum. Vestigium peccati. Cicatrix designare potest peccatum, aut vulnus peccati, seu vestigia peccati. Et cicatrix alba, erit secta peccati apparens in vulnere sanato. Leu. 13. c. 22. c. Ps. 37. Ier. 8. g. 30. c. *Ori. s. Leu. ho. 8. & s. Ps. 37. ho. 1. Gr. 9. mor. 40. & 7. regis epi. 53. & s. Psal. 37.*

Cicatrix exustionis erit libidinis, aut inuidiæ. Vel est carnis maceratio, cũ infidelitate: qualis erat Manichæorum. Leu. 13. d. *Libido. Inuidia.*

Ori. s. Leu. ho. 8. Lepra in cicatrice, est reuersio ad prius peccatum. Leu. 14. f. *Reuersio ad peccata.*

Cicatrices parietum templi, aut murorum Hierusalem. 2. Par. 24. b. Nee. 4. b.

Cicer.

Cicer, est legumen notum, natura calidum & humidum, nonnihil habens salsedinis: vnde nocet terræ, in qua seminatur. De hoc 2. Reg. 17. g. Frixum oleo cicer.

Ciconia.

Arist. 8 de hist. animal. 3. 16. & 9. de hist. animal. 6. 13. Amb. 1. Exac. 16.

Ciconia est auis lacus & fluuios petens, vt inde cibum quærat. Pennæ inferiores ciconiarum pallidæ sunt, superiores ceruleæ, postremæ rubeæ, vt halcedinis. Feruntur ciconiæ parentum senectutem educare. Et cùm vulnus in pugna acceperint, cunilam herbam plagæ apponunt.

Ciconia custodiens tempus aduentus sui. Ier. 8. c.

Cidaris, vide Corona.

Cilicium, Saccus, Sagum.

Cilicium, est vestis aspera, corpus affligens: & etiam saccus, aut sagum. Saccus tamen deseruit ferendis frumentis & similibus granis.

Hie. s. Ps. 29. Hil. s. Ps. 68. Gre. 35. mor. 2. Bed. s. Gen. 42.

Cilicium significare potest luctum Christi, aut corpus eius mortale, seu eius mortalitatem, & similitudinem carnis peccati. Ps. 29. 34. 68. *Luctus Christi. Corpus Christi mortale.*

Cilicium potest designare dolorem ex passione Christi: & compunctionem cordis, quia pungit. Gen. 37. g. Et sagum sextum tabernaculi duplicatum, designare potest sacramenta & imitationem Christi. Exo. 26. b. 36. b. *Dolor passionis Christi. Sacramenta. Imitatio Christi.*

Aug. 15. de ciuitate Dei. 20. & quæ. in Exo. 108. Hie. s. Ezec. 6 & s. Zac 13. & Epis. Vt absentiam. Basi. s. Ps. 29. Gre. 13. mor. 10. Gre. Nyss. de vita Mosis.

Cilicium præterea, designat pœnitentiam, quia sumi solet, quum quis de aliqua re dolorẽ habet: vnde & recordationem peccatorum significare potest: & etiam erit signum orationis, atque ieiunij, quæ sunt opera pœnitentię. Et saga cilicina, ipsos pœnitentes significare possunt. Sacco etiam induebantur Prophetæ, vt alios ad pœnitentiam incitarent: vnde pseudo Prophetæ saccum assumebant, vt deciperent. Leu. 11. e. Exod. 26. b. 36. b. 2. Reg. 21. b. 3. Reg. 21. g. 4. Reg. 6. f. 1. Paral. 21. c. Iud. 4. c. 8. a. 10. a. Iob 16. c. Ps. 29. 34. Is. 3. d. 15. a. 20. a. 22. d. 37. a. 50. b. Ier. 6. g. 48. f. 49. a. Thr. 1. c. Eze. 7. e. 27. f. Ioel. 1. b. Ionæ 3. c. Zac. 13. b. Mac. 10. f. Matt. 11. c. Luc. 10. c. Apoc. 6. d. 11. a. *Pœnitentia. Recordatio peccatorum. Pœnitentes.*

Gre. 25. mor. 12. Rup. 4. s. Exo. 11.

Cilicina saga tabernaculi, designare possunt Rectores & Doctores Ecclesiæ, qui seipsos reprehendunt. Saga quidem quinque, sunt Doctores veteris legis, in quinque ætatibus: saga verò sex, sunt Doctores noui testamenti. Possunt etiam significare laborantes circa temporalia, & tegentes spirituales. Item seruos & rudes, qui etiam aliquod obsequium, licèt infimũ, præstant Ecclesiæ Dei: demum crassas & duras mentes. Exo. 26. b. 36. b Ps. 34. *Rectores & Doctores. Laborantes circa temporalia. Rudes & infimi.*

Glo. ord. s. Gen. 44 Saccus Beniamin, corpus Pauli designare potest, in quo erat scyphus doctrinæ legis. Gen. 44. a. Vel cor eius. *Pauli corpus.*

Hie. s. Iob 16. Glo ord. s. Thr. 2. Saccus super cutem Christi, designat Iudæos Christum affligentes. Iob 16. c. *Iudæi.*

Ciliciũ ex setis confectũ, vitia mentẽ exasperantia, & abiiciẽtia significare potest. Tre. 2. d. *Vitia.*

Saccus Iudæorum, est dolor, sed non veræ pœnitentiæ. Amos 8. c. *Pœnitentia ficta.*

Hie. s. Amos 8. Lyr. s. Is. 50. Saccus aliquando pro tenebris. Is. 50 b. Saccum ponam operimentum eorum. Apocal. 6. d. Sol factus est niger, tanquam saccus cilicinus. *Tenebræ.*

Cincinnus, vide Capillus.

Cinæus.

Cinæus, idest, possessio, vel emptio, siue nidus, aut lamentatio: nomen viri, & populi.

Ori. s. Nu. ho. 19. Gre. s. 1. Reg. 15.

Cinæus significare potest fideles, qui sunt possessio Dei. Numer. 24. d. Vt autem Cinæi habitabant inter Amalecitas, & eos admonuit Saul, vt recederent ne perirent cum Amalecitis. 1. Reg. 15. a. 1. Par. 2. g. designant coniugatos, qui iubentur discedere ab Amalech, hoc est, ne vacent obscœnitatibus libidinis, quasi dicatur eis: si continere ab inuicem non potestis, sit vobis honorabile coniugium, & thorus immaculatus: & sit illud, quod dicit Paulus. 1. Cor. 7. g. Si se non continet, nubat tantùm in domino, non in Amalech. *Fideles. Coniugati.*

Cingere, quære Accingere.

Cingulum, vide Balthæus.

Cinis, Subcinericius.

Cinis est, quod relinquitur ex lignis igne combustis, est puluis calidus, & siccus.

Glo. int. s. Ex. 27. Gre. 13. mor. 10. & 25. mor. 2. & s. Ezec. ho. 19. Hier. s. Ier. 31. & s. Ezec. 27. Aug. s. Ps. 147. Isyc. s. Leuit. 1.

Cinis potest designare passionem Christi: & sacramenta, & mortem sanctorum. Et vt cinis est signum præteriti ignis, ita potest designare memoriam passionis Christi. Exod. 27. a. Num. 19. b. *Passio Christi. Sacramenta. Mors sanctorum. Memoria passionis Christi.*

Cinis aliquando designat pœnitentiam, & etiam subcinericius panis. Dantur autem ab Abraham subcinericij panes angelis: vt per pœnitentiam præteritorum delictorum, Spiritussancti vapore decocti, velut esca beneplacita, Deo acceptabiles efficerentur. Gen. 18. a. Leu. 4. c. 2. Reg. 13. b. Iudith 4. d. Ester 4. a. 14. a. Iob 16. c. 42. a. Psal. 101. 147. Isa. 58. b. 61. a. Ierem. 6. c. *Pœnitentia. Cognitio miseria & mortalitatis.*

25.g.31.g.Thren.2.c.3.b.Ezech.27.f.Dani.9.a.Ionæ.3.b.1.Mach.3.f.4.c.Matth.11.c.Designat etiam cinis cognitionem miseriæ, & mortalitatis:& comeditur cinis tanquam panis, quando autori suo peccator per pœnitentiam tanquam innocens reuocatur. Cineres etiam sunt sordidæ cogitationes:quos ponit iuxta altare:qui paruulos cogitatus allidit ad Christum. Leuit. 6.b. *Rup.1.s.Leui.28.*

Cogitationes sordidæ. *Opera virtutũ, vel ipsæ virtutes*

Cinis interdum designat consummata virtutum opera, vel ipsas virtutes. Ideo ponuntur cineres iuxta altare, vt aliæ virtutes exerceantur. Leui.6.b.2.Mach.13. c. *Isych.s.Leuit.6.*

Mysteria abscõdita. Subcinericius panis significare potest mysteria abscondita, & indignis cælanda.

Oratio. Subcinericius etiã panis, dicitur oratio abscondita, lentum adhuc habens colorem. Gẽ.18.a. *Philo.de sacr.Abel & Cain.*

Cognitio propriæ naturæ. *Fama passionis & resurrectionis Christi.* Cinis vitulæ, qui erat ad purificandum. Num.19.b. designare potest cognitionem propriæ naturæ, quæ hominem purificat:& cinis, vt est relictum ex morte, vel combustione, designat famã passionis & resurrectionis Christi: quia Christus velut mortuus ab infidelibus condemnabatur, & tamen mundabat, quia resurrexisse à fidelibus credebatur. *Amb.1. de Cain, & Abel.9.* *Philo.de somniis & de offeren. victim.* *Au.q.in Num.33*

Amor sui. *Vana opinio.* *Desideria terrena.* Cinis, quem manducat quis tanquam panem, est nimius amor sui, & vana opinio, & persuasio, & desideria terrena. Ps.101.Thre.2.d.Et habentes desideria terrena. Amos 2.a. *Greg. 32.mor.7.* *Hie.s.Amos 2.*

Hæretici. Subcinericius panis, designat hæreticos ex omni parte immundo cinere, & ignium ardore circundatos. Hose.7.c. *Hie.s.Hose.7*

Sensus inutiles legis. Cinis quandoque significare potest sensus inutiles, & leues, quos dant Iudæi, vel hæretici, legi. Amos 2.a. *Hier.s. Amos 2.*

Iudæi. Cineres erant Iudæi, qui dum principem tenebrarum, magis quàm autorem sequerentur luminis, in eorũ cordibus, quasi extinctus fuerat prorsus ignis diuini amoris, & iã nulli apti erãt vsui, nẽpe sine charitatis glutino dissoluti. Ps.101.Sunt etiã subcinericius panis. Hos. 7.b. *Gre.s.Ps.101.*

Punitio. Cinis interdum designat punitionem: vt cũ Moses, & Aaron tulerunt manus plenas cineris, quem effuderunt, & facta sunt vlcera in Ægyptiis. Exo.9.b.Deut.28.c.Mala.4.a.2.Petri 2. b. *Rup.s.Hose.7.* *Gre.Nysse.de vita Mosis.*

Temperamentũ tribulationis. Vt autem cinis est calidus, designare potest temperamentum tribulationis. Psal.147. *Hila.s.Ps.147.*

Reliquiæ punitionis. Cinis relictus de incendio. Isa.33. b. significare potest infœlicitatem relictam ex punitione Dei, quales sunt Iudæi relicti post destructam Hierusalem. Sic datur Lucifer in cinerem, quia relictus est in miseria. Eze.28.e. *Hie.s.Isa.33. & s. Ezech.28.*

Vilitas rerum terrenarum. *Miseria humana.* *Corpus mortuũ* *Memoria malorum.* Cinis etiam significat vilitatem rerum terrenarum, & humilitatem, & miseriam humanam, & corpus mortuum. Et quia cinis facilè rapitur à vento, ideo memoria malorum comparatur cineri. Gen.18.d.Leui.1.d.3 Regum 13.a.4.Reg.23.c.Iob.13.c.Ps.147.Sapi.2.a.Eccl'ici.10. b.17.d.40.a.Isa.27.c.33.b.Amos 1.a. *Gre.11.mor.17.*

Cinnamomum.

CInnamomum est frutex odoriferus, qui nascitur in Æthiopiã, duorũ cubitorum, quum viret non odoratus, siccitate gaudens, eius cortex est in vsu, estque ferè coloris cinerei. *Plin.12.nat.hi. 19*

Cognitio humanæ fragilitatis. Cinnamomum, vt est coloris cinerei, designare potest cognitionem humanæ infirmitatis, & fragilitatis. Exo.30.c.

Cinnamomum immaculatum, & odorum, inter bona ecclesiæ numeratur, quæ non habet maculam, neque rugam. Canti.4.d.Eccl'i.24.b. *Glo.int.s.Exo. 30* *Ori s.Cant.ho.1*

Cinnamomum in malum ponitur. Prou.7.c.Apoc.18.d.

Circinus.

Circinus est instrumentum fabrorum, & mathematicorum ad metiendum & conficiendos circulos: de quo fit mentio Isa.44.b.

Circulus, quære, Annulus.

Cicumædificare, vide, Aedificare.

Circumagere.

CIrcumagere, est in circulum ducere.

Circumagit Deus Gog, quum hæreticos in sua sententia fluctuare facit. Eze.38.a.39.a. *Hie.s.Eze.38*

Circumagens Dauid ferrata carpenta super populum Rabbath.2.Regum 12.g. perpetuam adumbrat pœnam.

Circumamictus, vide, Induere.

Circuncidere, Circuncisio, Incircuncisus.

CIrcuncidere apud Iudæos, erat præcisio, seu ablatio præputii, & fiebat in omnibus paruulis octauo die: inferebat dolorem & cicatricem.

Circũcisio mẽtis Circuncisio carnalis, figura erat circuncisionis spiritualis, quæ potest esse omnium mẽbrorum. Et quia fiebat in masculis, designabat circuncisionem mentis, quæ rationem masculi habet. Gen. 17.b. 21.a.34.b. Exo. 4. f. Circuncidi autem debet quis, antequam comedat Phase, ne mãducet videlicet corpus Christi indignè. Exod.12.g. Circuncisus autem est Christus pro nobis, vt illo circunciso, nos circunciderẽmur in illo, circuncisione non manu facta. Luc.2.e.Colos. 2. b. Circuncisio causat dolorem & cicatricem: quia in initiis est difficultas bene operandi, donec contrarij habitus deleantur. *Amb.2.de Abra.11* *Ori.s.Luc.ho.14.* *Aug.epis.200.& de ver.apost.ser. 15* *Cyril.con Iulia.10* *Ori.s.Iosu.ho. 6.*

Ori. s. Rom. 2. — *Mundus corde.*

Circuncisus corde dicitur is, de quo Matth. 5. a. Beati mundo corde. Habet enim animam ab omni vitio purgatam. Incircuncisus verò corde dicitur, aut immundus, aut qui malè sentit de fide. Leui. 26. g Deut. 10. d. 30. b. Iere. 4. a. 9. g. Ezech. 34. b. Acto. 7. f.

Obturatæ aures.

Circuncisæ aures sunt, quæ non patent ad audienda praua verba. E diuerso autem se habēt incircuncisæ aures. Iere. 6. b. Acto. 7. f.

Ori. s. Gen. ho. 3. & s. Rom. 2.

Circuncisus carne dicitur is, de quo dicitur Ps. 57. Alienati sunt peccatores à vulua, &c.

Ori. s. Leui. ho. 8. Ori. s. Rom. 2. Hiero. s. Isa. 52. & s. Eze. 44. — *Vacās libidini.*

Incircuncisus carne dicitur, qui non habet bona opera, vel qui libidini vacat: vel qui iis, quæ ad corpus necessaria sunt superfluè abutitur. Isa. 52. a. Ezechiel. 44. b.

Ber. se. 1. de circun. — *Paupertas. Pœnitentia.*

Circunciditur quis à superfluis per paupertatem, ab aliis verò affectibus per pœnitentiæ laborem, & regularis obseruationem disciplinæ.

Ori. s. Rom. 2. Amb. 1. de Abr. 4. & 2. de Abr. 10 Cyril. 4. s. Ioan. 51 — *Castitas.*

Circuncisio carnis peculiariter designat castitatem, ideo fiebat in genitalibus, vt designaret tollendum incentiuum carnis. Rom. 2. d. Vnde Ismael circuncisus est tertiodecimo anno, quia tunc in primis coercenda est libido. Est etiam circuncisio carnis abscindere à corde omnem voluptatem cogitationum. Gen. 17. d. Iudith 14. b. 1. Mach. 2. e. Mach. 6. c.

Ori. s. Rom. 2. Isych. s. Leui. 12. Cyril. 4. s. Ioan. 51. Beda s. Gen. 17. Rup. 5. s. Gen. 32. & s. Iosu. 16. — *Baptismus. Resurrectio.*

Circuncisio Isaac, figura est baptismi, quo Christus circuncidit in nobis veterem hominem. Et quia octauo die fiebat, typus est resurrectionis, quādo præciditur omnis corruptio, & quia in resurrectione Christi circuncidimur. Fit ergo circuncisio in iis, qui futuro seculo militant. Genes. 21. a. Leui. 12. a Circuncisio prima, typus erat baptismi, secunda, resurrectionis corporum, quæ fit à Iosue, id est, à Christo. Iosu. 5. a.

Ori. s. Iosu. ho. 5. & 26 & s. Rom. 2. Hie. 1. adue. Iouin — *Purificatio Christiana.*

Circuncisio prima facta in lege fuit, qua à populo idolorum cultus, vel commenta philosophicæ persuasionis Deus exsecuit. Secunda verò facta à Iosue, est purificatio introducta per Christum post legem, qua & veteris hominis consuetudinem, & mundanā conuersationem, & passiones, ac vitia carnis abscidit. Vnde & dicitur per hanc Deus abstulisse opprobrium de Israel. Iosu. 5 a.

Ori. s. Rom. 2. Amb. epis. 72. — *Declinare à malo.*

Circuncidi demum, est declinare à malo, custodire legem, & facere bonum. Item separari à malis, quantumlibet propinquis. Rom. 2. d. 4. b. Iere. 4. a. Luc. 1. f. Ioan. 7. c. Philip. 3. a.

Gre. Nysse. de vita Mosis. — *Præcidere errores philosophiæ.*

Circuncidens Sephora filium suum, designat philosophiam pręcidentem à se errores. Exo. 4. f. Sic circuncidere vngues mulieris captiuę, est præcidere omnia superflua à philosophia. Deut. 21. c.

Rica. de S. Victo. de 12. patriarch. 53.

Circuncisio Sichimitarum non ad veritatem fidei facta. Gene. 34. b. designare potest transfigurationem Satanæ in angelum lucis. Eadem è diuerso in bonum, significare potest abrenunciationem Satanæ, & præcisionem omnium, quæ pudenda sunt, sed non recta intentione factam.

Hie. s. Iere. 9.

Circuncidebantur autem, non solum Iudæi, sed etiā Ægyptii, & Idumæi, & Ammonitæ, & Moabitę, & Ismaelitæ, qui dicuntur, attonsi in comam habitantes in deserto. Iere. 9. g.

Hie. s. Ezech. 31. — *Malus.*

Incircuncisus, dici potest omnis malus, aut existens in aliquo peccato. Gen. 34. b. Exo. 12. d. Iosu. 5. b. Iere. 9. g. Ezech. 28. c. 31. g. 32. d. f.

Gre. s. 1. Reg. 14. — *Dæmones.*

Incircuncisi etiam dici possunt dæmones. 1. Reg. 14. a. 17. c. 2. Regum 1. c. Ester 14. c. Isa. 52. a. 1. Mach. 1. f.

Beda s. Exo. 6. Ori. s. Rom. 2. — *Salus nō à lege sed à Christo. Hæreticus detractor.*

Incircuncisus labiis Moses. Exod. 6. b. indicat legem à se non duxisse salutem, sed à Christo.

Incircuncisus labiis dici potest hæreticus, aut qui nondum cessauit à stultiloquio, detractione, cæterisque vitiis labiorum & linguæ. Exo. 6. b.

Circuncingere, vide Accingere.

Cicuncludere, vide Claudere.

Circundare.

Basi. s. Ps. 29 — *Dans Deus gloriam.*

Circundare, est vndiquaque claudere.

Circundat Deus lætitia, quum dat vestem gloriæ: & circundat diploide, hoc est, gloria corporis & animæ: qui etiam iustitia circundare dicitur. Psalm. 29. Isa. 61. d.

Basi. & Aug. s. Ps. 7. — *Concursus fideliū ad Christum. Persequutio infidelium.*

Circundans synagoga populorum Deum, designat fidelium concursum, & accessum ad Deum. Ps. 7. Vel è diuerso, significat persequutionem infidelium contra Christum.

Sacra doctrina.

Circundata mensa auro, designare potest sacram doctrinam mysteriis refertam. Exod. 37 b. Hanc autem doctrinam debet vnusquisque circundare gutturi suo. Pro. 3. a. 6. c.

Glo. ord. s. Exo. 25. — *Sapiētia prædicatorum.*

Circundantur vectes arcæ auro, quum prædicatores implentur sapientia. Exo. 25. c.

Arno. & Aug. s. Ps. 47. — *Imitatio bonorū.*

Circundant Sion, hoc est, ecclesiam fideles, vt filij matrem, qui sequuntur bonos, vt eos imitentur. Ps. 47. Zach. 9. b.

Glo. int. s. Eze. 4. — *Demonstratio tentationum.*

Circundat doctor Hierusalem, quum ostendit animę in omnibus, quæ in hac vita aguntur adesse tentationes. Ezech. 4. a.

Basi. s. Ps. 44. Hiero. s. Isa. 49. & s. Ps. 44. — *Varietas doctrinæ in ecclesia. Varia dona.*

Circundata varietate vestis ecclesiæ, designare potest varia dogmata in ecclesia, quæ tamē à veritate non discrepant. Vel designat multitudinem fidelium, varia gratiarum dona habentium, quibus ornatur ecclesia. Psal. 44. Ester 25. b. Isa. 49. e.

Amb. 3. Exaē. 12. Ber. ser. 5. s. Quiha. — *Muniens Deus Ecclesiam.*

Circundat Deus vineam vallo, quando munit ecclesiam præceptis, & angelorum custodia aduersus circundantes tentationes. Et circundat eius misericordia, & etiam veritas, vt scuto. Idem etiam est circundare vicos, aut ciuitates. Iudith 4. a. Ps. 31. 90. Prou. 18. b. Matth. 21. d. Marc. 12. a.

Ignorantia hominis Circundat Deus hominem tenebris.Iob 3.d. quia quamuis cælesti desiderio ferueat, quid de semetipso sit dispositum intrinsecus,ignorat. *Gre.5.mor.4.*

Repressio diaboli. Circundat Deus carcere mare,vel cetũ.Iob 7.c.quia malignus spiritus,vel sequaces illius, in quorum se mentibus colligit,atque in eis vndas tumentium cogitationum voluit, vt implere mala,quæ appetunt nequeant,superna eos districtio angustat. Bonos verò circundat carcere,quum adhuc infirmitatis suæ incertis motibus in carne subduntur.Heb.5.a. *Gre.8.mor.16.*

Parua hominis cognitio. Circundedit Deus terminum aquis.Iob 26.c.quia humani generis ita scientia moderatur, vt quousque vicissitudines alternantium temporum transeant,perfectè ad cognitionem claritatis intimæ,non pertingat. *Gre.17.mor.14.*

Moderatio persequutionum. Circundat Deus mare terminis suis.Iob 26.b.38.b.Prou.8.b.Quando iras persequentium iudiciorum suorum dispensatione moderatur:vt insani tumida vnda feruoris, plano frangatur littore occultæ dispensationis.Et quando cor nostrum adhuc corruptionis suæ molestia & cura turbulentum,sub mensura contemplationis humiliat,vt licèt plus appetat, vltra tamen,quàm sibi conceditur,non ascendat.Vel quia cor nostrum tentationibus tumidum,occultis donorum distributionibus mitigatur. *Gre.28.mor.15.19* *Hie.s.Iob 26.*

Concordans vita sermoni. Circundat Deus collo equi hinnitũ.Iob 39.c.quando,ne ad peruersa opera quis prodeat, suis vocibus etiam vita prædicantis obsidetur,ne voci vita contradicat.Circundat etiam gutturi misericordiam & veritatem,qui ea,quæ loquitur,operatur.Prou.3.a. *Gre.31.mor.19.* *Bed.s.Prou.3.*

Præmium operũ Circundare sibi librum,quasi coronam.Iob 31.d. est mandata Dei, quæ bene portantur in opere,postmodum coronam victoriæ exhibere in retributione. *Gre.22 mor.20.*

Circundat Deus sibi decorem,quẽ homo sibi non potest circundare.Iob 40.a. quia Deus habet à seipso. *Glo.int.s.Iob 40*

Ornatus fidei per opera. Circundare altare Dei.Ps. 25.est bonis operibus ornare fidem,& amplecti sublimia in Dei laudem. *Hie.s.Ps.25.*

Maria concipiẽs Christum. Circundat fœmina virum,hoc est,Maria Christum, sine virili semine ipsum concipiendo. Ierem.31.d. *Hie.s.Ier.31.*

Circundederunt Christum gemitus mortis,eorum videlicet,qui erant in limbo,& qui hic sunt in ecclesia.Ps.17. *Hie.s.Ps.17.*

Persequentes Christum. Circundederunt Iudæi Christum,sicut apes.Ps. 117. quia nescientes persecutores fecerunt eum nobis dulciorem,vt gustemus & videamus,quàm suauis est Dominus,&c.Et circundãtes inimici animam Christi,fuerant Iudæi Christum persequentes in passione, & iidem sunt vituli multi.Ps.16.21.87.108.Iudi.16.a.2.Reg.17.c.2.Par.18.g.Eccle. 51.b.Ioan.10.d.Circundedit etiam Israel Deum in negatione & in dolo.Hos.12.a.quando dicebant Christo:Si tu es Christus,dic nobis palàm,& similia.Et circundans flumen Ionam, sunt tribulationes & persequutiones Iudæorum circundantes Christum.Ionæ 2.a.Iob 16. c. Sic circundederunt eum veste purpurea,ad irrisionem.Ioan.19.a. *Aug.s.ps.117.* *Arn.s.ps.16.21.* *Aug.epis.120.* *Hie.s.Ionam.2.*

Opprimẽtes dæmones ecclesiam. Circundantes inimici vel exercitus vallo Hierusalem,dici possunt dæmones animam oprimentes,vel ecclesiam,quam circundant lanceis, quando tentationibus ab omni parte fideles impetunt.Luc.19.g.21.d.Ios.7.b.Iud.19.f.20.a.4.Reg.8.e.19.g.24.b.25.a.Iob 16.c. Ps.3. 31.117.Ezec.26.b. *Ori.s.Luc.ho.38.* *Amb.s.Luc.21.* *Gre.13.mor.9.&* *ho.39.*

Opprimẽtia peccata. Circundant dolores mortis,cùm opprimũt peccata aut suggestiones.Ps.17.114.2.Reg. 22. a.Et circundat super muros ciuitatis iniquitas, quum Iudæorum iniquitas vicit custodiam angelorum,& quum potentes mundani sunt iniqui.Ps.54.Hos.7.a. *Arno.& Basi.s.Ps.114.* *Hila.& Aug.s.Ps.54.*

Circundabit iniquitas calcanei.Psalm.48. quando peccata accusabunt in morte, aut in iudicio. *Arn.& Basi.s.Ps.48.*

Circundat Behemoth salices torrentis.Iob 40.b.quando amatores vitæ mortalis, à bonis actibus,quasi à fructibus alieni,tanto arctius diabolo inhærent, quanto eos largius delectatio transitoriæ voluptatis infundit. *Gre.33.mor.6.* *Hie.s.Iob 40.*

Mendacia hæreticorum. Circundedit Ephraim Deum negatione sua.Hos.11.d.quia quicquid loquuntur hæretici, negatio,imò mendacium est. *Hie.s.Hos.11.*

Circundant tribulationes,quum non est locus euadendi.Ps.31.39.87.Eccl.51.a.Thr.3.a.Ionæ 2.c.Hab.2.d. *Glo.int.s.Ps.87.*

Opprimere munitiones. Philosophorum. Circundare ciuitates inimicorum.Deu.20.d.Iud.9.f.4.Reg.3.d.Is.29.a.Eze.4. b. 26. b. est munitiones philosophorum opprimere. *Glo.int.s.Deu.20*

Circundans Rebecca pelliculas hœdorum manibus Iacob. Genes. 27. c. designat peccata nostra in manibus Christi crucifixi. *Glo.int.s.Gen.27*

Circundare atrium tabernaculi tentoriis.Exo.40.a.est munire & ornare ecclesiam prædicatoribus,& virtutibus. *Glo.int.s.Exo.28.*

Circundati lapides preciosi auro.Exo.28.c.39.c.designant actionem & intentionem pontificis munitam sapientia debere esse.

Circundant regem,qui ipsum protegunt,& venerantur.2.Par.23.b.

Circundare abundantiorem honorem ignobilioribus membris.1.Cor.12.c.

Crudelitas tyrãnorum. Circundata mulier purpura & coccino.Apoca.17. a. designat regiæ potentiæ coniunctam crudelitatem. *Rup.10.s.Apoc.*

Circumducere, Circumferre.

Glo.int.s.Exo.13. Circumducere, est quasi per circuitum ducere. Raram habet allegoriam. Fouens Deus.

Circumducit Deus Israel per viam deserti, quia suauiter duxit eos fouendo. Exo.13.d. Num.32.c. Deut.32.b.

Gre.s.1.Reg.1. Circumduci arcam fœderis, est veræ fidei mysteria publicè prædicari. 1.Reg.5.c. Prædicari mysteria.

Circumferri omni vento doctrinæ, est non esse stabilem in doctrina fidei. Eph. 4. c. Iacob 1.a.3.a. Iudæ d. Inconstantia in fide.

Circumferre mortificationem Christi in corpore suo, est mortificare omnes affectus corporis. 2.Cor.4.c. Mortificare affectus.

Circumducens Deus Ezechielem per campum, vbi erant ossa dispersa. Eze. 37. a. benignitatem suam designat erga populum Israel.

Circumducens Dauid fundam contra Goliath. 1.Reg.17.f. designat afferentes authoritates sacræ Scripturæ, ad reuincendum diabolum, seu hæreticos.

Circumducere totum corpus, aut equum fræno. Iacob 3. a. virtutem prudentiæ & discretionis exprimit.

Glo.ord.s.Deut.3. Circumferens Moses ad Occidentem, & cæteras partes terræ promissionis oculos. Deu.3. d. designat legem ostẽdentem terrã cæleste, ad quam ipsa non introducit, sed Iesus Christus.

Glo.ord.s.1.Par.10. Circumferentes Philisthæi caput Saulis per templa. 1.Paral. 10.c. designant gloriantes dæmones de lapsu fidelium.

Circumferentes infirmos vbi erat Christus. Marc.6.g. designant fortiores procurantes salutem minorum.

Circumfodere, vide Fodere.

Circumfulgere, vide Fulgere.

Circumire, Circumitus, Gyrum, Peribolus.

Circumire, est in circuitu alicuius rei ire. Nu.21.a. Vt circumirent terram Edom. Item cingere. 3.Reg.7.d. Circuibat illud decem cubitis. Considerare. Gen. 41.f. Circuiuit omnes regiones. Exquirere. Nu.11.b. Circuibàtque populus, & colligens illud. Lustrare. Gen.2. b. Circuit omnem terram Euilath. Munire. Iud.11.c. Circuiuit ex latere terrã. Obsidere. Ios. 6 a. Ite & circuite ciuitatem. Vagari. Iob 1. b. Circuiui terram & perambulaui eam. Circuitus autem est assistentia. Ps.88. Qui in circuitu eius sunt. Circuitio. Ios. 6. c. Quumque septimo circuitu. Conspectus. Exo.16.e. Iacuit per circuitum castrorum. Cupiditas. Psa. 11. In circuitu impij ambulant. Custodia. 2.Par.23.b. Per circuitum regis. Error. Ios.5.b. Per longissimos vitæ circuitus. Obsidio. Iud.20.d. Per circuitum vrbis Gabaa.

Gré.s.1.Reg.1. Aug.s.Ps.75. In circuitu Dei dicitur esse tabernaculum eius. Ps.17. per quod designatur manifestatio, qua Deus innotescit fidelibus. Vnde in circuitu Domini sunt omnes, qui intelligunt veritatem, & non superbiunt de veritate. Manifestatio Dei.

Aug.q.in Iud. 49. Circumiens Ioseph regiones Ægypti, designat Christum vniuersis prædicantem. Gen.41. f. Idem designat circumiens Iephte Galaad, & Manassen. vbi etiam designatur Christũ despicere contemnentes & minantes superbos. Iud. 11. e. Circumiens autem clamor terminum Moab, designat dilatationem prædicationis ad Gentes. Ecclesiastæ 1.a. Eccl.43. b. Is.15.d.60. a. Mat. 4.d.9.d. Marc.6.a. Luc.9.a. Heb 1.g. Acto.14.a. Prædicans vndiquaque Christus.

Cyril.3.s. Ioan.34. Gre.s.Eze.ho.2. Circumitus castrorum, vbi apparuit manna. Exod. 16. c. Iud.7.e. designat Gentilitatem, in qua apparuit manna doctrinæ Euãgelicæ. In circuitu nubis, hoc est, Iudææ est splendor. Eze. 1.b. quando lux veritatis prædicata & manifestata est Gentibus, remanentibus Iudæis in infidelitate. Circuitus autem Hierusalem, est quantum ecclesia per orbem dilatatur. Ps.78. Gentilitas.

Aug.s.Ps.78.

Glo.int.s.Exo.19. Circuitus montis designare potest literam legis. Exo.19.b. Litera legis.

Glo.int.s.Exo.25. Circuitus mensæ, designat plenitudinem doctrinæ, & sacræ Scripturæ, aut etiam corporis Christi. Exo.25.c.37.b. Ps.127. Plenitudo doctrinæ.

Gre.s.1.Reg.7. Circumiens Samuel Bethel, Galgala, Masphat, designat prædicatorem omnium ordinum electorum exempla sequentem, vt subditorum omnium censor doctus esse valeat. Vel quicquid doctor in subditorum profectu exhibet, aut de exemplo electorum accipit, aut de magisterio sacri eloquij, aut reuelatione internę ac secretę contemplationis: idque per singulos annos, vt respiciat singulorum ordinum perfectiones. 1.Reg.7.d. Ios.18.a. Iud.11.e. 1.Par.21.a. 2.Par.17.c. Ezec.39.d. 1.Mac.10.g. Proponere exempla.

Gre.s.Ezec.18. In circuitu pauimenti sunt gazophylacia templi. Ezec. 40. d. quum doctores boni in sanctę eruditionis verbis, modò vomentis dulcedinis, modò asperitate increpationis inuigilãt, vt auditorum suorum vitam, à vitiis defendant. Sed habent ipsa quoque gazophylacia in circuitu pauimentum, quia sępè etiam doctorum cor, vitiorum tentationibus tangitur: sed quũ bonorum auditorum vitam considerant, eámque profecisse suis exhortationibus pensant, erubescunt tales non esse, quales autore Deo per se conspiciunt alios factos esse. Admonitio varia.

Phil.2.alleg. Circumiens Phison terram Euilath, designat prudentiam gubernantem imprudentiam. Et Gion circumiens Æthiopiam, designat fortitudinem quę circumcludit, & vincit timiditatem. Gen.2.b. Gubernans prudentia.

Caluariæ locus. Fideles.

Circuitus altaris, significare potest Caluariæ locum, vbi immolatus est Christus, & eius effusus sanguis. Potest etiam significare fideles in circuitu Christi, eius sanguinem suscipientes. Exod. 29. d. 30. a 37. d. Leui. 1. c. 3. a. 8. c. e. 9. c. 3. Reg. 18. f. Ps. 26. 1. Mach. 1. d.

Ori. s. Leui. ho. 1. Isych. s. Leui. 8.

Tutela angelorũ. Diuina protectio.

Circuitus timentium Dominum, exprimit tutelam angelorum, vt & montes dicuntur esse in circuitu populi Dei, & ipse Dominus est in circuitu populi sui, protegens eũ per scripturas, & auxilium peculiare. Iosu. 21. d. Nee. 12. e. Tobi. 13. d. Iudith. 4. a. Iob. 10. d. 29. a. Ps. 33. 78. 124. Sapi. 6. c. 8. d. Eccl'i. 24. a. Ierem. 31. e. Ezech. 34. f. 40. a. Zach. 2. b. 1. Machab. 13. b. In gyro ciuitatis munitiones, designant diuinam protectionem. Ecclesiastæ 9. d.

Basi. s. Ps. 33. Arno. s. Ps. 124.

Circuit ciuitatem sponsa, quum quærit in ecclesia sanctos, à quibus instruatur. Canti. 3. a. Ad idem referri potest circumiens mater Tobiæ omnes vias. Tobi. 10. b. Iere. 5. a. Amos 8. d. Et circumiens populus ad colligendum manna. Num. 11. b. Circumeunt etiã ciuitatem prædicatores, ad conuertendas gentes mundum peragrantes. Ps. 58.

Amb. de Isaac. 5. Gre. s. Canti. 3. Aug s. Ps. 58.

Quærens ecclesia sanctos.

Circumeunt ciuitatẽ Iudæi, quia vellent ædificare Hierusalem, & non possunt. Et quia contra ecclesiã blasphemias proferunt, eamque persequuntur, & in eam ingredi detrectãt. Ps. 58. Circumeunt etiam ciuitatem quærentes verbum Dei, quod extra ecclesiam inuenire nequeunt. Amos 8. d. Sic circuit meretrix ciuitatem, Isa. 23. d. Ierem. 49. a. quod & de hæreticis intelligi potest.

Hila. s. Ps. 58. Hie s. Amos 8. & s. Ps. 58.

Persequentes ecclesiam, vel extra eam veritatẽque tentes. Annunciatio regni cælorum.

Circumeuntes filij Israel Hierico, designare possunt annunciationem regni cælorum, qua omnia mundi munimenta dissoluuntur. Iosu. 6. a. Hebræ. 11. f. idem cum in gyro Babilonis sunt inimici. Iere. 50. c. Et in gyro Tyri. Ezec. 26. c. Idem designare possunt circumeuntes filij Israel terram Edom. Num. 21. a. Deut. 2. a.

Aug. epist. 119. Rup. s. Iosu. 19.

Percutiens leuiter simplices.

Non circumiens rota plaustri cyminum. Isa. 28. g. designat Deum non percutere graui castigatione ignorantes & simplices.

Hie. s. Isa. 28.

Veritas seruãda

Circuitus regionis aut ciuitatum non vastandus. Deut. 20. d. 25. d. designat veritates ex libris gentilium conseruãdas esse, & non cum erroribus perdendas. & homines, qui vtiles esse possunt ecclesiæ, non perdendos.

Glo. ord. s. Deu. 20

Gyrans sol per meridiem, &c. designat Christum dantem feruorem charitatis. Ecclesiastæ 1. a. Iob. 38. c. Eccl'i. 24. a. 43. b. Gyrat etiam per meridiem, quum intelligentia fertur in contemplationem cælestium.

Rica. de S. Victo. 5 de arca mystica. 7.

Gyrum arcturi, designare potest connexionem donorum Spiritussancti in ecclesia. Vel designat labores ecclesiæ, qui prætereunt ecclesia perdurante. Iob. 38. b.

Hie. s. Iob. 38. Gre. 29. mor. 28. 29

Potentes seculi.

Gyrum dentium Leuiathan, designat potentes seculi, defendentes malos prædicatores diaboli. Iob. 41. a.

Gre. 33. mor. 29.

Circumiens clamor terminum Moab. Isa. 15. d. est prædicatio pœnitentiæ ad omnes existentes in erroribus.

Hie. s. Isa. 15.

Circumiens Hierusalem Goatha, id est, electos lapides, est ecclesia continens electos fideles. Ierem. 31. g.

Hie. s. Iere. 31.

In circuitu plena oculis animalia. Ezech. 1. e. designant, nihil esse in euangelio, quod non Spiritussancti fulgeat maiestate. Vel circuitu designat vitam actiuam, quæ turbatur erga plurima. Apoc. 4. c.

Hie. s. Ezech. 1. Rup. 3. s. Apoc.

Circumeunt & immolant, qui in omnibus conantur cognoscere & laudare Deum. Ps. 26.

Aug. s. Psal. 26

In circuitu tecti aut domus positus murus, designat ablationem scandalorum in interpretatione scripturarum. Deut. 21. a. 40 b.

Ori. s. Mat. ho. 19.

In circuitu existunt inimici, hoc est, dęmones impugnantes nos in cogitationibus, verbis & operibus, & in omnibus sensibus exterioribus & interioribus: & in prosperis, & aduersis: & in memoria præteritorũ, & suggestione futurorum. Sic etiam sunt impij in circuitu: quorum caput in circuitu esse dicitur, quia nunquã perueniunt ad fidem. Iosu. 23. a. 1. Reg. 10. a. 14 g. 4. Reg. 4. c 5. a. 4. Reg. 6. c. 25. a. 1. Par. 15. d. 32. e. Isa. 37. g. Ier. 4. d. 6. f. 21. b. 46. d. 50. c. Thr. 1. f. 2. g. Eze. 5. b. 16. g. Ioel. 3. c. Zach. 12. a. Iob. 19. b. Psal. 30. 43. 78. 117. 159. 1. Mach. 3. c.

Gre. s. 1. Re. 10. 14 Aug. s. Psal. 139.

Circumit terram diabolus, aut ciuitatem, quum imperat in cordibus terrenis: idque præcipuè ante incarnationem, quando nullum hominem, qui sibi resisteret, inuenit. Circumit autem terram, quia humana corda circumuenit, vt bona tollat, vt mala mentibus inserat, vt inserta cumulet, vt cumulata perficiat, vt perfectos in iniquitatibus, ad pœnam socios acquirat. Iob. 1. c. 2. a. 37. b. Psal. 11. Iudith 7. b. Eze. 39. d. Amos 3. c. Matth. 23. b. 1. Petri. 5. b.

Ori. s. Iob. 2. Arno. s. Ps. 58. Gre. 2. mor. 22. 32.

In circuitu ambulant impij. Ps. 11. quia modo amant hoc, modo illud, nec amorem figunt in Deo, in quo firmi persistere valeant.

Ber. de diligẽ. Deo

Diuerticula hæreticorum. Inuestigatio veritatis.

Circuitus fluminis, vbi fodiebant Ægyptij: designat diuerticula hæreticorum quæ quærũt ad defendendos errores. Exod. 7. d. Vel designatur inuestigatio veritatis extra Philosophiã, quando in ea non inuenitur.

Glo. ordi. s. Exo. 7

Imminens pœna inferni.

Circuitus inimicorum, qui inflammatus, designat vndique malis imminere pœnam inferni, quam vitare non poterunt. Ps. 96. Isa. 42. d. 2. Reg. 5. d. Thre. 2. a. Idem designat circuitus Ægypti, & Assur. Ezech. 32. c. Nahum 3. b. In circuitu Assur sunt sepulchra multitudinis eius: quia diabolus in inferno secum habet eos, quos peccare fecit.

Hie. s. EZe. 32.

Lamentari mortuos.

Circumeunt in platea plangentes, qui lamentantur mortuos. Eccl'tæ. 12. b.

Hie. s. Eccl'tæ. 12

Non posse euadere vindictã Dei

Gyrum Hierusalem, in quo Deus ædificat tribulationem, designat neminem posse euadere vindictam Dei, nisi ipse liberet. Thre. 3. a. Ezech. 4. a. Sic dicitur in circuitu Domini

esse tempestas, quia nullum malum relinquet impunitum. Psalm. 49. 75. 88. 96. Ezech. 1.a. Apoc. 7.c.

Glo.ordi.s.Eze.1. Circumitus animalium plenorum oculis. Ezech. 1.c. 10.c. circunspectionem Sanctorum designat. *Circunspectio.*

Glo.ordi.s.Exo.25 Circuitus tunicæ sacerdotis: & circuitus capitij tunicæ. Exod. 28.f. 39.d. fiduciam prædicandi designat. *Fiducia prædicandi.*

Glo.int.s.Exo.25. Circumitus arcæ fœderis. Exod. 25.b. 37.a. plenitudo ecclesiæ, & gloriæ Christi.

Hie.s.Eze.42. Gyrum atrii, & tabernaculi, & peribolus templi, qui erat murus templi. Exod. 38.c. 3. Reg. 6.a. 1. Par. 9.g. 2. Par. 4.a. Ezech. 42.b. Hæc quia erant exteriora, designant minora, per quæ veniendum est ad maiora.

Glo.ord.s.Iudi. 11 Circumiens filia Iephte montes. Iudi. 11. g. designat Ecclesiam agentem pœnitentiam in hac vita.

Circumeuntes serui Achab regiones, ad quærendas herbas equis. 3. Re. 18.a. laborem designant qui suscipitur in voluptatibus quærendis.

Circuitus ciuitatum vbi mortuus inuenitur. Deut. 21.a.

Glo.ord.s.Eze. 31 Circuitus radicum cedri. Ezech. 31.a. commistio diuersorum vitiorum.

Glo.in.s.Eccl'i.29 Gyrat repromissio nequissima viros potentes. Eccl'i. 29.c. quum adhærentes erroribus hæreticorum promittentium salutem, extorres fiunt à veritate & salute.

Ruper.8.s.Ioan. Gyrans Dauid ex aduerso pyrorum contra Philistheos. 2. Reg. 5.d. designat virum ecclesiasticum, declinantem contentionem aduersus contentiosos, sed circuitu rationis eos vincentem. *Vitandæ contentiones.*

Circumligare, vide Ligare.

Circumlinere, vide Linere.

Circumornare, vide Ornare.

Circumplecti, vide Amplecti.

Circumponere, vide Ponere.

Circumsedere, quære Sedere.

Circumspicere, vide Aspicere.

Circunstare, Circunstantia, quære Stare.

Circumtegere, vide Operire.

Circumuallare, quære Vallare.

Circumuenire, vide Decipere.

Cis.

Gre.s.1.Reg.9. CIs, interpretatur durus, aut stipula, vel cucumerarium, fuit pater Saulis. 1. Reg. 9.a. designat eum, qui non habet charitatem fraternam, qui est pater Saulis, hoc est, carnalis prælati. Et hoc in malum. In bonum verò designat eum, qui dura pœnitentiæ opera exercet, & prædicat: vt Ioannem Baptistam. Matth. 3.b. Et ipsum Christum, qui languores nostros tulit. Isa. 53. De his Ezec. 3.b. Dedi frontem tuam duriorem frontibus eorum. *Non habens charitatem. Vita aspera. Christus.*

Cisterna.

CIsterna est, in qua congregantur aquæ pluuiales, nec habet aquam ibi manentem, vt puteus: & sæpe aquis turbidis è terra completur.

Amb.apo.Dauid 7. Cisterna Bethlehem, cuius aquam desiderauit Dauid, significare potest Christi natiuitatem in Bethlehem factam. 2. Reg. 23.c. 1. Par. 11.d. *Natiuitas Christi.*

Gre.s.1.Reg.13.& 17.mor.13. Cisternæ aquarum, sunt verba sanctarum Scripturarum: & in cisternis abscondimur, quãdo ad sacri eloquij aquas ingredimur, vt per aurium officium, mentium prata rigemus. 1. Re. 13.b. 2. Par. 26.f. Neem. 9.e. Iudith 7.b. Cisterna autem, quam aliquis aperit, profundum scripturarum sensum significat. Exod. 21. d. Deut. 6.b. 1. Par. 11.e. *Sacra scriptura. Sẽsus profundus.*

Philo. quod Deus sit immutabilis. Cisterna, quam quis non fodit, designat alieno labore parata præmia, & conceptacula cælestis liquoris potabilis, & thesauros ad conseruandas virtutes accommodos: quos accipimus à Deo. Deut. 6.b. *Præmia à Deo.*

Glo.int.s.Leuit.11 Cisterna in quam cadit immundum aut morticinum, quæ tamen non fit immunda, designat linguas mediocria loquentes. Leuit. 11.f. *Linguæ.*

Beda s.Gen.37 Cisterna vetus, in quam missus est Ioseph, designare potest infernum, aut crucem, & mortem Christi. Genes. 37.d. Idem designare potest cisterna, in quam descendit Banaias, & interfecit leonem. 2. Reg. 23.c. 1. Para. 11.e. *Infernus. Crux & mors Christi.*

Cle. Ale.5. stroma. Potest etiam cisterna significare occultationem veritatis, aut errorem cognitionis. *Occultatio veritatis.*

Hie.s.Eccl'ten. 12 Cisterna præterea significare potest absolutè mortem, vt Ecclesiastæ 12. c. Confringitur rota super cisternam. *Mors.*

Tertu.adu. Iudæos Hie.s.Iere.2. Cisternæ dissipatæ dici possunt synagogæ, quas nunc habent Iudæi. Et etiam dæmones, & hæretici, qui aquas turbidas errorum dant in potum discipulis. Iere. 2.c. 4. Reg. 10.c. *Synagoga Iudæorum.*

Cisterna

Ciſterna propria, de qua bibendum eſt. Pro.5.c. deſignare poteſt vel propriam vxorem, vel propriam ſubſtantiam, vel etiam proprium conſilium. Deſignat etiam internas affectiones, quæ non externè afferuntur, ſed in nobis ſcaturiunt, ab ipſa carne originem habentes: quarum aquam promittit Rabſaces. i. diabolus. Iſa. 36. c. Idem deſignant ciſternæ, quas dedit Nabuzardan. Iere.39.c.

Dæmones & hæretici. Propria vxor. Propria ſubſtantia. Proprium conſilium. Affectus innati. — *Cyril. de adora. in Spirituſancto.*

Ciſterna faciens frigidam aquam. Iere.6.b. Iniquitas frigefaciens charitatem.

Iniquitas. — *Glo.ord.ſ.Iere.6.*

Cithara, Citharædus.

CIthara eſt inſtrumentum muſicum, auditu iucundum, ſonans ab inferiore parte.

Cithara ab inferiore parte reſonans, deſignare poteſt corpus Chriſti, ſeu carnem eius humana patientem: vel ipſum Chriſtum, & labores eius ad corpus pertinentes: vt laſſitudinem, famem, ſitim, &c. Et ſex opera miſericordiæ: & tolerantiam tribulationum. Pſ.32.42.56.70.91.97.107.146.150. Eccl'i.39.c. Apoc.5.c.14.a.15.b. Generaliter autem deſignare poteſt corpus humanum.

Corpus Chriſti. Labores Chriſti. Opera miſericordiæ. Tolerantia tribulationum. Corpus humanũ. — *Baſi.ſ.Pſ.32. Hila.ſ.Pſ.56. Cle. Ale.6.ſtrom. Hie.ſ.Pſ.56. Au.ſ.Pſ.56.70.80*

Cithara etiam crucem Chriſti deſignare poteſt, in qua ipſe Patri gratum ædidit ſonum. Pſ.146.150.

Crux Chriſti. — *Gre.ſ.1.Reg.10. Hie.ſ.Iſa.23.*

Cithara etiam deſignare poteſt verbum ſolatij electorum: quia velut ad ſonum citharæ hilareſcimus, quando nos electi prædicatores inter erumnas præſentis exilii, conſolantur de promiſſione cæleſtis hæreditatis. Gen.4.d.31.d.1. Reg.10.b.16.c.2. Reg.6.a.3. Reg.10.b.1. Par.13.b.25.a.2. Para.9.c.20.f.29.f. Nee.12.b. Iob.30.d. Iſa.16.d.23.d.24.b.30.g.1. Mach.13.g.1. Cor.14.d.

Verbum ſolatii electorum.

Cithara præterea pectus deuotum, aut voluntatem, vel ipſam animam deſignare poteſt, quæ pulſata ſpiritus plectro interiorum chorda venarum, boni operis ſonum reddit. Et vt cithara non bene ſonat, niſi omnes habeat chordas, eaſque bene aptatas: Ita anima, niſi omnes habeat virtutes, rectè citharizare non valet. Iſa.16.d.23.d. Corpus etiam ipſum, cithara dici poteſt. Apoc.5.c.15.a. Item mortificatio membrorum.

Pectus deuotum. Voluntas. Anima. Corpus. Mortificatio membrorum. — *Amb.ſ.Luc.7. Hie.ſ.Iſa.16.23. Cle. Ale.6.ſtrom. Fuch.for.ſpirit.10 Rup.4.ſ.Apoc. Aretas ſ. Apo.15*

Cithara etiam, recta operatio dici poteſt, & ipſa virtus. Iob.30.d. Per chordas intentio rectè viuentium intelligitur, quæ dum ad vitam aliam per afflictionem carnis tenditur, quaſi extenuata chorda in cithara per intuentium admirationem ſonat. Siccatur enim chorda, vt congruum in cithara cantum reddat: quia & ſancti viri caſtigant corpus ſuum, & ſeruituti ſubiiciunt, atque ab infimis ad ſuperiora tendunt. Penſandum quoque eſt, quod chorda in cithara ſi minus tenditur, non ſonat, ſi amplius, raucum ſonat: quia nimirum virtus abſtinentiæ aut omnino nulla eſt, ſi tantum quiſque corpus non edomat, quantum valet, aut valde inordinata eſt, ſi corpus atteris, pluſquam valet.

Recta operatio. Virtus. — *Gre.20.mor.81.*

In cithara pſallunt Domino, qui de temporalibus, tam proſperis, quàm aduerſis, gratias agunt, & peculiariter in aduerſis. Item qui benè operantur. Pſal.32.42.70.146. Et qui Chriſtum reſurrexiſſe à mortuis, & ad cælos aſcendiſſe prædicant, citharam ſonant.

Proſperitas & aduerſitas. — *Gre.ſ.1.Reg.10. Aug.ſ.Pſal.32.42.146. Cle. Ale.2.pæd.4*

Cithara etiam ſignificat ipſum os, quod ſpiritu tanquam plectro pulſatur.

Os. — *Glo.ord.ſ.Gen.4*

Cithara præterea, ſignificat inſtrumentum mundanarum voluptatum, præcipuè aurium. Vnde dicuntur quidam magiſtri prurientes auribus. Gen.4.d. Iob.21.b. Iſa.5.d.24.b. Ezech.26.c. Dan.3.d.

Inſtrumẽtũ mũdanarum voluptatum.

Citharædi dici poſſunt prædicatores, & qui proximè ac continenter pulſant animas: & omnes laudantes Deum. Apoc.14.a.18.g.

Prædicatores. — *Cle. Ale.6.ſtrom.*

Cito, Citatus, vide Accelerare.

Ciuitas, Ciuis, Oppidum, Vrbs.

CIuitas, eſt congregatio hominum firmata, ac ſecundum legem gubernata. Sumitur aliquando pro loco continente, aliquando pro ipſis habitatoribus.

Ciuitas poteſt eccleſiam ſignificare, tam militantem, quàm triumphantem. Et ciues ſanctorum, ſunt fideles & ſancti in eccleſia. Dicitur autem ciuitas munita, aut murata, propter cuſtodiam Dei, & angelorum, præcipuè cæleſtis, quæ libera eſt iã ab omni periculo. Eadem dicitur ciuitas Dei, & ciuitas ſancta. Et ciuitas Chriſti, dicitur plebs fidelium. Et ciuitas Solis in Iudæa, eſt ciuitas Chriſti. Et ciuitates, quæ inhabitantur, ſunt eccleſiæ fidelium. Et ipſe Saluator, dicitur vrbs fortitudinis Sion: quia ipſe eſt fortitudo eccléſiæ. Eandem eccleſiam deſignat ciuitas Dauid. De hac ciuitate agitur in ſubiectis locis. Leui.14.e.19.d.21.a.24.c.25.d. Num.32.c.35.a. Deuteron.1.c.25.b. Ioſu.15.b. Ruth 3.d.2. Reg.6.e.17.c.20.f.4. Regum 10.d.19.g.24.b.1. Para.11.a.2. Paral.8.a.23.d.27.a.1. Eſdr.4.c. Neem.7.a. Iob.24.b.29.b.39.a. Pſalm.45.47.58.68.71.72.86.100.106.107.121. Prouerb.1.c.9.a.11.b.29.b. Eccleſiaſtæ 9.d.10.c. Canti.3.a.5.c. Sapien.9.b. Eccleſiaſtici 24.b.38.d.40.c.49.b. Iſa.1.g.22.b.23.d.26.a.33.d.45.c.52.a.60.c.61.b.62.d. Ierem.4.f.5.b.10.d.20.c.31.g.49.e. Ezech.36.a.40.a.48.d. Daniel 9.d. Hoſe.7.b.10.d. Amos 3.d.4.b. Mich.4.c.6.c. Zacha.1.d.8.a.1. Machab.1.d.2. Machab.4.b.5.a.9.c.11.a. Matth.5.a.5.b.19.a.27.f. Marc.1.d. Lucæ 1.c.2.a.24.g. Epheſ.2.d. Hebr.11.c.12.f. Titum 1.b. Apoca.11.a.21.a.22.c. Ciuitas circunſtantiæ, vbi nos legimus ciuitas munita. Pſalm.30. eſt eccleſia ex Gentibus, quæ circunſtat Iudæę, ſeu Hieruſalem. Et ciuitas, quam cuſtodit Deus, ſine quo fruſtra vigilat, qui eam cuſtodit: eſt eccleſia, vel anima. Pſal.126. Et ciuitas fortis, quæ oppugnatur, ſed non vincitur, eſt eccleſia. Iſa.27.a. Iuxta Septuaginta. Haba.2.b. Et

Eccleſia militãs & triumphans. — *Ori.ſ.Matt.ho.22 35.& ſ.Ioſu.ho.19. & ſ.Iſa.ho.8. Baſi.ſ.Pſ.45.59. Arn.ſ.Pſal.106 107. Amb. de Iſaac 5. Hil.ſ.Pſa.59.& ſ. Matth.Cano.8. Hie.ſ.Iſ.1.& 22. 26.& ſ.Eze.40. Gre.16.mor.25.& 19.mor.13. Beda ſ.Pro.1. Aug.ſ.Pſ.30. Hie.ſ.Pſ.126.& ſ. Iſ.27.& ſ.Abdi. & ſ.Iere.32.*

ciuitas redempta. Sopho. 3.a. Et ciuitates Austri, sunt ecclesiæ, veri & perfecti luminis participes. Abdi.g. Et ciuitates Iuda, sunt ecclesiæ, in quibus est vera Christi confessio. Ierem. 32. g. Ciuitates verò montanæ, de quibus vna est, de qua dicitur: Non potest ciuitas abscondi supra montem posita. Ciuitates campestres sunt in ecclesia, vt de profundis atque depressis, per camporũ æqualitatem ad summa gradiamur. Et ciuitates Austri, vbi est meridies & plena lux veritatis. Ciuitates multæ sunt ecclesiæ, quæ in vna includuntur. Iob. 24.c. *(Gre.16.mor.25.)*

Ori s.Gen.ho.9. & s. Iosu.ho. 24. 26. Arno.s.Ps.58. Amb.s.Luc.11. Hie.s.Isa.1.64. — *Anima.* Ciuitas etiam dicitur anima in multis supradictorum locorum: & hæc est ciuitas, quã ędificat Iosue, hoc est, Christus, ornans eam virtutibus, quę vt habet lumen scientiæ, dici potest ciuitas Solis. Iosue 19.d. Psalm. 58.100. Iudith 2.b. Prou.18.c. Eccl'i.28.c. Isa.1.b.18.c.23. d.33. b.30.b.61.b.64.d. Iere.1.d.2.d.33.b.17.d.30.c.48.b. Amos 4.c.9.d.1. Mach. 3. a. Et ciuitates, quibus præponitur seruus, sunt animæ inferiores. Luc.8.a.19.c. Et ciuitas Elcana.1.Reg. 1. a. dici potest cor ornatum virtutibus, circumspectionis custodia munitum, de quo Prouer. 3.c. Omni custodia serua cor tuum. Et in hac ciuitate debet quisque sedere iuxta illud. Lucę 24. g. Sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. *(Gre.s.1.Reg.1.)* Et redit ad ciuitatem suam, qui redit ad seipsum, vt possit rursum ascendere in contemplationem, & de Angelis & Martyribus tractare. Qui autem in Hierusalem cælesti non potest semper morari, moretur in Ramatha, vel Hierusalem terrestri. Vrbes autem in quibus seruatur frumentum, sunt sancti Prædicatores. Gen.41.f. 44.c. *(Prædicatores.)* Et vrbs murata, est mens sanctarum Scripturarum eruditione circundata. 1. Reg.6.d. *(Mens erudita.)*

Gre.s.1. Reg.6. Hie.s. Isa.14. & s.Iere.2. — *Animæ peruersæ.* Ciuitas etiam, in malum, est anima, quæ malarum cogitationum & prauarum affectionum thesaurus est. Isa. 14. g. Et ciuitates exustę, sunt animæ vitiorum igne flagrantes. Ierem. 2.c.

Beda s.Pro.25. — *Loquax.* Vrbs patens, & absque murorum ambitu, dicitur vir, qui non potest in loquendo cohibere spiritum suum, sed peccat per loquacitatem. Prouerbiorum.25.d.

Hil.s.Mat. Cã.4 Au.s.ser.do.in mo. — *Caro Christi. Homines. Apostoli.* Ciuitas supra montem posita, carnem Christi designare potest diuinitati coniunctam: & homines, qui per carnis consortium, dici possunt eius habitatores. Potest etiam designare Apostolos, qui & lux mundi dicuntur. Matth.5.b.

Gre.s.1. Reg.1. Hie.s.Matt 10. — *Sacra scriptura.* Ciuitas Elcana, dici potest sacra Scriptura, quę ciuitas est Christi, in qua ipse cognoscitur cuius munimina sunt pręcepta, & arma, consilia salutis. 1. Reg.1.a. Sic sumitur ciuitas pro sacra Scriptura. Deut.6.b.9.a. Ios. 24. c.3. Reg. 9.b.2. Para.8.a. Prou.10.b.18.b. Iere.13.g. Abdi. g. Matth.10.c.

Amb.de fuga.sec.2 Phil.de sacri.Abel & Caip, et de prof. — *Separatio à seculo. Diuina protectio. Sacerdotes. Prædicatores. Virtutes theologicæ.* Ciuitates refugij sex, in quibus habitabant Leuitę, designant loca, ad quæ confugiunt fugientes seculũ: & sunt ciuitates Leuitarum, qui nihil habent in seculo. Ponuntur autem tres trans Iordanem, quæ sunt verbum Dei, potentia creatiua, & regia: tres verò citra Iordanem, sunt virtus propitia, imperatiua, & prohibitoria. Possunt etiã designare ipsos sacerdotes, ad quos confugere debent prophani, vt purificentur. Deut. 4.f.19.a. Iosu.20.c. 1. Par.6. d. Ciuitates etiã munitæ, sunt Prædicatores & Doctores. Iere.4.b.31.d. Ciuitates etiam tres refugii, tres virtutes theologicas designare possunt.

Am.2.de Cain.4 Gre.10.mor.9.et 2 pasto.10. Philo. quod Deus sit immutabilis. — *Remissio peccatorum. Virtutes theologicæ.* Ciuitas etiam refugii, dici potest remissio peccatorum, quæ datur in pœnitentia. Et tres ciuitates refugii, sunt Fides, Spes, & Charitas: in quibus saluatur peccator per pœnitentiam.

Generales virtutes. Ciuitates comparatæ domibus, significare possunt generales virtutes, sub quibus sunt speciales. Deut.6.b.

Gre.s.1.Reg.9 — *Munimenta fidelium. Mediocris conuersatio.* Ciuitas quandoque designat munimenta fidelium, & locum communem, non eorum, qui simpliciter verbo & contemplatione perfecti sunt, sed mediocrium & infirmorũ: & in ciuitate est Samuel, aut in oppido, quum prædicator plana verba pronunciat: in excelso verò, quum sublimia. 1. Regum 9.a. Deut.21.d.

Hie.s.Isa.19. — *Sensus.* Ciuitates quinque Ægypti, designare possunt quinque sensus corporis. Isa. 19. c. Ciuitas autem Solis in terra Ægypti, dici potest in corpore sensus visus. Sicut enim vt videatur ciuitas, Sole & Luna indiget, ita vt oculi nostri illuminentur, Sole iustitiæ indigemus.

Ori.s.Num.ho.18. Arno.s.Ps.9. Hie.epis. Mẽsurã charitatis & s.Is.37 Gre.s.1.Reg.15.& 30.mor.25. Hie.s.Nahum 3. Aug.s.Ps. 58.59.71.& s.Apo.ho.13 Beda s.Pro.21. Ori.s.Exo.ho.1. Philo.de iosu.ling. Beda s.Gen.11. — *Mundus. Tẽpla dæmonum. Carnales & mundani. Gentilitas.* Ciuitas ædificata à Cain, quę est ciuitas diaboli, & terrena, designare potest mundum istũ, & templa dæmonum. Idem significauit ciuitas Sodomorum Et ciuitas Amalec, est multitudo carnalium & lasciuorum. Designant etiam Gentilitatem. Genesis 4.c.13.c.19.a.34.e. Numeri 24.d.1. Regum 15.a.3. Regum 14.c.16.d.21.f. Iudic.9.c.14.d.19.c. Iudith 1.a. 2.c. Iob 39. a. Psalm.9. Ecclesiastici 7.a.9.b.26.a. Isa.17.a.24.b.25.a.26.a.32.d. Ierem.4.c.29. b. Hose.6.c. 11.d. Amos 5.a. Mich.5.d. Ionę.3.a.2. Machab.12.b. Matth.10.a. Luc.9.a.10.a.18.a 2. Petri.2.b. Apoca.11.b.16.d. Et ciuitas sanguinum dicta Niniue, designat mundum vitiis & sanguine plenum. Nahum 3.a. Habac.2.c. Et ciuitas, quam circumeunt canes, est mundus, quem peragrãt prædicatores. Psal.58. Dicitur autem ciuitas munita aut circumstantię, quia Gentes circumstabant Iudæis. Psalm.59.71. Et mundus est ciuitas magna, quę diuiditur in tres partes, in infideles, & hereticos & ecclesiam. Apoc. 16. c. Hæc est ciuitas fortium. Pro.21.c.

Superbia. Multitudo vitiorum. Ecclesia hæreticorum. Ciuitas Babel, superbiam significare potest. Genes. 11.a. Et ciuitates, quas ędificarunt filij Israel in Ægypto, designant multitudinem vitiorum. Exodi.1.b.9.f. Deuterono.2.g.3.a. Iosu 8.d.10.g. Psal. 9. Ezech.26.a. Sophon.1.d.2.d.3.a. Potest etiam ciuitas Babel, designare ecclesiam hæreticorum.

Ciuitates

Tẽtatores varij. Satanas.

Ciuitates per circuitum, designare possunt varios tentatores, qui nos cundant. Genes 35.a. Et ciuitas solis, est Satanas, transfigurans se in angelum lucis. Et ciuitates desolatæ, sunt cunei peruersorum obsequentium diabolo, aut malo principi, quorum clamoribus peruersus laudatur, quum ad praua opera per nequitiam rapitur. Iob 18.d. Ps. 9. Mich. 6.d. Soph. 3.a Idem designant ciuitates montis Seir. Eze. 35.c. Amos 6.c. Et ciuitates munitæ, sunt suspectæ mẽtes, & fallaci semper defensione circundatæ, quæ quoties illorum culpa corripitur, veritatis ad se iacula non admittunt. Soph. 1.d.

Ori. s. Exo. ho. 1. & s. Ios. ho. 29. Gre. 12. mor. 23. Gre. 3. past. 11.

Argumẽta philosophorum. Hæreses. Congregatio hæreticorum.

Ciuitates munitæ aut fortium, dici possunt argumenta philosophorum, & hæreticorum: Ios. 6.c. 11.c. 14.d. Prou. 21.c. Et ciuitates ciuitatum, sunt variæ hæreses. Ezec. 6.b. 16.c. Psa. 138. Et ciuitas homicidarum Hierusalem, designat congregationem hæreticorum in vno dogmate. Mat. 22.a. Et vadunt de ciuitate in ciuitatem, qui transeunt ab Euangelio ad opiniones extraneas. Mat. 23.d. Gal. 1. Et ciuitates, ad quas eunt turbæ vt sibi proprias, sunt propriæ opiniones, & superstitiones. Mat. 14.b. Et ciuitates Samaritanorum, sunt ecclesiæ hæreticorum. Matt. 10. a. Dicitur autem congregatio hæreticorum, vrbs frequens, & ciuitas exultans, ob multitudinem deceptorum, & propter superbiam. Is. 19.a. 22.a. 37. e. Hæ sunt ciuitates, super quas non pluit. Amos 4.b. De his ciuitatibus intelligi possunt sequentia loca. Leui. 26.d. Nu. 13.b. 31.b. Ios. 11.c. Iud. 18.g. 20.d. 2. Reg. 14.g. 20.b.f. 4. Reg. 3.d. 2. Par. 15.b. 26.a. Ecclesiastæ 7.c. Eccl. 36.d. Ier. 48.c. Dan. 11.c. Hos. 8.d. 11.b. Mich. 7.c. Hab. 2. c.

Ori s. Ios. ho. 8. & s. Mat. cap. 14. & ho. 20. 26. 28. & s. Ezec. 6. Bed. s. Prou. 21.

Doctrina philosophorum.

Ciuitates Gentium captæ à filiis Israel, designant doctrinam philosophorum seruientem fidelibus secundùm id, quod habet catholicæ doctrinæ consentaneum. Deu. 3.b. 6. b. Ciuitates verò Ægypti subuersæ, sunt opiniones eorum falsæ per catholicam doctrinam confutatæ. Eze. 29.b.

Hie. s. Ezec. 29.

Iudea.

Ciuitas exultans fuit Iudæa, cùm haberet rectam fidem. Is. 32.c. Et ciuitas munita erat Hierusalem. Psa. 30. Et ciuitas absolutè pro Iudæa sumitur. Ps. 54. 58. Et ciuitas diuisa erat Hierusalem, quam reliquerunt Apostoli. Mat. 12.b. 21.a. 22.a. Eadem dicitur ciuitas sublimis. Is. 26. a. Ciuitates etiam proiectæ à Deo, significant Iudæam. Is. 1.e. 25.a. 27.c. 29.a. 33.b. 52.a. Et ciuitates significant synagogas Iudęorum. Mat. 14.b. Et ciuitates Gerasenorum, significant ipsam Iudæam. Mat. 8.b. Ciues autem qui noluerunt hominem nobilem regnare super se, fuerunt Iudæi, qui noluerunt Christum recipere. Luc. 19. b. De his ciuitatibus intelligi possunt loca sequentia. Leu. 26.e. Deut. 28.b. 1. Reg. 4.c. Ier. 4.b. 5.b. 6.b. 8.f. 21.c. 19.c. 25.f. 32.d. 39.a. Thr. 1. a. 2.d. Eze. 6.a. 7.f. 9.d. 22.a. Hos. 8.d. 13. c. Mich. 4.c. Nahu. 3.a. Zac. 14.a. Marc. 5.b. 14.b. Luc. 7.b. 19.g. 22.a.

Hierusalem. Iudæi.

Hil. s. Mat. cant. 8. 12. 14. & s. ps. 58. Ori. s. Luc. ho. 7. Hie. s. Isa. 25. 26. 32.

Gentilitas.

Ciuitas Hierico sterilis, designat gẽtilitatem, quæ nullum faciebat bonorum operum fructum. 4. Reg. 2.d. Ios. 6.d. 8.f. Is. 14.g. Ionę. 3.a. Mich. 6.c. Ioan. 4.a. 11.g. Et ciuitas negociatorũ Babylon, eandem gentilitatem designat. Eze. 17.a. Et ciuitates desertę, sunt Gentiles relicti à Deo, sed postea conuersi ad fidem. Is. 54.b.

Amb ser. 87. Hie. s. Is. 54. & s. Ezec. 17.

Ruinæ angelorum. Decepti à dæmonibus.

Vrbes, quas tulerunt Philisthiim à filiis Israel. 1. Reg. 7. d. designant vel ruinas angelorum, vel deceptos à dęmonibus.

Gre. s. 1. Reg. 7.

Inferi.

Ciuitas munita, designare potest inferos, vnde nemo reuocatur, nisi quos eduxit Christus à limbo. Ps. 107. Et ciuitates austri, designant inferos, vbi est ignis inextinguibilis. Ier. 13.c.

Hie. s. ps. 107. & s. Ier. 13.

Tumultus secularis.

Oppidum aliquando significat tumultum secularem: vnde prędicator est extra oppidum, quando se à seculari tumultu segregat. Gen. 24.b. 44.c.

Glo. int. s. Gen. 24.

Ciuitas palmarum. Iud. 1.c. 2. Par. 28.c. dicebatur Hierico.

Lyr. s. Iud. 1.

Ciuitas pugnat contra ciuitatem, quum infideles persequuntur fideles, & fideles laborant, vt conuertant infideles. Is. 19. a.

Hie. s. Is. 19.

Vrbani sunt, qui postposita intentione cęlestium, exterioribus studiis se ostendere strenuos conantur.

Gre. s. 1. Reg. 16.

Clades, quære Interficere.

Clamare, Clamor, Conclamare, Exclamare, Clamosus.

Clamare, notum est, quid significet. Clamare autem eorum ferè est, qui aliqua necessitate sunt constricti. Vnde interdum est conqueri. Gene. 4.b. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Inuocare. Exo. 8.c. Clamauit Moses ad Dominum. Laudare. Psa. 64. Clamabunt, etenim hymnum dicent. Prędicare. Is. 30.b. Vox dicentis: Clama. Et dixi: Quid clamabo? Vociferari. Ios. 3.a. Et clamare cœperunt. Clamor autem est desiderium. 2. Regum 22.a. Clamor meus veniet ad aures eius. Oratio. Exo. 22.c. Ego audiam clamorem eorum. Querela. Exo. 3. b. Clamorem eius audiui. Rumor sceleris. Gen. 18.c. Clamor Sodomorum venit ad me. Vociferatio. Exo. 12.c. Ortus est clamor magnus in Ægypto.

Castigans Deus

Clamare propriè non competit Deo, sed dicitur clamare, quum castigat, quia per verbera, maximè se audiri facit. Is. 42.c. Dan. 4.b. Mich. 6.b. Clamat etiam Deus ad ciuitatem, hoc est, ad ecclesiam in Scripturis sanctis. Mich. 6.c.

Hie. s. Mich. 6.

Predicatio Dei in vtroque Testamento.

Clamantia Seraphim. Is. 6.a. designant manifestationem Deitatis, quam faciunt Filius, & Spiritussanctus. Vel melius, designant vtrunque Testamentum. Et clamat alter ad alterum, quia miram habent inter se duo Testamenta consonantiam, vt quod vnum futurum prędixit, alterum impletum ostendat. Sunt etiam Apostoli prędicantes concorditer, Christum Deum, & hominem.

Ori. s. Is. ho. 1. Hie. epis. Et factũ est. Rup. 1. s. Is. 28.

Arn. s. ps. 3. Basi. s. Ps. 33. Hie Aglisiæ. — *Christus.*

Clamans pauper, designat Christum in cruce clamantem ad Patrem. Psal. 3. 33. 68. 141. Et clamauit per diem, hoc est, in prosperitate, & noctem, id est, in passione: vel prædicando in claritate paterna, inter tenebras Iudęorum. Ps. 21. 87. Idem dicitur nō clamasse, quia nulli fuit amarus. Is. 42. a. Clamor autem Christi in cruce exprimitur. Matth. 27. c. Marc. 15. c. Luc. 23. f. Heb. 5. b. Apo. 18. a. Et clamor Iob, designat clamorem Christi. Iob 16. d. Clamor autem Iesu in suscitatione Lazari, designat difficultatem suscitandi & conuertendi peccatorem inueteratum, & induratum in peccatis, ad quod magna gratia & inspiratione est opus. Ioan. 11. e. Designauit etiam tubam futuram in iudicio, qua mortui suscitabuntur. Clamans Ionas in tribulatione, fuit Christus in cruce. Ionę. 2. a. Hab. 1. a. Clamauit sapientia foris, quum Christus prædicauit factus homo, & post resurrectionem in latitudine mundi. Proue. 1. c. Ipse est angelus clamans auibus, id est, vocans Apostolos. Apoc. 19. d.

Rup. 10. s. Apoc. Gre. 13. mor. 12. Aug. s. Ioan. tract. 49. Cyril. 7. s. Ioan. 23. Rup. s. Ion. 2. & s. Hab. 1. & 11. s. Apoc. Bed. s. Prou. 1. Hie. s. Is. 21.

Prædicare.

Clamare, est etiam prædicare, & à malo retrahere, vt quum Dauid clamauit ad populum Saulis. 1. Reg. 26. c. 3. Reg. 17. b. Ionæ 3. b. Zach. 1. a. Et clamant de vertice montium Apostoli prædicantes. Isa. 42. b. Clamauit etiam Christus prædicando. Luc. 3. a. 8. a. Ioann. 7. c. 11. f. De clamore prædicantium intelligi possunt sequentia loca. Ios. 6. b. Iud. 7. e. 2. Reg. 17. f. 20. e. 3. Reg. 1. f. 4. Reg. 4. g. Prou. 8. a. Eccl. 50. c. Is. 21. c. 30. b. 58. a. Ier. 2. a. 4. b. 20. b. 22. e. 31. a. Eze. 21. c. Ioel. 3. b. 1. Mach. 4. c. 16. b. Mat. 3. a. Marc. 1. a. Apoc. 7. a. 10. a Et clamans præco ante Ioseph, designare potest Ioannem Baptistam Christi præcursorem. Gen. 41. e. Et dicitur vox clamantis propter comminationem iudicij. Is. 40. a. Clamor etiam exactoris, est prædicatio exigentis fidem ab auditoribus. Iob 39. a. Clamantes foris, fuerunt Apostoli extra Iudæam prædicantes. Is. 33. b.

Rup. s. Ioel 3. Amb. ser 64. Hier. s. Iob. 39. — *Ioannes Baptista.*

Gre. 30. mor. 12.

Clamant ad Deum pulli coruorum. Iob 38. d. quum prædicatores nō in se præsumunt, sed in viribus Redemptoris sui.

Ori. s. Exo. ho. 5. Basi s. ps. 29. 33. Hil. s. ps. 118. Amb. s. ps. 118. Aug. 2. q. in Euāg. 28. & s. ps. 118. Cyr. 8. s. Ioan. 23. Gre s. 1. Reg. 7. & 20. mor. 25. — *Vehementia orationis interioris.*

Clamans Moses ad Dominum etiam sine voce, designat efficaciam orationis mentalis. Significat etiam orationem prælati, pro subditis, quæ fit summis desideriis. Et clamat ad Dominum, qui magna & cælestia petit: nam qui terrena petit, tenui voce loquitur. Exo. 14. d. 15. b. 17. b. 1. Reg. 7. b. 12. b. 15. b. Ps. 3. 29. 33. 60. 118. 140. Clamat etiam ad Dominum, qui longè se esse cognoscit. Ps. 76. Et clamat, qui non pro se, sed pro bono communi petit, vt Moses. Clamat etiam ad Deum toto corde, qui magna postulat, qui cælestia precatur, qui æterna sperat, qui innocentis timoris viuit officiis. Est autem clamor cordis, magna cogitationis intentio, & affectus vehementia. Et clamat ad Dominū de profundis, qui magno affectu inuocat. Psa. 129. Et clamans Chananæa, designat instantiam orationis. Mat. 15. c. De his Nu. 22. d. 2. Par. 13. c. 15. a. 18. f. Nęe. 9. e. Iud. 4. b. Ester 4. a. 11. d. Iob 19. a. 30. b. Is. 29. d. Ionæ 2. a. 3. c. 1. Mac. 5. d. Ro. 8. c. Gal. 4. b. Sic non clamant hæretici in corde suo.

Philo, quod deterior potiori insidietur. Hil. s. Mat. Can. 14. Gre. 29. mor. 28. & 2. mor. 6. & s. ps. 101. Hie. s. Is. 15. 26. & s. Ps. 120. — *Clamor pœnitentium.*

Clamat etiam ad Dominum, qui tribulatur per pœnitētiam, & veniam petit de erroribus, & peccatis. Hoc designauit clamor filiorum Israel. Exo. 2. d. 3. b. 1. Reg. 9. c. 2. Reg. 13. d. 4. Reg. 6. f. Iud. 7. d. 9. g. Tob. 6. a. Iob 36. b. Psal. 101. 113. 118. Is. 15. c. 19. d. 26. c. 30. e. 33. b. 38. c. 58. c. 65. d. Ier. 20. d. 33. a. Thr. 2. f. 3. a. f. Bar. 4. d. Hos. 7. b. Ioel. 1. c. Ionæ 1. b. 2. a. 3. c. Mich. 3. b. Sop. 1. c. Za. 7. d. 1. Mach. 4. a. 9. e. 13. f. Marc. 9. d. Et clamat ad Dominum de profundis, qui scit altitudinē diuitiarum sapientiæ Dei, & qui se cognoscit in profundo peccatorum esse, & in grauibus tribulationibus. Ps. 129. Magnus autem clamor, magnum est desiderium. Et clamor Petri, luctum pœnitentiæ designat. Mat. 14. Est etiam clamor indigentium. Prou. 21. b. Clamat autem ex Seir, qui conuertitur ex Gentilitate. Is. 21. c.

Aug. s. ps. 129. Hie. epis. beatitu. Ori. s. Mat. ho. 26. Amb. ser. 65. 76. Gre. 17. mo. 12. Bed. s. Gen. 4. Rup. 4. s. Gen. 5. Aug. s. ps. 85. — *Petere vindictã.*

Clamare ad Dominum, interdum est vindictam petere: vt sanguis Abel clamabat de terra, designans sanguinem Christi aduersus Iudæos clamantem. Gen. 4. b. Exo. 22. d. Deu. 15. b. 24. c. 4. Reg. 8. b. Iob 16. d. Hab. 1. a. 2. c. Mat. 23. d. Luc. 18. b. Iacob 5. a. Et clamant martyres, dum fidem atque innocentiam suam ipsa passione commendant. Apoc. 6. c. Clamor autem est cōfessio fidelium aduersus Iudæos, quum in sacrificio dicunt: Amen. Clamat tota die corpus Christi, membris sibi inuicem succedentibus, quia semper aliqui sunt in tribulatione. Ps. 85.

Aug. de verbis Domini. ser. 18. — *Bene operari.*

Clamant ad Dominum, qui gratiæ Christi bonis operibus congruunt: nam qui sine operibus clamant, muti sunt. Mat. 20. d.

Ori. s. Mat. ca. 14. — *Inuocatio Dei in tentatione.*

Clamor discipulorum, & signanter Petri, est inuocatio Dei in tentatione. Mat. 14. c. Mar. 6. g. Mali tamen non audiuntur. 2. Reg. 22. d. Clamantes autem nautæ in proiectione Ionæ in mare, sunt plangentes in passione Christi. Ionæ 1. d.

Rup. s. Ion. 1. — *Confitentes Gētiles Deum.*

Clamant lapides in laudem Christi, tacentibus Iudæis, quum Gentiles Christum confitētur. Luc. 19. f. Et clamant iidem præcedentes & sequentes Christum, propter eandem fidem prioris & posterioris populi. Sic autem clamare est laudare. Mat. 21. a. Marc. 10. b. 11. b. Ioan. 12. b. Iud. 7. e. Ps. 64.

Amb. s. Luc. 19. Ori. s. Mat. ho. 14. Gre. s. Eze. ho. 17.

Ori. s. Mat. ho. 13.

Clamantes cæci ad Christum, vt eorum misereatur, designant aliquos ex Iudæis timentes, ne fortè pertransiret eos. Mat. 20. d. Marc. 10. g. Luc. 18. f.

Manifestatio prophetiæ.

Clamans angelus ad Abraham, designat manifestationē prophetiæ in immolatione Isaac latentis. Gen. 22. c. Et clamor filiorum Israel in Ægypto. Exo. 3. b. designat voces Prophetarū orantium aduentum Christi, & inuitantium ad assumptionem carnis, & redemptionem generis humani.

Bed. s. Exo. 3. — *Accusans Moses Iudæos. Feruens deuotio.*

Rup. 3. s. Apo.

Clamans angelus de altari. Apoc. 14. d. est Moses, accusans Iudæos incredulos.

Manifestatio peccati.

Clamans populus post Saulem, designat eos, qui de audita prædicatione magnæ deuotionis ausum ad operandum suscipiunt. 1. Regum 13. a. Iudi. 7. d.

Clamor Sodomorum, qui venit ad Deum, est manifestatio peccati vindicandi. Et peccatum cum voce, est culpa in actione: peccatum verò cum clamore, est culpa cũ libertate & iactantia. De his dicitur Isa. 3. b. Peccatum suum sicut Sodoma prædicauerunt. Demũ omnia peccata clamant ad Dominum, tanquam ad iudicem. Gen. 18. c. 19. c. Isa. 58. b. Iere. 14. a. Et mali clamabunt in inferno, præ dolore cordis. Isa. 65. c. *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Cõfessio peccati

Clamans leprosus se sordidum & contaminatum. Leuit. 13. f. designat confitentem errorem suum. *Amb. 1. de Abra. 6 Gre. 19. mor. 2. 3. & 3. pasto. ad mo. 23. & s. Ps. 101.*

Excitatio per angelos. Tuba iudicii.

Clamor factus media nocte, dici potest excitatio per angelos facta ad bene operandũ. Vel est vox Domini ad ignorantes eius aduentum. Est etiã manifestum signum aduentus Christi ad iudicium in tuba Dei. Matthæi 25. a.

Distantia malorum & bonorum angelorum.

Clamauit fortiter angelus bonus angelis malis. Dani. 4. b. vt ex hoc distãtia inter eos ostẽdatur, non loci, sed voluntatis. Sic in Apocalypsi clamauit voce magna quatuor angelis, quibus datum est nocere terræ, & mari. *Isych. s. Leui. 13.*

Dolor subditorũ de tyranno.

Clamat terra contra possessorem. Iob. 31. d. quando contra regentis in iustitiam rationabiliter subiecti dolent, & quando contra pastorem suum iustè ecclesia murmurat. *Ori. s. Matt. ho. 32 Hila. s. Matt. Cano. 27.*

Prædicatio sui.

Clamat tota die, qui opera sua prædicat. Psalm. 31. Et clamat tacendo, quia non confitetur peccata. *Au. epis. 120. & libro 83. q. 59.*

Clamat à finibus terræ ad Dominum, qui necessitatem habet in carne viuendi, & spem tenet à carnis vitiis recedendi. Ps. 59. *Cyril. 3. s. Ioan 24*

Refugientes pœnitentiam.

Clamantes ad Dominum à facie regis, sunt volentes recedere ab austeritate vitæ, quam vident in prælato, ideo non exaudiuntur. 1. Reg. 8. d. *Ricar. de S. Vict. de securi. conscien. 20. Greg. 32. mora. 23. & ho. 17.*

Insanientes Iudæi in Christũ & in Christianos.

Clamor Esau pro surrepta benedictione, designat Iudæos in Christianos insanientes. Gẽ. 27. e. Et clamor dominæ Ioseph, designat voces Iudæorum in Christum. Gen. 39. d. Clamor etiam grandis Iudæorum, designat eorum voces sine mente in Christianos. 1. Regum 4. c. Idẽ designat clamor Athaliæ. 4. Reg. 11. c. Et clamantes filij Israel contra Mosen, designant suam remurmurationem contra legem. Exod. 14. c. Num. 20. b. Nee. 5. a. Isa. 5. b. 14. g. Dan. 13. c. Ierem. 8. g. 12. b. Matth. 27. c. Marc. 15. a. Luc. 23. c. Ioan. 18. g. 19. c. Acto. 7. g. 23. b. Ezech. 27. f. *Gre. & Au. s. Ps. 31 Hila. s. Ps. 59 Gre. s. 1. Reg. 8. Hiero. s. Isa. 5. & s. Iere. 12. Gre. s. 1. Reg. 4.*

Diuina vindicta in Iudeos.

Clamor autem in domibus Iudæorum, indicat vim diuinæ castigationis & vindictæ aduersus eos. Iere. 18. d. Sopho. 1. d. *Lyra. s. Iere. 18.*

Furor Gentiliũ & hæreticorum in Christianos.

Clamor magnus Ægyptiorum, designat furorem Gentilium & infidelium in Christianos. Et clamor prælii, est etiam hæreticorum in fideles. Exod. 11. b. 12. a. Iudi. 12. d. 3. Reg. 18. e. Iudith 14. d. Isa. 14. g. 15. b. Ierem. 4. e. 47. b. 48. a. Dan. 5. b. Mar. 1. c. 3. d. 5. a. 9. d. Luc. 4. g. 9. e. *Hiero. s. Iere. 4.*

Appetitus cõtra rationem.

Clamor adhortantium ad pugnam, & idem ludentium est, quum appetitus surgunt aduersus rationem. Exod. 32. d. Et clamor voce præconis, est eorum, qui alios incitant ad vitia. Exo. 32. 1. Isaiæ 24. b. Daniel. 3. a. 1. Machab. 5. d. *Philo. de temulẽtia*

Incitans diabolus ad vitia.

Clamans perdix, & congregans, quæ non peperit, est diabolus conuocans ad se, quos potest à bono retrahere. Iere. 4. e. 17. b. Et clamor exactoris. Iob. 39. a. Est violenta tentatio diaboli, & etiam appetitus cibi nos infestans, & sub necessitatis colore decipiens. Et clamor principis inter stultos, est etiam tentatio diaboli. Eccl'tæ. 9. d. Clamant etiam pilosi alter ad alterum. Is. 34. c. quum perpetrata nequitia ad aliam perpetrandam prouocat: & quasi quadã cogitationis voce commissa iam culpa, culpam adhuc, quæ committatur, inuitat. *Ori. s. Eze. hõ. 5. & s. Iere. ho. 4. Amb. epis. 48. Gre. 30. mor. 25. 26 Gre. 7. mora. 15.*

Contentiones.

Clamor interdum contentiones & rixas significat: qua ratione non clamauit Christus. Isa. 42. a. Huius clamoris plena est ciuitas hæreticorum: quorum doctrina non in sensu, sed in multiloquio & clamore versatur. Isa. 22. a. Et clamant pilosi alter ad alterum, quum vitiosi, aut dæmones, & hæretici aduersus fideles mutuo se defendunt. Isa. 34. c. Clamosa mulier, sapientia inanis. Prou. 9. c. Et clamor hæreticorum est, quum appetitu laudis, sua dicta ad aures hominum effundere conantur. *Hier. s. Isa. 22. 42 Gre. 20. mor. 10.*

Arrogantia.

Clamant peruersi homines, siue nequitiæ spirituales coram domino, super muros filiæ Sion. Thre. 2. f. quum potestatem, qua dominantur plebi, vel animę peccatrici, suæ ascribunt potentiæ, non iudicio diuinæ permissionis. *Glo. ord. s. Thre. 2*

Prædicatio hæreticorum.

Clamat lapis de pariete, & scarabeus de ligno. Haba. 2. c. quum & stolidi, & magistri hæreticorum defendunt & prædicant sua dogmata. *Hier. s. Haba. 2.*

Clamor ob defectum aquę, designat tumultuationem esse, vbi non est verbum Dei. Ierem. 14. a.

Clamare ad transeuntes. Iere. 22. e. est petere auxilium à perituris. *Hier. s. Iere. 22.*

Dolor in iudicio

Clamor super vino in plateis. Isa. 24. b. erit publicus dolor peccatorum in iudicio, super vino & ebrietate errorum & voluptatum, quorum gratia videbunt se condemnari. *Hier. s. Isa. 24.*

Non est clamor in plateis hæreticorum. Ps. 143. quia clamor Iesu non est in via lata, sed in via angusta, quum clamat ad se, dicens: Si quis sitit, veniat ad me, & bibat. Ioan. 7. f. *Hiero. s. Ps. 143.*

Non clamant in gutture suo, qui supplicandi & orandi doctrinam habent, & nolunt supplicare. Psal. 113. *Rica. de S. Vict. de somnio Nabuch. 38*

Lyra.s.Luc.1.

Exclamans Elizabeth voce magna,dicit admirationem.Luc.1. d. Et clamor ille potius dicit deuotionem interiorem quàm sonum vocis exteriorem.

Beda s.Pro.9.

Clamosa mulier est hæresis,quæ habet garrulitatem & pertinaciam.Pro.9.d. *Hæresis.*

Rup.3. Vict. verbi Dei.12.

Clamans mulier parturiens,designat Ecclesiam in filiis Israel,quando affligebantur in Ægypto.Apoc.12.a. *Ecclesia.*

Clangere,quære Canere.

Claritas,Clarus,Clarescere,Clarificare. Perspicuus.

CLaritas obscuritati contraria,dicit præsentiam luminis in aere, aut alio corpore diaphano:& per metaphoram refertur ad gloriam & excellentiam alicuius rei : & inter colores album dicitur clarum:& res,quæ intellectu percipiuntur, dicuntur claræ & perspicuæ,vt 2.Par.9.a.Exposuit Salomon reginę Saba omnia,quę proposuerat : nec quicquã fuit quod non perspicuum ei fecerit.

Aug.s.Ioan.tra.52 Cyril.8.s.Ioan.15. & epist.10.

Claritas cuius pater dicitur Deus,est omnis gloria.Clarificat autem Pater Filium in miraculis, resurrectione, ascensione, & ad dexteram suã collocatione, &c.Filius verò clarificat Patrem,ipsum manifestando hominibus.Clarificat etiã Spiritussanctus Filium,non quia melior,aut sublimior sit Spiritus:sed quoniam Spiritu suo ad ostensionem diuinitatis suę,in mirabilium parratione est vsus:perinde ac si quisquam ex nobis,vel de virtute,quæ in ipso est, vel de scientia,quacunque in re dicat:Virtus mea, vel scientia mea glorificabit me.Sapi. 7.d. 8.b.10.c.Ioan.5.g.12.e.13.d.15.b.16.c.17.a.21.c.Acto.4.d.22.c.2.Cor.3.d.Gala.1.d. Philip.3.c. Ephe.1.c.2.Thes.1.d.3.a.Colos.1.b.Hebræ.5.b.Luc.2.b.Apo.21.d.g. *Gloria Dei.*

Glo.int.s.Exo.19. Amb.s.1.Cor. 15.

Inclarescens mane , dicit aduentum lucis gratiæ. Exo.19.c.Et clara lux.3.Reg.3.c.Isa.18.b. *Aduentus gratiæ*

Claritas Solis dici potest eorum,qui centesimum dant fructum:claritas autem Lunæ, qui sexagesimum:stellarum verò,qui tricesimum.1.Cor.15.Tob.13.d.Iob.31.c. *Diuersitas gloriæ.*

Non potens Iacob clare videre,designat cæcitatem Iudæorum.Gene.48.b.Marc. 8.e. *Cæcitas Iudæorum.*

Glo.ord.s.Leui.13

Perspicua immunditia lepr ę, manifestam culpam indicare videtur. Leuit.13.b. *Manifesta culpa*

Non satis clarus candor in plaga combustionis. Leui.13. d.non apertum errorem designare potest:qui videatur in aliquo sensu posse saluari.

Claritas in argento & auro Simonis pontificis, sapientiam & eloquentiam eius indicat.1. Mach.15.f.

Classis.

Classis, est nauium multitudo congregata, vel ad pugnãdum, vel ad exportandum. Deut. 38.g.3.Regum 9.d.10.d.2.g.2.Par 20.g.Ezech.26.f.Dani. 11.g.

Claudere,Includere,Concludere. Recludere,Intercludere.

CLaudere notam habet significationem.Recludere autem interdum est claudere,interdũ verò contrariam habet significationem.

Hier.s.Iob.12. Amb.de Noe.15.& 1.de Cain 9.& 6.de sacramentis 3.

Clausit Deus ostium arcę,quia nisi Dominus custodierit ciuitatem,frustra vigilat, qui custodit eam.Gene.7.c.Includit ergo Deus seruando. Iob. 12. c. Item quia muniuit corpus humannm contra frigora, & æstus, clausisse dicetur arcam. *Custodia domini*

Hiero.s.Iob.16. Gre 13.mor.8.

Conclusit Deus Iob apud iniquum. Iob.16.c.quum reliquit Christum in potestate Iudęorum.Et quum fidelium caro antiqui hostis persequutionibus temporaliter datur. *Relictus Christus Iudæis, & caro diabolo.*

Gre 11.mor.5. Aretas s.Apo.3.

Claudit Christus,& nemo aperit:quia si ipse condemnat,nemo potest saluare. Et sicut nemo obsistit largitati vocantis,ita nullus obuiat iustitię relinquentis.Isa.22.g. Apoca.3. b.11.b. Includere etiam Dei, est clausis non aperire.Iob.12.c. *Virtus Christi.*

Rup.6.s. Apoca. Hier.s.Iob.9. Gre.9.mor. 3.

Claudit Dominus cælum, quum non dat pluuiam gratiæ. Deut.11.c. 3.Reg. 8. d.2.Par.6.e. Luc. 4.c.Apo.11.b. *Latẽtes Sancti.*

Claudit etiam stellas sub signaculo.Iob.9. a. quum Sanctos latere facit in mundo.Et quia dum pręedicatores suos per silentium intra semetipsos retinuit, cęcis iniquorum pręcipuè, Iudęorum mentibus cęleste lumen abscondit. Quod autem sub signaculo clauditur, ad aliquod tempus reseruatur.Sic in fine mundi lucebunt pręedicatores Iudæis.

Gre.28.mor.15.

Conclusit Deus ostiis mare. Iob. 38.a. quando contra persequentium tumores, sancti viri quasi quędam ostia oppositi sunt:vt eorum miraculis atque respectu, ira persequentiũ frangeretur.Sic conclusit ora leonum.Dani. 6.f.1.Mach. 15.e.Et cõcludit aduersus persequutores:quum non habent, quid loquantur aduersus Sanctos. Psal. 34.77. *Resistentes boni malis.*

Glo.ord.s.Rom.11

Concludit Deus omnia sub peccato, aut incredulitate, quando omnes peccato obnoxios esse ostendit.Roma.11.d. Gala.3.d.Ps.30.Isa.42.b.Ezec.7.f. 2.Petri 3.d. vt de amaritudine infidelitatis pœnitendo confusi,ad misericordiam Dei humiles confugerent.

Hiero.s.Ezech.7.

Conclusionem dicitur facere Deus.Ezech.7.f.quando non dat locum euadendi ab imminentibus miseriis.

Hier.s.Ezec.44 Amb.de institu. virgin.7.

Clausa porta templi,per quam ingreditur princeps, apertè designat sacratissimam Virginem Mariam,per quam intemeratam ingressus, & egressus est Christus.Eze.44.a.46.d.Eadẽ *Virgo Maria.*

eſt hortus concluſus.Cant.4.b.Et liber ſignatus & ſcriptus intus,& foris.

Eccleſia. Concluſus hortus.Cant.4.d.eſt Eccleſia, quæ charitatis vallo circunquaque munitur, ne inter numerum electorum,reprobus aliquis ingrediatur.Item anima,quæ dum bona ſua intentione vitæ æternæ abſcondit,dum humanas laudes omnino contemnit, ipſa bona intentione ſe circunſepit,ne ad interiora rapienda hoſtis antiquus irrumpere poſſit. *Gre.ſ.1.Reg.14. Gre.ſ.Cant.4.*

Cælata myſteria Clauſa porta templi ſex diebus.Eze.46.a.deſignat cælata myſteria tempore huius vitæ. *Hie.ſ.Eze.46.*

Miniſtrare in templo. Claudere oſtia templi, interdum eſt miniſtrare in templo.Mal.1.c.

Claudere ianuas templi in malum,eſt auertere à ſe diuinum auxilium.2. Paral. 28. d.29.b. Neem.6.c. *Hie.ſ.Mal.1.*

Chriſtus in ſepulchro. Clauſus Ioſeph in carcere,deſignat Chriſtum in ſepulchro.Gen.39.d.Iud.16.e.1.Reg.23.a. Ier.32.a.36.a.Ezec.3.g.35.a.Luc.3.e. *Glo.int.ſ.Gen.39.*

Operationes virtutum. Incluſi lapides auro.Exo.28.c.39.c.deſignant operationes virtutum ſapientia circumcluſas:vt nullum lateat vitium.Vel virtutes charitate circumornatas. *Glo.int.ſ.Exo.28.*

Pœnitentia. Includere ſecundò leproſum,dicit ſecundam probationem de peccatore faciendam:vt recludere ſit probare.Leui.13.c.Et claudere domum leproſam,eſt iniungere peccatori pœnitẽtiam.Leu.14.e. *Iſy.ſ.Leu.13. 14.*

Frænare affectus. Claudere vitulos domi,eſt terrena deſideria intra conſcientiam retinere.1.Reg.6. b.Et recludere bouem cornupetam,eſt affectus refrænare,præcipue irę.Exo.21.c. *Gre.ſ.1. Reg.6.*

Conuerſio Iudæorum. Includitur Ezechiel in medio domus ſuæ, deſignans Iudæos in fine mundi conuerſos,recepturos eſſe prædicatores.Eze.3.f. *Gre ſ.Eze. ho.12.*

Cuſtodia ſenſuũ Clauſas ianuas habent, qui contra humani lapſus negligentiam, officia corporis ſub forti cuſtodia ſtricta tenent.Idem erit claudere ciuitates muris.Iud.9.g.4.Reg.4.a.e.6.g.2.Par.11. b.Nee.4.b.Iud.5.a.Eccleſiaſtæ.12.b.Iſ.26.d.Ier.19.c.Thr.3.b.Eze.35.a.Amos 1.c.1.Mach.3.c. 4.c.5.a.6.c.Ioann.20. e. Claudunt etiam hoſtes ciuitatem obſidendo.4. Reg.25.a.Acto.21.f. *In malum.* Sic clauſit Amnon oſtium in malum.2.Reg.13.e.Ioſ.2.b.4.a.Iud.13.a.1.Mach.5.a. *Gre.22. mor.18.*

Finis mundi. Clauſa etiam ianua,deſignat tranſactum eſſe tempus operandi, quia poſt iudicium iam nõ eſt tempus meritorum.Deſignat etiam ſecuritatem beatorum.Matt. 25. a.1. Mach.2. g.Luc. 13.e.11.a. *Ori.ſ.Mat.ho. 32. Aug.83.q.59.& de verbis domini. ſer.22.*

Securitas beatorum. *Non laudare.* Clauſum os debebat habere leproſus,quia non eſt ſpecioſa laus in ore peccatoris. Leu.13. f.Eccl.15.30.c.Et clauſum os habent mali ad confitendum & laudandum:boni verò ad maledicendum:& ne lapſus ſermonis per ipſum exeat.Eſter 13.d.14.b. *Glo.int.ſ.Leu. 13.*

Non prædicare errores. *Non confiteri.* *Nolle intueri veritatem.* Claudunt oculos,qui patentem lucem veritatis nolunt intueri. Iſ. 6.c. Et clauſit Deus Iudæorum oculos,quum Prophetas reddidit illis obſcuros:& quum principes eorum percuſſit ignorantia.Iſ.29.c. *Ori.ſ.Iſ.ho.6.*

Cauere à malo. In bonum verò claudit oculos,qui cauet ne videat malum,hoc eſt,qui omne, quod rectitudini aduerſum eſt,non approbat.Iſ.33.e. *Gre.23.mor.25.*

Non docere veritatem. Claudunt regnum cælorum Phariſæi per clauem ſcientiæ, nolentes intelligere Chriſtum in ſcriptura.Mat.23.b.Et concludunt captiuitatem in Idumæa.Amos 1.b.qui ſequuntur occidentem literam. Et prælati malo exemplo claudunt regnum cælorum minoribus: quod bono exemplo aperitur.Et omnis magiſter, qui malis operibus diſcipulos ſuos ſcandalizat, *Mala exempla.* claudit ante eos regnum cælorum.Clauſæ feneſtræ templi.Eze.41.c.Sunt prælati & prędicatores,non dantes lumen verbi Dei,& exempli ſubditis. *Ori.ſ.Eze.ho.14. Hil.ſ.Matt.cano. 24. Ori.ſ.Mat. ho.25. Hie.ſ.Mat.23. Gre.ſ.Ezec.ho.11.*

Munire aduerſus tentationes. Claudere oſtium poſt tergum,eſt munire ſe aduerſus tentationes, vel redire ad internam quietem.Et claudere ſenſus exteriores,& os.Geneſ.19.c. Et clauſi ſunt interius quieſcentes. Iud.8.a.Clauſo oſtio orat,qui carnales & perturbantes cogitationes non admittit.Matt.6.a. Claudit etiam oſtium cubiculi,qui in oratione ſua,non petit à Deo rex exteriores & temporales,ſed ſpirituales & cæleſtes,& qui non inanem quærit gloriam. Sic clauſo oſtio vidua infundebat oleum in vaſis.4.Reg.4.a.quia opera miſericordiæ faciebat propter Deum; non vt laudaretur ab hominibus. Claudit quoque oſtia cubiculi, qui deſideria illicita coercet. Iſ.26.d. *Hil.ſ.Mat.can.5. Hie.ſ.Iſ.26. Aug.2.ſer. domini in monte, & ſ. Pſ.35.& ſer.206.*

Diſſoluta mandata Dei. Non concluſit oſtia ventris diabolus.Iob 3.b.hoc eſt, aperuit, cùm perſuaſione callida in corde hominis mandatum cæleſte diſſoluit.Non concluſit etiam oſtia ventris, ſed aperuit, culpa videlicet:quia concepto ad peccatũ homini deſideria cõcupiſcentiæ carnalis reſerauit. *Gre.4.mo.16.26.*

Obſcuritas legis Clauſum os putei,obſcuritatem legis deſignat.Gen.26. a. Et clauſus, & ſignatus liber, eſt lex,& Prophetæ.Clauſus ſcienti literas,hoc eſt,Iudæis.Dan.12.c. *Glo.int.ſ.Gen. 29*

Cõuenticula hæreticorum. *Moderatè corrigere.* Clauſa domus leproſa,deſignat conuenticula hæreticorum.Leu. 14. f. Claudere verò domum leproſam ſeptem diebus,eſt moderatè corrigere. *Glo.int.ſ. Leu.14.*

Ceſſatio malorũ Clauſæ domus abſque habitatore.Iſ. 24. b. Ier. 13. c. deſignant ceſſationem malorum in mũdo.Et clauſi fontes abyſſi,& cataractæ cæli deſignãt remotas eſſe cauſas peccati.Gen.8.a. *Amb.de Nee.17.*

Detrudi in infernum. Claudi in carcere,eſt detrudi in infernum.Deut.32.e.Nu.15.d.Ioſ.10.d.Iud.3.c. Sap. 5.c. 17. a.c.Iſa. 24. d. Et concluduntur in manus inimici, qui perſeuerant in peccato. Pſalm. 30. Et clauſæ ciuitates Auſtri, deſignant clauſum infernum, vnde non poſſit quis effugere. Ierem.13.e.Clauſus etiam dicitur abiectus,qui eſt in peccato.3.Regum 14.b.21.f.Iſa.61.a.1.Regum 26.b. *Hie.ſ.Pſ.30. & ſ. Ier. 13. & ſ.Iſ.61.*

Libertas & ſecuritas Beatorum. Non claudi portas Hieruſalem,ſignificat libertatem Beatorum & ſecuritatem.In Eccleſia *Hie.ſ.Iſa.60.*

verò militanti, indicat omni tempore paratam esse Ecclesiam ad suscipiendum omnes ad se venientes. Isa.45.a.60.b.Apoc.21.g.

Hie.s.Is.45. — *Nemo valens resistere Christo.*

Non clauduntur portæ Cyro.Is.45.a.quia nemo ei resistere valuit: & multo minus claudentur Christo,& eius prædicatoribus.

Glo.ord.s.Ier.20. — *Feruor verbi Dei.*

Clausus ignis in ossibus,designat feruorem verbi Dei.Ier.20.c.vnde tandem retineri non valet,quin foris prædicetur.

Ori.s.Gen.ho.6. Gre.s.1.Reg.1. Amb.2.de Abr.10 — *Difficultas bene operandi et prædicandi.*

Conclusa vulua mulieris.Gen.16.a.20.d.1.Reg.1.a.Iob 3.b.designat animam non dispositā ab bene operandum: & difficultatem contemplationis. Et conclusit Deus vuluam Annæ, quum non conuertit Iudæos per prædicationem Ecclesiæ. Vel cùm distulit generationem Ecclesiæ ex gentibus.

Non misereri.

Claudit viscera proximo, qui eius non miseretur.1.Ioan.3.c.

Hie.s.Abdi.et s.Ionam.2. — *Perplexitas in tentationibus.*

Conclusi filij Israel inter desertum & mare,designant perplexitatem in tentationibus, & tribulationibus.Exo.14.a.Sap.18.Et simplices concluduntur ab hæreticis, quum non inueniūt, quomodo illorum cauillationes possint euadere. Abdi.c.Et concluserunt terræ vectes Ionā, hoc est, dæmones,aut hæretici,seu peccata hominem.Ionæ 2.c.

Arn. et Hie.s.ps.16. — *Firmare malitiam in corde.*

Concludere adipem suum.Psal.16.est malitiam in corde firmare,vt fecerunt Iudęi contra Christum:vel concludentes adipem suum,sunt impinguati.

Rup.s.Ionam 2. — *Munientes sepulchrum Christi.*

Concluserunt vectes terræ Ionam: quando principes Iudæorum munierunt sepulchrum Christi cum custodibus.Ionæ 2.d.

Claudus, Claudicare.

Ori.s.Mat.cap.15. Hie.s.Mal.1. Aug.q.in euā.19 Isyc.s.Leu.21. et Gre.19.mor.21.et 1.past.11. Rup.s.Mich.4. — *Infirmus.* — *Synagoga.*

CLaudus est,qui ob defectum pedum,aut tibiarum,vel nequit ambulare,vel non rectè. Claudus est,qui,quò pergere debeat, aspicit: sed per infirmitatem mentis vitæ viam, quam videt,perfectè tenere non valet,& qui ex parte,diuina mādata subuertit. Et claudi sunt, qui gressum bonorum operum perdiderunt:& qui diuina pręcepta non implent. Et claudicans erat synagoga,quę non benè incedebat in lege Domini.Leuit.21.d. Deut.15.d.2. Reg.4.b.9.d.19.e.Iob 29.c.Ps.17.Prou.26.a.Is.35.b.Ier.31.b.Mich.4.b.Soph.3.d. Malac.1.d. Mat.11.a.15.c.18.a.Mar.9.f.Luc.14.e.Ioan.5.a.Hebr.11.c.

Hie.s.Is.33.35. Rup.s.Soph.3. — *Correcti.*

Claudi ambulant,quum is,qui erat in peccato, nunc propter discipulorū doctrinam, iter verum edoctus stabili graditur pede:sicut & gentiles prius claudi, recta suscepta fide ambulant viam Christi.Mat.11.a.Luc.7.d.Is.35.b.Et claudi diripientes prędam Hierusalem, sunt, qui non confidentes in viribus suis,mysteria legis percipiunt.Isa.33.d.Soph.3.d.

Tert.de Trinitate. Amb.2.de Iacob 7. — *Firmata fundamenta Ecclesiæ.*

Claudus curatus à Petro.Acto.3.a.14.b.designat fundamenta Ecclesię firma ab eo, qui est petra:petra autem erat Christus.

Aug.q.in Gen.104. Cyr.exposi.symb. Gre.4.mor.40. Rup.8.s.Gen.9. — *Infidelitas partis Iudæorum.* — *Languescens vero.*

Claudicatio Iacob,typus erat infidelitatis magnę partis Iudęorum:vel designat mortificationem desiderij humani remanente valido desiderio cęlestium.Gen.32.g.3.Reg.18.d.

Claudicans etiam Iacob altero pede, quum luctatus est cum angelo, designat quòd qui vero amore sublimia respicit,iam in hoc mundo duplicibus incedere desideriis nescit. Vno enim pede innititur, qui solo Dei amore roboratur: & necesse est, vt alius marcescat, quia mentis virtute crescente,oportet vt carnis fortitudo languescat.

Hie.s.Ps.17.44. Gre.s.Eze.ho.14. Bed.s.Gen.32.33. — *Defectus in fide.*

Claudicauerunt à semitis suis,qui Patrem credunt, & Filium non credunt: vel qui in aliquo fidei articulo deficiunt.Ps.17.Iob 29.c.

Clauis.

Ori.s.Mat.ho.1. Amb.ser.66.

CLauis, est instrumentum,quo seras portarum claudimus,& reseramus. Solet poni duplex clauis,nempe scientiæ,& potentiæ,seu iurisdictionis: & hæ dicuntur claues regni cælorum datæ Petro à Christo.Mat.16.c. Petro quidem dicitur præcipuè collata esse clauis potentiæ ligandi,& soluendi.Paulo verò scientiæ.De his.Is.22.f.Dabo clauem domus Dei.

Ori.s.Mat.ho.1. Amb.ser.38. — *Virtutes.*

Claues etiam regni cælorum,dici possunt virtutes:& signanter fides cum iustitia, & misericordia.

Euc.for.spir.3. Amb.ser.8. Aug.s.Apo.6. Rup.1.s.Apo.et 20 Aretas.s.Apo.3. — *Christus.* — *Potestas Christi.*

Clauis dicitur ipse Christus,qui claudit, & nemo aperit: & aperit & nemo claudit.Et clauis Dauid, dici potest regia potestas Christi ad parcendum & condemnandū. Et clauis mortis & inferni,& abyssi,est potestas Christi in malos. Apoc.20.a. seu firma ineuitabilisque dānatorum detentio.

Ori.s.Ezec.ho.14. Hil.prol.s.Ps. Hie.s.Is.22. Aug.s.Apo.ho.3. Rup.2.s.Apo. — *Crux Christi.* — *Scientia legis et Psalmorum.* — *Gratia Spiritussancti.*

Clauis domus Dauid, dici potest crux Christi,per quam aperitur nobis ianua regni cęlorū. Potest etiam significare clauem scientiæ,& peculiariter cognitionem Psalmorum Dauid. Is. 22.f. Apoc.3.Hanc clauem,seu clauem regni cælorum dicuntur tulisse Scribæ & pharisæi negantes Christum, & cognitionem legis tollentes. Luc.11.g. Est etiam clauis Dauid, gratia Spiritussancti.

Aug.s.Apo.ho.7 Rup.5.s.Apoc. — *Potestas cordis malorum.* — *Potestas mentiendi.*

Clauis putei abyssi,est potestas,quam mali habent super cor suum,vt ipsum aperiant diabolo.Apo.9.a.Vel potestas mentiendi,quam habet diabolus,qui pater est mendacij.

Claustrum.

CLaustrum dicitur id, quod aliquid concludit, vt parietes aliquid claudentes. Et dicitur claustrum oris ipsum os,vndique claudens linguam.Mich.7.b.

Clauus.

CLauus eſt ad figendum & coniungendum inter ſe tabulas, aut aliquid aliud: eſtque præcipuè ferreus.

Ori.ſ.Iudi.ho.5. Rup ſ.Iudic.7.

Crux Chriſti.

Clauus, quo Iahel occidit Siſarã, deſignat crucem Chriſti, qua diabolus eſt confixus. Iudi. 4.d.5.e. Eandem deſignat claui aurei templi.3.Reg.6.c.2.Para.3.c.

Glo.int.ſ.Iſa.33.

Firmitas fœlicitatis. Doctores eccleſiæ

Claui, qui non auferentur de Hieruſalem, deſignare poſſunt firmitatem æternæ fœlicitatis. Iſa.33.d. Vel doctores eccleſiæ.

Hier.ſ.Iſa.54.

Firmantia fidẽ.

Claui tenentes tentoria eccleſiæ, dici poſſunt rationes, & omnia, quæ fidem catholicam confirmant. Iſa.54.a.

Affectus timoris & charitatis.

Claui aurei templi, ſignificare poſſunt affectus timoris & charitatis: vt autem ligant per violentiam, timorem deſignare poſſunt, præcipuè gehennæ: vt verò ligant per beneuolentiã, deſignant affectum charitatis.3.Reg.6.c.2. Par.3.c. Et claui vitis, quibus amplectitur vicinas arbores, vt ſuſtentetur, deſignant amplexus charitatis. In genere autem claui, dici poſſunt affectus, ſeu paſſiones animi, & erunt tam boni claui, quàm mali, ſecundum diuerſitatem affectuum.1.Par.22.a.Eccl'tę.12.d.Iſa.54.a.Iere.10.a.

Ber.de triplici vinc. Baſi.Exaem. ho.5. Amb.de bono mortis 5.& ſ.Pſ.118. ſer.15.

Claui crucis Chriſti.

Clauus, quo fixi erãt crines Sãſon, deſignare poſſunt clauos crucis Chriſti. Iu.16.c.Ioã.20.f.

Rup.ſ.Iudi.22.

Verba in animo.

Claui defixi in altum, dicuntur verba in animo radicata. Eccl'tæ.12.d.

Hie.ſ.Eccl'ten.12

Rationes hæreticorum.

Claui, quibus firmantur Idola, ſunt fallaces rationes hæreticorum, quibus ſuos muniunt & defendunt errores. Iſa.41.b.Iere.10.a. Et hoſtes dicuntur claui in oculis. Num.33.g. deſignantes hæreticos, qui faciunt ſequaces ſuos lumen amittere veritatis.

Euch.form.ſpirit.8

Intentio prouida.

Clauus nauis, ſignificare poteſt intentionem prouidam. Pro.23. d.& clauum in mari amittere, eſt intentionem prouidam inter procellas huius ſeculi non tenere. Deſignat etiam legem Dei dirigentem nos ad cælum.

Gre.3.paſt.adm.33 Theoph. Alex.3. paſcha.

Clemens, Clementia.

CLemens dicitur, qui illatas ſibi iniurias facilè remittit, aut alioqui benignus eſt erga miſeros: vix recipere poteſt allegoriam.

Clementia in primis datur Deo, qui promptus eſt ad ignoſcendum. Exo.23. d.2.Par. 3.b.Neemi.9.c.Ionæ 4.a.

Clementia Ioſeph, typus erat clementiæ & benignitatis Chriſti. Gen.43.f.45.b.

Cleophas.

Cleophas vnus ex diſcipulis Chriſti: cui viſus eſt Chriſtus poſt reſurrectionem eunti in Emaus, cum alio diſcipulo. Luc.24.c.Ioan.19.e.

Clerus.

CLerus Græcè idem eſt, quod ſors, aut terminus: & cleri, ſeu clerici dicuntur in eccleſia, qui ad miniſterium ſpirituale eccleſiæ deputati ſunt.

Iudicia Dei. Duo populi. Duo teſtamenta. Hæreditas huius vitæ & futuræ. Duo aduentus Chriſti.

Cleri, inter quos dormitur. Pſal.67. Si ibi vocabulum Hebraicum conſideretur, ſunt tripodes ferreę, quæ ſuperponuntur igni ad ſuſtentandas ollas. Sed ſumendo allegoricè cleri dici poſſunt diuerſa iudicia Dei: aut duo populi, vel duo teſtamẽta, aut etiã ſinguli libri ſacræ ſcripturæ. Vel ſignificant hæreditatem huius vitę & futuræ, inter quas dormit, qui negligit præſentia, & ſperat futura. Vel ſunt duo aduentus Chriſti, inter quos dormit, qui eum recipit in anima ſua.

Ori.ſ.Cant.ho.3. Hie.& Aug.ſ. Pſ. 67. Euch.q.in Pſal. Ber ſer.5.de aduẽtu.

Clibanus, Caminus, Fornax, Furnus.

CLibanus eſt, vbi coquuntur panes. Fornax autem & caminus, latius ſumuntur.

Virgo Maria.

Clibanus, in quo coquitur ſacrificium, deſignare poteſt vterum Virginis, in quo formatus eſt Chriſtus igne Spiritusſancti. Leui.2.b.7.a.

Iſych.ſ. Leui. 2.7. Th.1.2.q.102.ar.3 Iſych.ſ.Leui.11

Doctores.

Clibanus quandoque ſignificare poteſt doctores, qui fiunt immundi, contactu immundorum. Leui.12.f.Zach.12.b.

Iſych.ſ.Leui.26.

Senſus myſticus.

Clibanus etiam, dicitur ſenſus myſticus, vel legalis: & etiam difficiliora legis. Leu.7.a.26.d.

Feruor charitatis.

Clibanus etiam, deſignat feruorem charitatis. Leui.2.b.Iſa.31.d.

Lyra.ſ.Leui.2

Tempus iudicii. Iudæi contra Chriſtum. Labores Iudæorũ in Ægypto

Clibanus fumans, deſignare poteſt tempus iudicii: & cùm eſſet ſuper ſacrificium Abrahæ, ſignum eſt diuinæ acceptationis. Gene.15.d. deſignat etiam Iudęos in iudicio: de quibus Thr. 5.b. Pellis noſtra quaſi clibanus exuſta eſt. Pſalm.20. Succenſi ſunt à diabolo contra Chriſtũ. Hoſe.7.a.Zacha.12.b.Malach.4.a.Matth.6.d.Luc.10.d.Apoca.9.a. Deſignabat etiam labores Iudæorum in Ægypto, quum affligebantur in luto & lateribus.

Glo.int ſ. Gen.15. Rup.ſ.Hoſe.7. Rup.5.ſ.Gen.22.

Anima. Ardor libidinis. Anima virtutibus ornata.

Clibanus etiam fumans, dici poteſt anima peccatis obuoluta, quæ & fornax dici poteſt. Gen.19.f.Exo.19.c Deut.4.c.3.Reg.8.f. Poteſt in multis ex eiſdem locis ardorem libidinis ſignificare. Ad hæc pertinent etiam furni Pharaonis. Exo.8.a. Et anima virtutibus ornata, ſeu cor hominis, clibanus dici poteſt, vbi coquuntur virtutes, vt in clibano panes. Et cocta in clibano, ſunt digeſta in corde: quę non ſunt cruda proferenda, nec tamen omnibus euulgãda. Et ponitur, vt clibanus ignis, quum per pœnitentiam in corde comburuntur peccata. Pſ.20.

A.:h.2.de Abr.9 Philo.quis rerum diuin.hæres. Ori.ſ.Leui.ho.4. Hiero.ſ.Pſ.20.

Charitas patriæ

Caminus plus eſt quã ignis: quia ignis paruus eſſe poteſt: in camino verò vaſtior flãma ſuccēditur. Ex amore ergo Domini ignis eſt in Siõ, in Hieruſalem verò caminus: quia hic amoris eius flãmis aliquatenus ardemus, vbi de illo aliquid ſpeculãdo contẽplamur: Sed in Hieruſalẽ, vbi eſt viſio pacis plenè ardebimus, vbi de illo plenè videbimus, quẽ amamus. Iſ.31.d.

Gre.ſ.Eze. ho.21.

Hiero.ſ.Iſa.48. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.20. Chry.ſ.Matt.ho.4 Aug.ſermo.254. — *Vis punitiua Dei. Paupertas. Mundus.*

Caminus in Hieruſalem eſt vis punitiua Dei,quá purgat peccata in Eccleſia. Iſa. 31. d. Et caminus paupertatis, eſt probatio, quæ fit in paupertate. Iſ. 48. b. Et fornax,in quam miſſi ſunt tres pueri,eſt paupertas,qua affliguntur iuſti in hac vita:ſed non eis nocet,ſed eius flāma diuites comburit.Dani.3.c.Et fornax,in qua probatur aurum, eſt hic mundus, in quo probantur boni igne tribulationis.

Hier.ſ.Dani.3. Cyri.epiſ.37. — *Tentatio & tribulatio.*

Clibanus item aut caminus,eſt pondus tentationis,& tribulationis. Leui.2. b.7.a.Pro.17. a.27.c.Sapi.3.a.Eccl'i.2.a.27.a.38.c. 43.a.Iſ.48.b.Iere.11.a.Ezech.22.d.Fornax autem ferrea, dicitur tribulatio Iudæorum in Ægypto:quorum patientia non ſplendebat.Deute.4.c.Nam fornax aurea erat trium puerorum in Babylone: quorum patientia etiam nunc fulget. Dani. 3.c.Zach.12.b.Apoc.1.d.Eſt etiam typus Eccleſiæ,in qua Sancti gaudent in tribulationibus, vt in aura rorida,&c.

Eccleſia.

Gre.Nyſe.de vita Moſis. — *Fūdamenta iræ*

Caminus,vnde ſumebant cineres Moſes & Aaron,vt fierent vlcera in Ægyptiis,ſunt fundamenta iræ & inſaniæ.Exo.9.b.Eccl'i.22.d.

Caſsi.lib.6.cap.17 — *Libido.*

Fornax, quem incendit rex Babylonis.Dani.3.c. ſignificare poteſt libidinem, quam incendit diabolus.

Gre.6.mor.20.& 15.mor.14. — *Infernus.*

Caminus ignis,in quem mittentur mali, eſt infernus.Matt.13.g.Exo.19.b. Apo.1.c. Vt clibanus ignis ponentur mali in iudicio: quia vt clibanus interius inflāmatur,ita mali in iudicio ardebunt in conſcientia, & deuorabuntur ab igne foris, ſed non conſumentur,quia carnem perpetuo cruciabit gehenna.

Cliuum.

Gre.ſ.1.Reg.9. — *Minus perfecti.*

CLiuum,eſt locus ab alto montis deorſum velut defoſſus, per quem eſt difficilis aſcenſus in montem.Deſignare poteſt eos, qui in altiorem perfectionem adhuc minimè profecerunt.1.Regum 9.b.2.Reg.15. f.2.Par.20.d.

Clypeus, Scutum.

CLypeus, ſeu ſcutum eſt, quo quis ſe protegit à telis,& ictibus inimici.

Ori.ſ.Pſ.36.ho.2. Hier.ſ.Iſa.21.& ſ. Epheſ.6. Aug.ſ.Pſ.34. Gre.31.mor.25.& 33.mor.29. Ber.ſer.5.ſ.Qui habitat. — *Diuina protectio. Verbum Dei.*

Clypeus,quem leuauit Ioſue in ſignum.Ioſu.8.d. Typus eſt diuinę protectionis per Chriſtum,& ſuos prædicatores. Scutum autem ſupernè latius, infernè anguſtius, deſignat Deum plenius nos protegere erga ſpiritualia, quàm erga temporalia.Idem autem eſt ſcutum fidei,& veritatis.Deut.33.d.2.Regum 22.a.3.Regum 10.c.14.g.1.Par.5.c.12.d.2.Par.9. d.11.b.12.c.14.d.26.b.Iob.39.d.Pſ.5.34.90.Cant.4.b.Sap.5.d.18.d.Iſa.21.b.Iere.46.a Nahum 2.a.1.Mach.15.e.Ephe.6.d.Et ſermo Dei dicitur clypeus ignitus.Prouer.30.a.

Beda ſ.Pro.30. Ruper.ſ.Nahum 2 Gre.ſ.Cant.4.& ſ. Ezec.ho.15. — *Virtutes & ſacra ſcriptura.*

Clypei mille, perfectam multitudinem virtutum deſignant, & perfectam munitionem, quæ in ſacra ſcriptura habetur.Cant. 4.b.Et ſcuta aurea,veritates ſacræ ſcripturę,pro quibus fecit Roboam ærea.3.Reg.14. g.

Lyra.ſ.3.Reg.7. — *Defenſio humana.*

Clypeus in Iſraël, ſignificare poteſt defenſionem humanā. Iudi. 5.a.2.Reg.1.d.Iudith 5.c. Pſ.75.Eccl'ici.29.c.37.a.2.Mach.15.b.

Gre.33.mor.29. — *Infirmitas Chriſti.*

Scutum Iudæorum, erat labor Chriſti, hoc eſt, eius infirmitas: quia inde contra Deum ſuperbè obſtinati fuerunt, vnde ipſe pro nobis in infirmitate laborauit.Thre.3. g.

Gre.33.mor.30.& 31.mor.25. — *Defenſiones diaboli & prauorū.*

Clypeus Goliath,munitiones diaboli ad defendenda peccata ſignificat:& vanam præſumptionem,& ſuperbiā,& infidelitatem.1.Reg.17.a. 4.Reg.19.g.Pſ.45.75. Eccl'i. 29.c.Iſ.22.b Ier.6.f.Thre.3.g.Ezech.23.d. 26.b.27.b.38.b.39.d.1.Mac. 6.e.Et clypeus,qui vibratur ſuper equum, deſignat defenſiones prauorum contra prædicatorem. Iob.39.c.Et corpus Leuiathan dicitur habere ſcuta fuſilia.quia omnes iniqui per obſtinationem duri ſunt, & per vitā fragiles:quum enim verba prædicationis audiunt,nulla correptionis iacula ſe penetrare permittunt:quia in omni peccato,quod faciunt,ſcutum ſuperbæ defenſionis opponūt.Iob.41.a.

Glo.ord.ſ.3.Re.14 — *Prælatus. Prædicator.*

Scutarius,qui ſcuta facit, aut ſcutorum curam habet, dici poteſt prælatus, aut prædicator 3.Reg.14.g.2.Par.14.b.

Glo.int.ſ.Ezec.27 — *Rationes hæreticorum.*

Scutulatum dicitur genus veſtis, quæ habet quoſdam orbes,vel circulos,quaſi ſcutulis diſtincta.Hæc ſcutulata ait Ezechiel, fuiſſe in mercatu Tyri. Ezech.27. c.deſignant rationes hæreticorum arte dialectica concinnatas.

Coaceruare, vide Congregare.

Coadunare, quære Congregare.

Coædificare, vide Aedificare.

Coagitare, Coagitatus.

Fœlicitas.

Coagitata menſura dicitur,quę ſufficienter impleta eſt, quaſi de induſtria,quantum capere poteſt,vt nihil vacuum in ea remaneat. Deſignat fœlicitatem, in qua eſt omnium deſideriorum adimpletio.Luc.6.f.

Coagulare, Concreſcere.

COagulare,eſt id,quod liquidum eſt,in quandam duritiem pinguem redigere:vt lac coagulatur in caſeum.

Chriſtus.

Coagulatus mons dici poteſt Chriſtus, qui in vna eſſentia eſt cum Patre & Spiritu ſancto.Pſ.67.

Hila.ſ.P.67. — *Hæretici. Verba ſuperborū Vitia.*

Coagulati mōtes,conſiderata lactis coagulatione, quæ fit per lactis ipſius corruptionem,

deſignare

designare possunt hæreticos, qui prauos & corruptos sensus de Christo proferunt. Ps.67. Et coagulatum cor, vt lac, dicuntur aspera superborum verba, & corruptio vitiorum, sicut lac corrumpitur, quum coagulatur. Ps.118. *Ambr.s.ps.118. ser.9.*

Firmitas mentis. Coagulat Deus, vt caseum, quũ firmat mentem bona cogitatione, ne in superfluat defluat. Iob 10.b. Sap.7.a. *Gre.9.mor.37.*

Doctrina Apostolorum. Concrescunt nubes rore, hoc est, stillant rorem, quum Apostoli sacram influunt doctrinam. Prou.3.c. *Glo.ord.s. Prou.3.*

Induratio. Concrescit gelu flante Deo, quum Deus ob merita malorum relinquit homines, vt à vera Dei cognitione, & syncero amore, tanquam frigore constricti deficiant. Et quum Iudæi visis miraculis Christi, magis in infidelitate indurabantur. Iob 37.b. *Hie.s.Iob.37. Gre.27.mor.21.*

Peccatum verborum. Concretus humor fœdus, designat peccatum verborum. Leu.15.a. siue sit hæreticorum, siue superborum, siue loquacium. *Glo.ord.s. Leu.15.*

Coangustare, vide Angustus.

Coaptare, quære Aptare.

Coarctare, vide Angustus.

Coccus, Coccinum, Vermiculus.

COccineus color, est ferè idem cum purpureo: tingebantur enim vestes grano quodam purpureo: videtur etiam idem cum ostrino colore, qui & muricinus dictus est, à sanguine ostreorum, quo vestes tingebantur, vel cuius referebant similitudinem. Dicitur etiam vermiculus.

Passio & sanguis Christi. Coccineus color, signũ esse solet passionis & sanguinis Christi: & coccineus funis. Gen.38. g. Item coccus bis tinctus, est in Christo, propter duplicem naturam, quæ in ipso est. Exo.35. c.38.39.e. Leu.14.a. Nu.19.b. Cant.4.a. Hebr.9.e. Coccino autẽ vestitur, qui sanguinis, & passionis Christi, assumpsit fidem. Ier.4.g. *Ori.s.Mat.ho.35. & s.Ios.ho.3. Amb.s.Lu.3. Aug.s.Ps.86. Hie.s.Ier 4.*

Sanguis martyrum. Coccinea vestis Christi, designabat martyrum sanguinem pro eo fundendum. Et quòd caro Christi martyrum sanguinem esset susceptura. Mat.27.c. *Isyc.s.Leu.14.*

Charitas gemina. Coccus bis tinctus, designare potest duplicem amorem, Dei videlicet, & proximi, & feruorem charitatis. Exo.25.a.26.f.27.c.28.b.35.c.36.d. Leu.14.a. Nu.19.a. Eccl.45.b. Et coccinea vitta, est charitas, qua prædicatores ardent, & alios accendunt. Cant.4.a. *Geor.Ven.Cant.2. to.3.cap.17. Hil.s.Mat.cano. 33. Amb.s.Luc. 23.*

Ignis. Designare potest etiam ignem, duplicem habentem virtutem, illuminandi, & comburendi, atque ita etiam sacerdos veritatis doctrina illuminet, & reprehendendo vitia destruat, vel simul consoletur & reprehendat. Est etiam duplex ignis, Spiritussancti, & inferni. *Gre.s.1.Re.16. & 6.mo.25.& 30.mo. 10.& s.Can.4.& s.Eze.ho.16.*

Gloria cõfessionis fidei. Coccus præterea bis tinctus, gloriam confessionis fidei designare potest. Ex.35.a.c. 2. Reg. 1.d.4.a. Ier.4.g. *Aug.q.in Nu.33 Ori.s.Exo.ho.13.*

Peccata libidinis & homicidij. Coccus interdum designare potest peccata libidinis ignea: & etiam peccata homicidij, tyrannicam crudelitatem, & similia: quia color sanguineus. Isa.1.e. Nahum. 2. a. Apocal. 17. a.18.d. *Hie.de vest.sacer. Phil.de cõgres.&c. Cle.Ale. 5 stroma. Ori.s.Exo.ho.9. Rup.10.s.Apoc.*

Coccinæus funis in manu Zaræ, designabat sanguinẽ in conscientia Iudęorum, vel ediuersò gratiam spiritualem gentibus communicatam. Gen.38.g. Nah.2.a. *Hie.ad Gerontiã. Bed.s.Gen.38.*

Coclea.

COclea, est animal testa opertum, in qua quibusdam spiris, seu circulis circuncluditur. Sumitur pro scala ad modum cocleæ circumuoluta: qualis erat coclea, per quam ascendebatur in cœnaculum domus Domini, quam fecit Salomon. 3. Reg. 6. b. Et quam vidit Ezechiel in templo. Ezec.41.b.

Cocytus.

Luctus inferni. COcytus, fingebatur fluuius inferni: significat luctũ, quo designabant Poetæ, quòd ij, qui digna doloribus opera faciunt, in infernum ad luctum decurrunt. Iob 21.d. *Gre.15.mor. 29.*

Codex, vide Liber.

Cælum, Cælestis.

CÆlum, est suprema pars orbis, Sole, Luna, & stellis ornatum: In quo sunt intelligibiles naturæ: quod & firmamentum dicitur. Et potest dici cælum ab ea parte aeris subtili, ad quam non attingunt nubes, nec aues. Interdum verò sumitur cælum pro aere: vnde dicuntur volucres cæli. Cùm autem dicitur cælum & terra, mundus designatur per eius præcipuas partes. *Aug.3. de Gen. ad lit.7. Ori.s.Ier.ho.2. Arn.s.Ps.143. Hil.s.Ps.67.*

Deus. Sublimitas diuinitatis. Diuinum iudicium. Christus. Cælum summum, dicitur ipse Deus, & altitudo Dei, & diuinum iudicium: & cælum cæli, est ipsa sublimitas diuinitatis. Gen.11.a.28.c.19.e.1. Reg.5.d.2. Reg.22.b. Iob 26.d.38.c. Psa. 13. 18.31.67.72.79.113.122.143. Prou.30.a. Ecclesiastæ 5.a. Ecc.35.c.2. Par.18.b.30.d. Isa.45.b.64.a. Ier.51.b. Ezec.1.a. Dan.13.d.1. Mac.12.d.2. Mac.3.d.7.c.9.a.11.b.15.a. Matt.6.d.15.b.16.a. Mar. 7.d.16.d. Luc.9.b.17.f.18.b.20.a.24.g. Ioan.3.b.d.1. Cor.15.f.1. Ioã.5.b. Et cæli aperiuntur baptizatis: quia Deus dat illis dona gratiæ. Et de cælo dicitur mittere auxilium. Psal. 56. Et ipse Christus est cælum, vnde prospexisse dicitur Deus. Ps.101. Et cælestis, aut supercælestis, dicitur Christus, super omnes cælos existens. Ps.67. *Amb.ser.38. Aug.2.serm. domini in monte & s. ps.67. Gre.s.ps. 101.*

Angeli. Cælestia.

Cælum interdum significat angelos, seu intellectualem substantiam, & mundum intelligibilem. Et cælum cæli, dicitur natura angelica: & aliquando cæli metonymicòs, dicuntur angeli & cælestia. Gen.1.a.14.d.28.c. Deut.32.a. Iob 11.b.15.b.26.d.38.d. 2.Par.2.b. Ps.8.17.35.32.56.68 113.123.134.135.143.145.148. Prou.3.c. Sap.8.d. Eccl.1.a.16.b. Is.1.a.13.d.41.a.44.d.49.d.66.a. Ier.2.c.33.e. Mat.5.c. Luc.2.b.21.e. Hab.3.a. Hebr.4.d.7.d. Dicuntur etiam angeli, militia cælestis. Luc.2.b.

Ori.s.Gen.ho.1. Hil.s.Ps.53. Amb.2.de Abr.8. Basi.s.ps.2. Hier.s.Is.1.13. Aug.12 confes.9 Phil.de somniis.

Spirituales. Conuersationes cælestes.

Cælum etiam, dicuntur spirituales & conuersatione cælestes. Gen.1.a.11.a.26.a. Exo.20.a.31.d.32.c. Deut.32.a. Ps.2.10.49.101.112.118.122.134.135. Prou.30.c. Is.1.a.40.c.48.c.50.b.65.c.66.a. Ier.10.c. Ioel.2.c.3.d. Apoc.12.b. Et dicuntur spirituales, tertium cælum: vt primum sit corporalis homo: secundum animalis: tertium autem ipsum spirituale intelligẽdum est: quia corporei multi sunt. 2.Cor.12.a. Et hoc cælum dicitur transire, quia Sancti transibunt ad futura, & omnis status eorum, vt veniant ad eminentiora & meliora. Mat.6.b.10.d.24.c. Marc.13.d. Luc.11.g.21.f. In his cælis tonat Dominus, vincendo dæmones. 1.Reg.2. Iob 20.d.

Ori.s.Gen.ho.1.& s.Ier.ho.2.& s.Mat.ho.30. Amb.s.Ps.118.ser.12.& 5.de sacramen.4. Arn.s.Ps.49. Hil.s.Mat.can.10.

Gloria cælestis. Imperiũ Christi

Cælum, quandoque dicitur gloria cælestis, & imperium Christi in cælo. Gen.14.d.49.d. Deu.28.a. Iob 26.c. Ps.32. Eccl.43.a. Mat.23.b. Luc.18.d. Apo.19.a.22.a. Cælum creatum primo die, est inuisibilis sanctorum angelorum patria. Gen.1.a.

Aug.epis.57. Gre.15.mor.14. Bed.s.Gen.1.& s.Pro.30.

Virgo Maria.

Cælum, dicitur etiam beatissima virgo Maria: vt Prou.30.c. Est difficilis via aquilæ in cælo: hoc est incarnatio filij Dei in Virgine. Eius ianuas aperuit Deus, hoc est, mentem & ventrem ad pluendum manna.

Amb.de bene.patriar.11.

Mẽs vel anima.

Cælum etiam, dicitur ipsa mens, vel anima, præcipuè sapientis: vt quæ habet lucida sidera, stellatos motus: concinnas choreas, diuinos circuitus, virtutũ splendores fulgidissimos, & stellis simillimos: eámque ornant intelligibilia incorporeáque omnia, & Idea. Gen.1.a.7.d.11.d. Iob 11.b.26.b. Ps.18.112. Is.40.f.66.a. Ier.10.a. Fit voluntas Dei in cælo, hoc est in anima. Ma.6.b. Et silentium in cælo, est in anima Apo.8.a.

Ori.s.Mat.ho.25. Rup 1.s.Gen.1. Rup.1.s.Mat. Ori.s.Ier.ho.5. Phil.1.alleg.1.& de confusio.lingua & quis rerum diu.hæres.

Apostoli & prædicatores. Prophetæ.

Cælum præterea, dicuntur Apostoli, & sublimes prædicatores: in quibus tonabit Dominus, quia ipsi condemnabunt Iudæos. 1.Reg.2.b. de ipsis enim dicitur. Mat.19.d. Sedebitis super sedes duodecim iudicantes Israel. Et Luc.11.c. Ipsi iudices vestri erunt. Et ipsi sunt cæli, qui enarrãt gloriam Dei. Ps.10.17.18.32.49.67.88.96.101 Iob 9.a.11.a.15.b.26.d.35.a.37.a.38.d. Prou.3.c. Is.45.b.51.e. Hos.2.d. Agg.1.c. Zac.8.c. Ier.10.c Iud.5.a. Et vbi fit voluntas Dei, ibi est cælum, in quo Deus habitat. Is.63.d. Mat.6.b. Prophetæ etiam cęlum dici possunt, vnde loquitur Deus. Ps.17 146. Ier.4.f.10.c. Et cælum dicuntur prædicatores, discipuli Apostolorum: cælum cæli, ipsi Apostoli. Ps.113.143. 3.Reg.18.g.

Amb.4.de fide.1.& de Noe.14. Gre.s.Eze.ho.14. Aug.2.ser.domini in mont. Ber.s.Can.ser.27. Arn.s.Ps.19.32. Gre.s.1.Reg.2.16.& 10.mor.10.& 30.mor.7.10.22. Hie.s.Is.63.& s.Zac.8.& s.Ps.113.

Ecclesia.

Cælum præterea, dicitur ipsa Ecclesia, & fideles in ea: Et de hoc cælo loquitur Dominus, quum per Ecclesiam manifestat suam voluntatem. Et cælum serenum, est Ecclesia ex hominibus assumpta. Exo.24.c. Iob 26.b.38.d. 2.Par.6.f. Ps.102.146. Pro.30.c. Eccl.24.a.44.a. Ier.4.f. Ioel.2.g. Mar.13.c. Luc.19.f. 1.Cor.15.f. Apoc.4.a.6.d.8.a.12.c.18.f.

Aug.s.Ps.32.49. Bed.s.Prou.3. Tert.de resurrec.

Sacra scriptura.

Cælum, ex quo loquitur Dominus, dici potest sacra scriptura: de qua nobis & Sol sapientiæ, & Luna scientiæ, & ex antiquis patribus stellæ exemplorum atque virtutum, lucẽt. Gen.21.c.22.b. Exo.16.a.20.d. Deut.28.a Iob 9.a.38.c. Ps.8.73.103.146. Is.34.a.40.c.44.d.50.b. Ier.51.b. Agg.1.c. Zac.12.a. Mat.3.d.24.c. Luc.3.c. Mar.1.a. Ioan.1.g. Act.10.b. Apo.6.d.10.d.

Arn.s.Ps.146. Aug.de essen.diui. Hie.s.Iob 26. Gre.32.mor.14.

Variæ perfectiones electorum. Vita cælestis.

Cæli dicuntur etiam variæ perfectiones electorum. Et cælestia, dicuntur ad eas perfectiones pertinentia. Ps.107.138. Mat.24.c. Eph.1.a. Heb.6.a. Item vita cælestis. Apo.4.a.

Ori.s.Mat.ho.30. Hie.s.Ps.8.

Apertio Christo facta. Confessio fidei.

Cæli aperti Ezechieli, designant apertionem factam Christo, & per Christum aliis. Item confessionem veræ fidei. Ezec.1.a. Act.7.g.

Aug.13.confes.15 & de essent.diu.& s.ps.8.103.

Visio intellectualis.

Cælum tertium, in quod raptus est Paulus. 2.Cor.12.a. Est visio intellectualis Dei: vt primũ sit visio corporalis, secundum imaginaria, seu spiritualis, tertium ipsa visio intellectualis. Vel ad primum cælum pertinet cognitio sui. Ad secundum, perfecta cognitio creaturæ: Ad tertium, contemplatio Dei. Vel primum, imaginatio: secundum, ratio: tertium, intelligentia.

Gre.s.Ez.ho.9.17 Rup.4.s.Apoc. Ori.s.Mat.ho.30. Rup.3.s.Apoc. Ori.s.Eze.ho.1.

Aer.

Cælum sæpe pro aere sumitur. Et cęlum ferreum dicitur, cùm non generantur in eo pluuię. Et in hoc cęlo inebriatur gladius Dei, hoc est, in aereas potestates. Leuit.26.c. 3.Reg.8.d.18.g. 2.Par.6.e. Prou.30.c. Is.34.a. Ier.8.d. Luc.4.d. Iacob.5.d. Apo.12.c.

Amb.de fide.7. Aug.12.de Gen.ad lit.28.

Cæli in melius commutati.

Cęli noui, quos creat Deus, sunt iidem cæli antiqui in melius cõmutati tempore generalis resurrectionis: vel sunt noui gentilibus ad fidem venientibus, quia prius eos tanquã Deos colebant, postea verò cognouerunt ipsos esse Dei creaturas. Is.65.e.

Rica.de S.Vict.de 12.Patriar.74.& 3.de arca.myst.8. Hie.s.Is.34. Rup.7.s.Apoc. Hie.s.Is.65.

Cessatio scribẽdi delicta.

Cęli complicati sicut liber, sunt quum non vltra in eis, peracto iudicio hominum delicta scribentur. Is.34.a.

Hie.s.Is.34.

Solium Dei.

Cęlum, in quod volebat ascendere Lucifer, siquidem dixit, Ascendam, adhuc in cęlo positus, intelligetur cęlum, vbi solium Domini est, quo cupiebat ascendere, non humilitate, sed superbia & ambitione. Sinautem postquam de cęlo corruit, loquitur ista verba: arrogantiã debemus intelligere, quòd nec præcipitatus quiescat, sed adhuc sibi grandia repromittat: vt non inter astra, sed super astra Dei sit. Isa.14.d.

Hie.s.Is.14.

Superbia. Errores.

Cęlum desuper, designat superbiam & altitudinem erroris extollentis se aduersus scientiam Dei. Inde cecidit Satan: Inde cadunt stellę. Et ros cęli, dicuntur errores, in quos inducũt dęmones. Exo.20.a. Deu.2.e. Ps.49 Is.13.c.14.d.50.b.51.b. Ier.4.f. Ez.29.b.31.b.32.a. Dan.4.c. Luc.10.c. Apoc.9.a. Et cęli volatilia dicuntur dęmones, aut superbi: quia sibi sublimia repromittunt.

Ori.s.Mat.ho.30. Hie.s.Eze.29. Ric.de S.Vict.de securi conscien.26.

Scribæ, & sacerdotes. Cælum, vnde cecidit ignis, dicuntur Scribæ & sacerdotes aliis supereminentes: ex quibus cecidit ignis inuidiæ, & infidelitatis in minores. Iob. 1. c. *Gre. 2. mor. 26.*

De cælo vocauit angelus Abraham, quia promittebat cælestia. Gene. 22. c.

Cœna, Cœnare, Incœnatus.

COena, est vltima refectio, quam capiunt homines in fine diei, aut noctis principio. Sumitur sæpe pro conuiuio.

Conuiuium cæleste. Cœna magna, quam fecit homo quidam, pro conuiuio cælesti accipi solet: post quod non erit aliud, sed idem perpetuò durabit. Luc. 14. b. Apo. 19. b. d. Cœna nuptiarum Agni. *Gre. ho. 36.*

Cœnat cum aliquo Christus, quando comedens de nostris sermonibus, operibus, & intellectu, repascit nos suis escis spiritalibus & diuinis, multóque melioribus. Apo. 3. d. delectatur bonis conscientiæ: charitas autem adminus est inter duos. *Ori. s. Is. ho. 2. Rup. 2. s. Apoc.*

Incœnatus dormiẽs rex Babilonis, propter Danielem periclitantẽ. Dan. 6. c. designat multo magis nobis esse ieiunandum in proprijs periculis, ad diuinam clementiam impetrandam. *Hie. s. Dan. 6.*

Opera charitatis. Cœna, quam fecerunt Christo Martha & Maria. Ioan. 12. a. designat opera charitatis, quibus pascitur Christus. *Glo. ord. s. Ioan. 12*

Cœna Christi. Matt. 26. c. Luc. 22. b. Ioan. 13. a. 21. f. 1. Cor. 10. c. 11. f. ministratio Eucharistiæ.

Cœna, quam fecit Holophernes seruis suis. Iudith 12. b. Et cœna Herodis. Mar. 6. c. ministrationem voluptatum, quam facit diabolus designant.

Cœnæ, quarum primos recubitus quærebant Pharisæi. Matt. 14. a. Mar. 12. d. gradus superiores honoris, quos ambiebant, exprimunt.

Cœnaculum.

COenaculum, est locus superior domus, vbi cœnari solet. Acto. 9. g. 20. c.

Gradus in Ecclesia. Cœnacula & tristega in arca Noe, mansiones varias designant in Ecclesia, seu diuersos gradus. Gen. 6. c. *Glo. ord. s. Gen. 6.*

Gloria cælestis. Cœnacula templi deaurata, æternam fœlicitatẽ designant, vbi omnia sunt splẽdida, & charitate feruentia. 3. Reg. 6. b. *Glo. or. s. 3. Reg. 6.*

Anima. Cœnaculum grande, in quo Christus cœnat, est anima habens latitudinem charitatis. Mar. 14. b. Luc. 22. b. Acto. 1. b. *Ori. s. Mat. ho 35.*

Profectus. Cœnaculum medium domus Dei, quod fecit Salomon, profectum in virtutibus designare potest. 3. Reg. 6. b. 2. Par. 3. b. Ezec. 41. b. *Hier. s. Ezec. 41.*

Vita cælestis. Cœnaculum Eliæ, & etiam Elisæi. 3. Reg. 17. d. 4. Reg. 4. b. significare potest statum superiorẽ fideliũ confirmatorũ: vel vitam cęlestẽ, vel altitudinẽ fidei, vel altitudinem meritorum. *Hie. s. Ier. 22.*

Errores hæreticorum. Cœnacula ædificata non in iudicio Ier. 22. b. quæ dicuntur spatiosa & perflatilia, sunt errores peruersi hæreticorum, qui circumferuntur omni vento doctrinæ. Idem designabit cœnaculum æstiuum Eglon, regis Moab. Iudic. 3. c. Et cœnaculum, per cuius cancellos cecidit Ochozias. 4. Reg. 1. a. Et cœnaculum Achaz. 4. Reg. 23. c.

Cœtus, vide Congregare.

Cogere, compellere.

COgere dicitur is, qui vim alteri infert, vel re ipsa, vel minis, aut præceptis, aut etiam improbis precibus.

Vis ad dimittẽda peccata. Coactio, qua angeli cogebant Lot è Sodomis exire Genes. 19. c. designat quòd etiam cogẽdi sunt mali ad dimittenda peccata. Ita compelluntur intrare ad cœnam, qui hic multis aduersis affliguntur, vt carnalem vitam relinquant tribulationibus fatigati. Luc. 14. e. Exod. 22. b. Leuit. 24. d. *Gre. ho. 36.*

Permittens tentationes. Compellens Iesus discipulos ascendere in nauiculam, est faciens, aut permittens suos venire in tentationes, etiam non volentes. Mat. 14. c. Marc. 6. f. Luc. 8. d. *Ori. s. Mat. cap. 14*

Cogere pro congregare, vide Congregare.

Cogere aliquãdo dicitur timor ad aliquid faciẽdum. Ios. 19. d. Iud. 11. a. 1. Reg. 13. c. Iob 39. c. Compellit etiam paupertas. Gen. 47. e. Leu. 25. f. Prou. 30. b.

Datur etiam coactio ex amore: vt coegerunt discipuli Christum, vt maneret cum illis in Emaus. Luc. 24. d. Acto. 16. c.

Compellit laborantem os suum, vt laboret sibi. Pro. 16. d. quia prædicator cogitur facere quæ prædicat. *Bed. s. Prou. 16.*

Cogitare, Cogitatio, Præcogitare.

Præcepta Dei. COgitare, est aliquid mente tractare.

Cogitationes cordis Dei, dicuntur doctrina, & præcepta eius, in lege, & euangelio nobis tradita. Ps. 32. 39. Iob 23. c. Sap. 4. d. Is. 14. f. 19. c. 32. b. 55. c. Ier. 18. b. 29. c. 51. b. Thr. 2. *Basi. s. Ps 32. Hier. s. Is. 19.*

Sententia Dei. c. Mich. 2. b. Zac. 1. b. 8. c. Et cogitare dicitur Deus, cùm aliquid certa sententia decreuit facere. Et cogitat Deus facere malum puniendo, vel bonum dando præmium. Nu. 33. g. Is. 23. c. 25. a. Ier. 23. e. Mich. 2. a. *Basi. s. Ps. 37. Aug. s. Ps. 37.*

Agens pœnitẽtiam. Cogitat pro peccato suo, qui solicitus est in agenda pœnitentia. Ps. 37. Et cogitatio hominis, quæ confitetur Deo, est ipsa pœnitentia. Ps. 75. Qui autem pœnitentiam agunt, videntur Pharaoni, hoc est, diabolo, pessimè cogitare. Exo. 10. c. Eccl. 8. c. *Hil. Ps. 118. Amb. s. Ps. 118. ser. 8.*

Prouidentia. Cogitat vias suas, qui præconsiderat, quæ facturus est. Psalm. 118. Iud. 9. a. 12. a. Ecclesiastæ

2.a.7.a.Eccl.3.c.21.c.34.b.39.d.2.Cor.10.b.Ad idem referri poteſt,cogitare ædificare domũ Dei.3.Reg.1.a.1.Par.28.a.

Glo.ord.ſ.pſ.76. Cogitare dies antiquos,eſt cogitare æterna.Pſ.76.Et cogitare Deum & eius opera. Deut. 4.f.Prou.3.a.Sap.5.c.6.c.8.d.9.c.Eccle.14.d.Mal.3.a. d.2.Mac.12.g.Luc.1.c.1.Cor. 7.f.13.f.2. Cor.3.b.Phil.4.b.Acto.10.c. *Cogitare æterna.*

Baſi.ſ.Pſ.32. Hil.ſ.pſ.55.139. Bed.ſ.Gen.3. Hier.ſ.Iſa.3. Rup.ſ.Hoſ.7. Cogitantes fratres Ioſeph interficere ipſum Ioſeph, deſignant conſilium Iudæorum aduerſus Chriſtum.Gen.37.d.50.d.Ier.11.d.18.c.Sic fuerunt cogitationes populorum aduerſus Chriſtum:quæ tamen perituræ erant.Pſ.5.20.32.34.40.55. 82. 145. Et cogitabant iniquitates in corde,& ſupplantare greſſus Chriſti:quod & mali faciunt aduerſus bonos.Pſ. 139.1. Reg. 18.d.Sap.2.d.Iſ.52.b.Ezec.11.a.Hoſ.7. d.Ioan.1.g.12.b.Acto.5.f.Cogitauerunt etiam conſiliũ peſſimum Iudæi aduerſus Chriſtum.Iſ.3.b.Iuxta Septuaginta. *Conſiliũ Iudæorum in Chriſtũ.*

Baſi.ſ.Pſ.61. Cogitantes repellere pretium Chriſti,ſunt dæmones conantes efficere nobis inutilem ſanguinem Chriſti.Pſ.61.

Hie.ſ.Iſ.29.& ſ. Nah.1. Cogitat lutum contra figulum,quum mali putant ſe non cognoſci à Deo.Iſ.29.e.Ier.11.d. 18.d.Et cogitant malitiam contra Dominum hæretici.Nah.1.c.

Ori.ſ.Eze. ho.3. Cogitationes ſuas in cordibus ſuis ponunt,qui turpia cogitant. Ezec.14.a.38.c. Deut.31.e. Gen.6.a.8.d.15.b.Iud.2.a.Nee.6.a.Eſter 6.b.Iob 5.b.12.a.31.a.Pſ.93.143.Prou.12.a.15.a. 16. d. 24.a.Sap.1.a.Iſ.55.c.65.a.Dan.13.d.Hoſ.4.b.Mich.2.a.Hab.2.c.Mat.9.a.15.b. 21.a.Marc. 2.b. Luc.5.c.2.Cor.1.d. *Cogitare turpia.*

Hie.ſ.Mich.2. & ſ.Pſ.51. Cogitat lingua iniuſtitiam,quum præuenit cor.Pſ.51.72.118. quia in ore ſtultorum eſt cor eorum.Eccl.21.d.Et hi ſunt, qui cogitant inutile,& labores in hac vita miſera. Mich.2.a.6.b. Et cogitant confuſionem domui ſuæ.Hab.2.c.Et malum fratri.Zach.7.d. *Præueniens lingua cor.*

Cognatus, Conſanguineus, Propinquus, Affinis.

COgnatus dicitur,qui alicui eſt conſanguinitate, vel affinitate coniunctus. Cõſanguineus autem, qui ex eodem eſt ſanguine, & eiſdem progenitoribus ortus.Affines autem ſunt viri & vxoris cognati inter ſe:quod duæ cognationes inter ſe diuerſæ, per nuptias coniungantur, & altera ad alterius cognationis finem accedat.

Lyr.ſ.Exo.3. Cognatus Moſis,deſignat Chriſtum, qui propinquitatem habuit cum lege.Exod.3. a. Nu. 10.d.Iud.1.c.4.b. *Chriſtus.*

Lyr.ſ.Exo. 18. Item deſignat principem ſecularem,prælato Eccleſiaſtico fauentem.Exo.18.a. *Princeps ſecularis.*

Epipha.2.cont. hæreſes.tom.2. Propinqua ſponſi,ſeu proxima dicitur Eccleſia,poſt humanitatem à Chriſto aſſumptam. Cant.2.d. *Eccleſia.*

Hie.ſ.Ier. 31. Iſyc.ſ.Leu.25. Cognatio Ioſeph,deſignare poteſt imitatores Chriſti.Exo.1.a.Et cognationes Iſrael, ſunt fideles in Eccleſia.Ier.25.b.31.a.33.b.Conſanguinei autem & affines,ſunt in eadem fide geniti & nutriti.Leu.25.g.Tob.6.c.Amos 3.a.Luc.1.f. *Fideles in Eccleſia.*

Glo.ord.ſ.Gen.24 De cognatione Abrahæ accipitur vxor Iſaac, hoc eſt, de Eccleſia iunguntur animæ Chriſto.Gen.24.a.

Gre.ſ.1.Reg.9. Cognationes tribus Beniamin, deſignare poſſunt diuerſas conuerſationes electorum: & nouiſſima cognatio,dicit infimam conuerſationem.1.Reg.9.c. *Conuerſationes fidelium.*

Hie.ſ.Ier.32. Propinquus Ieremias Hanameel, deſignat ſublimes virtute propinquos eſſe gratiæ Dei. Iere.32.b.

Iſyc.ſ.Leu.25. Propinquus dicitur quilibet fidelis,qui adiuuat ad ferenda onera alterius fidelis.Leu.25.d. *Proximus.*

Gre.23.mor. 5. Cognati Iudæorum ſunt hæretici : quia non plenè, nec rectè ſentiunt de fide, ſicut & illi. Leu.25.g.iuxta Septuaginta. *Hæretici.*

De cognatione Ram eſt Elihu. Iob 32.a.quia vnuſquiſque prædicator arrogans intra ſanctam Eccleſiam poſitus,ſanctis,qui ſunt in ea,fidei veritate ſociatur:quamuis ab eorum vita elationis prauitate diſiungatur.

Amb 2. de Abr. 1. Hie.ad Letam. Phi.de migr. Abr. Cognatio deſerenda, eſt vel Iudæorum, vel vitiorum, vel affectionum ſenſuumque corporis,aut etiam amicorum carnalium & mundanorum,inter quos non inuenitur Ieſus.Gen.12. a.Leu.21.a.Nu.27.b.Tob 2.c.2.Reg.14.b.6.b.3.Reg.16.c.Iob 19.b.31.d.Pſa.71.Ier. 8. b.25.b. Amos 6.c.2.Mach.5.a.Marc.6.a.Luc.2.g.21.d.Ioan. 18. e. Rom.9.a.Acto.7.a.Et cognati regum ſunt mundani.1.Mach.10.g. *Iudæi. Affectus. Senſus. Amici carnales.*

Cognationes aquilonis,ſunt multitudo dæmonum.Ier.1.c. *Dæmones.*

Cognomen, Cognominare.

COgnomen eſt,quod ſuperadditur habenti iam nomẽ:vt Iacob cognominatus eſt Iſrael. Gen.35.b.4.Reg.17.f.Sap.14.b.Eccl.47.c.1.Mach.2.a.10.a.Luc.22.a.Ioan.5.a.Roma.2. c.Hebr.3.c.Acto.1.d.10.a.11.d.12.b.Allegorias ſi quæ ſunt,quære in ipſis cognominibus.

Cognoſcere, Noſſe, Agnoſcere, Ignotus. Incognitus, Innoteſcere.

COgnoſcere dicitur ille,qui certam euidentiam habet de re, quam' noſſe perhibetur. Innoteſcit autem id,quod manifeſtatur, vt cognoſcatur. Eſt autem cognoſcere in eodem aduertere.Gen.3.a.Cùm cognouiſſent ſe eſſe nudos.Audire.1.Reg. 4. b. Cognouerunt, quòd arca Domini veniſſet in caſtra.Credere. Exod.18. b. Nunc cognoui, quòd magnus eſt Dominus.

Cognoſcere

Notificās Deus Cognoſcere dicitur Deus, quum rem notam facit, ſicut, vt poſſet tunc eam cognoſcere, ſi ignoraſſet: vt quum dixit Abrahæ: Nūc cognoui, quod timeas Dominum. Gen. 22. c. Cognoſcit etiam per approbationem: vt nouit dies, & vias immaculatorum. Pſ. 1. 36. 49. 102. 141. Et nouit ex nomine eos, qui ipſi peculiariter placent. Exo. 33. b. Et nouit vias dextras, quas ipſe fecit. Pro. 4. d. Et cognoſcere dicitur Deus eos, qui eius cognitione digni ſunt. Amos 3. a. Nahum 1. b. Sic cognouit Deus Iſrael in deſerto. Hoſe. 13. b. Et nouit, qui ſunt ſui, ſcientia videlicet prædeſtinationis 1. Cor. 8. a. 2. Cor. 6. b. Gala. 4. b. 2. Timo. 2. c. Et nouit Ieremiam antequam eum formaret, hoc eſt, ſcientia prædeſtinationis, vel declaratur ibi notitia, quā habet pater de Verbo æterno. Iere. 1. a. Ediuerſo dicitur Deus non cognoſcere malos, aut gentiles, ſeu infideles, quia non tales ipſe fecit, quales ſe ipſi peccādo fecerunt: & quia non cognoſcit ea, quæ non approbat. Iob. 8. d. Pſ. 17. 73. Iere. 11. d. Hoſe. 8. a. Matth. 7. d. Item cognoſcit alta à longe, quum reprobat ſuperbos. Pſa. 137. Et cognoſcit introitum & egreſſum regis Aſſyriorum, quum reprobat opera diaboli. Iſa. 37. f.

Approbans. *Prædeſtinans.* *Non approbans Deus.*

Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 3. Hier. ſ. Amos 3. Aug. epiſ. 47. & ſ Pſ. 36. 141. Euch. for. ſpiritu. 1 Beda ſ. Pro. 4. Ori. ſ. Iere. ho. 1. Am. Apol. David 11. Aug. epiſ. 47. Gre. 8. mor. 38.

Manifeſtatio Chriſti. Cognoſcit Deus ſeſſionem & reſurrectionem Chriſti, quia doctrina & opere ipſum manifeſtat. Pſalmo 138. Dicitur etiam noſſe ipſum, priuſquam formaretur in vtero. Ierem. 1. a. Vel nouit ſeſſionem, hoc eſt, humilitatem in paſſione, & glorificationem in reſurrectione. *Glo. int. ſ. Pſ. 138.*

Cognoſcere cor hominis, eſt peculiare ipſi Deo tanquam autori. 3. Regum 8. d. 2. Para. 6. e. Pſ. 43. Iere. 17. b. Dani. 13. e. Luc. 16. d. Ioan. 2. d. Acto. 1. d. Dicitur etiam cognoſcere nouiſſima & antiqua. Pſ. 138. quia omnia ſunt illi præſentia. *Hier. ſ. Iere. 1*

Cognoſcit Deus ſcelera vel peccata, ad ea puniendum tanquam iuſtus iudex. Iob. 12. c. Amos 5. c.

Nota dicitur Domino dies iudicii, quia ſolus ipſe eam nouit. Zac. 14. b. *Gre. 11. mor. 8.*

Nouit Dominus decipientem. Iob. 12. c. quia in manu ſuorum operum dimiſſum, vt ad peiora prorùat, deſerit. Nouit etiam eum, qui decipitur: quia ſæpè committunt homines mala, quæ ſciunt: & idcirco permittuntur recipi, vt cadant in mala etiam quæ neſciunt. Quod tamen deceptis aliquando ad purgationem, aliquando verò ad vltionis initium fieri ſolet.

Cognoſcens valde anima Chriſti opera Dei, deſignat perfectam deitatis cognitionem, quæ erat in anima Chriſti. Pſ. 138. Iere. 11. d. *Hila. ſ. Pſ. 142.*

Cognoſcens Ioſeph fratres ſuos, à quibus non eſt agnitus, deſignat Chriſtum Iudæos cognoſcentem, qui tamen ipſum non cognouerunt. Gen. 42. d. 45. a. Pſalm. 142. Iere. 11. d. Acto. 7. b. *Beda ſ. Gen. 42.*

Nouit Ioſue, quæ loquutus eſt Dominus ad Moſen, deſignans Chriſtum, qui perfectiſſimè nouit legem: nec quiſquam eſt qui ita nouerit, vt Dominus Ieſus. Ioſu. 14. b. *Ori. ſ. Ioſu. ho. 18*

Apoſtoli cognoſcētes Chriſtum. Iudas. Iudæi. Homo exterior Noti hominis, vel Chriſti, dicuntur peculiariter Apoſtoli, vel omnes qui eum peculiarius nouerant: non quos ipſe nouerat. Notus etiam Chriſti dicebatur Iudas, aut etiam Iudæi, ob conuerſationem, quam cum eo habuerunt: & propter prophetias, quas habebant, in quibus notus erat Chriſtus. Dicitur etiam notus hominis, homo exterior, qui notus eſt, & quaſi cognatus homini interiori: quia nullus eſt affectus afficiens ſenſum corporeum, qui non ab homine interiori percipiatur. Pſ. 54. 87. Iob. 19. d. 42. c. Eccl'i. 13. d. Luc. 2. f. 23. f. Qui nouerant prius Iob, erant Iudæi cognoſcentes Chriſtum in ſcripturis, quem poſtea præſentem non nouerunt. Iob. 42. c. *Aug. ſ. Pſ. 87 Arn. & Hila. ſ. Pſ. 54. Ricar. de S. Vict. 2 de arca myſti. 17. Hier. ſ. Iob. 42.*

Cognoſcēs Chriſtus mortē ſuam. Cognouit Sol occaſum ſuum, quū Chriſtus nouerat mortem ſuam, quam acceptauit. Pſ. 103. Vel nouit Sol occaſum ſuum, quum Deus præuenit nos, ne cadamus in tentationes, quibus nos tentare permittit. *Arn. & Aug. ſ. Pſ. 103.*

Incarnatio. Notam fecit Deus dexteram ſuam, per incarnationem videlicet, paſſionem filij ſui: vbi manifeſtatur Sapientia & potentia Dei. Pſ. 89. 97. Haba. 3. a. Ioan. 15. b. 17. d. *Amb. 4. Exaem. 2 Clima gradu. 25. Hiero. ſ. Pſ. 89.*

Non cognoſcens Iudas Thamar, quando concubuit cum illa. Gen. 38. d. deſignat quod dicitur Pſalmo 17. Populus, quem non cognoui, ſeruiuit mihi. Idem poteſt deſignare non cognoſcens Iſaac Iacob. Gene. 27. c. vbi etiam deſignantur Iudæi non cognoſcentes Chriſtum. *Aug. 22. cont. Fauſt. 86.*

Manifeſtatur Chriſtus bonis. Cognoſci volens Ioſeph à fratribus ſuis, ſemotis Ægyptiis, deſignat ſecretam diuinitatis manifeſtationem, quæ fit ſolis bonis. Gen. 45. a.

Cognoſcere Chriſtum in fractione panis, eſt in declaratione ſcripturarum ipſum agnoſcere. Luc. 24. c. Ioan. 4. g. 10. c. Et noſſe panem, quo Dominus aluit, eſt percipere Chriſtum & eius doctrinam. Exod. 16. g. Ad idem referri poteſt, quum dominus Ioſeph non cognoſcebat in domo ſua niſi panem. Gen. 39. b.

Tēdere ad cælū. Cognoſcere viam pacis, eſt tendere ad cæleſtem Hieruſalem, in qua vera eſt pax. Pſ. 13. 142. Ioſu. 3. a. Ier. 5. b. 8. c. Roma. 3. c. *Ori. ſ. Rom. 3.*

Cognoſcere in terra viam Dei, eſt noſſe in corpore doctrinam Chriſti: & ipſum Chriſtum. Pſal. 66. 102. *Amb. ſer. 74. Hila. ſ. Pſ. 66.*

Noſſe ſemitas nubium, eſt cognoſcere humilitatem prædicatorum: qui cùm multa nouerint, deorſum ſe humiliter per cognitionem ſuæ ignorantiæ inclinant. Iob. 37. c. *Gre. 27. mor. 24.*

Cognoſcetur Dominus in domibus ciuitatis regis magni. Pſal. 47. hoc eſt, in manſionibus *Hier. & Au. ſ. Pſ. 47.*

celestibus, vel in sancta Ecclesia ex variis gentibus congregata: vel cognoscitur in Apostolis, & predicatoribus.

Ori.s.Iudi.ho.1. Hier.s.Isa.1. Cognoscere Dominum, est recognoscere eum, vt benefactorem, creatorem, &c. Et etiam obtemperare eius preceptis: quod etiam est nosse omnia opera Domini. E diuerso autem nescire Dominum, est non facere eius opera: vtfilij Eli, & alij nesciebant Dominum. Iudi. 2. b. 1. Regum 2. c. Iob. 4. c. 23. a. Psal. 9. 19. 40. 66. 71. 73. 76. 77. 78. 82. 91. 141. 143. Sapien. 15. a. 18. b. Is. 1. a. 6. c. 19. d. 33. b. 45. a. 48. b. 55. a. 66. e. Iere. 4. f. 8. c. 11. c. 22. e. 32. f. Ezech. 38. g. Dani. 13. e. Matth. 11. d. 13. b. Luc. 2. c. 8. b. 2. Petri. 1. a. 3. d. Deut. 11. a. 2. Par. 33. c. Hose. 5. b. 6. a. 8. a. Haba. 2. d. Mar. 6. g. Ioan. 1. a. 8. d. 10. c. 12. e. 14. a. 16. a. 17. a. Roma. 1. c. 11. d. 1. Cor. 1. b. 2. b. 13. d. Galat. 4. b. 1. Timo. 4. b. 1. Ioan. 2. b. 4. a. 5. d. Cognoscens, quia æquitas iudicia Dei, plus habet, quàm credens, sicut cognoscens, quod magnus est Dominus. Psal. 118. 134. Innotescit autem Deus homini, quum se manifestat quatenus vult. Innotuit autem per Verbi incarnationem, in medio annorum. Hab. 3. a. *Obtemperare præceptis Dei.*

Ori.s.Luc.ho.13. Cognoscens bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, designare possunt gentilem populum, percipientem mysteria fidei. Isa. 1. a. Idem designare potest miluus cognoscens tempus suum. Ier. 8. d. *Percipiens fidem Gentilis.*

Glo.ord.s.1.Mac.3 Cognoscens Iudas Machabæus aduentum Apollonii, designat deprehendentem insidias, & tentationes diaboli. 1. Mach. 3. b. 10. g. 16. d. 2. Macha. 15. f. Matth. 22. b. Et cognoscens Raguel loca figendorũ castrorum. Nu. 10. d. est sciens se & alios præparare aduersus dæmones. Idem erit nosse bella Chananæorum. Iudi. 2. b. 3. a. *Deprehendere insidias Diaboli.*

Glo.ord.s.Matt.7 Cognoscere arborem ex fructibus, est cognoscere hominem ex operibus. Matth. 7. g. 12. c. Luc. 6. f. Ioan. 13. d. Pro. 11. d. 19. b. Cognoscitur etiam bonitas terrę promissionis ex fructibus. Num. 13. c.

Amb.de Cain. 2. Phi.de sacri.Ab.et Ca. Nemo nouit sepulchrum Mosis, vt videatur magis translatus, quàm mortuus. Deut. 34. d. vbi designatur status perfectissimi hominis, qui est imperfectis ignotus.

Gre.5.mor.5. Nosse potestatem iræ Dei nemo potest: quia eius dispensatio obscuris super nos dispositionibus, sæpè vnde æstimatur deserere, inde nos recipit: & vnde nos recipere creditur, inde derelinquit: vt plerunque hoc fiat gratia quod ira dicitur: & ira sit, quod gratia putatur. Psalmo 89.

Gre.29.mor.32. Nosse ordinem cæli. Iob 38. d. est supernarum dispositionum occultas prædestinationes videre.

Gre.30.mor.19. Nosse tempus partus ibicum. Iob. 39. a. est cognoscere incrementa diuinorum seminum in mente aliena: quæ solus nouit, qui creauit.

Gre.s.1.Reg.3. Cognoscentes à Dan, vsque Bersabee, quod Samuel propheta esset Domini. 1. Re. 3. d. designant bonum prædicatorem venerabilem esse simplicibus, & doctis, malis, & bonis.

Gre.s.1.Reg.10. Qui nouerant Saul heri & nudius tertius. 1. Reg. 10. b. sunt, qui nouerant prædicatorem sub obedientia prælati existentem, & postmodum quum iam cœperat coadiutor esse meliorum.

Aug.epis.120. Innotescunt orationes nostrę apud Deum. Philip. 4. a. quum nobis innotescunt per tolerantiam apud Deum, non apud homines per superbiam: vel quum Angelis innotescunt, vt quodam modo eas offerant Deo: vel quum sunt frequentes, & tales, quæ à Deo acceptari mereantur.

Cognoscere faciem in iudicio, est acceptare personam. Pro. 28. c. *Acceptio personarum.*

Cognoscens Iudas anulum suum, quod dederat Thamar in pignus, designare potest Christum recognoscentem dona Spiritussancti in iis, qui saluantur. Gen. 38. f.

Cyril.7.s.Ioan. 2. Non cognoscunt oues vocem alienorum. Ioan. 10. d. quum fideles pestiferam hæreticorũ, aut ambitiosorum væsaniam, quam diuulgant in suis sermonibus, non approbant, neque libenter aures suas, eorum dictis accommodant. *Non approbant doctrinam hæreticorum.*

Gre.3.mora.18.24 Non cognoscentes amici Iob ipsum Iob in afflictione positum. Iob. 2. d. designant hæreticos, qui quum ament pręsentia bona, ecclesiã in aduersitatibus positam non agnoscunt. Hoc enim, quod in illa cernunt, in suorum cordium cognitione non relegunt: vel sunt vitia, quæ prius nos lætos quasi nouerant, quia penetrabant: sed mœrentes cognoscere nequeunt, quia ipso nostro rigore franguntur. *Despicientes hæretici ecclesiam.*

Hie.s.Mich.4.& s.Eccl'ten.8. Cognoscere peccatum suum, manifestum est. Leui. 4. f. 5. a. 2. Reg. 19. d. 3. Reg. 8. d. 2. Par. 6. e. Ps. 31. 50. Iere. 14. d. Luc. 19. g. Rom. 3. c. 7. b. Cognoscere autem mala dicitur, qui meretur, & patitur mala: & idem dicitur ignorare bona. Mich. 4. c. Sic non cognoscet verbum malum, qui non patietur, nec experietur. Eccl'tæ 8. a. Non nosse autem peccatum, est non peccare. 2. Cor. 5. Cognoscentes autem Adam & Eua se esse nudos, cognitionem peccati designare videntur. Gen. 3. b. Nosse amaritudinem, ad hæc referri potest. Pro. 14. b. *Non peccare.*

Gre.32.mor.13. Non sunt cogniti in plateis, qui prius per angustam viam rectè incedentes, postea per propriam voluntatem in viam latam deflexerunt. Thre. 4. b.

Cognoscens Saul vocem Dauid. 1. Reg. 26. c. designat recognoscentes aliquos ex Iudęis veritatem prædicationis Christi.

Gre.8.mor.15. Non cognoscit malum hominem locus eius. Iob. 7. c. quum videlicet Deus in iudicio dicet malis, Non noui vos.

Datur

Datur etiam non cognoscere locum suum. Ps.102. quod dicitur de spiritu, qui non redibit ad corpus secundùm presentem statum. *Lyr.s.ps.102.*

Non est cognitus locus locustarum orto Sole. Nah.3. d. quum non remanet vestigia dogmatum, quibus nitebantur hæretici. *Hie.s.Nah.3.*

Non cognoscere literaturam. Ps. 70. est non nosse scientiam inflantem, & negociationes mundanas. *Lyr.s.Ps.70.*

Nosse differentias mundi & immundi. Leui.11.g. Et nosse leprosum esse sanatum. Leu.13.a. ad cognitionem, quam debent habere prælati de peccatis subditorum referuntur. Ad quod etiam refertur, quum dicitur, Eli cognoscere filios suos indignè agere. 1.Reg.3.c.3. Reg. 2. b. Debent etiam prælati agnoscere vultum pecoris sui. Pro.27.d. *Glo.ord.s. Leu.13.* *Bed.s.Pro. 27.*

Non cognoscens Hierusalem tempus visitationis suæ, designat negligentes diuinas inspirationes. Luc.19.g. *Ori.s.Luc.ho.38.*

Non cognoscens rex Ægypti Ioseph, designat eum, qui ne minimum quidem virtutis gradum nouit. Exo.1.b. *Phil. de confusio. lingua.*

Agnitio vultus, pro confusione, & erubescentia ex peccato ponitur. Isaiæ 3.b. *Hie.s.Is.3.*

Approbare. Cognoscere dicuntur altitudinem Satanæ, qui eius superbiam approbant. Sic non eam cognoscunt boni. Apoc.2.f. *Rup.2.s.Apoc.*

Cognoscere carnaliter, vide Coire.

Cohabitare, quære Habitare.

Cohærere, vide Adhærere.

Cohæres, quære Hæres.

Cohibere.

Cohibere, idem est, quod reprimere.

Cohibebant vocem suam duces. Iob 29.b. quum hi, qui post se errantes populos trahere conabantur, ne loqui peruersa nunc audeant, & autoritatis frænantur pondere, & virtute rationis. *Gre.19.mor.14.*

Cohors, vide Exercitus.

Coinquinare, quære Immundus.

Coire, Cognoscere, Concumbere, Dormire, Concubina.

Coire dicuntur mas & fœmina, cùm carnaliter copulantur: quod honestiori vocabulo dicitur cognoscere, & dormire.

Infundens Christus dona in Ecclesiam. Cognoscens Elcana Annam coniugem suam. 1.Reg.1.c. designat Christum infundentem in ecclesiam Gentium dona gratiarum, quæ prius non infundebat. Non enim eam cognoscebat, quum dicebat: In viam Gentium ne abieritis. Matth. 10. a. Et cùm prohibiti sunt Apostoli in Asia prædicare. Actor.16. b. Coitus etiam Iudæ cum Thamar, typus est coniunctionis Christi, & Ecclesiæ. Gen.38.e. Et dormiens Iacob cũ Lia, est Christus generans Apostolos in Ecclesia. Gen.30.b. Dormiens etiam Dauid cum Bethsabe, coniunctionem Christi & Ecclesiæ significare potest. 2.Reg.11.a. *Gre.s.1.Reg.1.* *Amb.s.Ps. 118. ser.19.*

Non cognoscens amplius Iudas Thamar nurum suam, designat Deum nõ amplius approbantem carnales legis obseruantias. Gen.38.g. *Glo.int.s.Gen.38.*

Carnales sensus Coitus designare potest carnalem sensum. Leu.15.c. Et dormire cum ancilla coitu seminis, est amplecti legem Synagogæ ad literam, & in ea conuersari, quasique vnum effici cum illa. Leu.19.d. *Isyc.s.Leu.19.*

Consentiens ratio carni. Cognoscens Adam & etiam Cain vxorem suam, designat coniunctionem, aut consensum rationis ad carnem subditam peccatis, quæ concepit in cogitatione, & peperit in malo opere peccatum. Gen.4.a.c. *Bed.s.Gen. 4.*

Præuaricantes legem. Dormiens Ruben cum concubina patris sui, designat Iudæos legem præuaricantes. Gen. 35.d. Et dormientes filij Eli cum mulieribus, sunt Iudæi quiescentes in hæresibus. 1.Reg.2. d. *Bed.s.Gen.35.* *Gre.s.1.Reg. 2.*

Peccare securè. Dormire etiam cum mulieribus, est securè, & sine metu futuræ vindictæ peccare. Qui verò sic mundi concupiscentias sequitur, vt sæpè diuini metus consideratione terreatur, polluitur cum mulieribus, sed non dormit, quia & si transgrediendo labitur, in perpetratis tamen facinoribus per securitatem nequaquam requiescit. *Gre.s.1.Reg.2.*

Amplecti vanã doctrinam. ¶ Coire cum menstruata. Leuit.15.c.20.c. est communicare cum actionibus idololatriæ, & amplecti vanam sapientiam Gentilium. *Isy.s.Leu.15.20.*

Dormire cum muliere capta in bello, est tractare philosophiã reiectis erroribus. Deu.21.c. *Gl.ord.s.Deu. 21.*

Consentire voluptati. Coire cum vxore proximi sui, est dare operam philosophiæ Gentilium, vnde accidit lapsus in errorem. Leu.18.c. Nu.5.c. Deu.22.d. *Isyc.s.Leu.18.*

Dormire cum domina, est consentire appetitui aut voluptati. Gen.39.b. Vel hoc dicebant Pharisæi Christo, vt eorum illicitæ doctrinæ acquiesceret. *Phil.2.alleg.* *Bed.s. Gen.39.*

Dormientes filiæ Lot cum patre, designant eos, qui faciunt alios malè operari. Gen.19.f. *Glo.ord.s.Gen. 19*

Incognita viro Rebecca, designat animam non admittentem diabolum in corde suo. Gen. 24.b. Nu.31.c. *Ori s.Gen. ho.10.*

Dormiens Sichen cũ Dina, designat diabolum facientẽ animam vitiis delectari. Gen.34.a. *Glo.ord.s.Gen.34*

Glo.ord.ſ. Gen.30 Coitus primus & ſerotinus ouium ad aſpectum virgarum. Gen.30.f. fit, quum rationales ſpiritus noſtri in exemplis Sanctorum defixi, ſingulis quibuſque actionibus permiſcentur, vt tales fœtus operum procreent, qualia exempla viderunt.

Gl.int.ſ. Gen.26. Coire cum Rebecca, eſt aliqua hereſi fidem fœdare. Gen. 26. c. Idem eſſe poteſt dormire cum virgine. Exo.22.c.

Iſyc.ſ.Leu.20. Coire cum iumento, eſt participare cum inſenſatis, vel adhærere voluptatibus prauis, & irrationalibus. Exo.22.c. Leu.20.b.

Glo.ord.ſ.Leu.19. Coire iumentum vnius generis, cum iumento alterius. Leu.19.d. Non permittendi ſimplices tractare cum hæreticis.

Iſyc.ſ.Leu. 18.20. Coire cum maſculo, eſt facere effœminari eum, qui virilia opera agebat. Leui.18.c.20.b.

Phil.de ſacrific. Abel & Cain. Epiph.3.cont. hær. tom.2. Concubina Abrahæ, aut etiam Iacob, & Dauid, ſignificare poſſunt legem veterem, ſynagogam, dignitates, ſcientias Philoſophicas, aut encyclicas, & hæreſes, quæ videntur coniungi Chriſto à quo per errorem alienæ ſunt. Gen.25.a.35.d.49.a.2. Reg.16.d. Cant.6.b. Gal.4. c. Lex vetus. Synagoga. Dignitates. Scientiæ encyclicæ. Hæreſes.

Aug.83.q.55. Gre.ſ.Cant.6. Rup.Cant.6. Concubinæ etiam octoginta. Cant.6.b. deſignare poſſunt animas non ita perfecto affectu coniunctas ſponſo, vt reginæ, ſed timore ſeruientes. Vel ſunt quæ mercedem accipiunt terrenorum, de quibus dicitur: Receperunt mercedem ſuam: quod conuenit hæreticis & falſis prædicatoribus. Concubinæ enim non verè, ſed fictè dominos diligunt: & ab eis non poſteritatem filiorum, ſed præſentiam commodorum expetunt, nec continentiam exercent, ſed libidinem explere concupiſcunt. Sic falſi prædicatores in Eccleſia, dum non Chriſtum, ſed lucrũ, vel laudem diligunt, non ſpiritualiter & caſtè, ſed carnaliter & libidinoſè Chriſto ſe iungũt, de quibus Apoſtolus. Phil. 3. d. Multi ambulant, quos ſæpè dicebam vobis, nunc autem & flens dico, inimicos crucis Chriſti, quorum finis interitus, quorum Deus venter eſt. Animæ imperfectæ, aut mercedem terrenorum expetentes. Hæretici. Falſi prædicatores.

Rup.3.ſ.Reg.2. Non cognoſcens Dauid Abiſag, deſignat Deum patrem, acceptantem quidem fidem antiquorum Patrum, ſed nondum plenè vſque ad aduentum Chriſti. 3. Reg.1.a.

Colare, Excolare.

Colare aliquid liquidum, eſt, quum per pannum rarum, aut inſtrumentum colatorium transfunditur, vt liquidum tranſeat, & fœces & alia in colatorio remaneant, & id quod remanet in colatorio, dicitur etiam colari.

Hie.ſ.Mal.3. Colat Deus quaſi aurum & argentum, quum à fœce peccatorum purgat. Mal.3.a.

Ori.ſ.Mat.ho. 23. Gre.1.mo.14. Colare culices, eſt cauere à leuibus peccatis. Mat.23.c.

Aug.1.q.in Euã. 35. Euc.for.ſpirit.5. Colarunt culicem Iudæi, quando dimiſerunt latronem, & crucifixerunt Chriſtum, deglutientes camelum. Mat.23.c.

Colere, Cultor, Cultus, Excolere.

Colere, interdum eſt venerari, vt cultus Dei: interdum exercere, vt cultus terræ: nonnunquam ornare, vt cultus faciei: aliquando habitare.

Colere dominum citra allegoriam dicit illam veneratione͂, quæ latria dicitur, quæ ſoli Deo debetur. Exo.10.g.18.c.4. Reg.10.f.2. Par.29.b.35.c. Iud.5.b.8.c.11.c. Iſa. 19.d.56. Dan. 3.b.2. Mach.1.a. Mat.15. a. Mar.7.a. Ioan.9.f.2. Theſ.2.b. Acto.17. e. Ad cultum Dei pertinet cultus tabernaculi, & cultus ſempiternus, vel Phaſe, vel alterius rei. Exod.12. c.13.b.25.a. 27.d.35.c.

Hie.ſ.Iſ.32. Cultus iuſtitiæ, eſt ſilentium Iſ.32.d. vt videlicet non multiloquio Iudæorum, ſed fidei breuitate adoretur Dominus.

Gre.11.mor.15. Rup.ſ.Hoſ.10. Colere idola, eſt præferre creaturas Deo, vel toto affectu eis ſeruire: vnde Ægyptij colunt ea, quæ mactant Hebræi, quia mundani ſeruiunt prauis affectibus, quos iuſti extinguere curant. Exo.8.f.20.a. Deut.4.c.5.a.3. Reg.11.a.4. Reg.10.d.18.b. Iud.10.b. Sap.14.c.15.d. Ier. 44. e. Baruch 6.d. Ezec.20.c. Dan.11.f. 14. d. Rom.1. c. Acto.19. e. Colunt etiam hæretici idola, qui dicuntur cultores peruerſorum dogmatum. Iob 13. a. Colentes vaccas Bethauem, erant Iudæi, qui voluntaria crudelitate obtemperarunt Caiphæ & Annæ dicentibus, debere occidi Chriſtum. Hoſ.10.a. Iudæi.

Colere pro Exercere, vide Agricola.
Colere pro Ornare, vide Ornare.
Colere pro Habitare, quære Habitare.
Collaudare, quære Laudare.
Collega, vide Socius.

Collidere.

Aug.ſer.76. Rup.7.ſ. Gen.3. Colliduntur aliqua, quando mutuò percutiuntur.

Colliſio Eſau & Iacob in vtero matris, deſignat contentionem bonorum & malorũ, in Eccleſia. Gen.25.c. Eccle.13. a. Iere.51.b. Deſignant etiam contentionem Iudæorum in primitiua eccleſia, nolentium admittere Gentiles ad fidem. Contentio bonorum & malorũ.

Ori.ſ.Pſ.36.ho. 4. Hie.ſ.Pſ.36. Non colliditur iuſtus cadens. Pſal.36. quia non perſeuerat in peccato, ſed per pœnitentiam reſurgit.

Colliſa dicitur ſedes Chriſti in terra, quando à Iudæis, quorum erat rex, non ſolùm conte͂ptus eſt, ſed etiam crucifixus. Pſ.88.

Colliduntur

Colliduntur currus hostium, quum dissipatur superbia prauorum, & potentia, qua abutebantur aduersus bonos. Iudith 5.b. Et colliduntur in plateis quadrigæ. Nahu. 2. d. quum superbi contra superbos, in huius mundi latitudine insurgunt, aut quum tam dæmones, quàm praui homines in iudicio turbabuntur. Designare etiam potest conuersionem infidelium. *Hie.s. Nahum 2.*

Conuersio infidelium. Collisio armorum aduersariorum, terrores diaboli aduersus bonos designare potest. Mach.6.e. *Rup.s.Nahum 2.*

Colligare, vide Ligare.

Colligere.

COlligere, est dispersa in vnum coniungere, & congregare. Item addere. 4. Reg. 22. d. Colligã te ad patres tuos. Cogere. Iob. 16. Collegit furorem suum contra me. Suscipere. Matth. 25. c. Hospes eram, & collegistis me. Congerere. Eccl'i. 47. c. Collegi quasi aurichalcum aurum. Perdere. Sopho. 3. b. Et colligam regna.

Conuertere ad fidem. Collegit Deus dispersos Iuda, quum conuertit eos ad fidem. Is. 11. c. Et collectio dicitur nõ esse vltra Iudæorum. Isa. 32. quia non amplius congregabuntur in Hierusalem. Dicitur etiam Deus colligere regna, hoc est, Gentiles ad fidem. Sopho. 3. b. *Hie.s.Isa.11.32.*

Idem. Colligere lapides, est congregare Gentiles ad fidem. Eccl'tæ. 3. a. Eccl'i. 21. b. Et collectæ tribus sunt ad vnitatem fidei venientes. Isa. 43. b. Ad idem referri potest colligere oua, quæ derelicta sunt. Is. 19. d. Et colligere spolia hostium. Iudith 15. d. *Hie.s.Ecclesiastẽ.3*

Colligit, seu circundat gloria Domini aliquem, quum quasi vestimento ipsum totum replet, & amplectitur. Isa. 58. c. *Hie.s.Isa.58.*

Paucitas electorum. Collegit stipulam Christus, & racemos in vindemia: quia pauci credebant verbo eius, & pauci consequuntur fructum passionis eius, si comparentur ad multitudinem malorũ. Mich. 4. b. 7. a. Dicitur etiam de Ecclesia in fine mundi, refrigescente charitate. Eccl'ici. 33. c. Iere. 6. b. 9. f. 25. g. Colligit lilia sponsus, quum colligit martyres & electos in regnum cælorum. Canti. 6. a. *Hie.s.Mich.7.* *Rup.s.Cant.5.*

Recipere verbũ Dei. Colligere spicas, est recipere doctrinam verbi Dei. Leuit. 25. a. Deuter. 10. b. 16. c. 24. d. Ruth 2. a. Ps. 103. Is. 32. e. Ier. 4. d. Non debebant autem Iudæi colligere spicas. Leui. 19. b. quia non debebant amouere Gentiles ab aliqua cognitione præceptorum legis. *Amb.3. de fide 5.* *Isych.s.Leui.19.*

Colligere, aut cõgregare cũ Christo, est sapere quæ sunt spiritus Christi. Mat. 12. c. Luc. 11. b. *Ori.s.Matt.ho.19.*

Accipere cælestem doctrinam. Colligere manna, est accipere cælestem doctrinam. Exod. 16. d. Num. 11. b. Colligebat autem vnusquisque quantum sufficit, vt non curiosè inuestigemus occulta, & ad certam mensuram, quia in scientia, & in quolibet dono, debet quisque certa mensura contentus esse, vt non plus velit sapere, quàm oporteat sapere. Quod autem alius plus, alius minus colligebat, diuersam intellectus designat capacitatem. Colligebatur autem mane, & sex diebus, hoc est, huius vitæ tempore, vel in sexta ætate. Sexto autẽ die colligebantur duplices cibi, quia in hac vita laborandum est pro futura. Ad dies autem singulos colligebant mãna, & in crastinum reseruare vetebãtur: quia Saluatoris aduentu figuræ legis cessarunt, & colligere inde alimenta non possumus, ipsa veritate nobis & pane cælesti ad fruitionem proposito. Duplici autem mensura ante septimam mãna colligitur: quia tempore legis exacto, & septima, id est, Christi lege incipiente, duplici quadam gratia, legali scilicet, & euangelica, in fide homines roborantur. *Philo.2.allego.* *Beda s.Exo.16.* *Cyril.3.s.Ioan. 34*

Ornari virtutibus. Colligit Christum hospitem, qui virtutibus ornat hospitium mentis suæ. Matth. 25. d. *Ori.s.Matt ho.34*

Aeterna quies. Colligens Iacob pedes suos super lectum. Gen. 49. d. designat collectionem fidelium ad æternam quietem. Idem est colligi ad populum suum. Num. 20. d. 31. a. 4. Reg. 22. d. 2. Para. 34. f. Ezech. 29. b. Et colliguntur viri misericordię, quum Apostoli occisi à persequutoribus suscipiuntur à Deo. Is. 57. a. Colligere etiam lilia, est congregari virgines, aut iustos ad æternam gloriam. *Hie.s.Isa.57.*

Separari malos à bonis. Colligent angeli zizania, & omnia scandala de regno Christi, quum separabunt malos à bonis in iudicio. Matthæ. 13. d. Et colligere in manipulos, est congregare errores hæreticorũ, qui comburendi sunt, aut opera interiora. Ps. 128. Et synagoga peccantium, dicitur collecta stupa. Ecclesiast. 21. b. *Arno. Hil. Au. s. Psal.128.*

Collegerunt discipuli fragmenta, quæ superfuerunt manducantibus, quia semper habent prædicatores multa mysteria, quæ turbæ habere non possunt. Luc. 9. b. Ioan. 6. b. *Amb.s.Luc.9.*

Venerari passionem Christi. Colligit vir mundus cineres vaccę. Num. 19. b. quum Gentilis veniens ad fidem, veneratur passionem & resurrectionem Christi. Sic colligens mulier Sareptana duo ligna, designat susceptionem crucis Christi per Gentilitatem. 3. Reg. 17. b. Iere. 7. d. Ioan. 15. a. *Aug.q.in Num.33.*

Procurare gratiam. Colligit formica æstate, quibus pascatur hyeme, quum quis in prosperitate discit, quæ eum consolantur in aduersis. Pro. 6. b. Vel quum quis parat in hac vita bona opera, quæ eum comitentur in futura. *Glo.ord.s.Pro.6.*

Colligere pecuniam ad templum reparandum, est procurare gratiam & dona Spiritussancti, ad ædificationem Ecclesiæ. 4. Regum 22. a. Baruch. 1. a.

Quærere voluptates. Colligentes reges reliquias ciborum sub mensa Adonibezec. Iudi. 1. b. designant eos, qui sub tyrannide diaboli quęrunt terrenas voluptates, quibus minimè satiantur. Ad idem referri potest, colligere paleas, vel stipulas, hoc est, vitia vel voluptates. Exod. 5. b. *Beda s.Exod.5.*

Glo.ord.s.4.Re.4. — *Miscere virtutibus vitia.*

Colligens puer Prophetarum inter bonas herbas colocynthidas, designare potest eos, qui virtutibus miscent vitia. 4. Reg. 4. f. Item qui errores miscent euangelicæ veritati.

Hie.s.Iob.16. Gre.13.mor.6. — *Iudæi contra Christum.*

Collegisse dicitur diabolus, vel Iudas, aut Iudæi furorem suum aduersum Iob, quum totis viribus insurrexerunt aduersus Christum, & aduersus Ecclesiã. Iob. 16. b. Vel si dicitur de Deo, collegit furorem suum in Iob, quando ita reliquit Christum in passione, vt diceret: Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me? Collegerunt etiam pontifices, & Pharisæi concilium aduersus Christum. Ioan. 11. f. Et colliguntur omnia regna aduersus Hierusalem. Zach. 12. a. hoc est, persequutores aduersus Ecclesiam.

Hie.s.Zach.12. — *Eiectio diaboli.*

Non colligitur draco lapsus in terram. Ezech. 29. b. quum diabolus non recipitur amplius in iis, qui crediderant ei, quum ab eo fuerint liberati.

Hier.s.Ezech.29. — *Mitti in infernũ.*

Non colliguntur cadauera malorum, quum iusta sententia Dei in infernum detruduntur. Iere. 25. g. Sic non colliguntur ossa Regis Iuda. Iere. 8. a.

Glo.ord.s.Iudit.7 — *Auxilia & doctrinæ humanæ.*

Collectiones aquarum, quæ defecerunt, significare possunt auxilia humana. Iudith 7. c. Item doctrinas liberales.

Glo.int.s.Leui.23.

Collecta, quæ fiebat diebus festis. Leui. 23. f. Deuter. 16. b. Neem. 8. d. 1. Cor. 16. a. congregationem operum designat.

Beda s.Prou.27.

Colliguntur fœna de montibus, quũ accipitur doctrina legis à Iudæis, vt detur Genti facienti fructum. Pro. 27. d.

Collis.

Collis, est inferior monte, ad latus montis iacens, & excelsior campis.

Aug. de ouibus 14. — *Christus.*

Collis Domini significare potest Christum, secundum naturam humanam. 1. Reg. 11. a. 23. c. Ezech. 34. f.

Ori.s.Cant.ho.3. Gre.s.1.Reg.10. Am.s.Ps.118.ser.6 — *Intelligentia scripturarum. Vetus Testamentum.*

Collis etiam Domini, aut absolutè collis, designare potest altam intelligentiã scripturarũ, aut ipsas scripturas sacras spiritualiter intellectas. 1. Reg. 10. a. Canti. 2. b. Ezech. 34. f. Ioel 3. d. Amos 9. d. Collis etiam dici potest vetus Testamentum, quod inferius est nouo. Iere. 16. b.

Habentes simpliciorẽ scientiam.

Colles etiam dici possunt, qui simpliciorem scientiam habent. Psal. 64. 71. 13. Isa. 41. e 55. e.

Arno.s.Ps.113. Ori.s.Cant.ho.3. Ber.s.Cant.ser.53. Beda s.Gen.49. Hi.et Hie.s.Ps.64 — *Angeli. Patriarchæ & Prophetæ. Martyres.*

Colles æterni, significare possunt angelos, & patriarchas, & prophetas, qui etiam simpliciter colles dicuntur. Gen. 49. d. Deut. 33. b. Pro. 8. b. Isa. 2. a. Habac. 3. b. Hos colles transiliuit Christus. Cantic. 2. b. quum Christi aduentum prophetantes, cum magno desiderio incarnationẽ eius expectabant. Colles etiã accincti exultatione, dici possunt Martyres. Ps. 64. Is. 31. c.

Hie.1.aduers.Iou. Gre.s.Cant.4. — *Virgines. Humiles.*

Collis thuris, aut Libani, dici possunt purissimi virginum greges, vel habentes altam humilitatem in oratione. Canti. 4. b.

Ori.s.Exo.ho.11.et s.Canti.ho.2. Hie.s.Is.30. & s.Ier.16. & s.Ezec.6. & s.Ioel.3. — *Perfectio non summa. Bona opera.*

Collis interdum perfectionem non summam designare potest, vel ipsam perfectionem habentes, & etiam bona opera. Exodi 17. e. Psalm. 71. 113. 148. Cantic. 2. b. Isa. 30. f. 40. c. Ierem. 16. b. Ezech. 6. a. Ioel. 3. d. Amos 9. d. Mich. 4. a. 6. a.

Hie.s.Zach.14 — *Status ecclesiasticus.*

Collis Remmon. Zach. 14. d. designare potest statum ecclesiasticum in Ecclesia.

Cyri.5. thesaur. 7. — *Creaturæ.*

Colles aliquando significant omnes creaturas. Pro. 8. c. Ante omnes colles ego parturiebar.

Ori.s.Cant.ho.3. — *Regna minora.*

Colles etiam dici possunt regna minora per fidem ad Christum venientia. Canti. 2. b.

Ori.s.Luc.ho.22 — *Iudæi.*

Colles humiliandi dicuntur Iudæi. Isa. 40. a. Luc. 3. b. Ezech. 6. a.

Hie.s.Iere.31.

Collis Gareb. Iere. 31. g. designare potest incolatum huius vitæ, & abiectionem doctorum prurientium auribus, qui sunt in Ecclesia.

Hie.s.Iere.2.13 Au.s.Ioan.tract.1. Hie.s.Isa.2. & s.Ezech.35. — *Secularis litteratura. Superbia. Auaritia. Superbi. Discipuli diaboli.*

Colles, in malum, significare possunt secularem literaturam, quæ est superba, & non sine erroribus. Iere. 2. d. 4. f. Designant etiam ipsam superbiam aut auaritiam, & ipsos superbos. 4. Reg. 16. a. 17. b. 19. e. 2. Par. 28. a. Ps. 77. Isa. 2. c. 37. e. 41. d. 42. c. 54. c. 65. b. Iere. 2. d. 3. g. 49. d. 50. b. Ezech. 6. d. 32. b. 34. b. Hose. 4. c. 10. b. Nahum 1. b. Haba. 3. b. Sopho. 1. b. Luc. 23. d. Super colles fornicatur, & nunquam mundatur, qui erecta ceruice per superbiam non humiliatur sub potenti manu Dei. Iere. 13. d. Et collis montis Seir, significat inferiores discipulos diaboli. Ezech. 35. b.

Ber.s.Cant.ser.54 — *Dæmones.*

Colles, quos transilit Dominus dici possunt dæmones, quos reliquit Deus sine rore gratię, visitans angelos & homines. Canti. 2. b.

Hie.s.Eze.32 — *Successores hæresiarcharum.*

Colles, qui implentur sanie, sunt successores hæresiarcharum. Ezech. 32. a. Hose. 10. e.

Ricar.de S.Victo.5 de arca mystica.14 — *Speculatiui.*

Colles exultantes sicut agni ouium, sunt speculatiui inferiores contemplatiuis, quando immensa illa intimę solemnitatis tripudia eos illuc vsque supra semetipsos leuant, vt cęlestiũ secretorum arcana, saltem per speculum in ænigmate videre valeant. Ps. 113.

Collocare, Reponere.

Collocare, est in loco aliquid ponere. Reponere autem, est recondere in aliquo loco, vt seruetur. Vide Recondere.

Christus in potioribus bonis patris.

Collocauit Deus Christum hominem ad dexteram suam, hoc est, in potioribus bonis suis. Ephes. 1. d. Hoc designauit collocatio Salomonis in solio suo. 3. Reg. 2. d. Et collocatio Ioas in solio regali. 2. Para. 23. b. Idem collocatio arcę. 1. Par. 6. c. Et reponi manna coram Domino vsque manè. Exod. 16. e. g. Et collocans rex Alexander Ionathan, vt sederet secum. 2. Machab. 10. e.

Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.21. — *Relictus ho[...] facultatem [...]ri arbitrii.*

Collocauit Deus Cherubim ante paradisum. Gen. 3. d. quum reliquit homini facultatem liberi arbitrii, vt per pœnitentiam adiuuante eius gratia, reuerti posset in paradisum.

Vel

Vel cherubim & flammeum gladium, quia nemo potest peruenire ad arborem vitæ, nisi per tolerantiam molestiarum, & scientiæ plenitudinem, hoc est, per charitatem Dei & proximi. Plenitudo enim legis est charitas.

Introductio fidelium in vtranque ecclesiam.

Collocauit Deus filios Israel in terra promissionis, designans introductionem fidelium, vel in ecclesiam, vel in gloriam cælestem. 1. Reg. 12. b. Idem designat collocatio in loco pascuæ. Ps. 22. 102. 106. Et collocatio in domibus suis. Hos. 11. d. Et collocat Deus reges in solio. Iob 36. a. Collocauit etiam Deus Ægyptios in terra Phatures, hoc est, in Ecclesia. Ezec. 29. c. *Hie. s. Hos. 11. & s. Ezec. 29.*

Sperare resurrectionem.

Reponi in loculo, est sperare resurrectionem. Gen. 50. d. Sic erat reposita spes Iob in sinu suo: quia vera certitudine de spe resurrectionis præsumpsit. Iob 19. d. *Gre. 14. mor. 33.*

Docere vera dogmata.

Reponere lapides alios in domo leprosa, est dogmata vera docere, reprobatis falsis. Leu. 14. g. *Glo. ord. s. Leu. 14.*

Seruare mysteria.

Reponit sacerdos vestimenta sacra in gazophylaciis, quum seruat mysteria, ne reuelet indignis. Eze. 44. e. Ad idem referri possunt reposita de sacrificiis & hostiis salutaribus, quæ reseruantur sacerdotibus. Leu. 10. c. *Hie. s. Eze. 44.*

Reponit sacerdos benedictionem primitiarum in domo sua, quia quasi per eas benedicitur. Vel reponit in domibus nostris, quia ad eius imprecationem, Deus benedicit domibus nostris. Eze. 44. g. *Hie. s. Eze. 44.*

Institutio nouæ Ecclesiæ.

Collocatio tabernaculi, designare potest institutionem Ecclesiæ noui Testamenti. Ex. 40 b. Vnde facta est mense primo, prima die anni secũdi, egressionis filiorum Israel de Ægypto: quia annus secundus legem nouam designat, vt annus primus veterem.

Prædicare.

Collocant Aaron & filij eius lucernas in tabernaculo: quia sacerdotes deber[illegible] verbum Dei ministrare. Exo. 27. d. 30. a. *Glo. ord. s. Exo. 27*

Collocauit mulier filium suum mortuum in lecto hominis Dei, designans [illegible] plicatem peccatorem crucis Christi. 4. Reg. 4. c. Sic reponit turtur pullos suos [illegible] *Arn. s. Ps. 83.*

Collocat lepus cubile suum in petra, quum fidelis simplex ponit spem su[illegible] Prou. 30. d.

Collocare altare Dei super bases. 1. Esdr. 3. a. est collocare fidem in cordibus [illegible] *Glo. ord. s. 1. Esd. 3*

Collocari in cubilibus. Psal. 103. est Iudæos in synagogis suis congregari, a[illegible] suis secretis conciliabulis, aut vitia, seu dæmones in cordibus malorum. *Arn. s. Ps. 103. Clyma. grad. 21. Aug. s. Ps. 103.*

Collocauit inimicus in obscuris, quum Iudæi Christum morti tradiderun[illegible] peruersus homo proponit bonis secularia, vel errores. *Aug. s. ps. 142.*

Collocauit meretrix filium alterius meretricis in sinu suo, quum synagoga cogebat Gentiles Iudaizare. 3. Reg. 3. c. *Hie. epis. Multũ in vtranque.*

Collocat Deus Tyrum in terra nouissima, quum tradit diabolum eiusque sequaces in gehennam. Eze. 26. d. *Glo. int. s. Eze. 26.*

Collocant filij Orientales caulas suas in ciuitate filiorum Ammon, quum discipuli Christi imperant Gentilitati, eam conuertentes ad fidem. Ezec. 25. a. Vel [illegible] sunt hæretici, qui exierunt ab Ecclesia, & suscipiunt infideles. *Glo. ord. s. Eze. 25.*

Colloqui, vide Loqui.

Colluctari, quære Luctari.

Collum, Ceruix, Decollare.

COllum est pars corporis inter caput & humeros. Ceruix autem est posterior colli pars. In ea ferri solet onus & iugum.

Mens vel anima.

Collum Ioseph, habens tor[quem] auream, designare potest mentem sapientia ornatã. Gen. 41. e. Prou. 1. a. Eccl. 16. b. D[an]. 5. c. Ab hoc collo aufert Deus iugum. Is. 10. f. Collum autem & ceruicem subiicere reg[i] Babylonis, est cognoscere se peccatorem. Ier. 27. c. Ceruix etiã super quam iugum imponi [s]olet, in corpore mystico significat animam Christi iugum suscipientem. Leu. 26. b. Thr. 5. a. Acto. 15. d. Soluuntur vincula colli, cùm abiiciuntur peccata ab anima. Is. 52. a. Hos. 10. c. *Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Is. 52.*

Ecclesia. Caro.

Collum turturis, vel co[lumbæ], aliquando significat Ecclesiam. Leu. 1. d. 5. d. Significat etiã carnem vel ipsum corpus. *Isyc. s. Leu. 5.*

Virgo Maria. Sacra eloquia. Elati.

Collum Ecclesiæ, di[ci] potest beata virgo Maria, per quam veniunt diuinæ influentiæ in corpus ipsius ecclesiæ [a] capite Christo. Item sacra eloquia: quia in collo est guttur, in gutture vox. Ceruix quoque E[c]clesiæ dicuntur, qui se erigunt in superbiam, & sub occasione defendendæ rectitudinis, vi[tio] deseruiunt elationis. Iob 16. c. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 8. cap. 20. Gre. s. Eze. ho. 15. & 13. mor. 8.*

Obedientia. Obedientes. Prædicatores. Intellectus. Perfectiores. Humilitas Mariæ.

Collum sponsæ sic[ut] monile, designat obedientiam, seu ipsos obedientes in Ecclesia. Cant. 1. c. 4. b. Nee. 3. b. Is. 1[0]. f. Eccl. 51. d. Hos. 10. c. Vel designat prædicatores, qui extenduntur ad speculandum. Vel i[p]sum intellectum, per quem anima traiicit in se spiritualia alimenta. Significat etiam coll[a i]n perfectiores in Ecclesia. Is. 8. d. Collum etiam sponsæ, sicut turris eburnea, est humilitas M[ariæ], fortis, & pulchra, & grata Deo. Cant. 7. b. *Ori. s. cant. ho. 2. Gre. s. cant. 1. 4. Ber. s. cant. ser. 41. Rup. s. Cant. 7.*

Ceruix in bonis [illegible] libertatis electionem designare potest. Iob 16. c. *Gre. 13. mor. 8.*

In collum filij ce[cidit] pater. Luc. 15. d. quum filius Dei humanam assumpsit naturam. Vel dicitur, quia dedi[t] præcepta & iugum leue. *Hie. epis. Beatit. Amb. s. Luc. 15.*

Collum equi, [v]ocẽ prædicatoris significare potest, cui circundat Deus hinnitum. Iob 39. c. *Gre. 33 mor. 19.*

Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 87.
Ori. ſ. Mat. ca. 14
Glo. ord. ſ. Iſ. 30.

Collum Ioſeph, & Beniamin, deſignant meditationis ſeu prudentiæ, & contemplationis coniunctionem. Gen. 45. d. Acto. 20. g.

Decollare Ioannem in carcere, eſt diuidere Chriſtum à Prophetis, & non habere ipſum integrum. Mat. 14. a.

Vſque ad medium colli venit torrens inundans, quum punitio Dei in totum perdit peccatores, trudens eos in infernum. Iſ. 30. f.

Euc. for. Spirit. 7. Ori. ſ. Ioſ. ho. 11. & ſ. Gen. ho. 17. Gre. ſ. 1. Reg. 4. & 11. mor. 17. & 12. mor. 22. et 34. mor. 1 Aug. ſ. Pſ. 128.

Elatio mentis. Superbia dæmonum.

Collum aliquando deſignat mentis elationem, & circundatur hœdinis pellibus, quum per cognitionem peccatorum, homo ducitur ad humilitatem. Gen. 27. c. Collum etiam extentũ ſignificat ſuperbiam Iſ. 3. c. Et collum erectum, & ceruix pinguis, deſignat opulentam ſuperbiam. Iob 13. b. 15. d. 16. b. Et collum Leuiathan, eſt ſuperbia diaboli. Iob 41. c. Idem deſignat dura ceruix. Exo. 32. c. 33. a. 34. b. Pſ. 128. Eccl. 30. b. 33. c. 38. b. Gen. 27. f. 28. c. c. 30. b. 48. f. Thr. 1. c. Ezec. 2. b. 21. g. Mich. 2. a. Hab. 3. c. Marc. 9. f. Luc. 17. a. Colla quoque regum calcata, deſignant vires & ſuperbiam dæmonum à ſanctis ſuperatas. Deu. 3. a. 10. d. 21. a. 28. e. 31. f. 33. d. Ioſ. 10. c. Ceruices etiam inimicorum, ſignificant ſuperbiam dæmonum & malorum. Ceduntur autem inimici in tergo, vel in ceruicibus, quandiu ſunt infideles, quia adorantes idola, vertunt terga Deo. Ceruice quoque fracta mortuus eſt Eli: quia perfidiæ magnitudine, quæ fuit in ſacerdotibus & principibus Iudæorum, amiſſa regni potentia, & ſuperbia condemnatur. 1. Reg. 4. d. 4. Reg. 17. c. 2. Par. 18. g. 30. b. 36. c. Nee. 9. c. Iud. 13. c. Pro. 29. a. Baru. 2. f. Act. 7. f. Et ceruix ferrea dicit duram inobedientiam. Iſ. 48. a.

Inobedientia.

Ceruix, aliquando ponitur pro vita, vt Priſca, & Aquila dicuntur ſuppoſuiſſe ceruices ſuas pro anima Pauli. Rom. 6. a.

Collyrida, quære Cruſtula.

Collyrium.

Gre. 1. paſt. 11. Rup. 2. ſ. Apoc.

Collyrium, eſt medicamentum oculorum: deſignare poteſt cognitionem propriæ infirmitatis, vel opera, quibus inungendi ſunt oculi mentis. Apoc. 3. d. Peculiarius humilitatẽ.

Colocynthis.

Rup. 5. ſ. Reg. 27.

Hæretica doctrina.

Colocynthis, eſt cucurbita ſylueſtris, per terram repens, habens fructum in ſpeciem mediocris pilæ, vehementer amarum, cuius vſus eſt in medicaminibus. Vt autem miſſa fuit in ollam Prophetæ, & dixerunt: Mors eſt in olla, deſignat amaritudinem hæreticæ doctrinæ, quæ re vera mortem infert. 4. Reg. 4. g.

Colonus, Colonia, vide Habitare.

Color, Decolorare, Diſcolor, Unicolor.

Color eſt, qui v[illegible]ſu percipitur, & eo mediante percipitur res, cuius eſt color.

Diuerſi ſtatus. Virtutes.

Colores varij [illegible]n tabernaculo fœderis, deſignant diuerſos hominũ ſtatus, diuerſáſque virtutes. Exo. 25. a. Idem [illegible]n deſignant colores auro miſti. Exo. 39. a.

Gre. 34. mor. 7. & 2. paſt. 7. & ho. 17

Reuerentia religionis. Splẽdor innocentiæ.

Color optimus. Thr. 4. a. Ez[illegible]e. 27. d. deſignat reuerentiam religionis cunctis amabilem, & ſplendorem innocentiæ. Eſt immu[illegible]tatus color optimus, quando ille ſanctitatis habitus per terrena & abiecta opera ad ignominia[illegible] deſpectionis venit.

Hie. ſ. Iob 28. Gre. 18. mor. 30.

Fucata religio Gentilium. Sapientes mundi.

Colores Indiæ. Iob 28. c. deſignare poſſunt [illegible] fucatam religionem Gentilium, ſermone vario ornatam. Vel deſignant ſapientes huius mundi, [illegible] qui quamuis per infidelitatem, & plerúque per actionem fœdi ſint, ante humanos tamen oculo[illegible]s ſuperinducto honeſtatis colore fucantur. Ad hęc referri poteſt color optimus lanarum Ty[illegible]i. Eze. 27. d.

Cle. Alex. 3. pæd. 9.

Inconſtantia doctrinæ.

Color diuerſus in cute, deſignat inconſtantiam doctri[illegible]næ, vbi non eſt ſimplex veritas, & diuerſos errores. Leu. 13. a. 14. f.

Ori. ſ. Leu. ho. 8. Phi. de plan. Noe.

Peccatum non mortale. Simplicitas.

Color albus in cicatrice, deſignat peccatum non morta[illegible]e. Color verò albus per totum corpus, deſignare poteſt ſimplicitatem ſenſus, ſine vafricie. Le[illegible]. 13. f.

Peccatum mortale.

Color rufus in cicatrice, peccatum mortale deſignare poteſt. [illegible]. 13. f.

Ori. ſ. Leu. ho. 8. Iſyc. ſ. Leu. 13. Ori. ſ. Eze. ho. 6. 7 Hie. ſ. Eze. 17.

Color priſtinus in capillis, deſignat non mutatum eſſe affectu[illegible] Leu. 13. f.

Doctrina vtriuſque Teſtamẽti. Virtutes variæ.

Diſcolores veſtes, vel nulticolores deſignant doctrinam legis, [illegible]n per peccatum. Leu. 13. c. Idem ſignificant l[illegible] Prophetarum, & Apoſtolorum. Vel deſignant varias virtutes. Ezec. 16. b. [illegible]apides diuerſorum colorum. 1. Par. 29. b.

Ori. ſ. Can. ho. 1. 2. Gre. ſ. cant. 1. Ber. ſ. cant. ſer. 28. Rup. ſ. Cant. 1.

Decolorauit Sol ſponſam. Cant. 1. b. quia non vt Solis dignitas ex[illegible]petebat, eius radios accepit. Vel deſpexit eam Sol, quando non rectis, ſed deflexis radiis, ea[illegible] illuminat. Vel dicitur, quia anima quantumuis perfecta, comparata Chriſto, non lucet: vel c[illegible]uia in perſequutionibus offuſcatur. Vel decolorauit Sol beatam Virginem, quando feci[illegible] eam prægnantem, & ignoraretur myſterium.

Lyr. ſ. Nu. 11. Glo. int. ſ. Eſter 1. Glo. ord. ſ. Gen. 30

Color bdelij in manna. Nu. 11. b. eſt color albus & lucidus in modum [illegible] cryſtalli.

Color aerius in tentoriis Aſſueri. Eſter 1. b. cæleſtem conuerſationem [illegible] deſignat.

Senſus Scripturæ.

Vnicoloria in ouibus. Gen. 30. f. habentes ſimplicem ſenſum ſcriptura[illegible]e intelliguntur: colores verò varij, diuerſos, & myſticos ſenſus inſinuant.

Coluber, vide Serpens.

Columba.

Columba,

Columba, simplex animal, & lætũ, non felle amarũm, non morsibus sæuum, non vnguiũ laceratione violentum, hospitia humana diligens, vnius domus consortium noscens, quum generant, simul filios ædunt: quum commeant, volatibus inuicem cohærent, cõmuni conuersatione vitam suam degunt, oris osculo concordiam pacis agnoscunt, legẽ circa omnia vnanimitatis adimplent, & pullos alienos nutriunt. Est animal mundũ & fœcundũ, habet gemitum pro cantu: est velox in volando: non pascitur rebus mortuis, vt coruus, sed seminibus. Ferunt hoc genus auis, quum ab aquas venerit, quia ibi solet accipitris insidias pati, venientem desuper inimicum, volantis vmbra in aquis inspecta, deprehendere, & oculorum perspicacia, fraudem periculi imminentis euadere.

Cypri. cont. Noua. Ori. s. Leui. ho 3. Au. s. Ioan. tra. 6

Ecclesia.

Columba, secundum ea, quæ de ipsa descripsimus, significare potest Ecclesiam, Gen. 15. b. Psal. 54. 67. Matth. 10. b. Vnde Cantic. 2. c. 5. a. 6. c. Sponsa dicitur columba, quia habet dona Spiritussancti, qui apparuit in columba: estque tota mansueta, & plena gratiæ spiritualis. Et columbæ, quas vendunt aliqui, sunt Ecclesiæ particulares. Matth. 21. c.

Cypri. cont. Noua. Ori. s. Can. ho. 4. & s. Matth. ho. 15. Amb. de Isaac. 4. Hila. s. Ps. 67.

Christus. Spiritussanctus. Spiritalis natura

Columba portans ramum oliuæ. Gen. 8. b. significat Christum, qui attulit pacem mundo, & ipse est pax nostra. Ideo in eius baptismo apparuit Spiritussanctus, vt columba. Atque ita etiã columba portans ramum oliuæ, designare potest Spiritum sanctum, qui in doctrina spirituali pacem portauit. Est etiam columba, spiritalis natura in Christo. Et ira columbę, est ira Christi, qui mitis est. Ps. 54. 67. Iere. 25. g. 50. c. Mat. 3. d. Marc. 1. b. Luc. 3. d. Ioan. 1. e.

Ber. s. Cant. ser. 61 Amb. ser. 11. & 21. Tert. de baptism. Ori. s. Cant. ho. 2. 3 Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Hila. s. Ps. 54.

Virgo Maria.

Columba etiam significat beatissimã Virginem, quæ ramum oliuæ, filium Dei ad nos tulit. Gen. 8. b. Ideo oculi eius dicuntur columbarum. Cantic. 4. a. Ipsa enim est sine felle inuidiæ & odij. Nihil etiam viuum comedit, vt columba, quia non est ex illis, qui deuorant plebem Dei. Ipsa alit pullos alienos, nos qui eramus alieni, & secundum carnem, & secundum spiritum: ipsa colligit grana candidiora, conferens scripturarum testimonia in corde suo. Nidificauit in petris, in soliditate fidei permanens. Habuit gemitum pro cantu, quia ipsi gemere dulcę fuit. Residet iuxta fluenta, habens in pectore suo flumina scripturarum: vnde aduentus spiritualis accipitris, nunquã illi fuit improuisus, nec eam consequi, imò nec illi appropinquare potuit.

Euch. q. in Ps. Beda s. Gen. 8. Rup. s. Cant. 4.

Apostoli.

Columbæ ad fenestras suas. Isa. 60. b. dici possunt Apostoli & alii, qui concupiscenda quidem respiciunt, sed simplicitatem mundi cordis concupiscendo non perdunt, quia vident quę appetant: sed illicitè appetere quod cernunt, vitant. Itẽ qui ad exemplum per bona opera se nobis, quasi per foramina porrigunt, sed de ostensa vitæ munditia laudis appetitu nequaquàm capiuntur.

Gre. s. 1. Reg. 11. 14

Doctores.

Columbę cum pullis, sunt doctores Ecclesiæ cum discipulis. Is. 60. b. iuxta Septuaginta.

Hie. s. Isa. 60.

Fideles simplices

Columbæ aliquando significant fideles: & vt columbæ sunt sine felle, ita ipsi acceptæ iniuriæ sunt immemores: iidẽ sunt pulli columbarum. Nu. 6. b. Deut. 14. b. Eze. 7. e. Cant. 2. c. Matth. 21. b. Columbã autem offerre, est alios ad simplicitatem, & pacem reducere. Leu. 1. e.

Isych. s. Leui. 14. Cle. Ale. 1. pæda. 5. Hie. s. Eze. 7. Ori. s. Matt. ho. 15.

Contemplatiui.

Columbæ etiã vt sunt perspicaces, & in altum volantes, significare possunt sublimius viuentes, contemplationique vacantes.

Isych. prolo. s. Leu. & cap. 5.

Monachi in monasterio.

Columba etiã significare potest monachos in conuentu vitam agentes. Vnde columba egressa ab arca, non inuenit requiem in terra, in qua sancti sunt peregrini. Gen. 8. b. 15. b. Ps. 54. Hose. 11. e. Nahum 2. b. Sopho. 3. a. Hi sunt columba nidificans in summo ore foraminis. Iere. 48. e. Et columbę conuallium trepidantes. Ezech. 7. c.

Basi. de abdic. rerũ Hie. s. Sopho. 3. Rup. 1. s. Leui. 7

Gratia. Charitas. Doctrina Spiritussancti. Dona Spiritussancti. Sacra Scriptura

Columba præterea, significat spiritualem gratiã, & charitatem, vt gregatim volant: & par columbarum geminam charitatẽ: & præterea dona Spiritussancti, quę vendunt aliqui: vnde columba annunciatrix est præsentiæ Spiritussancti, quales esse oportet eos, qui circa contẽplandas scripturas studium habent. Leuitic. 1. d. 5. a. 12. c. 15. b. Isa. 38. c. Matth. 10. b. 21. c. Marc. 2. b. Luc. 19. g. Ioan. 2. c. Columba etiã est ipsa sacra Scriptura, quæ pennas habet deargentatas, hoc est, sacra eloquia extrinsecus lucida in litera, & pallorem auri sacrorum mysteriorum. Ps. 67.

Ori. s. Luc. ho. 38. Amb. 2. Abra. 8. Hil. & Hie. s. Matt. 21. Isych. s. Leui. 1. 15. Aug. s. Ioa. trac. 10 Gre. 4. regis. epi. 51 Rup. 6. s. Gen. 43.

Gemitus cordis & oris.

Colũbæ mundicia & simplicitas, ac cantus, designare potest gemitum cordis, & oris: offertur autem in holocaustum propter excellentiam volatus, & pro peccato propter gemitũ. Leui. 1. d. 5. a. 12. c. Ps. 67. Et ipsi pœnitentes meditantur, vt columba, quum gemitum habent pœnitentiæ. Isa. 38. c. Cant. 2. c.

Arno. s. Ps. 67. Th. 1. 2. q. 102. ar. 3 Amb. s. Luc. 3. Gre. s. Cant. 2.

Quasi columba volat de terra Assyriorum. Hose. 11. d. qui sic fugit hæreticos vt dicat: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? vt qui apud hæreticos laborauerant, requiescant in Ecclesia.

Ber. s. Cant. ser. 57 Hie. s. Hose. 11.

Perspicacia cognoscendi insidias. Cogitationes.

Secundum autem quod columba perspicax est ad deprehendendũ inimicum, oculi eius significabunt perspicaciã cognoscendi insidias inimici. Et columbæ dici possunt cogitationes sanctæ, aut generaliter cogitationes, vt columbas offerre, sit vagos cogitationum volatus reprimere. Designat etiam meditationem legis, & rectam intelligentiam scripturarum. Leui. 14. e. Ps. 54. Canti 1. d. 4. a. 5. d. Isa. 38. c. 59. c.

Ori. s. Leui. ho. 3. & s. Canti. ho. 2. & s. Rom. 12. Gre. s. Cant. 5.

Columba, quam obtulit Abraham. Gen. 15. b. significabat aliquos simplices & spirituales futuros inter Iudæos.

Au. 16. Ciui. Dei 24. Beda s. Gen. 15. Philo. quis rerũ diui. hæres.

Sapientia humana.

Columba in altum se eleuans, gregatim viuens, ac inter homines conuersans, typus est humanæ sapientiæ. Gen. 15. b.

Hiero.s.Isa.59. & s.Hose.7. Rup.s.Hose.7.

Columba insipiens, in malum, sumitur pro his, qui nesciunt sibi perspicere ad salutem animæ. Vnde & sola columba, ablatis pullis, non dolet, nec eos requirit. Hose.7.d. Sop.3.a. Sicut hæ columbæ meditantur Iudæi & gemunt, quum tractant literam legis non intellectam. Isa.59.c. *Insensati.*

Columna, Intercolumnium.

COlumna versus cælum erecta, firmitudinem præstat ædificio, sic vt spacium relinquat ad habitandũ sub ædificio, quod columnis sustentatur. Intercolumnium autem dicitur spacium, quod est inter columnas.

Ori.s.Exo. ho.3. & s.Num.ho.27. Amb.ser.18. & de sacra.6. Aug.12.con. Fa. 29. Cyril.4.s.Ioan.28. Gre.ho.21. Cle. Ale. 1.strom. Rup.3.s.Reg.19.et s.Canti.5.

Columna ignis & nubis, quæ illuminabat nocte filios Israel, & die à feruore Solis protegebat, significare potest Christũ, & illuminationem Spiritussancti: vel sic vt columna lucis sit Christus: nubis verò Spiritussanctus. Præcessit autem hęc columna filios Israel per mare, vt Christus præcessit nos in baptismo. Exo.13.d.14.c.33.b. Num.22.b. Nee.9. b. Ps. 98. Eccl'ici. 24.b. Iere.1.d. Apoc.10.a. Columna etiam significat, non posse Dei effingi imaginem: Illuminata autem columna, præter hoc quod significat, non posse effingi Dei imaginem, Dei quoque stabilitatem significat, ac firmitatem, & immutabilem eius lucem, quæ figurari non potest. Columnæ duæ in porticu templi, sunt viæ Domini, quæ sunt misericordia, & veritas: misericordia est columna dextra, veritas sinistra, quæ apparebunt in iudicio. 3.Reg. 7. c. Canti.5.d. *Christus. Spiritussanctus. Firmitas Dei. Misericordia & veritas.*

Beda s.Exo.13.

Columna etiam illa significare potest scientiam sacræ Scripturæ: & est tenebrosa Ægyptiis, quia mysteria non patent mundanis. Columnà quidem nubis, significare potest vetus Testamentum. Columna verò ignis, nouum. *Sacra Scriptura.*

Cle. Alex. de adhorta.ad Gentes.

Potest etiam columna esse gratiæ & timoris indicium, & si obedieris, lucem, si non obedieris, ignem exhibebit. Vnde terribilis erat nocti igne: blandiens verò diei nube. *Gratia & timor.*

Hie.s.Iob.26. Hie.s.Gala.2 Au s. Apo.ho.7 & s.Ps.74. Gre.s.Canti.5. & 33.mor.21 Beda s.Pro.9. Gre s.Canti.3. & s.Eze.ho.15. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Columnę cæli, dici possunt angeli, qui firmati sunt in gratia. Iob. 26. c. *Angeli.*

Columnę etiam cæli, sunt cogitationes animæ ipsam sustentantes. *Cogitationes.*

Columnæ quoque cęli, sunt Apostoli. Et ipsi sunt columnæ firmatæ à Deo, qui etiam sunt columnæ marmoreæ. Ps.24. Cant.5.d. Gala.2.b. Eze.40.g. Et ipsi sunt pedes Christi tanquam columnæ ignis. Apoc.10. a. Columnæ quoque terrę, quas Deus firmauit, sunt Apostoli. Ps. 74. Apoca.3.c. Eosdem designant columnæ septem sapientiæ. Prouer.9.a. Et columnę duæ in porticu templi. 3.Reg.7.e. 2.Para.3.d. sunt Apostoli. Sunt autem duæ, vt Gentes & circumcisionem in Ecclesiam introducant. Vel dextra sunt prædicatores, primitiuam Ecclesiam in Hierusalem instituentes: sinistra verò Gentibus destinati. Vel dextra sunt Prophetæ, sinistra verò prędicatores noui Testamenti. Columnæ quoque argenteę ferculi Salomonis, significare possunt Apostolos & prædicatores iustitię rectitudine roboratos. Cant.3.d. Eosdem designant columnę tabernaculi. Exod.27.c. *Apostoli. Prædicatores.*

Ori.s.Leui.ho.4.8. s.Exo.ho.9.

Columna, vt est in cęlum erecta, & firmitudinem præstat ędificio, significare potest spem, & fortitudinem. Qua ratione etiam Ecclesia dicitur columna. 1.Timot.3. b. Columnę etiam argenteę, vel argento vestitæ, significare possunt patientiam rationalem. Exod.27.c.36. d.38. b. Cantic.3.d. Apoc.3.c. Vbi significant fortes & patientes. *Spes & fortitudo. Ecclesia. Patientia rationalis.*

Ori.s.Exo.ho.9. Cle. Ale. 5.strom.

Columnæ quatuor, velum templi sustinentes, designare possunt quatuor Euangelistas, quibus tota fidei machina innititur. Possunt etiam designare quaternionem veterum testamentorum, & nomen Tetragrammaton. Exo.26.f.27.c.38.b.36.d.40.f. *Euangelistæ.*

Cle.Ale.5. stroma. Rup.4.s.Exod.15.

Columnæ quinque sustentantes tentorium tabernaculi, designare possunt doctores quinque libris Mosis vtentes. Significant etiam quinque sensus corporis. Exo.26.g.36.b. Item ipsos quinque libros Mosis. *Doctores. Sensus corporis. Libri legis.*

Glo.int.s.Exo. 27

Columnæ tres in introitu atrii, designant tres virtutes theologicas. Exod. 27.c.38. d. Vel sunt prædicatores ipsis virtutibus fulgentes. *Virtutes theologicæ.*

Glo.ord.s.Exo. 27 & s.Eccl'i.26.

Columnę atrij ænec in longitudine viginti, & in latitudine decem cubitorum, designare possunt prædicatores. Et columnæ vestitæ argento, prędicationem diuinorum. Exo.27.b.38. c.3.Reg.7.a. 4.Reg.25.b. Iere.52. d. Eze. 42.b. Columnæ aureæ super bases argenteas, sunt prædicatores sapientia & eloquentia fulgentes. Eccl'i.26.d. *Prædicatores. Prædicatio diuinorum.*

Columnæ argenteæ ferculi Salomonis, quatuor humores corporis humani designare possunt, qui in Christo fuerunt purissimi. Canti.3.d. *Quatuor humores.*

Hie.s.Iob.9. Gre.9.mor.3. Rup.s.Iudi.25.

Columnæ terræ commotæ, designare possunt principes sacerdotum, qui vehementer commoti sunt aduersus Christum tempore passionis. Iob.9.a. Designãt etiam delectabiles cogitationes, sed noxias, quibus quis incubat. Et demum columnę sunt omnia firmamenta nequitiæ. Iudith 13.a. Ester 1.a. Hoc designant columnæ, quibus innitebatur templum Dagon. Iudi.16.g. Et columna fumi. Iudi. 20.f. Columnæ etiam templi Dagon, erant regnũ & sacerdotium Iudæorum, quę corruerunt in morte Christi. *Principes sacerdotum. Cogitationes noxiæ. Firmamentum nequitiæ. Regnum & sacerdotium.*

Aug.s.Gala.2. Hie.s.Gala.2. Gre.16.mor.14 Ber.ser.paruo.9

Columnæ septem, dici possunt septem dona Spiritussancti. Pro. 9. a. Vel quia septenarius dicit vniuersitatem, designabunt ecclesiam in Christo fundatam, quæ 1.Timoth.3. b. dicitur columna, & firmamentum veritatis. Vel designant fidem Trinitatis, cum quatuor virtutibus moralibus. *Dona Spiritussancti. Ecclesia. Fides trinitatis.*

Columnæ aureæ super bases argenteas. Eccl'i. 26. c. dicitur de muliere constante, quæ & columna dicitur. Eccl'i.36.d. *Constans mulier.*

Columnæ, quas posuit Simon Machabæus supra sepulchrum patris sui. 1. Mach. 13. d. firmitatem fidei patris indicabant. *Glo. ord. s. 1. Mac. 13.*

Inter columna quadrata erant, super quæ luteres, quos fecerat Salomon, ponebantur: habentia supernè locum cauum, in quo luter reciperetur. 3. Reg. 7. c. *Glo. ord. s. 3. Reg. 7.*

Coma, quære Capillus.

Comburere, vide Accendere.

Comedere, Edere, Esus, Manducare, Mandere, Vesci.

Comedunt animalia, quum accipiunt cibum, quo nutriantur. Habet autem cibus rationem calidi, & sicci: sicut potus frigidi & humidi: vnde cibus durior esse solet, & est conterendus ab animalibus priusquā in ventrem recipiatur, vt nutrire possit. Comedere autem interdum est apprehendere. Eze. 3. a. Comede volumen istud. Cōficere. Ps. 68. Zelus domus tuæ comedit me. Consumere. Deut. 23. d. Comede vuas quantum tibi placuerit. Corrodere. Iob. 13. d. Quasi vestimentū, quod comeditur à tinea. Euertere. Ps. 78. Comederūt Iacob. Frui. Gen. 2. c. Ex omni ligno paradisi comede. Gustare. Gen. 24. d. Non comedam, donec loquar. Comburere. Ps. 77. Iuuenes eorum comedit ignis. Rapere. Gen. 31. b. Comedit pretium nostrum. Recipere. Pro. 1. d. Comedet fructus vię suæ. Vorare. Ge. 49. d. Manè comedet prædam. Manducare etiā præter id, quod est comedere, est affligere. Baruc. 2. a. Vt manducaret homo carnes filii sui. Et communicare. Psalmo 77. Panem angelorum manducauit homo.

Vita actiua. Comedere absolutè, pertinet ad exercentes vitam actiuā: bibere verò & inebriari, ad vacātes vitæ contemplatiuæ. Canti. 5. a. Comedere tamen ipsius animæ, est supernæ lucis contemplationibus pasci. Iob. 3. d. Pro. 6. a. 9. a. 13. d. Isa. 55. d. Comedere quoque refertur ad solidiora: *Solido vti cibo.* vt ad robustos & sublimes sensus scripturæ. Bibere verò ad simpliciores. Iob. 1. a. Comedunt illi, qui multo studio & longa meditatione, vix possunt ad veritatis delicias pertingere. Bibūt autē, qui ex diuinis reuelationibus, summa cū facilitate, & iucunditate hauriunt, quod de intima veritate ardenter concupiscunt. *Gre. s. Can. 5. & 1. mor. 21. & 5. mor. 4. Ricar. de S. Vict. 4. de arca mysti. 16.*

Implere præcepta. Comedit sermones Dei, qui eos libenter recipit, & opere complet. Iere. 15. d. *Hier. s. Iere. 15.*

Accipere doctrinam. Comedere etiam panem, est sacræ scripturæ doctrinam accipere. Gen. 37. e. Exo. 2. d. 16. g. 18. b. 29. f. Leui. 16. a. Deut. 8. b. Ruth 2. e. 2. Reg. 12. a. 3. Reg. 17. d. 4. Reg. 4. b. g. 7. b. Tobi. 4. c. Ps. 21. 40. 101. Pro. 31. d. Eccl'tæ 9. b. Iere. 15. f. 41 a. Eze. 3. a. Amos 7. c. Matth. 14. b. 15. d. Non comedit panem ociosa anima, quæ hoc, quod de sacro eloquio intelligendo percepit, ante æterni iudicis oculos exhibendo operibus ostendit. Pro. 31. d. Comedere & bibere de labore suo, est vacare doctrinæ, quam didicit, eaque frui. Eccl'tæ 2. d. 3. c. Comedēs panem vir Dei in domo alterius prophetæ, designat sæpè vnum prophetam per alium mysteria percipere. 3. Reg. 13. d. Comedere etiam fructus Carmeli, est pasci doctrina sacrę scripturæ. Iere. 2. b. Et comedere panes propositionis in loco sancto, est in corde Christum, & eius doctrinā suscipere. Leuit. 24. b. Comedere eadem die sacrificium, est tractare doctrinam nouæ legis. Leuit. 7. b. Non comeditur autem altera die: quia post hanc vitam non erit tractatio scripturarum. Exo. 29. f. Non comedere autem reliquias sacrificiorū, est reseruare non intellecta Deo. Exo. 29. f. Vesci quoque agno, est vacare studio scripturarum. Comedere autem totum agnum, est nihil permittere perire de mysteriis: quia rerum preciosarum nil perire debet nostra incuria. Vnde comedere iubetur Ezechiel quodcunque inuenerit: quia tam minima, quàm summa sacræ scripturę sunt recipienda, & nihil aspernandum. Eze. 3. a. *Ori. s. Exod. ho. 17 & s. Leuit. ho. 16. Arno s. Psal. 40 Gre. s. 1. Reg. 2. & 35. mor. 25. & s. Ezech. ho. 10. Hie. s. Eccl sten. 2 3. & s. Ierem. 2. Amb. de parad. 15. Geor. Venet. Can. 2 tomo cap. 13. 19.*

Resurrectio Christi. Comedit sponsus fauum cum melle, quando resurrexit, & caro velut cera coniuncta est animæ, ceu melli: & facta est immortalis. Cant. 5. a. *Ruper s. Cant. 5.*

Acceptās Deus opera cum fide. Comedens Isaac cibos illatos à Iacob, designat Deum accipientem bona opera fidelium. Gen. 27. e. *Glo. ord. s. Gen. 27*

Acceptās obseruationes Iudæorum. Vescebatur etiam Isaac de venationibus Esau, designans Deum acceptantem ad tēpus carnales Iudæorum obseruationes. Gen. 25. d. *Glo. int. s. Gen. 25*

Cognoscēs Christus mysteria. Comedit princeps panem coram Domino. Eze. 44. a. quum Christus cognoscit mysteria, quę nemo alius nouit. Et sacerdos comedens in loco sancto, designat Christum cognoscentem aliqua ab aliis ignorata. Leui. 8. f. *Orig s. Ezech. ho. 14 Hier. s. Ezech. 44*

Accipere sapientiam à Christo. Comedere cum Ioseph meridie, est splendorem sapientiæ à Christo accipere. Gene. 43. b. Et hoc modo non licet Ægyptiis comedere cum Hebræis. Sic comederunt cum Iob amici, & cognati eius. Iob. 42. c. Leui. 15. e. Acto. 10. b.

Perficiēs Christus desiderium Sanctorum. Comedit sponsus fauum cum melle. Cant. 5. a. quando desiderium Sanctum in sanctis operibus latens, perficit, & ad Sanctorum conuiuium, sanctam animam sua delectatione impinguandam transigit. *Pascitur Deus bonis operibus.* Comedit etiam Emmanuel butyrum & mel, quum pascitur bonis operibus, & verbis nostris. Isa. 7. c. Hoc designauit Samson comedens fauum mellis in via. Iudi. 14. b. Comedit etiam Christus fructum pomorum suorum, quum pascitur bonis operibus, quæ operatur in nobis. Canti. 5. a. Iudi. 14. c. Manducabat quoque Christus cum publicanis, & peccatoribus. Luc. 5. f. 15. a. vt ipsis conuersis, eorum bonis operibus pasceretur. Manducare etiam dicitur Christus, quum facit voluntatem Patris, & quum acceptat opera nostra iusta. Matth. 25. c. Luc. 14. a. Ioan. 4. d. *Gre. s. Cant. 5. Ori. s. Isa. ho. 2. & s. Matth. hom. 34.*

Ori. s. Leui. ho. 4. Philo. de victimis Isych. s. Leuit. 6

Suscipiens Christus peccata nostra.

Comedit sacerdos hostiam pro peccato. Leui. 6.c. designans Christum qui suscepit in se iniquitates nostras. Et non potest quisquam comedere de sacrificio sacerdotum: quia nemini licet quicquam minuere de verbis Christi, & euangelii. Vel quia Christus integrè se obtulit in redemptionem generis humani, nec quicquam alij reseruauit. Alij autem comedunt carnes hostiæ pro peccato: quia faciunt opera pœnitentiæ, licèt solus Christus faciat remissionem. Vel quia peccata soli sacerdoti sunt communicanda: qui debet ea secreto seruare, ne ab aliis exprobrentur. Eze. 44.g.

Ber. ser. 2. de aduē.

Assumens naturam humanam. Christus.

Comedit etiā Christus butyrum. Is. 7.c. quum assumpsit naturam humanam sine peccati corruptione.

Ori. s. Ro. 14. & s. Isa. ho. 2. & s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 2. 16. Basi. prol. in prin. Prouer. Gre. 14. mor. 14. Ber. ser. par. 47. Isych s. Leui. 6. Beda s. Pro. 25

Percipere omnes sensus spirituales

Manducare omnia, est omnes sensus spirituales percipere. Rom. 14. a. Comedens autem Ezechiel librum, est percipiens mysteria sacræ scripturę, & pręcepta. Eze. 2. d. Idem Ioannes euangelista. Apoc. 10. d. Comedere etiam mel, est pasci spirituali sensu scripturæ. Prou. 24. b. Eze. 16. b. Mar. 1. a. Comedit autem multum mellis, qui nimium curiosè scrutatur diuina. Pro. 25. d. Comedere etiā similam, est pasci delicatis sacrę scripturæ sensibus. Eze. 16. b. Idem comedere oleum. Comedere autem similam, mel, & oleum, est confiteri Trinitatem. Comedunt Aaron & filij eius reliquam partem similæ, quum percipiunt eam Theologiæ cognitionem, quæ in hac vita haberi potest. Leui. 6. c. Comederunt, & biberunt, qui viderunt Dominum, quū fruuntur mysteriis sacræ scripturæ: quod etiam ad saturitatem æternæ fœlicitatis referri potest. Exo. 24. c. Ier. 22. d. f. Ioel. 2. f. Luc. 5. g. 22. c. Comedunt sacerdotes in gazophylaciis, quum tractant literam & spiritum legis. Ezec. 42. c. Comedit quoque de manna, quod quis potest, quum secundum facultatem intellectus percipit mysteria. Exo. 16. g. Dicūtur autem comedentes manna, comedisse escam spiritualem. 1. Cor. 10. a. quia figurabat escā spiritualem. Is. 21. b. 23. d. 55. a. Ioan. 6. e. Comedere etiam medullam terræ, est apprehendere sensum spiritualis intelligentię. Ge. 45. e. Comedere animalia, quæ ruminant & diuidunt vngulas. Leui. 11. a. est tractare legem diuidendo literā à spiritu. Comedere etiam carnem, est vti solido cibo. Dani. 10. a. Comedere panem sapientiæ est percipere diuina eloquia. Prouer. 9. b. 23. a. 31. d.

Hie. s. Isa. 23. 55 Isych. s. Leui. 11 Hie. s. Dani. 10.

Bed. s. Pro. 9. 23. 31 Hie. s. Isa. 65. & s. Ps. 127 Aug. s. Ps. 127 Tert. de Resurrect.

Frui fœlicitate.

Comedere buccellam panis, est pasci Christo in æternitate, fruique beatitudine. 1. Reg. 2. g. Iob. 31. b. Ps. 77. Isa. 62. b. Comedere etiam absolutè, est frui cælesti gloria. Isa. 65. c. Idē designare potest comedere pinguia. Nee. 8. c. 9. e. Zach. 11. d. Comedunt autem beati fructus vinearum, quas plantarunt: quia fruuntur æterna gloria secundum merita, quæ operati sunt. Comedunt quoque labores manuum suarum, qui per opera laboriosa acquirunt fœlicitatem: & qui gaudent in laboribus huius vitæ, ob spem fructus vitæ æternæ. Psalmo 127. Et comedere bona terrę, est frui cælesti gloria. Isa. 1. e. Ad hæc referri potest comedere fructus ficus seruatæ. Prouerb. 27. c. Erant tamen & ficus, qui comedi non poterant. Ierem. 24. b. 29. d.

Cle. Ale. 1. pæd. 6. Ori. s. Matt. ho. 35 Hie. s. Eccl ten. 6. Aug. epis. 120. Gre. s. 1. Reg. 2. Phi. de sacri. Abel & Cain. Geor. Vene. Can. 2. tomo 3. cap. 19. Au. 17. ci. Dei 20

Nutriri ecclesiā fide & spe.

Sumere eucharistiam.

Comedit carnem Christi, & bibit sanguinem eius. Ioan. 6. f. quum ecclesia tanquam homo ex multis constans mēbris irrigatur, & augetur, & ex vtrisque conflatur, & coalescit, corpore quidem fide, anima verò spe, quemadmodum Dominus quoque ex carne, & sanguine. Re uera enim sanguis fidei, est spes, in qua continetur, vt fides ab anima: quum autem spes expirauerit, perinde ac si sanguis effluxerit, vitalis fidei facultas dissoluitur. Comedere etiā agnum, designat cōmunionem sacri corporis Christi in eucharistia. Exod. 12. a. 29. f. Non erat comedendus crudus, ne Christū fateremur purum hominem. Erat comedendus festinanter, vt celeriter transeamus ad Dominum, & ad cælestem patriam properemus. Comedendus est in vna domo, hoc est intra vnam sanctam ecclesiam. Non comedit ex eo alienigena, hoc est, infidelis. Comedit autem caput cum pedibus agni, qui perfectè conuertitur in Christum. De huius sacramenti esu dicitur. Ps. 21. Edent pauperes, & saturabuntur. Ad hæc etiam referri possunt. Leui. 8. f. 3. Reg. 19. a. Canti. 5. a. Is. 21. b. 22. c. 30. e. 55. a. 1. Cor. 11. d. Quod dicitur Eccl'tę. 2. d. Non est bonum homini, nisi quod manducabit, & bibet: quid credibilius dicere intelligitur, quàm quod ad participationem mensæ huius pertinet, quam & sacerdos ipse mediator testamenti exhibet secundum ordinem Melchisedech, de corpore, & sanguine suo? Vesci quoque carnibus arietis consecrationis, est sumere corpus Christi. Exod. 29. e. Et vesci hostia pro peccato & pro delicto. Leui. 6. d. 7. b. Comedit autem sanctificata per ignorantiā. Leui. 22. b. qui corpus & sanguinem Christi percipit, & virtutem eius & dignitatem ignorat, qui nescit, quia corpus hoc, & sanguis est secundum veritatem: sed mysteria quidem percipit, nescit autem mysteriorum virtutem. Comedentes autem & bibentes super tumulum, sunt sumentes eucharistiam in ecclesia. Gen. 31. f. Et comedere cum principe. Pro. 23. a. est corpus & sanguinem Christi sumere: vel beneficia Dei accipere. Comedunt carnes cum panibus sacerdotes, qui credunt in mysterio Christi, carnem esse panem viuum, qui de cælo descendit. Leui. 8. f. Comedunt panem sapientiæ: qui sumunt eucharistiam. Pro. 9. b. Non comedit panem ociosa, quæ sacrificium dominici corporis percipiens, studet imitari actu, quod in mysterio celebrat. Pro. 31. d. Porrò cùm dicitur Ioan. 6. aut alibi, comedere panem aut carnem Christi, & non additur, indignè: semper intelligendum est dignè.

Isych. s. Leui. 22 Beda s. Gen. 31. Amb. 1. offic. 31. Isych. s. Leui. 8. Beda s. Pro. 9. 31. Rup. 6. s. Ioan.

Ori. s. Ps. 36. ho. 1. Basi. reg. breui. 66.

Audiens & faciēs verbū Dei.

Manducat ille panem Domini, qui de cælo descendit, qui est vir prudens, audiens verba Dei, & faciens ea. Ioan. 6. f. Et manducant turbæ panes benedictos à Christo, non in ciuitati-

bus

bus, sed quando, illis relictis, eum sequuntur. Mat.14.c.15. d. Ad hæc referri possunt, quæ dicuntur.1.Reg.2.g.Ps.40.Eccl.20.c.24.c.45.d.Hos.11.b.Luc.13.e.

Iudas. Comedens panes cum Christo erat Iudas, qui assidebat mensæ Christi: & cui dedit Christus buccellam. Ps.40. Et homo exterior comedit panes hominis interioris, quum ad dolorẽ interioris, exterior vbertim lachymas fundit. *Glo.int.s.Ps.40.*

Benè operari. Comedere interdum, est bene operari. Sic dicebat Christus. Ioan.4. d. Meus cibus est, vt faciam voluntatem patris mei. Et comedere labores manuum suarum, seu fructum, est bonis operibus insistere. Ps.127. Comedere autem de terra in laboribus, est difficulter benè operari. Genes.3.d. Comedit autem, quæ alius seuit, qui ex prædicatione alterius benè operatur. Iob 31.a. Comedere eadem die sacrificium, est in hac vita bene operari, nec expectare in crastinum. Exo.29.f.Leu.7.b. Comedere autem partem similæ in loco sancto, est intelligere & operari. Leu.6.c. Et comedere bona terræ, est exercere bona opera per corpus, eisque gaudere. Is.1.e. Demum comedere in vniuersum, est voluntatem Dei facere. *Hil.s.Ps.127. Gre.22.mor.7. Ori.s.Mat.ho.2. Isyc.s.Leu.7. Ter.de Resurrect.*

Frui virtutibus Comedere de omni ligno paradisi. Gen.2.c. est spiritualibus delitiis virtutum frui: vt charitate, pace, iustitia, &c. Et vesci azymis, est vitam puram & virtutibus exornatam exercere. Exo.34.a. *Bed.s.Gen.3.*

Fruens gentilis mysteriis Iudæorum. Comedit famelicus messem stulti. Iob 5. a. quia gentilis populus verba legis intelligendo edit, in quibus plebs Iudaica sine intellectu laborauit. Et comedit alienus diuitias viri abundantis, quum fideles in ecclesia fruuntur mysteriis Iudæorum. Ecclesiastæ 6.a. Sic comedunt aduenæ deserta in vbertatem versa. Is.5.d. quum gentiles fruuntur sensibus mysticis, quos deseruerunt Iudæi. Et cùm is, qui esurit panem iustitiæ, operatur mandata, quæ audit: & prædicator fructũ non habet, qui seminando laborauit. Edunt catelli de micis cadentibus de mensa dominorum suorum. Mat.15.c. quum Gentiles suscipiunt fidem, & mysteria Christi, à discipulis ipsius, quæ Iudæi contempserunt. *Gre.6.mor.1.& s. Eze.ho.3. Hie.s.Is.5.*

Prædicantes. Apostoli in Iudæa. Comedentes & bibentes filij Iob in domo fratris primogeniti. Iob 1.c. erãt Apostoli prædicantes solùm in populo Iudæorum, in primitiua ecclesia. Vel designãt virtutes, quæ in nostræ fidei habitaculo sacri eloquij cibo satiantur. Tunc enim virtutes nostræ veras vitæ epulas sumunt, quum nutriri fidei sacramentis incipiunt. Comedentes autem fratres & sorores Iob panem cum ipso, post tribulationem. Iob 42.d. designant fideles in Ecclesia, aut fœlicitate cum Christo gaudentes. Vel designant Iudæos in extremo tempore, iam Christum non quasi purum hominem contemnentes: sed ipsum Deum & hominem confitentes, & mysticis scripturæ sensibus fruentes. Comedentes etiam sorores filiorum Iob cum fratribus suis, designant virtutes theologicas, quæ eiusdem cibis pasci videntur, quibus dona Spiritussãcti. *Gre.1.mor.33.& 2. mor.24.33.& 35. mor.9. Hie.s.Iob 42.*

Gaudentes prædicatores de cõuersione peccatorum. Comedentes iuuenes Abrahæ de præda, designare possunt prædicatores gaudentes de cõuersione peccatorum. Gen.14.d. Idem est comedere de spoliis hostium. Deut.20. c. Isa.62. c. Eze.25.a. Nu.2.d Comedunt etiam aues carnes regum, cùm ecclesia & prædicatores gaudent de conuersione Principum. Apoc.9. *Rup.11.s.Apoc.*

Sacerdotes vescentes sacrificiis Paulus persequens ecclesiam. Comedens Beniamin prædam manè. Gen.49 d. designat sacerdotes veteris legis comedẽtes antiqua sacrificia. Vel designat Paulum ante conuersionem persequentem ecclesiam. Dicitur etiam, quia populus Iudaicus legem, quam accepit, edit adhuc, & meditatur: & sequens legem iustitiæ, ad legem fidei non peruenit. *Ori.s.Ez.e.ho.4. Bed.s.Gen.49.*

Inanis gloria. Comedit prædam inimicorum, qui per opera, quibus occultos hostes deuicit, quasi sua virtute hæc fecerit, se inaniter & vehementer extollit. 1.Reg.14. *Gre.s.1.Reg.14.*

Difficulter intelligere veritatem. Comedere de terra in laboribus, est difficulter intelligere veritatem. Idem vesci pane suo in dolore vultus sui. Gen.3.d.39.b. Comedere autem panem in solicitudine. Ezec.12.c. est parum & difficulter percipere sermonis & doctrinæ veritate. *Philo.2.alleg. Amb.prol.s.Luc. Aug.2.de Gen.contra Manich.20.*

Cõuertens verbũ Dei hæreticos. Comedit gladius ipsum Ephraim. Hos.1.b. quum verbum Dei conuertit aliquos ex hæreticis. Et comedit capita eorum, quum conuertit, aut confundit eorum principes. Nah.2. d. *Hie.s.Eze.12. Hie.s.Hos.11.*

Fides incarnationis. Comedere neruum fœmoris. Gen.32.g. est credere incarnationem Christi. Hunc Iudæi nõ comedunt, quia Christi incarnationem non credunt. *Amb.2.de Iacob 31*

Frui orationibus Sanctorum. Comedunt pauperes populi fructus terræ quiescentis. Exo.23.b. quum simplices fruuntur orationibus Sanctorum. Edunt etiam & saturantur, quum ita audiunt verbum Dei, vt in eius amorem incalescant. Ps.21. Et comedunt post benedictam hostiam, qui pascuntur deuotione, quam ex benedictione verbum acquirunt. 1.Reg.9.b. Iob 31.b.37.f. *Gre.s.Reg.9.*

Pœnitentia in ecclesia. Comedere in loco sancto. Leu.8.f.10.b. designare potest pœnitentiam intra ecclesiam esse faciendam. Manducare quoque panem doloris, est pœnitentiam agere. Ps.126. Gementes autem in hac vita manducant panem doloris. Et manducare cinerem tanquam panem, est pœnitentiam agere. Ps.101. Comedere etiam terram in laboribus, aut tristitia, est pœnitentiam agendo viuere. Gen.3.d. *Hie.epis.Beatus Pamphilus. Aug.s.Ps 101.126 Amb.de para.15.*

Purgare consciẽtias auditorum. Comedit sacerdos in loco sancto. Leu.8.f.10. b. quum auditorum conscientias verbo Dei purgat. Ad idem referri possunt comedere ante fores tabernaculi: & comedere iuxta altare. Leu.8.f.10.c. Deut.12.a.14.c.1.Par.29.d.1.Esdr.2.d.Hab.1.c.Mat.12.a.Marc.2.d. *Ori.s.Leu.ho.5.13. & s.Eze.ho.14.*

Pasci litera sacræ scripturæ. Comedens leo paleas quasi bos, designat principes, qui pascuntur simplici litera sacræ scripturæ, vt alij minores. Is.10.b. Comedere etiam paleas cum hordeo, est pasci litera legis: per quam transire debent ad fructum spiritus. Isa.30.c.65. a. Comedunt quoque Iudæi butyrum. Is.8.d. quia infantilibus sensibus scripturæ pascuntur. Comedere etiam insulsum, est in- *Amb.epis.3. Isyc.s.Leu.6.8. Hie.s.Is.7.30.65. Gre.7.mor.4.*

Isyc.s.Leu.10. telligere legẽ carnaliter, & solum secundum literam, vt intelligunt Iudæi. Iob 6.a. Comedũt vt camœli. Leu.11.a. qui vt Scribæ & Pharisæi, in legalis literæ meditatione gloriantur: & in cultu sabbati, & ceremonialibus, & tamen non discernunt spiritum à litera: vnde & camœlum dicuntur glutire. Mat.23.c. Comedere etiam fermentatum, est miscere veteris legis obseruantiam cum noua, aut vitia cum virtutibus. Exo.12.c.13.a.

Phil.de Vict. Isyc.s.Leu.19. *Differre opera ad futuram vitã.* Comedere die tertia de carnibus hostiæ pacificorum, est illicitum. Leui.7.b.19.b. quia pro mundatione animæ, & corporis, gratiæ sunt agendæ: & non est aliud, pro quo offeratur. Vel comedere die tertia, est differre operari in futuram vitam, quando iam non licebit.

Aug.s.Io.trac.10. *Cupiens emendare mala mẽbrorum ecclesiæ.* Comeditur zelo domus Dei, qui omnia, quæ fortè ibi videt peruersa, satagit emẽdare, cupit corrigere, non quiescit. Si emundare non potest, tolerat, gemit, non excutitur de area granum, sustinet paleam, vt intret in horreum, quando palea fuerit separata. Ps.68. Ioan.2.c.

Gre.s.1.Reg.9. *Recõdere opera.* Edere armum & pectusculum hostiæ. Leu 10.c. est quum quod exterius de forti actione præcipitur, per propositum in mente reconditur. 1. Reg.9.d.

Ori.s.Leu.ho.16. Isyc.s.Leu.26. *Tractare legem naturæ.* Comedere vetustissima veterum. Leu.26.b. est tractare legem naturæ, quæ fuit ante legem scriptam: & recipere promissiones factas patriarchis, qui fuerunt in lege naturæ. Ad idem referri potest comedere fruges veteres. Leu.21.e.

Gre.s.1.Reg.1. Aug.s.Ps.123. *Cõsolari animã à Christo.* Comedens Anna post orationem. 1. Reg.1.c. designat ecclesiam accipientem consolationẽ à Christo, vel est rediens ad contemplationem prius perturbatam & impeditam. Vel est ecclesia recipiens aliquos ex Iudæis ad fidem, qui difficulter conuertebantur, vt Paulus: Postea verò iterum comedit in gentibus conuersis. Cùm autem dictum est Petro. Act.10. b. Macta, & manduca: designatur, quòd ecclesia non manducat, nisi mactatos. Mactatur autem, qui renunciat seculo: manducatur verò, qui credit.

Gre.s.1.Reg.9. Hil.s.Mat.Can.12. Amb.s.Luc.6. *Prædicator operans.* Comedit Saul cum Samuele. 1 Reg.9.d quia prædicator, quum prædicat, pascitur ipse, & pascuntur audientes. Mali autem prædicatores pascunt alios remanentes ipsi ieiuni. Manducantes etiam discipuli Christi, sunt gaudentes de profectu auditorum. Mat.12.a. Luc.6.a.

Ori.s.Is.ho.6. *Dona Spiritussancti.* Comedunt panem suum septem mulieres. Is.4.a. designantes dona Spiritussancti quæ ipso Deo pascuntur.

Phil.de plan. Noe Isyc.s.Leu.19. Hie.s.Ier.29. *Rectè vti sensibus. Proficiẽs doctrina legis. Frui virtutibus.* Comedere fructus quinto anno. Leu.19. e. est vti rebus per quinque sensus acceptis ad intelligendum, post actas gratias Deo. Vel est proficere doctrinam legis tempore prædicationis Apostolorum, quum iam spiritaliter suscipitur, simul cum profectu operum. 4. Reg. 14. f. Thr.2.g. Et comedere fructus Carmeli, & fructus hortorum, est frui sapientia & virtutibus. Ier.2.b.29.d.

Hie.s.Is.61. *Gaudiũ de martyribus.* Comedunt fortitudinem gentium, qui gaudent de triumphis Martyrum, qui ex gentibus ad fidem venerunt. Is.61.c.

Hie.s.Eze.36. *Multiplicatio martyrum.* Comedere homines, dici potest de ecclesia. Eze.36.c. quæ quasi comedebat homines, quũ multi fierent martyres tempore persequutionum.

Hie.s. Ecclesiastẽ. 10. *Frui futura gloria.* Comedunt principes in tempore s:o. Ecclesiastæ 10. d. quum Apostoli, non in hoc seculo quærunt voluptatem: sed tempori futuræ resurrectionis reseruant.

Glo.ord.s.Gen.24 *Seminare spiritualia.* Comedere nolens seruus Abrahæ, donec suam perageret legationem. Gen. 24. d. designat prædicatorem nolentem metere carnalia, nisi prius seminauerit spiritualia.

Hie.s.Eze.28.& s.Is.3. *Vindicta Dei.* Comedit ignis vineam, quum vindicta Dei venit super Iudæam: vel super animam. Ezec. 19 d. Sic comedit speciosa deserti. Ioel 1.d. Nah.3 e Zach. 11. a. Et comedit ignis regem Tyri, quum diabolus in ignem inferni mittitur. Eze.28.e. Comedunt etiam stercora sua, qui accipiunt pœnam peccati. Ita dicuntur comedere fructum adinuentionum suarum. Isa.2. b. 3. b. Eze.2.c.4.c. Comedere autem stercora sua, reputat diabolus eos, qui nolunt sibi assentiri: vt Rabsaces reputabat. Isa.36.c. Comedunt quoque mulieres fructum suum. Thre.2.g. quando *Aug.s.Apoc.ho.12.* animæ peccatrices, iusto iudice retribuente, operum suorum condignã mercedem recipiũt. Prou.1.d. Et comedunt blasphemantes linguam suam. Apo.16.c. quia sibi ipsis nocent in vin- *Hie.s.Amos 4.* dictam peccati. Comedit eruca hortos hæreticorum, &c. quum veniunt ad vltimum supplicium. Amos 4.c. Sic comedit cynomia Ægyptios. Ps.77.

Phil.2.alleg. Aug.de Gen.cõt. Man.9. *Transgredi mediocritatem. Gustare de libero arbitrio.* Comedere de ligno scientiæ boni & mali. Gen.2.c.3.b. est mediocritatem, qua subest homo Deo, & præest creaturæ, transgredi: vel gustare de libero arbitrio, relicta gratia: & frui seipso ac propria ratione. Vel est consentire malitiæ.

Bed.s.Gen.3. Phil.2.alleg. Arn.s.Ps.21. *Sequi affectus sensitiuos.* Comedere herbas terræ, est sequi affectiones partis sensitiuæ: vel viuere brutorum more. Gen.3.d. Dan.4.e. Sic manducauerunt Pharisæi terrena. Ps.21.105. Comedere autem olus, est recipere simpliciores sensus sacræ scripturæ: aut temporalibus vacare. Romano.14.a.

Gre.22.mor.23.& ho.17. *Percipere fructus sine ministerio.* Comedit fructus terræ absque pecunia, qui ecclesiastica commoda ad vsum corporis percipit: sed exhortationis misterium populo non impendit. Iob.31.d.

Rica.de S.Vict. de somni.Nab.40.& de secur. consc. 41. *Ambire gloriã temporalem.* Comedere fœnum, est carnalem & temporalem gloriã ambire, illaque delectari. Ps.105. Et comedit fœnum, quasi bos. Dan.4.f. qui omne gaudiũ in tẽporali gloria, & carnalibus oblectamẽtis ponit, & spirituales delicias omnino nec per studiũ, nec per desideriũ requirit. Comedit etiam multũ mellis, qui laudibus delectatur mundanis. Pro.24.b. Comedere etiã ante *Gre.s.1.Reg.14.* vesperam, est quærere gloriam de operibus ante diem iudicij: vel ante mortem. 1. Reg.14.d. Comedere dicuntur in montibus. Eze.18.a. qui superbiunt, & cogitationibus superbis pas- *Isyc.s.Leu.19.* cuntur. Et dicunt cum pharisæo. Luc.18.b. Gratias ago tibi Deus, quòd non sum sicut cæteri hominum. Et comedere carnes bouis, est imitari opera mortua viri superbi. Exo.21.c.

Doctrinæ appetentia. Mandunt herbas terræ, & cortices arborum. Iob. 31. a. qui ea scire appetunt, ex quibus docti nequaquam sint, sed esse videantur: dũ in sacris voluminibus vim charitatis erga Deũ, & proximum non exquirunt. Vel herbas mandere, est de scriptura sacra minima præcepta seruare, maiora contemnere. Et mandere cortices arborum, est in sacris voluminibus solùm literæ superficiem venerari. Mandũt quoque herbas, & arborum cortices, qui vel studia benè inchoantium, vel operationes quorundam iam more arborum ad superiora repentiũ, pestiferis persuasionibus, quasi quibusdã malitiæ suæ dentibus dissipant. Herbas mandunt reprobi, quum peruersis consiliis à vita rectè crescentium tegmen bonorum operum subtrahunt: vel certè herbas mandere, est leuia quædam de antiquis patribus imitari. Arborum verò cortices edere, est eorum opera superficie tenus agere: sed intentionem rectam in eisdem operibus non tenere. Sic comedit immundus de carnibus hostiæ pacificorum. Leui. 7. c. quum hypocrita fraudulenter exercet opera virtutum. *Gre.20.mor.9.23* *Isych.s.Leui.7.*

Amor sui. Manducat cinerem tanquam panem. Ps. 101. qui se nimium amat, bonamque de se ipso opinionem & persuasionem habet. Potest etiã dici de Christo qui traiiciebat Iudæos tanquam cinerem in corpus suum. *Cle. Ale. 5.strom. Gre.s.Ps.101.*

Cognitio Iudæorũ de Deo cum erroribus. Comedens Ezechiel panem subcinericium, mixtum frumento, hordeo, & cæteris leguminibus, & stercore pollutum. Eze. 4. c. designat Iudæos habentes cognitionem vnius Dei, sed miscentes errores, & tenentes legem, quã non intelligunt, admiscentes ei stercora traditionum humanarum. *Hie.s.Eze.4.*

Docentes Iudæi errores. Comedunt Iudæi carnes filiorũ suorum. Le. 26. e. quũ discipulos suos, quos quasi in filios sibi assumunt, ad eandem doctrinã, seu errorem, verbis callidis, animamque subuertentibus inducunt. Iidem mandunt herbas, quia pascuntur inanibus & puerilibus sensibus legis. Iob. 30. a. Vnde dicuntur comedere, & non satiari. Agge. 1. b. *Isych.s.Leui.26. Rup.s.Amos 8. & s.Agge.1.*

Detrahere. Comedunt patres filios, & filij parentes. Eze. 5. c. quando in ecclesiã magistri sunt contra discipulos, & discipuli contra magistros. Et impletur quod per Apostolum dicitur. Gala. 5. c. Si autem inuicem mordetis, & accusatis, videte ne ab inuicem consumamini. Idem est comedere carnes filiorum suorum: & carnes amici sui. Deuteron. 28. f. Iere. 19. c. Baruch 2. a. Et comedere hominem. Ezech. 5. c. 36. c. Et comedere carnes suas. Ecclesiastæ 4. b. Cõmanducant linguas suas hæretici, quando sibi inuicem aduersantur, & contraria sentiunt. Apoc. 16. b. *Hie.s.Eze.5.* *Rup.9.s.Apoc.*

Peccare. Comedit vuam acerbam is, qui peccat, & qui peruersè intelligit scripturas. Ierem. 31. e. Ezech. 18. a. *Hier.s.Iere.31. Gre.11.mor.18.*

Sectari carnalia. Interpretatio sinistra scripturæ. Adulari diuitibus. Comedere adipem, est sectari carnalia: & sinistrè interpretari scripturas: eaque transferre à Deo ad mores seculares. Leui. 13. d. 17. c. Deut. 32. e. Comedit etiam adipem offerendũ Deo, qui suadet, aut cogit eum, qui semetipsum obtulit Deo, non ad supernorum oculum desiderium habere, sed ad placendum sibi. Item qui adulatur diuitibus vtilitatis gratia. Comedere etiã carnes suillas, est voluptatibus carnis vacare. Is. 65. a. 66. e. Idem comedere carnes, & bibere vinum: & etiam comedere & bibere absolutè. Is. 21. b. 22. d. Iere. 16. a. Zach. 7. b. Matth. 24. d. Luc. 12. f. 17. f. Idem comedere agnum de grege. 1. Reg. 20. d. Amos 6. a. Agge. 1. b. 2. Mach. 6. d. Ad hæc pertinent comessationes. Deut. 21. d. Iudith 12. d. Ps. 77. Prouer. 23. c. 2. Mach. 6. a. Rom. 13. b. 1. Cor. 10. b. 15. d. 1. Petri 4. a. Apo. 2. d. Comedere vineam suã & ficum suam, est corporis voluptatibus vacare: vel voluptatibus externis ad concupiscentiam oculorum pertinentibus. Isa. 36. c. Idem etiam est comedere mane. Eccl'tæ. 10. d. Vescentes voluptuosè erant Iudæi, qui semper conquerebantur de cibis. Thre. 4. a. Non comedere quod ex vinea nascitur, est non vacare voluptatibus. Iudi. 13. d. Mich. 2. a. Manducat venter omnem escam, hoc est, voluptates. Eccl'i. 36. c. *Isych.s.Leui.7. Hie.s.Isa.22.65. Rup.s.Leui.37.* *Cyril.de Ado. in Spiritusancto.*

Homicidium. Seruire appetitui. Sectari Iudæos. Infamare. Inanis gloria. Scandalizare. Comedere sanguinem, est homicidium perpetrare: vel rationem appetitui subiicere, vel sectari carnales Iudæos: vel peccatum proximi diffamare. Leui. 17. d. 26. d. Num. 21. b. Deut. 12. c. Et comedere carnem cum sanguine, est gaudium de bono opere sumere permistum vanitatis intentione. Vel est vulneribus animæ cruentatas corporis voluptates refectionis loco habere. Vel est cum peccato infideles ad fidem recipere. Gene. 9. a. Leuit. 3. d. 1. Regum 14. e. Comedere etiam in sanguine, est alios scandalizare, & in peccatum inducere. *Ori.s.Leui.ho.5. Gre.s.1.Reg.14. Amb.s.Luc.17. Hie.s.Eze.33. Isych.s.Leui.7.17*

Sectari voluptates. Comedunt, & non saturantur. Hose. 4. c. qui sectantur voluptates, quæ non implent appetitum, quia iniquitas & voluptas substantiam non habens, vana comedentes fraude deludit. Item qui pauca bona faciunt multis malis permixta. Agge. 1. b. Et qui multa legunt, & lucra vel gloriam seculi concupiscunt. Iudæi quoque tractantes sacram scripturam sine fructu, comedere dicuntur, & non saturari. Leui. 26. d. Comedunt etiam & non saturantur hæretici: quia tractant sacram scripturam sine fructu. Mich. 6. b. Comedunt hæretici somniando, quũ tractãt dogmata falsa, quæ non satiant mentem. Is. 29. c. Et comedunt frugem mendacij. Hos. 10. d. Comedunt oua aspidum, qui amplectuntur errores Iudæorum & hæreticorum, & qui recipiunt consilia dæmonum. Is. 59. a. *Hie.s.Hos.4. & s.Mich.6. & s.Ho.1 Gre.s.Eze.ho.10. Isych.s.Leui.26.* *Hie.s.Isa.29.59. Gre.15.mor.8.*

Consentire peccantibus. Comedunt peccata populi sacerdotes. Hose. 4. b. quum consentiunt sceleribus delinquẽtium, eaque laudãt, atque sustollunt. Vel sunt hęretici, qui cũ viderint delinquentes, aiunt, Nihil aliud quærit Deus, nisi fidei veritatem, quam si custodieritis, non curat quid agatis. *Rup.s.Hose.4.*

Comedens, à quo egressus est cibus, est mors, quæ omnes deuorat, sed non potuit retinere Christum, qui est panis vitæ. Iudi. 14. d.

Aug. ser. 107. Hie. epis. Beatus Pamphilus. Isych. s. Leui. 14. — *Mors. Communicare cum hæreticis.*

Manducare panem doloris, est accipere sacramenta ab hæreticis. Ps. 126. Comedere etiam in domo leprosa, est communicare cum hæreticis in sacrificiis: quod prohibetur. Leuitic. 14. f. Comedere panem impietatis. Prou. 4. c.

Ori. s. Num. ho. 20. Hier. de Mansio. Au. q. in Iudi. 50. Aretas s. Apoc. 2. — *Idola colere.*

Comedere in montibus, est idolis immolare. Eze. 18. a. Comedere autem de immolatis idolis, est vacare doctrinis gentilium. Exo. 32. b. 34. d. Tobi. 1. d. Ezec. 22. b. 1. Cor. 8. c. Apoc. 2. f. Idem est comedere pollutum. Thre. 4. a. Hose. 9. a. Acto. 10. b. Et comedere carnem, quæ tetigerit immundum. Leui. 7. c. 11. f. Et comedere frugem mendacij. Hose. 10. d. Comedere etiam carnes vsque ad nauseam, est nimium vacare sapientiæ seculari. Num. 10. d. Deut. 6. c. Idem designant comedentes prophetæ Baal de mensa Iezabel. 3. Reg. 18. c. Et comedens panẽ Ioachin in conspectu regis Babylonis. 4. Reg. 25. g. De hoc pane nolebat comedere Angelus. Iudi. 13. d. Comedere ad sinistram, est operari vitia, & pasci erroribus, quibus non satiabitur Is. 9. d. Idem est comedere de ouis aspidum. Is. 59. a.

Hier. s. Isa. 9. Ori. s. Leui. ho. 5. — *Impurè tractas mysteria. Occidentes Christum.*

Edens pollutus de carnibus pacificorum. Leuit. 7. c. est intrans impurus ad tractanda mysteria scripturarum. Ideo sanctificari iubentur huiusmodi carnes manducaturi. Num. 11. d.

Gre. s. 1. Reg. 2. Hier. s. Isa. 5.

Comedebant sacerdotes primitias omnis sacrificij Dei. 1. Reg. 2. d. f. quia ipsi sacerdotes volebant occidere Christum, ne amitterent temporalia. Vnde dicebant Ioan. 11. f. Si dimittimus eum sic, omnes credent in eum: & venient Romani, &c. Et Ioan. 12. c. Videte, quia nihil proficimus, &c. Comedunt etiam primitias, qui ad hoc habent dignitatem, vt ditentur, bonisque fruantur. 2. Par. 31. c. Mich. 3. a. Comedere bona terræ, hoc est, bona pręsentis seculi, pollicebatur Deus Iudæis. Isa. 5. e. quia spiritualia capere non valebant.

Arno. s. Ps. 105. Glo. int. s. Leui. 11. — *Dare honorem pro muneribus. Defendere aliorum peccata.*

Comedere sacrificia mortuorum. Psalmo 105. est dare malis honorem pro muneribus.

Comedere morticinum, est defendere peccata aliorum: & abuti aliorum peccatis: vt principes Iudæorum abusi sunt peccato Iudæ. Leui. 11. f. 17. d. Ezec. 4. d. 44. g. Idem est comedere captum, seu comestum à bestia. Exo. 22. c. 23. b. Hose. 2. c.

Glo. int. s. Gen. 31. Amb. epis. 4. — *Abiicere laboriosam vitam.*

Comedere arietes, est confringere fortes. Gen. 31. e.

Comedens Laban pretium filiarum suarum. Gen. 31. b. designat eum, qui habet pro voluptate, quod alienauerit à se laboriosam, & disciplinæ tenacem vitam.

Gre. 20. mor. 24. & 33. mor. 39. Gre. 2. mor. 39. Hier. s. Iob. 40. & s. Hose. 7. Gre. 34. mor. 2. — *Perdentes dæmones opera nostra.*

Comedunt aues cibos, quum dęmones opera nostra disperdunt: aut verbum Dei à nobis tollunt, ne fructificet. Gen. 40. c. Matth. 13. a. Marc. 4. a. Luc. 8. b. Et comedunt locustæ, quod residuum fuerat grandini, quum dæmones puniunt malos in inferno, post punitionem huius vitæ. Exo. 10. a. Et comedit locusta annos, quum per peccatum opera bona mortificantur: quæ tamen per pœnitentiã reuiuiscunt. Ioel. 1. a. 2. f. Eccl'i. 6. a. Eze. 25. a. Hose. 7. c. 8. a. Amos 7. a. Comedit etiam locusta residuum erucæ. Ioel. 1. a. quia sæpe cùm luxuriæ vitium à mente recesserit, inanis gloria succedit, &c. Et comedunt canes aliquos. Et etiam vermes. 3. Regum 14. c. 21. g. Iob. 30. c. Isa. 51. c. Iere. 50. c. Ezec. 39. e. Dani. 7. b. Hose. 1. b. Apo. 19. d. Et comedit Behemoth fœnum quasi bos. Iob. 40. c. Ps. 104. Is. 11. b. quum diabolus his pascitur, qui vitam videntur habere mundam. Vel quia deuorat carnales. Comedit etiam fœnum quasi bos, quũ aufert tẽporalia à Sanctis, non valens auferre spiritualia. Et comedunt alieni robur Ephraim quum dæmones quicquid boni in hæreticis est, deuorant. Et etiam eorum farinam. Hose. 7. c. 8. b. quum virtutem mentis peruertendo consumunt. Comedit etiam confusio laborem patrum hæreticorum. Iere. 3. g. Et ignis inferni. Nahum 3. c. Zach. 11. a. Et comedunt hostes Panem, & Filios & filias, &c. Iudęorum, quum dæmones dissipant bona nostra. Ier. 5. d. Comedentes Iob, sunt maligni spiritus, qui carnales de Ecclesia consumunt. Iob. 30. c. Idem designant comedentes Iacob. Ps. 78. Iere. 10. d. 30. c. Vel comedunt Iacob inimici, quum in suos errores pertrahunt fideles. Comedunt etiam carnes nostras inimici, quum persequendo cõsumunt carnalia nostra. Psal. 26.

Hier. s. Ps. 26. Amb. de pœni. 13 & de Para. 15. & epis. 40. Au. 2. de Gene. cõtra Manich. 18. Gre. 10. mor. 25. Hier. s. Isa. 50. Glo. ord. s. Leui. 10 Hier. s. Dan. 7. & s. Eccl'ten. 4. Ricar. de S. Vict. de vitio mutabilit. 10 — *Affligens diabolus corpus. Versari circa terrena. Tentari mẽtem propriis cogitationibus. Non acceptida inutilis pœnitentia. Detractio.*

Comedit terram serpens, quum diabolus affligit corpora humana. Vel comedit terram voluptas: quia circa terrena versatur. Vel curiositas, quæ profunda penetrare conatur. Gen. 3. c. Psal. 26.

Comedi vestimenta à tinea, est mentem transfigi, aut tentari propriis cogitationibus: sicut tinea rodit vestimentum à quo generatur, sine vllo strepitu. Iob. 13. d. Iacob. 5. a. Et comedit tinea malos, quum propriis peccatis affliguntur. Is. 50. d.

Comedere sacrificia mente lugubri, non videtur congruum. Leui. 10. d. Et designatur sacerdotem non debere acceptare inutilem pœnitentiam, sed dolere pro huiusmodi.

Vt comederet carnes plurimas, dicebatur vrso. Dani. 7. b. vbi designatur Haman, qui per regem Persarum Israeliticam gentem perdere conatus est. Vel comedit vrsus carnes plurimas, quũm inuidus detrahit vitæ proximorum. De his dicitur. Ps. 26. Dum appropiant super me nocentes, vt edant carnes meas. Comedunt etiam carnes suas, qui inuidia tabescunt. Ecclesiastæ 4. a.

Hie. s. Mich. 3. & s. Zach. 11. & s. Eze. 34. — *Peruertere simplices.*

Comedunt principes carnes populi, quum omnia eorũ pinguia sibi accipiunt. Mich. 3. a. Comedet etiam carnes pinguium pastor, quum Antichristus peruertet Iudæos. Zach. 11. d. Dicuntur etiam comedere inopes de terra, quum eorum deuorant substantiam. Prou. 30. b.

Comedunt pastores lac ouium. Eze.34.a. quum varios cibos & voluptates prælati à subditis accipiunt.

Comedens bestia omnes alias bestias. Dan.7.b. indicauit imperium Romanorum, quod ab omnibus exacturum erat tributa. *Hie.s.Dan.7.*

Affectus deuorãtes sapientiã. Comedentes eruca locusta, bruchus, & rubigo residuum, &c. designant varios reges captiuantes Iudæos. Vel diuersos animi affectus sapientiam deuorantes. Ioel.1.a.2.f. Amos 7.a. *Hie.s.Ioel 1.*

Comedere dicuntur filiæ aquilæ oculum, qui subsannat patrem, & qui despicit partum matris suæ. Pro.30.c. quum prædicatores destruunt hæreticos, & contemptores Dei, & Ecclesiæ. *Glo.ord.s.Pro.30.*

Adulterari. Comedere, interdum est adulterium committere. Prou.30.c. Talis est via mulieris adulteræ, quæ comedit, & tergens os suum dicit: Non sum operata malum. *Glo.ord.s.Pro.30.*

Ad manducandum dispersi sunt Iudæi. Ps. 58. quum extra Hierosolymam obtulerũt sacrificia: quæ non nisi in Hierosolymis offerre licebat. *Hie.s.ps.58.*

Merces peccati. Comedunt mali fructus viæ suæ, quum recipiunt mercedem peccatis suis dignam in inferno. Pro.1.d. *Bed.s.Pro.1.*

Tractare scripturas cũ hæreticis. Comedit cum homine inuido, qui tractat scripturas cum hæretico. Prou.23.b. *Bed.s.Pro.23.*

Destructio regni Iudæorum. Comederunt alieni robur Ephraim, quãdo Romani abstulerunt regnũ à Iudæis. Hos.7.b. *Rup.s.Hos.7.*

Comitari, Comes, Comitatus.

COmes idem est ferè quod socius: nisi quòd socius, est æqualis: comes verò minor.

Imitatores Apostolorum. Comites serui Abrahæ, sunt sequentes vestigia Apostolorũ, & Prophetarũ. Gen.24.g.

Apostoli. *Gẽtes ad fidem venientes.* Comitatus Ioseph. Gen.50.b. designare potest Apostolos & discipulos Christi. Comitatus verò Reginæ Saba, designat varias gentes venientes ad fidem. 3.Reg.10.a. Idem designat comitatus Naaman. 4. Reg.5.c.

Commaculare, vide Macula.

Commemorari, quære Memoria.

Commendare, vide Committere, & Laudare.

Comminari, quære Minari.

Comminuere, vide Conterere.

Commiscere, quære Miscere.

Commissura, vide Consuere.

Committere, Commendare, Commodare.

COmmittere, vel commendare, est alicui quippiam velut depositum seruandum tradere. Commodatur autem id, quod alicui traditur in vsum, qui idem ipsum restituturus est.

Commendauit Christus spiritum Patri: quia quod commendatur, seruatur, vt depositum, vt iterum resumatur: sic Christus post commendatum spiritum, ipsum resumpsit resurgens tertia die. Ps.30. Luc.23.f. *Amb.s.Luc.23.*

Commendans Dauid gregẽ custodi, pugnaturus cum Goliath. 1.Reg.17.b. designat Christum tempore passionis commendans discipulos Patri.

Commendans Deus vasa sua apud Magmas. Is.10. Vel potius Assyrius dicitur ponere sarcinas suas in Magmas, veniens contra Hierusalem. *Hie.s.Is.10.*

Offerens Ecclesia fideles Deo. Commendans, vel commodans Anna filium suum Domino cunctis diebus. 1.Reg.1.d.2.d. designat Ecclesiam offerentem Deo fideles in claritate virtutum: vt eos in æterna gloria recipiat: quæ etiam toto huius vitæ tempore pro fidelium salute supplicat. *Gre.s.1.Reg.1.*

Commendatur fœnus Domino, quum prædicatores illi dedicantur. 1.Reg.2.d.

Docere proximũ Commendare amico pecuniam, vel aliquid aliud, aut numulariis: est docere proximum, vt ipse etiã alios docere possit. Sic commodat iustus, quum docet alios, Deu.23.d. Nee.5.b. Psa.36.III. Exo.22.a. Mat.25.c. Luc.11.f. *Ori.s.Mat. ho.33. & s.ps.36.ho.4. Amb.s.Lu.11.*

Vti libris Philosophorum. Committere se mari. Acto.27.g. est exponere se periculis.

Commodantes Ægyptij Israelitis vasa, & reliqua vtensilia. Ex.12.f. designant ex libris Philosophorum, & autorum Gentilium suscipiendas esse veritates, relictis erroribus. *Glo.ord.s.Exo.12*

Committere, Admittere, Perpetrare.

COmmittere, est aliquod facinus aggredi, seu operari: quod ferè semper in malum sumitur. Vt committere flagitium, aut peccatum, aut aliquid dignum morte. Gen.33.b. Num.12.c.15.d.18.d. Eccl.9.c.48.c.49.b. Acto.25.g.

Committere prælium, in malum, & in bonum sumi potest. Vt dæmones & praui homines committunt prælium aduersus iustos: & è diuerso, iusti aduersus dæmones & prauos homines. 3.Reg.20.e.22.e.2. Mach.4.f.13.f. Luc.14.g.

Inducere proximum in peccatũ aut errorem. Perpetrare homicidium, est inducere proximum in peccatum. Perpetrare verò fraudem, est ipsum inducere in errorem. Exo.22.a.b. *Glo.int.s.Exo.22.*

Commodare, vide Committere.

Commolere, vide Molere.

Commonere, quære Admonere.

Commorari, vide Habitare.

Commori, quære Mori.

Commouere, vide Mouere.

Commune.

Ori.s.Rom.14. *Hie.s.Mat. 15.* Commune est, quod ad omnes, vel ad plures se extendit: & aliquando commune pro immundo sumitur, ad differentiam vasorũ sacrorũ, quæ cùm non liceat in alios vsus exponere, non sunt communia. Alia verò sunt communia & ita immunda, vt non possint sacris vsibus applicari. Sic communes, hoc est, immundi sunt peccatores. Et cibi communes, qui secundùm legem erant immundi. Prou.21.b. Mat.15.b. Mar.7.a. Rom.14.c. Acto.10.b. *Peccatores.*

Glo.ord.s. Gen.13 Non valentes communiter habitare Abraham, & Lot. Gen. 13. b. designant non esse congruam conuersationem Spiritualium cum carnalibus.

Glo.int.s.Deu.20 Cómunis vinea dicitur, de qua omnibus vesci licet. Vnde qui plantabat vineam apud Hebræos, debebat in principio facere eam communẽ. Deu.20.b. Designatur autem feruor nouæ conuersationis, qui nondum est traditus aliis in exemplum.

Communia erant omnia fidelibus in primitiua Ecclesia. Acto.2.g.4.f. Hebr.3.c. Iudæ.a.2. Mach.14.d.

Communicare.

Communicare, est participem facere, aut participem esse. Et communicat bonis sapientiæ, qui sic ea fruitur, vt aliis etiam, quantum potest, ipsam impertiatur. Sap.7.b.8.b. Ecclesiast.13.a. Rom.12.e.1. Cor.10.d.2. Cor.8.a. Phil.1.a. Acto.2.g.

Hil.s.Ps.140. Communicare malis, est sociari illis in vitiis. Ecclesiastæ 8.a. Ecclesi. 13. a.c.26.b. Ephe.5.c. Communicat autem cum electis iniquorum, qui participat cum hæreticis. Ps.140. *Societas vitiorũ*

Commutare, vide Mutare.

Compago, Compingere, quære Componere.

Comparare, Conferre, Incomparabilis.

Comparare vnum alteri, interdum est æquare, interdum verò, vnum alteri committere, vt eorum similitudo, vel dissimilitudo, seu æqualitas, vel inæqualitas appareat. Comparare etiam, nonnunquam est acquirere.

Comparauit Deus Rachelem cum sorore sua. Gen.30.a. quia facit vacantes cõtemplationi, etiam exercere opera vitæ actiuæ.

Incomparabilis decor Iudith, peculiarem Beatæ Virginis Mariæ excellentiam designare potest. Iud.10.b.

Nemo comparatur Deo: quia finiti ad infinitum nulla est proportio. Deu.4.d. Iob 9.a. 22. a.25.a. Is.46.d.

Gre.34.mor. 13. Non est potestas super terram, quæ comparetur diabolo: quia secundùm naturã superior est homine. Iob 41.d. Nu.13.d.

Hie.s.Iob 28. *Gre.18.mor. 30.* Nihil comparatur sapientiæ: nec fucata Gentilium religio, coloribus Indiæ designata, nec ipsi sapientes mundi, qui longe à diuina sapientia distare à verè sentientibus agnoscũtur. Iob 28.c. Pro.3.b.8.b. Sap.7.a.

Conferens Beata Virgo verba in corde suo. Luc.2.g. Indicat, quid faciendum in percipienda sacra doctrina. Sic contulit Paulus euangelium. Gal. 2.a.

Conferentes principes Iudæorum ad inuicem contra Apostolos, designant concilia impiorum contra iustos. Acto.4.c.

Hie.s.Ier.22. Confert se cedro, qui se viris perfectis æquare audet. Ier.22.e.

Comparantur mulier litigiosa & tecta per stillantia in die frigoris. Prou.27.c.

Comparatur homo iumentis, quum non viuit secundùm rationem. Ps.48. Et comparatur luto secundùm corpus. Iob 30.c.

Compati, vide Pati.

Compedes, Neruus.

Compedes sunt, quibus pedes ligati tenentur, ne possit quis liberè ambulare. Neruus etiã est ad ligandos pedes, vel detinendos.

Hie.s.Ps.149. *Aug.s.Ps. 101.* Cõpedes sapientiæ, dici possunt præcepta detinẽtia hominem, ne ambulet in viis peccatorum. Eccl.6.c.21.c.33.d. His compedibus ligantur reges. Ps. 149. De his compeditis dicitur. Ps.101. Vt audiret gemitus compeditorum. *Præcepta.*

Aug.s.Ps.68.78. 145. *Gre.s.Eze. ho.12.* *Id s.Ps.101.* Cõpedes sunt mortalitas & corruptibilitas carnis. De quibus Sap.9.c. Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. Thr.3.a. Et compediti sunt, qui mortalitatis & passibilitatis vinculis se astrictos intelligunt, & miseriis humanæ necessitatis afflicti, indesinenter gemũt. Ps. 78.101.145. Vel sunt sancti ligati vinculis disciplinæ Dei, qui nequaquam ad exteriora vagantur, & quasi gressum operis immobiliter figunt, dum à conditoris desiderio nunquam discedunt. Ps.149. *Mortalitas & necessitas.* *Disciplina Dei.* *Præcepta.*

Glo.int.s.Ps.149.

Vincula Christi Compedes Ioseph, vincula Christi designare possunt. Ps.104.2. Paral.16.c. Iob. 13. d. 33. b. Ier.20.a.39.b. Thre. 3.a. Idem designant neruicei funes, quibus ligatus est Samson. Iudi.16.a. *Glo.ord.s.Ps.104.*

Compedes etiam dici possunt carceres inferni. Ps.149. Nahum 3.c.

Inferi. Neruus ferreus dicitur ceruix Israel. Isa.48.a. propter duritiam & inobedientiam.

Vitia. Compedes etiam designant vitia hominem impedientia, ne per viam Dei possit ambulare. Et compediti, sunt vitiis obuoluti, quos tamen soluit Dominus. Psal.101.145. Sapien.17.a. 2.Reg.3.g.2.Par.33.b.Thren.3.a.Nahum 3.c.Marc.5.a.Luc.8.c. *Glo.int.s.Ps.145.*

Compellere, vide Cogere.

Compescere, quære Reprimere.

Compingere, vide Componere.

Compita.

Compita, sunt concursus multarum viarum, quæ se intersecant, vt duæ lineæ: designare possunt quatuor partes terræ, 2.Reg.1.c.Thren.2.g.

Complacere, vide Placere.

Complecti, quære Amplecti.

Complere, vide Perficere, & Implere.

Complicare, quære Plicare.

Complodere, vide Plaudere.

Compluere, quære Pluere.

Complures, vide Multitudo.

Componere, Condere, Compingere, Compago, Incompositus.

Componere, est ex multis velut partibus aliquid constituere, & aptare: quod & compingere dicitur. Compago autem, seu compages, est coniunctio seu copulatio aliquarum rerum, quæ sibi coaptantur.

Dans Deus fortitudinem. Compegit Deus hominem ossibus, & neruis. Iob.10.c. quia dedit ei fortitudinẽ virtutum contra tentationes. Eccl'tæ. 11.b. *Gre.9.mor.38.*

Resurrectio. Compinguntur glebæ. Iob. 38. d. quum firma corpora ex puluere collecta consurgunt. Vel quando diuersi populi, qui prius quasi in dispersione pulueris diuersa sentiebant, postmodum sancti Spiritus gratia, quasi aqua accepta, in illa pacatissima vnanimitatis concordia *Concordia.* conueniunt: vel etiam cùm diuersi gradus in vnam ecclesiam copulantur. *Gre.30.mor.8.10*

Charitas. Compago, vna tabularum tabernaculi, designare potest charitatem, qua totum corpus Ecclesiæ est per Christum copulatũ secundum diuersa membra, & in vnum redactum cũ ipso capite, Christo Iesu. Exod.26.e.36.c Canti.8.c.Eccl'ici.27.a.Ephes.4.d.Col.2.d.Hebr.4.d. *Glo.int.s.Exo.26.*

Decor variarũ virtutum. Compingitur ostium, hoc est, Ecclesia tabulis cedrinis, quum decoratur variis fidelium virtutibus. Cantic.8.c. Idem designat compingere arcam fœderis. Exo. 25. b. Et componere interrupta templi, est reducere peccatores ad integritatem Ecclesiæ. 4.Reg.22.b.1.Esdr. 4.b. *Gre.s.Canti.8.*

Ordo fidelium. Et componere struem lignorum, est ordinare fideles in Ecclesia. Leui.1.b.3.Reg. 18.e. Et cõponere strues ossium. Ezech.24.b. Et componere ligna in ratibus. 3.Reg.5.b.

Orationes. Compositio thimiamatis, designat orationes acceptas Deo, & varietatem virtutum in vnũ concordantium. Idem designat compositum vnguentum opere vnguentarij. Exo.30.c. 35. d. 37.d. Leuit.16.b. Compositio autem altera non facienda thimiamatis, designat orationes non iustè petentes, quæ non sunt faciendæ. *Ori.s.Leui.ho.9.*

Instituere prædicatores. Componere lucernas in tabernaculo fœderis, est instituere prædicatores in Ecclesia, qui verbo & exemplo eam illuminent. Exo.30.a. *Glo.ord.s.Exo.30*

Cogitationes. Compages, aliquando dici possunt cogitationes. Hebr.4. d. Idem designabunt compages Danielis. Dan.10.d.

Defensiones vitiorum. Compages renum regis Babylonis, significare possunt defensiones vitiorum. Danie.5.b. Sic corpus Leuiathan est compactum squamis, quum peccatores mutuò se defendunt. Iob. 41.b. Idem est idolum compactum. Ierem.10.a. *Gre.s.Eze.ho.21.*

Ordinare prædicationem. Componere retia, est ordinare prædicationem. Marc.1.b. Compositus autem sermo, benè, & malè sumi potest. Ester 14.c. Iob. 41.a. Prouer.17.b. Eccl'ici. 43.c. Hebr.9.a. *Gre.33.mor.31.33.*

Fingere. Condunt leges iniquas Scribæ, & Pharisæi, & etiam hæretici. Is.10.a.

Componit etiam, qui fingit. Neem.6.b. De corde tuo compones hæc. Dan.13.e. Ecce morior, quum nihil horum fecerim, quæ isti malitiosè composuerunt aduersum me.

Compositus gradus, designat motus animi non viriles. Isa.3.c. *Hiero.s.Isa.3.*

Incompositi sunt, qui prauos habent mores. Rom.1.d.

Comportare, vide Ferre.

Comprehendere, quære, Apprehendere.

Comprimere, vide Premere.

Comprobare, quære Probare.

Compungere.

Amb.s.Psal.118 ser.9. Basi.s.Ps.59. Basi.s.Ps.29. Glo.ord.s.Rom.11

COmpungitur, qui intra se ob aliquid malè actum dolore ac pœnitentia afficitur. Compunctionis vim, designat verbũ Dei pungens animas. Ps.4.34.59.108. Thr.4.a. Acto.2.f.

Non compungere, est non committere digna compunctione. Ps.29.

Compunctionis spiritus, videtur esse excæcatio. Rom.11.b. Is.6.c. Dedit illis Deus spiritũ compunctionis, oculos, vt non videant, & aures, vt non audiant. Vbi mentem inuidentem significat, vnde prouenit excęcatio. *Mens inuidens.*

Computare, vide Numerare.

Computrescere, quære Putredo.

Conari, Niti.

COnari, est vim ad aliquid agendum applicare.

Conatus Haman contra filios Israel. Ester 9.f. designat diligentiam diaboli ad subuertendas animas. Idem designat conatus Abimelech. Iudi.9.g. Et conatus filiorum Dan. Iudi.18.d. Sic conatus Saulis, & aliorum. 1.Reg.19.b. 2.Reg.21.c. 2.Para.20.b. Iob.6.d.14.b. 2.Mach.4.f. *Diligẽtia diaboli.*

Conatus Ioseph eleuare manum patris à capite Ephraim, designat eos, qui diuinæ prouidentiæ resistere nituntur. Gen.48.d. *Resistere diuinæ prouidentiæ.*

Gre.11.mor.16. Nititur iudicare pro Deo, qui cùm infirma quęque in altero reprehendit, apud se intus per compassionem non infirmatur. Iob.13.b.

Glo.int.s.Iere.49. Nititur apprehendere altitudinem collis, qui in superbiam eleuatur, & qui nititur bonam ostendere viam suam. Iere.2.g.49.d. *Superbire.*

Gre.8.mor.1. Nituntur amici Iob subuertere amicũ suum, quũ hęretici nituntur perdere Ecclesiã. Io.6.d.

Niti mendaciis, est præponere idola, vel errores Deo. Pro.10.a.

Glo.ord.s.Pro.30. Nititur manibus stellio. Pro.30.d. designans solertiam eorum, qui tardi ingenio, multo labore sapientiam acquirunt.

Concedere, Permittere, Indulgere, Sinere.

COncedere, est locum dare, aut facultatem, ad aliquid faciendum.

Glo.ord.s.Iob.34. Concedit Deus pacem iis, quos saluat: quod refertur ad Gentilitatem. Iob 34.c. Et dicitur concedere, & indulgere, quum ignoscit peccanti. Et è diuerso, non concedit, quum non ignoscit peccanti. Iudit.8.b. Is.26.c.61.a.63.c. Iere.13.c.

Gre.9.mor.17. Non concedit Deus requiescere spiritum iusti, quando interius & exterius vires eius per tentationem exercet. Iob 9.b.

Glo.ord.s.Exo.12 Non finit Deus ingredi percussorem in domum signatam sanguine agni. Exod.12.d. quum redemptos sanguine Christi, & prædestinatos, non permittit opprimi à diabolo.

Glo.ord.s.Luc.8. Non permittens Iesus intrare secum in cubiculum puellæ mortuæ, nisi Petrum, & Iacobum, & Ioannem, & patrem, & matrem puellæ. Luc.8.g. designauit non esse admittendos indignos ad contuenda mysteria, & paucos ex Iudæis credituros.

Glo.ord.s.Luc.8. Concedens Christus dæmonibus, vt ingrederentur in porcos. Mar.5.b. Luc.8.d. designauit potestatem concessam dæmonibus in homines carnaliter viuentes.

Glo.ord.s.Gen.47 Permittens Ioseph Ægyptiis quatuor partes frumenti in sementem. Gen.47.f. designauit doctrinam euangelicam traditam mundo per Christum: vel quia actualis vitæ vsus cuique conceditur, vt seminet virtutum opera, & fructus iustitiæ metat in vitam ęternam.

Sinere paruulos venire ad Christum, est non contemnere simplicem cognitionem simplicium. Matth.19.b. Luc.18.c. Mar.10.b.

Glo.ord.s.Deu.20 Non permittere viuere quempiam de ciuitatibus inimicorum. Deute.20.d. est extinguere omnia vitia, nullo relicto. *Extinguere omnia vitia.*

Ori.s.Num.ho.12. Concedere nolens Seon transitum filiis Israel, designat diabolum conantem semper in vitiis detinere, & transitum ad virtutes intercludere. Sic non est concessus transitus per filios Edom, Moab, & Ammon. Num.20.d.21.e. Iudi.11.d. 2.Par.20.b. Sic non concessit Saul, vt reuerteretur Dauid in domum patris sui. 1.Reg.18.a. *Detinens diabolus in vitiis.*

Gre.s.1.Reg.11. Concedens Naas filiis Israel septem dies induciarum. 1.Reg.11.a. designat gulam, quæ non nimium vexat, quando est spes satiandi aliquando ipsum appetitum.

Amb.s.Luc.9. Sinere mortuos sepelire mortuos suos, est humana posthabere diuinis. Luc.9.g.

Glo.ord.s.Exo.12 Non sinentes Ægyptij filios Israel facere moram in Ægypto. Exod.12.f. sunt vrgentes dæmones, ne euangelij sapore austeritatem legis, vel mundani dogmatis condiamus.

Concedens Assuerus domum Haman Ester Reginæ. Ester 8.c.

Glo.ord.s.Mat.19 Permittens Moses Iudęis libellum repudij. Matth.19.a. Mar.10.a. fecit ad vitandum maius malum homicidij.

Permittens angelus Thiatyræ ecclesię mulierem Iezabel docere. Apocalyp.2.f. est permittens prædicare hæreticos & molles. 1.Corinth.13.g. 1.Timoth.2.c.

Permittens Antiochus Simoni pontifici facere percussuram proprij numismatis. 1. Machab.15.a.

Concha, vide Peluis.

Concidere, quære Abſcindere.

Concidere, vide Cadere.

Concilium.

Concilium, eſt congregatio aliquorum ad aliquid conſultandum, aut tractandum.

Eccleſia. Concilium congregandum, in bonum, eſt Eccleſia collecta ex iis, qui prius erant infideles. Iſa.16.a. Ezec.13.b. Ad hanc pertinet concilium ſeniorum. 1. Par.26.b. Pſal.39. Prou. 26. d. Matth.5.c. *Hie.ſ.Iſ.16.& ſ. Eze.13.*

Iudæi in Christum. Concilium Core, deſignare poteſt congregationem Iudæorum in Chriſtum, vel congregationem hæreticorum, aut prauorum contra bonos. Nu.16.a. Pſ.21.25. Ier.15.d. Ezech. 13.b. Mat.10.b.26.a. Marc.13.b.14.f. Actor.4.c.5.g.6.d.g.d.22.g. *Aug.epiſ.120.*

Vacantes vanis. Concilium vanitatis, eſt eorum, qui rebus tranſeuntibus, & ideo vanis vacant. Pſ.25. Et cõcilium ludentium, eſt congregatio vacantium voluptatibus in hac vita. Ier.15. d. Ad hos pertinet concilium iuuenum. Ier.6.c. *Aug.ſ.Pſ.25.*

Concinere, vide Canere.

Concinnare, quære Aptare.

Concio, vide Congregatio.

Concipere.

Concipiunt fœminæ, quum intra vuluã receptum ſemen retinent, vt inde formetur animal. Poteſt eſſe ſpiritualiter bonus, & malus conceptus. *Ori.ſ.Mat.ho.29.*

Generatio æterna. Concepta ſapientia, deſignat æternam generationem verbi Dei in eadem ſubſtantia Patris quaſi in vulua. Pro.8.c. *Glo.int.ſ.Pro.8.*

Generatio fidelium, vel Christi. Conceptus Saræ. Gen.21.a. Et Rebeccæ. Gen.25.c. Et filiæ Sue. Gen.38.a. Et vxoris Manue. Iud.13. Et Ruth. Ruth.4.c. Et Bethſabe. 2. Reg.11.a. Et hoſpitæ Eliſæi. 4. Reg. 4. c. deſignare poſſunt generationem fidelium, intra Eccleſiam. Vel in Sara conceptio Chriſti. *Glo.ord.ſ.Gen.21.*

Spiritusſanctus. Virgo Maria. Concipiens Prophetiſa. Iſ.8.a. deſignat vel Spiritum ſanctum, cuius virtute conceptus eſt Chriſtus: vel beatam Virginem concipientem ipſum Chriſtum. *Hie.ſ.Iſ.8.*

Conceptus verbi Dei. Concipit Anna, quum intra Eccleſiam in mentibus auditorum verbum Dei recipitur. Et concipit poſt dierum circulum, quum in ſuperni luminis viſione deſideratæ fœcunditatis munus accipit. 1. Reg.1.c.2.d. *Gre.ſ.1.Reg.1.*

Cõceptus rationis. Conceptus Mariæ. Conceptus vxoris Amram, deſignare poteſt conceptum rationis, vel ſenſualitatis. Aut etiã conceptum beatiſſimæ virginis Mariæ, quo filium Dei concepit. Exo.2.a. Iſ.7.c. Luc.1. c. *Glo.int.ſ.Exod.2.*

Vigilans corde. Concipit mente, qui vacans ab extraneis, totus intus vigilat corde, tractans in mente, quæ Dei ſunt. Et dicitur anima concipere verbum Dei, ex deſponſatione cum Chriſto. Iſ.26.c.59. c. Ier.52.g. *Ori.ſ.Exo.ho.13. & ſ.Nu.ho.20. & ſ.Mat.ho.29.*

Suſcipere doctrinam à Christo. Conceptus ceruarum. Iob 39.a. erant, cum Apoſtoli ſuſcipiebant doctrinam à Chriſto: vel quum Doctores intra ſe cogitationes formant, quibus opportuno tẽpore minores inſtruãt. *Hier.ſ.Iob 39. Gre.30.mor.20.*

Subditorum ſuperbia. Conceptus Agar, cuius gratia ipſa eleuata eſt contra dominam ſuam. Geneſ.16. a. deſignat ſubditum in ſcientia, vel conuerſatione proficientem, cuius profectus gratia, contra prælatum ſuum eleuatur. *Gre.ſ.1.Reg.3.*

Imitatio. Concipientes oues in aſpectu virgarum, deſignant eos, qui ad bene operandum exemplis maiorum mouentur. Gen.30.f. Conceptus autem multiplicati cum dolore, deſignant initia bonorum operum difficilia. Gen.3.c.4.a. Iſ.26.c. *Gre.21.mor.1.*

Tumor ex ſcientia. Conceptus Thamar. Gen.38.c. deſignare poteſt eos, qui adepta aliqua ſcientia ex indifferentibus tument, eámque venditant. Vel deſignat ſuſceptionem doctrinæ Chriſti. *Phil.de congr.&c.*

Iudæus ſub lege. Conceptus eius, qui non peruenit ad lucem. Iob 3.c. Ier.20.d. deſignat eos, qui fuerunt ſub lege formati: ſed non peruenerunt ad aduentum Chriſti. *Gre.4. mor.36.37.*

Peccatum originale. Concipi in peccatis dicimur, propter peccatum originale, quod in ipſo conceptu contrahimus. Pſ.50. Iob 14.d. In iniquitatibus enim conceptus quis dicitur, non in iniquitatibus matris ſuæ, vel ſuis: ſed in iniquitatibus humanæ conditionis, vnde & Apoſtolus Roman.5.c. Regnauit mors ab Adam vſque ad Moſen, etiam ſuper eos, qui non peccauerunt, in ſimilitudinem præuaricationis Adæ. *Hie.ſ.Eze.47.*

Non recipientes Chriſtum. Conceperunt Iudæi tranſgreſſionem, quum decreuerunt non recipere Chriſtum. Iſa.59.c. *Hie.ſ.Iſ.50.*

Cõſenſus in peccatum. Concipit malus dolorem, quum conſentit prauis motibus, & cũm praua cogitat in vidẽdo. Pſ.7. Iob 3.a.4.a.15.d. Iſaiæ.59.a. Iacob 1.b. Et concipiunt ardorem, qui proponunt digna igne inferni facere. Iſ.33.b. Hoſ.9.c. *Baſi.ſ.Pſ.7. Hie.ſ.Iſ.33. Gre.12.mor. 28.*

Senſus carnales legis. Conceptus filiarum Lot, deſignant machinationem malæ operationis vel ſenſus carnales legi datos, quos lex ipſa non agnoſcit. Gen.19.g. *Ori.ſ.Gen.ho.5.*

Conceptus meretricis, quam accepit Hoſee. Hoſ.1. b. demonſtratio eſt tranſgreſſoris populi Iſrael. *Hie.ſ.Hoſ.1.*

Conceptus ignis de lapidibus. 2. Mac.10.a. deſignare poteſt ſuſcitatos filios Abrahæ, ex Gẽtibus, qui igne charitatis arſerunt.

Concitare, vide Irritare.

Conclamare, quære Clamare.

Conclaue, vide Cubiculum.

Concludere, quære Claudere.

Concordare, Concordia, vide Pax.

Concreare, quære Creare.

Concrepare, vide Sonus.

Concrescere, vide Crescere, & Coagulare.

Conculcare, quære Calcare.

Concumbere, Concubina, vide Coire.

Concupiscere, Concupiscentia, quære Appetere.

Concurrere, vide Currere.

Concutere.

COncutere, est aliquid velut tremefacere, ac commouere, vt periclitetur de lapsu.

Hie.s.Is. 13. Concutiet Deus cælum, quum in iudicio mutabit eius ordinem: vel designatur admiratio angelorum. Is.13.d. *Mutatio celi.*

Hie.s.Iob 18. Gre.29.mor.2. Concutiet Deus extrema terræ, quum in iudicio separabit malos à bonis. Iob 38.b. vel designatur concussio, & commotio Iudæorum, qui varia de Christo sentiebant, & agitabantur. Concutientur etiam fundamenta terræ in iudicio. Isa. 24.c. quum principes terræ contremiscent. *Separatio malorum à bonis.*

Basi.s.Ps.28.ho.1.2. Hie.s.Ps.28. Concutit Dominus desertum, quum fructificare facit animam prius sterilem, & cùm gentilitatem excitauit ad fidem suscipiendam. Item quum prædicatione Ioannis, ipsum desertũ sanctificauit. Ps.28. *Fructificatio animæ & gentilitatis.*

Gre.8.mor.18. Concussi pauore filij Israel, terrorem futurum in die Iudicij indicabant. Exod. 29.c. Concutit etiam horrore Dominus, quum permittit in cordibus electorum perturbantes cogitationes diuini iudicij. Iob 7.c.21.a. Is.14.b. Amos 9. *Terror iudicij.*

Amb.1.de interpella.5. Gre.9 mor.3. Hie.s.Is.33. Concussæ columnæ fuerunt principes sacerdotum conturbati inuidia in passione Domini: vel eiecti de terra propria. Iob 9.a.38.b. Iud.16.g.2. Reg.22.f. Nee.2.c. Eccl.16.c. Is.24.c.33.b. Amos 9.c. Et concussa ligna, & concussa Gasan, & Carmelus, designant dissipatam esse Iudæam. Is.33.b. Eze.31.f. *Turbatio principum Iudæorum.*

Hier.s.Is.14.& s. Nah.3. Gre.2.mor.36. Concutit Lucifer regna, quum persequitur principes ecclesiæ. Is.14.d. Et concutiens ventus vehemens quatuor angulos domus filiorum Iob, designat fortem tentationem, quæ occultis motibus quatuor virtutes quatit, ac commouet. Iob 1.d. Concussæ etiam ficus. Nah. 3.c. sunt, qui facilè diaboli tentationibus cedunt. Sic concussum est cor Holophernis. Iudith 12.d. *Persequens Lucifer Ecclesiam.*

Lyr.s.Luc.3. Concutere aliquem, est vim illi inferre: ideo Ioannes Baptista admonebat milites, ne quẽquam concuterent. Luc.3.c. Est etiam nimis asperis verbis quasi ad desperationem inducere.

Condemnare, vide Damnare.

Condensus, quære Densus.

Condere, vide Componere, Recondere, Aedificare, & Creare.

Condicere, quære Pactum.

Condignus, vide Dignus.

Condire.

Gre.7.mor.4. COndire, est aliquid aromatibus, aut rebus appetitum excitantibus conficere: vel vt diu seruetur, vel vt gustui sit sapidum.

Condire sacrificia sale, est operibus discretionem adiungere, vel literæ legis spiritum addere. Leu.2.d. Iob 6.a. Mar.9.g. Col.4.b. *Discretio in operibus.*

Gre.s. Cant. 8. Conditum vino poculum. Cant.8.a. est nouum testamentum veteris legis testimoniis cõprobatum, & roboratum. *Nouum testamentum.*

Condientes corpus Iacob aromatibus. Gen.50.a.

Condolere, vide Dolere.

Conducere.

Glo.ord.s.Gen.30 COnducere, est alicuius operas emere. Exo.22.c.

Conducens Lia Iacob mercede pro mandragoris. Gen.30.b. designat contemplatiuos

quasi coactos venire ad regimen vitæ actiuæ: per quos tamen acquiritur bona opinio vitæ contemplatiuæ.

Deserti Gentiles. Nemo conduxerat operarios ociosos, hoc est, gentiles: quia nullus ad eos propheta, aut prædicator missus fuerat. Mat. 20. a. Conducere etiam operarios ad templum, est ad constitutionem ecclesiæ per prædicatores vocare. 2. Par. 34. c. 25. d. *Gre. ho. 19.*

Conducentes mercede Balaam hariolum, designat hæreticos subiicientes se illis, quos putant suis erroribus fauere posse. Deut. 23. a. Iud. 9. a. 18. b. 2. Reg. 10. b. 1. Par. 19. b. Nec. 13. a. Isa. 46. b. Hos. 8. c. 1. Mach. 6. d. *Glo. int. s. Deut. 23*

Conducta nouacula, dicuntur milites stipendiarij Assyriorum. Isa. 7. d. quia vt conducti à Deo ad destructionem Hierusalem, mercedem acceperunt Ægyptum. *Hie. s. Is. 7.*

Confabulari, vide Loqui.

Conferre, quære Ferre, Dare, & Comparare.

Conficere.

Conficere aliquid, est quasi componere, aut concinnare, vel aliter afficere.

Disponi ad orandum. Conficere vnguentum sacerdotum, & thimiama, est disponere mentem ad orationes. Exo. 35. a. 1. Par. 9. e. 2. Cor. 13. c. 15. d.

Cōsumi inuidia. Confici labore, aut dolore, aut etiam ardore. Leu. 26. c. Deut. 25. d. Thr. 1. c. est consumi inuidia, aut alio prauo affectu. *Isyc. s. Leu. 26.*

Virtutes ex mortificatione. Confectum aliquid ex pelle. Leu. 13. f. designat virtutes ex mortificatione prodeuntes, vt patientiam, humilitatem, & huiusmodi. *Glo. ord. s. Leu. 13.*

Conficere lateres. Exo. 5. b. est vacare operibus carnis. *Glo. ord. s. Exo. 5.*

Confectæ boues macie. Gen. 41. a. euacuationem pinguedinis gratiæ indicant. *Lyr. s. Gen. 41.*

Confidere, vide Fidere.

Configere, quære Figere.

Confinis, vide Vicinus.

Confirmare, quære Firmus.

Confiteri, Confessio.

Confiteri, est aliquid fateri, & affirmare: datúrque confessio laudis, & confessio peccatorum, & confessio fidei. Confessio autem actionis gratiarum, ad confessionem laudis refertur. Confiteri etiam, est protestari. Num. 32. f. Possessionem suscepisse confitemur trás Iordanem. Et sanctificare. 1. Par. 16. a. Vt confiteamur nomini tuo.

Laudare. Confessio laudis est, quum dicitur. Ps. 29. Confitemini memoriæ sanctitatis eius, hoc est, laudate Deum, qui facit nos sui meminisse. Hæc confessio complebitur in futuro seculo, vbi confitebimur illi in æternum. Hac ratione non confitetur illi puluis, quia non laudat Deum peccator. Confiteri autem Domino in cithara, est laudare ipsum castigando corpus. Et confiteri illi in vasis psalmi, est veritatem corde & ore dicere. Et confitetur toto corde, qui integro affectu Deum laudat. Ps. 6. 7. 9. 32. 70. 146. Is. 12. a. 25. a. 38. d. Sic confitetur Christus Patri, ipsum laudando. Ps. 138. 141. Mat. 11. d. Luc. 10. d. *Basi. s. Ps 29. 32. Arn. s. Ps. 70. Hie. s. Is. 38.*

Confiteri peccata. Confessio peccatorum est, quum quis fatetur, aut dicit peccata sua Deo vel homini loco eius: de qua confessione intelligi possunt hæc loca. Gen. 41. b. Leu. 16. d. 26. f. Nu. 5. a. Ios. 7. c. Neem. 1. b. 9. b. Psal. 31. Eccle. 4. d. 17. d. Matth. 3. a. Marc. 1. a. Actorum 19. d. Iacob 5. c. 1. Ioan. 1. c. Et confitetur Domino cogitatio hominis, quum quis cognitum peccatum confitetur. Psalm. 75. *Glo. ord. s. Leu. 16.*

Confitendum Domino, quoniam bonus, tam confessione laudis, quàm confessione peccatorum: quia propter bonitatem suam ignoscit confitenti. Ps. 135. 137. 144. *Hil. s. Ps. 135.*

Confitetur diues Domino, vel in prosperis, vel in iudicio coactus. Ps. 48. *Basi. & Arn. s. ps. 48.*

Credere. Confessio fidei est, de qua dicit Apostolus: Corde creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem. Rom. 10. b. Porrò qui confitetur Christum, abnegat semetipsum: & qui confitetur semetipsum, abnegat Christum. Mat. 16. d. *Ori. s. Mat. ho. 7.*

Conflare, Conflatile.

Conflare, est ex aliquo metallo per ignem quippiam formare.

Quasi coacta ira Dei probari pœna. Conflari ira Dei dicitur, quia Deus quasi peccatis nostris coactus, & diu sustinens, malos castigat. Ier. 7. d. 42. d. 44. b. Conflat etiam Deus aliquos, quum eos probat castigando. Ier. 9. b. Et ipse Deus dicitur quasi ignis conflans. Mal. 3. a. *Hie. s. Ier. 7.*

Cōsiderare sciētiam Dei, &c. Conflare quatuor anulos aureos, ad arcam fœderis. Exod. 37. a. est considerare diuinam scientiam, & præscientiam, & diuinam prouidentiam, & prædestinationem erga homines, &c. *Ricar. de S. Vict. 2. de arca mystica. 21.*

Purgari afflictione vel martyrio. Conflari aurum & argentum, est per afflictionem carnis, aut per tribulationem, vel etiam per martyrium purgari. Iob 28. a. Eccl. 28. d. Ier. 9. b. Eze. 22. e. Hæc autem contingunt fidelibus: nam de hæreticis dicitur. Ier. 6. c. Frustra conflauit conflator, quia quantumuis ardeant, minimè purgantur, quia non ardent igne charitatis. *Gre. 18. mor. 14.*

Tert.aduer.mar. 4. *Hie.s.Is.2.*
Conflare gladios in vomeres, & lanceas in falces. Is.2.b. est sæuos animos, in sensus probos, & in bonæ frugis operarios permutare: vel duritiam animi in obedientiam bene operandi. Vel arma Philosophorum conuertere in instrumenta cultus Ecclesiæ, vt eorum lingua, & doctrina seruiat Ecclesiæ. Et conflare bases argenteas sanctuarij. Exo.38.d. est instituere prædicatores in Ecclesia. *Mutare sæuitiã in mãsuetudinẽ.*

Hie.s.Hab.2. *Isyc.s.Leu.19.*
Conflatiles Dij, & conflatilis vitulus, designãt errores hæreticorum philosophia, & eloquentia palliatos: vel designant diuitias congregatas, sub quarum dominio constituti, timẽt eas vel quantulumcunque contingere, sed eas adorant vt Deum. Ex.32.b.34.c. Leu.19.a. Iud.17.b. 3.Reg.14.b. 4.Reg.17.c. 2.Par.33.b. Is.40.d.42.c.44.b. Ier.10.c. Hos.13.a. Nah.1.b. Hab.2.d. Et conflatile aurum, est sapientia inanis hæreticorum. Isa.30.e. Et ipse hæreticus dicitur conflator sculptilium. Ier.51.b. *Errores hæreticorum.* *Hie.s.Is.30.*

Conflare pecuniam, bene & malè fieri potest, tam in doctrina, quàm in operibus. 4.Reg.22.a. 2.Par.34.d.

Confluere, vide Venire.

Confodere, quære Vulnerare.

Confortare, vide Fortis.

Conformare, Conformis.

Conformari dicitur aliquid, quando in aliqua forma, qualitate, aut actione fit alteri rei simile.

Glo.ord.s.Rom.12.
Conformari huic seculo, est viuere vitam vitiosam, quæ est mundana. Rom.12.a. & formam secularis concupiscentiæ accipere. *Vitiosè viuere.*

Glo.ord.s.Rom.8.
Conformes imaginis filij Dei sunt, qui Christum, qui est imago Dei imitantur: vnde & filiationem adoptiuam recipiunt, quæ fit similis naturali. Rom.8.f. *ImitariChristũ.*

Confricare, vide Fricare.

Confringere, quære Frangere.

Confugere, Refugere, Refugium, Recurrere.

Confugere, est ad aliquem velut patronum, & defensorem recurrere. Refugere autem interdum est confugere, quandoque deuitare & recusare. Refugium autem est quasi cõfugium, quo velut ad tutelam quis fugit. Recurrere, etiam & recursus eodem referũtur.

Hie.Cypriano & s.Ps.30. *Aug.s.Ps.30.*
Refugium dicitur Deus iis, qui sunt in tribulatione: vnde ad ipsum est confugiendum. Ruth.2.c. 2.Reg.22.a. Ester 14.a. Ps.9.70.89.142. Ier.16.d. Et refugium Christi dicitur Pater. Ps.143. Et dicitur domus refugij. Psal.30. quia non possumus ab ipso fugere, nisi ad eundem confugiamus. *Deus.*

Arn.s.Ps.103. *Gre.s.Ezec.ho.9.*
Refugium herinaciis est petra, hoc est, Christus iis, qui sunt spinis peccatorum obsiti. Et doctrina simplex fidei est refugium simplicibus, subtiliora capere non valentibus. Ps.103. *Christus.*

Glo.ord.s.Sap.14.
Confugere ad ratem, vel ad nauem, est recurrere ad Ecclesiam, extra quam non est salus. Sap.14.a. Idem potest designari, quum filij Israel confugiebant in vrbes. Et serui Pharaonis in domos. Exo.9.e. Leu.26.d. Ios.20.a.21.d. Iud.9.g. 1.Par.6.e. 1.Mach.10.a. 2.Mach.5.b. *Recurrere ad Ecclesiam.*

Glo.int.s.Is.20.
Confugere ad Ægyptios, est quærere auxilium mundanum, & fragile, relicto auxilio diuino. Is.20.b. *Quærere auxiliũ fragile.*

Confundere, Confusio, Erubescere, Impudens, Procax,

Confunditur aliquis, quum erubescit, quasique rubore perfunditur, quum aliquid malè à se patratum coram aliis obiicitur. Confusa etiam sunt, quæ nullum habent ordinem, sed indistincta manent. Contingit etiam erubescere de eo: quod reputatur inhonestum: sic non erubescebant Adam & Eua nudi ante peccatum, quia non reputabatur inhonestum. Gen.2.d. Impudens verò dicitur, qui nullo pudore ducitur, & perfrictæ est frontis.

Arn.s.Ps.88. *Aug.epis.120.*
Confusio operuit faciem Christi in passione, cùm consputus, & velatus, & percussus est. Ps.68.83.88. Sic antiqui patres non sunt confusi, quia non tali morte vitam finierunt. Psa.21. *Velatus & percussus Christus.*

Ori.s.Eze.ho.10. *Hie.s.Is.1.29. & s.Eze.16.* *Aug.s.Ps.34.*
Confundi, in bonum, post peccatum, est erubescere per pœnitentiam Ezec.7.e.19.f.43.c. Ps.118. Et cõfundi ab idolis, est pœnitentiã agere de peccatis idololatriæ: & erubescere super hortis, est dolere de peccatis & locis luxuriæ. Is.1.g. Et domus Iacob nõ est cõfusa in principio, quando in primitiua Ecclesia manserunt increduli: sed postquam vidit filios sanctificantes nomen Dei, hoc est, post fidem gentilium. Is.29.g.32.c. Ier.14.a.17.c.31.d. Sop. *Pœnitere.*

Amb.s.ps.118. ser.15. *Aug.epis.120.*
Non confundit Deus ab expectatione, quia implet promissa: & non confunduntur, qui quærunt Dominum, & qui confitentur eius passionem, etiam in conspectu Regum: quia Dominus respondet pro eis. Ps.68.118.126.131. Sic non confunditur Apostolus Christi veritatem prædicando Rom.5.a. 2.Cor.5.c. Phil.1.d. 2.Tim.1.c. Non sunt confusi antiqui patres sperantes in Deum, quia etiam à temporalibus periculis liberati sunt. Ps.21. Is.50.c. *Implens Deus promissa.* *Confiteri passionem Christi.*

Gre.Pro.mo.3. & 3. Pastor.admon.39. *Hie.s.Eze.16.*
Erubescat Sidõ, ait mare. Is.23.a. hoc est Gẽtes sine lege sanctius viuẽtes quã Iudęi, qui erãt sub lege, eos cõfundent. Hoc etiã ait mare: quia non culpa maris est, si qui pereant in eo, sed mercatorum & nauigantium, qui se mari committunt. Erubescere etiam dicũtur filiæ Palestinarum, in via scelerata Hierusalem. Eze.16.c. quando tanta est corruptio, atque ignominia peccantis, vt erubescant etiam ipsæ aduersariæ potestates super magnitudine peccatorum.

Paulus. Erubeſcens mendicare villicus, deſignare poteſt Paulum, qui non accepit euangelium ab homine, ſed per reuelationem Ieſu Chriſti. Luc. 16. d. *Hie. Aglaſia.*

Confunduntur agricolæ. Ioel 1. c. hoc eſt, prædicatores, qui non vident fructum ſuæ prædicationis. Sic dicitur ibidem confundi vinum, quum non prodeſt prædicatio, aut non inuenitur. *Hie. ſ. Ioel. 1.*

Peccantes. Confundunt Iob decies, hoc eſt, Eccleſiam, qui per omne quod peccant, prauis ſuis moribus decalogi præcepta relinquunt: & toties bonis confuſionem faciunt, quoties in ſuis actibus diuinis vocibus obſiſtunt. Iob. 19. a. *Gre. 14. mor. 13*

Schiſmata. Confuſio linguarum. Gene. 10. b. deſignare poteſt ſchiſmata ſuperborum, & hæreticorum. Confunduntur autem, quæ non permanent in ſuo genere, ſed corrumpuntur: vnde in hoc deſignantur potentiæ per vitia inordinatæ, nec propriam originem ſeruantes. *Phil. de confu. lin.*

Conuicti mali & hæretici. Confunduntur mali, & qui derelinquunt Dominum, in iudicio videlicet, & in inferno. Et confundit Deus ſapientes, & fortia mundi, quum oſtendit eos confuſione dignos. Iob. 30. a. Pſ. 24. 34. 39. 43. 52. 69. 82. 85. 96. 108. 128. 131. Iſ. 1. g. 20. b. 26. b. 30. a. 36. b. 37. f. 41. c. 42. c. 44. b. 65. c. 66. b. Iere. 2. g. 3. g. 8. d. 10. c. 12. d. 17. b. 20. c. Eze. 4. e. 16. a. 32. g. 43. c. Hoſe. 4. d. 10. b. Mich. 3. c. 7. d. Zach. 10. b. 13. b. 1. Cor. 1. d. Confunduntur etiam, qui operantur linum, quum hæretici & philoſophi ſubtilitates dialecticas texentes, mendacij reuincuntur, & à ſuis ſectatoribus relinquuntur, & cauſa cadunt in iudicio, ſicut fornicaria. Hoſe. 2. a. Iſa. 19. b. 45. c. Ioel 2. f. Abdi. c. Haba. 2. c. Sopho. 3. c. Zac. 9. a. Sic non confunduntur boni in tempore malo, hoc eſt, in iudicio: quia nihil in eorum actibus inuenietur confuſione dignum. Pſ. 30. 33. 36. 68. 118. Iſa. 49. f. 54. b. *Ori. ſ. Eze. ho. 10. Hila. ſ. Pſ. 52. Arno. ſ. Pſ. 24. Hier. ſ. Iſa. 19. Aug. ſ. Pſ. 34. Rup. ſ. Hoſe. 2. Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 3. Baſi. ſ. Pſ. 33. Arno. ſ. Pſ. 68.*

Obſcuratio Solis & Lunæ. Erubeſcet Luna, & confundetur Sol in iudicio: quum Sol conuertetur in tenebras, & Luna in ſanguinem, ad peccatorum confuſionem. Iſa. 24. d. *Hier. ſ. Iſa. 24.*

Confunduntur videntes ſignum, hoc eſt, dæmones videntes crucem, & reſurrectionem Chriſti. Pſ. 85. Et confunduntur hæretici à ſacrificiis ſuis, hoc eſt, ab erroribus ſuis. Hoſe. 4. d. 9. c. Et prophetæ confunduntur à viſione ſua, quum non euenit. Zach. 13. b. *Glo. ord. ſ. Pſ. 85.*

Mundus. Confuſionis terra dicitur hic mundus, vbi mali affligunt bonos. Sopho. 3. d. *Hier. ſ. Soph. 3.*

Temporalia. Confuſio Hieruſalem, quam congregare debebat de terra. Iere. 10. c. dici poſſunt, vel res temporales, & alimenta, quę debebat parare ad futuram obſidionem, quibus tamen non erat liberanda: vel auxilium idolorum, & vitia, quibus confundi debebat. *Hier. ſ. Iere. 10.* *Glo. ord. ſ. Ier. 6.*

Confuſio duplex indicatur eſſe. Ier. 6. d. 8. d. vbi dicitur: Confuſi ſunt, quia abominationem fecerunt: quin potius confuſione non ſunt confuſi, & erubeſcere neſcierunt: vbi prius cõfuſi dicuntur ob cultum idolorum: & quia non eueniebant, quæ à falſis prophetis dicebantur. & tamen poſtea non reſipuerunt pœnitendo. *Glo. ord. ſ. Nu. 36.*

Confundi diſtributionem fortium in Iſrael, quod non debebat fieri. Nu. 36. b. deſignabat confuſionem graduum, & ordinum in Eccleſia non admittendam: deſignant etiam cauendũ, ne bonorum operum poſſeſſio ad alienos transferatur.

Iudæi. Hæretici. Anima peccatrix. Impudens populus dicuntur Iudæi, præcipuè ſacerdotes, & phariſæi, qui dicuntur canes impudentes. Iſa. 33. c. 56. d. Idem hæretici & Philoſophi. Procax autem mulier, eſt anima impudenter peccans, vel hæreſim defendens. Eze. 16. d. *Hier. ſ. Iſa. 33. Ori. ſ. Eze. ho. 8.*

Confutare.

CONfutare, eſt rationes alicuius refellere. Et à nullo confutari Iob, eſt Eccleſiam non vinci ab hæreticis, quum defendat veritatem. Iob. 11. a.

Congaudere, vide Gaudere.

Congemere, quære Gemere.

Congerere, vide Congregare.

Congeries, quære Aceruus.

Conglobare, vide Globus.

Conglutinare, quære Glutinum.

Congratulari, vide Gratulari.

Congredi, quære Bellum.

Congregare, Congerere, Congregatio, Concio, Conuocare, Cœtus, Cogere, Conuenire, Coaceruare.

Reuocans Deus ad eccleſiam. CONgregare, eſt in vnum locum, vel homines, vel aliqua alia coniungere: & congregatio eſt ipſa multitudo coniuncta. Porrò conuocari propriè eſt hominum: congregari verò pecorum: vnde ſynagoga dicta eſt à congregatione: eccleſia verò à conuocatione. *Au. ſ. Rom. 1.*

Congregat Deus diſperſiones Iſraelis, quum ſeparatos ab eccleſia, ad ipſam reuocat: vel quum in iudicio bonos vndiquaque diſperſos, in vnum colliget. Congregat autem non in vnum locum, ſed in vnum corpus eccleſiæ. Pſ. 101. 246. Iſ. 11. c. 40. c. 43. a. 45. c. 49. e. 52. d. 54. c. 55. b. 56. c. 66. f. Ier. 3. f. 23. a. 29. d 31. b. 32. a. Eze. 11. c. 28. g. 29. c. 34. d. 37. d. Hoſ. 1. d. 4. a. 8. c. Ioel. *Ar. & Hi. Pſ. 146 Hie. ſ. Iſa. 11. Gre. ſ. Pſ. 101.*

Hier.s.Iere.12. & s.Isa.16.

1.c.2.d.3.a.Amos 3.c.Mich.2.d.Haba.1.b.Sopho.3.b.Zach.10.c.14.a.c. Ioan.11.g. Et congregat Deus malos ad victimam, quum eos conuertit, vt per pœnitentiam fiant victima acceptabilis Deo.Iere.11.a.Ezec.39.d.Et congregari dicuntur, vt triturentur. Mich. 4. d. Cogere etiam concilium in Moab. Isa.16.a.est de vagis & errantibus ecclesiam constituere vniendo eos in fide.

Hie.s.Ioel.3. & s. Isa.24. — *Conuocatio ad iudicium.*

Congregabit Deus omnes gentes in valle Iosaphat, hoc est, ad iudicium. Ioel.3.a. Congregabuntur autem quasi fœnum areæ. Mich.4.d. Et congregabuntur sancti & electi à summis cælorum, &c. Matt.24. b. Congregabuntur in iudicio dæmones, & peccatores in congregationem vnius fascis, vt mittantur in lacum inferni. Isa.24.d.

Aug.s.Ps.32. Gre.9.mor.5. & 19 mor.8. — *Repressio persequutorum.*

Congregat Deus aquas maris sicut in vtre. Ps. 32. quando retinet persequutores ecclesiæ, ne audeant eam persequi, sed intra seipsos iram retineant, & tabescant. Et quum miro moderamine cuncta disponens, in suis clausas cordibus carnalium minas frænat.

Hie.s.Iob.26 Amb.3.Exaem 1. Basi.& Ar.s.Ps. 32. Gre.17.mor.15. — *Vnio ad fidem.*

Congregata maria. Iob.26.d.sunt gentiles & Iudæi in vnũ ecclesię corpus, atque in vnam fidem copulati. Et congregatio populorum circundans Christum, est multitudo credentium. Ps.7. Congregationes aquarum, designant vnionem fidelium in ecclesia. Et congregat Deus aquas quasi vtrem, vel quasi in vtre, vel in vtrem, quia vnit fideles in ecclesia, etiam ex diuersis sectis. Ps.32.Is. 43.b.

Aug.de Gen. imperfec.10. — *Dispositio materiæ.*

Congregatio aquarum in locum vnũ, vt appareret arida. Gen.1.a. significare potest dispositionem materiæ, quæ fit ad introductionem formę.

Ori.s.Gen.ho.1 Au.13.confes.17. Beda s.Gen.1. — *Separatio infidelium ab ecclesia.*

Congregationes etiam aquarum factæ, vt appareret arida, designant separationem infidelium ab ecclesia, qui solent impedire fideles, ne fructificent. Et etiam sunt multitudo vitiorum, quæ congreganda est in locum vnum seorsum, per confessionem & pœnitentiam: ne nobis impedimento sint ad bene operandum. Gen.1.a.Exo.15.b.

Hie.s.Isa.22. — *Munientes hæretici errores suos.*

Congregant hæretici aquas piscinæ inferioris. Is.22.b. quum suos errores autoritate sacræ scripturæ munire conantur. Sed vniuersam terram dicunt se congregasse, quasi omnes fideles in suos traxerint errores. Is.10.c.

Arn.s.Ps.46. — *Affluentia verborum.*

Congregatio aquarum, quæ non fit immunda per contactum immundi. Leui.11.f. designare potest verborum affluentiam.

Aug.1.q. in Euan. li.42.& s.Ps.47. — *Congregari ad Christum.*

Congregati principes cum Deo. Ps.46.47. fuerunt Angeli in natiuitate Christi, vel Apostoli ad Christum prædicandum. Congregantur etiam aquilæ ad corpus, hoc est, Sancti ad Christũ, vel intra ecclesiam. Matth.24.c. Et conueniunt reges in vnum, hoc est, ad lapidem angularem in fundamento positum. Et congregat Christus fideles, vt gallina sub alas, hoc est ad protegendum. Matth.23.d.

Ori.s. Leui. ho.6. Hie.s.Isa.23. Isych.s.Leui.8. — *Ecclesia.*

Congregatio filiorum Israel, designare potest congregationem ecclesiæ, aut religiosorum. Exod.16.b.35.a. Et congregans Moses seniores Israel, designat conuocationem Apostolorũ. Exo.3.e.4.b.12.a.19.a. Congregare autem cœtum, designat prędicationem Apostolorum, & collectionem virtutum. Leui.8.a.10.a.16.d.19.a.23.f. Congregati etiam filij Leui ad Mosen, designant prædicatores paratos ad legis confessionem. Exo. 32. f. De hac congregatione fit mentio in his ferè locis. Num.8.b.10.a. 11.d. Deut.31.g. Iosu.22.c.24.a. Iudi.20.b.1.Reg.10.c. 2.Regum 20.e.3.Regum 8.a.18.c.4.Regum 10.e.1.Parali.13.b.15.a.20.22.a.23.a.28.a.2. Para. 5.b.10.25.a.29.a.Iudith 6.d.1. Esdr.9.a.10.b.Neem.9.a.Ester.8.c.Is. 23.a.Iere. 4.b. 30.b.31.b. Ioel.1.c.Eze.38.b.Mich.2.b.Zach.10.d.Matt.10.a.15.b.Mar.6.a.Luc.15.b. Congregat autem Moses synagogam ad ostium tabernaculi. Leui.8.a. quia Iudæi, vt saluentur, ad Ecclesiam cõgregati debent.

Ori.s.Matt.ca.13 & ho.20.26.30.33 Amb.s.Luc.17. Arno.s.Ps.49 — *Conuocatio communis.*

Congregantes bonos & malos ad nuptias, sunt vocantes eos, qui tam benè, quàm malè viuebant in gentilitate. Sic etiam congregat sagena Ecclesiæ bonos & malos pisces. Matt. 13. g.22.a. Congregare autem dicitur Christus, vbi non sparsit. Matt.25.c.Luc.19.d. quia dicet in iudicio: Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. De his congregationibus. Ps. 49. 101.105.106. Sopho.2.a.3.b.d.1. Mac.3.b.5.e.Mar.13.c.Ioan.4.e.10.g.

Hier.s.Is.27.& s. Ps.67. Aug.s.Ps.67 — *Pauci fideles ex Iudæis.*

Congregari dicuntur filij Israel vnus, & vnus. Isa.27.d. quia pauci ex eis venerunt ad fidẽ. Et dicitur de populo illo. Isa.49.b. 60.b. Non congregabitur: quia maior eorum pars non veniet ad fidem. Cœtus autem Iudæorum dicuntur iniqui. Is.1.d. quia cum iniquitate conueniebant aduersus Christum. Idem designabant conuenientes aduersus Mosen, & Aaron. Nũ. 20.a.Amos 5.f. Congregatio quoque taurorum, est congregatio Iudæorum aduersus Christum: vel hæresiarcharum aduersus simplices, quos perdere conantur. Ps.67. Cœtus etiam Simeon, & Leui, designat congregationem Scribarum & sacerdotum contra Christum. Gene.49.a.

Am.de insti. vir. Gre.31.mor.5. — *Obediens corpus animæ.*

Congregati duo in nomine Christi sunt, quum corpus subest animę: vel quum cogitationes factis, & facta cogitationibus consentiunt. Matthæ.18.c.

Beda s.Gen.41. Hie.s.Isa.63.& s. Eccl'tæ.2.et s. Iob 39. Beda.s Pro.10. — *Colligere bonos.*

Congregare frumenta in horrea: est colligere bonos, quod facit Christus, cuius typum gessit Ioseph. Gen.41.f.Exo.23.b. Iudith 4.a. Matt.3.c.6.d.13.e.Luc.3.d. Et congregari aream, est suadendo perdocere aliquos ad vitam æternam. Iob. 15. d.39. b. Et congregare greges ad puteum, est conuocare simplices ad doctrinam. Gen.29.b. Et congregare iumenta, est liberare simplices à periculis. Exo.9.d. Congregare autem triticum, est etiam multiplicare bona opera. Isa. 62. c. Congregans autem Salomon aurum, & argentum. Eccl'tæ. 2. b. designat Christum multiplicantem sensum & verba in discipulis, & prędicatoribus. Congregat etiam

Rhinoceros aream Dei. Iob.39.b. quum prædicatores ex gentilibus, congregant suscipientes fidem in Ecclesiam. Pro.10.a.

Subiicere philosophiam fidei. Congregans Ioseph omnem pecuniam Ægypti, designare potest, omnes Philosophorum veritates fidei Christi esse subiiciendas. Gen.47.g.2.Paral.32.f.34.b.Pro.31.d.21.a.28. Sic congregantur merces Tyri, non ipsis Tyriis, sed habitantibus coram Domino. Isa.23.d. Congregantur diuitiæ gentium ad Hierusalem, quum doctrina Iudæorum & Gentium congregantur ad Ecclesiam. Zach.14.c. *Hier.s.Isa.23. Rup.s.Zach.14.*

Congregabantur olim Sancti Patres ad populũ suum, quum ex hac vita ad limbum transibant, vt Abraham. Gen.25.a.

Prædicatores ad gentes. Congregantes Azotij satrapas Philisthinorum. 1.Reg.5.d. designant venisse fidei prædicatores, vbi magis feruebat gentilitas. *Gre.s.1. Reg.5.*

Cõfidere in Deo. Congregari in Masphat. 1.Regum 7.a. est de Dei omnipotentis miseratione confidere. *Gre.s.1. Reg.7.*

Seruari prophetias. Dona Spiritussancti in ecclesia. Congregat Spiritus Dei prophetias. Isa.34.d. quum facit eas seruari tempore suo implendas. Et cogit Spiritus Domini fluuium violentum. Isa.59.d. quum dona Spiritussancti multiplicantur in Ecclesia. *Hier.s.Is.34.59.*

Conuocatio virtutum. Congregans Saül exercitum contra Amalec. 1.Regum 14.g. designat prędicatorem conuocantem virtutes contra libidinem, nempe humilitatem, abstinentiam, orationem, sacram doctrinam, exempla Sanctorum, &c. Idem designat congregans Salomon currus & equites, &c.3.Reg.10.d.2.Par.1.d. *Gre.s.1.Reg.14.*

Conuersio piscatorum in Apostolos. Coactus est subitò aër in nubes. Iob.37.c. quum per respectum supernæ gratiæ fluxa corda piscãtium in soliditatem versa sunt prædicatorum: vt eorum infirmæ cogitationes, fortia sentiendo densescerent, ac more nubium aquas scientiæ caperent, & subteriacentem terram verbis prædicationis irrigarent. *Gre.27.mor.26.*

Bene operari in hac vita. Congregat formica in messe, quæ hyeme comedat, designans benè operandum in hac vita, vt possimus viuere in æterna. Pro.6.a.10.a. Eccl. 15. a. Et congregant omnes fructus terræ. Leui.23.f. qui ab operibus terrenis cessantes, opera faciunt, quibus perpetuam festiuitatem Deo celebrent. *Isych.s.Leu.23.*

Conuerti paucos ex Iudæis. Congregare in messe spicas. Isa. 17.b. designat Apostolos conuertentes paucos ex Iudæis. *Hier.s. Isa.17.*

Peccatores ad Christum. Congregati inopes & latrones ad Iephte. Iudi.11. designant peccatores conuenientes ad Christum per fidem & pœnitentiam. Idem designant cõuenientes ad Dauid, qui erant in angustia, &c.1.Reg.22.a. *Aug.q. in Iudi.49*

Per patientiam conuertere. Congerere carbones super caput inimici. Rom.12.d. est per patientiam, & beneficentiam prouocare eum ad pœnitendum, & ad diligendum benefactorem. Pro.25.c. *Ori. & Aug. s. Rom.12.*

Prælatus curam habens suorum. Conuocans Iacob domum suam. Gen.35.a. designat prælatũ intendentem sibi subditorum instructioni. *Beda. s.Pro.25.*

Multiplicatio virtutum. Congregatur, vt bruchus, qui tantas sibi parat virtutes, quę multitudinem exequent vitiorum, quæ prius habebat. Nahum.3.c. *Hier.s.Nahum.3.*

Diabolus cũ mẽbris suis aduersus fideles. Congregans Seon exercitum contra Israel. Num.21.e. designat diabolum congregantem malos aduersus bonos. Et congregans perdix, quæ non peperit. Ierem.4.a. 17.b. est diabolus, vel hæreticus trahens ad se animas, quas non creauit. Et congregati reges aduersus Christum, fuerunt Herodes, & principes Iudæorum. Psal.2.15.30,34.47.63.102. Matth.2.a. Congregatus autem populus aduersus Aaron, designat seditionem subditorum aduersus prælatum. Exod.32.a. Et congregatæ bestiæ, designant vitia in corde mali. Psal.103. Vel congregatæ bestiæ aduersus hæreditatem Domini, sunt dæmones aduersus Iudæos. Ierc.12.c. Congregatio verò taurorum, dici possunt duces idolatriæ. Ps.67. Congregant autem pseudoprophetę greges, hoc est, hæretici discipulos. Ps.40. Pro.6.d. Eccl.2.d. Isa.8 b.10.d. Ierem.10.c. Mich.4.d. Haba.2.c. Congregantes etiam Philisthæi agmina sua, sunt dæmones varias parantes tentationes aduersus fideles. 1.Reg.4.a. 17.a. 28.a. 4.Reg.6.f. 2.Para.18.a.1.Mach.1.a.3.a.Ios.10.a. Ester.5.c. Ierem.1.c. Matth.22.d.26.f. Marc.14.f.15.d. Luc.20.a.22.g. Ioan.18.d. Act.5.d. Idem designant congregati milui alter ad alterum. Isa.8.b.13.a.34.d. Quum autem confundentur hæresiarchæ, & non erit qui congreget eorum sectatores. Isa.13.d. Ezc.31.b.38.b.39.c. Hose. 9.b. Ioel.3.c. Cœtus quoque Gigantum, est cõgregatio dæmonum. Pro.21.c. Ezec.20.b.38.c. Et congregatio populorum circundans Christum, erat multitudo persequẽtium eum. Ps.7. Et conuentus malignantium. Psal.62. Congregare etiam dicitur diabolus captiuitatem quasi arenam. Haba.1.c. Diabolus etiam, aut hæreticus, vel Antichristus congregat auaritiam malam domui suæ. Haba.2.e. Conuenientes volucres ad victimam Gog. Ezec.39.d. *Ori.s.Nu.ho.12. & s. Eze. hom.1. & s.Exod. ho.1.& s.Ier.ho.4.8. Arn.s. Ps.47.103. Hila. s.ps.67. Clyma gradu.25. Hier.s.Isa.66. Aug.13. contr. Faust.12.& Ps.54. Hier.s.Isa.19. Aug.s.Ps.7.62. Hier.s.Haba.2.*

Gentes aduersus Hierusalem. Congregat Deus amatores Hierusalem, tanquam meretricis, aduersus eam, quum conuocat gentes vicinas ad eius destructionem. Eze.16.d. Et dæmones aduersus animam. *Gl.ord.s. Eze.16.*

Volentes seruire legi. Congregati filij ad leniendum dolorem patris, designant volentes seruire legi. Ita etiam congregantur ad audiendum ipsum. Genes.37.g.49.a. Et conuenientes Scribæ & Pharisæi ad Caipham. Matth.26.f. sunt collecti ad defendendam literam legis. Et congregati Hierusalem erant, qui fauebant illi in erroribus & vitiis. Isa.57.c. *Hier.s. Isa.57.*

Munitio inanis Philosophorum. Coaceruat Tyrus aurum & argentum quasi humum, & lutum, quum Philosophi se muniunt inani sapientia, & loquacitate. Zach.9.a. Congregat autem Iudas diuitias gentium, quum doctrina Philosophorum inducitur in Ecclesiam. Zach.14.c. *Hier.s.Zach.9.14*

Punitio malorũ. Congregare ranas in aggeres, vt putrescerent, est inducere malos & loquaces in infernum. *Glo.int.s.Ier.8.*

Exod.8.d.Sic congregat Deus malos,quasi gregem ad victimam. Ierem. 8.e. 12.c. Et dicitur congregare super eos mala,quum multiplicat punitionem.Deut.32.d.4.Reg.3.b.Et congregat famem,Ezec.5.d.Haba.1.d.Soph.1.a. Sic congregantur flagella, quum multiplicatur punitio.Psal.34.Et spinæ congregatæ,sunt mali comburendi.Isa.33.b.Congregabit etiam Deus in iudicio opera & cogitationes malorum, quum ea adducet, vt omnibus manifestentur, & iudicentur.Isa.66.f. Et congregat malos in fornacem,vt puniat in inferno.Ezec.22.b.Hose. 4.a.Ad hęc referri potest congerere ossa.Eze.24.c.

Hier.s.Mich.1. Ori.s.Eze.ho.8. Congregatæ mercedes meretricis,sunt errores hæreticorum,qui non sunt ex paterna hæreditate,sed ipsi hinc inde colligunt.Mich.1.b. Congregat etiam meretrix mercedes,cùm per peccata & errores,quis quærit gloriam mundi.Non congregat etiam mercedes,quum etiam in aduersis defendit errores.Ezech.16.d. *Errores multiplicati.*

Hier.s. Agge.1. Gre.s.Eze.ho.4. Congregat etiam mercedes, qui opera meritoria exercet, quibus præmium æternæ vitæ percipiat.Aggei 1.b. *Exercere opera misericordiæ.*

Glo.ord.s. Ier.10. Congregat Hierusalem cõfusionem suam de terra, quum relicto Deo , quærit terrena auxilia,quæ illi sint in confusionem.Ierem.10.c. *Quærere terrena auxilia.*

Hier.s.Eze.29. Non congregatur draco lapsus in terram,quum diabolus non sepelitur in iis,qui crediderant ei,quum ab eo fuerint liberati.Eze.29.b.

Phil.de cõfus.ling. Conuenientes Reges in valle salinarum , sunt principes prauarum affectionum, qui coniunguntur in parte animæ affectiua.Gen.14.a.

Glo.ord.s.ps.15. Congregare conuenticula malorum,vel Iudæorum de sanguinibus. Psal.15. est conuenire ad sacrificia,in quibus offertur sanguis:qua ratione non congregat Christus.

Lyra.s.Luc.16. Conuocat villicus singulos debitores. Luc. 16.b. cùm habens bona vel naturæ, vel gratiæ, omnibus curat benefacere.

Lyra.s.Iosue 7. Congregantes filij Israel aceruum lapidum super Acan.Iosu.7.d.in memoriam peccati fecerunt,vt cæteri sibi cauerent.

Beda.s.Pro.31. Congregauerunt multæ filiæ diuitias,quum ecclesiæ hæreticorum fecerunt multa bona opera : sed Ecclesia supergressa est vniuersas.Prouerb.31.d.

Congruere, congruum.

Congruum dicitur,quod rectè alteri aptatur,& conuenit.

Congrua somniorum interpretatio , designare potest rectam explicationem mysteriorum sacræ scripturæ.Gen.40.a. *Recta explicatio.*

Glo.ord.s.Exo.15 Congruum loco Marath nomen impositum.Exod.15.d.propter amaritudinem aquarum congruentem amaritudini legis.

Congrua organa officio sacerdotum, rectam, & decẽtem prædicationem significare possunt.2.Par.30.d. *Recta prædicatio.*

Coniicere, Coniector.

Coniicere dicitur quis, quum ex aliquibus visis, seu auditis elicit aliquam occultorum, aut futurorum quasi diuinando notitiam.Vnde & diuini,coniectores dicebantur:& ipsa opinio,aut diuinatio,seu ipsum signum,vnde coniiciebantur,conjectura dicitur.

Coniector Ioseph,typus esse potest Christi omnia cognoscentis : vel sapientum Ecclesiæ, qui mysteria sacræ scripturæ rectè nouerunt. Genes.40.d.Cõiectores autem Ægypti,sapientes mundanos designare possunt,qui non pertingunt ad cognoscenda diuina mysteria. Gen. 41.b.Ezech.21.b.Dan.2.a. *Christus. Sapiẽtes Ecclesiæ. Sapientes mundani.*

Coniungere, vide iungere.

Coniunx, quære Vxor.

Coniugium, vide Matrimonium.

Coniurare, Conspirare.

Coniurare dicuntur,qui conspirant,ac iuramento se astringunt,& in vnum veniunt consensum contra aliquem,præcipuè principem,aut rempublicam.

Coniuratio Absalom, & Achitophel cõtra Dauid.2.Reg.15.c.f.designare potest conspirationem Iudæ & Iudæorum aduersus Christum. Ad idem referri possunt aliæ cõiurationes seruorum contra dominos, aut Reges.4.Reg.9.c.15.b.2.Para.33.d. *Conspiratio Iudæorũ in Christum.*

Hiero.s.Iere.11. Coniuratio contra Deum, est cùm multi concordant in offendendo Deo. Isa.8.e. Ierem. 11.b.Ezec.22.e.Ioan.9.e. *Cõcordia offendentium Deum.*

Coniuratio contra Paulum est,quæ fit contra prædicatores.Act.23.c.

Connectere, vide Nectere.

Conopeum.

Conopeum est velum,quo cubile tegitur, quasi ad arcendos culices.

Gl.int.s.Iudith.13 Conopeum Holophernis. Iudith 10. d. 13.a. designat insidias dolosæ cogitationis, quibus diabolus simplices & incautos decipit. *Insidiæ diaboli.*

Conregnare, vide Regnare.

Conridere, quære Ridere.

Conquassare,

Conquassare, vide Quassare.
Conquiescere, quære Quiescere.
Conquirere, vide Quærere.
Consanguineus, quære Cognatus.
Conscendere, vide Ascendere.
Conscius, Conscientia.

CONscius dicitur, qui aliquid quasi cum alio scit: vt conscius criminis, qui scit aliquem crimen commisisse, quasique testis est oculatus. Leui.5.a.3.Reg.2.g.Iob.16.d. Acto.5.a.

Conscientia verò est animæ scientia circa aliquod factum, quæ velut testis, aut accusat, aut defendit. Gene.42.e.Pro.12.c.Eccl'tæ 7.c.Roma.2.c.9.a.

Conscientia fratrum Ioseph. Ge.43.e.

Conscius iuramenti falsi. Leui.5.a.

Conscribere, vide Scribere.
Consentire, Consensus, Conuenire.

COnsentire, est cum alio idem sentire: dicitque præcipuè actum voluntatis.

Consensus Elcana, vt remaneret Anna domi.1.Regum 1.d. designat ea, quæ decernit ecclesia, fieri ex inspiratione diuina. *Gre.s.1.Reg.1*

Vir & vxor. Caro & anima. Consentientes duo ad inuicē, vt fiat, quod petunt. Matth.18.c. sunt vir & vxor ex cōsensu ad tēpus abstinentes, vt orationi vacent. Itē caro subiecta animę in perfectis, quibus additur tertius, nempe spiritus. Et dicuntur ambulare anima & caro cum consensu in domo Dei, quando caro in omnibus obtemperat animæ, ad seruanda præcepta Dei. Præterea consentiūt duo ad inuicem, quum quis habet concordiā veteris & noui testamenti, & tertium Spiritū sanctū. Item populi duo in vna fide, & charitate concordātes. Eccl'ici.25.a. Amos 3 a.1.Cor.7.a. *Ori.s.Matt. ho.6. Amb.s.Luc.13 Hier.s.Amos 3.& s.Matt.18 Ricar. de S.Vict.2 de arca mystic.17.*

Obtēperare legi Consentire aduersario in via. Matt.5.d. est obtēperare legi diuinæ in hac vita: vel ipsi Deo. *Au.q.noui te.70 & 1 ser. domini in mont.*

Concordia hæreticorū aduersus Ecclesiam. Consentiens Syria cum Ephraim contra domum Dauid. Is.7.a. designat hæreticos alioqui inter se dissentientes, concordare tamen aduersus Ecclesiam. *Hier.s.Isa.7*

Consequi, Assequi.

COnsequitur, vel assequitur aliquis quum peruenit ad id, quod insequebatur.

Ecclesia. Consequens hæreditatem, est Ecclesia, quum pacem adipiscitur. Ps.5. in titulo. Eccl'i. 46.a. Ester.6.a. Hose.2.a. Matt.5.a.1.Pet.2.b. *Arnob.s.Ps.5*

Plebs Israelitica. Gentilitas. Non consequuta misericordiam, est plebs Israelitica ducta in captiuitatem, nec amplius liberata. Consequuta verò misericordiam, est Gentilitas ad fidem vocata. Hose.1.b.c. *Rup.s.Hose.1*

Consequenter respondentes fratres Ioseph. Gen. 43. b. designare possunt eos, qui factis respondent præceptis Christi.

Consequens Tobias benedictionem tertia nocte. Tob. 6.d. erat, vt deinceps cum benedictione Dei posset ad vxorem accedere, & prolis benedictionem habere. *Lyra.s.Tob.6*

Consequēs petra fideles.1.Co.10.b. est Christus defendens eos ab insequētibus aduersariis. *Glo.int.s. Gen.31*

Consequens Laban Iacob, designat persequutionem diaboli aduersus fideles. Gene. 31. d. Idem designare possunt consequentes viri sagittarij Saulem.1.Reg.31.a.

Consequi vltionem volentes iniqui ex Ieremia, designant principes Iudæorum aduersus Christum: & prauorum aduersus prædicatores reprehendentes vitia. Iere.20.c.

Conserere, Consitus.

COnserere, est vel seminare, vel inserere: vt cum surculus vnius plantæ adiungitur alteri, vt vna fiat arbor. Eccl'tę.2.a.

Cōserere manus ponitur in signū pigritiæ, quasi sint ligatæ ad operādū. Pro.6.b.24.d.

Martyres. Consitæ areolæ aromatum à pigmentariis. Cant.5.d. Ester 1.a.7.c. designare possunt sanctos martyres, qui & à præcedentibus prædicatoribus, ad confessionem fidei roborantur: & à subsequentibus ad imitationis exemplum populis adducuntur. *Gre.s.Cant.5.*

Conseruare, vide Seruare.
Conseruus, quære Seruus.
Consepultus, vide Sepelire.
Considerare, Contemplari, Recogitare.

COnsiderare, est secū cogitare, quasique mētis oculis rē intueri: quod & cōtēplari dicitur.

Examinās Deus intentiones. Considerat Deus vestigia pedum nostrorum. Iob.13.d. quum intentiones nostrorum operum, quàm rectè ponantur examinat: ne & hoc, quod bonum agitur, non recto desiderio agatur. Examinat etiam exempla operum, quę sunt velut vestigia. *Greg.11.mor.25.*

Considerat subter cælos Deus. Iob.37.a. quia & ablatis summis prędicatoribus, incessanter etiam infirma nostræ infirmitatis curat. *Greg.27.mor.15.*

Considerat Christus ad dexteram, quum cognoscit qui sint seruandi. Psal.141.

Philo, quod Deus sit immutabilis. Isych. s. Leui. 27. Considerans sacerdos leprosum, & vestem, & domum. Leui. 13. b. 14. e. designat verbum Dei, per quod interiora vitia cognoscuntur. Et considerat domum sanctificandam Deo. Leui. 27. b. quum examinat omnes fideles sibi oblatos. *Contemplari gloriam angelorum.*

Gre. 31. mor. 35. Considerare lilia agri, est gloriam angelorum contemplari: vt in spem illius adipiscendæ eleuemur. Mat. 6. d. Luc. 12. c. Et contēplans aquila ex petris escā. Io. 39. d. designat contēplatiuos, qui ex contemplatione angelorū, eleuantur ad contemplandā supernæ maiestatis gloriā.

Hier. s. Nahum 2. Considerans Iacob rem filij sui Ioseph tacitus. Gen. 37. c. designat præcognitionem futurorum Christi mysteriorum, quam habebat. *Contemplari Christum.*

Contemplari viam, est considerare quà eundum sit ad fœlicitatem: & contemplari ipsum Christum, qui est via. Nahum 2. a. Vnde & gentes, quæ de ipso non audierunt, contemplatæ sunt ipsum. Isa. 52. d. Et considerare opera manuum Dei, est contemplari opera redemptionis per Christum factæ. Isa. 5. c. *Gre. 35. mor. 25. Beda s. Prou. 31. Hie. s. Isa. 57.* *Inuestigans cogitationes & præcepta.*

Considerat semitas domus suæ anima, quæ cunctas suæ conscientiæ cogitationes subtiliter inuestigat. Prou. 31. d. Item quæ diligenter inspicit præcepta & actus, quibus ad domum cælestem peruenire debeat.

Hie. s. Ecclesiast. 11 Gre. 3. past. adm. 16 Glo. ord. s. Gen. 30 Non est qui recogitet pereuntem iustum. Is. 57. a. quia videlicet in passione Christi non erat, qui ei compateretur.

Considerat nubes, qui ad prædicandum fauore populari accedit: & etiā qui persecutiones prauorum hominum metuit. Eccl'tæ. 11. b.

Contemplatio virgarum, ad quarum aspectum concipiebant oues. Gen. 30. g. designat contemplationem exemplorum, vnde quis mouetur ad operandum.

Glo. ord. s. Gen. 42 Contemplans seruus Abrahę Rebeccam. Gen. 24. c. Designat præcognitionem ecclesiæ, quam prophetę habebant.

Ori. s. ps. 36. ho. 5. Hier. s. Iob. 39. Contemplantes fratres Ioseph pecuniam in ore sacci. Gen. 42. c. sunt propter fructum spiritalis intelligentiæ, non deserentes nitorem eloquentię. *Insidiæ diaboli.*

Considerans soror Mosis euentum rei circa Mosen. Exo. 2. a.

Considerans peccator iustum, est diabolus bonis insidias tendens. Ps. 36. Et contemplans aquila ex petris escam, est diabolus quęrens quem deuoret. Iob. 39. d. Ipsius etiam est considerare immunita terrę. Gen. 42. c. vt videlicet incautos opprimat.

Consilium, Consulere, Consiliarius, Consul.

Consilium est sententia, qua decernimus aliquid faciendum, aut non faciendum. Consulere autem est vel dare consilium, vel petere. Consilium interdum est arbitrium. Eccl'ici. 15. c. Reliquit eum in manu consilij sui. Cogitatio. Nee. 5. c. Dissipat Deus consilia eorum. Consensus. Ier. 23. d. Intelligetis consilium eius. Deliberatio. Gen. 41. e. Placuit consilium Pharaonis. Pœnitentia. Ps. 13. Consilium inopis confudistis. Prudentia. Pro. 13. b. Agunt omnia cum consilio. Decretum. 2. Re. 19. b. Et consilium totius Israel. Donum Spiritussancti. Is. 11. a. Spiritus consilii, & fortitudinis. *Basi. s. ps. 32. Hila. s. ps. 62. Amb. s. Colo. 1.* *Veritas euāgelij. Miracula. Punitio. Lex Mosis.*

Consilium Domini, dicitur veritas euangelij. Ps. 32. Et consilia Dei super filios hominum, fuerunt miracula in eorum liberatione facta, & quibus decreuit genus humanum seruare. Ps. 62. Col. 1. c. Consiliū etiā Dei, interdū sumitur pro punitione, aut comminatione pœnę. Is. 5. e. 14. f. 19. c. 28. g. 46. c. Ie. 23. e. Mic. 4. d. Consiliū quoque Dei, dici potest lex Mosis. Col. 1. c.

Hier. s. Isa. 9. Consiliarius dicitur Christus. Isa. 9. b. tum quia ipse est in omnibus consiliis Dei, tanquā verus Deus: tū quia semper nobis rectà consulit. Et nemo alius est consiliarius Dei præter ipsum. Is. 40. d. Mich. 4. c. Eius consilium designat consilium Ioseph ad Pharaonem. Gen. 41. c. *Christus.*

Gre. 4. mor. 31. 33. & 11. mor. 18. & 14. mor. 23. Hier. s. Isa. 1 Consules terræ sunt angeli, quibus nunciantibus, voluntatem Conditoris cognoscimus. Iob. 3. c. Item prædicatores, qui terrenas mentes, per exhortationis suæ consilium, ad cælestia pertrahunt. Consiliarij quoque dicuntur Apostoli & prædicatores, rectum iter cæli monstrātes. Iob. 12. c. Is. 1. f. Consiliarij quoque Christi sunt, qui eius membris dant consilium. Et consiliarij abominati sunt Iob, hoc est, Christum, quum Scribæ & legis doctores negarunt eum præsentem, quem venturū prædicatant. Io. 19. d. Ad hos pertinet consilium fratrū Ioseph. Ge. 45. c. Consilium autem Rebeccæ ad Iacob. Ge. 27. b. est consiliū Ecclesiæ ad singulos fideles. *Angeli. Apostoli & prædicatores. Scribæ.*

Gre. s. 1. Reg. 9. 14. Consulens Saul puerum de reuersione. 1. Reg. 9. a. designat prædicatorem debere consulere Spiritum, ne proprio ductus arbitrio erret. Consulere autem Dominum de agendis, est ad orationem confugere, eiusque voluntatem diligenter exquirere. Gen. 25. c. 1. Reg. 14. c.

Ori. s. Exo. ho. 11. Hier. s. Isa. 19. Consilium Ieho ad Mosen, designat intelligentiam spiritualem, legi à Gentilibus fidelibus superadditam. Exo. 18. c. *Intelligentia spiritualis. Philosophi & heretici.*

Ori. s. Gen. ho. 17 Am. de bene patria. 3. Consiliarij Pharaonis, sunt Philosophi & hæretici principi huius seculi fauentes: quorum consilium est insipiens: quo merguntur animæ illis adhærentes in infernum. Isa. 19. b.

Beda s. Gen. 49 Ri. de S. Vict. 12 de Par. 58. Consilium Simeon, & Leui. Gen. 49. a. designat tractatum Scribarum & pharisæorum, in mortem Christi: de quo etiam. Isa. 3. a. Iere. 11. d. Vel designat singularitatem eorum, qui aliorum consiliis acquiescere nolunt, sed malunt temerè agere. *Tractatus scribarum & sacerdotum in Christū. Singularitas.*

Basi. s. ps. 32. Cle. Alex. 2. strom. Arn. s. ps. 1. 25. Hila. s. ps. 1. Hiero. s. Isa. 29. Ber. s. Paruo. 35. Consilia gentium fuerunt idololatria, aut consilia Pilati, & eius militum: aut consilia principum sacerdotum, & scribarum, ac pharisæorum. Ps. 32. Et consilium impiorum dici potest error Gentilium, vel sceleratæ scientiæ, quæ à Deo defecerunt: vel erronea & fluctuans cogitatio. Et consilium vanitatis, est doctrina hæreticorum. Ps. 25. Isa. 8. b. Et consilium Æ- *Idololatria. Consilia Pilati & Iudæorum. Doctrina Gentilium & hæreticorum.*

gypti,

gypti, sunt machinamenta Philosophorum, & hęreticorũ ad detinendos alios in erroribus. Is.19.a. Et consilium, quod mali abscondunt à Domino, sunt prauæ cogitationes & machinamenta, quæ putant non intelligi à Deo: quæ consilia non sunt ex Deo. Is. 29.c. 30.a. 47.d. Consilium etiam impiorum, est suggestio serpentis, & mulieris: vel concursus carnis & animæ, cum suggestionibus diaboli ad malum. *Prauæ cogitationes.* *Suggestiones serpētis & mulieris*

Consistere, vide Esse.

Consobrinus.

Consobrini dicũtur, quasi cõsororini: quia sũt filij duarũ sororũ, aut etiã fratris & sororis. *Incarnatio.*

Consobrina Iacob Rachel. Gen. 29.c. designat cognationem Ecclesiæ cum Christo post assumptam naturam humanam.

Consobrini Tobiæ. Tob.7.a.11.d. ad gentiles ad fidem venientes referri possunt. *Glo.int.s.Tob. 11.*

Consolari, Solatium.

Consolari, est tristem, aut afflictum verbis, aut factis subleuare. Solatium autem est consolatio, quæ propriè fit rebus.

Consolatio Dei ad Abrahã post pugnam & victoriam. Gen.15.a. significat consolationem Dei ad laborantes post deuictas tentationes. Sic consolatur misericordia Dei. Et consolatur Deus populum suum, quando misit Filium suum. Psal. 118. Luc. 2. d. Et consolatus est Ioseph fratres suos, hoc est, Christus discipulos. Gen.50.d. Isa.49. d.51.e.52.c. 61.a. Ierem. 31. c. Zacha.1.d. Consolatio populi Dei est, quę fit per Spiritum sanctum. Is.40.a. Et consolatur Deus Sion, hoc est, Ecclesiam, vel animam. Is.51.a.66.d. Et consolatoria verba sunt, quibus promittit Deus fœlicitatem. Zacha.1.c. *Hie.s.Isa.40.& s. Zach. 1.*

Consolatur virga Dei & baculus bonos, quia per correptionem redduntur meliores. Psal. 22. Is.12.a. Consolatur etiam baculus & virga Dei per incarnationem filij sui. Consolaturus Noe parentes ab operibus & laboribus, &c. Gen.5.d. designat Christum, à quo venit omnis consolatio in genus humanum. *Emendari.* *Christus veniẽs.* *Arn.s.Ps.22* *Hier.s.Iere.1.* *Ori.s.Gen.ho.2*

Consolari dicitur Deus super hostibus suis. Is.1.f. quando castigat peccatores, vt videlicet mala minuantur in mundo, & bonum iustitiæ eius appareat. *Castigans Deus.* *Hier.s.Isa.1.*

Consolari dicitur Christũ, qui credit in eũ. Ps.68. quia tunc apparet fructus passionis eius. *Credere.* *Hila.s.Ps.68.*

Consolantes fratres & sorores Iob ipsum Iob, hoc est, Christum, vel Ecclesiam. Iob.42.c. sunt Iudæi ab infidelitatis pristinę errore in fine mundi resipiscentes: & prauitatem vitæ, per quam recta docentibus repugnauerant, deserentes. *Resipiscentes Iudæi.* *Gre.35.mora.11.*

Consolatur cor viduæ, qui fideli cuique animæ æternas Domini retributiones narrat, & quasi viri sui bona ad memoriam reuocat. Iob.29.c. *Commemorare cælestia.* *Cõsolatio animæ* *Gre.19.mor.16.*

Consolans Elcana Annam, est dicens animæ suæ: Quare tristis es anima mea, &c.1. Reg. 1.b. Ps.42. Et consolatur lectulus aliquem, quando quis in mente sua requiescit. Iob.7.c. *Gre.s.1.Reg.1. & 8.mora.17.*

Consolator, quem non inuenit Christus in passione, est proficiens in fide, quia tunc omnes ferè deficiebant à fide. Ps.68. *Proficiẽs in fide.* *Aug.s.ps.68*

Sicut consolati dicuntur boni in hac vita, spe gaudentes: & non consolati, quia hic non est plena cõsolatio. ps.125. Vel Sicut, sumitur quasi Verè: quia cõsolatio fideliũ est vera cõsolatio. *Spe gaudentes.* *Aug.s.ps.125.*

Non consolatur Rachel super filiis, qui non sunt, designans Ecclesiam, quæ non consolatur super infidelitate Iudæorum. Vel designantur matres Innocentium, putantes se eos perpetuò perdidisse. Matt.2.c. Ier.3.g.31.c. Thre.1.a. Non etiã consolatur Ecclesia super hæreticorũ pertinacia. Isa.22.a. Non consolatur etiam, donec fiat resurrectio corporum Sanctorum. *Hil.s.Matt.can.1* *Hier.s.Isa.22.* *Rup.2.s.Matt.*

Consolatio, quam noluit accipere Iacob, est obseruatio legis non admittenda in Ecclesia. Gen.37.g. Vel sunt Christiani nolentes in hoc seculo consolari, sed in futuro. *Obseruatio legis* *Beda s.Gen.40*

Consolatus dicitur Pharao super vniuersa multitudine sua interfecta. Ezec.32.g. designans diabolum habentem adhuc in inferno malitiam pristinam: vt gaudeat se multos pœnæ suæ socios habere: vel certè consolatus est, videns illos confundi in suppliciis, & erroribus suis. Sic consolata est Hierusalem Sodoma & Samariam peccando. Ezec.16.f. quia eorum peccata visa sunt leuiora, quàm peccata Hierusalem. *Gaudẽs diabolus de peccantibus.* *Hier.s.Ezec.32*

Consolantur in Diis, qui defendunt hæreses, simul voluptatibus vacantes. Is.57.b. Et cõsolatur hæretici, vel pseudoprophetæ auditores suos, vanè salutem illis promittẽtes. Zac.10.a. *Defendere hæresis.* *Hier.s.Isa.57*

Ad consolandum Iob venientes amici eius. Iob.2.d. designant hæreticos, qui sanctam Ecclesiã de æternitate docere desiderant, quam ipsa melius nouit. Et sunt consolatores onerosi, qui blandis verbis in errorem, aut peccatum pertrahere conantur. Iob.16.a. *Hæretici volẽtes docere Ecclesiã.* *Gre.3.mora.18.& 13.mor.1.*

Non est, qui consoletur Hierusalem, hoc est, animam peccatricem, ex omnibus charis eius. Thre.1.a. quum nec ex dæmonibus, nec ex hæreticis, qui eam antè per illecebras voluptatum in diuersa trahebant, non valent eam à peccati amaritudine liberare. Et non habet consolatorem anima, quæ non habet Deum. Ibidem.c. Nec est, qui consoletur Ecclesiam ex omnibus prælatis malis, qui sua peruersitate eam affligunt. *Lyra.s.Thren.1.*

Consolidare, vide Solidus.

Consors, Consortium, quære Socius.

Conspergere, vide Aspergere.

Conspicere, quære Aspicere.

Conspectus, Coram.

COnspectus dicit præsentiam alicuius, coram quo aliquid geritur.

Coram Deo est opus eius, quum opus redemptionis Christi semper est illi recens miserendum. Is. 40.c.

In conspectu Dei inuenire gratiam, est ab illo acceptari, eíque beneplacitum esse. Exo. 23. b. 25.c. 28.b. 29.b. 33.c. 34.a.

Gre. 10. mor. 20. In conspectum Dei venire dicitur vno modo, qui peccata sua subtiliter perpēdens, in eius conspectu se punit, & flendo diiudicat. Nam quoties conditoris nostri potentiam ad sensum reducimus, toties in conspectu illius stamus. Sic Elias stabat in conspectu Domini. 3. Reg. 17. a. Sic non venit in conspectum Dei omnis hypocrita. Iob 13. c. Sed alio modo veniet in conspectum Dei iudicandus in iudicio. In conspectu etiam Dei apparere, est, quæ placita sunt illi, facere. Exo. 34. c. Leu. 15. b. quod etiam est coram Deo ambulare. Gen. 17. a. In conspectu quoque Dei comedunt panem Sancti: qui omnia, quæ faciunt, in cōspectu Dei faciunt. Peccator autem à conspectu Dei fugit: sicut Adam, & Cain, qui exiit à facie Dei. Qui malum coram Deo facit, continuò pœnitet & dicit: Peccaui. Qui autem discedit à conspectu Dei, nescit conuerti, & peccatum pœnitendo purgare. Exo. 6. b. 18. b. Ps. 50. 67. Ezec. 16. f. Et in conspectu Domini est is, quem in oblatione obsequiorum diuina dignatio libenter aspicit: qui dicit, Viuit Dominus, in cuius conspectu sto: & orat ne proiiciatur à facie Dei, ante quam venire & apparere optet. 1. Reg. 6. d. 4. Reg. 63. b. Ps. 61. Demum coram Deo sunt iusti, vt recipiant bona: vt Noe. Gen. 6. b. *Pœnitere. Contēplari Deū.* *Bene operari.* *Ori. s. Exo. ho. 1. 11 & s. Leu. ho. 5. Arn. s. ps. 67. Gre. s. 1. Reg. 2.*

Hil. s. Ps. 141. Gre. s. 1. Reg. 7. In conspectu Dei effundit orationem, qui non verbis de lingua excidentibus, sed de profundo, & intimo fidei fonte eam precando effundit. Ps. 141. In conspectu autem Domini effundere aquam, est quærere per lachrymas solum diuinæ placationis fructum. 1. Reg. 7. b. *Intima fide orare.*

Glo. ord. s. Ps. 142. In conspectu Dei non iustificatur omnis viuens. Psal. 142. hoc est, nemo comparatus Deo inuenitur iustus: vel secundùm eius iudicium, quod est rectissimum, nemo est sine peccato.

Gre. s. 1. Reg. 15. Coram Domino concidere Agag, est per cōtemplationem Dei carnales cogitationes dissipare. 1. Reg. 15. g.

Lyr. s. Gen. 10. Coram Domino sunt mali, vt puniantur: vt corrupta est terra coram Deo. Gen. 6. b. Et Nemroth dicitur robustus venator coram Domino. Gen. 10. b. Et Sodomitæ pessimi & peccatores coram Domino. Gen. 13. c. 19. c. Et Her, filius Iudæ, dicitur nequam coram Domino. Gen. 38. a. Ponit etiam Deus in conspectu suo iniquitates, vt eas puniat. Psal. 89. Coram Deo autem habere Deos alienos, est in contemptum veri Dei, eos habere. Exo. 20. a.

In conspectu angelorum psallendum Deo: quia ipsi curam nostri habent. Ps. 137.

Ori. s. Ios. ho. 9. In conspectu filiorum Israel scripsit Iosue Deuteronomium. Ios. 8. f. designans Christum baptizatum coram angelis illi assistentibus.

Basi. s. Ps. 115. In conspectu omnis populi glorificatur Deus, quum eius maiestas per aliquorum punitionem fit manifesta. Leu. 10. a. Ideo etiam, vt fiat propitius, reddenda sunt ei vota in conspectu omnis populi eius. Ps. 115. Et ipse descendit coram omni plebe cum tonitruis, &c. vt sui timorem eis incuteret, ne eius transgrederentur legem. Exo. 19. b. *Manifestatur Deus puniendo.*

Aug. q. in Nu. 33. In conspectu omnium immolatur vacca rufa. Num. 19. a. quia Christus immolatus est pro omnibus: vel in conspectu Eleazari, hoc est sacerdotum nouæ legis. *Christus pro omnibus immolatus.*

Glo. ord s. Leu. 6. Coram altari offerre, est offerre secundùm quòd Christus reuelauerit. Leu. 6. b.

Glo. ord. s. Exo. 7. Coram Pharaone proiiciens Moses virgam. Exo. 7. b. designauit prædicationem Gentilibus faciendam. *Prædicare Gentilibus.*

Aug. s. ps. 50. In conspectu est dolor de peccatis semper, quum quis verè pœnitet. Psal. 37. Et contra peccatorem, vel coram peccatore, est peccatum, quum illud agnoscit & detestatur. Ps. 50. *Verè pœnitere.*

Amb. s. 2. de inter. 4. Coram malis est semen eorum, quum faciunt opera sua, vt videantur ab hominibus. Iob 21. a. *Inanis gloria.*

Hie. de mansioni. In cōspectu Beelsephon castra ponere. Exo. 14. a. est nobilitate virtutis diabolum vincere.

Consopire.

Rup. s. Nah. COnsopire, est in soporem, & quasi in stuporem inducere. Et agitatores curruum dicuntur consopiti. Nah. 2. a. vt intelligantur dæmones, vel hæretici, aut tyranni, velut ebrij perturbati. In aliquibus male legitur, compositi. Consopiti etiam sunt. i. profundo somno mortis sepulti: vnde non euigilabunt, nisi ad mortem æternam. Hab. 2. d.

Conspirare, vide Coniurare.

Conspuere, vide Saliua.

Constare, Constantia, Inconstantia.

COnstare dicitur aliquid, vel quod est manifestum, vt Iudit. 1. b. Constat Deum nostrum peccatis nostris offensum: vel quod est firmum & fixum in bono: vnde est cōstantia virtus. Constat etiam, quod ex aliquibus ceu partibus constituitur. Et constat, quod aliquo pretio emitur: vt Leuit. 25. c. Quanto minus temporis numeraueris, tanto minoris & emptio constabit, vix vllam habet allegoriam.

De constantiæ

De cõſtãtiæ virtute agitur. Iud.9.d.16.b.Sap.5.a.1.Ma.2.b.9.b.2.Ma.8.c.Acto.4.c.13.g.23.c. Inconſtantia eſt vitium contrarium conſtantię. Sapien.4.c.14.d.Iaco.1.a.3.d.

Conſternare, vide Terrere.

Conſtituere.

COnſtituere eſt ordinare, decernere, proponere, ſtatuere, aſſignare, & ponere. Item parare, præficere, & definire.

Mittens pater filium. Conſtituit Dominus legiſlatorem ſuper gentes, quum miſit filium ſuum. Pſal. 9. Vel conſtituet legiſlatorem malis, quum eis dabit Antichriſtum: quia Chriſti veritatem recipere noluerunt. Conſtituens autem rex Ægypti Ioſeph dominum domus ſuæ, deſignat poteſtatẽ Chriſto à Patre collatam. Pſ.104. [*Amb.ſ.Pſal.118. ſer.13. Hier.ſ.Pſ.9. Ar.ſ.Pſ.104.*]

Præfici Chriſtũ aut prædicatorẽ. Conſtituit Dominus principem, vt liberet populum, quia non ſui gratia conſtituitur princeps, ſed populi. 1.Reg.10.a.12.a.15.a. Conſtitutus autem Ieremias ſuper gentes & regna, eſt Chriſtus, aut prædicator. Iere.1.b. Et conſtituti principes ſuper omnem terram, ſunt Apoſtoli in Eccleſia. Conſtituit etiam Dominus cuſtodes, vel ſpeculatores ſuper muros Hieruſalẽ, quũ ordinauit angelos cuſtodes, & poſuit Apoſtolos & prelatos in Eccleſia. Iſ.62.b. Eze.33.a. [*Gre.ſ.1.Reg.10. Ori.ſ.Iere.ho.1. Baſi.ſ.Pſ.44. Hier.ſ.Iſ.62.& ſ. Ier.1.& ſ.Eze.33*]

Salus per Chriſtum. Conſtituit Dominus iudicia in filiis Iſrael, & Ægyptij. Exo.15.d. quum per Chriſtũ, & eius crucem dedit ſalutem mundo: & aquas amaras tribulationum reddit dulces.

Præcedens admonitio. Conſtituens Dominus tempus ad puniendos Ægyptios, deſignat admonitionem ſuã præcedere punitionem. Exo.9.a. Dani.7.c. [*Ori.ſ.Exo.ho.7.*]

Conuerſio peccatoris. Conſtituit Deus peccatorem ſuper diabolum. Pſal.108. quum conuerſum à peccatis facit aduerſarium diaboli: vt Paulum.

Nõ plus ſapere. Conſtituere terminos populo in circuitu montis. Exod.19.b. eſt dare modum intelligentię: ne plus velint ſapere, quàm oporteat. [*Arno.ſ.Pſ. 108*]

Dare locum pœnitentiæ. Cõſtituere locũ refugij homicidæ. Exo.21.b. eſt dare locũ pœnitentiæ peccatori in Eccleſia. [*Glo.int.ſ.Exo.19. Glo.ord.ſ.Exo.21.*]

Inſtituere Eccleſiam. Conſtituere ciuitatem habitationis. Pſ.106. eſt inſtituere Eccleſiam, in qua habitãt fideles. [*Arn.ſ.Pſ.106.*]

Ordinare prælatos & doctores. Conſtituunt viros ad luſtrandum terrã. Eze.39.d. quũ ſtatuuntur doctores ad inquirendos hæreticos. Sic conſtituit Moſes tribunos & centuriones, hoc eſt, prælatos, & doctores. Exo.18.d. Et conſtituit Ioſeph de fratribus ſuis magiſtros pecorum Pharaonis. Gen.47.b. [*Glo.int.ſ.Eze.39.*]

Parari ad fœlicitatem. Conſtituunt diem ſolemnem, qui præparantur ad recipiendam fœlicitatem. Pſ. 117. [*Aug.ſ.Pſ.117.*]

Deſtitutus gratia Dei. Conſtitutus eſt nudus populus inter hoſtes. Exo.32.f. quando gratia Dei deſtitutus eſt. Dicitur eum conſtituiſſe nudum Aaron, quia peccatum populi attribuitur prælato cõſentienti. [*Glo.ord.ſ.Exo.32.*]

Conſtituentes prælia tota die, ſunt Iudæi contra Chriſtum, & mali aduerſus bonos. Pſ.139. [*Hila.ſ.pſ.139.*]

Conſtitutus arcus in nubibus in ſignum fœderis. Gen. 9. c. eſt Chriſtus mediator inter Deum & homines. [*Lyra.ſ.Gen.9*]

Iudæi in Chriſtũ. Chriſtus. Conſtitutus Abraham pater multarum gentium. Gen.17.a. eſt propter fidem, quam gentes imitari debebant.

Subſidium prædicatorum. Conſtituens Laban mercedem Iacob pro paſtu ouium. Gen.30. d. deſignat dantem temporalia prædicatori pro ſuo labore. [*Lyra.ſ.Gen.30.*]

Conſtitutus Moſes Deus Pharaonis. Exod. 7. a. nuncupatiuè videlicet, vt ageret diuina opera, virtute diuina.

Conſtituit Pharao diem, quo abigerentur ranæ. Exo.8.c. vt oſtenderetur ea, quæ fiebant à Moſe, fieri virtute diuina. [*Glo.int.ſ.Exo.8.*]

Conſtituta domus omni viuenti dicitur mors. Iob.30. c. quia omnes à morte recipiuntur.

Conſtringere, vide Stringere.

Conſtruere, quære Aedificare.

Conſtuprare, vide Stuprum.

Conſuere, Aſſuere, Aſſumentum, Diſſuere. Commiſſura, Inconſutilis.

COnſuere, eſt pannum panno, aut ſimilia filò coniungere, & ſarcire: Diſſuere verò, eſt cõſuta diſſoluere. Aſſumentũ autem eſt: quod alteri aſſuitur. Commiſſura verò eſt vel iunctura, vel ipſum aſſumentum.

Aſſerre teſtimonia legis. Conſuendi tempus. Eccl'tæ.3. b. dici poteſt cùm Euangeliſtæ afferunt teſtimonia aduentus Chriſti, à lege & prophetis. [*Hier.ſ.Eccl'ten.3*]

Pœnitere. Conſuere ſaccum ſuper cutem. Io.16.c. deſignat eum, qui poſt lapſum carnis ad pœnitentiã reuertitur. Vel Iudæos, qui tanquam aſperi facti circundederunt, & afflixerunt Chriſtum. [*Hier.ſ.Iob.16. Gre.13.mora.10.*]

Operire peccatũ. Intelligere legẽ carnaliter. Labores huius vitæ parare. Conſuere folia ficus, eſt texere operimenta mendacii, vel peccati. Gen.3.b. Et Iudæi conſuũt folia ficus, quũ legem carnaliter interpretantur. Et hęretici mendaciorum tegmenta. Et qui cooperãtur aliis in tranſgreſſione. Deſignatur etiã in cõſuendo laborioſa vita, & immortalitas relicta: de quibus ambobus primi parẽtes miſerã tunicã vniuerſo generi ſuo cõſuerũt. [*Am.de Paradi.3 Beda ſ.Gen.3.*]

Prædicare vitia. Conſuere ceruical ſibi. Ezech.13.c. eſt extra Chriſtum requiem quærere. Vel prædicare, quæ faciunt ad libidinem. Et dixit conſuere, aut aſſuere: quia hæc non ſunt contexta, vt Chriſti tunica, ſed malè connexa. Conſuunt etiam puluillos & ceruicalia, qui malè agentibus adulantur, vt qui corripi ex culpa debuerat, in ea fultus laudibus molliter quieſcat. [*Ori.ſ.Cã. ho.2.& ſ.Eze.ho.3. Hie.ſ.Eze.13.16. Gre.18.mor.5.*]

Consuta hinc inde idola, vel excelsa. Ezech. 16. b. sunt hæreses ex variis scripturæ locis malè intellectis, malè collectę. Ori. s. Eze. ho. 6. *Adulari. Hæresum consarcinatio.*

Dissuta vestimenta leprosi. Leui. 13. f. designare possunt virtutum dissolutionem per peccatum factam. Cumque per vestimenta dissuta nuditas appareat, designant manifestantes errores, nec abscondentes peccata: quod bene, & malè fieri potest. Ori. s. Leui. ho. 8. Isych. s. Leui. 13. *Dissolutio virtutum.*

Assumentum panni rudis additum vestimento veteri. Marc. 2. c. designat noua sacramēta, quæ non bene cohærent cum veteribus. Vel sunt opera noui hominis, quæ non possunt copulari operibus veteris hominis. Matt. 9. b Luc. 5. g. Hil. s. Matt. Cā. 9 Amb. s. Luc. 5. *Noua sacramenta non copulāda veteribus. Opera noui hominis.*

Inconsutilis tunica Christi, designat vnitatem Ecclesiæ, quæ durat per indissolubilem charitatem. Ioan. 19. d. Designat etiam corpus eius assumptum ex Virgine sine virili admixtione. Cypri. cont. Noua. Ber. in Apolo. Cyril. 12. s. Ioan. 32. *Vnitas Ecclesiæ.*

Consuti vtres vinarij Gabaonitarum. Iosu. 9. a. veteris hominis opera. Glo. ord. s. Iosu. 9. *Opera veteris hominis.*

Commissuræ templi, quæ & iuncturæ. 1. Par. 22. a. 2. Para. 34. c. connexionem virtutum & charitatis designare possunt. *Connexio virtutum.*

Consuescere, Consuetudo, Assuescere, Mos.
Solere, Solitum.

Consuescere, seu assuescere, est per multos actus seu operationes habitum exercere, seu acquirere, & consuetudo est ipsa actio frequentata, seu quod ex eius frequentatione relictū est, & etiam est conuersatio. Dicitur etiam mos. Mores autem sunt habitus, seu cuiusque inclinationes, siue bonæ, siue malæ. Vix habent hæc allegoriam.

Consuetudo fœminarum, dici potest fragilitas infirmorum. Gene. 31. e. Ezech. 16. d. Mos autem filiarum in bonum sumi potest. Exod. 21. b. Philo. de temulen. *Fragilitas infirmorum. Consuetudo peccandi.*

Assuetus onager in solitudine. Iere. 2. c. designat eum, qui sine fræno sequitur gulam & voluptates. Et solitum opus laterum, est consuetudo peccati. Exo. 5. b. Hier. s. Iere. 2.

Consuetudo sacerdotij. Leui. 1. a. Et mos sacrorum. Exo. 13. a. 1. Reg. 2. c. cultum interiorem Dei designant. Glo. int. s. Exo. 13.

Solere effundi cineres altaris in loco separato. Leuit. 1. d. Vide Fundere.

Mos vniuersæ terræ, naturalem consuetudinem, quæ omnibus inest, significare videtur. Genes. 19. f. Consuetudo autem terræ Ægypti, morem mundanorum significare videtur. Leuit. 18. a. 4. Reg. 17. f. Sapien. 12. d. 14. b. Eccl'i 20. d. 2. Mach. 10. d. 11. b. *Naturalis consuetudo. Mos mundanorum.*

Consueta mors hominum, est quum moriuntur senio, aut morbo. Numer. 16. d.

Moris vnius dicuntur, qui sunt vnanimes. Psal. 67.

Consumere, Absumere.

Consumere, est in nihilum redigere, aut destruere, quasi vorando: vt ignis consumit.

Consumens ignis dicitur Deus, secundum quod delet peccata. Deute. 4. d. 9. a. Hebræ. 12. g. Et ipse consumit malos, mittens eos in infernum. Num. 14. b. Deut. 7. d. 28. b. 2. Reg. 22. d. Iob. 13. c. 30. c. Eccl'i. 27. d. 45 d. Iere. 46. g. 49. g Ezech. 15. b. 22. g. Miche. 1. a. Nahum 1. c. Cōsumit autem quasi leo, quia vt leo parcit prostratis, ita Deus punit peccantes, sed parcit pœnitentibus. Hos. 13. b. Ori. 1. s. Periarcon. Rup. s. Hose. 13. *Deus.*

Consumit ignis sacrificium. Leui. 6. b. quum totus Christus nobis oblatus est: & cùm mortale hoc absorbetur à vita. Isych. s. Leuit. 6. Amb. 3. offi. 14. *Oblatus Christus. Absorpta mortalitas.*

Absumit ignis reliquias sacrificij. Leuit. 7. b. 8. g. quum relinquuntur Spirituisancto mysteria, quæ mens capere non potest. Ad hoc referri potest, quum consumuntur cineres hostiæ. Leuit. 6. b. *Reseruare mysteria Spirituisancto.*

Consumit ignis ius, & carnes. Iudi. 6. e. quum afflatus à redemptore spiritus, tanta cor nostrum flamma compunctionis concremat, vt omne quod in eo illicitum est operis & cogitationis, exurat. Greg. 3. Mor. 22. *Exuri illicita opera, & cogitationes.*

Consumens ignis de cælo oues, & pueros Iob, designat à præpositorum cordibus flammam inuidiæ corruisse, & quicquid boni in plebibus oriebatur, incendisse: quia dum mali prępositi, suum contra veritatem honorem exigunt, ab omni rectitudine corda sequentium subuertunt. Iob. 1. c. Et ignis inuidiæ consumit ciuitates, &c. Num. 31. b. Sap. 16. b. Ierem. 6. g. Gre. 2. Mor. 26 *Incendens inuidia.*

Consumit Deus innocentem, & impium: innocentē quidem, quia quantalibet eius simplicitas fuerit, diuinæ magnitudinis simplicitate superatur, vel deuoratur. Impium verò, quia Deo cuncta mirabiliter ordināte, ipsis suis versutiis, eius impietas ligatur. Vel consumit vtrūque, quia licet meritis vitæ diuisi sint, primę tamen culpæ merito æquè ad carnis interitum pertrahuntur. Post resurrectionem autem corporum, iustus transit ad gloriam, malus verò etiam corpore non consumitur, vt perpetuò crucietur. Iob. 4. b. 9. c. 14. b. 20. c. Sap. 5. c. Ezec. 43. c. Hose. 13. c. Zac. 5. b. Gre. 9. Mor. 19. & 15. Mor. 9. *Nil mundum in conspectu Dei.*

Consumit hostilis terra Iudæos. Leui. 26. f. quum euangelium, totius erroris Iudęorum conterit substantiam. Isych. s. Leuit. 26. *Conterens euangelium errores.*

Consumpsisse se dicit Christus vanè fortitudinem suam. Isa. 49. a. quia pauci ex Iudæis, propter quos peculiariter passus videtur, crediderunt in ipsum. Hier. s. Isa. 49. *Incredulitas Iudæorum.*

Consumitur

Corruptio hominis. Consumitur homo quasi putredo. Iob. 13. d. dum carnis suæ corruptione conteritur. Et quasi vestimentum, quod comeditur à tinea: quia quum immunda tentatio non aliunde, sed à semetipso nascitur, more tineæ, carnem de qua exiit, quasi vestem consumit. *Gre. 11. Mor. 25.*

Discipulorum Christi incredulitas. Consumptæ carnes Iob, designant discipulos Christi deficiẽtes à fide, in eius passione. Iob. 19. d. Designant etiam defectum bonarum affectionum. *Gre. 14. Mor. 23. Ber. ser. de cute, et carne, &c.*

Deficere malos. Consumi nubem, est malos & superbos districto respectu superni iudicis, quasi Solis calore liquefieri. Iob. 7. b. Et consumere dicitur mors brachia, quum superbia perdit opera. Io. 18. c. Sic etiam consumit rubigo fruges. Deut. 28. d. Et consumit quis carnes proprias, quum per superbiam, aut inuidiam, omnes in se virtutes destruit. Iob. 13 d. 19. c. 33. d. Prou. 5. b. Isa. 10. e. 49. a. Sic consumpta est omnis caro per diluuium. Gen. 7. d. *Gre. 8. Mor. 14. & 14. Mor. 8.*

Perdere mentis integritatem. Consumuntur mali velut à tinea Iob. 4. d. 30. c. quum eorum mentes, quia damna sua considerare negligunt, integritatem quasi nescientes perdunt. *Gre. 5. Mor. 28.*

Vir perfectus. Consumptus ætate Isaac, designat virum perfectum, in quo omnia temporalia deficiunt sola mente semper renouata. Gen. 35. d. Consumpti sunt etiam dies bonorũ, absque vlla spe: quia in præsenti vita fiduciam non posuerunt. Iob. 7. b. *Gre. 8. Mor. 12*

Incommoda deficiẽte verbo Dei. Consumi terram inopia, aut fame, designat incommoda ob defectum verbi Dei emergentia. Gen. 41. e. Sic consumi cibos, est deficere verbum Dei. Gen. 43. a. Deut. 32. d. Eccl'æ. 4. c. Ezech. 5. c. Thren. 1. f. 4. b. Consumitur autem gladio, qui conuincitur, aut condemnatur per verbum Dei. 2. Reg. 11. d. 18. b. Iosue. 10. g. Iere. 16. a Hose. 11. b. *Lyra. s. Gen. 43. Hier. s. Hose. 11.*

Labor Iudæorũ cassus. Consumi stulto labore. Exod. 18. e. Leu. 26. c. est Iudæorum quorum labor incassum consumitur: quia laborant in lege, quam implere non valent. *Isych. s. Leuit. 26.*

Cessatio veteris populi. Consumpta multitudo Israel in deserto, designauit cessationem veteris populi, vt nouus per Christum introduceretur. Nume. 32. c. Deut. 2. c. Consumens autem vitulus ciuitatem Hierusalem, designauit exercitum Romanorum, qui eam destruxit. Is. 27. c. 66. c. Et consumpserunt locum Iacob, qui destruxerunt Hierusalem: & etiam, qui fecerunt aliquem cadere à statu gratiæ. Iere. 10. d. Et consumunt bestię Iudæos. Leui. 26. d. quum dæmones eorum opera, quæ bona putant, deuorant. *Hier. s. Isa. 27.*

Perdens fidem, & opera. Consumens prodigus omnem substantiam suam. Luc. 15. c. designat peccatorem, qui perdidit fidem, & opera: vel designat gentilem populum, qui omnibus creaturis ad idololatriam abusus est. *Isych. s. Leuit. 26.*

Compunctio. Consumitur tacens, qui de stulta se cogitatione reprehendens, apud semetipsum dente conscientiæ mordetur. Iob. 13. c. *Am. 2. de pœni. 3. Hie. epis. Beatitu. Gre. 11. Mor. 21.*

Perire malos, & eorũ defensores. Consumuntur pariter auxilium, & cui præstatur auxilium. Isa. 31. b. quum mali, & eorum defensores pariter puniuntur in inferno. Et consumitur conuiuium hæreticorum, quasi stipula, quum igni inferni deputantur hæretici. Nahum 1. c. *Hier. s. Isa. 31.*

Amissa dignitas animæ. Consumpti sunt sacerdotes & senes in vrbe. Thre. 1. g. quum in anima, quæ voluptatibus, & desideriis prauis innititur, sacerdotij dignitas, & concilij maturitas propter indigentiam sapientiæ, & virtutum inopiam admittitur.

Permanens memoria sanctorũ patrum. Non consumptæ vestes, neque calceamenta filiorum Israel in deserto. Deut. 29. a. designãt non debere perire in nobis memoriam sanctorum patrum. *Lyra. s. Deut. 29.*

Consummare, Consummatio.

Consummare est aliquid ad finem, seu ad perfectionem perducere: vnde omnis consummatio finem dicitur habere, quo clauditur. Psalmo 118. Omnis consummationis vidi finem.

Resurrectio. Consummari dicitur Christus tertia die. Luc. 13. g. vt expulsio dæmonum, quæ est remissio peccatorum, sit velut prima dies in ecclesia. Secunda perfectio sanitatum, dum de die in diem proficit ecclesia. Tertia verò die consummatur, dum resurrectionem in seipso initiandam monstrauit ecclesię, qua ad incorruptionis consummationem, summamque perueniat sanitatem. Et corpus Christi per generalem resurrectionem perficiatur. *Au. 9. cont. Iulia 8. & s. Psal. 105. & 2. de consen. euangeli. 75.*

Perfectio Ecclesiæ. Finis mundi. Consummatio tabernaculi, designat perfectionem ecclesiæ, & finem mundi. Psalm. 28. in titulo. 3. Reg. 6. b. 1. Mach. 13. b. Et consummatur seculum in perfectis, quibus est crucifixum. Matt. 24. a. Et consummationis ira, est finis mundi. Psal. 58. Isa. 10. f. *Hier. s. Psalm. 28. Arn. s. Psal. 28. Ori. s. Matt. ho. 27 30.*

Impletio legis. Consummatio, quam facit Dominus, est legis impletio & cessatio per Christum facta. Isa. 10. f. 28. f. Vel est dies iudicii, quando Deus expleturus est, & consummaturus omnia. *Hila. s. Ps. 58. Hie. Isa. 28.*

Destructio Hierusalem. Consummata vindemia, dicit vltimam vastationem Hierusalem per Romanos factam. Isa. 32. c. *Hie. s. Isa. 32.*

Saluari reliquias Israel. Consummatio, quam non facit Deus, dicitur, quia saluaturus est reliquias populi Israel. Iere. 4. f. 5. c. *Hie. s. Iere. 4.*

Perficitur homo in capite. Consummare arcam diluuij in cubito, est corpus hominis in capite absoluere, & perficere. Gen. 6. c. *Amb. de Noe. 7.*

Cessatio vindictæ Dei. Consummatio loci diluuii, dicit cessationem diuinæ vindictæ. Nahu. 1. b. *Hie. s. Nahum. 1.*

Finem imponi malitiæ. Consummari nequitiam peccatorum, est malitiæ finem imponi. Ps. 7. Dani. 9. f. Et consummatæ iniquitates Amorrhæorum dicuntur, quum deteguntur fallaciæ, & mendacia sophistarum & impostorum. Gen. 15. d. Et consummatur miser, quum vincitur diabolus aut *Basi. s. Ps. 7. Philo. quis rerũ diui. hæres. Hie. s. Isa. 16.*

Hil. & Amb. s. Ps. 118.

hæreticus. Consummantur autem sic mali, & non boni. Isa. 16. b. 29. f. 33. a. Iere. 30. b.

Consummari in terra dicuntur, qui labuntur in corporis vitia. Ps. 118. *Labi in corporis vitia.*

Consurgere, vide Surgere.

Contabescere, quære Tabescere.

Contagio, vide Macula.

Contaminare, quære Immundus.

Contegere, vide Tegere.

Contemnere, Spernere, Despicere, Paruipendere, Respuere.

CONtemnere, est vilipendere, & quasi pro nihilo ducere. Respuere autem est per contẽptum eiicere.

Hila. s. Ps. 118. Spernit Deus non omnes peccatores, sed discedentes à iudiciis eius, & apostatantes. Psal. 118.

Hila. s. Ps. 53. Despexit oculus Christi super inimicos suos. Psalm. 53. quando resuscitatus, omnes superauit.

Hie. s. Isa. 49. Contemptibilis anima, dici potest anima Christi, quia eam posuit pro ouibus suis, quasi preciosiores iudicaret oues. Is. 49. c.

Amb. & Hil. s. Ps. 118. Hie. s. Iere. 3. Contemptum se dicens Dauid, & adolescentulum. Ps. 118. designat vel Christũ in passione, vel iuniorem populum ad fidem veniẽtem à Iudæis despectum. Et contemnens mulier amatorem suum, est synagoga despiciens Christum. Iere. 3. f. Idem designat despiciens Michol Dauid in corde suo. 2. Reg. 6. d. 1. Par. 15. d.

Gre. 10. mor. 29. Contempta lampas apud cogitationes diuitum. Iob. 12. a. est iustus, qui despicitur à superbis: boni autem replentur despectione in hac vita, vt Lazarus. Psalm. 122. 1. Reg. 17. c. Iob. 19. c. 31. b.

Glo. ord. s. Ps. 68. Non despexit Dominus vinctos suos, nec opera manuum suarum, quia fauet iis, qui pro eius amore affliguntur. Ps. 68. 137.

Nemo despicit sponsam post osculum sponsi. Cantic. 8. a. quia post incarnationem Verbi, Ecclesia etiam ab angelis honoratur. Vnde angelus noluit adorari à Ioanne Euangelista. Apoc. 22. b.

Glo. ord. s. Ps. 118. Contemptus, quem aufert Deus, est abiectio, quam quis acquisiuit per peccatum. Psalm. 118. Vel est contemptus, quo martyres despiciebantur, qui nunc ablatus est, quando in honore habentur. *Abiectio peccati. Contemptus martyrum.*

Gre. s. 1. Reg. 3. 10. Beda s. Gen. 16. Despiciens Agar dominam suam. Gen. 16. a. designat sensualitatem contemnentem rationem, vel subditum contemnentem prælatum suum quum putat se profecisse. Vel designat Ecclesiã ex Gentibus despicientem synagogam. Despicientes etiam Saulem, designant contemptum prælatorum. 1. Reg. 10. d. *Contemnens sensualitas rationi. Contemptus prælatorum.*

Glo. ord. s. Gen. 29. Despiciens Iacob Liam. Gen. 29. g. designat contemptum vitæ actiuę, propter amorem contemplatiuæ. *Contemptus vitæ actiuæ.*

Ori. s. Eze. ho. 9. Gre. 18. mor. 18. Spernere dicuntur Sion, qui contemnunt Ecclesiam. Amos 6. d. Sic despexit rex Assyriorum, hoc est, diabolus, Ecclesiam, vel animam. Isa. 37. d. Thren. 1. a. Abdi. d. Contemnit etiam matrem, qui intra Ecclesiam existens vt filius, non vult parere præceptis eius. Prou. 30. c. *Contemptus Ecclesiæ.*

Hie. s. Iob. 39. Gre. 30. mor. 25. 30. Contemnit Onager multitudinem ciuitatis. Iob. 39. a. quum Christus non est sequutus humana & vulgaria iudicia, nec traditiones Pharisæorum. Et quum contemplatiuus deuitat humanæ conuersationis praua studia. Vel designat Iudęos contemnentes fideles Ecclesiæ. *Despiciẽs Christus traditiones Iudæorum. Despicientes Iudæi fideles.*

Hie. s. Zach. 4. Despicere dies paruos. Zach. 4. d. est contemnere hanc vitam breuem. *Contemptus huius vitæ.*

Hie. s. Malac. 2. Despicit vxorem adolescentiæ suæ, qui contemnit legem naturalem. Malach. 2. d. *Contemptus legis naturalis.*

Gre. s. 1. Reg. 2. Contemnens Hebræus correptionem Mosis, designat Iudæos contemnentes Christi prædicationẽ. Exo. 2. b. Idem est contemnere angelũ Dei. Exo. 23. c. Et contemnentes Dominum, sunt Iudæi, negantes Christum esse redemptorem: vbi etiam designantur prælati mali. Leuit. 6. a. 26. b. Numeri. 15. d. Deut. 9. d. 1. Reg. 2. g. 12. b. 2. Reg. 12. b. Iob. 19. d. Isa. 1. a. 33. à. Mala. 1. b. Ad idem refertur despiciens Hierusalem iuramentum Dei. Ezec. 16. g. Et contemnens seruus dominum suum. 2. Reg. 19. e. *Contemnentes Iudæi prædicationem Christi.*

Amb. de Cain 4. Paruipendens Esau benedictionem primogenitorum. Gen. 25. d. designat Iudęos contemnentes Christianos, in quos transiuit regnum Dei tanquã ius primogenitorum: vel designat ignauos, virtutis excellentiam contemnentes. *Contẽnentes Iudæi Christianos.*

Hila s. Ps. 54. Despiciuntur orationes leues, diffidentes, inutiles, &c. Ps. 54. sicut despexit Christus petitionem adolescentis, qua petebat hereditatem diuidi. Luc. 11. b.

Glo. ord. s. Gen. 39. Contemnens Ioseph dominã suam, designare potest Christum relinquentem synagogam. Gen. 39. c. *Relinquẽs Christus synagogam.*

Hie. s. Isa. 58. Spernens dominus ancillam suam. Exod. 21. a. designare potest despicientem carnem suã. Cæterum despicit carnem suam malè, qui non benefacit consanguineis suis, aut fidelibus Ecclesiæ, aut denique proximis. Isa. 58. b. *Despiciens carnem suam.*

Iudaei haeretici & caro contemptibiles.

Contemptibiles sacerdotes fiunt, quum non seruant pactum Dei. Malac.2.b. Contemptibilis autem Edom, designat Iudaeos vel haereticos, aut ipsam carnem. Abd.a. *Hie.s.Abdi.*

Pertinacia diaboli in tentãdo.

Contemnit pauorem equus. Iob.39.c. quum diabolus procaciter & impudenter etiam victus reuertitur ad tentandum. *Hie.s.Iob 39.*

Despiciunt daemones animam seductam.

Contemnunt amatores ipsam Hierusalem, quum daemones despiciunt animam, quam seduxerunt. Ierem.4.g. Thre.1.a. *Hier.s.Iere.4.*

Respuere immunda. Leui.11.g. est vitare peccata.

Contemnens haereticus Ecclesiã.

Despicit partum matris, haereticus contemnens Ecclesiam, à qua ipse prodiit. Prou.30.c. *Beda.s.Pro.30.*

Contemplari, vide Considerare

Contendere, quaere Rixari.

Contenebratus, vide Caligare.

Contentus.

Contentus est, qui animo satiatus, aut satisfactus est.

Contenti debent esse milites stipendiis suis. Luc.3.e. hoc est, viri ecclesiastici contenti esse debent donis Spiritus: & etiam contenti doctrina sacra, ne amplius curiose exigẽdo, in haeresim incidant. Sic contenti esse debent decimarum oblatione. Num.18.d.1.Tim.6.b. *Amb.ser.7. Aug.de verbis Domini.ser.19.*

Conterere, Atterere, Comminuere.

Hier.s.Iere.30. & s.Nahum.1. & s.Hose.1. & s.Amos 2. Aug.s.ps.3.57. Greg.19.mor.24. Ori.s.ps.36.ho.3. & s.Iere.ho.2.3. Arno.s.ps.9. Aug.s.ps.45. Hie.s.Isa.8.14.

Conterere, est comminuere, quasique in pulueren redigere, & consumere.

Liberat Deus à seruitute diaboli.

Conterit Deus iugum de collo, vel catenas, quum liberat à seruitute diaboli. Ierem.30.b. Ezec.34.g. Psal.123. Et conterit dentes peccatorum in ore, quum in irritum deducit verba prauorum, seu principes eorum: vel cùm mali verbis & rationibus propriis confundũtur. Vel cùm Christus confundebat Iudaeos volentes eum capere in sermone. Aut cùm Ecclesia dissipat insidias diaboli, & membrorum eius. Iob.29.c. Psal.3.57. Conterit etiam Deus virgã malorum, hoc est, imperium eorum de dorso bonorum. Nahum.1.c. Sopho.1.c. Et contritus laqueus est, quum remota sunt incitamenta peccati. Psal.123. Et cõterit brachium peccatoris, quum diabolus à Deo non permittitur malignitatem suam in bonos implere, & cum vis eius tollitur, & cùm suggerente diabolo, peccator non mouetur ad bona opera. Psal.9.36. Sic etiam conterit Deus arcum, quum occulta insidiantium machinamenta dissoluit. Psal.45. Et contritus malleus vniuersae terrae est, quum victus est diabolus. Ierem.50.d. Et conteritur baculus impiorum, quum tollitur potentia diaboli. Isa.14.b. Et cõteruntur impugnantes Christum. Isa.8.c. De his contritionibus intelligi possunt, quę sequuntur. Leui.26.c. Iosu.7.c. Iob.20.b.24.d.34.c.40.b. Pro.10.c.18.b. Eccl.48.d. Isa.1.g.6.c.13.b.14.g.24.b.26.c.28.c.30.c.41.c.43.c.46.a.50.d.51.b. Thre.3.d. Ezech.25.b.27.g.29.b.32.30.b. Dan.8.g.11.c. Hose.1.b.2.d. Amos 2.c.6.d.9.c. Mich.4.d.1.Mach.3.c.4.b.9.b.13.g. Matth.21.d.

Arceri diabolũ. *Gre.33.mor.29.*

Puniens Deus.

Conterens malleus, est diuinum verbum, & sententia Dei punitiua. Ierem.23.f. Idem est spiritus conterens petras, hoc est, puniens induratos. 3.Regum 19.c. Conteret autem Deus Aegyptios, seu Aegyptum. Exod 10.a. quum puniet malos, vel in hac vita, vel in futura. Et cõteruntur non credentes in iudicio. Exo.23.d. Psal.17.45. Luc.20.c. Contrita etiam Babylon, designat mundi vastationem. Ierem.22.e.48.a.51.a. Et attrita ciuitas, est Roma, vel mundus in iudicio. Isa.24.b. Et conterentur in porta mali. Iob 5.a. quum eis dicetur in iudicio, Ite maledicti in ignem aeternum. Sic conteret malos Deus in turbine. Iob 9.b. Conteritur etiam impius in loco suo, quum per ipsam superbiam, qua eleuatur, opprimitur. Iob 40.a. Contriti sunt montes seculi, quum daemones à Christo sunt victi. Haba.3.b. Conterit etiam Deus fortitudinem regni Gentium. Agge.2.d. *Aug.s.ps.45. Hier.s.Isa.24. & s.Haba.3. Aug.18.ciuitat.Dei.32.*

Auferens Deus prauas cõsuetudines.

Conterit Deus portas aereas, quum malas cõsuetudines tollit, & quum aufert pertinacem contradictionem. Psal.106. Et ipse conterit bella malorum, & ciuitates, & confidentiam eorum. Iudith 9.c. Isa.24.b. Ierem.2.g.5.d.19.c. *Arn. & Aug.s.psal.106. Ricar.de S.Vict. de secur. conscien.25.*

Inferens Deus compunctionem.

Conterit Deus in spiritu vehementi naues Tharsis. Ps.47. quum vis compunctionis validas mentes nostras huic mundo quasi mari deditas, salubri terrore confundit, castigante Deo ad poenitentiam. Vnde & contriti corde, quos sanat Deus, sunt poenitentes aut etiam tribulati. Iudith 8.b. Ps.50.146. Isa.57.d.61.a. Ier.5.b.23.b. Dan.3.d. Mich.4.d. Comminuit etiam populos multos, quum eis ingerit spiritum contritionis. Iob.6.b. Haec dicitur cõtritio filiorum. Hose.13.c. *Gre.4.mora.22. & 7.mor.7.8. Arn. & Hil.s.ps.46. Rup.s.Hos.13.*

Perturbãs Deus humana corpora. Destruens haereticos.

Conterit etiam Deus naues Tharsis, quum perturbat corpora hominum, aut cùm eos perdet in iudicio. Vel dissipat superbiam Gentium, aut quum destruit haereticos. Ps.47.2. Paral.20.g. Et conteruntur mulieres Hierusalem, quum effoeminati tolluntur de Eccles. Isa.27.c. Contritio autem dicitur esse in viis malorum. Isa.59.b. Hose.13.c. *Ambr.2.de interp.5. Hie.s.Isa.2. Aug.s.ps.47.*

Tolli effaeminatos de Ecclesia. Auferens Deus Doctores.

Contriuit Deus vectes Hierusalem, quum abstulit doctores. Thre.2.c. Conterit etiam virgam panis, aut firmamentum panis, cùm tollit robur verbi Dei: vel cùm destruit defensiones eorum, & idololatriae. Sic etiam dicitur conterere ligna. Psal.104. Eze.4.d.5.d.14.d. Isa.14.b. Amos 2.c. Et filij hypocritarum atteruntur egestate. Iob 20.b. *Arno.s.ps.104. Ori.s.Eze.ho.4. Hie.s.Eze.ho.14. Gre.15.mor.3.*

Reprobatio actionũ malorũ.

Atteritur messis malorum. Iob 18.d. quum eorum operatio à superno iudice reprobatur, licèt humanis oculis bona videatur. Atteritur etiam messis iniqui sursum, quia qui hîc steri- *Gre.14.mor.10.*

lis persistit, post hanc vitam ad nulla præmia vocatur.

Hie.s.Iere.19. — *Reprobatio eccl-siarum malarum. Perdens Deus principes Iudæorum.*

Contriuit Deus electos Hierusalem, quum perdidit sacerdotes & principes Iudęorum. Thre.1.c. Mach.2.a. Et contritio Hierusalem, est destructio illius, aut animæ peccatricis. Isa. 51.f. Conterens etiã Ieremias laguneulam. Iere. 19.c. perpetuam Iudæorum vastationem per Romanos factam designauit. Contriuit Deus arcã Israel, quum destruxit illum populum, & eorum inanem fiduciam. Hose.1.b.

Conterere manu spicas, est asperitati literæ dare sensus spirituales. Deut.23.d.

Rup.s.Hose.1 Rup.1.s.Deut.27. Rup.s.Amos 6. Aug.s.Ps.59. — *Sensus spirituales. Passio Christi. Peccata.*

Contritio Ioseph, passionem Christi designat. Amos 6.b.

Contritiones terræ, quas sanat Dominus, sunt peccata, quæ sanat per pœnitentiam. Ps.59. Sic dicitur Dominus alligare contritiones, quum remittit peccata. Ps.146.

Conterere Christum, est molere granum frumenti, vt fructum afferat. Iere.10.d. Is.53.b.c. Iob.19.a. Contritio quoque Ioseph, est passio Christi. Amos 6.b.

Ori.s.Iere.ho.8. Rup.1.s.Isa.19 Tert.aduer.Iudæos Hie.s.Isa.42. Basi.& Au.s.Ps.33. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.13. — *Admittens ad pœnitentiam. Nullam virtutẽ iustorũ amitti.*

Non conterit Christus arundinem quassatam: quia non in totum fidem Iudæorum destrui permisit. Et quia peccatores non reiicit, sed ad pœnitentiam inuitat. Is.42.a.

Non conteri vnum os iustorum, est nec vnam quidem eorum virtutem amitti. Ps.33. Is.38 c. Thre.2.c.3.a. Dan.6.g. Ioan. 19.g. Et non comminui os agni, est non perire quenquam ex Apostolis, nisi filium perditionis, qui non erat os. Conterit etiam ossa agni, qui curiosè scrutatur secreta Dei.

Gre.Nysse.de vita Mosis. Beda s.Gen.3. Geor.Vene.Cant.2 tomo 5.cap.17. Gre.Nysse.ser.de Natiuitate. — *Excludere initium suggestionis. Destruens Christus potentiam diaboli.*

Conterit mulier caput serpentis, quum anima in initio suggestionis malæ ipsum diabolũ excludit. Gen.3.c. Eccli.36.b.46.d.47.a. Agge.2.d. Roman.16.c. Vel conterens mulier caput serpentis, fuit beata Virgo, quæ nullam diaboli suggestionem admisit, sed semper diabolum sub pedibus habuit, libera etiam ab originali peccato. Vel potius semen mulieris, quod est Christus, contriuit caput serpentis, hoc est, destruxit potentiam diaboli. Sed contrito capite, adhuc viuit corpus, ad exercitationem fidelium.

Ori.s.Iere.ho.9 Gre.6.Mor.2 Hie.s.Is.28 — *Iudæi dissipati. Grauis castigatio Dei. Contritio bona & mala.*

Contritus grex Domini, sunt Iudęi dissipati. Et contritio populi, sunt peccata. Iere 6.c.14. e. Zach.11.d.2.Reg.22.a. Ps.13.59.146. Is.1.d.65.c. Thre.2.d. Eze.7.c. Hose. 14. b. Amos 6. b. Nahum 3. d. Sopho.1.b. Et contriti in porta sunt Iudæi. Iob.5.a.

Comminuitur panis plaustro, quum Iudæi aut proceres Ecclesiæ grauiter castigantur à Deo: non comminuitur autem, quia castigantur ad emendationem. Is.28.g.

Hie.s.Isa.13.15. Rica.de S.Vict. de som.Nabuch.27.

Conteritur cor per dolorem peccati, in pœnitentibus quidem ad salutem, in impœnitentibus verò conteritur per pœnã inferni. Is.13.b. Contritionis autem clamor, est grauis dolor de peccato. Is.15.c.61.a.65.c.66.a. Ier.23.b. Comminuitur etiam statua. Da.2. e. quum cor cõteritur & humiliatur, incipiens à deterioribus.

Amb.epis.56. Gre.Nysse.de vita Mosis. Basil.s.Ps.28.ho.1.2. Arno.s.Ps.28. Rup.4.s.Exod. 26 — *Humiliata superbia gentilium.*

Conterens Moses vitulum vsque ad puluerem. Exod. 32. e. designauit Gentilium superbiam humiliandam, omniaque impietatis vestigia abolenda. Idem est conterere idola 4. Re. 11.d.18.a.2. Par.15.d.34.a. Num.33.g. Deut.12.a. Is.21.c.46.a. Iere.43.d. Mich. 5. b. Et comminuit vox Domini cedros, aut Libanum sicut vitulum, quum destruxit superbiam, & idololatriam. Psalm.28.

Hie.s.Ps.17 Hie.s.Eccl ten.12 Rica.de S.Vict.de vitio mutabili.15 Gre.7.mor.7.8.& 31.mor.8 — *Dissipare prauos affectus. Cessans vita humana. Vexantes hæretici humiles.*

Comminuit inimicos vt puluerem ante faciem venti, qui dissipat prauos affectus. Psalmo 17.

Conteri hydriam super fontem, est cessare vitam humanam. Ecclesiastæ 12.c.

Conterunt pauperem diuites, vel hæretici, quum vexant humiles. Amos 8.a. Et comminuit bestia cibos, quum vir impudens facta bonorum dissipare conatur. Dan.7.b. Et conterit bestia agri oua struthionis, quum diabolus superat discipulos hypocritarum. Io.39.c. Et conterunt hostes ciuitates munitas, quum perdunt dona animæ. Contritio autem magna, quã adducit Deus, est diabolus, & hæretici. Ier.4.b. Conterere dicuntur etiam mali capita pauperũ. Amos 2.b.8.a.1. Mach.13.a.

Isych.s.Leui.22. — *Amittens virtutem.*

Contritis testiculis est, qui paulatim crescente malitia, conterit suam in virtutibus prolem, & signa, per quæ vir possit agnosci. Leui.22.c.

Lyra.s.Iere.4 — *Pœna tẽporalis & æterna.*

Contritio duplex, qua conterit Deus: vel contritio super contritionem, est, quum pœnæ temporali superuenit pœna æterna: vel est mors gehennæ, super mortem culpæ. Iere.4.e. 17. c. Et attritum nomen à facie Dei, est eorum, qui castigantur, & quasi obliuioni traduntur à Deo, quippe qui carceri inferni mancipantur. Is.48.d.

Hie.s.Isa.3. Ori.s.Num.ho.14. — *Confundentes prælati pauperes. Conuersio simplicium.*

Atterunt populum Dei, prælati, qui pauperes peccantes publicè confundunt, quum aduersus diuites ne mutire quidem audeant. Is.3.c.

Atterens asina pedem Balaam. Num.22.e. designat conuersionem simplicium ad fidẽ, manentibus Scribis & sacerdotibus in infidelitate.

Amb.2.de fide.1. — *Resurrectio. Cessans motus cælorum.*

Non attrita vestimenta populi in deserto. Deuteron. 29. a. symbolum fuerunt futuræ resurrectionis.

Atteritur cælum, quum in fine mundi à motu cessabit. Iob.14.b. Et atteretur terra sicut vestimentum. Isaiæ 51.b. corpora videlicet humana suscitanda.

Glo.ord.s.Iob. 14 — *Reuocans Ecclesia deceptos.*

Comminuit Iob lacertos pupillorum. Iob.22.b. quum Ecclesia reuocat ab operibus superstitionis, aut erroneis, deceptos ab hæreticis.

Gre.16.mor.4. Hie.s.Isa.14 Hie.s.Dan.7. — *Cessans correctio. Imperium Romanorum. Impudentia.*

Comminui virgam percussoris. Is.14.g. est cessare correctionem, & castigationem malorũ.

Comminuens rex quartus, siue quarta bestia omnia, sicut ferrum. Dnani.2.f.7.c. designat Romanos omnia subiicientes.

Impudentia. Attrita frons. Eze. 3.b.23.g.dicit irruerecundiam in peccando. Est etiam eorum qui non solùm labores non fugiunt, sed neque importuni videri in laboribus, qui sibi negantur, erubescunt. *Gr.s.Eze.ho.10.*

Perfecta pœnitentia. Conterens ventus austri Tyrum.Ezechiel.27.e.est exercitus Chaldæorum, magno impetu eam destruens.Vel vis diuina consumens mundum in iudicio. *Hie.s.Eze.27* *Lyra.s.Eze.27*

Conternans.

Conternans dicitur, quod est trium annorum, vt vitula conternans.Isa. 15. c. est trium annorum: & designat perfectam pœnitentiam secundum suas tres partes: vel perfectam salutem. *Hie.s.Isa.15*

Conteritus, vide Terrere.

Contestari, quære Testis.

Contexere, vide Texere.

Contiscere, quære Tacere.

Continere.

Cessans Deus à puniendo. Continere interdum est retinere, vel coercere, aut abstinere: interdum intra se tenere, vt locus continet locatum. *Hie.s.Is.64.*

Subtrahens sciētiam prædicatorum. Continet Deus manum, quum cessat à puniendo. 2. Reg.24. c. Et continet se Deus, quum non succurrit miseris, nec punit malos. Is.64.d. *Gre.11.mor.16.* *Hiero.s.Isa.63.& s.Iob.12.*

Non misertus Israelis. *Relicti Iudæi cū litera legis.* Continet Deus aquas, quum subtrahit scientiam prædicatorum: aut non dat gratiam & dona Spiritussancti.Iob.12.c.Psal.76.Prou.30. a. Et continuerunt se miserationes Dei super Israel, quum non misertus est eorum.Isa.63.d.Continuit Deus aquas apud Iudæos.Iob.12.c. quum reliquit eos cum litera, & sic aruerunt.

Gubernans omnia. Continet omnia spiritus Dei per creationem & gubernationem.Sapi.1.b.10.a.Eccl'ici.48 a. Attingit enim à fine vsque ad finem. Vel homo continet omnia, cum omnibus conuenientiam habens. *Glo.ord.s. Sapie. 1*

Portans Christus peccata. *Firmans lex fideles.* Continuit Christus opprobrium multarum gentium, qui omnium peccata tulit. Vel quando fideles in primitiua Ecclesia continebant opprobria, quæ audiebant in corde. Psalm.88.143. *Hila.s.ps.143* *Aug.s.ps.88*

Sancti sustentantes Ecclesiam. Continentes vectes tabulas tabernaculi, designant vim legis, firmantem fideles. Exod. 26.e.36.d. *Glo.int.s.Exo.26*

Frænare concupiscentias. Ea, quæ continebant parietes templi, designant Sanctos sustentantes Ecclesiam. Eze. 41.b *Hie.s.Eze.41.*

Hæretici sine sana doctrina. Continere à mulieribus, est frænare concupiscentias.1.Reg.21.b.Tobi.6.b.Sapi. 8. d. Eccl'i.6.c.26.c.

Obedientes principes fidei. *Nō beneoperari* Non continentes aquas cisternæ. Ierem. 2. c. sunt hæretici non habentes veram & sanam doctrinam. *Hie.s.Iere.2*

Continent reges os suum super Christum, quum principes & philosophi obediunt fidei nihil contra eam dicentes.Isa.52.d. *Hie.s.Isa.52.*

Continet terra germen suum, quum anima non benè operatur.Agge.1.c. *Hie.s.Agge.1.*

Contingere, vide Tangere, & Accidere.

Contorquere, vide Torquere.

Contrarius, Contra, vide Aduersarius, & Eregione.

Contradicere.

Contradicentes Iudæi Christo, et infideles fidelib. Contradicere, est verbis, contrarium alterius dicere.

Contradictio in ciuitate, erat contradictio Iudæorum aduersus Christum, quę etiam erat contradictio linguarum.Ps.30.54.Iob.16.b.Isa.65.a.Haba.1.a. Designant etiam hæ, contradictiones, calumnias hæreticorum aduersus fideles. Contradictio etiam vicinorum designat persequutionem Gentilium aduersus fideles.Ps.17.79.Is.41.c. *Aug.1. de Trinita. 13.& s.Ps.30.54 79.*

Curiosè iudicantes diuina. *Defendere peccata.* Contradicunt Deo homines, qui curiosè iudicant opera Dei.Iob.6.b.Eccl'i.4. d. Isa. 45. b.50.c.Luc.2.e.21.c.Act.4.c.Hebr.12.a.Simile est contradicere sacerdoti.Hos.4.a.Iudæ.4.d. Est idem defendere peccata. *Glo. int. s.Iob.6* *Rup.s.Hose. 4.*

Baptismus & gratia Christi. Contradictionis aquæ, significare possunt baptismum & gratiam Christi: quia multi sunt, qui contradicunt gratię Christi.Nu.20.d.27.c.Ps.103. *Aug.q.in Nu.36.*

Contradicentes Nabuchodonosor.Iudith 1.d.sunt resistentes diabolo. *Lyra.s.Iudith 1.*

Contrahere.

Resistentes diabolo. Contrahere, interdum est constringere, aut retrahere: vt quum nerui contrahuntur rigore, aut metu, vt extendi nequeant.Interdum colligere, & in vnum congregare, aut etiam sibi conciliare.

Repentina punitio Dei. Contractio veniens super populum Israel, citam, & velocem Dei punitionem significat. Eze.7.b.Vbi in aliquibus libris scribitur Contritio.

Hie.s.Eze.7. Lyra.s.Zach.11. Lyra.s.1.Reg.14.

Contracta dicitur anima Zachariæ in pastoribus, designans animam Christi iratam malis prælatis.Zach.11.b.

Iratus Christus prælatis malis.

Contrahens Achias manum à consultando Domino.1 Re.14.c.designat,vbi præsenti opus est auxilio,prætermittendam esse longam consultationem.

Præsenti vti auxilio.

Glo.int.s. Deut.15. Glo.ord.s. Iosu. 8.

Contrahit etiam manum,qui non eam extendit ad dandam eleemosynam.Deut.15.c.

Non dare eleemosynam.

Contrahere etiam manum,est à pugnando cessare.Sic Iosue non contraxit manum. Ios.8. f.docens non cessandum ab impugnandis vitiis.

Non cessare ab impugnandis vitiis.

Gre.8.mor.11.

Contracta cutis Iob, designat eos, qui solis exterioribus curis in Ecclesia dediti,in autoris sui amorem non tenduntur,sed in semetipsis rugosa cogitatione replicantur.Iob.7.c.

Exterioribus vacantes.

Greg.6.mor.15.

Contrahet iniquitas os suum.Iob.5.c.quum hoc, quod non vult per studium, per supplicium claudet: & quia resurrectionis Christi clarescente miraculo, dum copiosa multitudo infidelium credidit,à redemptoris sui iniuriis contumeliisque cessauit.

Cessans à contumeliis Christi.

Contrahens Dauid omnem Israel aduersus Syros.2.Reg.10.d.est Christus congregans fideles aduersus diabolum.

Christus congregans fideles.

Contrahi mœrore,aut timore.Ester 15.b. Mich. 4.c. dicitur, quia affectus illi quandam in corpore naturaliter generant contractionem.

Contrectare, vide Tangere.

Contremiscere, quære Tremere.

Contribulare, vide Tribulatio.

Contristare, quære Dolere.

Controuersia, vide Lis.

Contumax, Contumacia.

Beda s.Prou.29.

Contumax est,qui per tumorem, & superbiam inobediens est, & renuit parere,aut comparere in iudicio.Et morale,neque vix recipit allegoriam.De eo agitur.Deut. 21. d. Eccl'i.1.d.1. Mach.3.c.Contumax seruus,est corpus rebelle.Pro.29.d.

Corpus rebelle.

Contumelia, vide Iniuria.

Contundere, quære Tundere.

Conturbare, vide Turbare.

Contus.

Hier.s.Ezec.39.

Contus est sudes,siue hasta longior,sed ad percutiendum apta.

Conti militum Holophernis. Iudith 9. c. Et conti Gog. Ezech. 39.b. designare possunt instrumenta hæreticorum, quibus lata & insanabilia inferunt vulnera doctrinarum.

Instrumenta hæreticorum.

Hier.s.Amos 4.

Conti,in quibus leuantur vaccæ montis Samariæ. Amos 4. a. significare possunt armaturã Dei,qua vincuntur hæretici.

Armatura Dei.

Conualescere, vide Sanare.

Conuallis, quære Vallis.

Connubium, vide Matrimonium.

Conuenire, quære Congregare, & Pacisci.

Conuentus, Conuenticulum, vide Congregare.

Conuersari Conuersatio.

Ricar.de S.Vict.de securi.conscien.17. Hier.s.Hose.4.

Conuersari,est consuetudinem cum aliquo,aut aliquibus habere.

Conuersatus est Christus cum hominibus, quando videlicet naturam assumpsit humanam.Baru.3.d.

Conuersantes volucres in ramis arboris magnæ. Dani.4. b. designant spirituales in sublimiori doctrina & statu quiescentes.

Quiescentes spirituales in doctrina.

Conuersari in desideriis carnis,est viuere in incredulitate.Ephe.2.a. Ita conuersantur cum meretricibus,qui sequuntur voluptates & errores.Hose.4.d.

Viuere vitiose.

Conuertere.

Conuertere idem ferè est, quod vertere, aut mutare: quæ conuersio præcipuè fit in actibus, aut habitibus creaturæ rationali: quum ab vno mutatur in suum contrarium.

Reducens Deus ad pœnitentiam.

Ori.s.Eze.ho.10. Hil.s.Psal.52.58. Arno.s.Ps.67.113 Hie.s.Isa.21.& s.Iere.31.

Conuertit nos Deus,quum à peccato ad pœnitentiam nos reducit.Ps.79.84.Et conuertit, & restituit Sodomam,& Samariam,&Hierusalem in antiquum statum,quum recipit ad pœnitentiam ex gentibus,ex hæreticis,& Christianis peccantibus.Eze. 16. g. Et conuertit captiuitatem plebis suæ, aut Sion, quum liberat animam à peccatis. Ps. 52. 125. Et conuertit de profundo maris, quum liberat à fundo vitiorum. Ps. 67. Et conuertit petram in stagna

aquarum

aquarum, quum dura corda gratiæ Spirituſſancti capacia facit. Pſ.113.3. Reg.18.f.2.Par.11.a. 1.Eſdr.6.d.Iſ.21.c.49.b.52.c.Ier.30.c. Prius autem conuertit nos Deus, quàm nos conuertamur, propter gratiam præuenienté. Ier.31.c.32.g. Thr.5.d. Amos 1.a. Sop.3.d. conuertet Deus captiuitatem Iuda, & Hieruſalé, quũ in reſurrectione, fideles reſurgent incorrupti. Ioel. 2. g.

Reſurrectio. — *Aug.ſ.Pſ.125.*

Conuertit Deus tenebras in manè, quando hi, qui erant in tenebris, & vmbra mortis, viderunt lucem magnam, & qui erant filij noctis & tenebrarum, facti ſunt filij lucis. Amos 5.b.

Conuerſio infidelium. — *Rup.ſ.Ioel.2. Hie.ſ.Amos 5.*

Conuertit Deus gregem ad rura ſua, quum reducit ad eccleſiam, & paſtum ſcripturarum. Ier.23.a.

Reduci ad eccleſiam. — *Hie.ſ.Ier.23.*

Conuerti dicitur Deus, quum dat nobis gratiam, aut nos reuocat ad pœnitentiam. Pſal. 6. 74. Sic conuerſus Chriſtus reſpexit Petrum. Luc. 22.g. Et eundem reprehendit. Ma.16.d. Ioã. 1.c. Hoc deſignauit conuertens Salomon faciem ſuam ad populum. 3.Reg.8.b.2.Par.6.a. Dicitur etiam Deus conuerti poſt noſtram conuerſionem, quia poſt pœnitentiã dat dona gratiæ. Zac.1.a.10.b. Ita dicitur de ſponſo. Cant.7.d. Ad me conuerſio eius. Et conuertitur cùm præſtat auxilium. Zach.13.d.

Dans Deus gratiam. — *Ori.ſ.Mat.ho.1. Rup.2.Ioan.*

Conuertitur etiam Deus aut furor eius, quum à puniendo ceſſat. Iſ.12.a.63.d. Ier.12.d. Za. 8.c. Conuertens etiam angelus gladium in vaginam, deſignat Deum ceſſantem à puniendo. 1.Par.21.d. Et non conuerti donec deficiant inimici, eſt non ceſſare à caſtigando. Pſ.17.

Ceſſans Deus à puniendo. — *Hie.ſ.Iſ.12.& ſ. Zac.8. Aug.epiſ.50.*

Conuertitur præterea Deus puniendo. Ioſ. 24. e. Et conuertit manum ſuam ad aliquem, quum eum caſtigat. Iſ.1.f. Nee.4.a. Eſter 14.b. Amos 3. c. Abdi. e. Et conuertit vſque ad profundum, quum in maximas inducit tribulationes. Pſal.67. Et dicitur conuerti Deus in inimicum, quum punit aliquem pœna æterna, vel quum eum deſerit. Iſ.63.c.

Caſtigans Deus — *Hil.ſ.Pſ.67. Hie.ſ.Iſ.63.*

Conuertit Deus manum ſuam ad paruulos. Zac.13.d. quando Chriſtus poſt reſurrectioné apparuit diſcipulis, quos conſolatus eſt.

Cõſolatio diuina. — *Rup.11.ſ.Mat.*

Conuertit Deus planctum in gaudium, quum remunerat pœnitentiam. Pſ. 29. Eſter 13. d. Ier.31.c.

Remunerãs pœnitentiam. — *Baſ.ſ.Pſ.29.*

Conuerti dicitur, qui reſipiſcens à peccato, redit ad Deum. Pſ.89. Et conuertitur in ærumna, qui grauem pœnitentiam agit de peccatis. Pſal. 21.31. Et conuertitur ſuperbus à vita ſuperba & ambitioſa, ad vitam & affectum puerilem. Mat.18.a. Tob.2. b. 3. c. 13. b. Iob 17.c. Et dicuntur peccatores conuerti ad cor. Pſ.58.84. Iſ.6.c.10.c. Et conuertuntur ad populum ſuum, qui de hæreſi redeunt ad eccleſiam. Iſ.13.d.55.b.60.a. Hoſe.11.b.12. b.14.a. Ioel, 2.c. Mich.5.a. Et Iudæi conuertentur ad veſperam, cùm in fine mundi ſuſcipient fidem, & agent pœnitentiam. Pſal.58. Et conuerſa Magdalena in monumento vidit Chriſtum ſuſcitatum, deſignans conuerſionem gentium. Ioan.20.d.

Reſipiſcentia. — *Hie.Cyprian. Gre.ſ.1.Reg.6. Cri.ſ.Mat.ho.5. Aug.ſ.Pſ.58. Hie.ſ.Iſ.13. Hil.ſ.Pſ.58. Rup.14.ſ.Ioan.*

Cõuerſio Iudæorum & Gentiliũ.

Conuertitur ad Deum in toto corde, qui ſuper omnia diligit Deum, & reliqua propter ipſum: & ipſum timet, & de eo gaudet, & de verè malis triſtatur. Ioel.2.c.

Diligens Deum ſuper omnia. — *Ber.ſer.2. in capita ieiunij.*

Conuertit Deus flumina Ægypti in ſanguinem, quum doctrinam Philoſophorum confundit, & per eam ipſos caſtigat. Pſal. 77. Conuertuntur etiam flumina in ſanguinem iis, qui peruerſe intelligunt ſacram ſcripturam. Conuertit etiam Deus ſapientes retrorſum, quum confundit Philoſophos & hæreticos. Iſ.44.d. Sancti etiam conuertunt aquas in ſanguinem. Apoc.11.b.

Confundere doctrinam vanam. — *Hie.ſ.Pſ.77. Gre. Nyſſ.de vita Moſis. Rup.6.ſ.Apoc.*

Gonuertit Deus mare in aridam. Pſal. 65. quum mundum amarum ſalſitate, turbulentum tempeſtate, ſæuientem perſequutionibus, fecit ſitire aquam dulcem.

Conuerſio mundanorum. — *Aug.ſ.Pſ.65.*

Conuertit Deus retrorſum, quos retrahit à curſu voluptatum, ad luctũ pœnitentiæ. Thr. 1.c. Pſ.39.55. Conuertitur etiam retrorſum Iordanis. Pſ.113.128. quum baptizatus, qui per vitia in mare ferebatur, conuertitur ad Deum, quem ſibi retrò poſuerat. Et quum quis confitẽdo laudat Deum, & proficit à bono in melius, quæ ſurſum ſunt quærens, non quæ ſuper terram, nec deorſum fluens.

Retrahens à voluptatibus. — *Aug.ſ.Pſ.39.55.113. Ric.de S.Vict.de extermina. mali.2.*

Conuertit Deus petram ex Baſan in profundum maris, quum de confuſione huius ſeculi conuertit humanũ genus per paſſionem ſuam ad amaritudinem pœnitentiæ. Pſ.67. Et cõuertit captiuitatem noſtram ſicut torrens in auſtro, hoc eſt, per abundantiam gratiæ. Pſ. 125. quũ videlicet diuinæ miſerationis aſpiratione, homo ex peccatorum captiuitate ſoluitur, ſicut cõſtricti glacie torrentes Auſtri tempore ſoluuntur.

Conuerſio per paſſionem Chriſti. — *Hie.ſ.Pſ.67. 125. Luc.q.in Pſ.*

Conuertit Deus in ſtagna aquarum. Pſ.113. quum percuſſo Chriſto in paſſione, venit abundantia doctrinæ & gratiæ in mundum: vel quia cùm ante paſſionem ſermo eius videretur durus, poſtea factus eſt mollis.

Abundantia doctrinæ. — *Hie.& Aug.ſ.Pſ 113.*

Conuerti animam in requiem ſuam, eſt deduci in cælum, quaſi poſt labores: vt equus ad ſtabulum, & nauis ad portum. Pſ.114. Sic dicebat Paulus 2. ad Tim.4.b. Repoſita eſt mihi corona iuſtitiæ. Conuertuntur etiam Sancti ad munitionem ſuam, quum ad cæleſtem gloriam deueniunt. Zach.9.c.

Reduci ad cæleſtem gloriam. — *Baſi.ſ.Pſ.114. Amb.de obit.Theodoſ.j. Hie.ſ.Zach.9.*

Conuertit ſemitas in quietem, qui iram Dei placat. Iſ.58.d.

Placare iram Dei. — *Hie.ſ.Iſ.58.*

Cõuertit pedes in teſtimonia Dei, qui dirigit operationes ad implẽda præcepta Dei. Pſ.118.

Dirigere opera ad præcepta. — *Glo.ord.ſ.Pſ.118.*

Conuertens Ezechias faciem ſuam ad parietem. 4.Reg.20.a. eſt contemplans humanitatẽ à Verbo Dei aſſumendam, cuius gratia implorabat auxilium.

Contemplãs humanitatem Chriſti. — *Aug.2.de viſitatio.infirmorum.2.*

Conuertet Elias cor patrum in filios, quum Iudæi venient ad fidem, quam habuerunt patres de Chriſto. Et cor filiorum in parentes, quum Iudæi & Chriſtiani, qui nunc inter ſe diſcrepant, pari in Chriſtum religione conſentient. Mal.4.b.

Cõuerſio Iudæorum. — *Hie.ſ.Mal.4.*

Aug.s.ps.34. Conuertitur oratio Christi in sinum suum. Ps.34. quia in eo erat humanitas, quæ orabat, & diuinitas, quæ orabatur.

Aug.s.ps.59. Conuertit Dauid Ioab, hoc est, inimicos: & quum fugauit diabolum, & quum conuertit fideles ad fidem. Ps.59. in titulo. *Fugans diabolū.*

Aug.s.ps.93. Conuertetur iustitia in iudicium, quando iusti constituentur iudices in iudicio. Ps.93. *Iusti iudicabūt.*

Gre.26.mor.26. *Bed.s.Gen.3.* Conuersio mulieris ad virum, est, vt carnalis, quæ cum dolore gignit filios, ne corruat, obtemperet rationi, quasi viro dominanti. Gen.3. *Obtemperans viro rationi.*

Bed.s.Prou.26. Conuertere manum ad os, est voci prædicationis suæ opera conformare. Prou.26.c. *Conformare verbis opera.*

Gre.s.1.Reg.14. Conuertit manum cum melle ad os, qui recipit gloriam ex opere. 1. Reg.14. d. Sic dicuntur conuerti in Ægyptum, qui reuertuntur ad mundanos fauores, vt hæretici. Hos.8. d. *Gloria inanis.*

Arn.s.ps.103. Non conuerti montes ad operiendam terram. Psal. 103. est non confugere ad operimenta peccati: sicut Adam se texit foliis ficus, quasi fugiendo Deum. *Defensio peccatorum.*

Hie.s.Amos 6. Conuertit iudicium in absinthium, qui iniquè iudicat, & qui per iram iudicat, antequam iudicij nouerit veritatem. Amos 5.b.6.d. *Iniquè indicare.*

Ori.s.Ier.ho.13. *Aug.s.ps.77.* Conuersa in amaritudinem vitis, designat animam in peccatum lapsam. Iere. 2. e. Sic conuertuntur retrorsum, omnes qui peccant. Ps.128. Idem est conuerti ad Deos alienos. Deut.31. e. Is.42.e. Et conuertuntur ad cursum suum, qui ad priora vitia reuertuntur. Ier.8.c. Thr.1.c. Et in arcum prauum. Ps.77. *Labi in peccatū.*

Hie.s.Gal.1. Omnis, qui Euangelium alio interpretatur spiritu & mente, quàm scriptum est, credentes turbat, & conuertit Euangelium Christi, vt id quod in facie est, post tergum faciat: & ea, quę post tergum sunt, vertat in faciem. Si quis tantùm literam sequitur, posteriora ponit in faciē. Si quis Iudæorum interpretationibus acquiescit, post tergum mittit ea, quæ de natura in faciem constituta sunt. Gal.1.a. *Interpretari male Euangelium.*

Ori.s.Mat.ho.24. Conuersi in vaniloquium sunt, qui docent literam legis esse seruandam. 1. Tim.1.b. *Docere obseruandam legem.*

Hie.s.Mich.2. Conuertunt hæretici in bellum transeuntes, quum audientes faciunt inimicos Dei. Mich.2.c. *Peruertētes heretici.*

Hie.s.Ioel.2. Conuersus est in tenebras Sol, quum in passione Christi non dabat lumen. Et Luna conuersa est in sanguinem, quum synagoga Iudæorum dixit: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Ioel.2.g. Et conuersæ sunt festiuitates Iudæorum in luctum, quando eorum ciuitas destructa est. Amos 8.c. *Obscuratio Solis.* *Obscuratio synagogæ.*

Conuertens Ioram, rex Israel, manum suam, vt fugeret, sed fugere non valuit. 4. Reg.9.e. designat serò resipiscentes. Idem designat cōuertens auriga regis Achab manum. 2. Par.18.g. *Serò resipiscens.*

Lyr.s.Iob 5. Cōuerti ad aliquem Sanctorū. Iob 5.a. est inuocare Sanctos, vt sint intercessores apud Deū. *Inuocare Sanctos.*

Arn.s.ps.104. Conuersum cor Ægyptiorum in odium Israel, designat persequutionem Gentilium in Christianos. Ps.104. 1. Reg.22.c. *Persecutio Gentilium.*

Aug.s.ps.7. Cōnuertitur dolor in caput malorum. Ps.79. quia omnis, qui facit peccatū, fit seruus peccati. Ioan.8.e. *Fieri seruū peccati.*

Hie.s.Is.59. Conuersum est iudicium retrorsum, quum Christus reliquit Iudæos. Is.59.c. *Relinquēs Christus Iudæos.*

Lyr.s.Is.34. Conuerti torrentes in picem, est Iudæos fieri materiam ignis æterni. Isa.34.c. Et doctrinā Ecclesiæ conuerti, in contemptum, & vilitatem, propter malè viuentes prædicatores. *Pœna Iudæorū.* *Contemptus doctrinæ sacræ.*

Aug.s.ps.9. Conuersus est inimicus retrorsum, quum diabolus est victus à Christo. Ps.9. *Victus diabolus.*

Aug.s.ps.77. Conuersi filij Ephraim in die belli, sunt Iudæi non obtemperantes legi, tempore tentationis. Ps.77. *Iudæi non obedientes legi.*

Gre.s.Eze.ho.21. Conuertuntur etiam prædicatores in die belli, quum post semetipsos redeunt in tentationem vitiorum, nec pectus opponere volunt, quia in tentationum certamine non resistunt. *Cedentes tentationi.*

Gre.27.mor.26. Conuertuntur in arcum prauum, qui dum contra aliqua vitia prædicant, semetipsos feriunt. Ps.77. *Prædicantes cōtra seipsos.*

Isyc.s.Leu.19. Conuerti ad idola. Leu.19.a. est condescendere his, quæ idolorum lex multa profanáque exigit.

Conuiciari, Conuicium, vide Iniuria.

Conuincere.

CONuincere, est aliquē alicuius facti, & præcipuè criminis sic vincere, vt negare nequeat. Sic ponitur conuinci delicti. Exod.21.b. Leuit.6.a. Dan. 12. g. 1. Cor.14.e. Vix habet allegoriam.

Conuiuere, vide Viuere.

Conuiua, Conuiuium, Epulari, Epulæ.

COnuiuium, à viuendo dictum, honestius appellatur, quàm compotatio, & concœnatio apud Græcos. Conuiuæ sunt, qui ad conuiuium sunt inuitati. Epulæ autem idem sunt, quod conuiuium.

Conuiuium, quod fecit Abraham angelis, & etiam Lot. Genes. 18. a. 19. a. designare potest confessionem fidei, & opera misericordiæ proximis exhibita, quæ grata sunt Deo, & angelis. *Confessio fidei.* *Opera misericordiæ.*

Glo.ord.s.Gen.18 Conuiuium, quod fecit Abraham in ablactatione Isaac. Genes.21. a. designat gaudium de profectu minorum, quando iam non lacte indigent, sed solido vescuntur cibo. Designat etiā conuiuium Christi in Eucharistia, quæ est cibus adultorum. *Gaudium de profectu minorum.* *Eucharistia.*

Conuiuium

Gaudium de cõuersione peccatoris. Conuiuium propter matrimonium Rebeccæ, designat gaudium de conuersione peccatoris. Idem designat conuiuium in matrimonio Rachelis. Gen. 24. f. 29. e. Tob. 7. b. 8. d. 11. d. *Ori. s. Gen. ho. 7. Bed. s. Gen. 21.*

Communicatio spiritualium. Conuiuium, quo Isaac excepit Abimelech, designat communicationem consolationum spiritualium, & salubrioris doctrinæ. Gen. 26. f. Idem designat conuiuium Ioseph ad fratres suos. Gen. 43. g. Iud. 14. b. 2. Reg. 3. d. Iob 1. a. Luc. 9. b. *Rup. 6. s. Gen. 19. Ori. s. Gen. ho. 14.*

Prædicatio Apostolorum. Opera virtutũ. Conuiuia, quæ faciebant filij Iob per domus. Iob 1. a. designant prædicationem Apostolorum in diuersis ecclesiis. Item singularum virtutum aut donorum operationes, quibus mutuò se subleuant. *Gre. 1. mor. 19. 32.*

Gaudium de cõuersione peccatoris. Epulari in reuersione filij prodigi. Luc. 15. a. designat gaudium de conuersione peccatoris, quæ epulatio est, sicut epulantur iusti in conspectu Dei, hoc est, Apostoli post resurrectionẽ. Et conuiuium pinguium, est gaudium iustorum. De his Deut. 12. b. 14. d. 16. c. 26. c. Tob. 2. a. Num. 10. b. Ester. 9. d. Ps. 41. 67. Is. 25. b. 1. Cor. 5. b. *Hier. epis. Beatit. Arn. s. ps. 67.*

Euangeliũ Matthæi. Conuiuium, quod fecit Matthæus Christo, designare potest doctrinam Euangelij eius, quę fuit grata Christo. Mat. 9. b. *Hil. s. Mat. can. 9.*

Vacare voluptatibus. Epulari volebat filius senior, non cum patre, sed cum amicis, quasi sine Deo cum mundanis. Luc. 15. g. Et hoc est conuiuium prophanum cum Ægyptiis, vacare videlicet voluptatibus. Gen. 43. g. Is. 5. c. Ad hæc pertinet conuiuium Pharaonis, factum pueris suis, & alia conuiuia prophana, quæ etiam designant hæreticorum sacrificia, aut doctrinam peruersam. *Doctrina hæreticorum.* Gẽ. 40. d. 2. Reg. 13. c. 3. Reg. 1. f. Iud. 9. d. 16. f. Iud. 12. b. Ester 1. a. 2. d. 8. d. Prou. 23. c. Ier. 16. a. Dan. 5. a. Hos. 4. d. Nah. 1. c. *Hie. s. Hos. 4.*

Populus Iudæorum. Epulans splendidè diues. Luc. 16. d. designat populum Iudæorum, qui copiam legis non ad necessitatem salutis, sed ad pompam elationis assumpsit atque in præceptorum verbis non semetipsum ordinatè reficiebat, sed actanter ostentabat. *Gre. 25. mor. 18.*

Conuocare, vide Congregare.
Conuoluere, quære Voluere.
Conuulnerare, vide Vulnerare.
Conuulsus, quære Euellere.
Cooperari, vide Operari.
Cooperire, quære Operire.
Cophinus, vide Canistrum.
Copia, quære Abundantia.
Copulare, vide Iungere.

Coquere, Coquus, Excoquere, Culina, Discoctus.

COquere, est igne cibum esui aptum reddere: & stomachus coquit cibum vi natiui caloris, vt animali nutriendo aptus sit in chilum versus. Excoquere autẽ est coquendo purgare. Coquus verò est, qui coquendi officio fungitur.

Christus. Coquens Elisæus carnes boum in aratro. 3. Reg. 19. d. designauit Christum in cruce, qui Legem & Prophetiam impleuit, quantum ad mysteria.

Castigatione mundans Deus. Excoquit Deus ad purum scoriam, quum per castigationem emundat omne peccatum. Is. 1. f. 48. b. *Hie. s. Is. 1. Gre. s. 1. Reg. 2.*

Prædicare passionem Christi. Coquere vitulum, est Christi passionem prædicare. Gen. 18. a. Idem est coquere hœdum. Iud. 6. d. Idem designauit Abigail coquens quinque arietes. 1. Reg. 25. c. Coquere autem carnes in loco sancto, & ante fores tabernaculi, est in Ecclesia deuotè confiteri humanitatem Christi vnitam diuinitati in vnitate personæ. Exo. 29. e. Leu. 8. f. Deu. 16. b. 1. Reg. 2. c. 2. Paral. 35. b. Eze. 46. f. Zac. 14. d. Coctum etiam in clibano offerre, est incarnationem Christi confiteri, aut ex charitate docere. Leu. 2. b. *Hie. s. Zac. 14. Isyc. s. Leu. 2. 8.*

Purificare vitã. Coquere azyma, est purificare vitam ab omni fermento peccati igne Spiritussancti. Gen. 19. a. Exo. 12. f. 1. Reg. 28. d. *Glo. int. s. Exod. 1.*

Tractata præcepta in lege. Coquentes decem mulieres in clibano vno, designant decem præcepta tractata in lege. Leuit. 26. d. *Isyc. s. Leu. 26.*

Tractare doctrinam sine charitate. Coctum aqua comedere, est inuestigare doctrinam sine feruore charitatis, aut cũ curiositate humanæ sapientiæ, vt hæretici faciunt: ideo agnus non comedebatur coctus aqua. Exo. 12. b. *Gre. s. 1. Reg. 2. & ho. 22. Bed. s. Exo. 12. Rup. 2. s. Exo. 10.*

Sciẽtiæ acquisitæ. Cocti cibi de venatione, quos intulit Esau patri suo. Gen. 27. e. designant scientias per humanos præceptores acquisitas.

Preparans temporalia. Coquens Iacob pulmentum, est præparans temporalia: Et ideo fortasse deficiebat Esau, quia coctum aqua desiderabat. Gen. 25. d. 4. Reg. 4. f. Hoc videtur significare coquens Thamar sorbitiunculas. 2. Reg. 13. b. *Crucifixio Christi.* Designat etiam Iacob Gentiles crucifigentes Christum, pro qua coctione Iudæi vendiderunt primogenita dicentes: Sanguis eius super nos. *Amb. 2. de Cain. 6. Rup. 7. s. Gen. 7.*

Laborare in hac vita. Coquere ante sabbatum, est laborare, & operari in hac vita. Exo. 16. e. *Glo. ord. s. Exo. 16*

Phil. de conf. ling. Hie. s. Is. 16. — *Confirmare affectus.*

Coquere lateres, est confirmare affectus, & vitia calido motiuóque sermone, ne à sapientię satellitibus deleri queant. Gen. 11. a. If. 16. b.

Aug. q. in Exo. 90. — *Sentire de Christo solum humana. Eundem lactentem occidere. Adulari.*

Coquere hœdum in lacte matris. Exo. 23. b. 34. d. Deut. 14. c. est de Christo non nisi humana sentire, vel Christum lactentem occidere, vt voluit Herodes, vel eum occidere tempore incarnationis. Est etiam adulari.

Glo. ord. s. Leu. 24 — *Parare doctrinā Apostolicam.*

Coquere panes propositionis, est præparare doctrinam Apostolicam, qua audientes nutriantur. Leu. 24. a. Iud. 6. d. Idem est coquere similam. Leu. 7. a. Et coquere manna. Nu. 11. b.

Hie. s. Is. 51. — *Fabricare errores.*

Coquit panes hæreticus, & etiam carnes, quum fabricat errores. If. 44. c.

Fluctuantes in bono.

Semicocta beta, sunt fluctuantes inter virtutes & vitia, vt tepidi, quos euomit Deus. Isa. 51. g. iuxta Septuaginta.

Perdere virtutes.

Coquere mulieres filium, est perdere opera sua. 4. Reg. 6. f. Thr. 4. b. Et coqui carnes & ossa hominum, est dissipari virtutes, & ossa dicuntur discocta. Eze. 24. b.

Gre. s. 1. Reg. 9. — *Sacerdotes.*

Coquus in bonum, significare potest sacerdotes, qui dum fidelibus in feruore spiritus loquuntur, cibos mentis, velut igne coquunt. 1. Reg. 9. d.

Phil. 2. alleg. & de Ioseph. Hier. s. Hos. 7. Rup. s. Hos. 7. — *Ministri voluptatum. Adulatores. Diabolus. Hæresiarcha.*

Coqui in malum, dicuntur ministri voluptatum, & adulatores, qui vulgò hominum leuiū, & voluptates sequentium, operam suam præstant. Coquens autem, qui succendit clibanū, est diabolus instigans ad errores, & etiam hæresiarcha. Hos. 7. b. qui etiam instigauit Iudæos aduersus Christum.

Glo. ord. s. Exo. 46 — *Locus laborum.*

Culina, est locus & officina ad coquendum, & potest designare locum laborum huius vitæ. Eze. 46. g.

Cor.

Cor, est præcipua pars animalium, vnde dicitur vita procedere. Et dicitur sedes animæ, & sæpè pro anima sumitur, & pro intellectu & voluntate, & pro ipsa cogitatione, & proposito. Et quia cor est in medio animalis, sumitur pro media rei, vt cor maris.

Gre. s. 1. Reg. 2. 13. Cle. Alex. 5. stro. Gre. 8. mor. 20. Euc. for. spirit. 1. Arno. s. ps. 44. Hie. ad Principiā. Aug. epi. 120. & de essen. diuinita. Basi. s. Ps. 7. 44. Geor. Ven. cant. 1. tom. 6. cap. 34. — *Intellectus & voluntas Dei. Christus. Arcanum sapientiæ Dei. Sacra Scriptura.*

Cor attribuitur Deo secundum metaphoram, designans interdum eius voluntatem, nonnunquam intellectum. Gen. 6. d. Et ipse Christus dicitur cor & anima Dei, qui vitam suppeditat, quum pater per filium cognoscitur. Cor etiam Dei dicitur eius iudicium, vel examen, & arcanum sapientiæ diuinæ, vnde pater eructauit verbum. Iob 7. d. Et vir iuxta cor Dei, dicitur habens charitatem, qua gratus est Deo. 1. Reg. 13. c. Sic pascunt boni pastores iuxta cor Dei. Ier. 3. c. Cor etiam Dei, est sacra Scriptura, vbi Deus cor suum explicat: & ille facit iuxta cor & animam Dei, qui implet omnia, quæ sunt perfectionis. Qui verò facit, quæ dispensantur, vt de libello repudij, solùm facit iuxta cor, & non iuxta animam. 1. Reg. 2. g. Ps. 44. Ier. 32. g. Cant. 8. b.

Rup. s. cant. 7. Aug. epis. 120. Hie. s. ps. 21. — *Sacra Scriptura. Ecclesia.*

Cor Christi factum sicut cera. Ps. 21. designare potest sacram Scripturam explicatam, quæ prius latebat. Vel designat Ecclesiam, quæ ante eius passionem dura videbatur, sed in passione visa est liquefieri more ceræ.

Dion. cale. Hie. 15 — *Vita diuina.*

Cor in angelis, est signum vitæ præ se ferentis diuinam speciem, quæ vitalem vim, summi boni instar, in inferiora disseminat.

Ori. 1. periar. 1. & s. Mat. ho. 23. Aug. epis. 120. & s. Ps. 7. Hie. s. Ier. 4. — *Voluntas. Mens. Cogitationes. Intentio mentis. Vis rationis.*

Cor in hominibus, significat voluntatem, seu animum, & mētem, seu partem cognitiuam, vel etiam ipsas cogitationes. Gen. 17. c. 18. a. 20. a. Exo. 4. 20. 31. 35. 36. 1. Reg. 7. c. Ps. 7. 25. 32. 44. 104. 140. Mat. 22. d. Et ipsa mentis intentio cor dicitur. Ma. 6. c. Vbi est thesaurus tuus, ibi est & cor tuum. Hæc corda viuunt in seculum seculi in bonis. Ps. 21. Hoc cor, hoc est, anima, est lauandum à malitia. Ier. 4. d. 23. b. Cor etiam, est ipsa vis rationis. Dan. 7. a. Hos. 4. c. Cant. 8. b.

Gre. s. 1. Reg. 9.

Cor etiam dicitur spiritus, aut spirituales sensus, & mens ad cælestia eleuata. Ps. 37. Vnde carnales dicuntur sine corde, quasi derelicti à corde.

Glo. ord. s. 1. Reg. 2 — *Deuotio Ecclesiæ.*

Cor Annæ, designat deuotam beatitudinem intra Ecclesiam cum eruditione. 1. Reg. 1. b. 2. a. Et dicens cor suum, ostendit cordis libertatem, quam non sic habebat Iudas, in cuius cor diabolus miserat, vt traderet Christum. Ioan. 13. a.

Gre. s. Cant. 5. — *Vacantes sapientiæ.*

Cor sponsi sunt, qui vacant sapientiæ, & mysteriis percipiendis. Cant. 5. a.

Rica. de S. Vict. de statu. interio. hominis 2. & de vuln. chari. Aug. s. ps. 63. — *Consilium.*

Cor, interdum est consilium: quia vt cor medium locum, & intimum obtinet in animali, ita salubre consilium vix de occulto erui, & in secreto inueniri valet. If. 1. b. Omne cor mœrens. Hos. 7. c. Et cor altum est cor secretum. Ps. 63.

Rica. de S. Vict. de vitio mutabi. — *Cor carnale.*

Cor hominis datum bestiæ, est cor carnale datum ei, qui comparatus est iumentis insipiētibus. Dan. 7. b.

Hie. s. Ier. 4. — *Prælati.*

Cor regis perit, quum deficiunt à fide prælati, aut doctores Ecclesiæ. Ier. 4. c.

Ori. 3. periar. 1. & s. Is. ho. 6. Gre. s. 1. Reg. 6. & 10. mor. 15. Ric. de S. Victo. de securi. consciē. 27. Ori. s. Is. ho. 6. & 3. periarch. 1. — *Obstinatus.*

Cor induratum & ingrauatum, & lapideum, dicitur in malitia obstinatum, vt nullis castigationibus resipiscat. Exo. 7. a. 8. d. 9. b. 14. b. 1. Reg. 6. a. Ezec. 11. d. 36. e. Et cor incrassatum est, quum nihil præter humanas, & carnales solicitudines est in mente. Et cor excæcatū fuit Iudæorum, in aduentu Christi: & tale cor, est cor immūdum. If. 6. c. 46. d. Mat. 13. b. Et cor exaltatum, est animus superbus. Ps. 129. Et cor coagulatum vt lac, est asperitas superborū. Ps. 118. Cor tabescens Niniue, est cor mundanorum. Nah. 2. c. Et cor feræ datum, est animus crudelis. Dan. 4. c.

Amb. ser. 10. Basi. s. Ps. 33. Gre. 10. mor. 15. Euc. for. spirit. 11. — *Mens cogitans diuina.*

Cor verò tenue, & subtile, est mens cogitans, quæ Domini sunt, &c. quod cor mundum dicitur. Ps. 50. 117. Matth. 5. a. Idem est cor carneum, & flexibile ad obtemperandum diuinis præceptis. Ezechiel. 11. d. 36. e. Prouerb. 20. b. Comparatur autem cor mundum puro fonti, vnde aqua fluit pura, & perspicua. Cor verò turbatum est, quod vexatur tentationibus,

quibus

quibus renititur.Pſ.142.Cor autem contritum eſt,quo quis deſpiciens ſeipſum,totum ſe tradit diuinis. Pſ.33.50.Cor autem dilatatum eſt per charitatem,aut ſapientiam. Pſ.118.Cor etiā vnum dicitur eſſe in fidelibus charitatem habentibus.Ier.32. g.

Firmatū donis Spiritusſancti. Cor aliud immutat Deus, quum dat ſeptiformem gratiam Spiritusſancti. 1.Reg.10.b.Vt Apoſtoli prius timidi,accepto Spiritusſancto,facti ſunt fortes.Acto.2. *Gre.ſ.1. Reg.10.*

Collectio potentiarum interiorum. Corde toto reuerti ad Dominum,eſt nullus ſit in eo vitiis locus. 1. Reg. 7. a. Sic confiteri toto corde.Pſ.137.Et corde toto diligere Deum , eſt omnes cogitationes & operationes in ipſum dirigere.Mat.22.d.Ier.3.c.Ioel.2.c. *Ori.ſ.Mat.ho. 23.*

Corda Gentiliū. *Graues tribulationes.* Cor maris,dicuntur corda Gentilium,aut medium vitiorum , & intima cordis malitia , & inquietudo.Pſa.45.Ezec.27.f.Cor etiam maris,ſunt graues tribulationes vſque ad mortem, in quas proiectus eſt Chriſtus.Ionæ 2.a.Et corda inimicorum regis , ſunt eorum , qui prius erant infideles, & inimici Chriſti.Pſ.44. *Arn.& Aug. ſ. pſ. 45.* *Ori.ſ.Ier.ho.2.* *Rica.de S. Vict.de vitio mutabil. 6.* *Baſi.ſ.pſ.44.*

Sepulchrū Chriſti. Cor terræ,eſt ſepulchrum Chriſti.Mat.12.d.Vel ſunt corda eorum,qui habitant in terra. *Hie.ſ.Ionam.2.* *Glo.ord.ſ.Ma.12.*

Fides in corde. Cordis meditatio,eſt fides in corde.Pſ.48. *Baſi.ſ.pſ.48.*

Malè interpretantes Scripturas. De corde ſuo prophetant,qui ſcripturas peruerſè interpretantur , & reuelationes ſibi fingunt.Eze.13.a.Corde autem maledicere,eſt malis operibus fauere,aut malum ſub boni ſpecie ſuadere.Pſ.61.139. *Ori.ſ.Eze.ho.2.* *Arn.& Baſi.ſ. pſ.61.*

Coram,vide Conſpectus.

Corban,Corbana.

Corban,ſiue Corbana,id eſt,donum,vel oblatio.Marc.7.b.15.a.Ma.27.a.Sumebatur pro arca,vbi oblata Deo reponebantur. Cùm Iudæi dicebant parentibus,Corban : oſtendebant per votum eſſe oblatum Deo,quod daturi erant parentibus , atque non licere dare parentibus per traditionem Phariſæorum. *Ori.ſ.Mat. ca.15.*

Cordatus,vide Sapiens.

Core,Coritæ.

Hæretici. Core,id eſt,caluus,ſiue caluitium,ſeu glacies,vel gelu.Filius Iſaar Leuites , qui fuit princeps ſeditionis motæ contra Moſen & Aaron ſimul cum Dathan , & Abyron. Typum gerit hæreticorum,qui contra prælatos eleuantur.Num.16.a.26.b. *Ori.ſ.Nu.ho.9.*

Chriſtus. *Apoſtoli.* Core,vt interpretatur caluus,deſignare poteſt Chriſtum in caluariæ loco crucifixum, & filij Cori,dicentur Apoſtoli.Pſ.41.45.in titulo.Coritę etiam dicuntur iidem Apoſtoli filij Core,hoc eſt,Chriſti.1.Par.9.c.Et pſalmi,qui prætitulantur,filiis Core,dicunt læta , ſignificātes Chriſti reſurrectionem,poſtquàm in caluaria crucifixus eſt.Pſ.83.84. *Aug.ſ.pſ.41.45. 83.* *Hie.ſ.pſ.43.83.*

Coriandrum.

Sermo Dei. *Doctrina ſimplicior.* Coriandrum,ſiue coriannum,eſt herba foliis ſimilis petroſelino,cuius ſemen confert capiti,& ſtomacho. Aiunt rei ruſticæ periti , etiam ſi ſemen hoc minutiſſimè concidatur, ſingulas particulas & micas ſatas germinare non ſecus quàm coriannum ſolidum. Talis eſt ſermo Dei,qui vel integer adiuuare poteſt, vel quacunque ſui particula. Et cùm coriādrum ſit olus infirmis competens,deſignare poteſt doctrinam minus ſolidam , & ſimpliciorem,Exo.16.g. *Phil.2.alleg.*

Corium,Coriarius,vide Pellis.

Cornelius.

Gentiles. Cornelius centurio ad fidem cōuerſus,& inſtructus,& baptizatus à Petro, typus eſſe poteſt Gentilium,per prædicationem Apoſtolorum fidem amplectentium.Actor.10. a. *Glo.ord.ſ.Act.10.*

Cornix,Cornicula.

Dij gentium. Cornicula,eſt auis nigra,minor coruo,quæ ſola inter aues,pullos ſuos iam enutritos , & volantes paſcens comitatur. Cornices autem fœminæ tantùm incubant , mares verò cibum ſuggerunt,& paſcunt incubantes.Corniculæ inter medium cæli & terræ , comparantur Dij gentium.Bar.6.f. *Ariſt.6.de hiſt. Animal.6 .8.* *Baſi.Exa.ho.8.*

Cornu,Cornutus,Corneus.

Cornua in animalibus ea habentibus,ſolent eſſe inſtrumenta fortitudinis , corúmque tela:quibus aduerſantes ſibi impetunt.Sunt terrenæ materiæ : & gignuntur ex cute : Ideo colorem cutis ſequuntur.Non liquefiunt igni,ſed molleſcunt. Cornua etiam dicuntur vtraque pars exercitus:vt cornu dextrum,aut ſiniſtrum.2.Machabæ.9.a.b.Et anguli : vt cornua altaris. *Ariſt.3.de parti. animal.2.& 2.de genera.animal. 4. & 3.de gener.animal. 11.*

Diuinitas Chriſti. Cornu ſalutis eccleſiæ,eſt diuinitas Chriſti:quam etiam ſignificat cornu altaris.Pſ.17.117. *Hie.ſ.pſ.17.* *Aug.ſ.pſ.117.*

Regnū Chriſti. *Regnum cæleſte.* *Chriſtus.* Cornu etiam Annæ ſublimatum,eſt regnum Chriſti,quod poſt iudicium dicetur ſublimatū: quia tunc cognoſcetur eius ſublimitas.Vel eſt regnum eccleſiæ,quod tunc erit ſublimatum. 1.Reg.2.b.16.a.2.Reg.22.a.Luc. 11. g. Et exaltatur hoc cornu,ſicut cornu vnicornis.Pſal.91. Cornu etiam Dauid,ſignificat cæleſte regnum.Pſ.113.Hab.3.a.Ipſe quoque Chriſtus eſt cornu ferreum eccleſiæ. Mich.4. d. Cornua ſeptem agni , fortitudo Chriſti in ſeptem donis. Apoc.5.b. *Gre.ſ.1.Reg.2. 16* *Baſi.ſ.pſ.28.ho. 1.* *Hie.ſ.Hab.3.* *Rup.ſ.Mich.4.& ſ.Apoc.5.*

Brachia Chriſti. Cornua arietis hærentis inter vepres,brachia Chriſti in cruce deſignare poſſunt.Gē. 22.c. *Iſyc.ſ.Leu.5.* *Bed.ſ.Gen.22.*

Tert. adu. Iudæos. Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Arn. s. ps. 111. Isy. s. Leu. 4. Hie. s. Hab. 3. — *Crux Christi.*

Cornua etiam, sunt brachia ipsius crucis, vt cornua altaris. Leu. 4. b. Et cornua in manibus Christi. Hab. 3. a. sunt brachia crucis, in quibus manus Christi confixæ sunt. Idem designant cornua vnicornis. Ps. 21. Et cornua iusti, sunt crux Christi. 1. Reg. 2. b. Ps. 43. 74. 111. Crux autē habet duo brachia, & vnum medium: vt eam exprimant cornua tauri, & Rhinocerotis. Deu. 33. c.

Potestas ecclesiæ. Sublimitas virtutis.

Cornu Annæ, significare potest potestatem ecclesiæ, sed & virtus, gloria, aut excellentia, & sublimitas virtutis alicuius, cornu dici potest. 1. Reg. 2. a. 16. a. 2. Reg. 22. a. Psal. 74. 88. 111. 148. Idem designat cornu domus Israel. Eze. 29. d. Mich. 4. d.

Ori. s. Iud. ho. 9. Gre. s. 1. Reg. 2. 16. Arn. s. ps. 78. Amb. de ben. patri. 11. Hie. s. Amos 6. Hie. s. Eze. 43. Euc. q. in Is. Isye. s. Leu. 4. 16. Rup. s. Zac. 9. Aretas s. Apoc. 9. Dion. cel. Hie. 15. Arn. & Aug. s. ps. 68. — *Virtutes in corde iusti seu Apostoli. Passio Christi. Diuinæ virtutes. Virtus angelorum. Duo testamēta.*

Cornua quatuor altaris deaurata, designare possunt virtutes in corde: vel iustos seu apostolos eas habentes: aut sunt passio Christi, in quatuor euangeliis prædicata. Exo. 27. a. 29. 30. 37. 38. Leu. 4. b. 8. c. 9. b. 16. d. Eze. 43. d. Zac. 9. d. Designant etiam diuinas virtutes circumuallantes perfectum altare Christi. Apoc. 9. c.

Cornua in angelis, designant seruatricem illam, atque insuperabilem eorum virtutem.

Cornua vituli. Ps. 68. designare possunt duo testamenta, quibus prædicator ventilare potest hæreticos. Et cornua in manibus prædicatorum. Hab. 3. a. sunt vtrumque testamentum. Et vt ibices ruentes cornibus se sustentant, ac excipiunt: ita prædicatores vtroque testamento. Cornua etiam duo alterius bestiæ. Apo. 13. c. duo testamenta sunt, quibus abutuntur hæretici, aduersus ecclesiam: ideo dicuntur similia agni. Vel erunt similia agni in Antichristo: quia per hypocrisim sanctitatis, eam, quam in se veraciter Dominus habuit singularem, sibi inesse, & sapientiam mentietur Antichristus, & vitam.

Gre. 30. mor. 16. Aug. s. Apo. ho. 11. Gre. 33. mor. 36. — *Spiritualis cōuersatio.*

Cornu de carne est, sed clausum in carne non est: Cornu ergo, spiritualis conuersatio doctoris est: qua carnem superat. Et cornu oleum effundit, quum ille altè prædicat, qui hæc alta conuersatione demonstrat. 1. Reg. 16. a.

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Abundantia gratiæ. Increpatio in charitate. Potestas ecclesiæ.*

Cornu plenum oleo, est abundantia gratiæ. 1. Reg. 16. a. Et cornu olei à Samuele tollitur, vt tota vita pontificis spiritualis esse doceatur. Et cornu oleum recipit: vt increpando purget, & miserendo per blandimenta alliciat. Cornu etiam recipit in sublimitate ordinis, oleum ad fomenta virtutis. Sed pleno cornu vngitur, vt virtus pontificis plena doceatur: cornu námque plenum in vnctione sua habet, si tam in virtute misericordiæ, quàm charitatis, & verbi perfectus est. Cornu etiam oleo plenum, est potestas ecclesiæ cum misericordia: vt vbicúque cornu acumen exhibet, exhibeat refusæ gratiæ vnctionem. Et cornu foris cernitur, intus plenitudo olei occultatur: vt foris textu literæ insinuetur, intus sacramenta declarentur. Et foris est cornu, & intus oleum, cùm subditorum duritia meretur, vt pastoris increpationem sentiat, & charitatē, qua corrigitur, non videat. Cornua in plurali, dona Spiritussancti designare possunt. Ps. 74. Exaltabuntur cornua iusti.

Rup. 1. s. Reg. 5. — *Litera cum spiritu. Dona Spiritussancti.*

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Austeritas legis.*

Cornu præterea, est austeritas legis, quæ quasi cornu percussit, dum peccata, non per misericordiam indulsit, sed pœnam infligendo vindicauit. Sic Mosis cornua præferebant, qui de muliere in adulterio deprehensa, domino dicebant: Moses iubet huiusmodi lapidare: tu quid dicis de ea? Sed qui pleno olei cornu vnctus fuerat, dicit: Qui sine peccato est vestrum, primus in eam lapidem mittat. Atque ita in similibus.

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Mentis affectus.*

Cornu etiam, & mentis affectus dicitur: quod cornu impleri præcipitur: quia perfectè debet redemptoris nostri vnctio, idest, sanctificatio antè sciri: quàm sufficienter valeat prædicari.

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Ira vel zelus.*

Cornu præterea, irā aut zelum designare potest: vnde & ferire cornu, est acutè redarguere peccatores. Sed quia vngere Christum prædicator nititur, cornu oleo lenitatis implere debet.

Hie. s. Iob. 42. Gre. 35. mor. 23.

Cornu stibij dicta est vna filia Iob, designans ecclesiæ copias, & diuitias euangelicas spiritualium thesaurorum. Iob 42. d. Vel designat canticum victoriæ post pugnas huius vitæ. Legit autem Gregorius, Cornu stibij, vt designet canticum fortitudinis.

Ori. s. Exo. ho. 12. — *Mysteria legis.*

Cornuta facies Mosis. Exo. 34. d. designat mysteria legis splendentia: quorum fulgorem, infirmi sustinere nequibant.

Ori. s. Iud. ho. 9. Hie. s. Is. 5. & s. Dan. 7. Aug. 18. ciu. Dei 32. & s. Apo. ho. 9. Hie. s. Zach. 1. Rup. 7. s. Apoc. — *Prædicatio excellens. Regnum & potentia. Quatuor regna. Dæmones. Affectus animi.*

Cornea tuba, designare potest excellentem prædicationem. Iud. 7. c. Ps. 97.

Cornu generaliter regnum & potētiam designare solet. vt Ps. 43. 74. Is. 5. a. Thr. 2. a. Amos 6. d. Za. 1. d. Luc. 1. g. Et cornua in manibus Christi, sunt omnia regna subiecta potestati Christi. Et cornua bestiæ decem, sunt omnia regna mundi. Apoc. 12. b. Vel sunt decem regna sub Romanis: vel in quæ diuidendum erat regnum Romanorum. Dan. 7. c. Cornu autem paruū, designat Antichristum. Dan. 8. c. Cornua verò quatuor, quæ ventilauerunt Iudam. Zach. 1. d. sunt quatuor regna, nempe Chaldæorum, Persarum, Macedonum, Romanorum. Vel sunt quatuor dæmones, principatus, potestates, rectores tenebrarum, spiritalia nequitiæ. Vel sunt quatuor præcipui affectus animi. Vel decem cornua, sunt septem regna, quorum vnum, nēpe Græcorum, diuisum est in quatuor regna post mortem Alexandri.

Basi. s. ps. 21. Arn. s. ps. 74. Aug. epi. s. 120. Hie. s. Amos 3. 6 & s. Eze. 32. Gre. 31. mor. 1. & 33. mor. 29. — *Superbia. Potentia superborum. Inuidia Iudæorum in Christū. Vitia varia. Superbia diaboli. Hæresiarcha.*

Cornu præterea, elationem, & superbiam designare solet, & potentiam superborum: & superbum animi motum: vnde & cornupeta dicitur superbus, alios feriens. Exo. 21. c. Ps. 21. 74. Thre. 2. f. Ezec. 34. f. Amos 3. d. 6. d. Et cornua vnicornium, fuerunt odium, & inuidia Iudæorum in Christum. Ps. 21. Et cornua peccatorum, sunt vitia. Psal. 74. Et cornua decem bestiæ quartæ. Dan. 7. b. sunt vitia comitantia impudentiam, tam erga Deum, quàm erga proximū, quàm etiam erga seipsum. Et cornu alterum est desperatio. Et cornua altarium Gentilium,

designant duritiam Iudæorum. Ier. 17. a. Et cornu, quo Pharao ventilabat, est superbia diaboli, vel hæresiarchæ. Ezech.32.a. Cornua duo alterius bestiæ similia agni, est potestas Magorum, qui videntur facere miracula similia miraculis Christi & Sanctorum: qua potestate pollebit Antichristus, eiúsque prophetæ. Apoc.13.c. Cornua etiam decem draconis, sunt decem vitia opposita decem præceptis. Apoc.12.a.

Potestas magorũ — *Ricar. de S. Vict. de vitio mutab.19. Rup.8.s.Apo. Aretas s.Apo.12.*

Corona, Cidaris, Diadema, Coronare, Sertum, Tiara, Mitra, Pileus.

Corona solet esse capitis ornamentum, insignéque victoriç: & habet circularem figuram, éstque insigne regium, & sacerdotale: & interdum est ornamentum capitis fœminarum. Dicitur autem cidaris ornamentum capitis, quo Persarum Reges vtebantur, quod & diadema, & Tiara dicitur. 2.Reg.1.b.12.f.4.Reg.11.c.1.Par.20.a.Par.23.c.Ester.6.c. Eze.23.b.1.Mach.1.a.8.c.11.b.3.e.

Diuinitas & gloria Christi. Gloria Beatæ Virg. Potestas Christi. — Corona aurea arcæ, designare potest gloriam Christi aut etiam beatæ Virginis. Exo. 25.b. 30.a.37. a.39.c. Et pileus aureus, qui est extensus est regalis dominij potestas: siquidem caput Ecclesiæ, est Christus. Signum certè principalis Imperij, est pileus capiti impositus: & Christi caput, est Deus. Vnde & cidaris munda in capite Iesu pontificis, est splendor diuinæ maiestatis in Christo: & honor Christo datus, & quem ipse dat Patri. Exo.28b. Leuit.8.b.16. a. Zach.3.b. Cidaris etiam tegens caput pontificis, designat incomprehensibilem nobis esse originem diuinitatis Christi: ideo caput eius. i. diuinitas tegitur. — *Beda s.Exo.25. Cle.Ale.5.strom. Isych.s.Leui.8. Hier.s.Zac.3. Rup.4.s.Exo.23*

Operimẽtum diuinitatis.

Deus. — Corona gloriæ, & sertum exultationis, est Deus residuo populi sui, quos ipse glorificat. Is. 28.b.61.a. Apostolis videlicet, & cæteris, qui crediderunt ex Iudæis. — *Glo.ord.s.Isa. 28.*

Gloria Christi cũ carnibus Martyrum. — Corona spinea capitis Christi, designare potest gloriam eius cũ carnibus Martyrum laceratis. Matth.27.d. Marc.15.b. Ioan. 19. a. Item gloriam ex laboribus partam. Vt autem in eius capite non fuit corona rosea, sed spinea: ita prælati non debent esse molles, sed asperitatem vitæ agentes. Cant.3.b. Diademata etiam multa, gloriam eius, & membrorum eius significant. Apoc.19.c. Diadema autem, quo coronauit mater Salomonem. Cant.3.d. designat coronam spineam, quam synagoga infixit Christo. — *Ori.s.Matth.35 Ber.s.ser.5. omnium Sanctorũ.*

Corona spinea.

Gloria æterna. — Corona sponsi dicitur æterna fœlicitas. Isa.61.d. Et corona in labio mensæ, designat remunerationem perfectorum: & ideo erat duplex. Et corona aureola superaddita coronæ, designare potest statum gloriæ perfectorum, peculiariter autem Martyrũ, Virginum, & Doctorum. Corona etiam altaris, & demum corona in genere, gloriam significat beatorum. Exod. 25.c.37.b. Iob 19.b.31.d. Sapien.5.c.18.d. Isa.62.a.2. Timoth.2.a. Apoc.4.b. Ezech. 43.e. Corona etiam aurea, est immortalitas ad imaginem Domini: non enim veluti flos flaccescit. — *Hie.s.Is.61. & s. Ezech.43. Gre.22. mor. 10. 20. & 14.mor.19. Cle. Ale.2. pad.8.*

Peccata nostra. — Corona etiam spinea in capite Christi, significat peccata nostra, quæ caput Christi pupugerunt. Ideo non fuit corona gloriæ, sed doloris. Ioan.19.a. In corona autem spinea Christus maledictum soluit antiquum. — *Aug.s.Ioã. tra.19.*

Ecclesia. Discipuli Christi. — Corona de lapide precioso, est Ecclesia, ex variis gentibus congregata: vel vnitas ipsius Ecclesiæ: vel discipuli Christi. Psalm.20. Et Ecclesia dicitur corona gloriæ in manu Christi. Isa.62.a. quia per eum martyres triumpharũt. Corona quoque Domini, nos significabat, qui fuimus aliquando infrugiferi: qui circa illum circumpositi fuimus per Ecclesiam cuius, ipse est caput. Zacha.6.c. Vbi coronæ pontificis, sunt coronæ membrorum eius: quia in omnibus ipse coronatur. Corona equitis, chorus Apostolorum Christi. Apo.6.a. — *Hier.s. ps.20. & s.Isa.62. Aug.s. ps.20. Cle. Ale.2.pad.8. Rup. s. Zac. 6. & 4.s.Apoc. Isych.s.Leui.27.*

Christus. — Corona gratiarum capiti, est Christus. Pro.1.b.

Fides. — Corona Domini, typus est fidei: & est vitæ quidem propter ligni substantiam: lætitiæ autem propter coronæ appellationem: periculi verò propter spinam. Neque enim citra sanguinem licet ad verbum accedere. Contexta autem corona marcescit: & prauitatis perplexum sertum dissoluitur, & flos exsiccatur. Marcescit enim gloria eorum, qui Domino non crediderunt. In altum autem elatum Christum, coronauerunt suam testantes inscitiam. — *Cle.Alex.2.pad.8. Cyr.12.s.Ioan.15. Hie.s.Matt.27.*

Remunerans Deus. — Coronare dicitur Deus scuto bonæ voluntatis. Psal.5. quia quos protegens adiuuat, remunerans coronat. — *Gre.33.mor.29.*

Suscipiẽtes fidẽ principes. — Coronatur sponsa de capite Amana. Cant.4.c. quum reges & principes humiliantur ad suscipiendam fidem. — *Gre.s.Cant.4.*

Apostoli. Patriarchæ. — Corona duodecim stellarum in capite mulieris. Apoc.12.a. designat duodecim Apostolos in Ecclesia: & duodecim Patriarchas. — *Aug.s.Apoc.ho.9 Rup.3. vict. verbi Dei.11.*

Conuersio peccatorum. — Coronatur sponsus de cubilibus leonum. Cant. 4.b. quum peccatores conuersi confitentur Dominum vicisse diabolum, & mortem per resurrectionem. — *Gre.17.mor.18.*

Perfecta expositio scripturæ. — Corona, aut murus in circuitu tecti. Deut.22.b. est perfecta expositio sensus spiritualis, tollens ab infirmis ruinæ occasionem. Indicat etiam finem boni operis ascribendum Deo. — *Ori.s.Matt.ho.19. Phil.de agricultu.*

Desiderium vitæ perennis. — Coronulæ in basibus luterum. 3.Reg.7.d. designant infatigabile desiderium vitæ perennis in Apostolis, & prælatis. — *Glo.ord.s.3.Reg.7*

Gratia & virtutes. — Corona capitis nostri, sunt gratia & virtutes in mente: & gloria, & honor Sanctorum: quç per peccatum cadit. Coronæ seniorum aureæ, participatio, gloriæ & nominis Christi. Apoc.4.b. — *Aug.s.Apoc.ho.3 Rup.3.s.Apoc.*

Dies Paschæ. Sancti. Tempus gratiæ. Incarnatio Christi. — Corona anni benignitatis Dei, dici potest dies sanctus Paschæ. Psal.64. Item circulus Sanctorum cum Christo. Item tempus gratiæ & conuersionis infidelium ad fidem. — *Arn. & Hilar. s. ps.64. Amb. de inst. virg.*

Amb. de inst. virg. & Isaac 5. Gre. s. Cant. 3. Rup. s. Cant. 3. — *Gloria Sanctorum. Prophetiæ.*

Diadema, quo coronauit mater Christum. Cant. 3. d. significare potest incarnationem virtute Spiritussancti in Christo factam, qui caput est. Item omnes glorificatos, quos ipse redemit: vel gloriam Sanctorum, qui sunt membra Christi. Item prophetias de Christo: quarum singulæ, sunt velut gemmæ in corona.

Ricar. de S. Vict. 1. de arca myst. 11. & 2. de arca myst. 12. — *Contemplatio.*

Corona arcæ. Exo. 25. b. designare potest genus contemplationis existens in ratione, secundùm imaginationem, in quo solemus, per visibilia ad inuisibilia ascendere, & ad eorum cogitationem imaginationis manuductione assurgere. Nam corona quidem in summitate arcæ lignis affigebatur: lignorum tamen suprema alta protensione supergrediebatur. Sic hoc contemplationis genus, imaginationi quidem innititur, dum ex rerum imaginabilium similitudine rationem trahit: & quasi scalam erigit, per quam ad inuisibilium speculationē ascendere possit. Corona etiam mensæ aurea, requiem contemplationis designat: aureola verò cuius mensura tacetur, gloriam, quam oculus non vidit, nec auris audiuit, &c.

Rup. 4. s. Exod. 7. — *Gloria cælestis.*

Hier. s. Ezec. 21. — *Regnum & sacerdotium Iudæorum.*

Cidaris, est insigne pontificis, corona verò, hoc est, diadema, est Regis indiciū. Et cùm Deus dicit. Eze. 21. f. Aufer cidarim, tolle coronam: designat delendum regnum, & sacerdotium Iudæorum.

Hie. ad Principiā — *Verba sacræ scripturæ.*

Diadema aureum, verba sacræ scripturæ significare potest. Psal. 44. Et mitra pontificis, est insigne potestatis verbi Dei. Exod. 29. b. 39. e. Leui. 8. c. Isa. 3. d

Philo. de profugis. Hie. de veste sacer. Phi. 3. de vit. Mos. Ori. s. Leu. ho. 9. 11. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 5. — *Cælum. Sapiētia pontificis. Continentia.*

Cidaris & vitta hyacinthina sacerdotis colore suo, & loco, cęlum significare potest. Exo. 28. b. Leui. 8. b. 16. a. Item designat in eo eminentiam sapientiæ, & virtutum: & quòd cùm sacerdos suo fungitur ministerio, non solum priuatis hominibus est eminentior, verum etiā cunctis regibus. Tiara etiam byssina, continentiam, & omnium sensuum consecrationem significare potest: quæ peculiariter esse debent in pontifice. Exo. 28. g. 29. a.

Promissa Spiritussancti.

Corona equitis, promissa per Spiritum sanctum significare potest. Apoc. 6. a.

Isych. s. Leui. 16. Aug. s. Apocal. ho. 5. Hier. s. Isa. 3. & s. Ezech. 16. — *Gloria Dei.*

Cidaris fœminarum, cùm sit ornatus capitis, designat nomen & gloriam Dei: quam debemus capiti, hoc est, menti superponere: & dicitur corona decoris. Isa. 3. d. Eze. 16. b. 21. f. Zach. 3. b, Ester. 1. b. 2. c.

Corona prædicatorum, dicuntur conuersi ab ipsis. Thessal. 2. d. Philip. 5. a.

Gre. 19. mor. 18. — *Iudicia iustorū.*

Diademati comparantur iustorum iudicia. Iob. 29. c. quia per magni operis gloriam, ad retributionis ducunt coronam: & quia per ea non in terrenis & infimis, sed sursum remunerari concupiscunt.

Hier. s. Isa. 22. — *Dans Deus tribulationem vndique.*

Coronat Deus tribulatione, quum vndiquaque tribulationem, & afflictionem immittit. Isa. 22. e.

Aret. s. Apo. 12. — *Vitia.*

Diademata septem in capitibus draconis, designare possunt septem vitia capitalia, aduersus septem virtutes & dona Spiritussancti. Apoc. 12. a. Et diademata decē alterius bestiæ, sunt vitia contra decem præcepta. Apo. 13. a. Vel designant diademata septem, quòd qui dæmoniacas operationes vicerint, inde coronas reportent, vnde de laboribus & sudoribus victoriam reportent.

Hier. s. Isa. 28. Aug. s. Apo. ho. 7. Rup. 5. s. Apoc. — *Decem tribus. Superbia hæreticorum. Similitudo veritatis in hæreticis.*

Corona superbiæ Ephraim. Isa. 28. a. designat regnum & superbiam decem tribuum separatarum à tribu Iuda: & superbiam Pharisæorum, & hæreticorum.

Locustę dicuntur habere non coronas, sed tanquam coronas. Apoc. 9. b. quia hæretici non habent veritatem, sed eius similitudinē. Vel principes infidelium non habent veram gloriam, aut potestatem, sed tyrannicam.

Corozaim.

Corozaim. i. secretum, vel hîc est mysterium: ciuitas Galilææ, in qua Christus prædicauit, & fecit miracula. Matth. 11. c. Luc. 10. c.

Corpus.

Corpus generaliter dicitur substantia habens triplicem dimensionem, vel quæ sensu percipitur: & etiam pars hominis crassior, & materialis.

Aug. epist. 57. — *Vera deitas in Christo. Veritas.*

Corporaliter inhabitat in Christo omnis plenitudo diuinitatis. i. nō vmbraliter, non figuraliter, vt in templis, sed reuera: vel quia & in Christi corpore, quod assumpsit ex Virgine tamquam in templo diuinitas habitat. Coloss. 2. d. Et ipse Christus dicitur corpus, hoc est, veritas, comparatus vmbræ legis. Corporaliter etiam. i. secundum omnia dona, quasi secundum omnia membra.

Rup. 2. s. Ioan. Ori. s. Matt. h. 30. — *Christus. Altare.*

Corpus Christi, ad quod congregantur aquilæ, designare potest ipsum Christum: vel altare, ad quod congregantur fideles. Matth. 24. c. Luc. 17. g. Psal. 39.

Amb. s. Luc. 17. & 4. de sacramentis. Aug. s. ps. 39. — *Ecclesia.*

Corpus etiam Christi dicitur Ecclesia: quod corpus vngitur prædicatione crucis Christi. Et dicitur corpus vnum multa habens membra propter vnitatem Ecclesiæ, & multos gradus in ea existentes. Eph. 1. d. 4. a.

Amb. s. Luc. 7. Georg. Venet. Cā. 2. tom. 5. cap. 18. Isyc. s. Leuit. 15. — *Sacra scriptura.*

Corpus præterea Christi significare potest sacras scripturas, in quibus ipse continetur, velut anima in corpore. Et corpus viri, est verbum doctrinale Christi. Leui. 15. a.

Amb. s. Rom. 8. Tertul. de resurr. — *Totus homo. Christiani. Iudæi.*

Corpus interdum, pro toto homine sumi potest, vt quum dicitur Rom. 8. b. Corpus quidem mortuum est propter peccatum. Et corpora cælestia dicuntur Christiani: Corpora verò terrena, Iudæi. 1. Cor. 15. e.

Hie. s. Mar. 6. — *Populus Iudaicus.*

Corpus Ioannis Baptistæ sepultum, significare potest populum Iudaicum, vel literam legis sepultam. Marc. 6. d.

Fabrica operũ. Corpus lucidum, significare potest opera recta intentione facta: corpus verò tenebrosum, opera mala intentione facta. Matt. 6. c. Vbi corpus totam fabricam operum designat. *Aug. 2. ser. Dom. in monte, & 4. cōtra Iulianum. 4.*

Mēbra diaboli. Vitia. Corpus Leuiathan, dicuntur omnes iniqui. Iob 41. a. Et corpus peccati dicuntur membra diaboli, qui est caput: vel tota vitiorum machina. Rom. 6. a. Et corpus totum lauare, est omnia vitia mundare: Leui. 15. b. *Gre. 33. mor. 30. Ori. s. Rom. 6.*

Cōsensus in vitium. Lex peccati. Corpus mortis, est consensio eorum, qui detrahuntur in vitium. Rom. 7. d. vel est lex peccati in membris, per transgressionem in nobis delitescens & ad mortem iniquitatis animam semper seducens. *Cle. Ale. 3. stroma. Epiph. 2. cōt. hæreti. tomo 1.*

Corpus Christi. Corpus vituli. Leui. 4. c. designat corpus Christi, qui extra portam passus est; vt corpus vituli efferebatur extra castra. *Glo. int. s. Leui. 4.*

Corporis pili. Leui. 14. a. vide Capillus.

Corrigere, Emendare, Correctio.

Corrigere, est ad rectum reducere, quod erratum est.

Corrigit Deus castigando, aut instruendo. Psal. 17. 95. Leui. 26. c. Iudith. 11. a. Et corrigunt superiores inferiores. Iob 13. a. Prou. 1. d. 17. b. 27. a. 29. c. Eccl. 19. d.

Corrigit adolescentior viam suam, hoc est, actus vitæ suæ, qui prius errauerat à via Dei. Psal. 118. *Amb. s. ps. 118.*

Corrigia.

Corrigia, est cingulum, quo cingimur: aut quo caligæ, & calceamenta astringuntur.

Mysterium incarnationis. Corrigia calceamenti Christi, ligaturam mysterij incarnationis eius, seu coniunctionem naturæ humanæ cum verbo significare potest. Mar. 1. a. Luc. 3. d. Ioan. 1. d. *Gre. ho. 7.*

Corripere, vide Castigare.

Corroborare, quære Robur.

Corrodere, vide Rodere.

Corruere, quære Cadere.

Corrumpere, Incorruptus, Incorruptio, Incorruptibilis.

Corrumpitur res, quũ à naturali puritate & perfectione labitur, & vitiatur, aut destruitur. Maximè autem vitij nomē solet esse corruptio. Nam & illud in rebus facile animaduerti potest, quòd plerumque in nonnullos vsus explendæ indigentiæ suæ natura potentior inferiorem corrumpit, vel iustitiæ ordine, dum vindicat culpam: ex qua regula illud dictum est ab Apostolo: Si quis templum Dei corruperit, corrumpet illum Deus, vel ordine mutabilium rerum, sibi succedentium secundum leges congruentissimas pro valentia cuiusque partis vniuersitati datas. *Aug. 3. de libero arbitr. 14.*

Peccata libidinis. Corruptio præcipuè fit in peccatis carnalibus: vt cùm corrupta est terra: & omnis caro corruperat viam suam. Genes. 6. b. Et corruptæ cicatrices designant fœtorem peccatorum: tunc autem sunt corruptæ, quum non cognoscuntur. Psal. 13. 29. 37. Et corrupti dicuntur in iniquitatibus: quia iniquitas corruptionem affert. Psalm. 52. Et corrumpitur vetus homo secundum desideria erroris. Ephes. 4. c. Iob 33. c. Tob. 3. d. Cant. 8. b. Ierem. 51. c. Mich. 2. c. Soph. 3. b. Ion. 2. b. 1. Macha. 15. a. Luc. 12. d. 1. Cor. 15. f. 1. Timoth. 6. a. Demum corruptio est in omni peccato: incorruptio verò, est integritas ab omni peccato. Ephe. 6. d. Quæ incorruptio proximum facit Deo. Sap. 6. c. Rom. 2. b. 1. Cor. 15. f. *Omnia vitia.* *Ori. s. ps. 37. ho. 1. Basi. s. ps. 29. Hila. s. ps. 52. Gre. s. Cant. 8. Hie. s. Ephe. 6.*

Corruptio duplex. Corrumpi corruptione. Mich. 2. c. est eorum, qui voluptati & corporis libidini seruientes, non solum animam, sed corpus quoque suum corrumpunt, voluptatum amatores magis quàm Dei. Dicitur autem hoc, ad distinctionem corruptionis salutaris: iuxta quam Apostolus loquitur. 2. Cor. 4. d. Et si is, qui foris est homo noster corrumpatur: sed qui intus est renouatur de die in diem. Qui semper mortificationem Iesu portat in corpore suo, & exteriorem corrumpit hominem, & carnem imperio animæ subiicit: iste corrumpitur quidem, sed non corruptione: quia corruptio illius salutaris est. *Hier. s. Mich. 2.*

Tollens Deus à peccatore omnia iucunda. Corrumpit Dominus vineam meretricis. Hose. 2. c. quum tollit omnia iucunda ab anima peccatrice. Sic corrumpit propagines Niniue. Nahum. 2. a. *Glo. ord. s. Hose. 2*

Relinquere iustitiam. Corrumpunt cogitationes suas mali sacerdotes, & principes, quum iustitiam, & quæ ad Deum pertinent, relinquunt. Sophon. 3. b. *Glo. ord. s. Soph. 3.*

Negare imperium Christi. Corrumpunt tituli inscriptionem, qui Christi imperium negant. Psal. 56. *Aug. s. ps. 56.*

Peruersa doctrina destruens fidem. Corrumpit modicum fermentum totam massam, quum peruersa doctrina fidem destruit. Galat. 5. b. 2. Cor. 7. a. 11. a. Et corrupta est terra à muscis, hoc est, anima à prauis cogitationibus: vel ab hæreticis. Exod. 8. f. Malac. 3. c. *Glo. int. s. Exo. 8.*

Incorruptibilis propriè dicitur Deus, in quem nullus cadit, nec cadere potest defectus. Rom. 1. c.

Incorruptum lumen dicitur esse legis, quia sub illa nulla cadit corruptio, aut obscuritas erroris. Sap. 18. a.

Fœlicitas. Incorrupta corona, erit æterna fœlicitas, ad quam etiam mortui, qui in Christo sunt, resurgent incorrupti. 1. Cor. 9. d. 15. g. 2. Tim. 1. c. 1. Petr. 1. a.

Peccatũ Iudæorum sub cruce. Corrupta dicitur mater sponsæ sub arbore malo, hoc est, synagoga sub cruce, quando Iudæi crucifixerunt Christum. Cant. 8. b. *Rup. s. Cant. 7.*

Cortex, Decorticare.

COrtex, est veluti corium cuiusque rei: vt in arboribus, liber dicitur cortex.

Gre.21.mor.1. Cortex in virgis Iacob.Genes.30.f.designat bona opera moralia, vel literam legis: decorticata verò, significant sensus allegoricos, qui intra corticem literæ latebant. Vel cortex sunt præcepta rudiora, quæ Christus ex parte decorticauit: vt, Diliges amicũ tuum, & odio habebis inimicum tuum: Christus decorticauit, quum dixit: Diligite inimicos vestros. *Opera moralia. Litera legis. Præcepta rudiora.*

Gre.20.mor.9.13. Cortices arborum dicuntur exteriora opera eorum, qui iam sublimia appetunt, vel eloquia exteriora scripturæ, seu litera sacræ scripturæ.Iob.30.a.Sap.13.c. *Opera exteriora. Litera scripturæ.*

Gre.s.Cant.6. & s.Ezec.ho.16. Cortex mali punici.Can.6.b.designat Sanctos vtriusque testamenti facientes miracula: & eorum exempla: & præterea Martyres, qui erunt tempore Antichristi. *Sãcti vtriusque testamenti. Exempla. Martyres.*

Gre.8.mor.37. Decorticata ficus, designat ablatum decorem & munimentum à Iudęa, vel ablatam humilitatem ab operibus.Ioel.1.b. *Ablatus decor à Iudæa, & humilitas ab operibus.*

Cortina.

COrtinæ dicuntur aulæa, & vela ad locum aliquem contegendum, & velut stramenta parietum.

Gre.25.mor.22.& s.Ezech.ho.10. Cortinæ decẽ in tabernaculo. Exo.26.a.36.b.designãt doctores defendentes & ornantes legem contra hæreticos.Item sanctos, qui ex diuersis virtutum coloribus, in Sanctæ Ecclesiæ ornamenta proficiunt. Sunt etiam subditi vacantes spiritualibus, tecti à ciliciis & pellibus.Eosdem designare possunt cortinæ atrij.Exod.35.b. *Doctores. Sancti. Subditi.*

Ori.s.Exo.ho.9. Aug.q.in Exod. 107. Designant etiam cortinæ decem legem propter decalogum; & erant vigintiocto cubitorum, vt designent legem nouam insertam veteri: quia quater septem faciunt vigintiocto. Possunt etiam designare charitatem. *Lex.*

Cortina lecti Holophernis.Iudith.14.c.tegumenta peccati & voluptatis insinuat.

Corus mensura.

Hier.s.Eze.45. COrus, est mensuræ genus quadraginta quinque modios tenens, aut iuxta aliquos, triginta.Batus autem est decima pars cori.Ezech.45.c.

Hier.Aglasiæ. Cori tritici centum, designare possunt Iudæorum obligationem ad diuina pręcepta: & fiunt octoginta, quum credunt euangelio, & confitentur resurrectionem.Luc.16.b. *Obligatio Iudæorũ ad legem.*

Amb.epist.39. Rup.s.Hose.3. Corus hordei perfectionem, vel plenitudinem euangelij significare potest: Semicorus verò, est diminuta perfectio legis veteris.Hose.3.a.Vel cum recedat ab vnitate, nec attingat ad binarium, designat synagogam nec virginem esse, nec aptam coniugio Christi. *Perfectio Euangelij.*

Glo.int.s.3.Reg.4. Cori tritici, & similæ, & hordei in cibum Salomonis, & seruorum eius, libros noui & veteris testamenti significare possunt.3.Reg.4.c.5.c.2.Para.2.b.1.Esdra.7.c. *Libri sacræ scripturæ.*

Coruscare, vide Fulgur.

Coruus.

Arist.9. de histo. animal.1. Isych.s.Leui.11. COruus, est auis nigra, rostrum habens robustum & prædurum: pugnat cum miluo: eripit enim miluus à coruo quicquid tenet: quia vnguibus & volatu coruo præstantior est. Est coruus tauro, & asino hostis, quippe qui aduolans feriat, & eorum oculos petat. Est autem vulpis amicus, & cum æsalone pugnat: pascitur mortuis animalibus, éstq; animal immundum, & affectionis expers, vnde non est reuersus in arcam. *Chrys.de Elia.* Odit prolem suam coruus, & natam non educat: id quod Propheta insinuans dixit. Et pullis coruorum inuocantibus eum.Psalm.146.Expositis autem ad aërem, vtpote à parentibus neglectis, obuolitãt animalcula quædam diuina prouidentia suppeditata, quæ captantes illi crescunt, & aluntur.

Hier.s.Iob.28. Coruus, cui pręparat Deus escam.Iob 38.e.est Christus, cui præparauit gentes: dicitur coruus, sicut & maledictum pro nobis factus est. *Christus.*

Gre.30.mor.14. Rup.4.s. Gen.22. Designat etiam Iudæam infidelitate nigram: cui pullis clamãtibus, hoc est, Apostolis prædicantibus, præparauit Deus escam per fidem & gratiam, quum multi conuersi sunt, & postmodum vagantibus pullis, hoc est, dispersis per orbem prædicatoribus, demũ exemplo gentium, fidem amplectetur. Et coruus emissus ab arca, nec reuersus; est populus Iudaicus egressus ab Ecclesia, nec reuersus per fidem. *Iudæa.*

Greg.39.mor.15.& 1.mor.18. Chrys.de Elia. Coruus editis pullis, fertur escam plenè præbere dissimulare, priusquam plumescendo nigrescant: eósque inedia affici patitur, quousque in illis perpennarum nigredinem sua similitudo videatur. Qui huc illúcque vagantur in nido, & ciborum expetunt aperto ore subsidium. At cùm nigrescere cœperint, tanto eis præbenda alimenta ardentius requirit, quanto eos alere diutius distulit. Coruus, est doctus pṛedicator, qui per peccatorũ suorum memoriã, & infirmitatis propriæ cognitionem, quasi quandam coloris nigredinem portat. Cui nascũtur in fide discipuli, qui adhuc infirmitatis propriæ nigredinem considerare nesciunt, &c. Hi velut accipiendas escas os aperiunt, quum doceri de secretis sublimibus quęrunt. Sed doctor tanto minus sublimia tribuit, quanto illos peccata præterita minus dignè flere cognoscit. *Prædicator.*

Bed.& s.Prou.30. Corui etiam de torrentibus, sunt prædicatores per sacram doctrinam eruditi. Iob.27.a.38.d. Cant.5.c.Pro.30.c.

Arn.s.Psal.146. Gre.30.mor.13.14. Pulli coruorum dici possunt Christiani ex gentibus infidelibus, aut etiam ex Iudæis orti: & præterea prædicatores. Iob.38.d.Psal.146. *Christiani. Prædicatores.*

Arno.s.ps.146. Amb. de Noe.17. Coruus egressus ab arca, designare potest peccatores, qui res mundanas, amantes, ad ec- *Peccatores.*

clesiam

Infideles. Carnales. Versuti. Auari. Iudas.

clesiam non redeunt. Gen.8.a. Sic designat etiam infideles obscuros nigredine peccatorum, & qui pascuntur mortuis: & carnales bonæ affectionis expertes: item versutas animi voluntates. Ideo omne coruinum genus inter immunda reputatur. Leui.11.b. Deut.14.b. Psal.146. Designat etiam coruus auaritiam, & eos, qui sua quærunt, quia solet coruus cibos abscõdere. Soph.2. designat etiam coruus Iudam, qui non est reuersus ad Christum, vt coruus ad arcam.

Amb. de Noe.17. Tert. de cibis Iudai. Cle. Alex.5. strom. Aug. s. Ioan. tract.6. Isych. s. Leuit.11. Beda s. Gen.8.

Peccatores ex gentibus.

Pascit coruus Eliam: qui peccatores gentiles veniunt ad fidem, quam eiiciunt Iudæi.3. Reg.17.a. Psalm.146. Et his coruis præparat Deus escam, quum mittit ad eos prædicatores. Iob.38.d. Luc.12.c.

Hil. s. Ps.146. Amb. s. Luc.3. Gre.30. mor.13. 14.

Diabolus.

Coruus etiam immundus & maleuolus, dici potest diabolus. Leui.11.c. Pro.30.c. Isa.34.c. Soph.2.d. Iob.38.d. Et pulli coruorum sunt discipuli diaboli. Iob.38.d.

Chrys. de Elia. Augu. ser.201. Hier. s. Iob 38.

Costa.

COstæ in animalibus, sunt ossa spinæ cohærentia, ac intestina sub lateribus complectentia.

Vis amoris viri & feminæ.

Costa viri, ex qua formata est mulier. Gen.2.c. significare potest vim amoris inter virũ & fœminam.

Virtus Christi.

Designat etiam virtutem Christi, vnde formata est ecclesia: de qua virtute ipse dicebat: Sentio de me virtutem exiisse. Et formata est caro pro costa, quia assumpta nostra infirmitate fecit nos fortes.

Amb. s. Luc.13. Aug. s. Ioan. tract.15.

Sensus animi.

Costæ vniuscuiusque sunt sensus animi, qui latentes cogitationes muniunt. Iob 18.c.

Beda s. Gen.2. Gre.14. mor.7.

Coturnix, Ortygometra.

COturnix auis, perdice minor, paruum habens volatum, propter pondus corporis magnum, respectu alarum, quas exiguas habet. Earũ multa est ingluuies & libido. Abeúntque à nobis hyematum mense Augusto: cúmque proficiscuntur, duces habent ortygometram, id est, matricem coturnicũ: quæ forma auis lacustris est, Otum etiam, & lingulatam, atque cinchramum, à quo etiam reuocantur noctu: cuius vocem cum senserint aucupes, discessum parari intelligunt.

Arist. 8. hist. animal.12.

Meditatio cælestium. Prædicatio.

Coturnix meditationem cælestium designare potest, quatenus volat quidem in altum, sed ægrè propter corporis grauedinem: designat etiam prædicationem. Exod.16.c. Num.11.g. Psal.104. Sap.16.a.19.c.

Cyril.3. s. Ioan.34. Rup.3. s. Ezec.15.

Lex vetus.

Coturnix præterea, veteris legis eloquia, literaliter intellecta designat, quę tradita fuere Iudæis carnes desiderantibus. Coturnix enim non in altum effertur volatu, sed propè terram semper volat: Ita legis disciplina terrestris quodammodo, est animalium oblationes, & purificationes Iudaicas continens: quibus illi non multum è terra eleuabantur.

Cozbi.

Blasphemiæ. Libido.

COzbi interpretatur mendax, aut cessans siue quasi fluens, aut quasi fluxus. Mulier Madianitis, quæ confossa est à Phinees cum Zambri in ipso actu venereo. Num.25.d. Vel interpretatur calix immensus, vel immola mihi: & est typus blasphemiarum in Deum, & libidinis, quæ confodiuntur.

Glos. ord. s. Nu.25.

Crapula, vide Ebrietas.

Cras, Crastinus.

CRas dicitur de die proximè sequente diem præsentem: & solet sæpe accipi in sacra scriptura pro tempore futuro, vel quod non multùm distat à præsenti: vt Gen.29.c.e. Exod.13.c. Isa.22.d. Matth.6.d.

Hila. s. Mat. Canon.5.

Visitationis diuinæ & aduentus Christi tempus.

Crastinus dies, in quo venit salus populo ab hostibus oppresso, designat diuinæ visitationis aduentum valde vicinum esse tentatis. 1. Reg.11.c. vnde dicitur Deus de vicino, & non Deus de longinquo. Et Psal.144. Propè est Dominus omnibus inuocantibus eum. Et crastinum est tempus aduentus Christi post noctem legis. Ionæ 4.c.

Gre. s. 1. Reg.11. Hie. s. Ioan.4.

Tempus fœlicitatis. Tempus iudicij.

Cras, est post hanc vitam, tẽpus videlicet fœlicitatis: & tempus præterea iudicij: & respondebit cras iustitia Christo, quum in iudicio apparebit iustus. Gen.29.

Ber. ser. Vigil. Natiuit. Domini.

Tẽpus huius vitæ & gratiæ. Perfectio operis.

Cras, pro tempore huius vitæ, & tempore gratiæ, quo operandum est, & pugnandũ cõtra hostes interdum sumitur: Exod.16.c.17.c. Et cras vincere hostes, est post hanc vitam triumphare de dæmonibus. Iosu.11.b. Cras etiam dicit perfectionem operis sequentem intentionem cordis. 1. Reg.9.c.

Isych. s. Leuit.24. Ori. s. Iosu. ho.14. Gre. s. 1. Reg.9.

Tempus resipiscendi.

In crastinum minatur vindictam Deus. Exod.9.a. vt det tempus resipiscendi.

Præparatio ad festa Dei.

In crastinum sanctificari, dicit parasceuen, hoc est, præparationem faciendam ad pascha ritè celebrandum. Exod.19.b. Iosu.7.b.

Neglectus conuersionis. Diabolus.

In crastinum differens Pharao orationem Mosis pro abactione ranarum. Exo.8.c. typum gerit negligentium, qui ad vana quidem soliciti sunt, conuersionem verò ad Deum, semper in crastinum differunt. Crastinus dies significat etiam ipsum diabolũ, in quo est malitia: Ideo non est expectandum. Matth.6.d.

Phi. de sacrif. Abel & Cain. Amb.1. de Cain.9. Rup.6. s. Matth.

Tempus huius vitæ.

Cras dicit tempus post votum emissum. Leuit.7.b. cùm licet in crastinum comedere, quod remanserit de sacrificio ex voto facto: designat etiam tempus huius vitæ, sed quasi incertum ad operandum.

Isych. s. Leuit.7.

Crassus, Craßitudo. vide Adeps.

Crater, vide Calix.

Craticula, Cratis.

CRatis, seu craticula, est rara quædam lignorum, vel viminum, vel etiam ferramentorum in modum retis facta connexio.

Craticula altaris thimiamatis deaurata. Exod. 30. a. 37. d. designare potest splendorem diuinæ gratiæ, mente interius illustratis. Item crucem Christi, vbi obtulit Christus thimiama suauissimi odoris. Præterea publicam diuinę veritatis prędicationem. Item sensum literalem, extrinsecus apparentem. Designat etiam mortem & sepulturam Christi, ac resurrectionem, quia craticula ponitur in prunis iam inflammatis: & mors, & sepultura sequuntur flammam passionis. *Isych. s. Leu. 27.* *Splendor diuinæ gratiæ. Crux Christi. Prædicatio veritatis. Sensus literalis. Mors & sepultura Christi, & resurrectio.*

Craticula altaris, interdum est feruor deuotionis: vel apertio cordis ad ignem Spiritussancti, vt sacrificia bonarum cogitationum inflammentur. Exod. 27. a. 30. a. 35. b. 37. a. *Glo. ord. s. Exod. 27. 30.* *Feruor charitatis. Cor.*

Craticula præterea in modum retis facta, ecclesiam, quæ sagenæ comparatur, designare potest. *Ecclesia.*

Coctum in craticula, aut sacrificiũ de craticula, designare potest ea, quæ sunt clara in scriptura. Leuit. d. *Ori. s. Leui. ho. 5.* *Clara in sacra scriptura.*

Craticula præterea, potest significare multiplicem dæmonum impugnationem, quibus Sancti conquuntur, & purgantur, vt sint gratum Deo sacrificium. *Hila. 12. de Trinitate, & de synodis.* *Multiplex dæmonũ impugnatio.*

Creagra, vide Olla.

Creare, Creatura, Condere.

CReare proprie est de nihilo aliquid facere: quod est propriè opus Dei, quod nulli creaturæ communicatur. Condere autem interdum est creare. Marc. 13. c. Ab initio creaturæ, quam condidit Deus.

Quum dicitur. Pro. 8. c. Dominus creauit me initium viarum suarum in opera sua, creauit debet referri ad humanitatẽ. Et præparatio cælorũ ibi intelligitur in mẽte diuina: & tũc erat ibi sapientia diuina. Vel aliter. Ex perfecto Deo perfectus Deus natus est: idcirco ait creatã se esse sapientia, iam omnes passiones in generatione sua corporales excludens: At verò vt ostẽderet non creationis in se, sed natiuitatis naturã esse, subiecit, & genitam: vt quum creatã se & genitam confitetur, absolutam natiuitatis suæ intelligentiam præstaret. Vel aliter. Creauit, non ad esse de nihilo produxit, sed initium viarum suarum in opera sua. Legalis enim vita in Iudæa colebatur: gentes autem nullo modo iustitiæ vitam cognoscebant. Filius ergo Dei factus est homo, & creatus secundùm carnem, vt initium viarum Domini & operum suorum omnibus daret. Vel creauit me, hoc est, fecit super legem, & prophetas initiũ, hoc est, potestatem: vt non in verbis illorum sistere faciam, sed, ad opera meliora traducam. *Generatio verbi Dei.* *Cyril. 5. Thesaur. 4.*

Creauit Deus nouum super terram, quum Verbum Dei incarnatũ est in Virgine. Ier. 31. d. *Incarnatio.*

Creari, refertur ad animam, & ad nouam creaturam: creatio enim atque conditio nunquam nisi in magnis operibus nominantur: verbi causa, mundus creatus est, vrbs condita est: domus verò quamuis magna ædificata potius dicitur, quam condita vel creata. In magnis enim operibus atque facturis, verbum creationis assumitur. Ex quo animaduertendum, istum nouum hominem, qui secundum Deum in Christo creatus est, magnum Dei opus esse, & eminere vltra cæteras creaturas: cùm sic conditus esse dicatur, vt mundus, & initium viarum Dei. Quando autem ea, quæ iam sunt, creari dicuntur, non potest significari de nihilo ad esse produci: sed ad aliud ab alio translatio: sicut quando Dauid dicit. Ps. 101. Populus, qui creabitur, laudabit Dominum. Et Psal. 50. Cor mundum crea in me Deus. Et Paulus Ephe. 2. b. Qui creatus est in iustitia, & sanctitate veritatis. Et nouus homo dicitur creatus, secundum Deum. Eph. 4. f. Ps. 32. 103. Et Christus creatus quantum ad humanitatem. Isa. 43. a. c. 45. b. *Hier. s. Ier. 32.* *Ori. 1. periar. 3. Basi. s. Psal. 32. Hie. s. Eph. 4.* *Cyril. 5. Thesauri.*

Creat Deus spiritum, hoc est ventum, aut animam Christi. Amos 4. d. *Amb. de Spiritusancto. 7.*

Creat Deus in omni loco ecclesiæ ignem, & nubem, hoc est, protectionem in prosperis & aduersis, Isa. 4. b. *Hie. s. Isa. 4.* *Protegẽs Deus.*

Creat Deus tenebras, qui est autor vtriusque contrarij. Isa. 45. b. Et creat malum, quum mutat ipsum in bonum: vt dicitur creare cor mundum, quod prius erat immundum. Vel creat malum pœnæ. Creare enim se mala dominus indicat, quum res benè conditas, nobis male agentibus in flagellum format: vt ea ipsa per dolorem, quo feriunt, in delinquentibus mala sint, & per naturam, qua existunt, bona. *Bas. quòd Deus nõ est causa malorum. Gre. 3. mor. 6.* *Mutat Deus malũ in bonum.*

Creat Deus cælos nouos. Isa. 42. a. quum eos mutat à statu mutabilitatis, quem nunc habent, ad meliorem statum æternitatis: quod fiet in iudicio. Vel quum conuertendo gentiles qui cælos colebant, facit eos cognoscere, cælos esse creaturas Dei. *Hier. s. Isa. 65. Hier. s. Isa. 57. 65.* *Renouãs statum cælorum.*

Creauit Deus fructum labiorum pacem, quum per Christum attulit, & prædicauit pacẽ. Isa. 57. d. Et creauit Hierusalem in exultationem, & populum eius in gaudium, in gloria videlicet cælesti. Isa. 65. c. *Attulit Deus pacem per Christum.*

Creauit Deus terram non in vanum: quia fecit eam, vt habitetur. Isa. 45. d. vt videlicet terra viuentium habitetur. *Lyra. s. Isa. 45.*

Creauit

Fecit Deus diabolum. Creauit Deus fabrum. Isa. 54. d. hoc est, diabolum, omnium malorum artificem: non necessitate naturæ, sed mentis arbitrio. Non quòd Deus sit causa perditionis malorum: sed quod creatus aduersarius ad pugnandum, & victis perditio, & victoribus causa sit præmiorum. *Hie. s. Isa. 64.*

Homo. Creatura interdum ponitur pro homine, qui dicitur omnis creatura: quia aliquid habet commune cum omni creatura. Marc. 16. d. Et creatura omnis ingemiscens, est homo, qui etiam dici potest omnis creatura, propter spiritum, animam, & corpus. Rom. 8. d. *Hier. s. Mar. 16. Aug. 83. q. 67.*

Credere, Incredulus, Incredibilis.

CRedere est fidem alicui adhibere, & assentiri: & confidere, & existimare, & sperare, & obedire.

Credendo adhærere Deo. Credere in Deum, plus est, quàm credere Deo. Nam & homini cuilibet plerunque credendum est, quamuis in eum non sit credendum. Hoc est ergo credere in Deum, credendo adhærere, ad bene operandum, bona operanti Deo. Credidit autem Abraham Deo, tanquam vera loquenti Genes. 4. b. Credere etiam Mosi in perpetuum, est suscipere veritatem legis secundùm sensus spirituales, qui sunt perpetui. Exod. 4. a. 14. c. *Aug. s. Ps. 77.* *Suscipere veritatem legis.*

Suscipientes fidē gentiles. Credentes Niniuitæ, designant gentiles suscipientes fidem. Ionæ 3. c. *Hie. s. Ionam 3.*

Non fidēs Christus Iudæis. Non credens Christus fratribus. Ierem. 12. b. est non fidens Iudæis & Pharisæis adulantibus, vt eum in sermone caperent. Sic non est credendum amico, hoc est, hæretico amicitiam simulanti. Mich. 7. a. *Hier. s. Iere. 12. & s. Mich. 7.*

Suspecti de tentatione. Non credunt Deo ridenti, qui sic de spe, & diuina gratia certi sunt, vt tamen semper sint de tentatione suspecti. Iob 29. d. *Gre. 20. mor. 4.*

Contemnens opera. Non credit vitæ suæ malus, licèt stet, quia recta quidem sunt, quæ per fidem de conditore intelligit, sed tamen fidei opera tenere contemnit: & incredulitatis redarguitur, qui ab eo, quod se ostendit credere, viuendo reprobatur. Iob 24. d. *Gre. 17. mor. 3.*

Difficultas fidei Iudæorum. Non credens Iacob filium suum Ioseph viuere, designat difficultatem Iudæorum in credendo resurrectionem Christi. Gen. 45. g. *Glo. ord. s. Gen. 45*

Negantes diuinitatē Christi. Non credentes inhabitare Dominum Deum, sunt, qui non credunt diuinitatem in Christo, nec ipsum esse mediatorem. Ps. 67. *Arno. s. Ps. 67.*

Credere pro committere, Creditor.

CRedere, interdum est committere: & creditor est, qui pecuniam alicui mutuò commisit. 4. Reg. 4. a. Prou. 29. b. Isa. 26. a.

Dona Dei. Creditum depositum sunt dona nobis à Deo tradita, quorum reddituri sumus rationem. Leuit. 6. a. præcipuè autem ipsa anima ad imaginem Dei facta. *Glo. ord. s. Leui. 6.*

Ecclesia. Credita domus Ioseph, designare potest ecclesiam cōmissam prælato. Gen. 39. a. vel etiam Christo. *Glo. ord. s. Gen. 39.*

Dæmones. Creditores, qui volebant tollere filios viduæ. 4. Reg. 4. a. designare possunt dæmones, qui tollere nituntur filios ecclesiæ. *Aug. ser. 206.*

Creditor nullus est, cui Deus vendiderit synagogam, sed suis peccatis venditi sunt. Isaiæ 50. a.

Prædicator. Creditor dici potest prædicator: vt cùm pauper & creditor obuiauerunt sibi. Pro. 29. b. *Beda s. Pro. 29.*

Cremare, vide Accendere.

Cremium.

Dolor de scandalo minorum. CRemium est, vel caro frixa in frixorio: quæ quò magis torretur, magis arescit: vel illud adustum, quod in frixorio remanet: vel, vt alij volunt, est ipsum frixorium. Psalm. 101. Designare potest dolorem, quem Sancti, & doctores habent ex scandalo minorum. *Aug. Psal. 101.*

Crepare.

Crepare est sonare, & interdum rumpi cum sonitu, vt rumpi solet vesica inflata. 2. Par. 25. c. Actor. 1. c.

Crepido.

CRepido est ora terræ, quam aqua fluminis alluit: dicta ob crepitum fluentis aquæ. *Hie. s. Ezec. 43.*

Euangeliū Christi. *Christus.* Crepido altaris dici potest euangelium, aut Christus. Leuit. 1. d. Et crepido minor, est Christus secundùm infirmitatem carnis: maior autem idem suscitatus. Ezec. 43. d.

Crepido aluei fluminis, in qua positus fuit Moses. Exod. 2. a.

Crepusculum, vide Diluculum.

Crescere, Accrescere, Succrescere, Increscere, Incrementum.

CRescere dicuntur animalia, aut etiam plantæ, quum à minore quantitate, ad maiorem, & perfectiorem accedunt. *Amb. ser. 12. & de benedic. patriar. 11. & s. Lucam. 13.*

Christus. Crescens Ioseph in terra paupertatis suæ. Gen. 41. g. 49. c. designat Christum secundùm

Hila. s. Mat. Can. 13. Gre. 2. mor. 23. & 19. mor. 1. & s. Eze. hom. 6.

humanitatem. Ideo natus est Christus, quum crescunt dies, vt Ioánes, quum decrescunt: quia adueniente Sole, lucerna obscuratur. Ideo Ioannes dicebat: Illum oportet crescere, me autem minui. Ioan. 3. d. Eundem Christum designarunt crescentes Samson & Dauid. Iud. 13. d. 2. Reg. 5. b. 1. Par. 11. b. Ester. 9. b. Et crescens sinapis in arboré, significat Christum post resurrectionem. Matth. 13. d. Luc. 2. f. 13. d. Crescit etiam Christus, quum multiplicatur fides in ecclesia. Et crescit corpus Christi, quandiu fideles crescunt in hoc mundo, quod designat crescens possessio Iob in terra. Iob 1. b. *Christus.*

Basi. Exae. ho. 11. Ori. s. Luc. ho. 11. Hil. s. Psal. 66. Amb. de Noe. 24. & s. 1. Cor. 3. Isych. s. Leuit. 26. Gre. s. Eze. ho. 5.

Crescit anima, quum proficit in virtutibus & doctrinis, hoc est, quum parua eius bona facit Deus magna, deletis eius vitiis & peccatis. Eundem profectum designat crescens vitis & crescens Ioannes. Genes. 1. c. 9. a. 17. a. 21. a. 24. g. 26. c. 35. b. 40. b. 48. c. Leuit. 26. b. 2. Paral. 10. c. Psal. 83. Prou. 4. d. Isa. 23. b. Matth. 6. d. Marc. 4. a. Luc. 1. g. 12. c. 1. Cor. 3. c. 2. Cor. 9. c. Eph. 4. d. Col. 1. a. Crescit etiam lux iustorum, vsque ad perfectum diem. Pro. 4. d. quia iusti proficiunt, quousque perueniant ad fœlicitatem. *Profectus animæ.*

Beda s. Exod. 1.

Crescentes filij Israel post mortem Ioseph, designãt Christianos post mortem Christi multiplicatos. Et crescentes per oppressionem, designant profectum virtutis per tentationes. Exod. 1. a. c. 5. a. Leuit. 26. b. Iud. 4. d. Iob 1. d. Ierem. 23. a. Eze. 17. b. 36. b. Eph. 2. d. *Multiplicatio fideliũ post mortem Christi.*

Ori. s. Gen. ho. 12.

Succrescens Isaac donec factus est magnus. Gen. 26. c. designat augmentum legis prius in prophetas, deinde in Euangelium. Idem designat crescens Moses. Exod. 2. b. *Augmẽtum legis.*

Hie. s. Isa. 55. Gre. 18. mor. 11.

Crescit myrtus pro vrtica. Isa. 55. d. quum pro spinoso & fœtido peccatore, exit prædicator, odorem, & virorem doctrinæ, & operum habens. Et crescens paulatim in maius sonus buccinæ, est extensio prædicationis per orbem. Exo. 19. c. Act. 6. b. *Prodiens prædicator è peccatore.*

Gre. s. 1. Reg. 14.

Crescens paulatim tumultus in castris. 1. Reg. 14. c. designat quotidianum profectum conuersorum ad fidem. Sic succrescit caro in ossibus aridis. Eze. 37. b. quum infideles, aut peccatores conuersi proficiunt. *Profectus conuersorum.*

Gre. s. 1. Reg. 2.

Crescens Samuel, designat discipulorum multiplicationem, & augmentum in dignitate: Ita tamen vt dominus sit cum eo. Et crescens idem post comminationes à Deo factas ad Eli sacerdotem, designat augmentum populi Christiani, quum Apostoli relictis Iudæis, conuersi sunt ad gentes. 1. Reg. 2. c. 3. d. Ps. 18. 44. Acto. 6. b. 19. b. *Multiplicatio fidelium.*

Hier. s. Eze. 17. 19.

Crescens semen cedri in vineam latiorem, erat regnum Sedechiæ sub rege Babylonis. Ezech. 17. b. Idem designant crescentes frondes, & fructus vineæ. Ezech. 19. c. *Regnum Sedechiæ.*

Gre. 8. mor. 17.

Crescens carectum non sine aqua. Iob 8. c. designat hypocritam, viriditatem boni operis ex superno munere habentem: sed quia hanc in vsum propriæ laudis arripit, inaniter, & sine fructu crescit. *Profectus hypocritæ inanis.*

Aug. q. in Iudi. 17.

Crescunt aut multiplicantur bestiæ cõtra hominem, quum non habet hostes, contra quos pugnet. Exod. 23. d. quia cum homo datur ocio, augentur concupiscentiæ, & libidines, & cæt. *Crescentes concupiscentiæ.*

Aug. q. in Iudi. 49

Crescentes fratres Iephte. Iud. 11. a. designant scribas & sacerdotes præualentes ad occidendum Christum. *Præualentes sacerdotes in Christum.*

Beda s. Gen. 49. Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 62.

Crescens Ismael, designat Iudęorum multiplicationem per orbem. Gen. 21. a. Cum autem dicat Iacob ad Ruben: Non crescas, designãt non multiplicandos Iudæos in fide post mortem Christi: vel orat vt non crescat timor pertinens ad solicitudinem rerum temporalium, per Ruben designatus. *Multiplicatio Iudæorum.*

Glo. int. s. Leu. 13.

Crescens lepra, est prodiens peccatum, quod latebat, in publicum. Et iterum crescens, est relapsus in peccatum, posterioribus actionibus multiplicatum. Leuit. 13. d. 14. *Prodiens peccatum.*

Crescens paruus fons in fluuium. Ester 11. d. Ad literam est somnium de Ester. Sed non est in editione Hebraica.

Glo. ord. s. Num. 6.

Crescentes capilli capitis, aut barbæ. Num. 6. a. 2. Reg. 10. b. 1. Par. 19. b. profectum designãt in vouente. *Profectus.*

Glo. ord. s. Dan. 8.

Succrescens cornu arietis excelsius altero. Dan. 8. a. Exponitur de Cyro.

Glo. int. s. Mat. 13.

Crescunt zizania cum tritico, quum mali viuunt in hoc seculo permixti bonis. Matth. 13. d.

Glo. int. s. Gen. 19.

Increscere dicitur clamor Sodomorum coram Domino. Genes. 19. a. quum adeo illorum augebantur peccata, vt non posset vltra differri vindicta. *Augmentum peccatorum.*

Cribrare, Cribrum.

CRibrum est instrumentum ex pelle, crebris pertusum foraminibus, ad frumenta purganda. Cribrare autem, est frumentum à paleis, & puluere, rebúsque immundis cribro purgare.

Hie. s. Amos 9.

Cribrum designare potest diuinum examen, quo singuli examinantur, & boni à malis separantur. Amos 9. c. Eccl. 27. a. *Examen diuinũ.*

Glo. ord. s. 2. Reg. 22.

Cribrat Deus aquas de nubibus. 2. Reg. 22. b. quum per apostolos & prædicatores distribuit doctrinam *Dans doctrinã.*

Glo. ord. s. Luc. 22.

Cribrare volebat Satanas Apostolos sicut triticum. Luc. 22. c. vt videlicet eos tentationibus concuteret, & à fide si posset ipsos amoueret. *Tentans diabolus.*

Cribrans Daniel cinerem per totum templum Belis. Dan. 14. c.

Crimen, vide Peccatum.

Crines, quære Capilli.

Cripta, vide Spelunca.

Crispare.

Orationes frequentes. Crispantes, aut crispati crines, dicuntur intorti, quales solent fœminæ facere ad decorem, designare possunt frequentes orationes. Isa. 3. d. *Hier. s. Isa. 3.*

Crocodilus.

Inuidi & maleuoli. Crocodilus est amphibium animal, figura simillimum lacerto terrestri, magnitudine verò ingenti: habet cutem durissimam contra omnem ictũ: habet dentes ad morsum exertos: hostísque est hominum: est malitiosus, lutóque pascitur: Computatur autem inter immunda animalia. Leui. 11. e. designare potest inuidos, & maleuolos. *Arist. 2. de histor. animali. Isyc. s. Leuit. 11.*

Crocus.

Crocus est herba folia habẽs velut capillos, flores purpureos, è quibus colliguntur veluti fibræ plurimum odoris habentes: quarum vsus est in medicamentis & condimentis: ex eis fit croceus color: computatur crocus inter aromata. Cant. 4. d.

Pompa mundi. Carnalis legis obseruantia. Dona Spiritussancti. In croceis nutriuntur, qui pompam mundi appetunt, & carnalem legis obseruationem sequuntur. Thre. 4. a. vel per crocum designatur ignis Spiritussancti: & sancti Patres nutriebantur in croceis, hoc est, in sacramentis, & donis Spiritussancti. *Glo. ord. s. Thre. 4.*

Cruciare, vide Affligere.

Crucifigere, Crux, Patibulum.

Crux, est patibulum, in quo solebant clauis malefactores figere: sed post Saluatorem nostrum crucifixum, versa est in honorem.

Crux Christi in medio latronum, non fuit supplicium, sed tribunal, vbi alterum duxit ad gloriam, alterum condemnauit ad supplicium æternum. *Aug. de cataclys. 4.*

Mundus. Prouidentia diuina. Crux Christi, mundum designat: & quatuor eius cornua, quatuor mundi partes: vertex, est Oriens: dextra Septentrio: læua Auster: inferior Occidens. Marc. 15. c. Designat etiam diuinam potentiam & prouidentiam erga omnia, ad omnes partes se extendentem. Ideo Christus in cruce mori voluit, vt virtus passionis eius ad omnes se extenderet, sine personarum acceptione. *Hier. s. Mar. 15. Gre. Nys. de resur. 1.*

Homo. Crux etiam, in qua infixus est Christus, est ipse homo formam crucis habens, extentis brachiis. *Ber. ser. 4. Nat. Domini.*

Labores. Tentationes. Tribulationes. Crux generaliter significare solet labores, tentationes, & tribulationes. Matth. 10. g. 16. d. Marc. 8. d. Luc. 2. c. 14. f. Et nos tunc crucifigimur mundo, quum veniens princeps huius mundi, in nobis non inuenit quicquam. Et nobis mundus crucifigitur, quum peccati cõcupiscentias non recipimus. Galat. 3. a. 6. d. Vel crucifixus est mundo, qui omnia, quæ mundus amat, reputat crucem, vt carnis voluptates, honores, diuitias, vanas hominum laudes. Mundus autem illi crucifixus est, cùm eis adhæret, quæ mundus reputat crucem: vt paupertati, contemptui, &c. Vel crucifixus est ei mundus reputatione: ipse verò mundo compassione. Crucifigitur etiam cum Iesu, qui mortificatis membris, configuratur Christo. Duobus etiam modis crux tollitur: quum aut per abstinẽtiam corpus afficitur, aut per compassionem proximi affligitur animus. *Ori. s. Mat. ho. 2. & s. Iosu. hom. 8. Aug. epist. 119. Hier. s. Gala. 3. Bern. ser. 7. quadragesi. Greg. 32.*

Timor Domini. Crux nostra, timor Domini est. Sicut ergo crucifixus, qui iam non pro animi sui motu membra sua quoquam mouendi, vel conuertendi habet potestatem: ita & nos voluntates nostras ac desideria, non secundùm id, quod nobis suaue est, ac delectat ad præsens, sed secundùm legem Domini, quo nos illa constrinxerit, applicare debemus. Et sicut is, qui in patibulo crucis affigitur, non iam præsentia contemplatur, nec de suis affectationibus cogitat, non pro die crastino solicitudine, curáque distenditur, nulla possidendi concupiscentia permouetur, nulla superbia, nulla contentione, nulla æmulatione succenditur, non de præsentibus dolet iniuriis, non præteritarũ iam recordatur, séque cùm adhuc spirat in corpore, cunctis elementis credit esse defunctum, illuc præmittens sui cordis initium, quò se non dubitat ilico trãsiturum. Ita non quoque timore Domini crucifixos, oportet his omnibus, id est, non solùm carnalibus vitiis, verùm etiam ipsis elementis mortuos esse, illic habentes oculos animæ nostræ defixos, quo nos sperare debemus momentis singulis migraturos. Hoc enim modo mortificatas poterimus vniuersas concupiscentias nostras, & affectus habere carnales. *Cassia. lib. 1. c. 35.*

Charitas. Perseuerantia. Finis cælestis. Crucis latitudo, quæ est in ligno transuerso, quò extendunt pendentes manus: significat opera bona, in latitudine charitatis. Longa est à transuerso ligno, vsq; ad terram: vbi dorsum pedésq; figuntur: & significat perseuerantiam in longitudine temporis vsque ad finem. Alta est in cacumine, quod per transuersum lignum sursum versum excedit: & significat supernum finem, quò cuncta opera referuntur: quoniam cuncta, quæ longitudine, ac latitudine benè, ac perseueranter fiunt: propter altitudinem diuinorum facienda sunt præmiorum. *Spes.* Hæc pertinent ad spem. Profunda est in eius parte, qua in terram figitur: ibi quippe occulta est, nec videri potest: sed cuncta eius apparentia, & eminentia, inde consurgunt: sicut bona *Aug. s. Ioan. tract. 11. Rup. 5. de diui. offi. 9. & 13. s. Ioan.*

Ber. serm. 2. de S. Andrea. nostra de profunditate gratiæ Dei, quæ comprehendi ac diiudicari non potest, vniuersa procedunt. Hæc referuntur ad fidem. Cornua etiam crucis quatuor, sunt virtutes, continentia, patientia, prudentia, & humilitas. *Gratia Dei. Fides.*

Ori. s. Iosu. ho. 8. Patibulum in quo suspensus est rex Hai, crucem Christi designat, vbi crucifixus est diabolus. Iosu. 8. f. 10. e. Idem designant patibula in quibus suspensi fuerunt princeps pistorum, & principes populi, & Haman, &c. Genes. 40. d. 41. c. Numer. 25. a. Ester. 2. d. 7. d. Coloss. 2. c. *Crux Christi.*

Ambr. s. Rom. 6. Crucifixus vetus homo dicitur, quum mortui sunt actus mali. Rom. 6. d. Et carnem suam crucifigunt, qui opera carnis & mundi non sequuntur. Galat. 5. d. *Mori actus prauos.*

Ori. s. Mat. ho. 11. Ambr. s. Gala. 3. Crucifigunt Iesum, qui anathematizãt eum, & eius doctrinam tollere nituntur: & in non credentibus, & hæreticis crucifigitur Christus. Mat. 20. c. Galat. 3. a. *Negãtes Iesum.*

Crucifigunt Iudæi, vel alij Scribas, & prædicatores Christi, quum eis detrahunt. Matth. 23. d. *Detractio.*

Crudelis, Sæuus, Dirus.

Hier. s. Isa. 19. Gre. 3. past. adm. 13. CRudelis est qui sine misericordia infert malũ aliis, præcipuè iniustè. Quæ crudelitas maximè conuenit diabolo, deinde membris eius. Ester 7. b. 16. b. Pro. 5. c. 11. c. 12. a. 17. b. Sap. 3. c. Isa. 14. b. 19. a. Iere. 6. f. 50. g. Thre. 4. a. Eze. 31. d.

Greg. 29. mor. 26. & 33. mor. 25. In crudelem dicitur mutatus Deus alicui, quum eum respirare nõ finit: quæ crudelitas non in Deo, sed in iudicio eius, qui patitur, est. Iob 30. c. Et non quasi crudelis dicitur suscitare diabolum. Iob 41. a. quia de eius fortitudine electos suos potenter eripit: & reprobos non iniustè, sed rationabiliter condemnando illi subiicit. Et dies Domini dicitur crudelis, quia in die iudicij non erit locus misericordiæ. Isa. 13. b. Et tunc erit castigatio crudelis, quæ erit secundùm exigentiam iustitiæ. Ier. 30. c. *Iusta punitio Dei in malos.*

Glo. int. s. Thre. 4. Crudelis quasi struthio dicitur synagoga, quæ persequebatur filios suos, hoc est, apostolos in deserto gentium. Thre. 4. a. *Sinagoga.*

Hil. s. Mat. Can. 8. Rup. 7. s. Matth. Sæui dæmoniaci, designant eos, qui faciunt aliis viam vitæ præsentis infestam. Matth. 8. d. Designant etiam crudelitatem mortis animæ & corporis, quas nemo potest euadere. *Infesti proximis.*

Crudum.

CRudum dicitur, quod non est aptum ad cibum humanum, nisi coquatur, aut assetur: vt carnes crudæ. Et cruda sunt etiam non macerata, vt crudum linum. Eccl. 46. a.

Gre. s. 1. Reg. 2. & ho. 22. Beda s. Exod. 12. Ruper. 2. s. Exo. 10. Crudum agnum comedere, est Christum purum hominem credere, vel dubitare in fide: vel ad communionem corporis Christi, sine sufficienti sui probatione accedere. Exo. 12. d. 1. Reg. 2. c. Vel nil, nisi quod videtur, æstimare. *Purum hominẽ Christum confiteri.*

Cruor, vide Sanguis.

Crus.

CRura dicuntur à genibus, vsque ad imum pedem: constántque in hominibus, tibia, & sura.

Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 5. & 5. de diuin. offic. 14. Crura sponsi. Cant. 5. d. dici possunt apostoli, per quos vniuersum mundum circuiuit: & fidem eis prædicantibus, inter populum sparsit. Vel sunt viæ Christi, misericordia & veritas, quæ sunt columnæ marmoreæ: quia à nullo possunt infirmari: ideo non sunt illi fracta crura. Ioan. 19. f. *Apostoli. Via Christi.*

Hier. s. Amos 3. Crura eruta de ore leonis. Amos 3. d. designant viam doctrinæ erutam à diabolo, & hæreticis. *Via doctrinæ.*

Crura longiora retro in locustis, aut similibus, quæ sunt apta ad saliendum, designare possunt resipiscentiam à peccato. Leuit. 11. c. *Resipiscentia.*

Philo. quis rerum diui. hæres. Isych. s. Leui. 11. Designant etiam habitudinem earum animarum, quæ mox se possunt in cælum attollere, terrena quàm minimum attingentes: & in carne non secundum carnem militantes. Et licet cum peccatoribus ad eorum vtilitatem conuersentur, tamen mox à terrenis resiliunt. *Despicientes terrena.*

Gre. 6. mor. 11. Crura discooperta. Isa. 47. a. turpitudinem peccatorum reuelatam designare possunt: vel praua desideria manifestata. *Reuelata turpitudo peccati.*

Crustula, Collyris.

Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 20. Isych. s. Leui. 8. CRustula, seu crustum, est placentæ genus, quæ & collyris dicitur.

Crustula absque fermento conspersa oleo, designare potest puram conuersationem.

Et etiam animam, quæ dum egreditur à Deo, sentit naturam parentis, & Dei ipsam insufflantis: vnde dicitur inuoluta & subacta diuinitate tanquam oleo: vnde ad diuina gestit, quousque per peccatum obtenebretur. Designat etiam doctrinam legis & prophetarum. Et præterea Eucharistiam. Exod. 29. a. Leuit. 6. 7. 8. 2. Reg. 6. d. 3. Reg. 14. a. *Conuersatio pura.*

Crystallus.

Hier. s. Isa. 54. CRystallus est gelu concretum & diaphanum: & lapis, qui dicitur ex gelu diuturno durari, vehementissimis Alpium frigoribus, & inaccessis soli speluncis, concrescere aquę dicuntur in crystallum. Est crystallus tactu quidem lapis, visu verò aqua.

Humanitas Christi. Crystallus significare potest humanitatem Christi suscitatam, quæ prius erat velut aqua passibilis: sed versa est in crystallum impassibilis facta. Ezech.1.f. Apoc.4.b.21.b.22.a. *Gre.s.Eze.ho.7.*

Natura angelica. Crystallus vt fit ex aqua, designat naturam angelicam, quæ ante confirmationem mobilis erat, vt aqua, sed aliis peccantibus ipsa fortis facta est, & immutabilis. Eze.1.e Apo.4.b. *Gre.s.Eze.ho.7. Aretas.s.Apo.4.*

Luminaria cœlestia. Crystalli aspectus, purissima quæque, atque lucentia in cælestibus demonstrare possunt, quæ nostrum oculatum corpus illuminant. Ezech.1.f. *Hier.s.Eze.1.*

Fides. Crystallus tactu lapis est, visu aqua, vt ostendantur eos, qui in foribus ecclesiæ sunt, nulla debere sorde maculari, sed fidei esse purissimæ. Isa.54.c. iuxta septuaginta. Apoc.21.c. *Hier.s.Isa.54. Rup.12.s.Apoc.*

Duri peccatores conuersi. Crystallus adeo constipata est, vt euacuatis & ablatis penitus porositatibus, non possit vltra calorem intrinsecus admittere, vt resoluatur, designare potest eos, qui in abysso peccatorum iam indurati congelati sunt, & solo calore Spiritussancti, cui nihil est impossibile resolui possunt. De quo Proph. Ps.147. Mittit crystallū suā sicut buccellas, buccella enim porosa est valde, & suscipiens peregrinum humorē madefacientem. Et vnde hoc fiat, quod natura non potest, admirans ipse propheta subnectit, Ante faciem frigoris eius, scilicet crystalli, quis stabit potens dissoluere illam? Sed statim sancto lumine collustratus subintulit. Mittet verbum suum & liquefaciet eam, flabit spiritus eius, & fluent aquæ lachrymarum, & gratiarum profluuia in locum peccati, iuxta illud apostoli: Vbi abundauit iniquitas, superabundauit & gratia, adeo, vt ex magnis peccatoribus, fiant insignes prædicatores. *August.s.Ps.147 Geor.Venet.Cāt.1. tom.7.cap.20.*

Tribulatio. Crystallus, vt est gelu, significare potest tribulationem frigidam, quam Deus conuertit in buccellam, & mollem aquam. Ps.147. Eccl.43.b. *Hila.s.Psal.147*

Crystallus cui simile est mare. Apo.4.b. corpora gloriosa, quę ex fragilitate facta sunt fortia.

Cubare, accubare.

CVbare est iacere, præcipuè ad somnum capiendum. Idem fere est accubare, nisi quòd aliquando est accumbere, ad cibum videlicet sumendum.

Christus in sepulchro. Accubans leo designat Christum in sepulchro, in quo non necessitate, sed potestate iacuit: & vt catulus leonis, quia tribus diebus, & noctibus in cubili sepulchri iacens, in ipsa morte, mortis imperium vicit. Accubuit autem sicut voluit, & quandiu voluit. *Ori.s.Gen.ho.17.& s.Cant.hom.2.*

Cubat sponsus in meridie. Cant.1.b. quum requiescit Christus in habentibus splēdorem sapientiæ, aut in æterna quiete. Et dicitur esse in accubitu vsque ad iudicium, quando apparebit quasi de accubitu surgens. *Aug.1. de Trinit. Beda s.Gen.49. Aug.de vnit. Ecclesiæ 14.*

Quiescere in gloria. Accubare deuorata præda, est in regno cælorum quiescere. Num.23.c. Sic accubare faciet Deus oues in regno cælesti. Ezech.34.d. *Ber.s.Cāt.ser.33. Ori.s.Cant.ho.1.2.*

Apostoli. Prædicatores. Dæmones. Cubantes catuli leonum in antris. Iob 38.d. designare possunt apostolos adhuc sedentes in ciuitate, quousque induerentur virtute ex alto, vel sunt prædicatores per silentium in suis cogitationibns se retinentes, prædicandi opportunitate non inuenta, vel sunt dæmones in cordibus peccatorum quiescentes. *Ori.s.Num.ho.16. Gre.30.mor.11. Hier.s.Iob 38.*

Pœnitere. Cubare in sacco, est pœnitentiam agere. Ioel.1.c. *Glo.ord.s.Ioel.1.*

Petentes baptismum. Accubantes greges ouium iuxta puteum, designare possunt petētes humiliter gratiam baptismi. Gen.29.a. Isa.27.c. Ierem.33.b. Ezech.34.d. Sopho.2.d.3.c. *Glo.s.int.s.Gen.29.*

Vitia in anima. Accubant greges in ciuitate destructa. Sophon.2.d. quum multitudo vitiorum est in anima. *Glo.inter.s.Soph.2.*

Hæretici abutentes scripturis. Accubant super vestimentis pignoratis iuxta altare. Amos 2.c. hæretici videlicet, qui sub nomine Christiano fornicantes, erroribus suis atque mendaciis, obtendunt testimonia scripturarum. *Hie.s.Amos.2. Hie.s.Isa.34.& s. Eze.29.*

Diabolus. Cubans draco Ægypti in medio fluminum suorum. Ezech.29.a. est diabolus quiescens in diuersis hæresibus. Et cubans lamia in Idumæa. Isa.34.c. est diabolus quiescens in Iudæis. Et accubans Amnon quasi ægrotus. 2.Reg.13.b. designat fallacias diaboli.

Exercitus Romanorum. Accubans vitulus in ciuitate Hierusalem. Isa.27.c. designat exercitum Romanorum, qui destruxit Hierusalem. *Hie.s.Is.27.*

Accubans pardus cum hœdo. Isa.11.b. est superbus cum humili peccatore in ecclesia. *Glo.int.s.Isa.11.*

Cubans leæna inter leones. Eze.19.a. Crudelis & rapax inter sibi similes. *Glo.int.s.Ezec.19*

Cubiculum, Thalamus.

CVbiculum, est locus, vno vel pluribus cubilibus instratus, nocturnæque quieti destinatus, ac proinde à tumultu segregatus. *Ori.s.Cant.ho.1.3. Amb.s.Ps.118.ser.17. Hie.s.Eze.40.*

Arcana contemplationis. Gloria cælestis. Cubiculum Ioseph, secreta Christi, & arcana theoricæ contemplationis designare potest. Et cubiculum regis sponsi designat arcana sensus spiritualis. Gen.43.g.3. Reg.1.b.2. Par.21.d. Ester.2.d. Cantic.3.d.8.a. Idem designant thalami templi. Ezec.40. b. possunt etiam significare requiem cælestis gloriæ. *Ber.s.Cant.ser.23.79. Rup.2.s.Eze.6. Amb.s.ps.118.ser.1.*

Corpus Christi. Beata virgo. Designat etiam corpus ipsius Christi: & etiam beatam virginem: quæ fuit thalamus, à quo processit spons. Psal.18. *Hil.s.Mat.Can.5. Amb.de inst.t. vir. & 1.de Cain.9.& 6.de sacrament.17.*

Cor. Anima. Cubiculum etiam dici potest cor nostrum, vel anima, in qua quiescit sponsus, & delectatur cum sponsa. Item conscientia & secretum mentis. Matth.6.a. Luc.12.a. Tob.3.a. Iudith.8.a. Isa.26.d. Ezech.8.e. *Aug.s.Ps.35. Gre.s.Eze.ho.16. & 4.mor.26. Hie.s.Matt.6.*

Patres veteris testamenti. Et thalami hinc & inde in templo, designare possunt patres veteris & noui testamenti. Ezech.40.b.

Sepulchrum. Cubiculū quandoq; significat sepulchrū, in quo Sācti quiescūt, vsq; ad diē iudicij. Isa.26.d *Hie.s.Isa.26.*

Thalamus, à quo egrediendum est, locum voluptatis significare potest. Ioel 2. d. Idem possunt designare varia cubicula. Exod. 8. a. Iudi. 15. a. 16. b. 3. Reg. 3. c. 20. e. 22. d. 2. Paral. 18. e. Iudith. 13. a. *Locus voluptatis.*

Cubile, vide Lectus.

Cubitus, brachij pars.

Geor. Vene. Cãt. 3. tom. 8. mod. 3. concen. 3. CVbitus brachij, dicitur ea pars exterior, vbi est flexura brachij. Vel cubitus brachium simul & manum importat: vt designet bona opera, quæ exterius patimur, & efficimus. Et cubito mensuratur templum, & cælestis Hierusalem: quia iuxta opera debetur cuique præmium, proportione geometrica.

Ori. s. Ezech. ho. 3. Cubitus manuum, designare potest appetitum in libidinem procliuem. Ecclesiast. 9. b. Eze. 13. c. *Appetitus libidinis.*

Cubitus mensura.

CVbitus est mensura sex palmos continens: videtur sumpsisse nomen à cubito brachij, qui à curuatura, vsque ad extremum manus extenditur. Est & cubitus geometricus, qui iuxta Origenem, & Augustinum, sex nostros cubitos continet: quo cubito aiunt arcam Noe fuisse mensuratam. *Aug. 12. cont. Faust. 16.*

Cubitus, precepta Dei designare potest, quibus metimur arcam, hoc est ecclesiam: quia per preceptorum obseruantiam constat ecclesia. Et cubitus, in quo consummatur arca, designare potest humilitatem, in qua consummantur virtutes. Item vnitatem ecclesiæ in Christum collectæ. Et etiam caput humanum, in quod consummatur homo. Genes. 6. c. Exod. 25. 30. 37. Matth. 6. b. Luc. 12. d. *Precepta. Humilitas. Vnitas ecclesiæ. Caput humanũ.* *Glo. int. s. Gen. 6.*

Gre. s. Eze. ho. 21. Cubitus vnus, & finis vtrorumque testamentorum, est Christus, qui etiam est cubitus, in quo consummatur arca, hoc est, ecclesia. Gene. 6. b. Eze. 40. b. *Christus.*

Glo. int. s. Eze. 25. Cubitus, vnus altitudinis mensarum. Eze. 40. f. designare potest vnitatem fidei in corde omnium Sanctorum. *Vnitas fidei.*

Hie. s. Eze. 40. Gre. s. Eze. ho. 21. Cubitus ac semis, dicere potest initium contemplationis, & diuinæ cognitionis, cum perfectione operis. Exo. 25. b. 36. 37. *Initium contemplationis.*

Cubitus vnus & dimidius longitudinis altaris, & totidem latitudinis, qui sunt tres cubiti, cum vno cubito altitudinis, demonstrant Trinitatem in vnitate. Eze. 40. f. quam expositionem non approbat Gregorius, cum in illa summa Trinitate, nihil sit dimidium, nec ex duobus dimidiis aliquid vnum. *Vnitas Trinitatis.* *Gre. s. Eze. ho. 21.*

Cubitus & dimidius in longitudine mensarum. Ezech. 40. f. sic se habet: quia sancti patres atque doctores, qui se longanimiter ad secreta spei intimè extendunt, per hoc quòd in virtutibus viuunt, quantum ad humanam quidem mensuram pertinet, valde perfecti sunt: quantum verò ad diuina mysteria, (quæ plenè ab homine capi non possunt, quandiu in hac mortali carne subsistit) perfecti non sunt: in semetipsis ergo iam cubitum habent, in Deo autem adhuc cubitum non habent, sed dimidium. Sic cubitus & dimidius in latitudine, refertur ad charitatem, cubitus quidem ad amorem proximi, dimidius verò ad amorem Dei, quem tantum diligere non possunt, quantum debent. *Perfectio Sanctorum quantum humana, imperfectio quantum ad diuina.* *Ricar. de S. Vict. 2. de arca mystica. 5.*

Cubitus & dimidius latitudinis arcæ, in operationibus naturæ & industrię considerari potest: in opere enim artificiali, scientia humana cubitum habet: quia si illud comprehendere non valeret, ipsum vtique non inuenisset: sed in opere naturali plenum cubitum habere non potuit: quia ipsum non nisi fortè ex parte comprehendit. *Scientia humanorum, & naturalium.* *Ricar. de S. Vict. 2. de arca mysti. 6.*

Cubitus & dimidius altitudinis arcæ, pertinet ad sciẽtiã institutionum diuinarum, & humanarum. In humana institutione, scientia humana cubitum habere potest: quia illud quod inuenire potest, illud nimirum comprehendere potest. In sacramentis autem diuinis duo esse non dubitamus. Aliud est enim, quod exterius in re, vel opere cernimus: Aliud virtus illa spiritualis, quæ latet intrinsecus. Rem itaque sacramenti, quæ intrinsecus latet, credere potes: videre autem omnino non potes. Et idcirco scientiam tuam in hac parte vsque ad plenum cubitum extendere non potes. *Sciẽtia humanorum & diuinorũ.* *Ricar. de S. Vict. 3. de arca mysti. 16. 17.*

Cubitus vnus & dimidius propitiatorij designant: cubitus quidẽ vnus id, quod pertinet ad nostram deliberationem in operibus meritoriis, quæ assequi cognitione possumus: Dimidius verò, ea quæ pertinent ad diuinam inspirationem, & gratiam, quæ solùm ex parte assequimur. *Deliberatio & inspiratio.* *Glo. ord. s. Exo. 25.*

Cubiti duo mensæ, munditiam, & innocentiam designare possunt. Exod. 25. c. 37. b. *Munditia & innocentia.*

Duo cubiti & dimidius in longitudine arcæ fœderis sic considerari possunt, vt cubitum plenum dicatur habere scientia humana, vbi certitudinem tenet, vbi ea, quæ sciri oportet, sensu aliquo comprehendere valet. Habet ergo sensus corporeus cubitum vnum in conspectione materiæ. Habet alium cubitum in consideratione formæ. Habet verò dimidium cubitum in perceptione naturæ, quam non penetrat, nisi ex parte. *Cognitio variæ naturæ.* *Ricar. de S. Vict. 2. de arca mysti. 4.*

Longitudo propitiatorij dicitur, neque duos solùm cubitos habuisse, qui numerus sociandis, generãdisque aptari corporibus solet: neque tres integros, qui numerus appellationem naturæ excedere consueuit, & naturæ incorporeæ consecrari. Ita anima Christi, qui est mediator, excedit cæteras creaturas, & non pertingit ad Deum. Latitudinis verò erat cubi- *Cognitio animæ Christi.* *Ori. s. Roma. 3.*

bitus & lenis, quia caro Christi non peruenit ad dualem numerum, qui pro rebus immundis interdum ponitur. Exo. 25. b.

Cognitio de anima. Cubiti duo & dimidius longitudinis propitiatorij, designant in anima: cubiti quidem duo cognitionem operationum intellectus, & voluntatis, quæ integræ haberi possunt: dimidius verò cognitionem essentiæ ipsius animæ, quæ non perfectè habetur. *Ricar. de S. Vict. de arca myst. 12. 14.*

Exercitatio sensuum. Cubiti quinque longitudinis & latitudinis altaris, designare possunt exercitationem quinque sensuum in patientia, & charitate. Item designare possunt cubiti quinque altitudinis atrij. Exod. 26. 27. 38. Et cubiti quinque inter thalamos, sunt imperfecti, sed bonum desiderium habentes, & sensus regentes. Eze. 40. b. *Gre. s. Eze. ho. 15.* *Glo. int. s. Eze. 37*

Tres partes pœnitentiæ. Cubiti tres altitudinis altaris, tres pœnitentiæ partes significare possunt. Exo. 27. a. 38. a. *Hie. s. Eze. 40.*

Cognitio Dei erga homines. Cubiti sex & palmus calami mensoris, designant notam esse Deo conuersationem nostrã, quæ in sex diebus, quibus factus est mundus continetur: & notam esse rationem operum singulorum, vt aliud ad opera, aliud ad mentem pertineat. Ez. 40. b. Cubiti etiam sex & palmus thalamorum, designant eos, qui opere & contemplatione perfecti sunt. Cubiti verò sex sine palmo, sunt qui sola opera vitæ actiuæ exercent. *Gre. s. Eze. ho. 17.*

Requies cælestis. Cubiti centum longitudinis atrij, & quinquaginta latitudinis, designant vitam cælestem, æternamque requiem. Cubiti verò quindecim in vtroque latere requiem resurrectionis corporum. Exo. 27. d. 38. b. *Glo. ord. s. Exo. 27*

Crux Christi. Cubiti arcæ diluuij trecenti, symbolum sunt signi domini propter T. quinquaginta autẽ, spei, & remissionis, quæ datur in pentecoste. Triginta verò, aut, vt est in nonnullis codicibus, duodecim, signum sunt prædicationis: quia tricesimo anno prædicauit dominus, duodecim autem, fuerunt apostoli. Et in cubitum consummatum est ædificium, iusti profectu desinente, in monadem, & in vnitatem fidei. *Cle. Alex. 6. stro.*

Exercitia virtutum. Cubiti virtutum exercitia interdum designant. Et bis mille cubitis antecedit arca populũ, vt quilibet proficiens sciat se, aut iudicet multum à perfectione distare Ios. 3. a. *Rica. de S. Vict. de extermin. mali. 28.*

Cucumeres, Cucumerarium.

CVcumeres fructus sunt noti, natura frigidi, quibus homines vtuntur ad cibum in æstate. Numer. 11. b. Cucumerarium verò est locus, vbi sati sunt cucumeres. Isa. 1. c. Baruch. 6. g.

Cudere.

Fabricare errores. Cudere est ferire, & feriendo signum imprimere, vt cuditur pecunia. Cudunt autem hæresiarchæ, quum fabricant errorum idola. Is. 41. b. *Hie. s. Is. 41.*

Culex, Cynips.

CVlex est minimum insectum, qui Græcè cynips dicitur: quorũ est quoddam genus acriter pungens, & volando sonitum quendam, veluti sibilum faciens. Et pennis quidẽ suspenditur in aere, sed ita subtile & minutum animal est, vt oculi visum nisi acutè cernentis, fugiat, corpus tamen cui insederit, acerbissimo terebrat stimulo, vt quem volitatem quis videre non poterat, sentiat stimulantem. Qua ratione philosophiam, & dialecticas argutias hęreticorum designare potest: quæ minutis & subtilibus verborũ stimulis animas terebrant, & tanta calliditate circumueniunt, vt deceptus quisque nec videat, nec intelligat vnde decipitur. His vt tertia plaga percussa est Ægyptus. Exo. 8. d. Ps. 104. *Ori. s. Exo. ho. 4.* *Bed. s. Exo. 8.* *Aug. ser. 87.* *Dialecticæ argutiæ.* *Aug. de Plagis. 3*

Cogitationes molestæ, Iudæi. Possunt etiam cyniphes designare malignas & molestas cogitationes, & inquietudinem, & inordinationem. Item pertinaces Iudæos ecclesiæ infestos. *Bed. s. Exo. 11.* *Ori. s. Mat. ho. 25.*

Leuia peccata. Mordacitas cynipum aculeos discutit libidinum. Exo. 8. d. *Gre. 1. mor. 14.*

Culex camœlo comparatus, leuia peccata significat. Matthæi 23. c. Et quia pungit, & gaudet sanguine, designat latrones & Barabbam, quem Iudæi colarũt, glutientes Christum. *Aug. q. in eu. 35.* *Euch. for. spirit. 5.*

Culina, vide Coquere.
Culmen, quære Cacumen.
Culmus, vide Palea.
Culpa, quære Peccatum.
Culter, vide Gladius.
Cumulus, quære Aceruus.
Cunctari, vide Morari.
Cunctus, quære Omnis.
Cuneus, vide Exercitus.
Cupere, vide Appetere.

Cura, Curare, Curator.

CVra dicit solicitudinem, quam quis habet erga rem aliquem, ad eius prouidentiam spectantem. Curare autem, est curam habere. Curator verò, qui curam alicuius habet. *Glo. ord. s. 3. Reg. 18.*

Instaurãs Christus fidem. Curauit Elias altare, quum Christus instaurauit in mundo fidem sanctæ Trinitatis. 3.

Reg.18.c.Et apostolicam tradidit doctrinam,mundans corda.

Amb.s.Luc.10. Curam agens Samaritanus vulnerati.Luc.10.f.designat Christum adhibentem solicitudinem,vt homo peccator per pœnitentiam, & præceptorum obseruationem, salutem recuperet. *Curans Christus hominem.*

Cura alendorum pecorum,est cura prælatorum.Gen.46.d. *Cura prælatorũ.*

Curatores habebant,qui erant sub lege.Gal.4.a.

Curare pro Sanare, vide Sanare.

Curiosus, Curiositas.

Curiosus est,qui inordinatè quærit cognoscere ea,quæ non ad eum spectant.Ecclesia.3.c. Acto.19.d.Non habet allegoriam.

Currere, Accurrere, Cursus, Decurrere. Percurrere, Præcurrere.

CVrrere dicit velocem motum animalium terrestrium.Ei affinia sunt composita.Est item conuersari.Ps.58.Sine iniquitate cucurri,& direxi. Certare.1.Cor.9.d. Nescitis quòd hi, qui in stadio currunt,omnes quidẽ currunt.Fluere.3.Reg.18.f.Currebant aquæ iuxta altare.

Hie.epis. beatit. Et Ps.18. Accurrit pater ad filium prodigum.Luc.15.d.designans promptitudinẽ misericordiæ Dei, ad suscipiendos peccatores resipiscentes:currit autem,ne quis bonum desiderium pœnitẽtis impediat.Accurrit etiam,quum sine meritis hominum filium suum misit in terram, qui etiã antè venit ad terras,quàm peccator domum confessionis intraret.Sic currens Dauid ad locũ certaminis,designat Christum festinantem ad pugnam cum diabolo pro salute hominum.1. *Aug.s.Ps. 61.* Reg.17.c.Et exultauit vt gigas ad currendam viam huius vitæ.Ps.18.In qua cucurrit sine iniquitate.Ps.58.Cucurrit autem in siti.Ps. 61. quia nostram salutem sitiebat. Et pro ea cursum laborum huius vitæ peregit. *Promptitudo misericordiæ Dei.*

Currens Elias ante Achab,designat Christum præcedentem diabolum.3.Reg.18.g. *Præcedens Christus diabolum.*

Glo. ord.s.Tob.11. Currens Tobias,vt occurreret obuiam filio suo,designare potest complacentiam Dei patris,in suscipiendo Christo homine in cælum ascendente. Tob 11. c. Designat etiam populũ Iudæorum suscipientem Christum à quo illuminatus est. *Suscipiens Deus pater filium. Iudæi credentes.*

Ar.& Aug. s. Ps.147. Hie.s.Iob 38. Currit velociter sermo Dei.Ps. 147. quia multos breui tempore conuertit. Quod etiam dicitur,quia vbique est. Dedit etiam Deus vehementissimo imbri cursum, quum prædicationem verbi Dei per orbem dilatauit.Iob 38.c. *Festina conuersio multorum.*

Hie.s.Is.30. Currentes aquæ circa altare.3.Reg.18.f.Is.30.f.designant abundantiam donorum Dei, quæ veniunt nobis per crucem Christi. *Abundantia donorum Dei.*

Amb.1.de Abr.5. Ric.de S.Vict.4. de arca mysti.11. Hie.s. Ecclesiastë. 9. Cursus Abrahæ de ostio tabernaculi ad tres viros.Gen. 18. a. designat promptitudinem fidei Trinitatis, & bonam voluntatem hospitandi, beneque operandi. Et promptitudinem contemplantis,ad suscipiendas diuinas reuelationes.Hic cursus non est velocium: quia sine peculiari Dei auxilio non habetur.Ecclesiastæ 9.c. *Prompta fides.*

Glo int.s.Gen.20 Currens Rebecca ad nunciandum in domo patris aduentum serui Abrahæ.Gen.24.d. designant fidelem conuersum ad Deum,qui alios ad ipsum pertrahere conatur.Sic cucurrit Samaritana.Ioan.4.d. *Conuersus alios conuertens.*

Gre.s.1.Reg.3. Currens Samuel ad Eli,dum vocatur à Domino, & ab eodem iussus redire ad somnum.1. Reg.3.a.designat per obedientiam vacandum esse diuinæ contemplationi, & omnia prælati arbitrio esse dimittenda.Et currit ad Eli,idest,ad legem & prophetas:quia per eorumvocem Dominus loquitur.Cùm etiam aliquid reuelatur, recurrendum est ad Eli, vt videamus, an concordet cum dictis legis,& Prophetarum:quia ibi est vox Domini . Nam Satanas (vt dicitur 2.Cor.11.c.)transfigurat se in Angelum lucis. *Obedientia in contemplando.*

Ori.s.Cant.ho.1. Gre.19.mor.26. Rup.s.Cant. 1. Currere in odorem vnguentorum sponsi, est festinare ad Christi perfectionem feruore amoris:vel ad famam & prædicationem misericordiæ Dei.Currunt autem Sancti,& non laborant,quia velocius magna celeritate & cum iucunditate prædicant.Canticorum 1.a.Is.55. b.Ier.49.d.2.Reg.19.g.Nee.4.d.Iud.13.b.Marc.5 a.6.c.9.d.Luc.11.d.Currere etiam in odorẽ vnguentorum,est gaudere de donis collatis proximis. *Festinare ad Christi perfectionem. Gaudere de bono proximi. Prõptitudo operandi.*

Glo.ord.s.Ps. 118. Currit viam mandatorum Dei,qui latum habet cor.Ps.118.Et currit benè,qui rectam fidẽ cum dilectione habet.Gal.5.a 2.Reg.22.c.3.Reg.19.d.Ps.58.Is.40.g. *Doctrina legis. Gratia.*

Arno.Hila.& Aug.s.Ps.1. Decursus aquarum.Ps.1.significare possunt doctrinam legis: vel gratias paradisi à Christi cruce manantes.Possunt etiam designare lapsum peccatorum: & etiam fluxum populorum. *Lapsus peccatorum. Fluxus populorum.*

Bern.in Sentẽtiis. Decursus aquarum sunt tres, incitamenta scripturarum : quæ per minas & promissa, honestam in homine suscitant voluntatem.Charismata gratiarum, quæ hominem spiritualem ex animali efficiunt. Stillicidia lachrymarum, quæ dum venas intentionis & propositi suo rore irrigant,& infundunt,ne lignum moriatur,perseuerantiam largiuntur. *Incitamẽta scripturarum. Charismata gratiarum. Stillicidia lachrymarum.*

Hil.& Aug.s. Ps. 57. Decurrens aqua,designat defluentes superbos persequutores,& malos in inferno pereuntes,ibique manantes.Ps.57.Mich.1.b. *Defluẽtes superbi.*

Gre.19.mor.27. Decurrere,est deorsum currere:& decurrens sanguis auis super crepidinem altaris.Leui.1. d.designat curas paulatim esse dimittendas. *Dimittẽde curæ.*

Glo.ord.s.Luc.22. Decurrẽtes guttæ sanguinis sudoris Christi in terram.Luc.22.c.designant fructum passionis Christi in corda terrena,quæ mundauit. *Fructus passionis Christi.*

Cursus

Tẽpus huius vitæ. Auxilium Angelorum. Curfus Solis & ftellarum,& curfus anni,defignare poffunt tempus huius vitæ. Iud.5.e.Sapien.7.c.Poffunt etiam defignare auxilium angelorum contra dæmones. Glo.ord.f.Iud.5.

Defiftẽs citò ab errore. Currens vir vnus ex acie filiorum Ifrael.1.Reg. 4. c.defignat eum,qui velocitate deuotionis ab erroris Iudaici prauitate defiftit. Gre.f.1.Reg.4.

Diuifio fideliũ ab infidelibus. Currentes Ægyptij aduerfus Ægyptios.Ifa.19.a.defignant diuifionem fidelium ab infidelibus. Hie.f.If.19.

Cucurrit Ioannes,citius quàm Petrus ad monumentum,fed non intrauit,vt defignaret per intellectum nos venire ad fcripturas, fed per fidem eas intelligere.Ioan.20.a.Luc.24.b. Ori.in diuer.ho.2.

Integritas inter tentationes. Currere in fiti,eft continuam pati tentationem dæmonum, perditionem noftram fitientium:vel eft totam vitam integram etiam inter contradictiones feruare.Pf.61. Bafi.& Hil.f.Pf.61.

Currit in incertum, aut in vacuum, qui operationes fuas non dirigit in Deum.1.Cor.9.d. Gal.2.a.

Peccans audacter. Currit aduerfus Deũ erecto collo,qui ea, quæ creatori difplicent,cum audacia perpetrat. Iob.15.c.Et currit cum Deo,qui fuperbiendo præfumit de iuftitia,ac fi effet Deus. Iob 34. a. Et currunt ad malum,qui libenter malum operantur.Prouer.1.b.2.Reg.15.c.Ifa.59.b.Ierem. 8.c.23.b. Gre.12.mor.21.

Superbè dicta fanctorum proferentes. Rixari pro terrenis. Currunt cum clamore ad radices iuniperorum,qui fuperbo fpiritu dicta Sãctorum, quafi fua proferentes,appetitu laudis in aures hominũ inferre conantur.Et qui pro infimis terræ acquirendis,litigant,& rixantur.Iob 30.a.Iere.23.e.Et Iudæi currebant ad pueriles fenfus legis.Iob 30.a. Gre.20.mor. 10. Rup.f.Amos 8.

Subita punitio malorum. Currentes velociter quafi equites, indicant fubitam punitionem malorum in iudicio futuram.Ioel.2.a.Idem defignant flumina,quæ concurrent duriter.Sap.5. d.Et volucres currẽtes ad victimam, quam præparauit Dominus, funt dæmones ad rapiendos malos.Ezech.39. e.Ioel.2.b. Hie.f.Ioel.2.

Solicitudo hæreticorum. Currentes prophetæ non miffi à Deo, funt hæretici folicitè laborantes in feminandis erroribus,ac fi effent à Deo.Ier.23. e. Glo ord.f.Ier.23.

Confentiens furanti. Currit cum fure,qui furanti confentit,cumque laudat.Pf.49. Aug.f.Pf.49.

Infirmi dæmones in Chriftum & Apoftolos. Non poffunt currere equi fuper petras.Amos 6.d.quum dæmones non poffunt quiefcere, aut figere pedem in Chrifto,& in Apoftolis. Hie.f.Amos 6. Hie.f.Hab.2.

Percurrit legendo vifionem,qui apertè eam intelligit.Hab.2.d.

Curfor, Veredarius, Præcurfor.

CVrfor eft,qui velociter currit,& curfores dicuntur, qui fubinde mutatis equis nuncia ferunt,& futura nunciant.Sumitur aliquando in bonum,quandoque in malum.2.Reg. 2.c.2.Par.30.a.Efter 3.d.Iob 9.d.Prou.24.d.Ier.2.e.Omnes autem electi, qui ante aduẽtum Redemptoris orti funt,quia hunc,aut audiendo tantummodo,aut etiam loquendo nũciarunt,quidam quafi in mundo curfores fuerunt. Gre.9.mor.22.

Adulatores. Laudantes exẽpla Sanctorum. Præcurfores quadrigarum regis.1. Reg. 8. c.in malum quidem funt miniftri confiliatoriũ adulantium regi,aut prælato.In bonum verò funt,qui verbo laudant exempla iuftorum. Gre.f.1.Reg.8.

Chriftus. Angelus cuftos. Prælatus. Præcurfor angelus.Exo.23.c.33.c.Sumi poteft pro Chrifto,& pro angelo cuftode, aut etiã pro prælato. Lyr.f.Exo.23.

Currus, Quadriga, Plauftrum, Carpentum. Carruca, Rheda.

CVrrus,eft vehiculi genus,dictus ab eo, quòd veteres ipfo ad curfum vterentur,trahiturque binis rotis,aut pluribus,ab equis vel bobus:& fi duo fint equi,dicuntur bigæ,fi quatuor,quadrigæ.Carruca autem eft molle vehiculum.

Mundus. Angeli. Currus Dei dici poteft mundus,quem mouent angeli,velut aurigæ.Pf.67. Tert.de Trinitate.

Currus etiam Dei dici poffunt angeli, qui coniunctam fimilium & æqualium focietatem habent:qui etiam dicuntur quadrigæ,& carrucæ, vehentes fideles in cæleftem Hierufalem, eófque protegentes.4.Reg.6.b.1.Par.28.d.If.66.f. Diony.cælef. Hie.15. Hil.f.Pf.67. Hie.f.If.66. & f. Hab.3.

Merita Chrifti. Cælefte regnum. Currus Iofeph dicitur faftigium fublime meritorum Chrifti: & etiam cælefte regnum: quod etiam defignant alij currus.Gen.41.e.46.c.3.Reg.10.d.2.Par.1.d.8.a. Amb.de Iofeph.7. Bed.f.Gen.41.

Chriftus. Doctor. Currus Ifrael dictus Elias.4.Reg.2.b.defignat Chriftum,qui nos patienter tollerãdo portat:& etiam doctorem portantem difcipulos.

Ecclefia. Anima fidelis. Plauftrum nouum, in quo ponitur arca, dici poteft ecclefia, vel anima fidelis:cuius rotæ funt vetus & nouum teftamentum:vel defiderium deferendæ peregrinationis, & defiderium acquirendæ fœlicitatis.1.Reg.6.b.2.Reg.6.a.24.d.Plauftra etiam noua ad triturandum, funt Gre.f.1.Reg.6. Hie.f.If.41. & f. Amos 2.

Apoftoli & prædicatores. apoftoli,& prædicatores conterentes aduerfarias poteftates.If.41.d.Et plauftra,quæ obtulerunt principes Ifrael,idem fignificare poffunt.Num.7.a.1.Paral.13.c.

Euangeliftæ vel quatuor euangelia. Quadrigæ Dei,funt quatuor euangeliftæ:& dicuntur effe faluatio.Hab. 3. b. quia euangeliũ Dei falus eft eis,qui credunt eũ.Idẽ defignant quadrigæ quatuor.Za.6.a.Nah.2.a.Currus etiam vel rotæ maris fufilis tẽpli Salomonis,quatuor euãgelia defignare poffunt.3.Reg. 7. e. Eofdem defignant currus Aminadab.Cant.6.d.Plauftrum etiã nouũ, funt quatuor euãgelia refurrectionẽ Chrifti prædicantia.2.Reg.6. b. Quadrigæ quatuor defignant quatuor gradus in ecclefia.Nam equorum ruforum,eft Apoftolorum & Martyrum:alborum eft Virginum: nigrorum,pœnitentium:variorum,prælatorum,& prædicatorum. Aug.18.ciui. Dei 32. Gre.f.Cant.6. Rup.2.f.3.Reg.27. & f.Nah.2. & f. Zac.6.

Gre.s.1.Reg.8. — *Gradus in ecclesia. Desideria deuota. Merita Sanctorum.*

Currus dici possunt deuota & feruentia desideria, quibus boni vehuntur in cælum: vt currus igneus Eliæ: & alia plaustra. 1.Reg.8.c.3.Reg.10.d.4.Reg.2.b.13.c. Hi sunt currus Dei decem millium lętantium. Ps.67. Currus etiam in comitatu Ioseph, Sanctorum merita designare possunt in comitatu Christi. Gen.50.b.

Ambr.de virg 3. & de Isaac.3. Rup.s.Cant.6. — *Corpus humanum. Virtutes. Sacramēta Christi.*

Currus Aminadab. Cant.6.d. dici potest corpus nostrum animæ coniunctum: cuius quatuor equi sunt ira, cupiditas, voluptas, timor: vel equi boni sunt quatuor virtutes: auriga verò est Aminadab, idest, Christus. Rotæ autem sunt, de quibus dicitur. Ezech.1.d. Spiritus vitæ erat in rotis. Vel quadrigæ Aminadab, sunt euangelica sacramenta Christi, scilicet incarnatio, passio, resurrectio, ascensio.

Hie.s.Zac.6. — *Quatuor regna.*

Quadrigæ quatuor. Zac.6.a. quatuor regna præcipua designare possunt, nempe Babylonicum, Persicum, Macedonicum, & Romanum.

Hie.s.Is.22. — *Litera legis.*

Currus gloriæ sacerdotum legis, erat splendor literæ, & ceremoniarum veteris legis, & sanctum seculare. Is.22.e.

Hie.s.Hab.3. Gre.s.Cant.1. Ber.s.Cant.ser.39. — *Aduersariæ potestates.*

Currus Pharaonis, quibus comparatur sponsa. Cant.1.a. designant, quòd anima comparata Deo, est quasi currus Pharaonis, hoc est, quasi iumentū: vel comparatur equitatui pugnāti aduersus currus Pharaonis: vt currus Pharaonis sint aduersarię virtutes, suntque currus malitiæ, luxuriæ, auaritiæ, superbiæ, &c.

Hie.s.Is.28. — *Grauior punitio Dei.*

Plaustrum, quod est ad triturandum, designare potest grauiorem Dei punitionem. Is.28.g. Amos 2.d. Eandem designare possunt carpenta ferrata, quæ fecit transire Dauid super filios Ammon. 1.Paral.20.b. Quadrigæ etiam in iudicio, terrorem iudicis venientis cum potestate magna, & maiestate indicant. Ioel.2.b. Plaustrum etiam onustum fœno, dicit diuinam punitionem peccatorum. Amos 2.d.

Rup.s.Amos 2. Hie.s.Is.5. — *Grauitas peccati.*

Plaustrum graue, est grauitas peccati. Is.5.d.

Gre.s.1 Reg.8. Ori.s.Ios.ho.15. Aug.s.Ps.19. Phil.de migratio. Abrahæ. Gre.Nyss.de vita Mosis. Rup.2.s.Exo.31. — *Superbia volubilis seculi. Honores. Dæmones & affectus animæ. Maior & minor turpitudo rerum seculi. Persequutores ecclesiæ.*

Currus Pharaonis, superbiam volubilis seculi designare possunt: & fastum mundanæ elationis, & honores: & modum, quomodo mala inferantur Et currus secundus Pharaonis, est minor turpitudo rerum mundi: primus autem maior. Et currus & equi sunt dæmones, & affectus animæ. Gen.41.c. Exo.14.b.15.a. Deu.20.a. Ios.11.b.17.d. Iud.1.d.4.c.1.Reg.8.c.2.Reg.1.a.15.a.3.Reg.1.a.1.Par.18.a. Iud.1.b.2.c. Cant.1.c. Is.2.b.37.e. Eze.26.b. Michæ.1.d.5.d. Nah.2.a.3.a. Agg.2.d. Zac.9.c. Apoc.18.c. Ps.19. Currus etiam Pharaonis, erant imperatores Romani persecutores fidelium.

Ori.s.Cant.ho.2. Hie.s.Is.22. Bed.s.Exo.14. — *Animæ peruersæ.*

Currus etiam Pharaonis, sunt animæ peruersæ cum gula, & fornicatione, & ira, & superbia: quas agitant dæmones, eisque contra bonos vtuntur. Exod.14.a. Cantic.1.c. Et quadrigæ Ephraim, sicut & currus Pharaonis, sunt conuenticula hęreticorum, & machinamenta eorū. Is.22.b.31.a.43.e.

Gre.s.1.Reg.13. Hie.s.Ps.19. — *Oblatio blandimentorum. Suggestiones. Voluptates. Cupiditates.*

Currus præterea, sunt oblatio blandimentorum ad sensus corporis spectantium & suggestio, & incitatio ad ea suscipienda, quæ quasi voluendo rotas, diabolus sensim in mentem inuehit. Idem designant plaustra de terra Ægypti: quæ etiam designant voluptatem mundi, & mundanorum cupiditatem. Gen.25.e.1.Reg.13.a. Ps.19.

Rup.s.Iud.7. — *Potestas diaboli & superbia.*

Currus Achab sequens Eliam, designare potest potestatem diaboli post Christum. 3.Reg.18.g. Currus etiam Sisara, superbia est diaboli: à quo desiluit victus à Christo. Iud.5.d.

Geor.Ven.Can.1. tom.8.cap.5. — *Fiducia humana.*

Currus etiam Achab, in quo interiit, fiduciam humanam designat: in qua perit superbus. 3.Reg.22. Idem de curru Ioram. 4.Reg.9.f.

Gre.s.1.Reg.8. — *Adulatores prælatorum. Bona exempla prædicatorum.*

Quadrigæ regis, in malum, sunt consiliarij adulatores prælatorum, omnem eius appetitum laudantes. In bonum verò, bona exempla prædicatorum. 1.Reg.8.c.

Curuare, Curuus, Incuruare.

CVruari dicitur aliquid, quum flectitur à rectitudine: & curuus homo, est inflexus facie inclinata versus terram.

Ori.s.Ps.37.ho.1. — *Signum honoris.*

Incuruatio signum esse solet honoris, & reuerentiæ, qua videlicet incuruatus humiliatur coram eo, quem honorat: vt incuruatio fratrum Iacob, & Ioseph. Et incuruatio populi Israel. Et etiam Mosis. Gen.27.d.43.f. Exo.12.d.34.a. Ps.37. Luc.18.c. Et incuruatus est, qui non audet leuare oculos ad cælum, vt Publicanus. Is.45.d.

Gre.9.mor.13.14. — *Conuersio principum. Inclinantes se virtutes cælorum.*

Curuantur sub Deo, qui portant orbem. Iob 9.b. quum potestates gentium misericorditer flectuntur à Deo. Vel quum virtutes cælorum, se inclinant Deo. Et quia diuinitatis eius celsitudinem, quamuis subleuatæ videant, nec virtutes tamen angelicæ ipsum comprehēdūt.

Glo.ord.s.Ier.27. Hie.s.Is.10. — *Cognitio peccati. Confundi superbos.*

Curuant collum regis Babylonis iugo, qui se peccatores esse cognoscunt. Ier.27.b.

Incuruat Deus aliquos, quum eorum confundit superbiam. 2.Reg.22.d. Is.26.a. Et incuruantur sub vinculo, qui incidunt in pœnam inferni. Is.10.a. Hab.3.b. Iob 34.c.

Gre.25.mor.1. Glo.ord.s.4.Reg.4. — *Christus.*

Incuruans se Elisæus super puerum mortuum, designauit Christum humiliantem se, ad assumptionem naturæ humanæ, vt resuscitaret genus humanum. 4.Reg.4.f.

Gre.30.mor.22. Hie.s.Iob.39. — *Prædicatores cōdescendentes.*

Incuruantur ceruæ, vt pariant. Iob 39.a. quum prædicatores, à summo contemplationis gradu descendunt, vt auditorum infirmitatem instruant.

Hie.s.Ps.56. — *Persequētes Iudæi Christum.*

Incuruarunt Iudæi animam Christi in passione, quum nomen eius delere conati sunt. Psalm.56.

Aug.s.Ps.37.68. & epist.156. & ho.49. Gre.ho.31. — *Inhærens terrenis.*

Curuatus dicitur. Ps.37. qui terrenis adhæret: & is, de quo dicitur Sap.9.c. Corpus, quod corrumpitur, aggrauat animam. Et dorsum prauorum incuruatur, quum terrena inquirunt.

Psal.68.

Pſ.68.Et curuata mulier decem & octo annis,eſt genus humanum,in triplici lege curuatum ad terrena.Luc.13.c.Et curuatis genibus bibentes ſunt, qui nimium corporeis neceſſitatibus indulgent,aut etiam voluptatibus.Vnde inepti bello reputantur.Iud.7.b. *Ori.ſ.Iud.ho.19. Amb.3.Exae.12. Hie.ſ.Mich.2.*

Subiiciens ſe erroribus. Incuruatus, eſt vir qui ſe ſubiicit falſis opinionibus. Iſa. 2. c. 44.c.Et curuare genua ante Baal,eſt ſeruire peccato.3.Reg.19.b.Rom.11.a.Iſ.5. d. Et incuruari, vt tranſeant inimici, eſt ſubiicere ſe ſponte peccato.Ideo dicunt inimici homini:Incuruare,quia non poſſunt dæmones animam cogere,niſi ipſa ſe incuruet.Iſa.51. g. Incuruans etiam, eſt hæreticus decipiens. Iſa.9.c. *Hie.ſ.Iſ.2.9.51.*

Subiecta falſitas. Subiici eccleſiæ. Incuruatur altitudo virorum.Iſa.2. c.quum falſitas ſubiicitur veritati.Et curui veniunt ad Eccleſiam filiis eorum,qui eam humiliauerunt.Iſa.60.c.quum metu, aut alia ratione, fidei colla ſubmittunt. *Hie.ſ.Iſ. 2.60.*

Docentes Iudæi errores. Obſtinatio Iudæorum. Incuruata pariens nurus Eli.1.Reg.4.d.deſignat Iudæos docentes ea, quæ in damnationis ſuæ baratrum eos profundius deponant.Et incuruari ſemper eorum dorſum, eſt ipſos obſtinatos eſſe.Pſ.68.Rom.11.c. *Gre.ſ.1.Reg.4. Ori.ſ.Rom.11.*

Peccantes minores. Incuruatur dorſum peccatorum,quum peccantes minores,qui ſunt,vt dorſa,ſe ſubiiciunt ad portanda onera peccatorum.Pſ.68. *Gre.1.paſt.1.*

Opera praua. Errores. Incuruatæ ſemitæ,ſunt opera à rectitudine virtutis diuertentia. Et etiam doctrina erronea.Iſ.59.c. *Hie.ſ.Iſa.59.*

Cuſtodire, Cuſtos, Cuſtodia.

CVſtodire dicitur aliquis illud,quod diligenti cura ſeruat,ne perdat.

Deus. Cuſtos in primis,eſt Deus.Gen.28.c.Et ipſe cuſtodit à laqueo.Et cuſtodit veritatem: & aduenas.Et cuſtodit oſſa iuſtorũ,quum eos conſeruat in virtutibus.Et cuſtodit paruulos, hoc eſt,exiſtentes in vtero,vel humiles.Et cuſtodit Iſrael,quum ſeruat à malo,hoc eſt,à peccato.Et cuſtodit introitum in cælum, & exitum à corpore.Et niſi ipſe cuſtodiat ciuitatem, fruſtra cuſtoditur.Pſ.33.114.120.126. 140. 145. Et ipſe dicitur cuſtodire miſericordiam in millia.Exo.34.a.Deut.32.b.3.Reg.3.a.8.c.Et ipſe cuſtodit nobis plenitudinem annuę meſſis.Ier. 5.f.31.b.Eccleſiaſtæ 3.a.Et ipſe Chriſtus dicitur cuſtos.Iſ.21.c.Zac.3.b. *Baſ.ſ.Pſal.33.& 114. Hil.ſ.Pſ.120. Aug.ſ.Pſ. 126. Hie.ſ.Iſ.21.*

Chriſtus. Cuſtodit Chriſtus fortitudinem ſuam ad patrem.Pſa.58.quum eam patri ſeruandam reliquit ad reſurrectionem. *Hil.ſ.Pſ.68.*

Dirigens Deus præcepta in ore Chriſti. Cuſtodit os regis Deus, qui dirigit præcepta in ore Chriſti. Cuſtodit etiam os regis, qui ſeruat præcepta Chriſti.Eccleſiaſtæ 8.a. *Hie.ſ.Eccleſiaſtę.8*

Cuſtodit ſacerdos primitias,hoc eſt, Chriſtus bona opera illi oblata, quæ reſeruat remuneranda. *Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.3.*

Flagellãs Deus Cuſtodit ſpiritum hominis viſitatio Dei.Iob 7. d. 10. c.29.a.Quum hunc virtutibus ditatum, vel flagellando percutit,vel compungere amore non deſinit. *Gre. 9.mor.38.*

Angeli. Cuſtodes ciuitatis,dici poſſunt angeli curam animarum habentes.Cant.5.c.Exo.23. c. Iud. 13.c.Et ipſi cuſtodiunt viam ligni vitæ.Gen.3.d.Iſa.62.b.Eccleſiaſtæ 12.b.Cuſtodes etiam ciuitatis & murorum erant Apoſtoli. *Amb.de virg.3. Hie.ſ.Eccl'ten.12. Rup.ſ.Cant.5.* *Apoſtoli.*

Præfecti. Cuſtodes vaſorum templi,ſunt Leuitę quinquaginta annorum,deſignantes pręfectos,qui depoſitum fidei & ſcientiæ in memoria ſeruant. Et dicuntur cuſtodire cuſtodias Domini. Leu.8.g.Et cuſtodiunt arcam Domini,qui diſpenſant myſteria Dei. 1. Reg.7. a. Et cuſtodia primitiarum,eſt cuſtodia verbi Dei,vt augeatur. Et ſic dicuntur ſacerdotes cuſtodire ſacerdotium ſuum.Nu.3.b.8.d.18.b.4.Reg.12.b.1.Par.23. d. *Thi.quòd deterior potiori inſidietur. Gre.ſ.1.Reg.7.& 2.dialog.2. Ori.ſ.Nu.ho.11.*

Prelati & prædicatores. Cuſtos in vineis,eſt quilibet prælatus in Eccleſia.Cant.1.b.3.a.8.d. Qui tunc non cuſtodit vineam ſuam,quando,vt Paulus detrimentum patitur,& infirmatur, vt alios lucrifaciat.Itẽ cuſtos in vineis, eſt exercens ſe eccleſia ex gentibus in ſacris voluminibus: & non cuſtodit vineam ſuam,quum deſerit doctrinam,quam habebat ante fidem.Item ſynagoga non cuſtodiuit vineã ſuam, quãdo cultum legis amiſit. Cuſtodientes etiam paſtores vigilias noctis,curam deſignant prælatorum.Luc.2.a.Ier.31.a.Zac.3.b.Cuſtodes etiam ciuitatis,ſunt doctores, & autores ſacræ ſcripturæ.Cant.5.c.Et cuſtodes vineæ,Moſes & alij ſancti patres. Et cuſtodientes fructus vineæ,ſunt operantes.Cant.8. d. Cuſtos in vineis, eſt Beata Maria aduocata gentilitatis:quæ non cuſtodiuit vineam ſuam,quia reliquit ſynagogam. *Ori.ſ.Cant.ho.1.2. Amb.ſ.Pſ. 18.ſer. 2.& ſ.Luc.2. Ber.ſ.Cant.ſer.30. 76. Gre.ſ.Cant.5. Rup.ſ.Cant. 1.* *Sancti patres. Operantes. Virgo Maria.*

Doctrina ſacerdotum. Cuſtodiunt ſcientiam labia ſacerdotes.Mal.2.b. quia ſacerdotum eſt, exemplo & doctrina alios inſtruere.Et cuſtodiunt Man in futuras generationes,quum eorum doctrina ad poſteros extenditur.Exo.16.g. *Hie.ſ.Mal.2.*

Ceſſare ab operibus carnis. Cuſtodire Phaſe,& ſabbatum,& ſolemnitatem Domini,eſt ab omnibus operibus carnis ceſſare:& manus ſuas cuſtodire,ne faciat omne malum.Exo.12.c.13.b.31.c.34.c.Leu.19.a. Iſ. 56.a.Sacerdotes autem non ſolùm debent docere,ſed & cuſtodire.Eze. 44. f. *Hie.ſ.Iſ.56. & ſ. Eze.44. Iſyc.ſ.Leu. 19.*

Reſurrectio Chriſti. Tempus adoleſcentiæ. Rudimẽta fidei. Cuſtodia matutina.Pſ.129.reſurrectionem Chriſti deſignare poteſt.Vnde ſperanda eſt nobis noſtra reſurrectio,vſque ad noctem mortis. Vel deſignat tempus adoleſcentiæ: aut rudimenta fidei. *Aug.ſ.Pſ.129. Gre.ſ.Pſ.129.*

Seruare virtutes Obſeruare legẽ Dei. Cuſtodire Paradiſum,quem quis operatur,vt Adam.Geneſ. 2. c. eſt cauere,ne per inanem gloriam virtutes amittat.Et cauere,ne talia operetur,per quę Paradiſum meritò perdere debeat.Et etiam meminiſſe bonorum operum,vt amplius operetur. *Gre.19.mor. 17. Amb.de Parad. 4. Phil.1.alleg.*

Cuſtodire pactum Dei,& teſtamentum Dei,eſt legem Dei ſeruare.Exo.19.a.Leui. 11.a.Pſ. 131.Et vult Deus cuſtodiri nimis mandata ſua.Pſ.118.quia etiam de verbo otioſo eſt redden- *Aug.8.de Gen.ad lit.10. Amb.ſ.Pſ.118.*

da ratio. Custodire etiam vias domini, & iustificationes eius, est obseruare præcepta. Psal. 36. Deut. 4. f. 9. c Iosu. 1. b. 23. a. 2. Reg. 22. d. 3. Reg. 2. a. Iob. 23. c.

Ori. s. Rom. 2. — Custodit legem, qui viuit secundum literam legis: perficit verò legem, qui viuit secundùm spiritum. Rom. 2. g. Custodia autem pecuniæ, est obseruatio legis, & rectæ fidei, & regimen spirituale. Exo. 22. b. — *Seruare literam legis. Regimen spirituale.*

Amb. 1 offi. 2. Hie. s. Ier. 17. — Custodire vias suas, est tacere, & audire. Ps. 38. Deu. 4. b. 23. b. Tob. 1. b. Mich. 7. b. Et custodire debet se quisque à proximo suo tempore persequutionis hæresum. Ier. 9. a. Ita custodire se à gladio. Eze. 33. a. Et super hac custodia standum. Hab. 2. a. Custodit etiam animam suam, qui non portat onera peccatorum, in die quietis, & sabbati. Ier. 17. c. — *Tacere & audire.*

Aug. q. in Nu. 33. — Custodia cinerum vaccæ. Nu. 19. b. designare potest memoriam passionis & resurrectionis Christi. — *Memoria passionis.*

Aug. s. Ps. 58. — Custodit fortitudinem suam ad Deum, qui quicquid potest Deo ascribit, & nihil de se præsumit. Ps. 58. — *Non præsumens de se.*

Gre. 12. mor. 5. — Custodit vestimenta sua. Apoca. 16. c. qui præcepta innocentiæ seruat in mente: vt cũ nos iudicij culpa nudat, ad amissam innocentiam redeuntes pœnitentia operiat. — *Seruans innocentiam.*

Isyc. s. Leui. 26. — Custodire mandata Dei, est propriè nihil eorum corrumpere, neque secundum nostram intentionem, sed secundum eius, & quæ eius sunt agere. — *Intentionẽ præcipientis seruare.*

Hie. s. Mich. 7. Casia. lib. 6. ca. 15. — Custodit claustra oris sui ab ea, quæ dormit in sinu suo, qui cauet à blanditiis carnis suæ. Mich. 7. b. Et custodit atrium suum, qui recessus cordis sui Dei timore communit. Luc. 11. c. — *Cauens blanditias carnis.*

Hie. s. Mal. 2. Rup. s. Mal. 2. — Custodiunt spiritum suum. Mal. 2. d. qui custodiunt vxorem, & legem Dei erga vxorem: & qui seruant legem naturalem: & qui intelligunt legem spiritualiter. — *Seruare legem naturalem.*

Hie. s. Ecclesiastẽ. 4. & s. Ps. 16. — Custodit pedem suum. Ecclesiastæ 4. d. qui cauet, ne offendat, & in aliquod incidat peccatum. Et custodit vias duras. Ps. 16. qui seruat præcepta, & exercet opera pœnitentiæ. — *Cauens offendere.*

Glo. ord. s. Hos. 12. — Custodire misericordiam, & iudicium, est misericorditer & iustè operari cum proximo. Hos. 12. b. — *Misericorditer & iustè operari.*

Bed. s. Gen. 4. — Custos fratris sui quum dixit Cain de Abel. Gen. 4. b. Nũquid custos fratris mei sum ego? Diceretur de Iudæis, qui fratres, & custodes essent Christi, si seruarent legem Christi. Et custodientes latus Ieremiæ, erant Iudæi erga Christum. Ier. 20. c.

Rup. s. Hab. 2. — Custodia, super quam standum, est perfecta cordis humilitas. Hab. 2. a. — *Humilitas.*

Phil. quòd Deus sit immutabilis. — Custos carceris dici potest is, qui alios detinet in peccatis, quasi princeps eorum. Gen. [illegible] a. Et custodia vinctorum, significare potest limbum, aut inferos. Gen. 39. c. 42. c. Ios. 10. c. Ps. 141. Custodes etiam sepulcri Christi sunt, qui veritatem Christi opprimere conantur. Matt. 27. g. 28. a. Acto. 12. a. 16. c. — *Detinentes animas in peccatis. Limbus. Inferni. Oppressores veritatis.*

Aug. s. Ps. 78. — In custodiam pomorum posuerunt Hierusalem hostes eius, quum persequutores ecclesię, eam quasi desertam reddiderunt. Ps. 78. Est tamen etiam custodia pomorum, hoc est, Sanctorum.

Hie. s. Ps. 78. — Ponunt etiam Hierusalem in pomorum custodiam: sicut enim poma, cum maturescere cœperint, à suis custodiuntur, maturaque facilius deuorantur: Ita aduersarius noster custodit sibi consentientem animam, donec eam plenam voluntatis suæ consensum adducens, valeat deuorare. Quamdiu enim in ea scintilla lucet fidei, acerba est dentibus inimici.

Hier. s. Mich. 1. — In custodia pomorum ponitur Samaria: quia multo melius est subuerti inutilem ciuitatẽ, & lapides eius: quibus extructa fuerat: & in præceps detrahi, & præparari eam in pomariũ, plantationemque vinearum, quàm in ædificatione pessima permanere. Mich. 1. b. Vbi dicitur: In aceruos lapidum.

Hie. s. Mich. 6. — Custodiunt vanitates, qui colunt idola, & errores defendunt: & vitiis incumbunt. Ion. 2. d. Et custodiunt præcepta Amri & Achab, qui sequuntur hæresiarchas. Mich. 6. d. — *Defendere errores.*

Arn. & Hil. s. Ps. 58. Aug. s. Ps. 58. Gre. ho. 21. — Custodiens Saul Dauid, vt interficeret eum, designat diabolum insidiantem animæ. Ps. 20. 58. Et custodientes domum Dauid, vt eum occiderent, designare possunt Iudæos, Christo insidiantes: vel sepulchrum eius seruantes: vt nomen eius delerent, suppressa resurrectione. 1. Reg. 19. b. Iud. 16. a. Iud. 4. a. 7. b. — *Insidiãs diabolus.*

Glo. int. s. Exo. 21. — Custodire bouem cornupetam. Exo. 21. d. corrigere corruptorem proximorum. — *Corrigere.*

Glo. ord. s. 3. Reg. 20. — Custodire virum captum. 3. Reg. 20. g. cauere sibi etiam victo diabolo. — *Cauendum.*

Gre. 16. mor. 5. — Custodire semitas seculorum, est ambulare in superbia. Iob 22. c. — *Superbire.*

Custodientes turtur, & hirundo tempus aduentus sui. Ier. 8. b.

Custodia pro vigilia, vide Vigilare.

Cutis, vide Pellis.

Cyathus, quære Calix.

Cygnus.

Arist. 9. de hist. animal. 12. Tert. de cibis Iudaicis. — Cygnus, auis candida palmipes, longo collo & rostro, apud lacus paludésque viuens, de profundo aquæ cibum trahens. Pugnat cum aquila. Canere solitus est, præcipuè morti proximus, vt fertur. Computatur inter animalia immunda. Leuit. 11. c. Designare potest hypocritas, candore sanctitatis quæstum facientes. Vt habet collum oblongum, significare potest superbos ceruicis altæ. — *Hypocritæ. Superbi.*

Cymbalum.

CYmbalum, est instrumentum musicum, æneum.

Hortari ad bona Laudare Deum in cymbalis benè sonantibus, est bona persuasione, & spiritali explanatione aptare labia. Cymbalum oris, est lingua, quæ pulsatis labris resonat. Cymbala sunt etiam mutuò se hortantes. Ps. 150. 2. Reg. 6. a. 1. Par. 15. c. 25. b. 2. Par. 5. d. 1. Esdr. 3. c. Nee. 12. b. Iudith 16. a. 1. Mach. 4. f. 13. g. *Arn. & Au. s. Ps. 150. Euch. for. spirit. 10*

Sermo hæreticorum. Antichristus. Prædicatores Antichristi. Cymbalum alarum. Isa. 18. a. rauco concrepans sonitu, est sermo hæreticorum erroneus, & propter leuitatem in diuersa currens. Vel est Antichristus sonans per prædicatores suos: qui etiam sunt cymbala tinnientia. 1. Corint. 13. a. *Hier. s. Isa. 18. Gre. 13. mor. 7.*

Cyminum.

Ceremoniæ. CYminum, est herba quędam satiua, quædam syluestris, est natura calida: eiusque semen deseruire solet ad condituram ciborum. Significare potest ceremonias, res spirituales cōdientes. Matth. 23. c. *Dioscorides. Ori. s. Matt. ho. 25*

Ignorantes & simplices. Significat etiam cyminum ignorantes, ac simplices, qui leuius castigantur à Deo, quàm doctiores. Isa. 28. g. *Hie. s. Isa. 28.*

Cynipes, quære Culex.

Cynomia, vide Musca.

Cyperus.

CYperus est herba, porri folia habens, longiora tamen, graciliora, & solidiora: caulem cubitalem & angulosum. Nascitur in locis cultis, & palustribus. Eius radici vis inest calefaciendi, & exiccandi citra mordacitatem. Vide Cyprus, & botrus Cypri. *Plini. 21. nat. hi. 18*

Cypressus.

CYpressus, siue cupressus, est arbor nota, morosa quidem natu, fructu superuacua, baccis torua, folio amara, odore violenta, ac ne vmbra quidem gratiosa, materie rara, vt penè fruticosi generis: semper virens. *Plin. 16. nat. hi. 33*

Apostoli, & Martyres. Philosophi ex gentibus. Cypressus, vt est semper virens, nec à ventis vincitur, & in altum assurgit, designare potest Apostolos, & Martyres, & viros insignes virtute & doctrina. Eccl. 24. b. 50. b. Potest etiam significare eloquentes, & Philosophos gentilitatis venientes ad fidem. Is. 60. c. iuxta Septuaginta. *Amb. s. Ps 118. se. 4 Hiero. s. Isa. 60.*

Odor virtutum. Cupressus etiam odorifera, odorem virtutū designat, naribus expurgatis semper fragrantē. *Geor. Vene. Cant. 2 tomo 5. cap. 7.*

Episcopi & prælati. Clerici. Simpliciores. Cypressina laquearia, quæ bonum præstant odorem, & tectum sustinent, designare possunt episcopos & prælatos, ecclesias suas fortitudine sustentantes, & odore doctrinæ & exēplorum subditos perfundentes, & demulcentes Cant. 1. d. Designant etiam eos, qui ad statum Ecclesiasticum pertinent: & præterea simpliciores benè viuentes. *Ori. s. Cant. ho. 3. Gre. s. Cant. 1. Ber. s. Cant. ser. 46*

Cyprus.

Christus. CYprus insula est nota, habens vineas optimum vinum ferentes. Cæterùm. Cant. 1. d. & 4. d. vbi ponitur: Botrus Cypri, Hebraicè dicitur Copher, quod camphoram significat, quæ est arbor aromatica. Sed siue botrus Cypri accipiatur pro botro illius insulæ, dicetur Christus botrus Cypri, propter excellentiam vini illius insulæ. Siue botrus Cypri sit botrus camphoræ, dicetur de Christo, propter odoris eius excellentiam.

Ecclesia. Cyprus insula, typus est Ecclesiæ vniuersalis, quæ multas vineas nutrit, dum in multas Ecclesia diuisa, vinum, quod lætificat cor hominis, gignit. Cant. 1. d. *Gre. s. Cant. 1.*

Cyrene.

CYrene est prouincia, inter Ægyptum & Lybiam. Interpretatur autem paries. De ea fit mentio. 4. Reg. 16. b. Acto. 2. b. 6. c. 11. c. 13. a.

Ecclesia. Cyrene, in qua transferuntur Syri. Amos 1. b. est Ecclesia vbi est vocatio Dei: in quā Deus transfert, quos conuertit ex hæreticis superbis. De Cyrene quoque transfert in Syros, id est, de infimo pariete, eleuat in sublimes. Amos 9. c. *Hier. s. Amos 1.*

Cyrenensis Simon, vide Simon: de quo Matthæ. 27. d. Marc. 15. b. Luc. 23. d.

Cyrus.

Christus & prædicatores. CYrus, rex Persarum, qui iussit restitui templum Iudæorum, à Chaldæis euersum. 2. Para. 26. e. 1. Esdr. 1. b. Isa. 44. d. 45. a. Dani. 13. g. Licèt autem apud Isaiam prophetia de Cyro, ad literam de ipso Cyro sit, vt ait Hieronymus, nec possit intelligi de Christo, quod ibi dicitur: Non cognouisti me: tamen quatenus ipse liberauit populum Israel de captiuitate, & restitui iussit templum, typum gerit Christi, & prædicatorum. *Hier. s. Isa 5.*

Cyson.

CYson. i. duritia eorum, torrens, vel fluuius, qui è monte Tabyrio in mare cadit. Ibi corruunt inimici Dei, & Ecclesiæ. Iudi. 4. a. 3. Reg. 18. g. Psalm. 82. Melius tamen scribitur Cison. *Aug. s. Ps. 82.*

Dabir.

Ori.ſ.Ioſu.ho. 20.

DABIR, id eſt oratorium, ſiue verbum, aut res, vel ſubiectio. Eſt ciuitas in tribu Iuda, quæ dicebatur ciuitas literarum: deſignare poteſt Eccleſiam, quæ nunc loquitur, & docet ſpiritualiter, quæ in lege prius ſecundum literam accipiebantur. Ioſu.15. c. Iudith 1.b.1. Paral.6.e. *Eccleſia.*

Dadan.

Hie.ſ.Ezech.27

Dadã.i. mamilla, vel dilectio, aut patruus, ſeu cognatus, vel iudicans: eſt filius Regma, & populus Aethyopiæ occidentalis. Gene. 30.a. Eze.27.c.

Dæmon, Dæmoniacus, Diabolus.

DÆmon, vocabulum Græcum, interpretatur ſciens: & licèt de ſe commune nomen ſit tã bonis, quàm malis angelis, tamen apud fideles, ſolùm accipitur pro malis: & dicitur Dæmon etiam diabolus, hoc eſt, calumniator.

Glo.ord.ſ.Mat. 15

Dęmonium vexans animam, eſt peccatum, quod ſemper vexat propter conſcientiã. Matth. 15. c. Iſa 34.c. *Peccatum.*

Ori.ſ.Matth.ho.4

Dæmonium mutum & ſurdum, dici poteſt impetus irrationalis, qui boni ſpeciem videtur habere: qui non recipit diſcipulorum admonitionem: Sed Chriſti ſermone opus eſt ad eum expellendum. Matth.17.c. *Impetus irrationalis.*

Hier.ſ.Pſ.90. Aug.ſ.Pſ.90. Ber.ſer.6.ſ. Qui habitat. & ſer.2. de S. And. & ſ.Cã.ſe.33

Dæmonium meridianum. Pſ.90. dicitur, quum Satanas transfigurat ſe in angelum lucis. Et quum hæretici exercent pietatis opera, quibus decipiunt ignorantes. Et quum eſt grauis & aperta tentatio, aut perſequutio. Vel eſt ipſe Antichriſtus: vel ſuperbiæ ſpiritus, qui in maiori virtutum ſplendore conſurgere ſolet, & grauius decipere. *Dæmon transfigurans ſe in angelum lucis. Hæretici hypocritæ. Aperta tẽtatio. Antichriſtus. Spirit. ſuperbiæ.*

Hier.ſ.Haba.3.

Tradunt Hebræi, quomodo in euangelio princeps dæmonum dicitur eſſe Beelzebub, ita Reſeph dæmonis eſſe nomen, qui principatum teneat inter alios. Et propter nimiam velocitatem atque diſcurſum, auis & volatile nũcupatur. Ipſumque eſſe, qui in Paradiſo ſub figura ſerpentis mulieri ſit loquutus, & ex maledictione, qua à Deo condemnatus eſt, accepiſſe nomen. Siquidem Reſeph reptans ventre interpretatur. Haba.3.a.

Diabolus aliquando pro malo homine accipitur: vt pro Iuda traditore. Ioan.6.g.

Et diabolicus, eſt ad diabolum ſpectans, aut diaboli exercens officium. 3.Re.21.b. Iaco.3.d.

Hila.ſ.Mat.cano. 8.9.12. Amb.ſ.Luc.8. Hier.ſ.Mar.5. Rup.7.ſ.Matt.

Dæmoniaci duo curati à Chriſto, deſignare poſſunt Gentiles ex Cham, & Iaphet deſcendentes. Matth.8.d. Dæmoniacus etiam alius ſurdus, & mutus, gentium plebs eſt, totius ſalutis indiga: Et præterea dæmoniacus cæcus & mutus. Et dęmoniacus deſperatus, & terribilis. Matt.9.b.12. Mar.5.a. Luc.8.d. Dęmonia, quæ non ſinebat Chriſtus loqui, ſunt hæretici, quibus vetatur loqui: quia fictè loquuntur. Luc.4.g. Dæmoniaci etiam duo ſæui, deſignant vtrãque mortem, corporis videlicet & animæ, quas nemo poteſt euadere. *Gentiles. Hæretici. Mors animæ & corporis.*

Dagon.

Gre.ſ.1.Reg.8.

Dagon, id eſt, frumentum, vel piſcis: nomen idoli Philiſthinorum. Iudi.16.f. 1. Regum 5.a. 1. Macha.10.g. deſignare poteſt ſuperſtitionem idololatriæ. Et quum iacuit præciſis manibus & capite coram arca fœderis, ceſſationem idololatriæ deſignauit, adueniente fide Eccleſiæ. Deſignat etiam totam dæmonum maſſam qui ceciderunt coram Chriſto, abſciſſis manibus & capite, hoc eſt, ablatis ab eorum cultu regibus, & principibus. *Idolatria. Dæmones.*

Rup.ſ.1.Reg.14.

Dalila.

Hie.pro. in Hoſe.

Dalila, id eſt, paupertas, vel ſitula eius, aut ramus eius, ſiue exhauriens, aut macilenta: meretrix, quam adamauit Samſon: quæ eum prodidit Philiſthæis. Iudi.16.a. deſignare poteſt Eccleſiam, propter quam mortuus eſt Chriſtus. *Eccleſia.*

Hier.ſ.Mar.15. Rup.ſ.Iudi.21.22.

Dalila etiam ſignificat ſynagogã, quæ ſitulæ more limpidum liquorem non tenet, & quiſquilia immunda collegit. Eadem raſit Samſon, quando Chriſtum in caluaria crucifixit. *Synagoga.*

Dalmanutha.

Dalmanutha.i. ſitula præparata, vel exauſtio numerata, ſiue macies, vel ramus præparatus, vel numeratus: regio in tribu Iſachar, quæ & Magdalum dicitur & Mageddan. Marc.8.b.

Dama, quære Caprea.

Damaſcus.

DAmaſcus, id eſt, ſanguinis ſaccus, vel ſanguinis poculum, aut ſanguis femorum, vel incendiorum, vel procuratoris. Fuit filius procuratoris domus Abrahæ: à quo dicta eſt ciuitas Damaſcus in Syria. Gene.15.a.

Am.ſ.Pſ.118.ſe.5. Tert.aduer.Iudæ. Hier.ſ.Iſa.8.17. & ſ.Zach.9. Hier.ſ.Amos 1.

Damaſcus etiam interpretatur ſanguinis oſculum, aut ſanguinem bibens, aut ſanguis cilicij. Et deſignat Gentilem populum, qui ante fidem Chriſti amicus erat ſanguinis & crudelitatis, & digna opera planctu & ſacco agebat: quem poſtea per pœnitentiam ſanguini copulauit. Cantic. 7.b. Iſa. 8.a.17.a. Ezech.27.d.47.c. Zacha.9.a. Poteſt etiam ſignificare ſapientes ſeculi & præterea hæreticos, qui bibunt ſanguinem eorum, quos deceperint. Amos 1.e. *Gentilis populus. Sapientes ſeculi. Hæretici.*

Mundus. Damaſcus etiam ſignificat hunc mundum, qui non paſcitur niſi his, quæ ſunt ſecundum carnem & ſanguinem: nunc moleſtat hominem nunc abſque moleſtia ipſum dimittit. Diciturque Damaſcus caput Aſſyriæ, vel Aſſur, quod interpretatur diuitiæ: quarum non quidem ſupernarum, ſed inferiorum mundus hic caput & receptaculum eſt. 3. Reg. 19. c. Huius virtutem abſtulit Chriſtus. Iſa. 8. a. Cant. 7. b. Vbi deſignat etiam peccatores, qui ſanguinei ſunt per peccata. *Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 34. Aug. ſer. 4. de Epiphania. Greg. ſ. Cant. 7.* *Peccatores.*

Paſsio Chriſti. Nouum teſtamentum. Damaſcus, hoc eſt, ſanguineus, paſſionem Chriſti, & nouum teſtamentum ſignificare poteſt. Gala. 1. d. Et trans Damaſcum eſt, qui non bibit ſanguinem Chriſti. Amos 5. g. *Hie. ſ. Gala. 1. & ſ. Amos 5.*

Iudæi. Deſignat etiam Iudæos ſanguineos: ſuper quos venit omnis ſanguis iuſtus, qui effuſus eſt, à ſanguine Abel iuſti, &c. Amos 1. a. *Rup. ſ. Amos 1.*

Damnare, Condemnare.

DAmnare, eſt reprobare, vel rem, vel perſonam. Condemnare verò eſt, per ſententiam iudicis reo, vel mulctam, vel pœnam irrogare: pro eodem tamen ferè accipiuntur. De his Pſalm. 36. Luc. 20. g. 23. e. Roma. 3. b. 14. d. 1. Corint. 11. g. 2. Corint. 2. c. 1. Timoth. 5. b. 2. Petri 2. b.

Ablatum imperium peccati. Damnaſſe dicitur Chriſtus peccatum. Roma. 8. a. Primo dum non peccauit, diſſentiens peccato. Deinde in cruce ipſum peccatum damnatum dicitur: quia ſublata eſt illa peccati quaſi autoritas, qua detinebat homines in inferno propter delictum Adæ: vt de cæterò eos, in quibus ſignum crucis eſt, detinere non audeat. Tertiò damnauit peccatum dum irrita fecit delicta, remiſſione peccatorum conceſſa. *Amb. ſ. Roma. 8.*

Hæretici. Damnati ſunt hæretici, qui ex hoc, quòd egreſſi ſunt de Eccleſia, damnati ſunt. Amos 2. c. *Hier. ſ. Amos 2.*

Non condemnat Deus fruſtra, hoc eſt, ex parte, ſed in extremo iudicio punit omne, quod hic quiſque iniquè commiſerit. Iob. 34. b. *Gre. 24. mor. 26.*

Blaſphemare Deum. Condemnat Deus eum, qui non debet puniri. Sapi. 12. c. quia nemo iuſtus, eſt comparatus Deo. Vel affligit iuſtum ad probationem. *Lyra. ſ. Sap. 12.*

Condemnat Deum, qui dicit eum iniuſtè aliquos punire Iob. 34. b. 40. a. Iſa. 50. c. Sic condemnant Chriſtum morte, qui blaſphemant eum. Matt. 20. c. Mar. 10. e. 14. f. Pſ. 93. Prou. 17. c. *Ori. ſ. Matt. ho. 11*

Condemnant Niniuitæ, hoc eſt, Gentiles credentes, Iudæos incredulos: quia magis Iudæi credere tenebantur, qui habebant prophetias: condemnabunt ergo non poteſtate, ſed comparatione. Matt. 12. d. Item de regina Auſtri. Luc. 11. d. *Glo. int. ſ. Mat. 12*

Condemnat os proprium aliquem, quum ex verbis ſuis conuincitur. Iob. 9. c. 15. a. *Glo. int. ſ. Sapi. 4.*

Condemnat iuſtus mortuus viuos impios. Sapien. 4. c. hoc eſt, Martyr perſequutores ſuos *Glo. int. ſ. Dani. 1.*

Condemnare caput alicuius regi, eſt ipſum reum facere coram rege. Dani. 1. b.

Condemnare virum, qui iniuſtè accuſauit vxorem, centum ſiclis argenti. Deut. 22. c. Eſt prælatum cogere ad perfectionem doctrinæ & ſolicitudinis, quam impendat ſubiectæ plebi, vel ad pœnitentiam. *Glo. ord. ſ. Deu. 22*

Damnum, Detrimentum.

DAmnum à demendo dictum eſt, quum diminutione res fit deterior.

Reparans Chriſtus oues perditas. Damnum reddens Iacob Gen 31. e. deſignat Chriſtũ, oues perditas ad ouile reſtituẽtẽ. *Glo. int. ſ. Gen. 31.*

Teneri ad pœnitentiam. Damno ſubiacere, eſt ad pœnitentiam teneri, aut pœna peccati non ad mortem. Exo. 21. c. 22. a. Leui. 6. a. Iudith 3. a. Pro. 19. c. 22. a. 1. Cor. 3. c. 2. Cor. 7. c. Eſt etiam detrimentum in mortem animæ. Matt. 16. d. Marc. 8. d. Luc. 9. d. *Ori. ſ. Exo. ho. 10.*

Detrimentum propter Chriſtum, eſt corporis, vel rerum fortunæ, quod redundat in lucrum. Philip. 3. b.

Inuentio in detrimentum dicitur eſſe in viris malis, aut indiſciplinatis. Eccl'i. 20. b.

Dan.

DAn. i. iudicans, ſiue iudicium: filius Iacob è Bala ancilla: de cuius nomine dicta eſt tribus, & ciuitas Dan: quæ poſtea Paneas, & Cæſaræa dicta eſt. Ab ea ſumpſit nomen Iordanis fluuius. Eſt autem ciuitas Dan, iuxta montem Libanum. *Hier. ſ. Ezec. 27.*

Iudicium Dei. Chriſtus. Dan ſignificare poteſt iudicium Dei in malos: quũ vox auditur à Dan: quia tribus Dan eſt in parte aquilonari: vnde venit malum in Hieruſalem. Ier. 4. d. Poteſt etiam ſignificare Chriſtum, qui morte ſua mortem ſuperauit. Gen. 49. c. *Hier. ſ. Iere. 4.*

Vis animæ iudicatiua. Dan deſignare poteſt vim animæ ſcrutantem, examinantem, diſcernentem, & quodã modo ſingula iudicantem, quæ draconi aſſimilatur. Geneſ. 49. c. Peculiarius autem deſignat iudicium exiſtimatiuum magnitudinis rerum diuinarum, ex his creatis, quæ contemplatur: vnde filius eſt ancillæ Rachelis. Gen. 30. a. *Philo. de agricult. Geor Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 6.*

Bonus iudex. Imaginatio rerũ malarum. Deſignat etiã Dan bonũ iudicẽ. Ge. 30. a. 49. c. Nu. 1. e. 2. d. Poteſt etiã ſignificare imaginationẽ rerũ malarũ, vt gehennæ ignis, & inferni, quæ fit in contemplatione ad ea mala vitanda. *Ricar. de S. Vict. de 12. patriarch. 18. Amb. de. ben. patriarch. 7.*

Iudas. Antichriſtus. Hæretici. Poteſt præterea Dan ſignificare Iudam traditorem, qui de ea tribu creditur fuiſſe, & etiam Antichriſtum, qui iudicabit ſuo tempore. Gen. 49. c. Deut. 33. d. Et præterea hæreticos, qui in extremis finibus ſcripturarum ſitiunt. Amos 8. d. *Hie. ſ. Amos 8. Gre. 33. mor. 18.*

Simplices. Dan, vt eſt nomen loci, deſignare poteſt ſimplices. Ge. 14. c. 1. Reg. 3. d. *Beda ſ. Gen. 49. Gre. ſ. 1. Reg. 3.*

Perſecutio Antichriſti. Deſignat etiam Dan perſequutionem futuram tempore Antichriſti, quũ auditur fremitus equorum, à Dan. Ier. 8. f. Eze. 27. d. *Gre. 31. mor. 18.*

Daniel.

DAniel, id est, iudicium Dei, fuit vnus è quatuor Prophetis maioribus, tempore captiuitatis Babylonicæ: notus est in sua prophetia.

Ori. s. Eze. ho. 4. Gre. 1. mor. 13. Au. 2. de pecca. merit. 10. & s. Ps. 32. Ber. ser. 3. de assum. Euch. q. in Ezech. Rup. s. Dan. 11. Ruar de S. Vict. de som. Nabucho. 7. & de secu. consci. 8.

Daniel quum ponitur. Eze. 14. e. designat imitatores vitę ipsius. Et peculiariter est typus continentium, qui dum mundanas voluptates despiciunt, ad altitudinem contemplationis, & prophetię eleuantur. *Continentes.*

Vt autem missus est in lacum leonum, vnde illæsus prodiit, typus est Christi mortui, descédentis ad inferos, & suscitati. Dan. 6. e. *Christus.*

Daniel, quum quærebatur, vt interficeretur, deuotionem mentis significat: quam interficit, qui negotiis secularibus vacat. Per eam autem habetur diuinorum secretorum cognitio. Dan. 2. g. 4. a. *Deuotio mentis.*

Daphca.

Ori. s. Num. ho. 27. Hie. de mansionib.

DAphca, vbi legit Origenes Raphaca, id est, sanitas, nona mansio filiorum Israel, quo peruenitur à deserto Sin, quia post tentationes acquiritur sanitas. Numer. 33. b. Sed melius dicitur Daphca, id est, pulsatio siue impulsio: & designat instantiam orationis, qua debemus pulsare, quæ necessaria est patientibus tentationes. *Instantia orationis.*

Dare, Donare, Præbere, Præstare, Impartiri, Largiri, Tribuere, Deditus, Conferre.

DAre, est rem aliquam, cuius dans habet dominium, alicui tribuere, sic vt in eum dominiũ transferatur. Dare etiam, assignare. Gen. 12. b. 15. d. Semini tuo dabo terram hanc. Committere. Gen. 38. e. Vt reciperet pignus, quod dedit mulieri. Eiicere. Num. 21. f. Dedit filios eius in fugam. Emittere. Exo. 9. d. Dedit Dominus tonitrua. Erogare. Ge. 20. d. Ecce mille argenteos dedi fratri tuo. Exhibere. Gen. 24. c. Dedit ei potum. Ignoscere. Eccl'i. 17. c. Pœnitentibus dedit viam iustitiæ. Incumbere. Genes. 18. b. Voluptati operam dabo. Manifestare. Exod. 6. c. Dedit mandatũ ad filios Israel. Dare nuptum. Gen. 3. b. Mulier, quam dedisti mihi. Offerre Gen. 3. a. Comedit, deditque viro suo. Permittere. Exo. 13. c. Requiem dabo tibi. Promittere. Ps. 118. In quo mihi spem dedisti. Reddere. Exod. 2. b. Ego dabo tibi mercedem tuã. Præstare autem, quandoque est exhibere.

Dare propriè competit Deo, cuius sunt omnia, nec quicquam potest ab aliquo recipere, quod non sit suum. Et ipse dat thesauros gratiæ & sapientiæ. Qua ratione dicitur beatius esse dare, quàm accipere. Acto. 20. g. quia magis acceditur ad imitationem Dei.

Am. 2. de Ab. 7. 1. de Cain. 10. Arno. s. Ps. 135. Hie. s. Iere 3 7.

Dat Deus semini Abrahæ terram Chanaan, hoc est, Ecclesiam vel militantem, vel triumphantem, quæ est terra fluens lacte & melle. Gen. 12. b. 13. b. 15. d. 17. b. 26. a. 28. c. Exo. 6. a. 13. a. 20. b. 33. a. Leui. 14. a. Et dat Deus omnem terram quã videt ipse Abraham, hoc est, dominum omnium: quia sapienti debentur omnia. Dat etiam Deus terram Chananæorum, quum substituit optimas cogitationes, placida consilia, tranquillas inuentiones, pro leuibus & inconstantibus. Exod. 13. a. Dat quoque Deus terram regum hæreditatem populo suo, quum facit eũ dominari corpori suo. Ps. 134. 135. Gal. 3. c. Dat etiam terram desiderabilem. Iere. 3. f. Et dedit terram patribus, hoc est, Ecclesiam Apostolis: & confessionem fidei, & doctrinam sacram. Leui. 23. b Iere. 7. a. 11. a. Eze. 36. f. Dat etiam Deus sabbatum, quum dat requiem. Exod. 16. f. 33. e. Et dat pacem, non huius mundi. Leuit. 26. a. Is. 14. b. 58. d.

Ori. s. Leui. ho. 16. Isych. s. Leui. 23. Hie. s. Is. 14. 18. & s. Eze. 36.

Amb. de viduis. Hie. s. Iere. 3.

Dat Deus pluuiam temporibus suis. Leui. 26. a. 3. Reg. 17. g. cùm incarnari fecit filium suũ, adueniente temporis plenitudine. Dedit etiam Deus Euangelistam, quum Pater dedit Filiũ: vel quum Filius dedit Ecclesiæ Euangelistas, & testes, & pastores iuxta cor suum. Is. 41. g. 43. b. Iere. 3. c. Dedit etiam Deus pater doctorem iustitiæ Christum. Ioel. 2. e. *Incarnatio. Dans Christus Euangelistas & pastores.*

Ori. s. Isa. ho. 2. Hie. s. Isa. 7. Aug. s. Ps. 59.

Dat Deus signum, in quo saluamur, partum Virginis, in quo maximum opus salutis operatus est. Is. 7. c. Et dedit signum Ionæ prophetæ, in morte & resurrectione Christi. Matth. 12. c. Dat etiam Deus timentibus se significationem, sanguinem videlicet Christi, vt liberarentur fideles ab angelo percutiente. Vel dat tribulationes, quibus admoneantur fugere à ventura ira. Ps. 59. Ezech. 9. b. *Dans partum Virginis. Resurrectio Christi.*

Arno. s. Ps. 50.

Dedit Deus gaudium & lætitiam. Ps. 50. in natiuitate videlicet Christi, quũ dixit angelus: Euangelizo vobis gaudium magnum. Et dedit ex Sion salutare Israel, quum dedit filium suũ, & quum eum constituit super omnia. Ps. 52. Ephe. 1. c. Et dat salutem in Sion, dans filium suum, quem dedit in lucem Gentium, & in fœdus populi: & dedit eum testem, & ducem populis, quibus dando filium, dedit multitudinem bonorum. Isa. 42. a. 46. d. 49. c. 55. b. 63. b. Et dedit Deus veritatem Iacob, & misericordiam Abraham. Mich. 7. d. quum supplantatori populo, & nouello, & semper in lucta posito, dedit Christum, qui est veritas & misericordia. Et datus est Filius nobis, quum filius Dei factus est homo. Isa. 9. b. *Dans Deus pater filium.*

Hie. s. Mich. 7.

Ori. s. Iere. ho. 8. Hier. s. Ier. 12. & s. Iob. 9. Gre. 9. mor. 21. Amb. 1. de Abra. 5. & s. Ephe. 4.

Dedit Christus dilectam animam suam in manibus inimicorum, quum se tradidit Iudæis, vt crucifigeretur pro nobis. Iere. 12. b. Dedit etiam corpus suum percutientibus. Is. 50. c. Thr. 3. d. Data quoque est terra in manus impii, quũ corpus Christi, & etiam corpora Sanctorum dimittuntur in manibus persecutorum. Iob. 9. c. Dans autem Abraham vitulum puero. Gen. 18. a. est tradens doctrinam passionis Christi. Dedit etiam Christus dona hominibus, vel *Oblatus Christus.*

quum

quum orauit in cruce pro eis, vel quũ post ascensionem misit Spiritũ sanctũ. Ps.67. Eph.4.b.

Dans Christus bona spiritualia. Dans Ioseph omnia bona Ægypti, & possessionem fratribus suis, designauit Christum dantem bona spiritualia, qui etiam præbet cibaria singulis, quum dat vnicuique secundum merita. Gen.42.e.43.e.45.e.47.e. Et dat panem, hoc est, corpus suum vel doctrinam. Exod. 16.d. Et dans Elcana Phenennæ & filiis eius partes. 1. Reg. 1. a. est Christus dans gloriam patribus veteris Testamenti. Dans verò Annæ partem vnam, designat tribulationes collatas Ecclesiæ, vt postea gloriosior fieret. Dat etiã Phenennæ & filiis eius partes, quum consilia pietatis ad splendorem supernæ gratiæ in operum bonorũ deuotione pinguescunt. Partes sunt præparationes sanctorum operum. Dat verò partem vnam Annæ tristis, quia quandiu ad supernam fœlicitatem spirat, hic tristatur, & flet, & dicit: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes, &c. Ps.41. Dat etiã Deus escam esurientibus & iumentis. Ps.145.146. Et dat argentum & aurum, quia dat verba & sensus eorum. Hose.2.b. Is.2.d. Et dat legem in visceribus, quod est summi eruditoris. Iere.31.f. Et dat linguam eruditam, vt nemo sibi eã arroget. Is.50.b. Et donauit benedictionem Iacob. Ge.33.b. Dedit etiã verba in ore, tangendo per Christum hominem factum. Ierem.1.b. Dat etiam hæreditatem, ipsam veritatem. Ier.17.a. Dedit etiã Christus cæcis visum. Luc.7.c. *Amb.de Ioseph 9. Gre.s.1.Reg.1. Hie.s.Iere.7.*

Dans Christus doctrinam. Præbens Ioseph Aegyptiis semina, designat Christum largientem verbum Dei. Gene.47.d. Dedit etiam Deus Mosi tabulas legis, & testificationem, aut testimonium. Exo.25.b.31. d. Et dat verbum euangelizantibus. Ps. 67. Et dat verba in ore. Ierem.1.b. Dat etiã talenta varia, hoc est, diuersa doctrinæ dona. Matt. 25.d. Luc.19.b. Datur autem talentum à pigro ablatum habenti decem talenta, quia semper augentur dona operantibus. Dedit autem Deus legem nouam in visceribus, vt vetus data est in lapidibus. Iere.31.f. Dat quoque Deus frumentũ, & aurum, &c. Hose.2.b. quum dat doctrinã & varia dona. Et dat Deus panem arctum, hoc est, doctrinam Euangelicam, præceptis dilectionis abreuiatam. Is.30.e. *Arno.s.Ps.67. Ori.s.Matt.ho.33. Aug.1.de doctrina Christi.*

Facilè ignoscẽs Deus. Præstabilis super malitia dicitur Deus. Ioel. 2. c. quia facilè pœnitentibus remittit pœnã, quam minatus est. *Hie.s.Hose.2. & s.Isa.30.*

Eucharistia. Præstat Deus panem de cęlo, quum dat Eucharistiam. Sapi.16.c.2. Cor.9.c.1.Tim. 6.d. Et in ea dedit panem arctum. Is.30.e.33.c. Et dat hodie panem quotidianum. Matth.6.b. Et dat Deus escam omni carni, quũ præbet se panem viuũ, & vitam dantem huic mundo. Ps.135.145. Et dat escam in tempore opportuno, quando cognoscit cuique expedire. Ps 144. Sic dederũt panem & aquam Aegyptio, vt refocillaretur in mandatis Domini. 1. Reg. 30. c. Et præbens panis Aser delicias regibus, Eucharistiam designat. Gen. 49. c. Dat etiam panem esurienti, qui Eucharistiam, & sacram doctrinam ministrat. Ezech. 18. b. Matth. 14. b. Dedit etiam Deus panes manè, quum dedit filium suum incarnatum & doctrinam eius. Exod. 16. b. Ioan.6.d. *Hie.s.Ioel.2. Hier.s.Isa.30. & s.Ps.135. Au.2.ser.domi. in monte, & s.Ps.144. Hie.s.Eze.18. Cyril.1.s.Ioan.34.*

Rectitudo operũ. Dedit Deus sacerdoti de hostiis pectusculum, & armum dextrum. Leuit.7. d.10.c. vt sciat sacerdos se debere accedere ad altare sine ira, & cum operum rectitudine. Dat etiã Deus sacerdotibus cuncta de sacrificiis filiorum Israel, quum dat illis abundantiam temporalium. *Gre.s.1.Reg.2.*

Temporalia sacerdotum. Fortitudo sacerdotum. 1. Reg.2.f. Et dans Samuel coquo partem reponendam, vt daretur Sauli. 1. Reg.9. d. designat fortitudinem debere esse in sacerdotibus, & prædicatoribus. *Gre.s.1.Reg.9.*

Dans Deus pater omnia Filio. Dans Abraham omnia, quæ habuit Isaac filio suo. Gene.24. b. designat Deum patrem, qui omnia dedit filio suo. Sic dicitur Deus dare iudicium regi. Ps.71. quia Pater non iudicat quẽquam, sed omne iudicium dedit Filio: cui etiam dedit imperium, & Gentes in hęreditatem. Ps.2.85.1. Reg. 2.b. Et dat illi pueros, quia nemo venit ad eum, nisi dante, aut trahente Patre. Dedit autem Christo pueros in signa, & portenta, hoc est, Apostolos, eligens stulta mundi, vt fortia confunderet. Is.8.a.42.a. Ioan.6.g. Hebr.2.d. Et præstitit Deus Dauid, hoc est, Christo, omnia quæ promiserat. 2. Par. 6. c. Et dedit illi gloriam sacerdotij veteris, & clauem domus Dauid. Isa. 22. f. 41. a. Dan.7. d. Philip. 2. b. Dans etiam Iacob Ioseph filio suo vnam partem hæreditatis, extra fratres suos. Gen. 48. d. designauit autoritatem sacramentorum, datam Christo homini: quia hic est, qui baptizat. Dedit etiam Deus linguã eruditam Christo. Isa.50.c. *Arno.s.Ps.71. Hila.s.Ps.2. Ori.s.Isa.ho.7. Hie.s.Isa.8.22.*

Faciẽs fortẽ animã speculantem. Præstat Deus decori virtutem, quum speculantem animam fortem facit ad operandum. Ps.29. Et dat virtutem populo suo, nunc quidem contra hostes: in iudicio verò faciens eos immortales. Ps.28.67. Et dedit Ieremiam in ciuitatem munitam. Iere. 1.d. quia nemo potest eum vincere, quem ipse protegit. Sic dat etiam Hierusalem multiplicatam. Eze.16.a. Et dabit Deus virtutem & fortitudinem plebi suæ. Ps. 67. quum in iudicio corpus seminatum in infirmitate, resurget in virtute, & inimica destruetur mors. Dat quoque Deus neruos ossibus quum dat vires ad operandum, & dat spiritum, quo viuant Deo. Eze.37.b. *Basi.s.Ps.29. & s.Ps.2..ho.1. Hila.s.Ps.67. Hie.s.Iere.1. Aug.s.Ps.67.*

Vnitas fidelium. Dat Deus cor vnũ fidelibus intra vnitatem Ecclesię se continentibus. Ierem.32. g. Dat autem ipse, quia nisi ipse dederit, hæc vnitas non potest haberi. *Glo.ord.s.Iere.32.*

Multiplicans Martyres. Donauit Deus ecclesiam maioribus donis, quàm à principio, quum multiplicauit in ea Martyres. Ezech.36.c. *Hie.s.Eze.36.*

Imperium datũ homini. Dat Deus herbas, &c. homini in escam, post datum illi imperium super animalia: vt ostendat maiorem curam habendam esse animi, quàm corporis. Dat autem herbas in cibum, hoc est, affectus ad merendum. Bestiis autem non dat, quia non sunt capaces ad accipiendum *Basi.exae.ho.10. Ori.s.Gen.ho.1. Aug.13. confe.26.*

ſed ſolum ait prædicendo, fore illis in cibum. Ge.1.d. Dat autem Deus eſcam in tempore opportuno, quum paſcit prædicatores operibus auditorum. Pſ.44.

Hier. ſ. Iere. 10. Iſych. ſ. Leui. 26. Gre. 6. mor. 7. Hila. ſ. Pſ. 118. Amb. ſ. Luc. 10 — *Dans affluentiã doctrinæ cæleſtis.*

Dat Deus multitudinem aquarum in cælo, quum dat affluentiam doctrinæ cæleſtis. Iere. 10.c. Iob.5.b. Et dat rorem ſuum. Agge.1.c. Zach.8.c. Et dat intellectum paruulis, quum dat nouum teſtamentum, declarans vetus. Pſal.118. Dat etiam Samaritanus duos denarios ſtabulario. Luc.10.f. hoc eſt, Chriſtus vtrumque teſtamentum epiſcopo.

Ori. ſ. Ierem. ho. 11. 14. & ſ. Mat. ho. 19. Hie. ſ. Iſa. 35. — *Dat regnũ Dei genti facienti fructum.*

Dat Deus diuitias Iudæorum in deprædationem. Iere.8.d.15.c. quum aufert ab eis regnũ Dei, & dat genti & facienti fructum. Sic dat vineam, hoc eſt, Eccleſiam, quæ eſt regnum Dei, genti facienti fructum, hoc eſt, Apoſtolis, eorumque ſucceſſoribus. Matt.21.g. Et dedit Iſraeli libellum repudii, quando reliquit illum populum. Iere.3.c. Et data eſt gloria Libani deſerto. Iſ. 35.a. quando cultus Dei & ſcientia ſcripturarum, quam habebant Iudæi, tradita eſt Gentibus. Sic dedit Deus vxores Iudæorum externis, quum legem, & Prophetas, & doctrinam eorum dedit Eccleſiæ ex Gentibus. Iere.17.a. Eze.7.f.

Gre. ſ. 1. Reg. 12. Hie. ſ. Iſa. 30. — *Excitans Deus corda peccatorũ.*

Dat Deus diſcurrentia fulgura, & voces, & pluuias. Exod.9.c. 1. Reg.12.c. quum excitat corda peccatorum, vt prauitatis ſuæ nequitiam recognoſcant, & excitata corda per infuſionem ſupernæ gratiæ adiuuet. Et dat in deſerto aquas, quum conuertit peccatores. Iſa. 30.c.43.c.

Hie. ſ. Amos 1. Hila. ſ. Pſ. 67. Ori. ſ. Leui. ho. 6. — *Prædicatio & punitio.*

Dat Deus vocem ſuam in vtroque Teſtamento, & per prædicatores, & etiam puniendo. Pſ.46. Amos 1.a. Dabit etiam voci ſuæ vocem virtutis in reſurrectione generali. Pſ.67. Ioel 2.c. Dat quoque Deus pluuiam temporibus ſuis, quum mittit prædicatores, qui proſint audiẽtibus. Leuitici 26.a. 3. Reg.17.g.

Hie. ſ. Eze. 29. Gre. 16. mor. 9. — *Implens Prophetias. Mutatio vitæ carnalis.*

Dat Deus os apertum Prophetis, quum eorum implet prophetias. Ezech. 29.d.

Dat Deus pro terra ſilicem. Io.22.d. quum vitam carnalem mutat in boni operis fortitudinem. Et dat pro ſilice torrentes aureos, quum bonum opus munere cæleſtis doctrinæ remunerat. Dat quoque pro terra ſilicem, quum pro infirma actione, robuſti operis fortitudinem tribuit, & pro ſilice torrentes aureos, quum pro robuſto opere prædicationis, doctrinam multiplicat.

Aug. ſ. Pſ. 1. Hila. ſ. Pſ. 1. — *Inſtitutio eccleſiarum.*

Dedit lignum fructum in tempore ſuo. Pſ.1. quum Chriſtus poſtquam clarificatus eſt, inſtituit eccleſias. Et quum dabit dona immortalitatis in iudicio.

Hila. ſ. Iſa. 41. — *Virtutes in Gentibus.*

Dedit Deus in ſolitudine cedrum, &c. Iſa.41.e. quum in Gentilitate produxit inſignes ſanctitate viros, aut varia virtutum genera.

Hie. ſ. Eze. 16. Amb. 2. de pœnitẽ. — *Bene operari. Fidei pignus.*

Dat Deus armillas in manibus Hieruſalem, quum facit animam bene operari. Eze.16.b. Et dat pater anulum in manu filij prodigi. Luc.15.e. quum dat Deus fidei pignus, & Spiritusſancti ſignaculum, ad operandum.

Glo. int. ſ. Iere. 15. Hie. ſ. Zach. 3. — *Conuerſio malorum.*

Dat Deus prædicatorem in murum æneum, quum per prędicationem conuertit malos. Ier.15.d. Et dat ei virtutem ad reſiſtendum aduerſariis.

Cuſtodia angelorum.

Dedit Deus Ieſu ſacerdoti ambulantes de iis, qui ſibi aſſiſtunt, quum dedit angelos Chriſto miniſtrantes, & fideles Eccleſiæ cuſtodientes. Zachariæ 3.c.

Lyra. ſ. Exo. 31. Hie. ſ. Iſa. 43. — *Adiutores Chriſti Apoſtoli.*

Dedit Deus Beſeleeli ſocium Ooliab ad opera tabernaculi. Exod. 31. a. deſignans dandos Apoſtolos & prædicatores Chriſto, vt coadiutores ad ædificationem Eccleſiæ: vel deſignatur Paulus adiutor Petri.

Dãs bona opera. Dans Apoſtolos Chriſto. Conuertens Gentes.

Donauit Dominus filios Iacob. Gen.33.b. Et etiam Ioſeph. Gen. 48.b. hoc eſt, bona opera vel Apoſtolos, & credentes in Eccleſia.

Dat etiam Deus Iſraeli propitiationem Ægyptum, &c. Iſa. 43. a. quum conuertit Gentes per prędicationem Apoſtolorum, quod illis cedet in gloriam. Dicitur etiam dediſſe homines pro Iſrael. Dare quoque poſſeſſionem aduenæ inter tribus Iſrael, eſt admittere in Eccleſia Gentiles ad fidem venientes. Ezech.47.e. Et dans Dominus petitionem Annæ. 1. Reg.1.c. deſignat conuerſionem infidelium ad Eccleſiam.

Hie. ſ. Eze. 47. Gre. ſ. 1. Reg. 1. Hie. ſ. Soph. 3. & ſ. Mala. 2. & ſ. Iſa. 56 — *Gloria Apoſtolorum.*

Dat Deus Apoſtolos, & Sanctos in nomen, & laudem omnibus populis, quia ab omnibus beatificantur. Sopho. 3. d. E diuerſo dat Deus ſacerdotes contemptibiles omnibus populis, quum ipſi pactum eius irritum faciunt. Malach.2.b. Dat autem Deus timorem ſuum plebi, quũ venerari ſe facit à ſacerdotibus. Malach.2.b. Dat etiam Deus locum eunuchis in domo ſua. Iſ.56.b. quum honorat contemnentes mundum.

Glo. int. ſ. Iſa. 56. Gre. 38. mor. 5. — *Diſcretio prędicatoris.*

Dat Deus gallo intelligentiam. Iob.38.d. quum doctori veritatis virtutem tribuit diſcretionis, vt nouerit, quibus, quid, quando, vel quomodo doctrinam inferat.

Gre. 30. mor. 23. — *Tranquillitas mentis.*

Dat Deus Onagro domum in ſolitudine. Iob. 39.a. quum in ſecreto cordis dat tranquillitatem à tumultibus terrenarum cogitationum.

Baſil. & Hilar. ſ. Pſ. 49. Hie. ſ. Eze. 30. — *Liberans à peccato.*

Dat Deus auxilium de tribulatione, quum facit in tribulatione prouentum, & quum liberat à peccato, qui etiam dat ſalutem regibus. Pſ. 49. 143.

Dat Deus ignem in Aegypto. Ezech. 30. b. cùm videlicet, quem venit Chriſtus mittere in terram.

Hie. ſ. Iſa. 43. — *Conſolans in tribulatione.*

Dat Deus viam in mari, & in aquis, hoc eſt, in mari rubro, & in Iordane, vel in Gentilibus. Iſa. 43. c.

Hie. ſ. Iob. 34.

Dat Deus carmina in nocte. Iob. 34. c. quum dat conſolationem in tribulationibus, & Prophetas, & Sanctos ante aduentum ſuum.

Dedit

Potestas Ecclesiæ. Dedit Deus vindictam Dauid, hoc est Ecclesiæ. Ps. 17. quia dedit ei potestatem ligandi & soluendi, & calcandi supra serpentes & scorpiones. *Hie.s.Ps.17.*

Calefacta corda frigida. Dat Deus niuem sicut lanam. Psal. 147. quum corda frigida facit apta, etiam ad calefaciendum alios, & vt sint cum Ecclesia vestis Christi. *Aug.s.Ps.147.*

Dedit Deus Iudæos, vt regnarent, &c. vsque ad tempus, in quo parturiens peperit. Mich. 5. a. quia non est ablatum sceptrum de Iuda, donec beata Virgo peperit Christum, & Ecclesia ex Gentibus dedit fructum fidei, & bonorum operum. *Hie.s.Mich.5.*

Dedit Iob filiabus suis hæreditatem inter fratres suos. Iob. 42. d. quia animas, quas per spiritum gratiarum in testamento diuinarum scripturarum incorporat, eas vtique promissionũ suarum Christus fecit esse participes. Vel quia infirmis, qui opera perfectorũ facere nequeũt, etiam datur hæreditas cælestis patriæ. Ad hæc referri potest, quum Abraham largitus est filiis concubinarum munera. Gen. 25. a. *Hie.s.Iob.42. Gre. 35. mor. 24.*

Comminãs Deus. Dare dicitur Deus tempus pœnitentiæ. Apoc. 2. e. quia ante pœnas comminationes præmittit. *Rup.2.s.Apoc.*

Dedit Deus mulierem Adæ in sociam, & non in ancillam. Gen. 3. c. quia mens non dominatur sensualitati dominio despotico, sed politico. *Philo.2.allego.*

Gloria cælestis. Dat Deus dilectis suis somnum, quum dat eis requiem gloriæ cælestis post huius vitæ labores. Ps. 126. 2. Par. 15. d. Hebræ. 4. c. *Glo.int.s.Ps.126.*

Pœna pro peccatis. Dat Deus draconem in escam populis Aethiopum. Ps. 73. quum dat pœnitentibus pœnam pro peccatis, quę suasu draconis commiserunt. Dat etiam eum deuorandum bestiis terræ, & volatilibus cęli. Ezech. 29. b. 32. b. quia nunc omnes eum mordent reprehendendo. Dans etiã Moses populo potum de aqua, in qua erant pulueres vituli conflatilis. Exod. 32. e. designauit diabolum tradendum pœnitentibus, vt consumatur. *Arn.& Aug.s.Ps.73.*

Pro omnibus mortuus Christus. Dedit Deus impios pro sepultura sua, hoc est, Gentiles: & diuites pro morte sua, hoc est, Iudæos: quia pro omnibus mortuus est. Vel tradidit Romanorũ manibus impios, & diuites, sacerdotes & pontifices Iudæorum in vltionem mortis suę. Isa. 53. c. *Hie.s.Isa.53.*

Relinquens Iudæos. Dat Deus Hierusalem in cubilia draconum. Ierem. 9. d. quum relinquit Iudæos in potestatem diaboli, aut aliquas ecclesias propter hæreses: sic etiam dat ciuitates in desolationem. Dedit quoque Iudæos in feruorem tribulationis, & inquietudinis. Ierem. 15. a. Dedit etiã Deus Iudæis laborem Christi scutum cordis. Thren. 3. g. quum ostensa eius humanitate infirma, permisit eos in infidelitate obstinari. Dat etiam Deus scrutatores secretorum, hoc est, scribas Iudæorum, quasi non sint. Isa. 40. f. Dat etiam Deus lapides pręgrandes. Ezechiel. 13. b. quum grauem mittit tribulationem. Et dat Hierusalem in animas filiarum Palesthinarum. Ezechiel. 16. c. quum relinquit eam aduersariis potestatibus puniendam. Sic dat Deus Gog feris ad deuorandum. Ezechiel 39. a. Et dat vias Hierusalem in capite eius, quum castigat eam secundum merita. Ezechiel 16. c. Et dat malitiam terrę in occisionem, quum malos punit in inferno. Isa. 34. a. Et dat Iudæos in direptionem. Isaiæ 42. d. 43. d. Et dat animam in manu, de qua non potest surgere, quum diabolo puniẽdam reliquit. Thr. 1. e. Dat etiam Deus gladium suum in manu regis Babylonis aduersus regem Aegypti, quum malos punit per peiores. Ezechiel 30. g. Et dat tenebras super terram, quum confundi facit hæreticos & peccatores. Ezechiel. 32. b. Dabat etiam Deus triticum Iudæorum inimicis suis, quum opera eorum mala relinquebat diabolo. Isaię. 62. c. Dat etiam Deus stuporem dentium in vrbibus hęreticorum. Amos 4. b. quum facit, vt non possint tractare sacram scripturam. Datur in opprobrium insipienti ille, cui diabolus exprobraturus est in iudicio. Ps. 38. Sic dat Deus in opprobrium cõculcantes Christum. Ps. 56 Et dedit Deus populum suum in manu regis Babylonis, vt castigarentur. Is. 42. b. Ioel. 2. d. *Hie.s.Iere.9.15. Hie.s.Eze.13.39. Hie.s.Eze.30.32 Hier.s.Isa.62.& s.Amos 4. Ori.s.Ps.38.ho.2. Hila.s.Ps.56.*

Dat Deus Luciferum in cinerem. Ezec. 28. e. quia omnia, quæ agit Lucifer, malæ conscientiæ ignis absumit, & omnia eius opera pereunt. *Hie.s.Eze.28.*

Permitens Deus regnare tyrãnũ. Dat Deus regem in furore, quum permittit regnare tyrannum, aut hypocritam hæresiarcham: ac demum propter peccata populi, malis peiorem præesse decernit. Hose. 13. c. *Hie.s.Hose.13. Gre.s.1.Reg.9.*

Offerri Christo perfectos. Dari Christo de auro Arabię, est offerri illi Apostolos, Martyres, ac Virgines. Ps. 71. Et dat illi aquilo, quum ex partibus aquilonaribus aliqui conuertuntur. Isa. 43. a. *Arno.s.Ps.71.*

Dari Christo pennas sicut columbæ. Ps. 54. dicitur interrogando: quia non est qui det ei, sed ipse iam habet à Patre. *Hila.s.Ps.54.*

Dat Christo manducare, aut bibere, qui exercet opera misericordiæ. Matth. 25. c.

Ingratitudo & infidelitas. Dederunt Christo in escam fel Iudęi in passione. Ps. 68. Marc. 15. b. Et dant illi fel omnes peccatores, & ingrati, & infideles. *Glo.ord.s.Ps.68.*

Dedit Deus gratiam filiis Israel coram Aegyptiis, tempore discessus ab Aegypto. Exod. 3. d. 12. f. Vt commodarent videlicet eis vasa aurea & argentea, &c.

Confirmans in bono. Dominus dedit, Dominus abstulit: dicimus humiliter de donis Spiritussancti gratis datis, quæ non manent perpetuo in nobis, sed sicut Domino placuerit. Iob. 1. d. *Gre.2.mor.41.*

Cùm dicitur Ecclesiastæ 12. c. Deus dedisse spiritum: ostenditur animam humanam non cum corpore, & à parentibus seri, sed à Deo creari. *Hie.s.Eccl'sten.12.*

Non dat Deus in æternum fluctuationem iusto, nec pedes eius in commotionem, quia confirmat eum in bono. Ps. 54. 65. *Lyra.s.Ps.65.*

Non dat Deus gloriam suam alteri, quia non vult eam communicari dæmonibus, & idolis. Is.42.b.48.b.

Ori.s.Matt.31. — *Bona ministratio tẽporaliũ & spiritualium.*

Dat bonus seruus cibum in tempore, quum temporalia, & spiritualia, vt expedit, ministrat. Matth.24.g.Luc.9.b.Sic dant discipuli cibum turbis, sed à Christo accipientes. Matth. 14.b. Dedit etiam seruus Abrahæ dona Rebeccæ. Gen.24.f. Dare quoque potum ouibus, & pabulum iumento, est docere simplices. Genes. 29.b. 42.e. 43. Leui.25.b. Et dat Deus, vel Ecclesia potum frustra synagogæ, quia illa non recipit doctrinam veritatis. Isaiæ 27.a. Iuxta Septuaginta.

Hie.s.Isa.27. Amb.3.de Abr.8 Basi.s.Ps.48. — *Offerre perfectionem sensuum.*

Dans Abraham decimas omnium Melchisedech.Gen.14.d.designat virum perfectum, qui etiam perfectionem sensuum offert Deo. Dat etiam Deo placationem suam, qui sufficienter satisfacit pro peccatis. Ps.48.

Glo.ord.s.Gen.49. — *Docẽs mysteria.*

Dans Nephtalim eloquia pulchritudinis, est prædicator docens mysteria Christi. Genes. 49. c.

Gre.s.Eze.ho.3. — *Inducẽs ad bene operandum.*

Dat Dominus seruo vxorem. Exod. 21.a.quum prædicator inducit auditorem ad bonam operationem.

Phil.de cõgre.&c.

Dans Sara ancillam Abrahæ viro suo.Gen.16. a. designat virtutem facientem exerceri in scientiis inferioribus eum, qui ad sapientiam nondum est aptus.

Ori.s.Gene.ho.10. — *Subiicere eloquẽtiam verbo Dei.*

Præbens Rebecca aquã seruo Abrahæ & camœlis. Gen. 24. c. designat subiicientem eloquentiam verbo Dei, & docentem simplices.

Rica.de S.Victo.de 12.patriar.13.

Dari sibi filios petit Rachel à Iacob.Gen.30.a. designans rationem cupientem producere opera cognitionis supernę veritatis.

Isych.s.Leui.27. — *Pœnitentia.*

Dare pro anima pretium, est agere pœnitentiam, & sedulò seruire Deo. Idem dare dimidiũ sicli. Exod.21.d.30.b. Dat autem pauper secundum æstimationem sacerdotis, quum peccator agit pœnitentiam sibi indictam à sacerdote. Leui.27.a.

Hie.s.Iob.42. — *Obedientia simplex.*

Dedit vnusquisque amicorum Iob, ipsi Iob ouem, & inaurem auream. Iob. 42.c. quum quisque se exhibuit Christo per obedientiam mandatorum innocentem: & simplicem, & fidelem operarium.

Gre.ho.9.

Datur talentum habenti quinque, & non habenti duo. Matth. 25. c. quia quinque talenta sunt quinque sensus, id est, exteriorũ scientia. Duo verò talenta, sunt intellectus & operatio, Plus ergo habuit, qui duo, quàm qui quinque talenta acceperat: quia qui per quinque talenta exteriorum administrationem meruit, ab intellectu interiorum adhuc vacuus fuit. Vnũ ergo talentum, quod intellectum significat, illi dari debuit, qui benè exteriora quæ acceperat administrauit.

Gre.ho.9. Hie.s.Matth.25.

Dabitur habenti, & abundabit, quia quisquis charitatem habet, etiam dona alia percipit: qui verò charitatem non habet, etiam dona, quæ percepisse videbatur, amittit. Matth. 25. c. Vel datur habenti, & aufertur à non habente, quum multi sapientes naturaliter, & ingenij acumen habentes, si fuerint negligentes, & desidia bonum naturæ corruperint, ad comparationem eius, qui paululum tardior labore, & industria compensauit, quod minus habuit, perdunt bonum naturæ: & præmium, quod eis fuerat repromissum, vident transire ad alios. Potest & sic intelligi: ei, qui fidem habet, & bonam in domino voluntatem · etiam si quid minus in opere, vt homo habuerit, dabitur à bono iudice. Qui autem fidem non habuerit: etiam cæteras virtutes, quas videbatur naturaliter possidere, perdet. Et eleganter etiam quod videtur, inquit, habere, auferetur ab eo. Quicquid enim sine fide Christi est bonũ, non ei debet imputari, qui malè eo abusus est: sed illi, qui malo etiam seruo naturæ bonum tribuit.

Hie.s.Mar.6. Basi.regu.Bre.254 — *Tradẽs Ecclesia sensum spiritualem synagogæ.*

Dans puella caput Ioannis Baptistæ matri. Marc.6.c.designat Ecclesiam tradentem Christum, vel sensum spiritualem synagogæ in fine mundi.

Arno.s.Ps.14. Hil.s.Matt.Cano.21.19. Hie.s.Ecclesia.11 Gre.ho.9. — *Communicare dona Dei.*

Dare pecuniam ad mensam, aut ad vsuram est communicare dona Dei proximis. Luc. 19. d.Exod.22.d.Dare autem omnia pauperibus, est relicta confidentia legis, communicare bona spiritualia Gentibus ad fidem venientibus. Matth.19.c. Datur etiam habenti, quũ habenti fidem datur mysteriorum cognitio. Matt.13.b. Dare autem partes septem & octo, est vtrumque testamentum prædicare. Eccl'tę.11.a.

Hie.s.Ps.14 Isych.s.Leui.25. — *Docere lucri gratia. Nimiũ exigere à simplicibus.*

Dare autem pecuniam ad vsuram fit malè, quum quis doctrinam præbet diuitibus, à quibus magnũ accipiat stipendium, prætermissis pauperibus, à quibus nihil potest accipere. Ps. 14. Dat etiam ad vsuram fratribus suis, qui docens plus exigit à simplicibus, quã illi percipere valeant. Le.25.f.

Gre.5.mor.1. — *Contemplatiui prosperati.*

Datur lux misero. Iob.3.c. quando hi, qui sublimia contemplantes esse se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitoriæ prosperitatis accipiunt.

Gre.s.Eze. ho.12. — *Detegere vitia.*

Dat prædicator castra contra Hierusalem. Ezec. 4.a. quum demonstrat diuersitatem vitiorum etiam sub specie virtutis animum oppugnantium.

Hie.s.Mich.6 — *Dare optima Deo.*

Dare primogenitum filiorũ Deo. Exo.22.d. Et dat primogenita pro scelere suo, qui quicquid habet, primum offert Deo. Mich.6.b. Donati sunt autem Leuitæ Deo pro primogenitis. Nume.8.c.

Hil.s.Mat.Ca.29 Hila.s.Mat.Ca.6 Amb.2. de pœni.9. — *Prædicare infidelibus.*

Dare vnguentum pauperibus, est prædicare infidelibus Iudęorum, aut etiam Gentilium. Matt.26.a. Marc.14.a. Ioan.12.a.

Cõmunicare mysteria indignis.
Dare vnguentum sanctum alieno. Exo. 30. d. est dare sanctum canibus. Dare autem sanctũ canibus. Matth. 7. a. est præcepta, & promissa Dei communicare gentibus infidelibus. Vel dare Eucharistiam non pœnitentibus.

Non orare. — *Hie. s. Isa. 62.*
Dant silentium Deo, qui non orant, nec laudant Deum. Is. 62. c.

Bene operari. — *Glo. int. s. Exod. 35. Glo. int. s. Leuit. 5. Ori. s. Iosu. ho. 20. Gre. 3. dialo. 34. & s. 1. Reg. 10.*
Dantes mulieres, quę venerant ad opus tabernaculi. Exod. 35. c. Et viri etiam, ac mulieres dantes necessaria ad tabernaculum: sunt mens & caro bonis operibus & obedientia Ecclesiã ædificantes.

Offerre se Christo.
Dare aues sacerdoti, vt offerat, aut etiam arietem, &c. Leui. 5. b. 6. a. 15. b. Est offerre animã & corpus Christo.

Promissio vitæ præsentis & futuræ. *Duplices lachrymæ.*
Dans Caleb filiæ suæ irriguum superius & inferius. Iosu. 15. d. Iudi. 1. c. designat legem habentem promissionem vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Vel designat duplices lachrymas, nempe quæ sunt ex dolore peccatorũ, & quæ ex desiderio cælestis patrię. Dantes etiam tres viri duos panes Sauli. 1. Reg. 10. a. designãt duplices lachrymas, quas debet habere prædicator, pro suis videlicet & subditorum peccatis.

Ascribens Deo conuersionem peccatoris. — *Gre. s. 1. Reg. 1. 6.*
Dans Anna filium Domino. 1. Reg. 1. d. designat prædicatorem ascribentem Deo conuersionem peccatoris, per suam prædicationem factam. Dare etiam gloriam Deo, est illi attribuere conuersionem suam.

Prædicatio diuinitatis Christi. — *Ori. s. Cant. ho. 2. 4.*
Dat nardus odorem suum, existente rege in accubitu suo. Cantic. 1. d. typus existens effusionis vnguenti in sepulturam Christi, & prædicationis diuinitatis eius.

Bona opinio. — *Glo. ordi. s. Cant. 2.*
Dant odorem vineæ florentes. Canti. 2. c. quum recenter conuersi, per bona opera incipiũt bonam habere opinionem.

Negare diuinitatem Christi. — *Gre. s. 1. Reg. 2.*
Dari crudam carnem sibi petunt sacerdotes. 1. Reg. 2. c. designantes eos qui Christum putũ hominem confitentur.

Seruans bonos. — *Glo. int. s. Ps. 123.*
Non dat Deus bonos in captionem dentibus peruersorum. Ps. 123. qui more ferarum sitiunt sanguinem iustorum, sed seruat eos.

Gre. s. 1. Reg. 8.
Dans rex agros, & vineas, & olíueta seruis suis. 1. Reg. 8. c. designat malos principes, qui bonos in vitia detractos subdũt suis nequissimis ministris. Vel è diuerso designatur bonus princeps, qui conterens malos, eorum vitia relinquit dæmonibus.

Gre. s. 1. Reg. 8
Dans itidem rex decimas, eunuchis suis, designat hypocritas, quorum virtus quum non agnoscitur facile bonos decipit, vt in malum aliquod inducatur. Vel, in bonum, dat decimas, quum subditis Sanctorum exempla proponit. 1. Reg. 8. c.

Bene operari. Dans Christus cognitionem Dei. Generans Maria Christum. Iudæi tractantes inutiliter legem. — *Ori. s. Leui. ho. 16. Hila. s. Ps. 65. Tert. adue. Iudæ. Hie. s. Isa. 55. Rup. 4. s. Gen. 6.*
Dat terra germen suum, quum homo benè operatur: & quum Christus attulit nobis cognitionem Dei. Et quum Maria genuit nobis Christum. Leui. 26. a. Ps. 66. Sic dat terra semen serenti, & panem comedenti. Isa. 55. d. Ezec. 34. f. Ioel. 2. e. E diuerso non dat terra fructũ Cain operanti, quum Iudæi tractant sacram scripturam sine fructu.

Sensus ministrans menti sensibilia. — *Philo. 2. alleg. Beda s. Gen. 3.*
Dedit mulier de ligno Adæ. Gen. 3. b. quia mens non percipit sensibilia, nisi per sensus. Designat etiam post delectationem carnalis concupiscentiæ, etiam rationem subiici ad peccadũ.

Dare virtutes pro voluptatib. — *Phil. quod Deus sit immu. Ori. s. Eze. ho. 10. Hie. s. Ezec. 16.*
Datur precium pro aqua Idumęis. Nume. 20. c. quum mali gloriantur, videntes graues viros gustare voluptates, quasi suis fauentes vitiis. Et dant preciosa pro cibo, qui dant virtutes pro voluptatibus. Thren. 1. d. Sic dat meretrix mercedes amatoribus. Ezech. 16. d. quum quis per peccatum virtutes amittit, quas dęmones rapiunt. Et quum nomine virtutum, abutitur ad vitia, & abutitur etiam ingenio & eloquentia. Hose. 8. c.

Hie. epis. Beatitu.
Non dedit pater hœdum filio seniori. Luc. 15. g. quia nullus Sanctorum veteris legis sufficiens erat ad genus humanum redimendum.

Præparantes animas Christo. — *Ori. s. Iosu. ho. 24.*
Dantes filij Israel ciuitatem Iosue in possessionem. Iosu. 19. d. designant pręparantes animas suas, vt in eis habitet Christus.

Tribuere corpori necessaria. Vitia diabolo. — *Ori. s. Matt. ho. 21*
Dare censum Cæsari, est tribuere corpori necessaria: vel relinquere vitia diabolo. Matthæ. 22. c.

Reliquiæ tentationum. Quærens diabolus animas. — *Am. 2. de Abr. 8*
Dari sibi animas petit rex Sodomorum. Gen. 14. d. quia post victorias libidinis, adhuc subrepunt tentamenta. Vel designat diabolum, qui nil aliud quærit, nisi animas.

Corrũpi iudiciũ. — *Beda s. Gen. 14.*
Dari Dinam vxorem Sichen, esset corrumpi iudicium à temerario: Qui etiam promittit dare, quæcumque statuerint. Gen. 34. b.

Dantes Iudæi literam legis. — *Phil. de mig. Ab.*
Dantes filij Iacob pecuniam pro frumento, designant Iudæos dantes literam legis, vnde eliciatur sensus spiritualis. Gen. 43. e.

Affligens diabolus. — *Glo. ord. s. Exo. 5. Hie. s. Iere. 16.*
Non dat Pharao requiem ab operibus, quum diabolus occupat peccatores in vitiis, ne resipiscant. Exo. 5. b. Et non dat paleas, quum tollit temporalia, vt magis affligat, aut in peccatum inducat. Non dant etiam Dij alieni requiem. Iere. 16. b. quia semper dæmones impellunt, vt delictis augeamus delicta, & cumulum faciamus peccatorum.

Dare occasionẽ tentandi. — *Glo. ord. s. Exo. 5.*
Prębere gladium Pharaoni, est dare diabolo occasiones tentandi. Exo. 5. d. Et dare locum diabolo, est eius sequi tentationem. Ephe. 4. f.

Offerentes principes tẽporalia pro spiritualib.
Dans Pharao hostias filiis Israel, vt pro se orarent. Exod. 10. f. designare potest principes seculares offerentes temporalia ecclesiasticis, vt accipiant spiritualia.

Eucharistia. Meditatio cælestium. — *Glo. ordi. s. Exo. 16*
Dat Dominus carnes filiis Israel iratus. Exo. 16. b. Sed tamen cum misericordia dedit nobis carnem filij sui: & dat meditationem cælestium, per coturnices significatam.

Glo. ord. s. Exo. 21
Dare triginta siclos argenti domino, pro seruo inuaso à boue. Exod. 21. d. est secundum le-

Dare triginta siclos argenti domino, pro seruo inuaso à boue. Exod. 21. d. est secundum legis mandata per fidem, spem, & charitatem lapsum emendare.

Non dat luna splendorem suum, quum ecclesia malignantium lucis splendorem amittit. Matth. 24. c.

Dant consiliarij Pharaonis consilium insipiens. Isa. 19. b. quum hæretici & Philosophi docent errores, quibus perdantur animæ. Sic præstat cæcus cęco ducatum. Lucæ 15. b. Et dare aliquid in ore pseudoprophetarum, est sustentare hæreticos, Miche. 3. b.

Data potestas bestiæ. Dani. 7. b. indicat, quod nisi potestas daretur à Deo, nil possent reges, aut hæresiarchæ. Dedit etiam draco virtutem suam bestiæ, hoc est, hæreticis, & Antichristo ad nocendum bonis, permittente Deo. Apoc. 13. a.

Dat vexatio intellectum auditui, quum quis castigatus à Deo resipiscit. Is. 28. e. Datur etiã cor bestiæ, quum datur resipiscentia peccatori. Dani. 7. a.

Datus liber scienti, aut nescienti literas. Is. 29. d. designat legem, & prophetas, qui traditi sunt Scribis Iudæorum, & reliquo populo.

Donare seruum, vel ancillam libertate. Deut. 15. c. est post labores huius vitæ, gloriam cælestem promittere.

Donari sibi de substantia hæreticorum non petit Iob, hoc est, ecclesia. Iob. 6. d. quia non vult ab eis subtilia de tentationibus audire: quia dum vera quędam de conuersatione asserunt, ad falsa perfidiæ suæ auditores perducunt.

Donans Pilatus corpus Christi Ioseph. Mar. 15. g. designat admissionem Iudæorum ad fidem in fine mundi.

Dans Rachel ancillam Balam Iacob, vt pareret in sinu suo. Gen. 30. a. designat rationẽ permittentem, vt imaginatio prius producat phantasmata sensibilium, vt inde ad contemplanda intelligibilia possit eleuari.

Præbet delicias regibus Gen. 49. c. qui loquitur sapientiam inter perfectos. Item martyres qui per insignia patientiæ opera gaudium præstant in cęlo beatis.

Dari sibi tempus petens Daniel ad indicandum somnum regi. Dan. 2. c. designat deuotionem recurrentem ad orationem, ad sedandum impetum iræ, quum aliter non potest eam moderari.

Præbere alteram maxillam percutienti, est paratum habere cor ad sustinendas iniurias, vt etiam diligat percutientem. Matth. 5. e. Multi enim alteram maxillam prębere nouerunt: diligere verò eum, à quo feriuntur, ignorant.

Non datur aurum obrizum pro sapientia. Iob. 28. c. quia nullus Angelorum missus est, vt redemptor: ne quis spem in Angelis poneret, sed per semetipsam ipsa sapientia manifestata est.

Dat somnum oculis suis prælatus, qui intentione cessante, subditorum curam omnino negligit. Pro. 6. a.

Dat honorem suum alienis, Prouerbio. 5. b. qui ad imaginem, & similitudinem Dei conditus, vitæ suę tempora malignorum spirituum voluptatibus administrat. Annos etiam suos crudeli tradit, qui ad voluntatẽ malè dominantis aduersarij accepta viuendi spatia expendit.

Data dicitur terra solis patribus hæreticorum. Iob. 15. c. quia solos errorum suorum magistros rexisse veraciter ecclesiam ipsi iudicant. Datam etiam sibi terram Iuda in possessionem dicunt hęretici, in se confidentes. Eze. 33. e.

Dare aquam lasso se putant hęretici, quum quibusdam sub terreno fasce laborantibus sui poculum erroris præbent. Iob. 22. a.

Dari sibi oleum petunt virgines fatuæ, quum ab aliis testimonium suorum operum quærunt. Matth. 25. a.

Dedit vocem contra Christum hæreditas eius. Ierem. 12. b. quum Iudęi clamauerunt. Crucifige, Crucifige. Dat etiam catulus leonis vocem capta præda. Amos 3. a. quum diabolus gaudet de labente in peccatum.

Dant pastores portionem Dei in desertum. Ier. 12. c. quum faciunt prælati suo exemplo, & praua doctrina, vt non inueniantur boni in ecclesia.

Non dant sculptilia pluuiam. Iere. 14. d. quum hæretici non dant sanam doctrinam.

Dare vxores filiis, & viros filiabus. Iere. 29. b. est veritati fidei copulare bona opera.

Non dabatur lassis requies. Thre. 5. a. quum Iudæi non desistebant ab onere legis & suarum traditionum.

Dant manum Ægypto, & Assyriis, qui ad mundana, & temporalia se conuertunt. Thre. 5. b.

Dat filios idolis, qui bonas cogitationes abiicit, ad mala opera conuersus. Ezech. 16. e.

Dant gloriam Tyro Persæ, &c. quia aliunde habent mundani gloriam, & non à seipsis. Ezech. 27. b.

Dare symbola, est sicut vnusquisque solet pro parte sua cibos ad vescendum, ita in confabulatione detractionis verba conferre. Pro. 23. c.

Dare dextras, erat symbolum pacis. 1. Mach. 6. g. Demus dextras hominibus istis.

Darius.

Glo. ord. s. Eze. 21. Gri. s. Matt. ho. 30. Hie. s. Isa. 19. Hie. s. Dani. 7. Au. s. Apoc. ho. 10. Hie. s. Is. 28. & s. Dani. 7. Lyra. s. Isa. 29. Glo. ord. s. Deut. 15. Gre. 7. mor. 21. Glo. ord. s. Mar. 15. Rica. de S. Vict. de 12. patriarch. Beda s. Gen. 49. Ricar. de S. Vict. de 12. patriarch. 35. Ricar. de S. Vict. de somni. Nabuch. 11. Au. 1. ser. domi. in monte. Gre. 18. mor. 29. 30. Gre. 3. past. admo. 5. Gre. 3. past. admo. 13. Gre. 12. mor. 18. Hie. s. Ezec. 33. Gre. 16. mor. 3. Aug. 83. q. 59. Hie. s. Iere. 12. & s. Amos 3. Hie. s. Iere. 12. Hie. s. Iere 14. Hie. s. Iere. 29. Glo. ord. s. Thre. 5. Hie. s. Ezech. 16. Hier. s. Ezech. 27. Beda s. Pro. 23.

Emendare peccantem. Nõ lucens ecclesia malignantiũ. Docere errores. Permissio diuina. Resipiscens castigatus. Tradita lex scribis. Gloria cælestis. Non audire hæreticos. Conuersio Iudæorum. Productio phantasmatum. Sermo sapientiæ. Patientia martyrum. Recursus ad orationem. Promptitudo ad sustinendas iniurias. Redemptio non per angelos. Neglectus subditorum. Peccando placere diabolo. Arrogantia hæreticorum. Docere errores. Inanis gloria. Clamãtes Iudæi in Christum. Scandalizare. Copulare bona opera fidei. Conuerti ad mundana. Conuerti ad mala opera. Detrahere. Pacisci.

Dibaolus. Libido. Romani imperatores.

Darius interpretatur requirens, aut inquirens: rex Medorum, qui dedit facultatem perficiendi opus templi, quod fuerat intermissum. 1. Esdr. 4. d. 5. b. Vel interpretatur generationes factæ, siue quę fuerunt: & quia eius tempore non erat templum, & populus habitabat in speluncis, designare potest diabolum, aut libidinem. Agge. 1. a. Alius fuit, qui cępit Babylonem. Dani. 5. g. qui, vt misit Danielem in lacum leonum, typus est Pilati, & Imperij Romani. Dan. 6. b.

Hie. s. Agge. 1. Rup. s. Dani. 11.

Dathan, quære Abyron.

Dauid.

DAuid interpretatur dilectus: filius Issai, rex Israel, & insignis propheta, & autor psalmorum: fuit pater Salomonis, quem genuit è Bethsabee. Eius historia fusa habetur. 1. & 2. Reg. & 1. Paralipomenon. Secundum aliquos, Dauid interpretatur manu fortis.

Hie. s. Isa. 22.

Christus. Regnum Christi. Deus pater.

Dauid, vt fuit filius Issai Bethlehemitæ, typus est Christi: qui de Iudæa domo panis est ortus: & vnctus in regem, de quo canit ipse Dauid. Ps. 44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ consortibus tuis: vnde & Christus dicitur. Et vt Dauid occidit Goliath gigantem, ita Christus missus à Patre vicit diabolum. 1. Reg. 17. Quum etiam mutauit vultum suum coram Abimelech, Christum designat, qui factus est gentibus stultitia. Ps. 33. in tit. Vt autem accessit ad Bethsabee. 2. Reg. 11. a. designat accessum Christi ad legem intellectam spiritualiter: vel ad ecclesiam ex gentibus: quam duxit quasi adulter, quia non per legem Mosis. Et vt seruauit Aegyptium. 1. Reg. 30. c. Christus est seruans peccatorem. Et vt Dauid multa perpessus est, imago fuit Christi patientis in carne. Ps. 56. Eundem significat. 2. Regum 8. 16. 21. Ps. 17. 51. 52. 77. 55. 121. 131. 142. 143. Isa. 7. a. 22. c. 55. a. Iere. 30. b. Eze. 34. f. 37. f. Hose. 3. b. Amos 9. d. Cantic. 4. b. Vt autem Dauid factus est rex, reprobato Saule, designauit regnum Christi, reprobato veteri populo. Vt verò senuit, nec vllis poterat calefieri vestibus, typus est Dei patris, qui nō placabatur sacrificiis & operibus veteris legis. 3. Reg. 1. a.

Hie. s. Isa. 22. Aug. s. Ps. 26. 33. 54. 56. & ad Dulcitiū q. 2. & 22. con. Fau. 27. & se. 107 Gre. 5. mor. 2?. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 13. Rup. 1. de diui. of. 17. 1. s. Matth. Rup. 1. s. Reg. 2. Rup. 3. s. Reg. 25.

Prælatus.

Dauid quum vngitur in regem. 1. Regum 16. b. figura est eorum, qui eliguntur prælati: & quum esset rufus, & pulcher aspectu, faciéque decorus, denotat, quòd pastor debet esse feruēs in opere, & pulcher aspectu, per sublimem contemplationem, & decora facie per ineffabilem charitatis pulchritudinem. Hæc tria requirebat Christus in Petro, quum tertio dixit ei: Amas me? Ioan. 21. d.

Gre. s. 1. Reg. 16. Amb. s. Ps. 118. ser. 18. & apol. Dani. 3 Hie. ad Principiā. Hila. s. Ps. 51.

Fidelis quilibet. Fortes contra diabolum.

Dauid etiam significat interdum fidelem quemlibet, vt Ps. 17. 33. 56. 58. Et vt interpretatur secundùm aliquos, manu fortis, designat eum, qui diabolo præualet, & qui bonum, quod accipit, per perseuerantiam vsque in finem tenet. Vt autem designat Dauid Christum, qui est caput ecclesiæ, ita eius membra. Vnde in psalmis sępe loquitur, quę pertinent ad caput, & sępe, quæ ad membra spectant. Ps. 131.

Arno. s. Ps. 17. Gre. Pro. s. 7. Psal. Ber. ser. de Dauid & Goliath. Aug. s. Ps. 54. 131.

Credētes ex Israel & ex gentibus. Sacerdotiū & regnum in Christo. Ratio. Synagoga.

Dauid, vt comedit cum sociis panes propositionis. 1. Reg. 21. b. Ipse quidem designat eos qui crediderunt ex Israel: socij verò eos, qui crediderunt ex gentibus. Designauit etiam sacerdotium iungendum regno in Christo, qui est rex & sacerdos.

Cyri. 4. s. Ioan. 28.

Vt autem Dauid prohibuit Abisai, ne occideret Saulem. 1. Reg. 26. b. designat rationē frænantem iram. Sic quum eundem retinuit, ne occideret Semei. 2. Reg. 16. b.

Vt defecerunt hymni Dauid, typus est synagogæ cessantis à laudibus Dei. Psalmo 72. in titulo.

Aug. s. Ps. 72.

Subditus murmurans.

Dauid, vt abscidit oram chlamydis Saulis, typus est subditi, leuiter murmurantis aduersus prælatum suum. 1. Reg. 24. b.

Gre. 3. past. admo. 5

Dealbare, quære Albus.

Deambulare, quære Ambulare.

Deargentatus, vide Argentum.

Deauratus, vide Aurum.

Debellare, quære Expugnare.

Debere, Debitum, Debitor.

DEbere, est alicui obligatum esse: & debitor est, qui aliquid debet. Debitum autem est, quod debetur.

Gentiles & Iudæi.

Debitores duo, sunt ecclesia ex gentibus, & synagoga. Luc. 7. f. Et debens centum batos olei, est gentilis populus, multa egens misericordia. Debens verò centum coros tritici, est Iudaicus populus, qui prætermisit triticum mandatorum Dei. Luc. 16. b.

Amb. de Tob. 22. Hie. Aglasiæ.

Peccata.

Debita dicuntur peccata: & debitor est peccator. Et nemini quicquam debere, est non habere peccatum. Luc. 11. a. Matt. 6. b. 18. d. Roma. 15. f. Debitor etiam est, qui audit verbum regni Dei, & non intelligit, vel non operatur.

Amb. de Tob. 4. 20 & 1. de sacramentis 4.

Præla. vel præd. mali. Afflictio pœnitentiæ.

Debitor decem milium talentorum, est, vel prælatus, vel prædicator malus. Matt. 18. c.

Debitum pro peccato, est afflictio pœnitentiæ. 1. Reg. 6. a.

Debetur lege vxor fratris defuncti alteri fratri. Deute. 25. b. Ruth. 4. a. quando successores Apostolorum suscipiunt ecclesiam, vt generent filios spirituales in ea nomine Christi.

Au. 2. ser. domini in monte. Ori. s. Matt. ho. 7. Gre. s. 1. Reg. 6. Lyra. s. Deut. 25.

Deblaim.

Gre. s. Hose. 1. Deblaim, id est, palatæ ficuum, pater Gomer, typus esse potest voluptatis. Hose. 11. b. *Voluptas.*

Deblata.

Hie. s. Eze. 6. Deblata, id est, massa ficorum. Ezech. 6. d. designat simulatam dulcedinem hæreticorum, quæ vertitur in amaritudinem. Eadem videtur Reblata in terra Emath. *Dulcedo hæreticorum.*

Debilis, quære Infirmus.

Debora.

Rup. 8. s. Gen. 15. Debora id est apes, vel verbum, aut res, siue subiectio, vel Syra: nutrix Rebeceæ. Ge. 24. g. 35. b. designat legem veterem, quæ nutrix fuit populorum, & velut apis mella diuinæ cognitionis, & cultus populis præbuit. Et mors eius cessationem indicat legis. *Lex vetus.*

Cri. s. Iudi. ho. 5. Rup. s. Iudi. 6. Fuit alia Debora prophetis, vxor Lapidoth, cuius ducatu Barach vicit infideles. Iudi. 4. a. 5. b. Typus est prophetiæ, quæ dulcior est super mel & fauum. Designat etiam ipsam legem, quæ tanquam mel in cæra, id est, in litera, spiritus continet dulcedinem. *Prophetia. Rex.*

Dechacordus, quære Canere.

Decaluare, vide Caluus.

Decanus, Decurio.

Decanus, est dux constitutus super decem viros.

Beda s. Eze. 18. Decani dici possunt, qui decalogum implent, vel qui curant, vt subditi sibi decalogum impleant: vnde decani super populum constituuntur. Exo. 18. d. 1. Mach. 3. g. Idem designare potest decurio Ioseph ab Arimathia. Marc. 15. d. Luc. 23. g. *Implentes decalogum.*

Decapolis.

Decapolis, est prouincia decem ciuitatum in Galilæa. Matth. 4. d. Mar. 7. d.

Decere.

Decere dicitur illud, quod conuenit, honestum est, & aptum consentaneumque tempori, loco, ac personæ. *Laudandus Deus in ecclesia.*

Glo. int. s. Ps. 64. Decet hymnus Deum in Sion: quia laudandus est in ecclesia. Ps. 94. Et decet rectos collatio: quia ipsi debent laudare Deum. Ps. 32.

Glo. int. s. Ps. 92. Decet sanctitudo domum Dei. Ps. 92. hoc est, aduentus eius benedictio, quod est decus ecclesiæ æternum.

Decernere, Decretum, Definire.

Decernere est constituere, definire, aut de rebus magnis certam sententiam proferre.

Decernente Deo nemo potest infirmare. Is. 14. f. Definitum autem erat de Christo, vt moreretur. Luc. 22. c. Dan. 11. f. *Firmitas diuinæ sententiæ.*

Decreta Dei, sunt eius præcepta, quæ seruanda constituit. 3. Reg. 8. g. Decreta autem erant veteris legis. Eph. 2. c. *Præcepta Dei.*

Gre. 16. mor. 11. Decernit bonus, & venit ei: quum virtus, quæ ex desiderio appetitur, largiente Deo etiam effectu prosperatur. Iob. 22. d. *Effectus boni propositi.*

Glo. ord. s. Colo. 2. Decretum etiam erat sententia antiqua cunctis aduersa hominibus ex peccato parentum primorum, quod decretum Christus deleuit. Colos. 2. b. *Antiqua hominis condemnatio.*

Glo. ord. s. 1. Mac. 1. Definientes multi de populo Israel non manducare immunda. 1. Macha. 1. g. sunt prædestinati, qui persistunt in mandatis Domini. *Perseuerantia prædestinatorum.*

Glo. ord. s. Leui. 13. Decernens sacerdos mundatum esse leprosum. Leui. 13. c. est absoluens pœnitentem ritè confessum. *Absoluere pœnitentem.*

Hie. s. Dani. 3. Decretum Nabuchodonosor de adoranda statua. Dani. 2. a. designat cogentes hæreticos, vt eorum suscipiantur errores. *Vis hæreticorum.*

Lyra. s. Eze. 43. Definitio altaris cubiti vsque ad labium. Ezech. 43. d. est terminus altaris, hoc est, altitudo vsque ad labium.

Definiens Saul occidere Dauid. 1. Reg. 20. d. indicat obstinationem diaboli contra bonos.

Decertare, quære Bellum.

Decidere, vide Cadere.

Decima, Decimare, Addecimare.

Hie. s. Eze. 45 Decima, est fructuum decima pars, quæ ministris templi dari solebat. Decimam quidem partem omnium frugum Leuiticæ tribui populus ex lege debeat. Rursum ex ipsis decimis Leuitæ, hoc est, inferior ministrorũ gradus decimas dabat sacerdotibus: & hæc est, quæ appellatur δευτεροδεκάτη. Erant quoque & aliæ decimæ, quas vnusquisque de populo Israel in suis horreis separabat, vt comederet eas, quum iret ad templum in vrbe Hieru-

salem

salem, & in vestibulo templi: & sacerdotes, & Leuitas inuitarent ad conuiuia. Erant & aliæ pauperum, quæ appellabantur πτωχαδέχαδαι.

Perseuerantia boni operis. Perfectiones operum. Perfecti. Decimarum oblatio, designare potest boni operis perseuerantiam: aut operum perfectiones. Gen. 14. d. 28. d. Exo. 22. d. Nu. 18. c. Deut. 12. a. 14. c. 26. b. 2. Paral. 31. b. Nee. 10. b. Tob. 1. b. Eccl. 35. b. Is. 6. d. Ezec. 20. f. Amos 4. b. Mal. 3. c. Hebr. 7. a. Decimæ etiam animalium mundorum, designant perfectos. Ideo non redimuntur. Leu. 27. d. Decimatio ex mille centum, & ex centum decem, est electio gentium. Amos 5. a. *Isyc. s. Leu. 27. Rup. s. Amos 5.*

Obseruantia decalogi. Caro Christi. Decima pars Ephi. Leu. 5. c. designare potest obseruantiam decalogi. Et præterea carnem Christi. *Isyc. s. Leu. 5.*

Obseruatio præceptorum. Decimæ frugum, aut pomorum terræ. Leu. 27. d. designare possunt obseruationem præceptorum propter terrena: redimit autem, qui addit rectam intelligentiam. *Isyc. s. Leu. 27.*

Custodire ceremonias. Decimare mentam, & anethum, & cyminum, est curam habere ceremoniarum, & præcipua legis non curare. Mat. 23. c. Luc. 22. f. *Ori. s. Mat. ho. 25.*

Non integra opera bona. Proponere Sanctorum exēpla. Addecimans rex segetes, & redditus vinearum, in malum quidem, est faciens, ne opera bonorum sint integra. In bonum verò, est proponens singulorum Sanctorum exempla virtutū. 1. Reg. 8. c. Addecimans autem greges, est faciens numerum virtutum imperfectum: quia denario numero perfectio designatur: vt mulier è decem drachmis vnam perdidit. Luc. 15. b. In bonum verò addecimare greges, est tollere à cogitationibus eas, quæ non sunt ex Deo: vt numerus perfectus Deo detur. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Decipere, Fallere, Falsus, Fallax, Seducere, Deludere, Circumuenire, Imponere, Supplantare, Decipula, Captio.

DEcipere, est arte aliquem deludere. Supplantare autem, est pedem alicui supponere, vt cadat: atque ita sumitur pro decipere, seu insidiari. Decipula est laquei genus ad capiendas aues & mures.

Seductus dicitur Ieremias à Domino. Iere. 20. c. quia quæ prophetauit mala non putabat contra populum suum ventura, sed contra gentes: vel quia non statim veniebant mala, quæ prædicabat: vnde factus est in derisum populo. Decipit etiam Deus falsos prophetas. Ezec. 14. c. quum permittit eos à diabolo decipi, propter suas, & audientiū iniquitates 3. Reg. 22. d. *Hie. s. Eze. 14.*

Deludit Deus illusores, quum comprehendit eos in astutia sua. Pro. 3. d. Ps. 34. vt Iudæos, qui eum deriserunt. *Glo. int. s. Prou. 3.*

Decepti Iudæi. Supplantauit Deus Iudæos resurgendo: qui & amiserunt priuilegium primogenituræ, vt Esau. Ps. 16. Et decepit eos, vt frustra incederent per inuium: quando noluerūt credere Christo. Iob 12. d. Supplantat quoque diabolum, eius astutias subuertendo. *Arn. s. Ps. 16. Hie. s. Ps. 16. Gre. 11. mor. 13.*

Deserens Deus mentem regētiū. Supplantat Deus optimates. Iob 12. d. quum mentem regentium iusto iudicio deserit: vt dum vera cælestis patriæ præmia negligunt, in suis hic voluptatibus cadant. *Gre. 10. mor. 9.*

Persuadere. Seducere, quando est ab vno ad aliud persuadendo ducere: siquidem sit à bono in malum, malus seductor est. Si à malo in bonum, bonus seductor est. Sic seducebat Christus turbas, ducens eas à malo in bonum. Ioan. 7. a. *Aug. s. Ioan. tra. 29*

Voluptas decipiens. Decepisse dicitur serpens mulierem: quia voluptas facit rem apparere sensui aliter quàm est, fucans eam vtilitate, aut iucunditate, vt sic res videatur appetenda. Genes. 3. c. 2. Cor. 11. a. Apoc. 12. b. 13. c. 19. d. 20. c. Sic deceperunt Babylonem sapiētia & scientia eius. Is. 47. c. Fallax quoque mulier, est voluptas, quæ facilè decipit. Pro. 5. a. 7. d. Iud. 6. b. Iob 31. a. Dan. 13. f. Hos. 4. c. Hab. 2. a. Apo. 2. f. Fefellit peccatum per mandatum. Rom. 7. c. quia magis incitauit concupiscentiam ad prohibita. Prou. 9. e. Aquæ furtiuæ dulciores sunt. Non potest autem ratio decipi, nisi præcedente carnali delectatione. Ideo decipitur per mulierem. Ad hæc referri potest decipiens Dalila Samsonem. Iud. 16. a. Supplantantur gressus, quum insidiis serpentis, quispiam decidit in affectum peccati. Ps. 36. 139. *Phil. 2. alleg. Bed. s. Gen. 3. Amb. de Cain. 5. Aug. s. Rom. 7. & s. Ps. 138. Ori. s. Ps. 36. ho. 4.*

Diabolus decipiens animas. Circumueniens Laban Iacob, est diabolus decipiens animas. Gene. 31. a. Decipientes amici quoque animam, sunt caro, mundus, diabolus, & hæreticus. Thre. 1. g. Idem designat fallens Pharao Mosen. Exo. 8. g. Et seducens aliquis virginem. Exo. 22. c. Et decipientes Gabaonitæ Iosue. Ios. 9. d. Et decipiens spiritus malus Achab. 3. Reg. 22. d. 2. Paral. 18. e. Supplantat autem caro spiritum, quum amorem sensibilium suggerit. Ps. 40. *Arn. s. Ps. 40.*

Deceptiones hæreticorum, & Philosophorum. Seducentes populum prophetæ, designant prædicatores, qui auditorum suorum iudicia confundunt. Mich. 3. b. Et seducunt sermones falsi in nomine Christi, quum habent veritatis speciem. Mat. 7. b. 24. a. Marc. 13. a. Ps. 36. Et principes Mempheos, hoc est, eloquentes Philosophi, deceperunt Ægyptum. Is. 9. c. 10. e. 19. c. 47. c. Ier. 14. c. 23. c. 38. f. 50. a. Thr. 1. f. 2. e. Eze. 13. b. Dan. 2. a. Deu. 2. a. 3. Reg. 13. d. 4. Reg. 21. b. 2. Par. 33. b. Sap. 14. d. Rom. 16. c. 1. Ioan. 2. d. Acto. 8. Ad hæc referri potest fallacia inanis philosophiæ. Colos. 2. a. Et supplantant arguentem in porta, quum dæmones aut hæretici, & pharisæi, decipiunt maiores ecclesiæ. Isa. 29. f. Fallacia mulieris, est philosophia inanis aut hæreticorum. Prou. 5. a. *Gre. s. 1. Reg. 1. Ori. s. Mat. ho. 27. Hie. s. Is. 19. 29. Bed. s. Prou. 5.*

Prauum exemplum. Decipere de vanitate in idipsum. Psa. 61. est exemplo suo alios in peccatum trahere: vel est, quum aliqui dicunt se liberare alios à vanitate, & in eandem recidunt. *Basi. & Hil. s. Ps. 61.*

Decipiens proximum intra ecclesiam. Supplantauit Iacob fratrem suum in vtero, designans eum, qui intra ecclesiam decipit proximum. Gen. 27. f. Hos. 12. a. Et supplantat frater fratrē tempore persequutionis ecclesiæ. *Hie. s. Hos. 12. & s. Ier. 9. & s. Ps. 40.*

9.b. Et supplantatio aduersus Christum magnificata, fuit traditio Iudæ. Ps. 40.

Hie.& Bas.s.Ps. 32. Fallax equus est ad salutem, hoc est, superbia est inutilis, quæ subitò perdit superbum, & eius opera: & etiam prosperitas temporalis: & præterea corpus humanum. Psal. 32. Mat. 13. c. Decipit etiam vinum potantem, hoc est superbia. Hab. 2. b. *Superbia inutilis.*

Hie.s. Amos. 2. Decipit iter impiorum ipsos impios. Pro. 12. d. quum per viam, quam reputabant rectam, feruntur in infernum. Et decipiunt eos idola sua. Amos 2. b. quum ea sequuntur, quæ maximè amant, vnde & pereunt. Et dicuntur hi decipere animas suas. Ier. 37. b. 42. b. Gal. 6. a. 1. Io. 1. c. Iacob 1. d. *Via fallax.*

Delusus est Christus à Iudæis, & gentibus in passione, qui etiam circumuenisse iustum dicuntur. Mat. 20. c. Sap. 2. c. 10. b. Hos. 12. d. *Irrisio Christi.*

Seduci dicit diabolus, aut hæreticus eos, qui credunt doctoribus ecclesiæ. Is. 36. c.

Hie.s. Hos. 7. Seducta columba Ephraim. Hos. 7. c. designat hæreticos in erroribus, & desideriis terrenorum existentes. *Hæretici.*

Hie.s. Iob 16. Gre. 13. mor. 5. Falsiloquus est diabolus, & Iudas, & populus Iudæorum, qui falsum testimonium dixerũt aduersus Christum. Et hæreticus, qui contradicit ecclesiæ. Iob 16. b. Ad hos referuntur, quæ dicuntur de falsis testibus, & falsis testimoniis. Exo. 20. c. 23. a. Deut. 5. c. 19. d. 3. Reg. 21. c. Pro. 6. b. 19. a. 25. c. Mat. 19. c. 26. f. Mar. 14. f. Rom. 13. c. Acto. 6. b. Iidem sunt falsi Prophetæ. Matt. 7. b. Et falsi fratres. 2. Cor. 2. f. Gal. 2. a. *Diabolus.* *Hie.s. Mat. 7.*

Glo. ord. s. Ps. 39. Falsæ insaniæ dicuntur eorum, qui falsa amant. Ps. 39. Deut. 4. c. 30. d. Amos 2. a. sunt autem hæreses, & cultus idolorum. *Hæreses.*

Gre. 14. mor. 6. Decipula super semitam. Iob 18. b. est, quum diabolus intuetur vniuscuiusque mores, cui vitio sint propinqui & illa opponit ante faciem, ad quæ cognoscit faciliùs inclinari mẽtem: vt blandis ac lætis moribus sæpe luxuriam, nonnunquam vanam gloriam: asperis verò mentibus iram, superbiam, vel crudelitatem proponit: sunt etiam decipulæ hæreticorum. Ier. 5. g. Et captiones Iudæorum in Christum: vt caperent eum in sermone. Ps. 34. *Insidiæ diaboli, hæreticorum, Iudæorum.*

Declarare, quære Manifestare.

Declinare, Diuertere, Deflectere, Vergere.

Declinare, est deorsum aliquid flectere, & etiam diuertere ab itinere deflectendo, ac etiã deuitare.

Hie.s. Is. 66. Declinat Deus quasi flumen pacis. Is. 66. d. quum dat ecclesiæ triumphanti perpetuã pacem, & militanti abundantiam doctrinæ & gratiæ. *Dans Deus æternam & pacem.*

Aug.s. Ps. 26. Declinat Deus in ira à seruo suo. Ps. 26. quando ei non præstat auxilium, quasi auertens ab eo faciem, vel quando non hic misericorditer castigat: sed relinquit perpetuò puniendum. *Castigans Deus grauiter.*

Aug.s. Ps. 43. Declinasse dicitur Deus semitas nostras de via sua. Ps. 43. quum per verbera facit nos deserere viam latam, & ambulare viam arctam. *Faciens [illegible] cere.*

Hie.s. Ios. 11. Rup.s. Hos. 11. Declinans Deus ad Israel, vt ipse Israel vesceretur. Hose. 11. b. fuit Christus, qui assumpta humanitate se dedit in cibum. Idem designatur, quum diuertit ad hominem peccatorẽ. Luc. 19. a. quia assumpta humanitate apud nos diuertit. *Dãs se Christus in cibum.*

Hie.s. Ier. 14. Diuertens Iudas ad virum Odollamiten. Genes. 38. a. designauit Christum transeuntem ad gentes. Idem designauit Elisæus diuertens ad domum mulieris Sunamitidis. 4. Reg. 4. b. Declinans etiam viator ad manendum. Iere. 14. b. fuit Christus, qui relicta Iudæa transiit ad ecclesiam ex gentibus. Diuertens etiam Dauid arca in domum Obededom, transitum ecclesiæ ad gentilitatem designauit. 2. Reg. 6. b. 1. Par. 13. d. *Transiens Christus ad gentes.*

Aug.s. Io. trac. 17. Rup.s. s. Ioan. Declinans Iesus à turba, Ioan. 5. b. designauit non esse aptum locum ad cognoscendum inter turbas. Ps. 26. Declinat etiam sponsus, vt maiori desiderio quæratur. Cant. 5. b. *Secretus locus Christi.*

Gre.s. Ps. 101. Declinant dies sicut vmbra. Ps. 101. quum peccatorum nostrorum nebulas propitiationi diuinæ opponentes, & mentis patimur caliginem, & diuinæ extinguimus charitatis ardorẽ. *Caligo peccati.*

Ori.s. Rom. 3. Declinare absolutè, est à rectitudine virtutis, & à fortitudine deficere. Ps. 13. Is. 41. c. Declinauerunt autem omnes ab illa rectitudine viæ, in qua Deus posuerat Adam, secundùm quòd ipse Adam declinauit. Et prius quidem fiunt inutiles per peccatum, posteà fugiunt à Deo, sicut Adam abscondit se. Declinare quoque à mandatis Dei, vel à iudiciis, est à rectitudine deflectere: quia illa sunt recta. Et declinant viri sanguinum à Christo, vel à iusto. Psa. 43. 52. 118. 138. Deu. 31. g. Iob 23. c. 31. a. 36. c. Is. 29. g 30. c. 53. b. 56. d. Ier. 5. f. 6. g. Baru. 4. c. Hose. 4. d. Declinant etiam viam humilium, qui declinant à Christo, Amos 2. b. *Deficere à virtute.* *Hie.s. Amos 2.*

Ori.s. Num. ho. 12. Declinare ad agros, & vineas Seon, est labi ad terrenas voluptates. Nu. 31. c. *Labi ad voluptates.*

Gre.s. 1. Reg. 6. Amb.s. Ps. 118. ser. 5. Hie.s. Is. 9. 57. Aug. epist. 47. & q. in Deu. 48. & 2. de peccat. merit. 35. & s. Ps. 31. Declinare ad dexteram, est nimium abstinere: ad sinistram verò est nimium carni indulgere. Nu. 20. c. Deut. 5. b 16. d. 17. b. 1. Reg. 6. c. 2. Par. 34. a. Prou. 4. d. Is. 30. d. Declinat etiam ad dexteram aliquis superba præsumptione iustitiæ, & quum bona sibi ascribit: ad sinistram verò secura delectatione peccati. Declinant quoque hæretici ad dexteram, quum bona simplicium deuorant. Is. 9. d. Declinat ad dexteram, qui vult plus sapere quàm oportet sapere: declinat ad sinistram, qui stultitiæ famulatur. *Extrema vitiosa.*

Bed.s. Pro. 4. Gre. 25. mor. 7. Hier. & Aug.s. Ps. 80. Declinare à malo notum est. Ps. 33. Prou. 13. c. 14. b. 15. c. 16. a. Pet. 3. b. Sed declinare de semita, & de via interdum est declinare à malo. Iob 31. a. Isa. 57. c. Diuertens quoque Ioseph deorsum ab oneribus. Psalm. 80. designat deiicientes à se onera peccatorum, quibus in Ægypto *Eiicere onus peccati.*

premeban-

Tendens ecclesia ad verum lumē. premebantur, & suscipientes onus Christi leue.

Vergens ad Austrum templum, aut ciuitas, est ecclesia tendens ad verum lumen, quod est Deus. Vergit autem ad aquilonem, & non est in aquilone: quia pugnãdum est contra ipsum Aquilonem. Exo.26.d. Eze.40.a.42.a. *Hie.s.Eze. 40. Gre.s.Eze.ho.13.*

Appetere terrena. Declinare post auaritiam, est ambitione rerum terrenarum tota intentione defluere. Et declinandi causa est acceptio munerũ. 1. Reg.8.a. Is.56.d. Declinare etiã post vana, est in appetitum rerum temporalium defluere, & amorem illorum diuino amori præferre. 1. Reg.12.d. *Gre.s.1.Reg.8.12.*

Defendere peccatum. Declinat cor in verba malitiæ. Ps.140. qui nititur peccatum defendere: & qui in corde cogitat mala: vel consentit in mala. *Aug.de conti.2.*

Non considerare cælestem iudicem. Declinare oculos in terram. Ps.16. est non considerare cælestem iudicem, vel est de terrenis cogitare: vel est Christum purum hominem iudicare. Declinãs autem populus à Dauid, est deficiens à Christo. 2. Reg.19.a. *Hie.s.Ps.16. Arn.s.Ps.16.*

Exercere vsuras. Declinare in obligationes, est incidere in anathema: aut vsuras exercere. Ps.124. Declinare etiam ad magos, est ad auaritiam, & ad dæmones declinare. Leuit. 19. f. 20. b. *Sequi proprium errorem.* Declinat etiam vnusquisque in viam suam, quum quisque suum sequitur errorem, & quod sibi rectum videtur facit. Is.59.d. *Arn. & Hil.s. Ps. 124.*

Confundentes subditi mentem prælati. Declinantes boues arcam. 2. Reg.6.b. sunt populi confundentes mentem prælati, vt condescendat eis. *Gre.5.mor.10.*

Decipientes hæretici simplices. Declinant sacerdotes victimas in profundum. Hos.5.a. quum hæretici suis insidiis simplices dæmonibus subiiciunt. Et quum sacerdotes inducebant ad immolandum idolis. *Hie.s.Hos.5. Rup.s.Hos.5.*

Dæmones. Diuertentes aliquando dicuntur dæmones: & etiam angeli. Eze.16.b.

Non deficiēt dæmones puniendo. Non declinabunt hostes Hierusalem à semitis suis. Ioel.2.b. quum dæmones non deficiẽt à puniendo. *Ori.s.Eze.ho.6. Hie.s.Ioel.2.*

Fauere pauperi iniustè. Declinare in iudicium pauperis, est fauere pauperi in iudicio, sed iniustè. Exo.23.a. *Glo.int.s.Exo.23.*

Recedens Christus à Iudæis. Declinans Dauid à facie Saulis. 1. Reg.18.e. est recedens Christus à Iudæis. *Glo.ord.s.1.Re.18.*

Opprimētes iniquitates. Persequētes Iudæi Christum. Declinant iniquitates in aliquem, quum multiplicatæ ipsum opprimunt. Ps.54. vel iniquitates Iudæorum declinarunt in Christum, quum eum persequebantur. *Glo.int.s.Ps.54.*

Declinanti vmbræ comparatur homo, quia sicut vmbra declinante fit nox, ita ex mortali carne fit mors. Ps.108. *Glo.ord.s.Ps.108.*

Verecundia. Declinantes mulieres vultum in terram. Luc.24.a. signum dederunt verecundiæ. *Lyr.s.Luc. 24.*

Diuersorium viatorum, quod optabat Ieremias in solitudine. Ier.9.a. Monasteria significare potest, apta ad pœnitentiam.

Decolorare, vide Color.

Decor, Decorus, Pulcher, Species, Speciosus, Formosus, Forma, Venustus, Elegans.

DEcor, & pulchritudo nascitur ex quadam partium ad inuicem proportione, aptáque cõpositione: & in natura humana, maxime lucet in vultu, quæ & venustas dicitur. Amittitur autem decor per infirmitatem, & vetustatem. Ipsa quoque mũdicia, pulchritudo dicitur. Eccl.44.a. Pulchritudinis studium habentes.

Diuinitas in Christo. Species decoris Dei dici potest diuinitas in Christo. Psal.49. *Discipuli Christi.* Et species decoris eius erat ex Sion, quia inde cœpit prædicari Christus: discipuli etiam Christi habentes varia dona Spiritussancti, species decoris Christi dici possunt. *Aug.s.Ps.49.*

Decor Christi. Decorus Ioseph, pulchritudinem Christi designat. Gen.39.d. 49. c. Christus autem est decorus sponsus. Cant.1.d. decor etiam faciei Dauid, designat gloriam maiestatis Christi, in quã desiderant Angeli prospicere: quæ facies non est ostensa Mosi: sed posteriora. Sed & decora est facie, quia omnia bona fecit, & quia est splendor glorię Dei. Hebr.1.b. 1. Reg.16.b. qui etiã speciosus dicitur forma præ filiis hominum. Ps.29. 44. 103. Est etiam decor facie eius splendor incomparabilis conuersationis eius, & pręclara honestas: ac perfecta charitas, reliquarũque virtutum splendor. Potest etiam eius species ad Patrem referri, qui decor est filij. Iob 40.a. Is.33.c.35.a.52.d.61.d.63.a. Ier.25.f.31.e. Pulcher etiam Dauid, est Christus, qui resurgendo immortalitatis pulchritudinem induit, & mortales nos ex magna charitate respexit. *Spiritussanctus.* Pulchritudo etiam Christi referri potest ad Spiritum sanctum, Christi animam exornantem. Pulchritudo autem Christi dicitur quasi primogeniti tauri. Deut.33. c. propter excellentiam virtuti eius. In ipso quoque est pulchritudo pacis. Is.32. *Amb. de bene patriar.10.11. Ori.s.Cant.ho.2. Gre s.1.Reg.16. Basi.& Arn.s. Ps. 44. Hie.ad principiã. Bern.s.Cant.ser. 45. Bed.s.Gen.39.*

Angeli. Speciosæ vestes, quibus induitur Deus. Iob 40.a. sunt sanctorum Angelorum chori, quos condidit, & in vsum sui decoris assumpsit. *Ecclesia.* Designant etiam ecclesiam, quam sibi gloriosam exhibet non habentem maculam, neque rugam. Et induit Dominus decorem, quum exornat ecclesiam. Ps.92. *Gloria cælestis.* Ad hæc referri potest species gloriæ Domini. Exo.24.d. Ps.95. Eze.10. a. Decoris etiam regnum est in gloria cælesti. Sap.5.c. Eccl.4.c.6.d. *Gre.32.mor.5.*

Virgo Maria. Species Iacob dici potest beatissima virgo Maria, quæ eius stirpem miram exornauit. Ps. 46. Decor etiam Iudith eiusdem Virginis decorem indicat. Iud.10.b. Et decor Ester. Este.2.a. Et species Abigail. 2. Re.25.a. Pulcherrima etiã arbor dici potest beata Virgo. Lc.23.g. Da.4.b *Arn.s.Ps.46. Isyc.s.Leu.23. Hie.s.Ps.46.*

Apostoli. Species etiam Iacob designare potest Apostolos ex genere Iacob descendentes. Ps.46.

Ecclesia. Pulchritudo Rebeccæ, typus est pulchritudinis ecclesiæ ex gentibus. Gen. 24. b.26.b. quæ *Glo.int.s.Gẽ.24.*

Hie.s.Hos.9.& s. Soph.2. Ber.s.Can.ser. 45. pulchritudo consistit in confessione fidei,& cultu pietatis & virtutum. Species quoque domus,est pulchritudo ecclesiæ.Psa.25.67.Thre.1.b.Eandem pulchritudinem designare potest pulchra Bethsabeem, & elegans Thamar. 2. Reg.11.a. 14. f.Pulchritudo quoque Ephraim, est ipsa ecclesia,in qua decorabantur hæretici,antequam ab ea exirent.Hos.19.d. Dicitur autem ecclesia formosa sponsa propter bonos in ipsa existentes.Cant.1.b.Et dicitur formosa & nigra per pœnitentiam peccatorum,& per dona,& virtutes à Christo acceptas. Species cæli, est decor ecclesiæ.Eccl.43.a.

Gre.9.mor.9. Ber.s.Cant.ser.57. Pulchra dicitur sponsa,& pulchra replicatur.Cant.4.a.quia alia est ei pulchritudo morũ, in qua nunc cernitur,atque alia pulchritudo præmiorum, in qua postmodum per conditoris sui speciem subleuabitur.Pulchra etiam,quæ cælesti desiderio fulgens, supernæ contemplationis decorem se induit,horis duntaxat,quibus commodè,& opportunè id potest. *Decor morum. Decor præmiorum.*

Ori.s.Eze.ho.7.13 & s.Cant.ho.2.3.4 Amb.de Isaac.7.& s.Ps.118.ser.2. 6. 17.& 6.Ezec.6. Hier.s.Ezec. 16. Gre.s.Cant.2. Decor animæ est ex coniunctione & connexitate virtutum, & potentiarum conformitate.Et amittitur hic decor per infirmitatem affectuum & vetustatem peccati.Ezec.16.b.28.b. Ps.20.29.44.Et anima est pulchra sponsa, ex hoc,quòd est proxima sponso: & pulchritudo eius consistit in fœcunditate operum,& dicitur pulcherrima mulierum,per profectum, quo alias superat:& bis pulchra,hoc est,in hoc seculo,vel in futuro:vel intus,& extra:vel per humilitatem, & innocentiam.Et pulchra in calceamentis, hoc est, in operibus castigandi corporis.Cant.1.d.2.c.4.a.5.d.6.a.7.c.Amos 8.d.Est etiam speciosa,& decora facie, cuius imago renouatur de die in diem per gratiam, & omni virtutis ornatur perfectione. Et decora oculo spiritali,à quo mundi huius puluerem,squalorémque detersit.Et decora facie,nõ erubescens confiteri fidem.Prou.31.c.Eccl.26.c.36.d.Ier.6.a.Thr.1.b.2.e.Bar.5.a.Ezec. 9.c.27.a. Dan.1.a.Ioel.2.f.Hab.2.a.Speciosæ quoque filiæ Iob, designant animas virtutum pulchritudine decoratas.Iob 42.d.Pulchræ etiam virgines,sunt animæ,quæ lumen habuere virtutum, & sponsæ thalamum ingressæ sunt.Amos 8.d. *Anima virtutibus ornata.* *Amb.exhor.ad virgi.& de initia. myst.7. Aug.3.de doctrin. Christiana.32. Gre.35.mor.23. Hie.s.Amos 8.*

Glo.ord.s.Thr.4. Pulchriores sapphiro Nazaræi dicuntur.Thr.4. b. quum continẽtes vincere videntur eos, qui cælestem habent conuersationem. *Virtus continentium.*

Hil.s.Ps.64.67. Hie.s.Ps.49. Species domus Dei,sunt virtutes.Ps.67.Nu.24.a.2.Par.3.b. Dicuntur etiã speciosa Iacob. Thr.2.a.Zac.9.d.Species quoque seu pulchritudo agri,dicuntur virtutes ecclesiæ.Ps,49.64. Speciosa etiam deserti,sunt rectè viuentes in ecclesia.Et speciosa pastorum. Isa. 35.a.Ier.9.c. Ioel.1.d.2.e. Amos 1.a.Soph. 2.c. Et pulcherrimi,sunt excellentes virtute.Isa.3. d. Pulcherrima quoque arbor dicitur,qui bene operatur in tempore opportuno.Leu.23.Dan.4.b. *Virtutes. Mentes fideliũ. Pura vita doctorum.*

Gre.s.1.Reg.15. Ori.s.Gen.ho. 16. Bed.s.Gen.49. Decor faciei,designat splendidas fidelium mentes.Ps.92.Pulchritudo autem oculorũ, designare potest puram vitam doctorum.Et pulchriores sunt oculi Christi vino,quum apostoli excedunt austeram doctrinam legis.Gen.49.b.Pulchritudo autem genarum, est castitatis decor in ecclesia.Cant. 1. c. Pulchritudo autem gressuum sponsæ,designat honestatem operum.Et etiam pulchritudo pedum, tam sponsi, quàm sponsæ, vel etiam apostolorum,quæ cõsistit in exemplis maiorum.Cant.7.a.Is.52. b.Rom.10.c. Pulchræ autem mammæ sponsæ, ad decorem doctrinæ referuntur.Cant.4. c. Dictum est veterum, Solus sapiens decorus est: omnis nequam,turpis. *Castitatis decor. Honestas operũ. Exempla maiorum. Doctrinæ decor.* *Ori.s.Rom.10. Hie.s.Is.52. Gre.s.Cant.7.*

Pulchritudo vaccarum,significare potest gratiam, quæ reddit animas pulchras.Gene.41.a. qua ratione dicitur elegans & formosa vitula Ægyptus.Ier.46.c.Pulchritudo autem vaccarum, quantum ad literam indicabat vbertatem, quæ etiam significatur pulchritudine agri. Ps.49.Hos.9.c.10.c. *Gratia. Vbertas.*

Glo.ord.s. Ps.146. Decora laudatio Dei est,quæ fit per bona opera.Ps.146.1.Par.16.c.Nee.12.d. *Laus per opera.*

Hie.s.Ioel.3.& s. Eze. 16. Pulchra eloquia,designant doctrinam euangelicam. Genes. 48. c. Hæc sunt pulcherrima Dei,quæ miscuerunt,aut posuerunt hæretici in suis erroribus.Ioel 3.b.Et decor Carmeli datus est deserto,quum sciẽtia Iudæorum data est Gentibus Is.35.a. Thr. 2.e. Decoris vasa,sunt sensus diuini cum eloquentia.Eze.16.b. *Doctrina Euangelica.*

Amb.epis.7. Pulchra mulier capta,designat sapientiam.Deu.21.b.Idem significat pulchra Sunamitis. 3. Reg.1.a. Prou.3.c.22.c. *Sapientia.*

Amb.exhor.ad vir. Hie.s.Is.27.& s. Ier. 11. Pulcherrima mulierum dicitur synagoga,quæ sequuta est Euam.Cant. 5. d. Ecclesia verò dicitur pulcherrima virginum.Dicitur etiam synagoga pulchra sicut Hierusalem, post conuersionem.Cant.6.a.Et dicitur filia Sion speciosa & delicata.Ier.6.a.Et Hierusalem,hoc est, synagoga,erat olim speciosa:quæ tamen derelicta est.Is.27. c. Pulchra etiam oliua erat prius synagoga:postea verò ecclesia.Ier.11.c.Eccl.24.b. *Synagoga. Ecclesia.*

Arn.s.Ps.77. Hier.s.Ier. 25. Rup.s.Amos 1. Pulchritudo Iudæorum dicitur arca fœderis:quæ data fuit in manus inimici.Ps.77.1.Mac. 2.a Et decor Domini super quem rugiit Dominus,erat templum.Hierusalem, quod destruxit Deus.Ier.25.f.Hæc sunt speciosa pastorum,quæ luxerunt.Amos 1.a. *Arca fœderis. Templum.*

Hie.s.Eze. 1. Species electri de medio ignis,est quando in tribulatione,& castigatione, diuina splẽdet prouidentia,& animus purior.Ezec.1.a.40.a.

Glo.ord.s.Gen.26. Pulchritudo Rachelis, designare potest pulchritudinem vitæ contemplatiuæ, & etiam ecclesiæ,Gen,29.d.Pulcher etiam aspectu Dauid.1.Reg.16.c.designat eum,qui est interna contemplatione conspicuus. *Contemplatiua vita.*

Decor vestium Aaron,designat splendorem bonorum operum, qui esse debet in sacerdote:Exo.28.a.Ps.95.Decor etiam cutis,est ornamentum virtutum.Iob 18.c. Et pulchra varietas veli tabernaculi,decorem virtutum designat in sacerdote,vel in ecclesia.Exo.26.f. *Opera bona. Ornamentum virtutum.*

Non erat

Non erat species, neque decor Christo in passione. Is. 53 a. *Hie. s. Iob 18.*

Ordo legis. Christus. Bonum opus. Elegantia Mosis, ordinem legis significare potest: & præterea decorem Christi: ac etiã boni operis. Exo. 2. a. Hebr. 11. c. *Lyr. s. Eze. 2.*

Contẽptus Christi. Decorum precium Christi dicitur triginta argenteorum. Zac. 11. c. quasi per irrisionem, seu ironiã: quia Iudæi parui faciebant ipsum Christum. *Hie. s. Zac. 11.*

Gloria temporalis. Pulchritudo cutis. Iob 18. c. significare potest gloriam temporalem: quæ dum foris cõcupiscitur, quasi species in cute retinetur. Pulchritudo etiam stulti, Iob 5. a. est gloria huius mũdi, quam stulti in magno pretio habent. Ad hæc referri potest decor Absalom. 2. Reg. 14. f. Et Adoniæ. 3. Reg. 1. a. Ier. 49. d. Eze. 16. b. *Gre. 14. mor. 8. & 6 mor. 3.*

Bona opera hypocritarum. Pulchritudo hypocritarum, sunt bona eorum opera: quæ propter eorum iactantiam traduntur in manus inimici. Ps. 77. *Gre. 8. mor. 37.*

Gentilis populus. Fœdus Dei. Decor dicta vna virga, quam præcidit Zacharias, designabat gentilem populum, qui decorus erat, quando seruabat legem naturæ. Vel designabat fœdus Dei cum omnibus gentibus. Zach. 11. c. *Hie. s. Zach. 11.*

Dona naturalia & gratuita Luciferi. Pulchri rami cedri. Eze. 31. a. designare possunt dona naturalia, & gratuita Luciferi, vel Antichristi. Idem designare potest puchritudo Tyri. Eze. 27. c. 28. b. *Hie. s. Ezec. 31.*

Turpitudines libidinis. Pulchra de Amalec, designant turpitudines libidinis: quæ dicuntur pulchræ, cùm placent animæ. 1. Reg. 15. b. Nah. 3. a. Idem designare potest pulcherrimus lectus. Eze. 23. f. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Errores hæreticorum. Pulchræ domus hæreticorum, sunt rationes eorum fallaces, & verisimiles. Is. 5. c. Mich. 1. c. Species etiam variæ colorum in lepra, sunt diuersi errores hæreticorũ. Leu. 13. a. 14. f. Et pulchrum visu, quod destruet Dominus, est ornatus verborum hæreticorum, & prophanorum. Vel est scientia & virtutes, quæ dissipantur in anima peccante. Is. 2. c. Thre. 2. b. Species etiam mulieris alienæ, elegantiam in erroribus hæreticorum designat. Eccl. 9. b. 25. d. Eze. 16. d. Speciosa etiam pastorum, designant doctrinam compositam hæreticorum. Amos 1. a. Et speciosus homo dicitur idolum, Is. 44. b. designans elegantiam hæreticorum. Decorat etiam artifex idolum argento, & auro. Ier. 10. a. quum errori addit pulchros sensus, & elegantiam verborũ. *Hie. s. Is. 2. 5. Hie. s. Amos 1. & s. Ier. 10.*

Superbia hæreticorum. Pulchritudo colli vitulæ Ephraim. Hos. 10. c. designat superbiam hæreticorum vel etiam Iudæorum. *Hie. s. Hos. 10. Rup. s. Hos. 10.*

Species hominis dicitur alter homo. Iob 5. d. Et visitat speciem suam, qui bene facit proximo. *Gre. 6. mor. 23.*

Bene operari. Secundum speciem suam lignum semen producit, quem mens nostra, ex sui consideratione, se in alterum colligit, & recti operis germen parit. Gen. 1. b. *Gre. 6. mor. 23.*

Species quatuor malorum, quibus visitat Deus populum, sunt gladius ad occisionem, canes ad lacerandum, volatilia cæli, & bestiæ terræ, ad deuorandum, & dissipandum. Ier. 15. a. *Glo. ord. s. Eze. 47.*

Varia hominum genera. Species piscium in aquis torrentis, quem vidit Ezechiel. 47. b. varia hominum genera designant. *Cyr. contra Iulia.*

Maturi fructus. Pulchritudo agri, dicuntur maturi fructus, quantum ad literam. Ps. 49.

Decorticare, vide Cortex.

Decrescere, vide Minuere.

Decurio, quære Decanus.

Decurrere, vide Currere.

Decus, quære Honor.

Dedan.

Dedan, id est, cognitio, siue mamilla, vel dilectio eorum, aut patruus vel iudicans: Ciuitas Idumææ. Eze. 25. c. 38. d. Ier. 25. e. *Hie. s. Ezec. 28.*

Dedecus, vide Ignominia, & Turpitudo.

Dedicare, quære Sacrum.

Deducere, vide Ducere.

Deesse, quære Deficere.

Defœcatus.

Defœcatum dicitur, quod est mundum à fœcibus.

Ablatio lachrymarum. Defœcata vindemia erit, quum auferet Christus omnem lachrymam ab oculis Sanctorũ, & separabuntur boni à malis. Is. 25. c. *Hie. s. Is. 25.*

Defendere, Protegere, Tueri, Præsidium.

DEfendere dicitur is, qui prohibet damnum, aut periculum ab aliquo qui & protegere, & tueri dicitur. Præsidium autem, est ipsa defensio aut locus defensioni accommodus.

Protexit pater Christum in vmbra manus suæ. Is. 49. a. vt carnis videlicet vilitas, diuinitatis potentia tegeretur: Angelo ad Virginẽ nunciante: Luc. 1. d. Spiritussanctus superueniet in te, & virtus Altissimi obumbrabit tibi. *Hie. s. Is. 49.*

Confirmans in fide. Protegit Deus, quum confirmat in fide. Exod. 33. d. Et protegit sub vmbra alarum, vel in

Arn.s.Ps.16.104. Aug.s.Ps.26.120.

nube, hoc est, in domo Dei, quæ est ecclesia. Et protegit in abscōdito tabernaculi sui, hoc est, in Christo. Ps.19.16.60.26.104. Et protegit à conuentu malignantium, hoc est, hæreticorum, aut dæmonum. Ps.63. Et ipse dicitur protectio nostra super manum dextram: quia protegit in spiritualibus. Ps.120.143. Et protectio super omnem gloriam. Is.4.b.31.c.51.e. Ier.15.c. Zac. 9.d. Et defendit in iudicio causam filiorum Israel, quum defendit in se credentes. Iere.50.f. Gen.14.d. Iud.6.g. Ps.21. Thr.2.f.

Aug.2.de Trin. 17.& q.in Exo. 154. — Velamen Iudæorum.

Protexit, aut texit Deus Mosen, hoc est, Iudæos, quum transiret in passione, posito velamine carnis, ne eum agnoscerent: cuius tamē posteriora in resurrectione, qui statuti sunt supra petram, viderunt. Exo.33.d.

Glo.int.s.Exo.2. — Christus defendens ecclesiam.

Defendens Moses puellas sacerdotis Madian. Exod.2.c. designat Christum protegentem ecclesiam. Eadem defensio designatur. 1.Par.11.c. Iud.5.d.9.a. Eccl.30.a.2. Mach.4.a.

Hie.s.Eze.28. — Lucifer.

Protegens Cherub arcam, significare potest Luciferum, qui quum creatus est & positus in monte sancto Dei, protegebat, vel habebat sacramenta Dei, antequam caderet. Eze.28.d.

Lex.

Protegens hedera Ionam, designat legem protegentem Iudæos. Ion.4.c. Et defendentes montes Iudæos. Iud.7.b. dici possunt lex & prophetæ.

Glo.ord.s.Gen.17. Gre.s.1.Reg.11.

Protegentia saga vtrumque latus tabernaculi. Exo.26.c.

Protegens Rebecca nuda colli Iacob. Gen.27.c. designat per memoriam peccatorum deprimendam esse superbiam.

Roborare abstinentiam.

Defendere Iabes, est roborare abstinentiam. 1.Reg.11.b.

Defendentes fratres Beniamin, ne traderetur Ioseph. Genes.44.d. Demonstrant exercendā fraternam charitatem in accusatos.

Hie.s.Hos.4. — Principes hæreticorum.

Protectores Ephraim, sunt principes hæreticorum. Hos.4.d.

Monumēta hæreticorum.

Præsidia dici possunt munimenta hæreticorum. 14.b.21.e. Ios.10.a. Eze.33.f.

Hie.s.Iob.40. Gre.25.mor.5. — Defensio peccatorum.

Protegunt vmbræ vmbram Behemoth, quum diabolus peccata omnium superat, & defēdit, suaque aliorum peccatis confirmat. Et quum nequissimorum facta, nequiores peruersis patrociniis tuentur. Iob 40.c.

Deferre, vide Ferre, & Accusare.

Deficere, Deesse, Indeficiens.

DEficere, interdum est debilitari Iud.8.a. Quia valde defecerunt. Item deesse. Gen.47.e. Quum deficeret emptoribus pretium. Derelinquere. Prouer.3.b. Nec deficias, quum ab eo corriperis. Desinere. Leu.6.b. Qui nunquam deficiet. Deserere. Ps.70. Quum deficiet virtus mea. Exinaniri. Nu.14.f. In solitudine hac deficiet. Falli. Iob 17.b. Oculi filiorum eius deficiant. Recedere. Ps.17. Non conuertar donec deficiant.

Ori.s.Ie.ho.11. — Deficiens virtus Christi in passione.

Deficiens anima Samsonis, & virtus eius. Iud.16.d. designauit Christum, cuius virtus defecit in passione, quum mortuus est. Et oculi eius defecerunt in cruce. Ps.67.70.118. Ier.15.b. 20.c. Deficit etiam Christi virtus in peccantibus, quum gratiam amittunt: & in iis, qui maledicunt ei.

Aug.s.Ps.68. — Deficientes discipuli in passione.

Defecerunt oculi Christi sperando. Psal.68. quum discipuli eius in passione, in fide, & spe defecerunt, vnde quidam dicebant. Luc.24.c. Nos sperabamus, quòd ipse redempturus esset Israel.

Glo.ord.s.Col.1.

Deesse dicuntur passionibus Christi, quæ patiuntur membra corporis eius, in quibus ipse pati dicitur. Col.1.d.

Gre.24.mor.26. Hie.s.Nah.2.& s.Soph.1. Aug.epis.50.& 10. de Gen.ad lit.8.& Ps.103.141. Amb.s.Ps.118. ser.9.22. — Obtemperās carо spiritui. Cessare à peccādo.

Defecit simul omnis caro, quando iam nullis suis motibus seruit: quia præsidens spiritus, cuncta eius fluxa restringit, & quodam districtionis suę gladio omne, quod in illa malè viuebat, interficit. Iob 34.b. Ps.72. Sic dicuntur deficere renes. Nah.2.c. Et deficiunt inimici, quū à vanitate desistunt. Ps.17. Et deficit terra, quum quis efficitur cælestis. Soph.1.a. Deficit etiam iniquitas filiæ Sion, quum quis à peccando cessat & agit pœnitentiam. Thr.1.e.4.c. Et deficiunt auferente Deo spiritum, qui prius erant superbi, sed conuersi ad humilitatem, cognoscunt, quàm sint debiles & infirmi. Ps.103. Deficit autem spiritus hominis ex se: quia sine Deo nihil boni potest. Ps.141. Et deficit spiritus superbiæ in proficiente.

Gre.25.mor.7. — Nunquam excidens charitas.

Nunquam deficiens ignis in altari. Leu.6.b. designat charitatem nunquam excidentem. Et non deficiens columna ignis, & nubis, idem designat, & continuam Dei protectionem. Exo.13.d.

Hie.s.Is.58. — Permanens gratia in ecclesia.

Non deficiens farina & oleum viduę. 3.Reg.17.c. designat gratiam sacramētorum permanere in ecclesia. Sic non deficiunt aquæ in anima irrigata à Deo, nec in fonte donorum Dei. Isa.58.d.

Ori.s.Nu.ho.26. — Cor vnum fidelium.

Non deficiens vnus è militibus Israel, designat fidelium cor vnum & animam vnam Nu.21.c. Et non deficiens semen Israel, indicat perpetuitatem ecclesiæ. Ier.31.

Gre.s.1.Reg.9. Hie.s.Ier.14. Epiph.2. contra hæreses.tom.1. Amb.Exhor.ad vir. Bed.s.Prou.39. — Defectus verbi Dei.

Deficiens panis in toto orbe, designat verbi Dei indigentiam in mundo. Gen.47.c. 1.Reg. 9.b. Numer.21.b. Isa.51.b. Idem designat deficiens aqua. Numer.23.b. Iudith 7.c. Ierem.14.a. Ezech.4.d. Defecit quoque manna filiis Israel in pascha. Iosu.5.c. quia doctrina euangelica defecit Iudæis, quando in pascha occiderunt Christum. Deficere autem oleum de capite, est non esse sapientiam in mente. Ecclesiastæ 9.b. Deficiens etiam vinum in nuptiis. Ioan.2.a. defectum doctrinæ spirituali, & euangelicæ significauit. Idem designat deficiens prophetia. Prouer.29.c.

Perire defectu verbi Dei. Deficere fame, est ob defectum verbi Dei perire. Thre. 2. f. Amos 8. d. Sic etiam deficere in via, est sine verbo Dei, & gratia Christi perire: & non perseuerare in fide & operibus virtutum. Matth. 15. d. *Gre. s. Eze. ho. 23. Hila. s. Mat. can. 15.*

Expectare Deum magno desiderio. Deficiunt oculi expectantium, & desiderantium Christum: aut etiam spiritus, vel anima in salutare Dei, hoc est, magno desiderio ipsum expectant. Psal. 33. 36. 68. 118. 141. 142. Et deficit anima à seipsa, vt Christum inueniat. Thre. 4. c. Baru. 2. b. *Amb. s. Luc. 9. Aug. 83. q. 6. Amb. s. Psal. 118. serm.*

Ignorantia. Deficere etiam dicuntur oculi mentis per ignorantiam. Ier. 14. a. Thre. 4. g. *Aug. s. Ps. 118.*

Confusio sacerdotum. Deficientes oculi Eli. 1. Reg. 2. g. designant sacerdotes non videntes, quæ de fide Christi prædicabantur: vel designant confusionem sacerdotis mali videntis alios sua prædicatione profecisse, quum ipse perseuerauerat in iniquitate. Deut. 28. g. *Gre. 4. mor. 39. Hier. s. Ier. 14. Gre. s. 1. Reg. 2.*

Cessans laudare synagoga. Defecerunt hymni Dauid, quum deficiente statu Iudæorum, non amplius synagoga laudauit Deum: quæ pro temporalibus ipsum laudabat. Psal. 72. In titulo. *Aug. s. Ps. 72. Aug. s. Psal. 83.*

Deficere mundo. Deficere dicitur anima in atria Domini. Psal. 83. quia dum premitur vt vua, deficit quantum ad mundum: sed seruatur in vasis Domini ad gloriam æternam. *Hie. s. Soph. 1.*

Deficiat homo, deficiant iumenta, deficiant volatilia, deficiant pisces dicitur. Soph. 1. a. Et non dixit, deficiant bestiæ, deficiant reptilia terræ: hæc enim non debent deficere, sed perire: verùm deficiant ea, quæ possunt habere correctionem: quomodo defecerunt Saræ muliebria, & iubetur Abraham, vt audiat, quæcunq; Sara præceperit. Gen. 18. b. 21. b. Deficit ergo quis vt homo, si contemnat humana, & non vltra moriatur, vt homo, & audiat: Ego dixi, dij estis. Psal. 81. Deficit alius vt iumentum, qui ad altiora conscendens accusatur sermone prophetico. Psal. 48. Homo, cùm in honore esset, non intellexit: comparatus est iumentis insipientibus, & similis factus est illis. Deficit quasi volatilia cæli, qui facit pennas aquilæ, & reuertitur ad domum præceptoris sui diues & deserens omnem paupertatem. Deficit quasi piscis maris, qui comprehensus sagenis Domini, cum bonis piscibus separatur.

Euanescetes superbi & Iudæi. Deficiunt, vt fumus, superbi. Psal. 36. 67. 101. Fumus quippe ascendendo deficit: & sese dilatando euanescit: Sic videlicet fit, quum peccatoris vitam præsens fœlicitas comitatur: quia vnde ostenditur, quòd altus sit, inde agitur, vt non sit. Sic Iudæi superbiæ fumo inflati, & ponentes in cælum os suum, atque clamantes: Crucifige, crucifige, capto illuserunt, pendentem irriserunt: & vnde victores tumuerunt, mox victi euanuerunt. Psal. 63. Defecerunt scrutantes scrutinia. *Gre. 1. Regist. 5. & s. Ps. 101. Aug. s. Ps. 67. Aug. s. Ps. 63.*

Inanis gloria. Deficit populus, cùm non laudatur: quia nullo vigore verba proferunt, quæ non laudari cernũt: velut enim lassi deficiunt, dum despecti, obmutescunt. 1. Reg. 16 a. Et deficere dicitur aliquis, quum in tribulatione decidit per impatientiã à statu gratiæ. Iob 4. a. Psal. 11. 38. 70. 89. Isa. 5. g. 40. g. 47. d. Ierem. 4. g. Thre. 2. d. Hose. 5. d. Amos 8. b. d. Nahum. 2. c. Galat. 6. c. Ephes. 3. c. Apoc. 2. a. Et deficiunt pueri, hoc est, in propria virtute confidentes, quum tamen confidentes in Deo non deficiant, sicut nec ipse Deus. Isa. 46. g. Amos 8. a. *Gre. s. Reg. 14.* *Impatientia.* *Hie. s. Isa. 40.*

Victi dæmones. Deficiunt inimici gladio, quum dæmones obsistere nequeunt verbo Dei. Et deficiunt sicut fumus in altum assurgens, quum vincuntur ab iis, quos tentant. Psalm. 9. 17. 36. 63. 67. 72. Isa. 16. b. Et defecit, qui præualebat, quando princeps huius mundi eiectus est foras. Isa. 29. f. 47. d. *Am. s. Ps. 9. Hie. s. Isa. 16. Hila. s. Ps. 73.*

Conuicti haeretici. Deficiunt scrutantes scrutinia, quum Philosophi, & hæretici conuincuntur à veritate. Psal. 63. Isa. 44. b. Et deficit superba fortitudo eorum. Ezech. 33. f. *Hie. Cypriano.*

Mori. Defecimus in ira Dei: quia per sententiam Dei mortem incurrimus. Psal. 89. Sumitur autem deficere interdum pro mori. Gen. 25. a. Num. 14. f. Deut. 22. e. Iudi. 4. d. Iob 27. a. Psal. 30. 77. 103. Zach. 13. d. Luc. 16. b.

Deficiẽs eloquẽtia hæreticorum. Deficit germen Moab. Isa. 15. c. cùm perit viror eloquentiæ hæreticorum, detectis eorum erroribus. Deficiunt etiam flumina Ægypti. Is. 19. a. quum hæretici, Philosophi non amplius valent suos errores docere. Sic deficiunt frameæ inimici. Psalm. 9. Et deficiunt oculi filiorum diaboli, quum eorum intentiones cadunt. Iob 17. b. Et deficit sufflatio in igne. Ierem. 6. g. Et deficit domus Saülis. 2. Reg. 3. a. *Hie. s. Isa. 15. 19. Aug. s. Ps. 9. Gre. 13. mor. 17. Hie. s. Iere. 15.*

Deficiens synagoga. Deficiens anima eius, quæ peperit septem. Ierem. 15. b. designat deficientem virtutem synagogæ. *Hie. s. Iere. 18.*

Deficiens nix de petra agri in Libano. Ierem. 18. b. ponitur quasi impossibile: quia nunquam ibi deficit nix. *Hier. s. Iere. 2.*

Multitudo vitiorum. Non deficiunt quærẽtes Hierusalem: quia sine magno labore inueniuntur passim vitiosi. Ierem. 2. a.

Gloria cælestis. Indeficiens thesaurus erit in cælo bonis. Luc. 12. d. Et indeficiens lumen. Eccl. 24. a. *Glo. ord. s. Dan. 9.*

Cessatio legis veteris. Deficere hostiam & sacrificium in dimidio hebdomadis. Dan. 9. g. est cessare ritum legis veteris in aduentu Christi. *Glo. int. s. Ier. 31.*

Cessare ordin em naturæ. Deficere leges Solis, & Lunæ, &c. Ierem. 31. g. est cessare ordinem naturæ.

Deesse nihil ex vasis tabernaculi. Exod. 39. g. *Lyra. s. Gen. 47.*

Deficiens pretium emptoribus frumenti. Genes. 47. c. est diuitias nihil esse in comparatione sapientiæ. *Lyra. s. Iosu. 9.*

Viles mores habentes. Non deficiens de stirpe Gabaonitarum ligna cædens, & aquam comportans in domum Dei. Iosue 9. d. designant non defuturos in ecclesia aut in monasteriis, qui vilioribus moribus viuant.

Glo.int.s.Deut.8. Non deficientia vestimenta filiorum Israel vetustate. Deut. 8. a. designant virtutum habitus, non debere deficere in hac vita, qui tamen à Deo conseruantur. *Virtutum habitus permanẽtes.*

Glo.ord.s.Ier.14. Deficientes oculi onagrorum. Ierem. 14. a. sunt cùm in ecclesia sunt aliqui habiles ad percipiendam doctrinam: & tamen non est, qui doceat. *Defectus doctorum.*

Defluere, vide Fluere.

Deformare, quære Formare.

Deformis.

DEformis, est formoso contrarius, & fœdus aspectu.

Glo.int.s.Leui.14. Deformes parietes per lepram. Leu. 14. e. designant prauam opinionem, seu famam doctorum per peccatum. *Fama doctoris mala.*

Glo.ord.s.Deut.15 Deforme primogenitum non offerendum Deo. Deut. 15. d. hoc est, qui habent opera minus placentia propter intentionem: quæ tamen proximo prodesse possunt. *Opera non recta intẽtione facta.*

Lyra.s.Gen.41. Deformes boues. Gen. 41. c. sunt gratia, & virtutum decore carentes. *Carentes gratia.*

Defraudare, quære Dolus.

Defunctus, vide Mortuus.

Deglutire, quære Glutire.

Deiicere.

Aug.14.ciu.Dei.13. *Gre.1.Reg.5.* DEiicere, est deorsum iacere, vel deorsum mittere, & humiliare. *Mittẽs Deus in infernũ, aut humilians.*

Deiecit Deus equum & ascensorem in mare, hoc est, peccatorem & diabolum, in ignem inferni. Et deiicit superbos, humilians, & confundens eos. Deiicit autẽ eos dum eleuantur: quia in ipsa eleuatione cadunt. Exod. 15. a. 4. Reg. 19. b. Psal. 72. 139. Eccl. 47. a. 48. a. Iere. 48. f. Ezech. 39. a. Zach. 1. d. 1. Mach. 4. d. 2. Mach. 13. b. 15. e. Iudith 4. d. 9. c.

Glo.ord.s.Thre.2. Deiecit Deus in terram munitiones Iacob. Thre. 2 a. quum conculcari fecit doctrinam sapientia seculari conditam, in qua peccatrix anima confidebat: vel aufert auxilium speciale, relinquens vnumquemque iusto iudicio in desideria cordis sui. *Conculcari sapientiam seculariem. Subtrahens auxilium gratiæ.*

Hie.s.Ezech.6. Deiicit Deus interfectos ante idola eorum. Ezech. 6. a. quum sentire eos facit, nihil prodesse idola & errores. *Recognoscere errores.*

Lyra.s.Eccl.48. Deiiciens Elias à se ignem terræ. Eccl. 48. a. fuit quando confudit sacerdotes offerentes sacrificia Baal. *Confundẽs Prophetas Baal.*

Lyra.s.Dan.10. Deiiciens Daniel vultum in terrã. Dan. 10. c. ostendit fragilitatem hominis in comparatione Angelorum. *Cognitio sui.*

Deiicientes hostes, in securi, & ascia Hierusalem. Psal. 73. Thre. 2. a. 2. Corinth. 4. c. sunt dissipantes Ecclesiam. *Dißipatio Ecclesiæ.*

Glo.ord.s.Iere.9. Deiecta tabernacula Iudæorum. Ierem. 9. f. destructionem illius populi significarunt: deiecta sunt etiam tabernacula eorum, qui in tribulatione, & persequutione Ecclesiæ deficiunt. *Deficientes in persequutione.*

Glo.int.s.Pro.7. Deiicit meretrix multos vulneratos. Prou. 7. d. quum eloquentia hæreticorum, aut voluptas multos perdit. *Perdẽs eloquentia hæreticorum, & voluptas multos.*

Delator, quære Accusare.

Delectare, Deliciari, Deliciæ, Voluptas.

Delectabile, Oblectare.

DElectare, est voluptate aliquem afficere, quod benè & malè contingere potest. Deliciæ sunt oblectamenta, quæ & voluptates dicuntur.

Hie.s.Ps.91. Delectat Dominus in factura sua. Psalm. 91. quia in contemplatione creaturarum, vt sunt à Deo, est magna delectatio. *Cõtemplationis iucunditas.*

Hie.s.Isa.55. Delectatur anima in crassitudine. Isa. 55. a. hoc est, in sumptione corporis Christi, & in donis spiritualibus. *Eucharistia & dona spiritualia.*

Hie.s.Isa.11. Delectatur infans super foramine aspidis. Isa. 11. b. quum simplices eiiciunt dæmonia. *Eiicientes simplices dæmonia.*

Ori.s.Ps.36.ho.1. *Hil.s.Ps.67.* Delectari in Domino, seu deliciari, est in spiritualibus sensibus sacræ scripturæ cum iucunditate meditari. Psalm. 34. 36. Et delectari in lætitia, est gaudere, de quibus gaudendum est, Psal. 67. Iob 27. b. Isa. 58. d. 66. d. *Meditari sensus spirituales. Gaudere de honestis.*

Hila.s.Ps.64. *Aug.s.Ps.64.* Delectatio exitus matutini, & vesperè. Psal. 64. significat laudes, & hymnos, qui illis horis Deo offeruntur. Vel delectat Deus exitum matutinum, & vespertinum: quum facit libenter decedere Sanctos, siue sint in prosperis, siue in aduersis. *Laudare mane & vespere.*

Basi.s.Ps.44. *Hier. ad Principiam.* Delectant filiæ regum Christum. Ps. 44 per fidem videlicet, & memoriam passionis eius: vel per sui mortificationem, & cantica laudis.

Basil.s.Ps.29. Delectari dicuntur inimici, quum homo cadit in peccatum. Psal. 29. Delectatur etiam anima malorum in abominationibus suis. Isa. 66. b. *Casus in peccatum.*

Aug.s.Ps.29. Non delectauit Deus inimicos Christi super ipsum. Psal. 29. quia ipso resurgente, confusi remanserunt, & dæmones, & Iudæi. *Confusio Iudæorum & dæmonũ.*

Lyr.s.Psal.50. Non delectatur Deus holocaustis. Ps. 50. Isa. 66. a. quia ipse potius amat cor contritum & humiliatum.

Delectabile

Delectabile aspectu erat lignum scientiæ boni & mali.Gen.3.a.

Delectabile germen vineæ domus Israel,dicuntur viri Iuda. Isa.5.b.in cõparatione decem tribuum,quæ coluerunt vitulos aureos. *Glo. int.s.Isa.5. Glo.ord.s.Ps.15.*

Delectationes in dextera Dei,sunt in fœlicitate.Psal.15.

Victoria Christi & beneficia.

Deliciæ Christi sunt victoria eius contra diabolum, & beneficia in homines collata, & similia.Psal.138.Prou.8.d. *Hila.s.Ps.138. Aug.s.Ps.138. Gre.s.Cant.7.*

In deliciis est nox illuminata, quum quis cognitionem Dei, & amorem in deliciis habet. Psal.138. Deliciæ quoque sponsæ,sunt in lectione sacræ scripturæ.Cantic.7.c. *Ori.s.Ps.36.ho.1. Hie.s.Eccl.2. Gre.16.mor.10.*

Sapientia & amor. Sensus spiritualis.

Deliciæ,quas præbet pinguis panis.Genes. 49.c. sunt sapientiæ & amoris, & etiam sensus spirituales sacræ scripturæ,quæ ideo paradisus voluptatis dicitur. Genes.2.b.3.d. 2.Reg.1.d. Nee.9.e.Iob 22.d.30.a.Psal.35.138.Prou.19.b.29.c. Cant.6.c.8.b. Isa.51.a.66.d. Ezech. 26.g. 28.c.Mich.2.c.Ioel.2 a.1.Mach.3.f. Hæ sunt deliciæ filiorum hominum, quas congregauit Salomon,id est, Christus.Eccl.2.b.

Amor Dei & contemptus mundi.

Deliciæ,quibus affluit sponsa.Cant.8.b.sunt, quum innititur super dilectum,adeò,vt nulla exterior delectatio possit ei aliquatenus sapere: nec aliqua huius mundi gloria aliquid consolationis afferre: Ita vt veraciter audeat profiteri,& dicere.Renuit cõsolari anima mea, eo quòd veraciter sentiat, & pro certo definiat, quòd omnis caro fœnum, & omnis gloria eius,quasi flos fœni.Dona gratiæ sunt eius deliciæ. *Ricar.de S. Vict.5. de arca mysti.16. Rup.s.Cant.4.*

Voluptates carnis & deliciæ,sunt omnes,quæ vitio dantur,inter quas etiam incredulitatẽ includit Apostolus.Ephes.2.a.Eccles.2.a.5.d.12.a.Isa.13.d.Ierem.7.e.22.g.31.d.Mich.1.d.6.d. Luc.7.d.8.b. 1.Timoth.5.a. 2.Timoth.3.a. Titum 3.a. Thren.4.a. Amos 1.b. 2.Petr.2.c. Apoc.18.b.

Delegare, vide legatus.

Delenire.

DElenire, siue delinire, accipitur pro permulcere, placare, & illecebris quibusdam allicere.

Promittens diabolus impunitatem.

Deliniens Sichen Dinam. Gen.34.a. designat diabolum promittentem impunitatem peccatori,vt pœnitẽtiam differat.Modò enim proponit aliorum facta grauiora, modò nihil esse,quod perpetratum est, modò misericordem Deum alloquitur, modò pœnitentiam pollicetur in sequens tempus. *Gre.3.past. adm.3. Beda s.Gen.34.*

Adulatio.

Delinitus rex Ioas obsequiis principum, dereliquit templum Dei.2. Paral. 24.e. ostendit quantum adulatores insanire faciant reges. *Lyra.s.2.Par.24.*

Delere, Abolere, Demere.

DElere,est propriè scripturam,picturam,vel aliud simile,inducere,siue exterere: sumitúrque pro euertere, seu destruere, & in nihilum redigere: vt Mach.8. d. Deus potest vniuersum mundum vno nutu delere.Et angeli deleuerunt Sodomam.Gen.18.d.19.b.

Destruens carnalem hominem, vt spiritualem erigat.

Delet Deus hominem,aut populum suum,vt melius scribat: & delet id quod est, hominis carnalis,vt faciat ipsum Deum per baptismum.Et delet ab homine vsque ad animantia, quia destructa mente, etiam sensus illi seruientes dissipantur.Gen.6.b.7.a.19.b.Exod.32.c.33. a.Numer.16.b. Delet etiam peccata,vt nubem,& vt nebulam.Isa.44.d. *Ori.s.Rom.3. Amb.de Noe.4.11 13.*

Decidere à gratia.

Deleri de libro viuentium, est à gratia decidere.Delentur autem de libro viuentium,non qui scripti sunt in libro vitæ,sed qui putabant se scriptos.Psal.68.Iob 4.b.Ierem.50.a.Apoc. 3.a. Petebat Moses, vt deleret eum Deus de libro, quem scripsit, si non ignosceret populo. Exod.32.g.ac si diceret, Non facies istud,aut & me vnà cum eis impende.Vel cùm dicit: Aut dimitte eis hanc noxam, aut dele me de libro tuo, quem scripsisti, sic intelligendum est. Si non dimiseris, si propter peccatum eorum, promissionem tuam implere desieris: vt deletis illis, non veniat semen, quod Abrahæ promisisti, vnum est, ac si deleas: & planè consequitur, vt deleas me, de libro tuo, quem scripsisti. Nullus enim, nisi ille venerit, saluari poterit: proinde si non tu ipse præcedas, ne educas nos de loco isto. Quomodo enim nobis intrare in terram aliquam, nisi ex populo isto, secundum promissionem tuam nascatur, qui nos inducat in vitam æternam? *Aug.s.Ps.68. Tertul.aduer.Marcionem.2. Rup.4.s.Exo.30. & de glorifi. Trinit.7.*

Destruens vitia & affectus prauos.

Delet Deus memoriam Amalec, quum destruit vitia,& cùm tollit omnes prauos affectus, ne aduersus rationem insurgant.Exod.17. d. Et delet iniquitatem, vt non recordetur eius ad puniendum. Psal.50.Et delere vt lutum platearum, est tollere reliquias peccatorum. Delet autem per sanguinem Christi.Psal.17.Deut.25.d.Nee.4.a.Isa.43.d.44.d.Ierem.18.d. *Philo.2.allegor. Ori.s.Iere.hom.1. Amb.apol.Dauid. 13.*

Expellens dæmones.

Delet Deus Sidonios, & cæteras gentes, quum expellit dæmones.Iosu.13.a. Et deleuit nomen inimicorum, quum destructa sunt idola. Psal.9.Numer.22.a.Deut.7.a.13.d.31.a. Iudi.1. d.2.d.15.d. 2.Reg.22.d.4.Reg.10.f. Eccl.41.b.Ezech.6.b. *Ori.s.Iosu.ho.16. Arno.s.Ps.9.*

Auferens antiquam maledictionem.

Deleuit chirographum peccati Christus, quum abstulit antiquam maledictionem primorum parentum. Coloss.2.c.Deleuit etiam fœdus cum morte,& diabolo.Isa.28.e. *Glo.ord.s.Col.2.*

Auferri à cœtu Sanctorum.

Deleri de populo suo, est auferri de cœtu Sanctorũ.Gen.17.b.Idem deleri nomen Israel. Deuteron.25.d.29.c.Iosu.7.c.Iudi.21.c. 1.Reg.24.d. 4.Reg.21.c. *Glo.int.s. Gen.17.*

Cõfutari hæreticos in Ecclesia.

Deletur nomen peccatoris in generatione vna, cum in Christianismo confutantur hæretici. Psalm. 108. Vel deletur nomen Iudæorum in generatione vna, quia pereunt non regenerati. *Arnob.s.Ps.108. Aug.s.Psal.9.*

Aug.s.Psal.9. Deletur nomen impiorum in seculum, & in seculum seculi. Psalm. 9. quum conuersi non amplius dicuntur impij. *Perire nō regeneratos. Conuersi iam nō impij.*

Non deletur peccatum matris, quum peccata potestatis malorum in Ecclesia recitantur. Sed nec peccatum Iudæorum, quo Christum occiderunt, deletur. Psal. 108. Ierem. 18. d. *Peccata potestatis malorum recitantur in Ecclesia.*

Non deleri opprobrium malorum, est ipsos malos in inferno perpetuò puniri. Ierem. 20. c. 23. g. *Puniri in inferno.*

Abolitæ leges. 2. Mach. 2. e. erant, per iniquos ablatæ.

Abolita promissio esset, si qui erant ex lege, quæ iram operatur, essent hæredes. Rom. 4. c.

Delibare, Delibatio, vide Sacrificare.

Deliberare.

Deliberare, est cōsultare, & cōsultando decernere. 2. Reg. 24. c. Nō inuenitur in allegoriis.

Delicatus.

Delicatus, est deliciis assuetus, & mollis, ac tener: qui præ teneritudine laborem perferre nequit. Deut. 28. f. Isa. 47. b. Ierem. 6. a. 49. a.

Delicatus Dauid, Salomon, & Ephraim, significare possunt Gentiles intra ecclesiam, qui in Domino delectantur. 2. Reg. 3. g. 1. Par. 22. a. Iere. 31. d. *Gentiles in Ecclesia.*

Hie.s.Ierem.31. Hie.s.Isa.58. Delicatum sabbatum dicitur. Isa. 58. d. in quo nihil mali liceat operari.

Delinquere, vide Peccare.

Deliciæ, quære Delectare.

Deludere, quære Decipere.

Demens, quære Stultus.

Demere, quære Delere.

Demetrius.

Demetrius, filius Seleuci, fuit rex Syriæ. 1. Mach. 7. a.

Alius Demetrius argentarius, qui Ephesi faciebat ædem Dianæ, vbi mouit seditionem contra Paulum. Act. 19. c.

Demittere, Submittere.

Hie.s.Iob 38. DEmittere, est velut deorsum mittere.

Demisit Deus lapidem angularem. Iob 38. a. quum filium suum incarnari fecit. *Dans Pater Filium.*

Demissum caput, designare solet pudorem, aut tristitiam. 3. Reg. 21. d. Iob 32. b. *Pudor.*

Lyra.s.Isa.49. Demisso vultu adorant reges Ecclesiam. Isa. 49. f. quum Apostoli humiles ipsam venerantur. Et reges conuersi ad fidem. *Veneratio Ecclesiæ.*

Hie.s.Ezech.1. Gre.s.Ezech.ho.8. Demittentia animalia pennas. Ezech. 1. f. designant venerationem sublimitatis Dei, quam ferre non poterant. Demittunt quoque animalia alas, quum fieret vox supra firmamentum: quia virtutem Dei, siue in natura sua contemplari requiramus, siue in occultis iudiciis inuestigare cogitemus, pro eo, quòd eius alta nobis impenetrabilia sunt, nostra nobis, si qua inesse bona credebantur, vilescunt. Et qui in quantulacunque scientia volare credebamur, inuisibilem super nos naturam, & impenetrabilia eius iudicia perpendentes, submissis alis humiliter stamus. Et etiam quum vident filium Dei sententia Dei mortem perpeti sine culpa, ideo humiliantur, & alas demittunt. *Veneratio Dei.*

Lyra.s.Iosu.2. Demittens Rahab exploratores de fenestra per funem. Iosu. 2. c. designat libertatem concessam prædicatoribus in Gentilitate. *Libertas prædicatorum.*

Demoliri, vide Destruere.

Demonstrare, quære Ostendere.

Denarius.

DEnarius apud Romanos, erat nummus argenteus, quatuor valens sestertios: ita dictus, quòd pro decem assibus in solutionem cedebat: dicitúrque eiusdem ponderis, quo drachma apud Græcos.

Ori.s.Matt.ho.10 Hila.s.Matt. Cano. 20. Hie.aduers.Iou.2. Aug. de verbis Domini.ser.39. Ricar.de S.Vict.de statu. inter. hominis. 35. Denarius diurnus. Matth. 21. a. designare potest ipsam fœlicitatem, quam omnes, quantum ad obiectum, æqualiter accipiunt: licèt quantum ad gradus meritorum differant: vel aliter est vna vita, & vna de gehenna liberatio. Peculiariter autem dici potest præmium obedientiæ. Vel aliter denarius diurnus, designat nouissima salutis: nam nouissima gloriæ sunt super denarium. Denarius quoque diurnus, quum sit rotundus, est perfectio, quæ laborando in singulis sensibus acquiritur. *Fœlicitas. Præmium obedientiæ. Nouissima salutis. Perfectio sensuū.*

Denarius, quem petiit Christus ostendi sibi, designat animam, quæ signata est vel imagine Dei, vel Cæsaris. Matth. 22. b. Marc. 12. d. Luc. 20. e. *Anima.*

Ori.s.Luc.ho.39. Ori.s.Luc.ho.34. & s.Rom.13. Denarij duo, quos protulit Samaritanus, designant notitiam Patris & Filij, vel potius nouum & vetus testamentum. Luc. 10. f. *Vtrumque testamentum.*

Fulgēt.2. ad Monim. Denarij, quos, vt serui, debemus Domino, sunt merita, & virtutes, & quæcunque accepimus à Deo. Luc. 7. f. Matth. 18. d. Denarij quoque sunt peccata, quæ debemus, & pro illis *Dona Dei.*

oportet

oportet nos satisfacere, aut petere veniam.

Peccata. Prædicatio. Denarij trecenti, quibus venundandum erat vnguentum, designant prædicationem, per quam Christus postquam crucifixus fuit, venit ad Gentes. Ioan.12.a Marc.14.a. *Amb.s.Luc.7.*

Perfectio bonæ actionis & rationalis scientiæ. Denarij ducenti, non sufficientes ad emendum panes. Marc.6.e. Ioan.6.a. designant perfectionem bonæ actionis, & rationalis scientiæ, quæ erudiendis in fide non sufficiunt, nisi eis altitudo Theologiæ addatur. *Glo.ord.s.Ioan.6. Glo.int.s.Apoc.6.*

Passio Christi. Denarius vnus bilibris tritici, & hordei. Apoc.6.b. passionem Christi significare potest.

Dens, Molaris.

DEntes, sunt instrumenta ossea in ore animalium ad terendum, & mandendum cibum, quò facilius in stomacho digeratur. Molares autem sunt maiores & latiores, fixi in maxillis, & ad terendum cibum aptiores.

Iudiciū Christi. Dentes Christi candidiores lacte. Genes.49.b. significant candidum, & manifestum fore iudicium in fine mundi. *Chry.s.Gen.ho.67*

Vis diuidēdi spiritalem cibum. Dentes in angelis, significare possunt diuisionē indultæ sibi perficientes alimoniæ, alentisq; perfectiones. Quælibet enim substantia spiritalis, quam ab augustiore susceperit, vnicam & vniformem intelligentiam, prouida virtute diuidit atque multiplicat, dum inferiorem quoque pro captu suo promouet, atque ad altiora sustollit. *Dionys. cæl. Hiera.15.*

Apostoli & prædicatores. Dentes in Ecclesia, dicuntur Apostoli, & prædicatores, qui præmansum verbum Dei præbent auribus fidelium. Et qui præcidunt homines ab erroribus, & infideles consumunt: qui dum sanctam scripturam exponendo minoribus fratribus elucidant, quasi panem paruulis, tanquam matres filiis commasticant, quo infirmi ad fortiora conualescant. Genes. 49.b. Iob 19.c. Cantic.4.a.7.c. His dentibus molestum est acetum, hoc est, hæretici. Prou.10.d. *Ori.s. Gen. ho.17. Ambr. de bene patriar.4. Gre.14.mor.24. & 11.mor.18. & s. Cant.4.*

Monachi. Dentes candidi sunt, & fortes, carnem non habent, carent corio, nihil intra se pati possunt, non est dolor sicut dolor eorum, clausi sunt labiis, ne videantur, &c. Designare possunt monachos intra Ecclesiam, qui exuti omnibus rebus mundi, fortes sunt in doctrina & operibus. Cantic.4.a. *Aug.2.doct.Christian.6. & s.Ps.77 Bern.paru.63.*

Vis meditatiua animæ. Discretio. Sensus interiores. Dentes in anima, designant vim meditatiuam verbi Dei, & vim discernendi bonum à malo, quæ discretio dicitur: & etiam sensus interiores. Exod.21.c. Leuit.24.d. Deut.19. d. 34. c. Iob 13.b. Psal.3. Cant.4.a.6.b. Thren.3.b. Matth.5. f. Hi dentes obstupescunt per peccatum. Ierem.31.e. Ezech.18.a. Amos 4.b. *Ori.s.Exo. ho. 10. & 1.periar.1. Amb.s.Ps.118. serm.16.*

Virtus verborū. Sermo mortuus. Dentes præterea, designant virtutem verborum. Et dentem pro dente reddit, qui alium in verbis decipiens, eius sermones infructuosos habebit coram iudice. Leuit. 24.d. Dentes autem eburnei, quos ferebant ad Salomonem, sermonem mortuum significare possunt. 3.Reg.10.d. Ezech.27.c. *Hie.s.Iere.31. Gre.11.mo.18. Isych.s.Leui.24. Hie.s.Isa.2.*

Verba maledica. Dentes malorum, sunt arma & sagittæ, quia consumunt sæuitia potestatis, & obtrectationum iaculis vulnerant: sunt enim dentes eorum verba maledica. Psal.3.34.56.58.111. Pro.30. b. Thre.2.c Mich.3.b. Zach.9.b. In modum dentium erant scopuli. 1.Reg.14.a. quia qui prædicatorum hortamenta despiciunt, eorum vitam detractionibus mordere conantur. *Hila.s.Ps.56. Gre.s.1.Reg.14. Aug.s.Ps.3.56.*

Persequutiones malorum. Peruersi prædicatores. Grauis potestas & crudelitas impudentium. Dentes bestiarum dicuntur persequutiones dæmonum, aut prauorum hominum in bonos. Deut.32.c. Iob 4.b.16.b. Vel dentes indicant apertam persequutionem: molares autem, latentem, & insidiosam. Psal.57. Dentes etiam sunt apertæ iam culpæ perpetratio. Iob 29.c. Dentes autem Leuiathan, seu diaboli, sunt peruersi prædicatores. Iob 41.a. Prou.25. c.30.b. Sapient.16.b. Eccl.21.a.39.d. Ioel.1.b. Dentes autem ferrei quartæ bestiæ. Dan. 7. b. grauem potestatem, & crudelium impudentiam designant. Iudi.15.d. Dentes locustarum, sicut dētes leonum, ferocitatem hostium indicant. Apoc.9.b. *Greg.5.mor.16. & 13.mor.6. & 19. mor.2. & 33. mor.2. Ricar.de S.Vict.de vitio mutabil.15. Hie.s.Ioel.1. Rup.5.s.Apoc.*

Principes peccatorum. Dentes peccatorum. Psal.3. sunt principes peccatorum: quorum autoritate, quisque de societate rectè viuentium præciditur, & quasi incorporatur malè viuentibus. *Aug.s.Ps.3.*

Molaris dens in maxilla asini, vnde Dominus aperuit fontem aquæ Samsoni. Iudi.15.d.

Affectus animæ. Dentes etiam significare possunt affectus animæ, & hos dentes, & molas leonum, & catulorum leonum confringit Dominus. Psal. 57. 123. Designant etiam dolosa verba & inclamationes mortis Iudæorum in Christum.

Instrumenta rapacitatis. Dentes præterea significare possunt instrumenta rapacitatis. Et dentes terrentium, sunt numerositas vitiorum. Numer.3.b. Psalm.123. Dan.7.a. Zach.9.b. *Aug.s.Ps.57. Gre.s.1.Reg.1. Hie.s.Ps.123.*

Dentium stridor erit in inferno. Matth.8.b.13.g.22.b.23.f.24.d.25.c. Marc.9.c. Luc.13.f.

Denti putrido comparatur, qui sperat in homine fragili. Prou.25.c.

Densus, Condensus, Densari.

DEnsum dicitur quod est firmum, & compactum, ac spissum, habens partes admodum coarctatas.

Humanitas Christi. Densissima nubes, in qua apparuit Dominus in monte Sinai. Exod. 19.c. humanitatem Christi significare potest, in qua filius Dei apparuit nobis.

Mysteria scripturarum. Condensa, quæ reuelat Deus. Psal.28. sunt obscura diuinarum Scripturarum mysteria. *Hier. & Aug.s.Ps.28.*

Ciuitas cælestis. Condensa, vbi constituitur dies solemnis. Psal.117. significant frequentiam ciuitatis cælestis, vbi est perpetuus, dies solennis. *Aug.s.Ps.117.*

Simplices facti prædicatores. Densatur aër in nubes. Iob 37.c. quando qui prius erant leues, vt nubes raræ, postea fiunt prædicatores, imbrem doctrinæ fundentes. *Gre.27.mor.26.*

Densum lutum. Haba.2.b. multiplicitatem rerum terrenarum significare potest. *Multiplicitas rerum terrenarum.*

Gre.34.mor.8. *Gre.8.mor.36.* Densari radices scyrpi super aceruum petrarum. Iob 8.d. est hypocritam cogitationes suas in exquirenda hominum admiratione multiplicare. *Diligentia hypocritæ propter gloriam.*

Basi.s.Ps.28. ho.1. *Hie.s.Isa.9.65.* Condensa loca infrugiferarum arborum apta feris, & venenatis bestiis, mentes designant peccatis obsitas, vbi habitant dæmones. Item solicitudines seculi, & etiam errorem iudicandi bonum malum, & malum bonum. Et præterea densitas saltus, est obscuritas doctrinæ hæreticorum. Psal.28. Isa.9.d.10.g. Ad hæc refertur densitas tenebrarum Ægypti. Exod.10.e. *Mentes peccatrices.* *Solicitudines seculi.* *Obscuritas doctrinæ hæreticorum.*

Condensæ frondes cedri. Ezech.31.a. significare possunt varia dona Luciferi. *Varia dona Luciferi.*

Densæ frondes arboris, qua vtebantur Israelitæ in festo tabernaculorum. Leuit.23.g. Creduntur esse folia myrti.

Denudare, vide Nudus.

Denunciare.

Denunciare, est futurum aliquid nunciare, & quasi præcipere.

Denuncians Ioseph fratribus suis, vt non venirent sine Beniamin. Gen.43.a.

Deorsum.

Deorsum, significat versus centrum terræ.

Deorsum se mittere, suadet diabolus, nempe vt relictis cælestibus, terrena eligamus. Matth.4.a.

Deorsum tunicæ sacerdotis, designat extrema opera. Exod.28.f.39.d.

Deorsum in terra, sunt diuitiæ, & reliqua, quæ à Deo separant. Exod.20.a. quæ colunt, qui ea præferunt Deo.

Deosculari, vide Osculari.

Depasci, quære Pascere.

Dependere, vide Pendere.

Depilare, vide Capillus.

Deponere, Depositum.

Deponere, est deorsum ponere: vel abiicere, vt deponere sarcinam. Est etiam deponere quasi à se dimittere, vt deponere inuidiam, curas, fastum. Est præterea priuare, vt deponere de Imperio. Et deiicere. Exod.15.a. Deposuisti aduersarios meos. Depositum autem est, quod cuipiam ad custodiam commendatur, qua ratione deponere est etiam commodare, seu commendare. 2.Mach.3.c. His, qui deposuerant ea.

Ori.s.Gen. ho.10. *Beda s.Gen.24.* Deponens Rebecca hydriam de scapulis. Genes.24.c. designat Gentilitatem demittetem eloquentiam ad humilem sermonem propheticum: deponit autem super vlnas, hoc est, in humilitate permanens, duas leges ostendit. *Humiliatio eloquentiæ.*

Gre.26.mor.34.37. Deponens magnitudinem Iob, designat Ecclesiã non cõfidere se habere magnitudinẽ, quasi subductis prioribus patribus iam non habeat, de quorũ vita glorietur. Quod illi dicitur ab arrogantibus. Iob 36.c. Deponit quoque robustos fortitudine, qui humiliatur in virtutibus. *Humilitas Ecclesiæ.*

Hie.s.Isa.22. Deponit Deus Sobnam de ministerio, quum abstulit sacerdotiũ veteris legis, & templum deleuit. Isa.22.e.2.Par.15.d. Luc.1.e. Sic deposita est Hierusalem. Thren.1.c. *Ablatũ sacerdotium veteris legis.*

Glo.int.s.Exod.15 Deponit Deus aduersarios, quum eorum confundit superbiam. Exod.15.a. Psal.58. *Confundens superbos.*

Lyra.s.Mich.7. Deponit Deus iniquitates, quum eas remittit. Mich.7.d. ne vltra appareat ad confusionẽ. *Remittens peccata.*

Deponentes filij Israel ornatum ad præceptum Mosis, designant pœnitentiam, & depositionem veteris hominis, quæ fit, quum relinquitur conuersatio peccatorum. Exod.33.b. Ester 14.a. Nee.4.d. 2.Mach.8.g. Ephes.4.f. Colos.3.b. *Pœnitentia.*

Deponentes fratres Ioseph saccos in terram, designant Iudæos proponentes doctrinam legis. Genes.44.c. *Proponentes doctrinam legis.*

Gre.s.1.Reg.6. Deponere arcam, & capsellam. 1.Reg.6.c. est admonere proficientes, vt humilientur. *Admonere proficientes, vt humilientur.*

Gre.s.1.Reg.17. Deponẽs Dauid loricam & arma, non sibi apta. 1.Reg.17.e, designat non debere quẽquam magna opera aggredi, quæ sint supra suas vires. *Nil supra vires aggrediendum.*

Glo.int.s.Leui.16. Deponens sacerdos vestes sanctas. Leuit.16.e. dici potest de Christo deponente mortalitatem, qua indutus obtulit sacrificium. *Relinquẽs Christus mortalitatẽ.*

Glo.int.s.Deut.21 Deponens mulier capta vestem, cum qua capta est. Deut.21.c. est relinquens pristinum errorem, & circunstantias vanitatis, & falsitatis, cultúmque idololatriæ. *Relinquens errorem.*

Glo.ord.s.3.Reg.17. Deponens Elias infantem suscitatum, de cœnaculo in inferiorem domum. 3.Reg.17.d. est Christus manifestans hominibus liberationem, quam ipse fecit generis humani.

Lyra.s.1.Reg.19. Deponens Michol Dauid per fenestram. 1.Reg.19.b. designat sapientiam, quę liberat eum, cui copulatur. *Liberans sapiẽtia.*

Glo.ord.s.Num.1. Deponere tabernaculum. Num.1.g.2.c.9.d.10.b.2.Petr.1.c. est docere, quomodo quisque humiliari debeat. *Docere humilitatem.*

Deponentes filij Aaron velum tabernaculi. Numer.4.a. sunt sacerdotes reuelantes mysteria legis. *Reuelatio mysteriorum.*

Glo.int.s.Thren.1. Deposita Hierusalem, est anima per peccatum abiecta. Thren.1.c. & à statu regio præcipitata. *Peccans anima.*

Quies post pœnitentiam. Deponere de patibulo. Iosu.8.f.10.e. est dare quietem post perfectam pœnitentiam.

Christus. Gratia. Virtus. Dona Dei. Depositum, quod quis à Deo accepit, est corpus & anima, Christus, gratia, virtus omnis siue naturalis, siue moralis, & dona Spiritussancti. Leuit.6.a.1.Timoth.6.d. 2.Timoth.1.c. Lyra.s.Iosu.8. Ori.s.Leuit.ho.4. Amb.de Tob.20.

Depopulari, vide Prædari.

Deprauari, quære Malus.

Deprecari, quære Orare.

Deprehendere.

DEprehendere, est incautum quempiam capere, præcipuè in crimine: & interdum cognoscendo percipere. Vix habet allegoriam.

Honorari Ecclesiam. Deprehensa Sara, per Abimelech. Gen.20.d. quòd videlicet esset vxor Abrahæ: designat Ecclesiã cognitã esse à principibus Gẽtium, esse sponsam Christi, atque ita honoratam. Glo.ord.s.Gen.20.

Cognoscens prælatus errores subditorum. Deprehendens sacerdos colorem lepræ, aut eius incrementum. Leuit.13.f. designare potest deprehensionem hæreseos, aut peccati. Ad idem refertur deprehendere adulterium. Num.5.b. Ierem. 50. d. Ioan.8.a. Et deprehendi filiam sacerdotis in stupro. Leuitic. 21.d. Et deprehendi furem. Ierem.2.c. Iosu.7.c. Prou.6.d. 26.c. Et deprehensus homo solicitans fratrem suum, vt vendatur. Deuter.24.b. Et deprehensus Ionathas in transgressione præcepti patris. 1.Reg.14.f. Glo.ord.s.Leu.13.

Deprehendens meretrix filium mortuum non esse suum. 3.Reg.3.c. designat eum, qui recognoscit opera sua non esse mortua, sed recta intentione facta. Glo.ord.s.3.Re.3.

Deprimere, vide Humiliare.

Depulsus.

Homo pronus ad malum. Depulsus, à depellendo dicitur, quasi eiectus, & maceria depulsa, est homo pronus ad malum. Psal.62. Basi.s.Ps.62.

Deputare.

Blasphemantes Christum. Deputare, idem est quod amputare, aut resecare: interdum verò idem quod existimare, & censere, aut in aliquorum numerum adscribere: vt Christus à Iudæis, cum iniquis deputatus est. Isa.53.d. Mar.15.c. Luc.22.d. Illi autẽ Christũ deputant cũ iniquis, qui eum blasphemant.

Derelinquere, Deserere, Destituere.

Relinquere, Prætermittere.

DErelinquere, est penitus dimittere, aut deserere, & destituere. Relinquere autem interdum est auxilio deesse. 1.Reg.22.a. Et reliquit eos ante faciem regis Moab. Dimittere. Num.32.e. Pecora & iumenta relinquemus. Permittere. 1.Reg.27.c. Nec relinquebat viuentem. Postponere. Genes.2 d. Relinquet homo patrem & matrem. Reseruare. Exod.16.d. Nullus ex eo relinquat in mane.

Non præstans auxilium. Derelinquit Deus aliquem, quum propter peccata, illi gratiæ suæ non præbet auxilium. Psal.37.93.139. Derelinquit autem vsquequaque eum, quem condemnat. Psal.118. In partem verò relinquit, quum tentari, & affligi permittit: vt Iob. Dicitur autem iustus non derelictus: quia licèt egeat, & tentetur, semper habet Deum adiutorem. Psalm.36. Num.32.c. Paral.12.e. 15.a.32.g. Iudith.13.b. Eccl.51.b. Isa.27.c.49.d.54.c. Thre.5.d. Ezech.9.d. Quod autem dicitur Deus quosdam deserere, vel non deserere, non naturæ illius terminus ponitur, sed eorum merita describũtur, apud quos esse vel non esse dedignatur. Derelinquere etiam Babylonem, est deserere peccatorem induratum. Iere.51.a. Et derelinquuntur auibus & bestiis mali, hoc est, dæmonibus. Isa.13.d.42.c. Derelictus in tabernaculo suo affligetur. Iob 20.d. quum post resurrectionem in corpore perpetuò cruciabitur. Amb.s.Psal.118. ser.1. Ori.s.Ps.36.ho.4. Hier.epis.Magnis me prouocas. & s.Isa.18. Ori.s.Iere.ho.2. Gre.15.mor.14.

Passio Christi. Dereliquisse dicitur Pater Filium, quia non pepercit ei, quin grauissima propter nos afficeretur pœna: quum tamen non dereliquerit patres, quos à temporalibus periculis liberauit. Psal.21. Matt.27.f. Rom.8.f. Vbi enim lapsum reparaturus, in corruptionem venit vnigenitus Dei, Verbum, & assumpsit semen Abrahæ, & similis factus est fratribus, oportebat cum antiquo illo maledicto, & introducta corruptione finire derelictionẽ, quam sustinuit à principio humana natura. Itaque quasi derelictorum vnus existens, secundum quòd & ipse similiter nobiscum particeps fuit sanguinis, & carnis, dixit: Vt quid me dereliquisti, id quod erat soluentis manifestè derelictionem, quæ nobis acciderat, & quasi placantis in hoc Patrem, & vocantis ad beneuolentiam erga nos, tanquam erga seipsum, & primum. Amb.s.Ps.118.ser.21. Aug.epist.120. Cyril.2.de recta fide ad reginas.

Christus. Derelinquens Dauid oues, vt pugnaret cum Goliath. 1.Reg. 17. d. designat Christum, qui reliquit angelos, vt pugnaret cum diabolo. Qui etiam dicitur reliquisse nonaginta nouem oues in montibus, vt quæreret ouem quæ perierat, hoc est, genus humanum. Matth. 18.b. Luc.15.a. Hie.s.Matth.18.

Christus passus à Iudæis. Derelinquens Ioseph pallium in manu fœminæ. Gen.39.c. designat Christum, qui corpus suum dedit percutientibus, in manu synagogæ, vel reliquit literam legis ipsi synagogæ. Aut reliquit bona temporalia in manu Iudæorum. Beda s.Gen.39.

Merita Christi Gentibus data. Dereliquit Deus labores suos rhinoceroti. Iob 39.b. quum ea, quæ passus est Christus, reliquit Gentibus in pretium, & in exemplum: vel quia conuerso terreno principi, ea, quam Hier.s.Iob.39. Gre.31.mor.4.

sua morte mercatus est Ecclesia, credidit, quia videlicet in eius manu, quanta solicitudine pax fidei sit tuenda, commisit.

Glo.int.s.Ioel.2. — *Remittēs Deus peccata.*

Relinquit Deus post se benedictionem. Ioel.2.c. quum remittit peccata, & dat gratiam, & gloriam.

Lyra.s.Iudi.3. — *Permittens persequutores.*

Dereliquit Deus Gentes, vt in eis erudiret Israel. Iudi. 3.a. quia semper permittit esse persequutores bonorum, vt eorum patientia confirmetur. Vel quia relinquit aliqua vitia in bonis, vt exerceantur pugnando aduersus ea.

Gre.s.1.Reg.11. — *Non dare locū cogitationi & motibus carnis.*

Non relicti duo pariter. 1.Reg.11.c. sunt cogitatio immūda, & naturalis motus carnis: quæ in viro perfecto non reliquuntur pariter, quum non eis datur locus, vt excitentur. Nec relinquuntur duo, quum sensibus exterioribus non adiungitur appetitus animæ. Sic non relinquere virum ex Philisthæis, est necare omnia capitalia crimina: licèt alia minora penitus tolli nequeant. 1.Reg.14.e.27.c. Idem non relinquere vnum de stirpe Enachim. Ios.11.d.

Glo.ord.s.Ps.9. — *Protector pauperum Deus.*

Derelictus dicitur pauper Deo. Ps.9. quia ipse est eius defensor. Et Christus non dereliquit suos, hoc est, Christianos. Relinquitur etiam Deo Gentilis veniens ad fidem. Zach.9.b.

Hie.s.Isa.49. — *Paucitas credētium.*

Destituta & desolata dicebatur Ecclesia in populo Iudæorum, & inter Gentes. Isaiæ 49.f. quando non erant inter eos, qui facerent bonum. Quam tamen promittit Deus non amplius vocandam derelictam. Isa.62.b.

Glo.int.s.Ezec.36. — *Deserentes Ecclesiam in persecutione. Deserere errores.*

Derelinquentes filij Israel ciuitates suas, designant derelinquentes Ecclesiam tempore persequutionis. 1.Reg.31.c. Ezec.36.a. Derelinquunt etiam terram, qui deserunt Ecclesiam. Iere. 9.f. Relinquunt etiam ciuitates, qui relinquunt habitacula errorum. Ierem.48.d.

Relinquens synagoga Christū resuscitatū.

Relinquens Iacob Ioseph superstitem. Gen.46.d. designat synagogam relinquētem Christum resuscitatum.

Ori.s.Iere.ho.8. Aug.2.de Gen. cōtra Manic.24. & s.tract.9.Ioan. Beda s.Gen.2. Hie.s.Iere.25. — *Descendēs Christus de cælo. Derelinquens synagogam.*

Dereliquisse dicitur Christus domum suam. Ierem. 12. b. quum de cælis & de sinu patris venit ad nos. Et relinquens homo patrem & matrem, vt adhæreret vxori, est Christus adhærens Ecclesiæ, quia reliquit Patrem, quum non apparuit hominibus, sicut est apud Patrem: & reliquit matrem, hoc est, synagogæ obseruantiam veterem, atque carnalem. Genes.2.d. Matth.19.a. Marc.10.a. Ephes.5.g. Et dereliquit leo vmbraculum suum, quum Christus deseruit templum, & Iudæam. Ierem.25.g.

Ori.& Ambr. s. Rom.9. Hier.s.Isa.1.4. & s.Ezech.6. — *Dans Deus nobis Christum. Reliquiæ Iudæorum.*

Reliquit Dominus nobis semen, quum dedit nobis Christum, & doctrinam eius. Aut quia conuertit aliquos ex Iudæis. Isa.1.b. Rom.9.f.11.a. Et relictus de Sion, & residuus de Hierusalem: designat reliquias Israel, quæ saluæ fient. Isa.4.a. Ezech.6.b. Sopho.3.c. Zach.9.b.13.d. 1.Thes.4.d.

Ori.s.Iosu.ho.15. — *Christus implēs legem.*

Non relinquens Iosue quicquam ex iis, quæ præcepit Moses, designat Christum factum sub lege, qui venit non soluere legem, sed adimplere. Ios.8.g. Matth.5.b. Galat.4.a.

Glo.ord.s.Exod.16 — *Nō plus sapere quàm oportet.*

Non relinquere manna in manè, est non plus sapere, quàm oportet sapere. Exo.16.d. Idem est non relinquere de Phase, seu de agno vsque manè. Num.9.b. Relinquere autem sexta die manna in manè sabbati, est reseruare intelligentiam occultorum ad futuram vitam.

Ori.s. Matt. ho.9. Aug.epist.89. — *Deserere vitia.*

Relinquere omnia, est deserere vitia, & affectus, vt nihil vitiosum remaneat. Matth. 4.c. 19.d. Marc.1.b.10.d. Luc.5.c.f.18.e. Et hoc est relinquere mundum. Ioan. 16.f. Et relinquere Aegyptum. 3.Reg.19.d. Hebr.11.e. Relinquere etiam patrem, & matrem, &c. est in præcepto, quum in hac sumus conditione, vt Christus, aut pater sit deserendus. Reliquit quoque Christus ciuitatem suam Nazareth. Matth.4.d. designans deserendam patriam, quando nobis est impedimento, vt diuinis vacemus. Idem designauit relinquens Ruth parentes suos. Ruth 2.c. Et delinquens Dauid concubinas in Hierusalem. 2.Reg.15.c. Et relinquens Maria Martham solam ad ministrandum. Luc.10.g.

Hier.s.Isa.11. — *Liberati à diabolo. Non permittēs iustos vinci ab hæreticis.*

Derelicti ab Assyriis, sunt liberati à potestate diaboli. Isa.11.c.17.b. 24.b. 30.d. Derelinquit etiam Dominus in Hierusalem populum pauperem & egenum, hoc est, humiles in Ecclesia. Sopho.3.c.4.Reg.24.d.25.b. Nee.1.a. Iere. 42.a. 49. b. Ezech. 12.d.14.g. Amos 5.a. Et derelicta oua, sunt fideles sine defensione mundana. Isa.10.c.

Arn.s.Ps.124.

Non relinquit Dominus virgam peccatorum super sortem iustorum. Psal.124. quum non permittit iustos vinci ab hæreticis, aut aliis prauis.

Basi. & Aug. s. Psal.48. — *Relinquentes scripturas fidelibus.*

Relinquunt alienis diuitias suas Iudæi. Psal. 48. quum relinquunt Christianis patriarchas, & sacras scripturas. Idem est relinquere aliis labores suos. Eccl.14.c. Licèt autem mali relinquant filiis suis diuitias: tamen alienis relinquunt, quia non eis prosunt.

Hie.s.Iob.39. Gre 31.mor.7. — *Non resistēs Ecclesia aduersantibus.*

Derelinquit struthio oua in terra. Iob 39. d. quum Ecclesia non resistit aduersantibus, vel cùm hypocrita, natos per conuersionem filios, sine exhortatione, & sine exemplo dimittit.

Gre 14.mor.25. — *Confabulatio de Christo in passione.*

Derelicta labia circa dentes Iob, hoc est, Christi. Iob 19.d. Erant, cùm in passione sola confabulatio de Christo relicta est Apostolis, absque fide, & spe.

Aug.83.q.64. & s.Ioan.tract.15. — *Deserens carnalium amorē.*

Relinquens mulier Samaritana hydriā. Ioan.4.d. est deserēs amorem carnaliū voluptatū.

Hie.& Aug.s. Ps. 39. Basi.s. Ps.37. — *Ignorantia sui.*

Derelinquit cor aliquem, quum irrationabilia cogitat: & quum est in peccatis, nec seipsum cognoscit. Ps.39. Et derelinquit virtus, quum quis tradit se peccato. Psalm.37. quia tunc caro est fortis. In virtute enim, spiritus est fortis, & caro infirma.

Aug.1.serm.Domini in monte. — *Satisfaciens proximo.*

Relinquit munus ante altare, qui antequam offerat bonum opus Deo, intendit satisfacere proximo offenso. Matth.5.d.

Hier.s.Iere.14. — *Cessare ab operando.*

Relinquit cerua fœtum ob herbæ penuriam. Ierem. 14. a. quum incipiens benè operari, cessat ob defectum doctorum.

Relinqui

Iudæi sine Spiritusancto. Relinqui domum Iudæorum desertam, est Iudæam manere sine Spiritu sancto: & relinqui animam sine gratia. Matth.23.d. Leui.26.g. Ierem.4.g.17.a. Luc.13.g. Ioan.4.a. Relinqui autem filiam Sion, vt vmbraculum in vinea: est relinqui populum Iudaicum, cum inutilibus ceremoniis. Isa.1.c.30.d.27.c.49.d.54.b. Relicta solitudo in vrbe, erit in iudicio, quum mali auferentur à mundo. Isa. 24.b. Derelinquẽs Iesus principes sacerdotum & Hierusalem, designauit desertionem Iudæorum. Matth.16.a.21.b. Isa.32.c. Ierem.11.b. Idem deserens nubes tabernaculum. Exod.40.d. *Ori.s.Matt.ho.16. 27.&c. Hila.s.Matth. Can.2. Hier.s.Iere.12.*

Apostoli adhærentes Christo. Non relinquens Elisæus Eliam. 4. Reg. 2.b. designat Apostolos non relinquentes Christum. Idem designauit non derelinquens Sunamitis Elisæum. 4. Reg.2.a. Et non relinquens Ruth Noemi, est gentilitas adhærens Ecclesiæ, quæ erat ex Iudæis. Ruth.1.c.

Simplici cõtentus fide. Relictus dicitur & circundatus, vel obsessus. Ezech.6.d. qui intra Ecclesiam simplici contentus est fide sine operibus, qui fame moritur. *Hier.s.Ezech.6.*

Peccare. Relinquens Saül Dominum. 1. Reg.15.c. designat prædicatorem lapsum in peccatum impœnitenter. Derelinquunt autem Dominũ omnes peccantes: qui & deserere dicuntur viam Domini. Deut.9.c.32.b. Iudith.2.c. 3.Reg.3.b.18.c.19.b. 4.Reg.17.c.1. Paralip.28.b. 2. Paral. 12.b.15.a.24.c. Tob.1.a. Iob.27.a. Prou.2.c. Ierem.1.c.2.c.15.a.17.b. Ezec.39.f. Dan.11.e. Hose. 4.c. Et desertores filij dicuntur Iudæi, hæretici, & peccatores, qui non audierunt vocẽ Christi, quem Deus misit. Isa.30.a.65.b. Et derelinquentes propinqui Iob ipsum Iob, designant Iudæos deserentes Christum. Iob 19.b. Reliquerunt iidem iudicium: quia dereliquerunt Christum. Isa.58.a. Iere.2.c. Reliquit mulier ducem pubertatis suæ, quum hæreticus reliquit Deum, & doctorem, qui eum in fide instruxerat. Prou.2.c. *Gre.s.1.Reg.15. Ori.s.Ier.ho.4. Hie.s.Isa.30.58. Gre.24.mor.21. Beda s.Pro.2.*

Derelinquunt misericordiam suam, qui peccãdo faciunt, vt Deus non eorum misereatur. Ionæ 2.d. *Hier.s.Ion.2.*

Abiici aduersarios Ecclesiæ. Derelinqui terram contrariam Iudææ, est abiici aduersarios Ecclesiæ Isa.7.c. Et derelinqui ciuitates Aroer gregibus, est ciuitates Gentilium possideri à fidelibus. Isa.17.a. Et Tyrus relinquitur in obliuionem ad tempus, vt confusa resipiscat. Isa.23.c. *Hie.s.Isa.17.23.*

Abrenunciare diabolo. Derelinquunt perdicem, qui abrenunciant diabolo. Ierem.17.b. Et diuitię relinquunt auarum, aut ipse eas relinquere cogitur. *Ori.s.Iere.ho.4. Hier.s.Iere.17.*

Deserens mundus contemptibiles. Derelinquens Dominus Ægyptij ipsum Ægyptiũ ægrotũ. 1. Reg.3.6.d. designant mundum relinquentem contemptibiles: quos Dauid. i. Christus amplectitur. Idem designant derelinquentes Vriam, vt percussus interiret. 2. Reg.11.c. Et derelinquẽtes amatores meretricem Hierusalem nudã. Eze.16.c. Et in his est deserta lętitia mũdi. Isa.24.b.54.b.60.c.62.a. Et relinquit pater & mater aliquem, hoc est, diabolus, & ciuitas Babylon. Psal. 26. Et derelinquit pastor stultus gregem, id est, Antichristus suos in potestate diaboli. Zacha.11.d.12.d. Relinquuntur etiam auibus mali, hoc est, dæmonibus. Isa.18.c. *Gre.5.mor.39. Aug.s.Psa.26. Hier.s.Zach.11.& s.Isa.18.*

Relinquens Roboam consilium seniorum. 3. Reg.12.a. 2. Par.10.b. vnde perdidit maximam partem regni, exemplum est Principibus. *Lyra.s.3.Reg.12.*

Multi conuertẽdi post passionem. Derelicta terra latissima, quæ non erat diuisa filiis Israel. Iosu.13.a. designat multos conuertendos post passionem Christi. 1. Paral.28.b. *Ori.s.Iosu.ho.16.*

Incidere in peccatum. Deserere locum suum. Eccl.10.a. est dare locum tentationi: aut incidere in peccatum: vel non seruare cor: vel deserere Deum. Psal.32. Prou.27.a. 1. Mach.10.a. *Gre.s.1.Reg.11. Hier. ad Demetr.*

Non relinquet dies Domini superbis radicem, & germen. Malach.4.a. quia post iudicium, non erit tempus pœnitendi, aut bene operandi. *Bas.s.Ps.32. Beda s.Pro.27. Glo.ord.s.Mala.4.*

Destituta omnibus virtutibus anima. Non relinqui in templo lapidem supra lapidem, est animam destitutam esse omnibus virtutibus, & transgressam esse omnia mandata. Matt.24.a. Luc.19.g.22.b. Mar.13.a. Cùm etiam quis discedit à fide, non relinquitur lapis dogmatis super lapidem mandatorum Dei, qui non destruatur. *Discedere à fide.* *Ori.s.Matt.ho.27.*

Deseri ad pœnã. Desertio synagogæ. Relinqui vnum assumpto alio, est, deseri ad pœnam, vel relinqui synagogam in sua perfidia. Matth.24.d. Luc.17.g. *Ori.s.Matt.ho.30. Amb.ser.5.*

Gentilitas. Derelicta mulier erat gentilitas relicta in idololatria. Isa. 54.c. derelicti quoque dicuntur omnes, qui sunt in peccato. Zach.11.d. *Glo.int.s.Isa.54.*

Non resurgere ad priorem statum. Relinquuntur centum in vrbe, vnde egrediebantur mille, quum quis post peccatum, non resurgit ad priorem statum. Amos 5.a. *Hier.s.Amos 5.*

Liberum arbitrium debilitatum. Relictus homo semiuiuus à latronibus, designat liberum arbitrium non penitus esse ablatum à peccatore. Luc.10.e. Eccl.15.c. vel dicitur, quia licèt immortalitatem homo amiserit, rationis tamen sensus aboleri non potuit. *Glo.ord.s. Luc.10*

Sensus spiritualis intactus. Relinquere manipulum segetis in agro. Deut. 24. d. est relinquere aliquem sensum spiritualem intactum. Item dare exemplum boni operis minoribus. *Lyra.s.Deut.24. Rup.1.s.Deut.33.*

Non relinquentes vindemiatores saltem racemum. Abdi.b. dicitur de Babyloniis, nil relinquentibus in Iudæa. Vel sunt Gentiles nullum sensum spiritualem relinquẽtes Iudæis, sed tantùm folia literæ. *Glo.ord.s. Abdi. Rup.s. Abdi.*

Mali iudices raptores. Non relinquentes in manè iudices, qui erant lupi vespere. Soph.3.a. sunt mali iudices Ecclesiæ, qui semper in vespera tenebrarum manentes: nec ad ortum Solis respicientes quasi in nocte nemine vidente, populantur possessiones ecclesiæ. *Glo.ord.s.Soph.3.*

Relinquit febris aliquem, quum cessat à feruore peccati. Ioan.4.g.

Deridere, Deriſor, vide Illudere.

Deſcendere.

DEſcendere, eſt à loco ſuperiori ad inferiorem, qui eſt verſus centrum mundi, moueri. Eſt etiam cadere.4.Reg.1.c.Deſcendit ignis de cęlo.Deprimi.Pſal.103.Aſcendunt montes & deſcendunt campi.Fluere.Ezech.47.a.Aquæ autem deſcendebant.Irruere.Geneſ. 15.c. Deſcenderúntque volucres.

Ori.ſ.Gen.ho.4.15 Euch.q inMich.& ſor.ſpiritual.1. Aug.de eſſen.diu. Cyril.3.ſ.Ioan.3. Beda ſ.Exod.3.19. & ſ.Gen.11.18. Hier.ſ.Mich.1. Theoph.Alex.1. Paſ. Greg.30.mor.22.

Habens Deus curam hominis. Faciens miracula. Mittẽs angelos. Incarnatio. Præbẽs auxiliũ. Ad vindictam.

Deſcendere attribuitur Deo metaphoricôs: vt quum dicitur deſcendiſſe ad videndum. Geneſ.11.b.18. c. Deſcendit enim Deus, quum habere curam fragilitatis humanæ, euidenter indiciis dignantiſſimæ pietatis oſtenditur. Et quum aliquid facit in terra, quod præter vſitatum naturæ curſum mirabiliter factum, præſentiam quodammodo eius oſtendit. Vnde & deſcendit ad liberandum populum Iſrael ab Ægyptiaca ſeruitute: vbi deſcendiſſe dicitur, quia miſit angelum. Exod. 3.b. Et deſcendit in montem coram omni plebe, condeſcendens humanæ infirmitati.Exod.19.c.Deſcendit autem in igne, vt oſtenderet claritatem legis ſuæ, & aduentum Spirituſſancti in bonos. Deſcendit etiam in nube, vt oſtenderet incarnationem Verbi.Exod.33.b.34.a.Et deſcendit in montem, ad quem aſcenderat Moſes.Exo.19. c.quia quantumuis homo aſcendat per cõtemplationem, opus eſt, vt Deus deſcendat, vt cognoſcatur. Deſcendit etiam cum Iacob in Aegyptum, præbens ſe adiutorem in tentationibus. Gen.46.a.Num.11.b.12.b. Deſcendere autem dicitur tam ad vindictam, quàm ad auxilium. Dicitur etiam deſcenſio Dei, maieſtatis eius ad inferiora decurſus. Mich.1.a. Et quum aliquid nouum in creatura operatur.Deſcendit quoque Deus inclinatis cælis. Pſalm.17.143. quum incarnatus eſt Chriſtus præmiſſis angelis, & prophetis.Et quum per ſimplicem prædicationem venit ad auditores, qui altiora capere non poſſunt.

Ori.ſ.Mat.ho.3.& in diuer.ho.5. Aug.ſ.Pſ.143.

Condeſcendens infirmis.

Deſcendens Ieſus de monte, indicat acceſſum ſuum ad imperfectos, & ad noſtras infirmitates curandas. Eſt etiam eius deſcenſus accommodatio doctrinæ ſuæ ad captum turbarum. Matt.8.a.17.b.Luc.6.c.9.c. Pſalm.143. Epheſ.4.b. Idem deſignauit deſcendens Ieſus Nazareth.Luc.2.g.Et deſcendens Capharnaum.Marc.9.a.Luc.4.e. Ioan.2.c.4.g.

Amb.ſ.Luc.6.19. Ori.ſ.Iudi. hom.8. Lact.lib.4. ca.16.

Incarnatio. Chriſtus ad certamen cum diabolo.

Deſcenſus montis Olíueti.Luc.19.f.deſignat deſcẽſum Chriſti è cælo per incarnationem. Deſcendit autem ſicut pluuia in vellus, vel quia incarnatus eſt ſine virili ſemine, & ſine ſtrepitu & inquietudine hominum, & ſine fide. Vel quia venit ad Iudęos relicta area totius mundi. Pſal.71.Iſa.64.a. Et deſcendens Iacob ad Ioſeph, in Aegyptum.Gen.45.b. Act.7.b. deſignauit deſcenſum Chriſti in mundum: Vel fidelis deſcendentis ad mundi agones.

Lyra.ſ.1. Reg.17.

Extrema abiectio Chriſti. Veniẽs Chriſtus in mundum, vt pateretur. Mori. In infernũ mitti.

Deſcendens Dauid ad ſingulare certamen cum Goliath.1.Reg.17.d.deſignauit aduentum Chriſti in mundum ad expugnandum diabolum.Idem deſignauit deſcendens ad petram deſerti Maon.1. Reg.23.d.Et deſcendens in deſertum Pharan.1.Reg.25.a. Et deſcendens Iudas à fratribus ſuis.Gen.38.a.deſignat Chriſtum ad infirma mundi deſcendentem: aut religioſum, à clauſtro egredientem. Et deſcendens Gedeon in caſtra hoſtium, Chriſtum deſignat. Iudi.7.d.Ipſe eſt deſcendens in prælium.Iudi.1.b.1.Reg.30.f.2.Paral.20.d.Iudith.14.a.Et deſcendens Samſon in Thamnatha.Iudi.14.a.Deſcendens Ionas ad extrema mõtium, eſt Chriſtus ad extremam abiectionem in paſſione.Ionæ 2.c.

Rup.ſ.Ion.2. Ori.ſ.Iere.ho.11. Baſi.ſ.Pſ.29. Aug.epiſt.44.

Deſcendit Chriſtus in corruptionem.Pſal.29.Vel quia venit ad locum corruptionis, qui eſt mundus.Vel quia ſponte pati voluit & mori.Et aſcẽdit quilibet in corruptionem, quum venit in mortem, aut in infernum detruditur.Iob.33.c.

Debellãs Chriſtus inferos.

Deſcendens Iacob ad filium ſuum Ioſeph ad inferos, deſignat Deum debellantem per filiũ ſuum infernum.Gen.37.g.Pſal.138.Et deſcendens Banaias in ciſternam, aut lacum, vbi interfecit leonem: deſignat Chriſtum deſcendentem ad inferos, & expugnantem diabolum.2. Reg.23.c.1.Par.11.c.Idem Ieremias.Iere.38.b.Amos 9.a.Matth.10.c.Rom.10.b.

Ambr.2. de ſacrament.2. & 1. de Spirituſancto.7. Aug.ſ.Ioan.tra.17 Hil.ſ.Mat.can.2. Amb.1. de ſacrament.5. Amb.de virg.3. Gre.ſ.Cant.6. Rup.ſ.Cant.5.6.

Chriſtus ad ſaluandum genus humanum. Spirituſſanctus datus miniſterio ſacerdotum. Spirituſſanctus ad Baptizatos. Chriſtus ad prophetas & ſacerdotium, & corda perfectorum. Chriſtus ad Eccleſiam.

Deſcendens angelus in piſcinam, ad mouendã aquam, vt ſanaretur vnus.Ioan.5.a.eſt Chriſtus factus homo ad ſaluandum genus humanum. Vel eſt Spirituſſanctus deſcendens ad nos miniſterio ſacerdotum.

Deſcendit Spirituſſanctus ſuper Chriſtum baptizatum, vt deſignetur poſt lauacrum deſcendere in nos.Matth.3. d. Luc.3.e. Prius autem baptizatus eſt Chriſtus, quàm deſcenderet Spirituſſanctus, vt oſtenderetur non egere ſanctificatione.Marc.1.b.Ioan.1.d.

Deſcendit ſponſus in hortum nucum. Cant.6. d. hoc eſt, Chriſtus ad Prophetas, & ſacerdotium: & ad corda perfectorum: vt per eos ad infirmiores poſtmodum veniat.Vel deſcendit Chriſtus ad Eccleſiam poſt aſcenſionem, ſecundum quòd ipſe dixit, Ecce ego vobiſcum ſum, vſque ad conſummationem ſeculi.Cant.6.a.Deſcendit etiam in hortum nucum, ſecundum quòd factus eſt ſub lege.

Hier.ſ.Ionam 1.

Chriſtus ad extremos Iudæorũ.

Deſcendens Ionas in Ioppem.Ionæ 1.a.eſt Chriſtus veniens ad extremos Iudæorum, qui omnes ſaluare cupiebat.

Hie.ſ.Mich.1.& ſ.Iſa.32.34. & ſ Am.9.

Quia cadit fit malum, vt deſcẽdat à Domino. Punitio Dei.

Deſcendit malum à Domino. Mich.1.d.hoc eſt, ſicut cecidit Lucifer de cælo, ſic mala à Domino ceciderunt, quæ antequam caderent, non erant mala: ſed quia corruerunt à Domino, ideo facta ſunt mala.Et deſcendit grando in ſaltum, hoc eſt, punitio Dei in Iudæam.Iſa.32.d. Et deſcendit Deus ſicut fluuius Aegypti ſuper malos. Amos 9.b. vt in tormentorum amaritudinem impetu Domini detrudantur.Et aſcendit gladius Domini in Idumæam, hoc eſt, ad terrenos homines puniendos. Vel ad Iudæos puniendos.Iſaiæ 34.b. Deſcẽdens etiam ignis

de cælo,

de cælo, vel à Deo, est diuina vindicta. 4. Reg. 1. c. Apoc. 20. c.

Descendentes angeli per scalam, quam vidit Iacob. Gen. 28. c. sunt ferentes ad nos Dei beneficia. Vel sunt bonæ cogitationes & inspirationes ad nos venientes quasi de cælo. Item etiã descendentes sunt cogitationes terrenæ. Vel ascensus ille, & descensus, est profectus & defectus vitæ: vel varietas fortunæ. Dan. 3. c. Matth. 28. a. 1. Thessal. 4. d. Apoc. 18. a. Et descendũt vigiles. Dan. 4. b. quum angeli terrena nostra curant: & secundum quòd in summis diuinitus discunt, in imis humana disponunt. Descendens autem quasi animal in campo, est angelus facilè vincens dæmones in auxilium hominum. Isa. 63. c.

Ferentes angeli beneficia. Profectus, & defectus. Varietas fortunæ. Defendens angelus hominem. — *Philo de somniis. Euch. q. in Mich. Ricar. de S. Vict. de secur. conscien. 20. Ricar. de S. Vict. de extermi. mali. 17.*

Descendentes aquæ Iordanis in mare. Iosu. 3. d. sunt, quum quis gaudium, & voluptates vertit in dolorem pœnitentiæ. Descendere etiam in fletum, est pœnitentiam agere. Isa. 15. a.

Pœnitentia. — *Hier. s. Isa. 15. Hila. s. Ps. 132.*

Descendit Man cum rore. Num. 11. b. quum gratia venit cum doctrina mysteriorum sacræ scripturæ. Et descendit ros in montem Sion, hoc est, diuina gratia, in Ecclesiam triumphantem. Psal. 132. Idem est descendens imber matutinus. Ioel. 2. f. Descendit etiam imber in terram, hoc est, doctrina in Ecclesiam. Isa. 55. c. Et descendũt aquæ ad plana deserti. Ezech. 47. d. hoc est, mysteria ad gentilitatem.

Veniens gratia cum doctrina. — *Hier. s. Isa. 55. & s. Ezech. 47.*

Descendens vnguentũ in barbã, est chrisma gratiæ veniens in virtutes: vel à Christo ad perfectos. Et descendit in oram vestimenti, hoc est, vsque ad minores, & simpliciores. Psal. 132.

Gratia veniens in virtutes. Christus ad perfectos & infirmos. — *Arn. & Hila. s. Psal. 132. Aug. s. Ps. 132.*

Descendens Moses de monte, est descendens ab altitudine contemplationis. Exod. 19. c. 32. b. 34. d. Et descendens Aaron oblatis holocaustis. Leuit. 9. d. designat doctores post prædicationem, debere descendere, ad orandum pro populo. Et descendentes Samuel & Saül in oppidum, sunt prædicatores à sublimi contemplatione, ad infirmiores erudiendos descendentes, eorúmque infirmitates tolerantes. 1. Reg. 9. d. 1. Corinth. 9. d. Factus sum infirmis infirmus, &c. Idem designant prophetæ descendentes de excelso in vrbem. 1. Reg. 10. b. Et Ieremias in domum regis. Ierem. 22. a. Act. 10. f. Descendit etiam nix in terram, quum candida Sanctorum corda, quæ iam solida contemplatione pascuntur, pro fraterna charitate, ad humilia prædicationis verba descendunt. Iob. 37. a. Isa. 55. c.

Descendere ab altitudine contemplationis ad docendum. A prædicatione ad orationem. — *Isych. s. Leui. 9. Gre. s. 1. Reg. 9. Beda s. Exo. 19. Euch. q. in Mich. Gre. 27. mor. 17.*

Descendentes viri Cariathiarim ad reducendam arcam fœderis. 1. Reg. 6. d. designant perfectos in contemplatione, qui sumunt onus sacerdotij, ad saluandos alios.

Contemplatiui sumentes onus sacerdotij. — *Gre. s. 1. Reg. 6.*

Descendentes curandi in piscinam turbatam. Ioan. 5. b. sunt venientes ad Christum per fidem, vt curentur. Vel humiliter credentes. Descendit Iudas cum Deo, quando fidelis humiliter confitetur humilitatem Christi. Hose. 12. a.

Humiliter credentes. — *Aug. s. Ioã. tra. 17. Rup. s. Hose. 12.*

Descendere ad fontem, est humiliari sacræ scripturæ. Gen. 24. b. ad hauriendam aquã vitæ.

Humiliari sacræ scripturæ. — *Glo. int. s. Gen. 24.*

Descendens filia Pharaonis ad fluuium, est humiliatio gentilitatis ad Baptismum. Exod. 2. a. 4. Reg. 5. c.

Humiliatio gẽtilitatis. — *Beda s. Exod. 2.*

Descendentes exploratores Dauid in puteum. 2. Reg. 17. d. sunt subiicientes se humiliter pœnitentiæ, quæ cunctis necessaria est ante finem præsentis vitæ.

Subiicientes se pœnitentiæ. — *Glo. or. s. 2. Reg. 17*

Descendentes fratres Ioseph in Ægyptum, designant Iudæos ad Ecclesiam venientes. Gen. 42. a. 43. d. Vel designant venientes ad prosperitatem mundanam: vbi postea seruire coguntur vitiis.

Veniẽtes Iudæi ad Ecclesiam. Veniẽtes ad mũdanam prosperitatem. — *Cyril. de ado. in Spiritussancto.*

Descendere in Ægyptum, est à spiritualibus ad temporalia descendere: & ad curam carnis accedere. Gen. 12. c. 26. a. 46. a. Et quidem Abrahæ, & Iacob, & Mosi, bene cessit descendere in Ægyptum: non ita Ieroboam, & multis aliis. Isa. 52. b. Vxor Mosis, & Iethro non valuerunt descendere, quia non erant apti ad pugnam. Est etiam descendere in Ægyptum, venire in miserias, & tenebras huius mundi. Descẽdere quoque in lacum, est descẽdere in miseriam profundam huius seculi. Psal. 27. 29.

Venire à spiritualibus ad temporalia & ad curam carnis. Venire ad miserias mundi. — *Ori. s. Exo. ho. 11. Amb. 2. de Abrah. 4. Cyril. de adorati. in Spiritusancto. Aug. s. 27. 29.*

Descendere etiam in Ægyptum, est incidere in tenebras peccati, & in errores. Et descendere illuc ad quærendum auxilium, est confidere in fauore mundano. Isa. 30. a. 31. a. 52. b.

Peccare vel errare. Confidere in homine. — *Hier. s. Isa. 30. 31.*

Descensus de camælo, est derelictio vitæ carnalis, & idololatriæ: & etiam elationis. Gen. 24. g. Idem est descensus de asino. 1. Reg. 25. d.

Deserere vitam carnalem, idololatriam & elationem. — *Gre. 1. mor. 14. & 35. mor. 17.*

Descendens Saül ante Samuelem in Galgala. 1. Reg. 10. b. designat obediẽtiam futuri prædicatoris: in qua prius debet esse probè exercitatus.

Obedientia futuri prædicatoris. — *Beda s. Gen. 24. Gre. s. 1. Reg. 10.*

Descendens rursus Saül in Galgala. 1. Reg. 15. c. designat prædicatorem malum, quærentem gloriam de sua eloquentia apud eruditos, sed malos.

Inanis gloria prædicatoris. — *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Descendere ad Philistheos ad exacuẽdum vomerem. 1. Reg. 13. d. est descendere ab altitudine Christianæ simplicitatis, ad discendas scientias seculares. Idem designant descendentes optimates Israel in Geth. Palestinorum. Amos 6. a.

Discere sciẽtias seculares. — *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Descendens ignis in sacrificium, est Spiritussanctus, veniens in animam. 2. Paral. 7. a.

Veniens Spiritussan. in animam. — *Amb. 3. offi. 14.*

Descendens ignis de cælo virtute bestiæ. Apoc. 13. c. designat hæreticos recedentes ab Ecclesia persuasione Antichristi, aut hæresiarcharum.

Recedentes hæretici ab Ecclesia. — *Aug. s. Apoc. ho. 11.*

Descendens homo ab Hierusalem in Hiericho. Luc. 10. e. designat lapsum hominis à statu innocentiæ in statum peccati. Sic non descendit Nehemias ad hostes, ne consentiret dæmonibus. Nee. 6. a. Descendere etiam in mortem, aut occisionem, est peccare, aut condemnari. Prouerb. 5. a. Ierem. 8. b.

Lapsus in statũ peccati. Peccare. Condemnari. — *Ori. s. Iosu. ho. 6 & s. Matt. ho. 13. & s. Luc. ho. 34.*

Descendens Petrus de nauicula in mare. Matth. 14. d. designat eum, qui putat se liberum à tentatione. Descendunt autem in mare, qui ad mundi conuersationem veniunt. Et Apostoli descenderunt in mare in nauibus, venientes in mundum in Ecclesiis: & ad prædicandum

Præsumptio securitatis. Venire ad conuersionẽ mundi. Venire ad mũdũ gratia prædicãdi. — *Ori. s. Matt. c. 14 Arn. s. Ps. 106. Hier. s. Isa. 2. 42. & s. Ps. 106.*

gentibus. Psalm. 106. Isa. 42.b. Ioan. 6.b.

Arno. s. Ps. 103. Hier. s. Ps. 103. | *Exercere actiones terrenas.*

Descendunt campi, cùm actiui exercent actiones terrenas. Psalm. 103. Idem est descendere in puluerem. Isa. 47.a. Vel descendunt campi, quum populus se subiicit ordinationi prælatorum.

Gri. s. Matt. ho. 20. Hil. s. Mat. can. 25. Amb. s. Luc. 17. & epist. 11. | *Permanere in fastigio veritatis & perfectionis.*

Non descendere de tecto, est in fastigio veritatis & perfectionis permanere: & non relinquere conuersationem cælestem: nec descendere ad curam carnis. Matth. 24.b. Marc. 13.b. Luc. 17.f.

Aug. epist. 80. Hie. s. Hose. 11. | *Humiliari cum Deo.*

Descendit cum Deo Iuda, seu tribus Iuda, quum fideles Ecclesiæ humiliantur cum Deo. Hose. 11.d.

Aug. epist. 120. | *Quærere terrena.*

Descendere in terram, est terrena quærere, eáque Deo præferre. Psal. 21.

Hie. s. Isa. 47. | *Abiicere superbiam.*

Descendere autem in terram, in bonum, est descendere à statu superbiæ. Isa. 47.a. Sic descendit corona de capite, quum quis abiicit fastum superbiæ. Ierem. 13.c. Ezech. 26.c.

Philo. quis rerum diui. hæres. | *Cogitationes de vilibus.*

Descendentes volucres ad cadauera, sunt cogitationes in mente, quæ circa res viles versantur. Genes. 15.c.

Subiicientes se legi.

Descendentes serui Pharaonis ad Mosen, sunt subiicientes se legi. Exod. 11.c.

Glo. ord. s. Act. 10 | *Ecclesia ortũ habens è cælo.*

Descendens vas linteum de cælo, designare potest Ecclesiam à cælo originem habentem. Act. 10.b. f. 11.a.

Arn. & Aug. s. Psal. 106. | *Peccare ex infirmitate. Turbari timore.*

Descendere vsque ad abyssos, est peccare ex infirmitate: vt Petrus. Vel est turbari per timorem. Psalm. 106.

Hier. s. Ionam 1. | *Veniens in profundũ malorum.*

Descendens Ionas ad interiora nauis. Ionæ 1.b. designat peccatorem in profundum malorum veniẽtem. Et descendit ad extrema montium, qui deuenit in extrema peccata. Ionæ. 2.c.

Aug. s. Ps. 7. | *Iniquitas grauans iniquum.*

Descendit iniquitas in verticem ipsius iniqui: quia iniquitas est superior ipso iniquo: & grauat illum, & onerat: & ad requiem Sanctorum reuolare non finit. Psal. 7.

Glo. ord. s. Mat. 27 | *Christus è cælo.*

Descendere Christum de cruce petebant Iudæi instinctu diaboli, vt impediretur redemptio generis humani. Matth. 27.e. Marc. 15.c. Ne etiam patientiæ exemplum demonstraret.

Glo. ord. s. Pro. 30. Rup. 12. s. Apoc. | *Ecclesia à Christo.*

Descendere de cælo conuenit Christo, qui venit ad redimendum genus humanum, assumpta carne. Prou. 30.a. Ioan. 6.d. Apoc. 3.e. Descendit etiam Hierusalem de cælo, hoc est, Ecclesia originem habens à Christo. Apoc. 21.a.d. Descendit, inquam, non cecidit, vt lucifer. Cadere namque superbiæ est, descendere humilitatis.

Glo. or. s. 1. Reg. 23. | *Diabolus & Iudæi in Christum & fideles.*

Descendens Saül in desertum Siph contra Dauid, est diabolus & Iudæi contra Christum & contra fideles. 1. Reg. 23.c. 26.a. Idem designant descendentes equi contra fideles. Agg. 2.d. Et descendens Achab in vineam Naboth, vt possideret eam. 3. Reg. 21.e. Et descendens Holophernes in campos Damasci. Iudith 2.d.

Glo. or. s. 3. Reg. 21 | *Prædicator obsistens peccãtibus.*

Descendens Elias in occursum Achab. 3. Reg. 21.c. est prædicator se opponens regibus peccantibus: vt Ioannes Baptista.

Descendens rex Ioas de domo Domini. 2. Paralip. 23.d. ad regendum videlicet populum: quia Reges à Domino accipere debent gratiam rectè gubernandi.

Basi. s. Psal. 27. Arn. s. Ps. 54. Hier. s. Isa. 34. & s. Ezech. 26. | *Descendentes in infernum.*

Descendentes Ægyptij in profundum. Exod. 15.a. sunt mali descendentes in infernum. Et descendentes in lacum, sunt facientes opera mergentia in infernum, in quem & ipsi descendunt. Psalm. 27. 29. 87. 113. 142. Isa. 5. d. 14.e. Ezech. 31.e. 32.d. Et descendunt in infernum viuentes, hoc est, animam immortalem habentes: vel quia cum corpore viuente punientur. Psal. 54. Non tamen descendit cum diuite gloria eius. Psal. 48. Num. 16.d. Iob 7.b. 17.d. 21.b. Prou. 9.d. Baruc. 3.d. 3.b. Descendunt etiam in infernum viuentes, hoc est, suam perditionem sentientes: vt hæretici pertinaces. Et descendunt vnicornes, & tauri, hoc est, reges & principes iudicandi, & puniendi. Isa 34.b. 38.d. Eze. 26.d. 31.e. 32.d. Descẽdere etiam in voraginem, est descendere in infernum. Isa. 49.b.

Lyra. s. Iere. 18. | *Cõsideratio Dei & sui.*

Descendens Ieremias in domum figuli. Ierem. 18.a. est considerans Dei potentiam, & fragilitatem propriam.

Glo. int. s. Ioel. 3. | *Venire ad iudicium.*

Descendere, quia plenum est torcular. Ioel. 3. c. est venire ad iudicium vniuersale, quando completus erit numerus saluandorum, & damnandorum.

Descendens publicanus de templo iustificatus à Pharisæo, vel præ Pharisæo. Luc. 18.c.

Glo. ord. 1. Reg. 11. | *Non resipiscentes Iudæi.*

Non descendens Vrias in domũ suam. 2. Reg. 11.b. designat Iudæos non redeuntes ad conscientiam suam, nec recognoscentes mysteria legis.

Lyran. s. 4. Reg. 1. | *Damnatio superbi.*

Non descendens Ochozias de lectulo. 4. Reg. 1.a. damnationem superbi obstinati designat.

Describere.

DEscribere est, quasi de exemplari exscribere. Item delineare, & depingere, & quasi in numerum scribere, & disponere, seu designare.

Crucifixio Christi.

Descripsit Deus Sion in manibus suis, quum Christus crucifixus est. Isa. 49.d.

Hier. s. Ezech. 43. | *Ordo mãsionum cælestium.*

Descriptio templi, quam dedit Dauid Salomoni, designat ordines mansionum cælestium. 1. Par. 28.c. Eze. 43.d. Idem designauit describens Moses mansiones filiorum Israel in deserto. Num. 33.a. Et describentes diuisores terram promissionis. Iosu. 18.a. Et describens Dauid populum. 2. Reg. 24.d. designantur etiam in his diuersi gradus in Ecclesia militante.

Amb. s. Luc. 2. Hier. epist. ignota vidin. | *Institutio nouæ Ecclesiæ.*

Descriptio vniuersi orbis primò facta in ortu Christi. Luc. 2.a. designat institutionem nouæ Ecclesiæ ex gentibus, dimisso veteri populo.

Triplex sensus scripturæ.

Descripta sapientia tripliciter, designare potest triplicẽ sacrę scripturę sensum. Pro. 3.a. 22.c.

Declarans prædicator cælestia. *Seruans rex legem.*

Describens Ezechiel ciuitatem Hierusalem in latere. Eze.4.a. designat prædicatorem, qui terrenis cordibus curat summopere quanta sit supernæ ciuitatis visio demonstrare.

Describens sibi rex Deuteronomium. Deu.17.d. est vt omnia, quæ gerat, faciat secundùm ordinem diuinæ legis.

Gre.2.mor.10. & 26.mor.5. & s.Eze.ho.12. Glo.int.s.Deut.17

Deserere, vide Derelinquere.

Desertum, Solitudo, Eremus.

DEsertum est locus, vbi non est hominum habitatio, sed ferarum. Deserti autem montes quantum ad literam dicuntur partes ad vtrumque polũ inhabitabiles, propter frigus, & torrida zona.

Rup.1.s.Gen.41.

Deus. Christus.

Desertum, in quod mittitur caper emissarius. Leui.16.b. designare potest sinum Dei patris: cui relinquitur Christus quantum ad naturam diuinam, quæ immolari non potuit. Et dicitur Deus factus esse solitudo Israeli. Ier. 2. f. Et Christus volebat esse solitudo domui Israel: ostendens se relicturum Iudæos. Iere.9.a. Ab hoc deserto ascendit ventus vrens, hoc est, Spiritussanctus. Hos.13.d.

Ori.s.Leu.ho.9. Hie.s.Ier.9. Isyc.s.Leu 16. Rup.s. Hos.13.

Vterus Beatæ Virginis.

Desertum, vnde venit ventus vrens. Hos.13.d. dici potest vterus virginalis ab omni carnali affectu purissimus. In hac solitudine apparuit ros, & Man. Exo.16.c.

Hie.epis. Lugubri nuntio. Rup.1.s.Mat.

Ecclesia ex gentibus. *Gentilitas.*

Desertum etiam dicitur Ecclesia ex gentibus, aut potius deserta, quasi derelicta: de qua dicitur: Lætabitur deserta. Et, Multi filij desertæ. Is.35.a.40.a.41.c.42.b.43.c.48.d.51.a.52.c.61.b.63.c. Et ipsa est desertum Cades. Psalm.28.54.64.135. 1. Reg.23.b.d.25.a.26.a.3.Reg.19.a.2. Par.8.a.26.b.Sap.11.a.Ier.2.a.31.a.Thr.4.a.5.b.Iud.20.g.Eze.36.b.47.b.Ioel.2.e.1.Mach.5.c. Mat.11.a.14.b.15.d.Luc.3.a.Ioan.3.b.Amos 2.c.9.d.Nu.10.d.14.f.16.b.21.c. 24.a. Eadem dicitur saltus. Is.22.c. Desertum etiam dicitur gentilitas. Ps.28.67.106. 4. Reg. 3. b. Iob 38.c. Et desertum, ex cuius petra emittitur agnus, erat gentilitas: vnde erat Ruth Moabitis. Is.16.a. Et desertum reputatur in Charmel, quũ gentilitas venit ad fidem. Is.32.d.49.c.58.d.Zac.4.d. Et desertæ ciuitates, quæ inhabitantur, designant gentilitatem fidem amplectentem. Is.54. b. In solitudine apparuit manna, quum doctrina euangelica apparuit inter gentes. Exod.16.c.

In regionem iuxta hoc desertum abiit Christus, derelicta Iudæa. Ioan.11.g. Et solitudo, in qua dedit Dominus onagro domum. Iob 39.a. est gentilitas, quam dedit pater Christo.

Ori.s.Ios.ho.2. & s.Ier.ho.6. & s. Lu.ho.21. Basi.s.Ps.28. Hie.s.Is.51. Hil.s.Ps.54. Gre.ho.20. & 29. mor.16. Cle.Alex. ad hort. ad gentes. Arn.s.Ps.106. Isyc.s. Leu.25. Hil.s.Ma.can.14 15. & s.Ps.67. Hie.s.Is.32. 52. 54.

Cælum.

Desertum, vbi reliquit Dauid oues, intelligi potest cælum, vbi Christus reliquit nonaginta nouem oues. 1.Reg.17.d.Mat.18.b.Luc.15. a. Dicitur autem desertum, quia derelictum est ab homine peccante.

Cyril.3.s.Ioan. 34. & 8.s.Ioan. 4.

Anima.

Deserta domus, dicitur anima in peccato existens. Et in hoc deserto prædicat Ioãnes. Mat. 3.a.4.a.23.d.Luc.3.a.4.a.8.e.Is.1.b.5.b.64.d. Et desertum Cades, est ipsa anima priùs sterilis. Ps.28.64. Et deserta terra, dicitur anima relictis vitiis. Ps. 62. Et in hoc deserto dat Dominus manducare, quia non est aptus ad cibum Christi, nisi qui se à secularibus separauerit. Luc. 9. b. Et manna dedit Deus in deserto, hoc est, in animo vitiis & affectibus vacuo. Exod. 16. a. Iudith 20.f.Ierem. 12.c.17.a.23.b.Hose.9.c.12.b.Ioel.3.d.Nahum. 1. a. Sopho.2.a.d.Zach.7. d.Mar.1.d.6.d. Et terra Ægypti fit deserta, quum anima non amplius admittit malum habitatorem diabolum. Eze.29.b. Anima etiam est mons Seir, qui datur in desertum. Eze.35.a.36. a.Hose.13. b. Amos 9.d. In desertum ponitur vinea Domini. Ioel.1.b. quum plena fructibus anima, humanæ laudis cupiditate dissipatur.

Aug.s.Ps.62. Gre.ho.34. Ori.s.Mat.ho.27. & s.Luc.ho.11. Hie.s.Is.1.5. Et epi.quòd ignotus. Basi.s.Ps.28. Hil.s.Ps.64. Amb. s.Luc.9. Hie.s. Eze.29. Phil.2.alleg. Geor.Ven. Can.1. tom.7.cap.10.

Cor humanum. Diabolus. Multitudo immundorum spirituum. *Conscientia.*

Desertum dicitur cor humanum: vnde ascendit deliciis affluens, qui ad cælestia eleuatur. Cant. 8. b. Desertum etiam seu regio deserti. Iob 1.c. est cor infidelium: quod dum Creator deserit, nullus inhabitator colit nisi diabolus. Et ipse diabolus, vel immundorum spirituum multitudo, desertum interdum dicitur. Gen.21.c. Iob 15.d.30.b. Ps.106. Is.14.d.21.a.33.c.44.c. Ier.2.b.9.g.12.c.Eze.13.a.Ioel.2.a.

Gre.8.mor.37. Ric.de S.Vict.5. de arca myst.14. Ori.s.Iob 1. & s. Eze.ho.2. Hil.s.Mat.can.11 Amb.s.Luc.8. Hie.s.Is.14.

Solitudo, in qua manet iustus, est conscientia. Ps.54.Eze.34.f. Et dicuntur iusti ædificare sibi solitudines. Iob 3.c. quia separant se à tumultu cogitationum & affectuum. Et dicunt cum Propheta. Ps.26. Vnam petij à Domino. Et desertum, quò venerunt Hebræi de Ægypto per transitum maris, est conscientia: quæ est terra deserta, inuia, & inaquosa, quum est diu neglecta & inculta, spinis, & tribulis obsita, omnique horrore plena. Exo.15.d.

Gre.2.mor.28. & 12 mor.23. Aug.s.Ps.54. & de ouibus.14. Ric. de S.Vict. de extermi.mali.5.

Iudæa.

Desertum, in quo prædicabat Ioannes, dici potest Iudæa, à Deo deserta. Nam & habitatio Iudæorum, facta est deserta, quum Hierusalem destructa est. Leu.26.d. Nee.2.d. Ps.62.67.68. 77.106. Et factus Saron, sicut desertum, quum Hierusalem destructa est. Is.27.c.32.d.33.b. 42. c.44.d.Ier.4.f.9.e.17.a.22.b.23.b.25.c.27.d.51.d.Ezec.6.a.19.d.26.d.35.d.38.d.Hos.2.a. Ioel. 1.d.2.a.c.Soph.3.a.Agg.1.c.Mal.1.a.1.Mach.2.e.4.c.Mat.3.a.23.d.Luc.13.g.Acto.1.d. 1. Cor. 11.b. Hebræor.3.d. Ipsa Iudæa, est desertum, in quod missus est caper emissarius. i. Barabbas. Leuit.16.e.

Hil.s.Ps.68. & s. Mat.can.2. Aug.s.Ps.106. Hie.s. Is.33. Rup.s.Ps.62. Rup.11.s.Matt.

Caro.

Desertum interdum, est caro nostra afflicta & macerata, in qua habitat Christus. Mat.4.a. Per hoc desertum ducit equum, qui animam exercet in carne sibi subiecta. Is.63.c. Et deserta Idumæa, est destructio carnalium affectuum. Ioel.3.d. Psal.64. 106. Ab hoc deserto ascendit anima, quum se ipsam deserit eleuata ad cælestia, sicut virgula fumi per mentis excessum. Cant.3.c.8.b.

Amb.ser.33. Ric.de S.Vict. 5. de arca.Myst.6. Ori.s.Ier.ho. 3. Amb.2.de Abr.4. & de virg.3.

Pœnitentia. Contemplatio. Tranquillitas mentis.

Desertum etiam designat pœnitentiam, contemplationem, tranquillitatem mentis à tentationibus, & consilium à secularibus curis alienum, & separationem à vitiis. Ideo in deserto

Arn.s.Ps.136. Gre.4.mor.34.

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 10. Hie. s. Mar. 1. — *Consilium spirituale. Separatio à vitiis.*

sacrificari sibi vult Deus, hoc est, in mentis quiete, non in Ægypto. Exod. 3. a. 4. c. 5. a. 8. g. 13. d. 14. c. Iob 3. c. 39. a. Ps. 64. 135. 136. Isaiæ 35. c. 48. d. Ier. 50. d. Luc. 1. g. 7. d. Ioan. 6. d. 11. g. Apoc. 12. b. d. Et ibi Apparet ros, atque aluntur manna à Deo. Exo. 16. c. Ibi quoque Christus morabatur. Marc. 1. d. In deserto quoque sunt fideles: quia nemini est fides nostra perspicua. Psal. 77.

Bed. s. Exo. 5. Ori. s. Nu. ho. 27. & s. Ios. ho. 4. Hie s. Eze. 20. Gre. 4. mor. 34. & 30. mor. 30. Cyri. de recta fide. — *Monasterium. Status religionis.*

Desertum Sin, idest, tentationis, vbi videtur Deus, designare potest monasterium, & religionis statum, & locū extra mundanam turbam, & laborantium in Dei obsequio: qui multas patiuntur tentationes: & tamen vident Deum, per interiores consolationes. Exo. 16. a. 18. a. 19. a. Num. 21. b. 33. b. Deut. 1. a. 4. g. 8. c. 9. b. 11. a. 32. b. Iob 39. a. Ps. 101. Thre. 4. d. 2. Mach. 5. d. 2. Cor. 11. f. In hac solitudine inueniuntur aquæ calidæ. Gen. 36. c. Hoc desertum non seminatur, quia caret delitiis. Ier. 2. a. In hoc deserto veniunt de Ægypto, quià vitiis mundi separantur. Eze. 20. b. 34. f. Amos 2. c. Et solitudines ædificant, qui à secreto cordis terrenorum desideriorum tumultus expellunt. Iob 3. c. Hoc est desertum Sur. Exo. 15. d. Apoc. 12. b.

Rup. 7. s. Apoc. Ber. ser. paruo. 94. — *Conteptus mūdi.*

Desertum, quò fugit Elias. 3. Reg. 19. a. est contemptus huius mundi, in quo quiescitur à tumultu. Et imperturbatus mentis status, & purus, vnde ab initio hominis natura egressa est.

Cyr. de adorat. in Spiritus. sancto. — *Difficultas fidei*

Desertum, vbi conclusus est populus, vt non posset euadere. Exo. 14. a. designare potest fidei difficultatem, quum non occurrunt rationes, ad obiectiones hæreticorum dissoluendas.

Glo. ord. s. Exo. 14. Gre. s. Eze. ho. 3. Hie. s. Iob 39. — *Litera legis. Desertio ceremonialium.*

Deserta in vbertatem versa, sunt litera legis, & prophetarum dicta: quæ apud Iudæos per intellectum mysticum non colebantur. In Ecclesia tamen est spiritualium sensuum abundātia. Isaiæ 5. b. 25. c. 41. e. Iob 30. b. Sic desertum conuertit Deus in stagna aquarum. Ps. 106. Solitudo autem vbi inuenitur Agar, est desertio ceremonialium. Gen. 16. b. 21. b. In hac solitudine dedit Deus domum onagro, hoc est, Iudæis. Iob 39. a.

Tert. adue. Iudæ. Ambr. ser. 37. & de Isaac. s. & s. Luc. 7. Ori. s. Leu. ho. 9. Chry. de Iephte. Gre. s. Cant. 3. Vict. adue. Arriū. Rup. s. Hos. 9. — *Mundus. Vita humana misera. Aegyptus.*

Desertum, aliquando dicitur mundus, in quem proiectus est Adam expulsus de Paradiso. Designat etiam vitam humanam miseriis plenam. Gen. 47. e. Exo. 15. d. 16. a. 23. d. Num. 14. e. 27. c. 32. c. Deuter. 11. e. Ios. 5. b. 8. c. 16. a. In hoc deserto plangit filia Iephte virginitatem suam. Iud. 1. c. 8. b. 11. g. Ps. 62. Cant. 3. c. 8. b. Ier. 49. d. Ioel. 2. e. Luc. 7. d. Apoc. 12. b. 17. a. In hunc eremum mittitur hircus. Leui. 16. b. e. quum peccatores relinquuntur in suis delictis. Desertum etiam, in quo clamabat Ioannes, est mundus: & desertum, quò fugit Elias. 3. Regum 19. a. est mundus vniuersus: qui propter dæmonum culturam, in maligno fuerat positus: ad quem venit Christus per Apostolos. Desertum etiam, Ægyptus: vt quasi vuas in deserto inuenit Deus Israel. Hos. 9. c.

Obliuio.

Solitudo etiam est obliuio. Ideo fratres Ioseph miserunt ipsum in cisternam, quæ erat in solitudine, vt eius deleretur memoria. Genes. 37. e. Sic Iudæi volebant tradere Christum perpetuæ obliuioni.

Gre. 20. mor. 14. — *Commoda temporalia.*

Deserta torrentium. Iob 30. a. sunt commoda temporalia: quæ sancti prædicatores deserunt, & pro nihilo habent: quæ Apostolus tanquam stercora reputabat. Phil. 4. c.

Ber serm. de fallacia vitæ præsentis. — *Singularitas superborum.*

Solitudo in qua erratur, est singularitas superborum: qui solos sese reputant, solos appetunt reputari. Ps. 106.

Gre. s. 1. Reg. 13. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 10. — *Infernus.*

Desertum præterea est infernus, contra quem est vallis Seboim, idest, vita Sanctorū. 1. Reg. 13. b. 3. Reg. 2. f. Tob. 8. a. Sap. 10. a. Is. 56. c. Eze. 29. a. Ioel 2. e.

Ori s. Mat. ho. 35. Hier. s. Is. 50. & s. Mal. 1. — *Condēnatio malorum.*

Deserta lætitiæ, erit tempore iudicij malis. Is. 24. b. Desertum etiam faciet Christum mare in iudicio, quum tollet impios à mundo. Et quum tollet amaritudines seculi à bonis. Is. 50. b. Iere. 51. d. Ios. 3. d. Et ponit montes Idumææ, hoc est, terrenæ, & sanguinariæ in solitudinem: quia nihil de terra crescere sinit, & esse perpetuum. Mal. 1. a. Ps. 74.

Ori. s. Mat. ho. 29. Hie. s. Is. 15. 16. Gre. 20. mor. 9. 10. Hie. s. Ioel. 3. — *Errores hæreticorum.*

In deserto dicunt esse Christum, qui secretos docent errores: aut qui docentes manifestos errores, ab Ecclesia separant auditores. Ma. 24. c. Et desertæ aquæ Nemrim, designant destructam hæreticorum prauam doctrinam. Isa. 15. c. In hac solitudine rodunt hæretici. Iob 24. a. 30. a. Ier. 39. b. 50. d. Thr. 4. a. Eze. 6. d. 13. a. 19. d. In hac solitudine vastantur gentes. Is. 60. c. Et deserta fiunt suburbana Esebon, quum prauæ cogitationes hæreticorum reiiciūtur, quæ destitutæ sunt diuino præsidio. Is. 16. b. Et terra eorum datur in solitudinem. Ezech. 33. f. Et Idumæa fit deserta, quum hæretici & torreni tolluntur. Ioel. 3. d.

Defectus bonorum operum.

Solitudo terræ, est defectus bonorum operum, quem etiam designat desertus Carmelus. Gen. 47. e. 4. Reg. 25. a. 2. Par. 20. e. Is. 13. b. 24. b. Ier. 4. b. f. 10. d.

Hie. s. Eze. 30. — *Dissipari conuenticula hæreticorum.*

Desertæ fiunt ciuitates Ægypti, quum nulla congregatio manet infidelium habens aliquid firmitatis. Ezec. 30. b. Sic redigitur mons Seir in solitudines sempiternas. Ezec. 35. b. Sopho. 1. c. 2. a.

Hie. s. Soph. 2. — *Relinqui à Deo*

In solitudinem ponitur speciosa, quum relinquitur Ecclesia, vel Iudæa, aut anima peccās. Soph. 2. c.

Hie. s. Sop. 3. — *Periens iter impiorum.*

Desertæ fiunt viæ malorum, quum iter impiorum perit. Sop. 3. b.

Chry. s. Rom. ho. 8. — *Peccatum.*

Eremus locusque diaboli, nil aliud est, quàm ipsum peccatum: vnde diabolus vt serpens de infimis & terrenis tentat: & inter spineta latet: quæ si præcidas, aufugit.

Desiderare, Desiderium, quære Appetere.

Designare, vide Instituere.

Desinere, Desistere, vide Cessare.

Desolare.

DEsolare, est desertum facere, & destruere.

Anima. Ecclesia. Desolata anima est, quæ per gratiam Dei separatur ab omnibus voluptatibus, & cæteris, quæ ei ad vitia fauebant, vt resipiscat. Et etiam ipsa Ecclesia dicitur desolata, quasi separata ab omnibus mundanis. Thr.1.e. Ezec.25.a. Et desolata ciuitas, est anima sine Christo. Is.3.d.6.d.34.c.64.d. *Hie.s.Eze.25.& s.Is.3.*

Gentilitas. Desolata, quam impleuit Deus, est gentilitas. Iob 38.c. Et desolatus mons Seir, est gentilitas: quam promittit Deus, non amplius vocandam desolatam. Is.62.b. Eze.35.c. *Hier.s.Iob 38. & s.Is.62.*

Multitudo peruersorum. Desolatæ ciuitates, sunt multitudo peruersorum, qui à Deo relinquuntur. Et desolati colles. Iob 15.d. Ps.72. Bar.4.g. Eze.36.g. Nah.1.b. Ioel.3.d. Soph.3.a. *Gre.12.mor. 23.*

Destructio idololatriæ, & mūdi. Desolauit Dominus linguam maris Ægypti, quum eorum destruxit idololatriam. Is. 11. d. Et desolatio Ægypti, erit desolatio mundi, & mundanorum in iudicio. Eze.32.c. Ioel.3.d. Et desolari profundum, & destrui Babylonem, aut mundum. Is.44.d. Et desolatur fluuius Ægypti, quum relinquuntur hæretici & Philosophi in suis erroribus, nemine illis fidem adhibete. Is.19.a. Mich.7.c. Soph.3.b. Ad hæc pertinet desolata fornicaria. Apoc.17.d. *Hie.s.Is.11.19.44. & s.Ioel.3.*

Destructio Hierusalem. Desolatio terræ, dicit destructionem Hierusalem propter mortem Christi. Is.1.b.3.d.27.c.34.c.62.b. Ier.7.g.12.c.18.c. Et desolatur regnum diuisum, quum cessat lex, Iudæis non admittentibus Christum. Mat.12.b. Luc.11.b.21.d. Ps.78. Thre.1.d. Ezec.12.e.14.e.33.f. Dan.9.g. Mich.7.c. Zac.7.d.1. Mach.1.e. *Ori.s.Ier.ho.7. Hie.s.Is.1. Hil.s.Mat.can.12 Amb.s.Luc.11.*

Hæresis. Desolationis abominatio, est hæresis desolans animam, ac separans à Deo. Mat.24.b. Mar.13.b. Dan.9.g. Ezec.6.d. Amos 7.c.1. Mach.1.f. *Ori.s.Mat.ho.29.*

Auferri stimulū peccati. Desolari dicitur fons mortis Israel. Hos.13.d. Eze.12.d. quum aufertur stimulus peccati, & incitamenta diaboli. *Hie.s.Hos.13.*

Punitio Dei. Desolari cælorum portas, præ stupore peccantis populi petit Ieremias, vt ostendat grauitatem peccati idololatriæ: & quòd omnis creatura congemiscit, & condolet super peccatis hominum. Ier.2.c. *Hie.s.Iere.2.*

Feruor Spiritussancti. Ignis purgans. Exempla bonorum. Desolatorij carbones, sunt separantes à Deo per punitionem. Vel designant feruorem Spiritussancti: vel ignem purgantem peccata. Vel sunt exempla bonorum, quibus dissipatur lingua dolosa malorum. Ps.44.119. *Basi. Ar. & Hil. & Hie.s.Ps.119. Aug.s.Ps.119.*

Desperare.

DEsperare, est à spe decidere. Vix habet allegoriam.

Desertio temporalium. Desperasse se dicens Iob, ostendit præsentis vitæ bona æternitatis electione deserenda: mansura quærenda, & in rebus temporariis fiduciam non habendam. Iob 7.c. Ier.2.f. *Gre.8.mor.19.*

Obstinatio. Desperabilis plaga, est cùm non admittit curationem. Sic est, quum peccatum non emendatur per flagella: vel quum tribulatio multum durat. Ier.15.d. Mich.1.c. *Hie.s.Ier.15.*

Desperant mali peruersè deserentes Deum. 2. Reg.2.f. Eccl.27.c. Ier.15.d.18.b. Mich.1.c.2. Mach.9.c. Eph.4.e.

Fugiendæ occasiones peccati. Desperans Dauid posse euadere Saulem. 1. Reg. 23. d. designat fugiendas occasiones incidendi in peccatum.

Non valēs diabolus vincere fortem. Desperans Saul posse occidere Dauid 1. Reg. 27. a. typus est diaboli, non valentis vincere virum fortem.

Despicere, vide Contemnere.

Despondere, Desponsare, vide Sponsa.

Desternere, vide Sternere.

Destinare, quære Proponere.

Destituere, vide Derelinquere.

Destruere, Dissipare, Deuastare, Vastare.

Diruere, Exterminare, Demoliri.

DEstruere est, quod structum erat, ac stabat, dissoluere, & dissipare. Exterminare autem, est extra terminos eiicere, & demoliri.

Delens Deus peccatum. Destruit nos Deus, quum tollit à nobis peccata, nostrique miseretur, & cùm destructa vita veteri, etiam per infirmitatem, & tribulationes, nobis benefacit. Ps.59. Et destruitur corpus peccati, quum omnibus vitiis morimur. Rom.6.a. Sic destruxit Christus mortem. 1. Cor. 15.c.2. Tim.1.c. *Basi. & Hil. s.Ps.59. Amb.s.Rom.6.*

Conuertens peccatores. Et vastat Philisthæos & filios Seth, eos conuertendo. Num.24.c.1. Reg.14.e. Vastitas autem veniens à Domino, est quum destruit peccata, conuertendo peccatores. Ecclesiastæ 3.a. Prou.20.b. Is.13.a. Ier.4.d. Ioel.1.d. Amos 5.a. Mich.7.a. *Gre.s.1.Reg.14. Aug.s.Ps.59. Hie.s.Is.13.*

Dissoluens literam legis. Corrigens carnalium stultitiā. Dissipat Deus gyrum arcturi. Iob 38.c. quum in testamento veteri adueniente Christo, literæ laborem soluit: vt fidelis quisque, iam cum libertate spiritus, illud intelligat, cui prius in formidine, inter tot discrimina seruiebat. Aut quum carnalium stultitiam corrigit, manifestando se per carnis stultitiam. Vel dissipat gyrum arcturi, qui dona Spiritussancti dissoluere conatur. Vel qui liberat Ecclesiam à laboribus. Vel qui tollit laborem literæ legis. *Gre.29.mo.28.29.30. Hie.s.Iob 38.*

Christus. Exterminator dici potest Christus, qui sua passione destruxit primogenita Ægypti, hoc est, abstulit peccata mundi. Exo.12.d. *Hie.s.Ier.14.25.*

Auferens Deus bona pacis. Vastat Deus pascua arietum. Ier.25.g. quum aufert bona pacis, quæ non cognoscebant va-

cantes ocio,& luxui. Vastauit etiam pascua, quum destruxit tẽplum. Et vastat terram per siccitatem, quum aufert verbum Dei & doctrinam cælestem ab Ecclesia. Ier.14. a. 31.e. Ioel.1.c. Iud.6.a.

Destruens templum. Auferens verbum Dei.

Hil.s.Ps.52.140. Arn.s.Ps.140. Aug.s.Ps.140.

Dissipat Dominus ossa placentium hominibus. Ps.52. quum cõfundit spem, quam frustra habent de æternitate. Et dissipantur ossa nostra secus infernum. Psal. 140. quum admittimus malas cogitationes, aut dæmonis suggestiones: aut hæreticorum rationes: vel quum pereunt proximi nostri peccando. Aut fuerunt corpora Martyrum abiecta à persecutoribus.

Cõfusa spei nis.

Gre.11.mor.5.& 14.mor.20.

Destruit Deus cor humanum, quum relinquit. Iob 12.c. Et destruit vndique Iob, hoc est, Ecclesiam, quando non solum in infirmis membris ipsa deperit, sed etiam, quæ videbantur fortia, corruunt. Iob 19.b. Ier.12.c. Thr.2.a.

Relinquẽs Deus.

Ori.s.Mat.ho.27.

Destruit Deus maceriam vineæ. Ps.79. quum facit legem non seruari, nec intelligi secundum literam, sed secundum spiritum. Et destructio templi est dissipatio obseruantiæ literalis legis. Mat.24.a.26.f.

Auferens literam legis.

Hie.s.Ier.5.18. Ori.s.Mat.ho.27. Amb.s.Luc.20. Hie.s.Is.10.

Dissipati muri, designant destructam machinam virtutum, & ablatam diuinam protectionem. Ier.5.c. Thr.2.b. Nah.2.b. Et destructio templi, est dissolutio virtutum in anima. Matt. 24.a.26.f.27.d. Mar.13.a.15.c. Luc.21.b. Idem designat destructio altarium Dei. 3. Reg. 19. b. Ier.10.d. Rom.14.d. Dissipatum vas, quod faciebat figulus, Ier. 18. a. lapsum hominis in peccatum designat.

Ablata virtutes. Ablata diuina protectio.

Hie.s.Ier.2.& s. Is.13.60. Gre.6.mor.20. Arn.& Hil.s. Ps.67.

Vastor leo, est gladius punitiuus Dei. Ier.2.f. Idem est dissipans ventus. Ezec.13. b. Destruit autem Deus inimicum, quum diabolum in infernum detrudit. Ps.8.34.52.143. Deut.32.d. Iob 5.d.6.c. Num.16.d. Eccl.16.a. Ier.1.b.49.f. Amos 2.c. Soph.3.a. Zach. 11. a. Et dissipat ossa inimicorum, quum eorum aufert robur. Dissipantur autem inimici, dæmones, aut Iudæi resurgente Christo. Dissipat etiam Deus terram & montes, quum in iudicio confundit malos, & in infernum demergit. Is.13.a.24.a.42.c. Ezec.14.e.22.g.35.d. Illa est vastitas à potente. Ioel.1. d. Zach.11.a. Psa.17. Ecclesiastæ 5.b. De hac dicitur Iob 5.d. In vastitate & fame ridebis. Dissipat quoque Deus gentes, quæ bella volunt, cùm destruit hæreticos pertinaces. Ps.67. Gentes autem vastatæ solitudine, erant derelicta gentilitas. Isa. 60. c. Et dissipatæ hereditates, erant gentiles perditi. Isa. 49. c. Exterminat etiam Deus prædam leonis, quum vincit diabolum. Nah.2.d. Iud.5.c. Sap.16.a. Apoc.11.d. Et dissipat Deus superbos, & demolitur domum superborum, eos puniendo, vel conuertendo. Psal.143. Prou.15.c. Et destruit fundamenta Ægypti, quum tollit hæreticos & Philosophos, & superbiam, de mundo. Ezec.30.a. Hose.7.d. Sic exterminauit Amorrhæum. Amos 2.c.

Punitio Dei.

Aug.s.Ps.67. Hie.s.Is.49. Hie.s.Eze.30. Aug.s.Ps.143.

Ar.& Hil.s.Ps.8. Hier.s.Ps.8.& s. Is.5. Aug.s.Ps.88. Euc.for.spirit.8. Tert. adu. Iudæos Hie.s.Ier.2. Rup.s.Ier.10. Arn.s.Ps.9.

Destruit Deus vltorem, quum dissipat Iudaicum populum, & hæreticos Ps.8.67. Iere.31.c. Thr.2.b. Mal.1.a. Acto.6.d. Et destruxit Deus maceriam vineæ, & sepes, quum populum Israel dissipauit: & quum destructi sunt muri Hierusalem. Isa.5. b.42.d. Ps.79. Mich.5.a. Et destruxit Deus Israel ab emundatione, quum eos reliquit in infidelitate. Ps.88. Et vastata tabernacula Hierusalem. Ier. 4.e. designant destructionem Sancti secularis. Dissipatæ etiam cisternæ, sunt synagogæ Iudæorum: & item dæmones, & idola. Iere.2. c. Dissipatum vas figuli, destructio templi, & populi Iudæorum. Ier.18.a.

Dissipatio populi Israel. Synagoga Iudæorum. Dæmones. Idola.

Destruxit Deus ciuitates inimicorum, quum dissipata sunt templa idolorum, & ablatus est cultus eorum. Ad idem refertur vastatio ciuitatis Sichen per filios Iacob. Gen.34.e. Num. 32.g. Deut.3.a. Ios.8.b. Iud. 9.f.1. Esdr.6.c. Psal.9.27.51. Is.61.b. Ier.24.c.42.b.45.b.47.c. 49.a. 50.b.51.f. Ezech.26.b. 30. a. 32.c.35.a. Nah.2.c.3.b. Soph.2.a. Et destruere Deos gentilium, & aras eorum, est tollere errores. Exo.23.c.34.b. Deut.12.a. Iud.6.e.4. Reg.10.f.11.d.18.a.23. b.2. Par.23.d.31.a. Iud.3 d. Amos 7.c. Et destruere lupanar Hierusalem, est tollere errores, & idololatriam, & seminarium libidinis, & vitiorum. Eze.6.a.16.e. Ad hæc pertinet, quum viri Iuda destruxerunt caulas ouium inimicorum. 2. Par.14.d.

Dissipari templa Iudæorum. Tollere errores.

Hie.s.Eze.16.

Ori.s.Ios.ho.13.18. & s.Ier.ho.1. Amb.s.2.Cor.10. Phil.de conf.ling. Isyc.s.Leu.14.

Destruere domum leprosam, est confundere, & proiicere hæreticos, & eorum dogmata. Leuit.14.f. Idem erit destruere clibanum immundum, & scytropodes. Leuitic.11.f. Destruere autem ædificia diaboli, & hæreticorum, officium est Christi, & prædicatoris. Iere. 1. b. 50. c. Destruit etiam sapiens robur ciuitatum fortium, quum dissoluit, & euacuat rationes Philosophorum hæreticorum. Proue.21.c. De hoc 2. Corint. 10.a. Consilia destruentes, &c. Sic destruere munitiones, & destruere turrim Phanuel, est dissoluere rationes vitia defendentes. Iudit.8.b. Deut.28.e.2. Reg.20.e. Et destruere murum Geth. 2. Par. 26.a. Eccl.10.c. Mich.5. d. Et destruit Deus ea, quæ sunt, hoc est, superbos. 1. Cor.1.d. Ier.19.b. Dissipat etiam Deus muros & turres Tyri, quum destruit munimenta hæreticorum. Ezec.26.b. Hos.10. d. Et dissipãs Chusai consilium Achitophel, est dissipãs consilia hæreticorum. Et dissipauit Dominus consilia gentium: quum destruxit idololatriam. Et in resurrectione consilium sacerdotum, & pharisæorum, Pilati, & militum 2. Reg.15.g.17.c. Neem.4.c. Iob 5.b. Ps.32. Prou.15.c. Isaiæ 8. b. Ierem.19.b.

Confundere hæreticorũ dogmata.

Basi.s.Ps.32. Hie.s.Is.8.

Gre.s.1.Reg.15.

Demoliri vniuersa, quæ erant Amalec. 1. Reg 15.a. est auferre omnes carnales cogitationes à corde. Et demoliri vile & reprobum de Amalec, est respuere ea quæ non perinde delectãt.

Auferre omnes carnales cogitationes.

Gre.13.mor.20.

Dissipatæ cogitationes, dicuntur per subtractionem temporalium, quæ mentem torquebant. Iob 17.c.

Gre.11.mor.11.

Dissipat Deus munitiones Israel, quum aufert ab anima fidem, & spem, & charitatem. Thre.2. a.

Auferri fidem & spem.

Dissipare

Tollere virginitatem aut vnitatem Ecclesiæ. — *Amb.de inst.vir.9*

Dissipare sepem, est virginitatem tollere: vel est vnitatem Ecclesiæ dissoluere. Ecclesiastæ 10.b.

Amisso virtutũ — *Hie.s. Ecclesiastẽ 10.* *Glo.ord.s.Pro.24.*

Destructa maceria vineæ stulti. Prouerb.24. d. Ecclesiastæ 10. b. est, quum incepta virtutum munimina, vel improbitate hominum deceptus, vel diaboli persuasione, quisque negligens perdit.

Confusa scientia secularis. — *Hie.s.Is.15.23.*

Vastata dicitur Moab nocte: quia scientia secularis, aduersaria scientiæ Dei, relicta est in tenebris perpetuæ ignorantiæ. Is.15.a.23.a.42.c.Ier.48.a.49.a.

Iudæi firmantes traditiones, & praue interpretantes prophetias de Christo. — *Arn.s.Ps.118.* *Hie.s.Iob 30. & s. Is.22.*

Dissipantes legem Dei, sunt Iudæi suas traditiones volentes statuere. Ps.118. Et dissiparunt itinera Iob, hoc est, Christi. Iob 30.b. quum prophetias de Christo loquentes praue interpretati sunt. Et destruẽtes Iudæi domos ad muniendum murum. Is.22. c. sunt Scribæ & Pharisæi malè interpretantes legem, vt suas firmarent traditiones. Vel sunt hæretici destruentes doctrinam veteris testamenti, vt ædificarent conciliabula malignantium.

Dissoluentes legem naturalem. — *Hie.s.Isa.24. & epi. Beatitudinis.* *Amb.s.Luc.15.* *Ber.ser.de affe.animæ.*

Dissipantes fœdus sempiternum. Isa. 24. a. sunt quicunque legem naturalem dissoluunt. Disipare etiam dicitur prodigus substantiam suam. Luc. 15. c. quum peccator perdit ornamenta naturæ: aut abutitur donis Dei.

Impedire bona opera. — *Hie.s.Is.33.*

Disipant viam gressuum, qui benè operandi impedimenta apponunt. Isa. 3. c.33.b. Sic faciunt, qui disipant opera sua. Pro.18.b.

Dissolui insidias hæreticorũ.

Disipari arcum belli, est dissolui insidias peccatorum & hæreticorum. Zac.9.c.

Destructio simplicium. — *Ori.s.Mat. ho.14.* *Hie.s.Zac.9.* *Hie.s.Hab.2.*

Vastitas animalium, seu iumentorum. Haba. 2. d. est destructio simplicium, quæ fit ab hæreticis.

Vastans diabolus ecclesias. *Spiritus fornicationis.* — *Ori.s.Iud.ho.7.* *Gre.s.1.Reg.14.& 20.mor.22.* *Hier.s.Is.1.14.16.49.*

Destruxit vrbes diabolus, quum vastauit Ecclesias. Isa.1. c.14. d.21.a.17.d.49.e.22.b.42.d.51.f.4.Reg.25.c.2.Par.25.f.36.d.Ps.10.Ier.5.b.4.f.6.a.30.c.Thr.1.b.2.a.Ezech.13.b.26.a.36.g.39.e.1.Mach.1.d.6.g.9.e. Et vastant locustæ omnia, hoc est, dæmones opera. Exo.10.d. Et vastantes Madianitæ segetes Israel, sunt dæmones procurantes corrumpere bona opera nostra. Iud.6.a.18.b.Deut.28.d.Hos.10.d.12.a. Mich. 5. a. Vastator autem dicitur interdum spiritus fornicationis, perdens omnia bona, quæ sunt in mente. 1.Reg.14.g. De quo dicitur Iob 31.b. Ignis est vsque ad perditionem deuorans, & omnia eradicans genimina. Eundem designare potest destruens mulier insipiens domum structam. Prou.14.a. Et vastitas hostilis est, quum dæmones perdunt animas. Is.1.b.16.a.23.c.42.d.60.d.Nu.24.d.Iud.2.c.9.d.1.Esdr.6.c.Ier.6.c.10.d.20.b.40.d.Ioel.1.c.Nah.2.a.Abdi.e.Zach.14.a. Et disipant inimici itinera Iob, quum dæmones, aut aperti persequutores in quorundam infirmorum mentibus, veritatis vias, callida persuasione perturbant. Iob 30.b.Leu.26.e.Neem.1.a.2.c.Prou.29.b.Is. 51. f. Amos 5.d. Luc.9.e. Exterminator etiam dicitur diabolus. Exod.12.d.Iud.8.c.Ier.12.c.1. Cor.10.b.Apo.8.b. Ipse est ventus aquilo disipans pluuias, hoc est tollens gratiam, & virtutes ab anima. Exterminans vineam aper de sylua. Ps.79. fuit Iudaicus populus, qui crucifigens Christum, etiã Ecclesiam & synagogam, quantum in se fuit, deuastauit. Vel est diabolus disipans Iudæam propter incredulitatem: aut etiam Ecclesiam. Et vastans lupus Iudæos, fuit rex Medorum vel diabolus, vel rapacitas & gula. Iere.5. b.9.e. Demoliuntur quoque vulpes vineas. Cantic.2.d. quum hæretici in errorem inducunt animas, & disipant Ecclesias: & cùm detractores & adulatores perdunt animas bonorum. Hi sunt pastores disipantes vineam, hoc est Ecclesiã, vel synagogam. Ier.12.c. Destruunt quoque hæretici, quæ Deus perfecit, quum disipant vnitatem Ecclesiæ. Ps.10.

Diabolus. *Iudaicus populus.* *Rapacitas & gula.* *Hæretici.* *Detractores & adulatores.* — *Hie.s.Ps.79. & s. Ier.5.12.* *Arn.s.Ps.79.* *Ori.s.Cant.ho.4.* *Gre.s.Cant.2.* *Hie.s.Ps.10.*

Paulus persequens ecclesias. — *Hie.Aglasiæ.*

Disipans villicus substantiam domini, dici poterat Paulus, quando persequebatur fideles. Luc.16.a.

Perdere iustũ. — *Hie.s.Is.65.*

Disipare granum botri. Is.65.b. est perdere iustum relictum inter malos: quod non facit Deus, qui non perdit iustum cum impiis.

Separari à cœtu Sanctorum. — *Glo.int.s.Exo.30.*

Exterminatur de populo suo, qui separatur à cœtu Sanctorum. Exo.30.d.Ps.36.Sap.3.d.11.c.16.a.Acto.3.d.

Ostentare tristitiam. — *Basi.de ieiun.ho.1.*

Exterminare vel obscurare faciem, est foris tristitiam ostendere. Mat.6.b.

Duratio Ecclesiæ. — *Lyr.s.Ier.31.*

Non destrui nouam Hierusalem in æternum, indicat durationem Ecclesiæ. Ierem.31. g. Et etiam sepulchri Christi, quod adhuc durat, etiam inter Sarracenos.

Sensus. — *Glo.ord.s.Thr. 1.*

Destructæ portæ Hierusalem. Thr.1.b. sunt sensus omnibus delictis aditum dantes.

Sterilitas Iudææ — *Hie.s. Ecclesiastẽ 12.* *Euc.q.in Ecclesiasten.* *Gre.31.mor. 20.*

Disipatur capparis. Ecclesiastæ 12. b. quum vis libidinis in sene extinguitur. Vel dicitur, quia gentilitate fidem amplectente, Iudæa in sua sterilitate remanens, bene viuendi ordinem amisit.

Lyr.s.Pro. 29.

Destruit auarus terram. Prou.29. a. quum videlicet habet dominium, & exercet tyrannidem super eam.

Iniquitas & interitus. — *Glo.ord.s. Hos.12*

Vastitas dici potest ipsa iniquitas. Hos.12.a.Ioel.1.d. Et interitus sequens iniquitatem.

Non occidendi vtiles. — *Lyr.s.Deu. 20.*

Non vastanda ligna regionis fructifera. Deut.20.d. hoc est, non sunt occidendi illi, qui cõuersi fructificare possunt in Ecclesia.

Glo.ord.s. Pro.29.

Disipatur populus deficiente prophetia. Prou.29.c. quia cùm sacerdotis eruditio cessauerit, soluetur continuò disciplina diuinæ legis.

Non sequi passiones. — *Lyr.s.Nu. 9.*

Disipantes filij Israel tentoria sua, recedente nube. Num.9. d. sunt non sequentes motus pasionum, sed sequentes lumen rationis aut gratiæ.

Pereuntes doctores. — *Lyr.s.Ioel. 1.*

Disipatæ apothecæ. Ioel.1.d. sunt pereuntes doctores per malam vitam.

Desudare, vide Laborare.

Desuper.

Desuper, indicat locum superiorem: Desuper in cælo significabit elationem superbiæ. Exod.20.a.

Deterior, vide Malus.

Detestari, vide Abominari.

Detinere.

DEtinere, est tenere, siue remorari aliquem.

Detinentes Rebeccam, nè tam citò iret ad Isaac. Gen.24. f. sunt impedientes conuersionem alicuius vel ad Christum vel ad religionem. *Impedientes conuersionem.*

Detineri infirmitate. Ioan.5.a. Eccl.3.c. Rom.7.b. est grauari peccato. *Grauari peccato.*

Detentio sapientiæ, est in plenitudine Sanctorum. Eccl.14.b.

Detinere veritatem Dei in iniustitia, est eorum, qui multos colunt Deos, aut colendos docent. Rom.1.b.

Detrahere, vide Auferre.

Detrahere, pro Deorsum trahere, vel Derogare.

DEtrahere, interdum est deorsum trahere: quandoque verò derogare, & maledicendo famam, gloriam, aut honorem alicuius adimere. Et detractor dicitur, qui sic derogat.

Hie.s.Is.63.& s.Hos.7. Detrahere dicitur Deus, quum humiliat, & abiicit: & dicitur in terram detrahere, aut in infernum proiicere. Is.23.b.26.a.d.63.b. Ier.49.d. Ezec.26.e.32.d. Amos 9.a. Abdi.b. Mich.1.b. Et hæretici detrahuntur quasi volucres. Hos.7.c. *Humilians & abiiciens. Deus.*

Hie.s.Is.14. Gre.15.mor.16. Detrahitur superbia diaboli ad inferos: quia ad illum locum est condemnatus. Et dicitur Lucifer illuc detrahi, quia inuitus trahitur. Sic detrahentur mali. Iob 20. d. Isaiæ 14.c.d.25.d. 2.Petri 2.a. *Condẽnatio diaboli.*

Hie.s.Is.10. Gre.17.mor.2. Detrahit Assur in sublime residentes, quum diabolus, aut hæreticus, vincit doctores aliquos, aut pastores Ecclesiæ, aut validas eorum rationes. Is.10.e. Iob 24.d. *Vincens diabolus doctores.*

Glo.int.s.Exo.22. Detrahere Diis. Exo.22.d. est derogare sacerdotibus, & prælatis. *Derogare prælatis.*

Detrahunt hæretici sermonibus veritatis. Iob 6.d. Et detrahebant Christo recedenti, quia ipsi à miraculis quiescenti, fidem adhibere nolebant. Iob 19.c. Ps.37.108. Ecclesiastæ 10.c. Detrahunt etiam Domino, qui verbis eius credere nolunt. Numer.14.b. Deut.31.e. Sic detrahere Mosi, est non adhibere fidem legi. Nu.12.b. *Incredulitas.* *Glo.ord.s.Nu.12.*

Detrahere terræ promissionis, est præferre terrena cælestibus. Nu.3.d. *Præferre terrena cælestib.*

Detrahunt dæmones, quum opera nostra calumniantur. Ps.37. *Calumniantes opera nostra.*

Detrimentum, vide Damnum.

Deturpare, quære Turpis.

Deuastare, vide Destruere.

Deuoluere, vide voluere.

Deuorare, Deglutire, Glutire, Vorare.

DEuorare, est cibum non mansum præcipitanter deglutire.

Phil. de mig. Abr. Gre. Nys. de vita Mosis. Aug.3. de Trinit. 10.& s.Ps.73. Bed.s.Exo.7. Cyr. de incarnat. Vnigenit.14. Deuorans virga Mosis virgas Magorum. Exod.7.b. typus est crucis Christi, vincentis sapientiam seculi, & sacræ doctrinæ, ac veritatis, doctrinas falsas, & sophismata dissipantis. Designat etiam Christum condemnantem mundanos, qui non resurgent, nisi ad mortem æternam: & eundem destruentem corpus diaboli. Verbum etiam Dei dira venena euacuauit per remissionem peccatorum. *Crux Christi. Sacra doctrina. Christus.*

Gre.17.mor.26. Deuoratur homo, quum loquitur de Deo. Iob 37.d. quia ab eius immẽsitate, quasi in profundum raptus absconditur: quia fari ineffabilem cupiens, ipsa suæ ignorantiæ angustia deglutitur. Loquitur autem caro de spiritu, circunscriptus spiritus de incircunscripto, creatura de creatore, temporalis de æterno, mutabilis de immutabili, mortalis de viuificante: & quum in tenebris positus, internum lumen, sicut est, nesciat: homo de æternitate disserere cupiens, cæcus de luce loquitur. *Raptus loquentis de Deo.*

Gre.8.mor.21. Glutire saliuam. Iob.7.d. est supernæ claritatis, quam quis contemplatur, gustu etiam satiari. Saliua autem ex capite defluens, os tangit, sed ad ventrem minimè peruenit: quia liquore supernæ contemplationis, iam quidem intellectus noster infunditur, sed nequaquam mẽs plene satiatur. In ore etenim gustus est, in ventre satietas. *Satiari gustu supernæ claritatis.*

Rup.6.s.Apoc. Deuorans Ioannes librum, susceptionem doctrinæ in die Pentecostes indicat. Apoc.10.d. *Susceptio doctrinæ cælestis.*

Gre.ho.22. Bed.s.Exo.12. Vorare caput agni, cum pedibus & intestinis. Exo.12.b. est auidè corpus Christi sumere, & diuinitatem illius fide percipere, & humanitatis eius vestigia amando, & imitando perquirere, & verba vitæ, cum auiditate sumere, & occulta mysteria venerari. *Sumere auide corpus Christi.*

Hier.s.Ps.20.& s.Zach.9. Deuorans ignis holocaustum, est ignis Spiritussancti consumens omnia carnalia in mẽte, & faciens ipsam diuinam. Et ipse Deus dicitur deuorans ignis. Leuit.6.b.9.d. Numer.19.a. Deu.5.c.3.Reg.18.f.2.Par.7.a. Et deuorat ignis abyssum, quũ Deus consumit peccata. Amos 7.a. Psal.20. *Consumens Spiritussanctus carnalia.*

7.a. Psal.20. Et deuoratur igne fortitudo Tyri, quum rationes philosophorum destruuntur igne, quem venit Dominus mittere in terram. Zach.9.a.12.b.

Vindicta Dei. — *Hie.s.Isa.24.31*

Deuorans etiam ignis, est Dei vindicta, sicut & ira Dei deuorauit Aegyptios. Exod. 15.a. Et deuorans gladius, est diuina punitio. 2.Reg.18.b. Isa.31.d. Iere. 2.f.12.c. Idem deuorans mensis, aut rubigo. Hose.5.b. Et vorabit maledictio terram. Is.24. b. quum dicet Christus in iudicio: Ite maledicti in ignem æternum. Deuorans ignis Nadab & Abihu, destructionem sacerdotij Iudæorum, & Iudeę indicauit. Le.10.a. Amos 7.a.

Destructio Iudæorum.

Ignis inferni. — *Rup.s.Leui.7. & s.Amos.7. Hie.s.Isa.9. Gre.15. mor.14. & 16.mor.7.*

Deuorans ignis Nadab & Abihu, typus est ignis inferni. Leuitic.10.a. Num.11.a. Iudi.9. b. 20.g. 2.Reg.22.a. 4.Reg.1.c. Iob.15.d.20.d. Et deuorat ignis spinas, & vepres, hoc est, infernus hæreticos. Isa.9.d.26.b.29.b.30.f.33.e. Iere.5.d.17.d.21.d.48.g. Thren.2.a.4.b. Ezech.15.b.16. c.23.d. Hose.8.b. Ioel.1.d.2.b. Amos 1.b.2.a.5.b.7.a. Sopho.1.d.3.b. Zach.9.a.12.b. Malach.1. c. Apo.11.b.20.c. Et deuorat ignis reliquias malorum, quum corpus hic relictum, post resurrectionem igne inferni deuorabitur. Iob.22.c. Ps.20. Eccl'i.36.b.43.e. Deuorantur etiã comedentes Israel, quum dæmones & persequentes Ecclesiam in infernum truduntur. Iere. 30.c.

Peccatum libidinis. — *Gre.21.mor.9.*

Deuorans ignis, dicitur peccatum libidinis. Iob.32.b.

Tolli robur animi. — *Hie.s.Nahum.3.*

Deuorat ignis vestes. Nahum 3.c. quum tollit robur animi.

Multiplicatio Martyrum. — *Hie.s.Eze.36.*

Deuoratricem hominum dicebant Gentes Ecclesiam: quia videbant fideles ob defensionem fidei à tyrannis occidi, & alios ad fidem conuerti, & Ecclesiæ copulari. Ezech.36.c.

Ori.s.Num.ho.16.

Deuorare prædam, est arripere regnum cælorum. Num.23.d.

Occidentes Iudæi Christum. — *Amb.de Ioseph.3. Beda s. Gen.33.& s.Pro.1.*

Deuorauit fera pessima Ioseph, secundùm opinionem Iacob. Gen.36. g. vbi designantur Iudæi, qui præcipitanter, & cum maxima crudelitate crucifixerunt Christum. Idem designauit deuorare volens piscis Tobiam. Tob.6.a.12.a. Ionæ 2.a. Volebant eum deuorare, sicut infernus viuentem: vt penitus memoria virtutum eius, & doctrinæ, extingueretur, & an talis vnquam inter eos vixerit, penitus ignoraretur. Pro.1.b. Apocal.12.a. Deuorauerunt iudices suos, quum persequuti sunt Christum, & Apostolos. Hose.7.b.

Dæmones perdentes Iudæos & peccatores. — *Rup.s.Hos.7.et 7 s.Apoc. Ori.s.Iere.ho.8. Hie.s.Isa.1. Am.s.Ps.118.se.7*

Deuorantes bestiæ agri hæreditatem Domini, sunt dæmones, trahentes Iudæos in infernum. Et deuorant alieni terram, quum dæmones inducunt animas in infernum. Isa.1.b.12. c. 28.a.56.c. Ps.34.123. Ierem.3.a.8.f.10.d.12.c.15.g.51.d. Ezec.16.c.22.f.23.f.34.b.39.a. Hose. 8. c. Haba.1.d. Mala.3.c. 1.Petr.5.c. Apoc.12.b. Deuorans leo homines, dicitur de Sedechia rege. Eze.19.b. Deuorant nos viuos, qui in peccatum nos inducunt, dum sumus in corpore. Ps.123. Eze.22.f. Et deglutit diabolus Sion, hoc est, Iudæos. Thre.2.a.3. Reg.14.c. Et deuorãt bestiæ terræ, & volucres cæli draconem, quum dæmones mutuis malis se afficiunt. Ezech. 29.b.33.f.

Rup.3.vict.verbi Dei.10. Glo.int.s.Gen.41

Vitia dissipantia virtutes.

Deuorantes boues macilentæ boues pingues. Gene.41.a. designant vitia virtutis decorem dissipantia. Itidem spicæ tenues deuorantes plenas. Et deuorantes locustæ herbas. Exo.10.c. designant elationem, virorem bonorum operum destruentem.

Vastantes Ecclesiam. — *Hie.s.Isa.9. Hila.s.Ps.52.*

Vorant carnem brachij sui hæretici, quum vastant Ecclesiam. Isa.9.d. Et deuorant plebem Dei vt cibum panis, qui Sanctorum iniuriis viuunt, qui obtrectationis morsu, & inuidiæ laniatu, eos dilacerant: qui se collationibus, & muneribus plebis, religionis prætextu ditant. Ps.14.52. De his Philip.3.d. Quorum Deus venter est. Et Matth.23.b. Comeditis domos viduarum. Et deuorant fructum iumentorum. Deut.28.e. Iere.2.a. Zach.11.b. Habac. 1. d. E diuerso fideles deuorant malos sicut panem, quum eos conuertunt ad fidem. Nume.14.b. Deut.7.c. Zach.9.d.

Arno.s.Ps.106.

Discessus à recta ratione. — *Hie.s.Isa.9.*

Deuorata dicitur sapientia, quum quis peccando, à recta ratione discedit. Ps. 106. Sic est deuoratum robur. Iere.51 d.

Confundẽtes philosophi hæreticos.

Deuorant hostes Israelem toto ore, quum philosophi confundunt hęreticos. Isa.9. b.

Peccantes superbia vel timore. — *Gre.14.mor.8. Aug.s.Ps.123. Gre.15. mor.6.*

Deuorat mors pulchritudinem cutis hypocritæ, quum eius gloriam superbia supplantat. Iob.18.c. Deglutiuntur viui, qui scientes timore peccant. Ps.123.

Legens sacram scripturam. — *Hie.s.Hose.7.*

Deuorat hypocrita diuitias, quum legit sacram scripturam. Iob.20.b.

Dissipantes virtutes hæretici.

Deuorantes iudices suos. Hose.7.b. sunt hæretici, qui si quid habent virtutum in anima, dissipant, vel perdunt sensus, quibus mala discernunt à bonis. Vel duces hæreticorum, eorũ deuorantur assensu.

Peccare. — *Ori.s.Matt.ho.25 Gre.1.mor.14. Au.1.q.in Euan.33*

Glutire, interdum est peccatum aliquod committere. Eccl'ici.23.c. Non extinguetur, donec aliquid glutiat. Deglutire autem camelum, est grauia peccata committere. Et Iudæi deglutierunt camelum, quum occiderunt Christum. Matthæi 23.c.

Consumi malos. — *Ori.s.Exo.ho.6.*

Deuorat terra eos, qui terrenis inhiant, eisque vacant. Exod. 15.b. Et deuorat superbos, vt Core, Dathan, & Abiron. Deu.16.d. Et deuorat tinea malos, vt lanam. Isa.51.c. Num.16. e. Ps. 105. Et deuorantur peste, qui pereunt, propter malorum consortium. Deuorantur autem fame, qui pereunt, ob defectum audiendi verbum Dei. Ezech.7.c.

Pati extrema supplicia. — *Lyra.s.Eze.43.*

Deuorat fragmenta calicis, qui extrema etiam patitur supplicia. Eze.23.e.

Consumentes bona viduarum. — *Glo.ord.s.Luc.20*

Deuorantes Pharisæi domos viduarum. Marc.12.d. Luc.20.g. 2.Cor. 11. d. sunt consumentes bona viduarum sub specie sanctitatis.

Dissipans dona Dei. — *Glo.ord.s.Luc.15.*

Deuorans prodigus substantiam suam. Luc. 15.g. est dissipans dona Dei, tam naturalia, quam gratuita: cùm dæmonibus videlicet, fœda cupiditate fornicando.

Consumẽs peccatum Synagogæ. — *Glo.ord.s.Nu. 12.*

Deuorans lepra carnem Mariæ sororis Mosis. Num. 12. d. est consumens peccatum populum synagogæ.

Deuouere, vide Vouere.

Deus, Diuinus, Diuinitas.

DEus, secundum scripturas, aut verus Deus est, aut tantummodo nuncupatiuus, aut falsus. Verus, vt Pater, Filius, & Spiritussanctus. Nuncupatiuus, vt Sancti, & Angeli, & Iudices, ac Sacerdotes. Falsus, vt Dæmones, & Simulacra, & Tyranni, ac Magnates.

Amb. 5. de fide 2. — *Deus peculiariter bonorum.*

Deus dicitur esse eorum, quibus se ipse largitur: vt dicitur Deus Patriarcharum, & Prophetarum, & Deus patris, & Deus filiorum Israel: & demum dicitur Deus omnium, qui sunt in gratia. Exod. 3. d. 5. a. 6. a. 7. c. 18. b. 29. g. Ps. 45. Iere. 31. a.

Ori. s. Iere. ho. 6. — *Diuinitas in humanitate.*

Deus existens cum Mose, designat diuinitatem cum humanitate. Exodi 3. c. Et Christus dictus est Deus, & Deus absconditus. Isa. 9. b. 45. c. Et dicitur Deus Deorum, quia omnes, qui nuncupatiui dij dicuntur, ab eo creati sunt. Et Deus Deorum, Christus Christianorum. Psal. 49. 83. 135.

Hie. s. Isa. 9. Aug. s. Ps. 49. 83. — *Honor latriæ.*

Diuinitas, quam accipere dignus est Agnus. Apoc. 5. d. designat honorem latriæ exhibendũ Christo homini, tanquam vero Deo.

Glo. ord. s. Hose. 11. — *Plus miserens Deus quàm homo.*

Deus & non homo dicitur Deus. Hose. 11. c. quia plus miseretur, quàm homo.

Ori. s. Exo. ho. 6. Dion. cœle. hier. 12. Cle. Ale. 2. strom. Cyri. cõt. Iuli. 7. 9. Aug. 9. ciui. dei 23. Gre. s. 1. Reg. 1. 6. & s. Eze. ho. 8. Cle. Papa. recog. 2. Ori. s. Matt. ca. 15. — *Dii varii nuncupatiuè.*

Dij nuncupatiuè dicuntur sancti, angeli, antiqui patres, sacerdotes, iudices, prædicatores, sublimes, & sapientes. Exod. 21. a. 22. b. 1. Reg. 6. a. Psal. 134. 135. Et dij sunt, qui quo ad eius fieri potest, mortalia omnia repudiant. Ps. 81. Et dicuntur dij fortes terræ: & dij per participationẽ. Psal. 46. 49. Et Moses dictus est Deus Pharaonis. Exod. 7. a. designans prædicatorem, qui simili modo est Deus Gentilium. Quum dicuntur filij Dei accessisse ad filias hominum. Gen. 6. a. Enos dicitur ibi Deus. Iudices dicuntur dii, quia agunt officium Dei in terra.

Arno. s. Ps. 46. Hie. s. Haba. 1. — *Dæmones.*

Dij fortes terræ dicuntur dæmones. Ps. 46. Et ipse diabolus dicitur deus huius seculi. 2. Corinth. 4. a. Et Deus diaboli dicitur ipsa eius superbia, qua vult coli vt Deus. Haba. 1. c.

Gre. s. 1. Reg. 4. Aug. s. Ps. 46. — *Filii Israel per ironiam.*

Dij per irrisionem dicuntur filij Israel, degenerantes à patribus suis, &c. 1. Reg. 4. b. Et dii, fortes terræ dicuntur. Ps. 46. quia superbiebant de terra, & non de cælo.

Hie. s. Dan. 5. — *Variè vtentes sermone.*

Dij aurei sunt, qui seculari ratione compositi sunt: argentei, qui habent eloquij venustatem, & rhetorica arte instructi sunt. Qui autem inferunt fabulas Poetarum, & vetustis vtuntur traditionibus, habentes inter se multam, vel elegantiæ, vel stultitiæ differentiam, isti vocãtur ænei, & ferrei. Qui autem inepta proponunt, lignei appellantur, & lapidei. Dan. 5. a.

Philo 2. alleg. & de monarchia. Gre. s. 1. Reg. 7. Au. 9. Ciui. Dei. 23. Hie. s. Iere. 16. & s. Mala. & s. Ps. 80. Isych. s. Leui. 19. Beda s. Exod. 20. Geor. Vene. Canti. 2. tomo 3. cap. 13. — *Quæ homo præfert Deo. Vitia.*

Dij alieni, sunt extranei à Deo vero: & sunt, quæcunque homo Deo præfert. Item peccata ipsa, & cogitationes prauæ, & vitia, quæ infodit Iacob. Et Dij Laban, designare possunt auaritiam, quam etiam significant Dij argentei & aurei. Gen. 31. c. 35. a. Exod. 20. a. 23. d. 32. a. 34. c. 1. Reg. 7. a. Dicuntur & Dij conflatiles, quia vnusquisque sibi eos fingit: quod peculiariter dicitur de pecunia. Dij etiam Ægypti, in quibus facit Deus iudicia, sunt ea, quibus seruit animalis homo, vt venter, & diuitiæ, & diabolus, errores etiam, & peruersa dogmata. Exod. 12. b. Leui. 19. a. In his consolantur hęretici. Is. 44. c. 46. c. 57. a. Iere. 7. a. 16. b. Hose. 3. a. 14. b. Amos 2. c. 8. d. Malac. 2. a. Et Deus recens, est quicquid homo præfert Deo vero. Ps. 80.

Deuteronomium.

Deuteronomium, id est, secunda lex, quo nomine vltimus liber Mosis appellatur, in quo fit breuis repetitio legis.

Ori. s. Iosu. ho. 9. — *Lex noua.*

Deuteronomium, quod scripsit Iosue, designat legem nouam per Christum traditã. Deut. 17. d. Iosu. 8. f. Vnde super lapidem scripsisse dicitur, vt ipsum indicaret Christum. Ideo ipse Christus instituens legem nouam dixit. Matth. 5. e. Audistis, quia dictum est antiquis, &c. Ego autem dico vobis, &c.

Dextera, Dexter.

Hie. ad Principiã. Au. de essent. diui. & s. Ps. 120. 136.

DExtera pars, quæ propriè in animalibus inuenitur, sinistræ opposita, solet haberi nobilior, & fortior.

Euch. for. spiritu. 1. — *Potiora bona.*

Dextera in genere significare solet potiora bona, vt fœlicitatem, prosperitatem, fortitudinem, & similia. Gen. 13. b. 24. f. Exod. 14. c. 4. Reg. 11. d. Neem. 12. c. Iob. 40. b. Ps. 15. 44. 120. 136. Pro. 4. d. Isa. 54. a. 63. c. Ezech. 10. 47. a. Zach. 4. a.

Ori. s. Rom. 1. Tertul. aduer. Iuds. Gre. Nysse. de vita Mosis. Gre. 12. mor. 10. Au. s. Ps. 44. & s. Apoc. ho. 4. Euch. for. spiritu. 1. Hie. s. Ps. 88. — *Gloria Patris. Virtus operatiua. Auxilium Dei. Filius Dei. Maiestas Dei. Ecclesia.*

Dextera Dei patris, dicitur gloria Patris. Et dextera Dei dicitur potentia, vel virtus operatiua Dei, precipuè virtus in salutem, seu virtus gratię spiritalis, & auxilium Dei. Item ipse filius Dei, qui & dextera excelsi dicitur, & brachium dextrum Dei. Exod. 15. a. 33. d. Deut. 32. f. 33. a. 3. Reg. 22. c. Iob. 14. c. Psalm. 17. 20. 43. 44. 47. 59. 62. 77. 79. 88. 89. 97. 107. 109. 117. 136. 137. 138. Sapien. 5. c. Eccl'i. 36. b. Isa. 48. c. 62. c. Ierem. 22. f. Thren. 2. a. Habac. 2. d. Matthęi 26. f. Mar. 16. d. Luc. 22. g. Rom. 8. g. Ephes. 1. d. Coloss. 3. a. Heb. 1. a. 10. c. 12. a. Actor. 7. g. Apoca. 1. d. 5. a. Dextera autem Dei, quæ exaltari petitur. Ps. 88. est vel maiestas Dei, vel ecclesia ex Gentibus acquisita.

Cyril. cont. Iuli. 9. Ori. s. Matt. ho. 12. Basi. s. Ps. 44. Amb. s. Luc. 1. — *Bona intelligibilia. Virtus Christi. Misericordia Dei.*

Dextera Christi, sunt bona intelligibilia, & virtus eius, quæ etiam designabat dextera Salomonis 3. Reg. 2. d. Ps. 44. 109. Isa. 41. c. 45. a. Dan. 12. c. Matth. 20. c. 27. c. Marc. 10. e. 16. a. Apocalyp. 1. c. A dextris Iesu stabat Satan. Zachariæ 3. a. quia virtuti Christi audebat se opponere.

Dextera altaris, est insigne misericordiæ Dei. Luc. 1. a. Ps. 15. 120.

Christus gloriosus. — *Ber. ser. 4. vigiliæ natiuit. Domini.*

Lęua dicitur esse Christus Iesus, & hic crucifixus. Dextera verò est Christus Iesus, & hic gloriosus. Cantic. 2. a.

Boni angeli.

A dextris Dei ponuntur boni angeli, a sinistris verò mali. 3. Reg. 22. d.

Vita æterna. — *Gre. 2. mor. 21. Ori. s. Cant. ho. 2. 3. Amb. s. Ps. 118. sermone 5. 14. Beda s. Pro. 3. Gre. s. 1. Re. 14. & s. Canti. 2.*

Dextera significare solet vitam æternam: & hæc est dextera sponsi, amplexans sponsam. Cantic. 2. b. 8. a. De qua Prouerb. 3. b. Longitudo dierum in dextera eius. Vbi etiam dextera, est dispensatio eorum, quæ ad diuinitatem Christi pertinent: vbi longitudo dierum ponitur propter æternitatem. Ps. 15. Matth. 6. a. A dextris monumenti dicitur sedisse angelus. Marci 16. b. quia iam Redemptor noster præsentis vitæ corruptionem transierat, & ipse angelus núciare perennem eius vitam venerat.

Fœlicitas. Prosperitas. — *Ber. ser. 4. omn. san. Gre. ho. 21. Hie. s. Ps. 25. Aug. s. Ps. 58. 120. 143.*

Dextera pertinet ad vitam futuram, sinistra ad præsentem. Sed quum dextra malorum dicitur repleta muneribus, ipsi faciunt de sinistra dextram, fœlicitatem ponunt in muneribus, siue à lingua, siue à manu, siue ab obsequio. Ps. 25. 59. Et dextera malorum dicitur dextera iniquitatis. Psal. 143. quia ipsi ponunt fœlicitatem in tēporalibus. Quum ponitur dextra, & sinistra, dextra accipi potest pro prosperitate. 2. Reg. 16. b.

Dignitas. Vita contemplatiua. Primates.

Dextera manus, significare potest dignitatem, aut vitam contemplatiuam, quæ nobilior est, quā actiua: vt dextera manus Iacob, & Ioseph. Genes. 48. b. Leu. 14. c. Eccl'tæ. 10. a. Eccl'i. 12. c. Hanc dexteram nouit Dominus. Pro. 4. d. Sedent etiam ad dexteram, qui sunt primates. Matth. 20. c.

Vis animi actuosa. — *Amb. 4. de inte. 12. Hie. s. Eccl'ten. 10.*

Dextera etiam, designat actuosam animi virtutem. Ps. 72. Pro. 27. c. Eccl'i. 21. c. 47. a. Isa. 45. a. Acto. 3. c. Apoc. 13. d. Vnde & cor sapientis dicitur esse in dextera eius. Eccl'tæ. 10. a.

Scribæ, & Pharisæi. — *Amb. ser. 8. Ori. s. Iosu. ho. 7.*

Dextra manus arida, fuerunt Scribæ & Pharisæi, qui erant nobiliores in populo, sed inepti ad operandum, ob suam peruersitatem. Luc. 6. b. Et dextera manus scandalizās, sunt prælati, & prædicatores peccantes. Matthæi 18. b.

Bonæ operationes. Bona spiritualia. Auxilium Dei. — *Arno. s. Ps. 90. Cassia. colla. 12. c. 5. Ber. se. s. qui habit.*

Dextra ad quā cadunt decem millia, designare potest bonas operationes, quæ diriguntur a Deo: vel spiritualia bona, quæ dextra non est in malis. Designat etiā auxilium Dei, qui dicitur à dextris esse bonis. Ps. 15. 90. 108. 137.

Incarnatio & resurrectio. — *Gre. s. Eze. ho. 4.*

A dextris quatuor animalium, ponuntur homo & leo. Eze. 1. c. quia dextera solent designare læta: & per hominem, & leonem, designantur incarnatio, & resurrectio Christi, quæ sunt læta.

Locus electorum. Electi. — *Ori. s. Matt. ho. 34. Arno. s. Ps. 19. Gre. ho. 24.*

Dextra in iudicio, est locus bonorum, & electorum, vel ipsi electi, & etiam dextra in cruce. Collocantur enim electi in dextra, quia opera dextera operati sunt. Matth. 25. c. Mar. 14. e. Luc. 23. e. Ps. 19. 44. 141.

Virtutes. Doctrina nouæ legis. — *Au. de essen. diui. Au. s. Ioan. tract. 122. Geor. Vene. Can. 1. tomo 8. cap. 6. Cyril. 12. s. Ioa. 6x.*

Dextera nauigii, in qua capiuntur pisces. Ioan. 21. b. est illa, in qua est charitas, pietas, amor, misericordia, benignitas, & cætera id genus. Idem designant septem stellæ in dextera Christi. Apoc. 1. d. Designat etiam dextera nauigii, in qua pisces capiuntur, doctrinam nouæ legis. Et dextra oliua, est euangelium, aut prophetia. Zach. 4. a.

Euangeliū aut Prophetia. Intentio. — *Hie. s. Zach. 4.*

Dexter oculus, est intuitus æternæ claritatis. 1. Reg. 11. a. Zach. 11. d. Matth. 5. d.

Scientia. — *Gre. s. 1. Reg. 11. Hie. s. Zach. 11.*

Dexter oculus pastoris stulti. Zach. 11. d. designare potest scientiam, quā sibi falso nomine arrogabit Antichristus.

Opera recta. — *Ori. s. Exo. ho. 9.*

Dexter armus arietis, designat opera recta, & etiam dextrum brachium. Exod. 29. d. Le. 7. d. 9. d. Eccl'i. 21. d. Et dexter pes, est incessus rectus. Exo. 29. c. Le. 14. c. Apoc. 10. a.

Intentio benefaciendi. — *Au. 2. ser. Domi. in monte.*

Dextera faciens eleemosynam, est intentio benefaciendi. Matth. 6. a.

Auditus rectus. — *Ori. s. Matt. ho. 35.*

Dextra auricula, significat auditum rectum: quæ amputata est Iudæis in Malcho, quia auditum rectum amiserunt. Exo. 29. c. Leuit. 8. c. 14. c. Matth. 26. e. Luc. 22. c. Ioan. 18. b.

Bona tēporalia. — *Hie. s. Isa. 9. Au. q. in Deu. 48.*

Dextra interdum designat bona temporalia, ad quæ declinat hæreticus. Is. 9. d. Et hæc est dextra iniquitatis. Ps. 143.

Res pluris æstimata. — *Gre. 31. mor. 34.*

Pro dextero habere dicimur, quicquid pro magno pensamus: pro sinistro verò, quod pro nihilo ducimus. Sancti Martyres igitur, in dextera tubas, in sinistra verò lagenas tenuerunt. Iudi. 7. f. quia pro magno habent prædicationis gratiam, corporum verò vtilitatem pro minimo. Quisquis enim pluris facit vtilitatem corporis, quā gratiam prædicationis, in sinistra tubam, atque in dextera lagenam tenet.

Intelligētia cum vitæ institutione. Reddere quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quæ Dei Deo. — *Hie. s. Isa. 54. Beda s. Gen. 13.*

A dextris & à sinistris muniri. 2. Cor. 6. b. est vt humilior intelligentia, vitæ teneat institutionem, exemplaque maiorum, & spirituales atque sublimes de præsentibus nos transferat ad futura. Et penetrat ad dexteram læuamque, qui reddit, quæ sunt Cęsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo. Isa. 54. b.

Arrogantia iustitiæ.

Dextera & sinistra eligenda inter Abraham, & Lot, sic accipi possunt, vt quasi in dexteram declinasse videantur Iudæi per Lot designati, quando ignorantes Dei iustitiam, & suam volentes statuere, iustitiæ Dei non fuerunt subiecti: sed Christus quasi sinistrā elegit, quando ait: Non veni vocare iustos, sed peccatores. Et iterum: Amen dico vobis, quia gaudium erit in cælis super vno peccatore pœnitentiam agente, &c. Sed ad sinistram rursum illi elegerunt quando dixerunt Hic homo non est à Deo, qui sabbatum non custodit. Et ad Pilatum: Hic si non esset malefactor, non eum tibi tradidissemus. Sed Dominus iterum in suis prædicatoribus dexteram elegit: quando post suā resurrectionem præcepit, dicens: Euntes in mundum vniuersum, prædicate Euāgelium, &c. Dextera autem in electione Abrahæ est fides, vel regnū Sanctorum. Sinistra verò confractio voluntatis.

Gre.20.mor.20. Ad dexteram oriuntur calamitates Ecclesiæ, quum hi, qui sub Christi nomine militant, Christi in ea nomen impugnant. Iob.30.b. Id enim pro dextera habere dicimur, quod pro magno pensamus. Et potest dexterum significare Iudaicum populum, quem Deus magnificabat. Vnde Zach.3.a. Satan à dextris Iesu stetisse dicitur, quia post quàm filius Dei factus est homo, Satan in populo Iudęorum aduersus Christum, per infidelitatem regnauit. *Impugnantes Ecclesiam nomine Christi. Iudæi.*

Amb.s.Ps.118.se. 5 Gre.s.1.Reg.6. & 16.mor.16. Hier.s.Is.30.57. & s.Zach.12. Dextera, ad quem non est declinandum, designare potest extremum virtuti oppositum, quod virtutis speciem habet: vt parcitas, aut nimia abstinentia est in dextera, luxuries in sinistra. Et ad dexteram vertitur, qui de virtutibus eleuatur, & qui nimium est iustus, & qui in bono peccat. Numer.20.c.22.e. Deut.28.b. Iosu.23.b.1. Regum 6.c.2. Reg.14 e.4. Reg. 22.a. Iob.23.b. Ps. 141. Pro. 4. b. Ecclesiastę 7.c. Isa.30.e. Zachar.12.b. Plus sapere quàm oportet sapere. Prou.4.d. *Extremũ virtutis speciẽ habens.*

Dextera manu tenens Ioab Amasæ mentum 2. Reg. 20.c. designat, quasi ex benignitate blandientes, sed sinistram ad gladium mittit, qui latenter ex malitia percutit. Hæc est dextera iniquitatis, quæ fuit Iudæorum in Christum. Ps.25.43. *Fraudulenter blandiri.*

Glo.ord.s.2.Re. 20 A dextris Hierusalem dicitur esse Sodoma, propter grauiora peccata: vel quia minora erãt peccata Gentilium, quàm Iudæorum. Ezec.16.f.

Ori.s.Eze.ho.9. Dextrum femur Echud. Iudi. 3. c. in quo accinctus erat gladio, designat per verbum Dei omnia fieri dextra, ad vincendum diabolum.

Glo.int.s.Iudi.3. Dextræ manus solent ad inuicem porrigi in signum pacti & amicitiæ, aut coniugij. To.7. c.2. Mach.11.f. Vbi obseruatio fidei attribuitur dexteræ. 1. Mach.6.g.11.e. Galat.2.b. *Pacisci.*

Glo ord.s.3.Re. 7. Dextra columna, quam fecit Salomon in atrio domus Domini. 3. Reg.7.c.2. Par.3. d. designat doctores primitiuæ Ecclesiæ. *Doctores primitiuæ Ecclesiæ.*

Lyra.s.Eze.4. Dextrum latus super quod dormiebat Ezechiel. Ezec.4.b. designare potest statum saluandorum per pœnitentiam. *Status saluandorum.*

Hie.s.Eze.47. Dextrum latus templi, est latus meridianum. Ezech 47.a.

Dextera regis Babylonis, & dextera manus Gog. Eze. 21. e. ad fauorem diaboli pertinere videntur: qui stat à dextris malorum. Psalmo 108. Et dextra malorum, est ipsa impietas. Psal. 25.88.143. Zach.3.a. *Fauor diaboli. Impietas.*

Glo.ord.s.Matt.5. Dextra maxilla, Matt.5.f. est dogma veritatis: quod percutit hæreticus, quando impugnat. *Dogma veritatis*

Dextrale.

DExtralia sunt ornamenta dexterę manus, communia viris, & mulieribus.

Ori.s.Exo.ho.13. & s.Num.ho.26. Gre.30.mor.10. Ori.s.Iosu.ho.7. Dextralia, sunt opera bona, quæ per carnem geruntur, & primæ operationis ornamenta. Exo.35.c. Num.31.g. Iudith 10.a. *Opera bona.*

Dextralia pura legit Origenes, inter ea, quæ furatus est Achan, filius Charmi in Hiericho. Iosu.7.d. Et designant opera, in quibus diuinum nihil miscetur, sed totum secundum hominem geritur. Designant etiam errorem asserentium Christum esse purum hominem. *Opera carnalia. Error de Christo*

Diabolus, vide Dæmon.

Diaconus

Diaconus, idẽ est quod minister, & significat in ecclesia ministros proximos presbyterorũ.
Diaconi septem. Acto.6.a.21.b. sunt in mysterio septem archangelorum.

Diadema, vide Corona.

Dibon, & Dimon.

Philo.2.allego. Hie.s.Isa.15. Dibon, id est, iudicatio, ciuitas Moab: designare potest contentiones Sophistarum. Is.15.a. Vel Dibon, id est, fluxus eorum: designat sermonem fluentem more torrentis. Dicitur etiã Dimon, id est, sufficiens dolor, & designat pœnitentiam. Isa.15.d. *Contentiones Sophistarum. Sermo fluens. Pœnitentia.*

Dibon Gad.

Ori.s.Num.ho.27. Hier. de mansion. Dibon Gad, id est, abundantia fœlicis, vel abũdantia intellectus: vel, iuxta Origenem, apiarium tentationum: est trigesima nona mansio filiorum Israel in deserto. Nu.33.f. Et designat dubia, quæ occurrunt in sacra Scriptura, quæ sunt velut tentationes. Vel interpretatur fortiter intellecta tentatio: quia pugnandum est cum Amorrhæis. *Dubia in Scriptura.*

Dicere, vide Loqui.

Didrachma, quære Drachma.

Dies, Biduum, &c.

DIes ponitur quidam naturalis, qui est vnus Solis circuitus, quo totum orbem percurrit, viginti quatuor horarum spacio. Alius verò dicitur artificialis, qui est Solis motus, supra nostrum orizontem, aut hemisphærium: qui fit spacio duodecim horarum, licèt inæqualium: & hic opponitur nocti, & secundum lucem, qua pollet, varia significare solet.

Hie.s.Ps.80. Cle. Ale. 6. strom. Aug q.in Exo.98. Philo.1.allego. Gre.6.regis.epi.7. Dies, est claritas paterna, qui est lux inaccessibilis, & initium omnis lucis. Ps.87. In die clamauit Christus, hoc est, in claritate paterna cum ipso degens, quam semper habuit, pœnitentiam populis prędicauit. Dies etiam, ipsum verbum Dei patris, quod occulta illuminat, & per quod in lucem, & ad generationem accessit vnaquæque creatura. Gen.2.a. Et dies ex die, *Deus Pater.*

Deus Filius. & lumen de lumine, est Filius de Patre. Ps. 95. Ipse est dies, quem fecit Dominus secundùm carnem. Ps. 117. Ipse etiam Filius, est dies septimus, in quo Deus complet opus suum beatificando angelos & homines. *Rup. 2. s. Gen. 13.*

Aeternitas Dei. Dies Dei, eius æternitatem designant, & aliquando dicuntur vna dies. vt Ps. 83. Melior est dies vna in atriis tuis super millia. Aliquando plures dies, vt Iob. 24. a. Qui nouerunt eum, ignorant dies illius. *Gre. 16. mor.*

Pater, Filius, et Spiritussanctus. Petrus, & Paulus. Dies diei eructans verbum. Ps. 18. est Pater generans Filium. Vel quum Pater dixit: Hic est Filius meus dilectus. Vel est ipse Christus docens Apostolos. Vel est Spiritussanctus pro spiritualibus proferens plenitudinem sapientiæ Dei, quæ Christus est. Vel sunt Petrus & Paulus, ex intimo cordis thesauro, fidem Christi prædicantes: atque ita cæteri. Aut quum die & nocte annunciatione fidelium verbũ & scientia propagatur. Hic dies dicitur esse Dei. Psalmo 73. *Arno. s. Ps. 18. Amb. de virgi. Chry. s. Ps. Hie. & Au. s. Euch. q. in Ps. Aug. s. Ps. 73.*

Diuina iudicia. Dies interdum dicuntur diuina iudicia, quia in lumine veritatis, & in luce rectitudinis fiũt. siquidem iudicia Domini vera iustificata in semetipsa. Talium dierum finis impletur, quando diuinæ seueritatis animaduersio in misericordiam commutatur. Horum dierũ finem in sua Nabuchodonosor attritione accepit, quando eum diuina miseratio respexit. Daniel 4. g. *Rica. de S. Victo. securitat. conscien.*

Incarnatio Christi. Dies Domini, quandoque dici potest aduentus Christi in carne, in qua immolatus est pro nobis. Sophon. 1. b. Hic est dies, quem fecit Dominus. Ps. 117. Et dies vnctionis sacerdotum, designant incarnationem Christi, & etiam consecrationem sacerdotum nouæ legis. Leu. 6. c. 8. g. Et dies desponsationis Salomonis. Cantic. 3. d. designat tempus incarnationis. Et dicitur dies lætitiæ cordis eius, quia gaudet Christus de redemptione generis humani. Vel dicitur de lætitia membrorum eius. Dies nouissimi. Gen. 49. a. sunt tempus Christi. Et tempus, quo expletur id, quod prophetatum est. Isa. 30. b. Et dies quædam, est aduentus lucis Christi in mundum. 1. Reg. 3. a. Nam & ipse dixit Ioan. 8. b. Ego sum lux mundi. Sic dicitur dies luminis. Amos 8. c. Et dies salutis, hoc est, redemptionis. Isa. 49. b. Ioel. 3. d. Per hunc diem incurrerunt Iudæi tenebras. Iob. 5. c. quia dum diuinæ virtutis in Christo miracula cernerent, incredulitatis tenebras passi sunt: quia visum in luce perdiderunt: vnde in eorum persona dicitur. Isa. 59. b. Impegimus meridie, quasi in tenebris. *Hie. s. Sopho. 1. Gre. s. Cantic. Hie. s. Isa. 30. Gre. 6. mor. 14.*

Incarnatio. Passio. Resurrectio. Aeternitas Christi. Christus. Mysterium Trinitatis. Passio Christi. Dies Christi, quem vidit Abraham, designare potest eius incarnationem, vel passionem, aut etiam resurrectionem. Ioan. 8. g. Philip. 1. a. Vel est dies æternitatis eius: vel mysteriũ Trinitatis, quod vidit Abraham, quũ tres vidit, & vnũ adorauit. Et ipsemet Christus est dies, qui est lumen indeficiens. Et ipse est dies cæli. Ps. 88. Dicũtur autem dies Christi, non solùm tempus, quo hic viuebat, sed tempus, quo quis est in gratia, vt in ipso viuat Christus. Psa. 71. Dies etiam Iosue, sunt dies Christi, in quibus per eius gratiam illuminamur. Iudi. 2. a. *Amb. 1. de interp. Aug. 2. de Trini. & q. in Exod. & 2. de peccato original. 27. Hie. s. Hose. 1. & s. Zach. 3. Cyril. 6. s. Ioan.*

Dies exitus de Ægypto, designat tempus passionis Christi. Exo. 12. c. Idem designat dies transitus Iordanis. Iosu. 3. a. Et dicuntur eadem die transisse Iordanem, vt totum tempus vitæ præsentis, quo confertur nobis meritum passionis Christi, reputetur vnus dies. Dies autem exitus de Aegypto, dicitur dies Phase, id est, transitus, qui debet esse nobis memorabilis, propter memoriam passionis Christi. Exo. 13. a. Dies etiam, quo immolauit Elcana. 1. Re. 1. a. est tempus passionis Christi. Vel status, quo quis dicere potest: Osculetur me osculo oris sui. Et quo loquitur, vt Moses ad amicũ suum. Cantic. 1. a. Exo. 33. b. Dies quoque tribulationis Christi, & dies belli, est tempus passionis eius. Iob. 38. c. Ps. 19. 138. Et dies inclinata, est dies passionis. Gen. 24. g. *Ori. s. Iudi. ho. 1. Ori. s. Iosu. hom. Gre. s. 1. Reg. 3. Amb. ser. 52. Arno. s. Ps. 19. Hie. s. Iob. 38.*

Resurrectio Christi. Ascensio. Resurrectio generalis. Dies altera, qua offertur manipulus spicarum. Leuit. 23. b. est dies resurrectionis Christi, quæ est altera post passionem. Et dies altera Samaritani, est tempus resurrectionis Christi, vel ascensionis. Luc. 10. f. Et dies, post quos conturbantur confidentes. Isa. 32. c. sunt tẽpus Christi, post quod destructa est Hierusalem. Et dies tertia, qua Abraham immolauit. Genes. 22. a. designat resurrectionem Christi tertiã die factam. Et dies tertia, qua consummatur Christus, est tempus generalis resurrectionis, quando mysticum eius corpus perficietur. Luc. 13. g. Et dies Domini magnus, & horribilis. Ioel 2. g. est dies resurrectionis Christi: qui fuit magnus ostensa potentia Christi, & horribilis Iudæis incredulis. Dies etiam propitiationis est, quum Christus ascendit in cælum. Leui. 23. c. *Isych. s. Leui. 23. Amb. s. Luc. 10. Hie. s. Isa. 32. Aug. 1. de conse. Euangelist. Ori. s. Exo. ho. Ori. s. Leui. ho.*

Conuersio peccatorum. Dies festi Dei, & angelorum, sunt conuersio peccatorum: sicut è diuerso dies luctus, est auersio à Deo. Num. 28. b. 29. a. Psal. 75. Gaudium enim est in cęlo super vno peccatore pœnitentiam agente. Et dies festus primitiuorum, vel modorum, est fructus bonorum operum, Num. 28. d. *Ori. s. Num. ho.*

Festa Sanctorũ. Iusti. Angeli. Virtutes. Dies anni, inter quos non computari optat Iob diem natiuitatis suæ. Iob. 3. a. dici possunt festiuitates Sanctorum, vel singuli iusti, & etiam angeli, & præterea virtutes. Dies diuisus à nocte, significat angelos sanctos, qui diuisi sunt à dæmonibus. Gen. 1. a. *Ori. s. Iob. libr. 3. Gre. 4. mor. 10. 11. Rup. 1. s. Gen. 1.*

Status hominis ante lapsum. Status gratiæ. Tempus primi lapsus. Dies pristini Iob, designare possunt statum generis humani ante lapsum. Iob. 31. a. Et dies antiqui, designant statum, in quo quis erat in gratia. Thren. 1. c. Amos 9. d. Et etiam tempus prophetarum. Ezech. 38. f. Dies etiam seculi, dicuntur dies, quibus aliquis erat in statu gratiæ. Mala. 3. a. Designat etiam aliquando dies antiqui tempus lapsus primi hominis. Psalm. 141. Thren. 2. f. *Hie. s. Iob. 31. Hila. s. Ps. 142.*

Dies quandoque dicitur ipsa fides, & dies prima, est initium fidei. Exo. 12. c. Et dies plantationis, est tempus fidei. Isa. 17. c.

Amb. de Virg. 3. Hie. s. Isa. 17. Gre. 1. mor. 20. Ricar. de S. Vict. de 12. patriarch. 55. — *Fides. Intelligentia veritatis.*

Dies etiam significat intelligentiam veritatis: & in die suo faciebant vnusquisque filiorum Iob conuiuium. Iob. 1. a. designantes prædicatores, qui iuxta suam intelligentiam, cæteros instrauat. Dies quoque tertia post circuncisionem, designat cognitionem, seu intelligentiam diuinorum: vt prima dies sit cognitio exteriorum, secunda interiorum, tertia diuinorum. Gen. 34. c. Dies etiam septimus potest aliquando designare contemplationem Dei. Exo. 24. 31. 34. 35. Leuit. 13. a.

Ori. s. Ps. 38. Gre. s. 1. Reg. 1. 3. 6. 7. 9. 10. — *Illustratio diuina. Lux scientiæ.*

Dies aliquando est illustratio diuina: & dies quędam est illustratio pro sua, & aliorum salute. 1. Reg. 3. a. Et dies multiplicati, sunt illustrationes diuinę, & incrementa virtutū. Et dies Samuelis, sunt radij fulgentis æternitatis: & virtutum spiritualium claritatis. 1. Reg. 7. a. d. Et dies, quo eueniunt signa, est doctrina prædicatoris, illustrans discipulum. 1. Reg. 10. b. Et dierum numerus sunt variæ illustrationes diuinæ, quæ etiam dicuntur dies mensurabiles. Ps. 38. Et dies, quos discernunt luminaria, sunt diuinæ illustrationes, & lux gratiæ & charitatis. Gen. 1. b. 18. a. Exod. 13. a. 1. Reg. 6. c. 14. a. Ps. 138. Rom. 13. d. Dies etiam est lux scientiæ. Exo. 16. a. Et dies cuiusque, est propria cuiusque illuminatio. Iob. 1. a. Et dies statuti, sunt illustrationes diuinæ: quæ ideo statuti dies dicuntur, quia dat eas Deus, quando vult: & sunt velut ascensus quidam. Dierum etiam circulus, sunt manifestationes diuinæ volūtatis: & infusiones diuinæ lucis. 1. Reg. 1. c. Cum dicitur, die ac nocte, dies significare potest mysteria aperta: nox verò occulta. Apo. 7. d.

Ori. s. Iudi. ho. 1. & s. Roma. 13. Philo. 2. allego. Gre. 1. mor. 20.

Aretas s. Apoc 7. Gre. 1. mor. 32. Hie. s. Ps. 95. Ber. s. Cant. ser. 49 — *Operationes virtutum. Virtutes.*

Dies cuiusque filiorum Iob, in quibus faciebant conuiuium. Iob. 1. a. designant proprias cuiusque virtutis operationes, quibus mutuò virtutes se subleuant, & confirmant. Et dies significat etiam ipsas virtutes. Et de die in diem salutare Dei annunciant, qui varias exercens virtutes, Christum prædicant. Ps. 95. Et ordinatione Dei perseuerat dies, hoc est, virtus. Psal. 118. Et dies dicta est filia Iob, nata post eius tribulationes: quia post lapsum hominis, Deus rursum virtutum & donorum splendore ipsum illustrauit. Iob. 42. d. Dies etiam Saulis, sunt lucis opera: & omnibus diebus Saulis pugnat, qui cum multa alios doceat, nihil docendo profert, nisi quod in suo prius fulget opere. Et omnibus diebus, est à virtutis luce nunquam separari. 1. Reg. 14. g. Omnibus etiam diebus seruiunt Domino, qui rectè se habent secundū omnes virtutes. Iudi. 2. a. 1. Reg. 1. b. Et dies multi significant multitudinem virtutum. Zac. 8. a. Et dies boni dicuntur gratiæ, & bonorum operum. Ps. 33. Dies sex, designant perfectionem operum: sicut & Numerus ille perfectus est. Exod. 24. 31. 34. 35. Et dies immaculatorum, sunt opera virtutum. Ps. 36.

Gre. 35. mor. 22. & s. 1. Reg. 14. Ori. s. Iudi. ho. 1.

Ori. s. Ps. 36. ho. 3. Arno. s. Ps. 135. Ori. s. Rom. 14. Gre. s. 1. Reg. 1. — *Sēsus spiritualis. Sacra scriptura.*

Dies interdum, est sensus spiritualis sacræ scripturæ. Psal. 135. Et dies, qui iudicantur, suos dies & sensus sacræ scripturæ. Rom. 14. a. Dies autem statuti, sunt varia testimonia prophetarum, quæ Christus implebat. 1. Reg. 1. a. Die eadem comedere hostiam. Le. 7. a. est intelligere scripturas in sensu nouæ legis.

Hier. s. Iob. 42. & s. Ps. 95. Beda s. Gen. 8.

Dies dicta est filia Iob, designans legē Dei, quæ ad cognitionē veritatis humanæ ignorantiæ noctem illuminat. Iob. 42. d. Et de die in diem salutare Dei annunciat, qui ex vtroque testamento Christum laudat. Psal. 95. Dies septem priores, quos expectauit Noe in emissione columbæ ab arca, ad veterem legem spectant. Dies autem alij septem, nouum testamentum indicant sequens vetus. Gen. 8. b. Dies autem duo, quibus vescimur sacrificio, sunt duo testamenta, tertio verò die non vescimur, quia non est danda autoritas alia par sacræ scripturæ. Sed consumitur igne. i. reseruatur Spiritui sancto. Leuiti. 7. b. Dies seniorum, qui fuerunt cū Iosue, designant doctrinam, & gratiam apostolorum. Iudi. 2. a. Dies etiam breuiati, sunt dogmata veritatis, à quibus præciduntur omnia falsa, velut superflua. Et dies parui. Zacharias 4. d.

Ori. s. Leui. ho. 5. & s. Iudi. ho. 1. — *Dogmata veritatis.*

Hie. s. Is. 17. 66. & s. Matt. 15. Amb. de viduis. Cle. Ale. 5. strom. Aug. ser. 106. Gre. 19. mor. 4. — *Tempus gratiæ.*

Dies hereditatis, est tempus, quo dantur ecclesiæ dona, quæ synagogæ fuerant promissa. Isa. 17. c. Et dies vna, qua peperit terra. Isa. 66. c. est tempus gratiæ, & principij ecclesiæ. Dies etiam, quo dat Deus pluuiam super terram, tempus indicat gratiæ. 3. Reg. 17. a. Et dies tertius, quo immolauit Abraham. Gen. 22. a. est tempus gratiæ, quo gratum sacrificium offertur Deo per Christum. Et primus quidem dies est, quia fit per aspectum rerum pulchrarum, & honestarum. Secundus est animæ optimę desiderium. Tertiò mens perspicit spiritualia, apertis oculis à magistro, qui die tertio resurrexit. Matth. 15. d. Iosu. 1. c. Dies autem adolescentię Iob, designant tempus, quo vigebat prædicatio in ecclesia, & infidelium. Iob. 29. a. Dies autem innouantur à principio. Thren. 5. d. quum peruenitur ad perfectionem antiquorum.

Gre. s. 1. Reg. 1. — *Miracula Christi.*

Dies statuti, designant splendores miraculorum Christi. 1. Reg. 1. a. Et dies antiqui, designans tempus mirabilium, quæ fecit Dominus. Isa. 51. d. Dies quoque Christi sunt eius miracula. Ps. 31.

Hila. s. Ps. 18. 60. Amb. s. Ps. 118. ser 12. Bas. s. Ps. 33. 114. Ori. s. Ps. 36. ho. 3. & s. Leui. ho. 8. — *Vita æterna.*

Dies super dies dicuntur, quum diebus huius vitę, adduntur dies æternitatis. Psalm. 60. Et dies perseuerans, eandem æternitatem designat. Ps. 118. Et dies boni, & dies Hierusalem, sunt dies fęlicitatis. Ps. 33. 127. 136. Et dies illucescens, est lux futuræ gloriæ. Et dies immaculatorum, est cælestis gloria. Ps. 36. Et dies ligni vitæ. Isa. 65. d. Et dies cæli, sunt tempus æternitatis, non recipientes successionem, vt dies terræ. Ps. 88. Dierum etiam plenitudo, est immor-

talitas,

talitas,& complementum virtutum. Gen.25.a. Et longitudo dierum. Pſ.90. Dies etiam tertia futurum ſeculum deſignat, quando non licet comedere de ſacrificiis. Leuit.7.b. 19. b. Et dicitur comedere die tertia, qui ſibi, poſt reſurrectionem putat agere debere reliquias huius vitæ, & tunc operari, quod nunc prætermittit. Dies quoque octauus ſignificare poteſt futurum ſeculum, in quo fit circunciſio ab omni mortalitate. Deſignat etiam reſurrectionem, quæ debet nos inuenire purgatos. Gen.17.b. Leui.6.a.12.a.14.b.15.b.22.d. Et dies primus & octauus eſt celebris, quia prius ceſſandum eſt à malo, vt operemur bonum, & ad æternam quietem veniamus. Leui.23.f. Dies quoque ſeptimus: & dies ſanctus ſabbati, æternam quieté ſignificat. Exo.24.31.34.35. Leui.13.a. Iſa.58.d. Et dies ſolemnis. Pſ. 18. Dies etiam ſpirans, eſt vita æterna apparens. Can.2.d. Dies enim inſpirans fuit in corporis vita: dies reſpirans in ſanctificationis gratia. Dies verò aſpirans, erit in reſurrectionis gloria. Et dies perfectus, eſt lux æternæ fœlicitatis, vſque ad quam creſcit lux iuſtorum. Pro.4.c.

Hie.ſ.Iſa.65. Aug.ſ.Pſ.88. Ber.ſer. 17.ſ. Qui habitat. Iſyc.ſ.Leui.7.19. Amb.2.de Abr.11. Cypria. Epiſto.8. Iſych.ſ.Leui.22.23. Hie.ſ.Iſa 58. Aug.ſ.Pſ.60.117. Gre.ſ.Cant.2.& ſ. Eze.ho.5. Ber.ſ.Cant.ſer. 72

Aetates mūdi & hominis.

Dies ſex in creatione mundi diſtincti. Gene. 1. Sic allegoricè ordinari poſſunt: vt primus dies ſit velut infantia, ab Adam vſque ad Noe: quo Deus fecit lucem, qua homo exit ad lucem huius vitæ, habens decem generationes: cuius veſpera eſt diluuium: quia & infantia noſtra tanquam obliuionis diluuio deletur. Secundus dies eſt à Noe vſque ad Abraham, generationibus decem: quo tempore fit arca ceu firmamentum, diuidens aquas inferiores, in quibus natabat, à ſuperioribus, quibus compluebatur. Et in homine fit firmamentum diſcretionis, diuidens, ceu aquas, operationes rationales, ab animalibus. Hæc obliuionis diluuio non deletur, ſicut nec pueritia: eius veſpera fuit linguarum confuſio. Non generauit populū Dei, vt nec pueritia apta eſt ad generandum. Fit etiam firmamentum diſciplinæ, diſcernens inter carnalia & ſpiritualia, vt inter aquas inferiores, & ſuperiores. Tertius dies eſt adoleſcentiæ, cuius manè fuit in Abraham: & ſeparatur terra ab aquis, quum à vanitate doctrinæ gentiliū, ſeparatur populus Dei per Abraham: & apparuit arida, ſitiens imbrem cæleſtem diuinorum mandatorum: & cæpit generare populum Dei, quia pater multarum gentium conſtitutus eſt Abraham. In hoc die eſt homo aptus ad generandum, generatione corporali, & ſpirituali: & fit ſequeſtratio aquarum, id eſt, viriū, & germinat terra noſtra fructum. Porrigitur hic dies vſque ad Dauid: cuius veſpera, eſt in populi peccatis, aut in Saule. Quartus dies eſt iuuentus, cuius manè in Dauid: fiunt ſydera in firmamento, Sol vt regnum: Luna, vt plebs obtemperās regno: & tunc fuit populus, vt in iuuentute: Et in homine fiūt Sol, & Luna, rationis ſuperioris, & inferioris. Eius veſpera fuit in captiuitate Babylonica, vel in peccatis regum. Quintus dies à captiuitate Babylonica, vſque ad Chriſti aduentum, declinans à iuuentute ad ſenectutem: & produxerunt aquę reptilia, & volatilia, Iudęos vndiquaque diſperſos, qui & multiplicati ſunt. In homine hic dies eſt virilitas, qua facit grandia opera: & producuntur volatilia, & piſces, id eſt, grandia opera per aquam ſapientiæ, veſpera huius diei fuit peccatorum multiplicatio in populo Iudæorum. Sextus dies eſt ab ortu Chriſti, quo defecit populus Iudæorū, & templū, vt in ſenectute: & producuntur ſerpentes, &c. hoc eſt, diuerſæ gentes ad fidem venientes: & homo ad imaginem Dei, hoc eſt Chriſtus: & maſculus, & fœmina, ſunt Chriſtus & eccleſia. In hoc die, quando homo deficere putatur, recipit nouas vires ſapientiæ: ideo producitur homo. Veſpera huius diei, eſt finis mundi. Deinde ſequitur dies ſeptimus in æterna requie. Poſſunt etiam hi ſeptem dies, aptari ſeptem donis Spirituſſancti: vt primo diei aptetur ſpiritus timoris Domini: Secundo ſpiritus pietatis, atque ita deinceps. Aptantur etiam ſeptem ætatibus mundi.

Aug.3.de.Gen.con. Manich.23. Geor.Vene.Cant.1 tomo 8.cap.10.11. Beda ſ.Gen.1. Rup.1.ſ.Gen.21.& 3.ſ.Gen.36.

Dona Spirituſſancti. Viſio beatifica.

Dies, quos diſcernunt luminaria. Gen. 1. deſignare poſſunt cognitionem, ſeu viſionem beatificam, ſecundum quam dicuntur eſſe manſiones multæ in domo patris Chriſti. Ioan. 14. a.

Au.3.confeſ.18. Gri.ſ.Gen.ho.1. Amb. de Virgi. 3. Ber.ſ.Cant.ſer.49

Intelligibilia. Apoſtoli. Iuſti. Intentio bona.

Dies etiam, quos diſcernunt luminaria, dici poſſunt intelligibilia, diuiſa à ſenſibilibus. Aut animę deditæ intelligibilibus & ſpiritualibus. Et dies, cui præeſt Sol, eſt qui illuminatur à Chriſto tanquam filius lucis. Et dies perſeuerans dici poſſunt Apoſtoli, & iuſti, qui perſeuerant in luce gratiæ, & doctrinæ. Pſal. 118. Exo.13.b. Et dies qui formantur, ſunt Sancti. Pſalm.138.

Dies quandoque eſt intentio bona. Et dies ante diem, eſt bona intentio præcedens bonam operationem. 1. Reg.9.c.

Gre.ſ.1.Reg.9

Confeſſio Trinitatis.

Dies tres itineris Niniue. Ionę 3.b. deſignant confeſſionem Trinitatis in mūdo: prędicauit Ionas itinere vnius diei: vt vnitas perſonarum in eſſentia ſignaretur. Et dicuntur dies, non nominata nocte, quia in Deo nihil eſt obſcurum. Et dies tertia, qua immolauit Abrahā, deſignat cùm fide Trinitatis immolandum eſſe Deo. Gen.22.a.

Hie.ſ.Ionam 3. Cle Alex.1.ſtrom.

Dies iudicii, & punitionis malorum.

Dies Domini, dicitur dies, quo Deus publicam exercet punitionem: vel dies iudicii, quo velut in vno die Deus diſperdet omnes malos. Pulchrè autem dicitur dies Domini, quando omnis ſeculi conuerſatio deſtruetur: & errore ſublato, vna veritas apparebit. Dicitur etiam dies viſitationis, & dies vltionis: & dies æſtus, & dies tribulationis, & afflictionis: & dies malus, & dies iræ & furoris domini: & dies nubis, & caliginis. Exod.32.b. Iob.15. c. Pſ. 40.48. 109. Pro.16.a.31.d. Iſa.2.c.10.a.d.13.a.22.b.27.b.34.c.63.b. Ierem. 16.d.17.c. Thre. 2.a.g. Eze. 7.b.f.13.a.34.d.39.b. Ioel 1.d.2.a.g. Dicitur etiam interfectionis. Ierem.12.a. quæ tamen poteſt intelligi conuerſio peccatoris per caſtigationem. Multa autem ex his intelligi poſſunt

Hie.ſ.Iſa.2.13.27 & ſ.Eze.39. Ori.ſ.Iere.ho.8.

Conuerſio peccatoris.

Hie.ſ.Ioel.2. & ſ. Pſ.40.

de die mortis. Et dies peccatoris, quum quæretur & non inuenietur, est dies iudicii, vel mortis eius. Ps.36. Et dies Madian, & Babylonis, sunt dies punitionis malorum. Isa. 9. a. 14. a. Et dies gentium sunt, quando non ad vnam gentem, sed ad omnes spectabit vindicta. Eze.30.a. Hos.5.c.9.a. Abdi.d. Dies etiam solemnis, est dies iudicii, quo Deus vocat inimicos animarū, hoc est, dæmones. Thre. 2.g. Et dies nominata, qua sepelitur Gog. Eze.39.c. Et dies belli, & dies commotionis, est dies iudicij. Amos 1.d. Reprehenduntur autem desiderantes diem Domini: quia omnes eum timere debent, quum nemo sit sine peccato. Amos 5.c.6.a.8.c. Nahū 1.b. Dicitur etiam dies præparationis. Nahum 2.a. Sopho.1.c. Et dies nota Deo, est dies iudicii, quæ non est dies, neque nox, quia cessabit tunc vicissitudo dierum & noctium. Zacharię 14. b. Malach. 3. a. 4. b. Ecclesiastæ 7. b. Apoc. 16. c. Dies altera, qua venerunt Iudæi trans mare, quærentes Christum post esum panum. Ioan. 6. b. est tempus iudicii, quum dicent: Domine, Domine aperi nobis. Nouissimus etiam dies, est dies iudicii, & vltionis diu comminatæ. Ierem. 23. e. Hose. 3. b. Ioan. 11. c. 12. g. Et dies inclinata, est finis mundi. Gene. 24. g.

Aug.s.Ps.36.40 109. Ori.s.Ps.36.ho.2. Hier.s.Isa.14.&s. Ho.9.et s.Amos5.

Dies mortis. Vltio diu comminata. Finis mundi.

Dies dicitur aliquādo tempus prosperitatis huius seculi: & gaudia de rebus temporalibus. Leui.8.g. Isa.4.b.28.e.60.c. Sic dies natalicius Herodis. Mat.14.a. Et hi dicuntur dies hominis, & dies perdicis. Ier.17.b.c. Psalm.21.31.90.101.120. Hæc est dies transiens. Sopho. 2. a. Et dies malorum, est tempus prosperitatis, quando mali persequuntur bonos. Ps.26. In die mandat Deus misericordiam suam, id est, in prosperitate iubemur esse misericordes. Ps. 41. Die accusat diabolus. i. in prosperis. Apoc.12.c. Iob.2.d.3.a. Hi transierunt iusti, quum post breuē tranquillitatem, mox occupantur tentationibus & tribulationibus. Iob.17.c. Dies autem tota, dicit tempus prosperitatis, & aduersitatis. Psalmo 70. Die ac nocte, est in prosperis & aduersis. Apoc.4.c.

Ori.s.Mat.cap.14. & s.Iere.ho.4. Hil.s.Mat.Ca.1.q Hie.s.Isa.4.60.& s.Iere.17. Gre.3.mor.9.& 4.mor.17.& 15.mor.20.& s.Ps.101. Rup.3.s.Apoc.

Tempus prosperitatis.

Dies interdum sumitur pro tempore vitæ præsentis: & tota dies, est totum tempus huius vitæ: & dicuntur dies terræ, quia sunt viuentium in terra. Gen.8.d. Ps.21.31.37.43.51.55.114. 139.143. Thre.1.e. Matt.6.d. Et tota die dicitur Christus expandere manus suas. Isa.65.a. Roma.8.g.10.d. hoc est, ad Iudæos, toto tempore vitæ suæ, & prædicationis, vsque ad crucem: & quia toto tempore vitæ præsentis nos inuitat ad suscipiendum fructum redemptionis suæ. Et dies hodiernus, dici potest de toto tempore huius seculi. Iosu.15.g.1.Reg.4.b. Ioan.9.a. Et dies operariorum varias habens horas, est tempus præsentis seculi: aut vita vniuscuiusque. Matt. 20.b. Dies etiā peregrinationis, sunt dies vitæ præsentis. Ge.47.b. Dies cuncti, quibus commodatur Samuel Domino, sunt, vel totum tempus vitæ fidelium: vel claritates virtutū. 1.Reg.1.b.2.d. Exo.10.g. De his Ephe.5.b. Fuistis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Et dicuntur dies tribulationis. Ps.67. Ier.16.d. quia tentatio est vita hominis super terram. Iob.7.a. Et dies completi sunt, cùm dies huius vitæ finiuntur. Thre. 4.d. Ioan.9. a. Dies sextus, in quo colligitur manna ad diem septimum. Exo.16.e. designat vitam præsentem, in qua acquirenda sunt merita ad fœlicitatem. Et dies sex, quibus clausa est porta orientalis tēpli. Eze.46.a. sunt tempus huius vitæ. Leui.32.c. Idem designare possunt dies iuuentutis. Ecclʼtæ.12.a. Septem dies, quibus recluditur leprosus. Leui.13. a. designare possunt tempus vitæ præsentis: quod est tempus veniæ, & pœnitentiæ. Idem designant septem dies, quibus iubetur manere leprosus extra castra, aut extra tabernaculum. Leui.14.a.15. b. 22. d. Et dies septē plagæ sanguinis. Exo.7.d. sunt dies vitæ præsentis, in qua castigat Deus ad emendationem, & pœnitentiam. Idem designant dies septem, aut quatuordecim separationis menstruatæ: & dies triginta tres, aut sexaginta sex purgationis, nempe vitam præsentem, aut tempus huius mundi. Leui.12.a. Nu.12.d. Eze.44.f. Dies etiam septem, quibus debebant sacerdotes consecrati esse in tabernaculo. Leui.28.g.1.Reg.10.b. designare possunt tempus vitæ præsentis, & etiam dona Spiritussancti, quę debent esse in sacerdotibus, & præterea adimpletionem omnium mandatorum: designabant etiam tempus, quod est à pascha, vel ab ascensione vsque ad Pentecosten, in quo non debebant Apostoli egredi de Hierusalem. Dies etiam seculi, significant tempus huius vitæ: qui dicuntur etiam dies hominis, & dies afflictionis, & dies nostri, dies miseriæ. Isa. 63.c. Ier. 17.c. Ps.77.114. Et dies mali vel malorum, est tempus huius vitæ, in quo patimur mala. Psal.26. De hoc die Ioan. 9. a. Me oportet operari opera Patris mei, donec dies est.

Hil.s.Mat.Can.5 Ori.s.Ios.ho.21. et s.Mat.ho.10.& s.Roma.8.10. Chry.s.Gen.ho.29 Gre.s.1.Reg.19.14 Basi.s.Ps.31.114. Hi.Cyp.et s.Ie.16 Cyril.6.s.Ioan.14. Ori s.Exo.ho.7. Beda s.Exo.16. Hie.s.Eze.46. Isych.s.Leui.23. Ori.s.Leu.ho.8. & s.Num.ho.7. Isych.s.Leui.22. Hie.s.Eze.44. Gre.s.1.Reg.10. Isych.s.Leui.8. Hie.s.Iere.17. Aug.s.Ps. 26. 114. Rup.9.s.Ioan.

Tempus vitæ præsentis. Claritas virtutū.

Dies interdum significare potest speciem rei, siue perfectionem: vt quum factum est vespere & manè dies vnus. Gen. 1. a. Et dies ponitur aliquando pro re bona: vt iudicare inter diem & diem.

Ricar.de S.Vict. de statu.interi. hominis 2.

Species rei.

Dies certaminis Dei fuit, quando pugnauit contra Aegyptios pro Israel, submergens eos in mari rubro. Zac.13.a.

Hie s.Zach.13.

Submersio Aegyptiorum.

Dies Abrahæ, & etiam Isaac significare possunt legem naturæ. Gen.25.a.26.a.35.d. Eandē designat dies patrum. Gen.47 .b.

Lex naturæ.

Dies altera, dici potest tempus legis scriptæ, quod est post diem legis naturæ. Exo.9.a.18. b.32.g. Post dies duos viuificat nos Deus. Ho.6.a. hoc est, in lege gratiæ, quæ est post leges naturæ, & scripturæ.

Lex Scripta.

Die altera viderunt Azotij iacentem Dagon: & rursum altera, quæ est tertia, viderunt eum abcissis manibus & capite. 1.Reg.5.a. vt prima dies sit prædicatio contra idololatriam:

Gre.s.1.Reg.1.

Gradus fidei.

Secunda cognitio fidei, & pristini erroris: Tertia deliberata certitudo, & oblatio professionis, & protestationis fidei.

Dies tertia, qua Abraham immolauit. Gen. 22. a. designat triplici tempore debere nos agere gratias Deo, nempe præsenti, præterito, & futuro. *Amb. 1. de Cain 8. Aug. de symbo. ad catecume. 6. & de verbis domi. ser. 11. Beda s. Gen. 22. 34.*

Tempus gratiæ. Dies etiam tertia, qua immolauit Abraham. Gen. 22. a. est tempus gratiæ, quando immolatus est Christus, vt prima dies sit tempus legis naturæ, secūda scripturæ, tertia die puniti sunt Sichimite, id est, peccatores, & diaboli. Gen. 34. d.

Tempus pœnitētiæ. Dies, quo ceciderunt multi de Israel, designat tempus pœnitentiæ, & conuersionis malorum. Exo. 32. f. Idem est dies interfectionis. Ierem. 12. a. Et dies aduentus in solitudinem. Exo. 19. a. Et dies triginta, quibus debebat mulier captiua esse in fletu. Deut. 21. c. Et dies ieiunii, qui pertinet ad pœnitentiam, dicit spem consequendæ indulgentiæ, in diuini verbi promissione. 1. Reg. 7. b. Eze. 33. c. Et dies tres in immolatione Abrahæ. Gen. 22. a. designant tres partes pœnitentiæ, post quas remittit Dominus peccatum. Gen. 34. d. 40. c. Exod. 3. f. 10. f. 15. d. In die tertia suscitat nos Deus. Hose. 6. a. Matt. 12. d. Ad hæc pertinent tres anni ficus. Luc. 13. b. Dies quadraginta solent etiam designare tempus pœnitentiæ. Gen. 50. a. Exo. 24. d. 34. d. Ioan. 3. b. Dies secunda, qua offertur hircus. Eze. 43. f. designat secundum pascha, & oblationē pœnitentium: sicut dies prima est iustorum, non indigentium pœnitentia. *Amb. epist. 13. Hie. s. Iere. 12. Gre. s. 1. Reg. 7. Aug. s. Ps. 76. & 2 de symbo. ad catec. 6 & de verbis domini ser. 12. Beda s. Gen. 22. 34. Hie. s. Eze. 43.*

Inuestigatio exēplorum. Dies septem induciarum, quos petierunt viri Iabes à Naas, ad quærendum auxilium, designant inuestigationem exemplorum omnium perfectorum. 1. Reg. 11. a. *Gre. s. 1. Reg. 11.*

Baptismus. Status gratiæ post baptismum. Prior status peccati. Dies ortus Hierusalem, designare potest baptismum, quo renascitur anima. Et dies adolescentiæ Hierusalem, dicunt statum gratiæ post baptismum. Eze. 16. a. c. g. Dies etiam egressionis de Aegypto, significant tempus baptismi. Hose. 2. c. Possunt etiā dies adolescentię Hierusalem, designare priorem statum peccati. *Hie. s. Hose. 2.*

Tempus egressionis de Aegypto. Dies seculi Mosis, indicant tempus, quo populus Israel eductus est Aegypto, & fuit in deserto. Isa. 63. c. *Hie. s. Isa. 63.*

Dies boni. Dies longi dicuntur dies boni: sicut ediuerso, dies breues sunt dies mali: qui & breuiantur propter electos. Matt. 24. b. *Ori. s. Iudi. ho. 1. & s. Matt. ho. 29.*

Breui conuersari cum sensibus. Diebus paucis habitare Iacob in Haran, est paruo tempore conuersandum esse cum sensibus, vt eorum habeatur scientia. Gen. 27. g. *Am. de fug. secu. 4.*

Cessatio legis. Dies mortis Iacob, est cessatio legis. Gen. 47. g. Et etiam dies luctus super morte eius. Gē. 50. a. Et dies Ioannis Baptistę, sunt finis legis, & prophetarum. Matt. 11. b.

Continua solicitudo. Die noctuque, dicit perpetuam solicitudinem. Gen. 31. f. Et die ac nocte seruat Deus synagogam, vel ecclesiam. Isa. 27. a. Die ac nocte non claudentur portæ ecclesiæ, quia semper recipiuntur venientes ad fidem. Is. 60. b. 62. b. Apo. 7. d. *Hie. s. Isa. 27. 60. Aretas s. Apoc. 7.*

Continuus dolor peccatorum. Die ac nocte flere, est continuè dolere de peccatis. Ier. 14. c. 16. c. Thre. 2. f. Et die ac nocte non extinguetur ignis inferni. Isa. 34. c.

Continuatio. A diebus in dies, dicit perpetuam continuationem. Exo. 13. b. Leui. 6. b.

Die tota nomen Dei blasphemari dicitur, vel per Iudæos, vel per continuè peccantes. Isa. 52. b. Thre. 3. g. Hose. 12. a. *Hie. s. Isa. 52.*

Tēpus à passione Christi, vsque ad conuersionem Iudæorum. Dies multi, quibus fornicaria expectat virum, nec est alteri viro. Hose. 3. b. Sunt dies à tēpore passionis Christi, vsque ad finem, quando conuertentur Iudæi: quo tempore licet sint increduli, non tamen colant alium Deum: & Deus etiam eos expectat: quia non eos delet, sed sustinet, vt conuertantur. *Hie. s. Hose. 3.*

Dies Gabaa. Hos. 9. b. dicuntur dies, quando peccauerunt Gabaonitæ in vxorem Leuitæ: vnde & perierunt: vel sunt dies, quando elegerunt Saulem regem, qui erat de Gabaa. *Hie. s. Hose. 9.*

Tarditas conuersionis. Dies multi, post quos offert Cain munera. Gen. 4. a. significant negligentiam, & tarditatē conuertendi se ad Deum. *Phil. de sacrifi. Abel & Cain.*

Captiuitas Iudæorum. Sublimitas doctrinæ, & operū. Dies speculationis Samariæ, siue Hierusalem, fuit dies captiuitatis eorum. Mich. 7. a. Dies autem speculationis, in ecclesia est, quando sancti, & electi de ecclesia ascendent ad speculā, & in sublimitate doctrinarum, atque operum suorum, de rebus cælestibus disputabunt. *Hie. s. Mich. 7.*

Prosperitas terrenorum. Defectus verbi Dei. Tempus tribulationis. Dies mali sunt, quando carnalia pro spiritualibus, terrena pro cælestibus, &c. quærimus. Sunt etiam dies famis, quādo videlicet deficit prædicatio verbi Dei: & est tempus tribulationis. Iob. 3. a. Ps. 33. 46. 48. Ephe. 5. d. Et dies Hierusalem, significāt tempus tribulationis ecclesiæ. Psal. 136. Dies etiam belli, est tempus tentationis, & tribulationis. Ps. 77. *Ori. s. Iob. lib. 3. & s. Iud. ho. 1. & s. Ps. 36. ho. 3. Arn. s. Ps. 48. Basi. s. Ps. 33. 48. Hie. s. Ps. 36. Au. s. Psal. 26. 36. 77. 136.*

Tempus quo regnant peccata. Dies Pharaonis, Achab, Achaz, & Manassæ, cęterorumque malorum regum, designant tēpus, quando regnant peccata in mundo. Et in diebus Eli, hoc est, quum malus pastor regnat, non erat visio manifesta. 1. Reg. 3. a. quia dum rector agenda, quæ nouit, despicit, agitur cum eo districto iudicio, vt agenda non videat: quia implere noluit, quod videbat. Dies etiam antiqui dici possunt dies malorum principum. Ps. 142. In his diebus non respōdet Dominus, quūm est cogitatio in mente, quæ bona putatur, cùm tamen non rectè cognoscatur. 1. Reg. 14. f. Et dies vna mortis filiorum Eli, est idem error infidelitatis multorum. 1. Regum 2. g. De quibus dicitur Iob. 24. c. Sic in tenebris, sicut in luce ambulant. Vel est prosperitas malorum sacerdotum cum breuitate vitæ. De quibus Iob. 20. a. Gaudium hypocritæ, ad instar puncti. Et 21. b. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Dies regis nostri dicunt hæretici, congratulando prosperitati hæresiarchæ. Hos. 7. d. *Ori. s. Iudi. ho. 1. Gre. s. 1. Re. 3. 14. & s. Ps. 142. Hie. s. Hos. 7.*

Dies, in qua natus est Iob, cui maledixit. Iob. 3. a. designat delectationem peccati: & optat Iob perire hanc diem, vt omne, quod blandiri culpa cernitur, vigore iustitiæ interueniente destruatur. Huic maledicunt, qui maledicũt diei. Designat etiam mortalitatem, quam homo incurrit per peccatum: vel ipsum diabolum, qui transfigurat se in Angelum lucis: qui diem se ostendebat, quum dicebat: In quacunque die comederitis ex eo, aperientur oculi vestri, & eritis sicut dij. Gen. 3. a.

Hie. s. Iob. 3. Gre. 4. mor. I. 17. 22. Euch. for. spiritu. 3. — *Delectatio peccati. Mortalitas. Diabolus.*

Dies tres, post quos suspensus est pistor Pharaonis. Gen. 40. c. designant perpetrationem peccati, assuefactionem, & desperationem: quibus positis peccator in infernum detruditur.

Lyra. s. Gen. 40. — *Peccare. Assuefieri. Desperare.*

Diebus multis pati fluxum sanguinis, est perseuerare in peccato, aut idololatria. Leuiti. 15. d. Et quæ ad hæc pertinent, docere.

Glo. ord. s. Leui. 15. — *Perseuerare in peccato.*

Dies septem, quibus debebat fœtus esse cum matre, antequam offerretur Domino. Exo. 22. d. erant ideo, quia cùm nihil fiat sine causa, & enixis animantibus, lac redundet ad fœtus nutriendos: qui à dispensatione lactis fœtum auellit, naturam afficit contumelia.

Cle. Ale. 2. strom. — *Honor naturæ seruandus.*

Die cadunt muri Hierusalem: quia Iudæi apertam lucem non receperunt. Isa. 27. a. iuxta Septuaginta.

Hie. s. Isa. 27.

Dies tertia, in qua non licet comedere sacrificium, est extremus status peccati, quum quis est impœnitens, nam in tali statu sacrificium non est acceptum Deo. Leuit. 7. b.

Rup. s. Leui. 36. — *Extremus status peccati.*

Diffamare, vide Fama.

Differre, Dilatio.

Differre est, spacium temporis extendere, aut rem in aliud tempus prorogare. Interdum verò est distare, & diuersum esse: vnde differentia.

Glo. ord. s. Ps. 88.

Distulisse dicitur Deus Christum suum. Ps. 88. Pro. 23. b. quia Christus multum desiderabatur à Sanctis: & miseria semper crescebat in mundo. Vel distuli Christum, ne tam cito haberet gloriam corporis.

Distulisse dicitur Deus vindictam tentantium eum, propter iram inimicorum. Deut. 32. c. Ps. 77. Sic differt sapiens spiritum in posterum. Pro. 29. b.

Glo. ord. s. Gen. 43.

Dilatio filiorum Iacob eundi in Aegyptum frumentandi gratia, est negligentia audiendi verbum Dei. Gen. 43. b. 3. Reg. 17. d. Eccl'i. 5. b. 7. b.

Neglectus audiendi verbum Dei.

Differens vir sententiam voti vxoris in alterum diem. Num. 30. d. est ratio non determinãs tempestiuè quod agendum est.

Glo. ord. s. Nu. 30. — *Ratio suspensa.*

Differentia mundi & immũdi cognoscenda à sacerdotibus. Leui. 11. g. quia sacerdotes nouæ legis debent cognoscere differentias peccatorum.

Quantum differt lux à tenebris, præcellit sapientia stultitiam. Eccl tę. 2. b.

Differentia seruitutis Dei, & seruitutis regni terrarum. 2. Par. 12. b. Sap. 18. a.

Differentius nomen Christi ab angelis. Hebræ. 1. a. est, quia ipse verè est filius Dei, & Deus.

Difficilis.

Difficile, est quod non est in promptu, vt habeatur, vel vt fiat. 2. Reg. 13. a. 4. Reg. 1. b.

Difficile nihil est Deo, qui est omnipotens. Gen. 18. b. 1. Reg. 14. b. Ier. 32. c. Zach. 8. a.

Amb. de Salomo. 2

Difficilis cognitu via aquilæ in cælo: designat occultationem mysterij incarnationis, & ascensionis Christi. Pro. 30. c.

Occultatio mysterij incarnation.

Difficile diuitem intrare in regnum cælorum, indicat difficultatem Iudæorum in credendo. Matt. 19. d. Mar. 10. c. Luc. 18. d.

Hil. s. Mat. Ca. 19 — *Difficultas fidei Iudæorum.*

Difficultas partus Rachelis. Gen. 45. b. designauit difficultatem conuersionis beati Pauli.

Lyra. s. Gen. 35. — *Conuersio Pauli.*

Difficilia cognitu referenda ad maiores. Deut. 1. c. 17. b. Eccl'tæ. 1. b. Sapi. 9. d. Eccl'i. 13. d.

Difficilè rumpitur funiculus triplex. Eccl'tæ. 4. c. quia vbi sunt duo vel tres congregati in nomine Christi, ipse est in medio eorum.

Difficilè exuitur negotians à negligentia: Et caupo à peccatis labiorum. Ecclesiastici 26. d.

Difficiles dicuntur viæ malorum. Sap. 5. b. 2. Mach. 13. e. quia cum magno labore exequuntur voluntatem, quam habent peccandi: difficilè etiam peruersi corriguntur. Eccl'tæ 1. d.

Difficultas nulla filiis Israel in pretio emendorum alimentorum ab Idumæis. Num. 20. c.

Diffidentia, vide Fidere.

Diffinire, seu Definire, quære Decernere.

Diffugere, vide Fugere.

Diffundere, quære Fundere.

Digerere.

Digerere, interdum est ordinare, & disponere: & diuidere, & distinguere quandoque verò concoquere, vnde digestio.

Vt digereret vinum, iubebat Eli pontifex Annæ, designans Iudæos, qui minis & verberibus prohibebant Apostolos, ne Christum prædicarent. 1. Reg. 1. c. Acto. 4. a. 5. c.

Gre. s. 1. Reg. 1. — *Prohibens Iudæi prædicationẽ apostolorum.*

Expreßio nouæ legis. Digerens Moses Deuteronomium coram filiis Israel. Iosu. 8. g. expressionem nouæ legis in veteri signatę indicare videtur.

Redire ad vsum rationis. Digerere vinum, est ad rationis vsum redire, à quo vinum alienauerat: vt dicitur de Nabal. 1. Reg. 25. dicitur de ira, aut quouis alio affectu mentem perturbante. *Glo. ord. s. Iosu. 8. Glo. ord. s. 1. Re. 25.*

Digitus.

Digiti sunt partes manus, quibus cum tota manu aliquid apprehendimus, stringimus, & operamur: suntque quini in singulis manibus, ac pedibus. Digitus etiam est mensura. Exo. 25. c. Altam quatuor digitis.

Virtus operatiua Dei. Spiritussanctus. Digitus Dei dici potest virtus Dei, quæ est operatiua rerũ. Et etiã ipse Spiritussanctus. Exo. 8. c. Vbi magi Pharaonis defecisse dicuntur in tertio signo, & dixisse: Digitus Dei est hic: quia Spiritussanctus aduersatur malis. Idem designare potest digitus Mosis, aut sacerdotis. Exo. 29. b. 31. d. Leui. 4. b. 8. c. 9. b. 16. c. Deut. 8. b. Ps. 8. Num. 19. a. Matt. 12. b. Lucæ. 11. c. Digiti etiam Christi, dici possunt, verba spiritus, vel ipse Spiritussanctus. Marc. 7. b. Ioan. 8. a. Tribus digitis appendit Deus molem terræ. Is. 40. c. hoc est, virtute diuina, quæ est in tribus personis. Digiti quasi manus hominis scribentis in pariete, Daniel 5. b. Ad Spiritumsanctum referuntur. *Verba spiritus. Trinitas.* *Ter. adue. Mar. 4. Cle. Ale. 6. strom. Au. epis. 119. & q. 25. in Exo. & 2. de consen. euang. 38. Isy. s. Leui. 16. Hie. s. mar. 7. Euch. for. spiritu. 1. Cyril. 13. Thess. 2. Gre. s. Eze. ho. 10. Lyra. s. Dani. 5.*

Prophetæ, & Apostoli. Digiti Dei in plurali, dicuntur prophetæ & Apostoli, per quos Deus libros sacræ scripturæ sua inspiratione conscripsit: ideo dicuntur opera digitorum Dei. Ps. 8. *Au. de S. diu. & s. Ps. 8.*

Dona Spiritussancti. Digiti varii, diuersa dona Spiritussancti designare possunt, quibus pugnamus aduersus dæmones. Ps. 8. 143. *Euch. for. spiritu. 1. Aug. s. Ps. 143.*

Opera. Digiti docti ad bellum, quum sint extremæ partes corporis, designãt omnes operationes diuina illustratione instructas esse in nobis: ne dæmonum fallaciis capiamur. Ps. 143. Digiti etiam distillantes myrrham, sunt eminentiora opera. Cant. 5. b. Pro. 7. a *Rup. s. Ps. 8. Hila. s. Ps. 143. Beda s. Pro. 7.*

Vis operatiua. Virtutes. Digiti sæpè significant virtutem operatiuam: & etiam varias virtutes, tam morales, quàm theologicas. Pro. 7. a. 31. c. Cant. 5. b. Sap. 15. d. Isa. 59. a. Et aliquando digitus est minima virtus operatiua. Mat. 23. a Luc. 11. f. Ad hæc referri potest digitus minimus Roboam. 3. Reg. 12. b. 2. Para. 10. b. *Gre. s. Cant. 5.*

Quatuor euangelia. Digiti quatuor altitudinis coronę mensæ tabernaculi. Exo. 25. c. 37. b. designant quatuor euangelia, per Spiritumsanctum ædita. *Glo. int. s. Exo. 25.*

Rationes falsæ. Digiti facientium idola. Is. 2. c. sunt falsæ rationes, quibus hæretici errores confingunt, & consarcinant.

Regnum Romanorum. Digiti statuæ partim testei, partim ferrei, regnum diuisum indicabant, quod de plantario ferri orietur. Dani. 2. f. quod in regno Romanorum impletum est. *Glo. ord. s. Dani. 2.*

Dans gratiam Spiritussancti. Digitus dexter sacerdotis intinctus oleo. Leui. 14. c. dicitur, quum Christus dat gratiam Spiritussancti. *Gre. 15. mor. 17. 18. Rup. s. Cant. 5. Beda s. Pro. 31.*

Discretio. Digitum super os ponere, silentium designat. Et digitus est tunc discretio, qua discernere debemus verba, quæ locuturi sumus. Iudi. 18. e. Iob. 21. a. Psal. 143. Cant. 5. b. Digiti apprehendentes fusum, ipsam intentionem discretionis, qua quisque operatur insinuant: quia nulla corporis nostri membra, pluribus sunt distincta articulis, ac flexibus apta, quam digiti. Prouer. 31. c.

Arrogantia. Detractio. Digito loqui. Pro. 6. b. arrogantiam, & superbiam indicat: Et etiam digitum extendere. Isa. 58. c. quod etiam est detrahere, & proximos notare. *Lyra. s. Pro. 6. Glo. ord. s. Isa. 58.*

Dignus, Dignitas.

Dignus dicitur, qui aliquid meretur. Et cui aliquid meritò debetur. Dignum etiam, quod æquale, ac iustum est.

Dignitas Dei. Dignitas Christi. Dignus dicitur Deus gloria & honore, & cæteris, quæ ad eius maiestatem pertinent, quæ ei iure naturæ debentur. Apoc. 4. d. Et dignus est agnus accipere virtutem, & diuinitatẽ, &c. Apoc. 5. d. quia illa meruit per ea, quæ gessit, & passus est secundum carnem, & ratione vnionis naturæ humanæ cum Verbo. *Lyra s. Apoc. 4.*

Dignitas per gratiam. Digni Deo dicuntur boni: sed ratione gratiæ gratum facientis, per quam efficitur, vt mereantur Deum de condigno. Sapi. 3. a. 6. c. 7. c. 9. c. 2. Mac. 15. d. Digni quoque amore vel odio Dei dicuntur aliqui propter opera, quæ Deus acceptat, aut detestatur. Eccl'tæ. 9. a. Et digni fructui pœnitentiæ sunt, quos Deus acceptat ad remissionem culpæ, & pœnę peccato debitæ. Matth. 3. b. 8. b. 10. d. Mar. 1. a. Luc. 3. b. 7. a. 20. f. 21. g. Ioan. 1. d. Coloss. 1. b. 2. Thess. 1. b. Acto. 5. g. Apoc. 3. a. 16. b. Sic dignus operarius cibo suo. Matthæi 10. b. Luc. 10. b. 1. Timo. 5. c. *Glo. int. s. Sap. 3.*

Parua Dei cognitio. Dignè non potest inueniri Deus in hac vita, quia non potest hic tanta eius haberi cognitio, quæ sufficiat ad fœlicitatem. Iob. 37. d. Ephe. 4. a. Philip. 1. d. 1. Thess. 2. b. *Glo. int. s. Iob. 37.*

Fidelis. Dignus dicitur fidelis quisque: apparens autem dignus, est hereticus, aut Iudæus. Matth. 10. b. 22. a. *Hil. s. Mat. Ca. 10*

Acceptatio Dei. Digna domus Deo non potest ædificari. 2. Par. 2. b. Dignas autem oblationes Deo dicimus, quas Deus acceptare dignatur. Ecclesiastici 14. b. Mich. 6. b. quod pręcipuè dicitur de bonis operibus. *Glo. or. s. Eccl'i. 14.*

Dignissimum thimiama est, quod ritè confectum est. Deóque sanctificatum. Exo. 30. d. Et

designat synceras debere esse orationes Sanctorum, nihilque corpulentum retinere, sed tantùm cælestia quærere. *Puræ orationes.*

Digna principe dicuntur, quæ Christo competunt. Isa. 32. b. *Conuenientia Christo.*

Glo. int. s. Exo. 30 Dignitas sumitur aliquando pro Imperio, & magistratu. Ester 10. a. Pro. 14. d. Eccl'tæ 10. b. Eccl'ici. 32. a. 44. a. 45. d. Baru. 4. a. Eze. 24. b. *Magistratus.*

Glo. int. s. Isa. 32 Dignitas senum dicitur canities: sed corona dignitatis eorum, est in viis iustitiæ. Prouerb. 16. d. 20. d.

Gre. s. Cant. 7. Dignum vinum sponso ad potandum. Cantic. 7. c. est optima doctrina. Et dignum vinum magnificentia regia, quod erat in conuiuio Assueri. Ester 1. b. *Optima doctrina.*

Hie. epis. beatitu. Dignum ducit Deus aperire oculos suos super hominem. Iob. 14. a. vbi non est alia dignitas, nisi diuina bonitas. *Diuina bonitas*

Non erat dignus vocari filius Dei prodigus, hoc est, gentilis populus: qui seruus esse maluerat idolorum. Luc. 15. c. *Gentilis populus*

Gre. 20. mora. 7. Non dignabatur Iob ponere derisores suos cum canibus gregis sui. Iob. 30. a. designans ecclesiam, quæ inuentores errorum diiudicando respuit, eosque inter veros patres numerare contemnit. *Contemnens ecclesia autores errorum.*

Diiudicare, vide Discernere.

Dilabi.

Dilabi, est diffugere, & quasi clam discedere.

Dilabimur quasi aqua, quia paulatim, & sine sensu tendimus in mortem. 2. Reg. 14. d.

Dilabens populus à Saule. 1. Reg. 13. b. designat deficientes ab obedientia prælati, & recedentes à virtute. *Deficere ab obedientia.*

Dilacerare, Dilaniare, vide Lacerare.

Dilatare, quære Latitudo.

Diligere, vide Amare.

Diligentia, quære Solicitudo.

Dilucescere, vide Lucere.

Diluculum, quære Manè.

Diluuium, Alluuio.

Diluuium, est inundatio terræ ab immodicis imbribus: qualis fuit tempore Noe, quæ per antonomasiam dicitur diluuium. Alluuio quoque est immoderata aquarum violentia, vel pluuialium, vel fluuialium, quæ non tantum agros confundit, sed quandoque eripit, aut etiam funditus destruit.

Gre. 12. mor. 12. Diluuium per aquam factum, est contra ardorem libidinis: designare autem potest tumultus, & tribulationes seculi: contra quæ est opus arca, ne mergamur. Gen. 6. c. 7. b. 9. b. Alluuio quoque designat graues tentationes: vt quum terra dicitur alluuione perire. Iob. 14. b. *Tribulationes seculi. Tentationes graues.*

Hie. s. Nahum 1. Vel significat lenem suggestionem, qua subacta, mentis duritia mollitur. Diluuium autem præteriens, dici potest punitio non perpetua. Nahum 1. b. Ps. 28. 31. *Leuis suggestio. Punitio.*

Ori. s. Gen. ho. 2. Diluuium preterea, significare potest finem mundi. Is. 54. c. Nahum 1. b. Matt. 24. d. Luc 17. f. 2. Pet. 2. b. quia fuit finis generis humani præter eos, qui in arca seruati sunt. *Finis mundi*

Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Arno. s. Ps. 31. Amb. 2. de sacra. 1. Tert. de baptismo. Au. 12. con. Fau. 17. Cyri. 6. s. Ioan. 15. Diluuium præterea typus est baptismi, quo perit peccatum, & seruatur iustitia: vt mali perierunt in diluuio, & Noe iustus seruatus est. Ps. 28. 31. omnis autem caro, quam terra sustentabat, præter eos, qui in arca erant, consumpta est: quia præter ecclesiæ societatem, aqua baptismi, quamuis eadem sit, non solum non valet ad salutem, sed valet potius ad perniciem. 1. Petri 3. d. *Baptismus.*

Amb. de Noe 9. Philo. de profugis Diluuium suffocans & submergens, est corruptio intemperantiæ, aut etiam omnium vitiorum inundatio in anima, concurrentibus sensibus & intellectu, vt aquis inferioribus & superioribus. Eccl'ici 44. c. Isa. 54. c. Nahum 1. b. *Corruptio vitiorum.*

Hie. Au. & Gre. s. Ps. 31. Diluuium aquarum multarum. Ps. 31. designare potest varietatem doctrinarum, aut potius errorum hæreticorum: per quod diluuium, non possunt appropinquare Deo. *Varietas errorũ*

Dimetiri, vide Metiri.

Dimicare, quære Bellum.

Dimidium, Dimidiare, Medietas.

Dimidium rei solet esse pars altera rei dimidiatæ, seu in duas partes æquales diuisę. Dimidiare autem, est rem in duas partes æquales diuidere.

Ori. s. Leui. ho. 4. Medietas similæ, quæ offertur manè, est litera legis. Medietas verò, quæ offertur vespere, est sensus spiritualis, qui post aduentum Christi offertur in noua lege. Leui. 6. d. *Litera legis. Sensus spiritualis.*

Hie. s. Zach. 14. Medium montis Oliueti separatum ad meridiem, designare potest fideles ecclesiæ: mediũ autem ad Aquilonem, significat infideles. Zachar. 14. a. Sic media pars ad Orientem, *Fideles. Infideles.*

designat

Imperfectio huius vitæ. Initium contemplationis. Fides. Præcepta. Resipiscentia malè actæ vitæ.

designat fideles ecclesiæ: media verò ad Occidentem, Iudæos infideles.

Dimidius cubitus longitudinis, & latitudinis, & altitudinis arcæ, designare potest huius vitæ imperfectionem, aut initium contemplationis. Exod.25.a.37.a. Et quod ex parte diligimus, sicut ex parte cognoscimus. *Bed.s.Exo.25.*

Dimidium sicli, aut didrachmi, designare potest fidē & præcepta. Exo.30.b. Dimidium autem solidi vix offert, qui non se, & sua offert Deo, sed reseruat mundo. Eccl.29.b. *Glo.ord.s.Exo.30. Amb.epist.1.*

Dimidiare dies, est tempus vitæ malè in voluptatibus ductum ad pœnitentiæ lamenta diuidere: atque hoc ad bonum vsum partiendo reparare. Sic non dimidiant dies suos, qui non resipiscunt. Ps.54. Item, qui ante tempus constitutum moriuntur, non dimidiant dies suos, dimidium autem dierum, est tempus vitæ imperfectum. Iob 21. c. Ps. 101. Is.38. c. Et dimidium dierum perdicis. Ier.17.b. est tempus imperfectum vitæ diuitum: quibus dicitur Luc.12.a. Stulte, hac nocte repetunt à te animam tuam. *Hil.s.Ps.54. Gre.s.Ps.101.*

Bene operantes virtutis amore. Bene operantes formidine pœnæ.

Dimidia pars substantiæ Raguelis, quam dedit Tobiæ. Tob.8.d.10.c. designat illud, quod fecit Zachæus, qui dimidium bonorum suorum dedit pauperibus, hoc est, Christo. Luc.19.b. *Ori.s.Ios.ho.9.*

Media pars populi in monte Garizim, vbi dabantur benedictiones. Ios.8. g. designat benè operantes virtutis amore. Medietas verò in monte Hebal, vbi dabantur maledictiones, significat bene operantes formidine pœnæ: qui etiam videntur esse media pars ciuitatis Hierusalē ducta in captiuitatem. Zach.14.a.

Tempus vitæ præsentis. Restant prædicādum de Christo. Sanguis martyrum. Diuersi gradus in ecclesia. Conuersatio, vel sermo prædicatorum. Tempus passionis Christi.

Media pars iugeri, est tempus vitæ præsentis: vt alia medietas sit futura vita. 1.Reg.14.b. *Gre.s.1.Reg.14.*

Media pars operum, & sapientiæ Salomonis, non fuit nunciata Reginæ Saba. 3.Reg. 10.a. 2.Par.9.b. vt designetur semper aliqua restare prædicanda de Christo. *Glo.ord.s.3.Reg. 10.*

Dimidia pars sanguinis victimarum, quas obtulerunt iuuenes filiorum Israel. Exod.24.b. designare potest sanguinem Martyrum in honorem Christi fusum. *Lyr.s.Exo.24.*

Media pars iuuenum faciens opus murorum Hierusalem: & media pars parata ad præliū. Nee.4.c. designare possunt diuersos status in ecclesia. *Lyr.s.Nee.4.*

Dimidia pars barbæ rasa nunciis Dauid. 2.Reg.10.c. pristina conuersatio, vel sermo prædicatorum. *Glo. ord.s.2.Reg. 10.*

Dimidium hebdomadis. Dan.9.g. indicat tempus, in quo passus est Christus. *Glo.ord.s. Dan. 9.*

Dimidius corus hordei. Hos.3.a. continet quindecim modios, ad quem numerum refertur allegoria. *Glo.ord.s.Hos.3.*

Persecutio Iuliani. Dimidium anni. Peccator.

Dimidia hora silentij in cælo. Apo.8.a. tempus persecutionis Iuliani apostatæ, quando ecclesiæ claudebantur. *Lyr.s.Apo. 8.*

Dimidium temporis. Apo.12.d. solet intelligi pro dimidio anni. *Glo.ord.s.Apoc. 12.*

Medietas ligni vitis redacta in fauillam. Ezec. 15.a. designat peccatorem præcisum à Christo, & gehennæ traditum. *Glo.ord.s.Eze.15.*

Diminuere, vide Minuere.

Dimittere.

Dimittere, interdum est abiicere. Gen.31. f. Forsitam modò me nudum dimisisses. Annuere. Mat.15.c. Dimitte eam, quia clamat post nos. Condonare, seu remittere. Exod.10. d. Sed nunc dimitte peccatum mihi. Emittere. Gen.8.a. Dimisit coruum. Liberare. Exo. 23. b. Anno septimo dimittes eum. Permittere. Genes. 24.f. Dimitte me, vt pergam. Relinquere. Gen.42.f. Fratrē vestrū vnū dimittite. Repudiare. Ma.5.e. Quicunque dimiserit vxorem suā.

Cessans præstare auxilium.

Dimittere dicitur Deus aliquando, quum cessat præstare auxilium. Sicut ediuersò, non dimittit eos, quibus auxilium præstat. Gen.28.c. Deu.4.e.21.c. Ios.1.b.1.Par.28.d. Prouer. 29. c. Zach.8.d. Dimittit autem Deus malos secundum desideria cordis eorum, quum tradit illos in reprobum sensum. Ps.80. Et admittit diuites inanes, frustratos videlicet fœlicitate temporali & æterna. Luc.1.e. *Aug.s.Ps.80.*

Repudiās Christus synagogā.

Dimisisse dicitur Christus vxorem fornicariam, quum deseruit synagogam, quæ tamen prior eiecit virum, quando dixit: Non habemus regem nisi Cæsarem. Et, Tolle, tolle, crucifige eum: de his Deut.22.b. Is.50.a. Ier.3.a. Zac.8.c. Mal.2.d. Matt.5.f.19. a. Mar.19.a. Mar.10.a. Luc.16.b. Dimissa etiam domus est Iudæa. Is.32. *Ori.s.Mat.ho. 12. Hie.s.Is.50.*

Remittens culpas. Liberari à seruitute diaboli.

Dimittit Deus debita, hoc est, culpam, & pœnam peccatorū. Ex.32.g. Leu.4.f.5.c.6.a. Nu. 14.d.25.c.2.Par.6.g. Is.22.c.27.40.a. Mat.6.b.18.c. Mar.2.a. 11.c. Luc.5.e.6.f.7.g.17.a. 23. e. Et dimittere paratus erat pœnā euersionis ciuitatis Sodomorū propter decē iustos. Gē.18. d. Dicitur. Is.40.a. Dimissa est iniquitas Hierusalē: & iuxta Septuaginta, Soluta: vbi sciēdū nō esse idē solui peccata, atque dimitti. Cui enim dimittūtur, solutionē nō indiget, audiēs in euāgelio. Mat.9.a. Confide filia, dimittuntur tibi peccata tua. Cui autem soluuntur, propterea soluuntur, quia pagata sunt, & soluta per pœnas. Dimissa mulier curua ab infirmitate, est liberata anima, à seruitute diaboli, & carnis. Luc.13.c. *Aug.2.ser.domini in monte. Hie.s.Is.40.*

Mittens pater cælestis Filium suum. Illuminatio intellectus. Eiectio diaboli.

Dimisit Isaac Iacob, vt iret in Mesopotamiā, ducturus vxorē. Gen.28.a. designās Patrē cælestem, qui misit Filium suum in mundum. Dicitur etiam Deus dimisisse lapidem angularem. Iob 38.a. cum dedit filium suum hominibus: qui est lapis, quem reprobauerunt ædificantes, & factus in caput anguli. Vel dimittit lapidem angularem, quum relinquit intellectum liberum ab ignorantiæ tenebris: vt in præceptis Dei sufficiat, & exequēdo exteriora agere, *Gre.28.mor. 14. Rup.1. vict. verbi Dei.19.*

& contemplando interna sentire, vel deorsum misit lapidem angularem, idest, principem huius mundi eiecit è cælo.

Aug.s.Ps.44. & ser.117. Ori.s.Ier.ho.8. Gre.ho.34. Dimisit Christus quodammodo Patrem.Genes.2.d.non omnino veluti ad separationem: sed ad susceptionem humanæ carnis:quia cùm in forma Dei esset,seipsum exinaniuit formā serui accipiens.Dimisit & matrem,gentem Iudæorum, synagogam illam hærentem veteribus sacramentis.Dicitur etiam Christus dimisisse hereditatem suam,cùm descendens de cælis,factus est homo.Ierem.12. b. Sic dimisit Dauid pauculas oues,vt iret ad prælium,hoc est, Christus angelos.1.Reg.17.d.qui etiam dimisit nonaginta nouem oues in deserto.Luc.15.a. *Incarnatio.*

Dimisit rex Ægypti Ioseph,liberans eum à carcere.Ps. 104. designans Deum patrem, qui suscitauit Filium à morte. *Suscitans Pater Filium.*

Gre.30.mor.23.30 Dimisit Deus onagrum liberum.Iob 39.a.quum eum, qui calcatis terrenis desideriis, ab appetitione temporalium se exonerauit,securitati mentis,contemplationi cælestium, ac desiderio vacare permittit.Dimisit etiam onagrum liberum, quia Christum fecit inter mortuos liberum. *Dans libertatē contemplandi. Factus Christus inter mortuos liber.*

Gre.s.1.Reg.5.6. Dimittere arcam Dei in locum suum.1.Reg.5.d.est auferre mysteria ab his, qui non adferunt fructum.Et dare fructificantibus in vitam æternam.Mat.7. a. Nolite sanctum dare canibus.Et cap.10.c.Si persecuti vos fuerint in vna ciuitate,fugite in aliam. Dimittitur etiam arca,vt vadat,quando eruditæ mentes subditorum à suis rectoribus liberè permittuntur viuere,vt ad æternam patriam properent,non iam maioris imperio, sed propriæ arbitrio voluntatis.1.Reg.6.b.Is.58.c.Eze.13.d.Dimittere autem ancillam liberam, est dare potestatem operandi,vel est absolui ab onere regiminis.Exo.21.a.c. *Auferre mysteria ab inutilibus. Libertas operādi. Absolui à regimine.*

Isy.s.Leu.14. Cyr.epis.39. Dimittere passerem viuum.Leu.14.est non attingi diuinitatem,vel animam Christi à persecutoribus.Idem est dimittere caprum in desertum.Leu.16.e.Designat etiam liberum transitum mentis ad contemplationem diuinitatis. *Non attingi diuinitatem Christi à persecutoribus. Liber transitus ad contemplationem.*

Dimittere auem de manu sua.Eccl.27.c.ponitur in similitudinem eius, qui perdit amicū, quem non amplius recuperabit. *Amißio amici.*

Ori.s.Mat. ca.14. 15. Hil.s. Mat. Can. 14.15. Amb.s.Luc.9. Hie.s.Mat.15. Dimittit Iesus turbas,cùm deserit exteriores tumultus:& etiam quum finit eas ab aliis doceri:& quum eas admittit in cælum.Non vult autem dimittere ieiunos,hoc est,sine spirituali doctrina.Matth.14.c.15.d.Marc.8.b.Ac prius quidem antequam saturaret,rogatus à discipulis,vt dimitteret turbas,non dimisit,donec aluisset eas panibus benedictionis : post saturitatem verò dimittit,discipulis prius compulsis ingredi nauem.Et relinquit eos,in loco quopiam humiliore.Nam desertum inferius est,ipse autem ascendit in montem,vt oraret. *Deserens Christus tumultus.*

Gre.s.1.Reg.10. Dimittuntur singuli de populo à Samuele in domum suam. 1. Reg. 10. d. quum subditi se colligunt,vt faciant imperata:vel se præparant ad obediendum. *Exercere obedientiam.*

Glo.int.s.Exo.32. Dimitti postulans Deus,aut angelus,à Iacob.Gen.32.f.designat Deum volentem orari, & exorari.Postulat etiam Deus dimitti à Mose,vt irascatur furor eius in populum peccantem, quasi orationibus Sanctorum detineatur à vindicta peccatorum.Exo.32.c.Deut.9.c.Sic non dimittens Sunamitis Eliseum.4.Reg c.indicat instantiam orationis ad Deum. *Volēs Deus orari.*

Ori.s.Ios.ho.26. Dimittens Iosue tribus Ruben,Gad,& Manassæ cum multa substantia.Ios.22. b. designat remunerationem faciendam populo Israel,quū reuertētur ad fidem post ingressum gentiū. *Remuneratio Iudæorum conuersorum.*

Gre.s.1.Reg.10. Dimittitur Saul à Samuele manè.1.Regum 9. d.quum verbum scientiæ,quod discipulus à prædicatore didicit,prædicare aliis intendit. *Prædicans quod didicit.*

Ori.s.Mat.ho. 4. Dimittit asinam & pullum confestim Dominus eorum ad præceptum Christi.Matt.21.a. quia voluntati Dei nemo potest resistere.Vel dimittet eos ipse Christus, designans conuersos ex gentibus & Iudæis à se instructos,mittendos ad prædicandum. *Mitti à Christo ad prædicandum.*

Amb.s.Luc.13. Dimittit Dominus ficum ad tempus, quum expectat malos, & peculiariter Iudæos, ad pœnitentiam.Luc.13.b.Exo.10.e. *Expectans ad pœnitentiam.*

Glo.int.s.Mat.15. Dimitti Chananeam à Christo,est illius orationem audiri.Mat.15.c. *Audiri oratione.*

Amb.1.officio.21 Hie.s. Ecclesiastē. 10. Dimittit locum suum.Ecclesiastæ 10.a.qui deserit patientiam,sapientiam,rationem,& cetera huiusmodi.Et demum,qui deserit virtutis statum. *Deserere virtutem.*

Gre.8.mor.21. Dimittit Deus glutire saliuam, quando saporem suæ claritatis vsque ad abundantiam satietatis infundit.Iob 7.d. *Infundēs Deus saporem gratiæ.*

Hier.s.Is.45. Dimittit Christus captiuitatem Dei,non in pretio,neque in muneribus.Is.45.c. quia proprio sanguine populum Dei liberauit à seruitute peccati, & à limbo. Sic dimisit Simeonem in pace.Luc.2.e. *Gratis redimēs Christus.*

Hier.s.Hos.4.& s.Is.58. Dimittere Ephraim,est separari ab hæreticis.Hos. 4. d. Dimittere autem liberos eos, qui confracti sunt.Is.58.b.est deceptos ab hæreticis,ab eorum erroribus liberare. *Separari ab hæreticis.*

Dimittens Noe columbam ab arca.Gen.8.b.dilatationem Ecclesiæ in mūdo significauit. *Dilatatio ecclesiæ.*

Dimittunt parentes & fratres Rebeccæ ipsam,vt iret ad Isaac.Gen.24.g.quum non impediunt conuersionem venientium ex gentilitate ad fidem Christi.Sic iubetur Giezi dimittere Sunamitidem ad pedes Elisæi.4.Reg.4.d. *Non impedire conuersionem gētium.*

Glo.ord.s.Gen.26. Dimittens Isaac pacificè Abimelech,& socios eius, qui etiam dicunt se dimisisse in pace ipsum Isaac.Gen.26.g.designant concordiam Philosophorum cum ecclesia, in his, quæ rectè dixerunt. *Concordia Philosophorum cum Ecclesia.*

Glo.int.s.Gen.45. Non dimittentes filij Israel quicquam de supellectili,quod non ferrent in Ægyptum.Gē. 45.e.designant omnia veteris testamenti mysteria,translata esse ad gentes. *Translatio mysteriorum,ad gētes.*

Dimissi

[*Missi Apostoli ad prædicandum.*] Dimissi fratres Ioseph ab ipso, cum asinis & frumento, &c. Gen. 44. a. 45. f. Apostolos ad prædicandum missos designant. [*Glo. int. s. Gen. 45.*]

[*Effrenari linguam.*] Dimittere aquam, est, quum linguæ fluxus effrenatur: vnde sequuntur iurgia. Prou. 17. c. [*Gre. 5. mor. 12. Bed. s. Pro. 17.*]

[*Detestatio Iudæorum.*] Dimiserunt Iudæi nomen suum in iuramentum electis Dei. Is. 65. c. vt videlicet pro malorum exemplo eos habeant: & detestentur talia sustinere, qualia ipsi passi sunt, & iurent sic: Non hæc patiar, quæ passus est populus Iudæorum: vel dimittitur nomen eorum in societatem: vt eorum sit odiosa recordatio, & memoria, quasi vsque ad nauseam, vel reliquerunt nomen suum electis, vt dicantur filij Abrahæ, &c. [*Hie. s. Is. 65.*]

[*Deserere verbũ Dei. Recedere à cultu Dei.*] Dimittere sponsum, est deserere verbum Dei. Cant. 3. b. Et dimittere Deũ, est ab eius cultu & honore recedere. Iud. 2. b. 10. b. [*Amb. de Virg. 3.*]

Dimittentes filiæ Iethro Mosen. Exo. 2. b. sunt nondum suscipientes legem. Dimisit quoque eum vxor sua: vel ipse dimisit filium cum vxore, ne illi essent impedimento ad legationẽ. [*Glo. int. s. Exo. 4.*]

[*Tollere paruos etiam cogitatus.*] Non dimittere ex aduersariis vllas reliquias, est, etiam paruulos motus aut cogitatus malos, ad petram allidere. Ios. 10. e. 11. d. Ps. 136.

[*Cõuersio Iudæorum.*] Dimitti petens ad vnam partem sacerdotalem 1. Reg. 2. g. designat Iudæos petentes ad fidẽ admitti post plenitudinem gentium, vel ad pœnitentiam, per quam acquirant beatitudinem. [*Gre. s. 1. Reg. 2. Aug. 17. ciu. Dei. 5.*]

[*Iudæi extendẽtes peccatum ad filios. Discipuli Hæretic. relicti ad decipien.*] Dimiserunt Iudæi reliquias suas paruulis suis, quum clamauerunt: Sanguis eius super nos, & super filios nostros. Item hæretici relinquentes discipulos, ad paruulos decipiendos, eandem iniquitatem reliquerunt posteris. Ps. 16. [*Arn. & Hier. s. Ps. 16. Aug. epist. 50. Euc. q. in Psal.*]

[*Neglectus mercenarij.*] Dimittit oues mercenarius, quum tempore necessitatis, non adhibet curam necessariam. Ioan. 10. b. [*Glo. ord. s. Ioan. 10.*]

[*Non dimittenda ecclesia per ambitionem.*] Non potest maritus dimittere vxorem, quam falsò accusauit. Deut. 22. c. designat non posse prælatum dimittere ecclesiam sibi commissam, ambitione maioris principatus. [*Glo. int. s. Deu. 22.*]

[*Orationes beatorum pro viatoribus.*] Dimittere terram, vt requiescat anno septimo, & dimittere fructus eius pauperibus & peregrinis. Exod. 23. b. Leuit. 19. b. 23. d. designat Sanctos in cælesti gloria orantes pro existentibus in terra. [*Lyra. s. Exo. 23.*]

[*Nõ frænare appetitum.*] Dimittere iumentum, vt depascatur aliena. Exod. 22. a. non frænare appetitum ad rapienda aliena. [*Glo. int. s. Exo. 22.*]

[*Cognitio obscura.*] Dimittere velum ante arcam fœderis. Exod. 40. a est habere cognitionem in hac vita per speculum in enigmate. [*Glo. int. s. Exo. 14.*]

[*Defensio fideliũ.*] Dimittens columna ignis priora filiorum Israel. Exo. 14. e. designat scientiam, aut doctores opponentes se erroribus, & quasi à tergo defendentes fideles. [*Gri. s. Exo. ho. 3.*]

[*Impediens diabolus conuersionem.*] Dimittere nolens Pharao populum Israel ad immolandum in deserto, designat diabolum impedientem conuersionem peccatorum. Exo. 3. f. 4. e. 5. a. 14. b. Et non vult dimittere vxores & paruulos, hoc est, occasiones redeundi ad peccata, vel ad seculum: vt sic recuperet, quos per pœnitentiam amisit. Exo. 10. c. f. [*Gri. s. Exo. ho. 7.*]

[*Auari.*] Dimittentes manna vsque manè. Ex. 16. e. designãt auaros, & ob præsens seculum operãtes.

[*Perseuerare in peccatis.*] Dimittere seruos aut iumenta in agris. Exod. 9. e. est sinere peccatores perseuerare in voluptatibus. [*Lyr. s. Exo. 9.*]

[*Salus reliquiarum Israel.*] Dimisit Deus reliquias hæreditatis suæ. 4. Reg. 21. c. quia reliquiæ Iudæorum saluæ fient.

[*Destructio Hierusalem.*] Dimittitur ciuitas Hierusalem, quasi deserta, quum destructa est à Romanis. Is. 27. c. [*Glo. int. s. Is. 27.*]

[*Dissipantes bona opera.*] Dimittere fieri templum Domini. 1. Esdr. 6. b. est permittere prædicationem ad conuersionem infidelium, & ædificationem ecclesiæ. [*Glo ord. s. 1. Esd. 6.*]

[*Libertas prædicandi concessa.*] Dimittunt hæretici homines nudos. Iob 24. a. quum in eorum mentibus vestes bonorum operum dissipant: vt solum culpæ frigus interimat, quos calor boni operis prius tegebat. Sic dimittunt amatores fornicariam Hierusalem nudam. Eze. 24. d. Hos. 4. d. quum dęmones, aut hæretici contemnunt animam, quam virtutibus & donis gratiæ expoliarunt. [*Gre. 16. mor. 23. Hie. s. Iob 24.*]

[*Liberatio bonorum.*] Dimittens Ionathas Dauid inimicum Saulis. 1. Reg. 20. c. est liberans bonos ab insectatione malorum. [*Lyr. s. 1. Reg. 20.*]

[*Patientia.*] Dimittens Dauid Semei, vt sibi malediceret. 2. Reg. 15. b. voluit per patiẽtiam placare Deũ. [*Lyr. s. 2. Reg. 16.*]

[*Falsa securitas.*] Dimittens Achab, rex Israel, regem Syriæ dignum morte. 3. Reg. 20. g. designat eos, qui deuicto diabolo, securitatem sibi promittentes pereunt. [*Lyr. s. 3. Reg. 20.*]

[*Oppressores veritatis.*] Dimittentes serui Holophernis Achior vinctum. Iud. 6. b. sunt persecutores confessorum veritatis, qui eos opprimere conantur. [*Glo. ord. s. Iudit. 6.*]

[*Pati martyriũ.*] Dimittens Nabuzardan pauperes in Hierusalem. Ier. 33. c. est diabolus procurans, ne sint in ecclesia, qui possint ei resistere.

Dimittere pallium auferenti tunicam. Mat. 5. f. est tradere corpus ad martyrium, ne pereat anima. [*Glo. ord. s. Matt. 5.*]

[*Abiicere carnales affectus.*] Dimittere mortuos sepelire mortuos suos. Matthæ. 8. c. est dimittere omnes carnales affectus. [*Lyr. s. Mat. 8.*]

[*Peruersum iudicium.*] Dimisit Pilatus Iudæis Barrabam. Mat. 27. c. Mar. 15. b. Ioan. 18. g. quia ille moribus Iudæorum par erat. Sic faciebant iudices Israel in Babylone, noxios dimittentes. Dan. 13. f.

[*Transgrediẽtes sacerdotes legẽ.*] Dimittentes agricolæ seruum patris familias vacuum, fuerunt sacerdotes & Scribæ transgredientes legem, & sermonem propheticum. Mar. 12. a. Luc. 20. b. [*Glo. or. s. Mar. 12.*]

Dimittere volens Pilatus Christum emendatum. Luc. 23. b. Ioan. 19. b. est malus iudex affligens iustum sine culpa.

Lyr.ſ.2.Reg.20. Non dimittens Reſpha aues,nec beſtias,lacerare filios ſuos ſuſpenſos.2.Regum 21.b.deſignat,eis,qui carnem ſuam crucifixerunt,cauendum eſſe,ne ab auibus inanis gloriæ lacerentur,neque à beſtiis,de minima afflictione tentantibus. *Cauens extrema vitia.*

Dina.

DIna,ideſt,iudicium iſtud:filia Iacob & Liæ, quam oppreſſit Sichen:cuius gratia direpta eſt ciuitas Sichimorum.Gen.30.c.34.a.

Gre.2.regis.epiſ.62.& 3.paſt.adm.30. Bed.ſ.Gen.34. Dina,deſignare poteſt animam infirmam,& per exteriora vagantem,vt illa vagata eſt: vnde fit,vt corrumpatur à diabolo:deſignat etiam eccleſiam,quæ ante aduentum Chriſti vagabatur per mundana,quam in membris ſuis corrupit diabolus,ſed Chriſtus adueniens eam vindicauit. *Anima infirma. Eccleſia.*

Ric.de S.Vict.de 12.patriarchis.45.49. Dina ſignificat etiam verecundiam:naſcitur poſt Zabulõ,quia ſępe nimium zelum , interueniente culpa,ſequitur verecundia.Eſt fœmina pulchra,vt temperet impetum zeli. *Verecundia.*

Phil.de Mig.Abr. Vt autem Dina interpretatur iudicium,nititur Sichen,hoc eſt , temerarius corrũpere Dinam,hoc eſt,ipſum iudicium. *Iudicium.*

Dinumerare, vide Numerus.

Diplois.

Arn.ſ.Pſ.108. Diplois,eſt genus veſtis duplicis,& vtilis.Pſ. 108. deſignare poteſt multiplicem confuſionem contemnentium quatuor euangelia. *Confuſio contẽnentium euãgelia.*

Dipondium, ſiue Dupondium, vide Aſſis.

Dipſas.

Dipſas eſt,ſerpentis genus,viperæ ſimile.Deut.8.c.poteſt ſumi pro diabolo,aut hæreticis. *Diabolus.*

Dirigere.

DIrigere eſt,obliquum emendare,& rectum facere.

Hie.ſ.Iſ.57. Dirigitur voluntas Dei in manu Chriſti.Iſa. 53. e. quia omnia operatus eſt ſecundùm voluntatem Dei patris.Et dicitur Chriſtus ambulaſſe in directione ſua:quia recto itinere aſcendit ad Patrem.Iſ.57.a. *Rectitudo Chriſti.*

Gri.ſ.Pſ.36.ho.4.& ſ.Luc.ho.22. Gre.ſ.Pſ.101. Dirigit Dominus viam proſperando,& ad rectum finem ducendo. Et dirigit opera,& filios,& prædicationem,& greſſus hominis.Et directa via,eſt via virtutum.Gen. 24. e. 39.a.d. Ioſ.1.b.2.Par.27.c.Tob.4.b.Iud.13.c.Pſ.5.7.24.25.26.29.34.36.44.66.89.98.101.118. Prou.3. a.4.d.11.a.16.b.18.d.20.d.23.c.Sap.9.b.10. a.Eccl.4.c.36.c.37.c.39.c.40.a.Iſ. 40. a.45.b.48.d. 53.c.Ier.10.d.18.b.20.b.31.d.Hoſ.14.b.Luc.1.g.3.b.2.Theſ.3.a. *Via virtutum.*

Glo.int.ſ.Iſ.35. Directa via eſt Chriſtus, per quem debet ambulare,qui non vult errare.Iſ.35. c. Et dirigũt viam Domini,qui ambulant per viam Chriſti.Ioan.1.c.Luc.3.b.Directa etiam via eſt,quum quis regreditur pœnitendo à peccatis,in quę ceciderat.Ier.31.d.quod non poteſt fieri,niſi per viam Chriſti,quæ via etiam eſt fides Chriſti,& obſeruatio mandatorum. *Chriſtus. Pœnitentia. Fides Chriſti. Obſeruatio mãdatorum.*

Gre.ſ.1.Reg.16. Directus dicitur eſſe ſpiritus Domini in Dauid à die vnctionis.1.Reg.16.c. quod fit in nobis, quando ſic foris Chriſti ſacramẽta percipimus,vt intus ſancti Spiritus gratia repleamur. Et dirigitur in reliquum, quando à gratia quam percepimus,nunquam recedimus.Dirigitur autem in ſingulis in baptiſmo , tanquam in die vnctionis.Et in tota eccleſia vſque ad finẽ ſeculi:idque abiecta Synagoga,ſicut Saule:vt in Dauid ſignetur eccleſia,quæ eſt corpus Chriſti. *Directio gratiæ.*

Arn.& Aug.ſ.Pſ.140. Dirigitur oratio ſicut thimiama,aut incenſum in conſpectu domini. Pſ. 140. quando oratio Chriſti,aut cuiuſque membrorum eius,grata & accepta eſt Deo. *Oratio grata Deo.*

Dirigere aciẽ,eſt paratũ eſſe aduerſus omnes tẽtationes.2.Reg.10.b.3.Reg.20.e.1.Par.19.c. Et dirigit exercitus aciem ad aquilonẽ,contra Hai.Ioſ.8.c.hoc eſt, contra dæmones,qui ſunt in lateribus aquilonis.Et dirigentes pugnatores Dauid ſagittas.1.Par.12. a.ſunt prædicatores afferentes autoritates ſacrę ſcripturæ,& exempla contra omnia tentamenta.Aduerſarij quoque & dæmones dicuntur dirigere aciem & ſagittas contra fideles.2.Reg.11.d.3.Reg.22.e. *Parari ad tentationes. Tentantes.*

Hie.ſ.Hoſ.12. Directus Iacob cum Angelo. Hoſe. 12. b. eſt accipiens à Chriſto benedictionem ad bene operandum,& ad vincendas contrarias poteſtates. *Benedictus à Chriſto.*

Gre.24.mor.26. Aug.ſ.Pſ.77. Dirigere oculos ad Deum,eſt cor ad ipſum dirigere:dirigere autẽ cor ad Deum , eſt ipſum ad ſuperna ſubleuare, & rectum facere , conformando ipſum Deo recto : vnde tãtò rectius eſt cor,quantò magis voluntati Dei conformatur.2.Paral.20.c.g.Iob 34.b.Pſalm.58. 77.118. Eccl.51.c.Sap.9.a. *Cor ad ſuperna leuare.*

Hie.ſ. Ier.3. In directum leuare oculos,eſt ipſos dirigere ad veritatem,in qua eſt rectitudo. Gen. 15. d. Ier.3.a.Tunc etiam eſt directus ſenſus.Eccl.20.c. *Intueri veritatẽ.*

Glo.int.ſ.Gen. 18. Dirigentes angeli oculos contra Sodomam.Gen.18.c.deſignant decretam Dei ſententiam ad puniendos malos. Idem videtur deſignare dirigens Balaam vultum ſuum contra deſertum.Num.24.a. *Decreta ſententia Dei.*

Glo.ord.ſ.Pſ.100. Dirigere aliquem in conſpectu oculorum alicuius,eſt ipſum approbari, aut defendi:quod in malis non eſt faciendum.Pſ.100.Is,qui loquitur iniqua , non direxit in conſpectu oculorum meorum. *Approbari.*

Gre.ſ.1.Reg.6. In directum euntes vaccæ , deſignant tenendam eſſe diſcretionem in afflictione carnis.1. Regum 6.c. *Diſcretio.*

Hil.ſ.Pſ.139. Non dirigitur linguoſus in terra:vt Iudas,qui nil directum,& ſimplex loquebatur.Pſ. 139. *Non ambulans recta via.*

Prou.28.

Prou.28.c.Sic non dirigitur vas fictum à fabro,hoc est,à diabolo.Is.54.d.

Pugnãtes inuicem hæreses. — *Hie.s.Eze.38.*
Dirigitur gladius vniuscuiusque in fratrem suum.Ezec. 38. g. quando hæresis pugnat aduersus hæresim.

Instruere simplices. — *Glo.int.s.Sap.5.*
Dirigere causam pupilli.Ier.5.g.est instruere simplices,ne decipiantur.

Prædicatio. Miracula.
Directæ emissiones fulgurum.Sap.5.d.sunt tonitrua prædicationis, & coruscationes miraculorum.

Diripere.

DIripere,est depopulando,& spoliando,ex diuersis partibus,& in diuersas partes rapere: vt quum milites diripiunt bona ciuitatis expugnatæ.

Educens Deus sanctos è limbo. Conuertẽs deceptos ab hæreticis. Conuincere hæreticos. — *Hie.s.Hos.13. & s.Amos 3.& s. Is. 13. Arn.s.Ps.108.*
Diripit Dominus thesaurum omnis vasis desiderabilis Ephraim.Hose. 13. d. educens videlicet Sanctos è limbo:& conuertens eos,quos hæretici peruerterant.Tunc etiam diripi dicuntur ædes Samariæ.Amos 3.c. Diripiuntur autem domus hæreticorum , quum eorum deteguntur errores.Et decepti ab eis redeunt ad Ecclesiam.Is.13.c.Diripiunt etiam alieni labores peccatoris.Ps.108.quum doctores Christiani docent hæreticos malè scripsisse. Et diripiunt vastatores suos.Eze.39.c.quando confundunt hæreticos,qui Ecclesiam vastabant. Diripere autẽ vasa fortis, est liberare peccatorẽ à potestate diaboli.Ma.12.c.Deu.3.a.4.Re.7.d.

Percipiẽtes humiles mysteria legis. — *Glo.ord.s.Ier.15.*
Diripiunt claudi rapinam Hierusalem.Isa.33.d.quum non confidentes in viribus suis legis mysteria percipiunt.Et in direptionem dat Deus diuitias Iudæorum , quum ablatum est ab eis regnum Dei,& datum genti facienti fructum.Ier.15.c.17.a. Ezec. 26.a.Et diripiunt alieni labores Iudæorum,quum fideles accipiunt scripturas eorum.Ps.108.

Relinquẽs Deus peccantes in potestatẽ diaboli. Dæmones. — *Hie.Sup.x. Aug.s.Ps.108. Ori.s.Iud.ho.2. Hie.s.Is.17.*
In direptionem dat Deus Iacob,quum relinquit peccantes in potestatem diaboli.Isa. 42. d.Eze.7.f.25 b.26.a.Et diripiunt alieni labores Iudæorum , quum dæmones tollunt eorum opera indigna Deo.Ps.108.diripientes autem dicuntur dæmones,qui animas rapere conantur.Iud.2.c.Is.17.d.Et diripit spolia Assur,quum diabolus rapit malos.Is.10.b.1. Reg.23.a.4. Reg.17.d.Tob.3.a.Ps.34.43.Ez.38.d.Idem designat diripiens Nabuchodonosor spolia Ægypti.Ezec.29.d.

Auferri à mundo doctrinam. — *Hie.s.Nah.2.*
Diripiuntur thesauri Babylonis.Ier.50.c.Et aurum,& argentum Niniue.Nahu.2.c.quum quicquid videtur in mundo eloquij,& sensus,aufertur.

Inducentes hæretici simplices in errorem. — *Hie.s.Is.10.18. Gre.16.mor.21. Rup.s. Amos 5.*
Diripiunt hæretici pupillos,& pauperes,quum simplices in errorem inducunt. Isa. 10. a. Ezech.38.d.Et diripiunt greges. Iob 24.a. Diripiunt quoque flumina terram,quum hæretici perdunt animas.Is.18.a.Diripuerunt Christum,omnes transeuntes viam , quum hæretici in errorem inducunt membra Christi.Psal.88.Diripuerunt Iudæi pauperem,quando diuiserũt vestimenta eius & multò magis,quando auertebant ab eo plebem.Amos 5.c.

Destructio Hierusalem. Amissio virtutum. — *Hie.s.Is.5.*
Direptio vineæ,est destructio Hierusalem:vel amissio virtutum ab anima.Is.5.b. Eccl. 36. d.Et populus Iudaicus,est direptus populus.Is.42.d.

Mitti malos in tenebras exteriores. — *Hie.s.Is.24.*
Direptio terræ erit in iudicio,quando mali mittentur in tenebras exteriores.Is.24.a.

Diriuare.

Diriuare,seu deriuare,est riui more aquam deducere,ac per sulcos aquarios eam in diuersas partes deflectere.

Prædicare. Tradere filiam nuptui. — *Gre.3.past.adm.25 Bed.s.Prou.5.*
Diriuari fontes proprios foras.Prou.5.c.est exteriùs aliis vim prædicationis infundere: vel ad literam,filium tuum,ac filiam nuptui trade:& id manifestè facito pluribus consciis.

Diruere,vide Destruere.

Dirumpere,quære Abrumpere.

Dirus,vide Crudelis.

Discalciatus,quære Calceamentum.

Discedere,vide Abire.

Disceptare,quære Disputare.

Discere.

DIscere,est rem prius ignotam assequi meditando , vel ab alio docente accipere. Item experiri,& assuescere.

Experimentum Christi. — *Cyr.de recta fide ad reginas.*
Didicit Christus ex his,quæ passus est.Hebr.5.c.quia accepit per experientiam , quod iam antè per speculatiuam scientiam nouerat.

Institutio morũ à præceptore. — *Hie.s.Is.1.*
Discẽdũ est benefacere,quia virtutes nõ natura habentur,sed institutione:ideo magistrorũ sapiẽtiæ terenda sunt limina.Is.1.c.26.b.29.e.Leu.23.e.Deut.4.b.5.a.14. c.17.d.31.c.3.Reg.8. e.18.f.Ps.118.Pro.6.a.24.d.Ecclesiastæ 1.d.3.b.Sap.6.b.7.b.9.d.Eccl.8.b.16.c.18.c.34.d.Ezec. 23.g.Discendum autem à Christo,tanquam à vero præceptore.Mat.11.d.Ioan.6.e.

Glo.int.s.Ier.12.
Discunt vias populi Dei,qui discunt doctrinam fidei Ecclesiæ.Ier.12.d.

Suscipere doctrinam fidei. Sera resipiscentia. — *Hie.s.Is.26.*
Discent habitatores orbis iustitiam,quum faciet Deus iudicia sua in terra.Is. 26. b.quia in iudicio cognoscent mali , Deum esse iustum in puniendo , quum ipsi non didicerint facere iustitiam,quandiu à Deo non puniebantur,sed expectabantur,vt resipiscerent.

Lyr.s.Iud.3.
Discere certare contra Gentes,est exerceri aduersus tentationes diaboli, mundi, & carnis. Iud.3.a.Mich.4.b.

Diſcens Dalila, in quo eſſet fortitudo Samſonis. Iud.16. a. fraudes diaboli deſignat vigilãtis ad ſupplantandum. Diſcens etiam Herodes à Magis tempus ſtellæ, quæ apparuerat in Chriſti ortu. Mat.2.a. Ad idem refertur. *Fraudes diaboli.*

Glo.ord.ſ.Ier.9. Diſcentes filij Iſrael opera Chananæorum. Pſ.105. Prou.22.d. Ier.9.d. ſunt diſcentes hæreſes, & cultum Idolorum. *Diſcere errores.*

Lyr.ſ.Eze.19. Diſcens catulus leonis prædam capere. Ezech.19.a. ad malam regum inſtitutionem referri poteſt. *Mala regũ inſtitutio.*

Diſcernere, Diiudicare, Diſtinguere.

DIſcernere, eſt ſeparare, ac diſtinguere, atque diſſoluere. Diſtinguere autem eſt etiam diuidere, & variegare.

Arn. & Hie. Pſ. 67. Aug.ſ.Pſ.67.81. Diſcernit cæleſtis reges. Pſ.67. quum Deus diſtribuit Apoſtolos, dans eis diuerſa dona ad miniſterium Eccleſiæ. Diiudicat etiam Deus. Pſ.91. quum per gratiam ſuam quoſdam inſtituit in altiori gradu, quoſdam in inferiori. *Diſtributio Apoſtolorum.*

Glo.ord.ſ.Pſ.49. Diſcernet Deus populum ſuum. Pſ.49. quum in iudicio ſeparabit hœdos ab agnis. *Separatio malorum à bonis.*

Aug.epiſ. 50. Diſcretor cogitationum, eſt Spiritusſanctus. Heb.4.e.

Diſcerni cauſam à Deo petit Dauid, nõ pœnam. Pſ.42. quia eadem pœna poteſt eſſe martyrum, & hæreticorum: ſed diuerſa eſt cauſa.

Glo.ord.ſ.Pſ.105. Diſtinxit Deus in labiis ſuis, quando aliqua expreſſè mandauit. Pſal. 105. Vel potius Moſes diſtinxit in labiis ſuis, quando dubitanter loquutus eſt in eductione aquæ de petra, vel vt iugiter ſupplicaret pro populo.

Glo.ord.ſ. Ecc.16. Diſtinxit Deus ab inſtitutione hominum partes illorum. Eccle. 16. d. quia à tempore inſtitutionis Eccleſiæ, diuerſas inſtituit particulares eccleſias, ſub vniuerſali. *Inſtitutio eccleſiarum.*

Gre.ſ.Cant.5. Diſtinctus ſapphyris venter ſponſi. Cantic.5. d. deſignat, quòd dum inter paſſiones carnis, diuina miracula Chriſtus operabatur, quaſi cum incorruptione, corruptio variabatur. *Varietas Chriſti in paßione, & miraculis.*

Aug.q.in Leu.3. Diſtinguunt labia vota. Pſ.65. quum quis cum aſſertione vouet. Et hæc diſtinctio, eſt quaſi definitio, qua ſecernitur aliquid à cæteris, quæ ſolo dicto non tenentur. *Decernere vota.*

Ori.ſ.Cant.ho. 2. Diſtinctiones argenti. Cant.1.c. iuxta Septuaginta, vbi nos habemus vermiculatas argento, deſignant raras interpretationes fulgentes in Prophetis. Vel ſcintillas ſpiritalis intelligẽtiæ, quæ intimantur incipientibus, vt maiora deſiderent. *Scintillæ ſpiritualis intelligẽtiæ.*

Glo.ord.ſ. Exo.26 Diſtinctum cingulum ſacerdotis quatuor coloribus, arte plumaria: & etiã velum templi. Exo.39.e. diſtinctionem elementorum in mundo inferiori ſignificare poteſt. In ſuperiori verò diſtinctionem Zodiaci. *Diſtinctio elementorum.*

Diſcernere cibos. Rom:14.d. eſt eorum, qui non habent perfectam ſcientiam, ſed infirmã conſcientiam, quod non debet intelligi de diſcretione ieiuniorum.

Glo.ord.ſ.Leu.10. Diſcernere inter ſanctum & prophanum, eſt ſacerdotum. Leu.10.b. 3.Reg.3.b. 1.Eſdr.10.a. debent enim, tam res, quàm homines diſcernere.

Diſcernere ſuaue, vel amarum. 2.Regum 19.f. referri poteſt ad diſcretionem boni, & mali. Heb.5.d. Sicut & diſcretio ſpirituum. 1.Cor.12.b.

Diſcerpere, vide Lacerare.

Diſcindere, quære Abſcindere.

Diſcinctus, vide Accingere.

Diſcipulus, Diſciplina.

DIſcipulus eſt ille, qui diſciplinam, aut doctrinam ab alio percipit, & imitatur. Diſciplina autem eſt inſtitutio, quæ fit à magiſtro, prout à diſcipulo percipitur, & ipſa caſtigatio & correctio. Item eruditio, & præcepta, & ipſa ſapientia.

Glo.ord.ſ.Iſ.8. Diſcipuli ſunt, qui magis familiares ſunt verbo Dei: vt diſcipuli Chriſti. Iſ.8.c. Ma.5.a.9.b. 10.c. 11.a. 16.a. 26.b. 27.g. 28.b. Marc.4.b. 8.a. 9.e. 14.f. 16.b. Luc.6.f. 7.b. 9.b. 14.f. 22. b. Ioan.2. b. 6.g. 8.d. 9.f. 13.d. 19.e. 20.e. Actor.2.a. *Familiares verbo Dei.*

Ori.ſ.Mat.ho. 14. Amb.ſ. Luc.19. Diſcipuli duo miſſi ad ſoluendam aſinam & pullum, deſignare poſſunt Petrum miſſum ad Iudæos, & Paulum ad Gentes. Vel deſignant omnes Apoſtolos, cum duobus præceptis charitatis ad Gentes miſſos. Mat.21.a. Luc.19.e. *Petrus, & Paulus. Apoſtoli.*

Hil.ſ.Matt.Can. 15. Diſcipuli difficultatem ponentes in panum multiplicatione. Matt.15. d. deſignant difficultatem ſuam tranſeundi ad Gentes.

Ori.ſ.Mat.ho.7. Diſcipuli Chriſti increpantes eos, qui pueros offerebant Ieſu. Mat.19.b. deſignant doctiores magiſtros prohibentes minus doctos ſimplicem docere doctrinam. *Magiſtri doctiores.*

Hil.ſ.Mat.Can. 17. Diſcipuli non valentes curare lunaticum. Matt.17.c. ſunt Scribæ, & Phariſæi, ſine Chriſto non valentes curare populum Iudæorum. *Scribæ, & Phariſæi.*

Hil.ſ.Mat.Cano. 9. Amb.ſ.Luc.7. Diſcipuli Ioannis Baptiſtæ, deſignare poſſunt populum Iudæorum aduerſantem Chriſto, & diſcipulis eius. Aut etiam vtrumque populum. Mat.9.b. Luc.7.c. *Iudæi. Vterque populus.*

Glo.ord.ſ.Mal.2. Diſcipuli, quos perdit Dominus cum magiſtris, ſunt diſcipuli hæreticorum. Mal.2.c. *Diſcipuli hæreticorum.*

Ori.ſ.Ezec.ho.2. Bed.ſ.Prou.1. Diſciplina Dei, & populi Dei, eſt caſtigatio, qua Deus corripit omnem filium, quem recipit. Deu.11.a. Leu.26.d. Iob 17.b. 33.c. 34.d. Pſ.2.17. Ezec.13.b. Diſciplina patris, doctrina noui teſtamenti. Prou.1.b. *Caſtigatio Dei.*

Peccatorum nostrorum satisfactio per Christũ. Disciplina pacis nostræ fuit super Christum. Isa.53.b. quia quod nos debebamus pro nostris sceleribus sustinere, pro nobis passus est, pacificans per sanguinem crucis suæ, siue quæ in terra, siue quæ in cælis sunt. Ipse enim est pax nostra, qui fecit vtraque vnum. *Hie.s.Isa.53.*

Traditiones pharisæorum. Disciplina scribarum, & pharisæorum, erant falsæ traditiones eorum, cuius disciplinę peccata Christus illis improperabat. Sap.2.c. *Glo.int.s.Sap.2.*

Discooperire, Reuelare.

Discooperire, est detegere quod apertum erat, & reuelare, est ignota manifestare. *Tertul.aduer.Marcion.4.*

Doces Deus humiles. Reuelat Deus mysteria paruulis. Matth.11.d. hoc est, humilibus, & Gentilibus. Et reuelat oculos, quum tollit velamen legis, & conuertit ad ipsum Deum. Et dicitur tunc reuelare profunda de tenebris. Iob 12.d. Psal.118. Dan.2.c. Amos 3.b. Luc.10.d. Act.9.c. Et reuelat condensa. Ps.28. quum obscura diuinarum scripturarum mysteria per Spiritũ sanctum patefacit. Reuelata facie dicuntur etiam credentes gloriam Domini speculari, quia sine velamine literæ legis. 2.Cor.3.d. *Amb.s.Ps.118. Hie.s.Ps.28. Gre.11.mor.12.*

Venientes Gentes ad fidem. Reuelatio Gentium, est quum Gentes veniunt ad fidem. Luc.2.e. Rom.8.d. *Glo.ord.s.Luc.2.*

Dans Deus gratiam discretionis Reuelat Deus faciem indumenti Leuiathan. Iob 41.a. quum seruorum suorum mentibus gratiam subtilissimæ discretionis inspirat: vt reuelata malitia, faciem eius nudam videant, quam coopertam, ille sub habitu sanctitatis occultat. *Gre.33.mor 28. Hie.s.Iob 41.*

Inspiratio. Reuelare aurem alicuius, est aperire illi secretum: vt reuelat Deus auriculam Samuelis, quum Spiritussanctus prædicatoris intelligentiam instruit: vt quæ facturus est, audiat, & audita disponat. 1.Reg.9.c. 2.Reg.7.d. 1.Par.17.d. Et reuelat aurem, vt corripiat, quum aperit cognitionem peccati, vt sic peccator pœnitẽdo erubescat. Iob 36.b. Reuelauit Ionathas aurem Dauid. 1.Reg.20.c. quum aperuit illi secretum patris sui. *Gre.s.1.Reg.9. & 29.mor.27.*

Detegi vitia. Reuelat vox Domini condensa, quum secando à nobis infrugifera, facit aperiri vitia. Et quum solicitudines seculi à nobis tollit. Et quum dubia discernit, ne erremus. Et quum reprehendit in nobis peccata. Et cùm in iudicio ea reuelabit ad condemnationẽ. Reuelat etiam femora, quum manifestat occulta, & pudenda peccata. Ps.28. Eccl.1.d. Matth.10.c. Luc.12.a. Ierem.13.d. Hose 2.b. *Basi.s.Ps.28. ho.1.2. Hie.s.Isa.65. Aug.s.Ps.28.*

Manifestatio discipulorum Christi. Reuelata sunt fundamenta orbis terrarum. Ps 17. quum discipuli Christi manifestati sunt mundo: vel cùm mysteria Prophetarum sunt aperta. *Hie.s.Ps. 17.*

Conuersatio cælestis cum fide. Reuelare dicitur pater, quando cum fide habemus conuersationem cælestem. Reuelat verò caro, & sanguis, quando cum vita carnali credimus, quæ à carnalibus parentibus accepimus. Matth.16.c. *Ori.s.Matth.ho.1.*

Mittens Pater Filium. Reuelat Deus deprecationem pacis, mittens Filium suum in terras. Ierem.33.a. Et tunc reuelauit iustitiam suam in conspectu Gentium. Psal.97. *Lyra.s.Iere.33.*

Manifestatus Christus Iudæis. Reuelatus dicitur Dominus apertè domui patris Eli, hoc est, populo Israel, ne videlicet Iudæi ignorantiam allegare queant. 1.Reg.2.e. *Gre.s.1.Reg.2.*

Discussio mysteriorum. Reuelatus dicitur sermo Domini, quum quis non solùm Deum ardenter diligit, sed arcana mysteriorum discutere per spiritum nouit. 1.Reg.3.a. Luc.10.d. Ioan.17.a. 2.Cor.2.c. *Gre.s.1.Reg.3.*

Raritas fideliũ Iudæorum. Quum interrogat Isaias. cap.53.a. Brachium Domini cui reuelatum est? vbi respondendũ, Nulli, aut paucis Indicat paucos ex Iudæis in Christum credituros fuisse. *Hie.s.Isa.53.*

Veniens Christus ad iudicium. Reuelabitur gloria Domini in iudicio, hoc est, maiestas Christi, quæ in primo aduentu latuit. Isaiæ 40.b. Luc.17.g. 2.Corinth.3.c. Reuelabitur etiam iustitia Dei, & iudicium in conspectu Gentium. Psal.97. Isa.56.a. Amos 5.g. Rom.1.d. Reuelabitur autem quasi aqua, & quasi torrẽs: quia omnia discooperiet, & grauiter puniet. Et discooperiet tunc Esaü, quum hominum deteget peccata, ad eorum confusionem. Ierem. 49.b. Thre.4.d. Reuelabit quoque terra sanguinẽ in se fusum, quum detegentur homicidia tunc punienda. Et peccata scandali, quibus aliquis occidit proximum, inducens ipsum in peccata. Isa.26.d. Ezec.13.c. Reuelatur etiam iniquitas in auribus Dei, quum eam vult punire in iudicio. Isa.22.d. Hose.2.b.7.a. Ierem.13.d. Nahum.3.b. *Hie.s.Amos 5.& s.Isa.26.*

Detectio peccatorum.

Declarãs Deus sententiã suam. Reuelat Deus profunda de tenebris, quando apertam sententiam ex occultis consiliis suis indicat: vt de vnoquoque, quæ sentiat, ostendat. Iob 12.d. *Gre 11.mor.12.*

Proponere Deo tam bona quàm mala. Reuelamus nos Deo viam nostram, quum quantum est in nobis, licèt ipse iam nouerit, proponimus ei tam bona, quàm mala nostra. Psal.36. Prouer.16.a. Idem erit reuelare causam suam Deo. Ierem.11.d. 20.a. Id autem fit, vt illius in omnibus flagitemus auxilium. *Ori.s.Psa.36.ho.1. Beda s.Pro.16.*

Iusti condemnãtes malos. Reuelabunt cæli iniquitatem impij. Iob 20.d. quum iusti in iudicio stabunt in magna constantia, aduersus eos, qui se angustiauerunt. *Gre.15.mor.15.*

Detegi munimenta hæreticorum. Reuelat Deus fundamentũ varietis, & fundamenta Samariæ, & fundamenta orbis terrarum, quum detegit munimenta errorum hæreticorum. Ezech.13.c. Mich.1.b. 2.Reg.22.b. *Hie.s.Mich.1.*

Conuersio Gentium. Reuelantur qui sunt in tenebris. Isaiæ 49.c. quum Gentiles exeunt ab infidelitatis errore. *Hie.s.Is.49.*

Detegi peccata. Discoopertæ nates, significant discoopertam ignominiam peccati ad peccatoris confusionem. Isa.20.b. Idem ferè est discooperire humerum. Isa.47.a. Ezec.16.g.22.c.23.c. Et discooperiens se iuxta Deum ad suscipiẽdum adulterum, est anima sine vllo pudore, & timore Dei, perpetrans peccata. Isa.57.b. *Hiero.s.Isa.20.& s.Eze.16.*

Manifestare hæresim. Reuelare turpitudinem, est manifestare hæresim: aut docere inutilem esse voluptatem, & carnis sapientiam. Exod.20.d. Leui.20.c. Ezech. 23. b. Reuelatur etiam turpitudo, dum vilis mens, abiectáque in actionis ostentatione cognoscitur, quę cùm quiesceret prius, magna pu- *Philo. de Gigantibus. Gre.6.mor.11.*

Rup.s.Hose.7. tabatur. Humerum quoque mens discooperit, quando opus suum, quod ignorabatur, ostendit. Reuelat quoque crura, quando quibus desideriorum passibus, lucris mundi inhiet, manifestat. Reuelata est iniquitas Ephraim, hoc est, Iudæ, & malitia Samariæ, hoc est, sacerdotum, & pharisæorum, quando Christus voluit sanare Israel, id est, quando cæpit prædicare. Hose.7.a. *Detecta malitia Iudæorum.*

Philo.de profugis. Isych.s.Leuit.18. Discooperire turpitudinem patris & matris. Leuit.18.a. Deut.27.c. est manifestare vitia intellectus, & sensus: vbi mater est concupiscentia pariens prauos filios: vel est detegere proximorum vitia. *Manifestare vitia intellectus, & sensus.*

Discoopertum caput mulieris. Num.5.c. designat retectam præcipuam animi sententiam. *Rete. præcipua animi sent.*

Philo de Cherubim. Geor.Vene.Cant.2. tom 3.cap.6. Isych.s.Leui.21. Aug.epist.59. Non discooperit caput Pontifex. Leuit. 21.b. quia semper debet in mente habere cælestia. Christus etiam non discooperit caput, quia à Patre suo, qui caput eius appellatur, nec passiones carnis sustinens, separatur. *Habens sacerdos mentem in cælestibus.*

Reuelantur cogitationes multorum cordium per passionem Christi. Luc.2.e. quia in eius passione & insidiæ Iudæorum, & discipulorum infirmitas patefactæ sunt. *Christus non separatus à Patre. Detecta malitia Iudæorum, & infirmit. disc.*

Hier.s.Isa.22. Reuelatur operimentum Iudæ. Isa.22.b. quum doctores manifestant doctrinam Ecclesiæ, aduersus hæreticos. *Aperta doctrina Ecclesiæ.*

Glo.ord.s.Ruth.3. Discooperiens Ruth pallium Booz. Ruth 3.a. est excutiens operimentum literæ legis, in qua latebat mysterium incarnationis. *Aperiens literam legis.*

Reuelare opera Dei est laudabile. Tob.12.b. quod fecit angelus magni consilij Christus, qui manifestauit nobis Patrem. *Manifestatio Patris per Christum.*

Glo.ord.s.Tob.12. Nolens reuelare Samson parentibus, quòd mel esset de ore leonis. Iudi.14.b. designare potest Christum non reuelantem mysteria Patribus, quæ posteris reuelata sunt.

Reuelabitur homo perditionis, Antichristus. 2. Thessal.2.a.

Discordia, Dissensio, Dissentiri.

Discordia, iuxta Tul.4.Tusculan. est ira acerbior, intimo odio, & corde concepta: quæ & dissensio, & dissidium dicitur, quamuis hæc leuiora videantur.

Hie.s.Ierem.15. Discordiæ vir dicitur Christus. Ierem.15.c. qui venit non mittere pacem, sed gladium: & positus est in ruinam, & resurrectionem multorum: & super eo contendunt hæretici cum fidelibus, quin & dissensio facta est in turba de Christo. Ioan.7.f.10.c. *Positus Christus in ruinam & resurrectionem multorum.*

Discrimen, vide Periculum.

Discriminare, Discriminalia.

Hie.s.Isa.3. Discriminalia sunt acus, quibus mulieres crines diuidunt ac separant, ad concinnandum, & ornandum caput.

Ori.s.Exod.ho.13. Glo.int.s.Iudith.10. Discriminalia, designare possunt vim iudicandi in singulis. Isa.3.d. & discriminalia offert, qui bene nouit discernere, quid agendum, quid vitandum, &c. *Vis iudicandi.*

Discriminans Iudith crinem capitis sui. Iudith 10.a. est distinguens solerti discretione singulas cogitationes mentis. *Discernens cogitationes.*

Discumbere, vide Accumbere.

Discurrere.

Discurrere, est in diuersas partes currere.

Hie.s.Zach.4. Discurrentes septem oculi per omnem terram. Zach.4.d. designant cognitionem Dei omnia penetrantem. *Cognitio Dei.*

Glo.ord.s.Deut.33. Discurrentes nubes, magnificentiæ Dei sunt indices. Deut.33.d. Ester 8.c. designant autem Apostolos discurrentes per mundum prædicando. *Magnificentia Dei. Prædicatio Apostolorum.*

Gre.s.Ezec.ho.5. Discurrens visio in medio animalium. Ezech.1.d. designat ignem Spiritussancti, qui, quia vbique presto est, discurrere dicitur: & etiam, quantum ad dona gratuita, vt prophetiæ, linguarum, & miraculorum, &c. cum quibus aliquando adest sanctis, aliquando abest. Et nunc in vno, nunc in alio est. Sic dicitur sapientia mobilis. Sap.1.c. *Ignis Spiritussancti.*

Glo.int.s.Gen.49. Discurrentes filiæ per murum. Gen.49.c. sunt ecclesiæ Gentium, vel animæ ad fidem properantes, & de virtute in virtutem progredientes. *Ecclesiæ Gentium. Animæ.*

Hie.s.Zach.6. Rup.2.s.Deut.20. Discurrentes venti, aut equi per omnem terram. Zach.6.b. Intelligi possunt Romani, vel Apostoli, & predicatores. Eosdem designare possunt discurrentes equites per aëra. 2. Mach.5.a. Iusti etiam discurrunt tanquam scintillę in arundineto. Sap.3.b. Discurrentes etiam nubes, sunt Apostoli, & prædicatores. Deut.33.d. *Romani. Apostoli, & prædicatores.*

Hie.s.Nahum.2. Discurrentia fulgura. Exod.9.e. Nahu.2.b. erunt dæmones in iudicio, qui adhuc veterem furorem spirabunt. *Dæmones.*

Lyra.s.Iudi.15. Discurrentes vulpes huc atque illuc. Iudi.15.a. designant diligentiam hæreticorum, in peruertendis hominibus: possunt etiam designari prædicatores ferentes ignem, quem Christus misit in terram, ad comburenda omnia carnalia. *Diligentia hæreticorum. Prædicatores.*

Glo.ord.s.Leui.13. Discurrens lepra in cute. Leuit.13.b. est præuaricatio legis exterior. Et vitia libidinis, & auaritiæ. *Vitia exteriora.*

Discus, quære Catinus.

Dispensare, Dispensator.

DIspensare, est in diuersa expendere. Et dispensator est, qui familiæ necessaria dispensat, & distribuit.

Dispensator domus Ioseph, dici potest episcopus, aut prædicator, qui ministrant verbum Dei, & sacramenta familiæ Christi. Sic Ananias, vt dispensator, missus est ad Paulum. Et Moses, & Apostoli dispēsatores sunt Christi. Gen. 43. d. 44. a. 3. Reg. 18. a. Luc. 12. e. 1. Cor. 4. a 9. c. Ephes. 3. a. Coloss. 1. d. Tit. 1. b. 1. Petr. 4. b. *Apostoli, prælati, & prædicatores.* *Amb. de Ioseph. 9. Fulg. ho. de confess.*

Dispensatio adimpletionis temporum, est incarnatio Christi. Ephes. 1. b. 3. b. Quę facta est, quum venit plenitudo temporis. *Incarnatio.*

Disperdere, vide Perdere.

Dispergere, vide Aspergere.

Disperire, vide Mori.

Dispertiri, vide Abscindere.

Displicere.

DIsplicet id, quod non placet, aut quod est fastidiosum.

Displicens sermo Deo, est peccatum, quod Deus abominatur. 2. Reg. 11. d. 1. Par. 21. a. Prou. 24. c. Eccl. 5. a. *Peccatum.*

Displicent sibimet super malis ij, quos pœnitet peccatorum. Ezech. 6. c. 20. g. *Resipiscentia.*

Displicens Samueli sermo populi de regno. 1. Reg. 8. b. designat prædicatorem non debere approbare sensum carnalem. *Non approbans prædicator sensum carnalem.* *Hie. s. Eze. 6. Gre. s. 1. Reg. 8.*

Displicens Saüli sermo populi in laudem Dauid. 1. Reg. 18. b. designare potest inuidiam sacerdotum & pharisæorum in Christum, laudante eum populo. *Inuidia sacerdotum & scribarum.* *Lyra. s. 1. Reg. 18.*

Displicens terra promissionis populo Israel. Num. 14. e. est, quia carnalibus non sunt grata spiritualia, quæ acquirenda sunt cum labore carnis. *Spiritualia molesta carnalibus.* *Glo. ord. s. Nu. 14.*

Displicens propinquo Booz possidere agrum Noemi, & ducere vxorem. Ruth. 4. a. designat doctores legis, nolentes suscitarę semen Christi, per confessionem mysteriorum. *Non recipientes Scribæ mysteria Christi.* *Glo. ord. s. Ruth. 4.*

Displicens famula in oculis domini sui. Exod. 21. a. est, quum doctor non vult docere subiectum: vnde debet eum dimittere, ab alio docendum, & non vendere extraneo, id est, hæretico. *Glo. ord. s. Ex. 21.*

Disponere, vide Ordinare.

Disputare, Disceptare, Altercari.

DIsputare, est rem aliquam verbis agitare, gratia inueniendæ veritatis. Eodem tendunt, Altercari, & Disceptare.

Disputans Salomon super lignis, à cedro vsque ad hyssopū. 3. Reg. 4. d. designat Christum, qui à sublimitate cæli, venit ad humilitatem crucis: qui etiam iudicaturus est superbos, & humiles: cui etiam aperta sunt omnia. *Christus.* *Glo. ord. s. 3. Reg. 4.*

Disceptat Deus cum filiis Israel in iudicio. Iere. 2. c. Ioel. 3. a. quia ratione conuincit eos, & cæteros peccantes, non violentia. *Conuincēs Deus peccantes.* *Hie. s. Ioel. 3.*

Disputat cum Deo, qui illius iustitiæ se coniungens, facta sua subtili indagatione discutit, & se indicat Deo scienti, vt se ille indicat nescienti: vel qui hic eius præceptis paruit, vt postmodum cum illo ad iudicandos populos iudex veniat. Iob 12. a. 13. a. 21. a. *Indicans se Deo* *Gre. 11. mor. 14. Aug. s. Ps. 113.*

Disputans seruus Iob cum ipso, & amici Iob cum eodem disputantes, designant hæreticos contendentes cum Ecclesia. Iob 31. b. 32. c. *Contendentes hæretici cū Ecclesia.*

Disputationi hominum tradidit Deus mundum. Eccl. 3. b. 6. d. vt videlicet exerceantur in inuestigandis rerum causis. *Glo. ord. s. Eccl. 3.*

Dissecare, quære Abscindere.

Disseminare, vide Seminare.

Dissentiri, quære Discordia.

Disserere, Edisserere.

DIsserere, est velut disputando enarrare, & declarare, vnde Disertus. Edisserere autem, est disserendo explicare.

Edisserens Ioseph somnia. Genes. 41. b. designat Christum interpretantem mysteria scripturarum: & disserentem parabolas. Matt. 13. e. Vnde & discipulis disserebat omnia. Mar. 4. d. Act. 16. a. Eundem Christum designauit Salomon, disserens de iumentis, & volucribus, &c. 3. Reg. 4. d. *Christus.*

Disertæ linguæ infantium. Sap. 10. d. fuerunt linguæ Apostolorum, qui ante aduentum Spiritussancti, erant velut infantes, sed postea facti sunt diserti. *Apostolorū linguæ.* *Glo. int. s. Sap. 10.*

Disertitudo linguæ philosophorum, & oratorum huius mundi, quæ non potest intelligi, est ornatus foliorum, & vmbra sermonum sine fructu veritatis. Isa. 33. e. *Sermo floridus, sine veritatis fructu.* *Hie. s. Isa. 32.*

Dissimilis, vide Similis.

Dissimulare.

DIssimulare, est diligenter, & astutè cælare, ne quid deprehendi possit. Et dissimulat, qui ostendit se verbis aut factis, aliquid non intelligere, aut percipere, cùm aliter sit.

Dissimulare dicitur Deus peccata propter pœnitentiam, quum ea remittit. Sap.11.d. *Remittes Deus peccata.*

Dissimulans Saül se audire murmurantium verba. 1.Reg. 10. d. docet prælatum expectare debere opportunum tempus, ad subditorum correctionem. *Expectanda opportuna correctio.*

Gre.5.mor.6. Dissimulasse dicitur Iob, quia propter potentiam non se extulit in corde suo. Iob 3.d. *Humilitas Iob.*

Rup.6.s.Gen.10. Dissimulans Lot exire de Sodomis adhortantibus angelis. Gen.19.d. designat moras peccatorum, & procrastinationem in deserenda vita vitiosa. *Neglectus conuersionis.*

Lyra.s.3.Reg.14. Dissimulans vxor Hieroboam, se esse, quæ erat. 3. Reg. 14. b. designat eum qui se simulat bonum, vt possit ascendere. *Hypocrita.*

Dissipare, quære Destruere.

Dissoluere.

DIssoluere, est quod ligatum erat soluere, aperire, ac recludere, ac etiam dissipare.

Aug. de essen. diui. & 18. ciui. Dei.32. Dissoluit Deus Gentes, à vinculis videlicet peccatorum, quum ad fidem veniunt, & quum facit populos resipiscere: & quum prauas dissipat cogitationes. Habac.3.a. *Resipiscentia.*

Hie.s.Haba.3. *Lyra.s.Gen.40.* Dissoluens Ioseph somnia. Gen.40.c. designat Christum explicantem mysteria, & vocantem Gentes ad fidem. *Christus prædicans.*

Glo.int.s.Gen.49. Dissoluta vincula brachiorum Ioseph. Gen.49.c. designant suscitationem Christi à morte, confusis Iudæis, qui eum vinxerant. *Resurrectio Christi.*

Hie.s.Isa.23. Dissoluit Dominus contumeliam gloriãtium, quum hæreticorum iniurias punit. Isa.23.b. Et dissolui idolum, est dissolui hæreses. Ierem.10.a. Dissoluit etiam Deus in his superbiam, & opera diaboli. 1.Ioan.3.b. *Puniri hæreticos.* *Dissolui hæreses.*

Gre.21.mor.9. Dissoluit Deus baltheum regum. Iob 12.c. quando in his, qui bene regere membra sua videbantur, propter elationis culpam, castitatis cingulum destrui permittit. Et dissoluit Pharao draco renes, quum inducit diabolus in libidinem. Eze.29.b. Pro.18.b. *Lapsus in libidinem.*

Hie.s.Isa.58. Dissoluere colligationes impietatis. Isa.59.b. est rumpere iniquas cautiones, quibus pauperes opprimuntur calumnia diuitum. Vel est remittere omnibus iniurias. *Tollere vsuras.* *Remittere iniurias.*

Hie.s.Zac.11. Dissoluens Zacharias propheta germanitatem inter Iudam, & Israel. Zachar.11.d. designat Deum separantem credentes ab infidelibus Iudæorum. *Separans Deus fideles Iudæorum ab infidelibus.*

Dissoluitur domus nostra, cùm morimur. 2.Cor.5.a. Philip.1.c. Sic dicebatur dissoluẽdum templum corporis Christi. Marc.14.f.

Hie.s.Nahum.1. Dissolutæ petræ. Nahum.1.b. designant dura corda mollita. *Mollitum cor. Impatiens.*

Ori.s.Ezec.ho.12. Dissoluere pactum dicitur, qui non sustinet pœnam peccati, quum Deus infert. Ezech.17. e. 44. d. *Remissus animus.*

Hier.s.Isa.35. & s.Eze.29. Dissolutæ manus, designant remissam vim animæ ad bene operandum. Et ipsa anima dicitur dissoluta. 2.Reg.4.a. 2.Par.15.b. Prou.19.c. Eccl.2.c. Isa.8.d.13. b.35.a. Ierem. 31.d. 38.a. 47.c.50.g. Ezec.7 e. Dan.10.d. Nahu.2.c. Soph.3.d. Sic dicuntur dissoluti renes, vt non possit quis stare. Ezec.29.b. Idem designat dissolutus paralysi Alchimus. 1.Mach.9.f. Et dissolutum cor regum Gentium. Iosu.5.a. 1.Mach.3.e.

Hie.s.Zach.11. Dissoluit malus pastor vngulas ouium. Zach.11.d. quum Antichristus & hæresiarchæ peruertunt simplices, ne recto ingrediantur pede. *Peruertere simplices.*

Glo. ord.s.Eccl.28. Dissoluit lingua tertia gentes fortes. Ecclesiast.28.a. quum hæretici perturbant Reges, & Regna. *Perturbantes hæretici.*

Gl.int.s.Iudith.16 Dissoluit Iudith Holophernem in specie faciei suę. Iudith 16.b. quum alacritate virtutum, virgo Maria, vel anima sancta confundit diabolum. *Confusio diaboli.*

Dissuere, vide Consuere.

Distare, Distantia.

DIstare, est abesse, vel disiungi aliquo spacio, & etiam differre: Vix habet allegoriam.

Distantia boni & mali. Deut.1.f. Eccl.6.c. Ezec.22.f.

Lyr.s.Deut.1. Distantia personarum. Deut.1.c. apud iudices, est acceptio personarum. *Acceptio personarum.*

Distantia ortus ab Occidente, ponitur in hyperbolica comparatione. Psalm.102.

Distendere, vide Extendere.

Disterminare, quære Separare.

Distillare.

DIstillare, est paulatim fluere, vel etiam fundere.

Amb. de virg.3. & de inst. virg.15. *Hie. ad Principiã.* Distillant labia myrrham, quum quis confitetur mortem, & passionem Christi, Distillãt verò manus, quum quis abiicit opera mortua, benéq; operatur. Cant.5.b.6.d. Distillabant etiam labia sponsi myrrham, quum Christus & Apostoli prædicabant pœnitentia. *Confessio mortis Christi. Bene operari. Prædicare pœnitentiam.*

Rup.s.Can.5. *Gre.s.Cant.4.* Distillans fauus dicuntur labia sponsæ. Cant.4.c. Et designant prædicatorem cælestia gaudia annunciantem. *Prædicator annuncians cælestia.*

Ori.s.Ezec.ho.8. Distillant mel aut fauum labia meretricis. Prou.5.a. quum hæretici decerpunt nonnullas autoritates ex sacris libris, vt faciliùs in errorem inducant. *Decipientes hæretici verbis sacræ script.*

Stella Magorũ. Manna. Doctrina. Distillasse dicuntur cæli, quando videlicet stellam miserunt, aut quum manna fluxerunt: aut quum data est doctrina cælestis. Psal.67. *Arn. & Hil. s. Psal.67.*

Distinguere, vide Discernere.

Distribuere, Erogare, Supererogare.

DIstribuere, est diuersis aliquid tribuere. Erogare autem est, quasi rogatoribus distribuere.

Dans Deus gloriam. Distribuit Deus hæreditatem populo suo Israel. Ierem.12.d. quum dat fidelibus cælestem patriam. Distributiones autem domus domini. Ezec.43.c. dici possunt mansiones celestes, & dona Spiritussancti. Distribuit quoque Christus spolia fortis. Luc.11.e. quum Sanctos eductos è limbo in diuersis cælorum sedibus collocauit. *Hie. s. Eze.43.*

Communicans Christus doctrinam. Distribuit Christus panes, quum communicat doctrinam, quæ distributa multiplicatur. Lu.9.b. Ioan.6.b. Sic etiam distribuunt sacerdotes hostias vniuersæ plebi. 2.Par.35. *Aug. 1. doct. Christian. 1.*

Collatæ dignitates secundum merita. Distribuere domus, aut gradus, est conferre pro meritis dignitates in Ecclesia. Psalm. 47. 77. Numer.36. a Hebræ.2.a. Vel erat hæc distributio, quum Apostoli mittebantur, quidam ad gentes, quidam ad circuncisionem. *Arn. & Hie. s. Psal.47. Aug. s. psal.47.*

Operari præter obligationem. Supererogare. Luc.10.f. est addere opera præter obligationem: vt supererogabat Paulus, quum non viuebat de prædicatione euangelij. *Amb. s. Luc. 10.*

Stipendia prædicatorum. Distribuere pecuniam fabris præfectis operum templi. 4. Reg. 22. b. 2. Para.31.c. est dare prædicatoribus, & laborantibus in ministerio Ecclesiæ stipendia. Dignus est enim operarius mercede sua.

Relinquere bonos discipulos. Distribuere hæreditatem suam in tempore exitus sui. Eccl. 33.d. est, quum prælatus relinquit bonos discipulos, hæredes virtutum, & doctrinæ. *Glo. ord. s. Eccl.33.*

Consumens inaniter bona naturæ. Erogans mulier æmorrhoussa omnia sua in medicos. Marc. 5. c. Luc. 8. f. est anima inaniter consumens dona naturæ. Sic distribuit fatuus non directo sensu, quod habendum erat, & quod non erat habendum. Ecclesiast. 20. c. *Amb. s. Luc. 8.*

Erogabant sacerdotes idolorum, aurum & argentum eorum in semetipsis. Baruch 6. a. quia ipsi fruebantur iis, quæ populus idolis offerebat.

Perdens Antichristus virtutes Ecclesiæ. Distribuere volens rex Antiochus terram Iudæorum. 2. Mach.3.e. designat Antichristum, qui curabit euertere Ecclesiam Dei, & loco virtutum, vitia & errores introducere. *Glo. or. s. 1. Mac. 3.*

Diuersus, Varius, Variare.

DIuersum est, quantum hîc sufficit, quod est ab alio separatum, aut illi contrarium, vel dissimile: vel quod in varias partes est distributum: quod & varium dicitur.

Diuersitas fidelium. Diuersitas operũ. Diuersa genera vasorum præcipuè tabernaculi, diuersitatem fidelium in Ecclesia designare solent. Isa.22.g. Exod.37. c. 38. a. Diuersitas quoque lignorum, in quibus operabatur Beseleel, ad diuersitatem hominum in Ecclesia, & ad diuersitatem operum referri potest. Exod.31.a.35.c.36.b.2.Par.34.d.Eccl'i.38.c. *Hier. s. Isa.22.*

Diuersæ virtutes & dona. Diuersus color lapidum preciosorum, diuersas virtutes designare potest. 1. Para.29.a. Ester 1.b. Varietas etiam veli tabernaculi, & varietas in superhumerali, & in cortinis, diuersas virtutes & dona in anima Christi, & aliorum designat. Exod. 26.a.f. 28.b. 26.d. 3. Regum 6.d. Hebr.2.b. *Glo. ord. s. Exo.26.*

Opera. Animæ doctæ. Sensus scripturæ. Peccatores. Variæ oues, multitudinem operum designare possunt: vel animas literis, & scientiis picturatas. Vel diuersos sensus sacræ scripturæ. Genes.30.e.31.a. Psal.44. Vel designantur peccatores: de quibus Dominus dicit, Non veni vocare iustos, sed peccatores. *Philo. de somniis. Gre. 21. mor. 1.*

Dogmata varia. Sẽsus sacræ scri. Consuetudines ecclesiæ. Diuersæ linguæ. Varietas vestium sponsę, sunt dogmata varia, tam naturalia, quàm moralia: vel sunt doctrina, & sensus sacræ scripturæ. Ps.44. Iudi.5.d. Ezech.26.c. Et varia byssus ex Ægypto. Ezec.27. b. designat diuersas consuetudines in Ecclesia: Vel diuersas linguas in eadem sapientia sicut & variæ linguæ fuerunt in Apostolis. Act.2.a. *Basi. s. Ps.44. Hie. ad Principiã & s. Ps. 44. Aug. epist.86. & s. Ps. 44.*

Diuersa regna. Varietas aquilæ. Ezec.17.a. diuersa regna sub Nabuchodonosor designabat. Diuersæ quoque bestiæ, diuersitatem regnorum indicant. Dan.7.a. *Hie. s. Dan.7.*

Doctrina erronea. Diuersus color in cute leprosi, designat doctrinam, quæ habet falsa dogmata veris intermixta. Leuit.13.a.14.f. Idem designat diuersum semen in agro. Leuit.19. d. Et varietas pardi. Ierem.13.d. *Lyr. s. Leuit.13.*

Infirmus in fide. Variare dicitur anima alicuius in Deum. Zach.11.c. quum in eius fide non est firmus homo. *Hie. s. Zach.11.*

Persecutiones ecclesię apud Iudæ. & gentes. In diuersa non mutati vultus Annæ. 1. Reg. 1.c. designant similes persequutiones habuisse Ecclesiam, apud gentes, sicut apud Hebræos. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Variæ hæreticorum sectæ. In diuersa tendentes filij Beniamin fugientes filios Israel. Iudith 20. g. designare possunt diuersarum hæresum sectatores. 2. Timoth.3. b. Hebr. 13. b. Idem designare possunt diuersi viatores. Ierem.9.a. Num.15.d.

Cõsideratio peccatorum, & pœnarum, &c. In diuersa rapitur mens, quando modò mala, quæ egit, modò bona, quæ agere neglexit modò reprehensibilia, in quibus est, modò recta, quæ sibi adhuc deesse conspicit, solicito pauore perpendit. Iob 20. a. Zach.11.b. *Gre. 15. Reg. 1.*

Fulgentes doctrina & opeibus. Varij equi in quarta quadriga. Zach.1.b.6.a. designare possunt eos, qui operibus, & doctrina, & varietate signorum decorati sunt. *Hier. s. Zach.1.*

Variæ tentationes. Varius apparatus armorum hostium, tentationes varias designare potest. 2. Mach.15.d. Iac. 1.a. 1. Petr.1.b.

Diuersa genera animantium, quæ tulerunt filij Israel de Ægypto. Exod.12.f.Eccl'i.43.c.Et varia suppellex inter cadauera hostium reperta.2.Paral.20.f.Et diuersæ opes Tyri.Eze.27.b. ad idem referri possunt. *Concentus angelorum.*

Diuersa genera musicorum in deportatione arcæ, sunt cōcentus angelorum in assumptione Virginis Mariæ.2.Par.5.d. *Bona opera.*

Lyra.s.2.Par.5. Varia pigmenta, quæ habebat rex Ezechias. 4.Reg.20.c. designare possunt bona opera, quæ perdūtur per inanem gloriam. Idem sunt varij odores, quibus delectatur cor. Pro.27.b.

Glo.ord.s.Deut.25 Diuersa pondera in sacculo. Deut.25.d. sunt, quum quis non agit, quæ docet: & imponit aliis onera grauia, quæ digito suo non vult contingere. *Contraria opera doctrinæ.*

Variæ plagæ Ægypti. Iudi.5.b. diuersas peccatorum pœnas indicant. *Pœnæ peccatorū variæ.*

Varia baptismata legis veteris. Hebr.9.c. erant ablutiones, quæ non mundabant conscientiam, sed præfigurabant mundationem per Christum.

Glo.int.s.Leui.7. Varius vsus adipis morticini. Leuit.7.c.est cùm desiderium naturale transferimus ad exercitationem virtutum.

Diuertere, Diuersorium, vide Declinare.

Diues, Locuples, Diuitiæ, Ditare, Facultates. Opes, Thesaurus, Gaza, Mammona, Loculi.

Ori.s.Rom.10. Hie. Aglasiæ. Diues dici solet, qui multis abundat possessionibus, auro, & argento, & reliquis, quæ inter diuitias computari solent. *Deus.*

Diues in primis dicitur Deus in omnes: quia omnibus bene facit, & peculiariter in omnes, qui inuocant illum. Rom.2.a.9.a.10.c.Vnde & dicitur diues in misericordia. Eph.2.a. Quia miserationes eius super omnia opera eius. Ipse est diues, qui habebat villicum. Luc.16.a.

Beda s.Gen.31. Aug.s.Ioan.tra.34 Hier.s.Iob.16. Diues Iacob, hoc est, pinguis meritis, & perfectus. Genes.30.c.31.a.est Christus, ditatus de facultatibus Laban, hoc est, diaboli, gentilitate videlicet ad fidem veniente. Eundem designat diues Salomon.3.Reg.3.b.10.a.2.Par.9.f. Et opulentus Iob ante aduersitates. Iob 16.c. Erat Christus, ante humanitatis assumptionem, qui pro nobis in hac vita factus est pauper. *Christus.*

Amb.2.de Abr.5. & s.Luc.23. Ori.s.Iere. Diues Abraham in possessione argenti & auri. Gen.13.b. designat prælatum præditum facultate prædicandi, & charitate. Vel sensum sermone, & mente. Diues etiam Ioseph ab Arimathæa, quia iustus, & quia accepit corpus Christi. Matt.27.g. Et diuites plebis dici possunt abundantes fide. Psalm.44.64. Et diuites in omni verbo & opere sunt, qui in omnibus sacræ scripturæ voluminibus eruditi sunt, cum operibus bonis.1.Corint.1.a. Verè diues est bonus. Prou.10.c.13.b.Et humilis. Apoc.2.c. *Prelatus, aut prædicator. Boni. Humiles.*

Beda s. Pro.10. Hie.ad Principiā

Diues factus Labā ad introitū Iacob. Gen.30.g. designat gentiles, quibus collatæ sunt diuitiæ gratiæ, & doctrinæ per aduentū Christi. Et diuites plebis dici possunt Philosophi. Ps.44. *Gentiles. Philosophi.*

Basi.s.Ps.33. Hila.s.Matt.cap. 19. Ori.s.Ier.ho.11. Hie.ad princip. & s.Isa.53.& s.Iob 27 Gre.ho.40. Rup.s.Amos.6. Hie.s.Isa.32. Diuites, qui eguerunt, dicuntur Iudæi habentes cognitionem Dei: quem tamen negauerunt. Psal.33. Ipsi sunt diuites difficilè intrantes in regnum cælorum. Matth.19.c. Dicuntur etiam Iudæi diuites plebis, propter doctrinam legis. Psal.44. Et passus diues pro morte, & sepultura Christi, est idem populus traditus Romanis, in pœnam mortis Christi. Isa.53.c. Marc.10.b. Luc.2.c.6.d.12.c.18.c. Ipsi sunt opulenti in Sion. Amos 6.a. Nahum 2.c. Peculiariter autem dicuntur diuites sacerdotes, & principes Iudæorum. Et populus Iudæorum erat diues ille, qui indutus purpura, epulabatur splendidè. Luc.16.d. Opulentę mulieres, dicuntur ciuitates Iudææ: vel vxores principum Iudæorum. Isa.32.c. *Iudæi. Sacerdotes & principes Iudæorum.*

Amb.s.Luc.6.18. Ori.s.Matt.ho.8. Gre.10.mor.28. & 25.mor.15. Hier.s.Iob.12. Aug.s.Ps.48. Gre.35.mor.17. Diuites etiam dicuntur hæretici, & Philosophi, qui inanium verborum abundant vbertate. Luc.6.d.18.c. Et diues dicitur, qui multis vitiorum spiritibus abundat. Matth.19.c. Psal. 48. Peculiariter autem diuites sunt superbi, qui venturi iudicis respectum non habent, dum superbis apud se cogitationibus tument. Iob 12.a.27.d. Prou.28.a. Ierem.9.g.49.a.51. b.Hose.12.c.13.d.Mich.6.c. Zach.1.c.11.a.14.c.Apoc.3.e.18.a.e.Eccl.8.a. Hi sunt opulenti in Sion. Amos 6.a. Iaco.5.a. Auari quoque diuites dicuntur: qui difficilè intrabunt in regnum cælorum. Matth.19.c. *Hæretici. Philosophi. Superbi. Ambitiosi. Auari.*

Diuites etiam dicuntur dæmones. Psal.9. Locupletati dicuntur inimici Hierusalem, quum dæmones multas animas pertrahunt in peccatum. Thre.1.b. *Dæmones.*

Diuites erant Iacob & Esaü. Genes. 36.a. Sed Iacob diues erat in Deo, Esaü autem in mundo.

Basi.s.Ps.48. Diues Naaman, sed leprosus. 4.Reg.5.a.Prou.8.c. designat diuites huius mundi, qui vix liberantur à lepra peccatorum: vnde diues magis indiget disciplina, quàm pauper, quia grauiùs laborat. *Diuites mundani.*

Hier.s.Zach.11. Diuites facti occidendo. Zach.11.a.erant principes Romani occidentes Iudæos. Vel principes Iudæorum inducentes in infidelitatem minores & diuites sunt raptores. Psalm.9. Sedet in insidiis cum diuitibus in occultis. *Roman. Raptores.*

Hie.s.Isa.32. Basi.s.Ps.32. Cle. Alex.5.strom. Aug.s.Ps.32. Opulenta requies erit in fœlicitate, vbi Sancti omnibus bonis abundabunt. Dicitur etiam opulenta habitatio. Isaiæ. 32. d. 33. d. Et thesauri in cælo, dicunt ipsam fœlicitatem. Matth. 19. c. Marc. 10. c. Luc. 12. d. 18. f. Eccl. 15. b. *Fœlicitas.*

Diuitiæ Dei, quæ dicuntur inæstimabiles, sunt gloria Dei, sapientia Dei, & gratiæ dona. Psalm. 36. Prouerb. 3.b.8.c.1.Par.29.c. Roma.9.e.11.d.Ephe.1.b.d.3.b.Colos.1.d.2.a.2.Cor. 8.a. Has diuitias figurabant diuitiæ Assueri. Ester.1.a. Et thesauri, in quibus ponuntur abyssi. *Diuinæ perfectiones.*

Psal.32.

Psal.32.sunt diuina sapientia,& occulta Dei iudicia. Deuter.32.e.Sap.7.b. Est autem venatu difficilis diuina sapientia. Thesaurus quoque Dei dicitur potentia eius, & iustitia,vnde protulit vasa iræ. Iere.50.d.Et eius sapientia.Eccl.1.c.d.Iere.35.a. Thesauri quoque Domini dicuntur,quæ sunt consecrata Domino.Ios.6.c.3.Reg.14.g.15.d.4.Reg.12.d.20.d.24.c.1.Paral.9.d.26.c.2.Paral.12.c.36.ç.Nee.10.d.12.d.Thesauri niuis,& grandinis.Iob 38.c. designant diuitias sapientiæ,prouidentiæ,& voluntatis diuinæ:quæ secreta nemo ingreditur.

Sapientia Dei. Iudicia Dei. — *Hie.s.Iob 38.*

Thesauri Dei aliquando significant Ecclesiam in cælo collocatam. Ierem.50.d. 3.Regum 7.g.Prædicatores quoque dici possunt diuitiæ:qui addunt amicos ad Christum.Prou.19.a.

Ecclesia. Prædicatores. — *Ori.s.Iere.ho.3.*

Diuitiæ terræ,hoc est,Ecclesiæ,est ipse Deus.Psal.36.Et thesaurus absconditus in agro, est mysterium Trinitatis in sacra scriptura, quod omnibus est expositum, licèt non ab omnibus inueniatur.Matt.13.f.

Deus. Mysteriũ Trinitatis. — *Aug.s.Ps.36. Rup.1.de glorif. Trinit.1.*

Thesauri Christi,sunt dona Spiritussancti,& sapientiæ, & cæteræ virtutes, quos thesauros designabant opes Booz,& diuitiæ Iosaphat,& thesauri Ezechiæ.Ruth 2.a. 2.Paral.17.a.32.f. Psalm.143.Prouerb.23.a. Isaiæ 39. b. Ierem.10.c. Diuitiæ quoque Ægypti sunt doctrina Ecclesiæ,& gratiæ,ac dona Spiritussancti, quæ possidebat Ioseph, hoc est,Christus. Genes.45.f. Deut.6.b.Dan.11.g.

Dona Spiritussancti. Sapientia. Doctrina Ecclesiæ. Gratia. — *Ori.s.Iere.ho.5.*

Diuitiæ propriæ sunt spirituales,quæ ab inuitis auferri non possunt. Ipse Christus , & virtutes,& misericordiæ opera,quum quis sibi facit amicos de mammona iniquo. Prouerb.10.a.13.b.14.c. 21.c. 31.d. Et diuitiæ mundi,vel gentium, sunt gratiarum dona à Christo collata. Rom.11.b. Diuitiæ quoque terræ sunt multitudo bonorum operum & bonorum spiritualium in mente : vel bonorum operum per sensus corporis perpetratorum. Ps.36. Has autem diuitias relinquunt alienis peccantes.Psal.48.Iosu.22.b. 3.Reg.3.b.2. Paralip.17.a.18.a.32.f. Iudith 3.b.8.a.Eccl.7.b.9.c.10.b.Eccl.44.a.Iac.2.a. Apocal.2.c.3.d. Diuitiæ autem super camœlos,sunt thesauri virtutum super infirmitatem carnis prædicatorum.Gen.24.b.Has diuitias habent robusti.Prou.11.c.

Christus. Opera misericordiæ. Virtutes. Dona gratiæ. Bona opera. — *Ori.s.Leu.ho.3. & s.Rom.3.11. & s.Ps.36.ho.3. Amb.epist.1. 10. Arn.s.Ps.36. Basi.s.Ps.48. Gre.6.mo.4.& 15.mor.6. Chris.s. Gen.ho.3. Aug.ser.212. Hie.s.Eze.7.*

Thesauri,quos dat Deus,sunt sapientia.Gen.43.e.Et hunc thesaurum habemus in vasis fictilibus,hoc est,in rudi sermone. 2.Cor.4.b.Eandem sapientiam designant thesauri absconditi arenarum.Deut.33.c.Iob 3.d.20.b.Prou.2.e.Eccl.29.b.30.d. Et thesaurus absconditus in agro,est vtrumque testamentum in ecclesia : vel sapientia in scripturis sacris, aut in Christo: quæ constat,ex manifestis, & occultis, & inde proferuntur noua, & vetera. Vel est diuinitas in Christo. Matt.13.f.Coloss.2.a.Ierem.41.b.In thesauros ponit Deus abyssos. Psal.32.quum non omnibus exponi vult scripturarum mysteria.Et diuitiæ stulti,quas bibunt sitientes,sunt doctrina sacræ scripturæ : quas diuitias stultus oculis aspicit , & in ornamenti sui vsum minimè assumit : quia verba legis audiens,magna quidem esse considerat, sed ad hæc comprehendenda, nullo studio amoris elaborat.Iob 5.b. Et has diuitias , quas deuorauit hypocrita legendo , euomet obliuiscendo. Iob 15.d. 16. c. 20. a. 31. c. Sap.8.a. Isaiæ 32. d. 33. b. 49. b. 1. Petr.3.a.Nahum 3.b.Diuitiæ salutis dicuntur sapientia,& scientia:& thesaurus Domini,est timor eius.Isaiæ 33.a.

Sapientia. Doctrina vtriusque testamenti. Diuinitas in Christo. Timor Domini. — *Beda s. Pro.11.13. Ori.s.Iere.ho.2.& s.Matt cap.13. Hil s.Mat.can. 3. Hie.s.Mat.13. & s. Ps.32. Gre.5.mor.3.& 15.mor.6 & ho.11. Aug.1.q.in euã.13. Gre. Nys.de beat. Gre.6.mor.4.& 15 mor.6. Hie.s.Nahum 3.*

Thesaurus etiam in agro, est cæleste desiderium,vel spes in pœnitentia,quæ, quia non cernitur,quasi in terra cordis suffossa continetur.Ierem.41.b.

Cæleste desideriũ. Spes. — *Gre.1.mora.38.& ho.11.*

Diuitiæ populi Iudæorum,sunt lex,& Prophetæ. Iere.15.c.17.a. Hæ sunt diuitiæ, quas reliquerunt alienis.Psal.48.Prou.17.c.Diuitiæ etiam conseruatæ , in malum Domini sui, sunt lex & Prophetæ,quæ conseruant Iudæi,& per ea redarguuntur, & condemnantur. Eccl.5.b. Eadem dicuntur thesauri Iudæorum.Ierem.20.b.Iob 5.a.

Lex & Prophetæ. — *Ori.s.Iere.ho.11. Gre.6.mor.3.*

Diuitiæ quoque custodita in malum possidentis,sunt dogmata Philosophorum , ex quibus , nec repertores, nec sectatores fructum aliquem percipiunt, sed potius damnum. Eccles.5.d.

Dogmata Philosophorum. — *Hie.s.Eccl.5.*

Thesaurus vasis desiderabilis , erant Sancti in limbo. Vel designantur discipuli hæreticorum.Hose.13.d.

Sancti in limbo. Discipuli hæreticorum. — *Hie.s.Hos.13.*

Thesauri,vnde producit Deus ventos,dici possunt sensus Apostolici. Vel etiam ipsum cælum.Ps.134.Deut.28.a.Eccl.43.b.Ierem.10.c.

Sensus Apostolici. Cælum. — *Arn. & Hila.s.Psal.134. Hie.s.Ps.134.*

Facultates Laban,designare possunt eloquentiam gentilium. Genes. 31.a.Et diuitiæ reginæ Saba,quas attulit Salomoni,doctrinam philosophicam significant.3.Reg.10.a.2.Par.9.a. Ad hæc refertur locupletatio Madian. Iudith 2.d. Et opes Sidoniorum, & Tyri , sunt sapientia, & eloquentia gentilium.Iudi.18.b.Ezech.16.c.27.c.1.Mach.4.c.Idem designare possunt thesauri Magorum.Matth.2.b.Et diuitiæ gentium.Zach.14.c. Et diuitię Assueri. Ester 1.a. 4.b. Et Holophernis.Iudith 12.a.Dan.11.a.Ierem.48.b.Nahum 2.c.3.b.

Sapientia, & eloquentia gentilium. — *Hie.ad Princip. & s.Zach.14. Aug.17.Ciuitat. Dei.4.*

Diuitię peccatorum,sunt sapientia huius seculi,& scientię seculares sine fide. Psalm.9. 36. Et etiam abundantia rerum temporalium , quę diuitiæ dicuntur affluere , quia non perseuerant.Psal.61.

Sciẽtiæ seculares. Abundantia temporalium. — *Hier.s.Iob 12. Basi.s.Ps.61.*

Thesauri absconditi quos dat Deus Cyro,erant diuitiæ Babylonis. Isaiæ 45.a.Ierem.50.f. 51.b.Designabant autem gentes datas Christo:& mysteria data prædicatoribus.

Gentes. Mysteria. — *Hie.s.Isa.45.*

Thesauri niuis, & thesauri grandinis. Iob 38.c. designant frigida aduersariorum pectora, quæ Deus ingreditur,quum eos conuertit.

Frigida pectora. — *Gre.29.mor.10.*

Diuitiæ super humeros iumentorum,& super gibbum camœlorum. Isaiæ 30.b. Et diuitiæ leonum & aspidum,sunt deceptiones diaboli.

Deceptiones diaboli. — *Ori.s.Leui. ho.26. & s.Ierem.ho.4.*

Ori.ſ.Ie.ho.4. Au.13.contr.Fauſt.12. Diuitiæ perdicis. Ierem. 17. b. deſignant malos ſubiectos diabolo, vel deceptos ab hæreticis. *Mali.*

Theſaurus eſt fidelis amicus, quem qui inuenit, theſaurum inueniſſe dicitur. eccl. 6. b.

Amb.ſ.Luc.16. Aug.de verb.Dom. ſer.35. Mammona eſt vocabulum Syrum, ſignificans pecuniam, vel diuitias, aut cupiditatem. Dicuntur autem mammona iniquitatis: quia per illas auaritia noſtros tentat affectus: vel quia ab iniquis & mundanis iniquè appellantur diuitiæ, quum non ſint veræ diuitiæ. Matth. 6. c. Luc. 16. b. Ad hæc referuntur diuitiæ ſuperbiæ & auaritiæ. Eſter 1. a. Iob 5. a. 20. b. *Superbia. Auaritia.*

Glo.int.ſ.Gen.26. Ditatio Iſaac, qui locupletatus dicitur. Geneſ. 26. c. deſignat incrementum fidelium in Eccleſia. *Multiplicatio fidelium.*

Gre.ſ.1.Reg.2. Hila.ſ.Pſ.64. Ditatio Liæ per filiorum multitudinem. Geneſ. 30. c. deſignat multitudinem operum vitæ actiuæ. Ditat autem Dominus, quum gentilitatem tam theſauro fidei, quàm bonorum operum fulgoribus exornat. 1. Reg. 2. b. Pſ. 64. *Multiplicatio operum vitæ actiuæ.*

Ori.ſ.(ū ieiunatis. & ſ.Mat.cap.13. Baſi.regu.bre.239. Hil.ſ.Mat.can.5. Theſaurizare in cælo, eſt benè agere propter Deum. Theſaurizare autem in terra, eſt benè agere propter inanem gloriam. Matth. 6. c. Et theſaurus bonus, eſt prudentia omnis, (quæ eſt in Chriſto) virtutis ad gloriam Dei: contràque prudētia malitiæ eorum, quæ interdicta ſunt à Domino, theſaurus eſt malus. Matt. 12. c. Luc. 6. g. *Operari propter Deum.*

Hie.ſ.Amos 3. Glo.ord.ſ.Thr.1. Theſaurizat ſibi iram, qui diuina abutens miſericordia, addit peccata peccatis. Rom. 2. a.

Theſaurizant hæretici iniquitatem, quum docent errores. Amos 3. c. *Docentes errores.*

Locupletati hoſtes Hieruſalem, ſunt dæmones gaudentes de anima peccante, & omnia ſpiritualia bona amittente. Ierem. 5. g. Thre. 1. b. Sic ditauit Tyrus reges terræ. Ezech. 27. g. *Dæmones.*

Ber.ſ.Ecce nos reliquimus omnia. Loculos habent, qui propriam faciunt voluntatem ſicut Iudas dicebatur habere. Ioan. 12. a. 13. c. *Propria voluntas.*

Hie.ſ.Eze.40. Gazophylacium, eſt locus, vbi diuitiæ ſeruantur in templo: deſignat eos, qui pleni ſunt doctrina, & donis ſpiritualibus. Ezech. 40. c. *Abundantes doctrina & donis Spirituſſancti.*

Diuidere, vide Abſcindere.

Diuinare, Diuinus.

Hie.ſ.Iere.29. & ſ.Mich.3. Diuinare dicitur, qui præterita occulta coniicit, vel futura præſagit. Et diuinatio dicitur præcognitio, & ſcientia rerum futurarum, à qua dicuntur diuini, qui ea præcognoſcunt, quaſi non ſit hominis prænoſſe futura, ſed Dei. Vel dicuntur diuini, qui coniecturam mentis ſuæ, & incerta futurorum, quaſi vera pronunciant, abſque diuinorum autoritate verborum. Diuinatio autem in ſcripturis, nunquam in bonam partem accipitur.

Gre.ſ.1.Reg.6. Diuini Paleſtinorum, dici poſſunt prædicatores rerum diuinarū ſcientiam habentes: quos conſulunt inferiores. 1. Regum 6. a. Iſaiæ 8. d. 19. a. Hæc diuinatio dicitur eſſe in labiis regis. Prouerb. 16. b. *Prædicatores.*

Hie.ſ.Mich.3. Diuini etiam dicuntur hæretici, & doctores falſæ doctrinæ. Leuitic. 20. d. Numer. 22. b. 23. d. 1. Regum 28. b. 4. Regum 17. c. Eccleſiaſtic. 34. a. Iſaiæ 8. d. 19. a. 44. d. Ieremiæ 14. c. 27. b. 50. f. Ezechiel. 12. f. 13. a. Mich. 3. c. 5. d. Zachariæ 10. a. Actor. 16. d. Et diuinant Prophetæ in pecunia, quum hæretici lucrum quærunt ex peruerſa doctrina. Mich. 3. b. d. *Hæretici.*

Beda ſ.Pro.16. Diuinatio eſt in labiis regis, hoc eſt, Chriſti: qui etiam aliorum dicta, & facta dirigit: nec poteſt os eius in iudicio errare. Prou. 16. b.

Diuinus, Diuinitas, vide Deus.

Diuulgare, quære Manifeſtare.

Diuulſus, vide Euellere.

Docere, Doctor, Doctrina, Erudire, Gnarus, Dogma.

Docere, eſt alicuius rei notitiam alteri tradere, præcipuè artium & ſcientiarum: quæ traditio doctrina dicitur, vt eſt ab ipſo doctore, qui & magiſter, & præceptor vocatur, eo quòd tradat præcepta & dogmata.

Baſi.ſ.Pſ.33. Hie.ſ.Iſa.2. Docere præcipuè competit Deo, à quo eſt omnis ſcientia & cognitio: ipſe docet Moſen, quid loquatur. Exod. 4. c. Et docet, vt magiſter, timorem Domini. Pſalm. 33. Et docet teſtimonia ſua, in noua lege. Pſalm. 131. Et docet vias ſuas, & ſemitas, hoc eſt, præcepta, & conſilia. Pſalm. 24. Iſaiæ 2. a. Et docet facere voluntatem ſuam: & docet manus ad prælium. Pſalm. 17. 142. 143. Ipſe docet nos ſuper iumenta terræ, & volucres cæli. Iob 35. c. quia dum hoc, quod ſumus, agnoſcimus, nec carnis nos infirmitas deiicit, nec ſuperbiæ ſpiritus eleuat: nec defluendo imis ſubiicimur, nec ſuperbiendo, de ſublimibus inflamur. Exod. 35. d. *Greg.26.mor.11.* Deut. 33. a. 2. Reg. 22. c. Pſalm. 70. 93. Sap. 12. c. Iſaiæ 28. c. 48. d. 54. d. Hoſe. 5. a. 7. d. Mich. 4. a. Et dicitur Deus doctor. Iſaiæ 30. e. *Docet Deus ſermonē, & legem. Opera.*

Hie.ſ.Iſ.28. & ſ.Ierem.6. Erudit Deus in iudicio, quum caſtigat ad pœnitentiam & emendationem. Iſaiæ 28. g. Iere. 6. b. 31. c. 32. g. Thre. 1. d. 3. e. *Caſtigās Deus.*

Gre.4.mor.25. Erudit Deus Iſrael in gentibus, quas dereliquit inter eos. Iudith 3. a. quia ad hoc, quædam minima vitia noſtra retinentur, vt ſeſe noſtra intentio ſolicitam in certamine ſemper exerceat, & eo de victoria non ſuperbiat, quo viuere in ſe hoſtes conſpicit, à quibus adhuc vinci formidat. 1. Paral. 5. c. *Tentari permittens.*

Glo.ord.ſ.Ier.31. Docere peculiariter dicitur Spirituſſanctus in nouo teſtamento. Luc. 12. b. Ioan. 14. d. 16. c. 1. Ioan. 2. d. *Docet Spirituſſanctus.*

1.Ioan.2.d.Et ipse erit doctor,quum non docebit vnusquisque proximum suum.Ierem.31.f. Tunc erunt omnes docibiles Deo.

Institutio legis. Docens Moses legem & mandata, quæ scripsit Deus, designat institutionem legis, quam etiam docent eius successores.Exod.24.c.31.b.36.a. Leuitic.10.b 15.d. Deuter.4.b. 11.c.24.d. 29.b.31.g.32.a.33.c. 4.Regum 12.a.17.e. 1.Paral.12.f. 2.Paral.17.e 1.Esdr.7.a. Nee.9.d.Tob. 1.b. Iob 20.a.Psalm.2.50.Ezechi.44.f. Dan.12.b.Matth.5.c.18.d. 22.d.Luc.2.g. *Glo.ord.s.Exo.24.*

Reuelans Christus mysteria. Docens Salomon omnia verba, quæ proposuit regina Saba, est Christus reuelans secreta ecclesiæ. 3.Reg.10.a.Et docens Ioseph senes, est Christus erudiens Apostolos.Ps.104.Et docens Iob plurimos,designat Christum.Iob 4.a.Et ipse docet sponsam, in cubiculo genitricis suę.Cãt.8.a.Mat.4.d.5.a.7.d.21.b.22.b.Mar.1.c.2.b.4.a.6.a.12.b.14.e.Luc.4.c.5.a.11.a.13.e.19 g.20.d.23.a.Ioan.7.b. 8.a. 18.d. Et ipse Christus est doctor. Isaiæ 30.e. Ioel.2.f. Erudit Deus forti manu,docens per Christum Dei virtutem,&c.Isaiæ 8.c. Cui dedit Deus linguam eruditam.Isaiæ 50.b.Hose.7.d.10.d.Mich.4.a.Ephes.4.e.Act.18.f. *Ori.s.Cant.ho.2. Arn.s.Ps.104. Hil.s.Ps.59. Rup.s.Hose.7.*

Hortari ad pœnitentiam. Docere iubens Dauid filios Iuda planctum,est hortari ad pœnitentiam.2.Reg.1.c.Idem est docere filias suas lamentum.Iere.9.f. *Hie.s.Iere.9.*

Instruens Gabriel Mariam. Docens angelus quid agere deberent parentes Samson.Iudith 3.b.designat Angelum Gabrielem instruentem Mariam & Ioseph super ortu Christi.

Cognoscere Deũ per creaturas. Docent iumenta,& cætera homines.Iob 12.b.quum ostendunt se facta esse à Deo. *Gre.11.mor.2.*

Discernentes sacerdotes sanam, & prauam doctrinam. Docere debent sacerdotes,quid intersit inter sanctum & pollutum, hoc est, inter sana dogmata & hæretica:& inter mundum & immundum,hoc est,inter bona & mala opera. Ezec. 44.f.Docere autem debent sacerdotes,non in mercede.Mich.3.d.9.a.Rom.2.c.Mat.5.c. *Hie.s.Eze.44.*

Docentes errores & vitia. Scribæ, Pharisæi & Hæretici. Docentes,super quos intellexit Dauid.Psal.118.sunt Scribæ,& Pharisæi,& Hæretici, quorum doctrina,est doctrina Balaam : quam habent,qui aliis proponunt offendicula: quals est doctrina peruersa hæreticorum,& idola colentium,quæ & doctrina vanitatis dicitur:& doctrina hominum.Deu.20.d.Iob 6.d.8.b.13.a.Isa.9.c.29.e.33.c.Iere.10.b.Marc.7.b.Matt.15.a 16.b.Apoc.2.f.Sic docuerunt principes Iudæorum custodes sepulchri mentiri pro pecunia. Matth.28.d.Et docent iurare in Baal,qui docent errores.Ierem.12.d. *Hil.s.Ps.118. Amb.s.Ps.118. ser.13. Ori.s.Num.ho.20. Hie.s.Ier.12.*

Nunciantes mulieres resurrectionem. Docere non permittuntur mulieres in ecclesia.1.Tim.4.e.Apoc.2.f.Docentes tamen mulieres fuerunt in resurrectione.Isa.27.c.vbi populus dicitur non esse sapiens. *Hie.s.Isa.27.*

Consuetudo mẽtiendi. Docet iniquitas os.Iob 15.a.quãdo ex mala vita concipitur,quod peius dicatur. Et docuerunt linguam suam loqui mendacium, quando consuetudo mẽtiendi quodammodo cõuersa est in naturam.Ierem.9.b. *Gre.12.mor.14. Hie.s.Iere.9.12.*

Calumnians iudicia Dei. Docere Deum nititur,qui eius iudicia non esse iusta audet asserere.Iob 21.c.

Exemplum prauum. Docuit Hierusalem malitias suas,vias suas:quia exemplum fuit omnibus malorũ operum. Ierem.2.g.Quod peius est,quando fit prætextu sanctitatis. Doctrina etiam Balaam,& Nicolaitarum,est eorum prælatorum, qui verbo, vel exemplo inducunt subditos ad peccandum. Apoc.2.d. *Gre.15.mor.24. Glo.int.s.Iere.2. Rup.2.s.Apoc.*

Docet ociositas multam malitiam. Eccl.33.d. quia dum ociosus animus est,facilè cogitationibus prauis repletur,quas sequitur affectus.

Hæreses ob prælatorum negligentiam pullulantes. Docet aduersum se,& erudit in caput suum.Iere.13.d.quando per negligentiam prælatorũ Ecclesię,pullulant hæreses.Idem ferè est erudi derisorem.Prou.9.b. *Hie.s.Iere.13.*

Fortes aduersus tentationes. Docti ad prælium,in bonum, sunt fortes in Ecclesia, aduersus omnes errores, & tentationes.Cantic.3.c.Sic fuit eruditus Moses in sapientia Ægyptiorum. Act.7.c. Et pueri in Babylone. Dan.1.a. Et gnari maris dicuntur, qui inter huius mundi procellas sciunt gubernare.3. Reg.9.d.2.Paral.8.d. *Glo.ord.s.Cant.3*

Caro rationi subiecta. Doctæ mulieres dicuntur,quum caro est rationi subiecta.Exod.35.c.

Dæmones & hæretici. Docti hostes,& equitatus,& elephantes ad prælium.1.Macha.4.a.6.d.designant demones & hęreticos,& reliquos hostes Ecclesię instructos aduersus fideles.Et docta vitula Ephraim diligere trituram.Hose.10.c.designat hæreticos instructos doctrina,qua malè vsi sunt aduersus Ecclesiam.Ad hos pertinet doctrina Balaam,& Nicolaitarum.Apoc.2.d. *Hie.s.Hose.10.*

Doctrina Iudæorum. Doctrina senum,quæ ablata est,erat doctrina Iudæorum.Iob 12.d.

Tribulatio. Doctrina Dei est nobis in tribulatione: quia per illam reuertimur ad Dominum, quem in prosperis non agnoscebamus.Isa.26.c.Thre.1.e. *Gre.11.mor.10. Hie.s.Isa.26.*

Docere, munus est sacerdotum. Doctrina erat in rationali sacerdotis:vt ostendatur,sacerdotem vacare debere studiis diuinæ legis,aliósque docere.Exod.28.e.Leui.8.a.1.Par.25.c.2.Paral.15.a.1.Esdr.2.d.7.b.Nee.7.f. Psalm.89.Dan.11.e.12.b.Matth.13.g.28.d. Et doctrina Beseel.Exod.35.d. Et Hiram.2.Paral. 2.b. designant doctrinam, quam debent habere prælati ecclesiæ, ad ipsius ecclesiæ ædificationem. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Laudare Deum per sacram scripturam. In doctrinis glorificare Dominum. Isaiæ 24.c. est per eruditionem sacræ scripturæ ipsum laudare : vnde & inter doctores inuenitur Iesus, quia per doctrinam cognoscitur. Luc.2.g. *Hie.s.Isa.24. Ori.s.Luc.ho.20.*

Dodanim.

Iudicandi. DOdanim, aut Dedanim, id est, iudicia, aut grande iudicium : ciuitas est in Arabia : in ea dicuntur habitare ij, qui quot habent peccatorum genera, tot merentur iudiciorum sententias. Isa.21.d. *Hie.s.Isa.21.*

Doeg.

Arn. & Hila. s. Ps. 51. Amb. s. Luc. 6. Aug. s. Ps. 51.

DOeg, id est solicitus, siue anxius, aut piscator: princeps pastorum Saulis, qui causa fuit necis sacerdotum. Vel interpretatur motus. Erat Idumæus, id est, terrenus. 1. Reg. 21. b. 22. b. Psal. 51. in titulo. Designare potest diabolum insidiatorem bonorum: & etiam Iudæos, aut Iudam proditorem Christi: & præterea Scribas, & Pharisæos, qui dicunt, & non faciunt: sed sunt Idumæi, hoc est, terrena quærentes. Denique typus est totius corporis iniquorum. *Diabolus. Iudæi. Iudas proditor. Scribæ & Pharisæi. Corpus iniquorum.*

Dolare, vide Læuigare.

Dolere, Dolor, Mœrere, Mœror, Tristari. Tristitia, Contristare.

DOlere, est dolore affici, vel cruciari corpore, vel animo. Et licèt dolor referri soleat ad corporis cruciatum, tristitia verò, & mœror, ad animum: capitur tamen dolor, vt vtrumque includit. Tristitia verò solam animi afflictionem dicit.

Rup. 4. de gloria Trinitatis, 16. Dolor anthropopathos attribuitur Deo, quum propriè illi competere nequeat. Sic dicitur. Gen. 6. a. Tactus dolore cordis intrinsecus. Et Iudi. 10. d. Doluit super miseriis filiorum Israel. Dolor etiam cordis intrinsecus, designabat dolorem futurum in Christo, qui tunc erat absconditus. *Dolor Christi.*

Lyra. s. Gen. 24. Dolor, quem habebat Isaac de morte matris. Genes. 24. g. designat tristitiam, quam habuit Christus, de infidelitate synagogæ. Idem designauit mœror Ezechielis. Eze. 3. d. 9. b. *Tristitia Christi de infidelitate synagogæ.*

Amb. de fuga secu. 7. Gre. s. 1. Reg. 1. Hie. s. Mich. 4. Dolor vulnerum Christi est, quum illi inferunt peccata nostra: quorum gratia & ipse dicitur dolens. Psal. 68. Et dolet ventrem suum: quia dolet perire, quos creauit, & suscepit in filios, sed multo magis, quòd ipsi in ventre suo, verbi Dei seminarium non haberent: vnde dicitur vir dolorum. Et ipse solus est, qui contristatur pro Hierusalem peccatrice, quia pro ea mori dignatus est. Gen. 44. f. 1. Reg. 15. b. 2. Reg. 1. d. 6. b. 13. d. 18. g. 19. a. 30. b. 1. Para. 13. d. 1. Esd. 9. a. Nee. 2. a. Eccl. 3. b. Isa. 51. f. 53. a. 57. d. Ier. 4. c. 8. g. 15. a. Thre. 1. d. f. Matt. 26. d. Marc. 3. a. 14. d. *Dolor peccatorũ nostrorũ in Christo.*

Hila. s. Ps. 54. Tristis Elcana dedit partem Annæ. 1. Reg. 1. a. designans Christum compatientem tribulationibus ecclesiæ. Dicitur etiam contristatus in exercitatione. Ps. 54. quum dolorem accepit ex Iudæis nostram salutem operando.

Dicitur de Christo. Isa. 42. a. Non erit tristis, quia neminem iniustè erat contristaturus.

Hila. & Aug. s. Ps. 68. Contristari simul cum Christo, est credere in eum passum. Vel dolere de iis, de quibus ipse contristabatur: & talem quæsiuit, & non fuit. Psal. 68. *Credere in Christum passum.*

Hie. s. Isa. 26. In dolore parere filios, est difficulter benè operari. Genes. 3. c. 25. c. Et etiam in tribulatione conuerti ad bene operandum. Isa. 26. c. *Difficultas bene operandi.*

Hier. s. Isa. 13. Arn. s. Ps. 47. Dolores parturientis erant, quum matres Innocentum lugebant filios suos. Psalm. 47. Et quum peccatores dolent in propria conscientia. 1. Paralip. 4. b. Isa. 13. b. Ierem. 6. f. 49. e. 50. g. Ezech. 30. e. Hose. 13. c. Mich. 4. c. *Dolor matrum Innocentum, & pœnitentium.*

Hie. s. Ier. 13. & s. Hose. 13. Dolores etiam parturientis sunt, quum subita apprehendit calamitas, & vindicta Dei: quæ vitari nequit. Ierem. 13. d. Hose. 13. d. Vt enim prægnans ante partum abscondere potest suum fœtum: sed adueniẽte partu doloribus ipsis detegere cogitur. Ita mali abscondunt nunc peccatum: sed adueniente vindicta, detegetur. *Vindicta Dei.*

Basi. s. Ps. 7. 114. Arn s. Ps. 114. Hier. s. Ps. 114. Dolorem concipit, qui in malum consentit, & hi dolores sunt dolores mortis. Psal. 7. 114. Et ipsæ suggestiones, dici possunt dolores mortis: & prauæ cogitationes, & desideria parturientis peccatum. Dolorem etiam concipit hypocrita, quum peruersa cogitat, & quum inuidet. Iob 15. d. 20. c. *Cõsentire in malum.*

Gre. s. 1. Reg. 1. Dolor Annæ, quòd non pareret filios. 1. Reg. 1. c. est compassio ecclesiæ erga Iudæos incredulos: vnde dicebat Paulus. Roma. 9. a. Optabam ego anathema esse à Christo pro fratribus meis. Et multitudo mœroris Annæ, est grauitas passionum Ecclesiæ. *Compaßio ecclesiæ erga Iudæos incredulos.*

Gre. s. 1. Reg. 4. Dolores subiti nurus Eli, designant repentinas afflictiones mortis Iudæorum, sine præuisione venientes. 1. Reg. 4. d. 1. Thes. 5. a. *Repentinus interitus Iudæorũ.*

Aug. epist. 49. q. 6. Hie. s. Isa. 17. Hie. s. Isa. 1. Dolens Ionas super hederæ ariditate. Ion. 4. c. designat Iudæos dolentes de cessatione legis, & templi destructione. Dolebit etiam grauiter synagoga in die hereditatis: quando videlicet viderit ecclesiam ex gentibus sibi esse prælatam. Isa. 17. c. 29. a. 54. b. Gen. 44. f. Iudi. 21. c. 1. Reg. 22. b. Ezec. 3. b. Mich. 4. c. Act. 4. a. Et mœrens cor. Isaiæ 1. b. designat principes Iudæorum in obsidione Hierusalem sub Tito. *Dolentes Iudæi de cessatione legis.*

Gre. 7. mor. 8. & 20. mor. 24. Gre. 20. mor. 29. Rup. 2. de glorific. Trinit. 13. Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 55. Dolore affligi à Deo optant boni, ne in æternum damnentur. Iob 6. b. 7. a. 10. d. 29. d. 33. c. Et os Iob perforatur doloribus, quum fortis ecclesiæ patiuntur tribulationes. Iob 30. c. Et dolore insanabili castigat Deus, quando peccatum graui indiget cura. Ierem. 30. c. 31. c. 45. a. Ester 9. e. Psalm. 34. 41. 54. Isaiæ 61. a. Ezec. 12. e. 13. d. Haba. 1. a. Mich. 4. c. Marc. 14. c. Ioan. 16. d. 2. Cor. 2. a. 6. b. 7. b. 1. Petri 1. b. 2. c. Ad hæc pertinet dolor de morte Christi. Zac. 12. c. Luc. 24. c. Et contristatus Ionathas super Dauid. 1. Regum 20. f. Sic dolentes Maria & Ioseph quærebant Iesum. Luc. 2. g. Mœrens incedebat Iob inter prospera, ostendens non gaudendum esse in prosperis, sed magis debere humiliari. Iob 30. d. Mœrentes sunt etiam, quibus est præsentis vitæ tædium. Prou. 31. a. *Tribulationes bonorum.*

Dolor vulnerum ex circuncisione grauissimus. Gen. 34. d. designat difficultatem credendi. *Difficultas credendi.*

Et quia dolor ille die tertio erat grauissimus, designat in pœnitentibus considerationem retributionis, quam à Deo expectare debeant, ex sentétia diuina, quam simulatæ seruitutis obsequio non tam placasse, quàm exasperasse non dubitant.

Resipiscentia. *Basi.s.Ps.37.114. Hie.s.Isa.21.*

Dolor in conspectu alicuius est, quum quis verè resipiscit. Et hunc dolorem dicit Dauid se inuenisse, velut rem sibi commodam. Psal.37.114. Et doloris panis, est ipsa pœnitentia. Psal. 126. Et dolor lumborum, est luctus pœnitentiæ. Isa.21.a Prouer.12.d.23.b. Iere.5.a.8.f. Ezech. 9.b. Zachar.9.b.11.a. Et dolor vehemens Iob, est vera contritio pœnitentis. Iob 2.d.5.b. Idem designat tristitia Dinæ. Gen.34.a. Thre.1.e.g. Baruch.2.d. Malach.3.d.2. Corint.7.c. Dolores quoque nostri, quos portauit Christus, sunt peccata, aut pœna peccati. Isa.53.b. Dolor autem, qui additur addita scientia. Eccl.1.d. est dolor de peccatis & miseriis cognitis. Et dolores inferni, quos soluit Christus, erant dolores eorum, qui erant in limbo, aut in purgatorio. Act. 2.d. Mœrens spiritu erat gentilitas, quum vocata est à Deo, quia cœpit cognoscere errores suos. Isa. 54.c. Dolent etiam à facie Dei, qui cognoscentes se castigari à Deo, per pœnitẽtiam reuertuntur ad ipsum. Ierem.5.e.

Gre.3.mor.25. Hie.s.Isa.53. *Peccata nostra in Christo.* *Aug.4. de Trin.1.*

Deficientes in labore pœnitentiæ.

Dolentes filij Israel in deserto propter laborem. Num.11.a. designant pœnitentes deficientes à labore pœnitentiæ. Et dolor, quem infert spina. Ezech.28.g. est labor resistendi tentationibus: & amaritudo tribulationum, quæ inferuntur à diabolo.

Dolor ecclesiæ crescentibus malis. *Gre.13.mor.4.*

Dolor opprimit Ecclesiam, quando in malitia sua crescere peruersos intuetur. Iob 16.b. Et contristant nutricem suam, hoc est, ecclesiam peccantes. Baru.4.b. Thr.1.e. Dolor autem super dolorem, est in ecclesia super contritione malorum. Ierem.8.f.

Addens Deus pœnæ temporali æternam. *Gre.15.mor.21. Hier.s.Isa.50.*

Dolores diuidit Deus impiis, quando pœnæ temporali addit pœnam æternam. Iob 21.b. Et impij dicuntur mori in doloribus. Baruch 2.f. Et dicuntur in doloribus dormire, & dolorem cordis habere, qui in inferno perpetuo cruciantur. Isaię 50.d.65.c. Deut.28.g. Ierem.51.a. Ezech.7.g.23.e. Matth.24.a. Marc.13.b.1. Thes.5.a.1. Tim.6.b.

Iniuria Dei. *Glo.int.s.Gen.49.*

Dolor Iacob super Ioseph, quem mitigare non valebant filij eius. Gen.37.g. designat iniurias irrogatas Deo à Iudæis. Et etiam dolor eiusdem, cuius initium dicitur esse Ruben. Genes.49.a.

Miseriæ huius mundi. *Tristitia malorum.* *Glo.or.s.Exod.3.*

Dolor filiorum Israel in Ægypto, typus est miseriarum huius mundi. Exod. 3. b. Dolores quoque habitatorum Philisthim. Exod. 15. b. tristitiam malorum in hoc mundo significant, quia non possunt sua praua desideria perficere. Idem designat tristitia Achab super vinea Naboth. 3. Reg.21.a. Hi dicuntur contristari contra Deum. Tob.2. c. Ad has miserias refertur, quum rex Asa doluit pedibus tempore senectutis. 3. Reg.15.e. 2. Paralip.16.d. Et dolens caput filij mulieris Sunamitidis. 4. Reg.4.c.

Timor hæreticorum. *Inuidia.* *Hie.s.Isa.23. Rup.s. Hab.3. & 9.s.Apoc.*

Dolor apprehendit Ægyptum super Tyro, quum aliqui hæretici videntes aliam hæresim subuerti, timent, ne & sua pessum eat. Isaiæ 23.a. Eccl.11.b. Ezech.32.b. Sic dolet Gaza. Zach. 9.a. Et viderunt & doluerunt montes. Habac.3.b. Dolor hereticorum, est inuidia. Apoc.16.b.

Flagellari de insensibilibus. *Gre.6.mor.5.*

Dolor egrediens de humo. Iob 5.b. est quum homo de rebus insensibilibus flagellatur.

Glo.ord.s.Iob 21.

Dolor patris seruatur in filiis: vt pater acriùs puniatur in eis, ipsum imitantibus. Iob 21.c. Prou.19.b.

Desideria antiquorum patrum in limbo.

Tristitia eunuchorum Pharaonis in carcere. Gen.40.b. designat desideria antiquorum patrum in limbo.

Mœror Iudæorũ ob legẽ Christi. *Hil.s.Mat.can.19 Amb.s.Eph.4. Aug.4. de Gen.ad lit.9.*

Tristis abiens adolescens diues ob verba Christi, designat Iudæorum mœrorem in legem Christi. Matth.19.c. Marc.10.c. Luc.18.d.

Facere recedere Spiritumsanctũ. *Cõtristare habẽtes Spiritumsan.*

Contristare Spiritumsanctum, est efficere, vt Spiritussanctus à mente, in qua manebat recedat. Vel est contristare eos, in quibus est Spiritussanctus. Eph.4.g. Eccl.3.b.

Deseri hæreticos. *Hie.s.Isa.19.*

Mœrent piscatores, quum Philosophi & hæretici vident se relinqui à discipulis ad fidem conuersis. Isa.19.b.

Scandalizare simplices. *Glo.int.s.Leui.25.*

Contristare pupillum & viduam, est scandalizare simplices, & imponere illis grauia onera. Idem est contristare fratrem, & contristare aduenam. Exod.22.c. Leui.25.b. Prouerb.12.c. Ierem.22.a. Ezech.13.d.18.c.22.b. Rom.14.c.

Timor sui. *Glo.ord.s.Ioan.21*

Contristatus Petrus ob tertiò repetitam dilectionis interrogationem à Christo. Ioan.21.e. vt per illam tristitiam magis firmaretur in amore, & magis timeret de seipso.

Grauis vindictæ signum. *Hie.s.Iere.4. Aug.1.q.in euã.12.*

Mœrere dicuntur cæli à facie iræ Domini: vt ostendatur quàm grauis punitio incidet in malos in iudicio. Ierem.4.f. Ezech.32.c. Vnde & triste cælum erit in iudicio, quum mali condemnabuntur. Matth.16.a.

Præponẽtes voluptates Deo. *Hila. s. Mat.can 14.*

Contristatus Herodes de petitione puellæ, ostendit se cognoscere, quæ non debebat facere: vt autem noluit puellam contristari, designat eos, qui prætermittunt diuina, vt voluptati obsequantur. Matt.14.a. Marc.6.d. Ad hæc facit tristitia simulata hypocritarum. Matt.6.b.

Peruersè agere, & inde puniri. *Gre.5.mor.15.*

Dolores seminare, est fraudulenta verba dicere: Dolores autem metere, est dicendo præualere. Vel certè dolores seminant, qui peruersa agunt: Dolores metũt, quum de eadem peruersitate puniuntur. Iob 4.d.

Contemptus lapsus proximi. *Hie.s.Zach.11.*

Non dolent occidentes pecora, qui pro nihilo habent, si alios in errorem, aut in peccatum induxerint. Zachar.11.a.

Dolus, Dolosus, Fraus, Fraudare.

DOlus, est machinatio, quæ fit ad fallendum aliquem, quæ & fraus dicitur: & fraudare, est, rem alicuius per fraudem interuertere, vel intercipere: Vix autem inuenitur dolus quantum ad literam in bonam partem: vnde in ore Christi non est inuentus dolus. Isa. 53. c. 1. Petri 2. d.

Fraus Iacob in surripienda benedictione fratris sui. Gene. 27. f. designat Christum secretò incarnatum, & Verbum in carne latens. *Incarnatio Christi.*

Dolus filiorum Iacob ad occidendos Sichimitas. Gene. 34. b. designare potest prudentiam, qua vti debent prædicatores ad saluandas animas. *Prudentia.*

Dolus, est cùm peiora melioribus admiscetur: vt vino aqua, auro cuprum, & verbis sanctis peruersa, & veris falsa. Psalm. 14. Dolus etiam est mala operatio facta proximo, cum simulatione bonorum. Psalm. 33. Et dolum facit lingua sicut nouacula, quia quum facta sit ad bene loquendum, malè tamen dicit. Psal. 51. Et doli dæmonum, sunt apparentia bona, quibus transfigurant se in angelum lucis: qualis fuit dolus Ioab. 2. Regum 3. e. Iob. 31. a. Psal. 37. 72. Iere. 9. b. Matt. 26. a. Mar. 14. a. Luc. 20. d. Ioan. 1. g. Acto. 13. b. *Bas. s. Ps. 14. 33. 37. Hila. s. Ps. 5.* *Malū sub specie boni.*

Dolosa lingua, sunt suasiones dæmonum ad manendum in peccato: est etiam dolosa lingua hæreticorum, & Scribarum, & sacerdotum Iudæorum. Idem sunt labia dolosa, & dolosus homo. Psalm. 5. 9. 11. 31. 35. 42. 49. 108. 119. Iob 13. b. 15. d. Dan. 8. g. 11. d. Matth. 26. a. Et fraus, est doctrina deceptoria. Exod. 22. b. Leuiti. 6. a. Ad hæc referuntur fraudulenta oscula odientis. Prouer. 12. a. Et fraudulentus, est doctor falsa docens. Fraudulenter autem loquitur ad Deum, qui orat, aut aliter loquitur de Deo, cùm eius cor longè sit ab eo. Isa. 32. b. Sic loquebantur Christo Pharisæi, & Herodiani. Matthæ. 22. b. Ierem. 4. c. 5. g. 6. g. Hose. 11. d. Sopho. 3. c. Mich. 6. c. Dolus etiam Ægyptiorum in Israelitas, significat fraudulentas persuasiones gentilium in Christianos. Psal. 104. 1. Mach. 1. d. 7. b. 13. c. 16. c. *Ori. s. Mat. ho. 35. Arn. s. Ps. 41. 119. Hie. s. Isa. 32.* *Suasiones dæmonū & prauorū.*

Dolosa statera, & dolosa pondera. Prou. 11. a. 20. d. Hose. 12. b. Amos 8. b. Mich. 6. c. dolosum iustitiæ vsum, & peruersum hæresum professionem significare possunt. Et dolosus arcus. Hose 7. d. sunt hæretici, qui sacra scriptura abutuntur aduersus Deum. Et dolosa plaga est, quam infligunt hæretici, inducentes simplices in errorem. Eccl. 22. d. *Cle. Alex. 2. strom. Hie. s. Hose. 7.* *Fraudulenta iustitia. Professio hæresum. Hæretici.*

Dolosus dicitur, qui habet in grege suo masculum: & votum faciens, immolat debile Domino. Mala. 1. d. Maledicitur autem qui facit opus Domini fraudulenter. Ier. 48. b. Hic dolosus significat populum Iudæorum, qui cum haberet in grege Christum, prætulit illi Barabbam. Psal. 108. Ad hoc referri potest fraus Ananiæ, qui fraudauit de pretio agri quod offerebat domino. Act. 5. a. Porrò Origenes s. Matt. hom. 8. Tenet eum saluum factum esse soluta pœna per mortem. *Hie. s. Ps. 108.* *Populus Iudaicus.*

Non fraudat Deus iustum voluntate labiorum eius, quum facit quod optat. Psalm. 20. 70. Sic Iacob non est fraudatus aspectu Ioseph. Gen. 48. b. designans antiquos iustos, qui non sunt fraudati aspectu Christi. *Lyra. s. Ps. 20.* *Facies Dei desiderium iusti.*

Dolosè agit iniquus ad inueniendam iniquitatem, quando non vult eam inuenire, vt oderit, sed vt defendat. Psalm. 35. Et dolus est in spiritu, quum quis præsumit de iustitia, & non se accusat, vt peccatorem. Psalm. 31. *Aug. s. Ps. 35. Gre. s. Ps. 31.*

Fraudari se dicebant, qui non poterant oblationem offerre Domino propter immunditiam: & celebrare Phase. Nume. 9. b. Vnde Dominus prouidit eis, vt mense secundo celebrarent Pascha.

Fraudi inuicem dicuntur coniuges, quum non sibi mutuo reddunt debitum. 1. Cor. 7. a.

Doma, vide Tectum.

Domare, Indomitu.

DOmare, est mansuefacere, & domesticum reddere.

Domare feras, facilius iudicatur, quàm domare linguam. Iac. 3. b. d.

Non potest quisquam domare dæmoniacum. Marc. 5. a. designat potestatem diaboli, quia non est potestas super terram, quæ comparetur ei: sed solus Christus domat. Designat etiam feritatem gentilium in infidelitate. *Glo. ord. s. Mat. 5.* *Potestas diaboli. Feritas gentilium.*

Indomitus iuuencus dicitur Ephraim. Ierem. 31. c. quia non vult emendari castigatus à Deo. Idem est indomitus equus. Eccl. 30. b. Indomabiles corde. Ezech. 2. b. sunt Iudæi, qui flecti ad pœnitentiam nolunt. *Hie. s. Iere. 31. Gre. s. Ezech. ho. 9.* *Iudæi.*

Dominus, Dominari, Imperare, Imperium.

DOminus dicitur propriè, qui domui præest, & qui in familiam imperium habet. Refertur autem Dominus ad seruum, vt non sit Dominus, si non sit qui ei obtemperet. Lex autem est, vt seruus non sit maior Domino suo. Matth. 10. c.

Dominus propriè est Deus, qui creator est omnium. Et ipse dicitur dominus virtutum, & Dominus Dominorum. Psal. 45. 83. 88. 102. 135. Et ipse est Dominus Deus vnus: & Dominus cæli & terræ. Deut. 6. a. 10. d. Isa. 42. b. Malach. 1. b. Matth. 11. d. Act. 17. e. Et ipse est Dominus messis. Matt. 9. d. Luc. 10. a. Dominus Ioseph. Gen. 39. d. designat Deum, patrem Domini nostri Iesu Christi. Dicitur autem Deus. Isaiæ 63. d. non dominari malorum, quando non eos castigat, vt emendentur. Et Dominus rei per fraudem ablatæ, cui reddenda est quinta pars. Leuit. 9. a. est Deus, cui reddendi sunt quinque sensus, quibus abusi sumus. *Deus.* *Hie. s. Isa. 63.* *Glo. ord. s. Leui. 6.*

Christus. Dominus Ægypriorum Ioseph, designat Christum Dominum Gentium: & vt erat Dominus domus Pharaonis, typus est Christi, qui est caput Ecclesiæ. Gen. 41.f. 44.c. 45.g. 47.b. Ps. 21. 58. 71. 104. 109. Dicitur etiam Christus agnus dominator terræ. Is. 16.a. 40.b.e. 54.b. Et dominatur Christus in virtute sua, qui dixit: Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra: & quia datum est ei nomen, quod est super omne nomen, ideo Dominus est nomen eius. Ps. 65. 67. 82. Luc. 19.e. Phil. 2.b. Et est dominus sabbati, hoc est, remissionis peccatorum: quia dominus erit Pentecostes, in qua fit remissio. Mat. 7.c. 12.a. Iud. 9.c. Iere. 23. b. Amos 9.b. Luc. 6. a g. Dominus cum Samuele, est Christus cum Ecclesia. 1. Regum 3.g. Idem dicitur Dominus gloriæ, & Dominus dominantium. 1. Cor. 2.c. 1. Tim. 6.c. Apoc. 19.c. Numer. 24.d. Iud. 8.e. 2. Reg. 8.a. Mich. 5.a. Zachariæ 6.d. Malach. 3.a. Ioan. 13.b. Roma. 14.b. Dictus Iacob Dominus fratrum suorum. Gen. 27. d. designat Christum dominũ, hominũ & angelorũ, vel Iudæorũ. *Arn. s. Ps. 4. Hie. s. Is. 3.6. Hil. s. Is. 65. Amb. s. Luc. 19. Fulg. ho. de confes. Gre. s. 1. Reg. 3. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 7. cap. 4. Bed. s. Gen. 27.*

Voluntas Dei. Imperium Regis, est voluntas Dei, cui omnia obediunt. Gen. 41.f. 45.f. Exo. 18.d. 34.b. 35.a.

Potestas iudiciaria Christi. Imperium datum Regi, est potestas & iudicium viuorum & mortuorum datum Christo. 1. Reg. 2. b. Imperium autem eius fuit super humerum eius, quia baiulauit sibi crucem, per quam regnauit. Et multiplicatur eius imperium per multiplicationem fidelium. Is. 9. b. *Tert. adu. Iuda.*

Perfidia Iudæorum. Dicens Eli de Deo: Dominus est, quod bonum est in oculis suis, faciat. 1. Reg. 3. d. perfidiã designat Iudæorum, qui nolunt ad fidem venire, nec diuinis comminationibus credere, arbitrantes se obsequium præstare Deo. *Gre. s. 1. Reg. 3.*

Ratio. Dominium hominis super bestias, significat imperium rationis super partem sensitiuam, & bestialem. Gen. 1. d. Aliter autem accepit homo imperium ante peccatum, aliter postea: Nam antea imperium accepit absolute, & absque coactione, quum dictum est: Dominamini piscibus maris, &c. postea verò. Genes. 9. a. vt significaretur renitentia sensualitatis & animalium: dictum est: Sit terror vester ac tremor super cuncta animantia terræ, &c. Et quia homo non præponitur homini, designatur æqualitas inter homines à natura. Dominatur autem homo, hoc est, spiritualis, qui omnia iudicat. Et dominatur terræ, quum anima regit carnem: Gen. 1. d. Eccl. 17. a. Domina dicitur Sara, quæ despicitur ab ancilla. Gen. 16. b. & designat rationem, quæ despicitur à sensualitate: *Gratia noui testamenti.* vel gratiam noui testamẽti, quam despicit synagoga. Domina etiam gentium. Thr. 1. a. est ratio imperans concupiscentiis. Et dominatur animo suo, qui vincit iram, & cæteros reprimit affectus. Pro. 16. c. *Ori. s. Gen. ho. 1. Aug. 13. confes. 23.*

Prædicator. Dominus serui dicitur prædicator conuertens aliquem, & inducens ad opera vitæ actiuæ. Eundem significat dominus bouis cornupetæ: & Dominus cisternæ, & Dominus domus, quã effodit fur Exod. 21. c. d. 22. a. Et dominus domus leprosæ est, qui curam habet domesticæ Ecclesiæ. Leu. 14. c. Dominus autem cisternæ is est, qui cognitione præditus est, quam tamen incautè communicat: atque ita cisternam aperit, vt cadat bos, aut asinus, hoc est, simplicem fidem habens. *Gre. s. Eze. ho. 3. Isyc. s. Leu. 14. Cle. Alex. 5. stro.*

Boni. Dominus Esau constituitur Iacob Genes. 27. d. quia mali subiiciendi sunt bonis, ad suam vtilitatem: vnde Pro. 17. a. Seruus sapiens dominabitur filiis stultis. Sic Iudæis Christiani.

Subiicere terrena. Dominari in terra Seon, est vincere, & subiecta habere terrena. Num. 21. f. Dominatur autem à mari vsque ad mare, qui nulli subiacet culpæ, nec vlli succumbit pœnæ: *Iusti.* vt non dominetur ei omnis iniquitas, nec eum opprimat vlla aduersitas. Ps. 66. Et dominari in terra Ægypti, est omnia vitia subiecta habere. Gen. 44. d. Et domini sunt, qui hæc peccati corpora dominationi suæ, per subiectionem vitiorum suorum peccatorumque subdunt. Psal. 135. Et dominantes sunt iusti, & omnes Sancti in iudicio: *Angeli custodes. Apostoli, & apostolici viri.* vel angeli curam hominum habentes. Psa. 48. Et domini gentium, sunt Apostoli, & Apostolici viri. Is. 16. c. Sap. 3. b. Eze. 19. d. *Ori. s. Ios. ho. 3. Amb. de Iacob 3. Au. 16. ciu. Dei. 37. Ori. s. Nu. ho. 13. Rica. de S. Vict. de extermi. mali. 3. Bed. s. Gen. 47. Hil. s. Ps. 135. Basi. & Arn. s. Ps. 48. Hie. s. Is. 16.*

Blandiendum ferocibus. Dominum appellat Iacob fratrem suum Esau. Gen. 32. a. quia verbis blandis sunt irati mitigandi. Dominum quoque appellat Anna Eli. 1. Reg. 1. c. quia Apostoli Iudæis prædicationis ministerium exhibuerunt. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Synagoga. Domina Ioseph. Gen. 39. b. significare potest synagogam, aut carnis petulantiam. Nam & synagoga impudenter accusauit Christum: carnis verò petulantia nititur ad se trahere rationem: Synagoga quoque vsque ad mortem persecuta est Christum, donec palliũ carnis, Christus dimitteret in manibus eius. Reliquit etiam pallium literæ legis in oculis eius. Dicitur quoque synagoga domina gentium. Thr. 1. a. Ier. 13. c. Deut. 15. b. Domini etiam dicuntur Iudæi comparati gentilibus, quos ipsi velut canes habebant. Matth. 15. c. Dominantes autem in Hierusalem, erant sacerdotes, Scribę, & Pharisei. Et dicuntur mulieres dominari eis, quia ipsi principes erant effœminati, nihil virile, neque in doctrina, neque in moribus habentes. Isa. 3. b. 28. c. 52. b. *Hie. epi. Inter omnia. Chrys. s. Ps. 93. Gre. 2. mor. 31. Bed. s. Gen. 39. Hie. s. Is. 28.*

Potestas Iudæorum, diaboli, & superborum. Imperium Ruben. Gen. 49. a. designat potestatem Iudæorum, Luciferi, & superborum. *Glo. ord. s. Gen. 49.*

Dæmones. Tyranni. Peccata. Caro. Idola. Inuentores peruersorũ dogmatum. Arrogantia, & superbia. Dominantes sunt dæmones, & tyranni. Is. 14. b. qui & domini crudeles dicuntur. Et fortis, qui dominatur Ægyptiis, est diabolus tyrannidem exercens in mundanos. Isa. 19. a. Domini etiam sunt peccata, quorum seruus est ipse peccator. Iob 3. c. Domina quoque dicitur caro, quum subiicit sibi rationem. Et tunc dominantur serui, quum caro imperat rationi. Ps. 9. 18. 65. 105. 118. 122. Thr. 5. b. Et omnes hi domini, vel etiam idola dicuntur nos possedisse absque Deo. Is. 26. c. Iud. 3. d. 9. a. 14. a. Ne. 9. f. Tob. 4. b. Pro. 19. b. Ier. 30. b. 50. d. 51. e. Ioel. 2. d. Mat. 20. d. Mar. 10. f. Luc. 22. c. Rom. 6. b. Et domini vaccarum pinguium. Amos 4. a. sunt principes, & inuentores peruersorum dogmatum: vel qui per multiplices libros, ab aliis malè inuenta corroborant. Imperium autem Ægypti, designat arrogantiam, & superbiam mundanorum. *Hi. s. Is. 14. 19. 26. Hil. s. Ps. 122. Gre. 4. mor. 42. Hie. s. Amos 4. & s. Ezec. 30.*

Ezec.30.b.Imperant autem Ægyptij filiis Israel lateres,hoc est,opera terrena.Exo.5.c.

Domini carnales sunt domini temporales.Eph.6.a.Col.4.a.1.Tim.6.a.1.Petri.2.c.

Glo.ord.s.Mat.8. — *Deus & diabolus. Vitia, & virtutes.*
Domini duo contrarij sunt,Deus,& diabolus,quibus nō potest homo simul seruire. Mat. 6.c.Luc.16.c.Item vitia,& virtutes.

Hie.s.Eze.34. — *Superbia prælatorum.*
Imperant pastores cum austeritate.Ezec.34.a.quando cum magno supercilio episcopi & prælati à subditis honorem exigunt.

Ori.s.Exo.ho.3. — *Superbia diaboli.*
Dominum nesciens Pharao,designat superbiam diaboli,& membrorum eius. Exod. 5. a. Prouer.30.b.

Glo.or.s. Dan.11. — *Diabolus. Antichristus.*
Dominabitur rex aquilonis thesaurorum auri & argenti, & omnium rerum preciosarum Ægypti.Dan.11.g.vbi significari potest diabolus princeps aquilonis:vel Antichristus.

Caro in spiritū.
Dominari mulierem in virum non permittitur:ne caro videlicet in spiritum dominetur.1. Timot.2.d.

Lyr.s.Rom.7. — *Astringens lex.*
Dominari dicitur lex in homine.Rom.7.a.hoc est,naturalis,vel scripta:quæ seruanda est, quandiu non est abrogata.

Ordo angelorū.
Dominationes,est quartus ordo angelorum,descendendo à supremis.Eph.1.d.Col.1.c.

Dominicus dies dicitur,quia peculiariter Domino dedicatus propter eius resurrectionē.

Domus, Aedes, Domicilium.

DOmus,est ædificium ad habitandum constructum,ex tecto,parietibus,&pauimentis cōstans.Est domus minus quàm ciuitas, & plusquam atrium. Domus etiam dicitur familia, & etiam stirpes,seu genus:& ipsæ facultates,& patria.

Deus.
Domus refugij dicitur Deus:in quo refugium habent boni.Ps.30.

Hie.s.Ps.30. Arn.s.Ps.29.35.58. Ori.s.Cant.ho.2. Basi.s.Ps.44. Bed.s.Pro.9. — *Christus. Caro Christi.*
Domus Dei interdum dicitur Christus,aut corpus Christi.Psal.35. Et domus sacerdotis.i. iusti,est humanitas Christi.Leu.16.b.Et domus Dauid,est corpus,aut caro Christi.Ps.29.67. 58.in titulo.Prou.9.a.Et domus,quam ædificauit Salomō,incarnationis indicat mysterium. 3.Reg.10.a.Et domus eburneæ,significant abundantiam charitatis Christi.Ps.44.

Thi.de somniis. Ori.s.Cant.ho.1. Aug.de 5.hæres.7. & epi.107. & 1. ser.domi. in mont. Hie.s. Ecclesiastē. 12. — *Mundus.*
Domus Dei,interdum,dicitur mundus,qui est domus magna.Gen.28.d.1.Tim.3. d. Eundem designat domus Simonis leprosi.Mat.26.a.2.Tim.2.c.Domus etiam,quam custodiebat fortis armatus,est mundus,quem diabolus tyrannide sua occupauerat:sed eiectus est à Christo fortiori.Mar.12.d.Domus etiam,in qua lucet lucerna,est mundus.Matt.5.b.Et domus figuli.Ier.18.a.Ecclesiastæ 12.a.Et domus clausa dicitur,quum cessant mala in mūdo.Is.24.b.

Cyp. cont.Nouati. Basi.s.Ps.29.115. Arn.s.Ps.35.67.95.126. Ori.s.Psa.36.ho.5. & s.Ios.ho.3. & s. Cant.ho.2. & s.Is. ho.2.& s.Mat. ho. 35.& s.Rom.3. Hila.s.Mat.cano. 10.& s.Ps.51. Amb.ser.32.& s. Luc.9. Hier.epis. Multū in vtramque & s. Is.2.14.22. & s. Hos.1.& s.Ioel. 3.& s.Agg.2. Aug.17.ciu. Dei.5 & s. Ioan.tra. 41. 50. Isyc.s.Leu.9. Cyr.6.s.Ioan.2. Gre.s.1.Reg.1. Bed.s.Exo.12. Geor.Ven.Can.2. tom.7.cap.6. Isyc.s.Leu.25. — *Ecclesia.*
Domus Dei passim dicitur ecclesia,vel domus Domini.Gen.38.d.Ps.5.35. 51.64. 67.68.92. 112.115.126.133.Pro.9.a.Et domus omnis Noe ingrediens in arcam, designat eandem ecclesiā. Gen.7.a.Et domus patris Iacob:&domus Iacob,est ecclesia.Gen.30.d.32.33.35.42.Ps.25.126. Domus item Ioseph.Gen.43.d.Et domus Pharaonis,est ecclesia ex gentibus.Genes.41.c.50. b.Et domus Rahab,ecclesiam ex gentibus designat:extra quam nemo de Hierico,hoc est,de mundo seruari potest.Ios.2.b.Eandem designat domus Dauid.2.Reg.11.a.Ps.29.91.95.121.Is. 7.a.22.f.Eadē dicitur domus Israel,& domus Iuda.Is.12.a.14.a.63.b.Eze. 13.a.18.b.25.a.Hos. 1.c.9.a.Ioel.2.d.Amos 9.c. Abdi.f.Et domus vna,in qua erant meretrices.3. Reg.3.c.Isa. 2.a. 6.a.56.b.Eadem est domus Achimelech.Ps.51.in titulo.Et domus Ezechiæ.Isa.39.b.58.b.Ier. 7.b.11.c.21.a.23.c.31.f.Et domus fidelis.1.Reg.2.g.Mich.3.d.4.a.Soph.1.b.Agg.1.a. Et domus posterior cum maiori gloria,est Ecclesia cum Christo.Agg.2.a.Zacha.1.c.3. b.4.c.9.b.10.b. 13.a.Iob 1.a. 42.c.Dicitur autem domus Dei Iacob:quia recipit vetus instrumentum traditū filiis Iacob:& in ea sunt duodecim tribus,hoc est,duodecim Apostoli, cum duodecim sedibus.Is.2.a.60.b.66.g.Eze.36.a.40.a.45.f.Et domus Aaron,est ecclesia domus Christi.Leuit. 9.b.Hæc est domus onagri, hoc est, Christi.Iob 39. a. Et domus,in qua manet filius in æternum,& non seruus.Ioan.8.e.Hęc impletur odore vnguenti.Ioan.12. a. Domus etiam digna, est fidelium Ecclesia.Mat.10.b.Ipsa est,in qua quæritur drachma.Luc.15.a. In ea,vt in domo vna,editur agnus:& ab ea non est egrediendum,sed in ea sedendum.Exo.12.g.22.a. Deu.6.b. Matt.5.b.10.b.Luc.9.a. 10. a. Et Domus domini in Silo,est ecclesia fundata in loco scripturarum.1.Reg.1.b.3.c.Domus etiamSimonis leprosi,est ecclesia.Mat.26.a.Marc.14.a.Eadem dicitur domus magna.1.Tim.2.c.Domus etiam saltus,est ecclesia ex gentibus.Is.22.c. Et domus sine muro,erat ecclesia ex gentibus:quæ non habebat legem,vt populus Israel.Leui. 25. e.Hæc domus iustorum,quæ permanebit Prouer.12.a. Domus Iosiæ,in qua fiunt coronæ pontificis,est ecclesia.Zach.6.d.Domus Petri,in qua curatur eius socrus.Mat.8.b.

Rup.s.Zac.6. & 7. s.Mat. Ori.s. Exo.ho.2.& s.Cant.ho.3. Hie.s.Is.22.42.& s.Ps.47. Aug.s. Ps.47. — *Ecclesiæ.*
Domus,quas ædificauit Deus obstetricibus,sunt ecclesiæ.Exo.1.d.Eadē sunt domus multiplicatæ domino Ioseph per ipsum Ioseph,hoc est,per Christū.Gen.39. a. Et domus Hierusalē,sunt ecclesię particulares,aut fideles.Is.22.c.Easdē designāt domus filiorū Iob.Iob 1.a.Et domus sponsæ.Cant.1.d. In his domibus habitabit Cedar.Is.42.b.Ezec.28.g.Ad has domus est confugiendum.Exo.9.e.In his domibus cognoscitur Deus.Ps.47.

Ber.s.Can ser. 46. Ber.s.2.assump.& ser.paruo.9. — *Vterus Mariæ.*
Domus,quam sibi ædificauit sapientia.Prouer.9.a. dici potest vterus beatissimæ Virginis Mariæ. Domus etiam Marthæ, eundem vterum significat:in quo ipsa excepit filium Dei. Luc.10.g.

Arn.s.Ps.83. Ori.s.Nu.ho.17. Greg.s.1.Reg.9. Rup.6.s.Mat. — *Cōuersatio credentium.*
Domus Dei,aliquando dicitur conuersatio credentium.Ps.83.Elegi abiectus esse in domo Dei mei,magis quàm habitare in tabernaculis peccatorum.Et domus Iacob,dici potest perfectio operum.Num.24.a. Et exercentes vitam actiuam,quibus dat Deus legem.Exod.19.a.

Et domus

Et domus Samuelis videntis,est bona conuersatio prælati.1.Reg.9.b.Et domus patris Saulis, spiritualis cōuersatio prædicatoris.1. Regum 9.c.Domus Herodij,est vita Apostolica,quam Christus extruxit.Ps.103.

Apostoli & doctores. Patriarchæ. Sancti. Patres veteris testamenti. Ministri ecclesiæ. Conuersi ex Iudæis. Persecutores ecclesiæ.

Gre.s.1.Reg.1.1. Hil.s.Ps.134. Isyc.s.Leu.16.

Domus Israel,interdū sunt Apostoli,& doctores.Is.14. a. Et domus Domini in qua offertur puer,sunt doctores,quibus minorum profectus manifestari debent,ne fallantur.1.Reg.1. c.2.f.Eosdem designant domus eburneæ.Ps.44.Domus etiam Leui , Patriarchas & Sanctos significare potest.Exo.2.a.Et domus omnis Elcana,quæ ascendit cum eo ad adorādum , sunt Patres veteris testamenti.1.Reg.1.a.Et domus sacerdotis,significat iustos, pro quibus etiam orat Christus.Leu.16.b.Domus etiam Leui,sunt ministri ecclesiæ.Leuit.23.e. Ps.134.Domus autem filiorum Israel,sunt imitatores sanctorum Patrum,& Apostolorum.Gen.42.a.Exod. 1.d.16.g.12.a.Leu.10.b.Et domus Leuitarum erant , qui ex Iudæis conuersi sunt per Apostolos,aut eorum discipulos.Leu.25.e.Domus Iacob,etiam sunt Patres veteris testamenti. Domus Ioseph Sancti noui testamenti.Domus verò Esau,persecutores fidelium.Abdi f.

Isyc.s.Leu.25. Rup.s.Abdi.

Status contemplatiuorum. Monasterium.

Hil.s.Ps.134. Ricar.de S.Vict. de som.Nabuc.4. Ori.s.Matt.ca.13. Gre.s.1.Reg.10. & 30.mor.23.

Domus Israel,interdum significat statum contemplatiuorum,& doctorum.Ps.134. Et domus sapientum,dicuntur priuata illa , atque secreta quietis ocia , quibus solent studiosi doctrinæ suæ studiis vacare.Dan.2.a.Domus etiam Iacob , dici potest monasterium , cui debet prælatus prouidere:vt Iacob prouidit domui suæ.Gen.30.d.Domi fuit abscond.tus Saul,donec proditur à Deo,quia debet prædicator fugere honores,donec à Deo cōferantur: sed debet manere in secreto contemplationis.1.Reg.10.c.In hac domo est Christus.Matth.13. e. 2. Cor.5.a.Et domus onagri,est requies mentis.Iob 39.a.

Corda & corpora Sanctorum. Anima. Corpus. Homo.

Arn.& Aug.s. Ps.4. Hie.ad Principiā. Phi.de Cherubim. Ori.s.Mat.ho.27. 31.35.& s.Cant. ho.2.3. Amb.de dig.sac.4 Hil.s.Ps.127.& s.Mat.Can.8. 9. Basi.s.Ps.48. Hie.s.Is.64. & s. Agge.1. Chry.s.Ps.22. Phi.2.alleg. Gre.10.mor.16.& ho.22. Ber.ser.2.Assump. Gre.5.mor.28.& ho.22.& 8.mor.14

Domus eburneæ,designare possunt corda Sanctorum,& corpus castum,& mortificatum, ac laudans Deum.Ps.44.In hac domo sunt gloria,& diuitiæ iusti.Ps. 111. Et domus patris familias,est ipsa anima,vel cor.Mat.24.b.Exo.12.a.22.a.Ps.83.92.95.126.Et domus Dei,est anima sancta.Gen.28.d.Et domus proximi potest esse anima,vel corpus.Exod.20.c. Leui.14.e. Et ipsum corpus,est domus animæ.1.Tim.3.a.Domi erat Ioseph,cùm solicitatus est à domina,quæ etiam erat domi:quia tunc voluptas agit sua negotia, cùm corpori tribuimus necessaria.Gen.39.e.Domus præterea,ipsum corpus.Ps.127.2.Cor.5.a.Et corpus miserum,dicitur domus insipientis,& stulti.Ps.48.Et domus Simonis leprosi,est anima.Matt.26.a.Et domus sodalium sponsi,aut multitudinis,sunt mentes.Cantic. 1. b. Et domus deserta,est anima sine gratia.Mat.23.d.Domus autem Petri,est corpus eius.Matth. 8.b. Domus verò Matthæi,vbi Christum suscepit,est mens,vbi est illuminatus.Matthæi 9. b.Domus etiam vna,est ipse homo.Lucæ 12.g.Domus sanctificationis,est anima existens in gratia.Isa. 64. d. Domus in quā intrat mors per fenestras,est ipsa anima.Ierem.9.f.Ezech.7.g.Ioel.2.b.Agge. 1. a. Et domus ædificanda.Prouerb.24.a.Et domus Marthæ.Luc. 10. g. Domus etiam luteæ , sunt corpora nostra,ex luto formata:& quæ illecebris carnis seruiunt.Iob 4.d.7.b. De corde dicitur sanato cuidam.Marci 5.b.Vade in domum tuam.

Conscientia.

Gre.s.1.Reg.6.& 3.mor.21. 24.& 16 mor.28.& s.Eze. ho.12. Rica.de S.Vict.de securi.conscien.

Domus,in qua clauduntur vituli,est conscientia.1.Reg. 6. b. Et domi est mors,quum intus conscientia à tentationis sordibus consentiendo munda non est.Thre. 1.g.Et domus furis,est conscientia.Zach. 5. b. Has domos perfodiunt hæretici in tenebris.Iob 24. c.In hanc domum ingreditur Ezechiel de campo:quum post prædicationem redit prædicator ad suam conscientiam.Ezec.3.f.Marc 2.a.Domus etiam Nabuchodonosor,est conscientia.Dan. 4.a. Et domus Vriæ , ad quam remittebat Dauid ipsum Vriam , est conscientia Iudæorum , in quam noluit ingredi populus ille,sed seruare ceremonias legis.2.Reg.11.b.

Cælestis patria.

Ori.s.Leu.ho.15. & s.Is.ho.1. & s. Ier.ho.8. Hil.s.Mat.Can.8 & s.Ps.65. 131. Amb.s.Luc.5. Hie.s.Is.14.65. Chry.s.Ps. 22. Gre.s.1.Reg.1.2. Euc.q.in Ecclesiasten. Ber.ser.paruo. 42. Rup.3.s.Reg.16.

Domus,interdum est cælestis patria,tam domus in ciuitate,quàm domus in villa, hoc est, in terra viuentium.Leuit.25.d.Is.6. a. Eandem designat domus Elcana,cùm abiit in domum suam.1.Reg.2.b.Ipsa est domus Domini,ad quam vadit Elcana,& ad eam fertur cum gratiarum actione.1.Reg.1.c.Et hæc est domus fidelis,quam ędificat Deus.1.Reg.2. g. De hac dicitur:Beati qui habitant in domo tua domine.Ps.83.35.41.64.131. 133. In ea sunt māsiones multæ.Ioan.14.a.Et hęc,vel sinus Patris,est domus Christi.Ier.12.b.Domus paralytici , in quam iubetur ire,est paradisus.Mat.9 a.Luc.5.c.Ps.22.25.26.65.121.126.134.Is.14.d.65.d.Eze. 43.b. Hose.11.d. Domus æternitatis,est propriè cælestis patria.Ecclesiastæ 12.b.Domus habet fundamentum & tectum:sic cælestis patria post resurrectionem habebit fundamentum, stabilitatem æternæ beatitudinis.Tectum verò consummationem , & perfectionem ipsius. Hanc potest designare domus,quam fecit Salomon filiæ Pharaonis , idest , Ecclesiæ ex Gentibus: quæ constructa est ex lapidibus preciosis.3.Reg.7.b.

Populus obediens. Charitas.

Gre.s.1.Reg.2. Gre.s.1.Reg.7. Basi.s.Ps.44. Gre.s.1.Reg.1.

Domus fidelis,quam ædificat Deus.1.Reg.2.g.dici potest populus obediens prælato suo.

Domus Aminadab,in quam transfertur arca Domini, est charitas , cum qua Christus venit in mentes nostras.1.Reg.17.a.Et domus Samuelis in Ramatha , est requies prædicatoris, in amore cælestis patriæ.1.Reg.7. d. Et domus eburneæ,sunt abundantia charitatis.Psal. 44. Et domus Annæ,est deuotio Gentium:in qua quiescit prædicator,& eam conseruare intendit.1.Reg.1.c.

Deuotio Gentium.

Ru.3.s.1. Reg.14.

Genealogiæ Christi.

Domus saltus Salomonis,genealogias Christi ab Adam, vsque ad ipsum designare potest, propter columnas ipsius domus.3.Reg.7.a.

Templum.

Gre.14.mor. 21. Rup.s.Mich.2.

Domus Iob,hoc est,Christi,erat templum.Iob 19.b.De qua Isa.56. c. Domus mea domus orationis vocabitur cunctis Gentibus.Mat.21.b.Marc.11.c.Luc.19. g. Eadem dicebatur domus deliciarum populi Dei.Mich.2.c.

Philo, quod Deus sit immutabilis. — *Virtutes speciales.*

Domus comparatæ ciuitatibus, sunt speciales virtutes sub generalibus. Hæ domus sunt ædificandæ in Babylone, hoc est, in hoc mundo. Ier. 29. b.

Amb. de fug. sec. 4. — *Continentia. Sapientia.*

Domus Bathuelis, in quam venit Iacob, significare potest continentiam, & sapientiam. Gen. 28. a.

Rup. s. Zac. 10. — *Castitas Ioseph.*

Domus Ioseph, significare potest imitationes castitatis Ioseph. Zach. 10. b.

Amb. de Ioseph. 8. & s. Luc. 7. Ori. s. Is. ho. 4. Hil. s. Mat. Can. 9. 12. Hie. epis. Beatit. & s. Is. 2. 8. 25. Gre. s. 1. Reg. 2. Rup. s. Iud. 25. Aug. q. in Iud. 49. Isyc. s. Leu. 16. — *Iudæa. Synagoga.* — *Sacerdotes veteris legis.*

Domus patris Abrahæ, à qua egressus est. Genes. 12. a. significat Iudæam, à qua egressus est Christus. Eadem dicitur aliquando domus Dei. Gen. 28. d. Et domus Iacob. Gen. 42. a. Is. 2. b. 6. a. 27. c. 29. g. Eandem significat domus principis, cuius filia erat mortua. Matth. 9. c. Ipsa est domus non stans, & domus immundi spiritus, mundata lege, & ornata Prophetis. Matt. 12. b. Luc. 11. c. Domus etiã Caiphæ, est synagoga, in qua negatur Christus, vt Petrus negauit. Mat. 26. g. Is. 3. b. Eadem est domus patris filij prodigi, vbi Deus colebatur. Luc. 15. d. Et domus duę Israel, quibus factus est Christus lapis offensionis, sunt scribæ & pharisæi. Isa. 8. c. Eadem Iudæa, & Hierusalem, est domus alienorum, quæ destructa est, vt non sit ciuitas. Isa. 25. a. Et domus Dagon euersa. Iudith 16. g. Eandem significat domus Esau. Genes. 27. b. Et domus patris Iephte, à qua ipsum eiecerunt fratres eius. Iudith 11. a. est Iudæa, seu domus Dauid, à qua eiecerunt Iudæi Christum, ne regnaret. Et domus Aaron, pro qua orat sacerdos, est populus Iudaicus, pro quo orauit Christus, & obtulit vitulum, propter iugum legis. Leui. 16. b. Domus Eli, & domus patris eius, significat sacerdotes maiores & minores veteris legis. Et quum non amplius dicitur esse ministratura, designat abiectionem veteris sacerdotij. 1. Reg. 2. b. 3. c. Domus etiam Sarę, in quam introducta est Rebecca. Gen. 24. g. est synagoga, in cuius locum introducta est ecclesia Gentium. Et domus matris sponsæ, est plebs Iudaica. Canti. 3. b. 8. a. Et domus Simonis pharisæi, est Iudæa: in qua peccatrix remissionem inuenit, quam Iudæi non meruerunt. Luc. 7. e. Et hæc est domus exasperans. Eze. 17. c. Amos 2. b. 3. c. Et domus Patris Christi, quæ pugnauit aduersus eum, est Iudæa. Ier. 12. b. 17. d. Et domus Abimelech, ad quam venit Dauid. Ps. 51. in titulo. Et domus primogeniti Iob, in qua perierunt fratres, filij ipsius Iob, est Iudæa. Iob 1. c. Et domus Ezechielis, in qua includitur, est Iudæa. Ezec. 3. g. 5. a. Domus etiam deserta, est Iudæa deserta à Spiritusancto. Matt. 23. d. Domus etiam Dauid, in qua custodiebatur ab aduersariis, vt occideretur, est Hierusalem, in qua Christus occisus est 1. Regum 19. b. Ps. 58. Et domus pessimorum, dici potest Iudæa, vel congregatio hæreticorũ, vel principes seculi. Is. 31. a. Domus etiam gaudij, erat olim synagoga Iudæorum, quum habebant veram fidem: sed postea facta est domus dimissa: in qua oriuntur spinæ, vrticæ, &c. Is. 32. c. 34. c. Eadem est domus meretricis, & locus voluptatum. Iere. 5. c. Dici quoque potest synagoga domus onagri, hoc est, Christi. Iob 39. a. Domus intra muros, erat Iudæa intra legem, quæ redimi debebat intra annum, hoc est, intra tempus Christi. Leuit. 25. e. Domi reliquerat Esau vestes optimas, quibus indutus est Iacob. Gen. 27. b. quia sacræ scripturę præceptis, quę maiori populo data fuerant, in bona operatione minor vestitus est. Et illa Gentilis populus præcepta tenet in mente, quæ Iudaicus populus habere non potuit, dum solam literam in eis attendit. Domus etiam Lot potest designare Iudæam. Gen. 19. a.

Bed. s. Gen. 24. Gre. s. Cant. 3. Ber. s. Cant. ser. 79. Hie. s. Ier. 12. & s. Ps. 51. Gre. 2. mor. 24. & s. Eze. ho. 12. Hie. s. Mat. Cano. 24. & s. Ps. 58. Hier. epis. Multũ in vtramque. & s. Is. 31. Gre s. Eze. ho. 9. Isyc. s. Leu. 25. Gre. s. Eze ho. 6. — *Congregatio hæreticorum. Principes seculi.*

Arn. s. Ps. 47. Hie. s. Zac. 12. Hil. s. Ps. 134. — *Dignitates Ecclesiæ.*

Domus, aut gradus Sion, sunt gradus & dignitates in Ecclesia. Psal. 47. Et domus Dauid, dicuntur prælati Ecclesiæ, qui regunt Iudam, hoc est, Ecclesiam. Zach. 12. b. Et domus Aarõ, est status sacerdotum, & pontificum Ecclesiæ. Ps. 134.

Amb. de virg. 3. & s. Ps. 118. ser. 17. Ori. s. Cant. ho. 3. — *Lex naturalis. Secretũ naturæ. Doctrina moralis.*

Domus Nachor, legem naturalem significare potest: quæ dicitur esse præparata: quia seruantes legem naturalem parati sunt ad suscipiendam legem Christi. Gen. 24. d. Domus etiam matris, designat internum naturę secretum: vel doctrinam moralem. Cant. 3. b.

Gre. 6. mor. 4. Ori. s. Mat. ho. 19. — *Vetus testamentum. Mysteria sacræ scripturæ.*

Domus Esau, significare potest vetus testamentum. Genes. 27. b. Et domus absolutè, sunt scripturę legis & Prophetarum: quę transierunt ad extraneos, quum datę sunt Gentibus. Domus autem regũ, vbi habitat stellio. Prou. 30. d. sunt mysteria sacrę scripturę, quibus fruitur simplex. Et domus noua, est sensus sublimis de Deo in scriptura. Deuter. 22. b. Et domus fratris est dogma veritatis. Deu. 25. b. Domus etiam interior templi, significat secretiora mysteria scripturę. Eze. 41. c.

Gentilitas.

Domus Pharaonis, cui prępositus est Ioseph, designat Gentilitatẽ, cui prępositus est Christus. Gen. 45. a. Ps. 104.

Arno. & Basi. s. Ps. 44. Hie. epis. Audi filia. Amb. epis. 4. & 2. de Abr. 1. Philo de mig. Abr. Gre. s. 1. Reg. 2. Gre. 7. mor. 24. 31. — *Quies in vitiis. Habitus vitiorum. Imitatio diaboli. Conuersatio Iudæorum. Secularia. Caro. Verba. Societas malorũ. Delectatio fauoris.*

Domus autem Pharaonis, in quam ipse ingressus est, aduersus à Mose, designat quietem prauorum in sua iniquitate. Exo. 7. d. Idem designabunt domus Ægyptiorum. Exo. 8. a. 10. b. Et domus seruitutis. Mich. 6. a. Et domus patris deserenda, sunt habitus vitiorum, imitatio diaboli, & Adę, & conuersatio Iudęorum, secularia omnia, demum ipsa caro. Gen. 12. a. 20. a. 34. d. 38. b. 41. e. Ps. 44. Idem designat domus Labã. Gen. 31. b. Quę etiam significat verba, quę regit mens: vt paterfamilias domum. Et vt paterfamilias è vestibulo ęstimatur, ita mens ex verbis. Et domus patris Eli, est societas malorum fauentium in malo: qui sunt ex patre diabolo. 1. Reg. 2. e. Domus etiam Thogorma. Eze. 27. c. designat societatem malorum.

Domus, ad quam non reuertitur, qui in infernum retruditur, est id, in quo per desiderium, habitare, & quiescere consueuerat: ad quod non amplius reuertetur. Iob 7. b. Et domus hypocritę, est delectatio fauoris, quam quasi quietus inhabitat, quia per cuncta sua opera, ad hanc se intra animum reclinat. Iob 8. c.

Hier. s. Hos. 1. & s. Amos 5. & s. Is. 6. 13. 16. — *Hæretici. Peruersa dogmata.*

Domus Israel, separata à domo Iuda, designat hęreticos, quorum non miseretur Deus. Hos. 1. c. 5. a. Idem est domus Ioseph, & domus Ephraim Amos 5. b. Domus etiam leprosa ra-

denda,

denda, est congregatio hæreticorum dissipanda: quæ etiam claudenda est, ne prædicare permittatur. Leu.14.e. Et domus hæreticorũ, sunt peruersa dogmata. Is.13.c.d. Et domus Moab, est peruersa sapientia. Is.15.a. Et domus ad domum coniuncta, est hæresis hæresi addita. Isa.5.b. Ier.5.g. Et ipsi hæretici ædificant domos in iniustitia, non magnas, sed paruas. Ierem.22.b. Hos.8.d. Et domus Samariæ, sunt conciliabula hæreticorum. Amos 3.c.d.5. Domus regis designat eadem conciliabula. Hos.5.a. Inter hæreticos domus hyemalis, est eorum, qui laborãt continentiis, & ieiuniis, xerophagiis, chameuniis, è quibus Tacianus est, & Manichæus. Et domus æstiua sunt Nicolaitæ, & Eunomiani, qui propter ventris ingluuiem omnem recipiunt voluptatem. Domus autem eburneæ, quæ artifici dente, & Rhetorici nitoris splendore composita sunt. Et domus Asel, seu vicina, est domus hæreticorum. Et domus mendacij, est collectio hæreticorum. Mich.1.c.d. Haba.2.c. Sopho.1.c. Domus etiam Gazæ, & domus Carioth, significant argumenta hæreticorum. Amos 1.c.2.a.c. Et domus leprosa, dici potest doctrina habens aliquid erroneum. Vel particularis ecclesia, cum aliqua doctrina erronea. Leu. 14.e. Domus etiam discalciati, est dogma erroris. Deuter.25.c. Domus mulieris alienæ, congregatio hæreticorum. Pro.2.d.5.b.

[Margin: Argumēta hæreticorum. — Hie.s. Amos 3. & s. Mich.1. — Hie.s. Amos 1. — Isyc.s. Leu.14. — Bed.s. Prou.2.5.]

Domus maior, quã percussit Dominus ruinis, significat decem tribus quas destruxit Deus. Domus verò minor, quam percussit scissionibus, est tribus Iuda, & Beniamin, quas post septuaginta annos instaurari fecit. Vel domus maior, est synagoga: domus verò minor, Ecclesia. Amos 6.d. Domus etiam Dauid, potest significare credentes ex Iudæis, domus verò Iuda credentes ex Gentibus. Zach.12.b.

[Margin: Decem tribus. Duæ tribus. Synagoga. Ecclesia. — Hie.s. Amos 6. — Rup.s. Zac.12.]

Domus impij, sunt mali, in quibus habitat diabolus. Hab.3.c. Et domus desertæ, sunt mali. Iob 15.d.27.c. Et domus ædificata amphoræ in terra Sennaar, est permanentia iniquitatis in mundo. Zach.5.d. Domus quoque regum, sunt libidinosi, cęterisque vitiis infecti: in quibus habitant dęmones, vel sunt ipsa corpora vitiis tradita. Luc.7.d. Prou. 30. d. Et domus fortis, hoc est, diaboli, sunt animę peccatrices. Matth.12.d. Et domus laqueatę sunt voluptates, & luxuria secularis. Agg.1.a. Itidem ędes secundę regis Assueri. Ester 2. c. Et domus Saulis iam mali, est consuetudo praui operis, & mensura nequitię. 1. Reg.15.g. Et domus exasperans, sunt qui peccant in Ecclesia. Ezec.17.c. Et domus Centurionis, in qua seruus infirmabatur, sunt vitia. Ma.8.a. Et domus Matthęi, vnde Christus ipsum euocauit, sunt peccata corporis. Mat. 9.b. Hanc domum euertit, seu euerrit mulier, diuina videlicet sapientia, destruens seu expellens vitia. Luc.15.d. Ad hęc pertinent ędiculę effœminatorum. 4. Reg.23.b. Et ędes reptilium. Mich.7.d. Et domus pulueris. Mich.1.c.

[Margin: Mali. Animæ peccatrices. Voluptates. Consuetudo praui operis. Vitia & peccata. — Hie.s. Hab.3. Gre.12. mor.23. — Hie.s. Zach.5. — Hil.s. Mat. Can. 7.9.11.12. — Hie.s. Agg.1. Gre.s.1. Reg. 15. — Ber. de gratia & libero arbitrio.]

Domus populi, ad quas vnusquisque reuertitur, considerationem sui designant, ad quam vnusquisque redire debet. 1. Reg.10.d.

[Margin: Cõsideratio sui. — Gre.s.1. Reg. 10.]

Domus seruitutis, dici possunt negotia secularia, opera carnis: & familia diaboli. Exo. 13.a. 20.a. Leu.26.b. Vnde è diuerso, domus libertatis, est relinquere mundum, carnem, & diabolum. Domus etiam negotiationis, dicitur is, qui vacat negociis secularibus. Ioan.2. c.

[Margin: Negotia secularia. Relinquere mũdum. — Ori.s. Exo. ho. 7. & s. Leu. ho.16.]

Domus Simonis leprosi, significare potest terram: in quam dignatus est venire filius Dei. Mat.26.a. Vel designat eam partem populi Iudæorum, quæ in Christum credidit.

[Margin: Terra. Credẽtes ex Iudæis. — Amb.s. Luc.7. Hie.s. Mat.26.]

Domus Herodij, est aqua, quia ibi nidificare solet, si est fulica. Psal.103. Vel sunt petræ, designantes fortitudinem Christi, quæ non vincitur fluctibus.

[Margin: Aqua. Fortitudo Christi. — Arn. & Aug. s. Ps.103.]

Domus carceris, dici potest mors, & status peccati, & hic mundus, & vterus matris: & præterea pectora scribarum, & pharisæorum. Ecclesiastæ 4.d. Is. 42.d. Domus etiam æternitatis, dicitur sepulchrum hominis. Ecclesiastæ 12. b. Domus impij, dici potest mundus sub diabolo. Hab.3.c.

[Margin: Mors. Status peccati. Mundus. Vterus matris. Sepulchrum. — Tert. aduer. Iudæos. Hie.s. Is. 42. & s. Ecclesiastę.4.12. Rup.s. Hab.3.]

Domus omniũ viuentiũ constituta in morte, ante aduentum Christi, erat limbus. Iob 30.c.

Domus meretricis, ad quam ingressus est Sãson, typus erat inferni, quò ingressus est Christus. Iud.16.a. Hæc est domus in terra Sennaar. Zac.5.d.

Domus meretricis inclinata ad mortem, est caro, in qua turpitudini substernitur. Pro. 2. d.

[Margin: Limbus. Infernus. — Gre.20. mor.27. Aug. ser.107. Rup.s. Zac.5. Bed.s. Pro.2.]

Domesticus.

DOmesticus, dicitur familiaris, seu ad domum pertinens.

Domestici Dei, sunt fideles in Ecclesia. Eph.2.d. Mat.10. c. Eosdem designant domestici Dauid, hoc est, Christi. 2. Reg.16.a.

Domestici mulieris fortis, sunt beati in patria. Prou.31.c. Vel etiam fideles in Ecclesia.

Domesticus fidei est, qui eadem tibi fidei religione coniungitur: quem à consortio fraternitatis peccata non separant. Gal.6.c. Rom.16.a. 1. Cor.16.d. 1. Timot.5.a. Eccl.30. a. Ad idem referri potest domesticus patris. Is.3 a. Et domestici Centurionis. Actor.10.b.

[Margin: Fideles in Ecclesia. Beati. Eiusdem religionis. — Bed.s. Prou.31. Hie. epis. ignota vultu.]

Domestici carnis, sunt voluptates, diuitiæ, honores, &c. ad quæ non est accedendum affectu: à quibus domesticis est cauendum. Eccl.32.d. Mich.7.b.

Domestici hominis, qui sunt inimici, sunt Iudæi, & hæretici, qui videntur esse de domo Christi, & tamen illi aduersantur. Mich.7.b.

[Margin: Voluptates. Diuitiæ. Honores. Iudæi. Hæretici. — Phil. de Gigantib. — Hie.s. Mich.7.]

Donare, quære Dare, & Remittere.

Donum, Donarium, Munus, Remunerare.

Donum, seu munus est, quod liberaliter datur, aut Deo propiciando, aut hominibus, aut pro benefactis, aut pro beneuolentia, seu honoris gratia. Munera autem à quibus excutien-

Hie.s.Ps.25. Gre.9.mor.26. & ho.4.

dæ sunt manus, iuxta Is.33.c.sunt tria. Munus à corde, est captata gratia à cogitatione. Munus ab ore, est gloria per fauorem. Munus ex manu, est præmium collatum. Vel ponitur munus ab obsequio, à manu, à lingua. Munus ab obsequio, est subiectio indebitè impensa. Munus à manu, est pecunia, vel æquiualens. Munus à lingua, est fauor humanus. Dona autem seu munera oblata Deo, dicuntur oblationes, & sacrificia.

Dona Spiritussancti.

Dona, sunt propriè quæ dat Deus, quæ sunt merè gratuita, & principaliter dona spiritualia, quæ dicuntur dona cælestia, & Spiritussancti, de quibus passim fit mentio in nouo testamento. Ioan.4.b. Rom.5.c.11.d.1 Cor.7.d.2.Cor.9.d. Eph.2.b.3.b.Hebr.6.a. Actor.2.f.8.d.

Arn. & Hil.s. Ps. 67. — *Labores, & orationes Christi.*

Dona, quæ dedit Christus hominibus, fuerunt omnes labores passionis suæ, & orationes quas pro illis fudit in cruce. Et dona, quæ misit post ascensionem suam, mittens Spiritum sanctum. Ps.68.Eph.4.b. Dona verò, quæ accepit in hominibus, sunt Gentiles ad fidem venientes. Idem designare possunt dona, quæ misit Dauid senioribus Iuda.1.Reg.30.c. Et dona, quæ dedit Salomon Reginæ Saba.3.Reg.10.c. Et dona, quæ largitus est Assuerus, iuxta magnificentiam principalem. Ester 2.d.Prou.4.a.Sap.3.b.7.b.Eccl.1.c.Is.66.g. Et munera Iudæ data Thamar. Gen.3.f. designant gratiam vocationis iustificationis, &c. Et munera, quæ misit Ioseph ad patrem suum, sunt dona spiritualia data per Christum populo Israel. Gen.45.f. Et dona meliora, quæ debemus æmulari, sunt dona spiritualia, quæ in primis sunt petenda à Christo. Gal.4.c. Munus etiam similæ, designat dona gratiæ. Leuit.5.c. Et est sacerdotis, quia gratiæ dantur per Christum. Donum hominis, quod dilatat viam eius, est gratia, quam Christus attulit mundo. Prou.18.c.

Bed.s.Gen.38. Amb.s.Gal.4. Bed.s.Prou.18. — *Dona Spiritussancti.*

Arn.s.Ps.71. Hil.s.Ps.67. — *Animæ. Credentes. Confessio fidei.*

Dona, quæ adducunt reges ad Christum, sunt animæ propriæ. Psal.67.71. Idem designant munera data Salomoni.3.Reg.4.c.10.d.2.Par.9.f. designant etiam credentes ex Gentibus, & Iudæis. Idem designant munera data regi Iosaphat.2.Par.17.a. Et Oziæ.2.Par.26.b. Et Eze.2.Par.32.f.Tob.13.c.Is.39.a.66.f. Et munera filiarum Tyri, designant confessionem fidei. Ps.44.

Gratitudo.

Munera, quæ deferunt filij Iacob Ioseph, designant gratitudinem offerendam Christo. Gen.43.c.d.

Ori.s.Mat.ho.25. Aug.1.q.in Euã.34.& de conflictu vitiorum & virtutum. Gre.s.1.Reg.2. Hil.s.Mat.Cano.7. — *Vota. Bona opera. Laudes & preces. Emendatio vitæ.*

Donum altaris sunt vota, & bona opera, quæ in corde bono sanctificantur: vel sunt laudes & preces, quæ sanctificantur per Christum. Mat.5.c.23.b.Mar.7.b Luc.21.b.Hebr.8.a.9.c.11.a. Donaria quoque bona, sunt emendatio vitæ, & pœnitentia, & gratiarum actio. Exod. 28.f.25.c.26.a.36.a.38.d.Nu.7.a.15.a.18.d.31.g.Deu.12.a.1.Reg.2.f.1.Par.29.e.Neem.13.a. Eccl.50.c.Ps.44.Is.10.c.19.d.Ier.41.a.Sop.3.c.Mat.8.a.Luc.21.a Heb.5.a.

Aug.s.Ps.44. Bed.s.Prou.21. — *Eleemosynæ diuitum.*

Munera filiarum Tyri, designare possunt eleemosynas à diuitibus factas. Ps.44. Munus autem absconditum, & donum in sinu, est eleemosyna citra inanem gloriam. Prou.21.b.22.b.

Glo.ord.s.Gen.24. Aug.q.in Gen.70. Bed.s.Gen.25. — *Bona temporalia.*

Munera data matri ac fratribus Rebeccę per seruũ Abrahæ. Gen.24.f. sunt bona temporalia, quibus abundant Gentiles, & mali: qui etiam si fidem habeant, tamen propter malam vitam, non admittuntur ad hæreditatem Rebeccæ. Munera etiam, quæ dedit Abraham filiis concubinarum. Gen.25.a. sunt bona temporalia, data Iudæis, hæreticis, & carnalibus, qui nõ sunt cohæredes Isaac, hoc est, Christi. Ad hæc munera inuitabat Sichen filios Israel. Gen. 34.b. Possunt etiam designare munera Abrahæ, quædam Dei, dona vel in signis, vel in sacramentis Iudæis collata.

Glo.int.s.Gen.32. Bed.s.Gen.32. — *Placatio principum secularium.*

Munera data sunt Esau à Iacob. Genes.32.d. quæ designant placandos esse temporalem potestatem habentes, ne noceant spiritualibus: vel designant eos, quos reliquit Christus in potestate diaboli.

Gre.s.1.Reg.10. — *Honor & subiectio prælatis.*

Munera offerenda prælatis, sunt reuerentia honoris, & humilitas subiectionis. Hæc munera non obtulerunt filij Belial Sauli.1.Reg.10.d.

Lyr.s.Gen.49. — *Eloquia Dei. Dona Luciferi.*

Dona, in quibus Ruben erat prior. Gen.49.a. sunt, quæ primi acceperunt Iudæi, vt fuerũt eloquia Dei, legislatio, testamentum, siue promissio. Designare etiam possunt dona collata Lucifero, & superbis.

Praua opera.

Donaria idolis oblata, significare videntur peruersam mentem cũ prauis operibus. Talia fuerunt munera, quæ misit Balac ad Balaam. Nu.22.g.Par.28.d.Ez.20.f.Hos.8.c.2.Mac.12.g.

Hier.s.Hos.8.10. — *Hæreses. Hæretici.*

Munus delatum regi vltori, fuit vitulus aureus, qui colebatur Samariæ, qui datus est regi Assyriorũ. Hose.10.b. Et designat hæreses, vel ipsos hæreticos, qui tradũtur diabolo. Munera etiã dant amatoribus hęretici. Hos.8.c. quum quicquid habẽt boni, relinquunt dæmonibus.

Munera fermenti & mellis, offeruntur Domino, sed non in sacrificium. Leu.2.c. vide Fermentum, & Fauus.

Munus primitiarum de spicis. Leu.2.d. quære Primitiæ.

Lyr.s.1.Reg.12. — *Auaritia. Auari. Prouentus sacerdotum.*

Munera accipientes iudices, designant auaritiam, vel auaros.1.Regum 8.a. Et munera, pro quibus Iudæi iustificarunt impium Barabbam, & iustitiã iusti Christi abstulerunt, sunt prouentus, quos sacerdotes accipiebant à populo. Is.5.f.33.c.Iob 15.d.Ps.14.25.Prou.17.d. Mich.3.d. Hæc sunt munera praua. Eccl.35.c.40.b.Amos 5.f.Mal.1.c.

Munera oblata Deo à Cain, quæ non fuerunt accepta. Gen.4.a. vide Cain.

Lyr.s.2.Mac.15. — *Verbum Dei. Fauor principum in prædicatores.*

Munus gladij datum Machabæo à Ieremia 2.Mach.15.c. designare potest verbum Dei.

Munuscula, quæ dedit magister militiæ. Ier.40.b. designant fauorem principum seculariũ erga prædicatores.

Munera, quæ mittent homines inuicem super morte duorum Prophetarum. Apoca.11.b. Praua congratulatio malorum.

Donec.

Donec.

DOnec, interdum est Nisi. Matth. 5. c. Iota vnum non præteribit à lege, donec omnia fiát. Et nunquam. Matt. 1. d. Donec peperit filium suum primogenitum. Et quamdiu. Ioã. 9. a. Me oportet operari, donec dies est. Et quousque. Exod. 24. d. Expectate hic, donec reuertamur.

Dormire, Somnus, Obdormire, Dormitare. Sopire, Sopor, Insomnis.

Excellentia diuinitatis.

DOrmire, est animalium, & dicitur somnus, qui fit per conuentum caloris ad interiora, ascendentibus vaporibus ad cerebrum, maximè post sumptum cibum, quæ euaporatio, & tollitur, & refluit, & regreditur, sicut euripus. Vnde sequitur impotentia, & quies omnium sensuum, eiusque finis est salus animalium, quia quiescunt cum somno, quũ operari semper non possint: diciturque somnus ipse quies per metaphoram, quia est causa quietis. *Aristot. de somno & vigilia. 2. 3.*

Cum nos dormimus. Deserens Deus

Dormire non conuenit Deo, nisi anthropopathos: & diuinus somnus est illa excellentia excepta à creaturis omnibus, & nulli communicabilis, ex his, quæ prouidentiæ ratione gubernantur. Dicitur etiam dormire Deus, quum videtur inuocantibus non adesse, & dormit, quum nos dormimus, & quum in nobis fides dormit. Dormire etiam dicitur in malis, cùm ipsi dormiant. Psal. 43. 56. 120. 131. Dicitur etiam dormire Deus, quando ab eo deserimur, & non iudicamur, indignique sumus correptione Domini. Psalm. 77. Surrexit tanquam dormiens Dominus. *Dyo. Areopagita epis. 9. Basil. s. Ps. 29. Ori. s. Canti. ho. 2. Au. de essen. diui. & s. Ps. 25. Hie. s. Dan. 9. Euch. q. in. Ps. & for. spiritual. 1.*

Mors Christi. Dissimulans in tentationibus.

Dormiuit Christus vt leo, quia moriendo vicit diabolum. Genes. 29. b. Num. 24. b. Psal. 3. Et dormit Christus in naui, quum dissimulat in tentationibus: & quum non vocatur orando. & quum nos dormimus. Ioan. 1. b. Matt. 8. c. Ps. 4. 40. 56. 77. Dormit autem, cùm in nauicula est Iudas cum Petro, hoc est, perfidia cum fide. Et dormiens Iacob super lapidem designat Christum in cruce, Gen. 28. b. Eundem designauit dormiens Samson vsque ad medium noctis: & super genua meretricis. Iud. 16. a. e. Luc. 8 d. Et hic somnus fuit ei dulcis. Ierem. 31. e. Dormiuit etiam in nauicula, quum mortuus est. Mar. 4. d. Sopor etiam Adæ, mortem Christi designauit: cuius exanimis in cruce pendentis latus lancea perforatum est, atque inde sanguis, & aqua effluxit, quæ sacramenta esse nouimus, quibus ædificatur Ecclesia Gen. 2. d. *Ori. s. Num. ho. 17. & in diuers. ho. 6. Arn. s. Ps. 77. Hi. s. Matt. Ca. 8. Amb. ser. 11. & s. Luc. 5. Au. de essent. diui. & 2. de Ge. contra Manic. 24. & 22. ciuit. Dei 17. & s. Ps. 56.*

Quiescens Christus in Gentibus

Obdormiens Elias sub vmbra iuniperi. 3. Re. 19. a. designat Christum quiescentem in ecclesia Gentium. *Hie s Mar. 4. Beda s. Gen. 2.*

Quies contemplationis. *Exstasis.*

Dormiens Iacob in itinere. Ge. 28. b. 31. d. designat quietem contemplationis, & occlusionem oculorum curis rerum temporalium. Dormit autem super lapidem, vt denotetur contemplationem debere esse cum obedientia, qualis fuit Christi. Dormire etiam dicitur in vestimento, qui quiescit in verbo Dei, & sermone doctrinæ. Exod. 22. d. Deut. 24. d. Et dormiẽs Samuel in templo Domini, vbi erat arca, est quiescens ab omni malo, & vacans contemplationi rerum diuinarum, & secretorum sacræ scripturæ. 1. Reg. 3. c. Et dormit vsque manè. qui quousque venturi Redemptoris splendor appareat, in incœptæ bonæ operationis conuersatione requiescit. Dormit autem prædicator, vt Samuel in templo, quum à se repulsa penitus omni mundana solicitudine, sese per considerationem rerum spiritualium recondit in mẽte, iuxta illud Actor. 6. a. Non est bonum relinquere verbum Dei, & ministrare mensis. Et Exo. 18. c. Esto tu populo, in his quæ ad Deum pertinent. Dormiuit autem Samuel in loco suo, quum doctorum ordo spiritualium rerum cognitionem cum veritatis certitudine retinuit. Et dicitur quintò dormisse, vt designetur prædicatorem debere tranquilla mente, dicendi modum disponere, vt audientibus prosit. Dormiens etiam Saul in solario. 1. Regum 9. d. designat prædicatorem sublimi contemplatione considerantem, quale onus sibi iniungitur. Sopor etiam Abrahæ, typus est contemplationis. Genes. 15. c. Psal. 3. 4. Et sopor Adæ, qui fuit propheticus, contemplationem Dei significauit, ad quam nemo eleuatus, nisi se ab exterioribus abstrahat sensibus. Gen. 2. d. Defessi securi dormiunt, qui dum sua intima, vigilanter penetrant à laboriosis se huius mundi oneribus, sub quietis ocio occultant. Et dormiens silet, qui clamorem carnis non sentit. Iob. 3. b. 4. c. 7. b. Iere. 31. e. Hose. 2. d. Zach. 4. a. Dormit vigilante corde, qui sic vacat ocio, vt illud percipiendæ sapientiæ impendat. Et dormit sponsus in eo, hoc est, quiescit. Et dormit sponsa, per excessum contemplationis. Cantic. 2. b. 5. a. Dormiens Elias, quietem etiam contemplationis significauit. 3. Re. 19. a. Dormit etiam, & somnium videt, qui per mentis excessum, in sublimium contemplationem ascendit. Dan. 4. a. *Amb. 2. de Iaco. 4. & de Tobi. 20. Philo. de somniis Gre. s. 1. Reg. 3. & 4. mor. 30. & 5. mor. 21. & 8. mor. 9. & 23. mor. 20. 21. Ber. s. Par. 64. & s. Cant. ser. 52. 57. Gre. s. 1. Re. 9. & 10. mor. 22. & 5. mora. 21. & 25. mo. 21 Hier. s. Zac. 4. Au. s. Ioan. tra. 17 Rica. de S. Vict. de securi. conscien. Rup. s. Canti. 2.*

Silentium Virginis Mariæ.

Dormiens etiam sponsa, erat beata Virgo, continens mysteria in silentio, conferens in corde suo, vt opportuno tempore euigilaret, ea prædicando Discipulis.

Quies fœlicitatis

Dormit in pace in idipsum. Psal. 4. qui est in fœlicitate, quum corruptibile hoc induetur incorruptione, & mortale hoc induetur immortalitate. Ibi dormitur sine terrore. Leu. 26. b. Hose. 2. d. *Aug. s. Ps. 4. Isych. s. Leui. 26. Ruper. s. Hose. 2.*

Cognoscere diui iudicii causas Quiescere inter duos populos, vel inter duo testamenta.

Dormire inter medios cleros, est cognoscere diuini iudicij causas, vel quiescere inter duos populos, vel inter duo testamenta, vel morte consummari. Ps. 67. Vel cũ verbum Hebraicum cleri, potius significet tripodes, quibus sustentantur ollæ in igne, & non cleros, hoc *Ori. s. Cant. ho. 3. 4 Ar. & Hi. s. ps. 67 Au. s. Ps. 67. Ber. ser. 5. de adue*

est, fortes. Dormire inter medios cleros, erit quiescere inter graues tribulationes. Dormiunt etiam inter medios cleros, qui inter vtrúque aduentum Christi meditando quiescunt, ipsum in corde habentes.

Gre.3.mor.7.8.9. Hie.s.Iob.38. — *Quiescere inter graues tribulationes. Meditari vtrumque aduentum Christi.*

Dormire facit Deus concentum cæli. Iob.38.d. quando concordes angelorum hymnos, atque illa cęlestium virtutum gaudia, reproborum cordibus iusto iudicio abscondit: qui concentus cæli, quamuis in se intrinsecus vigilet, in ipsa tamen reproborum ignorantia, extrinsecus dormit. Vel dormit, quum angeli quiescunt in Deo magna cum pace eiecto Lucifero: vel quum cessant vaticinia Prophetarum, & prædicatio Sanctorum, quæ non erunt in patria.

Rup.3.de glorifica. Trinita.14. — *Abscondi celestium gaudia cordibus reproborum. Quies angelorum in Deo. Cessare prophetias, & prædicationem.*

Dormiunt securi greges quos pascit Deut. Eze.34.f. Et dormiunt fiducialiter, qui confidunt in Deo. Hose.2.d. Et somnus dulcis operanti est, quum quis moritur cum operibus bonis. Eccl'tæ.5.c. Hunc somnum dat Deus dilectis suis. Ps.126. Dormit etiam securus, qui nullo se reatu criminis morderi deprehendit.

Hier.s.Hose.2.& s.Eccl'ten.5.& s.Eze.34. Aug.s.Ps.126. Gre.10.mor.22. — *Fiducia in Deum.*

Dormiens in sinu, à qua cauendum, est caro, cuius blandiciis non est fidendum. Mich. 7.b.

Glo.ord.s.Mich.7. Gre.1.mor.36. — *Caro.*

Obdormiens ostiaria Isboseth. 2. Reg. 4. a. designat infirmam custodiam menti facilè deficere. Designat etiam cessantem discretionem.

Cessans discretio.

Dormitant palpebræ. Prouer.6.a. quum cogitationes prælati ea, quæ in subditis arguenda cognoscunt, pigredine deprimente dissimulant. Plenè enim dormire, est commissorum acta nescire, nec corrigere. Dormientibus custodibus furari dicuntur Christum, quia tunc tollitur Christus à subditis, quum custodes prælati dormiunt. Matth. 28. c. Dormiens Isboseth meridie in strato suo occisus est. 2.Re.4.b. Somnus autem fugit ab oculis, quum prælatus est solicitus. Gen.31.d. Pro.6.a.

Gre.3.pasto.5. — *Negligentia. Ignauia.*

Dormiens meditatur in lege Dei, qui in morte in ea meditatur. Deut.6.b.

Dormiens vna meretrix, est synagoga, non considerans prophetiam, quam sic dormiens oppressit. Alia verò meretrix dormiens, est inaduertantia, aut dissimulatio Ecclesiæ. 3. Reg. 3. c. Et sopor Iudæorum, est eorum cæcitas, in intelligendis scripturis de Christo. Isa.29.d.51.f.g. Hab.2.d. Et somnus grauis Iacob, est longa infidelitas, & torpor vitæ carnalis Iudæorum. Idem ferè obdormiens Tobias. Tob.2.b.

Ori.s.Ps.36.ho.5. Hie.epi.multum in vtrãque, & s.Is.29. — *Neglectus synagogæ. Dissimulatio Ecclesiæ. Infidelitas Iudæorum. Torpor infidelitatis.*

Dormientes discipuli, absente Christo. Matt.26.d. Sunt ii, quibus infidelitatis torpor abrepit. Quum verò vltimò dixit Christus, vt dormirent ipso præsente, designatur securitas, quæ ex Christi præsentia habetur: de qua dicitur Le.26.a. Dormietis, & non erit qui exterreat. Ita dicebat Dauid. Ps.56. In medio catulorum leonum domini conturbatus, quia inter tribulationes, quadam fruebatur securitate. Marc.4.c.14.c. Luc.9. d.22. e. Hoc designabat Petrus dormiens inter duos milites. Acto.12.a.

Hil.s.Mat.Can.?. Ori.s.Leui.ho.16. Ori.s.Mat.cap.13. et ho.32.& s.Ro.13. Hi.s.Mat.Ca.27. Arn.s.Ps.56. — *Securitas ex Christi præsentia.*

Dormitantes, & dormientes virgines, sunt remissius agẽtes in opere spirituali, vel est quies credentium: & mors temporalis vniuersorum. Et dormientes, sunt omnes negligentes. Matt.13.d.25.a. Ps.1.12.56.75. 118.126.131. Et dormiens in saltu, est qui vitam habet infrugiferam. Isa.21.d. Tob.2.d. Pro. 6.b.20.b.24.d. Eccl'tæ.8.d. Dan.6.c. Nahum 3.d. Zach.4.a. Ier. 31. e.1. Mac.6.b. Mar.13.d. Roma.13.c.1. Cor.11.g. Dormit in medio mari, qui in huius mundi tẽtationibus positus, prouidere motus irruentium vitiorum, quasi imminentes vndarum cumulos negligit. Pro.23.d.

Amb.ser.13. Hie.s.Isa.21.& s.Iere.31. Au.epi.120.cap.32.& s.Ps.131. Gre.3.past.adm.32. Ber.s.Cant.ser.52. Amb.Apol.Daui.5. Aug.s.Ps.75. Gre.8.mor.10. — *Remisse agentes. Quies Credẽtium. Mors tẽporalis. Negligentes.*

Dormit in vestimẽto, qui securus & laxus iacet in peccato. EXO.22.d. Deu.24.d. Iob.7.b. Et dormiẽs seminifluus, vel mẽstruata in strato, est requiescens in laude hominũ. Le.15.d. Et dormiens ouis in sinu pauperis, est quiescẽs in persuasionibus diaboli. 2. Reg.12.a. Ps. 40. Pro.6.a. 24.d. Eph.5.d.1. Thes.5.b. Dormitãt etiã ab increpatione Dei, qui per eius flagella non incitantur, sed indurãtur, vt Pharao. Ps.75. Sic dormiebat Saul, hoc est, Iudæi. 1. Reg.26.a. Culpa etiã somni appellatione signatur, quum dicitur. 1. Cor.15 e. Euigilate iusti, & nolite peccare. Dormiens Ionas sopore graui, designat peccatores non sentientes pericula peccati. Ion.1. b.

In peccato iacẽs. Quiescens in laude humana. Quiescens in persuasionib. diaboli. Indurati flagellis.

Dormire interdum dicitur, qui quodam mentis stupore alienatur à vero. Ephe.5.d. Et dormit in domo leprosa, qui in verbis & doctrina hæreticorum requiescit. Le.14.f. Et dormiunt in delubris idolorum, qui erroribus Ethnicorum & hæreticorum adhærent. Isa.56.d.65.a. Et dormit seminifluus in strato, quum hæreticus quiescit in discipulis, eius opinionibus adhærentibus. Le.15.a. Dormiunt autem in confusione sua, qui obliuiscuntur Dei. Ier.3.g. Obdormire in morte, est à sacrorum dogmatum rectitudine excidere. Ps.12.

Hie.s.Ionam 1. Hie.s.Is.65.& s.Iere.3. Aug.s.Ps.62. Isy.s.Leui.14.15. Cyri.expositio symboli Nyceni. Hie.ad Nepotianũ — *Stupor mentis. Quiescere in erroribus.*

Dormiens Abisac in sinu Dauid. 3. Reg.1.a. designat sapientiam quiescentem in senibus, licet vires corporis deficiant.

Sapientia in senibus.

Dormiens Achab in sacco, designat pœnitentes. 3. Reg.21.g. Et dormiunt in confessione sua, qui cognoscentes peccata sua pœnitentiam agunt. Ier.3.g.

Hie.s.Iere.3. — *Pœnitentes.*

Dormiunt in lectis eburneis, qui deliciis vacant. Amos 6.a. Et dormierunt diuites vacantes deliciis somnũ suum: & excitati in morte, nil inuenerunt in manibus suis, neque ipsas diuitias, neque bona opera. Ps.75. Dormitauerũt, qui ascenderunt equos, hoc est, in morte animæ mentis oculos à veritatis luce clauserunt, qui in præsentis vitæ honore cõfisi sunt. Ps.75.

Hie.s.Amos 6. Aug.s.Ps.75. Gre.3.mor.18. — *Vacãtes deliciis. Perire benefacta hypocritarum.*

Dormire ossa hypocritæ cum eo in puluere, est cum eius prauis actibus, etiam si qua sunt benè acta, deperire. Iob. 20. b. Vel designantur prauæ & duræ consuetudines, quæ non deserunt hypocritam, etiã cum redigitur in puluerem. Dormiunt etiam in puluere, qui in terrenis desideriis quiescentes, oculos mentis clausos habent. Iob.21.d.

Gre.15.mor.4.5.26 — *Perseuerantia prauæ consuetudinis. Quiescere in terrenis.*

Quiescens diabolus in malis. Dormit Behemoth sub vmbra.Iob.4.c.quum diabolus in illis requiescit,quos à veri Solis ardore subtrahendo,frigidos facit.Et dormit cedrus,seu Assur, vel Pharao in medio incircuncisorum , quum diabolus est inter immundos in inferno.Eze.31.g.32.f.Hos.7.b. *Gre.33.mor. 31. Hie.s.Eze.31.*

Diligentia dæmonum. Non dormiunt,qui comedunt Iob,quia maligni spiritus,qui carnales quosque de ecclesia consumunt,tantò magis quiescere à tentatione nesciunt , quanto nullo carnis pondere grauantur.Iob.30.c.Isa.5.g. *Gre.20.mor.24.*

Torpor in initio virtutum. Dormierunt in capite omnium viarum , qui non habitant in domibus,quæ virtutibus extruuntur:sed in principiis viarum & in exitu tangentes omnia,& omnia relinquentes:qui rectè propter teporem dormire dicuntur,comparati betæ semicoctæ,parati ad nauseam, vt videlicet euomantur à Deo.Isa.51.g. *Hie.s.Isa.51.*

Cruciari in inferno. Dormient in doloribus,qui perpetuo in inferno cruciabuntur.Isa.50.d.Eze.31.g.32.d. Ier. 51.e.Et obdormiunt,vt non resurgant.Isa.43. e.Obdormiunt etiam in morte, qui cùm moriuntur,in infernum detruduntur.Psal.12.87. *Hie.s.Isa.43.50.et s.Eze.31.32.*

Certa malorum perditio. Non dormit perditio malorum.2.Petri 2.a.quia certissimè illis eueniet.

Diuites. Dormientes in sepulchris,sunt diuites,qui quiescunt in ipsis diuitiis.Ps.87. *Hie.s.Ps.87.*

Captiuitas domus Israel, & Iuda. Dormiens Ezechiel super latus sinistrum trecentos & nonaginta dies , designauit captiuitatem domus Israel tot annis duraturam.Dormiens autem super latus dextrum quadraginta diebus,designauit tot annos restare de captiuitate domus Iuda.Eze.4.a. *Hie.s.Eze.4.*

Cura Dei in populum suum. Vigilantia prælati. Insomnem noctem ducens rex Assuerus.Ester 6.a.insinuat vigilantiam Dei erga populum suum:& eam,quam prælati habere debent erga subditos. *Glo.ord.s. Ester.6.*

Quiescentes Iudæi in litera legis. Dormiens Vrias ad portam domus regiæ.2.Reg.11. b.est populus Iudaicus permanens in litera legis:& nolens ingredi ad sensus spirituales. *Glo.ord.s.2.Re. 11*

Mutua charitas. Dormientes duo,qui se mutuò fouent.Eccl'tæ.3. c.sunt quiescentes in mutua dilectione. *Lyra.s. Eccl'ten. 4*

Dormire pro Coire,vide Coire.

Dormire pro Mori,quære Mori.

Dorsum,Scapulæ,Tergum.

DOrsum,est in animalibus pars opposita pectori: cuius partes sunt scapulæ, & spina, & infra lumbi,è regione ventris:suntque in eo vtrinque octonæ costæ communes partibus superioribus,& inferioribus.Dicitur etiam tergum. *Ari.1.de hist. ani. cap.14.*

Diuina protectio. Scapulæ Dei per metaphoram,significant diuinam protectionem.Ps.90.quia aues in scapulis fixas habent alas,quibus pullos fouent.Ita & Deus infirmos, quasi in scapulis portat, & portando protegit. *Au. de essentia diuini. Euch.form.spiri.1.*

Pudor de peccato. Tergum Domini sic accipitur, vt peccatores cum mala committunt , à facie Domini fugere dicantur,sed quum redire per pœnitentiam deliberāt, quasi post tergum Domini sunt, quia & discedere longius nolūt,& tamē præsumere de Deo,quasi amici non possunt.1.Re.12. d.Nolite recedere à tergo Domini. Hinc est,quod peccatrix mulier retro stetisse dicitur , vt pedes Domini osculari mereretur.Luc.7.f.Retro etiam illa stetit , quæ fimbrias eius tetigit, & à fluxu sanguinis sui curari meruit : retro quidem est , pro verecundia peccati, sed tangit per virtutem spei.Matth.9.c. Post tergum domini ire, est eius sequi præcepta. Isa.59.c. *Gre.s.1.Reg.12.*

Sequi præcepta Dei. Ira Dei. Dorsum ostendit Deus iis, quibus irascitur. Ier.18.c.Et dorsum ponit Deus malos,à quibus quasi contemptis auertitur. Ps.20. *Aug.s.Ps.20.*

Pœna Christi,et Ecclesiæ. Supra dorsum Christi fabricauerunt peccatores. Psal. 128. quum Iudæi eū crucifixerunt quorū peccata ipse supra se portabat. Et hæretici fabricant contra ecclesiam, eos sustinentē. *Gre.13.mor.1.*

Memoria passionis Christi. Dorsum filiorum Noe,cui pallium imposuerunt.Gen.9.d.memoria passionis Christi, quā transactam fideles venerantur,significat.

Constantia fidei. Conuersio Iudæorum. Nouum testamentum. Consciētia pura. Fœlicitas. Dorsum columbæ in pallore auri. Ps.67.est constantia fidei,& dogmatum stabilitas perfectorum,vel est vltima conuersio Iudæorum in fine mundi. Vel in posterioribus temporibus munus noui testamenti.Vel designat conscientiam puram, quæ inter pectus & dorsum latet.Vel vim ferendi onus leue Christi , per charitatem. Vel æternam fœlicitatem sequentem tempus huius vitæ. *Au. 16.ciui.Dei 2. Ori.s.Cant.ho.3.4. Hi.et Au.s.Ps.67 Be.de diligēdo deo*

Sustētatio Iudæorum per legem. Rudiora legis. Scapulæ Agar.Gen.21.b.Designat sustentationem populi Iudæorum per legem. Tergum autem Mosi,quod aspiciebant filij Israel,rudiora legis significat.Exo.33.b. *Glo.ord.s.Exo.22.*

Vis vitalis Angelorum. Dorsum in angelis,dicitur vis illa,quæ continet omnes virtutes vitales. *Diony.cælest. Hie*

Exercitatio operum. Elatio Gentilitatis. Scapula Rebeccæ. Gene. 24. b. exercitationem operum designare potest, & elationem gentilitatis. *Ori.s.Gen.ho.10. Glo.ord.s. Gen.22.*

Tempus futurum. Tergum,interdum significat futura,vt post tergum vidit Abraham arietem , vt designaretur futuro tempore passurum Christum. Gen.22.c.Tergum autem tabernaculi , finem mūdi & bonarum operationum designat.Exo.26.e. *Glo.int.s. Gen. 19*

Non dare locum diabolo. Post tergum claudere ostium,est non dare locum maligno. Gen.19. b. Et ratione contra prauos motus muniri.

Vita præterita. Vinci a diabolo. Terga designant aliquando vitam præcedentem vitiosam,vnde iubetur Lot,vt non respiceret post tergum. Gen.19.d.Et terga vertere,est vinci à diabolo.Ge.14.b.Exo. 23. d.

Peccare. Negare Christū. Post tergum monet Deus,vt pastor agens oues.Isa.30.c.Nam antequam homo peccet, faciem habet versam ad Deum ,peccando verò dorsum illi vertit, Deus tamen non cessat monere post tergum.Dorsum ergo præbent Deo,qui legis eius obliuiscuntur.2.Pa.29.b.Eccl'i. *Gre.3 past.adm.29. Hie.s.Eze.8.*

21.c. Item negantes Christum esse Deum. Eze.8.g. Et dorsum durum est eorum, qui obstinati sunt contra Deum. Bar.2.g. Zach.7.c. Dorsum etiam incuruatum, est obstinatio incredulitatis. Ps.68. Rom.11.b. Et dorsum camœli, est cultus deorum gentilium. Gen.24.g.

Terga vertentes Iudæi, sunt non valentes resistere sapientiæ doctorum Christianorum. 1. Reg. 4. a. Vnde non poterant resistere sapientiæ, & spiritui, qui in Stephano loquebatur. Acto.6.c.

Dorsum dantur inimici Christo, aut iusto. Ps. 17. Quum persecutores conuertuntur: & sequuntur eos, quos persequebantur. Et dorsum sunt, qui aliorum suscipiunt doctrinam, & exempla: & curuantur ad portanda onera peccatorum.

Post tergum Beniamin dicuntur esse hæretici. Hose.5.c. quia non habent oculos ad perspiciendam veritatem.

In dorso fit castigatio verberum, vnde potest significare pœnitentiam, ad castigationem pro peccatis assumptam, vel illatam. Pro.10.b.26.a. Iere.48.f. Amos 8.d. Hoc significant tribulationes in dorso. Ps.65.80. Et virga malorum dicitur esse in dorso bonorum, quum mali affligunt bonos. Nahum 1. d. E diuerso, super dorsum inimicorum sunt manus bonorum, quum mali puniuntur. Gen. 49.b. Deut.33.b. 2.Re.22.d. Ps.17. Et ponet Deus inimicos dorsum, quum Christus dicet illis in iudicio. Ite maledicti in ignem æternum. Psal. 20. Isa. 45. a. Sic virga in dorso, erit vindicta extrema. Pro.10.b.

Dorsum interdum sunt temporalia, quæ sunt obliuioni tradenda. Psalmo 128. Philippens.3.c.

Inter scapula percussit Iehu regem Ioram. 4.Reg.9.e. Et miles Syrus percussit regẽ Achab inter ceruicem & scapulas. 2.Par.18.g. vt designetur ita percutiendos esse superbos, qui nolunt dorsum subiicere Deo, & eius præceptis.

In dorso atramentarium. Ezech. 9. d. designat memoriam actuum nostrorum in Christo iudice.

Glo.ord.s.Ps.68. Gre.s.1.Reg.4. Gre.1 past.1. Hier.s.Hose.5. Hier.s.Nahum 1. Amb. de bene. patriar.4. Beda s.Pro.10.

Obstinatio. Idololatria. Non valentes resistere sapientiæ fidelium. Conuersio peccatorum. Suscipere doctrinam, & pœnitentiam. Cæcitas hæreticorum. Pœnitentia. Pœna æterna. Temporalia. Punitio malorũ.

Dos, Dotare.

Dos est, quæ datur virginibus quando nubunt, quæ est velut hæreditas earum.

Dos bona, qua Deus dotat, sunt bona opera cum gratia facta. Gen.30.c.

Dos, quam offert Sichen Dinæ, sunt temporalia bona, quæ offert diabolus sibi consentiẽtibus. Gen.34.b.

Dotare virginem, est honorare sensum historicum. Exo.22.c. quando videlicet ille sensus ædificat, honoratur autem dote rectæ fidei.

Dos, quam dedit Pharao filiæ suæ, vxori Salomonis, fuit ciuitas Gazer, quam abstulit à Chananæis. 3.Re.9.c. vide Gazer.

Glo.int.s.Gen.34. Glo.ord.s.Gen. 22

Memoria christi. Bona opera. Temporalia. Honorare sensum historicum.

Dothaim.

Dothaim, id est, ritus, aut lex, vel defectus idoneus. Est locus vbi inuenit Ioseph fratres suos. Ge.37.d. Potest designare defectionem à lege, & defectionem per cupiditates, & fœmineas affectiones. Ibi inuenit Ioseph fratres suos, hoc est, Christus peccatores. Fratres etiam Christi Iudæi, erant in Dothaim, quia in grandi defectione erant, qui de eius nece cogitabant.

Amb. de fuga. secu. 8. & de Ioseph.3. Phil. quod deterior potiori insidietur. Aug. ser.81. Beda s.Gen.37.

Defectio à lege.

Drachma, Didrachma.

Drachma est numi genus, ac etiam pondus, quinque obolos continens. Nee.7.g. 2.Mac. 4.c.12.g. Didrachma verò cõtinet duas drachmas. Est drachma octaua vnciæ pars. Drachmæ enim octo, Latinam vnciam faciunt. Siclus autem, quatuor habet drachmas.

Drachma, quam mulier perdidit, designare potest fidem, & gratiam, & misericordiã, quæ perdidit homo peccando. Item vetus testamentum. Luc.15.b.

Drachma etiam perdita, est genus humanum, vel gentilis populus, vel imago Dei in anima, drachmæ autem nouem, sunt nouem ordines angelorum.

Didrachma, quod dabatur Cæsari in tributum. Matth.17.d. Luc.15.b. est figura substantiæ terrenæ, quam exigunt iniustè à filiis, vel est subiectio legis, ad quam non tenebatur Christus, vel est integrum pretium nostræ salutis, qui est Christus confitendus, vel est vtrumque testamentum. Vel designat Patrem & Filium. In vna drachma Filius intelligebatur, quæ ab altera separata non erat. Sic Pater ad Filium, & Filius ad Patrem se habent in vna quidem natura, sed tum diuisum, quoniam vterque subsistit, tum coniunctum, quia alter sine altero non est.

Hie.s.Eze.4. Amb.epis.1. Amb.s.Luc.15. Tert. de pudicitia. Ber. de gratia & lib.arb. Gre.ho. 34. Ori.s.Matt. ho.4. Hil.s.Mat.Ca.14 Amb. epis. 1. & s. Luc.5. Cyri.3.s. Ioan. 29.

Fides, gratia, & misericordia. Vetus testamentum. Genus humanũ. Gentiles. Imago Dei. Angeli. Substantia terrena. Christus. Vtrumque testamentum.

Draco.

Draco, est genus serpentis magni corpore, in aqua degentis, quod est pestiferum, & horribile.

Dracones significare solent satanam, eiusque socios, ac membra. Et dicitur Lucifer draco magnus, ad comparationem minorum draconum. Deut. 32. e. Iob. 40. b. 41. a. Ps.90. 73.103. Sapi.16.b. Isa.13.d.34.c.35.c.51.d. Ier.9.d.10.d.49.g.51.d. Eze.29.a.32.a. Mar.1.c. Dani. 14.c. Mal.1.a. Apoc.12.a.13.a.16.c.20.a. Draco est diabolus in hæreticis, per quos occultè insidiatur sicut leo erat in principibus, per quos apertè fideles persequebatur. Potest etiam in

Ori.s.Le.ho.16.& s.Eze.ho.13. & s. Lucam.ho.31. Arno.s.Ps. 73. Hie.s.Isa.13. & s. Eze.29. Aug.s.Ps.39.73. 103. Euch.q.in psalmos

Dæmones.

aliquibus

Antichristus. Tyrannus. aliquibus ex dictis locis, Antichristum significare: & tyrannum. Cæpit diabolus esse draco, à tempore Pharaonis. *Glo.int.ſ.Apo.16*

Astutiæ diaboli. Fallaciæ ſcietiæ humanæ. Dracones, in quos versæ sunt virgæ magorum. Exod. 7.b. significare possunt astutias diaboli, & fallacias scientiæ humanæ. *Rup.1.vict.ver. Dei.7. Lyra.ſ.Exo.7.*

Caro. Spiritus iracundiæ. Draco conculcandus, est caro spiritui aduersaria, & rebellis. Et etiam spiritus iracundiæ, quæ ignem efflat. Ps.90. *Clyma. gradu. 25. Ber.ſer.13.Qui habitat.*

Peruerſi & inuidi Iudæi. Malitia. Dracones etiam sunt homines peruersi & malitiosi, & inuidi. Et peculiariter Iudæi. Et ipsa malitia draco est, cuius cubile est mens praua. Iob.30.d. Is.34.c. Ier.14.a. Mich.1.c. *Gre.7.mor.15. & 20.mor.29. Hie.ſ.Iob.30.*

Gentiles. Dracones, qui inuitantur ad laudandum Deum, sunt gentiles, qui inuitantur ad fidei susceptionem, [illegible] cum ea laudent Deum. Ps.148. Is.43.c.

Dromedarius, vide Camelus.

Dubitare, Hæsitare, Anceps.

Dubitare dicitur, qui circa alicuius rei iudicium ita est anceps, vt neutri parti adhæreat.

Dubitatio Petri in mari, fuit velut nuntia negationis eius. Matt.14.d. *Hil .Mat.Can.14*

Dubitantes quidam ex discipulis de resurrectione Christi. Matt.28.d.21.b. Marc.12.c. Ro.4.d. Iacobi 1.a. *Lyra.ſ.Luc.9.*

Curioſi. Hæsitans Herodes, de Christo, an esset Ioannes Baptista. Luc 9.a. Hæsitabat quidem prius, sed postea asserebat ipsum esse Ioannem: & designat curiosos, qui facta mirabilia bonorum, videre quærunt, & audire, sed non imitari.

Ducere, Adducere, Deducere, Perducere.

DVcere, est, quasi viam ostendendo, in aliquem locum quempiam comitari: A qua significatione non longè absunt, Abducere, & Deducere. Perducere autem, est vsque ad finê ducere. Ducere autem, interdum est dirigere. Iudi.4.a. Duc exercitum ad montem Thabor. Exercere. Iud.9.a. Duc lætũ diem. Existimare. 1. Esdr. 4.c. Legiones regis videre nefas ducimus. Tendere. Gene. 35. c. In via, quæ ducit Ephratam. Trahere. 2. Par.6.f. Captiuos duxit eos.

Potentia Christi. Dans pater filium mundo. Deduxit Christum mirabiliter dextera sua, vel Patris, quia sua potentia, ac virtute spirituali ductus est in cælum. Et etiam secundum quòd fecit diuina, & passus est humana. Et malitias hominum sua bonitate strauit. Ps.44.138. Et adduxit Deus orientẽ, quum dedit filium suum mundo. Zach.3.d. Isa.48.c. Et ipse deducit Christum ad inferos, & reduxit. 1. Reg. 2.b. Et deducit Deus velut ouem Ioseph. Psal.79. Hoc est Christum, qui ductus est sicut ouis ad occisionem. Isa. 53. c. Adducit etiam Deus Dauid, hoc est Christum, in statum regium 2. Reg. 7. c. *Ter. adue. Iudæos Hie. & Aug.ſ. Pſ.44. Aug.ſ.Pſ.79.*

Prædicãtes Christum in mundo. Ducentes Ioseph in Aegyptum, sunt prædicantes Christum in mundo. Gen.37.f.39.a. Idem designant ducentes Philisthæi Samson in Gazan. Iud.16.f. *Glo.int.ſ. Gen. 37*

Susceptio Christi. Ducens Rahab exploratores ad tectum domus suę. Iosue 2.b. designat susceptionẽ Christi à Patre venientis. *Ori.ſ.Ioſu. ho.1.*

Ducens Christus ad baptiſmum. Prædicare. Ducens Gedeon populum ad aquas. Iudi. 7.b. designat Christum ducentem credentes ad baptismum. Et ducere in altum rete, est prædicationem inducere in cor hominis: aut multitudinẽ credentium ad Christum, (quia Synagoga nõ erat alta) vel adducere homines ad fidẽ, vel ad profundam disputationem: vel adducere ecclesiam, ceu nauiculam ad cælestia. Luc.5.a. Rom. 11. c. Deducunt Tyrum pedes longè ad peregrinandum, quum quis conuertitur à peccatis. Isa. 23. b. Ducere etiam bouem, aut asinum adaquare, est docere Iudæos & Gentiles, & ad baptismum inducere. Lu. 13.d. Et ducere bouem, aut ouem errantem in domum *Conuerſio gẽtiliũ* suam, est reuocare peccantes ad gratiam. Deute. 22. a. Adducuntur etiam reges gentium ad ecclesiam, quum Philosophi veniunt ad fidem. Isa.60.b. Et ducens Samaritanus vulneratum in stabulum, est Christus ducens errantes ad ecclesiam, & suscitans à terra inopem. Luc. 10.f. Et ducens in ciuitatem munitam, est introducens in ecclesiam. Psalm.59. Eze.34.d.36.e.37.e. *Liberans à poteſtate diaboli.* Idem est adducere ad terram Galaad, & Libani. Psalm.42. Mich.1.d. Zach.8.b.10.d. 1. Mach. 5.c. Ioan.10.c. Adducit etiam Deus Iacob, reuertentem ex Aegypto. Gen.46.a. Isa.63.c. Deduxit etiam populum suum in manu Mosi & Aaron, hoc est, per legem, & sacerdotes. Ps. 76. 77. Deducit etiam Deus in via, quos etiam in via æterna per Christum deducit. Deducit autẽ ad viam, quos ad fidem Christi ducit. Psal. 85.138. Duxerunt discipuli pullum ad Iesum, gentiles ad fidem. Mar.11.a. Luc.19.e. Matth.21. a. Adducit etiam Deus semen Israel ab Oriente, & de longinquo, quum à remotis partibus conuertit gentiles. Et adduxit filias ecclesiæ de longè. Isa.43.b.60.b.66.f. Et qui veloces sunt in fide, equis vehuntur: qui multiplices in gratia quadrigis, qui consolatione indigent, tectis lecticis, & vmbraculis, &c. Adducit etiã filios Israel de terra aquilonis, quum liberat à potestate diaboli. Ier.23.b.31.b. Eze.36.c.38.f. Sopho.3.d. Adducit etiam benignitas Dei peccatores ad pœnitentiam. Rom. 2. a. Ducit etiam Deus in solitudinem eos, quos ducit in ecclesiam. Hose.2. c. Ducentes Salomonem in Gion, vt vngeretur. 3. Reg.1.e. designant eos, qui ducuntur ad baptismum, & fiunt Christiani, erigi in reges. Ad hæc pertinent, quum adductus est Aegyptius ad Dauid. 1. Reg.30.c. Et surdus & mutus ad Christum. Marc.7.d.8.c. Luc.9.e.18.g.

Ori.ſ.Iudi.ho.9. & ſ.Luc.ho.34. Amb.de Virg.3. & ſer.9. & ſ.Luc.5.10.13. Hie.ſ.Iſa.23.60. Baſi.ſ.Pſ.59. Aug.ſ.Pſ.85.138 Hie.ſ.Iſa.43.66.

Gre.s.1. Reg.1. Arno.s. Ps.44.

Duci ablactatum in conspectu Domini, est per exhortationem maiorum bonis operibus exornari. 1. Reg. 1. d. Et adduci virgines post sponsam, est virtutes mentibus tradi. Psa. 44. Isa. 66. g. Deducit autem Deus super semitas iustitiæ, quum facit hominem exerceri in operibus iustitiæ. Ps. 22. 30. 60. 72. 76. 77. 85. 106. 142. Sapi. 9. e. 10. b. Et adducens Andreas Simonem ad Iesum, est per exercitationem bonorum operum efficiens, vt alij etiam ad ipsum appropinquent. Ioan. 1. f. Adducere pecora ad Ioseph, est ducere simplices ad Christum. Gen. 47. d. — *Exhortationem maiorum proficere.*

Ori.s.Mat.ho.3 Hie.s.Isa.56. Ricar. de S. vict. de 12. patriar. 80.

Ducens Christus Petrum & Iacobum & Ioannem in montem excelsum, est ad vitæ perfectionem, & contemplationem eleuans. Matth. 17. a. Idem designauit ducens Barach exercitum in montem Thabor. Iudi. 4. a. Ier. 2. d. Et adducit Deus seruos suos ad montem sanctũ suum, hoc est, ad dogmata veritatis: ad quæ, nisi ipse ducat, non possumus ascendere. Isa. 59. b. Et ipse deducit in semitam mandatorum suorum. Psalm. 118. 142. quia difficilia egent ductore. — *Eleuans ad perfectionem, & contemplationem.*

Aug.s.Ps.55.60. 67.

Deducit Deus in ira populos, quũ per tribulationes eos à vitiis ad meliorem statũ reuocat. Ps. 55. Deducit autem eos, quorũ factus est spes. Ps. 60. Et deducit in spe: quia spe salui facti sumus. Ps. 77. Ducet Deus tertiam partem populi per ignem, quũ per tribulationes purgabit bonos. Zach. 13. d. Dicitur etiam ducere eos per abyssos. Isa. 63. c. — *Emendãs Deus castigando.*

Arn.s.Ps106. Hila.s.Ps.59. Hie.s.Isa.56. & s. Mat.17.

Ducit Christus in ciuitatem munitam, hoc est in cęlestem Hierusalem vt in portũ tutissimũ, & acropolim. Ps. 59. 106. 107. Est autem arcta via, quæ ducit ad gloriam. Matt. 7. b. Dicitur quoque Deus adducere in montem sanctũ suum, quos ducit ad gloriam. Is. 56. c. Et adducit Deus omne bonũ, quũ dat gloriam. Iere. 31. g. Et adducit diem consolationis post flagella. Thren. 1. g. Sapien. 6. c. Haba. 3. d. Zach. 8. b. Hebræo. 2. c. Apo. 7. d Et deducit in pace. Is. 55. d. Et quũ duxit tres discipulos in montẽ seorsum, vt viderent suã gloriam, designauit paucos esse electos. Matthæi 17. a. Ducens autem Moses populum in locum, de quo loquutus est Dominus, designat per obseruantiam præceptorum ducendos homines ad terram promissionis. Exo. 32. g. Deducit quoque Deus sicut oues populum in pascua videlicet cælestis gloriæ. Ps. 76. — *Dans Christo gloriam.*

Aug.s.Ps.76.

Gre.26.mor.9.

Ducit Deus vnumquodque in terminos suos. Iob. 38. b. bonos videlicet remunerando, & malos puniendo. Et aliquando malos conuertendo, & labi bonos permittendo. Ducti duo nequam crucifigendi cum Iesu, distinctionem seruandorũ, & damnandorũ in iudicio per Christum faciendam designarunt. Luc. 23. d. — *Remuneratio bonorũ, & malorũ.*

Hila.s.Ps.59. Gre.27.mor.22.

Deducere Christum Idumæam, est ipsum prædicare populo maiori, hoc est, gentilibus. Ps. 59. Ducit voluntas gubernantis nubes, hoc est Deus prædicatores, vbi vult eos prædicare. Io. 7. b. Et ducit sponsa sponsum in domum matris suæ, quum Christus inducitur in gentilitatem per prædicatores. Cant. 8. a. Idem designat ducens Laban Iacob in domũ suam. Gẽ. 29. c. Et ducens Ægyptius Dauid in cuneũ Amalecitarum. 1. Reg. 30. d. est prædicator prædicans Christum mundanis, vt percutiantur per pœnitentiam. — *Prædicare gentibus.*

Gre.5.mor.29.

Gre.s.1.Reg.2. Hila.s.Ps.54.58. Au.17.ciu.Dei. 4.

Deducit Deus ad inferos, quum terrorem inferni incutit peccatori. Reducit autem ab inferis, quũ per pœnitentiæ lamentum, ad spem veniæ ipsum erigit. 1. Reg. 2. b. Tobi. 13. c. Sapi. 16. b. Deducit etiam Deus ad inferos, relinquens Iudæos in errore, & ita condemnans. Sic deducuntur cani Iacob per filios suos cũ mœrore ad inferos, quũ per filios eiusdẽ populi periit ipse populus; & propter mortem Ioseph, hoc est, Christi, qui tamen viuit condemnantur increduli ad pœnas inferni. Ge. 42. g. Sic non deducta est canicies Semei, neque canicies Ioab pacificè ad inferos, sed cũ sanguine per Salomonem, vt Iudæi condemnati sunt per Christum. 3. Reg. 2. b. Deducit etiam Deus in puteũ interitus malos, hoc est, in infernum. Ps. 54. Et ad nihilum deducit omnes gentes, cũ ex omnibus condemnat. Ps. 30. 58. 59. 107. Pro. 14. b. 16. d. Adducit etiam Deus declinantes in obligationes cũ operantibus iniquitatem. Ps. 124. Eze. 26. d. 27. g. 32. g. Ducit etiam via lata ad inferos. Matth. 7. b. — *Comminatio pœnæ inferni.* *Pœna inferni.*

Hi.s.Matt. can.3. Gre.24.mor.13.

Non duxit Deus filios Israel eductos de Aegypto per viam terræ Philisthim. Exo. 13. d. sed per desertum, quia non dat recenter conuersis graues tentationes. Ductus est autem Iesus in desertum à Spiritu post baptismum. Matt. 4. a. quia baptizatos offert Spiritussanctus tentationi diaboli, qui non potest tentare, nisi quantum permittitur. Filij autem Israel in typum infirmorum & non valentium sustinere labores pœnitentię, & tentationum, ducti in desertũ, dicebant se ductos in locum pessimum. Nu. 20. a. Deut. 29. a. — *Tentationes.*

Lyra.s.Gala.5.

Duci spiritu, est agere, quę sunt spiritus. Galat. 5. c. & sequi instinctum Spiritussancti. — *Sequi Spiritussancti instinctum.*

Aug.epis.120.

Deducit Deus in puluerem mortis Christum, quum traditus est in manus Iudæorum. Psalm. 21. Vel deducitur Christus in puluerem mortis in membris suis, quæ non tam cito resurgunt. — *Traditus Christus Iudæis.* *Mors fidelium.*

Hie.s.Isa.5.41.

Adducit Deus magistratus quasi lutum. Isa. 41. g. quũ Christus confundit omnem superbiam principũ huius mundi, philosophorum, & hæreticorum. Et deducit eos in nihilum. Eze. 27. g Hoc designauit Elias ducens propheta Baal in torrentem Cyson, vt occiderentur. 3. Re. 18. g. Sic ducuntur Moabitæ ad torrentem salicũ, quando hæretici suis verbis confunduntur. Isa. 15. d. Sic duxit Elisæus Syros in Samariam. 4. Reg. 6. d. — *Confundẽs Christus Philosophos & hæreticos.*

Gre.11.mor.9.

Ducit Deus sacerdotes inglorios. Iob. 12. c. quum ipsi sacerdotes, vitam discipulorũ negligentes, nullum de eorum profectibus fructum referunt. — *Sacerdotes sine fructu.* *Dispersio Israel.*

Ducens Ezechiel nouaculam per caput & barbam, dispersionem populi Israel significauit. Eze.5.a.7.f.26.b.28.b. Et duxit Deus super filios Israel gentem magnam. Et regem Chaldeorum. Deut.28.c.2.Par.36.c.Isa.37.c.66.b. Iere. 4.b.5. d.6.c.18.d.45.b. Et duxit Deus vineam suam in solitudinem. Hose.2.c. *Glo.ord.s.Eze.5.*

Congregari ad iudicium. Deducet Deus omnes gentes in vallem Iosaphat, quum congregabuntur vt iudicentur in vniuersali iudicio. Ioel.3.a. Ducetur etiam impius quisque ad diem furoris, hoc est, ad iudicium. Et ducetur iniquus, hoc est, diabolus, aut Antichristus ad sepulchra, id est, ad prauorũ corda, vt cum eis in inferno sepeliatur. Io.21.d. Luc.19.d. Et adducit Deus vltionem retributionis, quum dat vnicuique secundum opera sua. Is.35.a. *Gre.15.mor.29.*

Vindicta Dei. Adducit Deus malum in aliquos, hoc est, dæmonem, vel pœnam. Isa.31.a. Et contritionem magnam. Ier.4.b.15.c. Et adducit fortissimos gentium, hoc est, immissiones per angelos malos. Eze.30.c. *Hie.s.Isa.31. & s. Iere.*

Dissipatio hæreticorũ & Philosophorum. Perducit Deus flumina ad desertum. Nah.1.a. quum Oratores, & Philosophos, ac hæreticos destruit illustratione aduentus sui. *Hie.s.Nahum 1.*

Relinquẽs Deus gentes. Deduxit Deus fœdus, quod percusserat cum omnibus gentibus, in irritũ, quando reliquit gentes ad idololatriam conuersas. Zach.11.c. *Hie.s. Zach.11.*

Dãs Pater Filiũ & gratiã, & doctrinam. Deducit Deus imbrem tempore suo, quũ dat Christum mundo in plenitudine temporis: & gratiam & doctrinam fidelibus. Eze.34.f. *Lyra.s.Eze.34.*

Prædicare Christum in ecclesia. Ducit sponsa sponsum in domum genitricis suæ. Canti.8.a. quum anima erudita prædicat Christum & eius mysteria in ecclesia. *Rup.s.Zach.7.*

Præparatio ad pugnam contra diabolum. Ducens via ad aquilonem. Ezech. 42. a. est quæ præparat ad pugnandum contra diabolum: ideo erat in atrio templi: Sed malignus ad nihilum deducitur in conspectu iusti. Psalm.14. *Glo.ord.s.Deut.21*

Caro Christi immolanda. Ducere vitulam ad vallem asperam, & saxosam propter cadauer inuentum. Deut.21. a. est duci carnem Christi in Hierusalem, vt ibi immolaretur.

Pœnitentia. Deducentes oculi exitus aquarum, sunt lachrymantes per pœnitentiam. Psalm.118. Thre. 1. e. 2. f.3. f.

Credere in Christum. Ducens Barach exercitum in montem Thabor, designat credendum in Christũ, qui est verum lumen. Iudi 4.b. *Rup.s.Iudi.6.*

Conuersari cũ infidelibus. Ducere iugum cum infidelibus, est cum eis conuersari. 2.Cor.6. d. *Amb.s.2.Cor.6.*

Condemnantes Iudæi Christum. Adducentes Iudæi vaccam rufam ad Mosen, sunt condemnantes Christum secundùm legem, vt sibi videbatur, quasi esset transgressor legis. Nu.19.a. Sic duxerunt Christum ad Caipham, & ad Pilatum, & demum ad crucifigendum. Matt.26.f.27.d. Mar. 14. e. 15.a. Luc.22.f. 23.a. Ioan.18.c.e.19.a.c. Is.53.c. Acto.8.f. *Aug.q.in Nu.33.*

Eliminantes sapientem. Deducentes Abraham, & vxorem eius extra Aegyptum, sunt eliminantes à se sapientem cum sua sapientia. Gen.12.d. *Am.2.de Abra.4.*

Incitantes ad voluptates. Ducentes serui Holophernis Iudith, ad tabernaculum Holophernis. Iudith. 10. d. sunt ministri diaboli, incitantes ad voluptates. Sic ducta est Ester ad cubiculũ regis. Ester 2.c. Quod tamen, in bonum, designare potest ductam Ecclesiam ad Christum: vel virginem Mariam in cælum. *Lyra.s.Ester.*

Assumptio Ecclesiæ, vel Mariæ.

Suggestiones diaboli, & persecutiones. Ducens Balach Balaam in verticem montis Phasga. Nu.23.c. designat diabolum suggerentem voluptates. Sic dicebat socer Leuitæ ipsi genero, vt duceret lætum diem. Iudi. 19. c. Et mulieres alienigenæ duxerunt Salomonem ad peccatum. Nee. 13.d. Iob.21. b. Iudi. 21.d. Sic ductus est bos ad victimam. Pro.7.c. Hoc designat diabolus ducens Christum in montem, & in Hierusalem. Et ducentes eum ciues ad supercilium montis. Luc.4. a.b.e. vt in concupiscentias, aut superbiam præcipitetur. Et ducens Petrum, quo non vellet, designat legem carnis trahentem ad id, quod volumus. Ioan.21.f. Ducebantur etiam Apostoli ad reges & præsides. Matt.10.b. Et producentes Aegyptij vitam filiorum Israel ad amaritudinem. Exo. 1.c. sunt dæmones affligente fideles.

Gloriari de terrenis. Deducere gloriam in puluerem, vel collocare in puluere, est gloriari in terrenis Psalmo 7. *Basi.s.Ps.7.*

Deceptores perdentes animas. Adducentes remiges Tyri ipsam Tyrum in aquis multis. Eze.27. e. sunt deceptores animarum, qui eas ad profunda errorum & ignorantiæ demergunt. Sic adduxerunt Iudæi eum, qui fuerat cæcus ad pharisæos. Ioan.9.c. Et ducit cæcus cæcum. Matt.15.b. Luc.6.f. *Glo.ord.s.Eze.27.*

Trahi ad varia desideria, vel in errores. Ducuntur paruuli in captiuitatem. Thre.1.b. quum per paruulos cogitatus, & varia desideria, anima huc illucque trahitur, nec vllam habere quieté permittitur. Idem de filiabus Taphnis. Eze.30.d. vel ducuntur simplices in errores. *Glo.ord.s.Thre.1.*

Subiicientes dæmones, vel cõcupiscẽtiæ homines. Ducentes captiuos, sunt dæmones, vel concupiscentiæ subiicientes homines. Psalm. 136. Ab his ducta est captiua Tyrus. Isa.5.c.23.a. Et ducuntur ad mortem, qui suggestionibus impelluntur in peccata, aut in errorem. Pro. 24.b. Deut.28.d.1.Reg.30.a.4.Reg.5.a.25.b.1.Par.5. d.2.Par.6.g.28.33.b.36.a.Iere.39.b.Thre.1.b.Baruc.5.a.Luc. 21.e.Rom.7.d.1.Corinth. 12. a. Apoc.13.d. *Ar.& Hi.s.Ps.136*

Nutrire filios in delitiis. Ducere filium, aut filiam per ignem. Deut.18.b. erat purificatio idololatriæ. Est autem nutrire filios in carnalibus lasciuiis, & cupiditatibus indecenter: sic enim faciunt eos stipulam ad incendium gehennæ. *Lyra.s.Deut.18*

Potentia Nabuchodonosor. Ductus longus membrorũ aquilæ. Ezech.17.a. Potentiam Nabuchodonosor indicat. *Hie.s.Eze.17.*

Ducere vxorem.

Glo.ord.s.Gen.29. Ducere vxorem, notum est quid sit.

Ducens Iacob Rachelem. Genesis 29. c. designat amplectentem vitam contemplatiuam. *Amplectens vitã cõtẽplatiuã.*

Ducens Achab Iezabelem. 3. Re. 16. g. est amplectentes vitam carnalem. Idem ducere vxores alienigenas. 1. Esd. 10. c. Luc. 12. f. Et qui se excusat à nuptiis, est abstinens à diuino mandato propter voluptates. Luc. 14. e. *Amplectens vitam carnalem.*

Isych.s.Leui.20. Ducit vxorem matrem & filiam, qui concupiscentiæ addit peccatum. Leui. 20. b. *Addens peccatũ concupiscentiæ.*

Isych.s.Leui.21. Non ducit scortum aut repudiatam sacerdos. Le. 21. b. quia non debet vti iis, quæ ad synagogam pertinent, quantum ad ritum literalem legis. *Nõ vti ritu synagogæ abrogato.*

Ductilis.

DVctile metallum dicitur, quod malleando, & ducendo formatur.

Gre.s.Eze.ho.6. Ductile candelabrum tabernaculi, designat Christũ eiusque membra passionibus afflicta. Idem designat ductile aurum, & ductilia ex auro. Exo. 25. d. 37. c. Nu. 8. a. *Christus & eius membra.*

Ori.s.Iosu.ho.7. *Aug.s.Ps.97.* Ductiles tubę significare possunt sacram scripturam, vnde ducuntur mystici sensus. Designant etiam apostolos & prędicatores tribulationibus probatos. Item martyres, cæterósque qui tribulationum tunsionibus perficiunt. Nu. 10. a. Ios. 6. a. Ps. 97. *Sacra scriptura. Apostoli. Prædicatores. Martyres.*

Ricar.de S.Vict.4. de arca mystica.6. Ductilia cherubim propitiatorij. Exod. 37. b. designant laborem sumendum in cognitione inferiorum, & mente purificanda, vt ad aliqualem cognitionem eorum, quæ supra rationem sunt, peruenire valeamus. *Labor in studiis*

Dux, Ductor.

Glo.ord.s.Exo.13. DVx est, qui aliis præit, vel princeps aliorum: & moderator, ac rector.

Hie.s.Iere.30. Dux itineris filiorum Israel, erat Deus per columnam ignis, & nubis: cuius ducatus est securissimus. Exo. 13. d. 15. b. Deut. 1. e. 8. c. 31. b. 32. b. Iudi. 4. c. Nee. 9. b. 2. Par. 13. c. Ps. 79. Sapi. 7. c. Is. 63. d. Ier. 3. b. Erat etiam angelus dux datus à Deo. *Deus. Angelus.*

Dux Israel constitutus Iudas, designabat Christum. Iud. 1. a. 20. c. 1. Reg. 13. c. 25. e. 2. Reg. 6. d. 7. d. 3. Reg. 1. e. Isa. 55. b. Iere. 29. f. 30. d. 1. Macha. 2. f. Matt. 2. a. *Christus.*

Arn.& Au.s.Ps.103. Dux pallerum dicitur domus fulicæ, hoc est, aqua: vel est petra, quæ est Christus, in qua debent firmari minores. Ps. 103. vel est conuersatio apostolica, quæ dux est contemplatiuorũ, & deserentium mundum. *Aqua. Christus. Conuersatio apostolica.*

Rup.6.s.Matt. *Ori.s.Ge.ho.17.& s.Num.ho.12.* *Hie.s.Isa.13.& s.Zacha.12.* *Beda s.Pro.2.* Dux de femore Iuda non deficiens. Gen. 49. b. designat apostolos, & prædicatores non defuturos in ecclesia. Et duces vel reges parantes puteum, sunt apostoli & doctores ecclesiæ. Nu. 7. b. 21. d. Iudi. 11. d. 3. Reg. 14. g. 4. Reg. 20. a. 1. Par. 9. d. 28. a. 2. Par. 8. b. 35. a. Nee. 5. d. Ps. 67. Iob. 39. c. Isa. 13. a. 32. b. Dan. 3. d. Haba. 1. a. Agge. 1. a. Zach. 12. b. Mala. 1. b. Mich. 3. a. 1. Mach. 3. g. 2. Macha. 9. c. 10. f. 13. b. 14. c. Dux pubertatis mulieris alienæ, est ductor hæretici, à cuius doctrina ipse recessit. Pro. 2. c. *Apostoli. Prædicatores. Rex.*

Gre.s.1.Reg.9. Dux ordinatus Saul super populum. 1. Re. 9. c. Vbi notandum, aliquando ordinari pastorẽ pro se, & populo: vt cùm sibi & subditis prodest. Aliquando, nec pro se, nec pro populo: quũ nec sibi, nec aliis prodest, iuxta illud. Hose. 13. d. Dabo eis reges in furore meo. Pro se, non pro populo, quum sibi prodest, non aliis, vt Eze. 2. b. Mitto te ad gentem, apostatricem. Aliquando non pro se, sed pro populo, vt Matth. 23. a. Quæ dicunt, facite.

Hie.s.Zach.9. *Ori.s.Nu.ho.18.* Dux Iuda fit populus Philisthiim, quum gentiles in ecclesia præcedunt Iudæos. Zachariæ 9. b. *Præcedentes Iudæi Gẽtibus*

Gre.19.mor.14.& 31.mor.26. *Hie.s.Iob.31.& s.Eze.30.et s.Mic.7* *Arn.s.Ps.54.* *Rica.de S.Vict.2.de arca mystica.17* *Gre.31.mor.31.32.* Dux, quem volebant constituere filij Israel ad redeundum in Aegyptum, est diabolus aut hæresiarcha, qui ducunt sectatores in tenebras exteriores. Nu. 14. a. Iudi. 4. a. 4. Reg. 7. d. Eze. 21. f. 30. d. 32. g. Mich. 7. b. 1. Mach. 5. a. 7. a. Et duces Moab, sunt dæmones. Nu. 24. c. Iud. 2. a. Hos duces vocat Deus impios. Iob. 34. b. Et duces cohibentes vocem suam, sunt hæretici conuicti ab ecclesia: vel Philosophi, qui tacuerunt post aduentum Christi. Iob. 29. b. 39. c. Eccl'i. 10. c. Matt. 15. b. *Dæmones. Hæretici. Philosophi.*

Dux hominis dicitur homo exterior. Psal. 54. quia nisi per corporeum sensum animus ad exteriorum notitiam peruenire non potest, sed nec ad inuisibilium, quum ad illa cognoscẽda, sine sensibilium notitia assurgere non valeat. *Homo exterior.*

Duces exercitus Pharaonis, sunt grauiores diaboli tentationes. Exo. 14. b. Duces etiam exhortantes, sunt capitalia vitia, quasi ex ratione ad peccandum incitantia. Iob. 39. c. *Grauiores tentationes. Vitia capitalia.*

Dux incredulus verbis Elisæi. 4. Reg. 7. a. typus est Scribarum & pharisæorum, qui noluerunt credere Christo. *Scribæ, & Pharisæi.*

Dulcedo, Dulcis, Suauis.

Arist. de sensu et sensibili.4. DVlcedo, est sapor gustui gratus, estque dulcedo varia, vt dulcedo mellis, & dulcedo vini & aliorum multorum. Transfertur etiam in voces, vt dicatur vox dulcis, quæ grata est auditui. Est autem dulce nimis nutritiuum, & omnia nutriuntur dulci, vel simplici, vel commixto. Demum dulce dicitur, quod placet, & prospera sunt dulcia, quia placent.

Hie.s.Isa.5. *Aug.s.Ps.134.& ser.16.* Suauis dicitur Dominus, & suaue nomen eius, quia in ipso ęst vera, & plena iucunditas, fœlicitas, ac satietas. Est autem dulcis bonis, nam malis non talis videtur, quũ sint malè affecti, & corrupti sensu. Et dicitur suauis misericordia eius. Et suauis spiritus eius, quæ suaui- *Deus. Christus.*

tas maximè patet in incarnatione. Et ipse Christus est dulce, quod mali dicunt amarum. Ps. 24.30.33.67.85.99.108.134.144.Pro.27.a.Sap.2.c.12.a.15.a.16.c.Eccl'i.24.c.1.Petri 2.a.Et dulce mel in ore leonis, est suauitas, quam fideles suscipiunt ex Christo.Iud.14.d.Pro.24.b.Suauiter etiam dicitur Deus omnia disponere.Sap.8.a.

Eucharistia. Dulces cibi sunt in sacramento eucharistiæ, in quo sunt benedictiones dulcedinis. Ps. 20. 54. Et Christi conuersatio est suauis. Et suauissimus odor ex victima cuiuscunque, est odor gratus Deo ex sacrificio Christi. Gen. 8.d.Exo.29.d.35.a.c.Le.1.b.2.d.3.b.4.f.6.c. Num.15.a. 28.b.Eccl'ici.35.b.38.a.39.b.Ephe.5.a. *Ar.s.Ps.20.54.*

Doctrina Christi. Gloria cælestis. Dulces cibi, significant etiam doctrinam Christi. Et dulcia dicuntur eloquia Dei faucibus; quũ interius placent animæ. Ps. 67.118. Ioel. 3.d. Vnde & dicitur suauissimum guttur sponsi. Cant.5.d. vbi etiam significatur dulcedo cælestis gloriæ. Et dicitur suauissimum sine comparatione: quia oculus non vidit, &c. *Hila.s.Ps.67.*

Spiritualis intelligentia. Dulcedo etiam significat intelligentiam spiritualem: vt quum aquæ amaræ in dulcedinem versæ sunt, hoc est, amaritudo literæ in dulcedinem spiritus. Exo. 15.d.Ps.67.Ioel.3.d. Amos 9.d. Sic dulcis factus est liber sicut mel in ore, hoc est, spiritualibus spirituales sensus percipientibus: & iis, qui post multa bona opera, alios suauiter docent. Eze. 3. b. Apoc. 10. d. Psal.18.118. Et suauitas vnguenti, quam perdunt muscæ morientes. Ecclesiastæ 10.a. est dulcedo mysteriorum, & sacramentorum, quam perdunt hæretici. Hoc est dulce lumen oculis. Ecclesiastæ 11.c. *Rup.s.Cant.5. Hie.s.Eze.3. Au.s.Ps.43. & s. Apo.ho.8. Gre.s.Eze.ho.10 Epiph.1.cont. hæreses tomo 3.*

Loqui de sponso Dulcis fructus sponsi est, quum quis delectatur loqui de sponso. Can.2. a. quum videlicet dicit illud. Ps.118. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua! Est etiam dulcis in ipsius sponsi contemplatione. Eccl'i. 24.d.Baru.5.d. Sic est dulcis vox sponsæ, quum in laudibus Dei, & veritate versatur, & cùm fidem in conspectu regum confitetur. Et dulcis eloquio est, qui prædicat recta. Cant.2.d.4.a.Pro.16.c.Eccl'ici.6.a.40.c.47.b.Mich.2.b. Ad hæc facit suauis sonus auium. Sap.17.d. *Contemplari.* *Ori.s.Cant.ho.2. Gre.s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.48*

Dulcis facta aqua, designat honestatis amorem, & zelum ac desiderium ad suscipiendos pro virtute labores: qui prius erant amari. Exo.15.d. *Ori.s.Cant.ho.4. Amb.s.Ps.118.ho.6 Phil.de cong.&c.*

Laudes Dei. Dulcis somnus operanti est, quum quis surrexit à peccato. Et quum quis per bona opera fœlicitatem adeptus est. Et Christo fuit dulcis, quum per mortem, quam libenter perpessus est, operatus est nostram salutem. Eccl'stæ.5.d.Pro.3.c.Ier.31.e. *Hie.s.Eccl'ten. 5.*

Dulcedo animæ est suauitas ossium, hoc est, debita virtutum proportio. Pro. 16.d.

Suaue fragrans incensum, est oratio grata Deo. Exod. 30. a. Suauis est etiam odor sapientiæ. Eccl'i.24.c.

Suaue iugum Christi, dicitur propter amorem, & cognitionem Dei, Matt.11.d. *Hil.s.Mat.Ca.11 Gre.5.mor.5.*

Dulce est malum in ore hypocritæ: quia ei suauis est iniquitas in mente. Iob.20.b. Et dulcis omnis panis homini fornicario. Eccl'ici.23.c. Eze.33.g. Et dulciores sunt aquæ furtiuæ id est voluptates prohibitæ. Pro.9.d. *Gre.35.mor.29.*

Dulcis dicitur diabolus, aut Antichristus glareis Cocyti: quia dùm dona peruersis tribuit, dum eos in hoc mundo honoribus extollit, dum eorum oculis prodigia ostendit, dum fluxæ mentes hunc in suis prodigiis admirantur, & sequuntur, & gustum dulcedinis in vitiis recipiunt, dulcem eum iudicant. Iob.21.b.Pro.7. a. Habent etiam dulces sermones ad decipiendum. Rom.16.c. Dulcedo etiam malorum dicitur vermis. Iob.24.d. quia inde delectabiliter pascitur, vnde per inquietudinem incessanter agitatur: vel quia carnis desideriis, quæ vermis dicitur, anhelat, & delectatur. Et suauis est illi panis mendacij. Pro.9. d. 20.c.Eze.33.g. Suauiter autem viuentes sunt, qui vacant voluptatibus. Iob.28.b. Dulcedo citharæ dicitur, aurium voluptates. Isa.24.b. Dulcedo vini, voluptates gulæ. Ioel.1.a.Eccl'ici.9.c. *Gre.16.mor.31. Hie.s.Isa.24. Ori.s.Ezech. ho.7. Gl.ord.s.Iudi.9.*

Oratio. Suauis odor est idolis, quum bonis scripturis quis abutitur in errorem. Eze.16.c.

Pinguedo gratiæ Dulcedo ficus. Iud.9.b. Si fideles sint ficus, dulcedo est pinguedo gratiæ Christi in eis existens, qui ad maturitatem euangelicæ disciplinæ peruenerunt.

Duma.

Gentilitas. Duma, id est, similitudo, vel silentium, Ciuitas in tribu Iuda, typus est gentilitatis, in qua magnum silentium erat de Deo vero. Isa. 21. c. Duma etiam, iuxta Hieronymum dicitur Idumæa. *Hie.s.Isa.21. & s. Eze.25.& s.Ab.*

Duplex, Duplum.

DVplex, seu duplum dicitur, quod bis continet alterum.

Bona animæ & corporis. Temporalia, & æterna. Mystica, & moralis intelligentia. Bis destructa Hierusalem. Duplicia, quę possidebunt Sancti in terra, sunt bona animi vel corporis, vel temporalia, & ęterna, vel mystica, & moralis intelligentia, vel gaudium apostolorum de conuersione gentium & Iudæorũ. Isa. 40.a.61. c. Pro. 31. c. Sic accipit primogenitus vxoris odiosæ duplicia. Deut.21. c. vt Isaac accepit duplicia, Ismael verò simpla, hoc est, terrena. Eccl'i.20. b.26.a.Za.9.b. Duplicia sunt reddita omnia Iob, vt fides resurrectionis commendaretur, filij verò totidem, vt quos amiserat, resurrecturos speraret. Iob.42.c. Duplex funiculus hæreditatis Ioseph, ad eadem facit. Eze.47.c. *Amb.epis.14. Aug.epis.120. Hi.s.Is.40.61.& s.Ezec.16. Gre.35.mor.9. Beda s.Gē.42. & s.Pro.31.*

Duplicia sunt reddita Christo, quando data est illi potestas in diuina & humana natura, quam prius habebat in diuina, & quia dantur ei ex Iudæis & gentibus. Zach.9.d. *Rup.s.Zac.9.*

Duplicia accepit Hierusalem pro peccatis suis: quia bis destructa est. Isa. 40.a. Zac. 9.c. designatur autem conuersio gentium, & Iudæorum in ecclesia. Designatur etiam duplex pœna pro peccatis, corporis videlicet, & animi.

Conuersio Iudæorum, & Gentiũ. Pœna corporis & animæ.

Lyra. s. Isa. 40. Amb. de Ioseph 4. Beda s. Gen. 43.

Duplex argentum, quod tulerunt filij Israel in Aegyptum. Gen. 43.d. designare potest apostolicum, & propheticum sermonem. Vel indicat sensum hystoricum, & spiritualem, vel corpus, & animam, vel innuit duplicem honorem, quo laborantes presbyteri digni sunt. 1. Timo. 5.c.

Sermo apostolicus & Propheticus. Duplex sensus. Corpus & anima. Duplex honor.

Glo. ord. s. Eze. 28.

Duplex rationale in pectore sacerdotis. Exo. 20.c. 39.b. designat concordiam interiorum, & exteriorum, secundum rectam rationem.

Concordia interiorum, & exteriorum.

Ori. s. Ps. 36. ho. 3. Beda s. Exo. 16.

Duplum manna parare sexta die. Exod. 16.d. est in sexta ætate parare cibum animæ, & corporis, vel facere opera perfecta, quæ sufficiant ad vitam præsentem, & futuram.

Opera sufficientia in futurum.

Hie. s. Isa. 61.

Duplex confusio. Isa. 61.c. designat tristitiam Apostolorum dolentium de infidelitate Iudæorum & Gentium.

Dolor de infidelitate Iudæorũ & gentium.

Ori. s. Iere. ho. 12.

Duplices iniustitias reddit Deus, quando seruus sciens voluntatem domini, & non faciẽs, plagis vapulabit multis. Ier. 16.d. Duplex etiam contritio erit malorum, animæ videlicet & corporis: vel in hoc seculo, & futuro. Ier. 17.d. Apo. 18.b. Ad idem pertinet duplex tribulatio. Nahum 1.c. Et cùm dicitur. Eze. 21.f. Mucro geminata indicatur contritio.

Pœna corporis, & animi.

Duplex spelunca, in qua sepulta est Sara, vide Spelunca.

Duplex spiritus Eliæ in Elisæo, vide Spiritus.

Glo. ord. s. 3. Reg. 6.

Duplex erat vtrunque ostium templi. 3. Reg. 6. d. vt in dilectione Dei sit fides veritatis, & puritas operationis: in dilectione proximi, patientia, & benignitas.

Geminæ virtutes charitatis.

Glo. ord. s. Exo. 26.

Duplicatum signum in fronte tecti tabernaculi testimonij. Exo. 26.b. est cùm omnes, qui sanctam intrant ecclesiam, ita fide & sacramento dominicæ passionis initiatur: vt huius quoque imitatione, semper sibi viuendum esse intelligant.

Fides, et imitatio passionis Christi.

Glo. ord. s. Deut. 19

Duplicare numerum ciuitatum fugitiuorum. Deut. 19.c. est multiplicare, & perficere virtutes in anima.

Multiplicatæ virtutes.

Glo. int. s. Exo. 22. Glo. ord. s. 4. Re. 25

Duplum restituit, qui furatus est, quod adhuc est viuens. Exo. 22. a. vt pœnitentiam agat animo & corpore.

Pœnitentia animi et corporis.

Duplex murus Hierusalem, protectionem intus & extra habendã aduersus vitia designat. 4. Reg. 25.a. Et duplicem murum duorum testamentorum.

Duo testamenta.

Duplex cor est, quum aliud extra ostenditur, quàm in corde habeatur. Eccl'ici. 1.d. 2. c. Iacobi 1.a. 4.b. Idem est duplex lingua. Eccl'ici. 5.c. Et duplicare sermones. Eccl'i. 41.a.

Duplicia peccata videntur eorum, qui fauent aliorum peccatis. Eccl'i. 7.a. Sic faciunt Pharisæi proselitum duplo filium gehennæ. Matt. 23.e.

Durus, Durare, Indurare.

DVrum dicitur, quod non cedit prementi, vel diuidenti, vt lapis, & ferrum. et per metaphoram durum dicitur, quod est graue, & molestum.

Hila. s. Ps. 59. Gre. 20. mor. 26.

Dura manus Dei, dicit grauem eius punitionem. 1. Reg. 5.b. Iob. 30.c. Et dicitur durissimum iudicium Dei, quum quis condemnatur ad pœnãm æternam. Sapi. 6.a. Et durus homo dicitur Deus à malo seruo. Matt. 25.c. Acto. 9.a. Dura quoque ostendit Deus, quum minatur. Ps. 59. Sic dicitur dura visio, qua iudicatur grauis pœna, quã Deus comminatur. Is. 21.a. Et durus nuncius Dei. 3. Re. 14.b. Et durus spiritus Dei, est eius grauis ira. Isa. 27.b. Et durus gladius Dei, est vltima condemnationis sententia. Isa. 27.a.

Grauis Dei vindicta.

Aug. s. Ps. 59.

Dura etiam, quæ ostendit Deus populo suo, fuerunt persecutiones Martyrum. Ps. 59.

Persecutiones Martyrum.

Glo. ord. s. Ioan. 6.

Durus visus est sermo Christi incredulis. Ioan. 6.f. qui ea iudicant dura, quæ suo intellectu non assequuntur. Sic autem decet occultari mysteria indignis.

Mysteria occulta indignis.

Hie. s. Eze. 3.

Durior frons Ezechielis frontibus Iudæorum. Eze. 3.b. designat fortitudinem prædicatoris, non pertimescentis impudentiam peccantium. Designat etiam patientiam Christi, quam etiam significant durissima petra, durus lapis, durum ferrum. Ios. 4.a. Sap. 11.a. Eccl'i. 31.d. Isa. 50.c. Deut. 8.c. 32.b.

Fortitudo prædicatoris. Patiẽtia Christi.

Gre. 20. mor. 22. 27 Hie. s. Iob. 38.

Durantur aquæ in similitudinem lapidis. Iob. 38.c. in malum quidem, quando adueniente Satana, mali eius malitiã imitantes, mollia viscera charitatis amittunt. Vel e diuerso in bonũ, quãdo infirmus quisque per acceptã desuper tollerantiã, passiones sui Redẽptoris imitatur.

Durities malorũ. Tolerantia bonorum.

Gre. 31. mor. 9. 16. Hie. s. Iob. 39.

Duratur struthio ad filios suos, quasi non sint sui. Io. 39.b. quãdo hypocrita, viscera charitatis nesciens, quanto per mundi concupiscentiam in exteriora resoluitur, tãto per in affectionem suam interius obduratur, & torpore insensibili frigescit intrinsecus. Vel designatur ecclesia, quæ non dolet pro filiis, quos videt martyrio coronari. Vel est synagoga contra Apostolos filios suos, quos durè persequebatur.

Ariditas affectus charitatis. Nõ dolens ecclesia pro martyribus. Persequẽs synagoga apostolos.

Beda s. Exo. 6.

Duræ viæ virtutis, sunt opera laboriosa. Ps. 16. Et durissimũ opus sunt tentationes. Exo. 6.b.

Opera laboriosa. Tentationes.

Ori. s. Exo. ho. 4. & s. Cant ho. 2. Aug. de essent. diu. Ber. 1. de considera. Euc. form. spiritu. 1. Gre. Nysse. de vita Mosis.

Durum cor dicitur, quod diuinæ voluntati, vel præceptis eius & motionibus resistit, nec percussionibus emollitur. Vel aliter, cor durum est, quod nec compunctione scinditur, nec pietate mollitur, nec mouetur precibus, minis non cedit, flagellis duratur, ingratum ad beneficia est, ad consilia infidum, ad iudicia sæuum, inuerecundum ad turpia, impauidum ad pericula, inhumanum ad humana, temerarium ad diuina, præteritorum obliuiscens, præsentium

Cor nec monitionibus, nec percussion. emollitũ. Obstinatio.

negligens, futura non prouidens. Ipsum est, cui præteritorum, præter solas iniurias, nihil omnino non preterit, presentium nihil non perit, futurorum nulla, nisi fortè ad vlciscendum, prospectio, seu præparatio est. Et vt in breui cuncta horribilis mali mala complectar, ipsum est, quod nec Deum timet, nec hominem reueretur. Induratur autem cor, vt lutũ induratur à Sole: quia luteas habeat cogitationes. Indurat autem cor Deus, quum quorundã corda malorum, sicut de Pharaone scriptum est, ex gentibus culpis, iusto iudicio indurari permittit, in vindictam videlicet, & pœnam peccatorum. Exo. 4.c.7.a. 9.b.10.a.g. 11.d. 13.c.14. a. 17. d. Deu.2.f.Iosu.11.b.Iob.41.c.Ps.89.Pro.28.c.Eccl'ici.3.c.Isa.46.d.47.c.48.a.63.d.Matth.19.a. Marc.10.a.16.c.Ioan.12.f.Rom.2.a.9.d.Ephe.4.e.Acto.19.b.

Permittes Deus indurari. — *Beda s.Exo.5.*

Induratur cor Leuiathan quasi lapis. Iob.41.c. quia antiquus hostis nulla vnquam conuersionis pœnitentia mollietur.

Duritia diaboli. — *Gre.44.mor.3.*

Dura ceruix, & durum dorsum, duram & obstinatam superbiam significat. Exod. 32. c.33. a.34.a.Leui.26.c.Deut.9.b.10.d.31.g.4.Reg.17.c.2. Par. 30.c.Nee.9.e.Pro.29.a.Eccl'i. 33.d. Isa.48.a.Iere.7.f.17.c.Baru.2.f.Acto.7.f. Et durè ligati sunt principes hæreticorum, quia obstinati sunt, obturantes aures suas. Isa.22.a.47.c. Ad hæc durus vir, & durus rex. 1.Reg.25. a.2. Reg.3.g.Sap.11.b. Et durus equus Eccl'i.30.b.

Superbia. — *Hie.s.Isa.22.*

Dura facies, designat impudentiam peccantis. Eze.2.b.3.b.Ier.5.b.

Impudentia. — *Hie.s.Iere.5.* *Gre.s.Eze.ho.9.*

Dura indignatio Simeon & Leui. Gen.49.a. fuit sacerdotum & Scribarum, quæ peruenit vsque ad crucifigendum Christum. Et dura æmulatio sicut infernus. Cant. 8. b fuit Iudæorũ aduersus Christum, quia vt infernus sine misericordia, quos tenet, cruciat, ita iudaica plebs Christum apprehendens, sine vllo pietatis respectu, ipsum ad crudelissimam mortem adegit.

Odium & persecutio Iudæorum in Christum. — *Glo.int.s.Gene.49* *Gre.s.Cant.8.*

Dura opera filiorum Israel in Ægypto, significant opera peccati, & dura seruitus est seruitus peccati. Exo.1.c.3.b.6.b.Isa.14.a.Ester 14.b. Et durissimum iugũ.3.Reg.12.a.2.Par.10.a. Et ipsæ peccata Hierusalem dicuntur dura. Iere.30.c. Et durissima via, sunt opera peccati & idolatrię. Iudi.2.d.

Peccata. — *Hie.s.Isa.14.*

Duri sermones, aut responsiones, vel increpationes, sunt molestiam inferentes. Gen. 31. d. 42.b.f.3.Reg.12.c.2.Re. 19.g.2.Par.10.c.Prou.15.a.25.b.Sapi.18.c.Eccl'ici.19.b.Iudæ.e.2.Co. 23.d.Titum 1.c.

Correptiones molestæ.

Durè accipiens Abraham eiectionem ancillæ & filij eius. Gen.21.b. designat grauem debere esse prelato punitionem subditorum.

Aegrè puniens prælatus. — *Lyra.s.Gen.21.*

Durũ non videri fratribus Ioseph eius venditionem. Ge.45.b. est recognoscere venditionẽ & passionem Christi salutem esse generis humani.

Cognoscere vtilitatem passionis Christi. — *Glo.int.s.Gen. 45.*

Durum bellum inter domum Iuda & Israel. 2.Reg.2.d. dicitur, quia obliti sunt fraternitatis, quæ erat inter eos.

Duri panes Gabaonitarum. Iosu.9.a. opera veteris hominis designant inutilia.

Opera veteris hominis. — *Glo.ord.s.Iosu.9.*

Ebrietas, Ebrius, Temulentus, Inebriare, Crapula.

EBRIETAS, est sensuum perturbatio, quę fit à vino, aut aliquo simili, ascendente multitudine spirituum ad cerebrũ, & simulacra, & phantasmata perturbante, quo fit, vt ebrij somnia terribilia, & monstrosa videant. Et aliquando ebrij sunt læti, aliquando tristes, quandoque verò graui opprimuntur somno. Vel generalius ebrietas nihil aliud est, quàm excidisse à recta ratione, deliratioque & sanæ mentis priuatio, siue ab ira siue ab alio morbo animi id fiat. Crapula autem, est nimia cibi repletio.

Ari. de somn. ca.3. *Chry.adu.Iu.ho.5.*

Ebrietas in Deo, est plenissima bonorum omnium immensitas, quæ in ipso secũdum causam præexistit. Sed & illum, qui ebrietatem comitatur, excessum sensus atque sciendi Dei excellentiam, quæ omnem refugit intellectum, accipi opportet, per quam excipitur ab intelligendi ratione, quum ea sit excellentia, vt intelligere, atque intelligi, ipsumque esse transcendat, ac omnia simpliciter, quæcunque sunt bona, inebriatus esse, atque excedere dicitur Deus, quippe qui eis omnibus immensitatis totius eminentia plenissimus est, & rursus extra omnia & vltra omnia segregatus.

Immensitas Dei — *Dyon.areopa.epi.9*

Inebriare Deum adipe victimarum. Isa. 43. d. est offerre illi sacrificium spiritus contribulati.

Oblatio spiritus contribulati. — *Hie.s.Isa.43.* *Hie.s.Danie.9.*

Inebriat Deum malitia nostra, quæ quando in nobis ab ipso corripitur, ipse euigilare dicitur, & de sua ebrietate consurgere, vt nos peccato ebrios euigilare faciat. Ps.77.

Correptio Dei. — *Au.16.ciui.Dei 2.*

Inebriatus Noe, designat Christum, qui amoris ebrietate excessum, & passionis ignominiã pati voluit, & à Iudęis nudari, & in cruce soporari. Gen.9.c. Ier.23.b.

Christi passio. — *Beda s.Gen.9.* *Rup.4.s.Gen.38.*

Inebriati fratres Ioseph cum ipso Ioseph, designant iucunditatem, quæ ex sapientia habetur. Genes.43.g. Ps.22.35. Et inebriati sunt ab vbertate domus Dei, qui per passionẽ Christi

Iucunditas sapientiæ — *Ori.s.Cant.ho.3.* *Am.s.Ps.118.ser.13*

adepti sunt gloriam. Et dicitur ita Deus inebriasse terram sanguine suo: quam etiam inebriauit multiplicando in ea doctores. Et inebriauit fluuios, hoc est, ipsos homines apostolos in Pentecoste. Ps. 64. Acto. 2. c. Et vt ebria iudicata est Anna ab Eli, ita Apostoli à Iudęis 1. Reg. 1. b. Erant tamen ebrij mutatione cordis, & ardore amoris in Deum: licet Iudęi verbis calũniam eis impegerint: vel iudicauerunt eos terrenam sublimitatem appetere, & non cælestia: vel falsa, & hæretica prædicare. Sic præpositi carnales ebrios iudicant contemplationi vacãtes. Pro. 5. d. Is. 55. c. Cant. 5. a. Eccl'ci. 24. d. 32. c. 39. c. Ier. 23. b. 31. c. e. Mic. 2. d. Zac. 9. d. Ioan. 2. b. Inebriantur autem, qui voluntatem à malo in bonum mutant. Agge. 1. b.

Arno. s. Ps. 67. Hier. s. Ier. 31. & s. Mic. 2. & s. Ps. 80. Aug. s. Ps. 64. Gre. s. 1. Reg. 1. & s. Cant. 5. & s. Eze. ho. 10. Ricar de S. vict. de 12. patriar. 38. Chry s. Ps. 12. Aug s. Ps. 74.

Inebriat calix passionis Christi martyres. Ps. 22. 35. quia propter Christum dicunt patri & matri: Non noui vos. Quid autem tam ebrium, quàm non agnoscere vxorem flentem, non filios, non parentes? *Contemptus mundi.*

Ber de diligendo Deo. Rup s. Cant. 4.

Ebrietas autem magis propriè erit in fœlicitate, quum in totum Sancti transfundentur in Deum. Ideo dicitur. Ps. 35. Inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, & torrente voluptatis tuæ potabis eos. De his etiam Psalmo 64. Cant. 5. b. Est hæc ebrietas, obliuio præteritorum malorum. *Fœlicitas.*

Hie. s. Isa. 34. 89.

Inebriat Deus sagittas suas sanguine, quum grauem & generalem exercet punitionem. Deut. 32. f. Ier. 46. c. Et inebriatus est gladius Dei in cælo, quum eiecti sunt dæmones, & grauiter puniti. Is. 34. a. Et inebriantur mali calice iræ Dei, & absynthio. Ier. 48. d. Thr. 3. b. Inebriat quoque Deus hostes Sion sanguine suo ipsorum, quasi musto, quum eos punit in inferno. Isa. 49. g. Et inebriat eos in indignatione sua. Is. 63. b. Thre. 4. d. *Grauis vindicta Dei.*

Ori. s. Leui. ho. 7. Basi. de ieiunio. ho. 1 Gre. s. 1. Reg. 1. & 20. mor. 15. Rup. 10. vict. verbi Dei. 4. et 10. s. Apo.

Vt autem ebrietas ipsa est in se mala, & vituperabilis: ita sæpe in malam accipitur partem, vt ebrij dicantur, qui vel ira, vel concupiscentia, aut aliquo alio affectu, mentem à statu suo dimouente, perturbantur. Inebriat etiam tumor ex prædicatione proueniens. 1. Reg. 1. c. Inebriatur autem absinthio, qui in voluptatibus, aut propter voluptates se tradit spontaneis laboribus, & tribulationibus, quæ & amaræ sunt, & cæcitate cupiditatis, quasi insensibilitate ebrietatis ignorantur. Thre. 3. b. Superbia etiam ebrietas dici potest. Pro. 31. a. Et cupiditas. Apoc. 17. a. *Affectus animi inordinati. Superbia. Cupiditas.*

Ori. s. Gen. ho. 5. et s. Iere. ho. 2. Hie. s. Isa. 5. 19. 28. & s. Eze. 8. Gre. 11. mor. 13.

Ebrietas Lot, designat peruersam rerum temporalium affectionem. item prauam iudæorũ intelligentiam. Gen. 19. g. Ps. 68. isa. 5. c. Et ebrij sunt, qui errant sequentes hæreticos. Isa. 19. c. Item Pharisæi & Iudas inebriati sunt non à vino. Is. 24. d. 28. a. 29. c. 51. g. Et inebriat omnem terram calix Babylonis, quum res terrenæ, omnium terrenorum sensum peruertunt. Iere. 23. b. 25. f. 51. d. Deut. 29. c. 1. Reg. 25. f. Iudit. 13. a. Iob. 12. d. Ps. 106. Pro. 11. d. Eccl'i. 26. b. Eze. 23. e. 39. e. Hose. 4. c. Ioel. 1. a. Mich. 2. d. Nahum 3. c. Haba. 2. d. Matth. 24. d. Luc. 21. g. Et inebriantur nocte, qui faciunt operam tenebrarum. 1. Thess. 5. b. est etiam ebria mulier sanguine Sanctorum, crudelitas videlicet Iudæorum & gentium in Sanctos. Apo. 17. b. *Affectus temporalium. Praua intelligentia Iudæorũ, & hæreticorum. Crudelitas.*

Rup. 10. s. Apo.

Am de Elia. 5. & de Noe. 19.

Inebriare etiam, est vitio confundere. Leuit. 10. b. Et hæc ebrietas est causa nuditatis, vt in Noe. Gen. 9. c. quæ ebrietas, etiam est impetus delectationis. Num. 6. a. Prou. 7. c. 26. b. 2. Reg. 13. e. 3. Reg. 16. c. 20. c. Dani. 5. a. Nahum. 3. c. Haba. 2. c. *Cõfundere vitio*

Hie. s. Isa. 16.

Inebriat Esebon lachrymis, qui vehementer deflet prauas hæreticorum cogitationes. Isa. 16. c. *Deflere hæreticos.*

Rup. s. Zach. 12.

Inebrians Dauid Vriam. 2. Reg. 11. b.

Crapula sumi potest in bonum, vt cum Hierusalem ponitur superliminare crapulæ. Zac. 12. a. hoc est, ecclesia est domus, in qua est vera satietas, in qua editur verus agnus, nam extra eam est fames *Satietas in ecclesia.*

Ebrona.

Ori. s. Nu. ho. 37. Hier. de Mansioni.

Ebrona, idest transitus, trigesima prima mansio filiorum Israel in deserto, quo peruenerunt ex Ietabatha, quia semper est transeundum, donec deueniatur ad perfectam quietem. Numer. 33. e. Et tunc fit illud. Psalmo 41. Transibo in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei.

Ebullire.

Ebullire, est quasi bulliendo & feruendo producere.

Glo. ord. s. Exo. 8.

Ebulliens fluuius Aegypti ranas, designat ampullas verborum, quibus mundani abundant. Exod. 8. a. Sic dicitur. Pro. 15. a. Os fatuorum ebullit stultitiam. *Abundantia loquacium. Hæretici.*

Lira. s. 1. Reg. 5.

Ebullientes villæ & agri Philisthinorum mures. 1. Reg. 5. b. designant hæreticos vndique consurgentes, & ecclesiam perturbantes.

Ebur, Eburneus.

EBur, sunt dentes elephantorum prominentes, qui sunt illis velut cornua, quos deciduos casu aliquo, vel senecta defodiunt. Ex aliis elephantorum ossibus, licèt ob penuriam sit vsus, pro ebore, non tamen propriè sunt ebur.

Plinius 8. natura histo. 3. Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Can. 5.

Eburneus venter sponsi, designat Christi resurrectionem, & immortalitatẽ, ac gloriam, quã habet ad dexteram Patris, quia ebur, est admodum diuturnum, & regiæ sedis ornamentum. Canti. 5. d. vel quia ebur est id quod preciosius est in elephante, designat excellentiam naturæ humanę in Christo, super cæteros homines. *Resurrectio & immortalitas Christi.*

Charitas. Eburneæ domus.Pſ.44.abundantiam charitatis Chriſti deſignare poſſunt.Et etiá corpus caſtum. *Baſ.& Arn.ſ. Pſ.44.*

Apoſtoli. Domus eburneas,propter magnitudinem elephantorum, domus amplas accipimus.Ampla enim eſt via, quæ ducit ad perditionem.Sed ebur niſi radatur limis,diuidatur ſerris ac ſubulis perforetur, obſcurum & horribile eſt:Sic & Apoſtoli erant antequam vocarentur,&in habitarentur: ſed poſtquam vocati ſunt,ſerris ſecti,vngulis raſi,ſcalpellis ſcalpti,flammis igniti,ac diuerſis ſuppliciis elimati,facti ſunt domus Dei:in qua ipſe Chriſtus dignaretur inhabitare.Pſ.44. *Prædicatores.* Deſignāt etiam domus eburneę prędicatores,qui ſunt precioſi propter ſapientiam.Eoſdem deſignat turris eburnea,cui comparatur collum ſponſæ.Cantic.7.b.quia prædicatores eccleſiæ,& alti per contemplationem , & fortes per ſanctorum operum exercitationem,& precioſi per diuinam ſapientiam habentur. *Hie.ſ.Pſ.44.* *Gre.ſ.Cant.7.*

Doctrina hæreticorum. Eburneæ domus,etiam dicuntur eſſe hæreticorum.Amos 3.d.quæ artifici dente , & rhetorici nitoris ſplendore compoſitæ ſunt. *Hie.ſ.Amos 3.*

Feruor patrum antiquorum. Ebur antiquum,feruorem antiquorum patrum deſignare poteſt.Thr.4.b. *Gre.32.mor.23.*

Mors. Vox. Ebur & dentes inſigne eſt mortis,& vocis.3.Reg.10.d.2.Par.9.e.Eſter.1.a.Ezec.27.Amos 3.d.6.b. *Hie. ad principiũ. & ſ.Iſ.2.*

Deliciæ. Eburnei lecti,delicias ſignificare poſſunt.Amos 6.a. *Hie.ſ.Amos 6.*

Eccleſia, Eccleſiaſtes.

ECcleſia,eſt congregatio conuocata:& ſumitur pro congregatione fidelium, etiam in lege veteri.vt Nu.20.a.Deut.23.a.Sed magis propriè dicitur eccleſia in lege noua, quæ dicitur eccleſia magna.Pſ.21.quia ſynagoga erat eccleſia parua.Et illi conuenit magis nomen ſynagogæ,quæ poteſt eſſe etiam congregatio irrationalium , & cum quadam coactione.Eccleſia verò eſt congregatio ratione vtentium,& ſpontaneè conuocatorum.Et eccleſia magna reuerentium,eſt multitudo venientium ad fidem.Ier.31.b.Thr.1.d. *Cœtus beatorũ.* Eſt etiam eccleſia magna cœtus beatorum.Pſ.88.149.*Prælatus.* Eccleſia etiam prælatus.Matt. 18. b.Si non audierit eos, dic eccleſiæ.*Templum.* Et ipſum templum.Thr.1.d.Ne intrarent eccleſiam tuam. *Aug.epiſt.120.* *Lyr.ſ.Mat.18.*

Congregatio cogitationum. Eccleſiæ,in quibus benedicendus eſt Dominus , ſunt congregatio cogitationum, & congregatio deſideriorum.Pſ.67. *Ricar.de S.Vict.de 12.patriar.84.* *Hie.ſ.Pſ.25.*

Cõgregatio Iudæorum & hæreticorum. Eccleſia malignantium,eſt congregatio Iudæorum,& hæreticorum.Pſ.25. *Hie.ſ.Eccl.1.*

Chriſtus. Eccleſiaſtes.i.concionator:typus eſt Chriſti.Eccleſiaſtæ 1.a.

Eden.

Sapientia. EDen,ideſt,deliciæ:Sic dicitur paradiſus voluptatis, & deſignat ſapientiam , quæ gaudet ſolius Dei patris maieſtate.Vel deſignat animam,in qua Deus deliciatur.Gen.2. *Phil.1.alleg.& de plantatio.Noe.*

Quærẽtes voluptates per ſenſus Eden in negociatoribus Tyri , deſignat eos,qui per carneos ſenſus quærunt voluptates.Ezech.27.e. *Hie.ſ.Eze.27.*

Edere, quære Comedere.

Edere pro Emittere, vide Emittere.

Edicere, Edictum.

EDicere,eſt iubere voce præconis:vnde edictum, quod,vt lex,publicè præcipitur.

Vocatio gentiũ. Edictum regis Cyri,vt ædificaretur domus Dei.1.Eſd.5.d.Ad vocationem gentium & renouationem eccleſiæ referri poſſunt:& etiam edicta regis Aſſueri.Eſter 1.d.3.d.8. d.

Prohibentes reges cultũ vnius Dei. Edictum regis Darij,ne quis adoraret Deum,&c.Dan.6. c. decreta indicat.Imperatorum aduerſus Chriſtianos,ne vnum Deum colerent.Ad idem quoque faciunt edicta regis Antiochi.1.Mach.6.c.Hebr.11.f.

Pacis Chriſti publicatio. Edictum Cæſaris Auguſti,vt deſcriberetur vniuerſus orbis.Luc. 2. a. publicationem pacis per Chriſtum futuram deſignauit. *Glo.ord.ſ.Luc.2.*

Ediſſerere, vide Diſſerere.

Edom, vide Eſau.

Educare, vide Nutrire.

Educere, Eximere, Extrahere.

EDucere,eſt ab interiore loco ad exteriorem ducere,& emittere,ac extrahere,&producere,& interdum vocare.

Liberans Deus à vitiis. Educit Deus de Vr Chaldæorum,quum liberat ab incendio vitiorum.Gen.11.d.15.b.Et de fornace ferrea.Deu.4.c.Sic educit Deus de Ægypto,& ab ergaſtulo Ægyptiorũ , hoc eſt, ſeparat de mundo,& à vanitatibus eius,& à ſuperſtitionibus,& à tenebris vitiorum.Exo.3.c. 6.a.7.a.12.g.16.b.18.b.20.a.29.g.32.a.c.Leu.10.g.26.g.Nu.20.a.21.a.23.d.Deut.4.f. 6.b.Ioſ. 24.d.Iud.2.a.6.b.16.f.3.Reg.8.f.Pſ.90.104.106.135.Sap.10.d.Ier.38.d.52.g.Ezec.37. d. Amos 9.a.Mich.7 b.Heb.13.d.Actor.5.c.12.c.Sic educit de terra aquilonis.Ier.16.c.23.b.32.d.Baru. 2.c.Hoſ.12.c.Amos 2.c.Mich.6.a.Et educit oues ſuas de populis.Eze.34.d.38.b. *Arn.ſ.Pſ.135.*

Producẽs Chriſtum. Educit Deus panem de terra,quum produxit Chriſtum ex Virgine.Pſal.103.Quem etiam extraxit de ventre matris.Pſ.21.Et eduxit lapidem primarium.Zac.4.c. *Arn.ſ.Pſ.103.*

Liberans ab incredulitate. Eduxit Deus Gentes,quũ liberauit eas ab incredulitate.Iſ. 48.d.Ezec.38. d.Et educit cęcos *Hie.ſ.Eze.38.& ſ.Iſ.42.*

Aug. s. Ps. 77. in viam, quam nesciunt, quum Gentiles ducuntur ad viam fidei, quam prius ignorabant. Isa. 45. c. Et eduxit eos in nube diei, hoc est, per assumptam carnem Christi in hac vita. Ps. 77.

Glo. ord. s. Ps. 30. — *Liberans à tentatione, & tribulatione, & à prauis affectibus.* Educit Deus de laqueo venantium, quum liberat à tentatione. Psa. 30. 36. 67. Sap. 4. c. 10. a. Et extrahit de aquis, quum liberat à tribulationibus, & tentationibus. 2. Reg. 22. b. Et de mari. Is. 63. c. Eze. 37. d. Amos 9. a. Ad idem referri potest extrahere bouem, aut asinum de cisterna. Luc. 14. a. Liberat etiam de laqueo, quum liberat à prauis affectibus.

Arn. & Hil. s. Ps. 141. — *Resurrectio Christi.* Educi Ioseph de carcere, est Christum à mortuis resurgere. Gen. 40. c. 41. b. 42. d. Idem est extrahere Ioseph de cisterna. Gen. 37. f.

Arn. s. Ps. 67. — *Liberans ab inferis, et peccatis.* Educit etiam Deus de carcere, quum liberat à fastidio rerum bonarum, & ab inferis. Gen. 42. d. Ps. 141. Et educit de inferno, quum eum, qui ex infirmitate in peccatum cadit, liberat à peccato. Ps. 29. Et educit vinctos à diabolo in fortitudine. Ps. 67.

Hie. s. Is. 63. & s. Ps. 17. Hil. s. Ps. 65. — *Ducens ad prospera.* Educit Deus Mosen ad dexteram, quum ad prospera ducit, liberans ab aduersis. Isa. 63. c. Sic educit in latitudinem, hoc est, ab angustia tribulationum in spem cælestium. 2. Reg. 22. b. Ps. 17. Et educit in refrigerium, præcipuè in generali resurrectione. Ps. 65. Educit etiam Deus de deserto, quum liberat à miseriis huius mundi. Exo. 33. c.

Amb. 2. de Abr. 8. Phil. 2. alleg. Hie. s. Is. 43. Cyr. 3. s. Ioan. 3. — *Eleuans mentem in contemplationem cælestium.* Educit Deus foras ad suspiciendum cælum. Gen. 15. b. quum eleuat mentem in cælestium contemplationem: aut extra carnis angustias eam educit. Et educit foras populum cæcum. Is. 43. b. quum Iudeos ab angustiis legis transfert in latitudinem Euangelij. Et educens Moses populum in occursum Dei. Exo. 19. c. designat legem introductione pædagogica parantē populum ad susceptionem Christi, eiusque doctrinæ. Ad hæc refertur, quum eduxit Christus discipulos foras in Bethaniam. Luc. 24. g.

Arn. s. Ps. 103. — *Dans solidam doctrinam.* Educit Deus panem de terra, quum dat solidam doctrinam. Ps. 103. Et educit riuos de petra durissima: & aquam de petra. Deut. 8. c. Psa. 77. hoc est, doctrinam Euangelicam de Christo in Apostolos & doctores, tanquam fontes, flumina, ac torrentes: & etiam fontem baptismi, & martyrij.

Hier. Aglasæ. & s. Is. 42. — *Iustè iudicans.* Educit Christus iudicium in veritate, aut perducit ad victoriam. Isa. 42. a. quia iustificatur in sermonibus suis, & vincit cùm iudicatur. Educet etiam iudicium in veritate, quia in iudicio iustè iudicabit.

Glo. int. s. Ps. 36. Ori. s. Ps. 36. ho. 1. — *Claritas bonorum operum.* Educet etiam Deus iudicium iusti, tanquam meridiem. Psal. 36. quando in iudicio declarabitur, quàm rectè iustus crediderit. Item ponendo opera iusti in exemplum, vt luceant coram hominibus.

Hie. s. Is. 40. — *Numerans stellas, et angelos.* Educit Deus in numero militiam cælorum. Is. 40. f. quia numerat multitudinem stellarum & angelorum.

Hie. s. Is. 65. — *Christus, et Apostoli de semine Iacob.* Eduxit Deus semen de Iacob, hoc est, Christum, & Apostolos de semine Iacob. Is. 65. b.

Ori. s. Ier. ho. 5. Arn. s. Ps. 134. Hie. s. Ier. 10. — *Faciēs ex humilibus prædicatores.* Educit Deus nubes ab extremo terræ, quum facit ex humilibus prædicatores. Psa. 134. 143. Ier. 10. c. Et eduxit sapientiam de nubibus, hoc est, de prædicatoribus, per quos eam manifestauit. Bar. 3. c.

Ori. s. Ier. ho. 5. — *Dans dona Spiritussancti.* Educit Deus ventos de thesauris suis, quum dat dona Spiritussancti, quæ sunt in Christo. Ps. 143. Ier. 10. c.

Ori. s. Matt. ca. 13. — *Conuocātes angeli ad iudicium.* Educentes sagenam, erunt angeli conuocantes omnes ad generale iudicium. Mat. 13. d.

Gre. 17. mor. 18. — *Eiectio principis huius mundi.* Eductus est coluber tortuosus de cauernis suis, obstetricante manu Dei. Iob 26. d. Quia dum nobis diuina gratia medetur, is qui nos tenuerat, antiquus à nobis hostis eiicitur, sicut incarnata Veritas dicit. Nunc princeps huius mundi eiicietur foras.

Cyr. 7. s. Ioan. 2. — *Instruere simplices.* Educens Noe secum animalia ab arca. Gen. 8. c. designat prælatum facientem exerceri simplices in bonis operationibus. Et educentes filios, & filias in Hierusalem. Ezec. 14. g. sunt instruentes discipulos. Et educit pastor oues. Ioan. 10. b. quando ex quiete & ocio, ad ambulādum in via mandatorum Dei, & boni operis exercitium ipsas euocat, admonitorioque sermone incitat.

Gre. 33. mor. 12. Hie. s. Iob 40. — *Capiens diabolum per carnem.* Extraxit Christus Leuiathan hamo. Iob 40. c. quum proposita carne mortali per latentem immortalitatis potentiam, quasi per hamum, diabolum laborantem transfixit, & foras eiecit. Eze. 29. a. 32. a.

Gre. 15. mor. 6. — *Auferēs doctrinam ab hypocrita.* Extrahit Deus diuitias de ventre hypocritæ. Iob 20. b. quando doctrinam, quam ille seruare noluit, Deus iusto iudicio de eius memoria aboleri facit.

Hie. s. Mar. 8. — *Deserere prauorum cōsortium.* Educens Christus cæcum extra vicum. Marc. 8. c. designauit deserendum esse prauorum consortium, vt veritatis lucem videre valeamus. Is. 43. b.

Hie. s. Is. 43. — *Indurans persecutores.* Eduxit Dominus quadrigam. Is. 43. c. quum indurauit Pharaonem, & cæteros persecutores, in quibus ostendit potentiam suam.

Glo. ord. s. Exo. 8 — *Loquacium productio.* Educuntur ranæ in Ægypto, quum oriuntur Poetæ, & loquaces in mundo. Exo. 8. b.

Aug. q. in Nu. 33. — *Ducentes Iudæi Christum extra ciuitatem.* Educentes vaccam rufam extra castra. Nu. 19. a. designant Iudæos educentes Christum extra ciuitatem, vt crucifigeretur. Marc. 15. b. Idem designarunt educentes Naboth ad lapidandum. 3. Reg. 21. c.

Stringere. Educere gladium, idem quòd stringere gladium.

Glo. ord. s. 1. Reg. 17. — *Conuincere Philosophos sua doctrina.* Educens Dauid gladium Goliath de vagina sua, ad occidendum eundem Goliath. 1. Reg. 17. g. designat doctorem, qui per doctrinam Philosophorum conuincit eosdem Philosophos. Vel designatur Christus, qui per eosdem, quos de potestate diaboli abstulit, eundem diabolum vicit.

Vtens sacra doctrina aduersus peccantes, & hæreticos. — Eximens autem Petrus gladium suum ad percutiendos aduersarios. Mat.26.d. designat doctorem vtentem sacra doctrina aduersus peccantes, & hæreticos. Non educẽs autem Iether, filius Gedeon, gladium aduersus Zeb, & Zebee reges. Iud.8. d. designat eos, qui nõdum sunt apti ad pugnandum aduersus hæresiarchas, & infideles. Non educens autem Ehud gladium, quem infixerat in ventrem Eglon. Iud.3.c. designat doctorem conuincentem hæreticos, & infideles, & perseuerantem in victoria. *Conuincens hæreticos.*

Hæretici pugnãtes aduersus fideles. — Educẽtes gladium aduersarij Israel. Iud.8.c. sunt hæretici rationibus, & autoritatibus pugnantes aduersus fideles.

Docere quæ non sunt in Euãgelio. — Extrahi vectes à circulis arcæ. Exod. 25. b. est prædicare, aut docere, quæ non sunt in Euangelio. *Glo.int.s.Exo.25.*

Hæreticus adducens discipulos ad diabolum. — Educit Ephraim filios suos ad interfectorem suum. Hos.9.d. hoc est, hæreticus discipulos suos adducit ad diabolum. Educentes autem Chaldæi ducem Iuda de Hierusalem, perfosso pariete. Eze.12.c. sunt hæretici fraudulenter educentes aliquos ab Ecclesia. *Hie.s.Hos.9.*

Opere peccare. — Educi de vulua, est peccatum opere perpetrari. Iob 10. b. Eductus quoque de vagina sua dicitur, qui ducente diabolo, malum, quod mente conceperat, opere exequitur. Iob 20.c. *Gre.40.mor.30.& 15.mor.13.*

Eiicere hæreticos. — Educere blasphemum extra castra. Leuit. 24.c. est eiicere hæreticum ab Ecclesia. Sic ducta est Athalia extra septa templi. 4.Reg.11 d. 2.Par.23.c. Et Adonias de altari. 3.Reg.1.g. *Lyr.s.Leu.24.*

Efferre, Elatus, vide Altum.

Efferre.

Prædicare Christum Gentibus. — Efferre, vt nunc sumitur, est extrà ferre.

Efferre verbum Domini vsque ad extremum terræ. Isa. 48. d. est prædicare Christum Gentibus, quantumuis remotis. *Hie.s.Is.48.*

Extra portã passus Christus. — Efferre carnes vituli extra castra. Leu.4.c. fuit crucifigere Christum extra Hierusalem: quia extra portam passus est. Heb.13.b. Efferens autem foras Ezechiel vasa transmigrationis, designate potest Christum educentem sanctos Patres è limbo. Eze.12.a. *Educens Patres è limbo.* *Isyc.s.Leu.4.* *Glo.ord.s.Eze.12.*

Reseruare perfecta opera. — Efferre cineres holocausti extra castra. Leuitici 6.b. est reseruare perfecta opera ad diem iudicij. *Isyc.s.Leu.6.*

Tradere sacramenta hæreticis. — Efferre de carnibus agni foras, est tractare sacramenta extra Ecclesiam. Exod. 12. g. vel tradere Eucharistiam hæreticis, vel ea abuti ad sortilegia, &c. Efferre vuas extra vineam, est operari ob inanem gloriam. Deut.23.c. *Inanis gloria.* *Lyr.s.Exo.12.* *Rup.1.s.Deu.26.*

Separare fideles ab infidelibus. — Efferri de domo, de cuius lepra est dubium, vniuersa. Leuitic. 14. e. est separare fideles ab infidelibus. *Isyc.s.Leu.14.*

Tollere doctrinã peruersam ab Ecclesia. — Efferri lucum de domo Domini foras Hierusalem. 4.Reg.23.b. est auferre doctrinam peruersam ab Ecclesia.

Tollere reliquias hæreticorum. — Efferre ossa hæretici combusti de domo. Amos 6. c. est tollere reliquias hæreticorum de Ecclesia. *Hie.s.Amos 6.*

Opere peccare. — Efferri filium viduæ extra ciuitatem. Luc.7.b. est peccatum opere patratum foras prodire. *Glo.ord.s.Luc.7.*

Excæcatio Sedechiæ. — Efferri Ezechielẽ in caligine. Eze.12.b. signum erat captiuitatis, & excæcationis regis Iuda. *Glo.int.s.Eze.12.*

Efferre ossa Ioseph de Ægypto. Exo.13.d. prædicationem resurrectionis indicare videtur.

Efficere, quære Facere.

Effigies, vide Imago.

Effluere, vide Fluere.

Effodere, quære Fodere,

Effugare, quære Fugare, & Fugere.

Effugere, vide Euadere.

Effundere, quære Fundere.

Egere, Egenus, vide Pauper.

Egerere.

Obsequium appetitus. — Egerere, est superflua alimentorum per secessum emittere.

Egesta dici possunt actiones, quibus seruimus naturalibus appetitibus. Deut.23. c. Vbi monemur fragilitatem naturalem considerare. Sunt etiam cogitationes impuræ, & prauæ concupiscentiæ. *Phil.2.alleg.* *Glo.ord.s.Deu.23.* *Rup.1.s.Deut.24.*

Abiicere prauas cogitationes. *Fœtor malorum.* — Egerere stercora, est abiicere prauas cogitationes. Deu.28.c. Vel designatur ibi fœtor malorum post hanc vitam. *Glo.int.s.Deut.8.*

Proferre machinationes pessimas. — Egerens Ioram viscera sua tabe consumpta. 2. Paral.21.d. designat machinationes pessimas procedentes exterius in opera, quæ per infamiam corã Deo, & hominibus sunt fœtidissima. *Lyr.s.2.Par.21.*

Eglon.

Eglõ, id est, vitulus, aut currus, siue rotũdus: Rex Moab, qui cõfortatᵘ est cõtra filios Israel. Iud.3.b. designat maiorẽ virtutẽ dæmonis, cõtra eos, qui addunt peccata peccatis. Iuxta Origenẽ interpretatur rotatᵘ, vel orbita, designãs diabolũ volubiles & inquietos motus

inducentem. Occisus est ab Ehud, gladio ventri infixo, hoc est, rationibus concludentibus,& penetrantibus.

Est etiam Eglon nomen ciuitatis,cuius rex fuit Dabir.Iof.10.a.15.c.

Egredi, Exire, Prodire.

Ori.s.Iud.ho.3.4. — *Virtus dæmonis. Diabolus.*

EGredi, est à loco interiori,seu occulto, ad locum exteriorem, siue publicum progredi. Item discedere.Exod.21.a.Egredietur liber.Et fugere.Genes.12.a.Egredere de terra tua. Ier.2.Reg.18.a.Egrediar & ego vobiscum.Oriri.Gen.2.b.Fluuius egrediebatur.Procedere.Nu.2.a.Primi egredientur.Protendere.Iof.18. c.Egreditur terminus contra mare.Statuere.Deu.8.a.Quod egreditur de ore Domini.Exire quoque,diuulgari.Gen. 10. d. Ab hoc exiuit prouerbium.Fluere.Ecclesiastæ 1.b.Ad locum vnde exeũt flumina.Liberari. Isa. 49.c. Vt diceres his,qui vincti sunt,Exite.Mori.Ps.145.Exiuit spiritus eius,& reuertetur. Occurrere.Iof.8.b.Cùmque exieritis cõtra nos.Oriri.Iud.14.a.Cùm exierit Sol.Prodire.Is.2.a.De Sion exibit lex.Proficisci.Mat.11.a.Quid existis in desertum videre?

Ori.s.Mat.ho. 10. Chry.s.Mat.ho.45 — *Manifestatio Dei.*

Egrediens paterfamiliàs ad conducendos operarios. Mat.20.a.designat Deum manifestãtem se per creationem.Egressus est autem quinquies ad mundum sensibilem, secundum aliquas manifestationes,quas imaginari,& distribuere possumus per quinque sensus, vt tactus sit in hoc,quòd formauit Adam,quasi plastes,& præcepit non tangi lignum scientiæ boni,& mali.Odoratus in hoc,quod odoratus est sacrificium Noe.Gustus in hoc, quòd Abraham pauit angelos:Auditus in Mose:Visus,quum Christus apparuit, vt fons egrediens de domo Dei. Ioel.3.d. Egreditur etiam paterfamilias ad vineam, quum Deus suam voluntatem per internam aspirationem cognoscere facit:vt eius egressio sit manifestatio. Egreditur etiam consilium aut præceptum,aut etiam verbum à Domino, quum eius voluntas extrà ostenditur.Is.28.g.45.d.Egressus est Deus in salutem cum Christo suo. Hab.3.c. quia per Christum in carne apparentem dedit vitam mundo.Egreditur etiam Christus, vt alios ad mysteria intelligenda introducat,& loquatur eis,qui difficiliora non capiunt.Ezec.44.a. Egreditur autem Deus in conspectu populi sui,deducendo eos per exempla, & doctrinam ipsius Christi. Ps.67.Egreditur etiam Deus præbens auxilium.2.Regum 5.d. Egredietur Dominus ante faciem tuam.

Ricar.de S.Vict.de statu.inter.hominis.35. — *Manifestatio diuinæ voluntatis.*

Hie.s.Hab.3.& s.Eze.44. — *Docẽs mysteria.*

Auxiliari.

Hie.s.Is.26. Zac.14. — *Castigare.*

Egreditur Dominus de loco suo.Is.26.d.quando quietem,& mansuetudinem, & clemẽtiam suam pro emendatione peccantium rumpere cogitur, vt puniat:quia proprium est illi misereri semper,& parcere.Et egreditur vt ignis indignatio eius.Iere. 4.a.30.d.Mich.1.a.Sic egreditur ad præliandum.Zac.14.a.

Hie.s.Mich.1.& s.Mat.14. — *Prædicatio. Desertio Iudæ.*

Egreditur etiam Dominus de loco suo,quum eius sermo à Sanctis,& Apostolis egreditur ad audientes.Vel quum reliquit Iudæam,& transiuit ad Gentes. Miche.1.a. Et egreditur ad turbas.Mat.14.b.hoc est,ad Gentes instruendas.

Aug.de 5.hære. Amb.de parad.3.& 1.de Abra.3. Ori.s.Matt.ca.14. Hie.s.Mat.13.& s.Ps.18. Arn.s.Ps.18. Hil.s.Ps.67. Chry.s.Mat.ho.45 — *Generatio Filij Dei,& incarnatio. Exẽpla Christi. Prædicatio Christi.*

Egrediẽs iustitiæ verbum de ore Dei.Is.45.d. designat generationem æternam Verbi Dei, ad nos per carnem prodeuntis.Et egrediens fluuius de loco voluptatis.Gen. 2.b.est Christus qui egressus de sinu Patris,venit ad nos.Et egrediens de vtero Abrahæ:& de lumbis Iacob, est Christus secundum carnem.Genes.15.a.35.b.Et egressus est ad turbas per humanitatis assumptionem,ad quas egrediens,miseretur earum : quia eius incarnatio fuit opus misericordiæ Mat.14.b.Egressus autem eius est à summo cælo,hoc est,de sinu patris.Psa. 18.Egreditur autem Deus in conspectu populi sui,quum Christus factus homo, dat nobis exemplum, & præcedit in deserto exeuntes de Ægypto.Ps.67.Et exiit seminator ad seminandum, hoc est, Christus factus homo ad prædicandum.Mat.13.a.Luc.8.a. Egressus autem pater filij prodigi ad filium maiorem,est Christus prædicans Iudæis.Luc.15.g.Egressus est etiam Iesus in desertum,quum prodiit in hunc mundum,quasi ad videndos homines.Luc.9.b. Et egrediens Ioseph ad terram Ægypti,vel egrediens foras,est Christus veniens in mundum.Gen.39. c. 41.f. Egrediens quoque Moses die altero ad fratres suos,est Christus veniens ad Iudæos.Exod.2. b.Et egrediens Iosue ad pugnam, est Christus veniens in mundum ad pugnandum contra diabolum.Exod. 17. c. Egressio autem Isaac ad meditandum in agro, est aduentus Christi in mundum.Gen.24.g.Exiens sacerdos extra castra,est Christus ad peccatores.Leu.14.a. Egrediens quoque Moses ad tabernaculum,indicat manifestationem Christi in Ecclesia.Exo.33. b.Is.51.b.62.a.Egressus eius dicitur preparatus quasi diluculum,quia apparuit lux diuinitatis cum tenebris humanitatis.Hos.6.a.Hab.3.c.Egreditur Dominus sicut fortis, quũ filius Dei factus est homo ad vincendum diabolum.Is.42.b.Egreditur sponsus cum sponsa in agrum, quando Christus venit in mundum.Cantic.7.d. Egressus nudus Iob de vtero matris.Iob 1.d. designat Christum natum sine originali macula.Egrediens virga de radice Iesse, est Christus natus de stirpe Iesse.Isa. 11. a. Egressus dicitur de Ephrata, quia ibi natus est.Egressus autem eius est ab æterno,quia est à Patre,& ab initio seculi: quia ab initio locutus est per Prophetas.Mich.5.a.

Hie.epis.Beatit. Amb.s.Luc.9. Ori.s.Leu.ho.8. Aug.18.ciu.Dei.32.

Bed.s.Gen.24.

Rup.s.Hos.6.

Gre.s.Cant.7. Hier.s.Iob 1.& s.Is.11.& s.Mic.5. Ori.s.Is.ho.3.

Gloss.int.s.Hos.6. — *Manifestatio iustitiæ Dei.*

Egrediuntur iudicia Dei quasi lux.Hose.6. c. quum apertè ostenduntur iusta,quod maximè fiet in iudicio, vt sciant,quàm iustè mali condemnentur.

Hie.s.Is.57. — *Creatio per spiritum. Missio Spiritus sancti.*

Egressus dicitur spiritus à facie Domini.Is.57.d.quia ipse creauit omne,quod spirat, & viuit. Vel egressus est Spiritus, quum Pater & Filius miserunt Spiritum sanctum à se procedentem.

Christus passus extra portam.

Egrediens sacerdos extra castra ad leprosum.Leuit.14. a. designat Christum extra portam passum,

passum, propter peccata nostra. Egreditur autem princeps per eandem portam templi, per quam ingreditur. Eze. 46. c. quia Christus potestatem habuit ponendi animam suam, & iterum sumendi eam. *Isyc. s. Leu. 14. Hie. s. Eze. 46.*

Prodire mysteria & Sacramenta à Christo. Exiens aqua de petra. Exo. 17. b. designat sacramenta, & mysteria de Christo prodeuntia. Idem designant egredientes aquæ subter limen domus Domini: quæ ad tumulos egredi dicuntur. Eze. 47. a. Et egrediens fons de domo Dei. Ioel. 3. d. Et egredientes aquæ de Hierusalem. Zac. 14. b. Egredientes quoque calami de lateribus candelabri. Exo. 25. d. designare possunt virtutem à passione Christi manantem. Exiens autem sanguis & aqua, designat, aqua quidem emundationem delictorum per Christum factam, sanguis verò redemptionem. Ioã. 19. f. Exiens quoque virtus de Christo, est Ecclesia prodiens de latere eius. Mat. 9. c. Mar. 5. c. *Hie. s. Ezec. 47. & s. Zac. 14. Amb. 5. de sacram. 1. & s. Luc. 3.* *Prodiens Ecclesia à Christi latere.*

Resurrectio christi. Exiuit cibus de comedente. Iud. 14. c. quum Christus resurrexit, deuicta morte, quæ omnes deuorat. *Aug. ser. 117.*

Aduentus Christi ad iudicium. Egressio Solis super terram in subuersione Sodomorum. Gen. 19. e. Aduentum Christi ad iudicium præsignat, quando Deus manifestè veniet. *R. p. 6. s. Gen. 10.*

Ascẽsio Christi. Egressus est Iesus de Hierico, quum post resurrectionem, relicta terra, ascendit in cælum. Mat. 20. d. Idem designauit Ionas egressus de Niniue. Io. 4. b. Et egressus Abram de terra sua, hoc est, de lege naturæ, & de cognatione sua, de lege literæ, & de domo patris sui, de nouo testamento, in terram quam monstrat Deus, id est, in cælum. Gen. 12. a. Et egrediens Noe cum filiis de arca. Genes. 18. d. est Christus cum suis ascendens de hoc mundo in cælum. Egressus etiam Iesus de Hierico, dedit nobis exemplum exeundi ab hoc mundo. Egrediens de carcere ad regnum, est Christus, qui abiit in regionem longinquam post resurrectionem, vt acciperet cæleste regnum. Ecclesiastæ 4. d. *Aug. 1. q. in Euã. 28. Bed. s. Gen. 8. 12. Ori. s. Mat. ho. 13. Hie. s. Ecclesiastę. 4.*

Perpetua Christi sanctitas. Latens diuinitas in passione. Non egredi pontificem de Sanctis. Leu. 21. c. est Christum semper manere in sanctitate. Nõ egrediebatur autem Christus, quum traditus est, quia non demonstrabat in passione diuinitatem suam. Ps. 87. *Ori. s. Leu. ho. 12. Aug. s. Ps. 87.*

Reuelans Christus mysteria. Egreditur Christus aliquando, vt alios ad mysteria intelligenda introducat: & loquatur iis, qui difficiliora non capiunt. Eze. 44. a. *Hie. s. Eze. 44.*

Desertio Iudæorum. Egrediens Iesus à Iudæa, desertionem Iudæorum significauit. Matt. 25. b. Sic egrediens de templo, est deserens Iudæam, vel animam. Mat. 24. a. Idem egrediens à Genesareth. Mat. 8. d. Egrediens etiam Abraham de domo patris sui, idem designauit. Gen. 12. a. *Ori. s. Mat. ho. 27. Hie. s. Mat. 14. Bed s. Gen. 12.*

Non se ostendẽs in tribulation. Martyrum. Non egreditur Deus in virtutibus Iudæorum. Ps. 59. quia deseruit eos, à peculiari eorũ custodia cessando. Non egreditur etiam Deus in virtutibus Martyrum, quando in eorum tribulationibus exterius se non manifestat, sed solùm eos interius consolatur. *Hil. & Aug. s. Ps. 59.*

Apostoli de Iacob. Egredientes reges de lumbis Iacob. Gen. 35. b. sunt Apostoli, & alij fideles, designati etiam per animas egressas de femore Iacob. Exod. 1. a. Egressi etiam de radice Iacob, sunt Apostoli. Is. 27. b. *Hie. s. Is. 27.*

Inuenire perfectionem virtutũ. Transcendere omnẽ creaturã. Operari exterius. Egredi per Christum ad pascua, est virtutum perfectionem inuenire. Vel ita vt ingredi dicatur, qui adhuc in seculo est, & ex creaturis intelligit creatorem. Qui autem egreditur, trãscendit omnem creaturam, & omnibus, quæ videri possunt, pro nihilo computatis, inueniet pascua super cælos. Ioan. 10. b. Mich. 2. d. Egredi etiam per Christum, est eius ductu, & auxilio, ad bona opera exterius exercenda prodire. Egredientes picturæ de pariete templi. 3. Reg. 6. d. designant virtutes intrinsecus genitas, extra verò per opera prodeuntes. *Hie. s. Mich. 1. Gre. s. 1. Reg. 16.*

Initium Euãgelij in Hierusalem. Exiuit lex de Sion, & sermo Domini de Hierusalem: quia lex spiritualis cœpta est in Hierusalem per Christum, & Apostolos: vbi tamen non permansit, sed transiuit ad Gentes. Isa. 2. a. Mich. 4. a. Eadem lex dicitur exisse à Deo. Is. 51. b. Exiens fulgur in Oriente, & parens in occidente. Mat. 24. b. est veritas in omnem terram prædicata: vel ab initio vsque ad finem sacræ scripturæ explicata: vel ab ortu Christi, vsque ad finem mundi. Et egrediens fulgur ab igne, est veritatis splendor à Deo. Eze. 1. d. Zach. 9. d. *Hie. s. Is. 2. & s. Mich. 4. Ori. s. Mat. ho. 29. 30. Gre. s. Eze. ho. 5. Hie. s. Eze. 1.* *Veritatis splendor à Deo.*

Pœnitentia. Egrediens Lazarus foras extra monumentum. Ioan. 11. e. designat peccatorem resipiscentem, & confitentem peccata sua. Egreditur onus de Chaldæis. Hab. 1. b. quum peccator relinquit diabolum, conuersus ad pœnitentiam. Et exitus, quem custodit Dominus, est victoria tentationis. Ps. 120. Exire etiam de monumentis, est cessare esse in peccato, & in vita carnali. Mat. 27. g. Et exeunt ad baptismum, qui pristinam deserũt vitam. Luc. 3. e. Egrediuntur quoque de terra sua, qui separantur à conuersatione, & passionibus corporis, & ab eius seruitute, & de cognatione sensuum, & de domo patris, hoc est, rationis, vt subiiciantur fidei Gen. 12. a. Egredi etiam de Ægypto, est separare se à mundo, & à rebus mundanis, & abrenuntiare Satanæ. Inde Abraham egressus est cum substantia, hoc est, cum scientiis. Gen. 15. c. Inde egressi sunt filij Israel, sed non vacui: idque non proprio Marte, sed in manu Dei excelsa. Exo. 1. b. 5. g. 11. a. 14. b. 17. g. 19. a. 34. c. Psalm. 80. 113. Exeunt autem inde velociter: quia in conuersione non est trahenda mora. Exod. 12. c. Deuteron. 25. d. Et egrediuntur mense nouarum frugum, quia renouantur per baptismum, & pœnitentiam. Exod. 13. a. Egreditur etiam de Ægypto, qui de errorum tenebris ad lumen adducitur cognitionis. Et qui de terrena conuersatione, ad spiritualia instituta conuertitur, & venit ad solitudinem, id est, ad quietem, &c. Item, qui transit de hoc mundo ad gloriam. Egredi etiam de Babylone, est à confusione mundi se separare, & mores Babylonicos relinquere. Isa. 48. d. Apocal. 18. b. Egreditur etiam de Sodomis, qui ardentis concupiscentiæ incendia declinat. Gen. 19. c. Egrediens Iacob de Mesopotamia, *Aug. s. Io. tra. 49. Cyr. 7. s. Ioan. 23. Aug. s. Ps. 120. Amb. 2. de Abr. 1. & de Isaac. 6. Phil. de mig. Abr. & quis reru di. he. Ori. s. Num. ho. 19. 26. Aug. s. Ps. 8. 113. Cyr. de adorat. in Spiritusancto. Aug. s. Ps. 64. Gre. s. 1. Reg. 2. Phil. 2. alleg. Ori. s. Exo. ho. 1. & s. Matt. cap. 15. & ho. 13.* *Conuersio.*

est discedens à seculo. Genes.31. b. Egrediens Ioseph foras relicta adultera, est separans se ab omni vitio. Gen.39.c. Egressa Chananæa à finibus Tyri, & Sidonis, est relinquens Gentilitatem & peccata: quia non poterat habere salutem anima, nisi inde egrederetur. Mat.15.b. Agge.2.a. Egredi etiam de Hierico, est relinquere mundum. Matt.20.d. Exeunt vincti de carcere. If.49 c. quum Gentiles, qui erant irretiti peccaris, veniunt ad lucem veritatis. Egreditur sponsus de cubili suo, & sponsa de thalamo suo. Ioel. 2. d. quum se separant à voluptatibus, vt pœnitentiam agant. Egredi dicitur cum liberis. Leu.25.f. qui recuperat virtutes bene operando, & pœnitentiam agendo, quas per peccatum amiserat. Egredietes mulieres, cum tympanis & choris. Exo.15.c. sunt separantes se à carnis delectatione. Egredi quoque extra castra, vel ad Mosen, est separari à consortio malorum. Exod.33. b. Sic egressus atrium Petrus fleuit amarè, qui intus Christum negauerat. Mat.26.g.

Relinquere mundum. *Hie.s.Is.13.40.& s.Ioel.2.* *Separari à carnis voluptatibus.* *Isyc.s.Leu.25.* *Separari à consortio malorum.* *Ori.s.Mat.ho.35.*

Egrediuntur filij Israel, quasi vir vnus in prælium, quando per concordiam charitatis, fideles vincunt dæmones. 1.Reg.11.b. Ezec.39.b.

Gre.s.1.Reg. 11. *Concordia charitatis.*

Egredi promittentes viri Iabes ad Naas, si non fuerit, qui defendat. 1. Reg. 11. b. designant dantes spem corpori, quòd aliquando satiabitur. Egrediuntur autem ad Naas in pugnam, quando progrediuntur ad impugnandam gulæ concupiscentiam, per lucem superni auxilij.

Gre.s.1.Reg.11. *Impugnatio gulæ.*

Egrediuntur filij ceruarum. Iob 39.a. quum discipuli doctorum, relicto corpore, transeunt ad fœlicitatem. Vel egrediuntur ad operandum, & docendum alios. Egredi autem absolutè, videtur poni aliquando pro transitu ad fœlicitatem. Malac.4.a. Egrediemini, & salietis sicut vitulus de armento. Egredi autem dicuntur beati ad videnda cadauera præuaricatorum, non corpore, sed dum contemplantur pœnas damnatorum. If.66.g. Non egredi autem de Hierusalem sabbato, est beatos non egredi à fœlicitate. Ier.17.c. Exo.16.g.

Transire ad fœlicitatem. *Gre.30.mor.22.* *Hie.s.Iob 39.* *Hie.s.Is.66.* *Cyr.4.s.Ioan.51.*

Egredi foras, aut in campum, vel egredi vrbem, est transire ad contemplationem. Gen. 15. a. 44.a. 47.c. Exo.9.g. Et egrediuntur filiæ Sion, aut Hierusalem, quum animæ à vanitatibus mundi, & corporalibus curis transeunt ad spiritualia, & contemplando diuina, quasi extra se fiunt. Cant.3.d. Egrediuntur autem in lætitia. If.55.d. Exiens quoque Petrus de carcere, excessum mentis, qui est in contemplatione, designat. Acto.12.b. Duobus autem modis extra nosmetipsos egredimur. Nam modò extra nosmetipsos, sed infra nosmetipsos descendimus: modò extra nosmetipsos, sed supra nosmetipsos leuamur: In illo ad mundana captiuamur, in isto ad supramundana reducimur: In illo à Domino elongamur, in isto Domino appropinquamus, per mentis videlicet excessum, per quem supra semetipsam rapta, in diuinæ contemplationis arcana sustollitur. Egrediuntur equi varij ad terram Austri, quum habentes diuisiones gratiarum Spiritussancti, accedunt per contemplationem ad tractandam sacrā scripturam. Zach.6.b.

Transitus ad contemplationem. *Phil.2. allego.* *Ori.s.Leu.14.ho. & s.Mat.ho.35. & s.Luc.ho. 22.* *Amb.de inst. virg. 16. & de Isaac.5.* *Aug.83.q.65.* *Ber.ser.2.Epiphā.* *Ric.de S.Vict.5. de arca myst.8.13.* *Rup.s.Zac. 6.*

Egredi liberum, designat libertatem vitæ contemplatiuæ. Non egredi verò liberum, est perseuerare in vita actiua. Exo.21.a. Egrediens autem vxor, cum seruo libero facto, est bona actio perseuerans, vel sapientia, quæ vitam contemplatiuam comitatur. Egreditur autem cū quali veste intrauit, quando perseuerat in bona operatione.

Gre.s.Ezè.ho.3. *Libertas vitæ contemplatiuæ.*

Egredi dicuntur nuntij à facie Dei, quum angeli mittuntur ad aliquod munus exequendū. Ezec.30 b.

Hie.s.Eze. 30. *Missio angelorum.*

Egrediens Samuel ad ciuitatem. 1.Reg.9.c. est prædicator de secreto prædicationis prodiēs ad prædicandum. Qui existens in secreto, non est perturbandus, iuxta illud. Can.2.b. Ne euigilare faciatis dilectam, donec ipsa velit. Egressi autem Samuel, & Saul simul. 1.Reg.9.d. designant ab interiori consideratione prodeuntes, vnum ad ordinandum, alterum ad suscipiēdum ordinationis onus. Egredi etiam de cauernis dicuntur Hebræi. 1.Reg.14. b. quum prædicatores è remotioris vitæ secreto ad prædicandum prodeunt. Et egredi in agrum, est ministrare solidiorem cibum. Cant.7.d. Exiuit etiam sonus Apostolorum in omnem terram, hoc est, simplex prædicatio ad simpliciores. Et verba eorum in fines orbis terræ, hoc est, doctrina subtilior ad eruditiores. Ps.18. Roman.10.d. Et egrediens Ezechiel in campum, est prædicator egrediens ad Gentes. Ezech.3. f. Egressio Lot ad Sodomitas, est egressio prædicatoris ad corrigenda vitia. Genes. 19. b. Egrediens sacerdos extra castra ad considerandum leprosum, est prælatus examinans hæreticum, an verè resipuerit. Leuitic. 14.a. Exiens seruus ad vicos & sepes, est prædicator ad varia genera hominum peccatorum. Lucæ 14. c. Zachar.10.b. Exitus quoque de templo, est eorum, qui de quiete egrediuntur ad eos, qui foris sunt, instituendos. Ezech.43.c.

Gre.s.1.Reg.9.14. *Prodire ad prædicandum.* *Ori.s.Rom.10.* *Gre.s.Eze.ho. 12.* *Hie s.Eze.43.*

Non exiens Aaron, & filij eius extra tabernaculum post mortem Nadab, & Abihu. Leu.10. d. designat non debere sacerdotes egredi ianuam scientiæ Christi, & traditionis eius, hoc est, non transgredi eam, quam ipse mandauit, prædicationem: sed sequi Domini præceptum per omnia.

Isyc.s.Leu.10. *Persistētes sacerdotes in præceptis, & doctrina Christi.*

Egressus nudus Iob de vtero matris. Iob 1.d. designat fidelem quemque qui à gratia sine meritis in fide generatur: & nudus reuertitur, cùm in ea cognitione saluatur.

Gre.2.mor.40. *Generari in gratia sine meritis.*

Egredi ad hauriendam aquam. Gen.24.b. est separare se à corporalibus, vt spiritualia suscipiantur. Egressus etiam Laban ad fontem, designat Gentium promptitudinem ad suscipiendum verbum Dei. Egredi autem ad colligendum manna, ad quod non est egrediendum sabbato. Exo.16.f. designat in hac vita laborandum esse ad percipiendam doctrinam, & virtutes, ac mysteria. Egressæ quoque puellæ ad hauriendum aquam. 1. Reg. 9. b. sunt mentes,

Transire à corporali. ad spiritualia. *Gre.s.1.Reg.9.* *Laborare in hac vita.* *Ricar.de S.Vict.de 12.patriar.*

electorum

electorum laborantes in percipienda doctrina,& demonſtrantes quales ſunt,per lachrymas, quas fundunt.Egrediens Ruben filius Liæ,in agrum poſt natos Gad,& Aſer. Gen.30.b. deſignat timorem paratum ad obedientiam etiam hominum, poſt exercitationem in proſperis, & aduerſis:& eum,qui honeſtè ambulat ad eos,qui foris ſunt.Egredi etiam in deſertum Sur, eſt egredi ad bene operandum poſt baptiſmum. Exod.15.d. Sic egredi dicuntur filij Iſrael, vt facerent præceptũ Domini.Exod.12.d.35.c.Egreſſi autem filij Iſrael,percutiunt Philiſthæos. 1. Reg. 7. c. quia prius in contemplatione didicerunt, quomodo vincant dæmones exterius in opere.Exit etiam ad opus ſuum.Pſ.103.ad bene videlicet operandum.

Timor paratus ad obediendum etiam hominibus. Bene operari poſt baptiſmum. — *Gre.ſ.1.Reg.7. Arn.ſ.Pſ.103.*

Egredientes obuiam ſponſo,& ſponſæ. Matth. 25.a. ſunt deſerentes errores per veram fidem : & in iudicio occurrent ſponſo,vt iudici,& ſponſæ Eccleſiæ,vt congregetur totũ Chriſti corpus.Et tota Eccleſia egredietur reſurgendo,vt ſponſo Chriſto copuletur.

Deſerere errores per verã fidem. Egreſsio ad iudicium. — *Ori.ſ.Matt.ho.32. Aug.epiſt.120.cap.32.& lib.83.q.59.*

Egreditur laus,& vox laudantium ab iis, qui ſunt in Sion.Ierem.30.d. quum exiſtentes in Eccleſia,laudant Deum,& ludunt coram eo bonis operibus:vt Dauid coram arca.Et egreditur virgo Iſrael cum choro Ludentium. Ieremiæ 31.a. quum Iudæi adiunguntur eccleſiæ gentium.

Laudare Deum bonis operibus. Conuerſio Iudæorum. — *Hier.ſ.Iere.30.31.*

Exitus matutini temporis & veſperè delectat Deus.Pſalm.64.cùm laudare facit manè & veſperè,vt laudabant illis horis exeuntes de templo,poſt oblata ſacrificia.Vel exitus matutinus eſt,quum quis egreditur à ſeculo cum proſperitate, veſpertinus cùm aduerſitate. Vel exitus matutinus,eſt cõtemplatio diuinorum,in quibus eſt delectatio. Introitus veſpertinus eſt conſideratio ſui,vbi eſt triſtitia.

Laudare Deum manè & veſperè. Egredi à ſeculo proſperè. Contẽplatio diuinorum. — *Aug.ſ.Pſ.64. Rica.de S.Vict.de ſecuri.conſcien.35.*

Egrediens Aaron in occurſum Moſis,eſt ſenſus ſpiritualis occurrens literali.Exod.4.c.Vel ſacerdotium congratulans legi,& eam amplectens.

Senſus ſpiritualis occurrens literali. Sacerdotiũ legi. — *Glo.int.ſ.Exod.4.*

Exiit immundus ſpiritus ab homine,hoc eſt,à populo Iudæorum, quando data eſt illi lex. Matth.12.d. Luc. 11. d. Exit etiam ab eo, qui reſipiſcit, & abrenunciat Satanæ : quæ tamen egreſſio,aliquando eſt ad tempus : & tunc fiunt nouiſſima hominis illius peiora prioribus.

Deſerẽs diabolus Iudæos data lege. Fugiens à reſipiſcente. — *Hil.ſ.Mat.Cã.12. Amb.ſ.Luc.11. Hie.ſ.Mat.12.*

Exitus aquarum oculorum,deſignant multitudinem lachrymarum.Pſal.118.

Multitudo lachrymarum. — *Glo. int.ſ. Pſ. 118*

Egreditur prior Eſaü,quàm Iacob. Geneſ.25.d. quia prius eſt carnale, quàm ſpirituale, & prior vita vitioſa,quæ tamen ſuperatur virtutibus.

Prius carnale. — *Aug.1.q.in euã.8 Glo.ord.ſ.Gen.25.*

Egreditur homo quaſi flos,quando naſcitur in mundo.Iob 14.a.

Natiuitas hominis.

Egredi de arca dici poſſunt,qui egrediuntur ex hoc mundo. Gen. 8.c. Exit autem cum veſtitu ſuo,qui hinc diſcedit cum meritis.Exod.21.a.Et exit cum eadem veſte,qui in bonis operibus perſeuerat.Exitus etiam de tabernaculo,eſt mors. Pſalm.125. Et exitus mortis Domini dicitur, quia Chriſtus per mortem exiuit de hoc mundo : & quia reſurgendo, dominus eſt mortis.Pſal.69.Exit quoque ſpiritus hominis,quaſi de carcere,cùm homo moritur.Pſ.135.

Mori. — *Gre. 11.mor.27. Baſi.ſ.Pſ.28.ho.1. Arn.ſ.Pſ.67.120. Hila.ſ.Pſ.67.*

Egrediuntur animalia,quæ ingreſſa fuerant cum Noë,de arca:quia gentes ſaluandæ ingrediuntur quidem in illam antiquorum patrum expectationem, ſed non permanent intra carnalem illorum religionem.

Non ſeruantes carnaliter legẽ. — *Rup.4.ſ.Gen.26.*

Egredi iubetur ſponſa ignorans ſe. Cant. 1. c. vt oſtendatur eum, qui ſe ignorat, interiora deſerere,& ad exteriora euagari. Vel à diuinæ contemplationis conſpectu recedere, & circa creaturas verſari. Sic exit ad videndam villam, qui ſola exteriora cogitat propter terrenam ſubſtantiam.Luc.14.d.Poteſt etiam bene egredi ſponſa, quum is, qui ſibi ſolùm intendebat, & carnem ſuam regebat,à carnis imperio tranſit ad publicum regimen aliorum. Egreditur autem malè,vt abeat poſt veſtigia gregum paſtorum,qui exit ab vnitate eccleſię,& tranſit ad ſodalitia hæreticorum.Egrediens Dina ad videndas mulieres regionis, deſignat mentis euagationem.Geneſ.34.a.Vnaquæque enim mens ſua ſtudia negligens, actiones alienas curans, extra habitum,ac extra ordinem proprium vagatur, quam Sichen opprimit : quia inuentam in curis exterioribus,diabolus,aut inanis gloria corrumpit.

Euagari circa exteriora. Tranſire ad regimen aliorum. Curioſitas. — *Amb.de Iſaac. 4. Aug.epiſt.48. Gre.ſ.Can.1.& 16. mor.22.& ho.36. Ber.ſ.Can.ſer.35. Gr.3.Paſt.adm. 30 Beda.ſ.Gen.34. Ricar.de S.Vict.de 12.Patriar.51.*

Exitus viarum,ſunt gentes extra Iſrael:ad quas vocandas egrediuntur ſerui patrisfamilias, hoc eſt, Apoſtoli de Iudæa.Matt.22.a.Exitus etiam viarum ſunt dogmata Philoſophorum:in quibus exitibus ſtant hæretici,vt interficiant fideles.Abdias e.In his egreſſibus abũdant oues hęreticorum.Pſal.143.

Gentiles. Dogmata Philoſophorum. — *Ori.ſ.Mat.ho. 20. Aug.1.q.in euã.37. Hie.ſ.Abdi.*

Egrediens prior Phares,quàm Zara.Gen.38.deſignat gentiles prælatos Iudæis,qui iuxta finem mundi ſunt conuertendi.

Gentiles prælati Iudæis. — *Hie.ſ.Gal.3. & ſ. Mich.2.*

Egredi ad requiſita naturę, eſt dare locum appetitui naturali, in iis, quę neceſſaria ſunt. Deut.23.c.

Dare locum appetitui naturali

Egreſſum eſt nomen decoris Hieruſalem in gentes. Ezech.16.b. quum bona fama donorũ Dei,quæ ſunt in anima,extenditur ad multos.

Fama donorum Dei. — *Philo.2.allego.*

Egredi de Hieruſalem hortatur Iſaias omnes fideles,quando deſtruenda erat:qui exierunt ſine tumultu,quia cum victoria fidei,quam in gentibus dilatarunt. Iſaię 52.d.Egrediens quoque Moſes iratus à Pharaone,deſignat prædicatorem relinquentem auditores, quibus prodeſſe non poteſt.Exod.6.d.11.d.

Deſerere Hieruſalem deſtruẽdam. — *Glo.int.ſ.Exe. 16. Hie.ſ.Iſa.52.*

Egreditur oſtium,qui verbis quibus poteſt,ſecreta cordis ſui aperit:& qualis intus manet in conſcientia,talis foras egreditur per linguam. Iob 31. d. Aliter Chriſtus non egreſſus eſt oſtium : quia ſub ipſam paſſionis horam,cùm humanitatis infirma pateretur, diuinitatis potentiam exerere noluit.Non egredi etiam oſtium domus,dum celebratur Phaſe,eſt non eua-

Aperiẽs ſecreta cordis. Latens Chriſti diuinitas. Euagatio. — *Gre.22.mor.16.17*

gari, dum offertur sacrificium. Exod.12.a. Leuit.9.10.14.16.

Gre.9.mor.4. Egreditur extra castra pollutus in somnis. Deuter.23.b. quia dignum est, vt qui immunda cogitatione polluitur, indignum se cunctorum fidelium societatibus arbitretur: culpæ suæ meritum ante oculos ponat, & ex bonorum se æstimatione despiciat. *Cognitio sui.*

Hie.s.Eccl.4. Egrediens de carcere ad regnum, est, qui de vtero ad hoc exiuit, vt regnaret in vitiis. Ecclesiast.4.d. *Natus ad vitia.*

Hie.epist. quis dabit. & de veste sacerd. & s.Iob 24. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.6. Gre.4.mor.28. & 15.mor.13. & 16. mor.23. Egressus est omnis decor à filia Sion. Thre.1.b. quum ob incuriam prælatorum, deficit in populo Christiano diuinæ legis meditatio, cultus pietatis, & exercitatio sacrarum virtutum. Item quum anima quælibet peccando, amittit virtutum ornamentum. Egreditur quoque de Sanctis, qui peccat. Non egreditur autem, qui manet in ecclesia, aut in gratia. Leuit.21.c. Vnde pontifex non debet egredi de Sanctis, qui Sancto Sanctorum ministraturus est. Egredientes autem ad opus suum quasi onagri in deserto. Iob 24.a. sunt, qui liberè peccant. Vel sunt hæretici, qui affectus suos per doctrinas prauas, in eos, quos seducūt, ostendunt: qui ad opus suum, & non Dei peragendum egrediuntur, dum non recta dogmata, sed propria desideria sequuntur. Exire autem à vulua, est, quum peccator, quæ in occulto commiserat, hęc etiam in aperto committere non erubescit. Iob 3.b. Egreditur etiam impius de vagina sua. Iob 20.c. quum per liberum arbitrium, malum, quod in cogitatione habebat, opere exequitur. Egrediens amphora, manifestationem iniquitatis dicit. Zach.5.c. Prodiit quasi ex adipe iniquitas. Psal.72. quum non est parua & exilis, sed grauis, & plena, Vel dicitur, quando quis propter diuitias est iniquus. Et quia nemo est, qui diuites peccantes audeat reprehendere, ob eorum superbiam. Egreditur iudicium, aut onus Chaldæorum, ex semetipsis, quia dæmones & mali, ex propriis condemnantur, quæ sponte fecerunt. Haba.1.b. *Defectus exercitationis virtutū, & pietatis. Libere peccātes.* *Hie.s.Zach.5. Amb.4.de interp.5 Hie.s.Ps.72. Aug s.Ps.72. Rup.s.Hab.1. Glo.ord.s.Thre.3.*

Gre.29.mor.23. Egredi non valens Sion, est anima non inueniens exitum calamitatis. Thre.3.a. Iob 19.a. Nec valens à peccatis liberari. *Non inueniens exitum calamitatis.*

Hie.s.Iob 38. Egreditur glacies de vtero Dei. Iob 38.c. quando hi, qui iam intus incaluerāt, ex virtutum dono frigescunt: & inde exteriorem gloriam torpentes appetunt, vnde ad interna diligenda flagrare ardentius debuerunt. Vel egreditur glacies, quando iusto Dei & secreto consilio, aliqui indurantur. *Refrigescēs charitas.*

Hie.s.Eze.7. Egressus ignis à Domino, significat diuinam punitionem, & etiam pœnam inferni. Exod. 10.a. Sic dicitur egredi vt ignis indignatio Dei. Ierem. 1.d. 23.e. Et fluuius igneus, & rapidus egrediens à facie antiqui dierū, idem designat. Dan.7.c. Et egressa contractio dicitur, quum acceleratur punitio. Ezech.7.c. Egredi etiam dicitur ignis de ore ecclesiæ Apoc.11.b. quia ad preces eius in malos vindicabitur in die iudicij. Vel est sententia condemnationis ab ore Sanctorum. *Diuina punitio. Pœna inferni. Sententia condemnationis.* *Aug.s.Apoc.ho.8 Rup.6.s.Apoc.*

Glo.ord.s.Exo.22. Egrediens ignis, qui comburat spicas. Exod.22.a. designat correctionem immoderatam, & zelum indiscretum. *Immoderata correctio.*

Hie.s.Eze.5. Egrediens ignis in omnem domum Israel. Ezec.5.b. fuit quando ex eisdem Iudæis prodierunt, qui populum Iudæorum destruerent, vt tempore Antiochi. Et egressus ignis de virga ramorum Sedechiæ, qui fructus eius comedit. Ezechiel.19.d. Fuit Ismael de genere regio, qui destruxit reliquias Israel. Ierem.41.a. Et egrediens ignis de ore equorū, designat blasphemias de ore prauorum. Apoc.9.c. Egreditur etiam flamma de ore Leuiathā. Iob 41.b. quum, quod diabolus, aut Antichristus loquitur per suos prædicatores, ignis est, quo infructuosa ligna concremantur. *Praui ex Israel. Blasphemiæ de ore prauorum.* *Gre.33.mor.41.*

Gre.6.mor.5. Non egreditur dolor de humo. Iob 5.b. quia pœna nequaquā de ea nascitur creatura, quæ percutit: sed de ea proculdubio, quæ peccando, vim percussionis extorsit. *Pœna ex peccato nascens.*

Gre.25.mor.12. Exit ciuitas vltra normam mensuræ. Ierem.31.g. quia vsque ad eos quoque extenditur ecclesia, qui normam iustitiæ transgredientes intra mensuræ cælestis numerum non sunt. *Peccatores intra ecclesiam.*

Phil. quòd deterior potiori insidietur. Egrediens foras Cain in campum, & ad hoc incitans Abel fratrem suum. Gen.4.b. designat eos, qui incitant quietos & pacificos ad contentionem. *Contentiosus.*

Aug.s.Ps.40. Hie.s.Eze.47. & s.Ier.6. & s.Nahum 1. Egreditur foras, qui relinquit ecclesiam. Psalm.40. Dicuntur etiam egredi ripas torrentis, qui à gremio ecclesiæ separantur. Ezech.47.c. Et egrediuntur de ciuitatibus ad agros, qui relinquunt loca tuta ecclesiæ. Ierem.5.b.6.g.14.d. Mich.4.c. Et egrediuntur de terra Domini, qui separantur ab ecclesia. Ezech.36.e. Ex hæreticis egreditur, vel prodit, qui cogitat contra Dominum malitiam. Nahum 1.c. Et egreditur pollutio à prophetis, quum ipsi sunt causa, vt alij peccent. Ierem.23.d. *Relinquere ecclesiam. Autores peccādi.*

Hier.s. Amos 4. Egrediuntur vaccę pingues per aperturas. Amos 4.a. quum hæretici confunduntur, & mittuntur in infernum. Et egreditur altera contra alteram, quando mutuò se cognoscunt in errore. *Mitti hæreticos in infernum.*

Amb.epist.76. Gre.s. Eze.ho.6. Egrediens Esaū ad venationem, designat carnalem obseruationem legis Iudæorum. Gen. 27.a. Et egrediens Moses cum velamine, est lex proposita Iudæis sine sensu spirituali. Exo.34 d. Et egredientes Iudæi foras. Ioan.8.a. sunt in litera legis persistentes. E diuerso, non egredi filios Iacob de carcere, est persistere in angustia literæ legis, donec veniret frater minimus, hoc est, Paulus, qui tradidit latitudinem spiritus. Gen.42.c. Egreditur semē coitus ab aliquo. Leuit.15.c. quum quis prædicat literam legis, eámque sectatur. *Carnalis obseruatio legis.* *Isych.s.Leui.15.*

Egrediuntur foras Ægyptij, ne intersint mutuæ cognitioni Ioseph & fratrum eius: quia tolletur impius, ne videat gloriam Dei. Gen.45.a. *Absconsio notitiæ.*

Egressus Cain

Diſcedentes Iudæi à Deo.

Egreſſus Cain à facie Domini. Geneſ. 4. c. deſignare poteſt Iudæos à miſericordia dilectionis Dei, & à participatione lucis eius ſe ſeparantes. Sic egrediuntur omnes peccantes. Et egreſſus eſt filius Ægyptij, & Iſraelitidis. Leuit. 24. b. Et egreſſus eſt Satan à facie Domini, per propoſitum firmatum in malum. Iob 1. c. Qui & exiiſſe dicitur, quum relaxatus diuinitus ab internæ intentionis anguſtia, ad ſui deſiderij effectum venit. Cùm enim id, quod voluit, implere non valuit, quaſi ante faciem Domini ſtetit, quia illum ab effectu malitiæ ſuperna diſpenſatio coarctauit. Sed à facie Domini exiit, quia poteſtatem tentationis accipiens, ad malitiæ ſuæ vota peruenit. Omnes etiam, qui ab eo in errorẽ ducũtur, atque ſeducuntur, & omnes, qui voluntatem eius faciunt, & qui ad pœnitendum corda ſua obdurant, egrediuntur à facie Dei. Sic egreſſus eſt ſeruus nequam à rege. Matth. 18. d. Exiit etiam Iudas continuò poſt buccellam: quia adueniente diabolo deſeritur Chriſtus. Ioan. 13. d. Ierem. 15. a. Egreditur quoque diabolus ante pedes Chriſti, velut victus, & calcatus ab eo, illíque ſubiectus. Haba. 3. d.

Ori. ſ. Leu. ho. 14. & ſ. Iob li. 2. & ſ. Matt. ho. 7. Gre. 2. mor. 13. Amb. 2. de Cain. Hie. ſ. Haba. 3.

Relinquẽtes hæretici munimenta fidei.

Egreſſus Iſrael in prælium, in quo terga vertit. 1. Reg. 4. a. deſignare poteſt hæreticos munimenta fidei relinquentes. De quibus dicitur. 1. Ioan. 2. c. Ex nobis exierunt, ſed non erant ex nobis. *Gre. ſ. 1. Reg. 4.*

Ex prauis cogitationibus praua verba & opera.

Egreditur regulus de radice colubri. Iſaiæ 14. g. quum ex prauis cogitationibus, peſtifera prodeunt & verba, & opera. Idem deſignare poteſt egrediens vitulus de igne. Exo. 32. f. *Hie. ſ. Iſa. 14.*

Aeternitas pœnæ inferni.

Non exire de carcere, eſt perpetuò in inferno manere. Dicitur autem non egredi, donec reddat nouiſſimum quadrantem, hoc eſt, nunquam. Matth. 5. d. Luc. 12. g. *Aug. 1. ſer. domi. in monte.*

Non dicitur egreſſa, quæ habitat in Sennan. Mich. 1. c. Si intelligatur de Iſrael, quando ducti ſunt in captiuitatẽ, dicentur non egreſſi ſponte, ſed vi ab hoſtibus educti. Si de eccleſia, dicetur non eſſe egreſſa de finibus ſuis, ſed habitaſſe inter ſcripturas. *Hie. ſ. Mich. 1.*

Sententia condemnationis.

Egreditur maledictio de libro volante ſuper faciem vniuerſæ terræ, quia per ipſum condemnabuntur mali. Zach. 5. b. Egrediens autem ſanguis vſque ad frenos equorum. Apoc. 14. b. deſignat vindictam extendi vſque ad rectores populorum. *Hie. ſ. Zach. 5. Aug. ſ. Apocal. ho. 11.*

Dæmones ad tẽtandum.

Egreſſi præfecti operum ad laceſſendum populum. Exo. 5. b. ſunt dæmones ad tentandum. Et egrediẽs Pharao ad aquas. Exod. 7. c. eſt diabolus ad ſubiiciendos populos. Vel hæreticus refugiens ad Philoſophorum autoritates in erroris ſui defenſionem. Egrediuntur quoque Philiſthim, aut eorum ſtatio. 1. Reg. 13. d. quando malorum ſpiritum turba electis mentibus per ſuggeſtiones noxias demonſtratur. Et egreditur leo de loco ſuo. Ierem. 4. b. quum diabolus, aut hæreſiarcha nouas innectit fraudes. *Gre. ſ. 1. Reg. 13. 14. Hie. ſ. Ierem. 4.*

Captiuitas Iſrael.

Egredientes duæ mulieres, ſunt decem tribus Iſrael, & præterea duæ, quæ ſunt tribus Iuda, & Benjamin, quarum alteræ ab Aſſyriis, alteræ à Chaldæis captæ ſunt. Zach. 5. d. *Hie. ſ. Zach. 5.*

Fortes de ſuperbia. Prædicatores ab vtroque teſtamento. Agentes pœnitentiam.

Egrediuntur quadrigæ de medio duorum montium æneorum. Zach. 6. a. hoc eſt, fortes reges de ſuperbia. Vel prædicatores è duobus teſtamentis. Egredientes autem equi nigri ad terram aquilonis, ſunt agentes pœnitentiam de peccatis. *Hie. ſ. Zach. 6. Rup. ſ. Zach. 6.*

Perſequẽtes Iudæi Chriſtum, & gentes exequentes.

Egreſſa eſt tempeſtas ab interioribus, quum perſecutio in Chriſtum venit à Iudæis. Et frigus ab arcturo, quum gẽtiles executi ſunt voces Iudæorum. Iob 37. b. Egrediẽs amphora, fuit iniquitas Iudæorum in Chriſtum quæ prius latebat: ſed poſtea ipſam opere manifeſtarunt. Zach. 5. c. *Gre. 27. mor. 20. Rup. ſ. Zach. 5.*

Recipiens venientem ad religionem.

Egrediens Moſes in occurſum cognati ſui. Exo. 18. a. deſignat prælatum libenter recipientem eum, qui venit ad religionem. *Lyra ſ. Exod. 18.*

Non egrediens filia vendita in famulam, ſicut egrediuntur ancillæ. Exod. 21. a. eſt, quando operatio bona fit ob honorem Dei: quæ libera dimittitur, non ſicut ea, quæ fit ob inanem gloriam. *Lyra ſ. Exod. 21.*

Egrediens gratis ancilla, quæ non tradita fuerat in vxorem filio domini ſui. Exod. 21. b. erat quando iam apta erat, vt traderetur nuptui, etiam ſi non eſſet expletus annus ſeptimus libertatis. *Lyra ſ. Exod. 21*

Egregius.

Sapiens prædicator. Martyres.

Egregius dicitur, qui inſignis eſt in aliqua re, quaſi ſuper alios, aut ab aliis ſegregatus.

Egregius artifex lignorum Ooliab. Exod. 38. c. deſignare poteſt prælatum aut prędicatorem ſapientem, ad inſtruẽdos inferiores. Idem deſignare poteſt pſaltes egregius Iſrael Dauid. 2. Reg. 23. a.

Egregij pugnatores, qui venerunt ad Dauid. 1. Paral. 12. a. deſignare poſſunt Martyres venientes ad Chriſtum cum martyrij victoria. Et ſtudioſos ac fortes in proſperis & aduerſis. *Gl. ord. ſ. 1. Par. 12.*

Egregia, quæ ſibi reſeruant Leuitæ polluentes oblationes filiorum Iſrael. Numer. 18. d. pertinere poſſunt ad honorem debitum ſuperioribus, quem ſibi vſurpant, qui ſunt inferioris gradus.

Sacra ſcriptura. Gloria cæleſtis.

Egregius mons, & egregia terra, quam poſſident filij Iſrael. Deut. 3. d. 4. d. Ezech. 20. a. Ad ſacram ſcripturam & ad gloriam cæleſtem referri poteſt. *Glo. ord. ſ. 4. Reg. 3*

Eloquentia hæreticorum.

Egregius ager Moab. 4. Reg. 3. c. deſignat venuſtam loquutionem hæreticorum, qui operitur lapidibus, quando hæretici anathematizantur.

Eiicere, Abiicere, Proiicere, Reiicere. Expellere, Repellere, Excludere, Exturbare.

Eiicere, est quasi extra iacere. Abiicere, quasi despiciendo à se eiicere. Proiicere autem est, quasi procul iacere. Reiicere verò, quasi retro iacere. Porrò eiicere interdum est emittere. Gen. 3. d. Eiecit Deus Adam de Paradiso. Excludere. Gen. 21. a. Eiice ancillam, & filium eius. Expellere. Exod. 2. c. Et eiecerunt eas. Extrahere. Ezech. 21. a. Eiiciam gladium meum. Fugare. Iosu. 24. e. Eiecit vniuersas gentes. Relegare. Exod. 6. a. Eiiciet illos de terra sua. Proiicere quoque est abiicere. Gen. 37. c. Proiicere eum in cisternam. Auferre. Ezech. 18. g. Proiicite à vobis omnes iniquitates. Excutere. Exod. 32. d. Proiecit de manu tabulas. Expellere. Leuit. 4. f. Proiiciet eos extra ciuitatem. Exponere. Exo. 7. b. Proiice eam coram Pharaone. Negligere. 1. Reg. 15. e. Quia proiecisti sermonem Domini. Obliuisci. 3. Reg. 14. c. Me autem proiecisti post tergum tuum.

Hie. s. Ion. 2. Aug. epist. 120. — *Tradens pater filium. Mors & sepultura Christi.*

Proiecit Deus Ionam in profundum, quum Christum tradidit pro nobis in mortem. Ion. 2. a. b. Et dicitur ibi Ionas abiectus, quia Christus factus est opprobrium hominum, & abiectio plebis. Psal. 21. Vbi etiam Christus dicit Patri. In te proiectus sum ex vtero. Proiiciens se Elias fatigatus. 3. Reg. 19. a. Fatigationem, & mortem, ac sepulturam Christi voluntariè assumptam significauit.

Hil. & Au. s. Ps. 59. Hie. s. Soph. 3. — *Castigans Deus ad emendandũ.*

Repellit Deus, & non abiicit in sempiternum, quando castigat, vt misereatur, & emendet, ac sanet. Thre. 3. d. Psal. 42. 59. 73. 107. Ierem. 23. b. 29. c. Sic dicitur eiecta anima, quam Deus castigat, vt eam postea recipiat. Sopho. 3. d.

Hie. s. Nahum 3. Gre. 23. mor. 8. — *Grauis Dei punitio.*

Proiicit Deus abominationes super aliquem. Nahum 3. b. quum eum pro peccatis castigat, & abominabilem ostendit, ac pudefacit. Et eiicit gladium de vagina, quando grauem intentat punitionem. Ezech. 21. a. Dicitur autem proiecisse Deus, & non homo. Iob 32. c. quando aliquis est in prosperitate apud homines, & est abominabilis apud Deum.

Hie. s. Isa. 54. — *Vilitas gentilitatis.*

Eiecta, seu abiecta erat Ecclesia ex gentibus, cuius Dominus misertus est. Isa. 54. b. Ierem. 30. c. Mich. 4. c. Soph. 3. d. Zach. 10. c. Psal. 76.

Ricar. de S. Vict. de somn. Nabucho. 14. — *Remittẽs Deus peccata.*

Proiicit Deus post tergum peccata, quum ea remittit. Et proiicit in profundũ maris: quia illa perpetuæ tradit obliuioni. Isa. 38. d. Mich. 7. d. Et eiicit Deus gentes: quando confessionis edicto, professionis voto, interminatur peccatis, vitiis abrenunciatur. Psal. 79.

Hie. s. Amos 5. — *Non audiens Deus.*

Repellit Deus orationem, quum non facit quod rogatur. Psal. 87. Thre. 3. a. Proiecit etiam festiuitates Iudæorum, postquam in festiuitate dixerunt: Crucifige, crucifige. Et etiam festiuitates hæreticorum. Amos 5. f.

Rup. s. Iud. 20. — *Permittens occidi Apostolos.*

Proiiciens Samson mandibulam asini, designat Deum permittentem occidi Apostolos, & prædicatores. Iudith 15. d.

Arno. s. Ps. 79. Hie. s. Isa. 31. Ori. s. Iosu. ho. 21. & s. Rom. 13. Aug. s. Ps. 77. — *Victoria fidelium contra dæmones, hæreticos, & vitia. Excõmunicatio. Expulsio prauarum cogitationum. Resistere tentationibus.*

Eiectio gentium à facie Israel, est victoria fidelium contra dæmones, contra idola, contra hæreticos, & contra omnes errores, ac vitia. Exod. 23. d. 33. a. 34. b. Psal. 77. 79. Isa. 31. d. Eiicere etiam Iebusæum, & Chananæum, & cæteras gentes, est excommunicare & eiicere aduersantes ecclesiæ. Vel vitia & prauas cogitationes expellere. Iosu. 15. g. 16. d. Et abiicere opera tenebrarum, est abrenunciare peccatis. Rom. 13. d. Gen. 35. a. Abiicere nuncios Nabuchodonosor sine honore, est resistere tentationibus, aut suggestionibus diaboli. Iudith 1. d. Eze. 18. g. 20. b. Et eiicere leprosos de castris: & lapides leprosos domus extra oppidum: est eiicere hæreticos, & praua dogmata extra Ecclesiam. Leui. 14. e. Num. 5. a. Deut. 22. c. Ierem. 22. c. Dan. 4. e. Hos. 9. d. Sic exclusa est Maria, soror Mosis, extra castra. Num. 12. d. Eiicere quoq; trabem de oculo suo, est excludere peccatum à mente. Matth. 7. a. Luc. 6. b. Iudi. 10. d. 2. Par. 26. d. Eccl. 1. c. Idem est proiicere de templo Domini in torrentem Cedron vasa consecrata Baal. 4. Reg. 23. a. 2. Paral. 30. c. 33. c. Hose 8. a. Apoc. 12. b. Non eiicit autem Deus gentes Chananæorum anno vno. Exod. 23. d. quia nemo repentè fit summus. Eiicere foras Nadab, & Abihu, est expellere hæreticos ab ecclesia. Leuit. 10. a. Et eiiciens Iesus turbam, est expellens infideles. Matth. 5. e. 9. c. Marc. 5. g. Ioan. 6. d. Et eiiciens dæmonium, est liberans gentes à potestate diaboli: & quicquid malorum Adæ corpori, Satanæ instinctus intulerat, hoc rursum de cõmunione dominicæ potestatis emundare. Mat. 8. d. 10. a. 17. c. Mar. 1. d. 3. c. 9. d. Luc. 9. f. 11. b. 13. g. Ioan. 12. c. Deut. 33. d. Ps. 35. 43. Eze. 34. a. Act. 7. f. Proiectus vitulus, est dissipata idololatria, & confutatæ hæreses. Hose. 8. b. Amos 8. c. Eiicit Deus de terra Ægypti, quum liberat à tenebris vitiorum huius seculi. Ezech. 20. b. Eiiciunt dæmonia sacerdotes in nomine Christi. Marc. 16. d. quum per exorcismi gratiam manum credentibus imponunt, & habitare malignos spiritus in eorum mentibus contradicunt. Item quicunque peccata à mentibus suis per compunctionem expellunt. Eiicere derisorem, est expellere hæreticum à consortio fidelium. Prou. 22. c.

Hil. s. Matt. can. 9. Isych. s. Leu. 10. 14. Aug. s. Ioan. tra. 25. 53. Cyril. 3. s. Ioan. 40. Rup. s. Hose 8. Gre. ho. 29. ... s. e... Beda s. Pro. 22.

... s. Gen. 3. Gre. s. 1. Reg. 16. Amb. Apo. Dauid. 14. Basi. s. Ps. 59. Lyra. s. Gen. 21. — *Excõmunicatio. Deserens Deus induratos. Abominans superbos.*

Eiecit Deus Adam de Paradiso voluptatis, quasi excommunicando, & interdicendo illi habitationem sancti loci. Gen. 3. d. vt designentur ij, qui excommunicantur ab ecclesia: qui dici possunt eiici de Paradiso voluptatis. Eiecit quoque Deus Cain à facie sua: vt eos dicatur eiicere, quibus induratis non præstat misericordiam. Gen. 4. b. Ezech. 28. e. Ioel 2. e. Sopho. 2. a. Eiecit Deus Eliab, fratrem Dauid, ne esset rex, hoc est, abominatur superbos. 1. Reg. 16. b. Repellit autem Deus, quatenus quis ab eo per peccata recedit. Psal. 59. Dicitur etiam proiecisse de cælo in terram filiam Sion, quando animam, quæ in culmine virtutum consistebat, in fœditatem terrenorum desideriorum prolapsam, iusto iudicio conculcandam hostibus reliquit. Thre. 2. c. 3. e. 5. d. Eiecit Iesus vendentes, & ementes de templo, hoc est, malos ab ecclesia. Matth. 21. b. Marc. 11. b. Luc. 19. g. Ioan. 2. c. Eiectus Absalon à Dauid, repulsam malorum à

Deo significauit.

Deo significauit. 2. Regum 14. d. Ad excommunicationem facit eiectio ancillæ cum filio. Genes. 21.b.

Derelictio Iudæorum cum carnali lege. — *Hil. s. Ps. 59. Hie. s. Isa. 2. 33. & s. Mich. 4. Cyril. 2. s. Ioan. 29. Hie. s. Amos 8.*

Eiectio ancillæ cum filio Abrahæ. Gen. 21.b. designat derelictionem Iudæorum cum carnali lege. Galat. 4.d. Leuit. 26.b. Psal. 59.70.77.88.108. Prou. 22.b. Isa. 2.b. 27.b. 51.g. Ierem. 14. b. 15.a. 30.c. Thre. 2.a. Ezech. 16.a. 28.e. 29.a. 43.c. Hose. 9.d. Et proiecit Deus ciuitates, quum destruxit Iudæam. Isa. 33.b. Proiecit etiam templum à conspectu suo peccante Israel. 3. Reg. 9. b. 4. Reg. 17.d. 1. Paral. 18.c. 2. Par. 7.d. Iosu. 7.d. Hose. 4.b. Ioel. 1.b. Amos 4.a. Et eiecta, quam colligit Deus, est synagoga, de qua reliquiæ crediderunt. Mich. 4. b. Zachar. 10.c. Eiiciens etiam Iesus vendentes, & ementes de templo, eiectionem populi Iudæorum significauit. Ioan. 2.c. Ad hæc referri potest, quum Ioannes præcipitur eiicere foras atrium, quod erat extra templum. Apoc. 11.a. Proiecta in terram dicitur Hierusalem, quum decidit à prospero statu. Ezec. 19.d. Amos 5.a. Et proiicitur silentium in omni loco Iudææ. Amos 8.a. quum omnia destructa sunt: & quum cessat sensus spiritualis inter eos, sed omnes sunt muti.

Expelli à dignitate. Eiectio veteris sacerdotij. Castigās Deus. — *Gre. s. 1. Reg. 15. Hie. s. Isa. 22. & s. Mala. 2. Cyril. epist. 25.*

Abiicitur Saül à Domino, ne sit rex, designans eum meritò expelli à dignitate, qui dignitatis eiusdem merito præsens esse noluit. Dignitatis autem meritum est diuini verbi obseruatio, quod non obseruauit Saül. 1. Reg. 15. f. 16.a. Eiectus Abiathar à Salomone, ne esset sacerdos, eiectionem veteris sacerdotij indicauit. 3. Reg. 2.e. 1. Esdr. 2.d. Expulit quoq; Deus Sobnam præpositum templi, de statione sua. Isa. 22. f. Vbi designauit cessationem veteris sacerdotij, & sancti secularis. Eiicit etiam Deus brachium sacerdotum, quum eorum abominatur opera. Mala. 2.a. Vel proiicit brachium in eos, quum eos castigat. Repellit etiam Deus repellentes scientiam, ne sacerdotio fungantur. Hose. 4.b.

Expellere tumultum cogitationū. — *Gre. 18. mor. 28.*

Eiiciens Iesus foras turbam, vt suscitaret puellam. Matt. 9.c. designauit eiiciendum tumultum cogitationum, vt mens ad considerationem sui, & cælestium excitari valeat.

Amplectēs Deus humiles. — *Gre. 26. mor. 24. Aug. 2. de consensu Euang. 75.*

Non abiicit Deus potentes, quia rectè vtentes potentia, & aliis prodesse humiliter cupientes, amat Deus. Iob 36.a. Sic non abiecit Deus Israel, quia multos ex eo populo elegit. Isa. 41. c. Nec eiicit Christus venientes ad se. Ioan. 6.d. Psal. 93.94.

Applicatio passionis Christi. — *Glo. or. s. 4. Reg. 13*

Proiicere cadauer in sepulchrum Elisæi, est applicare mortem Christi ad genus humanum mortuum. 4. Reg. 13.d.

Deducere peccatores ad infimū locum ecclesiæ. — *Ori. s. Mat. cap. 15.*

Proiicere surdos, & cæcos, & alios infirmos ad pedes Iesu, est deducere cathecumenos & peccatores ad infimum locum ecclesiæ, vt sanentur à Christo. Matth. 15.c.

Cessatio legis veteris. — *Ori. s. Rom. 3. Isych. s. Leui. 62.*

Proiiciens Moses tabulas legis, designauit lapsum primi hominis à lege Dei. Et præterea cessationem & abiectionem veteris legis. Exod. 32.d. Et proiicere vetera, est literæ legis obseruationem relinquere. Leuit. 26.b. Deut. 9.c. Abiectus clypeus fortium, est, quum cessauit antiquus ritus legis. 2. Reg. 1.d.

Prophetare incarnationem. — *Ori. s. Exo. ho. 4. Beda s. Exo. 7. Cyril. de incarnat. vnigenit. 14.*

Proiicere virgam Mosis in terram. Exo. 4.a. 7.b. est prophetare Deum in carne venturum, aut credere incarnationem ipsam, vel prædicare Christum gentibus. Vertitur autem proiecta in serpentem, designans crucem Christi, quæ quando ad credulitatem hominum venit, tunc stultam fecit Deus sapientiam huius mundi per mysterium crucis. Proiiciunt autē etiam malefici virgas suas, designantes hæreticos, qui simulant se veram fidem habere.

Oppressio iniquitatis. Mitti malos in infernum. — *Hie. s. Zach. 5. & s. Amos 4. Gre. 14. mor. 11. & s. Psal. 50. Ori. s. Iere. ho. 2. & s. Matth. ho. 15. & s. Luc. ho. 18. Hie. s. Isa. 14. Hie. s. Ezech. 28. 29.*

Proiicere impietatem in medio amphoræ. Zachar. 5.c. est eam opprimi, vt quæ prius lætabatur in scelere, æterno silentio cōticescat. Proiicit etiam Deus malos in terram, quam ignorant, quum eos mittit in infernum: Ierem. 16. c. Et proiiciuntur vaccæ Samaritæ in Arnon, seu in montem Remmam, quum hæretici in sua pertinacia cōteruntur. Amos 4.a. Proiiciuntur etiam occisi gentium, quum mittuntur in infernum. Isaiæ 34.a. Idem est eiici in tenebras exteriores. Matth. 8.d. 25.c. Et hos dicitur Deus eiicere à facie sua. Psal. 5.30.50.87. Ierem. 7.c. 8.f. 15.a. 52.a. Expellitur etiam de luce in tenebras, qui de honore vitæ præsentis, ad supplicia æterna damnatur. Iob 18.d. Prouer. 14.d. Mar. 5.a. Luc. 13.f. Et proiectus de sepulchro dicitur Nabuchodonosor, aut diabolus, quia etiam in inferno non habet requiem. Isa. 14. c. Proiici in iniquitatem Babylonis, est fieri alienum à beatitudine. Iere. 51.a.g. Nee. 9.c. Ioel. 2.c. Proiicere canibus prægustatum à bestiis, est relinquere peccatores dæmonibus. Exod. 22.d. Proiectus dicitur Lucifer in conspectu omniū regum, vt alij eius terreantur exemplo Ezech. 28.e. Proiicit eum Deus velociter, quū non dat ei locū ampliusnocēdi, vt ipse optat. Eze. 28.e. Proiecta quoque cedrus super montes, est Lucifer in suam superbiam delapsus. Ezech. 31.d. 32.a.

Excutere blanditias & opera carnis. — *Geor. Ven. Cant. 2. tom. 7. cap. 3.*

Eiecit ancillam, qui carnis blāditias à se excutit, & filium, hoc est, appetitum, aut ipsa opera carnis. Gen. 21.b. Galat. 4.d. Eiicere etiam vxores alienigenas, est abiicere carnales concupiscentias. 1. Esd. 10.a.e. Abiecit quoque Agar filium suū in solitudine subter arborem. Gen. 21.b designans paruulos appetitus abiiciendos ad crucem Christi.

Eiiciens Deus Luciferum de Paradiso. — *Rup. 13. vict. verbi Dei. 5. & 7. s. Apo.*

Eiecit etiam Abraham Ismaelem, cum matre ancilla, designans Deū, qui eiecit Luciferum de Paradiso, & quodammodo abiecit voluptatem, seu delicias, quas habet in existentibus in gratia. Proiectus etiam draco in terram, est eiectus, ne amplius coleretur per idololatriam. Apoc. 12.c. Et dimissus est in cordibus terrenorum hominum.

Abiectio belluini appetitus. — *Cle. Alex. 5. strom. Beda s. Exod. 15. Hie. s. Isa. 33.*

Proiiciens ventus locustas in mare rubrum. Exod. 10.c. Et proiecti Ægyptij, & equus, & ascensor in mare. Exod. 15.a. designat multiplex & belluinū id quod appetitionis impetu fertur in vitium, vnà cum auriga, qui ascēderat, & habenas laxarat voluptatibus, proiectum esse in mūdi tumultus & perturbationes. Proiicere auaritiam, notum est: sed proiicere auaritiam

ex calumnia dicitur: quia auaritia mater est calumniæ, quia ex alterius damno, alteri pecunia coaceruatur. Isaiæ 33.c.

Aug. s. Ps. 54. 67. Hila. s. Ps. 67. — *Manifestari. Separari ab hæreticis.*

Excludi interdum sumitur pro manifestari: vt excluduntur ij, qui probati sunt argento, quum manifesti fiunt. Psal. 67 Galat. 4. c. In arte enim argentaria exclusores vocantur, qui de confusione massæ formam vasis exprimere nouerunt. Vel excluduntur à vaccis populorum, qui separantur ab hæreticis.

Aug. 1. ser. dom. in mont. Hie. s. Ier. 7. — *Expellere retrahentes à Christo.*

Proiicere à se oculum, vel manum scandalizantem. Mat. 5. e. 18. a. est amouere à se retrahentes à Christo, quantumuis charos. Ad idem referri potest abiicere offensiones oculorum. Ezech. 20. a.

Isych. s. Leuit. 1. — *Pœnitentia.*

Proiicit à se capillos, qui est in luctu. Iere. 7. g. Abiiciens quoque rex Niniue vestimentum suum, designat abstinentiam à mollibus & voluptuosis, necessariam agentibus pœnitentiam. Ioan. 3. b. Ezech. 26. c.

Rup. 1. s. Leuit. 7. — *Cōsiderare pristinum statum. Abiicere superbiam & curiositatem. Recognoscere diuinam gratiā.*

Proiicere vesiculam, & plumas auis oblatæ ad orientalem plagam altaris in locū cinerum. Leuit. 1. d. est reminisci pristini status. Et considerare diem natiuitatis & mortis. Vel abiicere superbiam & curiositatem. Curiositas enim ad Orientem proiicitur: quia inquisitio sublimium videtur esse. Et extra altare, quia non necessariam, sed superfluam & noxiam scrutationem possidet. In locum verò cinerum, quòd digna sit cinere, & deorsum manere. Vel est cōtemnere in se memoriam, & ingenium, & supernam confiteri gratiam.

Gre. s. 1. Reg. 15. — *Abiectio laudis inanis.*

Reiecta sindone fugiens adolescens, designat abiiciendas laudes inanes, ne bona opera pereant. Marc. 14. e. Sic exclusa dicitur gloriatio Iudæorum, quia non poterant de operibus legis gloriari. Rom. 3. d.

Ori. s. Matth. ho. 13 — *Abiectio velamenti cæcitatis.*

Proiiciens cæcus vestimentum. Marc. 10. g. designat Iudæos ad fidem venientes: qui cæcitatis, & mendicitatis velamentum à se abiiciunt.

Hie. s. Ps. 83. Ori. s. Iere. ho. 2. — *Minimus in regno cælorum.*

Abiectus in domo Dei dicitur, qui minimus est in regno cælorū. Psal. 83. Abiectus autem in domo Dei dicitur beatior, quàm habitans in tabernaculis peccatorum, quia quod in despectione est, & neglectu, hoc non proiicitur, sed abiicitur. Quod verò foris est à salute, & à beatitudine alienum, hoc proiicitur.

Gre. 12. mor. 26. 27. — *Incipiens benè operari.*

Proiiciens florem oliua, est incipiēs benè operari, nondum tamen benè firmatus in bono: vnde facile reuertitur ad vitia. Iob 15. d.

Ori. s. Mat. ho. 4 Hila. s. Ps. 2. — *Abiicere peccata & iugum legis.*

Proiicere à se iugum principum, & gentium. Psal. 2. est auferre à se obligationes peccati, & eius subiectionem. Vel est abiicere iugum legis.

Glo. ord. s. Gen. 37. Aug. q. in Iudi. 49. — *Tradentes Christū in mortem.*

Proiicientes fratres Ioseph, ipsum Ioseph in cisternā veterem, sunt Iudæi tradentes Christum in mortem. Gen. 37. c. Idem designarunt proiicientes Ieremiam in lacum. Iere. 38. b. Expellentes Isaac, designant eosdem repellentes à se Christum, aut Deum. Gen. 26. f. Et eiicientes fratres Iephte, ipsum Iephte, sunt Iudęi eiicientes Christum. Iudi. 11. a. Idem designant eiicientes Dauid. 1. Reg. 26. c. Et passim dicuntur proiicere Dominum. Num. 11. d. 1. Reg. 10. c. 3. Reg. 14. b. Iudith 5. b. Psal. 16. Sap. 11. b. Ierem. 23. a. 51. d. Thre. 2. e. Ezech. 23. b. Mich. 2. c. Eiicientes Pharisæi foras eum, qui fuerat cæcus à natiuitate, sunt eiicientes Christum, & etiam Apostolos. Ioan. 9. f. Isa. 66. b. Act. 7. g. Eiicientes autem agricolæ filium patrisfamilias extra vineam. Matth. 21. d. fuerunt Iudæi eiicientes Christum, vt transiret ad Gentes, & iudicantes eum alienum ab hęreditate. Marc. 12. a. Luc. 4. c. 6. d. 20. c. Repellens Dalila Samsonem, est synagoga repellens Christum. Iudi. 16. e. Repellit precium nostrum, qui facit nobis sanguinem Christi inutilem. Psal. 61.

Hie. s. Matt. 21. Ori. s. Mat. ho. 12. Basi. s. Ps. 61. — *Eiicientes Christum & Apostolos.*

Ori. s. Exo. ho. 2. Gre. Nysse. de vita Mosis. — *Dæmones impellentes simplices ad inanem gloriam. Perdentes bona opera peccando.*

Proiicientes Ægyptij infantes Israel in flumen, sunt dæmones impellentes simplices ad inanem gloriam, aut in fluctus huius seculi, vt submergantur. Designant etiam eos, qui non curant seruare bona opera, quæ fecerunt, ceu liberos, sed ea peccando suffocant. Exod. 1. d. Ezec. 23. e. Eiecta quoque dicitur anima per peccatum. Amos 5. a Et repulsa à pace. Thr. 3. c. Et eiecta in faciem campi, vel terræ, vt sequatur viam latam, relicto Deo. Ezech. 16. a. Et abiectio animæ, est prauitas animæ. Ezech. 34. a. Abiectæ quoque oues, sunt, qui in peccatum, aut in grauem hæreseos errorem prolapsæ sunt. Ezech. 34. b.

Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Ezec. 16. Cyril. 7. s. Ioan. 5.

Beda s. Exod. 2. — *Persequentes Philosophi ecclesias. Prælati iniustè excōmunicantes.*

Eiicientes pastores puellas, filias Iethro, ne adaquarent pecora, designant Philosophos, & mundanos persequentes ecclesias. Exo. 2. c. Sic sunt eiecti Moses, & Aaron à Pharaone. Exod. 6. a. 10. c. Eiiciunt quoque pastores gregem Domini, quando prælati aliquos contra iustitiam de ecclesia separant. Ierem. 23. a. Et abiiciunt calce victimam Dei, qui feræ more persequuntur confitentes Christum. 1. Reg. 2. f. Et eiiciens Ieroboam Leuitas, designat Iudæos expellentes ministros Christi. 2. Para. 11. a. Num. 22. b. Isa. 66. b. Iere. 30. c. Et eiicientes Hierusalem, sunt persequentes ecclesiam. Eze. 36. b.

Hie. s. Ierem. 23. Gre. s. 1. Reg. 2. Hie. s. Ezech. 36.

Discedere à Deo.

Proiicit auarus intima sua in vita sua. Eccl. 10. a. quum exit à Deo, & ab his, quæ ad Deum pertinent, quæ intus dicuntur esse. Idem dicitur de superbo, qui auidus est gloriæ.

Aug. s. Ioan. tract. 25. Hie. s. Gal. 2. — *Peccare.*

Abiicit gratiam Dei tam ille, qui post euangelium viuit in veteri lege, quàm is, qui post baptismum peccatis sordidatur. Galat. 2. d.

Gre. s. 1. Reg. 8. — *Despicere spiritualē pastorem.*

Abiicere Samuelem, ac proinde Deum, est despicere spiritualem pastorem propter carnalem. 1. Reg. 8. b. Abiiciens etiam populus filios Samuelis tanquam malos, vt acciperet regem peiorem, figura est, quòd cùm populus propria autoritate vult prælatos malos eiicere, meritò peiores recipit.

Eiiciunt

Separare à cultu Dei. Eiiciunt mulieres de domo deliciarum suarum, qui separant infirmos à templo, & cultu Dei. Mich. 2. c. *Rup. s. Mich. 1.*

Contemptus legis euangelicæ. Abiicere sermonem Domini quasi ipsum longè à se repellendo, est superborum, qui dum proprium sequuntur arbitrium, longè fiunt à Deo. 1. Reg. 15. f. Abiecerunt quoque Iudæi legem Dei, hoc est, euangelium, & aquas Siloë, hoc est, doctrinam euangelicam. Isa. 5. f. 8. b. Leuit. 26. g. 4. Reg. 17. c. Nee. 9. c. Hose. 8. a. Idem est abiicere sapientiam, & expellere mulierem bonã. Pro. 3. b. 18. b. d. Sap. 3. c. Eccl. 6. c. 23. c. Eze. 20. b. Amos 2. a. Proiicit etiam sermones Dei retrorsum prædicator malus, dum ea, quæ prædicat, non vult ipse videre. Psal. 49. Proiiciens Iudi volumen Ieremię in ignem, contemptum sermonis Dei significauit. Et proiiciens mater Hierusalem, & ipsa Hierusalem virum suum, est anima proiiciens verbum Dei. *Hie. s. Isa. c. 8. Epiph. 1. Cont. hær. tom. 3.*

Auferens diabolus auxilium à tentato. Contemnens animam in peccatū lapsam. Eiiciens Amnon omnes, qui erant in cubiculo, vt violaret Thamar. 2. Reg. 13. b. designat diabolum auferentem ab anima omnia auxilia, vt facilius eam in peccatum inducat. Eiiciens autem ipsam Thamar à se violatam, est diabolus contemnens animam in peccatum lapsam. *Au. s. Ps. 49.*

Blasphemantes Christum. Eiecerunt linguam Scribæ & Pharisæi, quum blasphemabant Christum dicentes: Samaritanus es, & dæmonium habes, & reliqua falsa testimonia. Isa. 57. a. *Hie. s. Isa. 57.*

Auaritia. Publica peccata. Proiectio in infernum. Proiecta ossa regum & sacerdotum Iuda, quantum ad literã, fuerunt ab hostibus è monumentis eiecta, vt deriperent aurum, & argentum, quod cum ipsis sepultum erat. Ierem. 8. a. Baru. 2. f. Proiecta quoque cadauera regum & aliorum in speluncas & foueas, designare possunt proiectos in infernum. Iosu. 8. f. 10. e. 2. Regum 18. d. 20. f. 3. Regum 13. e. 4. Reg. 9. f. Ierem. 36. g. 41. b. *Glo. ord. s. Iere. 8.*

Auaritia idolorum seruitus. Proiiciens Aaron aurum in ignem, vnde prodiit vitulus aureus. Exod. 32. f. Et proiicientes milites inaures de præda, ex quibus fecit Gedeon Ephod, in quo fornicatus est Israel. Iud. 8. f. designare possunt auaritiam, quæ est idolorum seruitus. *Glo. int. s. Eze. 32*

Inconstantia. Proiicit ventus puluerem à facie terræ, hoc est, malos & inconstantes, qui omni vento agitantur. Vel est superbia proiiciens impios à facie terræ viuentium. Psal. 17. *Hila. & Aug. s. Ps. 1.*

Relinquere argentū mūdanis. Proponere mysteria impuris. Proiicitur argentum in plateis, quum relinquitur iis, qui latam sequuntur viam. Ezec. 7. e. Et proiicit margaritas porcis, qui diuina mandata proponit hominibus, porcinos mores habentibus, qui conculcant ea, quum nos faciūt ea transgredi, vt diabolus in serpente. Mat. 7. a. *Chrys. s. Gen. ho. 16*

Precium Christi. Proiiciens Zacharias argentum mercedis suæ ad statuarium, significauit precium Christi datum in agrum figuli. Zach. 11. e. Matth. 27. a. *Hie. s. Zach. 11.*

Abiectio tepidorum. Repellitur à mandatis Dei, qui non toto corde exquirit Deum, vt medicus negligenter curans expellitur à medicando. Psal. 118. *Amb. s. Ps. 118.*

Subuersio mūdi. Proiiciens Saraias librum prophetiæ contra Babylonem iussu Ieremiæ, in Euphratem. Ierem. 51. g. Subuersionem Babylonis significauit, & spiritualis Babylonis, nempe mundi cum mundanis in infernum mergendi. *Glo. ord. s. Ier. 51.*

Transeuntes hæretici ab erroribus in errores. Proiicientes sorores Hierusalem viros suos. Eze. 16. e. designant hæreticos, & Ethnicos ab erroribus in errores transeuntes. *Hie. s. Eze. 16.*

Prædicans peccata sua. Eiicit onera sabbato à domo ea portando. Ierem. 17. c. qui manifestat peccata sua, non vt ea abiiciat, sed vt in eis delectetur. *Hie. s. Iere. 17.*

Mors prædicatorum. Proiiciens Samson mandibulam asini de manu sua. Iudith 15. d. designat corpora prædicatorum morti tradita, quæ aquas miraculorum fuderunt. *Gre. 13. mor. 7. 8.*

Liberalis communicatio doctrinæ Gētibus. Proiicientes messores Booz manipulos, vt Ruth eos colligeret. Ruth 2. c. sunt liberaliter tradentes doctrinam Gentibus. *Glo. ord. s. Ruth 2.*

Veneratio passionis Christi. Proiiciens se Ruth à parte pedum lecti Booz. Ruth 3. a. designare potest animam peccatricem proiicientem se ad pedes Christi, & passionem eius venerantem. *Lyra. s. Ruth 3.*

Eiulare, vide Flere

Elam, Elamitæ.

Elam, id est, ascensus eorum, est regio Mediæ, & Persidis, à qua dicuntur Elamitæ, qui interpretantur despicientes. Secundùm aliquos, Elam interpretatur adolescens, vel virgo masculini generis, siue occultus, aut seculum. *Hie. s. Isa. 21. 22. & s. Ezech. 32. Pli. 12. natu. hist. 2.*

Mali. Hæretici. Elam & Elamitæ designare possunt omnes malos despicientes bona. Item hæreticos, qui Christi humilitate contempta, in diaboli ascendere superbiam conantur, & se in falsi nominis scientia, aliquid esse præsumunt. Gen. 10. c. 14. a. 1. Paral. 8. c. 1. Esdr. 2. a. Isa. 11. c. 21. a. 22. b. Ierem. 49. g. Ezech. 32. e. Act. 2. d. *Gre. s. Cant. 5. Titelma. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 5.*

Elatus, Elatio, vide Altum.

Elate.

Angeli. Scriptura. Elate arbor, quam quidam abietem, alij palmam, alij spathen putant, ex qua fiunt odorifera quædam vnguenta. His arboribus comparantur comæ sponsi. Cant. 5. c. propter odorem. Quamquam in Hebraica æditione non elate, aut nomen arboris est, sed crispantes dicuntur, quę designant in viris fortitudinem animi: & possunt mysticè sanctos Angelos designare, vel designant sacras scripturas, quæ fortes sunt, vt iota vnum præterire non possit.

Elcana.

Elcana, id est, Deus zelotes, aut Dei possessio, vel Dei calamus, siue Deus nidus eius. Pater Samuelis, quem genuit ex Anna. 1. Regum 1. a. 2. a. Secundùm quòd dicitur vir vnus, *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Greg. s. 1. Reg. 1.*

designat virum perfectum, qui vnus est, & non multi: quia dæmones pertinent ad multitudinem. Vel designat Christum. Et quum numerantur quatuor parentes eius, notatur Christum ab his descendere, qui virtutibus ornati sunt. Interpretatur etiam Elcana, Dei feruor: & designat contemptorem mundi, ex amore Dei, cuius quatuor parentes sunt Euangelistæ. *Vir perfectus. Christus. Contemptus mundi.*

Eleale.

Hie.s.Isa.15. Eleale, id est, ascensus, ciuitas Moab in tribu Ruben. Isa.15.a. Per eam intelligi potest ascẽsus superbiæ secularis sapientiæ. *Superbia secularis sapientiæ.*

Eleazar.

Eleazar, id est, Dei adiutor, siue Dei atrium: pontifex, filius Aaron, qui successit patri in pontificatu. *Sacerdotes nouæ legis.*

Aug.q.in Nu.33. Elezaro tradita est vacca rufa, vt immolaretur, & non patri suo. Num.19.a. vbi designat sacerdotes nouæ legis succedentes sacerdotibus veteris legis. Potest etiam significare arcanum & mysticum sermonem. Num.20.d.27.d.Iosu.24.g.Iudi.20.d.

Glo.ord.s.1.Reg.7 Fuit alius Eleazar filius Abinadab, qui sanctificatus est, vt custodiret arcam Domini. 1.Reg.7.a. designat sacerdotes, qui debent sanctificari, vt sint adiutores Dei. 1.Cor.3.b. Dei adiutores sumus. *Sacerdotes.*

Gre.19.mor.17. Alius fuit Eleazar. 1.Mach.6.e. qui in prælio elephãtem feriens strauit, & sub ipso accubuit designat eos, qui vitia superant, sed ipsis superbiendo succumbunt. *Victores victi per superbiam.*

Electrum.

Plin.33.nat.hist.4. Electrum est metallum, auro & argento mixtum, cuius quinta portio est argenti, cuius natura est, ad lucernarum lumina clarius argento resplendere. Quod est natiuum, venena deprehendit, nam discurrunt in calicibus arcus cælestibus similes cum igneo stridore.

Arist.4.meteor. Pli.37. nat. hist.3. Est aliud electrum, quod succinum & glessum dicitur, quòd nascitur defluente medulla pinei generi arboribus, vt gũmi in cerasis, resina in pineis, coagulatur autem ex molli in durum, quod indicant bestiolæ quædam in eo interceptæ, & inclusæ: erumpit quidem humoris abundantia: Densatur verò rigore, vel tempore autumnali, color eius candidus, aut cæreus, aut fuluus, cuius est maior autoritas: Candidum verò odoris est præstantissimi. Calefactum trahit paleas, & vestium fila.

Gre.s. Ezec. ho.2. Rup.1. s.Ezech.3. Electrum mixtum auro & argento, significare potest Christum, in quo est natura diuina & humana. In electro enim, dum aurum argento miscetur, argentũ ad claritatem crescit, aurum verò à suo fulgore pallescit. Quia igitur in vnigenito Dei filio, naturę diuinitatis vnita est natura nostra, in qua adunatione, humanitas ad maiestatis gloriam excreuit, diuinitas verò à sui fulgoris potentia, humanis se oculis temperauit, quasi electrum factum est. Et electrum in igne, est Deus factus homo in persequutione. Ezech.1.b. *Christus.*

Ori.s.Iere.ho.7. Electrum ab aliquibus dicitur metallum preciosius auro, qua ratione significabit suprema corpora, aut etiam corpus Christi. Ezech.1.b.8.a. *Suprema corpora. Corpus Christi.*

Dion.cæl.Hie.15. Electrum præterea significare potest naturam angelicam. Nam ex qua parte auri color ostenditur, splendorem illum inuiolabilem designat, qui neque consumi, neque imminui possit, neque vlla ratione maculari, qua verò argentum lucet, nitidum illud ac purum cælestéque iubar ostenditur. *Angeli.*

Ori.s.Ezec.ho.1. Hie.s.Eze.1. Electrum nihil habens admixtum metalli inferioris, designare potest perfectam animi purificationem, quæ fit igne tribulationis, vt electrum purgatur igne. Eze.1.a.8.a. *Perfecta animi purgatio.*

Eleemosyna.

Eleemosyna, Græcè est munus, quod inopi datur, ab eleos, quod misericordiam, aut miserationem significat. Quum moraliter sumatur, vix allegoriam admittit, nisi quòd est duplex eleemosyna, corporalis, qua subuenitur corpori, & spiritualis, qua subuenitur animæ.

Elegans, Elegantia, quære Decor.

Elementum.

Elementum in rebus naturalibus, est principium materiale rei mixtæ, quæ ponuntur quatuor, nempe ignis, aër, aqua, & terra, de quibus Sap.7.c.19.c. 2.Petr.3.c

Amb.s.Gala.4. Hie. Aglasiæ & s.Galat.4. Elementa huius mundi dicuntur sabbata, & neomeniæ, demum lex Mosis, & omne vetus instrumentum, quibus quasi elementis, & religionis exordiis Deum discimus, vt literę dicuntur elementa sermonis. Elementa autem infirma & egena, dicuntur obseruationes Iudaicæ legis post aduentum Christi: quia iam infirmata fuerunt, quæ ante aduentum Christi dicebantur solùm elementa mundi. Galat.4.a.b. Coloss.2.b.d. Hebr.5.d. *Obseruationes Iudaicæ.*

Aug.s.Gala.4. Cle.Alex.6.strom. Elementa quoque huius mundi. Gala.4.a.b. dici possunt idola, & dæmones, quibus gentes seruiebant, & etiam gentilium philosophia, nam Apostolus ibi loquitur cum gentibus. *Cultus & Philosophia Gentilium.*

Geor.Venet. Cant. 1.tom.3.cap.16. Elementa similitudine quadam dicuntur esse & in cælo, & in angelis, & in Deo. Vt enim & terra est circa cẽtrum stabile firmamentum pedibus, & omnium seminum matrix fœcundissima: Ita est in cælo densitudo, quæ videri potest, in Sole potissime, & Luna, & stellis quæ radiis solaribus, non sunt peruiæ. Est in angelis, vt firma sint Dei sedilia, & nobis fœcundi, *Elementa in cælo. In angelis. In Deo.*

dantes

dantes tanquam ministri Dei, terræ huic fœculentæ fœcunditatem. Et in archetypo omnium firma, fœcundissimaque natura: de qua dicitur, Aperiatur terra, & germinet Saluatorem. Est aqua hæc leuis, & æquatissima, mundans & lauans omnia. Est in cælis suo affluxu terram irrigans, & commixtibilis virtus: est in angelis docens & mundans, de qua quum de cælo agitur, in psalmis canitur: Qui tegis aquis superiora eius. Est in opifice, qua ablutionē peccatorum facit, & regenerat, mundificat, collustrat, & pascit: sed est harum aquarum differentia: Humor hic vitæ calorem obruit: cælestis irrigat, supercælestis intelligit: diuinus mentes purgat, & pascit. Est aër hic elementaris, quo respiramus, videmus, audimus, & odoramus: Est in cælis translucens natura: vltra quam stellas fixas prospicimus. Est in cælo superiori spatium, vbi resonant suauissimi beatorum concentus: vbi patet visio illa & corporis principis, & reginæ, & omnium militum. Est in angelis vitalis flatus, & aura tenuis. Est in opifice summa, & perfectissima vita, & spiritus: quo spirans in omnes, dat omnibus vt viuant, atque respirent: & quo tanquam sibilo auræ tenuis Eliæ, & aliis domesticis loquitur. Est ignis elementaris apud nos calefaciens, coquens, & perficiens. Est in cælo Sol lucens, & calefaciens inferiora, & Mars agitans, & dans robur. Est in angelis seraphicus feruidúsque amor: De quo Psalmographus canit: Qui facis angelos tuos spiritus: & ministros tuos ignem vrentem. Est in archetypo ignis idealis, & spirituale lumen ad omnia producenda egrediēs. Omnium enim est artifex, omnem habens virtutem. In infima quoque parte sub terra est ignis, de quo dicturus est Christus: Ite maledicti in ignem æternum. Est aër de quo Isaias, Percutiet te Dominus aëre corrupto. Est aqua, de qua in Iob: Ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium. Est denique terra, de qua iterum Iob: Dimitte me ergo, vt plagam paululum antequam vadam, & non reuertar ad terram tenebrosam, & opertam mortis caligine, terram miseriæ, & tenebrarum.

Elephas.

ELephas inter terrestria animalia est maximum, proximúmque humanis sensibus: quippe qui sermonem patrium intelligat: imperiísque obediat, officiorúmque, quæ didicit, meminerit, insitque illi amoris & gloriæ voluptas, ac etiam probitas quædam, prudentia & æquitas: feruntúrque maria transituri, non antè naues conscendere, quàm inuitati rectoris iureiurando de reditu. Habent longam promuscidem, qua pro manibus vtuntur, colligentes ea cibos tam siccos, quàm humidos, orique admouētes: eàque reflat atque respirat. Habet etiam dentes prominentes, ex quibus perfectum fit ebur. Ferūt ingēs onus, nempe turrim ligneam & milites, faciléque instruuntur ad bellum. 1. Machab. 1. c. 3. d. 6. d. 2. Mach. 11. a. Vide Dens, & Ebur. *Arist. 1. de historia animal. 1. 11. Plin. 8. nat. hist. 1.*

Graues peccatores. Elephantes, quorum dentes afferebantur ad Salomonem, designare possunt immanes peccatores, quos conuertens Christus, vtitur illis ad ornatum ecclesiæ. 3. Reg. 10. d. *Euch. for. spiritua. 5.*

Eleuare, vide Altum.

Eli.

ELi, id est, Deus meus, pontifex domus Domini in Silo, qui reprehendebat Annam orantem, cui tamen postea consensit. Habuit duos filios sacerdotes pessimos: quos ipse leniter, & non, vt æquum erat, reprehendebat, quamobrem, & illi mortui sunt in bello, capta arca Domini, & Eli hoc audito nuncio, sedens in sella retrorsum cecidit, ac mortuus est. Erat senex valde, & caligantibus oculis, ipsique oblatus est Samuel, qui eius fuit minister.

Incredulitas Iudæorum. Eli quatenus obsistebat Annæ oranti, cui postea consensit. 1. Reg. 1. b. designat Iudæorum incredulitatem in principio ecclesiæ, cui tamen postea consensit, quando multi Iudæorum, ad fidem venerunt, & in fine seculi venturi sunt, vnde increduli denunciauerunt Apostolis ne prædicarent. Acto. 5. e. Sed turba sacerdotum obediebat fidei. Act. 6. c. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Sacerdotium Iudaicum. Præpositi carnales. Scribæ & Pharisæi. Vt sedebat in sella orante Anna. 1. Reg. 1. b. sacerdotium Iudaicum significat, adhuc manēs in honore, & vt sic manens reprehendebat Anna, carnales exprimit præpositos, non intelligentes vim contemplatiuæ vitæ, & reprehendentes eos, qui illi vacant. Vt verò secundò sedit in sella, & cecidit. 1. Reg. 4. c. designat Scribas & Pharisæos, qui super cathedram Mosis sederunt, vnde & ceciderunt. *Gre. s. 1. Reg. 1. 4.*

Lex vetus. Prælatus. Antiqui patres. Antiqui mali. Vt ei oblatus est puer Samuel, typus est doctrinæ veteris legis, & prælatorum, sub quibus tanquam sub pædagogo, paruuli in fide sunt instruendi. Et vt verbis reprehendit filios suos, sermonem antiquorum patrum designat, aut ipsos patres veteris testamenti. Vt autem erat senex valde, designat illos Antiquos, qui reprehensibiliter viuebant, & inueterati erant in malo. 1. Reg. 1. d. 2. e. 3. a. 4. c. *Gre. s. 1. Reg. 1. 2.*

Mali. Cessatio legis. Vt cecidit retrorsum, & mortuus est, designare potest malos, ad quos vitia cōuertuntur, qui retro sunt, eisque immoriuntur. 1. Reg. 4. c. Eius etiam mors, legis cessationem significare potest. *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Hie. prol. gra. Amb.*

Extranei à lege Dei. Interpretatur Eli secundùm aliquos, Arabs, seu extrarius, quia extra disciplinam, quia non correxit filios, & ita extrarius, & adulter. Iuxta illud Hebræ. 12. c. Si extra disciplinam estis, adulteri, & non filij estis. Et damnatus est, quia non correxit filios, vt intelligatur subditorum culpam in prælatos recidere. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Eliab.

Gre.s.1.Reg.16. Eliab, id est, Deus meus pater: primogenitus Isai, frater Dauid: quem despexit Deus, ne esset rex. 1. Reg. 16. b. designat doctores bonos, sed superbos: qui ideo à Deo tãquam indigni abiiciuntur. *Doctores superbi.*

Vt autem reprehendit Dauid venientem ad prælium. 1. Reg. 17. c. typus est Iudaici populi aduersantis Christo in operibus redemptionis. *Populus Iudaicus.*

Eliacim.

Hie.s.Isa.22. Eliacim, id est resurgens Deus, siue Dei resurrectio, filius Chelciæ, id est, patris Domini pontifex substitutus à Deo pro Sobna eiecto. Isaiæ 22. f. typus est Christi, qui institutus est Sacerdos, & Pontifex in æternum, secundùm ordinem Melchisedech, veteri sacerdotio despecto. *Christus.*

Elias.

Elias, id est, Deus Dominus, aut fortis Dominus: insignis propheta, ad cuius sermonem non cecidit pluuia tribus annis, eodémque postea orante, occisis prius prophetis Baal, rursum data est pluuia. Idémque fugiens Iezabelem, impiam reginam, aliquandiu latuit: ac demum in curru igneo raptus, adhuc viuit, tempore Antichristi reuersurus. Idem in Christi transfiguratione cum Mose apparuit.

Ori.s.Luc.ho.33. Aug.12.cõtr.Faust.34. & ser.201. Ber.ser.3. Ascensio Rup.5.s.Reg.7. In multis Christum exprimit, vt in idolatriæ persecutione, & in aquæ impetratione, & in persecutione, quam à Iezabele passus est, vt Christus à Synagoga. Et vt raptus est in curru igneo, Christi ascensum in cælum adumbrauit. 3. Reg. 17. a. 18. b. 19. a. 4. Reg. 2. a. 1. Machabæorum 2. f. Luc. 4. e. Vt autem pascebatur à coruis, manè panibus, & vesperè carnibus, est Christus, qui pascitur in peccatoribus recipientibus primitia spiritus, & fidem futuræ resurrectionis. Vt etiam suscitauit filium viduæ Sareptanæ, Christus est suscitans gentilem populum. 3. Reg. 17. a. d. *Christus.*

Hie. Aglasiæ. Exprimit etiam in multis Ioannem Baptistam: cuius nomine etiam Christus Ioannem appellauit. Matt. 12. b. 17. b. Marc. 9. a. Luc. 1. b. Non quòd anima Eliæ esset in Ioanne: sed quod eandem habuerit Spiritussancti gratiam. Erat enim zona cinctus, vt Elias: Vixit in eremo, vt Elias, persecutionem passus est ab Herodiade, vt ille à Iezabele. Et vt Elias secundi aduētus Christi præcursor erit, ita Ioannes fuit prioris. Malach. 4. b. *Ioãnes Baptista.*

Elias in transfiguratione typum gessit prophetiæ, quæ testimonium perhibuit Christo. Matt. 17. b. Marc. 9. a. *Prophetia.*

Ori.s.Matth.ho.7. Aug.epist.119. Gre.s.1.Reg.1. Ber.ser. paruo.64. Vt fugiebat Iezabelem, designare potest quemlibet iustũ, qui persecutionem patitur propter iustitiam. *Iustus.*

Elicere.

Gre.21.mor.1. Elicere, est educere, aut extrahere, veluti mungendo: vt qui nimis premit vbera, ad eliciendum lac, seu butyrum, elicit sanguinem. Prou. 30. e. Elicit butyrum, qui dum nutriri vel tenui intellectu quęrit, vbertate internę pinguedinis vngitur. Elicit verò sanguinem, quum carnale efficitur hoc quod ex nimia spiritus discutione sentitur. *Intelligentia spiritualis. Intelligentia carnalis.*

Eliezer.

Eliezer, id est Dei adiutorium, siue Dei atrium: filius procuratoris Abrahæ, & alius filius Mosis, &c. possunt suo nomine designare eos, qui dicunt Deo, Adiutor meus, & liberator meus es tu. Gen. 15. a. Exod. 2. d. 18. a. 1. Par. 23. b. *Confidentes in Deo.*

Eligere.

Eligere, est à multis vnum legere, & segregare quasi optimũ inter omnia, ad id, ad quod eligitur. Aliquando tamen eligitur aliquid, vt eiiciatur.

Arn.s.Ps.64.77. Aug.s.Ps.64.77. Gre.s.Cant.5. Elegit Deus Dauid, hoc est, Christum: & homo, quem eligit Deus, est Christus, seu eius humanitas. Psal. 64. 77. 88. Et ipse est electus vir ad pugnandum cum Goliath. 1. Reg. 17. a. 2. Reg. 6. e. 16. d. Eundem designauit electus Salomon ad ædificandum domum Domini. 1. Par. 28. c. 29. a. Cant. 5. c. d. Isa. 42. a. Ierem. 49. d. Agge. 2. d. Luc. 23. e. 1. Petr. 2. a. Electus ex millibus dicitur sponsus. Cant. 5. c. quia ex totius generis humani massa, nullus sine peccato reperitur. *Rup.s.Cant.5.* Ipse verò non solùm sine peccato fuit, sed etiam peccatores sua iustitia, & sanguine redemit. Dicitur etiam electus vt cedri, ibidem. d. *Electio Christi.*

Arn. & Hila.s. Psal.131. Hie.s.Isa.14. Elegit Dominus Sion, hoc est, ecclesiam, tam militantem, quàm triumphantem. Ps. 64. 77. 104. 105. 131. Et elegit Deus Iacob, hoc est, luctatores ex gentibus. Psa. 134. Et elegit Israel hoc est, victores dæmonum, & hæreticorum. Isa. 14. a. 44. a. 41. c. 45. a. 65. b. Eius autem electio, est ante mundi constitutionem. Eph. 1. a. Num. 16. a. 17. a. Deut. 4. f. 7. b. 14. a. 16. a. 26. a. 2. Paralip. 6. a. 7. c. Tob. 13. b. Sap. 3. b. 4. b. Eccl. 1. b. 11. b. 24. a. 46. a. Ier. 33. d. Thren. 1. a. Agge. 2. d. Zach. 1. d. 3. a. 9. d. Matth. 20. b. 23. b. 24. b. Marc. 13. b. Lucæ 18. b. Rom. 8. f. 2. Thessal. 2. c. Coloss. 3. d. 1. Timoth. 5. d. 2. Timoth. 2. d. Iac. 2. a. 1. Petr. 1. b. 2. b. Apoc. 17. d. Elegit quoque Deus stulta mundi, hoc est, eã, quæ mundani stulta reputant. 1. Corint. 1. d. Sic Deus dicitur elegisse Iacob in camino paupertatis. Isa. 48. b. Cum hoc electo dicitur Deus electus. 2. Reg. 22. e. Psal. 17. Et electi dicuntur omnes fideles saluandi. Psal. 88. *Electio ecclesiæ.*

Hie.s.Zach.9. Ori.s.Exod.ho.11. Electi dicuntur aliquando, qui sunt præcipui in ecclesia, virtute, & doctrina. Zach. 9. d. Hos designauit Moses eligens viros strenuos de Israel in principes, &c. Exod. 18. d. Et eligens Iosue *Præcellentes virtute & doctrina.*

viros ad pugnandum, & non Moses, designat Christum eligentem apostolos, & prædicatores, quos lex non eligit. Exod.17.c. Num.31.a. Iosue 8.c.18.a. Elegit quoque Dominus noua bella in noua lege. Iudi.5.a.20.a.1.Reg.13.a.2.Reg.6.a.10.c. Et electi bellatores, sunt apostoli, & martyres, & doctores. 2.Par.11.a.13.a. Iudith 15.b. Hos designauit eligens Salomon operarios ad templum. 3.Reg.5.d.1. Paralip.19.c. Luc.6.c. Ioan.6.a.13.b.15.c. Act.1.a. Elegit autem Christus duodecim in apostolos: non tamen ita, vt Iudas electus dicatur ad fœlicitatem: quamquam potius dicetur elegisse illum numerum: quia illo extincto, alius in locum eius suffectus est, vt completus esset numerus. Ioan 6.g. Nam ab electione ad fœlicitatē excludit eum. cap.13. dicens: Ego scio quos elegerim. Electum quoque labium, est peculiariter prædicatorum, & generaliter confitentium fidem. Sopho.3.b. *Aug.s.Ioan.trac. 27.59. Hie.s.Sopho.3.*

Elegisse dicitur Deus ex omnibus tribubus patrem Eli, hoc est, Aaron, aut tribum Leuiticam in sacerdotem. 1.Reg.2.c.1.Paral.15.a. Et electi sunt Leuitæ in ostiarios, & ministros domus Domini. 1.Par.9.d.23.a. *Lyra.s.1.Reg.2.*

Colligere ad fælicitatem. Eligere bonos pisces in vasa sua, est colligere bonos ad fœlicitatem. Matth.13.f. Psal.64. *Ori.s.Mat.cap.13.*

Ecclesia. Electa dicitur ecclesia vt sol, & electa genitricis suæ, hoc est, electa à regenerante gratia. Cant.6.c. Zach.1.d. *Gre.s.Cant.6.*

Eligere viam Christi. Eligere viam veritatis, est eligere viam Christi, vel ipsum Christum. Psalm.118. Et eligere Deum. Deut.26.d. Et eligere vitam. Deut.30.d. Iosu.24.d. Isa.56.b. Et electum donum dicitur donum fidei. Sap.3.c. *Glo.int.s.Ps.118.*

Electio vitæ cōtemplatiuæ. Elegit Maria optimam partem, hoc est vitam contemplatiuam. Luc.10.g. Sic elegit Moses affligi cum populo Dei, quàm temporalis peccati habere iucunditatem. Hebr.11.c. Electum quoque opus, est opus vitæ contemplatiuæ, aut etiam quodlibet opus meritorium. Ecc.14.c. Eligunt, quæ Deus vult, qui non solùm præcepta, sed etiam consilia eius amplectuntur. Isa.56.b. *Amb.s.Luc.10. Hie.s.Isa.56.*

Sapiētia & lingua iusti. Electum argentum, & aurum electum, sunt genimina sapientiæ, & lingua iusti. Pro.8.c.10.c. Baruc.3.d. Et electum labium, est iustorum. Soph.3.b.

Anima. Iudæa. Electa vinea est anima existens in gratia, & etiam Iudæa electa à Deo. Idem significat electa ciuitas Ierusalem. Ierem.2.d. Eccl.49.b. Zacha.2.d.3.a. *Glo.ord.s.Ier.2.*

Amouens Deus à Iudæis impedimenta diuini cultus. Tollēs duritiam. Separans infideles à credētibus. Elegit Deus lapides ex vinea, hoc est, elapidauit eam, quum amouit à Iudæis omnia impedimenta diuini cultus. Isaiæ 5.a. Eligit quoque lapides de via prædicator, qui omnem emollit de credentium corde duritiam. Vel proiicit lapides, infideles à credentibus separando. Isa.62.d. Eligit quoque Deus transgressores, quum eos separat à bonorum cœtu, vt puniat. Ezech.20.f. Eligere etiam lapides, est tollere scandala ab ecclesia Dei. *Hie.s.Isa.5.62. & s.Ezech.20. Cyril. in anathematismis.*

Ioānes Baptista. Electa sagitta, dici potest Ioannes Baptista, & prophetæ, & apostoli, ac prædicatores per vniuersum mundum discurrentes. Isa.49.a. *Hie.s.Isa.49.*

Præferentes carnalia spiritualibus. Eligens Lot regionem Sodomorum ad habitandum. Gen.13.c. designat eos, qui carnalia, & mundana spiritualibus præferunt: Designat etiam Iudæos, qui relicta pollicitatione cælestium, totam spem suam fixerunt in amore temporalium. *Amb.2. de Abra.6.*

Tētationes diaboli. Electi sexcenti currus Pharaonis. Exod.14.b. exprimunt grauiores diaboli tentationes, quibus impugnat eos, qui à se fugiunt. Et electi principes Pharaonis, sunt præcipui iniquorum, & hæretici, quibus vtitur diabolus ad perdendas animas.

Carnis mortificatio. Electa myrrha, quæ ponitur in vnguento vnctionis tabernaculi, & aliis, designare potest perfectam carnis mortificationem. Exod.30.c. Eccl.24.b. *Glo.int.s.Exo.30.*

Potētes ad malum. Sancti. Incitamēta peccati. Electa esca diaboli, sunt potentes ad faciendum malum: quibus pascitur diabolus. Item ij, qui virtutibus pollere videbantur quos diabolus decipit, eísque pascitur: vt Saül, & Iudas. Habacuch 1.d. Sancti etiam dici possunt electa esca diaboli, secundum quòd ipse appetit eos deuorare. Electæ præterea escæ, sunt incitamenta peccati. Electa autem præda, quam tollunt diuites à paupere. Amos 5.c. est anima, vel bona, quæ habent simplices: quæ tolluntur ab hæreticis eos decipientibus. *Gre.s.1.Reg.8. Hie.epist Audi fil. & s. Eze. 6. & s. Habach.1. & s. Amos 5.*

Anima. Bona simpliciū. Permißio electionis pastoris mali. Perfecti eligēdi. Electus Saül in regem, secundùm quidem quòd fuit malus, designat pastorem malum, qui diuino iudicio aut permissione, ex eius indignatione contra subditos, regnare permittitur. In bonum verò idem à Deo electus designat eos, qui perfectionis habēt in se plenitudinem, esse eligendos. Deut.17.c.1.Reg.9.a. 2.Reg.21.b. *Gre.s.1.Reg.9.*

Electa sepulchra filiorum Chet, in quibus volebāt, vt Abraham sepeliret Saram. Gen.23.a. *Amb. de Cain.5.*

Contemnēs Deus superbos. Non elegit Deus gigantes, hoc est, turbulentos, & superbos: quia pacificos, & humiles amat. Baruc.3.c.

Vtens mysteriis legis contra dæmones. Bene vtens sensibus. Eligens Dauid quinque lapides de torrente ad pugnandum contra Goliath. 1.Reg.17.c. designat eum, qui vtitur mysteriis legis contra dæmones, & hæreticos. Et qui rectè vtitur quinque sensibus ad bene operandum. *Lyra.s.1.Reg.17.*

Principes Iudæorum. Scribæ & Pharisæi. Superbi. Hæresiarchæ. Electæ abietes, sunt optimates Iudæorum. Is.37.e. Et electi Hierusalē, sunt principes & sacerdotes. Hose.11.b. Elegit quoque Deus illusores Iudęorum, quum dedit eis principes, Scribas, & Phariseos hypocritas. Is.66.b. Thr.1.e. Electæ quoque cedri succidēdæ, erant principes Iudæorum, & ecclesiæ superbi, & infrugiferi. Ierem.22.b. Et electi iuuenes Moab, & etiam electi Ephraim, sunt principes errorum, & hereticorum. Ierem.48.c. Et electi malorum, sunt excellentes in malo, & hæresiarchæ, & qui defendunt peccata: & qui iustos se arbitrantur, vt Pharisæi, & Manichæi. Psalm.140. Hi sunt electi regis Aquilonis, hoc est, diaboli. Dan.11.c. *Hie.s.Isa.66. & s.Ierem.22.*

Et electa frusta, quæ poni iubentur in olla, hoc est, mitti in infernum. Ezech. 24. a.

Hie. s. Isa. 1. Eligunt hortos, qui quærunt loca voluptatibus apta, quæ Deo præferant. Isaiæ 1. g. Sic qui eligunt Deos alienos. Iudi. 10. c. Ita eligebant sibi homines vxores, nempe voluptates. Gen. 6. a. Et electæ virgines offerebantur Assuero, quia regibus semper offeruntur insigniores voluptates. Ester. 2. b. *Eligere voluptates.*

Glo. ord. s. 2. Reg. 24. Eligit Dauid magis incidere in manus Dei, hoc est, puniri magis à Deo, quàm ab hominibus. 2. Reg. 24. b. 1. Par. 21. b.

Gre. 8. mor. 18. Eligit anima suspendium, vt ossa moriantur, quia dum mentis intentio ad alta se subleuat, omnem in se fortitudinem vitæ exterioris necat. *Necare fortitudinem vitæ exterioris.*

Hie. s. Isa. 40. Eligit sapiens artifex lignum imputribile, ad faciendum idolum, hoc est, hæretici rationes dialecticas, quas putant perpetuas, assumunt, ad firmanda sua falsa dogmata. Isa. 40. e. 41. f. *Parantes hæretici rationes dialecticas.*

Lyra. s. Isa. 65. Eligunt quæ non vult Deus, qui relinquentes præcepta, & consilia, malunt ea facere, quæ permittuntur. Isaiæ 56. b. 66. b. Et quæ simulationem habent sanctitatis. *Relinquentes præcepta.*

Isyc. s. Leui. 27. Electas decimas & optimas debent offerre Leuitæ sacerdotibus, vt videlicet eis ministret meliori modo, quo possunt. Num. 18. g. Non eligendum autem bonum aut malum in offerendis decimis, sed decimum quodque sanctificandum Domino, vt designetur gradus perfectorum non esse discernendos ab omnibus, sed à Deo. Leuit. 27. d. *Perfectorũ gradus non discernendi ab hominibus.*

Elihu.

Gre. prolog. mora. 13. & 23. mor. 5. Hie prolog. s. Iob. Elihu, id est, Deus meus iste, aut fortitudo ipsius, fuit vnus amicorum Iob, qui eum superbè reprehendit. Iob 32. a. Designat arrogantes in ecclesia, vel rectam fidem arrogantium in ecclesia positorum. Typum etiam gerere potest philosophorum, qui foris, hoc est, extra fidem positi, insidiantur ecclesiæ Dei. *Arrogantes. Philosophi.*

Elim.

Ori. s. Exo. ho. 7. & s. Num. ho. 27. Hie. s. Isa. 15. & de mansionibus. Elim, id est, arietes, aut fortes, vel cerui, siue valles, ciuitas Moabitarum: ad eam venit clamor Moab, hoc est, ad maiores ecclesiæ. Isaiæ 15. d. Fuit etiam sexta mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenerunt è Marath, vbi erant duodecim fontes, & septuaginta palmæ. Typus est noui testamenti, vbi sunt magistri spiritalis doctrinæ apostoli, & discipuli, & consolationes spirituales: ad quas peruenitur post tribulationes amaras. Exod. 15. d. Num. 33. a *Nouum testamentum.*

Philo. de profugis. Elim, iuxta Philonem, interpretatur portæ, & designat doctrinas rationales, ad maiorem doctrinam & virtutem aditum aperientes. *Doctrinæ rationales.*

Elimelech.

Glo. ord. s. Ruth. 1. Elimelech, id est, Deus meus rex, fuit maritus Noemi. Ruth 1. a. Typus esse potest Christi, qui venit ad peregrinandum in mundum. *Christus.*

Eliphaz.

Philo. de congres. Eliphaz, id est, Domini contemptus, vel Dei nisus, seu conatus, aut Dei obrizum, aut Deus meus disperdidit, fuit filius Esaü, qui generat Amalech, hoc est, affectum brutum, & immoderatum, quo contemnitur Deus, & ipse disperditur à Deo. Gen. 36. a. *Producens immoderatos affectus.*

Gre. prolo. mor. 12. & 3. mor. 17. Hie. prol. s. Iob. Alius fuit Eliphaz, amicus Iob, qui venit ad eum consolandum. Iob 2. d. & vt interpretatur Domini contemptus, significat hæreticos, & etiam vt interpretatur Dei mei aurum, seu obrizum: quia hæretici preciosa sibi nomina imponunt, quasi ipsi sint aurum Dei, vel præcipui speculatores eius. *Hæretici.*

Elisabeth.

Elizabeth, id est, Deus iuramenti, vel saturitatis, siue Dei septenarius, filia Aminadab vxor Aaron. Exod. 6. d. Alia fuit vxor Zachariæ mater Ioannis Baptistæ. Luc. 1. a.

Gre. s. 1. Reg. 10. Elisabeth prægnans, sed nondum pariens, designat bonos, sed nondum spirituales. Luc. 1. a. *Incipientes.*

Elisæus.

Ori. s. Luc. ho. 33. Chry. s. Ps. 22. Hie. s. Ps. 97. Gre. 9. mor. 32. Aug. s. Ps. 83. & de verb. Apost. serm. 11. Ber. s. Cant. ser. 16. Elisæus, id est, Dei salus, siue Deus saluans, filius Saphat, propheta: super quem requieuit spiritus duplex Eliæ, qui curauit Nahaman à lepra: & suscitauit puerum, eiúsque cadauer mortuum superiniectum suscitauit. 3. Reg. 19. c. 4. Reg. 1. b. 3. b. 4. f. 6. d. 13. c. d. Eccl. 48. b. Luc. 4. d. vt cadauer eius suscitauit mortuum, typus est Christi, qui per mortem suam genus humanum à morte suscitauit. Et puerum contrahens se, & applicans os ad os, & manus ad manum, &c. Christus est, qui se minorauit, factus similis nobis, vt nos suscitaret: Christus enim, vt Elisæus, oculis suis tetigit meos: interioris hominis frontem claris luminaribus ornans, fide, & intellectu: ori meo iunxit suum, & mortuo signum pacis impressit, quoniam quum adhuc peccatores essemus, reconciliauit nos Deo, iustitiæ mortuos. Os ori applicuit, iterato inspirãs in faciem meam spiraculum vitæ sanctioris, quàm primo: nempe in spiritum viuificantem: manus suas meis superposuit, exemplum præbens bonorum operum, formam obedientiæ. Et misit eas ad fortia, vt doceret manus meas ad prælium. Quando etiam pueri dicebant illi: Calue, calue: Christum significauit in Caluariæ loco crucifixum. 4. Reg. 2. d. *Christus.*

Gre. s. Ezec. ho. 3. Elisæus, vt consuluit mulieri viduæ, vt quæreret vasa ad olei multiplicationem. 4. Reg. 4. a typus est sermonis prophetici instruentis ecclesiam. *Sermo propheticus.*

Quum vidit

Apostoli. Quum vidit Eliam ascendentem in currum igneum 4.Reg.2.b.typum gerit chori Apostolorum in ascensione Domini. Eosdem designat, quum Elias posuit pallium suum super eum: & ipse relictis bobus sequutus est eum.3.Reg.19. d. *Ber.ser.3. Ascēs. Rup.5.s.Reg.15.*

Prædicator reprehendens. Quum parauit Elisæus ollam, ex herbis agrestibus, inter quas erant etiam herbæ amaræ.4. Reg.4.d.Prædicatorem exprimit parantem aliquando reprehensionem asperam. *Ber.ser.par.65.*

Elisaphan.

Doctores. ELisaphan, idest, Deus aquilonis, siue Deus absconditus, aut Deus speculator, vel Dei illuminatio: Leuites filius Oziel, qui cum Misaele eiecit cadauera Nadab, & Abihu à conspectu Sanctuarij extra castra. Leu.19.a. Exo.6.c.typus est doctorum euangelicorum, qui expellere curant hæreticos ab ecclesia. *Isyc.s.Leu.10.*

Eloquium, quære Sermo.

Eman.

Fidelis. EMan, siue Heman, iuxta Augustinum, interpretatur, fratres eius: ponitur in titulo Ps.87. Et dicitur de quolibet fideli, qui est frater Christi. *Aug.s.Ps.87.*

Emat, quære Hemat.

Emendare, vide Corrigere.

Emere, Redimere, Comparare.

EMere, est comparare aliquid dato pretio, siue pecuniæ, siue alterius rei. Qui emit, alienũ emit dato pretio. Qui redimit, quod suum erat, recuperat. Redimit autem, qui dat æquiualens, & satisfacit.

Emens aliquando dicitur absolutè: & este mens, qui vtitur hoc mundo: qui non debet lætari, vt sit quasi non vtens. Eze.7.d. Deu.28.g. Leu.25.d. Pro.20.c. Eccl.37.b. Isa.24. a. Luc.17. c.1.Cor.7.e. *Hie.s.Eze.7.*

Liberans pater Christum. Redimens Deus Dauid de gladio maligno, est pater liberans Christum in passione, à linguis Iudæorum, quæ confutata fuit in resurrectione. Ps. 143. Redemit etiam virgam hæreditatis suæ. Ps.73. *Hil.s.Ps.143.*

Redimens Christus mundum. Emens Ioseph Ægyptios, & terram eorum in seruitutem regiam. Gen. 47. d. est Christus redimens mundum, vt seruiamus Deo. Empti autem sumus pretio magno.1. Cor. 6.d.7.d.2. Petri 2.a. Apo.14.a. Et redemit Deus animas de manu inferi, quando Christus eas eduxit à limbo. Et redemptus populus ab inimicis, est liberatus ab imperio dæmonum per passionem Christi. Exo.6.a.15.b. Iob 19.b. Ps.34.48.129.135. Is.29.g.35.d.52.c. Eph.1.b.4.e. Col.1.c.1. Timoth.2.b. Heb.9.c.11.g. Emens Dauid aream Areuna, ad sacrificandum.2.Reg.24.d. designauit emptionem, qua Christus redemit ecclesiam. Et redimit Christus ex vsuris animas. Ps.71. quum liberat eas ab idololatria. Et quum liberat à peccatis, quæ committuntur in pœnam aliorum peccatorum. Dicitur passim Deus redimere, aut redemptor. Deuter.13.b.2.Reg.7.d. Nee.1.d. Ps.18.25. 30. 54.73.76.77.102.105.106.110.118.143. Is. 41.d.43.a.44.d.47.a.48.d.49.b. 50.b.51.d.52.a.54.b.59.d.63.e. Ier.31.b.50.e. Thre.3. g.5.b. Hos.7.d.13.d. Mich.4.d. Sopho.3.a. Zach.10.d.1.Mach.4.b. Mat.20.d. Mar.10.d. Luc.1.f.21.f. Rom.8.c.1.Corin.1.d. Gal.3.b.4.a. Titum.2.d. Acto.7.e. Apo.5.c. *Basi.s.Ps.48. Aug.ser.198. Arn.s.Ps.71. Amb.de Tob.4. Aug.s.Ps.71.*

Non valens homo purus redimere genus humanum. Non redimit frater, neque homo: quia non Moses frater populi Israel redimere potuit genus humanum, neque alius homo purus: Sed redemit homo, hoc est, Christus. Psal.48. vel quum dicitur frater non redimet, redimet homo: legendum interroganter, vt sit sensus, Nisi Christus, qui est frater noster redimat, nullus est homo, qui redimere possit. *Bas.Ar.& Hie. s.Ps.48. Aug.s.Ps.48.*

Seruās Christus angelos, ne labe, rentur. Dicitur Christus fuisse redemptio angelorum: quia qui erexit hominem lapsum, dedit stāti angelo, ne laberetur. Sic illum de captiuitate eruens, sicut hunc à captiuitate defendens: est ergo redemptio soluens illum, & seruans istum. *Ber.s.Can.ser. 22.*

Redemptio reliquiarum Israel. Redimetur Sion in iudicio. Is.1.g. quia reliquiæ Israel saluæ fient. Qui enim in iudicio redimit, eligit redimendos. *Hie.s.Is.1.*

Emere Christū per fidem. Emere triticum, aut escas in Ægypto, est emere Christum per fidem in hoc mundo, etiam vsque ad mortem. Gen.42.a.43.a.47.c. Et emere preciosam margaritam, est emere Christū. Mat.13.f. Is.55.a. Luc. 9.b. Io.4.a.6.a.13.c. *Amb.de Ioseph.7. Ori.s.Matt.ca.13.*

Suscipiens Christum. *Emēs virum ciuilem.* Emens Putifar Ioseph in Ægypto. Gen.39. a. designat populum Christianum suscipiētem Christum. Vel designatur vulgus emens viros ciuiles. *Phil.de Ioseph.*

Quærere doctrinam legis, apud Iudæos venalē. Emere etiam escas in Ægypto, vel à filiis Esau, aut alias, est quærere doctrinam, & scientiā legis, quam Iudæi venalem habent. Gen.42.a. Deu.2.a. Mat.14.b. *Ori.& Hila.s. Mat.14.*

Comparare ociū ad scripturas. *Acquirere Christum, & gloriam cælestem.* *Conuertere mūdanos.* Emit agrum, qui comparat sibi ocium ad tractandas scripturas sacras: & qui laborando acquirit ipsas scripturas: & Christum per fidem: qui eleemosynis acquirit Deū, vt ipsum possideat. Mat.13.f. Ruth.4.a. Ier.32.g. Emit etiam mulier fortis agrum, hoc est, cælestem gloriā bonis operibus. Vel mundum precio prædicationis conuertens mundanos. Prouer.31.b. *Aug.1.q.in Euā 13. Orig.& Hil.s. Mat.13. Bed.s.Pro.31.*

Redemptio mūdi per Christū. Emptio agri figuli, significauit redemptionem mundi, factam per sanguinem Christi. Mat. 27.a. Ier.32.b. Zac.11.c. *Hil.s.Mat.Cano. 32.*

Tradere se regendum alteri. Redimere agrum tempore iubilei. Leuit. 27. c. est conuersationem suam alteri gubernandam tradere. *Glo.ord.s.Leu.27. Hie.s.Ier.32.*

Emens Iacob partem agri à filiis Emor centum nouellis ouibus. Ios.24.g.

Ori.ſ.Mat.ho.32. Aug.83.q.59. & epiſ.120. Gre.ho.12. Glo.ord.ſ.Luc.22. Ambr.2.de Abr. II. — *Conferri gratia ſublimibus. Adhibere diligentiam doctrinæ. Quærere inanem laudem. Acquirere verbum Dei. Pati martyrium.*

Emens Ieremias agrum Hanameel.Ier.32.b.deſignat ſublimibus dari dona gratiarum.

Emere oleum,eſt,adhibere diligentiam, & laborem ad ſuſcipiendam doctrinam moralē. Mat.25.a.Vel eſt quærere laudē ab adulatoribus,& aliquid illis dare propter inanes laudes.

Emere gladium, eſt acquirere verbum Dei, aut martyrium ſubire, expoſito corpore. Lucæ 22.d.

Iſyc.ſ.Leu.22. — *Adducere ad ſeruitutem Dei. Gētilis populus.*

Emere ſeruum Hebræum,eſt adducere aliquem ad ſeruitutem Dei.Exo.21.a. Et emptus à ſacerdote,eſt per eum conuerſus,qui poteſt comedere de ſanctificatis.Leuit.22.b.Emptitius autem dicitur populus gentilis,Chriſti ſanguine redemptus, & etiā motus animi bonus, ratione,& doctrina acquiſitus.Emptitius autem circunciditur: quia omnes vult Deus ſaluos fieri,quum omnes redemerit.Gen.17.b.Exo.12.g.

Amb.ſ.Luc.15. Aug.de ver.dom. ſer.33. — *Iudæi laborantes ſub lege. Seruientes ſenſibus.*

Ementes iuga boum quinque,ſunt Iudæi ſub lege laborantes:vel ſunt, qui ſe quinque ſenſuum ſeruituti tradiderunt.Luc.14.d.

Ber.ſ.Ecce nos reli. Amb.ſ.Luc.14. Aug.de verb.domini.ſer.33. — *Auaritia.*

Emens villā,qua impeditur à nuptiis,deſignat gentiles auaritiæ vacantes,qua impediebantur à ſuſcipienda fide.Luc.14. d. Deſignat etiam ſuperbos,& procurantes imperium in alios. Idem deſignauit emens Giezi olíueta.4.Reg.5.g.Sic non emit Nehemias agrum.Nee.5.d.

Gre.ſ.1.Reg.14. — *Cōparare bonā opinionem. Aedificare proximos exemplis.*

Emere aromata,eſt per laborem boni operis,bonæ opinionis odorem circunquaque dilatare.Mar.16.a.Idem erit emere calamus.Iſ.43.c.

Emere ligna,& lapides ad inſtaurandum templum.4.Reg.22.b.eſt bonis operibus & exēplis ædificare proximos ad augmentum eccleſiæ.Comparant autem Iudæi ligna precio, quū exercent virtutum opera,ſine fide & charitate.Thr.5.a.

Iſ.ſ.Leu.27. — *Addere intelligētiam obſeruationi decalogi.*

Redimere decimas terræ addendo quintam partem, eſt obſeruationi decalogi addere intelligentiam.Leu.27.d.

Iſyc.ſ.Leu.27. — *Non indigens inſtrui ab alio.*

Non redimitur decima animalis mundi.Leuit. 27. d. quia perfectus non indiget inſtrui ab alio.Sic non redimitur primogenitum ouis,aut animalis mundi.Nu.18.c.Nec redimitur cōſecratum Deo.Leu.27.d.quia nō debet aſcribi homini integra perfectio,ſed ſoli Deo.

Ambr.2.de Cain. 2.3. Phi.de ſacri.Abel & Cain. Iſyc.ſ.Leu.27. — *Deſiſtere ab operibus infrugiferis. Suſcipere peccatorem erudiendum.*

Redimere primogenitum aſini oue,eſt venire ad innocentiam vitæ per paſſionem Chriſti,vel liberare ſe,deſiſtendo ab operibus infrugiferis. Vel non repugnare naturæ.Exod. 13.c. 34.c. Redimere autem primogenitum immundum, eſt ſuſcipere peccatorem erudiendum. Leu.27.d.Nu.18.c.

Rup.1.ſ.Nu.6. — *Redemptio per Chriſtum.*

Redimere primogenitum hominis.Exo.13.c.34.c.Num.3.g.redemptionem per Chriſtum futuram,qui verè primogenitus erat,indicabat.

Iſyc.ſ.Leu.25. — *Inſtruere ſubiectum Neophytum. Verè pœnitens.*

Redimere poteſt quilibet eum,qui ſe vendidit aduenæ.Leu.25.g.quia poteſt quilibet docere eum,qui ſe inſtruendum ſubiecit neophyto. Redimit autem ſeipſum, qui bonis operibus & pœnitentiæ inſiſtendo,poteſt adeò inſtructus fieri,vt alio non indigeat.

Ori.ſ.Leu.ho.15. Iſyc.ſ.Leu.25. — *Liberari à peccato in hac vita.*

Redimere domum intra annum,eſt tempore vitæ præſentis, & tempore Chriſti liberari à peccato:dicitur autem hoc de ſynagoga.Domus autem ſacerdotis & Leuitæ, ſemper poteſt redimi:quia ſanctorum patrum peccata excuſantur per poſteros, quòd omnia illis in figura contingerent.Leuit.25.e. Redimit autem propinquus, quum proximus liberat proximum à peccato.Et redimit vnuſquiſque per opera contraria iis, quæ peccauit: vt auaritiam cōtemnendo diuitias.

Iſyc.ſ.Leu.25.27. — *Laborare docendo.*

Redimere domum oblatam Deo.Leu.27.b.eſt ſumere laborem exhortationis ad eos, qui indigent,inſtruendos.Non redimit autem agrum,qui non proficit per alterius inſtitutionē. Redimuntur etiam domus Leuitarum, quum ex Iudæis per Apoſtolos, aut eorum diſcipulos aliqui conuertuntur.Leu.25.e.

Glo.int.ſ.Leu.25. — *Diſcretio doctrinæ.*

Emere aliquid à ciue,iuxta numerum annorum iubilei.Leui.25.b.eſt diſcernere doctrinā, quæ tradenda ſit proximo.

Ori.ſ.Mat.ho.15. — *Perdētes bona, vt acquirant mala.*

Ementes in templo ſunt,qui alienantes à ſe bona,pro eis acquirunt mala.Matt.21.b. Mar. 11.g.Luc.19.g.Ioan.2.c.

Gre.5.mor.28. — *Cedere iracundis. Loqui ad vtilitatem. Reparare male actam vitam.*

Redimere tempus.Eph.5.d.Col.4.a.eſt iracundis cedere, & cum ſingulis ad vtilitatem loqui: & vbi loqui non prodeſt,tacere:vel eſt antè actam vitam, quam laſciuiēdo perdidimus, flendo reparare.

Gre.12.mor.24. Bed.ſ.Prou.13. — *Satisfactio.*

Redimere peccata eleemoſynis,eſt ſatisfacere pro peccatis.Dan.4.c. Non valet autem redimere eleemoſyna ſuperbi diuitis,quam perpetrata ſimul rapina pauperis, ante Dei oculos aſcendere non permittit.Iob 15.d.De his dicitur Prouer.6.d.Pro redemptione non ſuſcipiet Dominus dona plurima. Redemptio autem animæ viri dicuntur propriæ diuitiæ eius, hoc eſt,opera bona,quibus liberabitur in iudicio.Pro.13.b.

Glo.ord.ſ.Leu.19. — *Synagoga.*

Non redempta mulier,cum qua quis dormierit.Leu.19.d.intelligi poteſt ſynagoga ſubdita legi ante redemptionem Chriſti.

Glo.ord.ſ.Deu.14. — *Bene operari in hac vita.*

Emere ex armentis vel ouibus in ſacrificium pro decimis.Deut.14.d.Bar.1.b.eſt operari in hac vita,quod valeat ad futuram.

Glo.int.ſ.Leu.5. — *Redimere peccata dilectione.*

Emere arietem duobus ſiclis.Leui.5. d.eſt dilectione Dei & proximi cum innocentia peccata redimere.

Emens pauper ouiculam.2.Reg.12.a.dicitur de Vria,qui vnicam duxerat vxorem.

Parare ſibi charitatem.

Emere veritatem conſulitur.Prouer.23.c.Et non vendere ſapientiam,& doctrinam,& intelligentiam.

Glo.ord.ſ.Apo.3.

Emere aurum ignitum,& probatum ſuadet Ioannes.Apoc.3. d. vbi videtur ſignificare pa-

randam

Conuertere infideles. Vacare vitiis.

randam esse charitatem, cum cæteris virtutibus, per excitationem in bonis operibus.

Emere quadrigas equorum. 2. Par. 1. d. est prædicando adducere infideles ad fidem Christi. Glo. or. s. 2. Par. 1.

Emere merces negociatorũ Babylonis. Apo. 18. c. est vacare mũdanis, & viciosis actionibus.

Emergere.

Emergere, est quasi ex loco, vbi quis submersus fuerat, prodire: aut absolute in lucem prodire, quod latebat.

Prodeuntia furtim vitia. Emergentes boues macilentæ de fluuio post pingues. Genes. 41. a. sunt quasi furtim prodeuntia vitia, quæ virtutes deuorent. Sic post obitum Iudæ Machabæi, emerserunt viri iniqui. 1. Mach. 9. c.

Eminere, Prominere, Supereminere.

EMinere dicitur, quasi extra alios, vel præ aliis, aut super alios manere, vel extare.

Christus. Prominens petra protegens à tempestate. Isa. 32. a. designat Christum paratum ad auxiliandum.

Ecclesia. Eminens mons, in quo plantatur cedrus. Eze. 17. g. significat ecclesiam, quam etiam significat prominens petra. Is. 32. a. Glo. int. s. Is. 32.

Sancti. Exẽpla Sanctorum. Prophetæ. Eminentes porticus atrij templi super gazophylacia. Ezech. 42. a. Et ea, quæ eminebant in parietibus templi. Ezec. 41. b. sunt Sancti virtutibus præcellentes. Eminentes quoque celaturæ templi, designant exempla Sanctorum. 3. Reg. 6. c. & Eminentia vasa, fuerunt prophetæ & iusti insignes sanctitate. Iob 28. c. Hie. s. Eze. 41. Gre. 18. mor. 32.

Excellẽtia boni aut mali prælati. Eminens Saul super populum ab humero, & sursum. 1. Reg. 9. a. in malum quidem, significat prælatum carnalem, qui in exterioribus fortior est cæteris, ac eminentior. In bonũ verò, est prælatus bonus, excellens cæteros fortitudine, doctrinæ subtilitate, contemplationis altitudine. Gre. s. 1. Reg. 9.

Concupiscentia & peccatum. Eminentes petræ, quæ ascensum non admittant, designare possunt concupiscentiam & peccatum: quæ non cedunt prædicatoribus. 1. Reg. 14. a. Is. 57. a. Gre. s. 1. Reg. 14.

Fluxus ad peccatum. Prominentes extales Philisthinorum, designant fluxum ad peccatum. 1. Reg. 5. c. Gre. s. 1. Reg. 5.

Prædicatio Euãgelij. Eminentes circuli in lateribus altaris. Exo. 38. a. prædicationem euangelij designant. Glo. int. s. Exo. 27.

Eminentia charitatis, & intẽtionis. Eminentes vncini in angulis superhumeralis. Exo. 39. c. designant eminentiam charitatis & bonæ intentionis. Glo. ord. s. Exo. 28.

Emittere, Emissarius, Edere.

EMittere, est extra mittere. Idem est ædere: quod etiam significat parere. Gen. 30. b. Qua post conceptum ædente filium. Hie. s. Is. 16. Hil. s. Ps. 143. 147. Aug. s. Ps. 109. 143

Dans Deus filium. Emisit Deus agnum dominatorem terræ. Is. 16. a. quando dedit nobis filium suum, hominem factum. Emisit quoque manum suam de alto, mittens filium suum. Psal. 143. Ita emisit lucem, & veritatem suam. Ps. 42. Et emisit virgam virtutis suæ ex Sion. Ps. 109. quia ibi cœpit prædicatio. Et emittet eam, quum veniet Christus ad iudicandum. Emittit etiam eloquiũ suum terræ, mittendo, Verbum filium suum, quem etiam mittit per prædicationem apostolorum in corda terrena gentium. Ps. 147.

Castigans ad emendationem. Emittit Deus manum, sed non ad consumptionem, quum feriendo corripit à peccatis, & corruentes erigit & saluat. Iob 30. d. Emittit etiam ignem puniendo. Ezech. 39. dicitur etiam emittere furorem suum. Eze. 7. a. Et emissæ aquę inundantes super terram spatiosam. Is. 28. a. exprimunt impetum tribulationis, aut castigationis Dei, cui resistere nemo potest. Gre. 20. mor. 27. Hie. s. Is. 28.

Dans dona Spiritussancti. Emittit Deus spiritum suum, quum dat Spiritum sanctum. Ps. 103. Et emittit aquas, quum dat dona Spiritussancti: quæ subuertunt terram, quando conuertunt peccatorem, vt Paulũ. Iob 12. c. Et emittit fontes in cõuallibus, hoc est, dona Spiritussancti humilibus. Ps. 103. Emittit quoque ignem dando Spiritumsanctum. Ezec. 39. b. Et emissiones Christi dicuntur paradisus. Cant. 4. d. propter varia dona Spiritussancti. Ori. 1. Parar. 3. Gre. 11. mor. 6. 7.

Diuinitas Christi latens in passione. Tolli peccatores. Emittere caprum vel hircum, qui emissarius dicitur, in solitudinem. Leuit. 16. b. d. designat diuinitatem Christi, tempore passionis eius emissam in solitudinem: quia cohibuit propriam virtutem, ne influeret in humanitatem, sed fineret eam pati: ipsa tamen mansit impassibilis in loco digno sibi, in sinu videlicet Patris. Emittitur quoque caper quum peccatores tolluntur qui inepti sunt, vt offerantur Deo. Isyc. s. Leu. 16.

Prædicatio & comminatio. Emisit Deus coruscationes, mittendo per prædicatores doctrinam veritatis, & etiam comminationes. Eccl. 43. b. Sap. 5. d. Glo. int. s. Eccl. 43.

Liberans Christus patres. Emisit Christus vinctos suos de lacu, quum liberauit sanctos patres è limbo. Zac. 9. b. Hie. s. Zac. 9.

Missi Apostoli ad prædicãdum. Emissus ceruus designat Apostolos & prædicatores missos ad prædicandum. Genes. 49. c. Emissarios etiam dat Deus super hæreditatem Geth. Mich. 1. d. quando dat prædicatores ad destructionem hæreticorum. Hie. s. Mich. 1. Hil. & Aug. s. Ps. 143.

Verba prædicatorum. Partus Virginis. Emittit Deus sagittas prædicãtibus Apostolis. Ps. 143. hoc est, præcepta, & verba penetrãtia corda. Emissiones quoque spõsæ vel ecclesiæ, sunt sancta verba cũ sanctis operibus. Can. 4. d. Gre. s. Cant. 4. Rup. s. Cant. 4.

Emissiones sponsæ, partus virgineus, cum miris operibus & doctrina. Can. 4. d.

Prædicãtes Apostoli inter persecutiones. Emittẽtes cerui rugitus. Iob 39. a. designant Apostolos, & prędicatores: qui euntes ibant & flebant, mittentes semina sua, quando ab inimicis crucis Christi grauabãtur qui orabant pro persecutoribus, & pro perseuerantia fidelium: vel gemebant cogitantes pericula huius vitæ, &c. Gal. 4. c. Phil. 3. d. Ori. s. Cant. ho. 3. Gre. 30. mor. 21. Hie. s. Iob 39.

Gre.12.mor.22. Emittitur homo.Iob 14.d. quum ab his, quæ tenuit volens, transire ad æterna cogitur etiam nolens. *Compelli intrare ad æterna.*

Amb.de Noe.18. Emissa columba post coruum.Genes.8. b.designat simplicitatem resoluentem ac dissipantem malitiam. *Dissipās simplicitas malitiam.*

Glo.ord.s.Io.10. Emittit Christus oues, quando pascit simplices.Ioan.10.a.Et educit de tenebris ad lucem, & ad pastum æternæ fœlicitatis. *Pascēs Christus simplices.*

Lyr.s.Mat.27. Emisit Christus spiritum clamans voce magna.Mat.27.f.designans ex magna charitate se pro nobis obtulisse. *Magna Christi charitas.*

Amb.de Noe.17. Emittens Noe in primis coruum extra arcam.Gen.8.b.designat eiicienda esse primò opera tenebrosa. *Eiicienda primū opera tenebrosa.*

Glo.ord.s.Gen.3. Emisit Deus Adam de paradiso.Gen.3.d.Sicut malus eiicitur de consortio bonorum, aut excommunicatur. *Excommunicatio.*

Hie.s.Abdi. Rup.s.Abdi. Emittunt vindemiatores populum Esau vsque ad terminum, quum hæretici reducuntur ad ecclesiam.Abdi.b. Vel fœderati. i. principes Iudæorum emiserunt populum extra terminum benedictionis Abrahæ, per incredulitatem. *Reductio hæreticorum ad ecclesiam. Incredulitas Iudæorum.*

Hie.s.Eze.17. Emittens propagines vinea, designat populum Iudæorum sub rege Sedechia.Eze.17.d.

Hie.s.Ezec.31. Rup.1.Vict.verb. Dei.11. Emittēs riuos cedrus ad vniuersa ligna regionis.Eze.31.b.est Lucifer aut Antichristus, qui nitetur alios facere participes erroris sui. *Conatus diaboli ad decipiendū.*

Glo.ord.s.Eccl.33. Emissarius equus est, qui emittitur ad aquas fœcundandi gratia: sumitur pro hominibus libidinosis.Ier.5.c.Cui etiam comparatur amicus subsannator.Eccl.33.a. *Libidinosi.*

Hie.s.Eze.7. Emissarij, qui intrauerunt in arcanum Dei.Ezec.7. f. fuerunt gentiles in templum, & viri pestilentes in ecclesiam. Ad hos referri potest emissarij Saulis.1.Reg.22.c. *Gentiles.*

Emisit Abessan triginta filias foras, tradens eas maritis.Iud.12.c.

Rup.4.s.Gen.23. Emissa est tertiò columba ab arca.Gen.8.b.vt designetur triplex Spiritussancti gratia: prima, remissio peccatorum: secunda, collatio donorum: tertia, remuneratio meritorum, quæ fiunt per Christum verum Noe. *Triplex Spiritussancti gratia.*

Glo.int.s.Eze. 8. Emissa similitudo manus ad Ezechielem.Ezech. 8. a.designatur virtus diuina, quæ non est manus: ideo dicitur similitudo manus. *Virtus diuina.*

Glo.ord.s.Apo. 6. Emittens ficus grossos.Apoc.6.d.est perdens ecclesia infirmos, qui facilè decidunt à fide. *Lapsus infirmorum.*

Emmanuel.

Ori.s.Is.ho.2. Emmanuel, idest, nobiscum Deus: est nomen filij Dei, qui sic est dictus, quando factus est filius hominis.Isa.7.c.8.b.Matt.1.c. *Christus.*

Emmaus.

Lyr.s.Luc.24. Emmaus, idest, timens consilium, vel matris augentis consilium, seu populus abiectus: est castellum distans ab Hierusalem stadiis sexaginta: vbi Christus post resurrectionē, agnitus est à duobus discipulis in fractione panis.Luc. 24. b. Mar. 16.c. Interpretatur mater dulcedinis: & designat viam consequendæ beatitudinis: quæ per resurrectionem Christi aperta est. *Via beatitudinis.*

Emolumentum, vide Vtilis.

Emor.

Phi.de migra. Abr. Emor, idest, asinus, siue lutum, aut vinosus: pater Sichen, hoc est temerarij: nam temeritas oritur ex asinina inconsideratione. Gen.24.a.33. d. Acto. 7.c. Vel est diabolus superior, cuius velut filius est inferior. *Pater temerarij. Diabolus superior.*

Rica.de S. Vict.de 12.patriar.50. Emor, vt fuit circuncisus propter filium, designat eum, qui laborat pro verecundia, non pro Deo: ideo vel est hypocrita, vel pater hypocritæ. *Hypocrita.*

Emori, vide Mori.

Emundare, quære Mundare.

Emungere, Emunctorium.

Emungere, est nares purgare. Et emungere lucernam, est eam purgare vt clariùs luceat. Emunctoria autem sunt instrumenta, quibus emunduntur lucernæ.

Glo.ord.s.Exo.25. Emunctoria aurea, sunt diuina verba tollentia sensus carnales à lege & legales obseruantias, vt sensus spirituales clarius splendeant.Exo.25.d.37.c. *Diuina verba.*

Glo.ord.s.Exo.25. Emuncta, quę à lucernis auferuntur, significare possunt mortalitatē ab homine auferendā, & penitus absorbendā in resurrectione: vel literalē obseruantiā à lege separatā Ex. 25.e.37.c. *Mortalitas. Literalis obseruantia.*

Gre.21.mor.1. Emungere vehementer.Pro.30.d.est scripturæ sacræ verba plusquàm decet, discutere. *Curiositas in scripturis.*

Enac.

Ori.s.Ios.ho.20. Enac, idest, gigas, aut torques, vel monile, siue ornatus: aut, iuxta Origenem, humilitas inanis, quæ est in peccato: fuit pater gigantū, quos expulerūt Chananæi: huius ciuitatē capit Caleb, destruendo talē humilitatē: cuius filij Sasai, idest, extra me, hoc est, extra Deum: & Achiman, idest, frater meus sine consilio: & Tholmai, idest, præcipitium, interimuntur à Caleb. Dicuntur in plurali Enacim.Nu.13.d.Deut.2.d.Ios.11.d.15.c.Iud. 1.d.potest designare sensus falsos Philosophorum de Deo: qui gladio veritatis interimendi sunt. *Humilitas inanis. Sensus falsi de Deo.*

Encænia.

ENcænia dicuntur, quando fit dedicatio cuiuscunque rei: vel festum, quo res qualiscunque innouatur: vt apud Iudęos erat festum ob memoriam instaurati templi post captiuitatem Babylonicam. Et aliud tempore Machabæorum, de quo nunc fit mentio: ideo dicitur, quod hyems erat. Ioan. 10. e.

Endor.

Carnalis generatio. Endor, idest, fons generationis, carnalis videlicet: vbi pereunt inimici ecclesiæ. Ps. 82. Ibi inuenitur mulier habens pythonem. 1. Reg. 28. a. Erat ciuitas in dimidia tribu Manassæ citra Iordanem. *Aug. s. Ps. 82.*

Engaddi.

Mundus. Vita præsens. ENgaddi, idest, fons, siue oculus hœdi, vel fœlicitatis: aut, iuxta Origenem, oculus tentationis: fuit oppidum iuxta mare mortuum: vbi ipsum mare finitur. Ios. 15. d. 1. Reg. 24. a. Can. 1. d. Eze. 47. b. potest esse typus huius mundi, aut vitæ, quæ est tentatio super terram. *Ori. s. Cant. ho. 2. Hie. s. Eze. 47.*

Baptismus. Designat etiã baptismũ, in quo dũ corpus mergitur, anima abluitur: & per illius fidẽ, qui pro peccatoribus mortẽ pertulit, anima humana à peccatis omnibus mundari se credit. Cant. 1. d. *Gre. s. Cant. 1. Rup. s. Cant. 1.*

Ecclesia. Vel designat ecclesiam, quę habet oculum tentationis, ad resistendum ipsis tentationibus. *Ber. s. Cant. ser. 44*

Engallim.

Apostoli. Engallim, siue Eneglaim, idest, fons, vel oculus vitulorũ, vel curruum, aut rotunditatum: est vicus in principio maris mortui: vbi Iordanis in ipsum mare ingreditur. Ezech. 47. b. designare potest Apostolos, per quos venit Christus in mare huius seculi: Nam & ipsi vituli sunt, qui offeruntur in altari Dei. *Hie. s. Eze. 47.*

Ennon.

Ennon, seu Ennom, idest, ecce illi, siue diuitiæ eorũ, aut decipiens, vel contristans eos: Nomen viri, à quo dicta est vallis Ennon. Ios. 15. b. 4. Reg. 23. c. Ier. 7. g. 19. b. 32. e.

Fons æternus. Ennon etiam, vel Enon. i. nubes, vel nubilatio, siue fons, aut oculus eius, vel augurium: est terminus Damasci, & locus iuxta quem baptizabat Ioannes Baptista. Eze. 47. d. Ioan. 3. c. designare potest fontem æternum. *Hie. s. Eze. 47.*

Enoch.

Dedicatio Christi. ENoch. i. dedicatus, vel disciplinatus, aut morigeratus: filius Cain. Gen. 4. c. Et alius filius Iared, qui translatus est in Paradisum terrestrem, vẽturus tempore Antichristi: fuit septimus ab Adam: & est typus dedicationis Christi, & corporis eius in sabbato æternæ quietis. Gen. 5. c. Eccl. 44. c. 49. d. Hebr. 11. a. Iudæ. e. *Aug. 15. ciu. Dei. 19.*

Terreni. Enoch autẽ filius Cain, cuius nomine vocata est prima ciuitas in terra: typus est terrenorũ, & qui terrenis dedicati sunt. Iniqui enim, se in primordiis dedicãt: quia in hac vita, quæ ante est, cordis radicem plantant: vt hic ad votum floreant; & à sequenti patria funditus arescant. *Aug. 15. ciu. Dei. 17. Gre. 8. mor. 41.*

Enos.

Fideles. Enos, idest, vel vir, siue oblitus, aut desperatus: filius Seth, qui cœpit, aut sperauit inuocare nomen Domini: Gen. 4. d. 5. a. Luc. 3. g. typus est fidelium sperantium in Domino. In confessione enim viuit omnis homo, qui est filius resurrectionis, quamdiu peregrinatur in terris. *Aug. 15. ciu. Dei. 18. Bed. s. Gen. 4.*

Ensis, quære Gladius.

Epha.

Gentilitas. Epha, idest, resolutus, siue effundens, vel lassus, aut volans: filius Madian, filij Abrahę. Gen. 25. a. Ab eo Arabia dicta est Epha. Is. 60. a. typus est gentilitatis. *Hie. s. Is. 60.*

Ephi.

Christus. Caro Christi. Trinitas. EPhi, seu potius Epha, est eadem mensura, quæ batus: sed Epha est aridorum, batus verò liquidorum: est autem Epha decima pars cori, tres modios continens. Exo. 16. g. Leu. 5. b. c. Nu. 25. a. 28. a. Rut. 2. c. Eze. 45. d. 46. d. Potest Epha designare Christum, qui est mẽsura nostra, aut carnem eius: quia verò continet tres mẽsuras, siue modios, Trinitatis mysterium indicat. 1. Reg. 17. d. *Hie. s. Eze. 45. Isyc. s. Leu. 56. Aug. ser. 197.*

Ephod, vide Superhumerale.

Ephæbus, Ephæbia.

Ephæbus dicitur, qui ad annos venit pubertatis: & ephæbia dicitur pubertas, hoc est, prima ætas adolescentiæ. Ephæbia etiam. 2. Mac. 4. b. dicitur locus, vbi Ephæbi prostituebantur, vt in lupanari.

Ephraim, Ephrateus.

Ephraim, idest, frugifer, aut crescens, seu fructificatio, filius secundus Ioseph, à quo dicta est tribus Ephraim, quæ principatum habuit in decẽ tribubus, à tribu Iuda separatis. Inde dictus est Elcana Ephrateus, quia erat de monte Ephraim.

Iudæi. Actiui. Ephraim interdum significat Iudæos, qui fructificabãt, quum legem seruabant. Gen. 41. g. 48. b. Ps. 79. vbi etiam actiui designari possunt fructificantes in ecclesia. *Glo. ord. s. Ps. 79. Amb. de Ioseph. 7. & de bene Patriar. 1.*

Ecclesia. Significat etiam ecclesiam ex gentibus, quæ cùm esset posterior Manasse, hoc est, Iudæis,

Hil.ſ.Pſ.59. Hie.ſ.Zac.10. Cyr.5.ſ.Ioan.4. Bed.ſ.Gen.48. Ber:ſer.6.vir. natiuita. Domini. Aug.ſ.Pſ.59. — *Prælati. Electi ex gentibus.*

primatum tamen obtinuit:fuit autem filius Ioſeph,vt intelligatur fructificationem ecclesiæ eſſe per Chriſtum. Et dicitur fortitudo capitis, quia in ea oſtenditur fortitudo Chriſti. Gen. 48.b.Pſ.59.79.Ier.31.a.Zach. 10. c. Significat etiam Ephraim prælatos fructificantes. Pſ.79. Ephræm etiam eſt ciuitas deſerta,& poteſt ſignificare eandem eccleſiam.Ioã. 11.a. Ephraim, ideſt,fructificatio,dicitur fortitudo capitis Eccleſiæ, quod eſt Chriſtus : quia poſt mortem Chriſti facta eſt fructificatio in reſurrectione.Ephraim ſunt electi ex gentibus.Zach.9. c.

Ori.ſ.Ioſ.ho.21. Gre.ſ.1.Reg.13. Phil.2.alleg. — *Mens. Memoria.*

Ephraim nonnunquam ſignificat ipſam mentem fructificantẽ bonas cogitationes, & fructus vitæ ſublimioris. Vel deſignat memoriam : Ideo in capite Ephraim fuit poſita dextera Iacob. In medio quoque Ephraim fuit Chananeus:quia menti fructificanti non deſunt tentationes.Gen. 48.b.Ioſ.16.d.1.Reg.13.d.14.c.

Hie.ſ.Ier.4.

Quum venit vox doloris per montem Ephraim in Hieruſalem.Ier.4.d. deſignat diuinam vindictam,cum magna vbertate,& grauitate,venire in malos.

Gre.ſ.1.Reg.1. — *Gloria cæleſtis.*

Ephraim deſignat interdum cæleſtem gloriam : in qua vera eſt fructificatio diuinarũ laudum,& bonorum omnium plenitudo.1.Reg.1.a.

Ori.ſ.Mat.ho. 26. Hie.ſ.Iſ.7.27.28. & ſ.Pſ.77. — *Hæretici.*

Vt autem ſeparauit ſe tribus Ephraim à tribu Iuda, ſignificat hæreticos ſeparantes ſe ab Eccleſia:qui putant ſe fructificare.Item Scribas,& Phariſæos, & Iudæos, qui ſe ab Eccleſia ſepararunt.Pſ.77.Iſ.7.a.9.b.17.a.28.a.Hoſ.4.d.7.a.10.b.Zach.9.c.Abdi.g.

Rup.ſ.Hoſ.7. Gre.ſ.1.Reg.1. — *Chriſtus.*

Ephrateus,ideſt,fructificans dicitur Chriſtus,quia tanquam lignum, quod plantatum eſt ſecus decurſus aquarum,dedit fructum in tempore ſuo.1.Reg.1.a.Pſ.1.Diabolus fuit de mõte Ephraim,quia de cælo,ſed non Ephrateus,quia non bene fructificauit.

Gre.ſ.1.Reg.1. — *Vir bonus.*

Ephrateus etiam de monte Ephraim, eſt vir bonus,qui reddit fructum in Eccleſia. Mali autem,qui ſunt in Eccleſia,ſunt quidem de monte Ephraim,ſed non Ephratei: ideo abſcindentur, vt ficus infrugifera,ad quorum radicem iam ſecuris poſita eſt,vt auferatur ab illis regnum Dei,& detur genti facienti fructum:& mali malè perdantur. Matt.3. b.21.d.Luc.13.b. quæ omnia ad phariſæos,& Scribas referri poſſunt,qui fuerunt de monte Ephraim, quando erant ſub lege,ſed non fuerunt Ephratei.

Ephratha.

EPhratha,ideſt,vbertas,ſiue frugifera,vel creſcens,aut incinerata,ciuitas in tribu Iuda,eadem quæ Bethlehem,cui benè conuenit frugiferæ nomen, quia protulit fructum vitæ. Chriſtum,qui primò ibi dicitur auditus,quia primam vocem ibi emiſit.Gen.35. c.48. d. Pſ.131.Mich.5.a.

Aug.ſ.Pſ.131. — *Prophetæ.*

Iuxta Auguſtinum Ephratha interpretatur ſpeculum,& deſignat prophetas,in quibus auditus eſt locus Chriſti figuratus.

Hie.ſ.Mich.5. — *Furor Herodis.*

Iuxta Hieronymum Ephratha interpretatur furor,& deſignat furorem Herodis, qui inſaniuit in cæde innocentum.

Geor.Ven. Can. 2. tom.7.cap.6. — *Diuitiæ cæleſtes.*

In Ephratha, quæ eſt inter Hieruſalem,& Bethlehem,hoc eſt, in abundantia,& diuitiis cæleſtibus ſepelitur Rachel,nam qui moritur mundo, & animali homini, ſepelitur in diuitiis abundantiſſimis,quæ collocatę ſunt inter viſionem ſupernæ pacis,& panem vitæ.

Ephron.

Phil.de conf. ling. — *Subiecti terrenis affectibus.*

Ephron,ideſt,puluis,ſiue hinnulus,vel plumbeus,filius Seor,a quo emit Abraham agrum ad ſepeliendam Saram,deſignat eos qui terrenis affectibus ſunt ſubiecti.Gen.23.b.

Epinicium.

Epinicia erant,cantica victoriæ,vt ipſo Græco nomine indicatur.2.Mach.8.g.

Epiſcopus.

EPiſcopus vocabulum Græcum,quaſi ſuperintendens,quia aliis regendis debet intendere,qui vt locum,ita & typum Chriſti gerit.Nee.11.c.1.Timot.3.a.Titum.1.d. Acto.20.f. 1.Petri 2.d.

Aug.ſ.Pſ.108. — *Dignitas Iudæ & Iudæorum.*

Epiſcopatus autem eſt ipſa cura,aut ſtatus.1.Tim.3. a. Et epiſcopatum Iudæ accepit alter, quando in eius locum ſubrogatus eſt Matthias, & quum gentilis populus accepit dignitatẽ populi Iudæorum.Pſ.108.Acto.1.d.

Epiſtilium,vide Capitellum.

Epiſtola.

EPiſtola,eſt ſcriptura,quæ mittitur ad abſentes,aliquid nunciandi gratia.

Gre.3.mor.21. — *Lex. Confeſſio gentium.*

Epiſtola,quam ſcripſit Dauid ad Ioab, vt moreretur Vrias 2.Reg.11. c.deſignat legem, quæ Chriſti diuinitatem loquitur,quam idem populus Iudaicus portat, qua conuincente moritur,dum enim mandata legis implere renititur,ipſe defert iudicium,vnde damnetur.

Glo.ord.ſ.4.Reg.5.

Epiſtola,quam miſit rex Syriæ ad regem Iſrael,per Naaman. 4.Reg.5. a. cõfeſſionem gentium venientium ad fidem deſignat.

Lyr.ſ.2.Par.30. — *Prædicatio ad gentes.*

Epiſtolæ, quas miſit rex Ezechias ad Ephraim, & Manaſſen, vt venirent ad celebrandum Phaſe in Hieruſalem.2.Paral.30. a. prædicationem euangelij ad gentes factam deſignare poſſunt.

Glo.int.ſ.Eſter. 8. — *Lex noua.*

Epiſtolæ nouæ,quas ſcripſit Aſſuerus,reuocantes veteres.Eſter 8. b. legem nouam indicat reuocantem veteris literalem obſeruationem.

Epiſtolæ dicuntur, quæ ſunt in corde per charitatem, vt Paulus dicebat, Corinthios eſſe ſuam epiſtolam.2.Cor.3.a.

Scriptura hæreticorum. Epiſtolæ plenæ blaſphemię in Deum, quas ſcripſit Sennacherib. 2. Para. 32. d. deſignant ſcripturas hæreticorum. *Hier. epiſ. patua. ſpecie.*

Epulari, Epulæ, vide Conuiuium.

Equus, Eques, Equitatus.

Caro Chriſti. Anima Chriſti. Chriſtus. Anima. Apoſtoli. Martyres. Prædicatores.

EQuus, eſt animal notum, aptum ad bellum, & ad curſum, eſt equus pronus ad libidinē, viſiſque fœminis, mox hinnitum emittit. In allegoriis frequentius ſumitur in malum, quàm in bonum. *Ari.6.Hi.ani. 22*

Equus velox & leuis, in bonum, ſignificare poteſt carnem, aut corpus Chriſti. Gen. 49. c. Et equus albus erit caro eius, vel anima, vel etiam vtrumque. Apoc. 6.a. 19.d. Equus etiā rufus, eſt caro Chriſti ſanguine rubricata. Hab.3. b. Zach. 1. b. vel equus albus & ſedens ſuper eum, eſt Chriſtus Deus & homo, qui albus eſt propter ſingularem mundiciam. *Amb.de bene Patriarc.7.& de Nabucho. 5. Ori.ſ.Cant ho.2.*

Equus non impingens in deſerto, eſt anima bene ſe exercens in corpore. Iſaiæ 63.c Equitatus quoque ſponſi, dici poſſunt animæ beatæ. Cantic.1.c. *Hie.ſ.Iſ. 66. & ſ. Hab.3.& ſ.Zach.1.*

Equi rufi, Apoſtolos & Martyres ſignificare poſſunt, ſanguine rubricatos. Zachar.1. b.6. a. Apoſtoli etiam & prædicatores ſunt equi, quibus præbet Deus fortitudinem, & hinnitum. Iob.39.c. Zach. 14.d. Et equi nigri ſunt Apoſtoli & doctores, obſcura Chriſti myſteria cognoſcentes. Zachar.6.a. Equus gloriæ Dei, eſt Iudas Machabæus, & eius ſucceſſores, & poſtmodum Apoſtoli, & prædicatores. Zach.10.b. Et equi varij ſunt doctores & prędicatores, qui operibus, & variis doctrinis, & varietate ſignorum ornati, modo huc, modo illuc ſcribēdo, & docendo tanquam equi diſcurrunt. Zacha.1.b.6.a. His equis fecit Deus viam in mari. Haba.3.c. Equus albus referri poteſt ad prædicationem Apoſtolorum, ſicut rufus ad Martyres. Apo.6.b. *Hie.ſ.Zac.1.6. 14. Au.18.ciu. Dei 32 Gre.31.mor. 12. 17 18.19. Hie.ſ. Zac. 10. Rup.ſ.Zac. 6. Aretas ſ. Apo.6.*

Eccleſia. Virgines. Corpora glorioſa. Corpora mundata baptiſmo. Sancti. Angeli. Virtutes animæ.

Equus albus, ſignificare poteſt eccleſiam, cui inſidet Chriſtus. Equi etiam albi dicuntur virgines, niueæ virginitatis candore decoratę, & præterea corpora glorioſa. Item ſancti, & corpora mundata in baptiſmo, vt ſeruiant animæ. Gene.49.c. Exo.9.a.4.Reg.6.c. Haba.3.b. Zach.1.b. 6. a. Apoc.6. a. Equi etiam Salomonis dici poſſunt fideles Chriſti. 3.Reg.4.c.10.d. 2.Par.1.d.9.f.1. Eſdr.2.d. Iob.39.c. Iere.31.g. Apo. 19.d. Equitatus etiam ſponſi, ſunt viriliter pugnantes aduerſus dæmones, quaſi aduerſus currus Pharaonis. Can.1.b. Vel ſunt angeli, vel virtutes animę. *Ori.ſ.Cant.ho.2.& Matt.ho.26. Amb.ſ.Pſ.118.ſer. 4. & de Iſaac. 8 Hie.ſ.Iſa.66. Gre.ſ.Cant.1. Ber.ſ.Cant.ſer.39.*

Pœnitentes. Equi nigri, deſignare poſſunt pœnitentes & monachos, qui egrediuntur contra aquilonem quia pugnant contra vitia. Zach.6.a. *Rup.ſ.Zac.6.*

Chriſtus. Cæterum. Iob. 39.c. vbi dicitur de ſtruthione, Deridet equum & aſcenſorem eius. Gregorius legit, deridet equitem & aſcenſorem eius. Et ſumit pro Chriſto, vt idem Chriſtus ſit eques & aſcenſor. *Gre.31.mor.12.17. 18.19.*

Angeli. Præſidium angelorum.

Equi etiam ipſi angeli dicuntur, propter obedientiam, qua diuinis obtemperant iuſſis. Qui, ſiquidem albi ſint, candorem, ac diuinæ propinquitatem lucis, quàm maximè ſignant, ſin verò pulli, occulta diuinitatis inſinuant: ſi autem rubei, vigorem ignis, & ſtrenuam efficaciam indicant, quod ſi ex albo nigroque permiſti, vis illa ſignatur, qua traducente nectuntur extrema, & prima ſecundis, ac ſecunda primis, conuerſionis ac prudentiæ ratione iunguntur. Zac.1.b.6.a deſignant etiam equi præſidiū angelorum. 4. Regum 6.d. Iſ.66.f. Haba.3. b. Et aſcendunt equos, qui proteguntur ab angelis. Iere.17.d. *Dion.cæle.Hie. 15 Hie.ſ.Iſa.66.& ſ. Iere.17.*

Recta intentio. Equus, qui paratur in diem belli. Pro.21.d. eſt recta intentio, qua animus contra tentationem ſe præparat. *Gre.31.mor.18.*

Libri Moſis. Equi quinque, qui remanſerant in Samaria tempore famis, libros Moſis deſignare poſſunt. 4.Reg.7.c.

Dignitas temporalis. Superbia.

Equus aliquando ſignificat dignitatem temporalem. Eccl'tæ.10.b. Vidi ſeruos in equis, & principes ambulantes, quaſi ſeruos ſuper terram. Sic ſumi poteſt. Pſal.75.146. Idem deſignare poteſt equus Aſſueri, quem inſedit Mardochæus. Eſter 6.c. Equites etiam deſignare poſſunt fauorem temporalem. 1.Eſdr.8.d. Equus etiam fallax ad ſalutem. Pſa.32. deſignare poteſt honores & potentiam mundanam, cum ſuperbia. Zach.9.c. *Gre.31 .mor.18. Au.ſ.pſ.32.75.146*

Præſens ſeculū. Equus interdum dicitur præſens ſeculum. Et coluber mordebit vngulas equi. Gene. 49.c. quia Antichriſtus apprehendere nitetur extrema mundi feriendo. *Rup.ſ.Zach.9.*

Gentilis populus Equus indomitus deſignare poteſt gentilem populum, qui lege Dei non frænabatur. Pſalmo 31. *Gre.31.mor.18. Hie.ſ.Pſ.31.*

Corpus humanū. Equus fallax ad ſalutem, deſignare poteſt corpus humanum. Pſ.32. *Hie.ſ.Pſ. 32.*

Virga Aaron Equitatus Dei in curribus Pharaonis, eſt virga, qua percuſſum eſt mare, & ſubmerſi ſunt currus Pharaonis, cui comparatur virgo Maria, quæ vicit diabolum, & floruit ſine humore. Cant. 1.c. *Rup.ſ.Cant.1.*

Malæ cogitationes. Equi ad curſum celeres, & ad impetum fortes, dici poſſunt malæ cogitationes, quę ad cor velociter veniunt, & acriter pungunt. Equites contra nos in præliū veniunt, quando maligni ſpiritus malas nobis cogitationes, & celeriter excitant, & nos per eas fortiter impugnant. Et duo veniunt contra vnum, quum per inſidias nituntur tollere charitatem. 1. Regum 13. a. *Gre.ſ.1.Reg. 13.*

Basi.s.Ps.32 Arno.s.Ps.146. Hie.s.Isa.31. et s. Amos 6.et s.Zac.9 Aug.s.Ps.33. Rup.5.s.Apoc. Hie.2.adu. Iouin. Cle.Ale.2.pæda.9. & 5.stroma. Philo.de agricultu Hie.s.Mich.5.et s. Nahum 3.& s. Zacha.10. Basi.Exae.ho.10. Gre.32.mor.18. & s.Ps.31. Hie.s.Mich.5. & s.Amos 6. Ori.s.Matt.ho.14 26.& s.Exod.ho.6 & s.Cant.ho.2. Hie.s.Is.30.31. & s.Ier.2.et s.Hab. 1.& s.Zach.14. Au.s.Apo.ho.5.6. Beda.s.Exo.15.

Equis non vtebatur populus Israel, neque Sancti: sed Pharao, & Sennacherib, & alij principes mundani: vnde possunt designare superbiam. Deut. 17.d. Et equi fortitudo, est fortitudo terrena, quæ non potest saluare. Ps.19.32.75.146. Vnde equi malorum dicuntur caro, quia tota fortitudo eorum, est fragilis. Is.31.b. Equus etiam est ipsa fœlicitas, aut prosperitas mūdi, per quā mali impetu quodam in omne malum feruntur. Hos equos abstulit Iosias 4.Regum 23.c. Hose.14.b. Ezech.27.c.39.e. Agge.2.b. Apoc. 9.d. *Superbia. Fœlicitas mundana.*

Equi etiam dici possunt sensus corporis & concupiscentiæ, quas ascendunt dæmones, quū eas incitant. Et equus mas dici potest furor, aut vis irascibilis, fœmina verò concupiscentia, seu vis concupiscibilis. Et quatuor equi, sunt quatuor animi perturbationes: nempe cupiditas & timor, voluptas & dolor. Gen. 49.e. Exod.15.a.3. Regum 18.a.4. Regum 14.e.2. Par. 25. g. Eccl'i.30.b.33. a. Ieremiæ 6.f. Amos 4.c. Mich.5.d. Nahum 3.a. Zach.10.b. *Sensus corporis. Concupiscentiæ. Quatuor affectus.*

Equi libidinosi dicuntur amatores mulierum: & ipsa lubrica prauorum vita. Hi sunt quemcunque sessorem admittentes. Iere.5.c. Ps.31. Prouer. 26.a. Ezec.23.c. Mich.5.c. Zach.9.c.14.c. Apo.18.d. *Amatores mulierum.*

Equi præterea dicuntur doctores hæreticorum, quibus insidet diabolus, & generaliter mali, & grauiores hostes fidelium. Gene. 47.d. Exo.15.a. Iosu.11.b. Iudi.5.c.4. Reg.7.b.18.e. 23.c. 1. Paralipomenon.18.a. Iudith 9.d.16.a. Ps.19.31.32. Is.30.d.31.a.43.c. Iob.39.c. Ieremiæ 4. d. 5. c.6.f.12.b.46.a.51.c. Ezec.17.d.23.b.26.b.38.a.39.e. Apocalyp.19.d. Ioel.2.a. Amos 2.d. Haba. 1.b. Agge.2.d. Zacha.9.b.12.b.14.c. Et equus pallidus designat malos & hæreticos, qui persecutiones excitare non desinunt aduersus bonos: vnde sessor eius diabolus dicitur mors. Apocalyp. 6.b.9.c.14.d. Et equus rufus, est populus prauus & sanguinolentus. Apocal.6.b. Equus etiam niger est populus sinister diabolo consentiens, & falsi fratres ex Iudæis. Apocalyp.6.c. Equo etiam, qui impetu fertur ad prælium comparantur ii, qui impetu feruntur in vitia, non curantes monitorem Deum. Ier.8.c. Comparantur etiam equino pullo. Eccl'ici.23.d. *Doctores hæreticorum. Mali. Persecutores fidelium.*

Dæmones etiam in eisdem ferè locis equi dici possunt, qui veloces sunt ad nocendum hominibus. Ierem.8.g. Amos 6.d. Nahum 3. a. Hi sunt equestris exercitus, quem vidit Ioannes. Apo.9.c.14.c. *Dæmones.*

Ori.s.Iosu.ho.15. Hie.s.Amos 6. & s.Nahum 3. Rup.9.s.Apoc. Hie.s.Zach. 6.

Equi in quadrigis, quas vidit Zacharias, sic distribui possunt, vt equi rufi quadrigæ primæ, sint Babylonij cruenti, & sanguinarii, equi nigri, regnum Medorum, atque Persarum: quod bigæ sedens & egrediens, per Assueri regis edictum, mortem omniū Iudæorum tristi nuntio præferebat. In quadriga tertia equi albi, Macedones: sub quorū rege Antiocho, Machabæorum victoriam legimus. In quadriga quarta, equi varij fortes. Scimus enim Romanorum reges alios in gentem Iudæam fuisse clementes, vt C. Cæsarem, Augustum, & Claudium, alios persequutores, atque terribiles, vt C. Caligulam, Neronē, Vespasianū, & Hadrianū. Zac.6.a. *Regna varia.*

Au.s.Apo.ho.5.

Equi tres, videlicet rufus, niger, & pallidus. Apoc.6.b. designant bella, & famem, & pestem quæ grauiora erunt in fine mundi. *Bella, fami, pestis.*

Philo de agricultu Gre.s.1.Reg.8.

Equites in comitatu Ioseph, sunt Apostoli cum Christo, & alij Sancti. Gen. 50. b. Eques autem dicitur, qui arte regit equum: Ascensor verò equi, qui non arte ipsum regit, sed potius ab ipso agitur: vnde eques dici potest intellectus prudens, ascensor equi intellectus imprudens. Equites etiam sunt, qui in virtute spiritus carnis suæ voluptatis fluxa restringunt, & cūctis illecebrosis motibus, magna potestate dominantur. Ex his constat equitatus sponsi.1. Regum 8.c.3. Regum 10.d.2. Paral.1.d. Canti.2.c. Haba.1.b.3.b. *Apostoli, & Sancti. Intellectus prudens.*

Ori.s.Iob.lib.1. Hie.s.Is.22. Gre.s.1.Reg.8. Beda s.Exo.15. & s.Pro.26.

Equites dicuntur dæmones, & equitatus est multitudo dæmonum, & superborum. Et præterea equites sunt hæretici insidentes simplicibus, quos decipiunt. Item, qui feroces cordis sui motus contra impotentes dirigunt, & ad omne, quod per tyrannidem exercere volunt, sunt veloces. Exod.14.b.15.c.1. Regum 8.c.13.a.2. Re.1.b. Iudith 2.b. Isa.22.b.31.a. Iere. 4. g. 46.a.51.c. Eze.23.a.26.b.38.a.39.e. Dani.11.g. Ioel.2.a. Nahum 3.a. Haba.1.c. Apo.9.c. Flagellū equi, est castigatio in superbum, vt humilietur. Pro.26.a. *Dæmones. Superbi. Hæretici. Tyranni.*

Hie.s.Isa.21.

Equites duo. Is.21.b. sunt Christus, & diabolus, qui prodierunt ad singulare certamē, Christus tamēn victor euasit. *Christus & diabolus.*

Lyra.s.3.Reg.22

Equites suos dixit rex Iosaphat, esse equites Achab.3. Re.22. a. de qua re est reprehensus: quia boni non debent inire societatem cum ipsis.

Eregione, vide Aduersarius. Eremus, quære Desertum.

Ergastulum, vide Carcer.

Erigere.

Erigere, est id, quod iacebat, rectum statuere, aut quouis alio modo aliquid in rectum & altum, & quasi supra terram eleuare.

Gre.32.mor.5. Ori.s.Iere.ho.5. Au.s.Ps.112. 145. Gre.6.mor.8

Erigitur Deus in sublime. Iob.40.a. quum nostris mentibus in natura sua impenetrabilis esse demonstratur. *Incomprehensibilitas Dei.*

Erigit Deus elisos, quū liberat à peccatis, vt rectè incedere valeant per viam mandatorū Dei, qui & erecti ambulare dicuntur. Le.26.b. Nee.8.a. Ps.19.112.144.145. Isa.22. b. Luc.13.c. Et erigit orbem in sapientia. Ie.10.b. quū animam, quæ per stultitiam ceciderat, per sapientiā erigit. Et dicitur de toto orbe, quia omnes per peccatū cecidimus, & erigimur per Christum. Iudith 13.a. Iob.5.b. Eccl'ici.11.b. Luc.1.g. Erigit etiam pauperem de stercore.1. Reg.2.b. *Liberans Deus à peccatis.*

Erigit

Elevâs ad diuina. Erigit Deus aures, vt attente audiamus diuina, quas, nisi ipse erigat, nos erigere non valemus. Isaiæ 50.b. Vel dicitur de Christo, qui à seipso non loquitur. *Lyra.s.Isa.50.*

Liberans Deus Iudæos, et gẽtiles. Erigens Nehemias muros, & domos Hierusalem, & ruinas antiquas, designat Christum, liberantem Iudæos & gentiles à peccatis. Eccl'ici 49.d. Isa.61.b.2.Mach.3.f. *Hie.s. Isa.61.*

Incarnatio Christi. Erectio tabernaculi, incarnationem Christi designare potest. Exo.40.a. Idem potest significare erectio altaris. Gen.33.d. *Cyri.4.s.Ioan. 28.*

Imitatio cælestiũ. Erigere etiam tabernaculum, iuxta exemplar in monte monstratum, est componere vitã ad imitationem cælestium. Et erigere tabulas tabernaculi, est eleuare mentes ad cælestia. Exo. 26.c.40.a.Num.2.c.7.a.9.d.Acto.15.d. Et erigit struthio alas in altum, quũ ecclesia per fidem & spem, ad cælestia eleuatur. Iob.39.b. *Hie.s.Iob.39. Philo.de somniis Beda s.Gen.28.*

Resurrectio Christi. Roboratio mẽtis. Erectio lapidis facta à Iacob in titulum. Genes.28.d.31.g. typus est resurrectionis Christi in gentibus prædicandæ. Est etiam roboratio mentis, ad bona opera exercenda, tentationesue sustinendas. Erigens se Christus, cum scriberet in terra, Ioã. 8. a. suam exaltationem post humiliationem significauit. *Glo.int.s.Deu.27*

Instituere doctores. Erigere lapides ad scribendam legem. Deut. 27. a. est suscitare doctores ad instruendum populum.

Erectio ecclesiæ. Erigens Iacob titulum lapideum. Gen.35.c. futuram ecclesiæ sublimitatem designauit. *Glo.int s.Gen. 35.*

Superbia. Erigit struthio alas in altum, quum quis per effrænatam superbiam cogitationes aperit. Io. 39.b. Erigi enim, est per superbiam eleuari, vt Core. Num.16.b. Iudi.9.d.2.Par.25.d.e.Iob.11. c.19.a.22.c.36.a.39.c.Ier.48.d.50.c.Thre.1.c.2.Mach.15.b. Et eriguntur argento, qui superbiunt de diuitiis, honoribus, & cæteris vanitatibus. Soph.1.c. Erectum etiam collum, designat audaciam superbiæ. Et erigere titulos, est insignem memoriam in re vana de se relinquere. Leui.26.a. Et erigens Saul fornicem triumphalem in Carmelo.1 Reg.15.c. est prædicator, qui de sua prædicatione, apud simplices & rudes gloriam quærit: quum tamen ipse malè viuat. Ad hæc referri potest erectio altarium, seu ararum Baal: qui enim superbiunt, aram Baal, hoc est, diabolo, in se erigunt. 4.Reg.21.a. Leui.26.a. Dani.3.a. *Gre.31.mor.11. & 12.mor.11. Hie.s.Sopho.1. Isyc.s.Leui.26.*

Imitare perfectionẽ Christi. Erigi quasi leonem, est imitari perfectionem Christi. Nu.23. d. Et eriguntur aduersus Philisthim, hoc est, contra dæmones, qui resipiscunt à peccatis, in quibus prius dæmonibus seruiebant. 1.Reg.13.a. Et erigens angelus Danielem super genua. Dani.10. b. designat aliquem profectum in operando, sed non plenum, nec ex omni parte. Hebræ.12.b. *Ori.s.Num.ho .16. Gre.22.mor. 21.*

Detegere insidias diaboli. Erigit prædicator castra contra Hierusalem. Eze.4.a. quando rectæ intentioni audientium hostis callidi circumuentiones, quasi incomprehensibiles insidias prædicit. *Gre.26.mor.5. Hie.s.Iere.10.*

Non erat, qui erigeret vltra pelles Hierusalem. Ierem. 10. d. quando non erat, qui eam reædificaret.

Desiderãtes angeli salutẽ nostrã. Erectis pedibus stantes Cherubim. 2.Par.3.c. ostendunt desiderium, vt nos ab huius peregrinationis erumna erectos ad suum ducant consortium. *Glo.int.s.2.Par.3.*

Implorare auxilium Dei. Erigere oculos ad Deum, est implorantis eius auxilium. Tob. 3. c. Est autem mentem eleuare. *Glo int.s.Tobi.3.*

Persequutorum ecclesiæ pœna. Erigi lignum iubebat Darius, vt in eo configeretur is, qui impediret ædificationem tẽpli. 1.Esdr.6.b. vbi designatur pœna, quæ infligitur impedientibus ædificationem ecclesiæ. *Lyra.s.1.Esdr.6.*

Scrutator mysteriorum. Erigit oculos ad opes, quas non potest habere, qui scrutatur arcana, quæ penetrare non potest. Pro.23.a. *Beda s.Pro.23.*

Eripere, vide Liberare.

Errare, Error.

ERrare est iudicare, vel approbare verum esse, quod falsum est, vel è diuerso. Et interdum est vagari, & discurrere.

Christus. Sẽsibilia sequẽtes. Errans Ioseph in agro quærens fratres suos. Gen.37.c. designat Christum discurrentem per Iudæam, & quærentem, qui se agnoscerent. Nam & errantes quærebat. Designat etiam eos, qui sequuntur sensibilia, & contentionibus vacant verborum. *Amb.de Ioseph 3. Aug.ser.81. Beda s.Gen.37. Philo quod dete. poti.insi.*

Confusio hæreticorum. Errauerunt in deserto Domini gentium, quum Apostoli, & doctores ecclesiæ, nullum reliquerunt hæreticum non confusum, qui veritati rectè posset obsistere. Is.16 c. Hebræ.11.g. *Hie.s.Isa.16.*

Sequi Christum. Non erant stulti, qui ambulant per Christum, hoc est, qui stulti reputantur à mundanis ambulantes per eum, qui est via, veritas, & vita. Is.35.c. *Hie.s.Isa.35.*

Iudæi. Falli in fide. Errans Agar in solitudine. Gene.21.b. designat Iudæos dispersos per orbem: vel ignorantiã legis habentes: & à Christo deficientes. Psal.106. Et errauerunt ab vtero. Psal.57. quia defecerunt ab Abraham, & à bona voluntate, facti increduli & peruersi. Et fecit Deus errare principes quasi ebrios, quũ permisit sacerdotes & pharisæos, ex praua affectione, circa Christum errare. Iob.12.d. Thren.4.c. Errantes etiam spiritu, sunt errantes in fide, vt Iudæi, gentiles, & hæretici. Isaiæ.29.g.30.c.45.c. Errant autem in inuio, qui idola colunt, aut hæreses sequuntur. Ps.94.16. Et idololatria est vetus error. Isa.26.a. Et omnes isti dicuntur errare, sicut ebrii, quia rectam rationem non sequuntur. Is.19.c.28.a.47.d. Sic faciunt errare pseudoprophetæ populum. Deut.4.c.13.d.27.c.30.d. Iob.15.d. Sapi.2. d.5.a.13.b. 14.c. Eccl'ici.15.c.17.d. 34.a. Iosu.23.c. Thre.4.c. Baru.4.f. Ezech.14.c.34.b.44.c. Matth.22.c. Mar.12.b.1. Timor.1.b. 6.b. Titum 3.a, Heb.5.a. Iacobi 5.d.2. Petri 2.c. Dan.14.d. Hi dicuntur errantia sidera. Iud. d. *Ori.s.Gen.ho.7. Arn s.Ps.57.106. Amb.epis.14. Gre.11.mor.13. Beda s.Gen.21. Hie.s.Isa.19 Aug. de pastori. 7.*

Error in cæremoniis, est neglectus diuini cultus. Leui. 5. d. Et errans sicut ouis perdita, est peccans. Ps. 118. Dicit autem Dauid de præterito se errasse, & non de præsenti: quia non perseuerauit in peccato, sed pœnitentiã egit. Errans bos, aut asinus, aut ouis, est simplex peccãs. Exod. 23. a. Deut. 22. a. Pro. 10. c. 13. e. 14. c. 21. c. Eccl'tæ. 1. d. 2. a. 7. d. 10. b. Sapien. 1. c. 17. a. Eccl'ici 11. b. Isaiæ 53. b. 63. g. Thre. 4. c. Ezec. 34. d. Matth. 18. b. Ephe. 4. c. e. — *Amb. s. Ps. 118. ser. 22.* — *Delinquere.*

Dicens Elihu ad Iob: Si erraui, tu doce me. Iob. 34. d. est vox propriè arrogantium: vt tũc de errore acquirere studeant, quando se nouerint non errasse, qui rursum requirere, vel argui de errore despiciunt, si quando se errasse veraciter præcognoscunt. — *Gre. 26. mor. 1.* — *Arrogantia.*

Erubescere, vide Confundere.

Eruca.

Eruca, vermis genus est, toto corpore repens: quæ noxia solet esse segetibus, & aliis plãtis. Non auolat, vt locusta, nec huc illucque discurrens semesa demittit, sed permanet & instat perituris frugibus, & tardo lapsu, pigrisque morsibus vniuersa consumit. Videtur significare extremam pœnarum omnium. Amos 4. c. — *Aristo. 3. de genera animalium.* — *Extrema pœna.*

Eruca deuorans segetes, significat reges Assyriorum, & Babylonios, qui deuorarunt, & destruxerunt Iudæam. Ioel. 1. a. 2. f. Significat etiam inter affectus animi tristitiam, quæ mentem consumit, & desiccat ossa. — *Hie. s. Amos 4. Hie. s. Ioel. 1. Rup. s. Ioel. 1. Gre. 33. mor. 39.* — *Reges Assyriorum. Tristitia.*

Potest etiam eruca significare libidinem, quæ cor, quod tenuit, ita polluit, vt in superioris munditiæ surgere amorem non possit. Ioel. 2. f. Amos 4. c. — *Libido.*

Eructare.

Eructare, est ructũ extra mittere, vel ructãdo aliquid emittere: solet fieri ex abũdãtia cibi. Eructauit cor Dei verbum bonum. Ps. 44. quum Deus pater de substantia sua produxit Filium. Eructat etiam dies diei verbum, quum Pater generat Filium. Ps. 18. — *Pater generans Filium.*

Eructat etiam cor verbum bonum, quum ex abundantia boni cordis, bonum ore profertur. Ps. 44. Et eructat dies diei verbum, quum quis ex intimo cordis thesauro profert prædicationem fidei Christi. Ps. 18. Matt. 12. Luc. 6. g. Eructauit etiam Christus abscondita, quum manifestauit nobis cælestia ex immenso amore. Matt. 13. e. — *Hie. ad principiã. & s. Ps. 44. Arn. s. Ps. 18. Aug. s. Ps. 44. Basi. s. Ps. 44.* — *Prædicatio Christi, & Apostolorum.*

Eructare hymnum, est diuino instinctu Deum laudare. Sic dicitur: Memoriam abundantiæ suauitatis tuæ eructabunt. Cùm enim quis plenus est cibo diuino, tunc eius os impletur laude. Ps. 118. 144. — *Amb. de virgi. 3. Aug. s. Ps. 73. Amb. s. Ps. 118. ser. Aug. s. Ps. 144. Ber. ser. 3. de aduẽ.* — *Laudare Deum.*

Eructantia promptuaria mundanorum, ex hoc in illud. Ps. 143. sunt verba hæreticorum, quæ habent præparata aduersus fideles, Philosophorum autoritatibus munita: sic, vt si illos in vno tenueris testimonio, ad aliud confugiant, & modo ad sacrã scripturam, modo ad Aristotelem, aut Platonem recurrunt. — *Hie. s. Ps. 143.* — *Verba hæreticorũ.*

Eructans fluuius Aegypti multitudinem ranarum. Sapi. 19. c. designat sapientiã mundanam facientem loquaces. — *Sapientia mundana.*

Erudire, quære Docere.

Eruere, vide Euellere, & Liberare.

Erugo, quære Aurugo.

Erumpere, Prorumpere.

Erumpere dicitur illud, quod extra prodit, quasi rumpendo superficiem eius, in quo latebat. Vnde interdum est emanare. Deut. 8. g. erumpunt fluuiorum abyssi. Exire. Num. 18. c. Quicquid primum erumpit è vulua. Exultare. Gal. 4. d. Erumpe, & clama, quę nõ parturis. Pullulare. Num. 17. g. Turgentibus gemmis eruperant flores.

Erumpit lumen quasi manè. Is. 58. b. quum sol iustitię, dissoluens tenebras peccatorum nostrorum, & errorum, lumine scientiæ, & veritatis mentes nostras illustrat. — *Hie. s. Isa. 58.* — *Illustrans Christus.*

Erumpens spiritus procellæ, est ira Dei, aut virtus Spiritussancti, dissipans ædificia errorum hæreticorum. Ezech. 13. b. Ier. 23. d. — *Hie. s. Eze. 13.* — *Ira Dei.*

Erupta crassitudo terrę super terrã, dici potest fructus de passione Martyrũ prodiẽs. Ps. 140. — *Aug. s. Ps. 140.* — *Fructus martyrii.*

Non erumpunt pariter aquæ de nubibus. Iob. 26. a. quia Apostoli, & prædicatores paulatim infundunt infirmorum mentibus doctrinam, prius facilia proponentes, ne mentes eorũ obruantur. Pro. 8. c. Iere. 18. b. — *Gre. 17. mor. 12.* — *Moderatio doctrinæ.*

Eruperunt abyssi per sapientiam Dei. Pro. 3. c. quum mysteria per Christum aperta sunt. — *Beda s. Pro. 3.* — *Apertio mysteriorum.*

Erumpentes flores ex virga Aaron. Num. 17. c. natiuitatem Christi ex Virgine designarunt. — *Natiuitas Christi.*

Erumpentes lachrymæ Ioseph. Gen. 43. g. lachrymas Christi pro nobis fusas designarunt. — *Glo. ord. s. Gen. 43.* — *Lachrymæ Christi.*

Erumpens in germen id, quod abscissum est de cedro, designat Gentiles in fide fructificantes. Eze. 17. g. Hose. 14. c. Ioel. 3. c. Galat. 4. d. — *Hie. s. Eze. 17. Hil. s. ps. 140.* — *Gentiles fructificantes in fide.*

Erumpentes papulæ in cicatrice, sunt vitia extra prodeuntia. Leui. 14. f. Idem designat crassitudo terræ erupta super terram. Ps. 140. — *Vitia extra prodeuntia.*

Erumpit in regulum ouum aspidis, quod confotum est. Is. 59. a. quum ex mentibus hæreticorum & pharisæorum prodeunt verba erronea, & blasphema. Designatur etiã spes Iudæorũ de Messia, quæ deueniet ad suscipiendum Antichristum. Designatur etiam, quum quis fouendo in se praua consilia, fit membrum Antichristi. — *Hie. s. Isa. 59. Gre. 15. mor. 8.* — *Blasphemia hæreticorum.*

Erumpentes hostes ex ciuitate, sunt multitudo tentantium aduersus bonos. Iosu. 8. d. Iudi. 20. d. Et erumpens mare, quasi de vulua procedens, est quum miseriarum secularium fluctus, de carnalis cogitationis iniquitate concepti, in sanctæ Ecclesiæ interitum sæuiunt. Iob. 38. a. Ioel. 3. b.

Multitudo tentantium. — *Gre. 28. mor. 15.*

Esaias.

Esaias, seu potius Isaias, id est, salus, vel saluator Domini: filius Amos, id est, fortis aut robusti, Propheta, satis notus in sua prophetia.

Quatenus vidit visionem, designat eos, qui saluantur à Domino, videre visionem super Iuda, & Hierusalem, hoc est, confessionis plangendo peccata, & pacis post pœnitentiã. Is. 1. a. *Hie. s. Isa. 1. Hier. s. Abdi.*

Domini sermo. Vt autem ingressus est ad reprehendendum regem Ezechiam, typus est sermonis Domini, ingredientis mentem, ad ipsam redarguendam. Isaiæ 39. c.

Esau, Edom, Idumæa.

Esau, filius Isaac, frater Iacob, cum quo natus est, prior ipse quidem, tenente Iacob plantam eius. Erat totus hispidus, & pilosus: vnde dictus est Seir. Vendidit primogenituram fratri suo Iacob, pro decoctione rufa lenticularum: vnde dictus est Edom, id est rufus, siue terrenus, & ab eo dicta est regio Idumæa, quæ prius dicebatur Seir, nunc Gebalene. Hebraicè dicitur Darom, & Theman, & Nageb, & Duma. Abdi. Erat Esau venator, & in agro viuẽs: cuius benedictionem suffuratus est Iacob, simulans se esse Esau, in qua benedictione subditus est ipsi Iacob, cumque postmodum ipse intulisset cibos patri, etiam ab ipso benedictus est: ita tamen, vt à subiectione Iacob non eximeretur.

Iudæi. Principes Iudæorum. Superbi. Sacrificia veteris legis. Iudæa. — Esau typum gerit populi Iudæorum, qui primogenituram habebat, quam amisit per infidelitatem. Gen. 25. d. Et attulit cibos post Iacob ad patrem, designatur conuersio Iudæorum in fine mundi. Gen. 27. d. Vt autem occurrit Iacob cum armatis, figura est principum Iudæorum contra Christum, & etiam superborum, qui non cum humilitate suscipiunt fidem. Gen. 32. b. 33. a. Vt verò dicitur Edom, hoc est, sanguineus, designat veteris legis sanguinolenta sacrificia. Idumæa quoque significat Iudæam. Is. 34. b. Amos 1. c. 9. d. Abdi. b. Malach. 1. a. — *Ori. s. Iudi. ho. 5. Hie. s. Isa. 34. Gre. s. Eze. ho. 6. Beda s. Gen. 25. 27. Rup. s. Amos 1. & s. Abdi.*

Prauum dogma. Hæretici. Carnales. Terreni sensus legis. — Secundùm quòd pugnauit Esau cum Iacob in vtero, designat prauum dogma, quod veritati aduersatur, & etiam hæreticos, qui & Idumæi dicuntur. Et Edom, id est, sanguis, dicitur de carnalibus, tam Iudæis, quàm hæreticis. Et filij Edom, sunt qui carnalia sectantur. Et Idumæa significat sensus terrenos legis. Gen. 25. d. 1. Reg. 21. b. 4. Reg. 8. f. 2. Par. 28. c. Iudith 3. d. Ps. 51 82. 136. Thre. 4. d. Amos 1. b. 2. a. Abdi. a. Vt etiam erat venator, & agricola, typus est eorum, qui in exterioribus voluptatibus fusi, carnem sequuntur, & tanto magis exteriora colunt, quanto magis interiora sua inculta derelinquunt. Idumæa quoque significat carnem, & omnia carnalia, & terrena. Est autem Idumæa finis Iudææ, quia à terrenis venitur ad spiritualia. Num. 24. c. Iosu. 15. a. Ps. 59. Ezec. 25. c. Et ipse Edom, est homo animalis, qui prior est, quã spiritualis, cui tamen carnalis subiicitur regendus, & gubernandus, & accipit benedictionẽ, si illi obtemperet. — *Amb. de Cain. 1. Hie. s. Amos 1. & s. Abdiam. Aug. s. Ps. 136. Gre. 5. mor. 7. Ori. s. Num. ho. 18. & s. Iosu. ho. 19. Arno. s. Ps. 59. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 4. Basil. s. Ps. 59. Ar. & Hi. s. ps. 107. Au. de essent. diuini. & s. Ps. 59. 62.*

Caro. Carnalia, & terrena. Animalis homo. Gentilitas. Mundus. Terra. Terrenus homo. — Significat etiam Edom, aut Idumæa Gentilitatem ad Ecclesiam venientem. Et extenditur calceamentum Christi vsque in Idumæam, quum prædicatio Christi venit ad Gentes, vel ad genus Esau. Ps. 59. 107. 136. Deut. 2. a. 23. b. Iosu. 24. a. Dan. 11. g. Amos 9. c. Abdi. c. Marc. 3. b. Significat etiam Idumæa mundum, vel terram. 2. Reg. 8. d. Ps. 62. in titu. Et venit Christus de Edom, quum ascendit de terra in cælum, sanguine rubricatus. Is. 34. b. 63. a. Edom autem, hoc est, terrenus homo est percutiendus, vt viuat, cælestis. Ps. 59. in titu. Edom etiam, hoc est, terrenus, non vult concedere transitum filiis Israel, vt eant ad terram promissionis cælestẽ. Nu. 20. c. 3. Reg. 22. g. Eze. 25. d. 32. g. Ioel. 3. d. Amos 2. d. Malac. 1. a. — *Hier. s. Isa. 34. 63 & s. Eze. 25.*

Mali. Mores praui. Feruor peccãdi. — Esau, vt habitabat in agro, typus est malorum, & morum Deo odibilium. Gen. 25. d. Et vt dicitur Edom, id est, rufus, designat feruorem peccandi, & peccatum ex consuetudine, & inimicos bonorum. 1. Reg. 14. Ps. 82. 136. Iere. 49. b. Rom. 9. c. Hebr. 12. d. Idem designat Doeg Idumæus. 1. Regum 21. d. — *Philo. 1. allego. Ori. s. Matt. ho. 29 Gre. s. 1. Reg. 14. Hie. s. Ps. 82.*

Appetitus. — Typus est etiam Esau appetitus, vnde subiicitur Esau Iacob, hoc est, appetitus rationi, & insipiens sapienti. Gen. 27. f. 4. Reg. 8. c. 14. b. 1. Para. 18. e. 2. Paral. 21. c. 2. Reg. 8. d. Nume. 24. c. — *Philo. 2. allego.*

Insipiens. — Interpretatur Esau iuxta Philonem, factura, aut quercus, significans insipientem, qui quercus est, quia duræ ceruicis, &c. Factura autem, quia figmentum, & fabula, est vita insipientis, aut factura propter mala opera. Generat autem Eliphaz, id est, Deus me dispersit, quia anima insipientis dissipatur, & relinquitur à Deo. Gen. 36. a. — *Phil. de cõgre. &c. Hie. s. Amos 2.*

Hypocritæ. — Esau, vt accepit aliã vxorem, non relictis prioribus. Ge. 28. a. designat hypocritas, assumentes bonorum operum apparentiam quandam, non relictis malis prioribus.

Diabolus. Inferi. — Esau interdum est typus diaboli, & Edom, seu Idumæi, hoc est terreni, & sanguinei, sunt dæmones, & eorum sequaces. Et Idumæa potest significare inferos, locum videlicet dæmoniorum. Psal. 82. 107. 136. Exod. 15. a. Ezech. 32. g. 35. d. Ioelis. 3. d. — *Ori. s. Exo. ho. 6. Hie. ad Dama. q. 2. & s. Ps. 107.*

Vitia. — Esau, & Iacob de vna stirpe generati, sunt vitia, & virtutes ex vno cordis fonte procedẽtes, dum ex arbitrij libertate in vtranque partem, vt volumus, declinamus, sed priora nascuntur vitia, per infantiã, pueritiam, iuuentutem, quæ postea ætas firmior corripit, atque supplãtat. — *Beda s. Gen. 27. Hie. s. Mala. 1.*

Maior frater hispidus & sanguinarius, venationibus, syluis, & bestiis delectatur: minor lenis, & simplex, & innocenter habitans domum: ideo Deus Iacob dilexit, Esau autem odio habuit. Mala. 1. a.

Esca, quære Cibus.

Eschol.

Eschol, id est, botrus, siue orbatio, aut ignis omnis: frater Mamre, socius Abrahæ in pugna contra quatuor reges. Gen. 14. b. Secundum quod ducit nomen ab igne, designat bonam indolem, quæ omnia generosa prosequitur: ideo est socius Abrahæ, id est viri perfecti. *Bona indoles.*

Esdras.

Ori. s. Eze. ho. 1.

Esdras, id est, adiutor, siue atrium: sacerdos, scriba, & propheta, princeps in reductione populi Israel, de captiuitate Babylonica, est satis notus in suis libris. 1. Esdr. 1. a. Nehem. 8. a. typus esse potest diuini auxilij. *Diuinū auxiliū.*

Esdrelon.

Esdrelon, id est, adiutorium fortitudinis, vel quercus auxilij: ciuitas quædam. Iudith 1. c. Et campus magnus inter montes Gelboe, & Hermon minorem.

Esebon.

Ori. s. Num. ho. 13. Philo. 2. allego. Hie. s. Isa. 15.

Esebon. i. festinatio filii, aut festinatio intelligentis, vel ædificantis: filius Gad. Gen. 46. b. Itē interpretatur cogitationes, & est ciuitas Seon regis Amorrhæorū, i. diaboli præcipua, quia de corde exeunt cogitationes malæ: ideo est igni Spiritussancti succendenda. Numer. 21. e. Est etiam ciuitas Moab in tribu Ruben, quæ videtur eadem, & designat ænigmata Sophistarum, & vanas cogitationes. Is. 15. a. 16. b. *Vanæ cogitationes.*

Geor. Vene. Can. 2. tomo 6. cap. 8.

Esebon etiam, vt interpretatur cogitationes, designare potest diuinā mentem, in qua sunt veluti piscinæ, vbi continebantur omnia, antequam crearentur. Cant. 7. b. *Diuina mens.*

Greg. s. Cant. 7. Rup. s. Cant. 6.

Esebon, iuxta Gregorium, interpretatur cingulum mœroris, & designat mœrorem huius peregrinationis, & pœnitentiæ. *Mœror pœnitentiæ.*

Esmona.

Ori. s. Num. ho. 17. Hie. de Mansioni.

Esmona, seu Hasmona, id est, festinatio munerationis, vel muneris, aut festinatio præparationis, vel legatio, est vicesima sexta mansio filiorum Israel in deserto, quo venitur è Methca, à Septuaginta dicitur Aselmona, ab Origene Asena, designans robur patientiæ. Hebraicè dicitur Hasmona, id est, festinatio, iuxta Hieronymum: estque in deserto Pharan, ad eum peruenitur post Methca: quia post dulcedinem consolationis, est ad vlteriora properandum. Numer. 33. d. *Patientia. Perseuerantia.*

Glo. int. s. Exo. 3.

Esse, Existere.

Esse, à verbo Sum, notam habet significationem.

Esse absolutè conuenit maximè propriè Deo, cuius esse est æternum, nullam admittens variationem, aut compositionem, & nomen eius proprium dicitur, qui est: & ipse dicit. Exo 3. d. Ego sum, qui sum. Et esse se dicit Deus, quum vult ostendere, se habere potestatem ad vindicanda peccata. Ier. 7. b. *Esse Dei.*

Ori. s. Ps. 38. ho. 2. & s. Rom. 4. Hil. s. Matt. Can. 1. & s. Ps. 55. Au. s. Ps. 38. 58. 103. Rup. 9. s. Ioan.

Esse dicuntur, qui adhærent Deo, & sunt in gratia, non esse verò peccatores, & à Deo separati. Ps. 38. Rom. 4. c. Non esse etiam dicuntur Gentiles, & increduli Iudæi. Esse è diuerso dicuntur aliquando, qui præsumunt de sapientia, non esse verò simplices. 1. Cori. 1. d. Matth. 2. d. Dicuntur etiam non esse qui conuertuntur ad fidem, & desinunt esse superbi, & peccatores. Ps. 58. 103. Esse ex Deo dicuntur, qui sunt ex benedictione illa, qua Deus omnes ad vitam pertinentes nasci iussit. Ioan. 8. f. *Existentes in gratia.*

Glo. ord. s. Ps. 90.

Esse dicitur Deus cum suis in tribulationibus. Ps. 90. Is. 45. a. quia tunc maximè eos adiuuat. Sic dicitur esse anima Dei ad eos, quibus est beneuolus, non esse verò ad eos, quibus est iratus. Iere. 15. a. *Fauens Deus suis.*

Amb. de Ioseph. 12. Ori. s. Eze. ho. 1.

Esse iuxta Ioseph, est non longè esse à Christo. Gen. 45. b. Sicut & ipse Christus dicebat. Vobiscum sum, vsque ad consummationem seculi. Et esse in Deo, est esse in veritate, & charitate. Actor. 17. f. Existens etiam Ezechiel in medio captiuorum, designat Christum inter peccatores. Eze. 1. a. *Esse iuxta Christum.*

Isych. s. Leui. 16.

Nullum hominem esse in tabernaculo testimonij ingrediente sacerdote in Sancta sanctorum. Leuiti. 16. d. designat in incarnatione, & passione Christi, sic ipsum fuisse solum ad opus redemptionis, vt nullus fuerit sine peccato, sed omnes egeant eius redemptione. *Solus Christus in opere redemptionis.*

Hier. s. Agge. 2.

Quasi non esset, erat Ecclesia in principio, sed postea facta est gloriosior, quàm synagoga, quæ iam facta est, quasi non sit. Agge. 2. a. *Ecclesia parua.*

Hie. epis. beatitu.

Erat filius senior, hoc est, Iudæi semper cum Patre, propter legem, & cultum Dei, & quia peccando corripiebantur à Deo. Luc. 15. g. *Iudæi cum Deo per legem.*

Hila. s. Ps. 68.

Non esse substantiam in Christo: Psalmo 68. est corpus eius defecisse à vita in passione. *Deficiens corpus Christi à vita.*

Aug. 1. ser. Domi. in monte.

Esse in via, est viuere in hac vita, in qua sumus viatores, & peregrinamur à Domino. Matth. 5. d. *Viuere in hac vita.*

Esse

Eſſe dicuntur ipſius domini filij ſeruorum eius. Exod. 21.a. quia bona opera ſubditorum aſcribuntur prædicatori eos inſtruenti.

Bona opera aſcribuntur inſtructori. — *Gre.ſ.Eze.ho.3.*

Exiſtens vir Dei in ciuitate.1.Re.9.b.eſt prædicator manens cum ſubditis,muniens ipſos, manens & ipſe munitus.Et habitat in excelſis,quia munimenta ſaxorũ ſublimitas eius. Iſaiæ 33.a.In ciuitate verò, hoc eſt,in loco non plenè perfecto exiſtit,quia pro captu ſubditorum, ab illa ſublimitate ſe demittit.

Prædicator manẽs cũ ſubditis. — *Gre.ſ.1.Reg.9.*

Non eſſe prophetam,cùm non ſunt ſigna. Pſ.72. eſt non adeſſe prædicatorem, qui habeat dona Spiritusſancti.Et non eſſe fabrum ferrarium in Iſrael.1. Regum 13.d.eſt non eſſe in Eccleſia eruditos in ſecularibus ſcientiis.

Non adeſſe prædicatorem. — *Gre.ſ.1.Reg.10.13*

Sunt reliquiæ homini pacifico. Pſalmo 36. quia Sancti corporis reſurrectionem expectant.

Expectatio reſurrectionis. — *Ori.ſ.Pſ.35.ho.5.*

Erant ſimul meretrices, quæ venerunt coram Salomone.3. Regum 3. a. quia multitudinis credentium,erat cor vnum,& anima vna. Nullus autem erat cum eis,quia infideles ſunt extra Eccleſiam.

Multitudinis credẽtiũ cor vnum. — *Hie.epi.multum in vtranque.*

Non eſſe dicebantur filij Rachelis,hoc eſt, innocentes occiſi ab Herode, quia matres reputabant eos perpetuo periiſſe.Iere.31.c.vel non ſunt, vſque ad reſurrectionem corporum, quia tunc verè erunt.

Rup.2.ſ.Matt.

Eſſe ſub lege, eſt eſſe in peccato, quos enim reos tenet lex, traditi ſunt illi à peccato. Rom.6.a.

Eſſe in peccato. — *Amb.ſ.Rom.6.*

Eſſe in carne,eſt eſſe in vitiis,carnales ſenſus ſequendo.Rom. 7.b.Et eſſe cum Philiſthæis, eſt eſſe in peccato,& in dæmonum conſortio.1.Re.14.c.

In vitiis carnis. — *Amb.ſ.Rom.7.* *Gre.ſ.1.Reg.14.*

Conſiſtens peccator aduerſus Chriſtum, erat Caiphas, quando ipſum interrogabat. Pſalmo 38.

Caiphas in Chriſtum. — *Ori.ſ.Matt.ho.35.*

Erit in iudicio ſicut populus ſic ſacerdos, quia tunc ſola erit diſtinctio meritorum. Iſa. 24.a.

Aequalitas in iudicio. — *Hie.ſ.Iſa.24.*

Non fuiſſe à principio,nec fore poſtea ſimile, deſignat grauitatem vindictæ in iudicio futuram.Ioel.2.a.

Grauitas iudicii. — *Hie.ſ.Ioel.2.*

Non eſſe dicitur diabolus.Iob. 28.c. Et ſunt quaſi non ſint, qui mittuntur in infernum. Pſalm.38. Iſa.41.c.65. a. iuxta Septuaginta.Demum omne quod falſum eſt, non ſubſiſtit, & quod veritati aut virtuti contrarium eſt,non eſt, vnde eſt illud.Eſter 14.c. Ne tradas Domine ſceptrum tuum his, qui non ſunt .Ezech. 26. d. 28. e.Abdi. f. Sic beſtia fuit, & non eſt. Apoc.17.b.

Mitti in infernũ. — *Hie.apol.adue.Iouinia. & ſ.Iſa. 65. & ſ.Galat. 1. & ſ. Eze. 26.* *Gre.14.mor.9.* *Rup.10.ſ.Apo.*

Eſther.

Eſther, id eſt, occulta, ſiue abſcondita,vel demoliens,ſiue ex Syro,& Hebræo,medicinæ exploratio,vel contemplatio, aut medicina turturis. Mulier, quæ licèt eſſet Iudæa, fuit vxor regis Aſſueri,liberauit populum Iudæorum ab interitu, crucifixo Haman, qui eum perdere volebat,typus eſt beatiſſimæ Virginis Mariæ,quæ victo diabolo, liberat peccatores. Eſther 2.b.5.a.14.a.poteſt etiam Eccleſiam deſignare.

Virgo Maria. Eccleſia. — *Lyra ſ.Eſter.2.*

Eſurire, Fames, Famelicus, Inædia.

Eſuriunt animalia, quum habent appetitum cibi propter exinanitionem alimenti prius ſuſcepti,& hic appetitus,qui eſt calidi,& ſicci,dicitur fames.

Eſurit Chriſtus, quum quærit fructum operũ in anima,aut in ſynagoga,& eſurit opera iuſtitiæ in nobis,quum nos eſurimus. Matth.4.a.21.b.25.d.

Quærens Chriſtus fructum in anima. — *Ori.ſ.Matt.ho.16.34.*

Eſurire dicuntur iuſtitiam,qui eius quærunt augmentum, qui nunquam ſe ſatis iuſtos putant, ideo diligenter laborant, vt iuſtiores fiant. Matth.5.a.Et famem patiuntur vt canes, qui miſericordiam à Deo petunt.Pſal.58.Eſuriens etiã eſt,qui non eſt incraſſatus vitiis,& voluptatibus,ſed optat ſaturari pane Chriſti,& verbo Dei.Eze.18.b. Hic eſuriens amarum amplectitur,id eſt, tribulationes.Pro.27.a.

Quærentes augmentũ iuſtitiæ. — *Hil.ſ.Matt.Can.3* *Hie.ſ.Iſa.21.* *Amb.ſ.Luc.6.* *Hie.ſ.Matt.5. & ſ.Ezech.18.* *Aug.ſ. Pſ.58.* *Beda ſ.Pro.27.*

Eſuriebant diſcipuli,quum quærerent ſpicas.Matth.12.a.deſignantes famem, quam habebant de ſalute humana.Sic eſuriebat Petrus ſalutem Iudæorum.Actor.10.b.Et data eſt illi ſalus Gentium.

Deſiderãtes diſcipuli ſalutem humanam. — *Hil.ſ.Matt.Ca.12* *Hie. ad Ruſticum* *Aug.ho.45.*

Fames interdum eſt deſiderium ex guſtu ſapientię,& quum anima caret ſuo cibo, hoc eſt, verbo Dei.Et hæc fames eſt in terra Aegypti, hoc eſt in mundo,& pręcipuè inter malos. Ge. 12.c.26.a.41.d.g.43.a.47.c.Pſ.32.36.38.106.145.Iſa.5.d. 14.g.49.c.3.Reg.17. c.4.Reg.6.f.Iere. 11.d.31.c.Lucę 4.d.15.c. Thren.2.f.4.b.Ezech. 34.g.36.f.Inædia inuadit coſtas iniqui, quia fames interna ſenſus mentis extenuat,vt cogitationes ſuas nullatenus regant. Iob. 5. d.18. c. 30.a. Porro qui ſimplici contentus fide,inſtar brutorum animalium,verſatur quidem in eccleſia,ſed tamen in nullo bono opere proficit,nec imitator eſt formicę, quæ in meſſe prępatat ſibi cibos, atque comportat.Iſte fame morietur.Ezec.6.d.14.e.4. Reg. 4.d. Fames etiam in regione, vbi erat filius prodigus, eſt defectus virtutum, & bonorum operum in mundo, vbi enim non colitur Deus, ſed idola, vbi veritas in iniuſtitia detinetur, fames eſt valida. Lucæ 15.c. Hæc fames verbi Dei,eſt in Iudæis, quia circumferunt verbum Dei, & fame pereunt. Amos 8.d.

Deſiderium verbi Dei. *Defectus verbi Dei,& virtutũ* — *Ori.ſ.Gen.ho.16. & ſ.Luc.ho.33.* *Hila.ſ.Pſ.58.* *Gre.14.mor.7.et 6.mor.18.et 20.mor.8* *Cyril.de adorat. in Spiritu ſancto.* *Hie.ſ.Eze.6.et epi. beatitudinis.* *Amb.ſ.Luc 15.* *Rup.ſ.Amos 8.*

Fames prætereà,eſt ignorantia veritatis,& diſceſſio à fide,quum non eſt, qui faciat bonũ. Gen.41.d.Pſ.104.106.145.Iſ.8.d.65.c.Et eſurierunt diuites, hoc eſt, Iudęi,qui occiderunt pa-

Defectus veritatis,& fidei. — *Hie.ſ.Iſa.8.32.65.* *Amb.de Ioſeph.7.*

Arno.s.Ps. 104. 106. Basil.s.Ps.33. Aug.s.Ps.32.36. Ori.s.Ps.37.ho. 3. & s.Matth.ho.2. Amb.2. de Abr.4. Ber.ser.de affectionibus animæ. Gre.s.1.Reg. 2.& 6.mor.2. Hie.s.Isa.58.& s. Iere.31. Au.17.ciui.Dei.4

nem vitæ. Et hæretici, qui se priuauerunt veritate. Et esuriens, & sitiens, est hæreticus, carens doctrina veritatis, aut turba Iudæorum. Ps.33. Isa.9.d.29.c.32.b.44.b.

Fames præterea, vel dies famis, designant tempus huius vitæ, vel tempus tribulationum, vel etiam tempus iudicij vniuersalis. Psal. 32.36. Thre.5.b. Matth.24.b. *Tẽpus huius vitæ, & tribulationũ, & iudicij.*

Fames carnalium voluptatum erat, quam patiebantur filij Israel in deserto. Exod. 16. a. fames quæ cogit descendere in Aegyptum, est cupiditas carnis, & rerum temporalium. Ge.12.c. Hac fame peribat filius prodigus. Lucæ 18.c. *Cupiditas carnalis.*

Famelici saturati sunt, Gentiles plenam mysteriorum fidei notitiam recipientes. 1. Reg. 2. a. Et famelici saturantur, quia sancti viri humilitatis arce prædити, dum se de alta non sentiũt, excelsa virtutum dona promerentur, iuxta illud. Isa. 66. a. Super quem requiescet Spiritus meus, nisi super humilem, & quietum? Et famelici saturantur, dum ii, qui mundi, & vacui sunt à vitiis, Eucharistiam sumunt. Esuriens etiam erat Gentilis populus, carens pane verbi Dei. Isa. 58. b. Ierem. 31. e. Sed hic famelicus comedit messem stulti populi Iudæorum. Iob.5.a. *Gentiles.*

Gre.16.mor.3.

Esuriens, interdũ est curiosus, & qui vult plus sapere, quàm oportet sapere: cui ecclesia subtrahit panem. Iob.22.a. *Curiosus.*

Arno.s.Ps.58.

Fames etiam est dæmonum contra animam, quam deuorare cupiunt. Psal. 58. *Hiãtes dæmones contra animam.*

Etham.

Ori.s.Exo.ho.5.& s.Num.ho.27. Hie.de mansionib.

Etham, id est, fortitudo eorum, aut vomer, vel aduentus eorum: desertum magnum, & arenosum ad mare rubrum, respiciens Melonos, vbi fuerunt tertia castra filiorum Israel post Sochor, in extremis finibus solitudinis, & iuxta Hieronymum, est idem, quod desertum Sur. Exod.13.d. Num.33.a. Etham typus est resurrectionis Christi, & aliorum mysteriorum, est in extremis finibus solitudinis, vbi sumenda est fortitudo, ideo primum ibi videtur Dominus in columna ignis per noctem, & nubis per diem, vt designetur lumen Christi, necessarium nobis ad vitandos errores. Est enim conuallis, vbi sunt pugnæ & victoriæ: quia pugnandum est nobis post egressionem de Aegypto, & vincendus Pharao: *Resurrectio Christi.*

Ethan.

Aug.s.Ps.73. Gre.33.mor.13.

Ethan, id est fortitudo. Ps. 73. Non est nomen loci sed significat fortitudinem. Et siccat Deus fluuios Ethan, hoc est, flumina fortia, & vehementia, designat autem diabolũ, cuius flumina siccat Deus, quum eius vehementes tentationes ad nihilum redigit.

Rup.s.Iudi.18.

Petra autem Ethan est in tribu Iuda, in qua latebat Samson, designat conscientiam tutam & solitariam, in qua quiescit Christus. *Diabolus. Cõscientia bona.*

Ethæus.

Ethæus, siue Chetæus, id est, confractus, vel formidans, aut stupens: populus Chananæorum, eiectus à filiis Israel. Gene. 10. c. Exod.33.a.34.b. designat Gentiles, vel hæreticos, aut alioqui infideles ab Ecclesia expellendos. *Infideles.*

Ethnicus, vide Gentilis.

Eua.

Amb.s.Luc.3.

EVA, id est, viua, vel viuens, prima mulier producta ex costa Adæ dormientis, quæ postmodum serpenti consentiens, comedit de ligno vetito, & virum etiam suum peccare fecit.

Typus est Ecclesiæ, de latere Christi in cruce dormientis productæ. Facta est autem de costa, quæ est os, quia Ecclesia in Christo est fortis. Appellata est autem vita post peccatũ, quia est viuificata à Christo, & parit in dolore filios, quum vocat ad pœnitentiam peccatores, cõcipit autem per coniunctionem viri, hoc est, Christi, cui coniungitur tanquam capiti, à quo habet sacramenta. Gen.2.d.3.d. Tob.8.b.1. Timoth.1.d. *Ecclesia.*

Amb.de Para.2. Phil.2.allego. Au.2.de Gen.con. Manic.21. Beda s.Gen.4

Significat etiam sensum, qui medius est, aut indifferens ad bonum, & ad malum, ideo eget viro, hoc est, ratione: à qua si separetur, decipitur, sicut Eua fuit decepta, & dicta est vita, propter bona opera, quę sensus parit, quando coniungitur rationi, tanquam viro. Gen.3. d. 2.Cor.11.a. Pari ratione significat carnem animę, seu menti copulatam. *Sensus. Caro.*

Euadere, Effugere.

EVadere, est effugere, aut fugiendo, ab aliquo periculo liberari: vt qui euadit manus persequentis. Est etiam per aliquam difficultatem ad aliquid insigne peruenire, vt qui euadit doctus. est etiam declinare. Iosu.20.a. Quo possit euadere iram proximi.

Gre.2.mor. 25. 34 Lyra.s.Gen.14

Euadens nuncius, qui venit ad Iob, solus. Iob.1.c. est sermo propheticus, qui dum fiunt mala omnia, quæ prædixit, quasi sanus ad dominum solus redit. Dum enim vera dixisse de perditorum casu cognoscitur, quasi inter mortuos vixisse monstratur. Vel est rationis discretio, quæ aliis pereuntibus domum redit, dum turbata tentationis motibus discretio ad conscientiam recurrit, vt quod repentinis incursibus præoccupata mens se perdidisse pensat, hoc cõpunctionis studio afflicta recipiat. *Sermo propheticus.*

Euadens vnus, ne caperetur in bello Sodomorum. Genes.14.b. est qui non est subditus potestati diaboli. Idem designat euadens Abiathar à cæde, quam exercebat Saul in sacerdotes. 1. *Non subditus diabolo.*

Reg.22.d.Et euadens Iudith ab Holopherne.Iudith 13.c.Iudi.3.d.2.Reg.15.c.Prouerb.12.b. 19.a.Eccl'i.11.b.20.a.d.Et effugere fumum, est euadere peccatum.Is.14.g. Et effugere mulierem.Eccl'tæ.7.d.

Non euadere vindictam Dei. Effugit nemo manus Domini, quia nemo potest eius vindictam euadere, nisi ad eundem ipsum recurrendo. Iob.1.c.11.d. Sapien.16.b. Thre.2.g.Rom.2.a.1.Thessalon.5.a. Hebr.2.b.12.f. *Hie.s.Isa.14*

Effugit Spiritussanctus fictum disciplinæ.Sapi.1.b.quia non est in eo, qui solam habet ostentationem exterioris disciplinæ. *Gre.10.mor.23.*

Fugientes correctionem. Euadens exercitus Syriæ, de manu regis Asa, videtur designare malos fugientes correctionem bonorum.2.Par.16.c.Sic dantur multæ euasiones, quæ in bonum, & in malum ad allegoriam deduci possunt. Deuteronomij 3.a.Iosu.10.d.1.Reg.30.c.2.Reg.20.b.2.Par.20.e.36.d.Iudith 18.a.Eccl'i.40.a.Ierem.38.b.48.c.50.c.2.Cor.11.g.Dan.11.g. Actor.27.g.28.a. *Lyra.s.Sapi.1.*

Liberari à peccato. Euadens homicida casualis in ciuitate refugij.Deut.19.a.c.Iosu.20.a. est qui liberatur à peccato, confugiens ad Christum, & pœnitentiam. *Lyra.s.Deut.19.*

Euadit durus equus indomitus, & filius remissus euadit præceps .Ecclesiasti 30.b.

Eueus.

Eueus, id est, iniquus & peruersus, fuerunt populi ex Chananæis, qui habitabant in Aserim, vsque Gazam, quos expulerunt Cappadoces. Exodi 33.a.34.b. Deut.2.e.Iosu.13.a. 4.Reg.17.f.

Euaginare, vide Vagina.

Euangelium, Euangelizare, Euangelista.

Euangelium, est bonum nuncium, quod nomen attribuitur nouæ legi, cuius initium annunciat nobis regnum cælorum. Euangelista verò est, qui annunciat bonum nuncium.

Christus. Euangelista, quem dat Deus Hierusalem, hoc est, Ecclesiæ, est Christus, qui euangelizauit pacem: aut etiam alij Euangelistæ.Is.41.g.Nahú.1.d. *Hie.s.Isa.41.*

Mulieres nunciãtes resurrectionẽ. Apostoli prædicantes. Euangelizantes, quibus Deus dat verbum Ps.67. dici possunt mulieres, quæ annunciauerunt Apostolis Christi resurrectionem. Vel sunt ipsi apostoli prædicantes. Euangelizans Siõ, est prædicans Iudæis.Is.40.b. *Arno.s.Ps.67. Hier.s.ps.67.& s.Isa.40. Aug.epis 99.*

Prædicatum Euangelium peccatoribus. Euangelizatum est Euangelium Christi mortuis, quum peccatoribus est prædicatum.1.Petr.4.b. *Chry.s.1.Cor.ho.3.*

Euangelizare, perpaucorum est, Baptizare autem cuiuslibet, modo fungatur sacerdotio, Ideo ait Paulus 1. Corinthiorum 1.c. Non me misit Dominus baptizare, sed euangelizare.

Euellere, Auellere, Eruere, Vellere, Conuellere.

EVellere, est eradicare, aut extirpare, quod alicubi fixum est, aut etiam liberare.

Euellit Deus de laqueo pedes.Ps.24.quum sensus liberat à voluptatibus, per quas capiebatur à diabolo. *Hie.s.Ps.24.*

Euellit Deus hæreditatem suam, de medio vicinorum. Iere.12.d. quum liberat ecclesiam ab hæreticis. *Hie.s.Iere.12.*

Liberãs Deus à voluptatibus. Liberans Ecclesiam ab hæreticis Castigãs Deus. Euellit Deus, cùm castigat.Iere.31.e. Et euellit tangentes hęreditatem Israel, de terra sua. Iere.12.d.quum perdit hæreticos cum erroribus suis, & euellit euulsione, quia eos in inferno perpetuo perdit. Et auellit Iechoniam de manu dextera sua, quum abiecit regem, & regnum Iudæorum.Iere.22.f.45.b.51.c.Euellit etiam Deus eum, qui gloriatur in malitia.Ps.51.quum expellit diabolum à corde. Et euellit de tabernaculo, quum dispergit Iudæos, destructa Hierusalem. Et euellit radicem eorum de terra viuentium, quando tollitur eis spes, vt recipiatur in sinu Abrahæ. Euellitur de tabernaculo suo fiducia diuitis superbi, Iob.18.c. quum perdit Deus, & dissipat cogitationes diuitis, quibus intendebat requiescere, comedere, bibere, & epulari. Et auelluntur præuaricatores, quasi spinæ, quæ non tolluntur manibus.2.Reg.23.a. 3.Reg.14.d.2.Par.7.d. Et euellit Deus cedrum, hoc est, synagogam destruit. Ezec.17.c. Et euellit lucos Hierusalem.Mich.5.d.Et vineam.Ezech.19.d. *Hie.s.Iere.12 Arn & Hila.s.Ps.51. Gre.14.mor.8.*

Non euellit vltra Deus, quum non amplius castigat, sed dat salutem æternam. Ierem.24.c.31.g.42.b. Amos 9.d. Et auulsa arbor est, qui perdit spem cęlestium præmiorum. Iob.19.b. *Gre.14.mor.20.*

Conuertentes Apostoli auditores. Vellentes Apostoli spicas. Matth.12.a. erant conuertentes auditores, fructus fidei ab infidelibus eruentes. Euellere autem radices vitiorum, est officium Christi, & prædicatoris.Ierem.1.b.31.e. *Hil.s.Matt.Ca.12 Amb.s.Luc.6. Ori.s.Iosu.ho.13.& s.Iere.ho.1.& s.Ezech.ho.1.*

Repelli à communione. Abiicere scãdalizantem. Cæcitas ad celestia. Euellitur de altari, qui per industriam occidit aliquem.Exo.21.b.hoc est, repellitur à cõmunione, qui alios in hæresim inducit. Et eruere lapides leprosos à domo, est eiicere hęreticos ab Ecclesia.Leui.14.e. *Glo.int.s.Exo.21.*

Eruere oculum scandalizantem.Matt.5.e. est amouere à se retrahentes à Christo. *Aug.1.ser. Domini in monte.*

Eruitur oculus dexter.1.Reg.11.a.quando mens ea cæcitate percutitur, vt vltra ad videnda cęlestia non aperiatur. Sic eruerunt Philisthim oculos Samson. Iudi.16.e. Eruens autem rex *Gre.s.1.Reg.11. & 2.mor.16*

Babylonis oculos Sedechiæ, occisis prius eius filiis, designat, quod malignus spiritus, subductis prius bonis operibus, post etiam, intelligentiæ lumen tollit. Ier. 39. b. 52. c.

Eruit oculos suos à Mose, quærebantur filij Israel. Nume. 16. b. quasi indicantes se deceptos à Mose.

Hier. 1. aduersus Iouinian. Euellendi tempus dicitur esse in virginitate, quæ omnes carnis concupiscentias præcidere conatur. Eccl'i. 3. b. *Virginitas.*

Hilar. & Aug. s. Ps. 128. Euelli fœnum tectorum, est colligi opera, vel mori superbum. Ps. 128. Eccl'i. 4. c. *Colligi opera. Mors superbum.*

Glo. ord. s. Luc. 22. Auulsus Christus à discipulis, quantum est iactus lapidis, vt oraret. Lucæ 22. d. Innuit orationem debere esse solitariam. *Solitaria oratio.*

Hie. s. Isa. 28. Auulsi ab vberibus. Is. 28. c. sunt, qui ad solidiorem doctrinam percipiendam, iam sunt apti. Vel qui separati sunt à deliciis, & voluptatibus. *Apti ad solidiorẽ doctrinam.*

Ori. s. Eze. ho. 11. *Hie. s. Eze. 17.* Auellens aquila summitatem cedri. Eze. 17. a. est diabolus, qui perdere nititur principes ecclesiæ. Vel est Nabuchodonosor tollẽs principes Hierusalem in Babylonem. Et euulsit Pharao radices vineæ, quum destruxit reliquias Iudæorum confugientium ad se. Eze. 17. c. *Diabolus perdere nitens principes ecclesiæ.*

Glo. ord. s. 1. Esd. 9. Euellens Esdras capillos capitis sui & barbæ præ dolore. 1. Esdr. 9. a. designat euellendas malas cogitationes, vt bonæ inducantur. *Abiiciẽdæ malæ cogitationes.*

Hie. s. Dani. 7. *Rica. de S. Vict. de vitio mutabi. 6.* Euulsa tria cornua bestiæ quartæ. Dan. 7. c. designant ablatam potestatem regum. Et euulsæ alæ bestiæ, designãt ablatam potestatem regni Babylonis. Dani. 7. b. Vel designatur ablatos esse sublimes contemplandi volatus propter præcipitationis & præsumptionis audaciam, infirmitate vrgente, & cogente necessitate. *Ablata potestas.*

Rup. s. Iudi. 24. Vellentes, quibus dedit Christus genas, fuerunt principes Iudæorum, & carnifices. Is. 50. c. Eruentes Philisthim oculos Samson, fuerunt Iudæi occidentes Christum. Iudi. 16. f. *Iudæi et carnifices in Christum.*

Lyra. s. Amos 3. Eruens pastor de ore leonis, duo crura, aut extremum auriculæ ouis. Amos 3. c. est liberãs aliquos à diabolo. *Liberãs prælatus à diabolo.*

Lyra. s. Isa. 54. *Glo. ord. s. Amos 7.* Conuulsa tempestate, seu instabilis, erat gentilitas: quæ seculi turbinibus, & variis idolorũ cultibus iactabatur. Is. 54. c. et ecclesia persequutionibus afflicta. *Gentilitas. Ecclesia.*

Vellicans Amos sycomoros. Amos 7. d. est vel legens frondes ad pastum ouium, vel colligens mora rubi ad cibum.

Glo. ord. s. Iere. 18. Auelli erumpentes aquas. Iere. 18. b. hoc est, deficere fontes, ponitur, vt impossibile, vt intelligatur, nec diuinã bonitatem posse deficere. Aut certè auelli sitientem à fontibus, est graue: quum tamen filij Israel reliquerint Deum fontem viuum.

Euertere, Subuertere, Obuertere.

EVertere, est interdum deflectere. Dani. 13. a. Euerterunt sensum suum. Delere. 2. Par. 12. c. Cùm euerteret Iehu domum Achab. Deiicere. Matth. 21. a. Mensas numulariorum euertit. Destruere. 1. Reg. 23. b. Vt euertat vrbem propter me.

Gre. 18. mor. 22. *Ber. de gratia, & libero arbitrio.* Subuertit Deus rotas curruũ Aegypti, quũ destruxit potentiam superborum. Ita subuertit inimicos suos. Exo. 14. f. Nu. 32. d. Iudi. 5. a. 7. d. Et subuertit spiritus montes, quũ Deus humiliat, aut perdit superbos. 3. Reg. 19. e. Subuertit etiam sapientia à radicibus montes, quum ad colendum Deũ potentes seculi, ab imis cogitationibus prosternuntur. Io. 18. b. Euertit quoque, seu euertit diuina sapientia domum vitiorum. Luc. 15. b. *Destruẽs Deus potentiam superborum.*

Ori. s. Matt. ho. 15. *Hil. s. Mat. ca. 21.* *Amb. s. Luc. 19.* *Gre. ho. 17.* Euertit Iesus cathedras vendentiũ columbas, quum eiicit à statu suo malos prælatos & prædicatores, & spiritalem gratiam, vel dona Spiritussancti vendentes, qui vel ante humanos, vel ante diuinos oculos sacerdotio priuantur. Et euertit mensas numulariorũ, hoc est doctrinam hæreticorum. Matth. 21. b. Mar. 11. b. Luc. 19. g. Ioan. 2. c. Et euertendi facultatem habuit Ieremias, designans Christum. Ier. 1. b. Eccl'i. 49. d. Agge. 2. d. *Eiiciẽs Christus malos prælatos, et prædicatores. Perdens doctrinã hæreticorum.*

Hier. s. Isa. 13. & s. Iob. 28. Subuertet Deus Babylonem sicut Sodomam, quando in iudicio statum mundi mutabit. Is. 13. d. Ge. 13. b. 19. c. Deut. 29. d. Iudi. 2. d. Iere. 20. d. 49. d. Thre. 4. a. Eze. 29. c. Amos 4. d. Ionæ. 3. b. Agge. 2. d. 2. Petri 2. b. Et subuertit montes, hoc est, dæmones, & superbos. Iob. 28. b. Et subuertit insidias impiorum. Pro. 10. a. Iere. 19. b. 46. d. *Mutans mundi statũ in iudicio. Perdẽs demones & superbos.*

Amb. 1. de interp. 5. *Gre. 9. mor. 2. & 18 mor. 19.* Subuertit Deus in furore suo Iudæos, quum eorum destructa ciuitate, dispersi sunt per orbem: & cum litera legis: & prophetarum abiecta, induxit Deus sensum spiritualem. Iob 9. a. Subuertuntur etiam condensa saltus, in destructione Iudææ, & abiectione literalis obseruãtiæ legis. Isa. 10. g. Eze. 38. g. et terra, de qua oriebatur panis, subuersa est igne, quando Iudæi inuidiæ igne aduersus Christũ accensi, putantes illum perdere, ipsi perierunt. Iob. 28. a. Deut. 28. g. 3. Reg. 19. b. Sic euersi sunt muri Hierusalem, & subuertit Deus semitas Hierusalem. Eccl'i. 49. d. Ier. 39. d. Thr. 3. b. Eze. 21. c. Amos 4. d. 1. Mach. 2. f. *Destructio Iudæorũ et litera legis.*

Glo. int. s. Thre. 3. Subuertit Deus semitas animæ, quando permittit ipsam à diabolo subuerti. Thren. 3. b. Et subtiles intellectus diuinarum rerum scientia mundana & vana opprimi. *Oppressio mẽtis.*

Euertens Iudith Holophernem, est beata virgo Maria conterens Satanam. Iudith 9. c. *Conterens Satanam Maria.*

Gre. 10. mor. 11. Subuertit Deus omnia. Iob. 11. b. hoc est, subuertit cælum quidem, quũ terribili, & occulta dispensatione, humanæ contemplationis celsitudinem destruit: Subuertit infernũ, cùm cuiuslibet mentem in suis tentationibus pauidam, cadere etiam ad deteriora permittit. Subuertit terram, cum fructificationem boni operis, aduersis irruentibus intercidit. Subuertit mare, quando fluctuationem nostræ titubationis emergenti subito pauore confundit. *Humilians Deus*

Subuertunt

Molliri mentē. Subuertūt terrā aquæ.Iob.12.c.quando diuinæ inspirationes,& dona Spiritusſancti,mētem terrenam & durā emolliunt,& ad pœnitentiā conuertunt.Terra etiam subuertitur igni. *Gre.11.mor.7.*
Tolli concupiſcentias. Iob.28.b.quū amoris desiderio,carnalis concupiſcentia comburitur. Subuertere etiā Chananæum,est mortificare membra.Iosu.17.c.Num.21.a. *Hie.ſ.Iob.28. Ori.ſ.Ioſu.ho.22.*

Destruere auaritiam. Euertere ſimulacra Deorum , & aras,eſt deſtruere auaritiam , quæ eſt idolorum ſeruitus. Deut.7.a.12.a.3.Reg.15.c.2.Par.14.a.31.a.

Grauiter tentatus. Euerſus, vt caderet,eſt,qui graui tentatione impellitur, quem Dominus ſuſcipit,ne cadat. Pſ.117.Euertere autem nemo poteſt,quæ Deus operatur,aut ſuſtentat.Iſ.43.b. *Glo.ord.ſ.Pſ.117.*

Conuerſi ab infidelitate. Subuerſæ gentes,quas Dominus reſtituit,ſunt populi infideles , quos Dominus ab infidelitate conuertit.Io.12.d. *Gre.11.mor.13.*

Subuertunt munera verba iuſtorum. Exod. 23. a. quia faciūt iudicem iniquam proferre ſententiam.

Inducētes in errores, & vitia. Subuertunt animas hæretici,quū eas ad vitia & errores trahunt.Eze.13.Et malignitas euertit ſedes potentium.Sap.5.d.Sic euerterunt ſenſum ſuum ſenes Babylonis.Dani.13.b. Nu.32. b.3.Reg.13.g.Thre.1.g.Acto.13.a.Et ſubuertere nituntur amici Iob amicum ſuū, hoc eſt,eccleſiam.Iob.6.d.Subuertuntur etiam hæretici ſeu aduerſarij pedes Iob,hoc eſt, ipſius Eccleſiæ,quum extrema membra illius,ad ſui dogmatis errorem pertrahunt. Et ſubuertunt viam pauperum,quum eos qui ſimpliciter ad Deum tendunt,erroribus implicant.Iob.24.a.30.b. Subuertitur ciuitas ore impiorum.Pro.11.b.Thre.1.g. 2. Timoth. 2. c. Et ſubuerſores ſunt hæretici. Ezec.2.c. *Ori.ſ.Eze.ho.3. Gre.8.mor.18.& 20.mor.22. Hie.ſ.Iob.24. Gre.16.mor.6 Hie.ſ.Eze.26.*

Destrui ſtatum malorum. Subuertit fluuius fundamenta malorum.Iob.22.c.quando ipſe curſus mutabilitatis, ſtatū in eis ſubruit peruerſæ conſtructionis. Et ſubuertit rex Babylonis domos præclaras Tyri, quū omnis hæreticorum gloria perit.Ezec.26.c.Et ſubuertit grando ſpem mendacij. Iſ.28.e. quū diuina vindicta diſperdit fiduciam hæreticorum.

Euertere matrem in Iſrael,fuiſſet deſtruere in eo populo vnam ciuitatem.2.Reg.20.f. *Gre.ho.34.*

Euertit mulier domum.Luc.15.b.Potius legendum euerrit:Vnde & Gregorius ait, in aliquibus exemplaribus legi,emundat.

Euphrates.

EVphrates,id eſt, frugifer,ſiue fructificans,aut creſcens , eſt vnum è quatuor fluminibus, quę egrediuntur de paradiſo terreſtri,poniturque terminus terræ promiſſionis , tranſitque per Babylonem.Gen.2.c.15.d.Deut.11.c.Ioſu.2.a.2.Re. 8.a.Et Apo.9.c.Ponitur pro cunctis terminis Iſrael. *Rup.5.ſ.Apoc.*

Iuſtitia. Virtutes corporis. Typus eſt iuſtitiæ , quę maximè bonis operibus fructificando in proximos redundat , & etiam virtutum corporis,per quas bonæ operationes exercent. Non deſcribitur qua fluat ſicut alia flumina,quæ de paradiſo oriuntur propter generalitatem iuſtitiæ, quæ vndiquaque extenditur.Gen.2.c.Tunc autem oritur Ephrates,quum iraſcibilis & concupiſcibilis obtemperant rationi. 4.Reg.24.b.2.Par.9.f.35.c.Iudith 1.b.Eccl'i.24.d.Ier.13.a.36.b.Apo.9.c. 16.c. *Amb.de Tara.3.& 2.de Abra.10. Philo.1.allego. Beda ſ.Gen.2.*

Ignea vis. Deſignat etiam calorem & vim igneam,quæ omnibus fœcunditatem præſtat.Nam adueniente calore,incipiunt omnia germinare,& ipſo ferueſcente matureſcere,& eodem recedēte ſpoliatur terra,& arbores dimittunt fructus & folia.Sol enim,qui pater vitæ dicitur , mediante calore rebus inferioribus vitam præſtat,& conuenit cum Deo, qui ignis exiſtens dat omnibus fœcunditatem & fructum. *Geor.Vene.Cant. 1 temo 7.cap.22.*

Populus peccator. Fluxus voluptatum. Magi. Deſignare etiam poteſt ſecundum quod eſt fluuius Babylonis, populum peccatorem , & fluxum voluptatum & vitiorum.4.Reg.6.a.Apo.9.c.16.c.Vel deſignat Philoſophos , & magos,& poetas,qui in mundo dementabant reges,& gentes. *Au.ſ.Apo.ho.10 & ſer.210. Rup.9.ſ.Apoc.*

Euidens,quære Manifeſtum.

Euigilare,Expergefieri,Excitari,Suſcitari.

EVigilare dicitur,qui à ſomno excitatur,& etiam expergefieri , & ſuſcitari. Et exurgere. Eccl'i.6.d.Si videris ſenſatum,euigila ad eum.Excitare autem eſt commouere. Pſ. 77.In iram excitauerunt Excelſum.Suſcitare verò eſt erigere.18.c.Prophetam ſuſcitabo eis, de medio fratrum.Exaltare.1.Reg. 2.b.Suſcitat de puluere egenū.Excitare.Num. 24. b. Quam ſuſcitare nullus audebit.Incitare 3.b.Qui parati ſunt ſuſcitare Leuiathan. Inſpirare. Agge.1. d.Suſcitauit Dominus ſpiritum Zorobabel. Renouare.4.Reg.23.a. Et ſuſcitarent verba fœderis huius.Reſuſcitare.1.Reg.28.b.Suſcita mihi, quem dixero tibi.Reuocare. Hoſe. 6.a. In die tertia ſuſcitabit vos.Statuere.Pſ.77.Suſcitauit teſtimonium in Iacob.Supplere. Deut.25. b.Suſcitabit ſemen fratris ſui.

Prouidētia Dei. Punitio Dei. Succurrēs Deus Euigilare non conuenit Deo,niſi ſecundum metaphoram.Euigilatio autem in Deo, dicit attentionem ipſius ad eorum prouidentiam,qui diſciplina, vel ſalute indigent.Iob.8.a. Euigilat etiam cogitatio Domini contra Babylonem,quando grandem intendit punitionem inferre.Iere.51.c.Eze.7.b.Dani.9.d.Et peccantes dicuntur iracundiam eius excitare. Leui.10. b.2.Par.36.d. Iudith 8.b.Eccl'i. 36.a. Et ſuſcitat flagellum, cum caſtigat,vel hic,vel in iudicio.Iſa.10.f.Et excitatur tanquam dormiens Dominus. Pſ. 77. quando ſuccurrit in tribulatione,cùm prius videretur diſſimulare. *Diony.epiſ.9 Hie.ſ.Iſa.10. Arn.ſ.Pſ.77.*

Hie.s.Isa.41. & s. Iere.30. Chry.s.Ioan.ho.10

Suscitat Deus iustum ab Oriente, quando ostendit Christum mundo à Patre natum, vel cùm prędicari facit Christũ inter gentes.Isa.41.a.45.b.23.a.Et suscitauit Dauid, hoc est, Christum.Ier.30.b.Eze.34.f.Et suscitauit tabernaculum Dauid, quum Verbum naturam humanã assumpsit.Amos 9.c.Et suscitauit sacerdotem fidelem.1.Reg.2.g. *Ostendens Christum mundo.*

Beda s.Gen.9. Ori.s.Gen.ho.17. Aug.s.Ps.79. Amb.epis.12.

Euigilatio Noe post soporem ebrietatis.Gen. 9. d. typus est resurrectionis Christi. Idem designauit suscitatio ipsius Christi à somno. Mat.8.c.Et excitauit Deus potentiam suã, quando Christus resurrexit à mortuis. Ps.79.Et excitauit Christus templum post triduum, vel intra triduum suscitando corpus suum.Ioan.2.d.Nemo audet suscitare leonẽ, aut potest: quia Christus propria virtute resurrexit.Ge.49.b.Hab:3.b. Et suscitauit Deus spiritum Zorobabelis, hoc est, Christum ad ędificationem ecclesiæ. Agge. 1. d. Et suscitauit de terra inopem, Christum videlicet ex Iudæis.1.Reg.2.b. *Resurrectio Christi.*

Aug.s.Ps.77.

Suscitauit Deus verbum serui sui, quum implet verba Christi.Isa.44.d. Et suscitauit testimonium in Iacob. Ps. 77. dando legem nouam per Christum, qui testis dicitur Patris. Vel suscitauit testimonium, quia dando legem, aliquid suscitatum est. Sine lege enim ait Apostolus peccatum mortuum erat. Ego autem viuebam aliquãdo sine lege. Adueniente autem mãdato, peccato reuixit: Ecce quod suscitatum est per testimonium, quod est lex, vt appareat quod latebat. *Implens Pater verba Christi. Dans nouam legem.*

Ori.in diuer.ho. 6. Hie.s.Isa.42.

Suscitantes discipuli Christum, sunt orationibus ipsum pulsantes.Mat.8.c.Mar.4.d. *Orantes ad Christum.*

Suscitauit Christus zelum.Is.42.c.quando mittens Apostolos ad prædicandum gentibus in zelum, & inuidiam excitauit Iudęos. *Irritatio Iudæorũ ad inuidiam.*

Hie.s.Iere.23.

Suscitat Deus sacerdotem fidelem, hoc est, sacerdotem noui testamenti. Vel dicitur, quia ipse non eligit nisi bonos.1.Reg.2.g.Et suscitauit pastores super gregem suum, quando misit Apostolos & doctores.Ierem.23.a. Et suscitat Medos, cùm mittit prædicatores. Isaiæ 13.c.Habacuc.2.b. *Dans Deus sacerdotes & prædicatores.*

Hie.s.Isa.58.& s. Mic.5.& s.Amos 2

Suscitat Deus fundamenta generationis, & generationis, quũ in vtroque populo excitauit Apostolos, & prophetas, qui sunt fundamenta ecclesiæ.Isa.58.d.Et suscitauit Dominus septem pastores, & octo primates, hoc est, principes veteris ac noui testamenti. Miche. 5.b. Suscitat etiam Deus de filiis ecclesiæ prophetas, & Nazareos. Amos 2.c. *Dãs apostolos et prophetas*

Hie.s.Eze.16.et s. Amos 9. Aug.ser.201.

Suscitauit Deus pactum sempiternum, quũ instituit legem nouam.Ezechiel.16.g.Et suscitauit tabernaculum Dauid, hoc est, ecclesiam.Amos 9.d. *Instituens legem nouam.*

Gre.9.mor. 32. & s.1.Reg.2 Ori.s.Luc.ho.22. Aug.s.Ps.112. Hie.s.Gal.3.& s. Ioel.3.

Suscitans Elias filium viduæ, est Christus gentilem populum.3.Reg.17. c.Et suscitans Elisæus aliũ puerum, est Christus suscitans genus humanum. 4.Reg.4.f.Et suscitat Deus egenũ de puluere, & inopem à terra, quum gentilem populum liberat à peccatis, & quum abscindit deliberationem peccati à corde, & terrenum ad cęlestia eleuat, & magnificat contemptorem inanis gloriæ, & honorum. 1. Reg.2.b.Ps. 112. Et suscitat de lapidibus filios Abrahæ, quum ad fidem Abrahæ conuertit gentiles.Matt.3.b.Luc.3.b.Isa.41.g.Et suscitat terrã Christus, quum conuertit gentiles terrenos. Isa. 49. c. Et suscitat fideles de loco, in quo venditi fuerant quum liberat eos ab erroribus, quibus decepti fuerant. Ioel. 3. b. Zachariæ. 4. a.9.c. *Vocatio gentilis populi, & suscitatio generis humani.*

Gre.s.Cant.8. Amb.de Isaac.8.

Suscitat sponsus sponsam sub arbore malo. Cant.8.b.quando in cruce positus subditã sibi ecclesiam, ad vitam reuocauit, vt à somno mortis resurgeret, & cum illo se crucifigens, ad nouam resurrectionem properaret, & ad apertam fidei confessionem eleuaretur. *Viuificans Christus ecclesiam in cruce.*

Gre.s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.52. Rup.s.Cant. 2.

Euigilare sponsam.Cant.2.b.est animam dimissa contemplatione, temporalibus & exterioribus vacare.Et beatam virginem Mariam tempore opportuno manifestare mysteria incarnationis Christi. *Vacare temporalibus. Manifestans virgo. Mariæ mysteria.*

Hie.s.Iob.39. Gre.31.mor 21. Rup.s.Haba.3.

Suscitauit Deus equum quasi locustas.Iob.39. c. quando de loco ad locum transilire facit peccatorem, nempe, vt de præsentium delectatione, ad desiderium futuri seculi inflammatus amore transferatur. Vel est, quando Deus, eo ad alteriora prædicatorem excitando subleuat, quo grauiore persecutionis ęstu ipsum excruciari permittit. Suscitat etiam Deus arcum suũ, quando prædicari facit iudicium. Haba.3.c. *Transitus prædicatoris a terrenis ad cælestia. Prædicare iudicium.*

Ori.s.Matt. ho.22 Au.32.cõ.Fau. 10 & s.Ps.44. Gre.1.pasto.5. Ber. ser. 3. in festo Petri, & Pauli.

Suscitatur semen fratris, cum fiunt opera iuxta euangelium, quæ etiam erant dicta secundum legem.Et quia fideles nominantur nomine Christi.Gen.38.b.Deut.25. b.Matthæ. 22.c. Suscitat etiam semen fratris defuncti prædicator, qui generat filios in fide. Vnde merito expuitur in faciem eius, qui electus ad ministerium euangelizandi, renuit officium, & excalceatur, quia non habet calceatos pedes in præparationem euangelij pacis. *Opera noue legis. Vocari nomine Christi. Generare filios in Fide.*

Rup.1.s.Deut. 37. Hie.s.Hose.6.

Suscitauit nos Deus in die tertia, hoc est, in resurrectione. Hose.6.a. Et euigilare dicuntur, qui resurgunt, quia quasi excitantur à somno.Iob.14.b.Is.26.d.Ioan.11.b. *Resurrectio.*

Glo.ord.s. Gen. 28

Suscitat Deus gentem super domum Israel, quando castigat peccantes.Amos 6. d. *Castigans Deus*

Euigilatio Iacob post visam scalam in somnis. Gen. 28. c. designat susceptam cognitionem rerum diuinarum.Idem designat euigilatio Salomonis.3.Reg.3.c. *Perceptio mysteriorum.*

Amb.de Ioseph 13.

Euigilatio alia eiusdem Iacob, postquam cognouit viuere Ioseph.Gen.45.g.typus est conuersionis Iudæorum ad fidem in fine mundi futuræ.

Hie.s.Isa. 26. & s.Amos 5.

Euigilant, qui à peccatis resipiscunt.Dan.12.a.2.Cor.15. d.Et euigilant somniantes, quum heretici suos agnoscunt errores.Is.26.d.29.c. Ioel.1.a.Acto.12. b. Ad hæc referri potest euigilatio Pharaonis post visa somnia.Gen.41.b.Non suscitant autem medici, quia Philosophi *Cõuersio Iudeorũ in fine mũdi. Resipiscere.*

non

non liberant animas à peccatis. Is. 26. c. iuxta Septuaginta. Non est etiam, qui suscitet virginẽ Israel, quia non surgit ad priorem statum, quo erat sine peccato: licèt meritis surgat ad æqualem. Amos 1. a.

Eleuatio mẽtis. Euigilantes discipuli viderunt gloriam Christi: quia nemo dormiens eum videt. Luc. 9. d. Ita dicitur. Ier. 31. c. Expergefactus sum, & vidi.

Facilitas fidei Gentium, & difficultas Iudæorũ Suscitauit Iesus publicè filium viduæ, secretò verò filiam Archisynagogi, designans citò credituram ecclesiam ex Gentibus: Iudæos verò, ex pluribus pauciores. Lucæ 8. g. Venerat Christus ad suscitandas tribus Iacob. Is. 49. b. *Amb. s. Luc. 9. Amb. s. Luc. 8.*

Irritatio diaboli per pœnitentiã Suscitat Leuiathan. Iob 3. b. qui resipiscens à peccatis, diabolum in se prius quiescentem & quasi dormientem, excitat ad tentandum: quia iecit eum à se. *Gre. 4. mor. 24.*

Permittens indurari malos. Excitauit Deus Pharaonẽ, vt in ipso ostenderet potentiam suã. Rom. 9. c. quia permisit eũ indurari, qua occasione fecit mirabilia erga populum suum. Ita suscitauit pastorem stultum, hoc est, Antichristum. Zach. 11. d. Et suscitauit equum, quasi locustas. Iob 39. c. quia permisit dæmonem, ad diuersas vastandas regiones prosilire. Sic suscitatur Leuiathan. Iob 3. b. Dicitur autem Pharao excitari, hoc est, in regnum erigi: atque ita de cæteris. *Hie. s. Zac. 11. & s. Iob 39. Gre. 4. mor. 12. Aug. 11. s. Apoc.*

Mors æterna. Non expergefient mali in sempiternum. Ier. 51. g. quia licèt resurgent in iudicio, morti tamen æternæ tradentur.

Erectio turris superbiæ. Suscitant Siim turres Chaldææ, quando dæmones exigunt turrem superbiæ. Is. 23. c. *Hie. s. Is. 23.*

Maledicunt dãnati diabolo. Suscitat infernus gigantes in occursum Luciferi. Is. 14. b. quando damnati maledicunt diabolo, per quem peccauerunt.

Simulata fides hæreticorum. Suscitatur falsiloquus aduersus faciem Iob, quando hæretici, aut praui fidem exterius, quã in corde non habent, tempore pacis ecclesiæ confitentur: quam tempore aduersitatis eius denegant, & ipsi ecclesiæ contradicunt. Iob 16. b. *Gre. 13. mor. 5.*

Reuertens ad vitia. Suscitans Hiel Hierico, prius à Iosue destructam. Ios. 6. d. 3. Reg. 16. g. designat eum, qui cũ abrenunciasset diabolo, & actibus eius, iterum malè viuendo eadem vitia repetit. *Glo. ord. s. 3. Re. 16.*

Euilath.

EVilath, seu potius Chauila, id est, dolens, vel parturiens: regio Indiæ Orientalis, per quã transit Phison, qui est Ganges, dicta à filio Iectam: est abundans auro optimo, & lapidibus preciosis, estque terminus Orientalis Ismaelitarum. Gen. 2. b. 10. d. 25. b. Quamquam hæc Euila, quæ est terminus Ismaelitarum, videtur esse ea, quæ ponitur terminus. Amalec. 1. Reg. 15. b. quum dicitur, percussisse Saul Amalec, ab Euila, vsque Sur: & Ismael dicitur habitasse, ab Euila, vsque Sur, quæ respicit Ægyptum. Fuit alia Euila, quæ est regio Getulorum, vltra Numidiam, dicta ab Euila filio Chus. Gen. 10. a.

Imprudentia. Euila, designare potest imprudentiam, quam circuit Phison, hoc est, prudentia: quia per prudentiam imprudentia est corrigenda, quod non fit per voluptates, sed per laborem, & dolorem: & tunc nascitur aurum, & lapides preciosi virtutum. Gen. 2. b. *Phil. 1. alleg.*

Concupiscentia. Vt etiam Euila interpretatur parturiens, designat concupiscentiam, quæ parturit peccata: Et percussit Saul Amalec ab Euila vsque Sur, hoc est, abstulit prauam concupiscentiam, & deliberationem, & opera, vsque ad eos qui habent prauam consuetudinem. 1. Reg. 15. b. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Euin.

Beluini mores. Euin, idest, ve, aut desiderans, vel desiderium meum, aut belluinus, vel ferinus, Rex Madiã occisus à filiis Israel. Nu. 31. a. designat belluinos mores in nobis occidendos. *Ori. s. Nu. ho. 25.*

Eunuchus, Castrare.

EVnuchus, dicitur castratus, hoc est, exectus mẽbris, seu vasis generationi deseruientibus: Solebant autem adolescentes fieri eunuchi, vt cubicula regum seruarent. Eunuchi autem dicuntur quidam de matris vtero, qui sunt frigidioris naturæ. Eunuchi autem facti ab hominibus, dici possunt, qui propter verba hominum, & inanem gloriam casti sunt: & quos Philosophi faciunt: vel qui propter idolorum cultũ, emolliuntur in fœminas, vel persuasione hæretica simulant castitatem, vt mentiantur religionis veritatẽ. Eunuchi verò propter Christum, sunt verè casti, qui castrauerunt se propter regnum cælorum. Matth. 19. b. Hi sunt eunuchi regis, qui non generant mala opera, sed animi veritate, omnia in se libidinis fomenta contriuerunt, 1. Reg. 8. c. Is. 56. b. Acto. 8. e. *Casti ob inanẽ gloriam. Effœminati. Verè casti.* *Ori. s. Mat. ho. 7. Hie. s. Isa. 56. & s. Mat. 19. Cassi. colla. 22. ca. 6.*

Mens simplex. Vulgus. Populus Christianus & castus. Ecclesia ex gẽtibus. Eunuchus Pharaonis Putiphar, qui emit Ioseph. Gen. 39. a. designare potest mentem simplicem superfluis vacantem: vel est vulgus simplex, qui emit Ioseph, quia vir ciuilis seruit ei, qui non habet virtutis opera: licet videatur vir, & laudet virtutem. Vel est populus Christianus, emens Ioseph, hoc est, Christum. Designat etiam populum castum sub malo principe. Gen. 37. g. Ier. 38. b. Eunuchus Æthiops. Acto. 8. e. typus est ecclesiæ ex gentibus. *Phil. 2. alleg. & de Ioseph. Ori. s. Cant. ho. 2. Rup. 8. de diu. offi. 11.*

Gentiles, & Iudæi. Duplicia peccata. Inutiles. Hypocritæ. Eunuchi duo Pharaonis in carcere. Gen. 40. a. significare possunt gentiles & Iudæos: quorum alter, Christi gratiam adeptus est, alter verò suspensus, & reprobatus, nempe populus Iudæorum. Vel sunt duo genera peccatorum, hoc est, remissibilium, & non remissibilium. Demum eunuchi Pharaonis, aut regis Babylonis, aut alterius regis, dici possunt, qui nõ proferunt fructum fidei, & bonorum operum. Deut. 23. a. 4. Reg. 9. g. 20. d. Ester 1. b. 2. c. Is. 39. d. Eunuchi etiam regis, designare possunt hypocritas, sub malo prælato, qui secularem voluptatem, se abiecisse ostentant: sed reproborum præpositorum impositum iugum portant. 1. Regum 8. c. *Ori. s. Mat. ho. 7. Bed. s. Gen. 40. Phil. de temulent. Gre. s. 1. Reg. 8.*

Phil. de mig. Abr. & de victi. offeret. Eunuchi, etiam dicuntur negantes Deum, & ideas, quasi tollentes generationem seu creationem rerum à Deo. *Negantes Deũ.*

Cle. Alex. adhor. ad gentes. *Rup. 1. s. Deu. 22.* Eunuchus, qui non intrat in ecclesiam, designat mores impios, & diuina virtute, ac genitali priuatos. Et eos, qui possunt aliis prodesse docendo, nec curant. Deut. 23. a. *Mores impij.*

Euphrates, vide supra.

Exacerbare, quære Acerbus.

Exaltare, vide Altus.

Examen.

Examen dicit nouam apum sobolem, quam parentes ex suis alueatibus ad noua quærenda domicilia exire compellunt.

Aug. ser. 107. *Rup. s. Iud. 15.* Examen apum in ore leonis mortui, quòd vidit Samson. Iud. 14. b. est multitudo fidelium in ore Christi: Vel sunt fideles, quos eruit Christus de ore diaboli. *Fideles in ore Christi.*

Examinare, Examen.

Examinare, est aliquid scrutari, & quasi ad libellam perpendere. Est enim examen in bilãcibus, aut statera stylus ille medius ponderis æqualitatem, & inæqualitatem indicans.

Hil. s. Ps. 65. *Hie. s. Ier. 9.* Examinat Deus igne sicut argentum, quando per verbera, & martyrium omnem malam permistionem aufert. Ps. 16. 65. Ier. 9. b. 1. Cor. 2. d. *Purgans Deus.*

Hie. s. Ps. 17. Examinata dicuntur eloquia Dei igne. 2. Reg. 22. c. Ps. 11. 17. Non quòd ipsa sint examinata ab igne, quasi fuerint inquinata: sed qui illa susceperit libenter in corde suo, fiat per illa vt aurum & argentum mundum, per ignem purificatum. *Mundantia verba Dei cor.*

Exarare, quære Scribere.

Excauare, vide Fodere.

Excedere, Excessus, Extasis.

Excedere, est vltra cedere, & prætergredi, ac superare. Extasis iuxta multas differẽtias modum habet: Dicitur enim extasis stupor, ob excellentiam admirationis. Dicitur & extasis insania, eo quod à proposito dimoueat. Verùm illa somni extasis, hoc est, sopor, iuxta alium modum dictus est: iuxta naturalem actionem, maximè eo quòd profundissimè sancto Adam inductus esset, qui manu Dei formatus erat. Extasis etiam dicitur mentis excessus, qui fit vel pauore, vel aliqua reuelatione. *Epiph. 2. hæreses tom.* *Aug. s. Ps. 30.*

Ambr. 2. de Abr. 9. Excessus, aut sopor Abrahæ, est eleuatio prophetica, ad diuina intuenda, & cognoscenda. Gen. 15. c. *Eleuatio mentis Prophetica.*

Basi. s. Ps. 115. *Aug. s. Ps. 30.* Excessus Dauid, indicat admirationem modicæ cognitionis humanæ erga diuina. Psal. 115. Designat etiam perturbationem Christi in passione. Accepit enim pauorem Christus pro nobis, & in nobis, vt eius membris. Ps. 30. in titulo. *Admiratio ignorantiæ humanæ.* *Perturbatio Christi in passione.*

Gre. 25. mor. 1. Excedere dicuntur scientiam Iob ea, quæ loquutus est postquàm audiuit Deum loquentẽ. Iob 42. a. Quia, qui comparatus aliis, sapiẽs esse videtur, comparatus Deo inuenitur insipiẽs. *Defectus cognitionis humanæ comparatæ Deo.*

Arn. & Aug. s. Ps 67. Excessus mentis Beniamin, designare potest raptum Apostoli Pauli. Ps. 67. 2. Cor. 5. c. Datur etiam excessus mentis Petri. Acto. 10. b. *Raptus Pauli.*

Aug. s. Ps. 30. Extasis potest significare perturbationem populi Dei in persecutione gentium: & defectũ fidei per orbem. Ps. 30. in titulo. *Perturbatio fideliũ in persecutione.*

Glo. int. s. Gen. 43. Excedens pars Beniamin data sibi à Ioseph, partes aliorum fratrum quintuplo. Gen. 43. g. designat excellentiam donorum Paulo à Christo collatorum, qui factus est vas electionis. *Dona Paulo collata.*

Excedens copia tritici mensuram tempore Ioseph in Ægypto. Gen. 41. f. designat abundãtiam donorum spiritualium mundo per Christum allatorum: cui non est datus spiritus ad mensuram. *Abũdantia donorum munere Christo collatorum.*

Excelsus, vide Altus.

Excidere, vide Abscindere.

Excidere, vide Cadere.

Excipere.

Excipere, est quasi extra capere, & separare, seu excludere: quandoque verò est recipere: vt Ecc. 6. b. A iuuentute tua excipe doctrinam. Quod etiam est adipisci. Est item admittere. Gal. 4. b. Sicut angelũ Dei excepistis me. Et experiri. Iud. 6. b. Dũ dignas gladij mei pœnas exciperint. Et suscipere. 1. Mach. 12. f. Excepit eum cum honore.

Ber. ser. 2. Assum. Excipiens Martha Christum in domum suam. Luc. 10. d. designat Mariam suscipientem filium Dei in suo virginali vtero: Designat etiam animam suscipientem in se verbum Dei: ad quod referri possunt aliæ exceptiones. Luc. 19. a. Ioan. 4. f. Acto. 21. c. *Maria suscipiẽs Christũ in vtero.* *Anima suscipiẽs verbũ Dei.*

Glo. ord. s. Heb. 11. Excipiens Rahab exploratores missos à Iosue. Heb. 11. f. designat gentilitatẽ suscipientem Apostolos & prædicatores à Christo missos, & vtrunque testamentum. *Suscipiens Gentilitas Apostolos, & vtrũque testamentum.*

Gre. 4. mor. 27. Exceptus genibus dicitur Iob, aut peccator. Iob 3. b. quia ad delectationem carnis prodiit: nimirum culpam per confessionem spiritus, subiectis cunctis sensibus, quasi suppositis genibus, consummauit. *Consensus in delectationem.*

Admittens anima omnē voluptatem. Excipiens mulier omnem masculum. Ecc.36.d.est anima admittens omnem voluptatem, aut dæmonem. Idem designant excipientes Holophernem cum coronis,& lampadibus. Iud. 3.c. Vel excipit mulier masculum, hoc est, libenter parit masculum. *Lyr.s.Eccl.36.*

Exceptus sepæ est demptus. Gen.14.d. Exceptis his, quæ comederunt iuuenes.

Excitare, vide Euigilare.

Excludere, quære Eiicere.

Excogitare.

EXcogitare, est cogitando inuenire, quasi veniendo ad perfectionem cogitationis. *Glo.int.s. Exo.31.*

Studium prædicatoris. Excogitans Beseleel, quod fabrefieri poterat. Exo.31.a.35.e. designat prælatū, aut prædicatorem excogitantem, quæ faciunt ad ædificationem ecclesiæ.

Machinationes diaboli. *Decreta tyrānorum contra fideles.* Excogitans Haman mala contra Iudæos. Ester 8.a. typus est diaboli excogitantis varias tētationes aduersus fideles. Idem designat excogitans Ieroboam consilium prauum, vt auerteret populum Israel à Deo, fabricatis vitulis aureis. 3.Reg.12.g. Designātur etiam statuta Principum gentium aduersus fideles. *Lyr.s.Ester 8.*

Excolere, vide Agricola.

Excoriare, quære Pellis.

Excors, vide Stultus.

Excubare, Excubiæ, Excubitor.

Excubare, est vigilare,& custodiam facere, vt milites extra castra obseruantes ad custodiā castrorum:& Excubitor dicitur, qui excubat:& Excubiæ, vigiliæ.

Feruentes amore cælestium. Excubantes in ostio tabernaculi, sunt amore cælestium feruentes,& introitum æterni tabernaculi expectantes. Exo.38.a. Nu.1.g.3.b.c.9.d.18.a.38.e.3.Reg.14.g.4.Reg.11.b. Excubabant antiqui patres ad ostium tabernaculi cælestis, nondum aperti. *Gre.ho.17.* *Rup.2.s.Leu.3.*

Vigilantia prælatorum. Excubantes sacerdotes ad custodiam templi, sunt prælati,& prædicatores vigilantes ad custodiam subditorum. Eze.40.g. *Gre.s.Eze.ho. 22.*

Excusare, Obtendere.

EXcusare se dicitur, qui crimen obiectū à se repellit: aut causā adfert, quare aliquid, quod culpabile videatur, fecerit: aut ne faciat, quod ei mādatur. Idē est obtendere. Gene. 44.d.

Transferentes culpam in alterum. Excusat excusationes in peccatis, qui non defendit crimen, vt cædem, aut adulterium: sed dicit. Mulier importuna adblādiens pellexit me: aut ille conuiciis me mouit ad iram. Ps.140. Prou.3.d. Sap.16.a. Ioan.15.d. *Hil.s.Ps.140.*

Negligentes salutem suam. Excusantes se à cœna. Luc.14.d. sunt sua culpa negligentes venire ad regnum cælorū: quia nemo excluditur à regno Dei, nisi sua sponte. Excusant se, quod duxerint vxorem, qui abstinent à diuino mandato propter voluptates. *Amb.s.Luc.14.* *Cle.Alex.5.stro.*

Hypocrisis. Obtentus prolixæ orationis est hypocritarum. Mar.12. d. qui simulata sanctitate decipiunt simplices. *Glo.ord.s.Mat.12*

Excutere.

EXcutere, est commouendo,& quatiendo aliquid ab aliqua re eiicere. Et dicimus excutere vestem,& excutere puluerem à veste.

Leuis castigatio Dei. Excutere dicitur Deus cith, aut cyminum baculo, quum leuiter castigat. Is.28.g. *Hie.s.Is.28.*

Eiiciens Deus malos. Excutiet Deus impios de terra, quum auferet malos de ecclesia. Iob 38. b. Et excussi sunt peccatores eiecti à Deo. Iudæi etiam excussi dici possunt. Ps.26. Is.18.c. Nee.5.c. *Hie.s.Iob 38.*

Mergens diabolum in infernū. Excutiens Deus Pharaonem, in mari rubro, est mergens diabolum,& eius sequaces in infernum. Ps.135. *Arn.s.Ps. 135.*

Separans Christus bonos à malis. Excutiens Gedeon frumenta virga. Iud.6.b. designat Christum separantem bonos ab inani malorū palea: vel est, rectitudine iudicij à vitiorū paleis, virtutum grana separare. Rut.2.c. *Amb.prol.de Spiritus.* *Aug.ser.108.*

Abstractio fidelium à Iudæis. *Probatio fideliū.* Excussio oliuarū, est abstractio aliquorum fidelium ex Iudæis. Vel probatio & persecutio fidelium, quæ fiet tempore Antichristi. Is.17.b.24.c. Excutiuntur etiam fideles, sicut locustæ, quando per persecutionem disperguntur. Ps.108. *Gre.3.mor.22.* *Hie.s.Is.17.* *Aug.s.Ps. 108.*

Verbum Dei excutiens iacula inimici. Excutiens angelus flammam ignis de fornace. Dan.3.e. designat verbum Dei excutiens iacula inimici. *Hie.s.Dan.3.*

Parati ad opus. *Prophetæ.* Excussi sunt iuuenes parati ad opus, nulla re impediti. Ita excussi erant prophetæ & Apostoli, tanquam sagittæ in orbem missi, nulla re impediti: qui etiam eiiciebantur, quasi excussi: & ipsi excutiebant puluerem de pedibus suis: Prophetæ etiam excutiuntur, quum explicantur. Ps.126. *Aug.s.Ps. 126.*

Vitatio munerū. Excutere manus à munere. Is.33.c. est fugere acceptionem munerum. Tunc autem quis ab omni munere manus excutit, quando in diuinis rebus, non solùm nullam pecuniam, sed etiā humanam gratiam non requirit. *Euc.q.in Ps.* *Hie.s.Is.33.*

Abiicere tēporalia. Excutere puluerem de pedibus, est abiicere diuitias, cęteráque temporalia, ac demum omnia vana ab affectu. Vel excutit puluerē, qui nil tēporale recipit à nō recipiētibus verbū Dei. Mat.10.b. Mar.6.b. Luc.9.a. Acto.13.g.18.b. Excuti autem de puluere, est à terrenis affectibus segregari. Is.52.a. *Gre.9.mor.26.& ho.4.* *Amb.s.Luc.9.* *Hie.s.Mat. 10.*

Gl'o.s.Exo.21. Excutere dentem seruo, est tollere simplicibus discretionis virtutem. Exo.21.c. *Ablatio discretionis.*

Bed.s.Gen.27. Excutiens Esau à se iugum seruitutis Iacob, designat conuersionem Iudæorum in fine mũdi, quando excutient onus legis. Gen.27.g. *Cõuersio Iudæorum.*

Excutiunt Deum à mente, qui non dant ei locum in mente sua. Tob.6.d. In aliquibus exẽplaribus legitur, excludant. *Non dare locũ Deo in mente.*

Rica. de S. Vict. de secur. conscien. 22. Excutere folia magnæ arboris, est tollere gloriam regis Babylonis. Dan.4.b. Vel excutiũtur folia, quando deficiente virtutum proposito in prædicatore, gratia bene loquendi tollitur, & fiducia, & autoritas loquendi, aut prædicandi amittitur. *Amissio gratiæ prædicationis.*

Glo.ord.s.Ier.51. Excutientes leones comas suas super Babylone. Ierem. 51. d. dici possunt dolentes principes mundani. *Dolor mundanorum.*

Glo.ord.s. Acto. 28. Excutiens Paulus viperam in ignem. Acto. 28.d. designant prædicatores, excutientes diabolum per bona opera & exempla, qui in gehennam mergitur. *Expulsio diaboli.*

Execrari, quære, Abominari.

Exedra.

Exedra, est locus spaciosus, quasi triclinium, quæ ferè ad Occidentem versa esse solebat.

Exedra Nathamelech. 4. Reg.23.c. vbi fouebantur equi, & currus solis, ad fauorem idololatriæ pertinet.

Exedræ templi, in quibus erant Thesauri. 1. Paral.9.d. Ier.35.a. corda eruditorum designare possunt: vbi seruantur Thesauri doctrinæ. *Corda eruditorum.*

Exemplar, Exemplum.

EXemplar est, quod nobis proponitur, vt simile faciamus. Exemplũ autem est actio, quæ proponitur sequenda, vel vitanda.

Glo.int.s. Exo.25. Exemplar monstratum Mosi in monte, est Christus: vel angelica, & perfecta conuersatio. Exo.25.d.26.f. Idẽ erit exemplar, quod debet accipere rex à sacerdotibus. Deu.17.d. Nu. 8.a. Heb.8.a.b.9.f. Et exemplar templi, quod dedit Dauid Salomoni. 1. Par.28.d. *Christus. Angelica cõuersatio.*

Gre.13.mor.17. Exemplum, dicitur bonus coram vulgo. Iob 17. b. quia & pœna iusti ab eis damnatio creditur: & quæ illi maneat gloria, nulla spe fidei præuidetur. *Contẽptus bonorũ apud vulgus.*

Hie.s.Nah.3. In exemplum dicitur fieri, quod grauiter punitur, aut destruitur à Deo: vt aliis sit admirationi, & emendationi, vt simile caueant. Nu.5.c. Deut.29.d.3. Reg.9.b.2. Par.7.d. Et è diuerso ad imitandum in bonum. Ruth.4.c. Tob.2.c. Nah.3.b. *Grauis punitio.*

Hie.s.Zac.13. Rup.11.s.Mat. Exemplum dicitur esse Adam homini agricolæ: quia in sudore vultus sui, vescitur pane suo, sicut ille. Zac.13.c. Vel si dicitur à Christo, sumitur contrario modo, quia Christus non quæsiuit gloriam suam, sicut Adam. *Labor Adæ.*

Exemplar altaris Damasci, quod misit Achaz ad Vriam sacerdotem. 4. Reg. 16. b. Ad idololatriam pertinet.

Exenterare.

Exenterare, est perforare, aut interiora aperire.

Glo.ord.s.Tob.6. Exenterans Tobias piscem. Tob.6.a. apertionem lateris & corporis Christi significare potest: vnde oculis mentis nostræ salubria fluxerunt medicamenta: Vel ipse Christus piscem exenterauit, quum nequitiam diaboli latiùs Sanctis aperuit: & quasi arcana insidiarum eius reserauit. *Apertio lateris Christi. Detegens Christus astutias diaboli.*

Exequi.

EXequi, est operationi mandare, quod iussum, aut decretum est.

Gre.9.mor.19. Exequi iustè, quod iustum est. Deuter. 16. d. est in assertione iustitiæ eandem iustitiam quærere: Iniustè autem, quod iustum est, exequitur, qui ipsam, quam prætendit iustitiã, venundare minimè veretur. *Assertio iustitiæ in bonis operibus. Vẽdere iustitiam.*

Exequentes serui Dauid, quod rex iubebat, ad fugiendum Absalonem. 2. Reg. 15. c. parati ad resistendum diabolo. *Parari aduersus diabolum.*

Exequens Ioab inuitus præceptum regis Dauid, super numeratione populi. 1. Par.21.a.

Lyr.s.1.Esdr.6. Exequentes ministri regis Darij diligenter præceptum regis super ædificatione templi. 1. Esdr.6.c. designant eos, qui per mutationem dexteræ excelsi, ex persecutoribus fiunt ministri ecclesiæ. *Conuersio persecutorum.*

Exequiæ, vide Funus.

Exercere.

Exercere, est operam ponere, aut tractare, aut etiam fatigare.

Exercuit Dominus manum magnam in Ægyptios, quãdo eos grauiter puniuit. Exo. 14.g. *Puniens Deus.*

Ori.s.Num.ho.27. Exercet etiam Deus vindictam in Deos Ægypti. Num.33.a. quum conuertit peccatores liberans eos à potestate diaboli. *Liberans Deus à diabolo.*

Hil. & Aug.s.Ps. 54. Exercitatio Christi, est operatio salutis nostræ. Psal. 54. Nos etiam exercitamur patiendo persecutiones ab aduersariis. Malus enim viuit, aut vt corrigatur, aut vt bonus per ipsum exerceatur. *Operatio salutis per Christum. Exercitatio patientiæ.*

Exercens Salomon potestatem super reges à flumine Euphrate, vsque ad terminos Ægypti. 2. Par. 9. f. imperium Christi in gentes designauit. *Imperium Christi in gentes.*

Sensus interiores perfecti.

Exercitati sensus, sunt sensus interiores, in spiritualium doctrina perfecti. Hebr.5.d. Ps.76. 118.2. Tim.4.b. Idem designant exercentes iudicium Dei.2.Par.19.b.2.Mach.4.c.15.c. Ad hęc referri potest exercitatio Ionathæ, ad signum: & exerceri ad prælium, quod non erit in gloria.1.Reg.20.d.Is.2.b. *Ori.s.Cant.ho.1.*

Persecutio Iudæorum in Christum.

Exercentes fratres Ioseph malitiam in ipsum Ioseph, sunt Iudæi Christum persequentes. Gen.50.c.1.Mach.7.d.

Moderari corpus. Bene operari. Vitiis vacare.

Exercere terram, interdum est moderari corpus, & per ipsum operibus virtutum vacare. Et exercere diligenter agrum, est foris bene operari. Gen.9.c.Pro.24.d.1.Timot.4.c. Et corpus in bonis operibus excolere. *Amb.de Noe.29. Gre 10.mor.16. Bed.s.Pro.24.*

Exercere etiam terram, interdum est peccatis & vitiis vacare. Sic dicebat Sichē filiis Iacob. Gen.34.b. Terra in potestate vestra est, exercete, negociamini, & possidete eam. Et cor exercitatum in auaritia ponitur.2.Petr.2.c. *Glo.ord.s.2.Pet.2.*

Gentiles perdētes Iudæos. Cōfundi acquiescentes adulatio nibus.

Exercentes Syri ignominiosa iudicia in regem Ioas, sunt gentiles destruentes Iudæos post necem Christi, &c.2.Par.24.c.Eze.23.d.1.Mac.9.e. Et dæmones perdētes adulatores, & adulationibus acquiescentes. *Lyr.s.2.Par.24.*

Quærētes dæmones quos deuorent.

Exercentes latrocinia viri Sichen in prætereuntes. Iudit.9.c. designare possunt dæmones, quærentes, quos deuorent.

Exercitus, Acies, Agmen.

Exercitus, est multitudo militum ordinata, dicta ab exercendo, quia exercendo fiunt aptiores ad pugnam.

Fideles. Martyres. Angeli.

Exercitus Dei, vel acies, dicuntur boni, & fideles, & martyres. Exod.7.a.12.g.Ios.5.d. Nee.9.a.Iud.5.b.Iob 29.d.39.c.Sap.12.a.Eze.37.e.Ioel.2.c.Apo.19.c. Eosdem designat exercitus Iacob. Abdi.d. Et Deus dicitur Dominus exercituum, hoc est, Iudæorum & gentiliū ad fidem veniētium: vel etiā angelorū.1.Reg.1.b.Isa.48.a.1.Par.12.g.2.Par.13.a.14.d.18.g.20.e. Et stat sacerdos ante aciē, cū Christus suo exēplo & doctrina, ac auxilio protegit suos. Deut. 20.a.25.d. Et dirigunt aciem contra aquilonem, qui pugnāt contra diabolum. Ios.8.c.1.Reg. 4.a.17.a.3.Reg.1.b.4.a.20.e.22.c. Et dicuntur fideles in ecclesia, acies ordinata. Cant.6.b. Iudith 15.b.Eze.12.d. *Gre.20.mor.4. & s.1.Reg.1.& s.Can.6. Rup.11.s.Apoc.*

Angeli. Dæmones.

Exercitus cæli, est ministrantium angelorum multitudo, tam bonorum, quàm malorum.3. Reg.22.c. Vnde & exercitus Dei dicuntur dæmones & mali, exequentes vindictam Dei. Ioel.2.c. *Gre.2.mor.21. Hie.s.Ioel.2.*

Fortes.

Exercitus Iosue in defensione Gabaonitarum. Iosu.10.f. significare potest fortes exemplo & doctrina: De quibus Rom.15.a. Imbecilitates infirmorum suscipite. Et 1.Thess.5.c. Consolamini pusillanimes, suscipite infirmos. Et exercitus pars, qui iuerunt cum Saule.1.Reg.10.d. sunt fortes prædicatorum adiutores. *Ori.s.Ios.ho.11. Gre.s.1.Reg.10.*

Romani. Angeli vindices.

Exercitus, quos misit rex ad perdendos homicidas seruorum suorum. Matth.22.a. fuerunt Romani, per quos destruxit Deus Iudæos: vel sunt angeli super pœnas constituti. *Ori.s.Mat.ho.20.*

Credentes ex Gētibus.

Exercitus Syriæ, qui ascēdit in Hierusalē, significare potest credētes ex gētibus.2.Par.24.f. *Hie.s.Mat.21. Gre.ho.38.*

Multitudo virtutum.

Exercitus congregatus cum Saule, quo ipse percussit Amalec, est multitudo virtutum, quibus vitia superantur.1.Reg.14.g. *Hie.s.Is.17. Gre.s.1.Reg.14.*

Multitudo vitiorum. Dæmones. Infideles. Mali.

Exercitus Pharaonis, & Ægyptiorum, est multitudo vitiorum, & potentia malorum. Gen. 39.a.Exo.14.f. Et agmen fumi, sunt diuersa peccata. Isa.14.g. Et exercitus vlulantes, sunt multitudo vitiorum. Nahum.2.a. Et exercitus Seon, sunt ministri nequitię, & iudices mundi, &c. Nu.21.e. Et tres cunei Philisthinorum, sunt dæmones conantes nobis inferre cordis negligētiam, oris effrænationem, & peruersi operis audaciam. Et dirigunt Philisthim aciem contra Israel, hoc est, dæmones, aut infideles contra fideles.1.Reg.4.a.13.d.17.a.28.a.Iudit.5.b.8.c.15. b.4.Reg.6.c.25.a.2.Paral.24.f.33.b.Iud.5.b.10.b Is.14.g.43.c.Ier.32.a. Exercitus etiam regis Babylonis, sunt dæmones, aut mali. Eze.27.b.29.d.38.a.39.a. *Gre.31.mor.23.31.32. & s.1.Reg.13. Ori.s.Nu.ho.12. Hie.s.Is.14.*

Exhalare, Halitus.

Exhalare, est extra spirando emittere, aut euaporare. Halitus verò dicitur ipse spiritus, qui emittitur. Et exhalare animam, est mori.

Caro Christi.

Halitus Iob, quem exhorruit vxor eius, est caro Christi, aut carnis eius prædicatio: in quo synagoga exhorruit confiteri, aut credere diuinitatem. Iob 19.c. *Gre.14.mor.22.*

Auxiliū Spiritussancti.

Halitus interdum dici potest virtus, & auxilium Spiritussancti. Iob 27.a.3. Regum 17.c. Dan.10.d.

Deficere verba.

Halitus intercluditur. Dan.10.d. quando desunt verba ad explicanda diuina mysteria.

Suggestio dæmonis.

Halitus Leuiathan, est peruersa dæmonis suggestio. Iob 41.b.

Non valentes bene operari sed pereuntes.

Exhalantes paruuli animas suas in sinu matrum suarum, Thr.2.d. sunt, qui etiam inter doctores ad hoc deuenerunt, vt iam non possint recta operari: sed iudicandi sint in iudicio. *Gre.33.mor.40. Glo.ord.s.Thr.2.*

Exhibere.

Exhibere, est proferre, & quasi sui, vel alterius facultatem præbere, vel re ostendere.

Exhibet sibi Christus ecclesiam sine macula, &c. Ephe.5.c.2.Cor.11.a. Exhibere etiam se Deo, est offerre se illi. Rom.6.c.12.a.2.Cor.6.a.7.c.Col.1.c.2.Tim.2.c.

Conuertens peccatores.

Exhibens Tobias sepulturam mortuis. Tob.1.d. designat doctorem, qui mortuos in peccato mortali, per pœnitentiam sepelire curat. *Lyr.s.Tob.1.*

Exhibent membra sua arma iniquitatis, qui dant locum diabolo, vt propriis ipsorum mēbris ad seipsos impugnandos abutatur. Rom.6.c. *Dare locum diabolo.*

Exigere, Exactor.

EXigere, est debitum repetere: & exactor dicitur, qui debitam pecuniam exigit.

Gre.10.mor.8. Ber.ser. de quadruplici debito. Exigit Deus minora, quàm debemus. Iob 11. a. quia castigat citra condignum. Exigit autem à nobis quadruplex debitum, nempe creationis, redemptionis, remissionis, & glorificationis. *Castigat Deus citra condignum.*

Glo.ord.s.Luc.19. Exigit Deus talentum cum vsuris. Luc.19.d. quia vult nos exercere dona, quæ nobis contulit. Et vt quod docemus, opere compleamus. *Exercitatio donorum Dei.*

Isyc.s.Leu.25. Hie.s.Iob 39. Rup.s.Zac. 10. Exactor dicitur prædicator nimium exigens ab auditoribus. Exo.21.d. Zac. 10. b. Huic dicit Dominus. Leuit.25.f. Frugum superabundantiam non exiges. Huius exactoris clamorem non audit onager, quum Iudæi non credunt. Iob 39.a. Exactor etiam est is, cui propter merita debetur præmium. *Prædicator nimium exigens.*

Hie.s.Is.3. Exactores Iudæorum erant sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi, qui quęstum exercebant in populum. Isa.3.b. *Sacerdotes Iudæorum.*

Glo.ord.s.Luc. 12. Exigens Pharao aurum, & argentū à tribu Iuda, est diabolus, qui conatur à fidelibus tollere animi bona: qui exactor dicitur. Et exactores Pharaonis, sunt diaboli membra, qui exigūt, aut exercent supplicia in peccantes. Exo.5.c. Iob 3.c.39.a. Is.9.a.14.b. Zac.9.b. Luc.12.g. *Diabolus & eius membra.*

Hie.s.Is.14. Exactores etiam erant Philosophi, & Sophistæ, omnia lucri gratia agentes. Is.14.a. *Philosophi.*

Gre.30.mor.26. Exactor præterea dici potest venter, qui quotidianum fructum sibi humani laboris impēdi, quasi debitum per naturam exigit. Iob 39.a. *Venter.*

Glo.int.s.Gen.31. Exigens Laban à Iacob, quod furto perierat de ouibus. Genes. 31. c. est imputans prælato, quod per ignorantiam à subditis peccatur.

Glo.ord.s.Deu.15. Exigere debitum anno septimo à peregrino & aduena. Deut. 15. a. indicat charitatem maximè exercendam cum domesticis fidei.

Glo.ord.s.Deu.19 Exigere à falso teste animam pro anima, oculum pro oculo, &c. Deu.19.d. est meritò damnari eum, qui proximum errare fecit. *Iusta damnatio hæresiarchæ.*

Exiguus, quære Paruus.

Exilire.

EXilire, est quasi saliendo egredi, vel erumpere: & interdum gaudere, quasi præ gaudio salire.

Glo.ord.s.Sap. 18. Exiliens sermo Dei à regalibus sedibus. Sap. 18. c. incarnationē filij Dei significare potest: qui exultauit vt gigas ad currendam viam. *Incarnatio filij Dei.*

Hie.s.Ioel.2. Exiliens populus super capita mōtium, sicut sonitus quadrigarum. Ioel.2.b. designare potest venientes angelos vel dæmones ad puniendos sublimiores, & superbos. *Punitio superiorū per Angelos.*

Glo.or.s.Mar.10. Exiliens Assuerus de solio suo ad Ester, designare potest Christum recipientem matrem suam de cælo. Ester 15.c. *Christus suscipiens matrem.*

Lyr.s.Tob.2. Exiliens cæcus, vt iret ad Christum. Mar.10. g. designat verè pœnitentem, qui festinat ad misericordiam Christi. *Feruor pœnitētis.*

Exiliens Tobias de accubitu suo ad sepeliendum mortuum. Tob.2.a. fauorem ostendit erga opera pietatis. *Feruor ad opera pietatis.*

Exilium, Exul.

Exul, est qui extra solum eiectus est: & exilium est ipsum eiectionis supplicium. 1. Esdr. 7. d. Dicuntur autem exules homines eiecti à paradiso, qui in hoc mundo tanquam peregrini viuunt.

Eximere, vide Excipere, & Educere.

Exire, vide Egredi.

Existimare, quære Putare.

Existere, vide Esse.

Exordium, vide Principium.

Exossare, quære Os.

Exosus, vide Odium.

Expandere, Extendere, Oppandere, Tendere. Porrigere, Protendere, Superextendere, Intendere.

EXpandere, seu extendere, est aperire, dilatare, & explicare, quod constrictum, & plicatū erat. Expandere etiam est extollere. 3.Reg.8.c. Expandit manus suas ad cælum. Extendere autem est erigere. Gen.31.d. Iacob extenderat in monte tabernaculum. Leuare. Exo.8. b. Extendit Aaron manum suam. Percutere. Ier.15.b. Extendam manum meam. Porrigere. Pro.31.c. Palmas suas extendit ad pauperem. Protendere. Exod.4.b. Extende manum tuam. Tendere quoque est extendere. Is. 45.b. Manus meæ tetenderunt cælos. Conari. Iob 15.c. Tetendit aduersus Deum manum suam. Habitare. Gen.12.b. Tetendit ibi tabernaculum suum.

Insidiari.

Insidiari. Iudi. 9.c. Tetêdit insidias iuxta Sichimam. Intendere. 3. Reg. 22.e. Vir autem quidam tetendit arcum. Pergere. Num. 34.c. Tendent vsque ad Iordanem. Offerre. Esther 4.c. Nisi forte rex auream virgam tetenderit.

Mittens Deus filium suum. Extendit Deus Iudam, quasi arcum, quando Filium suum misit in mundum. Zac. 9.c. Dicitur etiam tetendisse lineam super terram, quando dedit Filium, qui esset regula generi humano. Iob 38.a. Et porrexit dexteram operi manuum suarum. Iob 14.d. quia vt abiectum atque in infimis iacens, ad summa erigeret genus humanum, incarnatum ad hoc vnigenitum misit. *Hie. s. Zach. 9. Gre. 12. mor. 10.*

Protegẽs Deus. Benefaciens hominibus. Expandit Deus alas, quum protegit, & adiuuat. Deut. 32.b. Porrigit etiam Deus manum, quum præstat auxilium. Iob 8.d. Et porrexit dexteram operi manuum suarum ab benefaciẽdum homini, vt liberalis, & vt clemens pater suos filios in sinu suo recipere gestiẽs. Iob 14.c. Psalm. 54. 137. Expandit etiam Deus nebulam super solium suum, quum defensionem suam obiicit contra persecutores Ecclesiæ. Iob 26.c. *Gre. 8. mor. 39. Hie. s. Iob 26.*

Faciens Deus animam capacẽ sui. Extendit Deus cælum prudentia, quum facit animam capacem sapientiæ Dei. Ieremiæ 10.b. 51.b. *Ori. s. Iere. ho. 3.*

Faciens ex nihilo mundum. Extendit Deus cælos vt nihilum, & quasi tabernaculum: quia ex nihilo fecit eos ad protectionem generabilium, & corruptibilium. Isa. 40.f. 42.a. 44.d. 45.b. 51.c. Extẽtum etiam brachium Domini in creatione, designat magnam virtutem verbi Dei. Ierem. 27.a. *Hier. s. Iere. 27.*

Recipiens pœnitentes in cælo. Extendit Deus cælum sicut pellem. Psalm. 103. quia recipit pœnitentes in cælo, cùm prius non nisi Angeli reciperentur. In extensione autem pellis, designatur velocitas actionis diuini verbi. *Arn. s. Ps. 103. Aug. s. Ps. 103. & 13. Confes. 15.*

Occultans Deus gloriam suam. Expandit Deus nebulam super solium. Iob 26.c. quia occultam tenet gloriam suam, quam manifestaturus est bonis. *Gre. 17. mor. 13.*

Dãs doctrinam sacram mortalibus. Extendit Deus cælos sicut pellem. Psal. 103. quãdo doctrinam sacram præbuit mortalibus, & quia per scriptores sacros verbum Dei, carnis lingua formatum, ante oculos nostros per verba doctorum exponendo displicatur. *Aug. 13. Confes. 15. & s. Psal. 103. Gre. s. Eze. ho. 9. 17*

Mittens prædicatores. Extendit etiam Deus cælos solus. Iob 9.a. qui secreti mira dispensatione consilij prædicatores suos, vnde permisit in vna gente opprimi, fecit in mundi cardines inde dilatari. Ezech. 1.f. Zach. 12.a. Et extendit nubem, quum ministris suis viam prædicationis aperiens, eos in mundi latitudinem circunquaque diffundit. Iob 36.d. Expandit etiam rete, quum prædicari facit verbum Dei bonis & malis. Ezech. 32.a. Hose. 7.c. Hab. 1.d. Et extendit Deus manum ad silicem, quando ad duritiam gentium, suæ brachium prædicationis misit. Iob 28.b. Et tetendit lineam super terram. Iob 38.a. quando sic misit prædicatores super terram, vt agente sancto Spiritu, in alias mundi partes vocarentur, vt irent: ab aliis verò partibus arcerentur, ne accederent. Tendit etiam Deus arcum, quum per prædicatores, diuina præconia iaculatur. *Hie. s. Iob 9. Gre. 9. mor. 4. & 27. mor. 7. Hier. s. Eze. 32. Gre. 18. mor. 22 & 28. mor. 9.*

Augens ecclesiã. Expandit Deus nubem, quum multiplicat, & auget ecclesiam. Psal. 104. Dicitur etiam expandere amictum. Ezech. 16.a. Et ecclesia dicitur extendere pelles tabernaculorum suorum. Isa. 54.a. Hose. 7.c. *Arn. s. Ps. 104.*

Remittens peccata. Expandit Deus amictum super animam, quum eius peccata operit illa remittendo. Ezech. 16.a. Et superextendit Deus ossibus cutem, quum per gratiam remittit peccata. Ezech. 37.b. Hoc designauit expandens Booz pallium suum super Ruth: quod petebat ipsa Ruth, quasi petens benedictionem gratiæ & remissionis. Ruth 3.b. *Hie. s. Ezec. 37. Glo. ord. s. Ruth 3.*

Castigans Deus. Auferens voluptates, & occasiones peccati. Expandit Deus rete, cum deprehendit aliquem in peccatis, ipsum castigando: & cùm vndique aufert voluptates, & occasiones peccati, vt verè homo resipiscat. Thre. 1.e. Ezech. 32.a. Hose. 7.c. Haba. 1.d. Extendit etiam Deus manum puniendo. Extenta enim manus, percutiẽtis indicium est. Dicitur etiam extendere funiculum. Exod. 9.d. 4. Reg. 21.c. Iob 1.b. Psal 54. 84. 137. Prou. 1.c. Isa. 5.f. 9.b. 14.f. Ierem. 6.c. 15.b. 21.b. 48.f. Ezech. 6.d. 14.c. 16.c. 25.b. Sopho. 1. a. 2.c. Mittit autem Deus manum ad probationem eorum, quibus mittitur, vt ad Iob miserat. Iob 2.b. *Hie. s. Ezec. 16. 32 & s. Isa. 5. & s. Ier. 15. Beda s. Pro. 1.*

Minæ Dei. Tendit etiam Deus arcum, quando minatur, & paratam habet punitionem, vel nunc, vel in iudicio: & quum sententiam iudicij sui detegit. Psalm. 7. 57. Thre. 2.b. 3.b. Ad hæc referri possunt, quum Moses, vel Aaron dicuntur extendisse manum, aut virgam super fluuios, & aquas Ægypti, vel super mare, aut in cælum, &c. Exod. 4.a. 8.b.d. 9.e. 14.e. Esther 9.a. *Basi. s. Ps. 7. Hila. s. Ps. 57. Aug. s. Ps. 7. 57.*

Firma Dei sentẽtia cõtra Hierusalem. Regula viuendi data ecclesiæ. Extendit Deus mensuram, aut perpendiculum in Hierusalem, quum firmauit sententiam suam contra eam. Isaiæ 34.c. Zach. 1.d. Tetendit quoque Deus funiculum super Sion, quum eam destruxit. Thre. 2.c. Designatur etiam per lineam, aut perpendiculum regula viuendi, Ecclesiæ tradita. *Hie. s. Isa. 34.*

Relinquẽs Deus induratos. Extendit Deus aquilonem super vacuum. Iob 26.b. quia corda illorum relinquit diabolo possidenda, qui diuini amoris gratia non replentur: Vel quia super Iudęos in infidelitate relictos diabolus potestatem accepit. *Gre 17. mor. 11. Hie. s. Iob 26.*

Conuinci hæreticos per sacram scripturam. Expandit Deus rete super hæreticos. Hose. 7.c. quum testimoniis sacræ scripturæ, & artificio sapientiæ per sacros doctores aduersus eos vtitur. *Hie. s. Hose. 7.*

Passio Christi. Extendens Abraham manum super Isaac. Gen. 22.c. typus erat Christi immolandi. Et extendens manus Iacob ad benedicendum filiis Ioseph. Gen. 48.c. est Christus expandens manus in cruce. Sic extendens manum aut brachium Deus, est ipse Christus in cruce. Prouer. 1.c. Idem designat extendens Aaron manum ad benedicendum populo. Exod. 3.g. 4.a. 17.a. 18.b. *Ori. s. Exo. ho. 6. & s. Rom. 10. & s. Mat. cap. 14. Hila. s. Ps. 54. Hie. s. Isa. 65.*

Aug.s.Ps.87.& ser.201.

Leuit.9.d.Psal.54.137.Prou.1.c.Isa.65.a. Matth.8.a.14.d. Luc.5.c. Expandit autem Christus manus tota die.Psal.87.non solùm quando erat in cruce, sed etiam semper orando. Expandens se Elias super puerum mortuum.3.Reg.17.d.designat Christum assumpta pro nobis humanitate in cruce extentum. Intendisse etiam dicitur Christus, quum humanitate suscepta cursum peregit. Psal. 44.

Basi.s.Ps.44.

Basi. & Hila.s. Ps.59. Arn.s.Ps.107. Cyril.5.s.Ioan.9. Aug.s.Ps.59. — *Prædicatus Christus. Prædicatio ecclesiæ etiam ad terrenos.*

Extendit Christus calceamentum in Idumæam. Psal. 59.107. quando humanitatem suam prædicari fecit gentibus: vel quum Apostolos ipsos misit ad gentes, cum ipsa prædicatione quæ etiam calceamentum dici potest. Ecclesia etiam extendit calceamentum vsque in Idumæam, quum prædicat euangelium etiam terrenis. Et sapiétia dicitur extendere ramos suos quasi terebinthus. Eccl.24.c.

Hie.s.Eze.2. Gre.s.Eze.ho.9. — *Explicãs Christus mysteria.*

Expandens librum manus coram Ezechiele, designat Christum explicantem scripturas, & dantem notionem mysteriorum. Ezech.2.d.Luc.24.e.

Amb.prol.de Spũss. Gre.3.mor.22. — *Ignis Christi cõburens peccata.*

Extendens angelus virgam, vnde prodiit ignis ex sacrificio. Iudith. 6.d. designauit proditurum ignem, ex carne Christi in passione percussa, ad extinguenda peccata.

Glo.ord.s.Exo.25. Rica.de S.Vict.4. de arca mystica. 10 — *Prædicãtes Deũ. Parati Angeli ad obsequiũ Dei. Contemplatio.*

Expandentes cherubim alas, sunt prædicantes pro viribus Deum, vel sunt angeli parati ad obsequium diuinæ voluntatis. Exo.25.b.37.b.3.Reg.6.c.8.a. 1.Par.28.d. 2.Par.3.c. Ezech.1.c. Expandere etiam cherubim alas supra propitiatorium, est omni in loco, omni in tempore diuinæ contemplationi inhiare : & huiusmodi studio vel desiderio semper insistere.

Gre.s.Eze.ho.21. — *Prædicantes cõtra dæmones, & hæreticos.*

Tendunt arcum boni, & prædicatores contra dęmones & hæreticos, quando scripturæ sacræ sententias proponunt, & verbis rectis auditorum vitia feriunt. 1.Paralip.5.c.12.a.Ps.77.

Glo.ord.s. Isa.54. — *Dilatatio doctrinæ legis ad gentes.*

Extendit Sion pelles tabernaculi sui, quum doctrina legis extenditur ad gentes, spiritaliter dilatata. Isaiæ 54.a. Ad idem referri potest, cùm sonitus buccinæ prolixius tendebatur. Exod.19.c.

Gre.31.mor.33. — *Detegere cogitationes.*

Expandit accipiter alas suas ad austrum, quum mens per aduentum Spiritussancti, cogitationes suas confitendo aperit, vt iam non libeat defendendo eas cõtegere, sed accusando publicare. Iob 39.c.

Hie.s.Ioel.2. — *Comprehendens omnes dies iudicij.*

Expansus populus super montes quam mane erit, quando dies iudicij omnes comprehendet. Ioel.2.a.

Geor.Venet.Cãt.1. tom.7.cap.28. Hie.s.Ps.79. — *Eleuatio fidelium ad cælestia. Venientes gẽtes ad baptismum.*

Extendit vinea palmites vsque ad mare. Psal.79. quum fideles eleuantur ad aquas, quæ super cælos sunt, à quibus fluunt omnes aquæ inferiores, quæ transeunt per firmamentum, vel extensum cælorum : sicut aquæ maris transeuntes per meatus subterraneos, fluunt dulces in emolumentum nostrum : vt sit sensus, quod virtus eorum palmitum extensa sit ad omnes aquas, ad mare videlicet excelsum, à quo auferunt charismata: & ad aquas fluuiales, quæ per ipsos cęteris communicatæ sunt: Iuxta illud Saluatoris: Qui credit in me, sicut dicit scriptura, flumina de ventre eius fluent aquæ viuæ. Extẽdit etiam vinea palmites vsque ad mare, quum gentes veniunt ad baptismum.

Hie.s.Eze.17. — *Cõfugiens Sedechias ad regem Aegypti.*

Extendit vinea palmites ad alteram aquilam. Ezech. 17. b. quum Sedechias & Iudæi confugerunt ad auxilium regis Ægypti.

Gre.22.mor.10. — *Concordia vocis & operis.*

Porrigere manum ad os, est voci suæ operibus concordare, vnde prædicator, qui non implet opere, quod loquitur, dicitur laborare, si ad os suum manum porrigat. Prou.19.d.

Gre.s.Eze.ho.4. — *Contemplatio diuinorum.*

Extentæ facies & pennæ animalium desuper. Ezech.1.c. designant intentionem, & contemplationem Sanctorum ferri in Deum.

Gre.s.1.Reg.15. — *Prædicans mortalitatem.*

Tendens Saül insidias in torrente. 1.Reg.15.b. designat prædicatorem, qui prædicationi cælestium inserit considerationem mortalitatis: vt carnales terreantur.

Ori.s.Gen.ho.14. — *Figenda voluntas in eminentia virtutum. Transfigurans se diabolus in angelum lucis.*

Extendens Isaac tabernaculum in Bersabee. Gen.29.e. Et Iacob in monte. Genes.32.d. designant fingendam esse voluntatem in eminentia virtutum, & pręceptorum: Vbi etiam Laban, id est, diabolus figit tabernaculum, quia transfigurat se in angelum lucis. Extendere autem tabernaculum, est non figere perpetuam sedem.

Amb.de Noe.18. — *Aperiẽs iustis cor ad simplicitatem.*

Extendens Noë manum ad columbam. Genes. 8.b. designat iustum aperientem cor ad simplicitatem, & virtutem.

Amb.ser.8. & s. Luc.6. Philo.2. allego. Hie.s.Marc.3. Gre.s.Ps.142. Beda s.Gen.3. — *Bene operari. Orare. Pænitentia.*

Extendere manum, interdum est bene operari, & dare eleemosynas, & expandere actiones suas Deo. Matth.12.a. Marc.3.a. Luc.6.b. Et expandere manus ad cælum, vel ad Deũ, est orando auxilium petere. Et porrigere manum ad Deum, est dirigere in ipsum actiones, & non ob inanem gloriam operari. Exod.9.g.3.Reg.8.c.1.Esdr.9.b.Psal.87.142.Prou.31.c.Eccl.48.d. 51.c. Ezec.16.f. Et porrigere manum ad lignum vitæ, est crucem, siue cruciatum pœnitentiæ subire, qua vita recuperatur. Gen.3.c.

Beda s.Pro.31. — *Mittens ecclesia prædicatores.*

Extendit mulier fortis palmas suas ad pauperem, cùm ecclesia longè latéque prædicatores ad imbuendas æternæ salutis luce gentes dispersit. Prou.31.c.

Hie.s.Iob 11. Gre.10.mor.15. — *Iactantia meritorum.*

Expandit etiam manus suas ad Deum, qui falsa operum merita, ore vaniloquo dilatat, & qui contra largitoris gratiam, de virtute operum superbit. Iob 11.c.

Operari iuxta hæresim. Peccare.

Expandere etiam manum ad iniquitatem, est operari iuxta hæresim, aut committere peccatum. Et extendere manum in rem proximi. Et expandere manus ad Deum alienum. Exo.22. b.Psalm.43.124.

Plãctus Iudæorum. Occisio Christi.

Expandens Sion manus, indicabat mœrorem desolationis ciuitatis per Romanos factæ: & tamen Deus, cùm tunc extenderent manus, non audiuit, quia manus eorum sanguine plenæ erant: & extenderunt manus in regem vnctum à Deo, quod Dauid facere exhorruit. 1. Reg 22.d.

12.d.24.b.26.b.Thre.1.f.Isa.1.d.Ierem.4.g. Expandit etiam anima peccatrix manus, quum in angustiis propter peccata non meretur consolatorem. *Occisio Christi.* *Glo.ord.s.Thre.1.*

Extendens Ionathas summitatem virgæ ad fauum mellis.1. Reg.14.d. designat prædicatorem aliquam gloriam ex opere, & prædicatione recipientem, sed non plenè. Illi autem recipiunt plenè, de quibus dicitur. Matt.23.a. Omnia opera sua faciunt, vt videantur ab hominibus. Et Ioan.5.g. Quomodo potestis credere, gloriam ab inuicem recipientes? *Inanis gloria de prædicatione.* *Gre.s.1.Reg.14.*

Expandere tectum super tabernaculum. Et oppansum velum coram testimonio, ad occultationem mysteriorum legis & Christi referuntur. Exod.27.d.35.b.40.b.Ierem.10.d. Idem est extendere operimẽtum hiacynthinarum pellium super vasa tabernaculi. Num.4.b. Ad idem referri potest, cùm expandit mulier velamen super os putei.2. Reg.17.e. Et expandens Booz pallium super Ruth. Ruth 3.b. *Occultatio mysteriorum.* *Glo.ord.s.Num.4.*

Extendere se ad anteriora, est proficere in virtute. Philip.3.c. Et magis capacem fieri, ad cælestia suscipienda. *Proficere.* *Glo.or.s.Philip.3.*

Extentum collum, superbiam indicat. Isa.3.c. Et extendere digitum, est superbè loqui, aut murmurare de proximo, quasi digito ipsum ostendendo. Isa.58.c. *Superbia.* *Hie.s.Isa.3.58.*

Expandentes parentes mulieris à viro suo accusatę vestimentum, in quo sunt signa virginitatis. Deut.22.c. dicitur per metaphoram manifesta probatio per testes, aut matronas fide dignas: designantur opera legis, quibus anima probatur incorrupta. *Opera incorrupta.* *Lyra.s.Deut.22.*

Extendit se pauper contra diuitem, quum quis præsumit se esse sine peccato, quod hæreditario iure soli competit Christo. Prouer.23.a. Vbi nostra translatio habet: Noli laborare, vt diteris. *Præsumptio innocentiæ.* *Aug.s.Ioan.trac.84.*

Intendentes arcum filij Ephraim. Psal.77. erant Iudæi promittẽtes seruare legem, sed conuersi sunt in die belli. *Iudæi promittẽtes seruare legẽ.* *Aug.s.Ps.77.*

Extentus arcus, sunt paratæ tentationes. Isa.21.d. Tendunt autem arcum mali, quum parant verborum venena ad decipiendos simplices.3.Reg.22.e.4.Reg.9.e.Psal.36.73.77. Et dicuntur extendere linguam suam, quasi arcum mendacij. Ierem.9.a. *Tentationes. Dolosa verba.* *Ori.s.Ps.36.ho.2.*

Extendens Petrus manus, designabatur crucifigendus esse. Ioan.21.f. *Crux Petri.* *Glo.ord.s.Ioan.21.*

Extentus cherub, est diabolus superbus. Ezech.28.d. Vel erat extentus ante lapsum, ad diuina videlicet sacramenta. *Diabolus.* *Hie.s.Ezec.28.*

Extendens manus Moab ad natandum, est diabolus proferens omnem virtutem suam, qua non poterit euadere. Isa.25.d. Et extendens rex Assyriorum alas suas, est diabolus, omnes vires exerens. Isa.8.b. Expandẽtes quoque rete super faciem aquæ, sunt dæmones, vel hæretici prædicantes in populis. Isa.19.b. Qui etiã extendunt normam, cùm formant rationes dialecticas. Isa.44.b. Ipsi etiam, & Scribæ, & Pharisæi extendunt funes in laqueum, quum callidas parãt interrogationes ad capiendum in sermone, vt quum Christum interrogabant de soluendis tributis. Psal.139 Prou.29.a. Ierem.49.e. Thren.1.e. Hose.5.a. Et extendit manum suam Antichristus, aut quilibet malus contra Deum, quum in operatione praua despectis Dei iudiciis perseuerat. Iob 15. d. Extendit manum cum illusoribus, qui cum hæreticis malè operatur, & Pilatus dans cohortem Iudæis ad comprehendendum Christum. Hose.7.b. Et expansum rete sunt paratæ hæreticorum insidiæ. Hose.5.b. Haba.1.d. *Diabolus, & hæretici seducẽtes.* *Cõtemptus Dei.* *Hie.s.Isa.8.19.44* *Hila.s.Ps.139.* *Gre.12.mor.21.* *Hie.s.Hos.7.5.* *Rup.s.Hose.7.*

Extendens cedrus vmbram suam. Ezech. 31.b. est Lucifer, aut Antichristus dilatans imperium suum. *Dilatans imperium Antichristus.* *Hie.s.Eze.31.*

Expandens se bruchus. Nahum 3.d. indicat dilatationem in diuersa vitia, præcipuè cibi, & ventris. *Dilatatio in diuersa vitia.* *Hie.s.Nahum.3.*

Expanderunt ossa regis Iuda, & Sacerdotum, &c. ad Solem, & Lunam. Ierem.8.a. quia eorum demoliti sunt sepulchra, quærentes aurum, atque ita relicti sunt insepulti. *Quærentes aurũ in sepulchris.* *Hie.s.Ierem.8.*

Non erat, qui extenderet vltra tentorium Hierusalem. Ierem.10.d. quia non erat, qui eam reædificaret. *Non reædificari Hierusalem.* *Hie.s.Iere.10.*

Extendens Oza manum ad sustentandam arcam fœderis. 2.Reg. 6. b. 1.Paralip.13.c. designat reprehendentes facta maiorum, quæ ipsi non intelligunt. *Reprehendentes facta maiorum.* *Gre.5.mor.10.*

Extendens Ieroboam manum suam de altari contra virum Dei. 3.Reg. 13.a. 2.Mach.14.g. designare potest persecutiones Iudæorum contra Apostolos, aut principum contra prædicatores veritatis. *Persecutiones principum cõtra prædicatores veritatis.* *Lyra.s.3.Reg.13.*

Non expandent lumen suum stellæ tempore iudicij, ad terrorem malorum. Isa.13.b. *Glo.ord.s.Isa.13.*

Expandens Ruth pallium ad suscipiendum triticum. Ruth 3.d. designat dilatationem fidei, & operum ad suscipiendam gloriam cælestem. *Dilatatio fidei, & operum.* *Glo.ord.s. Ruth.3.*

Tendentes Absaloni tabernaculum in solario.2.Reg.16.d. sunt adulatores præstantes obsequium ad exequenda peccata. *Præstantes obsequium ad vitia.*

Tendens Moses tabernaculum extra castra. Exod. 33. d. est separans legem à carnali intelligentia Iudæorum. *Separatio legis à carnali intelligentia.* *Glo.ord.s.Exo.33.*

Extendens rex Assuerus virgam ad Esther, designat fauorem Dei erga Virginem Mariam. Esther 5.a. Et etiam ad ecclesiam, cui contulit charitatem. *Lyra.s.Esther 5.*

Expauescere, quære Timere.

Expectare, Præstolari, Sperare, Spes, Insperatus.

Expectare dicitur, qui quasi cum desiderio sperat: quod idem dicit ipsum sperare. Speramus enim bona, timemus verò mala. Et expectare, & præstolari, idem sunt aliquando, quod operiri, & manere alicubi operiendo. Itaque expectare interdum est desiderare. Iob.3.d. Qui expectant mortem, & non venit. Obseruare. Iob 3.d. Expectet lucem, & non videat. Præstolari. Gen.22.a. Expectare hic cum asino. Sperare. Iob 6.b. Quod expecto, tribuat mihi. Sustinere. Iob 14.c. Expecto dónec veniat immutatio mea. Spes autem est certitudo. Iob 19.b. Reposita est hæc spes mea in sinu meo. Expectatio. Iob 27 b. Quæ est enim spes hypocritæ? Item id, quod speratur. Prou.13.b. Spes, quæ differtur affligit animam.

Hila.s.Ps.141. Spes Christi, dicitur pater eius, ratione videlicet naturæ humanæ. Psal.141. Quia separabat ab ipso glorificationem corporis. *Deus pater.*

Hila.s.Ps.68. Expectabat Christus improperium, & miseriam quando viuebat in hoc mundo. Psal.68. quia desiderabat passionem, & nostram redemptionem. *Desiderās Christus redemptionē.*

Glo.s.Heb.10. Expectat nunc Christus, donec ponantur inimici scabellum pedum eius. Hebr. 10. c. quia expectat complementum corporis sui mystici. *Speratur cōplementum corporis Christi.*

Hie.s.Isa.5.30. Expectat Deus bonum vineæ fructum. Isa.5. a. quia secundùm eius auxilium debet homo bene operari. Et expectat, vt misereatur. Isaiæ 30. d. quia expectat conuersionem peccatoris, in quacunque enim hora peccator ingemuerit, Deus paratus est ad ignoscendum. *Longanimitas Dei.*

Ori.s.Gen.ho.17. Amb.de ben.patr.7 Hie.s.Isa.25.42. Hila.s.Ps.54.141. Expectatio Gentium, est Christus, in quem speramus, & debemus expectare salutare Dei, hoc est, ad Christum vigilare. Gen.49.b. Et expectare Dominum, est vel per patientiā ipsum aut labores sustinere, vel sperare aduentum Christi, aut verbis Domini credere: non confunduntur autem expectantes Dominum, siue Apostoli, siue alij. Expectant etiam iusti Christū, quum sunt firmati post resurrectionem. Antiqui etiam patres expectabant Christum quasi pluuiam. Ad hæc refertur expectans agricola fructum, & expectare vitam æternam. Iob 14.c. 17.b.19.d. Psal.26.33.36.38.39.51.54.60.61.68.118.141. Prou.10.d. Isa.8.c.25.c.30.d.33.a.64.b. Iere.14.a.17.b.50.b. Thren.30.c. Mich.7.b. Habac.2.a. Sopho.3.b. Tob.2.c. Luc.2.d. 7.c.12.e. 22.e.23.g. Rom.8.c.1. Cor.1.a. Phil.1.c.3.d.1. Thess.1.d Heb.11.c. Act.1.a. Iac.5.b. 1. Petr.3. d.2. Petr.3.c. Iudæ f. *In Christum sperandum. Credere verbis Christi. Spes gloriæ.*

Hie.s.Isa.42. Expectant insulæ legem Christi, quum eam Gentes libenter suscipiunt. Isa.42.a.51.b.60.b. 64.b. Et expectantes sententiam Iob, sunt humiliter suscipientes doctrinam ecclesiæ. Iob 29.d. *Suscipiētes Gētes legē Christi.*

Ori.s.Leuit.ho.9. Hila.s.Ps.56.129. Arn.s.Ps.35.56.90. Amb.de virg.3. Hie.s.Ps.35. Aug.s.Ps.129. Sperare in Domino à custodia matutina vsque ad noctem, est toto vitæ tempore in ipso spem habere, vel à resurrectione Christi vsque ad mortem, vel finem seculi. Psal.129.130. Ad idem referri potest, quum populus præstolabatur Mosen, de manè vsque ad vesperam. Et quum expectabant eum ascendentem in montem. Exod.18.c.24.d. Et populus expectans ad fores tabernaculi pontificem in die propiciationis, designat expectantes aduentum Christi ad iudicium, vel in cuiusque morte. Leui.16. Sperare etiam in tegmine alarum Dei, est sperare in passione: vel in diuina protectione, qui nos protegit, vt gallina pullos suos. Sperare etiā sub pennis Dei, est sperare in Deo sub angelis custodibus. Psal.35. 56.90. Ad idem sperare in nomine Domini. Isa.50.b. Et Deus dicitur spes omnium finium terrę. Psal.64. Et speramus vsq; ad manè, hoc est, vsque ad resurrectionem, quam speramus. Isa.38.c. *Toto tēpore sperare in Domino. Expectare aduētum Christi ad iudicium.*

Hie.s.Iere.32. Spes, quæ est in nouissimis Rachelis, est spes resurrectionis filiorum. Ierem.31.c. *Spes resurrectionis.*

Aug.epist.120. Sperauerunt patres in Deum, vt à temporalibus liberarentur periculis, à quibus non est liberatus Christus. Ps.21.

Hie.s.Isa.14. Sperant in Sion pauperes populi, hoc est, in ecclesia: quia solùm intra ecclesiam est spes. Isa.14.g. *Spes in Ecclesia.*

Hie.s.Isa.28. Spes super spem, est iis, qui habent tribulationem super tribulationem: quia quo magis affliguntur boni, eò amplius in spem eleuantur. Isa. 28. c. iuxta Septuaginta. Tunc enim fit, quod dicitur Rom.5.a. Tribulatio patientiam operatur, &c. *Fiducia bonorum.*

Gre.6.mor.15. Spes, quæ fuit egeno, saluato paupere, fuit spes discipulorum Christi, quando viderūt eum suscitatum. Iob 5.c. *Spes discipulorū Christi.*

Lyra.s.Ier.13. Expectant lucem, qui sperant liberari à tribulatione. Ierem.13.c.

Ber.s.Can. ser. 57. Expectare vesperam, est appetere quietem contemplationis. Iob 7.a. *Desiderium contemplationis.*

Gre.5.mor.2. Expectant viri sancti mortem, & non venit. Iob 3.d. quum desiderant se funditus mortificare, atque ab omni vita gloriæ temporalis extinguere, sed compelluntur in iniunctis honoribus occupari. *Appetitus mortificationis.*

Gre.s.1.Reg.10. Expectans Saül Samuelem septem diebus. 1. Reg.10.b. designat bonum obedientiæ, omni luce cordis implendum, & nec dura mandata, nec leuia prætermittenda, vt sic dicatur de prædicatore: Qui fecerit, & docuerit, hic magnus vocabitur in regno cælorum. Matth.5.c. *Impletio obedientiæ.*

Amb.de Noe.18. Expectans Noë septem dies, ad dimittendam rursus columbam. Genes. 8. b. designat tot diebus correctionem peccatoris expectandam, quot Deus fecit mundum, vt ad quietē septimi diei venire valeat. *Expectāda correctio peccatoris.*

Beda s.Gen.22. Hie.s.Isa.59. Gre.4.mor.16. Hie.s.Hose.3. Expectantes pueri Abrahæ cum asino, reuersionem Abrahæ à sacrificando: designant Iudæos in infidelitate remanentes vsque ad finem mundi quando reliquiæ conuertentur. Gen. 22.a. Iudith 7.d.8.c. Hos.3.b. Et nunc dicuntur expectare lucem, & sunt in tenebris, quia nolunt recipere Messiam, quem expectant. Isa.59.c. Et nox, hoc est, Iudea expectat lucem, quam non videt. Iob 3. b. quia sperabat aduentum Christi, quem in prophetiis habebat, in quem *Infidelitas Iudæorum.*

tamen

tamen venientem credere noluit. Expectat etiam fornicaria virum diebus multis. Hose. 3. b. quum Iudæi non conuertuntur vsque ad finem seculi: & Deus eos expectat. Et Iudæi sunt expectantes onagri in siti sua, & expectantes escam à Deo. Psal. 103.

Membra diaboli expectantia Christum. — *Gre. 4. mor. 14.*

Expectat nox lucem, quam non videbit. Iob 3. b: hoc est, diabolus in membris suis expectat Christum, quum videlicet hi qui sine operibus fidem retinent, pro eadem fide in extremo iudicio saluari se posse confidentes, spe sua frustrabuntur, quia hanc malè viuēdo demoliti sunt, quam confitendo tenuerunt. Vel hi, qui pro humana laude in bona actione se exhibent, incassum à veniente iudice retributionem bonorum operum sperant, quia dum hæc in ostentationem faciunt laudis, iam præmium ab humano ore receperunt. Frustra ergo mens peccatis obtenebrata, Deum sperat videre sicuti est, nisi à peccatis resipiscat.

Dilatio gloriæ. — *Gre. 21. mor. 28.*

Expectat etiam iustus lucem diuinæ visionis, sed in hac peregrinatione illam habere non valet, expectat etiam fidelis populus bona, & lucem, & veniunt mala, & tenebræ, quia per remunerationis gratiam interesse iamiamque angelorum se gaudiis sperat, & tamen hic diutius dilatus, manus persequentium tolerat. Iob 30. d. Ierem. 8. e. 13. c. 14. c

Consideratio præmij. — *Gre. 8. mor. 7.*

Præstolans mercenarius finem operis sui, quanquam graue indicat ipsum opus, leue tamen ipsum existimat, ob expectatam remunerationem, propter quam ad finem operis venire festinat: vnde designat electos, qui leuia existimant huius vitæ damna, quando mentis oculū ad æternæ patriæ considerationem vertunt. Iob 7. a.

Non credita ventura fœlicitas à malis.

Insperata salus aduenit bonis, quando mali non credebant eam illis venturam. Sap. 5. a. 11. b. Vnde & insperatus timor aduenit malis. Sap. 17. c.

Aug. s. Ps. 40.

Sperauit in homine pacis suæ Christus, hoc est, in Iuda, quia membra eius sperarunt, sicut dicitur esurire in membris. Psal. 40.

Per iniquitatē velle habere virtutem. Cōfidere in diabolo, vel in hæreticis. — *Basi. s. Ps. 61. Hie. s. Isa. 28. 30. 31.*

Sperare in iniquitate, est putare virtutem haberi posse per iniquitatem. Ps 61. Hęc est spes mendacij, qualis est spes in diabolo, & aliis auxiliis fallacibus: vt in Pharaone, vel in Ægypto, vel in equis. Et sperare in calumnia, est sperare in diabolo, vel in erronea hęreticorū doctrina. Isa. 28. e. 30. a. c. 31. a. Nahum 2. d. Sic expectabant serui Eglon ipsum regem. Iudi. 3. d. Et expectabat adultera Israel amatores. Iere. 3. a.

Tentantes dæmones. Sæuientes tyranni. Hæreticorū vana promissio. — *Hila. s. Ps. 118. Amb. s. Psal. 118. serm. 12. Hie. s. Isa. 18. Hie. s. Isa. 28.*

Expectant peccatores iustum, vt perdant, nempe dæmones ipsum tentantes, vel tyranni in Martyres sæuientes. Ps. 118. Iudi. 16. a. Luc. 23. d. Act. 12. b.

Expectans gens, dicuntur hæretici, promittentes sibi vitam æternam, quam non assequentur. Isa. 18. a. Prou. 11. a. Hæc est expectatio leonis perientis. Ezech. 19. a.

Expecta, reexpecta, dicitur à malis non credentibus verbis Domini per Prophetam enunciatis, quibus Dominus iisdem verbis comminatur. Isa. 28. c. Vel iuxta Septuaginta, expecta tribulationem super tribulationem dicitur Apostolis, & fidelibus, quibus ad probationem multæ expectandæ sunt in hac vita tribulationes.

Expectans Deus conuersionē Iudæorum.

Præstolans angelus aduentum Gedeonis. Iudi. 6. d. designare potest Deum expectantem conuersionem Iudæorum.

Desiderium redemptionis. — *Glo. ord. s. Ioan. 5.*

Expectantes infirmi motum aquæ piscinæ. Ioan. 5. a. erant desiderantes viri veteris legis redemptionem per Christum futuram.

Desideriū gratiæ diuinæ. — *Lyra s. Deut. 11.*

Expectans terra promissionis pluuiam de cælo. Deut. 11. b. est desiderans à Deo pluuiam diuinæ gratiæ, & doctrinæ.

Doctrina reuelata. — *Glo. int. s. Mich. 5. Rup. s. Mich. 5.*

Non expectans stilla, vel herba virū, aut filios hominum. Mich. 5. c. designat non expectantem auxilium humanum, sed solius Dei. Vel designatur doctrina Prophetarum, & Apostolorum, quæ non fuit ab homine, sed à Deo.

Desiderium tribulationis Ecclesiæ. — *Glo. ord. s. Thr. 2.*

Expectant hostes diem tribulationis Hierusalem, hoc est, dæmones, vel hæretici tribulationem ecclesiæ, vel animæ. Thren. 2. c.

Expedire, Expeditus.

EXpedire, est diligenter absoluere, quasique pedum impedimenta dissoluere: & expediti sunt, qui sine impedimento parati, ac prompti sunt, ad aliquid aggrediendum.

Parati ad obediendum, & pugnandum contra diabolum. — *Glo. ord. s. Num 31.*

Expediti vernaculi Abrahæ, sunt promptè exequentes diuina præcepta, & parati ad pugnam contra diabolum. Gen. 14. c. Num. 31. a. 32. d. Deut. 3. c. 1. Par. 12. e.

Defensores sciētiæ secularis. — *Hie. s. Isa. 15.*

Expediti Moab, sunt defensores scientiæ secularis. Isa. 15. b.

Expellere, vide Eiicere.

Expendere, Impendere, Impensa, Sumptus.

EXpendere, est ponderare, & consumere, quasi ponderando: vnde dicuntur expensæ. Est etiam exactè examinare, & considerare.

Labores prælatorum in ædificanda ecclesia.

Expensæ Salomonis, & aliorum regum in domo Domini ædificanda, vel reparanda, seu munienda, designare possunt labores prælatorum, & prædicatorum, pro ædificanda ecclesia Dei. 3. Reg. 9. e. 4. Reg. 12. c. 1. Par. 22. c. 29. a. 2. Par. 8. d. 1. Esd. 2. d. Ad hæc refertur expensum aurum in opere sanctuarij. Exod. 38. c.

Facultas ad exponendas Scripturas. — *Ori. s. Matt. ho. 19*

Sumptus necessarij ad turrim construendam, designat sufficientem facultatem ad exponēdas Scripturas. Luc. 14. f.

Reuocans à se deceptum. — *Glo. ord. s. Exod. 21*

Impensas in medicos restituit, qui ad sufficientem emendationem eum, quem errare fecit reducit, Exod. 21. b.

Non expandere decimas in re funebri. Deut. 26. c. est non prætermittere prædicationem ad Gentes propter dolorem de infidelitate Iudæorum. | *Rup. 2. s. Deut. 2.* | *Prædicare Gentibus etiam cum dolore infidelitatis Iudæorum.*

Expergisci, Expergefieri, vide Euigilare.

Experiri.

EXperiri, est probare, & periculum facere: vnde experimentum, & experientia.

Experiebatur Deus filios Israel cum hostibus, quia sic faciebat eos exerceri in cultu vnius Dei, & pugna contra hostes, & vt scirent quàm nihil sine Deo possent. Iudi. 2. d. 3. a. Iudith 4. b. Eccl. 34. b. | *Glo. ord. s. Iudi. 3.* | *Probatio fidelium.*

Experimento discens Laban, quòd ei benedixerit Deus propter Iacob. Gen. 30. d. designat Gentilitatem cognoscentem bonum redemptionis Christi, per prædicationem Apostolorum. | *Cognoscens Gentilitas bonum redemptionis Christi.*

Experimentum capiens Ioseph de fratribus suis. Genes. 42. c. designat examinationem, & probationem faciendam de patientia, in his, qui veniunt ad seruitutem Dei. | *Lyra. s. Gen. 42.* | *Probatio patientiæ.*

Non experitur quicquam mali custodiens præceptum Dei. Eccl. 8. a. quia diligentibus Deū omnia cooperantur in bonum. | *Cooperātur omnia in bonū iustis.*

Experiuntur dignum Dei iudicium, qui in meritas incidunt pœnas. Sap. 12. d. Heb. 11. f. | *Meritò puniri.*

Expiare.

EXpiare, est purgare, & mundare, præcipuè per aliqua sacrificia, & cæremonias.

Expiationis dies, significant tempus passionis Christi, & ascensionis eius in cælum. Le. 23. e. Et ipse est hostia proficiens in expiationem: & etiam sacerdos expians offerētem, & eius iniquitatem. Leuit. 1. b. 5. c. 6. d. Num. 5. a. 25. c. Nehem. 12. d. | *Ori. s. Leu. ho. 9.* | *Tempus passionis Christi.*

Expiare septem diebus altare, & etiam sanctuarium, est mundare genus humanum per sanguinem Christi, & etiam mundas facere orationes. Exod. 29. f. Leuit. 8. c. 9. c. 16. c. 2. Par. 29. d. Ezec. 43. f. 45. f. | *Isych. s. Leuit. 16. Hie. s. Ezec. 43.* | *Mundare genus humanum sanguine Christi.*

Expiare sanguinem super altare, est vincere appetitum per laborē. Leuit. 17. c. Vel est mundari peccata, & vitam humanam per crucem Christi. | *Glo. int. s. Leui. 17.* | *Vincere appetitū per laborem.*

Expiari non posse terram homicidio maculatam, nisi sanguine homicidæ. Num. 35. d. est non posse mundari terram corpore peccatoris, nisi per pœnitentiam, & confessionem, desideria carnis occidantur. | *Glo. ord. s. Nu. 35.* | *Mundari per pœnitentiam.*

Non expiari iniquitatem domus Eli, designat perpetuam Iudæorum abiectionem. 1. Reg. 3. c. Et expiari non posse calamitatem Babylonis, est perpetua infidelium condemnatio. Isaiæ 47. c. | *Gre. s. 1. Reg. 3.* | *Perpetua Iudæorum abiectio.*

Expiationis aqua. Num. 31. d. designat aquam, quæ fluxit de latere Christi, & aquam baptismi, quæ habet ab illa virtutem. | *Aqua de latere Christi.*

Expirare, vide Mori.

Explanare, quære Manifestare

Explicare, quære Manifestare.

Explorare, Explorator.

EXplorare, est sagaciter inquirere, & obseruare: vnde exploratores dicūtur, qui sagaciter, & quasi occultè, inquirunt statum, & consilia ciuitatis, aut regni, & munitiones, vt videant, qua parte, aut ratione expugnari possit.

Exploratores Iosue missi in Hierico. Iosue 2. a. Heb. 2. f. designare possunt angelos missos ad custodiam mundi: & etiam Ioannem Baptistam, Christi præcursorem. Designant etiam Petrum, & Paulum missos in mundum. Item, quia fuerunt duo, vnus designare potest prouidam cautelam in malo, alter prouidam solertiam in bono: vel exploratores boni, sunt bonæ cogitationes cum spe cælestis præmij: mali verò, cogitationes infideles cum desperatione. | *Ori. s. Iosue. ho. 2. Hie. prol. in Hose. & s. Ps. 86. Ricar. de S. Vict. de extrem. mali. 33. Gre. Nyss. de vita Mosis.* | *Angeli. Ioannes Baptista, Petrus, & Paulus. Cautela, & solertia.*

Exploratores missi à Mose ad explorandam terram promissionis, sunt cogitationes, quibus futuram vitam, & gloriam inuestigamus: sunt autem duplices, quidam exploratores præmiorum, alij meritorum: primi mittuntur à Mose, secundi à Iosue. Nu. 13. c. 21. g. 32. b. Iosue. 14. c. Iudi. 18. a. 1. Reg. 26. a. 2. Reg. 10. a. 4. Reg. 7. c. 1. Para. 19. a. Exploratores fuerunt etiam Apostoli, & periti in sacra scriptura, qui notitiam habent patriæ cælestis. | *Ricar. de S. Vict. de extrem. mal. 30. 31.* | *Cogitationes. Apostoli, & doctores.*

Exploratores dicti fratres Ioseph. Gene. 42. b. significant Scribas, & Pharisæos, quærentes quomodo Iesum perderent. | *Rup. 1. s. Num. 37.* | *Scribæ, & Pharisæi.*

Exploratores hostium, sunt dæmones, aut hæretici, & philosophi Gentium. Iudith 10. c. Galat. 2. a. Exploratores etiam detrahentes terræ promissionis, sunt hæretici negantes resurrectionem. Num. 13. c. | *Rup. 9. s. Gen. 4. Glo. int. s. Iudit. 10 Rup. 1. s. Num. 38.* | *Dæmones, & hæretici.*

Exponere, vide Ponere, & Manifestare.

Expostulare.

EXpostulare, est conqueri cum reprehensione.

Expostulatio Abimelech cum Abraham, est excusatio Iudæorum aduersus Christum, quasi ignorantium ipsum esse Messiam. Gen. 20. c. | *Excusatio Iudæorum in Christum.*

Exprimere, vide Manifestare, & Premere.

Exprobrare, quære Opprobrium.

Expuere, vide Saliua.

Expugnare, Debellare, Inexpugnabilis.

EXpugnare, est pugnando vincere, aut capere: sicut etiam debellare.

Christus vincens Iudæos, & hæreticos. Expugnauit Dauid Ariel, hoc est, Christus hæreticos. Isa.29.a. Et debellauit Deus Iudæos, quum fecit destrui Hierusalem. Isaiæ 63.c. Expugnabit quoque Deus bellis præcipuis Assur, quum in iudicio separabit malos à bonis. Isaiæ 30.g. Psalm.34. Sap.18. Eccles.4.d. 46.a. Ierem.21.b. *Hie.s.Isa.29.63.*

Persecutio malorum in bonos. Expugnant aut impugnant bonos sæpè à tempore iuuentutis, tam dæmones, quàm praui homines, qui sunt diaboli membra: vel expugnauerunt Ecclesiam à iuuentute, hoc est, à tempore Abel iusti, vsque ad finem seculi. Psal.108.128. Iosu.10.a. *Aug.s.Ps.128.*

Vincere vitia. Expugnare Pharaonem, est exuere veterem hominem. Exod.1.b. Et expugnare ciuitates inimicorum, est vincere vitia. Deut.20.d.3 Reg.16.d. Ierem.50.c. *Glo.ord.s.Exod.1.*

Dæmones. Inexpugnabiles gentes sunt dæmones, quos homo sine diuino auxilio non potest vincere. Ezech.32.c. *Glo.ord.s.Eze.32.*

Inexpugnabile scutum, dicitur æquitas. Sap.5.d.

Exta, vide Viscera.

Extendere, quære Expandere.

Exterminare, vide Destruere.

Exterus, Externus, quære Alienus.

Extinguere.

EXtinguere, est ab iis, quæ incensa sunt, ignem amouere, & per translationem opprimere, aut occidere.

Tolli peccata eleemosynis. Extinguit ignem aqua, hoc est, eleemosyna peccatū. Eccl.3.d. Extinguenda sunt etiam tela maligni, hoc est, suggestiones, & tentationes diaboli, per eleemosynas, orationes, & ieiunia. Ephes.6.c. Hebr.11.f. *Amb.ser.30.*

Tollere legales obseruantias. Extinguere quæ emuncta sunt à lucernis candelabri, est tollere legales obseruantias. Exod.25.d.37.c. *Glo.ord.s.Exo.25.*

Mori malum pastorem. Extingui lucernam Dei, est mori malum pastorem cum omni gloria sua.1.Reg.3.a. *Gre.s.1.Reg.3.*

Tollētes cultum & doctrinā Dei. Extinguunt lucernas Dei, qui tollunt cultum, & Doctrinam Dei. 2.Par.29.b. Esther 14.b.

Deficere scientiā, & opera recta intentione facta. Extingui lampades, est deficere sufficientem notitiam ad salutem: vel deficere opera recta intentione facta, sine qua opera non lucent coram Deo. Quorum etiam facta, aliena laude fulciuntur, eadem subtracta deficiunt. Matth.25.a. Non extinguitur autem lucerna mulieris fortis. Prou.31.c. Nec charitas. Cantic.8.b. *Ori.s.Matt. ho.32. August.83.q.59. & epi.120. & de verb. Domin.ser.22. Gre.hom.12. Beda s.Pro.31.*

Auferri gratiā, vel feruorē charitatis. Extinguere spiritum, est contradicere loquenti per Spiritum Dei: vel auferri gratiam: vel perdere feruorem charitatis, qui fit per Spiritumsanctum. Vt enim ignis extinguitur, cùm oleum deficit, cùm vehementer vis venti perflat, cùm comprehenditur, & arctim cogitur: ita qui curis secularibus, & cupiditatibus, & inhumanitati, & rapinæ, & crudelitati vacat, spiritum extinguit. *Hie.epi.igno.vult. Euch.q.ad Ephes. Chry.s.Ioan.ho.59.*

Nō in totū auferens Christum spiritum gratiæ a Iudæis. Confirmans imbecilles. Non extinguet linum fumigans Christus. Isa.42.a. Matt.12.b. quia non in totum auferet spiritum gratiæ à Iudæis: quia multi ex eis crediderunt: vel quia non auferet à Gentibus momentaneum ardorem, sed illustrabit doctrina veritatis: vel quia non perdit illum, qui vicinus est extinctioni, sed potius confirmabit. *Tert.aduer.Iudæos. Hie.Agla.& s. Isa.42.*

Decidentes à prosperitate. Subtrahi filios. Mori regem. Extincti quasi linum, sunt, qui ad breue tempus in prosperitate splenduerunt. Isa.43.c. Extinguitur etiam lux impij, quando eius prosperitas perit. Extinguitur lucerna eius, quia gaudium carnale in eius mente dissipatur. Iob 18.b. Extinguitur etiam lucerna impiorum, quum filij quos nimium amabant, illis subtrahuntur. Iob 21.b. Prou.20.c.24.c. Extinguere quoque scintillam alicuius, est tollere reliquias generis eius.2.Reg.14.b. Et extingui lucernam Israel, erat mori regem.2.Reg.21.d. *Hie.s.Isa 43. Gre.14.mor.3. & 15.mor.21.*

Sedare iram. Extinguere ignem, est sedare inimicitias, & iram. Prouerb. 21.b. 26.c. Ecclesiast. 3.d. 19.d. 28.b. 23.c.

Demersio diaboli. Extinguitur draco, cùm Lucifer detruditur in infernum. Ezech.32.b. *Hie.s.Ezec.32.*

Non est qui extinguat, quum Deus accenderit ignem inferni: quia eius virtute est inextinguibilis. Nec extinguitur furor Dei in malos, quia peccata non merentur, vt extinguatur. 4.Regum 22.d. 2.Paralip.34.c. Isaiæ 1.g. 34.c. 66.g. Ierem.4.a. 7.d. 21.d. Ezech.20.g. Amos 5.a. Marc.9.g. *Hie.s.Isa.1.& s. Ierem.7.*

Extollere, quære Altum.

Extorquere.

EXtorquere, est vi quippiam ab aliquo auferre.

Lyra. s. 2. Reg. 23. Extorquens Banaias hastam de manu Ægyptij, qua ipsum interficit. 2. Reg. 23. c. typus est doctoris, qui cõuincit philosophum, aut hæreticum propriis ipsius rationibus, & autoritatibus. Est etiam humilis vincens diabolum. *Conuincens doctor hæreticum ex propriis. Humilis vincit diabolum.*

Glo. ord. s. Leui. 6. Qui extorquet vi aliquid, est non purgatus à peccatis, irrumpens in mysticos sensus, aut rapere volens regnum cælorum. Leui. 6. a. *Impurus irrumpens in mysti.*

Extra, Exterior.

EXtra dicitur esse id, quod non includitur intra septa eius rei, cui dicitur extra.

Glo. ord. s. Exod. 26 Extra velum erat lucerna, & etiam mensa: designans cognitionem scripturarum huic vitæ necessariam. Exod. 26. g. 40. c. Designat etiam temporalia Dei beneficia, quibus in hac vita indigemus. *Cognitio scripturarum in hac vita. Temporalia Dei beneficia.*

Isych. s. Leuit. 14. Extra castra comburebatur vitulus, designans Christum extra portam passurum. Exod. 29. b. Leu. 4. 8. 9. Num. 19. a. Ezec. 43. f. Sic extra castra egrediebatur sacerdos ad curandum leprosum. Leuit. 14. a. *Christus passus extra portam.*

Isych. s. Leuit. 6. Extra castra efferre cineres, est post hanc vitam accipere remunerationem bonorum operum: vel ea reseruare in diem iudicij. Leuit. 6. b. *Reseruari opera ad futurã vitam.*

Ori. s. Leu. ho. 8. Isych. s. Leui. 13. Extra castra debebant esse leprosi, designantes hæreticos à consortio sanctorum separandos, ne alios polluant. Ita eiecta sunt corpora Nadab, & Abihu extra castra. Leuitic. 10. a. 13. f. 14. a. f. *Heretici separandi.*

Gre. s. 1. Reg. 2. Extra Christum non est alius sanctus, quia per ipsum omnes sanctificantur. 1. Reg. 2. a. *Sanctificatio per Christum.*

Ori. s. Eze. ho. 14. Exterius sanctuarium, significare potest supramundana, extra nos existentia. Ezech. 44. c. *Supra mũdana.*

Gre. s. Eze. ho. 19. Exterius atrium, significare potest sensibilia, & etiam vitam præsentem, in qua omne quod corporaliter agitur, corporaliter etiam videtur. Ezech. 40. c. *Sensibilia. Vita præsens.*

Hie. s. Matth. 8. Exteriores tenebræ, infernum significare solent: quia enim qui à Domino foras expellitur, lumen relinquit, idcirco tenebræ quantumuis sint interiores, exteriores vocantur. Matt. 8. b. 22. b. 25. c. *Infernus.*

Extrahere, *vide* Educere.

Extraneus, *quære* Alienus.

Extremus, Summitas.

EXtremus, dicitur vltimus, aut postremus, & infimus, & quandoque supremus. Vel aliter, extremum dicitur, quod maximè distat à medio, vel loci vel temporis, vel dignitatis.

Arn. s. Ps. 18. Summitas cæli, vel summum cælum dicitur aliquando Deus pater, à quo summo cælo est egressio Solis, hoc est, natiuitas Filij. Psal. 18. *Deus pater.*

Ori. s. Matt. ho. 30 Summitas cæli, quandoque statum contemplationis designat. Summa quoque cælorum, sunt perfectiones electorum, vel initia instructionis scripturarum. Isa. 13. a. Matth. 24. c. *Status contemplationis. Perfectiones electorum.*

Ori. s. Eze. ho. 11. Hie s. Eze. 17. Gre. s. 1. Reg. 14. Extremi fratrum Ioseph sunt doctiores, aut meliores in ecclesia. Gen. 47. a. hoc possunt designare extremi positi à Iacob, Ioseph & Rachel. Gen. 33. b. Summi quoque dicuntur proceres populi. Isaiæ 56. d. Et summitates cedri, significant principes Ecclesiæ, & Hierusalem. Ezech. 17. a. Et extrema pars Gabaa, designat exempla sublimium operum prædicatoris. 1. Reg. 14. a. *Doctiores in Ecclesia. Proceres Ecclesiæ. Exempla prædicatorum.*

Gre. s. 1. Reg. 15. Summitas pallij Samuelis. 1. Regum 15. f. conuersationem doctoris, quæ foris ostenditur. Vel designat familiares doctoris, qui non recta cõsulunt, ideo abscindẽdi, iuxta illud Christi. Matth. 5. e. 18. a. Si manus tua, vel pes tuus scandalizat te, abscinde eum, & proiice abs te. Et Matth. 16. d. Vade retro me Satana. *Conuersatio doctoris. Familiares doctoris.*

Glo. ord. s. Agge. 2. Summitas etiam vestimẽti, leuem affectum designare videtur. Agge. 2. c. Vel expositionem sacræ scripturæ. *Leuis affectus. Expositio sacræ Scripturæ.*

Hie. s. Isaiæ 27. Summitates rami oleæ, extrema Iudæorum significant. Isa. 17. b. 27. c. *Extrema Iudæorum.*

Ori. s. Num. ho. 19. Philo. de migr. Abr. Gre. s. 1. Reg. 9. Ori. s. Iere. ho. 5. 12 Arn. s. Ps. 134. Hie. s. Is. 42. Gre. 29. mor. 2. Extremi in agmine, sunt minus perfecti, & imbecilles, & respicientes retro, quique lassantur in opere virtutis. Deut. 25. d. 1. Mach. 5. f. Eosdem designat extrema pars castrorum. Num. 11. a. Et extrema pars ciuitatis, sunt, qui vltimum locum tenent in ecclesia. 1. Reg. 9. d. Extrema quoque terræ, dici possunt humiles, & contemptibiles. Psal. 143. Ierem. 10. c. 13. Et qui finem sibi faciunt in terrenis occupationibus. Psal. 134. Item Gentiles. Isa. 41. b. 42. b. 43. b. 44. d. 48. d. 49. b. 62. d. Et extrema terræ, quæ Deus concutiens tenuit, sunt quando ex Iudæa piscatores, & abiectos in Apostolos assumpsit. Vel quando in fine mundi Iudæorum reliquias conuertet. Iob 38. b. Ierem. 10. c. *Minus perfecti. Humiles. Gentiles.*

Ab extremo, vsque ad extremum deuorat gladius Domini, quum omnes castigat. Iere 12. c. 25. f. 31. b. *Vniuersalis punitio.*

Hie. s. Is. 7. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 15. Extremum aquæ ductus piscinæ superioris, vbi occurrit Isaias regi Achaz, designat quòd non tantùm prospiciebat Deus malo regi prænunciando futura, quantum ipsi populo. Isaiæ 7. a. Designare etiam potest corpus humanum sanctificandum, vt ad ipsum, tanquam ad alueum fluuij, mundum & dispositum descendere possit, & per ipsum transcurrere aqua illius supremæ piscinæ, & in eo tanquam in domicilio immorari. Ipsum enim corpus, templum est animæ, quæ sedes est Dei. *Corpus humanũ.*

Hila. s. Ps. 138. Extrema maris, dici possunt suprema mundi. Psal. 138. Ioel. 2. c. *Suprema mundi.*

Finis mundi. Tempus mortis. — *Aug. s. Ps. 103. 138. Ricar. de S. Vi. li. 1. de arcong. c. 10.*

Extrema etiam maris significare possunt finem mundi, vel finem vitæ. Psal. 138. Ioel. 2. e. Et extremum tempus, est tempus mortis, vel iudicij. Eccl. 1. b. Marc. 5. c. Ad hæc referri potest extremum fluminum Ægypti. Isa. 7. c. Summitates quoque cortinarú tabernaculi, finem vitæ significare possunt. Exod. 26. a. Et extrema terræ concutiet Deus, quando in fine múdi excutiet peccatores ab ecclesia. Iob 38. b. Et ab extremis terræ, est laus, quando consummata vita temporali, incipit homo vitam æternam habere. Isa. 42. b.

Prosperitas, & aduersitas. Bona opera cũ bona intentione. — *Hie. s. Iob 38. Chrys. de verb. Isaiæ Cantate Domino. Glo. ord. s. Exo. 28.*

Summitates superhumeralis, prosperitatem & aduersitatem designare possunt. Exod. 28. d. 39. a. designant etiam bona opera cum bona intẽtione. Idem dici potest de summitatibus rationalis.

Diuites. — *Gre. 17. mor. 6.*

Summitates spicarum, quæ sunt hirsutæ, & rigidæ, sunt diuites huius mundi contra se inuicem diuisi, & duri sine charitate. Iob 24. d.

Perfectio operũ. Finis vitæ Christi. — *Glo. ord. s. Exo. 28. Rup. 13. s. Ioan.*

Extrema pars vestium sacerdotis, est consummatio operum. Exod. 28. c. 29. e. designat etiã finem vitæ Christi in hoc mundo, quando maximè dilexit suos.

Doctrina diaboli & hæreticorum. — *Ori. s. Num. ho. 19. Hie. s. Ionam 2.*

Extrema seu semen Amalec, significare possunt doctrinam, & persuasiones diaboli, & hæreticorum. Idem designabunt extremi fines Arnon: & extremi inimicorum. Num. 22. g. 24. d. Iosu. 10. d. Ioel. 2. e. Et extrema montium, sunt graues peccatores. Ionæ 2. e.

Abundantia mali. — *Hier. s. Eze. 35.*

Extremum tempus, est, quando crescit malum in mundo contra diuina præcepta: & refrigescit charitas. Deu. 31. g. Tunc etiam est extrema iniquitas. Ezec. 35. b.

Peccatores. — *Rup. s. Gen. 37.*

Extrema pars agri, in qua erat spelunca duplex. Genes. 23. b. peccatores designare potest, quos emit Abraham, id est, Christus.

Extremi fines solitudinis. Et extremi fines Edom. Exod. 13. d. Num. 33. a. c.

Minima non negligenda. — *Glo. inter. s. Iudith 15.*

Extremitas finium Iudææ. Iudith 15. b. vsque ad quos Iudæi persequuti sunt hostes: designat minima non contemnenda: sed vndique expellendos hostes.

Extremus conceptus ouium. Gen. 30. g. vide Concipere.

Integritas fidei. — *Lyra. s. Exod. 29.*

Extremum auriculæ Aaron. Exod. 29. c. Leui. 8. d. Et etiam leprosi. Leui. 14. c. integritatem fidei designare potest.

Sacramenta dictorum. — *Glo. ord. s. Amos 3.*

Extremum auriculæ ouis. Amos 3. c. sacramenta dictorum, quæ eruuntur de ore leonis, vt tuta fide ire possimus.

Minimum auxilium. — *Lyra. s. Luc. 16.*

Extremum digiti. Luc. 16. f. Minima virtus auxiliatiua intelligitur.

Perfecta opera charitatis. — *Glo. ord. s. Exod. 28*

Extrema catenarum rationalis. Exod. 28. d. perfecta opera charitatis designare possunt.

Extrema abiectio Christi. — *Rup. s. Ionam 2.*

Extrema montium, summam Christi abiectionem in passione designant. Ion. 2.

Extruere, vide Aedificare.

Exturbare, quære Eiicere.

Exuberare, vide Abundare.

Exuere, quære Spoliare.

Exultare, Gaudere, Lætari, Hilaris, Alacer. Iucundus, Iucundari, Supergaudere, Exhilarare.

Exultare addit supra lætitiam, aut gaudium motum quẽdam exteriorem, & gestus, ac saltus, quibus quispiam interiorem exprimit lætitiam. Gaudium autem dicit ipsam animi affectionem, seu complacẽtiam, de bono præsenti. Lætitia verò addit diffusionem quandam ad exteriora, præcipuè ad vultum, vbi interius gaudium iam manifestatur. Sed hæc confundi solent. Iucundari est voluptate, & delectatione affici. Iucundus verò est, qui lætitiam, & voluptatem affert.

Benefaciẽs Deus — *Lyra. s. Isa. 65.*

Exultat Deus quum extendit beneficẽtiam suam. Psal. 59. Et dicitur gaudere super iis, quibus benefacit. Deut. 30. b. Isa. 65. d. Soph. 3. d. Iucunda quoque laudatio est Deo, quæ fit per bona opera. Psalm. 146. Et dicitur exultare in Hierusalem, aut in Sanctis, quia eos facit exultare.

Gaudens Christus de redẽptione. — *Gre. s. Cant. 3. Hie. s. Isa. 62. Glo. int. s. Ps. 20.*

Lætitia cordis sponsi, est gaudium Christi de redemptione generis humani. Cant. 3. d. Et dicitur exultasse, vt gigas ad currendam viam, quia libenter amplexus est opus redemptionis. Psalm. 15. 18. Luc. 10. d. 15. a. Et gaudet sponsus super sponsa, hoc est, Christus super ecclesia. Isa. 62. b. Dicitur etiam Deus lætificare regem Christum in gaudio cum vultu suo: secundùm videlicet naturam assumptam: & in corpore mystico. Psal. 20.

Gaudium antiquorum patrum super Christo venturo. Credere. — *Rup. s. Ioel. 2.*

Exultans in gaudio Ioãnes in vtero matris. Luc. 1. e. designat gaudium antiquorum patrum super Christo venturo. Idem designare potuit in gaudentibus multis in natiuitate eius. Exultantes quoque ad horam in luce Ioannis, possunt esse gaudẽtes in lege & prophetis de Christo: quod gaudium, adueniente Christo, in ipsum est translatum. Sic dicitur gaudere amicus sponsi propter vocem ipsius. Ioan. 3. d. 14. d. Exultare est gaudẽter credere: vt Abraham exultauit. Ioan. 8. g. Ioel. 2. f.

Lætificans Deus — *Amb. exhor. ad virgin.*

Lætitia inuitæ, animæ, & corporis. — *Hie. s. Ps. 86.*

Exultatio bonorum dicitur Deus: qui lætificat cum vultu suo: & ei seruiendum est in lætitia. Psalm. 20. 31. 99. Deut. 28. e. 1. Paral. 12. g. 29. b. 2. Paral. 30. d. Nehem. 8. c. Gaudium autem cordis est existentium in gratia: qui lætantur super eloquia Dei. Psal. 118. Thre. 5. b. Baru. 4. d. Zach. 8. c. Exultationis etiam voce laudatur Deus ab illis, quorum os repletur gaudio. Ps. 41. 46. 47. 64. 106. 117. 135. 149. Isa. 55. d. 65. c. Soph. 3. c. Nehe. 12. d. Tob. 11. d.

Lætitia salutaris Dei, est vita animæ, & corporis. Psalm. 50. 85. Et lætari in adolescentia,

est gaudere de bonis operibus, quæ sunt noui hominis. Eccl.11.d. Lætificat autem Deus bonos in domo orationis, hoc est, in ecclesia, vel militante, vel triumphante. Isa.56.c. Habitantes autem in Sion, hoc est, in ecclesia militanti, dicuntur sicut lætantes, & nondum lætantes, quia in hac vita non est syncera lætitia, sed mixta dolori. Psal.86. Millia autem lætãtium, sunt exultantes in gloria cælesti, præcipuè angeli. Psal.67.

Glo.inter.s.Isa.65 Gaudium vniuersæ terræ dicta filia Hierusalem, hoc est, ecclesia, per vniuersum orbem dispersa. Thre.2. e. Et ipsa Hierusalem cælestis, & populus eius dicitur gaudium & exultatio. Isa. 65.c. Gaudent autem cum Hierusalem, hoc est, cum ecclesia, qui lugebant super eam in infidelitate synagogæ. Isa. 66. c. Lætificans autem fluminis impetus ciuitatem Dei, est abundantia gloriæ, qua omnes in cælo lætantur, & exultabunt vsque in sempiternum. Psal.45. *Ecclesia gaudium omnium. In ecclesia triumphante propriè gaudium.*

Glo.int.s. Ps.103. Lætificat cor hominis vinum, hoc est, sanguis Christi. Psal.103 Iere.31.c. Et exultant quasi à vino, sumentes Eucharistiam. Zachar. 10. c. Est autem lætitia transferens animam à terra ad cælum. *Sanguis Christi lætificans.*

Hie.s.Isa.9. Non lætatur Deus super adolescentulis, quum propter peccata punit eos æterna morte. Isaiæ 9.c. *Punitio Dei.*

Ori.s. 1.Reg. ho.1. Gre.s.1.Reg.2. Basi.s.Ps.32. Tertul.de resurrec. Arn.s. Ps.15.20. 113. Exultans Anna in Domino, designat exultationem ecclesiæ de conuersione gẽtilium: quæ debet esse in Domino, non rebus caducis. 1.Regum 2.a. Psalm. 32. 47. 64. Hæc autem exultatio est manifestatio lætitiæ cordis, quam habet anima, quæ post multos labores, ad perfectionem, & vnionem cum sponso venit: quæ non potest nisi prædicare illa bona interiora sponsi, & dicit illud. Psalm.72. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? mihi autem adhærere Deo bonum est. Et Psalm.26. Vultum tuum Domine requiram. Et Cantic. 1.a. Osculetur me osculo oris sui. Est autem hæc exultatio quædam cordis saltatio foras prodiens, quasi non capiens intra se diuinum afflatum, qui fit in iustis, per inhabitantem Dominum. Et exultant victores capta præda, quum gaudent Apostoli de conuersione infidelium. Isaiæ 9.a. 13. a. Et exultant pauperes in Sancto Israel, quum Apostoli Deo ascribunt victoriam, vel cum Gentiles agunt gratias Deo, pro beneficio conuersionis. Isaiæ 29. f. Exultat solitudo, hoc est, gentilitas: & Iordanis, vbi baptizauit Ioannes Christum. Isaiæ 35.a. 51.a. 60.a. 61.d. Et exultant ligna syluarum, hoc est, iusti. Psalm. 95. 131. Et exultat terra, hoc est, caro Sanctorum resuscitata. Psalm. 96. Et habitantes in terra fideles. Isaiæ 49.d. Exultantes etiam montes, sunt Prophetæ gaudentes de Christo. Psalm.113. Et exultatio collium, est gloria Martyrum. Psalm. 64. Et exultatio cordis & etiam linguæ, sunt testimonia Dei, quum Apostoli, & Sancti gaudent testes esse Dei. Psalm.118.125. Ierem.31.a.c. Ioel.2.e. Habac. 3.d. Sopho.3.c. Zacha.9.b.10.c. Luc.1.e. Lætatur autem rex, hoc est, quilibet iustus, non in virtute propria, sed Dei. Psalm. 20. Lætantur autem in cubilibus suis, qui gaudium habent in propria conscientia. Psalm. 149. 2.Corint.1. Et lætari coram Domino, est in eum credere, & pro eo pati. Leuit.23.g. Ad hoc gaudium inuitat Deus fideles ex Iacob. Ierem.31.a. Soph. 3.c. Vocem autem gaudij tollit Deus ab Ecclesia, quum non est, qui dicat integro animo: Gaudete in Domino semper, iterum dico gaudete. Ierem.25.c Philip.4.a. *Gaudium ecclesiæ de conuersione gentium.* *Hila.s.Ps.64.118 Hie.s.Isa.9.13.35. & s.Ierem.25. & s.Ps.67. Aug.s. Ps.64.149. Rup.s.Zach.10. Isych.s.Leui.23.*

Amb.Apol. David 13. Hie.s.Ps.50.& Cypriano. Exultabunt ossa humiliata, quum virtutes in cælesti patria erunt sine pugna: vel exultabũt per gratiam, quæ humilitate acquiritur. Vel designatur æternitas spei, quæ peccante homine humiliata fuerat, & Deo indulgente persultat. Psalm.50. Et gaudium post planctum, est bonorum, qui nunc lugent, & postea consolabuntur. Psalm.29. 125. Tob. 13. c. Iudith 15. d. Isa.61.c.66.d. Matth.5.a. Luc.6.d.10.c. Ioan.4.b. 16.d. Apocal.19.a. Ierem.31.c. 33.b. Et lætitia ad matutinum, est gaudium de resurrectione Christi: vel gaudium futuræ gloriæ, & resurrectionis, quando circundabuntur lætitia. Ps.29.59.89.121. *Virtutes sine pugna in patria. Aeternitas spei.* *Basi.s.Ps.29. Hil.s.Ps.59.* *Gaudium resurrectionis.*

Hil.s. Ps.62. Arn.s.Ps.58. Exultare in velamento alarum Dei, est de eius protectione gaudere. Psal.62. *Gaudium diuina protectione*

Hie.s.Isa.14. Exultare manè in misericordia Dei, est de expulsione tenebrarum peccati Deo gratias agere. Psal.68. Gauisa quoque dicitur terra de morte regis Babylonis, hoc est, Sancti de eiectione diaboli. Isa.14.b. Exultat etiam cælum, & sancti Apostoli, & Prophetæ super ciuitate Babylonis destructa, hoc est, super amoto imperio diaboli. Apocal.18.f. Iudith 13.c. 16.d. 2.Paral. 20.f. Esther 8.d. Ita gaudium est in cælo super vno peccatore pœnitentiam agente, nempe à tyrannide diaboli liberato. Luc.15.b. Lætatur autem iustus, quum videt vindictam, non super vindicta, sed quia ipse euasit. Psal.57. Ezech.35.d. *Gaudere de remissione culpæ.* *Hie.s.Ps.57.*

Basi.s.Ps.44. In exultatione adducuntur regi virgines, quia libenter Christo est offerenda virginitas. Psal.44. *Oblatio liberalis virginitatis.*

Gre.s.Ps.50. Exultare iustitiam Dei, est exultando eam laudare. Ps.50.144. *Laudare iustitiã Dei.*

Lyra.s.1.Par.16. Exultant agri, quum abundantes fructu bonorum operum, gratias agunt Deo, & simplices Christiani. 1.Paral.16.c. Et cum gaudio bibere vinum, est libenter percipere doctrinam, & consolationes spirituales. Eccl.9.b. Idem est haurire aquas in gaudio de fontibus saluatoris. Isa.12.b. Et hoc est, cum gaudio suscipere verbum Dei. Luc. 8.b. Et lætatur germinans, qui gaudet bene operando secundum virtutes, & dona Spiritussancti. Psal.64. *Gratias agere Deo de bonis operibus & donis.* *Hila.s.Ps.64.*

Gre.31.mor.26. Hie.s. Iob 39. Ricar.de S.Vict.5. de arca mystica.14. Exultans audacter equus, est prædicator, qui nec aduersis frãgitur, nec prosperis eleuatur. Iob.39.c. Sicut Apostoli ibant gaudentes à conspectu concilij. Act. 5.g. Psal.113. vel è diuersò, est diabolus superbè persequens bonos. *Prædicator fortis. Diabolus.*

Exultantes montes, vt arietes, & colles sicut agni ouium, sunt contemplatiui, & speculatiui *Contemplatiui.*

supra

supra semetipsos miræ iucunditatis lusibus in contemplationem veritatis eleuati. Psalm. 113. Gaudentes cum inuenerint sepulchrum, sunt sancti, qui gaudent de inuenta quiete contemplationis: vel de inuentis exẽplis patrũ, quibus in contẽplationis virtute subleuantur. Iob 3.d. Gre.5.mor.3.

Gaudẽs ecclesia gentium de conuersione Iudæorũ. Gaudium Pharaonis de aduentu fratrum Ioseph, est gaudium Ecclesiæ ex gentibus de conuersione Iudæorum. Genes 45.e. Gaudium quoque est ecclesiæ de conuersione peccatorum. Matth. 18.b. Luc. 15.b. Et gaudens suscepit Christũ Zachæus. Luc. 19.a.f. Lætitia quoq; Iethro de liberatione populi Israel de Ægypto, est concordia gentium in fide. Exod. 18.b. Isaiæ 35.a. Qui autem lætantur in messe, sunt Apostoli gaudentes de conuersione multorum. Isa. 9.a. *Amb.de Ioseph.13.* *Hie.s.Isa.9.35.*

Gaudentes perfecti de profectu minorum. Gauisi Bethsamitæ, de aduentu arcæ fœderis, designãt perfectos gaudẽtes de profectu aliorum. 1. Reg. 6.c. Philip. 4.a. Lætitia mansuetorum, est de bono proximi. Psal. 35. Isa. 29.f. *Gre.s.1.Reg.6.* *Bas.s.Ps. 33.*

Gaudium de adepta sapientia. Gaudium de inuento thesauro, est gaudium de adeptione sapientiæ. Matth. 2.b. 13.f. 18.b. Ierem. 15 d. Ita gauisus est Abraham, viso die Christi. Ioan. 8.g. 20.e. *Ori.s.Mat.ca.13.*

Gaudium de natiuitate Christi. Gaudium dandum auditui Dauid, & aliorum veterum patrum, erat de natiuitate Christi, quem venturum credebant, & sperabant. Psal. 50. *Arn.s.Ps.50.*

Gaudiũ gẽtium conuersarum. Gaudium onagrorum, idest, gentilium facta est Iudæa. Isaiæ 32.c. quia Iudæis abscissis per incredulitatem, insiti sunt gentiles fidem suscipientes. *Hie.s.Isa.32.*

Gaudium de baptismo. Lætari in fluminibus Iordanis, est gaudere in baptismo. Psal. 65. Isa. 35.a. *Glo.ord.s.Psal.65*

Accipere chrisma. Exhilarare faciem in oleo, est recipere sanctum chrisma. Psal. 103. Vel exhilaratio faciei in oleo est, quum est gratia quædam perspicua hominũ, ad homines quæ quodam nitore amorem conciliat. *Arn.s.Ps.103.* *Aug.s.Ps.103.* *Gratia faciei ad homines.*

Concordans caro spiritui ad laudem Dei. Exultant cor & caro in Deum. Ps. 83. quando caro concordat spiritui in laude Dei. Sic est iucundum bonum habitare fratres in vnum. Psal. 132. *Hie.s.Ps.83.*

Lætitia Iudæorũ in cæremoniis. Lætatus Ionas sub vmbra hederæ. Ion. 4.c. designat gaudium Iudæorum in cæremoniis legis. Vel designat lætitiam Christi super synagoga seruante legem. *Glo.ord.s.Ion.4.* *Lætitia Christi in lege.*

Non gaudentes Iudæi super Christo. Non lætabuntur nouissimi in adolescente rege, quando Iudæi, qui erunt tempore Antichristi ipsum suscipientes, non gaudebunt super Christo. Eccl. 4.d. *Hie.s.Eccl.4.*

Gaudẽs de adulatione. Lætatus Ezechias super nuntiis & muneribus Merodach. Isa. 39.a. designat gaudentem de adulatione: vnde adulatione deceptus ostendit eis omnes thesauros. *Lyra.s.Isa.39.*

Vtendum mũdo quasi non vtamur. Non debet lætari qui emit. Eze. 7.d. hoc est, debet vti hoc mũdo, quasi nõ vtatur. 1. Cor. 7.c *Hie.s.Ezec.7.*

Voluptates aurium. Gaudium tympanorum, & tibiarum, voluptates aurium designat: Et lætantur corde, qui suam consolationem habent in hoc seculo. Gen. 31.d. Iob 21.b. Eccl. 8.c. Isa. 24.b. Ierem. 7.g. 20.d. 25.c. Ezec. 24.g. Hose. 2.c. Ioel. 1.c *Hie.s.Isa.24.*

Cõgregatio hæreticorum. Exultans ciuitas, dicitur congregatio hæreticorum propter superbiam, qua intumescunt. Isa. 22.a. Iob 21.b. Et exultant dæmones de motu bonorum: & supergaudent inimici de peccato & condemnatione hominũ. Ps. 12. 37. Iob 20.a. Eccl. 2.a. Ezec. 25.b. 35.d. Mich. 7.b. Marc. 14.b. Luc. 22.a. 23.b. Lætantur etiam hæretici super murum cocti lateris, hoc est, super fallacibus rationibus, quibus decipiunt simplices. Isa. 16.b. Et lætantur in nihili, hoc est, in idolis, & erroribus. Amos 6.d. Et de perditione fidelium. Abdi.d. Sic exultauerunt super gloria vituli Samariæ. Hos. 10.b. Dicitur autem de præterito, quia eorum exultatio citò præterit. Lætatur inimici dæmones de malo & punitione, qua Deus affligit animas. Thre. 1.g. Dicitur etiam lætificare inimicum animæ, quum eam castigat: quia inde gaudet inimicus. Thre. 2.f. Lætificant etiam regem in malitia sua, hoc est, diabolum & hæresiarchas, qui illis obtemperant. Hose. 7.a. vel Iudæi lætificarunt Pilatum & Herodem tradendo Christum. *Hie.s.Isa.22.* *Bas.s.Psal.37.* *Gaudium dæmonum, & hæreticorum super deceptis.* *Hie.s.Isa.16. & s. Hose. 10. & s. Amos 6.* *Hie.s.Hose.7.* *Rup.s.Hose.7.*

Spes resurrectionis. Cum gaudio sepelientes Tobiam. Tob. 14.d. indicant spem resurrectionis. *Glo.ord.s.Tob.14.*

Exurere, quære Accendere.

Ezechias.

Ezechias, id est, imperium Domini: rex Iuda plurimùm laudatus: cuius tẽpore vidit Isaias visiones, quia manentis sub imperio Domini, est eas videre. Isa. 1.a. fuit attactus elatione quando Chaldæi venerunt ad ipsum propter signum regressionis Solis: vbi designat bonos principes quandoq; tãgi elatione. 4. Reg. 20.a. 2. Par. 29.a. Isa. 36.a 37.a. 38.a. 39.a. Mat. 1.b Vt etiã indicauit Chaldæis omnes thesauros suos, typus est hypocritarũ opera sua laudantiũ. *Hie.s.Isa.1.* *Hypocritæ.* *Gre.8.mor.35.*

Ezechias etiam interpretatur fortitudo Domini: de qua nascitur sermo Domini: & de sermone Domini magnitudo Domini, & de magnitudine Domini humilitas. Sopho. 1.a. *Hie.s.Soph.1.*

Ezechiel.

Ezechiel, id est, imperium Domini: filius Buzi, id est, contemptus, insignis propheta tempore captiuitatis Babylonicæ, satis notus in sua prophetia. Cœpit prophetare cùm esset triginta annorum: iuxta fluuium Chobar, designans Christum, qui cùm esset triginta annorum, venit ad baptismum: ac deinceps cœpit prædicare cum potestate, & imperio: qui filius Buzi, hoc est, contemptus dicitur, quia cõtemptui erat Iudæis, præcipuè principibus, & postmodum etiam hæreticis. Ezec. 1.a. 24.g. Vel Ezechiel interpretatur roboratus à Deo, & Christus est Dei virtus, & Dei sapientia. Et quum apertum est os eius post vastatam Hierusalem, designat prædicationem Christi dilatatam in mundo post euersam Hierusalem. Ezech. 33. *Christus.* *Ori.s.Eze.ho.5.* *Gre.s.Eze.ho.2.* *Hie.s.Ezec.1.33.*

Prælatus. Vt autem Ezechiel perfodit parietem. Ezech. 8.d. designat prælatum examinantem vitam subditorum. *Gre.29.mor.4.*

FABA.

Dioscorides.
Cle. Alex. 3. strom. ex Theophras. de causis naturalib.

FABA est legumen notum, quod excitat inflationem stomacho, ægréque concoquitur: tumultuosaque facit somnia: est mediæ naturæ inter calidum & frigidum, confert tussi & inflãmationibus: Pythagories est cibus detestabilis. Fabæ, si comedantur, steriles efficiunt mulieres. Et fabarum siliquæ, si ponantur ad radices arborum, quæ nuper plantatæ sunt, eas exsiccant: Quin & gallinæ domesticæ, quæ eas assiduè comedunt redduntur steriles.

Hie. s. Ezec. 4.

Fabam inter alia obtulit Berzellai regi Dauid in deserto. 2. Reg. 18. g. Et Ezechiel sumpsit fabam inter alia, in præsignanda obsidione Hierusalem. Ezec. 4. c. Sunt fabæ cibus iumentorum, quibus venter inflatur, & mens opprimi dicitur.

Faber, Fabricare, Fabrica.

FAber est generale nomen iis, quorum opera circa duram versatur materiam, & in opificio suo, malleo vtuntur: & dicuntur fabricare, quum aliquid operantur.

Hie s. Matt. can. 14. *Amb. ser. 16. & s. Luc. 3.* — *Deus.*

Faber dicitur Deus, qui fabricator est mundi, & arcæ, & tabernaculi: & eius securis ad radices arborum posita est: vnde & Christus dicitur filius fabri. Matth. 13. b. Et ipse fabricatus est surdum, & mutum: videntem & cæcum. Exod. 4. c. Iob 34. b. 37. c. Psal. 77. Cant. 7. a. Eccl. 11. b. Mar. 6. a.

Hie. s. Zach. 1. — *Angeli. Virtutes. Doctores. Euangelistæ. Dæmones.*

Fabri quatuor. Zach. 1. d. qui erãt angeli, significare possunt quatuor virtutes, quæ destruũt vitia, & affectus animi inordinatos, vt crescat ipsa fabrica virtutum: vel sunt doctores dissipantes errores: vel secundum aliquos, quatuor Euangelistæ Fabrefacta vasa ex ære. Exod. 27. a. dici possunt instituti prædicatores. Vel fabri quatuor, erant dæmones, principes regnorum gentilium.

Rup. s. Zac. 1. — *Legis doctor.*

Faber translatus in Babylonem. Ierem. 24. a. est legis interpres, & doctor.

Gre. s. 1. Reg. 13. — *Doctus scientiæ seculari.*

Faber etiam ferrarius, dici potest eruditus in scientiis secularibus. Gen. 4. d. Et non inuenitur faber ferrarius in Israel, quũ in ecclesia non sunt viri eruditi in scientiis secularibus. 1. Reg. 13. d. Nehem. 9. e. Eccl. 38. c.

Hie. s. Isa. 40. 54. & s. Eze. 27. — *Hæresiarcha Diabolus.*

Faber ferrarius, seu etiam ærarius, & faber sculptilium, est hæresiarcha, & omnes fabricatores errorum: & ipse diabolus. Deut. 4. d. 4. Reg. 17. c. Sap. 13. c. Isa. 40. e. 41. b. 44. b. d. 45. c. 54. d. Baruc. 6. a. Ezec. 21. g. 43. b. Zach. 1. d. Fabrefactum autem ferrum, sunt rationes dialecticæ hæreticorum. Eze. 27. d. Et fabricatores mendacij, sunt hæretici. Iob 13. a. Et fabricatum idolum in similitudinem palmæ, sunt errores hæreticorum, quos ipsi componunt ad similitudinem doctrinæ ecclesiæ. Iere. 10. a.

Gre. 11. mor. 15. — *Errores hæreticorum.*

Gre. s. 1. Reg. 8. — *Inuentores malorum.* — *Instructores bonorum.*

Fabri armorum regis, in malum, sunt inuentores artium nocendi: & fabri curruum, sunt inuẽtores formarum, quibus mala illa inferatur. 1. Reg. 8. c. Fabri autem curruum in bonum, sunt qui in mentibus auditorum rectæ intentionis altitudinem exigunt, & fabri armorum, qui dant acuta consilia contra tentationes dæmonum: vt qui dicunt illud. Eph. 6. c. Sumẽtes scutum fidei, in quo possitis tela inimici ignita extinguere. Hi etiã fabricant caulas ouium vt defendant subditos à luporũ incursu. Num. 32. c. Iudi. 5. c. 4. Reg. 12. c. 22. a. 2. Paral. 24. c. 34. d.

Hie. s. Ezec. 16. — *Peccans impudenter.*

Fabricat sibi lupanar Hierusalem. Ezech. 16. d. quum quis impudenter peccat, & omnibus se tradit erroribus, idque in capite omnis viæ, hoc est, in libris sacræ scripturæ.

Hie. s. Ezec. 43. — *Non discernentes sacra à prophanis.*

Fabricantur limen suum iuxta limen Dei, qui non faciunt discrimen inter sanctum & profanum. Ezec. 43.

Aug. s. Ps. 128. Greg. 2. pasto. 2. — *Machinantes fraudes in bonos. Onerosi prælati.*

Fabricant peccatores supra dorsum bonorum, quum machinantur fraudes ad auferenda ab eis temporalia, quæ illis retro sunt, quasi in dorso: vel quia persequuntur bonos, qui eos tolerant. Vel illi fabricant supra dorsum prælati, quos quum ipse corrigere nequeat, quasi superimpositum onus portat. Psal. 128.

Fabricatæ culinæ in domo Domini, subter porticus atriorum. Ezech. 46. g.

Glo. ord. s. Exo. 28. — *Coniunctio fidei & operum.*

Fabrefacta iunctura rationalis, & superhumeralis, cõiunctionem fidei & operum designare potest. Exod. 28. d.

Glo. ord. s. 3. Reg. 6 — *Institutio fideliũ in ecclesia.*

Fabrefacta iunctura tabularum, & fabrefacta ligna, institutionem fidelium in ecclesia significare possunt, vt apti sint ad ædificium Ecclesiæ. 2. Reg. 6. b. 20. c. 3. Reg. 6. c. Et fabrica domus Domini. Ezec. 23. c. est institutio ipsius ecclesiæ. Ad hęc pertinet carpentarium opus. Exod. 35. d.

Glo. ord. s. Eze. 41. — *Scientia in ecclesia.*

Fabrefacta Cherubim. Ezech. 41. c. plenitudinem scientię in ecclesia designat, ab instructore habitam.

Glo. ord. s. Ezec. 15

Non fabricatur paxillus ex vite. Ezech. 15. a. vbi designatur peccatorem à Christo separatũ, ad nihil esse aptum, nisi ad æternum ignem.

Fabula, Fabulari.

FAbula, est propriè sermo & rumor populi, & res passim diuulgata, siue vera sit, siue falsa. Dicitur etiam fabula narratio ad delectationem, & vtilitatem conficta, etiam si non sit verisimilis.

Doctrina hæreticorum.

Fabulationes dici poſſunt idololatria,& adinuentiones præter ſacram ſcripturam, qualis eſt doctrina peruerſa hæreticorum.Pſ.118. Quę & fabulæ aniles dicuntur.1.Tim.1.a.4.b.2.Tim. 4.a.Tit.1.d.2.Pet.1.c.

Aug.ſ.Pſ.118.

In fabulam dantur boni malis in hoc mundo.Deu.28.d.3.Reg.9.b.Tob.3.a.Eccl. 20. c.Et etiam,qui prius erant in honore,quando veniunt in publicum contemptum.

Facere.

Ori.ſ.Ier.ho.1.5.
Aug.5.de Trin.8.
Hil.ſ.Pſ.134.
Aug.epiſt.120.
Hie.ſ.Ier.10.

FAcere,dicit actionem tranſeuntem in materiam extra ipſum facientem : & operari , ſicut agere,dicit actionem manentem in ipſo agente. Eſt autem facere,aliquid in rerum natura producere,ſiue ſecundùm formam ſubſtantialem,ſiue accidentalem , aut ſecundùm materiam & formam,vt in creatione:vnde generalius eſt facere , quàm creare. Facere autẽ propriè competit Deo:vt Deus fecit cælum,& terram.Gen.1.Exo.20.b.Et dicitur feciſſe hominem quantum ad animam , quam fecit ad imaginem & ſimilitudinem ſuam : formaſſe verò quantum ad corpus.Gen.1.c.2.c.Et fecit os hominis , quia dedit rationalem ſermonem homini.Exo.4.c.Et fecit omnia,quæ voluit,etiam in homine conuerſo.Pſ.134.Et fecit mirabilia & oſtenta in Ægypto,& coram Pharaone,& coram populo & Ægyptiis. Exo. 3.4.14.15. 19.34.Et fecit Deus terram in fortitudine ſua , cùm dedit robur homini : & cùm per Filium, qui eſt Dei virtus terram firmauit. Ier.10. b.27. a.Ioan.1.a.Et dicitur factor operis , hoc eſt, formator hominis.Iſ.29.Et dicitur feciſſe hominem,vt lutum:quia ex anima & carne , quaſi ex aqua,& puluere ipſum conſtituit.Iob 18.a.Ipſe fecit arcturum,& Oriona, &c.Amos 5.b.

Cæterùm facere interdum eſt adducere.Nu.20.a. Quare feciſtis nos aſcendere,&c. Celebrare.Exo.12.g.Et facere phaſe Domini.Colligere.Acto.9.d. Concilium fecerunt in vnum. Collocare.Leu.16.b.Duos hircos ſtare facies.Committere.Gen.3.c. Quare hoc feciſti ? Cõpellere.3.Reg.14.d.Peccare fecit Iſrael.Conferre.Exo.21.b.Iuxta morem filiarum faciet illi. Conficere.Exo.12.f.Fecerunt ſubcinericios panes. Conſtituere. Gen. 12. a. Faciamque te in gentem magnam.Condere.Gen.6.a.Fac tibi arcam de lignis.Creare.Gen.2.a.Fecit Deus firmamentum.Dicere.Tob.5.d.Fecit Tobias Vale,patri ſuo.Dirigere.Iſa. 4.a.Rectas facite ſemitas Dei noſtri.Educere.Iud.6.b.Ego vos feci conſcendere de Ægypto.Efficere.Exod.5.d. Fœtere feciſtis odorem noſtrum.Elongare.3.Regum 13.c.Longos faciam dies tuos.Erudire. Tob.12.c.Facit inuenire vitam æternam.Tollere ac remittere.Deut. 32. d. Ceſſare faciam ex hominibus memoriam eorum.Imperare.Num.21.b.Fac ſerpentem æneum.Implere.Gen.6. d.Fecit Noe omnia,quæ præcepit Dominus.Imponere.2.Par.10.c. Quod ego grauius faciã. Inferre.Num.21.g.Facieſque illi,ſicut feciſti Seõ.Irritare.Gen.17. b. Quia pactum meum irritum fecit.Iudicare.Gen.18.d.Nequaquàm faciam iudicium hoc.Manifeſtare.Deu.4.e.De cælo audire te fecit vocem ſuam.Miſereri.Geneſ.19.d.Miſericordiam,quam feciſti mecum. Mundare.Iob 14.a.Quis poteſt facere mundum de immundo?Occidere.Iſa. 37. b.Corruere eum faciam in gladio.Sacrificare.Leu.15.b.Faciet vnum pro peccato.Oſtendere. Ioan. 19. b. Quia filium Dei ſe fecit.Parare.Geneſ.26.f.Fecit eis conuiuium.Obedire.Exod 29.f.Omnia quæ præcipio tibi,facies.Perficere.Exo.17.c.Fecit Ioſue , vt loquutus erat Moyſes. Permittere.Deut.31.a.Facietque eis Dominus,ſicut fecit Seon.Perſcribere.1.Mach.11. c. Vt immunem faceret Iudæam.Præuaricari.Gen.44.b.Peſſimam rem feciſtis.Priuare.Gen.42.g. Abſque liberis me eſſe feciſtis.Producere.Leu.25.c.Faciet fructus ſeptem annorum.Sublimare. Deut.26.d.Et faciam te excelſiorem cunctis.Suſcitare.Deut.32.f.Ego occidam,& ego viuere faciam.Transferre.Thr.3.a.Vetuſtam fecit pellem meam.Tentare.2.Mac.10. e. Impetum fecerunt in munitiones.Vlciſci.Eze.25.c.Pro eo,quòd fecit Idumæa vltionem.Facere ſaluũ, aut ſanum,eſt ſaluare,aut ſanare:Facere votum,vouere:Factum eſſe,accidere,Gen.4.a. Factũ eſt autem poſt multos dies.Factum autem,eſt geſtum.Ioſue.20.b. Cauſam reddens facti ſui.

Incarnatio.

Ori.ſ.Iſ.ho.5.& ſ. Mat.ho.20.
Hie.ſ.Iſ.10.12.
Hil.ſ.Pſ.54.
Cyr.6.ſ.Ioan.15.
Amb.Apo.Dauid.5.

Fecit Deus ſurgere iuſtitiam ab Oriente. Iſ. 46. d. quando Pater miſit è ſinu ſuo Filium in hunc mundum.Et faciens homo rex nuptias filio ſuo , eſt Deus pater dans Eccleſiam ſponſam Chriſto.Mat.22.a.Et fecit Deus conſummationem , & abbreuiationem , quando filius Dei factus homo abbreuiatus conſummauit legem,& dedit breue præceptum charitatis. Iſ. 10.f.Et fecit Dominus lutum ex ſputo & puluere , cùm Verbum caro factum eſt.Ioan. 9. a. Fecit Dauid abſconditè verbum Bethſabee & Vriæ,Chriſti incarnationem, & redemptionẽ occultè factam deſignat.2.Reg.12.b.Et faciendi tempus,erat tempus incarnationis , & conuerſationis Chriſti in hoc mũdo. Pſ.118.vnde & factus dicitur in ſalutem , cùm factus eſt homo.Iſ.12.a.Et faciens iter Samaritanus,eſt Chriſtus in hoc mundo conuerſans. Luc.10. f. Et fecit voluntatem Patris in Babylone,hoc eſt in mundo.Iſ. 48. b. quod ad literam dicitur de Cyro.Factus autem Spiritus Domini in Iephte,eſt Spirituſſanctus in Chriſto.Iud.11.c.Et facta manus Domini ſuper Ezechielem,incarnationem filij Dei deſignat.Ezec. 1.a.Fit quoque manus Domini in Philiſthæos,quum Chriſtus opprimit dæmones.1.Reg.7.c.Et faciens ſibimet vmbraculum Ionas,vt non alius cum ipſo habitaret,deſignat Chriſtum , qui non habet parem in mundo.Ion.4.b.

Cõuerſans Chriſtus in mundo.

Spirituſſanctus in Chriſto.

Aug.q.in Iud.49.
Gre.ſ.Eze.ho.2.& ſ.1.Reg.7.
Hie.ſ.Ioan.4.
Arn.ſ.Pſ.67.85.
Ori.ſ.Ier.ho.11.
Aug.epiſ.85.
Hie.ſ Ier.23.& ſ. Iſa.9.
Amb.de fide.5.& ſer.16.& ſ. Luc.10
Ori.ſ.Mat.ho.29.32.

Dans crucem & paßionem Chriſti.

Iuſtificatio per Chriſtum.

Iudex Chriſtus.

Fecit Deus nobis ſignum in bonum,quum dedit nobis crucem,per quam ſaluemur. Pſal. 85.Et fecit iter proſperum,quum per crucem & paſſionem Chriſti,certam nobis præparauit ſalutem.Pſ.67.Fit nobis Chriſtus iuſtitia,quum per ipſum iuſtificamur.1.Cor.1.d. Fecit autẽ ipſe iudicium & iuſtitiam,quia Pater non iudicat quenquam,ſed omne iudicium dedit Filio. Ier.23.b.Et factus eſt principatus Chriſti ſuper humerũ eius,quia portauit crucem , vel quia

fortiter sustinuit passionem. Il.9.b. Et factus est opprobrium vicinis suis, hoc est, Iudæis, & gentibus non ei adhærentibus. Psal.68. Et raucæ factæ sunt fauces Christi in cruce. Et ipse factus est extraneus fratribus suis, hoc est, Iudæis, quia eos reprehendebat, quibus etiam factus est in parabolam. Ps.68. dicitur Christus factus, sicut qui colligit racemos post vindemiam: quia pauci recipiunt fructum passionis eius. Mich. 7. a. Dicitur etiam Deus fecisse longè à Christo notos eius, quando permisit eum relinqui ab Apostolis in passione. Ps.87.

Hil.s.Ps.68. *Hie.s.Psa.87.* *Opprobria Christi.* *Relictus Christus solus in passione.*

Fecit Deus pater saluum filium suum, quum eum suscitauit post passionem à mortuis. Ps. 54. Et factus lapis in caput anguli, est Christus, qui est fundamentum duorum populorum. Ps.117. Mat.21.d.

Resurrectio Christi.

Facit Verbum Dei omnia, quæ vult Deus: quia Christus in omnibus obtemperat Patri: & verbum prædicationis conuertit, quos Deus vult. Isa. 55. Faciens autem moram sponsus, est Verbum Dei non tam cito veniens ad consummationem vitæ credentium. Mat.25.a.

Glo.ord.s.Is.55. *Obedientia Christi.*

Faciens Noe arcam, designat Deum, aut Christum instituentem ecclesiam. Gen.6.b. dicitur autem Deus peculiariter fecisse credentes in gloriam suam. Isaiæ 43.b. Psal. 21. Et fecit lunam in tempora. Ps.103. Hoc est, Ecclesiam ad tempora persecutionis & pacis. Et fecit mirabilem terram Gessem, hoc est, Ecclesiam. Exo.8.f. Facere tabernaculum, aut sanctuarium & tentorium, est instituere Ecclesiam militantem: quia tabernaculum, est ambulatorum. Exod.25.26. 35. 36. 37. Et erat faciendum secundùm exemplar monstratum in monte: hoc est, secundùm conformitatem, & imitationem Christi. Exo.25. Et fiunt tabulæ in opere tabernaculi, quum instituuntur homines intra Ecclesiam: vt per charitatem copulari possint. Exod. 35.c. Et fiunt ansulæ in cortinis, ad designandam proximorum charitatem. Exo.26.a. Fit etiam velum in tabernaculo, quia nunc per fidem ambulamus. Et facere spatium ecclesiæ, est ipsam dilatari ad gentes. Is.49.e. Et facere longos funiculos eius, est extendere prædicationem. Is.54.a.

Amb.4.Exam.2. *Hil.s.Is.49.* *Institutio ecclesiæ.*

Facere pacem, est conciliare. Fecit pacem Deo fortitudo eius: quia Christus reconciliauit mundum Deo. Is.27.d. Aut iuxta Septuaginta, Faciunt habitatores synagogæ, id est, Apostoli, pacem illi, id est, Christo, quia prædicant mundo pacem, reconciliantes ipsum Christo. Et Deo competit facere pacem. Isa.45. a hoc est, subiicere appetitum hominis rationi. Et fecit Christus vtraque vnum. Eph.2.c. Et pacem iis, qui longè, & iis, qui propè, quia vtrunque populum reconciliauit Deo. Is.57.d. Eph.2.d. Et facit pactum pacis cum ouibus. Eze.34.f.

Hie.s.Is.27. *Basi.quod Deus non est causa mali.* *Hie.s.Eze.34.* *Reconcilians Christus mundum Deo.*

FacitDeus opus suum, quum miseretur: facit verò opus alienum, quum castigat: quia proprium Dei, est misereri: nec castigaret, nisi essent peccantes. Et facit mirabile cōsilium suum, quum castigat, & miseretur. Isa. 28.f.g. Et facit auditam misericordiam suam, quum dicit alicui, Remittuntur tibi peccata tua. Ps.142. Et facit benignè, quum liberaliter miseretur. Psal. 50. Et non facit furorem iræ suæ, quū nō castigat secundùm meritum, sed miseretur. Hos.11.c.

Hie.s.Is.28. & s. Hos.11. *Misericordia Dei.*

Fecit Deus mirabilia, in incarnatione, passione, resurrectione, & ascensione Christi, &c. Ps. 32.77.97.135. Is.25.a.64.a. Non fecit autē mirabilia mortuis, quia Christi miracula non profuerunt obstinatis. Ps.87.

Arn.& Hie.s.Ps.97. *Aug.s.Ps.87.* *Incarnatio, Resurrectio, Ascensio.*

Facta est lux primo die, hoc est, prima ætate infantiæ, qua homo producitur in lucem: vbi etiam designatur prima ætas mundi, quæ fuit ab Adam vsque ad Noe: Vel facta est lux fidei, quando quis prius visibilibus credit: propter quam fidem Dominus visibiliter apparere dignatus est. Vel facta est lux, quum creatura intellectualis conuersa est ad Deum. Gen.1.a.

Aug.de Gen. cōtra Manich.23.25. *Bed.s.Gen.1.* *Prima ætas hominis & mundi.* *Fides.*

Fecit Deus luminaria magna, quando misit Spiritumsanctum in igneis linguis. Genes.1.b. Et facit Dominus conuiuium in monte Sion, quando in ecclesia, dat sacramenta & dona Spiritussancti, &c. Is.25.c. Fecit etiam Deus angelos spiritus, quādo Apostolos impleuit Spiritusancto. Ps.103. Hunc Spiritum posuit in medio Israel, quum educeret eos de Ægypto qui ductor eorum fuit. Is.63.c.

Aug.13.confes.19. *Hie.s.Is.25.63.* *Arn.s.Ps.103.* *Missio Spiritussancti.*

Fecit Deus cælos intellectu. Ps.135. quando fecit spirituales non solum credere, sed etiam intelligere diuina. Et facit matutinam nebulam, quum dat in hac vita cognitionem sui obscuram. Amos 4.d.

Aug.s.Ps.135. *Faciēs spirituales intelligere.*

Fecit Deus Iacob in gentem magnam in Ægypto, quum multiplicauit Christianos in hoc mundo: & cum fecit in ecclesia viros excellentes virtute. Gen. 46.a. Sic facturus erat Mosen in gentem magnam. Exo.32. c. Facit etiam in gentem magnam eos, quibus dat immortalitatem. Et facit gentem vnam, hoc est, vnam ecclesiam ex omnibus. Eze.37.d.

Hie.s.Amos 4. *Ori.s.Gen.ho.15.* *Phil.de mig. Abr.* *Amb.2.de Abr. 1.* *Multiplicatio fidelium.*

Fecit Deus iudicium in diis Ægypti, egredientibus filiis Israel. Exo.12.b. quia egredientibus nobis de Ægypto errorum, idola corruunt, & omnis peruersarum doctrinarum structura concutitur. Et dicitur fecisse sibi nomen gloriæ, quum glorificatur ab iis, quos liberauit. Isa. 63.e. Et fecit iudicia in Moab, quum eos conuertit. Ezec.25.c. 30. e. Fecit è diuerso iudicia in populum Iuda, quando eos destruxit. Ezechiel. 5. b. Et fecit Deus velut inanē iudices terræ, quando inanes eos esse ostendit. Isaiæ 40.f. Et facit quiescere superbiam infidelium, quum confundit hæreticos. Isaiæ 13.c. Et facit de persequentibus iudicium, quum confundit dæmones. Ps.118. Et faciet iudicium inopis, quum ob passionem Domini, impij iudicabuntur: & vindictam pauperum eorum, qui clamant: Vindica sanguinem nostrum, &c. Psal. 139.145. Et faciet iudicia sua in terra, quando in iudicio condemnabit malos. Isaiæ 26. b. Et faciet Deus auditam gloriam vocis suæ, quum omnes in iudicio vocem maiestatis Christi audient, alios glorificantis, alios condemnantis. Is.30.g. Et faciet tunc desertū mare increpatione sua: cùm

Glo.ord.s.Exo.12. *Hie.de mansio.& s.Ezec.5.& s.Is.13.26.30.40.50.* *Hil.s.Ps.118.139.* *Ori.s.Mat.ho.35.* *Destructio errorum.* *Destructio Iudææ.* *Confusio hæreticorum.*

dicet,

Cõdemnatio malorũ in iudicio. dicet, Ite maledicti. Is.50.b. Quanquàm & desertum facit mare, quum tollit à bonis omnem amaritudinem seculi. Et efficit sagittas suas ardentibus, quum ex ardore peccatorum elicit ignem punitionis: vt ignis non introducitur nisi in materiam aridam, & dispositam. Ps.7. *Basi.s.Ps.7.*

Dans doctrinã & faciens prædicare. Fecit Deus fulgura in pluuiam, quum dedit lucem doctrinæ Sanctis: & quum fecit doctos prædicare, dando illis prius cognitionem Dei, postea imbrem doctrinæ. Ps. 134. 143. Ier.10.e. Facit etiam fulgura in pluuiam, quando territos nimis, reuocat ad cognitionem & implorationem misericordiæ Dei. Ipse etiam facit niues. Zach. 10. a. Fit autem verbum Dei in gaudium iis, qui ipsum seruant. Ier.15.d. Facere etiam panes de simila triticea. Exo.29.a. est tradere delicatos sensus sacræ scripturæ. *Hie.s.Ps.134. Ori.s.Ier.ho.5. Hie.s.Ier.10. & s.Ps.134. Aug.s.Ps.134.*

Dãs nouum testamentum. Facit Deus noua, quum dat nouum testamentum. Is.43. c. Et ipse fecerat piscinam veterẽ, quando dederat vetus testamentum. Is.22.c. Et fecit Deus os in occulto, quia dedit mysteria Ecclesiæ, sed non omnibus nota. Ps.138. *Hie.s.Is.22.43. Hil.s.Ps.138.*

Quies æterna gloriæ. Facit Deus requiescere bonos super humum suam, hoc est, in æterna gloria. Is.14.a. vbi voluntatem timentium se facit. Ps.144. Et facit inhabitare vnanimes in domo, hoc est, in ecclesia militante, vel triumphante. Psalm.67. Et facit habitare sterilem in domo, quum facit ecclesiam domum, in qua fideles habitant, & ipse in medio eorum. Psalm. 112. Et facit stare cælum nouum, & terram nouam, & semen Israel: quia in fœlicitate, nullam recipient mutationem. Is.66.g. Et facit ibi habitare confidenter: quia in fœlicitate est securitas. Ier.32.g. Facere autem solennitatem hebdomadarum, est celebrare memoriam futuræ quietis. Exo.34.c. Et facere requiescere terram anno septimo, est dare requiem corpori resuscitato in fœlicitate. Exo.23.b. *Hie.s.Is.14.66. Arn.s.Ps.112.*

Mutatio doloris in gemitum pœnitentiæ. Facit Deus cessare gemitum malorum. Isa. 21 a. quum dolorem, quem ex castigatione patiuntur, mutat in gemitum pœnitentiæ: qui iam est cum gaudio. Et dicitur Deus facere malum grande, conuertendo peccatorem, quia facit eum mori peccato. 1. Reg. 6. b. Et facit inhabitare diluuium, quum dat lachrymas pœnitentiæ. Ps.28. Et facit viuere, quum animam à morte peccati viuificat. Deu.32.f. Facit etiam tremere terrã, quum excitat cordis compũctionem. Ps.103. Facere etiam subcinericios pànes, est exercere opera pœnitentiæ. Exo.12.f. *Gre.s.1. Reg.6. Basi. quòd Deus nõ est causa mali.*

Facit Salomon, id est, Christus Cherubim in parietibus templi. 3. Reg. 6. d. quum electos suos Dominus ad regulam scripturarum sanctarum, in quibus est multitudo scientiæ, vitam suam dirigere donat: & quum in hoc mundo castitatem angelicæ conuersationis, pro modulo suo facit imitari. Palmas facit, quum memoriam æternæ retributionis, eorum mentibus infigit. Facit picturas prominentes de pariete, quum multifarias virtutum operationes fidelibus tribuit. *Glo.ord.s.3.Reg.6.*

Doctrina sublimior. Faciunt oculi sponsæ auolare sponsum, quum ipsum sequuntur ad sublimia, quæ alij capere non possunt: quemadmodum si doctor sequens alicuius discipuli perspicacitatem, prætermissis rudioribus, sublimia differat. Cant.6.b. *Amb.de Isaac. 7.*

Generatio multorum in fide. Facit Deus parere alios. Is.66.c. quum facit in ecclesia prius sterili, multos per fidem generari. Facit autem Ephraim absque liberis, quum tollit discipulos ab hæreticis. Hos.9.d. *Hie.s.Is.66.*

Implẽs Christus legem. Facit Deus verbum Mosis. Exod. 33. d. quum implet, quæ prædixit Moses. Et facit Iosue, quæ loquutus est Moses. Exod. 17. c. quum implet Christus omnia in lege Mosis prophetata.

Perfectio prophetarum. Fit verbum Domini, & manus Domini in prophetis: vt denotentur perfecti esse verbo & opere. Eze.1.a. Quum autem dicitur facta manus Domini, aut factus Dominus adiutor, &c. intelligendum est, ac si diceret: factum est, vt adiuuaret Dominus, & ita de similibus. Quum autem dicitur: factum est verbum Domini: designatur, ea, quæ dicuntur, esse irreuocabilia, & ineuitabilia, quasi iam facta sint, & pertinentia ad promissiones de Christo factas. *Ori.s.Eze.ho.1. Aug. q.in Nu.51. Rup.5.de Vict. verb.Dei.24.*

Tentatio Christi. Factum est ieiunium Christo in opprobrium. Ps.68. quia tentatus est à diabolo, exigente ab eo etiam adorationem. *Hil.s.Ps.68.*

Fides incarnationis. Facere altare de terra, est credere incarnationem Christi. Et facere altare lapideum, est cõstituere corpus Christi mysticum ex viuis lapidibus. Et facere candelabrum, & lucernas, est prædicare Christum. Exo.20.d.25.c. *Glo.int.s.Exo.20.*

Institutio sacerdotum. Faciunt vestes sanctas Aaron, quum docent Apostoli & doctores, quales debeant esse sacerdotes. Exo.28.a. Et faciens Samueli mater eius tunicam paruam, est ministrans indumenta iustitiæ, iuxta cuiusque capacitatem. 1.Reg.2.d. *Gre.s.1.Reg.2.*

Caro obtẽperans spiritui. Sequi inspirationem. Fit voluntas Dei sicut in cælo, ita in terra, quum corpus obtemperat spiritui ad bona opera: & quum Ecclesia facit voluntatem Dei, sequens caput suum Christum. Matt. 6. b. Facere autem voluntatem Dei, est facere opera, quæ nobis inspirat, & in nobis operatur eius voluntas. *Aug.2.ser.domini in monte. Fulgen.de dupli. prædestinatione.*

Dispersio Iudæorum. Fecit Dominus longè homines ab Hierusalem, quum dispersit Iudæos per orbem. Is. 6.d Et facit desertos montes & colles, quum perdit Iudæos & superbos, aut ipsam superbiam. Is.42.c. Et facta est Saron sicut desertum quum Hierusalem destructa est, nec erãt in illo populo facientes fructum operum. Is.33.b. Et facta est habitatio Iudæorum deserta, quum Hierusalem desolata est. Ps.68. Et facta est palpatio in Iudæa, quum relicti sunt in tenebris: & facta est gaudium onagrorum, hoc est, gentium, quæ illis abiectis admissæ sunt ad fidem. Is. 32. c. Et factus dicitur populus Iudæorum longè à sanctis, quia per infidelitatem longè recessit à cultu Dei. Ps.55. in titulo. Non facit Deus consummationem Iudæorum, quia non in totum *Hie.s.Is.6.32.33.42. Hil.s.Ps.55. Hie.s. Ier.5. & s. Is.63.*

perdidit populum illum: & quia reliquias eorum saluabit. Ierem. 5. c. Facti sunt autem Iudæi quasi in principio, quum destructum est templum, quod in principio non habebant. Isa. 63. d.

Rup. 3. s. Gen. 27. Fecit Deus tunicas pelliceas Adæ, & Euæ, quum fecit eos mortales, & tunicis pelliceis indigentes propter frigus. Gen. 3. d. *Mortalitas hominis.*

Gre. 32. mor. 10. Fecisse dicitur Deus Behemoth cum homine. Iob. 40. b. quia tam angeli, quàm homines sunt supra cæteras creaturas rationalis, vel intellectualis naturæ. *Diabolus intellectualis naturæ.*

Hie. s. Is. 14. Facit Deus interire fame, in malum quidem, quum tollit verbum Dei à non merentibus audire. In bonum verò, quum aufert mala verba, & occasiones, quibus carnalis & vetus homo malè viuebat: vt moriatur vetus homo, & viuat nouus. Is. 14. g. *Tollens verbum Dei. Tollens occasiones peccati.*

Hie. s. Is. 63. Aug. s. Ps. 106. Facit Deus errare malos in viis suis, quum cessat à castigando: vnde fit, vt magis errent. Itē quum relinquit eos in reprobum sensum ire. Ps. 43. 106. Is. 63. d. Hos. 2. c. *Cessans flagellū*

Hie. s. Hos. 6. Cùm dicit Deus, quid faciam tibi Ephraim? &c. ostendit se fecisse quicquid debuit, & amplius. Hos. 6. b. Mich. a. *Dei in obstinatis.*

Hie. s. Nah. 1. Non facit Deus innocentem mundando. Nah. 1. a. quia quem mundat, per hoc quod mundat, ostendit non fuisse innocentem. *Conuincēs Deus omnes peccati.*

Hie. s. Nah. 1. Facit Deus consummationem loci diluuij, quum cessare facit pœnam vindictæ. Nah. 1. b. *Cessatio vindictæ.*

Gre. 19. mor. 4. Fecit Deus ventis pondus. Iob 28. d. quando dedit animabus grauitatem, ne cordis euagationem patiantur. *Grauitas animæ contra leuitatē.*

Glo. int. s. Exo. 30. Facere labium æneum, est instituere baptismum. Exo. 30. b. Item compunctionem, & confessionem, quibus sæpe debent lauari sacerdotes. *Institutio baptismi compunctionis, & confessionis.*

Facere coronam, & vectes mensæ. Exo. 30. b. Vide Corona, & Vectis.

Glo. int. s. Exo. 30. Facere oleum vnctionis, & etiam thimiama. Exo. 30. c. d. est præstare cultū debitum Deo: iuxta cuius compositionē non debet fieri oleū, aut thimiama in alios vsus: quia cultus latriæ soli Deo est exhibendus. Est etiam per gratiam exercere virtutes, quibus non vngitur caro, quia non conueniunt hæc amantibus voluptates carnis. *Dare Deo cultū debitum. Exercere virtutes.*

Hie. s. Ier. 17. Facere opera sex diebus, est bene operari in hac vita: & non expectandum sabbatum, aut dies festus: quia post hanc vitam non erit locus operandi. Nihil etiam operis faciendum in sabbato, quia non est peccandum in diebus Deo dicatis, hoc est, toto tempore huius vitæ, quod nobis ad eius obsequium concessum est. Exo. 12. 16. 18. 20. 31. 35. Ier. 17. c. *Bene operari in hac vita.*

Ori. s. Gen. ho. 1. & s. Ps. 36. ho. 1. & s. Mat. ho. 19. & s. Luc. ho. 22. Hie. s. Is. 55. 65. Gre. 8. mor. 35. Faciens semen herba, est cùm virtutes radicantur in corde. Genes. 1 b. Et facit imber, & nix germinare, quum verbum Dei in mente susceptum, germinare facit animam. Isa. 55. c. Facere quoque bonitatem, est producere fructum spiritus. Ps. 33. 36. Et facit fructum vinea, quum quis facit opera digna regno Dei, & fructus dignos pœnitentiæ. Matth. 3. b. 21. Luc. 3. c Et facere fructum sursum. Is. 37. f. est per efficaciam operis, recta, quæ cogitauit, ostendere. Facere etiam voluntatem Dei, est eius præcepta seruare, ac etiam consilia. Psal. 39. 142. Faciunt etiam *Hie. s. Agg. 1. & s. Zach. 6.* bonas vias suas, qui bene operantur. Ier. 7. a. Et facere iudicia Dei, est eius præcepta seruare. Ezec. 11. b. Et facere opus in domo Domini, est bene operari. Agge. 1. d. Et facit coronas ex auro & argento ad ornandum pontificem, qui opera pœnitentiæ, & virtutum exercet, quibus in ipso dicitur Christus coronari. Zac. 6. c. 2. Timot. 4. b. Iacob. 1. b. *Radicare virtutes in corde. Bene operari.*

Phil. 2. alleg. Gre. s. 1. Reg. 2. 10. Hie. s. Is. 26. Arn. s. Ps. 106. Faciens Abraham, quæ dixerit ei Sara, designat eos, qui libenter consulentem virtutem sequuntur. Gen. 21. b. Sic faciens Moses, quæ suggessit Iethro, docet exequenda esse, quæ suggerit lex naturalis: & quòd recta consilia etiam ab Ethnicis sunt suscipienda. Exo. 18. d. Hoc est facere iuxta cor Dei, quia facere voluntatem Dei. 1. Reg. 2. g. Et faciens Saul, quę ostendit Samuel, est prædicator imperans aliis, quæ didicit. 1. Reg. 10. b. Facere autem bene, aut malè, est prodesse, aut nocere aliis. Isa. 41. f. Et facit salutes, qui exercet opera misericordia Dei di-*Hil. s. Ps. 59. Amb. s. Luc. 16.* gna. Is. 26. d. Et facientes operationes in aquis multis, sunt verbo, & exemplo multos docentes. Ps. 106. Et facere virtutem in Deo, est vincere dæmones. Ps. 59. Et facere amicos de mammona iniquitatis, est eleemosynis comparare gratiam Sanctorum. Luc. 16. c. *Sequi virtutē cōsulentem. Prodesse, aut nocere aliis.*

Amb. s. Luc. 16. Hil. s. Ps. 67. 118. Hie. s. Is. 57. 58. Arn. s. Ps. 118. Facere vim in regnum cælorum, est voluptates naturales reprimere propter regnum cælorum. Luc. 16. d. Et hoc est facere iter Deo, & rectas facere semitas eius, nempe subiiciendo appetitum rationi, mentem rectè disponere. Ps. 67. Is. 40. a. Et fieri sicut vtrem in pruina, est refrigeratas habere carnis concupiscentias. Ps. 118. Faciunt etiam Apostoli iter populo, quum tollunt omnia impedimenta veniendi ad regnum cælorum. Isa. 57. c. Et facere iudicium, & iustitiam, est subiicere carnem spiritui. Ps. 118. Facit etiam iustitiam, qui imitatur opera Christi. Is. 58. a. Facere etiam iudicium, est nihil absque ratione, & consilio facere: vt antè mens iudicet, quid factura sit, & postea opere compleat. Mich. 6. c. *Reprimere voluptates naturales. Tollere impedimenta regni cælorum. Agere secundū rationem.*

Hie. s. Mich. 6. Lyr. s. Ps. 125. Facti sicut consolati, sunt boni in hac vita; in qua non sunt quidem plenè consolati, sed per spem, sicut consolati, ęternam consolationem expectantes. Ps. 125. *Consolatio imperfecta in hac vita.*

Hie. s. Is. 14. Fit onus visionis propheticæ mortuo Achaz, malo principe: vt ostendatur tunc Deum reuelare nobis mysteria, quum diabolus non regnat in nobis. Is. 14. g.

Glo. ord. s. Leu. 9. Facere holocaustum, aut sacrificium, & facere vitulum, hoc est, sacrificare, est offerre Christum, & passionem eius. Leuit. 9. a. 14. c. Ezech. 43. g. 45. f. Et facere stare duos hircos coram Domino, est offerre Christum Deo patri, confitendo ipsum Deum & hominem. Leuit. 16. b. *Offerre Christū*

Facit

Referuās nobis Christus præmiū Facit sacerdos consumi cineres sacrificij extra castra, quum Christus reseruat nobis bona opera remuneranda in futura vita. Leu. 6. b.

Abiicere curas. Facere decurrere sanguinem columbæ, aut turturis, est paulatim huius mundi curas abiicere. Leuit. 1. d. *Glo. int. s. Leu. 1.*

Bonum pascha. Fieri pascha dicit Christus. Mat. 26. a. vt demonstret nouum pascha à se instituendum. *Ori. s. Mat. ho. 25.*

Carere inordinatis affectibus. Effici sicut paruulum, est carere affectibus inordinatis, & ambitione. Mat. 18. a. *Ori. s. Mat. ho. 5.*

Fecerunt Saulem regem coram Domino. 1. Reg. 11. d. quia tunc doctor subiectorum suorum deuotione colitur, quum ipsi vitam eius acceptam esse Domino recognoscunt. *Gre. s. 1. Reg. 11.*

Eruditus in sciētia seculari. Facere gladios, & lanceas, est eruditum esse in scientiis secularibus. 1. Reg. 13. d. *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Admittere ad coniugium incontinentes. Faciens Cinæus misericordiam cum Israel, cùm ascenderet de Ægypto, designat admittēdos esse ad indulgentiam coniugij eos, qui à libidinosa vita cōuertuntur. 1. Reg. 15. b. iuxta illud 1. Cor. 7. b. Hoc secundùm indulgentiam dico, non secundùm imperium. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Cōuersio animarum maior suscitatione corporū. Fecerunt discipuli Christi maiora quàm Christus, comparando videlicet suscitationem animarum, quam ipsi fecerunt prædicando, suscitationi corporum, quam fecit Christus. Ioan. 14. b. Faciebant autem operationem in aquis multis, quum prædicando populis illos conuertebant. Ps. 106. *Ori. s. Is. ho. 6.* *Hie. s. Ps. 106.*

Copulari animā Christo. Fieri dicitur Hierusalem Deo. Eze. 16. b. quando anima, vel ecclesia illi copulatur, in sponsam assumpta. *Hie. s. Eze. 16.*

Prædicatio. Faciebant filij Iob conuiuia vnusquisque in die suo. Iob. 1. a. quando sanctus quisque prædicator, iuxta mensuram illuminatæ intelligentiæ, mentes audientium epulis veritatis pascit. Vel designabant Apostolos per diuersas prouincias prædicantes. Et facit iter Deo. Psalm. 67. qui prædicando peruia facit illi corda credentium: vel qui viam bonorum operum præparat illi, qui supergressus est occasum, morte deuicta. Faciūt etiam panem suum in risu doctores, qui prædicant populo, quæ eos audire delectat: vel qui prædicant Christum cum iucunditate: quo præsente lugere non possunt. Ecclesiastæ 10. d. *Gre. 1. mor. 16. 20.* *Aug. s. Ps. 67.* *Euc. q. in Ps.* *Hie. s. Ecclesiastē. 10.*

Nimium contēplationi vacare. Faciens Moses moram in monte. Exo. 32. a. designat prælatos nimium contemplationi vacantes: vnde contingit, subditos ad illicita dissolui. *Hie. s. Eze. 39.*

Punit Deus per malos. Facit vallis viatorum obstupescere prætereuntes. Eze. 39. c. quando humiles vident hæreticos habere pro altis errores suos, quos ipsi in imis iacere conspiciunt: vnde & mirantur. *Hie. s. Ioel. 2.*

Obtemperantes venti Deo. Faciunt verbum Dei castra eius, etiam malorum. Ioel. 2. c. quando eius voluntatem puniendo exequuntur. *Rup. 1. s. Gen. 26.*

Facit Deus spiritus, hoc est, ventos esse angelos suos, hoc est, nuncios: quia facit, vt sibi obtemperent, ac si essent nuncij eius. Ps. 103.

Exēpla iustorū post mortem. *Roformata fides Christo suscitato.* Facit comam lignum præscisum. Iob 14. b. quum extinctus corporaliter iustus, ipso suæ passionis exemplo, multorum corda suscitat: & ex fide recta virorem veritatis ostendit, sicut prædestinatum est. Vel Christus fecit comam, sicut quum primò plantatus est: quia illa Apostolorum debilitas, quæ in morte illius expauit, & negauit, & negando aruit, per resurrectionis eius gloriam rursus ad fidem viruit. *Gre. 12. mor. 3. 4.*

Separare fideles ab ecclesia. Faciunt longè fideles à terminis suis, qui eos separant ab ecclesia. Ioel. 3. a. *Hie. s. Ioel. 3.*

Separare legem & prophetas à Christo. Facere tria tabernacula, est separare legem & prophetas à Christo: ideo cùm hoc Petrus diceret, nesciebat quid diceret. Mat. 17. a. *Ori. s. Mat. ho. 3.*

Malè viuere in ecclesia. Facere domum Dei speluncam latronum, est malè viuere in ecclesia. Mat. 21. b. Ier. 7. b. *Ori. s. Matt. ho. 15.* *Hie. s. Ier. 7.*

Cōuerti ad creaturas. Facere sibi sculptile: & facere Deos argenteos, vel aureos, est conuerti ad creaturas, relicto Deo. Exo. 20. 32. 34. Faciunt etiam sibi Deos, quicunque proprios errores statuunt, & Deo præferunt. Ier. 16. b. Et faciunt idola subtilia & imagines masculinas ex vasis Domini, qui ex locis sacræ scripturæ malè coniunctis hæreses conflant. Ezechiel. 16. b. Et faciunt digiti vel manus idola, quum falsis rationibus fingunt errores. Isa. 2. c. 51. d. 44. b. 46. b. Et faciunt Baal ex auro & argento, quod dedit Deus. Hos. 2. b. qui vtuntur sensibus sacræ scripturæ, & eloquentia ad constituendas hereses. Facientes etiam interitum, sunt fabricantes idola, aut errores. Ps. 9. Et facientes lacunas ad capiendos pisces, sunt heretici machinantes rationes ad decipiendos simplices. Is. 19. d. Et fecerunt lacum inter duos muros, qui preferebant doctrinam suam nouo & veteri testamento. Sicut etiam pharisei pretulerunt traditiones suas noue & veteri legi. Is. 22. c. Et faciunt heretici errare Ægyptum, sicut erat ebrius, quum suis cauillis, quasi fascinant simplices, ne verum videant. Isa. 19. c. Et facientes peccare homines in verbo. Isa. 29. f. sunt demones, aut heretici facientes errare in variis dogmatibus. Aut etiam Scribe, & Pharisei suadentes populo, ne crederent in Christum. Et faciunt vim cause humilium heretici, quum cogunt simplices suis erroribus adherere. Is. 11. a. Et facit luscum proximum, qui peruersa docet. Idem est facere abortiuum. Et faciunt ex argento & auro imagines abominationum suarum, qui eloquia Dei, & sensus diuinos ad suos errores peruertunt. Ezechiel. 7. f. 13 a. Amos 5. g. Nah. 2. d. Et faciunt opera deorum, qui colunt idola, & errores, aut faciunt opera grata diabolo. Exo. 23. d. Faciunt etiam idola aurum & argentum, qui colunt auaritiam, que est idolorum seruitus: quod faciebant sacerdotes Iudeorum. Hos. 8. a. *Ori. s. Ier. ho. 4. 12. & s. Eze. ho. 7.* *Arn s. Ps. 9.* *Hie. s. Is. 19. 22. & s. Eze. 7. 16. & s. Hos. 2.* *Rup. s. Exo. ho. 8.*

Auaritia.

Diabolus vexās homines. Factus rex Assyriorum in eradicationem collium, est diabolus carnifex, & vexator hominum: Is. 37. e. Et faciens perdix diuitias, non cum iudicio, est diabolus peruertens malos sine lege. Ier. 17. b. *Ori. s. Exo. ho. 2.*

Basi.s.Ps.37. — *Suadens diabolus superbiam.*

Facere secum benedictionem petit Rabsaces, hoc est, vt ei consentiant, designans diabolum, qui benedictionem reputat, si ei consentiatur. Isa.36.c. Et faciens superbiam, est diabolus, qui suadet superbiam. Ps.100. Et facientes vim animæ, sunt dæmones impellentes eam, postquam semel in peccatum incidit, vt perseueret. Ps.37.

Ori.s.Eze. ho.8. Hie.s.Eze. 16.33. — *Impudenter peccare.*

Faciunt opera meretricis, qui impudenter peccāt: qui etiam dicuntur facere sibi prostibulum in cunctis plateis, sequentes viam latam: & faciunt abominationes, turpissima exercentes peccata. Ezech.16.c.33.f. Et faciunt malum in oculis Domini, qui impudenter peccant, eius vltionem non curātes. Is.66.b. Et facere lateres, est firmare vitia, eaque distinguere, quærendo varias voluptates in eis, secundum diuersos sensus. Gen.11.a. Exod.1. c.5.b. Faciunt etiā consilium non ex Deo, quicunque agunt contra legem Dei. Is.30.a. Et fecit iniquitatem cor fatui, quum Scribę, & Pharisæi trepidauerunt timore, vbi non erat timor. Is.32.b.65.b. Facere autem peccatum cum inferno, est desperare: vt qui noluit à peccato cognito recedere. Is. 28. d. Facere etiam sibi nomen volunt mali, qui prædicant peccata sua. Genes. 11.a. Et faciens populus libenter, quod malè iussit Aaron, designat pronitatem ad malum. Exo.32.a. Et facit voluntatem suam, aut vias suas, qui peccat. Is.58. d. Fiunt autem immobiles quasi lapides, qui in duritiam incidunt incredulitatis. Exo.15. b. Faciunt autem decem iugera vinearum lagunculam vnam: & triginta modij sementis modios tres, quum hæretici & eorum sectatores exercent inutilia opera. Is.5.c. Faciunt etiam iniquam viam suam, qui peccant. Ier.3. g.

Phil.de confus.lin. Hie.s.Is.28.30.32.58. Hie.s.Is.5.

Glo.int.s.Gen.3. — *Excusatio peccati.*

Facientes sibi Adam & Eua perizomata. Gen.3.b. designant eos, qui consarcinant excusationes in peccatis.

Hil.s.Ps.52. — *Peccare.*

Fit homo similis iumentis peccando. Ps. 48. quia subiicit se sensibus, qui sunt homini cōmunes cum brutis, & fit homo inutilis declinando à Deo per peccatum, vt Adam. Psal.52. Et fit vilis plebs Dei, quando prauorum numero crescente, non summa & cælestia, sed abiecta, & terrena sectantur. Thr.1.d. Et fiunt sicut fœnum tectorum, qui operibus carnis, & erroribus insistunt: & sicut fœnum agri, qui facilè cedunt diabolo. Ps. 128. Facti etiam albi rami ficus, ariditatem operum significant. Ioel.1.b.

Hil.s.Mat.can.12 Hie.s.Is.5.43. & s.Eze 16. Amb.ser.73. — *Patientia Dei. Christus passus pro peccatis.*

Facere arborem bonam, aut malam, est iudicare Christum vtilem, aut inutilem. Matt.12.c.

Fecit Israel laborare Deum, & seruire in peccatis suis. Is. 43.d. siue quia Deus patienter sustinuit populum peccantem: siue quia propter peccata Verbum Dei assumpsit formam serui, qua passus est. Faciens etiam spinas vinea pro vuis, est synagoga affligens Christum, quem suscipere, & colere debebat. Isa. 5.a.9. d. Designat etiam ingratitudinem & cætera vitia, quæ quis, pro acceptis beneficiis Deo reddit. Fecit etiam synagoga abominabilem decorem suū, quando cultum Dei vertit in idololatriam: quod etiam dicitur de anima, quæ erat in gratia, & turpiter peccat. Ezec.16.c. Et faciens Hebræus iniuriam proximo, designat Iudæos impedientes salutem gentilium. Exo.2.b. Et filij Eli facientes res pessimas vniuerso Israeli, sunt Iudæi conantes in errorem pertrahere omnes. 1. Reg. 2.e. Et faciunt dolum sicut nouacula acuta. Ps.51. quia nouacula cùm sit ad læuigandam faciem, si vulnerat, dolum facit, ita lingua Iudæorum, quum electa esset ad laudandum Deum, dolum fecit, quando dixit: Crucifige, Crucifige. Et præterea, qui nititur alios à veritate auertere. Iudæi etiam faciunt calumniam aduenæ, pupillo, & viduæ, hoc est, gentilibus. Ier.7.a.

Gre.s.1.Reg.2. Hil.s.Ps.51.

Arn.s.Ps.104. Hie.s.Ier.11. — *Persequentes gentiles Christianos. Non corrigens sacerdos peccātes.*

Facientes Ægyptij dolum in seruos Dei, sunt gentiles persequentes Christianos. Ps.104.

Faciens sacerdos delinquere populum, est expectans alios ad pœnitentiam non corrigendo eos. Leu.4.a. Et facit dilectus Dei scelera in domo Dei, quando propinquiores Deo dignitate peccant. Ier.11.c.

Gre.s.1.Reg.15. — *Perdens libido bona opera.*

Faciens Agag mulieres absque liberis, designat, quòd delectatio luxuriæ instar gladij, dum fructus mentium percutit, cogitationes virtutis, aut bonum operis viuere nequaquàm sinit. 1. Reg.15.g.

Ori.s.Rom.11. — *Iudæi peruersè intelligētes scripturam.*

Fieri mensam Iudæis in laqueum, est ipsos peruersè intelligere scripturas de Christo loquentes: vnde in errorem inducuntur. Ps.68. Rom.11.b.

Arn.s.Ps.108. — *Conuersio peccatorum.*

Fiunt filij peccatoris orphani quando imitatores diaboli conuertuntur ad Christum. Psalm.108.

Glo.ord.s. Iob 27. — *Recipere hic mercedem.*

Facit hypocrita sicut custos vmbraculum, quum operatur, vt hic recipiat mercedem suam. Iob 27.c.

Hil.s.Ps.63. — *Iugulari hæreticos proprio gladio.*

Factæ sunt plagæ hæreticorum sagittæ paruulorum, quum hæretici confunduntur per rationes eorum, quos ipsi contemnebant. Ps.67.

Glo.int.s.Ier.7. Hie.s.Ier.17. Aug.s.Ps.51. — *Reuerti ad vomitum. Rapina auari.*

Fiunt retrorsum, qui veluti canis reuertuntur ad vomitum. Ier.7.e.

Facit perdix diuitias non cum iudicio, quum auarus absque cogitatione diuini iudicij vndique rapit. Ierem.17.b. Et facit dolum sicut nouacula acuta, qui fraudulenter aufert temporalia. Psalm.51.

Gre.8.mor.29. Hie.s.Hos.8. — *Non bene operari.*

Non facit farinam culmus, quum is, qui in præsenti seculo proficit, nil subtilitatis intelligit: nullum boni operis fructum reddit. Nec facit farinam germen hæreticorum: & si facit, facit inutilem. Hos.8.b.

Glo.int.s.1.Thr.1. — *Cruciantes dæmones animam.*

Fiunt amici animæ illi inimici, quum dæmones, quam hic voluptatibus demulcebant in inferno cruciant. Et fiunt hostes in capite, quando maligni spiritus gaudent de eius damnatione. Thr.1.a.b.

Faciunt

Suggestiones dæmonum. Faciunt sibi latrones viam per animam, quando inter aduersa, quæ exterius tolerantur, cogitationes quoque prauas immittere dæmones non desistunt. Iob. 19. b. *Gre. 14. mor. 20.*

Fouentes vitia. Faciunt ceruicalia sub capite, qui fouens alios in vitiis, aut in errores eos inducunt. Ezech. 13. c. Facit etiam fidem pro extraneo, qui impœnitenti impunitatem promittit. Pro. 11. b. *Hie. s. Eze. 13. 16. Beda s. Pro. 11.*

Superbia diaboli. Fecisse se dicit draco, aut Pharao fluuios Ægypti, quum diabolus vsurpat sibi diuinā potentiam. Eze. 29. b. *Glo. int. s. Eze. 29.*

Similes gentilibus hæretici. Factus dicitur Ephraim in nationibus, quum hæretici similes sunt gentibus. Hose. 8. c. *Hie. s. Hose. 8.*

Participatio cū hæreticis. Fieri omnia, quę sunt in domo leprosa, immunda, ingrediente sacerdote. Le. 14. e. est participes fieri pœnæ, qui non recedunt à consortio hæreticorum. *Glo. int. s. Leui. 14.*

Diu viuere mūdanè. Facere moram in Aegypto, est diu viuere secundum mundanos mores. Exo. 12. f. Sed Moses facit exire populum Israel de Aegypto, quum lex Dei liberat obtemperantes sibi à tenebris, & vitiis huius seculi. Exo. 17. b. *Glo. int. s. Exo. 12.*

Dotare ancillā. Facere ancillæ iuxta morem filiarum. Exo. 21. b. est dotare eam, quando ducitur à filio: *Glo. int. s. Exo. 2.*

Seruitus peccati. Fit transeuntium Hierusalem. Ezec. 16. b. quum faciens peccatum seruus fit peccati. *Hie. s. Eze. 16.*

Cura animarum indignè suscepta. Facit fidem pro extraneo, qui indignus curam suscipit animarum. Pro. 11. b. *Beda s. Pro. 11.*

Facies, Vultus.

FAcies in homine, est ea pars, in qua sunt omnes sensus, & qua homo maximè innotescit, & ab aliis discernitur. Dicitur etiam vultus, secundum quòd in ea animi exprimuntur affectus: vt vultus iratus, aut lætus, aut tristis. Aliquando autem facies sumitur pro vultu, & è diuerso. Et vtrumque aliquando sumitur pro cognitione, & pro conspectu, & præsentia. Facies etiam interdum est idem quod è regione. Iudith 2. c. Qui erant contra faciem deserti. Furor. Gen. 16. c. A facie Sarai dominæ meæ ego fugio. Iudicium. Is. 30. b. Quomodo sustinebis faciem Iudicis? Superficies. 1. Reg. 14. d. In quo erat mel super faciem agri. Vindicta. Le. 20. a. Ponam faciem meam super hominem illum.

Verbum Dei. Facies non conuenit Deo, nisi secundùm metaphoram. Et dicitur facies Dei, Verbum Dei, quod est figura substantiæ Patris. Et mittitur angelus ante faciem Dei, hoc est, Ioannes baptista ante filium Dei factum hominem. Malach. 3. a. Ps. 66. 79. Moses autem, hoc est Iudæi nō viderunt faciem Dei, hoc est, priora Christi, sed posteriora, hoc est, humanitatem. Et Iacob vidit Deum facie ad faciem, quando vidit eum in forma humana, & incarnandum agnouit. Gen. 32. g. Exo. 33. d. Dicitur autem populus videre Deum facie ad faciem. Num. 14. c. propter miracula, quæ ab eo fieri videbant, & propter apertam collationem legis. *Hie. s. Ps. 79. Aug. s. Ps. 138. Cyril. de incarnat. vnigen. Galat. lib. 3. ca. 12*

Diuinitas. Facies etiam Dei, quā Moses videre non poterat, est ipsa diuinitas sine velamine considerata. Exo. 33. d. Ps. 26. 43. 45. 66. 79. 139. Et vis, qua se manifestat, atque dignoscitur, facies Dei dici potest. Mala. 1. b. *Au. 2. de Trinit. 17. & 83. q. 52. Euc. form. spiritu. 1*

Reuelatio diuina. Fauor, & misericordia Dei. Facies quoque Dei dici potest ipsa lux, & reuelatio diuina, quę est velut speculum Dei, & sic videbat Moses Deum facie ad faciem. Et etiā Iacob. Gene. 32. g. Exod. 33. d. Is. 8. c. Et hæc est facies fauoris, & misericordię Dei, quæ est plena gratiarum, & ab hac eiiciuntur mali. Iudi. 6. e. 2. Par. 9. f. 30. b. Iob. 1. b. 13. b. 33. d. Ps. 29. 30. 50. 103. 118. 131. 142. Is. 59. a. 63. c. 64. b. Mich. 3. b. Matth. 18. b. 1. Cor. 13. d. Apoc. 22. a. Et facies Dei, manifestatio eius intelligenda est, & præsentia eius per Ecclesiam eius. Et fugiunt inimici à facie Dei, quum timent pręsentiam eius, & Ecclesiæ. Ps. 67. 104. Et coram facie Dei dicuntur facta, quę sunt illi præsentia, nec sunt illi antiqua. Hose. 7. a. Et eiicitur aliquis à facie Dei, hoc est, à præsentia Dei. Gene. 4. a. Coram facie adorabunt Deum, qui videbunt eum facie ad faciem. Is. 66. g. *Gre. s. 1. Reg. 10. & 11. mor. 23. & 24. mor. 7. Hiero. s. Isa. 8. 63. Basi. s. Ps. 29. Hila. s. Ps. 66. Au. de essen. diui. Isych. s. Leui. 16. Aug. 22. ciuit. Dei 29. et s. Ps. 67. 104 Hier. s. Hose. 7.*

Præsentia Dei.

Præcedentia mundum. Facies quoque Dei dici possunt ea, quæ fuerunt ante mundi constitutionem, quam faciem velabant Seraphim, quia illa sunt nobis incognita. Is. 6. a. *Ori. s. Isa. ho. 1. 4.*

Spiritussanctus. Facies etiam Dei dici potest Spiritussanctus: quia Deus nobis manifestat. Ps. 138. Quo ibo à spiritu tuo, & quo à facie tua fugiam? *Hie. epis. Et factū est. Cyri. 13. thesau. 2. Arn. s. Ps. 67. Hila. s. Ps. 138.*

Ira Dei. Vindicta Dei. Facies præterea Dei dici potest ira Dei, qua castigat, & iustitia Dei. Et facies manus Dei, est illa percussio iusti iudicii, qua superbientem hominem à paradiso repulit: & in hac cæcitate præsentis exilij inclusit. Le. 17. c. 20. a. 26. c. Iob. 23. d. 25. Ps. 20. 33. 67. 138. Eccl'æ. 8. c. Is. 19. c. 26. c. 64. a. Thre. 4. c. 5. b. Iere. 15. Eze. 13. c. 14. c. Ioel. 2. c. Agge. 1. d. Et facies iræ Dei, dici potest contēplatio iræ Dei. Ps. 37. Et facies arcus. Ps. 59. Facies quoque ollæ succēsæ à facie aquilonis. Ier. 1. c. impetum apertè vindictę Dei, quam etiam per malos exercet, designare potest. *Ori. s. Ps. 37. ho. 1. Gre. 4. mor. 35. & 16. mor. 19. Hiero. s. Eze. 13. Gre. s. Eze. ho. 2. Ori. s. Matt. ho. 3.*

Manifestatio diuinorum secretorum. Diuinitas, et sāctitas Christi. Secundus aduentus Christi. Facies Christi splendida, dici potest manifestatio diuinorum secretorum per Christum facta. Matt. 17. a. 26. g. Ps. 118. Facies quoque eius dici potest diuinitas eius, & sanctitas, & videt faciem eius, qui perfectam eius habent in cælo cognitionem. Et hæc est facies Dauid decora. 1. Reg. 16. Ps. 131. Iob. 29. d. 30. b. Mar. 14. g. Apo. 1. d. 10. a. Hic vultus eius fuit absconditus in passione. Is. 53. a. Facies etiam Christi, est secundus eius aduentus, quando apertè cognoscetur sicut vnusquisque cognoscitur per faciem. Ps. 49. *Gre. s. 1. Reg. 16. Hila. s. Ps. 131. Au. de essen. diui. Ruper. s. Ps. 94.*

Humanitas Christi. Facies etiam Dei obscura aut velata, dici potest humanitas Christi, & infirmitas carnis. Ps. 79. Et hanc faciem operuit confusio in passione. Ps. 68. quam tamen faciem, non auertit à conspuentibus, sed habuit eam, vt petram durissimam. Is. 50. Eze. 3. b. *Arno. s. Ps. 79.*

Prophetæ. Prophetia. Facies etiam Christi, dici possunt Prophetę, qui nouerunt, & prædixerunt futura. Iob. 16. c. Et ipsa prophetia dicitur facies. Ier. 21. c. Posui faciem meam super ciuitatem hanc. *Hiero. s. Iob. 16.*

Hiero. s. Iob. 41. — *Facies Christi.*

Facies Iob, designat faciem Christi, quam suscepit Dominus, quum eius orationem audiuit. Iob. 42. b.

Gre. s. Eze. ho. 4. Rup. 1. s. Eze. 5. & s. Matt. & 3. Apocal. — *Christus.*

Facies quatuor animalium, quæ vidit Ezechiel, variè distingui possunt, nam in Christo nascente consideratur facies hominis, in ipso moriente facies vituli, in eodem resurgente facies leonis, in ascendente in cælos facies aquilæ. Eze. 1. b. Designantur etiam in Christo diuinitas, & humanitas, regnum, & sacerdotium.

Euangelistæ.

Designant etiam quatuor facies, quatuor Euangelistas, facies hominis Matthæũ, facies leonis Marcum, facies bouis Lucam, facies aquilę Ioannem. Dicuntur autem facies initia euangeliorum, & notitia fidei, & sunt facies quatuor vni, quia vnus idem sentit, quod reliqui.

Elementa.

Vel quatuor facies, designant quatuor elementa, quorum est vna facies, quia composita simul, vnam ostendunt formam, & virtutem. Et in diuinis sunt vna facies, quia omnes virtutes in vnam rediguntur.

Amb. de Virg. 3. & 2. de Abra. 8. Hiero. s. Eze. 41. Gre. s. Eze. ho. 4. — *Vires, & virtutes animæ.*

Designant præterea in homine, vel in anima, diuersas vires ac virtutes. Nam facies hominis indicat partem rationalem in cerebro, facies leonis, vim irascibilem, seu furorem, qui significantius Grecè dicitur Tymos, furorem autem dicimus non eum, qui perturbationi, & vitio proximus est, sed qui mentis consolidat molliciem, & fortiorem facit animum dimicantis. Hæc vis ponitur in fele. Facies vituli, est vis concupiscibilis in epate. Facies aquilæ, est synteresis corrigens cęteras. Vel aliter. Iustus per rationem, est homo, per sacrificium mortificationis, vitulus, per fortitudinem securitatis, leo, per contemplationem, aquila. Ezech. 41. c. Facies etiã hominis inter animalia, designare potest doctrinam in homine, facies quoque Cherubim, symbolum sunt animæ ratione præditæ. Vel homo prudenter exteriora administrando, aquila contemplando, leo seuerè corrigendo, vitulus compatiendo.

Cle. Alex. 5. strom. Rup. 4. s. Apoc. — *Doctrina. Anima rationalis.*

Philo. 1. alleg. Ori. s. Cant. ho. 4. et s. Eze. ho. 3. & ho. — *Mens. Conscientia.* +

Facies in homine, dici potest ipsa mens, seu principale cordis, & conscientia, & mentis obtutus: vt enim principalis pars corporis est facies, ita præcipuum in anima est ipsa mens, & in hanc faciem inspirauit Deus, vt aduersus sensuum illecebras hominem muniret. Gen. 2. b. 39. b. 40. b. Thren. 4. b. Eze. 13. c. Matth. 6. c. Et hæc facies est decora in sponsa, quando est virtutibus ornata. Et vt cor lętum reddit lætam faciem, ita charitas mentem. Hæc facies non erubescit, nec confunditur, quum audacter prędicat Christum. Ps. 33. 103. 118. Idem designat facies Iudith. Iudith 10. c. Et facies Esther. Esther 2. b. Et quia per faciem corpus vniuscuiusque cognoscitur, facies erit mens, perfectæ charitatis radiis illustrata, sine qua nemo cognoscitur à Deo, nec aptus est vt sit rex. Sic erat facies Dauid decora, vbi etiam designatur præclara morum honestas. 1. Reg. 16. c. Vultus etiam intellectus, & voluntas dici possunt, quũ in sudore vultus sui, hoc est, labore intellectus, & voluntatis, vescitur homo pane suo, hoc est, acquirit scientias, & virtutes. Gen. 3. b. Et facies, quæ in oleo exhilaratur, est imago Dei. Ps. 103. Et facies Lazari ligata sudario, est mens obnubilata. Ioan. 11. e. Ipsa quoque mentis intentio quandoque facies dicitur, quam in malis Deus demergit in foueam, quum se erigentem ad ima deiicit. Iob. 11. c. 15. c. 40. b. Nahum 2. c. Et vultus Cherubim versi ad propitiatorium, designant mentis intentionem dirigendam in Christum. Exod. 25. b. Malac. 1. c. 2. a. Et facies Ionathæ, est affectus charitatis prædicatoris. 1. Regum 14. b. Et facies animalium extẽtæ desuper, designãt intentionem Sanctorum ferri in Deum. Eze. 1. c. Et vultus cordis humani, est similitudo Dei. Iob. 24. d. Facies quoque terræ dicitur cor hominis aridum, quod dicitur de Gentilibus. Iob. 5. b.

Amb. de Isaac 5. & s. Ps. 118. ser. 6. & de Elia 10. & epist. 42. Basil. s. Ps. 33. Hil. s. Matt. ca. 5. Chry. s. Ps. 112. Gre. 11. mor. 12. & 13. mor. … Cyr. s. Ioan. 23. Ber. s. Cant. ser. 40. Gre. s. Eze. ho. 4. et … — *Honestas morũ. Intellectus, & voluntas. Imago Dei. Intentio mentis. Affectus charitatis.*

Tert. adu. Marc. 5. Ori. s. Exo. ho. 12. — *Humiliatio mẽtis. Velamen legis, et cordis Iudæorum.*

Facies Mosis, quam abscondit, ne videret Dominum. Exo. 3. b. designat humiliationẽ mẽtis. Facies verò eiusdem velata, in quam detectam Iudæi aspicere non valebant, designat velamen cordis Iudæorum in lectione veteris testamenti. Exod. 34. d. 2. Cor. 3. c. Idem designare potest facies Ezechielis velata. Eze. 12. b. Idem etiã designare potest vultus Thamar opertus. Gen. 38. c. Et facies Iacob defuncti. Gen. 50. a.

Ori. ho. … Gre. s. 1. Reg. 6. & 13. mor. 11. & 20. mor. 18. Basil. s. Ps. 44. — *Ecclesia. Christus. Rectores ecclesiæ.*

Facies, aliquando significat Ecclesiam, quã lauat aliquis, quum à membris eius sordes peccatorum abluere conatur. Matt. 6. c. Vultus autem Annæ non mutati in diuersa, designãt Ecclesiam perinde pati persecutiones apud Gentes, vt apud Iudæos. 1. Re. 1. Vultus etiam Ecclesiæ, quam deprecantur diuites plebis, Christum significare potest. Ps. 44. Facies quoque Ecclesiæ, sunt rectores Ecclesiæ, ex quorum specie fit honor fideli populo, etiam si quid in corpore lateat deforme. Iob. 16. c. 30. b.

Glo. ord. s. Gen. 43. — *Predicatio Pauli de Christo.*

Facies Ioseph, designare potest predicationem Christi per Paulum factam. Gen. 43. g. 46. d. Quam faciem lauit Christus, quando Paulus baptizatus est.

Hie. s. Haba. 3. — *Subiecta mors Christo.*

Ante faciem Christi dicitur ire mors, quia est illi subiecta. Habac. 3. b. vel dicitur de diabolo, qui post baptismum aggressus est tentare Christum.

Ber. ser. … Gre. s. 1. Reg. 16. Beda s. Pro. 27. — *Conuersatio exterior.*

Facies interdum sumitur pro conuersatione cum proximis, quam lauat qui cauet ne vllũ offendiculum ponat proximis in conuersatione. Matthæi 6. c. Et vultus Eliab, exteriorem conuersationem significat, per quam fit quis notus, vt per vultum. 1. Reg. 16. b. Sic prælatus debet agnoscere vultum pecoris sui. Pro. 27. d.

Gre. s. Cant. 2. — *Fides.*

Facies sponsę, dici potest fides, qua anima cognoscitur à Deo. Cant. 2. d.

… s. Ps. 33. — *Transitus à vitiis ad virtutes.*

Vultus Dauid mutatus, transitum à vitiis ad virtutes significare potest. Psalmo 33. in titulo.

Dignitas. Minæ.

Facies, interdum dignitatem, & autoritatem significat, vt quum reprehendũtur, qui facies

facerdotum non erubuerunt. Thre.4.c.4.Reg.3.b. Et minas.Ier.1.d.Nec timere te faciã vultum eorum. Eze.2.c.Et vultus eorum ne formides.

Prædicatio. Partes sacræ scripturæ. Facies rotarum quatuor.Eze.1.d.designant prædicationem Euangelij futuram in quatuor mundi partibus. Vel designantur quatuor partes scripturæ, nempe in veteri Lex, & Prophetæ:in noua Euangelia,& Acta cum Epistolis. *Gre.s.Eze.ho.6.*

Multitudo hominum. Facies abyssi super quam erant tenebræ,designare potest multitudinem hominũ. Ge. 1.a. *Beda s.Gen.1.*

Impedimẽta cognoscendæ veritatis. Facies Lazari ligata sudario. Ioan. 11. f. impedimentum cognoscendæ veritatis significare potest,& erubescentiam peccati,& etiam vim cognitiuam, quæ nunc cognoscit per speculũ in ænigmate. *Amb.2.de pœni.9. Aug.83.q.65.*

Fauor mũdanus Facies Laban,fauor mundanus dici potest.Gen.31.a.Idem designauit facies Esau. Gen. 33. d. Et facies Pharaonis.Exo.10.f.Et facies Saulis,à qua fugiebat Dauid.Ps.56.in titulo. Et facies Philisthinorum, dici potest concupiscentia secularis,& aspectus rerum mundanarũ alliciens.1.Re.7.b.Hæ facies sunt sicut nigredo ollæ, & facies combustæ.Is.13.b.Nahum 2. c. *Arno.s.Ps.56 Gre.s.1.Reg.7.* *Cõcupiscentia secularis.*

Fauor seculariũ Via lata. Facies agri super quem erat mel,designare potest fauorem secularium prædicatori præstitum.1.Reg.14.d.Et facies terræ, vel campi,est via lata,& spatiosa,quæ ducit ad mortem. Ps. 103.Et super faciem terræ disperguntur greges, quum terrena quærunt. In hac debacchatur Chaldæorum exercitus.Super faciem terræ cadit Lucifer præcipitatus de cælo.Eze.16. a.29. a.32.a.34.b.39.b. *Gre.s.1.Reg.14. Hie.s.Eze.16.29.34.*

Conuersio Iudæorum ad diabolũ Facies ollę à facie aquilonis.Ier.1.c.significare potest conuersionem Iudęorum ad diabolum in persequutione Christi. *Gre s.Eze.ho 2.*

Simulatio rationis. Facies Dagon idoli Philisthinorum.1.Reg.5.a.designare potest simulationem rationis, sicut facies eius non erat vera facies. Et facies nolentis suscitare semen fratris, est apparentia erroris,in qua miscetur aliquid verum:in quam faciem expuit,qui errori abrenunciat.Deut. 25.c. Et faciem exterminare, seu obscurare, est aliud foris ostendere, quàm intus habeatur. Matth.6.b. *Gre.s.1.Reg.5. Ori.s.Matt.ho.22 Basi.de ieiuni.ho.1*

Humiliatio,& reuerentia. In faciem cadere,ferè semper est in bonum,quia dicit humiliationem,& honorem maiori præstitum.Gen.17.a.Le.9.d.Nu.16.a.Matt.26. d.Luc.17.b. Et vultu demisso in terram adorabunt reges Sion,quia venerabuntur in Ecclesia ipsum Christum.Is.49.f.Eze.2.a. *Hiero.s.Isa. 49.& s.Eze.2.*

Ministeriũ Gẽtium in Ecclesia. Ante faciem Eli ministrabat Samuel.1.Reg.2. b.designãs ministerium Gentium, prophetatum esse per antiquos patres:iuxta illud.Ps. 71.Adorabunt eum omnes reges terræ, omnes gentes seruient ei.Et Is.11.c.Erit radix Iesse, & qui exurget regere gentes.Designat etiã Apostolos probantes mysteria Christi autoritatibus antiquorum patrum. Ante faciem etiã Eli ministrat Samuel, designans ministrum admitti ad Ecclesiæ ministerium, non per proprium arbitrium,sed per ordinationem institutoris. *Gre.s.1.Reg.2.*

Ad anteriora se extendere. Ante faciem suam ambulabant animalia.Ezech.1.a.designantia eos, qui ad anteriora se extendunt,obliti eorum, quæ retrò sunt. Philip.3. c. Idem designabat facies Christi euntis in Hierusalem.Luc.9.g. *Gre.s.Eze.ho.3.*

Honor passionis Christi. Facies auersa Sem,& Iaphet,ad tegenda verenda patris.Ge.9.d.designat honorem exhibitum à fidelibus passioni,& ignominiæ Christi.

Pudor. Tristitia. Quoniam in facie pudor ostenditur, dicitur non posse leuare faciem ad aliquem qui illũ offendit.2.Reg.2.e.Vultus autem concidens aut declinatus in terram,tristitiam,& pudorem naturaliter indicat.Gen.4.a.Et confusio faciei, est pudor,& erubescentia peccatorum. Eze. 7.f.Et facies dura supra petram,designat impudentiam perfrictę frontis in peccando.Iere. 5. a.Ezech.2.b.Et facies meretricis.Iere.3.b.Confunditur etiã facies,quum quis non assequitur quod petit.3.Reg.2.d.1.Esdr.9.b.Et leuat faciem suam absque macula in oratione,qui prius se præparans,abiicit à se quicquid in oratione potest reprobari.Iob.11.c.Et facies bonorum non confunduntur.Ps.33.quia approbantur à Deo.Statuit autem Deus contra faciem malorum,quum eos conuincit,& reprobat.Ps.49.82. *Gre.10.mor.17.& s.Ezec.ho.9. Hiero.s.Iere.5.& s.Eze.7.* *Impudentia.*

Recordatio peccatorum. Facies peccatorum,dicitur recordatio peccatorum. Ps. 37. qua ratione dicebat Dauid. Ps. 50.Peccatum meum contra me est semper. *Ori.s.Ps.37.ho.1.*

Imperiũ mortis Antichristus. Facies vinculi colligati,est imperium mortis,& peccati.Is.25.c. Vel etiam Antichristus. *Glo.int.s.Isa.25.*

Fœditas peccatorum. Facies combustæ, sunt peccatorum, nempe igne, quem sibi ipsi peccatores accenderunt. Isa. 13. b. *Hie.s.Isa.13.*

Suggestio diaboli,& intentio Facies indumenti Leuiathan,est praua diaboli suggestio,quam boni specie tegit, transfigurans se in angelum lucis.Iob.41.a.b.Et facies Leuiathan,est cognitio diaboli. Facies eius est contra mare Orientale,id est,intentio contra baptizatos.Ioel.2.e. *Gre.33.mor.28. & 34.mor.2. Hie.s.Iob.41 Rup.s.Ioel.2.*

Defendere errores. Acceptio personarum. Facies peccatorum sumere dicuntur, qui eos in errore defendunt, vel qui personas accipiunt,vel qui peccatores imitantur.Ps.81. *Hie.s.Ps.81.*

Obiectia nobis peccata cõmissa. Contra faciem ponit Deus posteriora, quum vitia,quæ negligebamus, proponit nobis ad confusionem.Iere.13.d.Sic dicitur reuelare pudenda ciuitatis sanguinum in facie sua. Nahũ 3.b. Humiliantur etiam hæretici in facie,quando confunduntur.Hose.7.c. *Glo.ord.s. Iere.13.*

A facie alicuius dicitur fieri,vel esse aliquid, hoc est,propter illud in aliquo genere causæ: & refertur etiam ad inanima, vt à facie insipientiæ sunt corruptæ cicatrices, hoc est, quum quis non agnoscit peccatũ,tunc magis inolescit. Ps. 77.Et à facie superbiæ plorare, est propter superbiã, & contumaciam.Ierem.13.c.Et ante faciem venti est,quod vento obiicitur. Io. 21.c.Sicut puluis ante faciem venti. *Hie.s.Iere.13.*

Facies pristina vestis. Leui.13.g. est status pœnitentiæ.

Glo.int.s.Leui.13. Lyra.s.Haba.1. — *Status pœnitentiæ. Superbia.*

Facies equitum, vt ventus vrens. Habac.1.c. hoc est, facies, vel superbia prauorum, simplices deuorans.

Facies cæli. Matth.16.a. Luc.12.g. aspectum ipsum cæli significat, clarum, vel nubilum, vel rubicundum, &c.

Glo.ord.s.Apoc.9. Rup.5.s.Apoc. — *Hypocrisis discipulorum Antichristi.*

Facies locustarum, tanquã facies hominum. Apoc.9.b. designãt discipulos Antichristi speciem sanctitatis assumentes. Vel designant simulationem rationis in hostibus Israel.

Facilis.

FAcile, dicitur, quod nullo negocio, aut leui expediri potest. Eius allegoriæ potius inueniuntur in aliis vocabulis, quibus hoc adiungitur.

Faciliora, quę debent iudicare minores iudices, sunt ea, quæ nec quantum ad iudicium habent obscuritatem, nec quantum ad exequutionem difficultatem. Exod.18.d.

Facilior ritus sanctificandi Leuitarum, quàm sacerdotum. 2.Paral. 29. g. quia ad inferiora munera sanctificabantur.

Facilè rumpi vestem sacerdotalem. Exod.28.e. est facilè dissolui, ideo fit ora textilis, ne facilè rumpatur.

Glo.ord.s.Matt.19

Facilius transire camœlum per foramen acus, quàm diuitem intrare in regnum cælorum. Matth.19.c. Luc.18.c. est facilius Gentilem populum gibbo peccatorum deformem, per angustę vitæ vitam ingredi, quàm Iudæum de meritis gloriantem, & ad iugum Christi se humiliare nolentem.

Glo.ord.s.Luc.16.

Facilius cælum transire, quàm de lege vnum apicem cadere. Luc. 16. d. quia minima etiã legis non carent sacramento.

Facilitas fornicationis Iuda. Iere.3.c. pronitas, & promptitudo idololatriæ.

Facinus.

Au.3.doct.chris.10

Facinus, est insigne aliquod factum, siue bonum, siue malum, sæpius tamen in malum accipitur. Et iuxta Augustinum, facinus dicitur id, quod agit indomita cupiditas, vt alteri noceat. Deut.19.d. Iosu.7.c. Vnde facinorosus. 2.Mach.4.c.8.g.

Factio, vide Secta.

Facultates, quære Diuitiæ.

Fœdus, quære Turpis.

Fæx, Defæcatum.

FÆces, dicuntur crassior materia, quæ ex re aliqua liquida relinquitur, & cuiuscunque rei excrementũ, vt fæces vini, aut olei, aut animalium sordes. Defæcatum verò dicitur, quod est à fæcibus mundum, vt defæcata vindemia. Is.25.c.

Arno.s.Ps.39. Hie.s.Sopho.1. Aug.s.Ps.39. Euch.for.spiritu.8. — *Vitia libidinis. Iacentes in peccatis.*

Fæces interdum designare possunt vitia sordida libidinis, vt cùm liberat Deus de luto fæcis. Ps.39. Iere.48.b. Sopho.1.c. Possunt etiam eos significare, qui securi in peccatis iacent, tanquam fęces in fundo vasis.

Hie.s.Isa.51. Au.3.de doctrin. Christiana.1. & s. Ps.74. Euch.for.spiritu.8 — *Vltima destructio Hierusalē. Vltimum iudicium.*

Fæces calicis iræ Dei, significare possunt vltimam destructionem Hierusalem. Is.51.f. Et fæx calicis non est inexinanita, quia semper aliquid restat puniendum, nempe Deo citra condignum puniente, vel quia adhuc remanent fæces carnalium obseruationum apud Iudæos. Vel quia adhuc restat vltimum iudicium. Ps.74. Ezechiel.23.e.

Hie.s.Isa.49. — *Reliquiæ Israel.*

Fæces Israel, sunt reliquiæ Israel. Isa.49.b. ad suscitandas tribus Iacob, & fæces Israel conuertendas.

Fallere, quære Decipere.

Falx, Falcatus.

FAlx, est ferramentum aduncum, & dentatum, quo segetes, & herbę secantur. Et etiam illud, quo vites, & arbores putantur.

Tert. aduer. Marcionem 4. Hie.s.Isa.2. Hie.s.Mark.4. Gre.33.mor.14. Rup.9.s.Apoc. — *Bonæ frugis homines. Iudicium Dei.*

Falces, in quas mutantur lanceę, sunt bonæ frugis homines, qui veniunt portantes manipulos suos. Vel sunt doctores Gentium mutati in doctores Ecclesię. Is.2.b. Mich.4.b.

Falces præcidentes ramusculos, designant potestatem superni iudicii, quę euitari non potest, sed omnia circumplectendo pręcidit: sic designant mortem, & iudicium, seu vltimã sententiam condemnationis malorum. Is.18.c. Ioel.3.c. Mar.4.c. Apoc.14. d. Erat falx ad vindemiandam vineam.

Falcem mittens in segetem, aut falce metens. Deut.16.b.23.d. Iere.50.c. Vide Metere.

Grauiores tentationes.

Falcati currus. Iudi.1.c.4.c.2.Mach.13.a. significare possunt grauiores tentationes, aut tribulationes.

Rup.9.s.Apoc. — *Prædicatio Christi.*

Falx acuta in manu Angeli, est prędicatio Christi. Apoc.14.c.

Fama, Famosus, Diffamare, Infamis, Infamare, Opinio.

FAma, est quod de aliquo diuulgatur, siue in bonum, siue in malum. Famosus autem ferè semper in malum sumitur, sicut & infamis est, cuius mala est fama.

Lyra.s.3. Reg.10. — *Prædicatio de Christo.*

Fama Salomonis, prędicationem de Christo significare potest, quę audita est apud Gẽtes 3.Reg.10.a. 2.Par.9.a. Matth.9.c.14.a. Luc.4.b.

Fama victoriæ Saulis, est publicatio virtutum electorum. 1. Reg. 13. a. Iosue 9. b. Ester. 9. b. Potest etiam referri ad prædicationem victoriæ Christi. *Publicatio virtutum electorum.* *Lyra. s. 3. Reg. 13.*

Famam sapientiæ maligni spiritus audierunt, sed eam non viderunt, quia eius potentiā ex virtute illius cognouerunt, & tamen sub ea humiliter stare noluerunt. Iob. 28. d. *Gre. 19. mor. 2.*

Diffamatus villicus de disipatione substantię Domini. Luc. 16. a. dici potest Paulus ante conuersionem, cuius erat fama in Ecclesia, quòd persequeretur omnes fideles. *Paulus ante conuersionem.* *Hie. Aglasiæ.*

Famosi gigantes, dæmones dici possunt, vel superbi, vel fortes in malum. Gen. 6. a. *Dæmones. Superbi.* *Beda s. Gen. 5.*

Famosæ mulieres, dicuntur Samaria, & Hierusalem. Eze. 23. b. hoc est, omnibus vitiis deditæ. Designant autem infamiam hæreticorum. *Infamia hæreticorum.* *Glo. ord. s. Eze. 23.*

Fames, Famelicus, quære Esurire.

Familia.

FAmilia, est multitudo in vna domo, quę patris familias iuri subiecta est, comprehendens tam liberos, quàm seruos vtriusque sexus.

Familia Abrahæ, & etiam Isaac, significare potest fideles in Ecclesia. Gen. 12. c. 26. c. Et familiæ per quas editur agnus, sunt multæ ecclesiæ per orbem dispersæ participantes sacramento Eucharistiæ. Exo. 12. a. Iosu. 14. Ps. 106. Et familia Pharaonis, est ecclesia ex Gentibus. Gen. 45. e. Et familiæ tribus Beniamin, sunt diuersi gradus in Ecclesia. 1. Reg. 9. c. Num. 2. d. 26. a. Ruth. 4. b. 1. Par. 24. a. Iudith 8. a. Ps. 21. Zach. 14. d. Familia etiam Salomonis, & familia Iob, designare possunt prædicatores Ecclesię, vel generaliter fideles. Eccl'tæ. 2. a. Iob. 1. a. Mat. 24. d. Luc. 12. e. *Fideles in Ecclesia. Ecclesiæ multæ. Ecclesia ex Gentibus. Diuersi gradus in Ecclesia. Prædicatores Ecclesiæ.* *Ori. s. Iosu. ho. 18. Arno. s. Ps. 106. Gre. s. 1. Re. 9. & 1. mor. 19. Fulge. ho. de cōf. s.*

Familia domus Dauid plangens, designat eos, qui peccauerunt ex regibus, & magnatibus. Et familiæ domus Nathā, sunt doctores, qui peccauerunt. Familiæ autem domus Leui, sunt sacerdotes, & præpositi, qui non bene suam præfecturā dispensarunt. Familiæ verò domus Semei, aut Simeon, sunt reliquum vulgus, quod peccauit. Zach. 12. d. Vel familiæ domus Dauid, sunt status regius. Familiæ domus Nathan, prophetalis ordo. Familię domus Leui, sacerdotes. Familiæ Semei, doctores. *Principes peccantes. Doctores peccantes. Sacerdotes peccantes. Vulgus peccās.* *Ori. s. Matth. ho. 30. Hie. s. Zach. 12.*

Familia Abrahæ, cum qua egressus est de terra sua. Gen. 12. a. significare potest cogitationes, quas nō debemus relinquere in terrenis. Familia quoque multa Iob, est multitudo inordinatarum cogitationum, quæ absente ratione ceu domina, tumultuantur: ea verò præsente, conquiescunt, & ordinantur. Iob. 1. a. *Cogitationes.* *Cyri. de ador. in Spiritusancto. Gre 1. mora. 31.*

Familia Iudęorum, super quam Dominus cogitabat malum. Mich. 2. a. Nahum 3. a. Familia quoque Ægypti, hoc est, Iudæi, qui colebant templum Aegypti, designare possunt hæreticos. Zach. 14. d. *Hæretici.* *Rup. s. Zac. 14.*

Familia pristina, ad quam reuertuntur possessiones. Leui. 25. b. designare potest cælestem patriam, & singulas virtutes, quæ sunt velut familiæ. *Cælestis patria. Virtutes.* *Glo. ord. s. Leui. 25.*

Familia Gedeonis minima in Manasse, humilitatem indicat. Iudi. 6. c. *Humilitas.*

Famulus, vide Seruus.

Far.

Far, erat generale nomen ad omnia frumenti genera, dictum à ferendo, quod ipsum terra ferat, & far triticeum, pro tritico, & far hordeaceum, pro hordeo, & far adoreum, quod dicitur ador ab edendo, & pro hoc nunc sumitur far, quod edi solet tostum, & frangitur, non autem molitur.

Far serotinum non læsum in Aegypto. Exod. 9. g.

Far confractum offerre, vide Frangere, & Offerre.

Farina.

FArina, à farre dicta, est frumentum in puluerem reductum, vnde panes conficiuntur.

Farina conspersa, dici potest puritas à vitiis. Significat etiā spiritualia, & intima cordis munda, & adhærentes Christo. Gen. 40. c. Exod. 12. e. Hose. 8. b. *Puritas à vitiis.* *Amb. ser. 5. 29. Gre. 8. mor. 29.*

Farina temperans amaritudinem pulmenti. 4. Reg. 4. d. est charitas mitigans asperitatem præceptorum. *Charitas.* *Ber. ser. paruo. 65*

Farina etiā dici potest communis doctrina, qua omnes fideles pascuntur, quę non defecit in domo viduæ, hoc est, in Ecclesia. 3. Reg. 17. b. Vel est lex naturalis, qua discernitur bonum à malo. Et farinę sata tria, dici possunt Lex, Prophetæ, & Euangelia. Matth. 13. e. Lucę 13. d. 4. Reg. 4. g. Potest etiam designari fides Trinitatis. *Communis doctrina. Lex naturalis. Lex, Prophetæ, & Euangelia. Fides Trinitatis.* *Glo. ord. s. 3. Re. 17.*

Farina præterea in tribus modiis, dici potest pręparatio prædicatoris ad prędicandum, & deuotio, & intelligentia coniuncta laudibus Dei. 1. Reg. 1. d. Iudi. 6. d. *Præparatio prædicatoris. Deuotio.* *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Farina conspersa, designare potest literam legis sparsam in sensu cum operibus bonis nondum spiritualibus, sed adhuc carnalibus. Exo. 12. e. *Litera legis.* *Beda s. Exo. 12. Gre. 6. mor. 10.*

Farina etiam dici possunt minutissimę cogitationes rerum mundanarum, de quibus Is. 47. a. Tolle molam, & mole farinam. *Cogitationes leues.* *Euc. for. spiritua. 8*

Farina quā miscuit Pythonissa Sauli, refrigerium temporale significare potest. 1. Reg. 28. d. 2. Reg. 13. b. 1. Par. 12. g. Is. 47. a. *Refrigerium tēporale.*

Farina hordeacea, quę offertur in suspitione zelotypię. Num. 5. b. scientiam veteris legis significat. Vide Hordeum. *Scientia veteris legis.* *Glo. ord. s. Num. 5.*

Fas, id est, Licitum, vide Licere.

Fascia, Fascire.

Fascia, est latior quam zona, astringens corpus seu pectus, aut crura. Fascire autem est fascia ligare.

Hie. ad Principiā. & s. Iere. 2. Fascia pectoralis protegens pectus, significare potest sensus sacrę scripturæ protegentes mentem, in qua sunt cogitationes astringendæ. Isa. 3. d. Iere. 2. f.

Hie. s. Eze. 30. Fascire brachium fractum linteolis, est reddere fortitudinē amissam. Ezech. 30. f. Vbi Hieronymus legere videtur Farcire. *Sensus sacræ scripturæ. Reddere fortitudinem.*

Fascinare.

Amb. & Hie. s. Galat. 3. Fascinare, est malefico aspectu alicui nocere: quod faciebant quædam fœminæ pestiferis oculis infantes, quos aspiciebant, inficientes. Fascinant autem spiritualiter, qui pestifera laudatione alicui nocent, & qui alios in errorem inducunt. Omnis enim qui fascinatur, transit de bono in malum. Sapi. 4. c. Galat. 3. a.

Fascis, Fasciculus.

Fascis, est lignorum, aliarumue rerum colligatarum congeries. Fasciculus autem, est paruus fascis.

Ori. s. Cant. ho. 2. Gre. s. Cant. 1. Ber. s. Cant. ser. 43. Fasciculus myrrhæ, dicitur sponsus, hoc est, Christus pro nobis humiliatus, assumpta humanitate mortali sine macula. Canti. 1. d. Dicitur etiā fasciculus mirrhæ ipsi sponsæ, secundum quod anima ex omnibus eius actis, & laboribus fasciculum sibi facit ad contemplādū. Et etiam quia diligentibus eum, onus laborum eius est leue. *Christus.*

Beda. s. Exo. 12. Fasciculus hyssopi, est memoria humilitatis Christi, & credulitas incarnationis eius, & etiā diuinitas illius. Exod. 12. d. *Memoria humilitatis Christi. Diuinitas Christi.*

Hie. s. Amos 9. Rup s. Amos 9. Fasciculus Dei, quem fundauit super terram. Amos 9. b. est religio, qua populus eius constrictus tenetur. Vel sunt Apostoli charitate vniti, & facti fundamentum Ecclesiæ. *Religio. Apostoli.*

Hie. s. Isa. 58. Fasciculi deprimentes, sunt cautiones fœneratorum in pauperes, & dogmata hæreticorum. Is. 58. b. *Cautiones fœneratorum. Dogmata hæreticorum.*

Hie. s. Isa. 24. Fascis malorum, est dæmonum in inferno. Is. 24. d. Et fasciculi zizaniorum. Matth. 13. d. sunt collectiones malorum in infernum mittendorum. *Dæmones. Mali.*

Glo. int. s. Leui. 23. Fasciculus spicarum. Leuitic. 23. b. corpus Christi suscitatum designare potest, qui est primitiæ dormientium. *Corpus Christi.*

Fastigium, vide Cacumen.

Fastus, quære Superbia.

Fasti.

Philo. de mig. Ab. Fasti dies, dicti sunt, quibus sine piaculo licebat. Prętoribus tria verba fari, scilicet, Do, Dico, Addico. Et fasti dicuntur libri, in quibus totius anni res populi Romani scriptæ continebantur, & causę dierum festorum explicabantur. Sic dicuntur fasti Dauid, libri in quibus res eius gestæ describebantur. 1. Par. 27. c.

Fatigare, Defatigari, Lassus, Lassitudo.

Fatigare, est ad lassitudinem perducere, & lassitudo est, quum quis præ nimio labore non potest amplius operari. Est quidem vna lassitudo facilè succumbens per debilitatem rationis non valentis labores oneraque perferre, quæ virtus postulat, quales in extremo agmine deprehensi, opprimuntur absque negotio. Alia verò honesti laboris patiens, & quæ bona sunt, omnia fortiter perferens, quicquid autem vile, etiam si leuissimum, baiulare dedignans, & abiiciens, vt sarcinam grauissimam. *Passio Christi.*

Amb. de Ioseph. 3. Aug. 83. q. 64. & s. Ioan. tract. 15. Fatigatus dicitur Iesus ex itinere. Ioan. 4. a. quia non inueniebat populum Dei, quē quærebat. Fatigatus est etiam per dolores passionis, quos pro nobis sustinuit.

Glo. ord. s. Iob. 3. Glo. ord. s. Thre. 5. Fessi robore sunt, qui fortes in amore Dei deficiunt, & liquefiunt carne. Iob. 3. c. Ps. 83. Cātic. 5. b. Dan. 8. *Deficere carne.*

Lassi quibus non dabatur requies, erant Iudæi sub onere legis, & pharisaicarum traditionum. Thre. 5. a. Et qui degunt vita carnali, quæ est laboriosa. *Iudæi. Carnales.*

Glo. ord. s. Deut. 25. Lassitudo est in his, qui debiles sunt ad bene operandum, qui lassi dicuntur in via Domini. Deut. 25. d. Is. 28. c, 50. c. 1. Reg. 30. c. Dat tamen Deus huic lasso virtutem. Is. 40. g. 46. a. Idē potest significare lassitudo manuum Mosis. Exo. 17. d. Iudi. 8. d. Iob. 4. a. 22. b. Pro. 25. c. Iere. 31. e. Thre. 5. a. *Debiles ad bene operandum.*

Gre. s. 1. Reg. 14. Defatigatus populus pugnando, quia non comedit mel, sicut Ionathas. 1. Re. 14. c. designat prædicatores, qui cum non laudantur, obmutescunt à prædicando. *Prædicatores sine laude muti.*

Lyra. s. Iudit 7. Fatigari populum fame, & siti in deserto. 2. Reg. 16. e. 17. g. Iudith 7. b. d. Is. 44. b. est pati laborem in hoc mundo, ob defectum verbi Dei. *Defectus verbi Dei.*

Glo. int. s. Isa. 33. Fatigatus à contemnendo erit diabolus, aut superbus, quum dicent: Lassati sumus à via iniquitatis. Is. 33. a. Sic fatigati sunt Aegyptij à tenebris. Iudith 9. b. Et lassitudo Esau, est lassi- *Diabolus. Superbi.*

tudo

tudo populi Iudæorum, & etiam hæreticorum, pertinaciter insistentium in suis erroribus. Gen.25.d.Isa.29.c.44.b.Et hæc est lassitudo in portandis idolis.Isa.46.a.

Fatuus, vide Stultus.

Fauilla.

Confusio ex peccato. FAuilla, est scintilla extincta, quæ iam est cinis. Fauilla remanens ex combustione stipulæ.Dani. 2. c. designare potest confusionem verecundiæ, quæ remanet ex peccato. *Ricar.de S.Vict.de somni.Nabuch.29.*

Reliquiæ peccati. Fauilla, quia est velut reliquiæ ignis, significare potest reliquias peccati, qualis erat fauilla ex igne Sodomorum. Genes. 19.f. Sic debebat consumi holocaustum, vsque ad fauillam. Leuit.6.b. *Glo. int.s.Gen. 19.*

Ecclesia. Fauillæ, & cineri assimilatur ecclesia in reproborum iudicio: quia dum bona eius interiora non vident, ad sola iã mala peruenisse ęstiment quæ in ea exhiberi corporaliter vident. Iob. 30.c.Eze.15.b. *Gre.20.mor.24.*

Mali. Mali dicuntur sicut fauilla, quam turbo dispersit: quia consumptioni ęternæ deputati sunt. Iob. 21.c. *Gre.15.mor.22.*

Praua opera, & cogitationes. Fauilla stupæ, designare potest opera igni inferni præparata, tam Iudæorum, quàm hæreticorum: & etiam prauas cogitationes.Is.1.g.5.f.Eze.15.b. *Hie.s.Isa.5.*

Ignis inferni. Fauilla pertransiens, fuit exercitus contra Hierusalem: quia repentè venit, & omnia vastauit, nihil sanum relinquens. Item ignis inferni destruens hæreticos.Is.29.a. *Hie.s.Isa.29.*

Fauus, Mel.

FAuus, est opus apum, continẽs cellulas cæreas, in quibus fouent apes suos fœtus: quas postea melle implent: constat igitur fauus ex cæra & melle. Mel exedit quæ sunt putrida & noxia in vulneribus. Ipsum tamen, cùm sit dulcissimum, bilem generat: quemadmodum quod bonum est, contemptum parit apud malos. *Cle.Ale.1.pæda.11*

Christus. Corpus Christi suscitatum. Fauus mellis. Luc.24.f. Christum significare potest: in quo humanitas est veluti cæra, mel verò intra cæram, est dulcedo diuinitatis eius, quia mel, errore fit aeris. Iob.20.c.Eccl'ici. 24.c. Vel fauus cum melle, est corpus resuscitatum cum anima. Cant.5.a.Iudi.14.b. *Gre.15.mor.9. & ho.24.*

Spiritussanctus. Mel, quod comedit Hierusalem cum simila & oleo. Eze.16.c. Spiritum sanctum designare potest: cui attribuitur prophetia. *Rup.s.Cant. 4. Hie.s.Eze.16.*

Anima. Fauus mellis oblatus Christo. Luc.24. f. significat animam illi gratam in hac vita, vt mel sit anima, cæra vita, & mel elicitum à cæra, anima fœlix soluta corpore per expressionem, & laborem mortis. Ps.18. *Aug.s.Ps. 18.*

Bona verba, & opera. Mel significare potest bona verba & opera, quæ Emmanuel dicitur comedere: vel designat sanctum desiderium cum sanctis operibus. Isa. 7. c. Prouerbiorum 24. b. 25. c. Cantic.5.a. *Ori.s.Isa.ho.2. Gre.s.Cant.5. Hie.de mansio. Amb.2.de Spiritu. prol.*

Lætitia de victoria Christi. Sapientia in Christo. Cõfessio fidei. Obsequium legũ. Fauus in ore leonis. Iudi.14.b. esse potest lętitia de victoria, quam Christus habuit contra dæmones. Vel designat sapientiã in Christo. Vel etiam confessionem fidei, & laudis Dei, in ore gentilium conuersorum. Vel designauit, quod leges regni terreni, quæ aduersus Christũ ante fremuerant, nunc iam perempta feritate, dulcedini euangelicæ prædicandæ etiã munimenta præbeant. *Aug.s.Ps.80.*

Sacra scriptura. Fauus significare potest sacrã scripturam, sensu literali & spirituali constantem: vt cęra sit litera, mel verò spiritualis sensus. Possunt etiam subtiliores sensus faui dici. Et hic fauus aut mel non fluit de labiis meretricis, sed distillat. Pro. 5.a.6.d.24.b.27.a.Ps. 18.118. Eze.3.a. Mel quoque significare potest doctrinam euangelicam, & perfectam, & diuinam sapientiã, vel de Deo, quæ primatum tenet dulcoris in escis cordis. Exo.3.b.13.a.16.g. 33.a. Leui. 20.d. Nu.13.d.16.b.Deut.8.b.32.b.Ps.80.Pro.25.b.Eccl'i.39.c.Eze.3.a.16.b.27.d.Apoc.10.d. Et verba consolatoria mel dici possunt. Ideo mel dicitur esse sub lingua sponsæ. Canti. 4.c.5. a. Mel, quia in promptu est, moralem literæ superficiẽ insinuare potest. Fauus, in quo mel de cæra exprimitur, allegoricã loquutionem denunciat, vt subducto literæ velamine, suauitas sensus spiritualis aliquanto cum labore vel mora percipiatur. *Ori.s.Is.ho.1. & s.Eze.ho.87. Amb.s.ps.118.se. 13 Hie.s.Eze.3. Ber.s.Cant.ser. 7. Phil.quod deterior potiori insidietur. Aug.s.Ps.80. Gre.14.mor.14.& s.Cant.4. Beda s.Pro.24.*

Doctrina Pauli. Mel, quod obtulerunt filij Iacob ad Ioseph in munus, designare potest doctrinam Pauli Apostoli, nã vt melle putrida & noxia vulneris interius exeduntur: ita doctrinæ Pauli lectione vulnera mentis curantur sine acerbitate. Gen.43.c.2.Reg.17.g. *Amb.de Ioseph 9.*

Suauitas diuinæ sapientiæ. Mel quoque, gustum & suauitatem, quæ habetur ex diuina sapientia delibata, significare potest, ideo copulatur butyro. *Geor.Vene.Cant.1. tomo 7.cap.24.*

Prædicatores. Fauus distillans, in quo mel latet, & cæra videtur. Canti.4.c. designat prędicatores, qui dũ in carnis fragilitate sapientiã magnam habent, quasi mel in cæra latens possident: Quum verò prædicant, fauus distillat. *Gre.s.Cant.4.*

Ecclesia ex Gẽtibus. Mel syluestre designare potest peccatores, non ex lege, sed ex gentibus conuersos: Vel ipsam ecclesiam ex gentibus. Est cibus Ioannis, hoc est, Christi, qui in redemptionem nostrã veniens, infructuosæ gentilitatis dulcedinem sumpsit. Matt.3.b.Mar.1.a. *Hil.s.Mat.Ca. 2. Amb.s.Luc.3. Gre.31.mor.19.*

Dulcedo verborum. Mel interdum, dulcedinem verborum, quibus delectantur Iudæi, relictis solidis sensibus, significat. Isa.7.d. Et mel non offertur in sacrificiis Dei, designans eloquentiam gentiliũ vanã *Hie.s.Is.7. 13. & epis.parua specie? de mansioni.*

Philo. de Vict. offeren. & de cōgr. etc. Isych. s. Leui. 2. Euch. q. in Leui. Thom. 1. 2. q. 102. arti. 3.

non admittendam ad diuina. Offeruntur tamen Deo primitiæ mellis, vt de eloquentia, & scientia gentilium tantum sumatur, quantum ad Theologiam necessarium est. Leui. 2. c. Et etiam, quia mel offerebatur idolis, exclusum est à sacrificio Dei. Item quia resoluti blandimētis deliciarū, aut dulcedine voluptatum, non possunt mysteriorum Dei esse participes. Hinc est, quod Pascha Domini comedi cum amaritudine iubetur: quia sit semper austera districtio veritatis. Oportet ergo absque vllo adulationis, & voluptatis melle noxio, salutares nos hostias semper offerre, & dicere, Ergo inimicus factus sum vobis, verum dicens? Hoc autem mel dulcedinis verborum & voluptatum est, quod distillat à labiis meretricis. Pro. 5. a. 16. d. 3. Reg. 14. a. 2. Par. 31. b. Eccl'i. 24. c, Iere. 41. b. Eze. 27. d. *Voluptates.*

Beda s. Pro. 27. Fauus interdum, est dulcedo gloriæ cęlestis: quem fauum calcat anima saturata. Prouerbiorum 27. a. *Gloria cælestis.*

Gre. s. 1. Reg. 14. Ber. ser. paruo. 47. Fauus mellis, dici potest dulcedo gloriæ, quam quis ex prædicatione, vel alio bono opere publico accipit. Et mel in agro, est dulcedo fauoris, & laudis in secularibus: Et fama ipsa. 1. Re. 14. c. Et hoc mel est parcè comedendum. Pro. 25. b. *Gloriæ, seu famæ dulcedo.*

Faux, quære guttur.

Fax, Facula.

FAx erat fustis, ex tæda, cæra vel oleo inunctus, ac compositus. Facula verò, parua fax.

Facula splendens & illuminans, dici possunt sancti prophetæ, & Apostoli. Eccl'i. 48. a. quod ibi dictum est de Elia zelante gloriam Dei. *Prophetæ, & Apostoli.*

Ori. s. Cant. ho. 4. Faces in caudis vulpium, quas ligauit Samson, dici possunt argumenta hæreticos reuincētia. Iudi. 15. a. Zach. 12. b. *Argumēta contra hæreticos.*

Glo. ord. s. Zach. 12. Sicut facem ignis in fœno, ponit Deus principes Iuda. Zach. 12. b. quum principes, & prædicatores ecclesiæ deuorant aduersarios eius. *Proceres ecclesiæ*

Cum facibus venerunt Iudæi ad capiendum Christum. Ioan. 18. a: quæ indicant eorum odium, & ignem, quo arsuri erant: *Odiū Iudæorum*

Glo. ord. s. Apo. 8. Tanquam facula ardens erat stella, quā vidit Ioannes. Apoc. 8. c. designans diabolum, & superbos hæresiarchas, lucentes falsa luce. *Diabolus. Superbus.*

Febris, Febricitare.

Febris dicta videtur à feruore, est enim quædam intemperies calida totius corporis.

Hil. s. Mat. Can. 7 Amb. s. Luc. 4. Hie. s. Mar. 1. Febris in socru Simonis Petri, vel in aliis, significare potest feruorem peccatorum, & cupiditates inordinatas, & intemperantiam. Deute. 28. b. Matt. 8. b. Marc. 1. c. Luc. 4. g. Ioan. 4 g. Acto. 28. b. *Feruor peccatorū. Cupiditates. Intemperantia.*

Fel.

FEl, est humor amarissimus, qui flaua bilis dicitur, in vesicula quadam contentus in sinu hepatis.

Hie. s. Iere. 9. Fel aliquando significare potest tribulationes, & diuinam punitionem. Iere. 8. f. 9. e. 23. c. Thre. 3. a. *Tribulationes. Diuina punitio*

Ori. s. Matt. ho. 35. [illegible] s. Isa. ho. 2. [illegible] s. Luc. 23. Aug. s. Ps. [illegible] Ru[illegible] s. Haba. 2. Fel etiam designare potest vitā peruersam, quæ amara est Christo, vt fel illi oblatum. Item verba ex malitia prodeuntia. Deut. 29. c. 32. e Iob. 20. b. Ps. 58. Thre. 3. a. Matth. 27. d. Luc. 23. e. Acto. 8. d. Non bibit ante Christus fel sibi oblatum, ne synceritati misceretur amaritudo, vt ostenderetur sine amaritudine futuram esse immortalitatem beatorum resurgentium. Fel dederunt Iudæi amico suo Christo. Hab. 2. c. *Vita peruersa. Verba malitiæ.*

Fel præterea designare potest doctrinam peruersam, & fel aspidum persuasionem diaboli, vel hęresim. Iob. 20. c. Haba. 2. d. *Hæreses. Persuasio diaboli.*

Gre. 15 mor. 6. Hie. s. Aba. 2. Hie. s. Iere. 9. Fel præterea significare potest Antichristum, cuius amara doctrina cibabuntur Iudæi. Ierem. 9. e. *Antichristus.*

Glo. ord. s. Tobi. 6. Fel piscis, quem cepit Tobias. Tob. 6. a. 11. a. designat furorem malitiæ diaboli erga homines. *Malitia diaboli*

Feminalia, vel Femoralia.

Ori. s. Le. ho. 4. 6. Isych. s. Leui. 6. 16. Feminalia, seu femoralia, dicuntur tegumenta femorum, & vbligacula.

Feminalia, quibus astringi sacerdotes debent, in ministerio templi, castitatem designare solent, & feminalia linea, cælibatum sacerdotum. Exo. 28. g. 39. e. Leui. 6. a. 16. a. Eze. 44. e. Eodem tendunt perizomata. Gen. 3. *Castitas.*

Ori. s. Leui. ho. 9. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 7. Rup. 4. s. Exo. 23. Possunt etiam feminalia linea, Christi puritatem designare, vel etiam ipsum Christum, qui tegit ignominiam, & turpitudinem generis humani, & plagam peccati originalis exclusit. *Puritas Christi.*

Hie. de veste sace. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 5. Et quoniam linum nascitur ex terra, possunt feminalia partes generationis tegentia designare rationem generationis & semini deputati terrę, & etiam causas harum rerum esse obuolutas. Possunt etiam ipsam terram designare, à qua traximus vnde genitalia tegenda sunt, quia inde voluptatem sentimus. *Ratio seminalis Terra.*

Femur.

Femur, est ea pars crurium, quę est à genuum flexura vsque ad corpus. Ipsa sustentant corpus, & humani seminis indicium esse solent.

Principium generationis. Femur Abrahę, sub quo seruus eius manum posuit iuraturus, pręfigurabat ex semine Abrahę incarnationem Christi futuram. Gen. 24. a. Quia enim femur coniungitur partibus generationis, dicuntur geniti egressi esse de femore, vel Isaac, vel Iacob, vel alterius. Gen. 46. c. 47. g. 49. b. Exod. 1. a. *Chry. s. Ps. 22. Au. s. Ps. 72. & s. Ioan. trac. 43.*

Natiuitas carnalis Christi. Fortitudo Christi. Verbum Dei. Femur in Christo, natiuitatem eius carnalem significat: vel eius humanitatem. Ps. 44. Apo. 19. c. Et femur Iuda, de quo prodeunt duces, designat fortitudinem Christi, in quo firmantur hi, qui omne corpus ecclesiæ sustentare videntur, & ferre. Item verbum Dei, à quo prodeút duces prædicatores, qui ministerium verbi ecclesiæ exhibent. Genes. 49. b. Iudi. 3. b. Cantic. 3. c. 7. a. *Basi. s. Ps. 44. Ori. s. Gen. ho. 17. Hie. s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 44.*

Vterque populus. Castitas Mariæ. Femora duo sponsæ, hoc est, ecclesiæ, vtrunque populum in ea significant. Cant. 7. a. Et iúncturæ feminum, in beata Virgine dicunt castitatem custoditam. *Gre. s. Cant. 7. Rup. s. Cant. 6.*

Pertinentia ad nuptias. Appetitus carnis. Voluptates. Femur etiam designare potest ea, quæ ad nuptias pertinent, & virgines accinguntur gladio super femur, quum castitati vacantes, omnia nuptiarum opera gladio verbi Dei in se iugulant. Ps. 44. Designant etiam carnis appetitum, & illecebras, ac voluptates. Nu. 5. c. Canti. 3. c. Eccl'i. 19. b. 47. c. Iere. 31. d. *Hie. ad Principiã. Gre. s. Can. 3. et 20 mor. 3. et 24. mo. 26*

Iudæi. Genealogiæ Iudæorum. Doctrina inanis. Femur Iacob, cuius neruus emarcuit. Gene. 32. g. Iudæos significat ex ipso Iacob genitos: Designat etiam genealogias eorum veteres, quæ necessariæ erant ad incarnationem Christi: sed postea emarcuerunt. *Rup. 1. s. Matt.*

Humilitas ficta. Femora statuæ æneæ. Dani. 2. c. designare possunt doctrinam ad inanem gloriam ordinatã: vel designant humilitatem fictam. *Ricar. de S. Vict. de somni. Nabuch. 25.*

Peccata. Femur virginis nudatum, designare videtur occulta & pudenda peccata, quę manifestat Deus. Iudith 9. a. Iere. 13. d. Hęc femora sunt tegenda feminalibus. Exo. 28. g. Ad hæc pertinet femur, quod ponitur in olla. Eze. 24. a. *Hie. s. Iere. 13.*

Stupor. Femori imponitur sura, per admirationem, aut stuporem. Iudith 15. b. Ierem. 31. d Ezech. 11. c. *Glo. ord. s. Iudi. 15.*

Fenenna, vide Phenenna.

Fenestra.

Fenestra est, per quã ingreditur lumen Solis in domum: & per metaphoram fenestra dicitur aditus & via, aut occasio ad aliquid faciendum.

Christus. Caro Christi. Opera Christi. Sensus corporis Christi. Fenestra domus Rahab, dici potest Christus incarnatus: in qua pependit coccinum, eius passionem designans: & vt fenestra non in totum illuminat: ita Christus non illuminat nunc plenè ecclesiam, sed quantum fidelium saluti sufficit, postmodum illustraturus plenissimè. Iosu. 2. c. Fenestra etiam, per quam prospiciebat Abimelech. Gene. 26. b. carnem Christi designat, qua manifestatus est nobis, & ostendit faciem suam ecclesiæ. Et opera miranda Christi, fenestræ erant, per quas prospiciebat sponsus. Canti. 2. b. Et etiam sensus corporis Christi. *Ori. s. Iosu. ho. 3. Cle. Ale. 1. pæd. 5. Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Cant. ser. 56.*

Prophetæ. Confessio peccatorum. Fenestrę etiam, per quas prospicit sponsus, dici possunt prophetę, per quos illustrationes diuinorum mysteriorũ ad nos mittuntur: Possunt etiam designare confessionem peccatorũ, per quam ipse non prospiciet, & emundat. *Amb. de Isaac 4. & s. Ps. 118. ser. 6. Ber. s. Cant. ser. 56.*

Oratio. Fenestra dici potest oratio, qua lux gratię venit ad nos, quam orationem præfigurabat fenestra arcę Noe. Gen. 6. c. 8. a. *Lyra. s. Gen. 6.*

Inspiratio. Fenestra etiam dici potest inspiratio diuina, qua mentis nostræ domus ad veritatis cognitionem illustratur. Gen. 26. b. *Cle. Alex. 1. pæda 5*

Mens. Fenestra præterea, quæ aperienda est sponso, est ipsa mens. Cant. 2. b. In hac fenestra orabat Daniel. Dani. 6. c. *Hie. epi. Audi. fili.*

Sensus corporis. Fenestræ præterea sunt sensus corporis, & pręcipuè visus. Per has fenestras prospicit meretrix, & per easdem intrat mors. Os etiam Euę fenestra fuit, qua respondit serpenti. 2. Reg. 6. c. 1. Par. 15. d. Pro. 7. b. Eccl'i. 14. d. 21. d. Isa. 60. b. Ier. 9. f. Ioel. 2. b. Per fenestram fugere, vt fugit Dauid, & Paulus, est auribus audire præcepta Dei, & oculis castitatem seruare. 1. Reg. 19. c. 2. Corinth. 10. g. Et fenestræ columbarum, sunt oculi simplices, nil alienum cupientes. Isa. 60. b. *Amb. de Virg. 3. Amb. de Cain 4. et de Virg. 3. & de fuga secu. 19. Ori. s. Cã. ho. 2. et 3. Hie. epis. Audi filia. & s. Ioel. 2. Gre. s. 1. Reg. 11. & 21. mor. 2. & ho. 5.*

Prædicatores, & prælati. Fenestræ tẽpli. Eze. 40. d. sunt prædicatores, & prælati, qui in populo Dei lumen sanctæ prædicationis profundunt: qui dum ea, quæ in occulto vident, publicè fidelibus pandunt, quasi suscepto lumine Solis, fenestræ cuncta templi penetralia replent. *Gre. s. Eze. ho. 11.*

Angustus ingressus ad mysteria. Fenestræ templi obliquæ. 3. Reg. 6 a. Eze. 40. c. 41. c. erant exterius angustæ, interius latiores, vt per parua quædam foramina possimus ad interiora penetrare, & ad clarissimi luminis, quod in templo versatur, plenitudinem peruenire, sunt occultæ viæ, & occultæ diuisiones gratiæ in Christo, vnde diuidit singulis prout vult. *Hie. s. Eze. 40. Gre. s. Eze. ho. 17. Rup. 3. s. Reg. 8.*

Duæ corporis humani fenestræ. Fenestræ arcę Noe duæ, alter superior, tanquam spiraculum ad aerem, cæteraque necessaria capessenda, altera deorsum, ad euacuanda superflua, duas fenestras in corpore humano designant, cui est fenestra superior, multiplex tamen, qua & necessaria pro sustentando corpore, & lucem pro eo conducendo suscipimus, sed hæc cubito dicitur consummata, modica *Geor. Vene. Cant. 1. tomo 6. cap. 3.*

quidem mensura, cùm paruum sit os in comparatione cæterorum animantium. Ostij autem inferioris, nec mensura, nec officium ob honestatem describitur. Gen. 6. c.

Au.12.cõ. Fau.16. Fenestra in latere arcę, designat neminem intrare in ecclesiam, nisi per sacramentũ remissionis peccatorum: hoc autem de Christi latere aperto manauit. *Baptismus.*

Glo.ord.s.1.Reg.19 Fenestra interdum dici potest demonstratio operum exemplaris, siue in bonum, siue in malum. 1. Reg. 19. c. Et resurrectionem Christi, qua euasit à custodibus. *Exempla. Resurrectio Christi.*

Hie.s.Isa.23. Fenestræ, per quas intrat mors in animam, designare possunt etiam latam viam, quæ ducit ad inferos. Iere. 9. f. *Lata via.*

Hie.s.Iere.22. Fenestræ, quas sibi aperiunt hæretici, dici possunt rationes, quibus illustrant sua dogmata. Iere. 22. d. *Rationes hereticorum.*

Glo.ord.s.4. Re.13 Fenestra Orientalis, per quam iaciebat sagittas rex Ioas ad Imperium Elisæi. 4. Reg. 13. c. lucem scientiæ designare potest, per quam vincuntur hostes ecclesiæ. *Lux scientiæ.*

Fera, Ferus, Ferox.

Feræ dicuntur propriè, quæ ferocitatem habent, vt leones, pardi, lupi, quæ difficulter cicurantur: & si quando mitiores reddantur, non tamen penitus innatam exuunt ferociã ac feritatem. Ferus autem dicitur, qui naturam habet syluestrem, & quasi ferinam. Ferox verò dicitur elatus, & sæuus.

Arn.&Hi.s.ps.67 Aug.s.Ps.67. Ric.de S.Vict. de securi.consci.27. Feræ dici possunt dæmones, aut homines crudeles, & qui nullis beneficiis ad mitiorem vitam trahi possunt. Et feræ arundinis, aut syluæ, sunt dęmones, vel hæretici. Psalmo 67. 49. Ezech. 39. a. Dani. 4. c. 2. Mac. 4. d. Et ferus singularis, significare potest superbum. Psalmo 79. *Dæmones. Crudeles homines. Hæretici. Superbus.*

Amb de Ioseph 3 Philo.de Ioseph. Beda s.Gen.37. Fera pessima, quæ dicitur deuorasse Ioseph. Gen. 37. g. designat Iudæos Christum occidentes. Item inanem gloriam, quæ deuorat viros ciuiles. *Iudæi. Inanis gloria.*

Rup.s.s.Gen.26. Isyc.s.Leui.17. Ferus homo Ismael, designat Iudæos separatos ab Hierusalem, hoc est, ab ecclesia: sicut Ismael separatus fuit ab Isaac. Gen. 16. d. quorum feritas, nõ tam leoni nobili, quàm stulto onagro est comparabilis. *Iudæi.*

Fera, quæ accipitur aucupio, dici potest quispiam de vulgo carnalis, & passionibus incubans. Le. 17. d. 24. c. Ps. 39. *Vulgus carnale.*

Feri fluctus. Sapi. 14. a. Iudæ. d. grauia pericula, & tentationes designant. *Pericula grauia.*

Ferculum.

Ferculum dictum à ferendo, est gestamen, quo pompa deferri solet, sumitur etiam pro cibis, qui ad mensam inferuntur.

Gre.s.Cant.3.& s. Eze.ho. 11. Rup.s.Cant.3. Ferculum quod fecit Salomon. Cant. 3. c. designat corpus Christi, vel ecclesiam ex sanctis & fortibus patribus, tanquam de imputribilibus mentibus constitutam, quę dicitur ferculũ, quia ipsa fert quotidie animas ad æternum conuiuium conditoris sui. Ferculum etiam Salomonis, est sacra scriptura, quæ est mensa Domini. *Corpus Christi. Ecclesia. Sacra scriptura.*

Amb.1.offici.32. Fercula diuersa, quæ ad mensam apponuntur, dici possunt diuersi libri sacræ scripturæ. *Libri sacræ scripturæ.*

Feretrum, Loculus.

Feretrum à ferendo dicitur lectus, vel arca, aut quicquid aliud, quo mortuus efferri solet: quod & capulus dicitur, & loculus.

Amb.s.Luc.7. Loculus, in quo repositus est Ioseph, significare potest spem resurrectionis. Gen. 50. d. Et loculus, in quo portabatur filius viduæ, potest significare quatuor elementa, quibus corpus humanum fertur in corruptionem: & quia loculus ligneus erat, super additur corruptioni spes resurrectionis. Luc. 7. b. Idem potest designare feretrum Abner, quod sequebatur Dauid 2. Reg. 3. f. *Spes resurrectionis. Quatuor elementa.*

Feriæ, vide Festum.

Ferire, vide Percutere.

Fermentum.

Gri.s.Num.ho.23. Hie.s.Matt.16. Fermentum est farina, quæ subigitur priusquàm addatur sal, in pultis modum decocta, & relicta, donec arescat: dictum, quòd feruendo crescat, confert autem ad facilius miscendã & subigendam totam farinã. Habet enim fermentum hanc vim, vt, si farinæ mixtum fuerit, quod paruum videbatur, crescat in maius, & ad saporem suum vniuersam conspersionem trahat: & quandoque sumitur in bonum, quandoque in malum.

Hil.s.Matt.Ca.13 Amb.ser.5. Geor.Vene.Cant. 2 tomo 3.cap.20. Fermentum absconditum dici potest Christus quo fermento tota massa dicitur fermentata, quia lex prophetæ, & euangelia nil, nisi Christum prædicant. Fermentatum est etiam totum, quum omnes fideles participes fiunt doctrinæ fidei, & quia Christus transmutat hominem in sortem, & gradum superiorem, & in eandem imaginem, quæ est Filius Dei: Ideoque intrat in nos, vt diuinos & cælestes nos efficiat. Et vt fermentum conteritur & comminuitur ad fermentandam massam, sic Christus confractus est doloribus, vt omnes in se conuerteret. Matt. 13. e. Luc. 13. d. Hose. 7. b. *Christus.*

Ber.ser.2.nati. do. & de considera.5. Fermentum etiam dici potest fides beatissimæ virginis Mariæ: per quam confectus est panis viuus Christus ex tribus satis farinæ. *Fides Mariæ.*

Charitas.

Fermentum præterea dictum à feruendo, est dilectio, quę absconditur in satis tribus, quũ diligitur Deus ex toto corde, anima, & viribus: Vel in fructu centesimo, sexagesimo, & tricesimo: Vel in tribus viris, Noe, Daniel, & Iob. *Au.q.in euang.12 & s.Ioan.trac.9.*

Doctores.

Fermentati panes dici possunt doctores fortes in fide. Leuit.7.a.23. c. Dicuntur etiam fermentum, quod est vtile ad fermentandos panes, & non sibi. *Chry.s.Ioan.ho.51*

Symbolum fidei. Euangelium.

Fermentum præterea, dici potest symbolum fidei: & etiam ipsum euangelium per quod tota doctrina ecclesiastica fermentatur. *Amb.ser.5.*

Homo.

Fermentum ex farina & aqua confectum, significare potest hominem ex multis compactũ. Et fermentum vetus, est exterior homo cum actibus suis, inueteratus peccatis, vitiisque concretus. 1. Cor.5.b. *Phil.de sacr. Abel & Cain. Amb.1.de pœni.14 Amb.s.1.Cor.5.*

Scientiæ seculares.

Fermentum quoque dici potest doctrina humana, & secularis scientia. Matthæi 16. b. Et fermentati panes dici possunt seculares scientię, quę deseruiunt Theologiæ. Leuitic.2. b. 7. a. *Ori.s.Leui.ho.5. Isych.s.Leui. 2.7. Ori.s.Num.ho.23.*

Vitia. Inanis gloria. Cogitationes immundæ.

Fermentum corruptum habens saporem, significat ipsa vitia, etiã parua in anima residentia: & tumorem inanis gloriæ, & immundas cogitationes. Et hoc est fermentum malitię, & nequitiæ. Ideo Deus non vult hoc fermentum inueniri in esu agni. Dicitur autem fermentum vetus, quia est prope interitum. Exo.12.c.23.c.29.a.34.c.1.Cor.5.c.Gala.5.b. *Phil.de congr. &c. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.13. Chry.s.1.Cor.ho.15 Cyril.cõt.Iulia. 9.*

Doctrina literæ carnalis. Traditiones humanæ. Doctrina hæretica. Malitia.

Fermentum pharisæorum, & Sadducęorum, dicitur doctrina literæ, Iudaica & carnalis, & etiam traditiones humanę. Et præterea doctrina hæretica, & erronea. Leui.2.c.6.c.7.a. Exod. 13 a.Nu.7.d.Deut.16.a.Matt.16.a.Marc.8.b.Luc.12.a. Et fermentare dicitur totum, quando est consensus multorum in errore. Hose.7.b. Vel cùm tota ciuitas Hierusalem in diebus azymorum consensit malitię sacerdotum, & pharisæorum aduersus Christum. *Ori.s.Matt.cap.16. Amb.1.de pœnit.14 Chry.ho.in Iob, & Abraham. Hie.s.Hose.7. Rup.s.Hose.7.*

Non offerebatur in sacrificiis Dei fermentum, ad excludendam omnem corruptionem ab offerentibus: & ne quis elatus, ac tumidus fastu & arrogantia ad altare Dei accedere præsumat. Leui.2.c.6.c.7.a.8.e.10.c.Deut.16.a.Amos 4.b. *Phil.de victi. offe. Tho.1.2.q.102.ar.3*

Ferre, Adferre, Portare, Asportare, Baiulare, Afferre, Gerere, Gestare, Reportare, Transportare, Transuehere.

Ferendi, & portandi verba, quia parum inter se differunt, quantum ad allegorias attinet, in hac classe coniunximus. Ferre autem, & portare, sæpe sunt idem. Ferre etiam est accipere. Gen. 12.a. Tulit quoque Sarai vxorem suam. Adducere. Gen.24.a. Qui tulit me de domo patris mei. Dare. Iudi.20.b. Vt illi ferrent præsidium: Dicere. Iudi.19.g. Ferte sententiam. Eleuare. Exo.2.b. De aqua tuli eum. Extrahere. Gen.2.d. Tulit vnam de costis eius. Pati. Iob.31.c. Pondus eius ferre non poteris. Producere. Iob.40.b. Huic montes herbas ferunt. Sustinere. Nu.22.a. Impetum eius ferre non possent. Ferri autem, ruere. Exo.14.f. Ferebantur in profundum. Portare interdum est admittere. Nu.18.a. Portabitis iniquitatem sanctuarij.

Compati. Gala.5.a. Alter alterius onera portate. Gignere. Luc.11.d. Beatus venter, qui te portauit. Imitari. 2. Cor.6.d. Portate Deum in corpore vestro. Pati. Nu.19. a. Nec portauerit iugum. Portare in manibus, est obsequi. Ps.90. In manibus portabunt te. Gerere autem, est agere, & operari. Deu.9.c. Quæ gessistis contra dominum. Et habere. 1. Reg.18.g. Prudentius se gerebat Dauid.

Intendens Spiritus Domini formandis rebus.

Ferebatur Spiritus Domini super aquas. Gen.1.a. quum voluntas Dei intendebat formandæ materiæ rerum, quasi fouendo, vt gallina fouet oua. Vel intendebat formandis, & firmandis voluntatibus Angelorum. Ferebatur etiam Spiritus Domini super aquas, sanctificando baptismum, quando venit supra Christum baptizatum. Ferebatur etiam super aquas, quando venit super prophetas. Rectè autem superferri dicitur aquis Spiritus Domini, quia nõ ex indigentia operatus est ipsam creaturam, sed ex beneplacito. *Aug.1.de Gen.ad literam.18.et 13. Confes. 4. Amb.2.de Spiritu s. prol. Beda s.Gen.1.*

Sustentans nos deus et defendẽs

Portat Deus nos, quũm sustentat, regit, & defendit. Exo.15. b.19.a. Et portari dicitur domus Iacob ab vtero Dei, vsque ad senectam & canos: quia semper erant graues Iudæi Deo benefactori ipsorum. Is.46.a.Deut.1.c.32.b. Et dicitur portare in brachiis, hoc est, per Christum. Hose.11.a. Et portat omnia verbo virtutis suæ. Hebræ.1. a. Et portauit Christus fœtas, quũ sustentauit Apostolos & prædicatores. Is.40.c. Portauit autẽ Deus in brachiis Ephraim, id est, Israel, quum virtute miraculorum eduxit eos de Ægypto, & patienter sustinuit improbitatem eorum. *Hie.s.Isa. 40. 46. & s.Hose.11. Rup.s.Hose.1.*

Pater amore tradens Filium

Portans Abraham ignem & gladium ad immolationem Isaac. Gen. 22.b. typus fuit Dei patris, qui ob ignem amoris erga genus humanum, tradidit filium suum in sacrificium, & satisfactionem peccatorum nostrorum. *Glo.int.s.Gen.22.*

Castigans Deus

Afferre dicitur Deus mala, quum castigat: quia is, qui castigatur, iudicat ea mala. Iere. 23. c.Amos 5.c. *Glo.ord.s.Iere.23.*

Non fert Deus festiuitates, quę non ritè, & cum interiori cultu celebrantur. Is.1.d.

Caro Christi.

Vacca, quæ non portauit iugũ. Nu.19.a. est caro Christi, quæ non fuit subiecta iugo peccati nec legi mortis: quia potestatem habebat ponendi animam suam, non obligationem. *Au.q.in Num.33.*

Passus Christus pro peccatis.

Tulit Christus languores, & dolores nostros, quum pro peccatis nostris passus est. Is.53.d. 63. c. Hoc designabant portans pontifex iniquitates populi. Exo. 28.f.Leui. 10. d. Sic por- *Ori.s.Num. ho. 10*

tabant Aaron, & filij eius iniquitatem ſanctuarij. Nu. 28. a. Christus videlicet in paſſione, & Apoſtoli & Martyres moriendo. Portatus autem eſt Christus, quaſi agnus ad victimam. Ier. 11. d. Et portans Iſaac ligna, fuit Christus baiulans ſibi crucem. Gen. 22. b. Idem deſignauit portans Samſon portas ciuitatis humeris ſuis in montem. Iudi. 16. a. Aſportabantur etiã vitulus & hircus, vt comburerentur extra caſtra, vt deſignaretur Christus extra portas Hieruſalem paſſus. Leui. 16. f. Suppoſuit etiam Christus humerum ad portandum, quum ſe ſubiecit labori crucis pro nobis. Gen. 49. c. Num. 10. c. *Aug. ſ. Pſ. 30.*

Portans Ieſus Filius Ioſedech gloriam. Zach. 6. c. deſignat Christum ſedentem ad dexterã Dei patris, & accipientem virtutem & decorem, ac profectum & gloriam ſingulorum. *Glo. ord. ſ. Zach. 6.* *Christus in gloria, & glorificatus.*

Ferri dicebatur Dauid in manibus ſuis. 1. Re. 21. d. Iuxta Septuaginta, & deſignabat Christũ tradentem ſeipſum in ſacramento Euchariſtiæ. *Aug. ſ. Pſ. 33.* *Christus communicans apoſtolos*

Portãs venter Christum, de beata virgine Maria dicitur. Luc. 11. d. Eadem cum Ioſeph tulit Christum in Hieruſalem, offerens illum Patri ad ſalutem eccleſiæ. *Generãs Maria Christũ, & offerens Patri.*

Portare arcã fœderis, eſt prædicare Christum, quod eſt munus ſacerdotum. Exo. 25. b. 37. a. Idem portare altare, Exo. 27. 30. 38. Et portãtes vuam à terra promiſſionis in vecte, erat vterque populus prædicans Christum, populus videlicet Iudæorum præcedens Christum, & populus Christianorum ſequens. Nu. 13. c. Ioſ. 8. g. 3. Reg. 8. a. 1. Par. 15. a. 2. Par. 5. a. Acto. 9. b. Ferentes etiã Philiſthim arcam fœderis à lapide adiutorij, ſunt prædicatores auferentes myſteria ſcripturæ à falſo Meſſia, quem Iudæi fingunt, & ferunt eam in templum Dagon, hoc eſt, ad animam gentilitati deditã, vt conuertatur. 1. Reg. 5. a. Portare etiam calceamenta Christi, eſt prædicare Christum per orbem. Matt. 3. c. Portare etiã tabernaculum fœderis, eſt prædicare Christum, & defendere eccleſiam. Nu. 10. c. *Amb. ſer. 72. Cyril. ſ. Ioan. 28. Gre. ſ. 1. Reg. 5. Amb. ſ. Luc. 3.* *Prædicare Christum.*

Portãt filias Sion in humeris Apoſtoli & prædicatores, quum animas infirmas, prædicationis labore ſuſtentant. Iſ. 49. f. 60. c. iuxta Septuaginta. Eoſdem deſignant portantes onera ad conſtructionem templi, qui cum Salomone, hoc eſt, Christo Saluatore grauia gentium peccata portabant, & portabant minores ad diuina. 3. Reg. 5. d. 2. Par. 2. d. Agge. 1. b. Et comportantes vinum, ſunt docentes ſpiritualia, & conſolantes afflictos. Iſ. 62. c. *Hie. ſ. Iſa. 49. & ſ. Pſ. 89. Amb. de ben. patriar. 6. Gre. 2. paſto. 2. Hie. ſ. Iſa. 62.* *Apoſtoli ſuſtentantes animas.*

Portare menſam, eſt prædicare ſacrã doctrinam. Exo. 25. c. 37. d. Et portans Moſes tabulas, eſt prædicans legem. Exo. 32. d. 34. a. Idem deſignabat portans Moſes virgã Dei in manu ſua. Exo. 4. c. Et portans homo amphorã aquæ, eſt ferens legem Moſis, quæ ſine ſpiritu eſt aqua. Marc. 14. b. Luc. 22. a. Et portat Aaron nomina filiorum Iſrael, quum ſacerdos & prædicator proponit ſibi & aliis exempla maiorum, & orat pro populo. Vbi etiã deſignatur interceſſio Sanctorum. Portat etiam iniquitates populi docendo, ad pœnitentiam prouocando, & orãdo. Exo. 28. f. Le. 10. d. Num. 18. c. Diſcipuli autem Christi nondum poterant in principio eius myſteria portare. Ioan. 16. c. *Glo. int. ſ. Exo. 25.* *Prædicare.*

Portans ſeruus Abrahæ diuitias domini ſui in camœlis. Gen. 24. b. deſignat prædicatores ferentes Theſaurum myſteriorum Dei, & bonorũ operum in vaſis fictilibus. Idem deſignat reginã Saba, portans munera ad Salomonem in camœlis. 2. Par. 9. a. Ad hęc poteſt referri, ferre frumenta in aſinis. Geneſ. 42. e. 45. f. Et deferre arcam pecuniæ coram rege. 2. Paralyp. 24. b. *Glo. ord. ſ. Gen. 24.* *Ferẽtes prædicatores myſteriam vaſis fictilibus.*

Portans columba ramum oliuæ ad veſperam. Gen. 8. b. eſt prædicator vel religioſus, prædicans, & laudans ſapientiam & miſericordiam Dei. Vel deſignat nonnullos etiam extra eccleſiã baptizatos: ſi eis non defuerit affectus, vt conuertantur, poſteriori tempore, quaſi veſpere in ore columbæ, tanquam in oſculo pacis, ad vnitatis ſocietatem poſſe perduci. *Amb. de Noe. 19. Baſi. de abdicatione* *Prædicator laudans miſericordiam Dei.*

Comportat aggerem prædicator contra Hieruſalem, quando molem creſcentis tentationis auditoribus indicat. Eze. 4. a. *Gre. 26. mor. 5. & ſ. Eze. ho. 12.* *Indicans prædicator molẽ tentationis.*

Portare calceamenta Christi, eſt eius humanitatem aſſumptam à Verbo prædicare, cuius rei indignum ſe aiebat Ioannes Baptiſta. Matt. 3. c. *Rup. 2. ſ. Matt.* *Prædicare humanitatem Christi.*

Ferunt vaſa Domini. Iſ. 52. d. qui habent doctrinam ſacrorum librorum. Ferentes etiam vaſa Domini, ſunt Apoſtoli ferentes animas ſuas in miniſterium Domini, & armaturam Dei. Et portant librum Dei in humero, qui ſacrã ſcripturam operando perficiunt. Iob. 31. d. Idem eſt portare ſapientiam humeris. Eccl'i. 6. c. *Hie. ſ. Iſa. 52. Gre. 22. mor. 10.* *Habentes doctrinam ſacræ ſcripturæ. Operantes quæ docent.*

Portabant currus Pharaonis Iacob & omnem ſubſtantiã eius in Ægyptum. Gen. 46. a. deſignantes omnia Iudæorum myſteria tranſlata eſſe ad gentes in eccleſia. *Trãſlatio myſteriorũ ad gentes*

Portat peccatum ſubditi prælatus, quum peccatorem corrigendo ad pœnitentiã ſuſcipit. Num. 18. a. 1. Reg. 15. f. Idem deſignauit baiulans crucem Christus. Ioan. 19. c. Et portare alterius onera, eſt tollere illius peccata: vel ſuſtinere infirmitates proximi. Gal. 6. a. Et portantur pueri in humeris, quum ſimplices & imbecilles conſolationem accipiunt à maioribus, eorũ infirmitates ſuſtinentibus. Iſ. 66. d. Et geſtans Aaron iudicium filiorum Iſrael coram Domino, eſt prælatus orationibus ſe opponens iræ Dei. Exo. 28. e. *Gre. ſ. 1. Reg. 15. Baſi. reg. breu. 178. Hie. ſ. Iſa. 66. Aug. 83. q. 71.* *Suſcipiẽs prælatus pœnitentiã peccatoris. Conſolatio minorum.*

Portantes filij Caath ſancta operta quæ non videbãt, ſunt obedientes præceptis maiorum, non ea curioſè ſcrutantes: & portabant in humeris, quia opere exequebantur. Nu. 4. a. Poſſunt etiam deſignare angelos deferentes Sanctos in cælum. *Ori. ſ. Num. ho. 5.* *Simplex obediẽtia.*

Portat Ephod corã Domino, qui puram habet vitam, Deoque placentem. Et generaliter portat Ephod, qui bonis fulget operationibus. 1. Reg. 2. e. 14. a. *Gre. ſ. 1. Reg. 2. 14.* *Puritas vitæ.*

Matura pœnitētia. Portare iugum Domini ab adolescentia. Thr.3.c.est tempestiuè pœnitere: vel à prima ætate bene operari. *Imitari Christū.* Et portare Deū in corpore, aut stigmata Christi, est ipsum imitari, eius præceptis obtemperare: aut pati pro Christo. 1. Cor. 6.d.15.f. Gal. 6.d. De hoc dicitur Gen. 49.b. *Bene operari.* Supposuit humerum ad portandum. Afferre etiam fructum est bene operari. Ezechiel. 36. b. 47. c. Ioel. 2.e. Et portant manipulos suos, qui cum bonis operibus veniunt ad gloriam. Psalm.125. *Amb.s.Ps. 118. ser.2. Aug.s.Gal.6. Bed.s.Gen.49.*

Feruor Spiritus sancti. Portat lagenā vini, qui inflammatus est feruore Spiritussancti. 1. Reg. 10. a. Et portat igniculum de incendio id, quòd continet aliquam veritatem: aut quod redacendit feruorem Spiritussancti. Is.30.c. *Gre.s.1.Reg.10.*

Conferre cū doctoribus. Deferre similam ad filios Aaron, est conferre iudicia sua & opiniones cum doctoribus, ne fortè fallatur. Leu.2.a. *Glo.ord.s.Leu.2.*

Conuersio hæreticorum. Defertur munus Domino à gente conuulsa, quum hæretici conuertuntur. Is. 18. d. Et deferunt aurum, & thus Domino, qui offerunt ei fidem, & sacrificium orationum. Is.60. b. *Offerre fidem, & orationes.* Idē designauit portans regina Saba munera ad Salomonem. 2. Par. 9.a. Ier. 17.d. Soph. 3.c. Et portantes mulieres aromata ad vngendum Christum. Luc. 24. a. Et Nicodemus misturam mirrhæ, & aloes. Ioann. 19.b. Et deferentes filij Israel munera ad Ioseph, sunt Iudæi confitentes Christum. Gen. 43.c. Deferre etiam primicias in domum Domini: & ferre manipulos spicarum, ad idem referri possunt. Exo.23.c. Leu.23.b. Deut.14.c. Et deferens puerpera agnum anniculum in holocaustum, est offerēs passionem Christi, per quam genus humanum salutem accepit. Leu.12.c. Portant etiam holocausta qui scipsos offerunt Deo. Ier.17.d. *Hie.s.Is.18.6c.& s.Ier.17.*

Asportans Dauid prædam de Rabbath filiorum Ammon. 2. Reg. 12. g. designat conuersionem gentium per Apostolos factam. *Conuersio gentium.* Idem potest designare deferens Naaman argentum & aurum & vestes ad Elisæum, & literas ad regem Israel. 4. Reg.5. b. *Doctrina Philosophorum allata ad ecclesiam.* Vbi etiam significari potest doctrina Philosophorum, quæ veritatem continet, illata ad obsequium ecclesiæ. *Lyr.s.4.Reg.5.*

Simpliciter docētes Apostoli. Non portabant Apostoli virgam: quia neminem cogebant ad fidem: nec vi potestatis vtebantur, sed simpliciter docebant. Mat.10.b. Luc.10.a.

Expectans præmium laborum. Portat mulier fortis de longe panem suum, cùm Ecclesia, vel anima ex bonis operibus hic actis, cælestem retributionem expectat. Prou.31.b. *Glo.ord.s.Mat.10*

Libertas mētis. Portare animam in manibus, dicit libertatem mentis: & animam in manibus portare, est intentionem cordis in operatione ostendere. Iob 13.c. *Bed.s.Pro.31.*

Gubernatores mundi. Orantes. Continentes. Angeli. Portantes orbem. Iob 9.b. dicuntur principes & gubernatores mundi: & qui orationum fortitudine mundum sustinent, ne ruat, & pereat. Item qui corpus proprium continent, aut constringunt per gratiam Dei, ne in vitia soluatur. Portantes etiam orbem, sunt Angeli rectores orbis: & Angeli custodes portant iustum in manibus. Ps.90. *Gre.s.1.Reg.2.& 11.mor.19. Gre.11.mor.13.14 Hie.s.Iob 9.*

Insiti Gentiles in fide. Portat radix ramos insitos, quum gentiles asciti sunt in fidem Iudæorum. Rom.11.c.

Antiqui patres prophetantes incarnationem. Portantes naues poma, erant antiqui patres qui diuinæ incarnationis mysterium prophetantes, ipsi quidem spei odore potiti sunt, sed nobis fructum de eadem spei perfectione detulerunt. Iob 9.d. Pro.31.b. *Gre.9.mor.22.*

Patiētia in flagellis. Portare iram Domini. Mich.7.b. Is.30.f. est patienter ferre eius flagella. Et portantes pondus diei, & æstus, sunt ferentes tribulationes, & labores huius vitæ. Mat.20.b. *Imitatio Christi.* Et portans Simon Cyrenæus crucem post Iesum, designat ipsum Iesum imitandum, qui præcessit in ferēda cruce. Luc.23.d. Et hoc est portare improperium Christi. Hebr. 13. c. *Tribulatio ecclesiæ.* Et ferri arcam super aquas diluuij, est ecclesiam affictari tribulationibus mundi: quibus tamen non mergitur. Gen.7.d. Et portant opprobria gentium ij, quibus Gentes exprobrant: qui & opprobrium famis portare dicuntur, quum à Gentibus reputantur derelicti à Deo. Eze.34. g. 36.f. 2. Petr. 2.b. Et portare ignominiam suam, est patienter ferre pœnam illatam pro peccato: & portare tormentum suum, est in hoc seculo pœnitentiam agere. Eze.16.f.23.e.32.g 36.b. *Pœnitentia.* *Hie.s. Mich.7. Ori.s.Mat.ho.10. Amb.s.Luc.23. Hie.s.Eze.16.34. Ori.s.Eze. ho.10.*

Portans tres hœdos, significat agentes pœnitentiam peccatorum corde, ore, & opere. Et portans tres tortas panis, est affligens & torquens se per pœnitentiam, quasi pastus pane lachrymarum. 1. Reg.10.b. Mich.4.b. *Gre.s.1.Reg.10.*

Spes resurrectionis. Asportare ossa Ioseph de Ægypto in terram promissionis, est significatio futuræ resurrectionis. Gen.50.d. Idem designauit Dauid asportans ossa Saulis & Ionathæ, de Iabes Galaab. 2. Reg.21.c. *Glo.ord.s. Gen.50*

Eiectio hæreticorum. Asportantes corpora Nadab & Abihu extra castra. Leu.10. a. designant eiectionem hæreticorum ab ecclesia. Et asportatus Sobna pontifex, vt gallus gallinaceus. Is. 22.e. designat sacerdotium vetus eiiciendum, substituto sacerdotio nouæ legis. *Hie.s.Is.22.*

Infimi in ecclesia. Gestatores aquæ Gabaonitæ, designant eos, qui infimi meriti sunt in ecclesia. Ios.9.d. *Ori.s.Ios.ho.11.*

Prōptitudo frænandi appetitū. Gerere paxillum in baltheo, ad tegenda stercora. Deut. 23. c. est habere paratam rationem ad frænandum appetitum. *Phil.2.alleg.*

Possidere pecuniam. Portare sacculum aut peram, est possidere aurum seu pecuniam. Matth. 10.a. Luc.10.a. Sic portabat Iudas, quæ mittebantur. *Occultare sapiētiam.* Vel portare sacculum, est occultare sapientiam & scientiam, quæ eroganda est, & communicanda proximis. *Amb.s. Luc.10. Aug.de sanctis.ser 42. Gre.ho.17.*

Euangelia. Virtutes. Portantes quatuor Paralyticum ad Christum. Marc. 2.a. Luc.5.d. Actor.3.a. sunt quatuor euangelia, vel virtutes, quibus venitur ad Christum. *Glo.ord.s.Mar. 2.*

Inutilis pœnitētia. Deferunt victimas in profundum, qui opera pœnitentiæ exercent ob inanem gloriam, aut ob alium terrenum finem. Hos.5.a. *Gre.s.Eze.ho.4.*

Hie.s.Ier.14. Reportant vasa vacua, qui non acquirunt scientiam Dei. Ier.14.a.

Hie.s.Zac.11. Attulerunt mercedem Christo Iudæi, quum eius proditori dederunt triginta argenteos. Zach.11.c. *Ignorantes. Proditio Christi.*

Glo.ord.s.Thr.5. Afferebant Iudæi in animabus panem in deserto, quum inter gentes cum periculo vitæ sibi victum quæritabant. Thr.5.b. Vel fideles cum labore portantes mysteria. *Cum periculo viuere.*

Gre.s.1.Reg.4. Ferre arcam fœderis in medium, est veteris legis sacramenta ad reprobandam nouæ fidei veritatem, recolendo adducere: quia eandem legis scientiam Iudæi neminem suorum ignorare patiuntur, in medium eorum arca adduci præcipitur. 1.Reg.4.a. *Testimonia veteris legis ad nouam ferre.*

Hie.s.Is.46.& s. Ier.10. & s.Amos 5. Ferentes aurum ad Aaron, vt fieret idolum, sunt facilè amplectentes errores. Exo.32.a. Ipsi sunt portantes idola, quæ non possunt saluare portantem. Is.46.a. Affertur etiam argentum de Tharsis, hoc est, eloquentia hæreticorum sumitur à philosophis. Et aurum de Ophaz, hoc est, sensus in superficie splendentes. Iere.10.b. Portarunt etiam filij Israel tabernaculum Moloch in deserto. Amos 5.g. quia eum coluerũt: quòd etiam dicitur de dogmatis hæreticorum. *Facilè amplectentes errores.*

Hie.s.Hos.12. & s.Is.30.& s.Dan.1 Rup.s.Hos.12. Fert oleum in Ægyptum, qui mysteria scripturarum miscet inani philosophiæ. Et qui defert oleum peccatoris, docendo falsa, & adulando. Hos.12.a. Et portãt diuitias suas super humeros iumentorum in Ægyptum, qui donis Dei abutuntur ad mundana & vana. Vel fuerũt Iudæi qui tulerunt legem, & cætera quæ habebant, in Ægyptum, cùm fugerent Chaldæos: vbi etiam designarunt, transferendam legem cum sensu spiritali ad gentilitatem. Isa.30.b. Et asportãs Nabuchodonosor partem vasorum templi in Babylonem. Dan.1.a. designat Philosophos miscentes aliquas veritates, & non omnes suis erroribus. *Miscere mysteria erroribus. Docere errores. Abuti donis Dei. Adulari.*

Hie.s.Zac.5. Deferentes mulieres amphoram cum talento plumbi in terram Sennaar, vel in Babylonẽ, designant iniquitatem Israel: & Iuda illuc esse translatam, vt gentibus appareret, quales fuerint Iudæi in terra sua. Zac.5.c. *Translatio Israel & Iuda.*

Glo.ord.s.Exo.36. Ferri tabulas tabernaculi in vnam compaginem. Exod. 36. c. est omnes fideles copulari in vna charitate. *Vnio fidelium in charitate.*

Hie.s.Hab.1. Cõportat aggerem diabolus, quum multiplicat tentationes. Hab.1. c. Hoc designauit Abimelech ferens ramos cum sociis suis ad comburendam turrim Sichen. Iudi.9.f. *Tentationes.*

Gre.33.mor.2. Hie.s.Iob 40. Glo.ord.s.Gen.30. Ferunt montes herbas Behemot, cùm superbi huius seculi nequiter operando, suas fluxas & lubricas voluptates offerunt diabolo. Iob 40.b. *Superbi pascunt diabolum.*

Deferens Ruben mandragoras ad matrem. Gen.30.b. est deferens popularem gloriam & famam ad vitam actiuam. *Fama popularis vitæ actiuæ.*

Glo.ord.s.3.Reg. 17. Deferentes corui panem & carnes ad Eliam. 3. Reg. 17. a. designant gentilitatem per gratiam Christi illuminatam, offerentem illi panem fidei & carnes spei resurrectionis. *Gentilitas offerens Christo fidem.*

Glo.ord.s.Ioan.2. Ferre vinum architriclino. Ioan.2.b. ministrare mysteria principibus Iudæorum. *Tradere mysteria Iudæis.*

Glo.int.s.Exo. 22. Deferre comestum à bestia ad dominum suum. Exo.22.c. est orare pro peccante, ne in totum pereat. *Orare pro peccante.*

Glo.ord.s. Nu.11. Deferens ventus coturnices in castra filiorum Israel. Nu. 11.g. est admonitio, vt quærerẽt cælestia, & non terrena. *Quærenda cælestia.*

Glo.ord. s.Nu.22. Non potens ferre Amorrhæus impetum filiorum Israel. Nu.22.a. designat diabolum non sustinentem vim orationum Sanctorum. *Fugiens diabolus orantes.*

Lyr.s.Ios. 4. Portantes filij Israel duodecim lapides de alueo Iordanis. Iosu. 4.a. designant eundem populum, qui translatus est ab humore gratiæ in obstinationis ariditatem. *Iudæorum obstinatio.*

Portat princeps gladium in signum vindictæ faciendæ, in defensionem iustitiæ. Idem designant portantes hastas, & scuta. 1. Par.5.c. Sap.18.c. Rom.13.a. *Iustitiæ symbolum.*

Isyc.s.Leu.15. Gre.4 mor. 26. Hie.s.Hos.4. Rup.2.s.Leu.13. Portat immundum, aut mortuum, qui dicit malum bonum, aut falsa testimonia profert. Item subdentes semetipsos incongruis doctrinis, & substernentes animas suas, tanquam vasa, in quæ distillet impietatis venenum. Leu.11.e.15.b. Et portant idolum, qui totis viribus hęreses defendunt. Iere. 10.a. Et portat venter aliquem, quum concupiscentia carnis manet in eius anima. Iob 3.b. Et afferunt ignominiam, qui alios inducunt in errores. Hose. 4. d. Portat etiam immundum, qui pro necessitate ad horam sustinet malum. *Dicere malum bonum. Sustinere malum.*

Ori.s.Nu.ho.23. Hie.s.Ier. 17. Cyr.4.s.Ioan.51. Portare onus sabbato, est peccare: & etiam ferre pœnam pro peccato. Ier.17.c. Qua ratione vnusquisque sarcinam suam portabit. Gal.6.a. Et portant filij iniquitates patrum. Thre.6. b. Eze.18.a. quando similiter peccantes similiter puniuntur. *Peccare. Pœna peccati.*

Amb.s.Luc.6. Ori.s.Leu.ho.14. Aug.q.in Leu.75 Isyc.s.Leu. 17. Hie.s.Ier.10.& s. Mich.6. Ferri in profundum, vt Ægyptij ferebantur, est mitti in infernum. Exo.14.g. Sic ferunt mali confusionem suam, quum condemnantur. Ps.39. Et portant opprobrium populi Dei hęretici, quum puniuntur propter eos quos deceperunt. Mich. 6. d. Sic delatus dicitur vitulus Ephraim in Assur. Hos.10.b. gloria videlicet hæreticorũ ad inferos. Portantes etiam quatuor mortuum ad sepulturam. Luc.7.b. sunt vitia quatuor elementis respondentia, quæ ducunt animam ad inferos. Et portat iniquitatem suam, qui obligatus est ad pœnam pro peccato, & qui punitur pœna æterna. Leu.5.a.19.b.20.c.24.c. Et portat iudicium, qui condemnatur. Nu. 9.c.15.b. Pro.9.c. Ier. 10.c. *Mitti in infernum.*

Gre.14. mor.3. Non feruntur fulmina, quę mittit Deus in Leuiathan, in locum alium. Iob 41. c. quia sententia condemnationis extremi iudicij, solos malos comprehendet, quia iam separata erunt grana à paleis. *Comprehendens sententia iudicij solos malos.*

Glo.ord.s.Eze. 12. Portatus in humeris Ezechiel, significabat, quomodo in captiuitatem ducendus erat rex Iuda. Eze.12.b. *Captiuitas Sedechiæ.*

Portans

Ecclesia cum donis. Dignitas æterna.

Portans Ruth sex modios hordei ad socrum suam. Ruth.3.c. est ecclesia donata donis spiritualibus, & virtutibus à Christo: quæ communicat synagogæ. *Glo.int.s.Ruth.3.*

Portans Mardochæus coronam auream in capite. Ester 8. d. designat dignitatem æternam acquiri per sapientiam. *Glo.int.s.Esther.8.*

Portant aues vocem detrahentis regi ad ipsum regem. Ecclesiastæ 10. d. quia multi volunt illa ratione gratificari regi.

Literalis obseruatio legis.

Importabilia onera sunt literalis obseruantia legis. Mat.23.a. Acto.13.c. *Ori.s.Mat.ho.24.*

Ferrum, Ferrarius.

Ferrum dictum videtur à feriendo, quòd eo cętera feriantur, & domentur: est enim durissimum inter metalla: ex eóque fiunt instrumenta bellica, & alia, in quibus multa duricia opus est.

Prædicatio. Prædicator.

Ferrum, ex quo fiunt iacula ad feriendum aduersarium, typus est fortis prædicationis: quā tamen reputabit Leuiatham, vt paleas tempore Antichristi. Iob 42.c. Et ferrea columna, est fortis prędicator, & patiens. Ier.1.d. *Gre.34.mor.5. Hie.s.Ier.1.*

Fortitudo. Fortes.

Ferrum fortitudinem animi significare potest, qua terram, idest, carnis nostræ malitiam tollimus. Vel ferrum de terra tollitur, designans eos, qui è vita terrena fortes efficiuntur. Iob 28.a.41.c. *Hie.s.Iob 28. Gre.18.mor.16.*

Rigida iustitia. Ira Dei. Zelus prædicatoris.

Ferrea virga. Ps.2. dici potest rigida iustitia, nec cedens fortibus, nec despiciens miseros, sed pro natura solidari firmissima. Et ferrea sartago. Ezec. 4.a. dicitur fortis ira Dei: quam etiam significat ferreus murus: & ferrum. Isa. 10. g. Potest etiam ferrea sartago dici fortis zelus prædicatoris. *Arn.& Hil.s.Ps.2. Hie.s.Eze.4. Gre.s.Eze.ho.12.*

Potētia ecclesiæ. Vtiles ecclesiæ.

Ferreum cornu ecclesiæ insuperabilem potentiam ecclesiæ designat. Mich.4.c. Et ferrum, in quod mutantur lapides, sunt qui iam sunt vtiles in ecclesia, & aliquam fortitudinem pręstant: sed qui proficere possint, & in argentum mutari. Is.60.d. *Hie.s.Mich.4.& s.Is.60.*

Timor pœnæ.

Ferreæ manicæ dicuntur, quum quis timore reprimitur à peccando: nam si amore, tunc sunt aureæ manicæ. Ps.149. *Aug.s.Ps.149.*

Peccatores. Ingenium. Duricia huius seculi. Anima Christi. Domum intellectus.

Ferrum, vt est vile metallum comparatum auro & argento, significare potest peccatores, qui in genere humano vilissimi reputantur. Ier.6.g. Eze.22. d. Et ferrum retusum significare potest ingenium hebetatum. Ecclesiastę 10.b. Et ferrum mersum in aquam, dici potest homo mersus in peccatis. Ferrum autem supernatans, est baptizatus à peccatis mundatus. 4 Reg.6. b. Ferrum etiam morsum in aquam, dici potest duricia huius seculi mersa in profundum erroris. Designat etiam animam Christi descendentem ad inferos, & postmodum ad corpus redeuntem. Ferrum quoque in manubrio, est donum intellectus in corde: & mergitur in aquam, quum ex dissoluto opere intelligentia fatuatur. *Hie.s.Eze.22.& s.Ecclesiastē.10. Amb.2.de sacris.4. Tert. adu. Iudæos. Aug.12.cont. Faus.35. Gre.22.mor.5. Cyr.8.s.Ioan.17.*

Necessitates vitæ præsentis.

Ferrum dici potest omnis huius vitæ necessitas: quæ vitam inopis mœroris vulnere cruciat: hoc ferrum pertransiit animam Ioseph. Psal. 104. Arma etiam ferrea, sunt vitæ præsentis necessitates, quæ durè premunt, & vitam insequuntur. Iob 20. c. Ferrum etiam pertransiens animam Ioseph, dici potest dura tribulatio: aut etiam peccatum, quod in animas omnium pertransiit. Ferrum autem pertransiens animam Christi, dici possunt falsa testimonia, quæ Iudæi aduersus Christum protulerunt. Ps.4.10. *Gre.15.mor.12. Euc.q.in Ps. Arn.s.Ps.104. Amb.epis.7. Aug epis.28.*

Tribulatio. Peccatum. Falsa testimonia in Christū.

Increpatio dura.

Ferrum securis, increpationem duram significat, qua indiscretè aliquando proximus percutitur. Deut.19.b. *Gre.10.mor.9.*

Instrumenta bellica. Insignæ discordiæ.

Ferrum potest aliquando significare ipsa instrumenta bellica: & ipsum est velut insigne discordiæ & dissensionis. Gen.4.d. Exo.35.d. Ezec.27.c. Apo.12.b.19.c. *Amb.de Virg.3. Hie.s.Eze.27.*

Duricies Iudæorum & diaboli.

Ferrum interdum significat duriciam Iudæorum. Ier.15.c. Et ferreę laminæ, sunt durities & impœnitentia diaboli. Iob 40.b. Sic dicitur ferreus neruus ceruix Israel, propter pertinacem inobedientiam Iudæorum. Is.48.a. *Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.6. Hie.s.Ier.15. & s.Iob 40.*

Maledicentia. Concupiscentia.

Ferrum omnia domans metalla, maledicentiam significare potest, omnes virtutes deprimentem. Dan.2.e. Item concupiscentias ignitas, ac lites & contentiones, Iosu. 8.f. Et ferrum, quod non debebat diuidere ascellas auium, quę offerebantur in sacrificio, significare potest hęreticam prauitatem à diuinis expellendam. Et ferrei vectes, dici possunt rationes Philosophorum, & hęreticorum: & etiam ipsi dęmones. Ps.106. Is.45.a. Ipsę etiam rationes dicuntur ferrum fabrefactum. Eze.27.d. Et ferrea plaustra Damasci, sunt verba hęreticorum: quorum dentes, sunt arma & sagittę. Amos 1.a. Ps.56. Ferrarius autem faber, dici potest hęresiarcha, & diabolus, & philosophi, & cęteri artificiose mentientes. Is.44.b. *Ori.s.Iosu.ho. 9. Arn.s.Ps. 106. Hie.s.Eze.27.& s.Amos 1.& s.Is.44.*

Rationes philosophorum, & hæreticorum. Dæmones. Hæresiarcha. Diabolus. Philosophus.

Potentia Romanorum. Crudelitas. Fortes ad nocēdum.

Ferrei dentes bestiæ, designant potentiam Romani Imperij. Dan.7.b. Vel designant crudelitatem imprudentium, qui omnibus nocere cupiunt. Et ferreę laminę, sunt fortes ad nocendum bonis. Iob 40.c. Ferrum etiam in statua, crudelitatis est violentia, & indignatio. Et tibię ferreę, sunt securitas crudelis. Ferreas enim tibias habere se ostendit, qui contra superiores se per audaciam erigit, & inferiores per sęuitiam premit. Et vincula ferrea sunt, quum quis, nec minis cedit, nec consiliis acquiescit. Dan.2. e. 4.c. Et vectes ferrei dicunt audacem rebellionem. Psal.106. *Hie.s.Dan.7. Gre.32.mor. 17. Ricar.de S.Vict.de somni.Nabuc.23.24.25.26. & de sec.conscien.25.& de vitio mutabilit.15.*

Ferrea fornax, vide Clibanus.

Fertilis.

FErtilis dicitur terra, quæ multum fert fructum: quæ & ferax dici solet.

Fertilitas terræ, tempus gratiæ significare potest, in quo est abundantia bonorum operum. Gen. 41. f. *Tempus gratiæ.*

Glo. int. s. Is. 32. Fertilis vinea, erat synagoga, ante aduentum Christi, quæ postea sterilis facta est. Is. 32. c. *Synagoga.*

Fertilem terram appellat dux regis Assyriorum terram suam: quia diabolus promittit voluptatum abundantiam sibi obtemperantibus. 4. Reg. 18. g. 1. Par. 4. g. Sic fuit fertilis Moab. Ierem. 48. b. *Abundantia terrenorum.*

Feruere, Feruor, Bullire.

FEruere dicitur, quod nimio calore ex igne supposito agitatur, ac commouetur: vt aqua supposito igne feruet: quod etiam bullire dicitur.

Feruor autē dicit calorem nimium, qualis est in ęstate, quando plurimùm calefacit Sol.

Phil. de Abrah. Gre. 31. mor. 25. Bed. s. Gen. 18. Feruor dici dici potest calor fidei, & illustratio diuinæ veritatis, & inflammatio charitatis. Gen. 18. a. Et feruens equus dicitur prædicator, qui nullo terrore à prædicanda fidei veritate compescitur. Iob 39. c. Rom. 12. c. Acto. 18. f. *Calor fidei. Inflammatio charitatis. Prædicator.*

Gre. 34. mor. 10. Bulliunt vnguenta, quando boni fragrantiam suauitatis bonorum operum emittunt. Iob 41. d. *Odor bonorum operum.*

Hie. s. Amos. 4. & s. Nah. 3. Feruentes quadrigæ, significare possunt diuinam punitionem in malos. Nahum. 3. a. Et feruentes ollæ, indicant punitionem hæreticorum. Amos 4. a. Vel feruentes quadrigæ, designant impetus dæmonum persequentium fideles in mundo. Et feruens equus dicetur diabolus. Iob 39. c. *Punitio Dei. Impetus dæmonum. Diabolus.*

Ori. s. Exo. ho. 4. Hie. s. Ier. 15. Feruor vesicarum, & vlcerum in Ægyptiis, dici potest ira, & furoris insania. Exo. 9. b. iuxta Origenem. In feruorem quoque dedit Deus Iudæos, hoc est, in perturbationem tribulationis. Ierem. 15. a. *Ira. Tribulatio.*

Hie. s. Is. 57. Gre. 33. mo. 37. 40. & 34. mor. 9. Feruens mare erat insania & malitia Iudæorum aduersus Christum. Is. 57. d. Et Leuiathan facit feruescere profundum mare, quasi ollam, quum reproborum corda valido succendit ardore: & quæ hoc pacis tempore intra suam malitiam clausa latuerunt, tunc in æstum immanissimæ persecutionis ebulliunt, ac per abruptam crudelitatis apertæ licentiam ea, quæ diu præsserant, odia antiqui liuoris exhalant. Iob 41. d. Et olla feruens, est vnaquæque anima cogitationum suarum impetus, quasi spumas ardentium vndarum sustinens: quas & ignis cęli commouet, & ipsa temporalis oppressio, more ollę intrinsecus clausas tenet. Iob 41. b. Pro. 19. a. Amos 4. a. Ionæ. 1. a. Eccl. 14. d. *Malitia Iudæorum. Anima.*

Fessus, quære Fatigare.

Festinare, vide Accelerare.

Festuca.

Festuca dicitur minima quæque res, & leuissima.

Aug. de ver. do. ser. 16. Festuca in oculo fratris, est leuissimum peccatum in fratrem. Mat. 7. a. Luc. 6. f. Vel est ira, quæ initium est trabis, hoc est, odij. *Leuissimum peccatum. Ira.*

Festus dies, Festiuitas, Solemnis dies, Solemnitas, Feriæ.

FEstus dies, dicitur dies solemniter lætus, & feriatus, in quo solemnia sacrificia à toto populo offerebantur: qui dies etiam solemnitas dicitur. Erat autem olim festus dies sabbatum, qui erat septimus quisque dies, computando à primo die creationis mundi. Exod. 12. c. Nu. 28. b. De quo quęre Sabbatum. Et ferię Domini dicuntur, quia Domini triumphi in eis celebrantur. Leuit. 23. a. *Isyc. s. Leu. 23.*

Ori. s. Nu. ho. 23. Cyr. de ado. in Spiritus. Amb. 2. de Cain. 2. Hie. s. Is. 30. Festi dies Dei, & angelorum, dici possunt, quando peccatores conuertuntur, & ab inuolūtario seruitutis iugo liberantur, & Deo subduntur, & quæ grata sunt illi, faciunt, nullo obsistente & cogente: & quum diligimus, & eligimus, quod illi placet. Nu. 28. 29. Ps. 75. Festa etiā Dei dicebantur, quum fiebant oblationes sine peccato: Quum verò mixtum est peccatum, non dicuntur festa Dei, sed hominum: De quibus dicebat Deus apud Isaiam, Calendas vestras, & solemnitates vestras odiuit anima mea. Et festus dies Domini est, vbi est perfectarū virtutum gratia. Exo. 10. b. 12. c. 23. b. Is. 1. d. 30. f. 33. d. 3. Reg. 8. g. 2. Par. 7. d. Thr. 1. b. Hose. 2. b. Zac. 8. d. Mal. 2. a. Et solemnitas in exitu anni, est virtutum perfectio. Exo. 23. 34. *Conuersio peccatorum. Oblationes puræ. Perfectio virtutum.*

Ori. s. Nu. ho. 23. Hie. s. Is. 19. Festum Neomeniæ, hoc est, nouilunij, est ex coniunctione ecclesiæ cum Christo. Nu. 28. b. Ps. 80. Et tunc in festiuitatem est terra Iuda Ægypto, quando mundum, ac gentiles recipiunt Christi fidem, & sacram doctrinam. Is. 19. c. *Cōiunctio ecclesiæ cum Christo. Susceptio fidei.*

Glo. ord. s. Exo. 12. Solemnis dicitur dies prima in Phase, propter resurrectionem Domini. Exo. 12. c. *Resurrectio Domini.*

Hie. s. Ier. 31. Isyc. s. Leu. 23. Solemnitas azymorum dicitur baptismus: & tempus passionis Christi: & secundùm quod celebrabatur quintadecima die, designant legem nouam, sequentem veterem. Exo. 23. b. 34. c. Leu. 23. a. Deu. 16. c. 2. Par. 30. c. 1. Esd. 6. d. Ier. 31. b. *Baptismus. Passio Christi. Lex noua.*

Glo. ord. s. Exo. 23. Solemnitas primitiuorum, designare potest sacramentum confirmationis. Exod. 23. b. Et primitias operum, quæ debemus offerre Deo. *Confirmatio.*

Glo. int. s. Exo. 34. Solemnitas hebdomadarum, est solemnitas donorum Spiritussancti, quę est in Pentecoste. Exo. 34. c. Est idem festum cum festo primitiuorum. *Dona Spiritussancti.*

Ori. s. Nu. ho. 23. 27. Festum continuum agit, qui nunquam peccat. Nu. 28. a. Et festi quidem dies, nunc sunt ex *Cessare à peccatis.*

parte:

parte, vt festum Azymorum in Sochoth. In gloria verò erit festum perfectum. Et solemnitas tabernaculorum celebratur in hac vita, in qua sumus peregrini: ideo celebratur de anno in annum, donec veniatur ad domum Dei cælestem. Deut. 16. c. 1. Esdr. 3. b. Zach. 14. c. Et festiuitates celebrat Iuda, quum fideles, non in vino & epulis, vt carnei Iudæi existimant: sed in spiritualibus deliciis, & voluptate torrentis lætantur. Nah. 1. d. *Hie. s. Zac. 14. & s. Nah. 1.*

Humanitas Christi. Solemnis hostia, est humanitas Christi in cælo. 1. Reg. 1. c. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Festa Iudæorũ, & hereticorum. Solemnitates euolutæ sunt Iudæorum, aut hæreticorum. Isa. 29. a. Et solemnitas Domini dicitur ab errantibus cultus idolorum. Exo. 32. b. quæ potest sumi per ironiam. Hæ solemnitates sunt traditæ, vel tradendæ obliuioni. Thr. 2. b. Hos. 2. b. *Hie. s. Is. 29.*

Iudiciũ vniuersale. Solemnis dies, dicitur dies generalis vindictæ diuinæ. Hos. 9. a. *Hie. s. Hos. 9.*

Fibula.

Fibula, est propriè ornamentum cinguli, ad vestẽ subligandam. Et circulus quilibet ęneus, aut etiam argenteus, & aureus ad aliquid astringendum, ac religandum, fibula dicitur. *Tert. de cibis Iud.*

Confessio & prædicatio. Fibulæ ęneę, quibus cortinæ tabernaculi retinebantur, designare possunt sonum confessionis, & prædicationis, quibus ecclesia confirmatur, & etiam charitatem vnientem omnes fideles ad constitutionem tabernaculi ecclesiæ. Exo. 26. d. 36. c.

Honor ecclesiæ. Fibula aurea insigne erat honoris. 1. Mach. 10. g. 11. f. 14. g. Et designat honorem datum ecclesiæ à principibus secularibus. *Glo. or. s. 1. Mac.*

Ficus, Grossi.

Ficus, est arbor nota, cuius fructus etiam ficus dicitur, habet folia aspera, quæ amittit hyeme, fructum verò dulcem & suauem, si maturus sit. Grossi verò sunt ficus præcoques: & quidam sunt decidentes ante maturitatem, quidam verò maturescunt:

Ecclesia. Ficus agitata vento, est ecclesia persecutionem patiens: à qua decidunt grossi, hoc est, infirmi in fide. Apo. 6. d. Eadem protulit grossos, quum produxit Martyres. Cant. 2. c. Ferunt autem, si grossi syluestris ficus alligentur domesticæ, seruari fructus, ne decidant: Ita conuersi ex Gentibus aut hæreticis ad fidem ecclesiæ, retinent alios fideles, ne in errores incidant. *Aug. s. Apo. ho. 6. Gre. s. Cant. 2.*

Boni. Ficus, vt habet absconditam virtutem hyeme, & eam æstate profert, designare potest bonos, qui in hoc mundo inter persecutiones latent: sed postmodum fructum referunt in vita æterna. Mat. 24. c. Deu. 8. b. Iud. 9. b. *Lyr. s. Mat. 24.*

Sacra scriptura. Ficus proferens suauem fructum, significare potest sacram scripturam, de qua dicit Propheta. Ps. 118. Quàm dulcia faucibus meis eloquia tua! Prou. 27. c. Ier. 5. d. Ioel. 1. b. 2. f. Mich. 4. b. 1. Mach. 14. b. His ficis curatus est Ezechias. Is. 38. d. Ficus etiam est lex, sub cuius vmbra erat Nathanael. Io. 1. g. Et ficus seruata, est lex custodita. Pro. 27. c. Zac. 3. d. *Gre. 18. mor. 23. Bed. s. Pro. 27. Rup. s. Zac. 3.*

Lex.

Felicitas. Ficus propter dulcedinem fructus, fœlicitatem potest designare: & requiescẽt sub ficu, qui tranquillitate, & dulcedine fœlicitatis fruentur. Mich. 4. b. *Hie. s. Is. 65. & s. Mich. 4.*

Gentilitas. Genus humanũ. Natura humana. Ficus priùs sterilis, quæ postea fossa & culta dedit fructum, significat gentiles priùs steriles, postea verò in fide fructificantes. Luc. 13. b. Ier. 2. f. Agg. 2. d. Vel designat genus humanum nõ habens fructum pœnitentiæ. Vel ipsam naturam humanam, quæ per peccatum facta est inutilis: in qua tribus annis Dominus quæsiuit fructum. Et ficus, vt est signum æstatis, designat genus humanum propter pruritum carnis: cum ramus eius iam tener fuerit, idest, cùm filij hominum per fidem Christi ad spiritales fructus profecerunt: & in eis honor adoptionis filiorum Dei eminuerit, prope est æstas fœlicitatis. Mat. 24. c. Marc. 13. c. Luc. 21. f. Hos. 9. c. *Ori s. Mat. ho. 30. Aug. de tempore barbarico. 2. & de ver. dom. ser. 12. & 1. q. in euan. 39. Gre. ho. 31. Euc. for. Spirit. 4. Rup. s. Hos. 9.*

Patriarchæ. Ficus primi temporis bonę, quę & ficus præcoquę dicuntur, erant patriarchæ: Ficus autem in calatho, fuerunt credentes ex Iudæis: Ficus verò malæ, non credentes. Ierem. 24. a. Mich. 7. a. Hose. 9. c. *Hie. s. Ier. 24. Rup. s. Hos. 9.*

Dona Spiritussancti. Ficus aliquando significare potest dona Spiritussancti, quę dulcia sunt, & sub quibus est quiescendum. Mich. 4. b. Agg. 2. d. Zac. 3. d. Grossi autem dici possunt dona gratuita Spiritussancti: vt scientia, prophetia, linguę: quę debent cedere melioribus. Cantic. 2. c. Grossi etiam sunt sensus spirituales gustui animę suauissimi. Nah. 3. c. Apoc. 4. d. Hi sunt non decidentes, sed perfectè maturescentes. *Hie. s. Agg. 2. & s. Zac. 3. Ber. s. Cant. ser. 60. Amb. s. Luc. 13. & de Isaac. 4.*

Martyres. Grossi etiam, quos pertulit ecclesia dici possunt Martyres pręmissi ad ęternam patriam. Cant. 2. c. Mich. 7. a. *Gre. s. Cant. 2. Hie. adu. Iouinianum.*

Mundus. Ficus, cuius foliis se operuerunt Adam & Eua. Gen. 3. b. significare potest hunc mundum, qui protulit ecclesiam, in qua operiuntur peccata per baptismum, & pœnitentiam.

Synagoga. Ficus maledicta à Christo, designare potest synagogam, seu populum Circuncisionis, habentem folia ceremoniarum sine fructu operum. Mat. 21. b. Erat ficus secus viam, quę protulit prius grossos, qui eiiciuntur, hoc est, pręcepta decidentia, & populum magna ex parte inutilem: postea verò ex parte protulit bonum fructum, quando Apostoli, & alij credentes, è synagoga prodierunt. Luc. 13. b. Cant. 2. d. Increduli autem fuerunt velut spinæ, è quibus nõ colliguntur ficus. Luc. 6. g. Non fuit autem arefacta ficus in radicibus: quia germinabit in fine mundi. Ier. 8. e. Hos. 2. c. 9. c. Ioel. 1. c. Hab. 3. d. Marc. 11. b. Ioan. 1. g. *Ori. s. Ma. ho. 3. 16. 30. & s. Can. ho. 4. Hil. s. Ma. Can. 21. Amb. de viduis, & de resurrectione. Hie. s. Hab. 3. & s. Mat. 21. & 1. adu. Iou.*

Anima. Ficus etiam habens folia sine fructu, est anima habens professionem fidei sine operibus. Mat. 21. b. Hęc ficus profert fructum, cùm foditur, & stercus ad radices eius immittitur. Luc. 13. b. Mar. 11. e. Hanc ficum decorticat diabolus, quum seductam mentem in fauoris appetitũ *Aug. s. Ps. 44. Ber. s. Cant. ser. 60. Ori. s. Ma. ho. 16. Amb. de virg. & s. Luc. 13. Gre. 8. mor. 37.*

rapiens, quo hanc ad ostentationem pertrahit, tegmen ei humilitatis tollit, eámque nudans expoliat. Ioel.1.b.

Ori.s.Mat.ho.16. — *Hypocritæ. Diabolus. Mali.*

Ficus etiam cum foliis sine fructu, sunt, qui videntur habere veram & sanam doctrinam: quos si cominus inspicias, sine veritatis fructu inuenies. Et ipse diabolus est ficus sterilis, & etiam quilibet malus. Is.34.a. Et grossi habentes similitudinem ficuum, sed non saporem, designant hypocritas, speciem virtutis præ se ferentes, quam non habent. Cant.2.c.

Ber.s.Cant.ser.59.

Ori.s.Mat.ho.30. Hie.epi. parua specie. Amb.de Isaac.8. — *Opera.*

Ficus fructus, significare possunt bona opera, & interdum mala. Ier.5.d.8.f.24.b. 29.d. Is. 38.d. Et bonæ sunt, qui placent Deo, hoc est, qui non sunt tepidi, sed perfecta habent opera. Et ficus dulcis sine odore, est suauitas innocentiæ sine fragrantia spiritus, qualis erat in Nathanael. Et subtus ficum sedere, est in bonis operibus quiescere. Nu.13.c. Deu.8.b. Mich.4.b. Mat.7.e. Luc.6.g. Ioan.1.g.

Ambr.1.de virg. Cyr.de adorat.in Spiritusancto. Aug.s.Ps.31.& s.Ioan.tract.7. & de verbis Domini serm.40. — *Concupiscentia mūdi aut oculorum. Conditio carnis.*

Ficus interdum, est illecebrosa deliciarum, ac mundi prurigo, quam qui habent, humiles sunt, vt ad alta virtutis eleuari nequeant: & fragiles ad laborem, & molles ad vsum, & interdum steriles ad fructum. Vel sunt voluptates externæ, ad concupiscentiā oculorū pertinētes: quas promittit Rabsaces, id est, diabolus, obsequētibus sibi. Is.36.c. Nu.20.d.3. Reg.4.c.4. Re. 18.g. Ps.104. Ier.29.d. Nah.3.c. Apoc.6.d. Vel est conditio carnis, sub qua nascuntur omnes in peccato originali. Sub hac ficu vidit Christus Nathanaelē. Et folia ficus, sunt peccata. Et sub ficu est, qui est in peccato. Ioan.1.g.

Ber.s.Cant.ser.60 — *Iudæi.*

Grossi fuerunt Iudæi tempore aduentus Christi, qui fructum inutilem dederunt, nolentes credere in Christum. Cant.2.c. Designant etiam vulgus coniugatorum.

Ber.s.Can.ser.60. — *Vulgus coniugatorum.*

Ber.s.Ecce nos reliquimus omnia. — *Timor iudicij. Amaritudo peccatorum.*

Ficus etiam protulit grossos suos, quum conuersi prius producunt timorem iudicij, qui postea expellitur, & amaritudinem peccatorum, quæ per confessionem, & lachrymas cedit.

Dignitates.

Possunt etiam grossi designare sublimitatem, & excellentiam dignitatum, quæ præcedunt fructus in æterna gloria futuros, & decidunt cum gloria huius seculi.

Hie.s.Amos 4. — *Libri hæreticorū.*

Ficetum, vbi sunt multæ arbores ficus. Amos 4.c. designat libros hæreticorum, multas habentes ficus amaritudine plenas.

Fidere, Confidere, Fiducia.

Fidere, est fidem habere, aut spem fiduciamque in aliquo repositam habere: & idem est cōfidere. Fiducia verò, idem penè est quod fidentia, hoc est, certa quædam opinio, & spes de se, vel alio concepta.

Bed.s.Pro.3. — *Fiducia bonorū.*

Confidere in Domino, est bonorum, qui & fiducialiter agere dicuntur, quia per auxilium Dei operantur, & in ipso requiescunt. Ps.10.24.56.117. 124. Sap.3.b. Eccl.11.c.32.d. Is.12.a. 14. g. Ier.17.b.2. Mach.15.b. Matt.9. a. 27.e. Mar.6.g. Ioan.16.g. Et iustus dicitur confidere quasi leo. Pro.28.a. propter securitatem conscientiæ, & fiduciam, quam in Deum habet. Mali autem non confidunt in Domino. Soph.3.a. Confidenter autem habitabit Israel, hoc est, fideles in ecclesia, sub Christi protectione. Ier.23.b.32.g. Eze.28.g.38.c. Prou.3.c.

Bed.s.Prou.31. Rup.7.de glorifi. Trin.6.

Confidit cor viri in vxore forti. Prou.31.b. quum Christus cognoscit fidelitatem Ecclesiæ, quæ non est ab ipso defectura. Et quia fidei reuelat omnia secreta.

Hie.s.Is.32.& s. Eze.16. Basi.s.Ps.48. — *Synagoge.*

Confidentes filiæ dicuntur synagogæ, vel ciuitates Iudææ, quia confidebant in operibus legis. Is.32.c. Eze.16.b. Et qui confidunt in virtute sua. Psal.48. sunt qui viribus corporis, vel animi, & non Deo nituntur.

Gre.4.pastora. — *Elatio ex virtutibus.*

Fiducia suæ pulchritudinis est, quum quis ex virtutibus eleuatur. Ezech.16.b. Confidenter etiam dicitur habitasse Babylon propter superbiam, quum nullum timeret. Is.47.b. Ez.39.b.

Hie.s.Is.31. & s. Amos 5. Aug.de contine.4. & de lib.arbit.ad Valentinum. — *Præferentes temporalia aut errores Deo.*

Confidentes in idolis, sunt qui præferunt temporalia, aut errores Deo. Ps.113. 134. Et confidunt in monte Samariæ, qui fiduciam habent in hæreticis, & superbis. Amos 5. g. Et confidunt in quadrigis, & equitatu, aut in vmbra Ægypti, qui fiduciam habent in incerto diuitiarum, & fauore mundano, & in principibus, & filiis hominum, quibus non est salus. Iud.9.b. Iud.20.c. Ps.145. Prou.11.d.12.a.17.b.28.d. Sap.14.d. Is.30.a.31.a.36.a.42.c.59.a. Ier.2.g.7.c.28. d.49.a. Bar.3.b. Amos 6.a. Mich.7.b.1. Mach.10.f.2. Mach.8.d.11.a. Lucæ 11.c. 18. b. Confidit

Hier.s.Ier.17.

etiam in homine, qui confidit in seipso. Et confidit in mendacio, qui confidit in idolis, aut in homine. Confidit etiam in homine, qui Christum purum hominem confitetur. Ier.13.d.17.a.

Hie.s.Iob 40. — *Audacia diaboli.*

Fiduciam habet diabolus, quòd influat Iordanis in os eius. Iob 40. c. quia omnes fideles perdere nititur, & sperat.

Remissio in cōfessione.

Confidenter pronunciat sacerdos leprosum sanatum. Leuit.13.c. vbi designatur certitudo remissionis peccatorum in sacramento pœnitentię, per sacerdotem ministrato.

Fides, Fidelis, Infidelis.

Tullius.

Fides, est qua fit quod dictum est, quæ dicitur dictorum conuentorumque constantia, & veritas, secundùm quam dicitur fidelis, qui seruat dicta, & conuenta: & qui promittit, dicitur dare fidem: qui verò dictis credit, fidem dicitur accipere. Qua ratione etiam fides dicitur, qua credimus Deo, & melius cùm credimus in Deum: & fideles dicuntur, qui credunt reuelatis à Deo. Et datur fides virtus theologica. Et actus seu fructus fidei. Matt.17.c. Si habueritis fidem sicut granum sinapis.

Hie.s.Is.25.55. Rup.4.Vict. verbi Dei.21. — *Implens Deus promissa.*

Fidelis dicitur Dominus in verbis suis, qui implet, quod promisit. Ps.144. Et fideles cogitationes Dei, designant promissionem redemptionis, quam impleuit. Is.25.a.49.e. Et fideles

misericordiæ

misericordiæ Dauid, sunt firma promissa Dei, ex eius misericordia prodeuntia. Isa. 55. a. Ex fide promittentis Dei, dicitur eius iustitia reuelari in fidem credentis. Rom. 1. b.

Ducūt ad fidem opera Dei. In fide dicuntur esse opera Dei. Psal. 32. quia ducunt nos ad fidem, & ad Dei cognitionem. *Bas. s. Ps. 32.*

Fides in baptismo. Fides dicitur præcipuè in lauacro baptismi, quod dicitur sacramentum fidei, eaque est prima fides. 1. Timoth. 5. b. *Amb. de virg. 3.*

Sacerdos noui testamenti. Fidelis sacerdos, quem sibi elegit Dominus. 1. Reg. 2. g. est sacerdos noui testamenti, & qui quærit gloriam Dei, & animarum commodum. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Fides Gentilium. Fides Chananææ magna, est constantia, & typus fidei Gentilium, quæ superauit fidem Iudæorum. Matth. 15. c. Idem est de fide Centurionis. Matth. 8. b. Fides magna est, propter quam mors non timetur. *Hie. s. Matth. 8. Rup. 2. de glorifi. Trinit. 15.*

Fides imperfectorum. Fides modica Petri. Matth. 14. d. designat fidem nondum perfectorum, sed tendentium ad perfectionem. Modica est, vbi propter metum mortis sub articulo persecutionis, vocem quis abscondit confessionis. Minima est, cùm propter temporalia quis acriorem vitam subterfugit. *Ori. s. Mat. ca. 14. Rup. 2. de glorific. Trinit. 15.*

Ecclesia. Fidelis ciuitas, erat prius Hierusalem, & anima antequam peccet: & nunc est fidelis ciuitas Ecclesia: quæ etiam fidelis locus dicitur, & fidelis domus. Isa. 1. f. 22. g. Eandem designant sancti fideles cum Iuda. Hose. 11. d. *Hier. s. Isa. 22.*

Fidelis in temporalibus, aut spiritualibus. Fidelis in minimo dicitur, qui fidelis est in temporalibus. fidelis autem in multis, vel in magno, qui fidelis est in spiritualibus. Luc. 16. c. *Hier. Aglasiæ.*

Syncera doctrina. Fideles aquæ significare possunt synceram doctrinam, quam qui accipit, rectè instituitur circa veritatem. Isa. 33. c. *Hier. s. Isa. 33.*

Recta fides. Fidelis plantatio, dici potest recta fides de Deo patre. Isa. 17. c. *Hie. s. Isa. 17.*

Hæretici. Infideles prçcipuè dicuntur hæretici, deinde alij increduli, de quibus dicitur: Qui incredulus est, infideliter agit. Isa. 13. c. 21. a. *Hie. s. Isa. 13.*

Adam & Eua. Infideles principes, seu inobedientes, fuerunt Adam, & Eua. Isa. 1. f. *Ber. ser. 1. de aduē.*

Tribulationes. Infideles aquæ, quæ videntur duraturæ, & deficiunt, vt torrentium, designant tribulationes huius vitæ, quæ quantumuis durent, tandem cum vita deficiunt. Ierem. 15. d. sic dicitur infidelis homo, qui fragilis est, & in quem non potest homo confidere. Prou. 25. c. *Hie. s. Iere. 15. Beda. s. Pro. 25.*

Iudæi prohibentes fidē Christi. Fidei argumentum, quod dedit domina Ioseph, ostenso pallio. Gen. 39. c. designare potest Iudæos prohibentes credere in Christum, quem ipsi crucifixerant, corpus eius velut pallium tenentes. *Glo. ord. s. Gen. 39.*

Ananias baptizans Paulum. Fides Iudæ, qua accepit Beniamin à patre, vt irent in Ægyptum. Genes. 44. g. designare potest Ananiam baptizantem Paulum. *Lyra. s. Gen. 44.*

Fidei creditum depositum, vide Depositum.

Figere, Affigere, Configere, Infigere, Defigere.

Figere, est aliquid intra aliud vi quadam immittere, vt firmum ibi maneat: vt figere clauū, aut palum. Idem ferè significant eius composita.

Mortalitas Christi. Infixus dicitur Christus in limo profundi, quando mortuus est: vel quando erat in homine corruptibili: vel quia peccatis nostris tenebatur: & orat, vt non infigatur, hoc est, vt non videat corruptionem. Psalm. 68. Confixerunt autem eum Iudæi. Zach. 12. c. 13. b. Malach. 3. b. Eosdem designauit figens Dalila clauum in terra, circumligatum crinibus Samson. Iudi. 16. c. *[illegible] Hila. s. Psal. 68. Hie. s. Psal. 68. & s. Zach. 12. Aug. s. Ps. 68. Ber. serm. 4. vigil. natiuit. Domini.*

Delens Christus peccata in cruce. Affixit Christus chirographum cruci, quādo ibi deleuit peccata nostra voluntate propria, velut chirographo à nobis perpetrata, & firmata. Coloss. 2. c. Affixus quoque cruci Haman, est diabolus victus à Christo. Esther 8. b. *Glo. ord. s. Colos. 2.*

Nulla capi concupiscentia. Confixus est cruci cum Christo, qui vestigiorum eius æmulus, nulla mundi concupiscentia capitur. Galat. 2. d. *Amb. s. Gal. 2.*

Firmatus Christus in Ecclesia. Fixit Deus Christum vt paxillum in loco fideli, firmans ipsum in Ecclesia, cuius ipse est caput. Isa. 22. g. *Hier. s. Isa. 22.*

Pœna æterna. Configit Deus eos, qui confixerunt animam pauperis. Prou. 22. d. quando eos punit pœna æterna. *Glo. int. s. Pro. 22.*

Castigatio diligentium. Crucifigentes Christum. Configunt pater, & mater pseudoprophetam, quum diligentes castigant eum, qui falsa docet. Zach. 13. b. Vel ediuersò, configentes prophetantem in nomine Domini, sunt Iudæi crucifigentes Christum. *Hie. s. Zach. 13. Rup. s. Zach. 13.*

Peregrinatio huius vitæ. Figere tabernacula, pertinet ad huius vitæ peregrinationem, quia tabernaculum est ambulatorium. Sic fixit tabernaculum Abraham. Genes. 13. a. Et fixum est tabernaculum testimonij inter populum, & in Silo: quia Deus hic est cum suis. Leuit. 16. d. Iosu. 18. a. Hebr. 8. a. Et filij Israel figebant tabernacula ad imperium Dei. Num. 9. d. *Glo. ord. s. Gen. 13.*

Sublimitas cælestium. Fixisse etiam dicitur Dominus tabernacula filiorum Israel. Num. 24. a. vbi designatur sublimitas cælestium, quæ acquiritur post hanc peregrinationem. *Ori. s. Num. ho. 17.*

Videntes tentationes à longè. Figentes filij Israel tentoria è regione montis Sinai. Exod. 19. a. & super mare rubrum. Num. 33. b. sunt videntes tentationes à longè, & ad ea se præparantes. *Ori. s. Num. ho. 27.*

Dæmones. Figentes hostes Israel tentoria in valle. Iudi. 7. c. sunt dæmones in vallibus habitantes. Et figentes pastores tentoria in circuitu Hierusalem. Ierem. 7. a. sunt hostes obsidentes Hierusalem, vel dæmones impugnantes animam. Idem designat figens Ismael tabernaculum è re- *Ori. s. Iudi. ho. 8. Hie. s. Iere. 6.*

gione fratrum suorũ. Gen.16.d. Et figens Laban tentorium in monte Galaad. Genes.31.d. Et figens Rex aquilonis tabernaculum suum Apadno inter duo maria. Dan.11.g.

Gre.3.past.adm.5. Defigitur manus apud extraneum. Prouerb.6.a. quum apud curam solicitudinis, quæ antè deerat, mens ligatur. *Ligari cura.*

Ori.s.Ps.77.ho.1. Basi.& Aug.s.Ps.37. Hier.s.Eccl.12. Infixæ sagittę Dei, significant verbum Dei penetrans cor: vel ea, quæ dolorem inferunt, vel propter absentiam sponsi, vel propter peccata: vt sunt castigationes dolorem inferentes. Psal. 37. Et defixi claui in altum, sunt verba in animo radicata. Eccl.12.d. *Verbum Dei. Castigationes.*

Aug.q.in Exo.154 Ambr.s.Ps.118. ser.15. Configitur spina. Psal. 31. cùm cor alicuius compungitur. Et configuntur carnes timore Dei. Ps.118. quum quasi quibusdam clauis timor retinet, ne quis in malum labatur: vel quum carnales cogitationes reprimuntur, vel configuntur carnes in cruce, & passione Christi. *Compunctio.*

Basi.& Hil.s.Ps.33. Arn.s.Ps.9. Hie.s.Soph.1. Infixæ dicuntur Gentes in interitu, quem fecerunt, quum adhærent idolis, quæ ipsi fecerunt, quorum gratia intereunt. Ps.9. Et defixi sunt in fæcibus suis, qui adhærent peccatis suis. Sophon.1.c. *Adhærentes idolis perire.*

Figi palum in medio compaginis lapidum. Eccl.27.a. est peccatum interueniẽs in emptione, & venditione.

Hie.s.Haba.2. Rup.s.Hab.2. Figere dicitur gradum super munitionem. Habac.2.a. qui custodit cor suum, & veram habet humilitatem. *Custodia cordis.*

Glo.ord.s.Thre.2. Defixæ sunt in terra portæ Hierusalem, quum doctores Iudæorum perierunt. Thr.2. c. Et terrenis mentem applicarunt. *Perire doctores Iudæorum.*

Glo.int.s.3.Reg.6. Affixit Salomon laminas aureas clauis aureis in oraculo. 3. Reg.6.c. 2. Par.3.a. quum Christus ornat in nobis bona opera, præceptis charitatis, & promissis æternæ claritatis. *Ornatus operum.*

Glo.or.s.1.Reg.19 Configere volens Saül Dauid cum pariete, designat diabolum conantem ligare bonos, ne moueantur ad bene operandum. 1. Reg.18.c.19.b. Et optimates confixi dicũtur in compedibus, quum à dæmonibus vitiis irretiuntur. Nahum.3.c. Est etiam Saül typus Iudęorũ, qui conabantur mortem inferre Christo. *Conatus diaboli ad ligandos bonos. Et Iudæorum in Christum.*

Lyra.s.2.Reg.18. Affixit Ioab tres lanceas in Absalom. 2. Reg.18.d. tribus lanceis cõfigitur, qui triplici concupiscentiæ assentitur. *Capi triplici cõcupiscentia.*

Fixerunt patres terminos, qui nõn sunt transgrediendi. Deut.10.d.

Figura, Figurare, Configurare, Transfigurare, Forma, Formare, Transformare, Reformare.

Cicero 5. de finibus Arist.2.physicorũ Figura, est forma, seu species, à fingendo dicta: & in homine est forma & statura corporis ad naturam apta, & præcipuè effigies vultus. Forma autem iuxta philosophos generaliter sumendo est, quæ dat esse rei, siue specificum, si est substantialis: siue accidentale, si est forma accidentalis, vt qualitas. Interdum autem forma est exemplar: vt pastores debent esse forma gregis. 1. Petr.5.a. Reformare autem, est ad pristinã formam reducere. Formare etiam, est fabricare. Exod 32.a. Formauit opere fusorio. Instruere. Isa.43.c. Populum istum formaui mihi. Plasmare. Genes.2.b. Formauit igitur Dominus Deus hominem. Forma verò, imago. Deuter. 4.b. Formam penitus non vidistis. Virtus. 2. Timoth.1.c. Formam habet sanctorum verborum.

Hila.s.Ps.138. Hie.s.Isa.49. Figura substantiæ Patris dicitur Filius. Hebr.1.a. secundùm quòd est genitus in eadem substantia Patris. Et dicitur pater formasse Filium secũdùm diuinam naturam, quia genuit eum in forma Dei. Psal.138. Et ipse dicitur esse in forma Dei. Philip.2.a. Formauit autem eum Pater ex vtero seruum sibi, quia in vtero Virginis formam serui accepit. Isaiæ 49.b. Ierem.1. a. Gen.2.b. Forma autem nulla est Dei, quæ videatur, nisi quatenus Filius accepit naturam humanam. Deut.4.b. *Filius in substãtia patris. Incarnatio.*

Basi. quòd Deus nõ est autor mali. Formator omnium dicitur Deus. Isa.44.a. Nec alius est formator, quem ipse non fecerit.

Rup.s. Amos 4. Format Deus lucem, quia est autor perfectionis cuiusque rei. Isa. 45.a. Et formantur dies, quum res perficiuntur. Psal.138. Et format montes, id est, perfectos: vt Mariam, & Apostolos. Amos 4.d. *Deus autor perfectionis rerum. Institutio Ecclesiæ.*

Ori.s.Iere.ho.1. Hie.Cyprian. Amb.s.Psa.118. ser.10. Formauit Deus hominem, quantum ad corpus, cui conuenit forma, vel figura. Genes.2.b. Ierem.1.b. Et formauit Deus Israel, quum instituit Ecclesiam. Isaiæ 43.a. Peculiariter autem formauit bonos in gloriam suam. Isa. 43. b. Et formari terram, est corpus humanum à Deo stabiliri in bono. Psal.89.94.138. Format etiam Deus montes. Amos 4.d.

Arn.s.Ps. 103. Formauit Deus draconem, quia ipse creauit diaboli naturam, qui per malam voluntatem factus est draco. Psal.103. Isa.57.e. *Deus creator naturæ diaboli.*

Ori.s.Mat.ho.3. Rica. de S.Vict. de 12. Patr.99. Transfiguratus est Iesus post dies sex, non coram omnibus, sed coram eis, qui transcendũt temporalia, per dies sex significata: & qui ascendunt in mõtem excelsum perfectionis, & contemplationis, his apparet non in forma serui, sed cum illustratione diuinæ claritatis. Matth. 17. a. Marc.9.a. *Illustrans Christus perfectos.*

Amb.s.2.Cor.3. Ori.s.Rom.12. Configuratur morti Christi, qui baptizatur, & moritur vitæ veteri. Philip.3.b. Configurabitur autem corpus humilitatis nostræ corpori claritatis Christi in resurrectione. Philip.3. d. Et trãsformari in eandem imaginem Christi, est effici similem eius per gratiam & gloriam. 2. Cor.3.d. Et reformari in nouitate sensus, est transformari in imaginem Christi per virtutes. Rom.12.a. *Baptizatus.*

Humilitas. — *Gre.21.mor.11.*

Formatio in vulua, dicit humilitatem, quia omnes homines æqualiter in ea formantur. Iob 15.a.31.33.a.

Susceptio doctrinæ fidei. — *Glos.ord.s.Gal.4.*

Formari dicitur Christus in aliquibus per fidem, & sanam doctrinam. Galat.4. c. cùm illis sacramenta gratiæ panduntur, & ea, quæ obscura videbantur perspicua fiunt.

Glos.ord.s.Rom.6.

Forma scientiæ, & doctrinæ recta, est in veteri & nouo testamento. Rom.2.c.6.c. Philip.3.c. 2.Timoth.1.d. Figuræ autem, erant gesta veteris testamenti.1. Cor.10.c. Sicut Adam dicitur forma futuri. Rom.5.c.

Disciplina. — *Rica.de S.Vict.de securit.conscien.48*

Figura Nabuchodonosor. Dan.4.g. designat disciplinã corporis, formam religionis, habitum, & compositionem exterioris hominis.

Redire ad vitia. — *Lyra.s.1.Petr.1.*

Configurari prioribus ignorantiæ desideriis, est redire ad pristina vitia.1.Petr.1.c.

Similitudines corporales. — *Glo.or.s.Num.12.*

Figuræ, per quas non videbat Moses Dominum, videntur significare similitudines corporales, quales solent videre Prophetæ. Num. 12. b. vel designant obscuritatem Legis ante aduentum Christi, sed adueniente Christo, ore ad os loquebatur: quia apertè implebat omnia, quæ erant obscura.

Deus absolutè vtitur rebus.

Transfigurantur omnia deseruientia nutrici gratiæ Dei. Sap.16.d. quia Deus, quando vult, vtitur rebus ad ea, quæ suæ naturæ sunt contraria.

Docentes hæretici praua dogmata. — *Hiero.s.Isa.40.*

Figurans aurifex subtile, est hæreticus praua formans dogmata. Isa.40.e. Hoc designat formans Aaron vitulum. Exod.32.a. Et figuræ idolorum sunt hæreses. 4.Reg.23.e. Sap.14.c. In his transfigurat se Satanas in angelum lucis.2.Cor.11.c.

Hypocrisis. — *Lyra.s. 2.Reg.14.*

Figura sermonis, quam vertit mulier loquẽs ad Dauid.2.Reg.14.e. erat, vt quod de se dixerat, applicaret ad Dauid.

Lyra.s.Leui.19.

Figuræ non faciendæ in facie, aut stigmata. Leuit.19.f. designant hypocrisim, quam fingũt exterminantes facies suas.

Corporalia. — *Glo.ord.s.1.Cor.7.*

Figura huius mundi præteriens.1.Cor.7.f. omnia corporalia, quæ homines mũdani amãt, significare potest.

Filius, Liberi.

Hier.s.Mal.1.

FIlius propriè est, qui secundùm similitudinem speciei à viuente aliquo genitus est. Dantur autem filij naturales, & adoptiui, & inter naturales quidam legitimi, alij spurij: & filij liberarum, & ancillarum, & secundum varias differentias, plurimas sortiuntur allegorias. De his ita scribit Hieronymus. Legimus in malam partem filios. Eramus filij iræ. Ephes. 2.a. Et filij gehennæ, quos Pharisæi, mari, terrisque circumitis, dignos genuere tormentis. Matth.13 e.23.b. Et Iudas proditor, filius perditionis appellatur. Ioan.17 b. Et in 88. Ps. de dæmonio scribitur: Filius iniquitatis non apponet nocere ei. In Hose.2.a. quoque filij fornicationis vocãtur, qui sunt de matre meretrici generati, de qua scriptum est, Fornicata est mater vestra: & in Euangelio, Iudæi filij diaboli sugillantur: Vos de patre diabolo nati estis: & desideria patris vestri vultis facere. Ioan.8.e. In bonam partem filios legimus, vt filios Dei: Quotquot eum receperunt, dedit eis potestatem filios Dei fieri. Ibidem 1 a. Et filios sapientiæ, Euangelio proclamante: Iustificata est sapientia à filiis suis. Matth. 11.c. Et filios Abraham. Matth.3.c. Amen dico vobis, potest Deus de lapidibus istis suscitare filios Abraham. Et filios Apostoli. Gal.4.c. Filioli mei, quos iterũ parturio, donec Christus formetur in vobis: & multa istiusmodi. Item Augustinus: Quia in tribus patribus quodammodo consummauit Deus magnam ac mirabile sacramentum futuri populi sui, quòd per liberas genuerunt, non solùm in libertatem, sicut per Saram, & Rebeccam, & Liam, & Rachel: verumetiam in seruitutem, sicut per eandem Rebeccam natus est Esaü, cui dictum est: Eris seruus fratris tui: & per ancillas non solùm in seruitutem, sicut per Agar, verumetiam in libertatem, sicut per Balam, & Zelpham. Ita & in populo Dei, & per spiritales liberos nascuntur, non solùm in laudabilem libertatem, quemadmodum illi, quibus dicitur: Imitatores mei estote, sicut & ego Christi: verumetiam in damnabilem seruitutem: sicut per Philippum Simon. Et per carnales seruos nascuntur: non solùm in damnabilem seruitutem, qui eos imitantur, verumetiam in damnabilem libertatem, quibus dicitur: Quæ dicunt, facite: quæ autem faciunt, facere nolite.

Aug.22.contr. Faust.82.

Christus. — *Arn.s.Ps.9.73.85. Hila s Matth.Canon.2.14.22. Cri.s.Matt.ho.18. 20.& s.Ezec.ho.1. Bas s.Ps.28.ho.1. Amb.ser.76. Hier.s.Isa.32.& s.Matt.22.& s.Ps.28. Aug.q.in Iudi.49. & epist.120. Cyril.1.s.Ioan.14*

Filius absolutè dicitur Christus, qui est filius Dei. Ita sumitur pro eo in titulo. Ps.9. quum dicitur: Pro occultis filij. Dictus est filius Dei. Luc.1. d. Et mox baptizatus, dictus est à patre filius dicente: Hic est filius meus dilectus. Matth.3.d. vt designetur nos in baptismo, in filios Dei adoptari, ac deinceps inter filios Dei computari. Et dicitur filius charitatis Dei. Colos.1. b. Idem dicitur filius patrisfamilias. Matth.21.d. Et filius hominis regis. Solet autem appellari in parabolis filius hominis, etiam vt Deus: secundùm quòd Deus pater in ipsis parabolis dicitur homo, quatenus se gerit, vt homo. Matth. 22.a. Psalm.71. Appellatur etiam filius fabri Christus, vt est filius patris cælestis, qui fabricator est mundi, & ferrum, & omnia dura igne vincit. Matthæi 17.b. Psalm.79. Isaiæ 9.b. Dicitur etiam filius vnicornium Christus, secundum potentiam. Psal.28. Et quia natus est ex Iudæis. Et filius Helciæ Eliacim, est Christus filius Dei patris. Isaiæ 22.f. Dicitur etiam filius Dauid secundum carnem: & Ecclesiastes filius Dauid. Eccl.1.a Porrò cùm clamarent cæci: Iesu fili Dauid: Iudæos designabant, solam in Christo humanitatem cogitantes, & recognoscentes. Matth.20.d. Filius hominis dictus Ezechiel, Christum exprimit, se passim filium hominis nuncupantem, vt veram in se ostẽdat

naturam humanam. Ezech.2.a. Et filius hominis vermis dicitur Christus. Iob 25. Quia natus de putredine, quasi putris, hoc est, de mortalitate mortalis. Adam quidem fuit homo, & non filius hominis, Christus vero dicitur filius hominis & non homo, quia non erat homo vetus, sicut Adam, ex cuius progenie ipse ortus est. Dicitur etiam quasi filius hominis. Daniel.7.d. vt non intelligatur sicut vnus ex nobis purus homo: sed filius Dei in similitudinem hominũ factus. Filius ancillæ Dei, dicitur Christus filius Mariæ. Psalm.85. Et filius meretricis Iephte, est Christus filius synagogæ. Iudi.11.a. Et filius Buzi Ezechiel, designat Christum inter hæreticos & contemptores manentem. Ezec.1.a. ipse est filius accrescens. Gen. 49.c. Et filius olei, quia vnctus: vel quia toti mundo, tanquàm splendidum lumen illuxit. Isa.5.a.

Cyril. de incarnat. vnigenit.25. Ori. s. Ezec. ho.1. Euch. q. in Isa.

Filij, quia solent esse parentibus similes, passim sic appellantur imitatores, & discipuli, siue in bonum, siue in malum: vt filij Abrahæ dicuntur imitatores fidei eius. Luc.3. b. Et filij duo Abrahæ, sunt Iudæi, & Gentiles ipsum imitantes. Et filij eius, qui suscitatur ex lapidibus, sunt Gentiles eius fidem amplectentes. Matth. 3. b. Galat.4.a. Sic sumitur pro imitatore aut discipulo. Exod.17.b.21.a.34.a.40.b. 1.Reg.8.a. Psal.101.147.148. Filij etiam seruorum Dei dicuntur discipuli eorum. Psal.89. Et filius Aminadab sacerdotis erat Eleazar, designans sacerdotes imitatores Sanctorum. 1.Reg.7.a. Et filius Cis erat Saül, designans prælatum imitatorem fortium: 1.Reg.9. Et filius Achitob erat Achias, designans prædicatorem, qui est bonus per Christi imitationem. 1.Reg.14.a. Et filij mulierum misericordium, sunt discipuli, aut subditi imitantes eos, qui exercent opera misericordiæ. Thren.4.b. Ezech.18.c. Amos 9.a. Et filij interemptorum, sunt imitatores Martyrum. Psalm. 101. Filiæ etiam Samariæ, & filiæ Sodomæ, dicuntur imitantes eorum vitia. Ezech.16.e. Et filij peccatoris, sunt imitatores diaboli. Et filij Edom. Psal.108. 136. Et ex patre diabolo dicuntur esse, qui eius faciunt voluntatem. Ioan.8.f. Et qui instigatione eius peccant. In libro Prouerbiorum filij passim dicuntur discipuli, eo quòd eruditori obediant.

Gre. s. 1. Reg. 7. 8. 9. 14. Arn. s. Ps. 147. Hier. Cyprian. Ori. s. Luc. ho. 22. & s. Exod. ho. 8. Amb. de Abrah. 4. Basil. regul. breu. 168. & s. Ps. 7. Arno. s. Psal. 108. 136. Hier. Aglasiæ & s. Galat. 3. Aug. epist. 120. & contra Adimantũ. Gre. s. Ps. 101. Hiero. s. Ps. 136. — *Imitatores. Discipuli.*

Filij Dei sunt angeli, vel Sancti, qui dono gratiæ Spiritussancti in adoptionem filiorum assumuntur. Iob 1.b.38.a. Et filij Dei dicũtur filij Seth, qui pro Abel natus est. Gen.6.a. Et aliquando dicuntur filij, & filiæ Dei. Psal.28.126. Isa.1.a.43.a.45.b. Ioan.1.b. Rom.8.c. Gala.4.a. Et dicuntur filij Dei viuentis. Hose.1.d. quia & ipsi viuent in Deo. Hi sunt filij, qui manent in domo in æternum. Ioan.8.e. Iudæi autem dicebantur filij tanquam in vmbra. Et filij promissionis sunt filij gratiæ. Rom.9.b. Et filij Dei per prædestinationẽ dici possunt etiam nondum credentes. Ioan.11.g.

Cle. papa 1. recogn. Hiero. s. Iob 1. Gre. 2. mor. 2. Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Beda s. Gen. 5. Amb de Noe. 4. Aug. epis. 57. 120. & s. Ioan. tract. 41 — *Angeli. Sancti.*

Filius Dei primogenitus dictus est Israel: quia populus ille priùs est vocatus à Deo. Exo.4. f. Et filij simpliciter aliquando dicuntur Iudæi, vt cùm Matth.15.c. dicit Dominus: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus.

Cyril. 1. s. Ioan. 13. 14. Beda s. Exod. 5. — *Israelitæ.*

Filij Dei, qui ingressi sunt ad filias hominum, secundùm aliquos, sunt dæmones, qui se fecerunt succubos, & incubos. Gen.6.a. Iidem dicuntur filij Ægypti, hoc est, tenebrarum. Et filij Assur. Ezech.16.

Philo. de gigãtibus Ori. s. Ezec. ho. 7. — *Dæmones.*

Filius, qui facit contumeliam patri, est qui natus à Deo, neglecto creatore suo, blasphemat eum, à quo conditus est. Mich.7.b. Malac.2.b.

Hie. s. Mich. 7. — *Blasphemans Creatorem.*

Filij Israel interdum dicuntur angeli, iuxta Origenem. Iosu.8.a.

Ori. s. Iosu. ho. 9. — *Angeli.*

Filij Aaron, & Leui sacerdotes, dici possunt Apostoli, & sacerdotes noui testamẽti, & Martyres, ac imitatores virtutum Aaron, & perfecti sapientia: demum quicũque semetipsos templum Dei, & templum excelsum virtutibus ædificarunt, item mens, & sensus, ædificans in se templum Dei. Exod.28.29.30.38.40. Leuit.1.2.3.7.8.9.10.13.16. Num.18. Zach.10.c. Malach. 3.a. Idem designant filij Sadoch, & etiam seruantes iustitiam, qui verè sunt sacerdotes. Ezec. 40.g. Et filij Noë in arca, sunt Apostoli, & perfecti in Ecclesia. Gen.6.7. 8. Et filij Oziel, qui erant Misael, & elisaphan, sunt doctores Euangelici. Leuit.10.a. Et filij Leui, qui congregantur ad Mosen, hoc est, ad legem interpretandam, sunt prædicatores. Exod.32. f. Filij quoque Mosis, sunt Sancti. Exod.4.e. Et filij absolutè, nati pro patribus, dicũtur Apostoli, aut baptizati ex Gentibus. Psal. 44. 126. Filij quoque Saül, dici possunt prædicatores sub prælato. 1.Reg.14.g. Et filij Samuel, qui ante dignitatem boni erãt, & verè filij, indignitate verò mali, typum gerunt eorũ, qui in dignitatibus per superbiã eriguntur, & qui promouentur ad sacerdotium, promittentes seruare vias Samuelis, quas promoti non seruãt. 1.Reg.7.e. Filij etiam Core, dicuntur discipuli Christi. Psal.43. 44.45. Et filij sponsi. Matth.9. b. Et filij Iacob, & Israel, dicuntur Apostoli, & prædicatores. Gen.34.42. Leuitic.15.a. Et filij matris sponsæ, dici possunt Apostoli in primitiua Ecclesia, conuertentes animas ad fidem. Cant.1.b. Filium appellat Eli Samuelem: quia prælati Ecclesiæ successerunt in locum antiquorum Patrum. 1.Reg.3.a. Filij Dauid sunt Apostoli, & filij filiorum eius, sunt successores Apostolorum. Psal. 8.131. Et filius Ner, est lucens splendore sacræ scripturæ. 1.Reg.14.g. Ierem.30.d. Ezech.5.b.14. d.36.c. Mich.5.a. Filij etiam Iob, typum gerunt Apostolorum, aut ordinis prædicantium, qui sunt filij Christi. Iob 1. Filij quoque Iuda, discipuli Christi. Addi.d. Et filij comparati sponso, dicuntur ligna syluarum. Cant.2.a. hoc est, Apostoli, & Prophetæ, ac etiam multitudo cælestium ministrorum, qui omnes, licèt sint excellentissimæ vitæ, sunt inferiores Christo. Filij Sion, dicuntu fiduciam habentes in Christo. Ioel.2.f.

Ori. s. Leui. ho. 7. & s. Num. ho. 10. Isych. s. Leuit. 1. Rup. 1. s. Leuit. 5. Hie. s. Ezec. 40. Ori. s. Gen. ho. 2. Amb. de Elia. 22. Basi. & Aug. s. Ps. 44. Hieron. s. Isa. 66. & ad princip. Greg. s. 1. Reg. 3. 7. 14. Hie. s. Matth. 9. & s. Ps. 43. Orig. s. Exod. ho. 1. & s. Gen. ho. 17. Gre. s. Cant. 1. Arn. s. Ps. 131. Gre. 1 mor. 12. Ori. s. Cant. ho. 2. 3. Ambr. s. Ps. 118. ser. 2. 5. & de Isaac. 4. Rup. s. Ioel. 2. — *Apostoli. Sacerdotes. Martyres. Mẽs, & sensus. Doctores. Perfecti. Prædicatores.*

Filij Iacob nimium seueri in vindicando stupro Dinæ, typum gerunt magistrorum seueriorum aduersus vitia. Qui enim præputia absciderant, mori minimè debebant: quia qui cul-

Greg. 2. Reg. epist. 62. — *Magistri seueri.*

pam

pam plangunt luxuriæ, & voluptatem carnis in dolorem vertunt, à magistris non debēt sentire asperitatem disciplinæ, ne ipse humani generis redemptor minus ametur, si pro eo anima plusquàm debet atteritur. Gen. 34. b.

Christiani. Discipuli Apostolorum. Contemplatiui. Obedientes. Ecclesia.

Filij Core, sunt Christiani concordes spiritu, & voce prophetica: & qui prius erant filij mali patris, facti sunt boni, conuersi ad Deum. Psa. 45. 83. 84. in titulo. Et filij Iacob, vel Israel, sunt fideles, & discipuli diligentes, & contemplatiui, & obedientes. Exod. 19. a. 30. b. 1. Reg. 7. b. Psal. 126. 127. 148. 149. Isa. 2. a. g. 66. c. g. Prou. 20. a. Abdi. g. Filij patris Iudæ, dicuntur fratres Christi. Gen. 49. b. hoc est, fideles, qui filij sunt Dei per adoptionem. Et filij spōsi, dici possunt fideles. Matth. 9. b. Et filios Leui, Iuda, & Hierusalem, ipsam Ecclesiam debemus accipere, non ex Hebræis tantùm, sed ex aliis gentibus congregatam. Ezech. 40. g. Et filius Iemini, seu Benjamin, id est, dextræ, est populus Christianus, qui in fide Redemptoris nascitur. 1. Reg. 9. a. Iere. 6. a. Et filius vnius anni Saül, designat eundem populum, habentem innocentiam paruulorum. 1. Reg. 13. a. Matt. 18. a. In filiis Isai prouidit Deus regem, quia illi vtiliter ad Ecclesiæ culmen veniunt, qui electorū magisterio, & pacē custodire, & disponere, siue cōficere bella spiritualia didicerūt. 1. Reg. 16. b. Filij Sion sunt filii Ecclesiæ. Thr. 4. a. Ioel. 2. e. Zach. 9. c. Et filij institorū, discipulli apostolorū. Iob 28. b. Filij quoque Dauid, Christiani, filij Christi. Ps. 88. Et filij arietū, sunt conuersi, & instituti à prædicatoribus, & discipuli, qui formantur per eruditionem, quasique pariuntur à Deo interius, & exterius à præceptore, vel sunt successores Apostolorum. Ps. 28. 33. Galat. 4. b. Sic designant eos, qui in iudicio constituentur à dextris, vt agni qui sunt filij arietum. Et filij excussorum, dici possunt Apostoli, succedentes Prophetis: vel quia orti ex Iudæis, qui excussi sunt, & eiecti à Deo: vel sunt boni ex malis orti. Aut filij excussorum; sunt iuuenes ad operandum parati, & qui in Ecclesia expediti sunt ad prælium contra hostes Ecclesiæ: & discipuli Apostolorum. Psal. 126. Filij serui debitoris, qui iubentur venundari, sunt populi subiecti Episcopo. Matth. 18. c. Et filius regis dicitur populus Christianus, in Christo renatus. Ps. 71. Et filij areæ Christi sunt qui purgati sunt per tribulationes. Isa. 21. c. Et filij seruorum Dei, sunt discipuli Apostolorum. Psalm. 101. Et filij Prophetarum. 4. Reg. 4. d. Et filij quoque regis, quos visitat Deus sunt, qui se iactant Christianos. Soph. 1. b. Et filij vteri Iob sunt, quos Christus doctrina sapientiæ suæ, tanquam semine de vtero cordis sui formauerat, habentes in se per gratiam Dei formam gratiæ, & disciplinam naturalis legis in veritate. Aut quos formauit in seculo, quos ante secula in suo consilio prædestinauerat. Iob 19. c. 42. c. Filij etiam regni dicuntur, ad regnum cæleste pertinentes. Matth. 13. e. Et filij desertæ, sunt filij Ecclesiæ ex gentibus: quæ prius erat deserta, cùm esset in errore. Isa. 54. a. d. Psal. 127. Et filij ceruarum, sunt discipuli prædicatorum, geniti in euangelio. Iob 39. a. Et filij sterilitatis Sion, sunt filij ecclesiæ: quæ inter Iudæos erat sterilis, & in gentilitate multos genuit filios. Isa. 49. e. 60. a. Et filius aduenæ, dicitur veniens ad fidem ex gentilitate. Isa. 56. a. Et filij peregrinorum sunt fideles descendentes ex gentibus. Isa. 60. b. Et filius Abinoem est, qui in ecclesia seruat responsa patris cælestis. Iudi. 5. a. Et filius Annæ, est robustus in fide: & tres filij, sunt pro fide Trinitatis agentes fortia opera: filiæ verò duæ sunt infirmiores, qui saluantur per duo præcepta charitatis. 1. Reg. 1. c. Filij ancillæ Dei dicuntur, qui non solùm electione, sed natura sunt serui Dei: sicut Eua ex seruitute peccati transiuit ad seruitutem Dei: vt sic filius Euæ sit seruus Dei electione, & filius ancillæ, quia natus ex ea, quæ ancilla fuit peccando, & postea pœnitendo. Filius etiam ancillæ Dei, est obseruator disciplinæ. Ps. 115. Et filij Iudæorum, sunt credentes ex gentibus, succedentes Iudæis in fide. Matthæi 11. c. Galat. 3. b. Ierem. 31. b. d. Filiæ quoque regum, sunt animæ imitatrices Martyrum: & discipulæ Apostolorum. Ps. 44. Et filij orientales sunt, qui de vero lumine sunt profecti. Ezech. 25. b. Et filij terræ fœderis, sunt Israel, & filij ecclesiæ. Eze. 30. a. Et filius viduæ Sareptanæ, est populus Christianus: & idem mortuus, & postea suscitatus designat gentilē populū, aut genus humanū suscitatum à Christo. 3. Reg. 17. d. Filij aquilæ, sunt prædicatores, qui per gratiam Christi renati sunt. Prou. 30. c. Filij maris, sunt in baptismo renati. Hose. 11. d. Filij benedictionis, dicuntur prædestinati, qui benedicti sunt in benedictione data primo homini. Amos 3. b.

Successores Apostolorum. Apostoli. Prædestinati.

Basi. & Aug. s. Ps. 44. 45. Arn. s. Ps. 83. Beda s. Pro. 20. Hila. s. Mat. Canon. 9. Aug. 20. ciui. Dei 25. Hier. s. Iere. 9. Gre. s. 1. Reg. 9. 13. 16. Hiero. s. Iob. 28. Gre. 18. mor. 21. Basi. s. Ps. 28. ho. 1. & s. Ps. 33. Arn. s. Ps. 28. Hie. s. Ps. 28. & epist. beatus Tamphilus & s. Is. 21. Aug. s. Ps. 126. Euch. q. in Psal. Hila s. Matth. Canon. 20. Cle. Alex. 1. strom. Ori. s. Matt. ho. 7. Tertul. adue. Marcionem. Hier. s. Ps. 71. Gre. s. Psal. 101. Bern. serm. paruo. 65. Hier. s. Soph. 1. & s. Iob 19. 42. & s. Matth. 13. Gre. 14. mor. 22. Ori. s. Iere. ho. 6. & s. Matt. ho. 14. & s. Iob lib. 3. Hier. s. Isa. 49. 56. 60. 63. Gre. 30. mor. 22. Ori. s. Iudi. ho. 6. Gre. s. 1. Reg. 1. Basi. & Arn. s. Ps. 115. Hil. s. Mat. can. 11. Hie. s. Ps. 44. & s. Eze. 25. 30. Aug. s. Ps. 44. & serm. 201. 206. Gre. 2. mor. 2. Beda s. Pro. 30. Rup. s. Hos. 11. & s. Amos 3.

Filij, quidam sunt regum terræ, alij autem hoc ipsum quòd alieni sunt à filiis regum terræ: nullus quidem eorum, qui sunt super terram, filij sunt: sed aut Dei, aut filii Dei, aut alicuius filiorum Dei. Quando ergo Saluator interrogat Petrum, dicente Petro, non à suis filiis, sed ab extraneis: tale aliquid existima dictum: Dominus dicit de illis, qui extranei sunt à regibus terræ, ergo fili liberi sunt quoniam liberi sunt, qui filii sunt Dei, filii autem regum terræ liberi non sunt: quoniam omnis, qui facit peccatum, seruus est peccati. Matth. 17. d. Ioan. 8. d.

Ori. s. Matth. 4.

Intelligentes sublimia. *Isy. s. Leuit. 5. 6. 13.*

Filii Aaron sunt, qui sublimia, & diuina intelligere possunt, sublimes videlicet in sapientiam. Leuit. 6. c. 13. a.

Duo ordines sacerdotum. *Gre. s. 1. Reg. 2. Rup. s. 1. Reg. 8.*

Filii duo Eli, designare possunt duos ordines sacerdotum: & quia erant nescientes Dominum, designant promotos ad ordines, & dignitates ratione cognationis, & non ratione doctrinę & virtutis. 1. Reg. 2. c. Designant etiam Annam & Caipham nescientes Dominum, &c.

Spiritualis & carnalis. *Hier. s. Isa. 49. & s. Ioel. 3.*

Filii & filiæ, sunt spiritualis & carnalis, siue animæ fortiores & minus fortes. Exod. 3. b. 10. 13. 20. 21. 32. Leuit. 10. Isa. 43. a. Et filii & filiæ Sion, sunt recentes in Ecclesia. Isa. 49. f. 62. b. Galat. 4. f. 1. Thes. 2. b. Et filii & filiæ prophetantes sunt, qui sunt maioris meriti in ecclesia. Ioel. 2. g.

Volētes seruare legem cū Iudæis. *Glo. int. s. Amos 2.*

Filius, & pater intrātes ad eandem puellam, sunt Christiani, qui cum Iudæis legem seruare

volunt. Amos 2.c. vel sacerdos & clericus, sectantes eandem libidinem.

Ori. s. Num. ho. 18. Basi. s. Ps. 48. Hie. Cyp. et s. Eze 2.30. et Isa. 56. Aug. s. Ps. 8.35.48.56.

Genus humanu. Filij hominum in malum. Filius hominis in bonum. Spiritualis. Carnalis.

Filii Seth significant genus humanum. Numer. 24.c. Filii autem hominum, ferè in malum accipitur, vt sint humana sapientes, & carnales, ac peccatores. Ps. 4.32.44.56.61.65.89.143.145. Aliquando tamen in bonum sumi potest pro his, qui ad Christum pertinent. Psal. 35. 48. Filius verò hominis in bonam accipitur partem: vt sit filius interioris hominis is, qui secũdùm hominem interiorem viuit. Isa. 56.a. Ezec. 2.a. Sic dicitur passim Ezechiel filius hominis. Et homo nouus & spiritualis, qui oritur à vetere & carnali, dicitur filius hominis. Psalm. 8. Aliquando in scripturis filii hominum, dicuntur generaliter homines: aliquando propriè, quodammodo dicũtur filii hominum propria quadam significatione, vt non omnes homines intelligantur, maximè quando habet distinctionem. Non enim sine causa positum est. Psal. 35. Homines & iumenta saluos facies Domine, filii autem hominũ, quasi his sequestratis, ostẽdit seiunctos filios hominum non solùm à iumentis, sed etiam ab hominibus, qui salutem iumentorum quærunt à Deo, & pro magno hoc desiderant. Homines ergo sunt, qui cum iumentis gaudent in re: filii autem hominum gaudent in spe. Illi præsentia sectãtur cum iumẽtis: isti futura sperant cum angelis. Sic dicitur Deus memor hominis quasi absentis, & visitare filium hominis quasi præsentem. Psal. 8.

Aug. 12. contra Faust. 23. Hier. epist. beatitud. et s. Mat. 21. & epist. multũ in vtramque. Beda s. Gen. 41. & s. Exod. 5.

Credẽtes ex Iudæis et gentibus

Filii Noe Semet Iaphet operientes patrem, sunt credentes ex Iudęis & gentibus honorantes passionem Christi. Gen. 9.c. Et filii duo sunt gentilis & Iudaicus populus. Luc. 15.e. Senior quidem est Iudæus, iunior verò & prodigus, gentilis: vel iunior est peccator, senior verò iustus, sed in quem possit cadere inuidia. Et filius, qui renuit facere voluntatem patris, quam tamen postea fecit, est gentilis populus, & qui prius peccauerunt, & postea conuersi sunt. Qui verò dixit Faciam, & non fecit, designat Iudæos promittentes seruare legem, quam non seruarunt, & vouentes, vota tamen non implentes. Matt. 21.d. Et filii duo Ioseph, sunt duo populi. Genes. 41.g. 48.a. Et filii Mosis. Exod. 2.d. 18.a. designantur etiam carnales: & spirituales. Item filius meretricis mortuus, est populus Iudæorum: filius verò alterius meretricis viuus, est populus Christianus ex gentibus. 3. Reg. 3.d. Et filii viduæ subiecti creditoribus, sunt gentilis & Iudaicus populus subiecti diabolo per peccatum. 4. Reg. 4.a. Et filii Iuda, & filii Israel, duo sunt populi in vna fide: vel principes Ecclesiarum instructi armatura Apostoli. Hos. 1.d. Ioel. 3.b. Et cùm dicitur filii Israel, & Ioseph. Psal. 76. Sunt duo populi: filii Israel, sunt Iudæi: filii Ioseph, ecclesia ex gentibus. Filii gratiæ sunt credentes ex gentibus. Zach. 9.c.

Gre. s. Eze. ho. 3. Hie. s. Ioel. 3. Aug. s. Ps. 76. Rup. s. Zach. 9. Ori. s. Mat. ho. 18. et s. Cant. ho. 1. Hie. s. Isa. 63. Aug. s. Galat. 3. et s. Ioan. trac. 51. Cyr. cõt. Iulianum. 9.

Conuersi ex Iudæis.

Filii matris sponsæ, dici possunt conuersi ex synagoga, vt Paulus, aut alii, qui pugnauerunt contra eam: vel etiam Apostoli filii Hierusalem cælestis, quæ est mater nostra: & prophetæ: & angeli custodes: qui omnes pugnant contra animã peccatricem, vt eam reducant in sponsi gratiam. Cantic. 1.b. Et filii non negantes, dicuntur credentes ex Iudæis. Isa. 63.b. Filia etiam Sion, designat credentes ex Iudæis. Ioan. 12.b. Zach. 9.c.

Gre. s. 1. Reg. 1.2. Beda s. Exod. 5. Ber. s. Cant. ser. 80 Gre. s. 1. Reg. 4.16.

Iudæi.

Filii Israel, qui dicuntur filii vnius viri, sunt Iudæi, qui vnam habebant legem. Genes. 42.b. Et filius procuratoris domus Abrahæ, dici potest populus Iudæorum, qui erat velut filius legis. Gen. 15. a. Et filii Eli nescientes Dominum, sunt populus Israel, qui noluit cognoscere Christum. 1. Reg. 2.e. Ioan. 5. Isa. 1.a. Filii decem essent Iudæi, si per legem decalogi essent in ecclesia geniti. 1. Reg. 1.b. Filii alieni. Psal. 17.108.147. Hose. 5.b. dicuntur Iudæi, & mali: filii, ob retentam magnitudinem imaginis: alieni, ob amissam rectitudinem. Filius nurus Eli, dicitur populus Iudæorum, durus nequitia, & insuperabilis perfidia. 1. Reg. 4.d. Filii septem Isai, qui non eliguntur in reges, designare possunt perfectos inter Iudæos: qui comparati Christo reiiciuntur, vel designant eos, qui robusta quidem faciunt opera, sed spiritualia non intelligunt, qui ideo ad regendum sunt inepti. 1. Reg. 16.b. Filii Hierusalem dicuntur aliquando habitatores Hierusalem, qui erant Iudæi. Isa. 51.f. Matth. 23.d. Et filii matris Christi, sunt Iudæi filii synagogæ. Psal. 68. Cant. 1.b. Et filii Rachel, quos plorauit, quia non sunt, designant Iudæos, qui per incredulitatem amittuntur. Item innocentes, qui nati sunt, vbi sepulta est Rachel, vel etiam Christiani, qui occisi non pereũt. Ierem. 31.c. Matt. 2.d. Filia archisynagogi, est populus Iudaicus, qui prius vocatus est ad fidem, sed posterius credet. Matth. 9.c. Marc. 5.c. Luc. 8.f. Et filii scelerati, & desertores, dicũtur Iudæi. Isa. 1.a. 20.a. Iere. 3.g. 11.d. Et filii Edom. Psal. 136. Filii ephraim intendentes arcum, sunt Iudæi promittentes seruare legem quam non custodierunt. Psal. 77. Et filii viri stulti, sunt Iudæi, discipuli Pharisæorum. Iob 5.a. Filii etiam regni. Matth. 8.a. dicuntur Iudæi: in quos ante Deus regnauit & legem acceperunt à Deo, ad quos prophetæ missi sunt, apud quos templum, & sacerdotium fuit. Filii fornicationum, fuerunt filii Israel, imitantes idololatriam maiorum, cuius gratia dissipati fuerunt. Hose. 2.a. Filius reguli curatus hora septima, est populus Iudaicus conuersus iuxta finem mundi. Ioan. 4.g.

Ori. s. Matt. ho. 26. et s. Cant. ho. 1.2. Arn. s. Ps. 17. Aug. s. Ps. 68. Ber. s. Cant. ser. 2. Hil. s. Mat. can. 2. Ori. s. Luc. ho. 5. Hie. s. Isa. 120. Aug. s. Ps. 77. Gre. 6. mor. 2. Rup. s. Hose 2. & 4. Ioan.

Innocentes.

Hie. s. Isa. 19. Isych. s. Leuit. 10. Aug. s. Galat. 3. Beda s. Gen. 25.

Heretici. Sequaces hæreticorum. Hæreses. Schismata.

Filii Aaron Nadab, & Abihu, sunt hæretici, nutriti in ecclesia, sed ab ea eiecti. Leuit. 10.a. Filios autem sapientum se dicunt hæretici, hoc est, discipulos Apostolorum, & habentium doctrinam Apostolicam: à quorum, tamen doctrina degenerarunt. Et filios regum antiquorum, hoc est, Philosophorum. Isa. 19.b. Filii autem violentorum, sunt sequaces hæreticorum. Iob 27.c. Filii autem Ceturæ non pertinents ad promissiones Abrahę, sunt hæreses & schismata, quæ excluduntur ab ecclesia. Dicuntur etiam filii concubinarum. Genes. 25.a. Et filii impiorum, sunt discipuli hæreticorum, qui & filii diffidentiæ. Ierem. 12. a. Ephes. 2.a. Et filij Hierusalem, qui immolantur, sunt nati in doctrinis hæreticorum, sub quibus pereunt:

filii

Peccatores.

Hie ſ. Ier. ho. 8. & ſ. Eze. ho. 7. *Hie. ſ. Iſ. 30. 57.* *Ori. ſ. Iud. ho. 8.*

filij verò Dei, qui etiam immolantur, ſunt nati in eccleſia, ſed in errorem inducti. Eze. 16. c. Et filij deſertores ſunt hæretici, & omnes peccatores, qui & filij mendaces dicuntur. Iſa. 30. a. Filij etiam auguratricis, & filij perditionis, ſunt auguriis, & idololatriæ, ac erroribus vacantes. Iſ. 57. a. Et filij humiliantium eccleſiam, ſunt filij perſecutorum eccleſiæ. Iſa. 60. a. Filij Orientis, qui venerunt cum Madian, & Amalec, contra Iſrael, ſunt hæretici baptizati impugnantes eccleſiam. Iudit. 6. a. Filij & filiæ ſunt diſcipuli hæreticorum, qui & filij Ægypti dicuntur. Ier. 3. g. Ezec. 16. c. 44. f. Iob 17. b. 20. b. 24. b. 27. 28. b. Hoſ. 4. d. 5. b. 9. d. Ioel. 3. b. Amos 7. d. Et filij Ammon, qui de Lot, hoc eſt, declinatione in ſpelunca geniti ſunt ſemine, & generati in ebrietate, & inceſtu, deſignant hæreticos. Eze. 25. a. deſignant etiam ſchiſmaticos, qui ſeparāt quidem deceptam multitudinem ab eccleſia Dei: ſed in eadem regula fidei permanentes, cupiunt dilatare terminos ſuos. Amos 1. d. Filij alieni ſunt hæretici: quorum filij dicuntur ſicut nouellæ plantationes, hoc eſt, cogitationes eorum ab ipſis adinuentæ, nec ſacræ ſcripturæ conformes. Filiæ verò eorum compoſitæ, ſunt verba, quæ ornant & componunt ad decipiédos ſimplices. Pſa. 143. Filij etiam ſtultorum, ſunt diſcipuli hæreticorum. Iob 30. b. Et filij maris, ſunt diſcipuli hæreticorum, qui in amaritudine, & falſis hæreticorum aquis fuerunt procreati. Hoſ. 11. d. Et filij Ephraim, dicuntur hæretici, quia tribus Ephraim receſſit à templo, & fabricauit vitulos aureos. Et dicitur Ephraim filius non ſapiens, propter inſipientiam hæreticorum. Hoſ. 13. d. Pſ. 77. Filij autem Græcorum, gentiles ſignificare ſolent. Ioel. 3. a. Zach. 9. c. Filij etiam Aſſyriorum, ſunt hæretici, aut gentiles. Ezec. 23. a. Et dicuntur filij iniquitatis. Hoſ. 10. c. Et filij delitiarum Iſrael, ſunt ſectatores hæreticorum. Mich. 1. d. Eoſdem deſignant filij Samariæ, & Sodomæ, & filiæ Taphnis. Ezc. 16. f. 30. e. Item filiæ Tyri. Pſ. 44. Et filij Belial, ſunt idololatræ, & inobedientes prælatis, ac ſuperbi, quæ omnia ſunt in hæreticis. 1. Regum 2. c. 10. d.

Cogitationes & verba hæreticorum. *Gentiles.*

Hie ſ. Ier. 3. & ſ. Ezec. 16. 25. & ſ. Amos 1. & ſ. Hoſ. 1. & ſ. Pſ. 143 *Gre. 20. mor. 11.* *Hie. ſ. Hoſ. 11. & ſ. Pſ. 77. & ſ. Ioel. 3. & ſ. Zac. 9.* *Hie. ſ. Mich. 1.* *Gre. ſ. 1. Reg. 1.*

Dæmones. *Aug. ſ. Pſ. 82. Gre. 15. mor. 15. Hie. epi. ad Paulinum.*

Filij Lot. i. filij declinationis, ſunt ſpiritus apoſtatici, qui à veritate declinando, in ſatellitium diaboli diſceſſerunt. Pſ. 82. Eoſdem deſignant filij Mepheos. Ier. 2. d. Et filius primogenitus Pharaonis, poteſt eſſe ſuperbia diaboli. Exo. 4. f.

Religioſi. Boni viri.

Filij Rechab, qui cùm incluſerunt ſe in ciuitate, primi captiui ducti ſunt. Ier. 35. b. deſignāt religioſos, qui captiuantur, cùm miſcentur ſecularibus: vel deſignāt bonos homines qui primi patiuntur iniuriam à malis.

Filij Laban murmurantes contra Iacob. Gen. 31. a. ſunt clerici inferiores contra religioſos.

Vacantes doctrinæ ſeculari. *Gre. Nyſſ. de vita Moſis.* *Ori. ſ. Leu. ho. 14. Iſy. ſ. Leu. 24.*

Filius adoptiuus filiæ Pharaonis fuit Moſes. Exod. 2. f. & deſignat eos, qui nondum valentes perfectæ doctrinæ vacare, ſe ſubiiciunt mundanæ, & inflatæ ſcientiæ. Et filius Iſraelitidis & Ægyptij eſt, qui credit literam legis, ſed dat illi ſenſum carnalem, vel eſt diſcipulus habens ſimul doctrinam theologicam, & ſapientiam vanam Ægyptiorum. Leu. 24. c.

Hie. ſ. Zac. 6.

Filius Sophoniæ, ideſt, viſitationis Domini dicitur Ioſias, hoc eſt, ſaluatus, quia viſitatur à Domino, qui prius malè ęgrotauerat. Zac. 6. c.

Dona Spiritusſancti. Sacramenta. *Hie. ſ. Iob 1.*

Filij Iob ſeptem, ſeptiformem gratiam Spirituſſancti ſignificare poſſunt, & etiam ſacramenta: quę omnia ſunt à Chriſto, tanquam à patre. Iob 1. a.

Ignaui. *Ori. ſ. Ioſ. ho. 3.*

Filij non tranſeuntes Iordanem cum patribus. Ioſ. 1. d. ſunt non docentes neque verbo, neque exemplo.

Exiſtētes in peccato. *Arn. ſ. Pſ. 78.*

Filij mortis, aut mortificatorum, dici poſſunt, qui erant in peccato. Pſal. 78. Et filius viduæ ciuitatis Naim ſuſcitatus à Chriſto, deſignat eum, cuius peccatum iam foras prodibat per operationem. Luc. 7. c.

Senſus boni. *Bed. ſ. Exo. 1.*

Filij Iſrael multiplicati in Ægypto. Exo. 1. a. ſunt ſenſus boni & ſpirituales, qui multiplicātur in carne, cùm mortificatur Ioſeph.

Cogitationes. *Arn. ſ. Pſ. 105. Phil. de ſacrif. Abel & Cain.*

Filij, & filiæ, ſunt ſenſus & cogitationes. Pſ. 105. Et filij concubinarum, ſunt cogitationes ex ſcientiis encyclicis prodeuntes. Geneſ. 25. a. Et filij Hieruſalem, quos ipſa eiicere dicitur, ſunt bonæ cogitationes à Deo inſitæ. Filij verò ſororum eius, ſunt errores, quos eiiciūt tranſeuntes ad alios errores. Eze. 16. e. Et filij malorum patrum, ſunt prauę cogitationes. Iſ. 14. c.

Hæreticus ſenſus. *Ori. ſ. Rom. 3. Hie. ſ. Iſ. 14.*

Filius primus Dauid & Bethſabee mortuus, eſt primus ſenſus ſectę à diuina ſapientia alienę: qui mox eſt extinguendus. 2. Reg. 11. d. Et filius Tabeel. Iſ. 14. c. deſignat errores hęreticorum, & Philoſophorum, quos ipſi veritates aſſerunt eſſe, eiſque nituntur in eccleſia principatum exhibere.

Opera. *Aug. epiſt. 59. & 1. q. in euang. 32. Phil. 2. alleg. Orig. ſ. Nu. ho. 20. 22. & ſ. Rom. 8. Gre. ſ. 1. Reg. 15. Ori. ſ. Reg. ho. 1. & ſ. Mat. ho. 22. Gre. ſ. 1. Reg. 1. Hie. 2. cont. Iouiā. & ſ. Iſ. 7. 14. Ori. ſ. Gen. ho. 7. Aug. 1. q. in euā. 25.*

Filii aliquando dicuntur opera: vt filium parere, ſit operari. Gen. 21. a. 30. a. Et filios parere in dolore, eſt difficulter bene operari. Geneſ. 3. c. Et filius, quem parit mulier, cuius gratia fit immunda, eſt opus minus malū: ſicut filia, eſt maius malum. Pſ. 16. Et filii, qui ſuccedunt primo loco in hęreditatem, ſunt bona opera. Gen. 17. 18. Exo. 2. Deu. 25. b. Mat. 22. c. Et filii legitimi, ſunt opera legi conformia. Filii autem concubinarum, ſunt opera timoris ſeruilis. Gen. 25. a. Et filia vendita, dici poteſt ſubiectio deuota, vel operatio bona. Exo. 21. a. Et filii mulierum, ſunt opera virtutum, aut bonę cogitationes: quibus diabolus priuare conatur animas. 1. Reg. 15. g. Et filię Salphaad, ſunt opera per quinque ſenſus benefacta: & qui habent ſecundū locū in hęreditate, quaſi minora exercētes opera. Nu. 27. a. Et filii Elcana & Phenenna, ſunt opera iuſtitię ex cōuerſione: vel opera vitę actiuę, quę accipiunt partes, ſed nō aſſiſtūt Deo, vt Samuel. Filius verò Elcana & Annę, eſt opus perfectū, aſſiſtens Deo per cōtéplationē, vel eſt

Phil. de sacri. Abel & Cain.

gaudium internæ visionis: quod non acquiritur, nisi per longum tempus. 1. Reg. 1. a. Filij serui, qui renuit libertatem propter ipsos filios, sunt etiam opera. Exo. 21. a. Filij ancillarum positiã Iacob primo loco in itinere, sunt imperfectæ virtutes, aut timor seruilis, seu opera ex timore seruili facta. Filij verò Liæ, sunt perfectiores virtutes, & timor iam filialis, & opera his respondentia. Filius autem Rachelis, est perfectio charitatis expellentis timorem. Gen. 33. a Filij prętereà ancillarũ, sunt humilitatis officia. Item carnalia opera. Gen. 16. a. 21. b. 37. a. Exo. 23. b. Mat. 18. f. Filij quoque adulterini, sunt vitia, & mala opera. Et filij Edom, sunt vitia, & opera terrena. Ps. 136. Filius & filia, quos deuorat inimicus, sunt opera bona, quæ peccantes amittimus. Ier. 5. d. Et filij sicut nouellæ oliuarum, sunt bona opera. Psal. 127. 101. Filij in quos reddit Deus iniquitatem patrum, sunt opera. Exo. 20. a. 34. a. Deu. 5. a. Sic maledictus est Chanaã, filius Cham. Gen. 9. d. 1. Tim. 2. d. Filij nobiles, sunt bona opera: ignobiles verò mala. Iob 14. d. Et filij & filiæ, sunt fructus operum fortes & infirmi. Ex. 21. a. Leu. 25. f. Filij quoque Sedechiæ, sunt opera. 4. Reg. 25. b. Et filiæ dandæ viris, sunt bona opera copulanda veritati fidei. Ier. 29. b. Filius procuratoris Abrahę, dici possũt opera legis, quibus nõ datur hęreditas promissa Abrahæ, hoc est, vita æterna, quia nõ ex lege, aut ex operibus legis est iustitia. Gen. 15. a. *Opera legis.*

Hil. s. Ps. 136. Hie. s. Eze. 16. Gre. 12. mor. 13. & s. Eze. ho. 3. Isyc. s. Leu. 25. Hie. s. Ier. 29.

Vt filij sunt opera, ita filij filiorum, sunt mercedes operum: vt cùm dicitur. Psa. 102. Iustitia illius in filios filiorum. Et Ps. 127. videas filios filiorum suorum, hoc est, percipias præmium respondens operibus, à sapientia, & virtutibus genitis. *Merces operum.*

Aug. s. Ps. 102. 127.

Filij etiam dicuntur alicuius rei, ad quam pertinẽt, tanquã causam in aliquo genere causæ: vel propter aliquam similitudinem: vt dicuntur filij lucis, qui in luce gratiæ geniti sunt, & opera lucis faciunt. 1. The. 5. Col. 5. b. Et filij contumaciæ, qui opera contumacia faciũt. Eph. 5. b. Et filij iræ, qui opera digna ira & vindicta Dei faciunt. Dicuntur autem natura filij iræ, qui ab ipsa natiuitate digni sunt ira, vel quia reuera digni sunt ira. Eph. 2. a. Et filij perditionis sunt, qui secundum merita pereunt, aut perituri sunt. Io. 17. b. Filij etiam terræ dicuntur terrena requirentes. Iob 38. d. Et filij mortis, qui rei sunt mortis. 1. Reg. 20. a. Et filij captiuitatis, qui captiui fuerunt. 1. Esd. 2. a. 4. a. *Filij secundum aliquam causam.*

Gre. 29. mor. 30.

Filius olei, quantum ad literam, est locus pinguis & vber. Isa. 5. a. Potest autem significare sacram scripturam. Et duo filij olei, sunt duo testamenta, vel sacerdotium, & lex. Zac. 4. d. *Locus pinguis.*

Hie. s. Is. 5. & s. Zac. 4.

Filia principis, dicitur beatissima virgo Maria. Can. 7. a. Item ecclesia filia Christi in baptismo renouata. Et filia patris Abrahæ, & nõ matris, dici potest ecclesia filia Dei, & nõ synagogę quã nõ imitatur. Gen. 20. c. Et filiæ Labã, sunt ecclesiæ ex gẽtibus. Gen. 32. e. Idẽ designat filia sacerdotis Eliopoleos, vxor Ioseph. Gen. 41. f. Et filiæ Ægypti discurrẽtes per murũ. Gen. 49 c. Filia quoque Pharaonis, quæ adoptauit Mosen ecclesia est ex gẽtibus. Itẽ filiæ septẽ sacerdotis Madiã. Exo. 2. c. Et filia Sion, est ecclesia succedẽs synagogæ. Is. 62. d. Et filia Iephte virgo, est ecclesia filia & spõsa Christi, quã sibi virginẽ copulauit: eáque in holocaustũ offeret, quũ tradet regnũ Deo patri. Iud. 11. f. Et filia Chananeæ, est populus gẽtilis seu ecclesia ex gẽtibus. Mat. 15. c. Et filia absolutè, ecclesia per amorẽ à Deo genita. Et filia Dei patris: quia spõsa filij: & filia regis. Ps. 44. Thr. 1. b. Et filia multitudinis, est ecclesia ex multis cõstans. Cã. 7. b. *Virgo Maria. Ecclesia.*

Amb. de inst. vir. 14. Gre. s. Cant. 7. Ori. s. Exo. ho. 2. Hie. s. Is. 62. & ad Principiam. Aug. q. in Iud. 49. Chyr. de Iephte. Hil. s. Mat. can. 15 Basi. s. Ps. 44. Bed. s. Gen. 49. & s. Exo. 2.

Filia Sion dicitur Hierusalem: & significat Hierusalem cælestem, quæ nascitur ex Siõ, hoc est, ex contemplatione, quam sequitur visio pacis. Ps. 9. *Cælestis patria.*

Aug. s. Ps. 9.

Filiæ interdũ sunt animæ, ad diuini verbi cõceptũ præparatæ. 1. Reg. 8. c. Eædem dicũtur filiæ Sion. Ier. 6. f. Thr. 1. b. Et filiæ populi Dei. Ier. 8. g. 14. c. Sop. 3. c. Filiæ autẽ cõparatæ spõsæ, sunt animæ cõparatæ Beatæ Mariæ. Can. 2. b. Et filiæ Hierusalẽ sunt animæ, quæ appellãt Hierusalẽ cælestem matrẽ suam in hoc mundo: vel in cælo collocatę: & quia filię, sunt animę infirmiores. Itẽ spiritus, anima, & caro. Can. 1. 2. 3. 6. Isa. 1. b. 3. c. 37. d. 52. a. Eze. 16. g. Ps. 72. Filia absolutè dicitur anima, per amorem à Deo genita, & filia regis, & filia Dei patris, quia sponsa Filij: filię quoque regum, sunt animę generosę in fide & virtutibus, & discipulę prędicatorum, & prelatorum. Ps. 44. Et filię Iudę, sunt animę Confessorum: quia Iudas confessionem interpretatur. Ps. 47. Et filia Iephte, est anima nostra, quam debemus offerre Deo. Iudit. 11. f. Filia sacerdotis, est anima nutrita in fide. Leuit. 22. b. Filię quoque sunt mentes infirmę in ecclesia. 1. Reg. 8. c. Is. 60. a. *Anima.*

Gre. s. 1. Reg. 8. & s. Cant. 2. 5. Hie. epi. audi filia. Ori. s. Cant. ho. 2. 3. & s. Eze. ho. 7. Amb. de Isaac. 5. Hie. s. Is. 1. 3. & ad Principiã. & s. Ps. 47. Arn. s. Ps. 72. Basi. s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 47. Chry. de Iephte. Isyc. s. Leu. 22.

Filię duę Saulis, sunt dediti vitæ actiuę, & contemplatiuæ: & dicuntur filię propter fœcũditatem: actiua parit multitudinem operum, contemplatiua plenitudinem internorum gaudiorum. Et filia Achimaas Achinoen, est bona voluntas, quæ est à Christo, & parit vtranque vitam. 1. Reg. 14. g. *Actiui, & contemplatiui.*

Gre. s. 1. Reg. 14.

Filiæ Iob tres designant legem, & prophetiam, & euangelium. Iob 1. a. Item plebes infirmiores, fidem Trinitatis constanter habentes: vel tres ordines fidelium, pastorum, continentium, & coniugatorum. *Lex, prophetia, & Euangelium.*

Hie. s. Iob 1. Gre. 1. mor. 12.

Filiæ Tyri, hoc est, filiæ fortissimi, nempe Dei, dicuntur pœnitentes ex gẽtibus, & etiã sunt filiæ Tyri, hoc est, angustiæ, pœnitẽtes & credentes ex gẽtibus. Itẽ diuites ex gentibus. Ps. 44. *Pœnitentes ex gentibus.*

Hie. ad Principiã. & s. Is. 23. & s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 44.

Filiæ hominum dicuntur animæ habentes carnalia opera, & ea, quæ per sensum habẽtur. Gen. 6. a. Et filię Laban, sunt animæ seruientes mundo, aut diabolo. Gen. 31. f. Et filiæ Moab, sunt animę infirmæ adhærentes hæreticis. Isa. 16. a. Et filia Sidonis, est anima, quæ polluit corpus suum voluptatibus, & turpitudine. Is. 23. c. Et filia Babylonis, anima mundana. Psalm. 136. Zach. 2. b. Et filia Dei alieni, anima seruiens peccato. Malach. 2. c. Et filiæ gentium robustarum, sunt animæ sequentes dæmonia. Eze. 32. d. Filia latronis, est Iudæa, quasi filia diaboli, *Animæ carnales.*

Amb. de Noe. 4. Phil. de gigã. & quòd Deus sit immutabilis. Hie. s. Is. 16. 23. & s. Mal. 2.

& anima

& animâ peccatrix. Mic.5.a. Et filiæ Chanaan, quæ non iunguntur Isaac, hoc est, Christo, sunt animæ peruersæ. Gen.24.a.28.a.Exo.32.a. Item filiæ Cheth, odiosę Isaac, & Rebeccæ. Gen.27.g. Filia quoque Chananææ obsessa à dæmonio, est anima peccatrix. Matt.15 c. Et filię Salphaad, sunt terreni in terra hæreditatem habentes, de quibus Moses non tulit sententiam, nisi consulto Domino. Nu.27.b. Et filia Archisynagogi domi mortua, est peccans solùm in corde. Matt.9.c. Mar.5.c. Luc.8. Filiæ quoque Hierusalem sunt effœminati doctores in ecclesia, & Philosophi docentes voluptates. Eze.13.c. Is.22.b. Iere. 11.b. Et filia Iuda dicta Hierusalem, est anima peccatrix in ecclesia. Thre.1.a.2.d. Filiæ, quæ congregauerunt diuitias, sunt ecclesiæ hæreticorum. Pro.31.d. Filię enim absolutè ferè nusquam in bonum sumuntur. Cantic.2.a. Gen. 49.c.

Hie.s.Mich.5. Ori.s.Nu.ho.20.et s.Matt.cap.1. Amb.Exho.ad vi. Ori.s.Exae.ho.3 Hie.s.Eze.13. Beda s.Pro.31. Rup.s.Cant.1. Hie.s.Eze.26.

Ciuitates subiectæ. Animæ deceptæ ab hæreticis.

Filiæ Tyri, dicuntur ad literam ciuitates subiectæ Tyro in regione illa. Et designant animas deceptas ab hæreticis. Eze.26.a.

Synagoga. Dignitas simoniacè accepta.

Filia sacerdotis fornicans, erat synagoga fornicans à Deo: vnde flammis exuri iubetur. Leu.21.a. Et filia hominis Chananæi, quam accepit Iudas vxorem, dici potest synagoga: vel etiam dignitas Ecclesiastica simoniacè accepta. Gen.38.a. Filiæ confidentes, sunt synagogæ, & ciuitates Iudææ. Isa.32.e. Filia principis synagogæ mortua, est plebs Iudaica. Matt. 9.c. Et filia Edom, synagoga Iudæorum. Thren. 4.d. Ps. 136. Et filia dispersorum, est ipsa synagoga. Soph.3.b. Filia multitudinis, est plebs Iudaica, multiplicata in Ægypto. Cant.7.b. dicitur etiã filia latronis. Mich.5.a. quia condemnato Christo, amplexa est Barabbam.

Isy.s.Leui.21 Hie.s.Isa.32. & s.Soph.3. Hil.s.Matt.can.9 Aug.ser.74. Rup.s.Cant.6. & s.Mic.5.

Caro. Peccatum. Concupiscentia. Voluptas. Passiones carnis

Filia Babylonis, & filiã Chaldæorum, carnem aliquando significare potest. Item peccatum in anima: & inordinatam concupiscentiam, ex confusione nascentem. Ps.136. Isa. 47.a. Et liberi matris Agag, sunt motus carnis inordinati. 1. Regum 15.g. Et filia Herodiadis, est voluptas: quæ saltare dicitur, quum ad illicita nos incitat. Matt.14. a. Filius diuiditur contra patrẽ, cum concupiscentiæ resistũt animæ. Luc.12.g. Et filij matris sponsę, sunt passiones carnis aduersus animã pugnantes. Cant.1.b. Sciendum autem, Abraham & Isaac non genuisse filias: Iacob verò vnam, & ipsam fratribus ac parentibus molestam: vnde homines effœminati filias procreant, hoc est, cogitationes carnales. Et ipsæ concupiscentiæ dicuntur filiæ hominũ. Ge.6.a. Et filiæ Chanaan, quæ non iunguntur Isaac, i. Christo, sunt concupiscentiæ. Ge. 24.a.

Hila.s.Ps. 136 Fulgen.epis.4 Gre.s.1.Reg.15. Hil.s.Mat.Ca.14 Amb.s.Luc.12. & de Isaac.4. Ori.s. Num. ho.11 Philo.de gigãtibus

Philosophia

Filia Pharaonis, quæ non habuit filium, nisi adoptiuum, est scientia, aut philosophia mundana, quæ non parit perfectas virtutes. Exo.2.b.

Gre.Nysse. de vita Moseos.

Lex peccati.

Filia Pharaonis coniuncta Salomoni, est lex peccati, quæ originem habet à diabolo, cui tradit in dotem Gazer, hoc est, animam. 3. Reg.9.c.

Ori.s.Iosu.ho.22.

Tẽporalia bona Vita corporalis Superbia & inanis gloria. Iudæi. Scribæ, & pharisæi. Prudentia, & fortitudo. Plebs sub prælato

Filię Lot duæ, sunt temporalia bona, & vita corporalis, quę exponi debent pro salute proximi. Hæ inebriant patrem, hoc est, peruertunt sensum possidentis. Et ex eo concupiunt Moab, & Ammon, hoc est, malas operationes, quæ non intrant in ecclesiam Dei. Gene. 19.g. Item sunt superbia & inanis gloria, quę quandoque perfectos inebriant. Idem Iudæi dantes peruersos sensus & carnales legi, vnde infidelitatis opera pariunt, vel Scribæ, & pharisęi malè generantes de lege. Secundum autem quod ascenderunt cum patre in montem, designant prudentiam, fortitudinem, cum quibus ascendendum est in montem. Designant etiam plebes, quę stultum prælatum laudando inebriant, & errores ab ipso concipiunt.

Au.22.cõt. Fau.42 Beda s.Gen.19. Cyril. de adorati. in Spiritusancto. Glo.ord.s.Gen. 19. Rup.6.s.Gen.13.

Minora supplicia.

Filiæ Palestinarum, quibus traditur Hierusalem, designare possunt minora supplicia Eze.16. c.

Hie.s.Ecclesia. 12

Aures. Sagittæ. Ministri iudicii Dei. Auaritia, & libido.

Filię carminis, dicuntur aures, quibus percipimus carmina. Ecclesiastę 12.b.

Filiæ pharetræ, dicuntur sagittę, quę producuntur è pharetra tanquàm ex vtero. Thre.3. b, designant eos, qui occulto Dei iudicio puniunt, vel verba sacræ scripturæ.

Filiæ sanguisugæ duæ. Pro.30.b. sunt auaritia, & libido, filię diaboli.

Glo.ord.s.Thre.3. Glo.ord.s.Pro.3.

Filum, Subtegmen, Stamen.

Filum, est propriè quod ex lino, seu cannabe, lanáue trahendo ducitur, & quod de quacũque alia materia ducitur, filum dicitur, vt filum aureum, vel argenteum. Stamina verò dicuntur fila recta in opere textorio, & stabilia per pectinem transmissa, quibus alia sub tegmina vocant, intertexuntur.

Gratia Dei.

Stamen, quod est in vestimento firmius, designare potest Dei nutum, & gratiã sustinentẽ in nobis nostram intentionem, vt perficiatur bonæ actionis vestimentum. Leui.13.g.

Isyc.s.Leui.13.

Doctrina.

Fila aurea, in vestibus sacerdotis, designare possunt sapientiam & doctrinam bene distinctam, & aptatam. Exo.39.a.

Philo.de sacrifi. Abel, & Cain.

Res minima.

Filum subtegminis, pro re minima ponitur. Ge.14.d. Et filum de stupa, pro re fragili, minimeque resistente. Iudi.6.b.

Glo.int.s.Gen.14

Fimbria.

Spiritussanctus. Fides de humanitate Christi. Discipuli Christi. Infirmi in ecclesia. Minima mãdata

Fimbria, vestium ora dicebatur, incisuras quasdam habens ad modum serrę, extrema etiã quædam ab ora pallij pendentia, fimbrię dici solent.

Fimbria vestimenti Christi, dici potest Spiritussanctus, vel virtus Spiritussancti. Matt.9. c.14.d. Luc.8.f. Item secundum quod fimbria pendet à parte posteriori pallii, designare potest fidem de humanitate Christi, quia diuinitas, est in anterioribus. Item discipuli Christi, fimbria vestimenti eius dici possunt, & infimi, & pauperes in ecclesia. Item minora, quæ de Christo cognoscuntur & minima eius mandata: aut eius humanitas. Zac.8.d.

Hi.s.Mat.ca.9.14 Isyc.s.Leui.15. Ber.ser.de 4.modis orandi. Amb.s.Luc.8. Hie.s.Matt.14.

Fimbriæ aureæ in vestimentis sponsæ, sunt virtutum & doctrinarum splendores, à mente nunquam deficientes, quæ in extrema parte vestium laudantur, quia nulla est virtutum gloria, si lucere ante vitæ consummationem desistat. Sunt etiam fimbriæ, verba præcipuè fidei diligenter retinenda: quæ vltra vestimentum extenduntur, quando plura sunt verba, quàm opera designant etiam varietatem linguarum in vna fidei doctrina. Fimbriæ quoque aureæ, sunt electi in ecclesia.

Greg. s. 1. Reg. 15. Aug. in Ps. 44. ... Glo. ord. s. Num. 15. — *Virtutes & doctrinæ. Verba fidei. Varietas linguarum. Electi.*

Fimbriæ pallij in quibus ponebantur funiculi, vel vittæ hyacinthinæ. Nu. 15. d. Deut. 22. b. Matt. 23. a. Luc. 15. d. designant minima præcepta seruanda propter vitam cælestem. — *Minima præcepta.*

Fimus, Stercus, Sterquilinium.

Fimus, aut stercus significat animalium excrementa, quibus agri stercorari solēt: & dicitur lætamen, quòd lætas pingues reddat segetes. Est autem res conspectui hominis turpis, ac fœtida: vnde ad comparationem rei vilis & abiectæ, ac abominandæ sumi solet, vt Iere. 9. f. Cadet morticinum hominis quasi stercus super faciem regionis. Sterquilinium autem, est locus stercorum.

Fimus vaccæ comburendæ, designare potest ignominias Christi, quæ combustæ sunt in resurrectione, quia in eius gloriā redundarunt. Num. 19. a. Et de hoc stercore erexit Deus pauperem, quū liberauit Christum à persecutionibus, & fœtidis blasphemiis Iudæorum. Ps. 112. — *Aug. q. in Nu. 33. & 17. ciui. Dei 4.* — *Ignominia Christi.*

Stercus, quod apponitur ficui, designare potest prophetas, & sensus simpliciores, qui comparati Christo, eiusque doctrinæ sublimiori, vt stercora censentur. Luc. 13. b. vel designant sordes vtiles pœnitentis, & cognitionem sui, & abiectionem. Ps. 79. Esther 14. a. Fimus enim non suo loco positus fœtorem generat sine fructu: agrò verò fructificare facit, sic tristitia de rebus mundanis fœtorem gignit, sed de peccatis fructificat. In hoc sterquilinio Iob sedebat. Iob. 2. b. Fimus etiam, sunt verba increpatoria, quę minimè grata sunt audienti, sed faciunt ferre fructum. — *Greg. s. Matt. cap. 13. Aug. s. Ps. 79. et ser. 151. & de verbis domini ser. 32. Amb. s. Luc. 13. Ber. ser. 2. in festo Petri & Pauli.* — *Prophetæ. Sensus simpliciores. Sordes pœnitētis. Cognitio sui. Verba increpatoria.*

Sterquilinium, in quo sedebat Iob, res temporales & mundanas significare potest. Iob. 2. b. Has reputabat Paulus vt stercora. Philip. 3. b. Ezec. 7. e. designat etiam gentilitatem, ad quā venit Christus. Item peccatum & miserias huius vitę. His stercoribus lapidatur piger. Eccl'i. 22. a. — *Gre. 3. mor. 14. 23. & 15. mor. 3.* — *Res temporales.*

Fimus vituli, qui comburi iubebatur, peccatum generis humani designat. Exod. 29. b. Leu. 4. c. 8. c. Nume. 19. a. 3. Regum 14. b. Et peccata grauiora opere completa, in quibus Gentiles iacebant: vnde erexit eos Christus 1. Regum 2. b. Psal. 112. Deut. 28. c. Iudi. 3. c. 4. Reg. 9. f. 18. EThre. 4. a. Ioel. 1. d. Mala. 2. a. Et mali facti dicuntur, vt stercus terrę. Ps. 82. Quasi sterquilinium in fine perdetur hypocrita: quia mens illius pro vitiorum suorum fœtore damnabitur. Iob. 20. a. Stercus etiam columbarum. 4. Reg. 6. f. designat fœtorem vitiorum, & idololatriā, quia est cibus alienus ab homine, sicut cultus dæmonum. — *Greg. 1. Re. 2. & 15. mor. 3. Hie. s. Mal. 2. Hys. s. Leui. 4. Aug. ser. 221.* — *Peccatū generis humani. Grauiora peccata.*

Stercus humanum, significare potest terrenas delicias. Idem designat stercus bubulum, cū quo comedebat Ezechiel panem: designans Iudęos, qui omnia propter carnem & ventrem, & terrę huius bona operantur. Ezechiel 4. d. Ps. 92. Eccl'i. 9. b. 22. a. Isa. 5. f. 36. c. Iere. 9. f. Thre. 4. a. Sopho. 1. d. 1. Mach. 2. g. In stercore suo computruerunt iumenta, quū ventri & libidini indulgent. Ioel. 1. d. sed mittitur stercus in panem, cùm ad confusionem reducuntur memoriæ peccata carnalia: vt sic confusus accendantur ad fructificandum. — *Hie. s. Eze. 4. & s. Ioel. 1. Gre. ho. 31.* — *Terrenæ delitiæ. Iudæi.*

Stercora, quæ amplexati sunt Iudæi, sunt carnales obseruationes legis & ceremoniarum. Thre. 4. a. Philip. 3. b. — *Hie. s. Haba. 1.* — *Carnales obseruationes Iudæorū.*

Sterquilinium, quod erat in infimo loco arcæ, infernum significare potest. Ge. 6. c. Ie. 25. g. — *Beda s. Gen. 6.* — *Infernus.*

Findere, *vide Abscindere.*

Fingere, Figulus, Figmentum, Fictile, Confingere, Plastes, Plasmare, Simulare.

Fingere, est componere, & formare ex aliqua materia, vt luto, seu creta, vnde figulus dicitur ipse plastes, & fictile vas, ex materia illa formatum. Estque generale vocabulum ad omnia, quę ingenio, manuque artificiosè formantur. Interdum autē fingere, est simulare, & figmentum ipsa fabula, seu vas fictile. Simulare autem, est aliud ostendere, quàm sit.

Figulus interdum dicitur Deus, qui formator & creator est omnium: & ipse Christus, & manus eius dicuntur plasmasse hominem. Iob. 10. b. Ps. 2. 32. 73. 93. 118. Isa. 27. c. 29. e. 41. e. 45. b. 64. c. Ier. 18. a. 19. a. Thren. 4. a. Dani. 2. f. Zac. 12. a. Matt. 27. a. Rom. 9. c. Apo. 2. g. Dicitur etiā Deus fingere malum, cum præparat pœnam. Iere. 18. b. — *Deus. Christus. Præparās pœnā.*

Fingit Deus laborem in pręcepto. Ps. 93. quia iugum & onus imperat, sed iugum eius est suaue, & onus leue. — *Imperans Deus iugum leue.*

Finxit Christus se longius ire. Lucæ 24. d. vt eius pręsentia ardentius desideretur.

Fingit Deus singillatim corda hominum, quia singulis dat diuersa dona. Ps. 32. — *Dans Deus diuersa dona.*

Fictor locustæ. Amos 7. b. dicitur Deus inducens exercitum quasi locustas contra Israel. — *Deus puniens per malos.*

Fingens Hiram duas columnas æreas ad templum, designare potest prædicatores prædicantes vtrumque testamentum, & per geminam charitatem roborantes ecclesiam. 3. Reg. 7. b. — *Ori. s. Ezra. 9. Hil. s. Ps. 2. & s. Matt. Amb. s. Luc. 24. Aug. ser. 28. ... Hie. s. Amos 7. ... Greg. s. 3. Reg. 7.* — *Prædicare.*

Diabolus. Hæreticus. Figulus in malum, dici poteſt diabolus, cuius opera ſunt lutea:& vaſa ficta contra eccleſiã, ſunt eius membra. Iſ. 54. d. Sapi. 15. b. Matt. 27. a. Et fictor ſomniorum, eſt hæreticus. Deut. 13. b. Idem dicitur fictor, ſeu plaſtes idolorum. Iſ. 44. b. Thre. 4. a. Haba. 2. d. *Hie. ſ. Iſa. 44. 54. Ori. ſ. Matt. ho. 35.*

Homo. Figmentum Dei dicuntur peculiariter homines, qui formati ſunt de limo terræ à Deo, tã quam à plaſte. Gen. 2. a. Pſ. 102. Iſa. 29. e. Haba. 2. d. Rom. 9. d. Ephe. 2. b. *Glo. ord. ſ. Pſ. 102.*

Caro Christi. Fictile vas, in quo fit immolatio ad emundationem leproſi, carnem Chriſti ſignificare poteſt. Le. 14. a. 4. Reg. 2. d. *Ori. ſ. Leui. ho. 8.*

Sermo ſimplex. Fictile vas etiam dici poteſt ſermo ſimplicior ſacræ ſcripturæ, qui etiam vtilis eſt in magna domo eccleſiæ. 2. Cor. 4. b. *Au. cõt. Fulgentiũ. Ori. ſ. Iere. ho. 2.*

Peccator. Fictile præterea vas, dici poteſt peccator, terrenus, & homo fragilis, & pronus ad malum. Le. 6. d. 11. e. 14. a. 15. b. 2. Cor. 4. a. 2. Timo. 2. c. *Amb. ſ. 2. Cor. 4. & ſ. 2. Timo. 2.*

Fides deficiens. Ficta fides, eſt vt vas fictile non diu durans: quia, eſt eorum, qui ad tempus credunt & in tempore tentationis recedunt. 1. Timo. 1. b. 2. Timo. 1. b. *Ber. epiſto. 42.*

Hypocriſis. Simulatio Scribarum & phariſæorum laudantiũ Chriſtum fraudulenter, eſt, de qua dicitur. Iſ. 32. b. Stultus fatua loquetur, & cor eius faciet iniquitatem, vt perficiat ſimulationem & loquatur ad Dominum fraudulenter. Iob. 37. b. Luc. 20. d. Sic fictus diſciplinæ, eſt hypocryta & Phariſæus. Sapi. 1. a. quia fingit diſciplinam, quam non habet. *Hie. ſ. Iſa. 32.*

Finis, Finire, Terminus, Finitimus.

Finis, qui & terminus, eſt extremum, & vltimum in vnaquaque re, in quod videlicet vnaquæque res terminatur, vt finis agri, finis diei, finis terræ. Et finis ſeu cauſa finalis dicitur, cuius gratia aliquid fit. *Chriſtus.* Sic aliquando Chriſtus dicitur finis, vt Rom. 10. a. Finis legis, eſt Chriſtus, tum quia lex ad ipſum ordinatur, tum quia ſine illo, nemo perficit legem. Et ipſe dicitur principiũ, & finis. Apoc. 1. Et ipſe eſt finis omnis conſummationis. Pſ. 118. Pacis autem Chriſti non erit finis. Iſa. 9. b. Et quum in pſalmis dicitur, In finem, intelligendũ eſt in Chriſtũ, qui non eſt finis in conſumptionem, ſed in conſummationem. Et finis vtrorũque, hoc eſt, teſtamentorum, eſt cubitus vnus, hoc eſt, Chriſtus in fœlicitate, vbi etiam eſt finis fidei, quæ tunc ceſſabit. Eze. 40. b. *Amb. ſ. pſ. 118. ſe. 12. Aug. ſ. Pſ. 54. Gre. ſ. Eze. ho. 16.*

Diuinitas in Chriſto. Termini terræ, cùm termini non claudantur, ſed alia claudant, & terminent, ſignificare poſſunt diuinitatem in Chriſto, aut quod in nomine Ieſu, omne genu flectatur, &c. Pſa. 2. *Hila. ſ. Pſ. 2.*

Perfectio rerum. Perfecti doctrinæ. Fœlicitas. Finis ſeculorũ, ſunt perfectio rerum. 1. Cor. 10. c. Et termini cælorum, ſunt variæ perfectiones electorum, & etiam hi, qui in ſcripturarum doctrina ſunt conſummati. Matt. 24. c. Et finis mundi, eſt fœlicitas, quæ & finis eſt bonorum. Pſ. 45. 48. Thre. 4. d. Rom. 6. d. *Ori. ſ. Cant. ho. 2. et ſ. Matth. ho. 30. Baſi. ſ. Pſ. 48.*

Completio diuinorum iudiciorũ. Finis dierum, eſt contemplatio diuinorum iudiciorum. Dani. 4. g. Eiuſmodi enim dierum numerus ſuper quemlibet afflictum finitur, quando diuinorum iudiciorum ſeueritas in eius percuſſionem completur. *Rica. de S. Vict. de ſecuri. conſcien. 45.*

Finis vitæ. Baptiſmus. Finis vniuerſæ carnis, aut tempus omnis hominis, quantum ad literam, eſt finis vitæ, & finis omnis conſummationis, eſt terminus, quo res quæque clauditur, ſpiritualiter autem finis carnis, eſt tempus baptiſmi, in quo moritur homo carnalis, & renaſcitur homo ſpiritualis. Gen. 6. b. Iob. 20. a. Pſ. 9. 38. 48. 118. Eccl'tæ. 7. a. 9. c. Sapi. 1. a. 5. a. Eccl'ici. 11. d. 14. c. 47. d. Thre. 3. b. Ioan. 13. a. Hebr. 8. a. 1. Pet. 4. b. 2. Petri. 2. d. *Ori. ſ. Rom. 3. Baſi. ſ. Pſ. 48. Hila. ſ. Pſ. 118.*

Charitas. Finis præcepti, hoc eſt, ſtatus, eſt charitas, quia omnia præcepta referuntur ad charitatem 1. Timo. 1. a. Et finis fidei, eſt ſalus. 1. Petr. 1. b. *Au. 17. ciui. Dei 4.*

Corda terrena. Vltima opera. Extremi ex Gentibus. Eruditiores viri. Prophetæ Apoſtoli, & Sancti. Extremum vitæ. Peccatores. Cor intimum. Fines terræ, à quibus aufert Deus bella, ſunt corda prius terrena, vel corpus, in quo peregrinamur. Pſ. 45. 59. vel fines terræ, quos iudicat Dominus, ſunt hominum vniuerſitas: vel vltima opera: aut terminus terrenarum voluptatum. 1. Reg. 2. b. Pſ. 58. Fines etiam terræ, ſunt homines remoti à lege, vel extremi ex gentibus. Pſ. 64. Iſa. 52. c. Fines etiam orbis terræ, dici poſſunt eruditiores viri, quaſi ſint extremi, alios infra ſe relinquentes. Pſ. 18. Lucæ 11. f. Rom. 10. d. Et fines terræ, ſeu alæ dici poſſunt prophetæ, & Apoſtoli, & Sancti, qui finem terrenis paſſionibus impoſuerunt. Iob. 37. a. Iſa. 24. c. Et fines terræ, quos Dominus iudicat, ſunt vltimus ſtatus vitæ in corpore. Zac. 9. c. Termini etiam terræ, ſunt peccatores in extremo à Deo poſiti. Iſa. 26. c. Et fines inimicorum, ſunt extrema peccata. Pſ. 7. Et termini Idumeæ. Malach. 1. a. A finibus terræ clamat ad Deum, qui ex intimo corde clamat. Pſ. 60. *Aug. ſ. Pſ. 45. Gre. ſ. 1. Reg. 2. Arno. ſ. Pſ. 58. Hie. ſ. Iſa. 24. 52. Ori. ſ. Rom. 10. Baſi. ſ. Pſ. 7. Au. 17. ciui. Dei 4. Hie. ſ. Iob. 37. & ſ. Iſ. 26. & ſ. Pſ. 60.*

Termini eccleſiæ. Cæli. Gradus gloriæ. Fines Iſrael & Sion, ſunt termini eccleſiæ, quos Deus dilatat multiplicando electos. Exo. 13. d. 23. d. 34. c. Leui. 26. a. Pſ. 147. Sunt etiam termini Iſrael ipſi cæli, vel diuerſi gradus gloriæ. Nu. 34. a. 1. Reg. 7. d. 11. a. Iſa. 54. c. Eze. 11. b. Ioel. 3. a. Zac. 9. a. Malac. 1. a. Idem deſignare poſſunt fines montis, in quo apparuit Dominus. Exo. 19. b. *Ori. ſ. Num. ho. 28. Gre. ſ. 1. Reg. 7.*

Beati. Fines ſeu confines, ſunt beati comparati ad ipſos viatores, quia viatores eodem itinere, quo illi, ad fœlicitatem ire debent. 1. Reg. 6. b. *Gre. ſ. 1. Reg. 6.*

Deſertio veteris legis. Fines Iudæ, in quos venit Chriſtus. Matt. 19. a. deſignant deſertionem veteris legis faciendã, vt ad nouam veniatur. *Ori. ſ. Matt. ho. 7.*

Gentilitas. Status peccati. Fines ſeu termini, ſæpè ſumuntur pro plagis aut regionibus.

Fines Ægypti, deſignare poſſunt gentilitatem, ſeu ſtatum peccati, aut chriſtianiſmum ex gentibus. Idem deſignant fines terræ Chanaam. Et fines Tyri, & Sidonis. Gen. 10. c. 47. e. Exo. 10. e. 16. g. Iſa. 19. c. Matt. 15. b. *Ori. ſ. Matt. cap. 15.*

Gre.s.1.Reg.10.& 16.mor.21.& 17.mor.14. Arn.s.Ps.103. Hie.s.Iob.24.38.et s.Ps.103.

Fines Beniamin, sunt regulæ sanctarum scripturarum.1.Reg.10.a.de quibus dicitur: Pro.22.d.Ne transgrediaris terminos, quos posuerunt patres tui. Et posuit Deus terminos aquis, vel mari, dando præcepta & fidem: & moderando in hac vita scientiam hominum. Iob. 26. b.38.b.Ps.103.Hos tamen terminos transferunt, & transgrediuntur hæretici. Iob. 24. a. Termini quoque, quos constituit Moses populo. Exod. 19.d. dici possunt audientium capacitas, & moderatio intelligentiæ, vt sit illud Apostoli: Non plus sapere, quàm oportet sapere. *Regula scripturarum. Præcepta. Fides. Limitatio doctrinæ.*

Hie.s.Iob.26. Gre.28.mor.15.

Termini, quos circundedit Deus aquis, sunt limites tribulationum, quia non sinit Deus Sanctos suos tribulationes pati supra id, quod sustinere possunt. Iob.26.b. 38. b. Et finiri vindemiam, est probationem Sanctorum, quæ per Antichristum fiet, cessare. Isaiæ 24.c.Iob. 7.a. Dat Deus finem laborum, & captiuitatis. Iere.29.c.Luc.22.d. *Limites tribulationum.*

Hie.s.Isa.16.

Finitus puluis erit, cum cessabit potentia diaboli. Isa. 16.a. Et finis peccati, est per Christum. Dani.9.f. *Cessans potentia diaboli.*

Hie.s.Isa.38.

Finiens Deus Ezechiam de manè vsque ad vesperam erat, quum graui morbo & continuo ipsum consumeret. Is.38.c.

Gre.s.1.Reg.6.13.& 1.mor.17. Ricar.de S.Vict.de 12.patriar.39.

Termini absolutè, designare possunt vitam præsentem: aut finem mundi: vel operis consummationem 1.Reg.13.d. Termini autem Bethsames, designant statum perfectionis in operibus & doctrina.1.Reg.6 c. Inter terminos accubat, qui finem mundi expectat: vel qui partim est in hac vita, partim in futura. Gen.49.c. *Vita præsens. Finis mundi. Perfectio operũ, & doctrinæ.*

Hie.s.Isa.10.

Termini populorum, dici possunt rationes fidelium aduersus hæreticos. Is.10.c. *Rationes cõtra hæreticos.*

Hie.s.Eze.29.

Termini Aethiopiæ in Aegypto, designãt humilitatem, vsque ad quam destruit Deus Aegyptum: vt qui se per superbiam contra Dei scientiam erexerat, destruatur, & humilietur in salutem suam Eze.29.b. *Humilitas.*

Hie.s.Amos 6.

Termini regnorum, designant latitudinem doctrinæ Philosophorum. Amos 6.a. Hic est terminus loci, quò perueniunt hæretici. Is.5.c. *Doctrina Philosophorum.*

Hie.s.Abdi.

Termini, vsque ad quos emittuntur hæretici, designant ecclesiam, ad quam reducuntur. Abdi. b. *Ecclesia.*

Hie.s.Iob 26. Gre.17.mor.14.

Finita æstas designat transactum tempus operandi. Iere.8.g.Matth.24.Mar.13.a. Luc.22.c. 1.Cor.15.c. Et finientur lux & tenebræ, quum cessabit prosperitas, & iniquitas impiorum: vel quum cessabit cursus iustorum, & iniustorum. Io.26.b. Et finis Hierusalem, erit tempus iudicij. Thre.1.c. *Finis operandi. Tempus iudicii.*

Glo.int.s.Haba.2.

In finem apparuit Christus, quia venit in fine seculorum. Hab.2.a. vel apparebit in iudicio: Regni tamen eius non erit finis. Luc.1.c. *Finis seculi.*

Gre.11.mor.8.

Finis stultus, in quem adducit Deus consiliarios, est cum ad temporalis muneris retributionem bona opera dirigunt. Iob.12.c. *Retributio temporalis.*

Glo.ord.s.Hose.5.

Terminum assumit Iuda, quum Iudæi transgrediuntur terminos, quos posuerunt patres eorum. Hose.5.c. Idem dicitur de hæreticis. *Transgredi terminos.*

Hie.s.Isa.57.

Non vsque in finem irascitur Deus, quum castigat pœna temporali, vt liberet ab æterna. Isa. 57. d. *Castigans Deus temporaliter.*

Glo.ord.s.Sapi.8.

A fine vsque ad finem attingit sapientia, hoc est, à summa creatura vsque ad infimam, vel ab initio mundi vsque ad finem. Sapi.8.a. *Latitudo sapiẽtiæ.*

Hie.s.Isa.2.

Non est finis thesaurorum auari. Is.2.b. quia semper auarus eget. *Semper auarus eget.*

Lyra.s.Iob.6.

Finis dicitur status. Iob. 6.b. Aut quis finis meus, vt patienter agam? vbi designatur status futuræ vitę. *Status futuræ vitæ.*

Hie.Eze.7.

Finis pro exitu: vt finis malorum est interitus, & inferi, & tenebræ. Eccl'i.21.b.23.c.31.a.Ier.51.b.Amos 1.d.6.c.8.a.Nahum 3.a.Haba.1.a.Rom.6.d.2. Cor.11.d.Philip.3. d.1.Pet.4.d. Et finis Iudæorum, est vltima eorum captiuitas. Eze.7.a. Et generaliter finis malorum, est miseria. Tob.14.b. Iniquitas eius finem dabit ei. *Inferi, & tenebræ. Miseria.*

Glo.ord.s.Leui.8.

Finiri consecrationem sacerdotum septem diebus. Leuiti.8. g. est toto tempore huius vitę debere consecrari. Designat etiam aduentum Spiritussancti in pentecoste. *Tempus huius vitæ.*

Glo.ord.s.Mar.7.

Fines decapoleos. Mar.7.d. mandata designant, per quę debemus ab ipso curari. *Mandata.*

Hie.s.Ecclesia.12.

Non est finis faciendi libros. Eccl'tæ.12.d. Quum diuersa, & discrepantia disputantur: vbi finis sumitur pro numero. *Numerus.*

Beda s.Pro.31.

Fines vltimi, vbi inuenitur pretium mulieris fortis, summum cęlum, vnde est egressio Christi. Pro.31.b. *Summum cæli.*

Finitimus, quære Vicinus.

Firmare, Confirmare, Firmus, Obfirmare.

Stabilire, Constabilire, Immobilis, Instabilis.

FIrmum, est stabile & constans, quod non facilè à statu suo dimoueri potest: & firmare, seu confirmare, est firmum facere. Instabile autem, est contrarium firmo & stabili.

Arn.s.Ps.79. Hie.s.Isa.59. Arn.s.Ps.103.104. Hie.s.Isa.9.

Confirmatio filij hominis à Deo facta est, cum pater instituit Filium in fundamentum ecclesiæ. Ps.79. Et dicitur Christus confirmatus in Deo ex vtero virginali. Psa.70. Et dicitur confirmasse Christum iustitia sua. Is.59.d. *Christus fundamentum ecclesiæ. Fundans Christus ecclesiam.*

Firmauerunt

Firmauerunt manus Dei sanctuarium suum, quum Christus fundauit ecclesiam, quæ dicitur firmissimum habitaculum Dei. Exo.15.c. Sic firmat populum suum, quum roborat virtutes fidelium. Ps.104. Et confirmat Christus regnum Dauid, aut thronum Dauid, hoc est, ecclesiam. 3.Reg.2.d. Is. 9.b. Et stabiliuit terram, hoc est firmauit ecclesiam. Ps. 103. Et stabiliuit Isaac Iacob filium suum frumento, vino, & oleo, designans Christum implentem, & confirmantem ecclesiam donis spiritualibus. Gen.27.f. 2.Reg.7.c. 2.Par.27.b.

Stabiliri opera Dei. Firmari dicitur manus Dei, quum opera, quæ fecit in mundo, stabiliuntur. Psal. 88. *Hie.s.Ps.88.*

Castigans grauiter Deus. Ira Dei. Confirmat Deus manum suam super aliquem, quum grauiter eum castigat. Ps.37. Sic etiã dicitur Deus firmare faciem suam contra aliquos, eos castigando. Iere.3. b. iuxta septuaginta. Thre.2.b. Et obfirmans faciem Ezechiel contra Hierusalem, designat fortem iram Dei. Eze. 4.a. 29.a. Et confirmata dicitur ira Dei super Christum. Ps. 87. quia pro nobis grauiter eum afflixit vsque ad mortem crucis. *Ori.s.Ps.37.ho.1. Basi.s.Ps.37. Hie.s.Ier.3.& s.Eze.4.*

Protegens Deus Firmat Deus oculos super aliquem, quum aspectu diuinitatis eum protegit, vt in dilectione luminis eius permaneat, semperque in omnibus adest illi adiutor. Ps.31. *Hie.& Gre.s.ps.31*

Angeli. Apostoli. Iusti. Firmati cęli, sunt angeli stabiles, & confirmati à Deo in gratia. Ps.32. Non autem sunt hi cęli ex natura sua stabiles, sed per gratiam Dei. Io.4. d. 11.c. Eosdem designat immobilis orbis. 2.Par.16.c. Firmati etiam cæli, sunt Apostoli in fidei defensione fortes. Et firmat Dominus iustos, ne cadant in peccatum. Ps.36. Tobi.2.c. Pro.3.c. Eccl'ici.26.c. 1.Cor.15.c. 2.Cor.7.d. Colos.1.c. Confirmauit etiam Deus columnas terræ, quum roborauit Apostolos post resurrectionem. Ps.74. *Basi.& Ar.s.ps.32 Ori.s.Ps.36.ho.3. Gre.5.mor.27. Beda s.Pro.3. Aug.s.Ps.74.*

Roborans Christus ecclesiam Firmauit Deus terram super stabilitatem suam, quum Christus roborauit ecclesiã in seipso. Ps.103. Isa.42.a. Et confirmatus ager Ephronis Abrahæ, designat firmatam ecclesiã Christo in possessionem ęternam. Gen.32.d. Sic est immobile regnum Dei in æternitate. Hebræ. 12.g. designatur etiam confirmatus mundus Christo in possessionem. *Aug.s.Ps.103. Rup.6.s.Gen.37.*

Firmans nos deus in baptismo Firmauit Deus terram super aquas, quia firmauit nos in baptismo inconcussa stabilitate. Ps.133.135. vel, quia firmiorem fecit fidem, quàm opiniones. Firmum enim fundamentum est fides, quę diuinę innititur veritati. 2.Timo.2.c. *Au. de Gen. ad liter.1.& s.Ps.135. Hie.s.Ps.135.*

Firmitas dogmatis in anima. Firmari montes, est sublimia dogmata in anima stabiliri. Ps. 8.103. *Hie.Cy.Au.s.Ps.103.*

Roborans Eucharistia. Confirmat panis cor hominis, quum sacra eucharistia robur præbet aduersus tentationes, & ad opera virtutis exercenda. Et quia est panis cordis, & non stomachi: ideo cor dicitur cõfirmare, & non stomachum. Ps.103. Hebræ.13.b. *Ar.& Au.s.ps.103 Glo.ord.s.Pro.4.*

Firmari in bonis operibus. Stabiliri dicuntur viæ alicuius, quum in bonis operibus firmatur. Pro.4.d. Eccl'i.31.d. Ne à bono proposito dimoueatur.

Certa salus per Christum. Confirmat Deus, quod operatus est in nobis, quum certam facit salutem per Christum. Psal.67. Et confirmat spiritu principali, dando per Spiritum sanctum constantiam operandi. Psalmo 50. *Hila.s.Ps.67. Gre.s.Ps.50.*

Stabiliri Gẽtes in fide. Confirmat Deus in virtute sua mare, hoc est, mundum, ne fluctuet. Ps.73. Item stabiliendo gentes in fide. Et firmat orbem terrę, hoc est, fideles in fide. Ps.92. *Hie.s.Ps.73. Aug.s.Ps.73.92.*

Firmari ecclesiã in laudibus Dei Stabilit Deus Hierusalem laudem in terra. Is.62.c. quũ firmat ecclesiam in laudibus Dei. *Hie.s.Isa.62.*

Firmitas prædicatoris ad magna opera. Confirmatum dicitur esse regnum Saulis super Israel. 1. Regum 14.g. quando prædicator ad magna virtutis opera erigitur. *Gre.s.1.Reg.14.*

Figere intentionem. Obfirmare faciem, est cordis intentionem figere. Eze. 13. c. Et obfirmare faciem contra Hierusalem, est animę infirmę, ne decišcat ab opere, non semper clementem se ostendere. Eze.4.a. Sicut non est ostendendus lætus vultus filiabus. Eccl'i.7.c. *Ori.s.Eze.ho.3. Hie.s.Eze.13. Gre.s.Eze.ho.12.*

Immutabilis diuina sententia. Firmatum chaos dicitur inter bonos & malos. Luc. 16.g. quia immutabilis stat sententia condemnationis, qua mali separati sunt à bonis: vnde & immobile dicitur consilium Dei. Hebr.6.d. *Glo.ord.s.Luc.16.*

Obstinatio. Firmat aliquis cor suum, quando pertinacia insensibilitatis obdurescit, ne iaculis superni timoris confodiatur. Iob.11.b. Zach.5.d. *Glo.ord.s.Iob.11.*

Parati ad fallẽdum. Firmauerunt sibi sermonem nequam, qui paratum habent animum ad fallendas animas. Item iudæi, quando dixerunt: Crucifige, Crucifige. Ps.63. *Hil.& Au.s.ps.63*

Grauius tentantes dæmones. Mitti in infernũ Confirmati dicuntur inimici, quando maiore vi dæmones tentant. Ps.37. Stabilitur quoque iniquitas in terra Sennaar, quando firmatur in mundo. Zac.5.d. Fiunt autẽ immobiles quasi lapides, qui detruduntur in infernum. Exo.15.c. *Basi.s.Ps.37.*

Iudæi gloriãtes de Deo. Solidari in terrenis. Tradita Iudæa diabolo. Constabiliti super Dominum Israel dicebantur Iudęi, inaniter gloriantes de Deo, cuius legem non seruabant. Is. 48. Et firma radice stultus est populus Iudæorum, qui quasi firma radice conualuit: quia electorum vitam temporaliter extinguendo superabit. Iob. 5.a. Quasi etiam firma radice stultus figitur, qui totis desideriis in terreno amore solidatur. *Gre.6.mor.2.3.*

Confirmatur domus empta apud emptorem transacto anno. Leuit. 25. e. quia Iudæa post passionem Christi confirmata est in possessione diaboli: quia noluerunt resipiscere. *Isyc.s.Leui.25.*

Regnũ Sedechiæ Firmans radices semen cedri, erat Sedechias in Hierusalem. Eze.17.a. *Hie.s.Eze.ho.17.*

Nõ inniti Deo Instabile est opus impii, quum aggregat temporalia: quia non innititur firmę petrę. Pro. 11.c. Et instabilis facta dicitur esse Hierusalem, hoc est, anima propter peccatum. Thre.1.c. 1.Cor.4.c. 2.Pet.2.c.3.d. Sic non stabiliuntur mali, nec eorum consilia: quia dissipantur à Deo. 1.Reg.20.f. Psa. 20. *Glo.ord.s.Pro.11.*

Firmamentum.

Firmamentum dicitur cælum variis ſtellis ornatum: quod diuidit aquas ab aquis. Gen.1.a. Firmamentum etiam eſt ſtabilitas.

Ori.ſ.Eze.ho.2. Gre.ſ.Eze.ho.78. — *Chriſtus.*

Firmamentum dicitur aliquando Chriſtus, qui eſt firmamentũ ſub throno: quia minoratus eſt paulominus ab angelis, factus homo, & eſt ſimilitudo hominis ſupra thronũ, quia gloria & honore coronatus eſt ſuper angelos. Ezec.1.f.10.a. Et ipſe eſt firmamentum bonorum. 2.Reg.22.b.Pſ.17.24.70.Eccl'ici 27.b. Cæterum.Pſ.71.vbi dicitur, Erit firmamentum in terra, Hebraicè dicitur פִּסַּת בַּר, hoc eſt, placenta frumenti, aut fruſtũ frumenti: vt deſignetur Chriſtus in euchariſtia, qui eſt panis cor hominis confirmans. Hieronymus autem tranſtulit, memorabile triticum, quod ad eandem allegoriam refertur.

Arn.ſ.Pſ.18. Gre.ſ.Eze.ho.7. Beda ſ.Gen.1. — *Crux Chriſti.* — *Angeli confirmati.* — *Eccleſia.*

Firmamentum etiam eſt crux Chriſti, vbi apparet opus redemptionis, quod eſt opus manuum Chriſti, quod annunciat firmamentum. Pſ.18.88.

Firmamentum etiam dicuntur angeli, in gratia confirmati. Eze.1.e.

Firmamentum ſumi poteſt pro eccleſia, cuius partes ſplendentes ſanctis doctoribus comparantur, qui dicuntur eſſe quaſi ſtellæ in firmamento: partes verò, ſplendentes comparantur ſimplicibus. Et diuidit aquas, id eſt, duas leges, vel aquas ſacræ doctrinæ ſupra firmamentum, ab aquis hæreſum ſub firmamento. Gen.1.a.3. Re.8.f.Eccl'i.34.a.43.a. Et ipſa dicitur columna & firmamentum veritatis. 1.Timot.3.d.

Arn.ſ.Pſ.18. Aug.13.Confeſsio. 15.& de Gen.con. Manic.23.25.& ſ.Pſ.93. Beda ſ.Gen.1. Ori.ſ.Eze.ho.4. Hie.ſ.Eze.1. — *Sacra ſcriptura. Principia ſcientiarum.*

Firmamentum etiam dici poteſt ſacra ſcriptura, & doctrina ac diſciplina diuidens aquas ſpirituales, ab aquis carnalibus, vel diuidit inter angelos, & homines: quia angeli non indigent noſtra doctrina, ideo ipſi ſunt ſupra firmamentum, homines verò ſub firmamento. Itẽ firmamentum ſunt principia ſcientiarum, quibus diſtinguũtur ſcientiæ acquiſitæ, vt aquæ ſub firmamento, ab infuſis, quæ ſunt ſupra firmamentum. Gen.1. a. Pſ.18. Firmamentum etiam panis, dici poteſt vis verbi Dei. Eze.14.d.

Virtutes rationales.

Firmamentum ſuper capita animalium. Ezech. 1. f. deſignat rationales, ſapienteſque virtutes.

Aug.ſ.Pſ.18. Ori.ſ.Gen.1. Beda ſ.Gen.1. — *Cor. Corpus.*

Firmamentum præterea, dici poteſt ſoliditas mentis, aut cordis, ſeu cor in Deum firmum. Pſ.18. Corpus etiam noſtrum, firmamentum interdum dici poteſt. Gen.1.a.

Senſus prudẽtiæ. Homo interior.

Firmamentum etiam dicitur ſenſus prudentiæ, diuidens inter practicam & theoricam doctrinam. Item homo interior diuidens inter ſpiritualia, & carnalia.

Au.de Gẽ.impe.14. Arn.ſ.Pſ.150. — *Fides & veritas.*

Firmamentum aliquando dicitur cælum vſque ad nubes, quod non recipit mutationes, aut peregrinas impreſſiones, & deſignare poteſt fidem, & veritatem ſolidam atque conſtantem. Pſ.35. Et laudare Deum in firmamento virtutis eius, eſt firmam fidem habendo ipſum glorificare. Pſ.150.

Arn.ſ.Pſ.104. Amb.4.de inter. Aug.ſ.Pſ.72. — *Defenſio errorũ. Caſtigatio in hac vita. Pœna æterna.*

Firmamentum panis, quod Deus conterit, deſignare poteſt defenſionem errorum. Pſ.104.

Firmamentum in plaga eſt in his, qui in hac vita flagellantur, vt emendentur, non autẽ eſt in malis, qui flagellabuntur in futuro. Pſ.72. vel è diuerſo, firmamentum dicitur eſſe plaga malorum, quia firma & immutabilis eſt eorum pœna in inferno.

Fiſcella, quære Caniſtrum.

Fiſtulla.

Fiſtula propriè dicitur, per quam aqua educitur, vt fundatur, dicta à fundendo, ſiue ferendo: & inſtrumentum muſicum ad illius ſimilitudinem fiſtula dictum eſt. Et fiſtula in homine, per quam ſpirat, & per quam ſumit cibũ, quæ in intimo oris iunguntur. Fiſtula etiã dicitur caſia, fiſtulæ formam habens.

Glo.ord.ſ.Cant.4. — *Virtutes eccleſiæ. Humiles.*

Fiſtula caſia, virtutes eccleſiæ deſignare poteſt. Canti.4.d. Et humiles ſpiritu, qui memores paſſionis Chriſti, ad patiendum pro eo ſunt parati.

Gre.32.mor.16.20 — *Adiutores Antichriſti. Fraudulenta conſilia.*

Fiſtulæ æris, quibus comparantur oſſa Behemot. Iob.40.b. ſunt fortiores adiutores Antichriſti, qui more metalli inſenſibilis, ſonum bene loquendi habent, ſed ſenſum bene viuendi non habent. Deſignant etiam fraudulenta conſilia, quæ dum quaſi blanda prouiſione conſulent, cor à forti intentione peruertunt, & dum dulcia reſonant, ad noxia inclinant.

Glo.ord.ſ.2.Reg.5 — *Falſa ſcientia.*

Fiſtulæ domatum Hieruſalem: & arcis Sion. 2. Reg.5.b. falſam ſcientiam mundi & hæreticorum deſignant, quæ auferuntur per prædicatores.

Flaccere.

Hie.ſ.Iſa.16. — *Debilis prædicatio hæreticorum.*

Flaccere eſt languere, & ſine viribus eſſe.

Flaccentia dicuntur irrigua hæreticorum, quum ipſi non habeant vires ad prædicandum, quia eorum prædicatio eſt contra veritatem. Iſ.19.b.

Flagellare, Flagellum, Flagrum. Verberare, Vapulare, Verbera.

Flagellum, eſt lorum, aut aliud genus verberis, quo ſeruos nudatos cędere ſolebant, & flagellare eſt flagello cædere, & idem verberare. Flagella autem in vite, ſunt noua ſarmenta, & ea quibus vites arboribus adhærẽt. Flagella quædam infligũtur ad correctionem, quædam ad ſolam punitionem.

Flagella Christi Flagella Iob, flagella Christi designabant. Iob. 42. d. Et flagellatus dicitur tota die, tempore passionis. Ps. 72. Flagellant autem Christum linguis, qui eius doctrinę detrahunt, & cultui per eum introducto. Et etiam prophetas, & Apostolos. Matt. 10. b. 20. c. 23. d. 27. c. Mar. 10. c. 15. b. Ioan. 18. a. Luc. 18. f. Acto. 22. f. 2. Mac. 7. a. Hebr. 11. g. *Hie. s. Iob. 42. & s. Ps. 72. Ori. s. Matt. ho. 11. 26.*

Castigatio diuina. Flagellat Dominus interdum ad correctionem. Ps. 31. 34. 37. 38. 88. Eccl'ici. 23. a. 22. a. Et flagellum inundans, est communis tribulatio, aut castigatio, qua Deus emendat populum suũ. Isa. 28. d. Tobi. 13. a. Hebre. 12. a. Et hi dicuntur flagellari cum hominibus. Ps. 72. Deute. 25. a. Iudith 7. d. 8. d. Iob. 19. a. 42. d. 2. Mach. 3. g. Et vapulauit populus non intelligens, vt per dolorem recipiat disciplinam. Hos. 4. d. Flagellauit Dominus Pharaonem propter Saram: quia cũ animam improbam virtutis sermo intrauerit, eam redarguit culpæ, errorisque, pudore afficit: vel quia in anima illius est cruciatus, qui virtutem vult miscere vitiis. Gen. 12. d. vel flagellauit hereticos, qui flagellati restituunt sapientiam, vel ecclesiam, aut deceptos ipsi ecclesię. Flagellum de funiculis, quo eiecit Iesus vendentes & ementes de templo. Ioan. 2. c. exercitus est Romanorum, qui destruxit Hierusalem. *Ori. s. Ps. 38. ho. 2. & s. Ps. 38. ho. 2. Hie. s. Hose. 4. Amb. 2. de Abra. 4 Phil. de Abraham Beda s. Gen. 12.* *Exercitus Romanorum* *Rup. 3. s. Ioan.*

Diuina vindicta Flagellat etiam Deus solum puniendo, vt flagellabit reprobos in iudicio, & postmodum in inferno. Pro. 19. d. 23. d. 26. a. Sapi. 12. d. 16. c Eccl'i. 40. b. Is. 10. f. Nahum 3. a. Et flagella peccatorum dicuntur multa. Psalm. 31. quia in hac vita initium habent, quæ in futura nunquam finientur. *Hie. s. Isa. 10. & s. Ps. 31.*

Tribulationes. Diabolus. Flagella Niniuę, dicuntur tribulationes huius mundi, tam corporum, quàm animorũ, quæ inferuntur à diabolo, qui etiam flagellum dicitur. Ps. 90. Nahum 3. a. Luc. 4. f. 13. c. Sic flagellati præfecti operum filiorum Israel. Exo. 5. c. sunt afflicti à diabolo. *Hie. s. Nahum 3. Beda s. Exo. 5.*

Sentẽtia iudicii. Flagellum linguæ, dici potest sententia vltimæ animaduersionis, cum iudex dicet: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Io. 5. c. *Gre. 6. mor. 20.*

Exprobratio & conuitium. Flagellum etiam linguæ, exprobratio illatæ contumeliæ. Et flagello linguę bonos feriunt qui, eorum opera irridendo persequuntur. Hoc flagellum latè sonat, & ipsum etiam loquentem flagellat, qui conuiciando peccat: Vnde dicitur diues flagellari malitia. Eccl'i. 26. b. 28. c. 30. b. Ps. 90. Pro. 10. b. *Gre. 6. mor. 19. Amb. exho. ad vir.*

Pœna leuis seruantis literam legis ante aduẽtum Christi. Vapulat simul cum ancilla, qui ei coniungitur culpa seminis, hoc est, amplectitur legem Iudęorum ante aduentum Christi secundum literam, habet quidem pœnam, sed non moritur, quia lex nondum est liberata per Christum. Le. 19. d. *Isych. s. Leui. 19.*

Inanis labor. Verberare ventum, est inaniter laborare. Sapi. 5. b. 1. Cor. 9. d.

Terrens Deus peccatores. Verberat terram vox tonitrui Eccl'i. 43. b. quũ prædicatio terret, & conuertit peccatorẽ. *Glo. int. s. Eccl'i. 43*

Castigare derogãtes fidei ecclesiæ. Verberant seniores virum, qui falso accusauit vxorem. Deut. 22. c. autoritate ecclesiæ castigant eum, qui derogauit fidei ecclesiæ. *Glo. int. s. Deut. 22*

Fomẽta hæresum Flagella vineæ Sabama, dici possunt fomenta hæresum. Isa. 16. c. *Hie. s. Isa. 16.*

Flagitium.

Flagitium vocatur, quod agit indomita cupiditas ad corrumpendum animum & corpus, quale fuit. Iudi. 20. Flagitium etiam est, quod fit in alterius iniuriam. Gen. 44. b. *Au. 3. doct. Chri. 10*

Flagrare, quære Ardere.

Flamma, vide Ignis,

Flare, Flatus, Perflare, Sufflare, Sufflatorium, Exufflare.

Flare, est spirando aerem emittere, & flatus est spiritus, seu ventus & aura. Quum flamus, prius aerem ab exterioribus introrsum trahimus, deinde tractum extrorsum reddimus.

Inspiratio Spiritussancti. Dona Spiritussancti. Flare dicitur Spiritus Dei, cum adest menti inspiratio Spiritussancti, & perflat Auster, quũ inspirat Spiritussanctus. Exo. 15. b. Iob. 27. b. c. Psal. 147. Canti. 3. d. Eze. 37. c. Dani. 3. f. Lu. 12. g. Et flatus, sunt dona Spiritussancti. Is. 42. a. 57. d. *Arn. s. Ps. 147. Gre. 27. mor. 21. 24 Aug. s. Ps. 147. Hie. s. Isa. 57.*

Miracula Christi. Flare etiam dicebatur Deus, quum Christus ædebat miracula. Io. 37. b. *Gre. 27. mor. 21.*

Vis iræ Dei. Flat etiam Spiritus Domini, quum venit impulsus irę Dei, & flat repentè, quando subito tollit, quos vult. Is. 40. b. Et flare tunc dicitur ventus occidentalis, ac ventus vehemens. Exo. 10. d. 14. g. Et flatus Domini succendens infernum, est eius voluntas ad puniendum. Isa. 30. g. Flare autem Deus in vindictæ retributione dicitur, quia ab exterioribus causis interius iudicij consiliũ concipit, & ab interno consilio, extrorsum sententiam emittit. Io. 4. b. Eze. 21. g. *Hie. s. Isa. 30. 40. Gre. 5. mor. 15.*

Vita corporalis vel spiritualis. Flatus, quem dat dominus populo, qui est super terram, est vita corporalis, aut etiã spiritualis. Isa. 42. a. Et flatus omnis, quem fecit Deus, est omne, quod spirat. Isa. 57. d.

Actiones exteriores. Flatus hominis, quem trahit Deus ad se, sunt exteriores actiones, quas Deus ad se dirigit. Iob. 34. b. *Hie. s. Isa. 57.*

Correctio. Sufflatorium, dici potest sermo propheticus, & correctorius. Ier. 6. g.

Confundẽs Deus arrogantes. Exufflat Deus, quod infertur in domum. Agge. 1. c. quum eos, qui confidunt in doctrina, & eloquentia sua, Deus inanes reddit, licèt multa sperarentur ab eis, vt spicæ iam quasi plenæ, vento vrente inanes redduntur. *Gre. 24. mor. 26. Hie. s. Iere. 6. Hie. s. Agge. 1*

Impulsus tentationis. Diabolus. Hæreticus. Flatus vehemens, est impulsus grauis tentationis diaboli. Matthę. 7. d. Ioan. 6. c. Acto. 27. c. Et sufflans in igne, est diabolus, vel hæreticus. Isa. 54. d. Et flans Aquilo frigidus. Eccl'i. 43. e. Eius est flatus serpentis adurens. Deut. 8. c. *Hila. s. Mat. Ca. 6 Hie. s. Isa. 54. Hie. s. Mala. 1.*

Contemnẽtes sacrificium Dei. Exufflant sacrificium Dei, qui illud contemnunt. Mala. 1. d.

Glo.ord.ſ.Apo.7 Rup.4.ſ.Apoc. — *Ceſſans prædicatio vel virtutũ operatio.*

Non flantes quatuor venti ſuper terram.Apoc.7.a.ſunt,quum non eſt prædicatio: Vel cũ virtutes impediuntur, ne ſuas agant operationes.

Flauus color.

Ori.de ſenſu, & ſenſibili.4. Iſyc.ſ.Leui.13.

Flauus color eſt ex viridi,rubro,& albo concretus,fuluo clarior, qualis eſt mellis, & ariſtarum,quum iam maturuerunt,eſtque in albo,ſicut pingue in dulci.

Fides fragilis.

Flauus color capillorum.Le.13.b. deſignat fidem fragilem & infirmam. Item cogitationẽ tendentem ad blaſphemiam.

Flaueſcens vinum.Pro.23.d.

Flectere, Reflectere.

Hie.ſ.Eccleſiaſt.1. Ricar.de S.Vict.3. de arca myſt.7. — *Remittẽs Deus. Præſtãs auxiliũ.*

Flectere, eſt aliquid curuare,& à recto dimouere.

Flectitur Dominus miſericordia,quum ceſſat à rigore punitionis,& cũ præſtat auxiliũ. Iud.2.c.1.Reg.15.f.Et flectitur Sol ad aquilonem. Eccl'tæ.1.a.quum Chriſtus fauet in tribulatione: Vel cũ intelligentia, de longè proſpicit ea, quæ ſunt in parte aquilonari, vt quæ mala qua cautela vitare debeat, agnoſcat.

Humilitas.

Flectuntur genua ad orandum,& genua cordis flectuntur per humilitatem.2.Par.36.b.

Ori.ſ.Rom.14. — *Flectenda genua Chriſto.*

Flectentes genua coram Ioſeph,deſignabant in nomine Ieſu omne genu flectendum: cui omnia debent eſſe ſubiecta,& cultui eius obedire.Ge.41.c.Iſa.45.d. Rom. 14.b. Philip.2.d. 2.Par.6.b.Cant.6.c.Marc.1.d.

Glo.ord.ſ.Eccle.15 — *Deficeere à rectitudine.*

Flecti dicitur,qui deficit à rectitudine virtutis, qua ratione non flectitur, qui firmatur in ſapientia,& in Deo.Eccl'i.15.a.Nec deficit in perſecutione,nec cedit hæreticæ prauitati.

Gre.30.mor.35. — *Docti ſine operibus.*

Flexo poplite bibentes.Iudi.7.b.ſunt qui rectitudinem operum cum doctrina non habẽt: Vnde inepti cenſentur ad prælium.

Gre.ſ.Eze.ho.21. — *Conſideratio ſui.*

Reflexa labia menſarum intrinſecus.Eze.40.f.ſunt,quando doctores ad conſcientiam reuocant tacita cogitatione,quod dicunt,& ſemetipſos ſubtiliter perſcrutantur,ſi faciũt quod loquuntur:idque per circuitum,ne in vna ſe parte conſiderent, in alia negligant.

Colẽtes diabolũ.

Flectentes genua coram Haman.Eſther.3.a.ſunt colentes diabolum, aut hæreſiarcham.

Diaboli crudelitas.

Non flectitur miſericordia Nabuchodonoſor,hoc eſt,diabolus.Ier.21.c.

Lyra.ſ.Matt.27. — *Cõtemnentes factis Chriſtum.*

Flectentes milites genu alterum illudendo Chriſto. Matt.27.d.deſignant eos, qui eũ credunt,ſed peruerſis actibus deſpiciunt.

Flere, Lamentari, Lugere, Plorare, Eiulare, Plangere, Singultus.

Flere,eſt lachrymas emittere,quod & plorare dicitur.Lamentari,eſt voce querula, triſtique oratione dolorem teſtari.Idem ferè eſt eiulare, quod magis proprium eſt mulierum.

Lugere autem videtur dicere diuturniorem fletum, qui & voce & geſtu veſtituque demonſtratur.Singultus autem eſt quædam ſpiritus emiſſio cum impetu, quæ eſt in flentibus: & aliquãdo ſine fletu:Porrò fletus ſemper eſt cũ miſeria,ideo nõ eſt in fœlicitate. Iſa.65.c.

Ori.ſ.Luc.ho.38. Hie.ſ.Iſa.22. Gre ho.39.

Fletus Ieſu ſuper Hieruſalem,deſignat dolorem ſuper anima lapſa in peccatum. Luc.19.f. 23.d.Nu.25.b.Iudi.21.a.2.Reg.24.c.Iob.d.Iſa.22.b.Thre.1.a.Eze.2.d.

Am.de Ioſeph.3.1c. Hie.ſ.Iſa.66. Beda ſ.Gen.43. — *Dolor Chriſti ſuper anima peccatrice. Dolor Chriſti de incredulitate Iudæorum.*

Fletus Ioſeph ſuper ſingulos fratres,deſignat dolorem Chriſti de incredulitate Iudæorum licèt ſuper aliquibus conuerſis gauderet. Gen.42.e.45.d.46. c.Idem poteſt deſignare fletus Ioſeph & Ægyptiorum ſuper Iacob defuncto.Gen. 50.a. Et flens Iacob pro amiſſo Ioſeph. Ge.37.g.Et luctus Aaron ſuper morte duorum filiorum.Le.10.d. Et lamentatio ſuper morte Ioſiæ.2.Par.35.d.Et flens vxor Tobiæ abſentiam filij.Tobi.5 d.10.b.Et lugentes ſuper Sion, & Hieruſalem,ſunt Apoſtoli dolentes de infidelitate ſynagogæ.Iſa.61. a. 66.d. Et flens Ioſeph ſuper Beniamin,deſignat, quod cęcitas Pauli fletus eſt Chriſti.Gen.43.g.

Ori.ſ.Iere.ho.8 — *Dolor angelorũ ſuper peccatis hominum.*

Lugens terra à malitia inhabitantium in ea, deſignat dolorem Angelorum præpoſitorum terræ propter peccata hominum.Ier.12.a.Et luget ante murale Sion, quum Angelorũ cuſtodia,& diuina protectio ablata eſt à Iudea,vel ab anima.Thre.2.c.

Hie.ſ.Iere.31 — *Dolor matrum Innocentum.*

Fletus Rachelis,eſt ploratus matrum infantium innocentum ab Herode occiſorum.Iere. 31.c.Matth.2.e.

Hil.ſ.Matt.Ca.1 Gre.ſ.1.Reg.1. Hie.ſ.Iſa.33. Rup.2.ſ.Mat. — *Dolor eccleſiæ de Iudæis.*

Plorans etiam Rachel filios,eſt eccleſia deflens amiſſos Iudæos.Matt.2.c.Et fletus Annæ, eſt dolor eccleſię, quia non conuertentur Iudæi. 1. Re.1.b.Et flebat largiter, ſicut triſtitia magna erat cordi Pauli propter eos.Rom.9.a.Et flentes angeli pacis,ſunt Apoſtoli deflentes infidelitatem Iudæorum.Iſ.33.b.2.Re.1.b.d.3.f.12.c.13 g.18.g.4.Regum 8. c. Plorat etiam Rachel filios ſuos,quum eccleſia deflet in hoc mundo vſque ad reſurrectionem corporum.

Gre.13.mor.11. Hie.ſ.Iere.9. — *Dolor prælatorũ de ſubditis.*

Fletus faciei Iob,eſt dolor prælatorum eccleſiæ flentium peccata ſubditorum.Iob.16.c. Et fletus aſſumptus ſuper montes,& lamentatio ſuper ſpecioſa deſerti,eſt quando principes eccleſiæ peccant, & nihil in ea inuenitur ſubſtantiæ Dei, nec auditur vox Domini eccleſiam poſſidentis,per ſanctos apoſtolicos viros.Iere.9.c.

Gre.ſ.1.Reg.1. — *Dolor ob defectũ cõtẽplationis.*

Fletus Annæ, deſignare poteſt dolorem vitę contemplatiuæ, quando non poteſt vacare quieti contemplationis.1.Reg.1.b.

Baſil. Ar.ſ.pſ.29 Hie.ſ.Iſa.57. — *Luctus paſsionis Chriſti.*

Lugẽs Iacob Ioſeph,deſignat Chriſtianos lugẽtes propter paſſionẽ Chriſti.Et dicitur lugẽs deſcendere in infernũ,quia Chriſtus per paſſionẽ debellauit inferos.Gene.37.g.Et fletus ad veſperã,eſt fletus in paſſione Chriſti.Pſ.29.Et lugẽtes erãt Apoſtoli tẽpore paſſionis.Iſ.57.d.

Deploratio miseriæ humanæ.

Fletus Abrahæ super morte Saræ, est deploratio miseriæ humanæ. Et fletus Iacob. Gen. 23.a. 29.c. Et fletus ad vesperam, est in præsenti vita de miseriis huius seculi. Psa. 29. 125. Isa. 30.c. Idē designāt flētes Dauid & Ionathas: & multi alij flet⁹. 1. Reg. 20.g. 2. Reg. 15.e. Iud. 6.c. 7.d. Esth. 4.a. 7.d. Iob 16.c. Eccles. 3.a. Ierem. 9.c. 22.c. Hose. 12.b. 1. Mach. 1.d. 9.a. Matt. 24.c. Marc. 16.c. Luc. 8.g. 23.d. Ioan. 16.b. 1. Corint. 7.c. Apoc. 5.a. Et eiulantes propter brachium tyrannorum, sunt dolentes cum patientia in persecutionibus. Iob 35.c. De his dicitur Matth. 5.a. Beati, qui lugent, quoniam ipsi consolabuntur. Ad hæc pertinent varij planctus tribuum Israel, qui ponuntur. Zac. 12.c. De quibus si vis, vide Origenem. Et dies luctus, est in hac vita. Isaiæ 60.d. Thre. 1.a.

Basi. & Arn. s. Ps. 29. Gre. 26. mor. 10. Ori. s. Matt. ho. 36.

Hortari ad pœnitentiam.

Lamentari, vel lamentationes sunt, quando prophetæ, & prædicatores hortantur ad pœnitentiam, & minantur pœnas inferni. Matth. 11.b. Ps. 125. Thre. 1.a. Luc. 7.e. Et lamentationes scriptæ in libro, sunt de his, qui prouocantur ad pœnitentiam. Ezec. 2.d. Et scientes plangere, sunt prædicatores ad pœnitentiam malos prouocantes. Amos 5.e. Sic sumpsit planctum Ieremias indirectum. Iere. 7.f. Fletus Iacob in amplexu Rachelis, designat Christum prædicantem pœnitentiam. Gen. 29.c.

Basi. s. Ps. 29. Hil. s. Mat. Cā. 11. Amb. ser. 80. Hie. s. Ezec. 2. & s. Amos 5. & s. Matt. 11. Rup. 7. s. Gen. 28.

Pœnitentia.

Planctus & ploratus ac fletus, & etiam lamentationes sunt eorum, qui post peccatū agunt pœnitentiam. Iudi. 2.a. 20.c. Psalm. 6. 77. 101. 125. Isa. 15.a. 22.d. Ierem. 3.g. 31.b. 50.a. Hos. 12.b. Ioel. 1.b. Ezech. 2.d. Amos 5.a. 8.c. 9.b. Et flere super flumina Babylonis, est dolere de peccatis libidinis, aut de amissione status gratiæ. Ps. 136. Et lugere in absentiā sponsi, est deflere amisso Christo. Matt. 9.b. Et flens Petrus extra palatium, qui intus Christum negauit, designat pœnitentiæ locum non esse aptum in palatiis: sed in locis semotis, & quietis. Matth. 29.g. Marc. 14.g. Luc. 22.g. Plangere ad lamentum, est castigare carnem per pœnitentiam. Matth. 11.b. Hunc planctum conuertit Deus in gaudium. Psal. 29. Et planctus Dimon, est pœnitentia de erroribus. Isaiæ 15.a. 22.d. Et plangunt mulieres super vbera, quum dolent de voluptatibus. Isaiæ 32.c. 4. Reg. 20.a. 22.d. 2. Paral. 34.f. 1. Esdr. 3.d. 10.a. Nehem. 8.c. Ioel. 2.c. Zach. 7.a. Et lugentes peccata sua, sunt beati: qui non sperant, vt ab aliis lugeantur. Matth. 5.a. 6.d. Et dies luctus pœnitentiæ, est in hac vita, postquam luctus erit inutilis. Isa. 60.d. Thre. 1.a. Non plorant viduæ, quæ non agunt pœnitentiā. Iob 27.c. Lamētum autem sumere super Tyrū, est per pœnitentiam eleuari in spem eius, quod perdidit Lucifer, cuius typum gerit Tyrus. Ezec. 26.c. 27.a.f. 32.d. Flens Esaü super collum Iacob. Genes. 33.a. designat pœnitentiam & conuersionem Iudæorum vltimis temporibus.

Hie. s. Isa. 15. & epist. Samuel quondam. Ori. in diuer. h. 10. & s. Num. ho. 15. & s. Iere. ho. 2. Gre. s. Ezec. ho. 9. Hil. s. Mat. Can. 9. Ori. s. Mat. ho. 35. Amb. s. Luc. 6. Basi. s. Ps. 29. Hil. s. Matt. Can. 11. Hie. s. Isa. 15. & s. Matt. 11. Ori. s. Eze. ho. 13. Hie. s. Ezec. 27.

Flens populus Gabaa periculum Iabes, designat compatiendum esse fraternis necessitatibus. 1. Reg. 11.a. Iob 30.d. Hoc est flere cum flentibus. Rom. 12.d. Hoc etiam designare possunt lamentatrices, quæ conducebantur ad lamentandum. Ierem. 9.c.

Gre. s. 1. Reg. 11.

Compassio laborantium.

Lugens Samuel Saülem reprobatum à Deo, est prælatus non amittens compassionis affectum erga impœnitentes. 1. Reg. 15.g. Et cùm dicitur à Deo. Vsquequo luges Saül? ostenditur solatium sumendum, ex afflictione lapsi, cùm à Deo deseritur. 1. Reg. 16.a.

Gre. s. 1. Reg. 15. 16. Chrys. de Iephte.

Prælatus dolens de impœnitentibus.

Flens filia Iephte virginitatem suam. Iudi. 11.g. designat plangendum esse in hac vita iis, qui offeruntur Deo, vt puriores offerantur.

Plangendum in hac vita.

Flens Gabellus de aduentu Tobiæ præ gaudio. Tob. 9.c. 11.c. designauit gaudium de aduentu Christi ad gentes, & Iudæos.

Gaudium de aduentu Christi.

Deflent sulci clamante terra, videlicet aduersus prælatum, quum per hoc, vnde multitudo fideliū iustè cōtra rectorē quæritur, vberioris vitæ homines ad lamenta perueniunt. Iob 31.d.

Flere defectus prælati. Gre. 22. mor. 23.

Fletus Agar pro morituro filio. Gen. 21.b. designat dolorem synagogæ, de amittendo sacerdotio. Idem designat fletus filiorū Israel super morte Aaron. Nu. 20.d. 4. Reg. 13.c. 1. Mac. 7.f.

Dolor synagogæ de amittendo sacerdotio. Glo. int. s. Gen. 21.

Flens turba ob difficultatem terræ promissionis habendæ, designat molestè ferentes iugum Domini propter vitam æternam, Num. 14.a.

Ferentes molestè iugum Domini. Lyra. s. Num. 14.

Flentes mulieres Adonidem. Ezec. 8.f. designāt religiosos redire cupientes ad seculum. Vel eos, qui lugent defectum eorum, quæ in mūdo putantur esse pulcherrima. Idem designat fletus turbæ ob defectum carnium. Num. 11.a.

Religiosi affectantes redire ad seculum. Hie. s. Eze. 8.

Fletus Esaü super amissa benedictione. Genes. 27.f. designare potest dolentes de amissione dignitatum, & rerum temporalium. Talis videtur fuisse fletus Saülis, designans etiam falsam pœnitentiam. 1. Reg. 24.d.

Dolentes de amissione dignitatum, & temporalium.

Plorare Iazer, est deflere fortitudinem hæreticorum. Isa. 16.c. Ierem. 48.e. Et planctus domus Asel, est, quum ecclesia deflet hæreticos. Mich. 1.c.

Deflere hæreticos.

Ploratus animæ non audientis Deum, videtur designare fletum gehennæ perpetuum. Iere. 13.c. Ibi erit fletus, & stridor dentium. Matt. 8.b. 13.f. 22.b. 24.d. 25.c. Luc. 13.f. Tob. 2.b. Et lugentes dicuntur, qui puniuntur in inferno, aut etiam in hac vita. Isa. 3.d. Et lugebit vindemia in fine seculi, cùm omnes voluptates conuertuntur in luctum. Isaiæ 24.b. Amos 8.c. Lugebit etiam terra, hoc est, terreni, vel Iudæa in iudicio. Isa. 24.a. 33.b. Ierem. 4.f. 12.a. 23.b. Hose. 4.a. Cùm dicitur plorans plorabit, designantur iugis fletus lachrymæque perpetuæ. Thre. 1.a. Non planguntur interfecti, quando iustè in infernum truduntur. Iere. 25.g.

Fletus gehennæ. Hie. s. Isa. 16. & s. Mich. 1. Ori. s. Iere. ho. 9. Hie. s. Iere. 13. & s. Isa. 24. 33.

Dolor hæreticorum de conuersione discipulorū. Destructio tēpli.

Lugent piscatores, cùm philosophi, & hæretici vident discipulos suos ad fidem cōuersos Sic etiam lugent dæmones. Isa. 19.b. Et tunc lugere dicuntur speciosa pastorum. Amos 1.a. Iidem sunt viri muri fictilis lamentantes. Iere. 48.e. Lugent etiam speciosa pastorum, quum destructum est templum, &c.

Hie. s. Isa. 19. & s. Amos 1. Glo. ord. s. Iere. 48. Rup. s. Amos 1. Hie. s. Amos 8.

Rup.ſ. Amos 8.& ſ.Mich.1.
Luctus Iudæorũ, qui Chriſtum occiderunt.

Luctus vnigeniti eſt Iudæorum, tum quia magnus, tum quia occiderunt Chriſtum vnigenitum & primogenitum. Amos 8.c. Zac.12.c. Et quia eſt inconſolabilis, niſi ad fidem conuertantur. Ad hæc pertinet planctus quaſi draconum, & luctus quaſi ſtruthionum. Mich.1.c.

Hie.epiſt.quis dabit.
Planctus eſt legis veteris.

Planctus eſt Moſes, & non Ioſue: quia in lege veteri ſub peccato Adæ omnes tenebantur elogio, & ad inferos deſcendentes conſequenter lachrymæ conſequebãtur. In Ieſu vero, hoc eſt, in euangelio, per quem paradiſus apertus eſt, mortem gaudia proſequuntur. Deut.34.c. Ioſu.24.g.

Hie.ſ.Eze.7.
Gaudenter deſerendus mũdus.

Non debet lugere, qui vendit, hoc eſt, qui relinquit mundum, non debet ex hoc triſtari. Ezech.7.d.

Hie.ſ.Hoſ.10.& ſ.Mich.1.
Dolor deceptorũ ab hæreticis.

Luget populus Samariæ ſuper vitulum, quam decepti ab hæreticis dolore replentur. Hoſe.10.b. Et fit eis planctus quaſi draconum, hoc eſt, Dæmonum, & luctus ſtruthionum, ſiue ſirenarum. Mich.1.c.

Gre.1.mor.38.
Simulatio diaboli.

Plorans Iſmael filius Nathaniæ, ad decipiendos octoginta viros, Iere.41.b. typus eſt diaboli transfigurantis ſe in angelum lucis.

Hie.ſ. Eccl.12. & epiſt. quis dabit.
Exequiæ publicæ.

Flere in plateis, eſt publicas exequias agere. Eccl.12.b. Sic planctus Saræ, exequias ipſas funeris ſignificat. Gen.23.a. Et planctus Iacob dicitur tota pompa funeris. Gen.50.a. Leu.10.b.

Glo.ord.ſ.Mala.2
Rup.ſ.Mala.2.
Sacrificia præiudicãtia proximo.

Fletus, quo Iudæi operiebant altare Domini qui Deo non erat gratus. Malac.2.c. deſignat offerentes ſacrificia de rapinis lugentium pauperum. Vel fletum pro temporalibus.

Rup.2.de victo. verbi Dei.

Lamentum ſuper Tyrum, eſt deflere lapſum generis humani per peccatum Adæ. Eze.27.a. Planctus verò ſuper regem Tyri, eſt pauere de lapſu Luciferi. Ezec.28.c.

Florere, Flos, Efflorere, Reflorere.

FLorere eſt flores emittere. Flores autem ſunt, qui præcedunt fructus, & ſemina, colorum varietate ac odore pollentes. Decor tamen eorum citò marceſcit. Florere & flos referri ſolet ad iuuentutem.

Ori.ſ.Nu.ho.9.& ſ.Iſa.ho.3.& ſ.Cãt.ho.2.
Hie.ſ.Iſa.11.& ſ.Pſal.27.
Amb. ſer.54. & de virg.3.
Ber.ſ.2.de aduent.
Hi.ſ.Cant.ſer.47.
Arn.ſ.Pſ.71.
Reſurrectio Chriſti.
Chriſtus.
Benignitas Chriſti.

Florens virga Aaron, deſignare poteſt gloriam reſurrectionis Chriſti & fragrantiam benignitatis eius. Nu.17.b. Sic refloruit caro eius in reſurrectione: & refloreſcet eccleſia, quæ eſt eius caro. Pſal.27. Et flos de radice Ieſſe, eſt Chriſtus, qui flos bonis ad quos venit in ſpiritu manſuetudinis. Iſa.11.a. 1. Cor.4.d. Et ipſe eſt flos campi in populo Iudæorum, apud quem ortus eſt: Vbi tamen non peruenit ad perfectum fructum: ſed tranſiit ad gentilitatem. Vel flos campi, in animabus ſimplicibus & humilibus: vel flos campi quia non manibus & opera hominum generatus, ſed in Virgine intacta: & quia vt principium martyrũ prodiit in campũ, & extra portam paſſus eſt. Ipſe etiam eſt flos horti, virgo in virgine generatus. Ipſe flos thalami, ſpeculum & exemplum totius beneficentiæ. Cant.2.a. Et flores apparentes in terra, deſignant ipſum Chriſtum, creſcentem ætate, & ſapientia. Cant.2.c. Et floret ſicut fœnum, quia eſt cibus iumentorum. Pſal.71.

Hilar.ſ.Pſ.131.
Dignitas Chriſti.

Floret ſanctificatio ſuper Chriſtum. Pſ.131. quia datum eſt illi nomen, quod eſt ſuper omne nomen.

Hie.ſ.Ezec.7.
Inſtans vindicta Dei.

Florens virga, interdum deſignat inſtantem diuinam vindictam. Ezec.7.c.

Amb.epiſt.82.
Gratia ſacerdotalis.

Florens etiam virga Aaron, deſignat gratiã ſacerdotalem nunquam marceſcentẽ. Nu.17.b.

Amb.ſ.Pſal.118. ſerm.6.
Ber.ſ.Cant.ſer.58
Gre.ſ.Cant.1.
Cyril.4.ſ.Ioan.28.
Aug.ſer.99.
Hie.adu.Iouin.1.
Apoſtoli.
Reſurgẽtes cum Chriſto.
Sancti.
Virgines.
Miracula.
Profectus virtutum.

Flores apparentes in terra, dici poſſunt Apoſtoli, qui erant primitiæ in eccleſia: & cæteri, qui tunc crediderunt. Item ipſe Chriſtus reſurgens, & qui cum eo ſurrexerunt. Item Sancti, feruenti erga Deum pietate, varios virtutis fructus ædentes. Præterea, virgines in lege noua. Item, animæ Sanctorum in cælo receptæ. Cant.1.c. Et iuſtus floret vt palma. Pſal.92. Eoſdem deſignat florens virga Aaron. Num.17.c. Flores etiam apparentes in terra, deſignare poſſunt miracula Chriſti & diſcipulorum eius. Item, profectum virtutum. Sancti etiam dicũtur quaſi flos roſarum in diebus vernis. Eccl.50.a.

Ori.ſ.Cant.ho.3.
Ori.ſ.Cant.ho.4.
Hier.ſ.Iſa.37.
Gre.ſ.Cant.2.
Ber.ſ.Cant.ſe.60. 63.
Eccleſia.
Animæ.
Martyres.

Florentes vineæ ſunt vel eccleſiæ, vel animæ ad fidem accedentes. Vel deſignant principiũ futurarum promiſſionum. Cant.2.d.6.d.7.d. In nouitiis quidem floret hæc vinea. In prouectioribus verò habet fructum. Et florens Iſrael quaſi lilium, eſt eccleſia ſplendens decore virtutum. Iſa.27.b.35.a. Eccl.39.b. Referuntur hæc etiam ad Martyres.

Ori.ſ.Cant.ho.3.4.
Gre.ſ.Cant.2.& ſ.Eze.ho.15.
Catechumeni.
Incipientes.

Flores; quibus fulcitur eccleſia, dici poſſunt catechumeni odorem fidei habentes in confeſſione ſed nondum fructum referentes. Cant.2.a. Demum omnes credentes ſunt flores eccleſiæ, ſed peculiariter incipientes & teneri. Gen.40.a. Eccl.51.c.

Fides.

Flos etiam eſt ipſa fides, quę eſt initium operum. Et florebat ſemen ſynagogæ manè, quando fides de Meſſia reſplendebat in antiquis patribus. Iſa.17.c. Pſ.89.

Hie.ſ.Iſa.17.
Ber.ho.1.ſ. Miſſus eſt.& ſ.Cãt. ſer.51.
Rica.de S.Vict. de ſecure conſcien.
Gre.12.mor.26.
Expectatio futurorum bonorũ.
Propoſitum bene operandi.

Flores certam futurorum bonorũ expectationem deſignare poſſunt. Dan.4.a. quia flos eſt inchoatio futurorũ fructuum. Vel deſignant nouam meritorum promotionem. Et flos primus vineæ, vel oliuæ eſt propoſitum bene operandi. Iob.15.d. Agge.2.d. Flos vineæ perit frigore, vel nimio calore: ſic propoſitum bene operandi perit frigore temporalis proſperitatis, qua frigeſcit animus terrenis implicatus: Vel nimio calore, quum ex hoc, quòd placet hominibus, feruеſcit ad bene operandum, vt magis hominibus placeat. Et oliua, quum in flore eſt, ſi immoderata nebula tangitur, plenitudine fructuum euacuatur. Sic inchoantes bona opera, ſi laudari ab aſpicientibus cœperint, atque in ſuis laudibus delectari, fit caligo intelligentiæ in cogitatione: Vt iam diſcernere nequeant, qua intentione quid faciant, & fructum perdant operis, velut ex nebula fauoris.

Florent

Gloria Sanctorum. Florent de ciuitate sicut fœnum terræ Sancti, quum bonorum operum ornamento in cælesti Hierusalem resplendent. Psal. 71. Vel quia post fidem Christi cognoscunt gloriam mundi florere sicut fœnum. Et floret iustus vt palma. Ps. 91. quia vt palma iuxta terram est aspera, supernè vero pulchrã habet comã. Ita iustus in fine, & in cœlestibus habet suã pulchritudinẽ. *Hie. s. Ps. 71. Aug. s. Ps. 91.*

Vtilitas perfectorum in proximis. Florent mala punica, quum perfecti habent vtilitatem in proximis, suo hortatu vel exemplo proficientibus. Cant. 7. d. *Gre. s. Cant. 7.*

Elementũ terræ. Sapientia. Flores in tunica sacerdotis, designant elementum terræ florẽtis. Item sapientiam & varias, quæ non flaccescunt, scripturas, & eloquia Domini, quæ veritatis splendore refulgent. Flores autem sapientiæ, sunt fructus honoris & honestatis. Eccl. 24. e. *Phil. de vit. Mos. 3. Cl. Alex. 1. pæd. 1.*

Splendor bonorum operum. Floridus lectulus, vel vmbrosus. Cant. 1. d. designat splendorem bonorum operum: & diuersitatem virtutum. Vel floridus lectus est, quum exemplis, & institutis patrum tanquam bene olentibus inspersa floribus fratrum conuersatio & vita refulget. *Ori. s. Cant. ho. 3. Gre. s. Cant. 1. Gre. s. Cant. ser. 46.*

Canicies. Primordia ecclesiæ. Florens amygdalus. Eccl. 12. b. designare videtur caniciem senectutis. Vel designat primordia ecclesiæ, quæ in prædicatoribus suis, primitiuos virtutum flores aperuit, & ad inferenda poma bonorum operum venturos sanctos, quasi arbusta sequentia præuenit. *Hie. s. Eccl. 12. Gre. 31. mor. 20. Euch. q. in Eccl.*

Prosperitas humana. Homo. Laus hypocritæ. Flos fœni vel agri citò decidens, est prosperitas humana, seu gloria carnis humanæ, & ipse homo. Et scirpus in flore, est hypocrita in laude. Iob 8. c. 14. a. Ps. 71. 89. 102. Prou. 17. d. Sap. 2. b. Isa. 40. b. Dan. 4. a. Nah. 1. a. Iac. 1. b. 1. Petr. 1. d. *Ori. s. Ps. 36. Gre. 8. mor. 27. & 11. mor. 27. Aug. s. Psal. 89.*

Iudæi. Heretici. Flos decidens dicitur Ephraim: quia Israelitæ deciderunt à lege, & cultu Dei, in quo florebant. Item hęretici, & Scribę, & Pharisæi, & Iudas, qui videbatur florere in discipulatu Christi, vnde cecidit. Isaiæ 28. a. Ezech. 7. c. Et non florens ficus, est synagoga non bene operans. Habac. 3. d. *Hier. s. Isa. 28. & s. Haba. 3.*

Multiplicatum peccatum. Efflorens lepra. Leui. 13. b. designat multiplicatum peccatum posterioribus actionibus, & manifestatum. *Isych. s. Leu. 13.*

Fluctuare, Fluctus, Vnda, Inundare.

FLuctus, est moles aquæ, vi venti concitatę, quæ vulgo vnda dici solet: & fluctuare, est fluctibus agitari. *Gre. 21. mor. 16.*

Comminationes diuinæ & castigatio. Timor. Fluctus tumentes super hominem, sunt diuinæ comminationes: & castigatio diuina: & peculiariter afflictiones Christi. Item timor Dei, dicẽte Iob. Sicut tumentes fluctus super me, sic semper timui Dominum. Iob 31. c. Psal. 45. 87. Ionæ 2. b. Luc. 21. c. *Aug. s. Ps. 87. Euch. for. spũal. 4.*

Abundantia doctrinæ sacræ. Inundans torrens gloriæ gentium, designat abundantiam doctrinæ sacræ. Isa. 66. d. *Glo. int. s. Isa. 66.*

Tribulationes. Tentationes. Fluctus maris designant impetus tribulationũ, & tentationũ. Mat. 8. c. 14. c. Mar. 4. d. Luc. 8. d. Ps. 64. 88. 92. 106. Isa. 51. e. Item impetus affectuum animæ & cogitationũ, quæ & inundãtes aquæ dicuntur. Vocantur autem tribulationes fluctus Dei, quia permittente Deo veniũt. Iob 3. d. 38. b. Cantic. 8. c. Sap. 14. a. Ierem. 31. c. 46. b. 51. e. Zacha. 10. d. Iudæ d. Et fluctus huius seculi, quibus mali submerguntur, sunt inanis gloria, & responsa dæmonum & pseudoprophetarum mergentium homines in errores. Exod. 14. g. 15. a. Iob 9. b. *Orig. s. Mat. ca. 14. Hila. s. Mat. cã. 8. Gre. 9. mor. 5. & 5. mor. 4. & 23. mor. 17. 20.*

Clamores Iudæorum. Fluctus etiam maris fuerunt clamores Iudæorum, inualescentes aduersus Christum. Eccl. 24. a. Isa. 57. d. *Hie. s. Iob. 38. & s. Ionam 2.*

Homines praui. Fluctus præterea maris, sunt homines huius seculi, inquieti, elati, & turbidi. Iob 9. a. Et fluctus opprimentes Iob, designant vitam prauorum, insolenti inquietudine molestam: quæ ad obruendam nauem cordis, quasi tempestas illabitur. Et hi praui opprimunt ecclesiam. Iob 30. b. Zach. 10. d. *Aug. de Verb. Do. ser. 14. Glo. int. s. Isa. 57. Hie. s. Iob 9. Gre. 20. mor. 22.*

Voluptates. Fluctuans aqua dici possunt, voluptates, quibus mali insanientes agitantur. Sap. 5. b. quæ sunt vndæ dæmonum. *Glo. ord. s. Sap. 5.*

Fluctuatio non datur in æternum iusto. Ps. 54. quia firmatur in veritate. Fluctuant autem Iudæi, quia non quiescunt in vero sensu scripturarum de Christo. Isa. 29. c. Eccl. 40. a. Ezech. 26. a. Ephes. 4. c. *Hie. s. Isa. 29. Aug. s. Ps. 54.*

Fluere, Fluxus, Defluere, Effluere, Superfluere, Influere, Manare, Præterfluere, Profluere, Fluentum.

FLuere, est decurrere, vt fontes ac riui fluunt. Manare autem dicitur, quod per minutissimas partes ex aliquo stillat: & refertur ad fontes. Est autem fluere interdum descendere. Iosu. 4. c. Fluebant, sicut ante consueuerant. Pollui. Leui. 15. c. Sanguinem fluere non cessat. Liquescere. Iudi. 5. a. Montes fluxerunt à facie Domini. Cadere. Exod. 39. d. Ne laxa flueret. Conuenire. Isa. 2. a. Fluens ad eum omnes gentes. Præterire. Gen. 40. a. Aliquantum temporis fluxerat. Scaturire. Cant. 4. d. Quæ fluunt impetu de Libano. Stillare. Num. 24. a. Fluet aqua de situla eius.

Abundantia. Cœlestis patria. Fama Sanctorũ. Vtrumque testamentum. Fluens terra lacte & melle, quantum ad literam, est hyperbole, indicans vbertatem: quantum ad spiritum, designat cælestem patriam omnibus bonis effluentem. Exod. 3. b. 13. a. 33. a. Et fluens mel, est dulcis fama Sanctorum decurrens, & ad multos se extendens. Num. 13. c. 16. b. Leuit. 20. d. Deut. 6. a. 1. Reg. 14. d. Ierem. 11. a. Ioel. 3. d. Designat etiam fluens terra lacte, & melle, vetus & nouum testamentum. Item pastum animæ & corporis. *Aug. q. in Exo. 4. Gre. s. 1. Reg. 14. Hie. s. Iere. 11. Isy. s. Leui. 20. Beda s. Exod. 3.*

Dona Spiritussancti. Doctrina cælestis. Fluenta, sunt dona Spiritussancti, & doctrina cælestis. Et fluenta plenissima, dicunt abundantiam doctrinæ, & gratiæ. Et fluentes imbres de nubibus, designant doctrinam cælestem, per Apostolos nobis traditam. Designant etiam dona, & gratias sacramentorum à Christo *Gre. 27. mor. 5. & s. Cant. 4.*

manantium. Idem sunt præterfluẽtes aquæ. 2. Par. 6. a. Iob. 36. d. Ps. 77. 104. 147. Cant. 4. d. Isa. 44. a. 58. d. Ioan. 7. f.

Fluunt aquæ de Libano, hoc est, sacræ scripturæ à populo Israel: quia ab ipsis traxerunt originem. Cant. 4. d.

Fluere, hoc est, conuenire dicuntur Gentes ad montem Domini, hoc est, Gentiles ad Christum, & Ecclesiam. Isa. 2. a. Mich. 4. a.

Fluentia aromata horti sponsi. Cant. 4. d. designant bonum odorem vitæ fidelium.

Fluentes aquæ flante diuino spiritu, designant lachrymas, vel dona Spiritussancti. Ps. 147. Ezech. 7. e. 11. b.

Defluentes saliuæ in barbam Dauid. 1. Reg. 21. d. designabant infantilia verba Christi, quæ eius tegebant virtutem.

Defluit Dominus sicut fluuius Ægypti super malos: vt in tormentorum amaritudinem, impetu Domini, detrudantur. Amos 9. b.

Fluxus temporis, quo tenebantur ministri Pharaonis in custodia, designat durationem legis Mosis. Gen. 40. a.

Non defluet folium ligni, cui comparatur iustus. Ps. 1. hoc est, non deficient verba Christi, quia ipse dixit: Cælum & terra transibunt, verba autem mea non præteribunt. Designatur etiam perseuerantia iustorum in bonis operibus: & doctrina moralis permansura. Eze. 47. c.

Defluentia verò folia quercus, designant deficientem doctrinam Iudæorum. Isa. 1. g.

Fluens aqua de situla Israel. Num. 24. a. Deut. 32. a. 33. d. est populus, vel doctrina de primitiua ecclesia.

Fluxerunt montes sicut cæra. Ps. 96. quando multi, qui prius alta rigiditate tumuerant, Deo in carne apparente, magno sunt per pœnitentiam timore liquefacti.

Fluxus seminis, est intemperies linguæ, & in prædicatoribus loquacitas indiscreta. Item est Rhetorica docens loquacitatem. Leui. 15. c. Potest etiam designare voluptates carnis. Num. 5. a. 2. Reg. 3. f. Et fluxus equorum, est procliuitas in omnia vitia. Eze. 23. c.

Fluxus menstruus mulieris, designare potest voluptates carnis, & idololatriam. Leui. 12. b. 20. c. Et fluxus sanguinis non cessans, est perseuerantia in idololatria, & in doctrina erronea, docente auguria & diuinationes, &c. etiam post lucem euãgelicam. Leu. 15. c. Designat etiam fluxus sanguinis interiores sordes peccatorum. Matt. 9. c. Luc. 8. f. Profluuium etiam sanguinis, inobedientiam Adæ significare potest, quæ in eius progenie perseuerat.

Fluentes capilli de capite, sunt rarescentes cogitationes. Leui. 13. f.

Defluet terra, quum mali deficient in iudicio. Isa. 24. a. Et fluentes montes vt cæra, designant carnem profanorum in iudicio: qui fluent sicut cæra à facie ignis. Ps. 57. 67. 96. Et defluet militia cælorum, sicut folium de vinea, cùm in iudicio aëreæ potestates in infernũ trudentur. Isa. 34. a. 64. a. Iudith. 5. a. Et defluens mons, est diabolus abiectus propter superbiã. Iob 14. d.

Fluens rex Assyriorum super omnes ripas Israel. Isa. 8. b. designat diaboli virtutem implentem hæreticos, vt inundatione sua suffocare nitantur ecclesiam. Influere autem Iordanem in os Behemot, est eos, qui magna opera virtutum faciunt, per superbiam à diabolo sæpe vorari, ac in infernum detrudi. Vel est baptizatos ab eo perdi. Iob 40. c. Et vnda fluens, quæ stat, est tentatio diaboli, vel persecutio cessans. Exod. 15. a.

Manantia flumina in circuitu Assur. Ezech. 31. a. designant fauores sociorum diaboli aut adulantium.

Fluere dicuntur vestes sacerdotis. Exod. 39. d. si virtutes & doctrina non astringantur charitate & castitate.

Fluenta proprij putei. Prouerb. 5. c. designare possunt propriam vxorem, & etiam propriam doctrinam erroribus non permixtam: de qua debet quisque bibere, hoc est, eam seruare priusquàm alios doceat.

Fluunt aquis genua, cùm lotio madefiunt præ timore. Vel quum illiciti exercentur concubitus, quasi fluxum seminis sustinentes. Ezech. 7. e. 21. b.

Flumen, Fluuius, Riuus, Torrens, Amnis.

FLumen seu fluuius, est aqua continuè decurrens & perennis: Riuus etiam, est aqua perennis, sed minor fluuio. Torrens autem æstate siccatur, & pluuiarum tempore magno impetu inundare solet. Cùm dicitur torrens Ægypti, quantum ad literam, intelligitur de Nilo. Isa. 27. d.

Fluuius, vnde sumitur aqua, ad faciẽdam fidem diuini sermonis. Exo. 4. b. dici potest Deus pater, à quo ortus est Filius, qui datus est nobis conuersus in sanguinem. Flumen quoque, quod est in fœlicitate, est ipsa Trinitas, vel Spiritussanctus. Apoc. 22. a.

Fluuius exiens de paradiso dici potest Christus. Gen. 2. b. Ipse est torrens voluptatis, & flumen, cuius impetus lætificat ciuitatem Dei: qui irrigat ecclesiam verbo prædicationis, & gratia baptismi & sacramentorum: & in fœlicitate transiens ministrat. Psal. 35. 45. Et torrens seu vallis botri, est humilitas incarnationis Christi, & fœcunditas passionis eius. Num. 13. c.

Flumina aquæ viuæ, dici possunt dona Spiritussancti: vel ipse Spiritussanctus, qui dicitur

Dona Spiritussancti. flumen Dei, inebrians affluentia donorum suorum ciuitatem Dei, hoc est, ecclesiam, vel mentes hominum. Psal. 45. 64. Isa. 30. f. 41. c. 43. c. 59. d. 66. d. Ioan. 7. f. Hos riuos excidit Deus in petris, quum duris cordibus gentilium infudit dona Spiritussancti. Iob 28. b. 29. a. Et torrens in Austro. Psalm. 125. dicit magnam vim feruoris Spiritussancti, & abundantiam gratiæ: Austri enim tempore torrentes soluuntur. Et riuuli fluminis torrentis, sunt dona Spiritussancti: & fluuius torrens, est ipsa inundatio Spiritussancti, quæ in contemplantis animum, exuberant infusione colligitur, quum mens plusquam intelligere sufficit, expletur. Iob 20. c. Et riui septem Ægypti dantes refrigerium, sunt septem dona Spiritussancti. Isa. 11. b. Torrens etiam voluptatis dici potest multitudo donorum Spiritussancti. Isa. 35. Fluuius igneus procedens à facie Dei, Spiritussanctus. Dan. 7. c. *Hil. s. Ps. 64. Dion. cæle. Hier. 2 Hie. s. Iob 28. 29. & s. Ps. 125. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 14. 28. Greg. 15. mo. 8. Euch. q. in euang. Hie. s. Isa. 35. Rup. s. Dan. 12. Dion. cæl. Hie. 15 Ori. s. Num. ho. 17.*

Angeli. Flumina ignea in Angelis, designant diuinos latices largissimam Angelis, atque indeficientem inundationis copiam largientes, vitalisque fœcunditatis altores. Dan. 7. c. Et flumina, iuxta quæ sunt horti, dici possunt Angeli custodientes, & instruentes homines. Num. 24. a. Isa. 21. d. 43. c.

Apostoli. Prædicatores. Riui seu flumina, dici possunt Apostoli, & doctores præbentes refrigerium doctrinæ, & consolationis spiritualis. Psalm. 64. 77. 92. 97. 104. Isa. 32. a. Nahum 3. b. Ipsi sunt riui septem Ægypti, dantes refrigerium secundum Dona Spiritussancti. Isaiæ 11. b. Et riui olei. Iob 29. a. Torrentes etiam dici possunt sancti prædicatores, qui dum in præsenti vita diuinis nobis eloquiis influunt aquarum multitudines, quasi in hyeme colliguntur: qui & æstiuo Sole adueniente se subtrahunt: quia cum æternæ patriæ lux emicuerit, prædicare cessabunt. Iob 30. a. Ipsi sunt flumina quæ ad locum vnde exeunt reuertuntur. Eccl. 1. b. Torrens spinarum dicũtur Apostoli, & doctores, quarum doctrina hic inter spinas fluebat. Ioel. 3. d *Arn. s. Ps. 64. Amb. epist. 44. Hie. s. Isa. 32. & s. Nah. 3. & s. Haba. 3. Gre. 20. mo. 14. & 30. mor. 4. Euch. for. spirit. 4 Rup. s. Ioel. 3.*

Homines. Genus humanũ. Fluuij generaliter, dici possunt homines, quorum profunda scrutatus est Deus, hoc est, conscientias. Iob 28. b. Et homines & Angeli sunt flumina, quæ exeunt à mari, & ad ipsum reuertuntur. Eccl. 1. b. Fluuius etiam designare potest genus humanum ab exordio defluens. Iob 40. c. *Hie. s. Iob 28. Geor. Vene. Cant. 1 tom. 7. cap. 14. Gre. 33. mor. 7.*

Baptismus. Fluuius quandoque significat baptismum: vt fluuius, vbi lauabatur filia Pharaonis, & fluuius Iordanis & Euphrates & similes. Genes. 31. c. 32. c. Exod. 2. a. Psalm. 1. 64. 65. 79. Isa. 41. e. Apo. 22. a. Et fluuius Chobar, typus esse potest ipsius Iordanis, aut baptismi. Eze. 1. a. Zach. 9. c. A flumine vsque ad terminos orbis terræ, dominatus dicitur Salomon. Ps. 71. in typum Christi, qui à flumine dominandi sumpsit exordium: vbi baptizatus à Ioanne, eodem monstrante, cœpit agnosci à discipulis, qui eum non solùm magistrum, verumetiam Dominum appellauerunt. Torrentes aquarum, per quos adducit Deus, sunt baptismus & pœnitentia. Ier. 31. b.

Pœnitentia. Et fluuius, in quo sunt pisces mundi, est pœnitentia. Leu. 11. b. In flumine, hoc est, in baptismo merguntur masculi, quum peccant. Exod. 1. d. *Hila. s. Ps. 1. 65. Arn. s. Ps. 64. Ori s. Eze. ho. 1. Hie. s. Eze. 1. Beda s. Gen. 31. Aretas s. Apoc. 22. Aug. 17. ciuit. Dei. 8. & s. Ps. 71. Hie. s. Ierem. 31. Beda s. Exod. 1.*

Virtus generalis. Quatuor virtutes. Fluuius exiens de paradiso, designare potest affluentiam internæ iucunditatis: Vel est generalis virtus, à Dei sapiẽtia egrediens, & diuiditur in quatuor capita, hoc est, in quatuor virtutes cardinales: quarum vnaquæque princeps est & regina. Gen. 2. b. *Philo alleg. Beda s. Gen. 2.*

Euangelistæ. Euangelia. Sacra doctrina. Flumina quatuor paradisi. Genes. 2. b. quatuor Euangelistas designare possunt, seu quatuor Euangelia ad prædicationem cunctis gentibus missa. Item sacrã theologiam, seu sacram scripturam, quæ fons est, propter articulos fidei, qui sunt principia, fluuius verò propter ea, quæ ex articulis deducuntur. Diuiditur in quatuor capita, propter quadruplicem sensum. Psal. 64. 92. Num. 24. a. Isa. 33. d. 41. d. 42. c. 43. a. Eadem est flumen aquæ viuæ. Ios. 7. f. Ezec. 34. d. Psal. 106. Prouer. 30. a. Et torrens voluptatis, est multitudo sensuum spiritualium sacræ scripturæ. Psalm. 35. 45. Et torrentes aurei, sunt doctrinæ cælestis affluentia. Iob. 22. b. Eze. 47. b. Isa. 44. d. Et sapiẽtia dicitur, quasi fluuij diorix, hoc est fluuij piscina, siue deriuatio, & sicut aquę ductus. Eccl. 24. d. Et riui excisi in petris sunt sacra doctrina gẽtibus tradita. Iob 28. b. Dicuntur

Fœlicitas. etiam riui olei. Iob 29. a. Et fluenta plenissima. Cant. 5. d. Sũt etiam flumina aquæ viuæ latissima in cælesti gloria, per abundantiam scientiæ, quæ tunc habebitur. Eadem scriptura est torrens, vbi habitans Isaac, inuenit aquã viuam. Genes. 26. d. Et flumina, quæ intrant in mare, sunt veritates reducendæ ad euangeliũ. Eccl. 1. b. Et fons sapiẽtiæ dicitur torrens redundans, noua videlicet lex. Pro. 18. a. *Arn. s. Ps. 32. Ori. s. Num. ho. 12. Chry. s. Gen. ho. 3. Hie. s. Isa. 31. 42. & s. Hab. 3. & Iob 28. Aug. s. Ps. 106. Ori. s. Ps. 36. hom. 1. Hier. s. Eze. 47. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 14. Gre. 18. mo. 22. & 19. mor. 12. 13. & s. Cant. 5. Hie. prol. s. Mat. Beda s. Gen. 2. & s. Pro. 18.*

Beneuolentia. Flumina, quæ fluent de ventre, designare possunt beneuolentiam qua quis plenus aqua, viua Spiritussancti prodesse curat aliis. Ioan. 7. f. *Hie. s. Eccl. 1. Aug. s. Ioan. tra. 22*

Bona accidẽtia animæ & corporis. Imperium mundanum. Doctrina philosophorũ & hæreticorum. Fluuius Ægypti diuidens Ægyptum à terra promissionis, interdum potest significare bona accidentia animæ & corporis. Potest etiam significare imperium Ægypti, vel mundanum. Gens. 15. b. 41. a. Isa. 11. d. Flumina etiam Ægypti, designãt doctrinã & dogmata Philosophorum, & hæreticorum, quæ sunt erroribus turbida, & producunt ranas, quia faciunt loquaces: quæ cùm paruulos sensu, & intelligentia deceperunt, vbi crux Christi mundo huic lumen veritatis infudit, necis illorum pœna, & reatu sanguinis exigitur: Ideo in sanguinem conuertuntur. Exod. 4. b. 7. c. 8. a. 17. b. 23. d. Isa. 8. b. 18. a. 19. a. Et flumina Damasci, in quibus confidebat Naaman, & meliora iudicabat. 4. Reg. 5. c. designant mundanam sapientiam, quam pro magno habens gentilis populus, euangelica præcepta contemnebat. Vel designant liberum arbitrium, & propria merita in quibus gentiles confidebant. Et fluuij Ethan, designant doctrinam Gentilium, haruspicum, &c. Ps. 73. Et torrentes salicum Moab, sunt impetus verborum inutilium hæreticorum, & Philosophorum. Isa. 15. d. *Amb. 2. de Abra. 10. Hie. s. Is. 11. 19. Ori. s. Nu. ho. 15. Arn. & Hil. s. Ps. 136. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 14. Beda s. Exod. 7.*

Liberum arbitrium. Propria merita. *Aug. s. Ps. 73. Gre. 33. mor. 13. Hie. s. Isa. 15.*

Flumina etiam Babylonis, dici possunt ea, quæ quisque sibi proponit sequenda in hac vita: vt alius mercaturam, alius militiam, alius agriculturam, & similia. Psal.136.

Aug.s.Ps.136. — Scopus huius vitæ.

Torrentes Israel, dici possunt minores in ecclesia. Ezech. 36.a. Torrentes etiam sunt, quia ad tempus habent doctrinam & prædicant: sed deficiunt in tentatione. Psalm.73. Cæterùm torrens absque additamento, vix vspiam in bonam partem legitur, iuxta Hieronymum.

Hie.s.Eze.36.& s.Eccl.1. Aug.s.Ps.73. — Minores in ecclesia. Deficiẽtes in tentationibus.

Fluuius Ægypti, in quem proiectus est Moses, sunt carnales Iudæi, legem carnaliter accipientes. Exod.2.a. Et torrens Carith, est populus Iudæorum finitus tempore incarnationis Christi. 3.Reg.17.a.

Beda s.Exo.1. Rup.5.s.Reg.7. — Iudæi.

Flumina Æthiopiæ & Ægypti, significare possunt Gentilitatem & Philosophos, ac hæreticos: quæ conuertuntur in picem, hoc est, in materiam ignis inferni. Psalm.77. Isa.15. d.18.a. 22.c.34.b.57.b. Pro.30.c. Mic7..c. Nahum 1.a.2.b. Soph.3.b. Flumina etiam sunt principatus & potestates mundi & ambitiosi. Psal.88. Et flumina Babylonis, sunt infidelium populi. Et torrentes aquæ Iordanis, sunt impetus gentium infidelium contra fideles. Isa.43.c. In his fluminibus, quæ sunt diripientia terram, habitat draco diabolus. Ezech.29.a. 30.c. 31.a. Iere.2.d. Flumina etiam, quibus Pharao ventilat cornu, sunt hæresiarchæ, per quos diabolus persequitur fideles. Ezechiel.32.a. Habac.3.b. Psalm.23. Qui etiam sunt torrentes calore charitatis frigidi, quasi in torpore temporis hyemalis excrescentes. Flumina demum sunt omnes, qui contra Christum sapiunt. Matt.7.d. Apoc.12.d.16.b.

Hie.s.Isa.15.18.& s.Nah.1.& s. Sopho.3.& s. Ps. 88. Gre.13.mor.7. Aug.s.Ps.88. Euch.for.spiritual. 19. Hie.s.Ieremi.2. & s.Ezech.29. Ori.s.Nu.ho.15.& s.Iere. ho. 2. & s. Eze.ho.13. Hie.s.Ezec.32.& s.Haba.3. Gre.20.mo.10. Rup.6.s.Apo. — Gentilitas. Philosophi. Hæretici. Principes mũdi. Infideles. Hæresiarchæ. Persecutores fidelium.

Fluuius, seu torrens, sæpe significat peccatores, quem fluuium absorbens Behemoth, non miratur. Iob 30.b.40.c. Et fluuius Chobar, est habens nigredinem peccati. Ezechiel.1.a. Et torrens spinarum, est anima peccatrix. Ioel.3.d. Et flumina Babylonis, sunt fluxus libidinis, & vitiorum & corporalia opera, ac voluptates. Psal.136 Et torrens deserti, aut occidentis, designat vitia. Amos 6.d.

Gre.33 mo.7.8. & s.Eze.ho.2.& h.26 Hie.s.Ioel.3.& s. Iob 30. — Peccatores.

Flumen dici potest caro mortalis, in qua ab infantia transitur ad pueritiam, à pueritia ad iuuentutem, &c. Psal.65. Et fluuius vacuefactus, est corpus exanime. Iob 14.b. Et torrentes iniquitatis, sunt vniuersæ gentes, quæ per montem carnis in mare istud descendunt. Psalm. 17. Vnde Eccl.1.a. Generatio vadit, & generatio venit. Vel sunt turbæ iniquorum, quæ sicut torrentes hyeme intumescunt, protinus defluentes. Iob 6.b.

Aug.s.Ps.65. Gre.12.mor.5.& 7. mor.11. Hie.s.Ps.17. — Caro mortalis. Corpus exanime. Vniuersæ gẽtes. Turba iniquorũ.

Flumen, quandoque significare potest res temporales, quæ sunt in continuò fluxu. Genes. 41.a. Exod.4.b.7.c.17.b.23.d. Et fluctus huius seculi instabiles. Et fluuius Chobar in Babylone, est fluxus huius seculi. Ezech.1.a. Psal.65. Et torrens, aut fluuius, est hic turbulentus mundus: vbi tamen inuenitur aqua viua sanctarum scripturarum. Genes.26.d. Iob 40.c. Et torrens est decursus mortalitatis nostræ: & in torrente tẽduntur insidiæ, quum æternorum prædicationi consideratio mortalitatis inseritur. 1.Reg.15.a. Zachar.10.d. De hoc torrente sumpsit Dauid lapides, qui etiam significat transitum Iudaici populi. 1.Reg.17.c. Designat etiam torrens actiones fluxas, & velut inter manus labẽtes. Isa.43.a.47.a.4.Reg.6.a. De hoc torrente mortalitatis bibit Christus. Ps.109. Est etiam torrens vita præsens. Leuit.23.g.

Ori.s.Exo.ho.2.& s.Ezech.ho.1.& s. Gen.ho.13. Gre.s.1.Reg.15.& 6.mo. 11.& 33.mor. 6.& 6.Regis.epi.5 Hie.s.Zach.10.s. Iob 40. Aug.s.Ps.65.143. Ber.se.de Dauid & Goliath Isyc.s.Leui.23. — Res temporales. Diuitiæ. Fluxus huius seculi. Mundus. Decursus mortalitatis. Transitus Iudaici populi. Actiones fluxæ. Vita præsens.

Torrens Cedron, id est, tenebrarum, vbi captus est Christus, vsque ad quem locum venit ædificium Hierusalem, designat, in ecclesia nunc contineri multos aduersarios Christi. Ierem.31.g.

Hie.s.Ierem.31. — Aduersarij Christi in ecclesia.

Torrens de quo bibit Christus in via. Psal.109. designat iracundiam Iudęorum, & persecutiones huius vitæ. Hunc torrentem pertransit anima, quum superat impetus tribulationum. Psal.123. Flumina autẽ magno impetu ruentia, tentationes & tribulationes significare solent. Matt.7.d. Psal.23.136. Isa.8.b.43.a.47.a.50.b. 3.Reg.17.a. Ionæ 2.a. Cant.8.c.

Arn.s.Ps.109. Aug.s.Ps.57.109 123. Chry.s.Gen. ho. 2. 6.Hil.s.Ps.136. Hie.s.Isa.8. Rup.s.Cant.7. — Iracundia Iudæorum. Persecutiones. Tentationes. Tribulationes.

Flumina etiam magno impetu ruentia, sunt voluptates, & carnales concupiscẽtiæ, seu grauiores cupiditatum motus. Matth.7.d. Psal.23.136. Isa.8 b.43.a. 47.a.50.b. Et aquæ horũ fluminum, sunt dæmones. Intrant autem hæc flumina in mare, quum mutantur in dolorem. Eccl.1.a.

Hie.s.Isa.8. Aug.2.se.d.in mõt. Ricar.de S.Vict.de statu int.hõis.10. — Voluptates. Concupiscentia.

Fluuius igneus egrediens à facie antiqui dierum, designat continuam iustitiam Dei. Dan.7.c. Et torrens inundãs, dicit impetum iræ, & punitionis diuinæ. Isa.30.f. Amos 9.b. Et torrens diuidens lapidem caliginis à populo peregrinante, est diuina sententia. Iob 28.a. Torrens autem sulphuris, est grauis pœna inferni. Isa.30.57.b.

Hie.s.Is.30. Greg.18.mo.17. — Iustitia Dei. Punitio diuina. Pœna inferni.

Flumen aliquando dicit abundantiam, vt flumen pacis, est abundantia pacis. Isa.48.d.66.d Item prosperitatem. Psal.88. Et in fluminibus dexteram eius. Psam.97. Eccles.1.b. Isaiæ 47.a. Apoc.9.c.

Glo.inter.s.Isa.48 — Abundantia. Prosperitas.

Flumina aliquando significant eloquentiam, & sæpe illis comparatur.

Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.14. — Eloquentia.

Focus, Focaria.

FOcus, est locus, vbi nutritur ignis, & conseruatur.

Potest significare fomenta errorum hæreticorum: & pinus, hoc est, scientia naturalis dicitur facta ad focum: quia inde sumunt hęretici rationes fallaces. Isa.44.c. Et non est hæreticis focus, quando non habent rationes, quibus muniantur. Isa.47.d. 1. Mach.12.d.

[illegible]er.s.Isa.44. — Fomenta hæreticorum.

Focaria est mulier, quæ domi curam habet rei domesticæ, & parandorum ciborum. In malum, potest significare eos, qui per fauoris obsequia carnali præposito accendunt flammam superbiæ, ac tumorem cordis. In bonum verò dicuntur, qui feruore sancti Spiritus pleni, exemplo suo proximorum corda in conditoris amorem accendunt. 1.Reg.8.c.

[illegible] Reg.8. — Adulatores. Dantes exemplum bonum.

Fodere, Effodere, Infodere, Circumfodere, Fossa, Fouea, Pastinare, Excauare, Transfodere, Transfigere, Transuerberare, Defodere.

FOdere, est ligone, aut alio instrumento terram mouere, vt mollis sit, & apta ad imbres suscipiendos, fructificandi gratia. Effodere, est fodiẽdo educere, quod intra terram latebat.

Infodere verò, est intra terram fossa abscondere: Fossa autem est cauitas, vnde terra effossa est.

Iungẽs sibi Deus synagogam. — *Hie. s. Hose. 3.*

Fodiens sibi Hoseas mulierem adulteram, hoc est, conducens, designat Deum coniungentem sibi synagogam. Hose. 3. a.

Facientes antiqui patres libros. Apostoli aperientes mysteria legis. — *Ori. s. Gen. hom. 13. & s. Num. ho. 12. Chry. s. Ps. 13. Gre. 31. mor. 22. Beda s. Gen. 26. Rup. prol. in Apoc. Gre. 5. mor. 3.*

Fodiens puteum Abraham, designat antiquos patres, qui veteris testamenti libros cuderũt: Genes. 21. d. Et fodientes serui Isaac eosdem puteos, sunt Apostoli aperiẽtes veteris legis mysteria: qui etiam foderunt nouos puteos, tradentes doctrinam noui testamenti. Genes. 26. c. Exod. 21. d. Ipsi sunt principes fodientes puteum. Num. 21. d. Fodiunt doctores puteum legis, quum sarculo linguæ purgantes terrenas cogitationes, veniunt ad spirituales, & perueniunt ad illam altitudinem sapientiæ & scientiæ Dei, quã oculus non vidit, &c. Discimus, vt in hac peregrinationis erumna positi, cogitationum nostrarum profunda penetremus, & quousq; veræ intelligentiæ aqua respondeat, nequaquam nostræ inquisitionis manus ab exaurienda terra cordis torpescat.

Quærere internam requiem, & sapientiam. — *Beda s. Pro. 2.*

Effodientes thesaurum, sunt quærentes internam requiem, & sapientiam. Iob 3. d. Omnes autem, qui fodiendo thesaurum quærunt, quum fodere altius cœperint, ad laborem instantius inardescunt: quia quo se thesauro abscondito iam iamque appropinquare æstimant, eo in effodiendo enixius laborant. Sic qui plenè mortificationem suam, & sapientiam appetũt, quasi effodientes thesaurum quærunt: quia quanto fiunt viciniores ad finem, tanto se exhibent ardentiorea in opere. Ac rursus effodiunt thesaurum sapientiæ, quum relictis visibilibus, mens omne quod terrenum cogitat, à semetipsa manu sanctæ discretionis eiicit, vt in inuisibilibus eam inueniat. Fodere etiam puteum, est sapientiam perfectè inuenire. Gen. 26. c. Qui thesaurum sapientiæ inuenire desiderat, quicquid sibi terrenum inesse deprehẽderit, expurget, carnales illecebras abscindat, fossam in se humilitatis faciat: nec quiescat ab agendo, priusquam se venam veritatis inuenisse cognouerit. Prou. 2. a.

Purgare sensus. — *Ori. s. Num. ho. 12. Philo de temulẽt. Beda s. Gen. 26.*

Fodere puteum, est etiam purgare sensus à terrenis affectibus: & cor examinare, & mũdare: vt in hac peregrinationis erumna positi, cogitationum nostrarum profunda penetremus. Genes. 26. d. Num. 21. d.

Tollere curas mundanas ab anima. — *Basil. Exae. ho. 5. Amb. 3. Exae. 12. Aug. de ver. Do. ser. 12.*

Fodere vineam, est auferre ab anima curas mundanas: & duritiam cordis mollire. Idem est circumfodere ficum, & pastinare agrũ, aut vineam: est etiam corripere de peccato. Designatur etiam humilitas pœnitẽtis. Isa. 5. b. Matc. 12. a. Luc. 13. b.

Instituens Deus templum & scripturam, & crucẽ. Patientia martyrum. — *Gre. ho. 31. Glo. ord. s. Mat. 21.*

Fodit paterfamilias torcular in turri vineæ, quum Deus prædixit locum libationum in templo: aut cum tradidit profunditatem sensuum in scriptura. Vel cùm statuit crucem Christi in ecclesia. Matt. 21. d. Marc. 12. a. designat etiam Martyrum patientiam.

Correctio prælati. — *Gre. 26. mo. 4. & 31 mor. 22.*

Fodiens parietem Ezechiel, designat prælatum ex minoribus vitiis subditorum examinantem maiora: & asperis correctionibus duritiam cordis aperientem, ac crebris perscrutationum ictibus eam rumpentem. Ezech. 8. c.

Prædicatores vincentes pertinaces. — *Gre. 18. mor. 18. Beda s. Pro. 30. Phil. 2. allego.*

Effodiunt corui oculum subsannantis patrem, & despicientis matrem, quum prædicatores prauorum, aut pertinacium hominum, intentionem vincunt. Prou. 30. c.

Frænare appetitum. — *Gre. 31. mor. 22.*

Fodere circum egesta, vel excrementa, est frænare appetitum. Deut. 23. c. Ventris quoque egestio fossa humo per paxillum tegitur, quum mentis nostræ superfluitas subtili redargutione discussa, ante Dei oculos per compunctionis suæ stimulum cælatur.

Patiens iustus tribulationes, & se examinans. — *Gre. 10. mor. 22.*

Defossus dicitur iustus, vel cum graues patitur tribulationes: vel cùm intrinsecus exactè se examinat, ne quid culpæ in eo lateat. Iob 11. d.

Tẽtans diabolus. Prædicator corrigens. — *Hie. s. Iob 39. Gre. 31 mor. 28.*

Fodere dicitur equus vngula terram. Iob 39. c. in malum quidem, quum diabolus tentat, & persequitur fideles. In bonum verò, quum prædicator, auditorum excolit corda, vt debet fructum bonorum operum. Vel quum fidelis quilibet districta abstinentia canem edomat.

Assiduitas tentationum. — *Hie. s. Iob 14. Gre. 12. mor. 11.*

Excauant aquæ lapides. Iob 14. d. quum dæmones indesinenti lapsu tentationum atterunt homines, qui sibi fortes & solidi videbantur. Duritiam quoque, & fortitudinem mentis absorbent assidua & mollia blandimenta libidinis: & lentum, atque subtile vitium corrumpit durum & forte propositum mentis.

Insidiæ dæmonũ. Fraudi insistẽs. — *Ori. s. Cum ieiunatis. Aug. Ps. 7.*

Effodientes fures, sunt dæmones insidiantes, vt animæ nostræ bona diripiant. Matth. 6. c.

Effodit malus lacum, quando post confessionem operationi fraudis instat. Psal. 7.

Relinquere auaritiam. Tollere idololatriam. Depellere pruritum aurium. — *Amb. 2. de Iacob. 3. Beda s. Gen. 35.*

Infodere idola. Gene. 35. a. est relinquere auaritiam in cordibus auarorum: vel efficere, vt in bonis operibus nil appareat ex malorum societate contractum: vel tollere idololatriam. Et infodere inaures, est depellere pruritum aurium: ne audiant errores. Infodere autem hæc sub therebintho, est abscondere ea in cruce Christi.

Abscondens doctrinam. — *Ori. s. Mat. ho. 33.*

Fodiens in terra ad abscondendum thesaurum, est abscondens doctrinam, vt sit sine fructu. Matt. 25. b.

Ædificãtes Iudæi synagogas. Declarãtes prophetas carnaliter. — *Tertul. adu. Iudæos. Hie. Aglasiæ. & s. Iere. 2. Philo de profugis.*

Foderunt Iudæi cisternas dissipatas. Ierem. 2. c. quando ædificarunt synagogas post dispersionem, destructa Hierusalem. Item cùm legem & prophetas carnaliter declarabãt. Luc. 16. b.

Item cum relicto Deo vero dæmones colerent. Quærentes etiam Philosophorum placita, neglecta sacra doctrina, cisternas dissipatas foderũt. Idem designare possunt fodientes Ægyptij per circuitum fluminis. Exod. 7. d.

Colentes dæmones. Vacantes philosophiæ.

Hie. s. Isa. 37. Fodit rex Assyriorum aquam, quum diabolus gentes suæ tyrannidi subiecit. Isa. 37. e. *Tyrãnus diaboli.*

Ber. s. Cant. ser. 62. Fossa interdum significat vulnera Christi, vbi abscondi debent pœnitentes, & in tribulationibus existentes. Isa. 2. b. *Vulnera Christi.*

Hie. s. Is. 2. Aug. s. Ps. 79. Gre. 3. past. adm. 10. Fossa quoque dici potest humilitas: aut secretum cubiculi, vel deserti. Isa. 2. c. 33. a. Et fossa vnius cubiti in altari, est patientia seruans vnitatem charitatis. Ezech. 43. d. Et fodiens circa ficum, est instruens in humilitate. Luc. 13. b. 3. Reg. 18. f. 4. Reg. 3. c. *Humilitas. Secessus. Patientia.*

Gre. s. 1. Reg. 10. Aug. s. Ps. 93. Cle. Alex. 4. stro. Foueæ magnæ dici possunt res huius seculi, quæ videntur magnæ, & altæ, cùm sint infimæ. 1. Reg. 10. a. Et fouea, quę foditur peccatori, est prosperitas huius vitæ, per quam cadit, & perit. Nam per fœlicitatem, quasi in cælum tendunt, & in terram mergũtur. Psal. 93. Foueæ etiã vulpium, sunt diuitiæ diuitum. Matth. 8. c. Luc. 9. g. Fossa quoque dici potest ipsa auaritia. Iosu. 7. d. Et circunfodit hericius in Iudæa, quum datur locus auaritiæ. Isa. 34. d. *Res huius seculi. Prosperitas. Diuitiæ. Auaritia.*

Ori. s. Cant. ho. 4. H. l. s. Matt. can. 7. Gre. 19. mor. 1. Foueæ, quas habent vulpes, dici possunt mentes prauorum hominum, in quibus habitant dæmones. Matth. 8. c. Luc. 9. g. Designant etiam conuenticula hæreticorum, qui rectè foueas habere dicuntur, quia domum, quam habuerant, perdiderunt. *Mentes malorũ. Conuenticula hæreticorum.*

Cyr. 10. s. Ioan. 4. Amb. ser. 79. & s. Luc. 9. Arn. s. Ps. 7. Gre. 32. mor. 8. Fouea, quam fecit populus Iudæorum Christo, in quam ipsi inciderunt, est eorũ perditio, vel infernus, seu etiam aliæ pœnæ. Psa. 7. 56. Isa. 24. c. 33. a. Iere. 18. c. Eccl. 10. b. Fouea quoque in quam mali incidunt, est praua conscientia. Iob. 40. b. *Perditio. Infernus. Pœna. Praua conscientia.*

Fouea aquæ turbidæ, est peruersa doctrina hæreticorum, aut Philosophorum. Isa. 30. c. *Doctrina hæreticorum.*

Fœcundus.

FOecundus idem est, quod ferax, seu fertilis, quòd fructum producat.

Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Fœcunda filiis, dici potest caro producens fructus carnis: quæ infirmatur verò, est caro cessans à vitiis. 1. Reg. 2. a. *Caro.*

Fœdus, Pactum, Fœderari, Pacisci, Pangere, Condicere.

Rup. 5. s. Gen. 31. FOedus est pactum pacis, quod fit inter dimicantes. Pactum autem generalius nomen est ad omnes conuentiones, quæ inter homines fiunt, interdum est promissio. Deut. 8. d. Vt impleret pactum suum. Et signum pacti: vt circuncisio est pactum, id est, signum pacti.

Hier. s. Isa. 61. & s. Ierem. 11. & s. Ezech. 16. Rup. 4. s. Gen. 36. & 5. s. Gen. 28. Fœdus Dei cum Noe, est remissio, & liberatio à periculis. Gen. 6. d. Et fœdus sempiternum cum genere humano post diluuium, & etiam cum Abraham, designat placationem Dei per Christi incarnationem, & passionem factam: & legis nouæ institutionem. Genes. 9. d. 15. c. 17. a. Exod. 2. d. 24. b. 34. b. Et dicitur pactum pacis. Ezech. 34. f. Et Christus dicitur datus in fœdus populi, per legem nouam, & in fœdus, quod non mouebitur, & sempiternum. Isa. 42. b. 54. c. 55. a. 56. b. 59. d. 61. c. Leuit. 24. b. 26. d. Deut. 5. a. 29. a. 2. Paralipp. 29. b. 1. Esdr. 10. a. Ezech. 16. g. 37. c. 44. c. Hos. 2. d. 6. c. Pactum etiam Dei cum homine est, quo voluit se quodammodo obligare, ad miserendum hominis. Exod. 6. b. 19. a. Et pactum Dei cum filio Abrahæ, est cum Christo. Genes. 17. a. Erat autem pactum Dei cum filiis Israel, vt obedirent verbis eius. Ierem. 11. a. Ezech. 16. b. Pactum sempiternum sabbati, est legis nouæ, quæ perficietur in quiete fœlicitatis æternæ. Exod. 31. d. Isa. 55. a. In his sæpe pactum sumitur pro præcepto. *Remissio & liberatio Dei. Placatio Dei per Christum facta. Institutio nouæ legis. Preceptum.*

Hier. s. Isa. 24. & s. Zach. 11. Fœdus etiam sempiternum, dicitur lex naturalis, quæ perpetuò manet in homine, nec vnquam aboletur. Isa. 24. b. 54. c. Zach. 11. c. *Lex naturalis.*

Ori. s. Gen. ho. 3. Hie. s. Isa. 33. & s. Iere. 31. Pactum circũcisionis, quod fit in carne, est mortificatio carnis. Gen. 17. a. Fit autem irritum pactum Dei cum Israel peccante populo, tãquam pactum vetus. Ideo institutum est pactum noui testamenti nunquam irritandum. Isa. 33. b. Iere. 31. f. Ezech. 16. g. Hose. 8. a. Heb. 8. d. *Mortificatio carnis.*

Hie. s. Mal. 2. Pactum Dei cum Leui. Malac. 2. b. est pactum cum sacerdotibus, qui olim erant de tribu Leui: & est pactum vitæ & pacis, quia Christus est vita, & pax nostra. *Pactũ Dei cum sacerdotibus.*

Gre. 6. mor. 21. Pactum cum lapidibus regionum. Iob 5. d. dici potest, cùm quis rectè viuens, vitam suam ad Sanctorum præcedentium imitationem ligat. *Imitatio Sanctorum.*

Glo. int. s. Gen. 31. Fœdus Laban, & Iacob. Genes. 31. f. designare potest coniunctionem Gentilium, & Iudæorum in vna fide. Idem est fœdus Abimelech cum Abraham. Genes. 21. d. Et etiam cum Isaac. Genes. 26. f. Quod etiam potest designare concordiam veræ philosophiæ cum Euangelio. *Vnitas Iudæorum & gentium in fide. Concordia philosophiæ cum Euangelio.*

Rup. s. Hos. 2. Fœdus quoque Tyricum Iudæis fratribus, est vnitas Iudæorum & Gentiũ in Ecclesia. Amos 1. c. Fœdus vinitorum cum bestiis, est concordia gentium cum prædicatoribus. Hose. 2. d.

Hie. s. Iob 4. Gre. 33 mor. 18. 19. Pactum Leuiathan cum Deo. Iob 40. d. dici potest naturalis diaboli cognitio, quà cogitur recognoscere Deum, vel est, quia tentando bonos, facit voluntatem Dei. *Naturalis cognitio Diaboli de Deo.*

Condictio Mosis ad Pharaonem, de tollendis ranis. Exod. 8. b.

Fœderari ferrum ferro, est duros Iudæos iungi amicitia duris Babyloniis. Ier. 15. c. *Iũgi Iudæos Babyloniis.*

Hie. s. Iere. 15. Hie. s. Isa. 57. & s. Abdiam. Fœdus cum malis non est iniendum. Exod. 23. d. 34. d. Paciscitur autem cum adulteris, qui obstinatè defendit errores. Isa. 57. b. Et viri fœderis Edom, sunt sectatores hæreticorum. Abdi. b. *Defensio erroris.*

Gre. s. 1. Reg. 11. Fœdus, quod exigebat Naas à viris Iabes, est subiectio spiritus ipsi carni, vt videlicet spiritus obtemperet omnibus eius concupiscentiis. 1. Reg. 11. a. *Imperiũ carnis.*

Fœdus,

Stabilitas in peccato. Fœdus,quod fecit Nabuchodonosor cum semine regio Israel,est confirmatio,& stabilitas in peccato,quæ fit per diabolum.Ezec.17.d.Et fœdus cum Assyriis,est subiectio dæmonibus facta.Hos.12.a.Et fœdus cum morte,aut cum inferno,est desperatio:& pactum cum diabolo,cui desperantes & obstinati obediunt.Is.28.d.Hoc est fœdus amaritudinis.Hos.10.a. *Ori.s.Ezec.ho.12. Hie.s.Is.28.& s. Hos.12.*

Concordia hæreticorum,aut vitiorum. Condixerant sibi amici Iob, vt simul eum visitarent.Iob 2. d. designantes hæreticos,qui praua quædam contra ecclesiam concorditer sentiunt,& in quibus à veritate discrepant,sibi in falsitate concordant.Vel sunt vitia,quæ aduersum nos inter se quadam conuenientia coniunguntur:vt superbia & ira,remissio & timor *Gre.3.mor. 18.24.*

Fœderis volumen,vide Liber.

Fœderis tabernaculum,vide Tabernaculum.

Fœderis sal,vide Sal.

Fœlix,vide Beatus.

Fœmina, Mulier, Effœminatus.

FOemina inter animalia,est sexus infirmior mari comparata: est tamen necessaria ad generis sui propagationem:cui concipiendi fœtum, generandi,nutriendi,ac fouendi labor incumbit.In genere autem humano,fœmina,dicitur mulier.Et aliquando mulier sumitur pro vxore. *Ber.de gratia, & libero arbitrio. Aug.1.q.in euã. 12. Aug.s.Ioã.tract. 7.9.*

Diuina sapientia. Mulier accendens lucernam ad quærendam drachmam perditam,est diuina sapientia,quę accendit lucernam carnis,ad redimendum hominem perditum.Luc.15.b.Eadem est mulier, quæ abscondit fermentum.Mat.13.d.Luc.13.d. *Ber.ser.2.7. de assum. Rup.11.Vict.verbi Dei.1.*

Caro Christi. Mulier etiam quærens drachmam,est caro,vel humanitas Christi,quærens hominem perditum.Eadem quoque est mulier,quæ abscondit fermentum in farinæ satis tribus. *Hie.s.Is.45.& s. Ier.31. Ber.de cõsidera. 5.*

Beata Virgo Maria. Mulier excipiens Christum in domum suam.Luc. 10. g. designat Beatissimam Virginem Mariam,quæ suscepit filiũ Dei in vtero.Eadem Virgo est mulier amicta Sole, quæ profundissimam diuinæ sapientiæ,vltra quàm credi valeat penetrauit abyssum:vt quantum sine personali vnione creaturæ conditio patitur,luci illi inaccessibili videatur immersa.Apocal. 12.a. Eadem est fœmina,quę circundedit virum,quando in vtero habuit filium Dei.Iere. 31. d. Et ipsa est mulier,cui dicitur ab incredulis.Quid parturis?Is.45.b. Ipsa etiam est mulier abscondens fermentum,in cuius vtero Verbum caro factum est.Mat.13.d.Luc.13.d. *Amb.de inst.vir. 4.& s.Luc.8.15. Gre.s.1.Reg.1. Ori.s.Iud.ho.5.& s.Cant.ho.1. Hil.s.Ma.can. 9. 29.*

Ecclesia. Mulier sæpe dicitur ipsa ecclesia,coniuncta Christo tanquam viro.Exod.3.g.11.a. 15. c.Et mulier infœlix Anna, est ecclesia, quæ dicitur mulier propter fœcunditatem: Infœlix verò propter tribulationes.1.Reg.1.b.Et mulier patiens fluxum sanguinis curata à Christo,dũ iret ad domum Archisynagogi,est Ecclesia ex gentibus,qui credendo præuenerunt Iudæos. Designat etiam publicanos & peccatores,qui prius crediderunt, quàm sacerdotes,& pharisæi. Mat.9.c.Marc.5.e.Lucæ 8.f. Eandem Ecclesiam significat mulier Chananæa, cuius maximè laudata est fides à Christo.Mat.15.b.Marc.7.c.Eandem significat mulier, quæ effudit vnguẽtum super caput,& pedes Christi.Mat.26.a.Mar.14.a. Luc. 7. e. Eadem est mulier,quæ abscondit fermentum in farinæ satis tribus.Lucæ 13. d. Mulier etiam curuata, est ecclesia ex gentibus,quæ erecta est à Christo.Luc.13.d.Ipsa quoque est mulier,quæ perdidit drachmam Luc.15.b.Et mulier amicta Sole,est ecclesia resplendens diuinitate Christi.Apocal.12. a. Hãc designat mulier,quæ suscepit Elisæum.4.Reg.4.b.Hęc est mulier fortis,quam inuenit Christus,& fortem fecit.Prou.31.b.Et mulier gratiosa,quæ habebit gloriam.Prou.11.c. *Amb.1.de pœn.15. & ser.5.& epis.29 Hie.epis. Multũ in vtrumque & s. Mat.14. Aug.s.Ps.142.& s.Apo.ho.3. Isyc.s.Leu.2. Ecd.s. Pro.11.31. Rup.3.de vict.verbi Dei.10. Rup.7. de glorific. Trin.5. Phil.de Cherubim & de special.legibus.*

Sacra scriptura. Fides. Mulier dici potest sacra scriptura:Ipsa est mulier timens Deum,hoc est, quæ docet timere Deum.Pro .31.d.Ipsa quoque fides est mulier fortis,quæ venit procul & de vltimis finibus, hoc est,ab antiquis patribus.Pro.31.b. *Ori.s.Matt.ho.11. 29.& s.Can.ho.2. Hie.Aglasiæ.*

Mens. Anima. Mulier pariens,est mens producens opus.Leu.12.a.Et mulier prægnans, est anima concipiens bonum propositum.Exo.21.c.Et mulieres exeuntes ad hauriendam aquam, sunt animæ audientes verbum Dei.Genes. 24.b.Et mulieres excubantes ad ostium tabernaculi, sunt animæ sanctę, quæ cũ infirmitate adhuc carnis grauantur,amore tamen continuo ingressum æterni introitus expectant.Exo.38.a.Deut.25.b.1.Reg.15.g.Et mulieres,quibus pulchrior est sponsa,sunt animę vulgares.Cant.1.c.Mulier etiam est mens, quæ sermoni probo per virtutem copulatur,sub eius degens prouidẽtia,seminantis more maritali cogitationes optimas. Fœminæ etiam inferiores maribus, eisque subiectæ, designare possunt animas obedientes. Gen.1.d.7.a.Et mulieres,quę secutę sunt Iesum,sunt animę fideles.Matt. 27.f.Mulier itidem dici potest anima effœminata & peccatrix,quam etiam designat mulier meretrix.Leuit.13. d. 15.c.Ezec.16.d.Zach.12.d.Et mulier peccatrix,est anima:quæ ideo procidit ad pedes Christi, quia peccatrix.Luc.7.f.Et mulier curuata,erecta à Christo, est anima terrenis curis grauata, quę etiam designat gentilitatem conuersam.Luc.13.d.Denique mulier sępe dicitur mens infirma,seu ipsa infirmitas.Iob 2.c.14.a.Eccl. 42.b. Threnor. 2.g.Et mulier excipiens Christũ in domum suam,est mens fidelis excipiens Christum intra se.Luc.10.g. *Amb.2 offic. 10. Gre.s.1.Reg.15.& ho.17. Bed.s.Exo.21. Ori.s.Gen.ho.1.& s.Ezec.ho.8.& s. Mat.ho.30.35. Amb.s.Luc.7. Aug.epis.156. Gre.ho.33.& 11. mor.26. Ber.s.Cant.ser.38. & de assum.ser.2.7 Ori.s.Exo.ho. 10. 13.& s.Leu. ho.8. & s.Ios.ho.9. Aug.2.de Gen. cont.Manic.10.14.*

Caro. Mulier pariens,dici potest caro:& est mulier docta, quum operatur secundùm imperium rationis.Exo.25.c.Et mulier quę occiditur,est caro,quę subiicitur rationi.Ios.8. f. Et mulier molesta adolescenti,est carnis importunitas molesta rationi. Gen.39.b. Designat etiam affe- *Sensualitas. Sensus.* ctum sensitiuum,qui sensualitas dicitur, quę facit peccare virum, quum facit rationem sibi consentire,cùm tamen ipsa debeat subiecta esse viro,ac rationi seruire.Gen.2.d.3.a.32.f.Exo. *Phil.de mund.opi. & de mig.Abra. 2.alleg.& de pr.legis & de speci.legi. Bed.s.Gen.3.*

21.c. Item ipse sensus dici potest mulier, & boni sensus, sunt mulieres, de quarum speculis fit labium tabernaculi. Exo.38.a. Et mulieres accendentes ignem in Moab, sunt sensus perturbantes intellectum. Nu.21.f. Et mulier aperiens fontem sanguinis sui. Leu.20.c. designat sensus ad omnia sensibilia impetu vitioso defluentes. Et mulier apprehendens, verenda alterius viri, est portio inferior animæ apprehendens sensibilia, generationi & corruptioni obnoxia, & pluris faciens dualitatem, quàm vnitatem. Deut.25.c.

Ori.s.Exod.ho.13. & s.Mat.cap.14. Aug.se.83.q.61. Gre.s.1.Reg.15. — *Inferni.* — *Virtutes.*

Mulieres, quæ sunt natura imbecilles, designant infirmos in exercendis virtutum operibus. Vnde non numerantur inter viros, hoc est, inter robustos ad bene operandum. Exo.12.f. Ezec.9.b. Mat.14.c. Mich.2.c.

Mulieres quandoque dicuntur virtutes, quæ gignunt bonas cogitationes & opera, præcipuè verò virtutes politicæ. Gen.14.c.1. Reg.15.g.

Hie.s.Is.4. Ori.s.Is.ho.3. Rup.1.s.Apoc. — *Dona Spiritussancti. Ecclesiam ex gẽtibus.*

Mulieres septem, quæ apprehenderunt virum vnum, sunt dona Spiritussancti in Christo, in quo magnam habent virtutem. Is.4.a.11.a. Vel sunt septem ecclesiæ ex gentibus, quæ non quærunt temporalia à Christo, sed saluari per ipsum.

Ori.s.Gen.ho.8. — *Operationes.*

Mulieres interdum dici possunt operationes. Et mulier, quæ egreditur cum seruo, cùm fit liber, designat bonas operationes, quæ cum homine egrediuntur. Exo.21.a. Et fœminam offerre, est infirma opera exercere. Idem est fœminam parere. Leuitic. 3.a.12.b. Muliebria Saræ, quæ fieri desierant. Gen.18.b. designare possunt desperationem bene operandi. Vel desiderãt fieri muliebria, quando in operibus virtutum nihil est effœminatum.

Ber.ser. 2.resurre. & ser.paruo.15. Hie.s.Is.3.& s. Hos.4.& s. Nah. 3. — *Mens, lingua, & manus. Scribæ. Sacerdotes. Pharisæi. Peruersi magistri.*

Mulieres venientes ad vngendum Iesum in sepulchro, designare possunt mentem, linguã, & manus. Mar.16.a.

Mulieres dicti sunt Scribæ, sacerdotes, & pharisæi, qui dominabantur in populo Iudæorum. Is.3.b. dicti sunt mulieres, quia intendebant quæstui & libidini. Effœminati etiam, vel illusores populi Israel, qui eis dominantur, sunt magistri peruersi, qui deuorant plebem, sicut escam panis: & peruersè scripturas interpretantur: illudúntque stultitiæ discipulorum. Hose. 4.d. Sic mulieres dicuntur viri Niniuitæ. Nah.3.c. quia effœminati, virilem amittentes rigorem. Et mulier suscipiens semen coitus, est Iudęus suscipiens literam legis. Leuit.15.b. Et mulier Hebræa, quæ nutrire debebat Mosen, est synagoga nutriens legem, & conseruans. Exo.2.b. Eadem est mulier, quæ abscondit fermentum. Matt.13.e. Et quæ habuit septem viros. Luc. 20.f. Mulieres opulentę Iudęæ, sunt ciuitates, vel synagogę, quę post aduentum Christi erãt demoliendę. Is.32.c. Et mulier contemnens amatorem suum, est synagoga cõtemnens Christum. Ier.3.f. Eadem est mulier adultera. Hos.2.a. Mulier litigiosa, quę comparatur tectis perstilantibus, sunt hęretici, aut Scribę Iudęorum. Pro.19.b. Zac.5.c.

Isy.s.Leu.15. Hil.s.Mat.cã.13. Amb.s.Luc.20. Hie.s.Is. 32. & s. Ier.3.& s. Hos.3. Bed.s.Pro.19. Bed.s.Pro.21. — *Iudæus. Synagoga. Ciuitates. Hæretici. Actio secularis.*

Mulier etiam litigiosa, est perturbati seculi actio, quę amatoribus suis incessanter tentationes mouet: iurgia, atque scandala seminat, immittit lites, concitat bella, diuidit vnitatem, pacem violat, amicitias dissipat, eosque dum variis cupiditatibus inflãmat, nec in se ipsis quiescere sinit, nec in fraterna dilectione connexos esse permittit. Pro.21.b.

Plebs Iudaica. Plebs electa.

Mulieres duæ, quarum altera comedit filium suum, altera verò non consensit. 4.Reg. 6.g. Ea quidem quę comedit filium suum, designat plebem Iudaicam, quę omne bonum, quod in se originaliter habuit, consumpsit. Altera verò, quę non consensit, designat electam plebẽ.

Dissimiliter operantes.

Mulieres Hebręę & Ægyptię dissimiles in partu. Exo. 1. d. ad dissimiliter operantes referri possunt.

Hier.s.Is.27. Hil.s.Mat.can.28 — *Plangẽtes Hierusalem. Annunciantes resurrectionem.*

Mulieres docentes Hierusalem. Isa. 27. c. dici possunt synagogę plãgentes Hierusalem destructam. Vel mulieres resurrectionem Christi prędicantes Apostolis. Mulieres autem primùm annunciant resurrectionem, quia mutatus est ordo peccati in ordinem gratię. Matthei 28.b.

Hie.s.Zac.5. Gre.14.mor.23. Rup.s.Zac.5. — *Israel, & Iuda.*

Mulieres duę leuantes amphoram impietatis, designant populum Israel, & Iuda. Vel Iudęos, & hęreticos, vel superbiam & inanem gloriam, quæ impietati coniunctę sunt. Zacharię 5.d.

Hie.s.Is.54. Cyr.de adorat.in spiritum s.anctum. Gre.Nyss.de vita Mosis. Phil.2.alleg. Gre.s.1.Reg.2.15. Amb.de fuga seculi.6.& de Cain.4. & de Isaac.1. Ori.s.Exo ho. 2. Phil.de mig. Abr. Rup.10.s. Apoc. Isyc.s.Leu.15. Bern.ser. Do.4. modis orandi. — *Gentilitas. Voluptas. Concupiscentia. Cupiditas. Idololatria. Peccantes ex consuetudine.*

Mulier derelicta erat Gentilitas, quam fecit Deus non derelictam. Is.54.c.

Mulier sępe solet significare voluptatem, aut concupiscentiam, quę tentat rationem. Has fœminas iubet reseruari Pharao. Exo.1.d. Et mulieres Madianitides, quę fecerunt idololatrare Israel. Num.25.a. designant voluptatem, quæ cor auertit à virtute. Concupiscentię etiam sunt mulieres ad ostium tabernaculi obseruantes: quia tendentibus ad introitum regni cęlestis insidiantur. 1.Reg.2.e. Mulieres quoque Amalec, sunt concupiscentiæ carnales, quæ iunctæ suggestionibus vt viris, prauos motus generant, ideo cum viris sunt interficiendæ. 1.Reg. 15.a. Eadem dicitur mulier aliena, quæ venit in ornatu meretricio. Prou. 2.c.5.a.6.c.7.a. Eadẽ est mulier dilecta. Deu.21.c. Mulier patiens fluxum sanguinis, carnis illecebras designat. Leu. 20.c. Et mulieres accendentes ignem in Moab, sunt concupiscentiæ perturbantes intellectũ. Nu.21.f. Mulier insidens bestiæ, est cupiditas imperans hominibus. Apoc.17.a.

Mulier patiens fluxum sanguinis, designat homines effœminatos, idololatriam, & inanem philosophiam, & rhetoricam sectantes. Item peccantes ex consuetudine, qui non possunt curari, nisi per virtutem exeuntem à Christo. Leu.15.d. Luc.8.f.

Ori.s.Leu.ho.24. — *Litera legis.*

Mulier Israelitis, designare potest literam legis, quæ coniuncta Ægyptio, genuit blasphemum. Leu.24.b.

Cogitationes vagæ. Mulieres alienigenæ, sunt cogitationes vagæ, ad quas videndas egressa est Dina, & stuprum passa est. Gen. 34. a.

Religiosi mali. Mulieres flentes Adonidem. Eze. 8. f. dici possunt religiosi imperfecti, flentes seculum à se dimissum, & qui molli, & effœminato sunt animo, qui plangunt defectum eorum, quæ in mundo putantur esse pulcherrima. *Hie. s. Eze. 8.*

Sapientia Gentilium. Sectæ Philosophorum. Hæreses. Mulier capta in bello, est doctrina, & sapientia Gentilium, sacris doctoribus subiecta. Deut. 21. a. Et mulieres Madianitides, sunt sectæ Philosophorum. Nu. 25. a. Eædem sunt, quæ fecerunt idololatrare Salomonem, cor eius deprauantes. 3. Reg. 11. a. Et mulieres obseruantes ad ostium tabernaculi, sunt hæreses innitentes literæ legis. 1. Reg. 2. e. Mulier etiam pulchra, & fatua, est doctrina hæretica, pulchra per verbum, fatua per intellectum. Pro. 11. c. Mulieres quoque, quas vult viuificare Pharao, sunt sensus carnales, & hæretici. Exo. 1. c. Mulier aliena, & extranea, est hæreticorum peruersitas. Prou. 2. c. 5. a. 7. a. *Ori. s. Leu. ho. 7. & s. Num. ho. 20. & s. Exo. ho. 2. Amb. epis. 7. Gre. s. 1. Reg. 2. Epiph. 3. cōtr. hæreses tom. 2. Gre. 31. mor. 1.*

Peccata. Mulieres Amalecitides, dici possunt peccata ex infirmitate: quibus etiam non est parcendum. 1. Reg. 15. a. Et mulieres, quas vult viuificare Pharao, sunt vitia carnis. Exo. 1. c. *Bed. s. Pro. 2. 7. Ori. s. Exo. ho. 2.*

Fides, & tentatio. Synagoga, & Ecclesia. Mulieres duæ coram Salomone litigantes. 3. Reg. 3. c. sunt fides, & tentatio. Tentatio ab initio est autor communis erroris, quæ post quàm posteritatem suam carnalis vitio conuersationis, & somno mentis amisit, posteritatis fructus auferre conatur alienæ. Itaque dum tentatio litigat, fides fluctuat, donec machæra Christi latentes distinguat affectus: quæ est gladius ille, quem venit Iesus mittere in terram. Designant etiam Ecclesiam, & synagogam, quæ synagoga prole sua amissa, etiam Ecclesiæ fructum auferre conatur. *Hie. epis. Multū in vtramque.*

Quasi mulieres erit Ægyptus, quum mundani, & hæretici timebunt manum Domini. Isa. 19. c. *Hie. s. Is. 19.*

Impietas. Doctrina hæretica. Diabolus. Idololatria. Mulier missa in amphoram, est impietas occlusa, & peculiariter impietas auaritiæ. Zach. 5. d. Item doctrina hæretica, quæ dicitur laqueus venatorum. Ecclesiastæ 7. c. Et hęc est mulier stulta, sedens in foribus, habens aquas furtiuas, & panem absconditum. Prou. 7. b. 9. c. Designatur etiam ipse diabolus autor totius iniquitatis. Et etiam idololatria. *Hie. s. Zach. 5. & s. Ecclesiasten. 7. Aug. s. Ioan. tra. 97. Gre. 14. mor. 27.*

Corruptela. Mulier sedens super bestiam. Apocal. 17. a. est corruptela regnans in populo prauorum hominum. *Aug. s. Apoc. ho. 13.*

Fœnerare, Fœnerator, Fœnus, Vsura.

FOenus, & vsura est id, quod vltra sortem mutui redditur mutuanti, qui fœnerator dicitur, quia fœnerat, hoc est, dat pecuniam ad vsuram.

Christus. Fœnerator interdum dicitur Christus, qui exigit rationem ab omnibus de bonis illis concessis, quæ vult sibi reddi cum augmento. Ps. 108. Luc. 7. f. *Arn. s. Ps. 108. Amb. s. Luc. 7.*

Prædicare. Profectus auditorum. Fœnerat iustus, quum prædicat, & docet, vt Domino referat alia quinque talenta. Psal. 36. Fœnerant etiam, qui dedicantur Deo, pro paruis magna recipientes. 1. Reg. 2. b. Item dantes eleemosynas. Prou. 19. c. Et fœnerat Iudæus multis, & ipse non accipit mutuum, cùm prædicator ministrat aliis doctrinam quam ipse ab hominibus non accepit, vt Paulus Deut. 15. a. 28. d. Eccl. 29. a. Et vsura spiritualis, quam exigit Deus à suis seruis dantibus pecuniam ad mēsam, est cùm illi lucrantur animas Domino: & verbum Dei proficit in auditoribus. Mat. 25 b. *Ori. s. Ps. 36. ho. 4. & s. Mat. ho. 33. Amb. de Tob. 16. 18. 19. Aug. s. Ps. 36. Bed. s. Pro. 19.*

Non exercere opera misericordiæ. Non fœnerauit Christus, nec fœnerauit ei quisquam. Ier. 15. c. hoc est, nullus se prębuit, qui dignè eius ęra susciperet: nec fœnerauit ei quisquam in sanctis atque pauperibus confouendis, ipsum sibi faciens debitorem. *Hie. s. Ier. 15.*

Nimium exigēs. Vsuris opprimit fratrem suum pręedicator, qui nimium stipendium exigit à secularibus. Exod. 22. d.

Idololatria. Diabolus. Vsuræ, à quibus redimit Christus, dici possunt idololatriæ peccata, quæ diabolus exigebat ab hominibus. Item peccata commissa, quæ sunt in pœnam aliorum peccatorum. Ps. 71. *Arn. & Aug. s. Ps. 71. Amb. de Tob. 4.*

Fœnerator dicitur diabolus, qui dat parua, vt perdamus magna, nempe paruas voluptates, & perituras diuitias, vt perdamus animum, & regnum cælorum. Ps. 108. *Amb. de Tob. 4. 9.*

Fœnum, Gramen.

FOenum, est herba citò arescens, pastui iumentorum, & igni accendendo apta. Sumi solet ad comparationem rei vilis & abiectæ, vt Ier. 9. f. Cadet morticinum hominis, quasi stercus super faciem regionis, & quasi fœnum post tergum metentis, & non est qui colligat. Gramen autem est genus herbæ calamo simile, quæ per singula genicula fructicem sursum, & radicem mittit deorsum: rursusque ipsi frutices & virgulta alterius herbæ seminaria sunt: atque ita in breui tempore, si non imis radicibus effodiatur, totos agros veprium similes facit. Denique etiam, si sicca eius aliqua pars, dummodo geniculum habeat, super terram cultam ceciderit, omnia replet gramine. *Hie. s. Hos. 10. Hie. s. Ps. 71.*

Bona opera. Gloria mūdana. Fœnum duplam habet rationem: est fœnum, quod arescens decidit, & est fœnum floridū & viridi coma perdurans, de quo ornantur coronæ Sanctorum. Sancti ergo per baptismum renati florebunt de cælesti Hierusalem, bonorum operum ornamento splendidi, sicut fœnū terræ, non illius terræ maledictioni subditæ, sed illius melle ac lacte manantis. Ps. 71. Vel fœnum ibi est gloria mundana, quæ post fidem Christi cognoscitur esse fœnum. *Aug. s. Ps. 71.*

Christus. Fœnum cùm sit cibus iumentorum, designare potest Christum, aut carnem eius, qui cibus est simplicium. Ps. 71. 103. 146. *Arn. s. Ps. 71. Hil. s. Ps. 146. Hil. s. Mat. Can. 14.*

Rudior doctrina. Fructus operum. Fœnum etiam rudiorem doctrinam designare potest, quæ simplicibus ministratur. Ps. 146. *Hie. s. Mat. 14.*

Amb.ſ.Luc.9. Aug.ſ.Ioan.tract.24.& 83.q.61.

Fœnum, ſuper quod accumbunt turbæ, deſignare poteſt fructum operum. Matth. 14.b. Marc.6.c.Ioan.6.a.Deſignat etiam carnem,ſuper quam diſcumbunt,qui eam ſubiiciunt ſpiritui. Vel molliorem accubitum eorum,qui adhuc carnalia ſapiebant, & carnalibus incumbebant.Poteſt etiam deſignare gloriam temporalem,& carnalem Iudæorum.

Caro. Carnales. Glorſa Iudæorũ temporalis.

Ori.ſ.Matt.ca.14. Ambr.3.Exae.7. Gre.32.mor.11. Ber.ho.1.ſ.Miſſus eſt.

Fœnum,ſepè humanam naturã ſignificare ſolet:& generaliter peccatores, & facilè cedentes diabolo:vnde omnis caro fœnum dicitur.Iob 40.c.Pſ.36.101.Iſ.37.e.40.b.51.d.Mich. 4. d.Mat.14.a.Apoc.8.b.

Humana natura. Peccatores. Caro.

Rup.ſ.Amos 2.

Fœnum aliquando ſignificat populum Iudæorum, qui aruit à gratia Dei. Iſa. 40. b. Amos 2.d.

Iudei.

Ori.ſ.Pſ.36.ho.1. Rup.1.ſ.Gen.38. Hil.ſ.Matt.Can.2. Cle.Alex.2.peda.10. Ber.ſer.de ligno,&c.

Fœnum quoque,cùm ſit mutorum animalium,& irrationabilium cibus, hæreticos poteſt deſignare,& eos,qui in malitia principes,& duces ſunt: ex quorum vita vel actibus, omnes ſtulti,& imperiti,& qui contra rationem, & ſapientiam Dei agunt, veſci dicuntur, illiſque obtemperant.Pſ.36.Item Gẽtiles,& qui damnantur,quos Deus veſtit immortalitate ad pœnam æternam.Matt. 6. d.Item turba promiſcua,quę ſe ad momentaneam lætitiam applicat, quæ floret paruo tempore,quæ ſuperflua ornamenta,quæ gloriam, quæ quiduis potius quã veritatem ſectatur,quæ non ad aliud apta eſt,quàm ad ignis incendium. Et gramen paſcuæ, eſt vile vulgus,& qui facilè cedunt diabolo.Iſa.37. e.42.c.Deut.22.a.Fœnum etiam ſunt,qui fugienda mollicie tepefacti,nec ſummitate digiti(vt dicitur)labores arduos attingere volũt.

Principes iniquitatis damnandi. Turba promiſcua.

Cle.Alex.2.pæd.10.

Fœno comparantur diuites, vt is, qui cum Lazaro mendico confertur, qui aruit, vt ſiti cruciaretur.

Diuites.

Hie.ſ.Iob 41. Aug.ſ.Pſ.103.146

Fœnum,quod dabatur camelis Abrahæ, deſignare poteſt ſtipendia prædicatorum, quæ illis à ſecularibus miniſtrantur.Gen.24.c.Et generaliter temporalia bona, quæ comedit Behemoth,quando ea aufert à Sanctis.Iob 40.a.Pſ.103.146.

Stipendia prædicatorum. Tẽporalia bona.

Arn.& Aug.ſ.Pſ.128.

Fœnum tectorum dici poſſunt hæretici adhærentes principibus, & potentibus, qui non habent fundamentum,niſi in ædificiis ſuper arenam conſtructis.Item ſuperbi,qui cùm in altis figant radicem,citò areſcunt.Pſ.128.

Hæretici. Superbi.

Ori.ſ.Leu.ho.14.& ſ.Mat.ho.25. Amb.ſ.1.Cor.3. Aug.enchi.ad Lauren.64. Hil.ſ.Pſ.128. Hie.ſ.Amos.2.

Fœnum prætereà dici poteſt corrupta doctrina,quam quis ſuperædificat, ſed comburendam.1.Cor.3.c.Vel ſunt peccata venialia mediæ grauitatis, grauiora quàm ſtipulæ, leuiora quàm lignum. Vel ſunt peccata carnalia,quæ omnia etiam ſunt fœnum tectorum.Pſal.128. Amos 2.Zach.12.b.

Corrupta doctrina. Peccata venialia. Peccata carnalia.

Fœta, Fœtus.

FOeta, dicitur propriè in minore pecore fœmina grauida, & in vtero ferens, aut quæ iam partu liberata eſt:vt ouis fœta.Fœtus autem eſt,qui in vtero geſtatur,aut iam eductus eſt, qui fouetur à matre.

Fœtæ cameli, oues,& boues,&c.ſunt producentes,& exercentes bona opera.Gen.32.d.33. c.1.Reg.6.b.2.Reg.11.a.Pſ.77.Iſ.40.c.Fœtus autem pecorum,ipſa bona opera.Ier.31.b.

Bene operantes. Opera.

Hie.ſ.Iſ.40. Gre.30.mor.21.

Fœtæ etiam dicuntur Apoſtoli,& doctores,filios in fide & doctrina generantes:quas Dominus portat,quia eius auxilio filios procreant.Iſ. 40.c. Fœtus autem ceruarum, ſunt diſcipuli Apoſtolorum,& prædicatorum.Iob 39.a.

Apoſtoli,& doctores. Diſcipuli eorũ.

Amb.ſ.Pſ.118.ſer.16.

Fœtus gemelli caprarum, geminam cognitionem, corporalium ſcilicet & incorporalium ſignificare poſſunt.Vel deſignant geminam charitatem,nempe Dei,& proximi.Cant. 4.a.

Gemina cognitio. Gemina charitas.

Aug.2.doctr.Chriſtian.6. Hie.ſ.Hoſ.14. Glo.ord.ſ.Leu.22.

Fœtæ Samariæ.Hoſ.14.a.dicuntur qui de malo ſemine hæreticorum conceperunt.Et fœtoſæ oues hæreticorum dicuntur, quia facilè generant, & procreant alios in ſuis erroribus. Pſ.143.Fœtus autem boum,& ouium malorum,ſunt diſcipuli hæreticorum.Iob 21.b.

Hæretici. Diſcipuli hæreticorum.

Fœtus non immolandus vna die cum matre.Leu.22.d.eſt paſcha nouum non celebrandũ ſimul cum veteri.

Paſcha nouum.

Fœtere, Fœtor, Fœtidus, Putor.

FOetor, eſt odor malus,& ſenſui olfactus minimè gratus: & fœtida dicuntur malè olentia, quæ fœtere dicuntur.

Ori.ſ.Exo.ho.3 Bed.ſ.Exo.6.

Fœtere coram Pharaone dicuntur,qui bonis operibus diabolo diſplicent. Exod. 5. d.Et ſermo Propheticus,& Euangelicus duris,& incredulis execrabilis odor efficitur.

Bona opera,& doctrina fœtent diabolo.

Amb.2.de pœn.8. Cyr.7.ſ.Ioan.23.

Fœtet omnis peccator,cuius typum gerebat Lazarus quatriduanus.Ioã. 11.e.Malam enim habent opinionẽ peccatores:vt 1.Cor.5.a.dicebat Apoſtolus: Auditur inter vos fornicatio, &c.Et licèt fœtor ſint omnia peccata, præcipuè tamen corruptio carnalium cupiditatum. Eccl.11.d.Iſ.3.d 34.a.Eze.32.b.Ioel.2.e.2.Mac.9.b. Tunc autem fœtet peccator, cùm incipit habere peſſimam famam,tanquam odorem teterrimum:& malitiæ ſuæ exemplar, vt grauiſſimum halitum tranſmittit in alios,quo eos inficiat,corrumpat,& perdat.

Corruptio peccatoris. Peccatum.

Folium, Frondes, Frondere.

FOlia, ſunt quæ virent in arboribus,eaſque ornant, fructuſque earum à nimio æſtu cæteriſque incommodis protegunt:& quædam ſunt decidua,quæ hyeme videlicet decidunt, vt arbores eius nudatę penitus remaneant,quędam verò tota hyeme perſeuerant, vt arbor perpetuò maneat foliis ornata. Et folia quidem ſunt arborum,& herbarum, & florum. Frondes verò ſolùm dicuntur arborum.

Hie.ſ.Eze.17.

Folia cedri magnæ,ſub cuius vmbra habitant,& nidificant volucres, deſignare poſſunt di-

Diuina prote-

uinam protectionem. Ezec.17.g. Et folia virgæ Aaron, designare possunt ornatum, & decorē mentis, cum protectione diuinæ gratiæ. Nu.17.c. Designāt etiam virtutem passionis Christi, & virtutem corporis resurgentis, & profectum per dona Spiritussancti, & etiam sanctificationem baptizati.

Virtus passionis Christi, & corporis resurgentis. Sāctificatio baptizati. — *Hie.s.Eze.17. Euc.for.spirit.4. Ori.s.Nu.ho.9.*

Folia significare possunt doctrinam verborum Dei, quæ promissos nobis fructus conuestit, & ornat. His enim verbis spes nostra inumbratur, & inter huius seculi tempestates horū munimine contegitur. Et hæc folia non defluunt, & sunt ad sanitatem Gentium. Ps.1. Isa.1.g. Ier.37.b. Eze.47.c. Apoc.22.a. Designant etiam literam legis, & verba simplicia, quæ tegunt fructus spiritus. Leu.26.e. Et folia arboris proceræ, sunt verba discreta: foliis enim fructus vestitur, & verbis compositis sententia ornatur. Dan.4.b.

Doctrina verborum Dei. Litera legis. Verba simplicia. Verba discreta. — *Aug.ser.99. Hil.s.Ps.1. Hier.s.Is.1. & s.Eze.47. Aug.s.Ps.1. Euch.for.spirit.4. Isyc.s.Leu.26.*

Frondescens lignum aridum, designare potest Ecclesiam ex Gentibus, quæ prius erat aridā in infidelitate, & eam Deus frondescere fecit. Ezech.17.g.

Ecclesia ex Gentibus. — *Ricar.de S.Vict.de secur.consc.16.*

Folia ficus, quibus se operuerunt Adam, & Eua post peccatum. Gen.3.b. designare possunt operimenta peccati, & simulationem, ac velamenta verborum, & excusationes in peccatis. Item tegumenta mendaciorum hæreticorum, & pruritum animi in cupiditate, & voluptate mentiendi.

Operimēta peccati. Excusationes. Tegumenta hæreticorum. — *Ori.s.Eze.ho.12. Amb.de parad.13. Bed.s.Gen.3. Aug.de gen.cōtra Manic.16.*

Folia etiam fici amara, designare possunt amaritudinem vindictæ, qua operiuntur verenda peccantium. Gen.3.d.

Amaritudo vindictæ. — *Bed.s.Gen.3.*

Folia ficus sine fructu, sunt ceremoniæ legis, & professio fidei, & verba iactantia Iudæorū, ac demum verba sine fructu operum, qualia sunt verba Iudęorum, & hypocritarum. Mat.21.b. Marc.11.b. Folia quoque vineæ, designant cultum legis Iudæorum, & ceremonias. Ezec.19.c. Idem designat frondosa vitis. Hos.10.a.

Ceremonia legis. Professio fidei. Cultus legis. Verba sine fructu. — *Ori.s.Mat.ho.16. Hil.s.Mat.Cano.21. Amb.de par.13. & s.Luc.13.*

Folia ficus recenter nata, quæ sunt signum proximæ æstatis, ponuntur in exemplum signorum ante tempus iudicij futurorum. Mat.24.c. Marc.13.c. possunt designare fidem Iudæorū, quæ virescet in fine mundi.

Fides Iudæorum. — *Hie.s.Mat.21. Euch.for.spirit.4. Glo.ord.s.Ma.24.*

Folium defluens de vinea, aut de ficu, sunt mali, & dæmones, qui in infernum detrudentur. Et demum omnes peccantes, & à decore gratiæ decidentes. Is.34.a.64.c. Dan.4.b. Et folium est ipse homo, qui in paradiso ab arbore decidit, qui tentationis vento rapitur, & desideriorum flatibus leuatur. Iob 13.d. Is.1.g. Ier.8.e. Et folia ficus, mali in Ecclesia.

Mali. Dæmones. Homo. Humana fragilitas. — *Hie.s.Is.34.64. Gre.11.mor.24. Euc.for.spir.4. Rup.s.Hos.9.*

Frondes cedri. Ezec.17.a. significant populum Hierusalem, sub rege Sedechia.

Iudæi sub Sedechia. — *Hie.s.Eze.17.*

Frondosum lignum, sunt hæretici placentes verbis sine fructu veritatis, & operum. Item errores cum eloquentia. Vel voluptates hæreticorum. Is.57.b. Ier.2.d.3.b.e.17.a. Eze.6.d.

Hæretici. Errores, & voluptates hæreticorum. — *Ori.s.Ier.ho.14. Hie.s.Is.57. & s.Ier.2.*

Folia cedri magnæ. Eze.31.a. designare possunt dona Luciferi, vel Antichristi.

Dona Luciferi. — *Hie.s.Eze.31.*

Folia oliuæ virentia, in signum diuinę misericordiæ, & reconciliationis cum genere humano ponuntur. Gen.8.b.

Misericordia Dei. — *Glo.ord.s.Gen.8.*

Folliculi, quos germinat linum. Exo.9.g. sumuntur ad literam, pro caule, seu culmo lini.

Lyr.s.Exo.9.

Fons.

Fons, est vena aquæ perennis, scaturiens in superficie terræ, hoc differens à puteo, quòd vena aquæ putealis intra terram latet. Origo aliquando fons dicitur.

Fons habens tres puteos, designare potest diuinam essentiam in tribus personis incomprehensibilem, quæ tamen vt vnus fons manifestatur in creatione mundi. Nu.20.b. Dicuntur etiā fontes aquarum. Psal.41. Hos fontes obturant, qui cognitionem, & fidem Trinitatis tollunt. Iud.7.b. Apoc.7.d.21.b.22.a.

Essentia diuina. — *Ori.s.Num.ho.12. Amb. de Spiritusancto.19. Geor.Ven.Cant.1.tom.7.cap.13.*

Fons Solis dicitur Christus: & idem est fons, qui oritur de paradiso. Gen.2.b. Iob 15.b. Ps.41.113. Ier.2.c.17.b. Et fons vitæ, & fons aquæ viuæ, est ipse Christus, siue absolutè Deus. Ps.35. Eccl.1.a.21.c.26.c. Is.58.d. Bar.3.b. Ioel.3.d. Ipse est fons patens domus Dauid. Zach.13.a. Fons enim occultus, est vnigenitus Patris, inuisibilis Deus: fons verò patens, est idem Deus incarnatus. Hunc fontem demonstrauit angelus Agar ancillæ. Gen.21.c.

Christus. — *Ori.s.Ios.ho.19. Amb.de parad.3. & de Isaac.1. Phil.de profugis. Arn.s.Ps.35. Hie.s.Is.58.*

Fontes Saluatoris. Isa.12. poni possunt quatuor in hac vita: fons misericordię, ad diluendas culpas: fons sapientię, ad sitim nostram potandam, dans aquas discretionis. Fons gratiæ, ad irrigandas plantas bonorum operum, dans aquas deuotionis. Fons ęmulationis, dans aquas feruentes ad coquendos cibos affectionum, quę feruent igne charitatis. Primus necessarius est omnibus. Secundus peculariùs conuenit. Iob 1. coniugatis, qui inter medios laqueos ambulant. Tertius Danieli, id est, contemplationi vacantibus, cui pœnitentię opera, & labores abstinentię deuotionis gratia necesse est impinguare: fons verò ęmulationis, & zeli conuenit Noe, id est, prelatis. Datur quintus fons in futuro seculo, qui est fons vitę. Et messis laborantis venit vt fons, quia vita ęterna est indeficiens. Prou.6.b. Vel sunt quatuor fontes, veritas, sapientia, virtus charitas, ex quibus hauriuntur aquę singulę de fonte veritatis, aquę iudiciorum: de fonte sapientię, aquę consiliorū: de fonte virtutis, aquę presidiorum: de fonte charitatis, aquę desideriorum.

Misericordia. Sapientia. Gratia. Emulatio. Vita æterna. Veritas. Sapientia. Virtus. Charitas. — *Gre.s.Eze.ho.20. Bed.s.Gen.21. Ber.s.1.nati.Domini. Glo.ord.s.Pro.6. Ber.ser.paru.66. Aug.2.de gen.cōt.Mani.24. & s.Ps.103.*

Fons egrediēs de paradiso, significare potest Spiritum sanctū, à quo diuersa dona ceu riuuli prodeunt. Gen.2.b. Et fontes duodecim, aut alij fontes passim dona Spiritussancti significare possunt. Exo.15.d. Nu.33.b. Ps.67.103. Sap.11.a. Isa.41.e. Et generaliter fontes aquarum dici possunt dona Dei. Ps.41. Ioel.3.d. Fons aquę salientis in vitam ęternam, gratia Spiritussancti. Ioan.4.b.

Spiritussanctus. Dona Spiritussancti. Dona Dei. Gratia. — *Hie.s.Is.30. Bed.s.Gen.2. Euc.for.spirit.9. Rup.2.de glor.Trinit.7.*

Aug.1.de gen.cōt. Manich.4. Fons etiam paradisi, diuinam illustrationem interiorem significare potest, quę venit a Deo, tanquam à paradiso. *Illustratio diuina.*

Amb.exhor.ad virgi.et de Isaac.5. Geor. Ven.Cant.11. tom.7.cap.13. Fons signatus, dici potest beatissima Virgo Maria integerrima. Cant.4.d. Esther 10.b. Itē anima munda, in qua exprimitur imago Dei. Fons etiam hortorum est beata Virgo mater Ecclesiarum. *Virgo Maria. Anima mūda.*

Rup.s.Cant.4. Hie.s.Is.35. Gre.s.Cant.4. Fontes aquarum, designare possunt Ecclesiam ex Gentibus, donis spiritualibus abundantem. Is.35.c.41.e. Tob.8.b. Ps.17. Prou.8. Ipsa est etiam fons signatus, dans aquas viuentes sacræ scripturæ: ad quas non admittit indignos. Cant.4.d. *Ecclesia ex Gentibus.*

Hie.s.Ps.67. Aug.s.Ps.67. Hie.s.Is.12.49.et s.Ps.17. Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.13. Cyr.2.de recta fide ad reginas.et cōtra Iulian.9. Bed.s.Exo.11. Fontes Israel. Ps.67. dicuntur, quia salus ex Iudæis est: & inde est prima ecclesia. Ex adumbratione enim legis Ecclesiæ doctrina processit: in qua nunc Dominus, qui ex Israeliticę stirpis propagine carnem suscepit, benedicitur. Vel fontes Israel sunt Apostoli ex Israel, in quibus fit fons aquæ salientis in vitam æternam. Io.4.b. Quos etiam designant duodecim fontes. Exo.15.d. Sæpe autem dicuntur fontes Apostoli, & Prophetæ, & doctores: propinant es populo aquas sapientiæ, & doctrinæ. Is.49.c. Ad fontes aquarum potabit eos, hoc est, ad doctores tam veteris, quàm noui testamenti. Et Is. 12. a. Haurietis aquas de fontibus Saluatoris, hoc est, repletis à Saluatore, de cuius plenitudine omnes accipiunt, effecti & ipsi fontes, non quidem infiniti, sicut diuini, sed eorum aquis completi. Hi fontes apparuerunt, mittente Domino fulgura. Ps.17.73. *Salus ex Iudæis. Apostoli. Prophetæ. Doctores.*

Amb.de parad.3. & de Isaac.4. & 1.de Abr.9. Chry.s.Gen.ho.3. Philo.de profugis. Arn.s.Ps.113. Ori.s.Iud.ho.8. Hie.s.Is.29.49. Gre.s.Cant.4. Isyc.s.Leu.11. Bed.s.Gen.2. Fons ascendens de terra, seu de paradiso, qui postmodum diuiditur in quatuor capita, designare potest sapientiam in virtutes morales distributam. Gen.2.b. Potest etiam designare sacram scripturam. Et in hunc fontem descendit Rebecca. Gen.24.b. Eadem dicitur fons vitæ. Ps.35.67.113. Et fontes duodecim, sunt doctrina Apostolorum, & Confessorum. Exod. 15. d. Nu.33.b. Is.41.e. vel designant opulentam doctrinam, & scientias encyclopædiæ mentem irrigantes, & reficientes, præcipuè incipientium. Fontes etiam Saluatoris sunt sacræ scripturę, seu vtrumque testamentum. Is.12.a.49.c. dicitur autem sacra scriptura puteus, ob mysteriorum altitudinem: fons verò, ob charitatis affluentiam. Ioan.4.a. Leu.11.e. Deu.8.d. Hos fontes obturant hæretici, & infideles, cùm procurant, ne intelligatur, aut doceatur sacra scriptura. Iud.7.b. obturant etiam eos fideles, cùm nolunt sanctum dare canibus. 2.Par.32.a.g. Prou. 5.c.13.c.16.18.a. Fons etiam patens, est sacra doctrina quantum ad moralia, quæ ab omnibus percipiuntur. Zac.13.a. Est etiam lex diuina fons signatus sigillo Dei viui eam docentis, vt nō sine mysterio dicatur, quòd summa legis comprehensa decem præceptis, descripta fuerit digito Dei. Nec enim tot & tāta sacramenta in ea lege reclusa sub testa historiæ possunt à mortalibus prospici, aut excogitari, nisi diuino lumine collustrentur. Cant.4.d. Fontes etiā aquarum dici possunt principia sacræ theologiæ, vnde deducuntur conclusiones velut riuuli. Ps. 41. Ioel.1.d. Fons etiam Mispha, hoc est, iudicij, dici potest sacra scriptura, in qua demonstrātur iudicia Dei. Gen.14.a. *Sapientia. Sacra scriptura. Principia theologiæ.*

Hie.s.Zac.13. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.13. Basi.s.Ps.28.ho.1.

Bed.s.Gen.5. Fons in solitudine, dici potest lex vetus, quum priuatur carnali obseruatione. Genes. 14. b. Manet autem iuxta hunc fontem populus Iudaicus, qui innititur literæ legis. Gen.24.b. Ioā. 4.a. Fontes etiam abyssi. Gen.7.b. designant testimonia veteris legis: quia fontes rupti dicuntur per apertionem figurarum. *Vetus testamentum.*

Phil.1.allego.et de profug. Fons ascendens de terra, designare potest intellectum, qui singulis sensibus riuos influit cuique congruos. Gen.2.b. Ioel.1.d.3.d. Zac.13.a. *Intellectus.*

Arn.s.Ps.17. Bed.s.Gen.24. Fons, aut fontes sæpe designare solent baptismi lauacrum, in quo nobis infunduntur aquę gratię, & donorum spiritualium: & lauamur à sordibus peccatorum. Gen.24.b. Iud. 11.b. Ps. 17. Is. 41.e. Zac.13.a. *Baptismus.*

Lyr.s.Iud.7. Fons aliquando est abundantia bonorum: vt cùm messis dicitur venire homini laboranti, vt fons. Prou. 6.b. Et fons Arad, vnde biberunt milites Gedeonis, est rerum temporalium abundantia, vnde parcè bibendum est. Iud.7.a.3. Reg.18.a. *Abundantia temporalium.*

Glo.int.s.Prou.14. Fons vitæ dicitur timor Domini, quia initium sapientiæ timor Domini. Prou.14.d. Ps.119. dicitur etiam, quia ducit ad eum, qui est fons vitæ. *Timor domini.*

Bed.s.Pro.25. Fons turbatus pede, & vena corrupta, dicitur iustus cadens coram impio. Prou.25.d. *Iustus cadēs coram impio.*

Hie.s. Ecclesiaste. 12. Fons vbi conteritur hydria, designare potest mortem, vbi cōteritur homo. Ecclesiastæ 12.c. *Mors.*

Glo.ord.s.Gen.9. Fontes lachrymarum dicuntur per hyperbolem, ad indicandam lachrymarum abundantiam. Ier. 9.a potest dici ex persona Christi, & prælatorum. *Abundantia lachrymarum.*

Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.22. Fons ascendens de paradiso voluptatis. Genes.2.b. significare potest essentiam, & esse: quæ primò oriuntur à Deo: & prima diuisione diuiditur hic fons in quatuor capita, hoc est, in elementa. *Essentia, et esse.*

Fons paruus, qui creuit in fluuium, & in aquas plurimas redūdauit in visione Mardochęi, designauit Esther reginam. Esther 10.b. *Esther.*

Fontes Abyssi magnæ rupti in diluuio, designant dæmones, qui rumpuntur, vt perdāt terram, quando ad libitum in homines grassantur, permittente Deo propter peccata. Gen. 7. b. Ps.73. Et fontes sine aqua, sunt autores malorum. 2. Petri 2. d. designat etiam sensus in vitia defluentes sine fræno. Et iidem sunt fons sanguinis menstruatæ, qui sanguis, & fluxus voluptatum à sensibus profluit. Leu.20.c. Hos fontes obturare curant Sancti tollentes occasiones peccandi. 4.Reg.3.c.2. Par.32.a.g. Hos.13.d. Ioel.1.d. Mar.5.c. Et fons aquæ pessimæ in Hierico, significare potest errores Gentilium. 4.Reg.2.d. Et fons riui Ægypti, est princeps quiuis *Dæmones. Sensus. Errores Gentilium.*

Phil.de profugis. Amb.de Isaac. et ser.87.

errorum

Autores errorū. errorum in mūdo.Is.19.b.Iud.5.c. Demū fōtes sine aqua,sunt peruersorū dogmatū autores.

Corpora Martyrum. Fons maxillæ,de quo bibit Samson.Iud.15.d.designat corpora Martyrum, quæ post mortem multa ædidere miracula. *Euc.ser.spir.8. Glo.ord.s.Iudi.15. Rup.s.Iud.20.*

Hypocritæ. Fons draconis.Neh.2.c.designat hypocritas.Hi sunt fontes sine aqua. 2. Petr. 2. d. Psalm. 73.Hose.13.d.

Foramen, Perfodere, Perforare, Pertusum.

FOramen est in pariete, aut in alia quauis re:per quod patet transitus alicui corpori, siue ad excrementa,siue ad ipsos sensus.

Diuina protectio. Contemplatio passionis. Christi vulnera. Lex. Capacitas fœlicitatis. Foramen petræ,in quo posuit Deus Mosen Exo.33.d.designare potest diuinam protectionem:vel passionis Christi contemplationem:vel vulnera manuum,& pedum Christi.Et ipse Christus est etiam foramen,innotescere faciens hominibus Deum.Cantic. 2. d. 5. b.Ier. 48.e.Lex quoque est foramen angustum,ad fidem,& confessionem Christi.Potest etiam foramen petræ designare capacitatē beatitudinis, & diuinæ visionis,quæ per Christū habetur. *Amb. de Isaac.4. Ori.s.Cant.ho.4. Gre.s.Cant.2. Isyc.s.Leu.16. Ber.s.Can.ser. 61. Gre.Nyss.de vita Mosis.*

Sacramenta incarnationis. Apostoli,& prædicatores. Angeli. Lex,& Prophetæ. Foramina petræ significare possunt incarnationis Christi sacramenta,& etiam Apostolos, & prædicatores.Item angelos apparentes,& mysteria Dei annunciantes:& præterea scripturam legis,& Prophetarum:in quibus omnibus sponsa quiescere potest, & cōsolationem accipere.Cant.2.d.Ier.13.a. *Ori.s.Ier.ho.12. Gre.s.Cant. 2. Isyc.s.Leu. 16.*

Incarnatio. Inspiratio. Oculus mentis. Foramen,per quod sponsus mittit manum.Cant.5.b.significare potest occultam Christi descensionem,vel per incarnationem, vel per inspirationem : inspiratio enim ipsa foramen dici potest.Potest etiam dici foramen,oculus mentis à Christo illustratus. *Amb.de virg.3. Hie.s.Prolo.s. Matthæ. Gre.s.Cant.5.*

Leuis cognitio. Oculi. Foramina etiam significant leuem cognitionem,vel oculos.Ecclesiastæ 12.b.Et in foraminibus suis contabescunt oculi persecutorum Ecclesiæ.Zacha.14. c. cùm non amplius vident errores,sed alij oculi in eis ponuntur,quibus possint Dominum suspicere cum Propheta,dicente:Ad te leuaui oculos meos,qui habitas in cælis. *Hier.s.Ecclesiast. 12.& s.Zac.14.*

Passio Christi. Angusta via. Foramen acus,dici potest angustia passionis Christi,& etiam angusta via, quæ ducit ad vitam,quæ est via Christi,per quam non potest transire camelus,hoc est, diuites huius seculi. Mat.19.c.Mar.10.c.Luc.18.c. *Ori.s.Mat.ho.8. Amb.s.Luc.13. Gre.35.mor.17. Gre.32.mor.21.*

Capacitas Luciferi. Foramina regis Tyri præparata.Ezec.28.d.significare possunt vim suscipiendi diuina munera,quæ erat in Lucifero,& capacitatem in eo ad recipiendam charitatem:vt foramina fiūt in gemmis,vt ligentur auro.Item potentias eius,vt intellectum,& voluntatem. *Rup.3.s.Gen.16.*

Obsessus à diabolo. Corda iniquorū. Foramen aspidis, designare potest obsessum a diabolo, in quo ipsa requiescit : vel corda iniquorum.Is.11.b. *Hie.s.Is.11. Gre.17.mor.18.*

Vitia minora. Signa exteriora. Foramen in pariete,quod vidit Ezechiel.Eze.8.c.designat vitia minora, per quæ deuenitur in cognitionem malorum latentium : vt ex verbis impudicis cognoscitur animus impudicus,vel sunt signa exteriora,per quæ latens vitium deprehenditur. *Hie.s.Eze.8. Gre.26.mor.5.*

Os hominis. Foramen idem non simul emanat dulcem,& amaram aquam.Iacob.3.c. vt ostendatur ex eodem ore non debere procedere verba bona,& mala:licèt prædicator rectè proferat verba correctoria,& consolatoria. *Glo.ord.s.Iacob 3.*

Eneruans Deus insidias diaboli. Perforat Deus nares Behemoth, cum callidas diaboli insidias acutis Sanctorum sensibus penetrans,eneruat.Sic Christus perforabat,cùm dicebat:Non in solo pane viuit homo. Perforat etiam in sudibus nares,quum per Sanctos diabolum superat. Iob 40.c. Perforat etiam armilla maxillam Leuiathan,quum sermonib.sacræ scripturæ confundit diabolum : vel quū eos,quos diabolus captos tenet,conuertit, & liberat : vel cùm quos tentando quasi mandēdo affligit,liberat,ne ab eo peccando deuorentur.Iob 41.d. *Hie.s.Iob 40. Gre.33.mor.11.12.14.17.*

Deficere in tribulatione. Perforatur doloribus os Iob, quum fortes in Ecclesia in tribulatione deficiunt. Iob 30.c. *Gre.20.mor.24.*

Figere verba Dei in corde. Perseuerātia in peccato. Perforare aurem.Exo.21.a.est infigere verba Dei, & timorem in corde: est etiam operari propter Deum viuum,cui prius erat inobediens:vt ipsa perforatio auris nota sit prioris inobedientiæ.Vel perforatio auris serui nolentis relinquere veterem dominum, nota est perseuerantiæ in peccato,& inobedientiæ,& etiam contemptus verborum Dei. Est etiam signum perpetuæ pœnæ,pro inobedientia inferendæ,& signum infidelitatis Iudæorum, qui malunt seruire literæ legis,quàm Euangelio.Deu.15.c. *Gre.s.Eze.ho.3. Ori.s.Ios.ho.10. Amb.s.Ps. 118. ser.13. Hie.2.adu.Iouin. Bed.s.Exo.21.*

Amissio mercedis. Pertusus sacculus est,quum non percipitur merces bonorum operum, propter frequentia peccata.Agg.1.b. *Hie.s.Agg.1.*

Castigās corpus. Perfodiens virum,& mulierem per membra genitalia.Nu.25.b.designat castigantem corpus,vsque ad tollendum peccati fomitem. *Ori.s.Nu.ho.20.*

Decipientes animas. Perfodiunt fures in tenebris domos,cùm dæmones aut hæretici simplicium animas in aduersis decipere conantur:qui non intrant in domū per ostium.Iob 24.c.Mat.24.d.Luc. 12.c. *Ori.s.Mat.ho.32. Gre.16.mor.28. Hie.s.Iob 24.*

Foris, Foras.

FOris dicitur esse,quòd est extra domum,aut alium locum clausum,aut secretum.

Extra carnis angustias. Foras eduxit Deus Abraham.Gen.15.b.hoc est, extra angustias carnis, qua velatur, & clauditur quodammodo anima,ne cęlestia contemplari valeat. Educitur enim è carcere corporis,& è cauernis sensuum, & è fallacibus rationis sophismatis, & demum ex seipsa,vt diuina contemplari valeat.Ita foris inuenit anima sponsum,nempe cùm egreditur, & transgreditur corporea.Cant.8.a. *Amb. de Abra.8. & de Isaac.8. Phil.quis rerum diui.hæres.*

Apparens Christus in carne. Foris etiam inuenitur sponsus:& foris ipsum osculatur Ecclesia, vel anima:cùm Christus *Amb. de inst.vir.1*

Gre.ſ.Cant.7. Bed.ſ.Pro.1.

factus eſt homo, qui prius latere dicebatur in ſinu Patris. Cant. 8. a. Et tunc foris prædicauit ſapientia. Pro.1.c.

Ori.ſ.Matt.ho.25. Ambr.ſ.Luc.11. — *Exteriora opera. Litera legis.*

Foris deaurata arca fœderis, deſignat bona opera lucentia coram hominibus. Exo. 25.a. Et foris calicis, & paropſidis, deſignat exteriora opera, & conuerſationem, vel ſermonem exteriorem. Mat.23.c. Sic foris ſepulchrorum, deſignat exteriora corporis. Luc.11. f. Et foris ambulare, eſt exterius operari. Exo.21.b.

Ori.ſ.Mat. ho.25. Hie.ſ.Eze.2. & ſ. Amos 5.

Foris etiam calicis, deſignat literam legis, quam Phariſæi colebant, interiorem ſenſum negligentes. Mat.23.c. Et foris ſcriptus liber, hiſtoriæ literam deſignat. Eze.2.d.

Ad altitudinem Euangelij prodire.

Foras egredi, aut educi, è diuerſo eſt ab anguſtiis legis ad altitudinem Euangelij prodire. Sic eduxit Deus Abraham foras. Geneſ. 15. a. Et iubet educi foras populum cæcum, & ſurdum. Iſa.43.b.

Aug.16.ciu.Dei.2. — *Loquentes inſipienter de paſſione Chriſti.*

Foras nunciauit Cham fratribus nuditatem patris. Geneſ.9.d. qui mali ſono tantùm vocis Chriſti paſſionem annunciant, quam non intelligunt, nec ritè venerantur.

Hie.ſ.Eze.41. — *Cognitio ſenſibilium. Labores huius vitæ.*

Forinſecus templi, deſignat ſenſibilium cognitionem: & etiam labores huius vitæ. Ezech. 41.c. 46.a.

Ori.ſ.Matt.ho.35. — *Separari à mundanis.*

Foras atrium flet Petrus, qui intus Chriſtum negauit. Mat.26.g. quia inter mundanos non eſt locus aptus ad pœnitentiam. Sic egreſſus eſt foras Ioſeph, relicta adultera. Gen.39.c.

Amb.2.de pœni.7. Gre.22.mor.13. — *Confeſſio peccatorum.*

Foras venire iuſſus eſt Lazarus. Ioan.11.e. vt deſignetur mortuus per peccatum ab excuſatione, & occultatione peccati ad accuſationem ſui, per confeſſionem ore proprio exire debere.

Rup.14.ſ.Ioan. — *Gentilitas nondum credens.*

Foris monumentum ſtans Maria. Ioannis 20. b. deſignat Gentilitatem nondum credentem, ſed paratam ad ſuſcipiendam fidem: vt Cornelius, & Eunuchus.

Hie.ſ.Ier.9. — *Vacantes mundanis.*

Foris eſſe dicuntur, aut vagari, qui rebus mundanis vacant: ideo interficiuntur. Ierem. 9. f. Ezec.7.c.

Hie.ſ.Mat.12. & ſ.Eze.7.34. & ſ. Hoſ.7. Amb.ſ.Luc.19.8. & epiſt.76. Tertuliã. de carne Chriſti. Hil.ſ.Mat.Can.12. Hie. & Aug. ſ.Pſ.30. — *Extra Eccleſiã.*

Foris ſunt, qui extra Eccleſiam exiſtunt. Col.4.a. 1.Tim.3.b. Et foris ſtantes fratres Chriſti, ſunt Iudæi remanentes extra Eccleſiam, ingreſſis in eam Gentibus: ideo non cognoſcuntur à Chriſto. Mat.11.d. Luc.8.c. Gen.45.a. Et foris ligatus pullus, deſignat Gentiles extra Eccleſiã exiſtentes. Mar.11.a. Luc.19.e. Thr.2.g. Pereunt autem gladio, qui foris ſunt. Ezec.7.d. Et mali paſtores diſpergunt oues foras. Eze.44.f. Foris ſpoliat latrunculus. Hoſ. 7. a. quia hæretici non ſpoliarent veſte Chriſti, quos docuerunt, niſi extra Eccleſiam eos educerent. Foras etiã fugiunt Iudæi, vel hæretici. Pſal.30. cùm nolunt manere intra Eccleſiam, nec eius ſacramenta ad fidem ſuſcipere. Foras efferre agnum, eſt vti ſacramentis extra Eccleſiam: vel vti Euchariſtia ad ſortilegia. Exo.12.g. Foras eiecti Nadab, & Abihu, deſignant hæreticos extra Eccleſiã proiectos. Leu.10.a. Foris, hoc eſt, extra Eccleſiam eſt væ, væ. Amos 5.e.

Bed.ſ.Gen.4. — *Extra ciuitatẽ occidentes Chriſtum.*

Foras egrediens Cain, vt occideret Abel fratrem ſuum. Gen.4. b. deſignat Iudæos ab obedientia legis egredientes, vt occiderent Chriſtum: quem extra ciuitatem occiderunt.

Hie.ſ.Iſ.42.43. — *Extra Iudæam.*

Foris, aliquando eſt extra ſynagogam, & Iudæam: & foris clamant videntes, quũ Apoſtoli relicta Iudæa conuertuntur ad Gentes. Iſa. 33.f. Et non eſt audita vox Chriſti foris: quia non prædicauit extra Iudæam. Iſ.42.a. Et foras educitur populus cæcus, cùm Iudæi ad fidem veniunt. Iſ.43.b. Et egreſſus Iacob foras accepta benedictione, eſt Chriſtus tranſiens ad Gentes. Gen.27.e.

Aug.ſ.Ioan. trac. 25. Ori.ſ.Mat.cap.13. — *Infernus.*

Foras eiiciuntur, qui mittuntur in tenebras exteriores, & qui excluduntur à diuinis ſecretis. Ioan.6.d. Et foras miſſi piſces, ſunt mali, qui in caminum ignis inferni proiecti ſunt. Mat. 13.g. Thren.2.g.

Cyr.3.ſ.Ioan. 40. Aug.ſ.Ioan.tract. 52. — *Eiectio diaboli.*

Foras eiicitur nunc princeps huius mundi, quum diabolus eiicitur à cordibus peccatorũ, qui reſipiſcunt. Ioan.12.e.

Lyr.ſ.Thr.1. — *Exterior vindicta.*

Foris interficit gladius, cùm exterius feriens vindicta conficit. Thr.1.g. Et infideles perſequuntur Chriſtianos.

Non audentes primi prædicatores ingredi ad Gentes.

Foris manens ſeruus Abrahę. Gen.24.d. deſignat prædicatores primitiuæ Eccleſiæ, qui recuſabant ingredi ad Gentes.

Forceps.

FOrcipes dicuntur quaſi foruicapes, quòd his forua, hoc eſt, calida capiantur: ſunt enim quibus ferrum ardens à fabris ferrariis tenetur maleandi gratia.

Glo.ord.ſ.Exo.27. — *Prædicatores.*

Forcipes deſignare poſſunt prædicatores gemino dente, hoc eſt, doctrina veteris, & noui teſtamenti, geminam & ignitam charitatem in cordibus audientium accendẽtes. Ideo deſeruiebant ad miniſterium altaris: & erant vel aureæ, vel æneæ. Exo.27.a. 38.a. Nu.4.a. 3. Reg. 7.g. 2.Par.4.d.

Amb.de fide.9. Hie.epiſ. Et factũ eſt. Rup.9. de glorific. Trinit.18. — *Vtrumque teſtamentum. Fides.*

Poſſunt etiam forcipes vtrumque teſtamentum ſignificare, vel vtriuſque teſtamenti mandata. Iſa.6.b. deſignant etiam fidem diuinitatis & humanitatis Chriſti, qua tenetur poteſtas collata Petro.

Fores, quære Ianua.

Forma, Formoſus, vide Decor.

Formare, Forma, quære Figura.

Formica.

FOrmica, est animal paruum, satis notum: viuunt autem formicæ gregatim, sub nullo duce, & ipsæ sibi domicilium parant, cauernas intra terram facientes, vbi hyeme latent, & alimenta ibi congregant, in æstate die noctuque laborantes: suntque partim pennatæ, partim sine pennis. Sunt autem formicæ prudentiores aliquibus animalibus sanguineis. *Arist.4. de hist. animal.7.8. Et 5. de historia anima. 25. & 2. de parti. animal.4.*

Ponitur formica in exemplum solicitudinis, & diligentiæ. Prou.6.a.30.d. Et vt ipsa parat æstate cibos ad hyemem, & ne semina & grana germinent, ea diuidit: ita & nos parare oportet in hac vita opera, quibus liberemur in die iudicij: vel vt tempore prosperitatis paremus doctrinam, quæ nos sustentet, & reficiat in aduersis, designat fideles, humiles, & laborantes. *Basi. Exae.ho. 9. Amb.6. Exae.4. Aug. cont. Adimantum. & f. Ps.36. Bed.f. Pro.6.30.*

Formiculosa pecus. Leu.21.c. iuxta Septuaginta, dicitur, vbi nos legimus, habens scabiem, vel impetiginem. Et potest dici formiculosus, qui solis terrenis, & ventri incumbit, nullam de cælestibus curam habens. *Isyc.f. Leui.22.*

Formidare, Formido, vide Timere.

Fornax, quære Clybanus.

Fornicare, vide Adulterare.

Fornix.

Fornix, est arcus in ædificiis, & quodcunque opus cameratum. Fornices etiam erant arcus erecti in memoriam rerum gestarum à triumphantibus, quasi monimenta victoriarum.

Iactantia prædicatorum. Fornix triumphalis, quem erexit Saul, designare potest gloriationem prædicatorum apud simplices. 1. Reg.15.c. *Gre.f.1. Reg. 15.*

Pœna æterna. Fornix, quem incuruat rex sapiens super impios. Prou.20.d. est pœna æterna, quę dabitur malis, sicut corona bonis. *Bed.f. Pro. 20.*

Forte.

FOrtè, aduerbium dubitantis, præcipuè de futuro, quod cùm dicitur à Deo: Vt si fortè audiant, & si fortè quiescant, non dicitur, quia ipse dubitet: sed per hoc liberum hominis arbitrium indicat. Eze.2.b. *Hie.f. Eze.2.*

Fortis, Fortitudo, Robur, Robustus, Confortare. Corroborare, Validus, Peruàlidus, Inualescere, Strenuus.

FOrtis dicitur, qui valet viribus: qui etiam dicitur robustus, & validus, dicitur etiam constans. Gen.32.f. Si contra Deum fortis fuisti. Item strenuus. Nu.1.a. virorum fortium ex Israel. Potens. Deu.7.b. Eduxit vos in manu forti. Violentus. Nu.21.e. Quia forti præsidio tenebatur. Fortitudo autem interdum est audacia. Nu.24.a. Cuius fortitudo similis est Rhinocerotis. Constantia. Is.30.d. in spe erit fortitudo vestra. Longanimitas. Exo. 9. c. vt ostendã in te fortitudinem meam. Potentia. Exo. 15.a. Fortitudo mea, & laus mea Dominus. Robur quoque est animi, & corporis, & diuitiarum, & exercitus, ac potentiæ.

Deus. Virtus Dei ad liberandum. Passio Christi. Christus. Fortis, & fortissimus dicitur Deus, cuius fortitudini nemo resistere potest. Gen.33. d.49.c. Exo.20.a. Et fortitudo Dei est, qua castigat ad liberandum, vt conuertat castigatos. Isa. 63.d. Et fortitudo magna, qua Deus portat populum suum, dici potest passio Christi. Exod. 15. b. Psal.45.67. Is. 40.f.49.a. Et fortitudo brachij Domini, hoc est, Christi ostendetur in iudicio. Is.40.c.51.d. Fortitudo etiam Dei dicitur ipse Christus, qui est Dei virtus, & Dei sapientia. Gẽ. 49.c. Is.27.b. Ier.27.a. 1. Cor.1.d. Et dicitur Christus egredi sicut fortis, quia factus homo vicit diabolũ. Is.42 c Et dicitur Deus fortitudo bonorũ: sicut dicitur fortis Iacob, & Israelis. 12 a.30.g.49.g. Dicitur quoque Christus fortis manus Dei. Exo.6.a.13.a.32.c. Is.8.c.9.b. Fortitudo quoque pauperis dicitur Deus, hoc est, Christi in passione, & omnium in ipso Deo sperantium. Et dicitur fortitudo reuertentibus de bello. Is.25.b.28.b. Et fecit Deus terram in fortitudine, hoc est, per Verbum, quod est Dei virtus. Iere. 10. b.32.c. Fortior quàm Ieremias dicitur Deus, quia permisit preualere mendaciũ ad tẽpus. Ier.20.c. Ioel.3.d. Nah.1.a. Hab.3.a. *Arn.f. Ps.45. Hie.f. Is.9.25.27. 40.49. & f. Ier. 10.27. Basi.f. Ps. 45. Hil f. Ps. 67. Bed.f. Gen. 49. Ori.f. Num. ho.16. Aug. ser.107.*

Potẽtia Christi. Fortitudo Rhinocerotis, dici potest potẽtia Christi. Nu.23.d. Is.63.a. Et fortissimos Iephte, designat fortitudinem Christi. Iud.11.a. Itidem fortitudo Samsonis. Iud.16.a. Mic.5.a. Et ipse Christus est fortis, vnde egressa est dulcedo. Iud.14.d.

Vis punitiua Dei. Fortis gladius Dei dicitur, quia virtuti eius punitiuæ nemo resistere potest. Sic etiam dicitur bellum Dei forte, quia nemo eum punientem effugere valet. Is.27 a.28.a.42.d.

Constantia angelorum. Duricies peruersorum. Fortitudo lapidum, in bonum quidem significare potest constantiam angelorum, de quibus Iob 6.b. Neque fortitudo lapidum, fortitudo mea. In malum verò, designat duritiem eorum, qui percussi à Deo non emendantur, nec vocem confessionis emittunt. *Gre.7. mor.10.*

Fortitudo magna Dei, dicitur eruca. Ioel. 2.f. quia per paruum, & infirmum animal punit Deus homines. *Hie.f. Ioel.2.*

Ecclesia ex Gẽtibus. Perfecti virtutibus. Bene fructificãtes in Ecclesia. Fortis populus, dicitur Ecclesia ex Gentibus. Is.25.a. Et fortes, qui numerantur, sunt perfecti virtutibus. Nu.1.a. Is.3.a.d. Fortitudo autem eorum erit in silentio, & in spe, hoc est, in obedientia præceptorũ cũ auxilio Dei. Is.30.d. Et fortitudo capitis Christi, dicitur Ephraim, hoc est, Ecclesia ex Gentibus, quæ prælata est synagogæ: vt ille prælatus est Manassæ. Psal.59. Vel fortitudo capitis Ecclesiæ, est Ephraim, hoc est, fructificatio post mortem, & resurrectionem Christi. Et fortes Ephraim, sunt bene fructificantes in Ecclesia. Zac.9.c.10.b. Eosdẽ designant sexaginta fortes. Cant.3.c. Hi robusti habent diuitias gratiæ, & gloriæ. Pro.11.c. *Hie.f. Is.3.25. & f. Zac.10. Ori.f. Nu.ho.1. Hil. & Aug. f. Ps.59. Gre.f. Cant.3. Bed.f. Pro.11.*

[Hie.ſ.Iſ.61. & ſ. Ioel.2. Rup.ſ.Nah.2.] *[Beati. Angeli.]*

In fortiſſimam gentem erit quilibet beatus, quia potentior erit quauis fortiſſima gente. Iſ. 60.d.61.c. Et robuſtiſſimi gentium ſunt angeli: vel Sancti vincentes diabolum. Ezec. 28. b. Et angeli erunt fortis populus in iudicio. Ioel.2.a. Mich. 4.c. Nah.2.a.

[Aug.q.in Iud.49 & ſ.Pſ.44. Gre.26.mor.27.] *[Perſeuerans in oratione.]*

Fortis contra Deum dicitur fuiſſe Iacob, deſignans perſeuerantem in oratione fortem eſſe ad quodcunque bonum aſſequendum à Deo, vel deſignat roborationem acceptam à Deo per benedictionem angeli. Gen.32.f. Et robuſti fortitudine, ſunt motus cordis, quando nulla, niſi quæ virtutis ſunt, ſentiunt: quos deponimus, cùm non inde ſuperbimus, ſed lapſum formidamus. Iob 36.c.

[Hie.ſ.Hoſe.12. & ſ.Iſ.25. Hil.ſ.Pſ.141.] *[Iudæi contra Chriſtum.]*

Fortis etiam Iacob contra Deum, deſignat fortitudinem Iudęorum contra Chriſtum, quē crucifixerunt. Hoſ.12.b. Sic inualuiſſe dicuntur Iudæi contra Deum, dicentes vanum eſſe ſermonem Domini. Mal.3.d. Et confortati ſunt inimici in Chriſtum, quia auſi ſunt ipſum crucifigere, &c. Pſ.68.141. Et robuſti dicuntur Iudæi contra Chriſtum. Iſ.25.b.

[Hie.ſ.Iſ.13. Aretas ſ.Apoc.18.] *[Vis prædicationis. Apoſtoli, & prædicatores.]*

Fortitudo ſpiritus Dei, dicitur vis prædicationis. Iſa.11.d. Et fortes Dei dicuntur Apoſtoli, & prædicatores: qui etiam in fortitudine iubētur exaltare vocem ſuam. Iſ.13.a. 40.b. Et ſtrenui viri ſunt Apoſtoli. Exo.18.d. Fortis etiam murus æneus, eſt prædicator. Iere.15.d. Abſque fortitudine abeunt principes, quum prælati non prædicant, nec habent virtutem Spiritusſancti. Thr.1.b. Fortitudo vocis angeli, demonſtrat rerum, quæ ſignificantur, effectum ac immutabilitatem. Apoc.18.a.

[Amb.de Iſaac. 8. Aug.epi.29. & ſ. Ioan.tract.65. Gre.10.mor.23. & ſ.Cant. 8.] *[Immutabilitas. Prophetiæ. Charitas.]*

Fortis dicitur ſicut mors charitas, ſeu dilectio. Cant. 8. b. quia ducit Martyres ad mortem: Siue quia nemo eam vincit, ſicut nec mortem: ſiue quia in hac vita, vſque ad mortem eſt menſura charitatis, ſicut Dominus ait: Maiorem hac charitatem nemo habet, quàm vt animam ſuam ponat quis pro amicis ſuis. Siue potius, quia ſicut mors animam auellit à ſenſibus carnis, ſic charitas à concupiſcentiis carnalibus: & facit mori mundo, iuxta illud Apoſtoli Col.3.a. Mortui enim eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in Deo. Mentem enim, quam ſemel cœperit, à delectatione mundi penitus occidit: & tanto hanc valentius in autoritatem erigit, quanto & inſenſibilem cōtra terrores reddit, vel fortis eſt vt mors, quia Chriſtum adegit in mortem.

[Hie.ſ.Iob 39.] *[Virtus Gentiū.]*

Fortitudo Rhinocerotis. Iob 39. b. virtutes, & charitatem Gentilium ad fidem venientium deſignat.

[Hie.ſ.Iſ. 25. Ori.ſ.Nu.ho.14. Gre.14. mor.7. Hie.ſ.Ezec.26. Caſſia.lib.6.ca.13. Gre.4.mor.39.] *[Auxilium Dei. Virtutes. Iudæi. Anima rationalis.]*

Fortis ciuitas dicebatur Hieruſalem, quum protegebatur à Deo, & fortitudo eius erat auxilium Dei, & virtutes. Iſ.25.a.52.a. Et erant filij Iſrael fortiores Ægyptiis, propter auxilium Dei. Exo.1.b. Et dicebatur fortiter agere Iſrael, fortitudine videlicet animæ, virtutibus & auxilio Dei roboratæ. Nu.24.d. Et cùm Ruben dicitur fortitudo Iacob, deſignat Iudæos, qui ex eius genere fuerunt fortes. Gen.49.a. Iudit.5.b. Fortitudo etiam videtur poni pro populo Iſrael, qui fortis erat in Deo. Dan.8.c. Robur etiam hominis, eſt anima rationalis, quæ impugnantibus vitiis per rationem reſiſtit. Iob 18. c. Et Deus hic roborat paululum hominem, adiuuando liberum arbitrium. Iob 14. d. Et fortis robore Cis, deſignat fortes per virtutem Spiritusſancti. 1.Reg.9.a. Et fortis in mari Tyrus, eſt fortis in hoc ſeculo ad vincendos tentationum fluctus. Eze.26.d. Et fortis armatus, eſt ſpiritus munitus timore Dei. Luc.11.c. Et robur eſt fortitudo in virtutib. Iob 3.c.

[Ori.ſ.Nu. ho.19. Rica.de S.Vict. de 12.Patriar.64.] *[Fides. Timor.]*

Fortitudo Iacob dicitur Ruben. Geneſ. 49. a. deſignans fundamentum fidei nobis à Deo traditæ, in qua oſtenditur fortitudo Dei. Robuſtum etiam habitaculum Cinæi, dicitur fides Chriſti. Nu.24.d. Fortitudo etiam Iacob, eſt timor: quia per timorem Domini, cor aduerſus concupiſcentias roboratur.

[Lucifer.]

Primus etiam angelus Lucifer, qui cecidit, dicebatur fortitudo Dei, quia in eo ſplēdebat virtus Dei: qui tamen ſuperbiendo dicitur aſcendiſſe cubile Patris.

[Hie.ſ.Iſ.3.10.] *[Rationes fidelium. Senſus ſpiritualis.]*

Fortitudo populorum, dici poſſunt rationes fidelium contra infideles. Iſ.10.c. Et robur panis, & aquæ, eſt ſenſus ſpiritualis additus literæ. Iſ.3.a.

[Hie.ſ.Abdi.]

Inualeſcere dicuntur contra Eſau viri pacis eius. Abdi. c. quando diſcipuli hæreticorum reuincunt eos. Sic confortati dicuntur Philiſthiim abſque nouo auxilio aduerſus Hebræos, vt denotentur Chriſtiani, qui non egent noua præparatione aduerſus Iudæorum rationes: ſed facilè eas euacuant.

[Volentes, & neſciētes pugnare. Volentes, & ſciētes pugnare.]

Fortes, & non apti ad prælium, ſunt, qui volunt pugnare cum Diabolo, ſed neſciunt: qui ad ſeculi onera perferenda fortes ſunt, & ad ſeruitutem Dei fortitudinem ſuam transferre neſciunt. Fortes autem, & apti ad prælium ſunt, qui & ſciunt, & volunt pugnare, quique doctrina, & exemplo aliis proſunt. 2.Par.26.b.

[Rup.1.ſ. Iud.5.] *[Principes, & philoſophi. Doctores legis.]*

Fortitudo Gentium, quæ conſecratur Domino, dici poſſunt principes, aut philoſophi, & intellectu valentes, qui conuertuntur ad Dominum. Mich.4.d. Zach. 9.a. Et fortes in Iſrael, erant doctores, & prædicatores legis. Iud.5.a.

[Gre.1.mor. 17. Bed.ſ.Gen.49. Arn.ſ.Pſ.46.58. 135.] *[Affectus Gentilium. Tolerantia monachorum.]*

Fortitudo aſini, qua Iſachar dicitur aſinus fortis, deſignare poteſt affectus Gentilium potentes. Gen.49.c. In bonum verò, ſignificat tolerantiam monachorum in ſubſtinendis labotibus religionis per fortem obedientiam.

[Hil.ſ.Matt.Can. 12. Ori.ſ.1.Reg. ho.1. & ſ.Ioſ.ho.18.] *[Dæmones. Fortitudo dæmonum. Iudæi. Philoſophi. Hæretici.]*

Fortes dij terræ, dicuntur dęmones. Pſ.46.53. Et fortis, à quo ablata eſt præda, eſt diabolus. Iſ.8.b.13.c.19.a.49.g.53.d. Mat.12.c. Fortem autem fundauit eum Deus, vt corriperet. Hab.1.c. Et fortes abſolutè dicuntur ipſi dæmones, & philoſophi, & hæretici: item Iudæi, & principes ſacerdotum, & Herodes contra Chriſtum. Et hi aliquando dicuntur confortati contra

bonos, aliquando deficere.1.Reg.2.a.Pſa.55.58.134.135.Prou.21.c. Et fortiores inimici Iſrael, ſunt dæmones fortiores nobis.Iud.5.c.Et aquæ fluminis fortes, dicuntur dæmones. Iſa. 8.b. Et fortitudo Pharaonis,eſt fortitudo diaboli.Iſ.30.a.43.c.dicuntur etiam dæmones robuſta gens.Ier.5.d.15.d.Et robuſtus venator Nimroth,eſt diabolus.Geneſ. 10.b. Et robuſti Moab, dicuntur dæmones.Exo.15.b. Inualeſcens autem inimicus contra Hieruſalem, eſt diabolus dominans animæ peccatrici,eámque torquens.Thre.1.f.Abdi.c.Et fortiſſimi Gentium ſunt dæmones.Eze.30.c.31.d.32.c.38.a.Hoſ.10.d.Amos 2.c.d.Fortia etiam caſtra Dei,ſunt dæmones,& mali,quum eius voluntatem puniendo exequuntur.Ioel.2.c.3.d.Soph.1. d. Fortitudo etiam equi, ſignificare poteſt fortitudinem dæmonis,& etiam dignitates temporales, in quibus homines confidunt.Iob 6.d.39.c.Pſ.146.Fortiſſimi viri,qui nutabunt,erunt dæmones in iudicio:vel ſunt crura hominis in ſenectute.Eccleſiaſtæ 12.a.

Mali. Dignitates tẽporales. — *[illegible] ſ.Iud. ho.6.[illegible] ſ.Exo.ho.6. Gre.ſ.1.Reg.2. Hie.ſ.Eze.30.31.[illegible] ſ.Amos 2.& ſ.Iſ.8.30.49. Aug.1.ciu.Dei 4.& ſ.Pſ.[illegible] Geor.Ven.Cant.1 tom.8.cap.5. Hie.ſ.Ioel.2.& ſ.Iob.39. Aug.ſ.Pſ.146. Gre.7.mor.21.*

Fortis robore Cis,in malúm, ſignificare poteſt fortitudinem carnalem ſine affectu compaſſionis,& miſericordiæ.1.Reg.9.a.Sic dicuntur fortes ad miſcendam ebrietatem, qui prõpti ſunt ad implendas concupiſcentias.Iſ.5.e.

Fortitudo carnalis. — *Hier.ſ.Eccleſiaſtẽ.12. Gre.ſ.1.Reg.8.9.*

Fortitudo Damaſci,dicitur aurum à Magis oblatum Chriſto, quod eſt inſigne fortitudinis,& regiæ potentiæ.Iſ.18.a.Item doctrina ſapientiæ ſecularis.Iſ.31.d.Et fortia mundi,dicũtur ſapientes huius ſeculi.1. Cor. 1. d. Et fortitudo maris dicuntur potentes ad malum in ſeculo,qui etiam ſunt fortitudo nauium Carthaginis : quæ etiam ſignificare poſſunt defenſiones vitiorum Iſa. 23. a.Fortitudo quoque Gentium, dicuntur philoſophi.Iſa.60.a.Et robur fortium, dicuntur rationes philoſophorum,& hæreticorũ.Pro. 21.c. Item fortitudo Moab, & fortitudo fabri formantis idolum:& fortitudo Samariæ.Iſa. 16.b.44.b.Amos 3.c.Abdi.c. Nah.2.a.Agg.2.d.Zac.9.a.Iob 24.d.Et robur Chanaam,eſt proſperitas huius ſeculi.Iſ. 23. d. Robur Iudæorum erat regia eorum poteſtas,quod comederunt alieni, cum Romani abſtulerunt eorum regnum.Hoſ.7.b.

Aurum,& potentia regia. Sapiẽtia ſecularis. Sapientes huius ſeculi. Defenſiones vitiorum. Rationes philoſophorum,& hæreticorum. Proſperitas tẽporalis. Regnum Iudæorum. — *Tert.aduer.Iudæos Hie.ſ.Iſ.8.23.31. Gri.ſ.Ioſ.ho.18. Hie.ſ.Amos 3.& ſ.Nah.2. Gre.17.mor.2.& 34.mor.1. Rup.ſ.Hoſ.7.*

Fortis beſtia quarta in Danielis viſione.Dan.7.b.fortitudinem Romani Imperij deſignat. Et fortes equi, dici poſſunt Romani.Zach.6.a. vel ſunt in Eccleſia qui gratiam habent curationum,& virtutum.

Fortitudo Romanorum. Habentes dona gratis data. — *Hie.ſ.Dan.7.& ſ.Zac.6.*

Fortes dicuntur Iudæi,de ſua iuſtitia præſumentes:& etiam hæretici.Pſalm.58.Ezec.39.e. Amos 5.c.Et fortitudo Iudæorum,& hæreticorum dicitur ſuperbia,& doctrina erronea : & quadrigæ vitiorum.Iſ.1.g.5.d.31.a.Hoſ.10.d.Ioel.1.b.3.b.Soph.1.c.Et fortitudo, quam ſacrificant in agro, videtur ſignificare bona naturalia, quæ tribuunt idolis, aut aliàs illis abutuntur.Ier.17.a.Fortia quoque peccata dicuntur Iudæorum,quia non ex infirmitate, ſed ex obſtinata malitia erant.Amos 5.c.

Iudæi,& hæretici. Superbia. Doctrina erronea. Bona naturalia — *Aug.ſ.Pſ.58. Hie.ſ.Iſ.1. Rup.ſ.Hoſ.10.& ſ.Amos 5.*

Fortitudo viri,in qua non roboratur,eſt durities in infidelitate,quæ deficiet, & perdetur. 1.Reg.2.b.Eze.33.f.

Durities infidelitatis. — *Gre.ſ.1.Reg.2.*

Validus ventus,impetum grauis tentationis ſignificat.Mat.14.d.

Impetus tentationis. — *Ori.ſ.Mat.ca.14.*

Confortauit Deus Eliacim cingulo Sobna.Iſ. 22. f.quando virtutes in ſacerdotis cingulo figuratas,ſplendere fecit in Chriſto.

Chriſtus. — *Hie.ſ.Iſ.22.*

Fortitudo ſimplicis,dicitur via Domini:quia ſeruando mandata Dei, ſimplices fiunt fortes.Prou.10.d.

Obſeruãtia præceptorum. — *Bed.ſ.Pro.10.*

Confortare dicitur lumbos.Nah.2.a.qui mortificat corpus ſuum, & ſeruituti ſubiicit:ne quaſi rex,& magiſter aliis prædicans,ipſe reprobus inueniatur.Licet autem ἄσκησις plurimũ præſtet,& vitæ continentiæ ſuper mortificatione lumborum:tamen nihil eos ita mortificat, vt cognitio veritatis:vnde dicitur Eph.6.c.Accingite lumbos veſtros in veritate.

Mortificare corpus. — *Hie.ſ.Nah.2.*

Confortant manus diſſolutas Apoſtoli,& prædicatores,quũ deſides Gẽtes excitant ad bona opera,& roborant genua debilia,vt ambulare poſſint in via Domini.Iſ.35.b. Et confortãtur venientes ad fidem, qui prius erãt imbecilles.Iſ. 41.b.Ier.4.b.6.a.Zac.8.b.10.d.12.b.dicũtur autem confortari à Domino, à quo eius miniſtri habent virtutẽ alios confortandi.Eph. 6.b.Confortant autem boni paſtores illos,quos deficere vident in fide, ſpe,aut tribulationibus:vnde reprehenduntur paſtores,qui infirmos non confortant.Eze.34.a. Confortatus Iacob cùm infirmaretur,veniente Ioſeph.Gen.48.a.deſignat confortationem, quæ acquiritur per præſentiam Chriſti.

Excitare deſides. — *Hie.ſ.Iſ.35.41. Aug.de paſt.5.*

Confortatæ benedictiones Iacob ſuper benedictiones patrum eius dicuntur, quia factæ ſunt maiores,magiſque firmæ.Gen.49.d.vel quia vltra omne Sãctorum meritum, ſiue Prophetarum, ſiue Patriarcharum conualuit benedictio omnipotentis Patris in Filium, ita vt nullus ei Sanctorum equetur.

Firmitas benedictionum Dei. — *Bed.ſ.Gen.49.*

Confortare cor, eſt confirmare affectum in bonum, procedendo videlicet de virtute in virtutem.Pſ.26.

Confirmare affectum. — *Glo.ord.ſ.Pſ.26.*

Confortata dicitur ſcientia Dei patris reſpectu noſtri. Pſ.138. quia non poſſumus ad eam pertingere,cùm ſit infinita.

Exceſſus ſciẽtiæ Dei. — *Hil.ſ.Pſ.138.*

Confortat Dominus ſeras portarum Hieruſalem, quum auget in Eccleſia virtutes theologicas,& dat ſecuritatem. Pſ.147. Sic confortatus eſt principatus amicorum Dei aduerſus hoſtes fidei.Pſ.138.Et confortatus dicitur Ioannes Baptiſta, & quilibet Sanctus per virtutẽ Spirituſſancti.Luc.1.g.Roborati etiam ſunt filij Iſrael,hoc eſt,fideles in perſecutionibus per gratiam Spirituſſancti.Exod.2.a.Et robur, quo impleti ſunt infirmi, eſt virtus Spirituſſancti data Apoſtolis in Pentecoſte.1.Regum 2. a. Eſt etiam confirmatio angelorum, & virtus

Virtus Spirituſſancti. — *Arn.ſ.Pſ.147. Cri.ſ.Luc.ho.11. Gre.ſ.1.Reg.2.*

Aug.s.Ps.147. Rup.s.Hos.7.
data prædicatoribus.Eze.3.d.Confortat etiam seras portarum Hierusalem, cùm instituit viros eruditos,& prędicatores,qui defendant legem,& Prophetas aduersus hæreticos: vel cõfortauit portas cælestes,non admittentes malos.Corroborauit etiam Christus regnum Dauid,hoc est,Ecclesiam in iudicio,& iustitia.Is.9.b.Nah.1.b.Hos.7.d. *Confirmatio angelorum.*

Isyc.s.Leu.25.
Inualescere dicitur manus aduenæ,aut peregrini inter filios Israel, ad emendum aliquem eorum in seruum.Leu.25.f.cùm infidelis conuersus à Deo proficit in scientia, vt possit etiam alios iam fideles docere. *Proficiens Neophytus in scientia*

Hie.s.Eze.30.& s.Hos.7. Ori.s.Iud.ho.3.
Confortat Deus brachium regis Babylonis aduersus regem Ægypti, cùm malos castigat per peiores.Eze.30.g.Sic confortat aliquando Deus brachia hæreticorum.Hos.7.d. Et confortatus est Eglon contra filios Israel,quia fecerunt malum.Iudit. 3. b. designans diabolum, qui nihil potest in his, qui non dant ei locũ.Ideo Eph. 4. f. dicitur: Nolite locum dare maligno. *Castigat Deus malos per peiores.*

Gre.s.1.Reg.2. Hie.s.Eze.7.
Non roborabitur vir in fortitudine sua,cùm obstinati perdentur in iudicio.1.Reg.2.b.Est etiam non confidere fortem in virtute sua.Non confortatur etiam vir iniquitate sua,quia nõ ei prodesse potest iniquitas.Ezec.7.d. *Perditio obstinatorum.*

Hie.s.Ier.23.
Confortant Prophetæ Hierusalem manus pessimorum, cùm doctores Ecclesiæ laudant peccatorem in desideriis animæ suæ.Ier.23.c.Eze.13.d. *Laudare peccatorem in vitiis.*

Gre.12.mor.21.
Inualuisse dicuntur contra Deum verba arrogantium,&dicentium se non offendisse Deũ. Mal.3.c.Et inualescentes voces Iudæorum contra Christum.Luc. 23.a. c. Et roborari contra Deum dicitur iniquus, quum prosperari in mala sua actione permittitur: quatenus & peruersa faciat,& tamen fœliciter viuat,eius dilata punitione.Iob 15.c. *Prosperitas malorum.*

Fortuna.

Hie.s.Is.65.
Fortuna,Dea,quam ponebant Gentiles regentem humana, citra diuinam prouidentiam: cui etiam Iudæi idololatræ mensam seu altare ponebant: vnde reprehenduntur ab Isaia.Isa. 65.b.vt autem ipsa nihil est,ita non habet locum in allegoriis.

Forum, Platea.

FOrum,est locus publicus,à ferendo dictus,in quem conferuntur res venales. Et quia loca lata,& spaciosa in ciuitate,quæ plateæ dicuntur,sunt ad hoc apta, forum etiam platea dicitur.Ponitur etiam forum iudiciale,vbi iudicia exercentur.

Amb.de virgi.3. Gre.19.mor.13. Bed.s.Pro.1.
Plateæ aliquando dicunt publicationem doctrinæ,& mysteriorum:vt cùm dicitur Prou.1. c.Sapientia in plateis dat vocem suam,id est,Christus publicè prædicat.Et Prou.5. d. In plateis aquas tuas diuide.Et in platea paratur cathedra doctori Ecclesiæ. Iob 29. b. quia in magnæ autoritatis latitudine, sui magisterij exhibet libertatem, publica voce prædicans recta, quæ sentit.Et in plateis dicitur esse clamor,cum non occultè fit prædicatio, sed publicè, vel designatur publica castigatio, quam exercet Deus,qualis erit in die iudicii, in toto orbe. Isa. 24.b.2.Par.29.a.1.Esd.10.b.Nehem.8.a. *Publicatio doctrinæ.* *Publica Dei castigatio.*

Hie.s.Zac.8.
Plateæ aliquando designant latitudinem sacræ scripturæ: in his plateis habitant senes, & anus,& ludunt pueri,& puellæ intra Ecclesiam.Zac.8.a. designant etiam multitudinem virtutum:in quibus agit sapientia fiducialiter. *Sacra scriptura.* *Multitudo virtutum.*

Glo.int. s.Tob 13.
Plateæ Hierusalem,dicunt latitudinem supernæ fœlicitatis.Tob. 13. c.Iob 18.d.Apoc.21.f. 22.a.Et platea templi est latitudo,quæ aduenit seruantibus mandata Dei.Eze.41.b. *Latitudo celestis.*

Glo.int.s.Gen.19.
Platea Sodomorum,designat locum mundum à turpitudine, seu immundicia domorum: ideo angeli in platea manebant,non declinantes in domos.Gen.19.a. *Locus mundus à turpitudine.*

Hil.s.Mat.Cano. 11.
Forum,in quo ludebant pueri,est synagoga,in qua clamabant Prophetæ ad illum populũ rebellem.Mat.11.b. *Synagoga.*

Gre.s.Cant.3.
Plateæ ciuitatis, in quibus quærit sponsa ipsum sponsum, designare possunt seculares in Ecclesia,qui dum voluptates suas multas sequuntur, latas vias gradiuntur. Et tamen in ipsis aliquando inuenit sponsa, quod imitetur.Cant.3.a. *Seculares.*

Ori.s.Mat.ho.10. Hil.s.Mat.Cano. 20. Amb.de virg.3. Hie.s.Ier.9.& s. Is.15.42.59. Ori.s.Eze.ho.8. Gre.14.mor.11. Bed.s.Pro.7.
Forum,in quo stabant operarii ociosi, designare potest quicquid est extra Ecclesiam, & extra verbum veritatis,& hoc seculum tumultuosum.Mat.20.a. Et in hoc foro non inuenitur Christus,sed cùm in plateis quæritur,perditur pallium prudentiæ.Cant.3.a.5.b. Ier. 9. f. Forum etiam seu platea,est via lata,quæ ducit ad interitum.Eze.16.c.28.f.Thr.2.d. 4.b.Mat. 6.a.7.b.12.b.Luc.14.e.In hac platea non auditur Christus,sed in ipsa corruit veritas.Is. 15. a. 42.a.59.c.Tob. 2.a.designant etiam hæ plateæ terrenam gloriam: & in his plateis celebrare vult nomen suum Antichristus.Iob 18.d.Ps.54.143.Prou. 7.b.Ier.7.d.50.e.Amos 5.e.Nah.2. b.Et plateę Tyri, seu forum Tyri, designat libertatem mundanam, faciendi scilicet, quod quis voluerit,& vilitatem rerum mundanarum,& negotiationes hęreticorum,& mundanorum.Eze.7.e.16.c.26.b.27.c.28.f.Zac.9.a. *Mundus.* *Via lata.* *Terrena gloria.* *Libertas mundana.* *Vilitas rerum mundi.* *Negociatio hereticorum,& mundanorum.*

Gre.32.mor.23.
In plateis sunt,qui per fiduciam sanctitatis, postposito meliorum iudicio,seipsos sequuntur.Sed non sunt cogniti in plateis, quia de vita sua aliud ostenderunt, quando frangendo voluntates suas,in angusto se calle retinebant.Thr.4.c. *Amantes sui.*

Hie.s. Ecclesiastẽ. 11.
In platea plangunt,qui celebres exequias agunt.Ecclesiastę12.b. *Exequiæ celebres.*

Fossa, Fouea, vide Fodere.

Fouere, Fomentum, *Fomes.*

Fouere,

FOuere, est proprium calidum tenere, aut calefacere: vt volucres in cubando fouent oua: fouent etiam pullos nutriendo, & prouehendo. Et medici fouent vulnera, leniendo dolorem. Fomes autem dicitur id, quo aliquid fouetur, aut nutritur: & quo ad aliquid agendũ quis incitatur, vt ligna sunt fomes ignis: & concupiscentia in homine est fomes peccati.

Sapiẽtia fouens senes. Fouens Abisag Dauid. 3. Reg. 1. a. designat sapientiam fouentem senes, eorúmque animos vegetantem, cùm eos vires, & calor corporis destituant. *Hie. ad Nepotian.*

Spes misericordiæ. Fouere oleo vulnus, est spe misericordiæ ad pœnitentiam peccatores prouocare. Isa. 1. b. Triplici autem oleo fouetur peccator: nempe oleo promissionis veniæ, promissionis gratiæ, & promissionis gloriæ. *Hie. s. Is. 1. Rica. de S. Vict. de statu inter. hominis. 48.*

Institutio recentium in fide. Fouens nutrix filios, est prædicator instruens recenter conuersos. 1. Thess. 2. b. Et fouet carnem suam, hoc est, proximos: vt Christus fouet ecclesiam. Ephes. 5. d. Et fouent se mutuò, qui charitatis opera mutuò exercent. Eccl. 4. c.

Crescens auaritia. Fouet hericius catulos in vmbra Iudææ, cùm inter Iudæos crescit auaritia. Isa. 34. d. Et quũ excusationibus fouent mala opera. *Glo. ord. s. Isa. 34.*

Retinẽs diabolus deceptos. Fouet perdix quæ non peperit, cùm diabolus aut hæreticus retinet deceptos in erroribus: aut auarus diuitias. Ierem. 17. b. *Hie. s. Iere. 17.*

Defendere errores. *Allici sermonib.* Fouent oua aspidum, qui defendunt errores. Isa. 59. a. Item, qui libenter suscipiunt in se, ac nutriunt maligni spiritus consilia. *Hie. s. Isa. 59. Gre. 15. mor. 8.*

Fouetur ab aliena, qui suauitate sermonis delectatus inducitur in errores. Prou. 5. d. *Lyra. s. Prou. 5.*

Fomes inuidiæ, erant somnia Ioseph fratribus suis. Gen. 37. b. quia excellentia alicuius, inuidiæ, materiam malis ministrat: sicut excellentia, & doctrina Christi, fomes erat inuidiæ Iudæorum. *Glo. ord. s. Gen. 37.*

Fomes ignis altaris, erant adipes, & holocausta. Num. 28. c. designant ea, quibus charitas fouetur.

Frænum, Habenæ, Lorum, Camus, Infrænare, Refrænare.

FRænum, est quo equus coercetur, aut etiam aliud iumentum: dictum est à frangendo, quòd equorum ora frangat. Camus autem, est vinculum ex fune, quo iumenta retinentur. Habenæ autem, & lorum sunt corrigiæ ex corio, quibus frænum tenetur.

Cessans prædicatio. Frænum ponit Deus in os Iob, hoc est, prædicatorum Ecclesiæ, quum facit eos apud dura corda à prædicatione cessare. Iob 30. b. Et frænum rectum facit quis ori suo, cùm omnia verba ponderat, ne vnquam reticenda effutiat. Eccl. 28. d. Iacob. 1. d. 3. a.

Verba diuinæ legis. Frenum, seu habenæ, sunt verba diuinæ legis, quibus Deus reprimit malos. Ps. 31. Et retinet te, ne intuitu facinorum tuorum nimiam incurras tristitiam: atque instar effrænis equi desperatus, in præceps ruas. Infrenat etiam Deus hominem laude sua, vel quia laudãdo Deum homo cohibetur à malo: vel quia feruore Spiritussancti actus, ad laudes Dei compellitur. Isaiæ 48. b. *Gre. 20. mor. 19. Amb. s. Luc. 1. & s. Ephe. 6. Gre. s. Ps. 31. Ber. s. Cant. ser. 11.*

Sacra doctrina. Prædicatio. Et frænum equi sanctum, est sacra doctrina, quæ equos insanientes libidine, & mulos steriles atque lasciuos à vitiis refrænat. Zach. 14. d. Isaiæ 14. d. Item prædicatio, qua populum gentilem de via lata & spatiosa seculi huius fecit Deus ad se appropinquare. *Hie. s. Zach. 14. & s. Ps. 31.*

Contritio. Camus, quo Deus constringit maxillas malorum, designare potest contritionem cordis, qua multos & Iudæorum, & infidelium conuertit Deus. Psal. 31. *Hie. s. Ps. 31.*

Disciplina. Charitas. Lorum, quo Deus alligat Rhinocerota, sunt præcepta disciplinæ ecclesiæ. Iob 39. b. Et lora pendẽtia sub leonibus & bobus. 3. Reg. 7. e. sunt retinacula disciplinæ in prædicatoribus, cùm timent iudicium sui autoris. Potest etiam lorum significare charitatem, cuius vis est reprimere à malo, & incitare ad bonum. *Hie. s. Iob 30. Gre. 31. mo. 3. & s. Ezech. ho. 21.*

Rectores. Fræna equorum designare possunt rectores populorum. Apocal. 14. d. Item habenæ igneæ. Nahum 2. a. *Aug. s. Apo. ho. 11. Rup. s. Nahum 2.*

Debitum. Pœnæ, & dolores. Frænum aliquando dicitur, quod premit & grauat, & ad aliquid constringit: vt frænum tributi, quod abstulit Dauid, quo Philisthæi filios Israel premebãt. 2. Reg. 8. a. Sic orat Dauid, vt Deus malorum maxillas in camo & fræno constringat: vbi designari possunt pœnæ & dolores, quibus homo à malè agendo reprimitur. Psalm. 31. Sap. 5. d. Zacha. 14. d. Frænum etiam sunt ea, quæ necessaria sunt ad vitam: & super frænum sunt, quæ superabundant. *Gre. s. Ps. 31. Rup. s. Zach. 14.*

Repressio diaboli, & hæreticorũ. Silentium. Frænum in labiis regis Assyriorum, est repressio diaboli, ne alios ad blasphemias inducat. Isa. 37. f. Ezech. 29. a. 38. a. Apoc. 14. d. Ponit etiam Deus frænum in labiis diaboli, vel hæresiarchæ, quum per ecclesiasticos viros, qui in scripturis sanctis eruditi sunt, imponit eis silentium. *Hie. s. Ezec. 29. 38.*

Diabolus & hæresiarchæ. Frænum erroris, dicitur diabolus, & hæresiarchæ, qui homines in erroribus detinent. Isaiæ 30. f. 39. f. Nahum 2. a. Potest etiam designare concupiscentiam. *Glo. int. s. Is. 30.*

Litera legis. Fræna aurea equorum, in quibus apparuerunt viri in fauorem Iudæorum. 2. Machab. 10. f. literam legis cum sensu mystico designare possunt. *Glo. ord. s. 2. Mac. 10.*

Refrænans cauda. Isaiæ 19. c. ponitur pro lasciuiente, hoc est, pro iuuene, vel pro iudice reprimente. *Glo. & Lyr. s. Isa. 19.*

Fragilis, vide Frangere.
Fragrare, vide Odor.
Fragor, quære Tonitruum.

Framea, vide Gladius.

Frangere, Confringere, Effringere, Fragmentum, Fragilis.

FRangere & confringere, est, quod integrum erat, vi quadam rumpere, aut etiam contere-re: vt frangere baculum, aut vas, aut brachium, &c. Et refertur ad incorporea, vt frangere animum, frangere audaciam, frangere consilia. Et fracti mores dicuntur dissoluti, & parùm honesti. Est etiam frangere distribuere: vt fractio panis. Matt. 14. b. 15. d.

Hie. s. Isa. 10. Beda s. Exod. 12. Hie. et Aug. s. Ps. 41. — *Affligere.*

Fregit Deus lagunculam in terrore, cùm corpus Christi grauiter affligi permisit in passione. Isa. 10. g. Non frangebatur autem os agni. Exod. 12. g. vt designaretur non fuisse frangenda crura Christi. Ioan. 19. g. Ille etiam confringit os agni, qui minuit diuinitatem Christi. Confringuntur etiam ossa Christi, vel ecclesiæ. Psalm. 41. cùm qui videntur fortiores in ecclesia, scandalizantur & cedunt tentationi. Confringunt etiam principes ossa populi Dei, cùm eorũ virtutes, & quicquid virile & forte in eis est, destruunt. Mich. 3. b.

Ori. s. Leui. ho. 16. Arn. s. Ps. 74. Gre. 33. mor. 29. Aug. s. Ps. 2. 74. Hil. s. Ps. 2. Isych. s. Leu. 1. 11. Rica. de S. Vict. de securi. conscientia. — *Liberans Deus à peccatis.*

Confringit Deus catenas, cùm liberat à peccatis. Leuit. 26. b. Et confringit cornua peccatorum, cùm tollit vitia, & sublimitatem. Et confringuntur cornua, arcus, scutum, gladius, & bellum, dum mentes Deo resistentium, supposito iugo humilitatis edomantur. Psalm. 75. Et confringit aliquos tanquam vas figuli, cùm dat eis contritionem, conterit in eis terrenas cupiditates: & veteris hominis lutulenta negotia, & quicquid de peccato cõtractum, atque insolitum est. Psal. 2. Frangere quoque vas fictile, super quod immundum ceciderit, est affligere corpus post peccatum per laborem pœnitentiæ. Leuit. 11. e. Et confringere ascellas auium, est conterere & affligere carnem, & domare membra eius, qui Deo sacrificium esse cupit. Leuit. 1. d. Et confregit Deus vectes ferreos, cùm audacem rebellionem interna aspiratione, cordis compunctione conterit. Psal. 106.

Cassia. lib. 5. cap. 2. Ori. s. Gen. ho. 2. & s. Leuit. ho. 2. 4. & s. Matt. cap. 14. Hie. s. Isa. 58. & s. Matth. 14. & s. Marc. 8. Aug. 1. doctr. Christian. 1. & 83. q. 61. & s. Ioan. trac. 24. Hie. s. Ezec. 11. Isyc. s. Leuit. 26. Hie. s. Hos. 10. — *Tollens Deus ignorantiam. Doctrina spiritualis. Exponere. Auferri intelligentiam. Consolari.*

Confringit Deus portas æreas, cùm tollit ignorantiam. Isa. 45. a.

Fractum far, dicitur doctrina spiritualis, educta à cortice literæ. Leuit. 1. d. Et fractio panis, est explicatio sacræ scripturæ: & vt panes nisi frangantur, non possunt nutrire, nec ad multos peruenire: Ita sacra scriptura, nisi frangatur, & explicetur, non potest ad omnes peruenire. Ioan. 6. b. Fragmenta panis, quæ superauerunt turbis, sunt sublimior doctrina, & sacratiora quædam, quæ non assequuntur, nisi perfectiores: Ideo fuerunt duodecim cophini, secundùm numerum Apostolorum. Multiplicãtur autem panes fracti, vt doctrina communicata. Matt. 14. b. 26. c. Mar. 6. f. 8. e. 14. c. Luc. 9. b. 22. b. 24. e. Isa. 58. b. Thre. 4. a. Act. 2. g. 20. b. Cõfringere spicas, est separare paleam literæ à spiritu. Leui. 2. d. Quandiu autem lex manebat integra, nõ alebat turbas. Ideo frangenda fuit per Christum interpretantem ipsam legem. Fragmentum etiam panis, dici potest autoritas sacræ scripturæ truncata, vt afferri solet ab hæreticis. Ezech. 13. d. Aliter autem dicitur Deus fregisse baculum panis Iudæorum. Leu. 26. d. nempe cùm abstulit ab eis intelligentiam scripturarum, frangit quoque panem lugenti, qui eum cõsolatur. Iere. 16. b. Confringit etiam sibi sulcos Iacob. Hose. 10. d. quando vir Ecclesiasticus glebas historiæ, & literæ duritiam confringit in partes: & spiritaliter diuidit: vt possit fruges reddere spiritales.

Amb. 3. de Spiritu s. 2. & de Noe. 13. Aug. q. in Exo. 116. Ori. s. Rom. 3. Gre. Nyss. de vita Mosis. Ber. s. Can. ser. 56. — *Cessatio veteris legis. Lapsus à statu innocentiæ.*

Confractæ priores tabulæ legis, designant amissionem gratiæ, vel veteris legis cessationem, & quia confractæ sunt, & non deletæ, designant Iudæos à propheticis operibus excidisse. Sunt autem fractæ priores tabulæ, vt fierent posteriores, quia cessauit lex vetus adueniente noua. Exod. 32. d. 34. a. designat etiam cõfractio tabularum, lapsum hominis à statu innocentiæ. In hac confractione stetit Moses ad placandum Deum, designans passionem Christi, qui se obiecit iræ Dei pro nobis. Ps. 105. Confringit etiam tabulas legis, qui non iudicat secundũ rigorem legis.

Hie. s. Isa. 46. Arn. s. Ps. 106. Ori. s. Ps. 36. ho. 3. & s. Ierem. ho. 3. Eus. & Arn. s. Ps. 28. Arn. & Hil. s. Ps. 67. Arn. s. Ps. 73. Hier. s. Eze. 30. Aug. s. Ps. 57. — *Reprimere.*

Confringit Deus vectes ferreos, cùm tollit omnia fidei impedimenta. Isa. 45. a. Et confractus Bel designat idololatriæ subuersionem. Isa. 46. a. Exod 23. c. 34. b. Et confringens grando ligna regionis Ægypti, est prædicatio Christi tollẽs quicquid pulchrum videbatur in erroribus gentilitatis. Exod. 9. f. Ita confregit arma, hoc est, errorum munimenta. Ps. 45. Sap. 14. b. 15. c. Et confregit reges nempe hæresiarchas. Psal. 109. Confringit etiam Deus vectes ferreos, cùm Christus vincit dæmones. Psal. 106. Et confringitur arcus peccatorum, cùm Dominus ab eorum insidiis liberat iustum. Psal. 36. Et cõfractus est malleus vniuersæ terræ, cùm victus est diabolus à Christo. Ierem. 50. d. confringit etiam vox Domini cedros Libani, cùm per prædicatores confutat sensus extollentes se aduersus scientiam Dei. Psal. 28. Sic confringit arbusta cedri. Ezech. 31. d. Et confringit Deus molas leonum, & cornua peccatorum, cùm tollit virtutem dæmonum. Psal. 57. 74. Confringit etiam capita inimicorum suorum, cùm conterit dæmones. Psal. 67. Et confregit capita draconum in aquis, cùm tollit imperium dæmonum in baptismo. Psa. 73. Et confringit brachia regis Ægypti, aut Babylonis. Ezech. 30. f. cùm aduersarij nos persequuntur, sed opprimere nequeunt.

Isyc. s. Leuit. 26. — *Destructio Iudæa.*

Confregit Deus cornu Israel, cùm Iudæorum potentiam destruxit: & cùm defensionem omnem animæ peccatricis tollit. Thren. 2. a. Et confregit simulachra eorum, cùm eorum confudit principes & doctores. Leuit. 26. e

Hil. s. Mat. can. 12 — *Seruãs Christus peccatores.*

Non confregit Christus arundinem quassatam: quia non destruxit peccatores, vel gentiles: sed ad fidem reduxit. Isa. 42. a. Matth. 12. d.

Glo. int. s. Thr. 3. — *Conterens Deus sensus internos.*

Confringit Deus dentes, cùm internos sensus carnalibus vacantes afflictione conterit, vt

reducantur

reducantur ad spiritualia. Thre.3.b. Quod & de prædicatoribus dici potest.

Pacificare. Frangit iram Dei responsio mollis, cùm verba pœnitentis veniam à Deo impetrant. Prou. 15.a. vbi frangere, est pacificare.

Potẽtes cõuersi. Conterentes infideles Confringit Rhinoceros glebas post Deum. Iob 39.b. cùm ingressus Deus mentem cuiuslibet elatæ potestatis, non solùm eam sibi subditam reddit, sed etiam ad conterendos fidei hostes eam exercet: vt potentes huius seculi diuinæ formidinis loris ligati, non solùm in Deo credentes permaneant: sed etiam pro eo alieni cordis duritiam zelantes frangant. Item cum ecclesia ad prauorum subditorum frangendam duritiem, quia propria virtute non sufficit, terreni principis opitulationem quærit: vt ipse superiacentes glebas conterat, quas Ecclesiarũ humilitas quasi planicies vallium portat. Designatur etiam Paulus, qui reuincebat & confundebat Iudæos, qui legem seruari debere contendebant cum Euangelio. *Gre.31. mor.c. 14.* *Disponere cor.* Confringit Iacob sulcos, cùm fideles ex gentibus disponunt terram cordis sui, vt in eis fructificet verbum Dei. Hose.10.d. *Rup.s.Hose.10.*

Prædicatores. Verecundia. Fragmen mali punici. Cant.4.b. designat prædicatores, qui dum se in diuino seruitio cæteris fortius affligunt, dum omnia mundana contemnunt, dum voluntates suas abnegant & vitia sua mortificant: dum seipsos humiliant, & cæteros extollunt: & dum per exempla cæteros nutriunt, quasi fracti, & aperti se cibos offerunt. *Gre.s.Cant.4.* Designat etiam in Virgine Maria verecundiam ob ruborem. *Rup.s.Cant.3.*

Mors. Confringi rotam super cisternam, est hominem mori. Eccl.12.c. *Hie.s.Eccl.12*

Frænari affectus Confringit mare fluctus suos in terminis, quos posuit illis Deus. Iob 38.b. quum impetus affectuum, & cogitationum non perueniunt ad transgressionem præceptorum. Fracta etiam vnda relinquitur: quia victa nequitia, per cogitationem sui cordis accusatur: & quasi ipsam vim, quam intulerat, recipit: quia de prauitate, quam gesserat, reatus sui stimulos sentit. *Hie.s.Iob 38. Greg.28.mor.16.*

Frangi carnale desiderium. Fractum alabastrum, designare potest carnale desiderium: quod frangitur ad caput, ex quo totum corpus compactum est, cùm alliditur ad petram, Christum. Marc.14.a. *Hie.s.Marc.14.*

Corpora Martyrum. Fractæ lagenæ militum Gedeonis, designant corpora Martyrum cõtrita à persecutoribus. Iudi.7.f. *Aug. q.in Iud. 49.*

Humiliari. Confringere ascellas auium, est virtutem in infirmitate deprimere, nec de virtutibus gloriari. Leui.1.d. *Gre.30.mor.33. Rup. 1.s.Leu.7.*

Non bene operari. Fracto pede, vel manu, est qui viam Dei pergere omnimodo non valet: atque à bonis actibus funditus exors vacat, quatenus hæc non vt claudus saltem cum infirmitate teneat, sed ab his omnimodo alienus existat. Fractus est etiã pes in superbo: fracta verò manus in auaro. Leuit.21.d.22.c. *Gre. 1.past.11. Isyc.s.Leu.21.22.*

Inducentes dæmones in peccatum. Effringunt dæmones, aut mali bonorum fores, cùm per vim tẽtationum eos in peccatum inducunt, quas tamen fores Sodomitæ non fregerunt in domo Lot, sed propè. Genes.19.c. Et effringit fur domum, cùm hæreticus, vel diabolus corrumpit animã, & mẽbra ecclesiæ. Exod. 22.a. dicuntur etiam confringere pauperes. Amos 4.a. Et confracti sunt decepti ab hæreticis, & qui propter peccata nequeunt bene operari: & timidi, qui deficiunt in tentationibus. Isa. 58.a.b.61.a. Luc 4.c. Ezech.34.a. *Ori.s.Matt.ho.31. Hie.s.Isa. 22. 58. & s.Amos 4. Ori.s.Luc.ho.32. Aug.de past.5. Cyril.7.s.Ioan.5. Hie.s.Eze.23.24.* *Decidere à fide.* Et frangi paxillum, est cadere aliquos à fide Christi. Isa.22.g. *Ori.s.Cant.ho.2.* Et fractæ mammæ dicuntur, cùm anima est multis vitiis, & idolorũ cultu polluta. Ezec.23.a.

Tolli errores. Confringuntur simulachra, cùm quæ hæretici suo finxerunt animo, tolluntur. Ezech. 6.a. Et fractus iudicio Ephraim, designat hæreticos errantes. Hose. 5.c. fragmenta etiam lagenæ, dici possunt dogmata hæreticorum. Isa.30.d. *Hie.s.Eze.6. & s. Hose.5.*

Abscissi à Christo. Fracti rami, dicuntur abscissi à Christo per incredulitatem. Rom.11.c. *Hie.s.Ier.2.5.*

Sequi idola, & errores. Confregit iugum Dei Hierusalem, cùm relicto fodere Dei, sequuta est idola, & cùm anima syncera fide relicta, se Philosophorum & hæreticorum prosternit erroribus. Ieremiæ 2.d. Et confregerunt optimates iugum legis graue, non eam seruantes: & principes ecclesiæ iugum Christi. Ierem.5.b.

Amissio regni Iudæorum. Fracta ceruice moriens Eli, designat amissam regni Iudæorum potentiam, ob perfidiam principum Iudęorum. 1.Reg.4.d. Fractura autem Hierusalem insanabilis, est vltima eius destructio. Ierem.30.b. *Gre.s.1.Reg.4.*

Dissolui insidiæ. Confringitur arcus prauorum, cùm eorum insidiæ frustrantur. Psalm.36. Et confringetur brachium excelsum, cùm Antichristus perdetur. Iob 38.b. *Aug.s.Ps.36. Gre.29.mor.2.*

Punire. Confringere vas fictile, est perdere peccatores, ac punire. Leut.6.d. 15.b. Et confringi terram est puniri peccatores. Isã.24.d. Confringens quoque turba, est disperdens tribulatio, aut punitio. Isa.28.a. Sic confringet Deus tãquam vas figuli peccatores, in morte, aut in iudicio. Psal.2. Et fragmenta calicis, dicuntur extrema supplicia. Ezech.23. *Hie.s.Isa. 28. & s.Ezech.23. Hila.s.Ps.2. Isych.s.Leui.6.*

Frater, Germanus, Soror.

FRatres, & sorores, sunt eodem patre ac matre geniti: vel etiam eodem patre solùm, aut eadem matre: & quoniam multam important coniunctionem, iis aptantur, quæ coniunguntur vel amore, vel similitudine vel origine: vt amici, cognati, seu cõsanguinei, & consobrini, ac socij. *Proximus.*

Fratres sunt omnes, quos rationalis naturę quidam vterus effudit, & eiusdem matris generatio copulauit: eadem enim natura omnium mater est hominum: & ideo fratres sumus omnes, vna atque eadem matre generati, cognationísque eodem iure deuincti. Ideoque & *Amb.de Noe.26.*

Hie. ſ. Zach. 7.

Dominus fratrem appellauit & eum, à quo ſanguis fratris exquiritur, ſignificans magis ab his periculum pertimeſcendum, qui fraterno ſibi iure ſociantur. Gen. 9. a. Sic generaliter fratres ſunt proximi. Eze. 38. g. Zach. 7. c.

Aug. ſ. Pſ. 137. Aug. 1. ſer. domini in mont. Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 3. Hie. ſ. Hoſ. 12. & ſ. Zac. 7. — *Fidelis.*

Fratres dicuntur peculiarius omnes filij Chriſti & eccleſiæ Pſal. 121. 132. Et frater abſolutè dicitur quilibet fidelis. 1. Cor. 6. b. 7. b. Mat. 22. a. Et frater, de cuius manu requiritur ſanguis, eſt fidelis ſcandalizans alium fidelem. Gen. 9. a. Ier. 21. f. Hoſ. 12. a. Zac. 7. c.

Ori. ſ. Gen. ho. 6. Amb. 2. de Abr. 4. Aug. 32. cont. Fauſ. 10. Bed ſ. Gen. 20. Gre. 1. paſt. 5. Rup. ſ. Cant. 7. — *Chriſtus. Eccleſia. Prædicator.*

Frater Saræ dictus Abraham Geneſ. 12. c. 20. a. deſignat Chriſtum, qui appellat Eccleſiam ſororem ſuam: quæ eſt ſoror manifeſta: vxor verò occulta: quia occultum eſt, quomodo anima verbo Dei copuletur. Et ipſa ſoror Abrahæ, dici poteſt ſapientia, quæ aliis communicatur, vt Sara. Poteſt etiam deſignare bona eccleſiæ. Ipſe quoque Chriſtus eſt frater defunctus ſine liberis, qui electorum ſuorum adhuc numerum non impleuit: cuius ſemen ſuſcitat prædicator, qui aliquos conuertit ad fidem. Frater autem nolens accipere eius vxorem, eſt, qui non vult animarum curam ſuſcipere. Deu. 25. b. Ipſum autem appellat fratrem ſponſa. Cant. 8. a. quia eſt in eadem natura.

Philo. quòd deterior potiori inſidietur. Hie. ſ. Pſ. 48. Iſyc. ſ. Leu. 10. Baſi. ſ. Pſ. 48. Ori. ſ. Mat. ho 22. — *Chriſtus. Lex. Sermo. Lex, & euangelium.*

Frater Moſis Aaron, deſignat Chriſtum fratrem legis. Exod. 4. d. 28. a. Et vt Aaron erat interpres Moſis, deſignat ſermonem interpretantem mẽtem: cuius dicitur frater propter propinquitatem cum mente. Et frater non redimẽs eſt Moſes, hoc eſt, lex: quia lex non potuit redimere, ſed homo, hoc eſt, Chriſtus. Pſ. 48. Fratres quoque ſunt lex & Euangelium, de quibus dicitur. Pro. 18. c. Frater fratrem adiuuans, quaſi ciuitas firma. Et fratres ſimul habitantes, ſunt ſermo legis, & ſermo euangelicus: quos vna peperit mater ſapientia. Deu. 25. b.

Aug. epiſ. 120. & ſ. Pſ. 4. Ori. ſ. Gen. ho. 17. & ſ. Leuit. ho. 12. & ſ. Eze. ho. 9. Amb. de bene Patriar. 4. Hie. ſ. Gal. 1. & ſ. Mic. 5. & ſ. Iob 42. Ber. ſer. in feſto Petri, & Pauli 3. Iſyc. ſ. Leu. 21. Bed. ſ. Gen. 34. Rup. ſ. Hoſ. 10. — *Apoſtoli & prædicatores. Sancti. Angeli. Antiqui patres. Fideles. Diſcipuli.*

Fratres Ioſeph ſimul paſcentes, ſunt Apoſtoli: & prędicatores fratres Chriſti: & etiam omnes Sancti. Fratrem enim Chriſti facit virtus. Geneſ. 37. c. 42. b. 47. a. 49. d. Matth. 12. d. 28. c. Marc. 3. d. Luc. 8. c. Ioan. 20. d. Pſ. 21. 51. 68. Fratres etiam Iudæ, ſunt Apoſtoli fratres Chriſti: vel etiam angeli laudantes Chriſtum. Gen. 49. b. Et fratres ſacerdotis magni, ſunt Apoſtoli, & patres antiqui, fratres Chriſti. Leu. 21. b. Eoſdẽ deſignant fratres filiorum Ioſeph. Gen. 48. b. Gala. 1. d. Mich. 5. a. Et fratres & ſorores Iob, ſunt omnes fideles fratres Chriſti. Iob 42. c. Apoſtoli etiam & prædicatores ſunt, qui ſuſcitant ſemen fratris prædicando, & conuertendo. Deu. 25. b. Et fratres Dinæ, duo ſunt prædicatores impugnantes eos, qui animas in peccatum inducunt. Geneſ. 34. d. Ipſi quoque diſcipuli fratres dicuntur prædicatorum, vt Paulus páſſim diſcipulos appellat fratres: fratres Gedeonis, ſunt Apoſtoli fratres Chriſti. Iud 8. d.

Miniſtri eccleſiæ. Hæretici.

Fratres ſacerdotum Leuitæ, deſignant miniſtros Eccleſiæ, coniunctos ſacerdotibus in eodem miniſterio. Leu 10. a. fratres quoque ſacerdotum Nadab, & Abihu, ſunt hęretici, de quibus dicitur. 1. Io. 2. c. De nobis exierunt, ſed non erant ex nobis.

Iuſti.

Fratres angelorum, quorum accuſator eſt diabolus, ſunt viri iuſti. Apoc. 12. c.

Aug. ſ. Apo. ho. 9. Hie. ſ. Mal. 1. — *Virtus & vitia.*

Fratres ſunt Iacob, & Eſau, hoc eſt, virtus & vitia: quæ ex eodem patre, corde videlicet, aut libero arbitrio generantur. Mal. 1. a.

Hie. ad Damaſũ. q. 3. & ſ. Amos 1. Aug. 16. ciu. Dei. 17. Tert. aduerſus Iudæ. & de carne Chriſti. Aug q in Iud. 49. Hil. ſ. Ma. can. 12. 18. & ſ. Pſ. 68. Hie. ſ. Ier. 12. & ſ. Mal. 2. & ſ. Mat. 12. Chry ſ. Gen. ho. 61. Gre. 14. mor. 21. & 35. mor. 9. Cyr. 4. ſ. Ioan. 35. Aug. ſer. 197. — *Chriſtiani. Iudæi. Iudas. Scribæ & Phariſæi.*

Fratres Iſmael, è regione quorum dicitur figere tabernacula, ſunt Chriſtiani, quibus aduerſantur Iudæi. Gen. 16. d. Iſ. 66. f. Et fratres Iacob, quorum ipſe fit dominus, ſunt Iudæi, vel hæretici, quorum fit dominus populus Chriſtianus. Gen. 27. d. 32. a. Amos 1. c. Abdi. c. fratres etiam Ioſeph dicuntur Iudæi, & phariſæi inuidentes Chriſto, & ipſe Iudas vendens Chriſtũ, ſicut fratres vendiderunt Ioſeph. Gen. 37. c. 42. b. 45. a. Fratres etiam Moſis, ſunt Iudæi fratres Chriſti. Exod. 2. b. Pſa. 68 Fratres etiam Iephte, qui ipſum eiecerunt, ſunt Iudæi, & Scribæ & Phariſæi, qui eiecerunt Chriſtum. Iud. 11. a. Et fratres Iob, ſunt Iudæi fratres Chriſti. Iob 19. b. 42. c. Et fratres, qui pugnauerunt aduerſus Chriſtum, ſunt Iudæi. Cantic. 1. b. Iere. 12. b. Et ipſe Chriſtus eſt frater Iudæorum, quem ipſi deſpexerunt. Mal. 2. c. de manu horum fratrum requirit ſanguinem Chriſti Deus. Gen. 9. a. Et fratres Chriſti foris ſtantes, ſunt Iudæi non ingredientes Eccleſiam, nec credentes in eum. Mat. 23. d. Ioan. 7. a. Et frater peccans dicitur populus Iudaicus. Mat. 18. b. fratres etiam Dauid, quos ipſe quærebat. 1. Reg. 17. c. ſunt Iudæi, ad quos miſſus eſt Chriſtus: & peculiariter frater maior, qui reprehendebat Dauid, quòd relictis ouibus veniſſet ad eos.

Bed. ſ. Gen. 34. — *Sacerdotes & Scribæ.*

Fratres Simeon, & Leui, deſignare poſſunt ſacerdotes, Scribas & Phariſæos coniurantes in necem Chriſti: vnde dicuntur vaſa iniquitatis pugnantia. Gen. 34. d. 49. b. ſignificant etiam eos, qui in malo concurrunt.

Amb. ſ. Luc. 15. — *Duo populi.*

Fratres Cain & Abel, deſignare poſſunt duos populos eodem ortos principio, quorum alter eſt bonus, alter verò malus. Gen. 4. a. Et fratres Abraham & Lot, deſignant Chriſtianos & Iudæos. Gen. 13. b. Et frater Abrahæ, dicitur gentilis populus veniens ad fidem. Et frater ſenior inuidus, eſt populus Iudaicus: iunior verò, populus gentilis. Luc. 15. f.

Amb. de Abr. 6. — *Ratio. Anima & caro.*

Frater Abrahæ eſt Lot, deſignans rationem, vel intellectum fratrem fidei: per quam liberatur ab errore. Gen. 13. b. 14. b. ſunt etiam fratres anima, & caro, concurrentes ad vnius hominis conſtitutionem.

Phi. de profugis. — *Carnales. Claritas vitæ. Diſcipuli Chriſti.*

Frater Rebeccæ Laban, deſignat carnales coniunctos ſpiritualibus: vel claritatem vitæ cõiunctam patientiæ. Geneſ. 24. d. Eadem autem Rebecca dicta eſt ſoror Iſaac, deſignans diſcipulos Chriſti abſconditos, coniugalem coniunctionem non oſtendentes. Gen. 26. b.

Fauentes mũdo.

Fratres Laban, dici poſſunt fauentes mundo, ſeu amatores mundi. Gen. 31. e.

Glo. ord. ſ. Gen. 31. Gre. 20. mor. 29. — *Boni.*

Frater draconum dictus Iob, deſignat bonos in eccleſia, qui cum malitioſis & peruerſis bene ſe habent in hoc mundo. Iob 30. d.

Fratres

Non bene operãtes. Fratres septem, qui habuerunt vnam vxorem, è qua non susceperunt liberos, sunt viri in septem ætatibus mundi, qui mortui sunt sine bonis operibus. Mat. 22. c. *Aug. 1. q. in euã. 32.*

Humilitas. Frater minimus inter filios Iacob, qui erat Beniamin, designare potest humilitatem, sine qua non debent apparere coram Ioseph, hoc est, coram Christo. Genes. 42. c. 43. a. *Paulus Apostolus.* Designat etiam Paulum de tribu Beniamin, qui dicebat se minimum Apostolorum. *Amb. de Ioseph. 10*

Peccator corripiendus. Frater occidendus, designare potest proximum peccatorem corripiendum, vt moriatur vitiis per emendationem. Exod. 32. f. *Corpus propriũ.* vel designat corpus proprium castigandum, & rationi subiiciendum. *Amb. de Elia. 22. Phi. de temulen. & de profugis.*

Imitator bonorũ. Frater habens tertium locum in hæreditate dicitur, qui habet opera per imitationem facta. Num. 27. b. frater autem patris habens quartum locum in hæreditate, est qui bene operatur ex veterum traditione & consuetudine. *Ori. s. Nu. ho. 22.*

Gẽtilis populus. Frater Herodis, cuius ille accepit vxorem, dici potest gentilis populus. Mat. 14. a. *Hil. s. Mat. can. 14*

Frater Tyri dicuntur filij Israel, propter amicitiam, quæ fuerat inter Hiram & Salomonem. Amos 1. c. *Hie. s. Amos. 1.*

Actiua, & contemplatiua vita. Sorores Lia, & Rachel, designare solent duas vitas, actiuam & contemplatiuam, ab eodem patre Deo ortas, & institutas. Genes. 29. c. Idem significant sorores Maria & Martha. Lucæ 10. g. *Glo. ord. s. Gen. 29.*

Ecclesia. Soror dicta est sponsa: quia in coniunctione spirituali sunt sicut angeli. Cant. 4. c. 5. a. Soror autem paruula, erat ecclesia, cùm in solis Apostolis existebat. Cant. 8. c. Et sorores Lazari orantes Christum pro suscitatione Lazari, sunt ecclesiæ orantes pro peccatoribus. Ioan. 11. e. Soror etiam Christi dicitur omnis, qui facit eius voluntatem. Mat. 12. d. Marc. 3. d. *Amb. de Isaac. 6. Gre. s. Cant. 8. Cyr. 7. s. Ioan. 23.*

Infirmiores in ecclesia. Sorores filiorum Iob, designant infirmiores in ecclesia. Iob 1. a. *Virtutes theologicæ.* vel sunt tres virtutes theologicæ, quæ iunguntur virtutibus, & donis Spiritussancti. *Gre. 1. mor. 20. 33.*

Iudæi. Soror Mosis Maria, & etiam Soror Aaron, secundum quòd considerabat euentum circa Mosen, designat Iudæos non nutrientes Mosen, sed custodientes. Exo. 2. a. 15. c. *Bed. s. Exo. 2.*

Hæretici, & gẽtiles. Soror maior Hierusalem dicta est Samaria. Ezec. 16. f. 23. a. quia eius iniquitatem imitata est Hierusalem. Soror verò minor dicta est Sodoma, quæ refertur ad gentium turbam: & ambæ possunt designare hæreticos & gentiles. Sorores etiam dicuntur Israel, & Iuda, quia de eadem erant stirpe: & quia in eisdem versabantur peccatis. Ier. 3. c. *Hie. s. Eze. 16. Ori. s. Eze. ho. 9.*

Fratruelis.

Christus. Fratrueles, dicuntur filij fratrum: & Christus dicitur fratruelis ecclesiæ, vt filius Synagogæ sororis ecclesiæ: Et sponsus eiusdem ecclesiæ, cuius dicitur Fratruelis. *Ori. s. Cant. ho. 2. Euc. q. in Cant.*

Fraus, Fraudare, quære Dolus.

Fremere, Infremere.

FRemere, est sonitum edere, qualis fit à fluctibus maris: & sumitur pro murmurationis voce, quasi inarticulata, cum quadam indignatione prolata.

Comminatio diuina. Fremitus Dei diuinam comminationem aduersus peccantes designat. Hab. 3. c. *Hier. s. Hab. 3.*

Fremitus pœnitentium. Infremens Christus spiritu in Lazari suscitatione Ioan. 11. d. Innuit debere grauem peccatorem fremere per dolorem pœnitentiæ. Et secundus eius fremitus, est comminatio in incredulitatem Iudæorum: vel primus fremitus cum turbatione, est passionis eius, secundus sine turbatione, erit in iudicio. *Aug. s. Io. trac. 49 Cyr. 7. s. Ioan. 21. Rup. 10. s. Ioan.*

Prædicator. Fremens equus est prædicator minis & terroribus inferni conuertens peccatores. Iob 39. c. Ier. 8. f. 49. a. Hab. 3. c. Ioan. 11. e. *Gre. 31. mor. 25.*

Persequentes Christum. Fremuerunt gentes, hoc est, gentiles, fidem Christi persequentes. Et milites incondita voce Christum blasphemantes, ipsum spinis coronando. Ps. 2. dicitur etiam de Iudæis. *Arno. & Hila. s. Ps. 2.*

Obsidio Hierusalem. Fremitus & clamor erat in ciuitate Hierusalem, quando obsidebatur à Romanis. Is. 66. c. *Hie. s. Is. 66.*

Inuidia diaboli, & suorum. Fremitus malorum, aut leonis in bonos, est indignatio & inuidia diaboli & membrorum eius, & impetus tentationis in bonos. Ps. 111. 3. Reg. 21. a. Iob 16. b. Pro. 19. b. Eccl. 13. a. Thr. 2. e. Mar. 14. a. Eosdem designat fremens equus. Iob 39. c. Nah. 3. a. *Gre. 13. mor. 5. Hie. s. Nah. 3.*

Frendere.

Frendere, est aliquid frangere, quasi molendo. Et hinc frendere dicitur, qui per iracundiã concussis & strictis dentibus, vocem emittit. Sic frendebant Iudæi aduersus Christum. Psal. 34. Et frendebant dæmones & persecutores aduersus fideles: vel etiam exequentes iram aduersus peccantes. Is. 5. g. *Glo. int. s. Ps. 34.*

Frequentare, Frequens, Percrebrescere.

FRequentare, est frequenter adire, aut sæpe aliquid agere, ac repetere. Percrebrescere autẽ dicitur, quod diuulgatur, ac maius fit, quasi multum frequens.

Gentiles. Frequentes populi, in bonum, erant gentiles ad fidem venientes. Is. 13. a. Heb. 12. f. *Hie. s. Is. 13.*

Dæmones & hæretici. Frequentes autem populi, in malum, sunt dæmones & hæretici aduersus fideles insurgentes. Is. 13 a. Et vrbs frequens est hæreticorum, propter multitudinem sectantium: quibus latam viam ostendunt. Is. 22. a. Nu. 16. d. Neh. 4. a. *Hie. s. Is. 13. 22.*

Prædicatio Christi apud Iudæos. Frequenter veniens Iesus cum discipulis in hortum. Ioan. 18. a. Potest significare frequen-

tationem eius prædicando in Iudæa: vbi tamen captus est. Idem potest designare frequens transitus Elisæi per domum mulieris Sunamitidis. 4. Reg. 4. b.

Glo.ord.s.Luc.10 Frequens ministerium Marthæ, denotat vitæ actiuæ inquietudinem. Luc. 10. g. *Inquietudo vitæ actiuæ.*

Frequentare canticum, est solicitare laudes Dei. Is. 32. d. 2. Par. 30. d. 2. Mach. 1. b. *Frequentes laudes Dei.*

Glo.ord.s.Mar. 9. Frequenter cadens lunaticus in ignem, & in aquam. Mar. 9. c. varios affectus gentilis populi, quibus agebatur à diabolo: & diuersos cultus idololatriæ designat. *Affectus gentiū.*

Fretum, vide Mare.

Fricare, Confricare, Defricare.

Fricare, est manus per aliquam partem quasi terendo ducere.

Aug. 1. de Gen. ad li. 20. & 1. q. in euan. 2. Isy.s.Leu.6. Amb.s.Luc.6. Confricantes discipuli spicas. Luc. 6. a. sunt tractantes doctrinam, ad veritatem eruendam. Item mortificantes membra sua, vt fructum inde bonorum operum colligant: sicut etiā fricare vas æneum, est affligere corpus per pœnitentiam. Leu. 6. d. Confricabant etiam discipuli spicas, quando discutiebant conuersorum opera: quorum profectu se alebant. *Tractare doctrinam.*

Frigere, Frixus.

Frigere, est torrere, vt fit in sartagine.

Amb. 2. de Cain. 6 Frixum sacrificium, dici potest fides igne tentationis probata: & voluntas feruens igne Spiritussancti. Leu. 6. c. Sic erat frixus ille, de quo dicitur Psa. 104. Eloquium Domini inflammauit eum. *Fides probata.*

Gre.s.Eze.ho.12. Frixa simila oleo, designat zelū prædicatoris cum suauitate misericordiæ. Leu. 6. c. 2. Reg. 6. d. 1. Par. 16. a. *Zelus prædicatoris.*

Hie.s.Ier. 29. Frigens rex Babylonis pseudoprohetas, designat diabolum frigentem in peccatis eos, qui loquuntur mendacium, & adulterantes. Ier. 29. e. Et omnes adulterantes dicuntur quasi clybanus succensus à coquente. Hos. 7. a. *Diabolus affligens malos.*

Frigus, Frigidus, Frigere, Refrigerare, Refrigerium.

Frigus, est vna ex quatuor qualitatibus elementorum, calori contraria. Refrigerare autē, est, frigus inducere: & interdum subleuare & recreare: vnde refrigerium subleuatio, & quasi recreatio mentis, vel corporis.

Ori. 2. periar. 8. Hie.s.Ier. 6. & s. Nah. 3. Amb.s.Luc. 22. & de Noe. 23. Gre. 16. mor. 23. & 27. mor. 20. Euc.q.in Ps. Bed.s.Pro.31. Frigus ferè in malum sumitur, vt feruor in bonum: & frigida omnia attribuuntur diabolo: vt boreas, seu aquilo, & aquæ frigidæ, & serpens, & multa alia. Et frigida cisterna, est iniquitas. Ier. 6. b. Et frigus erat, cùm teneretur Christus, & negaret Petrus, designans charitatis extinctionem, & tribulationem, & tentationem, & timorem. Mat. 24. b. Luc. 22. f. Genes. 8. d. Deu. 28. b. Iob 24. b. Ps. 147. Et frigus, quod oritur ab arcturo, est potestas, & persecutio à dæmonibus & gentilibus orta aduersus fideles. Iob 37. b. Prou. 20. a. 25. b. 27. c. Eccl. 43. c. Nah. 3. d. Zachar. 14. a. c. Designatur etiam per frigora niuis, pœna inferni, vbi erit stridor dentium. Prouerb. 31. c. *Diabolus. Iniquitas. Charitatis extinctio. Tribulatio. Tentatio. Timor. Pœna inferni.*

Amb.s.Psal. 118. ser. 2. Frigidus dicitur infidelis. Apocal. 3. c. Et cùm Deus abominetur tepidum, frigidum tamen non videtur abhorrere: quia facilius conuertitur, quàm tepidus: amat tamen calidum. *Infidelis.*

Hie.epi. par.speci. Gre. 16. mor. 24. Frigus interdum potest desiderium designare, & sunt, quibus non est operimentum in frigore, nempe qui praua habent desideria sine bonorum operum vestimento. Iob 24. b. *Desiderium.*

Bed.s. Pro.20. Frigus etiam est torpor pigritiæ ad bene operandum: vt propter frigus piger arare noluit. Prouer. 20. a. *Torpor.*

Bed.s.Pro.25. Frigida aqua, interdum in bonum sumitur: vt refrigerat lassos, aut sitientes. Prouer. 25. d. Et significat consolationes, & refrigeria, quæ dantur mœrentibus, aut indigentibus. Refrigerari autem dicitur Deus, cùm reficitur lassus: quia ipse dicturus est, Quod vni ex minimis meis fecistis, mihi fecistis. Is. 28. c. *Consolationes. Opera misericordiæ.*

Hil.s.Ps.65. Refrigerium, in quod educet Deus suos, erit beatitudo in resurrectione. Ps. 65. *Beatitudo.*

Bed.s.Pro.25. Frigoris dies, dici potest dies iudicij. Prouer. 25. c. Amittit pallium in die frigoris. *Dies iudicij.*

Frondere, Frondes, vide Folium.

Frons.

Frons, est ea pars faciei, quæ est supra supercilia, & inter tempora: Et in ea maxime lucet verecundia: vnde impudentes, frontem perfricuisse dicuntur.

Hie.s.Eze. 40. Gre.s.Ezec.ho.16. 17. Frons vestibuli domus Domini, habens duos cubitos, designat notitiam vtriusque testamenti: vel literæ & spiritus: vel designat meritum vitæ præsentis, per duo præcepta charitatis. Et frontes thalamorum, sunt miracula & exempla Sanctorum veteris & noui testamēti: quæ nobis virtutis lumen præbent: vel sunt opera, quæ exterius videntur: vt prædicatio, eleemosyna, &c. Eze. 40. b. *Notitia vtriusque testamenti, vel literæ, & spiritus. Merita. Miracula Sanctorum. Verba & opera prædicatorum.*

Gre.s.Eze,ho. 20. Frontes portarum gazophylaciorum, sunt verba & opera prædicatorum: in quibus eos foris agnoscimus, quales apud se intrinsecus viuant. Eze. 40. e.

Hie.s.Eze.41. Frons templi habens sex cubitos, designat cognitionem creaturarum, per quam deuenitur in cognitionem templi, vel Dei. Eze. 41. a. *Cognitio creaturarum.*

Glo.ord.s.Exo.28. Frons sacerdotis, vbi ponitur lamina continens nomen Dei, designare potest manifestationem cordis. Exo. 28. g. Leu. 8. b. designat etiam confessionem oris & operis, quæ debet esse in fidelibus. Apoc. 7. c. *Manifestatio cordis. Confessio oris, & operis.*

Manifestatio virtutum. Mens. — *Amb. ser. 88.*

A fronte cadentes capilli designant manifestationem gloriæ virtutum. Leui. 13. f.
In fronte percussus est Goliath, designans eos percuti ac perire, qui non sunt muniti signo crucis: vbi frons mentem significare potest. Ibi fit signum in bonum, aut in malum. 1. Reg. 17. f. Is. 13. d. Eze. 9. b. Apoc. 7. a. 13. d. 17. a. 22. a. Hæc est frons Oziæ leprosa. 2. Par. 36. d.

Contumacia. Impudentia. Principium. — *Glo. int. s. Isa. 48. Rup. 10. s. Apo.*

Frons ænea facta est Israeli, & frons attrita: quia non erubescebant à facie Dei. Is. 48. a. Et frons meretricis est in hæreticis, qui gloriantur in erroribus. Is. 3. d. Ier. 3. b. Ezec. 3. b. Apoc. 17.
Frons exercitus. Iosu. 8. b. Iudi. 3. d. est principium exercitus.

Frui, Perfrui.

FRui, est quasi delectationem & fructum de aliqua re capere: fruimur autem bonis, siue his, quæ putamus bona. Eccl'tæ. 2. a. 5. d. 7. b. Sapi. 2. b. Pro. 7. c.

Coniunctio Christi cum ecclesia. Delectari adulatione. — *Glo ord. s. Gen. 38. Glo. ord. s. Exo. 30.*

Fruens Iudas concubitu Thamar. Gen. 38. d. designat coniunctionem Christi cum ecclesia ex gentibus.
Perfrui odore thimiamatis. Exo. 30. d. est delectari laudibus, quæ soli Deo debentur.

Fructus, Fructificare, Fructuosus, Infructuosus, Fruges, Pomum, Pomiferum.

FRuctus dicitur à fruendo, estque illud quod vltimò ab arboribus, & fundis percipitur. Datúrque fructus bonus, & malus: & fructus maturi, & acerbi. Et per metaphoram fructus dicitur vtilitas, quæ ab aliqua re percipitur. Fruges autem generaliter dicuntur, quæcunque ex fructu terræ in alimoniam vertimus; vt frumentum, & legumina, &c. videnturque fruges dici, quando nondū ad perfectionem venerūt. Et filii, dicuntur fructus vētris.

Christus. — *Tert. aduer. Iudæos. Arn. s. Psalm. 66. Isy. s. Leui. 23. Gregor. vene. Cant. 2 tom. 4. cap. 8. Euch. q. in Psalm. Gre. s. Cant. 8.*

Fructus terræ, quem dicitur terra nostra dedisse, est Christus ab vtero virginali ortus. Ps. 66. Qui dicitur fructus ventris. Ps. 126. Luc. 1. e. Ipse est fructus arboris pulcherrimæ. Leui. 23. g. Et fructus dulcis ab arbore amara productus est Christus, & eius lex quæ in lege veteri continetur. A lege enim contrahimus culpam: ab euangelio medicinam. A lege sentimus punientem iustitiam: à Christo autem & euangelio gratiam & misericordiam. A lege delictum, ab euangelio, vnde delictum condonetur. Per legem omnes tanquam oues errauimus: per Christum, qui est via, veritas, & vita, diriguntur pedes nostri in viam pacis. A lege, vnde iniquitates nostræ sicut onus graue grauentur super nos: in Christo verò posuit Pater iniquitates omnium nostrum. Per legem vulneratur, & infirmatur anima: Christi autem liuore sanati sumus. Dicitur etiam Christus fructus, quia est merces fidelium. Et fructus vineæ, est Christus ortus è populo synagogæ. Cant. 8. d.

Incarnatio Christi. — *Gre. 9. mor. 22. 24. Hie. s. Ioel. 2. Gre. s. Cant. 7.*

Poma etiam significare possunt incarnationis mysteria prophetata. Et naues poma portantes, erant antiqui patres, qui diuinæ incarnationis mysterium prophetantes, ipsi quidem spei odore potiti sunt, sed nobis fructum de eadem spei perfectione detulerunt. Iob. 9. c. Sūt etiā mandati sermones, & concessa facultas operis, & naturæ indita intelligentia conditoris.

Dona Spiritussancti. Corpus spiritale. Immortalitas. Fœlicitas. Merces. — *Ori. s. Nu. ho. 9. Hie. s. Isa. 57. 65. Arn. s. Psalm. 71. Hila. s. Ps. 1. Beda. s. Pro. 27. Amb. s. Ps. 118. ser. 5. Aug. s. Ps. 71. & s. Ioan. tract. 51.*

Fructus ligni, hoc est, crucis Christi, sunt dona Spiritussancti. Ioel 2. e. Et fructus palmæ, sunt fructus crucis Christi. Cant. 7. c. Et fructus virgæ Aaron, sunt fructus, quos tulit crux Christi. Num. 17. c.
Fructus virgæ Aaron, significare possunt corpus spiritale, quod resurget. Num. 17. c. Fructus etiam Christi, erunt dona immortalitatis. Ps. 1. 71. 131. Et fructus labiorum Christi, erit pax in vita æterna. Isa. 57. d. Et fructus vineæ erunt ea, quibus beati fruentur in fœlicitate. Isa. 65. d. Amos 9. d. Fructus ficus seruatæ, est vita æterna. Pro. 11. d. 27. c. Cant. 7. c.

Prædicatio passionis. Charitas. Opera Christi. Cōuersio gentiū. Apostoli. Credentes. Patriarchæ, & prophetæ. — *Ber. s. Cant. ser. 48. Gre. s. Cant. 2. Arn. s. Ps. 71. Hila. s. Ps. 1. Hie. s. Hose. 9. Aug. s. Ps. 78. 126. Euch. form. spirit. 4. Rup. 12. s. Apo.*

Fructus sponsi, dici potest prædicatio Dominicæ passionis: qui fructus suauis est credentibus. Cant. 2. a. Isa. 30. c. Est etiam fructus eius charitas: & sublimia eius opera. Et fructus, quem attulit granum frumenti mortuum, est conuersio gentium. Ioan. 12. c.
Fructus Christi dicuntur Apostoli, & credentes. Ps. 1. 71. 131. Et frugum primitiæ, sunt iidē Apostoli. Leu. 2. d. Et fructus oliuæ in cacuminibus ramorū, designare possunt Apostolos eductos ab extremis Iudæorū. Is. 17. b. Poma autē prima ficulneæ, sunt patriarchę & prophetæ. Hose. 9. c. Et poma odorifera sunt Sancti: quorum custodia est Hierusalē. Ps. 78. Et poma Sanctorum, sunt vel ipsi Sancti, vel fructus eorum in virtutibus. Cant. 4. d. Et fructus ventris, sunt filii ecclesiæ, in ea regenerati. Ps. 127. Fructus duodecim ligni vitæ, sūt Apostoli. Apo. 22.

Minus perfecti. Recentes in fide. — *Gre. s. Cant. 6. & s. Eze. ho. 11.*

Poma conuallium, sunt minus perfecti, habentes tamen odorem bonorum operum. Cant. 6. d. fruges etiam designare possunt nondum perfectos, & fruges nouæ, sunt recentes in fide. Genes. 41. f. Exo. 13. a. 22. a. 23. b 34. c. Ezec. 3. d.

Opera. — *Amb. 3. Exae. 12. Ori. s. Leui. ho. 16. Hier. s. Mat. ho. 21. Ori. s. Luc. ho. 22. & s. Mat. ho. 16. & s. Num. ho. 9. & s. Roma. 6.*

Fructus generaliter dicuntur opera, siue bona, siue mala. Mat. 7. c. 13. b. 21. d. Mar. 4. b. Ioan. 15. a. Et fructus maturi aut acerbi sunt opera debitis circonstantiis vestita, aut eis carentia. Thr. 2. g. Mic. 7. c. Et poma in arboribus, sunt opera in fortibus, & præcipuè virtutum opera. Exo. 10. d. Le. 19. f. 26. a. 27. d. Mal. 3. c.

Bona opera. — *Aug. 13. cōfessio. 25. Phil. de plāta. Noe. Gre. 22. mor. 20. & s. Cant. 7. Isych. s. Leui. 19. 26.*

Fructus boni, dicuntur bona opera: vt fructus digni pœnitentia. Mat. 3. b. 7. c. 12. b. Luc. 3. b. 6. f. 13. b. Ioan. 4. e. Et ponuntur fructus spiritus, charitas, gaudium, pax, &c. Qui etiam dicuntur fructus lucis, & fructus iustitię. Gala. 5. d. Ephe. 5. c. Phil. 1. b. Et fructus boni, sunt opera misericordiæ. Iacobi 3. d. Gen. 1. a. 41. d. Colos. 1. b. Hi fructus bonorum operum deficiebant in ficu, quam maledixit Christus. Matthęi vigesimo primo b. Mar. 11. b. Et dicitur fructificare Deo, qui opera exercet accepta Deo. Romanorum septimo a. Et fructus sponsi dulces, sunt bona opera. Canticum 2. a. 5. a. 7. d. Et fructus quarti anni offerendi Deo, sunt perfecta

opera aſcribenda Deo. Leu.19 c. vel deſignant glorificationem operum Chriſti. Et fructus ventris, quo dicitur priuata Rachel, ſunt bona opera. Gen.30.a. Fruges optimæ terræ offerendæ, deſignant optima opera offerenda Chriſto. Gen.43.e.47.e.Leui.26.a.Pſ.1.66.84.Iſa.30.e.Ier.17.b.29.b.Eze.36.b.f.Hoſe.14.d.Ioel.2.e.Mic.6.b.Zach.8.c.Fit autem fructificatio ab imperfecto ad perfectum: vt prius ſit in herba, deinde in ſpica, poſtmodum in area, vbi colligitur fructus ſegregatus à paleis. Mar.4.a. Sic datur profectus in bonis operibus. Fructus pomorum habentes in ſe refectionis dulcedinem, ſunt bona opera. Cant.4.d. Et fructus arboris pulcherrimæ, ſunt bona opera tempore opportuno facta. Leu.23.g. Et fructus virgæ Aaron, deſignant perfecta opera iuſtitiæ, quæ etiam alij vitam præbere valeant. Nu.17.c. Poma quæ germinant arbores recenter plantatæ, dicuntur immunda, & noſtris eſibus non apta. Leui.19.c. quia cum primordia boni laudantur operis, dignum eſt, vt hoc animum non paſcat operātis: ne dū accepta laus ſuauiter carpitur, fructus operis intempeſtiuè comedatur. Fructus vitis erant bona opera hæreticorum, quando erant fideles in eccleſia. Hoſe. 10.a.

Gre.ſ.Cant.41. Iſyc.ſ.Leui.23. Aug.ſer.99. Gre.8.mor.35. Hie.ſ.Hoſe.10.

Hie.ſ. Amos 2.

Fructus mali ſunt mala opera, quæ à mala arbore procedunt. Mat.7.c.12.b.Luc.6.f. Et dicitur fructificare morti, qui operatur digna morte. Rom.7.a. Et opera mala, dicuntur infructuoſa opera tenebrarum. Ephe.5.c.Ier.12.d.Amos 2.c.

Ori.ſ.Rom.6.

Fructus boni dicuntur noſtri, quia à Deo dante nobis naturam bonam & adiuuante per gratiam, ſunt in nobis: fructus autem mali dicuntur non noſtri, ſed à diabolo: quia non à natura bona, ſed à praua voluntate incitata ab eo, qui homicida eſt ab initio. Et vitis aliena dicitur, quaſi alienum dederit fructum. Et inimicus homo dicitur ſuperſeminaſſe zizania. De bono ergo fructu ait Apoſtolus. Rom.6.d. Nunc liberati à peccato, ſerui autem facti Deo, habetis fructum veſtrum in ſanctificationem, finem verò vitam æternam. *Mala opera.*

Hie.ſ.Iſa.27.

Fructus, aut benedictio, quam dedit Dominus domui Iacob, eſt remiſſio culpæ, propter orationem Chriſti, quem Iudæi occiderunt. Iſa.27.c. *Remiſsio culpæ.*

Hie.ſ.Ierem.6.

Fructus cogitationum malarum, dicitur caſtigatio Dei: qua mali puniuntur propter malas cogitationes, & peccata: dicitur etiam fructus ſtudiorum. Ier.6.e.21.d. *Caſtigatio Dei.*

Hie.ſ. Ierem.ho.8. Hila.ſ.Pſal.51. Hie.ſ.Ierem.11. Gre.17.mor.1.

Fructus impiorū, dicūtur diſcipuli hęreticorū. Ie.12.c. dicūtur etiā fruges mēdacij. Hoſ.10.d. *Diſcipuli hæreticorum.*

Fructifera oliua dicitur, qui abundat operibus miſericordiæ. Pſ.51. Fructifera quidem oliua, erat prius ſynagoga, poſtea verò eccleſia. Ier.11.c. *Eccleſia.*

Infructuoſum lignum, eſt homo non habens bona opera: ideo conterendus, & ſuccidendus, ac in ignem mittendus. Iob.24.d. Et infructuoſa opera ſunt, quæ non pariunt fructum æternæ vitæ. Ephe.5.c. Titum 3.d. Iudæ d. Mat.3. *Homo ſine bonis operibus.*

Hie.ſ.Eze.47. Gre.ſ.Cant.7. Ricar. de S.Victo. de ſecreti. conſcientiæ.16. Hila.ſ.Pſalm.66. Hie.ſ.Ierem.2. Iſyc.ſ.Leui.25. Hil.ſ.Mat.Cant.12.

Fructus bonæ arboris ſunt ſenſus ſpirituales. Eze.47.c. Sic poma ſunt ſenſus ſanctarum ſcripturarum: & poma noua ſunt noui teſtamenti: vetera verò, veteris. Cant.7.d. Et fructus arboris proceræ. Dani.4.b. eſt ſcientia ſpiritalis: vt enim fructus hominis ſapit, & paſcit, ita ſcientia ſpiritalis ſpiritalem eſuriem per ſacram admonitionem ſuauiter reficit. Fructus quoque terrę ſunt cognitio Dei, quā dedit Chriſtus, qua ratione terra noſtra dicitur dediſſe fructū ſuū. Pſ.66. Iſ.4.a. Et fructus Carmeli, eſt doctrina ſacræ ſcripturæ. Ier.2.b. Eze.34.f. Leu.25.f. *Sēſus ſpiritales. Sacræ ſcripturæ. Cognitio Dei.*

Fructus boni, aut mali, ab arbore bona, vel mala, dici poſſunt bona, aut mala opinio, quę de Chriſto habebatur inter Iudæos. Matt.12.b.

Ber.ſ.Cant.ſer.48. Rup.ſ.Amos 8.

Fructus terræ aliquando ſignificant bona temporalia, quæ debet percipere laborans agricola, hoc eſt, prædicator. 2.Timo.2.a. fructus autem terræ offert ſicut Cain, qui dat ſubſtantiam terrenam, qua nō placatur Deus abſque bono animo. Gen.4.a. Poma, quæ vncino capiuntur, temporalia bona ſunt, quæ recipiunt auari. Amos 8.a. *Bona tēporalia.*

Hie.ſ.Eze.17. Beda.ſ.Pro.12.

Fructificans vinea in palmites, erat regnum Iudæorum ſub rege Sedechia. Eze.17.b.

Fructus oris, dici poſſunt bona verba: nam qui mala loquitur, non fructum generat, ſed damnum. Pro.12 b. *Bona verba.*

Frumentum, Triticum.

Ori.ſ.Iere.ho.8. Arn.ſ. Pſ. 4.64. Amb.de Ioſeph.7. Hie.ſ.Iſ.62. & ſ. Iere.31. & ſ.Zac.9. Ori.ſ.Ge.ho.12. & ſ.Ier.ho.7. & ſ.Lu.ho.28. Hie.ſ.Iſ.30. & ſ. Iere.12. & ſ.Eze. 4.45. & epiſ. ad Aglaſiam. Gre.3.paſt.adm.25 Fulgen.ho.de cōfe. Aretas.ſ. Apoc.6. Amb.prol.de Spiritu ſancto. & ſ.Luc.3. Ori.ſ.Luc.ho.26. Hie.ſ.Iſa.28. Aug.ſ.Apoc.ho.6. & ſer.108. Gre.27.mor.22. Gre.ſ.1.Reg.6.

FRumentum à fruendo dictum, hoc eſt, à veſcendo, generale nomen eſt, ad far, triticum, ſiliginem, & hordeum: quantum verò ad allegorias pertinet, non fit diſcrimen inter frumentum & triticum.

Frumentum ſæpe ſignificat corpus Chriſti, qui dixit ſe panem viuum. Gen.27.f.41.f.42.b.47.d.Pſ.4.64.80.147.Ierem.31.c.Hoſe.7.d.Ioel.2.e. Et dicitur frumentum electorum. Zach.9.d. quia paſcit electos. Iſa.62.c. *Corpus Chriſti.*

Poteſt in eiſdem ferè locis ſignificare charitatem, & verbum Dei, & euangelicam doctrinam: & generaliter ſacram ſcripturam, & præcepta, ac myſticos ſenſus. Idem deſignabit triticea ſimila. Exo.29.a.Iſa.30.e.Ier.12.c. Thre.2.d.Eze.4.c.45.d. Hoſe.2.b. Ioel.2.c. Zach.9.d. Mar.4.c. Luc.16.b. Apo.6.b. Et triticum in ſaccis, eſt ſapientia in anima. Gen.42.e.44.a. Et frumenta in aſinis. Geneſ.42.b. deſignant confeſſionem vnius veri Dei apud Iudæos, ſed comedunt hoc frumentum hordeo mixtum, quia filium Dei negant. *Charitas. Verbum Dei. Sacra ſcriptura. Præcepta. Myſtici ſenſus. Sapientia. Confeſsio vnius Dei.*

Frumenta dicuntur boni, qui virga veritatis ab inani palea, hoc eſt, à reprobis ſeparantur. Iudi.6.b.Mat.3.c.13.c.Luc.3.d. Triticum etiam dici poſſunt Iudæi, aut proceres eccleſiæ: quia vt triticum grauius teritur quàm alia ſemina, quæ baculo excutiuntur. Ita hi ſi peccent, grauius à Deo puniuntur. Iob.37.b.Iſa.28.g. Ierem.23.f. Apoc.6.c.18.d. Poteſt etiam in multis ex his locis ſumi pro Martyribus. *Boni. Iudæi. Proceres eccleſiæ. Martyres.*

Triticum dici poſſunt conſolationes perfectorum in hac vita, quia adhuc ſunt cum paleis. *Conſolationes perfectorum in hac vita.*

1.Reg.

1.Reg.6.c.In alia verò vita est iam panis sine paleis.In hac enim vita, est delectatio,& cognitio quæ per creaturas habetur,iuxta illud Rom.1.c.Inuisibilia Dei per ea, quæ facta sunt,intellecta conspiciuntur. Et Ps.91.Delectasti me in factura tua.

Dona Spiritussancti. Frumentum dici possunt dona Spiritussancti: quæ aperiunt, qui vendunt dona, vel gratias datas. Amos 8.b. *Hie.s.Amos 8.*

Cogitationes bona, & opera. Virtutes. Bona opera. Triticum bonas cogitationes, & virtutes, & bona opera significare potest. Iudi.6.b.2.Reg.4.b. Cant.7.a. Et frumentum, & vinum, & oleum, cogitationem, verbum, & opus designare possunt. Gen.27.f. *Gre.3.mor.22.& s.Cant.3. Beda.s.Gen.27.*

Frumentum quandoque significare potest bona opera minora, quibus abundabunt valles.Ps.64.Triticum verò etiam perfectos fructus,qui congregantur in horrea.Mat.3.c.Ioel.1.c. Frumentum autem considerari potest in herba, in spica, & in area: & designat diuersos proficiendi gradus. Marc.4.c. *Hila.s.Ps.64.& s.Matt.Cano.2. Gre.22.mor.20.*

Opera legis. Triticũ Iudæorum,dici possunt opera carnalis legis,quibus ipsi pascuntur.Is.62.c. Ag.1.c. *Hie.s.Isa.62.*

Doctrina hæreticorum. Frumentum, cuius quisquilias vendunt hæretici, est vilis eorum doctrina, quæ non meretur frumentum appellari. Amos 8.b. *Hie.s.Amos 8.*

Tempus gratiæ. Triticea messis dici potest tempus gratiæ. Gen.30.b.Exo.34.c.Iudi.15.a.

Frustra, vide Vanus.

Frustum.

FRustum, est rei cuiusque particula.

Sensus scripturæ diuersi. Frusta, in quæ diuiditur vitulus, significare possunt diuersos sensus sacræ scripturæ, & doctrinam auditoribus accommodatam. Leui.1.b. Idem designabunt frusta arietis. Exod.29.c.Leui.8.d.9.c. *Glo.ord.s.Leui.1.*

Cogitationes carnales. In frusta concisus Agag, designat cogitationes carnales dispergendas esse,ne libidini signẽ accendant.1.Re.15.g.Ad simile referri possunt frusta leonis,quẽ discerpsit Sãson.Iud.14.b.Et frusta carnis,quę misit Ezec.in ollam.Ezec.24.b. Et frusta cadaueris vxoris Leui.Iudi.19.g. *Gre.s.1.Reg.15.*

Frutex, Frutetum.

FRutex est planta,quęad iustam arboris magnitudinem non assurgit:maior tamen vt plurimum herbis, nec arescit, sicut herbæ. Frutetum autem, est locus fruticum. *Plini.16.nat.hist.36.*

Populus Hierusalẽ,vel ecclesiæ. Fruteta oleæ Hierusalem, quæ comburit Deus,populum Hierusalem significare possunt. Vel etiam ecclesiæ,qui cùm peccant, puniũtur à Deo. Ier.11.c.Idem designare possunt fruteta Iudææ, in quibus requiescunt musca Aegypti, & apis Assur.Isa.7.c. *Hie.s.Iere.11.*

Excusatio peccati. Frutex peccati eradicandus.Eccl.3.d.dici potest excusatio peccati, quæ eradicabitur. *Lyra.s.Eccl'i.3.*

Fugere, Fugare, Fuga, Aufugere, Profugere, Profugus, Resilire, Transfugere.

FVgere, est cursu & celeritate ab aliquo discedere: vel absolutè discedere, vel abire, aut pauidè abire, & elabi, vel euadere, & etiam vitare. Fuga autem est ipse actus fugiendi: Fugare verò est in fugam conuertere. Profugere autem est procul fugere. Et profugus, qui à patria sua procul aufugit. Resilire verò est quasi saltu euadere. Transfugere verò dicitur, qui à suis ad hostes fugit.

Christus relinquens Iudæos. Fugiens Iephte fratres suos. Iudi.11.a.typus est Christi, qui latuit Iudæos quantus esset:& in morte fugit, quia non amplius à Iudæis visus est, licet resurrexerit. Et fugiens Ioseph relicto pallio in manu adulteræ. Gen.39.c. designat Christum morientem relicto corpore ad tempus in manu synagogę.Et fugiens Dauid in speluncam à facieSaulis, designat Christum, qui per mortem & sepulturam, fugit à persecutione Iudæorum. Ps.56.in titulo. Et fugiens Dauid à facie Absalom, est Christus, qui fugisse dicitur à Iuda, quando Iudas recessit ab eo. Ps.3.in titulo. Et fugiens Christus in montem relicta turba, est ascendens in cælum relictis adhuc in ignorantia Iudæis: quia illud dicimus nos fugere, quod ignoramus. Ioan.6.b.Fugiens Moses ab Aegypto & fratribus suis, designat Christum ascendentem in cælum. Vt etiam Moses fugit Pharaonem, ita fugit Christus Herodem. Exo.2.c. *Aug.q.in Iudi.49. & s.Ps.3.56. Beda.s.Gen.39. Cyril.3.s.Ioan 20. Aug.s.Ioã trac.25 Beda.s.Exo.2.*

Incomprehensibilitas Christi. Fugere dicitur sponsus.Cant.8.d.quando Christus ex diuinitate intelligentiam nostri sensus excedit: & in seipso nobis incomprehensibilis permanet. *Gre.17.mor.14.& s.Cant.8.*

Apostoli relinquentes Iudæam. Fugiens Iacob ab Esau in Mesopotamiam, designat Christum & Apostolos relicta Iudæa transeuntes ad Gentes. Gen.27.g.28.a. Et fugiens Moses à fratribus suis, indicat transitum Apostolorum ad Gentes. Exo.2.c.Et fuga ab Hierusalem sine properatione, designabat trãsitum fidelium, relicta Hierusalem ad gentes cum victoria fidei. Isa.22.d. Fuga etiam Christi in Aegyptum transitum eius ad gentes innuebat.Mat.2.c.Ps.54.Et fugiens ex acie Iudæorum vir vnus,est prædicator ex Iudæis conuersus, & prædicans Gentibus.1.Reg.4.c.Exo.6.b.Hose.12.d.Fugere dicitur mulier in solitudinem.Apoc.12.b.quando in primitiua ecclesia, discipuli relinquebant omnes curas seculares,& erant illis omnia communia. *Hie.s.Isa.52. Hila.s.Ps.54.& s.Matth.Can.1. Rup.13.victo. verbi Dei 4.*

Priuãs se Christus fuga. Item Apostoli. Item cõdemnati. Fuga Christi periisse dicitur in passione, quia omnino se fuga priuauit.Ps.141.Perit etiam fuga à bonis pastoribus,qui non fugiunt vt mercenarii, veniente lupo:Perit quoque fuga ab his,qui grauantur peccatis: quia non possunt euadere iram Dei. Amos 2.d.9.a. *Amb.de fuga secu. Aug.s.Ps.141.*

Discens sciẽtias seculares. Fugiens Moses ab Aegypto in terram Madian,Exo.2.c.designare potest eum qui ad tempus redit ad scientias seculares. *Gre.Nysse.de vita Mosis.*

Hie.s.Ionam.1. Geor.Vene.Cant.2 tom.6.cap.9. Rup.s.Ionam 1.

Fugiens Ionas in Tharsis. Ionæ 1.a. designat Christum venientem à Patre in mundum: qui quasi fugisse dicitur, cùm latuit sub humanitate: Vt autem fugit, ne prædicaret Niniuitis, designat Christum dicentem: Non est bonum sumere panem filiorum, & mittere canibus. Designat etiam pauorem Christi ante passionem: quo tamen non obstante obtemperauit Patri: Potest etiã significare quẽlibet fugientem à facie Dei, & tradentem se mundi fluctibus. *Christus veniens in mundum.*

Amb.s.Luc.17. & de fuga.secu.4. & epist.4. Gre.27.mor.25. Hie. Aglasiæ. Arn s.Psalm.56. Ori.s.Ier.ho.2.3. Rup.7.s.Apoc.

Fugere ad montes, est, relictis seculi periculis, ad vitam sublimem per virtutes confugere: & etiam ad Sanctos, eos imitando & orando. Fugit autem, qui mundi huius mala euadere concupiscit. Gen.14.b.19.e. Idem est fugere in desertum, vt Elias.3.Reg.19.a. Matt.24.b. Marc.13.b. Luc.21.c. Ioan.6.b. Apoc.12.b. Fugere autem seculum, est abstinere à peccatis, & ad similitudinem & imaginem Dei formam virtutum assumere: & extendere vires ad imitationem Dei, secundum mensuram propriæ virtutis, auxiliante gratia Dei. Hoc designat fuga Dauid ab Absalom.2.Reg.15.c. Et fuga Ionæ. Ion.1.a. Et fugiens Iacob à Laban, designat relinquentem principem huius seculi, & mundum. Gen.31.d. Et fugiens Dauid, à facie Saulis, est fugiens à principe huius mundi. Ps.56. in titulo. Et fugere à Chaldæis, est fugere à dæmonibus. Isa.21.d.48.d. Et fugere de medio Babylonis, est velociter deserere statum & confessionem peccatorum. Iere.50.c.51.a. Et fugiens Moses ab Ægypto & Pharaone, fugam seculi & principis seculi designauit. Et etiam fugiens Israel Pharaonem. Exod.2.c.14.d. Et fugere à terra aquilonis, est fugere à statu vitiorũ. Zac.2.b. Et resilire à Niniue, est recedere à mũdo. Nahum.3.b. Saluantur autem, qui ita fugerint. Eze.7.d. Et fugere dicitur mare, quum mundanus, relictis vitiis, conuertitur ad Deum. Ps.113. *Eligere vitam sublimem. Deserere vitia.*

Hier.s.Eze.7. & s.Nahum.3. Aug.s.Ps.113. Ricar.de S.Vict.de extermin.mal.2.

Ori.s.Mat.ho.29. Philo. de profugis. Rup.s.Zach.2.

Fugere ad locum constitutum, est ad pœnitentiam confugere. Exod.21.b. Fugiens etiam Iacob ab Esau, designat deserentem prauos mores per pœnitentiam. Gen.27.g.28.a. Fuga tamen est imperfectorum, ne videlicet pereant in consortio prauorum. Zach.2.b. Vbi est credere, & pœnitentiam agere. *Confugere ad pœnitentiam.*

Ori.s.Mat.ho.29. Arn.s.Ps.141.

Fugere à Sodoma, est incendia carnis declinare. Gene.19.e. Fugiens quoque Iacob à Laban, designat fugam à carnalibus vitiis. Genes.31.d. Et fugiens Ioseph à domina adultera: Gen.39.c. Et fugere fornicationem, est omnes eius occasiones vitare.1.Cor.6.b. Si enim non plenè cauemus, perit fuga à nobis. Ps.141. *Declinare carnis incendia.*

Hie.s.Amos 2.

Fugit nudus robustus, qui vt possit euadere, expoliauit se veterem hominem, & pelliceas tunicas peccatorum, vt nulla sit sarcina prægrauatus. Amos 2.d. Vel quia nudus est, & Christi perdidit vestimentum, de quo in Apostolo dicitur: Induite vos Christum Iesum. Et in alio loco: Siquidem induti, non nudi inueniamur. Nihil ei proderit fortitudo sua: sed in die prælij atque certaminis fugiet persequentes, & absque armatura Apostoli resistere non valens, hostibus terga præbebit. *Expoliatio veteris hominis.*

Hie.s.Isa.13.16.21 & s.Mat.10.

Fugit in terram suam, qui relictis hæreticis redit ad ecclesiam. Dicitur etiam fugere à Moab quasi auis. Isa.13.c.16.a. Et fugit à facie gladij & arcus, qui sibi ab hæresibus, & tentationibus cauet. Isa.21.d. Et fugit alienum, qui sibi cauet ab hæretico. Ioan.10.a. Abdi.e. Et fugit in aliã ciuitatem is, quem hæretici persequuntur in vna, cùm fidelis confugit ad aliud volumen sacræ scripturæ, quãdo hæretici in alio nõ bene fundãtur, vt sic reuincantur. Mat.10.c. *Rediẽs ad ecclesiã ab hæreticis.*

Gre.4.mor.35.

Fugiens se elongat, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationem se subleuat. Psalm.54. *Eleuari in contemplationem.*

Gre.s.1. Reg.15.

Fugiens adolescens, reiecta sindone. Marc.14.f. designat eum, qui de virtutum ornatu nihil sibi ascribit, sed totam gloriam relinquit Deo. *Dans gloriam bonorum operũ Deo.*

Glo.int.s. Gen.31.

Fugiens Iacob inconsulto Laban. Gen.31.d. designat sapientem separantem se ab insipientium conuictu, quando videt se illis non posse prodesse: vel Christum recedentem à Iudæis. *Separari sapientem ab insipientibus.*

Aug.1.q. in euan. 37. & 2.de conse. euan.77. Ori.s.Mat.ho.29. Amb. de fuga sec.6 Hie. Aglasiæ. Euch.q.in Matth. Gre.epist.53.

Fuga fit in hyeme vel sabbato. Mat.24.b. quando quis aliquo rerum temporalium impedimento detinetur à conuersione: Vel cùm quis est affectus rerum temporalium tristitia vel lætitia, propter amorem erga res illas. Vel fit in hyeme, quum quis opprimitur tribulationibus & tentationibus. Vel est in frigiditate charitatis. In sabbato verò, quum quis est bonis operibus vacuus & nudatus. Vel hyeme vel sabbato fugere conatur, qui iram districti iudicis tunc apetit fugere, quando ei iam non licet ambulare. *Impedimenta conuersionis.*

Isyc.s.Leui.4. Ori.s. Mat.ho.29. & s.Iosu.ho.8. Isyc.s.Leui.26.

Fugere à Iudæa in montes, est transire à litera ad sensus spirituales. Mat.24.b. Fugam autem simulantes filij Israel ab vrbe Hai, designat desertionem literæ legis faciendam, vt veniatur ad Christum. Vel designat fugientes vitia. Iosu.8.a. Fugiunt etiam ad vrbes, quum confugiunt ad scripturas prophetarum. Leui.26.d. *Trãsire à litera ad spiritum.*

Hil.s.Ps.138. Basi.s.Ps.59. Arno.s.Ps.13. Aug.s.Ps.30.59. Gre.14.mor.34.

Fugere à facie Dei, aut à facie arcus, est euadere iram Dei, aut etiam iudicium eius non sustinere. Ps.59.138. Et fugere ab increpatione Dei, est fugere ab operibus increpatione dignis. Ps.103. Fugere etiam dicuntur Assyrij, non à facie gladij, sed ab ira Dei, quam putant mali se euasuros, cùm non possint sine pœnitentia. Is.31.d. Non potest enim quisquam à Deo fugere, nisi ad eundem confugiat. Ideo est refugij domus. Ps.30. Fugiũt quoque à facie gladij, qui ante iudicium conuertuntur. Iob.19.d. *Euadere iram Dei.*

Gre.18.mor.13.

Fugit de manu ferientis, qui suæ prauitatem corrigit actionis. Iob.27.d. Vel certè quia manus opera designant, de manu percutientis fugit, qui dum praui interitum conspicit, vias prauitatis relinquit. *Emendatio vitæ.*

Gre.9.mor.22.

Fugerunt dies Iob, & antiquorum patrum, quia ante tempus expectatum elapsi sunt, qui ad Redemptoris præsentiam peruenire nequiuerunt. Iob.9.d. *Decessus patrũ ante aduentum Christi.*

Amisio lucis cõtemplationis. *Ricar. de S. Vict. de somn. Nabuch. 2.*

Fugit somnium à Nabuchodonosor. Dani. 2. a. dum mens illam, quam per mentis excessum videre consueuit, contemplationis lucem amittit.

Frigiditas mẽtis. *Gre. 11. mor. 27.*

Fugit homo velut vmbra, quia in amore Dei cordis calorem non habet: nec tamen vitam, quam diligit, tenet. Iob. 14. a.

Condescensio ad seculares, vel ad sensus. *Amb. de fuga sec. 5. Philo. de mig. Abr. Hu. s. Ierem. 21.*

Fugiens Iacob ab Esau ad Laban. Gen. 27. g. designat eum, qui ad tempus sequitur splendida seculi, vt possit secularibus prodesse, quemadmodum Iacob profuit Laban. Designat etiam sequentẽ sensus condescendendo illis, ad impetum iræ vitandum. Et transfugientes ad Chaldæos, sunt tradẽtes se philosophiæ, quũ nõ est in ecclesia, qui doceat, nisi errores. Ier. 21. c.

Detrectantes obedientiam prælati lapsi. *Ricar. de S. Vict. de scrutatione somn. 23.*

Fugiunt bestiæ ab arbore succisa. Dani. 4. b. quando subiecti obedientiam prælati lapsi detrectant: & carnales magisterium eius contemnunt. Fugiunt volucres, quum spirituales illius infamiam horrent, & consortia declinant. Vel fugiunt bestiæ, cum vigore animi fracto, tentationibúsque exhausto, iam non valet mens carnales impetus cohibere: vel quælibet irrationalia desideria sub rationis magisterio coercere. Et fugiunt aues, cum sublimium inuestigationem iucunda spectacula tot phantasmatum occursione turbati exercere non valemus.

Lyra. s. Gen. 16.

Fugiens Agar à facie dominæ suæ, typus est carnis recedentis ab imperio rationis. Gen. 16. c.

Refugiẽs carnationis imperium. Recedentes Iudæi à lege & euangelio. Incredulitas Iudæorum. *Rup. s. Gen. 25. Isy. s. Leui. 26. Gre. s. 1. Reg. 4. Aug. 12. cõt. Faust. 12. Hie. s. Isa. 11. Rup. s. Amos 5.*

Fugiens etiam Agar à facie dominæ suæ, designat recessionem populi Iudæorum ab euangelio, & à lege. Gene. 16. c. Et fugiens Moses à colubro, designat Iudæos nolentes credere incarnationẽ Christi. Exo. 4. a. Et fugiunt Iudęi nemine persequente: quia resistunt veritati, quã fideles illis sine persecutione optant. Leui. 26. c. Et fugiens Israel Philisthæos, vnusquisque in tabernaculum suum. 1. Reg. 4. b. typus est Iudæorum non valentium rationibus Christianorum aduentum Messiæ probantibus respondere: sed tamen vnusquisque in sua perfidia persistit. Et fugantur longè, qui absorbebant Sion, cùm Scribæ, & Pharisæi disperguntur. Isa. 49. e. Et profugus Cain, typus est Iudæorum ab Hierosolymis exulantium. Gen. 4. b. Dicuntur etiam profugi Israel, qui discesserunt à Deo. Isa. 11. c. Ipsi sunt fugientes à facie leonis, hoc est, à Christo in primo aduentu. Amos 5. f.

Non valentes resistere diabolo. *Hie. s. Mich. 2.*

Fugiunt nemine persequente, qui conscientia peccatorum, etiam absque suppliciis resistere hostibus, & dimicare non audent. Mich. 2. c. iuxta Septuaginta. Leui. 26. c. Et fugiunt à facie equitis, aut à facie leonis, qui non possunt resistere diaboli tentationibus, aut tribulationibus. Ieremiæ 4. g. Amos 5. f.

Quærere fauorẽ mundanum. *Hie. s. Isa. 30.*

Fugere ad equos Ægypti, est quærere fauorem mundanum, quod est fugere à Deo. Ideo dicitur Isa. 30. d. Ad equos fugiemus, ideo fugietis, & hoc secundum fugere, est reuinci à Deo.

Immoderata correctio. *Gre. 30. mor. 9.*

Fugit securis de manu, cum increpatio excedit modum. Deut. 19. b.

Relinquentes Apostoli Christum in passione. *Hie. s. Ps. 30. Beda. s. Exo. 4. Aug. s. Ps. 30.*

Fugerunt foras videntes Christum in passione, Ps. 30. quum apostoli eum reliquerunt. Et fugiens Moses serpentem, designat fugam discipulorum in passione, & recessum à spe, in qua prius fuerant. Exo. 4. a. Fugiunt etiam foras Iudæi contemnentes sacramenta ecclesiæ, & hæretici, qui se separant ab ecclesia.

Fugientes dæmones Christum resurgentem. *Aug. & Hila. s. Ps. 67. Gre. s. 1. Reg. 14. Hie. s. Isa. 17. 22. & s. Nahum. 2. 67. Aug. s. Isa. 3.*

Fugientes inimici à facie Dei, sunt dæmones, Iudæi, & etiam hæretici à facie Christi resurgentis, & à voce eius prædicantis fugati. Fugiunt autem non latendo, sed timendo. Ps. 67. 88. Et fugientes Philisthæi, sunt dæmones, qui fugantur per prædicationem, & peccatorum conuersionem, & pœnitentiam. 1. Reg. 14. c. Et fugiens procul, est diabolus increpatus à Deo, timens ne mittatur in infernum. Isa. 17. d. Fugientes principes, sunt hæresiarchæ discedentes ab ecclesia: & fugiunt procul, quia longe recedunt à veritate per obstinationem. Isa. 22. a. 31. d. Nahum. 2. c. Zach. 14. a. Fugans Iosue Amalec, est Christus fugans dæmones. Exo. 17. d. Et fugantes Crabrones Euæum, & Chananæum, &c. sunt propulsantes dæmones. Exo. 23. d. Fugiunt quoque Aegyptii Israelem, quum dæmones cessant à fidelium persecutione Exo. 14. f.

Cessatio persecutionum ecclesiæ. *Hie. s. Isa. 10. 16. Rup. 11. s. Apoc. Tho. s. Apo. 21.*

Et fugerunt aquæ ab increpatione Dei, cùm cessauerunt persecutiones ecclesię. Ps. 103. Profugus etiam Assur designat hęreticos eiectos ab ecclesia. Isa. 10. d. Dicuntur etiam profugi Iudæi, qui relicta fide transierunt ad hęreticos. Isa. 16. a. Fugiet terra in fine mundi, quando per conflagrationem statum suum mutabit. Apoca 20. Ita etiam dicitur de cęlo, nempe aerio. Designantur etiam in his peccatores, & dęmones.

Pertinacia diaboli. *Hie. s. Iob. 41. Gre. 14. mor. 5.*

Non fugat vir sagittarius Leuiathan. Iob. 41. d. quum diabolus non curat increpationes sermonum, quę fiunt à prædicatoribus: sed in sua persistit duricia.

Non audens prælatus reprehendere subditos. *Aug. s. Ioan trac. 46. Gre. ho. 14. Cyril. 7. s. Ioan. 5.*

Fugit mercenarius viso lupo. Ioan. 10. b. quando prępositus videns animarum periculum, non audet reprehendere, aliquod temporale commodum respiciens. Qui neque diabolo, ne suis tentationibus ouem de ouili separet, resistit, neque hæreticę prauitati, aut violentiæ opprimentium sese murum opponit.

Rapina auari. *Gre. 15. mor. 12.*

Fugit arma ferrea hypocrita, aut auarus, & irruit in arcum æreum. Iob. 20. c. quia dum pręsentes necessitates metuens, multa per auaritiam rapit, extremi iudicii districtis se percussionibus anteponit, & cùm fugit arma ferrea, ab arci ærei sagittis inuenitur: quia mala temporalia stultè præcauens sententia æterna percutitur.

Mori. *Rup. s. Nahum. 2.*

Fugere dicuntur, qui moriuntur: quia velociter ab hac vita recedunt. Nahum. 2. c.

Fulcire, Fulcrum, vide Munire.

Fulgere, Refulgere, Splendere, Micare. Nitere, Ritulare, Fulgor, Splendor, Nitidus.

FVlgere, est splendorem, aut lucem emittere: quod etiam splendere dicitur. His confinia sunt omnia in titulo posita.

Ori.s.Eze.ho.1. Hie.s.Isa.4. & s.Ezec.1. Gre.s.Eze.ho.2. — *Essentia diuina. Illuminatio Dei.*

Splendor Dei ipsam diuinam essentiam significat, qui dicitur esse super eos, quos beatos facit, per sui manifestationem. Ps.89. Et splendor ignis designat ipsam illuminationem Dei tam quæ fit beatis, quàm mentibus viatorum. Et splendor à lumbis sursum dicitur esse, vt virtutes mentis, quę supereminent in homine, resplendeat. Isa.4.b. Eze.1.b.d.8.a. Hab.3.a.

Ori.s. Mat.ho.3. Ter.adue. Marcio. Aug.18.ciui. Dei. 32. — *Manifestatio diuinorum secretorum. Fama Christi.*

Resplendens facies Christi sicut Sol, designat manifestationem diuinorum secretorum. Matt.17.a. Et splendor Christi vt lux, fuit in eius transfiguratione. Haba.3.a. Et etiam in natiuitate, cum lux orta est mundo. Isa.60.a.62.a. Qui splendor fama Christi intelligitur, quæ credentes illuminauit.

Glo.int.s. Exo.19. — *Miracula Christi.*

Micantia fulgura, miraculorum Christi claritatem designant: quæ totum mundum illustrarunt. Exo.19.c.

Ori.s. Leui. ho.13. Hie.s.Iob.3.9. — *Gratia in mẽte.*

Splendet lucerna super caput, cùm infunditur oleum bonorum operum: & gloria diuinæ gratiæ est in mente. Item cùm lumen diuinæ doctrinæ illustrat mentem. Sic splendebat super caput Iob lucerna. Iob.29.a. Fulgentes etiam manus, designant opera munda. Iob.9.d.

Gre.9.mor.28. & 19.mor.9. Ori.s. Mat.cap.13. Hie.s.Eze.43. & s.Ioel.2. Gre.29.mor.27. — *Splendor Sanctorum, & ecclesiæ.*

Fulgebunt iusti sicut Sol in resurrectione. Matt.13.e. Generaliter quidem omnes, sed aliqui magis aut minus, secundum hoc quod dicitur Dan.12.b. Docti & iusti erunt vt splendor firmamenti: qui verò ad iustitiam erudiunt multos, fulgebunt quasi stellæ in perpetuas æternitates. Et præter hoc differt stella à stella in claritate, vt dicitur 1. Cor.15.e. Et micantes stellæ sunt Sancti splendentes. Iob.38.c. Et splendet terra maiestate Dei, hoc est, ecclesia per Christum. Eze.43.a. In iudicio verò retrahent stellæ splendorem suum, quia Sancti vix absque formidine iudicem videbunt. Ioel.2.c.

Hie.s.Iob.31. Gre.22.mor.6. Glo.ord.s.Thre.4. — *Claritas operũ, & virtutum. Continentes. Corpora casta.*

Fulgere aut splendere dicitur Sol, quum opera & virtutes clarescunt. Iob.31.d.

Nitidiores lacte dicuntur continentes, qui faciunt maiora opera, quàm sit distributio temporalium in pauperes. Thre.4.a.

Ori.s.Iudi.ho.6.

Nitentes asini significare possunt corpora castitate ornata, quæ pacificè reguntur ab anima. Iudi.5.b.

Gre.10.mor.20. — *Renouatio virtutis.*

Fulgor meridianus in vespere, est virtutis renouatio in tentatione: vt repentino charitatis feruore mens vigeat, quæ iam iamque sibi gratiæ lumen occubuisse formidabat. Iob.11.d.

Hie.s.Nahum.3. — *Eloquentia hæreticorum.*

Micans gladius Niniuæ, nitorem eloquentiæ hæreticorum designare potest. Nahum.3.a.

Fulgur, Fulmen, Coruscare, Coruscatio.

FVlgur & coruscatio, dicitur ignis splendens in nubibus, præcipuè cùm tonat: Fulmen autem dicitur ignis magno impetu, ceu telum iaculatus à nubibus. In sacra autem scriptura sæpe fulgur pro fulmine sumitur.

Amb.de voca. Gent.1. — *Manifestatio diuinitatis.*

Coruscationes Dei, sunt manifestatio diuinitatis per resurrectionem Christi, & per creaturas. Ps.76. Et coruscat maiestas Dei, cùm per admiranda opera manifestatur. Exod.40.d. Ezec.1.d. Matt.28.a. Apoc.4.d. Inspirationes etiam, quibus Deus manifestatur, coruscationes dici possunt. Iob.38.d.

Aug.s.Ps.34. — *Inspirationes. Terror diuinæ vindictæ.*

Coruscationes etiam Dei, & fulgura, sunt eius minæ, & terror diuinæ vindictæ, & iudicij. Psalm.17.96.143. Eccl'i.32.b.43.b. Sapi.16.c. Luc.17.c. Apoc.4.b.11.d.16.d. Facit autem Deus fulgura in pluuiam, cùm eos, quos terret minis, postmodum ad misericordiæ cognitionem, & pœnitentiæ lachrymas reuocat. Psal.34. Fulgur etiam aut fulmen, ipsam diuinam vindictam significat. Deut.32.f.2. Reg.22.b. Sapi.5.d. Zach.9.d. Nahum.3.a. Haba.3.c.

Aug. 1.q. in euan. 38. — *Ecclesia.*

Fulgur exiens ab Oriente, & parens in Occidente, designat ecclesiam per totum orbem splendentem, minimèque latentem: vt doctrinæ hæreticorum, quæ in angulis & latibulis docentur. Matt.24.b.

Hila.s.Ps.134. Hier.s.Iere.10. — *Doctores. Apostoli.*

Fulgura, quæ facit Deus in pluuiam, dicuntur doctores scientiæ splendore fulgentes: quos facit Deus prædicare. Iob.38.d. Ps.96.134. Iere.10.c.51.c. Dan.3.f. Nahum.2.b. Haba.3.c. Zac.9.d Exo.19.c.

Gre.30.mor.4. Rup.4.s.Matt. Gre.s.Iere.ho.5. & s.Mat.ho.29. Hie.s. Eze.1. & s. Ps.17. — *Doctrina. Verba Christi.*

Fulgura etiam designare possunt splendorem doctrinæ & veritatis, & verba Christi. Ps.43. Iere.10.c. Iob.41.c. Et fulgur exiens ab Oriente, & parens in Occidente, designat sonum doctrinæ & veritatis in omnem terram exiisse. Matth.24.b. Et fulgur egrediens de igne, est manifestatio veritatis à Spiritusancto vel illuminatio Spiritussancti. Eze.1.d. Psal.17.134. Zach.9.d. Apoc.4.b.8.b.11.d.

Aug.s. Apoc. ho.3.6. Gre.s.Eze.ho.5. Euch.for.spirit.3. Ori.s.Eze.ho.4. Gre.27. mor.8. & 30.mor 3. Hie.s. Eze.1. & s. Ps.18. — *Miracula.*

Fulgura discurrentia super terram, designare possunt miracula facta ad conuersionem infidelium. Exod.9.c.19.c. Et sunt ignea & micantia, ad consumendas spinas vitiorum. Fulgura etiam, quæ multiplicauit Deus, sunt miracula, quæ faciebant per Sanctos & prędicatores. Ps.17.76.96.143. Sic dicitur fulgurare Deus per nubes desuper lumine suo, cùm per sanctos prædicatores insensibilitatis nostræ tenebras, etiam miraculis illustrat. Iob.36.d. 38.d. Eze.1.d. Zach.9.d. Haba.3.b. Apoc.4.b.8.b.

Aug.s.Ps.143. — *Compunctio cordis.*

Fulgur dici potest compunctio cordis: & transeunt nubes præ fulgure, quum per compunctionem peccatores conuertuntur. Ps.17.

Rup.3.Apoc. Hie.s.Ps.17. Gre.34.mor.3. — *Setẽtia iudicii.*

Fulmen aliquando designat sententiam extremi iudicij: quæ ideo fulmen vocatur, quia eos, quos ferit, in perpetuum incendit. Sic contra Antichristum mittet Deus fulmina, quem interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Iob.41.c.2. Thess.2.b.

Potentes seculi. Dæmones. Eloquentia hæreticorum. — *Gre. 15. mor. 13. Amb. 2. de inter. 4. Hie. s. Nahum 2. 3.*

Fulgurans est, qui in potestate positus aliis nocet. Sed aliud est splendere, aliud fulgurare. Nonnunquam enim splendor sine percussione est: fulguris verò nomine splendor exprimitur cum percussione: Sed iniquus fulgurat in amaritudine sua: quia inde postea suppliciis æternis mancipatur. Iob. 20. d. Sic Satanas non dicitur fulgur sed sicut fulgur, quia transfigurat se in Angelū lucis. Et opera malorum iustitiæ speciem habentia, non sunt fulgur, sed sicut fulgur. Luc. 10. c. Et erunt dęmones quasi fulgura discurrentia in iudicio. Nahum 2. b. Fulgurans autem hasta, designare potest eloquentiam hęreticorum. Nahum 3. a.

Fulica.

Amb. s. Exae. 18. Pli. 18. nat. hist. 35.

Fulica, est auis, quę victitat apud mare. Et Psal. 103. Vbi nos habemus hærodius, Arnobius legit fulica. Est magnitudine columbæ, dicta à fuliginis colore: prædicit tempestatem matutino clangore. Fertur nutrire pullum ab aquila abiectum.

Fullo.

Amb. s. Luc. 9. Hie. s. Mala. 3.

Fullo est, qui vestimenta, seu pannos rudes purgat, & expolit: dictus sic à fouendis aqua calida vestibus.

Christus. — *Ori. s. Matt. ho. 2.*

Fullo interdum potest significare Christum, qui abluit peccata nostra. 4. Reg 18. d. Isa. 7. a. 36. a. Mala. 3. a.

Sapientes seculi.

Designat etiam sapientes huius seculi; qui non perinde candidam possunt verbis facere sapientiam, qualis erat vestis Christi in transfiguratione. Marc. 9. a.

Fuluus, quære Rufus.

Fumus, Fumare, Fumigare.

Aug. s. Ps. 36.

FVmus, est vapor obscurus & densus, ex humore lignorum virtute ignis comburentis exhalans, à calore furuo sic dictus. Fumus pręcedit ignem producendum, & ab oculis, quos nimium infestauerit, lachrymas elicit. Quò autem amplius fumus in altum extollitur, eo fusius dilatatur, extenuatur, & deficit.

Gloria Dei. Cognitio obscura de Deo. — *Ori. s. Isa. ho. 4. Hie. epist. Et factū est & s. Isa. 4.*

Fumus, quo impleta est domus Dei, designare potest donum de gloria Dei, vel gloriam ipsius Dei. Vel designat cognitionem obscuram, quę in hac vita de Deo habetur: quæ ab ipso Deo procedit, sicut fumus ex igne. Is. 4. b. 6. b. Ioel 2. g. Ps. 143.

Error Iudæorum. — *Hie. epi. Ignota vultu & s. Isa. 6. Rup. 5. 9. Apoc.*

Designat etiam errorem & ignorantiam Iudæorum, quo repleta est domus, hoc est, synagoga. Indicat quoque destructionem templi eorum combusti. Isa. 6. b. Ioel. 2. g. Fumus putei quasi fornacis, ignorantia, seu error in Iudęis, ex praua cupiditate. Apo. 9. a. 15. d.

Comminatio diuina. Ira Dei. Compunctio. Oratio. Anima. — *Euch. for. spiritu. 3. Aretas s. Apoc. 16. Au. de essen. diui. Hie. s. Ps. 17. Rup. 1. s. Isa. 15.*

Fumus de naribus Dei, indignationem, & comminationem diuinam significare potest. Psa. 17. Hoc fumo impletur templum. Apoc. 16. a.

Fumus etiam de naribus Dei, dici potest compunctio, seu lachrymæ, quas Deus castigando excitat in pœnitente: vel lachrymosa depræcatio pœnitentium. 2. Reg. 22. a. Ps. 17. Fumus, quē creat Deus, lachrymosa compunctio peccatorum pœnitentiam agentium. Isaiæ 4. a. Apoc. 8. b.

Gre. s. Cant. 3.

Fumus ex aromatibus, significare potest orationes huius vitæ Deo acceptas. Cant. 3. c.

Amb. 2. de Abra. 9. Philo. Quis rerum diui. hæres.

Fumans clybanus, est anima peccatrix obscura, quæ clibanus est, cùm in ea virtutis cibus coquitur. Genes. 15. d. Quasi fumus autem anima in superna ascendit, quando dilectione feruente, & in hoc ipsum vergente, suum eam desiderium super semetipsam rapit. Vt virgula fumi autem, est desiderium ignitum, & anxium, & surgens ex intentione recta.

Lux. Sublimia dogmata. Ignorantia malorum. Iudæi. — *Ricar. de S. Vict. 5. de arca mysti. 6. Cyril. 3. s. Ioan. 3. & ho. 5. Beda s. Exo. 19. Rup. 4. s. Matt.*

Fumans mons est lux obscura malis: quam etiam designat fumus fornacis. Exo. 19. c. 20. c. Significat etiam sublimia dogmata nobis obscura: & præterea ignorantiam malorū. Fumus quoque in legis collatione, designat legem cōtemnere volentes, lachrymas fore sequuturas. Est enim necesse, vt corporis oculus in fumo illachrymetur. Item Iudæi.

Vt fumus ante ignem exoritur, & sibi proximis lachrymas excitat: Sic ad virtutis nuncios accedendo, perfectionem speramus, quę ni contingat, non temperamus à lachrymis.

Perturbatio in iudicio. — *Phil. Quis rerum diui. hæres.*

Fumans clibanus, perturbationem futuri iudicij ob incussum terrorem tunc prouenturā significare potest. Gen. 15. d.

Affectus libidinis. Superbia. Infernus. Mali. Iudæi. Dæmones. — *Glo. ord. s. Gen. 15. Hie. s. Isa. 9. 14. 65. Ar. & Hil. s. Ps. 67. Aug. s. Ps. 36. & s. Apoc. ho. 7.*

Fumus fornacis, designare potest affectum prauum ex libidine remanentem. Ge. 19. f. Item superbiam, & quodcunque peccatum: & pœnam inferni, & demū ipsi mali puniti à Deo fumus dici possunt, & fumus putei, ipsa eorū peccata, & blasphemiæ. Isa. 9. d. 14. g. 34. c. 65. a. Na. 2. d. Apo. 9. a. c. Et vt fumus deficit, cū in altum surgit. Ita Iudæi persequentes Christum, & dęmones, & mali insurgentes contra bonos. Ps. 36. 67. 101.

Sapientia secularis. Hæretici. — *Amb. de fuga. sec. 5 & 2 de Cain 2. Hie. s. Isa. 7. & s. Ps. 67. Aug. ser. 108. Euc. for. spiritu. 3. Beda s. Pro. 10.*

Fumus euanescens, & oculos obscurans, est inanis & superba sapientia, pro luce mentis oculos obscurans: & vt fumus inficit parietes, sic inanis sapientia, & iniquitas seculari caligine mentis aciem obducit. Vnde de his dicitur. Rom. 1. c. Dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt: Vnde & dicuntur sicut fumus de fumario. Hose. 13. b. Vbi fumarium, quod est via fumi, vitam malorum designare potest. Fumigantes etiam titiones, sunt secularis sapientia, & hęreticus sermo. Isa. 7. a. Et facies eorum dicitur denigrata super carbones. Thren. 4. b. Ipsi quoque hæretici sunt fumus, qui molesti sunt oculis, hoc est, doctoribus ecclesiæ. Pro. 10. d.

Prædicatores. Sancti. — *Ar. s. Ps. 103. 143. Hie. s. Ps. 103.*

Fumigantes montes, dici possunt prædicatores, verba proferentes, quibus alios ad pœnitentiam inducant, quasi formantes nubes, vnde aquæ defluant. Psal. 103. 143. Vel sunt Sancti

nonnihil sentientes de igne punitiuo: Vel sunt superbi & potentes pœnitentiam agentes, & peccata sua quasi exhalando confitentes.

Aug. s. Ps. 103. 143. Fulgen. epis. 6. Hila. s. Ps. 143. — *Superbi, & potentes. Dæmones.*

Fumigantes montes, sunt etiam dæmones victi, & fugati à Christo, quasique in fumum resoluti. Ps. 143.

Gre. 33. mor. 36. 38. — *Dubitatio & suggestio dæmonis.*

Fumus de naribus Leuiathan erit dubitatio, quam electi habebunt super miraculis Antichristi. Iob. 41. b. Vel occulta dæmonis inspiratio, aut suggestio mentem obscurans, ne lucē interiorem videat.

Hil. s. Mat. Ca. 12. Ter. adue. Iudæos. Hie. Aglasiæ. Hie. s. Isa. 51. Chry. s. Matt. ho. 2. — *Iudæi. Gentiles.*

Fumigans linum, designat Iudæos aliquid spiritus & gratiæ habentes: vnde non extinguuntur à Christo. Isa. 42. a. Matth. 12. b. Designat etiam gentiles momentaneum quendam ardorem, & extinctioni proximum habentes: quem Christus non extinxit, sed potius accendit.

Renouatio calorum.

Sicut fumus liquefient cæli in iudicio, quia in nouam claritatem renouabuntur. Isa. 51. b.

Humana negotia.

Fumo sunt humana negotia comparanda. Ps. 101. Defecerunt sicut fumus dies mei: Sed ille quidem de breuitate hoc, & fuga quadam huius dixit ætatis. Ego verò non ad hoc solum, verumetiam ad turbulentiam rerum præsentium dici posse illud accipio. Nihil enim ita oculos animæ contristat & turbat, vt secularium conditio curarum, & quasi obuolitantia quędam multiplicis cupiditatis examina. Hæc enim sunt istius fumi ligna. Nam sicut ignis iste communis, vbi humidam corripit conspersamque materiam, plurimum sine dubio fumum suscitat: Sic etiam concupiscentia vehemens illa prorsus, ac flammea, quando mentem alicuius ac palustrem succendit animam, multum in ea fumum gignit, ac nutrit.

Funda, Fundibularius.

Sacra scriptura.

FVnda, est instrumentum è funiculo factum, quo funduntur, hoc est, iactantur lapides. Fūdibularius autem, aut funditor est, qui funda dimicat.

Cyril. 8. s. Ioan. 17. — *Ecclesia. Prædicatores.*

Funda Dauid, designare potest sacram scripturam, qua dimicatur contra Goliath, hoc est, diabolum. Designat etiam crucem Christi. In qua positus lapis Christus, percussit diabolū. 1. Re. 17. c. 25. e. 1. Par. 12. a. 2. Par. 26. Eccl'i. 47. a. Zac. 9. d. Designat etiam longanimitatem, quæ necessaria est ad vincendum Goliath, id est, superbiam.

Ber. ser. de Dauid & Goliath. Gre. 34. mor. 5. Hie. s. Zac. 9.

Funda secundùm quòd in gyrum mittitur ad iaciendum lapidem, quò aduersarij pectus feriatur, sanctam designare potest ecclesiam, quæ dum volubilitate temporū per tribulationum circuitum ducitur, fortes ex illa viri prodeunt, quibus quasi lapideis ictibus, iniquorum corda tundantur. Iob. 41. d. Designat etiam ipsos prædicatores. Zac. 9. d.

Instrumenta dæmonum, & hæreticorum.

Funda in malum, designare potest instrumenta dæmonis & hæreticorum, quibus vtuntur ad peruertendos simplices. Iud. 20. b. Et fundibularij sunt doctores hęreticorū, & infidelium, qui fideles interimere conantur. 1. Macha. 9. b.

Glo. ord. s. 4. Reg. 3. — *Doctores hæreticorum. Doctores sacri.*

Fundibularij boni, sunt doctores sacri, qui funda, hoc est, per sacram scripturam lapides, hoc est, autoritates iaciunt, quibus inimicos veritatis percutiant 4. Reg. 3. d. Iudit. 6. b.

Fundamentum, Fundare.

FVndamentum est id, super quo aliquid fundatur, aut struitur, vt fundamenta domus sunt, supra quæ parietes domus eriguntur. Fundare autem est ędificare, & etiam stabilire.

Hie. s. Iosu. ho. 9. Hie. s. Isa. 28. & s. Ps. 86. Aug. s. Ps. 29. 86. Gre. 28. mor. 9. — *Christus. Trinitas.*

Fundamentū spirituale in ecclesia est Christus, qui est fundamentum fundamentorum. 1. Cor. 3. b. Ephe. 2. d. Vt autem fundamentum materialis fabricæ iacitur in imo. Ita è diuerso fundamentū spiritualis ædificij in summo ponitur. Ps. 136. Isa. 28. d. Atque ita diuites admonentur parare sibi bonū fundamentum in cælo in futurum. 1. Timo. 6. d. Ideo autem hoc fundamentum ponitur in summo, quia est earum rerum, quæ ad summa tendunt. Vnde & ipse Christus caput dicitur eiusdem ecclesiæ, cuius est fundamentū. Fundamenta autem designare possunt sacram triadem, quę est per fidem in montibus sanctis, hoc est, in Apostolis. Psal. 86.

Ar. & Au. s. Ps. 86. Ori. s. Iosu. ho. 9. Hie. s. Mich. 6. Gre. 28. mor. 9. & Cant. 5. — *Apostoli, & prophetæ.*

Fundamenta etiam ciuitatis, hoc est, ecclesię, sunt Apostoli & prophetæ, qui etiam fundamenta terræ dicuntur, & fundamenta templi. 3. Reg. 5. d. Iob. 38. a. Ps. 17. 86. Isa. 58. d. Mic. 6. a. Ephe. 2. d. Apo. 21. e. Quando autem fundamenta ponuntur in plurali, sumuntur pro Apostolis: quando verò dicitur fundamentum in singulari, pro Christo. Fundatæ quoque columnæ super bases, sunt Apostoli in Prophetis. Cant. 5. b.

Glo. ord. s. Isa. 58. — *Vtrumque testamentum.*

Et Fundamentum Apostolorum & prophetarū dicitur vtrumque testamentum. Ephes. 2. d. cu fundamentū altaris dici potest ipsum euangelium. Le. 5. c. 8. c. Fundamenta quoque selorum, dicuntur ambo testamenta. Isa. 58. d. Hæc sunt fundamenta terræ, hoc est, ecclesiæ. Isa. 40. c.

Aug. epis. 120. Gre. 25. mor. 15. & 28. mor. 10. — *Fides & charitas.*

Fundamentum spiritualis ædificij in anima, sunt fides & charitas, quas virtutes qui habent, Dei ædificatio dicuntur. Iob. 38. a. Psalm. 136. Ephe. 3. d. Colos. 1. c. 2. Timoth. 2. c. Thren. 4. b.

Am. s. ps. 118. ser. 5. Gre. 28. mor. 9. Hie. s. Ezec. 30. & s. Mich. 6. — *Timor Dei.*

Fundamentum quoque seu basis dici potest timor Dei, qui est initium sapientiæ, & fundatæ columnæ super bases aureas, sunt Apostoli in timore Dei firmati. Iob. 38. a. Psalmo 110. Cantic. 5. d.

Dæmones. Principes mundani.

Fundamenta terræ concussa, dici possunt dæmones, aut principes mundani, & philosophi, & hæretici. Dicuntur etiam fundamenta montium, id est, superborum: & fundamenta

Ægypti

Philosophi. Hæretici. Ægypti.Pſ.81.Iſa.24.Eze.30.a.Haba.3.c.Deſignant etiam defenſiones hæreſum, quæ fundamenta reuelat Deus.Mich.1.b.6.a. *Aug.ſ.Pſ.81.*

Spes ſuperborũ. Fundamenta montium ſignificare poſſunt ſpem ſuperborum, quæ turbatur in hoc ſeculo.Pſ.17.Deut.32.d. *Aug.ſ.Pſ.17.*

Prauæ cogitationes. Fundamenta Sion,quæ deuorat ignis,ſunt prauæ cogitationes.Thre.4.b.Et fundamentũ parietis diſſipati, ſignificat inanem fiduciam ex prauis cogitationibus,aut ineptis prouenientem.Eze.13.e.Haba.3.c. *Hie.ſ.Eze.13.*

Firmans Deus Gẽtes in eccleſia. Fundauit Deus terram ſuper ſtabilitatem ſuam,quum firmauit gentes in eccleſia. Pſal. 23. 103.118.Pro.3.c.Iſa.14.g.46.c.51.e.Et fundata domus ſupra firmam petram,eſt eccleſia, vel anima ſuper Chriſtum:cùm non ſolum audit verba Dei,ſed etiam facit: vt non omni vento errorum circumferatur.Matt.7.d.Et fundata dicitur eccleſia ſapphiris, cùm fidelium conuerſatio eſt in cælis.Dicitur etiam fundari in iuſtitia.Iſa.54.c.Fundatur templum iuxta ordinem ſuum,cùm eccleſia in ſuis ordinibus firmatur à Chriſto.Ier.30.d.Eze.37.g. Fundarunt manus Zorobabel, hoc eſt,Chriſti,domũ Dei,eccleſiam.Zac.4.c.8.b. Et fundauit Deus Lunam,& ſtellas,hoc eſt,eccleſiam & doctores eius.Pſ.8.Fundatur autem exultatione vniuerſæ terræ,quia ex tota terra veniunt ad fidem cũ lætitia. Pſ.47.86. Fundauit Deus terram ſuper maria:quia corroborauit eccleſiam in fide, ne fluctibus ſeculi labereтur.Pſalm.23.101.Et fundauit eam in ſecula,quia nunquam deficiet,ſed è militante fiet triumphans. Pſ.77. Dicitur autem fundata ſexta die, hoc eſt, ſexta ætate, quando Chriſtus factus eſt fundamentum eccleſiæ.Pſ.92.Fundatur puluis in terra,cùm in ſolida membra corpus reducitur. Iob. 38. d. Et cùm gentiles in eccleſia per fidem firmantur. Item quum peccatores vocati in eccleſia, traditæ fidei ſunt ratione ſolidati:vt qui prius inconſtantia mobiles tentationis aura leuabantur,immobiles poſtmodum contra tentamenta conſiſterent. *Arn.ſ.Pſ.102. Hil.ſ.Matt.ca.6. Hie.ſ.Iſa.14.54. Au.2.ſer.do.in mõte, & ſ.Pſ.86. Gre.18.mor.20. Beda ſ.Pro.3. Hie.ſ.Iere.30. & ſ.Zac.4.& ſ.Pſ.8.23.47. Au.ſ.Pſ.77.92. Gre.ſ.Pſ.101. Hie.ſ.Iob.38 Gre.30.mor.8.10.*

Inſtituens Deus religionem. Inſtabilitas. Fundauit Deus locũ montibus,& campis,hoc eſt,vitæ actiuæ,& contemplatiuæ intra eccleſiam. Pſ.103. *Arn.ſ.Pſ.103.*

Fundauit Deus faſciculũ, quum inſtituit religionem ſuper terram. Amos 9. b. Et quum firmauit Apoſtolos,vt eſſent fundamenta eccleſiæ. *Hie.ſ.Amos 9. Rup.ſ.Amos 9.*

Fundatur ſuper arenam id,quod non ſtabilitur in Deo. Matt. 7. d. Non habet autem fundamentum os anguſtũ ſub ſe.Iob.36. c. quia infernus ſub peccato non habet fundum ad recipiendos malos: & quia peccator ſine termino peccat: Vnde & fundatus dicitur tranſitus virgæ Dei,cùm exhibetur æterna punitio.Iſa.30.g. *Gre.26.mor.32. Hie.ſ.Iſa.30.*

Præteriens mundus. Non fundari amplius Babylonem, eſt præterire figuram huius mundi.Iſa.23.c.d. Dicuntur autem Siim fundaſſe Chaldæam, quum dæmones offerunt mundanam proſperitatem, vitiis permixtam. *Hie.ſ.Iſa.23.*

Fundata erat Ephraim quaſi Tyrus in pulchritudine, cùm hæretici erant in eccleſia. Hoſe.9.d. *Hie.ſ.Hoſe.9.*

Confuſio diaboli. Fundauit Deus diabolum fortem, vt corriperet: quia confundi eum facit per ſanctos homines. Haba.1.c. *Glo.ord.ſ.Haba.1*

Fundere, Effundere, Diffundere, Infundere, Superfundere, Perfundere, Infuſorium, Suffuſorium.

FVndere interdum eſt liquefacere: vt metalla dicuntur fundi, quum vi caloris liquefiũt: Cùm autem fuſa ſpargi ſoleant,fundere ponitur pro ſpargere, aut id, quod in vaſe habetur,emittere.Item proſternere,&profligare.Effundere autem eſt abundanter fundere, & ſpargere.Diffundere,eſt ſpargere.Infundere,eſt intus, aut ſupra fundere. Perfundere, eſt valde,ſiue per omnes partes fundere.Effundere etiã,eſt dilatare. Iudit. 6.c. Præces ſuas Domino effuderat.Et exercere.Pſ.68. Effunde ſuper eos iram tuam.

Vnctio Chriſti. Fundens oleũ Iacob ſuper lapidem,vnctionem,qua Chriſtus vnctus eſt à Patre,deſignauit. Ge.28.d. Idem fuſum oleum ſuper caput Aaron pontificis.Exo.29.a.Le.8.b. *Glo.int.ſ.Gen.28. Cyril.ſ.Exo.4.*

Incarnatio. Effundens Moſes aquam fluminis ſuper aridam,incarnationem Chriſti deſignauit. Exo.4. b.Et dicitur Chriſtus effuſus ſicut aqua,quia lauat peccata.Pſ.21. *Arn.ſ.Pſ.21.*

Spũſſancti miſſio. Effundit Deus aquas ſuper ſitientes,quum dat Spiritumſanctum gentibus.Et effuſus Spiritus de excelſo,eſt Spiritusſanctus datus in Pentecoſte.Iſa.44.a.32.d. Sic effudit benedictionem. Mal.3. c.Ipſum autem effuſionis nomen increatam Spiritusſancti ſubſtantiam probat. Neque enim Deus,cùm angelum mittit,aut aliam creaturam,effundam dicit de angelo meo aut principatu,aut throno,aut dominatione.Significat autem effuſionis nomen largam & diuitem muneris abundantiam.Eze.39.g.Ioel.2.g.Zachar.12.c.Titum 3.b. *Hie.ſ.Iſ.32.44.et ſ.Mala.3. Didimus de Spũſa. Hie.ſ.Eze.39. & ſ.Ioel.2.*

Dãs Chriſtus dona Spiritusſãcti. Fundebat petra riuos olei,quando Chriſtus dabat dona Spiritusſancti, & cùm mittebat prædicatores,& ſcriptores.Iob.29.a. Eundem deſignabat ſacerdos fundens oleum ſuper extremum auriculæ dextræ leproſi,qui mundatur, & ſuper polices manus & pedis dextri, & ſuper caput, vt peccator totus ſanctificatus fiat per Chriſtũ chriſtus Domini.Le.14.c. *Miſericordia.* Infundens etiam Samaritanus oleum in vulnera, deſignat Chriſtũ exhibentem miſericordiam & conſolationem peccatori, & prædicatorem fouentem mitiori ſermone. Infundit etiam vinũ,hoc eſt,ſermonem compungentem,extremi iudicij denunciatione. Luc. 10. f.Et fudit petra riuos olei,quũ Chriſtus miſit prædicatores vngendis mentibus auditorum.Iob.29.a. *Hie.ſ.Iob.29. Gre.19.mor.12.13. Iſych.ſ.Leui.14. Ori.ſ.Luc.ho.34. Amb.ſ.Luc.10. Gre.19.mor.12.*

Effusio sanguinis Christi.
Ori. s. Leui. ho. 1. Isyc. s. Leui. 4. 8 Rup. 1. s. Leui. 5

Fundere sanguinem hostiæ super altare, designauit effusionem sanguinis Christi in cruce. Idem designauit fusio sanguinis per circuitum altaris. Exo. 24. b. 29. c. Leui. 1. c. 3. a. 7. a. 8. c. 9. b. Fundere etiam sanguinem ad basim altaris, designat passionem Christi pro infirmis oblatam, & eius prędicationem, & fidem. Le. 4. c. Deut. 12. d. Est etiam attribuere pœnitentiam euangelicę prædicationi, à qua auspicatus est Christus, dicens: Pœnitentiam agite, &c. Matt. 4. c. Luc. 5. f. Sed Iudæi malè effuderunt sanguinem Christi, designati per fratres Ioseph, qui eius sanguinem effundere volebant. Gen. 37. Fundit etiam sanguinem hostiæ per altaris circuitum qui voluntatem carnis & sanguinis pro Christo trucidant.

Trucidare affectus.
Basi. s. Ps. 44. Hie. ad Principiā. & s. Eze. 9.

Diffusa dicitur gratia in labiis Christi, quia docebat tanquam potestatem habens: & etiā in prædicatoribus, qui eius dicuntur labia. Ps. 44. Rom. 1. b. 1. Cor. 15. b. Diffusio autem, vel effusio, dicit abundantiam.

Prædicator Christi. Fama Christi.
Ori. s. Cant. ho. 1. & s. Matt. ho. 35. Amb. de Virg. 3. & 1. de Spiritu san. 7

Effusum oleū nomen Christi. Cant. 1. a. est dispersa eius fama, & bonus eius odor per vniuersum orbem, quando factus homo exinaniuit seipsum: Cum eo etiam effusum est nomē prophetarum, qui antea in sola Iudæa cogniti erant. Ex abūdanti enim superfluit, quicquid effunditur. Matt. 26. a.

Facies prædicatorem è peccatore
Hie. s. Amos 5. Rup. s. Amos 5.

Effundit Deus aquas maris super faciem terræ, cùm è peccatore conuerso, facit prædicatorem, vt Paulum. Amos 5. b. 9. b. Ex gentilibus etiam fecit prædicatores.

Angeli. Mentes electorū. Sacra scriptura.
Gre. 27. mor. 25. Hie. s. Iob. 37.

Fusi cæli quasi ęre. Iob. 37. c. sunt angelicæ virtutes, vel electorū mentes, à cunctis terrenis contagiis intimo amore suspensæ, quæ ab integritate cæptæ fortitudinis, nulla mutabilitatis rubigine consumuntur. Vel designant sacram scripturam perpetuam, atque sonoram.

Reputatus Christus cum iniquis.
Arno. s. Ps. 88

Perfusus dicitur Christus confusione, quando in passione sua cum iniquis reputatus est. Psalmo 88.

Grauis castigatio Dei.
Aug. s. Ps. 34. Hie. s. Sopho. 1. & s. Eze. 9. & s. Hose. 5 Rup. s. Hose. 5. et 9 s. Apoc.

Effundere dicitur Deus frameam, cùm grauiter castigat. Ps. 34. Et etiam cùm multiplicat & roborat animas iustorum, vt pugnent contra dęmones & hereticos. Effundet etiam Deus sanguinem prauorū in iudicio. Sopho. 1. d. quando id, quod vitale habere videbantur, auferet ab eis. Effundit etiam Deus quasi ignem indignationem suam, quando grauiter castigat: abūdantiam enim dicit hæc effusio. Thre. 2. b. 4. b. Ezec. 7. b. 9. d. 14. e. 20. b. 22. e. 36. d. Nahū 1. b. Sopho. 3. b. Effundere dicitur Deus iram quasi aquam, quum ita castigat, vt emundet à peccatis. Hose. 5. c. Effundunt angeli phialas iræ Dei, quum denunciant mundo iustam iram Dei. Apocalyp. 16. a.

Abiectio Iudæorum.
Gre. 11. mor. 10.

Effundit Deus despectionem super principes, cùm post Domini passionem abiecti sunt principes Iudæorum. Iob. 12. d. Effudit quoque Deus iram in Iudęos. Ps. 68. Isa. 42. d. Effusa est contentio super principes in seditionibus Hierusalem, quando destructa est: & etiam inter fideles principes mundi. Ps. 106.

Persecutiones illustrium virorum.
Arn. s. Ps. 106

Effundens angelus phialam in Solem. Apoc. 16. b. designauit persecutionis supplicia, viris sapientiæ splendore fulgentibus irroganda.

Addere virtutes Cognitio diuinorum.
Gre. 34. mor. 6. Isych. s. Leui. 2

Superfundere oleū simile, & thus. Leuitic. 2. a. b. est addere cognitioni diuinorum orationem & eleemosynam: vt fecit Cornelius centurio. Acto. 10. a. Et fundere oleum in sartaginē, est imitari misericordiam Christi.

Vincere concupiscentiam. Ponere animam pro Christo.
Ori. s. Leui. ho. 1 Isych. s. Leui. 1 Philo. de Victimis.

Fundit sanguinem super altare, qui omnem vincit concupiscentiam. Item qui perdit animam suam propter Christum, ponendo omnem animæ virtutem in corpore Domini, ad eius imitationem operando, & etiam, si opus sit, vitam pro euangelio exponendo. Fundit etiam sanguinem in circuitu altaris, qui integra mente, & in orbem choreas agitante, per omnes consiliorum, dictorum, factorumque species Deum colit. Exo. 24. b. 29. c. Leuitici 1. c. 3. a. 7. a. 8. c. 9. b.

Venerari passionem, & resurrectionem Christi.
Au. q. in Num. 33 Isyc. s. Leui. 2. 16. Basi. et Au. s. ps. 61

Effundere cineres vaccę in loco purissimo. Nu. 19. b. est venerari passionem Christi, & resurrectionem. Et fundere pręces super capro emissario. Le. 16. b. est orare, vt per diuinitatem Christi nobis remittantur peccata. 2. Par. 6. d. Et effundit oleum in sartaginem, qui imitando passionem Christi, exercet opera misericordiæ. Le. 2. b.

Orare, Confiteri, & sperare.
Hil. s. Ps. 61. 141

Effundunt corda sua coram Deo, qui deprecantur, confitentur, & sperant: nec retinent corda sua, intra corda sua, sed melius retinent, effundendo, & expellendo à se peccatū, & omnia manifestando Deo: & effundendo orationem ex intimo cordis. Effundunt autem sicut aquam, ne quid remaneat. Ps. 41. 61. 141. Thre. 2. f. Effundit etiam sicut aquam cor, qui ex intimo affectu producit lachrymas compunctionis.

Lachrymari. Subuenire proximo.
Hie. s. Isa. 58

Effundit animam suam esurienti, qui quantum potest proximo subuenit, non ex tristitia aut ex necessitate. Isa. 58. c.

Verbi Dei prædicatio.
Hie. s. Isa. 55. & s. Eze. 36. Gre. s. 1. Reg. 1. & 27. mor. 5. Amb. epis. 44.

Infundit imber & nix terram, cùm verbum Dei infunditur in animam. Isa. 55. c. Et effundit Deus aquam mundam, cùm dat aquas verbi Dei, & doctrinæ. Eze. 36. e. Eccl'ę. 11. b. Et effundens Anna animam in conspectu Domini. 1. Reg. 1. c. designat prædicantem verbum Dei, ad vtilitatem audientium, & honorem Dei, non ad commoda temporalia. Effundit etiā Deus imbres instar gurgitum, cùm de Iudæa prædicantes Apostolos auferens, doctrina nouæ gratiæ mundum rigauit. Iob. 36. d. Effundere etiam aquam super aridam, est effundere imbrem doctrinæ. Exo. 4. b. Hoc etiam est effundere hydriam in canalibus. Gen. 24. c.

Baptizantes autoritate Christi.
Glo. int. s. Leui. 11.

Fundentes aquam, super ligna, ad imperium Eliæ, sunt baptizantes autoritate Christi. 3. Regum 18. f. Et profundere sementem aqua, est catechumenos baptizare. Leuitic. 11. f.

Effundit

Effundit etiam Deus aquam mundam, quum dat gratiam per baptiſmum. Eze. 36. c.

Conuerſio infidelium. Fundantur latiſſimæ aquæ ex gelu. Iob. 37. b. quum infideles populi veniunt ad fidem. Et cùm ex duris cordibus Iudæorum prodierunt egregij prædicatores. *Hie. ſ. Iob. 37. Gre. 27. mor. 21.*

Dilatatio prædicationis ad Gētes. Infundens mulier oleum in vaſa vicinorum. 4. Reg. 4. a. deſignat prædicationem eccleſiæ dilatatam, & multiplicatam inter gentes: cùm antea ſolū maneret in lecytho. Effundit etiam oleum ſponſa, quum quis dona Spirituſſancti ad aliorum vtilitatem conceſſa communicat: ſed prius eget ſeptiformi infuſione: nempe compunctione, deuotione, pœnitentiæ labore, pietatis opere, orationis ſtudio, contemplationis ocio, & dilectionis plenitudine. *Aug. ſer. 206. Ber. ſ. Cant. ſer. 18.*

Conſumere in ſe carnales, et delectationes. Fundens Gedeō ius carnium ſuper hoſtiam. Iudi. 6. d. deſignat eum, qui in conuerſatione Chriſti, ipſas etiam à ſe carnales cogitationes exinaniuit. Quaſi enim ius ex carne liquidum in petram funditur, quando mens à carnalium cogitationum fluxu vacuatur. *Gre. 3. mor. 22.*

Confiteri peccata. Effundere ſanguinem, interdum eſt confiteri peccata. Le. 17. d. Alioqui erit ſuffocatum, quod reprobatur, nec licebat illud comedere. Deute. 12. d. *Iſyc. ſ. Leui. 17. Beda ſ. Gen. 5. Gre. 13. mor. 10.*

Grauitas doloris. Diſperſio diſcipulorum in paſſione. Effuſum in terra iecur Ieremiæ, grauitatem doloris ex deſtructione populi Dei ſignificat. Thre. 2. d. Et effuſa viſcera Iob in terram. Iob. 16. c. deſignant diſperſionem diſcipulorū Chriſti, in paſſione: Vel deſignantur ſpirituales, qui ad terrena conuertuntur.

Vehemens peccatum Iudæorum. Impetus voluptatis. Effuſus ſicut aqua dicitur Ruben. Geneſ. 49. a. deſignans Iudæos, qui ſic peccauerunt in Chriſtum, vt aqua, quę magno impetu effunditur de vaſe. Vel dicitur propter impetum voluptatis: vel deſignatur timoris affectus, qui cùm creſcit circa temporalia, effunditur ſicut aqua, faciens vagari mentem per inutiles cogitationes. Deſignatur etiam peruerſitas voluntatis. *Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 63. Beda ſ. Gen. 49.*

Cognoſci miſeriam huius vitæ. Effundi cineres, interdū eſt cognoſcere miſeriam huius vitæ: & refrigerari feruorem peccatorum. Le. 1. d. 4. c. quod fit in loco ſeparato, hoc eſt, in hac vita. *Glo. int. ſ. Leui. 1.*

Compunctio propter Deum. Effundere aquam in conſpectu Domini. 1. Reg. 7. b. eſt compungi pœnitendo, & de compunctionis fletu non quęrere fauorem ſeculi: ſed ſolum diuinæ placationis fructum: nec rurſus ad peccata redire. *Lyra. ſ. 1. Reg. 7.*

Eleuare mentem ordinandi. Effundere oleum in caput, eſt in mente ordinandi altam conuerſationem inſerere. 1. Reg. 16. b. 4. Reg. 9. b. *Gre. ſ. 1. Reg. 16.*

Addere bona opera verbo Dei. Effundens Maria vnguentum in caput Ieſu, eſt adiungens bona opera verbo Dei: & tunc repletur domus odore bonæ opinionis. Matt. 26. a. Effundit etiam vnguentū ſuper caput, & pedes Chriſti, qui prædicat eius diuinitatem & humanitatem, aut ſcribit. *Ori. ſ. Rom. 2. Rup. 10. ſ. Matt.*

Retrorsū abire. Errare. Effuſi greſſus ſunt, cū quis abaſcenſu virtutis redit retrorſū, vt vxor Lot: & peccantes in deſerto. Item cum quis errat à vero. Pſ. 72. Et effundi ſanguinem, eſt incidere in errorem, aut veritatem euerti. *Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 4. et ſ. Matt. ho. 19. 26 & ſ. Roma. 3.*

Scandalizare. Non corrigere. Effundunt etiam ſanguinem, qui communem conuerſationem polluunt & alios ſcandalizant, aut in errorem inducunt. Le. 17. a. Deut. 22. b. Pſal. 105. Matt. 23. d. Roma. 3. c. Ge. 9. a. Iſa. 59. b. Ierem. 7. a. 22. e. Ioel. 3. d. Ezech. 18. c. 33. f. 36. d. 4. Regum 21. c. Effundunt autem ſanguinem prophetæ & ſacerdotes, quando non prædicant, & docent, vt auertantur à malo, & ſibi caueant. Thre. 4. c. Datur tamen fundens ſanguinem nolens. Num. 35. b. Effundere autem ſanguinem ad literam, eſt occidere. *Arn. ſ. Pſ. 105. Iſyc. ſ. Leui. 17. Hie. ſ. Ier. 7. et ſ. Ezec. 33.*

Occidere. Faciens peccare. Fundens aquam vaſis immundi ſuper cibum, deſignat peccatorem baptizatum facientem alium peccare. Le. 11. f. *Iſych. ſ. Leui. 11*

Abſcondens doctrinam. Fundens ſemen in terram. Ge. 38. b. deſignat eum, qui nō proficit in virtute: & eum, qui abſcondit doctrinam inuidia poſteritatis. *Ori. ſ. Cant. ho. 2*

Vacare vitiis, & erroribus. Effundit libamen Diis hæreticus, ſuos defendens errores. Iſaiæ 57. b. Et effundit vias ſuas alienis, qui erroribus & vitiis vacat. Ieremiæ. 3. c. Ad idem refertur effundere fornicationem. Ezechiel 23. b. Infuſa quoque lepra in ſuperficie veſtimenti, eſt error in publicum prodiens. Leuitic. 13. g. *Hie. ſ. Iſa. 57. & ſ. Iere. 3.*

Obſtinati cum fragilitate. Fuſilia ſcuta in ſuſcipienda quidem ſagittarum percuſſione dura & robuſta ſunt, ſed caſu fragilia, vt omne vas fuſile. Ictu quidem ferientium minimè penetrantur: ſed ſuo ſe lapſu per fragmenta diſſoluunt. Ideo corpus Leuiathan, id eſt, omnes iniqui, quia per obſtinationem duri ſunt, & per vitam fragiles ſcutis fuſilibus comparantur. Iob. 41. a. *Gre. 33. mor. 30.*

Victi dæmones. Diffuſi equites Chaldæorum, ſunt dęmones, diſperſi & victi. Nahum 1. b. *Hie. ſ. Nahum 1.*

Formari bonis operibus. Funduntur vaſa, cùm ſalubriter humiliati, & flamma diuinę charitatis ſiue humanæ aduerſitatis emolliti, viam patrum bene operando intramus. 3. Reg. 7. g. 2. Par. 4. d. *Glo. ord. ſ. 3. Reg. 7*

Perdere dona Dei. Effundit Hieruſalem æs ſuum, quum anima perdit dona & talenta ſibi à Deo collata, conſumens illa in vitiorum confuſione. Eze. 16. d. *Hie. ſ. Eze. 16.*

Inueterata malitia. Effuſi cani ſuper Ephraim, inueteratam malitiam deſignat. Hoſe. 7. b. *Hie. ſ. Hoſe. 7.*

Blandimenta carnis. Fundens lachrymas ſponſa Samſonis apud Samſonem. Iudi. 14. c. deſignare poteſt blandiētem carnem, vt eius concupiſcentię ſeruiatur.

Addere feruorem orationibus. Fundere vinum ad liba. Numer. 15. a. eſt addere feruorem ſacrificiis, ſeu orationibus. Funduntur autem libamina per ſingula ſabbata. Num. 28. Eſt etiam addere gratiam, & communicationem paſſionis Chriſti. *Glo. ord. ſ. Num. 15*

Miniſtrare voluptates. Doctrina chriſti. Fundere vina, in malum, eſt voluptates miniſtrare. Eccl'tæ 2. b. In bonum verò, eſt communicatio doctrinæ & myſteriorum Chriſti. *Glo. int. ſ. Eccleſi. 2*

Dona Spirituſſancti. Infuſoria ſeptem & ſuffuſoria, deſignant ſeptem dona Spirituſſancti. Zac. 4. a. *Hie. ſ. Zac. 4.*

Fundere baſes argenteas. Exo. 26. d. 36. d. vide Baſis.

Fundere circulos aureos cortinarum tabernaculi. Exod. 36. b. vide Circulus.
Fundere statuas. 2. Par. 28. a. quære Statua.
Fusilia capitella columnarum. 3. Reg. 7. c. vide Capitellum.
Fusile mare. 3. Reg. 7. d. vide Mare.
Fusiles boues. 3. Reg. 7. e. 2. Par. 4. a. vide Bos.

Fundus, quære Ager, & profundum.

Fungi, Perfungi.

Glo. ord. s. Exo. 28. — *Sacerdotium nouæ legis.*

FVngi, est officium aliquod exercere, munus obire, aut dignitatem habere.
Fungens sacerdotio Aaron, & etiam filij eius, functiones sacerdotum nouæ legis designant. Exod. 28. a. 29. g. 35. b. 39. e. Nume. 3. a. 1. Para. 24. a. Eccl'i. 45. c. Ezec. 44. d. Hose. 4. b. 1. Mach. 10. d. Luc. 1. a.

Fungebatur Paulus legatione pro Christo, etiam in catena. 2. Cor. 5. d. Ephe. 6. b.

Fungens alius homo officio eius, qui mortuus est in bello. Deut. 20. b.

Funis, Funiculus, Rudens, Restis.

FVnis, est restis ex cannabe aut alia materia contorta, & confecta ad aliquid ligandum, seu astringendum. Dicitur etiam chorda, & vinculum. Funiculus autem est paruus funis.

Glo. int. s. Hose. 11. Rup. s. Hose. 11. Hila. s. Ps. 138. Hie. s. Ecclesia. 12. — *Charitas Dei. Vita præsens.*

Funiculi Adam. Hose. 11. b. significare possunt charitatem Dei erga homines per hoc quòd factus est homo de stirpe Adæ, ideo dicuntur funiculi charitatis.

Funiculus Christi, quem Deus dicitur inuestigasse. Psal. 138. designare potest cursum destinatum, ac determinatũ vitæ eius. Potest etiam significare generaliter cursum vitæ præsentis singulorum: quæ & funis argenteus dicitur. Eccl'tæ 12. c.

Gre. 13. mor. 12. — *Vita æterna.*

Funiculi Sion, qui non rumpentur, designant firmamenta æternæ fœlicitatis. Isa. 33. d. Hi funes in præclaris cadunt, dum per humilitatem vitæ fortes non patriæ melioris excipiunt. Psalm. 15.

Ori. s. Exo. ho. 9. Rup. s. Soph. 2. Amb. 2. de Spiritussan. 11. — *Verba prophetarũ et prædicatorũ.*

Funiculi tabernaculi designare possunt verba prophetarum, quibus tabernaculum firmabatur. Exodi 35. b. 39. g. Numer. 3. c. Et funiculi dilatandi, sunt multiplices sermones prædicatoris cum fide. Isaiæ 54. a. Funiculi maris, sunt etiam verba legis & prophetarum. Soph. 2. a.

Gre. 33. mo. 12. 13. — *Fides.*

Possunt etiam designare funiculi fidem Trinitatis firmantem ecclesiam, quæ fides dicitur funiculus triplex, qui difficilè rumpitur. Eccl'tæ. 4. c. Et funes, quibus extractus est Ieremias de lacu, designare possunt fidem verbi Dei. Iere. 38. d. hoc fune ligauit Deus linguam Leuiathan. Iob. 40. d.

Hie. s. Iere. 10. — *Scribæ & Pharisæi. Muri Hierusalẽ.*

Funiculi quoque tabernaculi, qui laxati sunt, fuerunt Scribæ & Pharisæi, qui suis traditionibus præcipua legis dissoluebant. Isa. 33. d. Et muri Hierusalem tam facilè destructi sunt, ac si essent funiculi tabernaculi. Ieremiæ 10. e.

Ori. s. Iosu. ho. 3. Hie. ad Nepotianũ. Amb. s. ps. 118. ser. 8. Hie. s. Isa. 54. & s. Zac. 11. et s. Psa. 15. — *Memoria passionis Christi. Mensura. Limes. Hæreditas. Sors.*

Funiculus coccineus, quem appendit Rahab ad fenestram domus suæ, typus est memoriæ de passione Christi habendæ. Iosu. 2. d.

Funes, quibus vtuntur, qui terminos metiuntur agrorum, limitésque distingunt, & possessionum spatia disterminant, qui tenduntur, quantum possessio cuiusque diffunditur: significare solent hæreditatem: vt funes ceciderunt in præclaris Dauid. Psal. 15. 77. 104. Et possunt dici funes Christi cecidisse in præclaris: hoc est, in Patriarchis, Prophetis, Apostolis, &c. Et funiculus dicta virga apud Zachariam 11. c. designat populum Israel, qui erat funiculus hæreditatis Dei. Vel designat fœdus initum à Deo cum populo Israel. Deuteronomij 32. b. Mich. 2. b.

Gre. 26. mor. 27. — *Miseria huius vitæ.*

Funes paupertatis dicuntur in hac vita, vbi supernæ hæreditatis diuitiæ solùm in spe habẽtur. Iob. 36. a.

Gre. 25. mor. 8. Ber. ser. de tripli. vinculo. Hie. s. Amos 7. — *Præcepta.*

Resticula triginta cubitorum cingens mare æneum. 3. Regum 7. d. designat disciplinam præceptorum cælestium, qua à nostris voluptatibus religamur, & reprimimur. Funiculi etiã, quos mensus est Dauid ad occidendum, & ad viuificandum. 2. Regum 8. a. diuina præcepta significare possunt, quibus seruatis viuificamur, neglectis verò perimus. Funes etiam quibus extractus est Ieremias da lacu. Ieremiæ 38. d. sunt præcepta dominica, quæ quia nos in mala operatione positos & conuincunt & eripiunt, quasi ligant & trahunt. coarctant & leuant. Et fune alligatur redemptori, qui dum vehementiori tentatione turbatur, proponit sibi honestatis intuitum, memoriam promissionis, & hoc interim se fune retinet, ne propositum penitus abrumpatur.

Punitio diuina.

Funiculus quem tetendit Dominus super Sion, est traditio Hierusalem in manus hostium. Thre. 2. c. Sic terra Amasiæ funiculo erat metienda. Amos 7. d. Et funiculus Samariç, quem extendit Dominus super Iudam, designat similem punitionem inferendam super Iudã, qualis fuit super Samariam. 4. Reg. 21. c. Funiculi etiam, ex quibus fecit Christus flagella, typus sunt diuinæ punitionis. Ioan. 2. c.

Lyra. s. Isa. 3. — *Abiectio.*

Funiculi in capitibus eorum, qui victi fuerant, humiliationis & subiectionis symbolum esse videbantur. 3. Reg. 20. e. Isa. 3. d.

Prædicatio Christi. Inconstantia. Viciniabaptismi.

Funiculus lineus in manu viri, qui apparuit Ezechiel ad metiendum. Ezech. 40. a. 47. a. designat subtiliorem prædicationem Christi, qui non solum opera ordinauit, sed etiam cogitationes. *Gre. s. Eze. ho. 13.*

Funiculus maris. Sopho. 2. a. inconstantiam malorum, & fluctuationem designat. Designat etiam viciniam baptismi, in qua habitabant Iudęi. *Hie. s. Sopho. 2. Rup. s. Sopho. 2.*

Impedimenta virtutum. Suggestiones. Peccata.

Funes peccatorum, sunt impedimenta inimicorum, siue spiritualium, sicut diaboli, & angelorum eius, siue carnalium: in quibus ceu filiis infidelitatis diabolus operatur. Psalm. 118. 139. Funes etiam dicuntur suggestiones dæmonum, & etiam callidæ interrogationes Iudæorum ad Christum. Item peccata, quæ dicuntur funiculi vanitatis, quia sunt vana quidem, sed ligantia. Vitula enim indomita plus se iactat & excutit, cùm tenetur, nec acquiescit imperio, nec astringitur vinculo: sed magis quum loro retrahitur, exasperatur. Itaque nec coacta se subiicit, nec tamen libera est à vinculis. Sicut ergo trahit vitula lorum iugi, quo & si non tenetur è proximo, tenetur tamen, nec se explicat & absoluit: Ita trahit vnusquisque peccator indomitis moribus iniquitates, qui putat se liberum, quia non est iugo subditus, subiectusque iudicio: & nescit, quod non sit exutus, sed magis vt illa vitula, ipse se implicat suorum nexibus peccatorum. Et quia funis addendo torquetur, vt crescat peccatum in fune figuratur: quod peruerso corde sæpe cùm defenditur, multiplicatur. Iudi. 15. c. 16. b. 2. Reg. 17. c. 22. a. Iob. 12. c. 40. d. Pro. 5. d. Isa. 3. d. 5. d. Ier. 38. b. Eze. 27. e. *Au. s. Ps. 118. 16. & s. Ps. 139. Hil. s. Ps. 139. Amb. s. Ps. 118. ser. Hie. s. Isa. 3. 5. Gre. 11. mor. 9. & 33. mor. 12. Au. s. Ps. 57. 130.*

Voluptas.

Funes, quibus intexuit lectum meretrix, designant voluptatem peccato adiunctam: cuius gratia mali audent peccare. Pro. 7. c. Esther 1. a. Et captiones hæreticorum sub blandimẽtis. *Glo. int. s. Eze. 27. Amb. de Cain. 4. Beda s. Pro. 7.*

Funiculi in fimbriis vestium. Deut. 22. b. vide Fimbria.

Funus, Funebris, Exequiæ.

FVnus dicit pompam, quæ fit in exequiis mortuorum: funebris verò est res ad funus pertinens.

Cessatio veteris legis.

Funus Saræ cessationem veteris legis significare potest. Gen. 23. a. *Rup. s. Gen. 25.*

Carnales affectus.

Funus patris & matris, super quo non debet contaminari Nazaræus. Num. 6. b. carnales affectus designat, quibus non debet contaminari consecratus Deo. *Glo. ord. s. Num. 6.*

Dolor de fidelitate Iudæorum.

Funebris res, in qua non debet expendi, quod sanctificatum est Domino. Deute. 26. c. Est dolor de infidelitate Iudæorum, propter quem non debebat prætermitti prædicatio gentiũ. *Rup. 2. s. Deut. 3.*

Spes resurrectionis.

Exequiæ factæ bonis, ad spem resurrectionis referri possunt. Gen. 50. b. 2 Regum 2. f. 2. Para. 32. g. Exequiæ verò non factę regi Ioram. 2. Par. 21. d. designant non esse spem resurrectionis malis, qui ad mortem æternam recipient corpora. *Glo. int. s. 2. Par. 21.*

Fur, Latro, Furari, Furtiuus, Furtim.

FVr à ferendo, seu ab auferendo dictus, aut à furuo, hoc est, nigro: significat eum, qui occultè & plerumque nocte rem alienam capit. Latro autem significat eum, qui vias obsidet, & viatores per vim vita aut pecunia spoliat. Hæc quantum ad allegoriam parum inter se differunt.

Diabolus. Hæreticus. Iudæi.

Fur dici potest diabolus, qui gratiã & virtutes à nobis auferre conatur. Et latrunculi Moab sunt dæmones. 4. Reg. 13. d. Fur etiam est hæreticus, qui nos nititur fide spoliare. Exod. 20. b. 21. b. Ps. 49. Is. r. f. Iere. 2. f. 48. d. 49. b. Hose. 7. a. Ioel. 2. b. Abdi. b. Zach. 5. a. Matth. 6. c. 14. d. Luc. 12. c. Ioan. 10. a. Et dicitur hæreticus per noctem quasi fur, quia in nocte deiectionis suæ adhuc consilia peruersitatis præbet occultè, metuens ne deprehendatur. Iob. 24. c. Furari autem bouem, vel ouem, est simplicem peruertere. Exo. 32. a. Furatur Iudæus, qui prædicat non furandum, quum negat aduentũ Christi, & eius presentiam in vniuerso mundo. Et qui negat fidem Christi. Et furantur hæretici verum scripturarũ intellectum. Romano. 2. c. Et latro in solitudine dicitur hereticus, aut diabolus, qui doctorum auxilio destitutos, in errores pertrahere nituntur. Iere. 3. a. Iob. 19. b. 27. b. Hose. 6. d. Mich. 5. a. *Tert. adue. Mar. 4. Ori. s. Cũ ieiunatis & s. Matt. ca. 13. & s. Luc. ho. 34. Amb. s. Luc. 10. Gre. 14. mor. 20. & 16. mor. 28. Hie. s. Abdi. Au. s. Ioã. trac. 44. Cyril. 7. s. Ioan. [illegible] Ier. ser. 1. de adue. Hie. s. Isa. 1. Rup. s. Hose. 7. Chry. adu. Iudæos ho. 5. Rup. s. Abdi. & s. Zac. 5.*

Iudas.

Fur etiam, cuius socij fuerunt Iudæi, est Iudas. Isa. 1. f. Hose. 7. a. Ioan. 12. a. Et latrones, in quos incidit homo descendens ab Hierusalem in Hierico, sunt Iudæi, vel etiam dæmones, aut heretici. Luc. 10. e. Latrunculus. Hos. 7. a. est cœtus pharisaicus: & latrones sacerdotes, & pharisæi: qui nocte, id est, in ignorãtia furati sunt fidem populi. Abdi. b. Zach. 5. a.

Abscribẽs sibi diuina.

Fur dicitur, qui plus sibi autoritatis tribuit quàm Deo: & qui sibi tribuit quod Deo debetur. Item qui sibi vsurpat curam animarum: vnde non intrat per ostium. Ioan. 10. a. *Thal. 2. allegor. [illegible]*

Peccatores.

Latrones congregati ad Iephte. Iudi. 11. a. designare possunt peccatores, quos venit Christus vocare. Vel designant eos, qui cum Christo crucifixi sunt, quia cum iniquis reputatus est. Latrones autem duo cum Christo crucifixi, fidelium & infidelium vniuersitatem designare possunt, & boni ponuntur à dextris, mali autem à sinistris. Matthæ. 27. e. Marc. 15. c. Luc. 23. e. Vel designant duos populos, quos coniunxit Christus in redemptione. Vel bonus designat gentiles, malus Iudęos infideles. Latro etiam bonus, dici potest Adam, aut genus humanum. Si enim is, qui aliis interficiendo mortem intulerat, latronis accepit nomen: quãto magis qui ipsam mortem, quę non erat, peccando inuenit, latronis non immeritò crimen incurrit. *[illegible] Au. s. Io[illegible] Cyril. 7. s. I[illegible] Au. q. in [illegible] & ser. 122. Hil. s. Matt. ca. 33. Hie. s. Matt. 2[illegible] Cyri. 12. s. Ioan.*

Exercitus in Iudæos.

Latro, quem induxit Deus super Iudæos, fuit exercitus Chaldæorum, aut potius Romanorum. Iere. 18. d. *Glo. int. s. Iere. 18.*

Glo.ord.ſ.Gen.31. Rup.7.ſ.Gen.46. Furari Deos Laban, eſt auferre auaritiam. Sic furata fuerat Rachel idola patris ſui, quæ operuit per pœnitentiam. Ge.31.e. Poteſt etiam deſignare auaritiam Eccleſiaſticorum fraudantium bona Eccleſiæ, vel manus imponentium pro pecunia. *Auferre auaritiam.*

Lyra.ſ.Gen.44. Furari ſcyphum Ioſeph, erat retinere Paulum in Iudaiſmo. Gen.44.b. *Retenſio Pauli in Iudaiſmo.*

Ori.ſ.Ioſu.ho.7. Furtum Achan de anathemate Hierico, deſignare poteſt introductionem errorum gentilium in ecclesiam. Ioſu.7.b. *Inducere errorem in eccleſiam.*

Gre.ſ.1.Reg.7. Hie.ſ.Iere.23. Furatur verba Dei, qui bonum, quod dicendo prædicat, operando non ſequitur. Iere. 23. f. Furantur etiam hæretici verba Dei, cùm ſacra ſcriptura abutuntur, ad ſuos confirmandos errores. *Prædicator male operans. Hæreticus abutens ſcriptura.*

Rup.ſ.Abdi. Fures dici poſſunt gentiles, qui furati ſunt à Iudæis negligentibus benedictionem: vt Iacob. Abdi.b. Furati ſunt autem ſufficientia ſibi.i. quæ illis ſufficiunt ad ſalutem, non autem alios ritus legis. *Gentiles.*

Hie.ſ.Iere.7. Gre.5.mor.18. Latronum ſpelunca dicuntur furta, cædes, & reliqua vitia, in quibus mali conuerſantur. Ier.7.b. Matt.21.b. Marc.11.c. *Vita latronum.*

Furtiuę aquę dici poſſunt dogmata hæreticorum. Pro.9.d. Et quaſi furtiuè ſuſcipit auris hæreticorum venas ſuſurri verbi abſconditi. Iob.4.b. quia ſocialis ſcientiæ gratiam deſerentes, ad hanc nequaquam per oſtium ingrediuntur Domino atteſtante, qui ait, Qui non intrat per oſtium in ouile ouium, ſed aſcendit aliunde, ille fur eſt & latro. Venas itaque diuini ſuſurri furtiuè ſuſcipit, qui ad percipiendam virtutis eius notitiam, deſerto publicæ prædicationis oſtio, prauæ intelligentiæ rimas quærit. *Dogmata hæreticorum.*

Glo.ord.ſ.Mich.4. Rapinæ peccatorum conſecrantur Domino, cùm ipſi conuertuntur ad Dominũ. Mic.4.d. *Conuerſio peccatorum.*

Beda ſ.Exo.20. Furtum facere dicitur, qui quod poteſt facere bonum, non facit. Exo.20.b. *Non faciens bonum quod poteſt.*

Glo.ord.ſ.Iudit.7. Furtim haurientes aquam filij Iſrael è fontibus, quos obſidebat Holophernes. Iudith.7.b. ſunt è ſacra ſcriptura, & ex Philoſophis, contra principum decreta doctrinam haurientes. *Doctrina furtim accepta.*

Fur pro morte. Matt.24.d. qua hora fur venturus eſſet. *Mors.*

Rup.5.ſ.Reg.29. Latrunculi de Syria captiuantes puellam Iſrael, ſunt Philoſophi veritates ſacræ ſcripturæ furantes. 4.Reg.5.a. *Philoſophi.*

Furere, Furor, vide Ira.

Fuſcina, Fuſcinula.

FVſcina, eſt telum tridens, ſiue triſſulcum, aut etiam biſſulcum, quo piſcatores figunt piſces in aqua natantes. Fuſcinula autem ſumitur pro inſtrumento, quo carnes ab olla, aut cacabo extrahuntur.

Glo.ord.ſ.Exo.27 Fuſcinulę in miniſterio templi & ſacrificiorum, prædicatores deſignare poſſunt, educentes doctrinæ cibos de ſacræ ſcripturæ caldariis. Exo.27.a.38.a. Nu.4.c.3.Reg.7.g.1.Par.28.d. *Prædicatores.*

Gre.ſ.1.Reg.2. Fuſcinula, qua filij Eli ſacerdotes carnes ſacrificantium vi extrahebant, deſignare poteſt gulam: & rapacitatem ſacerdotum: & etiam Iudæorum perſecutionem in Chriſtianos. 1. Reg.2.c. *Gula, & rapacitas ſacerdotum.*

Fuſcus, vide Caligo.

Fuſtis, quære Baculus.

Fuſus.

FVſus, eſt inſtrumentum, quod mulieres nendo digitis voluunt, in eoque filum complicãt.

Glo.int.ſ.2.Reg.3 Fuſus. 2.Reg.3.f. ponitur pro baculo ſuſtentantis ſe, cùm dicitur: Non deficiat de domo Ioab fluxum ſeminis ſuſtinens, & leproſus, & tenens fuſum, & cadens gladio, & indigẽs pane. Poteſt autem ſignificare inſtabilitatem hęreſis & mundanæ voluptatis. *Inſtabilitas hereſis.*

Beda ſ.Pro.31. Fuſus, quem apprehenderunt digiti mulieris fortis. Pro.31.c. deſignat opera ad cæleſtem gloriam directa, quia fuſus in dextera tenetur. *Opera bona.*

Futurum.

Futurum dicitur, quod non eſt, ſed erit.

Hie.ſ.Iſa.9. Futurum ſeculum dicit, vel tempus poſt natiuitatem Chriſti, vel ſtatum futurum poſt iudicium. Ad idem referri poſſunt futuræ retro generationes. Exo.16.g. Iſ.9.b. Eccl'tæ.9.a. Eccl'i.24.b. Matth.12.c. Mar.10.c. Luc.18.c. Ephe.1.d.1.Timoth.6.d. Hebr.2.b.9.d.10.a.13.c. Acto.24.d. *Tẽpus poſt ortũ Chriſti. Tempus poſt iudicium.*

G

Gabaa, Gabaon, Gabaonitæ.

GABAA, id eſt, collis, aut calix, ſiue ſublimis: Ciuitas metropolis tribus Beniamin, quam deſtruxerunt filij Iſrael, propter ſtuprum vxoris Leuitæ. Iudi. 18. 19. Inde erat Saul, qui inſtitutus eſt rex Iſrael. Gabaon autem, id eſt, collis, vel calix, aut deorſum, vel eleuatio iniquitatis, fuit metropolis Heuæorum, quæ eſt in ſorte tribus Beniamin: & fuit adſcripta filiis Aaron, quæ creditur eſſe eadem, quæ gabaa. Ioſu. 8. d. Ier. 28. a. gabaonitæ autem venerunt ad filios Iſrael ingreſſos in terram promiſſionis, ad conficiendum fœdus cum eis, quaſi de longè venientes, ne ab eis delerentur. Cæterum. Ioſu. 21. b. videntur poni duę ciuitates diuerſæ gabaon, & gabaa in tribu Beniamin.

Veniẽtes fictè ad fidem. Gabaonitæ venientes ad filios Iſrael deſignare poſſunt eos, qui veniunt ad fidem, ſed nõ penitus deponunt veterem hominem. Ioſu. 9. a. *Ori. ſ. Ioſu. ho. 10*

Impugnatio recentium in fide. gabaonitæ fœderati filiis Iſrael, impugnantur à regibus, quibus prius erant amici. Ioſ. 10. a. quia conuerſi ad fidem impugnantur à dæmonibus & mundanis. Omnes enim, qui piè volunt viuere in Chriſto Ieſu, perſecutionem patiuntur: vnde admonentur, vt pręparent animam ſuam ad tentationem. Verùm vincuntur hoſtes eorum, ſtante Sole, hoc eſt, Chriſto illis fauente. Iſa. 28. f. *Ori ſ. Ioſu. ho. 11.*

Charitas. gabaa poteſt eſſe typus charitatis, ſecundum quod in eam introducta eſt arca fœderis. 1. Regum 7. a. Hæc eſt enim excellentior via, quam demonſtrat Paulus 1. Cor. 12. Deſignat etiã ſublimẽ conuerſationem prædicatorũ, & eorũ, qui dicere poſſunt: Conuerſatio noſtra in cęlis eſt. Ideo in ea morabatur Saul, qui typus eſt prædicatorum. 1. Regum 10. d. 11. a. 13. a. 14. a. *Gre. ſ. 1. Reg. 10.*

Antiqui patres Vt autem tranſlata eſt arca de gabaa in Hieruſalem, deſignat gabaa patres veteris teſtamenti: vnde tranſiit eccleſia ad nouum teſtamentum. 2. Reg. 6. a.

Contemplationis & operum ſublimitas. gabaa Beniamin, hoc eſt, collis filii dexteræ, deſignare poteſt contemplationem Chriſti: & etiam ſublimitatem operum, & contemplationis generaliter. 1. Reg. 13. a. 14. a. *Glo. ord. ſ. 2. Re. 6.*

Superbia hæreticorum. gabaa, vt interpretatur collis, deſignare poteſt duram & inflexibilem ſuperbiam hæreticorum. Hoſe. 5. c. *Gre. ſ. 1. Reg. 14. Glo. ord. ſ. Hoſe. 5.*

Gabatha.

Gabatha, id eſt, eminẽs, vel excelsũ: græcè dicitur λιθόστρωτος, hoc eſt, lapidibus ſtratus: erat locus eminens in domo Pilati, vbi ſedit pro tribunali ad iudicandum Chriſtum. Ioan. 19. c.

Gabelus.

Gentes. Gabelus, id eſt, terminus, vel limes, aut confiniũ: cognatus Tobiæ, cui mutuauit Tobias argentum. Tobi. 1. c. 4. b. 12. a. Typus eſt gentium, quæ acceperunt verbum Dei à Chriſto. *Glo. ord. ſ. Tob. 1.*

Gabriel.

Gabriel, id eſt, vir Deus, vel Dei, aut fortitudo Dei, vel fortis Deus meus: eſt angelus, qui declarabat viſiones Danieli. Dan. 8. e. 9. f. Idem annunciauit virgini Mariæ incarnationem filij Dei. Et Zachariæ conceptionem Ioannis Baptiſtæ. Luc. 1. b. c.

Gad.

GAd, i. fœlix, vel accinctus, filius ſeptimus Iacob, ſed primogenitus Zelphæ, ancillæ Liæ.

Chriſtus. Homo caſtus. gad, vt interpretatur fœlix, & accinctus, deſignare poteſt Chriſtum, qui pugnauit, & vicit in paſſione: & etiam hominem caſtum prælianteṁ contra vitia carnis. ge. 30 b. 49. c. *Beda ſ. Gene. 46.*

Merita. Temperantia. gad, vt eſt filius Zelphæ, hoc eſt, delectationis in rebus pertractandis, & interpretatur ſuccinctus, deſignat cumulum meritorum, quibus meritis ditata Lia, hoc eſt, vita actiua, quodãmodo ſe beatam exiſtimat. Vel deſignat temperantiam in proſperis, quæ naſcitur ex ſenſualitate edomata. gene. 30. b. *Geor. Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 6. Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 25.*

Populus Iudaicus. gad, vt fuit primogenitus ancillę, & accepit hæreditatem trans Iordanem per Moſen, deſignare poteſt populum Iudaicum, qui non accepit baptiſmũ, vt acciperet hæreditatem intra eccleſiam, ſed ſolum ſibi terrena parauit. Num. 32. a. Ioſu. 13. c. 18. a. 22. a. *Ori. ſ. Num. ho. 26 & ſ. Ioſu. ho. 3. 26.*

Scribæ, & Phariſæi. Iudæi. Martyres. Vt etiam præliabatur accinctus coram fratribus ſuis, deſignare poteſt Scribas & Phariſęos tentantes Chriſtum, & perſequentes. gen. 49. c. Vel ipſos Iudæos ferentes ſcripturas, quibus fides Chriſtiana defenditur. Vel Martyres præliantes. *Amb. de ben. par. 8 Rup. 9. ſ. Gen. 33. Ori. ſ. Num. ho. 27*

Gadgad.

Tentationes mixtæ virtutibus. Hortatio diſcipulorum. Gadgad, id eſt, fœlicitas fœlicitatis, vel accinctus exercitus, vel iuxta Origenem, Galgad, hoc eſt, tentamentum: eſt mons in ſolitudine Pharan, & viceſima nona manſio filiorũ Iſrael in deſerto, quò peruenerunt poſt Beneiaacan: vt deſignetur ſemper virtutibus permixtas eſſe tentationes, vt ambulantes perficiantur. Num. 33 d. Vel, iuxta Hieronymum, interpretatur nũcius, ſiue expeditio, vel accinctio, vel cõciſio: vt deſignet nos, qui fecimus filios neceſſitatis in Beneiaacan, debere malos magiſtros tollere, & diſcipulis ſtimulos addere, vt ad curſum ſint accincti. *Hier. de manſioni.*

Galaad.

Hie.s.Iere.22.et s. Eze.47.et s.Abdi

GAlaad, siue Gilead, id est, aceruus testimonii, seu collis testimonii, vel incolatus testimonii, vel transmigratio testimonij: Montes sunt trans Iordanem à Libano sumentes initium: Vnde Ieremiæ 22.b. Galaad dicitur caput Libani. Ibi sunt dimidiæ tribus Manassæ & Gad, vsque ad tribum Ruben, quæ diuiduntur per ipsos montes à reliqua Arabia: sunt pascuosi & odoriferi, & arboribus aromaticis abundantes. Sumpsit nomen prouincia ex hoc, quod ibi Iacob & Laban pepigerunt fœdus: & facto lapidum cumulo, Iacob appellauit Galaad, hoc est, aceruum testimonij. Dicta est postea Gerasenorum regio, seu Gadarenorum, à ciuitate Gerasa iuxta lacum, qui dicitur Genesareth, qui est lacus Tiberiadis. Est hæc prouincia Orientalis terræ promissionis.

Hila.s.Ps.59. Amb.de Ioseph 3. Aug.s.Ps.59. Gre.s.Cant.4. — Mundus. Martyres.

Galaad, vt interpretatur incolatus testimonii, significare potest hunc mundũ: vbi est peregrinatio: quia peregrini sumus super terram, & per fidem ambulamus. Ge.37.e.Ps.59.107.

Designat etiam Martyres, qui dicuntur testes esse Dei: Ideo & Galaad dicitur esse Dei. Ps. 59. Cant.4.a.

Amb.s.Ps.118.ser.16. Hie.s.Ier.8.22. & s.Mich.7. Gre.3.past.adm.25 Beda s.Gen.31. Rup.s.Mich.7. Phil.2.allego. — Ecclesia. Sacra scriptura.

Potest etiam designare Ecclesiam ex gentibus, in quam translatum est testimonium synagogæ: & ipsa seruit per confessionem testimonio veritatis: & in ea inueniuntur odores grati Deo. Et resina in Galaad, designat pœnitentiam in ecclesia. Gene.31.c.37.e. Canti. 4.a. Ieremiæ 8.g.22.b.46.c. Amos 1.d. Mich.7.c. Zac.10.d. Galaadites Berzellai. 2. Regum 19.e. potest significare principes fideles in Ecclesia. Item Galaad, filius Manassæ. Nume. 26. d. In Galaad erant pascua vberrima, vnde potest sacram scripturam significare.

Recessus à mundanis affectibus

Galaad, vt interpretatur migratio testimonii, quo peruenit Iacob fugiens Laban, designare potest recessum à prauis & mundanis affectibus, quæ migratio approbatur à Deo. Gen. 32.g.

Hie.s.Iere.8.20. — Templum, & synagoga.

Galaad potest templum & synagogam designare, vbi debebant sacerdotes resinam orationis habere, vt prouocarent populum ad pœnitentiam. Ier.8.g. Eius cedros succidit Deus, hoc est, principes & sacerdotes. Ier.22.b.50.c. Hose.6.c.12.c. Mich.7.d. Abdi.g.

Aug.q.in Iudi.49. — Iudæi.

Galaad, iuxta Augustinum, interpretatur eiectio, & reuelatio, significans Iudæos, qui eiecerunt Christum, vt fratres Iephte eiecerunt ipsum Iephte. Iudi. 11. a. Quibus tamen in fine mundi Christus reuelabitur. Et vt Iephte circuibat Galaad, id est, abiicientes, ita debent, qui proficiunt præterire abiicientes. Vt autem Galaad dicit reuelationem, seu speculam, quæ est altitudo ad prospiciendum, vel despiciendũ, designat superbiã reuelationis, quam præteribat Paulus. 2. Cor. 12. dicens, Ne magnitudo reuelationum extollat me, &c.

Hie.s.Hose.6. & s.Amos 1. — Hæretici.

Galaad etiam designat hæreticos, qui transferunt testimonia scripturarum in peruersum sensum, & eos, qui per hæreticos ab ecclesia translati sunt, & separati. Hos.6.d. Amos 1.a.

Galbanum.

Plin.12.natu.hist.25.et 19.nat.hi.10 & 24.natu.histo.5.

Galbanum, succus quidam, aut gutta resinæ modo è feruula colligitur in monte Amano Syriæ: est odoriferum, multis medicamentis aptum, aduersatur venenis, & combustum nidoris vehementia noxios serpentes & etiam culices fugat. Hebraicè dicitur Chelbana. quod aliqui dicunt esse mastichen.

Ori.s.Leui.ho.9. Phi.quis rerũ diui. hæres. — Sapientia. Aer.

Galbanum ponebatur in compositione thimiamatis, quod incendebatur Deo, & designat sapientiã, quæ comparatur Galbano in odore spirituali, quæ fugat serpentes, hoc est dæmones, & culices, hoc est, sophistas. Exo.30.d. Eccl.24.b.

Galbanum, vt est suauiter redolens, aerem designare potest, per quem sparguntur odores.

Galea, Cassis.

Galea, est instrumentũ ferreũ, caput muniens aduersus ictus, & galeatus est galea munitus.

Iudicium Christi. Diuinitas.

Galea Christi dicitur eius iudicium certum. Sapien.5.d. Et galea salutis in capite eius, dici potest diuinitas, à qua manat salus in omnia eius membra. Is.19.d.

Ori.s.Ps.36,ho.2. — Spes.

In capite fidelium galea salutis dicitur spes, qua firmatur animus ad cælestia speranda. Ephe.6.c.1. Thess.5.a. Par.26.c.

Glo.int.s.1.Re.17. — Defensio vitiorum

Galea ærea super caput Goliath, est galea perditionis in malis, hoc est, defensio vitiorum, vt pereant. 1. Re.17.b. Ier.46.a. Eze.23.d.27.b.38.b.1. Mach.6.d.2. Mach.5.a.

Onera legis.

Galea Saulis, quam deposuit Dauid, sacramenta legis onerãtia designat, quæ deposita sunt adueniente Christo. 1. Reg.17.e.

Galgala.

GAlgala, siue Gilgal, id est, rota, siue volutabrum, vel ablatio seu aceruus acerui, vel reuolutio acerui. Locus est contra oriẽtem Hierico antiquæ: quem Iudæi mox traiecto Iordane occupauerunt, ibique castrametantes aliquandiu morati sunt: & à Iosue circuncisi, quia nati in deserto circuncisi non fuerant. Vnde & loco nomen dederunt ex facto.

Gre.s.1.Reg.7.15. Gre.s.1.Reg.7. Gre.s.1.Reg.10. — Ordo cõiugatorũ

Galgala designare potest ordinem coniugatorum, qui in rebus seculi voluuntur, velut in rota, & in eis debet fieri circuncisio, vt reprimantur concupiscentiæ. Iosu.5.c. Et hunc locum circuibat Samuel, quia prædicator debet salutis coniugatorum curam gerere. Et in Galgalis concidit Samuel Agag regem Amalec, hoc est, prauas concupiscentias, quę per meditationẽ sacrę scripturæ reprimuntur. 1. Reg.7.d.

Sacra scriptura. Perfecta obediẽtia. Docti sed mali

Galgala designat etiã sacrã scripturam, quam debet prędicator frequentare. Sicut Samuel circuibat Galaad. 1. Reg.7.d.

Cùm autem rota vna parte depressa altera eleuetur: designare potest Galgala perfectã obe-

dientiam

Docti sed mali. Idololatria. Hereses. Status circuncisionis.

dientiam, ad quam iubebat Samuel, vt descenderet Saul. 1. Re. 10. b. 11. d. Omnis enim, qui se humiliat exaltabitur.

Galgala designat etiam docto in sacra scriptura, sed malos, 1. Re. 15. e.

Galgala, videtur sumi pro idolatria, aut hæresibus, cùm dicitur Hose. 4. d. Nolite ingredi in Galgala, vbi peccata, & immunditiæ reuelabantur: quia populus ibi fuit circuncisus. Et omnis malitia eorum dicitur esse in Galgalis. Hose 9. d. 12. c. Potest etiam significare statum circuncisionis: & ingrediuntur in Galgala, qui circunciduntur. Amos 5. a. Designat etiam ipsam Iudæam, & Hierusalem & templum, quod factum est volutabrum. *Hie. s. Hose. 4. et s. Amos 5. Rup. s. Amos 5. Hie. s. Mich. 6.*

Iudæa. Inconstantes. Significat etiã non habentes stabilem gradũ, sed semper fluctuãtes, & vacillantes. Mic. 6. b.

Galilæa, Galilæus.

GAlilæa, id est, volubilis, siue volubilitas, aut rota: regio terræ Palæstinorum, quæ clauditur ab Occasu Phœnicia, ab Ortu Syria, quam κοίλην, hoc est, cauam appellant, à montiũ præcipitiis, quibus claui in planiciem demittitur: à Septentrione Libano monte, & Tyriorum finibus: à Meridie Samaria, per lineam ductam à Ptolemaidis territorio, in Scytopolim. Est autem regio fertilis inter medios montes, amplissimos habens campos. Hanc duplicem statuunt, superiorem, & inferiorem. Superior, à fontibus Iordanis in Genesariticum lacum descendit, terram Zabulon, & Nephtalim complectens: vt Euangelista ex Isaiæ dicto cõprobat. Matt. 4. c. Per hanc est via publica ab Assyriis in Tyrum, ad mare mediterraneum, via maris dicta. Is. 9. a. Tobi 1. Cognominatur autem Galilæa Gentium, quòd non modica eius portio donata fuerit à Salomone Hiram regi Tyri. Inferior reliqua est, quæ lacui, & Tiberiadi, vsque in regionis finem meridianum imminet, montem Carmelum complectens.

Cælestis patria. Galilæa, secundum aliquos, interpretatur reuelatio: & potest designare cælestem patriam, in quam præcessit Christus: & ibi videtur visione beatifica. Matt. 26. c. 28. c. Mar. 14. 16. b. *Aug. 3. de consens. Euangel. 25. Ori. s. Matt. ho. Hil. s. Matt. Ca.*

Gentilitas. Galilæa potest designare Gentilitatem, secundum quòd iuxta alios interpretatur transmigratio: in quam præcessit Christus Apostolos, vt Gentiles conuertentur, relicta Iudæa in incredulitate. Et hæc terra vltimo sorte diuisa est, quia prius prædicauit Christus Iudæis, quã Gentibus. Ios. 13. a. 3. Reg. 9. b. 1. Mach. 5. b. Matt. 2. d. 4. d. 17. c. 26. c. 28. c. Marc. 9. c. 14. c. 16. b. Luc. 4. g. 5. d. 8. d. 17. c. 24. a. Ioan. 2. a. 4. a. 6. a. 7. a. *Aug. 3. de consens. Euange. 25. Cyril. 2. s. Ioan. 26. Hie. s. Matt. 28. Grego. ho. 21.*

Peregrini in hoc mundo. Galilæus, id est, transmigrans, significare potest eos, qui vt peregrini ambulant in hoc mũdo, ad cælestem patriam properantes. Et in Galilæa videtur Dominus suscitatus, quia resurrectionis eius gloriam post leti videbimus, si modò à vitiis ad virtutum celsitudinem transmigramus. Marc. 14. g. 16. b. Luc. 22. f. 23. a. Ioan. 4. f. 7. g. Acto. 1. b. 2. b.

Cessatio legis. Galilæa vt dicitur trãsmigratio, in qua erat ciuitas Nazareth, quæ est typus Iudææ, designat transitũ, & cessationem legis & statũ synagogæ: sicut transit flos adueniente fructu. Luc. 1. c. *Ber. ser. 1. s. Missus est.*

Mundus. Mundani. Galilæa, vt interpretatur volutatio, vel volubilitas, typum gerit huius mundi: & relinquit Galilæam, qui relinquit mundum. Matt. 4. b. Et in Galilæa fecit Herodes conuiuium primis Galilææ, hoc est, diabolus principibus mundanis, & vitiosis, qui dicuntur Galilæi, quia cum rebus mundanis voluuntur, & rotantur. Mar. 6. c. Luc. 13. a. Acto. 5. g. *Ori. s. Matt. ho. 35.*

Gallina, Gallus.

GAllina, est auis domestica satis nota, quæ parit oua, & fouet pullos. Gallus autẽ est masculus, qui solet suo cantu horas noctis designare, & matutino tẽpore homines ad laborẽ excitare: fertur leonẽ cantu galli terreri. Ante autẽ quã gallus cantet, alas excutere solet.

Christus. Sapiẽtia diuina. Ecclesia. Anima. Gallina miro affectu protegit pullos, & ad cibum conuocat, quasique cum illis infirmatur, & in miluum insurgit, qua ratione Christum significat, qui in congregando fideles, gallinæ se cõparat, qui etiã in diabolũ, velut contra miluum insurrexit. Matt. 23. d. Potest etiam designare diuinam sapientiam, quæ protegit à miluo diabolo, siue Ecclesiam, siue etiã animam. *Ori. s. Matt. ho. 26. Aug. 1. q. in Euang. 36. & de verbis Domini ser. 29.*

Sacerdotiũ vetus. Gallus gallinaceus. Is. 22. e. typũ gerit sacerdotij veteris legis, quod habuit gloriam secularem, vt gallus, sed quæ facilè transferenda erat in nouam legem, vt gallus facilè trãsfertur. *Hie. s. Ps. 16.*

Prædicator. Gallus succinctus lumbis, est prædicator inter huius noctis tenebras verum manè nũcians, qui succinctus est lumbis, quum à membris suis luxuriæ fluxum restringit. Pro. 30. d. Et huic gallo dat Deus intelligentiam, cùm efficit, vt prius nocturni temporis horas discutiat, & tunc demum voces excitationis emittat, hoc est, vt peccatorum merita diiudicet, vt actionũ tenebras aperta increpationis voce corripiat, idque secundum cuiusque qualitatem: & vt gallus profundioribus horis noctis valentiores aut productiores reddere solet cãtus, appropinquãte verò matutino tempore, leniores, & mitiores voces format: sic prædicator iniquis adhuc mentibus altis & magnis vocibus æterni iudicij terrores, velut in profundæ noctis tenebris intimat: Cùm verò iam auditorum suorum cordibus veritatis lucem adesse cognoscunt, clamoris sui magnitudinem in dulcedinis lenitatem vertunt. Qui etiam minutis tunc vocibus cantat, quia propinquante manè, subtilia quæque de mysteriis prædicant. Iob. 38. d. *Euc. ser. spiritu. 5. Hie. s. Isa. 22. Gre. 30. mor. 5. 6. 7. Hie. s. Iob. 38. Euc. form. spiritu. 5. Beda s. Prou. 30.*

Prophetæ. Galli etiam erant Prophetæ, aduentum Christi prænunciantes. Vt autem gallus priusquam cantet, alas excutit, ita prædicator antè prædicationem se in bonis actibus exercet. *Ori. s. Leui. ho. 8.*

Gallinæ duæ offeruntur in purgatione leprosi, iuxta lectionem Origenis, vbi nos legimus passeres. Le. 14. a.

Senectutis tẽpus. Galli cantus, tempus senectutis significare potest, & signum appropinquantis lucis gratiæ. Matt. 26. c. Mar. 13. d. Lucæ. 22. d. Ioan. 13. d. 18. e. *Ori. s. Matt. ho. 30. 31. 35.*

Gannire.

Gannire, secundum aliquos, propriè dicitur esse vulpium. Dicitur tamen etiam gannitus vlulatus canum, quando percutiuntur. *Defectus doctoris*

Glo.ord.s. Isa. 10. Cùm dicitur Isa.10.c. non esse, qui appriret os, & ganniet, intelligitur allegoricè neminem esse qui hæreticis resistere auderet, vel antichristo.

Gareb.

Hie.s.Iere.31. Gareb, id est, incolatus, aut scabies, aut collis super quem transit ędificium Hierusalem, vt doceamur esse nos aduenas & peregrinos, nec admittere doctore pruriẽtes auribus. Ier.31.g *Suscipientes doctores prurientes*

Garizim.

GArizim, id est, secures, vel scissores: mons in Samaria altissimus ab austro Sichen, cui tanta vicinitate imminet, vt loquentem in vertice intra ciuitatem possis audire. Ibi dictæ fuerunt benedictiones legis iuxta pręceptum Mosis, vbi postmodum constructum fuit templum à Samaritis: vnde mota fuit contentio inter Samaritas, & Iudęos, an ibi esset *Ori.s.Iosu.ho.9.* adorandum, an in Hierusalem. Super quo altercabatur Samaritana cum Christo. Ioan. 4. c. de hoc fit mentio Deut.11.d. Iosu.8.g. Iudi.9.a.2. Mach.6.a. Potest designare eos, qui benè operantur virtutis amore, quibus dantur benedictiones. *Bene operantes virtutis amore* *Gentilitas. Iudaa.*

Garrulus, vide Loqui.

Gaudere, Gaudium, vide Exultare.

Gaza oppidum.

GAza, id est fortis, aut capra, seu imperium: ciuitas insigne Palestinorum, terminus Australis terræ Chanaan, & tribus Iuda, Ægypto vicina: cuius fores cum postibus Samson *Hie.s.Zac.9.* media nocte humeris suis in montis verticem deportauit. Potest gerere typum Gentilitatis. Iosu.11.d.15.f. Iudi.1.d.16.a. Iere.47.a. Sopho. 2. a. Zach.9.a. Vt autem scelera eius numerantur. Amos 1.b. designare potest Iudęam, quæ addidit quartũ scelus, non audiens Pro-*Rup.s.Amos 1.* phetas, nec Christum.

Hie.s.Amos 1. Vt autem interpretatur fortitudo, vel imperium, designat hæreticos, qui sibi fortitudinẽ, & imperium promittunt. Amos 1.b. *Hæretici.*

Gre.ho.21. *Rup.s.Iudi.21.* Secundùm autem, quòd Samson media nocte abstulit portas eius, typus est inferni, cuius portas confregisse dicitur Christus, quando animas sanctorum Patrum eduxit. *Infernus.*

Gaza, Thesaurus, quære Diuitiæ.

Gazer.

Ori.s.Iosu.ho.22. GAzer, id est, pręcisio, siue diuisio, vel sententia, ciuitas in tribu Ephraim, data Leuitis. Iosu.19.f.16.a.21.b.1. Para.6.f.7.f. Est alia, quæ etiam dicitur Gazera. 1. Par.14.d. quam cæpit Pharao à Chananeis, & dedit in dotem filiæ suæ, vxori Salomonis, quam reconstruxit Salomon. 3. Reg.9.c. Secundùm aliquos interpretatur contructio, & designare potest coniunctionẽ animæ, & corporis: ita tamen, vt caro imperet, & dat Pharao, id est, diabolus eã scilicet animam, quam cæpit in dotem filiæ suæ, hoc est, legi peccati, cui coniunctus, Salomon efficitur cultor idolorum. *Anima.*

Gazophilacium.

Gre.s.Eze.ho.8. GAzophylacium, est arca, aut locus alius, in quo Gazæ, hoc est, thesauri custodiuntur: & erant gazophylacia quædam in templo. 4. Regum 12.b. Nehe. 10. d. 13. a. Ezech. 45. a.c. Mar. 12.d. Ioan. 8. c. Et possunt designare doctores veras diuitias sapientiæ, & sciẽtiæ continentes.

Gazophylacia Cantorum, sunt corda iustorum, quæ cantant iustificationes Dei, cũ eius implent pręcepta. Eze.40.g. *Doctores.*

Gre.s.Eze.ho. 22 Gazophylacium sacerdotum excubantium in custodiis templi, respicit solum viam Austri, quia sacerdotes maiores solis studiis spiritalibus occupati, semper his, quæ amoris Dei sunt, solicitè intendunt. Gazophylacium verò sacerdotum excubantium in ministerium altaris, respicit & viam meridianam, & viam aquilonis, quia quantum ad semetipsos feruent *Gre.s.Eze.ho.22.* igne charitatis, & succensi sunt flammis amoris Dei, & quantum ad alios opus est, vt in mẽtibus peccantium, quæ sint operis frigora videant, & delinquentium peccata corrigendo, quasi carnes in altari Domini incendant. Ezech.40.g. *Corda iustorum.*

Hie.s.Eze.42. Gazophylacia Aquilonis & Austri, sunt quæ vel historiæ continent simplicitatem, vel spiritalis intelligentiæ sacramenta. Eze.42.c. *Litera, & spiritus.*

Rup.2.s.Eze.12. *Glo.ord.s.Luc.21.* Gazophylacium, in quod vidua misit duo ærea minuta. Lucæ.21.a. Significare potest Ecclesiam, cui ministrant habentes dona Spiritussancti, vel conspectum diuinæ maiestatis: cui offert vidua, hoc est, Ecclesia, duo minuta illa accepta. *Ecclesia.* *Conspectus Dei.*

Gebal.

Hie. & Au.s.ps.82 Gebal, id est, terminus, vel limes: ciuitas Syriæ. Psa.82. Iuxta aliquos interpretatur vallis vana, & designat eos, qui contra Dei populum sunt, non esse de monte, sed de valle vana. *Abiectio hostium Ecclesiæ.*

Gebbethon.

GEbbethon, id eſt, dorſum, ſeu eleuatio eius, aut palpebræ eius, ſiue excelſum donum: ciuitas data Leuitis in tribu Dan. Ioſu.19.c.21.b. Fuit & ciuitas Paleſthinorum, quam obſidebat Nadab filius Ieroboam quem percuſſit ibi Baaſa filius Achiæ.3. Regum 15.f. forſan eſt eadem cum ſuperiori.

Gedeon, Hierobaal.

Hie.ſ.Hoſe.10.

GEdeon, id eſt, conterens, vel confringens iudex Iſrael, qui illum populum liberauit ab aduerſariis. Idem dictus eſt Hierobaal, hoc eſt, impugnator idoli, quia deſtruxit aram, & idolum Baal. Iudi.6.f.7.a.8.g. Hoſe.10.d. iuxta Septuaginta. Hic cum trecentis viris tubas, & lampadas gerentibus, percuſſit exercitum aduerſariorum.

Christus. — *Gre.30.mor.32. Rup.ſ.Iude.11.*

Typum gerit Chriſti, qui cum diſcipulis tubas verbi Dei, & lampades gerentibus, dæmones ſuperauit. Et deſtruxit Baal, hoc eſt, idololatriam. Interpretatur etiam circumiens in vtero, qui eſt omnipotens Deus, diuinitate cuncta complectens, & humanitatem intra vterum ſumens.

Mens perfecta. — *Philo.de confuſ. lingu.*

Iuxta Philonem, Gedeon interpretatur prædonum receptaculum, & deſignat mentem perfectam, & ad deſtruenda vitia paratam: vt Gedeon deſtruxit aram Baal, & vicit aduerſarios Iſrael.

Gehenna, Gehennom.

Hie.ſ.Ierem.7. — *Infernus.*

GEhennom, hoc eſt, vallis Hennon eſt vallis in ſuburbiis Hieroſolymæ ad radices montis Moria, iuxta introitum portæ Charſit, hoc eſt, fictilis, quæ auſtrum reſpicit. Hæc fontibus Siloe irrigata, excellentem loco præſtat amœnitatem hortorum, & arborum nemoroſitate, vbi Iudæi idolum Moloch coluerunt, vocantes aram Tophet, hoc eſt, tympanum, vbi filios immolabant. Quem locum poſtea diſſipauit rex Ioſias, & in perpetuam ignominiam vertit, nulli alii rei deinceps, quàm ſordibus, & immundiciis deputatum: vnde factum eſt, vt peccantium ſupplicia, quibus cruciandi ſunt, hoc nomine ſignificarentur, ab inſigni hac loci turpitudine, atque ita Chriſtus æterni ignis pœnam, primus omnium gehennam nominauit, cuius vallis illa typum gerit. Ioſu.15.b.18.c. Ieremiæ 7.g.19.a. Matth.18.b. Interpretatur autem gehennom vallis decipiens, vel contriſtans eos, ſiue vallis diuitiarum ſuarum.

Gelboe.

Bern.ſ.Cant.ſe.54 — *Superbia. Dæmones.*

GElboe, id eſt, reuolutio inueſtigationis, vel ſcrutationis, aut aceruus tumoris, vel inflationis: montes Paleſtinæ non longè à Sunam, quæ eſt in tribu Iſachar. Ibi caſtrametatus eſt Saul contra Philiſthæos, ibique cecidit cum filiis, & exercitu.1. Reg.28.a.31.a.2. Re.1.a.d.1. Par.10.a. Deſignare poteſt ſuperbiam, in qua cadunt ſæpè etiam viri ſpirituales: deſignat etiam dæmones, qui homines cadere faciunt, & ipſi remanent aridi.

Iudæorum corda. Phariſæi. Sacerdotes. — *Gre.4.mor.3. Rup.2.ſ.Reg.21.*

Gelboe, iuxta Gregorium, interpretatur decurſus, & deſignat ſuperba Iudæorum corda, quæ dum huius mundi deſideriis defluunt, in Chriſti, id eſt, vncti ſe morte miſcuerunt. Vel interpretatur deuoratio, & peculiariter deſignat phariſæos, & ſacerdotes Iudæorum.

Gelu, Glacies, Pruina.

GElu, eſt aqua frigore concreta, quæ & glacies dicitur. Pruina verò eſt quæ tempore frigoris nocte ſerena concreſcit, & cadit, in modum niuis cadens. Tam autem gelu quàm pruina, adueniente Solis calore liqueſcit. Pruina eſt infauſta, & noxia, vrens plantas, & ipſam terram quodammodo conflagrans: fauet tamen braſſicæ, ſeu cauli, & occidit vermes ne grana corrodant.

Christus. — *Glo.ordi.ſ.Exo.16.*

Pruina, cui ſimile erat manna, Chriſtum ſignificare poteſt, vel eius humanitatem. Exo.16.c.

Refrigeratio cō cupiſcentiæ. Abſtinentia. Cæleſte beneficiū — *Hila & Aug.ſ.Pſ.118. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.11.*

Gelu, quod effundit Deus ſuper terram, & etiam pruina ſignificare poteſt refrigerationem concupiſcentiæ, & abſtinentiam, & generaliter cæleſte beneficium, & propter hæc dicitur iuſtus factus ſicut vter in pruina. Pſ.118.138. Eccl'ici.43.c. Dani.3.f.

Iuſtitia punitiua — *Euch.ſerm. ſpir 3. Geor.4 ene.Cāt.1. tom.7.cap.18.*

Pruina qua Deus occidit moros Aegyptiorum. Pſ.77. ſignificare poteſt iuſtitiam Dei punitiuam, quæ deſcendit, quando terra congelata eſt, refrigerata charitate: quæ tamen, etſi improbos deſtruit, bene tamen diſpoſitos, & cum patientia eam ſuſcipientes, maturat, & perficit.

Scandala fratrū Peccatum. — *Amb.ſ.Pſ.118.ſer.11.*

Gelu, quo vrebatur Iacob, deſignare poteſt ſcandala fratrum, quibus vritur vir bonus. Gen.31.f. poteſt etiam ſignificare peccatum, cui reſiſtitur: vnde iuſtus factus dicitur ſicut vter in pruina. Pſalm.118.

Infidelitas Iudæorum. Iudei. Diabolus. — *Greg.27. mora.21. & 29.mor.21. Hie.ſ.Iob.38.*

Gelu concreſcens flante Deo, erat infidelitas in mentibus Iudæorum, præcipuè ſacerdotum, ſcribarum, & phariſæorum, qui grauioris inuidiæ torpore magis obduruerunt, viſa doctrina Chriſti, & miraculis. Iob.37.b. Et ipſi Iudæi dicuntur gelu egreſſum de vtero Dei, quia per infidelitatem obdurati, à ſecreto gratiæ ſinu proiecti ſunt. Iob.38.c. Baruc.2.c. Zachariæ 14.b.

Gre.26.mor.22.

Deſignat etiam gelu diabolum, qui quaſi de vtero Dei vt glacies proceſſit, quia à calore ſecretorum eius malitiæ torpore frigidus magiſter iniquitatis exiuit. Ipſe vt gelu de cælo eſt eiectus, quia conſtricturus corda reproborum, à ſummis ad ima cadere permiſſus eſt. Iob.

Geor. Vene. Canti. 1. tom. 7. cap. 20.

38.c. Glacies etiam significat peccatorem, cui aqua diuinæ benignitatis congelata est à frigore peccati, & à vento aquilonari, vnde panditur, & aperitur omne malum. Sicut Eccl'i. 43. c. dicitur: Frigidus ventus aquilo flauit, & gelauit crystallus ab aqua. Cæterùm resoluitur glacies humana à calore amoris sereni & puri in Deum, & proximum, vt in eodem Eccl'ico 3. b. legimus. Sicut in sereno glacies, soluentur peccata tua. *Peccator.*

Gre. 29. mor. 26. & 7. mor. 12. Isych. s. Leui. 7.

Gelu aliquando significat aduersitates huius seculi, quæ dicuntur egredi de vtero Dei, quia per eius secretum iudicium dispensantur. Iob. 28. c. Eisdem designat pruina, quæ iuxta terram congelatur, cùm nix à superioribus ruat, vnde Iob. 6. c. Qui timent pruinam, irruet super eos nix. Hoc est, qui temporalia aduersa pertimescunt, districtioni se æternæ animaduersionis obiiciunt, trepidantes timore, vbi non erat timor: vt quum quis peccatorum suorum conscius, ea quæ possidet, indigentibus largiri desiderat: sed tamen, ne datis rebus egeat, ipse formidat. Fit autem sicut vter in pruina, qui roboratur in tribulatione. Ps. 118. *Aduersitas.*

Aug. s. Ps. 77. Euch. for. spirit. 3.

Pruina interdum significat vitium, seu peccatum, quo charitas proximi stultitiæ tenebris velut frigore nocturno congelascit. Ps. 77. *Vitium.*

Glo. int. s. Sapi. 16.

Glaciei liquescenti comparatur spes ingrati, quia nullam habet soliditatem. Sapi. 16. d. 19. d. Et constricta est frigore infidelitatis. *Spes ingrati.*

Gemere, Gemitus, Ingemiscere, Suspirare, Suspirium.

GEmere, est pre animi angustia, in sonum inarticulatum monstrantem dolorem, prorumpere, qui sonus gemitus dicitur, & suspirium.

Gre. 16. mora. 26. & 6. regist. epist. 5.

Gementes viri de ciuitatibus, sunt fortiores in fide, qui dolent, & clamant, cùm vident paruulos fideles ab hæreticis peruerti. Iob. 23. a. 24. a. b. Prou. 29. a. Esther. 7. b. Eccl'ici. 7. c. 25. c. Eze. 9. b. 24. e. Dan. 13. f. 1. Mach. 6. g. Marc. 7. d. 8. b. Rom. 8. d. 2. Corin. 5. a. Gemunt etiam gigantes sub aquis, quum prælati laborant sub onere subditorum. Iob. 26. a. Gemunt etiam sacerdotes. Thre. 1. b. quia ad eos peculiariter spectat dolere de lapsu aliorum: Talis erat gemitus Ezechielis. Eze. 21. b. *Dolẽtes de lapsu infirmorum.*

Ori. s. Isa. ho. 1. Basi. s. Psal. 73. Philo 2. aliego. & quod deteri. potiori insidietur. Hie. s. Nahum. 2. Beda s. Exo. 2. Hie. s. Isa. 21.

Gemitus filiorum Israel in Aegypto propter opera. Exo. 2. d. designare potest pœnitentiam. Et vt illi non ingemuerunt, nisi mortuo Pharaone, ita peccatis oppressi non resipiscunt, nec ingemiscunt, nisi principe huius mundi destructo, aut eiecto. Et gemit quispiam mortuo Pharaone, hoc est, cùm tollitur bonarum opinionum dissipator. Et est gemitus cordis, cum verè interius quis dolet. Iudi. 2. c. Ps. 6. 11. 30. 37. 101. Tobi. 3. a. Eccl'ici. 36. d. Isa. 35. d. Thre. 1. c. d. g. Ioel 1. d. Gementes quasi columbæ, sunt pœnitentes. Nahum. 2. Gemitus autem malorum qui dicitur cessare, est quando mali afflicti à Deo, & dolentes in tribulatione, cognoscentes peccata sua mutant gemitum, quem habebant, in gemitum pœnitentiæ. Is. 21. a. *Pœnitentia.*

Gre. 5. mor. 4. Ricar. de S. Vict. de somnio Nabuch. 16 Hie. s. Isa 59.

Suspirat antequàm comedat, qui prius gemitibus tribulationis afficitur, & postmodũ contemplationis refectione satiatur, nisi enim suspiret, non comedit, quia qui se in hoc exilio per desideriorum cælestium lamenta non humiliat, æternæ patriæ gaudia non degustat. Iob. 3. d. *Gemitus tribulationis.*

Gementes quasi columbæ, erant Iudæi mussitantes verba legis, quæ non intelligebant. Isa. 59. c. Mich. 2. b. *Iudæi.*

Amb. s. Rom. 8. & epist. 22. Hie. s. Isa. 24.

Ingemiscere dicitur omnis creatura. Rom. 8. d. non in suo, sed in nostro labore: aut quia opera eius intereunt. *Compassio laboris humani.*

Gre. 17. mo. 11. Hie. s. Iob. 26.

Gement in iudicio, qui lætabantur: vt diuites, & qui suam consolationem habebant in hoc seculo. Isa. 24. b. Prou. 5. b. Sapi. 4. d. 5. a. Thren. 1. b. *Dolor malorum.*

Gementes gigantes sub aquis, sunt vel dæmones in ignorantiæ abysso pressi: vel homines elati, qui dum in hac vita bonorum assequi celsitudinem cupiunt, sub ponderibus populorum gemũt. Quanto enim quis hic altius erigitur, tanto curis grauioribus oneratur: eis quippe ipsis populis mente & cogitatione supponitur, quibus superponitur dignitate. Gemunt etiam in inferno. Iob. 26. a. 1. Reg. 4. b. *Dæmones, & superbi in inferno.*

Glo. ord. s. Thre. 1.

Gemens populus est, cùm non potest frui voluptatibus. Thren. 1. d. Et carens tẽporalibus. *Defectus temporalium.*

Ingemiscere in alterutrum dicuntur, qui de bono proximorum dolent. Iacob. 5. b. Ecclesiastici 30. c. *Dolere de bono proximi.*

Glo. ord. s. Iosu. 15.

Suspirans Axa, vt sedebat in asino. Ios. 15. d. Iudi. 1. c. designat à creatore cum magno gemitu quærendam esse lachrymarum gratiam. *Gemendo quærẽdæ lachrymæ.*

Gemini, Gemelli.

GEmini, dicuntur vno partu editi, vt fuerunt Iacob, & Esau. Est etiam signum cæleste Geminorum.

Glo. int. s. Gen. 25.

Gemini nascentes de Rebecca, designare possunt sensum literalem, & spiritualem in eadem sacra scriptura. Gen. 25. d. *Sensus literalis & spiritualis.*

Glo. ord. s. Gen. 38.

Designant etiam duos populos in Ecclesia, quos itidem significant gemini in vtero Thamar. Gen. 38. g. *Duo populi in Ecclesia.*

Amb. s. Ps. 110. sermone 16. Aug. epist. 59. & 2. doctrin. Christia. 6 & s. Ps. 77. Gre. s. Cant. 4. Rup. s. Cant. 3.

Gemelli fœtus tonsarum, designare possunt cognitionem corporalium, & incorporalium. Item sunt opera charitatis Dei, & proximi in vtroque populo exercitata. Sunt præterea predicatores ex Iudæis, & Gentibus: qui gemelli sunt, cùm idem concorditer & sapiunt, & prædicant. Cantic. 4. b. 7. b. Gemelli fœtus sunt, qui præceptis addunt consilia: vt præcepto de non rapiendo addunt consilium relinquendi sua. *Gemina cognitio. Gemina charitas. Prædicatores concordes. Præcepta, & consilia.*

Gemma, Lapis preciosus.

Gemma

GEmma, vocatur omnis lapis preciosus, siue perlucidus sit, siue non. Gemma etiam dicitur oculus vitis, quem primò emittit, quod & in aliis arboribus dici potest, antequàm flores erumpant.

Christus, & Ecclesia. Litera, & spiritus. Duo hemisphæria. Sol, & Luna. Verbum Dei. — *Hier. de veste sacer. Phi. 3. de vita Mosis. Cle. Alex. 5. stro.*

Lapides preciosi duo in superhumerali pontificis. Exo. 28. b. 39. b. designare possunt Christum, & Ecclesiam. Et nomina sena in singulis lapidibus, designare possunt duodecim Apostolos. Vel lapides duo designant literam, & spiritum: vt lapis in dextro humero sit spiritus, in læuo litera. Vel designant fidem, & vitam Patriarcharum. Designant etiam duo lapides duo hemisphæria: & nomina in eis scripta, sunt duodecim zodiaci signa in duo hemisphæria distincta: significant etiã Solẽ, & Lunã, adiutores naturæ, sicut humerus est principiũ manus.

Cle. Alex. 2. pæda. 8.

Lapis preciosus in capite, ipsum verbum Dei in Christo significare potest, vel Verbum absolutè in mente.

Dona Spiritussancti. — *Hie. s. Eze. 28.*

Gemmæ in fronte pendentes, designare possunt dona Spiritussancti mentem exornantia. Isa. 3. d. Et lapides preciosi in operimentum regis Tyri, vel Luciferi, sunt vel ordines angelorum, vel diuersa dona Dei. Ezec. 28. d. Non autem dicitur rex Tyri omni lapide precioso circundatus, cùm multi sint lapides, qui ibi non enumerantur: sed omnem lapidem, quem habuit, fuisse preciosum.

Angeli. — *Diony. cæle. hier. 15*

Gemmæ interdum angelos significare possunt: quæ si sint candidæ, nitorem lucis in eis insinuant: si rutilæ, ignis speciem designant: si fuluæ, rutilans referunt aurum: si virides, vigorem, ac robur iuuentutis eorum enunciant. Apoc. 4. a.

Virtutes variæ. Menses. Apostoli. Conuenientia Christo. — *Phil. de vita Mosis. 3. Amb. prolo. 2. de fide. Cle. Alex. 5. strom.*

Lapides duodecim in rationali pontificis. Exo. 28. c. designare possunt excellentiam diuersarum virtutum, & donorum Spiritussancti, vel quatuor virtutes cum fide Trinitatis: vel duodecim menses, & signa: & sunt in quatuor ordinibus locati, propter quatuor tempora per terna signa distincta. Vel designant duodecim Apostolos illustrantes Ecclesiæ vestem, & exornantes: possunt etiam designare duodecim Christo conuenientia. quæ sunt, generatio, Filius vnigenitus, Deus, vita, veritas, imago, splendor, character, virtus, sapientia, iustitia.

Miracula Sanctorum. Ornamenta virtutum. — *Ori. s. Cant. ho. 2.*

Gemmæ quoque in vestibus sacerdotis, designare possunt miracula Sanctorum, quæ exornant Ecclesiam. Exod. 25. a. 31. a. 35. a. Designant etiam ornamenta morum Ecclesiæ, vt gemmæ preciosæ, quas attulit regina Saba Salomoni. 3. Regũ 10. a. Et celatura gemmarum, erit cultus virtutum. Exod. 28. b. Et gemmarum ordines, sunt ordines virtutum. Exod. 39. b. Et ars gemmaria, est ars instituendi ad virtutes. Exod. 39. b. 2. Reg. 12. g. 1. Paral. 20. a. 2. Par. 9. Eccl'ici 45. b. Iudit. 15. d.

Aer. Neophiti. Vita æterna. — *Glo. int. s. Gen. 40. Beda. s. Pro. 57.*

Gẽmæ quoque in vestibus sacerdotis, designare possunt elementũ aeris. Exo. 25. a. 31. a. 35. a.

Gemmæ vuarum, seu palmitum in vite, dici possunt neophyti in Ecclesia. Gene. 40. b. Num. 17. c.

Gemma gratissima, dicitur expectatio præstolantis. Prouerb. 17. b. vita videlicet æterna, quam expectant iusti.

Genæ.

GEnæ, sunt membranæ, tam superior, quàm inferior, tegentes oculum. dicuntur etiam genæ partes illæ ab oculis ad mentum, quæ barba vestiuntur magna ex parte, quæ etiam malæ dicuntur. In genis autem maximè lucet honestas, & verecundia.

Martyres. — *Gre. s. Cantic. 5. Rup. s. Cant. 5.*

Genæ sponsi, hoc est, Christi, dicuntur sicut areolæ aromatum consitæ à pigmentariis. Cant. 5. c. & designant Martyres, qui pro fide Christi sanguinem suum fundere non dubitãt, & quasi genæ in facie Christi rubent, & per eos pulchritudo fidei Christianæ publicatur. Genas suas dedit Christus vellentibus, quantum ad literam in passione. Isa. 50. c. Genæ etiam Christi sunt exterior eius habitus, quo latentes in eo gratiæ intuentibus indicantur.

Exterior habitus Christi. Virgines. Sacerdotes. Prædicatores. Facientes miracula. — *Ori. s. Cant. ho. 2. Amb. de obitu Valent. Gre. s. Cant. 4. & s. Eze. ho. 16.*

Genæ designare possunt virgines, & pudicitiæ operam dantes. Cant. 1. c. 4. a. 6. b.

Genæ etiam Ecclesiæ, dici possun t sacerdotes Ecclesiam exornantes: & prædicatores, qui dum in populis, vt eis proficiant, eminent, quasi in facie Ecclesiæ manifesti apparent. Item sancti Patres miracula facientes. Cant. 4. b.

Aspectus interior animæ. Obiectum intentionis. Castitas. — *Ori. s. Cant. ho. 1. Gre. s. Cantic. 1. Ber. s. Cant. ser. 40*

Genæ sponsæ dici potest ipse interior aspectus animæ, vel si facies est intentio, genæ erunt res, & causa, quæ pulchram aut deformem reddunt intentionem. Designant etiam pudorem castitatis cum gemitu, ideo comparantur turturi. Cant. 1. c.

Gener.

GEner, dicitur qui est maritus filiæ alicuius, quasi generis propagator.

Christus. Contẽptores prælatorum. — *Glo. ord. s. Reg. 18.*

Gener regis Saulis fuit Dauid. 1. Reg. 18. d. designans Christum, qui coniunctus erat populo Iudæorum. Et duxit Michol, id est, synagogam.

Generi Lot admonitionem eius contemnentes. Gene. 18. c. typum gerunt prauorum subditorum iussa prælatorum contemnentium: ideo peribunt, sicut & illi perierunt.

Genealogia.

GEnealogia, est sermo de origine generationis. 1. Esdr. 2. d. 8. a. 1. Timoth. 1. a. Tit. 3. a. Hebr. 7. a. Vix inuenitur in allegoriis.

Generare, Gignere, Regenerare, Procreare, Generatio, Genimen, Progenies, Soboles, Stirps.

GEnerare, & gignere, est fœtum procreare, & propriè de maribus dicitur, semen ad prolis generationem ministrantibus. Est autem generare secundùm physicos, simile sibi in eadem specie producere. Sumitur etiam pro exercitare. 2. Timoth. 2. d. Sciens quia generat lites. gignere quoque instruere. Pro. 23. c. Qui genuit sapientem, lætabitur in eo. Peruertere. Ezech. 18. b. Quia si genuerit filium latronem. Producere. Leuit. 25. a. quæ sponte gignet humus. Generatio autem interdum est creatio. Gen. 5. a. Hic est liber generationis Adā. Historia, seu genealogia. Genes. 6. b. Hæ sunt generationes Noe. Natio. Deuter. 32. a. Generatio praua atque peruersa. Procreatio. Leui. 24. a. In generationibus vestris. Seculum. Gen. 9. b. In generationes sempiternas. Stirps. Exod. 16. g. Ad seruandum in generationes vestras.

Hila. s. Psalm. 2. Cyril. dialogo. 2. Hieron. s. Isa. 53. & Ps. 60. — *Generatio æterna.*

Generat, vel potius genuit hodie Deus pater Filium, hoc est, in æternitate, vel etiam in resurrectione. Ps. 2. Et dicitur eum genuisse ante Luciferum. Ps. 109. hoc est, in obscuritate, & incomprehensibilitate, & quasi in profundis tenebris. Dicit autem Patri, Quid generas? qui non credit in Filium eius ipsi consubstantialem. Isa. 45. b. Generatio autem Christi inenarrabilis dicitur, tam diuina, quàm humana, minus tamen enarrabilis est diuina. Isa. 53. c. generatio & generatio in Christo generationem humanam, & diuinam significat. Ps. 60.

Beda. s. Gen. 37. — *Incarnatio.*

Generans Iacob Ioseph in senectute sua. genes. 37. a. designauit Christum secundùm carnem, de sua stirpe nasciturum in fine seculorum, senescente iam mundo.

Hie. s. Iob. 38. Hie. s. Iob. 38. Gre. 29. mor. 21. Philo quod Deus sit immutab. — *Dans Deus doctrinam, & gratiam. Permittens indurari.*

Generat Deus stilla roris, cùm sacram influit doctrinam, aut gratiam. Iob. 38. c.

generat Deus gelu, cùm permittit aliquos indurari, & malos Iudæos de bonis parentibus nasci. Iob. 38. c.

Ori. s. Ier. ho. 8. & s. Mat. cap. 16. Hie. s. Isa. 65. — *Quærentes proprium commodum. Docentes errores.*

Generant sibiipsis, qui propriam vtilitatē in omnibus captant. Et procreantes impij filios, sunt hæretici generātes sibi similes. Ier. 12. a. Et generant in conturbatione, qui docent errores: sic non generāt Apostoli. Is. 65. d. Dicūtur autem generasse Deo. Eze. 16. c. quia illud vidētur intendere. Et generatio praua, & adultera, est pharisæorum, & hæreticorum. Mat. 16. a.

Philo de gigantibus, & quod Deus sit immutabilis. Hie. s. Isa. 14. — *Formantes carnales cogitationes.*

Procreant filias, qui cogitationes carnales, & viles formant. Et generant filiæ hominum, cùm effœminatę affectiones carnalia opera producunt. gen. 6. a. Et progenies Babylonis sunt prauæ cogitationes. Isa. 14. e.

Hie. s. Ier. 29. — *Bene operari in hoc mundo.*

Generare filios, & filias in Babylone, est exercere bona opera cum fide in hoc mundo. Ier. 29. b. Et generant aduenæ filios in medio Israel, quum gentes ad fidem venientes bene operantur in Ecclesia. Ezec. 47. d.

Glo. ord. s. Ier. 30. — *Labor fidelium.*

Si generat masculus dicitur. Ier. 30. a. vt designetur grauitas doloris, & mutationis, quam fecit Deus liberādo filios Israel. Indicatur etiā labor futurus fidelib⁹, à quo tamē sint liberādi

Hie. s. Hose. 5. Basi. s. Ps. 48. Hie. s. Mat. 23. — *Facientes hæretici discipulos. Doctrina malorum.*

generant hæretici filios alienos, cum creant discipulos alienos à Deo. Hose. 5. b. 9. d. Et progenies malorum patrum, sunt viæ & doctrinæ malorum doctorum. Ps. 48.

Generatio bonorum, & malorum.

Regula scripturarum est, duas generationes bonorum & malorum esse, hoc est, singulorum singulas. De bonis dicitur. Ps. 23. Hæc est generatio quærentium Dominum, quærentiū faciem Dei Iacob. Et de omnibus Sanctis. Ps. 111. generatio iustorum benedicetur. De malis verò. Matt. 3. b. generatio viperarum. Et. 23. d. Requirentur omnia hæc à generatione ista, vt autem generatio carnalis fit per coniunctionem maris & fœminæ: ita generatio spiritualis per coniunctionem rationis & partis sensitiuæ, & si ratio sensualitati consentit, generatur Cain, hoc est, peccatum. Si verò sensus rationi consentiant, generatur Abel, hoc est, opus bonum & occiditur à Cain, quia bonum opus perit per mortale peccatum. Gen. 4. a. Quum dicitur Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Iacob, &c. non est intelligenda simpliciter generatio carnalis: sed generatio, quæ est secundum promissionem. Mat. 1. a.

Rupe. de gloria filii hominis. 1.

Hila. s. Ps. 60. Ori s. Mat. ho. 9. Basi s. Ps. 48. Geor. Vene. Cant. 2 tom. 5. cap. 10. — *Baptismus, & resurrectio.*

Generatio & generatio dici potest regeneratio spiritualis in præsenti vita: & resumptio corporis in iudicio. Et hæ dicuntur regenerationes: vt prima regeneratio sit baptismus, secunda renouatio in iudicio. Generationes autem seculorum, sunt ab hac vita in futuram. Ps. 48. 60. 79. 88. Isa. 51. d. Ioel 2. a. Pro. 27. d.

Hie. s. Ioel. 3. Hil. s. Ps. 118. 144 Ori. s. Matt. ho. 30. Amb. s. Ps. 118. ser. 11. Arn. s. Ps. 143. Hier. s. Isa. 58. & s. Eccl en 1. Gre. s. Ps. 101. — *Iudæi, & Gentiles.*

Generatio & generatio, est in credentibus ex Iudæis & gentibus. Ioel 3. d. Et à generatione in generationem, designat transitum à Iudæis ad gentes, seu ad Christianos. Exo. 17. d. Ps. 32. 76. 88. 89. 99. 105. 118. 134. 143. 144. Et generatio præteriens est Iudęorum à fide recedentiū. Generatio verò adueniens, est gentilium ad fidem venientium. Ecclæ. 1. a. Et generatio altera, est gentilium in fide: vel generatio spiritualis. Ps. 101. Generatio etiam & generatio, est lex vetus & noua. Isa. 13. d. 41. a. 51. c. 58. d. 61. b.

Basi. s. Ps. 32. Hie s. Isa. 66. Gre. 21. mor. 7. 8. Aug. s. Ps. 64. — *Successores in fide.*

Generationes, quibus statuit Deus pactum, sunt successores in fide. Gen. 17. b. Et hæ sunt generationes retro futuræ. Et generationes filiorum Israel. Exo. 12. g. 16. g. 29. g. 30. a. Leui. 3. d. 6. c. Et generatio, quam tribuit Deus, est fidelium multiplicatio in ecclesia. Isa. 66. c. Generat autē ecclesia filios multos. Ier. 31. b. Et multiplicat hæc genimina. Ps. 64. Progenies autem Iob, sunt discipuli doctorum. Iob. 31. a.

Ori. s. Gen. ho. 5. & s. Leui. ho. 5. & s. Num. ho. 12. Phil. quis rerum diui. hæres. — *Cognitio trinitatis.*

Generatio tertia dici potest cognitio Trinitatis, in qua possunt intrare Aegyptij in ecclesiam Dei. Deut. 23. b.

Amb. 2. de Abra. 9. Ori. s. Gen. ho. 5. — *Perfectio. Euangelia.*

Generatio quarta, qua fit egressio ex Aegypto, designare potest perfectionē, & ætatē virtute firmatam. Gen. 15. c. Potest etiam significare quatuor euāgelia, quibus egredimur de Aegypto, hoc est, de tenebris errorum.

Ori. s. Exo. ho. 8. Aug. cōt. adimā. 3. — *Extensio peccati in multos.*

Generatio tertia & quarta, vsque ad quas Deus visitat iniquitatem, designare potest extensionē peccati in multos. Exo. 20. a. 34. a. vel est tēpus à transmigratione Babylonis vsque

ad Christum,

ad Christum, & à Christo deinceps, in quibus Deus puniuit Iudæos. Potest etiam generatio tertia & quarta, in quas redditur iniquitas patrum, sic computari: vt pater sit leuis punctus sensuum, & incentiuum vitiorum: filius cogitatio concipiens peccatum: tertia generatio, si quod cogitaueris, atque conceperis, opere perpetraueris: quarta si non solum feceris, sed etiam in tuis sceleribus glorieris. Deus igitur primos & secundos stimulos cogitationũ, quas Græci προπαθείας vocant, sine quibus nullus hominũ esse potest, nequaquã punit: sed si quis cogitata facere decreuerit, aut ipsa, quæ fecerit, noluerit corrigere pœnitentia. *Perpetratio peccati, & gloriatio.* *Hie. s. Eze. 18.*

Generationes Ismael prius computatæ, quàm Isaac, designant prius esse, quod carnale, quàm quod spirituale. Gen. 25. b. *Præcedit generatio carnalis.* *Glo. ord. s. Gen. 25.*

Genita in aquis designare possunt gentiles per baptismum regeneratos. Leui. 11. b. Generatio autem vna est in iis, qui non sunt regenerati. Et nomen Iudæorum deletur in generatione vna, quia pereunt non baptizati. Ps. 118. *Gentiles baptizati.* *Isy. s. Leui. 11.* *Aug. s. Ps. 108.*

Generatio non transitura, est ecclesia ex gentibus. Matth. 24. c. Et generatio vna est Christianismus. Ps. 21. 108. Et generatio ventura erant fideles post passionem Christi: vel erit in die iudicij tota integra fidelium claritas. Dicitur etiam generatio altera. Ps. 47. 77. 101. *Ecclesia ex Gentibus.* *Cri. s. Mat. ho. 3[illegible]* *Arno. s. Ps. [illegible]* *Hie. s. [illegible]* *Aug. s. [illegible] 47. 77*

Genimina aut generationes, quas Deus multiplicauit, sunt diuersi fructus operum ascendentes vsque ad centesimum. Psal. 64. Vel sunt ipsi credentes. Et genimina, quæ eradicat libido, sunt operationes bonæ ipsius animæ. Iob. 31. b. Generatio etiam filiorum, est effectus operum. 1. Timo. 2. d. *Opera.* *Credentes.* *Arn. & Hil. s. Ps. 64.* *Gre. 12 mor. 13. & 21. mor. 9. & s. Eze. ho. 10.*

Stirps Iacob, & etiam Aaron, designare potest credentes per Apostolos. Leui. 22. a. Isa. 44. a. 48. d. Et generatio altera, sunt successores Apostolorum. Ps. 47. 77. Progenies Iob est sicut herba terræ, cùm fideles in ecclesia arentem vitæ præsentis gloriam deserunt, & spe interna viridescunt. Iob. 5. d. Et progenies doctoris est, qui per verbum Dei nascitur. Iob. 31. a. *Successores Apostolorum.* *Hie. s. Isa. 44.* *Aug. s. Ps. 47. 77.* *Gre. 6. mor. 24. & 21. mor. 8.*

Stirps Aaron designat eos, qui perfecti sunt in diuinorum cognitione: qui comedere debent similam, & cætera de sacrificiis, hoc est, pasci mysteriis scripturarum. Leui. 6. c. *Perfecti.* *Isyc. s. Leui. 22.* *Isych. s. Leui. 6.*

Genimen viris dici potest corpus humanum, de quo vetere bibit Christus in passione, de nouo verò in resurrectione. Mat. 27. c. Mar. 14. c. *Corpus humanũ.*

Generatio Ezechiæ diceretur ablata, si mortuus fuisset sine prole, de qua nasciturus erat Christus. Isa. 38. c. *Aug. 1. q. in euan. 43.* *Hie. s. Isa. 38.*

Progenies Antichristi non erit in populo suo, quia & ipse, & eius populus cum eo ad supplicium pariter vrgebuntur. Iob. 18. d. *Gre. 14. mor. 11.*

Generatio praua & exasperans, erat Iudæorum. Psal. 77. Qui dicuntur generatio adultera & pessima. Mat. 16. a. Generatio etiam furoris Dei, dicuntur Iudæi: in quos exercet Deus furorem suum, eos puniendo. Ier. 7. g. Generatio autem Hierusalem dicitur de terra Chanaan, quum imitatur vitia Chananæorũ, & Aegyptiorum. Eze. 16. a. Hęc generatio maledixit patri, quando Christum negauit: nec benedixit matri synagogæ, non sequens fidẽ patrũ. Pro. 30. b. *Iudæi.* *Aug. s. Ps. 77.* *Hie. s. Ps. 77. & s. Ier. 7. & s. Eze. 16* *Beda. s. Pro. 30.*

Genimina viperarum dicuntur bilingues. Sic appellabat Ioannes pharisæos & Scribas. Matth. 3. b. 23. d. Luc. 3. b. *Bilingues.* *Amb. de Para. 12*

Stirps inutilis, nascens ad radices arborum est diabolus, & eius imitatores. Is. 14. e. Generant autem bestiæ sub frondibus cedri, quum immites, & crudeles fauore diaboli alios peccare faciunt. Ezec. 31. b. *Diabolus, & eius sequaces.* *Hie. s. Isa. 14. & s. Eze. 31.*

Generationes dicuntur ætates, quæ permutantur. Leui. 5. d. Et generationes septem, sunt septem ætates. *Aetates.* *Isyc. s. Leui. 3.*

Genetrix, vide Mater.

Genitalis, Verenda.

GEnitalis est ad generationem pertinens. Et genitalia membra, sunt pudenda tam in viro, quàm in fœmina, quæ & verenda dicuntur.

Genitalia loca designare possunt fomitem peccati. Num. 25. b. *Fomes peccati.* *Ori. s. Nu. ho. 20.*

Verenda Noe, infirmitatem Christi, & passionem designant: quæ detexit, vel irrisit Chã, hoc est, populus Iudæorũ. Gen. 9. d. Hęc verẽda apprehendit mulier, hoc est, synagoga. Deut. 25. c. *Infirmitas Christi.* *Glo. ord. s. Gen. 9.* *Rup. 1. s. Deut. 38.*

Generalis, Generaliter, vide Vniuersalis,

Generosus, vide Nobilis.

Genezareth.

GEnezareth, seu Genezar, id est, hortus, aut protectio principis, vel hortus, aut protectio ministrantis. Est lacus ad Carmeli radices, quem Iordanis fundit, qui & Genesara, vel Genesariticus appellatur ab aliis. Hebraicè autem dicitur Chenereth. Est circumseptus vrbibus celebribus, Capharnaum, Tiberiade, & Bethsaida, & reliquis. Dicitur aliquando mare Tiberiadis, & mare Galilææ: & iuxta hoc mare in deserto saturauit Christus quinque millia hominum, & etiam septem millia, licet in diuersis locis. Ponitur autem iuxta illud mare terra genesar, in quam dicitur transfretasse Christus, post saturata quinque millia hominum, & sedata tempestate. Mat. 14. d. Marc. 6. g. Luc. 5. a. Et designat tranquillitatem futuræ vitæ post huius labores. Ioannes autem cap. 6. c. videtur dicere Christum post miraculum iuisse in Capharnaum, quod intelligendum est ipsum prius in vnum abiisse locum, deinde in alterum. *Tranquillitas futuræ vitæ.* *Hie. s. Mat. 24.*

Geniculum.

Genicula sunt nodi stipulæ, vel caulis herbacei, & velut articuli, vt genicula in tritico, aut hordeo, aut arundine: sumitur pro genibus, tanquam diminutiuum. Nahum.2.d. dissolutio geniculorum.

Gens, Gentilis, Natio.

Gens dicit multitudinem, quæ quasi est idem, quod natio, quamquam in vna gentes plures possint esse nationes: vt in vna gente Itala sunt Hetrusci, Campani, Vmbri, Picentes, &c. Et gentiles dicuntur, qui sunt eiusdem gentis. In sacra tamen scriptura, & gentes & gentiles dicuntur sæpe infideles, & idolorum cultores. Et gentes generaliter dicuntur omnes homines. Isa.34.a.

Hie.s.Isa.34. Hie.s.Eze.30. Beda.s.Gen.25. — *Carnales, & spirituales.*

Gentes sunt quædam secundùm carnem, quædam secundùm spiritum. Nunquam enim dixisset Apostolus. Ephe.2.b.Gentes in carne, nisi essent aliæ in spiritu. Et gentes duæ in vtero Rebeccæ, sunt carnales & spirituales in ecclesia, vel virtutes & vitia in anima, vel Iudæi & Christiani. genes.25.c.

Amb.1.de Abra.1. — *Beati.*

Gens magna & robusta, sunt beati immortalitate fruentes, & victores dæmonum. Gen. 12.a.Isa.60.d.Mich.4.c.

Ori.s.Gen.ho.15. & s.Mat.ho.19. & s.Iudi.ho.8. Hie.s.Isa.13.25. 66.& s.Ioel.3. Beda.s.Gen.21. — *Populus Christianus.*

Gens quoque magna, in quam fit Abraham, dicitur populus Christianus. genes.12.a.18.b. 46.a. Exo.32.c. Eadem dicitur gens sancta. Exo.19.a.31.c. Et gens robusta, & iusta. Isa.25.a. 26.a.42.a. Et gens, quæ simul parturitur, sunt fideles simul conuersi in ecclesia. Isa.66.c. Et gens magna factus populus Israel in Aegypto, sunt fideles crescentes in hoc mundo per tribulationes. Exod.1.a. Et gentes multæ dicuntur aliquando credentes. Gen.17.a. Et gentes congregatæ, sunt gentiles in ecclesia vniti per fidem. Isa.13.c. Et gens faciens fructum regni Dei, sunt fideles in ecclesia. Mat.21.d. Dicuntur etiam fideles baptizati nationes Orientales, quia nati sunt ab Oriente, hoc est, à Christo. Et gens longinqua Sabæi sunt, qui longè sunt à statu vitiorum & errorum. Ioel 3.b. In gentem quoque magnam fit Ismael, propter eos, qui credituri sunt ex Iudæis. Gen.21.c. Gens etiam abominata possunt dici fideles, qui abominationi sunt Iudæis, & cæteris infidelibus. Isa.49.b.

Christiani.

Non gens. Deut.21.c. dicuntur Christiani, quia pauci credebant ex vna ciuitate, pauci ex alia, & nusquam gens integra ab initio credulitatis videtur assumpta. Non enim sicut Iudæorum gens erat, vel Aegyptiorum, ita etiam Christianorum genus gens est vna, sed sparsim ex singulis gentibus congregabantur. Dicuntur etiam gens insipiens, quia reputantur insipientes à Iudæis. Rom.9.f. Dicuntur verò gens vna propter vnitatem fidei & charitatis. Eze.37.c.

Prædicatores.

Gentes ascendentes contra Tyrũ, sunt prędicatores contra hæreticos dimicãtes. Eze.2.a.

Ori.s.Nu.ho.15.19 & s.Ier.ho.1.2. Arn. & Hil.s.Ps.2 Basi.s.Ps.48. Hie.s.Isa.65.& s. Ierem.1. Tert.aduer.Iudæos Isych.s.Leui.25. — *Infideles. Gentiles.*

Gentes passim dicuntur infideles, & gentes eiectæ sunt: gentilitas victa. Exo.34.b.Nu.23. b.24.b.Ps.45.48.65.67.79.Ier.51.a. Et gentes vastatæ, & solitudines derelictæ, sunt ipsa gentilitas derelicta. Isa.60.c. Gentes quoque quas dedit Pater Christo in hæreditatem, sunt gentiles ad fidem venientes. Ps.2. Et ipsi erant gentes, quæ nesciebãt Dominum, nec inuocabãt. Isa.42.a.55.b.65.a. Et gentes, super quas constituitur Ieremias, hoc est, Christus, aut prædicator, sunt gentiles. Iere.1.a. Ex his fiunt serui sempiterni, cùm conuertuntur. Leuiti.25.g. Gentes quoque plurimæ, dicuntur multitudo malorum. Eze.31.b.Ioel 3.a.b.Haba.3.b.

Ori.s.Gen.ho.15. Beda.s.Gen.12. — *Multitudo virtutum.*

Gens magna dici potest multitudo virtutum, in quam fit vir iustus, cùm in eo virtutes multiplicantur. Gen.12.a.

Hie.s.Isa.13. — *Iudæi.*

Gens abominata dicuntur Iudæi, quos abominatus est Deus propter eorum incredulitatem: qui etiam dicuntur gens peccatrix, & populus graui iniquitate. Isa.1.a.49.b. Dicuntur etiam gentes fallaces, verbis tantum colentes Deum. Isa.10.a. Et gentes congregatæ aduersus ecclesiam. Is.13.c. Et gentes apostatrices. Eze.2.a.

Arn.s.Ps.78.79. Hie.s.Isa.13. Isyc.s.Leui.18. — *Dæmones.*

Gentes etiam dicuntur dæmones, qui sunt gentes de longinquo: & gens robusta & antiqua. Et gentes opulentæ & congregatę aduersus ecclesiam. Leui.18.d. Ps.77.78.79.Isa.13.c. 33.a.Ier.5.d. Thren.1.d. Eze.31.b.32.d.Ioel 1.b.2.d.3.b. Amos 6.d. Abdi.f.Mich.4.d. Haba.1. b.Zach.1.c.

Hila.s.Ps.134. Ori.s.Iere.ho.1. Arn.s. Ps.105.135. Cassia.colla.5.cap. 19. Aug.s.Ps.77. Gre.4.mor.25. — *Vitia. Concupiscentiæ.*

Gentes eiectæ, vel eiiciendę, sunt vitia. Exo.34.c. Ps.77.79.105.134. Super has gentes constituitur Ieremias, hoc est, Christus, vel prædicator, ad eas delendas. Ierem.1.a. Et gens non sancta dicuntur malæ cogitationes, & concupiscentię. Ps.42.135. Thre.1.a. Haba.3.b. Et gentes septem eiiciendę, sunt septem capitalia vitia quorum terram possident fideles, quum bene vtuntur affectibus & potentiis, quibus prius vitiis seruiebant. Sed gens Aegypti deseritur, & non eiicitur: quia etsi aliorum vitiorum radices abscindantur, vsum tamen gastrimargiæ nequaquam valebimus amputare. Gentes quoque, quas reliquit Deus inter Israel, sunt minora vitia, cum quibus est pugnandum. Iudi.3.a.

Ori.s.Mat.ho.11. 28.& s.Iudi.ho.8. Hie.s.Isa.17.18. — *Hæretici.*

Gens contra gentem surgens, sunt hæretici contra hæreticos. Mat.24.a.Mar.13.a.Luc 21. b. Et gentes fallaces, & congregatæ aduersus ecclesiam, sunt hæretici. Isaiæ 10.b.13.c. Et gẽs conuulsa, sunt decepti ab hæreticis, qui & gens expectans dicuntur: quia promittunt sibi vitam æternam, quam non sunt habituri. Isa.18.a. Qui etiam illudunt Christo, gentes dicuntur. Matth.20.c. Et nationes Orientales venientes contra Israel, sunt hęretici. Iudi.6.a. iidem sunt natio praua. Philip.2.b.

Nationes

Romani. Nationes propriè, in quibus leuauit Deus signum, fuerunt Romani, Hispani, Galli, qui venerunt ad subuersionem Hierusalem. Is. 5. g. 11. c. *Hie. s. Is. 5. 11.*

Genu, Poples.

Adoratio Dei. Oratio. GEnu in hominibus est curuatura illa, qua crura, & femora committuntur: & in eis flexis, & submissis supplicantis & rogantis habitus exprimitur: in rectis verò diuersa est significatio. Deo autem est omne genu flectendum, quia ab hominibus est ipse adorandus. Et Christo sunt genua flectenda, tam cordis, quàm corporis, quod designabant flectentes genua ante Ioseph. Et pertinent ad subiectionem mentis, & inclinationem animæ, cordisque obsequium. Gen. 41. a. Is. 45. d. Eph. 3. b. Phil. 2. b. *Ori. s. Iud. ho. 2. Hie. s. 1 ph. 3.*

Vis operatiua. Genua cordis roboranda, designare possunt vim animæ operatiuã, quam roborare oportet, proficiendo in bonis operibus: vnde bibentes genibus flexis designabant imperfectos, miniméque robustos in operando. Iud. 7. a. Is. 35. b. Eze. 47. a. Hos roborabat Paulus, dicens. Eph. 6. c. State succincti. Et Phi. 4. a. State in Domino. Genua autem dissoluta sunt, vel per timorem, vel per pigritiam. Nah. 2. c. Heb. 12. d. possunt etiam genua fortitudinem designare. *Ori. s. Iud. ho. 9. Ambr. de Iug. sec. 6.* *Fortitudo.* *Gre. 22 mor. 22. & 30. mor. 33.*

Consolationes diuinæ. Genua aliquando designant consolationes & refrigeria diuina: quia matres solent infantibus super genua blandiri. Gen. 30. a. 50. d. Is. 66. d. *Ruf. s. Iud. 11. Hie. s. Is. 66.*

Seruitus peccati. Vt autem quicunque subiectus est saluatori, flectere ei genu dicitur. Sic qui peccati seruus est, & habet spiritum seruitutis in timore, genu scribitur flexisse peccato. Dereliqui mihi, ait Dominus, septem milia virorum, qui non curuauerunt genua sua ante Baal, idolo scilicet atque peccato. 3. Reg. 19. d. vnde in his non curuantibus genua, ostenditur fortitudo fidei. *Hie. s. I ph. 3.*

Consuetudo peccandi. Genibus excipitur peccator, cùm iam de iniquitate sua non confunditur: sed etiam in ea adminiculis pessimæ consuetudinis roboratur. Iob 3. b. Eccl. 25. d. Is. 66. d. Dan. 3. d. *Gre. 4. mor. 28.*

Præsentia rei. Genu, præsentia rei. Gen. 30. a. vt pariat super genua mea.

Genus, Sexus.

GEnus, dici solet principiũ vniuscuiusque generationis, vel ab eo, qui genuit, vel à loco, in quo quis genitus est. Et genus logicè est, cui supponitur species, quodque de pluribus differentibus specie prædicatur. Et sæpè genus sumitur pro specie. Genus etiam est sexus, vt genus masculinum, aut fœmininum. Natio. Genes. 28. a. Noli accipere coniugem de genere Chanaan. Natura. Mat. 17. c. Hoc genus non eijcitur, nisi per orationem. Qualitas. Is. 22. g. vasorum diuersa genera. Tribus. Leu. 6. d. Masculus de genere sacerdotali. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Fortia opera. Implẽtes perfectionem euangelicam. Genus masculinum designare potest fortia opera, implentes perfectionem euangelicam. Exo. 34. e. 13. b. 1. Reg. 1. b. vnde generare masculum pertinet ad legem euangelicam, cùm dicit Christus. Mat. 5. g. Diligite inimicos vestros. Et qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, &c. Hic masculus est, & pertinet ad ecclesiam: nam synagoga peperit fœminam, cùm dicit. Leu. 19. d. Diliges amicum tuum, & odio habebis inimicum tuum.

Diuersi status hominum. Secundum genus sunt animalia, cùm bene viuunt per imitationem proximorum. Gen. 1. c. diuersa autem genera animantium, diuersos hominum status significare possunt. Exod. 12. f. Idem sunt diuersa genera piscium, quæ etiam gentiles significare possunt. Mat. 13. g. In creatione autem hominis non est dictum, Iuxta genus suum: tum quia non sunt multa hominũ genera, tum quia faciendus erat homo ad imaginem Dei. *Aug. 13. confes. 22. Ori. s. Mat. cap. 33.*

Diuersi gradus in ecclesia. Genera diuersa vasorum sunt, diuersi gradus fidelium ex gentibus in ecclesia: & simpliciũ, & doctorum. Is. 22. g. *Hie. s. Is. 22.*

Offerẽtes se Deo. Genus sacerdotale. Leu. 6. d. pertinet ad illos, qui offerunt seipsos Deo: & fortes sunt, ac strenui. *Glo. ord. s. Leui. 6.*

Raptores. Genus accipitrum, designat raptores. Leu. 11. c.

Carnales. Genus coruinum: designat carnales & bonarum affectionum expertes. Leu. 11. b. *Glo. ord. s. Leu. 11*

Genus muscarum, vide Musca.

Genus vulturum, vide Vultur.

Genus charadrij, vide Charadrion.

Genus bruchi, & locustæ, vide Bruchus, & Locusta.

Gerara.

GErara, idest, peregrinatio, vel certatio, aut conflictus: est metropolis, & sedes regia Philisthinorum, & terminus Austrinus terræ Chanaan, sita inter deserta Sur & Cades barne, vbi peregrinatus est Abraham, distat ab Hierosolymis trium dierum itinere. Nam inde profectus Abrahã immolaturus filium Isaac, quem ibidem genuerat, tertio die peruenit ad montem Moriam, vbi postmodum cõstructa est Hierusalem: est ibi iuxta vallis eiusdem nominis, vbi morabatur Abraham. Hanc Gurbaal dici admonet Hieronymus in quæst. s. Par. Cùm Ozias pugnauit contra Arabes, qui habitabant in Gurbaal. 2. Par. 26. a. Regio quoque illa dicitur Geraritica. Est autẽ Gerara typus huius mũdi, in quo boni peregrinãtur. Gẽ. 20. a. *Mundus.*

Peccatum. Gerara secundùm Origenem interpretatur Machæra, & designat peccatum, vbi fodit puteos Isaac, quia per pœnitentiam & punitionem peccatorũ, inuenitur aqua gratiæ. Gen. 26. a. *Ori. s. Gen. ho. 13.*

Gentilitas. Gerara etiam designat gentilitatem, vbi peregrinatus est Isaac, hoc est, Christus per Apostolos propter famem, quæ erat in Iudæa. Gen. 26. a. *Tap. 7. s. Gen. 8.*

Gerasa, Geraseni.

Hil.s.Mat.Cano.8. Amb.s.Luc.8. Gerasa, quæ & Gergasa, & Gadara, est ciuitas trans lacum Genezareth, versus terram Galaad, quæ dicitur regio Gerasenorum, in qua Christus hominem à dæmonum legione liberauit, & in porcis eos in mare præcipitari permisit. Geraseni autem interpretatur peregrinationis siue conflictui, aut ruminationi appropinquantes. Hi non admiserunt Christum in ciuitatem suam designantes Iudæos, qui Christum non receperunt. Mat.8.d. Mar.5.a. Luc.8.d. *Iudæi.*

Gerere, Gesta, Gestare, vide Ferre, *&* Agere, *&* Facere.

Germanus, vide Frater.

Germinare, Germen.

GErminare, est pullulare, & germen emittere. Germen autem est, quod ex arborum oculis nascitur, nempe surculus prægnans germinando dictus, quòd sit generationis principium. Refertur etiam germinare ad animalia, cùm fœtus producunt.

Ori.s.Nu.ho.9. Aug.ser.99. Gre.12.mor.3. Germinans virga Aaron. Num. 17. b. typus est crucis Christi, miros fructus gratiæ producentis. Et etiam figura resurrectionis corporis, & eorum, quæ in corpore glorioso erunt, quę sunt incorruptio, virtus, gloria, & spiritale corpus. Designat etiam prima hominis in Christo confessionem. Et germinat truncus præcisus ad odorem aquæ, cùm per afflatum sancti Spiritus in electorum cordibus martyr aut prædicator, qui visus est oculis insipientium mori, exemplo sui operis germen virtutis facit. Iob 14.b. *Crux Christi. Resurrectio corporis.*

Glo.ord.s.Is.4.45. Germinauit terra Saluatorem, quando beata virgo Maria peperit Christum. Isa. 45. b. Et Christus est germen Domini. Is.4.a. Ier.23.a.33.e. Eze.34.g. Zac.8.b. *Pariens Maria Christum. Christus.*

Lyr.s.Is.4. Germen Domini, quod erit in magnificentia, designat beatos, qui in gloria magnificantur. Is.4.a.60.d.61.d. *Beati.*

Hie.s.Is.4.61. Gre.33.mor.6. Germinatio filiorum Israel in Ægypto, est multiplicatio fidelium in ecclesia. Exod.1.a. Et germen Domini, quod est in magnificentia, sunt fideles in ecclesia. Et germinantes salices, sunt gentes, aut Iudęi, aut quiuis infideles ad fidem venientes, & per baptismum renati. Germinant autem sicut salices inter herbas, dum inter arescẽtem vitam carnalium hominum, & multiplici numerositate, & perpetuo mentis virore perdurant. Germen quoque Apostolorum, sunt conuersi ab eis. Is.4.a.27.b.44.a.61.d. Ps.64. Eze.16.a.36.b.f. Zach. 8.c. Et dicuntur germinare sicut vinea. Hos.14.c. *Multiplicatio fidelium.*

Gre.s.Can.6. Germinant mala punica, cùm perfecti quique per exempla sua proximos ædificant: & in nouitatem sanctæ conuersationis per prædicationem, & bonorum operum ostensionem inuitant. Cant.6.d. Germina autem sunt ipsæ virtutes. Leu.26.c. Iob 8.c.20.d. Is.5.d. *Aedificatio proximorum exemplaris. Virtutes.*

Ricar.de S.Vict.de secur.conscientiæ.24. Germen radicum arboris abscissæ. Dan. 4. b. est propositum correctionis, & spes diuinæ propitiationis, quod remanet post ruinam, quum quis post lapsum pœnitentiæ propositum habet, & pœnitentiæ fructum de diuina pietate sperat. *Propositum correctionis. Spes misericordiæ.*

Hie.s.Zac.9. Germinans virgines vinum, est sanguis Christi, & eius doctrina. Zac.9.d. *Sanguis Christi.*

Ori.s.Leu.ho.16. Hie.s.Is.5.27.55. Aug.13.confes.19. Hil.s.Ps.64. Bed.s.Gen.1. Germinare est operari, siue in bonum, siue in malum: in bonum, cùm germinat terra herbam virentẽ, hoc est, corpus nostrũ profert bona opera. Gen.1.a. Leu.26.a. Is.35.a.55.c. Et germina sunt opera, ex radice cogitationis prodeuntia. Is.5.f. Ps.64. Et germinant ossa vt herba, cùm exercentur virtutes, vel cùm suscitabuntur corpora gloriosa. Is. 66. d. Et germinatio filiorum Israel in Ægypto, est multiplicatio bonorum operum in ecclesia. Exod.1.a. Isa. 27.b. Ezec.36.f. germinat autem quasi lilium, qui exercet opera castitatis odorem bonum emittẽtia. Hos.14.c. Sic dicuntur germinare speciosa deserti. Ioel.2.e. Hab.3. d. Agg.1. c. Ad hæc referuntur germinantia ligna in agris, & germinans linum folliculos. Exo.9.g.10.b. Germinãs autem lepra in capite, vel barba. Leu.13.d. in malum refertur. Et germen terrę, in malum, sunt desideria carnis. Deute.32. Et germinat terra spinas & tribulos, cùm caro nostra inordinatas profert concupiscentias. Gen.3.c. Et prauæ concupiscentiæ dicuntur germen Babylonis. Is.14.e. Et germen domus hypocritæ, quod operietur, sunt mala, quæ in eius conscientia latebant, quæ in iudicio manifestabuntur. Iob 20.d. Hos.10.a. *Operari. Concupiscentia.* *Amb.ser.36. Hie.s.Is.65. Philo.2.alleg. Gre.15.mor.16.*

Ori.s.Nu.ho.9. Germinat pilus Hierusalem, cùm anima est apta ad operandum. Eze.16.a. Germen autem primum dicitur prima fidei Christi confessio. *Aptitudo ad operandum. Prima confessio fidei.*

Hie.s.Is.5. Germen delectabile dicti sunt viri Iuda, comparati ad Israel, quia minus peccauerant, quã Israel. Is.5.b. *Minus peccantes.*

Hie.s.Is.15.17. Germen alienum est infidelitas de filio Dei: & germen Moab, est viror verborum fallaciũ hæreticorum. Is.15.c.17.c. *Infidelitas. Verba hæreticorum.*

Glo.int.s.Is.18. Gre.8.mor.33. Germinat immatura perfectio, cùm quis habet consolationem suam in hoc seculo. Is. 18. c. Sic germen scirpi, quod in ortu eius egreditur, est cùm hypocrita mox in initio boni operis gloriæ temporalis remunerationem quærit. Iob 8.c. *Consolatio temporalis.*

Gre.8.mor.39. Germinantur alij de terra pro scirpo, cum iniquitas hypocritarum, aut hæreticorum in alios propagatur. Iob 8.d. *Propagatio iniquitatis.*

Glo.ord.s.Eze.7. Germinat superbia, cùm eius appropinquat vindicta. Ezech.7. d. Et cùm ex ea oritur contemptus proximorum. *Appropinquãs vindicta.*

Hie.s.Eze.17. Germinans semen cedri, erat Sedechias in Hierusalem. Eze.17.b.

Germen orbis dicitur tam homo, quàm quicquid natum est in terra. Is.34.a.45.a.

Gersom.

Aduena in hoc mundo. Gentilis. Gersom, ideſt, aduena, ſiue peregrinus: filius Moſis. Exo. 2. d. 18. a. 1. Par. 6. e. 15. a. 23. b. typus eſt eorũ, qui dicunt Deo: Aduena ego ſum apud te, & peregrinus. Vel eſt populus gentium, qui fuit aduena in lege. *Bed. ſ. Exo. 2.*

Gerſon, Gerſonites.

Miniſtri medij gradus. GErſon, ideſt, exilium eius, vel peregrini mutatio: filius Leui, à quo dicti ſunt Gerſonitæ, qui portabant de tabernaculo fœderis, quæ minus ſancta erant, non in humeris, ſed in plauſtris duobus. Gen. 46. b. Nu. 26. f. 1. Par. 6. a. deſignare poſſunt miniſtros medij gradus in eccleſia. *Ori. ſ. Nu. ho. 4.*

Geſſemani.

Iudæa. Geſſemani, ideſt, vallis pinguiſſima, vel vallis olei: erat vallis, & villa ad radices montis Oliueti, proxima Hieroſolymis, vbi orauit, & captus eſt Chriſtus. Mat. 26. d. Mar. 14. d. typus eſt Iudææ, vbi circundederunt Chriſtum tauri pingues. *Hie. ſ. Iſ. 28.*

Geſſen.

Sacra Scriptura. Eccleſia. GEſſen, ideſt, appropinquatio, vel approximatio, regio Ægypti, vbi habitauerunt filij Iſrael, quam aliqui dicunt Thebaidem eſſe. Erat locus paſcuum, fuitque libera à plagis Ægypti. Gen. 45. c. 46. c. Exo. 8. f. 9. f. poteſt ſignificare ſacram ſcripturam, quę eſt locus paſcuæ. Item eccleſiam ſiue militantem, ſiue triumphantem. Vel deſignat propinquitatem, quam habent boni inter ſe in hoc mundo. *Bed. ſ. Gen. 47.*

Geth, Gethæus.

Peccantes ex cõcupiſcentia. GEth, ideſt, torcular: ciuitas vna ex quinque præcipuis Paleſtinæ, vbi erant gigantes: inde erat Goliath, quẽ occidit Dauid. Ioſ. 11. d. 1. Reg. 7. d. 17. a. 2. Reg. 1. c. 21. d. 3. Reg. 3. g. 1. Par. 7. e. 18. a. 26. a. Amos 6. a. Mich. 1. c. deſignare poteſt peccantes audacter ex concupiſcentia. Sed vrbes ab Acharon vſque Geth, redduntur Iſraeli, cùm tam negligentes agere bonum quàm audacter peccantes, pœnitendo ad Deum redeunt, & beatitudinem acquirunt. *Gre. ſ. 1. Reg. 7.*

Eccleſia. Geth, in qua captus eſt Dauid, deſignare poteſt eccleſiam, in qua tenetur Dauid, hoc eſt, Chriſtus. Pſ. 55. in titulo. *Aug. ſ. Pſ. 55.*

Doctrina hæreticorum. Geth, ideſt, torcular deſignare poteſt peſſimam doctrinam hæreticorum, peſtiferum vinũ errorum exprimentem: quod torcular ædificatur contra domum Dei. Mic. 1. d. *Hie. ſ. Mich. 1.*

Gentiles. Gethæus Obededom, in cuius domo manſit arca fœderis. 2. Reg. 6. b. deſignat gentiles recipientes arcam legis, & ſunt Gethæi, propter torcular crucis Chriſti. *Glo. ord. ſ. 2. Reg. 6.*

Philoſophi. Gethæi dici poſſunt Philoſophi, qui ſupereminebant aliis de populo, velut gigantes. 1. Reg. 5. c. 2. Reg. 15. d. 1. Par. 13. d. *Hie. ſ. Amos. 6.*

Gibbus, Gibboſus.

Peccata. Peccatores. Gibbus eſt tumor dorſi, aut etiam pectoris, ex ſpinæ flexura enatus, deſignare poteſt quicquid anima turpe vel cogitat, vel facit, &c. vnde gibboſus eſt, qui turpitudinem in anima habet: & qui graue fert onus peccatorum, & hoc non videns, quia retro eſt gibborum congeries. Leu. 21. d. *Amb. ſer. 4. Iſy. ſ. Leu. 21.*

Superbia diuitum. Gibbus camælorum, deſignare poteſt tumorem & ſuperbiam diuitum. Iſ. 30. b. *Gre. 11 paſt. 11.*

Terrenis vacãs. Gibboſus eſt, quem terrenæ ſolicitudinis pondus deprimit, ne vnquam ad ſuperna reſpiciat, ſed ſolis his, quæ in infimis calcantur intendat. Leu. 21. d.

Giblij.

Doctores. GIblij. 3. Reg. 5. d qui præparabant ligna ad domum Dei, quam conſtruxit Salomon, interpretantur termini, vel confinia: & deſignant doctores præparantes auditores, vt ſint apti ad ædificium domus Domini. Hebraicè dicitur ab aliquibus Gebal. i. deficiens, vel determinans: vnde fiat plurale, Giblim. Et ſumitur pro his, qui quadrant lapides & ligna. Pro eiſdem videtur ſumi, Eze. 27. b.

Giezi.

Auari. Symoniaci. GIezi, ideſt, vallis viſionis, aut vallis pectoris: fuit famulus Eliſæi, qui callide accepit pecuniam & veſtes à Nahaman: vnde factus eſt leproſus: deſignare poteſt auaros, quibus adhęret lepra: & ſacerdotes ſimoniacos. 4. Reg. 5. g. *Amb. ſ. Luc. 4.*

Iudas. Iudæi. Typus eſt etiam Iudæ, qui ſequebatur Chriſtum, vt ditaretur, & etiam Iudæorum, qui tẽporalia requirebant. Et tunc repleti ſunt lepra, cùm gentes curatæ ſunt, quando videlicet dixerunt, Sanguis eius ſuper nos & ſuper filios noſtros. Illis ergo adhæſit lepra, quando gentiles ad fidem venerunt. *Aug. ſer. 208.*

Miniſtri veteris legis. Giezi ſecundùm quod poſuit baculum Eliſæi ſuper puerum mortuum, quem non ſuſcitauit. 4. Reg. 4. d. deſignat miniſtros veteris legis, qui per legem non iuſtificabant. *Glo. ord. ſ. 4. Reg. 4*

Gigas.

Chriſtus. Sublimes virtutes. Fortes. Prælati. GIgantes erant excelſa mole homines, & robuſti. *Hie. ſ. Iſ. 3. & ſ. Pſ. 18.*

Gigas interdum dicitur Chriſtus, qui aſſumpta humana natura exultauit vt gigas ad currendã viã. Pſ. 18. Dicitur autẽ gigas, propter fortitudinẽ, qua alligauit fortẽ diabolũ. *Baſi. ſ. Pſ. 32.*

Gigantes etiam dici poſſunt viri ſublimes virtute. 1. Mac. 3. a. Et gigas non ſaluans, eſt quilibet fortis, qui nõ poteſt præſtare ſalutẽ. Pſ. 32. Et gigantes ſeu medici non valentes mortuos *Aug. ſ. Pſ. 77. Gre. 3. Reg. epiſt. 5.*

suscitare, sunt magni & fortes Sancti, & doctores, qui non valent quemquam à peccato suscitare, sed solus Deus, licèt tanquam ministri possint præcepta salutis proponere. Ps. 87. Gigantes autem, qui gemunt sub aquis, sunt prælati gementes sub onere subditorum. Iob 26.a.

Phi. de gigātibus. Ori. s. Nu. ho. 7. & s. Can. ho. 3. Amb. de Cain. 5. & de Noe. 4. Hie. s. Isa. 14. & s. Iob 26. Gre. 13. mor. 10. & 17. mor. 11. Aug. s. Ps. 87. Cyr. cont. Iulia. 9. Bed. s. Prou. 21. Bed. s. Gen. 6.

Dæmones. Hæretici. Superbi. Terreni dediti. Potentes sæculi. Superbi doctores. Agrestes & feroces.

Gigantes dici possunt dæmones, & hæretici, & superbi, demum gigas est omnis, qui Deo resistit. Et gigantes in terra erant terrenis dediti, & ad terrena desuetes, vel cultui carnis studentes, qui in infernum detrusi sunt. Gen. 6.a. Deut. 2 b. 3. b. 2. Reg. 21. b. 24. b. If. 14. b. 26. d. Et diabolus dicitur irruere in bonos quasi gigas. Iob 16. d. Et gigantes sub aquis gementes, sunt vel qui de peccatis superbiunt, vel potentes huius seculi, vel ipsi dæmones. Iob 26.a. Pro. 9.d. 21.b. Eccl. 16.a. 47.a. Sap. 4.a. Bar. 3.c. Et gigantes seu medici non suscitantes, dici possunt superbi doctores. Ps. 87. Mos est etiam sacræ scripturæ, gigantes vocare agrestes, & feroces homines, & robustos. Is. 13.a. vbi sumuntur pro Medis.

Magna peccata.

Gigantes etiam dicuntur magna peccata. Genes. 6. a Hæc enim tyrannidem exercent in peccatores.

Gignere, quære Generare.

Gilo, Gilonites.

Gilo, idest, exultatio, siue reuolutio, vel transmigratio, aut reuelatio: vel detectio: ciuitas in tribu Iuda, vnde erat Achitophel, qui dictus est Gilonites. Ios. 15. f. 2. Reg. 15. b.

Gion, siue Geon.

Amb. de par. 3. — *Temperantia.*

GIon, idest, pectus, siue eductio, aut exitus, seu vallis gratiæ, vel mansionis: est fluuius egrediens de paradiso terrestri, idem, qui Nilus, circuit terram Æthiopię, hoc est, adustę, designans temperantiam, quæ libidinis ardorem refrigerat, & vitiorum nigrorem emundat. Gen. 2. b. vel iuxta Ambrosiũ, interpretatur hiatus, quia inordinatas cõcupiscentias absorbet.

Phil. 1. Alleg. Bed. s. Gen. 2. — *Fortitudo.*

Gion iuxta Philonem interpretatur pectus, aut cornupeta, designant fortitudinem, quæ circa pectus est, vbi est cor, & ad defensionem sui parata est. Circuit autem Æthiopiam, quæ interpretatur humilitas, hoc est, timiditatem, quæ humilis & abiecta est. Ecc. 24. d. vel circuit Æthiopiam calidam, & feruentem, quia fortitudo feruens est in actione.

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 22. — *Aqua.*

Gion etiam, vt interpretatur pectus, typum gerit aquæ fluētis sine pedibus & manibus super alueum terreum, quasi pectore super terram, sicut & aqua maris super littora, quasi eodé modo reptat. Circuit omnem terram, Chus, quod Æthiopiam interpretantur, & etiam coopertum: circuit enim aqua omnem terram cooperiens, & inuoluens eam in circuitu, dempta hac parua portione, quam habitamus.

Lyr. s. 3. Reg. 1.

Est etiam Gion fons in occidentali parte ciuitatis Dauid. 3. Reg. 1. e. 2. Paral. 31. g. Ibi vnctus est Salomon in regem: creditur esse Siloe.

Git.

Hie. s. If. 28. — *Gentes.*

Git Grecè dicitur μελάνθιον latinè etiam negella, à nigro seminis colore. Secundùm quòd teritur virga, aut baculo, & non plaustro, designare potest gentes, quæ Dei & legis nõ habuere notitiam: quas Deus leuius castigat, & emendat quam Iudæos. Is. 28. g.

Glacies, vide Gelu.

Gladius, Framea, Machæra, Culter, Ensis, Pugio.

Verbum Dei.

GLadius, & ensis, instrumentum est ad scindendum, quo præcipuè vtuntur in bello ad feriendum hostem. Interdum autem ponitur pro bello. Leu. 26. a. Gladius non transibit terminos tuos.

Ori. s. Nu. ho. 13. & s. Ps. 36. ho. 2. 3. Amb. epist. 56. & s. Luc. 21. Arn. s. Ps. 5. 62. 88. Gre. s. 1. Reg. 14. & 34. mor. 4. Basi. s. Ps. 43. Tert. adu. Iudæos. & adu. Marcio. 3. Hie. de iudicio Salomo. & s. Eph. 6. Phil. 2. alleg. & de Cherubim. Ori. s. Iud. ho. 4. Hil. s. Mat. Cã. 10 Cassi. coll. 20. ca. 8 Hie. s. Ps. 58. 149. Ori. s. Leu. ho. 16. Aug. s. Ps. 58. 145. Gre. 19. mor. 29. Isy. s. Leu. 25. Tert. adu. Iudæ. Ori. s. Gen. ho. 3. & s. Ios. ho. 5. 26. Aretas s. Apoc. 2. Glo. int. s. Gen. 22.

Diuinitas Christi. Prædicatio. Vtrumque testamentum.

Gladius Dei, seu gladius Spiritus, est verbum Dei, quo vtimur aduersus diabolum. Gen. 22. b. 49. c. Ephe. 6. c. Hoc gladio percussus est Seon, idest, diabolus. Nu. 21. e. Hunc gladium posuerunt Leuitæ super femur suum. Exo. 17. d. 32. f. 1. Reg. 14. c. 3. Reg. 3. d. Ps. 58. 62. Is. 13. c. Luc. 2. e. He. 4. c. Apoc. 1. d. 2. e. 19. c. Et ipsa diuinitas Christi gladius eius erat, quo erat accinctus. Et verba eius vim secandi repugnandique habentia. Ps. 44. Genes. 3. d. 48. d. Gladius etiam est ipsa prædicatio. Exo. 32. f. Psal. 9. 88. Is. 41. a. Ier. 4. c. 48. a. Hunc gladium verbi Dei non habebat Balaam. Nu. 22. c. Et gladius Ehud in femore dextro, est verbum Dei paratum ad opus: fuit infixus in ventre Eglon, quia confutauit omnes falsas rationes Philosophorum. Erat bis acutus, designans verbum Dei in vtroque testamento. Iudit. 3. b. Hunc gladium attulit Christus, qui etiam est emendus. Mat. 10. d. Luc. 21. f. 22. d. Huic gladio non cedit diabolus, secundum quòd est obstinatus. Iob 39. c. Hoc gladio cadunt filiæ Tyri, cum animæ conuertuntur. Eze. 26. a. 28. f. 32. c. Hos. 11. b. Amos 4. c. 7. d. 9. a. Mic. 5. b. Soph. 2. c. Agge. 2. d. Hic est gladius fortium. Zac. 9. c. Gladij autem ancipites designant verbum Dei secundum historiam, & allegoriam. Ps. 149. vel quia loquitur de præsenti seculo & de futuro, vel propter vtrumque testamentum, quo ferit animas. Leu. 26. b. d. Ps. 58. Cant. 3. c. Et gladij duo designant vtrumque testamentum: quos Christus dixit sufficere. Et cultri lapidei, quibus fiebat circuncisio, designant verbum Dei, & præcepta Christi. Ios. 5. a. sunt è saxo, & non è ferro, aut arte artificum facti, quia verbum Dei non accipit efficaciam ab arte Rhetorum, sed à lapide abscisso sine manibus hominum, Christo, quem etiam ipsi lapidei cultri designant.

Christus.

Zelus Dei.

Gladius Abrahæ, quo voluit immolare filium suum, designare potest zelum Dei, quo tradidit filium suum in mortem pro nobis. Gen. 22. b. Zac. 13. d.

Framea

Anima Christi. Ecclesia. Framea Dei eripienda ab inimicis, est anima Christi, vel ecclesia, vel ipsa anima, cum qua pugnat Deus aduersus diabolum. Ps. 16. vbi etiam diuinam protectionem significare potest. *Hi. s. Ps. 16.*

Diuina protectio. Christus. Gladius, quem vibrauit Deus dici potest Christus secundùm humanitatem, qui in iudicio malis apparebit terribilis. Ps. 7. Ipsum posuit Deus quasi gladium fortium. Zac. 9. d. *Aug. s. Ps. 34. Aug. s. Ps. 7. Rup. s. Zac. 9.*

Verbum Dei & oratio. Gladij duo, dici possunt verbum Dei, & oratio, quibus Simeon & Leui occiderunt hostes, hoc est, fideles vincunt dæmones. gen. 34. d. *Glo. ord. s. Gen. 34.*

Diuina vindicta. Sententia in iudicio. Pœna æterna. Gladius Dei, diuinam vindictam seu punitionem designat. Et gladius in cuius manus traduntur mali, designat æternam punitionem. Iob 19. d. 27. c. 33. c. 41. c. Ps. 62. Zac. 11. d. Et dicũtur duo gladij, vel ancipites, quia puniunt corpus & animam, vel supplicio præsentis pœnæ, & metu futurę. Quasi gladius acutus dicitur os Christi, quia separabit malos à bonis in iudicio. Is. 49. a. Mat. 10. d. Et gladius, quem mittit Deus, est eius punitio, & castigatio. Psal. 7. Ier. 2. f. 9. e. 11. d. 12. c. 25. e. Et gladius durus & fortis, erit vltima sententia, & pœna æterna. Is. 27. a 34. a. 55. f. 66. e. Exo. 22. d. Demum quicquid pungit, & percutit, & torquet, & cruciat, in scripturis sanctis gladius vocatur, quo gladio vulnerabuntur siue interficientur qui Dei non fecerint voluntatem. Ier. 31. a. Thr. 1. g. 5. b. Eze. 6. a. 11. b. 14. e. 29. b. 30. a. g. 31. g. 32. c. d. 33. a. f. Amos 9. c. Soph. 2. c. gladius etiam non viri, est punitio, quam exercebit Deus per angelos. Is. 31. d. Apoc. 13. d. gladius vtrinque acutus, sententia iudicij saluans bonos, & condemnans malos. Apoc. 1. d. *Hie. s. Ps. 62. & s. Zac. 11. Gre. 14. mo. 34. & 3. mor. 4. Euc. q. in Ps. Hie. s. Is. 27. 49. & s. Soph. 2. Basi. s. Ps. 7. Ori. s. Can. ho. 4. Euc. form. spirit. 2. Aretas s. Apo. 2. Rup. 1. Vict. verbi Dei. 15. & 1. s. Apo.*

Angustia. Gladius, angustia. Luc. 2. e. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. *Glo. ord. s. Luc. 2.*

Doctrina fidei in gentibus. Prædicatio Ioannis Baptistæ. Prædicatio euãgelij. Gladius Azael Syri, est doctrina fidei in illis, qui ex gentibus crediderunt. gladius autem Iehu vncti super Israel, est prædicatio Ioannis Baptistæ reprehendentis Scribas & Phariseos. gladius verò Elisæi, est euangelica prædicatio, quæ separat fideles ab infidelibus, & interimit noxias cupiditates & peccata. 3. Reg. 19. d. *Glo. ord. s. 3. Reg. 19.*

Acuta intelligentia. Discretio. Ensis in manu Saulis & Ionathæ, est acuta intelligentia ad discernendum falsa bona, & vera mala, quæ non inuenitur in vulgo, sed in perfectioribus & prædicatoribus. 1. Reg. 13. d. Et culter statuendus gutturi, est discretio ad discernendos sermones. Prou. 22. a. *Gre. s. 1. Reg. 13. Bed. s. Pro. 23.*

Virginitas. Gladius super femur. Ps. 44. est virginitas rectè seruata, qua omnes carnis concupiscentiæ confodiuntur. Est etiam custodia vigilans, carnis illecebras præmens: & rigor conuersationis. Cant. 3. c. *Hi. ad Principi. Gre. 20. mor. 3. & s. Cant. 3.*

Charitas. Liberum arbitrium. Iustitia & misericordia Dei. Gladius flammeus custodiens viam ligni vitæ. gen. 3. d. designare potest charitatem, quæ facit diuisionem bonorum à malis: & est versatilis, quia vertitur ad Deum & proximum. Designat etiam liberum arbitrium, quod verti potest per pœnitẽtiam ad paradisum. gladius etiam secundùm quod flammeus, iustitiam vindicatiuam Dei designat, secundùm quòd versatilis misericordiam. *Geor. Ven. 1. tom. 7 cap. 22. Rup. 4. s. Gen. 2.*

Tribulationes. Martyrium. Corporales pœnæ. Purgatorium. Designat etiam tribulationes, quæ penetrant, & secant, & adurunt variè secundum diuersa peccata Est autem versatilis, quia tribulationes in his, qui castigantur ad emendationem, aut in bonis, non perpetuò durabunt. Luc. 2. e Sic potest designare coronã martyrij. Framea etiam designat corporales pœnas. Potest etiam designare ignem purgatorij, qui gladius est versatilis, quia pœna illa cessabit. *Ori. s. Eze. ho. 5. Aug. 2. de gen. cont. Manic. 23. Amb. s. Luc. 21. Gre. 34. mor. 4. Bed. s. Gen. 3.*

Motus cælorum. Designare etiam potest motum cælorum, & influendi virtutem, aut ipsum Solem. *Rup. 3. s. Gen. 32. Phil. de cherubim.*

Recta ratio. Gladius Phinees, quo cõfodit adulteros, significare potest rectam rationem: seu rationes, quibus confunduntur vitia & errores. Nu. 25. b. *Phil. 2. alleg.*

Autoritates sacræ scripturæ. Veritates Philosophorum. Doctor conuersus. Gladius goliath. 1. Reg 17. a. 21. c. designat autoritates sacræ scripturæ, quibus hæretici suos nituntur errores munire: verùm Dauid, hoc est, fortis prædicator, quem ille gladius decet, eodem ipsum goliath, hæresiarcham videlicet confodit: vel designat veritates, quæ sunt in libris gentilium, quibus fortis prædicator ipsos gentiles reuincit. Designat itidem eum doctorem, qui minister erat diaboli ad peruertendas animas, qui conuersus præcidit caput diaboli. *Amb. s. Luc. 21. Hie. ad mag. ora. Gre. 18. mor. 2. Aug. s. Ps. 143.*

Antichristus. Gladius, quẽ apprehendit Leuiathan, erit Antichristus, in vsum ministerij diaboli assumptus. Iob 41. c. *Gre. 34. mor. 4.*

Inordinata exprobratio malorum, & exactio bonorum. Gladij Simeon & Leui. Gen. 34. c. designare possunt vehementem exprobrationem præteritorum malorum, & nimiam exactionem faciendorum bonorum, quæ multos vehementi absorbent tristitia, aut immoderata abstinentia deficere faciunt. *Ric. de S. Vict. de 12. patr. 57.*

Verba praua. Fallaciæ diaboli. Hæreses. Tentationes. Libidinis telũ. Impetus ad desperationem. Gladius malus, seu malignus, sunt nequissima verba ad subuertendas animas: & fallaciæ: vel persuasiones diaboli: & etiam ira. Exo. 5. a. 15. b. Iob 5. c. 7. c. 41. c. Ps. 9. 21. 36. 56. 58. 63. 143. Et gladij venientium contra Iesum, sunt hæreses, & rationes validæ hæreticorum aut infidelium contra fidem. Matt. 26. e. Isa. 3. d. 14. e. 21. d. 22. a. Et gladius Pharaonis sunt tentationes diaboli. Et gladium præbere Pharaoni, est dare diabolo tentandi occasionem. Exo. 5. d. 18. a. Leuit. 26. d. Et gladius Agag est libidinis telum. 1. Reg. 15. g. Eze. 23. b. 30. c. 32. d. 33. f. 38. a. Ioel. 3. b. Nah. 3. a. c. Potest etiam designare impetum diaboli ad desperationem impellentis. *Hil. s. Ps. 56. Ori. s. Matt. ho. 35. & s. Leu. ho. 16. Hie. s. Is. 14. 21. Aug. epis. 59. & s. Ps. 143. Gre. s. 1. Reg. 15. & 2. mor. 25. & 6. mor. 16.*

Crudelitas Iudæorum. Linguæ Iudæorũ Persecutiones fidelium. Gladius Esau designat crudelitatem Iudæorum in prophetas, & frameam linguæ. Et gladium oris eorum dicentium, Crucifige, Crucifige. Gen. 27. f. Iob 5. c. Ps. 21. Ezec. 35. a. designat etiam persecutiones in martyres. Et gladius Behemoth, est persecutio diaboli. Iob 40. b. Apocal. 6. a. *Aug. epi. 120. Hie. s. Iob 40. Gre. 6. mor. 15. Rup. 4. s. Apoc.*

Duricies cordis. Linguæ Philosophorum. Gladius mutatus in vomerem, est duricies cordis in molliciem obedientiæ mutata. Is. 2. b. vel sunt linguæ philosophorũ gentilium, in linguas prædicatorũ ecclesiæ mutatæ: vel ira & *Hie. s. Is. 2. & s. Mich. 4.*

effrenata conuicia deposita, vt mittat vnusquisque manum suam super aratrum, & non respiciat retro. Mich.4.b. [*Ira, & conuicia.*]

[*Hie.s.Eze.6.38.*] Gladius quia diuidit, schismata & hæreses designare potest. Et culter, qui non est leuandus super altare Dei, designat schismata. Exod.20.d. Qui igitur variis ducuntur erroribus, & quotidie mutant fidem, circunferuntúrque omni vento doctrinæ: isti cæduntur gladio, & diuiduntur in partes, vnitatem ecclesiasticæ fidei relinquentes. Et corruit gladio, qui propè est, hoc est, qui sibi sciolus videtur, & diligens. Eze.6.c. Et gladius vniuscuiusque dirigitur in fratrem suum, cùm est hæresis aduersus hæresim. Ezec.38.g. [*Schismata. Hæreses.*]

[*Glo.int.s.Ps.21.*] Framea potest interdum sumi pro morte. Ps.21. Erue à framea Deus animam meam. Zac. 13.c. Framea suscitare aduersus pastorem. [*Mors.*]

[*Hie.s.Eze.21.32.*] Gladius acutus limatus, est diabolus, per quem Deus exercet vindictam in malos. Ezec.21. b. Ipse est gladius malignus. Ps.62.143. Et gladius Babylonis. Et gladij fortium, dæmones. Ezec.32.c. Et gladius Behemoth est malitia diaboli. Iob 40.b. [*Diabolus.*]

Glarea.

Glareæ, sunt lapilli in fluminibus, quos aqua defluens trahere solet.

[*Gre.15.mor.29.*] Glareæ Cocyti, sunt reprobi, qui suis voluptatibus dediti, quasi semper à flumine ad ima detrahuntur: suntque Cocyti, hoc est, luctus glareæ: quia suis quotidie lapsibus ad luctum tendunt, vt in æternum post lugeant, qui modò se in suis voluptatibus delectabiliter relaxant. Iob 21.d. [*Mali.*]

[*Gre.20.mor.11.14*] Glarea etiam, quæ facilè ab aqua trahitur, illas hominum mentes designare potest, quæ nulla grauitatis stabilitate solidantur, quas hæretici velut de loco semper ad locum peiorem & inferiorem per errorum flumina ducunt. Iob 30.a. [*Instabiles.*]

Est etiam vita præsens, quæ indesinenter ad terminum suum, ipso defectu mutabilitatis, quasi impulsu fluminis ducitur. Super glaream habitare, est fluxui vitæ præsentis inhærere, & ibi intentionem ponere, vbi gressum nequeat fixè stando solidare. [*Vita præsens.*]

Gleba.

Gleba, est frustum terræ, quales sunt, quæ arando eruuntur: constringuntur autem glebæ ex humore, & puluere.

[*Gre.18.mor.20. Hier.s.Iob 28.*] Glebæ aureæ. Iob 28.a. dici possunt, qui rore gratiæ infusi ex mortis debito, se puluerem esse veraci cognitione confitentur, & dum vitæ virtute clarescunt, quasi aureæ glebæ iacent. Tales glebæ fuerunt prophetæ, Apostoli, & doctores sancti in terra ecclesiæ, propter fœcunditatem bonorum operum, & propter gratiarum diuisiones: in quarum occultis venis, tanquam animarum seminibus, sensus magni preciosique nascuntur. [*Prophetæ. Apostoli. Doctores Sancti.*]

[*Gre.30.mor.10.*] Glebæ etiam ex humore & puluere compactæ, sunt peccatores conuersi, qui per Spiritussancti gratiam in collectione charitatis sunt vniti. Iob 38.d. [*Peccatores conuersi.*]

[*Gre.31.mor.4. Hie.s.Iob 39.*] Glebæ quoque sunt, qui per duritiam suam, atque pestiferam vitam, nec ipsi semina verbi recipiunt, nec receptorum seminum fructus alios ferre permittunt. Iob 39.b. vel sunt ipsa peccata, quæ confringuntur per pœnitentiam. [*Indurati. Peccata.*]

Globus, Sphæra, Sphærula.

Globus, est corpus solidum, vndiquaque rotundum, quod Grecè dicitur Sphæra. Dicitur etiam globus quandoque hominum multitudo in vnum collecta, quasique conglobata.

[*Gre.s.Eze.ho.6.*] Sphærulæ in candelabro templi, designare possunt æquanimitatẽ in prosperis & aduersis. Item prædicationem, quæ nec aduersis deprimitur, nec prosperis eleuatur. Exo.25.d.37.c. [*Aequanimitas in prosperis, & aduersis.*]

Globus Core, congregatus contra Mosen & Aaron, collectionem hereticorum, aut schismaticorum designat, Num.16.b. Idem videtur posse significare globus Iehu. 4.Reg.9.d. Qui tamen & in bonum sumi potest. [*Hæretici. Schismatici.*]

Quasi sphæram dicitur Deus circumducere malos, quia non est locus euadendi à facie eius. Is.29.a. [*Nemo effugit Deum.*]

Gloria, Gloriari, Glorificare, Gloriosus, Inglorius.

Gloria est frequens de aliquo fama cum laude, quæ & claritas dicitur: quamquam iuxta Senecam, gloria multorum iudiciis constat, claritas verò bonorum. Gloriari contingit in Deo. Ps.5. Gloriabuntur in te omnes, qui diligunt nomen tuum. In aduersis. Rom.5. a. Gloriamur in tribulationibus. In prosperis. Ps. 68. In multitudine diuitiarum suarum gloriantur. In virtute. Iud.8.b. de nostra humilitate gloriemur. In peccato. Ps.51. Quid gloriaris in malitia? Est etiam iactare. Iud.7.a. Ne glorieris contra me Israel. Gloria verò, claritas. Exo. 16.b. Ecce gloria Domini apparuit. Fama. Deut.26.d. In laudem & nomen & gloriam. Fœlicitas. Ps.8. gloria & honore coronasti eum. Laus. Exo.28.a.g. In gloriam, & decorem. Magnificentia. 2.Paral.9.f. Præ diuitiis & gloria. Maiestas. 1.Par.16.e. Narrabo in gentibus gloriam eius. Potestas. Exo.15.b. In multitudine gloriæ tuæ deposuisti. Salus. Iud.15.c. Tu gloria Hierusalem. Vanitas. Is.20.b. Ab Ægypto gloria sua. [*Seneca libro 3.*]

[*Ori.s.Ro.2. & s. Mat.ho.2. Amb.s.Ps.118.ser. 6.*] Gloria Domini in nube, designabat Deum in humanitate: & ipse Christus dicitur gloria Domini, quæ impleuit tabernaculum, hoc est, ecclesiam, quam gloriæ suæ participem fecit. Dicitur etiam esse super omnem terram, hoc est, super ecclesiã. Exo.16.c.24.d.29.g.35.d.40. d.Leu.9.d.Ps.62.56.84.137.Is.60.a.63.d. Gloria quoque Christi est eius resurrectio. Isa.52.a. [*Diuinitas in Christo. Resurrectio Christi. Victoria contra diabolum.*]

Mat.16.d.

Mat.16.d.Ioan.1.b.Et Gloriosè magnificatus est Dominus, quum Christus resurrexit, aut in iudicio.Exod.15.a.Et glorificatus dicitur in Pharaone, hoc est, in victoria contra diabolum. Exo.14.c.Eze.43.a.Gloria etiam Ioseph in Ægypto, typus fuit gloriæ Christi in ecclesia.Gē. 45.d.Gloria vocis Dei in iudicio, erit potestas, qua Christus feret sententiam saluationis, & condemnationis.Is.30.g.Et dicitur Christus venire in gloria perfectis, & in forma serui imperfectis.Glorificatus autem erit Dominus in iudicio in conspectu senum, hoc est, Apostolorum & patriarcharum, &c.Is.24.c.66.f.Pater glorificatur in Christo.Is. 49.a.Ps. 65.Et Pater glorificauit Filium.Is.55.b.Et glorificatus in oculis Dei, est Christus, cùm prædicatus est gentibus.Is.49.b.Et sepulchrum eius est gloriosum, quia mors eius in vniuerso orbe in gloriam eius prædicatur.Isa.11.c.Gloria Iob, quæ semper innouatur.Iob 29.c.est gloria Christi, quæ est Deus pater, vel ecclesia, de qua Ps.59.107.Exurge gloria mea.

Bed.s.Exo.15. *Hie.s.Iob 31.* *Deus pater. Ecclesia.*

Gloria Dei duplex considerari potest: quædam in seipso, quædam in humanitate & miraculis.Gloria Dei in propria specie non videtur à Prophetis, sed similitudo gloriæ .Ezec. 1.g. Gloria verò humanitatis & miraculorum eius visa est ab Isaia, & prophetis.Ioan. 1. b. Vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti à Patre. Gloria autem Dei, quam non viderunt gentes, sunt miracula Christi, quæ facta sunt inter Iudæos.Is.66.f.

Gre.s.EZe.ho.8. *Miracula Christi.*

Gloria Domini, quæ apparuit, fuit Spiritussanctus in Pentecoste.Leu.9.a. de qua 2. Cor. 3.d.Nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes, in eandem imaginem transformamur de gloria in gloriam, tanquam à Domini Spiritu.Et Ps.84.Vt inhabitet gloria in terra nostra.Ioan.17.d.Dicitur claritas, quam dedit Christus discipulis.

Spiritussanctus. *Isyc.s.Leui.9. Arn.s.Ps.84. Gre.Nysse.de subiec.filij.*

Gloria domus patris Christi, est gloria ecclesiæ in sacramentis & donis Spiritussancti, quæ tota pendet à Christo.Is.22.g.Et hanc domum maiestatis suæ glorificat Deus.Isa. 60.d.Et de ea dicitur.Ps.86.gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei.Et gloria eius est quasi oliua.Hos.14.c. Et gloriosus dicitur Israel in oculis Dei, hoc est, chorus apostolorum & Sanctorum, quos Deus glorificat.Isa.43.a.Iere. 30.d.gloria quidem domus Domini prior erat in synagoga, sed gloria posterior est in ecclesia, quæ multo illustrior facta est.Agge.2.a.

Gloria ecclesiæ. *Hie.s.Is.22.60.& s.Ier.30.& s.Agg 2.*

Gloria Iudæorum & Christianorum, est veritas sacræ scripturæ, quam mutant in idolum, qui eam vertunt in errores.Ier.2.c.Et glorificare Dominum in doctrinis, est per instructionem sacræ scripturæ Deum laudare.Is.24.c.Et glorificat bestia agri Deum, cùm gentiles veniunt ad fidem & cognitionem veritatis.Isa.43. c. glorificamus autem Deum, si agnoscamus Deum esse patrem nostrum, & eum colamus.Exo.15.a.gloria gentium dicitur doctrina sacræ scripturæ.Is.66.d.

Doctrina sacræ scripturæ. *Hie.s.Ier.2.* *Bed.s.Exo.15. Hie.s.Is.66.*

Gloria vultus Mosis, quæ euacuatur, est litera legis, quæ euacuata est, quia erat figura.2. Cor.3.c.Et gloria Sobna pontificis, designabat ceremonias, & ritus literales sacrificiorum, exteriorū maiestatem habentes: vnde & gloria Iudæorū erat in tēplo.Is.26.f.64.d. Et gloria Domini fuit translata, quum fama, & odor religionis, quæ olim erant apud Iudæos, transierunt ad Christianos.Et gloria Libani data est ecclesiæ, quando cultus Dei qui erat in synagoga, transiit ad ecclesiam: vel cùm eloquentes & docti de gentilitate venerunt ad fidem. Is. 35.a.60.c.A gloria in gloriam, est à gloria legis ad gloriam euangelij.

Litera legis. *Spiritus legis. Docti ex Gentibus.* *Ori.& Amb.s. Rom.1. Gre.s.1.Reg.4. Hie.s.Is.35.60. Amb.s.2.Cor.3.*

Gloria filiæ regis omnis est ab intus.Ps.44.quia virginalis castitas, foris gloria non est, si intus non est.Et omnis gloria est intus, quia illa & omnes aliæ intus habent, vnde sint gloriæ.Sic est gloria ecclesiæ ab intus.

Gloria in virtutibus. *Gre.s.1.Reg.15. Basi.s.Ps.44.*

Gloria absolutè sæpe capitur pro gloria cælesti.Isa.14. d. Et gloriosum sabbatum erit in æterna gloria.Is.58.d.Et gloria iusti, quæ auditur à finibus terræ est, quam habebūt iusti post resurrectionem.Is.24.c.

Fœlicitas. *Hie.s.Is.14.58.*

Gloriatur à facie manus Domini, qui gaudet quando à Domino corripitur.Ier. 15.d. vnde gloriandum est in Deo, & in cruce Christi, non in rebus mundanis.Psal.61.gal.6.c.Et gloria in qua exultant Sancti, est crux Christi.Ps.149.

Crux Christi. Gloriari in aduersis. *Basi.s.Ps.61. Hie.s.Ps.149.*

Glorificauit Deus glorificantes se, quum dedit potestatem prędicatoribus ecclesiæ.1.Reg. 2.f.Vt quum Petrus dixit, Tu es Christus filius Dei viui: dixit Christus. Tibi dabo claues regni cælorum Mat.16.c.Et etiam quia quod electi pastores exterius portant de gloria culminis, hoc intus accipiunt ex gratia diuinæ bonitatis: vt fiat illud, quod dicitur Mat.5.b. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant vestra bona opera, & glorificent patrē vestrū: glorificat etiā glorificantes se, cùm dat illis vitam æternam, cùm exultabunt Sancti in gloria. Ps.28.144.149.Et glorificauit locum pedum Christi, hoc est, ecclesiam.Is.60.c.

Dans Deus potestatem prædicatoribus. *Gre.s.1.Reg.2. Basi.s.Ps.28.ho.1*

Inglorius dicitur aspectus Christi, quia exterius humilis apparuit, & contemni voluit à malis.Is.52.d.

Aspectus Christi. *Hie.s.Is.52.*

Gloriam deduci in puluerem, est gloriari de terrenis.Ps.7.Et gloria domus diuitis est gloriatio de diuitiis, aut scientiis, & cæteris, quæ apud terrenos homines in precio habentur. Ps. 48.gloriantur autem iusti in fide, & tribulationibus.Rom.5.a.

Gloriari de terrenis. *Ori.s.Rom.5. Basi.s.Ps.7.48.*

Gloriatur domus Dauid contra Iudam, cum prælati ecclesiæ superbiunt de imperio, quod habent erga inferiores, qui sunt in ecclesia.Zach.12.b.Vel quando credentes ex Iudæis cogebant credentes ex gentibus seruare legem.

Prælati in prosperis superbire. *Hie.s.Zac.12. Rup.s.Zac.12.*

Gloria narium equi, hoc est, prædicatoris, est terror.Iob 39.c.quia prædicat comminando iudicium & pœnas æternas. Gloria verò narium diaboli, est terror, quia per superbiam terret bonos, vt in peccatum inducat.

Comminationes. *Hie.s.Iob 39.*

Glo.ord.ſ.Eze.28. Glorificari dicitur Deus in Sidone,& in malis,quum eos caſtigat.Eze.28.f. *Caſtigans Deus.*

Arn.ſ.Pſ.111. Baſi.ſ.Pſ.29. Gloria in domo iuſti eſt ſapientia in eius mente. Pſal. 111. Gloria quoque hominis eſt ipſe ſpiritus hominis.Pſ.29. *Sapientia. Spiritus hominis.*

Hie.ſ.Iſ.28. Gre.14.mor.19. Gloria & decor veſtium,eſt honor bonorum operum.Exo.28.a.Iſa.4.b. Et gloria exultationis Ephraim eſt,quam habebant,qui prius erant fideles,& ſeruiebant Domino in lætitia. Eadem dicitur gloria Hieruſalem.Iſ.28.a.52.a.Gloria etiam, qua ſpoliantur membra eccleſiæ,cùm peccant,eſt iuſtitia.Iob 19.b. *Bona opera. Iuſtitia.*

Lyr.ſ.Gen.49. Gloria Iacob,quam nolebat eſſe in cœtu Simeon & Leui,eſt gloriatio de malo, à quo ipſe abhorrebat.Gen.49.a. *Gloriari de malo.*

Hie.ſ.Iſ.66. Glorificetur Dominus.Iſ.66.d.Si dicitur ab apoſtolis,eſt, vt per eorum patientiam & bona opera glorificetur Deus etiam à perſecutoribus.Si à Iudæis,eſt vt non videant humilia de Chriſto,ſed glorioſa,contemnentes videlicet eius humilitatem.

Hie.ſ.Iſ.5.43. Ori.ſ.1. Reg.ho.1. Gre.ſ.1.Reg.2. Hil.ſ.Pſ.51. Hie.ſ.Hoſ.9. Gloria diaboli & hæreticorum,eſt ſuperbia: & gloria regis Aſſyriorum : & gloria Moab. Et glorioſi dicuntur ſuperbi.Iſ.5.d.8.b.10.a.13.d.16.d.23.b. Glorioſi quoque terræ ſunt Philoſophi & hæretici.Iſ.5.a.Et gloria ſaltus,eſt verborum nitor,& hæreticorum pompa. Iſ.10. 21. d. Et gloriantes loqui ſublimia, ſunt ſuperbi linguam magniloquam habentes, & de doctrina ſuperbientes.3.Reg.2.a.Pſal.2.51.Rom.11.c.Et gloriantes Chaldæi in manibus,ſunt dæmones exultantes de iis,quos decipiunt,& quod in idolis ſe coli faciunt.Iſ.43.c. Gloriatur ſecuris aut ſerra contra ſecantem,aut baculus contra percutientem, cùm diabolus aut hæretici abutuntur donis naturalibus contra Deum.Iſ.10.d. Gloria autem hæreticorum dicitur eſſe à partu.Hoſ.9.d.nempe ſi multos in errore genuerint filios. Glorificantes autem Hieruſalem, ſunt adulatores, qui poſt modum, quam laudauerant, contemnunt. Threnor.1.c. Eze.27.d. *Superbia.*

Gre.11.mor.9. Inglorios ducit Deus ſacerdotes.Iob 12.c.quia magna gloria ſacerdotis eſt rectitudo ſubditorum.Vnde Paulus 1.Theſ.2. d. Quæ enim eſt noſtra ſpes,aut gaudium, aut corona gloriæ?Nonne vos ante Dominum?Sed cùm ſacerdotes vitam diſcipulorum negligunt, & nullum de eorum profectibus ante Dominum fructum ferunt: quid aliud,quàm inglorij dicũtur?quia ante diſtrictum iudicem nimirum gloriam tunc non inueniunt,quam modò in ſubditorum ſuorum moribus,prædicationis ſtudio non exquirunt. *Negligẽtia ſacerdotum.*

Hie.ſ.Iſ.17. Gloria filiorũ Iſrael.Iſ.17.a. ſumitur ironicè pro ignominia. Vel prior eorum gloria erat, quum credebant,quæ attenuata,& facta eſt gloria eccleſiæ ex gentibus. *Ignominia.*

Aug.ſ.Pſ.73. Gloriati dicuntur,qui oderunt Deum,in medio ſolemnitatis eius.Pſ.73.hoc eſt, vel Iudæi occidentes Chriſtum in Paſcha.Vel Romani perdentes Iudæos,etiam in Paſcha.

Bed.ſ.Pro.12. Glorioſus & indigens pane dici poteſt,qui eſt doctus ſine charitate.Prou.12.b. *Doctus ſine charitate.*

Rup.ſ.Hoſ.9. Gloria filiorum Iſrael dicitur à partu,& ab vtero, & à conceptu:quia gloriabantur in genere Abrahæ ſecundùm carnem,& in multiplicatione filiorum.Hoſ.9.c.

Gluten, Glutinum, Agglutinare, Conglutinare.

GLutinum eſt,quod græci Κόλλαν vocãt:quod fit ex coriis decoctis,deſeruiens ad aliqua copulanda: & Agglutinare,eſt glutino coniungere.

Aug.ſ.Pſ.62. Ber.ſer.de tripl. vin.& ſ.Cant.ſer. 79. Glutinum dici poteſt charitas coniungens nos Deo & proximis, idque ſuauiter, & ſine violentia Iſ. 41.b. Sic agglutinauit ſibi Deus domum Iſrael. Iere. 13. b. Et anima iuſti eſt agglutinata poſt Deum,ſequens eum per amorem.Pſ.62. *Charitas.*

Lyr.ſ.Iſ.41. Glutinum etiam,dici poſſunt rationes hæreticorum,per quas adhærent ſuis erroribus, & colligationes ac coniurationes,quas inter ſe faciunt.Iſ.41.b. *Rationes hæreticorum,& coniurationes.*

Agglutinandum eſt initium fidei timori Dei.Eccleſiaſt. 25. c.quia initium ſapientiæ timor Domini. *Adhærentes diabolo.*

Hie.ſ.Eze.29. Bed.ſ.Gen.34. Agglutinati piſces fluminum Ægypti ſquamis draconis, ſunt peccatores adhærentes diabolo,eius tentationes ſequentes.Eze.29.a.Et conglutinata anima Sichen Dinæ,deſignat diabolum,qui animam per peccatum ſibi vnitam reſpicit, & in fixionem conſuetudinis deducit.Gen.34.a.Et agglutinata mala dicuntur,quum quis illa euadere non poteſt.

Glutire, quære Deuorare. Gnarus, vide Docere.

Goatha.

Hie.ſ.Ier.31. Goatha, ideſt, tactus eius, aut mugitus eius, vel iuxta Hieronymum electi lapides:locus, quem circuit ædificium Hieruſalem,ideſt eccleſiæ,in qua ſunt lapides viui.Ier.31.g.

Godolias.

Hie.ſ.Sop.1. Godolias,ideſt,magnitudo Domini,aut fimbria Domini. Fuit Filius Ahicham, qui relictus eſt à rege Babylonis princeps ſuper reliquias Iuda:quem occidit Iſmael 4.Reg.25. f.Ier. 40.b.41.a.Alius fuit auus Sophoniæ prophetæ.Soph.1.a.Fuit Filius Amariæ, & pater Chuſi:quia de ſermone Domini nata eſt magnitudo Domini, & de magnitudine Domini nata eſt humilitas.

Gog.

Gal.5.adu. Iudæos. 12. Hie.ſ.Eze.38. Rup.11.ſ.Apoc. Gog,ideſt,tectum,vel ſolarium,ſiue tegulatum.Eze.38.a.39.c.Apoc.20.c. eſt nomen gentis ſecundùm aliquos.Aut potius non eſt nomen gentis : ſed deſignat Antichriſtum, in quo requieſcet Magog, hoc eſt,diabolus.Deſignat etiam hæreſiarchas,& ſuperbiam, & falſi no- *Antichriſtus. Hæreſiarchæ. Superbia.*

minis ſcientiam,quæ erigit ſe contra notitiam veritatis. Vel Gog ſignificat occultos aduerſarios eccleſiæ,ſub nomine Chriſtiano latentes. Magog verò apertos aduerſarios vt infideles,& Antichriſtum.

Golgotha.

Golgotha,ideſt,caluariæ:eſt locus,vbi crucifixus eſt Chriſtus Dominus noſter. Mat. 27. d.Marc.15.b.Ioan.19.c.Aliqui putant hunc eſſe Goatha apud Ier.31.g.

Goliath.

Diabolus.

GOliath, ideſt, tranſmigratio, aut accumulatio, ſiue reuolutio,vel detectio:Fuit gigas, quem occidit Dauid. Eſt aperta figura diaboli, qui tranſmigrauit, cùm proiectus eſt è cælo,& ſemper nititur accumulare nobis mala:ſed victus eſt à Chriſto in ſingulari certamine paſſionis.1.Reg.17.a.21.c.1.Par.20.e.Pſ.143.in titulo.Eccl.47.a.

Hil.ſ.Pſ.51. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.15. Aug.ſ.Pſ.33.143.

Superbia. Hæretici.

Typus eſt etiam ſuperbiæ,& ſuperborum,& hæreticorum,qui exprobrant populo Iſrael, hoc eſt eccleſiæ,& inflati ſunt ſpiritu carnis ſuæ.

Eer.ſer. de Dauid & Goliath.

Gomer.

Adiutores Antichriſti. Iſrael.

Gomer,id eſt,conſumans,vel conſumens,aut deficiens:fuit filius Iaphet, à quo orti ſunt Galatæ Gen 10.a.Venient cum Gog aduerſus populum Dei.Ezec. 38.a.Vnde deſignare poſſunt adiutores Antichriſti. Gomer etiam fuit vxor Hoſeæ prophetæ.Et iuxta Hieronymum, interpretatur conſummata,atque perfecta,& ponitur in typum populi Iſrael.Hoſ.1.b.

Hie.ſ.Hoſ.1.

Gomor.

Tria iudicia.

GOmor,eſt genus menſuræ,quę eſt decima pars ephi,ſeu epha.Exo.16.g.Scribitur autem Hebraicè Omer. Dicitur decima trium menſura. In nobis enim ipſis tres menſuræ tria ſignificant iudicia:ſenſus quidem ſenſibilium.Eorum autem, quæ dicuntur nominum, & verborum,ratio:eorum autem quæ percipiuntur intelligentia,mens.

Cle. Alex.2 ſtro.

Corpus Chriſti. Mens ſancta.

Ad menſuram Gomor ſinguli filiorum Iſrael colligebant manna.Exo. 16.d.vbi deſignare poteſt corpus Chriſti in Euchariſtia,quod ęqualiter offertur omnibus.Et gomor impletum ab Aaron,deſignare poteſt mentem ſanctã,cui à ſacerdote offertur manna corporis Chriſti.

Cyr.3.ſ.Ioan.34. Bed.ſ.Exo.14.

Cæterùm Eze.45.d.Gomor videtur eſſe idem,quod corus,triginta modios continens,ſcribitur Chomer:quare non erit eadem menſura cum illa quæ ponitur in Exodo.

Hie ſ.Eze.45.

Gomorrha.

Gomorrha,ideſt,populus rebellis,aut populus timens, ſiue manipulus, vel ſeruitus:ciuitas erat in terra Sodomorum,quæ ſimul cum Sodomis periit Gen.19.e.Iſ.2.c.Ier.49.d. Sop. 2.c.Iud.b.Quaſi Gomorrha facti ſunt,qui puniendi ſunt,vt Gomorrha,propter ſimilia peccata.Ier.23.c.

Hie.ſ.Ier.23.

Gorgias.

Miniſtri Antichriſti.

Gorgias,id eſt,terribilis,vel velox:Dux regis Antiochi.1.Mach.3.e.4.a.2.Mach. 8. b.10.c. Typus eſſe poteſt miniſtrorum Antichriſti,& perſecutionis in temporalibus.

Lyr.ſ.1.Mach.3.

Grabatum, vide Lectus.

Gradi, Greſſus, vide Ambulare.

Gradus.

GRadus à gradiendo dicti ſunt,ex quibus ſcalæ conſtant,& quibus ad ædificiorum altiora conſcenditur.Aliquando autem gradus idem eſt, quod greſſus. Et gradus per metaphoram dicuntur ſtatus dignitatis,& merita.1.Timot.3.c.Diſtantia.1.Reg.20.a.Vno tantùm gradu ego morſque diuidimur.

Libri ſacræ ſcripturæ.

Gradus altaris ad Orientem, ſignificare poſſunt libros ſacræ ſcripturæ, per quos venit ad nos lux à Deo.Eze.43.e.Super hos gradus ſtetit rex Ioſias in templo Domini: quia in ſacris ſcripturis debent reges,& cæteri mentem fixam habere.4.Reg.23.a.Nee.8.a.Idem deſignare poſſunt gradus in domo Domini de lignis tinis.2.Par.9.c.

Hie.ſ.Eze.43.

Status innocentiæ.

Gradus priſtinus,in quem reſtituitur pincerna Pharaonis,deſignare poteſt ſtatum innocẽtiæ,in quem reſtituit Deus pœnitentes.Gen.40.c.

Progreſſus ad perfectionem.

Gradus ſcalæ Iacob,deſignare poſſunt progreſſus ab imperfecto ad perfectum.Gen, 28.c. Idem deſignant gradus portæ templi.Eze.40.b. Et gradus ſinguli,per quos Iob pronunciabat Deum.Iob 31.d.deſignant opera,per quæ quis proficit ad gloriam Dei. Graduum etiam cantica deſignant progreſſum ab infimo ſtatu peccati ad gratiam, vſque ad ſummam perfectionem.Pſal.119.

Baſi.ſ.Pſ.1. Greg.ſ.Ezech.ho.15. & 22.mor.21. Arn.& Hier.ſ.Pſ. 119.

Vniuerſitas creaturarum.

Gradus ſex throni Salomonis.3.Reg.10.c.2.Par.9.e.deſignant vniuerſitatem creaturarum ſex diebus factam,Chriſto ſubiectam eſſe.Idem Ezec. 40. c. Deſignant etiam perfectionem operum,& virtutes Virginis Mariæ.

Rup 2.ſ.Eze 6. Gl.ord.ſ.3.Reg.10

Dona Spiritusſancti.

Gradus portæ Orientalis templi ſeptem.Eze.40.b.d.deſignant ſeptem gradus hebdomadis: vel ſeptem dona Spiritusſancti: vel potius non numerantur, vt aſcenſionis appareat difficultas.

Hie.ſ.Eze.40. Greg.ſ.Ezec.ho.19.

Variæ vmbræ figurarum.

Gradus decem,quos aſcendit Sol,qui prius deſcenderat, varias deſignant vmbras figura-

rum. Primus gradus est in angelis, in quibus apparuit antiquis Patribus. Secundus in Patriarchis, in quibus operatus est. Tertius in legislatione, quia ipse in lege loquutus est. Quartus in Iesu Naue, per quem populum introduxit. Quintus in Iudicibus, per quos ipse populum regebat. Sextus in Regibus Iudæorum, per quos regnabat. Septimus in Prophetis, per quos punciatus est. Octauus in pontificibus, quia ipse summus sacerdos est. Nonus in incarnatione apparens homo. Decimus in passione. 4. Reg. 20. b. Is. 38. a.

Glo. int. s. Exo. 20. Gradus in altari faciunt contra diuinum præceptum, qui inæqualitatem in diuinis personis ponunt. Exo. 20. a. *Inæqualitatem facientes in diuinis.*

Lyr. s. Dan. 10. In gradu suo stans Daniel. Dan. 10. b. est in suo ordine seu statu se continens, & erectus manens, vt homo.

Lyr. s. Hab. 2. Gradum figens Habacuc super munitionem. Hab. 2. a. designat constantiam prædicatoris ad reprehendenda vitia, idque per sacram scripturam. *Constantia prædicatoris.*

Gradu composito incedere, lasciuiam designat. Is. 3. d.

Græcus, Græcia.

Hie. s. Eze. 27. GRæcia, prouincia nota, magnam Europæ partem comprehendens: vnde Græci dicuntur. Hebraicè autem dicitur Iauan, à filio Iaphet, quæ dicitur Ionia.

Hie. s. Eze. 27. Græcia, vt dicitur Iauan, quod interpretatur, est & non est, refertur ad sapientiam secularem, in qua si recta reperiuntur, appellatur, Est: si contraria, Non est. Et designantur authores falsæ doctrinæ afferentes æs pro auro. Ezec. 27. c. *Sapiētia secularis.*

Hie. s. Ioel. 3. Rup. s. Zac. 9. Græcus apud Paulum pro Gentili sumitur. Roman. 1. b. 2. b. 3. b. 10. c. 1. Cor. 1. d. Galat. 3. d. Sic sumi potest. Ioel. 3. b. Zac. 9. c. Græcia pro Gentilitate. *Gentilis.*

Gramen, vide Fœnum.

Grandis, vide Magnus.

Grando.

Arist. 1. meteor. 12. GRando, est aqua congelata, velut lapillus, cadens in modum pluuiæ, fitque circa terram, & non in excelsis partibus aeris: & fit per antiperistasim, calido circunstante nubem frigidam. Soletque fruges, & fructus dissipare, & interdum cùm est magna, animalia etiam occidere. In maiori autem æstu maior fit congelatio. Si verò leuior sit congelatio, granula generatur, quæ cadere solet veris tempore.

Hie. s. Is. 28. Euc for. spir. 3. Geor. Ven Cant. 1. tom. 7. cap 19. Rup. 1. s. Exo. 37. & 5. s. Apoc. Grando, significare potest diuinam punitionem. Exo. 9. d. 10. c. Ios. 10. c. Isa. 28. a. 30. g. 32. d. Et cùm grando descendit simul cum tonitruis, & igne, designare potest pœnam damnatorũ, quæ iuncta est igni inferni. Psal. 17. 77. 104. 148. Sap. 5. d. 16. c. Eccle. 39. d. 43. b. 46. a. Agge. 2. c. Apoc. 8. b. 11. a. Leuior autem vindicta granulæ comparatur: quæ generatur mense Martio: quæ potest etiam comminationes diuinas significare: & etiam grando. Dicitur grando sicut talentum, quia vnusquisque punitur iuxta merita. Apoc. 16. d. *Diuina vindicta. Pœna inferni. Comminationes diuinæ.*

Ori. s. Exo. ho. 4. Aug. s. Ps. 17. Rup. 9. s. Apoc. Grando dici potest increpatio, & grauis obiurgatio, ad destruendum in malis tenera vitia, & duras obiurgationes, quæ dura corda acriter feriunt, sed mollibus in suauem doctrinam conuertuntur, vt grando cadens in aquam. Potest etiam significare carnis castigationẽ. Exo. 9. d. Is. 28. a. Ps. 17. Apoc. 8. b. 16. d. *Obiurgationes. Castigatio carnis.*

Gre. 29. mor. 11. Grando cadens percutit, liquata rigat: designat sanctos prædicatores, qui corda audientiũ, & terrentes feriunt, & blandientes infundunt: appellantur thesauri grandinis. Iob 38. c. *Prædicator.*

Bed. s. Exo. 9. Grando præterea sunt tribulationes, & persecutiones principum infidelium contra Ecclesiam, quæ teneros ac imbecilles in fide perdere solet. *Persecutiones.*

Aug. s. Ps. 77. & de plagis Aegypti. 7. Gre. 29. mor. 19. Hie. s. Iob 38. Euch. for. spirit. 3. Geor. Ven. Can. 1. tom. 7. cap. 19. Grando item sunt auaritia, & furtum, perdentes teneras virtutum fruges, & duritia infidelis cordis. Ios. 10. c. Ps. 77. Plus autem vitio suo vastatur ipse vastator. Vnde grando quum sit frigida, & dura, designare potest vitam prauorum, quæ & per torporem frigescit, & per duritiæ maliciam percutit. Iob 38. c. Et homo ipse est grando, qui confotus multoties temperie, & multiplici calore, nihilominus in seipso tepescit, & alget ex abundantia iniquitatis, adeò vt pluuia voluntaria donorum Dei conuertatur in grãdinem: & quantò maiora sunt dona & beneficia à Deo collata, tantò magis ex ingratitudine congelatur pluuia gratiarum in perniciem nostram, vt ait regius Propheta: Posuit pluuias eorum in grandinem, & ignem non fouentem, sed comburentem in terra ipsorum: qui autem minus in malo sunt cõstipati, granulæ comparantur. *Auaritia. Furtum. Duritia cordis. Vita prauorum. Homo frigidus, & induratus.*

Granum.

GRanum, est propriè semen frugum, vt tritici, hordei, & similium. Interdum verò sunt grana aliquarum arborum.

Ori. s. Ier. ho. 8. Aug. s. Ioan. tract. 51. Cyr. 8. s. Ioan. 13. Granum frumenti, ex quo panis conficitur, qui cor hominis confirmat, Christum designare solet, qui mortuus est, & postea suscitatus, multiplicatus est in credentibus. Ioã. 12. c. *Christus.*

Ori. s. Matt. ho. 4. Amb. s. Luc. 17. Aug. 1. q. in Euan. 11. Cle. Alex. 5. stro. Granum sinapis minimum inter semina, sed mortuum crescit ferè in arborem, & confractum habet acrimoniã, & dicitur expellere venena. Designare solet fidẽ, quæ in bona terra seminata crescit, ita vt mõtes trãsferat, & habet acrimoniã, accẽdens cor hominis per feruorẽ, & excitans lachrymas pœnitentiæ ad expellenda peccatorum venena: & est maior omnibus oleribus, quia omnia superat dogmata. Rogabãt discipuli, vt eis adderetur fides, quæ vt granum sinapis morderet vtiliter animam, & in ipsa adeò cresceret, vt in ea requiescerent de rebus subli- *Fides.*

bus sublimibus rationes. Mat.13.c.17.c.Mar.4.d.Luc.13.d.17.a.

Christus. Granum etiam sinapis minimum, designare potest Christum humiliatum, quando non erat ei species neque decor, qui mortuus, & postea suscitatus, factus est maximus, & speciosus forma præ filiis hominum, & faciens miracula creuit in arborem, in qua omnes fideles requiescunt, & datus in cibum, excitat quidem amaritudine, & acrimonia lachrymas: sed incitat appetitum ad cælestia. Est granum minimum in timore, magnum autem in charitate, quæ maior est omnibus oleribus: quia Deus charitas est. *Hil.s.Mat. Cano. 13.17. Amb.ser.2. Hie.s.Mar.4. Hie.s.Is.65.*

Iustus. Granum in botro, designat iustum inter malos. Is.65.b.

Grassari.

Grassari dicuntur, qui vrbis vicos obsident, ac vias publicas, obuios quosque vestibus, aut pecunia spoliant, aut etiam occidunt.

Diuina vindicta. Grassabatur interfectio in populo, exercens diuinam vindictam. 1.Reg.24.d.

Gratia, Gratus, Gratificare, Gratus.

Gratia, interdum est beneficium, quod gratis datur: interdum verò est acceptatio quædã, qua quis alteri est gratus, & acceptus: vt quis dicitur inuenire gratiam vel erga Deum, vel erga homines. Gen.18.a.32.b.33.b.39.a.Exod.3.c.12.a.33.c.34.b. Gratia, beneficentia. Gen.12.c. Viuat anima mea ob gratiam tui. Beneuolẽtia. Exo.3.g. Daboque gratiam populo huic. Corona. Prou.1.a. Vt addatur gratia capiti tuo. Causa. Iud.14. b. Perstrepentes excitandi gratia. Fauor. Gen.6.b. Inuenit gratiam coram Domino. Gaudium Eccle. 12.a. Erit gratia in bonis tuis multa. Gratia gratum faciens. Ps.83. Gratiam, & gloriam dabit Dominus. Gratis data. Roma. 1. a. Per quem accepimus gratiam, & Apostolatum. gratia prædestinationis. Rom.11. a. Reliquiæ secundùm electionem gratiæ Dei saluæ. Datur & gratia Christi peculiaris. Ioan.1.b. Plenum gratiæ, & veritatis. Gratias autem agere, est gratificari.

Fides, & vita æterna. Gratia noui, & veteris testamẽti. Dona Spiritussancti. Gratia pro gratia datur, cùm pro fide datur vita æterna, in qua Deus sua dona coronat. Datur enim gratia glorificationis æternæ pro gratia iustificationis indebitæ. Ioã.1.b. Datur etiã gratia noui testamenti, pro gratia veteris. Et gratiam exæquat Deus gratiæ, hoc est, gratiam noui testamenti, gratiæ veteris. Zach.4.c. Gratia additur capiti, quum charitas, & dona Spiritussancti augentur. Pro.1.b. *Aug.s.Io.tract. 3. Fulgen.1.de dupli ci prædestinatione. Chrys.s.Ioan.ho. 13. Hie.s.Zac.4. Bed.s.Pro.1.*

Gratia prædicatorum. Gratia diffusa in labiis Ecclesiæ, est gratia data prædicatoribus. Ps.44. *Basi.s.Ps. 44.*

Gratiarum actiones sunt, quæ fiunt post communionem in sacrificio altaris. 1.Tim.2.a. *Aug.epis.59.*

Dans Deus Filium. Gratificauit nos Deus in Filio suo, quia gratis, & ex mera charitate dedit nobis filium suũ, vt per eum gratos nos redderet. Eph.1.b. *Lyr.s.Eph.1.*

Oratio. Gratissimum thimiama, orationem gratam Deo significat. Leu.4.a. *Glo.int.s.Leu.7.*

Scientia secularis. Gratiarum hostia, scientiam secularem designare potest. Leu.7.b. *Gre.s.Eze.ho.3.*

Iudicans se inutilem. Gratis exit liber qui erat seruus, quando aliquis se iudicat seruum inutilem. Exo. 21.a.

Nil accipere à mundo. Gratis seruire Laban, est nullũ bonum auferre, vel accipere ex mũdi obsequio. Gen.29. d. *Glo.int.s.Is.57.*

Sponte peccare. Gratis venundati sunt, qui spontè peccant: & gratis ablatus est populus Dei, nempe spontè peccando. Is.52.a.Ier.15.c. *Hil.s.Ps.68.*

Sine causa persecuti sunt Iudæi Christum. Gratis odio habuerunt Christum, & persecuti sunt Iudæi, hoc est, sine causa: quippe, qui nihil illis nocuerat, sed potius multa bona contulerat. Ps.34.68.118. *Aug.s.Ps.34.*

Gratulari, Congratulari.

Gratulari dicitur, qui verbis, aut aliis signis testatur se gaudere de fortuna, & fœlicitate alterius: seu de sua tanquã alterius. gratulari etiam dicuntur inuidi malis eorum, quos oderunt. Ita gratulabantur Iudæi malis Christi. Ps.34. Gratulantur etiam dæmones, & hostes Ecclesiæ de ruina eius, aut membrorum eius. Bar.4.g.

Grauis, Grauitas, Grauare, Aggrauare, Ingrauatus.

Grauitas in rebus naturalibus, est quæ eas deorsum trahit versus centrum mundi, vt terra est grauis.

Constantes. Grauia, cùm non sint facilè mobilia, sed quietam quandam firmitatem habeant, designant in bono, ac virtute constantes, & qui non leuitatis vento facilè mouentur. Hoc põdus dedit Deus ventis, quando leuibus dedit constantiam. Iob 28.d. Sic grauis est populus Christianus, quem ventus tentationis non aufert à sua stabilitate. Ps.34. *Gre.19.mor.4. Aug.s.Ps.34.*

Res magni momenti. Grauia etiam dicuntur, quæ magni sunt momenti, maioréque indigent cura & solicitudine: vt grauia negocia. Exo.18.d. *Glo.s.ord.s.Exo. 18.*

Vis diuinæ inspirationis. Aggrauata manus Domini super Azotios, designat virtutẽ Domini ad conuertendos gentiles per internam inspirationem. 1.Reg.5.a. Dicitur quoque aggrauata manus Domini, cùm grauiter castigat ad emendationem, sed multò magis cùm vsque ad infernum sine emendatione punit. Psal.31. Sic aggrauata est manus Domini, cùm humiliat eos, qui se exaltarunt. Et grauata erat super Iudæos die ac nocte, cùm velabat eos, & excæcari permittebat, ne crederẽt in Christũ, visis eius miraculis, sed magis indurarentur adigẽtes eũ ad mortẽ crucis. Ps.31. Grauis etiã dicitur furor Dei ad portandũ, illis videlicet, quos puniet vltimo supplicio, quod erit grauissimum. Is.30.f. Grauitas etiam pestis est grauitas diuinæ punitionis. Exo.9.a. *Gres.1.Reg.5.& s.Ps.31. Hie.s.Ps.31.*

Grauis punitio Dei. Exorcismi. Bona opera. Aggrauata manus domus Ioseph super Amorrhæos, est vel virtus exorcismorũ in dæmones, vel virtus bonorum operum, quæ grauis est dæmonibus. Iud.1.g. *Ori.s.Ios.ho. 24.*

Non liberans Deus à tribulatione. Peccata. Aggrauauit Deus compedem Sion, cùm non concessit exitum à tribulatione. Thr.3.a. Vel *Glo.ord.s.Thr.3.*

designatur habitus vitiorum.

Ori.s.Ps.37.ho.1. Gre.s.Ps.37. Grauitas deorsum trahens, peccata designare solet, quæ grauia onera dicuntur: vnde peccatum Sodomorum dicitur aggrauatum nimis. Gen. 18.c. Dicitur etiam graue onus peccatũ iis, qui pœnitentiam agunt, & eius sentiunt grauitatẽ. Ps. 37. Et grauis iniquitas Iudęorum, fuit occisio Christi. Is. 1.a. 24.d. Zac. 5. c.

Gre.s.1.Reg.6. & 19.mor.4. Hie.s.Is.9. Ori.s.Is.ho.6. Aggrauatum cor Pharaonis, aut Ægyptiorum, designat impœnitentiam, qualis fuit dæmonum. Exo.7.b.8.d.9.a.1.Reg.6.b. Et aggrauata via maris, est infidelitas Iudæorum. Is.9.a. De hac grauitate dicitur. Ps.4. Filij hominum vsquequo graui corde? Dãtur etiam graues aures. Et grauiter audire, est in peccato esse, nec quicquam nisi carnale, & secundùm literam de scripturis sentire. Is.6.c. Mat.13.b. Zac.7.c. *Impœnitentia.*

Hie.s.Hab.2. Aggrauat contra se densum lutum, vel torquem suam, qui multos peccare facit, vt grauius ferat onus. Hab.2.b. *Faciens peccare.*

Ori.s.Mat.ho.24. Gre.ho.33. Bed.s.Exod.17. Glo.int.s.Eccl.40. Graue onus dici potest litera legis. Matt.23.a. Quæ etiam graue iugum dicitur. Acto.15.c. Grauitas quoque manuum Mosis, seueritatem legis & austeritatem designabat. Exo.17.c. *Litera legis.*

Graue iugum super filios hominum, dici potest fomes peccati trahens semper hominem deorsum. Eccl.40.a. Et grauissima musca est turba cogitationum mentem infestans. Exo.8.f. Graue autem prælium designat vehementes tentationes mentem opprimentes. Is. 21.d. *Fomes peccati. Turba cogitationum. Tentationes.*

Gre.8.mor.22. Grauis fit homo sibimetipsi. Iob 7.d. Quia etiam ipsa corporis nostri sanitas ægritudo est: quia dum repulsus homo, & à carne molestias, & à mente quæstiones tolerat, graue nimirũ pondus semetipsum portat. *Miseria humana.*

Hie.s.Is.59. Aggrauatæ dicuntur aures Domini, quum non audit orationes, vt faciat id quod rogatur. Isa.59.a. *Non exaudiens Deus.*

Gre.16.mor.13. & 7.mor.2. Aggrauatur manus plagæ super gemitum. Iob 23. a. quando super præsentis vitæ exilium & miseriam accedunt aduersa, & percussiones. Et calamitas hominis grauior arena maris apparere dicitur. Iob 6.a. quia dura fuisse pœna ostenditur, dum per misericordem iudicem culpa quæ leuigatur, agnoscitur. Aggrauasse dicitur Babylon iugum super senem, quia afflixit senem. Is. 47.b. *Tribulationes.*

Glo.int.s.Is. 47.

Hie.s.Ionam.1. Grauis sopor Ionæ, magnam væcordiam mentis peccatoris designare potest. Ionæ 1.b. *Vecordia.*

Glo.ord.s.Gen.48. Grauiter accipiẽs Ioseph mutationem manuum patris sui super filios. Gen.48.c. designare potest Iudæos grauiter ferentes vocationem Gentium: & habentes crucem pro scandalo. *Scandalum Iudæorum.*

Lyr.s.Iud.20. Ingrauatum bellum filiorum Israel contra Beniamin. Iud.20.e. plena victoria de vitiis. *Victoria de vitiis.*

Grauida, vide Pregnans.

Gremium.

Gremium, est quod inter vlnas, seu brachia & ipsum corpus est, vt filius est in gremio patris, cùm pater ipsum amplexatur.

Gremium Iacob, designare potest amorẽ, & fauorẽ diuinũ erga genus humanũ. Gen. 48.c. *Fauor diuinus.*

Grex.

GRex est minorum animalium congregatio, vt ouiũ, & caprarũ: & aliquando armẽtorũ.

Arn.s.Ps. 131. Amb. de fug.sec. 4. Gre.s.1.Reg.8. Grex Abrahæ, designare potest multitudinem virtutum. Idem designabunt greges Iacob. Gen.24.b.27.b.46.d.47.a. Et greges electorum: sunt turba virtutum spiritualium, & cogitationes bonæ. 1.Reg.8.c. Is.65.b. Mal.2.a. *Virtutes. Cogitationes bonæ.*

Amb.2.de Abr.6. Greges etiam Abrahæ & Lot, sensus significare possunt, qui à nobis sunt regẽdi. Gen.13. b. *Sensus.*

Bed.s.Gen.29. Rup.7.s.Gen.26. Greges tres ouium, significare possunt habentes fidem Trinitatis. Gen. 29.a. Vel designant Scribas, & Pharisæos, & Sadducæos circa legem versantes. Vel significant doctrinam Physicam, seu naturalem, Ethicam, vel moralem, & Logicam, seu rationalem. Vel Iudæos, Samaritanos, & Gentiles. *Habentes fidem Trinitatis. Scribæ, Pharisei & Sadducæi. Triplex doctrina.*

Amb.s.Luc.2. Gre.16.mor.22. Greges dicuntur interdum simplices, & vitam actiuam agentes, & imperiti populi, quos diripiunt hæretici. Gen.31.a.37.c.50.b. Exod.2.c.3.a. Leuit.5.b.6.a. Iob 24. a. Ecclesiastæ 2.b. Cant.1.c. Is.17.a. Ioel.1.d. Mich.5.c. Zac.9.d. Luc.2.b. *Simplices.*

Amb.de initia. myst.7. & ser.13. Aug.2.doct.Chr. 6. Ori.s.Cant.ho.2. Gre.s.1. Reg. 10. Ber.ser.paru.63. Greges tonsarum, sunt fideles Ecclesiæ, aut etiam doctores. Cant. 4.a. Et greges spõsi, sunt fideles subiecti Christo. Luc.2.b. Et grex Prophetarum, est multitudo doctorum in sacra doctrina concordium. 1.Reg.10.b. Et greges sodalium, sunt populi subiecti angelis: vel vulgus animarum imperfectarum. Cant.1.c. Ier.23.a.31.b.e. Eze.34.a.36.g. Mich.2.d. Iob 24.a. Greges etiam tonsarum dici possunt monachi tonsi mundo. Et greges caprarum de monte Galaad, Prophetarum filij habitantes in desertis, sectatores Eliæ. *Fideles. Doctores. Monachi. Filij Prophetarum.*

Rup.s.Cant.4. Hie.s.Is.32. Greges Iacob, dici possunt peccatores, quorum curam habere debent prælati, vt eos conuertant. Gen.27.b.46.d.47.a. Et greges Laban, sunt Gentiles, & venientes ad fidem ex Gentilitate. Gen.30.e. Is.32.c. Mic.7.c. Zac.10.a. *Peccatores. Gentiles.*

Hie.s.Is.27.63. Ori.s.Ier.ho.9. Aug.s.Ps.77. Aug.epist.48. Greges Mosis sunt populus Israel, quos lex pascebat. Is.63.e. Ier.5.d.10.d. Et grex Domini contritus, sunt Iudæi derelicti à Deo. Ier.13.c.25.g. Is.27.c. iuxta Septuaginta. Zac.10.a. Ab his gregibus sustulit Deus Dauid, hoc est, Christum, vt pasceret Gentes. Ps.77. *Iudæi.*

Ori.s.Eze.ho.2. Hie.s.Is.13. & s. Ier.3. Gre.s.Cant.1. Greges sodalium sponsi, seu sponsæ, dici possunt hæreses variæ, quas deffendunt, & veluti pascunt hæretici, qui sodales sponsi dicuntur. Cantic.1.e. Greges autem congregati à pseudo prophetis, sunt simplices decepti ab hæreticis, aut errores eorum. Ezec. 13. Et hos greges dispergit Deus, cùm deceptos reducit ad fidem. Is.13.c. Ier.3.g. *Hæreses. Decepti ab hæreticis.*

Greges

Cogitationes carnis. Castigans Deus. Romani. Greges Amalec, sunt turpes carnis cogitationes, vel minores culpæ resonantes in auribus Samuelis, hoc est, boni prælati, vt eas castiget 1.Reg.15.d. *Gre.s.1.Reg.15.*

Quasi gregẽ ad victimã congregat Deus impios, cũ eos castigat, vt conuertantur. Ier.12.a. *Hie.s.Ierem 12.*

Greges quiescentes in vinea Domini, & eam depascentes, fuerunt Romani exercitus, quum destruxerunt Hierusalem. Isa.27.c. *Hie.s.Isa.27.*

Grossi, vide Ficus.

Gryphus.

Gryphus, ab aliquibus dicitur animal pennatum, & quadrupes, omni ferè ex parte leoni, alis autem, & facie aquilæ simile. Verùm tale animal non minus fabulosum est, quàm Chimæra: nec est in rerum natura. Sed gryphus hic Hebraicè dicitur Phere, quod aiunt Hebræis esse genus accipitris, & auem incolentem deserta. Computatur inter aues immundas, *Rapina.* & designat rapinam malitiosorum, qui sub specie liciti imbecilliores vexant. Leui.11.b. *Isych.s.Leui.11.*

Gubernare, Gubernator, Gubernaculum.

Gvbernare, est regere, quod præcipuè de nauibus dicitur: & gubernator dicitur nauis rector, qui gubernaculum, hoc est, clauum nauis moderatur. Sed extenditur gubernare ad regimen domus, & Reipub.

Christus. Prelatus. Gubernãs Ioseph creditam sibi domũ, designat Christũ aut prælatũ regentem Ecclesiam. Gen.39.a.4.Reg.15.a. Tobi.10.d. Prouer.14.d. Et gubernator nauis singulorũ, est Christus. *Chrys. de verb.Is ho.4. Gre.27.mor.22.*

Regens Deus per præcepta. Gubernat Deus in via, qua ambulamus, cũ in suorũ præceptorũ obseruatione nos dirigit. Is. 48.d. Et gubernat nubes, cũ ducit prędicatores, nõ quò ipsi volũt, sed quò ipse iusserit. Io.37.b.

Regimẽ rationis Gubernacula, quæ possidet intelligens, sunt ipsum regimen rationis dirigens in prosperis, & aduersis, & moderans animi affectus, & in huius vitæ tentationibus nos sustentans. Prou. 1.a.20.c. Iacob.3.a. *Glo.ordi.s.Pro.1.*

Prudentes seculi Gubernatores nauis Tyri, dicuntur prudentes huius seculi. Eze.27.b.f. *Hie s.Eze.27.*

Petrus apostolus Gubernator nauis excitans Ionam, vt vigilaret, & oraret. Ion.1.b. Typus est Petri apostoli suadentis Christo, vt prospiceret sibi, ne moreretur. *Rup.s.Ionam.1.*

Gurges.

Gvrges, est locus in flumine profundus, in quo aqua ceu turbo vertitur. Et generaliter gurges est omnis aquarum congregatio, etiam in mari.

Abundantia. Gurges ponitur aliquando pro abundantia, vt cùm iustitia dicitur, Sicut gurgites maris designat ipsius iustitiæ abundantiam. Is.48.d.

Abundantia doctrinæ. Gurgites etiam designant abundantiam doctrinæ, & gratiæ noui testamenti: vt Iob.36.d. dicitur Deus effundere imbres instar gurgitum, quum per Apostolos diuinæ scientiæ fluenta diu abscondita, largiori effusione patefecit. *Gre.27.mor.5.*

Superbia. Tribulationes, & persecutiones Gurgites intumescentes, designare possunt superbiam diaboli, & hæreticorum. Ier. 46.b. Haba.3.b. Item impetus tribulationum, & persecutionum in bonos, qui gurgites dicuntur Dei, secundum quòd tribulationes, & persecutiones, permittente Deo, veniunt: & hi gurgites transierunt super Ionam, hoc est, super Christum. Ion.2.a. *Hie.s.Habac.3. & s.Ionam.2.*

Gurgustium.

Gvrgustium, est locus angustus, & obscurus, à Curculione paruo animali dictum. Sumitur autem pro gutture animalium.

Fideles. Gurgustium piscium, designare potest fideles in Ecclesia. Iob. 40.d. Nunquid implebis sagenas pelle eius, & gurgustium piscium capite eius. *Gre.33.mor.22.*

Gustare, Gustus, Prægustare.

Gvstus, est sensus in animalibus, quo saporum diuersitatem discernunt. Gustare autem est libare, quasique primoribus labiis attingere, aut lingua ad palatum adiuncta saporem aliquem iudicare. Et experiri, ac probare. Gustare autem mortem, est mori.

Sumere Eucharistiam. Gustare suauitatẽ Domini, est experimẽto ipsã cognoscere, aut corpus Christi sumere: ad quod pertinet gustus mãna, qui erat quasi similæ cũ melle. Exo.16.g. Ps.33. Heb.6.a.1. Pet.2.a. *Basil. & Arno.s. Psal.n.33.*

Refectio intelligibilis angelorũ Gustus in angelis, est intelligibilis alimoniæ refectio, & diuinorum nutrientiumque liquorum admissio. *Dionys.cæli.hiera. 15.*

Christus non permanẽs in morte. Gustans Christus vinum cum felle, & non bibens. Mat.27.d. designauit se mortem quidẽ nostram suscepisse, non tamen bibisse, quia non permansit in mòrte, sed tertia die resurrexit.

Gustans sensum spiritualem. Gustãs Architriclinus vinũ ex aqua factũ. Ioã.2.b. est legisperitus bibẽs spiritualẽ sẽsũ legis. *Hie.s. Psalm. 20.*

Peccare. Gustare mortem, est aliquod peccatum committere, quod inducit mortem æternam. Matth.16.d. Luc.9.d. Ioan.8.f. *Glo.ord.s. Ioan.2.*

Anima decepta. Doctrina hæreticorum. Prægustata caro à bestiis, est anima præoccupata, & decepta ab hæreticis. Exod.22.d. Vel doctrina hæreticorum. *Ori.s.Matth.ho.3. Amb.s.Luc.9.*

Confessio concupiscentiæ. Gustans gustasse se dicens Ionathas, demonstrationem facit concupiscentiæ, quam quilibet aperire debet in confessione. 1.Reg.14.d. *Glo.int.s.Exo.27.*

Intelligere legẽ carnaliter. Gustare quod adfert mortem, est intelligere legem carnaliter, quæ commissa delinquentium dura animaduersione distringit. Iob.6.a. *Gre.s.1.Reg.14.*

Gutta, Stilla, Stacte, Stilliare, Stillicidium, Perstillare.

Geor. Vene. Cant. 2 tom. 3. cap. 20. Ori. s. Cant. ho. 2.

GVtta, est minima pars aquæ, vel alterius liquoris, quales sunt in pluuia. Dicitur etiam stilla. Gutta quoque est subtilior myrrha, quæ & Stacte dicitur. Hebraicè autem dicitur Nataph, quod aiunt aliqui esse balsamum, alij opobalsamum.

Gutta seu stilla factus est pro nobis filius Dei, vt è vestimentis nostris odor stillę procederet, iuxta illud Ps. 44. Myrrha, & gutta, & casia à vestimentis tuis. *Christus.*

Basil. & Hie. s. Psalm. 44. Beda s. Gen. 43.

Gutta, vt est subtilior myrrha, designare potest descensum Christi ad inferos, & fidem resurrectionis eius. Gen. 37. e. 43. c. Exod. 30. d. Ps. 44. Ezech. 27. d. *Descensus Christi ad inferos.*

Aug. s. Ps. 85. Ori. 5. Iudi. ho. 8.

Guttæ sanguinis Christi, defluentes in terram. Luc. 22. c. designabant corpus Christi, quod est ecclesia, Martyrum sanguine fluiturum. *Sanguis Martyrum.*

Arno. s. Ps. 64. Hie. s. Mich. 2. Chrys. s. Psalm. 71. Aug. s. Psalm. 64. Gre. s. Eze. ho. 10. Hie. s. Iob. 38. Rup. s. Ioel 3.

Stillæ pluuiarum, & stillicidia super terram, designare possunt doctrinam & gratiam, ac dona Spiritussancti in Gentes diffusa. Item prædicatores: & minorem doctrinam, quæ paruulis ministratur, qui nondum sunt capaces fluminis. Designant etiam miracula Christi. Et stillat Deus vinum, cùm dat lætitiam spiritualem. Et montes dicuntur stillare dulcedinem. Exod. 9. g. Deuteron. 32. a. Iudi. 5. a. 2. Regum. 21. b. Psalm. 64. 71. Ierem. 3. b. Amos 9. d. Mich. 2. d. 5. c. Stillæ etiam roris sunt, doctrina, aut gratia sensim influens. Iob. 38. c. Stillabunt montes dulcedinem in fœlicitate, quando Apostoli, & prædicatores specialem habebunt gloriam propter prædicationem. Ioel. 3. d. *Doctrina. Gratia. Dona Spiritussancti. Prædicatores. Miracula Christi.*

Ori. s. Leui. ho. 9. Hie. ad Principiã. & s. Eze. 27. Hila. s. Ps. 140. Philo quis rerum diui. hæres.

Stacte, cum sit myrrha colata, & defæcata, & ipse flos myrrhæ, designare potest odorem bonorum operum, & verborum, quæ sunt Deo grata, sed quæ est in Tyro, est similitudo odoris optimi. Ezech. 27. c. *Opera, & verba.*

Stacte præterea potest elementum aquæ significare. *Aqua.*

Hie. s. Dani. 9. & s. Eze. 20.

Stillare dicitur furor Dei, quando Deus non totum furorem effundit, sed castigat citra cõdignum, & cũ misericordia. 2. Para. 2. b. 34. c. Ezec. 20. g. 21. a. Dan. 9. c. Mich. 2. d. Amos 7. d. *Castigans Deus citra condignum.*

Gre. 13. mor. 13.

Stillat oculus ad Deũ, cũ intẽrio nostra tota in amoris intimi cõpũctione defluit. Iob. 16. d. *Compunctio.*

Gre. 20. mor. 1. Aug. s. Psalm. 67. Hier. s. Ioel 3.

Stillare dicitur eloquium super auditores, cum prædicatio fit ad mensuram, quia oportet vt exhortationis gratia singulis iuxta capacitatem ingenij conferatur. Iob. 29. d. Et stillauerunt cęli, hoc est, Apostoli, & prędicatores imbrem doctrinę effuderunt. Ps. 67. Et stillãt mõtes dulcedinem, quum perfecti abundant diuinis eloquiis, & donis spiritualibus. Ioel 3. d. *Prædicatio ad mensuram.*

Gre. 17. moral. 4. & 29. mor. 20.

Stillæ pluuiæ, dici possunt Apostoli, & Prophetæ. Iob. 36. d. Vbi Gregorius legit, stellæ pluuiæ: & etiam Ier. 3. b. Idem dicit de stillis roris. Iob. 38. c. vbi legit, stellæ roris. *Apostoli, & Prophetæ.*

Gre. 17. mor. 19.

Stilla parua sermonum Dei, dicitur quicquid terribile & altum in hac vita positi, de eius consideratione cognoscimus, immensitati cælestia secretorum comparatur. Iob. 26. d. *Cognitio Dei in hac vita.*

Gre. s. Cant. 5.

Stillant manus myrrhã. Cant. 5. b. cùm in omnibus operibus prædicator habet carnis mortificationem. Et labia sponsi stillant myrrham primam. Cant. 5. d. quia dum Martyrum mortes populis prædicant, quasi myrrham mortificandis carnibus ad condimentum distillant. *Mortificatio carnis. Prædicatio Martyrum.*

Aug. s. Ioã. tra. 77. Gre. s. Cant. 5.

Guttæ noctium. Cant. 5. a. designare possunt frigidos per peccatum, & defectũ charitatis: quæ refrigerant caput sponsi, cum frigescere faciunt amorem Dei. *Frigidi per peccatum.*

Glo. int. s. Isa. 40.

Stilla situlæ ponitur pro re parua, & quasi nihili. Is. 40. d. Mich. 5. d. Itidem gutta roris antelucani. Sap. 11. d. Ecclᵗæ 1. a. 18. a. 24. b. *Res parui momenti.*

Amb. s. Ps. 118. ser. 4.

Stillare dicitur anima, quæ defluit, nec plena existit virtutibus. *Defluens anima.*

Guttur, Fauces.

GVttur, est pars colli anterior, & ea pars seu via, qua spiritus ad pulmonem transmittitur, quæ in homine arteria aspera nominatur: est etiam ea via, qua cibus in stomachum traiicitur. Vel potius guttur est, vbi ambæ viæ pulmonis & stomachi coniunguntur ad opiglottidem, quæ est ad radices linguæ, vbi fauces esse dicuntur.

Hie. s. Ierem. 4. Gre. 11. mor. 4. Ber. s. Cant. ser. 48. Beda s. Pro. 3. 23. Gre. 15. mo. 5. & 8. mo. 3. & 19. mo. 14. Euc. for. spirit. 7.

Guttur sponsæ, dici potest voluntas. Cant. 2. a. Et prohibetur guttur à siti, cum cauemus, ne illi desit potus spiritualium. Ier. 2. f. Ps. 149. Pro. 3. a. 6. c. 24. b. Et fauces sunt interiora animæ quibus dulcia sunt eloquia Dei. Et ipsæ iudicant comedentis saporem, cum gustant sapientiam. Ps. 118. Iob. 12. b. Guttur etiam pro corde aut cogitatione videtur poni, cùm dicitur malus cælare malum in gutture suo, quando illud non profert voce. Sic etiam lingua hæreticorum adhæret gutturi, cùm non audent libera voce peruersa dogmata proferre, quæ intus apud se contegunt. Iob. 20. b. 29. b. 31. d. Psal. 123. Potest etiam significare iudicium intellectus. Et tam guttur quàm fauces designare possũt sermonem occultiorem, sicut lingua apertum sermonem. Iob. 6. d. Et guttur, in quo statuendus est gladius, est sermo discretione gubernandus. Pro. 23. a. *Voluntas. Interiora animæ. Cor. Cogitatio. Iudicium intellectus. Sermo occultior. Sermo.*

Amb. ser. 37. Gre. s. Cant. 5. 7. Hie. s. Hose. 8. Rup. s. Can. 5.

Guttur etiam sponsæ, dici potest prædicatio ApostolorumChristum in se habentiũ. Guttur etiam sponsi suauissimum, est doctrina Christi in euangeliis. Pro. 8. a. Cant. 5. d. 7. c. Et in gutture tuba, grauem prædicationem designat. Hos. 8. a. Guttur etiam sponsi, est experimentum diuinæ eius dulcedinis: ideo dicitur suauissimum. *Prædicatio Apostolorum. Diuina dulcedo.*

Aug. epis. 120.

Adhæsisse dicitur lingua Christi faucibus, cum in cruce tanquam ouis coram tondente se obmutuit. Vel cum ecclesia & prædicatores, tanquam lingua ipsius loquuntur eius Euangelium & præcepta, quæ sunt velut eius fauces. Ps. 21. 68. *Silentiũ Christi. Prædicatio ecclesiæ.*

Ori. s. Rom. 3. Glo. ord. s. Hose 6.

Guttur aliquando potest verba curiosa significare, aut etiã gulam. Leui. 1. d. Et guttur est sepulchrũ patens, quũ quis verbis profert absque pudore occulta peccata. Ps. 5. Ro. 3. c. Pro. 5. a. *Verba curiosa. Gula. Deceptio hæreticorum.*

Fauces latronum dicuntur esse apud hæreticos, qui omnes deuorare cupiunt. Sic erant sacerdotes idolorum. Hose. 6. d.

Guttur habent & non clamant, qui ſupplicandi & orandi ſcientiam habent, & non ſupplicant. Pſalm. 113. *Ricar. de S. Vict. de ſomni. Nabuch. 38.*

Docti nõ orãtes

Gymnaſium.

Gymnaſium, eſt locus, in quo fit aliqua exercitatio: & peculiariter pro ludo literario accipi ſolet. In ſacra tamen ſcriptura accipitur pro loco, vbi ephœbi turpia exercebant, aut patiebantur. 1. Macha. 1. b. 2. Macha. 4. b.

Gyrare, Gyrum, quære Circumire.

Habacuc.

Scrutatores iudiciorum Dei.

HABACVC, id eſt, luctator, vel amplexans: vnus è duodecim prophetis, qui in ſua prophetia clamat contra Deum, in eorum videlicet typum, qui iudicia Dei ſcrutari temerariè præſumunt. Hab. 1. *Hie. ſ. Haba. prol.*

Vt autem tulit prandium ad Danielem in lacum leonum. Dani. 14. f. figura eſt miſericordium.

Habenæ, vide Frænum.

Habere.

HAbere, eſt in poteſtate tenere, & poſſidere. Item accipere. Gen. 12. a. Habuerunt lateres pro ſaxis. Acquirere. Prou. 23. a. Quas non potes habere. Cogitare. 3. Regum 10. a. Quæ habebat in corde ſuo. Concipere. 4. Regum 4. c. Habebis in vtero filium. Conferre. Iudith. 2. a. Habuit cum eis myſterium conſilij ſui. Conſequi. Deuterono. 11. e. Vt habeatis, & poſſideatis illam. Continere. Numer. 28. a. Habeat quartam partem hin. Credere. Ioan. 8. e. Vnum patrem habemus, Deum. Curare. Matth. 21. e. Nec pœnitentiam habuiſtis poſtea. Egere. Numer. 17. a. Iuxta id, quod habebant. Eſſe. Leui. 21. c. Qui habuerit maculam. Facere. 3. Reg. 8. d. Et habuerit aliquod iuramentum. Geſtare. Exod. 12. b. Calceamenta habebitis in pedibus veſtris. Gloriari. 1. Mach. 11. f. Habere fibulam auream. Habitare. Num. 24. c. Hanc habebitis terram per fines ſuos. Intelligere. Iob. 36. a. Habeo quod pro Deo loquar. Loqui. Pſalm. 104. Quod habuit ad Abraham puerum ſuum. Metiri. Exod. 26. Habebit octo cubitos. Obſeruare. Deuterono. 4. b. Vt habeat ceremonias. Paciſci. 3. Regum 4. c. Habebat Pacem ex omni parte. Poſſe. Marc. 12. d. Omnia quæ habuit miſit. Inuenire. Deuteronom. 28. c. Nec habeas, qui liberet te. Proſequi. Ioan. 13. d. Si dilectionem habueritis adinuicem. Reputare. Exod. 20. a. Non habebit inſontem Dominus eum ſcire. Iob. 33. d. Si autem habes quod loquaris. Tolerare. Deut. 15. d. Sin autem habuerit maculam. Valere. Marc. 5. c. Sed magis deterius habebat. Viuere. Eccl'tæ. 6. b. Et plures dies ætatis habuerit.

Deus habẽs duos populos. Habens homo duos filios, eſt Deus habẽs duos populos, nempe Iudæos & gentiles. Mat. 21. b. Et habens homo centum oues, eſt Chriſtus habens angelos & homines. Lucæ 15. a. *Ori. ſ. Mat. ho. 18. Amb. ſ. Luc. 15.*

Habens Deus Iſrael peculiarẽ Habuiſſe dicitur Deus Samariam & Hieruſalem quaſi vxores. Eze. 23. a. quia peculiariter ſibi illum populum copulauerat. Et factę ſunt eius, quando ingemuerunt ab operibus Ægypti, luto prius & lateri ſeruientes, & legi eius ſe ſubdiderunt. *Hie. ſ. Ezec. 23.*

Oſtenſio miſericordiæ Dei. Habuiſſe dicitur Dominus opus aſina & pullo, hoc eſt, peccatoribus, non propter ſe, ſed ad oſtendendam miſericordiam ſuam. Mat. 21. a. *Ori. ſ. Mat ho. 14*

Habere doctrinam, ad inſtruẽdas animas. Habere ſcientiã obſtetric[illegible], eſt habere doctrinã ad inſtruendas animas. Exo. 1. d. Et habens Moſes virgã Dei in manu, deſignat pręd icatorẽ habentẽ pręd icationẽ cum operibus. Exo. 17. c. 1. Reg. 14. d. Habẽs autẽ diſpenſator Ioſeph pecuniã, quã dederat fratribus ipſius Ioſeph, deſignat communicationem ſapientiæ, quæ plenior remanet apud cõmunicantem. Gen. 43. e. *Gre. ſ. 1. Reg. 14.*

Habere bona opera vel ſapientiam. Habens ſeruus vxorem eſt, habens bonam operationem, aut ſapientiam. Exo. 21. a. Habere quoque velamẽ, eſt habere bona opera qua ratione nõ habere velamẽ dicũtur, qui nõ habent bona opera. Iob. 24. b. Sic nõ habens tunicam, eſt non habẽs Deũ, nec bona opera. Luc. 3. b. *Gre. 16. mor. 24. Ori. ſ. Luc. ho. 23.*

Numerari inter prædeſtinatos. Haberi in numero filiorum Iſrael, eſt contineri in diuina prædeſtinatione, & inter prædeſtinatos connumerari. Exo. 30. b.

Transferre deſiderium ad bene operandum. Habere adipem morticini in varios vſus. Leui. 7. c. eſt transferre deſiderium ad virtutum operationem, quo prius malè vtebamur. *Iſyc. ſ. Leui. 7.*

Carere vitiis mundi. Non habentes Lia & Rachel partem in domo patris ſui, deſignant carentes vitiis huius mundi. Gen. 31. b. E diuerſo habens Eſau plurima, deſignat mundanum habentem multa vitia Gene. 33. b. Idem deſignat adoleſcens habens multas poſſeſſiones. Mat. 19. c. *Amb. epiſ. 4. Ori. ſ. Mat. ho. 8.*

Synagoga. Quæ multos habebat filios, erat ſynagoga ante aduentum Chriſti. 1. Reg. 2. a. Ipſa quoque dicitur, quæ multos habebat populos. Canticorum 8. d. Et habens virum, erat ſynagoga habens Deum, vel legem, cui ſubdita erat, tanquam viro. Iſ. 54. a. Gala. 4. d. *Gre. ſ. 1. Reg. 2. & ſ. Cant. 8. Hie. ſ. Iſa. 54.*

Caro. Babylonia quoque huius mũdi dicitur, quę multos habebat filios: quę infirmatur per eos, qui veniunt ad beatitudinem. Idem dici poteſt de carne habente diuerſa opera carnalia. *Cyril. cont. Iulia. 9. Phil. quod Deus ſit immuta.*

Quęrẽs ſalutem extra ſacrã ſcripturam. Habens multos pedes, quod inter immunda numeratur. Leui. 11. g. deſignat eum, qui aliis ſcripturis præter diuinam legem ſalutem ſibi futuram affirmat. *Glo. int. ſ. Leui. 11.*

Mirabiles ſenſus ſub vili ſermone. Habere theſaurum in vaſis fictilibus, eſt habere mirabiles ſenſus ſub rudi ſermone: vel in homini fragili. 2. Cor. 4. b. *Ori. ſ. Ierem. ho. 2. Amb. ſ. 2. Cor. 4.*

Habentes turbæ ſecum cæcos & claudos, & alios infirmos, quos afferebant ad Ieſum.

Mat.15.c.designant eos, qui proximorum salutem procurant.

Non habere dicitur redargutiones, qui caret defensione peccati. Ps.37.

Habenti datur, cùm habenti fidem datur cognitio mysteriorum: & à non habente aufertur quod habet; cum à Iudæis non habentibus fidem ablata est lex & eius cognitio. Mat.13.b.25.c.Lucæ 19.d. Habenti etiam vnam virtutem prædicatur, vt confirmetur: à non habente autem auferri debet, quod habet, hoc est, vitia. Rursus vtenti cum benignitate eo, quod accepit, adimplebitur & cumulabitur, quod habet. A non habente quoque aufertur quod habet, quum à non habente charitatem, aufertur aliud donum, quod inuenitur habere.

Non habens filius hominis, vbi caput suum reclinet. Luc.9.g. designat non inueniri simplices, in quibus requiescat.

Habet amicum, à quo petat panes, ille, qui habet Deum. Luc.11.a.

Habēs curā vulnerati stabularius, est episcopus habens curam gregis sibi cōmissi. Luc.10.f.

Habens mulier drachmam, est ecclesia habens fideles. Luc.15.b. Vel diuina sapientia habens drachmas decem, id est, angelos, & homines.

Non habent in hoc mundo requiem boni, qui se cognoscunt viatores, & ambulant viam cælestis patriæ. Mich.2.c.

Habent Iudæi apertas aures, & non audiunt, quia habent literam legis, & eius sensum non percipiunt. Isa.42.d. habent etiam oculos, & non vident: & aures, & non audiunt: qui cognoscentes naturaliter recta, nolunt ea facere. Et non habet cor, qui etiam in naturali cognitione deficit. Ier.5.e.Hose.7.c.

Habent primitias spiritus, qui Deo spiritum suum obtulerunt. Roma.8.d. Et habent mādata Dei, qui ea tenent in memoria, sermonibus, auditu, & opere. Ioan.14.c.

Habent thus & munera in manu, qui exhibere se in Dei sacrificio, orationem cum operibus pollicentur. Ier.41.b.

Nō habebat vbera spōsa, cū in solis Apostolis erat ecclesia nondū prædicātibus. Cant.8.c.

Habita odio Sion, est ecclesia, quæ odio habetur apud Iudæos.60.c.

Non habebat requirentem Sion, quum non habebat Deum. Ieremiæ.30.c. Sic non habet consolatorem anima, quæ non habet Deum. Thren.1.c.

Habet in grege masculum, qui habet naturam satis congruam disciplinis, & cæteras dotes ad virtutem accommodas. Mala.2.a.

Habet filiam Dei alieni, qui habet animam peccato subiectam. Mala.2.c. Habet etiam maculam, aut rugam, qui habet peccatum. Ephe.5.f.

Habens populos est fides in multos populos dilatata, quum lex solum sit in vno populo Iudæorum. Cant.8.d.

Non habere plus, aut minus de manna, est accipere denarium diurnum in fœlicitate. Exo.16.d.2.Cor.8.c.

Habentes herbæ & ligna in semetipsis sementem generis sui. Gen.1.d. designare possunt in homine principia benè operandi, & liberum arbitrium.

Habent homines & animalia herbas & fructus ad vescendum. Genes.1.d. vt designetur in homine pars rationalis & animalis, quæ habent in rebus à Deo conditis, vnde pascantur. Ad idem refertur habere escas. Genes.45.b.

Habere diem egressionis de Aegypto in monimentum. Exo.12.c. est recordari remissionis peccatorū à Deo acceptæ, & passionis Christi per quā liberati sumus à seruitute Pharaonis.

Habentes iacula, sunt inuidi, qui habent verba detractoria. Gen.49.c. Designant etiam Iudæos, qui exacuerunt linguas suas aduersus Christum.

Non habere quod reddatur pro furto. Exo.22.a. designat hominem non habere ex se, vnde satisfaciat Deo, quem offendit. Idem est non habere omnia, quæ necessaria sunt ad emundationem. Leui.14.c. Et non habere argentum ad emendam aquam. Is.55.a.d.

Habens sacerdos reliquam partem similæ, quę offerebatur. Leui.5.c. designat reseruari semper aliqua mysteria doctoribus, quæ minores non percipiunt. Sic habet sacerdos pellem victimæ holocausti. Leui.7.a. Et sacerdos, qui obtulit sanguinem & adipem, habet pectus & armum dextrum hostiæ. Leui.7.d.

Habere secum, Aaron, & Hur. Exo.24.d. est habere Christum & Spiritum sanctum.

Habens leprosus vestimenta dissuta. Leuiti.13.f. designat manifestationem errorum.

Non habere sportulam, est carere virtute verbi contemplationis. 1.Regum.9.b.

Habere duas tunicas, est simul veterem & nouum hominem velle habere: & duobus seruire Dominis: & præter Christum in hæresim incidere. Luc.3.c.Mat.10.b.

Habere in potestate animam suam dicitur is, qui immobilem inter errores fallentium sapientis animæ statum seruare didicit. Pro.23.a.

Habens potestatem super aliquem, est diabolus. Eccl'tæ.10.a.

Habent pro nihilo terrā desiderabilem, qui peccando perdunt cælestem patriam. Ps.105.

Habens dæmonium erat Gentilis populus, à quo eiecit Christus dæmonium. Matt.12.b.

Non habebit consortium Nabuchodonosor, aut Lucifer cum aliis in sepultura. Is.14.e. quia qui grauius peccauit, & aliis magister extitit peccandi, grauius puniri debet.

Quæ habebat, vēdit homo, vt emat agrum, in quo est thesaurus, hoc est, relinquit vitia, vel possessiones, quæ dicebatur habere, vt acquirat gratiam, vel vitam æternam. Matth.13.f.

Habens

Ori.s. Mat.cap.15. Basi.s.Ps.37. Hil.s. Mat.can.13 27. Amb.ser.80. Amb.s. Luc.9. Amb.s.Luc.11. Amb.s.Luc.10. Glo.ord.s. Luc.15. Glo.ord.s. Mich.2. Hie.s.Isa.42.& s. Ierem.5. Aug.83.q.67.& s. Ioan.trac.75. Gre.1.mor.35. Glo.ord.s. Cant.8. Glo.ordi.s.Isa.60. Hie.s.Mala.2. Hie.s.Mala.2. Rup.s.Cant.7. Amb.s.2.Cori.8 Beda s.Gen.49. Glo.ord.s. Exo.24 Glo.ord.s. Leui.13 Gre.s.1.Reg.9. Ori.s.Luc.ho.23 Hil.s.Mat.can.10 Beda s.Pro.23 Basi.s.Ps.32. Arno.s.Ps.105. Hil.s.Mat.can.12 Hie.s.Isa.14. Glo.ord.s. Mat.13

Procurantes salutē proximorum. Non defendens peccatum. Credenti datur cognitio mysteriorum. Non inueniri simplices. Habens Deum. Episcopus. Ecclesia. Sapientia diuina. Peregrini fideles. Habentes literā sine spiritu. Offerentes spiritum suum Deo. Oratio cum operibus. Nondū prædicātes Apostoli. Ecclesia. Nō habēs Deū. Natura cōgrua disciplinæ. Peccans. Fides. Obiectum fœlicitatis. Liberū arbitriū. Recordari remissionis peccatorū, & passionis Christi. Inuidi. Iudæi. Non valēs satisfacere pro peccato. Mysteria reseruata sacerdotibus. Habere Christū, & Spiritum sanctum. Manifestatio errorum. Carere virtute verbi. Nouus & vetus homo. Constātia mētis. Diabolus. Contemptus cælestis patriæ. Gentilis populus. Potentes potenter punientur. Relinquere omnia pro gratia & gloria.

Iudæi habentes infidelitatem. Habens Herodes vxorem fratris sui. Mat.14.a. designat Iudæos suscipientes infidelitatem. Habuerunt etiam filiã Dei alieni, hoc est, legem ceremoniarum post mortẽ Christi. Mala.2.c. *Hil. s. Mat. can. 14. Rup. s. Mala. 2.*

Non credens incarnationem. Non habens paralyticus hominem, qui mitteret eum in piscinam; designat non credentem incarnationem Christi. Ioan.5.b. Vel est gentilis populus non habens Christum, nec Apostolos, qui eum instruerent in fide, maximè contradicentibus Iudæis. *Amb. de sacramẽ. 2. Rup. s. Ioan.*

Habẽtes errores. Habentes seniores vnusquisque thuribulum, designant eos, quorum singuli habent suos errores, & sacrilegia in Deum. Eze.8.e. *Hie. s. Eze. 8.*

Negantes diuinitatem Christi. Habent dorsa contra templum, qui negant diuinitatem Christi, & eum vt creaturam colunt. Eze.8.g. *Hie. s. Eze. 8.*

Nolentes sacerdotes cognoscere Christum prophetatum. Habuerunt inquilini domus Iob ipsum, tanquam alienum. Iob.19.b. quum sacerdotes Iudæorum, & Leuitæ Christum incarnatum, quem dudum per legis verba prædixerant, cognoscere ac venerari noluerunt. *Gre. 14. mor. 21.*

Superbia seruiẽs diabolo. Habebant mulieres spiritum in alis. Zacha.5.d. quia superbia & inanis gloria in actionibus suis, voluntati Satanæ deseruiunt. *Gre. 14. mor. 28.*

Habens piscis pinnulas & squamas. Leu.11.b. vide Pinnula, & Squama.

Habentes crura retro longiora. Leui.11.c. vide Crus.

Habere calceamenta, vide Calceamentum.

Contemptus laudis. Habet aquas solus, qui ex prædicatione non ambit laudes humanas. Prouerb.5.d. *Beda s. Pro. 5.*

Habere in vtero, vide Prægnans.

Habitus, Habitudo.

HAbitus, est qualitas & forma corporis, & cuiuscunque rei, quæ & habitudo dici potest. Habitus quoque dicitur indumentum. Et apud philosophos habitus est promptitudo ad aliquid agendum ex frequentatis actibus resultans.

Nouitas vitæ. Confessio peccatorum. Habitus Thamar mutatus. Gen.38.c. designat vetere homine spoliato, assumptam nouitatem vitæ. Et habitus meretricius confessionem indicat peccatorum. *Beda s. Gen. 38.*

Virtutum decor. Habitudo corporis vacarũ pinguium mira. Gen.41.a. decorẽ virtutum in anima designãt. *Lyra s. Gen. 41.*

Habitare, Inhabitare, Colere, Colonus, Colonia, Commorari, Morari, Incola, Indigena, Inquilinus.

HAbitare, est in aliquo loco sedem habere, ac commorari, ipsumque incolere. Differt autem commorari ab habitare, quòd hoc sit perpetuum, commorari verò ad tempus. Est item habitare, connubio iungi. Is.62.b. Habitabit enim iuuenis cum virgine. Conuersari. Gen.34.b. Habitate nobiscum. Dominari. Iosu.17.c. Cæpit Chananæus habitare in terra. Liberè versari. Deut.33.b. Habitabit Israel confidenter. Colonus autem est, qui locum incolit, in quo non est natus, vt erant Coloniæ Romanorum. Inquilinus itidem, qui alienum incolit solum.

Habitare siue in Iudæa, aut in aliqua eius parte, siue in Aegypto, aut in aliqua eius parte variè dicitur. Et habitare in medio siue in extremo, & multæ aliæ differentiæ habitandi in genere considerari possunt. *Ori. s. Ierem. ho. 2.*

Pater in filio. Deus in sanctis Verbum incarne. Habitat Deus in cælo, hoc est, Pater in Filio: vel Deus in Sanctis. Ps.122. Col.1.c. Et habitat Deus in monte, hoc est, in Christo. Ps.67. Et habitaculũ pręparatũ est humanitas Christi, in qua habitat omnis plenitudo diuinitatis. Ps.32. Col.2.b. Et habitat gloria in terra, hoc est, Verbũ Dei in humanitate Christi. Ps.84. Dicitur quoque Deus habitare in altis, secundum excellentiã naturę suę. Ps.112. Et habitator ęternitatis diciturDeus: & habitaculũ eius dicitur sanctum, quia non habitat nisi in Sanctis. Is.57.c.63.d. Et licèt Deus sit vbique, non tamen dicitur habitare nisi in bonis, vt in templo, & per quandam conuersationem dicitur habitare nobiscum. Iere.7.a. Et habitat Dominus in excelso, hoc est, in angelis & in bonis. Is.33.a. Et habitat gloria Domini in monte Sinai, hoc est, in Christo, vel in ecclesia. Exo.24.d. Zac.2.d.8.a. Et habitatDeus in Siõ monte sancto. i. in ecclesia. Ioel 3.d. Et habitat in sancto, Christus videlicet in corpore, vel in ecclesia. Ps.21.75. Et inhabitat gloria in terra nostra, cùm Spiritussanctus est in cordibus, aut corporibus nostris. Ps.84. Et habitabilis terra, aut habitata, est ecclesia, vel anima, in qua est Deus. Exo.16.d. E diuerso, inhabitabilis est, in qua non est Deus. Ierem.6.b. Et habitaculum præparatum Dei, sunt Apostoli & sancti. Psal.32. Et habitans Deus in Hierusalem, est Christus in ecclesia, vel militante, vel triumphante: vel etiam in interiori homine. Sic etiam habitatDeus in cælis. Ps.2.9.88.131.134. Is.8.d. Ephes.3.c. Et habitat Deus in medio populi sui. Exo.25.b.29.g. Zach.1.d. *Hila. s. Ps. 122. Arn. s. Ps. 32. 34. 67. Am. s. Ps. 118. ser. 6. Hie. & Cypr. s. Ps. 21. 89. Aug. s. Ps. 75. & epi. 57.* *Christus in Ecclesia.* *Aug. s. Ps. 32. Arno. s. Ps. 9. Gre. 29. mor. 9. Hil. s. Ps. 2. 67.*

Christus in humilibus. Habitans Abraham in conualle Mamre, est Christus habitans in humilibus. Gene.13.c.26.d. Et habitans Isaac in terra Australi, est Christus habitans in feruentibus charitate. Gene.24.g. Et habitans Ioseph in domo domini sui, est Christus in ecclesia. Gen.39.a. Vel in synagoga Dei patris. Et inhabitat Dominus Deus, hoc est, Christus mediator in ecclesia. Ps.67. Et habitat lux in via, hoc est, Christus in mentibus fidelium. Iob.38.b. Thren.4.c. Eze.43.b. Habitat iuuenis cum virgine: hoc est, Christus cum ecclesia. Is.62.b. Et commoratur sponsus inter vbera sponsæ, cùm Christus manet in corde: vel in dilectione Dei, & proximi. Cant.1.d. Et habitat iudicium in solitudine, hoc est, Christus in gentibus. Is.32.d. Et habitans Iephte in terra Tob, est Christus habitans in cælo post resurrectionem, vel in ecclesia. Iudi.11.a. Cõmoratur sponsus cum sponsa in villis, cùm eius fides recipitur à gentibus. Cant.7.d. *Beda s. Gen. 39.* *Christus in ecclesia, vel synagoga.* *Hie. s. Isa. 32. 62. Ori. s. Cant. ho. 2. Gre. s. Cant. 1. 7. Aug. q. in iudi. 49.*

Amb. de ben. pat. 6. Beda. ſ. Gen. 49. Ricar. de S. Vict. de 12. patri. 39.

Chriſtus in vtroque teſtamento. Iuſtus in medio.

Habitans Iſachar inter terminos, deſignat Chriſtum, qui eſt in vtroque teſtamento prædicatus. Gen. 49. c. Vel deſignat virum bonum, qui non declinat ad dexteram, vel ad ſiniſtrã. Vel qui adhuc eſt in hac vita, ſed habet conuerſationem cæleſtem ita, vt nec hanc, nec illam plenè habeat.

Gre. ſ. 1. Reg. 14. Hie. ſ. Ierem. 31.

Quieſcens in vmbra Chriſti. Cæleſtis patria.

Moratur ſub malo granato, qui requieſcit ſub vmbra Chriſti. 1. Regum. 14. a. Et habitant in monte ſancto, qui habitant in Chriſto. Ier. 31. e.

Hila. ſ. Pſ. 60. Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 4. Arn. ſ. Pſ. 112. Hie. ſ. Iſa. 33. 65. Aug. ſ. Pſ. 86.

Habitaculum ſanctum Dei, eſt terra viuentium: quod etiam dicitur habitaculum firmiſſimum. Exo. 15. a. Et habitaculum præparatum. Pſal. 32. 106. Habitare autem in tabernaculo Dei in ſecula, eſt habitare in gloria cæleſti. Et habitare in vultu Dei. Pſ. 14. 26. 36. 22. 60. 64. 112. 139. Et habitabunt Sancti domos, quas ædificarunt: quia per merita recipientur in cælo, & non alius habitabit, quia non auferetur ab eis præmium. Iſa. 65. d. Et habitant in excelſis, qui ſunt in gloria cæleſti. Iſa. 33. c. Et habitatio opulenta eſt Hieruſalem cæleſtis, vbi eſt plenitudo omnium bonorum. Iſa. 33. d. Ipſa eſt habitatio lætantium omnium. Pſ. 86. Et habitator quietis eſt, qui eſt in fœlicitate. Iſa. 38. b. Habitationes filiorum Iſrael, in quibus celebratur ſabbatum, ſunt in patria cæleſti. Nemo enim ab illis habitationibus migrat, quas ſemel ſortitus fuerit. Leui. 23. a.

Iſyc. ſ. Leui. 23. Baſi. ſ. Pſ. 28. ho. 1. Aug. ſ. Pſ. 28.

Baptiſmus.

Inhabitare facit Dominus diluuium. Pſ. 28. quum purificat animam per baptiſmum, vt ſit habitaculũ Deo congruens. Vel cũ conſeruat Sanctos inter huius mũdi fluctus velut in arca.

Aug. ſ. Pſal. 84.

Chriſtus in Iudæa.

Inhabitat gloria in terra Iudæa. Pſalm. 84. quia ibi cultus vnius Dei erat: & ibi natus & conuerſatus eſt Chriſtus, & operatus redemptionem noſtram.

Gre. 19. mo. 27. & ſ. Eze. ho. 14.

Gratia in operibus.

Moratur ros in meſſione iuſti. Iob. 29. c. cum gratia Dei eſt in operibus eius. Et habitat in hortis eccleſia, vel anima, quæ viriditate ſpei, & bonorum operum eſt repleta. Cant. 8. b.

Ber. ſ. Cant. ſer. 43. Rup. ſ. Cant. 1.

Chriſtus inter proſpera, & aduerſa.

Commoratur ſponſus inter vbera ſponſæ. Cantic. 1. d. quando inter congratulationem & compaſſionem, quæ ſunt in proſperis & aduerſis, ſponſus eſt medius: ne proſpera extollant, nec triſtia deiiciant. Commorabatur etiam inter vbera Virginis Mariæ, cùm eius dolores ſemper gerebat in pectore.

Glo. ord. ſ. Eze. 2.

Chriſtus inter Scribas, & phariſæos.

Habitans Ezechiel cum ſcorpionibus, deſignabat Chriſtum inter Scribas, & phariſæos. Ezech. 2. c.

Hie. epiſ. Mult. in vtranque. Ori. ſ. Ioſu. ho. 7. Chry. ſ. Gen. ho. 29. Aug. 16. ciu. Dei 2. Rup. 4. ſ. Gen. 39. Beda. ſ. Pro. 2. Baſi. ſ. Pſalm. 48. Hier. ſ. Iſa. 10. Amb. de ben. pat. 5. Hil. ſ. Pſalm. 138. Ori. ſ. Leui. ho. 16. & ſ. Cant. ho. 2. & ſ. Iſa. ho. 8. Ori. ſ. Ier. ho. 6. & ſ. Eze. ho. 12. Hil. ſ. Mat. can. 13. Amb. ſ. Luc. 13. Arno. ſ. Pſ. 67. Hie. ſ. Ier. 7. & ſ. Iſa. 22. Gre. 19. mor. 1. Euch. q. in Pſ. Hie. ſ. Iſ. 23. 33. 48. 62.

Gentiles in eccleſia.

Habitans Iaphet in tabernaculis Sem, deſignat gentiles habitantes in eccleſia, quæ prius erat in Iudæis. Gen. 9. d. Et habitans Moſes cum Ietro, deſignat conſortium Iudæorum & Gentilium in fide eccleſiæ. Exo. 2. d. Habitantes in domo vna meretrices, ſunt gentiles & Iudæi in Eccleſia. 3. Regum 3. c. Et habitans Rahab in medio Iſrael vſque in hodiernum diem, deſignat gentiles inſitos in oleam fidei eccleſiæ. Ioſ. 6. d. Et habitat populus Dei in terra, quam dedit Deus Iacob, hoc eſt, in eccleſia. Ezech. 28. g. 36. c. Prouerbiorum 2. d. In hac terra Domini non habitant hæretici. Hoſe. 9. a. Habitantes orbem ſunt exiſtentes in eccleſia. Pſalm. 48. Et habitator Sion eſt, qui habitat in eccleſia. Iſa. 10. f. 65. b. Et habitantes in littore maris ſunt habitantes in eccleſia: qui ſunt in tuto, vbi alios ſuſcipere valeant à fluctibus maris. Gene. 49. b. Et habitant in extremis maris, qui ſunt in ſupremis mundi. Pſalm. 138. Et habitationes, vbi æduntur azima, ſunt eccleſiæ. Exod. 12. f. Et habitatio lætantium eſt in Sion, hoc eſt, in eccleſia. Pſalm. 86. 112. Iſ. 12. b. Habitacula etiam filiorum Iſrael, ſunt eccleſiæ, vel mentes & corpora. Exod. 35. a. Leui. 3. d. 16. c. Habitat autem abſque pauore ſuper terram, qui eſt in eccleſia cum animi tranquillitate. Leuiti. 26. a. Habitacula etiam miniſtrantium Salomoni, ſunt ordines epiſcoporum, & præſbyterorum in eccleſia. 3. Regum 10. a. Inhabitatæ quoque ciuitates, ſunt eccleſiæ cum multitudine fidelium. Iſa. 10. g. Ezech. 36. c. Habitator etiam vmbilici terræ, dicitur habitator eccleſiæ. Ezech. 38. d. Habacuc. 2. b. Habitatores quoque Hieruſalem dicuntur exiſtentes in eccleſia. Pſalm. 36. 123. Iſa. 22. f. 30. d. 49. e. Ieremię. 4. a. 11. a. Soph. 1. a. Et habitantes volucres cæli ſub cedro magna, ſunt contemplatiui in eccleſia. Eze. 17. g. Et habitantes volucres cæli in ramis ſinapis, ſunt exiſtentes in Chriſto, & in Apoſtolorum protectione manentes. Matth. 13. d. Luc. 13. d. Inhabitantes vnanimes in domo, ſunt concordes in eccleſia. Pſalm. 67. 132. Et habitantia animalia in hęreditate Dei, ſunt animales homines, vel gentiles in eccleſia. Pſ. 67. Habitant etiam in terra, quam dedit Deus patribus qui habitant in eccleſia. Ier. 7. a. 17. d. Et habitant confidẽter qui ſunt in eccleſia, ſub Dei protectione. Ier. 23. b. 32. g. Eze. 12. c. 36. d. 37. f. 38. c. Habitata etiã terra dicitur eccleſia: & habitatores terrę, ſunt fideles in eccleſia: & corã Domino habitare dicũtur, & in excelſis. Iſ. 23. d. 33. c. 62. b. Ier. 4. b. Et habitat Cedar in domibus, cũ gentes vagæ habitant in eccleſiis: qui & habitatores petræ dicuntur. Iſ. 42. b. Et habitat ſemen Sion ciuitates deſertas, quũ verbũ Dei, & Apoſtoli ſuſcipiuntur in gẽtibus. Iſ. 54. b. Et morari Moſen in terra Madian, eſt prædicare gentibus. Exo. 2. c. Idem deſignant morantes fratres Ioſeph in paſcendis gregibus. Gen. 37. e. Indigena terræ, eſt nutritus in eccleſia. Exo. 12. c. Leu. 16. f. 17. d. 18. d. 29. g. Ioſ. 8. g. Habitaculum prophanum in eccleſia eſt, ad quod admittuntur laici. Ezec. 48. b. Zac. 1. c. 8. a. 12. b. 13. a.

Rup. ſ. Agge. 2.

Fiducia in lege.

Habitant Iudæi in domibus laqueatis. Agge. 1. b. quia confidũt in litera legis ſine Chriſto.

Hie. ſ. Zach. 2.

Confidens eccleſia in Deo.

Habitatur Hieruſalem abſque muro. Zac. 2. a. cùm in eccleſia nõ eſt fiducia in auxilio temporali, ſed in diuino. Et habitat Hieruſalem in loco ſuo. Zach. 14. c. cùm dicit: In loco paſcuæ, ibi me collocauit.

Ori. ſ. Gen. ho. 11. Baſi. ſ. Pſ. 48. Hier. ſ. Iob. 39. Gre. ſ. Cant. 8.

Scrutatio ſcripturarum.

Habitans Iſaac iuxta puteum videntis, eſt perſeuerãs in ſcrutatione ſcripturarum. Gen. 25. b. Et habitans Abraham vbi placuerit, deſignat permiſſionem prædicationis Chriſti inter

gentes.Gene.20.d.Et habitans Iacob in tabernaculis.Gen.25.d.designat vacantem spiritualibus & diuinis, aut in simplicitate viuentem. Habitat quoque rhinoceros ad præsepe Iob, quum gentiles conuersi tractant sacras scripturas.Iob.39.b.Et habitat in hortis ecclesia,cum versatur in sacris scripturis.Cant.8.d.

Sermo legis & euangelicus in scriptura veteri Habitantes simul fratres sunt sermo legis & euangelicus, in eadem scripturæ veteris testamenti domo manentes.Deut.25.b.Et habitans in tabernaculo, est sermo & ratio legis in lectione ipsius legis.Is.22.d. *Gri.s.Matt.ho.22 Hier.s.Isa.22.*

Viuens in carne. Habitat nunc in tabernaculo Domini,qui vtitur corpore tanquam peregrinus.Psa.14.Et habitantes in terra sunt viuentes in carne. Psalm.32.Et habitant terminos terræ, qui adhuc pugnant cum carne.Psalm.64.Habitant quoque domos luteas, qui in terrenis corporibus subsistunt,habentes thesaurum in vasis fictilibus.Iob.4.d. Habitaculum iustitię dicitur corpus,aut anima iusti.Iob.8.a.Inhabitare terram,est in corpore benè operari,vel in corde consistere,nec longius euagari, nec vltro citroque discurrere, sed intra animæ nostræ terminos contineri,eamque diligentius considerare:atque eius agricolam fieri,vt Noe.Idem est inhabitare orbem.Ps.32.36. *Basi.s.Ps.14.32. Hila.s.Ps.64. Gre.5.mor.27. Arn.s.Ps.36. Gri.s.Ps.36.ho.1*

Instare perfectioni. Habitare Bethel,est perfectioni instare.Ge.35.a.Idem est habitare in terra Gessen,& in optimo terræ loco.Ge.45.c. 47. d. Et habitatores Cariathiarim.1.Reg.6.d.sunt perfecti viri ab amore mundi alta conuersatione separati:qui dicunt,Nostra conuersatio in cælis est.Philip.3.d.Eosdem designant habitantes in terra Austri,qui videlicet cum virtutum perfectione habent scientiam scripturarum.Isa.21.d. *Gre.s.1.Reg.6. Hie.s.Isa.21. Hie.s.Mich.1.*

Ecclesia habens Trinitatem. Habitat ecclesia in Sennan, hoc est,in abundantia, quia habet Patrem & filium & Spiritum sanctum, cum quibus omnes spirituales gratias, copiamque virtutum possidet. Mich.1.c. *Hie.s.Nahũ 3.& s.Matt.13.*

Habens ecclesia prophetas & doctores. Habitat in fluminibus ecclesia, quæ habitat super omnes prophetas, & habet doctores in circuitu suo, quorum de ventre manant flumina aquæ viuæ. Nahum 3.b.Et habitant volucres in ramis sinapis, quum animæ & virtutes angelicæ quiescunt in dogmatibus sacræ scripturæ.Matt.13.e.

Conuersatio sapientum cum ignorantibus. Habitans Iacob in Ægypto,designat sapientes conuersantes cum ignorantibus,vt eos instruant.Gen.47.f.Et habitans idem in Haran paucos dies, designat non multum immorandum esse sensibus,ne corporeis coloretur voluptatibus,& seculi capiatur illecebris.Est autẽ habitandum, vt discat studiosus disciplinæ virtutes sensuum, & velut situs quosdam carnis, atque regiones:vt se cognoscat,& nouerit vehementiam carnis, quid & qua causa creatum sit quemadmodũ vnusquisque sensus operetur.Ge.27.g.Et habitat pauper cum diuite, hoc est,ignari cum doctis in eadem fide.Exo.22.d.Et commorari in villis,est instruere simplices. Cant.7.d. Habitans autem Iacob in terra Gessen, quę erat in Ægypo. Gene.46. d.designat quòd licèt boni sint in hoc mundo,tamen non desinunt esse propinqui Deo. *Amb.de fuga sec.4 & de Isaac.8.*

Non habitari Aegyptum quadraginta annis,est pœnitentiam agere de peccatis in hoc mũdo commissis,& non amplius in rebus huius seculi delectari. Eze. 29. c. Habitant etiam in Marach, vel in amaritudinibus, qui agunt pœnitentiam.Mich.1.c. *Hie.s.Eze.29.& s. Mich.1.*

Pœnitentia. Separatio virtutũ ab affectib. Habitare nõ valentes communiter Abraham,& Lot,designant in eadem anima non posse manere simul virtutes & passiones,seu affectus.Ge.13.b.Et habitans solus Iacob,designat segregationem fidelium ab infidelibus.Nume.23.b.Habitans autem Iebusæus in Hierusalẽ, designat malos bonis permixtos in ecclesia, & malas cogitationes in mente. Idem designat habitans Chananæus in Ephraim.Iosue 15. g.16.d. Et habitans lupus cum agno, est Paulus cum Petro,aut Anania.Et morãtur simul vitulus, leo, & ouis, hoc est, magni & parui, in ecclesia.Isa. 11. d. *Amb.2.de Abra.6. Ori.s.Num.ho.15. s.Iosu.ho.21.*

Habentes fidem patrum. Habitant in terra, quam dedit Deus patribus, qui habent fidem Sanctorum patrum. Ezech.36.f. *Hie.s.Isa.11.*

Occupãtes fideles sedes dæmonũ. Habitant in tabernaculis gentium filij Israel, quum fideles occupant sedes apostatarum dæmonum.Ps.77. *Hie.s.Eze.36.*

Abstinentes. Habitatores Iabes,dici possunt,qui longum abstinentiæ vsum habent.1.Re.11.a. *Aug.s.Ps.77. Gre.s.1.Reg.11.*

Resipiscentia hæreticorum. Habitant apud Moab profugi Dei, quum qui decepti ab hæreticis in interitum ibant,sub eisdem ad fidem reductis tuti efficiuntur. Isa.16.a.

Esse cum Deo. Habitare cum igne deuorante,est esse cum Deo, qui dicitur ignis consumens; vel est annunciare ignem inferni.Isa.33.c. *Hie.s.Isa.16.*

Veniens ad fidẽ. Colonus est:qui venit ad fidem ex infidelitate.Exo.12,g. Et coloniæ Iudæorum designãt cultum religionis. *Hie.s.Isa. 33.*

Prædicator perfectus. Morans Saul in extrema parte Gabaa, designat prædicatores in perfectis & sublimibus operibus existentes,quibus se aliis in exemplum conspicuos exhibent.1.Reg.14.a. *Glo. int.s.Exo.12*

Simplex fruens mysteriis. Morans stellio in domibus Regum,est simplex fruens mysteriis diuinis Prouerbior.30.d. Moratur etiam Rhinoceros ad præsepe Iob,vel ecclesiæ.Iob.39. b.cùm potentes seculi pascuntur doctrina sacræ scripturæ. *Gre.s.1. Reg.14.*

Considerans nouissima. Habitat in extremis maris,qui considerat nouissima huius seculi.Psa.138. *Gre.6.mor.4. & 31.mor.2.*

Collectio mẽtis. Habitare Iacob domi, aut in tabernaculo.Ge.25.d.est se intra mentis secreta restringere, & nequaquam exterius per desideria dissipare, ne dum ad multa foris inhiant, à semetipsis alienati cogitationibus recedant. *Au.s.Ps.103.138 Gre.5.mor.7.*

Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 43. Beda s. Gen. 49. Ricar. de S. Vict. de securi. confess. 17. — *Ecclesia in securitate. Subiecti sub maioribus.*

Habitat Zabulon in littore maris, hoc est, ecclesia in securitate: vel zelator animarum in loco, vbi protegat, & liberet periclitantes. Quibus ostendit fidei portum. Gene. 49. c.

Habitantes bestiæ sub ramis arboris proceræ. Daniel. 4. b. designant subiectos pasci debere sub protectione maiorum. Vnde contra ordinem esset naturæ, si volucres pascerentur sub ramis, bestiæ verò in ramis, inde videlicet casuræ.

Basi. s. Ps. 29. — *Dolor passionis & gaudium resurrectionis.*

Demoratur fletus ad vesperam, & ad matutinum lætitia: cùm ii, qui de Christi passione dolebant, in eius resurrectione lætantur. Ps. 29. 125. Matt. 5. a.

Ori. s. Ps. 38. ho. 2. Arn. s. Ps. 119. Phil. de conf. lingu. — *Peregrini in mundo.*

Incola dicitur quilibet in hoc mundo. Et anima dicitur multum incola, quæ diu peregrinatur in hoc mundo: non autem corpus, quod in proprio videtur habitare loco. Et incolatus, est ipsa habitatio peregrinationis in terra. Ps. 38. 118. Ezec. 20. f. Philip. 3. d. Et inquilini in terra sunt, qui conuersatione habentes cælestem, solùm ad terrena descendunt, quantum eis ad cælestia adiumento esse possunt.

Sacerdotes.

Inquilini domus Iob, designant sacerdotes domus Dei, quorum origo in Dei seruitio deputata, iam per officium in conditione tenebatur. Iob. 19. b.

Gre. 14. mor. 21. Hie. s. Ier. 29. & s. Amos 5. Hie. s. Eze. 25. — *Habitãtes in virtutibus.*

Habitant domos, quas ædificarunt, qui habitant in virtutibus. Iere. 29. b. Non autem habitant hæretici domos, quas ædificauerunt: quia eorum ædificia destruuntur à fidelibus. Amos 5. c. Soph. 1. c.

Conuersi ex hæreticis.

Habitaculum camœlorum fit Rabath, cùm in loco hæreticorum cõuersorum habitãt, qui deposuerunt sarcinam peccatorum. Ezec. 25. b.

Hie. s. Isa. 20. 23. & s. Ezec. 26. Hie. s. Isa. 62. et s. Agge. 1. — *Habitatores terræ.*

Habitator insulæ, dicitur habitator terræ. Is. 20. b. 23. a. 42. b. Habitamus autem insula, quandiu tentationũ fluctibus tundimur. Exod. 33. d. Idem erit habitare in mari. Et habitatores maris sunt, qui resistunt fluctibus tentationum: vel cognitiones fortissimæ diabolo resistentes. Eze. 26. d. 27. a. g. 39. b.

Vacans voluptatibus.

Colonus Aegypti fit populus Dei, cum vacat voluptatibus, & operibus tenebrarum ac rebus mundanis. Is. 62. b. Idem est colonus terræ Palæstinorum. Gen. 21. d. Et habitantes Tyrũ, sunt habitantes in hoc mundo. Ps. 82. Habitant etiam in domibus laqueatis, qui mundanos honores sequuntur. Agge. 1. a. Habitantes quoque Cedar, sunt colentes hunc mundũ tenebrosum, & rebus terrenis insistentes. Ps. 119.

Aug. s. Ps. 119. Hie. Dardano. et s. Isa. 9. 13. Ori. s. Exo. ho. 6. et s. Iosu. ho. 3. & s. Ierem. ho. 2. Phil. de cõf. ling. Gre. 17. mor. 11. Hie. s. Ioel. 1. & s. Abdi. et s. Eze. 33. Arn. 8. hi. s. Ps. 67. Hie. s. Ps. 67. & s. Is. 26. 63. & Ie. 1. 10 — *Peccatores. Dediti terrenis. Hæretici. Dæmones.*

Habitatores terræ, sunt peccatores terrenis dediti, & hæretici. Is. 5. c. 24. a. 26. b. Ezec. 7. b. Ioel. 1. a. c. 2. a. Apocal. 8. d. Et habitatores terræ Chanaan, & Philisthim sunt peccatores, & etiam dæmones. Gene. 50. b. Exo. 15. b. 23. d. 34. b. Hoseæ. 4. a. Et habitantes struthiones in domibus Babylonis, sunt dæmones in cordibus prauorũ. Isa. 13. d. Habitant quoque in terra Senaar, qui sunt in erroribus hæreticorum, aut in multitudine vitiorum, quæ sunt malis grata. Ge. 11. a. Et habitãt in regione vmbræ mortis, qui sunt in peccato in hac vita. Isaiæ 9. a. Et habitatores Hai, sunt dæmones & vitia in cordibus prauorum. Ios. 8. f. Et habitantes cũ gigãtibus sub aquis, sunt, qui dæmonibus, aut superbis eorum vitiis, aut temporali gloria delectati sociantur. Iob. 26. b. Habitans Tyrus in corde maris, est existens in profundo vitiorum. Ezechiel. 27. a. Habitantes autem Samariam, sunt hæretici. Isaiæ 9. b. Hose. 10. b. Habitat Iudas inter gentes, hoc est, anima inter vitia. Threnor. 1. a. Habitator campi idoli, aut etiam Azoti, est hereticus. Amos 1. c. 8. c. 9. d. Dicitur etiam habitare hæreticus in scissuris petræ, quod etiam de carne dici potest. Abdi. a. Habitant autem in ruinosis hæretici, quorũ ecclesia semper est in ruina. Ezech. 33. e. Habitantes in sepulchris, aut in speluncis, sunt magicis artibus dediti, aut habentes animas mortuas per peccatum in corporibus. Vel hæretici, & eorum sectatores. Psalm. 67. Isa. 65. a. Habitaculum draconum & leonum, est Hierusalem, quũ anima recipit dæmones, aut aliqua ecclesia hæreses. Ieremiæ 10. d. Nahum 2. d. Habitantes in excelso, sunt superbi, & habitatores orbis, sunt mali habentes in hoc mundo suam consolationem, qui & habitatores terræ, & habitatores ciuitatum dicuntur. Isa. 26. a. d. 37. e. Ieremiæ 1. c. 8. f. Et habitatio regis Assyriorum, est habitatio diaboli. Isa. 38. b. Habitat in domo, cùm hæresis manet in corde. Isa. 44. d. Habitant sub ramis cedri, qui seruiunt diabolo, & habitant in ruina cedri, qui cum eo sunt in inferno. Ezechiel 31. b. 32. a. Habitant in Lachis, hoc est, in itinere pessimo, qui sequuntur errores hereticorum. Mic. 1. d. Et habitant in regione, seu in campo, qui peccando tuta loca ecclesiæ dimittunt, & dæmonũ iniuriis patent. Mich. 4. c. Et habitant soli in saltu, qui se de ecclesia separantes, conuiuiis se dedunt, amicitiisque gẽtilium & hæreticorum. Item qui odio generis humani, vitam appetunt solitariam. Mich. 7. c. Habitatio Saphir, seu pulchra erat habitatio Samariæ, & hæreticorum. Mich. 1. c. Habitare apud filiam Babylonis, est seruire vitiis & concupiscentiis. Zac. 2. b.

Hie. s. Mich. 3. 4. 7. Rup. s. Zac. 2. Ori. s. Eze. ho. 9

Peccata operis. Peccata hæreticorum.

Habitare dicitur à dextris Hierusalem Sodoma, & à sinistris Samaria. Eze. 16. f. quia nobiliora apud eam reputãtur peccata opere perpetrata. Vel à sinistris est Samaria, quasi grauiora peccata sint hæreticorum: à dextris verò Sodoma, quasi minora peccata sint gentilium.

Gre. 34. mor. 1 — *Potestas secularis. Antichristi.*

Moratur fortitudo in collo Leuiathan, cum superbiæ Antichristi, & prædicatorum eius additur potestas secularis. Iob. 21. b.

Gre. 4. mo. 24. & 5. mor. 27. — *Leuia iustorum peccata.*

Habitat Chananæus in medio Ephraim, cùm in iustis bonorum operum fructum habentibus inueniuntur aliqua leuia vitia, in quibus exerceantur. Iob. 16. d. Et habitant domos luteas, qui de illecebrosa hac vita carnis exultant. Iob. 4. d.

Aug. s. Ps. 55. — *Falsi fratres.*

Inhabitant & abscondunt, qui sunt falsi fratres in ecclesia. Ps. 55.

Diuiso Israel. Habitans Edom in scissuris petræ, est Israel, qui fecit diuisionem in semine Abrahæ, & separauit se à domo Dauid, & postmodum à Christo. Abdi. b. *Rup.s. Abdi.*

Iudæi in lege. Habitans Ismael in deserto Pharan. Ge. 21. c. designat Iudæos habitantes in pulchritudine legis, quorum habitatio erat Hierusalem. Ps. 68. Dicebantur autem indigenæ Iudæi. Exo. 12. g. quia sub lege nati. Fuerunt etiam Iudæi habitantes iuxta fluuium Chobar. Ezec. 3. d. Habitatrix vallis solidæ, dicitur habitator Hierusalem. Ier. 21. d. *Hil.s.Ps.68. Beda s.Eze. 2. Hie.s.Iere.21.*

Iudæi dispersi. Habitans Cain profugus in terra. Ge. 4. c. designat Iudæos dispersos propter Christi necē. Vel habitat Cain in terra Naid, hoc est, in fluctibus: quia egressus à facie Dei descendit ad mortalia, & corruptilia. Et contra Eden, hoc est, delicias, quæ sunt fidei cognitio, pax, &c. Sic facti sunt Iudæi instabiles. Et habitans Ismael è regione fratrum suorum, designat Iudæos impugnantes Christianos. Ge. 16. d. Habitant autem in siccitate Iudæi, & etiam hæretici, qui longè sunt à gratia Spiritussancti. Iere. 17. a. Non habitās iuxta Deum malignus, est populus Iudæorum à Deo abiectus. Ps. 5. Habitatores Samariæ erant Iudæi tempore Christi, alieni à Dauid, hoc est, à Christo, & à ciuitate eius Hierusalē, & à templo eius in quo habitat plenitudo diuinitatis. Hose. 10. a. *Hila.s.Ps.68. Cle.Ale.2.strom. Beda s.Gen.4. Arn.s.Ps.5. Rup.s.Hose.10.*

Synagoga Iudæorū & hæreticorum sine Spiritusancto. Inhabitabilis terra, est synagoga Iudæorum, & etiam hæreticorum sine Spiritusancto. Et non est, qui habitet in Iudæa, quia dimiserunt, quem habebant habitatorem. Et habitator, qui non est in Hierusalem, est sermo Dei, qui non est in synagogis Iudæorum, & in ecclesiis hæreticorum. Ieremię 2. c. 4. g 9. d. 17. a. Habitant autem in Hierusalem destructa onocrotalus, & Hericius, &c. hoc est, varij errores, & idololatriæ. Is. 34. c. Habitationes etiam Iudæorū, sunt conciliabula hæreticorum. Eze. 6. a. Amos 5. c. Habitaculum leonum Niniue, est hic mūdus, & peculiariter Hierusalem. Nahum 2. d. *Hie.s.Ier.4.17.et s.Is.24.et s.Eze.6 Rup.s.Nahum 2.*

Impurus in aula Dei. Inquilinus sacerdotis, qui non debebat vesci ex sanctificatis. Leui. 22. b. est qui non purè in Dei aulam ingreditur, neque reuerentiam dignam ei præbet: sicut inquilinus suam solū agit vtilitatem, nec curat, si iura domus diripiantur. *Isyc.s.Leui.22.*

Periens status mundi. Non habitari amplius Babylonem, est perire statum huius mundi. Isa. 13. d. Sic non habitatur impius, quia virtutibus vacuus est. Iob. 15. b. *Hie.s.Ier.13. Gre.12.mo.23.*

Babylon. Habitans confidenter erat Babylon, cùm imperaret, nec quicquam metueret. Isa. 47. b. *Glo.int.s.Isa.47.*

Hæreticus extra ecclesiam. Habitans leprosus extra castra, est hæreticus extra ecclesiam, à qua est eiiciendus, ne sua pessima conuersatione alios inficiat. Leui. 13. f. Habitat etiam in ciuitatibus desolatis hypocrita, cùm peruersorum clamoribus de prauis operibus laudatur, sibique complacet. Et habitat in domibus desertis, quę sunt cogitationes praug, quia per omne quod agit, iniquorum hominum placere cogitationibus appetit: quod & de hæresiarcha dicitur. Et habitat in desertis torrentium, qui sequuntur hæresiarchas. Et qui vitæ temporalis commoda quærunt, lucra cælestia deserentes. Iob. 15. d. 30. a. Eze. 34. f. *Isyc.s.Leui.13. Gre.12.mor.23.& 20.mor.10.14.*

Consentire Antichristo. Dæmones in mente iniqui. Habitare in tabernaculo eius, qui non est, est consentire perfidiæ Antichristi: vel habitare dæmones, qui sunt socij Satanæ in mente iniqui. Iob. 18. c. *Gre.s.1.Reg.2. & 14.mor.9.*

Conuerti in puluerem. Habitare dicuntur in puluere mortui, quia eorum corpora in puluerem redacta sunt. Isa. 26. d. *Hie.s.Isa.26.*

Diabolus in Iudæis, &c. Habitat leo & catulus leonis in abditis, vel in antro suo, hoc est, diabolus in obscuris cordibus Iudæorum, hęreticorum, infidelium, & malorum. Ps. 16. 103. Iob. 37. b. *Hie.s.Ps.16. Gre.27.mor.19.*

Pauor inferni. Inhabitat in inferno sempiternus horror, quia eius ignibus traditi, & in suppliciis dolorē sentiunt, & in doloris angustia pulsantes se semper pauore feriuntur. Vt & quod timent, tolerent, & rursum quod tolerant, sine cessatione pertimescant. Iob. 10. d. *Gre.9.mor.48.*

Iudæi. Habitantes funiculum maris erant Iudæi, qui vicini erant baptismo, quem tamen noluerunt suscipere. Sopho. 2. a. *Rup.s.Sop.2.*

Hadrach.

Iudæi. Hadrach, id est, acutum, & molle: nomen ciuitatis, aut prouinciæ. Zach. 9. a. vbi typus esse potest Iudæorum, in quos Deus exercuit austeritatem in eos, qui credere noluerunt: Clemētiam in illos, qui cum Apostolis sunt reuersi: vel in illis erant mollia verba, sed in corde habebant sagittas acutas. *Hie.s.Zach.9. Rup.s.Zac.9.*

Hæsitare, vide Dubitare.

Hæres, Hæreditas, Hæreditare.

HAeres est, qui defuncto succedit in ius vniuersum, quod habebat: quod eius hęreditas dicitur. Hæreditare autem, hæreditatem acquirere, vel tradere.

Christus. Hæres dictus est Christus ab agricolis, hoc est, à Iudæis. Matth. 21. d. Et tamen ab eis occisus est, sicut & Herodes sciens illum hæredem, voluit ipsum occidere. Nolebant autem Iudæi ipsum esse hæredem: sicut fratres Iephte nolebant ipsum hæreditatis esse participem. Iudic. 11. a. *Ori.s.Matt. ho.19 Au.q.in Iudic.49.*

Sacra scriptura. Hæreditas Dei, dici potest sacra scriptura. Ier. 2. b. 16. d. 17. a. Et ipsa lex, cui segregauit Deus pluuiam voluntariam. Ps. 67. Et hæc hæreditas testimoniorum Dei, est bonis exultatio, quā & si omnes habeant, nunquam minuitur. Ps. 118. Hæreditare autem terram, est sacrę scripturæ doctrinam adipisci. Is. 57. c. Hæreditas Iudęorum versa est ad alienos, cùm mysteria legis trāsierunt ad gentes. Thre. 5. a. *Hie.s.Iere.2.& s.Isa.57. Aug.s.Ps.67. Amb.s.Ps.118. ser.14.*

Phil. de plāt. Noe. Aug. s. Ps. 81. — *Mundus.*

Hæreditas Dei, dici potest mundus, qui est opus Dei: & bonum ipsum, quod est ab ipso Deo summè bono. Exo. 15. c. Hæreditat autem Deus in omnibus gentibus, cùm ex omnibus saluat. Psalm. 81.

Arn. s. Ps. 95. Hie. s. Isa. 58. & s. Ps. 15. Ori. s. Iosue. ho. 18. & s. Ps. 36. ho. 23. & s. Ierem. ho. 8. Amb. s. Rom. 8. Aug. s. Ps. 5. Gre. 35. mor. 14. Amb. epis. 16. — *Vita æterna.*

Hæreditas Abrahæ, quæ non vernaculo, sed libero datur, est vita æterna. Gen. 15. a. 21. b. 25. a. Exod. 15. c. Ps. 5. 60. 93. 126. Eadem est hæreditas Iacob. Is. 58. d. Et hæc hæreditas est trans Iordanem, hoc est, transacta hac vita. Hæreditas verò Iudæorum est citra Iordanem, hoc est, in rebus temporalibus huius vitæ. Vita etiam æterna dicitur hæreditas immaculatorum. Et est hæreditas viuentis, & non mortui: & donum Dei. Rom. 8. d. Et hæreditas, quam dicitur Christus reliquisse, est cæleste regnum, quod reliquisse dicitur, quia assumpsit miseriam humanam. Ierem. 12. b. Restituet autem Deus pater hæreditatem Christo, quando electos suos corpus sanctæ ecclesiæ ad illam integritatem attraxerit, vt post resurrectionem acceptis corporibus suis, incorrupti & immortales viuant: quia illam immortalitatem in Adam perdiderunt. Ps. 15. Hanc hæreditatem dat Iob, hoc est, Christus filiabus inter fratres suos. Iob. 42. d. Hæreditare autem terram, est acquirere beatitudinem: vel induci in ecclesiam. Ps. 24. 36. 135. Num. 27. b. Is. 57. c. 60. d. Eze. 33. f. 47. d.

Hie. s. Isa. 17. 49. 54. & s. Ps. 41. Gre. s. 1. Reg. 10. Hila. s. Ps. 2. 67. Phil. de plāt. Noe. Arn. s. Ps. 15. 78. Tertu. aduer. Iudæ. Aug. s. Ps. 78. Philo. quis verū diuinarum hæres. Ori. s. Iosu. ho. 17. — *Acquirere beatitudinem. Ecclesia.*

Hæreditas etiam Abrahæ, aut Iacob, est status ecclesiæ militantis in qua sunt dona Spiritussancti: & hæreditas Domini, est multitudo fidelium. Deuteronom. 42. b. 1. Reg. 10. a. Ps. 27. 67. 126. Is. 17. c Et hæreditas Domini, dicitur Israel, hoc est, fideles in ecclesia. Is. 19. d. 47. a. 49. c. 64. d. Et hæredes, quibus dantur agri Iudæorum, sunt gentiles, scripturas accipientes. Ierem. 8. d. Et hæreditas Christi præclara, sunt Apostoli, & ecclesia, & anima sancta, & gentes ad fidem venientes, quæ erant hæreditates dissipatæ, quas possedit. Psalm. 2. 15. 32. 38. Et hæreditat gentes semen Sion, cùm verbum Dei, & Apostoli suscipiuntur à gentibus. Is. 54. b. Ier. 16. d. Ioel. 2. d. 3. a. Mic. 7. c.

Phil. de plāt. Noe. — *Intellectualia.*

Hæreditas Abrahæ, quæ datur libero, sunt intellectualia, quorum non est hæres sensus, sed intellectus. Gen. 15. a. 21. b.

Hie. s. Eze. 24. — *Deus.*

Hæreditas Leuitarum est Dominus, quia possident sapientiam, iustitiam & cæteras virtutes. Et Dominus est sapientia, & iustitia, &c. Ideo ipse Dominus est hæreditas eorum, qui nihil habent in mundo. Iosu. 13. b. Habitant autem Leuitæ in medio filiorum Israel, vt exemplo & doctrina alios erudiant, atque ita illis sine hæreditate temporalia ministrentur à filiis Israel. Ezech. 44. g.

Ori. s. Ierem. ho. 8. Hie. s. Ier. 12. & s. Psalm. 25. Cyril. 12. s. Ioan. 14. — *Iudæa.*

Hæreditas, quam reliquit Christus, est Iudæa, quæ facta est illi quasi leo in sylua, cùm Iudæi ipsum occiderunt. Et dicitur auis discolor, & comparatur speluncæ hyænæ. Ier. 12. b. Ioel. 2. d. 3. a. Eadem est hæreditas Esau, quæ relicta est in dracones deserti. Mal. 1. a. Hanc hæreditatem restituet pater Christo, cum in fine reliquiæ conuertentur. Ps. 15.

Arn. s. Psalm. 5. — *Pax.*

Hæreditas, quam consequitur ecclesia, est pax, quam reliquit Christus, quando dixit. Ioan. 14. d. Pacem relinquo vobis. Ps. 5. in titulo. Isaiæ 54. d. 65. b.

Hila. s. Ps. 134. — *Imperare corpori.*

Hæreditare terram interdum est possidere proprium corpus, vt in omnibus obtemperet animæ. Ps. 134. Is. 14. e.

Hie. s. Abdi. Rup. s. Abdi. Ori. s. Ierem. ho. 7. — *Subiicere hæreticos.*

Hæreditant montem Esau, qui ad Austrum sunt, cùm fideles victos hæreticos possident, & veritati fidei subiiciunt. Abdi. g. Et cùm percipiunt dona & mysteria Iudæorum. vt Iacob hæreditauit benedictionem Esau.

Hie. s. Ierem. 12. Amb. Epist. 4. — *Dignitas ecclesiastica.*

Hæreditas, qnam doctores acceperunt, dici potest status clericorum, aut dignitas ecclesiastica, quæ iure illis quodammodo debetur. Ier. 12. c.

Hier. s. Mal. 1. Amb. epis. 72. — *Diuitiæ. Voluptates. Vitia.*

Hæreditas Labam, dici possunt diuitiæ seculi, & voluptates, in quibus non habent partem vxores Iacob. Genes. 31. b. Et hæreditas Edom, sunt vitia, quæ dantur in dracones deserti. Mala. 1. a.

Aug. 83. q. 75. Beda s. Pro. 13. — *Populus Iudaicus. Populus Christianus.*

Hæres paruulus, dicitur Iudaicus populus, qui non adiit hæreditatem. Hæres verò, qui & filius, est populus Christianus. Gala. 3. d. 4. a. Rom. 8. c. Titum 3. b. Iacobi 2. a. 1. Petri 3. d. Et Hæredes Christi sumus in hac vita per mortem ipsius: cohæredes verò in futura, moriente in nobis patre, hoc est, cognitione eius ænigmatica, & succedente clara visione. Hæres, quem adducit Deus, est fidelis populus. Mich. 1. d. Pro. d.

Hie. s. Eccl'tæ 2. — *Hæreticus. Acquirere infernum.*

Hæres stultus, est hæreticus, qui abutitur libris à sapientibus æditis. Eccl'tæ. 2. c. Hæreditant autem iniqui perditionem, hoc est, infernum. Ecclesiasti. 20. d.

Hai.

Hie. s. Ephe. 6.

HAi, id est, aceruus, vel coaceruatio, vel oculus, aut fons, aut iuxta Hieronymum, abruptum: Ciuitas, quam ceperunt filij Israel post Hierico. Est iuxta Bethauen, ad Orientalem plagam Betheel, estque sita in monte.

Glo. ord. s. Gen. 12. — *Baptismus.*

Habebat Abraham Hai, hoc est, fontem ad Orientem: quia oportet nos per baptismum renasci, vt circunspectionis lucem pertingamus. Gen. 12. c.

Ori. s. Iosue. ho. 8. — *Locus contrariarum virtutum.*

Hai iuxta Origenem interpretatur chaos: & designat locum contrariarum virtutum, quem destruxit Iosue, hoc est, Christus, Iosue. 7. a.

Halietus.

Arist. 9. de hist. animalium. 32. Isy. s. Leui. 11. — *Rapina magistratuum.*

Halietus, est aquila piscatoria, seu marina, quæ in littoribus moratur, quæ cùm, id quod ceperit, ferre nequit, in gurgite demergitur: connumeratur inter animalia immunda: Designare potest rapinam eorum, qui officia publica administrant. Leui. 11. b.

Halitus

Halitus, quære Exhalare.

Hamus.

HAmus, est instrumentum ferreum vncum, quo piscatores apposita esca pisces capiunt.

Caro Christi. Diuinitas. Hamus, quo captus est Leuiathan, designat carnem Christi, vel aculeum diuinitatis: quo captus est diabolus, dum carnem Christi, velut escam voluit deuorare. Iob. 40. d. Linea huius hami, est ordo genealogiæ Christi. *[Gre. 33. mo. 11. & s. 1. Reg. 11. & ho. 21. Hie. s. Iob. 40.]*

Prædicatio verbi Dei. Hamus etiam est prædicatio verbi Dei, quo capiuntur venientes ad fidem, vt extrahãtur à fluctibus seculi. Et quia hamo vnus tantùm piscis capitur, designantur electi, vt Martyres. Quia verò hamus capit vulnerando, designatur dolor pœnitentiæ in iis, qui vocati à Deo resipiscunt. Matthæ. 17. d. *[Gre. Nysse orat. 1. de resurrect. Ori. s. Mat. ho. 4. Amb. de virg. 3. Hie. s. Haba. 1.]*

Hæreticorum prædicatio. Hamus quoque sunt hæretici capientes simplices: vel eorum prædicatio, quæ capit paucos, vt hamus. Potest etiam designare fallacias diaboli, quibus capit incautos, & in mortem inducit. Isa. 10. b. Haba. 1. d. *[Hie. s. Isa. 19.]*

Fœnus. Hamus præterea est fœnus creditoris, quod latet in mutuo: quod cùm reddendum est mordet. Haba. 1. d. *[Amb. de Tob. 7.]*

Mors. Mors etiam subitò comprehendens hominem, hamus dicitur. Eccl'tæ. 9. c.

Infernus. Hamus capiens pisces, qui alios minores deuorant, designare potest infernum capientem auaros, potentes, & hæreticos. *[Basi. Exa. ho. 7.]*

Tentationes. Hamata lorica Goliath. 1. Reg. 17. a. varias diaboli tentationes designare potest.

Hanameel.

Hanameel, id est, donum, vel gratia ex Deo: filius Sallum. i. pacis: hic vendit agrum Ieremiæ, quia sublimibus sunt danda dona Dei. Ier. 42. b. *[Hie. s. Ierem. 42.]*

Hananeel.

Obedientia & gratia Dei. Hananeel, id est, obedientia, vel gratia, donumue Dei: erat turris Hierusalem, designans obedientiam & gratiam Dei, super quibus ædificatur ciuitas Dei, hoc est, ecclesia. Ieremiæ 31. g. Zach. 14. b. *[Hie. s. Ierem. 31.]*

Hanes.

Hanes, id est, gratiæ vexillum, siue gratiæ tentatio vel fuga: est ciuitas Aegypti, quæ videtur in vltimis esse iuxta Aethiopas, & Blemmyas. Is. 30. a. *[Hie. s. Isa. 30.]*

Hanon.

Diabolus. Populus Iudaicus. HAnon, id est, gratiosus, siue misericors, vel donans, siue requiescens: filius Naas, rex Ammonitarum, qui præcidit vestes nunciorum Dauid vsque ad nates. 2. Reg. 10. a. Typus est diaboli facientis cadere aliquos in peccatum libidinis, eósque postmodum detegentis. Est etiam typus populi Iudaici murmurantis. *[Lyra. s. 2. Reg. 10.]*

Haran, vide Aran.

Hariolus, Hariolari.

HAriolus est, qui coniecturis auium, vel canentium, vel volantium, & extorum animalium, & aliarum rerum diuersarum, futura diuinare prætendit: & qui hoc exercet officium, hariolari dicitur.

Volũtas propria. Quasi peccatum hariolandi dicitur esse repugnare Deo. 1. Regum 15. c. quia velut contempto diuino altari, ad aras dæmonum responsa accipiunt, dum cordis sui præstigiosis, ac superbis adinuentionibus credunt: & prælatorum salubribus consiliis contraria sentiendo refragantur. *[Gre. s. 1. Reg. 15.]*

Hæretici. Harioli dici possunt hæretici, quia non ex sacra scriptura quærunt veritatem, sed ex suo sensu, vel ex dæmonibus confingunt mendacia. Leuitic. 19. f. Numer. 22. a. Deut. 18. b. 1. Reg. 28. a. 4. Reg. 22. a. 23. e. Pro. 23. a. Is. 19. a. 44. d. Dani. 1. d. 2. d.

Hasmona, vide Selmona.

Hasta, Lancea, Hastile.

HAsta, quæ & lancea dicitur, est instrumentum ex ligno tereti & longo præferratũm cuspide, quo milites in bello vtuntur. Hastile autem dicitur, quod hastæ formam habet, siue sit ligneum, siue ex metallo quopiam.

Vis discernendi. Hasta in angelis, est vis dissimilia diuidendi, & habilitas, & efficientia, atque strenuitas ad discernendum. *[Dionys. cælest. hierar. 15.]*

Doctrina prædicatorum. Persecutio infidelium. Constãtia animi. Hasta, quæ vibratur super equum, est doctrina prædicatoris feriens hæreticos & infideles. Iob. 39. c. 41. c. Et hasta fulgurans est doctrina splendens. Habac. 3. c. quæ etiam è diuerso significare potest persecutionem infidelium contra prædicatores. Hasta etiam vibrans super equum, est vigilans animi virtus, siue constantia, quæ increpat peccatores: vel vitia in se confodiendo mortificat. *[Gre. 31. mo. 25. & 34. mor. c. Hie. s. Iob. 39. 41.]*

Prouidentia. Lancea, quia de longè ferit, designare potest prouidentiam ad vitanda mala, priusquam nos apprehendant: quæ in paucis inuenitur. 1. Reg. 13. d. *[Gre. s. 1. Reg. 15.]*

Ecclesia. Haustile candelabri, designare potest ecclesiam in Christo existentem, quæ inter aduersa *[Gre. s. Eze. ho. 6.]*

libera stat, quia firmatur in candelabro, qui est Christus. Exod.25.d.

Lyra.s.1.Reg.25. Hasta Saulis, quam accepit Dauid, designare potest sceptrum regale Iudæorum, ab eis per Christum ablatum. 1.Reg.26.b. *Sceptrũ Iudæorũ*

Gre.34.mor.6. Hasta interdum condemnationem æternam designare potest: quam deridet Behemoth, cùm diabolus eam non meruit. Iob.41.d. *Condemnatio æterna.*

Tert.adu.Marci.4 *Hie.s.Mich.4.* Hasta Goliath, eiusque hastile, vim diaboli ad tentandum, & eius apertam tentationem significare potest. 1.Reg.17.a. Iob.39.c. Ezech.38.a.39.b. Nahum.3.a. Idem designant lanceæ terræ Nimrod. Mich.5.b. *Vis diaboli ad tentandum.* *Ipsa tentatio.*

Hie.s.Iob.16. *Gre.13.mor.9.* Lanceæ, quæ mutantur in falces, sunt sæui animi, qui per Christum mutantur in lenitatẽ. Isa.2.a. Hastæ etiam mutantur in ligones, aut falces, quum contumeliarum iacula confringuntur, vt fructus metantur spirituales. Mich.4.b. E diuerso, mali mutant ligones in lanceas. Ioel.3.b. *Sæui animi.* *Contumelia.* *Blasphemia Iudæorum in Christum.*

Lanceæ, quibus circundatus dicitur Iob, designant blasphemias, quas Christus à Iudæis passus est. Iob.16.c. designant etiam tentationum iacula, quibus nos diabolus impetit. *Tentationes.*

Hauran.

Hie.s.Ezec.47. Hauran, id est, iracundia: est terminus aquilonaris terræ promissionis, qui apud Ezechielem ponitur. Ezec.47.c. designat patienter sustinendam iram Dei. *Patientia erga Deum.*

Haurire.

Haurire, est humorem extrahere, aut educere ex aliquo profundo loco.

Hie.s.Isa.12. Haurire aquam, est contemplari, & cognoscere mysteria sacræ scripturæ. Gene.24.c. Exod.2.c. Iudith.7.b. Isaiæ 12.a. Ier.14.a. Nahum.3.c. Ioan.4.a. *Cognoscere mysteria.*

Gre.s.1.Reg.7. Haurimus etiam aquam, dum quàm profunda iniquitate cecidimus considerantes, per confusionem magno perfundimur imbre lachrymarum. 1.Reg.7.b.9.b. *Flere.*

Aug.s.Ioan.tra.15 *Rup.4.s.Ioan.* Haurire aquam de puteo, interdum est per cupiditatem quęrere terrenam voluptatem: quã aquam haurire volebat Samaritana. Ioan.4.a. vel discere doctrinam Philosophorum. *Quærere voluptatẽ terrenã, vel doctrinã Philosophorum.*

Hie.s.Isa.30. Haurire aquam de fouea, est cœnosam doctrinam populis tradere. Isaiæ.30.c. *Docere turpia.*

Hauriens Moses aquam de fluuio, quæ versa est in sanguinem. Exod.4.b. Conuertere populum, ad sanguinis Christi fidem. *Conuertere populum ad fidem.*

Glo.int.s.Exo.4. Haurire de sanguine vituli, est confiteri passionem & resurrectionem Christi. Leui.4.a. 8.c. Vel designatur Christus ferens corpus in cælum, & offerens sanguinem Patri. *Confessio passionis Christi.*

Glo.ord.s.Leui.4 *Glo.ord.s.Leui.5.* Hauriens sacerdos plenum pugillum similæ, pro peccato oblatæ. Leui.5.c. designat orandum Deum, vt meminerit misericordiæ, quæ est in scripturis. *Oratio.*

Glo.int.s.Leui.16. Hauriens sacerdos manu compositum thimiama. Leui.16.c. est orans pro multis. *Orans pro multis*

HaZael, vide Azael.

Hazeroth, vide Aseroth.

Hebal.

Ori.s.Iosu.ho.9. Hebal, id est aceruus vetustatis, siue aceruus defluens, est iugum montis, à Garizim monte tantùm distans, vt loquentium in eis voces inter se audiantur. In eo dimidia pars populi Israel protulit maledictiones aduersus prophanantes legem Dei: à Grecis scribitur Gebal: ab aliis Ebal. Typus est eorum, qui formidine pœnæ benè operantur. Iosu.8.g. *Bene operari formidine.*

Hebdomada.

Hebdomada, est numerus septem dierum, per quorum circulum conficitur annus.

Glo.int.s.Exo.34. Hebdomadarum solennitas. Exod.34.c. Num.28.d. Deuter.16.b. 2.Paralipom.8.d. Erat pentecostes designans remissionem per Spiritum sanctum. *Pentecoste.*

Glo.ord.s.Leui.12 Hebdomades duæ immundiciæ partus, cum nata est fœmina, designant dupliciter punitam esse mulierem. Leui.12.b. Aut designatur in fœmina maius peccatum, quod ad emundationem plus exigit temporis. *Longior pœnitentia maioris peccati.*

Glo.ord.s.Leui.25 Hebdomades septem annorum. Iubilei. Leui.25.b. totum tempus huius vitæ designant: post quod sonante tuba iudicij, veniet requies quinquagesima. Idem designat hebdomada dierum, quam impleuit Iacob cum Lia. Gen.29.f. Tob.8.d. *Tẽpus huius vitæ.*

Hebdomades aduentus Messiæ, Danieli reuelatæ. Daniel.9.f. ad idem referri possunt allegoricè.

Hebenus.

Hebenus, est arbor in India, atque Aethiopia nascens: cuius lignum tam solidum est & graue, vt in aqua subsidat: eius color foris est fere buxeus: intus verò omnino niger.

Hie.s.Ezec.27. Hebenus nigri coloris, quæ affertur in nundinas Tyri. Ezec.27.c. designat eos qui nõ possunt suam mutare nigredinem, sed Aethiopis more in peccatorũ obscuritate perseuerãt. *Obscuri peccatis*

Hebes, Hebetare.

Hie.s.Eccl'tæ.10. Hebes, dicitur obtusus, piger, tardus, & acumine carens. Et hebetare est obtundere, dicitur in primis de ferro, eique opponitur acutum. Transfertur ad ingenium, quod acutũ, aut hebes dicitur. Et hebetatum ferrum, est ingenium neglectum. Eccl'tæ10.b. *Ingeniũ neglectum.*

Heber, *Hebræus.*

HEber, id est, transiens, vel transitus, aut ira, seu prægnans filius Sale: cuius tempore diuisæ sunt linguæ, in eiusque domo remansit lingua Hebræa. Et ab eo Iudæi dicti sunt Hebræi.

Christus. Heber, vt est transiens, typus est Christi, qui transiuit ex hoc mũdo ad Patrem, in cuius domo, hoc est, in Ecclesia, manet lingua veritatis. Gen. 10. d. 1. Par. 5. b. Luc. 3. g. Hebræus Ionas, typus Christi. Ionæ 1. c. *Rup. s. Ioan. 1.*

Peregrini in hoc mundo. Hebræus Abraham, id est, transitor, designat nos peregrinos, huius seculi vitam transigentes. Gen. 14. b. 39. c. 30. c. 41. b. 43. g. Exo. 2. b. 3. f. 5. a. 21. a. Nu. 24. b. 1. Reg. 4. b. 29. a. Iudit. 10. d. Ionæ 1. c. Mach. 11. c. 2. Cor. 11. e. Philip. 3. a. Et Hebræus, id est, transiens est, cui fugit mare, & Iordanis conuertitur retrorsum, qui per bonum transitum transit à malo in bonum, & à bono in melius. *Hie. epis. nec opinan. Gre. s. Eze. ho. 3. Rica. de S. Vict. de extermina. mali. 2.*

Hebron.

Hebron, seu Chebron, idest, societas, siue participatio, vel adhæsio, siue coniugium, aut incantatio, vel liuor, est ciuitas ad austrum Hierusalem viginti duobus millibus ab ea distans: est ciuitas antiquissima, quæ etiam dicta est Cariatharbe, hoc est, ciuitas Arbee, hoc est, quatuor, quia volunt ibi quatuor principes sepultos esse nempe Adam, Abraham, Isaac, & Iacob. Ibi multo tempore habitauit Abraham, in conualle Mamre. Ibi quoque cœpit regnare Dauid, vbi regnauit septem annis. Eam abstulit Chaleb à Chananæis: vnde potest designare animam, prius coniunctam dæmonibus, quæ post victoriam Christi copulata est ipsi Christo. Ios. 10. f. 2. Reg. 5. a. *Ori. s. Ios. ho. 13.* *Anima.*

Coniunctio animarum cum Christo in gloria. Iudæi. Genus humanũ. In Hebron sepulti sunt Abraham cum Sara, & Iacob cum Lia: vt designentur coniunctiones animarum cum Christo in æterna quiete. Ios. 14. d. Secundùm quòd ibi sepulti sunt Abraham, Isaac, & Iacob, typus est populi Iudaici: secundùm verò quòd ibi sepultus est Adã, totius generis humani, vbi regnat Christus. *Ori. s. Ios. ho. 18. Rup. 2. Reg. 22.*

Hedera.

HEdera, est herba perpetuò virens: quæ cùm per se stare non possit, arboribus, muris, & saxis adhæret: est herba refrigerans. Cæterùm Ion. 4. c. vbi ponitur hedera, Hebraicè dicitur Cicaion, quæ iuxta Hieronymum est genus virgulti, vel arbusculæ, lata habentis folia in modum pampini, & vmbrã densissimam, suo trunco se sustinentis, quæ in Palestina creberrimè nascitur, & maximè in arenosis locis: mirumque in modum, si sementem in terram ieceris, citò confota consurgit in arborem, & intra paucos dies, quam herbam videras, arbusculam suspicis. Sed quia hanc herbæ speciem Latinus sermo non habet, ideo hederæ nomine expressa est. Porrò septuaginta interpretes cucurbitam transtulerunt. Typus esse potest Israelis, parum durantis. Et secundùm quòd obumbrabat Ionam, legem, & templum designare potest, quæ obumbrabant Iudæos. *Cle. Alex. 2. pæd. 8. Hie. s. Ion. 4. Aug. epis. 49. q. 6* *Israel. Lex. Templum.*

Hedera coronabantur, qui Libero sacrificabant. 2. Mac. 6. b.

Helem.

Helem, id est, somnians, aut sanans, siue expectatio eorum, aut dolor eorum: nomen viri. Zach. 6. d. Qui etiam ibi dicitur Holda, qui dedit aurum, & argentum ad coronas pontificis. *Hie. s. Zac. 6.*

Heliopolis.

Heliopolis, est ciuitas Solis in Ægypto, quam fecit ædificari Pharao à filiis Israel: licèt iam antea esset ciuitas præcipua & insignis, ob sacerdotes, & philosophos Ægyptiorum: vnde & socer Ioseph erat sacerdos Heliopoleos, Hebraicè On, quod interpretatur dolor: & ab aliquibus creditur eadem esse, quæ Thebæ. Designare potest superbiam, quam ædificari facit diabolus. Designat etiam impatientes, qui dolores seculi ferre non possunt. Gen. 41. f. Exod. 1. Ezec. 30. e. *Hie. s. Eze. 30.* *Superbia. Impatientes.*

Helmon Deblathaim.

Status contẽnẽtium voluptates. HElmon, seu Almon Deblathaim, duo sunt vocabula. Almon interpretatur occultatio, siue adolescentia, aut seculum vel contemptus. Deblathaim palathæ, id est, massæ de ficubus compactæ: vel iuxta Hieronymum, vtrumque simul interpretatur contemptus plagarum, siue opprobriorum. Est quadragesima mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenerunt post Dibongad, quæ & Nahaliel dicitur. Vt interpretatur contemptus ficuum, designat statum eorum, qui omnes voluptates terrenas contemnunt. *Ori. s. Nu. ho. 27. Hie. de mansion.*

Hemath.

Hemath rabba, id est, muri plurimi: ciuitas eadem, quæ Antiochia, Amos 6. a. dicitur Hemath magna, ad distinctionem minoris Hemath, quæ appellatur Epiphania. Eius regio appellatur Reblatha, in qua præsente Nabuchodonosor, regis Sedechiæ interfecti sunt filij, & oculi illius excæcati. Hemath autem, seu Hamath, quæ est Epiphania, sic dicta ab Antiocho Epiphane, est ciuitas Syriæ Cœles, & interpretatur ira vel indignatio, vel etiam secundùm aliquos, veritas. Dicitur esse terminus terræ promissionis, à parte aquilonari. Ezec. 47. c. Zach. 9. a. *Hie. s. Amos 6. & s. Eze. 47. & s. Zach. 9.*

Hephatah.

Hephatah, interpretatur adaperire, passiuæ vocis imperatiui: qua voce sanauit Christus surdum & mutum. Marc. 7. d.

Her.

Phil. 2. alleg. — *Corpus humanum.*

Her, id est, vigil, aut denudans, vel effundens, siue æmulus, vel ciuitas: fuit filius Iudæ, fuit iunctus Thamar in coniugio: & quia erat nequam, occisus est à Domino. Gen. 38. a. typus est humani corporis.

Aug. 22. cōt. Faus. 84. Bed. s. Gen. 38. — *Primi parentes. Principes Iudæorum.*

Her etiam interpretatur pelliceus, & designare potest primos parentes, & principes noxios, sicut & Her fuit malus: vel designat principes inter Iudæos, qui non solùm non profuerunt populo, sed etiam nocuerunt.

Herba.

Herba, genus est ad eas plantas, quæ parum supra terram eriguntur, nec ad fruticis magnitudinem attingunt, reddunt terram viridem, multæque earum deseruiunt ad pastum animaliũ, nonnullæ ad medicamenta: suntque teneræ, & ferè omnes quotannis arescũt.

Gre. 7. mor. 34. — *Incarnatio Christi.*

Herba, quã habēs onager nõ rugit. Iob 6. a. incarnationẽ Christi: vel ipsum Christũ incarnatũ designare potest: quẽ, quia nõ habebãt antiqui Patres, rugiebãt, eius aduẽtũ desiderãtes.

Hie. s. Mal. 3. — *Deus.*

Herba fullonum, est quæ Hebraicè borith dicitur: & Deus dicitur quasi herba fullonum, quia mundat nostra delicta. Mal. 3. a.

Aug. de gen. cōtra Manich. 23. Arn. s. Ps. 103. Ori. s. Ier. ho. 13. Gre. 7. mor. 6. & 20 mor. 9. & 29. mora. 18. Bed. s. Pro. 27. — *Doctrina simplicior. Minima præcepta. Verbum Dei.*

Herba virens, quę est pastus animalium, significare potest doctrinam, qua pascitur anima. Præcipuè autem doctrinam simpliciorem, & dicta planiora sacræ scripturæ, vel minima eius præcepta. Demum internam refectionem populi fidelis. Gen. 1. a. Iob 6. a. 30. a. 38. c. Psal. 103. 146. Eze. 34. d. Zach. 10. a. Et herba borith, siue poa valens ad emundandas vestes, est verbum Dei habens vim mundandi animam. Herbæ virentes designant doctrinam noui testamenti. Prouer. 27. d.

Ber. ser. par. 65. — *Prædicatio aspera.*

Herbæ agrestes, inter quas etiam colliguntur herbæ amaræ, prædicationem asperam designare possunt, quæ amara est peccatoribus. 4. Reg. 4. d.

Gratia Dei. Virtutes.

Herba quandoque significat gratiam Dei, quæ defecit in terra Chanaan, hoc est, in Iudæa Gen. 47. a. Herba quoque germinans, virorem virtutum designare potest. Is. 66. d.

Glo. int. s. Eze. 34. — *Visio beatifica.*

Herba virens, dici potest visio beatifica in æterna fœlicitate, vbi pascit Deus oues suas. Ezech. 34. d.

Ori. s. Gen. ho. 1. Gre. 22. mor. 20. & 29. mor. 18. & s. Eze. ho. 15. Bed. s. Gen. 1. Hie. s. Marc. 4. — *Bona opera. Initiũ bene operandi. Timor.*

Herba etiam virens, quam germinat terra, dici possunt bona opera: & tunc facit semen, cùm illa fixa sunt in corde. Gen. 1. a. Iob 38. c. Vt autem herbæ est primum quod producitur ex semine, & tunc est admodum tenera, designat initium bene operandi adhuc tenerum, & debile, & opera producens adhuc imperfecta. Designat etiam timorem, qui est initium sapientiæ. Mar. 4. c.

Cle. Alex. 2. peda. 10. — *Bene operantes.*

Herba sunt, qui gratia Dei irrigati, in bene operando proficiunt, & tonsi rursus exoriuntur. Sic fuit Lazarus pauper herba quæ germinauit in sinu Patris. Mich. 5. c. Herbæ demum sunt fideles de oblationibus Sanctorum communicantes.

Aug. 13. confes. 17. — *Auxilium leue.*

Herba virens, quia debilis, & tenera, designare potest leuius auxilium proximis præstitũ. Genes. 1. a.

Amb. 3. Exae. 7. Hie. s. Is. 66. — *Corpus humanum.*

Herba quoque virens, designare potest corpus, aut carnem humanam. Gen. 1. a. Iob 8. c. Et herba germinans, indicat virorem gloriosorum corporum. Is. 66. d.

Ori. s. Gen. ho. 1. Phil. 1. alleg. — *Affectus sensitiui.*

Herbæ, quæ nascuntur super terram, significare possunt in homine affectiones partis sensitiuæ: vt iram, timorem, audaciam: quas comedit serpens, cùm diabolus his vtitur ad perdẽdos homines. Gen. 1. a. 3. d. His etiam pascitur anima, cùm eas moderatur: pascitur & bestia, cùm eis homo malè vtitur, & comparatur iumentis insipientibus. Hæc est herba terræ Ægypti, quam percussit grando. Exo. 9. f.

Ori. s. Ps. 36. ho. 1. Hie. s. Is. 15. & s. Ps. 89. Gre. 29. mor. 18. Ricar. de S. Vict. de secur. conscien. 27. — *Prosperitas humana. Viror verborum.*

Herba dici potest vita, & prosperitas humana, & viror verborum: quæ percutit grando, cùm Deus castigat. Exo. 9. f. Ps. 36. Is. 15. b. Et herba deuorata à locustis, designat elata verba per fauorem adulantium, & prosperitatem. Exo. 10. d. Amos 7. a. Et transit manè sicut herba, cùm vita, & prosperitas humana citò defluit. Ps. 89. Dan. 4. c.

Gre. 29. mor. 18. & 33. mor. 2. Hie. s. Iob 40. Ric. de S. Vict. de sec. con. 27. — *Mali. Peccata. Voluptates.*

Herba tectorum, sunt facilè cedentes diabolo. Isa. 37. e. Et herba, quam ferunt montes Behemoth, sunt mali, qui sunt esca diaboli, & peccata, & voluptates, & oblectamenta carnis morituræ. Iob 40. c. Dan. 4. c.

Hie. s. Is. 44. & s. Amos 7. — *Gentiles. Iudæi.*

Herba, inter quas germinant salices, sunt Gentiles, inter quos sunt credentes: vel sunt Iudæi, inter quos etiam germinarunt credentes. Isa. 44. a. Et herba, quam comedit bruchus, est populus Israel. Amos 7. a.

Gre. 33. mor. 6. Aug. s. Ps. 103. 146 Gre. 29. mor. 18. Bed. s. Gen. 1. — *Bona tẽporalia & infima.*

Herba dici possunt bona temporalia ministrata prædicatoribus: vel illi qui bona ipsa ministrant. Et generaliter bona infima, & terrena nobis cum bestiis communia. Genes. 1. d. Psal. 103. 146. Dan. 4. c.

Ricar. de S. Vict. de sec. con. 25. Rup. s. Amos 8. — *Sensus pueriles Iudæorum.*

Herbę sunt etiã sensus pueriles Iudæorum, quos dant legi, quibus ipsi pascuntur. Iob 30. a.

Heri, Hesternus.

Heri, diem proximè præteritum significat. Hesternum autem est id, quod ad ipsum diem proximè præteritum spectat.

Amb. epis. 39. Hie. s. Is. 30. — *Tempus veteris legis.*

Heri quandoque antiquum tempus significat, & præcipuè tempus veteris legis. Isa. 30. g. Psalm. 89.

Minor perfectio. Heri dicere poteſt comparationem ad ſecundum diem, cùm prædicator incipit eſſe adiutor meliorum.1.Reg.10.b. *Gre.ſ.1.Reg.10.*

Conſuetudo. Heri,& nudiuſtertius,cõſuetudinẽ præteriti tẽporis ſignificare ſolet.Ex.4.c.21.c.1.Re.14.c. *Gre.8.mor.26.*

Facilè tranſiẽs homo. Heſterni dicuntur homines,qui facilè in præteritum tranſeunt tempus,& tamen non ſunt antiqui.Iob 8.b.

Hericius,ſeu Herinacius.

HEricius, qui & herinacius dicitur, eſt animal quadrupes, aculeis, ſeu ſpinis armatum, quas habet in modum pilorum,habitat iuxta paludes,& etiam in paludibus,facitque ſibi cauernam habentem duo foramina,aut ſpiracula, vnum ad Boream, alterum ad Auſtrum,& flante Borea, claudit boreale foramen, & aperit quod eſt ad Auſtrum, flante verò Auſtro,è diuerſo.Quando autem timet comprehendi, colligit ſe in globum, ita vt nihil de eo,niſi ſpinę appareant,vt vix poſſit capi ſine incommodo capientis.Iuxta Hieronymum,diuerſi videntur hericius, & herinaceus. Nam ait herinaceum eſſe animal non maius hericio, habens ſimilitudinem muris,& vrſi,quod ſemper in cauernis petrarum,& terræ foueis habitare conſueuit. *Ariſt.9.de hiſt.animal.6.* *Hier.ad Suniam, & Fretellam.*

Cauentes ſibi. Simplices fideles. Herinaceus fugiens canes,confugit ad cauernam petræ,& deſignat eos, qui ſibi cauent ab inuidis,& perſecutoribus,& ad petram Chriſtum confugiunt.Pſ.103.deſignat etiam ſimplices Chriſtianos ſimplicem fidei doctrinam habentes,qui ad Chriſti paſſionem confugiunt. *Arn.ſ.Pſ.103. Aug.ſ.Pſ.103. Caſſ.ibid.10.c.11. Gre.ſ.Eze.ho.9.*

Malitioſæ mentes. Hericius cùm apprehenditur, eius & caput cernitur, & pedes videntur, & corpus omne conſpicitur,ſed mox vt apprehenſus fuerit,ſemetipſum in ſphæram colligit, pedes introrſus ſubtrahit,caput abſcondit,& intra tenentis manum totum ſimul amittitur, quod totum ſimul ante videbatur.Sic malitioſæ mentes ſunt,cùm in ſuis exceſſibus deprehenduntur: Caput enim hericij cernitur,quia quo initio peccator ad culpam acceſſerat,videtur. Pedes cõſpiciuntur,quia quibus veſtigiis nequitia ſit perpetrata cognoſcitur, & tamen adductis repẽte excuſationibus,malitioſa mens introrſus pedes colligit,&c. *Gre.33.mor.32.& 3.paſt.admo.12.*

Auarus. Hericius circundatus ſpinis, auaros ſignificare poteſt, quorum diuitiæ ſpinæ dicuntur à Chriſto.Iſ.14.f. *Hie.ſ.Iſ.14.*

Libidinoſi. Hericius,vt habitat in paludibus,deſignat eos,qui ſe tradunt,& immergunt cœno libidinis,& aliorum vitiorum.Iſ.14.f. *Hie.ſ.Iſ.14.*

Errores. Hericius præterea,vt eſt ſpinis obſitus,errores idololatriæ ſignificare poteſt, ſeu etiã alios errores hæreticorum,qui more hericij vulnerant,quicquid contigerint.Iſ.34.c.Sop.2.c. *Hie.ſ.Iſ.34.*

Hermon.

Hermon,id eſt,deſtructio,ſiue anathema,vel rete,ſiue retiaculum,aut dedicatum, vel cõſecratum,eſt mons,qui etiam Sanir vocatur,& à Phœnicibus Sireon.Eſt pars montis Libani ſupra Paneadem,& Traconitidem regionem, qui tantæ fertur altitudinis, vt medio æſtatis feruore fidus ſit niuibus,quæ infrigidandi pocula gratia Tyrum deferuntur. Hæ Solis ardore liquatæ, proxima irrigantes arua mirum in modum paſcuoſa illa reddunt, quod deſignatur per rorem Hermon.Pſ.132.Qui dicitur deſcendere in montem Sion, quia animalia illic ſaginata,in templo cremabantur.Cæterùm,cum Pſ. 41. dicuntur Hormonim, ſiue Hermonim,deſignantur multa iuga illius montis.Sunt tamen qui dicant alium eſſe montem huius nominis,non procul à Gelboe verſus Iordanem.

Chriſtus. Hermon iuxta Auguſtinum, interpretatur lumen exaltatum, & deſignat Chriſtum prius exaltatum in cruce, deinde in cælum,à quo deſcendit ros gratiæ in barbam,& veſtes. Pſ.132. *Aug.ſ.Pſ.132.*

Prædicatores. Hermon,vt interpretatur conſecratum, ſignificat prædicatores Deo dedicatos; qui doctrinæ rorem infundunt in auditores.Pſ.132. *Hil.ſ.Pſ.132.*

Nouum teſtamẽtum. Gentiles. Hermon,vt interpretatur anathema,deſignat nouum teſtamentum, in quo anathematizantur peccata,dicente Domino,Niſi pœnitentiam egeritis,omnes ſimul peribitis. Deſignat etiam Gentiles ſeparatos à Iudæis,& præterea anathematizationem peccati, quæ fit per pœnitentiam.Pſ.41.88.132. *Hie.ſ.Pſ.88. Hil.ſ.Pſ.132. Aug.ſ.Pſ.141.88.*

Potentes ſeculi. Hermon,de cuius vertice coronatur ſponſa, deſignat potentes ſeculi venientes ad fidem, quibus ornatur Eccleſia.Cant.4.c. *Gre.ſ.Cant.4.*

Herodes.

Iudæi. HErodes,primus rex Iudæorũ,alienigena natione Idumæus,cuius tẽpore natus eſt Chriſtus,quem ipſe volens occidere,ſuſtulit innocẽtes:typus eſt populi Iudæorum,qui perſequuntur Chriſtianos:&idẽ mortuus,deſignat deſtructionẽ populi Iudæorũ.Mat 2.a. *Hil.ſ.Mat.Can.12.*

Carnales. Heretici. Principes Iudæorum. Herodes Tetrarcha,filius ſuperioris,qui duxit Herodiadẽ, vxorẽ fratris ſui,deſignare poteſt carnales,& etiam hæreticos,aut infideles,qui peruerſam amplectuntur doctrinam. Mat. 14.a.Marc.6.b.8.b.Luc.3.a.9.a.13.f.vt autem occidit Ioannem Baptiſtam,deſignat principes Iudæorum,Chriſtum,& veritatem perſequentes.Idem,vt gauiſus eſt viſo Chriſto, typus eſt Iudæorum,qui demum ad fidem veniunt.Luc.23.a. *Ori.ſ.Matt.ca.14. Hil.ſ.Matt.Can.14. Amb.ſ.Luc.23.*

Indulgentes corpori. Herodiani ſunt,qui dicunt nimium indulgendum eſſe corpori,ideo aduerſantur Chriſto. Mat.22.b.Mar.3.a.12.b. *Gri.ſ.Mat.ho.21.*

Herodias.

Peruerſa doctrina. Herodias, vxor Philippi, quæ tranſiuit ad Herodem Tetrarcham, fratrem viri ſui, quæ adulterio inceſtum coniunxit, fecitque decollari Ioannem Baptiſtam: typus eſt peruerſæ *Ori.ſ.Mat.ca.14. Hil.ſ.Mat.Can.14.*

doctrinæ,& infidelitatis, quæ semper nititur veritatem è medio tollere. Matth. 14. a. Marc. 6.e.Luc.3.d.

Hie.s.Marc.6. Designat etiã synagogam adulterã:quæ tamẽ mater est puellæ,hoc est,Ecclesiæ.Marc.6.b. Synagoga.

Herodion.

Arist.9.de historia animal.18. Arn.s.Ps.103. Hie.ad Suniam, & Fretellam.& s.Iob 39. Herodion,siue Herodius,auis,quæ Latinè dicitur Ardeola, quæ petit lacus, & fluuios, vnde cibum quærat:est candida,& colore pulchro:secundùm aliquos,est fulica. Quidã verò aiunt esse genus accipitris,volãs ad alios aues occidendas. Iuxta Hieronymum, est miluus, computatur inter aues immundas. Designat eos,qui veloces sunt ad effundendum sanguinem. Leu.11.b.Deut.14.b.Iob 39.b.Ps.103. Effusores sanguinis.

Gre.31.mor.6. Herodion,vt habet paruum corpus,sed densioribus pennis fultum: vnde & celeriter volat,quia paruum est quod grauat,multum verò quod leuat,designare potest electos,qui quãdiu in hac vita sunt,sine quantulocunque culpæ contagio esse non possunt.Sed quum eis parum quid inest quod deprimit, multa verò virtus bonæ actionis suppetit, facilè in superna sustolluntur. Electi.

Gre.21.mor.15. Designat etiam antiquos Patres,qui ad ea quæ potuerunt intelligendo perspicere, valuerunt etiam viuendo peruolare. Antiqui Patres.

Designat etiam ipsum Christum,cuius domus est conuersatio Apostolica. Ps.103. Christus.

Hethalon.

Rup.6.s.Mat. Hie.s.Eze.47. Hethalon,idest,contritio mansionis,aut formidabilis mansio,siue inuolutio eius:aut iuxta Hieronymum, incunabula mœroris:terminus terræ promissionis in plaga aquilonari post mare,designare potest pœnitentiam,quæ sequitur amaritudinem peccati.Eze.47.c. Pœnitentia.

Hiel.

Glo.ord.s.3.Reg.16 Hiel,id est,viuit Deus,siue vita Dei,vel viuẽs Deo:fuit vir,qui reædificauit Hiericho subuersam à Iosue,iuxta cuius imprecationem perdidit primogenitum suum, & nouissimum filium.3.Reg.16.g.typus est religiosi,redeuntis ad pompas seculi. Religiosus apostata.

Hiericho.

Hiericho,id est,Luna,vel mensis, aut odor eius: ciuitas in tribu Beniamin, non longè à Iordane,quam primam cœpit, & destruxit Iosue post transitum Iordanis, quam etiam reædificauit Hiel.Nu.22.a.26.a.31.b.Ios.2.a.5.a.6.a.3.Reg.16.g.

Ori.s.Ios.ho.1.6.7.& s.Mat.ho.13.& s.Luc.ho.34. Aug.1.q.in Euã.28.& epist.118.& contr. Fulgent. Hie s.Mat.20.& s.Ps.86. Cyr.4.s.Ioan.28. Hiericho typus esse solet huius mundi,ideo sita est in infimo loco, quia res huius mundi, & terrestres infimum obtinent locum:& interpretatur Luna, quæ continuè in suo lumine mutatur,vt plenius designet hunc mundum perpetuæ mutabilitati subiectum:vt autem muri Hiericho sonantibus tubis corruerunt, ita defensiones vitiorum, & rerum mundanarum per Christi prædicationẽ corruunt.Ios.2.a.6.a.4.Reg.2.d.Mat.20.d.Mar.10.g.Luc.10.e.18.f.19.a.designat etiam huius seculi pompas. Et destruit Hiericho, qui abrenunciat Satanæ, & mundi pompis:reædificat verò,qui reuertitur ad vitia,& amittit primogenitum in fundatione,& nouissimum in portarum positione,quia & fundamẽta fidei,à quibus bona ædificia inchoare,& claustra bonæ actionis,quibus perfici debuerat,perdit.3.Reg. 16. g. Vt verò destructa est,& anathemati tradita,designat Hierusalem terrenam. Mundus. Pompæ seculi.

Rup.s.Hos.2. Amb.ser.87. Vt autem erat Hiericho sterilis,& mittente Elisæo salem in aquam facta est fructifera, designat Gentilitatem prius sterilem, & per Apostolorum prædicationem factam bonorum operum fœcundam.4.Reg.2.d. Hierusalem. Gentilitas.

Glo.or.s.2.Reg.10 Designat etiam Hiericho anathema pœnitentiæ, cùm videlicet pœnitentes ad tempus separantur: quod indicatum est, quando iussit Dauid manere in Hiericho nuncios, quibus præcisæ erant vestes,& barba.2.Reg.10.b. Anathema pœnitentiæ.

Gre.ho.2. Hiericho potest mortalitatem nostram significare, cui appropinquauit Iesus, quando factus est homo.Luc.18.f. Mortalitas.

Hierobaal, vide Gedeon.

Hieroboam.

Hie.epist.frater. Hieroboam,id est,impugnans,vel obiurgans populum, vel multiplicans populum: primus rex decem tribuum Israel,quas separauit à tribu Iuda:& cõflatis vitulis aureis, eas à cultu Dei traxit ad idololatriam,typus est hæresiarcharum,& diaboli.3.Regum 11.e.12.e.14.e.2.Par.10.c.11.c.13.c.Tob.1.a.Eccl.47.d. Hæresiarcha. Diabolus.

Hierusalem.

Ambrosius. Hierusalem, id est, visio pacis, aut visio perfecta vel consummata, siue timor perfectus, aut consummatus:ciuitas metropolis Iudæorum, & totius Orientis, longè omnium clarissima,& antiquissima,quæ tempore Abrahæ Salem dicebatur, cuius rex erat Melchisedech: postmodũ verò amplificata à Dauide,& filio eius Salomone.Dicta est etiã Iebus, à Iebusæorũ gente,ex quibus postmodum factũ est nomen Hierusalem.Sunt in ea præcipui duo colles:Mons Sion,in quo erat arx munitissima Iebuseorum,quam cœpit Dauid, & fortiorẽ reddidit,quæ pars peculiariter dicebatur ciuitas Dauid.Alter est mons Moria, ad quẽ peruenit Abraham à Geraris trium dierum itinere,vt ex mandato Dei filium immolaret,vbi postmodũ mirandũ illud tẽplũ à Salomone cõstructum est.Erat eius pars in sorte Beniamin,

pars in ſorte Iudæ,vnde factum eſt,vt nunc ſortis Beniamin, nunc Iudæ legatur. Quod non ſine myſterio factum eſt, vt deſignaretur has duas tribus in vero regno Iudæorum permanſuras,reliquis à rege Roboam ſeparatis. In ea Chriſtus multa operatus eſt myſteria, ac tandē ibi,vt opus redemptionis perficeret, crucifigi voluit,ac tertia die reſurgere. Demum à Tito Romanorum Imperatore deſtructa eſt,in vltionem videlicet mortis Chriſti. Hieruſalem ſecundùm aliquos interpretatur hæreditas ipſis. Vide Salem.

Eccleſia milit.ãs — Hieruſalem,deſignare ſæpè ſolet Eccleſiam militantem,ſuper quam vidit viſionem Iſaias, & in ea lugetur pro terrena Hieruſalem lapſa,hoc eſt,pro Iudæis,& peccatoribus, & gaudetur pro ipſa Eccleſia,quæ vocatur ſolium Domini.Ioſ.15.g.18.d.Iud.1.d.19.c.3.Re.10. a. 11.a. Pſ.64.78.89.115.121.124.136.146.Eccleſiaſtæ 1.a.Cantic.3. d.6.a.Iſ.1.a.7.a.19.c.22.c.30.d.31.c. 36.a.40.a.41.g.49.e.52.c.66.c.Ier.3.f.4.b.6.a.11.a.17.c.Eze.14.g.16.a.Ioel 2.g. Amos 1.a.2.b. Abdi.d.Soph.1.a.3.d.Zac.2.a.8.a.d.12.a.13.a.14. b. Dicta eſt autem prius Iebus, poſtea verò Hieruſalem quia prius eſt quod animale, deinde quod ſpiritale: vnde prius ædificata eſt à Cain,quia prius eſt anima terrena,quàm cæleſtis. — *Ori.ſ.Ioſ.ho.21.& ſ.Cant.ho.3.& ſ.Iſ.ho.8.& ſ.Iere.ho.6.& ſ.Eze.ho.5.6.& ſ.Mat.ho.26. Hie.ſ.Eze.16. Aug.ſ.Pſ.61.64. Gre.ſ.Cant.3.6.*

Gloria cæleſtis. — Deſignat etiam Hieruſalem cæleſtem, ciuitatem piorum,quæ verè viſio pacis dicitur, vbi omnes ſancti viſione quieta, & perpetua diuinitatis fruuntur, qua ratione ſignificat etiam multitudinem angelorum,quæ nunc ędificatur,& reparatur per introductionem animarum ſanctarum,& poſt iudicium erit completa.Pſ.50.64.86.115.121.123.127.134.136.146. 147. Iſa. 24.d.33.d.49.d.65.c.66.c.Cant.2.b.Zac.9.b.14.b.Marc.15.d.Gal.4.d.Heb.12.f.Apoc.3.c. 21. a.c.Hæc deſcribitur in latere, cùm eius dignitas per prædicatorem imprimitur in terreno corde.Eze.6.a.40.a.Ad hanc Hieruſalem non infertur onus ſabbato, quia non inducuntur in eam peccata.Ier.17.c. — *Ori.ſ.Mat.ho.1.13.14.35.& ſ.Cã.ho.3. Hie.ſ.Iſ.49.& ſ.Eze.16. Geor.Ven.Cant.1.tom.7.cap.32. Aug.ſ.Pſ.121. Gre.2 mor.5.& ſ.Eze.ho.12.*

Virgo Maria. — Hieruſalem peculiariter dicitur beata Virgo Maria, quæ ponenda eſt in principio lætitiæ.Pſalm.136. — *Cyr.4.ſ.Ioan.51. Rup.7.de diui.offi.25.*

Paradiſus terreſtris. — Hieruſalem quoque ſignificare poteſt locum paradiſi terreſtris, in alto & ſublimi poſitū: vbi homo magnæ in tranquillitate viuebat: ſed inde deſcendit peccando in Hiericho, hoc eſt,in huius mundi miſerias.Luc.10.e.Pſ.67.127.Gal.4.d. — *Ori.ſ.Ioſ.ho.6.& ſ.Luc.ho.34. Arn.ſ.Pſ.121.*

Ordo Eccleſiaſticus. — Hieruſalem quoque deſignare poteſt Eccleſiaſticum ordinem ſacerdotum: in quibus eſſe debet viſio pacis.Eze.14.a.16.a.Mich.1.a. — *Baſi.ho.in lapſis. Hil.ſ.Pſ.67.*

Anima. — Hieruſalem præterea dicitur anima in gratia exiſtens,in qua eſt viſio pacis, & contemplatio diuinorum.Et generaliter anima dicitur Hieruſalem, quam ſcrutatur Deus lucernis. Et ipſa anima prius in gratia exiſtens, & poſtea in hæreſim prolapſa,eſt Hieruſalem, pro qua nō eſt qui roget.Pſ.50.78.146.147.Iſ.40.a.64.d.Ier.15.b.17.c.Thr.4.b.Eze.16.a.Abdi. d. Soph. 1.c.3.d.Zac.2.a.8.a.Luc.19.f. — *Ori.ſ.Eze.ho.5. Arn.ſ.Pſ.78.146. Amb.ſ.Luc.21. Ori.ſ.Luc.ho.38.& ſ.Ier.ho.10. Hie.ſ.Iſ.64.& ſ.Ier.17.& ſ.Eze.16*

Continentia. — Hieruſalem,quam ſuadebat deſerere Rabſaces,promittens eſum de vinea,& ficu,& potū ciſternæ propriæ.Iſ.36.c.deſignat continentiam,quam ſuadet diabolus deſerere, vt vacemus voluptatibus internis,& externis. — *Cyr.de adorat.in Spiritu ſancto. Ori.ſ.Mat.ho.26.*

Populus Iudæorum. Conciliabula hæreticorum. — Hieruſalem,quæ occidit Prophetas, eſt terrena, & ipſe populus Iudæorum lapidans eos qui ad ſe miſſi ſunt.Mat.23.d.Luc.13.g.21.d.Hæc etiam faciunt detrahendo aliqui in Hieruſalem,quæ eſt Eccleſia.Iſ.41.b.Eze.16.a.Et Hieruſalem data in aceruos arenæ, deſignat conciliabula hæreticorum.Ier.9.d. — *Hie.ſ.Iſ.69.*

Hilaris, vide Exultare.

Hin.

Hin,eſt menſura quædam liquidorum,continens duos coros Atticos,hoc eſt, duos ſextarios Italicos.Exo.29.g.Nu.15.a.28.a.Ezec.4.c.45.g.46.c. — *Hie.ſ.Eze.4.*

Sanguis Chriſti. — Hin vini quarta pars,ſanguinem Chriſti in quatuor Euangeliis prædicatum deſignare poteſt.Leuit.23.c. — *Iſyc.ſ.Leu.23.*

Hinnire, Hinnitus.

HInnire,eſt proprium equorum,& hinnitus,eſt ipſa vox equorum. — *Hie.ſ.Iſ.24.54.*

Laudantes Deū. — Hinnient de mari,qui ſaluati fuerint, cùm fideles liberati de mundo præ lætitia clamabunt laudantes Deum.Iſ.24.c.Et hinniens ſterilis,eſt Eccleſia ex Gentibus,gaudens pro ſalute adepta.Iſ.54.a.Ier.31.a.

Prædicatio. Confeſſio fidei. — Hinnitus equi,quem circundat Deus collo eius,eſt vox prædicationis firmata in prædicatore.Eſt etiā confeſſio fidei,in his pręcipuè,qui eam confitentur coram aduerſariis.Iob 39.d. — *Gre.31.mor.19.27*

Impugnatio diaboli. Superbia. — Hinnitus pugnatorum,apertam diaboli deſignat impugnationē.Ier.8.f. Et hinnitus equi, ſuperbiam diaboli,& hæreticorum.Iob 39.d.Amos 6.c. — *Hie.ſ.Iob 39.& ſ.Amos 6.*

Libidinis ſigna. — Hinnientes ad vxorem proximi ſui, ſunt qui ſigna oſtendunt libidinis & concupiſcentiæ. Ier.5.c. Et hinnitus Hieruſalem,deſignat inſaniam libidinis,& idololatriæ.Ier.13. d. — *Hie.ſ.Ier.5.13.& ſ.Amos 6.*

Hinniens equus emiſſarius ſub omni ſupra ſe ſedente, comparatur amico ſubſannatori, qui ſemper eſt moleſtus amicis.Eccl.33.a.

Hinnulus.

Hinnulus,propriè eſt fœtus ceruorum,caprearum,damarum,& ſimilium.

Chriſtus. — Hinnulus ceruorum dicitur Chriſtus,qui deſcendit à Patriarchis: & poteſtatē habet vincendi omne venenum antiqui ſerpentis.Cantic.2.c.8.d.Iudæi autem vt ſerpentes, ſibilabant — *Ori.ſ.Cant.ho.2.3 Ambr.ſ.Pſal.118.ſermon.6.*

Gre.s.Cant.8. Ber.s.Cant.ser.55.73.

aduersus Christum: quos ipse superauit. Dicitur autem propter misericordiam hinnulus ceruorum, sicut propter iudicium caprea.

Ori.s.Cant.ho.3. Euch.q.in Prou. — *Spiritussanctus.*

Hinnulus gratissimus dici potest Spiritussanctus. Prou. 5. d. vbi ab Origene dicitur pullus gratiarum.

Gre.s.Cant.4.7. Rup.s.Cant.3. — *Prædicatores. Virginitas. fœcunditas.*

Hinnulli capræ, dici possunt Apostoli, & prædicatores filij synagogæ: vel prædicatores vtriusque populi, qui in montibus contemplationis pascuntur. Cant. 4. b. 7. b. In beata Virgine significant virginitatem, & fœcunditatem.

Gre.24.mor.10. Euc.for.spir.5. — *Electi.*

Hinnuli etiam capreæ gemelli, designant electos, qui per humilitatem quidem paruos se, ac peccatores intelligunt, sed eis per charitatem currentibus, si qua obstacula de impedimẽto temporalitatis obuiant, transiliunt, & datis contemplationis saltibus, ad superna transcendunt. Cant. 4. b. 7. a.

Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.30. Bed.s.Pro.5. — *Recẽtes in fide.*

Hinnuli quoque ceruorum, sunt qui de nouo initiantur in via Domini, vt currant ad montes, de quibus dicitur: Montes excelsi ceruis. Hinnulus quoque gratissimus, est populus fidelis virtutum varietate delectabilis, & castæ fidei æmulatione succensus. Pro. 5. d.

Hiram.

Glo.ord s.2.Reg.5 — *Principes Gentium.*

Hiram, id est, vitæ celsitudo, vel albedo eorum, siue foramen, vel libertas eorum, aut destruens, vel anathematizans: fuit rex Tyri, qui mittebat Salomoni ligna ad ædificationẽ templi. 2. Reg. 5. b. 3. Reg. 5. b. 1. Par. 14. a. 2. Par. 2. a. designat principes Gentium venientes ad fidem, & adiuuantes ad constitutionem Ecclesiæ catholicæ.

Hie.s.Is.3. — *Prædicatores.*

Hiram etiam dicebatur artifex, & ædificator templi Salomonis, missus à rege Tyri. Hic erat natus patre Tyrio, matre Iudæa, vt designaret prædicatores, & ædificatores Ecclesiæ, non solùm ex Iudæis futuros, sed etiam ex Gentibus. 2. Par. 2. c.

Hiras.

Bed.s.Gen.38. — *Ioannes Baptista.*

Hiras, id est, libertas, aut ira: vir Odollamites, pastor Iudæ filij Iacob. Gen. 38. a. vel interpretatur Videns Deum, vel fratris mei visio: & designat Ioannem Baptistam, qui fuit nuncius Christi, & vidit ipsum, etiam digito demonstrans.

Hircus, vide Caper.

Hirundo.

Arist.9.de hist. animal.7. et de gener.animal.6.

Hirundo àuis nota, quæ æstate aduolat, hyeme verò deuolat, ac discedit: nidificat in domibus, humanam quandam intelligentiam in construendo nido referens: in nutriendis pullis æquitatem quandam seruat, ne bis alicui impartiat. Dicitur parere pullos cæcos, quibus ipsa medetur. Eadem madefactas summas alas pulueri inuoluit, atque ita lutũ ad cõpingendum nidum facit. Estque plurimum garrula.

Basi.Exae.ho.8. Amb.5.Exae.17.

Hirundo custodiens tempus aduentus sui confundit eos, qui non cognoscunt Deum vocantem, vt pœnitentiam agant, tempore sibi ad hoc concesso. Ier. 8. c.

Hirundo per suam diligentiam nidificans, & pullis visum reparans, designat in nulla indigentia esse desperandum, neque ab operando cessandum.

Pullus hirundinis. Is. 38. c. ponitur ad comparationem gementis, & inuocantis Deum.

Hispidus, vide Capillus.

Historia.

Historia, est narratio & expositio rerum gestarum: propriè quidem earum, quibus is, qui narrat, interfuit: non inuenitur in allegoriis: sed solùm fit mentio de historiis regum Persarũ. 1. Esdr. 4. b. Esther. 2. b. 6. a. 16. b.

Histria, Histriatus.

Fortitudo temperantia.

Histriatæ columnæ dicuntur, quæ cum quibusdam valliculis fabrefactæ sunt, & decoratæ. 3. Reg. 7. d. Possunt designare eos, in quibus splendet fortitudo simul cum temperantia, ac corporis maceratione.

Hodie, *Hodiernus.*

Hodie dicit diem, in quo sumus, hoc est, præsentem: qui hodiernus dies appellatur.

Arn.s.Ps.2. — *Aeternitas.*

Hodie aliquando dicit tempus æternitatis, seu ipsam stabilitatem æternitatis: vt cùm Pater dicit ad Filium. Ps. 2. Ego hodie genui te.

Amb.epist.39. Gre.s.1.Reg.4.15. — *Tempus gratiæ.*

Hodie, tẽpus gratię significare potest: quo sanctificamur, vt possimus ad gloriam Dei peruenire. Exo. 19. b. 34. b. Leu. 9. a. 10. d. Mat. 21. c. Luc. 23. f. Psal. 2. Et hodie dicitur Deus scidisse regnum Saulis. 1. Reg. 15. d. f. quia dum mali imperant, nox est: cùm autem abscinduntur, fit dies: vnde egresso Iuda dixit Christus. Ioan. 13. d. Nunc clarificatus est Filius hominis. Et hodie venire, & fugere de prælio. 1. Reg. 4. c. designat tempus illustrationis gratiæ ad deserendũ errorem, & prædicandam veritatem propter Deum. Qui autem deserit, aut confutat errorẽ, & de facundia temporalem retributionem quærit alio die venit, alio die fugit.

Hil.s.Ps.2. Cle.Alex.adhor.ad Gentes. — *Tempus resurrectionis.*

Hodie potest dici tempus resurrectionis, in quo fit regeneratio promissa: de qua potest dici à Deo. Ps. 2. Ego hodie genui te.

Aug.2.ser.domini in mont. — *Tempus seculi.*

Vsque in hodiernum diem dicitur, quousque seculum stat. Iob 6. b. 28. d. Et hodie est nũc, vsque ad consummationem seculi: de quo dicitur Ps. 94. Hodie si vocem eius audieritis. Sed

verum

Splendor verbi Dei.

verum hodie est in æternitate.

Hodie interdum, designat splendorem lucis verbi Dei: vt hodie comedunt cum Samuele, hoc est, in splendore lucis verbi Dei. 1. Reg. 9. b. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Hodie venisse dicitur Samuel in ciuitatem, vt designetur prædicatorem rarò in ciuitate videri debere. 1. Reg. 9. b. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Hodie reperire Samuelem. 1. Reg. 9. b. est cùm prædicator non est minor vita, quàm fama, quando videlicet laudantur, & in eis opera laude digna inueniuntur. Non sic sunt sepulcra dealbata. Mat. 23. c. Ioan. 5. b. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Hodie aliquando dicit tempus propinquum præsenti: vt Hos. 4. b. Corrues hodie: & corruet etiam propheta tecum.

Sicut hodie, sic & cras dicunt mali omnia sperantes prospera. Is. 56. d.

Hœdus, quære Caper.

Holdai.

Pœnitentes.

Holdai, siue Chelai, idest, deprecatio Domini: à quo accipitur aurum & argentum ad faciendas coronas pontificis. Zach. 6. c. Ibi dicitur postea Helem. Designare potest quadrigam equorum nigrorum, hoc est, pœnitentes: à quibus accipitur aurum ad coronam Christi. *Hie. s. Zac. 6. Rup. s. Zac. 6.*

Holocaustum, vide Sacrificium.

Holophernes.

Diabolus.

Holophernes, id est, fortis dux: fuit princeps militiæ regis Nabuchodonosor, quem occidit Iudith. Typus est diaboli à beatissima virgine Maria superati. Iud. 2. b. 7. a. 10. d. 12. b. *Hie. ad Saluinã.*

Homo.

HOmo, est animal ex corpore & anima rationali constitutum: secundùm quas partes, variè sumitur in allegoriis: vt datur homo exterior, & interior: nouus, & vetus: cælestis & terrestris.

Deus Pater.

Homo paterfamiliàs, aliquando dicitur Deus pater. Matt. 20. a. 22. a. Idem est homo habẽs duos filios. Mat. 21. c. Et homo durus appellatur Deus ab illo, qui abscondit talentum, hoc est, à populo Iudæorum: quia sine eorum lege, erat aliquos iustificaturus. Mat. 25. c. *Ori. s. Mat. ho. 10. 18. 19. 20. 33. Hie. epist. beatitudinis. & s. Mat. 21 Hil. s. Matt. Can. 27.*

Christus.

Homo, quem tulit Deus, & posuit in paradiso, designat Christum positum tanquam caput in ecclesia, quam operatur, & custodit. Genes. 2. b. Et ipse præcipuè est ad imaginem Dei, qui est vnitus secundùm hypostasim imagini Dei. Gen. 1. c. Et ipse Christus erat homo, quẽ expectabat paralyticus, vt mitteret eum in piscinam. Io. 5. b. Isa. 38. b. Idem Christus est homo habens centum oues, hoc est, Angelos, & homines. Luc. 15. 18. a. Idem est homo rex, qui posuit rationem cum seruis suis. Matt. 18. c. 25. b. Et homo nobilis. Luc. 19. b. Et homo paterfamiliàs. Mat. 13. g. Et homo qui apparuit super rotas & animalia. Eze. 1. g. Et homo redimẽs, & pauper. Ps. 108. Idem est homo paratus ad ferendum hircum in desertum. Leu. 16. c. Idem est homo, qui surrecturus erat de Israel. Nu. 24. c. Et homo, cuius inimici sunt domestici eius est Christus. Mich. 7. b. Matth. 10. d. Et homo natus in Sion, quam ipse fundauit, est Christus. Psalm. 86. *Aug. 1. de gen. cõt. Man. 23. & s. Ps. 16. Amb. de initiat. myst. 4. & 2. de sacramentis. 2. s. Luc. 3. de virg. 3. Ori. s. Mat. ho. 7. & s. Leu. ho. 9. & s. Nu. ho. 18. Arn. s. Ps. 48.*

Vir perfectus & spiritualis.

Homo interdum designat virum perfectum & spiritualem, qui præest volatilibus & bestiis, hoc est, rudibus & carnalibus. Gen. 1. d. 2. b. Ps. 103. Ier. 31. c. Eze. 36. c. Zac. 2. a. 8. d. Significat etiam prophetam, & sapientem: vt terra absque homine, erat gentilitas sine prophetis. Iob 38. c. 33. d. Cùm autem iunguntur homines & iumenta, sumitur homo pro magis rationali & docto: vt in eius comparatione reliqui iumenta reputentur. Agg. 1. c. Ps. 134. *Rup. s. Gen. 1. Hie. s. Mic. 7. Gre. s. Eze. ho. 3. 8. Arn. s. Ps. 103. Hie. s. Ier. 31. & s. Iob 38. & s. Agg 1.*

Propheta. Sapiens.

Mens. Ratio.

Homo est etiam ipsa mens & ratio domina, & non erat homo, qui operaretur terram: quũ mens non exercebat ideam sensus. Gen. 2. b. Et homines dicuntur rationales, hoc est, ratione viuentes: vt qui secundùm eam non viuunt, non dicantur homines. Exod. 9. b. 11. d. 12. b. 13. a. 19. b. Leu. 1. a. 7. b. Ps. 32. 146. Ier. 4. f. Et ipsa mens, vel ratio aut anima dicitur homo interior habens etiam sua alimenta & indumenta, sicut exterior. Ea enim quæ sunt hominis exterioris, ad interiorem referri possunt: vt dicatur interior etiam habere membra, quæ habet exterior: vt aures, oculos, manus, &c. Et cum dicitur, Homo, homo, designatur homo interior, & exterior. Nu. 30. Eze. 1. g. 14. a. Et homo ferens hircum in desertum, est mens abiiciens malas cogitationes. Leuit. 16. e. Isa. 56. a. Eph. 3. d. Hic homo seminat sinapim in agro suo: & inuenit thesaurum in agro. Mat. 13. d. f. Prudentia etiam hic homo interior dici potest. Porrò secundùm diuersa vitia datur homo iumentum, homo serpens, homo vipera, homo vulpes. Sed homo homo est, qui secundùm interiorem & exteriorem rectè se habet: qui si peccet, corripitur à Domino, vt emendetur. Ezec. 29. b. 38. f. Ionæ 3. c. Et homines multiplicati super terram, designare possunt vires rationales in virtutibus multiplicatas. Gen. 6. a. *Gre. 24. mor. 8. Aug. s. Ps. 134. Phil. 1. alleg. Ori. s. Gen. ho. 1. & s. Leu. ho. 2. 9. & s. Num. ho. 24. & s. Ps. 36. ho. 1. & s. Eze. ho. 1. 3. s. Mat. cap. 13. Hie. s. Is. 56. & s. Eze. 14. & s. Gal. 3. Amb. 2. de Abr. 8. & de virg. 3. Aug. 83. q. 51. Phil. de plã. Noe.*

Homo interior.

Prudentia.

Vires rationales.

Virgo Maria.

Homo dicitur sæpe beata virgo Maria: vt cùm Christus dicitur filius hominis. Ps. 79. Et passim in euangelio. Et dicitur Christus filius hominis, & non homo: quia licèt descendat ex genere Adam, non tamen ipse est vetus homo: ideo non est putredo, licèt sit vermis & non homo. Iob 25. a. Ps. 21. Homo etiam dicitur aliquando Angelus: vt homo paratus ad ferendum hircum in desertum, intelligi potest Angelus. Leuit. 16. c. Datur autem humana forma Angelis, quòd mente vigeant homines, videndique vires habeant ad superna tendentes sublimique sint ore, & erecto sint statu, & per naturam ad imperandum & regendum idonei. *Aug. q. 15. 120. Ori. s. Leu. ho. 9. Diony. cælest. Hie 15.*

Angeli.

Amb. ser. 1. — *Ioseph ab Arimathæa.*

Homo accipiens granum sinapis, fuit Ioseph ab Arimathæa, qui accepit corpus Christi ad sepeliendum. Mat. 13. d.

Amb. s. Rom. 6. Phil. 1. alleg. Aug. 13. ciu. Dei. 23. — *Habens fidem, & puram vitā.*

Homo nouus dicitur per fidem & puram vitam. Rom. 6. a. Eph. 2. c. 3. d. 4. c. Col. 3. b. Et homo cælestis est ad imaginem Dei factus, expers corruptibilis & terrenæ essentiæ. Terrestris verò è seminali materia, quam humum vocant, compactus est. Ideo cælestem non fictum dicit, sed formatum ad imaginem, terrestre verò figmentum irrationalis progeniem esse artificis. Primus autem homo Adam dicitur de terra terrenus: secūdus verò homo, hoc est, Christus dicitur de cælo cælestis. 1. Cor. 15. f. Cælestis etiam homo erit in resurrectione; non quia corpus, quod de terra factum est, non ipsum erit: sed quia dono cælesti iam tale erit, vt etiam cælo incolendo, non amissa natura, sed mutata qualitate conueniat.

Hie. prol. s. Mat. & s. Eze. 7. Aug. 1. de consens. euang. 6. Geor. Ven. Can. 1. tom. 7. cap. 22. 29. — *Matthæus. Marcus. Elementū aquæ. Mansuetudo, & principatus Dei.*

Hominis facies inter quatuor euangelistas, Matthæum designare potest, quia exordium euangelij à generatione humana cœpit. Eze. 1. c. Secundùm Augustinum verò designat Marcum, qui demonstrat Christum hominem. Ponitur autem à dextris, quia durat humanitas Christi. Designat etiam elementum aquæ, quia homo secundùm animam rationalem est aqueus, vt sit capax aquæ sapientiæ salutaris. In archetypo verò, hoc est, in Deo designat mā-suetudinem, & principatum in domo Iacob, in qua regnat Christus.

Ori. s. Matt. ho. 35. Hil. s. Mat. Can. 30. — *Moses.*

Homo amphoram aquæ baiulans, est Moses ferens literam legis. Mar. 14. b. Luc. 22. a. Non est autem nominatus proprio nomine, quia Christianum nomen nondum erat notum.

Ori. s. Eze. ho. 1. & s. Mat. ho. 20. & s. Rom. 3. 6. Tert. de resurrect. Arn. s. Ps. 40. 55. Hie. s. Sop. 1. Aug. s. Ps. 8. & de continentia. Amb. s. Rom. 6. Gre. 4. mor. 17. & 24. mor. 8. Ric. de S. Vict. 2. de arca myst. 17. — *Peccator. Caro. Carnalis.*

Homo vetus dicitur per diffidentiam, seu infidelitatem & malos actus. Homo etiam vetus dicitur caro peccatrix: aut ipsa vitia. Rom. 6. a. Eph. 4. c. Et homo sumitur sæpe pro homine veteri & carnali: vel pro homine exteriori, & pro ipsa carne seu parte sensitiua & brutali: & homines multiplicati super terram, sunt carnales, qui generant filias, hoc est, concupiscētias: & hominem carnalem delet Deus, vt faciat Deum, aut spiritualem. Gen. 6. b. Exo. 39. d. Leu. 13. a. Ps. 8. 122. Et homines Ægypti, sunt homines mundani & carnales. Exo. 8. e. Et etiam homines regionis Amorrhæorum. Exod. 34. b. Et homo pacis, & etiam homo vnanimis est ipsa caro, quæ statim mouetur ad motum animi, nisi pars pudenda, quæ aliquando est rebellis, & supplantat rationem. Ps. 40. 54. 55. Et homo, qui debet deficere, est humana & terrena sapiēs. Sop. 1. a. Iob 3. a. Et homo qui nascitur ad laborem, est carnalis. Iob 5. b. Et homo non habēs vestem nuptialem, est peccator, & sub vno intelliguntur omnes. Mat. 22. b. Et secundùm hominem ambulare est agere veterem hominem. 1. Corint. 3. a. Et homo vetus, dicitur putredo. Iob 25. Isti sunt homines, quorum opprobrium factus est Christus. Psal. 21. vt homines moriuntur, qui in peccatum tanquam fragiles incidunt. Ps. 31. In homine veteri confidit, qui cō-fidit in seipso. Ier. 17. a.

Arn. s. Ps. 103. Basi. s. Ps. 115. Hie. s. Gal. 3. — *Minus docti.*

Homines etiam dicuntur minus docti. Ps. 103. vt videlicet qui sunt magis docti, plusquam homines esse videantur. Et omnis homo dicitur mendax, secundùm conditionem naturalē, quia non attingit ad ea, quæ sunt fidei. Ps. 115. Et secundùm hominem, dicit Paulus se loqui, quum docet rudia & crassiora, quasi lacte pascens simplices. Gal. 3. b. Eze. 14. d.

Ori. s. Leu. ho. 1. 9. & s. Ios. ho. 6. & s. Mat. ho. 13. & s. Luc. ho. 34. Basi. s. Ps. 48. Hie. s. Is. 31. & s. Ier. 17. — *Genus humanū. Purus homo. Mortalis.*

Homo aliquando dicitur genus humanum, & qui viuit adhuc vita mortali. Leuit. 1. a. 5. a. Exo. 33. d. Et homo descendens ab Hierusalem in Hiericho, fuit Adam, cùm lapsus est in peccatum: in quo erat totum genus humanum. Luc. 10. e. Et homo ineptus ad redimendum, est purus homo, qui potius eget redemptione. Ps. 48. vnde non permittitur homo esse in tabernaculo fœderis, quando pontifex intrat in sancta sanctorum: quia cùm ibi possunt esse, iam non sunt homines, hoc est, mortales: sed facti sunt dij. Leu. 16. d. Homo & non Deus dicitur Ægyptus, vt ostendatur auxilium hominis fragile. Isa. 31. a. Dan. 7. a. Sic sumitur homo pro puro homine, cùm dicitur. Ier. 17. a. Maledictus homo qui confidit in homine.

Hil. s. Mat. Cano. 12. 18. & s. Ps. 54. Amb. s. Luc. 4. 11. Arn. s. Ps. 35. Bed. s. Exo. 19. — *Iudæi.*

Homines domus dominæ Ioseph, dici possunt viri synagogæ. Gen. 39. c. Et homo, per quē scandalum venit, est populus Iudæorum, qui negauit Christum, & alios negare compellit. Mat. 18. a. Et homo vnanimis, designat Iudæos sub lege viuentes, quam Christus impleuit. Ps. 35. 54. Et homo habens spiritum immundum, est populus Iudæorum. Et idem est, à quo exierat immundus spiritus per datam legem: sed postmodum reuersus est in eos: & facta sunt nouissima eorum peiora prioribus. Luc. 4. e. 11. c. Homo etiam ad differentiam gentilium dicitur Iudæus. Exo. 19. b.

Ori. s. Mat. ho. 22. — *Hæreticus. Sermo hæreticus.*

Homo, per quem scandalum venit, est hæreticus. Mat. 18. a. qui etiam est homo vnanimis, secundùm quòd simulat se, aut putat seruare legem Christi. Ps. 54. Idem, est homo leprosus. Leu. 14. a. Et homo inimicus, qui superseminat zizania. Mat. 13. d. Homo autem propinquus, qui non suscitat semen fratris, est sermo hæreticus, qui etiam oritur ex sacra scriptura: sed non generat filios Christo. Deut. 25. c.

Chry. s. Ps. 9. — *Antichristus.*

Homo, quem rogat propheta non confortari. Ps. 9. intelligi potest Antichristus.

Hil. s. Ps. 54. Arn. & Aug. s. Ps. 46. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 15. — *Iudas.*

Homo vnanimis, Iudam apertè demonstrat, qui erat discipulus Christi: & magnificauit aduersus eum supplantationem. Psal. 54. Idem dicitur homo pacis: quia pacis osculo tradidit Christum. Ps. 40.

Pilatus.

Homo paratus ad ferendum hircum in desertum, designare potest Pilatum, qui dimisit Barabbam, crucifixo Christo. Luc. 6. b.

Ori. s. Is. ho. 6. — *Ociosus.*

Homo habens manum aridam designat illum, qui ociosus est à benefaciendo, qui curatus à Christo, incipit bene operari. Luc. 6. b.

Ori. s. Ier. ho. 1. Arn. s. Ps. 42. — *Diabolus.*

Homo inimicus, qui superseminauit zizania, est diabolus qui & iniquus homo dicitur. Mat. 13.

Mat.13.d.Ps.44.55.139.Idem dicitur homo,& non Deus.Eze.28.b. vt ostendatur nihil posse aduersus Deum,nec etiam aduersus homines,nisi quantum Deus permiserit.

Vnus homo fit è duobus,quando destruitur in homine corpus peccati, & homo exterior subiicitur interiori. *Amb.de insti.vir.*

Homicida,Homicidium,vide Interficere.

Honestus,Honestas,Dehonestare,Inhonestus.

Honestus,dicitur honore & dignitate plenus:& honestare,est decorare, & honore afficere:Dehonestare verò contrarium:vix habet locum in allegoriis,cùm sit morale, & rarum in sacra scriptura. *Hie.s.Is.24.*

Dehonestat Deus inclytum super terram, quum illa ostendit esse turpia,in quibus homines gloriantur:vnde eos erubescere facit,& exprobrabile reddit.Is.23.b.

Honor,Decus,Honorare,Honorificare, Venerari,Honorabilis,Inhonorare.

HOnor,est reuerētia,quam alicui exhibemus in virtutis testimonium, dicitur etiam honor interdum dignitas,siue magistratus.Item dominium.Ps.8. Gloria & honore coronasti eum.Laus.Sap.5.a.Finem illorum sine honore.Præmium.Esther.6.c. Hoc honore condignus est.Reuerentia.Esther.1.d.Deferant maritis suis honorem. Salutatio. 1. Marc.12. f.Accepit eum cum honore.Subsidium.Tob. 4.a. Honorē habebis matri tuæ.Sic honorare, est retribuere,Reuereri,Salutare, Succurrere.

Bene operari. Honorē affert Deo,qui opera iustitiæ facit:& de tribus personis rectè sentit.Ps.28.Honor autem Christi est illi ab animabus fidelibus. Psal. 44. Honorat Deum de sua substantia, qui omne quicquid operatur,nō hoc suis viribus,ac meritis,sed supernæ gratiæ tribuit.Pro.3.b. *Basi.s.Ps.28.ho.1. & s.Ps.44. Bed.s.Pro.3. Cle.Alex.6.strom.*

Colore Deum, & sapientiam. Honorare patrem & matrem,est colere patrem Deum,& sapientiam,seu diuinam cognitionem,quæ etiam est propter se expetenda.Exo.30.b.Mal.1.b.

Honoratus Christus ecclesiam. Honoratus Abraham,propter Saram, designat Christum honoratum per ecclesiam,quā redemit.Gen.12.d.20.d. *Hie.s.Ier.10.*

Templum Hierusalem. Deus Iacob dici potest Hierusalē:&omnis Iudæorum nobilitas,quę sublata sunt.Ier.10.d. *Ori.s.Rom. 11.*

Agere officio suo dignum. Honorificare ministerium suum,est agere,quæ decent officium suum.Rom.11.b. *Hie.s.Ier.31.*

Gentiles. Honorabilis filius dicitur Ephraim,designans gentiles prælatos Iudæis. Ier. 31.d.

Imago Dei. Honor hominis est imago Dei,secundum quam excedit reliquas corporeas creaturas.Ps. 48.Prou.5.b. *Basi.s.Ps.48.*

Confundēs Deus sapientes. Decus est Dei inter sapientes,quia ipse confundit sapientes & hæreticos.Ier. 10.a. *Hie.s.Ier.10.*

Officia & eleemosynæ. Honor in scripturis non tantùm in salutationibus & officiis deferendis, quantum in eleemosynis,ac munerum oblatione sentitur.Honora inquit Apostolus.1.Timot.5.viduas, quæ verè viduæ sunt:hic honor donum intelligitur.Sic presbyteri sunt duplici honore honorandi:& Pater & mater.Mat.15.a. *Hie.s.Mat.15.& ad Gelant.*

Boni. Apostoli. Habens sciētiā legis. In honorem vasa,sunt boni in ecclesia.2.Tim.2.c.Et honorabilis Israel in conspectu Dei, sunt Apostoli grati Deo.Is.43.a.Et honorabilis vultu ablatus à Iudæis, est habens scientiam legis.Is.3.a. *Hie.s.Is.43.*

Honorantes regem. Honor regis dicuntur,qui regem honorant.Ps.98. *Arn.s.Ps.98.*

Gloriantes Iudæi de exteriori cultu Dei. Honorat populus labiis Deum, quum Iudæi gloriantur de cultu Dei exteriori: & cùm habent verba legis,sed non sensum.Is.29.d.Mat.15.a.Mar. 7.a. Ipsi etiam inhonorarunt Christum.Ioan.8.f.Rom.2.d. *Ori.s.Mat.cap.15. Hie.s.Is.29.*

Sacerdotes docētes sectari temporalia,& dantes beneficia suis. Honorans Eli filios magis quàm Deum,designat sacerdotes docentes sectari temporalia, contempto Christo:vel prælatum dantem dignitates, beneficia carne coniunctis, solum vt ditentur.1.Reg.2.f. *Gre.s.1.Reg.2.*

Christus inhonoratus in Iudæa. Sine honore existens propheta in patria sua, est Christus inhonoratus in Iudæa.Mat.13. g. Ioan.8.f. *Hil.s.Mat.Cā.14*

Hæreticus. Inhonoratus,est,qui colit idola.Nah.1.d.hoc est hæretici cum suis erroribus. *Hie.s.Nah.1.*

Honorabilis est dies septima Phase sicut prima, propter honorem passionis & resurrectionis Christi.Exo.12.c. *Glo.int.s.Exo. 12.*

Venerationis sacræ lamina.Exo.39.e.vide Lamina.

Hora.

HOra,licèt olim acciperetur pro cuiusuis temporis parte: vt annus diuidebatur in quatuor horas,veris,æstatis,autumni,hyemis:peculiariter tamē hora dicitur vicesima quarta pars diei naturalis.Et aliquando sumitur hora pro tempore.

Hora crucis Christi. Hora sexta,qua Christus crucifixus est,concordat cum die sexta,qua homo creatus est, & cum sexta ætate.Et hora sexta venit ad puteum,designans horam passionis,qua venit ad puteum miseriarum.Ioan.4.a.19.c.Matth.27.e.Marc.15.c.Luc. 23. d. Et hæc hora passionis est, quando dignatus est Christus agnoscere matrem, de qua dixerat. Ioan. 2. a. Nondum venit hora mea. *Ori.s.Can.ho.2. Aug.83.q.64.& s.Ioan.tract.8. Ori.s.Mat.ho. 10.*

Diuersitas ætatum. Horæ operariorum, qui vocati sunt ad vineam, sic distribui possunt: vt hora prima sit ab Adam vsque ad Noe,hora tertia à Noe vsque ad Abraham:hora sexta ab Abraham vsque ad Mosen:hora nona à Mose vsque ad Christum:hora verò vndecima à primo aduentu Christi *Hie. aduer. Iouin 2.& s.Mat.20. Aug.de ver.dom. ser.59.*

Gre.ho.19. Fulgen.epiſ.7. Ric.de S.Vict. de ſtat.interior.hominis.35.

vſque ad ſecundum. Vel hora prima eſt tempus pueritiæ: tertia, adoleſcentia, vel iuuentus: ſexta, ætas viri perfecti: nona, ſenectus: vndecima, decrepitudo. Matt.20.a. Vel conſideratur diuerſi profectus: manè eſt illuminatio veritatis, tertia inchoante calore, eſt acceptatio bonitatis: ſexta, cùm eſt æſtuatio caloris, eſt feruor dilectionis: nona quum eſt temperamentum caloris, eſt abominatio vanitatis: veſpera, eſt refrenatio cupiditatis, & hebetatio prudentiæ carnalis.

Amb.ſ.Luc.15. Horæ diei duodecim, deſignant duodecim diſcipulos Chriſti, diuerſis donis fulgentes. Ioan.11.b. *Apoſtoli.*

Ori.ſ.Mat.cap.14. Hora præteriens, deſignat tempus legis prophetarum: quod præteriit, adueniente Chriſto. Matth.14.b. *Tempus legis.*

Aug.ſ.Ioan.trac.21. Quum dicitur Ioan.5.d. Venit hora, & nunc eſt, quando mortui audient vocem Filij Dei. &c. Ibi hora ſumitur pro tempore, ab ea videlicet hora, qua Chriſtus dixit, vſque ad tempus iudicij. Nam totum hoc eſt hora, quum mortui per infidelitatem aut peccatum audire poſſunt vocem Filij Dei, & viuere. Sic de toto hoc tempore ait Ioã. Epiſ.1.cap.2.c. Filioli nouiſſima hora eſt. *Tempus vſque ad iudicium.*

Gre.ſ.1. Reg.9. Hora eadem, qua promiſerat Deus Samueli, oſtendit Saulem, vt demonſtret per hoc perfectum illum eſſe, non ſolùm corpore, ſed etiam mente. 1.Reg.9.c. *Perfectio mentis, & corporis.*

Gre.ho.36. Hora cœnæ, finem mundi deſignat: quia in illam cœnam cæleſtem non introducuntur, niſi iuſti. Luc.14.d. *Finis mundi.*

Gre.30.mor.24. Hora dimidia datur ſilentium in hac vita: quia perfecta tranquilitas contemplationis hic haberi non poteſt. Apo.8.a. *Breuis quies huius vitæ.*

Hordeum, Hordeaceum.

HOrdeum, eſt quod habet ariſtam mordaciorem tritico, nec facilè poteſt à palea ſpoliari: vnde panis, qui fit ex hordeo, eſt multo aſperior, quàm panis triticeus: & magis deſeruit hordeum ad paſtum iumentorum, quàm hominum: præcedit autem meſſis hordei triticeam meſſem.

Ori.ſ.Gen.ho.12. Cle.Ale.6.ſtrom. Hie.ſ.Iſ.30. & ſ. Eze.4.45. Aug.ſ.Ioan. tra. 24. Iſyc.ſ.Leu.27. Hordeum & hordeacei panes, difficiliorem ſermonem ſignificare poſſunt & literã ac doctrinam legis veteris, quæ præcedit nouam, vt hordeum præcedit triticum. Gen.26. c. Exo.9. g. Mat.15.d. Ioan.6.a. Et vt hordeum eſt cibus iumentorum, aſperitatem habens, quibuſdam quaſi aculeis, deſignat aſperitatem præceptorum legis veteris datæ in cibum Iudæis, tanquã iumentis: qui filium Dei negant. Leu.27.c. Eze.4.c.13.d.45.d. Hoſ.3.a. Apoc.6.b. *Difficilior ſermo ſcripturæ. Litera legis.*

Poteſt etiam hordeum deſignare ſimpliciorem, minuſque exactam doctrinam, quæ cibus eſt rudiorum, & ſubtiles ſenſus percipere minimè valentium. Ioan.6.a. Ioel.1.c. *Simplicior doctrina.*

Aretas ſ.Apoc.6. Amb.ſ.Luc.9. Hie.ſ.Iſ.28. Aug.ſ.Apoc.ho.6. Hordeum præterea deſignat Iudæos, vel primores eccleſiæ: qui, ſi peccent, plauſtris ſunt triturandi, & ferris. Iſ.28.g. Poteſt è diuerſo minores in eccleſia ſignificare, ſecundùm quod hordeum imperfectius eſt tritico. Apoc.6.c. *Iudæi. Maiores in eccleſia. Minores.*

Horeb, vide Sinai.

Horma.

Horma, ideſt, deſtructio, ſiue anathema, aut rete, ſeu retiaculum, ſiue dedicatum, aut conſecratum: locus vbi filij Iſrael vicerunt Chananæum, qui habitabat in meridie. Nu.14.g.21.a.

Horrere, Horror, Inhorrere, Exhorrere.

HOrror, eſt tremor quidam, cùm totum corpus frigore, vel pauore contremiſcit, & ſuccuſſatur. Horrere autem eſt vel frigere, vel timere, cum illo tremore: vel eſt cùm pili aut ſetæ in animante eriguntur.

Hie.ſ.Eze.1. Gre.ſ.Eze.ho.7. Horribilis chryſtallus deſignat Chriſtũ, qui in iudicio terribilis apparebit malis, mitis bonis. Eze.1.f. vel deſignat ſplendorem diuinorum, & puritatem, ſed quæ ex parte intelligantur. Deſignat etiam horribilis cryſtallus angelos, qui nobis miſeris ſunt pauendi. *Chriſtus. Splendor diuinorum. Angeli.*

Hie.ſ.Ioel.2. Horribile etiã dicitur nomen Dei in gentibus, hoc eſt, Chriſtus faciens mirabilia: vnde timeatur à gentibus. Malach.2.a.

Aug.16.ciu.Dei.24. Horribilis dies, eſt dies reſurrectionis Chriſti: & dies vniuerſalis iudicij, quando omnes mali pauore tabeſcent. Ioel.2.g. *Dies reſurrectionis, & iudicij.*

Amb.2.de Abr.9. Gre.ſ.Eze.ho.6. Horror tenebroſus Abrahæ circa Solis occaſum, deſignat tribulationem eccleſiæ futurã tempore Antichriſti. Gen.15.c Deſignat etiam terrorem iudicij: ſicut etiam horribiles tenebræ, quæ fuerũt in terra Ægypti. Exo.10.f. Idem deſignat horror nimius regũ, & populorum Ægypti. Ezec.32.c. Et horribilis aſpectus rotarum, hoc eſt, ſcripturæ ſacræ: eſt quia ipſa ſcriptura ſacra omnibus reprobis gehennæ ſupplicia minatur. Ezec.1.c. *Tribulatio eccleſiæ. Terror iudicii.*

Gre.5.mor.24. Inhorrent pili carnis tranſeunte ſpiritu. Iob 4.c. quia ante compunctionis vim cogitationes ſuperfluæ fugiunt: vt nihil fluxum, nihil iam remiſſum libeat, quia afflictam mentem etiã contra ſemetipſam viſitationis intimæ ſeueritas inflammat. *Fuga vanarum cogitationum.*

Gre.5.mor.21. Horror viſionis nocturnæ. Iob 4.c.7.c. eſt pauor occultæ contemplationis, in qua, quamuis extremum aliquid de Deo mens conceperit, in conſideratione tamen eius magnitudinis inhorreſcit, & magis metuit, quia ipſis contemplationis eius veſtigiis ſe imparem ſentit. *Pauor occultæ cõtemplationis.*

Hie.ſ.Iſ.18. & ſ. Hoſ.6. Horribilis populus, ſunt hæretici blaſphemi, quia nihil blaſphemia horribilius. Iſ.18.a. Et horrendum, quod vidit Hoſeæ in domo Iſrael, eſt idololatria, & etiam hæreſes. Hoſ.6.d.13.a. *Hæretici.*

Horribiles

Dæmones. Horribiles etiam dicuntur maligni spiritus, qui bonis mentibus pauendi sunt, atque fugiendi. Iob 20.d. Hab.1.b. *Gre.15.mor.13.*

Infernus. Horror sempiternus est in inferno. Iob 10.d. quia eius ignibus traditi, & in suppliciis dolorem sentiunt: & in doloris angustia pulsantes se semper pauore feriuntur: vt & quod timent, tolerent, & rursum, quod tolerant, sine cessatione pertimescant. Horrendo igitur modo erit illic in reprobis dolor cum formidine, & flamma cum obscuritate. Sic dicuntur mali turbandi timore horribili. Sap.5.a. Horribilis quoque terra, est infernus. Is.21.a. *Gre.9.mor.48.*

Synagoga non credens diuinitatem Christi. Exhorrens vxor Iob halitum eius. Iob 19.c. designat synagogam, quæ Christum, quem videbat hominem, Deum credere expauit: & carnalibus sensibus dedita, incarnationis eius mysterium non agnouit. *Gre.14.mor.22.*

Horreum.

Horreum, est locus designatus ad custodiã frugum, aut etiam aliarum rerum preciosarũ.

Corda Sanctorũ. Dona Spiritussancti. Horrea dici possunt corda Sanctorum, vbi reconditur doctrina sacra, & etiam preciosa Spiritussancti munera. Gen.41.f. Pro.3.b. Ioel.1.d. *Glo:ord.s.Gen.41.*

Sacra scriptura. Horreum etiam dicitur sacra scriptura, vnde omnes spiritualia sumere debent alimenta: & hæc sunt horrea publica, ex quibus peculiariter sustentari debent sacerdotes. Gen. 41. g. 47. e. Hæc etiam sunt horrea benedicta. Deut.28.b. *Bed.s.Gen.41.*

Cælum. Horreum, in quod reconditur triticum à paleis segregatum, est cælum vbi electi colligũtur. Rut.2.d. Mal.3.c. Mat.3.c.13.d. Luc.3.d. Pro.3.b. *Bed.s.Pro.3.*

Vẽtres pauperũ. Horrea diuitis, quæ ipse demolitur, sunt ventres pauperum. Luc.12.d. *Chry.de diu. & Lazaro.ho.2.*

Hortari, Adhortari, Exhortari.

Hortari, est verbis aliquem ad aliquid faciendum impellere, aut etiam consilium dare ad rem aliquam aggrediendam.

Adhortantes ad pugnam, sunt incitantes ad exercendas cupiditates. Exo.32.d. *Philo.de temulentia.*

Incitantes ad cupiditates. Prædicatio Apostolorum. Prædicatio hæreticorum. Exhortatio Ducum. Iob 39.c. In bonum quidem, est prædicatio Apostolorum & Apostolicorum virorum aduersus vitia & cupiditates. In malum verò, est prædicatio hæresiarcharũ contra fideles: vel incitatio capitalium vitiorum, quasi ex ratione impellentium. *Hie.s.Iob 39. Gre.31.mor.26.31.33. Geor.Ven.Cant. 1. tom.7.cap.21.& Can.2.tom.2.ca. 4.*

Hortus, Paradisus, Hortulanus.

Hortus, est locus siue in agro, siue etiam in vrbe arboribus & oleribus consitus:

Deus. Hortus deliciarum dici potest Deus pater, aut ipse Filius plantatus à Patre: & varia ligna, sunt diuinæ perfectiones, quibus pascuntur beati: & ibi est lignum vitæ, & lignum scientiæ boni & mali. Gen.2.b. *Pater.* Et Pater est paradisus, in quo plantata est arbor vitæ, quæ est Filius: & dicitur esse in medio paradisi, quia est media persona in Trinitate. *Amb.epist.42. Hie.s.Is.51. Aug.11. de gen.ad lit.21.& 2. de gent.ad lit. 34. Bed.s.Gen 2.*

Ecclesia. Hortus Domini, dicitur ecclesia, quæ & hortus voluptatis. Gen.2.b. Cant.4.d.4.a. Is.51. a. 61.d. Ioel.2.a. Apoc.2. b. Hæc producit flores recenter conuersorum: est hortus conclusus, quia charitatis vallo circunquaque munitur, ne inter numerum electorum reprobus aliquis ingrediatur: dicitur etiam paradisus malorum punicorum. *Gre.s.Cant.4. Aug.8.de gen.ad lit.5. Hie.s.Eze.28. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.21.*

Fœlicitas. Paradisus Dei, vel paradisus voluptatis, est locus fœlicitatis: vbi manant deliciæ à Deo tãquam à fonte totius fœlicitatis. Gen.2.b. Eze.31.c. Et paradisus Dei, in quo fuit Lucifer, est status gratiæ in cælo. Eze.28.c. *Phil.1.alleg.*

Vita iustorum. Virtus. Paradisus etiam voluptatis, est vita iustorum, vel beatorum, cuius quatuor flumina sunt virtutes: & ligna, disciplinæ. Vel paradisus voluptatis est ipsa virtus: & est ad Orientem, quia nec occidit, nec extinguitur: ponit Deus in eo hominẽ, quia mẽtẽ collocat in virtute. Gẽ.2.b. *Amb.exhor. ad virg. & de instit. virg.9. Rup.s.Can.4. Phil.de mundi opificio.& de plan.*

Virgo Maria. Hortus conclusus dicitur Virgo: hortus quidem, quia dat fructum bonorum operum: cõclusus verò, propter carnis integritatem. Cant.4. d. Hæc peculiariter dicuntur de beatissima virgine Maria. *Noe.Tert.adue. Mar.4.*

Anima. Horti, dici possunt animæ fidelium: & corda Sanctorum, per custodiam munita, & per castitatis odorem florida. Et horti, in quibus sedet Christus, & sponsa ecclesia quiescit, sunt animæ iustę, in quibus delectatur Christus: cuius deliciæ sunt esse cum filiis hominum. Paradisus quoque voluptatis, est spiritualis quædam regio animæ, hoc est, principalis vis animæ: quæ est plena, ceu plantis, innumeris opinionibus. Nu.24.a. Cant.4.d.5.a.6.a.8.d. Is.58.d. Ier. 31.b. Eze.36.g. Ioel.2.a. Luc.13.d. Hortus autem dissipatus est anima, quæ prius erat in gratia, & postea peccauit. Thr.2.b. *Amb.s.Luc.13. & de virg.1.& de Isaac.5.& de bono mortis.5. & de paradiso.1. Hie.s.Is.58. Aug.12.de gen.ad lit.34. Gre.s.1.Reg.14.*

Corpus humanũ. Paradisus etiam voluptatis dici potest corpus humanum, in quo est lignum vitæ, sensus prudentiæ, & fluuius est doctrina, quæ ducitur in hominem ex quatuor constantem, quasi in quatuor capita diuisum, hoc est frigidum & calidum, humidum & aridum. Gen.2.b. *Bed.s.Gen.2. Ori.s.Is.36.ho.1. Amb.epist.41. Hie.s.Ier.29.*

Sacra scriptura. Hortus præterea dicitur sacra doctrina, quæ dicitur paradisus deliciarum, propter sensum spiritualiũ delicias, vbi etiam virent spęs & bona opera. Est etiam hortus sensus, historicus sacræ scripturæ, continens creationem, reconciliationem, & reparationem. Et hortus cõclusus, est lex diuina consita omni genere arborum, quia omnis doctrina, omnisque disciplina in diuina lege sub mirabili cortice continetur. Ideo dicitur hortus clausus, & etiam propter mysteria, quæ in ea claudũtur. Gẽ.2.b.3.b.13.c. Cã.4.c.5.a.8.d. Eccl.24.d. Ier.29.b. Amos 9.d. *Gre.s.Eze.ho.8. 14. Ber.ser.paruo.61. & s.Cant.ser.23. Geo.Ven.Cant. 1. tom.7.cap.13. Amb.de virg.3. Gre.s.Cant.6.*

Prophetæ. Perfectorum cõgregatio. Sacerdotium. Hortus nucum, significare potest prophetas, & perfectorum congregationem, & etiam ipsum sacerdotium, præcipuè veteris legis. Cant.6.d. *Ori.s.Ps.36.ho.1. Hie.s.Is.1.*

Litera legis. Hortus olerum, est carnalis intelligentia legis, & hortus sine aqua, est litera legis sine sensu

spirituali 3.Reg.21.a.Eccl.2.b.Is.1.g.In tali horto erant illi,quibus dicebat Apostolus. Gal.3.a.Quum spiritu cœperitis,carne consummemini.

Hie.s.Is.1.20.65. — *Voluptates. Loca voluptatis.* Hortus etiam olerum sunt voluptates,aut loca voluptatis, in quibus immolant hæretici. Et ipsa doctrina hæretica,etiam est hortus olerum:Hi sunt etiam Adonidis horti.3.Reg.21.a.4.Reg.21.d.Esther.1.a.7.c.Ecclesiastæ 2.a.Is.1.g.65.a.66.e.Amos 4.c.

Tert.adu.Mar.4. Phil.de plant. Noe. — *Mundus.* Hortus præterea dicitur aliquando mundus : & in hunc hortum granum sinapis est missum,quando Christus venit in mundum.In hoc etiam horto est lignum vitæ,Christus. Gen.2.b.Luc.13.d.

Cle.Alex.5.strom. Amb.s.Luc.13. — *Hortus vbi captus est Christus vel sepultus.* Hortus etiam,in quem missum est granum sinapis,designare potest hortum, vbi captus est Christus:& etiam hortum,vbi fuit sepultus.Luc.13.d.Ioan.18.a.19.g.

Ori.in diuer.ho.10. — *Christus.* Hortulanus dici potest Christus, qui varias in ecclesia conserit virtutum ac donorũ Spiritussancti plantas.Ioan.20.d.

Glo.ord.s.Thr.2. — *Iudæa.* Hortus dissipatus dici potest Iudæa,quæ prius erat velut deliciæ Dei, sed postea destructa est.Thr.2.b.

Hoseas,vide Oseas.

Hospes,Hospitari,vide Aduena.

Hostia,quære sacrificium.

Hostis,vide Aduersarius.

Humerus,Scapulæ.

HVmerus est illa pars corporis,à qua dependent brachia,quæ etiam alio nomine vocatur armus:Scapulæ etiam sunt humeri in parte dorsi.Super humeros autem vel scapulas solemus onera imponere.

Ber.ser.4.s. qui habi. — *Promissiones Dei.* Scapulæ Dei,quæ non illi competunt,nisi secundùm metaphoram,promissionem duplicẽ designare possunt,nempe vitæ,quæ nunc est,& futuræ.Ps.90.

Amb.s.Luc.15. Hie.s.Is.9. Gre.22.mor.4.& ho.34. — *Humanitas Christi. Fortitudo Christi. Crux.* Humerus Christi humanitatem eius designat:quæ potest dici humerus sinister : vt diuinitas eius dexter.Is.9.b.22.f.Et in humeris portauit Christus ouem , cùm portauit crucem,in qua crucifixus est:possunt etiam humeri fortitudinem eius aut passionem , & brachia crucis significare.Luc.15. a. Scapulis quoque obumbrat per crucem : & quia dum portat , defendit.Psalm.90.

Diony.calest.Hie.15. — *Vis Angelorum operatiua.* Humeri in Angelis,vim eorum operatiuam designare possunt.

Gre.s.1.Reg.9. Hie.s.Is.66. — *Fortitudo bonorum prælatorũ.* Humeri Saul in bonum,designare possunt fortitudinem bonorum prælatorum. 1. Reg. 9. a.10.d.Et paruuli portantur in humeris,quando simplices fauore diuino sustentantur à prælatis.Is.66.d.

Ori.s.Nu.ho.5. Hie.de vest.sacer.& s.Eze.29.41. Phil.de vit.Mosis 3. — *Opera & labores.* Humeri figuram habere possunt operum,& laborum,secundùm quòd in eis onera portamus.Gen.9.d.49.c.Exo.12.e.Is.47.a.Eze.41.g.Et in humero librum Dei portare, est sacram scripturam operando perficere.Iob 31.d.Humeri autem lacerati,designare possunt vim bene operandi dissolutam.Eze.29.b.

Gre.21.mor. 15.& 22.mor.2. — *Præconia prophetarum.* Humeruli sub basibus,præconia prophetarum,quibus euangelica & Apostolica scriptura, ne cui legẽtium in dubium veniat,confirmatur,significare possunt.3.Reg.7.e.

Hie.s.Soph.3. Gre.21.mor. 15. — *Concordia ferẽtiũ iugũ Christi.* Humerus vnus designat concordiam ferentium iugum Christi , & socialem vitam , quæ habet secum patientiam.Soph.3.b.Iob 31.b.

Amb.de Tob.20. — *Honorãtes Christum.* Super humeros imponunt pallium,qui Christum honorant , & qui onus verbi Dei suscipiunt.Gen.9.d.Eze.28.b.

Gre.s.1.Reg. 9. — *Temporalis potentia malorum.* Humeri Saulis , in malum , designant temporalem potentiam malorum prælatorum. 1. Regum 9.a.

Hie.s.Is.9. — *Ferentium onera diaboli.* Humeri in malis sunt,quibus ferunt onera diaboli,& peccatorum.Is.9.a.10.f. Ezec.25. b. Ponuntur autem humeri in signum superbiæ,& violentiæ.Eze.34.e.

Anima. Humeri,quibus ferimus onera peccatorum , designare possunt ipsam animam , à quibus humeris auferrur onus,cùm remittuntur peccata.Is.14.f.

Glo.ord.s.Is.11. — *Obedientia gentium.* Humeri Philisthim.Is.11.d.designant obedientiam gentium in suscipienda fide.

Humor,Humere,Humectus.

HVmor,est aqua,aut alius liquor:humere autem,est madidum aut humidum esse.

Gre.ho.15.& 8.mor.27. — *Charitas. Diuinum auxilium.* Humor,quo crescunt herbæ,designare potest charitatem , aut perseuerantiam , quæ cùm desunt,arescunt herbæ. Mat.13.a.Luc.8.a.Designat etiam humor diuinum auxiliũ sine quo scirpus,hoc est,hypocrita virorem non habet.Iob 8.c.Ier.17.b.

Glo.ord.s.Leu. 15. — *Peccatum ex loquacitate.* Humor fœdus,& concrescens in seminifluo,designare potest peccatum , ex nimia loquacitate proueniens.Leu.15.a.

Gre.7.mor.33. Hie.s.Ioh.8. — *Hypocrita.* Humectus scirpus,est hypocrita,qui habet quendam virtutis virorem , qui siccatur adueniente Sole,hoc est,diuino iudicio.Iob 8.c.

Gre.33.mor.5. — *Mentes terrenorum. Opera voluptuosa.* Humentia loca,in quibus dormit Behemoth.Iob 40. c. sunt terrenorum hominum mentes,quas humor carnalis concupiscentiæ , cùm replet,fluidas facit. Sunt etiam opera voluptuosa,vel sunt loca genitalia libidinem designantia.

Humilis, Humilitas, Humiliare, Deprimere.

HVmilis, est abiectus, contemptus, & demissus. Humile enim dici solet depressum, & quod à terra non altè extollitur, vt vites: & loca humilia sunt depressa. Et humilitas est contraria altitudini. Est & humilitas virtus: & humilis studiosus. Humiliare autem, affligere, comprimere, deprimere. *Glo. int. s. Isa. 53.*

Christus. Humilis in primis dicitur Christus, qui ait de se ipso. Matt. 11. d. Discite à me, quia mitis sum, & humilis corde. Et ipse dicitur humiliatus fuisse in passione: & humiliatus nimis, qui etiam factus homo humilia dicitur respicere. Ps. 87. 112. 141. Isa. 53. a. *Basi. s. Ps. 33 Hie. s. Dani. 3. & s. Amos 2.*

Subiicientes se omnibus. Ecclesiastici. Humiles spiritu sunt, qui se omnibus subiiciunt propter Deum: & ad hos respicit Deus. Ps. 33. 137. Dani. 3. f. Et humiles, quibus Deus dat gratiam, sunt ecclesiastici à doctrina ecclesiæ non recedentes. Iaco. 4. b. *Glo. int. s. Mala. 2*

Sacerdotes despecti à populo. Humiles fiũt sacerdotes, quũ despiciũtur à populo: quia ipsi nõ seruant pactũ Dei. Mala. 2. b

Non liberat homo. Humilitas Mosis dicentis, Quis ego sum, vt educam populum? Exo. 3. c. designat non esse hominis sed Dei, à diabolo liberare. *Glo. int. s. Exo. 3.*

Omnia infirma in mundo. Humile regnum, vel infirmum Iudæorum in Babylone. Eze. 17. d. designat in Babylone, hoc est, in hoc mundo nihil forte & sublime esse posse. Et humilis statura vineæ, designat paruum imperium Sedechiæ. Ibid. b. *Ori. s. Eze. ho. 12 Hie. s. Eze. 17*

Abiectio per pœnitentiam. Humiliatio, est abiectio per pœnitentiam, & fieri sicut paruulum, & humiliant animas suas, qui opera pœnitentiæ exercent. Et in hac humilitate consolatur spes. Dicuntur etiam humiliari, qui aduersis tentationibus affliguntur. Ps. 37. 114. 135. Isa. 58. a. Et in veritate humiliatus est, qui ad salutem est humiliatus. Ps. 118. Et humiliari sub manu alicuius, est subiicere se illius correctioni: vt Agar humiliauit se dominæ suæ. Gen. 16. b. *Basi. s. Ps. 37. 114. Amb. s. Ps. 118. se. 9. 10. 12 Hie. s. Isa. 58.*

Dans Deus cognitionem huius exilii. Conuincens superbos Philosophos. Destruens Iudæos. Humiliat Deus, cùm dat cognitionem huius exilij: & subleuat ad desiderium cælestium. Et humiliat affligendo in hac vita, vt postea subleuet. 1. Reg. 2. b. Ps. 89. Humiliat etiam gloriosos terræ, cùm conuincit superbos Philosophos, & fidei subiici facit. Isa. 45. a. Et humiliatur mons, cùm gentes se subiiciunt fidei. Sic oculi sublimium deprimuntur. Isa. 5. d. 40. a. Et humiliauit Deus lignum sublime cum destruxit Iudæos: & eleuauit lignum humile, cum conuertit gentiles. Eze. 17. g. Ita Christus positus est in ruinam & resurrectionẽ multorũ. Luc. 2. e. Et humiliat Deus hunc, hoc est, Pharisæum, & populum Iudaicum: & exaltat hunc, hoc est, publicanum, & gentilem populum. Ps. 74. *Gre. s. 1. Reg. 2 Hie. Cypri. et s. Is. 40. 45. et s. Eze. 17 Au. s. Ps. 74.*

Deponens synagogam. Humiliat Deus, cum synagogam à pristino honore deponit. 1. Re. 2. b. Et humiliat calũniatorem, hoc est, abiicit populum Iudaicum. Ps. 71. Et humilitate humiliata est ciuitas, cum destructa est Hierusalem. Is. 32. d. Et humiliare montes & colles, est abiici Iudæos. Idem est tumultum alienorum, & ciuitatem sublimem humiliari. Is. 25. b. 26. a. 29. a. 40. a. Luc. 3. a. *Gre. s. 1. Reg. 2. Arno. s. Ps. 71 Ori. s. Luc. ho. 24 Hie. s. Isa. 26*

Abscondens mysteria à superbis. Humiliat Deus peccatores vsque ad terram, cum superbos Philosophos & hæreticos sacrã scripturã cõtemnentes, non sinit intelligere, nisi terrena, & quæ sensibus percipiunt. Ps. 146. *Aug. s. Ps. 146.*

Victi dæmones. Humiliati Philisthim. 1. Reg. 7. d. sunt dæmones victi à fidelibus, de quibus dicit Apostolus. 1. Cor. 6. a. An nescitis, quia Angelos iudicabimus? Et 1. Cor. 15. g. Absorpta est mors in victoria. Et humiliauit Deus superbum & calumniatorem, & arrogantiam fortium, quum vicit Christus diabolum in passione. Ps. 71. 88. Is. 13. c. 25. d. *Gre. s. 1. Reg. 7. Arno. s. Ps. 88. Hie. s. Isa. 13. Aug. s. Ps. 71. Cassia. lib. 5. cap.*

Subiicientes affectus. Humiliat Deus potentes terræ, cum passiones noxias, quas expugnare cupimus, sibi dominationem ac tyrannidem sæuissimam in nostro mortali corpore vendicantes, facit indagini nostræ atque expositioni succumbere. Isai. 45. a.

Deiectio sui. Humilior species lepræ est, quum quis factus est seipso deterior, deiectamque facit animam suam. Idem sunt humiliores valliculæ in lepra. Le. 13. a. 14. e. *Ori. s. Leui. ho. 8 Isych. s. Leui. 132*

Pati persecutiones. Humiliata dicitur in puluere anima nostra, cum patimur persecutiones ab iis, qui sunt puluis. Ps. 43. Sic humiliauerunt ecclesiam persecutores, siue gentiles, siue Iudæi. Isa. 60. c. *Aug. s. Ps. 43 Arn. s. Ps. 93*

Contemnere virtutes. Facere animum peccare. Humiliare populum Dei, est contemnere virtutes. Ps. 93. Sic humiliantes Sion, sunt facientes animam peccare. Isa. 51. c. Et humiliat in terra vitam, qui ad terrena inducit. Et humiliat Deus peccatores vsque ad terram cum bos punit in terrenis. Ps. 142. 146. Humiliatus & humiliata, sunt despicabiles facti per confusionem peccatorum. Thre. 2. b. Et humiliata ossa, sunt virtutes peccando abiectæ. Ps. 50. *Hie. s. Isa. 51 Aug. s. Ps. 142*

Hypocritæ. Humilitas falsa est eorum, qui videri volunt humiles, vt hypocritæ. Colos. 2. d. *Aug. epis. 59*

Rationes hæreticorum. Deprimentes fasciculi, sunt rationes hæreticorum grauantes simplices. Isa. 58. c. Et humiliatus dicitur vir, qui se subiicit idolis & erroribus, qui etiam postea humiliatur, cum à Deo punitur. Isa. 2. c. 5. d. 57. b. *Hie. s. Isa. 2. 5.*

Fornicantes. Humiliant mulieres, qui eis impudice vtuntur. Thre. 5. c.

Confundi hæreticos. Humiliatur superbia Ephraim in facie, cum hęretici publicè confunduntur. Hose. 7. c. *Hie. s. Hose. 7*

Hur.

Hur, id est, libertas, siue albedo, aut foramen, filius Cale. 1. Par. 2. c.

Perfecti. Spiritussanctus. Orans feruenter. Est alius Hur, qui creditur maritus Marię sororis Mosis, qui ascendit cum Mose in montem, & sustentabat manus eius orantis. Exod. 17. c. 24. d. Designat perfectos exemplo legem sustentantes. Designat etiam Spiritum sanctum, qui cum Christo legem spiritualiter intellectam leuem reddidit. Item designat facientem orationem feruentem. *Gre. s. 1. Reg. 15. et ho. 33*

Incendium virtutum. Est & Hur ciuitas Chaldæorum, quæ interpretatur ignis, vel lumen, & designat incen-

dium vitiorum, vnde eduxit Dominus Abraham. Genes. 11. d. 15. b.

Hus.

Gre. 1. mor. 9. Hie. s. Iob. 1. Chrys. de patientia Iob. ho. 2. Gre. 1. mor. 26. — *Corda iustorum. Humanitas Christi. Circumspectio.*

Hus, id est, consilium, aut lignum, vel consiliator, nomen prouinciæ, quę dicitur Syria Damasci, dicta ab Hus filio Aran: in qua prouincia habitabat Iob, iuxta Hieronymũ, licet Chrysostomus dicat esse in terra Esau, designat corda vitæ cõsiliis dedita, in quibus habitat Christus qui est Dei sapientia. Iob. 1. a. Thren. 4. d. Significat etiam humanitatem Christi.

In terra Hus habitat Iob, cùm electus solerter figit mentem in vitę consilio & sese in omni actione circunspiciendo considerat. Iob. 1. a.

Hyacinthus.

Pli. 37. natu. hist. 9. Hie. s. Eze. 16. Geor. Vene. Can. 3. tomo 8. cap. 3. Phil. de cõgre. &c. Hie. de veste sace. & s. Eze. 16. Geor. Vene. Cant. 2. tomo 3. cap. 5. Isyc. s. Leui. 8. — *Aer. Humanitas Christi. Gloria cælestis.*

Hyacinthus est flos quidam, & genus violæ, colorem habens obscuræ purpurę: vnde nomen habet hyacinthinus color, qui & hyanthinus dicitur. Est & hyacinthus gemma, colorem habens amethisto gemmæ non absimilem, sed tamen diluciorem. Dicitur hic lapis præstare gratiam obtinendi ea, quæ petuntur.

Hyacinthus aerem significare potest: vt vestis hyacinthina sacerdotis à capite vsque ad talos fit aer diffusus à cælo vsque ad terram. Exod. 25. a. 26. a. 27. c. 28. a. 35. a. 36. a. 38. c. 39. a. Et ex hac significatione refertur ad superna & cælestia significanda.

Hyacinthina vitta humanitatem Christi designare potest, inseparabiliter coniunctam diuinitati. Leui. 8. b.

Gre. s. Cant. 5.

Hyacinthus, vt habet colorem cælestem, & preciosus admodum est lapis, munus æternæ retributionis designat: vnde manus sponsi plenæ hyacinthis dicuntur. Cant. 5. d. quia quicũque illius opera pio corde imitantur, fœlicitatis æternę muneribus in retributione ditantur. Et quia Christus omnia, quæ facit, ad gloriam Patris retulit: & per opera quę fecit, nostros ad cælestia quærenda sensus erigit. Sunt etiam hyacinthi causę spirituales: vel sensus mystici inclusi in miraculis Christi. Erat hyacinthus vndecimum fundamentum ciuitatis cælestis, & designat Simonem Zelotem, qui erranti turbæ veritatis cognitionem inferebat, zelum ad id, quod optimum est, accommodans. Apoc. 21. f.

Rup. s. Cant. 5. Aretas s. Apoc. 21 — *Simon Zelotes.*

Hyacinthus etiam designare potest cælestem conuersationem, contemplationem cęlestiũ, spem cælestium, ingressum etiam in cælum, denique cælum ipsum. Et hyacinthina tunica sacerdotis, est cælestis, & pura vita. Exod. 28. a. 36. a. 38. c. 39. a. Et hyacinthus in superhumerali, amorem cęlestium designat. Hyacinthina verò vitta, desiderium, & spem cælestium. Exo. 28. f.

Conuersatio cælestis. Cælum.

Gre. 30. mor. 10. Gre. Nysse de vita Mosis. — *Ratio rerum sublimium. Charitas proximi. Parati ad cælestia prædicanda, vel suscipienda.*

Hyacinthina tunica sacerdotis potest etiam designare rationem rerum sublimium, quæ solis patet sacerdotibus.

Hyacinthinę ansulę cortinarum tabernaculi, charitatem proximi designare possunt, & spem cęlestium. Exo. 26. a. 36. b.

Hie. de veste. sace. Glo. ord s. Exo. 26 Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 16. Gre. Nysse. de vita Mosis. — *Corpora gloriosa. Conuersatio cælestis. Promissio hæreticorum. Dæmones. Superbia.*

Hyacintho calciari, est pręparatum esse ad prędicationem euangelicam, vel ad susceptionẽ doctrinę euangelicæ. Ezec. 16. b. Calciantur etiam Hyacintho, qui pręparati sunt in occursum Domini rapi, & ad cęlestia regna festinant.

Hyacinthinę pelles tabernaculi, designare possunt corpora gloriosa, & conuersationem cęlestem cum carnis mortificatione. Designant etiam confessorum liuores, quos pro Christi fide sustinuerunt. Exo. 25. a. 26. c. 35. a. 36. a.

Euc. for. spiritu. 10 Hie. s. Iere. 10. et s. Eze. 23. Hie. s. Eze. 27. Rup. 5. s. Apoc.

Hyacinthus in indumento idolorum, designat hęreticorum promissionem, qua sectatoribus suis cęleste pollicentur regnum. Ier. 10. b. Eze. 23. a.

Hyacinthina inuolucra mercium Tyri, designare posunt aereas potestates. Eze. 27. c. Hiacinthinæ vero loricæ, superbiam dęmonum, & membrorum eius exprimunt. Apoc. 9. d.

Hyades.

Gre. 9. mor. 8. Euc. form. spirit. 3 — *Doctores.*

Hyades, sunt stellæ septem in fronte Tauri, quę cùm oriuntur aut occidunt, pluuias generare solent. Oriuntur autem in vere, quando Sol incalescere incipit, & nos clarius illustrare: oriuntur quidem tunc cum ipso Sole: Autumno verò oriuntur occidente Sole.

Hyades à pluuia dictæ, doctores sanctos designant, qui ad statum vniuersalis ecclesię, quasi in cęli faciem, deducti, super arentem humani pectoris terram sanctę prędicationis imbres fundunt: & splendore scientiæ illustrant, feruoremque charitatis accendunt. Iob. 9. a.

Hyæna.

Ari. 8. de hyst. animal. 5. et de gen. animal. 6 Hie. s. Iere. 12 Cle. Ale. 2. pæd. 10 Ori. s. Iere. ho. 8 Cle. Ale. 2. pæda. 10 — *Adulteria. Iudæi. Idololatria.*

Hyęna, est animal colore lupi, sed hirsutius, & iuba per totum corpus pręditum, ipsius lupi magnitudine: solet capere canes, vomitionem hominis imitando: & sepulcra effodit humanæ carnis auida, cadaueraque eruit, nihilque immunditiæ est, quod non vescatur: fertur, genitale fœmineum & masculinum habere: quod tamen refellitur ab Aristotele. Est animal crudele, nocturnum & immundum.

Hyæna, vt fertur mutare sexum, designare potest adulteria: ad quæ non [illegible] prorumpit is, qui ab hyæna abstinet.

Hyæna, vt est animal crudele & immundum, &c. typus est Iud[illegible] æorum. Iere. 12. b.

Hyænæ spelunca idololatriam significare potest. Iere. [illegible]

Hydria, Lagena, *L[illegible] guncula.*

Hie. s. Isa. 10 — *Corpus Christi.*

Hydria, est vrna, seu vas aquarium, sicu[illegible] & lagena, & laguncula. Lagũcula, quã cõfregit domin⁹. Is. 10. g. [illegible] [de]signare potest corpus Christi in passionẽ vulneratũ

Corpora mart yrum, & fidelium

Lagenę, quas ferebant milites Gedeonis, & pugnando fregerunt, designant corpora Martyrum, quæ confracta resplenduerunt, vt lampades, quæ erant intra lagenas: vel generaliter designant fidelium corpora, quæ franguntur vel per labores, vel per martyrium. Iud.7.e.

Am.1.de Spirit.15 Au.q.in Iudi.49. Gre.30.mor.33.

Feruor Spiritus sancti.

Laguncula vini, feruorem Spiritussancti designare potest. 1.Reg.10.a.

Gre.s.1.Reg.10

Euangelia.

Hydriæ quatuor repletæ aqua. 3.Re.18.f. designare possunt quatuor euangelia, in quibus baptismi sacramentum, quod in nomine sanctæ Trinitatis datur habetur præceptum.

Homo. Mens.

Hydria, in qua erat modicum farinæ. 3.Re. 17.b. dici potest homo vel mens habens legem naturalem. Et hydria implenda aqua, est mens implenda timore.

Ber.s.Cant.ser.14

Lex vetus. Sex ætates. Sex virtutes. Homines.

Hydriæ sex, legem veterem designare possunt: quæ prius continebat aquam, hoc est, sensum literalem, quę conuersa est per Christum, in vinum, hoc est, in sensum spiritualem. Ioan. 2.a. Vel designant sex ætates mundi, in quibus non defuit prophetia per aquã designata. Vel possunt sic ordinari, vt prima hydria sit contritio, seu compunctio, secunda confessio, tertia eleemosynarum largitio, quarta iniuriarum remissio, quinta afflictio corporis, sexta obediẽtia præceptorum. Vel hydriæ sex, sunt sex obseruanda nobis ad purificationem conuersationis, nempe silentium, psalmodia, vigiliæ, ieiunium, opus manuum, carnis munditia. Horum quatuor debet quisque exercere propter seipsum, hoc est, propter suam disciplinam, opus verò manuum propter proximum, ne quem grauet, sed magis habeat, vnde tribuat necessitatẽ patienti, carnis munditiam propter Deum, vt illi placeat, & eius voluntatem faciat. Possunt etiam hydriæ sex, designare homines in hoc mundo existentes. Et hydria, quæ conteritur super fontem, est homo, qui moritur. Eccl'tæ.12.c. Hydriæ etiam sex, erant antiqui patres, fortes quidem: sed nondum perfectam scientiam habentes.

Au.s.Ioan.trac. 9. Ber.ser.1.dominic. 2.post octa. Epipha & ser.paruo.12. Ori.4.periar. 2. Hie.s.Eccl'en. 12. Gre.s.Eze.ho.6. Rup.2.s.Ioan.

Antiqui patres. Sciẽtia secularis

Hydria, quam ferebat Rebecca in scapulis. Gen.24.b. secularem scientiam designate potest quæ fertur in scapulis, hoc est, in elata facundia. Et inclinare hydriam, est captiuare intellectum in obsequium fidei. Et ponere eam in vlnis, est operari secundum legem fidei. Designat etiam hydria mensuram scientiæ.

Ori.s.Gen.ho.10.

Amor voluptatũ

Hydria, quam reliquit Samaritana. Ioan.4.c. est amor terrenarum voluptatum relinquẽdus. Est etiam cupiditas, quæ submittitur, vt ad voluptatem haustã de profundo perueniat. Qui enim non præmiserit cupiditatem, non perueniet ad voluptatem.

Au.83.q 64.& s. Ioan.trac.25.

Conscientia infirma. Corpus fragile.

Lagunculas nouas, infirmas ipsa humanitate conscientias, vel certè hęc terrena corporũ vascula, non inconuenienter accipimus. Iob.32.d. de quibus Apostolus ait 2 Cor.4.b. Habemus thesaurũ in vasis fictilibus. Et generaliter lagũcula, est homo fragilis. Is.30.c. Ie.13.b.19.c

Gre.23.mor.11. Hie.s.Is.a.30 & s. Iere.19.

Doctrinæ hæreticorum. Iudæi.

Lagena figuli contrita doctrinam hæreticorum significare potest: Vel etiam Iudæos contritos & destructos. Isa.30.c. Ier.13.b.19.c.

Hydropicus, Hydropisis.

Hydropisis, est morbus, qui Latine dicitur aqua intercus, quod sub cute aqua nascatur, qua corpus turgescit, nasciturque ex praua hepatis dispositione, sitimque immodicam in hydropico generat.

Concupiscentia inordinata. Auaritia.

Designare potest inordinatas concupiscentias: vt concupiscentiam carnis, oculorum, & superbiam vitæ. Significat etiam fluxum carnis exuberantem. Luc.14.a. Peculiariter autem designat auaritiam: quia auarus quo amplius acquirit, eo ardentius sitit: vnde Dominus ante domum Pharisæi hydropicum curauit: quia Pharisæi auari erant. Luc.14.a.

Chry.s.1.Co.ho.14 Gre.14.mor.5.

Hyems.

Hyems significat partem anni frigidissimam, quæ media est inter autumnum, & ver: solẽt in ea tempestates abundare, & plantę sine foliis horrere, ac intra se retrahi.

Tẽpus passionis Christi.

Hyems designare potest tempus passionis Christi, à tempore videlicet, quo Iudæi aduersus eum coniurarunt, vsque ad aduentum Spiritussancti, quando flores apparuerunt in terra nostra. Canti.2.c.

Ori.s.Cant.ho.2.3. Ber.s.Cant.ser.58.

Tempus ante aduentum Christi.

Vt autem hyeme sunt dies breues, & vmbræ magnæ, & frigus vigens, tempus synagogæ designatur, & tempus ante aduentum Christi: quando tempestas, id est, atrocissima diaboli tyrannis vigebat: & adueniente Christo transiit hyems. Cant.2.c.

Amb.4.Exae.5. & de Isaac.4. Cyri.4.s.Ioan.28. Gre.s.Cant.2.

Tristitia pœnitentiæ.

Hyems aliquando indicat tristitiam pœnitentiæ. Matt.24.b.

Isy.s.Leui.4.

Cura seculi.

Hyems etiam, vt est impedimentum fugæ, tristitiã de rebus temporalibus designare potest: & curas seculi tristes: & tempus frigescentis charitatis. Matt.24.b.

Au.1.q.euã.37 & 2.de cons.euã.77 Hie.s.Matt.24.

Timor.

Timor, qui non est cum charitate, est hyems recedens adueniente luce, & feruore charitatis. Cant.2.c.

Ber.s.Cant.ser.58.

Vita præsens. Tribulationes. Tentationes. Tempus iudicii.

Hyems significare solet tempus vitæ præsentis, & tempus tribulationis, & tempus tentationis, & tempestatis fluctuantis animæ. Et vt hyemis tempore arbores carentes foliis aridæ videntur: ita iusti in præsenti vita, & in tribulationibus non videntur viuere. Gen.8.d. Canti. 2.c. Isa.18.d. Et formica parat ad hyemem cibos, cùm quis parat sibi doctrinam, qua subsistere possit in tribulationibus. Pro.6.a. Zac.14.b. Iob.37.a. Potest etiam designare tempus iudicii, ad quod in ęstate huius vitæ parandi sunt cibi: quia tunc non licebit parare.

Ori.s.Cant.ho.4.et s.Matt.ho.19.30. Au.cõt.Adimã.24 Gre.27.mor.18. et s.Cant.2. Beda s.Pro.6.

Status peccati.

Hyems etiam designat statum peccati, & defectum charitatis. Gen.8.d. Et fuga fit in hyeme, hoc est, in frigiditate, & defectu charitatis: & operum. Matt.24.b. Et quia Corinthij frigebant in charitate, apud illos hiemabat Paulus. 1.Cori. 16.a. Cant.2.c. Marc.13.c. Ioan.10.c.

Ori.s.Matt.ho.30 Hie.Aglasiæ. Amb.s.Luc.17. & de institu.virgi.1 Gre.2.mor.2.

Hie. s. Amos 3. Hyemalis domus hæreticorũ eſt eorũ, qui ieiuniis, & cõtinentia, &c. ſe macerant. Amos 3. a. *Continẽtia hæreticorum.*

Hymnus, vide Canere.

Hypocrita.

Baſi. de ieiun. ho. 1. HYpocrita, eſt, qui in theatro, perſonam ſuſtinet alienam, ſæpe heri, cùm ſit ipſe ſeruus, aut regis, cum ſit priuatus. Itidem in hac vita plerique vitam ſuam velut è proſcænio, ad oſtentationem componunt, aliud in corde gerentes, aliud ſpecie hominum oculisprę ſe ferentes, de quibus Matth. 6. a. Cùm ieiunatis, nolite fieri ſicut hypocritæ triſtes.

Hie. ſ. Iſa. 9. 33. Hypocrita deſignat hæreticum. Iſ. 9. c. Hypocritæ etiam dicuntur Scribæ & Phariſæi. Iſ. 33. b. Matt. 23. b. *Hæretici.*

Hie. ſ. Iob. 27. Hypocrita quoque eſt diabolus, qui ſe transfigurat in angelum lucis. Iob. 27. b. *Diabolus.*

Gre. 25. mor. 20. Hypocrita regnans propter peccata populi, erit Antichriſtus apud Iudæos. Iob. 34. c. *Antichriſtus.*

Hyſſopus.

Geor. Vene. Cant. 1 tomo 4. cap. 31. & tomo 7. cap. 27. HYſſopus eſt herba humilis, quæ dicitur habere vim purgandi pectoris, & pulmonis: & expellendi ſordes, quę ex noxii humoris corruptione inſident pectori, aut hepati. Solet hærere aliquãdo petris. Cæterum vbi in noſtra tranſlatione interpretes trãsferunt Hyſſopus, Hebraicè dicitur, Ezob, quod aliqui dicunt eſſe Rorem marinum, aliqui origanum.

Ori. ſ. Leui. ho. 8. Aug. 2. doct. Chriſtiana 16. 41. & q. in Nu. 33. et ſ. pſ. 50 & ſ. Ioan. trac. 119. Gre. ſ. Pſ. 50. Ber. ſ. Cant. ſer. 43 Euc. for. ſpiritu. 4. Beda ſ. Exo. 12. Rup. 6. de diui. offi. 35. Aſſumebatur hyſſopus ad aſpergendum ſanguine agni ſuperliminaria domorum, & ad expurgationem leproſi: & comburebatur cum vacca rufa, ad faciendam aquam expiationis: Vnde typus eſt virtutum, quæ neceſſariæ ſunt ad expurgationem peccatorum: & primò deſignat fidem, quæ purgat mentem ab erroribus: cuius radices adhærent petræ, hoc eſt, Chriſto. Deſignat etiam charitatem & humilitatem, quibus tingi debet, qui accipit vaſa Aegyptiorum, hoc eſt, ſcientiam Philoſophorum, ne ſuperbia inflетur. Exo. 12. d. Leui. 14. a. Num. 19. a. valet ad purgandum pulmonem ſic: humilitas ad tollendam inflationem ſuperbiæ. Pſ. 50. Ioan. 19. f. Peculiariter autem deſignat humilitatem incarnationis & paſſionis Chriſti, in cuius ſanguine tinctus hyſſopus omnem tumorem, & vitia pectoris noſtri emundat. Vel deſignat ipſum Chriſtum humilem in carnis aſſumptione, qui conſcientias noſtras ſordibus peccatorum emundat. Vſque ad hyſſopum diſputauit Salomon, id eſt, Chriſtus: qui iudicaturus eſt ſuperbos, & humiles. 3. Reg. 4. d. *Virtutes. Fides. Charitas. Humilitas. Humilitas incarnationis Chriſti. Chriſtus. Humiles.*

Iſych. ſ. Leui. 14. Deſignat etiam hyſſopus gratiam cooperatricem emundationis noſtræ, & etiam orationes Sanctorum. Leui. 14. a. *Gratia. Orationes Sanctorum.*

Iabel.

Beda ſ. Gen. 4. IABEL, id eſt, defluens, ſiue apportans, vel inueteraſcens, aut germinans, ſiue iubileus, aut buccina: Filius Lamech, ex Ada vxore: fuit pater habitantium in tentoriis, atque paſtorum. Typus eſt populi Iudæorum habitantes in tentoriis. Gen. 4. d. *Iudæi.*

Iabes.

Gre. ſ. 1. Reg. 11. Iabes, id eſt, ſiccitas, vel exſiccata, vel confuſio. Ciuitas Galaad in tribu Manaſſæ, quam impugnat Naas. 1. Reg. 11. a. Typus eſt ieiunantium, quos impugnat Naas, hoc eſt, gula. *Ieiunantes.*

Iabin.

Ori. ſ. Ioſ. ho. 14. Iabin, id eſt, intelligens, ſiue ædificans, vel ſenſus, ſeu prudentia: Rex Aſor victus à Ioſue. Deſignat diabolum, qui ſerpens eſt callidior cunctis animantibus: qui eſt rex Aſor, hoc eſt, princeps huius mundi cuſtodiens atrium ſuum. Ioſu. 11. a. Iudi. 4. a. Pſ. 82. *Diabolus.*

Ori. ſ. Ioſu. ho. 15. & ſ. Iudi. ho. 4. Deſignat etiam prudentiam carnis: in cuius manus traduntur, qui peccant, quando in reprobum incidunt ſenſum. Iudi. 4. a. Rom. 1. d. 8. b. Coloſſ. 2. b. *Prudentia carnis.*

Iaboc.

Glo. ord. ſ. Gen. 32. Iaboc, id eſt, euacuatio, vel diſſipatio, aut luctamen, eſt torrens regionis. Petreæ ad orientem Iordanis, & terminus regni Seon, & poſtea tribus Gad ad latus aquilonare, vbi luctatus eſt Iacob cum Angelo: vnde videtur torrens nomen ſumpſiſſe. Deſignat, quod qui vincunt diabolum, cuius typum gerit Seon, ſunt in luctamine, quandiu ſunt in hoc mundo. Ge. 32. f. Nu. 21. c. *Lucta in hoc mundo.*

Iacere.

IAcere eſt decumbere, & proſtratum eſſe. Et qui iacet, non eſt paratus & expeditus ad ambulandum, aut ad aliquid operandum. Eſt autem iacere, Dormire, Aegrotare, Mortuum eſſe, Quieſcere, Extare.

Iacere, cum eſt prono vultu in terram, humilitatem, & ſubiectionem, ac reuerẽtiam ſignificat: Sic iacuit Moſes coram Domino, & Ioſue, & alii. Deut. 9. d. Ioſu. 7. b. 2. Reg. 12. d. 1. Eſdr. 10. a. Iudi. 10. a. Dani. 10. b. *Humilitas.*

Aug. ſ. Ioã. tra. 17. Iacentes languentes in porticibus probaticæ piſcinę, ſunt peccatores non valentes iuſtificari per legem. Ioan. 5. a. *Peccatores.*

Destructio idololatriæ. Iacens Dagon ante arcam, designat idololatriæ destructionem, quæ futura erat in aduentu lucis veritatis fidei. 1. Reg. 5. a. Et quod mali iacebunt ante bonos. Pro. 14. c.

Ignauia operādi. Iacere significare potest ignauiam operandi: sic iacebat Paralyticus in lecto. Iacent etiam, qui vitiis succumbunt. Iudi. 7. c. 2. Reg. 13. d. Iudi. 13. a. Thren. 2. g. Matt. 8. a. 9. a. Marc. 2. a. 5. d. Ioan. 5. a. Acto. 9. f. 28. b. Et iacens Eli in loco suo. 1. Reg. 3. a. designat torporem prędicatorū: qui in suo loco stare deberent, non iacere: vt essent sicut ipse magister, qui ait Luc. 22. c. Ego in medio vestrum sum, sicut qui ministrat: Et Paulus. Ephes. 6. c. State succincti lumbos vestros in veritate. *Gre. s. 1. Reg. 5. Hil. s. Mat. Can. 7. Gre. 22. mor. 21. & s. 1. Reg. 3. Euc. for. spiritua. 8*

Iudæi iacētes in litera legis. Iacens etiam Eli in loco suo designat Iudæos iacētes in lege, quā cū non sublimiter, & spiritualiter intelligāt, rectè in ea, tanquā in loco suo iacere dicuntur. Et iacētes turbæ vexatæ, sunt Iudęi sub legis onere fatigati. Mat. 9. d. Eosdē potest designare iacēs asinus sub onere. Exo. 23. a. *Gre. s. 1. Reg. 3. Hil. s. Mat. Ca. 16*

Languere in charitate. Iacere in lecto interdum est languere in charitate. Exo. 21. b.

Peccatores. Iacere mortuum, est esse in peccato, & iacere mortuum in singulis domibus Ægyptiorū, est omnes homines subditos esse peccato. Exo. 12. c. Nu. 14. e. Iudi. 3. d. 19. g. 1. Reg. 26. a. 2. Re. 16. d. 4. Reg. 4. f. 1. Par. 10. c. Tobi. 2. a. Iudith 14. d. *Glo. ord. s. Exo. 21.*

Hæretici eiecti. Iacentes Nadab & Abihu vestiti, designant hæreticos cum sua eloquentia eiectos. Le. 10. a. *Glo. int. s. Leui. 10*

Iacere in inferno. Iacent mali in sterquilinio, qui videlicet sunt in inferno. Ier. 25. g. Et iacent in terra puer, & senex, quum habentes speciem virtutis, quia terrenis inhæserunt, eidem terræ coæquātur, & puluis pulueri redditur. Thre. 2. g.

Humilitas ecclesiæ ex Gentibus. Iacēns Ruth à parte pedum Booz. Ruth. 3. a. designare potest ecclesiam ex Gentibus humiliantem se Christo, & mysterium incarnationis venerantem. *Glo. int. s. Ruth. 3.*

Infernus. Iacens abyssus deorsum. Gen. 49. c. Pro inferno capi potest. Et benedictio huius abyssi est ab inferno liberari. *Lyra. s. Gen. 49.*

Abundantia gratiæ. Iacens ros manè per circuitum castrorum. Exo. 16. c. Abundantiam diuinæ largitatis & gratiæ indicat.

Ignarus doceri cupiens. Iacēs Lazarus ad ianuam diuitis. Luc. 16. e. est simplex & ignarus, petens auxiliū doctioris. *Lyra. s. Luc. 16.*

Iacere, Iactare, Iaculum, Iactus, Iactura, Telum.

IAcere, est emittere, & vi quadam impellere. Iactare autem est frequenter & multum iacere: Iactus verò est ipse actus iaciendi: Iactura autem, est propriè damnum illud, quod quis ex iactu cōsequitur: vt iactura est damnum ex proiectione mercium in mare. Iaculum autem est propriè telum, seu hastile, quod manu eiaculari potest. Est item iactare ambitiose gloriari: vnde iactantia. Et iactari, agitari.

Obsidio Hierusalem. Confusio hæreticorum. Iecit Deus aggerē cōtra Ariel, cùm obsideri fecit Hierusalē, aut cū constringi facit hæreticos, vt in errorum confusionem incidant, nec amplius suos errores defendere valeāt. Is. 29. a.

Prædicantes Apostoli. Iactarunt discipuli vestimenta sua super pullum, quum prædicatione sua gentiles mollierunt, vt fidem susciperent. Luc. 19. f. *Amb. s. Luc. 19.*

Agitari tentationibus. Iactari nauiculam fluctibus, est animam motibus tentationum agitari: vel ecclesiam mūdi, & mundanorum, ac dæmonum incursibus fatigari. Matt. 8. c. 14. e. *Ori. s. Matt. ca. 14 Hil. s. Mat. Ca. 7.*

Mitti diabolum in abyssum. Transitus Christi ad Gentes. Iactari montem in mare, est diabolum, aut superbiam mitti in abyssum. Matt. 21. b. Vel in bonum, est Christum transire ad Gentes per prædicationem Apostolorum. *Ori. s. Mat. ho. 16. Au. q. in Euā. 29 Beda s. Pro. 1.*

Inaniter, aut perniciosè loqui. Iaciens seminifluus saliuam in aliquem, est loquax afficiens quempiam malo verbo. Leui. 15. a Sic iactare verba, est inutiliter loqui. Iob. 18. a.

Insidiari. Iaci rete antè oculos pennatorum. Prou. 1. e. est tendere verborum insidias ad perdendos bonos. Sic iaciebant pharisæi rete antè Christum.

Prædicare. Iacere sementem multam, est multa prædicare. Deut. 28. d. Marc. 4. c.

Inferens mores mundanos. Iecit Hiel fundamenta Hiericho in primogenito suo. Iosu. 6. d. 3. Reg. 16. g. designat inferentem mores mundanos in Ecclesiam. *Glo. ord. s. 3. Re. 16*

Institutio Ecclesiæ, vel animæ. Iacere fundamenta templi. Agge. 2. d. est instituere Ecclesiā, vel animam virtutibus ornare. *Glo. ord. s. Agge. 2*

Testimonia legis & Prophetarū. Iaciens Ionathas sagittam vnam, & alteram, est Deus dans de Christo testimonia legis, & prophetarum. 1 Reg. 20. d. *Glo. ord. s. 1. Re. 20*

Sententia iusta. Iaciens Ioas sagittas super posita manu Elisæi. 4. Re. 13. c. est proferens sententiam ex iusto iudicio procedentem. *Glo. ord. s. 4. Re. 13*

Hæretici peruertentes. Iaciens vnus de populo in incertum sagittam, qua occisus est Achab. 2. Paral. 18. g. Et iacientes Lydij sagittas. Ier. 46. b. Hæretici disputationibus simplices vulnerantes.

Blasphemantes Iesum. Iacientes Iudæi lapides in Iesum. Ioan. 8. g. sunt ipsum blasphemantes, vel malas cogitationes assumentes. *Lyra. s. Ioan. 8.*

Cura diuinorum. Iactanda cura nostra in Dominum. Psal. 54. vt non secularia, sed diuina curemus. *Glo. ord. s. Ps. 54.*

Iudæi præsumētes de iustitia. Iactantes diuites multa in arcam, seu gazophylacium templi. Marc. 12. d. sunt Iudæi de sua iustitia præsumentes. *Glo. ord. s. Mar. 12*

Intentio legis. Iactus lapidis, quo se separauit Christus à discipulis oraturus. Luc. 22. e. designat intentionem legis dirigendam in Christum. *Glo. ord. s. Luc. 22.*

Comminationes Dei. Sermones Christi. Iaculum Dei, significare potest diuinas comminationes. Zac. 9. d. Iacula sunt etiam sermones Christi, animam penetrantes. Ps. 54. *Hier. s. Zach. 9. Aug. Ps. 54.*

Fallaciæ prauorum. Praui affectus. Obiurgatio. Iacula malorum, sunt sermones fallaces, vt Iudæorum in Christum, & hæreticorum. Ge. 49. c. Ps. 54. Et tela maligni sunt tentationes dæmonis, malæ concupiscentię, immundæ cogitationes, perniciosi affectus: vt furor, &c. Ephes. 6. c. *Hila. s. Ps. 54 Chrys. s. Gen. ho. 3.*

Glo.int.ſ.Exo.19.

Iaculis confodi tangentem montem. Exod. 19. b. eſt acerrimis obiurgationibus reprimi ſuperbientem.

Iachin.

Rup.3.ſ.Reg.19. — *Miſericordia Dei.*

Iachin,id eſt,præparans,ſiue præparatio, vel firmitas:nomen vnius columnæ in porticu Salomonis.2.Regum 7.c.2.Paral.3.d. Poſita in dextera, deſignat miſericordiam, qua dicet Deus in iudicio iis,qui ſunt à dextris:Venite benedicti,&c.

Iacob,Iſrael,Iſraelitæ.

IAcob,id eſt,ſupplantator,aut calcaneus,vel planta:Filius Iſaac,& Rebeccæ, cui impoſitũ eſt hoc nomẽ, quia ortus eſt tenens plantam fratris ſui Eſau,cui etiam ſurripuit benedictionem,à quo iam emerat primogenituram edulio lentis:fuit maritus Rachelis,& Liæ,è quibus,& è duabus earũ ancillis,duodecim genuit Patriarchas, qui duodecim tribus Iſrael conſtituerunt.Idem dictus eſt Iſrael,hoc eſt,præualens,ſiue dominans cum Deo : quod nomen inditum eſt ei ab Angelo,cum quo luctabatur. Multi tamen interpretantur Iſrael,vidẽs Deum:quæ quidem interpretatio non quadrat loco,vbi impoſitum eſt illi nomen. Dicitur enim Gen.32.f.Quoniam ſi contra Deum fortis fuiſti, quanto magis contra homines præualebis?Iuxta Hieronymum,Iſrael propriè,ſecundùm Hebræos,& literarũ fidem, rectus Dei dicitur. Vir autem videns Deum, non in elementis, ſed in ſono vocis eſt. Georgius autem Venetus interpretatur,Habens principem Deum.

Hie.ſ.Iſa.43. 44. Geor.Vene. Cant.1 tomo 1.cap.6. — *Deus.*

Aug.ſer.81. — *Chriſtus.*

Iacob,ſecundùm quod diſſimulauit ſtuprum Dinæ,vſque ad tempus. Gene.34. a. typum gerit Dei,diſſimulantis peccata hominum,vſque ad decretum tempus punitionis. Eundem deſignat diligens Ioſeph præ cæteris filiis,vt Deus pater Chriſtum.Gen.37.a.Itidem benedicens filios ſuos,& futura prædicens.Gen.49.a.Deum adumbrauit.

Hie.ad.Damaſum q.3.& ſ.Iſa.49. Amb 2.de Iaco.5 Au.ſer.79.80. Gre.30.mor.31. Rup.5.de glorifica. Trinit.5. — *Spirituſſanctus.*

Iacob dicens ſe eſſe Eſau,deſignat Chriſtum,qui venit obſeruare,& implere legem Iudæorum.Gen.27.d.Item cùm relicta domo patris abiit in Meſopotamiam,Chriſtum indicat,qui relicta Iudæa,tranſiit ad Gentes.Et cùm accepit vxores Liam,& Rachelem,Chriſtum adumbrat,copulantem ſibi ſynagogam,& eccleſiam.Ge.28.b.29.a.30.a.31.b.32.a.Exod.1.a.Iſa.49. a.Poteſt etiam deſignare Spiritum ſanctum,qui ſupplantauit populum Iudaicũ,quando abſtulit ab eis ſua dona.

Ori.ſ.Iudi.ho.5.& ſ.Rom.9.& ſ.Eze. ho.2. Arno.ſ.Pſ. 144. Amb.2.de Iaco.2 Au.cõt.Menda. 10 Beda ſ.Gen.27. — *Populus Chriſtianus. Eccleſia.*

Iacob,quem perſequebatur Eſau,deſignat populum Chriſtianum, quem perſequuntur Iudæi.Gene.25.d.27.d.28.b.Pſal.51.82.113.120.121.124.129.134.146.147.148.Hic eſt Iacob,quẽ dilexit Deus.Mala.1.a.Rom.9.c.Vt etiam dixit ſe eſſe Eſau, deſignat eccleſiam ſuccedentẽ in locum Iudæorum.Gen.27.d.Eandem deſignat in multis aliis locis.Deuter.25.b.1. Regum 3.b.6.a.7.a.9.a.11.a.12.a.13.a.14.a.15.Ier.31.a.Ezec.13.a.Hoſe.9.a.10.d.Mic.7.d.

Gre.ſ.1.Re.3.& ſ. Eze.ho.6. Arno.ſ.Pſ.104 Hie.ſ.Iſa.41.43. Cle.Alex. 3.ſtrom. — *Apoſtoli. Prædicatores. Euangeliſtæ. Perfecti. Prælatus.*

Iacob abiens in Meſopotamiam,relictis parentibus,deſignat Apoſtolos, & prædicatores, & Euangeliſtas,tranſeuntes ad Gentes, relicta Iudæa. Gen.28.b.29.a.Pſ.104.Iſa.43. a. 41. b. Deſignat etiam Iacob,& Iſrael perfectos.Pſ.79.Cant.3.c.Hoſe.10.d.

Iacob accipiens vxores Liam,& Rachelẽ.Geneſ.29.b.30.a.deſignat prælatum amplectentem vtramque vitam,nempe actiuam,& contemplatiuam.Deſignat etiam eum, qui exercitationi intendit,qui pluribus iungitur,quando in variis ſe exercet,& nominatur Iſrael, quia vi perſpiciendi eſt præditus.

Amb.de Cain.2. Philo.1.allego. — *Bonum dogma. Bonum. Simplices.*

Iacob pugnans in vtero cum Eſau,deſignat bonũ dogma, quod prauo dogmati aduerſatur.Gen.25.d.Idem habitans domi,deſignat bonum ipſum,quod non vagatur, ſed fixum, & ſolidum manet.

Gre.5.mor.7

Iacob etiã habitans domi,deſignat ſimplices. Gen. 25.d.Omnes enim qui in curis exterioribus ſpargi refugiunt ſimplices in cogitatione,atque in conſciẽtiæ ſuæ habitatione cõſiſtũt.

Ori.prol.ſ.Cant.& ſ.Gen.ho.15.& ſ. Exo.ho.1.& ſ.Nu ho.15. Arn.ſ.pſ.134. 148 Tert.de Trinitate. Hie.ſ.Iſa.14. Gre.ſ.1. Re.3.11.& 14. — *Philoſophia ſpeculatiua. Cotemplatiui. Religioſi. Reſiſtentes tentationibus. Rationalis ſenſus. Perfecti viri*

Iacob,& Iſrael,vt interpretatur,videns Deum,deſignare poteſt philoſophiam inſpectiuã ſeu ſpeculatiuam, vel viros contemplationi deditos, & religioſos per viam obedientiæ ambulantes,& reſiſtentes tentationibus,& hæreticis.Nomen tamen Iacob adaptatur ad ea,quæ ad vitam actiuam pertinent:nomen verò Iſrael ad vitam contemplatiuam. Significat autem religioſos,& contemplatiuos,ſecundùm quod domi habitabat.Gen.25.d.32.f.Exo.19.a.24. a.34.d.1.Regum 11.a.Pſ.134.135.Iſ.14.a.43.a.44.a.Iſrael etiã vt dicitur, videns Deum,ſignificare poteſt rationalem ſenſum,& viros perfectos.Exo.1.a.Num.23.d.Dictus eſt autẽ Iſrael poſt luctam,quia poſt paſſiones,& tentationes videtur Deus.Ita eligitur Iſrael,quaſi victor. Iſ.14.a.Iſraelitæ quoque abſconditi,ſunt religioſi in cœnobiis, aut deſertis latitãtes.1. Reg. 14.c.Notat autem Origenes,vbi dicatur Iacob,& vbi Iſrael.

Geor.Vene.Cant.2 tomo 7.cap.4.5. — *Homo ſpiritualis.*

Iacob benedictus ab Iſaac,ac prælatus fratri ſuo maiori,deſignat hominem interiorẽ, ſeu ſpiritualem,qui præfertur exteriori,& animali:& benedicitur à patre, hoc eſt, à Deo creante.Geneſ.27.d.eſt autem poſterior ſpiritualis.

Lyra.ſ.Gen.33. — *Humiles*

Iacob,vt adorauit Eſau.Gen.33. a. deſignat humiles pacificè viuentes, etiam cũ ſuperbis.

Arno.ſ.Pſ.129 Gre.ſ.1.Reg. 11. Aug.ſ.Pſ.74. Ori.ſ.Nu.ho.17.18 — *Baptizatus. Eccleſia. Corpus. Anima. Senſus ſapiens*

Iſrael dici poteſt quilibet baptizatus,& cœtus Sanctorum,& ipſa Eccleſia,quæ eſt domus Iſrael.Exo.12.a.17.c.18.a.Iudi.3.a.1.Reg.11.a.Pſ.66.75.121.127.128.129.Iſ.33. a.45.c.

Iacob ſignificare poteſt corpus humanũ,Iſrael verò animã, qua debemus videre Deum. Num.24.a.

Philo.2.allego.& ſomniis.

Iacob,id eſt,ſupplantator,eſt ſenſus ſapiens,vincens appetitum : vnde & accipit primogenituram: quia mentis, & ſapientum eſt dominari.Eſt etiam Iacob meditator, & exercitator

virtutis

virtutis, qui dicitur filius Abrahæ, hoc est, habentis doctrinam ex præceptore: & Isaac, hoc est, habentis eam ex natura, vel à Deo, quia in his est exercitatio. Est etiam Iacob ipsa virtus dilecta à Deo. Mala.1.a.

Ecclesia. Hæretici. Iudæi. Gentiles. Iacob pro tribu Iuda designauit Ecclesiam: Israel verò pro decem tribubus, hæreticos. vel Iacob sunt Iudæi, Israel verò Gentes. Psal.77. Iacob, ad quem misit Dominus Verbum, est populus Iudæorum, Israel verò Gentilitas, in quam cecidit Verbum, Christus. Isa.9.b. *Hie.s.Isa.9. Gre.2.mor.30.*

Laborantes. Iacob dormiens in lapide, vidit scalam, non domi manens: quia laborantibus se manifestat Deus, non delitiis vacantibus. Gen.28.c. *Hie.epis.Filius meus.*

Carnalis Israel. Iacob non semper supplantator vitiorũ intelligitur, nec Israel in omnibus, videns Deum accipitur. Apostolus autem docet esse Israelem secundum carnem. 1.Cor.10.d. De quo dicitur. Iudi.8.f. Et fornicatus est Israel. Si enim vidisset mente Deum, fornicatus vtique non fuisset. Ideo Psalm.77. intelligendum est, quòd est accensus in Iacob terrenus ignis concupiscentiæ, & ira in vltione diuina super Israel carnalem ascendit. Ita comederunt Iacob. Psalm.78. *Hie.s.Ps.78.*

Populus Iudaicus. Iacob seruiens Laban, designare potest populum Iudaicum seruientem diabolo. Gen.29.d.30.e.31.a. Idem non credens, quòd viueret Ioseph, designat Iudæos non credentes resurrectionem Christi. Gene.45.g. Vt autem habuit quatuor vxores, populum Iudaicum significat, rebus carnalibus, & mundanis nimium adhærentem. Isa.17.a.29.g.63.d. Vt etiam præualuit angelo, designat Iudæos occidentes Christum, in quorum incredulitate claudicauit. Gene.32.f. Iacob autem fieri absque liberis, typus est desertionis legis Gene.42.g. Iacob cæcus benedicens nepotibus, Iudæorum cæcitatem designauit. Gen.48.c. Israel audens pugnare cum Philisthæis, quibus erat subiectus, designat Iudęos audentes pugnare cum diabolo, cui sunt subiecti. 1.Reg.4.a. Israel præuaricatrix dicuntur Iudæi, & principes Iudæorum. Isa.1.a. Ierem.3.b. Psalm.121. *Amb.de Ioseph.13. Hie.s.Isa.17.63. Aug.s.Ps.79.& q. in Iud.49.& de verbis Domini ser.41 Gre.s.1.Reg.14. Ori.s.Ier.ho.14.*

Angeli. Israel, vt interpretatur videns Deum, designare potest Angelos, & ciues cælestes, qui semper vident faciem Patris. 1.Reg.2.f.9.a.11.a. *Gre.s.1.Reg.2.9.*

Status legis. Israel interdum significat statum legis, in quo non apparuit, qui tolleret peccata. Matthæi 9.d. *Hila.s.Mat.Cano.9.*

Rectè intelligēs legem. Verè Israelita dictus est Nathanael à Christo. Ioan.1.g. quia ex lege, sub qua prius viuebat, rectè intellecta transiuit ad Christum. *Aug.s.Ps.44.*

Decem tribus. Israel, sumitur sæpè pro decem tribubus, quæ separatæ fuerunt à tribu Iuda, & Beniamin, & typum gerunt hæreticorum, qui separati sunt ab Ecclesia. Hose.1.b.4.d. Amos 2.b. Sciendumque quòd abducto in captiuitatem Israel, id est, decem tribubus, indifferentes pristino nomine, & duæ tribus Iudas, & Beniamin appellentur Israel, vt Malach.1.a. Onus verbi Domini ad Israel, in manu Malachiæ Prophetæ. Israel etiam aduersatrix, sunt hæretici, qui recedentes à Deo repudiati sunt, eiecti ab Ecclesia, & Sanctorum consortio. Ier.3.b. *Hie.s.Hose.1.& s. Mala.1.& s.Ier.3*

Fidelis inductus in errorem. Israelita ingressus ad scortum, est fidelis in errorem inductus. Nu.25 c. *Ori.s.Num.ho.20*

Sensus spiritualis. Litera legis. Israelita vir, dicitur sensus spiritualis legis, vel habens veram theologiam, & doctrinam fidei. Israelitis verò mulier, dicitur litera legis, vel habens etiam doctrinam theologicam, & fidem. Leui.24.c. *Ori.s.Leui.ho.14. Isych.s.Leui.24.*

Iacobus.

Iacobus, idem interpretatur quod Iacob: fuerunt autem duo Apostoli huius nominis. Iacobus Zebedei, frater Ioannis Euangelistæ, & Iacobus Alphæi, qui dictus est frater Domini. Matth.4.c. Marc.3.b. Galat.1.d.2.b.

Iactantia, quære Superbia.

Iaculum, vide Sagitta, & Iacere.

Iahel.

Ecclesia ex Gentibus. IAhel, id est, ascendens, aut damula, vel caprea: fuit vxor Haber Cinæi, quæ occidit Sisaram, ducem hostium Israel. Iud.4.c.5.c. Typus est ecclesiæ ex Gentibus, in qua est victoria contra dæmones, nec est alia ascensio in cælum, nisi in ea: occidit autem Sisaram, hoc est, carnalem hominem, vt faciat spiritualem: quod & quælibet anima facit in seipsa. *Ori.s.Iudi.ho.5. Rup.s.Iudi.7.*

Iair, Iairus.

Iudaicus populus IAir, id est, illuminans, vel illuminatus: fuit Iudex Israel. Iudi.10.a. Fuit alius Iairus, princeps synagogæ Iudæorum, cuius filiam suscitauit Christus. Marc.5.c. Luc.8.f. typus est Iudaici populi, qui vmbra literæ deposita spiritu illuminatus, & illustratus est: procidit ad pedes Verbi, cùm ad incarnationem Christi humiliatur. *Hie.s.Marc.5.*

Ianua, Ostium, Porta, Fores.

Postis, Ianitor, Ostiarius.

IAnua est primus ingressus ad interiora domus. Ostium autem dicuntur ipsa repagula, quibus arcemur ab ingressu, quæ etiam fores dicuntur, & postes. Porta autem propriè aditus est ciuitatis, alteriusue loci, vallo fossaue muniti. Sed quantum ad nostrum propositum, confunduntur hæ significationes. Ianitor autem, aut ostiarius, est custos ianuæ. *Glo.int.s.Gen.4.*

vt peccatum dicitur statim adesse in foribus. Gen. 4.a.19.a. Et Christus dicitur stare ad ostiu.

Fores, initium cuiusque rei, seu manifestationem, aut propinquitatem significare solent: Apoc.3.d. *Christus.*

Amb.s.Luc.10.

Ostium, quod aperit Deus pulsantibus, est bonitas eius, & misericordia, qua paratus est omnes pœnitentiam agentes, suscipere. Luc.11.b. Hoc ostium vidit Ioannes apertum in cælum. Apoc.3.c.4.a. *Bonitas, & misericordia Dei.*

Ori.s.Gen.ho.2. & s.Matt.ho.1. & s. Rom.5. Basi.de Spiritu sancto 8. Hie.s.Ezec.40. Aug.s.Ps.126. & s.Apoc.ho.3. Geor.Vene.Canti. 1.tom.3. cap.13.15. Chrys.s.Ioa.ho.58. Gre.6.mor.2.& s. 1.Reg.4.& s.Eze. ho.15.20.

Ostium dicitur Christus. Ioan.10.b. Apoc.4.a. Et ostium arcæ Noe positum deorsum designat Christum, qui omnibus expositus est, vt nulli sit difficultas ingrediendi Ecclesiam. Gen. 6.c. Idem ostium ponitur in latere, vt designetur tempus punitionis, quæ fiet in eos, qui noluerunt ingredi. Idem est ostium, cui applicatur seruus. Exod.21.a. Idem est ostium tabernaculi testimonij, hoc est, Ecclesiæ. Exod.29.b.35.b. Leui.8.a. Et ostium iuxta quod cecidit Eli, est Christus, in quem impegerunt Iudæi, & contriti sunt. 1.Reg.4.d. Matth.21.d. Et porta Domini, dicitur Christus. Ps.117.126. Isa.28.b. Ezec.11.a. Et postes tincti sanguine agni, designant Christum, per cuius sanguinem datur introitus ad cælestem ciuitatem. In hac porta contriti sunt Iudæi, qui ante portam florebant. Iob.5.a. Ipse etiam est porta cæli. Genes.28. d. Et porta templi. 3.Reg.6.a.7.g. Et porta Orientalis templi, quam vidit Ezechiel. Ezec.40. a. est Deus, vel Christus, illuminans Ecclesiam. Porta verò Aquilonis, est Gentilitas. Porta autem Australis, Iudæa. Et in primo ordine ponitur prius porta Orientis: quia à Deo est principium: deinde Aquilonaris, quia ante institutionem populi Iudaici fuerunt aliqui ex Gentilitate saluati. In secunda verò enumeratione primò ponitur Australis porta, deinde Orientis, ac demum Aquilonaris: quia Christus ex Iudæis natus saluauit Gentilitatem. Et porta angulorum est Christus, qui est lapis angularis. Zach.14.b. Ipse est ostium apertum. Apoc.4.a. *Christus.*

Hie.s.Zach.14. Rup.3.s.Apoc.

Ori.s.Isa.ho.4. Aug.15.ciuit.Dei. 26. & 12.cōt. Fau. 31.

Potest etiam ostium arcæ carnem Christi designare, seu vulnus lateris eius, vnde fluxerunt sacramenta, per quæ nobis patet aditus ad regna cælorum. Gen.6.c. Isa.6.b. Et porta ad meridiem templi, cùm sit in dextera parte templi, designat vulnus lateris Christi, per quod est nobis aditus ad cælestia. 3.Reg.6.a. *Caro Christi. Vulnus lateris.*

Rup.3.s.Reg.10. Amb.s.Luc.9. Hie.s.Ps.23.

Portæ aliquando dicuntur angeli, quos designant portæ æternales, quæ eleuari iubentur, quibus etiam significantur animæ Sanctorum de limbo eductæ, cum Christo perpetuò regnaturæ. Ps.23.107. Et ostia sanctuarii interioris, dicuntur angeli, quorum ministerio introducimur in cælum. 3.Reg.6.d. *Angeli. Animæ Sanctorum.*

Amb.de inst. vir.7 Hie.s.Eze.44. Amb.s.Ps.118.ser. 22. & s.Luc.19.

Porta clausa templi, quam vidit Ezechiel, est beatissima virgo Maria: quæ soli principi Christo patuit, manente tamen integritate. Ezech.44.a. *Virgo Maria.*

Aug.s.Ps.86. Gre.33.mor.28. & s.Cant.8. Hier.s.Ier.21. & s. Ezech.46. & s. Amos 5. Gre.s.Eze.ho.19. 22. & 25.mora.11.

Ianua interdum dicitur Ecclesia, quia per ipsam patet populis aditus ad salutem. Cant.8.c. Et ante ianuam erat ligatus pullus, qui ductus est ad Christum: quia Gentiles erant extra Ecclesiam, & extra Christum. Marc.11.a. Et ipsa Ecclesia est porta cæli. Gen.28.d. Ps.23.126. Ezech.46.a. Et portæ sunt ecclesiæ ipsæ. Exod.20.b. Et porta domus Dauid, est porta Ecclesiæ, seu ipsa Ecclesia. Ierem.21.a. Et porta interioris atrii, designat Ecclesiam. Ezech.40. d. g. Et erat contra portam Aquilonis, & Orientis: vt designetur aditum regni cælestis patere Iudaico, & Gentili populo, & iustis, & peccatoribus pœnitentiam agentibus. Et porta anguli dicitur Ecclesia suscipiens vtrunque populum. Ier.31.g. Amos.5.c. Ps.9. *Ecclesia.*

Hie.s.Ps.86.147. Aug.s.Ps.77.86. Gre.s.Eze.ho.15. Beda s. Gene.28. & s. Pro.1.8. Rup.12.s.Apoc. Hie.s.Ps.99. Gre.28.mor.15.16. Hie.s.Ps.9. Gre.s.Ezec.ho.20 & 18.mor.20.

Portæ Sion, dici possunt Apostoli, & Prophetæ in Ecclesia. Psalm.86. Et postes tabernaculi Domini, sunt Apostoli. Exod.21.a.40.d. Gen.42.d. Leui.8.a. Et portæ filiæ Sion, quæ lugent, sunt pastores Ecclesiæ. Isaiæ 3.d. Et ostia interioris sanctuarii, sunt Apostoli, & Apostolici viri: quibus collatæ sunt claues regni cælestis 3. Regum 6.d. Et portę Hierusalem cęlestis duodecim, designare possunt Apostolos. Apoc.21.d. Et ianuæ cæli, quas aperuit Deus, sunt corda Apostolorum, & prædicatorum, quæ aperuit Deus ad prædicandum. Psalm.77. Et portæ in quibus clamat sapientia, sunt Apostoli, & doctores, & maiores synagogæ. Pro. 1.c.8.a.d. Portæ etiam Hierusalem, aut Sion, dicuntur Prophetæ, per quos patet ingressus ad Euangelium. Ps.99.147. Et ostia, quibus Deus conclusit mare. Iob.38.a. sunt Apostoli, & sancti viri, qui contra persequentium tumores oppositi sunt, vt eorum miraculis atque virtutibus persecutorum irę frangerentur. Portæ etiam filiæ Sion, quæ sunt portæ vitæ, sunt boni prædicatores, & bona doctrina, per quam venitur ad vitam æternam. Psalm.9. Portæ tres exteriores templi. Ezech.40.d. sunt antiqui Patres, qui opera exteriora docebant. Portæ verò interiores sunt doctores noui testamenti, ad interiora mysteria deducentes. Vel portæ exteriores, & interiores, sunt Apostoli, quibusdam prædicantes simpliciora, quibusdam profundiora, sicut Paulus Corinthiis: Non potui vobis loqui, quasi spiritalibus, &c. Et portæ Ecclesiæ sunt hi, per quorum vitam atque doctrinam, intrat in eam multitudo credentium. Isaiæ 54.c. Canticorum 7.d. Portæ ternæ ad singulas plagas Hierusalem, designant per fidem Trinitatis ab Apostolis prædicatæ, omnibus gentibus patuisse aditum ad cælum. Apoc.21.d. *Apostoli, & Prophetæ. Pastores Ecclesiæ. Prædicatores. Maiores synagogæ.*

Rup.12.s.Apoc.

Hiero.s.Isa.57.& s.Eze.11.& s.Ps.9 Gre.s.1.Reg.1.2.& s.Ezec.ho.3.15.& 19.mor.13. Beda s.Gen.28.

Postes tabernaculi, designare possunt legem, & prophetiam, & Mosen, & Eliam, qui apparuerunt cum Domino: & cognitionem cælestium, & doctrinam veram, retrò cuius ponit hęreticus memoriale. 1.Reg.1.b. Is.57.b. Matth.17.a. Et porta Orientalis templi, est sacra doctrina, quæ est via ducens ad Christum. Ezec.11.a.45.f. Et porta filiæ Sion, dicitur sacra doctrina, per quam venitur ad vitam æternam. Psalm.9. Ianuę itidem cæli, sacram doctrinam, & *Lex. Prophetæ.*

mandata

mandata Dei deſignant. Pſ.77. Et oſtia quibus concluſit Deus mare, ſunt præcepta, priora quidem veteris legis prohibentia opus vt, non occides, non mœchaberis. Secunda vero nouæ legis culpas cordis etiam prohibentia. Iob.38.a. Oſtium tabernaculi teſtimonii interdum ſignificat literam legis, interdum doctrinam Euangelicam, ducentem ad ſcientiam Chriſti, ſicut & ipſe Dominus eſt oſtium appellatus. Et demum oſtium tabernaculi teſtimonii, eſt locus vbi poſſit audiri verbum Dei. Leuitici 1.b.4.a.8.a.9.a.10.b.12.c.15.b.16.b.1. Regum 2.e. 1.Cor.16.b. Et oſtium tabernaculi, cui applicatur ſeruus ad perforandam aurem, eſt prædicatio cæleſtium. Exod 21.a. Sunt etiam portæ myſteriorum Dei in ſacra ſcriptura. Iſ.13.a.60.c. 62.d. Et porta Orientalis templi clauſa, dici poteſt via intelligendi legem ſpiritaliter. Ezech. 11.a.40.b.44.a. Et oſtia domorum, in quibus loquuntur de Propheta, deſignant literam Prophetæ, cuius ſenſum non penetrant. Ezech.33.g. Oſtium etiam dicitur ſacra ſcriptura, nos ad Deum ducens, & eius cognitionem nobis aperiens, hæreticos arcens, & nos in tuto conſtituens, niſi per nos frangatur. Ioan.19.a. Oſtiola in introitu oraculi, expoſitiones doctorum ſunt. Poſtes verò quatuor in introitu templi quatuor Euangelia, quæ ſe inuicem tenent, propter concordiam 3.Reg.6.d.

Præcepta. — Expoſitiones doctorum. — Euangelia.

Gre.28.mor.13.19 Ori.ſ. Leui.ho.1.& ſ.Matt. ho.1.& ſ. Eze.ho.14. Amb.6.de ſacram. 3 & 4.de fide.1. Hie.ſ. Leui.4.8.15 Hie.ſ.Iſ.13.26. & ſ.Eze.44. Et ad Aglaſiam. Et ſ. Eze.33. Chryſ.ſ. Ioan.ho.53. Rup.3.ſ.Reg.12.

Oſtium tabernaculi quandoque ſignificat virtutes, & opera bona, quæ etiam ſignificantur per portas Sion, aut filiæ Sion.1.Reg.3.c. Pſ.9.23.86. Iſa.22.b.26.a.54.c.60.d. Coloſſ.4.a. Hæ portæ ſunt contrariæ portis mortis. Et portæ ciuitatis, ſunt bonæ actiones, per quas anima ad conuentum regni cæleſtis ingreditur. Iob.29.b. Et oſtia, quibus concluſit Deus mare, dici poſſunt virtutes, quibus omnes concupiſcentiæ reprimuntur. Iob.38.a. Et oſtia interioris ſanctuarij, deſignant opera iuſtitiæ, quorum merito ad regnum cęleſte peruenitur. 3.Reg. 6.d. Porta ciuitatis, dici poteſt iuſtitia, & bona opera. Gen.23.b.34.c. Deuterono.22.b.25.b. Iſ.29.b. Portæ Hieruſalem dici poſſunt virtutes. Ierem.17.c. Et portæ iuſtitiæ, ſunt virtutes mediæ. Pſalm.117. Porta Beniamin, eſt ſtatus virtutis; & porta prior eſt ingreſſus ad ſecreta myſteria. Zach.14.b. Portæ quoque filiæ Sion, ſunt bona ſtudia, per quæ venitur ad Hieruſalem cæleſtem. Pſalm.9.

Virtutes, & bona opera.

Gre.19.mor.13.& 28.mor.18.19. Ori.ſ.Matt.ho.22. Hie.ſ.Iere.17.& ſ. Pſ.86.& ſ.Zach.14 Aug.ſ.Pſalm.9.

Oſtium tabernaculi Abrahæ, dici poteſt fides, in qua videntur tres viri, quia eſt fides Trinitatis. Gen.18.a Et porta cæli in anima, eſt confeſſio fidei. Gen.28.d. Num.19.a. Pſ.22. Iere. 2.c. Et oſtium monumenti Chriſti, eſt eadem fides. Marc.15.d. Porta filiæ multitudinis eſt fides, per quam in regna cæleſtia fideles introducuntur. Cantic.7.b. Oſtium contra oſtium, eſt cùm per fidem venimus ad ſpeciem: vel cùm per cognitionem animæ, venimus ad cognitionem Dei. Ezech.40.b. Oſtia templi exterioris, fidem per quam eſt ingreſſus in Eccleſiam, deſignant: & quia duo, indicant dilectionem Dei, & proximi: & quia vtrunque oſtium erat duplex, deſignant fidem cum operibus, & patientiam, & benignitatem in amore fraterno. 3. Regum 6.d. Portæ tres, ad omnem plagam Hieruſalem cęleſtis deſignant, quòd ex omni genere hominum ſaluantur per fidem Trinitatis, & virtutes theologicas. Apocalyp.21.c. Sic de portis nomine duodecim tribuum inſcriptis. Ezechiel.48.d. Et portæ æternales, ſunt virtutes theologicæ, per quas ingreditur Chriſtus in animam. Pſalm.22.147. Oſtium apertum ad Euangelium, eſt initium fidei, quo Gentiles à Deo parabantur ad ſuſceptionem doctrinæ Euangelicæ. 1.Cor.16.b. 2.Cor.2.c. Coloſſ.4.a. Et oſtia ciuitatis, vbi tympanizabat, vel impingebat Dauid, hoc eſt, Chriſtus. 1. Regum 21.d. deſignare poſſunt initium fidei, vnde incipit Eccleſia, vt perueniat ad ſpeciem. Et portæ tres templi, tres virtutes theologicas deſignare poſſunt: porta Orientalis, eſt fides: Aquilonaris, ſpes: Auſtralis verò charitas, & feruor gratiæ. Ezec.40.c.46.c.

Fides. — Virtutes theologicæ.

Ori.in diuer.ho.10 Amb.4.de fide.1. Hie.ſ.Ierem.2. Gre.ſ.Ezech.ho.14. & ſ.Cant.7. Hie.ſ. Eze.40.& ſ.Iſ.23. Geor. Vene Cant.3 tom.8.modu.2.ca.3 Auguſtinus de prædeſtinatione ſanctorum 20.& ſ.Pſ.33. Gre ſ.Ezec.ho.19. Hie.ſ.Eze.46.

Porta cuiuſque fidelis, aut Eccleſiæ, eſt baptiſmus. Exod.20.b. Et porta piſcium Hieruſalem, ſeu porta prima, deſignare poteſt baptiſmum, per quem boni piſces ingrediuntur in Eccleſiam: ſicut porta ſecunda, eſt pœnitentia. Sophon.1.b. Ianua quoque, ad quam congregantur turbæ, vt veniant ad Chriſtum, eſt pœnitentia. Marci 1.c. Oſtium itidem arcæ Noe, deſignat baptiſmum, per quem ingrediendum eſt in Eccleſiam. Porta filiæ multitudinis, deſignat introitum terræ promiſſionis, & cæleſtem per lachrymas. Cant.7.b

Baptiſmus. — Pœnitentia.

Bern.in ſentent. Hie.ſ. Sopho.1.& ſ.Mar.1. Rup.4.ſ.Gene.18. & ſ.Cantic.6.

Porta interdum dicitur humilitas, per quam acquiritur intelligentia ſcripturę. Vnde Saul acceſſit ad Samuelem in medio portæ, hoc eſt, in humilitate, vt inſtrueretur ab eo. 1. Reg.9.c. Ideo Chriſtus dixit, gratias agens Patri. Mat.11.d. Quia abſcondiſti hęc à ſapientibus & prudentibus; & reuelaſti ea paruulis.

Humilitas.

Gre.ſ.1.Reg.9.

Portæ ciuitatis, vel Hieruſalem, dici poſſunt ſacramenta Eccleſiæ: per quæ peruenitur ad cæleſte regnum. Iob.29.d. Ier.17.c. Et porta equorum in Hieruſalem Orientalis. Ier.31.g. deſignare poteſt lucem gratiæ in Eccleſia, in qua egemus curſu, & certamine.

Sacramenta. — Lux gratiæ.

Gre.19.mor.13. Hie.ſ.Ierem.31.

Portæ etiam Hieruſalem, dici poſſunt doctores Iudæorum, quæ portæ defixæ ſunt in terram. Thren.2.c. Et Iudices, & Principes, qui iudicabant in porta; quæ portæ lugere dicuntur. Iſaiæ 3.d.

Doctores Iudæorum. — Iudices, & Principes.

Glo.ord.ſ.Iſa.3.

Oſtium tabernaculi Abrahę, deſignare poteſt egreſſionem à corporeis per contemplationem. Et præterea tranſitum paratum ab hac vita ad futuram: quod etiam deſignat oſtium ſpeluncæ, in quo ſtabat Elias 3.Regum 19.c. Deſignat etiam oſtium ſpeluncæ, in quo ſtabat Elias, illam cognitionem, quam de Deo in hac vita, repreſſo corruptionis obſtaculo, habere incipimus. Sic Iſraelitæ è longinquo cernentes nubem deſcendentem in tabernaculum, in papilionum ſuorum oſtiis ſtetiſſe memorantur, quia hi qui aduentum diuinitatis vtcunque

Egreſſio à corporeis. — Trãſitus paratus ad futurã vitam. — Cognitio Dei in hac vita.

Ori.ſ.Cant.ho.2. Ricar.de S. Vict.4 de arca myſti.10. Gre.5.mor.26.& ſ.Eze.ho.13.

conspiciunt, quasi iam ex habitaculo carnis prodeunt. Exo.33.b. Designat etiam ostium speluncæ, remissionem curæ carnis, quam facere debent, qui visionem Dei habere desiderant. *Remissio curæ carnis.*

Aret. s. Apoc. 3. Ostium apertum dat Deus, tam ad operandum, & bene merendum, quàm ad acquirendum præmium. Apoc.3.b.

Gre. 23. mor. 18. 19. Ostia, quibus Deus conclusit mare, possunt timorem significare, quo restringimur, ne in prauas cupiditates effluamus. Iob.38.a. *Timor.*

Gre. 26. mor. 4. Ostium, quod apparuit, fodiente Ezechiele parietem, est aperta cognitio peccati proximorum, quam curat habere prælatus, ad ipsorum correctionem. Ezec. 8.d. *Cognitio prælatorũ de subditis.*

Gre. s. Eze. ho. 19. Porta templi ad Aquilonem, habens fenestras, vestibulum, & sculpturas, sicut porta respiciens ad Orientem. Ezech.40.d. designat, quòd peccatoribus pœnitentibus, quibus etiam per Dei misericordiam patet aditus regni cælestis, dantur etiam fenestræ contemplationis, vestibulum humilitatis, & sculpturæ bonæ operationis, sicut his, qui non indigent pœnitentia. *Contemplatio data pœnitentibus.*

Gre. s. Eze. ho. 19. Porta ad meridiem templi, est ad eos, qui sanctis desideriis in virtutibus feruent: vt spiritali intellectu quotidie interni gaudii mysteria penetrent. Ezech.40.d. *Aditus ad mysteria.*

Gre. s. Eze. ho. 20. Ostium per gazophylacia singula in frontibus portarum est, cùm vnusquisque doctor in corde auditoris intellectum aperit, in dictis, & operibus patrum. Ezech.40.e. *Declaratio exemplorum.*

Gre. ho. 22. Rup. s. Exod. 9. In vtroque poste domorum, ponitur sanguis agni, quando sacramentum passionis Christi, quod ore ad redemptionem sumitur, ad imitationem quoque intenta mente cogitatur. Exo.12.a. Postis vterque cum superliminari tingitur, cùm in nomine Trinitatis baptizamur. *Mens, & sermo in passione Christi.*

Gre. Nysse de vita Mosis. Postis etiam vterque vnctus sanguine agni, concupiscibilem, & irascibilem designare potest. Vel corpus, & animam, quæ sunt mundata sanguine Christi. Exo.12.a. *Concupiscibilis, & irascibilis. Corpus, & anima.*

Ricar. de S. Vict. de somn. Nabuch. 44. In foribus regis existit Daniel. Dan.2.g. quando deuotio nostra circa quaslibet suggestiones cautè inuigilat, & contra quaslibet maligni machinationes, in ipso tentationis aditu, oratione repugnat, ne incautam mentem vlla infestatio, vel violentia opprimat, vel fraude circumueniat. *Vigilantia circa tentationes.*

Aug. s. Ps. 33. Ostia ciuitatis, vbi tympanizabat, vel impingebat Dauid. 1. Reg.21.d. designare possunt corda mortalium, in quibus tympanizat Christus, vt eos ad virtutum cultum excitet. Ianuæ etiam erant corda infidelium, quæ aperta sunt prædicatoribus, quando ipsi fidem susceperunt. Isa.45.a. Et postes domus sanguine signandi, sunt cor, & os. Exod.12.d. Deute.6.b.11.c. Iere.17.c. Et ostium, à quo non est egrediendum, est ipsa mens. Et ostium papilionis, est eleuatio mentis. Exod.33.b. Et ostium domus Lot clausum, designat munitionem mentis aduersus tentationes, & hoc ostium non inueniunt Sodomitæ, quum mentium corruptores non inueniunt, qua possint capere iustum, vel reprehendere: & tamen circumeunt domum inuidentes. Gen.19.c. Portæ etiam rationales aperiendæ pastori, seu Christo, sunt sensus interiores, & ipsa ratio, quæ aperitur claue fidei. Ioan.10.a. Cum verò effringuntur fores, designatur consensus in peccatum. *Cor. Mens.* *Cle. Alex. adhor. ad Gentes. Hie. s. Nahum. 3.*

Aug. s. Ps. 141. Porta in anima dici potest consensus, per quem admittimus id, cui consentimus. Est autem duplex ianua, cupiditatis, & timoris: si amas Deum, & times eum, aperis Christo, si amas mundum, & times mala mundi, aperis diabolo. *Sẽsus interiores. Ratio. Consensus.*

Hie. s. Mich. 1. & s. Iere. 14. & s. Abdi. & s. Nahu. 3. & s. Iob. 38. & s. Ps. 9. Portæ etiam aliquando sunt sensus: vt Mich.1.c. Plaga tetigit portam populi mei. Et portæ, quæ corruerunt, sunt sensus non applicati ad diuina. Ieremiæ 14.a. Et portæ destructæ, sunt sensus per desidiam variis delictis patentes, per quas ingreditur hostis in Hierusalem. Thren.1.b.4.b. Abdi.d. Nahum.3.c. Ostia etiam tenebrosa, sunt sensus, qui in tenebras peccatorum, ac etiam pœnarum aditum pandunt. Iob.38.b. Dicuntur etiam portæ mortis, quia per eos intrat mors. Ps.9. *Sensus.*

Amb. de virg. 3. & 1. Cain. 9. Hie. s. Isa. 14. 26. Gre. 7. mor. 26. & 22. mor. 16. Ostium interdum dicitur os hominis, quod est claudendum ad orandum, ne in multiloquio, sed cordis puritate, & intentione oremus. Matth.6.a. Is.16.d. Et ostium domus leprosæ claudendum, est os hæreticorum, ne proferat errores. Leui.14.e. Isa.14.g. Iob.31.d. Ostium autem circunstantię ori appositum est prudentia loquendi. Ps.140. Ostium quidem aperitur, & clauditur, qui igitur ori suo non ponit obstaculum, sed ostium petiit apertè docuit, quod & per disciplinam retineri lingua debeat, & ex necessitate laxari. *Os hominis. Prudentia loquendi.*

Ambr. 1. offi. 18. & de Noe. 8. Aug. 12. cont. Faust. 39. Ostium arcæ Noe, potest in corpore nostro partem eam significare, qua excrementa egeruntur, ideo erat ostium in parte inferiori: hæc tamen allegoria non placet Augustino. *Pars posterior hominis.*

Hie. s. Amos 5. & s. Zach. 8. Aug. s. Ps. 68. Gre. 21. mor. 14. In porta ciuitatis apud Iudæos, & etiam antiquitus, erat locus statutus ad iudicia publica, ne cogerentur agricolæ intrare vrbes, & aliquod subire dispendium, & finito negocio, vnusquisque confestim ad sedes proprias reuerteretur. Ita sumitur Ps.30.68. Zach.8.c. Aliquando autem porta dicitur ipsum iudicium, quod exercebatur in porta, & in porta se superiorem videt, qui se melioris partis esse in iudicio, æquitatis meritò conspicit. Iob.31.c. Amos 5.c. Prouerb.24.a. *Locus iudicii. Iudicium.*

Gre. 6. mor. 4. Beda s. Pro. 31. Porta, in qua conteruntur mali, & bonis aperitur aditus, ad cęlestis patrię gloriam, est dies iudicii. Iob.5.a. In his portis erit nobilis vir Ecclesiæ Christus, qui prius despectus apparuit, & in iisdem portis laudabunt Ecclesiam opera eius, cùm per ea cælestis regni retributionem accipiet. Prouer.31.c.d. Tunc enim dicetur, Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Matth.25.c. Mich.1.d. *Dies iudicii.*

Porta Orientalis templi, creationem mundi deſignare poteſt.Eze.40.b.

Creatio mundi. Signa zodiaci.

Portæ duodecim per quas eſt introitus in cæleſtem Hieruſalem.Apo.21.d.deſignant duodecim ſigna zodiaci ſpiritaliter intellecta. *Rup.2.ſ.Eze.6 Geor.Vene.Cant.1 tom.8.cap.12.*

Extra portam paſſus eſt Chriſtus,ſicut hœdus cremabatur extra caſtra. Leui.1.4.c. *Ori.ſ.Leui.ho.1.*

Iudæa.

Porta cæli, dici poteſt Iudæa, vnde Chriſtus in cælum aſcendit.Gen.28.d. *Glo.int.ſ.Gen.28.*

Mundus ſenſibilis.

Porta quoque cæli, dici poteſt mundus ſenſibilis, per quem ingredimur in cognitionem mundi intelligibilis. *Phil.de ſomniis.*

Ambages itineris noſtri.

Porta anguli inHieruſalem.Ier.31.g.deſignat nos ita tranſire ad cæleſtia,vt non rectas ſemper habeamus lineas veritatis, ſed fractas, vt in angulis. *Hie.ſ.Ierem.31.*

Voluptas. Deſideria carnalia.

Porta Sodomæ, dici poteſt voluptas, cuius gratia fit ingreſſus ad vitia. Gen.19.a. Et oſtia ventris.Iob.3.b.ſunt deſideria concupiſcentiæ carnalis:de quibus dicitur. Iſ.d. Intra in cubicula tua, & claude oſtia tua. Cubicula quippe ingredimur, cùm ſecreta mentis noſtræ intramus. Oſtia autem claudimus,cum deſideria illicita coercemus.Portę etiam mortis, ſunt prauæ cupiditates.Iob.38.b. *Gre.4.mor.26.*

Sapientia ſecularis & hæreticorum. Prauæ conſuetudines. Vitia.

Portæ,quas non habet eccleſia,deſignant ſapientiam ſecularem.Ezec.38.d.Et portæ æreæ: ſunt prauæ conſuetudines & doctrina Philoſophorum,& hæreticorum,in quibus portis ſedent loquentes contra Chriſtum.Pſ.68.105.Iſ.45.a.Hę ſunt portę tollendę.Pſ.23.Oſtia etiam tenebroſa, ſunt latentia mentis mala, quæ & haberi intrinſecus poſſunt : & tamen ab altero videri non poſſunt.Iob.38.b.Pſ.9.Porta verò aquilonaris templi, frigiditatem peccati ſignificare poteſt.Ezec.46.c.De porta autem vſque ad portam ire, eſt omnia vitia reprehendere. Exo.32.f.Et portæ inferi,ſunt diuerſæ hæreſes & peccata: & ſingulæ portæ ſuum habent nomen. Mat.16.c.Iſ.38.b.Portæ fluuiorum,erant legesImperatorum,quibus prohibebant conuerſationem ad fidem.Nahum.2.b. *Hie.ſ.Eze.38.46. & ſ.Iſa.26.38. Arn.ſ.Pſal.105. Gre.3.paſto.admo. 26.& 29.mo.6.7.8 & 19.mor.13. Aug.ſ.Pſ.9. Hie.ſ.Amos 5.& ſ. Mat.16.& ſ.Pſ.23 Ori.ſ.Iob.1.& ſ. Matth.ho.1. Rup.ſ.Nahum.2.*

Leges cõtra fidẽ. Remotio defenſionis.

Ianua aperta deſignat remotionem defenſionis : vt cùm aperta ianua inimici irruerunt in Iob, deſignat malos accepta temporaliter poteſtate, in quorundam cordibus deſtruere munimina conari.Iob.30.b. *Gre.20.mo.23.*

Doctores iniqui.

Portæ vultus Leuiathan.Iob.41.a.ſunt iniqui doctores : qui idcircò portæ vultus eius vocati ſunt,quia per ipſos quiſque ingreditur:vt Leuiathan iſte, quaſi in poteſtatis ſuæ principatu videatur.Et fores domus meretricis, ſunt doctores falſitatis, qui in penetralia perfidiæ miſeros fallendo introducunt. Pro.9.d. *Gre.33.mor.28. Beda ſ.Pro.9.*

Apparentia veritatis.

PortaBeniamin,in qua cruciatur Ieremias,deſignare poteſt apparentiam veritatis in mendacio, qua veritas ipſa opprimitur: Ideo dicitur porta Beniamin,id eſt, dexteræ, quia apparet tunc mendacium eſſe in dextera,cùm ſit in ſiniſtra.Ier.20. a. *Hie.ſ. Ierem.20.*

Mortis imperiũ.

Portæ ciuitatis, quas tulit Samſon. Iudicum 16.a. mortis imperium deſignat, quod tulit Chriſtus. *Aug.ſer.107.*

Initium humanæ generationis.

Porta ſuperior, initium generationis humanæ deſignat.Eze.9.a. *Gre.21.mor.19.*

Contradictio. Ignorantia.

Portæ, vt impediunt tranſitum, contradictionem deſignant : & portæ æreæ contradictionem pertinacem,quas tamen conteritDeus.Pſ.106.Deſignant etiam ignorantiam:quas portas frangit & tollit Deus,quando manifeſtat. Iſa.45.a. Hæ ſunt portæ fluuiorum, quas claudunt dæmones,ne boni tranſire poſſint ad vitam.Nahum.2.b *Ricar.de S.Vict.de ſecur.conſcien.25. Caſſia.lib.5. cap.2. Hie.ſ. Nahum.2.*

Dæmones.

Portæ mortis,dici poſſunt aduerſariæ poteſtates,per quas generi humano introitus inuentus eſt ad mortem.Iob.38.b.Pſ.9.Ipſi etiam dæmones,ſunt portæ inferi:quia per eos ducuntur animæ ad inferos. *Hie.ſ.Iob.38.& ſ. Pſ.9.*

Portæ inferi.

Portæ terræ, in quas ventilantur Iudæi, dici poſſunt portæ inferi. Ieremiæ 15.b. Hæ ſunt portæ inimicorum.Gen.22.d.Et portæ mortis, & oſtia tenebroſa.Iob.38.b.Pſ.9. *Amb.ſ.Luc.9.*

Verſati in erroribus.

Poſt ianuam,ſeu in liminibus ſanctificari dicuntur,qui in erroribus verſantur,& putant ſe ſanctos.Iſ.66.e.Et poſt oſtium ponit memoriale hæreticus,& non in oſtio, quum docet occultos errores,retroque reſpicere facit.Iſ.57.b. *Hie.ſ.Iſa.57.66*

Chriſtus. Spirituſſanctus. Moſes.

Oſtiarius ouilis Chriſti, eſt ipſe Chriſtus,qui etiam eſt oſtium,vel eſt Spirituſſanctus, qui inducit diſcipulos in omnem veritatem, hoc eſt, ad Chriſtum. Poteſt etiam ſignificare Moſen,quia per legem introducimur ad Chriſtum.Ioan.10.a. *Aug.ſ. Ioan tra. 46.*

Prædicator.

Ianitor, cui præcepit Deus, vt vigilet, eſt prædicator. Matth.25. b.Marc.13.d. Luc.19.b. Cui dicitur. Ezech.3.d. Si non annunciaueris iniquitatem ſuam, ſanguinem ſuum de manu tua requiram. *Chry.ſ.Ioan.ho.58 Cyril.7.ſ.Ioan.1. Hie.ſ.Mar.13.*

Infirma cuſtodia mentis. Diſcretio.

Oſtiaria Isboſeth, cùm eſſet fœmina, deſignat infirmam & mollem cuſtodiam ad mentis aditum:vnde perit mens,vt periit Iſboſeth.2.Reg.4.a.Eſt typus diſcretionis.Ideo purgat triticum:ſed ſi dormiat, ingrediuntur hoſtes. *Gre.1.mor.36.*

Iaphet.

Gentiles.

IAphet, id eſt,dilatatus,aut pulcher, vel perſuadens:filius Noe, cuius filii tenuerunt Europam : vel eſt typus Gentilium, quorum maxima pars ab eo deſcendit, & eſt dilatatus, quando gentiles fidẽ Chriſti ſuſceperunt,& ipſa fides dilatata eſt in gentibus.Gen.5.d.9.d. *Ori.ſ.Ioſu.ho.3. Chry.ſ.Gen.ho.29. Aug.16.ciu.Dei.2*

Opera.

Vt autem interpretatur pulcher, deſignat opera, quæ ſummo pulchro præſentari debent, debere eſſe pulchra. *Geor.Ven. Cant.1. tom.6.cap.15.*

Luna in paſſione.

Vt autem auerſa facie cum Sem fratre ſuo operuit patrem, deſignat Lunam, quę in paſſione Chriſti auertit ſplendorem ſuum ſimul cum Sole. *Beda ſ.Gen.9.*

Iaſa.

Hie.ſ.Iſaiæ 25.

IAſa, id eſt, mandatum, ſiue factum, aut rixa, vel contentio, ſeu exitus Domini: ciuitas Moab in tribus Ruben, deſignare poteſt vanas traditiones ſcientiæ ſecularis, quas diſperdet Deus. Iſaiæ 15.a. Erat terminus regni Seon, & Moabitarum: vbi occurrit Seon filiis Iſrael ad prælium. Num.21.c. *Traditiones ſcientiæ ſecularis.*

Iaſpis.

Plin.37.nat.hiſt.9 *Hie.ſ.Iſaiæ 54.*

IAſpis, gemmæ ſpecies eſt, è viridantium genere: cuius tamen varii ſolent eſſe colores: & variæ ſpecies. Eſt iaſpis quidam ſmaragdi habens ſimilitudinem: qui reperitur in fontibus Thermodontis fluminis: alius viridior mari, & tinctus quaſi floribus: quem in Phrygiæ monte ida, & in profundiſſimis eius ſpecubus naſci referunt. Alius iuxta Iberos, Hircanoſque, & mare Caſpium reperitur: & præcipuè iuxta lacum. Neuſin. Alius eſt iaſpis niui & ſpumæ marinorum fluctuum ſimilis, & clementer, quaſi mixto colore ſubrutilans. Iaſpis dicitur valere contra phantaſmata, ſiſtit ſanguinem, & caſtum reddit, inueniunturque iaſpides miræ magnitudinis.

Aug.ſ. Apo.ho.2. *Aretas ſ.Apoc.4*

Iaſpis colorem habens aquæ in iudice Chriſto, deſignat primum generale iudicium per aquam factum. Apo.4.a. Vel in Deo ſignificat ſempiternam pullulationem, vitæque productionem, propter virorem. *Iudicium diluuii. Productio rerum.*

Glo.int ſ.Exo.28 *Lyra ſ.Exo.39.*

Iaſpis poſitus in ſecundo ordine rationalis pontificis, deſignare poteſt virtutem epieceiam quæ vana phantaſmata curat, ne ibi trepident timore, vbi non erat timor. Exo.28.c.39.b. *Epieceia.*

Hie.ſ.Iſaiæ 54. *Gre.13.mor.20.* *& ſ.Eze.ho.18.* *Geor.Ven.Cant.3 tom.8.cap 2.*

Iaſpis viridis coloris poſitus in muris Hieruſalem, hoc eſt, in propugnaculis eccleſiæ, deſignare poteſt fortes in diſputando, & defendendo Eccleſiam. Illi enim contra aduerſarios pro ſanctæ eccleſiæ defenſione obiecti ſunt, qui internis deſideriis virentes, nulla teporis ariditate marceſcunt. Et vt ſunt varia iaſpis genera, ſunt etiam diuerſæ gratiæ ſpirituales in propugnaculis eccleſiæ, quas qui habuerit, vanos timores fugabit. Iſa.54.c. Ezech. 28.d. Apoc.4.a. Vel deſignat cæleſtis Hieruſalem pulcherrimam pompam: & ibi ſiſtit ſanguinem, vbi omnes ſunt à peccato mundati, & omnia phantaſmata ſunt effugata. *Fortes doctores. Gratiæ ſpirituales. Pulchritudo cæleſtis patriæ.*

Geor. Vene.Cant.3 tom.8.cap.3. *Rup.12.ſ. Apoc.* *Aretas ſ. Apoc.21*

Iaſpis etiam coloris viridis, ſpem deſignare poteſt, quæ timorem fugat, & etiam fidem formatam, & conſperſam charitate, qualis fuit in Petro. Poteſt etiam generaliter pulchritudinem virtutum ſignificare. Apocalyp.21.c. *Spes. Fides. Virtutes. Petrus.*

Iaſub.

Hie.ſ Iſaiæ 7. *Geor. Vene.Cant.1 tom.7.cap.15.*

IAſub, id eſt, conuerſio, aut habitatio, aut ceſſio. Vel iuxta Hieronymum, reliquus, atque conuertens, filius Iſaiæ Prophetæ: qui typus erat populi Iuda de manu duorum Regum liberandi. Iſ.7.b. Vel interpretatur pœnitens, aut reuertens, ad Deum ſcilicet, & deſignat pœnitentes dignos eſſe ſuſcipere donum benedictionis, & aquam piſcinæ ſuperioris. *Populus Iuda. Pœnitentes.*

Iauan.

Hie.ſ.Eze.27

Iauan, id eſt, decipiens, vel contriſtans, aut cœnoſus, filius Iapheth, à quo Iones ſiue Greci. Gen.10.a. Ezech.27.c. deſignat Philoſophos miſcentes falſa veris. *Philoſophi.*

IaZer.

Hie.ſ.Iſaiæ 16.

Iacer, vel, Iahezer, id eſt, auxiliator, ſiue adiutor, vel fortitudo eorum, ciuitatis in termino Moab, & etiam fluuius, deſignat fortiſſima dogmata hæreticorum, quæ diſſoluunt domini gentium, hoc eſt, Apoſtolici viri. Iſaiæ. 16.c. fuit fortis tribus Gad. Num.21.g.32.g. Ioſue.13.b. *Dogmata hæreticorum.*

Ibis.

Ariſ.9.de hiſt. animal 27. *Hie.ſ.Iſaiæ 34.*

IBis, eſt auis ciconiæ non abſimilis, peculiaris Aegypto, earum quædam ſunt candidæ. quædam nigræ, quæ ſolum ſunt apud Peluſium. Paſcitur ibis ſerpentibus, eſt que auis immunda.

Ibides, vt paſcuntur ſerpentibus, inuidos deſignare poſſunt ideo computatur hæc auis inter immundas. Leui.11.c. *Inuidi.*

Glo.ord.ſ. Leui.11

Ibides etiam loca inferiora Aegypti incolentes, eos contemplatiuos, deſignare poſſunt, qui de inferioribus ſoliciti ſunt, vnde immundiciam contrahere ſolent. Leui.11.c. *Contēplatiui terrena affectantes.*

Hie.ſ.Iſaiæ 34.

Poſſunt quoque ibides idololatriæ ſuperſtitiones deſignare, quæ immundæ ſunt. Iſ.34.c. *Idololatria.*

Ibices.

Gre.30.mor.16.

IBices, ſunt capræ ſylueſtres, quibus moris eſt in petris parere, quia neque ſciunt, niſi in petris habitare, quæ ſi quando etiam de altis ſaxorum cacuminibus ruunt, in ſuis ſe cornibus illeſæ ſuſcipiunt, caput quippe ruentes feriunt, cuius dum prima cornua opponunt, fit omne corpus à iactura caſus alienum.

Gre.30.mor.16. *Hie.ſ.Iob.39.*

Typum gerunt ibices ſpiritualium doctorum, qui velut ibices in petris pariunt, quia in doctrina pattum, qui petræ pro ſoliditate vocati ſunt, ad conuerſionem animas gignunt. Ipſi velut ibices nullius caſus damna ſentiunt, dum in ſuis cornibus excipiuntur, quia quicquid eis ruinæ temporalis acceſſerit, in teſtamentis ſacræ ſcripturæ ſe ſuſcipiunt, & quaſi cornuum exceptione ſaluantur. 1.Reg.24.a. Iob.36.a. De his enim teſtamentis dictum eſt Haba. 3.a. Cornua in manibus eius. *Doctores ſpirituales.*

Ichabod.

Populus Iudæorum. *Gre.ſ.1.Reg.4.14.*

Ichabod,id eſt,vbi gloria,aut vę glorię,filius Phinees filii Eli pontificis,qui natus eſt moriente matre,cùm capta eſt arca Domini. Typus eſt populi Iudęorum: quorum gloria tranſlata eſt ad Chriſtianos,remanentibus ipſis ingloriis,& in captiuitate.1.Reg.4.d.Eſt filius Phinees,hoc eſt, malorum doctorum,quos Iudæi ſequuntur.1.Reg.14.a

Ictus.

Ictus, idem eſt,quod percuſſio: & ictus oculi,eſt motus ſubitus oculi: Ponitur ad oſtendendam ſubitam actionem: vt 1.Cor.15.g. In momento,in ictu oculi.

Datur ictus lapidis.Nu.35.b.Iudi.20.b.Ictus fulminis.Eccl'i 4.d.Ictus gladii.2.Mac.12.d.

Idaia.

Doctores. *Hie.ſ.Zach.6. Rup.ſ.Zach.6.*

Idaia,id eſt,notus Domini:vel manus Domini,vel confeſſio Domini:vir quidam.Zach.6.c.à quo accipitur aurum ad faciendas coronas ſacerdoti,hoc eſt,Chriſto:in quo coronantur, qui pœnitentiam agunt:Vel deſignat equos varios,id eſt,habentes varia dona gratiarum:qui proſunt aliis regendo,& docendo.

Idiota.

Idiota propriè idem eſt, quod priuatus, nulloque munere publico fungens. Sic dicuntur idiotæ, qui reſpondere debent ſacerdotibus orationes publicas offerentibus 1. Corint.14.c. Idiotæ etiam dicuntur illiterati, & imperiti,vt Acto.4.c. Comperto, quod Apoſtoli homines eſſent ſine literis & idiotæ admirabantur.

Idithun.

Tranſilientes terrena. *Aug.ſ.Pſ.36.76.*

Idithun, id eſt, lex eius, vel legalis, ſiue laudem, vel confeſſionem dans: fuit vnus è principibus cantorum tempore Dauid:cuius nomine aliquot Pſalmi inſcribuntur.1. Par.9.c.25.a. Pſ.38. Vel interpretatur tranſiliens eos:& deſignat eos, qui terrena, & affectatores terrenorum tranſiliunt, & ad cæleſtia euolant.

Idolum, Idololatra, Idololatria, Idolium, Idolothitum.

Hæreſes. Adinuentiones Philoſophorum. Peccata. *Hie.ſ.Ezech.8.18 20.30.&ſ.Iſ.2.31. & ſ.Iere.2. & ſ. Amos 2. Gri.ſ.Iſ.ho.8 & ſ. Eze.ho.6. Amb.1.offi.4.9.& de fuga ſecu.4. Iſic.ſ.Leui.26. Gre.3[illegible] Beda ſ.Gen.35.*

Idolum idem eſt, quod ſimulachrum, aut imago: & ſumi ſolet pro imagine dæmonis, aut alterius rei, quæ vt Deus colitur.

Idola, ſunt errores, & hæreſes, quæ dicuntur idola ſubtilia,quibus repletur terra. Et idola Aegypti & Mempheos,ſunt adinuentiones Philoſophorum, & Hæreticorum. Ezech.20.a.30.d.Amos 5.g.Zachar.13.a. Et idola Hieruſalem, ſunt peccata eorum, qui ſunt in eccleſia. Idola verò Samariæ,ſunt peccata hæreticorum. Iſaiæ 1.b.2.c.10.c.21.44.b.Ierem.c. Et idola domus Iſraël dicuntur errores in eccleſia, falſo ſcientiæ nomine ſimplices decipientes. Dicuntur autem idola,quia de corde ſuo conficta.Eze.18.b.36.d.Hoſe.4.d.6.d.8.a.13.a. Et idola depicta in pariete, ſunt vitia in anima.Ezech.8.c. Amos 2.b. Leui.26.a. Peculiariter autem idola dicuntur diuitiæ, & auaritia, quæ potius dicitur idolorum ſeruitus. Et vt idolum eſt imago rei, quæ non eſt, deſignat vanitates ſeculi. Demum quicquid homo præfert Deo, idolum dici poteſt. Gen.31.c.35.a.Exo.20.a. Qui autem pariunt errores,dicuntur fabricare idola. Ornare verò idola,qui defendunt errores.Eze.6.a.

Diuitiæ. Auaritia. Res prælatæ Deo.

Statua Baal. Auaritia eccleſiaſticorum. *Hie.ſ.Eze.8. Gre.31.mor.9.*

Idolum zeli dicta eſt ſtatua Baal in templo Dei poſita.Ezec.8.a.quia per illam prouocauerunt filii Iuda Deum ad zelum, vt deſtrueret templum,& Hieruſalem. Et idolum zeli in eccleſia,eſt auaritia eccleſiaſticorum,& rapina,&c.per quæ contra nos æmulatio ſuperna prouocatur,vt tanto diſtrictius delinquentes feriat,quanto nos charius Redemptor amat.

Scribæ & phariſæi. *Iſyc.ſ.Leui.26.*

Idola Iudæorũ erãt Scribæ,& Phariſæi,quos populus,velut oracula ſequebatur.Leu.26.c.

Antichriſtus. *Hie.ſ.Zach.11. Rup.ſ.Zac.11.*

Idolũ,dictus eſt paſtor ſtultus,hoc eſt,Antichriſtus,quia faciet ſe adorari, ac ſi eſſet Deus. Zac.11.d.Item quia non eſt verè paſtor,ſed fictus.

Verba poetarum. Hæreſes. *Gri.ſ.Num.ho.20. Hie.epiſ.Beatit.*

Idolium,ſunt verba dulcia poëtarum gentilium,idolorum laudes canentium: & doctrinę gentilium,aut vitiorum,& hæreſes.1.Cor.8.c.

Gre.ſ.1.Reg 15.

Idololatrandi ſcelus,dicitur nolle acquieſcere.1.Reg.15.e.quia in inobedientiæ ſuæ obſtinatione nemo perſiſteret,ſi propoſiti ſui figmentum in corde quaſi idolum nõ geſtaret. Dum enim agenda in corde concipit,quaſi idolum facit, & dum conceptum propoſitum ſe acturum deliberat,quaſi ad adorandum ſimulachrum inclinat.

Idoneus,vide Aptus.

Idumæa, quære Eſau.

Ieabarim.

Progreſſus ad virtutes. *Hie.de manſo.*

Ieabarim, id eſt, acerui tranſeuntium, aut acerui iraſcentium,vel prægnantium, vel iuxta Hieronimum,acerui Lapidũ,eſt ſolitudo reſpiciens montes Abarim ab auſtro,contigua terræ Moab,fuitque trigeſima octaua manſio filiorum Iſrael in deſerto. Deſignat tranſcundum nobis inter lapides ſine offenſione,de virtute in virtutem eundo. Nu.21.c.33 f.Iuxta Origenem dicitur Chai, id eſt, chaos,quó peruenitur poſt Oboth, & deſignat ſinum Abrahæ, qui per chaos diſtat ab inferno.

Sinus Abrahæ. *Gri ſ.Nu.ho.27.*

Iebus,Iebuſæus.

IEbus, id est, conculcatio, aut volutatio, vel præsepium. Et Iebusæus conculcatus, aut volutatus, vel præsepe, nomen ciuitatis, quæ postea dicta est Hierusalem. Erat ex Chananæis, quos non penitus deleuerant filij Israel, qui manserunt ibi vsque ad tempora Dauid, qui ciuitatem expugnauit.

Ori.s.Iosu.ho.21. Iebusæi, hoc est, conculcati, sunt mali habitantes in Hierusalem, hoc est, in ecclesia, vt zizania inter triticum, vsque ad diem iudicij. Genes.20.c. Nume.13.d. Iosue.15.g.18.d. Iudi.1.d.2. Reg.5.b.1.Para.11.b.21.a.2.Para.8.b.Mat.13.d. *Mali in ecclesia.*

Ori.s.Iosu.ho.21. Iebusæi etiam dicuntur malæ cogitationes in mente, quæ non penitus destruuntur, sed remanent ad exercitationem. *Malæ cogitationes.*

Iebusæus, in bonum, pro fidelibus ecclesiæ sumi potest. Zac.9.b. Et Ornan Iebusæus, gentes significat fidem amplectentes, vnde & Iebus versa est in Hierusalem, quia conculcata gentilitas versa est in visionem pacis ecclesiæ. 2.Par.3.a. *Fideles in ecclesia.*

Ieconias.

Ieconias, id est, præparatio Domini, aut firmitas Domini, filius Ioacim filij Iosiæ, rex Iuda. 1.Para.3.c.

Iecur.

Ari.1.de hist. anima.18. IEcur in animalibus est, quod positum est infra septum interius à dextro latere è regione lienis, deseruiens secundæ concoctioni ciborum, estque sanguine refertissimum, & annexum venæ maiori. In iecore autem voluptatis & concupiscentiæ dicitur vis consistere.

Gre.9.mor.40. Isyc.s.Leui.3.7. Ori.s.Leui.ho.3. Rup.1.s.Leu.5.& s.Hose.13. Iecur vituli, aut arietis, occulta desideria significare potest, & præterea iram, secundum quam iecur inflammatur. Exo.29.d. Leui.1.c.3.b.4.7.8.9. Pro.7.d. Designatur etiam concupiscentia & voluptas. Et interiora iecoris dirumpit Deus, quum castigat peccata concupiscentiæ, & voluptatis. Hose.13.b. *Occulta desideria.*

Iehu.

Glo.ord.s.4.Reg.9 Iehu. i. ipse, siue existens, filius Namsi rex Israel. 3. Reg.19.c. designat Apostolos, qui perpetuò viuunt fortes in prædicatione, qui dicuntur filii Nāsi, hoc est, attrectantis: quia tractauerunt de verbo vitæ. Designat etiam principē Romanū, qui destruxit Hierusalē. 4. Reg.9.a. *Apostoli.* *Princeps Romanus.*

Ieiunare, Ieiunium.

IEiunare, est à cibo abstinere. Ieiunium autem est abstinentia à cibo, vel dies, quibus à cibo abstinemus. Ieiunus autem dicitur, qui cibum non gustauit illo die, quo est ieiunus.

Gre.s.1.Reg.7. Cle.Alex.6.strom. Hie.s.Zach.8. Ieiunium in Christiano non minus dicit abstinentiam à cibis, quàm à vitiis. Et ieiunium dicitur ipsa pœnitentia. Generaliter autem ieiunia, significant abstinentiam ab omnibus malis, tam quæ actu fiunt, quàm quæ verbis, & ipsa cogitatione. Nume.30.c. Iudi.20.d.1.Reg.7.c.31.c.2.Reg.1.b.12.d.3. Reg.21.g.2.Parali.20.a. Et ieiunium fit in solemnitates præclaras, cum recuperato sponso, animus pœnitentis gaudet. Zac.8.d. *Abstinentia à vitiis.* *Pœnitentia.*

Aug.s.Ps.34.68. In ieiunio operuit Christus animam suam. Ps.34.68. quando in passione non inueniebat credentes, quibus pasceretur, quorum fidem ipse desiderabat. *Non inueniens Christus credentes.*

Gre.s.1.Reg.9.& s.Eze.ho.21. Ieiuni sunt vacui à desideriis terrenis, & verbum Dei apparentes. 1. Reg.9.b. Ieiuni etiam sunt, qui non recipiunt pastum verbi Dei. Sic noluit Christus dimittere turbas ieiunas. Matth.15.d. *Vacui à desideriis terrenis.* *Carere cibo spiritalis doctrinæ.*

Hila.s.Matt.can.9.15. Amb.s.Luc.5.9. Hie.s.Mat.15. Ieiunare absente sponso, hoc est, amisso pane vitæ, est carere cibo spiritalis doctrinę & consolationis, & à bonis operibus cessare, qua ratione non vult etiam Christus dimittere ieiunos. Mat.9.b.15.d.Luc.5.g.

Iemini, vide Beniamin.

Iephone.

Ori.s. Iosu.ho.28. Iephone. i. aspiciens, siue intuens, vel secundum Origenem, conuersio: pater Chaleb, hoc est, quasi cordis: per quem designatur, quod ex conuersione nascitur intellectus cordis. Nume. 13.a. Iosue.14.b.

Iephte.

IEphte. i. aperiens, vel apertio, filius Galaad, & meretricis, eiectus est à fratribus suis, & postea factus iudex Israel liberauit populum ab inimicis, immolauitque filiam suam ex voto. *Christus.*

Aug.q.in Iudi.49 Crys.de Iephte. Iephte typus est Christi, qui filius fuit meretricis, hoc est, synagogę, & eiectus est à fratribus suis Iudæis, qui dixerunt. Non habemus regem nisi Cæsarem, & extra Hierusalem crucifixus est, & tamen constitutus est iudex, & liberauit populum à potestate diaboli, & obtulit Deo patri filiam ecclesiam. Iudi.11.a.

Chry.de Iephte. Iephte debet esse vnusquisque, qui deuictis hostibus cupiditatum & voluptatum, debet offerre Deo animam, vt vnicam filiam. *Victor cupiditatum.*

Ieremias.

Ieremias. i. celsitudo Domini, vel sublimitas Domini, aut exaltans Dominum: vnus è quatuor præcipuis Prophetis, satis notus in sua prophetia: erat sacerdos de Anathoth, fuit missus à Iudæis in lacum vnde extractus est ab eunucho Abdemelech. Multa passus est à Iudæis propter prædicationem veritatis.

Christus. Prædicatores. Propheta. Typus est Christi, & prædicatorum: & vt fuit comprehensus à sacerdotibus, capturam Christi designat. 2. Para. 36. b. Ier. 1. a. 11. d. 15. c. 20. a. 26. a. 32. a. 37. c. 38. a. *Ori. s. Ier. ho. 1. Hie. s. Ierem. 1.*

Vt autem missus est in lacum, figura est prophetiæ à Iudæis per prauum intellectum in lacum & cœnum demersæ. Ier. 38. a. *Amb. 2. de Spiritu sancto 11.*

Mutabilitas humana. Vt autem maledixit Ieremias diei suę. Ier. 20. c. typus est mutabilitatis generis humani venientis per pœnæ meritum. *Gre. 4. mor. 4.*

Vrentes gratia Dei. Secundùm verò quòd Ieremias emit agrum ab Hanameel, designat illum, qui in sublimibus collocatus est, etiam egere gratia Dei. Ier. 32. b. *Hie. s. Ier. 32.*

Iesbibenob.

Iudæi. Iesbibenob, id est, sedens in prophetia, vel in loquutione, vel in germinatione. Gigas, qui voluit occidere Dauid, sed ipse occisus est ab Abisai. Typus est Iudæorum contra Christum insurgentium. 2. Reg. 21. c.

Iesse, vide Issai.

Iesui.

Prædicatores humiles. IEsui, id est, desiderium meum, vel planities: fuit filius Saul. 1. Reg. 14. g. designat prædicatores humiles, & pro subditis fidelibus æterna postulantes: de quibus dicitur Psalmo 103. Qui facit angelos suos spiritus, & ministros suos ignem vrentem. Et Daniel dictus est vir desideriorum. Danie. 9. f. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Iesus.

IESVS, id est, saluator, nomen Domini nostri Iesu Christi. Matt. 1. c. Luc. 2. c. Quo nomine vocati sunt alij, vt Iosue, & Iesus filius Iosedec, qui typum gesserunt ipsius Christi.

Christus. Iesus quidem filius Iosedec pontifex, qui visus est prius in vestibus sordidis, postea verò renouatus, typum gerit ipsius Christi, qui prius apparuit in vestibus sordidis, indutus mortalitate, & laceratus, ac crucifixus: postea verò renouatus est in resurrectione assumens corpus gloriosum, & indutus decorem. Agge. 1. a. 2. a. Zach. 3. a. 6. c. Et hoc melius ad literam pro Christo sumitur, quod non Iesus filius Iosedec nominetur, sed Iesus sacerdos magnus. *Ter. aduer. Marcio. Hie. s. Zach. 3. Rup. s. Zach. 3.*

Ietabatha.

Consecutio perfectionis. Ietabatha, id est, bonitas sua, siue declinans filia eius, aut declinans desertum, vicesima mansio filiorum Israel in deserto. Nu. 33. d. Origenes legit Tabatha. i. bona, quò peruenit è Gadgad, quia post tentamenta deuenitur ad bona. Hieronymus legit Iotbatha, & designat consecutionem perfectionis, vel sacerdotalis gradus. *Ori. s. Nu. ho. 27. Hie. de mansio.*

Iethro.

Iethro, id est, excellens, siue residuus, vel remanens, aut explorans, vel funiculus, sacerdos Madian, cuius filiam duxit Moses vxorem. Idem dictus est Raguel. i. pastor Dei, aut amicus Dei, vel confractio Dei.

Deus. Iethro potest, in bonum, esse figura Dei, aut Christi, cui coniunctus est Moses. i. lex. Et pauit eius oues, quia fuit pædagogus populi Dei. Exo. 2. c. 3. a. Cùm autem dixit Mosi Vade in pace, Deum patrem designat mittentem Filium ad carnis assumptionem. Exo. 4. e. *Beda s. Exo. 4.*

Secularis bonus. Vt autem venit ad Mosen in desertum, & illi congratulatus est, designat bonum secularem qui gaudet de profectu prælatorum, & subditorum. Exo. 18. a. *Lyra. s. Exo. 18.*

Ecclesia ex gentibus. Vt dedit consilium Mosi, typus est ipsius ecclesiæ ex gentibus, & designabat doctrinam ecclesiæ superaturam scientiam Iudæorum. Exo. 18. c. *Hie. de mansio.*

Diabolus. Secundùm autem quòd dictus est Raguel, quod interpretatur fractio Dei, typus esse potest diaboli, qui semper nititur frangere, ac minuere gloriam Dei. Num. 10. d.

IeZabel.

Iezabel, id est, insula habitaculi, vel Væ habitaculo, aut iuxta Ambrosium vana, & vacua redundantia, vel effusio vanitatis, filia regis Sidoniorum, vxor Achab regis Israel, quæ fecit occidi Naboth per falsos testes, vt eius vinea potiretur, faceretque ex ea regi Achab hortos olerum. Eadem persequebatur Eliam, quia occiderat prophetas Baal.

Sapientia carnalis. Tyrānis diaboli. Hæretici. Typum gerit sapientiæ carnalis, quæ doctrinam spiritualem perdere nititur, inductis erroribus, vt voluptatibus tanquam oleribus homines vacent. Pari ratione designat malitiam seculi, & tyrannidem diaboli. 3. Reg. 16. d. 18. a. 21. b. 4. Reg. 9. b. vel interpretatur fluxus sanguinis, & designat hæreticos, qui perdere nituntur fideles. Peculiariter autem hæresis Nicolaitarum dicitur Iezabel. Apo. 2. f. *Ori. s. Ps. 36. ho. 1. Amb. exhor. ad virgi. & de fuga. sec. 6. Ber. ser. paruo 64. Rup. 2. s. Apoc. Aretas s. Apo. 2.*

Auaritia. Potest etiam auaritiam designare, quæ per mendacia, & falsos testes aliena inuadit. *Amb. s. de Nabuthe 9.*

Synagoga. Typus etiam est synagogę, quæ vanis superstitionibus seruiens, euangelicę prędicationi credere noluit, & autorem vitæ persequens, extinguere magis, quàm credere voluit. 3. Reg. 19. a. *Rup. 1. s. Reg. 7. 10*

Mors æterna. Designat etiam mortem æternam, quæ intentat mortem Eliæ, id est, generi humano.

Iezonias.

Iezonias, id est, nutrimentū Domini, vel auscultatio, vel arma Domini, filius Saphan, princeps idololatrantiū, typus est hæresiarchæ. Eze. 8. d. Alius, qui interpretatur aures eius, nempe animę, filius Azur. i. fulcri, siue adiutorii princeps, qui sustētatur à Domino, ne cadat. Eze. 11. b. *Hie. s. Eze. 8. 11.*

IeZrael.

Ori. f. Indi. ho. 8. Hie. f. Hofe. 1.

IEzrael. i. est semen Dei, aut distillans contritionem, vel malum Deus, siue distillatio amicitiæ Dei, vel aspersio pastoris Dei. Ciuitas tribus Iuda, vbi posuerunt castra aduersarii, contra filios Israel: designat quòd eis dominantur dæmones: qui solùm semen verbi Dei habent, & non fructum eius. Iosu. 15. g. 17. d. 19. b. Iudic. 6. g. 1. Reg. 25. g. Fuit etiam Iezrael metropolis decem tribuum, in qua interfectus est Naboth, quæ iuxta Maximilianopolim est, in tribu Ephraim. 3. Reg. 18. g. 21. f. *Subiecti dæmonibus.*

Hie. f. Hofe. 1. Rup. f. Hofe 1.

Sic etiam dictus est filius Hoseæ, ex vxore fornicaria Gomer. Hose. 11. b. vt designetur nasci semen Dei ex Christo & fornicaria: sumitur autem ibi pro Naboth Iezraelita: cuius sanguinem vindicauit Dominus: nec nominatur nomine proprio, vt intelligantur etiam vindicari sanguis aliorum iustorum.

Ignauus, Ignauia.

Ignauia, est contraria fortitudini, quum quod ratio aggredi fortiter suadet, id nos formido, ne aggrediamur, retinet. Ignauus autem est, qui ignauia laborat. Iosu. 18. a. 2. Reg. 3. g.

Ignis, Flamma, Inflammare.

IGnis, est supremum & nobilissimum inter quatuor elementa: est natura calidus & siccus: est maximè actiuus: & vim habet illuminandi, calefaciendi, comburendi, & exiccandi, & coquendi: mollia indurat, & dura liquefacit. Metalla purificat: quæ sunt vnius naturæ copulat: & quæ diuersæ, separat. Interdum diuersa in vnum conflat: & tandem vnam in alteram transmutat naturam. Secundum hæc & alia, quæ illi competunt, in bonum & in malum variè sumitur. De eo sic ait Dionysius: Ignis diuinæ proprietatis, si dici liceat, in rebus visibilibus plurimas seruat imagines. Ipse enim (vt ita dixerim) in omnibus, & per omnia, sine vlla sui admixtione proficiscitur: cumque lucidissimus sit, ipse tamen nō admota materia, in qua suam vim suumque ostendat officium, in se ipso, occultus, atque incognitus manet: neque admittit aditum, neque patet aspectui. Ipse omnia superat, & ea, quibus insederit, in suum traducit officium, omnibusque quomodolibet sibi appropinquantibus, sui consortium tradit: renouat omnia calore vitali, fulgoribus apertis illuminat: teneri miscerique non potest, discernendi vim habet, atque immutabilis est, superiora semper petit, & in acumen tendit, agilis, celer, sublimis, nullaque vi, vt inferiora petessat, adigi potest, semper mobilis, eodemque motu vigens, alia mouet, complectitur omnia, cùm tamen astringi ipse non possit, cúmque alio ipse non egeat, sibi ipsi tamen clam incrementa suppeditat, atque in qualibet suscipiente materia suæ maiestatis potentiam indicat, efficax, potens, omnibus inuisibiliter præsens, si negligatur, non esse videtur, attritu autem, veluti irritatione quadam naturaliter, ac propriè continuo lucentem excitatur in flammam, rursumque incomprehensibili absoluat modo, cumque affatim omnibus participationem sui locupletissimam præbeat, nunquam tamen ipse minuitur. (Dion. cal. Hie. 15.)

Cyril. 3. f. Ioan 3. cont. Iulia. 10. Ori. 1. periar. & 2. periar. 8. Amb. 4. Exae. Hie f. Isa 33. & f. Eze. 1. & f. Ioel 2. & f. Zach. 2. Aug. cont. Adiman. 13. Isy. f. Leui. 16. Gre. f. Eze. ho. 8. Geor. Vene. Cant. 3 tom. 7. cap. 14. Cle. Alex. 1. strom. Ori. f. Eze. ho. & f. Nu. ho. 9. Cyril. 4. f. Ioan 28. Amb. 3. offi. 74. Gre. prolo. f. 1. Reg. & 1. mor. 3. & 29. mor. 9. & ho. 30. & f. Eze. ho. 8. Isyc. f. Leui. 1. 6. 16 Aug. q. in Iudi. 36 Hie. f. Mich. 1. Beda f. Exo. 9. Geor. Vene. Cant. 2 tom. 7. cap. 4. Ruper. 10. de diui. offi. 13.

Ignis aliquando dicitur Deus, & ignis transiens inter diuisiones cadauerum, quæ diuiserat Abraham, designat Deum firmantem iuramento, quod promiserat Abrahæ. Gen. 15. d. Et ipse Deus dicitur ignis consumens, qui consumit peccata, & illuminat, consumit enim veterem vitam diuinus amor, & innouat ipsum hominem. Deut. 4. d. 3. Reg. 18. d. Isaiæ 33. b. 66. e. Ezec. 1. a. dicitur autem Deus potius ignis comedens, quàm consumens erga bonos, qui sunt illi vt cibus, quos conuertit in se, vt comedens alimentum. Ignis autem naturæ est duplicis, habet lumen credentibus, habet tenebras suppliciaque incredulis, qui appellantur vapores fumi. Ioel 2. g. In igne descendit in montem, vt ostenderet se illuminatorem, & punitorem, quæ ambo in igne sunt. Exo. 19. c. Ipse etiam est ignis altaris perpetuus, & non est adhibendus ignis alienus, quia vnicus est Deus. Ipse quoque Deus dicitur igneus murus Hierusalem quia ecclesiam inflammat charitate. Zachar. 2. b. Malac. 3. a. *Deus.*

Ignis in columna, est Christus lucens cognoscentibus se, quos etiam purificat, & vt ignis in columna ingrediebatur per loca inuia, & ad quæ non patebat aditus, ita lux Christi transiens per terram, rursus recurrit in cælum per lignum crucis, & per eum datum est nobis intelligere cælestia, quæ prius erant incognita. Exod. 15. d. Eze. 1. a. Et flamma in rubo, est diuinitas in humanitate Christi. Exod. 3. a. Psal. 77. Ignis quoque de altari est anima Christi. Nu. 26. b. ignis præterea dicitur Spiritussanctus, quem Christus misit in terram. Luc. 12. f. Hoc igne assandæ erant carnes agni comedendi. Exo. 12. a. 3. a. 9. d. 19. c. 35. e. Leuit. 1. c. 3. c. 6. c. 10. a. Nu. 19. a. 21. f. iudi. 6. d. 7. f. 2. Mac. 1. d. Ps. 20. Thre. 1. c. Acto. 2. Apo. 8. a. 15. a. 10b. 28. b. Mic. 1. b. Haba. 2. d. Zach. 9. a. Deorsum à lumbis apparuit ignis in visione Ezechielis, vt hoc igne purgentur, quæ indigent purgatione. Ezech. 1. d. g. 8. a. 30. b. Et ignis vorans lapides, & aquam, est Spiritussanctus conuertens homines in Dei sacrificium in baptismo. 3. Reg. 18. g. Hic ignis cruda & horrentia decoquit, & condit, vt possint tanquā Dei fercula ad mēsam præsentari in celesti Deificoque symposio. Calefacit, & expellit omne frigus peccati & timoris, eo quòd nō possit cohabitare gratia cum peccato. Conflauit etiam tempore Apostolorum corda populi audientis verba illa inflammata, vt omnibus esset cor vnum anima vna, & adeo conflat, vt separari nequeat, dicēte Paulo, Quis nos separabit à charitate Christi? Purgat quoque omnem *Christus. Anima Christi. Spiritussanctus.*

ſcoriam peccati & concupiſcentiæ, igneus ille Spiritus in nobis perfuſus. Tranſmutor etiam adeò, vt puerum paſtorem pſalmographum redderet, & piſcatores, doctores gentium, & lumina mundi conſtitueret, & perſecutorem Saulum in vas electionis, & in Paulũ immutaret.

Paſsio Chriſti. Ignis dici poteſt paſſio Chriſti, per quam paſſus eſt agnus. Exod. 12. a. Et hic ignis egreſſus eſt de petra, hoc eſt, de carne Chriſti, in qua ipſe eſt paſſus, & egreſſus eſt ad comburenda peccata. Iudi. 6. d. Zach. 3. a. Leui. 2. b. *Amb. prolo. de Spirituſancto. Iſyc. ſ. Leui. 2.*

Angeli. Non ſola superſubſtantialia & intelligibilia ac diuina lumina typicis variantur ſignis (ſicut cùm ſuperſubſtantialis Deus ignis dicitur, & intelligibilia eloquia Dei ignita memorantur) verùm & intelligibilium, intellectualiumque angelorum ſacræ illæ diſtinctiones variis formis, & multiplicibus, igneiſque figuris deſcribuntur. Atque aliter ipſam ignis imaginem, cùm de Deo, (qui omnem intelligentiam ſuperat) dicitur, oportet accipere aliter cùm de intellectualibus eius prouidentiis, ſiue rationibus: aliter quoque, cùm de Angelis enunciatur: ac priorem quidem illam imaginem ſecundum cauſam: ſequentem verò ſecundùm ſubſtantiam, tertiam ſecundum participationem. Deut. 4. b. Pſ. 96. 103. Luc. 12. f. Igniti lapides, Angeli. Ezec. 28. d. Ignis etiam ſurſum tendens, ac cætera, quæ accendere poteſt, quantum in ſe eſt, illuc trahens, virtutes cæleſtes indicat ſe & reliqua ad Deum transferentes. *Diony. epiſ. 9. Hie. ſ. Pſ. 96. Hie. ſ. Eze. 28. Geor. Vene. Cant. 1 tom. 3. cap. 9.*

Charitas. Ignis interdum dicitur charitas, quem ignem portabat Abraham, quando ibat, ad immolandum filium ſuum. Gen. 22. b. Hunc ignem vult Deus ardere ſemper in altari cordis noſtri. Leui. 6. c. 8. g. 9. b. Exo. 3. a. 12. a. 24. d. Ioſue. 11. b. Pſ. 17. 18. 38. 72. 96. Ier. 20. d. Thre. 1. d. Luc. 12. f. Apoc. 2. d. 3. d. Et ignis, quem vidit Ezechiel in rotis, eſt diuinus amor, quo voluit condere mundum. Eze. 1. d. Hoc igne conſumptum eſt ſacrificium Gedeonis, percuſſione virgæ elicito. Iudith. 6. d. Igne ſacrificij capillos concremare, quod fiebat à Nazareis, eſt flamma diuini amoris eos incendere: vt totum cor in Dei amore ardeat: & cogitationes ſuperfluas concremando, quaſi Nazarei capillos deuotionis perfectione conſumat. Nu. 6. e. Ioel. 2. f. *Ori. ſ. Pſ. 38. ho. 1. Amb. prolo. de Spirituſancto & de Iſaac 8. & ſ. Pſ. 118. ſer. 13. Geor. Vene. Cant. 1 tom. 4. cap. 7. Aug. ſer. 108. 255. Gre. 2. mor. 39. & 3. mor. 22.*

Mortalitas. Ignis, quem miſit Dominus in oſſibus, eſt mortalis ſeditio, qua eruditur homo quia ducetur non ſuperbire. Thre. 1. b. *Rup. ſ. Ierem. 25.*

Fides. Ignis illuminans aliquando dicitur fides. Pſ. 104. Iſ. 4. b. In igne & fumo apparuit Dominus legem daturus: quia & humiles per claritatem ſuæ oſtenſionis illuminat: & ſuperborum oculos per caliginem erroris obſcurat. Exo. 19. c. *Gre. 6. mor. 27.*

Doctrina. Ignis quoque dicitur doctrina Chriſti, & lux euangelii ac ſcientia myſteriorum: & eſt ignis de altari: quia eſt à Deo. Et eloquium Dei dicitur vehementer ignitum, & purgatum. Exo. 3. a. 13. d. 19. c. 40. d. Leu. 1. c. 6. c. Iudi. 6. d. Iſ. 10. d. Pſ. 38. 118. Pro. 30. a. Et igniculus de incendio dicitur doctrinæ catholicæ, & feruoris Spirituſſancti aliqua particula. Iſa. 30. e. Ignis quoque erant verba prophetæ. Ier. 5. d. 23. f. Et flammeus gladius, eſt verbum Dei feruens. Geneſ. 3. d. Ignis etiam in Pentecoſte doctrinam Spirituſſancti datam Apoſtolis ſignificabat. Ioel. 2. g. Acto. 3. a. Sic eloquium Domini dicitur inflammaſſe Ioſeph. Pſ. 104. Ponuntur duces Iuda ſicut caminus ignis, cum prædicatores ſua doctrina conſumũt errores, & vitia. Zac. 12. b. Apoc. 1. c. 2. c. 19. c. oculi eius tanquam flamma ignis. Ignitus clypeus, verbum Dei. Nahum. 2. a. *Dona Spirituſſancti.* *Ori. ſ. Leui. ho. 1. 9 Hila. ſ. Pſ. 118. Amb. ſ. Pſ. 118. ſerm. 18. Hie. ſ. Iere. 5. & ſ. Zach. 12. Philo. de cherubim Beda ſ. Pro. 30. Rup. ſ. Nahum. 2.*

Verbum Dei. Lex Iudæorum. Flamma in rubo, deſignare poteſt legem Iudæorum, quia non combuſſit eorum peccata. Exo. 3. a. Ignis, quem miſit Angelus in terram. Apoc. 8. a. eſt ipſa lex, quæ ignea dicitur. Deuteronom. 33. a. *Beda ſ. Exo. 3. Rup. ſ. Apoc.*

Argumenta contra hæreticos. Ignis in caudis vulpium, deſignare poteſt argumenta fidelium hæreticos reuincentia, ex eorundem erroribus collecta. Iudi. 15. a. Pſ. 45. Iſa. 50. d.

Sentẽtia iudicii. Ignis tranſiens inter diuiſiones animalium, deſignat diuinam ſententiam in iudicio ſeparantem bonos à malis. Gen. 15. d. deſignat etiam ignis terrorem iudicij, & cùm Deus apparet in igne, infert terrorem. Exod. 13. d. 19. c. Leu. 7. b. Pſ. 65. 96. Iſa. 4. b. 64. a. Et ignis iudicii erit purificatiuus bonorum, quos etiam illuminabit, & comburet malos. Dicetur quoque Chriſtus baptizare in igne in iudicio. Nu. 31. b. Mat. 3. c. Luc. 3. b. Ignis deuorans, erit lingua Chriſti in iudicio, quando dicet: Ite maledicti in ignem æternum. Iſa. 30. f. Et flamma ignis intercisa, erit ignis iudicii comburens malos, & non illuminans, & illuminans bonos & non comburens. Pſ. 28. Et thronus Dei dicitur flamma ignis. Dani. 7. c. Mich. 7. c. Ignis procedens de ore Sanctorum, ſententia condemnationis. Apo. 11. b. *Ori. ſ. Cant. ho. 4. Gre. ſ. 1. Reg. 3. Ori. ſ. Nu. ho. 25. & ſ. Cant. ho. 2. & ſ. Luc. ho. 24. Hil. ſ. Mat. Can. 2 Amb. ſ. Pſ. 118. ſer. 3. Hie. ſ. Iſa. 4. Aug. 16. ciui. Dei. 24.*

Vindicta Dei. Ignis etiam dicitur vindicta Dei & punitio: & ignis deuorans erit diuina vindicta, qua perdet malos. Et ignis accenſus in furore Dei, eſt grauis vindicta. Et hæc flamma etiam Iudæorum templum combuſſit. Deut. 32. c. Iob. 15. d. 28. b. Pſ. 10. 20. 82. Iſa. 26. b. 29. b. 47. d. 65. a. 66. e. Ierem. 4. a. 15. c. 17. a. 21. d. Thre. 2. a. Ezech. 1. b. 15. b. 20. g. 22. d. 30. b. 38. f. Hoſe. 8. d. Ioel 2. a. Amos 1. c. 2. a. 5. b. 7. a. Abdi. f. Soph. 1. d. 3. b. Apo. 8. b. 11. b. In igne apparuit Dominus, cùm tradidit legem: vt ſcirent transgreſſores, ſibi negocium eſſe cum igne. Exo. 20. c. Ignis poſt commotionem fuit, quando combuſtum eſt templum, & ciuitas per Chaldæos. 3. Reg. 19. c. *Rup. 6. ſ. Apoc. Hie. ſ. Iſ. 26. 29. 66 Rup. 1. ſ. Eze. 3. Cyril. lib. 5.*

Apoſtoli. Doctores. Ignis vrens dici poſſunt Apoſtoli Spiritum ſanctum habentes: cùm Deus miniſtros ſuos facit ignem vrentem. Pſ. 103. Et ignis ſunt Apoſtoli, & doctores ardentes feruore. Exod. 27. a. 38. a. Et domus Iacob dicitur ignis, & flamma comburens Eſau, cùm doctores ſancti diſſipant errores hæreticorum, & eos ad veritatis lucem reducunt. Abdi. f. *Rup. ſ. Reg. 11. Arno. ſ. Pſ. 103. Hie. ſ. Abdi.*

Tribulationes, & tentationes. Ignis examinans argentum deſignat tribulationes, & tentationes. Pſalm. 16. 65. Iſ. 43. a. Et per ignem & aquam tranſit, qui varias patitur tribulationes. Ierem. 6. g. 9. b. ſic dicuntur ignita tela maligni, eius tentationes. Ephel. 6. c. Geneſ. 3. d. Exod. 3. a. Thren. 1. e Daniel 3. e. *Hila. ſ. Pſ. 65. Aug. ſ. Pſ. 65. Hie. ſ. Amos 7. & ſ. Mat. 9. Et ſ. Eze. 28.*

Ad hunc ignem vocat Dominus iudicium, quo purgantur fidelium peccata. Amos 7.a. Hoc igne conditur victima. Mar.9.e. Et ignis, quem produxit Deus in medio Luciferi, sunt ignita eius iacula. Eze.28.c. Iſ.50.d. Idem eſt ignis alienus. Leui.10.a. Ioel 1.d.

Ignis ſeu flammæ nomine ſæpe ſignificantur animi paſſiones ſeu affectus ipſum inflammantes. Vt amor, cupiditas, ira, inuidia. Gen.19.f. Exod.32.f. Leui.10.a.16.a. Pſ.10.57.77.78.79.96. Et ignis accendens Moab, eſt perturbatio, quę fit per concupiſcentias mentem inflammantes, & incentiuum libidinis. Num.21.f. Hunc ignem vnuſquiſque ſibi accendit. Pro.6.c. Iſ.50.d. Matth.17.c. Hic ignis non eſt accendendus ſabbato. Hę quoque paſſiones ſunt ignis de cælo cadens, cùm à diabolo in mentibus noſtris excitantur. Iob.1.c.15.d. Intercidit autem Dominus flammam ignis, quum furoris aut libidinis flammam ceſſare facit. Pſalm.28. Flamma quoque ignis impii, eſt decor, vel poteſtas exterior, quæ de interno eius ardore procedit. Iob.18.b. Et ignis dicitur inuidia, qua ſubuerſa eſt terra, de qua oriebatur panis, hoc eſt, Iudæa. Iob.28.a. Hoſ.8.b. Eandem deſignant lampades ignis. Cantic.8.b. Hic eſt ignis inuoluens, quo exarſerunt Iudæi inuoluti in perſecutione Chriſti & fidelium. Ezec.1.a. Et ignis combuſtionis, in quo eſt lepra. Leui.13.d. Deſignatur etiam auaritia. Mich.6.b. Apo.9.d.

Ignis etiam, quem afferebat Abraham ad ſacrificium, eſt mens pura. Gen.22.b.

Ignis deſcendens de cælo per Antichriſtum eſt zelus de cæleſtibus electorum mentibus, contra ipſum emanans. Apo.13.c. Ignis autem comburens ſpicas, deſignare poteſt zelum indiſcretum, & immoderatam correctionem. Exo.22.a.

Ignis comburens ſpinas & tribulos, eſt pœnitentia. Iſ.31.d. Eſt etiam extimulatio ad bonum ex patientia & pœnitentia procedens. Exo.22.e. Tre.1.d. Hic ignis compunctionis exardeſcere dicitur à facie Dei. Pſalm.17.

Flamma ignis interciſa eſt in baptiſmo, quum extincto igne peccati, datur ignis Spiritusſancti. Pſalm.28.

Flammeus gladius poſitus ante paradiſum, Solem ſignificare poteſt in quarto cælo. Geneſ.3.d.

Ignis, qui deſcendet de cælo in iudicio, firmitatem Sanctorum ſignificabit, qua non ceſſuri ſunt ſæuientibus, vt eorum faciant voluntatem.

Firmamentum enim eſt cælum, cuius firmitate mali cruciabuntur ardentiſſimo zelo, quoniam non potuerunt attrahere in partes Antichriſti Sanctos Chriſti. Et ipſe erit ignis, qui comedet eos, & hoc à Deo, quia Dei munere inſuperabiles fiunt Sancti: vnde excruciantur inimici. Ezech.39. b.

Ignis cadens de cęlo eſt diabolus. Iob.1.c. de quo dicitur. Luc.10.c. Videbam Satanam ſicut fulgur de cælo cadentem, ipſe enim transfigurat ſe in Angelum lucis. 2. Cor.22.c. Iſa. 1.b.5.f.30.g.54.d. Ignis quoque ardens, ſunt mali, in quibus Deus iram ſuam exercet. Et ignitæ habenæ & ignitus clypeus, diabolum cum ſuis tentationibus deſignant. Nahum.2.a.3.c. Haba.2.c. Et ignis de ore equitum, ſunt blaſphemiæ perſecutorum eccleſiæ. Apoc.9.c. Ignis etiam deſcendens de cęlo, ſunt hæretici recedentes ab eccleſia. Apoc.13.c. Ad hunc ignem pertinent perſequutiones, de quibus Cantic.8.b. Lampades ignis, atque flammarum. Et ignis in ſpinis, erat perſecutio Iudæorum in Chriſtum, quæ magnis clamoribus, & ingenti ſtrepitu peracta eſt. Pſalm.117.

Ignis alienus, eſt alius Deus præter verum Deum, ideo non offerendus in altari Dei, hoc eſt, in eccleſia, in qua vnus colitur Deus. Eſt etiam ignis alienus, hæretica doctrina. Leui.10.a.16.a. Et ignis coquens lateres, eſt hæreſis, & ſimulatio ſanctitatis: & ſermo calidus & ad vitia incitans. Gen.11.a. Et ignis diſperſus per Eleazarum pontificem ex præcepto Domini, ſunt errores confutati per fidelem doctorem, & etiam libido contra Deum, & contra Moſen, id eſt, legem. Num.16.e. Et ignis, in quo calefiebat Petrus, deſignare poteſt perfidiam Iudæorum. Luc.22.f. Ignis etiam eſt malitia. Pſal.57. Et flamma ignis, quam intercidit vox Domini, eſt peccatum, quod eius verbo emendatur. Pſ.28. Et flamma, quam accendunt mali, ſunt errores. Iſ.50.d. Eoſdem deſignat ignis deuorans tabernacula hypocritarum. Iob.15.d. Et libido dicitur ignis vſque ad perditionem deuorans. Iob.31.b. Quia nimirum reatus huius facinoris non ſolùm vſque ad inquinationem maculat, ſed vſque ad perditionem vorat. Hoc igne frixit rex Babylonis pſeudoprophetas. Iere.29.e. Et flamma ignis egrediens de ore Leuiathan, ſunt verba prædicatorum diaboli. Iob. 41.b.

Ignis aliquando dicitur infernus, aut pœna inferni. Exod.9.e. Leu.10.a.13.g. Pſalm.20.57.139. Iſ.9.b.d.33.c.47.d.64.d.66.g. Mar.3.c.13.f. Et generaliter ignis, eſt pœna peccati. Hanc flammam intercidit vox Domini, cùm Ioannes Baptiſta prædicatione ſua conuertebat malos, vt fugerent à ventura ira. Pſ.28. Hanc quoque flammam ſibi accenduntmali peccando. Iſ.50.d. Et flammeus gladius dici poſſunt pœnæ peccatorum. Ge.3.d. Iob.15.d.20.d.22.c. Thre.4.b. Ezec.1.b.5.b.24.c. Zac.3.a. Et ignis in caudis vulpium, eſt condemnatio hęreticorum. Iudi.14.d. Luc.3.c. Hic eſt ignis, qui nunquam dicit, Sufficit. Pro.30.c.

Ignis, à quo extractus eſt torris, deſignare poteſt Originale peccatum. Zach.3.a. vel generaliter peccatum.

Ignis ſplendor in ſternutatione Leuiathan, deſignat miracula Antichriſti. Iob.41.b.

Ignis tædarum accenſarum, deſignat prædicationem nuntiorum Antichriſti. Tæda enim cum accenditur, odorem quidem ſuauem habet, ſed lumen obſcurum: ita prædicatores An-

Left margin: Philo. 2. alleg. Ori. ſ. Eze. ho. 3. & ſ. Mat. ho. 4. & ſ. Leui. ho. 8. 9. & ſ. Nu. ho. 23. Aug. 1. q. in eu. 22 & ſ. Pſ. 10. 96. & ſer. 255. Gre. 2. mor. 26. 34. & 18. mor. 19. & 12. mor. 24. & 14. mor. 3. ſ. Eze. ho. 2. Iſych. ſ. Leui. 13. Rup. ſ. Mich. 6. Amb. epiſ. 63. Gre. 33. mor. 37. — Ori. ſ. Eze. ho. 1. 5. & ſ. Rom. 12. Amb. ſ. Pſ. 118. ſer. 13. Hie. ſ. Pſ. 17. Cle. 6. recogni. Aug. Euch. ad Lau. 63. Arno. ſ. Pſ. 28. Phil. de Cherubim. Aug. 20. ciui. Dei. 12. — Ori. ſ. Iob. 1. & ſ. Leui. ho. 9. Hie ſ. Iſa. 1. 65. & ſ. Nahum 2. Aug. ſ. Apoc. ho. 7. 11. Iſych. ſ. Leui. 16. Aug. ſ. Pſ. 117. — Cyril. cōt. Iulia. 10 Ori. ſ. Leui. ho. 9. & ſ. Nu. ho. 9. Phi. de confu. ling. Arn. ſ. Pſ. 57. 84. Amb. ſ. Luc. 22. Hie. ſ. Iſa. 50. & ſ. Ierem. 29. Gre. 12. mor. 27. & 21. mor. 9. & 33. mora. 41. Iſych. ſ. Leui. 10. 16 — Hie. ſ. Iſa. 9. 50. 64 66. Baſi. ſ. Pſ. 28. ho. 2 Hil. ſ. Mat. Can. 2 Amb. ſ. Luc. 14. Aug. 2. de gen. cōt. Manic. 23. & ſer. 107. Gre. 12. mor. 28. & 15. mor. 14. Beda ſ. Pro. 30. Iſy. ſ. Leui. 10. Glo. ord. ſ. Zach. 3. Gre. 33. mor. 34. Gre. 33. mor. 36.

Right margin: Affectus ani. Libido. Inuidia. Auaritia. Mens pura. Zelus bonus. Zelus indiſcretus. Pœnitentia. Sol. Firmitas Sanctorum. Diabolus. Mali. Blaſphemiæ. Hæretici. Perſecutiones. Deus alienus. Hæretica doctrina. Hypocriſis. Perfidia Iudæorum. Peccata. Infernus. Pœna peccati. Originale peccatum. Miracula Antichriſti. Prædicatio nuntiorum Antichriſti.

tichristi, quia sanctitatis sibi speciem arrogant, sed tamen opera iniquitatis exercent, quasi blandum quidem est quod redolent, sed nigrum quod lucent. Iob. 41. b.

Pessimi de Israel Ignis de domo Israel ipsam comburens sunt pessimi, qui de ea prodierunt. Eze. 5. a. Et ismael, qui perdidit reliquias israel. Eze. 19. d. *Hie. s. Eze. 5.*

Iracundia. Ignis comburens possessiones Aegypti dici potest immanitas iracundiæ, vsque ad homicidium pertingens. Ps. 77. 96. *Au. Ps. 77. 96.*

Purgatorium. Ignis aliquando designat purgatorium. 1. Corin. 3. c. Vniuscuiusque opus quale sit ignis probabit. *Glo. int. s. 1. Cor. 3.*

Ignobiles, vide Inclitus.

Ignominia, Dedecus.

IGnominia dicitur quasi nominis nota: estque infamia, dedecus, contumelia, macula, ac probrum.

Idololatria. Peccata. Ignominia sordis filiorum Israel, fuit peccatum idololatriæ. Et vniuersaliter dedecus & ignominia est omnis turpitudo vitij. Exod. 32. f. Thren. 1. c. Ezech. 16. a. Nahum 3. b. 2. Corinth. 4. a. *Glo. int. s. Thre. 18.*

Pœna peccati. Ignominia etiam est pœna illata pro peccato. Et ignominia Aegypti sunt peccata detecta ad confusionem. Et ignominia sempiterna erit in inferno. Isa. 3. d. 20. b. 30. a. 47. a. Ier. 20. d. Thre. 1. c. Eze. 16. a. *Ori. s. Eze. ho. 10 Hie. s. Isa. 3. 20.*

Remedium insufficiens. Ignominia est quodlibet remedium insufficiens ad tollenda peccata. Iere. 6. c. *Glo. ord. s. Iere. 6.*

Sacerdotium vetus cum sola litera. Ignominia, domus Domini dici potest sacerdotium vetus cum sola litera legis. Isaiæ 22. f.

Pœna Iudæorum post mortem Christi. Ignominiosa iudicia, quæ exercuerunt Syri in Ioas, regem Iuda, designant, ignominiam, quam passi sunt Iudæi post mortem Christi. 2. Par. 24. f.

Ignorare, Ignorantia, Imperitia, Nescire, Ignarus, Inscius.

IGnorare dicitur aliquis id, quod non intelligit: quod & nescire dicitur. Est item nescire, Auertere. Isa. 28. b. Nescierunt videntem, ignorauerunt iudicium. Non capere. Gen. 28. d. Et ego nesciebam. Nolle curare. Iudith 9. b. Nesciunt, quia tu es Deus noster. Non pati. Iudith 21. b. Quę nescierunt viri thorum.

Non approbans Deus. Nescit Dominus aliquos, quum non approbat eos. Isa. 28. a. Matth. 25. a. Et nescit eos, à quibus nescitur: vt eos scit, quos scire se facit. Et nescit malos, quum amplius non eis benefacit. Quasi nesciens interrogauit Deus: Adam vbi es? quia post peccatum, non eum approbabat. Gen. 3. b. Et Satanæ dixit: Vnde venis? Iob. 1. b. quia eius opera non approbabat. Nesciebat Christus gentes, quando illis doctrinam & gratiam communicabat. Isa. 55. a. Et nescire dictus est Christus. Iere. 11. d. quia non nouit peccatum. Ignorans Iacob quòd Rachel furata esset idola patris sui, designat Christum non approbantem auaritiam. Ge. 31. d. Et ignorat, qui improbat aliquid: qua ratione dicitur 1. Cor. 14. g. Qui ignorat, ignorabitur, sicut Christus dicet malis in iudicio, Non noui vos. Luc. 13. f. *Aug. epist. 102. 120 Ori. s. Matt. ho. 32 & s. Iere. ho. 8. Euc. form. spiritu. 1*

Christus factus infans. Nesciens loqui Ieremias, designabat Christum factum infantem: vt cum hominibus balbutiret. Iere. 1. a. Vnde de eo dictum est. Luc. 2. g. Proficiebat ætate & sapientia: Nescit etiam loqui, hoc est, humana non nouit. *Ori. s. Iere. ho. 1.*

Innocentia Christi. Ignorantia Isaac de victima offerenda. Gene. 22. b. designat innocentiam Christi. *Glo. int. s. Gen. 22.*

Reprobatio veteris vmbræ. Ignorans Isaac Esau post benedictionem datam Iacob. Gen. 27. e. designat reprobatio veteris vmbræ per aduentum Christi. *Glo. int. s. Gen. 27*

Ignorata gentilitas. Ignorans Iudas Thamar. Gen. 38. d. designat id, quod dicitur. Psalmo 17. Populus, quem non cognoui, seruiuit mihi. Iam enim propter præuaricationes post dorsum posuerat synagogam. *Glo. int. s. Gen. 38.*

Non quærens prædicator inanem gloriam. Ignorans populus, quo iuisset Ionathas. 1. Reg. 14. a. designat prædicatorem non quęrentē gloriam popularem. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Nondum attingens contemplationem. Nesciens Dominum Samuel. 1. Reg. 3. a. designat eum, qui versatus est in vita actiua, qui nondum attingit ad reuelationem contemplatiuæ. Sic dicebat Iacob. Gen. 28. c. Verè Dominus est in loco isto, & ego nesciebam, designat etiam Christum & Apostolos: qui in principio suę prædicationis, non omnibus diuinitatis arcana manifestabant, quasi ea non noscerēt. Sic dicebat Paulus. 1. Cor. 2. a. Nihil iudicaui me scire inter vos, nisi Christum Iesum, & hunc crucifixū. Ignorat opus Dei, qui iudicia illius etiam quem prædicat, impenetrata veneratur. Iob. 36. c. Nesciebat Paralyticus curatus à Christo quis esset Iesus, quia adhuc rudem fidem habebat. Ioan. 5. b. *Gre. s. 1. Reg. 3. & 27. mor. 2.*

Putantes Iudæi Christum Purum hominem. Nescientes fratres Ioseph quod Ioseph intelligeret eorum linguam, designant Iudæos putantes Christum esse purum hominem. Gen. 42. d. Iob. 9. a. Can. 6. d. Nesciui. Ideo dixit de eis Christus. Luc. 23. e. Nesciunt quid faciunt. Et nescientes translationem nuntiorum ii, quos Deus subuertit, sunt Iudæi, qui cùm de suis finibus Apostolos pellerent, lucrum se fecisse arbitrati sunt, quod prædicationis lucem amiserunt. Iob. 9. a. Sic nesciebant, quod curaret eos. Hos. 11. b. Ignorauit semitam auis populus Iudæorum. Iob. 38. b. quia & si vidit eum, quem in morte tenuit, Christum: videre tamen noluit, quanta vitæ nostrę gloria de eius morte *Amb. 1. de inter. 5 Gre. 9. mor. 2. & 18 mor. 21. Hie. s. Iob. 28.*

sequeretur. Diabolus etiam ignorabat mysteria legis. Et gentes obscuratum habétes intellectum, nescierunt semitam vocationis eius, quam ambulans per fidem reuertitur ad Deum. *Rup.1.s.Deut.7.et s.Cant.6.* Nescire se dicens Cain, vbi esset Abel frater eius. Gen. 4.b. designat ignorantiam Iudæorum de Christo:& sicut fallax fuit Cain ignorantia, ita fallax est Iudæorum negatio. Ignorari cædis reum. Deuter. 21.a. est Iudæos velle se excusare, quod non manibus suis occiderint Christum:& quod non regem suum, sed magnum pertinaciter se occidisse defendant.

Hie.s.Isa.26. *Ignorare personam in gratia. Vitatio inanis gloriæ.* Nescire extra Deum alium, non est excludere filium à diuinitate, quia non est extra. Isaiæ 26. c.

Gre.s.1.Reg.16. Nescire vnde veniat, aut quò vadat spiritus dicitur, quia sciri non potest, an quis in gratia quam recipit, perseuerare perpetuo debeat. Ioan.3.a.

Gre.s.1.Reg.14 Au.2.sermo.domini in monte & s.ps.120. Nescit sinistra, quid facit dextera, qũ occultamus opera, ne gloriam quæramus, & qũ non se miscet appetitio laudis, aut rei temporalis. Matt.6.a.

Gre.9.mor.19. Amb. de Isaac.8. *Ignorantia sui.* Ignorat anima etiam si simplex sit. Iob. 9.c. quod dicitur, vt ostendatur, quanto minus poterit diuina cognoscere. Ignorans quoque se sponsa, est anima se non cognoscens. Cantic. 1. c. 6. d.

Gre.16.mor.21. *Fides cum ignorantia.* Ignorant dies Domini, qui nouerunt eum. Iob. 24. a. quia qui fidem habent adhuc per speciem ignorant. Et cùm ipse sit æternitas, quem veraciter credimus: qualiter tamen sit ipsa eius æternitas, ignoramus.

Gre.14.mor.14. Ignorantiam dicit Iob esse secum, si ignorauerit. Iob.19.a. ostendens eam esse pro se, quia dum perscrutari de Deo aliquid superbè non audet, in veritate se humiliter seruat.

Gre.18.mor.24. *Nõ inueniri meritũ ad percipiendam sapientiam.* Nescire pretium sapientiæ, est digni operis meritum, quo illam percipiat, non inuenire. Homo enim, qui à brutis animalibus rationis intellectu discretus est, intelligens quod suis meritis non sit saluatus, nihil se dedisse boni operis, vt ad fidẽ veniret, agnoscit. Quasi enim ad percipiendum sapientiam pretium dare est, cognoscendum Deum actionis suæ mercede præuenire. Iob:28.b. vnde Apostolus Rom.11.d. ait. Quis prior dedit illi, & retribuetur ei? Et Ephes.2.b. Gratia salui facti estis per fidem:& hoc non ex vobis, sed Dei donũ est: non ex operibus, vt ne quis glorietur.

Hie.s.Isa.63. Nescisse dicitur Abraham aut Israel filios suos, quia cùm peccauerunt, intelligunt eos à Deo non amari. Isa.63.d.

Ori.s.Exo.ho.3.& s.Iudi.ho.1. Beda s.Exo.1.5. Gre.s.1.Reg.2.& 16.mor.26. Cyril.7.s.Ioan.6. *Diabolus aut sapiẽtia carnis ignorãs Christũ.* Ignorans rex Ægypti Ioseph, designat diabolum, aut sapientiam carnis, qui non nouit Christum, aut quæ Christi sunt. Exo.1.b. Et dicit se nescire Dominum, designans contemptũ Dei & superbiam. Exo.5.a. Iob.18.d. Nesciunt etiam Dominũ, qui negant Christũ, quem prædicare debebant, & qui sunt arrogantes & inobedientes, & qui eius præcepta non seruant. 1. Reg.2.c. Iere.2.b. Et nesciunt vias luminis, qui cũ Deum cognouissent, non sicut Deum glorificauerunt, aut gratias egerunt. Iob.24.c. Ignorant quoque Dominum, qui non credũt in eum, & mandata eius contemnunt. Nesciuit autem Dominum Pharao ante verbera: sed postea petit orari pro se. Sic etiam faciunt dæmones.

Hie.s.Isa.28. *Prauè intelligẽtes scripturas.* Ignorantes iudicium sacerdotes & prophetæ, sunt prauè intelligentes scripturas. Isa. 28. b. 56. d.

Hie.s.Isa. 19. *Non intelligere fallacias dæmonum.* Ignorare linguam hostium, est non intelligere fallacias dæmonum, aut hæreticorum. Ier.5. d. Nesciunt etiam Deos alienos ii, qui eos colunt: quia nec ipsi hæresiarchæ scientiam habẽt suorum errorum: quia falsum non scitur. Ier.19.b.

Per ignorantiam peccare. Gene.20.a. Leui.4.a.5.d. nonnullam recipit excusationem, punitur tamen.

Hie.s.Iere.29. Nesciens literas est, vulgus Iudæorum. Isa.29.d.

Gre.s.1.Reg.2. *Sacerdotes Iudæorum negãt Christum.* Nescientes filij Eli officium sacerdotis ad populum. 1. Reg. 2. c. designant sacerdotes Iudæorum, qui non prædicauerunt populo Christum: sed potius eum negauerunt: nec curarunt, quę Dei sunt.

Hie.s.Isa.56. *Auari.* Nescientes saturitatem erant sacerdotes & Pharisæi auari, & etiam hæretici, qui nunquã suo saturantur errore. Isa.56.d.

Gre.12.mor.14. *Arrogantia hæreticorum.* Nihil se ignorare eorum, quæ nouerat Iob dicentes amici eius. Iob.12.a. arrogantiam designant hęreticorum, qui omnia dicunt se nosse, quæ nouit ecclesia.

Hie.s.Hose.7. *Veniẽs in profundum malorum.* Ignorans Ephraim, quòd comedatur robur eius ab alienis, & quod effusi sint cani, designat profundum malorum, quę impius non aduertit, & ita contemnit. Hose.7.c.

Hie.s.Soph.3. *Non erubescere.* Nescire confusionem, est non erubescere de peccatis. Sopho.3.a.

Hie.s.Eccl'en.10. *Nesciẽtes quærere veritatem.* Nesciunt pergere in vrbẽ Philosophi, & hæretici, qui nesciunt quęrere veritatem in ecclesia. Eccl'tæ.10.c.

Ignorantia mysteriorum. Ignorans Moses quod cornuta esset facies sua. Exo. 34. d. ignorantiam mysteriorum legis in sacerdotibus designat.

Ignorare se dicentes filij Israel, quid acciderit Mosi. Exo.32.a.

Ignoscere, vide Parcere.

Ilex, quære Quercus.

Ilia.

Appetitus operandi. Ilia, partes sunt imi ventris, inter coxas & pubem positæ, vmbilico in latus subiectæ. Ilia, qui offeruntur Deo, appetitum operandi designare possunt. Le.3.a.4.b.7.a. Ad ilia vsque dependebat gladius, quo accinctus erat Ioab.2.Reg.20.c. *Ari.1.de hiſ.ani.3.*

Illecebræ, quære Voluptas.

Illicitum, vide Licere.

Illucescere, vide Lux.

Illudere, Illusor, Irridere, Irrisor, Deridere, Derisor, Subsannare, Insultare, Ludibrium.

ILludere, & irridere, est ludibrio aliquem habere. Illusor autem & irrisor est, qui solet illudere. Insultare verò per trãslationem idem est, quod irridere. Subsannare autem, est sonitu narium irridere. Ludibrium dicitur ipsa irrisio, vel res ludicra.

Conuertere volẽs Christus synagogam. Christus resurgẽs illusis Iudæis. Castigans Deus. Illudens Ioseph dominę adulteræ. Gen.39.c. designat Christum volentem conuertere synagogam. Idem designare potest illudens Samson Dalilæ meretrici. Iudi. 16. b. Subsannauit etiam Iudæos, cùm confusos reliquit post resurrectionem: quos etiam irridebit, & subsannabit, cùm eos in iudicio condemnabit. Ps 2. Illudit etiam Deus seu eligit illusiones, seu illusores, cũ castigat contemptores per alios malos. Isa.66.a. Matth. 2.d. Luc.14. f. Illusit quoque Michol Sauli patri suo super fuga Dauid viri sui. 1.Re.19.c. *Hil. & Au.ſ.pſ.2. Hie.ſ.Iſa.66.*

Vincere astutias diaboli. Illudere draconi est pia cautela diaboli astutias vincere. Iob.40.d.Ps. 103. Illusit autem ei Christus quasi aui, quando in passione corporis sui ostendit escam, sed laqueum diuinæ virtutis abscondit. Vidit enim, quod ore perciperet: sed non vidit, quod gutture teneret. Ad hæc referri potest, cũ illudebat Elias prophetis Baal.3.Reg.18.c. Illudũt etiam Edom viri fœderis eius, quũ discipuli hęreticorũ, ad rectã fidem cõuersi, redarguũt ipsos hęreticos. Abd.c. *Au.11. de gen. ad lite.22. Gre.ſ.1.Reg. 11. & 33.mor.21. Hie.ſ.Abdi.*

Adulari. Illusisse dicitur asina Balaam ipsi Balaam, cùm tamen salutem eius procuraret. Num. 22.c. Illudere etiam dicuntur adulatores. Abdi b. Omnes viri fœderis tui illuserunt tibi.

Contẽptus Dei. Illudere Isaac, videtur designare Dei contemptum: qua ratione Iacob timebat, ne videretur patri suo illudere. Gen.27.b.

Dæmones contẽnẽtes peccatores. Obstinatio diaboli. Insidiãtes dæmones ociosis. Illudentes Ægyptij filiis Israel, designant dęmones in ludibrium peccatorum homines pertrahentes. Exod.1.c. Subsannat etiam Deus ecclesiam vel animam. Isa. 37. d. Iudith 5.c. Dicitur autem diabolus passim illusor. Iudi.19.f.1.Reg.31.b.1.Par.10.b.Ps.78.Pro.3.d.9.c. 13. a.Eccl'i.27.d.Is.29.f.Hos.7.b.2. Pet. 3. a. Subsannatio etiam inimicorum, est contemptus gentilium erga fideles. Ps.79. *Hie.ſ.Iſa.29.*

Deridęt Leuiathan vibrantem hastam, cùm diabolus obstinatus contemnit diuinam sententiam. Iob. 41. c. *Gre.34.mor.6.*

Derident hostes sabbata Hierusalem. Thren. 1. c. quum maligni spiritus vacationis ocia ad cogitationes illicitas pertrahunt. Anima enim, quæ remota ab externis actionibus seruire Deo creditur, eo magis eorum tyrannidi illicita cogitando famulatur. *Gre.5.mor.22.*

Scribæ et Pharisæi. Iudæi. Hæretici. Hypocritæ. Illusores viri erant Scribæ & Pharisæi, & sacerdotes, ac demum Iudæi aduersus Christum. Isa.28.c.29.f 66.b.Hose.7.b.Abdi.c. Eosdem designant illudentes pueri Eliseo. 4.Re.2.d. 2. Par.36.e.Matt.27.c.Mar.10.e.15.b.Luc.18.f.22.g.23.b.d. Illusores etiã seu derisores sunt hæretici & hypocritæ. Et subsannat patrem hæreticus, cùm irridet, aut contemnit Deum, vel Iudæus Christum. Pro.4.b.30.c.Iob.30.a.Iere.20.c.Iudæ.f. Demum illusor est, qui vel verba Dei, quę nouit, implere contemnit: vel eadem peruersè intelligendo, ac docendo corrumpit, & qui promissa eius, quasi parua despicit: & iram districtionis eius, quasi tolerabilem spernit: & qui proximorum simplicitati improbus insultat. Omnis talis illusor abominatio est Domino. Pro.3.d. *Hie.ſ.Iſa.22.66. & ſ.Eze 8. Gre 18.mor.18. & 20.mor 7. Beda ſ.Pro.3.4. Rup.ſ.Hoſe.7. & ſ.Abdi.*

Hæresiarchæ. Persecutiones ecclesiæ. Insultantes Reges beato Iob, designare possunt hęresiarchas irridentes ecclesiam, & etiã persecutores ecclesię. Tob.2.c.Eze.36.a. *Hie.ſ.Eze.36.*

Peccata libidinis. Illusiones dicuntur peccata libidinis, quibus lumbi replentur. Vel phantasmata peccatorũ menti illudentia. Vel sunt varię cogitationes impedientes animam à diuina contemplatione & aliis rectis. Possunt etiam designare reprehensionem propriam, qua quis intra conscientiam seipsum affligit. Ps.37. Pro.14.b. *Ori.ſ.Pſ.37. ho.1. Gre. & Baſi. & Aug.ſ.Pſ.37.*

Imago.

IMago, est simulacrum, species, exemplar, vel repræsentatio, ab imitando dicta.

Filius Dei. Imago in primis dicitur filius Dei, qui est splendor gloriæ & figura substantiæ Patris. Et ad hanc imaginem factus est homo. Filius quidem nõ ad imaginem, sed imago: Homo verò non imago, sed ad imaginem. Gen.1.d.Rom.8.f.2.Cor.4.a. Colos. 1. e. 3. b. Imago coram oculis nostris, dicitur filius Dei, cùm in contemplatione cernitur. Iob.4.c. *Ori.ſ.Gen.ho.1. Aug.de eſſent.diu. Amb.ſ.Pſ.118, ſer.10. Euc.form.ſpiritu.7*

Homo. Imago Dei, dicitur esse homo, non vt filius, sed vt imago impressa in sigillo. Dicitur autem imago Dei homo benefaciẽs: qua in re etiam ipse beneficio afficitur: sicut gubernator simul seruat & seruatur. Secundũ imaginem Dei fecit Deus hominem, hoc est, principem illũ constituit omnium visibiliũ. Hoc est enim secundũ imaginẽ, secundũ rationẽ dominii & principatus. Ad imaginẽ quoque Dei verè factus est homo, qui studet quotidiè mortificare mẽbra sua, quę sunt super terram, & renouari spiritu mentis, qui secundum Deũ creatus est. Gẽ.9.b. *Gre.5.mor.25. Cle.Ale.2. ſtroma. Chry.ſ.Gen.ho.21 Cyril. de recta fide ad Theodoſium.*

Imaginem terreni dicebat Apoſtolus.1.Cor.15.f.propenſum noſtrum ad peccatum, lapſum,& mortem,quę inde adiecta eſt.imaginem autem cęleſtis, hoc eſt,Chriſti, firmitatē ad ſanctificationem,&ex morte ac corruptione reditū ac renouationē ad incorruptionē& vitā. *Pronitas ad peccandum.*

Fides. *Amb.1.offic.49.* Imago Dei dici poteſt fides,in qua repræſentatur Deus:& etiam ratio ſecundum quā homo eſt ad imaginem Dei.Gene.1.d. in hac imagine includitur imago omnium virtutum: vt imago iuſtitiæ, imago ſapientiæ:ideo cauendum, ne obliterata hac imagine, inueniatur in nobis imago diaboli. Si tyranni aliquis imaginem habeat, nonne obnoxius eſt damnationi: Tu deponis imaginem æterni imperatoris,& erigis in te imaginem mortis .Eiice magis de ciuitate animæ tuæ imaginem diaboli, & attolle imaginem Chriſti:hæc in te fulgeat:in tua ciuitate,hoc eſt,in anima reſplendeat,quę obliterat vitiorum imagines,de quibus ait Dauid Pſ.72.Domine in ciuitate tua ad nihilum deduces imagines eorū.Cum enim depinxerit illā Hieruſalem Dominus ad imaginem ſuam,tunc aduerſariorum omnis imago delebitur.

Filius alicuius hominis,dicitur imago patris ſui: vt Adam dicitur genuiſſe filium ad imaginem & ſimilitudinem ſuam. Gen.4.a.

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2. Imago rerum dicitur eſſe in myſteriis nouæ legis, vmbra verò eſt in veteri lege: Veritas autem in cæleſtibus.Hebræ.10.a.

Iſyc.ſ.Leui.26. Simulacra iudæorum,quæ confregit Deus,ſunt doctores & principes iudæorū.Le.26.e. *Doctores Iudæorum.*

Ori.ſ.Eze.ho.7. *Hie.ſ.Eze.c.7.16 & ſ.Iſa.44.* *Au.2.de baptiſ.cōtra Donatiſt.13.* Imagines maſculinę,& imagines abominationum, ſunt hæreſes,quæ dicuntur quaſi ſpecioſus homo,quando habent ſimilitudinem veritatis, vt imago hominis habet ſimilitudinē hominis.Eze.7.f.16.b.Iſa.44.b.Amos 5.g. Haba.2.d. Et ſimulacra deorum, ſunt dogmata hæreticorum.Exo.34.b.Num.23.c.Iſ.40.e.Eze.6.a.Hoſe.10.a. *Hæreſes.*

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2 *Amb.2.de inter.9.* Imago peccatorum redigitur ad nihilum,quia non eſt imago cęleſtis, vel quia non inuenitur in cęlo.Pſal.72.

Ori.ſ.Matt.ho.21. *& ſ.Luc.ho.39.* *Amb.ſ.Luc.20.* Imago Cæſaris eſt vel in corpore humano, ſequente carnalia, vel ſunt vitia in anima, & imitatio principis huius mundi. Vel ipſæ pecuniæ,quibus homo malè vtitur. Matth. 22.b. Marc.12.b.Luc.20.d. *Terrena.*

Au.20.ciui.Dei.9 *Hie.ſ.Iſa.46.* *Rup.9.ſ.Apoc.* Imago beſtiæ,eſt ſimulatio ipſius,in eis videlicet hominibus,qui velut fidem profitentur, & infideliter viuunt.Fingunt enim ſe eſſe, quod non ſunt, vocanturque non veraci effigie, ſed fallaci imagine Chriſtiani.Apoc.13.c.14.b.15.a.16.a.19.d. Et ſimulacra faciunt beſtiis & iumentis,qui eas colunt,aut imitantur,quæ ſunt ſimulacra muta.Iſai.46.a. Haba.2.b. Idola ipſa dicuntur imago beſtiæ. *Simulatio.*

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2. *Hie.ſ.Eze.8.* In imagine dicitur pertranſire homo,vel terrena,vel cæleſti. Vel tranſit in imagine, & nō in veritate rerum,quę expectatur.Pſ.38. *Idola.*

Imbecillis,vide Infirmus. Imber,quære Pluuia.

Imitari,Imitator.

Imitari,eſt aliorum exempla ſequi,præcipuè quantum ad mores, dicta factaque ſpectat.

Glo.int.ſ.Gen.34 Imitans Sichen ritum filiarum Iſrael, deſignat diabolum transfigurantem ſe in Angelum lucis.Gen.34.c.Deſignantur etiā hi,qui volebant legem iudaicam cum euāgelio obſeruari. *Trāsfigurans ſe diabolus in Angelum lucis.*

Imitatores Dei eſſe debemus in benefaciendo,quantum poſſumus,& in patientia, & humilitate Chriſti ſectanda.Epheſ.5.a.

Immanis,quære Magnus.

Immemor,vide Obliuiſci.

Immenſus.

Immenſum dicitur,quod eſt ſine menſura:& Deus dicitur immenſus,quia infinitus, nec vlla re claudi poteſt.Baru.3.c.Oratio Manaſſe.

Immenſi lapides grauitatem irę Dei deſignant. Ezech.38.g.immenſa etiam dicitur ira furoris Dei,cui nemo reſiſtere valet.Deut.29.d. *Grauitas iræ Dei.*

Glo.ord.ſ.Deut.17 Immenſa pondera auri & argenti.Deut.17.d.Eccl'i.30.c.2.Mach.3.b. ſunt eorum, qui theſaurizant ſibi in terra. *Theſaurizantes in terra.*

Glo.ord.ſ.Eccle.24 Immenſæ aquæ.Eccl'i.24.d.Filium à Patre procedentem deſignare poſſunt. *Filius à Patre procedens.*

In immenſū gloriari.2.Cor.10.c.eſt ſupra debitā mēſurā gloriari,idque quaſi ſine termino

Imminere,Ingruere.

IMminere,eſt inſtare,& impendere,quaſique iam adeſſe:vel eſt ſuper aliud ſtare. Ingruere autem eſt cum clamore,& confertim more gruum impetum facere.

Imminens firmamentum capiti animalium.Eze.1.g. deſignat occultationem diuinorū, quæ etiam euangelicam doctrinam ſuperant. Idem deſignare poteſt imminens cælum terræ.Deute.12.c. *Occultatio diuinorum.*

Hie.ſ.Eze.1. *Glo.int.ſ.Exo.28.* Imminens lamina nominis Dei fronti pontificis,deſignat habentes nomen Dei ſcriptum in frontibus ſuis.Exo.28.f.Apoc.14.a. *Nomen Dei in frontibus.*

Gre.ſ.1.Reg.13. Imminere valli Seboim,eſt tendere ad mortem Sanctorum.1.Reg.13.c. *Tendere ad mortem.*

Hie.ſ.Iſa.57. Imminentes petræ ſunt errores hæreticorum, ipſis eiſdem interitum minantes.Iſ.57.b. *Errores perdentes hæreticos.*

Glo.int.ſ.Exo.1. Ingruere bellum aduerſus Aegyptios,deſignat vehementiam prędicatorum fidelium aduerſus dæmones.Exo.1.b.Eccl'tę.8.b.

Vis prædicatorũ in dæmones. Ingruens interitus quasi tempestas, erit in iudicio aduersus malos. Pro.1.d. Idem est imminens furor Domini.2.Par.28.b. Beda s.Pro.1.

Tempus iudicii. Cessatio synagogæ. Imminens mors Racheli. Genes. 35. c. cessationem indicat synagogę, nascente Paulo in fide. Glo.ord.s.Gen.35.

Immitis, vide Crudelis.

Immittere, Intromittere.

IMmittere, est intus mittere, seu intromittere, aut inserere.

Conuertens Deus infideles. Intromittit Deus spiritum in ossa mortua. Eze.37.b. cùm conuertit infideles ad fidẽ & peccatores ad pœnitentiam.

Castigans Deus. Immittit etiam Deus spiritum castigando, qui & mittere manum dicitur: vt super Aegyptum. Sic immittit omne genus muscarum: & dentes bestiarum, & famem. Exo.7.a.8.e. Deut. 32.d. Iudi.7.f.2.Reg.24.c.4.Re.17.e.19.b.Sapi.12.c.Eze.14.d. Hie.s.Eze.37.

Dãs Deus verba noui testamẽti. Immittit Deus canticum nouum in os, cùm dat verba noui testamenti. Ps.39. Glo.int.s.Ps.39

Custodia Angelorum. Immittit Angelus Domini in circuitu timentium eum, cùm inuigilat custodiæ bonorum. Psal.33. Basi.s.Ps.33

Eleuatio ad contemplationem. Immittens Deus soporem in Adam. gen.2.d. est eleuans mentem ad diuina, ad quæ ipsa naturaliter non attingeret. Culmen etiam contemplationis non attingimus, si non ab exterioris curę oppressione cessemus. Glo.ord.s.Gen.2.

Docentes omnes. Immittunt pedem bouis & asini super aquas, qui docent omnes diuinam legem. Is.32. d. Glo.ord.s.Isa.32

Docere fideles per euangelium. Immittere vectes in anulos altaris. Exo. 38.a. est cùm doctores corda fidelium per verba euangelij exhortando erigunt. Glo.int.s.Exo.27

Inuoluens se peccatis. Immittit in rete pedes suos, qui se peccatis inuoluit. Iob.18.b. Vt enim qui in maculis retis ambulat, gressus suos ambulando implicat: & cum expediri ad ambulandum nititur, ne ambulet obligatur. Ita qui mundi huius delectatione captus est, quantò magis in eo versatur, tanto amplius peccatis inuoluitur. Gre.14.mor.4.

Immobilis, quære Firmus. Immolare, vide Sacrificare.

Immundus, immundicia, Impurus, Sordidus, Contaminare, Polluere, Inquinare, Coinquinare, Obsordescere, Pollutus, Spurcus, Spurcitia, Sordes.

IMmundus est contrarius mundo: qui & impurus dicitur, & pollutus, & sordidus. Polluere autem interdum est despicere. Exod. 31. c. Qui polluerit illud, morte morietur. Contaminare. Leu.11.g. Ne polluatis animas vestras. Profanare. Iudi.19.d. Quia sanctuarium Domini polluit. Sumitur immundum in allegoriis in malum, quia Deus abominatur sordes. Ori.s.Leui.ho.3.

Peccatum. Peccator. Diabolus. Cogitationes vitiosæ. Immundicia hominis generaliter dicitur peccatum. Leui.5.a.7.c.16.c. Et immundus dicitur peccator: & etiam diabolus, & omnes dicuntur immundi, sicut pannus menstruatæ. Isa. 35.c.52.a.64.b. Sic immundus leprosus, & patiens fluxum seminis, sunt peccatores. Et sacerdos contaminat leprosum, quum contaminatum ostendit peccatorem. Leui.13.c.f.15.a.d. Et contaminare animas, est peccare. Leui.11.g. Dicuntur etiam sordes animæ ipsa peccata: & vt comparantur sanguini, sordes dicuntur minora peccata. Exo.32.f. Deut. 23.b.32. b.a. Iob. 9. d.15.b.Is.4.b.Apo.22.b. Et sordes pulueris, sunt cogitationes vitiosę, ex peccatorum memoria consurgentes. Iob.7.d. Et sordida, quam non ducit pontifex, est anima interius polluta per peccatum. Leui.21.c. Pollutæ plantæ, sunt opera turpia. Iere.13.d. 23.c. Thren. 1. c.4. c. Et pollutus Nabuchodonosor, designat diabolum immundum, Isai.14.e. Quemadmodum autem cùm tetigisset Dominum & saluatorem mulier, dixit ipse: Quis me tetigit? Ego enim sensi virtutem exisse de me: illam sine dubio virtutem, quæ mulierem sanauerat, & fecerat mundam. Sic intelligendum est: quia si quis contigerit peccatum, & exeat ex ipso virtus quædam maligna, quæ eum, qui se contigit, faciat immundum, hoc est verè contigisse immundum. Immundus autem non comedit de sacrificio, quia qui deditus fuit vitiis, nondum est aptus mysteriis verbi Dei, donec mundetur. Eze.7.f.14.a.36.e.37.c. Hose.5.b. Immundus spiritus dicitur diabolus. Zac.13.a. Et passim in euangelio immũdus spiritus vocatur. Sordes peculiariter ad peccatum originale referri possunt. Ori.s.Le.ho.8.13. & s.Iere.ho.13. Hie.s.Isa.4.64 Gre.8.mor.11. Isyc.s.Leui.7.16. Hie.s.Isa.14. Ori.s.Leui.ho.3.5 Gre.Nysse.s.Ps.6

Peccatum originale.

Peccata. Caro Christi. Sordidę vestes Iesu. Zac.3.a. designant peccata nostra, quæ Christus super se tulit. Vel designant carnem Christi mortalem, qua pro nobis indui voluit. Tert.aduer.Iudæos Lacta.lib.4.ca.14

Infideles. Iudæi. Hæretici. Peccator. Immunda animalia, infideles designant, & peculiariter Iudæos, & hæreticos. Ge.7.b. Polluta etiam sunt inter pisces, non habentia pennulas & squamas. Le.11.b.d. Hos.9. a. Pollutus in anima, est hæreticus, habens mentem corruptam prauis opinionibus. Agge .2. c. Immundum autem primogenitum animalium immundorum, est peccator obediens. Leui.27.d. Hie.s.Zac.3 Tert.deci. Iudaicis Ori.s.Leui.ho.3. Hie.s.Agge.2. Isych.s.Leui.27.

Immundicia in hac vita. Immundus vsque ad vesperam dicitur quilibet, hoc est, vsque ad finem vitæ: quia semper aliqua residet immundicia. Le.10.e.14.f.15.b.Nu.19.b. Et immunda mulier septem, aut quatuordecim diebus, designat immundiciam in toto tempore huius vitæ. Le.12.a. Au.q.in Num.33. Ori.s.Leui.ho.8.

Reputans se immundum. Qui erat mundus, dicitur fieri immundus per contactum & collectionem cineris vaccæ: quia fidelis quantumuis mundus, semper se immundum reputat. Num.19.c. Au.q.in Nu.33.

Ori.s.Leui.ho.12. Hie. de veste sace. & s.Eze.44.

Contaminari in patre & matre, est nasci in peccato originali. Vel præferre Deo patrem & matrem. Vel offendere Deum, & ecclesiam. Sacerdos autem non debet contaminari in patre & matre, designans Christũ, qui non est cõtaminatus in patre & matre. Le.21.a. Nu.6.b. Contaminatur autem sacerdos in patre mortuo, quando relinquit creatorẽ suum & in matre mortua, de ecclesia recedens: & in filio & filia, in cogitatione & opere: & in fratre & sorore, qui eodem spiritu renati sunt, si putauerit mortuos. Eze.44.f. Non contaminatur autem sacerdos in mortibus ciuium suorum: hoc est, non imputantur prælato peccata ciuium, ipso faciente quod in se est. Contaminatur verò in patre, matre, filio, &c. hoc est, in peccatis domesticorum, quę non potuit ignorare.

Nasci in peccato originali. Recedens vel ecclesia. Isyc.s.Leui.21.

Phil.quod Deus sit immutabilis.

Immunda fieri omnia, quæ sunt in domo leprosa, si ingrediatur sacerdos, antequam inde extrahantur. Leuiti. 14. e. quia veniente luce cognitionis, ostenduntur mala, quæ bona videbantur.

Detectio latentis mali.

Hie.s.Isa.63. Hie.s.Eze.22.43. Isyc.s.Leui.20.

Inquinasse dicitur Christus indumenta sua, quando vindictam exercuit in malos. Isa.63.b.

Vindicta in malos.

Coinquinari dicitur Deus in medio sacerdotum, quum indigna & errònea de eo sentiũt. Vel sancta eius impurè tractant. Ezech.22.f. Et polluũt nomen Domini, qui suo exemplo ac moribus, præbent occasionem infidelibus, vt nomen Dei blasphemetur. Ezech.36.e.39.b.43.b. Amos 2. c. Polluit etiam nomen sanctum Dei, qui quod in ipso est, sordibus peccatorum inquinat. Leui.20.a.

Sentire indigna de Deo. Polluẽs in se imaginem Dei.

Polluit Deus regnum Iudę, quum animam peccantem amissa gratia, vt pollutam relinquit. Thre.2.a. Et contaminauit hæreditatem suam, quum Iudæos misit in captiuitatem. Isa.47.b.

Relinquẽs Deus animã peccantẽ.

Ori.s.Leui.ho.12

Cõtaminare semen in populo suo est prædicare, aut seminare margaritas inter porcos. Le.21.c. Vbi nostra translatio dicit cõmiscere stirpem generis sui, quod est prohibitũ sacerdoti.

Prædicare indignis.

Hie.s.Eze.9.18.33 & s.Isa.30. & s.Iere.2. & s.Amos 7. Hie.s.Isa.28.

Polluit vxorem proximi sui, qui in ecclesia alteri subdita docet errores, & separat à Christo fideles. Ezec.18.c.33.f. Et contaminant terram Dei, qui peruersos sensus dant sacræ scripturæ, qui & arcanũ Dei contaminare dicuntur, & domum Dei, & testamentum Dei. Psa. 54. 78. Ier.2.b.3.c.16.d. Eze.7.f.9.c.36.d. Et immundicia menstruatæ, sunt errores hæreticorum. Isa.30.e. Leui.15.c. Et polluta terra, est ecclesia hæreticorum. Amos 7.d. Polluit autem terrã anima adultera & peccatrix. Iere.3.a. Sordes autem mensæ hæreticorum & Iudæorum, sunt errores, & auaritia. Deut.7.d.29.c. Iob.18.a. Isaiæ 28.b. iuxta Septuaginta. Polluta verò, quæ sub seminifluo, sunt obedientes doctrinæ hæreticorum. Leui.15.b. Ezechiel.20.a. Sordes etiã dicuntur idololatria & hæreses. Hose.5.c.

Docere errores.

Hila.s.Ps.54

Contaminauerunt Iudęi testamentum Dei, quum Christum in eo prenunciatum repulerunt; & crucifixerunt. Psal.54.

Crucifigentes Christum.

Amb.de Ioseph 3. Hie.s.Isa.59.

Nolentes fratres Ioseph polluere manus sanguine ipsius. Genes. 37. f. designant Iudęos dicentes in passione Christi: Nobis non licet interficere quenquam: & tamen manus eorum sanguine Christi sunt pollutæ. Isaiæ 59.a.

Munditia ficta Iudæorum.

Ori.s.Eze.ho.7. Hie.s.Eze.ho.38

Contaminare decorem suum, est vti naturalibus potentiis ad vitia. Eze. 16.c. Sic polluit Lucifer sanctificationem suam, quum peccando decidit à statu gratiæ Ezechiel.28.e.

Abuti naturalibus potentiis.

Hie.s.Isa.33 Ar.& Au.s.ps.78. Ori.s.Isa.ho.6. Isyc.s.Leui.7 Amb.de Isaac.6. Gre.s.Cant.5 Hie.s.Isa.56

Obsordescens Libanus, designat Hierusalem, aut templum neglectum à Deo. Isai.33.b.

Templum neglectum à Deo.

Pollui altare vel tabernaculum, est contaminari animam per peccatum. Exod.20.d Leui. 15.d. Sic immundum est cor, hoc est, mens, vnde egrediuntur pessimæ cogitationes, homicidia, adulteria, & similia. Et immundicia hominis, dicuntur cogitationes malæ cuiuscunque vitij: quæ coinquinant hominem. Leui.7.c. Inquinare etiam pedes, est mentem terrenis affectibus inficere. Cant.5.b. Polluentes autem templum gentes, sunt dęmones animam contaminantes, & peccantes quantum in se est, ecclesiam inficientes: & gentiles ad idololatriam cogentes fideles. Ps.73.78. Ezech. 25. a.44.b. Sopho.3.a. Polluere etiam sabbatum, est malè operari. Exo.31.b. Isa.56.a.

Anima peccans.

Glo.ord.s.Leui.11.

Non pollui sementem, cadente morticino in eam, est ignorantiam excusare aliquando à peccato. Leui.11.f.

Excusans ignorantia.

Ori.s.Isa.ho.5 Hie.epi. Et factũ est. Hie.s.Isa.52

Pollutum labiis se dicebat Isaias, qui in cæteris erat sanctus, quia non loquutus est reprehendendo regem Oziam. Isa.6.b.

Silentium vitiosum.

Pollutum non tangendum, designat Iudæos, quibus non est communicandum. Vel obseruationem carnalem legis, quæ non est tangenda post euangelium. Isa.52.c.

Non communicandum Iudæis.

Amb.s.2.Cor.7. Ori.s.Matt.cap.15

Inquinari pice, est vitiis carnis sordidari. Eccl'i.13.a. Inquinamentum autem carnis est omne vitium, quod lege prohibetur. 2.Cor.7.a. Inquinat autem hominem, quod egreditur ab ore, non quod intrat. Matt.15.b.

Sordidari vitiis carnis.

Hie.s.Isa.30. Hie.s.Hose.8. Hie.s.Isa.65. Glo.int.s.Leui.14.

Contaminare laminas argenti, est contaminatas ostendere. Is.30.e. Eze.7.f.

Immũdũ vas apud Iudęos est matula: cui comparatur Ephraim, hoc est, hæretici. Hos. 8. c.

Immundum reputant hæretici eum, qui ipsorum errores non sequitur. Is.65.a. Thre.4.c.

Immundus locus sunt conuenticula hęreticorum. Le.14.c. Et immundum stratum patientis fluxum seminis. Le.15.b Et immundus cibus, est eorum doctrina. Le.11.f.

Pollutum ostendere. Matula. Conuenticula hæreticorum.

Glo.int.s.Leui. 7.

Contaminari edulio hostiæ pacificæ die tertio. Leuit.7.b. est sperare post hanc vitam bene operari.

Differre bene operari post hanc vitam.

Immunis, quære Liber.

Impedire, Impedimentum.

IMpedire, est implicare, & inuoluere, quasique pedes ligare: vnde impedimentum quo, est quis detinetur, ne perficiat, quod cupit.

Molestiæ bonorum. Impediuit Deus electos Israel. Ps 77. hoc est, compediuit, quando fecit, vt electi etiam cum malis molestias paterentur, in eorum exemplum. *Aug.s.Ps.77.*

Separantes à fide vel charitate. Impediunt cursum bonum, qui à fide & charitate aliquem separant. Gala. 5.a. Et diabolus impedire nititur prædicationem. 1. Thes. 2.d. Et hostes impediebant ædificationem templi, & manus populi: 1. Esdr. 4.a. *Glo.ord.s.1.Esd.4.*

Balbuties literæ legis. Impedita lingua Mosis. Exo. 4.c. designat balbutiem literæ legis veteris, nisi ei addatur sensus spiritualis.

Discordantia verbi & operũ. Impedire musicam. Eccl. 32.a. est tollere consonantiam verbi & operis: nempe cùm quis rectè loquitur, sed malè operatur. *Lyr.s.Eccl.32.*

Impellere.

Impellere, interdum est loco pellere: nonnunquam verò incitare: de quo vide Incitare.

Iudæi persequẽtes Christum. Impellens turbo arietem designat Iudæos adigentes Christum & eius membra ad mortẽ. Is. 25.b. Ier. 23.c. Ps. 117. *Glo.int.s.Is.25.*

Impendere, vide Expendere.

Imperare, Imperium, vide Dominus, & Præcipere.

Imperitus, quære Ignorantia. Impertiri, vide Dare.

Impetigo, Scabies.

IMpetigo, est fœdatio cutis serpens cum pruritu: quam scabiem siccam, asperam, & prominentem dicunt. Scabies autem est durior cutis rubicunda, ex qua pustulæ oriuntur, quędam humidiores, quædam sicciores: estque etiam cum quodam pruritu. Leuit. 13. b. 21. d. 22.c. Deut. 28.c. *Gre.1.past.11.*

Auaritia. Impetigò sine dolore corpus occupat, & absque occupati tædio excrescens, membrorum decorem fœdat: designat auaritiam, quæ captiuam animam, dum quasi delectat, exulcerat: dũ adipiscenda quæque cogitationi obiicit, ad inimicitias accendit: & dolorem in vulnere non facit: quia æstuanti animo ex culpa abundantiam promittit. *Fornicatio.* Potest etiam impetigo fornicationem designare, propter pruritum. *Isyc.s.Leu.21.22.*

Luxuria. In scabie feruor viscerum ad cutem trahitur: per quam rectè luxuria designatur: quia si cordis tentatio vsque ad operationem prosilit, nimirum feruor intimus vsque ad cutis scabiem prorumpit, & foris iam corpus sauciat: quia dum in cogitatione voluptas non reprimitur, etiam in actione dominatur. *Detractio.* Scabiem etiam habet detractor: qui facilè ad detrahendum prouocatur.

Impetrare, vide Obtinere.

Impetus.

Impetus, est vis, vel violenta inuasio, ac impulsio. *Amb.s.Ps. 118.ser. 17.*

Abundãtia gratiæ, & donorum Spiritussancti. Impetus fluminis, qui lætificat ciuitatem Dei, dicit inundationem gratiæ, & donorum Spiritussancti: & abundantiam sapientiæ, & intelligentiæ mysteriorum. Ps. 45. Cant. 4.d. *Bas. & Aug.s.Ps. 45. Gre.s.Cant.4.*

Lachrymæ. Impetus etiam fluminis & aquarum dicit vim & abundantiam lachrymarum, & doloris, Cantic. 4.d. *Amb.s.Ps.118.ser. 17.*

Tribulatio. Punitio Dei. Impetus grandinis, est vis tribulationis, & punitionis diuinæ: & idem est aliquando impetus aquarum. Is. 28.a. Iob 22.b. *Hie.s.Is.28. Gre.16.mor.4.*

Impetus spiritus est, qui inclinat ad virtutes: nec aliquando fallit sub virtutis specie. Ezec. 1.c. Impetus verò carnis, est impulsus ad vitia, vel apertè, vel sub virtutis velamine. *Gre.s.Eze.ho.4.*

Populi. Impetus aquarum aliquando est vis populorum resistentium prędicatoribus, eosque prementium. Iob 18.d. *Gre.30.mor.1.*

Pronitas in vitia. Impetus equi est effrenata pronitas, qua quis fertur in vitia. Ier. 8.c. *Hie.s.Ier.8.*

Volubilitas mũdi. Impetus rotæ dicit magnam huius mundi volubilitatem, & inconstantiam. Nah. 3.a. *Hie.s.Nah.3.*

Impingere, vide Allidere. Impinguare, quære Adeps.

Impius, Impietas.

IMpius plus est quàm peccator: est enim sceleratus & nefarius, & præcipuè qui de Deo, patria, parentibusue malè meretur.

Iudæi. Sacerdotes Iudæorum. Dæmones. Hæretici. Gentiles. Antichristus. Barabbas. Impij aliquando dicuntur Iudæi, & sacerdotes Iudæorum: quandoque dæmones: interdũ gentiles & hæretici: & impij peculiariter, qui apertè negant Deum, aut diuinam prouidentiã. 1. Reg. 2.b. Psa. 1.9.11.16.36.50. Is. 14.b.53.c.57.d. Ier. 5.f.12.a.30.d. Et interdum impius dicitur de Antichristo. Is. 11.a. Et impius iustificatus à Iudæis, fuit Barabbas. Is. 5.f. Iob 8.d.16.b. 27. c. Et impij terræ, sunt dæmones, aut hæretici. Eze. 7.f. Hab. 1.d.3.c. Impius, in cuius manus data est terra, est diabolus, aut populus Iudæorum: quibus traditum est corpus Christi. Iob 9.c. *Hil.s.Ps.1. Hie.s.Is.14.53.57 & s.Ier.12. Gre.s.1.Reg.2. & 9.mor.21. Ori.s.Ps.36.ho.5.*

Gentiles cõuersi. Impij cessantes à tumultu, sunt gentiles ad tranquillitatem fidei venientes. Iob 3.c. *Gre.4.mor.39.*

Mors. Impij affligentes, designare potest graue iugum mortis super hominem. Ps. 16. *Arn.s.Ps.16.*

Vsura. Hæresis. Idololatria. Impietas est in iustitia fœneratorum affligens pauperes: & hæreses: & idololatria. Isa. 58. b. Zach. 5.c. *Hie.s.Is.58. & s. Zac.5.*

Implere, Adimplere, Complere, Explere, Replere, Plenus, Plenitudo.

IMplere, est plenum facere: eodemque referuntur cætera vocabula, licèt aliquatenus differant. Plenum autem, est aliquo corpore refertum, integrum & perfectum, & in quo nihil est vacui. Implere, etiam est perficere. Genes.29. f. Imple hebdomadám dierum. Et satiare. Exo.25.b. Implebitur anima mea. Replere, afficere. Rut.1.d. Amaritudine repleuit me Omnipotens. Consumare. Sap.19.a. Quæ deerant tormentis repleret. Fœcundare. Leu.26.a. Pomis arbores replebuntur. Illustrare. Exo.28.a. Quos repleui spiritu prudentiæ. Satiare. Ps. 71. Replebitur maiestate eius omnis terra. Plenus, abundãs. Deu. 33. d. Plenus erit benedictionibus Domini. Consummatus. Gen.25.a. Prouectæ ætatis, & plenus dierum. Onustus. Tulit Isai asinum plenum panibus. 1. Reg.16.d. Plenitudo contentum. 1. Par.16.c. Tonet mare, & plenitudo eius. Vniuersitas. Eccl.24.a. In plenitudine sancta admirabitur.

Hie.s.Is.1. — *Fastidiens Deus holocausta.*

Plenus dicitur Deus holocaustis, tum quia non eis indigebat, tum quia ei non rectè oblata fastidio erant. Is.1.d.

Hie.s.Is.50. 66. & s.Zac.9. & epis. Et factum est. Arn.s.Ps.109. — *Fœlicitas.*

Implet Deus numerum dierũ alicuius, cùm dat illi fœlicitatem. Exo.23.d. Et ibi adimplebunt dies suos senex, & infans: quia omnes erunt in perfecta ætate. Isa.66. c. Impleuit etiam Dominus ruinas, implendo sedes dæmonum lapsorum hominibus. Ps.109. Et impletur omne animal benedictione, quum ex diuersis gradibus hominum inducit in gloriam. Ps.144. Et implet splendoribus animam in fœlicitate. Is.58.c. Ibi implentur vniuscuiusque horrea saturitate. Pro.3.b. Impletur os iustorum risu, quum eorum corda finitis peregrinationum fletibus, æternæ lætitiæ exultatione satiantur. Iob 8.d. Ps.80. Implentur autem vt phialæ. Zach.9. d. Et plena domus maiestate Dei, est cælestis patria, vbi est plenitudo. Is.6.a. Ezec. 43.b. 44.b. Agg.2.b. Repletur etiam anima adipe & pinguedine, per diuinam visionem in gloria. Ps. 62. Et ibi repleri dicuntur in bonis domus Dei. Ps.64. Et pleni dies inueniuntur in Sanctis, qui æternitaté adipiscũtur. Ps.72. Impleri quoq; absolutè in bonũ, sumitur præcipuè fœlicitatis.

Bed.s.Prou.3. Gre.8.mor.39.

Aug.s.Ps.62. 64. — *Vbique Deus.*

Implet Deus cælum & terram: quia vbique est, & in omnibus, & extra omnia dicitur esse, quia comprehendi non valet, nec continetur: sed potius continet omnia. Implet etiam cælũ, & terram, hoc est, Angelos in cælo & homines in terra. Iere.23.e.

Hil.s.Ps.64. Gre.s.Eze.ho. 14. Hier.s.Is.6.11.& epi.ad Cyprianum. — *Dans dona Spiritussancti.*

Implet Deus spiritu suo aut sapientia, cùm dat dona Spiritussancti. Exo. 31. a. 32. d. Et repleta terra scientia Dei, est ecclesia. Is.11. b. impleri etiam gloria Domini tabernaculum, est ecclesiam impleri donis Spiritussancti. Exo.40.d. Implent templum ea, quæ sub Deo erant. Is.6.a. quia quicquid de illo nunc conspicitur, adhuc non est ipse, sed sub ipso. Designatur etiam Christus implens ecclesiam. Implet Deus Siõ iudicio & iustitia, Christus videlicet ecclesiam. Is.33.a. Et repletur ecclesia bonis domus Dei, abundans donis Spiritussancti, & gratiis gratis datis: & aliis, quæ oculus non vidit. Ps.64. Repletur autem manè misericordia Dei, hoc est, in resurrectione. Ps.89.

Ori.s.Is.ho.4.7. & s.Cant.ho.1.& s. Mat.ho.35. Hie.epi. Et fac.est. Basi.s.Ps.32. Amb.s.Ps. 118. ser.8. & s.Luc. 7. — *Plenitudo gratiæ, & gloriæ.* — *Plenitudo doctrinæ & fidei.*

Implens lapis vniuersam terram, est Christus implens fide & doctrina sua ecclesiam. Dan. 2.e. Et impleta domus fumo, est ecclesia habens nunc cognitionem obscuram de Deo: Vel etiam, quia plena est donis gratiæ & gloriæ. Isa.6. b. Plena etiam omnis terra gloria Domini est per incarnationem Christi: prius quidem Iudæa: sed postea omnis terra per prædicationem Apostolorum: & quilibet erit particeps huius gloriæ: qui omnia in gloriam Dei facit. Hab.2.a.3.a. Plena quoque est terra misericordia Domini: nempe ecclesia, quæ est in terra. Vel qui sunt in terra hoc tempore, quod est tempus misericordiæ. Ps.32.118. Ier.31.c. Impleta domus odore vnguenti. Ioan.12.a. est ecclesia vel anima doctrina Christi: Vel est cùm extenditur fides passionis & resurrectionis Christi: & cùm quis ita se habet: vt ei mundus crucifixus sit. Eze.43.b.44.b. Agg.2.b. Repletur aquis flumen Dei, quum ecclesia abundat doctrinis & donis Spiritussancti. Ps.64.

Aug.s.Ps.64.

Cyr.3.s.Ioan.34. Ori.s.Iud.ho.8. Hie.s.Is.11. — *Plenitudo gratiæ.*

Implere gomor de Man. Exo.16.g. est sanctam mentem implere cælesti thesauro, quod facit Aaron, idest, Christus. Sic implens Gedeon concham rore, est Christus implens animam gratia. Iud.6.a. Repleri etiam terram, est virtutes in homine multiplicari. Genes. 1. d. Replet quoque Deus spiritu timoris propter paruulos, qui incipiunt à timore. Is.11.a. Ad hæc referri potest implere saccos frumento. Gen.42.e.44.a.

Glo.ord.s.Gen.29. — *Exercitatio vitæ actiuæ.*

Implens Iacob hebdomadam dierum Liæ, vt duceret Rachelem. Genes.29.f. indicat prius sufficienter exercendam esse vitam actiuam, vt postea vacare possimus contemplatiuæ.

Hie.s.Iob 38. Ori.s.Luc.ho.22. Aug.s.Ps.109. Gre.30.mor.11. & 33.mor.22. — *Dans Deus doctrinam fidei gentilitati.* — *Introductio simplicium in ecclesiam.*

Implet Deus inuiam & desolatam, cùm dat gentilitati doctrinam fidei. Iob 38. c. Impleri autem valles, est per fidem & gratiam exaltari gentiles. Is. 40.a. Luc.3.a. Implet quoque Deus ruinas, cùm humiliatos à se superbos per gratiam suam exaltat. Psalm 109. Impleuit quoque Deus animam catulorum leonum, cùm innumeros de gentilitate diripuit, & per animarum lucrum esurientia Apostolorum vota satiauit. Iob 38. d. Implet etiam sagenas pelle Leuiathan, cùm simplices vel stultos ac infimos qui adhęrebant diabolo, introducit in ecclesiam. Et implet gurgustium piscium capite eius, quum potentes & Philosophos piscatoribus ad fidem suscipiendam subiicit. Iob 40.d. Implentes terram filij Israel, designant multiplicationem fidelium in ecclesia. Exo.1.a. Sic vinea impleuit terram. Psalm. 79. Et implentes faciem terræ semine, fuerunt Apostoli implentes ecclesiam credentibus. Isaiæ 27. b. Et implet Deus terram Israel hominibus & iumentis, quum multiplicat doctos & simplices in ecclesia. Ezec.36.c.

Hie.s.Is.27. & s. Eze.36. — *Multiplicatio fidelium.*

Ezec.36.c. Impletæ nuptiæ discumbentibus, designant ecclesiam fidelibus completam, tam iustis, quàm peccatoribus. Mat.22.a. Impleta quoque est sagena, hoc est, ecclesia per aduentum Christi, & per ingressum plenitudinis gentium. Matth. 13.f. Plenitudo etiam Iudæorum erit, quum in fine mundi implebunt populum Dei. Rom.11.a. Et tunc pleni dies inuenientur in eis. Ps.72. Plena quoque Luna, erit ecclesia in iudicio. Prou.7.c.

Ori.s.Mat.ho.22. & ca.13. & s.Roma.11. Aug.s.Ps.72. Bed.s.Prou.7.

Baptismus prophetatus. Gratia in sacramentis. *Arn.s.Ps.64.*

Repletum aquis flumen, designat Iordanem, aut baptismum repletum vocibus prophetarum. Ps.64. Impleri autem labium aqua, vt lauarentur sacerdotes, est paratam esse gratiam in sacramentis. Exo.40.d.

Abundãtia doctrinæ. *Hie.s.Ioel.2. & s. Ecclesiastæ 11. & s. Eze.3. Bed.s.Exo.16. Amb.epis.44. Gre.4.mor.35. & s. Eze.ho.10. Ori.s.Is.ho.7.*

Replentur frumento, vino, & oleo, qui recipiunt doctrinam & dona spiritualia. Ioel.2.e. Et replentur pane, qui doctrinam & præcepta suscipiunt. Exod. 16. c. Repletæ etiam nubes, sunt prophetæ, Apostoli, & doctores doctrina cælesti abundantes. Ecclesiastæ 11. a. Replent domus suas argento, qui sermonem diuinum in corde suo fixum habent. Iob 3. c. Et replentur viscera volumine. Ezec.3.a. quùm ea, quæ legimus in scripturis, meditamur & amamus, & opere implere curamus: & latentia mysteria in corde habemus.

Verus sermo.

Plenus sermo dicitur, qui continet veritatem: vt est verbum Dei, de cuius plenitudine omnes accepimus. Ioan.1.b.

Intellectus spiritualis legis.

Implere vtrem aqua putei, est dare legi intelligentiam spiritualem. Gen.21. c. Idem est implere carnales. Exo.2.e. Implere autem hydriam in fonte, est facundiæ humanæ diuinos sensus adiungere. Gen.24.b.

Verba inflammãtia ad charitatẽ. *Ori.s.Leu.ho.9. Aug.s.Apoc.ho.6.*

Implere thuribulũ de prunis altaris, est implere linguam verbis inflammantibus ad charitatem & amorem Dei. Leuit. 16. c. Sic impleuit Christus ecclesiam feruore Spiritussancti. Apocal.8.a.

Mittens Deus Filium suum. Tempus gratiæ. *Hie.s.Mat.5. Ori.s.Rom.2.*

Compleuit Dominus sermones legis, quos loquutus est ad Mosen. Exo.31.d. quando misit Filium suum in redemptionem generis humani. Sic compleuit iuramenta. Gen.22.d.26.a. Adimpletio temporum, est tempus incarnationis Christi. Eph.1.b. Et plenitudo temporum, est tempus præfinitum à Patre, vt mitteret Filium suum. Gal. 4.a. Adimpleuit etiam Christus legem, quando de se prophetata in lege, compleuit: & etiam quia illa, quæ antea propter audientium infirmitatem, rudia & imperfecta fuerant, sua prædicatione compleuit, illam tollens, & vicem talionis excludens, & occultam in mente concupiscentiam reprimens. Mat. 5. c. Alij quoque dicuntur implere legem, cùm omnia perficiunt.

Perficiens Deus prædestinationẽ. *Gre.s.1.Reg.1.*

Implet Dominus verbum suum, cùm absoluit, & perficit prædestinationem. 1.Reg.1.

Liberalitas Dei. *Ori.s.Leu.ho.4.*

Plena manus, designat liberalitatem Dei erga Sanctos. Leu.2.a.

Humanus affectus viri in fœminam. *Aug.2.de gẽ. cõtr. Manich.12.*

Impleuit Deus carnem pro costa in Adam. Genes.2. d. vt ostenderet affectum erga corpus non debere esse durum & lapideum.

Pasci corpore Christi. Abundãtia laudum hic, & in fœlicitate. *Arn. & Hie.s. Ps.80. Aug.s.Ps.125. Gre.7.mor.4.*

Implet Deus os, quum Christus pascit nos corpore & sanguine suo. Ps. 80. Implet etiam os, quum satiat desiderium. Et repletur os & lingua gaudio, hoc est, cor laudando Deum. Ps. 125. Dicitur etiam impleri vberibus consolationis: quod maxime erit in fœlicitate. Isa. 66. d. Plenum præsepe coram boue fuit, quando Christus natus in præsepio, se Iudæis in cibum exhibuit. Iob 6.a.

Dans Deus dolorem pœnitentiæ. Consummare labores huius vitæ. *Hie.s.Zac.9. Gre.4.mor.25. & 16.mor.14.19.*

Replet Deus amaritudine, quum in tribulatione dat dolorem pœnitentiæ. Iob 9.b. Ier. 15. d. Thr.2.b. Sic impleuit Ephraim, conuertendo hæreticos. Zach. 9. c. Explere etiam dicitur Deus in bonis voluntatem suam in hac vita, quum eos flagellat, vt meliores fiãt. Iob 23. d. Et replet os suum increpationibus is, qui dum subtile examen tremendi contra se iudicis contemplatur, amaræ se pœnitentiæ inuectione persequitur. Iob 23. a. Explere autem tempus planctus, est consummare labores & dolores huius vitæ. Gen.50.a. Impleti dies purgationis mulieris. Leu.12.c. completam pœnitentiam designare possunt.

Labores ecclesiæ. *Aug.s.Ps.87.*

Repleri, dicitur malis anima Christi, in suo videlicet corpore, quod est ecclesia: cuius mala sua reputat. Ps.87. Replentur quoque boni in hac vita despectione & opprobrio. Ps. 122. Adimplere dicitur Paulus, quæ desunt passionibus Christi. Colos.1.c. quia labores eius erant non parua pars laborum ecclesiæ, quæ est corpus Christi.

Castigatio Dei. *Hie.s.Ezec.10.*

Repletur sanguine gladius Dei, quum per eum multa peccata puniuntur. Is.34.b. Et pleni dicuntur indignatione Domini, qui grauiter ab eo puniuntur. Is.51.g. Et Ieremias dicebatur plenus furore Domini, quando plenitudinem furoris eius annunciabat populo. Iere. 6. c. Et complet Deus iram suam, vel furorem suum, quando grauiter castigat: Vel pœnam æternam infligit. Thren.4.b. Eze.6.d.20.b. Et implens vir indutus lineis manus prunis ad effundendũ super Hierusalem, est Christus præparans vindictam aduersus Hierusalem, & aduersus mundũ. Eze.10.a. Complet etiam Deus sermonem suum & cogitationes suas, cùm castigat eos, quibus est comminatus. Ier.23.e.30.d. Thre.2. f. Completi dies aliquorum dicuntur, quando aduenit eis vindicta. Ier.25.g. Thr.4.d. Plenæ manus Mosis, & Aaron cinere. Exo.9. b. diuinã vindictam designare possunt, quæ secundum legem per sacerdotes completur.

Perfecta fides, & cognitio Dei. *Amb.s.Ephes.3. Aug.epis.112. Gre.s.1.Reg.9.*

Impleri in omnem plenitudinem Dei, est perfectam Trinitatis fidem habere. Ephe.3.d. Et plenitudo Dei communicata fidelibus, est eius perfecta cognitio. De plenitudine autẽ Christi omnes accepimus. Ioan.1.b. Plenus pugillus similæ, designat scientiam iuxta mensuram fidei communicatam. Leu.2.a.5.c. Alia est autem plenitudo libri, alia verbi: Plenitudo quoque Christi dicitur esse in ecclesia, quæ est corpus eius. Eph.1.b. Col.1.c.

Aug. s. Ps. 62. Gre. 8. mor. 11. Arn. s. Ps. 62. 79. Ori. s. Gen. ho. 1. Basi. Exae. ho. 1. Hil. s. Ps. 64. Isyc. s. Leu. 26. Gre. s. Eze. ho. 15. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 6. Rup. 2. s. Apoc.

Lætitia in bonis operibus. Perficere præcepta Dei.

Repletur anima adipe & pinguedine, quando cum lætitia bonis operibus abundat. Vel cùm anima contra præsentium desideriorum æstum supernæ spei infusione refouetur, & amoris Dei, abundantia colliquescit. Ps. 62. Explere quoque opus tabernaculi, est perficere omnia præcepta Dei, & quæ ad eius cultum pertinent. Exo. 36. a. 38. c. 39. f. Replere terram est subiectum sibi sensum ad meliora instituta conuertere: & per corpus bona opera exercere. Gen. 1. d. Ps. 79. Replentur quoque campi vbertate, cùm viuentes sub lege bonis abundant operibus. Ps. 64. Et plena populo ciuitas, est anima virtutibus abundans. Thr. 1. a. Repleri etiã arbores pomis, est hominem abundare virtutibus & bonis operibus: quod est repleri fructibus iustitiæ in Christo. Leu. 26. a. Phil. 1. b. Col. 2. a. Plenæ etiam spicæ, designant abundantiã bonorum operum. Gen. 41. c. Idem est plenitudo annuæ messis. Ier. 3. f. Et plena spica dicitur esse, quum quis iam habet opera perfecta, & robusta. Marc. 4. c. Impletio quoque manuum sacerdotum, multitudinem bonorum operum indicat. 2. Par. 19. g. Opera quoque plena dicuntur, quæ salutatem habent effectum. Apoc. 3. a.

Gre. s. 1. Reg. 15. — *Exequi. Seruare præcepta.*

Implere, est exequi: & implet imperium Domini, qui eius seruat præcepta. Exo. 18. d. 34. d. 40. d. Non implens autem Saul opere verba Domini, designat prædicatorem agentem contra ea, quæ prædicat. Dicens autem se impleuisse, designat prædicatores suam volentes occultare libidinem 1. Reg. 1. e.

Ric. de S. Vict. de extermi. mali. 14. — *Humilitas in bonis operibus.*

Implet Iordanis aluei ripas, quum quis bonis operibus abundans, non seipsum diligit, nisi quantum conuenit, vel expedit: quod si excedat, est noxium. Ios. 3. d.

Hie. s. Is. 58. — *Dolere cum dolente.*

Replet animam afflictam, qui dolet cum dolente, eique quantum potest in necessitate subuenit. Isa. 58. c.

Amb. de virg. 3. Aug. s. Ioan. tra. 57. Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 5. — *Largitas Christi. Opprobria Christi.*

Plenum rore caput sponsi. Cant. 5. a. designat largitatem Christi non deficientem: Vel aliter designat multos esse in ecclesia frigidos per peccatum, qui frigescere faciunt amorẽ Dei. Designatur etiam Christus plenus opprobriis Iudæorum.

Gre. s. 1. Reg. 16. et s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 1. 10. Rup. 3. s. Apo. — *Circundari virtutibus.*

Plena oculis animalia in circuitu. Eze. 1. e. 10. f. designant, quòd electus doctor, dum ardorem charitatis, dum virtutem misericordiæ, dum zelum rectitudinis ex dono Spiritussancti recipit, quasi globum habitat luminis, qui eum ex omni parte circunstantibus fulgentẽ reddit. Designat etiam nihil esse in euangeliis, quod nõ Spiritussancti fulgeat maiestate: & quòd omnia viuunt Deo, & enarrant gloriam Dei. Et quòd actio Sanctorum prouidentia solicitudinis & repletur, & circundatur, ne scilicet, eis vitia virtutes esse mentiantur. Designatur etiam in Christo, & in Sanctis cognitio, qua sciunt vnde veniunt, aut quò vadunt. Apoc. 4. c.

Gre. 35. mor. 25. — *Perfectio iustorum. Consummatio vitæ in abundãtia operum.*

Plenus dierum moritur Abraham, designans abundantiam virtutum perfectorum: vel futuram immortalitatem. Gen. 25. d. Idem de Isaac. Gen. 35. d. Iob etiam moritur plenus dierũ. Iob 42. d. & designat ecclesiam, quæ plena dierum moritur: quia subsequente luce ex mercede quotidianorum operum, deposito corruptionis pondere, ad incorruptionem spiritalis patriæ mutatur: cui labentes anni non transeunt, sed stantium actuum retributione solidantur: quia per hæc transeuntia tempora, id, quod non transit, operatur. Complent dies suos in bono, qui cursum præsentis temporis in recto opere consummant. Iob 36. b.

Gre. 26 mor. 17. Gre. s. Cant. 5. — *Mortificatio perfecta.*

Pleni sunt digiti sponsi myrrha probatissima, quum in omni, quod agitur, mortificatio carnalitatis tenetur. Cant. 5. b.

Gre. s. Eze. ho. 6. Bern. Domin. 1. post octa. Epip. ser. 1. & s. Can. ser. 45. — *Discere literã legis. Inducere ad timorem.*

Implent hydrias aqua, qui literam legis discere curant. Item qui peccatores ad timorem inducunt. Ioan. 2. a.

Glo. ord. s. Is. 42. Arn. s. Ps. 95. Glo. int. s. Is. 54. Hie. s. Ps. 23. — *Apostoli. Diuites seculi. Principes. Homines. Sancti.*

Plenitudo maris, dici possunt Apostoli, qui facti sunt piscatores hominum. Isa. 42. b.

Plenitudo etiam maris dicuntur diuites huius seculi. Ps. 95. 97.

Plenitudo terræ, dici possunt principes Iudæorum: aut etiam principes ecclesiæ. Et generaliter plenitudo terræ, sunt omnes homines eam incolentes. Is. 34. a. Ier. 8. f. Mich. 1. a. Plenitudo etiam terræ, hoc est, ecclesiæ, sunt Sancti. Ps. 23.

Amb. s. Luc. 1. — *Generatio iustorum.*

Impletum tempus pariendi Elizabeth, dicitur, cùm iusti generantur. In malis enim non implentur dies. Luc. 1. e.

Ori. s. Ier. ho. 9. — *Retributio pro meritis.*

Impleri omnem vtrem vino, est dari vnicuique iuxta merita, siue bonum, siue malum. Ierem. 13. b.

Hie. s. Eze. 43. — *Complere sacrificia expiationis. Consecrare.*

Implere manum altaris, quod expiatur, est complere sacrificia expiationis eius sicut complentur pro sacerdotibus & populo, atque pontifice. Eze. 43. g. Implere etiam manum alicuius, est ipsum consecrare. Iud. 17. b. Impleuitque vnius filiorum suorum manum. Et suppeditare, ea quæ necessaria sunt ad illud munus.

Amb. s. Luc. 11. Arn. s. Ps. 16. Aug. epis. 59. Gre. 15. mor. 11. Ori. s. Mat. ho. 25. Hie. s. Eze. 16. — *Occidẽtes Iudæi Christum vltra prophetas. Impleri desideria malorum. Pleni operibus mortuis. Combustio Hierusalem. Errores Iudæorum.*

Impleuerunt Iudæi mensuram patrum suorum, quum neci Prophetarum, necem Christi addiderunt. Mat. 23. d. Luc. 11. g. Adimpletus etiã dicitur venter Iudæorũ de absconditis Dei. Psal. 16. cùm satiati sunt sanguine Christi, & mysteriis, quæ ipsi Iudæi contempserunt. Vel quia occultè in conscientia puniuntur. Impletur etiam venter, quum malorum complentur desideria. Iob 20. d. Plenæ etiam fuerunt manus Iudæorum sanguine propter mortem Christi: quia impleuerunt mensuram patrum suorum. Is. 1. d. Plena sepulchra ossibus mortuorum, sunt pleni operibus mortuis. Mat. 23. c. Et plena confusione Hierusalem, est anima nudata virtutibus. Eze. 16. a.

Impleta domus Domini fumo in Hierusalem, designabat combustionem futuram

materialis templi: Vel synagogam repletam erroribus & ignorãtia: vel habentem obscuram cognitionem de Deo. Isa. 6. b.

Hie. s. Is. 6. Et epi. Et factũ est. & epi. Ignota vultu.

Inuoluti omnes peccatis, & obnoxij iræ Dei. Impleri omnem laguunculam vino & ebrietate, est omnem hominem inuolutum esse peccatis & erroribus, & obnoxium esse iræ Dei. Ier. 13. b. Impleri etiam ebrietate, est frui voluptatibus. Is. 56. d. *Prauæ consuetudines.* Implentur ossa vitiis adolescẽtię, quũ duræ cõsuetudines à vitio pessimæ inchoationis sumptæ sunt. Vel dicitur, quia fortia opera in vitio mollescũt. Iob 21. b. Hos. 13. b.

Hie. s. Ier. 13. & s. Is. 56. Gre. 15. mor. 4. 5.

Multitudo libidinis. Confusio peccatorum. Impleti lumbi illusionibus, multitudinem libidinis designant: vel reprehensiones, & confusionem, qua peccator confunditur. Ps. 37.

Gri. s. Ps. 37. ho. 1. Basi. s. Ps. 37.

Consuetudo male operandi. Complentes filij Israel opus laterum in Ægypto, designant malè operantes ex consuetudine. Exo. 5. b.

Glo. int. s. Exod. 5.

Non perseuerãtes prauæ cogitationes in corde boni. Non implent malorum filij ciuitates, cùm cogitationes malæ non perseuerant in cordibus bonorum. Isa. 14. e.

Insatiabilitas auari. Appetitus discendi. Non implentur ventres auro & argento. Ezec. 7. f. quia non eis satiatur appetitus. Et non impletur diuitiis auarus. Ecclesiastę 6. c. quia Iudæi non implentur sensibus spiritualibus. Vel non impletur, qui semper cupit discere.

Hier. s. Ecclesiastẽ 6.

Omnibus diabolus mẽbra ecclesiæ. Implens rex Assyriorum latitudinem terræ, est diabolus occupans ecclesiam in multis mẽbris. Isa. 8. b.

Hie. s. Is. 8.

Dantes Iudæi carnales sensus legi. Occupare mentẽ vanis cogitationibus. Cultus idolorũ. Implentes Palestini terra puteos Abrahæ, sunt Iudæi implentes legem carnalibus sensibus, & suis traditionibus. Genes. 26. c. designant etiam dæmones implentes animam terrenis cogitationibus. Implentur quoque terra, qui affectus habent terrenos. Ps. 73. Et implere ventrem siliquis, est occupare mentem inanibus cogitationibus. Luc. 15. c. impleuerunt quoque Iudæi & hæretici hæreditatem Dei abominationibus, hoc est, idolorum cultu & erroribus. Ier. 16. d. Pleni cincinni sponsi guttis noctium, sunt scripturæ, quæ implentur erroribus à Iudæis, & hæreticis. Cant. 5. a.

Gri. s. Gen. ho. 13. Bed. s. Gen. 26. Aug. s. Ps. 73. Amb. s. Luc. 15. Gre. 31. mor. 22. Rup. s. Cant. 5.

Nõ laudare verba hæreticorum. Defectus operũ. Non implere manum, aut sinum fœno. Ps. 128. est non laudare verba hæreticorum. Vel est non laudari opera exteriora, nec interiora. Vel est superbos inueniri vacuos in iudicio.

Arn. & Hil. s. Ps. 128.

Referti vitiis. Repleti prius, sunt abundantes & incrassati: vel inflati superbia: plenique peccatis, cũ quibus audent ad Eucharistiam accedere. Vel sunt Iudæi habentes à principio cognitionẽ Dei, cæteraque eius dona. 1. Reg. 2. a. Ad idem referuntur plena viscera adipe. Iob 21. d.

Aug. s. Ps. 128. Gri. s. 1. Reg. ho. 1. Gre. s. 1. Reg. 2. & 15. mor. 28.

Multitudo dæmonum & hæreticorum. Multitudo peruersæ doctrinæ. Replentur domus Babylonis draconibus, quum mundus impletur dæmonibus & hæreticis. Is. 13. d. Et repletæ mensæ hæreticorum & Iudæorum vomitu, sunt scholæ eorum plenæ peruersa doctrina. Is. 28. c. Et repleta terra idolis, est anima infecta hæresibus. Is. 2. b. Et repletæ sanguine aquæ Dimon, designant doctrinam hæreticorum erroribus plenam. Is. 15. b. Et plenæ quadrigarum sunt valles Sion, cùm abundant superbi, & hæretici. Et plena clamoris vrbs, est congregatio hæreticorum: quia eorum doctrina in multiloquio & clamore versatur. Is. 22. a. b. Et plena auibus decipula, designat conuenticula hæreticorum, quorum etiam domus plenæ sunt dolo. Ier. 5. g. Et repleta est terra adulteris, hoc est, hæreticis. Ierem. 23. b. Et plena est terra iudicio sanguinum, cùm iusti condemnantur, vt in Iudæa. Ezec. 7. g. 30. c. 32. b. 35. b. Plena promptuaria hæreticorum dicuntur: quia semper habent præparata verba: quibus contendãt aduersus fideles. Psal. 143. Replent locum sanguine innocentum hæretici, qui simplices inducunt in errorem. Ier. 19. b. Et repleta est terra sanguinibus, & auersione, hoc est, peccatis, & erroribus. Ezech. 9. d. impleta domus muscis, & locustis. Exod. 8. 10. hoc est, hæreticis.

Aug. 17. ciu. Dei. 4. Hie. s. Is. 2. 3. 15. 22. & s. Ezec. 7. Hie. s. Ps. 143.

Consuetudo maledicendi. Plenum os maledictione & amaritudine, prauam consuetudinem indicat maledicendi. Rom. 3. b. qualis fuit in Iudæis. Plena voce clamauerunt fratres Christi contra eum, cùm Iudæi dixerunt: Tolle, tolle, crucifige eum. Ier. 12. b.

Gri. s. Rom. 3. Hie. s. Ier. 12.

Iracundia. Implet stomachum suum ardore, qui vehementer irascitur. Iob 15. a.

Gre. 12. mor. 13.

Plenitudo inferorum. Plenæ fossæ brucho, designant infernum plenum malis. Isa. 13. a. Idem designant impletæ speluncæ leonis præda. Nah. 2 d. Dicitur autem non repleri infernus. Prou. 27. d. quia pœna nunquam cessabit: sicut voluntas hominis perseuerat in peccato. Ibi mali replentur ignominia pro gloria. Hab. 2. c.

Bed. s. Pro. 27.

Gaudentes mali de ruina bonorum. Implendam se dicens Tyrus per lapsum Hierusalem. Ezec. 26. a. hæreticos designat, & seculares: qui quando viderint hominem sanctum per negligentiam esse prolapsum, gaudent & exultant, quasi aliorum ruina, sua sit resurrectio.

Hie. s. Ezec. 26.

Gloria hæreticorum, & mundanorum. Impleuerunt decorem Tyri finitimi eius: & Aradij, & Pigmæi, & Carthaginenses impleuerunt nundinas eius. Et impleuit Tyrus populos multos. Ezec. 27. a. Hæc omnia ad hæreticos referri po[...]sunt: Et ad mundanos, sicut & Tyrus typus est mundi.

Glo. ord. s. Ezec. 27.

Dona diaboli ante lapsum. Superbia diaboli. Plenus sapientia rex Tyri, fuit [...] diabolus ante peccatum. Sed interiora eius repleta sunt iniquitate, cùm in corde recalcitrauit ad[...]uersus Deum. Ezec. 28. c. d.

Hie. s. Ezec. 28.

Complementum iniquitatis. Plenum torcular, dicit abundantiam ma[...]lorum & iniquitatum: vt non iam amplius differenda sit ira Dei. Ioel. 3. c.

Hie. s. Ioel. 3.

Auiditas perdendi animas. Non adimpletur superbus sicut mors: quia d[...]iabolus & hæreticus & Antichristus non satiantur in perdendis animabus. Hab. 2. b.

Hie. s. Hab. 2.

Compleri tẽpus huius vitæ & Pentecostes. Compleri tempus consecrationis sacerdotum. Leu[...]8. g. est compleri tempus huius vitæ: & dies Pentecostes.

Glo. ord. s. Leu. 8.

Implere cornu olei, vide Cornu.

Implicare, vide Inuoluere.

Impollutus, vide Mundus.

Imponere.

IMponere, eſt ſupra ponere, & iniungere, eſt etiam imponere, decipere: de quo vide Decipere. Eſt etiam dare, Attribuere, Offerre.

Amb.1.de Abr.8. Ori.ſ.Luc.ho.10.& ſ.Leu.ho.1. Iſyc.ſ.Leu.16. — *Chriſtus in cruce.*
Impoſitio lignorum ſuper Iſaac, deſignat impoſitionem crucis ſuper Chriſtum. Gen. 22.a. Et imponens Samaritanus vulneratum ſuper iumentum, eſt Chriſtus portans peccata noſtra in corpore ſuo. Luc.10.f. Imponens etiam ſacerdos manus ſuper caput vituli, deſignat Chriſtum peccata noſtra portantem. Exod. 29.b. Leu.1.b.16.d. Impoſitio autem manuum in ſacrificio, miniſtrabat benedictionem, aut peccatorum remiſſionem, aut ſancti Spiritus aduentum: aut expiationes intelligibiles.

Gre.ſ.Pſ.59. — *Caſtigatio carnis.*
Imponere etiam manus ſuper caput vituli, deſignat carnis caſtigationem. Exo.29.b. Et imponere membra hoſtiæ ſuper ligna. Leu.1.b. Imponit quoque vitulos ſuper altare, qui carnē caſtigat ad imitationem Chriſti: & qui laudat Deum in Chriſto. Pſ. 50. vt Sancti in fœlicitate offerent per Chriſtum ſeipſos Deo in gratiarum actionem.

Gre.ſ.1.Reg.6. — *Pœnitentia.*
Imponere quoque vaccas ſuper ligna in holocauſtum, eſt amoris flamma ea comburere, vel accendere, quę de ſcripturis intelliguntur. 1.Reg.6.c. Imponere etiam precium, eſt iniungere pœnitentiam. Num.18.c.

Iſyc.ſ.Leu.4. — *Confeſſio peccati.*
Imponit peccans manum ſuper caput hoſtiæ, cùm per ſemetipſum manifeſtat peccatum ſuum, & ſuam offert confeſſionem. Leu.4.d.

Ori.ſ.Mat.ho.7. — *Benedicēs Chriſtus.*
Imponens Chriſtus manus ſuper pueros, erat eos benedicens, & per eius tactum pellebātur mala, præcipuè dæmones. Mat.19.b.

Gre.ho.29. Ber.ſer.1. Aſcenſio. — *Succurrētes proximis.*
Imponunt manus ſuper ægros. Marc.16.d. qui quoties proximos ſuos in bono opere infirmari conſpiciunt, eis tota virtute ſuccurrunt, & exemplo ſuæ operationis, illorum vitam roborant. Et qui ægras affectiones, bonis operibus operiunt.

Amb.de Tob.20. — *Subiicientes ſe ad onus verbi. Cognoſcentes ſe. Venerantes paſſionem Chriſti.*
Imponentes ſibi Sem & Iaphet pallium, ne viderent verenda patris ſui. Gen.9.d. deſignāt ſubiicientes ſe ad onus verbi Dei, & propriam infirmitatem cognoſcentes, & etiam ignominiam paſſionis Chriſti venerantes.

Hie.ſ.Eze.36. — *Nō tollens verbum Dei.*
Non imponit Deus famem, quum non tollit verbum Dei. Eze.36.f.

Hie.ſ.Hoſ.11. — *Pœnæ peccati.*
Impoſitæ ſunt iniquitates collo, cùm quis propter eas grauiter punitur. Thr.1.c. Et imponitur iugum, quod non auferetur, quando cum grauitate peccati veniūt ad inferos. Hoſ.11. c.

Gre.ſ.1.Reg.6. — *Sine peccato eſſe.*
Non eſſe autem impoſitum iugum vaccis, eſt non ſubiacuiſſe peccato. 1.Reg.6.b.

Ori.ſ.Mat.ho.14. — *Tradere morum honeſtatem.*
Imponentes diſcipuli veſtimenta ſua ſuper aſinam & pullum. Matth.21.a. deſignabant honeſtatem morum ſuorum in conuerſos ab ipſis traducendam.

Iſyc.ſ.Leu.4. — *Occidētes Chriſtum.*
Impoſuerunt ſeniores Iſrael manus ſupra caput vituli, cùm principes Iudæorum occiderunt Chriſtum. Leu.4.c.

Ori.ſ.Mat.ho.29. — *Cogentes ſeruare legem carnaliter.*
Imponebant Scribæ, & Phariſæi onera grauia, & graue iugum ſuper populum, quādo volebant legem literaliter & carnaliter obſeruari. Mat.23.a.

Glo.int.ſ.Leui.16. — *Ornare ſacerdotem ſapientia.*
Imponere mitras, aut cidarum capitibus ſacerdotum, eſt illos ornare ſapientia. Exod. 29. b. Leuit.16.a.

Glo.ord.ſ.Gen.21. — *Collatio legis veteris.*
Imponens Abraham vtrem aquæ ſcapulis Agar. Gen.21.b. deſignare videtur collationem legis datæ populo Iſrael.

Glo.int.ſ.Exo.4. — *Chriſtus portans nos.*
Imponens Moſes vxorem & filios ſuper aſinum. Ex.4.e. deſignat Chriſtum, qui poſuit genus humanum ſuper ſeipſum.

Glo.ord.ſ.Luc.10. — *Dæmones vulnerātes genus humanum.*
Imponentes latrones plagas deſcendenti ab Hieruſalem in Hiericho, ſunt dæmones vulnerantes genus humanum in naturalibus per peccata. Luc. 10. f. Eoſdem deſignant Ægyptij imponentes filiis Iſrael menſuram laterum. Exo.5.b.

Glo.int.ſ.Leu.5. — *Confidere in propriis orationibus.*
Imponere thus in ſimila, eſt confidere in propriis orationibus: ideo non erat imponendū. Leuit.5.c.

Abſcondere myſteria indignis.
Imponere operimentū ſuper tabernaculum. Exo.40.b. eſt abſcōdere myſteria ab indignis.

Importare, *quære* Inducere.

Importunus, Improbus.

Importunus eſt, qui aliquid facit præter rationem loci, ſeu temporis, aut perſonarum, qui & improbus dicitur. Ecc.18.b.22.a.32.a.1. Theſ.3.a.2. Tim.4.a. Ponitur autē impro[illegible]amici petentis panes, in exemplum inſtantis orationis, quā debem[illegible] ad Deum facere. Luc. 11.b.

Imprecari, vide Maledicere, & [illegible] *Orare.*

Imprimere.

Hie.ſ.Ier.32. — *Signum crucis.*
Imprimere, eſt rei molli figuram aliquam in[illegible]
Imprimi ſignum in ſcriptura emptionis [illegible] ducere. Ierem.32.g. [illegible], deſignat ſignum crucis, qua redempti ſumus.

Improbus, vide I[illegible]

Improperare, [illegible] *portunus, & Malus.*

[illegible]mproperium, vide Opprobrium.

Impudens, vide Confundere.

Impudicus, quære Castus.

Impugnare, Oppugnare.

Impugnat aliquis ciuitatem, aut regnum, quando bello ipsum inuadit, & sibi subiicere nititur: quod etiam oppugnare dicitur.

Iudæa. Impugnantes gratis erant Iudæi contra Christum, quem sine causa persequebantur. Ps. 34. 55. 119. Et mali persequuntur bonos. *Glo. ord. s. Ps. 119.*

Ecclesia. Oppugnata ciuitas, quæ tamen non vincitur, est ecclesia, quam dæmones & infideles oppugnant: nec tamen aduersus eam præualere possunt. Ios. 10. b. f. 1. Reg. 23. a. 4. Reg. 18. b. Isa. 27. a. iuxta Septuaginta. *Hie. s. Is. 27.*

Imputare, quære Attribuere. Inanis, quære Vanus.

Inaures.

INaures, sunt aurium ornamenta ab ipsis auribus dependentia. Inauris etiam super os, aut in naribus, erat circulus aureus è fronte mulierum in os dependens, & imminens naribus.

Obedientia. Præparatio ad audiendum verbum Dei. Inaures, vt sunt ornamenta aurium insignia, sunt pij auditus: & possunt designare obedientiam carnis erga spiritum: vel obedientiam duorum præceptorum charitatis, vel præparationem ad audiendũ verbum Dei. Exo. 32. a. 35. c. Is. 3. d. Et inaures ponderis vnius drachme, auditionem vnius verbi diuini significant: vel ipsa verba diuina, seu etiam intellectum: quas inaures dedit seruus Abrahæ Rebeccæ. Gen. 24. c. Inaurem auream dant Iob, qui obedientiã Christo offerunt. Iob 42. c. Ex inauribus conflatus est vitulus: quia ex inobedientia venitur ad idololatriam. *Ori. s. Exo. ho. 13. Amb. 1. Abr. 9. Hier. s. Is. 3. Phi. de cõgres. &c. Aug. ser. 75. Gre. 35. mor. 13. & 30. mor. 10. Bed. s. Gen. 24.*

Inauris etiam aurea, dici potest ille, qui libenter obtemperat docenti. Prou. 25. b. *Gre. Nyss. de vit. Mos.*

Bonus odor sacramentorum, & bonorum operũ. Inaures super os, aut in naribus, designant bonum odorem sacramentorum: & bonorum operum Deo acceptorum. Ezec. 16. b. Et qui viuit & laudat Deum, & sensus, ac dogmata diuina habet, bonum odorem exhibens Deo, circulum aureum habet in naribus: quando verò mortui sumus, & versamur in cœno atque sordibus turpitudinum, habemus illam inaurem in naribus, de qua scripsit Salomon: Sicut inauris aurea in naribus porcæ, sic mulieri malè moratæ pulchritudo. Prou. 11. c. Hos. 2. c. *Bed. s. Pro. 25. Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 16.*

Inaures aureas, seu circulos habet in auribus, qui claudit aures ad verba detractoria, & similia. Eze. 16. b. *Hie. s. Eze. 16.*

Idololatria. Superstitiones. Inobedientia. Inaures, quas infodit Iacob, sunt cultus idolorum, & superstitiones gentilium: & conuersio ad fabulas: & malus auditus, & inobedientia. Gen. 35. a. Exo. 32. a. Iud. 8. f. 2. Tim. 4. a. *Amb. de Iacob. 7. & epist. 56. Bed. s. Gen. 35.*

Incantare.

Incantare, est verbis, vel solis, vel etiam rebus quibusdam adiunctis, aliquid supra naturalem cursum moliri.

Christus. Prædicatio. Incantans sapienter, est Christus prædicando conuertens animas. Et incantatio est ipsa prædicatio. Ps. 57. Ier. 8. f. *Arn. s. Ps. 57. Gre. 34. mor. 5.*

Oratio. Incantatio aduersus serpentes, est oratio aduersus dæmones: quæ tunc non valet, quando Deus per eos castigat: & iam non est locus misericordiæ. Ier. 8. f. *Chry. s. Rom. 8.*

Deceptiones Philosophorum. Philosophi, & hæretici. Incantationes Ægyptiorum, sunt deceptiones Philosophorum: & incantatores, sunt Philosophi, & hæretici: qui verbis falsa demonstrare esse vera nituntur. Exod. 7. d. Deut. 18. b. 2. Par. 33. a. Eccl. 12. c. Is. 8. d. 47. c. *Lyr. s. Deut. 18.*

Incastratura.

Incastratura in tabulis est, quæ fit, vt vna tabula alteri rectè copulari, & coagmẽtari possit.

Humilitas. Incastraturæ tabularum templi, designãt humilitatem, per quam proximorũ charitas coalescit. Exo. 26. d. 36. c. *Glo. ord. s. Exo. 26.*

Qualitates elementorum. Designant etiam incastraturæ binæ in singulis tabulis, quibus cum binis tabulis sibi adiacentibus coniunguntur, binas qualitates elementorum, quibus cum duobus vicinis elementis quodlibet elementum connectitur. Terra enim frigiditate cum aqua, siccitate verò cum igne colligatur. Eadem series est in cæteris. *Geor. Ven. Can. 1. tom. 4. cap. 32.*

Incedere, quære Ambulare.

Incensum, Thimiama.

INcensum est, quod incenditur in sacrificium: quod Græcè thimiama dicitur.

Orationes. Opera ex charitate facta. Compositio virtutum. Incensum designare potest orationes, & opera ex charitate procedentia, & peculiariter orationem Christi. Exo. 30. 35. 37. 40. Leu. 4. 7. 16. Ps. 65. 140. Componitur autem incensum opere vnguentarij ex stacte, oniche, galbano, & thure, significãs quatuor genera orationum, quæ ponit Apostolus. 1. Tim. 2. Et dicitur thimiama sempiternum, & thimiama gratissimum, est compositio virtutum: quod mixtum, & purum fit, quia quantò magis virtus virtuti iungitur, tantò incensum boni operis syncerius exhibetur. Eze. 16. c. *Amb. de Isaac. 5. 9. Hil. s. Ps. 140. Ori. s. Eze. ho. 7. & s. Leui. ho. 9. Gre. 1. mor. 39. Isyc. s. Leu. 4. 16.*

Spiritus Christi. Desiderium redemptoris. Incensum, quod offertur Domino, designare potest spiritum Christi immaculatum. Nu. 16. g. Est etiam incensum desiderium Redemptoris. 1. Reg. 2. f. Leui. 21. a. Luc. 1. a. Hoc incensum offerebant olim sancti patres, magno affectu redemptorem desiderantes. *Ori. s. Num. ho. 9. Gre. s. 2. Reg. 2.*

Ric. de S. Vict. de somni. Nab. 35. — *Laus virtutum.*

Incensi odorem latius spargimus, quando cuiusque virtutis opinionem dignis laudum præconiis dilatamus. Dan. 2. g. Thimiama quoque offerunt principes, quando sunt Christi bonus odor. Exo. 35. b.

Arn. s. Ps. 65. — *Zelus cõtra hæreticos.*

Incensum arietum, est zelus contra hæreticos. Ps. 65.

Hie. s. Eze. 23. — *Abusus donorũ Dei.*

Incensum & thimiama Dei, offerunt Baal, & ponunt in mensa idolorum, qui donis Dei abutuntur, in iniuriam Dei largitoris. 4. Reg. 23. f. Hos. 2. c.

Isy. s. Leu. 10. — *Sacrificium in peccato.*

Incensum in igne alieno, est sacrificium oblatum in peccato. Et legalia & prophetica dogmata in peruerso intellectu. Leu. 10. a. 16. b. Isa. 1. d.

Glo. ord. s. Exo. 3 — *Petitiones iniustæ.*

Thimiama compositionis alterius, sunt petitiones iniustæ, quæ non sunt gratæ Deo. Exod. 30. d.

Incensum ex simila. Leu. 6. vide Simila.

Incertus, vide Certus,

Incestus.

Adhægere inordinatè carni & diuitiis.

Incestus, est flagitium cum ea commissum, cum qua alioqui non erat futurum legitimum matrimonium, vt cum coniunctis sanguine.

Incestus Lot, cum filiabus suis, designat inordinatè adhærentem carni, & diuitiis. Gen. 16. g. Leu. 18. c.

Inchoare, vide Incipere.

Incipere, Inchoare, Cœpisse.

INcipere, est rem aliquam faciendam aggredi, quod & inchoare dicitur.

Phil. de Agricultura. — *Incipiens bene operari.*

Incipiens Noe exercere terram, designat incipientes bene operari, & corpus proprium virtutibus excolere. Gene. 9. c.

Gre. s. 1. Reg. 14. — *Excitans compunctionem.*

Incipit Saul ædificare altare, cum prædicator in nuper conuersis, timoris compunctionem excitat. 1. Reg. 14. e.

Examinãs prælatus subditos.

Incipiens dispensator Ioseph scrutari saccos fratrum Ioseph, à maiori vsque ad minimũ. Gen. 44. c. designat prælatum examinantem sibi subditos.

Glo. int. s. Mat. 12 — *Prædicare cum fructu.*

Incipientes discipuli vellere spicas, designant prædicantes, vt colligant fructum ex prædicatione. Mat. 12. a. Mar. 2. d. Vel colligentes benè dicta à Philosophis.

Ori. s. Mat. cap. 14 — *Tentationis periculum.*

Incipiens mergi Petrus. Mat. 14. d. tentationis periculum designat, in quo ad Christum est confugiendum.

Gre. s. 1. Reg. 11. — *Suggestio Gulæ.*

Incipiens pugnare Naas, id est, gula, contra Iabes, designat suggestionem gulæ, cum qua sancti viri non habent fœdus. 1. Reg. 11. a.

Hie. s. Eze. 9. — *Puniri ministros ecclesiæ.*

Incipit punitio à sanctuario Dei, hoc est, à ministris ecclesiæ: qui eò grauius puniũtur, quò magis ad puriorem vitam obligantur. Ezec. 9. c. 1. Petri. 4. b.

Incitare, quære Prouocare.

Inclinare, Pronus.

Intendere.

INclinare, est inflectere, præcipuè à rectitudine, quæ sursum tendebat, vt fit à loco superiori versus inferiorem demittere. Pronus autem dicitur, qui in anteriorem partem est flexus.

Basi. s. Ps. 114. Amb. de obitu Theodosij. Hie. s. Dan. 9. Aug. s. Ps. 85. Gre. s. Ps. 101. Ber. se. 3. de Annũ. Cyr. 5. s. Ioan. 16. — *Exaudire.*

Inclinat Deus aurem, vt medicus ad ægrotũ non valentem eleuare vocem. Ps. 16. 30. 70. 80. 87. 101. 114. Bar. 2. c. Dan. 9. e. Quando exaudimur autem, dicitur inclinare aurem per misericordiam: tunc enim condescendit nobis, vt faciat, quod rogatur. Inclinat autem ipse aurem, cùm nos iacemus humiliati. Et inclinans se Iesus ad scribendum in terram, inclinationẽ ad miserendum designat. Ioan. 8. a. Inclinans autem se secundò, monet ne quempiam corripiamus, nisi prius nosmetipsos diligenter examinauerimus.

Arn. & Hil. s. Ps. 143. Aug. de essen. diui. Hie. s. Ps. 17. 143. — *Incarnatio.*

Inclinauit Deus cælos, cùm Verbum caro factum est: & cùm misit angelos ad ministeria hominum: & cùm præmisit angelos & prophetas: & etiam humiliauit Apostolos à summa contemplatione ad simplicem prædicationem. Ps. 17. 143.

Theop. Alex. 1. pas. Euch. for spir. 1. Bed. s. Gen. 24. — *Tempus incarnationis & iudicij.*

Inclinata dies, dici potest tempus incarnationis Christi in fine seculorum: vel tempus propinquum iudicio. Gen. 24. g.

Bed. s. Gen. 33. — *Corpus Christi subiectum persecutoribus.*

Inclinans se iacob septies ad Esau. Gen. 33. a. designauit corpus Christi in hoc mundo seruire in persecutionibus populo persecutori.

Ori. s. ser. ho. 8. Aug. 3. doct. Christ. 25. & s. Ps. 74. Amb. s. Ps. 118. ser. 20. Euch. q. in Ps. — *Dans Deus pœnam & præmia. Mysteria à Iudæis ad gentes. Transitus à misericordia ad iudicium.*

Inclinat Deus ex hoc in hoc, cùm dat præmia & pœnam ei, qui partim bonus est, partim malus, inclinat etiam calicem gratiæ ex hoc in hoc, hoc est, à Iudæis ad gentes: quando videlicet sensus spirituales legis transire facit à Iudæis ad gentes. Vel ex hoc in hoc, quum de misericordia in iudicium diuina seueritate transitur. Inclinare autem dicitur calicem, & non euacuare, vel exinanire: quia punit cum misericordia. Ps. 22. 74.

Hie. s. Is. 31. — *Subtrahẽs Deus auxilium.*

Inclinare dicitur Deus manum suam, cum subtrahit auxilium. Isa. 31. b.

Glo. int. s. Ps. 103. — *Firmitas ecclesiæ.*

Non inclinari terram, est ecclesiam fundatam esse, & firmatam in Christo. Ps. 103.

Ori. in diuer. ho. 10. Gre. 16. mor. 11. — *Humiliari. Humilitas.*

Inclinans se Maria in monumento, humilitatem designat peccatoris resipiscentis. Ioan. 20. b. Et inclinare oculos, est nullum respiciendo despicere: sed se minorem, atque imparem cũctis, quos aspicit, æstimare. Iob 22. d. Pronitas autem conueniens est adorationi & humilitati Gen. 17. a. 19. a. 33. 43. 48. 50. Exo. 4. 34. 35.

Gre. s. 1. Reg. 5. — *Confusio idololatriæ.*

Pronus iacens Dagon in terra. 1. Reg. 5. a. designat, quòd autore Deo ad aspectum fidelium

idololatria simulatæ rationis imaginem non habet, qui enim pronus iacet, faciem in terram deprimit.

Susceptio fidei. Inclinans Rebecca hydriam, designat susceptionem fidei: & adimplentem opere credita: vel humiliantem facundiam humanam diuinæ scientiæ. Gen. 24. c. *Bed. s. Gen. 24.*

Suscipere doctrinam. Inclinare cor, est subiicere mentem ad doctrinam suscipiendam. Pro. 2. d. Et inclinare aurem, est deposita superbia obtemperare præceptis Christi: & tenere in memoria quæ dicuntur. Ps. 44. 77. Isa. 55. a. Ier. 7. c. Et inclinat aurem in parabolam, qui ad mysteria per Spiritum sanctum suscipienda se præparat, & qui loquitur, & audit, operatur, & docet. Ps. 48. *Bed. s. Pro. 2. Basi. s. Ps. 44. 48. Hie. ad Principiã. Aug. s. Ps. 48. 77.*

Conuersio regũ. Inclinatio regnorum, dicit conuersionem, & subiectionem Regum, & Principum ad fidẽ Christi. Ps. 45. Et inclinatur homo ad factorẽ suum, & non ad altaria, cùm conuertitur ad fidem. Is. 17. b. *Aug. s. Ps. 45.*

Finis vitæ. Inclinantur vmbræ. Cant. 2. d. quum præsens vita finitur, & cùm cessant allegoriæ, & obscuritates intelligẽdi scripturas. Itẽ cùm dæmones & mali in iudicio detrudentur in infernũ. Item cessat mortalitas in Christo. *Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Can. ser. 72. Rup. s. Cant. 3.*

Cessatio figurarũ & mortalitatis.

Humiliari ob pœnam Luciferi. Inclinari dicuntur ad Luciferum, qui visa eius pœna humiliantur. Is. 14. d. *Hie. s. Is. 14.*

Pronus homo ad malum. Inclinatus paries, designat hominem pronum ad malum. Ps. 61. Sic cogitatio humana prona dicitur ad malum. Gen. 8. d. Et inclinata mulier curua, designat grauitatem peccati deorsum trahentis: vel significat Gentilitatem. Luc. 13. c. *Basi. s. Ps. 61.*

Peruertere. Inclinat multitudo donorum, quum per ea quis declinat à rectitudine. Iob 36. c. *Lyr. s. Iob 36.*

Caro, vel conciliabula hæreticorum condemnãda. Inclinata ad mortem domus meretricis, est vel caro eius; vel conciliabula hæreticorum, morte perpetua condemnanda. Pro. 2. d. *Bed. s. Prou. 2.*

Inclusor.

Doctores. Inclusor, est artifex, qui gemmas includit auro: & potest significare doctores, sacram legẽ exponentes, & sensus mysticos auro literæ, tanquam gemmas adiungentes. Ier. 35. c. *Hier. s. Ier. 34.*

Inclytus, Nobilis, Insignis, Præclarus, Ignobilis.

INclytus, est excellens atque insignis: quique veluti fulgore quodam famæ resplendet. Eodem tendit nobilis. insignis autem est is, in quo aliqua sunt signa, quibus ab aliis discernitur, & super alios eminet, siue sit in bonum, siue in malum: & rebus etiam inanimis, ac factis tribuitur: vt insignis turpitudo, insignia scelera.

Christus. Inclytus Ecclesiæ, est Christus caput eius. Isa. 62. a. Inclytus factus Iacob in domo Laban, est Christus in Ecclesia ex Gentibus. Gen. 31. a. Idem Christus dicitur homo nobilis. Luc. 19. b. Ipse nobilis in portis in iudicio. Pro. 31. c. *Hie. s. Is. 62. Ori. s. Mat. ho. 7. Bed. s. Pro. 31.*

Nobiles in Ecclesia. Sacerdotes. Apostoli. Inclytum pecus Iudææ, aut Ecclesiæ, sunt nobiles eius. Ierem. 13. d. Deut. 4. b. 2. Reg. 1. c. Et nobiles populi Israel, sunt sacerdotes, tã in veteri quàm in noua lege. Nobiles quoque Hierusalem, qui futuri non erant ibi, quando erat destruenda, sunt Apostoli. Isa. 5. d. 34. c. Præclara etiam hæreditas Christi, sunt Apostoli, vel ipsa Ecclesia: & præclari in eius hæreditate, sunt Patriarchæ, Prophetæ, Apostoli, cæterique in Ecclesia excellentes. Ps. 15. Demum nobilis est, qui superna conuersatione conspicuus est, & de mundana rusticitate nihil habet. 1. Reg. 9. a. Et inclyta Israel, est anima. Thr. 2. a. 4. a. Ier. 3. f. Nah. 3. b. *Hier. s. Ier. 13. & s. Is. 34. & s. Ps. 15 Arn. s. Ps. 15. Gre. s. 1. Reg. 9.*

Passio Christi. Martyrium. Præclarus calix, designare potest calicem passionis Christi, & etiam Martyrium. Ps. 22. Itẽ sacramentum altaris. *Glo. ord. s. Ps. 22.*

Recta opera. Nobiles filij, dicuntur recta opera: ignobiles verò facta peruersa. Iob 14. d. *Gre. 12. mor. 13.*

Excellens in vitiis. Diabolus. Inclytus Sichen in domo patris sui, designat excellentem alios in vitiis. Gen. 34. c. Et inclyti Alexandriæ, sunt excellentes in peccatis. Nah. 3. c. Ps. 149. Et inclytus Pharao, designat Luciferum. Eze. 31. g. Inclyta autem Babylon in superbia Chaldæorum, est sequens superbiam dæmonum. Isa. 13. d. Et inclyta Tyrus. Ezec. 26. d.

Respiciẽtes terrena. Inclyti terræ, sunt qui in his, quæ agunt, terram respiciunt: sicut inclyti cæli sunt, qui cælestia intuentur. Isa. 23. b. *Hie. s. Is. 23.*

Gloria hæreticorum. Præclaræ domus Tyri, designant hæreticorum gloriam. Ezec. 26. c. *Hie. s. Eze. 62.*

Hæretici. Ignobiles dicuntur hæretici, qui errores colunt. Iob 30. b. *Gre. 20. mor. 11.*

Initium renouationis. Insignis dies solemnitatis. Ps. 80. erat festum tubarum: & potest designare initium renouationis per gratiam. *Lyr. s. Ps. 80.*

Alexander Magnus. Insigne cornu hirci. Dan. 8. b. Alexandrum Magnum significabat. *Glo. int. s. Dan. 8.*

Incolere, Incola, vide Habitare, & Aduena.

Incontaminatus, vide Mundus.

Incrassatus, vide Adeps.

Increpare, vide Arguere, & Sonare.

Incubare, Incumbere.

Incubare, & incũbere, est alicui rei inniti, quasi in ipsa cubare: & aues dicũtur ouis incubare.

Christus assumpta natura humana, redimens homines. Incubans Elisæus super puerum, quem suscitauit. 4. Reg. 4. f. designabat Verbum Dei factum hominem, & opus redemptionis humanæ exercens. Incumbens etiam pater filij prodigi super collum ipsius, designat Christum assumpta natura humana homines redimentem, quibus dedit præcepta, & iugum leue. Luc. 15. d. *Aug. ser. 206. Hie. epis. Beatit.*

Glo.or.ſ.Exo.40. Incumbens nubes tabernaculo.Exo.40.d.diuinam indicat protectionem. *Diuina protectio.*

Incumbere ad conſolandum.Iſ.22.b.cùm Iſaias id prohibeat, malum, ſine remedio videtur innuere.

Gloſ. ord.ſ. Deut. 22. Incubans auis ſuper oua,aut pullos.Deut. 22. a. deſignat hiſtoriam fouentem ſpiritualem intellectum. *Fouens litera ſpiritum.*

Incumbens Saul ſuper haſtam.2.Reg.1.a.innitentem fragili auxilio deſignat. *Innitens fragili auxilio.*

Incultus,vide Agricola.

Incurrere.

INcurrere dicitur,qui in rem aliquam incidit.

Gre.6.mor.14. Incurrerunt tenebras per diem perſecutores Chriſti,dum diuinæ virtutis miracula cernentes,de eius diuinitate dubitarunt:& in die tenebras paſſi ſunt,quia viſum in lucem perdiderant.Iob 5.c. *Dubitantes de diuinitate Chriſti.*

Glo.int.ſ.Eccl. 38. Incurſus,à quo Deus liberat,eſt lapſus in peccatum,aut in ſcandalum.Pſ. 90. Et incurrere plagam lepræ,eſt in peccatum incidere.Deut. 24.b. Et incurrere in manus medicorum.Eccl. 38.b.eſt incidere in peccatum,vt egeant medico ſpirituali. *Lapſus in peccatum.*

Incus.

INcus,eſt inſtrumentum ferreum,ſuper quod fabri ferrum cudunt,ac malleant, & vaſa diuerſa,ac inſtrumenta formant.

Ori.ſ.Ier.ho.3. Gre.34.mor.3. Incus adiuuans ad contuſionem ferri, draconem inferni ſignificare poteſt, qui æterni ſupplicij continua percuſſione tunditur:qui modò quoque percutitur,dum iuſti quique illo inſidiis vigilante,ſed doloribus tabeſcente, ſaluantur.In incude autem alia vaſa formantur. Ipſa verò tot percuſſionibus in vas aliud non transfertur.Rectè ergo Leuiathan incudi cōparatus eſt: quia nos illo perſequente componimur, ipſe autem & ſemper percutitur,& in vas vtile nunquam mutatur.Aeternæ illum percuſſioni relinquimus, & nos ſuperni artificis manu in eius tentatione percuſſi,per illum quaſi vaſcula formata tranſimus.In ipſo enim tūdimur,vt ad vſum domus ſupernæ veniamus.Iob 41.c.Eccl.38.c. *Hie.ſ.Iob 41.* Incus cæditur,ſed non producitur:ſuperiecta edomat,immobilis autem ipſa conſiſtit:talis diabolus eſt. Fidelium enim increpationibus tunditur,Prophetarum dictis cæditur,Martyrum victoria eliditur: ſed manens rigidus,durus,indomitus,æternis addictus eſt pœnis. *Diabolus.*

India.

India,Hebraicè dicitur Hodu,id eſt,laudatio,ſiue confeſſio,aut decora, vel pulchra:eſt regio Orientalis,ſed ad meridiem vergens,vbi ſunt homines nigri.Eſther.1.a.

Gre.18.mor. 30. Hie.ſ.Iob 28. India producens nigros homines,deſignat hunc mundum,in quo vita hominum per culpam obſcura generatur:vel deſignat Gentilitatem nigram per infidelitatem.Iob 28.c. *Mundus.*

Indicare,Monſtrare,*Oſtendere*,Demonſtrare.

INdicare,eſt manifeſtare,& palàm facere,annunciare,detegere,& docere:ac ferè idem ſunt oſtendere, & demonſtrare. Oſtendere autem,eſt quaſi ſpeciem ſeu faciem rei monſtrare. Item afficere.Pſ.59. Oſtendiſti populo tuo dura.Enarrare.Exo.4.d.Oſtendam vobis, quid agere debeatis. Experiri.Exo.9.e.Vt oſtendam in te fortitudinem meam.Indicare.Exo. 15.f. Qui oſtendit ei lignum.Probare. Iob 9. c. Si innocentem oſtendero. Reuelare. Exod. 33. d. Oſtende mihi gloriam tuam.

Demonſtrare dicitur Deus pater Filio omnia,ſecundùm quòd illi communicat ſuam eſſentiam per generationem.Ioan.5.d.Et dicitur demonſtraſſe Filio,& quid deberet loqui, & quæ Iudæi aduerſus eum fabricarent. *Generans Pater Filium.*

Hie.ſ. Dan.9. Aug.de eſſen. diui. Phil. de Monarc. Gre.10.mor.4. Euc.for.ſpir.1. Oſtendere dicitur Deus faciem ſuam,quum miſeretur:ſicut auertit faciem ſuam,cùm oculis eius videmur indigni.Dan.9.d.Oſtendit etiam faciem ſuam,& omne bonum, quum ſeipſum in corda hominum occulta inſpiratione inſinuat: & ad diligendum ſe amorem infundit.Exod 33.d. Oſtendit ſe ipſe, quia nulla creatura poteſt quidem Deum oſtendere,niſi ipſe oſtendat.Et ipſe oſtendit ſecreta ſapientiæ ſuæ: ad quæ non valent homines per ſe attingere:Iob 11.a. *Miſericordia Dei. Inſpiratio diuina.*

Arn.ſ.Pſ.79. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.6. Hie.ſ.Ier.16. Ori.ſ.Exo.ho.7. Oſtendit etiam Deus faciem ſuam,quum Verbum Dei factum eſt homo. Pſ. 79. Oſtendit quoque miſericordiam ſuam,quum viſibilem dedit Filium ſuum.Pſ.84. Et oſtendit manum ſuam.Ier.16.d.Et ſuperabundantes diuitias gratiæ.Ephe.2. b Et ſecreta ſapientiæ ſuæ.Iob 11. a.Oſtendit quoque Deus Moſi lignum,quo dulceſcerent aquæ,quum dedit nobis Chriſtum, Dei ſapientiam,& lignum vitæ,quo omnia nobis amara dulceſcunt.Exo.15. d. Indicauit etiā Dominus Moſi,quem miſſurus eſſet poſt eum,aut cum eo ad liberandum populum. Exo.33. c.Eundem ſignificabat monſtratum exemplar Moſi,ad tabernaculi conſtitutionem.Exo. 25. a.d.26.f.Demonſtrat quoque Pater Filium ipſum reuelando,vt Matt.16. c. Beatus es Simon *Gre.ſ.1.Reg.16.* Bariona:quia caro, & ſanguis non reuelauit tibi,ſed Pater meus.Et cùm dixit Pater: Hic eſt Filius meus.Ita demonſtrauit Samueli vngendum in Regem,hoc eſt Chriſtum.1. Reg. 16. a. *Incarnatio.*

Gre.29.mor.2. Hie.ſ.Iob 38. Monſtrauit Deus Abrahæ terram,in quam iturus erat.Geneſ.12. a.quæ cùm non nominetur,indicat terram cæleſtem.Oſtendit etiam Deus auroræ locum ſuum.Iob 38.b. cùm Filius Dei factus homo,oſtendit mentibus illuſtratis,locum æternæ patriæ: ad quem eſſet credentibus veniendum:vel cùm Deus Pater reduxit Chriſtum in cælum. *Gloria cæleſtis.*

Oſtendit

Ostensio discipulorum Christi.

Ostendit Deus Iacob semen Ioseph. Gen. 48. b. hoc est, discipulos Christi futuros in gentem magnam.

Dãs Deus legẽ.

Ostendit Deus filiis Israel viam per columnam ignis, & nubis. Exod. 13. d. quando dedit eis legem protegentem, & illuminantem, ac etiam communicantem, per quam possent venire ad terram promissam. Ostendit etiam Moses viam, hoc est, præcepta. Exod. 32. b. Ostendens quoque Moses præcepta Domini, designat legem, per quam nobis diuina præcepta indicantur. Exo. 18. c. *Glo. ord. s. Exo. 13.*

Consulẽdus prælatus.

Ostendit Deus Samueli, quid faceret post vocatum Issai: quia nihil est faciendum de persona subditi sine voluntate prælati. 1. Reg. 16. a. *Gre s. 1. Reg. 16.*

Confessio Deitatis Christi in passione.

Ostendit Deus super inimicos Christi. Ps. 58. quando ipso mortuo Centurio dicebat: Verè hic homo filius Dei erat: & alij reuertebantur percutientes pectora sua. Et ostendit aliis super inimicos, quando ex derelictione inimicorum, & punitione, ostendit quanta misericordia vtatur erga electos. *Hil. & Aug. s. Ps. 58.*

Misericordia, & iustitia Dei.

Ostendit Deus virtutem suam in Pharaone, quum toties peccanti pepercit: & noua miracula in eius induratione fecit. Rom. 9. e. Et ostendit potentiam suam contra folium, quod vento rapitur, quum mira rectitudine impetit eum, quem infirmum esse cognoscit. Iob 13. d. *Gre. 11. mor. 33.*

Castigatio Dei.

Ostendit Deus populo suo dura, tum in persecutione Martyrum, tum castigando, vt sanet. Ps. 59. Ostendit autem dorsum, non faciem, cùm castigat, & non miseretur. Ier. 18. c. Ostẽdet etiam terrorem brachij sui, cùm in iudicio Christus sententiam condemnationis feret. Is. 30. g. Ostendit quoque Deus verba sua, quum facit impleri, quæ dixit de condemnatione malorum. Prou. 1. c. Ostendet etiam Deus Gentibus nuditatem Niniue, cùm in iudicio deteget totius mundi peccata, & ignominiam. Nah. 3. b. *Hil. s. Ps. 59. Hie. s. Is. 30. Aug. s. Ps. 59. Bed. s. Pro. 1. Hie. s. Nah. 3.*

Implens Deus verba sua.

Ostendit Deus fidem in tribubus Israel, cùm opere declarat verba sua non esse inania. Hos. 5. c. *Hie. s. Hos. 5.*

Demonstrare Christũ in lege.

Ostendere se sacerdoti, est monstrare Christum secundùm sua opera in lege prænunciatum: vt in quo lex infirmabatur, in eo virtus intelligeretur Mat. 8. a. *Hil. s. Mat. Cano. 7.*

Detegens Christus insidias diaboli.

Indicans Elisæus regi Israel insidias regis Syriæ. 4. Reg. 6. c. designat Christum detegentẽ insidias diaboli. Non indicans autem Iacob socero suo, quòd fugeret, Christus est clàm diabolo opus redemptionis exequens. Gen. 31. c. *Bed. s. Gen. 31.*

Facere erubescere peccatores.

Ostenditur templum Dei filiis Israel ad confusionem. Ezech. 43. c. quando vniuscuiusque iusti anima, quam inspirando Deus inhabitat, quanta sanctitate fulgeat, peccatoribus ad suã confusionem demonstratur: vt in illa bonum, quod negligunt, videant, & in seipsis malum, quod operatur, erubescant. *Gre. 24. mor. 10.*

Deuotio conuocans virtutes ad orandum.

Indicans Daniel sociis negotium, vt simul orarent, ne perirent. Dan. 2. c. designat deuotionem conuocantem secum ad orandum circumspectionem, discretionem, & deliberationem, vt impetrare possit quod petit. *Ric. de S. Vict. de somn. Nabucho. 11.*

Indicatio nominis Tetragrammaton non facta patribus. Exo. 6. a. designat non tantam habuisse veteres cognitionem de Deo, & mysteriis, quantam posteri habuerunt.

Prædicans Christus Iudæis.

Indicans Samuel omnes sermones Domini Eli sacerdoti. 1. Reg. 3. c. designat Christum, & Apostolos prædicantes Iudæis comminationes diuinas, & ipsorum repulsionem. *Gre. s. 1. Reg. 3.*

Prædicator docens discipulum.

Indicans Samuel Sauli omnia, quæ erant in corde eius. 1. Reg. 9. c. est prædicator aperiens menti auditoris id, quod cupit de doctrina percipere. Ostendens etiam Samuel Sauli, quæ faciat. 1. Reg. 10. b. designat superiorem prælatum docentem inferiorem. *Gre. s. 1. Reg. 9. 10.*

Prædicator non se iactans.

Non indicans Saul patruo suo sermonem regni. 1. Reg. 10. c. est prædicator non se iactans per inanem gloriam de his, quæ per opera ostendit. *Gre. s. 1. Reg. 10.*

Nõ quærẽs gloriam ex magno facto.

Non indicans Ionathas patri suo audaciam aggrediendæ pugnæ. 1. Reg. 14. a. est non quærens gloriam ex magno facto: quique potẽs est iam res magnas aggredi aduersus hostes, absque superioris consilio. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Confessio.

Ostendens sponsa faciem suam sponso. Cant. 2. d. est anima præbens se sponso examinandã, ac cum ipso colloquens: ostendit etiam illi faciem suam, cùm non erubescit Christi crucem confiteri, & cum operibus exterioribus ostendit fidem interiorem. *Ori. s. Cant. ho. 4. Amb de Isaac. 4. Gre. s. Cant. 2.*

Confessio peccatorum.

Ostendere sacerdoti vestem leprosam, est confiteri peccata. Leu. 13. f. indicans autem Ionathas patri suo, quid fecerit transgrediendo. 1. Reg. 14. g. designat culpæ confessionem faciendam neque aggrauando, neque minuendo. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Prompta pœnitẽtia.

Ostensionem solam culpæ petens Saul pro se, & filio. 1. Reg. 14. f. designat, quòd prælati perfecti cognitam in se culpam austeritate pœnitentiæ insequi sciunt, alterius correctione non expectata. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Illustrans Christus Ioannem in vtero.

Indicat scientiam nox nocti. Ps. 18. hoc est, Verbum clausum in vtero Virginis, Ioannem in vtero materno latentem illustrauit. *Arn. s. Ps. 18.*

Electio secundũ legem diuinam.

Monstrat Deus quem vncturus est Samuel. 1. Reg. 16. a. designans non nostro arbitrio eligendum esse prælatum, sed qualis per sacram scripturam monstratur, eligendus. *Gre. s. 1. Reg. 16.*

Quærere causam pœna.

Indicari sibi à Deo petit Iob, cur ita iudicetur. Iob 10. d. a. nam plerunque vir iustus flagella ad probationem percipit: & vitam suam subtilissima inquisitione discutiens, quamuis se peccatorem sentiat, & fateatur, pro qua tamẽ specialiter culpa percutitur minimè cognoscit, atq; eò magis in percussione trepidat, quò causas suę percussionis ignorat. Petit vt semetipsũ sibi iudex indicet: quaten⁹ quod ille animaduertẽdo percutit, hoc in se flẽdo & ipse castiget. *Gre. 9. mor. 34.*

Gre.s.1.Reg.14. — *Cõuersi per prædicationem.*

Ostensuros se aiebant Philisthæi rem Ionathæ. 1. Reg. 14. b. designantes auditores, qui ad verum esse conuertuntur per prædicationem doctoris.

Hie.s.Is.19. Gre.8.mor.36. — *Mittens margaritas inter porcos. Ostẽtatio hypocritarum.*

Ostendens rex Ezechias Chaldæis, nunciis regis Babylonis, omnia secreta, & preciosa domus suæ. 4. Reg. 20. c. Is. 39. a. designat mittentes margaritas ante porcos. Est etiam typus hypocritarum, opera sua laudantium: qui ea perdunt rapientibus dæmonibus, sicut perdidit Ezechias.

Ric.de S.Vict. de secur.conscien.6. — *Inepta scientia humana ad dissentiẽda diuina secreta.*

Non indicauerunt sapientes Babylonis regi somnij interpretationem. Dan. 4. a. quia scientiarum nostrarum disciplinæ, vel quælibet traditiones humanæ, ad diuinorum secretorum discussionem, & inuestigationem, sufficere non possunt.

Glo.ord.s.Gen.39. — *Iudæi accusantes Christum.*

Ostendens domina Ioseph pallium eius marito Genes. 39. d. designat Iudæos volentes se defendere per literam legis, & accusantes Christum coram Pilato, asserentes eum secũdùm legem debere mori.

Hie.s.Ezec.20. — *Hæreditarium malum.*

Ostendi iubet Deus filiis abominationes patrum. Ezech. 20. a. vt ostendantur similia parentibus facere: & hæreditario malo longissimum funem trahere peccatorum: vt quorum imitantur vitia, eorum supplicia pertimescant.

Gre.17.mor.10. — *Ostentatio.*

Ostendunt prudentiam suam plurimam, qui videri præ aliis prudentiores appetunt: vnde fit plerunque, vt quum moderatè sapere nesciunt, etiam fatua loquantur. Iob 26. a. 32. d.

Glo.int.s.Gen.3.

Indicauit Adamo, quòd nudus esset, ipsa diuini præcepti transgressio. Gen. 3. d.

Indicere.

Indicere, aliquando significat denunciare: quandoque verò solemniter & cum quadam autoritate significare.

Indicens Rex filiorum Ammon bellum filiis Israel. Iudit. 11. e. designat diabolum aduersus fideles dimicantem.

Lyr.s.4.Reg.18. — *Malitia tyrannorum.*

Indicens Manahen argentum filiis Israel, vt daretur regi Assyriorum. 4. Reg. 15. d. Et rex Assyriorum indixit argentum regi Ezechiæ. 4. Reg. 18. c. Et Pharao terræ Iuda. 4. Reg. 23. g.

Indicium, vide Signum. *Indigena, vide Habitare.*

Indignari, vide Irasci. *Indoctus, vide Ignorare.*

Inducere, Inferre, Introducere, Superinducere.

INducere, interdum est immittere. Ps. 65. Induxisti nos in laqueum. Imponere. Exod. 27. a. Induces per circulos. Introducere. Gen. 6. d. Bina inducere in arcam. Permittere. Gen. 27. b. Et inducat super me maledictionem. Inferre autem, est adiicere. 2. Reg. 3. d. Sermonẽ quoque intulit Abner. Apponere. 2. Reg. 13. b. Infer cibum in conclaue. Colligere. 3. Reg. 7. g. Intulit, quę sanctificauerat Dauid. Facere. 3. Reg. 21. g. Inferam malũ domui eius. Gerere. 1. Mac. 2. d. Intulerunt illis bellum. Iniicere. Dan. 3. e. Nec quicquam molestiæ intulit. Introducere. Gen. 8. b. Apprehensam intulit in arcam. Obiicere. 1. Macha. 12. a. Intulerunt illis bellum sabbatis. Introducere etiam, adducere. Gen. 24. d. Introduxit eum in hospitium. Docere. Dan. 1. a. vt introduceret de filiis Israel. Inducere, Gen. 24. g. Introduxit eam in tabernaculum Saræ. Inuitare. Gen. 43. d. introduxit eos domum. Promouere. Exo. 15. d. introduces eos, & plantabis. Reficere. Cant. 1. a. introduxit me Rex in cellaria.

Amb.de Ioseph. 9. Bed.s.Gen.24. — *Christus accipiẽs Ecclesiam loco synagogæ. Inductio Iudæorum ad fidem.*

Introducens Isaac Rebeccam in tabernaculum Saræ. Gen. 24. g. designat Christum accipientem Ecclesiam loco synagogæ. Et introducens dispensator Ioseph, fratres eius in domũ ipsius, designat Apostolos inducentes Iudæos ad fidem, & ad Christum, qui timebant credere. Genes. 43. d.

Gre.s.Cant.1.2. Ber.s.Cant.ser.49 — *Introductio ad mysteria.*

Introduxit Rex sponsam in cellaria sua, & in cellam vinariam. Cant. 1. a. 2. a. cùm Christus admittit animam ad mysteria sacræ scripturæ: vel in magnum feruorem in contemplatione acceptum.

Isyc.s.Leu.4. — *Christus per passionem ingressus in cælum.*

Inferre sanguinem vituli in tabernaculum, & in sancta, designat Christum per passionem ingressum in cælum, vbi est aduocatus noster: qui & cicatrices vulnerum reseruauit. Leuit. 4. a. 6. d. 10. d. 16. c.

Gre.s.mor.16. — *Reductio mentis in securitatem conscientiæ.*

Introducentes angeli Lot in domum Gen. 19. b. designant introductionem mentis in securitatem conscientiæ post tentationes, & reductionem iusti ad sui considerationem, vt videat, ne quid reprehensibile ab aduersariis in se rapiatur.

Amb. de virg 3. & s.Ps.118.ser.17. Gre.s.Cant.3. — *Anima admittens Christum in se.*

Introducens sponsa sponsum. Cantic. 3. b. est anima in secretum mentis suæ Christum admittens. Introducit etiam eum in domum matris suæ, hoc est, in plebem Iudaicam, quando conuertetur in fine seculi.

Ber.s.Cant.ser.79. Hier.s.Is.66. & s.Mal.3. — *Offerentes animas Deo.*

Inferentes filij Israel munus Domino, designant fideles offerentes illi animas suas. Isa. 66. f. Et inferentes omnem decimam, sunt agentes gratias de percepta doctrina, primùm Deo, deinde magistris. Mal. 3. c.

Hie.s. Ier. 2. Gre.s.1.Reg.9. Ori.s.Cant.ho.1.3. Amb.s.Ps.118. Gre.s.1.Reg.7. — *Admitti ad intelligentiam mysteriorum.*

Inducit Dominus in terram Carmeli, cùm dat intelligentiam sacræ scripturæ. Ier. 2. b. Introducens quoque Samuel Saulem cum puero in triclinium. 1. Reg. 9. d. designat prædicatorem, qui per charitatem alios inducit in altitudinẽ spiritualis vitæ, & mysticæ intelligẽtiæ. Et introducens Rex sponsam in cubiculum suum, est Christus, mysticos sensus reuelans. Et in celã vinariam, hoc est, in secretũ gustũ, & cõuiuiũ sapiẽtiæ. Can. 1. a. 2. a. Inducere autẽ vectes per circulos, siue arcæ, siue altaris, est facere doctores adhęrere doctrinæ Euãgelicę. Ex. 25. 27. 36. 38. Inferre

36.38. Inferre etiam mensam in tabernaculum, est proponere doctrinam sacram in Ecclesia. Exod.40.a. Et in domum Aminadab, est committere mysteria fidei existentibus in charitate.1.Reg.7.a.

Inferre simplicitatem in animã. Inferens Noe columbam in arcam, designat inferendam simplicitatem & virtutem in animam.Gen.8.b. *Amb. de Noe.18*

Venerari prædecessores. Introducens Ioseph patrem suum ad Regem, designat prælatum orantem pro prædecessoribus, eosque venerantem.Gen.47.b. *Lyra.s.Gen.47.*

Præcedẽs actiua vita contẽplatiuam. Introductio Liæ ad Iacob loco Rachelis.Gen. 29.c. designat prius exercitandam esse vitã actiuam, vt perueniatur ad contemplatiuam. Sic infertur aceruus tritici in tẽpore suo.Iob.5.d. quum quis post multa opera vitæ actiuæ, ad vitam contemplatiuam admittitur. *Gre.s.mor.28.*

Contemplatio exemplorum. Introducitur in ædificium ciuitatis, qui varias diuersorum virtutes contemplatur, vt imitetur. Ezec.40.a. *Gre.s.Eze.ho.13*

Aggrediẽda humiliter sublimia. *Bene operari propter Deum.* Introduci petens Daniel ab Arioch ad Regem, narraturus reuelationem, cùm tamẽ prius ad opus humile ipse per se ingressus esset: designat vt humiliter sublimia dicturi aggrediamur, & opus bonum rectа intentione faciamus. Introducitur autem ad regiam præsentiam à duce: quando sub quouis animi impetu, & quasi sub regiæ potestatis pręsentia, per districti examinis respectum, cor hominis ad deuotionem facile inflammatur. Dan.2.d. *Ricar.de S.Vict.de somn.Nabuc.15.*

Inferentes Moses, & Aaron aurum oblatum coram Domino, designant opera bona propter Deum facta, & ab eo acceptata. Num.31.g. *Ori.s.Num.ho.26*

Introductio Gẽtium in Ecclesia. *Introductio in fœlicitatem.* Inducere animalia in arcam.Gen.6.b. est introducere Gentiles per fidem & baptismum in Ecclesiam. Inducere etiam vagos in domum suam, est adducere Gentiles ad Ecclesiam.Is.58.b. Inducit quoque Dominus in terram, super quam leuauit manum, cùm introducit in Ecclesiam, vel in fœlicitatem. Exod.6.b. Et introducit in montem hæreditatis suæ. Exod. 15.c. Et in locum, quem parauit. Exo.23.c. Et in Sion. Iere.3.e. Eze.37.d.40.a. Infertur quoque aceruus tritici in tempore suo. Iob.5.d. quum quis prius hic pressurus disciplinę sentit: & postea plenus virtutibus, ac bonis operibus, in æternam requiem introducitur. *Ori.s.Exo.ho.6* *Hie.s.Iere.3.* *Gre.s.mor.28.*

Scandalizare. Inducit peccatum super populum, qui dat populo occasionem peccandi, & scandalum. Idem est inferre damnum alicui. Gen.20.c.26.b. Exo.22.a.b.32.e. Le.5.d.6.a.

Punitio Dei. Induxit Deus aquas diluuij ad punitionem peccatorum. Gen.6.c. Sic induxit locustam super agros Ægypti. Exo.10.a. Et bestias pessimas, hoc est, dęmones. Et inducit gladium super aliquos, cùm castigat. Et inducit malum, & contritionem. Ezech.6.a.14.e.g.32.b.33.a. Et inducit saccum. Amos 8.c. Inducit etiam Deus noctem. Iob.34.c. cum peccantes tradit in reproborum sensum, & mentis cæcitatem, in pœnam peccati: & cum mittit in tenebras exteriores. Inducit quoquę Deus ventum vrentem. Exo.10.c.16.c. Inducit quoque super sensum magnum, cum puniuit diabolum. Isa.10.c. iuxta Septuaginta. Et inducit Dominus iram de sancto, quia à sanctis eius incipiet vindicta. Is.26.d. iuxta Septuaginta. *Hie.s.Eze.14.* *Gre.25.mor.11.12.* *Ori.s.Isa.ho.8.* *Hie.s.Isa.26.*

Permissio pœnæ Martyrum. Inducebat Deus in laqueum, cum permittebat ligari Martyres. Psa.65. *Hila.s.Ps.65.*

Separantes discipulos à mũdanis. Inducentes Moses, & Aaron, populum in desertum, designant doctores separantes discipulos à conuersatione mundana. Exo.16.a.

Cõuerti ad vitia. Infertur lumbare in aquam, quum quis ad voluptates, & vitia conuertitur. Iere.13.a.

Conuertere exteriora studia ad spiritualem doctrinam. Introducuntur sapientes Babylonis in conspectum Regis. Daniel.4.a. quum secularia, & quælibet exteriora studia ad spiritualem intelligentiam, & spiritualium inuestigationẽ conuertimus, & exteriorum cura postposita, solis spiritualibus exercitiis curam impẽdimus, ab omni euagatione studia nostra reprimentes. *Ricar.de S.Vict.de securit. conscien.4*

Modicus fructus bonorũ operum propter mala. Inferunt parum, qui multum seminarunt. Agge.1.b. quando paruum fructum percipiunt ex paucis bonis operibus, propter multa mala permixta. *Hie.s.Agge.1.*

Admittens dæmones, & hæreticos. Inducens adultera alienos super virum suum, est anima admittens dæmones, & hæreticos. Ezec.16.d. Idem designant inducentes filios alienos in sanctuarium Dei. Eze.44.b. Inferunt etiam arcam in templum Dagon, qui sic assumunt testamentum Dei, vt in posteriora respicientes, veteri se vanitate non exuant.1.Reg.5.a. Intulerunt etiam Palestini aurũ, & argentũ Dei in delubra sua, quum Iudæi sacris scripturis peruersos dederunt sensus. Ioel.3.b. *Hie.s.Eze.16.44.* *Rup.s.Ioel.3.*

Bene operans. Inferens Iacob cibos patri suo. Gen.27.c. est benè operans ex bono naturę, cui addita fide, fit cibus gratus Deo. *Glo.ord.s.Gen.7.*

Delere peccata. Inducere, quandoque est abolere, & quasi linendo delere. Et superinducit Deus parietẽ, cùm reddit animi pulchritudinem, deleta peccati deformitate. Amos 7.c. Non superinduxit murum Hierusalem, quia non iterum ędificauit. *Hie.s.Amos 7.* *Rup.s.Amos 7.*

Induciæ.

INduciæ, dicuntur quasi quædam pax, vel potius cessatio à bello in tempus certum inter hostes pacta. *Gre.s.1.Reg.11.*

Induciæ datæ à Naas viris Iabes.1.Reg.11.a. designare possunt nonnullam remissionem fieri tentationis gulæ, quando sperat appetitus postmodum plenius satiari.

Induere, Indumentum, Vestire, Vestis, Vestimentum. Amictus, Circumamictus, Superinduere, Saraballum.

INduere,& vestire,notam habent significationem,vestes autem, & induméta sunt,quibus tegimus corpus,ac munimus aduersus externa incommoda,quæ etiam deseruiunt ad honestatem,& ipsius corporis ornatum.Potest autem induere sumi in bonum,& in malum, secundú id,quo quis induitur,plurimasque recipit allegorias. Datur induere gloriá.Eccl'ici.6.d.Stola gloriæ indues eũ.Et calamitatem.Iob.8.d.Induentur cõfusione.Vestire,insignire.2.Re.1.d.qui vestiebat vos coccino.Et velare.Exo.30.a. Vestiesque illud auro purissimo.

Ori.s.Rom.13.& s.Iosu.ho.10 Amb.s.Rom.13 & de Tob.20.& s.Lucam.5. Gre.s.1.Re.4.& 2.mor.38.& 16.moral.13 & 19.mo.16 Hil s.Matt.Ca.9 Beda s.Exod.19

Indumenta,& vestes,generaliter possunt opera significare, siue bona, siue mala, quibus quasi induitur homo,vel anima, atque ita iubebat Iacob suis,vt mutarent vestimenta, hoc est,exuto veteri homine, induerent nouum.Gen.24.f.35.a.Ephes.4.f. Sic quoque iubebat Dominus lauare vestimenta,hoc est,mundare opera.Exo.19.b.21.a.28.a.Et indui arma lucis, est ornari gratia,& bonis operibus manifestandis.Roman.13.d. Induitur etiá vestibus gloriæ,qui splendida exercet opera. Isa.52.a. Induitur iustitia sicut vestimento, qui se vndique bono protegit opere,& nullam partem actionis suæ peccato nudam relinquit. Nam qui in aliis actionibus iustus est,in aliis iniustus,quasi hoc latus cooperuit, illud nudauit, nec iam bona sunt opera,quæ subortis aliis prauis operibus inquinantur.Iob.29.c.Hæc indumenta operum tollũt heretici ab iis,quos decipiunt.Iob.24.b.Le.11.c.13.b.14.15.16.e. Vestimenta vetera sunt homo,vel opera veteris hominis.Iosu.9.a.Matth.9.b.Et vestem scindit,qui veterem hominem exuit. 1. Reg. 41. Et vestimenta Iob scissa,sunt opera discernendo retractata. Iob.1.d.24.a.Apocaly.16.c.Vestimenta sponsæ,sunt sicut odor thuris,quia bona opera Deũ orant,illique sunt grata. Cantic. 4. c. Et vestis stragulata mulieris fortis, sunt fortia virtutis opera.Pro.31.c.vestimenta autem ouium,quibus induuntur hypocritę,sunt opera, quæ habent speciem boni,vt oratio,ieiunium,eleemosyna.Mat.7.b.Et vestis nuptialis sunt opera, quæ secundùm præcepta Dei implentur ex lege, & Euangelio, nouique hominis efficiunt vestimentum.Matt.22.b.vestiuntur parietes templi tabulis cedrinis, cùm fidei superadduntur opera.3.Reg.6.c.Demum studia ipsa,quæ in hac vita suscipimus,quasi vestes sunt,quibus homo induitur,quæ studia oportet esse munda.

Opera.

Gre.s.Canti.4. Beda s.Prou.31. Au.s.2.ser.Domini in monte. Hie.s.Matt.22. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Studia. Virtutes.

Hier.s.Eze.26.& s.Zac.14. Ber.ser.2.in capite ieiunij. Cassi.lib.10.ca.21

Indumenta passim significant virtutes, vt cùm circumamicta varietate sponsa est variis virtutibus ornata.Psal.44.Iob.24.a.27.b.Ezech.26.c.Zachar.14.c.Hæc sunt vestimenta nõ scindenda.Ioel.2.c.Et induere Aaron,&filios eius vestimentis suis,est sacerdotes ornari virtutibus,tanquam sibi propriis.Exod.20.a.35.b. 39. a.40. b. Indui autem post latronem, est prius baptizari,& à peccato mundari,vt ita splendeant virtutes.Le.16.b.dicuntur autem vestes Aaron sanctæ quia nihil vile debet esse in sacerdote. Et vestes sacerdotis cum tintinnabulis,est ostensio bonæ conuersationis per multiplicationem bonorum operum. Ad virtutes etiam referũtur indui sacerdotem tunica hyacinthina,& feminalibus lineis.Le.6.8. Exo.28.g.Ezec.9.a.44.e.Vestit etiam Deus discoloribus,quum variis ornat virtutibus.Ezec.16.b.Genes.37.e.Ephes.4.f.Coloss.3.b.Et vestimenta leprosi dissuta,designant virtutes dissolutas.Le.13.f. Vestitur iustus vestimentis,quibus abutebantur hypocritę.Iob.27.c. Vestes non calefacientes Dauid,sunt virtutes,quę corporali actione exercentur,quæ in sene languent.3.Reg.1.a.Vestire etiam Christum,est vel virtutes acquirere,vel in eis alios instruere.Matt.25.c.vestita arca intus & extra auro,designat sapientiam, & munditiam vitę, quibus anima debet ornari.Idem designant vestitę columnæ argento.Exod.27.37.38.Et amicti auro,sunt ornati sapientia. Vestimenta septem mulierum,designant ornatum, quem secum habent dona Spiritussancti, vel virtutes,& doctrinam.Isa.4.a.Vestimenta quę sternebant Apostoli super iumenta Christi, designant vel doctrinam virtutum, vel edissertionem scripturarum, siue Ecclesiasticorum dogmatum varietates,quibus nisi anima instructa fuerit & ornata,sessoré habere Dominum non meretur.Matthæi 21.a.Mar.10.a.Luc.19.f.vel designant morum honestatem,vel gloriam Patriarcharum,vestimenta autem in via, designant Prophetas de gentibus prophetantes,vel corpora Apostolorum,& Martyrũ,conculcationi obiecta, vel gloriam Iudæorum,quam gentes calcauerunt.

Hie.s.Ezec.16.& ad Nepotianum. Ori.s.Leui.ho.8. et s.Matth.ho.34. et Isa.ho.3.

Hie.s.Isa.4.et s.Matt.21.

Edissertio scripturarum. Gloria Patriarcharum. Prophetæ. Corpora Apostolorũ,et Martyrum. Gloria Iudæorũ

Ori.s.Matt.ho.14. Hil.s.Mat.Ca.21 Amb.ser.24.et s.Luc.19. Beda s.Pro.31 Gre.s.Ps.50

Indumentũ mulieris fortis,est fortitudo,& decor.Pro.31.d.fortitudo ad tolerandam peruersorum improbitatem,decor ad exercendam virtutũ gratiam.Et etiam quia Sancti ex operibus iustitiæ sunt fulgidi,& ex aduersariorum apparent impugnationibus vestiti.

Fortitudo. Decor.

Gre.s.1.Reg.15. Amb.Exho.ad vir

Vestitus deauratus Reginæ.Ps.44.est decor corporis virginalis, vestitus quidem, quia foris fulget in corpore: deauratus verò, quia præcellit dignitate. Vestis quoque alba, qua indutus est Christus,confessores,& virgines significare potest, aut ipsam virginitatem. Luc.23.b.Eccl'tæ.9.b.

Decor virginalis. Confessores. Virgines.

Glo.ord.s.Mar.15 Amb.s.Luc.14.22 et 1.de pœniten. 6. et 4.de fide 1. Ori.s.Matt.ho. 20 Hie.s.Isa.49.52.et s.Ier.4 et s.Ps.44 Gre.ho.38. Beda s.Exo.21.

Vestis purpurea Christi,Martyres designabat.Marc.15.b. Et vestimentum rubrum.Is.63.a.

Martyres

Indumentũ etiam est fides,vt dicitur indui loricam fidei.Ephe.6.c.Vestis etiam nuptialis, est fides,& charitas,quibus qui non est indutus, mittitur in tenebras exteriores, vel potius est ipsa charitas,quia per fidem ingreditur ad nuptias, sed sine charitate eiicitur. Luc. 14. d. Matt.22.b. Et vestitur coccino,qui sanguinis Christi fidem assumpsit.Iere.4.g.Vestire altare auro,est ornare mentem charitate,vel eminentia contemplationis.Exod.30.a.Et vestes gloriæ Ecclesiæ,sunt virtutes,& fides.Isa.49.d.52.a. Vestis quoque Christi non diuisa, est ipsa fides,quæ non est scindenda.Luc.23.e.Vestitus quoque deauratus Reginę, est fidei,& charitatis ornamentum.Ps.44.Et vestis,cum qua egredi debet seruus,dici potest fides,quæ manet ante,& post peccatum.Exod.21.a.

Fides. Charitas. Contemplatio.

Vestes

Proprietates, & virtutes Chriſti. Diuinitas. Sapientia.

Veſtes Aaron, ſunt in Chriſto proprietates in eo confitendæ, eiuſque peculiares virtutes, & diuinitas. Exod. 28. 39. Leuit. 8. a. 16. c. Iob. 31. b. Zac. 3. a. Et indui ſacerdotē ſancta, eſt Chriſtum ornatum eſſe ſapientia, & ſcientia, & iuſtitia, &c. Iſa. 59. d. Induitur quoque Dominus fortitudinem aduerſus malos, quibus diſplicebat: decorem verò erga bonos, quibus placebat. Pſ. 92. Indutum eſt quoque brachium Domini fortitudine, hoc eſt, Chriſtus in reſurrectione. Iſa. 51. d. Induit quoque Dominus Eliacim tunica Sobnæ, quū Chriſto dat gloriam in veteri teſtamento figuratam. Iſa. 22. f. veſtitus quoque deauratus Reginæ ſponſę Chriſti, deſignat pulchritudinem ſenſuū ſacrę ſcripturæ, & ſacramenta doctrinæ variata per varias linguas, ſed cum auro ſapientiæ. Pſ. 44. Et veſtimenta Chriſti facta candida ſicut lumen, deſignant ſcripturas de eo annunciantes, quæ factę ſunt lucidę: & ſermones, ac ſcripturas Euangeliorū, gloriam eius manifeſtantes, aut vitam eius in Euangelio refulgentem. Matt. 17. Mar. 9. a. Pſ. 21. Veſtes quoque quibus induitur Chriſtus, ſunt prophetiæ vnū canentes, & vnū per omnia nunciantes, quas veſtes diuidunt hæretici, qui etiam ſpoliant Chriſtum & induunt eum falſis dogmatibus. Pſ. 21. 103. 131. Sunt etiam veſte Chriſti verba ſanctę ſcripturę. Agge. 2. c. Et veſtimenta Chriſti, quæ fuerunt diuiſa inter milites, deſignare poſſunt peculiaria dicta ſingulorū Euangeliſtarum. Luc. 23. e. Sacra ſcriptura eſt veſtis, in qua eſt ſcriptum: Rex regum, & Dominus dominantium. Apoc. 19. c.

Sacra ſcriptura. Senſus ſpirituales.

Tert. aduer. Mar. 4. Au. q. in Exo. 119. & ſ. Pſa. 44. 92. Amb. ſer. 3. 4. & 2. de fide e. prolo. & ſ. Luc. 9. 23. Ori. ſ. Leui. ho. 12. Epiphan. 2. contra hæreſes tomo 2. Hie. ſ. Iſ. 22. & ad prin. & ſ. Ephe. 4. Ori. ſ. Mat. ho. 3. 35. Baſ. ſ. Pſ. 44. Amb. de Tobi. 10. Ori. ſ. Canti. ho. 2. Rup. 11. ſ. Apoc.

Lex vetus.

Veſtes Eſau, quibus indutus eſt Iacob. Gen. 27. c. ſecundū Hebræos, erant veſtes ſacerdotales, & ſignificant ſcripturam legis veteris: & verbum Dei, & optima pręcepta, ac fidem. Reliquerat eas in domo, quia Iudæi hæc reliquerūt in eccleſia. Et veſtes variæ, ſunt ceremoniæ legis, & alij ritus, ex quibus Iudæi, & hęretici faciunt excelſa, & idola ſubtilia, cùm fabricant errores. Ezech. 16. b. Veſtes etiam viduitatis Thamar, deſignare poſſunt ceremonialia legis, quę deponenda ſunt, vt coniungantur Chriſto, & cùm eas reſumpſit, relapſum aliquorū Iudæorū in priſtinum ritum deſignauit. Geneſ. 38. e. Et veſtis Ioſeph relicta in manu dominæ ſuæ, deſignat velamen literæ in cordibus Iudæorū relictum. Geneſ. 39. c. Veſtes etiam, quibus non calefiebat Dauid, ſunt opera legis, quæ non iuſtificabant. 3. Reg. 1. a. Veſtes etiam Eſau, ſunt dona Spiritusſancti, quæ habet Rebecca apud ſe domi, quia Spiritusſanctus diſtribuit ea prout vult.

Opera legis. Dona Spiritusſancti.

Amb. 2. de Iacob. 2. & de Tobi. 20. Hie. ad Damaſum q. 3. & ſ. Eze. 16. Gre. ſ. Eze. ho. 6. Ber. ad milit. templi. 7. Beda ſ. Gen. 27. Rup. 3. ſ. Re. 2. & 5. de glorifi. Trinit. 6.

Ornari profunditate ſenſuum ſcripturæ.

Veſtiri Hieruſalem byſſo, eſt Eccleſiam ornari profunditate ſenſuum ſacræ ſcripturæ. Eze. 16. b. Veſtimenta quoque quæ præparat hæreticus, vel hypocrita ſicut lutum. Iob. 27. c. ſunt teſtimonia ſacræ ſcripturæ, quæ ſuis erroribus admiſcent: eis tamen veſtitur vir iuſtus, qui recta fide plenus eiſdem ſententiis ad veritatem vtitur, quibus ſe peruerſus quiſque doctum oſtendere contra veritatem conatur. Eadem ſunt illis pignerata veſtimenta. Amos 2. c.

Gre. 2. mor. 31. & 8. mora. 8. Ori. ſ. Eze. ho. 6. Hie. ſ. Amos 2.

Mutare ſermonē iuxta exigentiā auditorum.

Indui ſacerdotem aliis veſtibus. Le. 6. b. Ezec. 42. c. 44. e. eſt mutare ſermonem ſecundùm exigentiam auditorū: vt Paulus ſapientiam loquebatur inter perfectos: inter ſimplices verò, Ieſum Chriſtum crucifixum. Ita induebatur Chriſtus, cùm loquebatur turbis in parabolis. Aliter ergo debent ſacerdotes ſe habere ad Deum, aliter ad populum: nec ſecreta, & profunda Dei ſunt ad populū proferenda, qui non eſt Domini ſanctitudini præparatus: ne ſi maiora ſe audierint, maieſtatem ſcientiæ ferre non poſſint, & quaſi ſolido ſuffocentur cibo, qui adhuc lacte infantiæ nutriendi ſunt.

Ori. ſ. Leui. ho. 4. Hie. ſ. Eze. 41. 44. Gre. ſ. Eze. ho. 11.

Operimenta ſacramentorum. Sacramenta. Mundi partes. Præcepta. Eccleſia.

Veſtes Iacob, quas ſcidit propter mortem Ioſeph ſibi nunciatam, deſignant operimenta ſacramentorū, quæ ſciſſa ſunt in morte Chriſti. Geneſ. 37. g. Veſtimenta quoque Chriſti, quę diuiſerunt ſibi milites, ſunt ſacramenta, quæ diuidūt hæretici: non tamen potuerunt diuidere tunicam inconſutilem, quæ eſt charitas. Pſ. 21. vel quatuor veſtimentorum partes, deſignāt quatuor mundi partes, vnde colligūtur ſaluandi, ſuper quas eſt tunica inconſutilis, quia omnes vniuntur in charitate. Vel ſunt præcepta Chriſti, quibus tegitur corpus eius, quod eſt Eccleſia, quę diuidunt inter milites Gentium, vt ſint quatuor ordines: coniugati, viduati, pręlati, & ſeparati. Mar. 15. b. Ioan. 19. d.

Au. ſ. Pſ. 21. & ſ. Ioan. tract. 118. Hie. ſ. Matt. 15. Tert. aduer. Marcionem 4.

Veſtes Aaron, hoc eſt, Chriſti, deſignant ipſam Eccleſiam: qua indui dicitur. Exo. 28. 35. 39. Leui. 8. a. 16. c. 37. b. Et hanc veſtem diuidunt hæretici. Pſ. 21. Induitur etiam Dominus decorem, cùm ad ſeipſum ſplendidas fidelium mentes, quaſi veſtimenta coniungit: & cùm mūdauit Eccleſiam in baptiſmo. Pſ. 44. 92. 103. Et induitur veſtibus ſpecioſis, quia ſanctorum Angelorum choros, quos condidit, in vſum ſui decoris aſſumpſit: & velut quandam veſtem glorioſam ſibi Eccleſiam exhibet, non habentem maculam neque rugam. Iob. 40. a. Dan. 7. e. Marc. 9. a. Veſtimenta etiam, quæ non debet ſcindere ſacerdos, deſignant Eccleſiam, qua veſtitur Chriſtus. Leui. 10. b. Amictus autem cùm ſit indumentum propinquius carni, quàm ſtola, deſignat eos qui propinquiores ſunt Chriſto. Eccl'ici 50. b. Et veſtimentum Aarō vnguento delibutum, ſunt fideles coniuncti Chriſto, & ſanctificati. Pſ. 132. Et amictus nube Angelus, eſt Chriſtus indutus Eccleſia. Apo. 10. a. Veſtimenta quoque Chriſti, quæ lauit in vino ſunt fideles, quos lauit ſanguine ſuo. Gen. 49. b. Et veſtis purpurea, qua indutus eſt à militibus, eſt Eccleſia. Marc. 15. b.

Au. q. in Exo. 119. & de eſſent. diuin. & ſ. Pſ. 44. Amb ſer. 3 & 2. de fide pro. & de ben. Patriarcha. 10. Gre. ſ. 1. Reg. 15. & 30. mor. 24. 32. mo. 5. Euc. form ſpiritu. 1. Au. 2. cōt. literas Petiliani. 104. Ori. ſ. Gene. ho. 17. Geor. Vene. Can. 2. tomo 7. cap. 17. Glo. ord. ſ. Mar. 15.

Chriſtus.

Veſtis iuſtorū, vel Eccleſiæ, dicitur ipſe Chriſtus, de quo Apoſtolus. Roma. 13. d. Induimini dominū Ieſum Chriſtum. Induimus autem eum in baptiſmo. Et veſtiti dicuntur, qui Chriſtum induerunt. 2. Cor. 5. a. Pro. 3. a. Gala. 3. d. Et veſtis ſacerdotum, eſt ipſe Chriſtus. Et dicuntur indui ſalutari, quum conformes fiunt gloriæ Chriſti. Pſ. 131. Et veſtes miniſtrorum

Hila. ſ. Pſ. 131. Hie. ſ. Iſa. 61. et de veſte ſacerdotali. Ori. ſ. Cantic. ho. 2. Au. epiſt. 49. q. 5. & ſ. Apoc. ho. 9.

Salomonis, designant Christum, quem induunt fideles in baptismo. 3. Reg. 19.a. Iob. 29. c. Ps. 64. Amicta Sole mulier, est Ecclesia, Christi diuinitate ornata, vel beata Virgo, quæ meruit operiri vndique, & circunfundi, & tanquam ipso diuino igne concludi. Apoc. 12.a. designatur spes resurrectionis, quando iusti fulgebunt sicut Sol. Induitur etiam fortitudine Sion, hoc est, Ecclesia Christo. Isa. 52.a. Apo. 15.d.

Gre. 29. mor. 16. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 7. Ber. ser. signūmag. Hie. s. Agge. 1. & s. Iob. 38.

Amictus Dei sicut vestimentum, dicitur abyssus, quia imperuestigabilis est eius sapientia, & ponit tenebras latibulū suū, vt non indignis quibusque sacramenta prodantur. Ps. 101. ibi tamen, iuxta Hebraicū, abyssus dicitur esse amictus terræ. Vestimentum etiā nubis, quo Deus operit mare. Iob. 38.a. designare potest obscuritatem scripturarum, aut etiam Spiritūsanctū.

Obscuritas scripturarum. Spiritussanctus.

Hie. s. Eze. 16

Amictus Dei, quo operit ignominiam Hierusalem. Ezech. 16.a. protectionem eius designare potest, & misericordiam, qua tegit peccata remittendo.

Diuina protectio.

Gre. 22. mor. 19

Vestitus lineis vir, est Christus, veniens de linea sacerdotali, & natus de Virgine, non de corruptione mixtionis. Eze. 9.a.

Christus.

Gre. 20. mor. 24. & 27. mor. 24. 25. & s. 1. Reg. 15.

Vestimenta Iob, designant fideles, qui sunt vestimenta Ecclesię. Iob. 30.c. 31. c. vestimenta autem non calefiunt ex se, nisi cùm iunguntur viuenti, cui coniunctaetiam ipsum calefaciūt: sic discipuli in Ecclesia coniuncti magistris bene viuentibus, ad amorem Dei, & exemplo actionis, & impulsu exhortationis ignescunt. Doctores autem sancti, dum auditores suos in amorem Dei proficere sentiunt, ipsi amplius in doctrinæ virtute feruescunt: & quia eos ad summa inardescere, & feruere conspiciunt, ad prædicanda bona cælestis patriæ validius succenduntur, sed non calefiunt, nisi flante Austro, hoc est, fauente Spiritusancto. Vestitur autem Ecclesia vt ornamento fidelibus diuersas gratias habentibus. Isa. 49.d. domestici quoque ecclesiæ vestiti sunt duplicibus. Pro. 31. c. nempe sapientia ad repellendas hæreticas falsorum fratrum doctrinas, & patientia ad tolerandas apertorum hostium pugnas. Vel certè vestiti sunt duplicibus, quia promissionem habent vitæ, quę nunc est, & futuræ: nunc in peregrinatione temporali diuino auxilio, ne deficiāt, adiuti: tunc in patriæ perpetua habitatione diuinæ gratiæ visione, vt fœlices semper viuant alleuati. Item domestici eius induti veste, sunt duplici, vna operis, altera mentis, fidei habentes, factorumque velamina, sacramentis videlicet sui redemptoris imbuti, & informati exemplis. Sic enim fit illud Apostoli. Galat. 3. d. Quicunque in Christo baptizati estis, Christum induistis.

Fideles.

Beda s. Pro. 31

Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 6.

Duplex est genus vestimenti, quod vestire debet quilibet Christianus: alterum est baptismatis: alterum pœnitentiæ, quæ est secunda vestis, cooperiens nuditatem in his, qui perdiderunt vestimentum baptismale. Et hanc vestiuit Deus protoplasten, & quotquot in peccata lapsi saluantur: quibus inquit Propheta: Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quorum tecta sunt peccata. Et hoc duplici genere vestimenti vtebatur noster pontifex maximus Christus, non pro se, sed pro omnibus, quorum peccata tulit. Altera enim erat tunica inconsutilis, quæ baptismi vestem significat indiuisibilem, & nunquam reiterandam. Altera erat diuisibilis per partem & partem, & hæc significat vestem pœnitentiæ toties resumendam, quoties homo peccat, dicente ipso Christo ad Petrum, cui præcipuè facultatem dederat hāc vestem induendi: Non dico tibi septies: hoc est, toties quoties opus fuerit. Cæterum non indui cultu suo, est etiam pœnitentiam agere. Exo. 33.b. Vestimentum quoque fidelium, est innocentia. Apoc. 3.a. Sic vestietur vestimentis albis.

Baptismus. Pœnitentia.

Beda s. Exo. 21. Ori. s. Leui. ho. 8 Hie. s. Ps. 84. Isyc. s. Leui. 13.

Vestis cum qua egredi debet seruus, est confessio peccati, per quam seruitute peccati exit homo in libertatem gratiæ. Et exit cum tali veste, cum quale intrauit: quia ita debet confiteri peccatum, sicut commisit, cum suis circumstantiis. Exod. 21.a. potest etiam designare legem naturæ, quæ semper manet in peccatore. Et vestimenta dissuta leprosi, designant manifestationem errorum, & etiam tollenda esse operimenta peccatorum: sed manifestanda esse per confessionem, ne fiat sepulchrum dealbatum. Leu. 13.f.

Innocentia. Confessio. Lex naturalis.

Dionys. s. cælest. hierar. 15. Amb. s. Luc. 12. Tert. aduer. Mar. 4 Ori. s. Leui. ho. 9.

Vestis lucida, atque ignea in angelis, significat diuinam speciem in illis splendentem. Et vestis sacerdotalis, est vis adducendi ad diuina secretiora spectacula: & totius vitæ consecratio: vestitus quoque liliorum, designat gloriam angelorum: ideo Salomon cum omni gloria sua non est vestitus sicut vnum ex illis. Luc. 12.d.

Gloria angelorum.

Lactan lib. 4. c. 14 Hie. s. Zac. 3. & s. Iob. 38. Aug. s. Ps. 68. Cle. Ale. 5. strom.

Indutus Iesus pōtifex vestibus sordidis. Za. 3.d. est Christus, indutus veste alba, & coccinea, quibus irridebatur: vel vestes illæ sordidæ, erāt peccata nostra, quæ super se portauit: qui tamē postea indutus est mutatoriis, cū induit mortalitatē. Et vestimēta, quæ deposuit Christus Ioā. 13.a. designant depositā mortalitatē, quę dici potest ciliciū, quo ipse indutus erat. Ps. 68.

Vestes quibus irrisus est Christus. Peccata nostra. Mortalitas.

Hier. s. Isa. 63. & s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 29. 34 Gre. s. Eze. ho. 13 Rup. 11. s. Apoc. Euc. form. spiritu. 1

Vestis talaris pontificis, carnem Christi significat: quę facta est rubra in passione. Isa. 63.a. Ab his eius vestimentis fluit myrrha, & gutta, & casia. Ps. 44. Et dicitur indui cilicio, cùm diuinitas latebat sub humanitate, & malis solam monstrabat humanam carnem ab eis lacerandam. Ps. 34. Corpus quoque eius vestimentum, in quo erat scriptum. Rex regum, & Dominus dominantium. Apoc. 19. c. vbi dicitur, vestis aspersa sanguine.

Caro Christi.

Hie. s. Iob. 38. & s. Malach. 2. Gre. 9. mo. 29. & 20 mo. 24. & s. Ps. 101 Isych. s. Leui. 6 Cyril. 4. s. Ioan. 51. Rup. 2 s. Apoc.

Vestimenta interdum designant corpus humanum, quo quasi vestimento anima tegitur. Et vestes Ægypti, sunt corpora terrena. Exo: 12. e. Et vestimenta lauanda, est corpus mundādum. Exo. 16.b. Et vestis aspersa sanguine, est caro baptizata. Leui. 6.d. Iob. 38.b. Malac. 2.d. Et vestimenta quæ nos abominantur, sunt corpora nostra, quę nos abominabiles reddunt. Et vestimentum, quod consumitur. Iob. 9.d. 10.b. 13.d. 30.c. Ps. 101. Apoca. 3. a. vestimentum mixtum sanguine, est corpus carnalibus desideriis inquinatum. Isa. 9.a.

Corpus humanum.

Circumamicti

Corpora glorioſa Circumamicti ſtolis albis, ſunt habẽtes corpora glorioſa. Apo. 4. b. Et induti arietes ouiũ, ſunt Patriarchæ, & Prophetæ, corpora glorioſa recipientes. Pſal. 64. Et veſtimentum, quo Deus veſtit, eſt corpus glorioſum. Matt. 6. d. ipſum eſt, quo nolunt Sancti ſpoliari, ſed ſuperindui. 2. Cor. 5. a. Veſtis mutatio in Ioſeph, deſignat aſſumptionem corporis glorioſi. Ge. 41. b. induuntur Sancti iuſtitiam, quum recipiunt dotes corporis glorioſi. Pſ. 131. *Hila. ſ. Pſ. 64. & ſ. Matt. Cano. 5. Amb. 2. de Abr. 9. Hilar. ſ. Pſ. 131. Iſych. ſ. Leuit. 13.*

Perfectior ſtatus. Minus perfectus ſtatus. Veſtis lanea, deſignare poteſt perfectiorem ſtatum virtutis, quæ amplius calefacit: qualis eſt ſtatus virginitatis, veſtis verò linea mediocrem vitam, qualis eſt coniugalis. Leui. 13. f.

Malitia ſimplicitate cooperta. Induit veſtem ex lana linoque contextam, qui in locutione, vel actione, qua vtitur, intus ſubtilitatem malitiæ operit, & ſimplicitatem foris innocentię oſtendit. Deut. 22. b. *Gre. 8. mor. 39.*

Vindicta Chriſti. Veſtimentis vltionis opertus dicitur Chriſtus. Iſa. 59. d. quia in iudicio apparebit malis terribilis, & iudex ſeuerus ad vindicanda peccata.

Prædicatio Ioãnis peregrina. Veſtimentum Ioannis Baptiſtæ de pilis Camelorum, deſignabat peregrinam tunc fuiſſe prędicationem eius mundo. Matt. 3. a. Mar. 1. a. *Hil. ſ. Mat. Can. 2.*

Mundus ſenſibilis. Veſtis talaris pontificis, poteſt deſignare mundum ſenſibilem, ſeptem ſtellis errantibus ornatum, quinque quidem ſignatis per quinque gemmas: duabus autem, hoc eſt, Saturno, & Luna, per duos carbunculos. *Phi. 3. de vita Moſis. Cle. Ale. 5. ſtrom.*

Oſtendens Deus omnes ſub peccato. Induit Dominus cælum tenebris, cùm etiã in bonis oſtendit eſſe tenebras peccati. Iſ. 50. b. *Hie. ſ. Iſa. 50*

Sermo. Veſtimentum in pignus accipit, qui ſermonem, qui proprius eſt homini, vt munimentum, indumentũ, armatura, & arx, in eo impedit, ne proficiat in ſcientiis, & eruditione. Exo. 22. d. *Philo. de ſomniis.*

Inſtituta humana. Sciẽtia moralis. Veſtes Aegyptiorum, quas cõmodatas acceperunt filij Iſrael, deſignant conſuetudines gẽtium non inutiles: & inſtituta humana recta: & etiam ſcientiam moralem, quæ fideles accipiunt in vſum Eccleſiæ. Exod. 3. b. 12. e. Poſſunt etiam deſignare corpora cum animabus. *Au. 2. doct. Chriſtiana. 40. Beda ſ. Exo. 11.*

Silentium indictum hæreticis. Veſtis contegens os leproſi, eſt prohibitio loquendi hæreticis facta: ne errorum peſtifero halitu audientes inficiant. Le. 13. e. *Glo. ord. ſ. Leu. 13*

Originalis miſeria. Veſtis ſeminiflui, aut de quo egreditur ſemen coitus, deſignat originalem miſeriam, quæ lauanda eſt per baptiſmum. Leuit. 15. c. Ad idem referri poteſt veſtimentum, ſuper quod cadit morticinium. Leui. 11. e. *Glo. ord. ſ. Leui. 15*

Peccatores. Veſtimentum habens in ſe cauſam ſuæ corruptionis, deſignat peccatores, qui in ſe habẽt vnde condemnentur. Et veſtimentum mixtum ſanguine, ſunt peccatores infecti peccatis. Et terra atteretur ſicut veſtimentum, quum peccatores condemnabuntur. Iſa. 9. a. 50. d. 51. b. Et homo eſt vt veſtimentum, quod comeditur à tinea. Iob. 13. d. quia immunda tentatio non aliunde, ſed à ſemetipſo naſcitur: ideò more tineæ tentatio carnem, quaſi veſtem conſumit. Veſtitur quoque homo pelle, & carnibus. Iob. 10. b. quia in eo quòd ad ſuperna erigitur, carnalium motuum obſidione vallatur. *Hie. ſ. Iſa. 9. Gre. 11. mor. 25. & 9. mor. 38.*

Opera peccati nõ defendentia. Non ſunt in veſtimentum telę aranearum. Iſa. 59. e. quia opera peccati non defendẽt peccatorem in iudicio, ſed potius condemnabunt. *Hie. ſ. Iſa. 59.*

Corruptio operationis, aut caſtigationis. Induitur caro putredine. Iob. 7. b. quum carnalem vitam, quam homo patitur, aut tabes lubricæ operationis polluit, aut ex vitiorum memoria caligo miſeræ cogitationis premit. Induta eſt etiam caro Eccleſiæ putredine, & ſordibus pulueris, quum in ea ſunt plerique qui per fidem eius ſunt membra: ſed tamen ſana, vel munda per actionem non ſunt, quia aut victi deſideriis turpibus, ad corruptionis putredinem defluunt: aut terrenis actibus dediti, puluere terrenę cupiditatis conſperguntur. *Gre. 8. mor. 11.*

Grauis timor. Indui ſtupore, eſt timoris magnitudine quodammodo inſanire. Eze. 26. c. *Hie. ſ. Eze. 26.*

Temporales voluptates. Veſtimentum Ioſeph, quod reliquit in manu fœminæ, deſignare poteſt temporales voluptates, quas vir caſtus relinquere debet. Gen. 39. c. Sic veſtitus eſt mollibus, qui corpus habet laſciuiis, & luxui deditum, aut qui mores habet laſciuos. Matt. 11. a. *Hil. ſ. Matt. Ca. 2. Amb. ſ. Luc. 7.*

Ficta ſanctitas. Hypocriſis. Veſtiti Nadab, & Abihu lineis tunicis, deſignant hypocritas ſanctitatem, & mundiciam oſtentantes, quam intus non habent. Leui. 10. a. Et indumentum Leuiathan, eſt ſimulatio ſanctitatis, & virtutis, cuius prætextu bonis ſe palliat, vt mala quę in eis publicè non valet, tecta bonę actionis velamine ſubintromittat. Iob. 41. a. vnde dicitur Satanas transfigurare ſe in angelum lucis. 2. Cor. 11. c. Ad idem referuntur veſtiti loricis. Ezech. 38. a. veſtis etiam peregrina, eſt hypocriſis. Sopho. 1. b. *Gre. 33. mor. 28. Hie. ſ. Iob. 41. Rup. ſ. Soph. 1.*

Reuerſio ad vomitum. Induere iterum tunicã ſemel exutam, eſt redire ad temporalia, & ad terrenos mores, vel ad peccata. Cant. 5. b. *Amb. de virgi. 3.*

Fœmina. Veſtis, quæ polluitur per ſemen coitus, eſt fœmina, cũ qua quis illicitè concũbit. Le. 15. b. *Gre. ſ. Canti. 5.*

Seruire duobus dominis. Veſtis texta ex duobus induitur, cùm quis ſimul vult ſeruire Deo, & diabolo, vel ſeruare legem, & Euangelium. Le. 19. d. *Iſych. ſ. Leui. 15.*

Imitari muliebria. Indui virum veſte muliebri, eſt mores muliebres, & effœminatos imitari. Et è diuerſo, mulierem, veſte virili. Deut. 22. a. *Iſyc. ſ. Leui. 19 Amb. epiſt. 15*

Cultus errorum. Libri hæreticorũ. Induuntur veſte peregrina, qui colunt idola, & errores defendunt. Sopho. 1. b. Veſtis quoque leproſa, eſt doctrina, ſeu libri hęreticorum erroribus ſcatentes. Le. 13. e. *Cle. Ale. 2. ſtroma. Hie. ſ. Sopho. 1 Rup. 2. ſ. Leui. 23.*

Maledictio malorum. Induunt mali maledictionem, vt boni induunt Chriſtum. Pſ. 108. Galat. 3. b. *Promiſsio falſa hæreticorum.* Et induuntur confuſione, ſicut diploidę, qui contemnunt ſeruantes quatuor Euangelia. Pſ. 108. 131. *Arno. ſ. Pſ. 108. Hie. ſ. Eze. 44*

Defenſiones hæreſum. Induuntur idola hyacintho, cùm hęretici promittunt cæleſte regnum adhærentibus ſuis erroribus. Iere. 10. b. Idem deſignant Aſſyrij veſtiti hyacinthinis. Ezec. 23. a. veſtimentum au- *Hie. ſ. Ier. 10. & ſ. Iſ. 30. & ſ. Eze. 23 Gre. 16. mor. 3.*

tem auri conflatilis, designat munimenta hæresum. Is. 30. e. vestes quoque nudorum, sunt errores deceptorum ab hæreticis. Iob. 22. a.

Gre. 28. mor. 15. Vestimentum nubis, quo operit Deus mare. Iob. 38. a. designat cæcitatem, & stultitiã crudelium persecutorum Ecclesiæ. Interposita enim caligini infidelitatis suæ, perspicuam veritatis lucem videre non sufficiunt: & id, quod agunt per crudelitatis impulsum, per cæcitatis suæ meritum non agnoscunt. *Cæcitas persecutorum Ecclesiæ.*

Chry. de Iephte. Vestimenta quæ scidit Iephte, sunt malæ cogitationes temporalium, quæ velant animam. Iudic. 11. f. *Malæ cogitationes.*

Saraballum, est indumenti genus, quod putant aliqui esse vestes fluxas, & sinuosas, aut vestes pelliceas. Dan. 3. g.

Indulgere, *vide* Parcere.

Industria, Industrius.

INdustria, est promptitudo quædam ingenii, & habilitas ad aliquid faciendũ: & industrius est diligens, multæque industriæ.

Industrius vir ad colligenda, & dispensanda frumenta in Aegypto, est Christus, & eius prędicatores. Gen. 41. d. qui etiam industrij sunt, ad pascendos greges fidelium. Gen. 47. b. Iosu. 10. b. 3. Reg. 12. e. 2. Par. 24. d. 32. a. *Christus. Predicatores. Diligẽtia ad eligendũ sacerdotẽ*

Gre. s. 1. Reg. 9. De industria reseruatus armus Sauli. 1. Reg. 9. d. indicat magnam esse habendam considerationem, antequam quis in sacerdotem, aut prędicatorem eligatur. Ideo ait Paulus 1. Tim. 5. Manus nemini citò imposueris.

Glo. ord. s. Ruth 2. Gre. 25. mor. 16. De industria proiicientes manipulos messores Booz, vt colligeret Ruth, designãt translationem doctrinæ legis, & mysteriorum ad Gentes per ministerium Apostolorũ, ex præcepto Christi. Ruth 2. c. *Translatio doctrinæ legis ad Gentes.*

Industria Holophernis, typus est calliditatis diaboli. Iudith 11. b. *Calliditas diaboli.*

Quasi de industria recesserunt à Deo, qui non solùm bona non faciunt, sed etiam eadem cognita, viuendo despiciunt: & in aliis ea detestantur, & persequuntur. Iob. 34. c. Per industriã quoque occidere hominem, est scienter aliquem scandalizare. Exod. 21. b. *Despicientes bonum cognitum. Scandalizare.*

Inædia, *vide* Esurire.

Infamis, *quære* Fama.

Infans, Infantia.

INfantia, est prima hominis ętas imbecillima, nondum fari valens, neque in aliquo sibi vtilis, nisi materno foueatur auxilio, & facilè timore perturbatur, & laruis.

Infans ab vbere dicitur Christus, Deus, & homo. Is. 11. b. Ipse est ab infantia Nazaræus, per Samsonem designatus. Iudi. 13. a. *Christus.*

Gre. 17. mor. 18. Ori. s. Matt. ho. 15. Infantes dicuntur, qui nouam in Christo inchoant vitam, & nuper baptizati sunt. Matt. 21. b. Ps. 8. Zac. 8. a. *Nuper baptizati.*

Aug. s. Ps. 8. Amb. ser. 53. Infantia, etiam est simplicitas Christiana, & infans ab vbere dicitur, qui paruulus est malitia. Isa. 11. b. Infantia autem est in eis, quibus lacte opus est, & solidiorem doctrinam percipere nequeunt: vnde obuolui pannis infantiæ dicuntur. Iob. 38. b. *Simplicitas Christiana.*

Cle. Ale. 1. pæda. 6. Beda s. Pro. 1. Infantes erant Iudæi sub lege, quum regebantur timore, & non secus ac laruis pueri timore perturbabantur. Et infantia erat lex vetus, & ceremoniæ, quę Iudæi vt infantes diligebant. Prou. 1. c. *Iudæi. Lex.*

Beda s. Exo. 2. Infantulus intra fiscellã, erat lex Iudęorum, traditionibus septa, & erat infans ex Hebręis, quia lex nutrita, & nata est inter eos. Exo. 2. a. Erat autem infans apud illos, qui non capiebant robustiores sensus.

Infans octo dierum circumciditur, hoc est, octo annorum: quia tunc incipit homo vti ratione. Gen. 17. b. Leui. 12. a.

Infantulus Samuel, designat eum, qui adhuc regi debet ab alio. 1. Reg. 1. d. 1. Ioan. 2. d. *Indigens regi ab alio.*

Infantes oblati Christo, designant Gentiles ad fidem venientes. Matt. 19. b. *Gentiles.*

Hil. s. Mat. Ca. 19. Hie. s. Isa. 65. Infans dierum non erit in fœlicitate, hoc est, imperfectus, & ignarus, quia omnes ibi erunt docti à Deo, & perfecti. Isa. 65. c. *Imperfectus.*

Au. 16. ciui. 43. Infantia generis humani, fuit ab Adam vsque ad Noe: & vt infantia deletur obliuione, sic illa ętas deleta est diluuio. *Ab Adã vsque ad Noe.*

Ab infantia timere Deũ laudabile. 3. Re. 18. c. Tob. 1. b. 2. c. Iob. 31. b. Eze. 4. d. 2. Tim. 3. d.

Cle. Ale. 1. pæda. 5. Infantes in malum dicuntur, qui fluctibus agitantur, & circumferuntur omni vento doctrinæ in pręstigiis hominum: vt νηπύτιος est insipiens. 1. Cor. 13. 14.

Hie. s. Isa. 13. Infantes hæreticorum, sunt recentes in eorum hæresi. Isa. 13. c. *Mali constantes.*

Glo. ord. s. Gen. 46. Pastores ab infantia, erant fratres Ioseph. Gen. 46. d. sequentes ordinem naturæ, qua homines præsunt pecoribus. *Recẽtes in hæresi.*

Glo. ord. s. Mar. 9. Ab infantia lunaticus. Marc. 9. c. designat Gentilem populum, ab initio colentem idola, & immolantem filios. *Gentilis populus.*

Infatuare, *vide* Stultus. Inferre, *vide* Inducere.

Inferi, Infernus.

Inferi

INferi, seu infernus, est locus infra terram, & carcer vbi animæ damnatorum, & dæmones puniuntur: dictus infernus, quia infra nos est. Ps.29.28.114.140. Prouer.2.d.8.d.9.d. dicitur autem infernus inferior, comparatus ad limbum, vbi Sanctorum animæ detinebantur. Psal.85. Iob.21.b. vel infernus inferior dicitur ad comparationem ipsius peccati in hac vita. Potest etiam infernus inferior dici, ad comparationem huius mundi, qui est velut infernus superior, quia etiam in hoc regnat mors, & miseria, ideo etiam à corpore mortis huius optabat Apostolus liberari. Dicitur autem infernus nouissimus, vbi est pœna æterna. Proue.15.c. Infernus etiam dicitur mors. Psa.17. dolores inferni circundederunt me. Obstinatio. Ps.6. In inferno autem quis confitebitur tibi? Sepulchrum. Ps.48. Veterascet in inferno à gloria eorum. Vorago. Num.16.d. descenderunt viuentes in infernum. *Gre.12.mor.7. Hie. & Aug.s. Psalm.85. Beda s. Pro.15.*

Limbus. Inferi etiam est limbus, vbi sancti Patres ante Christi passionem detinebantur: quò dicebat Iacob se lugentem descensurum. Gene.37.c.42.e.44.g. Ps.48. Et dicitur infernus profundissimus, comparatus videlicet ad cælestia: non quia non sit alius profundior. Iob.14.c.17.c. d. Ion.2.a. *Basi.s.Ps.48. Gre.12.mora.7. & 13.mor.22.*

Diabolus. Infernus aliquando dicitur ipse diabolus, qui pœnas exequitur in malos. Is.14.b.28.d. Et infernus est nudus coram Deo, hoc est, diabolus, & socii damnationis eius, quorum cogitationes prauæ non possunt latere Deum. Iob.26.a. Pro.30.c. *Hie.s.Isa.14. Gre.17.mor.11. Beda s.Pro.30.*

Peccata. Inferni pericula, sunt peccata, per quæ quis in infernum truditur. Ps.114.

Erroris obscuritas. Inferi aliquando dicunt obscuritatem erroris, vt cùm Dominus deducit ad inferos, & reducit, quia permittit cadere in errorem, à quo postea reuocat. 1.Reg.2.a. Et ipsa cæcitas, quæ peccantem inuoluit, infernus dicitur. Ps.6. *Gre.s.1.Reg.2. Aug.s. Psalm.6.*

Desperatio. Infernus præterea significare potest desperationem, de qua dicitur Iob.7.b. Qui descendit ad inferos, non ascendet: quia qui post peccatum molle desperationis obruitur, post mortem in inferni supplicio sepelitur, & via iam reuersionis illi præcluditur: de hoc Ps.6. In inferno quis confitebitur tibi? hoc est, in desperatione? Et Prou.18.a. Impius cùm in profundum venerit peccatorum, contemnit. *Gre.8.mor.14.*

Homo. Infernus dici potest homo, cùm tentationum suarum caligine perturbatus in infimis iacet. Iob.11.b. *Gre.10.mor.10.*

Locus inferior. Infernus aliquando dicit locum inferiorem, vt Ps.138. Si descendero in infernum, ades. Et Is.7.b. Pete tibi signum à Domino Deo in profundum inferni. *Glo.ordi.s. Ps.138*

Inferior, Infimus, Infra.

Inferior locus est superiori contrarius, & dicitur inferior ille, qui centro terræ propinquior est.

Auditores. Inferius pauimentum quàm porta templi. Ezech.40.e. designat in Ecclesia auditores inferioris meriti, quàm erant Apostoli. *Gre.s.Eze.ho.18.*

Humilitatis officia. Inferior locus potest significare humilitatis officia. Ps.38. *Hila.s.Ps.38.*

Sensus terreni. Infernus. Inferiora terræ dici possunt sensus terreni, & profundum stultitiæ, & terrenæ cupiditates, & inferiora corporis: vel etiam ipse infernus. Ps.62. *Ori.s.Num.ho.11. s.Cant.ho.4. Arno. & Hila. & Aug.s.Ps.62.*

Limbus. Inferiores partes terræ, in quas descendit Christus, limbum designare potest. Ephes.4.b. *Amb.s.Ephes.4.*

Doctrina hæreticorum. Inferior piscina, designat doctrinam hæreticorum, quæ semper inferioribus hæret. Isaiæ.22.c. *Hie.s.Isa.22.*

Inferior iunctura rationalis pontificis. Exod.28.d.

Timor. Inferior mola. Deut.24.c. timorem significare potest: & tollit molam inferiorem, qui peccanti promittit impunitatem. *Glo.ord.s.Deu.24*

Inficere.

Inficere, est tingere, & imbuere. item vitiare, seu maculare, & etiam venenare. *Glo.ord.s.Leui.13.*

Peccato maculatus. Infecta vestis leprosa, est corpus, vel ipse homo peccato maculatus. Leu.13.c. Terra quoque dicitur infecta ab habitantibus in ea, propter peccata.

Inficiari, vide Negare.

Infinitus.

Infinitum finito contrarium est, quod non habet finem, siue magnitudinis, siue multitudinis. Et Deus dicitur infinitus, sicut immensus secundum suam substantiam, & quia nullo loco, nec intellectu claudi, vel comprehendi potest.

Infirmare, Infirmus, Æger, Ægrotus, Languidus, Debilis, Imbecillis, Inualidus, Infirmitas, Morbus.

Infirmus est, qui caret viribus præcipuè propter morbum, qui & ęgrotus, & languidus dicitur. Inter infirmum, & ægrotum, id est, malè habentem, hoc videtur interesse: nam infirmo ne quid mali accidat, cauendum est: ægrotus autem, aut languens, aliqua mala qualitate affectus est. Infirmari est etiam deiici. Ps.9. Infirmabuntur, & peribunt à facie tua: debilitari. Psalm.25. In Domino speraui, non infirmabor. Infirmus, fragilis. Sapi.9.a. homo infirmus, & exigui temporis.

Non infirmata dicitur manus Domini, nec inualida esse, quia in Christo est diuina virtus,

cùm sit ipse Deus, in quem nulla cadit imbecillitas. Num. 11. e. Et non infirmata vestigia, sunt exempla Christi habentia virtutem in Ecclesia. Ps. 87. *Virtus Christi.*

Infirmus autem dicitur Christus, cùm aliqua eius membra per peccatum infirmantur. Mat. 25. d. Et oculi eius languerunt præ inopia, cùm in passione Apostoli ob defectum luminis, deliquium in fide passi sunt. Ps. 87. *Ori. s. Mat. ho. 34. Aug. s. Ps. 86.* *Infirmatus Christus in membris. Defectus fidei Apostolorum.*

Languet amore sponsa. Cantic. 2. a. 5. c. quum anima tota intentione perquirens cælestia, dum in carne viuit, perfectionem non inueniens, fatigata in desiderio suo requiescit. *Gre. s. Cant. 2. 5.* *Desiderium perfectionis.*

Languens Daniel, designat quòd cùm ad virtutem mens astringitur, à fortitudine propria caro lassatur. Daniel 8. g. Sic caro est infirma, cùm spiritus est promptus, quia non potest aduersus spiritum insurgere. Mat. 26. d. Infirmata quoque, quæ prius erat fœcunda, est caro, cui tolluntur vires, ne producat vitia. Et Babylon, ne pariat amplius filios gehennæ. Infirmata etiam fœcunda, est anima carnalis, quæ malè operando deficit. 1. Reg. 2. a. *Gre. 4. mor. 39. & s. 4. Reg. 1. Ori. s. Mat. ho. 35. & s. Ps. 37. ho. 3. & s. 1. Reg. 1.* *Infirmitas carnis ad spiritualia.*

Infirmitas, in qua perficitur virtus, est humilitas, sine qua virtutes sunt imperfectæ. 2. Cor. 12. c. Sic infirmari dicuntur, qui prius superbi, postea conuersi agnoscunt infirmitatem suam. Psalm. 57. *Philo. quod Deus sit immutabilis. Ber. epis. 42. Aug. s. Ps. 57.* *Humilitas.*

Infirmiora terræ, dici possunt minus fortes in ecclesia. Gen. 42. b. Et infirmus in fide est, qui nondum plenam habet fidem: vt cùm negauit Petrus, & qui nondum exercitatos habet sensus ad omnia intelligenda. Et debilitatum dicitur in fide vacillans. Exod. 22. c. Ps. 67. Isa. 33. b. Rom. 14. b. Infirmo, ne accidat tentatio, quæ eum frangat, timendum est: languens autem iam cupiditate aliqua ægrotat. *Ori. s. Rom. 14. Hila. s. Ps. 67. Aug. de pasto. 5.* *Minus fortes.*

Infirmata hæreditas Dei erat cùm Apostoli fugerunt in passione: quam perficit Deus, quum post resurrectionem eos roborauit. Psa. 67. vel est ecclesia seu populus ex se infirmus, indigens perfici per Christum. Vel erat lex, quę infirmabatur, quia non implebatur per trãsgressionem Iudæorum, quæ etiam infirmos faciebat, minando pœnam, & non adiuuando per gratiam: sed adueniente Euangelij luce & gratia, lex ipsa completa, & perfecta est. Eucherius legit infirmata pluuia, hoc est, lex. *Hie. & Aug. s. Ps. 67. Euch. q. in Ps.* *Apostoli. Ecclesia. Lex vetus.*

Infirmata terra, est Iudæa. Isaiæ 23. b. Et infirmata, quæ prius erat fœcunda, dicitur synagoga, quæ iam non amplius generat filios in fide. 1. Regum 2. a. Psalm. 106. Ieremiæ 15. b. Ægrotans Iacob, languentem synagogam, & prope interitum existentem designauit. Genes. 48. a. *Hie. s. Is. 33. & s. Ierem. 15. Gre. s. 1. Reg. 2. Aug. 17. ciu. Dei. 4. & s. Ps. 106.* *Iudæa.*

Infirmi, qui accincti sunt robore, sunt gentiles, qui Christũ induerunt in baptismo, & fortes facti sunt. 1. Reg. 2. a. Et Apostoli qui tempore passionis infirmi erant, & per aduentum Spiritus sancti accincti sunt robore. Matt. 26. d. Et angeli humiles, & cognoscentes se ex seipsis nihil posse, sed in Deo sunt fortes. Item qui dicunt Deo. Miserere mei Domine, quoniam infirmus sum, accinguntur robore à Deo. *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Gre. s. 1. Reg. 2. Aug. 17. ciu. Dei. 4. Ori. s. Exo. ho. 7 & s. Mat. ca. 14. & ho. 4.* *Gentiles.*

Infirmitas animæ, est peccatum, & languores Aegypti, sunt opera carnis. Exod. 15. d. 23. d. Ps. 6. 15. 26. 104. Is. 1. b. Eze. 34. a. Hos. 5. b. Et hos languores nostros tulit Christus, cùm pro nobis passus est. Is. 53. a. Lãguentes autem in porticibus probaticæ piscinæ, erant peccatores sub lege, quos sanare lex non valebat, sed prodebat. Ioã. 5. a. Infirmitas quoque, dicitur veternum infidelitatis. Mat. 14. b. Et omnis lãguor seu infirmitas, quam curauit Iesus, refertur ad infirmitates animarum spirituales, secundum differentias passionum. Debiles quoque sunt qui laborare satis pro æterna vita non possunt. Luc. 14. c. Et infirmari dicitur manus, quæ deficit in operatione virtutum. Leui. 25. c. Et debilia genua, designant virtutem animi inhabilem ad proficiendum. Deutero. 7. c. 15. d. Eccl'i. 25. d. Isa. 35 a. 38. a. 39. a. Thre. 1. e. Ezec. 34. a. Mala. 1. d. Mar. 6. b. 16. d. *Hil. s. Mat. ca. 14. Arno. s. Ps. 104. Hie. s. Isa. 1. Aug. epis. 59. & s. Ioan. trac. 17. Cyril. 7. s. Ioan. 5. Gre. s. 1. Reg. 14.* *Peccata. Debilitas operandi.*

Aegrotans Aegyptius, est despectus à mundo peccator, vnde compellitur relinquere mundum. 1. Reg. 30. d. *Gre 5. mor. 29.* *Peccator.*

In infirmitate versari, dicitur stratum eius, cuius corpus Deus castigat. Ps. 40. *Amb. ser. 20.* *Castigatio corporis.*

Infirmitates multiplicatæ gentilium, fuerunt eorum idola multiplicata. Ps. 15. *Hie. s. Ps. 15.* *Idola.*

Infirma mundi sunt, quæ sapientes mundi impossibilia reputant, quæ tamen Deus elegit. 1. Corinth. 1. d. *Lyra s. Ioel 1.* *Impossibilia Philosophis.*

Elanguere dicitur oleum, cùm deficiunt opera misericordiæ. Ioel 1. c. Et cùm euanescit deuotio religionis. *Hie. s. Ioel. 3. & s. Isa. 40.* *Defectus operũ misericordiæ.*

Infirmi dicentes se fortes, sunt hostes fidelium. Ioel 3. b. Et infirmi iuuenes sunt, qui in propria virtute confidunt. Is. 40. g. *Confidẽtes in se.*

Infirma elementa, dicuntur ceremonialia, & similia legis veteris: quæ per aduentum & passionem Christi virtutem amiserunt, nec prosunt seruantibus, sed potius sunt noxia. Gala. 4. b. *Hie. s. Gala. 4.* *Ceremonialia.*

Debilis est & maculata nostra oratio, quando ira, inuidia, inimicitiis, & alia animi perturbatione corrumpitur. Et si offerentes munus ad altare, & recordati, quòd aliquid frater noster habeat aduersum nos, non ante pergimus, & satis ei facimus, atque ita maledicitur offerens debile. Malac. 2. a. *Hie. s. Mala. 2.* *Oratio cum perturbatione.*

Infirmata dicitur lingua hæreticorum contra ipsos. Ps. 63. quia nullam capit stabilitatem eorum eloquutio, sed dolus ipsorum reddet eos infirmos. Linguæ quoque Iudæorum, quę fortes apparebant contra Christum, in eius resurrectione infirmatæ sunt. *Hie. s. Ps. 63. Aug. s. Ps. 63.* *Deficiens eloquentia hæreticorum.*

Deficiens causa voluptatis in iudicio. Infirmata vitis in iudicio erit, quum cessabunt causæ voluptatum. Et infirmata terra erit, cum in iudicio terreni dissoluentur. Isa.24.a.b. Et infirmati erunt mali in iudicio. Psalm.57. Hose.4.a.Nahum.1.b. *Hie.s.Isa.24.& s Nahum.1. Hila.s.Ps.57.*

Eligentes Barabbam. Infirmum & debile immolarunt Iudæi Domino, quum elegerunt Barabbam, latrocinij & seditionis autorem. Mala.2.a. *Hie.s.Mala.2.*

Infirmare decretum Dei nemo potest. Is.14.f.

Inflammare, vide Ignis.

Inflare.

Superbus. Inflare, est turgefacere, à folle dictum, qui flatu turgescit, & refertur ad animam: vt inflatus animus dicatur superbus & elatus. Et scientia dicitur inflare, quando generat superbiam. 1.Cor.4.b.8.a.13.b. Et dicuntur quidam inflari sensu carnis suæ. Colos.2.d. Sapi.4.d.

Inflari ventrem mulieris adulteræ. Num.5.d. punitio peccati libidinis.

Infligere.

Perdere virtutem proximi. Infligere, est ictum inferre, & incutere, vt infligere maculam, aut vulnus proximo. Leui.24.d. est perdere, & conterere aliquam virtutem proximi. *Glo.int.s.Leui.24.*

Infœcundus, vide Sterilis.

Infœlix, quære Miser.

Informis, vide Turpis.

Ingenium, Ingeniosus.

Ingenium propriè dicitur natura cuique ingenita, & in homine dicit vim quandam mentis ad inueniendum, quod ratione iudicari potest, & ingeniosus est ingenio valens. 2.Corin.8.b.Sapi.8.d.

Ingens, vide Magnus. Ingredi pro ambulare, vide Ambulare.

Ingredi, Intrare, Introire, Introitus.

INgredi dicitur, qui à loco exteriori, in interiorem se confert, vt qui ingreditur domum, aut templum. Ingredi ferè in bonum sumitur, vt, Intra in gaudium Domini tui. Egredi verò in malum: vt tenebræ dicuntur exteriores. Ingredi etiam, accedere. Gen.19.c. Donec ingrediaris illuc. Ambulare. Exo.18.c. Viam per quam ingredi debeant. Apparere. Exod.8.a. Ingredere ad Pharaonem. Exercere. Nume.8.d. Ingrederentur ad officia sua. Mori. Iosu.23.d. Ego hodie ingrediar viam vniuersæ terræ. Rem habere. Genes.16.c. Ingredere ad ancillam meam. Transire. Iudi.5.a. Qui ingrediebantur per eas. Intrare autem, complacere. Psal.87. Intret in conspectu tuo oratio mea. Incidere. Matth.26.d. Vt non intretis in tentationem. Initiari. Deut.23.a. Intrabunt in ecclesiam Domini. Possidere. Num.14.e. Non intrabitis in terram, quam, &c. Introire, Ascendere. Ps.23. Introibit Rex gloriæ. *Aug.s.Ps.139.*

Incarnatio. Ingreditur gloria Domini per viam Orientalem, quum Verbum caro factum est, & ipse etiam dicitur Oriens. Eze.43.a. *Ori.s.Leui.ho.9.& s.Mat.ho.15.*

Ascensio. Ingrediens Aaron sanctuarium interius, designat Christum ascendentem in cælum: ac omnia mysteria penetrantem. Leui.16.a. Non ingrediebatur autem pontifex omni tempore, designans soli Christo aditum per se patere. In exterius autem tabernaculum ingrediebantur cæteri sacerdotes, designantes cognitionem naturalium & legis, quæ cæteris communicatur. Intrans etiam Dauid in tabernaculum domus suæ, designat Christum intrantem in cælum. Ps.131. Et intrans rex gloriæ portas cæli, est Christus in cælum, vel in animam. Ps.23. Ingrediens Ioseph ad Pharaonem, est Christus ad Patrem. Gene.47.a. Et intrans Iesus Hierosolymam, est intrans in cælum. Matth.21.b. Et ingrediens Ioseph ad Patrem, designat regressum Christi ad Patrem cælestem. Gen.48.a. *Amb.4.de fide.1*

Aduentus Christi. Introitus Iacob in domum Laban, designat aduentum Christi in mundum. Genes.30.d. Sic introiens Ioseph ad vinctos. Genes.40.b. Et ingrediens Dominus Aegyptum media nocte, est Christus factus homo, dum medium silentium tenerent omnia. Exo.11.b. Isa.19.a. Et intrans in domum fortis, est Christus in animas prius à diabolo possessas. Matth.12.c. Et ingrediens Iesus in templum, est Christus in ecclesiam. Matth.21.b. Et ingrediens Aaron sanctuarium interius, est Christus nouam legem faciens. Exod.28.e.30.c.40.d. Leui.16.a. Et ingredientes in terram Chanaã, sunt prædicatores ad Gentes. Leu.14.e. Et ingrediens in quoddam castellum, est Christus in mundum, & in mentem fidelium. Luc.10.g. *Amb.exhor.ad vir. Hie.s.Isa.19. Hila.s.Mat.cano.12.21.*

Iudicium. Ingrediens rex, vt videret discumbentes, designat Deum in iudicio iudicantem, & examinantem eos, qui sunt in ecclesia. Matt.22.a. Intrare autem dicitur in iudicium, quum seuere iudicat. Ps.142. *Ori.s.Mat.ho.20. Hil.s.Mat.can.22.*

Non assumpsit Christus vitia humana. Non intrat in animam peccatricem. Non intrauit Christus in domum Centurionis: vt designaret se non assumpsisse vitia humana. Intrauit autem in domum Petri, designans ingressum suum in corpus, aut in cor. Mat.8.b. Non ingrediens autem pontifex ad mortuum, designat Christum non intrantẽ in animã existentem in peccato. Leui.21.b. Ingreditur autẽ ad mortuum, qui socius fit peccati. Ezech. *Hil.s.Mat.can.7 Ori.s.Leui.ho.12. Hie.s.Eze.44. Isyc.s.Leui.21.*

44.f. Christus autem, etsi omnium peccata portauit, tamen impollutus permanet, nec Gentium peccatis polluitur.

Gre.29.mor.5.7. Ingressus est Christus profundum maris, quando mortuus vsque ad vltima inferni, quasi ad maris profunda, descendit. Iob.38.b. Ingreditur etiam profundum maris, cùm penetrat mentem humanam, eamqué ad pœnitentiam incitat. *Descendēs Christus ad inferos. Penetrans mentem humanam.*

Hie.s.Eze.44. Ingressus est Dominus solus per portam clausam templi, quia solus Christus aperuit signacula libri clausi: & solus in Virginem intrauit. Ingreditur autem & egreditur: quia infusus, & circumfusus est omnibus. Ezech.44.a. *Solus Christus aperuit signacula libri, et natus ex Virgine.*

Hie.s.Iob.38.& s.Ps.68. Aug.s.Ps.68. Intrantes aquæ vsque ad animam Christi, fuerunt persecutiones Iudæorum ipsum affligentes: quæ vsque ad hoc venire potuerunt, vt animam eius à corpore tollerent diuina permissione. Ps.68. *Persecutiones Christi.*

Ingressi angeli sub vmbram culminis Lot. Gen.19.b. designant gratam sibi esse conuersationem bonorum. *Grata angelis conuersatio bonorum.*

Gre.29.mor.10.11.12. Hie.s.Iob.38. Ingreditur Deus thesauros niuis. Iob.38.c. quum vtitur praua mente reproborum, ad probationem electorum. Vel cum penetrat corda frigida per peccatum, eaque in feruorem sui amoris accendit: in quibus magnum habet thesaurum, cùm eos constituit vasa electa, vt Paulum. *Vtitur Deus malis ad probationem bonorum. Penetrat corda frigida.*

Hie.s.Eze.37. Ingressus spiritus in ossa, est quando gratia Spiritussancti ingressa est in animam. Ezechiæ 37.c. *Gratia in animam.*

Hie.s.Eze.46. Ingressus dicitur Deus in pactum cum Hierusalem, quando dedit legem: quod pactum ingreditur etiam cum singulis, dando legem naturalem. Ezec.16.b. *Dans Deus legem.*

Gre.s.Eze.ho.12. Ingreditur princeps cum ingredientibus, & egreditur cum egredientibus: quia Christus testis est tam bonorum, quam malorum. Eze.46.c. *Christus testis bonorum & malorum.*

Ingrediens Ezechiel de campo in domum suam, designat prædicatorem post prædicationem debere redire ad suam conscientiam, vt se examinet ne inani gloria capiatur. Ezech.3.f. *Ingrediens in conscientiam.*

Ricar. de S.Vict. de securi.conscien.8. Ingreditur Daniel ad regem, quum quis ex intima deuotione in his, quæ discutienda sunt, vel quærenda, tam de exterioribus, quàm de interioribus ad diuinum iudicium recurrit. Daniel.4.a. *Recurrere ad diuinum iudicium.*

Ber.s.Can.ser.62. Gre.31.mor.22. Amb.1.de Cain.9 & 6.de sacram.3. Aug.2.se.do.in mo. Hie.s.Mat.6.et s.Isa.2.26. Ingredi in petram, est recurrere ad vulnera Christi. Is.2.b. Ingreditur etiam in petram, cùm cordis nostri duritiam penetramus. Ingredi etiam in cubiculum ad orandum, est maris secretum & tranquillitatem intrare. Is.26.d. Mat.6.a. Eze.16.a. Et ingredi sicut Noe in arcam, intrare ad se, hoc est, redire ad cor: in quo cubiculo collectus, & clauso ostio, iuxta Saluatoris edictum, expeditus & dispositus, ad Patrem orat. Intrat autem cum vxore & liberis, hoc est, cum carne & operibus. Gen 7.a. *Recurrere ad Christum. Redire ad cor.*

Geor. Vene. Can.1. tom.6. cap.15. Amb. de Noe 11. et s.Luc.15. & apologi. Dauid.3. Arn.s.Ps.120. Hie.s.Ier.4. & ep. Beatitudinis. Eusi.s.Ps.14. Ori.s.Mat.ho.20. Ingredientes arcam Noe & filii eius, designant ingressum in ecclesiam per baptismum. Gene.6.c.7.a. Et intrans Ietro in tabernaculum, designat ingressum gentilium in ecclesiam. Exo.18.b. Introitus autem tabernaculi, aut atrii, dicit initium ecclesiæ, & fidem baptismi, & ingressum ad pœnitentiam. Exod.26.d.36.d 38.d.40.c. Leui.3.a.4.b. Ps.41.124.131. Et ingredi ad ciuitates munitas, est intra ecclesiam se tutum facere. Ier.4.b. Et ingrediens mulier sanctuarium post partum, est confugiens ad ecclesiam, vt mundetur. Leui.12.b. Ad hanc domú nolebat intrare frater senior, designans Iudæos nolentes venire ad fidem Christi, nec ingredi in ecclesiam. Luc.15.f. Ingrediens etiam Bethsabe ad Dauid, designat ecclesiam ex gentibus venientem ad Christum. 2.Reg.11.a. Ingreditur autem in tabernaculum Domini sine macula, qui habet iustitiam mentis. Psa.14. Intrat verò ad nuptias sine veste nuptiali, qui in ecclesia non mutat mores veteris hominis. Matth.22.a. In hanc domum Domini non intrant hæretici. Hose.9.a. Ingredi autem ouem in ouile, & egredi, est nasci in ecclesia, & postmodum egredi ad fœlicitatem. Ingredi autem in ouile ouium per ostium, est ingredi in ecclesiá cum recta fide & humilitate. Ioan.10.a.b. Ingreditur in domum Dei, qui tanquam lapis ponitur in ædificium ecclesiæ. Psa.5. Introeuntes etiam in tabernaculum Dei, fuerunt pastores ingressi in stabulum, vbi natus est Christus, atque ita in ecclesiam eius. *Ingredi in ecclesiam.*

Aug.s.Ioā.tra.10.44.& s.Ps.5.

Hie.s.Isa.2.13.& s.Ierem.21.& s.Eze.1.41. Amb.epis.40. Ingrediuntur portas Duces, cum doctores ecclesiæ penetrant mysteria scripturarum: quas portas ingreditur gens iusta. Isa.13.a.26.a. Et ingrediuntur per portas Hierusalem, qui fruuntur mysteriis, & donis Spiritussancti in ecclesia, & prælati, qui cum tranquillitate gubernāt ecclesiam. Ieremiæ 17.d.21.d. Et ingredi in interiora templi, est mysteria scripturarum penetrare. Eze.41.a. Agge.1.d. Ingreditur etiam in atria Domini, qui dat operam intelligentiæ voluminum sacræ scripturæ. Psalm.95. Ingrediuntur in speluncas petrarum, qui confugiunt ad veritatis munimenta. Isa.2.d. Dicuntur etiam ingredi ardua, qui mysteriorum adita penetrant. Ieremiæ 4.g. Intrant in mare flumina. Eccl'tæ 1.b. cùm prædicatores ingrediuntur sacram scripturam, & cum omnes veritates reducuntur ad euangelia. Ingredi autem sapientibus, est ad discretionis subtile sacrarium intrare. 1.Reg.16.a. Et ingredi terram promissionis, est capere viam sapientiæ. Leui.19.e. Intrans autem Petrus prior ad monumentum quàm Ioannes, designat per fidem nos intelligere sacram scripturam, potius quàm per naturalem intellectum. Ioan.20.a. Ingreditur princeps deforis limen atrii, cùm per labores huius vitæ cognoscimus ex parte mysteria. Ezec.46.a. Ingressus quoque prior Petrus ad monumentum quàm Ioannes est, quia primus introitus ad Christum suscitatum est fides: qua habita cursus in charitate fit velocissimus. *Penetrare mysteria. Scrutari scripturas.*

Gre.s.1.Reg.16. Phil. de plan. Noe. Ori. in diuer.ho.2 Isyc.s.Leui.19. Hie.s.Eze.46. Geor. Ven. Cant.1. tom.8. cap.5.

Communicatio fidei. Ingredi cum aliis terram Aegypti, est humiliari in mundo, ad suscipiendam doctrinam euangelicam. Genes.42.a. Exod.1.a. Et ingrediens Iudas cum fratribus ad Ioseph, designat ex Iudæis suscipientes fidem Christi, sed quasi coactè. Genes.44.c. Ingredientes Aegyptij in Assyrios, & è diuerso. Isaiæ 19.d. designant communicationem diuersorum populorum in vna ecclesia. *Glo.ord.s.Isa.19.*

Acquisitio rectæ dignitatis. Ingredi per ostium in ouile. Ioan.10.a. est per imitationem Christi acquirere regimen animarum: non autem vsurpando. *Rup.9.s.Ioan.*

Trāsitus Apostolorum ad gentes Intrantes aquæ ad mare mortuum. Eze.47.b. designant doctrinam euangelicam traditam gentibus. Et intrans Israel in Aegyptum, designat Apostolos transeuntes ad Gentes. Psalm. 104. Et ingrediens populus in agrum, sunt religiosi boni per bona exempla prodeuntes ad seculares. 1.Reg.14.g. *Hie.s.Eze.47. Arn.s.Ps.104. Gre.s.1.Reg.14.*

Tangens sermo Domini consciētiam. Ingrediens Isaias ad reprehendendum regem Ezechiam, designat sermonem Domini tangentem conscientiam errantem. Is.39.c. Et ingrediēs sacerdos in domum leprosam, designat verbum Dei indicans peccatum. Leui.14.e. *Phil.quod Deus sit immutabilis.*

Conuersari. Ingredi & egredi, est conuersari. 1.Reg.18.b. Egrediebatur, & intrabat.

Ingredi & egredi per Christum. Ioan.10.b. est in eius doctrina proficere: ingreditur per bonos cogitatus, interiorem componens hominem. Egreditur per bonorum operum exercitium, quæ aliis cedant in profectum, & exemplum. *Isyc.s.Leui.8. Cyri.7.s.Ioan.4.*

Scrutari diuinitatem. Ingredi in sanctuarium interius, hoc est, scrutari diuinitatem & incarnationem, & non licebat sacerdoti quocunque tempore. Leui.16.a. *Isyc.s.Leui.16.*

Diuinū auxiliū Ingressus spiritus in Ezechielem, vt staret. Eze.2.a. designat, quòd solo libero arbitrio non sufficit homo stare, sed eget diuini spiritus auxilio. *Hie.s.Eze.2.*

Veniens ecclesia ad Dei visionem Ingrediens regina Saba in Hierusalem, est ecclesia veniens ad diuinitatis Christi visionem 3.Reg.10.a. Et hoc est intrare ad vitam. Matth.19.c. Et intrantes virgines ad nuptias, sunt venientes ad gloriam & copulationem cum sponso. Mat.25.a. Et introire in tabernaculum Domini, est ingredi in gloriam. Psal.131. Et introire in domum Dei in holocaustis, est in cælum per martyrium. Ps.65.120. Et intrant in montem Domini, qui in gloriam cælestem admittuntur. Is.30.g. Et ingredi in terram Israel, est in cælestem patriam intrare. Eze.13.b. Et ingreditur sepulchrum in abundantia, qui post congesta vitæ præsentis opera, mutabilitati suæ plenè mortuus, in secreto veri luminis, ac cælesti gloria occultatur. Iob.5.d. Introitus tabernaculi testimonij, est introitus in cælum. Leuitic.4.b. *Ori.s.Ca.ho.2.& s. Matth.ho.8.32. Aug.83.q.59. Hila.s.Ps.65. Hie.s.Isa.30. Gre.6.mor.29. Isyc.s.Leui.4.*

Introitus in paradisum. Introitus Hemat, designat introitum in Paradisum, quem perdidit Adam, & ibi conteruntur hæretici & peccatores, qui non admittuntur in Paradisum. Amos 6.d. *Hie.s.Amos 6.*

Accedere ad Deum orandum. Contemplatio. Ingredi ad Dominum, est per orationem & contemplationem ad ipsum accedere. Exo.34. d. Idem est ingredi in tabernaculum testimonij. Leuitic.10.b. Ingrediens autem sacerdos & egrediens, designat prælatum modò orantem, & contemplationi vacantem, modò prædicātem, & inferiorum regimini intendentem. Exo.28.e. Et ingredi per Christum, est ad eius contemplationem eleuari. Ioan.10.b. Ingreditur in abundantia sepulchrum, qui prius actiuæ vitæ opera congregat, & postmodum carnis sensum per contemplationem mortuum, huic mūdo funditus occultat. Iob.5.d. Ioel 1.c. Ingreditur Moses in medium nebulę. Exo.24.d. quandò humana mens ab illa diuini luminis immensitate absorpta, summa obliuione sopitur, & vno eodemque modo & tempore humana intelligentia & ad diuina illuminatur, & ad humana obnubilatur.* *Gre.s.1.Reg.16. & 6.mor.28. Ricar.de S.Vict.4. de arca mysti.22.*

Oratio accepta. Ingreditur postulatio, seu oratio in conspectum Dei, quum est illi accepta. Ps.87.118. *Glo.int.s.Ps.87.*

Laborare in vita actiua. Intrans Iacob ad Liam conductus pro mandragoris. Gene.30.c. designat, quòd is, qui vult doctrinæ suæ conferri bonam opinionem, non debet defugere officiosum laborem, quod experimur in exemplis. Quis enim non videat hoc geri toto orbe terrarum, venire omnes ab operibus seculi, & ire in ocium cognoscendę & contemplandæ veritatis, tanquam in amplexum Rachelis, excipi è transuerso ecclesiastica necessitate, atque ordinari in laborem, tanquā Lia dicente: Ad me intrabis? Quibus castè mysterium Dei dispensantibus, vt in nocte huius seculi filios generent fidei, laudatur à populis etiam illa vita, cuius amore conuersi, spem seculi reliquerunt, & ex cuius professione, ad misericordiam regendæ plebis assumpti sunt. Id enim agunt in omnibus laboribus suis, vt illa professio, quò se conuerterant, quia tales rectores populis dedit, latius & clarius glorificetur, tanquam Iacob non recusante noctē Liæ, vt Rachel pomis suauè olentibus, & clarè nitentibus potiatur. *Aug.22.con. Fau. 59.*

Dare locū obseruantiæ legis. Condescendere carnaliter. Non admittere sensus carnales. Ingrediens Abraham ad ancillam, designat dantes locum obseruantiæ legis: vel condescendentes carni. Idem dicendum est de ingressu Iacob ad ancillas. Genes.16.a.30.a. Non ingredi autem Moabiten, & Ammoniten in ecclesiam Dei, est non admitti in ea sensus carnales. Deuteron.23.a. Ingredi se in ciuitatem munitam, hoc est, in Hierusalem terrenam dicebant Iudæi, putantes legis obseruationem literalem perpetuò duraturam. Ieremiæ 8.e. *Cyri.s.Gen.ho.5.*

Obscuritas legis Ingrediens Moses medium nebulæ, legis obscuritatem & vmbram designat. Exod.24. d. Non potens autem idem ingredi in tabernaculum, Iudæorum cæcitatem designat. Exod. 40.d. Non potuit æquitas ingredi ad Iudæos: quia noluerunt Christum suscipere. Is.59.c. *Hie.s.Isa.59.*

Examinans prælatus subditos. Ingrediens Ezechiel intra parietem, vt videret abominationes. Eze.8.d. designat tunc quasi ingredi prælatum, quum discussis quibusdam signis exterius apparentibus, ita subditorum corda penetrat, vt cuncta ei, quæ illicitè cogitant, innotescant *Gre.26.mor.4.*

Vocari ad dignitatem.

Ingreditur per ostium in ouile ouium pastor, qui non sibi assumit dignitatem ecclesiasticam, sed vocatus tanquam Aaron. Ioan.10.a.

Cyril.7.s.Ioan 1.2. Gre.s.1.Reg.11.& 32.mor.28. — *Aggredi pugnã cum diabolo.*

Ingredientes Moses & Aaron ad regem Ægypti, designant pugnam aggredientes cum diabolo. Exod.3.5.7.8.a.10.a. Et ingrediens Saul media castra hostium, est prædicator laborans ad debellendas subditorum tentationes.1. Regum 11.e. Intrare in medium oris Leuiathan, est calliditatis diaboli verba penetrare: vt nequaquam pensetur quid resonant, sed quo intendant: quod principaliter facit Christus. Iob.41.a. Et ingrediens leo in habitaculum leonum ad capiendam eorum prædam, fuit Christus intrans in domum fortis. Nahum.2.d.

Sancti sustentãtes ecclesiam.

Ingredientia per parietem templi, sunt sancti sustentantes ecclesiam. Eze.41.b. Introitus quoque templi est eorum, qui per magistrorum disciplinam, ad interiora penetrant. Ezech.43.c.

Hie.s.Eze.41.43. Basi.s.Ps.37. — *Tribulationes propter Deum. Pœnitentia.*

Ingredientes filij Israel per medium maris. Exod.14.e. sunt suscipientes tribulationes & amaritudines huius vitæ propter Deum. Et ingrediens contristatus, est, qui pœnitentiam agit. Psalm.37.

Hie.s.Isa.26.& s.Eccl'ten 1. — *Mori.*

Intrat populus Dei in cubicula sua, cùm ingrediuntur in sepulchra sua, vsque ad resurrectionem. Isaiæ 26.d. Intrant quoque in mare flumina, cùm homines in terram rediguntur. Ecclesiastæ 1.b.

Amb.de Tob.20. Ori.s.Mat.ho.25. — *Scandalizare. Scrutari vitam proximi.*

Ingredi in domum pauperis ad tollendum pignus. Deu.24.c. est scandalizando tollere verbum à corde simplicis. Et non intrantes in regnum cælorum, nec alios sinentes intrare, sunt mali prælati exemplo subditos à bono retrahentes. Matth.23.b. Ingreditur etiam in domum proximi, qui curiosè scrutatur delicta proximi, vt possit eum accusare.

Rup.1.s. Deut.31. Ori.s.Leui.ho.8. Isyc.s.Leui.14. — *Profectus.*

Ingredi castra leprosum, cùm mundatur à lepra. Leui.14.a. designat progressum, qui fit ab imperfecto ad perfectum statum virtutis, purioremque mundiciam. Et ingressum in ecclesiam, vt sit socius fidelium, & intersit mysteriis, particeps factus spiritualium fructuum.

Ori.s.Mat.ho.35. Hie.s.Mat.26. Aug.s.Ps.61.120. — *Vinci à tentatione.*

Intrare in tentationem, est cadere & vinci ab ea, ideo hortatur Christus, vt oremus ne intremus in tentationem. Mat.26.d. Introitus autem, quem custodit Dominus, est initium tentationis siue tribulationis, siue adulationis: exitus autem est, cùm quis non cadit in eam, sed custoditur à Domino. Psal.120.

Lyra.s.Isa.24. — *Cessare malos.*

Neminem introire in domum clausam, est malos in mundo cessare. Is.24.b.

Hie.s.Eze.46. — *Transire à peccato ad feruorẽ gratiæ.*

Ingreditur per portam aquilonis, & egreditur per portam austri gentilis populus, & qui relinquit frigiditatem peccati, & transit ad feruorem gratiæ. Ingreditur autem per portam austri, & exit per portam aquilonis Iudaicus populus, & qui erant in gratia, & transeunt ad frigus peccati. Ezec.46.c.

Hie.s.Hose.11. — *Deus longe ab hæreticis.*

Non ingreditur in ciuitatem hæreticorum Deus: nec in eam, quæ est, qualis fuit ciuitas ædificata à Cain. Hose.11.d.

Glo.ord.s.Nahũ.3. Rup.s.Nahum 3. — *Subiiciens carnem, libido.*

Ingreditur anima lutum, cùm sibi subiicit carnem. Nahum 3.c. & patienter tolerat iniurias tentationis. Dicitur ibi de Niniue. Vel è diuerso est exercere libidinem.

Glo.ord.s. Zach.8. Rup.s.Zach.8. — *Bene operans sine fide.*

Intrans & exiens, cui non erat pax, est qui sine fide operabatur opera ex genere bona. Zac.8.a. Vel est nascens & moriens.

Basi.& Arn.s. Ps.48. Or.s.Nu.ho.11.20 & s.Cant.ho.4.& s.Eze.ho.6. Arn.& Hila.s. Ps.62. Hie.s.Isa.16.47. & s. Amos 5.& s. Hose.6. Isyc.s.Leui.14. Hil.s. Mat.ca.10 — *Communicare cum hæreticis. Docere sensus terrenos.*

Ingrediens non sacerdos in domum leprosam & clausam, designat communicantes cum hæreticis. Leui.14.e. Et introire in progenies patrum suorum, est imitari errores prauorum doctorum. Ps.48. Introire etiam in inferiora terræ, est docere sensus terrenos, & erroneos: quod qui facit, grauius delinquit, quàm qui carnaliter viuit. Ps.62. Intrat Babylon in tenebras, designans eos, qui confusi sunt veritatis lucem minime valentes sustinere. Isa. 47.b. Et ingreditur domum vbi mordet coluber, qui sequitur conciliabula hæreticorum, cum quibus intrat in infernum. Amos 5.f. Et intrans Israelita ad scortum Madianiticum, designat fidelem in errorem lapsum. Num.25.b. Et ingredientes Moabitæ in sancta sua, sunt hæretici ad suos errores, quos sanctos putant, accedentes. Isa.16.c. Et intrare ciuitates ciuitatum, est per varias hæreses discurrere. Ezech.16. Sic intrate in ciuitates Samaritanorum. Matth.10.a. Et ingrediuntur in Galgala, & Beelphegor, qui errores & idololatriam sequuntur, & qui circunciduntur, & qui ad maiores enituntur reuelationes, supernorum sibi scientiam promittentes. Hos.4.d.9.c. Amos 5.a.

Arn.s.Ps.48. Hie.s.Ps.62. — *Ingredi in infernum.*

Introire in progenies patrum suorum, est ingredi in infernum cum iis, quos imitatus est. Ps.48. Intrant etiam in inferiora terræ, qui detruduntur in infernum. Psa.62.

Ricar.de S.Vict.de exter.mali.19.& de statu.inter.hom.10 — *Sequens dolor voluptates.*

Intrant flumina in mare. Eccl'tæ 1.a. cùm voluptates & concupiscentias sequitur dolor, & pœnitudo, & risus dolore miscebitur, & extrema gaudii luctus occupabit. Introitus autem maris, est vita huius seculi, quæ fluctibus percutitur. Eze.27.a.

Aug.s.Ps.62. — *Immergi cupiditatibus.*

Intrant in inferiora terræ, qui in terrenas merguntur cupiditates. Ps.62.

Hie.s.Eze.36.& s. Ps.48.& s.Amos 2 Aug.s. Psal. 48. — *Imitari gentiũ mores.*

Ingrediuntur inter gentes, qui gentium mores & vitia imitantur. Ezech.36.c. Et intrat vsque in progenies patrum suorum, qui malorum iniquitatem imitatur. Psa.48. Ingrediuntur quoque filius & pater ad eandem puellam, quum Christiani cum Iudæis legem carnaliter seruare volunt. Amos 2.c.

Gre.1.mor.27. — *Opera Deo, cũ mũdana cogitatione.*

Ingreditur terram duabus viis, qui & Deo, quod est in opere, exhibet, & mundo, quod per cogitationem quærit. Eccl'i.2.c.

Ingrediuntur pompaticè, qui cum superbia intrant ecclesiam. Amos 5.g.

Intrans cū superbia ecclesiam. Punitio Dei. Peccare per sensus.

Intrat malum alicuius coram Deo, cùm ipsum Deus punit. Thre.1.g.

Ingressa est mors per fenestras, quando Eua præbuit auditum serpenti. Ier.9.f. Sic ingreditur ad cæteros per fenestras, cùm peccatum ingreditur per oculos, cæterosque corporis sensus. Hac ratione ingreditur hostis per portas Hierusalem. Thren.4.b. Et ingreditur fur, hoc est, hæreticus clanculum decipiens. Hose.7.a. Ioel 2.b. Abdi.d. Sic ingressi sunt Rechab, & Banaa ad occidendum Isboseth. 2.Reg.4.b. *Hie.s. Amos 5. Glo.ord.s.Thre.1. Amb.de virg.3. & de fuga.secu.1. Hie.s.Ier.9.& s. Hose.7.*

Persequentes bonos.

Ingredientes Aegyptii mare post filios Israel, sunt dęmones aut persecutores insequentes bonos. Exo.14.e. Et ingrediens cuneus Philisthinorum per viam Bethoron, designat dæmones conantes effrænare linguas fidelium in verba iracundię. 1.Reg.13.d. Et introitus regis Assyriorum, est accessus diaboli ad tentandum. Is.37.f. Abdi.b. Et ingrediuntur gentes in sanctuarium Dei, cùm dæmones intrant in animam: de quibus præceperat Deus, vt non intrarent in ecclesiam suam. Thre.1.d. Ipsi sunt amatores, qui ingrediuntur ad fornicandum cum Hierusalem. Eze.16.d. Et hostes ingredientes in vrbem. Ioel 2.b. *Gre.1.mo.36. & 21. mor.2. Gre. Nysse.de oratio. Gre.s.1.Reg.13. Gre.s.Eze.16.& s.Ioel.2.*

Mala reflectuntur in malos.

Intrat gladius peccatorum in corda ipsorum, quia mala, quæ proferunt, non iustis nocent, sed in ipsos peccatores redundant. Prius enim occidunt animam suam, quàm corpus eius, quem persequuntur. Ps.36. *Ori.s.Ps.56.ho.3. Aug.s.Ps.36.*

Diabolus nō habet potestatem in bonos.

Ingreditur percussor in domos Aegyptiorum, & non in domos filiorum Israel sanguine signatas. Exo.12.d. quia diabolus non habet potestatem in eos, qui sanguine Christi signati sunt & mundati. *Glo.ord.s.Exo.12*

Induratus peccator.

Ingrediens Pharao domum relicto Mose. Exo.7.d. designat peccatorem, qui contempto monitore, redit ad duritiam suam.

Iudas.

Ingrediens, vt videret, erat Iudas explorans Christum, vt eum traderet. Ps. 40. Sic ingrediuntur falsi fratres. Gala.2.a. *Aug.s.Ps.40.*

Diabolus in Antichristo.

Ingredietur bestia latibulum suum, cùm in fine mundi diabolus Antichristum inuadet: in quo, vt in antro proprio demorabitur. Iob.37.b. *Glo.ord.s.Iob.37.*

Prodesse proximis.

Ingredi ad vxorem fratris, gratia suscitandi seminis. Gene.38.b. est prodesse proximis: sed qui fundit semen in terram, ne suscitet semen fratris, est malus princeps, qui non vult prodesse proximis. *Glo.ord.s.Ge.38.*

Ingruere, vide Imminere.

Inguen.

Inguina, dicuntur propriè partes illæ corporis concauæ, pubi vtrinque vicinæ, tam in viris, quàm in fœminis: vel aliis verbis dicitur inguen, communis pars femoris & imi ventris. *Ari.1.de his.ani.14*

Perire per peccatum libidinis.

In inguine percussit Abner Asahelem. 2. Reg.2.e. Et Ioab frater Asahelis percussit ipsum Abner in inguine. 2.Regum.3.e. Rechab etiam & Banaa percusserunt Isboseth in inguine. 2. Reg.4.b. per quos designatur, eos percuti à dæmonibus in inguine, qui per peccatum libidinis occiduntur. *Gre.1.mor.36.*

Inhiare, vide Appetere. Inhibere, vide Prohibere.

Iniicere.

Iniicere, est intro iacere, aut in aliquem iacere, aut immittere, transfertur per metaphoram ad spiritalia, vt iniicere pedem in compedes sapientiæ. Eccli.6.c.

Synagoga tentās Christum.

Iniiciens domina Ioseph oculos in eum. Gen.39.b. est tentans concupiscentia carnis. Vel synagoga in Christum, quem impellebat ad negandam in se deitatem, & iudicabat carnalia de Christo. *Glo.ord.s. Gen.39. Rup.8.s.Gen.34.*

Iniicientes Iudæi manus in Iesum. Mat.26.e. Aut in Discipulos eius. Lucæ 21.c.

Iniicere laqueum. 1.Cor.7.f. est nimiis præceptis ligare, vt non possint euadere peccatum.

Inimicus, vide Aduersarius.

Iniquus, iniquitas.

Iniquus propriè inæqualis & non planus: vt iniquus locus est, qui æqualis non est. Refertur autem ad mores hominum, vt iniquus homo dicatur iniustus & improbus, totiusque æquitatis expers. Et iniquitas est iniustitia, malignitas & iniuria. Potest iniquitas dici, quæ est ante legem: peccatum verò post legem. Vel iniquitatem sunt peccata ante baptismum: post baptismum verò dicuntur peccata. Hose.8.d. Iniquum autem generaliter est, quicquid est extra legem. Ps.52.129. *Hie.s.Hose.8. Hila.s.Ps.52.129*

Diabolus.

Iniquus principaliter dicitur diabolus, qui autor & inuētor est totius iniquitatis, deinde eius membra. Iob.16.c.29.c. Et ipse diabolus dicitur iniquus homo. Ps.42. Et etiam hæreticus. *Gre.13.mor.8. Arno.s.Ps.42.*

Peccatum originale.

Iniquitas calcanei, dici potest originale peccatū, acceptum ex Adā, vt quando dictū est ad serpentem. Inimicitias ponam inter te & mulierem, & semen tuum, & semen illius. Ipsa conteret caput tuum, & tu obseruabis calcaneū illius. Ge.3.c. Ps.48. Iniquitas etiam patrum in filios, designare potest originale peccatum, quod transit in filios. Exo.20.a.34.a. Leui.5.a.10.d. *Hie.s.Ps.48. Arn.s. Ps.48.108.*

Peccatum dæmonum, & hæreticorum.

Designat etiam iniquitas patrum, peccatum dæmonum, qui patres sunt omnis peccati. Iniquitas quoque patrum, est hæresiarcharum, & persecutorum ecclesiæ iniquitas. Ps.108.

Peccata vltima.

Iniquitas quoque calcanei, sunt peccata in extremo vitæ quæ circundant: cum non dant locum resipiscēdi. In iniquitate autē nō est sperandū, vt nec sperandū est in abūdantia morbi. Ps.61. *Basi.s.Ps.48.61.*

Amb. apolo Dauid. 9. Gre. 10. mor. 16. & 13. mor. 26. Iniquitas in manu, est peccatum in operatione. Iob. 11. c. Iniquitas verò in mente, est peccatum ad corpus spectans. Ps. 50. Iniquitatem autem parit, qui malum quod cogitauit, opere explere cœpit. Iob. 15. d.

Hila. s. Ps. 54. Hie. s. Isa. 42. Gre. s. 1. Reg. 3. Iniquitas Cain contra Abel fratrem suũ. Ge. 4. b. typus est iniquitatis Iudæorum in Christum. Iniquitas etiam fratrum Ioseph contra ipsum Ioseph, typus est iniquitatis eorundem. Ge. 44. d. Et iniquitas Iudæorum circundans super muros, fuit grauissima peruersitas, quam in Christum commiserunt. Ps. 54. Inique agentes dominatores populi, erant Scribæ & Pharisæi aduersus Christum. Is. 52. b. Iniquitas Eli, quod non corripuit filios. 1. Reg. 3. c. designat iniquitatem pontificum Iudæorum, qui non modò non prohibuerunt occidi Christum, verùm etiã ipsi fuerunt necis eius præcipui autores. Et iniquitas domus Eli, peruersitas Iudæorum. Est quoque iniquitas Eli condemnatio prælatorum, qui non corrigunt subditos. *Iniquitas Iudæorum.*

Arn. s. Ps. 118. 124. Amb. s. Ps. 118. serm. 15. Aug. Ps. 118. Iniquitas, est hæresis, & idololatria, & infidelitas. Et iniqui sunt hæretici, & idololatriæ narrantes fabulationes. Ps. 118. 124. Et iniquæ sententiæ amicorum Iob, sunt sententiæ hæreticorum contra ecclesiam. Iob 21. d. 27. b. 31. a. Iniquitates autem hæreticorũ duæ sunt: quòd dereliquerunt ecclesiam fontem Domini: & quod foderunt sibi lacus contritos. Hose. 10. c. Mala. 2. b. *Hæresis. Idololatria. Infidelitas.*

Arn. & Hila. s. Ps. 119. Gre. 22. mor. 10. Iniqua labia sunt dæmonum & hæreticorum. Ps. 119. Sunt autem iniqua labia aperte ad malum incitantia. Iob. 5. c. 6. d. Et inique odio habentes, sunt dæmones semper hominibus malum procurantes. Ps. 37. Iob. 16. d. *Labia dæmonũ, & hæreticorum.*

Iniquitas maxima dicitur osculari manum suam. Iob. 31. c. quia præsumptio propriæ virtutis tantò grauius in desperatione est, quantò longius ab humilitate. Dumque vires sibi tribuit operis, ad adiutorium non recurrit Autoris, fitque vt eò grauius peccator pereat, quo & ipsum hoc, quia peccator est, ignorat. Sic iniquitas regis Tyri fuit, quando Lucifer voluit æquari Deo. Ezec. 28. d. *Superbia.*

Philo. Quis rerum diui. hæres. Iniquitates Amorrhæorum sunt fallaciæ Sophistarum, & impostorum. Gen. 15. d. *Fallacia Sophistarum.*

Amb. s. Luc. 16. Gre. 16. mor. 8. Iniquum mammona dicitur pecunia. Luc. 16. c. quia auaritia variis diuitiarum illecebris humanos tentat affectus. *Pecunia.*

Iniquitatem portare, est pœnam peccati recipere. Leuit. 5. a. Et dimittitur aliquis in manu iniquitatis suæ, quum punitur propter suam iniquitatem. Iob. 8. a. Sic dicitur iniquitas calamitas. *Recipere pœnam peccati. Calamitas.*

Iniquitatem longè facit à tabernaculo suo, qui post errata ad Deum reuertitur, & in cogitatione simul & in opere mundatur. Iob. 22. d. *Resipiscentia.*

Hie. s. Eze. 35. Iniquitas extrema filiorum Israel, significat tempus, quo refrigescit charitas. Ezec. 35. a. *Tempus frigescentis charitatis.*

Hie. s. Haba. 2. Iniquitas Libani, significat orationem hæreticorum, quæ fit illis in peccatum. Haba. 2. d. *Oratiò hæreticorum.*

Inire.

Inire, est ingredi, vel incipere, & aggredi, & agere, & etiam pacisci: vt inire fœdus, vel pactum.

Init Deus pactum cum hominibus, videntibus cunctis, quando Verbum Dei factum est caro, & apparuit in mundo. Exo. 34. b. *Incarnatio Verbi.*

Ineunt fœdus cum Domino, qui conuertuntur ad fidem, & baptizantur, & qui suscipiunt sacramentum pœnitentiæ. 2. Par. 29. b. *Conuerti.*

Glo. int. s. Gen. 31. Ineuntes Dauid & Ionathas fœdus. 1. Reg. 18. a. designare possunt adhærentes Christo ex Iudæis. Ineuntes autem fœdus Iacob & Laban, designabant adhærentes Christo ex gentibus. Genes. 31. f. *Adhærentes Christo.*

Hie. s. Isa. 16. Ineunt consilium, qui conuertuntur ex Moab, hoc est, ab hæreticis, cùm deinceps non circunferuntur omni vento doctrinæ, sed ecclesiæ decretis parent. Is. 16. a. *Conuersi ex hæreticis.*

Gre. s. 1. Reg. 7. Ineunt prælium Philisthæi aduersus Israel, offerente Samuele holocaustum: quia tunc dæmones grauiores aduersus fideles subditos prælatis mouent tentationes, quando contra se stare instantius pastores vident. 1. Reg. 7. c. *Grauius tentant dæmones vbi vigilãt pastores.*

Hie. s. Hose 12. Rup. s. Hose. 12. Inire pactum cum Amorrhæis, aut Chananæis, est assentiri dæmonibus, eorumque suggestiones sequi: quod prohibetur. Exo. 23. d. 34. b. Idem est inire pactũ cũ Assyriis. Hose. 12. a. *Assentiri dæmonibus.*

Glo. int. s. Deut. 20. Inire nolens ciuitas, quæ oppugnatur ab Israel, fœdus cum filiis Israel, designat nolentes conuerti etiam audita prædicatione. Deut. 20. c. *Nolle conuerti.*

Hie. s. Isa. 7. Ineuntes consilium sunt Philosophi, & hæretici aduersus ecclesiam. Isa. 7. b. 8. b. Sicut & principes sacerdotum, & Scribæ, & Pharisæi contra Christum. Mat. 22. b. 27. a. *Philosophi & hæretici contra ecclesiam.*

Inire fugam, fugere. Gen. 16. b. Affligente eam Sarai, fugam iniit.

Initiare, vide Sacrum. Initium, *vide Principium.*

Iniuria, Contumelia, Iniuriosus.

Iniuria dicta est ex eo quòd non iure fiat, sed contra ius, siue verbis fiat, siue re: quæ etiam dicitur contumelia à contemnendo. Iniuriosus autem est, qui iniuriam facit.

Hie. s. Mich. 7. Contumeliam faciunt patri, qui Deum creatorem, & patrem omnium blasphemant, vel eius præcepta contemnunt. Mich. 7. b. *Blasphemantes Deum.*

Iniuria fratrum Ioseph contra ipsum Ioseph. Gene. 50. c. typus fuit calumniarum Iudæorum in Christum. *Calumnia Iudæorum in Christum.*

Contumeliis

Irridentes simplices doctores. Contumeliis afficientes seruos Regis, sunt irridentes simpliciores doctores. Matth. 22. a. Ad idem referri potest iniuria, qua affecerunt filii Ammon Dauid, & seruos eius. 2. Reg. 10.b. 1. Par. 19 b. *Ori. s. Matth. ho. 2*

Iudæi calūniantes Gentibus. Iniuria, quam faciebat Hebræus alteri Hebræo. Exo. 2. c. designat calumnias Iudæorum aduersus gentiles fidem amplectentes. *Glo. ord. s. Exo. 2.*

Angustia hæreticorum. Contumelia hæreticorum dicitur Tyrus. Is. 23. b. designans errores & angustiam, in quam incidunt hæretici. *Hie. s. Isa. 23.*

Mali in ecclesia. In contumeliam vasa, sunt mali in ecclesia. 2. Timo. 2. c.

Iniungere, vide Præcipere.

Iniustitia, Iniustus.

Iniustitia idem ferè quod iniquitas, iustitiæ contraria: & iniustus, qui iniustitiæ opera exercet.

Iniuriæ Iudæorū in Christum. Iniustè fuerunt confortati inimici Christi aduersus ipsum: quia ipso permittente, iniustè eum occidentes præualuerunt. Psal. 68

Iniustitia in corde. Iniustitia est in tabernaculo alicuius, cum est in corde. Iob. 11. c. *Gre. 10. mor. 16.*

Falsa docētes & aliena diripiētes. In iniustitia ædificant domos hæretici, cùm falsa docentes, etiam aliena diripere cupiunt. Ierem. 22. d. *Hie. s. Ierem. 22.*

Inniti.

INniti dicitur, qui alicui rei adhærendo incumbit, quasique in ea sustentatur, aut è diuerso eam sustentat.

Defendēs Deus ecclesiam. Innixus Dominus scalæ, quam vidit Iacob. Gen. 38. c. designat Deum defendentem ecclesiam, aut Christum in cruce pendentem. Innititur autem Dominus scalæ, vt gubernator clauo, quia nisi ipse sustentet, omnia in nihilum redigerentur. *Philo. de somniis.*

Fiducia in Christum. Innixa sponsa super dilectum, vt Ioannes supra pectus Domini, designat affectum amoris, & fiduciam, quam habet anima in Christum: in eius solius auxilio confidens, & omnia propter ipsum faciens, & cognoscens se suis viribus non posse ad superiora eleuari. Cant. 8. b. Et hoc est inniti super Dominum. Is. 10. e. 50. d. *Amb. de Isaac 8. Gre. s. Cant. 8. Ber. ser. paruo. 60. Ricar. de S. Vict. 5. de arca mysti. 15.*

Fidens diabolo vel hæretico. Innititur super percutientem se, qui fidit diabolo, aut hæretico. Is. 10. e Et innituntur super tumultu, qui fidunt falsæ & superbæ doctrinæ. Isa. 30. c. Et omnes tales dicuntur inniti super baculo arundineo fracto Ez. 29. b. Et inniti super parietem, vbi mordet coluber. Amos 5. f. est Iudæorum fidentium in lege, & ceremoniis. *Hie. s. Is. 10. 30. & s. Eze. 29. & s. Amos 5. Rup. s. Amos 5.*

Eleuari fauoribus. Innititur hypocrita super domum suam Iob. 8. c. quando vanis fauoribus, quos tanquam domum incolit, deceptus, quasi de fiducia sanctitatis eleuatur: vnde fit plerunque, vt ad supernum quoque iudicium cum fiducia veniat, vt virgines fatuæ, quia talem se apud æternum arbitrum credit, qualis ab hominibus foris habebatur. *Gre. 8. mor. 31. 37.*

Innocens, Innoxius, Insons, Innocentia.

Innocens, est criminis purus, qui & innoxius dicitur: & innocentia est vitæ integritas & puritas.

Innocentia Christi. Innocentia Ioseph, typus erat innocentiæ Christi. Gen. 40. c. Et innocens sanguis Ionæ. Ion. 1. d. Iob. 27. c. *Hie. s. Ion. 1.*

Irreprehensibiliter operans. Innocens manibus, est irreprehensibiles habens operationes. Ps. 23. Innocens tamen nullus est apud Deum. Exod. 34. a. *Ori s. Mat. ho. 27.*

Simplices. Innocens sanguis designat simplices. Ps. 105. Ier. 7. a. *Arn. s. Ps. 105. Hie. s. Ierem. 7.*

Innuere, vide Nutus.

Inolescere.

Firmatum peccatum in anima. Inolescit, quod superincrescit, & radicatur, ac firmatur, vt inolita lepra cuti, dicitur nimium radicata. Leui. 13. b. Et designat peccatum iam firmatum in anima. *Glo. int. s. Leui. 13.*

Inops, Inopia, vide Pauper. Inquilinus, vide Habitare.

Inquinare, vide Immundus. Insanire, Insania, vide Stultitia.

Inscius, vide Ignorare. Inscribere, vide Titulus.

Insensatus, vide Stultus.

Inserere.

INserere, est immittere, imponere, aut immiscere, & inseritur vnius arboris surculus in aliam arborem.

Gentiles insiti Christo. Insitus oleaster in oliua, designat Gentiles insitos Christo. Rom. 11. c. fitque comparatio contraria ordini naturæ rei: quia oliua inseri solet oleastro, non è diuerso. *Amb. s. Rom. 11.*

Perpetuitas cælorum. Insertum velum tabernaculi per circulos, designat perpetuitatem cælorum, & Angelorum. Exo. 26. f. Idem designare possunt insertæ ansulæ cortinis tabernaculi. ibid. a. *Glo. ord. s. Exo. 26.*

Connexio cogitationis & operis. Insertæ vncinis catenulæ rationalis. Exo. 28. c. designat bona opera, & cogitationem mundam inuicem per charitatem & bonam intentionem esse nectenda. *Glo. ord. s. Exo. 28.*

Insidiari, Insidiator, Insidiæ.

Insidiari, est dolosa expectatione aliquem aggredi: vnde dicitur insidiator, qui aliquem incautum aggreditur. Et insidiæ, ipsi actus insidiandi.

Gre.s.1.Reg.15.& 30.mor.11. Insidiæ, quas tetendit Saul in torrente contra Amalec.1.Reg.15.a. designant prædicationem mortalitatis mixtam prædicationi cælestium: vt carnales terreantur, & à carnis vitiis arceantur. Insidiantes, quoque catuli leonū in antris.Iob.38.d. sunt doctores sancti, quando & arguēda conspiciūt, & tamen se per silentiū in cogitationibus, quasi in antris retinēt, sed cùm opportunū tempus inuenerint, repētè prosiliunt: nulla, quæ dicenda sunt, reticent, & ceruicē superbientiū morsu asperæ increpationis tenent. Ponunt etiam insidias Esau, qui comedunt cum eo, cùm discipuli hæreticorum ad fidem ecclesiæ conuersi reuincunt eos. Abdi.c. Prædicatio mortalitatis & cælestium. Doctores sancti. Hie.s.Abdi.

Philo.2.allego. Cassia li.4.cap.37 Gre.32.mor.14. Beda s.Gen.3. Insidians serpens calcaneo mulieris, designat voluptatem procurantem subuertere basim sapientis & insipientis.Genes.3.c. Vel diabolum vsque in finem vitę conantem nos supplantare, & quos prima suggestione non decipit, decipere in finem contendit. Insidiatur autem vt leo, quia fraude & fortitudine vtitur. Psalm.9. Insidiæ etiam regis Assyriorum, sunt insidiæ diaboli.4.Reg.6.c. Voluptas. Diabolus.

Insidiari sanguini.Pro.1.b. potest intelligi generaliter de latronibus, qui innocentibus insidias, vel mortes & damna inferunt. Potest etiam specialiter de illis intelligi, qui ipsum vitæ autorem neci tradiderunt. Insidiantur autem contra sanguinem suum, qui volentes alios perdere, seipsos perdunt. Insidiari quoque in sanguine dicuntur, qui grauiter proximos offendunt. Mich.7.a. Latrones. Iudæi. Hie.s.Mich.7.

Gre.20.mor.22. Insidiæ, sunt deceptiones fraudulentæ hæreticorum, & insidiatores sunt hæretici, & dæmones, qui insidiantur terræ Israel, hoc est, fidelibus ecclesiæ.Exod.21.b.38.c.Ier.5.f. Hi sunt insidiatores, qui insidiati sunt Iob, hoc est, Ecclesiæ.Iob.30.b. Thren.4.d. Hose.7.b.Mich. 7.a. Insidias posuerunt viri pacis super Esau, quum principes Iudæorum potentia sua deceperunt populum, ne crederent in Christum. Abdi.c. Fraudes hæreticorum.

Rup.s.Abdi. Gre.20.mor.9. Insidiatur ad ostium amici sui, qui cum eius vxore adulterare cupit.Iob.31.a. Adulter.

Gre.12.mor.19. Insidiæ, quas suspicatur impius, cùm pax sit, sunt, quia qui semper dolosè agit, simpliciter erga se agi non existimat.Iob.15.c. Fraudulentus. Suspiciosus.

Insignis, vide Inclytus.

Insilire.

Insilire, est saltu ingredi, vel super aliquid salire.

Gre.s.1.Reg.10.11 Insiliens Spiritus Domini in Saulem, designat Spiritum sanctum repentè docentem prædicatores omnem veritatem: vel virtutes inspirantem.1.Reg.10.b.11.b.Ioā.16.c.Acto.2.a. Repentè docēs Spiritussanctus.

Insipiens, vide Stultus.

Insistere, Instare.

Insistere, est in re aliqua consistere, vel rei cuipiam operam dare, & vrgere, quod etiam instare dicitur.

Lyra.s.Exo.36. Instantes quotidiè operi tabernaculi, sunt prædicatores instituentes ecclesiam.Exo.36.a. Idem sunt insistentes trecenti viri buccinis concrepandis.Iudi.7.f. Instanter prædicare.

Glo.int.s.Exo.5. Instantes præfecti operum Hebræis, vt lateres conficerent, designant ducentes alios ad praui operis consuetudinem.Exo.5.b. Trahentes ad prauam consuetudinem.

Insolescere, vide Superbia. *Insons, quære Innocens.*

Inspirare, Insufflare.

Inspirare est afflare, & perflare.

Amb.epis.42. Inspiratio, aut insufflatio Dei in hominem de limo formatum, designare potest collationem spiritualium sensuum. Inspirauit autem in faciem, vbi sunt sensus corporis, vt muniret hominem aduersus corporis voluptates. Gene.2.b. Et hæc inspiratio Omnipotentis dicitur dare intelligentiam.Iob.32.b.Sapi.15.c.Eccli.4.b.Eze.37.c.Io.20.e.2.Tim.3.d.2.Pet.1.d. Collatio spiritualium sensuum.

Inspirauit Deus in faciem Christi, cùm factus est homo, operante Spiritusancto, qui & infusus est ei. Incarnatio.

Glo.ord.s.Ps.17. Datur etiam inspiratio spiritus iræ Dei, quæ vehementiam punitionis indicare videtur. Ps.17. Vel communicationem pœnæ. Punitio Dei. Comminatio.

Instabilis, vide Firmus.

Instaurare, Restaurare.

Instaurare, est aliquid ad pristinam similitudinem reficere, & redintegrare, ac supplere.

Gre.9.mor.43. Instaurat Deus testes suos contra nos.Iob.10.c. quando electorum vitam prauitati nostræ contrariā, ad arguēdos nos instruēdosque multiplicat, quia bona, quę facere ipsi negligimus, hæc ad correctionem nostram fieri ab aliis demonstrat, vt qui præceptis non accendimur, saltem exemplis excitemur. Multiplicatio electorum.

Hie.s.Isa.61. Instaurat ciuitates desertas, quum Apostoli, & prędicatores conuertunt gentes, & ad fidem reducunt.Isa.61.b.2.Par.32.a.Eze.36.c.Amos 9.d. Conuersio gētium. Operari quod nouimus.

Gre.19.mor.28. Instauratur arcus in manu, dum quicquid in sacro eloquio studendo cognoscitur, viuendo completur. Iob.29.d.

Renouare lapsos. Instaurare numerum militum est, in ecclesia lapsos renouare, & ad integritatem reducere.3.Reg.20.d.Ad idem refertur instaurare sarta tecta domus Domini: & altare Domini.4.Reg 12.a.2.Par.33.c.34.b.Et restaurauit Deus omnia in Christo.Ephe.1.b. *Glo.ord.s.4.Re.12.*

Non restitui Iudeam. Non instaurari laguncnlam contritam, est Iudæos destructa Hierusalem, perpetuò dissipatos manere.Ierem.19.c. *Hie.s.Ierem.19.*

Instita.

Instita, est tenuis fasciola, qua honestæ vtebãtur matronæ, quæ stolæ imã partẽ ambiebat.

Concupiscentiæ. Institæ, quibus ligatus erat Lazarus, designant inclinationes & concupiscentias, quæ quãdiu in hac vita sumus, non sinunt nos liberè viam Dei ambulare.Ioan.11.f. *Aug.83.q.65.*

Institor, vide Negociator.

Instituere, Designare.

Instituere, est proponere, constituere, decernere, ac ordinare: quod etiam designare aliquando dicitur: quanquam designare etiam est denotare, quasique per signa demonstrare.

Institutio presbyterorum. Designans Iesus septuaginta duos discipulos ad prædicandum, significauit ordinationem presbyterorum post episcopos.Luc.10.a. *Glo.ord.s. Luc.10.*

Instruere, Instrumentum.

Instruere, est ordinare, apparare, & componere, aut etiam docere.Instrumentum autèm ab instruendo dictum, id significat, quo quis ad operandum vtitur.

Castigando emẽdans Deus. Instruit Deus disciplinas, cùm per castigationem meliores reddit flagellatos, interius eos illustrans. Iob.33.c.Et instruens Iacob filios suos. Genes.49.d. designat Christum instituentem Apostolos. *Gre.23.mor.21.*

Preparãs prædicator doctrinam Instruens dispensator domus Ioseph conuiuium fratribus Ioseph. Genes.43.d. designare potest prædicatorem præparantem doctrinam fidelibus proponendam.

Dæmones & hæretici insidiantes. Instruentes aciem Philisthiim contra Israel, sunt dæmones, aut hæretici erroris fraudes fidelibus proponentes.1.Reg.4.a.Idem dicendum de Gog.Eze.38.b. *Gre.s.1. Reg.4.*

Libri sacræ scripturæ. Instrumenta tabernaculi testimonij, dici possunt libri sacræ scripturæ, & præcepta, Exod.38.c.

Apparatus diuitum. Instrumentum multiplex Tyri, designare potest ingentem apparatum diuitum huius seculi. Ezech.27.f.

Insula.

INsula, dicitur terra vndique aquis circumclusa, & præcipuè maris: quæ vndique vndis maris vento agitati percutitur.

Ecclesiæ. Insulæ maris designant ecclesias in hoc mundo: quæ tribulationum vndis vndiquaque contunduntur. Præcipuè autem ecclesias ex gentibus, aut gentiles ipsos. Et insulæ multæ, sunt ecclesiæ multæ. Ps.71.96.Isa.24.c.41.a.d.42.a.b.c.49.a.51.b.60.b.66.f.Ezec.26.c. Soph.2.b.Apoc.6.d.16.d. *Animæ.* Possunt etiam animas designare. *Hie.s.Isa.24.42.60.Chry.s.Ps.96. Euch.for.spiritu.4 Aug.s. Ps.96.& s.Apo.ho.6.*

Cor forte. Viuentes in hoc mundo. Insula significare potest cor subiectorum prælato, habens fortitudinem: quod adhuc tentamentis impetitur, nec tamen mouetur, quia fundatum est supra firmam petram, & demum viuentes in hoc mundo insulæ nomine designantur. Ps.96. *Hie. Aglasiæ.*

Ciuitates Iudææ. Insulæ, quibus vicem reddit Deus, sunt ciuitates Iudææ, quas Deus destruxit. Isaiæ 59.d. Apo.6.d. *Hie.s.Isa.59.*

Gentiles. Insulæ procul, sunt gentes longè à veritate existentes. Ierem.31.b. Et sunt quasi puluis exiguus comparatæ Deo.Is.40.d.Et has insulas fecit sibi tributarias rex Assuerus, hoc est, Christus adducens eos ad fidem. Vel è diuerso, diabolus faciens eos sibi sacrificare. Esther.10.a. Ezech.27.a.39.b. *Hie.s.Ierem.31.*

Ecclesiæ hæreticorum. Insulæ Italiæ, aut Cettiim, dici possunt ecclesiæ hæreticorum. Eze.27.a. *Hie.s.Eze.27.*

Terra. Insula aliquando, dicitur ipsa terra.Isa.20.b.Et Tyrus dicitur insula, quia peninsula.Is.23.a: quanquam tunc secundum historicos erat insula, sed per Alexandrum magnum coniuncta est continenti, & facta peninsula. *Hie.s.Isa.20.23.*

Insultare, vide illudere.

Integer, Syncerus.

Integrum, dicitur quod perfectum est, & à quo nihil est imminutum vt integrum corpus, cui nihil deest, & integer homo dicitur innocens, candidus, nulloque vitio corruptus. Integritas etiam refertur ad purissimam castitatem, & integritas ætatis est, quæ in ipso iuuentutis flore consistit.Syncerum etiam dicitur, quod rei alterius mistionis expers est, & summe ab omni contrario depurgatum. Ita syncerum est, quod ad vnam totum pietatem intentum directúmque est.1.Cor.2.d.Philip.1.b. *Basi.reg.breui.26.*

Aetas Christi. Integra ætas vaccæ, adumbrat plenitudinem ætatis Christi, in qua oblatus est pro nobis. Num.19.a. *Aug.q.in Nu.23.*

Reducens Deus ad fidem. In integrum restituit Dominus gentes subuersas.Iob.12.d.quia quas in infidelitatis casu reliquerat, quandoque ad fidei statum reduxit, & quia suscitabit mortuos. *Gre.11.mor.13.*

Perfecta castitas Integrum agnum offert.1. Reg.7.c. qui fidei catholicæ soliditatem habet, & perfectam mentis & corporis castitatem: seruans illud Matth.5.d. Audistis, quia dictum est antiquis, *Gre.s.1.Reg.7.*

Non mœchaberis. Ego autem dico vobis, quia omnis, qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iã mœchatus est eam in corde suo. Denique qui est de prudentibus virginibus.

Hie.epi.Ign.vult. Integer spiritus, anima & corpus est, vt bonæ vitæ studeamus, animam habentes mundam, & corpus sine quærela. 1. Thessalonic. 5 d. Vel integrum corpus est, quod coniunctum est capiti Christo. Integra anima, quæ dicere potest. Benedic anima mea Domino, qui sanat omnes infirmitates tuas: Integer spiritus est, quando non eramus in spiritualibus: sed viuimus in spiritu, & afferimus fructus spiritus: vel literæ scripturæ addimus intelligentiam spiritualem. *Perfectio potentiarum.*

Glo.int.s.Exo.21. Integrum cadauer bouis occisi datum domino bouis occidentis, designat totam culpam in dominum aut prælatum non custodientem subditos, reiiciendam. Exo. 21. d. *Referri culpam in prælatum.*

Glo.ord.s.Gen.30. Integra in virgis Iacob, quæ remanserunt virida. Genes. 30. f. literam legis designant sine sensu mystico. *Litera legis.*

Glo.ord.s. Leui.6. Integra reddenda, quæ per fraudem sublata sunt. Leuitic. 6. a. reddendus sanus sensus scripturæ. *Sanus sensus.*

Glo.int.s.Iosu.10 Integro numero reuersus exercitus Israel ad Iosue. 10. d. est eorum, qui scripti sunt in libro vitæ. *Prædestinati.*

Integrum deglutire volunt mali iustum. Pro. 1. b. ne videlicet vlla eius extet memoria.

Intelligere, Intelligentia, Intellectus.

INtelligere, est intellectu aliquid percipere: Intellectus autem est vis animæ intellectiua, quæ & mens dicitur, & ratio. Intelligentia verò est ipsa intellectiua cognitio, & vtrumque sumitur pro dono Spiritussancti.

Basi.s.Ps.32. Gre.11.mor.4. Hila.s.Ps.138. Intelligit Deus opera hominum, hoc est, cognoscit cogitationes cordis. Ps. 32. Et intelligentiam dicitur Deus habere: quia cognoscit omnia nostra. Iob 12. c. Et dicitur intellexisse de lõgè cogitationes Christi. Ps. 138. quia quę ad ipsum spectabant lõgè ante prophetari fecit. *Cognitio Dei.*

Hie.s.Isa.52. Intelligens seruus Dei, dicitur Christus secundùm humanam naturam. Is. 52. d. *Intelligentia Christi.*

Basi.s.Pro.1 Hila.s.Ps.52.118. Intelligens, qui possidet gubernacula, est, qui secundum mentem & rationem viuit: & patribus inferioribus imperat. Pro. 1. a. Intelligens est etiam, qui requirit Deum. Ps. 52. Et intelligens super docentes, est fidelis in ecclesia intelligens super Scribas Iudęorum & hęreticos. Psa. 118. Intelligere auditum, est percipere verba Dei. Is. 28. e. Intelligere autem fundamenta terræ, est cognoscere terram fundatam esse à Deo. Is. 40. a. *Viuens secũdum rationem.*

Glo.ord.s.Exo.35. Intelligentia Beseel ad constructionem tabernaculi, designare potest intelligentiam prædicatorum. Exo. 35. d. 36. a. Eandem designat intelligentia galli. Iob. 38. d. Pertinet autem ad donum Spiritussancti. *Intelligentia prædicatorum. Donum Spiritus sancti.*

Ori.s.Rom.11. Intelligentia, quam ignorant pastores, est sensus spiritualis legis veteris, ignotus Scribis, & principibus sacerdotum. Is. 56. d. Iob. 12. c. 28. b. d. 32. b. 38. a. d. 39. c. Et intelligere, quæ apponuntur ad manducandum, est examinare rectos scripturæ sensus. Pro. 23. a. *Sensus spiritualis.*

Arn. & Aug.s. Ps.40. Amb. de Nabuc.8 Intelligit super egenum & pauperem, qui curam habet de iis, quæ ad Christum pertinet, & qui benefacit Christo in paupere, cui compatitur, & aduertit eum eiusdem esse consortem naturæ. Psalm. 40. *Curam habens Christi in paupere.*

Intelligunt in nouissimis diebus consilium Dei, qui castigati à Deo, cognoscunt quanta misericordia & bonitate, eis prius minabatur. Ier. 23. e. 30. d. *Castigati à Deo resipiscentes.*

Gre.s.1.Reg.3. Intelligens Eli, quod Dominus vocaret Samuelem. 1. Reg. 3. b. designauit vocationẽ Gentium intellectam & prophetatam fuisse à patribus: iuxta illud Amos 3. b. Non faciet Dominus verbum, quod non reuelauerit seruis suis Prophetis. *Vocatio gentium prophetata.*

Gre.11.mor.14. Intelligit singula, quæ oculus vidit, & auris audiuit, qui non solum sicut Pharao & Baltasar videt futura, sed sicut propheta: vt intellexerunt Ioseph, & Daniel. Et sic dicit Iob se intellexisse. Iob. 13. a. *Cognitio prophetica.*

Aug.s.Ps.54. Cùm dicitur in titulis psalmorum: Intellectus ipsi Dauid: admonetur ecclesia, quæ corpus est Dauid, hoc est, Christi, vt intelligat, & quod ad ipsam pertineat cura intelligendi quæ dicenda sunt. *Cura intelligendi pertinet ad ecclesiam.*

Ricar.de S.Vict.de secur.conscien.18. Intelligit à mandatis Dei, qui ex eo quod agit, ad maiorem intelligentiam proficit. Ps. 118. Et intellectibus manuum suarum deducit, qui ad viam veritatis, quam per operum experientiam didicit, certis profectuum gradibus dirigit. Ps. 77. *Proficere in intelligentia operando.*

Hie.s.Isa.1. Gre.9.mor.2. Non intelligens homo, est non cognoscens dignitatem suam, nec diuina mysteria. Psa. 48. Isa. 1. a. Et non intelligit Deum, si abierit, quia semel ab internis gaudiis expulsus, clausas contra se ianuas secreti spiritualis aspicit. Iob. 9. b. *Non cognoscens homo dignitatẽ suam.*

Gre.12.mor.13. Non intelligit quis siue nobiles fuerint, siue ignobiles filii eius, quia opera sua subtili examine discutiens, vtrum approbentur à Deo, an reprobentur, ignorat. Iob. 14. d. *Ignorans vitã suorum operum.*

Hie.s.Iob.39. Intelligentia qua priuauit Deus struthionem, intelligi potest sapientia huius mundi, quam non dedit Deus ecclesiæ. Iob. 39. c. *Sapientia huius mundi.*

Arn. & Hila.s. Ps.57. Intelligentes spinæ rhamnum, aut crescentes in rhamnum, designant iniquitatem induratam. Vel priusquam rhamnus producat spinas, hoc est, ante corporis resurrectionem. Ps. 57. *Iniquitas indurata.*

Intellectus manuũ, pro actione, quæ fit secũdùm intellectum, aut rationẽ, sumitur. Ps. 77. *Actio.*

Intendere, vide Tendere, & Attendere.

Intercedere.

Intercedere,

Prædicare.

INtercedere, est idem, quod medium esse: & intercedit, qui pro aliquo maiorem orat, & mediator est.

Intercedentes viri Chet, apud Ephron pro Abraham. Gen. 23. b. designare possunt prædicatores hortantes gentes, vt susciperent Christum.

Intercidere, quære Abscindere.

Interesse.

Interesse, est inter alios esse.

Interesse cognitioni Ioseph, est patticipem esse diuinorum secretorum. Gen. 45. a.

Interficere, Occidere, Interimere, Cædere, Iugulare, Necare, Trucidare, Homicida. Homicidium, Internecio, Nex, Cædes.

Participatio diuinorũ secretorũ.

INterficere & occidere, est animal aliquod vita priuare. Iugulare, est inciso iugulo interficere. Necare, est suffocando occidere. Trucidare verò, est crudeliter interficere. Homicida autem est hominem occidens.

Destruẽs Deus superbiã diaboli. Mittẽs diabolũ in infernum.

Interfecit Deus primogenitum Pharaonis, quum destruxit superbiam diaboli. Exo. 4. f. 15. b. Et occidit reges fortes, hoc est, superauit Christus dæmones. Ps. 134. 135. Sic interfecit exercitum Ægyptiorum. Exo. 14. f. Et interficiens Lamech Cain, designat Christum superantem diabolum: quod à Christo suis vxoribus, id est, ecclesiis nunciatur. Ge. 4. d. Occidet quoque Deus Leuiathan, cùm mittet diabolum in infernum. Isa. 27. a. Interfecta bestia, est victus diabolus. Dan. 7. c. Cędere Philisthæos, quos Dominus exterruit, est per dona gratiæ Dei prodire ad opus in campum, vt dæmones vincantur. 1. Reg. 7. c. Interficere primogenitum asini nõ redemptum, est propter peccatum carnis nõ redemptum per pœnitentiam, mitti in infernum. Exod. 13. a. *Arn. s. Ps. 135. Beda s. Gen. 4. Hie. s. Isa. 27. Gre. s. 1. Reg. 7. Rup. 2. s. Exo. 24.*

Puniẽs Deus obstinatos.

Interfecit Deus filios Eli, hoc est, puniuit obstinatos. 1. Reg. 2. g. Et interficiet Christus impium spiritu oris sui, cùm dicet in iudicio: Ite maledicti. Isa. 11. a. Et interfecti dicuntur condemnati ad pœnas inferni: & multiplicabuntur in iudicio interfecti à Domino. Et dies interfectionis erit dies iudicij. Isai. 10. a. 22. a. 23. b. 66. a. Et interficit Deus Iudæos, mittens eos in infernum. Is. 65. c. Huc refertur cædes Regum, quam fecit Abraham. Gene. 14. c. Ezec. 14. d. 28. b. 32. d. Interfecta terra ab habitatoribus suis, erit in iudicio. Isa. 24. a. Interficiet etiã Deus gentes, mittens eos in infernum. Isa. 34. a. Et interfectio multorum, erit dissipatio malorum. Isa. 30. f. Et interfecit Deus peccatores, aut Iudæos, cùm consummatam iram in eos exercet. Iere. 15. b. Thre. 1. g. Eze. 28. f. Amos 2. a. Interfecti autem Domini dicuntur, non quòd Dominus interficiat: sed quòd in interitu pessimorum voluntas & imperium Dei compleantur. Iere. 25. g. Non interficit autem Deus vsque ad internecionem, cùm non mittit in infernum: sed castigat ad emendationem. Isaiæ 51. e. Cęsa quatuor milia Iudæorum, sunt condemnati, qui non crediderunt euangeliis. 1. Reg. 4. a. Necari coram fratribus, est in vltimo iudicio cõdemnari. Gen. 31. d. Occidi facientem opus in sabbato, est condemnari peccantem. Exo. 35. a. Occidere quoque Dominum bouis cornupetæ, quia non reclusit bouem. Exo. 21. c. est puniri prælatum non corrigentem peccata subditorum. *Gre. s. 1. Reg. 2. Hie. s. Is. 21. 22 51. 61. et s. Iere. 15. 25. Gre. s. 1. Reg. 4.*

Punitio hæreticorum.

Interfecti filij Aaron à Domino, designant hæreticos à Deo punitos. Leui. 16. a. Interfecti autem in medio idolorum, sunt hæretici inter sua dogmata dissipati. Eze. 6. d. interfici autem ascendentem in montem iaculis, & non manibus. Exo. 19. b. est reuinci hęreticum autoritatibus sacræ scripturæ. *Hie. s. Eze. 6.*

Destructio errorum.

Interficit Deus sculptile, cùm destruit errores hæreticorum. Nahum 1. d. Et interficit Deus amantissima vteri hæreticorum, cùm perdit discipulos & hæreses eorum. Hose. 9. d. Interficit etiam Dauid gigantem Goliath proprio ipsius gladio, cum doctor reuincit hæreticum, per testimonia scripturarum, quæ ipse affert. 1. Reg. 17. f. Interfecti omnes masculi vrbis Sichimorum, designant destructas rationes hæreticorum per prædicatores. Gen. 34. d. Ezech. 6. a. 26. a. *Hier. s. Nahum 1. & s. Hose. 9.*

Interfecti plures hostes Samson in eius morte, quàm dum viueret, designant conuersionẽ infidelium factam mortuo Christo, & perditionem inimicorum, & Iudæorum, maiorem, quàm si Christus non fuisset mortuus. Iudi. 16. g. *Rup. s. Iudi. 25. Ricar. de S. Vict. de 13. patriar. 54. 58.*

Perdere bona opera non recta intẽtione facta.

Interfecti masculi vrbis Sichen per Simeon & Leui, filios Iacob. Gen. 34. d. designant ablata bona opera non recta intentione facta: quod non est faciendum, sed corrigenda intentio: vnde dicuntur occidisse virum, quia abstulerunt vigorem mentis. Gen. 49. a.

Nemini peccãti parcendum.

Occidentes Leuitæ, vnusquisque fratrem suum, & amicum, & proximum, designant prælatos, qui nemini peccanti increpando parcere debent. Exo. 32. f. Occidentes autẽ filij Israel tribum Beniamin, sed prius occisi sunt de filiis Israel plurimi: designant, quod qui vult corrigere proximum, prius debet corrigere seipsum. Iudi. 20. Occidit etiam fratrem, qui falso sermoni silentium imponit. *Gre. 14. mor. 15. Philo. de temulen.*

Condemnare in se vitia.

Occidere bouem & arietem super lapidem, est condemnare in se omnem cornutam elationem per exemplum Christi. 1. Reg. 14. c. Et interficiens Moses Ægyptum, est destruens homo impietatem. Exo. 2. b. Et interficere primogenitum asini, est damnare peccatum. Exo. 13. c. 34. c. Vel occiditur primogenitum asini, cum mens mutatur in melius. Et interfecti *Gre. s. 1. Reg. 14 Gre. Nysse. de vita Moseos. Ori. s. Iosu. ho. 8. Arno. s. Ps. 100.*

Ori. s. Leui. ho. 3. & s. Ro. 6. et s. Nu. ho. 26.
Basi. quod Deus nō est causa mali.
Amb. ser. 27. et de Elia. 22. et epi. 56 & 2. de Cain. 4.
Phil. de profugis.
Gre. s. 1. Reg. 15.
Chry. de Iepthe.
Gre. s. 1. Reg. 5
Hie. s. Isa. 13. & s. Iere. 12.
Gre. s. 1. Reg. 4. 14

omnes habitatores Hai, sunt omnia vitia superata. Iosu. 8. f. Et interficere omnes peccatores terrę, est vincere omnia peccata. Ps. 100. Et interficere primogenita Aegypti est tollere initia vitiorum. Exo. 12. d.

Interficere dicitur Deus omnem carnem. Gen. 6. c. quum videlicet facit mortificari carnē, & viuere spiritum. Deuteron. 32. f. Psalm. 77. 138. Rom. 6. a. Et occidit vnusquisque fratrem suum, cùm quis proprium corpus rationi subiicit. Exo. 32. f. Et interficere Amalecitas, & reliqua de Amalec, est auferre peccata per pœnitentiam. 1. Reg. 15. a. Et interficiēs Moses Aegyptium, est abdicans se à luxu & mundanis honoribus, &c. Exo. 2. b. Idem est de occidēte Iephte filiam suam. Iudith. 11. g. Eze. 26. a. 29. b. *Mortificatio carnis Pœnitentia.*

Interfectiones magnæ Philisthinorum, designat conuersionem multorum gētilium. 1. Re. 5. c. Et interficiens armiger Ionathæ multos, est conuertens multos infideles. 1. Reg. 14. b. Is. 13. c. Et interfectionis dies, est conuersio, quæ fit per castigationem. Iere. 12. a. Et interfectio multorum est, quum multi resipiscunt à peccato. Isa. 30. f. Cędi autem à peccatoribus, est à turpi vita separari. Vehementer autem siue nimis cædi, est temporalis vitæ illecebras perfectè deserere, & futuræ gaudiis inhiare: vnde cædes magna nimis facta dicitur. 1. Reg. 14. d. Cæsa quoque quatuor millia Iudęorum, sunt conuersi ab infidelitate, per fidem quatuor euangeliorum. 1. Reg. 4. a. *Conuersio gentilium.*

Hie. s. Isa. 14.
Gre. s. 1. Reg. 15.

Interficere filios malorum patrum, est delere prauas cogitationes, quas diabolus suggerit. Et interficit Deus reliquias Philisthææ, cùm tollit prauas cogitationes. Isa. 14. e. g. Et interficiuntur & cæduntur Amalecitæ, cum oblectamenta libidinis, virtute supernę intentionis depelluntur à corde, & contritione spiritus reciduntur à corpore. 1. Re. 15. a. Et hoc est interficere Domino. Mic. 4. d. Eccl'tæ. 3. a. Eze. 28. f. Amos 9. a. Sopho. 2. c. 3. d. *Delere prauas cogitationes.*

Hie. s. Hose. 6.

Non interficit Deus gentem ignorantem, & iustam: quia non perpetuo perdit bonos, quāuis hic eos castiget. Gen. 20. a. Non interfecit vsque ad internecionem cùm castigat ad emendationem. Isa. 51. c. Occidere autem volens Dominus Mosen in itinere. Exo. 4. f. Videtur cōminari ad emendationem in hac vita. Et occidere dicitur Deus verbis oris sui, quia prius castigat terrore, quàm pœnam infligat. Hos. 6. c. *Non perdit deus bonos, licet castiget.*

Glo. int. s. Exo. 16.
Ori. s. Matt. ho. 20
Hil. s. Mat. ca. 6. 22

Occidi multitudinem fame aut siti, est perire ob defectum verbi Dei, & cōsolationis spiritualium. Exo. 16. a. 17. a. Thre. 4. b. Hose. 2. a. *Perire defectu verbi Dei.*

Occidens dispensator Ioseph victimas ad eius fratres inuitando. Gen. 43. d. designat præparationem solidorum ciborum ex mysteriis legis. Idem designare possunt occisi tauri & altilia. Matt. 22. a. Possunt etiam designare cædem Apostolorum propter Christum. *Præparatio solidi cibi mysteriorum.*

Amb. s. Luc. 15
Hie. epis. Beatitu.
Rup. 8. s. Apoc.

Occidi vitulum saginatum, est Christum offerri pro redemptione mundi. Luc. 15. e. Idem est cædere hostiam pro peccato. Leui. 6. d. Sic autem interfecit Christus inimicitias in semetipso, quia pro omnibus mortuus est, vt nos Deo reconciliaret. Ephes. 2. d. Ipse est agnus occisus. Apo. 13. b. Vbi quum legitur: Quorum non sunt scripta nomina in libro vitę agni qui occisus est, ab origine mundi. illud: Ab origine mundi, referri debet ad scripta, vt dicat non sunt scripta ab origine mundi. *Oblatio Christi.*

Hie. s. Isa. 26
Hie. s. Matt. ho. 19

Occidit Deus omne, quod pulchrum erat visu in tabernaculo filiæ Sion. Thren. 2. b. cùm aufert scientiam & virtutes ab anima peccatrice. *Auferens Deus bona ab anima peccatrice.*

Interfecti Dei dici possunt Martyres, pro Dei gloria occisi. Isa. 26. d. Et cedentes agricolæ seruos patris familias, sunt sacerdotes & Scribæ Iudæorum occidentes Prophetas. Matt. 21. d. 22. a. Et occidit Herodes pueros, hoc est, Iudęi Martyres. Matt. 2. c. Occidere quoque Isaac propter pulchritudinem Rebeccæ, est eosdem velle delere nomen Christianum propter cōfessionem fidei. Gen. 26. b. *Martyres.*

Hie. s. Mat. 21. & ad Dama. q. 3.
Ori. s. Matt. ho. 19.
Hil. s. Ps. 53.
Et s. Matt. Can. 1.

Occiderunt agricolæ filium patrisfamilias extra vineam, hoc est, principes Iudæorū Christum extra Hierusalem: vt suscipientibus eum gentibus vinea locaretur. Matt. 21. d. Et interficiens Cain Abel, designat Iudęos interficientes Christum. Gene. 4. b. Interficere Abraham propter vxorem, quod timebat Abraham, typus erat odij Iudęorum in Christum propter ecclesiam. Ge. 20. a. Et occidere volens Esau Iacob, designat Iudæos persequentes Christum aut Christianos. Gen. 27. g. Idem designant volentes fratres Ioseph ipsum occidere. Gene. 37. d. Et occidentes Simeon & Leui virum, sunt Iudæi occidentes Christum, aut rationem perimentes. Genes. 49. a. Occidere volens Saul Dauid, hoc est, Iudæi Christum. Psalmo 58. in titulo. *Occisio Christi per Iudæos.*

Hie. s. Is. 14. 26. & s. Eze. 13.
Ori. s. Ps. 36. ho. 3. et s. Leui. ho. 3.
Aug. s. Ps. 7.
Basi. & Hil. s. Ps. 61.
Arn. s. Ps. 58. 93.
Amb. s. Ps. 118. ser 11.
Gre 5. mor. 33.

Interfecti Dei dicuntur, qui erant boni, & per scandalum aliorum peccauerunt. Isa. 26. d. Et interficiunt animas, quę non moriuntur, qui falsis terroribus frangunt animos seruientium Deo. Eze. 13. d. Et trucidant rectos corde, qui scandalizant simplices bonos, ita vt in peccatum incidant. Ps. 36. Sic interficit innocentem, qui ex innocente facit nocentem. Psa. 9. Demum occidunt, qui faciunt peccare. Et hac ratione non occident in monte sancto Dei: quia nemo faciet alium peccare in fœlicitate. Exo. 20. b. 21. c. Ps. 58. 61. Isa. 14. e. 65. d. Et occidit virum, qui peccare facit fortem in virtutibus: occidit verò adolescentulum, qui peccare facit incipientem bene operari. Gen. 4. d. Et occidere bouem, vel ouem, est simplices peruertere. Exo. 22. b. Et occisum à bestia, est peccator à diabolo, aut hæresiarcha in peccatum aut errorem inductus. Leui. 5. a. Et occidere volens Pharao Mosen, est diabolus, aut hæresiarcha volens occidere Christum in se vel membris suis. Exod. 2. c. Interfecit viduam & aduenam, qui alicuius perdit animam. Ps. 93. Interfecti quoque dicuntur peccatores. Ier. 4. g. *Peccare. Facere peccare scandalo vel suggestione.*

Zach.

Zac.11.a.Interficit virum stultum iracundia, & paruulum inuidia.Iob. 5.a.quia ira irrationabiliter eius menti dominatur: nam ira per zelum sapientes non interficit, sed turbat: quia sub ratione restringitur: Stultos verò per vitium trucidat. Paruulus autem est, qui inuidia occiditur, quia nisi ipse inferior existeret, de bono alterius non doleret.

Dæmones perdẽtes virtutes animæ. Interficientes Ægyptij masculos Hebræorum, designant dæmones occidentes in mente sensus rationales & virtutes.Exo. 1.d.5. d. Et interficit Lucifer populum suum, quum facit malos peccando in infernum detrudi. Isaiæ 14. e. Interfector quoque & homicida dicitur diabolus, cuius inuidia mors intrauit in mundum.Isaiæ 54.e. Et ipse est interfector filiorum Ephraim.Hose.9.a.Et homicidæ dicuntur dæmones & Iudæi.Isaiæ 1.f.Matthæ. 21. a. Et cædens Amalec extremos agminis Israel, est diabolus vincens infirmos in fide. Deuterono. 25. d.Occidentes Rechab & Banaa Isboseth, sunt dæmones occidentes mentem per peccatum. 2.Regum 4.b.Sic Ismael, filius Nathaniæ, occidit octoginta viros.Iere.41.a.Occidit lingua viperę illum, quem diabolus prius in mente veneno tingit: vt postmodum violenta tẽtatione interimat.Iob.20.c.21. c.24.c.Thre.2.g.Eze.11.b.26.c.35.b. 37.c.Abdi.c. Nahum 2. d.3.a. Haba. 1.d.Interficiunt in via dæmones vel hæretici, hoc est, in hac vita. Hose.6.d.Et mactãs fur, est diabolus, aut hereticus.Ioan.10. b. Occidens rex Babylonis filios Sedechię in oculis eius.Ier.59.b.est diabolus rex confusionis, qui sæpe sic bona opera interficit: vt hęc se amittere ipse, qui captus est, dolens cernat. Nam bona plerunque gignit animus: & tamen carnis suæ delectationibus victus, bona quæ genuit, amens perdit: & quę patitur damna considerat, nec tamen virtutis brachium contra regem Babylonis leuat. [Ori.s.Exo.ho.2. Beda s.Exo.1. Hie.s.Isa.14. Ori.s.Nu.ho.19. Hie.s.Hose.9.et s.Isa.1.& s.Eze.13. Gre.15.mor.7. Hie.s.Iob.24. Cyril.7.s. Ioan. 4 Gre.7.mor.16.]

Adulantes diuitibus. Occidunt pastores quod crassum vident, cùm adulantur diuitibus, nec eorum reprehendunt vitia.Eze.34.a. [Hie.s.Eze.34.]

Arripiens indignus dignitatem Homicida consurgens manè ad occidendum egenum, est prauus in hoc mundo dignitatem transitoriæ potestatis arripiens: qui tanto se acrius ad peragenda mala dilatat, quãto per charitatis viscera nullum amat. Quoties enim cogitationibus contra bonos sæuit, toties innocentium vitam interimit.Iob.24.c. [Gre.16.mor.27.]

Non occisi Iudæi, vt sint testes scripturæ. Non occidit Deus Iudæos, sed dispersit.Ps.58.vt videlicet sint testes scripturæ diuinæ, quã Christiani allegant.In eodem typo noluit occidi Cain.Gen.4.b.Sic Dauid non occidit Saulem in spelunca.1.Reg.24.a.Non occidit etiam Deus eos, quos non sinit labi in peccatum, & legis eius obliuisci. [Aug.epis.59.et s.Ps.58.]

Perseuerans malitia in terra. Non interfectus Cain, sed durans in terra, designat perseuerantem malitiam in terra, & non ablatam esse iniquitatem à seculo.Gen.4.c. [Phil. quod deteri. potio.insidietur. Amb.de fug.sec. 7]

Abiicere doctrinas humanas. Interfici sapientes Babylonis.Dani.2.b. est abiicere doctrinas humanas tanquam humanæ saluti minimè necessarias. [Ricar.de S.Vict.de somni.Nabuch. 7.]

Excommunicare simplices. Incauta correctio. Occidit bouem vel ouem prælatus, qui simplices extra rationem excommunicat.Exo. 23. b.Et occidunt mali pastores oues crassas, cùm scandalizant fortiores.Eze.24.a.Occidit amicum scindendo ligna, qui corripiens incautè, ipsum illata contumelia à spiritu dilectionis separat.Correpti namque mens mox ad odium proruit, si hãc immoderata increpatio plusquam debuit, addicit.Deut.19.b. [Aug. de pasto. 4. Gre.10.mor.9.]

Hæretici contẽnentes simplices doctores. Contẽnentes sensum spiritualem Occidentes agricolæ aut vocati ad nuptias seruos patrisfamilias, sunt Iudęi, aut hæretici contemnentes simpliciores doctores, & ad taciturnitatem pertrahentes. Matth.21.d.22.a. Occidere etiam prophetas, est abiicere sensum spiritalem scripturę prophetarum, velut eorum animam: & solum literalem ceu corpus curare. Matt.23.d. Et occidere volẽs Ioannem Herodes.Matt.14.a.designat eum, qui separare nititur prophetiam à populo: vel qui tollit legem per infidelitatem. [Ori.s.Matt.ho.20 25.26.& cap.14. Hil.s.Mat.Ca.14]

Prophanare tẽplum Dei. Occiditur Zacharias inter templum & altare.Matt.23.d.quum & templum Dei à lasciuis corrumpitur: & altare ipsius per negligentiam orationum sordidarum coinquinatur, quando etiam oratio alicuius fit illi in peccatum. [Ori.s.Matt.ho.26.]

Corporalia nocẽtia animæ. Perire contemptores legis. Occidens litera, designat res corporales, quæ perdunt animam, si eis adhæreat, & non eas ad Deum, vt ad spiritum referat.2.Cor.3.b.Occidit etiam litera, quia data est, vt contemnẽtes legem iure occidi debeant. [Ori.1.periar. Amb.s.2.Cor.3.]

Sponte consentientes hæreticos Interfecti non gladiò, sunt spontè consentientes hæreticis.Isa.22.a.Et occidit, qui veram de Deo tollit orationem, vt falsam constituat. [Hie.s.Isa.22. Clem.Ale.6.strom.]

Vacare voluptatibus. Occidere vitulos & iugulare arietes, est voluptatibus vacare.Isa.22.d. [Glos.int.s.Isa. 22.]

Mors Redẽptoris Vt occidat semel Deus, quem flagellat, petit Iob optans vel simplicem mortem Redemptoris, qua redimamur: vel solam mortẽ corporis, remanente anima viua per gratiã.Iob. 9.c. [Gre.9.mor.20.]

Simulatio hæreticorum. Quasi occisum est caput bestiæ.Apo.13.a.cũ hęretici simulãtes Angelum lucis, confitẽtur mortem & resurrectionem Christi: vel cũ reuicti à Catholicis, adhuc perseuerant in errore. [Au.s.Apoc.ho. 10.]

Interire, vide Mori.

Intermittere, Intermissio, Interrumpere.

Intermittere, est ad tempus omittere, vel cessare: quod etiam est interrumpere: quanquam hoc posterius significat inter partes rumpere. [Hie.s.Ps.77. Hie.s.Isa.30.]

Percussio Christi in passione. Interrupit Deus petram, quum percussus est Christus in passione.Ps.77.

Destructio hæretica doctrinæ. Interruptio muri, est destructio doctrinæ hæreticæ.Is.30.c.

Interrupta in muro Hierusalem, significare possunt deficientes in ecclesia. 4. Reg. 14. d. 25. a. Nehe. 4. b. 6. a. *Glo. ord. s. 4. Re. 25* *Deficientes in ecclesia.*

Interrumpit Deus mare, cùm cessare facit tentationes. Ps. 77. *Faciens cessare tentationes.*

Internecio, quære Interficere.

Interpellare.

INterpellare, est loquentem vel aliquid agentem interrumpere, & aliquando rogare.

Interpellare dicitur Spiritus pro nobis: quia interpellare & orare nos facit. Rom. 8. e. *Aug. epist. 105.* *Faciens nos Spiritus orare.*

Interpellare iudices. Deut. 25. a. 4. Regum 8. a. potest esse confugere ad Sanctos. *Confugere ad Sanctos.*

Interponere.

Interponere, est interserere, aut inter alia ponere.

Interponit maceriem inter Deũ & populum, qui instar Mosis, & Aaron & Samuelis, igni, & incendio iræ Dei se opponit. Eze. 22. g. *Hie. s. Eze. 22.*

Interposita malo granata catenulis. 2. Par. 3. d. sunt exempla Sanctorum prædicationi inserta. *Glo. ord. s. 2. Par. 3* *Exẽplasanctorũ*

Interpretari, Interpres.

INterpretari dicitur, qui exponit vel explicat aliquid. Interpres autem est, qui in aliqua re agenda medius est, & veluti conciliator, & qui aliquid declarat, aut in aliã traducit linguã.

Interpres inter Ioseph, & fratres eius, designat humanitatem Christi, quæ media est inter Deum & homines. Gen. 42. e. *Humanitas Christi.*

Interpretatio somniorum, typus esse potest reuelationis secretorum legis. Gen. 40. a. 41. b Iudi. 7. d. *Glo. int. s. Gen. 40* *Reuelatio secretorum legis.*

Interpretes Israel, præuaricati sunt in Deum, sunt Moses & Aaron, qui medij erant inter Deum & populum. Isa. 43. d. Sunt etiam interpretes prophetæ, & sacerdotes, per Mosen & Aaron designati. *Hie. s. Isa. 43.* *Prophetæ & sacerdotes.*

Interrasilis.

Interrasile, est idem, quod interrasum, hoc est, per interualla rasum. *Glo. int. s. Exo. 25.*

Interrasilis corona mẽsæ tabernaculi fœderis, designare potest diuersam meritorum qualitatem. Exo. 25. c. 37. b. Idẽ significare potest interrasile opus basium sub luteribus. 3. Re. 7. d. *Diuersa meritorum qualitas.*

Interrogare.

INterrogare, est quęrere ab aliquo, ac percontari. *Aug. 83. q. 65.*

Interrogatio Dei ad Adam, & ad Cain, & ad cæteros, potius designat redargutionem, quã ignorantiam, quæ in Deum non cadit. Gene. 3. b. 4. b. Interrogans autem Adam, vbi esset, designat, se non nosse peccatores, nec eorum approbare opera. Hoc ipsum designauit Christus, cùm dixit de Lazaro: Vbi posuistis eum? Ioan. 11. e. Interrogare etiam dicitur Deus examinando. Ps. 138. non vt ipse sciat: sed vt ipse interrogatus à se vel ab aliis cognoscatur. Et repentè Deus interrogat, cùm nos ad districtionem sui examinis inopinatos vocat. Vel certè interrogat, quum duris nos persecutionibus pulsat, vt quum mens nostra magna de se in tranquillitate æstimat, semetipsam veraciter qualis sit, in perturbatione deprehendat. Iob. 9. b. Tribus autem modis nos conditor noster interrogare consueuit: cùm autẽ flagelli districtione nos percutit: & quanta nobis insit vel desit patientia, ostendit. Sic potest capi. Iob. 38. a. 46. a. Aut quædam, quæ nolumus, præcipuit, & nostram nobis obedientiam, vel inobediẽtiam patefacit, vt de Abraham. Gene. 22. a. Aut aliqua nobis occulta aperit, & aliqua abscondit, & nobis mensura nostræ humilitatis innotescit: vt quum Paulus dixit Philip. 3. c. Ego non me arbitror comprehendisse. Et palpebrę Dei interrogant filios hominum, quum probant bonos, qui nec fatigantur obscuritate scripturarum, sed exercentur: nec inflantur cognitione & scientia earum, sed humiliantur Ps. 10. *Redarguẽs Deus.* *Gre. 9. mor. 11. & 28. mor. 8. Ber. in sententiis.* *Examinans.* *Aug. s. Ps. 10.* *Castigans.*

Interrogare os Domini, est videre, quid Dominus præcipiat. Isa. 30: a. Interrogant autem de semitis antiquis, qui considerant doctrinam legis & Prophetarum. Ier. 9. d. Interrogantes autem Deum aut Christum, erant Iudæi prophetias habentes de Christo: Non interrogãtes verò erant gentiles, qui non habebant Prophetas. Isa. 65. a. Interrogare Deum super filiis, est curiose scrutari iudicia Dei. Isa. 45. b. Hominem quoque interrogare Deum, propriè est in conspectu eius se nescientem & ignarum cognoscere. Iob. 42. a. *Hier. s. Iere. 6. & s. Isa. 45. 65. Gre. 35. mor. 2.* *Considerare præcepta, & doctrinam legis.*

Interrogare generationem pristinam, est recognoscere quomodo tempus vitæ pręsentis sicut vmbra transeat: quia si ea quæ erant, & iam transacta sunt, ad memoriam reducimus, patenter cognoscimus, quàm celeriter hoc quoque fugiat, quod tenemus. Idem erit interrogare quemlibet de viatoribus. Iob. 8. b. 21. d. *Gre. 8. mor. 26. & 15. mor. 27.* *Considerare trãsitum vitæ præsentis.*

Interrogans frater maior de festo, quod fiebat in domo patris sui propter aduentum fratris iunioris. Luc. 15. f. designat Iudæos hactenus interrogantes, quare Deus lætatur de conuersione Gentium. *Hie. epis. Beatitu.* *Iudæi mirãtes cõuersionem gentium.*

Interrogare virum, an velit accipere vxorem fratris sui. Deut. 25. b. est examinare dogmata, an concordent cum veritate Christi. *Ori. s. Matt. ho. 22.* *Examinare dogmata.*

Interrogare iumenta & volatilia, &c. Iob. 12. b. est per creaturas cognoscere creatorem. Vel cognoscere quomodo omnes, tam boni quàm mali de potestate Dei concorditer *Gre. 11. mor. 2.* *Cognoscere Deũ per creaturas.*

sentire

sentire & fateri coguntur: quamuis sub ea non concorditer viuant.

Obstinatio. Diuinatio. Interrogant Ægyptij simulacra & diuinos, cùm infideles non possunt errores infidelitatis suæ defendere: sed manent obstinati. Isa.19.a. Et interrogant lignum, aut in ligno, qui exercet diuinationem per ligna, aut virgas. Hose.4.c. *Hie.s.Hose.4.*

Falsa testimonia Interrogabant testes iniqui Christum, quæ ignorabat: quia interrogabant falsa, & imponebant illi crimina, quæ non commiserat. Ps.34. *Aug.s.Ps.34.*

Irridet dæmones lapsos in peccatū Interrogant verba cantionum dæmones eos, qui erant in captiuitate, quum eos irrident, qui in peccatum ipsis inducentibus ceciderunt. Ps. 136. vel interrogant inclinationes malæ quum animam occupare nituntur: vel interrogant, qui petunt rationes de Christo, & iis, quę sunt fidei: non vt credant, sed vt reprehendant. *Arn.& Hil.s.ps.136. Hie.& Au.s. Ps.136.*

Reprehendens Christus Iudæos Interrogans Ioseph fratres suos per ordinem generationem suam, &c. Genes. 43. b. designare potest Christum examinantem & reprehendentem Iudæos, quod non essent imitatores patrum.

Prophetātes Iudæi de Christo, quē præsentem non cognouerunt Interrogat Iacob de filiis Ioseph, quos ante se habebat, quibus benedixit. Gen.48. b. designat Iudæos multa habentes de Christo & ecclesia prophetata, quem tamen præsentem non cognouerunt.

Interrumpere, vide Intermittere. Interuallum, quære Spacium.

Intestina.

Mysteria Christi. Mens Christi.

Intestina, sunt quasi membranacei carnales in interiori ventris parte sita, quę flexuosis orbibus à ventre ad eam partem, quæ podex dicitur, porriguntur, quo excrementa à ventriculo excepta deiiciunt. *Ari.2.de hist. animal.17.& 3. de partibus animal.14.*

Intestina agni, designare possunt verba & mysteria Christi, & quæcunque secretiora mysteria: & plenitudinem gratiæ, quę in Christo est. Exo.12.b. Intestina quoque vituli, mentem Christi designare possunt. Exo.29.b. Leui.4.c. *Gre.ho.22. Beda s.Exo.12.*

Bonæ cogitationes. Intestina etiam vituli, aut arietis, bonas cogitationes designare possunt, quæ latent, ceu in ventre animi. Leui.1.b. *Isyc.s.Leui.1. Rup.1.s.Leui.5.*

Cogitationes immundæ. Conscientia. Mens. Intestina, vt sunt stercorem exceptoria, designare possunt cogitationes immundas & cupiditates: vel potius ipsam conscientiam, aut mentem in se prauas cogitationes aut cupiditates excipientem: vt lauare intestina sit immundarum cogitationum stercora purgare, & cupiditates abluere, abstergereque maculas ex crapula & ebrietate contractas. Exo. 29. c. Leui.1.b.4.c.7.d.8.d.9.c. *Ori.s.Leui.ho.1. Philo.de victimis. Gre.9.mor.40.*

Intingere.

Collatio Spiritussancti. Intingere, est immergere, & madefacere.

Intingere digitum in sanguine, est Spiritum sanctum dari fidelibus virtute passionis Christi. Leui. 4.b. *Glo.int.s.Leui.4.*

Mundari per passionē Christi Intingere passerem viuum in sanguine passeris mortui, est mundari à peccato per passionem Christi. Le.14.a. Et intinctus est pes Christi in sanguine, quando passus est: vel quando cuiusque caro per Christi passionem mundatur. Ps.67. *Arn.s.Ps.67. Amb.s.Luc.7.*

Ostendens Deus hominem sordidum esse. Intingere dicitur Deus aliquem sordibus, quando sordidum esse ostendit. Iob.9.d. *Gre.9.mor.28.*

Prædicator recipiens laudes. Intingens Ionathas summitatem virgæ in melle, designat prędicatorem nonnihil gloriæ recipientem ex prædicatione & correctione. 1. Reg.14.d. *Gre.s.1.Reg.14.*

Intinctus panis, quem porrexit Christus Iudæ. Ioan.13.c. Matt.26.b. Marc.14.c.

Intollerabilis, vide Patientia. Intrare, Introire, vide Ingredi.

Introducere, vide Inducere.

Intus, Interior, Intimus, Intra, Intrinsecus.

Intus locum interiorem significat, & intrinsecus partem rei interiorem.

Christus. Cor. Intra velum existens arca, designat Christum conscium esse diuinorum secretorum, & etiam super cælos cælorum ascendisse. Exod.26.g. Le.16.a. *Ori.s.Nu.ho.10.*

Interiora velaminis, principale cordis designare possunt. Num.18.a. Et intrinsecus cauum altare, est cor Deum amplectens. Exo.27. b.38.a. Et intrinsecus existens pinguedo, designat virtutes & dona Spiritussancti in corde. Leui.3.a. Quæ autem intrinsecus sunt, sunt offerenda Deo, hoc est, cor & quæ sunt in corde. Leui.4. b. Interior etiam homo dicitur anima secundum Deum viuens. Ephe.3.d. Interiora etiam tabernaculi designant ipsam veritatem, quę non ab omnibus cernitur. *Gre.Nysse.de vita Mosis.* *Anima.*

Veritas. Gloria ecclesiæ in penetralibus sacramentorum. Ab intus est gloria filiæ Regis, hoc est, ecclesiæ in penetralibus sacramentorum, vel in cōscientia. Ps.44. Cant.4.e.8.a. Quod autem intrinsecus latet, est interior gloria futura, quæ nunc non cognoscitur. *Amb.de inst.vir.1. Hie.ad Principiā. Gre.9.mor.9.*

Sententiæ in sermone. Intra calicem dicitur esse interior homo, & sententię, quæ sunt in sermone, & sensus spirituales. Et intra sepulcra sunt, quæ sunt in anima. Matt.23.c. *Ori.s.Matt.ho.25.*

Mysteria latētia Intus scriptus liber, designat mysteria in sacra scriptura latentia. Eze.2.d. Et interior porta templi, est expedita cognitio mysteriorum. Eze.40.c.41.a. *Hie.s.Eze.2.40. & s.Amos 5. Ori.s.Gen.ho.2.*

Virtus muniens intus & extra. Intrinsecus & extrinsecus bituminata arca diluuii, designat munitionem virtutis interioris & exterioris. Genes. 6. b. Intus quoque deaurare arcam fœderis, est virtutes inte- *Glo.int.s.Exo.25.*

riores infundere.Exod.25.b.vel designatur virtus animæ Christi. *Infundere virtutes interiores.*

Amb.1. de Cain.6 *Beda s.Exo.3.* Interiora deserti, asperitatem pœnitentiæ designare possunt: & etiam pleniorem fidei cognitionem: item secretiora mysteria: ac etiam mentis collectionem.Exo.3.a. *Asperitas pœnitentiæ.*

Gre.9.mor.9. Interiora austri, sunt occulti Angelorum ordines, secretissimi patriæ cælestis sinus, quos implet calor Spiritussancti.Iob.9.b. ibi per diem quasi in meridiano tempore ardentius Solis ignis accenditur, quia conditoris claritas mortalitatis nostræ iam pressa caligine, manifestius videtur, & velut sphæræ radius ad spacia altiora se eleuat, quia de semetipsa nos veritas subtilius illustrat. *Angeli. Gloria cælestis.*

Gre.20.mor.28. Interiora Iob efferbuisse dicuntur.Iob.30.d. quando in ecclesia illi, quos per amorem fidei velut viscera ante gestauerat, postmodum in persecutionem aduersus ipsam atrocius insurgunt. Qui secreta prius illius cognoscentes, quanto sciunt vbi magis doleat, tanto deterius ab eius afflictione minimè quiescunt. *Qui maximè fideles apparebant.*

Gre.27.mor.20. Interiora, vnde egreditur tempestas, quæ dicuntur interiora Austri. Iob. 37. b. sunt Iudæi, qui vnum atque inuisibilem Deum nouerant, eiusdemque legi saltem carnaliter seruiebant, quasi sub meridiano Sole feruentes, in fidei calore tenebantur. Ab his interioribus egreditur tempestas, hoc est, malitia persequens. *Iudæi.*

Hie.s.Ion.1. Interiora nauis, vbi dormiebat Ionas, profundum malorum significare possunt. Ioan. 1.b. *Profundum malorum.*

Beda s.Pro.7. Interiora mortis, sunt acerrima gehennæ torméta, in quæ introducũtur hæretici. Pro.7.d. *Pœnæ inferni.*

Rup.3.s.Apoc. Intus pertinet ad vitam contemplatiuam, quæ non extra vagatur, vt animalia intus erant plena oculis.Apo.4.c. *Vita contemplatiua.*

Intueri, vide Aspicere.

Inuadere, Aggredi.

Inuadere, est repentè & cum impetu aliquem aggredi, vel incessere, & corripere.

Gre.s.1.Reg.11. Inuadere dicitur terror, vel timor Domini omnes per circuitum, cùm tepidi in amore proximi per zelum prædicatoris accenduntur.Gen.35.a.1.Reg.11.b. *Accensio tepidorum.*

Glo.int.s.Gen.15. Inuadens horror magnus Abraham.Ge.15.c.designat terrorem futurum tempore iudicij. Et turbationem tempore Antichristi. *Terror iudicij.*

Gre.14.mor.7. Inuadit inedia costas iniqui, quando omni spiritali refectione subtracta, sensus mentis deficiunt & cogitationes suas regere vel tueri non possunt.Iob.18.c. *Deficiẽs animus defectu spiritualium.*

Gre.14.mor.12. Inuadet horror primos tempore Antichristi.Iob.18. d. quando tot eius miraculis apparẽtibus, videntes electi, etiam penè in errorem inducentur. *Turbatio tẽpore Antichristi.*

Hie.s.Hose.13. Inuadens horror Israel.Hose.13.a.sectationem idololatriæ & hæreticorum significat. Sic inuadit prædam Gog, cùm hæreticus peruertit simplices.Exo.38.d. Et inuadit bos seruum vel ancillam, cùm quis simplices scandalizat.Exo.21.d. *Sectatio errorũ. Scandalum.*

Gre.2.mor.27. Inuadentes Chaldæi camælos Iob, significant Iudæos, qui conati sunt Samaritanos credentes à fide abducere.Iob.1.d. *Iudæi abducẽtes à fide Samaritanos.*

Inualescere, vide Fortis. Inualidus, vide Infirmus.

Inuenire, Adinuenire, Reperire.

Inuenire, est quasi in aliquid venire, hoc est, reperire, aut adipisci. Et secundùm aliquos, inuenire est rem quæsitam offendere. Reperire verò casu. Inuenire item, acquirere. Gen.6.b. Noe verò inuenit gratiam. Cognoscere. Exo.22.b. Si inuenitur fur, duplum reddet. Approbare. Ps.88. Inueni Dauid seruum meum. Consequi. Leui.14.b. Non potest manus eius inuenire. Conseruare. Matt.10.d. Qui inuenit animam suam. Discere. Deut.13.c. Si inueneris certum esse quod dicitur. Experiri.1.Reg.29.c. Non inueni in te quicquam mali. Incurrere. Eccl'ci.12.b. Duplicia mala inueniet in omnibus. Occurrere. Leui. 7. b. Quicquid tertius dies inuenerit. Metere. Gen.26.c. Inuenit in ipso anno centuplum. Persequi. Deut.31.c. Inuenient eum omnia mala.

Amb.de Nabu.12 *Hie.s.Ps.20.* Inuenire dicitur Deus iniquitatem alicuius, quando eam punit. Gene.44. d. Et inuenitur peccator, quum eius proditur iniquitas.3.Regum 21 f. Inuenitur etiam manus Dei ab inimicis, cùm per eius castigationem conuertuntur: & inuenit eos dextera Dei puniendo clementer, vt conuertantur. Psalm. 20. *Puniens Deus.*

Lyra.s.Isa.12. Adinuentiones Dei dicuntur consilia Dei ad salutem humanam procurandam. Isa. 12. b. *Consilia Dei.*

Amb.de Ioseph.3. Inueniés Ioseph fratres suos in Dothaim, est Christus in mundo inueniés homines in defectione. Genes.37.d. Inuenit etiam angelus, hoc est, Christus, in quo propitietur homini, quia infirmitatem suscipiens, dum pœnam nostram moriendo tolerauit, corruptionem nostram resurgendo mutauit. Iob.33. d. Inuenit Christus Philippum, sicut pastor ouem perditam. Ioan.1.f. *Inueniens Christus. Homines in defectu.*

Rup.2.s.Ioan. *Hie.s.Isa.55.65.& s.Hose.12.& ad Letam.* *Ori.s.Luc.ho.18.& s.Matt.cap.13.* *Amb.s.Luc.2.* Inueniri potest Dominus in hac vita dum est locus pœnitẽtiæ.Is.55.b. Non est autem inuẽtus inter cognatos, sed in templo: nõ inter seculares: sed inter Sãctos, ostẽdens vbi sit quærẽdus: & vbi debet quisque conari, vt inueniatur. Inuenitur verò Christus in tẽplo, hoc est, in ecclesia. Nõ autem inuenitur sapientia in terra suauiter viuentium.Iob.11.b.28.b.37.d. Porrò inuẽtus est Christus post triduum in templo, presignans post triduũ passionis se ressuscitatũ ostensurũ fuisse.Luc.2.f. Inuenire quoque preciosam margaritam, est inuenire Christũ, quem *Inuenitur Christus per pœnitentiam. Inuenitur Christus in ecclesia.*

qui quærit, inuenit. Mat.7.a.13.f. Inueniens Iacob angelum in Bethel, est inueniens Christum in ecclesia. Hos.12.b. Inuenerunt autem Christum non quærentes, hoc est, Gentiles ad fidem venientes. Is.65.a. Inuenitur locus Domino in campis syluæ, hoc est, in gentilibus: qui conuersi sunt, & facta est ecclesia. Ps.131. Eze.36.g. *Hil. & Aug. s. Ps.131.*

Christus mundans sibi animas. Inducit in gloriã. Inueniens Dauid locum Domino, est Christus mundans animas. Ps. 131. Inueniens etiam passer sibi domum, & turtur nidum, est Christus in bonis, aut in ecclesia requiescens. Psal. 83. Inuenit etiam sibi domum passer, quum humanitas Christi introducitur in æternam quietẽ: & cùm anima inuenit cælestem patriam, in qua sperat quiescere. *Amb. & Aug. s. Ps.83. Gre.19.mor.24.*

Prædicatio Christi in Iudæa. Inueniens Ionas nauem euntem in Tharsis. Ioan. 1.a. designat Christum aggredientẽ prædicationem apud Iudæos. *Rup.s.Ionæ.1.*

Extra terrena inuenitur Christus. Inuenire foris sponsum, est extra terrena ipsum inuenire. Sic inuenit eum per transiens custodes. Cant.3.b.8.a. Iob 23.a. Inuenitur etiam foris sponsus, quando incarnatus est. Inueniens quoque vir errantem Ioseph in agro. Gen. 37. c. est sermo propheticus prænuncians Christum erraturum in mundo. Inuenitur etiam foris in gentibus: & secundum quòd extra portam passus est. *Bed.s.Gen.37. Rup.s.Cant.7.*

Fides gentium prælata fidei Iudæorum. Non inueniens Christus tantam fidem in Israel, quãtam in Centurione. Mat.8.b. designauit fidem gentium præferendam fidei Iudæorum: dicitur etiam Christus non inuenire consolantem, quando non inuenit credentem. Ps.68. *Lyr.s.Mat.8.*

Christus vocans gentilitatem ad baptismum. Inueniẽs angelus Agar iuxta fontem aquæ in solitudine. Gen.16.b. designare potest Christum vocantem gentilitatem ad baptismum, cui propinqua erat: quia facilè suscepit fidem baptismi.

Confessio passionis Christi. Non inuenit locum latendi in terra clamor Christi, quum passionem Christi, quam in corde credimus, lingua confitemur, & laudantes gratias agimus. Iob 16.d. *Gre.13.mor.22.*

Placere. Inuenire gratiam in oculis alicuius, est illi placere, gratumque esse: siue sit in oculis Dei, siue alterius. Gen.18.a.49.a.47.g.50.a. Exo.33.c.34.b.

Proficiẽs prædicatio in Iudaico populo. Inuenire Annam gratiam in oculis Eli, est prædicationem fidei proficere, in Iudaico populo. 1.Reg.1.c. Et inueniens populus, qui remanserat, gratiam in deserto, sunt credentes ex Iudæis recepti in ecclesia. Ier.31.a. *Gre.s.1.Reg.1. Hie.s.Ier.31.*

Percipiẽs doctrinam sine præceptore. Celeritas fidei gentilium. Inuenire diuinitatem Christi. Percipere mysteria. Obtemperare verbo Dei. Inueniens citò Iacob venationem. Genes.27. c. designat eum, qui accipit doctrinam à Deo sine præceptore: vel eum, qui ingenio adiungit diligentiam: vel designat celeritatem fidei Gentilium. Et inuenire thesaurum, est inuenire sapientiam in scripturis, tanquam in agro, vel in Christo. Aut inuenire diuinitatem Christi. Mat.13.f. Et inuenire spolia multa. Psal.118. est inuenire mysteria legis: quæ inuenerũt Gentiles ad fidem venientes. Et inuenire mel, est percipere sensum spiritualem legis. Prou.25.b. Et inueniens Isaac centuplum, designat Martyres factos per profectum verbi Dei. Gen.26.c. Et inueniuntur sermones Dei ab iis, qui eius obtemperant. Ier.15.d. Et non inuenire aquam, est non adipisci scientiam diuinam. Exod. 15. d. Ier.14.a. Inuenire verò aquam viuam, est diuinam scientiam adipisci. Gen.26. c. Idem potest designare inueniens Anan aquas calidas in solitudine. Gen.36.c. *Amb. de fug. sec. & s. Ps.118. ser.1. Phil. de sacri. Abel & Cain & de temulen. Hie. ad Damas. q. 3. & s. Ier.14. Ori. s. Mat. cap.13. & s. Is. ho. 2. & s. Gen. ho. 2. Hil. s. Mat. can.1. Bed. s. Gen.27. & s. Pro.25.*

Contemplatio & bona opera. Inuenire pascua per Christum, est intus contemplationem habere, & foris bona opera. Ioan.10.b. Non inuenientes autem pascua arietes, sunt prælati indocti, aut mali. Thr. 1. b. inueniunt sepulchrum effodientes thesaurum, cùm perueniunt ad diuinam contemplationem in qua absconditur anima à clamore per strepentium perturbationum, & tumultu curarum vel perquirentes sapientiam tanquam thesaurum, quum sacræ scripturæ paginas euoluunt, & exempla præcedentium patrum perscrutantur, sepulchrum inueniunt, cùm per eorum exempla in contemplationis virtute subleuantur. Iob 13.d. Sic inuenit turtur nidum, vbi reponat pullos suos. Ps.83. *Gre.s.1.Reg.13. & 5.mor.3.*

Pax imperfecta in hac vita. Reperit sponsa coram sponso, quasi pacem, & non pacem in hac vita: quia dum in hoc mundo sumus, à peccatis omnimodis non desistimus: Et quandiu cum peccato viuimus, pacem perfectam cum illo, qui sine peccato in carne vixit non habemus. Cant.8.d. *Gre.s.Cant.8.*

Resurrectio Christi. Non inueniunt Iesum in sepulchro, qui mõstrant eum resurrexisse: & vbi mortis eius causam cognoscunt, vitam esse redditam per illius mortem inueniunt. Mar.16.b. *Gre.s.1.Reg.16.*

Offerre se tribulationibus. Repentina tribulatio. Inuenire tribulationem & dolorem, est offerre se tribulationibus agendo pœnitentiam. Ps.114. Inuenit etiam tribulationem & dolorem, qui omnia habens prospera, tamẽ dolet inter ea, ne pereat. Inuenitur autem à tribulatione, cui repentè accidit tribulatio inter læta. Inueniunt autem tribulationes ipsos bonos: quia ambulant arctam viam. Ps.45.118. *Basi.s.Ps.4.114. Arn. s. Ps.114. Amb.s.Ps.118. ser. 18. Aug.s.Ps.26.*

Complecti pœnitentiam. Non inueniens pastor Iudæ meretricem in biuio. Gen.38.e. designat non inueniri peccatricem, quæ amplexa est pœnitentiam, & confessionem. Vel designatur in loco virtutis non esse meretricem. *Phil. de profugis. Bed.s.Gen.38.*

Conuersio peccatorum. Inuenire asinas, est peccatores in luce sanctitatis conuersos, vel qui conuerti sperantur, aspicere. Non inuenire autem, est, quando in peccatorum tenebris reproba corda se obruunt. Et non inueniens eas Saul, est prædicator incipiens, qui nondum cognoscit fructum ex sua prædicatione. 1.Reg.9. c.10.c. Adinuentiones quoque in bonum, sunt, quum quis conuertitur à peccatis. Eze.14.g. *Gre.s.1.Reg.9.10.*

Affectus ad cælestia. Inuenitur in manu pueri argentum, cùm per humilitatis meritum sancti viri cælestia, quæ loquuntur, in magno affectu charitatis accipiunt. 1.Reg.9.b. *Gre.s.1.Reg.9.*

Corruptio non est in fœlicitate. Non inueniri vermem in manna sabbato, designare potest in requiem fœlicitatis non esse

locum corruptioni. Et non inuenire sabbato manna in agro, designat post hanc vitam non esse locum ad meritoriè operandum. Exod. 16. f. Inuenitur etiam gaudium & lætitia in Sion, hoc est, in ecclesia, & præcipuè triumphante. Is. 51. a.

Amb. epist. 3. — *Resipiscentes castigati.*

Inueniuntur proiecti. Ier. 10. c. quum mali resipiscunt castigati à Deo, vel cùm etiam per castigationem non emendati, æternam vindictam euadere nequeunt. Reperiens Moses hircum pro peccato exustum, designat pœnitentiam recognitam inutilem. Leui. 10. d.

Lyr. s. Leu. 14. — *Sacerdos iudex mundationis.*

Inueniens sacerdos lepram esse mundatam, designat sacerdotem esse iudicem mundationis ab errore, aut peccato. Leu. 14. a.

Gre. s. 1. Reg. 10. — *Raro apparẽtes contemplatiui.*

Inuenientes tres viri Saulem. 1. Reg. 10. a. designant contemplatiuos, qui in secretis latent, tunc inueniri, quum ipsi apparent, vt inueniantur. Non inuenitur autem Enoch, translatus: quia boni à tumultibus seculi se abscondunt. Gen. 5.

Gre. s. 1. Reg. 10. — *Propositum boni operis.*

Inueniens manus Saulis, quod faciat, designat propositum bonæ operationis. 1. Reg. 10. b.

Gre. s. 1. Reg. 13. — *Fortes sunt cum prælato.*

Inuenti cum Saule sexcenti viri, designant perfectos & fortes semper esse cum prælato coniunctos in bona eius voluntate, & pia actione. Inuentus autem populus in Gabaa, sunt perfecti inuenti in custodia virginitatis. 1. Reg. 13. d.

Gre. s. 1. Reg. 13. — *Soli perfecti intelligũt præsentia & futura mala.*

Inuenta in manu Saulis, & Ionathæ lancea & ensis. 1. Reg. 13. d. designat solos electos esse, qui & præsentia & futura mala intelligant, eaque virili cordis intentione ardentius vincere concupiscant.

Ori. s. Matt. ho. 20. Gre. s. Can. 3. 5. Ber. s. Cant. ser. 77. 78. — *Omnibus prædicantes.*

Inuenientes serui Regis bonos & malos ad nuptias implendas, sunt omnibus prædicãtes. Mat. 22. a. Et inuenientes vigiles sponsam, sunt doctores: qui dum lucrãdis animabus & scriptis & dictis inuigilant, vbi sancti desiderij aliquantum sentiunt, augere in melius nunquam cessant: qui tamen non inuenirent, nisi Deus præueniret. Cant. 3. a. 5. b.

Cessatio aduersariorũ ecclesiæ.

Non inueniuntur aduersarij ecclesiæ. Is. 41. c. vel quia conuersi sunt ad fidem: vel quia in infernum detrusit. Sic non inuenit meretrix amatores suos. Hos. 2. b.

Hie. s. Is. 65. — *Vix iustus inter malos.*

Inueniri granum in botro, est vix iustum reperiri inter malos. Is. 65. b.

Arn. s. Ps. 106. Aug. s. Ps. 106. — *Non habere exempla.*

Non inuenire viam ciuitatis, est non habere exempla ad imitandum. Ps. 106. Sic non inuenit semitas suas, qui nescit quid operetur. Hos. 2. b. Et non inueniunt verbum Dei Iudæi. Amos 8. d.

Gre. s. 1. Reg. 9. — *Vita prædicatoris famæ consonis.*

Reperiri dicitur hodie Samuel, cùm in prædicatore inuenitur vita concordans cum fama. 1. Reg. 9. c.

Hie. s. Zac. 10. Aug. s. Ps. 83. — *Multiplicatio fidelium.*

Non inuenire locum credentibus, est ipsos multiplicari in ecclesia. Zac. 10. d. Inuenit tamẽ turtur nidum, vbi reponat pullos suos, hoc est, caro ecclesiam, in qua bona opera seruentur. Psalm. 83.

Hier. s. Ecclesiastẽ. 11. — *Percipere fructum prædicationis.*

Inuenire panem seminatum post multa tempora, est prædicationis fructum percipere. Ecclesiastæ 11. a.

Aug. s. Ps. 35. — *Odisse cognitam iniquitatem.*

Inuenitur iniquitas ad odium, quum quis cognitam iniquitatem odit. Inuenitur non ad odium, quum quis cognitam non odit sed defendit. Ps. 35.

Aug. s. Apo. ho. 13. — *Non superari fideles.*

Non inueniri montes & insulas, est fideles non superari. Apo. 16. d.

Sancti nõ quiescunt in hoc mundo.

Non inueniens columba, vbi pes suus requiesceret, designat per nouum testamentum requiem Sanctis in hoc mundo non esse permissam. Gen. 8. b.

Bed. s. Gen. 31. Amb. de fug. sec. 4. Hie. s. Is. 35. Arn. s. Ps. 9. — *Non inueniens diabolus in Christo quicquam vanum, nec in viro bono.*

Non inueniens Laban idola apud Iacob. Gen. 31. e. designat diabolum, qui ostensis mundi thesauris Christo, non inuenit in eo vestigia terrenæ concupiscentiæ: nec quicquam vanum in Christo, vel in bono viro reperit. Ioan. 14. d. Nec inuenitur mala bestia in via Christi, hoc est, peccatum in ipso Christo. Is. 35. d. Ps. 9. Et non inuenitur iniquitas in lingua Iob, hoc est, ecclesiæ. Iob 6. d.

Gre. s. 1. Reg. 7. Hie. s. Is. 13. 22. 30 & s. Ier. 2. 11. Ori. s. Ier. ho. 11. — *Esse peccatũ vel hæresim in conscientia. Deprehendere hæresim. Inducentes hæretici in errorẽ.*

Inueniri fermentatum in domibus, est peccatum aut hæresim esse in conscientia. Exo. 12. c. Inueniri quoque rem perditam, est sensum extraneum dare scripturæ hæresim. Leu. 6. a. Et inuenire maculam lepræ, est deprehendere. Leu. 13. g. 14. c. Et inuenire Dagon iacentem ante arcam fœderis, est deprehendere errorem idololatriæ. 1. Reg. 5. a. Et inueniri dicitur absolutè, qui in hæresi deprehenditur. Inuenisse autem se dicunt hæretici eos, quos in hæresim induxerunt, cùm potius sint perditi. Is. 13. c. 22. a. Non inueniri autem de fragmentis lagenæ testam ad portandum ignem, aut aquam, est nihil esse vtile in dogmatis hæreticorum. Is. 30. c. Inueniuntur quoque occisi non in fossis, sed sub quercu: quando non occultè, sed apertè sunt aliqui in errorem inducti: & cùm in locis amœnis colunt idola, & hæresibus vacant. Ierem. 2. g. Non inueniens requiem Iudas, est anima inter diuersos errores iactata. Thr. 1. a.

Gre. 15. mor. 10. Hie. s. Hos. 7. — *Iactari inter diuersos errores.* — *Consilia contra præcepta Dei.*

Inuenta colligatio, vel coniuratio in filiis Iuda, est inueniri peccata in Christianis: vel cùm concordi animo omnes feruntur in vitia. Et inuenitur Hierusalem in menstruis, hoc est, anima in consuetis vitiis. Ierem. 2. e. 11. b. Inuenit etiam Deus mala Prophetarum & sacerdotum in domo sua. Ier. 23. c. In angelis quoque reperit Deus prauitatem, hoc est, in ministris Ecclesiæ. Iob 4. d. Adinuentiones sunt hæreses & consilia & cogitationes contra præcepta Dei. Is. 3. b. Iob 20. c. Ezec. 36. d. Hos. 7. a. 9. d. 12. a. Mich. 3. b. Soph. 3. c.

Basi. s. Ps. 114. — *Peccare.*

Inueniunt pericula inferni aliquem, dum peccat. Psalm. 114. quia inde obligatur ad pœnam inferni.

Glo. ord. s. Gen. 44. Phil. de profugis. Hie. s. Ecclesiastẽ. 10. — *Doctrina Christi in Paulo.*

Inuenire scyphum Ioseph in sacco Beniamin, est inuenire doctrinam Christi in Paulo. Gen. 44. b.

Gre. 6. mor. 16. — *Non attingẽtes viam veritatis.*

Non valentes Sodomitæ inuenire ostium domus Lot, sunt non attingentes viam veritatis

& virtutis

& virtutis: vel designant eos, qui in iustis quærunt mala opera, quæ reprehendant, & non inueniunt. Gen. 19. c. de his dicitur Ps. 106. Viam ciuitatis habitaculi non inuenerunt.

Extra eccle. existentes. Inuenta foris, quæ pereunt, sunt qui extra ecclesiam existunt. Exo. 9. d. *Glo. int. s. Exo. 9.*

Diabolus deprehensus. Inuentus fur suffodiens domum, est diabolus decipiens animam, qui deprehenditur à cautis. Exo. 22. a. *Ori. s. Mat. ho. 31.*

Nudi bonis operibus. Nihil inuenerunt viri diuitiarum in manibus suis: quia post mortem vident se bonis operibus nudos: & quia pauperum manus vacuas reliquerunt. Ps. 75. Iob 23. c. 31. c. *Gre. 13. mor. 10. Aug. s. Ps. 75.*

Non valens magna operari. Non inueniens manus alicuius agnum, aut alia magna munera ad offerendum. Leuit. 12. b. 14. c. designare potest eum, qui non potest exercere magna opera. *Glo. ord. s. Leu. 14.*

Non stat error in litera legis. Non inueniri locum impij, est non stare errorem in litera legis. Ps. 36. Iob 20. b. *Ori. s. Ps. 36. ho. 5.*

Gloriatio diaboli de victis fidelibus. Inuenisse se dicit Assur multitudinem populorum, designans diabolum, qui gloriatur, quasi sua virtute vicerit fideles. Is. 10. d. *Hie. s. Is. 10.*

Non valens diabolus quiescere in gentibus conuersis. Inueniēs Iudæos sine legis obseruatione. Non inuenit requiem diabolus eiectus, quum non potuit quiescere in Gentibus ad fidem conuersis. Inuenit autem domum vacuam, quum inuenit Iudæos sine legis obseruatione. Mat. 12. d. Luc. 11. c. Inuenit autem requiem lamia in Iudæa, hoc est, diabolus in Hierusalem & Iudæis. Is. 34. d. Non inuenitur verò locus amplius diabolo & angelis eius in cælo, quum expulsi à cordibus credentium, non amplius admittuntur. Apoc. 12. b. *Hil. s. Mat. can. 12. Aug. s. Apo. ho. 9.*

Fieri diuitem. Inuenisse dicitur vitam manus suæ, qui factus est diues: vnde fit, vt obliuiscatur Dei. Is. 57. c. *Hie. s. Is. 57.*

Exequens desideria carnis. Inuenitur volūtas propria in die ieiunij, cùm quis in eo, desideria carnis exequitur. Is. 58. a. *Hie. s. Is. 58.*

Non inueniri sapiētiam inter hæreticos. Non inueniens Iob inter amicos suos vllum sapientem, designat inter hæreticos & superbos non inueniri eam sapientiam, quæ reuelatur paruulis Ecclesiæ. Iob 17. c. *Gre. 13. mor. 9.*

Abutentes hæretici dictis sanctorum. Reperientes radices iuniperorum in conuallibus. Iob 30. a. sunt hæretici, qui superbo spiritu de humilibus dictis sanctorum patrum colligunt, quæ ad suos errores firmandos facere videantur. *Gre. 20. mor. 10.*

Anima cogitatione polluta. Inueniunt dæmones animam in menstruis. Ier. 2. e. quando in pollutis cogitationibus positum, facilè ad peruersam operationem trahunt. *Gre. s. Eze. ho. 20.*

Aggredientes dæmones fideles paratos. Reperientes Ægyptij filios Israel in castris. Exo. 14. b. designant dæmones aggredientes fideles paratos ad tentationes. *Glo. int. s. Exo. 14.*

Inuenire inanē gloriam. Inuenire paleas ad conficiendos lateres. Exo. 5. b. est inueniri inanem gloriam ad operandum terrena incitantem. *Lyr. s. Exo. 5.*

Prædicatores eruditi. Reperire noua, & adinuenire fabrè scientes Beseleel, & Ooliab, designant prædicatores scientes proferre de thesauro suo noua & vetera. Exo. 35. d. *Glo. ord. s. Exo. 35.*

Doctrina iuxta capacitatem. Reperire plus, aut minus de manna. Exod. 16. d. est accipere doctrinam iuxta cuiusque capacitatem. *Glo. int. s. Exo. 16.*

Indiscreta correptio. Inueniens ignis spicas. Exo. 22. a. est scandalizans simplices indiscreto zelo correptionis. *Lyr. s. Exo. 22.*

Inuestigare, vide Quærere.

Inueterascere, quære Antiquus.

Inuidere, Inuidia, Liuor, Liuidus.

INuidere, est ex alicuius rebus secundis dolore affici, vel in aduersis gaudere. Inuidia verò, est dolor ipse ex aliena prosperitate. Liuor autem, est color ex pallido nigrescens, quem & plumbeum appellant: qualis est cum in parte corporis humani, ictu illato, exiles venæ contusæ sanguinem ad extremam cutem diffundunt. Sumitur sæpe pro inuidia: quia talis solet esse inuidentium color.

Inuidia Iudæorum in Christū & infideliū aduersus fideles. Inuidia fratrum Ioseph erga ipsum Ioseph, typus fuit inuidiæ Iudæorum in Christum: & etiam dæmonum aduersus perfectos. Gen. 37. b. 49. c. Et inuidentes Palestini Isaac, designare possunt inuidiam & odium infidelium aduersus fideles. Gen. 26. c. Idem designat inuidia Ægyptiorum in filios Israel. Exo. 1. c. *Bed. s. Gen. 49.*

Hæretici. Inuidus homo, cum quo non est comedendum, est hæreticus, cum quo non est tractanda sacra scriptura. Pro. 23. b. *Bed. s. Pro. 23.*

Dolor de proprio defectu. Inuidens Rachel sorori suæ, propter liberos. Gen. 30. a. est largo modo, non dolens de bono sororis, sed de proprio defectu. *Lyr. s. Gen. 30.*

Inuidia occidit paruulum. Iob 5. a. quia qui liuore occiditur, ipse sibi testimonium perhibet, quòd illo minor sit, cuius inuidia torquetur. *Gre. 5. mor. 33.*

Pœna. Liuor aliquando sumitur pro pœna: vt quando dixit Lamech. Genes. 4. d. Occidi puerum in liuorem meum. Et liuor pro liuore. Exod. 21. c. Et liuor vulneris, est disciplina corporeæ percussionis, qua mens sanatur. Prou. 20. d. *Gre. 23. mor. 21. Bed. s. Pro. 20.*

Passio Christi. Liuor Christi, quo sanati sumus, totam eius passionem exprimit. Is. 53. b.

Inuitare, Redinuitare.

Inuitare, est ad cœnam, aut epulas aliquem aduocare: quod etiam ad alia extendi potest: vt inuitare ad ludum.

Conuocati fideles ad verbum Dei. Inuitati à Samuele ad conuiuium, sunt fideles conuocati ad audiendum verbum Dei. 1. Regum 9. d. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Vocati ad lætitiam ecclesiæ. Iudæi. Inuitati ad nuptias, sunt vocati ad lætitiam restitutionis ecclesiæ. Vocati autem, qui venire neglexerunt, fuerunt Israelitæ: in quorum locum successerunt Gentiles. Mat. 22. a. *Ori. s. Mat. ho. 20. Hil. s. Mat. can. 22.*

Inuitus, vide Cogere.

Inuius.

INuius, est locus sine via: & ad quem vel non patet accessus, & transitus: vel certè est difficilis. Anima.

Hie.epis. quòd ignotus. Inuia terra, in bonum quidem, dicitur anima in gratia existens: quæ non est dæmonibus peruia. Ps.62.

Arn.s.Ps.106. Hie.s.Is.35.43. Aug.s.Ps.106. Gre.18.mor.11.& 29.mor.17. Inuia terra erat gentilitas, per quam Dominus non ingrediebatur. Ps.38.c. Is.35.a. Eze.14.e. Et etiam Iudæa in infidelitate obdurata: quæ verbis vitæ ad cor viam præbere noluit. Iob 28.a. Inuium etiam significare potest idololatriam, quæ accessum ad verum Deum prohibebat. Item varios errores hæreticorum. Ps.106. Significat etiam hunc mundum, in quo non erat via salutis. Ps.62. Is.43.c. Gentilitas. Iudæa. Idololatria. Hæreses. Mundus.

Gre.11.mor.13. Per inuium incedebant principes frustra, quando nomen Christi extinguere moliebātur. Decepti enim sua malitia, incedere per inuium frustra conabantur: quia crudelitati eorum patere via non poterat contra Autorem omnium. Iob 12.d. Moliētes extinguere nomen Christi.

Inultus, vide Ulcisci.

Inundare.

Inundare, est extra alueum fluuij aquam diffluere, vel effundi: & inundatio, est idem quod diluuium. Ponuntur autem pro alicuius rei abundantia.

Hie.s.Is.10. Inundat abbreuiatio iniustitiam, cùm abundat iustitia euangelica per Christum: aut per breue præceptum charitatis. Is.10.f. Abūdans iustitia euangelica

Hie.s.Is.60. Inundatio camælorum, est multitudo diuitum & nobilium ex gentibus, ad fidem venientium. Is.60.a. Diuites ex Gentibus.

Hie.s.Is.28. & s. Ezec.13. Gre.15.mor.21. Inundantes aquæ designant vim tribulationis & castigationis Dei: & etiam flagellum inūdans. Is.28.a.d.30.f. Et inundatio superuenit impiis, quum dolorum fluctus: ex aliqua aduersitate patiuntur. Iob 21.b.22.b. Thr.3.f. Eze.13.b. Vis punitionis.

Gre.5.mor.4. Inundantes aquæ significant etiam multitudinem lachrymarum in agentibus pœnitentiā. Iob 3.d. Multitudo lachrymarum.

Lyr.s.Thr.3. Inundauerunt etiam aquæ super caput Christi, quum Iudæi insurrexerunt aduersus Christum, eius diuinitatem negantes, & humanitatem persequentes. Thr.3.f. Persequentes Christum.

Hie.s.Eze.26. Inundatio equorum Nabuchodonosor, significat multitudinem tentationum diaboli & etiam peccatorum abundantiam. Ezec.26.b. Hos.4.a. Tentationes.

Inuocare.

INuocare, est in auxilium vocare, & subsidium petere, idque propriè in rebus afflictis. Item adorare. Gen.21.d. Et inuocauit ibi nomen Domini. Appellare. Deu.4.d. Testes inuoco cęlum & terram. Colere. Iud.10.c. Inuocate Deos, quos elegistis. Orare. Ps.4. Cùm inuocarē, exaudiuit me Deus. Prædicare. Ps.115. Nomen Domini inuocabo.

Arn.s.Ps.41. Inuocauit Christus patrem, præcipuè in passione, & tribulatione. Ps.4. Et inuocat abyssus abyssum. Ps.41. hoc est, Filius Patrem, & etiam pater dicitur inuocasse Filium, cùm testificatus est dicens: Hic est filius meus. Et inuocauit Christus nomen Patris de lacu nouissimo. Thr.3.f. cùm in virtute diuinitatis descēdit ad inferos, & destructis claustris tartari, suos quos ibi reperit, eruens, victor ad superos ascendit. Credere.

Hie.s.Is.34.43.59 Basi.s.Ps.114. Arn.s.Ps.146. Aug.s.Ps.114. Gre.18.mor.6. Inuocare nomen Domini, est credentium: in quibus etiam inuocatur nomen Domini: secundùm quod dicuntur Christiani. Gen.4.d.12.c.13.a.21.d. Psal. 115.137. Is.43.b. Et inuocare iustitiam, est ipsum Christum inuocare, qui est iustitia Dei. Isa.59.a. Inuocat Deum in diebus suis, qui toto tempore vitæ præsentis eius petit auxilium. Ps.114. Et inuocat Deum in veritate, qui vera fide inuocat, & ipsum pœnitet peccatorum: & qui petit ab eo spiritualia bona. Is.55. Inuocant nobiles regem, hoc est, Apostoli Christum. Is.34. c. Et inuocantes pulli coruorum Deum, sunt credentes ex gentibus. Conqueritur Deus, quod tempore tribulationis non esset, qui inuocaret Deum. Is.64.c. Hypocrita non inuocat Deum omni tempore, quia cùm in hoc seculo effectum quæsitæ fœlicitatis inuenerit, autorem, qui hanc ipsam fœlicitatem tribuit, non requirit. Iob 27.b. Soph 3.b.

Hie.s.Is.65. Inuocantes nomen Domini erāt Iudæi, dicentes: Domine, Domine: cùm tamen Christum negauerint. Non inuocantes autem erant Gentiles: à quibus tamen venientibus ad fidem, Christus inuentus est. Is.65.a. Iudæi negantes Christum. Gentiles credentes.

Rup.s.Hos.7. Inuocarunt autem Iudæi Ægyptum, quando coluerunt Deos Ægypti. Hos.7.b. Idololatria Iudæorum.

Hie.s.Is.43. Ori.s.Is.ho.3. Dicitur non inuocasse Iacob Deum: quia Iudæorum sacrificia non erant accepta Deo. Isa.43.c. Sacrificia nō accepta Deo.

Inuocari nomen vnius viri super septem mulieres, est in nomine Iesu inueniri omnes rationes, & appellationes donorum Spiritussancti. Is.4.a. Rationes donorum Spiritussancti in nomine Iesu.

Aug.s.Ps.41. Inuocari nomina Patriarcharum super aliquos. Gen.48.c. est posteros suscipere fidem & exempla Patriarcharum.

Inuocare ponitur pro aduocare, cùm dicitur. Ps.48.c. Abyssus Abyssum inuocat.

Inuoluere, Implicare, Inuolucrum, Obuoluere.

INuoluere, est in aliquo, seu super aliquid voluere, seu voluendo imponere, aut iniicere.

Deus. Persecutio in Christum. Inuoluens ignis dicitur Deus qui lucet bonis, & minatur malis. Ezech. 1. a. designat etiam persecutionem Iudæorum in Christum, & eius membra. *Hie. s. Ezec. 1. Gre. s. Eze. ho. 2.*

Pura mente suscipere Christum. Inuoluit corpus Iesu in sindone munda, qui pura mente ipsum susceperit. Mat. 27. g. *Hie. s. Mat. 27.*

Sacra scriptura. Inuolutus liber, dicitur sacra scriptura, & mysteria in ipsa scriptura contenta: quæ nemo sufficit omnia intelligere: ideo semper manet ex parte inuolutus. Eze. 2. d. Apo. 6. d. inuoluta quoque arca testimonij, designat latentia mysteria. Itidem inuoluta mensa. Nu. 4. a. *Hie. s. Eze. 8. Gre. s. Ezec. ho. 6.*

Immensitas diuinitatis Christi. Inuolutum sudarium Christi, designat diuinitatem eius, nec initium habere, nec terminũ: vt rei quæ inuoluta est, nec initium neque finis cernitur. Ioan. 20. b. *Rup. 14. s. Ioan. Gre. Nys. de resur. 2.*

Pœnitentia. Inuoluitur dies amaritudine, quum quis, quæ mala incorrectis imminent, ex omni parte conspicit: & voluptatis suæ lasciuiam tristitiæ lamentis tergit. Iob 3. b. *Gre. 4. mor. 21.*

Cognoscens propriam imbecillitatem. Protectio Dei. Inuolui pannis, imbecillitatem & infantiam indicat: & his pannis inuolui dicitur, qui propriam imbecillitatem cognoscit. Eze. 16. a. Luc. 2. b. inuolui etiam pannis, est diuinam habere protectionem. Et inuoluit Deus mare caligine quasi pannis infantiæ, quum dat populis lacteam doctrinam velut viliorem eo, quòd secretiora mysteria non valeant intueri. Iob 38. b. *Glo. int. s. Eze. 16.*

Adiuuare ad recuperãdas vires. Obuoluere linteolis brachium fractum, quantum ad allegoriam literalem, est adiuuare ad recuperandas amissas vires. Eze 30. f. *Hie. s. Eze. 30.*

Perplexitas malorum. Inuoluit formido pedes, ne videlicet in rectam exire valeant actionem. Iob 18. b. quia sæpe contingit, vt idcirco quisque bonus esse metuat, ne hoc à prauis ipse patiatur, quod se bonis fecisse reminiscitur: dũque hoc pati, quod fecit, metuit, vndique territus, vndique suspectus, quasi pedes inuolutos habet, qui timore irretitus, nil libere agere præualet: qui in bono opere quasi inde gressum perdidit, vnde ad mala, quæ concupierat excessit. *Gre. 14. mor. 7.*

Praua consuetudo. Inuolutæ dicuntur semitæ gressuum reproborum. Iob 6. c. quia sæpe recta quidem deliberando appetunt, sed ad consueta semper mala replicantur, & quasi extra se tensi, ad semetipsos per circuitum redeunt: qui bona quidem cupiunt, sed à malis nequaquam recedunt, esse quippe humiles, sed tamen sine despectu: esse contenti propriis, sed sine necessitate: esse casti, sed sine maceratione corporis: esse patientes, sed sine contumeliis volunt. Vel sunt inuolutæ gressuum semitæ: quia & si deuicta vna nequitia pedem leuant, regnante tamen altera, hunc in ea etiam, quam deuicerant, implicant. *Gre. 7. mor. 14. 15.*

Doctrina hæreticorum. Confidens in diuitiis. Inuolutum argentum, designat fallacem hæreticorum doctrinam, verbis artificiosè ornatam. Ier. 10. b. Idem sunt obuolutæ gazæ. Ezec. 27. e. Inuoluti autem argento sunt, qui de eloquentia, aut diuitiis superbiunt. Sop. 1. c. Et qui in diuitiis confidunt. *Hie. s. Ier. 10. & s. Eze. 27. & s. Soph. 1. Rup. s. Soph. 1.*

Mersi peccatores in infernum. Inuoluti Ægyptij in mediis fluctibus. Exo. 14. g. sunt peccatores in infernũ demersi. Et inuolui cum Amalec, est cum peccatoribus æterna pœna damnari. 1. Regum 15. b. Et inuolutus Nabuchodonosor cum interfectis. Isa. 14. e. designat diabolum detrusum in infernum cum iis, quos peccare fecit. Et inuoluitur dies, hoc est, antiquus hostis amaritudine. Iob 3. a. quia superbiæ eius supplicia non solùm omnimoda, sed etiam infinita præparantur. Omne quippe, quod inuolutum est, finem suum quasi nusquam indicat: quia sicut non ostendit, quo incipit, ita non detegit, quò desistit. *Gre. s. 1. Reg. 15. & 4. mor. 1[illegible]. Hie. s. Is. 14.*

Dæmones. Inuolucra hyacinthi mercium Tyri. Eze. 27. e. designant aëras potestates, quæ funibus peccatorum mundanos constringunt. *Hie. s. Eze. 27.*

Ioab.

Dæmones. Infideles. IOab, id est, paternitas vel habens patrem, aut volũtarius: princeps militiæ regis Dauid: qui occidit Abner & Amasa per insidias. 2. Reg. 2. c. 3. e. 8. d. Vel Ioab interpretatur inimicus: & designat dæmones & infideles. Ps. 59. in titulo: vbi videtur nomen loci. *Aug. s. Ps. 59.*

Ioachin.

Christus. Ioachin: i. Domini præparatio, siue Domini firmitas: filius Ioacim, rex Iuda qui ductus fuit in captiuitatem à rege Babylonis. Dicitur captus in sagena Dei. Ezech. 12. d. designans Christum in peccatis nostris captum.

Ioacim.

Ioacim, id est, Domini resurrectio, siue Domini confirmatio, vel Dominus vindicãs: filius Iosiæ, rex Iuda, captus à rege Babylonis. 4. Reg. 23. g.

Ioannes.

IOannes, seu Iohannan, id est, gratiosus, seu Domini gratia, vel Domini donum, seu Domini misericordia: sic dictus est Ioannes Baptista, & etiam Ioannes Euangelista.

Lex vetus. Propheta. Ioannes Baptista, vt natus est de vetula & sterili, designat literæ legis vetustatem: & cùm dixit de Christo: Illum oportet crescere, me autem minui. Ioan. 3. d. legis gerit imaginem, quę adueniente Euangelio & crescente, minuenda erat quantum ad literalem obseruantiam: minuitur etiam, quia lex & Prophetæ vsque ad Ioannem, cessant, vt lucernæ adueniente Sole. Et vt Ioanne mortuo discipuli venerunt ad Christum, ita lege mortua venitur ad Euangelium. Mat. 9. b. Et Ioannes in vinculis, est lex in peccatis populi, aut pectoribus perfidorum, Mat. 11. a. 14. a. Marc. 6. c. *Amb. ser. 12. 63. & s. Luc. 7. Hie. s. Gala 3. Hil. s. Mat. can. 9. 11. 14. Aug. de sanctis. ser. 20. & 83. q. 58.*

Ioannes Baptista increpans Herodem, cuius rei gratia amputatum est illi caput, designat Prophetas, qui tolluntur à prauis per errores. Mat. 14. a. Marc. 6. c. *Ori. s. Mat. cap. 14.*

Tert. de baptismo. Ioannes Baptista præcursor Domini dictus angelus, typum gerit ministri baptismi, qui annunciat aduentum Christi in animam. *Ministri baptismi.*

Amb. s. Luc. 23. Ioannes Euangelista, cui commendauit Christus Matrem, typus est iunioris populi, cui commissa est Ecclesia. Ioan. 19. e. *Iunior populus.*

Ori. in diuer. ho. 2. Gre. ho. 21. Idem ioannes currens ad monumentum citiùs Petro. ioan. 20. a. designat intellectum præcedentem fidem. Vel designat synagogam, quæ prius cognouit mysteria Christi, sed nō prior introiuit, quia prius credidit Gentilitas. *Intellectus. Synagoga.*

Aug. s. Ioan. tra. 124. Ioannes Euangelista, quem diligebat Iesus, & manere voluit. ioan. 21. f. typus est vitæ contemplatiuæ, quam nobis optat Iesus, quietem videlicet perpetuam, & non vitam hanc laboriosam: & illam vult manere in fœlicitate. *Vita contemplatiua.*

Ioas.

Ioas, id est, Domini ignis, vel Domini oblatio, Rex Iuda, filius Ochoziæ, qui occidit Zachariam pontificem: typus est sacerdotum, & pharisæorum, qui Christum occiderunt: vnde vt in eum Syri ignominiosa iudicia exercuerunt, ita Romani in Iudæos. 2. Par. 24. f. *Sacerdotes, & pharisæi.*

Ioathan.

Hier. s. Is. 1. Ioathan, id est, consummatus, siue perfectus, aut Domini perfectio: filius Oziæ, rex Iuda. Eius tempore vidit visionem Isaias: quia perfectorum est videre diuina. Is. 1. a. *Perfectus.*

Rup. s. Amos 2. Secundùm quod Ioathan rexit populum, existente patre leproso, significat Gentes perfectæ fidei, quibus datum est regnum Dei, ablatum à Iudæis. 2. Par. 26. b. *Gentiles.*

Iob.

Iob, id est, dolens, vel gemens, siue vlulans, aut exosus, vel patiens inimicitiam: vir satis notus in suo libro, in quo eius ostenditur admirabilis patientia, & fides.

Ori. s. Iob 2. Gre. prolo. mor. 11. & 1. mor. 4. Iob, vt perseuerauit in simplicitate post graues & diutinas tribulationes, & tentationes, typus est Christi, & etiam Ecclesiæ, multas sustinentis in hoc mundo pressuras. Iob 1. a. 2. c. *Christus. Ecclesia.*

Hie. s. Iob 1. Gre. 1. mor. 26. Iob, id est dolens, quemlibet electum significare potest, qui dolet de huius vitæ peregrinatione. Iob 1. a. *Electi.*

Ori. s. Eze. ho. 4. Gre. 1. mor. 13. Hie. s. Eze. 14. Euc. q. in Ezec. Iob præterea in typum poni solet status coniugatorum: aut eius nomine significatur imitatores ipsius. Eze. 14. e. Ponitur in exemplum, quia nō liberauit filios suos: & quia fuit prius in prosperis, deinde in aduersis, rursus in prosperis. *Status coniugatorum.*

Ber. ser. 3. assump. Iob vlcere plenus, typus est peccatorum, & pœnitentium. iob 2. b. *Peccatores, & pœnitentes.*

Iobab.

Glo. ord. s. Ios. 11. Iobab, id est, dolens, vel gemens, vel inimicitiæ: rex Maron, victus à Iosue: typus est diaboli, qui hostis est Christi, & fidelium, inferens amaritudines peccati. ios. 11. a. *Diabolus.*

Iocari, vide Ludere.

Iochabed.

Bed. s. Exo. 6. Iochabed, id est, gloriosa, aut grauis, vel ponderosa: vxor Amram, mater Mosis, Aaron, & Mariæ, typus esse potest Ecclesiæ, ex qua nascitur lex, & sacerdotium. Exo. 6. c. *Ecclesia.*

Ioel.

Hie. s. Ioel. 1. Rup. s. Ioel. 1. Ioel, id est, incipiens, vel est Deus: vnus è duodecim Prophetis, notus in sua prophetia. Fuit filius Phatuel, quia talibus aperit os Deus, vt loquantur diuina. ioel. 1. a. typus est Christi, qui est filius Phatuel, id est, latitudinis charitatis Dei. *Christus.*

Iohanna, vide Ioannes.

Ioiada.

Ioiada, id est, Domini scientia, aut Domini cognitio: sacerdos pater Banaiæ. 2. Reg. 8. d. Alius fuit pontifex, pater Zachariæ, qui vnxit Ioas in regē Iuda. 4. Reg. 10. a. 12. b. 2. Par. 23. a.

Ionadab.

Aug. s. Ps. 70. Ionadab, id est, spontaneus, siue principalis. 1. Reg. 13. a. 4. Reg. 10. d. Eius filij fuerunt ipsi obedientes: & designant spontaneè obtemperandum esse diuinis præceptis. ier. 35. a. Ps. 70. *Spontaneè seruans præcepta.*

Ionas.

Ionas, id est, columba, siue depopulans, vel multiplicans, aut etiam dolens, filius Amathi, vnus è duodecim Prophetis, qui prophetauit aduersus Niniuen. Cúmque fugeret, ne prophetaret, orta tēpestate in mari, de naui proiectus est, & à Ceto deuoratus, tertio die viuus prodiit in terram.

Amb. s. Luc. 11. Hie. s. Ion. 1. Aug. 2. de symbo. ad Catechumen. 6. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 6. cap. 9. Rup. s. Ioan. 1. Ionas missus ad Niniuen, vt eius finem prædicaret, typus est Christi, qui missus est à Patre, vt finem mundi omnibus demonstraret. Et vt fugit ionas in Tharsis à facie Domini, velox designatur transitus Christi, qui exultauit vt gigas, &c. Ascendit ionas nauem fugiens: & Christus in crucem per mare huius seculi transiens. Irruit tempestas magna in mari, hoc est, perfidia iudæorum. Data est sors super Ionam, designans sortes vestium Christi. Proiectus in mare, seruauit nauiculam fluctuantem: sic Christus moriens, seruauit genus humanum. Vt susceptus est à bestia custodiendus, ita Christus descendit ad inferos, vbi non est derelictus. Vt prodiit ionas tertio die viuus, ac postmodum prædicauit in Niniue, ita Christus resurre- *Christus.*

xit tertia die, & eius prædicatio per vniuersum orbẽ dilatata est: vnde salus collata est mũdo.

Iudæi. Ionas dolens de arefacta hædera; & de non subuersa Niniue Ionæ 4. c. designat Iudæos dolentes de legis cessatione, & de conuersione fratrum suorum ad fidem Christi. *Aug. epis. 49. q. 6.*

Ionathas.

Adiutor prædicatoris. IOnathas, id est, columbæ donum, vel donans: filius Saulis regis, & amicus regis Dauid. 1. Reg. 13. a. 14. g. designat adiutores prædicatorum, qui habent dona Spiritussancti, vt Timotheus fuit adiutor Pauli. Cum eo erant mille viri in Gabaa, hoc est, in sublimi: quia virgines per donum Spiritussancti in sublimi gradu constituti sunt: vt sint cum agno centum quadraginta quatuor millia, &c. *Bonus prælatus.* Designat etiam bonum prælatum, qui se exponit periculo pro salute subditorum. *Gre. s. 1. Reg. 13. 14.*

Cupidi laudis. Vt autem gustauit Ionathas mel contra præceptum patris. 1. Reg. 14. d. designat eos, qui verbo, & opere magni sunt, sed studio circumspectionis magni non sunt: ideo appetentes sunt laudis. Et quia non regnauit post patrẽ, designat eos, qui vanè se extollunt, verè deficere. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Ioppe.

Ioppe, id est, fortitudo, aut decor: oppidum in ora Syriæ in monte situm, habens portum: nunc appellatur Sappho, aut Iapha. Num. 21. f. Iosu. 19. c. 2. Par. 2. d. Ion. 1. a. Acto. 9. f. Est terminus Iudææ ad mare, vnde vsque ad Iordanem est maxima Iudææ latitudo. In eam descendit Ionas, fugiens à facie Domini, & designat Iudæam, ad quam venit Christus, vt prædicaret, refugiens Gentes. *Iudæa.* *Rup. s. Ionam. 1.*

Ioram.

IOram, id est, Domini celsitudo, aut Domini sublimitas, aut Domini proiectio: filius Iosaphat rex Iuda. 3. Reg. 22. g.

Hæretici. Alius fuit rex Israel, ad quem misit rex Syriæ Naham leprosum: qui typus est hęreticorum, qui leprosos habent discipulos. 4. Reg. 5. a. *Rup. 5. s. Reg. 29.*

Iordanis.

IOrdanis, id est, fluuius iudicij, aut demonstratio, vel proiectio iudicij, siue descensio, vel descensio eorum: est fluuius insignis, è duobus fontibus, Ior, & Dan, à iugo Libani, quod Antilibanum vocant, emanans supra Cæsaream Philippi, qui regiones perquàm amœnas præterlabitur: constituitque stagnum seu mare Galileæ: ac demum in mari mortuo absorbetur. Disterminat terram promissionis ab Arabia deserta. In eo baptizauit Ioannes, ibique baptizatus est Christus.

Christus. Iordanis, vt interpretatur descensio, ipsum Christum designare potest, qui descendit à Patre: aut eius humilitatem, & descensum, in qua humilitate leprosus septies lauari debet. 4. Reg. 5. c. Luc. 3. a. *Ori. s. Luc. ho. 21. Ber. ser. 3. resurrec.*

Confessio duplicis naturæ in Christo. Iordanis, vt manat è duobus fontibus, designare potest confessionem diuinitatis, & humanitatis in Christo, quę facienda est in baptismo. *Ori. s. Mat. ho. 7.*

Baptismus. Iordanis irrigans terram Sodomorum, designare potest baptismum in Ecclesia, per quem recipiuntur dona Spiritussancti, & transitur à statu veteris hominis ad statum noui, & à morte ad vitam. Gen. 13. c. 32. c. 50. b. Iosu. 1. a. 3. Reg. 7. g. 4. Reg. 5. c. Ps. 41. Matt. 3. b. 19. a. Marc. 1. a. 3. a. Luc. 3. a. 4. a. *Tert. adu. Marc. 4. Ori. s. Ios. ho. 1. & s. Luc. ho. 33. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7 cap. 23.*

Sapientia. Dona spiritualia. Iordanis, iuxta quem fuit vltima mansio peregrinationis filiorum Israel, designare potest fluenta sapientiæ, & scientiæ, & omnium irrigationum spiritualium: per quæ securus quis potest transire ad terram æternæ promissionis. Num. 33. f. Ios. 1. a. 3. d. Ezec. 47. d. *Ori. s. Nu. ho. 26. 27. Hie. s. Eze. 47.*

Iordanis etiam designare potest transitum vitæ præsentis. Gen. 32. c. Ios. 1. a.

Baptizati. Iordanis præterea significare potest baptizatos: vt Iob 40. c. Behemoth habet fiduciam, quòd Iordanis influat in os eius: quia diabolus etiam post Redemptoris aduentum, quosdã qui baptismatis sacramento signati sunt, deglutire se posse confidit. *Ori. s. Num. ho. 26. Gre. 33. mor. Hie. s. Iob 40.*

Cessatio vitæ veteris. Iordanis conuersus retrorsum, designare potest cessationem vitæ veteris, vt noua inchoetur. Nam baptizatus sequens vitia in mare defluit, cùm resipiscit, conuertitur retrorsum. *Affectus humani.* Vel designat affectus humanos: & conuertitur retrorsum, quum deficientibus affectibus terrenis abundant cælestes. Ps. 113. Mat. 15. c. Zac. 11. a. *Amb. ser. 21. Aug. s. Ps. 113. Rica. de S. Vict. de extermi. mal. 4.*

Lapsus in peccatum. Iordanis, id est, descensus eorum, quem transeunt Hebræi, designare potest lapsum in peccatum 1. Reg. 13. b. Et regiones Iordanis dici possunt vitia, ad quas regiones venit Christus, & Ioannes Baptista prædicando, vt peccatores ab eis auertant. Luc. 3. a. *Gre. s. 1. Reg. 13. Amb. 2. de Abr. 6.*

Doctrina hæreticorum. Iordanis, vel eius regio, doctrinam hæreticorum significare potest: quia vniuersa terra irrigabatur fluminibus, & fontibus, quemadmodum paradisus Domini: quia hæreticis videtur sua ecclesia ita donis spiritualibus abundare, sicut ecclesia catholica. Gen. 13. c. *Bed. s. Gen. 13.*

Iosaphat.

Iosaphat, id est, Dominus iudex, vel Domini iudicium: filius Asa, rex Iuda. 3. Reg. 15. e. 1. Par. 3. b. 2. Par. 17. a. Ab eius nomine dicitur vallis Iosaphat, propter significationem iudicij, quia in ea prædictum est futurum esse iudicium vniuersale. Ioel. 3. a.

Ioseph.

Ioseph, id est, Domini augmentum, vel Domini profectus: filius Iacob, & Rachelis, vendi-

tus est à fratribus suis ob inuidiam,& ductus in Ægyptum: ob calumniam dominæ suæ, eius pudicitiæ insidiantis,in carcerē cōiectus est:vnde postea eductus, interpretatis somniis Pharaonis,terræ Ægypti præfectus est, & terram liberauit à fame, ac patrem fratresque suos in Ægyptum transtulit.

Chry.s.Gen.ho.61. Tert.aduer.Iudæos Ori.s.Exo.ho.1. Arn.s.Ps.104. Amb.de Ioseph 12. Chry.s.Ps.8.93. Hie.s.Ps.8. Aug.q.in Iud.49. & ser.8 4. Bed.s.Gen.37. 49. & s.Exo.1. — *Christus.*

Ioseph in multis typus est Christi,& sicut Ioseph inuisit fratres suos, & illi non sunt reueriti fraternitatem,neque aduentus causam,sed primùm quidem occidere voluerunt, postea autem vendiderunt Barbaris. Ita Christus aduenit inuisens humanum genus,suscepta nostra forma: sed ingrati Iudæi innumera miracula facientem, occidere conati sunt, & demum traditum Gentibus crucifixerunt. Vt autem Ioseph venditus est in Ægypto, & missus in carcerem,& postea exaltatus, venditionem Christi,& mortem, & resurrectionem, ascensionemque designat. Et vt Ioseph eiectus est à fratribus, qui postea supplices ad eum venerunt, vt possent viuere, Christum designat eiectum à Iudæis, ex quibus postea multi crediderunt in eum, vt haberent vitam æternam. Vt etiam manifestauit se fratribus, Christum indicat, ostendentem se esse Messiam: vel manifestantem se Apostolis post resurrectionem. Ioseph pauit Ægyptum tempore famis: Christus per se,& prædicatores tradidit frumentum, & doctrinā vitæ mundo. Et vt Ioseph reliquit pallium in manu fœminæ, ita Christus reliquit corpus suum,& literā legis in manu synagogæ. *Rup.1.s.Is.19.* Vt etiam post mortem Ioseph, multiplicati sunt filij Israel in Ægypto, indicatur fidelium multiplicatio in mundo post Christi mortem, & ascensionem. Gen.30.c.33.b.37.a.39.a.41.42.45.49.c. Ps.79.80.104. Amos 6.b.

Bed.s.Gen.49. — *Perfectio vitæ.*

Ioseph decem & septem annorum, designare potest perfectionem vitæ & doctrinæ, & iuuenem religiosum, aptum ad omne opus bonum:& virum bonum,& literatum: vnde interpretatur augmentum. Gen.39.a.40.41.

Phil.de Ioseph. — *Ciuilis,& rector populi.*

Ioseph etiam, est ciuilis homo,& rector populi,& interpretatur additamentum, quia leges ciuiles adduntur naturalibus. Et eius tunica polymita, designat varietatem rerum ciuiliū. Est autem bis venditus, quia rectores per ambitionem multis se subiiciunt.

Phil.2.alleg. — *Temperantia.*

Ioseph non consentiens libidini dominæ suæ, typus est temperantiæ,& defendens se à domina per narrationem prosperitatis quam à domino suo acceperat, ostendit modum vincendi libidinem, nempe per recognitionem beneficiorum Dei. Gen.39.a.

Hie.s.Zac.10. Aug.s.Ps.76. — *Ecclesia.*

Domus Ioseph designat Ecclesiam, quæ est domus Christi,& filij Ioseph, sunt filij Ecclesiæ. Ps.76. Zach.10.b.

Geor.Ven.Cant.2. tom.7.cap.6. Ric.de S.Vict.de 12.Patr.67.68. — *Opera vitæ contemplatiuæ. Discretio.*

Ioseph, vt interpretatur augmentum, designat perfecta opera vitæ contemplatiuæ, post exercitationem vitæ actiuæ: vnde & genitus est post natos filios Liæ,& ancillarum. Designat etiam discretionem, quæ tandem nascitur ex Rachele, hoc est, ratione post multam experiētiam. Vestitur autem tunica talari, quia sola illa actio ad consummationis talum, debitique finis terminum perducitur, quæ per discretionis prudentiam moderatur. Amatur plus cæteris fratribus, quia cunctarum virtutum custos virtus cæteris iure præfertur. Est somniator, quia vera discretio in ipso tentationis articulo, inter ipsa suggestionum phantasmata, ex eorum qualitate futura pericula deprehendit,& aliis quibuslibet ad cogitationum suarum cōfessionem, imminentium malorum insidias detegit,& de futuris periculis cautos reddit. Dicitur filius accrescens, quia discretio semper augetur.

Iudæi.

Ioseph volens mutare manus patris benedicentis filios ipsius, typus est Iudæorum, volentium habere primatum in Ecclesia, seu familia Domini. Gen.48.c.

Hil.s.Mat.Can. 2. Ber.ser.paruo. 8. — *Apostoli. Laborantes pro Christo.*

Ioseph sponsus virginis Mariæ, circumferens Christum, nunc in Ægyptum, nunc in Iudæam. Mat.2. designat Apostolos Christum prædicantes Iudæis,& Gentibus: vt autem portauit eum in humeris, designat pœnitentes, & qui pro Christo laboribus fatigantur, qui persecutiones patiuntur, qui nulli mala inferunt, sed ab aliis illata patienter ferunt.

Hil.s.Mat. Can. vlt. — *Prædicatores.*

Ioseph ab Arimathæa sepeliens Christum, designat prædicatores sepelientes Christum in cordibus Gentilium, per eorum inductionem ad fidem. Mat.27.g.

Iosias.

Hie.s.Soph.1.& s.Zac.6.

Iosias, id est, ignis Domini, aut vrens Dominus: filius Amon, rex Iuda. 4. Reg.22. Vel interpretatur eleuatio Domini,& est filius Amon, id est fidei, id est, vir iustus. Soph. 1. a. Est alius Iosias, qui interpretatur saluatus, in cuius domo fiunt coronæ pontificibus: quia nobis proficientibus,& reuersis ad meliora, per singulas virtutes nostras Dominus coronatur, imò nobis virtute pœnitentiæ coronatis, Saluator in singulis coronam accipit. Zac.6.c.

Iosue.

IOsue, id est, dominus saluator, filius Nun, minister Mosis, princeps tribus Ephraim, qui post Mosen ductor fuit populi Israel, quem etiam, mortuo Mose, introduxit in terrā promissionis: prius autem dicebatur Hosee.

Tert.adu.Iudæos, & aduer.Marc.3. Cle.Alex.1.pæd.7. Ori.s.Nu.ho.21. 22.& s.Ios.ho.1.11. Aug.q.in Exo.103 Cyr.3.s.Ioan.36. & cont.Iulian. 8. Chry.de verb. Isa. ho.1. — *Christus.*

Iosue re & nomine typus est Christi seruatoris nostri, & vt ascendit cum Mose in montē, est Christus, aut lex noua, sine quibus lex vetus ad nihil sublime ascendit. Et aliquando nominatur cum Mose, aliquando latet, quia nouum testamentum latet in veteri. Successit autē Mosi, quia Christus successit legi. Defendit Gabaonitas: quia Christus succurrit infirmis in tentationibus. Et vt ille eduxit populum Israel à deserto, & transmisso Iordane, induxit in terram promissionis, ita Christus ex ignorantiæ,& idololatriæ deserto, per sanctum, ac salutiferum baptismum, in cælestem Hierosolymam nos traduxit. Iosi.1.2.3.

Iosue Bethsamites, in cuius agro mansit arca fœderis, typus esse potest Christi. 1. Reg. 6. d. *Christus.* *Rup. 1 s. lo. Glo. ord. s. 1. Reg. 6*

Iota.

Iota, est minima litera alphabeti: designat ea, quæ minima sunt in lege, quæ etiam plena sunt sacramentis, ideo non contemnenda. Mat. 5. c. *Hie. s. Mat. 5.*

Iotbatha, vide Ietabatha.

Ira, Iracundia, Irasci, Indignari, Furor.

IRa, est animi excandescentia, in corde sedem habens: diciturque ira appetitus vindictæ. Furor autem dicit grauiorem iræ perturbationem. Indignatio verò est interior ira, qua nobis aliquid indignum videtur, dignum verò vindicta. *Minima legis.*

Ira attribuitur Deo per metaphoram, cùm non possit in eo esse excandescentia, sed solùm est in eo ratio iustæ vindictæ: aliquando verò designat ira Dei minas eius: vt cùm responsio mollis frangit iram, hoc est, oratio pœnitentis minas Dei. Pro. 15. a. Indignatio quoque Dei, est iudicium eius, seu decretum ad puniendum. Exo. 22. c. Leu. 10. b. Ps. 29. 82. Is. 26. d. 27. a. 30. f. Zac. 8. a. Ira filiorum Iacob aduersus Sichimitas, designare potest zelum Dei ad vindicanda peccata. Gen. 34. a. Potest etiam designare zelum, quem vnusquisque in seipsum debet habere contra inanem gloriam. Datur ira parua Dei. Zac. 1. a. quæ est virga disciplinæ ad emendationem cui opponitur parua misericordia, qua dat temporalia. Est & ira magna, qua punit perpetuò: cui opponitur magna misericordia. *Minæ Dei. Decretum Dei ad puniendum. Zelus.* *Cle. pap. 10. recog. Basi. s. Ps. 29. Hie. s. Zach. 8. Aug. s. Ps. 82. Cyr... Iul... Tic. de S. Vict. de 12. Patriar. 15. Rup. 9. Vict. verbi Dei. 21.*

Ira etiam Dei, est ipse effectus, qui solet esse effectus irati, nempe pœna & castigatio inflicta peccatibus, vel in hac vita, vel in futura. Exo. 15. a. 32. c. Ps. 2. 29. 37. 59. 68. 109. Is. 5. f. 12. 28. f. 30. f. 66. e. Mat. 22. a. Ioan. 3. c. Rom. 2. a. Irasci etiam dicitur Deus in orationem, quum flagellat filium quem recipit. Ps. 39. Exo. 4. c. Et dicitur non irasci vsque in finem, quum castigat, vt parcat. Is. 57. d. Et dicitur ibidem iratus propter iniquitatem populi sui, quia propter eam percussit Filium suum. Dicitur etiam Deus irasci satis aut nimis, quando castigat pœna perpetua. Is 64. d. Iob 21. b. 35. d. 40. b. In hoc furore orabat Propheta, ne argueretur. Psal 6. 37. Ier. 10. d. Dicitur autem conflari indignatio Dei, & ira, quia quasi coactus peccatis nostris, & diu sustinens, nos castigat. Et extenditur ad iumenta, ligna, & fruges, hoc est, ad omnia quæ seruiunt homini. Ier. 7. d. Furor autem Dei grauem eius vindictam designare solet. Exo. 15. a. 22. d. Is. 5. f. 63. b. Ier. 15. c. 30. d. Furor etiam Dei aliquando dicitur punitio temporalis, & mortis. Ps. 89. Ier. 6. c. Iob 3. d. 4. b. 6. a. 9. b. 14. c. 16. b. 19. b. 20. d. 36. b. 42. b. Dicitur etiam indignatio Dei pœna, qua punit malos. Is. 51. g. 63. b. 66. e. Dicitur quoque non irasci amplius contra Hierusalem, quum relinquit animam obstinatam, nec amplius eam castigat ad emendationẽ. Ezec. 16. e. Nah. 1. a. Zach. 1. a. In furore autem diabolus iudicatus est, quia inuenta est iniquitas eius ad odium: Hominis autem iniquitas est ad iram, & ideo in ira corripitur. Ira quoque columbæ, est vindicta Christi in malos. Ier. 25. g. Vbi vt diuinæ districtionis vim imperturbabilem demonstraret, & iram dixit, Et columbæ. *Vindicta Dei.* *Hie. Cypri. & s. Ps. 89. & s. Is. 57. 64. & s. Ier. 7. & s. Eze. 16. & s. Zac. 1. Ori. s. Iud. ho. 2. & s. Mat. ho. 20. Hil. s. Ps. 2. Basi. s. Ps. 29. 37. 59. Cassi. lib. 8 cap 4. Fulgen. 1. de dupli ci prædestinatione. Fulg. for. spir. 1. Ber. s. Cant. ser. 63. Gre. 32. mor. 6.*

Ira Dei dici potest motus, qui fit in anima, quæ legem Dei nouit, cùm eandem legem videt à peccatore præteriri. Per hunc enim motum iustarum animarum multa vindicantur. Quanquam possit ira Dei rectè intelligi ipsa mẽtis obscuratio, quæ cõsequitur eos, qui legem Dei transgrediuntur. Ps. 2. *Indignatio iusti in malos. Obscuratio mẽtis malorum.* *Aug. s. Ps. 2.*

Ira furoris Dei dici potest diabolus, qui ex iusto iudicio Dei, datus est ad puniẽdos malos. Is. 30. f. Nah. 1. b. Iob 10. c. *Diabolus.* *Hie. s. Is. 30. & s. Nah. 1.*

Ira domini Ioseph ad puniendum ipsum Ioseph, designat ipsum Deum non pepercisse proprio Filio, sed pro nobis ipsum tradidisse. Gen. 39. d. 40. a. *Deus pater tradens Filium.* *Glo. int. s. Gen. 39.*

In ira populos deducit Deus, cùm per tribulationes deducit aliquos ad virtutum cultu- ram. Ps. 55. 58. Et indignatio sagittarum Domini, est grauis correptio verborum Domini, eius iram demonstrans. Iob 6. a. Est autem ira consummationis, & est ira consumptionis. Nã omnis vindicta, Dei ira dicitur: sed aliquando ad hoc vindicat Deus, vt perficiat: aliquando ad hoc vindicat, vt damnet. Quomodo ad hoc vindicat, vt perficiat: flagellat omnem filium quem recipit. Quomodo ad hoc vindicat, vt damnet? quando dicet impiis ad sinistram positis. Ite maledicti in ignem æternum, qui paratus est diabolo, & angelis eius. *Tribulationes. Grauis correptio verborum Dei.* *Aug. s. Ps. 55. 58. Gre. 7. mor. 3.*

Irasci dicitur Deus super orationem serui sui. Ps. 79. quia non desinit castigare etiam orantes, qui flagellat omnem filium quem recipit. *Castigans Deus etiam orantes.* *Aug. s. Ps. 79.*

Ira in angelis, designare potest spiritualis fortitudinis feruorem, cuius extremum ira est. *Feruor angelorum.* *Dion. cæl. hier. 15.*

Iratus Moses, designat pœnam legis in aliquos infligendam. Et ira ponitur aliquando pro pœna secundùm legem illata. Ira autem consummationis, erit pœna in fine mundi. Exo. 11. c. 16. e. 32. d. Ps. 58. Mat. 3. b. Rom. 2. a. 3. a. 4. c. 5. b. 1. Thes. 1. d. *Pœna legis.* *Hil. s. Ps. 2.*

Iratus Saul, postquam insiliuit in eum spiritus Domini. 1. Reg. 11. b. designat timẽdum esse iram prælati corrigentis, vt quæ sit à spiritu Domini. *Ira prælati à Deo.* *Gre. s. 1. Reg. 11.*

Irasci in via, est contendere pro temporalibus. Gen. 45. g. Hortabatur autem Ioseph fratres suos, ne irascerentur in via, designans Christum, qui recessurus, pacem reliquit fidelibus. *Contendere pro temporalibus.* *Amb. de Ioseph 13.*

Ira quandoque sumitur, vt omnes comprehendat animæ perturbationes, vt Ecclesiastæ 11. d. Aufer iram à corde tuo. *Perturbatio animi.* *Hie. s. Ecclesiastẽ 11.*

Indignatio quædam est in animo iusti, ad quam caligat oculus eius, nempe cùm videt iustos affligi, & malos prosperè agere. Iob 17. b. *Indignatio iusti super prosperitatem malorum.* *Gre. 13. mor. 18.*

Ori.s.Mat.ho. 13. Indignati principes ſacerdotum de pueris laudantibus Chriſtum. Matt. 21. b. deſignant indignationem epiſcoporum, & preſbyterorum, de ſimplicibus laudantibus Deum. *Inuidia maiorū.*

Hil.ſ.Pſ. 54. Aug.epiſ.4 9.q.6. Amb.ſ.Luc.1 5. Furor Simeon, & Leui, deſignare poteſt odium phariſæorum in Chriſtum. Et dicitur indignatio dura. Geneſ. 49. a. Dicitur etiam furor linguæ: quia linguis occiderunt Chriſtum. Hoſ. 7. d. Idem deſignat furor fratris Iacob. Gen. 27. g. Pſ. 54. 137. Amos 1. d. Luc. 15. f. Ira quoque Ionæ contra Niniuitas typus eſt iræ Iudæorum contra fideles. Ion. 4. c. Hæc etiam ad hæreticos referri poſſunt. Furor quoque Simeon, & Leui, ſignificare poteſt concupiſcentiam, quæ occidit virum, hoc eſt, rationem. *Odia Iudæorum in Chriſtum, & fideles. Concupiſcentia.*

Hie.ſ.Ion. 4. Ira Ionæ ſuper arefacta hædera. Ion. 4. c. ſignificat dolorem Iudæorum ſuper ceſſatione legis, & euerſione templi. *Dolor Iudæorum ceſſante lege.*

Glo.ord.ſ.Iſ.14. Furor regis Babylonis, deſignat iram diaboli aduerſus fideles. Idem deſignat furor hariolorum. Iſ. 14. b. 44. d. Et irati populi, ſunt dæmones impetus tentationum inferentes. Exo. 15. b. Idem eſt ira draconis in mulierem. Apoc. 12. d. *Ira diaboli.*

Hie.ſ.Iſ.16. Indignatio Moab dicitur eſſe pluſquam fortitudo eius, deſignans hæreticos plus audere quàm poſſint. Iſ. 16. b. *Audacia hæreticorum.*

Ire, Vadere, Pergere, Adire.

IRe, notam habet ſignificationem: eſt enim aliquò ſe conferre, quòd & vadere dicitur. Pergere autem, licèt propriè ſit in aliquo perſeuerare: ſæpè tamen ſumitur pro ire. Cæterùm ire interdum, eſt comitari. Gen. 12. a. Iuit cum eo Lot. Conuerſari. Deu. 6. c. Non ibitis poſt deos alienos. Deſcendere. Ier. 20. b. Ibitis in captiuitatem. Diſcedere. Deut. 13. a. Eamus, & ſequamur deos alienos. Mori. Gen. 15. c. Tu autem ibis ad patres tuos in pace. Nauigare. 2. Par. 9. c. Naues regis ibant in Tharſis. Occurrere. Gen. 19. a. Iuit obuiam illis. Proficiſci. Nu. 32. b. Fratres veſtri ibunt ad pugnam. Proficere. Exod. 10. f. Ite ſacrificate Domino. Reuerti. Geneſ. 31. d. Et ad tuos ire cupiebas. Tranſire. Num. 34. a. Ibitque per gyrum terminus.

Hie.ſ.Iſ.45. Ire quandoque attribuitur Deo per metaphoram, & ire dicitur Dominus ante Cyrum, cùm diſponit populos ad ſuſcipiendam prædicationem Chriſti, & Apoſtolorum. Iſ. 45. a. *Diſponens Deus populos ad fidē.*

Hie.ſ.Zac.9. Vadit Deus in turbine Auſtri, cùm comminatur pœnam peccantibus. Zac. 9. d. *Comminatio.*

Hie. ad Damaſ.q. 3. Pergens Iſaac cum patre vſque ad mortem, typum gerit obedientiæ Chriſti. Gen. 22. b. Et vadens Iacob ad gregem, eſt Chriſtus ſumens humanitatem. Geneſ. 27. b. Sic ire Iacob ad ſuos, eſt Chriſtum venire ad Iudæos. Gen. 31. d. *Obedientia Chriſti.*

Amb.ſ. Luc.8. Pergens Iacob de Meſopotamia ad Iſaac patrem ſuum, deſignat Chriſtum redeuntem ab hoc mundo ad Patrem. Gen. 31. c. Eunte autem domino, curata eſt Hæmorrhouſa, vt deſignetur per reſurrectionem Domini temporalem firmari æternam. Luc. 8. f. *Chriſtus in cælū.*

Hil.ſ.Pſ.138. Quum dicitur in perſona Chriſti, quò ibo à Spiritu tuo? deſignatur, Filium non poſſe ſeparari à Spirituſancto, quòd in eadem ſit natura. Pſ. 138. *Inſeparabilis naturæ Filius, & Spirituſanctus.*

Glo.ord.ſ.Matt. 2. Vadens Ioſeph deferens Chriſtum in Iudæam, deſignat Apoſtolos prædicantes Iudæis. Mat. 2. d. Iob 29. d. *Apoſtoli prædicantes Iudæis.*

Gre.ſ.Cant.3. Rup.ſ.Cant.3. Vadit ſponſus ad montem myrrhæ, & ad collem thuris. Cantic. 4. b. quia eos familiariter viſitat, qui per mortificationem vitiorum ad alta proficere, & per mundas, & humiles orationes ſuauiter redolere perſpicit. Vel ad montem myrrhæ, hoc eſt, ad paſſionem, & mortē, & ad collem thuris, id eſt, ad reſurrectionem, & aſcenſionem. *Chriſtus ad mortificatos & orātes. Mors, & reſurrectio.*

Cyr.7.ſ.Ioan.2. Vadit paſtor ante oues, cùm Chriſtus, aut prælati, exemplo ſuo docent ſubditos quid agere debeant. Ioan. 10. b. Sic pergunt ſacerdotes ante populum, cùm eos præcedunt exemplo, & doctrina. Ioſ. 3. c. *Exempla prælatorum.*

Ori.ſ.Mat.ho.1. Hie.ſ.Iſ.2.59. & ſ. Matt.4. & epi. Septu. Ire poſt tergum Domini, eſt eius ſequi præcepta. Iſ. 59. c. Sic dixit Petro Chriſtus. Mat. 16. d. Vade poſt me. Diabolo verò abſolutè: Vade: vel Vade retro. Mat. 4. b. Itaque ire poſt Chriſtum, aut Deum, in bonum ſumitur: ire verò retro, in malū. Et ire Deo, vel ad Deum, eſt eius obtemperare voluntati. Iſ. 6. c. Ire ad Ioſeph tempore famis eſt à peccatis conuerti ad Chriſtum. Gen. 41. g. Euntes autem cum Ioſeph ſenes domus Pharaonis, deſignant Apoſtolos, aut conuerſos ex Gentibus, euntes cum Chriſto. Gen. 50. b. Ire autem in montem Domini, eſt ire ad Chriſtum. Iſa. 2. a. Pergunt vincti manicis poſt Chriſtum, qui prius ſoluti erant ad malè operandum, poſtea verò eius adhærent præceptis. Iſ. 45. c. Pergit illuc, vbi eſt vita, qui tendit ad Chriſtum. Eccleſiaſtæ. 6. c. *Sequi præcepta. Cōuerti ad Chriſtum.* *Hie.ſ.Eccleſiaſten. 6.*

Phil. quis rerum diui. hæres. Ori.ſ.Pſ.36. ho.4. Ire ad amicum media nocte, eſt opportunè orare, & contemplationi vacare. Luc. 11. a. Et cùm ire dicitur Abraham ad patres ſuos, & non mori, deſignat eleuationem ad cæleſtia. Gen. 15. d. Sic ire obuiam angelis, eſt promptam habere mentem ad cæleſtia. Geneſ. 19. a. Et ire in terram viſionis, eſt aſcendere in altitudinem contemplationis. Gen. 22. a. Et vadens Moſes ad videndam viſionem rubi, eſt accedens ad diuinorum contemplationem: quæ non poteſt videre, niſi diſcalceatus, hoc eſt, vt prius tranſeat à vita ſeculari. Exo. 3. a. *Opportunè orare, & contemplari.*

Hil.ſ.Mat.Can.8. Gre.30.mor.22. Ire in domum Domini, eſt ire in cæleſtem patriam. Pſ. 121. Et ad montem Domini. Iſ. 2. a. Et vadens in domum ſuam paralyticus curatus, eſt vadens in paradiſum. Matt. 9. a. Pergunt filij ceruarum ad paſtum, cùm animæ Sanctorum de corporibus exeuntes ad æternæ viriditatis pabula transferuntur. Iob 39. a. *Ire in cælum.*

Hier.ſ.Eccleſiaſtē. 10. & ſ.Eze.35. Ire in ciuitatem, eſt ire in eccleſiam. Eccleſiaſtæ 10. c. Euntes autem, & redeuntes, qui auferuntur à monte Seir, homines, & iumenta ſunt, qui ſaluantur in Eccleſia, recedentes ab in- *Ire in Eccleſiā.*

fidelitate.

fidelitate. Ezec.31.b. Ire quoque dicuntur rami Libani, cùm fideles Ecclesiæ dilatantur. Hos. 14.c. Ire in vineam patris familiâs, est ire in ecclesiam. Mat.20.a.

Pœnitentia.

Ire à Tyro in Carthaginem, est ab angustia peccatorum, & seculi, transire ad verum gaudiũ per pœnitentiam. Is. 23. b. Et ire viam trium dierum, est pœnitentiam agere secundùm eius tres partes. Ire autem cum paruulis, est nullum affectum relinquere in Ægypto, hoc est, in mundo. Exo.3.f.5.a.10.f. Et ire dominum leprosæ domus ad sacerdotem, est peccatorem pœnitentem detegere sacerdoti peccatum suum. Est etiam minus doctum consulere peritiores. Leuit.14. e. Sic iuit filius prodigus ad patrem suum. Luc. 15. d. Euntes quoque in directum vaccæ quæ ferebant arcam Domini, sunt pœnitentes seruantes discretionem in afflictione carnis. 1. Reg. 6. c. Dicebantur autem pergere, designantes perseuerantiam in profectu. Ire hinc, est relinquere impedimenta bonorum operum, & pœnitentiæ. Ioan.14.d. Euntes autẽ, & flentes sunt, qui resipiscunt, & bona opera aggrediuntur. Ps.125.

Hie.s.Is.23. Isyc.s.Leu.14. Gre.s.1.Reg.6. Amb.de fug.sec.6. Aug.s.Ps.125.

Adiungi perfectioribus. Reprehẽsio aperta peccati.

Ire Lot cum Abraham, est nondum perfectam mentem adiungi perfectioribus. Gen.12.a. Et euntes Saul, & famulus eius ad virum Dei, designant nouum prædicatorem debere ire ad iam expertum, vt ab eo instruatur. Dubitans autem ire Saul, designat timorem humilitatis, quum qui agnoscit deesse sibi merita. Ire quoque ad Videntem, est ad doctorem gratia salutaris consilij capiendi ire. 1. Reg.9.a. Et ire partem exercitus cum Saule in Gabaa, est adiutores prædicatorum, ac comites ad perfectionis altitudinẽ accedere. 1. Reg. 10. d. Et ire in Galgala ad innouandum regnum Sauli, est cognoscere per scripturam esse laudabilem prædicatoris vitam. 1. Reg.11.d. Vadens Rebecca cum seruo Abrahæ, est Gentilitas veniens ad fidem per prædicatores. Gen. 24.g.

Amb.2.de Abr.2. Gre.s.1.Reg.9.10.11.

Ire Samuelem ad Saulem manè, est prædicatorem apertè reprehendere peccatum in subdito. 1.Reg.11.b. Et ire de porta ad portam occidendo, est cùm prædicator transit de vitio ad vitium, ea reprehendendo. Exo.32.f. Sic vadens Moses ad sanctificandum populum, est prædicator accedens ad ipsum instruendum, & corrigendum. Exo.19.b.

Gre.3.past.admo.26.

Iudæi ad fidem venientes. Iudæi nolentes sequi Christum sine prophetia. Prædicator defendens iustitiã.

Vadens Iacob ad Ioseph, designat Iudæos ad fidem venientes. Gen.45.g.

Amb.de Ioseph.13

Ire nolens Barach contra Sisaram, nisi cum Debbora, designat Iudæos nolẽtes sequi Deũ, nisi cum prophetia, quam tamen etiam deseruerunt. Iud.4.b.

Ori.s.Iud.ho.5.

Pergens equus in occursum armatis. Iob 39.c. est prædicator, cuius animus sancti feruoris flamma accensus, in quantum locus admittit, in quãtum causa exigit, pro defensione iustitię seipsum obiicit: & peruersis ad iniusta erumpentibus, etiam cum ab eis non quæritur, obuiat. Et vadens Moses manè ad Pharaonem, est studiosè aggrediens diabolum. Exo.7.c.

Gre.31.mor.23.

Discursus Angelorum & prædicatorum.

Euntes & reuertentes, sunt Angeli & prædicatores, qui ex imperio Dei huc illucque discurrunt. Zach.9. b. Sic eunt fulgura. Iob 38. d. Et ire dicuntur in splendore fulgurantis hastæ Dei. Hab.3.c. Vadunt etiam & reuertuntur animalia, cùm prædicatores ab actiua vadunt ad contemplatiuam, & à contemplatiua reuertuntur ad actiuam. Eze.1.d. Vadunt prædicando, & faciendo miracula: reuertuntur ascribentes omnia Deo. Et pergens Aaron obuiam Mosi in montem Dei, est sacerdos aut prædicator occurrens legis sublimiter intelligendæ. Ex.4.d.

Hie.s.Zac.9. Aug.18.ciu.Dei.32. Gre.s.Eze.ho.5. Ori.s.Eze.ho.3.

Persecutiones in caput persequentium. Transitus Apostolorum ad Gẽtes.

Euntes & redeuntes aquæ diluuij, sunt persecutiones reductæ in caput persecutorum & hæreticorum. Gen.8.a.

Bed.s.Gen.8.

Dicens Ruben, non comparente Ioseph: Quò ibo? Gen.37. f. designat Apostolos dicentes Iudæis: Quia indignos vos iudicastis, ecce transimus ad Gentes. Acto. 13. g. Et ire in terram Chanaan, est gentibus prædicare. Gen.45.g. Idem est ire ad exitus viarum. Mat.22.a.

Glo.int.s. Gen.37.

Quærere doctrinam necessariã. Quærere testimonium adulatorum. Retinens sapientiam. Desiderans fructum ecclesiæ. Pacifica doctrina Christi. Exequẽtes sententiam iudicis. Doctores expellentes hæreticos.

Ire ad emendum oleum veniente sponso, est serò quærere doctrinam necessariam. Mat.25. a. Ire autem ad vendentes oleum, est quærere testimonium operum ab adulatoribus.

Ori.s.Mat.ho.32. Aug.83.q.59.

Vadens Abraham cum Sara, cùm discederet ab Ægypto. Gen.12.d. est retinens sapientiam, quam alij noluerunt.

Amb.2.de Abr.4

Vadens Abrahã absque liberis, quod ipse timebat, est desiderans fructum ecclesię. Gẽ.15.a.

Amb.2.de Abr.8

Vadunt cum silentio aquæ Siloe: quia doctrina Christi est pacifica. Is.8.b.

Hie.s.Is.8.

Pergentes Misael, & Elisaphan ad eiiciẽdos Nadab, & Abihu ex præcepto Mosis, sunt iudicis sententiã exequẽtes. Leu.10.a. Vel doctores euãgelici expellentes hæreticos ab ecclesia.

Glo.ord.s.Leui.10.

Profectus. Nasci. Rectitudo doctorum. Profectus ab actiua ad cõtemplatiuam. Contemplari diuina. Consentire peccatis. Eleuari de virtutibus.

Pergens Rebecca ad consulendum Dominum, designat profectum non de loco ad locũ, sed de vita ad vitam, de bono actũ ad meliorem. Gen. 25. c. Et pergens mulier ad portam ciuitatis, est ad iustitiam accedens. Deu.25.b. Pergunt quoque filij ceruarum ad pastum, quum iam hic aliqui sine exteriore doctore sacram doctrinam percipiunt. Iob 39.a.

Ori.s.Gen.ho.12. Id.s.Mat.ho.22. Hie.s.Iob 39.

Ire aliquando, est nasci in hoc mundo. Ps.125. Euntes ibant, & flebant.

Aug. de sanctis ser.45.

Euntes vaccæ in directum, sunt doctores non declinantes ad temporalia, nec affectus terrenos sequentes. 1.Reg.6.c.

Gre.7.mor.18.

Ire de virtute in virtutem, est ab actione virtutum huius vitæ ascendere ad contemplationem, quæ est in futura vita. Ps.83.

Aug.s.Ps.83.

Ire ad Orientem, est mentem in consideratione maiestatis diuinæ attollere. Ire verò ad Occidentem est, cùm cor ipsa luminis immensitate reuerberatum, ad nosmetipsos reducimus: & lassati discimus valde super nos esse, quod quærebamus: nostrámque mortalitatem considerantes indignos nos adhuc esse deprehendimus, qui immortalem videre valeamus. Ire autem ad sinistram, est peccatorum delectationibus consentire. Ad dexteram verò, est de virtutibus eleuari. Iob 23.b.

Gre.16.mor.15.

Hie. s. Ecclesiastę. 12. & s. Is. 38. — *Mori.*

Ire dicitur homo in domum æternitatis suæ, quando moritur. Ecclesiastę 12. b. Ire quoque ad portas inferi, est mori. 38. b.

Hie s. Is. 23. & s. Hose. 2. — *Peccare. Sequi dæmones & hæreticos.*
Ori. s. Luc. hoc. 35. & s. Cant. ho. 1.

Ire in captiuitatem, est incidere in peccatum. Is. 46. a. Idem est ire post cogitationes suas. Ier. 18. b. Et ire ad Citios, est plagam peccati consummatam incurrere. Is. 23. c. Idem est pergere in interitum. Iob 33. d. Et ire cum aduersario, est consentire peccatis. Luc. 12. g. Et ire post amatores, est sequi dæmones & hæreticos. Hose. 2. b. Idem est ire post vestigia gregum. Cantic. 1. c.

Ori. s. Exo. ho. 3. — *Temporalia quærere.*

Ire ad quærendas paleas, est temporalem victum, vel inanem gloriam quærere. Exo. 5. a.

Ad inferos mitti.

Vade, dictum est inuidio operario, quasi mitteretur in ignem æternum. Mat. 20. b.

Ber. s. Can. ser. 84. — *Non surgit peccator sine auxilio Dei.*

Vadens & non rediens dicitur spiritus hominis. Ps. 77. quia potest per se peccare, sed non potest per se resurgere sine auxilio gratiæ Dei.

Gre. 15. mor. 13. — *Transire à peccato in peccatum.*

Vadunt & veniunt super prauum horribiles. Iob 20. d. quando aliquis peruersus alia quidem vitia ad momentum deserere videtur: sed alia agere incipit. Quia quot vitiis decedentibus & succedentibus premitur, tot malignis spiritibus eius animus quasi euntibus ac redeuntibus deuastatur. Maligni enim spiritus certis quibusque vitiis singuli obsequi creduntur.

Gre. s. 1. Reg. 13. — *Tollentes dæmones bonas cogitationes.*

Pergens cuneus Philisthinorum contra viam Ephraim. 1. Reg. 13. d. designant dęmones conantes auferre bonas cogitationes, ne fructificemus.

Hie. s. Hab. 3. — *Mors subiecta Christo.*

Ire dicitur mors ante faciem Christi. Habac. 3. b. quia illi subiecta est, qui habet imperium mortis.

Glo. ord. s. Ecclesiasten. 1. — *Motus solis.*

Pergit spiritus in circuitu. Ecclesiastæ 1. a. hoc est, Sol vadens per Zodiacum, & viuificans omnia.

Denudanda vitia.

Vadens nudus & discalciatus Isaias. Is. 20. a. denudanda via malorum indicauit.

Lyr. s. Mat. 13. — *Proficiens in doctrina sacra.*

Vadens inuentor thesauri ad vendẽdum omnia. Mat. 13. f. est proficiens in doctrina sacra.

Iris, vide Arcus. Irritare, vide Prouocare.

Irridere, vide Illudere.

Irritare, Irritus.

IRritum dicitur id, quod non est ratum, & quod est vanum, futile, & inane. Irritare autem est in nihilum redigere, & inane ac sine autoritate efficere.

Hie. s. Zac. 11. — *Relinquẽs Deus gentes in erroribus.*

Irritum fecit Dominus fœdus initum cum omnibus Gentibus, quando reliquit eas in erroribus idololatriæ. Zac. 11. c.

Hie. s. Is. 33. — *Confundẽs rationes hæreticorum.*

Irrita facit Deus signa diuinorum, cum confundit rationes hæreticorum. Is. 44. d.

Gre. 32. mor. 3. — *Oblatio non accepta Deo.*

Irrita oblatio est, quæ non seruat ritum à Deo institutum: nec est accepta Deo. Leu. 7. b.

Nõ seruare præcepta.

Irritum facere pactum Dei, est non seruare eius præcepta. Gen. 17. c. Leu. 26. g. Is. 33. b. Mal. 2. b. Et irritã faciunt viduæ primam fidẽ, quæ non seruãt, quod Deo spopõderunt. 1. Tim. 5. b.

Accusans iustitiam Dei.

Irritum facit iudicium Dei, qui contra Domini flagella semetipsum defendere nititur. Nã quum culpa sua feriri se denegat, quid aliud quam iustitiã ferientis accusat? Ita dicebat Dominus Iob 40. a. Nunquid irritum facies iudicium meum: & condemnabis me vt iustificeris?

Irruere.

IRruere, est cum impetu aliquem aggredi, vel violenter in aliquid se immittere.

Ori. s. Exo. ho. 6. — *Vincens Christus dæmones.*

Irruens Abraham nocte super Reges, qui captiuum ducebant Lot, &c. potest designare victoriam Christi in passione aduersus dęmones. Gen. 14. c. Et irruens formido & pauor in Ægyptios, fuit subitus terror, qui apprehendit dæmones in morte Christi. Exo. 15. b.

Amb. 3. de Abr. 9. — *Terror iudicij.*
Gre. 11. mor. 17. & 15. mor. 11. 12.

Irruens sopor & horror super Abraham, designat terrorem iudicij Gen. 15. c. Sic irruit terror Dei super malos, quum subita eis aduenit vindicta. Iob 13. b. Et irruit in arcum æreum, qui incidit in grauem & fortem diuini iudicij sententiam. Et irruit omnis dolor super auarũ: quia prius eum pœna concupiscentiæ, postmodum verò cura custodiæ: & demum pœna vltionis cremat. Iob 20. c.

Gre. s. 1. Reg. 4. — *Dolores Iudæorum.*
Hie. s. Eze. 13.

Irruentes dolores subiti in vxorem Phinees sacerdotis. 1. Reg. 4. d. fuerunt dolores inuadentes plebem Iudaicam: quia illis suppliciorum perennium retributiones obuiant, qui nũc in veritatis contemptu positi non formidant. Irruentes quoque lapides in parietem, fuerunt Chaldæi contra Hierusalem: aut vis punitionis Dei, & tribulationis. Eze. 13. b.

Gre. s. 1. Reg. 14. — *Prædicare ad conuertendos peccatores.*
Hie. s. Is. 16.

Irruere super Philisthæos nocte, est prædicare in hac vita ad conuertendos peccatores. 1. Reg. 14. e. Et irruit vox calcantium super vindemiam & messem Esebon, quum apostolici viri hæreticorum doctrinam confundunt, & errantes ad ecclesiam reducunt. Is. 16. c.

Gre. 2. mor. 28. — *Fortis tentatio à Iudæis, vel à dæmonibus.*
Arn. & Hil. s. Ps. 58.
Basi. & Hil. s. Ps. 61.
Gre. 2. mor. 25. & 8. mor. 1. & 13. mor. 10 & 20. mor. 33.

Irruit ventus vehemens à regione deserti in domum filiorum Iob quum in passione Redemptoris nostri, contra fideles eis fortis tentatio à cordibus Iudæorum venit. Vel cùm à dęmonibus tentatio prodiit, & persecutorum corda commouit. Iob 1. c. Irruentes, fortes sunt dæmones grauiter tentantes & Iudæi pleni dæmone. Ps. 58. Et irruunt in hominem membra diaboli, vel hæretici, quum conantur eum in peccatum, aut in errores inducere. Ps. 61. Irruẽtes Sabæi in boues & asinas Iob, sunt dæmones doctos & indoctos captiuantes. Iob 1. c. Irruunt hæretici super pupillũ, cùm humilitatẽ fidelis populi importunis falsisque allegationibus affligũt. Iob 6. d. Irruit diabolus qua gigas: quia si anima suasionibus eius subesse consuerit: quãto se ei crebrius subiicit, tãto eũ sibi intollerabiliorẽ facit, vt ei reluctari nõ valeat:

quia

quia nimirum malignus aduersarius contra hanc ex praua cōsuetudine deuictam, quasi more gigantis pugnat. Iob.16.c. Irruunt mali super bonos, quasi rupto muro, & aperta ianua, quum accepta temporaliter potestate, ipsa quoque in quorundam corde munimina fidei destruere conantur. Iob.30.b.

Cessare ab exteriori actione. Irruens sopor super homines. Iob.33.b. est cùm ab omni exteriori actione cessant, licèt non ab interiori. *Gre.23.mor.21.*

Irrumpere.

Irrumpere, est cum impetu ingredi.

Prædicatores reuincentes hæreticos. Irrumpentes tres fortes Dauid in castra Philisthinorum. 2. Reg.23.c. designare possunt prędicatores reuincentes hæreticos.

Irrumpere nitentes viri Moab ad regem Edom, & non valentes. 4. Reg.3.d. dici possunt dæmones non valentes vincere eos, qui ipsis resistunt.

Isaac.

ISaac. i. rursus: natus ex Abraham & Sara iam decrepitis, ex promissione diuina: quem pater ex præcepto domini sacrificare voluit: sed postmodum arietem, eius loco, mactauit. Genuit autem Isaac è Rebecca Iacob, & Esau, & iam senex, & captus oculis, putans se benedicere Esau maiorem, benedixit Iacob. Dixit aliquando Rebeccam esse sororem suam cū qua ipsum ludentem vidit Abimelech rex Gerare prospiciens per fenestram.

Deus. Isaac Deum designare potest: vnde oblatus est Isaac Deo, vt designetur verum risum aut lætitiam propriè Deo competere. Et vt Isaac concupiuit vesci de veneratione maioris filij, designat Deum, qui Iudaici populi bona operatione pasci desiderabat. Designat etiam Deū *Pater.* patrem: qui dicitur delexisse Esau, quia fauit populo Iudaico, sed benedixit Iacob, hoc est, Christo. Eundem patrem designauit, quum misit Iacob ad ducendam vxorem in Mesopotamiam, hoc est, Christum ad gentes. Gen.25.d.27.a.28.a. Vt autem genuit Iacob & Esau, est Deus producens hominem animalem, & spiritualem. *Hie. ad Dam. q.2. Philo. de Abraham. Aug. ser.79. Gre. s. Eze. ho.6. Geor. Ven. Cant.2. tom.7. cap.34.*

Christus. Isaac in multis typus est Christi, qui dicitur risus, quia gaudium attulit vniuerso mundo: & vt Isaac natus est è sterili, ita Christus ex virgine, & Christus fuit hostia melior, quàm Isaac, & portauit ligna holocausti sicut Isaac: quando baiulauit sibi crucem. Et vt Isaac non est passus, sed aries pro eo: ita Verbum diuinum non est passum, sed caro Christi, vt etiam Isaac fodit puteos, ita Christus tradidit doctrinam mysteriorum. Vnigenitus ille, vnigenitus hic. Dilectus ille, dilectus & hic. Et iuncta est Rebecca, hoc est, tolerantia. Genes.21.a.22.b.14.g.26.b.28.a. *Tertul. adue. Iudæ. Cle. Alex. 1. pæda.5 & 1. strom. Ori. s. Gen. ho.8.13. Amb. de Isaac 1. Chry. s. Gen. ho.47*

Populus Christianus. Spirituales. Isaac potest etiam designare populum Christianum, & bonos ac spirituales, quorum gratia eiicitur Ismael. Gen.21.b. Et vt Isaac fuit vnica vxore contentus, ita fideles in vna casta ecclesia perseuerant. Natus est per gratiam, non per naturam, quia non fiunt Christiani natura, sed gratia. Vnde natiuitas eius natiuitatem, quæ fit in baptismo, designat. Vt autem Isaac lusit cum Rebecca: ita fideles, qui apprehendunt disciplinam, exultant in ecclesia, quæ nostra est ad salutem auxiliatrix: cui firmum ac solidum nomen impositum est tolerantia, qui pueili in Christo in tolerantia vitam agunt. Gen.26.b. Gala.4.c. *Cle. Alex. 1. pæda.5 Ori. s. Gen. ho.7. & s. Rom.9. Amb. de Abra.4. & de Isaac.1. Chry. s. Ioan. ho.25. Hie. s. Isa.63.*

Bona opera. Virtutes. Gaudium spirituale. Isaac vt dicitur risus, typus est bonorum operum, quæ sunt iucunda Deo & operanti. Vel designat virtutes, quæ gignuntur à voluntate, vt Isaac à Sara, & dicuntur risus, quia gaudium adferunt nunquam auferendum. Vt autem genitus est ab emortua virtute, indicat gaudium spirituale in iis generari, qui per castitatem membra sua mortificauerunt. Rom.4.d. *Philo.2. allego. Ori. s. Rom.4.*

Doctrina euangelica. Isaac aliquando dissidens ab Abimelech, aliquando cum eo concordans, typus est euangelicæ doctrinæ, quæ interdum cum philosophorum dogmatibus consentit: nonnunquam verò ab eis dissidet. Genes.26.c. *Glo. ord. s. Gen.26.*

Lex. Prædicatores. Isaac ascendens ad puteum iuramenti, designat sermonem legis auctum in prophetis: per quos dicitur. Iurauit Dominus & non pœnitebit eum. Idem seminans & inueniens centuplum, typus est legis, quam qui seruant, in bonis operibus multiplicantur. Est etiam typus prædicatorum. Gen.26.a. *Ori. s. Gen. ho.12.*

Philosophia naturalis. Idem fodiens puteos, typum gerere potest philosophiæ naturalis, quæ nobis doctrinæ puteos aperit. Gen.26.c. *Ori. prolo. s. Cant.*

Mens. Isaac secundum quod cum ipso ludebat Ismael, designare potest mentem aut spiritum, cui blanditur caro. Vt autem immolari debebat Deo, designat spiritum aut sensum perfectum offerendum Deo. Gen.21.a.22.a. *Beda s. Gen.21.22*

Offerre gaudium Deo. Isaac offert, qui gaudium suum omne offert Deo, fideliter & constanter obediens. Et non Isaac, sed aries moritur, quia non peribit tibi lætitia, sed contumacia, cuius vtique cornua vepribus hærent, & sine punctionibus anxietatis esse non potest. *Ber. s. Ecce nos reliquimus omnia.*

Prelati. Isaac deceptus quum putauit Iacob esse Esau, designat prælatos, qui ab adulatoribus decipiuntur. Gen.27.b.

Iudæi. Idem benedicens Iacob pro Esau, typus est Iudæorum, qui multa de Christo dicunt, quæ de eo non credunt: sed de alio Messia, quem frustra expectant. Et vt non nouit præsentem prędicens multa de futuro, ita Iudæi multa in scripturis de Christo venturo nouerunt, quem præsentem non cognouerunt. Gen.27.c. *Gre.35. mor.10.*

Isaar.

Ori. s. Num. ho. 12.

Isaar, iuxta Origenem, interpretatur mandati adimpletio: vrbs in regione Amorrhęorũ quæ videtur eadem quæ Iasa. Ad eam venientes filij Israel, vicerunt Seon: vt designetur eos qui adimplent mandata Dei, victores esse diaboli. Num. 21. c.

Isachar.

Philo. 1. allegor. Gre. 1. mora. 17. Beda s. Gene. 49. — *Gentiles. Religiosi. Obedientes.*

Isachar, id est merces, vel præmium, filius Iacob & Liæ: qui in benedictione Patriarcharum dicitur asinus fortis: & designat gentiles & religiosos oneri obedientiæ humeros supponentes. Et generaliter bene operantem secundum prudentiam, & comparatur sapphiro, aut prasino, qui pallet. Gen. 30. c. 49. c.

Amb. de ben. pat. 6. — *Christus*

Vt interpretatur merces, designat Christum, qui bonum concupiuit, & est merces nostra.

Ricar. de S. Vict. de 12. patriar. 36. — *Gaudium de bonis operibus*

Designat etiam gaudium, quod nascitur ex bonis operibus, tanquam merces eorum. Gen. 30. d.

Isai.

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Prælatus*

Isai, id est, munus, vel existens, seu debitor: aut, iuxta Gregorium, salus domini siue salus. Fuit pater regis Dauid. In eius filiis est rex, & designat prælatum, qui per integritatem sacræ doctrinæ, per soliditatem innocentiæ, per splendorẽ electæ vitæ alios saluat. Dicitur & Iessæ apud græcos, hoc est, insulæ leuamen, quia sermone subleuat eos, qui variis tentationibus impetuntur. Ruth. 4. d. 1. Reg. 16. a. 3. Reg. 10. d.

Aug. ser. 197. — *Deus pater.*

Vt autem misit Dauid filium suum ad inuisendos fratres, qui erant in militia, & ipse Dauid vadens pugnauit cum Goliath, quem superauit & occidit, designat Deum patrem mittentem filium suum in mundum ad pugnandum cum diabolo, ipsumque vincendum. 1. Reg. 17. b.

Isboseth.

Gre. 1. mora. 36. — *Malè munitus virtute.*

Isboseth, idest vir confusionis, vel ignominiæ, aut viri mora, filius regis Saulis, qui voluit regnare cum patre, sed per insidias dormiens occisus est in meridie. Designat eumqui forti mentis custodia munitus non est, qui dum virtutes se exercere existimat, à subintrantibus vitiis nesciens perimitur. 2. Reg. 2. b. 4. a.

Rup. 2. s. Reg. 23. — *Iudæi.*

Designat etiam plebem Iudaicã prohibentẽ regnare Christum.

Ischariotes.

Ischariotes, id est, vir occisionis, vel vir exterminationis, seu mortis. Sic cognominatus est Iudas, Iesu Christi domini nostri proditor. Matth. 10. a. Hoc cognomen competit omnibus Iudæ imitatoribus.

Ismael, Ismaelita.

Iudæi.

ISmael, idest, exauditio Dei, Filius Abraham ex Agar ancilla: designare potest Iudæos, qui filij sunt Abrahæ secundum carnem, & non secundum spiritum. Gen. 16. c. 21. a.

Beda s. Gene. 16. — *Populus fidelis.*

Secundum autem quod dictus est ferus homo, designare potest fidelium populum, qui ferus homo est contra dæmones & hæreticos. Gen. 16. c.

Ori. s. Gene. ho. 7. Hie. et Aug. s. Ps. 82. Beda s. Gene. 21. — *Caro. Carnalis*

Ismael ludens cum Isaac, designare potest carnem blandientem spiritui: Designat etiam carnales & malos, qui filii sunt ancillæ, hoc est carnis. Gen. 16. c. 21. b. Interpretatur Ismael, obediens sibi, quia isti sequuntur cor suum, & non Deum. Psal. 82.

Philo de Cherub. & de resipisc. Noe et de profugis. — *Sophistæ.*

Ismael etiam designat sophistam, qui eiicitur cum matre sua Agar, hoc est, cum encicliis disciplinis, qui dictus est puer, licet iam esset magnus, quia sophistæ pueriliter garriunt. Et manus eius sunt contra omnes, quia Sophistæ semper sunt contentiosi.

Georg. Venet. cant. 2. tom. 7. cap. 3. — *Lucifer.*

Ismael etiam designat Luciferum, qui ludebat cum Isaac, quando sibi vsurpare voluit locum filii Dei, vnde eiectus est cum ancilla, hoc est cum deliciis, quas Deus dicebatur habere in ipso, & in aliis existentibus in gratia.

Amb. de Ioseph. 3. Aug. ser. 81. Beda s. Gen. 37. — *Gentiles. Iudæi.*

Ismaelitæ vendentes Ioseph Ægyptiis. Gen. 37. a. 39. a. designare possunt Gentiles prædicantes Christum aliis gentilibus. Vel Iudæos qui emerant Christũ à Iuda, & tradiderunt eũ Gentibus. Interpretantur autem iuxta Ambrosium, odio habentes. Ibant autem Ismaelitæ simul cum Madianitis. Sed Ismaelitæ dicuntur emisse Ioseph, non Madianitæ.

Gre. 1. mora. 38. — *Diabolus.*

Ismael filius Nathaniæ, qui occurrit octoginta viris simulatè, quos postea occidit, typus est diaboli transfigurantis se in Angelum lucis, qui dum maiora promittit, etiam minima subtrahit. Ier. 41. a.

Israel, vide Iacob.

Italia.

Italia prouincia in qua sita est Roma, Hebraice dicitur Tubal, secundum aliquos, & interpretatur orbis, aut confusio, vel ignominia, siue portatus vel adductus. Num. 24. d. Isa. 66. f. Ezec. 27. b. Actor. 14. d. 27. a. Videtur includi Italia nomine Cethim, quo tota Græcia significatur.

Iter, quære Via.

Iterare, Repetere, Iterum, Rursum.

Iterare, est iterum aliquid facere.

Reuocans Deus ad pœnitentiam Iterum reducit Deus de abysso terræ, cùm peccantes post baptismum rursum ad pœnitentiam reuocat. Ps.70. *Arn. s. Ps. 70.*

Repetitio visionis, quam vidit Pharao, firmitatis rei futuræ indicium est. Gen. 41. d. Quod etiam in similibus dici potest.

Generans Deus vnicum Filium. Lex Dei vnica. Non repetit Deus idipsum, quod semel loquitur: quia non nisi vnicum Filium genuit. Vel quia singulorum cordibus priuatis vocibus non respondet: sed tale eloquium construit, per quod cunctorum quæstionibus satisfacit. Iob.33.b. *Gre. 23. mor. 18. 19*

Iterare peccata. Iterare verbum in oratione, est conari precibus purgare peccata, & rursum alia committere, pro quibus oret. Eccli.7.b. *Gre. s. 1. Reg. 6. & 10. mor. 17.*

Augeri peccata. Rursum crescere lepram, est iterum augeri peccata. Leui. 13. b. Rursum autem includere leprosum, est iterum separare peccatorem ad pœnitentiam. Leui.13.c.

Ithamar.

Ithamar, id est, insula palmæ, vel dactilorum, aut insulę commutatio, seu væ palmæ, aut cõmutationi: fuit sacerdos filius Aaron. Exod.6.d.38.c.

Iubal.

Populus Christianus. Iubal, id est, defluens, siue apportans, vel inueterascens, aut germinans, siue iubileus, vel buccina: filius Lamech ex Ada vxore, fuit pater canentium cithara & organo. Gen. 4.c. designat populũ Christianũ in gentibus, qui canit cithara, id est, historia, & organo, id est, sensu. *Beda s. Gen. 4.*

Iubere, vide Præcipere.

Iubilare, vide Canere.

Iubileum.

Iubileum apud Iudæos erat annus quinquagesimus, quo omnia debita remittebantur, & possessiones ad proprios dominos reuertebantur. Interpretatur autem buccina, vel defluẽs, siue apportans, aut inueterascens, vel germinans.

Libertas futuræ gloriæ. Iubilæi libertas, typus erat eius libertatis, quæ in futura gloria speratur. Leuit. 25. b. 27. c. Num.36.b. Iosu.6.a. *Hie. 2. adu. c. Iouin. Isyc. s. Leui. 25.*

Tempus passionis Christi. Annus etiam iubilei, fuit tempus passionis Christi, quando ipse orauit pro crucifixoribus. Leuit.25.e. *Isyc. s. Leui. 25. 27.*

Baptismus & pœnitentia. Designat etiam baptismum, & pœnitentiam, quia in vtroque fit remissio, & recuperatur possessio perdita. Leui.27.c.

Iudas, Iudæa, Iudæus.

Iudas, id est, laudatio, siue confessio, filius Iacob & Lię, ex cuius genere descendit Christus & reges Iudæorum. Ab eo dicta est Iudæa regio, & Iudei.

Christus. Iudas, quem laudant fratres sui, est Christus laudatus & prædicatus ab Apostolis. Gene. 49.b. Et Iudas vadens ad tondendas oues, est Christus veniens ad oues, quæ perierũt domus Israel. Venit autem in Thamna, quod interpretatur deficiens: quia iam defecerat princeps de Iuda. Venit autem cum pastore suo Odollamite, hoc est, cum Ioanne Baptista, à quo & baptizatus est. Coniunctus est Thamar, quæ mutauerat habitum, hoc est, ecclesiæ. Gen.38.a. Psa. 59. Ier.11.a. Mich.1.b. Zach.8.d.9.c. Ipse est leo de tribu Iuda: cuius nomen quod dicitur Hebraicè Iehuda, aptissimè ipsi Christo conuenit: in quo sunt quatuor literæ magni nominis Dei, interposita Dalet, quæ quatuor importat in numero, significans quadratum corpus, quod ipse Deus assumpsit. *Ori. s. Gen. ho. … s. Iere. … Amb. de … Hie. s. Mich. Au. 22. cõt. F… s. 1 Beda s. Gẽ. 3… 49. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 17.*

Prædicatores. Iudas, vt interpretatur confitens, designare potest prędicatores laudantes Deum, & habẽtes prudentiam. 1. Reg.15.a. In eo Lia parere desiit. Gen.29.g. quia quando peruenitur ad perfectionem cessat actio, & exercetur contemplatio. Et attribuitur carbunculus ignei coloris & splendidus. Hose.10.d. *Gre. s. 1. Reg. 15. Philo. 1. allego. Rup. s. Hose. 10.*

Populus Christianus. Laus Dei. Ecclesia militãs & triumphans. Iudas designare potest populum Christianum confitentem peccata sua, & laudantẽ Deũ: & generaliter plebem communem bonorum. Gen.49.b. 1. Re.11.b. Ps.59.68. Ier. 11.a. 1. Maç. 3.a. Hose.4.d.10.d.12.a. Nahum 1.d. Sopho.1.a. Zach.8.c.14.c. Idem populus Christianus dicitur Iuda præuaricatrix, quando in eo refrigescit charitas. Ier.3.b. Designat etiam ipsam laudem Dei ex bonis operibus resultãtem. Iudas quoque Iacobi, significare potest bonos Christianos. Matt.6.a. Luc.6.b. Iudas etiam & Iudæa, sępè significant ecclesiam militantem, in qua est confessio peccatorum, & laudis Dei. Psal.47.75.113. Super eam vidit Isaias visionem. Is.1.a.7.b.22.b.26.a. Ier.1.b.4.b.10.d.17.d.31.e. Amos 2.b. Mic.1.a. Iudęa verò, quę habitabat in ęternum, accipitur pro ecclesia triumphãnte. Ioel.3.d. *Ori. s. Gẽ. ho. 17. & s. Iere. ho. 6. 14. Arn. s. Ps. 59. 47 Gre. s. 1. Reg. 11. Hier s. Iere. 2. & s. Hose. 4. & s. Zac. 8. & s. Isa. 1. Beda s. Gen. 30. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 6.*

Fidelis. Iudæus in occulto, est fidelis seruans legem euangelicam, quę latebat intra literam veteris legis. Iudæus verò secundum carnem, est carnalis Iudæus, qui legem carnaliter obseruat: & hic cognominatur Iudæus, & non est. Rom.2.c. Et Iudęus, id est confitens vel peccata vel laudes Dei, est fidelis bonus, cui fugit mare: & Iordanis conuertitur retrorsum. Confessio autẽ vera & recta est ascribere sibi mala, Deo verò bona. *Amor.* Vt autem Iudas natus est quarto loco, designat amorem, qui verè laudat, & confitetur peccata. *Hie. s. Iere. 1. 4. Amb. s. Luc. 17. Ori. s. Leui. ho. 3. & s. Rom. 2 Aug. epis. 200. Ricar. de S. Vict. de exterm. v. lat. 2. & de 12. patriar. 12*

Aug.s.Ps.67.113 — Iudas vt interpretatur confessio, typus est fidei. Ps.67. Et Iudæa fit sanctificatio: quia per confessionem fidei & peccatorum sanctificamur. Ps. 113. Vt autem Iudas coniunctus est Thamar, designat confessionem peccatorum, quæ adiungenda est amaritudini pœnitentię. Gene. 38.c. Et vt idem præmissus est à Iacob ad Ioseph, designat confessionem, quæ in iis, qui conuertuntur, & ad Christum accedunt, præcedere debet. Gene.46.c. Et idem ferens Beniamin, designat confessionem habentem secum humilitatem. Gen.43.b. — *Fides. Confessio fidei ac peccatorum.*

Iudas etiam coniunctus Thamar, designat studiosum discentem scientias indifferentes & seruantem confessionem in Deum. Gen.38.c. — *Studiosus.*

Cle.Ale.1.stroma. — Iudas, qui regnauit & laudatus est à fratribus suis, designat regem bonū. Gen. 49.b. Et dicitur Iudas rex Dei, quia à Deo in regem est electus. Ps.59. — *Rex bonus.*

Hila.s.Ps.59. — Iudas vt dedit consilium, vt venundaretur Ioseph, typus fuit Iudæ Ischariotæ, qui vendidit Christum. Gen.37.e. — *Iudas Ischariotes.*

Amb.de Ioseph 9. — Iudas ferens Beniamin in Ægyptū, designare potest euangelium, quod assumpsit Paulum ad sui manifestationem. Gen.43.b. — *Euangelium.*

Beda s.Gen.38. — Iudas etiam aliquando potest designare Iudæos, & cū dixit Thamar, iustiorem se fuisse, designat gentilitatem iustificatam esse præ Iudeis. — *Iudei.*

Ori.s.Matt.ho.29. *Hie.s.Matt.24.* — Iudæa deserenda, est obseruatio carnalis legis, & sensus literalis, qui est deserendus, vt ad spiritualem transeatur. Matt.24.b. Mar.13.b. Luc.21.d. — *Sensus literalis.*

Amb.2.de pœni.8. *Ori.s.Matt.ho.3.* *Hila.s.Matt. Cano.29.* — Iudas Ischariotes contradicens effusioni vnguenti, designat hæreticos negantes pœnitentiam: & vt tradidit Christum, designat hæreticos & Iudæos. Matt.26.a. Marc.14.a. Luc. 6.c. 22.a. Ioan.12.a.18.a. — *Hæretici negãtes pœnitentiam, Iudæi. Falsi fratres.*

Rup.s.Zac.12. — Iudas, qui obsidet Hierusalem. Zac.12.a. sunt falsi fratres in ecclesia.

Iudex, Iudicare, Iudicium, Adiudicare.

Iudex est, qui ius dicit populo: hoc est, qui ex iurisdictione propria, aut sibi delegata ius habet litigantium causas cognoscendi. Iudicare autem dicitur, vel cum iudicium exercet, aut cum statuit & decernit. Iudicium verò dicitur legitima disceptatio duorum, aut plurium coram iudice: & aliquando ipsa iudicis sententia. Iudicare autem interdum est arguere. Iob. 36.d. Per hæc enim iudicat populum. Condemnare. Deut.20.c. Ergo non iudicabit eos. Discernere. Gen.16.b. Iudicet Dominus inter me & te. Existimare. Le.15.a. Tunc iudicabitur hic vitio subiacere. Sententiam ferre. Exo.21.a. Et si illi iudicauerint, duplum. Probare. Deut.1.c. Quod iustum est iudicare. Regere. Iudi.3.b. Iudicauit Israel. Testificari. Gene.31. g. Intueatur & iudicet Dominus. Iudicium autem, æquitas. Deut.10.d. Faciet iudicium pupillo & viduæ. Comparatio. Matt. 12.f. Viri Niniuitæ surgent in iudicio. Conuersatio. Le. 36. c. Hæc sunt præcepta atque iudicia. Condemnatio. Sapi.6.a. Iudicium durissimū in his. Discussio. Deut. 22.d. Et res ad iudiciū venerit. Officium. Pro.20.b. Rex qui sedet solio iudicii. Sententia. Le. 23.c. Sacerdotis iudicio polluetur. Veritas. Deut.32.a. Omnes viæ eius iudicia. Vltio. Exo. 7. a. Per iudicia magna.

Ori.s.Luc.ho.35. *Amb.s.Luc.12.* *Hila.s.Ps.67.* — Iudex præcipuè & propriè dicitur Christus: qui iudex est viuorū & mortuorum. Ps.7.49. 74. Matt.5.c. Luc.12.g. Et dicitur iudex viduarū: quia discernet verè viduas ab aliis: & quia defendit illas ab oppressoribus. Ps.67. Dicitur etiam iudex Israel. Mic.5.a. — *Christus.*

Hie.s.Mic.5. *Hie.s.Isa.3.* — Iudices, qui restituentur sicut antiquitus, sunt Apostoli in ecclesia iudices constituti pro patriarchis & prophetis. Isa.1.g. Et iudices domus Israel, sunt doctores ecclesiæ. Mich. 3. d. Iudex, quem abstulit Dominus, est doctor, qui nouerit legem, qui ablatus est à populo Iudæorum. Isa.3.a. — *Apostoli. Doctores.*

Arn.s.Ps.140. *Aug.s.Ps.140.* *Gre.s.1.Reg.8* *Hie.s.Amos 2.* — Iudices iuncti petræ, sunt hæretici, & Philosophi: qui nō sunt fundati supra petrā, Christū: sed solū dicūtur iuncti, quasi volentes ei ex latere falso adherere. Ps.140. Iudices autem Israel facti filii Samuel, designant indignos promotos ad sacerdotium. 1.Reg. 8.a. Et iudex Moab, quem disperdit Deus, est hæresiarcha, & qui præest terrenis operibus. Amos 2.a. — *Hæretici & Philosophi.*

Gre.9.mor.21. — Iudices, quorum vultum operuit impius. Iob.9.c. fuerunt principes Iudæorum, quos excæcauit diabolus. — *Indignè promoti. Principes Iudæorum.*

Glo.ord.s.Thre.3. — Iudicauit Dominus causam animæ Christi, quando innocentis mortem peruenire facit ad salutem humani generis: & triumpho resurrectionis eius confundit autores eius interemptionis. Vel iudicauit causam fideliū suorum, quando redemit animas eorū, & non dereliquit omnes, qui in se sperauerunt: sed confessores suos ad cælestem transtulit gloriam, eorū verò persecutores in perpetuam demersit pœnam. Thre.3.g. Mic.7.b. — *Redemptio generis humani.*

Iudicat Christus pauperes in iustitia, cùm dat præmiū pauperibus spiritu. Psal. 71. Isa.11.a. — *Dās præmiū pauperibus spiritu.*

Glo.int.s.Isa.11 *Hila.s.Ps.138.* *Hie.s.Isa.27.& s. Eze.7.* — Iudicabit Christus populū suū, hoc est, Iudæos. Ps. 138. Et iudicabit in mensura Iudæos, quia qua mensura mensi fuerint, remetietur eis. Et contra mensuram, quia cumulatur pœna in inferno perpetuo durans. Vel dicitur iudicare contra mensuram eorum, vel qui puniūtur citra condignum: vel quia ipsi iudicant se grauius puniri, quàm mereantur. Isa. 27.b. Et ipse Christus faciet iudicium & iustitiam, quia Pater omne iudicium dedit Filio. Ier. 27.b. Et iudicabit iuxta vias cuiusque, quia secundùm opera. Eze.7.a. Et iudicabit Hierusalem iudicio adulterarum. Eze.16.e. Ipse iudicat inter pecus pingue & macilentum. Ezec.34.e. Zac.3.b. — *Iudicium Christi in Iudæos & alios.*

Gre.s.1.Reg.2. *Au.17.ciui.Dei 4.* — Iudicabit Dominus fines terræ, hoc est, omnes in iudicio. 1. Reg. 2.b. Vel iudicabit fines terræ, hoc est, extrema vitæ in corpore, quia qualis tunc quisque inuenitur, ita iudicatur. — *Iudicium vniuersale.*

Et iudicabit

Et iudicabit iudicantes Sion, cum condemnabit affligentes ecclesiam. Isa. 49.g. Eze. 38. g. iu-
dicare autem dicitur Christus terram, & non cælum. Ps. 81. quia in terra committuntur, quæ
iudicari debeant, & non in cælo, vbi omnes sunt beati. Pertinet autem ad ipsum iudicare, & *Hie. s. Ps. 81.*
non ad alios homines, vel Angelos: quia ad ipsum pertinet iudicare cum misericordia, & nõ
ad alios, qui merè sunt eius sententiæ exequutores

Prædicatio prouocans ad pœnitentiam.

Iudicat Deus populos per nubes & fulgura, quando per verba prædicatorum, & fulgura *Gre. 27. mor.*
miraculorum corda populorum ad pœnitentiam vocat. Iob. 36. d. Et iudicantes terram sunt *Aug. s. Ps. 2.*
spirituales. inferius enim nobis est, quicquid iudicamus: quicquid autem infra spiritualem
hominem est, meritò terra nominatur, quia terrena labe sauciatum est. Psal. 2. Iudicabunt *Hie. s. Isa. 51.*
etiam brachia Dei populos, cùm Sancti in iudicio iudicabunt cum Christo, & cùm ecclesia
condemnabit hæreticos. Isa. 51. b. 54. d.

Iudicabit Deus in hac vita hominem duobus modis, quia aut per mala præsentia irroga- *Gre. 9. mor. 33.*
re iam tormenta sequentia incipit, aut tormenta sequentia flagellis præsentibus extinguit,
qua ratione iustus petit iudicari sibi, cur ita iudicetur à Deo, quia & dolet de verbere, & de-
prehendere in se non valet, quod deploret. Iob. 10. a.

Defensio Dei.

Non esse qui iudicet, dicit Iob, quando Deus iudicare dissimulat, & apertè defendere, quia *Gre. 14. mor. 18.*
causam nostram contra aduersarium preter eum, qui iudicet, non est. Iob. 19. a.

Repressio dæmonum. *Manifestatio iustitiæ Dei*

Iudicat Dominus nocentes, cùm reprimit dæmones. Ps. 34. *Arno. s. Ps. 34.*
Iudicari simul petit Deus. Isa. 43. d. vt ostendatur in ipso esse iustitia, & in Israel iniquitas. *Hie. s. Isa. 43. 66. et*
Et iudicabitur Dominus in igne. Isa. 66. e. quia apparebit iustus in iudicio puniendo malos. *s. Iere. 25.*
Et iudicabitur cum omni carne. Iere. 25. f. quia omnibus ostendet iustam sententiam suam, &
nullus abibit iniudicatus. Qui enim non credit, iam iudicatus est in eo quod non credidit:
Sed ipsi, qui non credunt, diuersis inter se afficientur suppliciis. Ipse quoque dicitur adduce-
re hominem secum in iudicium. Iob. 14. a. Mich. 6. a.

Iudicatur Christus in se & in Martyribus. *Liberari à malis*

Iudicatur nunc Christus in vniuersa terra, quia iudicatur in se & in Martyribus. Vel quia *Ori. s. Iere. ho. 11.* *Hie. s. Iere. 15.*
hæretici & alij varia de ipso & sentiunt, & dicunt. Ier. 15. c. Ps. 139.
Iudicari se petunt iusti à Deo, non quia se iustos coram Deo arbitrentur, sed in compara- *Aug. s. Ps. 53.*
tione malorũ, à quibus petunt liberari & separari. Ps. 42. 53. Sic iudicabit Deus pauperes po-
puli, defendendo, & liberando eos à persecutoribus. Ps. 71.

Castigatio bonorũ ad profectum

Iudicatur causa bonorũ quasi impii, quia eorum hic iustitia paterno flagello fatigatur, vt ad *Gre. 26. mor. 32.*
ampliorem vigilantiam, non solùm mandatorum præceptione, sed etiam verberũ percussio-
ne doceantur. Sed causam iudiciũque recipiunt, quia ex ea iustitia, qua modò viuunt, tunc
in culmine iudiciariæ potestatis enitescunt, vt tantò tũc potentius cuncta iudicent, quanto
nũc in eis subtilius cuncta iudicantur. Iob. 36. c. Causa tua quasi impii iudicata est: causam iu-
diciumque recipies.

Examinari cogitationes. *Castigare corpus* *Reprehendens sine compassione*

Iudicat Dan populũ suũ, quum quis cogitationum cordis sui intelligentiam sumit. Gene. *Beda s. Gen. 49.*
49. c. Et iudicat terram, cùm proprium corpus castigat. Ps. 2. 1. Cor. 9. d. *Aug. ser. 94.* *Gre. 11. mor. 16*
Iudicare pro Deo nititur, qui cùm infirma quæque in altero reprehendit, apud se intror-
sus per compassionem non infirmatur, ac si in ipso nihil reprehensibile haberet. Illius enim
solius est peccata hominum sine compassione discutere, qui ex naturæ suæ omnipotentia
ignorat peccare. Iob. 13. a.

Lex retinens populum in timore.

Iudicans Eli quadraginta annis, designat legem per timorem retinentem populum à trãs- *Gre. s. 1. Reg. 4.*
gressione decalogi. 1. Reg. 4. d. Iudicans etiam Moses populum, legem iudicantem signifi-
cat. Exod. 18. b.

Sacerdos disponens populos ex inspiratione.

Iudicans Samuel populum in Masphat 1. Reg. 7. b. designat sacerdotem disponentem cir- *Gre. s. 1. Reg. 7.* *Au. 13. confe. 23. et*
ca subditos ea, quę in alta contemplatione, & per diuinam inspirationem accepit. Ideo Chri- *20. ciui. Dei. 9.*
stus dans potestatem iudicandi Apostolis, insufflauit in eos. Ioan. 20. e. Et spiritualis dicitur
omnia iudicare, super quę videlicet potestatem accepit. 1. Cori. 2. d. Iudicauit autem Samuel
omnibus diebus vitæ suæ: designans prælatũ toto tempore suę prælaturæ debere alios verbo
& exemplo illustrare: vt faciat illud Apostoli. Ro. 15. d. Non audeo loqui aliquid horũ, quæ
per me non efficit Deus. Dicitur etiam iudicasse in Ramatha, hoc est, quod fecerit accendi
subditorum animas ad cęlestis amorem patriæ. Iudiciũ quoque datũ sedentibus. Apo. 20. a.
est de quo dicitur: Quæ ligaueritis super terram, ligata erũt & in cælo. Iudicantes autem mi-
nora, sunt sacerdotes in ecclesia, sub episcopis curam animarũ gerentes. Exo. 18. d. Et iudicant
iudicia Dei, cùm non accipiunt personam. Eze. 44. f. *Hie s. Eze. 44.*

Iudices florẽtes vt palma.

Iudicans Debbora sub palma. Iudi. 4. a. designat iudices florere iustitia, vt palma, iuxta *Ori. s. Iudi. ho. 5.*
illud. Ps. 91. Iustus vt palma florebit. Iudicant autem manè iudicium, qui iudicant in luce ve- *Hie. s. Iere. 21.*
ritatis. Ier. 21. c. *Ori. s. Rom. 14.*

Percipere omnes sensus scripturæ *Discernere bonum à malo.* *Quærere causas flagelli Dei.*

Iudicare omnem diem, est percipere omnem sensum sacræ scripturæ. Iudicare verò diem *Ricar. de S. Vict. de*
inter diem, est aliquos sensus percipere. Rom. 14. a. Iudicare autem inter diem & noctem, est *statu. int. hominis*
discernere bonũ à malo. Iudicare verò inter noctem & noctem, est segregare mala à peiori- *26.*
bus: Iudicare autem inter diem & diem, est dignoscere bona & meliora.
Iudicari virum cum Deo, sicut cũ collega suo petit Iob. Iob. 16. b. quia peccatores quidem *Gre. 13. mor. 14.*
nos esse semper agnoscimus: sed tamen sæpè in flagello positi, pro quo magis peccato flagel-
lemur, ignoramus, & nos ipsos subtili inquisitione discutimus, vt si quomodo possimus
causam persecutionis nostræ inuestigare valeamus, quæ dum plerumque nos latet,

fit nobis oneri cæcitas nostra: & de eo, quod patimur, plus dolemus, Quisquis verò cum collega suo ad iudicium accedit, & quod sentit, dicit, & quicquid contra se dicitur, agnoscit, & quo voluerit pulsat, & nouit vnde pulsatur.

Aug.epist.49.q.4. *Liberari bo: voluntate.*

Iudicatur in quo iudicio quis iudicauerit. Matt.7.a. hoc est, qua voluntate quis benè fecerit, ea liberabitur.

Arno.s.Ps.91. *Imponere finē vitiis.*

Iudicamus nosmetipsos, quando vitiis, & concupiscentiis finem imponimus. 1. Cor.11.g. Ps.93.Iob.35.d.

Glo.int.s.Leui.13. *Condemnar peccati.*

Iudicare lepram, aut adiudicare lepræ, est condemnare peccati. Leui.13.c. Idem est iudicio sacerdotis pollui. Et iudicare immundum eum, qui patitur fluxum seminis. Leui.15.a. Iudiciū autem in rationali sacerdotis. Exo.28.c. designat discussionem causarum subditorum faciendam esse à sacerdotibus propter Deum.

Hie.s.Isa.11.& s. Mic.3. *Acceptio personarum.*

Iudicare secundum visionem oculorum, est accipere personam in iudicio, quod nō faciet Christus. Isa.11.a. Sic iudicant principes in muneribus, quum sine munerum acceptione nolunt iudicare. Mich.3.d.

Amb.de ben.patri.7 *Iudicium Antichristi.*

Iudicans Dan populum suum. Genes. 49. c. typus est Antichristi, qui iudicium sibi vsurpabit.

Hie.s.Is.32.51.59 *Christus. Opus redemptionis.*

Iudicium, quod habitabit in solitudine, dicitur Christus habitans in ecclesia ex Gentibus. Isa.32.d. Ipse est iudicium, quod elongatum est à Iudęis. Isa. 59.b. Et pater Christi dicitur Deus iudicij. Isa.30.d. Iudicium etiam Dei, est opus redemptionis, per quod statuit Deus saluare Gentes. Isa.51.b. Iudicium autem Christi dicitur esse cum Deo: quia merito iudicabit incredulos. Isa. 49.a. Iudicia, quæ constituit Dominus, sunt salus data mundo per crucem Christi. Exo.15.d.

Ori.s.Exo.ho.7

Hie.s.Isa.42. Amb.s.Ps.118.ser.2 Hila.s.Ps.118. Aug.s.Ps.118. Eugubi.s.Ps.18 *Lex noua. Præcepta Dei.*

Iudicium, quod protulit Christus gentibus, est lex noua. Isa.42.a. Et iudicia Dei, dicūtur præcepta Dei. Isa.26.b. Iudicia quoque Dei absolutè, dicuntur iudicia eius occulta. Iudicia vero oris eius, sunt manifesta: vt præcepta & omnia, quæ loquutus est per Prophetas, & quæ operatur, & quæ cognoscuntur. Ps.118. Eze.11.b. Rom.11.d. Exo.21.a.

Rup.3.s.Exo.34. Beda s.Exo.6. *Pœna malorum. Iura diuina.*

Iudicia Dei sæpè dicuntur, quas Deus impiis importat clades: quod appellatur iudiciū, quia prauitati, & causæ, ac noxæ respondet. Non minus enim animaduertit Deus in delinquentes atque leges humanæ. Iudicia ergo dicuntur sententię rectę, & cum ratione probatæ, siue ad absolutionem criminis, siue ad condemnationem rei. Item iudicia dicuntur sententiæ diuinæ iuraque inter homines constituta à Deo. Sunt autem hæ normæ, & rectitudines, quæ lites dissoluunt, altercantesque componunt, proponentes quod rectum sit, & in quo debeant omnes acquiescere. Psal.18. Dicuntur autem iudicia Dei iura diuina, in quibus est veritas & iustitia. Exod.21.a. Iudicia verò magna quibus Deus liberat populum suum de Ægypto, dici possunt plagę vel pœna dæmonum in iudicio. Exo.6.a.7.12. In iudicio autem corripit Deus, & non in furore, cùm castigat, vt misereatur. Ier. 10.b. Iudicat enim Deus hominem in hac vita duobus modis: quia aut per mala præsentia irrogare iam tormenta sequentia incipit: aut tormenta sequentia flagellis præsentibus extinguit. Atque ita petebat Iob, vt ostenderet ei Deus, quod ad iudicium per flagella securum eum redderet: aut pro quo delicto specialiter puniretur. Iob.10.a.40.a. Isa.26.b. Ezech.5.b.11.b.14.f.25.c. Iudicium sumitur pro condemnatione, quum dicitur. Ioann.5.d. In iudicium non veniet, sed transiet à morte ad vitā. Quatuor autē sunt iudicia Dei, duo de pręsenti, & duo de futuro. In pręsenti prosperitas malorū, & tribulatio Sanctorum, in futuro remuneratio Sanctorum, & condemnatio peccatorum. Psalmo 17.

Gre.9.mor.23.24. *Castigatio ad miserendum. Condemnatio.*

Hie.s.Ps.17

Hie.s.Isa.58. *Allegare iustitiam suam.*

Iudicia iustitiæ rogant Deum, qui suam iustitiam coram Deo allegant, quasi iurè petentes præmium. Isa.58.a.

Gre.26.mor.24 25 *Iudicabū humiles cum Christo.*

Iudicium tribuit Deus pauperibus. Iob.36.a. quia electos destruit, & humiles per iudiciū liberos reddit. Vel certè iudicium tribuit pauperibus, quia hi, qui nunc nequiter opprimuntur, ipsi tunc super oppressores suos iudices veniunt. Duę quippe sunt partes, electorum scilicet atque reproborum. Sed bini ordines eisdem singulis partibus continentur. Alij nāque iudicantur, & pereunt. Alij non iudicantur, & pereunt. Alij iudicantur, & regnant, alij non iudicantur & regnant. Iudicantur & pereunt, quibus dominica voce in damnatione dicitur. Matt.25.c. Esuriui, & non dedistis mihi manducare, &c. Quibus præmittitur: Discedite à me maledicti in ignem æternum. Alij verò in extremo iudicio non iudicantur & pereunt, de quibus ait Propheta: Non resurgunt impij in iudicio. Et de quibus Dominus dicit: Qui autē non credit, iam iudicatus est. Et Paulus Roma. 2. b. Qui sine lege peccauerunt, sine lege peribunt. Resurgunt ergo etiam omnes infideles, sed ad tormentum, non ad iudicium. Ex electorum verò parte iudicantur & regnant, qui vitæ maculas lachrymis tergunt & peccata sua eleemosynis redimunt. Quibus iudex in dextera consistentibus dicet: Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Quibus præmittit dicens: Venite benedicti Patris mei, &c. Alij nō iudicantur & regnant, qui etiā præcepta legis perfectione virtutū transcendunt. Quibus dominica voce dicitur, Vos qui reliquistis omnia, & sequuti estis me, quū sederit Filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super duodecim thronos, iudicātes duodecim tribus Israel. Et de quibus propheta ait. Isa.3.c. Dominus ad iudiciū veniet cū senioribus populi sui. Et de quibus Salomō, cùm de sanctę ecclesiæ sponso loqueretur, intulit, dicens. Pro.31.c. Nobilis in portis vir eius, quando sederit cum senatoribus terræ.

Iudicium de quo sublatus est Christus, fuit prauum Iudæorum iudicium. Is.53.c.

Iudicium Iudæorum. Pœna sine culpa. Iudicium non æquum appellat Iob, quando affligebatur à Deo. Iob.19.a. quia non propter peccata flagellabatur, & etiam ea ratione, qua dixit Deus Satanæ: Commouisti me adsus eum, vt affligerem eum frustra. *Hie.s.Isa.53. Gre.14.mor.15.*

Iudicare seipsum. Iudicium ponere coram Deo, est intra mentis secretum per fidei contemplationem ad tremendum examen Maiestatis illius, oculos nostræ considerationis aperire: quid peccator homo mereatur attendere, & occultus nunc & tacitus iudex, quam terribilis pòst appareat, considerare. Iob.23.a. *Gre.16.mor.15.*

Liberatio hominis. Iudicium hominis peruenit ad victoriam, quando mittente Deo Filium suum incarnatum ad humanas redarguendas vias, homo liberatus per absolutionis iudicium, insidiantem aduersarium victor excludit. Iob.23.b. *Gre.14.mor.15.*

Corona iusti. Cogitatio iusti. Iudicium iusti, est quasi diadema: quia per magni operis gloriam, ad retributionis ducit coronam. Iob.39.c. Et cogitationes iustorum sunt iudicia. Pro.12.a. quia ab omni strepitu sæculari ad corda sua redeunt, ibique ascendunt tribunal mentis: atque ante oculos se & proximum statuunt, sicque districto iure atque iudicio causam suam & proximi, iuxta diuinæ legis tabulas in foro cordis examinant. *Gre.19.mor.18.*

Misericordia Dei. Iudicium aufert Deus ab anima, quũ non eam condemnat, sed eius miseretur. Sopho.3.c. *Gl.int.s.Sopho.3.*

Voluntas humana Christi. Iudicium Iob, quod dicitur Deus abstulisse Iob.27.a. designare potest voluntatem humanam in Christo, qua orauit ad Patrem, vt transiret ab eo calix passionis: qua in se humani generis infirmitatem in veritate assumpti hominis demonstrabat. *Hie.s.Iob.27.*

Resipiscentia. Iudicium conscriptum faciunt, qui primum negauerant Deum & postea reuertuntur ad pœnitentiam. Vel Sancti faciunt iudicium conscriptum in malis, quum eos ad ecclesiam deducunt, & à peccatis resipiscentes absoluunt. Ps.149. *Hie.s.Ps.149.*

Condemnatio innocentum. Iudicium sanguinum est, in quo innocentes condemnantur. Eze.7.g. *Hie.s.Eze.7.*

Idololatria. Iudicia gentium dicuntur cultus idolorum. Eze.11.b. *Lyra.s.Eze.11.*

Iudith.

Iudith, id est, laudans, vel confitens: vidua sancta, quæ occidit Holophernem, & liberauit populum Iudæorum ab eius obsidione.

Humanitas Christi. Iudith capiens Holophernem laqueo oculorum, & labiis, &c. typus est humanitatis Christi, qua captus est diabolus. Iudith 9.c.

Ecclesia. Designat etiam ecclesiam, quæ occidit Holophernem, hoc est, vincit diabolum. *Hie.ad Saluinam*

Virgo Maria. Exprimit etiam beatissimam Virginem Mariam, quę caput amputauit Holophernis, quia contriuit caput antiqui serpentis.

Iugerum.

Iugerum, est mensura terræ seu agri, à iugo dicta, quod tantum spatii vno iugo boum in die aretur.

Tempus vitæ præsentis. Iugeri media pars. 1. Reg.14.b. tempus vitæ præsentis designare potest. *Gre.s.1.Reg.14.*

Iugis, Iugiter, vide Perpetuus.

Iugulare, vide interficere.

Iugum.

IVgum, quandoque est vertex, siue cacumen montis, de quo vide Collis. Est etiam ligneum instrumentum, quo iunguntur boues, & adinuicem arctantur, & per metaphoram ab hoc sumptam, iugum dicitur seruitus, onus, vel tyrannis.

Præcepta Dei. Crux Christi. Iugum Christi, sunt præcepta, & crux Christi, ac fides: quod iugum suaue est amantibus, graue autem non amantibus, & potest esse graue & suaue iuuenibus. Iere.2.d.5.b. Thre.3.c. Mat.21.d. Hose.7.d.11.b. Et iugum leue, est lex spiritalis, sicut graue, carnalis. *Amb.de obi.Valen. Hil.s.Mat.Ca.11. Hie.s.Ier.2.5. Ori.s.Mat.ho.24.*

Fides. Lex vetus. Traditiones Iudæorum. Iugũ, quod excussit Esau, designare potest grauitatem legis, quæ excutitur per fidem Christi. Gen.27.f. Ps.2. Ier.5.b. Iugum etiam erant traditiones Iudæorum. Et iuga boum quinque, sunt præcepta decalogi, aut pentateuchum legis. Luc.14.d. Act.15.c. Iuga boum duodecim, sunt viginti quatuor libri veteris testamenti. 3. Reg.19.d. Iuga autem boum ad Iudæos pertinere solent. Iob.1.a. *Hil.s.Ps.2. Hie.s.Ierem.5. Isyc.s.Leui.1. Beda.s.Gen.27. Hie.s.Iob.1. Gre.1.mor.16. & 31.mor.19.*

Laborantes sub iugo Christi. Iuga boum quingenta, quę habebat Iob, sunt laborantes sub iugo Christi. Iob.1.a. Vel sunt credentes ex Iudæis, vel prædicatores: qui post tribulationes duplicantur ipsi Iob, & fiunt mille iuga, per multiplicationem denarii numeri, quia lex in decem præceptis concluditur. Iob.42.d. *Ber.s.Ecce nos reliquimus. Gre.ho.36.*

Sensus. Curiositas. Iuga boum quinque, designare possunt quinque sensus, quibus deprimimur ad res sensibiles & terrenas. Designant etiam curiositatem, quæ per sensus habetur, ideo ait: Eo probare illa. Luc.14.d. *Aug.de verbis Domini ser.33. Amb.1.offici.3.*

Humilitas. Iugum, quod est imponendum linguæ, est humilitas, per quam lingua deprimitur, ne elata proferat verba. Eccli.28.ç.

Persecutiones. Pœna peccati. Iugum Babylonis in populum Dei, dici possunt persecutiones mundi in bonos. Isaiæ 47.b. Ier.30.b. Iugum autem iniquitatum, est calamitas propter peccatum illata. Thre.1.e. *Glo.int.s.Isa.47.*

Imperium dæmonis. Iugum quod non erat impositum vaccis, est imperium dæmonis per peccatum. 1. Reg.6.b. Hoc iugum non portauit vacca rufa, hoc est, caro Christi. Num.19.a. Hoc iugum compu- *Gre.s.1.Reg.6.& 30.mor.31.*

trescit à facie olei, hoc est, misericordiæ Christi. Is. 9. a. 10. f. Ps. 2. Et iugum Assur, sunt peccata & tentationes diaboli. Isa. 14. f. iugum etiam Nabuchodonosor, est peccatum, quo seruitur diabolo. Ier. 27. d. Iugum etiam graue, est fomes peccati. Eccl'i. 40. a. Hose. 11. c. Iugum autem seruitutis, quod pertinet ad peccatum, grauius quiddam dicit quàm ipsa seruitus. Gala. 5. a. Iugum autem primum, in quo fuerunt Galatæ, fuit idololatria: secundum iudaizatio, quæ iam similis erat idololatriæ.

Iugum cum infidelibus, est conuersatio, quæ cum eis non est habenda. 2. Cor. 6. c.

Iugum, est obsidio, tyrannis, oppressio, & subiectio. Ier. 28. a. Contriui iugum regis Babylonis. Iudi. 19. c. filii Belial, id est, absque iugo.

Aug. q. in Nu. 33. Ori. s. Mat. ho. 4. Hie. s. Is. 9. & s. Ière. 27. & s. Gala. 5. Amb. epis. 20. Rup. s. Hose. 11. Amb. s. 2. Cor. 6. — *Peccata & tentationes. Fomes peccati. Idololatria. Conuersatio. Tyrannis. Subiectio.*

Iumentum.

Iumentum à iuuando dictum, quod operam præbeat hominibus, vel sarcinas gerendo vel currus trahendo, vel terram excolendo: sub qua appellatione continentur equi, muli, asini, camœli, boues.

Iumentum quandoque dici potest caro Christi, qua portauit nos vulneratos in stabulum ecclesiæ: ne nos essemus sicut equus & mulus. Luc. 10. f.

Iuméta sunt prædicatores laborantes in agro ecclesiæ. Ps. 103. de quibus dicitur 1. Cor. 9. b. Boui trituranti os non alligabis.

Iumentum, cui insedit Christus, designare potest religiosos per labores pœnitentiæ glorificantes & portantes Deum in corporibus suis.

Iumenta significare possunt simplices in fide: qui ferunt onera à maioribus imposita. Et iumenta iusti, sunt simplices subditi iusto. Gene. 1. c. 6. d. 42. e. 45. e. Exod. 8. d. 11. b. 13. a. 19. b. 20. b. 21. d. 22. a. Psalm. 35. 106. 103. 146. Prou. 12. b. Ierem. 31. e. Iumenta etiam sunt sensu pigriores, & minus ratione vtentes, & etiam fatui: & qui immundis & terrenis actionibus occupatur. Exod. 9. c. 17. b. Leuitic. 7. c. 25. b. Iob. 12. b. 18. a. Psalm. 48. Ezech. 25. c. 36. c. Agge. 1. c. Zachar. 2. a. 8. c.

Iumenta, quæ saluat Dominus, erant gentiles preter rationem viuentes, quos ad fidem adduxit. Ps. 35. 77. Exo. 19. b. Mich. 5. c. Zach. 2. a.

Iumenta, quibus præest homo, dici possunt Iudæi, quibus dominatur Christus. Genes. 1. d.

Iumenta Aegypti, in quibus facta sunt vlcera, designant adiutores ad peccatum. Exo. 9. c. Et iumenta Austri, sunt dæmones, & peccatores, & Iudæi qui deserta luce & diuino feruore, in Aegypti tenebras descenderunt. Isa. 30. b. Interficit autem Deus iumenta, quum simplices, diabolo viuentes facit, vt illi vltra non viuant. Ps. 48. Eze. 29. b. 32. c. Ioel. 1. d. Ion. 3. c. Haba. 2. d. Sopho. 1. a. Zach. 14. c.

Homo etiam comparatus Deo iumentum dicitur. Ps. 72. quia maior est distantia inter homines & Deum, quàm inter homines & iumenta.

Iumentum quoque dicitur carnalis appetitus, qui impetu fertur in voluptates, non expectata ratione. Exo. 22. c. Nu. 32. a. Et coire cum iumento, est voluptatibus irrationalibus succúbere. Leui. 18. d. Et iumenta terræ sunt, qui vsu vitæ carnalis ima appetunt. Iob. 35. b. Iumenta, quæ computruerunt in stercore suo, sunt libidinosi. Ioel. 1. c.

Amb. s. Luc. 10. Aug. s. Ps. 103. Ber. ser. 1. in ramis palmarum. Arn. s. Ps. 103. Amb. 2. de Cain. 1. Hie. s. Ier. 31. & s. Agge. 1. & s. Iob. 12. Gre. 11. mor. 2. Aug. s. Ps. 106. Isyc. s. Leui. 6. 25. Beda. s. Exo. 19. & s. Pro. 12. Arn. s. Ps. 35. Hie. s. Mich. 5. Beda. s. Gen. 1. Hie. s. Isa. 30. & s. Eze. 29. & s. Hab. 2. Ori. s. Mat. ho. 14. Ori. s. Nu. ho. 26. Isyc. s. Leui. 18. Gre. 26. mor. 11. Rup. s. Ioel 1. — *Caro Christi. Prædicatores. Religiosi. Simplices. Fatui. Terrenis occupati. Gentiles. Iudæi. Adiutores ad peccatum. Dæmones. Homo. Carnalis appetitus. Libidinosi.*

Iuncus, Scirpus.

Iuncus à iungendo dictus, quoniam vsus eius ad iuncturas vtilis est, est autem iuncus virens & enodis, in locis aquosis & humidis viuens. Eius variæ sunt species etiam medicamentis aptæ.

Iuncus præbens molle stratú, designat gratiam, & virtutes, ac sensus spirituales, in quibus anima suauiter requiescit. Isa. 35. c. Potest etiam viriditatem auditorum significare.

Scirpea fiscella, in qua positus fuit Moses in flumine, designat leuitatem traditionum Iudæorum, quas ipsi addiderunt legi. Exo. 2. b.

Scirpus exterius virens, intus autem vacuus, hypocritam designare potest, qui speciem quidem viriditatis habet, sed ad humanos vsus fructú vtilitatis non habet, qui sterilitate operis aridus permanens, solo sanctitatis colore viridescit. Sed non viuit sine humore, quia in cúctis, quæ agit, exteriores laudes appetens, à fructu perceptæ infusionis superni muneris inanescit. Iob. 8. b.

Iuncus virens in aqua turbida, & intus vacuus, designat verba Philosophorum nitida ac splendida, sed intus veritate vacua. Isa. 19. b.

Plin. 21. natu. hist. 18. Hie. s. Isa. 25. Gre. 33. mor. 4. Glo. ord. s. Exo. 2. Gre. 8. mor. 26. 27. Glo. int. s. Isa. 19. — *Gratia. Virtutes. Sensus spirituales. Viriditas auditorum. Traditiones Iudæorum. Hypocrita. Verba Philosophorum.*

Iungere, Adiungere, Coniungere, Subiungere, Copulare, Connectere, Iunctura.

Iungere, est vnire, & connectere, quasique ex multis vnum agere, vel in vnum iugum redigere.

Iunctæ pennæ quatuor animalium. Ezech. 1. b. designant coniunctionem & cohærentiam quatuor euangeliorum. Designant etiam coniunctionem Prophetarum diuersis temporibus idem concinentium. Designatur etiam quòd sanctorum prædicatorum virtus atque sapientia vicissim sibi in charitatis atque concordiæ pace sociantur. Coniuncti etiam valles montium, sunt duo testamenta copulata, licèt non faciant vnum, quia multa sunt in veteri, quæ

Hie. s. Eze. 1. & s. Zach. 14. Gre. 20. mor. 28. & s. Eze. ho. 3. Rup. 1. s. Eze. 4. — *Concordia euangeliorum, & prophetarum. Integritas fidei.*

quantum

quantum ad literam cessarunt. Zachar.14.a.Iunctæ etiam pennæ, designant coniunctionem articulorum fidei, vt non prosit vnum credere sine alio. *Gre.29.mor.28.3*

Coniungit Deus micantes stellas pleiades. Iob.38.d.cùm sanctos prophetas diuersis temporibus prophetantes, idem de Deo & Christo dicere facit. Item cùm omnia dona Spiritussancti copulauit in Christo. *Aug.s.ps.67*

Consensus prophetarum. *Apostoli & prædicatores.*

Coniuncti principes psallentibus, sunt Apostoli & prædicatores bene operantibus copulati. Psalm.67.

Coniunctio Sanctorum veteris et noui testamenti

Iunctæ quinque cortinæ tabernaculi, & aliæ quinque, designant coniunctionem Sanctorum veteris ac noui testamenti in vnum tabernaculum ecclesiæ, & vnitatem tabularum legis in vnam legem. Exod.26.a.36.b. Idem significare possunt coniuncta saga. Et coniuncta duo ligna. Ezechiel 37.e. *Hie.s.Eze.37.*

Concordia charitatis et bonorũ operum

Connexio tabularum tabernaculi, designat vinculum charitatis in ecclesia. Exod.26.e. iunctura quoque humeri designat concordiam charitatis inter proximos habendam. Iob.31.c. Idem designant iuncturæ ossium. Ezechiel 37.b. Et iunctura femorum sponsæ, est concordia prædicatorum: per quos populi vniuntur, dum ad fidem catholicam circuncisio & præpucium per eos erudiuntur. Designant etiam consonantiã bonorum operum. Cant.7.a. Ad hæc referri potest coniunctio rationalis & superhumeralis. Exo.28.d.39.d. *Gre. 21.mor.15.& s.Canti.7. Amb. de obitu Valentini.*

Cogitatio Martyrii.

Iuncta canalibus purpura Cant.7.c. designare potest cogitationes vsque ad martyrium venientes, per instructionem sacræ scripturæ. *Gre.s.Cant.7.*

Colligere errores confutandos.

Iungens Samson caudas vulpium, est doctor colligens errores hæreticorum, vt eos igni tradat. Iudi.15.a. *Ori.s.Cant.ho.4.*

Venientes Gentiles ad fidem.

Adiungitur aduena domui Iacob. Isa.14.a. cùm Gentiles veniunt ad fidem. Eosdem designat coniunctus vicinus domui. Exo.12.a. *Hie.s.Isa.14.*

Propria cuiusque munera.

Iuncturæ subministrationis. Ephe.4.d. sunt in ecclesia propria cuiusque officia in charitate exercitata. *Glo. int.s.Ephe.4*

Addere hæresim hæresi.

Iungere domum ad domum, aut agrum agro copulare, est hæresim hæresi superaddere. Isaiæ 5.c. *Hie.s.Isa.5*

Castitas Mariæ

Iunctura feminum in sponsa, dicit excellentiam castitatis in beata virgine Maria. Cantic.7.a. *Rup.s.Cant.6.*

Hæretici. Philosophi. Peccatores conuersi.

Iuncti petræ iudices, dici possunt hæretici non fundati supra ipsam petram Christum, sed volentes ei quasi ex latere falso adhærere. Vel sunt philosophi comparati Christo. Ps.140. vel sunt peccatores ad Christum conuersi. *Arn. & Hil.s.Psa.140. Hie. & Aug.s.Ps.140.*

Mutua defensio peccatorum.

Coniungitur vna squama Leuiathan alteri. Iob.41.b. quando vnus peccator similis vitii peccatorẽ defendit. Quos enim similes reatus sociant cõcordi pertinatia etiã defensio peruersa constipat, vt de facinoribus suis alterna se inuicem defensione tueantur. Sibi enim quisque metuit, dum admoneri, vel corrigi alterum cernit, & idcirco contra corripientium verba vnanimiter assurgit, quia se in altero protegit.

Vti carne ad bona opera

Copulari maritum vxori. Gene. 29.g. est animam vti carne ad generanda bona opera. *Gre.33.mor.33.*

Iungi legi.

Iunguntur Mosi, hoc est, legi, qui sunt Domini. Exod.32.f. ad faciendam vindictam de peccatoribus. *Lyra.s.Exo.32*

Falso iurare.

Iungere manum ad dicendum pro impio falsum testimonium. Exo.23.a. videtur sumi pro iuramento: quia in pactis & promissis solent inuicem iungere manus. *Lyra.s.Exo.23.*

Concordare cum infidelibus.

Iungere connubia cum Sichimitis. Gen.34.b. est concordare cum hæreticis aut infidelibus. Idem est iungere amicitias cum Amorrhæis. Exo.34.b. *Glo.int.s.Gen. 34.*

Iungens currum Ioseph. Gen.46.d. vt iret ad suscipiendum patrem.

Colligens diabolus superbiam.

Iungens currum Pharao. Exo.14.a. refertur ad diabolum, superbiam volubilis seculi colligentem ad tentandum. *Glo.int.s.Exo.14*

Iuniperus.

Iuniperus, est arbor habens pro foliis spinas, quas nunquam amittit, nec solet putrescere. Ferunt autem, iuniperum multo tempore ignem conseruare, adeò vt si prunæ eius cinere fuerunt opertæ, vsque ad annum perueniant.

Ecclesia. Crux Christi.

Iuniperus, sub qua dormiuit Elias, ecclesiam Gentium significare potest, quæ sacrarum literarum nequaquam fuerat exculta præceptis. 3.Re.19.a. vel designat crucem Christi, sub qua requiescit peccator conuersus. *Rup.5.s.Reg.10.*

Peccata.

Iuniperus habens spinas pro foliis, peccata designare potest. Et radix iuniperorũ erit auaritia: quæ radix est omnium malorum. Dicitur autem radix iuniperorum esse cibus malorũ. Iob.30.a. quia dum totis mentis suæ sensibus auaritiam cogitant, quasi eo alimento vescũtur de quo nasci proculdubio peccatorum sequentium punctiones solent. *Gre.20.mor.10.*

Cæterùm Ps.119. vbi dicitur. Cum carbonibus desolatoriis. Hebraicè habetur, Cum carbonibus iuniperorum, de quo vide Carbo.

Iurare, Adiurare, Iuramentum, Iusiurandum.

IVrare, est iureiurando aliquid affirmare, vel negare. Iuramentum autem vel iusiurandum, est affirmatio vel negatio rei sacræ attestatione firmata. Adiurare autem, est per iuramenti attestationem aliquid exigere.

Ori.ſ.Gen ho.9. Gre.ſ.1.Reg.3. Amb.de Cain. 10. Philo.2. allego. Aug.17.ciui. Dei. 17.et ſ.Pſal.94 Hie.ſ.Eze.16. Cyril.cont.Iulia.9. Geor.Vene. Cant.2 tomo 3.cap.9. Rup.ſ.Amos 4.

Iuramenta Dei, firmam eius indicant promiſſionem ad dādum vel præmium, vel pœnam: & iurare dicitur, quum confirmat ſententiam. Gen.22.c.26.a. Exo.13.a.32.c.33.a.1. Reg. 3. c. Iſa.14.f.45.d.54.c.62.c. Iurat autem Deus, vt cùm tu iuraueris, noueris iuramentum eſſe ſeruandum. Solus autem Deus de ſeipſo aſſeuerabit: quandoquidem ſolus verè ſuam naturam pernouit: deinde de ſuis operibus. Itaque meritò iurauit per ſeipſum, finem ſibi ipſi aſtruēs: quod nullus alius poterat. Et dicitur iurare in dextera ſua, hoc eſt, per Filium, & etiam per ſeipſum: vt deſignentur idem eſſe ſecundum eſſentiam Pater & Filius. Deut.32.f. Pſa.94.131. Et iurauit Chriſto, vt eſſet ſacerdos in æternum: quia cùm ſit ſolus ſine peccato, ideo erit ſemper ſacerdos. Pſ.109. 88. Iurauit Dominus Hieruſalem, quando coniunxit ſibi Iſrael in populum peculiarem, & dedit ei legem. Ezec.16.b. Amos 4.a.6.c. Iurauit in ſancto, id eſt, in Filio ſibi æquali: quia non poterat iurare per minorem.

Firmitas diuinæ promiſsionis.

Hie.ſ.Pſ.131. Beda ſ.Gen.24.

Iuramenta Ioſeph, certitudinem redemptionis per Chriſtum faciendę deſignant. Gen.42.c.43.a.47.g. Et iurans Dauid Domino, eſt Chriſtus ita complens opus redemptionis, ac ſi iuraſſet. Pſal.131. Adiurans etiam Abraham ſeruum, poſita manu ſub femore, certitudinem incarnationis filij Dei demonſtrauit. Gen.24.a.

Certitudo redemptionis.

Ori.ſ.Leui.ho.3.

Iurans Moſes, quòd habitaret cum Iethro. Exò.2.d. deſignat certitudinem promiſſionis in lege factæ, quod eſſet ad gentes tranſitura ſecundùm ſpiritualem obſeruantiam.

Iurans aliquid facere, eſt vouens bonum: iurans autem bene vel malè facere, eſt benefaciens ſpiritui, & malè carni, vt obtemperet ſpiritui. Leuit. 5.a.

Vouere bonum.

Hie.ſ.Iſa.19.& ſ. Iere.4.

Iurare per Dominum, eſt recordari Domini, & ipſum confiteri, ad condemnationem videlicet idololatriæ. Iſa.19.c.45.d.48.a.65.c. Ierem.4.a.12.d.

Recordari Domini.

Hila.ſ Pſ.62. Hie.ſ.Iſa.65.

Iurare in Rege, eſt confiteri Chriſtum eſſe Deum. Pſ.62. Et adiuratio quam fecit Abrahā ſeruo, poſita manu ſub femore, eſt confeſſio diuinitatis & humanitatis in Chriſto. Gene.24.a. Qui iurat in terra, iurabit in Deo, quando quis videlicet, abiuratis idolis, confitetur Chriſtum verum Deum. Iſa.65.a.

Confiteri deitatē Chriſti.

Ori.ſ.Matt.ho. 25

Iurare per aurum templi, eſt afferre ſenſum concordantē ſacræ ſcripturæ. Iurare verò per donum altaris, eſt offerre Deo bona opera ex integro corde prodeuntia. Matt. 23.b.

Afferre ſenſum rectum.
Offerre Deo bona opera.

Adiurans Iacob Ioſeph, vt ſepeliret eum in terra promiſſionis, & ipſe Ioſeph adiurans fratres ſuos, certiſſimam fidem indicarunt de redemptione per Chriſtum in illa terra facienda, & firmam ſpem reſurrectionis. Geneſ.50.a.d. Exod.13 d.

Certa fides redemptionis.

Gre.ſ.1.Reg.14.

Adiurans Saul populum ne comederent, &c. 1.Reg.14.d. deſignant præceptum, ne in hac vita benè operantes, inanem gloriam quærant, atque ita iuramentum erit præceptum. Hoc eſt enim decretum præceptoris noſtri. Lucæ 18. c. Omnis qui ſe exaltat, humiliabitur. Et Matt.6.a. Receperunt mercedem ſuam.

Non quærenda inanis gloria.

Gre.ſ.Cantic.5

Adiurat ſponſa filias Hieruſalem, cùm anima orat Sanctos, vt Domino Chriſto pro nobis orantes, offerant deſiderium, quo afficitur. Cantic.5.c.

Orare Sanctos.

Hil.ſ.Matt.ca.14

Iuſiurandum Herodis, deſignat vim peccatorum populi, principem ad malum compellētium. Matt.14.a. Marc.6.d.

Impulſus ad malum.

Hie.ſ.Amos 8.et ſ.Sopho.1.

Iurare per nomen externorum deorum, & iurare in iis qui non ſunt dii, & in Baalim, eſt colere idola, vel defendere errores. Exod.23.b. Ier.5 b. 12. d. Idem eſt iurare in delicto Samariæ. Amos 8. d. Iurant etiam in Domino, & in Melchon, qui ſimul volunt ſeruire Deo & mundo, aut Mammonæ. Soph.1.b. Iurant falſo, Viuit Dominus, qui nō rectè colunt Deum. Iere.5.a. Hoſe.4.d.

Colere idola.

Gre.ſ.Pſ.101. Rup.ſ.Zac.5.

Iuramentum Eſau vendentis primogenita, typus eſt pertinaciæ Iudæorum. Gene.25.d. Iurantes quoque aduerſus Chriſtum, fuerunt Iudæi, qui coniurauerant vt eum occiderent. Pſ.101. Zac. 5.a.

Pertinacia Iudæorum.

Iurgari, Iurgium, vide Rixari.

Ius.

Amb.prolo. de Spirituſancto. Aug.ſer. 108. Gre.3.mor.22. Rup.ſ.Iudi.9. Hie.ſ.Iſa.65.

Ius, dicitur liquor eorum, quæ coquuntur.

Ius hœdi, deſignare poteſt illecebras cupiditatum, quæ ſunt igne comburendæ, vt rectum ſacrificium & mundum offeratur Deo. Item carnales cogitationes. Iudi.6.d.

Illecebræ cupiditatum.
Cogitationes carnales.

Ius profanum, deſignat condimenta errorum hæreticorum, quibus alliciunt ſimplices, vt illis credant. Iſa.65.a.

Condimenta errorum.

Ius, Iuſtitia, Iuſtus, Iuſtificare.

IVs, eſt quod vel natura, vel ciuitas, aut populus, vel gens, vel conſuetudo iubet, quaſi à iubendo dictum. Ponitur etiam præter hæc, aut ſupra hæc ius diuinum, cui omne aliud ius ſubiacet. Iuſtus autem eſt, qui à iuris præceptis nō deflectit. Iuſtitia verò eſt habitus, à quo iuſtus denominatur. Iuſtificare autem eſt iuſtum efficere, aut iuſtum demonſtrare. Porrò iuſtus dicitur æquus. Exod.23.a. Inſontem, & iuſtum non occides. Fidelis. Gen.6.b. Noe vir iuſtus atque perfectus. Fortis. Exo.23.a. Subuertunt verba iuſtorum. Iuſtum autem eſt opus iuſtitiæ. Iuſtitia verò æquitas. Pſal.9. Qui iudicas iuſtitiam. Bonitas.1.g. Reducet eam in iuſtitia. Innocentia. Pſal.16. Exaudi Domine iuſtitiam meam. Iudiciū Dei. Iudi. 5. b. Ibi narrētur iuſtitiæ Domini. Lex noua. Pſal.9. Qui iudicas iuſtitiam. Lex vetus. Deuter. 27.b. Facies

mandata, atque iustitias. Misericordia. Ps. 47. iustitia plena est dextera tua. Vniuersalis virtus. Ps. 4. Cùm inuocarem, exaudiuit me Deus iustitiæ meæ.

Spiritualia perpetua. Ius, perpetuum adipis, & panum propositionis, designat perpetua esse, quæ sunt spiritualia. Leuit. 3. d. 24. b. *Ori. s. Leui. ho. 15.*

Lex naturalis. Ius quod mutauerunt peccantes, est lex naturalis, quam transgressi sunt. Isa. 24. a.

Mala opera prælatorum. Iura Regis dici possunt mala opera carnalium prælatorum, quæ subditos ad peccandum inducunt. 1. Reg. 8. b. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Ius sepulchri, quod petiit Abraham à filiis Heth. Gene. 23. a.

Iuris Iacob dicebantur esse ea, quorum erat dominus. Gen. 31. c.

Sacerdotium Christi. Ius perpetuum sacerdotum est, secundum quod præfigurabant Christum, qui est sacerdos in æternum. Exod. 29. a. Et iure succedens sacerdos, est Christus succedens sacerdotio veteris legis cum sacerdotibus nouæ legis. Leuit. 6. c. *Glo. int. s. Leui. 6.*

Mundari per sacramenta. Iure purgare leprosum, est mundari peccatorem, secundum ordinem pœnitentiæ, & sacramentorum, quæ in Ecclesia instituta sunt à Christo. Leuit. 14. b.

Iustitia Dei dicitur, non qua Deus est iustus, sed qua per gratiam suam nos iustos facit. Ps. 142. Rom. 10. a. *Au. epis. 120. & de spiritu & litera 11.*

Christus. Iustitia quoque dicitur Christus qui est iustitia, qua Sancti sunt induendi. Psal. 44. 68. 131. Isa. 1. f. 32. d. 46. d. 59. a. Amos 5. b. Mic. 7. b. 1. Cor. 1. d. Et iustitia Dei, quæ reuelatur in Euangelio est incarnatio, qua Deus impleuit promissa. Rom. 1. b. Christus est iustitia, quam esurire debemus. Matt. 5. a. *Ori. s. Isa. ho. 5. Basi. in prin. Pro. Hie. s. Is. 1. 32. & s. Amos 5. Gre. Nysse de beatitudine.*

Incarnatio. Iustitia etiam tribuitur Spirituisancto: quia Christo implente omnem iustitiam in baptismo, venit Spiritussanctus. Ps. 44. *Rup. 4. Victo. verbi Dei 21.*

Misericordia in genus humanum. Perfectio legis Euangelicæ. Iustitia, quam implet Christus est misericordia in genus humanũ, quæ ipsum decebat. Matt. 3. d. Est etiam perfectio legis Euangelicæ. Isa. 10. f. Iustitia enim dicitur misericordia in pauperes, quia iusti reputant ea, quæ habent, omnibus à Deo data esse, atque ita iure indigentibus deberi. Psal. 111. 2. Cori. 9. c. *Arno. s. Ps. 44. Amb. s. Luc. 3. & s. 1. Cor. 9.*

Ioãnes Baptista. Iustitia ante Christum præcedens, est Ioannes Baptista, eius præcursor. Psa. 84. *Arno. s. Ps. 84.*

Fides. Iustitia Dei non abscondenda in corde, est fides, cuius confessio facienda est ad salutem, Psalmo 39. *Aug. s. Ps. 39.*

Iustitia reddit cuique quod suum est, quando subditus reddit prælato reuerentiam, & obedientiam, fratribus consilium & auxilium, carni suæ & subditis custodiam, & disciplinam. *Ber. ser. 3. de adu.*

Opera ex parte nostra imperfecta. Iustitiæ nostræ dicuntur quasi pannus menstruatæ. Isa. 64. c. quia sine auxilio Dei semper ex parte nostra habent defectum, vt acceptari à Deo non mereantur. Vel dicitur hoc de iustitia legis, quæ animam non sufficiebat iustificare. Sic non dicitur iustificari homo comparatus Deo. Iob. 4. b. 25. a. 40. a. Sumitur autem hic iustitia pro opere iustitiæ: sicut Ps. 118. Feci iudicium, & iustitiam. *Hie. s. Isa. 64. Aug. s. Ps. 118.*

Opera iustitiæ. Peccata. Iustitia Hierusalem, aut animæ peccatricis, sunt peccata, quæ ironicè iustitiæ nomine appellantur à Deo dicente. Is. 57. Ego annunciabo iustitiam tuam. *Glo. int. s. Isa. 57*

Deus. Christus. Iustus absolutè dicitur Deus, aut Christus. Isa. 1. g. 5. f. 41. a. c. 45. b. 51. b. 57. a. 58. a. 62. a. Amos 2. b. Et ipse cùm sit iustus, dicitur iustificari, non vt incipiat esse quod non erat: sed vt appareat quod erat. Isa. 53. d. Iustificant etiam Christum ii, quorum comparatione Christus iustus ostenditur. Isa. 50. c. Qui peccat, & confitetur peccatum suum, iustificat Deum cedens ei vincenti, qui & in sermonibus suis dicitur iustificari. Psal. 50. Et iustificatur sapientia à filiis, quum fideles confitentur Christum, Dei sapientiam, iustum esse. Matth. 11. c. Luc. 7. e. Iob. 27. c. *Hie. s. Is. 50. 53. et s. Iob. 27. Amb. s. Luc. 7. Hil. s. Mat. Ca. 11*

Angeli. Iusti qui dominantur in matutino, sunt angeli. Ps. 48. *Basi. s. Ps. 48.*

Iusti verè. Iusti ante Deum sunt, qui verè iusti sunt. Luc. 1. a. Et gens iusta dicuntur boni & fideles ex Gentibus. Isa. 26. a. Habac. 2. a. Non semper autem boni iusti: quia non propter opera vocantur boni, sed propter innocentiam. Iustitia enim perfecta est bonitas, dum explet opere naturæ suæ bona. Roma. 5. a. *Amb. s. Luc. 1. & s. Rom. 5.*

Iusti, quos nõ venit Dominus vocare, sunt qui se iustos censent per iustitiam legis. Matt. 9. b. Luc. 5. f. Et iustus, qui perit in iustitia sua, est qui sibi videtur iustus. Eccl'tæ. 7. c. *Amb. s. Luc. 5. Aug. epis. 58. quæ est Paulin.*

Hypocrita. Iustus nimium dicitur esse, qui sine misericordia punit. Eccl'i. 19. d. Vel potius iustus nimiũ se humilians, est hæreticus, & hypocrita. *Hie. s. Isa. 26. Glo. ord. s. Eccl'i. 19*

Iustum iustè exequendum est. Deut. 16. d. vt cùm seruatur illud Matth. 6. a. Cũ facis eleemosynam, noli tuba canere ante te, &c. *Amb. s. Luc. 1.*

Iustior Ecclesia quam Iudæi. Iustior Iuda dicta Thamar, designat quòd publicatis signis vocationis, iustificationis, & glorificationis, sine dubio confundentur Iudæi, & fideles magis quàm se iustificatos esse fatebuntur. Gen. 38. d. *Beda s. Gen. 38.*

Gẽtiles confundentes Iudæos. Iustificatę dicuntur Samaria, & Sodoma ab Hierusalem, quod videlicet grauiora fuerint peccata Hierusalem, quàm illarum: vt comparatione peioris iustæ videantur. Ier. 3. c. Ezech. 16. f. Et iusti iudicantes Hierusalem, sunt Gentiles, qui minus peccauerunt. Ezech. 23. g. *Ori. s. Eze. ho. 9. Hie. s. Eze. ho. 16. 23.*

Absoluentes Barabbam. Iustificauerunt Iudæi impium, quum petierunt absolui Barabbam condemnato Iesu. Isa. 5. f.

Iustificationes Dei dici possunt officia, & opera, quibus cuique reddimus quod suum est secundum legem Dei. Et generaliter opera bona, quibus quis iustificatur. Psal. 118. *Hilar. & Aug. s. Ps. 118.* *Opera bona.*

Iuuencus, vide Vitulus.

Iuuenis, Iunior, Iuuentus.

IVuenis dictus à iuuando, quòd ea ætas maximè sit ad tolerandum laborem apta: dicũtur enim iuuenes, qui adolescentiæ excesserunt ætatem. Iuuentus autem interdum est audacia. Eccl'tæ. 12. a. In die iuuentutis tuæ. Exercitus. Iudith 7. a. Et vrbibus vniuersæ iuuẽtutis. Infantia. Ps. 70. Spes mea à iuuentute mea. Initium. Psal. 128. Expugnauerunt me à iuuentutẽ mea. Renouatio. Ps. 102. Renouabitur, vt aquilæ, iuuentus tua.

Cle. Ale. 1. pæda. 5 Iuuenes ad nouam legem præcipuè pertinent. Populus enim nouus, qui noua bona didicit iuuenis dicitur: vt distinguatur à veteri. Et est nobis vber ętatis ipsa iuuentus expers senii, in qua semper vigemus ad intelligentiam, & mentis agitationem, semper iuuenes, & semper mansueti, & semper recentes ac noui. Oportet enim nouos esse sermones, qui noui verbi fuerunt participes. Quod autem fuit æternitatis particeps, ei quod est ab interitu alienũ, solet assimilari: vt puerilis ætatis appellatio sit nobis ver totius vitæ, propterea quod sit senij expers, quæ est in nobis veritas, & mores nostri, qui sunt veritate perfusi. Sapientia autem semper germinans, quæ semper similiter & eodem modo se habet, & nunquam mutatur, meritò iuuentuti comparatur. Et iunior prælatus maiori, est populus Christianus Iudæis prælatus. Gen. 48. d. Eccl'tæ. 11. d. Ioel. 2. g. Amos 2. c. Iuuentus autem Ecclesiæ, potest considerari à tempore Abel. Vnde iam cæpit impugnari. Vel aliter iuuentus Ecclesię, fuit in primitiua Ecclesia post aduentum Spiritussancti, quando maximè viguit, & graues sustinuit persequentium labores. Ps. 87. 128. *Hie. s. Ecclesiast. 11* *Au. s. Ps. 87. 128.* *Populus nouæ legis.* *Sapientia.*

Hie. s. Isa. 62. *Aug. s. Ps. 36.* Iuuenis aliquando dicitur ipse Christus, qui habitat cum virgine, hoc est, cum Ecclesia. Isa. 62. b. Et iunior, qui senuit, est Christus cum Ecclesia ab initio seculi vsque ad hoc tẽpus. Psalm. 36. *Christus.*

Gre. s. 1. Reg. 8. *Basi. in prin. prou.* *Glo. int. s. Thren. 1* Iuuenes de filiis Israel, qui obtulerunt holocausta Domino, sunt Martyres, qui seipsos obtulerunt. Exod. 21. b. Et iuuenes optimi sunt, qui quod possunt faciunt in operibus misericordiæ. 1. Reg. 8. c. Iuuenes quoque sunt, qui iam sunt fortes in verbo Dei, & spiritu. Ps. 148. Ier. 31. e. Ioel. 2. f. 1. Ioan. 2. b. Iob. 29. b. Iuuenes autem in quibus erat spes generationis, sunt ii, qui bene operaturi, sperabantur. Thre. 1. f. *Martyres.* *Fortes in opere, & in verbo Dei.*

Dion. cæle. hier. 15. *Hie. s. Matt. 16.* Iuuentus in angelis, dicit constantiam vitalis virtutis sempiterne vigentis. Iuuenis autem qui sedebat in dextris monumenti Christi, qui erat angelus, designat in eis iucunditatem fœlicitatis, cum quiete inuariabili in ipsa prosperitate. Marc. 16. a. *Constantia felicitatis angelorũ.*

Glo. int. s. Gen. 22. Iuuenes duo euntes cum Abraham ad sacrificium Isaac, designare possunt duos populos, qui in Christi necem concurrerunt. Genes. 22. a. Vel designant Petrum, & Ioannem, Christi comites. *Duo populi.*

Iuuentus aliquando significat tempus huius vitę, in quo laborandum est ad aliam vitam. Eccl'tæ. 12. a. *Vita præsens.*

Basi. s. Ps. 32. *Amb. exhor. ad vir. & ser. 53.* Iuuentus aquilæ, nouitatem spiritus exprimit. Psal. 102. Ab hac iuuentute portandum est iugum Domini. Thre. 3. c. Et iuuenculæ tympanistriæ, sunt animæ in Christo renouatę, quæ corpus mortificant. Ps. 67. *Nouitas spiritus.*

Hie. s. Hose. 2. Iuuentus Hierusalem, dicitur tempus egressionis populi Israel de Ægypto: & in Ecclesia, tempus baptismi vniuscuiusque. Hose. 2. c. Et iuuenes Assur, sunt venientes ad fidem ex Gentibus. Isa. 31. d. *Tẽpus baptismi.*

Ori. s. Ps. 36. ho. 4. Iuuenis Dauid, designat eum, qui nondum est perfectus in vita spirituali. Psal. 36. *Nondum perfectus.*

Glo. int. s. Gen. 44. Iunior frater ex filiis Iacob, qui erat Beniamin, designat Paulum, qui adiunctus est Apostolis. Gen. 44. a. *Paulus.*

Glo. ord. s. Isa. 42. Iuuenes interdum designant simplicem populum Iudæorum, quia à scribis, & phariseis regebatur. Isa. 42. d. *Simplices Iudæorum.*

Hie. s. Isa. 20. 40. & s. Iere. 9. *Gre. s. 1. Reg. 8. & 19. mor. 13.* *Beda s. Pro. 7.* Iuuenes Ægypti, sunt fortes ad malè operandum, vel in propria virtute confidentes. Itidẽ & iuuenes maris. Isa. 20. b. 23. a. 40. g. Et iuuenes optimi, in malum, sunt fortes ad malè agendũ, & cæteris nequiores. 1. Re. 8. c. Iuuenes etiam sunt leues, & qui facilè sequuntur vitia, & ambulant viam latam: & incauti, qui facilè decipiuntur ab hæreticis. Pro. 7. b. Iere. 9. f. Et iuuenes interfecti gladio, sunt ficti simulatores virtutum. Thren. 2. g. Et iuuenes, qui videbant Iob, & abscondebantur, sunt leues, & qui nulla consilij grauitate fulciuntur. Iob. 29. b. Ezec. 30. e. Amos 4. c. *Fortes ad malè operandum.* *Leues.*

Gre. 20. mora. 7. *Hie. s. Eze. [illegible].* Iuniores tempore, deridentes Iob, sunt hæretici, qui ætati vniuersalis Ecclesiæ comparati, iuniores tẽpore congruè vocantur: quia ipsi ab ea, nõ autem ipsa egressa est ab illis. Iob. 30. a. 32. a. Iuuenes itidem Assyriorum, sunt hæretici. Ezec. 23. a. *Hæretici.*

Amb. de Noe. 31. *Phil. de resip. Noe.* Iunior Cham, designat insipientẽ, & stultè curiosum in inquirendis iis, quę minimè conueniunt, vt ille curiosè scrutatus est vęrenda patris. Genes. 9. c. *Insipiẽs curiosus.*

Iuxta, Secus.

Iuxta, significat apud, vel prope, quod etiam secus dicitur.

Iuxta fluenta gratiarum. Secus decursus aquarum plantatum est lignum, hoc est, iustus iuxta fluenta gratiarum, ex passione Christi manantium. Ps.1. *Hie.s.Ps.1.*

Populus iuxta legem. Secus viam ficus, designat populum iuxta legem positum. Mat.21.b. Sic secus viam sedebat cæcus. Luc.18.f. *Ori.s. Mat.ho.16.*

Patentes prædæ. Secus viam etiam sunt, quæ conculcationi patent, & prædæ, vt semen quod cecidit secus viam, & conculcatum est, & volucres cæli comederunt illud. Mat.13.a. Tales sunt, qui locum præbent dæmonibus ad tentandum. *Lyra.s.Matt.13.*

Secus infernum dissipantur ossa, quum admittimus prauas cogitationes, aut suggestiones, aut cùm adhæremus hæreticis. Ps.140. *Arn.s.Ps.140.*

Admissio prauarum suggestionũ. In templo idola. Iuxta Dominum suscepit adulterum Iudæa. Isa.57.b. cùm etiam in templo constituit idola. Vel cùm hæreticus errores induxit in Ecclesiam. *Hie.s.Isa.57.*

Laban.

LABAN, id est, albus, seu dealbatio, aut later: filius Bathuelis, frater Rebeccæ, pater Liæ, & Rachelis, vxorum Iacob, pro quibus illi seruiuit Iacob annis quatuordecim, & sex annis pro mercede ouium, modò variatum, modò vnicolorium. Postea verò furtim discessit ab eo Iacob cũ vxoribus, & liberis, quem insequutus est Labã: ac postmodum inierunt fœdus. *Lyra.s.Gen.29.*

Deus. Laban, vt interpretatur dealbatio, eique seruiuit Iacob propter Rachelem. Ge.29.a. typus est Dei, cui seruiendum est propter vitam contemplatiuam: Deus tamen vtrique pater est, & prius vult nos exercere in vita actiua. *Philo. de profugis.*

Claritas vitæ. Remissio peccatorum. Gratia. Vt etiam dicitur candidus, & fuit frater Rebeccæ, id est, patientiæ, claritatem vitæ designat, quæ patientiæ coniuncta est. Ge.24.d. Et lucem superiorem, & cælestem: quę duas generat filias, actiuã videlicet, & contemplatiuam vitã. Designat etiam peccatorum remissionem, quę per opera vtriusque vitę acquiritur, aut ipsam gratiã: ideo interpretatur dealbatio. Ge.29.a. *Geor.Ven. Cant.2. tom.7.cap.5. Beda s.Gen.29. Lyra.s.Gen.29.*

Prelatus. Designat pręterea pręlatum in vtraque vita exercitatum, & in eisdem discipulos instruentem. Genes.30.d.31.a.

Gentiles. Labã, vt suscepit Iacob in domũ suã, designat Gentiles, fidẽ Christi suscipientes. Ge.29.c. *Philo.2.allego.*

Sensibilia. Vt autem reliquit eum Iacob, typus est sensibilium, quorum natura est vt mentem per sensus vulnerent. Et quia non poterat ea confligendo deuincere, modò vincat, mauult fugere. Fugit autem nesciente Laban: quia non est repetenda, & meditanda res per sensus accepta, ne lædat mentem. Gen.31.c. *Glo.ord.s.Gen.24*

Carnales. Laban, secundum quòd egressus est ad seruum Abrahæ, nec tamẽ cum eo, & Rebecca abiit ad Isaac, typus est carnalium admirantium opera fidelium, sed qui ad bene operandum minimè conuertantur. Gen.24.d. *Beda.s.Gen.31.*

Mundus. Diabolus. Laban præterea vt interpretatur dealbatio, & sæpè decepit Iacob, typus est diaboli, aut mundi, seu eius prosperitatis, ideo cum eo non permansit Iacob, hoc est, vir iustus, sed fugit ab eo. Ge.31.c. Vt autem suscepit seruum Abrahæ, eos significat de mundo, qui prædicatores, & fidem susceperunt. Vnde & fœderatus fuit postea Iacob. *Amb.1.offic.49.& de fuga seculi.5. Aug.ser.80. Gre.30.mor.31. Rup.6.s.Gen.43.*

Ignauus. Inuidus. Imperitus doctor. Designat etiã ignauum, & affectũ, timidum, & inuidum, quia erat Syrus, & sine Iacob non proficiebat, & per inuidiam sępè mutauit mercedem Iacob. Vnde & significat imperitum doctorem, qui albas per hæresim, & nigras per peccatum animas docet. Gen.31.f. *Philo.2.allego. Beda s.Gen.30.*

Labi, Lapsus, vide Cadere,

Labium.

Labium, & labrum, dicuntur extremitates, & opercula oris, veluti vallum quoddã ad dentium deformitatem tegendam à natura datum: deseruiunt etiam ad sumendum, & retinendũ cibum, & potum, & ad formanda verba. Labium etiam circulus. Exod.25.a. Fecitque illi labium aureum. Eloquentia. Iob.12.d. Commutans labium veracium Euangelium. Ps.16. Propter verba labiorum tuorum. Idioma. Ge.11.a. Erat terra labii vnius. Mẽs. Ps.70. Exultabunt labia mea, cum cantauero tibi. Os. Deuteron.23.d. Egressum est de labiis tuis verbum. Iob.1.d. Non peccauit Iob labiis suis. *Aug.de essen.diui.*

Vtrunque testamentum. Iudicia Dei. Prædicatio Christi. Labia Dei dicuntur vtrunque testamentum, quæ inuicem sibi consonant, & mentem Dei nobis exprimunt. Ps.16. Hæc sunt labia Regis, in quibus est diuinatio. Pro.16.b. Labia etiam Dei dicuntur eius iudicia, quę tunc Deus aperit, cùm voluntatem suam hominibus per aperta iudicia ostendit. Iob.11.a.23.c. Et labia Dei erunt repleta indignatione, quando Christus in iudicio proferet sententiam in malos. Is.30.f. *Gre.10.mor.4.& 16.mor.17. Euc.for.spirit.1.*

Labia charitatis Iudith, prædicationem Christi exprimũt. Iud.9.c. In labiis Christi diffusa est gratia. Ps.44. quia lex per Mosen data est, gratia & veritas per Iesum Christũ facta est. Labia etiam Christi, vel sapientiæ, sunt vtrunque testamentum, quæ sunt concordia adinuicem in veritatis attestatione. Pro.8.a. *Hie.s.Ps.44. Beda s.Pro.8.*

[Gre.s. Eze.ho.21. & s.1.Reg.1.& s. Cantic.4.5. Amb.s. Ps.113. ser.15. Basi.s.Ps.44. Hie.s.Sopho.31. Beda.s.Pro.12. — *Prædicatores.*]

Labia altaris, vel mensarum vnius palmi ad continenda holocausta. Ezech.40.f. designant prædicatores, qui docent auditores operari tam opera magna, quàm parua in vnitate fidei. Exod.15.c.37.b. Et labia Annæ.1.Reg.1.b. sunt prædicatores Ecclesiæ. Ipsi sunt labia sponsæ, qui dicuntur sicut victa coccinea, propter passionis Christi prędicationem. Cantic.4.a.d.5.e.7.d. Labia quoque Christi, in quibus diffusa est gratia, sunt iidem prædicatores. Ps.44. Malac.2.b. Labium etiam electum significat confessionem fidei. Sophon.3.b. Hoc est labium veritatis firmum in perpetuum. Prouerbiorum 12.c. Labium etiam mensæ, est confessio fidei. Exodi 25.c.

[Rup.4.s.Exod.7. Gre.ho.17. Isyc.s.Leui.8. Rup.2.s.Leui.3. — *Baptismus. Confessio. Passio Christi. Sacra scriptura.*]

Labium æneum, in quo lauabantur sacerdotes, designare potest baptismũ, & melius confessionem, & lachrymas compunctionis, & desiderii. Positum autem erat inter altare, & tabernaculum, quia per passionem Christi, in qua hęc habent virtutem, transimus ad æternum tabernaculum. Exod.30.b.35.b.38.a.40.a. Leuit.8.b. Labium quoque maris in modum lilii passionem Christi adumbrat, in qua baptizamur.3. Reg.7.d. Significat etiam sacram scripturam, quod fit de speculis mulierum, hoc est, exemplis Sanctorum.

[Hila.s.Ps.62. Gre.8.mor.39. Aug.s. Ps.70. Ori.s.Isa.ho.5. Hie.epi.Et factũ est. Phil.de.cõfus.ling. — *Vnitas charitatis. Vis mentis ad cogitandum.*]

Labium vnum, designare potest charitatis vnitatem, & sensus concordes ratione. Ge.11.a. Et labia cordis, dici possunt vis producendi cogitationes, quæ non nisi mundæ esse debent: alioqui labia erunt polluta. Isa.6.b. Et labia exultationis laudant Deum, cùm mens est grata Deo. Ps.62. Et labia mentis sunt quæ distingunt vota. Leu.5.b.Ps.65.70. Et labia cordis, implebuntur iubilo in fœlicitate, quando plus videbunt quàm explicare possint. Iob.8.d. Possunt etiam labia polluta designare mentem cum ignorantia. Is.6.b.

[Gre.14.mor.24. — *Concordia mala.*]

Labium autem vnum, in malum, significat concordiam potentiarum ad malè operandum. Genes.11.a.

[Hie.s.Ps.62. — *Confabulatio de Christo.*]

Labia derelicta circa dentes Iob, erãt sermo, & confabulatio de Christo, quę relicta erant Apostolis post mortem Christi, quando virtutem bonæ operationis, & morsum correctionis amiserant, & sola de Christo verba confabulationis habebant. Iob.19.c. Hæc sunt autem labia exultationis, quibus debemus laudare Deum. Ps.62.

[Cyril.cont.Iulia.7. — *Eloquentia.*]

Labia interdum sumi possunt pro eloquentia, vnde Græcis arrogantibus sibi inuentionem eloquentiæ, applicatur illud Ps.11. Labia nostra à nobis sunt, quasi dicerent. Nos fuimus inuentores eloquentiæ.

[Gre.11.mor.10. — *Iudæorum labia.*]

Labia veracium, erant Iudæorum ante aduentum Christi, quem venturum ipsi prædicabant. Iob.12.d.

[Ori.s.Mat.Cano.15.& hom.35.& s.Rom.3. Amb.de virgi.3.& s.Ps.118.ser.19. — *Scribarum labia.*]

Labia dolosa erant scribarum, & sacerdotum, ac pharisæorum contra Christum, quia sub eis latebat venenum. Ps.11.33. Mat.26.f. Rom.3.c. His labiis honorabant Deum, qui literam legis colebant, sensum eius negligentes, nec retia in altum ducentes. Is.29.d. Mat.15.a. Marc.7.b. Quanquam peius est nec labiis honorare. In his labiis erat gladius, quando Iudæi proferebant blasphemias contra Christum. Ps.58.139.

[Arno.s.Ps.119. Ori.s.Eze.ho.8. — *Suggestiones. Prædicatio hæreticorum. Gustus voluptatis.*]

Labia iniqua, sunt suasiones dæmonum, vel prauorum hominum apertè inducentia ad malum, vel ad permanendum in peccato. Ps.119. Labia etiam meretricis, designant prædicationem hæreticorum, vel gustum voluptatis. Prou.5.a.

[Hie.s.Eze.36.]

Labium linguæ, dicuntur ascendisse montes Israel, quando tempore persecutionum Ecclesiæ infideles insultabant proceribus Ecclesiæ. Ezec.36.a.

[Glo.ord.s.Exod.4. — *Muta lex comparata verbo Dei.*]

Labia incircuncisa Mosis, postquam locutus est ei Dominus. Exod.6.b. designant literam legis, & eius obseruantiam post aduentum Christi in carne esse ineptam, & mutam, nisi adiungatur frater eius Aaron, hoc est, sensus spiritualis.

Laborare, Labor, Laboriosus.

LAbor, est opera quę fit cum aliquo conatu, & defatigatione. Laborare autem, est cũ labore aliquid agere. Laboriosus verò dicitur, qui multum sustinet laboris, aut multi est causa laboris. Laborare, interdum angi. Iob.9.d. Quare frustra laboraui. Certare.3. Reg.2.d. In quibus laborauit pater meus. Colere. Iosu.24.c. Terram, in qua nõ laborastis. Componere. Ps.126. In vanum laborauerunt, qui ædificant eam. Operari. Pro.23.a. Noli laborare, vt diteris. Deficere.4. Reg.7.c. Sciunt quia fame laboramus. Fatigari. Ge.33.c. Si plus in ambulando fecero laborare. Labor autem, laboris fructus. Iob.39.b. Derelinques eis labores tuos. Iniquitas. Ps.9. Sub lingua eius labor, & dolor. Miseria. Deut.26.b. Laborem atque angustiam. Opera. Iudi.18.c. Nullus erit labor. Tribulatio. Ps.87. In laboribus à iuuentute mea.

[Hie.s.Malac.2.]

Laborare propriè non competit Deo, qui infinita virtute facit quæ vult. Isa.40.g. Laborasse autem dicitur Deus in sermonibus eorum, qui diuinam negant prouidentiam, eo quod quantum in se est, Deum videntur tollere de mundo. Malac.2.d.

[Hie.s. Isa.1.& s. Io.15.& s.Iob.39. Hila.s.Ps.68. Amb.epis.17. Aug.s.Ps.68. Gre.31.mor.4.& 33.mor.30. — *Patientia Dei. Labor Christi in hoc mundo. Humanitas Christi.*]

Dicitur etiam Deus laborasse, sustinens peccata Iudæorum. Isa.1.d. quia vsque ad filii sui necem eos sustinuit. Et dicitur laborasse in iniquitatibus nostris. Isa.43.d. quia propter eas delendas mortuus est Christus. Dicitur etiam laborasse rogans Iudæos, aut rogatus ab eis, quasi iam defecerit crebrò eis ignoscendo, & lassus sit semper eos ad salutem prouocando. Ier.15.b. Laborauit etiam Christus clamans, tum prædicando, tum Patrem in cruce inuocando, & etiam dicitur laborare in nobis, cùm nos laboramus. Psal.68. Labor Ioseph in Aegypto, fuit labor Christi in hoc mundo. Genes.41.g. Et labor Ionæ, labor Christi. Ionæ 4.c. Labor quoque eius fuit eius humanitas, quam Iudæi superbè sapientes despexerunt, eũque

immortalem credere dedignati sunt, quem in natura passibili mortalem viderunt. Tit.c.2.a. Labores autem suos Deus Rhinoceroti reliquit. Iob.39.b. quando conuerso terreno principi eam, quam morte sua mercatus est, Ecclesiam credidit. Vel quia passionem suam dereliquit Gentibus. Laborasse autem se dicit Christus in vacuum, quia pauci ex Iudæis, propter quos venerat, crediderunt. Is.49.a.53.d. Dicitur Ionas non laborasse pro hædera. Ion.4.d. quia Christus non laborauit pro gloria temporali templi, & Iudæorum.

Ecclesia. — *Hie.s.Isa.49.*

Labor bonorum in hoc seculo. Laborant in hoc seculo boni. Psal.48. imò omnes: quia dictum est Adæ. Gen.3.c. In laboribus comedes panem tuum. Matth.11.d. Is.14.a. Vnde homo dicitur nasci ad laborem, sicut auis ad volatum. Iob.5.b. quia inde mens ad summa euolat, vnde caro in infimis durius laborat, & homo terrenus ad laborem nascitur, quia ille huius mundi veraciter mala sentit, qui eius bona inhianter appetit. Et labor accidens in itinere, est labor huius vitæ, vbi in ambulando dicuntur laborare. Gen.33.c. Exodi 18.b. Et laboriosæ noctes, sunt tempus huius vitæ, & aduersitatum tenebræ. Iob.7.b.

Rup.s.Ion.4. Basi.s.Ps.48. Hie.s.Isa.14.65. Hila s.Ps.127. Gre.5.mor.c.18. mor.7.& s.is.6. Hie.& Aug.s. Ps.127.

Opera. Labores autem manuum seu fructuum, sunt opera, quę fiunt in hac vita cum labore. Quos manducat hic, qui gaudet in laboribus, quorum fructus speratur in vita æterna, vel manducabunt in vita æterna fructus bonorum operum, quibus in hac vita insudarunt. Psalm.87. 127. Ideo dicuntur non frustra laborasse. Is.62.c.65.d. Mich.4.c. Laborant quoque in gemitu pœnitentes. Psalm.6.

Amb.de virgi.3.

Refrigeria sequentium Christum. Dicuntur etiam non laborare sequentes Christum, tum ob refrigeria, & consolationes spirituales, quas in hac vita recipiunt, tum quia vniuersus eorum labor æterna quiete commutabitur. Isa.40.g.

Prædicās doctor Laborans agricola, est doctor prędicans. 2. Timo.2.a. Idem designant laborantes in piscando. Luc.5.a. Ioan.21.b. Et labor sapientis, sunt libri, quos scribit. Eccl'tæ.2.c. Et labor hominis, est in ore eius, cùm prædicat. Eccl'tæ.6.c. Laborauerunt alij, hoc est, Patriarchæ, & Prophetæ prædicando, & scribendo, & Apostoli introierunt in labores eorum. Ioan.4.e.

Hie.s.Eccl'ten.2.6 Aug.s.Ioan.tract. 15. Cyril.12.s.Ioan.62

Prædicator ægrè operans. Laborare dicitur piger, si applicet manum ad os suum. Prou.19.d.26.c. designans prædicatorem, qui ægrè operatur quæ alios docet.

Non valens resistere minoribus hostibus. Laborat cum peditibus, qui minoribus hostibus, & tentationibus resistere non valet. Ier. 12.b. Laborant etiam, qui terrenis cupiditatibus vacant. Isa.55.a. Matt.11.d. Et hic labor manuum est, quem siccat Dominus. Agge.1.c.

Hier.s.Ierem.12. Amb.3.extrem.12.

Inania studia circa terrena. Labor filiorum Israel in Aegypto. Exod.1.b. Figuram, & quasi imaginem inanium, & prophanorum super terram studiorum nostrorum depingit, Satana, & aduersariis potestatibus malignis cum eo, vrgentibus, & compellentibus. Sic laborant in vanum, ędificantes sine Domino. Psa.126. Et laborare dicuntur, qui in propria virtute confidunt, sicut è diuerso non laborant, qui confidunt in Domino. Is.40.g. Et stultus labor est eorum, qui in vanum laborāt. Exod.18.c. Laborant etiam frustra, qui laboris sui præmium non expectant. Iob.9.d Et laborans frustra struthio, designat hypocritam, qui magnam habet curam temporalium, neglectis spiritualibus. Iob.39.b. Eccl'tæ.10.c.

Cyril.de adora.in Spiritusancto. Gre.9.mor.27.

Ferentes legis onus. Laborantes erant Iudæi, legis onus ferentes. Mat.11.d. Et ipsi laborabant per totam noctē in obscuritate literæ legis, sine luce spiritus, & in infidelitate. Luc.5.a. Dicuntur autem non laborasse. Isa.43.d. quia labores eorum non erant accepti Deo. Et labor labiorum ipsorum fuit, quando dixerunt. Crucifige, crucifige. Psa.138. Et labores eorum, quos diripiunt alieni. Ps.108. sunt inutilia eorum opera, quę rapiunt dæmones. Labor etiam eorum consumitur incassum. Leui.26.d. quia non possunt seruare legem, in qua laborant.

Hila.s.Matth. Cano.11. Amb. de virgi.3. & s.Luc.5. Hie.s.Isa.43. Aug.s.Ps.108. Isyc.s.Leui.26.

Scripturæ hæreticorum. Labores peccatoris, sunt scripturę hæreticorum. Ps.108. Et labores patrum, quos comedit confusio, sunt eædem scripturæ. Ier.3.g. Et labor Moab, est diligentia hæreticorum, & etiam labor Babylonis cum incantatoribus. Isa.16.d.47.d. Et labor Aegypti multus, est cultus idolorum, & defensio errorum. Isa.45.c. Et laborat in multitudine viæ suæ, qui multos sequitur errores. Isa.57.b.59.a. Et labor labiorum hæreticorum sunt, verba, & mendacia, quibus suos conantur errores defendere. Psa.139. Omnes autem hi laborant in igne, quorum opera consumet ignis. Habac.2.c.

Arno.s.Ps.108. Hie.s.Is.16.45.57 & s.Habac.2. Aug.s.Ps.139.

Pœna æterna. Laborat in æternum, qui est in pœnis inferni perpetuis. Ps.48.

Hie.s.Ps.48.

Labrusca.

Labrusca, est vitis agrestis, quæ & erratica dicitur.

Spinæ coronæ Christi. Blasphemiæ. Labruscæ, quas fecit vinea plantata à Deo, sunt spinę, quibus Iudæi Christum coronarunt. Item blasphemiæ, cæteraque vitia in anima. Isa.5.a.

Tert.aduer.Iudæos Hie.s.Isa.5.

Inutilis fides. Labrusca etiam inutilis, designat fructum fidei non perfectæ. Isa.37.c. In die plantationis tuæ labrusca.

Hie.s.Isa.17.

Lac, Lactare, Lactens, Ablactare.

Lac, succus est animaliũ, quo animalia recenter nata, à matrum vberibus ipsum attrahētia pascũtur: quæ nondũ solidiori alimento vesci queũt. Nihil quod melius nutriat, neque quod sit dulcius, nec lacte candidius inueneris. Est itaque omni ex parte spiritali nutrimēto simile: quod est dulce quidem propter gratiam, nutriens autem, tanquam vita: Candidum autem, vt dies Christi, & sanguis Verbi est lac. Fit autem lac ex sanguine per mutationem, & maximè naturalem habet cum aqua cognationem, vt cum nutrimento spiritali lauacrum spiritale,

Cle.Alex.1.pæda.6

Verbum Dei.

Qui in lacte frigidæ aquæ parum exorbent, statim iuuantur. Non sinit enim lac acescere, quæ est illi cum aqua societas: dum non per repugnantiam aliquam, sed per coniunctam illi affectionem maturatur, & quam habet verbum, cum baptismo societatem, eandem habet lac cũ aqua conuentionem. Hoc enim solum ex humidis suscipit cum aqua mixtionem, recipiens expurgationem, quemadmodum baptismus propter remissionem peccatorum. Aptè etiam melle miscetur, idque rursus propter purgationem cum dulci nutrimento. Verbũ enim benignitate commixtum simul & animi medetur affectionibus, & expurgat peccata. Illudque, Melle dulcior emanat sermo, mihi videtur dictum esse de verbo, quod est mel. Multis autem locis prophetia eum extollit super mel, & fauum. Miscetur lac vino dulci, est autem vtilis mixtio veluti contemperata affectione ad incorruptionem. Lac enim vino serescit, & finditur, & quicquid est eius adulterinum, id tanquam per aquæ ductum educitur: eodem modo spiritalis fidei societas se habet in hominem patibilem. Serescere enim faciens carnales concupiscentias, hominem ad æternitatem contrahit, diuinitus immortalẽ efficiens. Sed & multi adipe lactis, quod butyrũ vocant, vtuntur ad lucernam, multiplicem verbi misericordiam per hoc ænigma significantes: vt quod solum iure nutriat, & augeat, & infantes illuminet. Ita autem perfectum est alimentum lac, vt ad finem, qui nunquam cessaturus est deducat. Ge. 18. b. Deut. 32. b. Hoc lac verbi Dei simplices quidem conuersos nutrit, sed remanentes carnales interimit, vt vinum si detur febricitanti, sic periit Sisara. Iudi. 4. c. 5. d. *Ori. s. Iudi. ho. 5.*

Geor. Vene. Cant. 1. tom. 7. cap. 24. 25. Lac diuinam & rerum supernarum sapientiam significat, sicut vinum rerum inferiorum sapientiam: vinũ enim à planta deducitur, sed lac ab animali, quod melius est: illud item inebriat, lac verò minimè, quamuis vtrumque nutriat, vinum quoque seruatum & expositum non facilè permutatur, aut corrumpitur: sed lac quantò diutius extra vbera existit, tantò deterius efficitur, & facillimè corruptionem suscipit, sicut & sapientia rerum diuinarum & arcanorum Dei, quantò magis propalatur, tantò maius patitur detrimentum, veluti sanguis extra venas. Ideo communicanda tantummodo inter perfectos, aut in pectore conseruanda iuxta propheticum illud. Abscondi in corde meo eloquia tua, vt non peccem tibi. Si autem prematur lac in butyrum, diu conseruatur, sed decoctũ diutius. Sic & diuina sapientia pressa, & bene confecta in mente possidentis, atque decocta igne amoris, diu conseruatur, etiam in condimentum aliorum ciborum, eorum videlicet, quæ à veris doctoribus dantur, monumenta. Hoc lac est perfectorum, qui sunt malitia, & astutia paruuli, de quibus Christus distributor lactis, & mellis. Matth. 11. d. Abscondisti hæc à sapientibus & prudentibus, & reuelasti ea paruulis. *Sapientia rerum diuinarum.*

Ori. s. Gen. ho. 17. Hie. s. Isa. 7. Beda s. Gen. 18. 49. Lac quandoque designat vetus testamentum, & literam sacræ scripturæ, quod datum est Iudæis solidos, nouæ legis cibos nondum capere valentibus. Et hoc lacte candidiores, sunt dentes ecclesiæ. Ge. 18. b. 49. b. Et lactis vbertas est apud Iudæos, qui multis infantilibus legis sensibus pascuntur. Isa. 7. d. *Lex vetus. Litera legis.*

Ori. s. Nu. ho. 27. & s. Eze. ho. 7. Hie. s. Isa. 60. Gre. s. 1. Reg. 16. & 21. mor. 1. Beda s. Pro. 30. Significat etiam lac sensus simpliciores, & doctrinam moralem, & actiuam vitam, seu honestatem. Hoc lacte extinguitur Sisara, hoc est, diabolus. Iud. 4. c. 5. d. Solet ita significare doctrinam infantium, hoc est, incipientium nouam vitam in Christo, etiam cùm coniungitur melli. Exod. 3. b. 13. a. 33. a. 34. d. Leui. 20. d. Nume. 13. c. 14. b. 16. b. Deut. 6. c. 32. b. 1. Reg. 1. d. 3. Reg. 3. c. Pro 27. d. 30. d. Cantic. 4. c. Eccl'i. 46. b. Is. 28. c. 60. c. Ier. 11. a. 32. d. Ezec. 20. a. Ioel. 3. d. 1. Cor. 3. a. Hebræ. 5. d. 1. Petr. 2. a. Thren. 4. b. *Sensus simpliciores. Doctrina moralis, & infantium. Vita actiua.*

Ori. s. Isa. ho. 2. Aug. s. Ps. 67. Lac præterea doctrinam euangelicã designare potest, & generaliter vbertatem, & affluentiam doctrinæ, vt quum dat Deus vbertatem lactis. Isa. 7. d. 55. a. Et hoc est rationabile lac. 1. Petr. 2. a. Deut. 2. b. Ier. 11. a. Ezech. 25. a. *Doctrina euangelica.*

Amb. de Cain. 5. Gre. s. Can. 5. & 15. mor. 5. Euch for. spirit. 8. Lac etiam designat simplicitatem, puritatemque diuinæ gratiæ, eius præcipuè, quæ datur in baptismo, diuinam etiam consolationem maximè paruulorum, idque secundum quòd lac est candidum, & dulce, & cibus paruulorum. Sed & lacte lauari dicuntur in baptismo. Cant. 5. d. Et lac est sub lingua, quando verbis apertæ correctionis miscentur verba consolatoria. Cantic. 4. c. 5. a. *Simplicitas gratia. Cõsolatio diuina.*

Amb. de viduis. Lac datum Sisaræ in potum, vt extingueretur, orationis typum gerere potest, qua dæmones conteruntur. Iudi. 4. c. 5. d. *Oratio.*

Isyc. s. Leui. 20. Lac & mel, delicias supernæ patriæ designare possunt, quæ suauissimè & absque vllo labore possidentur. Leui. 20. d. *Deliciæ celestes.*

Glo. int. s. Exo. 23. Lac interdum significat ipsam infantiam. Et peculiariter infantiam Christi. Vnde iubebatur non immolari agnum in lacte matris, quia Christus non debebat pati tempore lactationis & infantiæ: sed ætate integra. Exod. 23. c. 24. d. Deut. 14. c. *Infantia.*

Aug. de pasto. 2. Cyril. 7. s. Ioan. 5. Gre. 13. mor. 23. Lac, quo Nazaræi sunt nitidiores, temporalis administrationis dispensationem, ac distributionem rerum temporalium in pauperes significare potest. Thre. 4. b. Et lac gregis, est quicquid à plebe distribuitur præpositis ad sustentandum victum temporalem. Lac enim ex carne exprimitur, quæ in inferioribus nutritur. Eze. 34. 1. Cor. 9. a. *Temporalia.*

Hie. s. Eze. 34. Lac, vt est cibus delicatus, delicatiora quæque designare potest, siue in bonum, siue in malum: vel delicias huius mundi. Is. 28. c. Eze. 34. a. Vbi pro omnibus alimentis accipitur. Item abundantia rerum. Nu. 13. f. Fluit lacte & melle. *Deliciæ. Abundantia.*

Lac, vt elicitur premendo, nouitatem hominis significare potest, siue in vita carnali, siue in spirituali, nam omnia principia, sunt difficilia. Sic dicitur Iob mulsus sicut lac. Iob. 10. b. *Nouitas hominis.*

Infirmi auditores. Et eadem ratione, designat auditores infirmos, qui cum labore instituuntur. Cant.5.a.

Adulatio. Lac interdum designat adulationem, & tunc coquitur hœdus in lacte matris suæ, quando laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Exo.23.c.34.d.Deut.14.c. *Hila.s.Ps.118.*

Peccatores. Lac cùm decedit à sua subtilitate, & coalescit, figura est eorum, quorum mens per peccatum hebetatur ad contemplationem diuinorum: vnde dicitur coagulatum, sicut lac cor eorum. Psalm.118. *Verba acerba.* Vbi etiam lac coagulatum, dici possunt verba amarulenta, & acerba de corde malorum prodeuntia. *Cogitatio immundiciæ.* Et lac paruulorum Amalec, est leuis cogitatio de immunditia. 1.Regum.15.a. *Gre.s.1.Reg.15. Euch.for. spirit.8.*

Christus. Lactens agnus, designat veram humanitatem in Christo cum innocentia.1.Reg.7.c. *Gre.s.1.Reg.7.*

Innocentes. Noui in Christo. Lactentes, in bonum, dicuntur innocentes, simplices, & rudes, ac nuper baptizati, & viam, seu vitam nouam in Christo inchoantes. Deut.22.d.1.Reg.15.a.Ps.8.Isa.13.d.Ier.44.b. Thre.2.d.4.a.Matth.21.b. *Ori.s.mat.ho.15. Amb.de obi. Valet. Aug.s.Psalm.8.*

Motus carnis. Lactentes de Amalec, qui sunt occidendi, sunt motus carnis, qui tenui & neglecta cogitatione immundiciæ, quasi lacte nutriuntur.1.Reg.15.a. *Gre.s.1.Reg.15.*

Docere simplices. Lactare, in bonum, est simplici doctrinæ cibo rudes pascere. Sic lactauit Sara Isaac, & Anna Samuelem, designantes ecclesiam simplices instruentem. Gen.21.a.1.Reg.1.d. Et dicuntur lactari mamilla Regum, qui erudiuntur per doctrinam Apostolorum. Isa.60.c. Vaccæ lactātes vitulos, sunt Sancti, qui seculo renunciarunt, & alios indomitos in lege diuina instruūt. 1.Regum.6.b. *Consolari.* Lactat etiam Deus docendo & consolando. Hose.2.c. Et ad infantiles delicias reducendo. *Gre.s.1.Reg.10. Rup.s.Hose.2.*

Adulari. Fouere in erroribus. Lactare, in malum, est adulari, & in vitiis fouere. Pro.1.b.16.d.24.c.Iob.3.b.Eccl'ici 30.b. Is.13.d.23.e.cùm videlicet laudatur peccator in desideriis animæ suæ. Ps.9. *Nimiū sperare, aut desperare.* Item dum prodire culpa in vsum cœperit, se vel falsa spe diuinæ misericordiæ, vel aperta miseria desperationis pascitur: vt eo nequaquam ad correctionem redeat, quo vel factorem suum pium sibi inordinatè simulat, vel de hoc, quod fecit, inordinatè formidat. *Docere errores.* Tunc lamiæ lactant catulos suos. Thre.4.a. Quod etiam faciunt Iudæi, & hæretici docentes errores suos. *Gre.4. mor.29.28. & 19.mor.15. Beda s.Pro.1.16.*

Proficientes. Ablactantur animalia, cùm auelluntur ab vberibus, quod iam sufficiant solidiores capere cibos. Ideo Abraham in die ablactationis Isaac conuiuium fecit, & non in die natiuitatis: quia ablactatio profectum in perfectionem dicit. Gen.21.a. Sic Samuel non offertur in tēplo Domini, nisi ablactatus, quia nemo debet diuino applicari ministerio, nisi qui solidioris doctrinæ capax & particeps est. 1. Reg.1.d.Isa.11.b.28.c. Sic ablactati dicuntur, qui exercitatos habent sensus ad discretionem boni & mali. Hebræ.5.d. *Ori.s.Gen.ho.7.& s.1.Reg.ho.1.& s.Mat.ho.3. Gre.s.1.Reg.1. Hie.s.Isa.28.*

Separati à delicijs carnis & mundi. Ablactatus etiam à lacte, dicitur separatus à deliciis carnis, & mundi. Is.28.c. *Glo.ord.s. Isa.28.*

Separati à diuina consolatione. Ablactatus quoque dicitur is, à quo subtrahitur diuina consolatio, & doctrina legis diuinæ, & diuinum auxilium. Ps.130.Hose.1.c. Qui enim ablactatur, separatur à matre, parentis lacte non vescitur, alimentis sustentatur alienis. Ita Israel proiectus à Deo dicitur ablactatus super matrem suam, qui ante tempus auellitur à lacte. *Hie.s.Hose.1. Aug.s.Ps.130.*

Lacerare, Discerpere.

Lacerare, & discerpere, est membratim vi quadam & sine ordine diuidere, & laniare.

Pœnitentia. Lacerat carnes suas dentibus suis, qui, si qua in se quamlibet leuiter carnalia esse deprehēderit, hæc internis sensibus retractans, vehementer in semetipso insequitur, afflictione se conterit, magnisque cruciatibus, vel minima in se praua diiudicat, atque per pœnitentiam damnat. Iob.13.b. *Gre.11.mor.18.*

Affligens diabolus pœnitentes. Discerpens diabolus dæmoniacum, cùm cogeretur exire ab eo, in quo antea quietus manebat, designat, quod tunc cogitationes mentis dilacerat quando iam termino egressus sui diuina virtute compulsus appropinquat. Et quem mutus possederat, cum clamoribus deserebat: quia plerunque dum possidet, minora tentamenta irrogat, cùm verò de corde pellitur, acriore infestatione perturbat. *Gre.32.mor.38.*

Expellentes diabolum. Lacerantes superbum, sunt prædicatores, & alii, qui conuersi pellunt à se & aliis diabolum. Haba.2.b. *Hie.s.Haba.2.*

Lex contempta. Lacerata dicitur lex, quando non seruatur, sed vilipenditur. Habacuc.1.a.

Poena pro voluptate. Lacerat Hierusalem vbera sua, quando pro solennitate atque lætitia æternorum mœrorem habet. Ezech.23.e. *Hie.s.Eze.23.*

Auferens diabolus fortitudinem. Lacerauit Pharao humerum eorum, qui ei innitebantur, hoc est, diabolus aufert fortitudinem eorum, qui ipsum sequuntur. Ezec.29.b. Sic dilacerata est Niniue. Nahum.2.c.3.a. Et lacerantes volucres carnes pistoris. Genes.40.d. sunt dæmones animas perdentes. Et laceratum à bestiis, hoc est, à dæmonibus. Ezec.4.d. *Hie.s.Eze.39.*

Discerpere dicuntur canes non ipsum sanctum, quod eis proponitur, sed ipsos proponentes. Matth.7.Haba.2.b. *Au.2.ser.do.in mōte.*

Schismatici. Lecerant gregem Domini pastores, qui schismata faciunt in ecclesia, Ier.23.a. *Hie.s.Ierem.23.*

Lacerta.

Vita varia. Lacerta, vel lacertus, genus est reptilis, quatuor habens brachia, lacertorum humanorum similitudinem habentia. Suntque duo genera magnitudine & colorum varietate distincta. Numeratur lacerta inter animalia immunda. Leuit.11.c. Habitat in sepulchris, & cauernosis locis. Designare potest mixtam vitæ varietatem. *Tertul.de cib.Iuda Isyc.s.Leui.11.*

Lacertus, vide Brachium.

Lachis.

Ori. s. Iosu. 13. Lachis. i. ambulans, vel vadens extitit, aut tibimet existens: ciuitas in tribu Iuda, quam reparauit Roboam, cuius regem occidit Iosue. Ios. 10. a. 15. e. 2. Par. 11. b. Nehe. 11. d. Mich. 1. d. Vel interpretatur iuxta Origené, iter: & vt fuit sub malo rege, qui victus est à Iosue, designat iter impiorum. Vt autem fuit sub filiis Israel, exprimit iter rectum secundum virtutem. *Iter impiorum. Iter rectum.*

Lachrymæ.

Lachrymæ, sunt humor ex oculis flentium defluens, suntque propriè hominum, proceduntque ferè ex mœrore, interdum verò manant præ lætitia.

Glo. ord. s. Gen. 43. Lachrymæ Ioseph pro Beniamin, designare possunt dolorem ecclesiæ, aut Christi de cæcitate Pauli, antequam conuerteretur. Gen. 43. g. *Dolor ecclesiæ de cæcitate Pauli.*

Amb. 2. de pœnit. 7 Lachrymans Iesus visa Maria, est compatiens ecclesiæ, & miseriis humanis. Ioan. 11. c. *Compatiens Christus ecclesiæ.*

Cle. Alex. 2. pæd. 8 Lachrymæ Mariæ, quibus lauit pedes Christi. Luc. 7. f. Pœnitentiam designant, & etiam peccatores, qui in Christum crediderunt, quibus ipse peccata remisit. Possunt etiam passionem Christi significare, qua lauantur pedes Christi, hoc est, peccatores conuersi. *Pœnitentia. Peccatores. Passio Christi.*

Glo. ord. s. Thre. 1. Lachrymæ in maxillis. Thren. 1. a. designare possunt dolorem in prædicatoribus de lapsu proximorum. *Compassio prædicatorum de proximis.*

Glo. int. s. Ps. 114. Lachrymæ, à quibus liberat Deus oculos. Ps. 114. sunt miseriæ impedientes visionem Dei. Vel sunt tristitiæ ex miseriis prouenientes. Isa. 25. c. *Miseriæ.*

Lacinia.

Lacinia in vestimento, aut pallio, est ea pars extrema, quæ solet interdum in humerum reuocari.

Glo. ord. s. Gen. 39. Lacinia vestimenti Ioseph, quam apprehendit eius domina. Gen. 39. c. designat opportunitatem tentationis, quam apprehendit diabolus. *Oportunitas tentationis.*

Glo. ord. s. Thre. 4. Laciniæ, quas tenent cæci. Thre. 4. c. designare possunt exempla doctorum, quibus adhærent simplices. Et scripturarum scissiones, quas faciunt hæretici, & peccata vitæ veteris. *Exempla scripturæ. Peccata.*

Lactuca.

Climacus grad. 14. Lactuca herba acetariorum vsu notissima, dicta quòd abundantia lactis exuberet.

Philo de cong. &c. Geor. Vene. Cant. 1. tom. 3. ca. 19. Gre. ho. 22. Beda s. Exo. 12. Chrys. ho. in Iob. & Abraham. Lactucæ agrestes, quę in festo azymorum comedebantur, creduntur esse endiuiæ. Hebraicè autem significatur amarus, vel acris sapor, qui appetitum disponit, vt videlicet agnus, qui est Christus, comedatur cum affectu & appetitu. Possunt autem significare luctum pœnitentię, violentiam ieiunii, laborem orationis, patientiam in aduersis, & labores tam spontaneos, quàm eos, qui diuina permissione nobis accidunt. Exod. 12. b. Numer. 9. b. Comeduntur autem in festo azymorum, vt designent delectationes moderatè sumendas esse, & castigandos inordinatos affectus. *Luctus pœnitentiæ.*

Lacuna, Lacus, Palus, Stagnum, Palustris.

Lacuna, est aquæ collectio, vel fossa in qua aqua collecta stare consueuit. Lacus autem est locus profundus cum aquis perpetuis ibidem natis: qui efficit riuos & flumina, quæ & palus dicitur. Stagnum autem temporalem habet aquam stagnantem, quę plerumque hyeme colligi solet, æstate siccari. Et lacus dicitur, dum fundum latet, & in vnam foueam circundatus includitur. Verum hæc sæpe confunduntur, vt vnum pro altero sumatur.

Hier. s. Ier. 6. & s. Eze. 32. Geor. Vene. Can. 1. tom. 7. cap. 15. Porrò lacus iuxta Græcos non stagnũ sonat, sed cisternam. Stagnorum autem aliqua sunt ex pura collectione aquarum extrinsecus aduenientium, & hæc facilè corrumpuntur, putrefiunt, & arescunt. Aliqua verò colliguntur ex scaturientibus aquis, & hæc non putrescunt, cùm veluti piscinæ suscipiant, & diffundant. Altera itaque stagna noxia, sunt & infausta, quia citò arefiunt, & exsiccantur, iuxta illud. Is. 42. c. Arefaciam stagna. Et in Apocal. legimus. Timidis & incredulis pars eorum erit in stagno ignis & sulphuris. Sed stagna, quę ex scaturientibus aquis & fontibus fiunt tanquam piscinæ, beneficia & commoda, sunt iuxta illud Psal. 106. Posuit desertum in stagna aquarum, & terram sine aqua in exitus aquarum. Et iterum Ps. 113. Qui conuertit petram in stagna aquarum, & rupem in fontes aquarum. Lacus, dicitur carcer. Ierem. 37. c. Ingressus est Ieremias in domum laci. Fouea. Dan. 6. d. Miserunt eum in lacum leonum. Sepulchrum. Ps. 87. Cùm descendentibus in lacum. Torcular. Marc. 12. a. Circundedit sepem, & fodit lacum. *Geor. Vene. Cant. 1. tom. 7. cap. 15.*

Basi. s. Ps. 9. Arn. s. Ps. 142. Hie. s. Is. 14. 38. & s. Zach. 9. Euch. for. spirit. 4. Hie. s. Dan. 6. Aug. s. Ps. 39. Rup. 12. s. Apoc. Basi. s. Ps. 7. Amb. 1. de Spiritu sancto. Lacus, in quo putrescit aqua, & moritur, infaustus est, & Hebraicè dicitur Bor, quod pro puteo inferni sumi solet. Sæpe enim lacus, designat infernum inferiorem, vbi damnati puniuntur, quandoque vero limbum, vbi sancti patres detinebantur. Et dicitur lacus, in quo non est aqua: quia nullum ibi est refrigerium. Ge. 40. c. Exod. 7. c. Psa. 27. 29. 87. 142. Isa. 14. d. 24. d. 38. d. Ierem. 38. b. 41. b. Thren. 3. f. Ezech. 26. d. 31. f. 32. d. Zachar. 9. c. Lacus etiam leonum dici potest status peccati, & periculum inferni, à quo Deus liberat, vt liberauit Danielem. Daniel. 6. b. Hic est lacus miseriæ. Psalm. 39. dicitur stagnum ignis, & sulphuris: Apocalip. 14. d. 19. d. 20. d. *Infernus. Limbus. Status peccati. Periculum inferni.*

Lacus in malũ sumptus, secundùm quod habet aquas extraneas, designare potest animã recipientem in se vitia, quæ sunt illi extranea. Psa. 7. Puteus è diuerso in bonum sumi solet. *Anima recipiens vitia.*

Latus Christi. Lacus, in bonum, significare potest aliquando latus Christi, vnde geniti, aut regenerati sumus. Isa. 51. a. *Hie. s. Isa. 51.*

Doctores. Lex. Lacunæ, doctores interdum designare possunt, qui ex aliis ceu fontibus partem doctrinæ suæ sumpserunt. Eosdem significare potest lacus vineæ. Marc. 12. a. Apoc. 14. d. Vbi etiam significatur lex. *Glo. int. s. Mar. 12*

Baptismus. Doctrina. Dona Spiritussancti. Stagna aquarum, designare possunt baptismum, & doctrinam, & dona Spiritussancti. Et stagna aquarum, in quæ conuertuntur rupes, designant ecclesiam ex gentibus, & corda prius dura, quæ postea fluunt aquam viuam, & abundant spiritualibus donis, fiuntque nauigabilia. Leui. 11. b. Ps. 106. 113. Isa. 35. e. 41. e. *Arn. s. Ps. 106. 113. Hie. s. Is. 35. Gre. ho. 20.*

Ecclesia ex gentibus conuersis. Graues tribulationes. Profunda miseria. Ira Dei. Lacus, interdum significat graues huius mundi tribulationes, & humanæ miseriæ siccam quodammodo profunditatem & sterilem, vbi non sunt fluenta iustitiæ, sed iniquitatis lutũ. Et lacus infimus est profundissima miseria. Ps. 27. 29. 39. 87. Thre. 3. f. Zac. 9. c. Apoc. 14. d. Potest etiam in his locis significare grauitatem iræ Dei. *Au. 18. ciui. Dei. 35 & s. Ps. 27. 29. 87. Rup. 9. s. Apo.*

Materia vitiorũ. Paludes aquarum cœnosæ, materiam vitiorũ designare possunt, quæ manet in Babylone, hoc est, in huius mundi confusione. Isa. 14. f. 19. c. Idem designant paludes Ægypti. Exo. 7. c. 8. b. Idem etiam significant palustria loca. Ezech. 47. c. Hic est lacus, quem aperit malus. Psalmo 7. *Hie s. Isa. 14. & s. Eze. 47. Aug. s. Ps. 7.*

Humiles. Palustria loca, vbi pascebantur vaccę pingues, designare possunt humiles. Gen. 41. a. *Glo. int. s. Gen. 41.*

Monasterium. Stagnum quoque cùm sit vndiquaque circunclusum, monasterium designare potest, vbi versantur monachi, vt pisces in aqua. *Ber. ser. de S. Andrea.*

Doctrina Iudæorum. Stagna arefacta doctrinam Iudæorum significant, quę apud illos aruit, cùm non amittant aquas sensuum spiritualium. Isa. 42. e. *Hie. s. Isa. 41.*

Doctrina hæretica. Lacus detritus, doctrinam hæreticam, & adinuentiones hominum significare potest, sicut lacus inter duos muros, sunt traditiones pharisæorum, & hæreticorum. Isa. 22. c. Et lacunæ ad capiendos pisces sunt machinamenta hæreticorum. Isa. 19. b. Vbi Septuaginta interpretes Ζύθον dixerunt, quod est genus turbidę potionis ex frugibus & aqua, sic est turbida doctrina hęreticorum. *Hie. s. Isa. 22. 29.*

Lædere, vide Nocere.

Lætari, vide Exultare.

Læua, quære Sinistra.

Læuigare, Dolare, Limpidus.

LÆuigare, est complanare, & polire, & læue facere. Est autem læue, quod habet superficiem æqualem, omni asperitate semota. Dolare etiam est dolabra siue ascia læuigare.

Sancti. Iudæi. Opera bona. Læuigata tigna, ex quibus compacta est arca diluuii, Sanctos significare possunt, omni vitiorum asperitate nudatos: ex quibus constituitur ecclesia. Gene. 6. c. Eze. 21. b. Eosdem designant dolati lapides templi. 3. Reg. 5. d. 6. a. Et dolati remi. Ezec. 27. a. Possunt etiam ligna læuigata Iudæos significare per legem fabricatos, & læuigatos. Item opera bona per fabricam virtutum ad rectitudinem redacta. *Hie. s. Eze. 27. Beda s. Gen. 5. Lyra. s. Gen. 6.*

Doctores sancti. Limpidissimi lapides, quos sumpsit Dauid aduersus Goliath. 1. Regum 17. e. dici possunt doctores sancti, quorũ conuersatio minimè est aspera, & comprehendi nequit, & tamen apti sunt ad vincendum diabolum. Ipsi sunt læuigati lapides calce. Deuteron. 27. a. in quibus scribitur lex Dei. *Cyril. ho. 3. Glo. ord. s. Deut. 27*

Mitigari motus interiores. Læuigata ligna possunt etiam mitigationem interiorum motuum designare, qui iam mẽti nullum exhibeant asperitatis negocium. Genes. 6. c. *Lyra. s. Gen. 6.*

Auferens Deus Prophetas. Dolauit Deus in Prophetis, populum videlicet, quando ab eis abstulit Prophetas. Hose. 6. b. *Hie. s. Hose. 6.*

Laganum.

Laganum, est placentæ genus ex farina, & aqua subactum, additis aliis condimentis, & iure, seu oleo.

Christus. Lagana oleo lita, Christum in cruce lachrymantem, & oleum misericordiæ Patri offerentem, designare possunt. Leui. 8. e.

Exempla. Doctrina legis et Prophetarum. Confessores. Significant etiam exempla viuendi, & doctrinam legis & Prophetarum, & etiam Confessores inducentes alios ad lachrymas. Exo. 29. a. Le. 2. b. 8. e. Num. 6. c. Dicuntur lagana oleo tantùm lita, quia in prophetis plus apparet minarum, quàm misericordiæ. *Isyc. s. Leui. 2. 7. 1.*

Lagena, Laguncula, vide Hydria.

Laicus, vide Prophanus.

Lais.

Lais, id est, leo, ciuitas non procul à Sidone, quæ & Lesem dicebatur, quam cepit tribus Dan, & ibi fixit sedem: vocataque est LesemDan. Iosu. 19. e. Iudi. 18. b. Postmodum à Philippo Tetrarcha vocata est Cæsarea, quæ à Græcis Paneas dicitur, & nunc corrupto vocabulo aiunt dici Belneam. Sita est in Phænicia ad radices Libani, vbi Iordanis fontes iungũtur. Fuit

hæc patria mulieris, quæ à sanguinis profluuio liberata est tactu fimbriæ Christi. Et in huius agro confessus est Petrus Christum filium Dei viui.

Lambere, Lingere.

LAmbere, est lingua leuiter aliquid tangere, quasique fricare, vt canes lambunt vlcera, & lambentes bibunt aquam. Idem est lingere.

Ori.s.Iudi.ho.9. Lambentes milites Gedeonis aquam, designant eos, qui non pleno ore voluptates mũdanas & corporeas hauriunt, sed solùm quantum necessitati naturæ sufficit. Lambentes autem manu & lingua, designant perfectos verbo, & opere. Iudi.7.b. *Parcè sumentes voluptates. Perfecti verbo, & opere.*

Gre.31.mor.36. Hie.s.Iob.39. Lambentes sanguinem pulli aquilæ. Iob. 39.d. designant paruulos in ecclesia, qui passionis dominicæ infirma venerantur, donec adolescant ad solidiorem cibum capiendum. Vel sunt discipuli diaboli liuore inuidiæ tabescentes, & aliorum facta calumniantes. *Venerantes passionem Christi.*

Hie.s.Isa.49. Lingunt Reges puluerem pedum Sion. Isa.49.f. quum Apostoli, & prædicatores à mentibus fidelium: quicquid terreni operis inheserit, delere curant. *Immundi. Delentes affectus terrenos.*

Arn.s.Ps.71. Amb.2.de pœni.12 Gre.20.mor.12 Lingentes terram inimici. Ps.71. sunt qui conuertuntur, & se subiiciunt fidei. Vel in malũ, sunt dæmones, qui corpus humanum affligunt, non permissa eis potestate in animam, quia serpens comedit terram. Gen.3.c. Lingunt etiam terram, qui quum ea quæ appetunt, rapere nequaquam possunt, blandis sermonibus quasi mollitie dulcedinis, cõcupita abstrahere conantur. Et lingunt puluerem, qui vitiis adhærent eis delectati. Mic.7.b. *Subiicientes se fidei. Appetentes aliena.*

Hie.s.Mich.7 *Adhærentes vitiis.*

Amb.s.Luc.16. Au.epi.137. Lingentes canes vlcera Lazari. Luc.19.e. designare possunt gentiles Paulo fauentes. Vel seculares & mundanos, qui gaudent, cùm viros religiosos & pios in aliquod vitium incidere viderint, & inde omnes similes esse iudicant. *Fauentes Gentiles Paulo. Gaudẽtes de lapsu religiosorum.*

Lamech.

Glo.ord.s.Gen.4. Lamech, id est, pauper, vel humiliatus, aut percussus, filius Mathusael, qui habuit duas vxores, & occidit virũ, & puerum, virum aiunt Hebræi fuisse Cain. Gen.4.d. Peccatum eius designat peccatũ mundi, cuius vltio datur septuagies septies, quia post 77. generationes venit Christus, qui abstulit peccatum mundi. *Peccatũ mundi.*

Beda s.Gen.4. Secundum quòd habuit duas vxores, designare potest Christũ cum duabus ecclesiis. Vel in malum, hæreticum cum duabus etiam ecclesiis. *Christus. Hæreticus.*

Lamentari, vide Flere.

Lamia.

Ludoui.Cælius lib.19.cap.5. LAmiæ dicebantur olim mulieres, quæ strigum instar infantium sanguinem sugebant, vel ipsæ erant striges: Vel secundum aliquos, sunt dæmonum quædam phantasmata, quę laruæ appellantur: & lemures, & à nõnullis etiam Empusæ: esseque aiũt ad amorem & venerem propensas, & carnes humanas, maximeque formosorum esurienter appetere: ideoque libidinis cupiditate allicere eos, vt postea deuorent. Atque ita designant dæmones libidinis præsides. Isa. 34. d. *Dæmones libidinis.*

Gre.19.mor.11. & 33.mor.32. Lamia quoque fertur esse animal faciem habens mulierem, aut humanam, infernè verò pedes equinos, & potest designare duplicitatem, & fictionem Iudæorum, hypocritarum, & hæreticorum, qui rationem prætendunt humanam, sed finem habent brutalem. Et hypocritæ in prima facie quod ostendũt, quasi ex ratione sanctitatis est: sed bestiale est corpus quod sequitur, quia valde iniqua sunt, quę sub boni specie moliuntur. *Duplicitas Iudæorum, hypocritarum, & hæreticorum.*

Lamina, Bractea.

LAmina, est metalli cuiusuis frustũ, cuius crassitudo attenuata est & in latitudinem ducta. Bractea verò est subtilior lamina.

Ori.s.Exo.ho.9. & s.Leui.ho.6. Hie. de vest. sacer. Isy.s.Leui.8. Phil.de vita Mosis & de mig. Abrahæ Euc.form.spiri.10 Rup.4.s.Exo.23. Lamina aurea in fronte pontificis, quæ ab Origene petalum dicitur, in qua erat scriptum nomen Dei, designare potest confessionem diuinitatis: vel diuinitatem in Christo, vel ipsum Deum habendum in fronte, vt gubernet animam: vel diuinam prouidentiam, vt videlicet indicet lamina omnia Dei prouidentia gubernari, vel designat scientiam de Deo omnes alias superantem, vel quia in fronte est, indicat præsentem Dei memoriam habendam. Insinuat etiam initia rerum ab inuocatione Dei esse sumenda, & iuxta Philonem, designat ideã idearum. Est etiam crucis præfiguratio, quæ in fronte Christi fuit, quia non erubuit pro nobis crucis ignominiam pati, vnde & nos præfigimus illam in fronte. Exo.28.g. 29.a. 39.c. Le. 8.b. Designat etiam gloriam, & honorem in capite Redemptoris. *Confessio diuinitatis. Diuinitas in Christo. Deus. Diuina prouidentia. Scientia de Deo Memoria Dei. Idea idearum. Crux. Gloria Christi.*

Glo.int.s.Exo.26. Laminæ aureæ, designare possunt sensus spirituales. Exo.37.d.f.39.f. *Sẽsus spirituales*

Laminæ verò argenteæ, prædicationem diuinorum. Exo.27.c. Laminę quoque æneæ, instantem prædicationem doctorum. Exo.27.a.38.a. *Prædicatio.*

Glo.ord.s.3.Reg.6 Laminæ aureæ tegentes tabulas templi. 3. Regũ 6.c. designare possunt charitatem ornantẽ fidem & opera, seu latitudinem charitatis de corde puro, & conscientia bona, & fide non ficta. Designant etiam gloriam æternam, quæ sanctis veteris ac noui testamenti datur. *Charitas. Gloria cælestis.*

Hie.s.Isa.30. 40. Laminæ sculptilium, designare possunt errores hæreticorum, & laminæ argenteę eloquẽtiam eorundem. Isa.30.e.40.e. *Errores, et eloquentia hæreticorum.*

Gre.19.mor.26. Lamina plumbi. Iob.19.d. eos designare potest, quos auaritiæ pondus grauat, quibus per increpantem Prophetam dicitur. Ps.4. Filij hominum vsquequo graui corde? *Auari.*

Apparēs bonum

Laminæ ferreæ Chartilaginis Behemot. Iob.4.b.designant eos, qui speciem habent rectitudinis, per quam in culpa diutius tenentur. Hinc est quòd nonnunquam hi, qui quasi viam sanctitatis appetunt, in errorem lapsi tardius emendantur. Rectum quippe existimant esse quod agunt, & sicut excolendæ virtuti, sic vitio perseuerantiam iungunt. Designant etiam eos, qui debiliores sunt in corpore Antichristi, qui ad perpetranda mala nequiores existunt, qui non ferro tantummodo, sed laminis ferreis comparantur, quia dum se circunquaque in crudelitate dilatare ambiunt, quasi in ferri se laminas extendunt.

Gre.32.mor.22.23.7.

Lampas.

Christus. Spiritussanctus. Dona Spiritussancti.

LAmpas idem est quod fax, à splendendo Græcè dicta.

Lampas Christum significare solet, qui est lux mundi. Zac.4.a. Et ipse prodiit in mundum, vt lampas accensa. Is. 62.a. Ipse est lampas cōtempta apud cogitationes diuitum Iudæorum. Iob.12.a. Potest & lampas designare Spiritumsanctum, & septem lucernæ septem eius dona. Idem septem lampades. Apoc.4.b.

Hier.s.Isa.62.& Iob.12. Gre.10.mor.30. Rup.1.s.Zach.4.et 3.s.Apo. Amb.1.de spiritu sancto.15.

Gratia. Virtutes Martyrum. Lux operum. Miracula. Insignes virtute, & exemplo. Lex Dei.

Lampas, gratiam significare potest, quæ animam illustrat.

Lampades militum Gedeonis, quę splenduerunt fractis lagenis. Iudi.7.e. designare possunt virtutes Martyrum, & lucem operum, quibus animæ splendent: ideo habentur in manibus. Matt.25.a. Luc.12.e. Lucernę ardentes in manibus vestris. Designant etiam miracula Sanctorum, quæ resplenduerunt fractis lagenis, hoc est, post mortem eorum. Exo. 20. c. Lampades etiam sunt, qui exempla virtutis aliis præbent, & lumen boni operis per vitam, & verbum errantibus demonstrant. Eze.1.d.

Lampas legem Dei, & fulgorem veritatis, præcipuè euangelicæ significare potest. Exo.20. c. Eze.1.d. Matt.25.a.

Ori.s.Iudi.ho.9. Hil.s.Mat ca.27 Au.q.in Iud.49.et de ver.do.ser.22.et epi.120.& 81.q.51 Gre.30.mor.33.& ho.12.et s.Eze.ho.5 Beda s.Exo.19. Ori.s.Matt.ho.32 Hie.s.Eze.1

Organa sensuū. Simplicitas iusti

Lampades etiam dici possunt organa sensuum, præcipuè visus: qui deseruiunt animæ ad cognitionem sensibilium.

Lampas contempta apud cogitationes diuitum, dicitur iusti simplicitas.

Lampas quidem, quia interius lucet. Contempta vero, quia exterius non lucet. Intus ardet flamma charitatis, foris nulla gloria splendet decoris. Lucet ergo & despicitur: quia flagrans virtutibus abiectus æstimatur. Iob.12.a.

Gre.10.mor.29.

Separatio in iudicio. Diuinæ virtutes

Lampas ignis transiens inter diuisiones animalium, quas fecerat Abraham. Gen.15.d. designare potest separationem bonorum, & malorum futuram in die iudicij. Vel diuinas virtutes transeuntes per medium rerum, & corporum.

Auditores Antichristi.

Lampades procedentes de ore Leuiathan. Iob.41.b. designant perfidiam auditorum Antichristi: qui quasi per sapientiam lucebunt, & inde per nequitiā concremabunt. Et aspectus dæmonum erunt quasi lampades in iudicio, quia adhuc spirabunt veterē furorē. Nahū 2.b.

Beda s.Gen.15. Phil. quis rerum diuin.hæres. Gre.33.mor.35. Hie.s.Nahum 2.

Inuidia. Amor Dei.

Lampades ignis, designant etiam inuidiam, & peruersam æmulationem. Cantic.8.b. Vel è diuerso, magnam vim dilectionis, quæ nullis persecutionibus extingui valeat.

Gre.s.Cant.8. Rup.s.Cant.7.

Lamuel.

Christus.

Lamuel, id est, illis Deus, vel cum illis Deus, aut cum quo est Deus, nomen videtur regis. Pro.31.a. Designat autem Christum, in quo re vera est Deus.

Rup.2. de glorific. Trini.13.

Lana.

Mundicies animæ.

LAna, est quæ ab ouibus detondetur, aut deciditur ad vestes conficiendas.

Lana alba, mundiciem animæ significare potest, quam habemus ex velleribus agni, Iesu Christi. Is.1.e. In capillis verò designat baptizatos esse oues Christi. Apoc.1.c. Dan.7.c.

Hie.s.Isa.1. Au.s.Apoc.ho.1. Hie.& Au.s.ps.147 Rup.1.s.Apo.

Mundati verbo Dei. Verba Dei. Simplicitas. Opera pietatis

Sicut lanam dat Deus niuem. Ps.147. quando verbo Dei mundantur, & operiuntur, qui prius erant in sordibus, & fiunt apti ad calefaciendum, & vt sint cum ecclesia vestis Christi.

Lanæ comparantur capilli Christi, quia vt ex lana in filum redacta, fit vestis, ita ex verbis cōtexta est scriptura. Apoc.1.c.

Lana simplicitatem significare potest in veste ex lana, linoque contexta. Deut.22.b.

Lana etiam referri potest ad bona opera temporalia, quæ non debent esse sine lino. Pro.31. b. pietatis & simplicitatis opera, quæ proximis impendimus.

Gre.8.mor.39. Aug.ser.217. Beda s.Pro.31.

Perfectior virtutis status. Conuersatio carnalis.

Lana vestis, perfectiorem statum virtutis designare potest, quæ amplius calefacit, quàm linea. Leui.13.g.

Isy.s.Leui.13.

Lanea veste non vtuntur sacerdotes in templo. Eze.44.e. vbi designari videtur conuersatio carnalis contraria puritati lini.

Hie.s.Eze.44.

Temporalia. Honor à subditis acceptus. Doctrina hæreticorum & Philosophorum.

Lanę ouium, quibus operiuntur mali pastores, multiplicem vestium varietatem, quam à subditis accipiunt, significare possunt. Ezechiel.34.a. Vel designant honorem, quem à subditis accipiunt, quia vestis tegit nuditatem.

Lana hæreticorum, est de scabidis ouibus. Hose.2.b. Hanc lanam deuorat tinea. Is. 51. c. Lanæ coloris optimi, quæ deferuntur in Tyrum, designare possunt doctrinam Philosophorum, quam miscent hæretici suis erroribus. Eze.27.d.

Hie.s.Eze.34. Aug.de pasto.3. Cyril.7.s.Ioan.5. Hie.s.Hose.2.

Lancea, vide Hasta.

Languere, quære Infirmari.

Lapathes.

Plin.20.naturalis histo.21.

Lapathum oleris genus, quod Latinè rumex dicitur: habet acrimoniam quandam: & valet ad soluendam aluum. Pro hac herba videtur sumi. Iudith. 10. b.

Lapidoth.

Rup.s.Iudi.6.

Lapidoth. i. fulgur, maritus Debora prophetidis, typus est populi Iudæorum, qui coniunctus est legi. Iudi. 4. b. *Iudæi.*

Lapis, Petra, Saxum, Scopulus, Rupis, Silex, Calculus.

Lapis, qui & petra dicitur, generale nomen est, includens etiam gemmas & saxa, quanquã lapides secundum aliquos, ita distinguuntur à saxis, vt lapis mitior sit, minorque ac tenerior. Saxum autem maius, asperius, duriúsque. Scopulus autem est saxum eminens. Rupes verò est mons saxeus præruptus. Petra autem idem est propriè, quod rupes, licet etiam pro lapide, aut saxo sumatur. At silex, est lapis durus, à quo ignis excuti solet. Calculus autem est paruulus lapis, qui sine pedis læsione calcatur. Sed quantum ad allegoriam sæpe hæc vocabula confunduntur. Est autem præcipuus vsus lapidum ad ædificia, & teli vice deseruiunt aduersus hostes.

Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.5.

Petra interdum pro Deo patre accipi potest, qui est fortis & omnipotens, & supremum omnium cõfugium, & ipse est petra, vnde fluxit aqua, hoc est, Filius, qui est Patris sapientia. Exo. 17. b. Num. 20. b. *Deus pater.*

Phil.quod dete.potiori insidietur. Ori.s.Exo.ho.6.11 13.& s.Nu.ho.19. et s.Can.ho.4.et s.Matt.ho.19. & s.Iosu.ho.5.9. Dio.cel.Hie.2. Beda s.Gen.29 Gre.s.1.Re.2.6.7. et 28.mor.14 Hie.s.Isa.8.11.32 Hil.s.Matt.can.1 Arn.s.Ps.117. Au.q.in Nu.31. et q.in Iosu.30. & q. in Iudi.35. Basi.de Spiritus.8. Amb.prol.de Spiri. & de Salom.3. Aug.de 5.hæresi. Gre.19.mor.12.et s.1.Reg.14. Cyri.4.s.Ioan.51 Au.17.ciui.Dei 7 et s.Ps.26.44.113 Hie.s.Isa.33.51.et s.Ps.113. Chrys.s.Ps.93 Hie.s.Eze.24.et s.Iob.28.29.

Lapis frequenter pro Christo, qui est Verbum Dei, & sapientia Dei, sumi solet, & interdum pro eius humanitate. Vt saxum vnde manat oleum, est diuina sapientia. Deut. 32. b. Et lapis suppositus capiti Iacob, est Christus. Gen. 28. d. 49. c. Et lapis, quo puteus claudebatur, est eius humanitas, in qua latebat diuinitas, est Spiritussanctus nondum datus, & mysteria. Ge. 29. a. 31. b. Exo. 4. f. 17. b. 33. d. Et ipse est lapis angularis, qui vtrunque populum coniũxit, & vitam actiuam & contemplatiuam in se copulauit. Ps. 117. 60. 103. 136. 140. Nume. 20. a. 24. d. Cant. 2. d. Matt. 7. d. 21. d. Idem dicitur lapis offensionis & petra scandali, in quem offenderunt Iudæi, nolentes in eum credere. In eum offendit Paulus, quando conuersus est. Isa. 2. c. 8. c. 28. d. 32. a. 48. d. Pro. 30. d. Acto. 4. b. Roma. 9. g. 1. Corint. 10. b. Ephes. 2. d. Et lapis sub quercu, est Christus in cruce. Iosu. 24. f. Et lapidei cultri, quibus facta est secunda circuncisio, Christum designabant. Iosu. 5. a. Ipse est lapis magnus, in quo posita est arca. 1. Regum 6. c. Et lapis adiutorii, quem posuit Samuel inter Masphat, & Sen, est ipse Christus iudex inter bonos & malos, & defensor contra dæmones. 1. Regũ 7. c. Et lapis, quo percussus est Goliath, est Christus, quo percussus est diabolus. 1. Regum 17. f. Et petra, super quam Gedeon obtulit sacrificium, est ipse Christus, per quem sacrificia nostra accepta sunt Deo. Iudi. 6. d. 1. Regum 14. e. Zac. 3. d. 4. c. Et petra vnde excisi sunt fideles, est Christus, vel eius sepulchrum, vnde resurgens multos filios genuit. Isa. 51. a. Vt petra durissima posita est facies Christi, quia fortiter iniurias sustinuit. Isaiæ 33. c. 50. a. Ipse est lapis abscissus de monte sine manibus hominũ. Dani. 2. g. Iob. 29. a. 38. a. Et petra, qua operitur puteus, & qua quod in lege velatum est, in aduentu Christi est reuelatum. Gene. 29. c. Limpidissima quoque petra, in quam cecidit sanguis effusus ab Hierusalem, est Christus, per quem manifestantur omnia peccata. Ezechiel 24. b. Lapis stanneus, Christus, aut eius caro. Zacha. 4. c. Ipse est silex, ad quem Deus extendit manum suam, cùm eum incarnari fecit. Iob. 18. b. Et petra fundens riuos olei. Iob. 29. a. Et petra, in qua Deus exaltat fideles. Psalm. 26. 60. Et petra percussa, & conuersa in fontes aquarum. Ps. 77. 80. 113. Ipse est lapis clamans de pariete. Haba. 2. c. Et lapis candidus, quo induti erant angeli. Apo. 15. Et lapis preciosus. Apo. 21. c. *Sapientia Di. Christus. Humanitas Christi.*

Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.5. Rup.s.Hab.2.et 9 s.Apoc. Au.1.s. de Gene. ad lit.25.

Lapides, aut petræ fixę, sunt angeli in bono firmati. Iob. 6. c. Et ipsi sunt petrę & prærupti silices. Iob. 39. d. qui quanuis non integri, sed tamen in proprio statu fixi, cadente cum suis angelis diabolo, remãserũt. Integri quidẽ manẽt pro qualitate meriti, sed pro numeri quãtitate prærupti. Ipsi dicũtur lapides igniti. Eze. 28. c. Et lapides preciosi, sũt nouẽ ordines angelorũ. *Angeli.*

Gre.31.mor.35. & 32.mor.25. Hie.s.Eze.28. Tert.adue.Marcio Hie.s.Iere.16. Ori.s.Iosu.ho.9. Aug.ser.106.

Lapides duodecim educti ex flumine, sunt duodecim Apostoli ex Iudæis assumpti. Iosu. 4. b. Iere. 16. d. Matt. 16. c. Ipsi sunt lapides impoliti, ex quibus fit altare. Iosu. 8. f. Et lapides duodecim in altari, quod curauit Elias. 3. Reg. 18. e. Et lapides preciosi in fundamento tẽpli, Apostoli in fundamento ecclesiæ iuncti Christo. 3. Reg. 5. d. Et petræ super quas non currũt equi, sunt Christus & Apostoli, in quibus non est locus diabolo. Amos 6. d. Iob. 5. d. 24. b. 39. d. Ipsi sunt lapides preciosi, ex quibus fit corona Christo. Psa. 20. *Apostoli.*

Gre.15.mor.24. & 31.mor.34. Hie.s.Amos 6. Gre.31.mor.34. & 2.past.7.et 34.mo.5 Au.s.Ps.20.143

Lapides sanctuarii, sunt maiores & fortiores in ecclesia, & viri ecclesiastici ordinis. Thre. 4. a. Et lapides, fundæ, sunt doctores. Iob. 41. b. Qui ad virtutem alios instruunt, & hostes feriunt. Vnde & Goliath, immanissimus saxo fundæ moritur. 1. Re. 17. f. quia singulari Sanctæ ecclesiæ lapide diabolica celsitudo superatur. *Maiores ecclesiæ. Fortiores. Ecclesiastici. Doctores.*

Cyril.ho.3. Au.s.Ps.101.103. Gre.28.mor.20. Rup.s.Num. 18.

Lapides Sion, qui placuerunt seruis Dei, sunt Prophetæ grati Apostolis. Ps. 101. Et lapides, qui sunt locus sapphyri, sunt Patriarchæ & Prophetæ. Iob. 28. a. Ipsi sunt lapides, vnde dant voces volucres. Psalm. 103. Summi etiam silices, sunt Patriarchæ excelsi fide, & fortes virtute. Numer. 23. b. *Prophetæ. Patriarchæ.*

Gre.30.mor.16. et 31.mor.34. et 12.

Petræ, in quibus ibices pariunt, sunt sancti, vel Sanctorũ exempla, quæ aspiciẽtes minores accenduntur ad bene operandum. Eosdem designãt petræ, in quibus manet aquila. Iob. 39. a. *Sancti.*

Et lapides

Et lapides quadrati ex quibus fiunt altaria, sunt sancti. Ezechiel. 40. f. Zach. 9. d. Eccl'tæ. 10. b. 3. Regum 5. d. Saxum transfertur de loco suo, cùm mens sancta, cuius locus iustit ia fuerat, subitò transfertur in culpam. Iob. 14. d. Et lapides congregati, dici possunt fideles in ecclesia collecti, & qui sunt imitatores Christi, qui lapis est. Gen. 31. f. Iere. 16. d. Et petræ, fixæ sunt cõstantes & fortes. Iob. 7. b. Et lapides impoliti sunt purè & sanctè viuentes. Iosu. 8. f. Et nõ secti, ex quibus fit altare. Exo. 2. d. Et petra, super quam ædificatur ecclesia, dici potest quilibet fidelis, quatenus pars est ipsius ædificij. Matt. 16. c. Et lapides in aceruo, sunt fideles ex diuersis Gentibus vniti in ecclesia. Isa. 17. a. Et lapides, quibus ornatur & roboratur ecclesia, sunt Sancti. Isa. 54. c. Et lapillis arenæ comparantur credentes. Isa. 48. d. Et lapillus non cadens in terram est fidelis, qui saluatur. Amos 9. c. Lapides regionum dicuntur electi, qui tanquam lapides viui superædificantur in ecclesia. Iob. 5. d. 1. Petri 2. a. In similitudinem lapidis durantur aquæ, quando infirmus quisque per acceptam desuper tolerantiam passiones sui Redemptoris imitatur. Iob. 38. c. Lapides autem excauant aquæ, cùm bonam duritiam mentis absorbent assidua & mollia blandimenta libidinis: & lentum atque subtile vitium corrumpit durum & forte propositum mentis. Iob. 14. d. 24. b. 28. a. Lapideæ hydriæ, dicuntur fideles. Ioã. 2. a. non tam propter duritiam, quàm propter stabilitatem. Vel quia dura & aspera est via, quæ ducit ad vitam: vel propter fortitudinẽ, ne facilè frangantur, & effundatur liquor gratiæ, qui in eis continetur. Vel lapideæ. i. Christianæ à lapide Christo, vt sint in fide Christi. Lapides seculi, qui sunt opera Dei, sunt iusti. Pro. 16. b.

Fideles in ecclesia. Fortes.

mo. 12. & s. Eze. ho. 18. 21. & s. Ps. 101. Hie. s. Eze. 40. & s. Eccl'ten. 10. Aug. s. Ps. 101. Ori. s. Iere. ho. 12. et s. Matt. ho. 1. & s. Iosu. ho. 9. Hie. s. Isa. 17. 54. Gre. 29. mo. 28. et 6 mo. 21. & 11. mo. 11 & 16. mor. 24. & 18. mor. 19. 20 Hie. s. Ephe. 2. Ber. ser. 1. dominicæ 1. post octa. Epip. et ser. paruo. 2. Beda s. Pro. 16.

Ecclesia. Lapis suppositus Mosi oranti, significare potest ecclesiam, quæ fundamentum est legis, & in qua lex requiescit. Exo. 17. c. hęc fundebat riuos olei in Pentecoste. Iob. 29. a. *(Hie. s. Iob. 31. Gre. ho. 33. Beda s. Exo. 17.)*

Homines. Lapides possunt quandoque permixtim electos & reprobos significare, vt cùm. Iob. 8. d. scirpus, hoc est, hypocrita dicitur inter lapides commoraturus: vbi nuda appellatione dicũtur lapides, & non additur, viui, aut aliud simile. Distinguuntur enim secundùm quod sunt lapides quidam, qui voluuntur super terram, læues, politi, & rotunditate sua rotarum cursibus similes. Sunt & alii, quos Propheta iubet tolli de via, ne ambulantiũ in eos, offendant pedes. *(Gre. 8. mor. 35. Hie. de mansio.)*

Gentiles. Ignorantes. Lapides, qui mutantur in ferrũ, sunt gentiles: vnde suscitantur filij Abrahæ, & etiam insipientes & ignorantes. Eccl'tæ. 3. a. Isa. 60. c. Matt. 3. b. 7. b. Luc. 3. b. Et petræ scissæ in morte Christi, sunt corda Gentilium per fidẽ, & pœnitentiam scissa. Matt. 27. f. Et lapides sunt, qui clamabunt tacentibus Iudæis. Luc. 19. f. Et lapideum monumentũ sunt Gentiles venientes ad fidem. Matt. 27. g. Et lapis solutus calore, est cor durũ, atque à diuini amoris igne alienum ac frigidũ: quod dum eodem diuini amoris igne tangitur, in feruorem spiritus liquatur, vt ad sequentem vitam desideriorum æstu ardeat, quam prius audiens insensibilis manebat. Iob. 28. a. Ezech. 11. d. Gentiles etiam sunt silex, in quo sacra eloquia sculpuntur, quando fidẽ suscipiunt. Iob. 19. b. Psa. 113. Nahum 1. b. Petra, in quam quis ingreditur, est cor durũ, quod penetrat, cùm quis resipiscit. Isaiæ 2. c.

Cor da gentilium. Cor durum.

Hier. epist. ignota. vultu. & s. Gala. 3 & s. Eccl'ten. 3. Ori. s. Ier. ho. 14. & s. Luc. ho. 22. Amb. s. Luc. 19. Hil. s. Mat. ca. 6. 33 Gre. 18. mor. 16. 20. 22. & 14. mo. 26 Arn. s. Ps. 113. Cle. Ale. adhor. ad gentes.

Doctores gentiũ. Potentes seculi. Rupes, vbi stant onagri, dici possunt doctores Gentiliũ. Ier. 14. a. Vel sunt summæ potestates huius mundi, in quibus confisi sunt Iudæi. *(Gre. 31. mor. 22. Gre. 29. mor. 18.)*

Ruth. Petra deserti vnde emisit Deus agnũ. Isa. 16. a. fuit Ruth Moabitis: ex cuius progenie natus est Christus. Volunt aliqui sumi ibi petram pro metropoli Arabiæ petrææ. *(Hie. s. Isa. 16.)*

Abraham. Petra vnde excisi sunt Iudæi, est Abraham. Isa. 51. a. qui fuit fortis & firmus in fide. In huius petrę scissuris dicitur habitare Edom, id est, Iudæi. Abdi. a. *(Hie. s. Isa. 51. Rup s. Abdi.)*

Iudaa. Ecclesia. Lapis oneris, dicta est Hierusalem. Zac. 12. a. idque iuxta morem Palestinæ, vbi in viculis, oppidis, & castellis rotundi ponebantur lapides grauissimi põderis: ad quos se iuuenes exercere solebant, & eos pro varietate virium subleuare, alij ad genua, alij ad vmbilicum, alij ad humeros & caput, nonnulli super verticem, rectis, iunctisque manibus, magnitudinem virium demonstrantes. Et in arce Atheniensium erat sphæra ęnea grauissimi ponderis, qua aiebant athletarum fortitudinem comprobari, nec prius ad agonem quemquam descendere, quàm ex leuatione ponderis sciatur quis cui debeat comparari. Hierusalem ergo erat lapis oneris erga suos persequutores: quia non impunè erant ipsam persequuturi. Et est typus ecclesiæ, quam subleuant quidem persecutores pro ira Domini, qua corripit peccatores. Verũ ipsi non erunt impuniti, Dei contra se gladio dimicante. *(Hie. s. Zac. 12.)*

Iudæi. Lapis caliginis, dicitur populus Iudæorum, qui autorem vitę per fidem videre noluit, quẽ per prophetiam prædixit, qui & crudelitate durus fuit, & infidelitate nebulosus. Iob. 28. a. Ipsi sunt lapides, vnde sumpsit Iacob lapidem vngendũ, nempe Christum, qui ex Iudæis assumptus est. Genes. 28. b. Et lapis immobilis, sunt Iudæi obstinati. Exod. 15. b. Lapideæ quoque tabulæ duriciam indicant Iudæorum. Exo. 24. c. *(Gre. 18. mor. 17. Beda s. Gen. 28. s. Exo. 15. 20.)*

Verbum Dei. Diuina sapiẽtia. Sacra doctrina, & scriptura. Lapis suppositus capiti Iacob. Gen. 28. d. designare potest verbum Dei, quo mens sustentatur. Et petra vnde elicitur mel, est diuina sapientia. Deut. 32. b. Et petra acutissima, qua circuncisus est filius Mosis, est doctrina Spiritussancti. Exo. 4. f. Et lapides alii, qui imponuntur loco lapidum leprosorum, sunt dogmata veritatis destructis hæresibus tradenda. Lc. 14. f. Et lapidei cultri, præcepta & doctrina Christi. Ios. 5. a. Et saxa, quorũ loco lateribus vtebantur ædificantes turrim Babel, sunt rationes verę, pro quibus hæretici falsas accipiunt. Gene. 11. a. Et lapides Siõ, qui placent seruis Dei, sunt libri sacræ scripturę. Psa. 101. His lapidibus obruitur peccator. Exo. 19. b. Lapides etiã quadri, ex quibus fiunt mẽsæ sacrificiorũ, sunt verba sacrę scripturæ, quæ vbique stant, & ex nullo latere reprehensibilia inueniuntur. Ezech. 40. f. Et

Phil. de somniis, et quòd deterior potiori insidietur. Tert. adue. Iudæos. Arn. s. Ps. 101. Isyc. s. Leui. 14. Beda s. Exo. 5. 19. Gre. s. Eze. ho. 21.

Aug.ſ.Pſ.103. Ber.ſer. de Dauid, & Goliath. Hie.ſ.Iob.41. Rup.ſ.Zac.9.

lapides vnde dāt voces volucres, ſunt ſcripturæ noui teſtamēti. Pſ.103. Lapides quinque quos accepit Dauid de torrēte aduerſus Goliath, deſignāt quinque libros legis, ſed vno lapidē vicit, quia omnia redigūtur ad vnitatē charitatis. 1.Re.17.e. Vel ſunt quinque per tritū verbū ſacræ ſcripturæ: nēpe cōminationis, promiſsionis, dilectionis, imitationis, & orationis. Lapides quoque fundę, ſignificāt ſermonē prædicationis, quo diabolus percutitur. Iob.41.d. Za 9.d.

Gre.30.mor.20. & ſ.Eze.ho.9.

Petra, quæ eſt refugiū herinaciis, dici poteſt rudior doctrina, & pręcipue eorum, quæ ad humanitatem Chriſti ſpectant: quæ traditur ſimplicibus. Pſ.103.

Hie.ſ.Iſa.22 Rup.7.ſ.Gen.26. Ori.ſ.Matt.ho. 35 Au. de catechiza. Iudi.20. & 83.q. 65. & ſ.Pſ. 90. & ſ.Ioan.trac.49

Rudior doctrina. Litera legis.

Lapis tegens os putei, deſignat literam legis, quæ tegit ſenſus myſticos. Gen. 29.a. Et traditiones phariſæorum. Et petra non habens firmamentum eſt litera legis. Iſ.22.c. Et lapideæ tabulæ, ſunt lex, quæ in lapide deſignat aſperitatem, & iugū graue ipſius legis, & etiam duriciam Iudæorum, qui eam impleturi non erant. Exo.31.d.34.a. Et petræ ſciſſæ, ſunt Prophetæ aperti. Matt.27.f. Et lapis monumenti Lazari, eſt onus legis. Ioan.11.e. In petra exaltamur, cū per legem tranſimus ad fidem. Pſ.26. offendunt ad lapidem, qui legis rei tenentur. Pſ.90.

Aug.ſ.Pſ.26. Amb.ſ. Luc.23. Au.2.Trinit.17 Beda ſ.Pro.30.

Fides.

Petra, in qua exaltat Deus ſuos, eſt fides, cuius firmitate facit eminere confeſſionem eorū. Pſ.26. Et petra ſuper quam ſtetit Moſes, typus eſt fidei, in qua firmari debent fideles. Exo. 33. d. Et lapides templi cedro tecti deſignant fidem cum operibus. 3.Reg.6.c. Pro.30.c.

Ori.ſ.Matt. ho.27 & ſ. Luc.ho.38 Hie.ſ.Iſa.54. Gre.ſ.1.Reg.13. & 5.mor.6.

Virtutes.

Lapides templi, ſunt virtutes in anima, & non relinquitur lapis ſuper lapidem, quū quis penitus à fide & virtutibus recedit. Matt.24.a. Mar. 13. a. Luc. 19.g. Et virtutes ſunt lapides ſculpti, quibus ornatur & roboratur eccleſia. Iſaiæ 54.c. Et petras aſcendimus, quando actū corporis in robuſta operatione locamus. 1.Regum 13.b. Sic. Iſa.33.e. Munimenta ſaxorum ſublimitas eius.

Iſyc.ſ.Leui.16. Gre.ſ.1.Reg.15 & 11. mor.9. Phil.de ſomniis.

Fortitudo.

Lapis ſuppoſitus Moſi oranti, fortitudinem ſignificat, quæ requiritur ad orandum & bene operandum, idque cum contemplatione cæleſtium, & feruore charitatis: quæ per Aarō, & Hur deſignantur. Exod.17.c. Et lapis vnctus a Iacob firmitatem mentis in bono deſignat. Geneſ.28.d.31.b. Dat Deus pro terra ſilicem, cùm infirmitas actionis in fortitudinem mutatur. Iob.22.b.39.a. Eze.3.b.

Ricar.de S.Vict.de ſōnio.Nabu.27.29

Timor.

Lapis abſciſſus ſine manibus hominū. Dan.2.g. deſignare poteſt timorē ex inſpiratione diuina prouenientē: qui creſcit in montem magnum, quum mutatur in magnam confidentiā.

Au.ſ. Apo.ho.2 Rup.1.ſ.Iſa.29. & 2.ſ.Apo. & 9.de glorifica.Trini.18.

Corpus baptizati. Donum Spiritusſancti. Poteſtas Petri.

Calculus candidus deſignare poteſt corpus per baptiſmū dealbatū: & corpus glorioſum. Apoc.2.e. Et calculus de altari eſt donum Spirituſſancti, quo mundantur peccata. Iſ.6.b. Vel poteſtas collata Petro ad remiſſionem peccatorum.

Aug.ſ.Pſ.95. Gre.ho.39.

Baptiſmus.

Lapis ſuper lapidem, eſt baptiſmus ſuper baptiſmum, ideo deſtruitur, cùm non ſit niſi vnicus baptiſmus. Mar.13.a. Sunt etiam cogitationes quæ diſſipantur, nec relinquitur ex eis lapis ſuper lapidem. Luc.19.g.

Lyra.ſ.Gen. 28

Cogitationes. Labores religionis.

Lapis ſuppoſitus capiti Iacob. Gene.28.d. deſignare poteſt labores religionis, qui duriciā quandam habent, quia non habetur ibi quies, niſi qualis eſt ſuper lapidem.

Glo.int.ſ.Exo.19

Lapides aliquando deſignant duras obiurgationes, vt cùm peccantes lapidibus obrui iubentur. Exo.19.b.21.c.

Glo.ord.ſ.Thre.3

Obiurgationes. Tribulationes. Perſecutores.

Lapides quadrati, dici poſſunt interdū tribulationes, & antiqui hoſtis perſecutiones. Thre. 3.b. Exo.8.f. Et lapis dicitur eſſe ſuperpoſitus alicui, ad deſignandam difficultatem exeundi à tribulatione, vel ab inferis. Thre.3.f. Et lapides grandinis, ſunt ipſi perſecutores. Eze.38.g.

Hie.ſ.Ezec. 13. & ſ.Iſa.10.

Ira & vindicta Dei.

Lapides grandinis, iram Dei, ſeu vim iræ, & vindictæ Dei ſignificare poſſunt. Iſa.30.g. Eze. 13.b.38.g. Petra etiam Oreb, Dei vindictam ſignificat. Iudi.7.g. Iſa.10.f.

Hie.ſ. Iſa. 14.

Infernus.

Lapides laci, profundū inferni deſignare poſſunt. Iſa. 14.e. quia lapides ſolent eſſe in fundo. Idem eſt petra agri, de qua non deficit nix. Iere.18.b.

Gre.ſ.1.Reg.4.

Meſsias.

Lapis adiutorii, dicitur à Iudæis alius Meſſias, quē ipſi ſtultè expectant. 1.Regum.4.a.5. a.

Hie.ſ.Eze.6.

Ignorantes.

Rupes, dicuntur, qui nullam habentes ſcientiam, & tantùm in conuerſatione fidentes, aliqua ſibi de ſcripturarum interpretatione præſumunt, habentes iuxta Apoſtolum, zelum Dei, ſed non ſecundum ſcientiam. Ezec.6.a.

Loca tuta.

Rupes etiam ſignificant loca tuta, iuxta illud. Ier. 4.g. Ingreſſi ſunt ardua, aſcenderūt rupes.

Rup.ſ.Amos.6.

Auxiliū inutile.

Petræ, in quibus non poſſunt currere equi. Amos 6.d. auxilium inutile deſignant.

Ricar.de S.Vict.de extermi. Mali. 52.

Firmitas virtutum. Obſtinatio.

Lapides duodecim è flumine Iordanis educti, firmitatem virtutum deſignant, lapides verò in ipſum flumen miſſi, duriciam obſtinationis, quæ mergit hominem in infernum. Ioſ. 4. b.

Hie.ſ.Mar.16.

Quies contemplationis.

Lapideum ſepulchrū Chriſti vndique tegens corpus, quietem contemplationis deſignat, in qua omnibus oblitis quieſcitur. Matt.27.g.

Lex mortis.

Lapis ad oſtiū monumenti Chriſti. Matt.27.g. Marc. 16.a. deſignare poteſt legem mortis, quæ etiam infantes in vtero tangit. Sed reuolutus eſt à Chriſto reſurgente, quaſi diceretur. Vbi eſt mors ſtimulus tuus?

Aug.de verbis Domini.ſer.44. Gre.26.mor.31. Cyri.7.ſ.Ioan. 23 Beda ſ.Gen.29 Hie.ſ Eze.11. Euch.q. in Eze.

Conſuetudo. Obduratio. Infidelitas.

Lapis ſuperpoſitus monumento Lazari, eſt vis dura conſuetudinis, qua premitur anima, nec reſurgere, nec reſpirare permittitur. Ioan.11.e. de hac Thre.3.f. Poſuerunt lapidem ſuper me. Et etiam obduratio ex conſuetudine inducta, quæ Deo, & monitis hominum reſiſtit. Et lapis operiens os putei, eſt duricies infidelitatis, quæ remoueri debet, vt ſuſcipiatur baptiſmus. Gen.29.a. Eſt & lapis, duricies cordis, contraria charitati. Luc.11.b. Matthæ.7.b. Et cor dicitur lapideum. Ezech.11.e. Exo.15.a.21.b. Iere.3.c.

Gre.ſ.1.Reg.14 Ori.ſ.Iere.ho.1

Concupiſcentia. Peccatum.

Scopuli prærupti, concupiſcentiam, & peccatum, quæ mentem, & corpus occupant deſignare poſſunt. 1.Re.14.a. Iob.39.d. quæ prædicatores non admittunt ad ſe. Et lapides domus

Occasiones peccati.

leprosę eiiciendi, sunt vestigia, aut occasiones peccati. Leu.14.e. Et lapides quadrati sunt peccata, difficilè emendabilia. Thr.3.b. Et lapis monumenti Lazari, est onus peccati. Ioann. 11.e. Iob 8.d.3.Reg.19.b.

Auaritia. — *Is.s. Leu.26. Gre. Nyss. de beatitudinibus.*

Lapis insignis, qui erigitur, vt pro Deo colatur, designat auaritiam, & omne pretiosum, in quo vult quispiam sui memoriam seruari. Leu.26.a. Et lapides, ex quibus consulit diabolus fieri panes, sunt omnia superflua, quibus natura non eget. Mat.4.a.

Haeretici, & schismatici. Indurati. — *Orig.s.Iosue.ho.9. & 3.periar.1. Chry.s.Ma. ho.45. Hie.s.Mich.1. & s.Hab.2. Geor.Ven.Can. 1. tom.6.cap. 14. Gre.mor.10. & 14 mor.2. Bed.s.Exo.20.*

Lapides secti, ex quibus nõ debebat fieri altare Domino, sunt hæretici, & schismatici. Exo. 20.d.Ios.8.f. Et lapides leprosi, sunt hæretici erroribus infecti, & ab ecclesia expellendi. Leu. 14.e. Et rupes quæ transferuntur de loco suo, sunt doctores hæreticorum, ad ecclesiam transeuntes. Iob 18. a. Et lapides in aceruo Samariæ, sunt hæretici cum suis erroribus dissipati. Mich.1.b. Et lapides de pariete, sunt stolida corda credentium hæreticorum doctrinis. Hab. 2.c. Zach. 5.b. Ecclesiastæ 10.b. Petrosa autem loca sunt, qui per instabilitatem, & ignauiam non perseuerant in bono, & indurati, & per malitiam saxei. Mat.13.a. Luc.8.a. Iob 8. c. 41.c. Psalm.113. Lapides duri percussi non reddunt sonitum: sic fortes in malo percussi à Deo non edunt vocem confessionis. Iob 6.b. Hæc sunt saxea vasa Ægypti. Exo.7.d.

Hæreses. Idola. Superbia. — *Hie.s.Is.s.57. Ori.s.Exo.ho.6. & s.Ier.ho. 14. & s. Luc. ho. 29. & in diuer.ho.10. Aug.de verbis Domini.ser.29. Isyc.s.Leu.14. Cle. Alex.adhor. ad gentes. Hie.s.Eze.26. Rup.s.Ier.9. Gre.Nyss.de vita Mosis.*

Petræ imminentes, sunt errores hæreticorum. Is.57.b. Et lapides leprosi, peruersa dogmata. Leu.14.e. Lapides etiam quadri, sunt rationes hæreticorum. Amos 5.c. Et lapides qui fiunt panes, sunt hæreses, quibus pascuntur hæretici pro pane. Matt.4. a. Luc.4. a. Et lapis in ostio monumenti, designat obstacula fidei, quæ faciunt, vt nil rectum intret in cor. Mat.27.g. 28.a. Mar.15.d. Luc.27.a. Ioan.20.a. Et generaliter lapides duri, sunt idola, & omnia, quæ Dei cultum impedire possunt. Is.5.a. Et lapides & ligna, ipsa idola. Et sicut olim alligabant captiuos cadaueribus, vt cum eis putrescerent, sic diabolus lapidibus, & lignis, & cæteris misero superstitionis vinculo viuos, vt dicitur, adducẽs, vnà cum eis sepelit, donec cum eis interierint. Petra etiam, in cuius foramine Ieremias abscondit lumbare, defensionem vitiorum & errorum designare potest. Ier.13.a Lapides, quos iactabat Semei in Dauid, sunt maledicta & hæreses infidelium in Christum, & in eius membra. 2. Reg.16.b. Et lapides altaris, qui ponendi erant, vt lapides cineris, designant cultum idololatriæ dissipandum. Isa. 27.c. In limpidissimã petram dicitur dari Tyrus. Ezechiel. 26.a. quia hæreticorum errores ita confutabuntur, vt nõ sit, vbi quisquam herere possit. Rupes in quibus steterunt onagri, superbiam, in qua stant Iudæi, designare possunt. Ier.14.a. Lapides quibus obruitur tangens montem, sunt hęreses, quibus obruitur hæreticus.

Diabolus. — *Gre.18.mor.17. Hie.s.Iob 28. Ber.ser.3.s qui habitat. Rup.1. Vict. verbi Dei.19.*

Lapis caliginis dicitur diabolus. Iob 28.a. Qui cum fortis & potẽs sit per naturam, in qua est à Deo conditus: confidens per superbiam in virtute sua, & non in Domino Deo creatore suo, amisit sapientiæ lumen, & conuersus est in stultitiam & caliginem tenebrosam. De eo dicitur Ps.90. Ne fortè offendas ad lapidem pedem tuum. Ipse est lapis angularis, id est princeps huius mundi: quem dimisit Deus, quando eiecit è cælo. Iob 38.a.

Contemnentes legem, et monitores. Detractores. Increduli. — *[illegible] Num.ho 23. & s Ma.ho.19.26 Amb.3.de Spiritu sanct. 18.*

Lapidant Mosen, & prophetas, qui legem, & monitores contemnunt. Exod.17.b. Et lapidarunt agricolæ seruos à Rege missos, hoc est, sacerdotes & Scribæ Prophetas. Mat.21. d. Sic dicitur terrena Hierusalem lapidasse missos ad se. Mat.23. d. Et aliqui in ecclesia detrahendo lapidant sacerdotes & ministros Christi. Et lapidant Iudæi Iesum, hoc est, omnes increduli per duriciem incredulitatis: Ioan.10.f.

Punitio animæ peccatricis.

Lapidatur Hierusalem tanquam adultera, quum anima recedens à Deo traditur dæmonibus punienda. Eze.16.e.23.g.

Punitio curiosorum. — *Gre.6.mor. 27.*

Lapidatur bestia tangens montem. Exo.19.b. quum irrationalibus deditus desideriis ad alta contemplationis indignè se erigens, sed summa non sustinens, ipsis superni ponderis ictibus necatur.

Damnum tẽporale. — *Gre.15 mor.3.*

Lapidatur piger de stercore boum. Eccl.22.a. quum rerum temporalium damno percutitur, ex quo nimium affligitur, quæ tamen viri iusti velut stercora contemnunt.

Lappa.

Cogitationes turpes. — *Hie.s.Hos.9.*

Lappa, est herbæ species quædam, capitula habens leuiter hamata, ideoque vestibus adhęrentia: intra quæ semen cõtinetur. Hos.9.b. Significat turpes cogitationes, & inhærẽtia vitia.

Laqueare.

LAqueare dicitur camera, hoc est, pars superior, aut tectum cubiculi & cœnationis conuexum, quod variis adornari solet sculpturis, & coloribus. Vel sunt laquearia trabes & ligna ipsius tecti.

Episcopi. Clerus. Dilectio proximi. Dona Spiritussancti. Fructus spiritus. — *Ori.s.Cant.ho.3. Gre.s.Cant. 1. Ber.s.Can.ser. 46.*

Laquearia cupressina sponsæ, sunt episcopi in ecclesia. Cant. 1. d. Item bene instituti cleri, mansueti & disciplinati mores, riteque administrata officia. Item dilectio proximi ornans ecclesiam. Et dona illa Spiritussancti, quæ non sunt necessaria, nisi ad ornatum animæ, & ecclesiæ, vt donum linguarum, & curationum, & prophetię, &c. Vel sunt fructus spiritus, gaudiũ, pax, &c.3.Reg.6.d.

Similia vero hæreticorum. — *Hie.s.Ier.22.*

Laquearia cedrina hæreticorum sunt, quæ habent similitudinem veritatis, quam reuera non habent. Ier.22.d.

Voluptates. — *Hie.s.Agg.1.*

Laqueatæ domus, voluptatem & luxuriam significant. Aggei.1.a.

Laqueus, Illaqueare, Pedica, Tendicula.

Laqueus, est vinculum ita nexum, vt pondere repressum claudatur & astringatur, ac violenter detineat quod intra se ceperit. Laqueus dicitur calamitas. Iob 18.b. Tenebitur plāta eius laqueo. Dolus. Ps.9. In laqueo suo humiliabit eum. Insidiæ. Psal.9. In laqueo isto, quem absconderunt. Periculum. Pro.7.d. Veluti si auis festinet ad laqueum. Scandalum. Ier. 5.f. Laqueos ponentes & pedicas. Supplicium. Pro.29.a. Virum iniquum inuoluet laqueus.

Amb.s.Luc.4. Aug.solilo.16. Multi sunt laquei quacunque progredimur. Laquei in corpore, laquei in lege, laquei in pinnis templorum, in crepidinibus parietū tēduntur à diabolo. Laquei in Philosophis, laquei in cupiditatibus. Oculus enim meretricis laqueus est peccatoris. Laqueus in pecunia, laqueus in religione, laqueus in studio castitatis. Exiguis enim momentis mens inclinatur humana, & huc atque illuc pro versutia suadentis frequenter impellitur, &c. Quomodo igitur hos laqueos euitabimus, vt possimus & nos dicere: Anima nostra sicut passer erepta est de laqueo venantium: laqueus contritus est, & nos liberati sumus? Non dicit ego contriui laqueum, non ausus est hoc dicere Dauid, sed: Adiutorium nostrum in nomine Domini, vt ostenderet, vnde laqueus solueretur, vt prophetaret, quòd venturus esset in hanc vitam, qui contereret laqueum fraude diaboli præparatum. Sed non potuit melius conteri laqueus, nisi prædam aliquam diabolo præparasset, vt dum ille festinaret ad prædam, suis laqueis ligaretur. Vt ego possim dicere: Laqueos parauerunt pedibus meis, & ipsi inciderunt in eos.

Ber.ser.3.qui habit. Rup.s.Amos 3. Laqueus ergo est proprium corpus: vnde & oculus legitur animam deprædari. Thr. 3. f. Et laquei oculorum, quibus captus est Holofernes, designant humanitatem Christi, qua captus est diabolus. Iud.9.c. Laqueus etiam est verbum Dei, quo capiuntur animæ volantes, & vagæ. Amos 3.b. *Corpus proprium. Humanitas Christi. Verbum Dei.*

Hil.s.Ps.123.140 Amb.s.Ps.118.ser.14. Gre.14.mor.6. Hie.s.Ps.24. Ber.ser.3.s.qui habitat. Laquei sunt omnia incitamenta ad peccandum, vt voluptates, diuitiæ, de quibus ait Apostolus. 1. Tim.6.a. Qui volunt diuites fieri, incidunt in laqueum diaboli. Ita pedica abscondita dicitur peccatum latens sub terreno lucro, aut sub voluptate. Iob 17.b. Differt autem laqueus à scandalo: quòd laqueus est adhortatio voluptatum & ingenium appetitionis inhonestæ, quòd modo laquei fallens capit: Scandalum verò est dictum, aut factum minus rectū præbens occasionem ruinæ, absque incitamento. De his laqueis Ps.9.24.90.123.140. *Incitamēta peccati.*

Hie s.Is.28. Arn. Ps.34. Hil.s.Ps.63.65. Amb.1.offi.4.& s.Ps.118.ser.8. Laqueus dicitur pœna inflicta à Deo, & inferi: & illaqueati dicuntur, qui pœna, & vindicta Dei capiuntur. Is.24.c.28.c.Ps.10. Et illaqueatus orix designat eos, qui propriis peccatis sunt comprehensi, vt iram Dei euadere nequeant. Is.51.g. *Pœna.*

Hie.s.Is.22 & s. Amos 3. & s.Ecclesiasten.7.& s.Ps.17. Aug s.Ps.141. Bed.s.Pro.1. Laqueus venantium dici potest fraudulenta doctrina hæreticorum, & Iudæorum, & etiā insidiæ dæmonum, & proprius sermo, quem arripit aduersarius contra nos. Ps.34.63.90.118.140.123.129. Ier.5.f. Et mulier dicitur laqueus venatorum, hoc est, doctrina hæreticorum. Ecclesiastæ 7.c. laqueus autem facilè capit altè ambulantes: nam humiles transeunt sub laqueis. Laquei quoque fuerunt vincula Martyrum. Ps.65. Hos.5.a.9.b. Amos 3.b. Laqueos etiam parauerunt Iudæi Christo, varias illi tendentes insidias, qui erant laquei mortis. Psal.17. 30. Hæ erant tendiculæ contra insontem. Pro.1.b. *Doctrina hæretica. Insidiæ dæmonū. Vincula Martyrum. Insidiæ Iudæorū in Christum.*

Ori.s.Rom.11. Aug.s.Ps. 10.68. Laqueus fit Iudæis mensa eorum, cùm quæ de Christo in scripturis leguntur, dicunt ab eo non esse impleta: vnde per easdem scripturas condemnabuntur. Psal.68. Is.8.c. Rom.11.b. Et laqueos dicitur Deus pluere sub peccatores, cùm facit Prophetas, quorum scripturæ malè intellectæ à Iudæis & hæreticis, fiunt eis laquei. Ps.10. *Scriptura.*

Hie.s.Is.42. Rup.s.Hos.9. Laquei iuuenum, aut in cubilibus, erant Scribæ, & Pharisæi, qui decipiebant populum. Is. 42.d. Idem dici potest de hæreticis. Et laqueus ruinæ Propheta, nempe Caiphas, peruersa intentatione incitans ad occidendum Christum. Hos.9.b. *Scribæ. Hæretici.*

Gre.3.past.admon.3. Illaqueatur verbis oris sui prælatus. Pro.6.a. quia dum commissis sibi cogitur bona dicere, ipsum prius necesse est, quæ dixerit, custodire. *Cogitur prælatus agere quæ docet.*

Largiri, quære Dare.

Larus.

Larus, est auis aquatica, colore furuo, magnitudine paulò maiori quàm columbæ: quam aliqui fulicam dicunt esse: numeratur inter aues immundas. Leu.11.b.

Isyc.s.Leu.11. Larus, viuens in aere, & natans in aqua, designat prædicantes simul circumcisionem, & baptismum. Item quærentes vitam voluptuosam, sub specie contemplationis. *Prædicantes simul circumcisionem, & baptismum.*

Lasciuire, Lasciuus.

Lasciuire, est petulanter agere, vt equi indomiti solent, aut qui in otio fuere. Lasciuus autē, est petulans, & salax, & plus molliciei quàm roboris & constantiæ habens.

Hie.s.Hos.4. Lasciuiens vacca, aut asilo percussa, designat petulanter sequentes errores. Hos.4.d. *Sequentes petulanter errores.*

Lassare, Lassitudo, vide Fatigare.

Later.

Lateres sunt è luto confecti, & igne decocti, ac in lapidem durati, aqua tamen facilè dissoluuntur.

Hie. de mansionibus. Legimus Ægyptios lateres in Exodi, quos populus faciens ingemuit. Legimus in Malachia lateres, pro quibus Idumæa destructis, politos lateres reponere nititur. Et laterē in Ezechiel, in quo obsessæ Hierusalem pictura describitur. Ex quibus discimus in itinere istius vitæ, & de alio in aliud transitu, nunc nos crescere, nunc decrescere, & post ordinem ecclesia-

sticum sæpè ad laterum opera transmigrare.

Anima. Caro. Cor terrenum. Lateres facilè dissoluuntur ab aqua, ideo comparatur lateri Hierusalem, quòd non valeret resistere inimicis. Eze. 4. a. Et designabit animam infirmam. Et etiam carnem hominis. Nah. 3. c Et cor terrenum auditorum quod oppugnat prædicator verbi Dei. *Hie. s. Eze. 4. & s. Nah. 3. Gre. 26. mor. 5. & 2. past. 10. & s. Eze. ho. 12.*

Voluptates. Lateres præterea voluptates terrenas designare possunt. Vt enim laterum fictor aliud atque aliud lutum formæ, qua lateres figurat, imponit, adeò vt forma plena semper, & vacua semper luti dici possit: quoniam cùm hoc receperit atque formauerit, nullus amplius ipsius vsus ad hoc est, sed ad aliud, ad quod vacua est: Sic appetendi vis, si quis eam terrenis cupiditatibus replere studeat, & si quod in dies cupit, assequatur, eoque se repleat, vacua tamen semper est, cùm ea quæ habuit, respuat, & in aliud atque aliud continuè feratur. *Gre. Nyss. de vita Mosis.*

Rationes hæreticorum. Lateres pro lapidibus in turri Babel, designant rationes dialecticas, sed falsas hæreticorum, veritatis quidem speciem habentes, sed firmitate veritatis carẽtes: ex quibus fit turris superbiæ. Gen. 11. a. Lateres autem putant hæretici esse rationes Ecclesiæ, quòd facilè putent eas se posse dissoluere: quod tamen non cognoscunt de suis. Is. 9. b. 16. b. 65. a. *Hier. s. Is. 9. 16. 65.*

Vitia. Terrena opera. Auaritia. Designant etiam animæ vitia firmata iam & distincta ad diuersorum sensuum voluptatẽ: & opera terrena, & iniquitates, ac auaritiam: & hos lateres cogebat Pharao confici in Ægypto, hoc est, diabolus in hoc mundo. Exo. 1. c. *Phil. de conf. ling. Ori. s. Is. ho. 5. Aug. ho. 27. Cyr. de adorat. in Spiritusancto. Bed. s. Exo. 1.*

Latere, Latibulum, vide Abscondere.

Laterna.

Rationes hæreticorum. Laterna, à latendo dicta est, in qua lumen inclusum latet, ne lucerna à vento extinguatur. Cum laternis venerunt Iudæi ad comprehendendum Christum. Ioan. 18. a. designantes hæreticos, qui rationibus apparentibus nituntur fidei veritatem opprimere.

Latomus.

Latomus Græcè, est, qui Latinè dicitur lapidicida, qui lapides è rupibus excidit, vt apti sint ædificio.

Angeli. Prophetæ. Apostoli. Prædicatores. Latomi dici possunt Angeli, qui cædunt lapides viuos ad templum Christi construendũ. 3. Reg. 5. d. 2. Par. 23. a. 1. Esdr. 3. b. Possunt etiam designare Patriarchas, & Prophetas in veteri lege: & Apostolos, & prædicatores in noua. *Amb. s. Luc. 3. Hie. s. Ps. 89.*

Latrare.

Latrare, proprium est canum, cùm vocem edunt iracundam, & molestam, impetum in aliquos facientes.

Prædicare. Latrare, in bonum, est prædicare, & reprehẽdere vitia: & defendere subditos à lupis, quod est officium pastorum Ecclesiæ. Is. 56. d. *Hie. s. Is. 56. Gre. s. 1. Reg. 3.*

Aduersus Ecclesiam. Latrant etiam velut canes inuidi, & detractores, & maledici, & hæretici: denique mali aduersus bonos, & aduersus Ecclesiam. Iud. 11. d.

Latrina.

Latrina, est locus priuatarum sordium, & ad exonerandum ventrem accommodatus.

Confusio idololatriæ. Latrinas fecerunt ex aris Baal. 4. Reg. 10. f. Vt immundicia & turpitudo idololatriæ amplius confunderetur. *Lyr. s. 4. Reg. 10.*

Latro, quære Fur.

Latus.

Latus dicitur ea pars humani corporis, quæ infra alam & brachia est, daturque latus dextrum, & sinistrum. Et generaliter latera sunt, quæ præter seu iuxta sursum & deorsum cõsiderantur: vt ponitur in cælo latus dextrum, & sinistrum. *Arist. 2. de cæl.*

Fides passionis Christi. Baptismus. Passio Christi. Victoria Christi. Permissio, & operatio Dei. Latus Adæ, vnde sumpta est Eua, designare potest fidem passionis Christi, & baptismum: vnde sumitur ecclesia. Gen. 2. d. De latere autem Christi exiuit sanguis, & aqua: vt sicut culpa fuit ex latere, ita esset & gratia. Latera etiam arcæ fœderis, passionem, & victoriam Christi, & tempus ante & post Christum designare possunt. Exo. 25. b. 37. a. 39. c. Possunt etiam designare diuinam permissionem, & operationem. In latere permissionis ponuntur circuli scientiæ, & præscientiæ: In latere operationis circuli prouidentiæ, & prędestinationis. Ad latus autem arcæ fuerunt posita vasa aurea Philisthinorum, vt dum altitudo diuinæ cognitionis mentem eleuat, ad virtutum humilitatis infirma nostra præterita ad memoriam reducantur. 1. Reg. 6. b. Latera etiam altaris, passionem Christi significare possunt. Exo. 27. a. 30. a. 38. a. Leu. 1. c. *Amb. de sacrament. 1. Ric. de S. Vict. 2. de arca myst. 21. Gre. s. 1. Reg. 6.*

Similitudo, & dissimilitudo creaturæ intellectualis ad Deũ. Latera propiciatorij, in quibus erant Cherubim, designare possunt vnum quidem similitudinem creaturæ intellectualis ad Deum, quòd habet rationem dexteri: alterum dissimilitudinem, quod habet rationem sinistri. Et cherub lateris dextri, est contemplatio similitudinis, lateris verò sinistri contemplatio dissimilitudinis. Exo. 25. b. *Ric. de S. Vict. 4. de arca myst. 8.*

Vtrunque testamentum. Latera candelabri templi, designare possunt vtrunque testamentum. Exo. 25. d. 37. c: Vt latus dextrum pertineat ad nouum testamentum, sinistrum ad vetus. *Glo. ord. s. Exo. 25.*

Mentes iustorũ. Latera tabularum tabernaculi, mentes iustorum significare possunt. Exo. 26. d. 36. c. *Glo. ord. s. Exo. 26*

Vita communis. Latera cortinarum tabernaculi, vitam communem, & operationes Sanctorum designare possunt. Exo. 26. a. 36. b. Idem significare possunt latera atrij cubitorum centum. Exod. 27. b. *Glo. int. s. Exo. 26.*

Iudæi. Gentiles. Latus meridianum tabernaculi, populum Iudaicum designare potest. Exod. 26. g. quia *Hie. s. Is. 14. & s. Eze. 47.*

Aug.ſ.Pſ. 47. Gre.ſ Eze.ho.2.

propinquiores erant Deo.Latus verò aquilonare,Gentiles ſignificat: & venientes à ſuperbia ad humilitatem Exo.26.g.Leu.1.c.Iſ.4.d.Latera etiam aquilonis,erant Gentiles,adhærentes diabolo,qui tamen venerunt ad fidem.Pſ.47.Latera enim aquilonis, ſunt locus diaboli: & inde veniũt,qui impugnant bonos.Ezec.38.a.39.a.Et latus quidem aquilonare eſt ſiniſtrũ, latus verò Auſtrale dexterum.

Hie.ſ.Eze.41. Rup.1.ſ.Leu.6. — *Ceſſare à malo & facere bonum. Labores. Charitas.*

Latera altaris,ſignificare poſſunt ceſſationem à malo,& exercitationem in bono.Exo. 27. a.30.a.38.a.Leu.1.c.Ad idem referri poſſunt latera rationalis.Exod.39.c. Latera etiam portæ templi,deſignant labores.Eze.41.a.demum deſignant illud.Pſ.33.Diuerte à malo , & fac bonum.Latus altaris reſpiciens ad Aquilonem,eſt latitudo charitatis cum ſpiritu fortitudinis, quæ aduerſantur diabolo.

Lyr.ſ.Gen.6. — *Virtutes cardinales.*

Latera arcæ Noe,ſunt quatuor virtutes cardinales,quibus tota vitę moralis machina coaptatur.Latus autem,in quo fit oſtium,prudentiam deſignat.Gen.6. c.

Glo.ord.ſ.Exo.26. — *Proſperitas,& aduerſitas.*

Latus vtrunque ſummitatum ſuperhumeralis,proſperitatem , & aduerſitatem ſignificare poteſt.Exo.28.b.39.b.Et lapides in vtroque latere ſuperhumeralis,ſunt arma iuſtitiæ, à dextris,& à ſiniſtris.Idem de lateribus tabularum tabernaculi.Exo.26.d.

Arn.ſ.Pſ.90. Ber.ſerm.7.ſ.Pſ. qui hab. — *Liberum arbitrium. Temporalia bona.*

Latus,à quo cadunt mille,quod eſt ſiniſtrum.Pſ.90.deſignat liberum arbitriũ, cui minus tribuitur,quàm gratiæ Dei,ſine qua nil boni poſſumus.Vel ſignificat temporalia bona, quæ à ſiniſtris ſunt.

Aug.ſ.Pſ.127. — *Inſtrumenta corporis. Adhærentes Chriſto.*

Latera domus noſtræ,ſunt inſtrumenta corporis noſtri. Pſ. 127. Vel latera domus Chriſti, ſunt,qui adhærent Chriſto.

Latus ſiniſtrum Ezechielis,iniquitates domus Iſrael ſignificabat:latus verò dextrum , iniquitates domus Iuda.Eze.4.a.

Gre.12.mor.21. Hie.ſ.Iob 15. — *Adhærentes impio. Superbia.*

Latera impij,ſunt ij,qui ei adhærent: vt miniſtri,& ſodales.Iob 15.c.

Latera in ſignum ſuperbiæ, & violentiæ ponuntur: vt cùm arietes impingunt lateribus. Ezech.34.e.

Latus,Latitudo,Dilatare.

LAtus,locus eſt ſpacioſus,& amplus,& laxus:& latitudo eſt ipſa ſpacioſitas, ſeu ſpacium, vel amplitudo:& vna ex dimenſionibus,quæ corpori tribuuntur, quaſi media inter longitudinem,& profunditatem.Dilatare autem,eſt latum & ſpacioſum facere.

Gre.10.mor.10.11 — *Immenſitas iudiciorum Dei.*

Latior mari dicitur Deus.Iob 11.c.quia rerum temporalium fluctus ſic regens poſſidet, vt hos ſub omnimoda ſuæ potentiæ præſentia coanguſtando circundet. Vel latior mari: quia vbique facta peccantium retributionis ſuæ præſentia occupat: vt & cùm non præſens per ſpeciem cernitur,præſens per iudicium ſentiatur. Vel latior mari:quia humana mẽs fluctuãs multa de his quæ ventura ſunt,conijcit:ſed quum iam cernere, quæ æſtimauerat, cœperit, anguſtam ſe fuiſſe in ſua æſtimatione cognoſcit. Latior etiam mari fuit, quia mens humana nequaquam diſtrictionis eius immenſitatem agnoſceret,quantumlibet inquirendo fluctuaret:iuxta illud Pſalm. 89. Quis nouit poteſtatem iræ tuæ, & præ timore tuo iram tuam dinumerare?

Aug.epiſ.112.120. & Pſ.103. — *Opera charitatis.*

Latitudo Dei,deſignare poteſt bona opera charitatis. Ideo in cruce Chriſtus in latum extendit manus.Eph.3.d.

Ori.ſ.Gen.ho.2. Amb.ſer.12. Aug.12.cont. Fauſtum.14. Gre.ſ.Eze.ho. 14. Rup.12.ſ.Apoc. — *Charitas.*

Latitudo altaris holocauſti quinque cubitorum.Exo.27.a.Et latitudo oraculi, viginti cubitorum.3.Reg.6.c.deſignat ſynceram dilectionem per vtriuſque teſtamenti obſeruantiam. Eãdem charitatem deſignare poteſt latitudo altaris thimiamatis vnius cubiti.Exo. 30. a.quia charitas omnia deducit ad vnitatem. Et latitudo arcæ diluuij quinquaginta cubitorum,deſignat charitatem,quæ extenditur ad amicos,& inimicos.Gen.6.c.Et quia quinquaginta cubitorum , deſignat remiſſionem nobis datam à Chriſto per charitatem. Et propter eandem charitatem dicitur mandatum Dei latum,iis videlicet,qui ex charitate ipſum ſeruant. Pſal. 118.Ad eandem charitatem refertur latitudo terræ Chanaan.Gen. 13. d.Et latitudo arcæ fœderis,& cortinarum,& ſagorum,& menſæ,& atrij.Exo.25.26.27.36. 37. Et latitudo rationalis in pectore pontificis,indicat dilatationem cordis ad proximum.Exod.28.c.Latitudo autẽ cordis fit per charitatem & ſapientiam. 3. Reg. 4.d. Ad eandem charitatem ſpectat latitudo Hieruſalem.Zac.2.a.Apoc.21.e.Et latitudo templi.Eze.40.a.

Gre.ſ.Eze.ho.16. Rup.2.ſ.Eze. 5. — *Cognitio veterum patrum. Litera legis.*

Latitudo portæ templi decem cubitorum.Ezec.40.b.deſignat cognitionem, quam antiqui patres habebant per legem,quæ parum eleuabatur à terra.Latitudo etiam ædificij, literã legis demonſtrat.

Ori.ſ.Gen.ho.13. Aug.epiſ.119. Arn.ſ.Pſ.118. Amb.ſer.6. Hie.ſ.Amos 6. Aug.17.ciu.Dei.4 Gre.ſ.1.Reg.2. — *Prædicatio Euangelij. Hilaritas benè operantis. Libertas à carne. Mandata Dei.*

Latitudo appellatus puteus,quem fodit Iſaac.Geneſ.26.e.deſignat prædicationem Euangelij per omnem terram dilatandam. Deſignat etiam hilaritatem benè operantis ex charitate.Item libertatem ab affectu carnis,& extenſionem ad cæleſtia, & latitudinem mãdatorum Dei,quæ variè ſeruantur Pſ.118.Latior dicitur terminus Iudææ, quam aliorum regnorum, quia plus extẽditur doctrina Eccleſiæ,quã philoſophorũ.Amos 6.a.Dilatatũ os Annæ ſuper inimicos,deſignat prædicationem Eccleſiæ præualuiſſe omnibus perſecutoribus.1.Reg. 2.a.

Rica. de S.Vict.2. de arca myſt.3. Hie.ſ.Eze.40. Gre.15 mor.7.& ſ.Eze.ho.15. Hie.ſ.Eze.41. — *Perfectio operis.*

Latitudo tabularum tabernaculi,cubiti ac ſemiſſis,deſignat perfectionem operis, cum inchoatione diuinæ cognitionis.Exo.26.d.36. c. Latitudo etiam arcæ fœderis,eſt conſideratio operum.Latitudo quoque in menſuris templi ad opera charitatis referri debet vſque ad inimicorum dilectionem.Ezech. 40. b. Et ponitur latitudo viginti cubitorum , propter geminam charitatem,duplicato denario.3.Regum 6.c. Ad hæc referri poteſt latitudo voluminis.

Zach.5.

Zach.5.a. Erat autem templum latius in superioribus. Ezech. 41.b. quia procedentibus in via Dei, semper succedunt latiora, etiam inter angustias tribulationum, iuxta illud Ps.4. In tribulatione dilatasti mihi.

Latitudo propiciatorij, significat quòd Christus inter homines, qui latam, & spaciosam viam incedere solent, conuersatus est, cuius latitudo erat cubiti, & semis. Exo.25.b. *Ori.s.Rom.3.*

Bona iustificationis. Latitudo autem propiciatorij in anima, designat ea, quæ ad eius promotionem faciunt, hoc est, bona iustificationis: quæ sunt creatoris dona, & creaturæ merita. *Ricde S ??.3. de arca myst.11.*

Multiplicatio fidelium. Latitudo terræ Emanuel, multitudinem fidelium in Ecclesia designat. Isa.8. b. Et latissima terra relicta tempore Iosue, typus erat eorum qui ad fidem conuertendi erant post Christi mortem. Ios.13.a. Et dilatat Ecclesia locũ tentorij sui, cùm per prædicationem multi ex Gentibus veniunt ad fidem. Is.54.a. Dilatatur etiam cor Annæ, hoc est, Ecclesiæ in conuersione Gentium. 1.Reg.2.a. Is.60.b. Et dilatatio Iaphet, est latitudo Gentium in fide. Gen.9.d. Funduntur aquæ latissimæ, cùm multi infidelium veniunt ad fidem. Iob 37.b.38. b. Dilatatur autem Ecclesia ad dexteram, cùm quosdam iustificando suscipit. Ad læuam quoque dilatatur, dum ad se quosdam etiam in iniquitate permansuros admittit. Is.54.a. *Hie.s.Is.8.54. Ori.s.Ios.ho.16. Chry.s.Gen. ho.29 Gre.27.mor.21.& 29.mor.7. Gre.25.mor. 11.*

Gloria cælestis. Apostoli. Latissimi riui in gloria, cælestium bonorum abundantiam indicant. Is.33.d. Sunt etiã Apostoli & expositores sacræ scripturæ. *Glo.int.s. Is.33.*

Cupidus diuinorum. Dilatat os, qui auidè diuina suscipit, amando, desiderando, & confitendo. Ps.80. *Hie.& Aug.s. Ps.80.*

Libertas per pœnitentiam. Latissimè saluat Deus de ore angusto. Iob 36.b. quando eum, qui de iniquitatis iugo, velut conclusionis angustia premebatur, ad boni operis libertatem per pœnitentiam reducit: iuxta illud Psal.30. Saluasti de necessitatibus animam meam, nec conclusisti me in manibus inimici. Latissimè autem saluatum se nouerat, cùm subdidit, dicens: Statuisti in loco spatioso pedes meos. Sic latitudo, in quam educit Deus, est spes cælestium. Ps.17. Et latitudo voluminis decem cubitorum, est spes remissionis pœnitentibus collata. Zac.5.a. Dilatat etiam Deus in tribulatione bonos, cũ eos per tribulationes in ampliorẽ spem, & charitatẽ deducit. Ps.4. *Gre.26.mor.30.31 Hie.s.Ps.17.& s. Zach.5. Aug.s.Ps.4.*

Spes cælestium.

Vicinitas peccati. Latitudo, & longitudo, pro rebus mediis inter superos inferosque sumi possunt. Ephes. 3. d. Et etiam latitudo pro his quæ inferiori parti proxima sunt, & ad vitia delabuntur, accipi potest. Lata quippe & spatiosa est via, quæ ducit ad mortem. In latitudine pascit Deus agnũ, cùm relinquit malos in via lata, quæ ducit ad inferos. Hos.4. d. *Hie.s.Ephes.3.& s.Hos.4.*

Latior vinea quæ creuit de semine terræ, latitudinem regni Sedechiæ indicat, quantum ad literam. Ezec.17.b. *Hie.s.Eze.17.*

Prompta voluntas Iudæorum ad malum. Latitudo cordis Iudæorum, in qua scriptum est peccatum, designat promptam eorum voluntatem in amplectendo peccatum, & eius perpetuitatem. Iere.17. a. Dilatauerunt verò Iudæi os suum super Christum, quando eum blasphemauerunt. Is.57.a. Ps.34. *Hie.s.Is.57. Aug.s.Ps.34.*

Varia peccata. Capacitas inferni. Lata porta, qua itur ad inferos, varios ac multiplices errores, & peccata, quę ex quocunque defectu contingere possunt, designat: cùm bonum sit ex integra causa. Mat.7. b. Dilatata autem Thophet, capacitatem inferni designat. Is.30.g. Latitudo quoque terræ, est via lata, quæ ducit ad inferos Hab.1.b. *Basi.reg.breu.240 Hie.s.Is.30. & s. Aba. 1.*

Pœna temporalis Iudæorum. Latitudo voluminis decem cubitorum, est pœna temporalis, data Iudæis propter necem Christi. Zac.5.a. *Rup.s.Zac.5.*

Non amplius prædicantes Iudæi Deum. Dilatare non potest signum Hierusalem Is.33.d. quia non potest vltra prædicare Deum, sicut prius destructo templo. Vel dicitur de Sennacherib: & de Antichristo, qui non præualebit aduersus Ecclesiam. *Glo.ord.s.Is.33.*

Complectens hæreticus multos errores. Dilatat cubile suum hæreticus, qui multos complectitur errores. Isa.57.b. Et latam domũ vult ædificare hæreticus, extendendo errores: sed angustam ædificat. Ierem.22.d. Sic dilatare nituntur filij Ammon terminos suos. Amos 1. d. cùm hæretici opinionis suæ nomen extendere procurant. Et dilatat superbus quasi infernus animam suam: quia diabolus, Antichristus, & hæreticus nituntur decipere, quos possunt, vt inferno tradantur. Habac.2.b. *Hier.s.Is.57.& s. Amos 1. Gre.3.past.admo. 2.5. Hie.s.Hab.*

Reuelans secreta. Dilatat labia sua, qui reuelat secreta. Ideo ne illi commiscearis. Pro.20.c. *Bed.s.Prou.20.*

Lauare, vide Abluere.

Laudare, Laus, Laudabilis.

LAudare, est verbis extollere, ac commendare. Item benedicere, excitare ad laudem: glorificare, ornare, & probare.

Laudatur Deus ab Ecclesia. Laudabilis dicitur maximè Deus, quia illi maximè competit Laus. Exo.15.a. Ps.47.112. 144. Laudant autem Dominum cæli, & terra, &c. quia in nomine Iesu omne genu flectitur. Ps.68. Et laudat Dominum in vita sua, qui laudat eum existens in gratia. Ps.145. Et laudat eũ Hierusalem, & Sion, hoc est, Ecclesia, vel anima existens in gratia: eaque laudatio est illi iucunda. Ps.145.146.147. Et laudat turba Dominum, & etiam solitudo, hoc est, Gentilitas, ad fidem veniens. Leu.9.d. Is.35.a.54.a. Et laudat eum populus fortis, hoc est, ecclesia ex Gentibus. Is.25.a.65.c. Laudare Deum septies in die, est toto tempore gratiæ: vel fit ob remissionẽ septenario designatam. Ps.118. Et laudant turbæ Christum ad descensum montis, cùm confitentur ipsum descendisse de cælo ad generis humani redemptionem. Luc. 19.f. Laudant etiã astra matutina Dominum, hoc est, angeli. Iob 38.a. *Amb.s.Luc.19.*

Laudant Apostoli Christum. Laudant fratres Iudam, hoc est, Apostoli Christum. Gen.49.b. *Bed.s.Gen.49.*

Laudare Deum debent, qui ipsum timent, hoc est, à statu timoris ascendere ad statum *Aug.epis.120.*

amoris. Illi enim laudant, qui amant: vnde in lege veteri, quæ erat timoris, erant cruenta sacrificia, quæ non erant grata Deo in se: In noua verò, quæ est amoris, est sacrificium laudis acceptum Deo. Ps. 21. 49. 50. Soph. 3. d. Zac. 2. d. *Timentes Deum ipsum laudant.*

Arn. s. Ps. 150. Laudare Dominum in Sanctis, est eorum imitari opera. Ps. 150. Et ipse Deus dicitur laus bonorum: quia in ipso laudantur. Exo. 15. a. Deut. 10. d. Laudant autem opera Dei, qui eius laudant potentiam: & quæ in Sanctis operatur, &c. Ps. 144. *Imitari opera Sanctorum.*

Basi. s. Ps. 33. Laudat in nocte in principio vigiliarum suarum, qui in tribulatione gratias agit, & in omni conuersatione cautum se gerit. Thr. 2. f. Laus quoque Dei semper est in ore, quando mens cogitationibus diuinis occupatur: & omnia quæ aguntur, in eius laudem fiunt. Ps. 33. 62. 134. Ier. 30. d. 1. Cor. 10. a. *Agere gratias in tribulatione.*

Basi. s. Ps. 33. Aug. s. Ps. 55. Laudari animam in Domino, est attribuere omne bonum eius Deo, & nō gloriari de malis, aut etiam de indifferentibus. Ps. 33. Laudari autem sermones suos in Deo, est, cùm quis gratias agit Deo de veris sermonibus ab eo acceptis. Ps. 55. *Attribuere bona Deo.*

Arn. s. Ps. 104. Laudantur in nomine Christi, qui ex eius nomine Christiani dicuntur, & sunt. Ps. 104. Sic ponit Deus Hierusalem, hoc est, Ecclesiam in laudem. Soph. 3. d. *Nomine Christi insigniri.*

Gre. 5. mor. 4. Laudant mulierem fortem, hoc est, Ecclesiam, seu membra ipsius, opera eius in portis, quando illis dicetur in iudicio: Esuriui, & dedistis mihi manducare, &c. Pro. 31. d. *Præmium pro bonis operibus.*

Gre. 27. mor. 26. Laudatio formidolosa prodiisse dicitur à Deo: quia dum claritatem suæ fidei Gentilitas obtulit, multitudo Hebræorum fidelium diuina iudicia pertimescendo laudauit. Iob 37. d. *Laus diuinorum iudiciorum.*

Gre. 15. mor. 2. Laus impiorum est breuis. Iob 20. a. quia cùm linguæ fauoribus extolluntur, non esse boni, sed dici appetunt. Quam laudem longam esse existimant, dum assequuntur: sed breuem intelligunt fuisse, dū amittunt. In fine quippe eis ostenditur, quā nihil fuerit quod amauerūt. *Inanis gloria.*

Gre. 4. mor. 11. Laude digna non est nox, in qua natus est Iob, hoc est, in qua Gentes idolis immolabant, eaque laudabant. Iob 3. b. *Cultus idolorum.*

Laxare, Laxus.

Laxare, est quod tensum erat, remittere: & laxum est, quod non est tensum. Vel etiam laxare est, quod collectum & plicatum habebatur, extendere, & explicare: vt laxare rete.

Hie. s. Is. 33. Laxati funiculi tentorij Hierusalem. Is. 33. d. designāt deficientes Iudæorum vires ad sustentandum templum, & literam legis. *Deficiētes vires Iudæorum.*

Laxare retia, est verbum prædicationis dilatare. Luc. 5. a. *Dilatare prædicationem.*

Amb. de virg. 3. Laxa manus, est remissa & dissoluta ad operandum. Eccl. 33. d. *Remissus ad operandum.*

Lazarus.

Lazarus, id est, Dei adiutorium, siue adiutus à Deo, vel Dei atrium: frater Mariæ & Marthæ, quem quatriduanum mortuum suscitauit Iesus. Fuit alius mendicus, & vlcerosus, qui ductus fuit in sinum Abrahæ.

Aug. 83. q. 65. Climacus grad. 1. Cyr. 7. s. Ioan. 23. Ber. ser. 2. assumpt. Lazarus in monumento latens, designat animam existentem in peccato, quæ incognita est vel non approbata à Deo: ideo Christus interrogauit: Vbi posuistis eum? Quatriduanus autem, designauit assuetum iam peccatis: qui nō comedit aut discubuit, statim cū Christo, quia assuetis ad peccandum, non statim est fidendum. Est etiam typus pœnitētium. Ioan. 11. a. 12. a. *Anima in peccato. Pœnitentes.*

Aug. s. Ps. 69. Gre. 15. mor. 18. & ho. 40. Lazarus mendicus, vt interpretatur adiutus, typus est Ecclesiæ mendicantis, & adiutæ à Deo. Et etiam Gentilis populi, quem diuinum adiutorium tantò magis erexit, quātò minus de suarum virtutum facultate confidit. Qui pauper, & plenus vlceribus esse describitur: quia Gentilitas corde humilis, peccatorum suorum aperuit confessiones. Luc. 16. c. *Ecclesia. Gentilitas.*

Aug. epist. 137. Lazarus vlcerosus, designare potest religiosos aliqua habentes peccata, qui tamen in pœnitentia perseuerantes, in sinum Abrahæ deducuntur. *Religiosi peccans.*

Lebes, quære Olla.

Lebna.

Ori. s. Num. ho. 27. Hie. de mansionibus. Lebna, id est, lana, siue albedo, aut thus, vel later: decimaseptima mansio filiorum Israel in deserto. Nu. 33. c. quò peruenitur ex Remmon Phares: designat, post perfectam separationem à terrenis, dealbari animam super niuem. Vel, vt significat laterem, designat crementum, & decrementum, quæ fiunt in anima, non semper in eodem statu manente. *Dealbatio animæ. Mutatio animæ.*

Ori. s. Ios. ho. 13. Lebna etiam ciuitas in tribu Iuda, cuius rege occiso, ipsa possessa est à filiis Israel, & sacerdotibus tradita: designat animam, quæ prius habebat candorem lepræ, postea mutatam in lucis candorem. Ios. 10. e. *Anima.*

Lectica.

Lectica, est cathedra, qua ferebantur diuites ac potentes, in qua puluinar & lectulus stratus erat: eratque clausa, cuius gestatores serui esse solebant.

Hie. s. Is. 66. Lecticæ, quibus vehuntur homines in Hierusalem, sunt angeli custodes, protegentes infirmos, vt saluentur. Is. 66. f. *Angeli custodes.*

Lectus, Lectulus, Cubile, Stratum, Sagma, Grabatum.

Lectus est, qui stratus est ad dormiendum, & quiescendum: & dicitur cubile à cubando: dicitur etiam stratum propter stragula, quę in eo sternuntur. Grabatum autem est lectus paruus, & in quo infirmi portari solent.

Gloria Dei. Cælum empyreũ. — *Amb. de benedi. Patriarch.*

Cubile patris, quod ascendit Ruben. Gen. 49. a. designare potest gloriam soli Deo debitã: in quod cubile ascendit Lucifer, cùm sibi gloriam Dei vsurpauit. Et quicũque gloriam Dei sibi vsurpant, cubile patris ascendunt. Stratum quoque Dei patris, dici potest cælum empyreum: quod maculauit diabolus peccando.

Humanitas Christi. — *Bed. s. Gen. 49.*

Cubile etiam patris, est humanitas Christi: in qua Deo complacuit & quieuit. Quod cubile ascendit Ruben, cùm Iudæi Christum crucifixerunt.

Lex Dei. — *Ori. s. Gen. ho. 17. Bed. s. Gen. 49. & s. Prou. 25.*

Cubile præterea patris, est lex siue naturalis, siue scripta. Et ascendit cubile patris, qui legem Dei præuaricatur. Et lectus argenteus, lex ornata sensibus spiritualibus. Pro. 25. b.

Imaginatiua. — *Ric. de S. Vict. de 12. Patriar. 63.*

Cubile quoque patris, est vis imaginatiua, per Balam intellecta: quam ascendit Ruben, id est, inordinatus timor, faciens eam euagari tempore orationis, per phantasmata sensibilium.

Corpus Christi. Christus. Passio Christi. — *Amb. s. Ps. 118. sermõ. 4. & de Isaac. 5. Hil. s. Ma. can. 25*

Lectulus floridus, dici potest corpus Christi, in quo quiescimus per fidem, & charitatem, & accessum habemus in spem gloriæ Dei. Et lectulus Salomonis, est idem Christus, in quo quiescunt Sancti. Cant. 1. d. 3. a. c. Et lectus in quo duo quiescunt, dici potest passio Christi, in qua Christiani, & hæretici quiescunt: sed vnus assumitur, & alter relinquitur. Matth. 14. d. Lucæ 17. g.

Ecclesia. Vterus Virginis. — *Amb. s. Ps. 118. ser. 4. Rup. s. Cant. 1.*

Lectus floridus, dici potest etiam Ecclesia, in qua sunt multi bonis operibus florentes, & in ea quiescentes. Can. 1. d. Ier. 50. a. Obliti sunt cubilis sui. Item vterus Virginis, in quo quieuit Christus.

Corpus. Infirmitas carnis. Materia. Terra. — *Ori. s. Cant. ho. 3. & s. Matt. ho. 30. Amb. s. Luc. 5. & de vir. 3. & ser. 28. Hie. s. Matt. 9. & s. Ps. 149. & s. Mar. 2. Gre. s. Ps. 6. Aug. s. Ps. 40. Ber. s. Cant. ser. 76.*

Lectulus itidem floridus, dici potest corpus proprium cuiusque bonis operibus florens. Cant. 1. d. 3. a. Ps. 9. a Et dicitur lectus doloris, quia in eo dolores patimur, vbi designatur infirmitas carnis. Ps. 40. Dicitur etiam grabatũ. Luc. 5. d. Ioan. 5. b. Et lectus paralytici, est corpus, in quo iacet anima dissoluta, quæ cùm surrexerit, portat illum in domum virtutum suarum. Mat. 9. a. Marc. 2. a. Et cubilia, in quibus Sancti lætantur, sunt propria corpora, cum quibus non pugnant, habentes illa conformia in omnibus. Ps. 149. Materia quoque ipsa corporum lectus dicitur, vel ipsa terra, in qua mortui quiescunt, quæ cœmiterium dicitur. Mat. 24. d. Luc. 17. g.

Proximus. Apostoli. — *Aug. s. Ioã. trac. 17. Gre. s. Ezec. ho. 12. Rup. 5. s. Ioan.*

Grabatum, in quo portabatur paralyticus. Mar. 2. a. designare potest proximum, qui portat nos infirmos, quem nos sani facti, etiam portare debemus, vt impleatur illud Apostoli. Gal. 6. a. Alter alterius onera portate. Designat etiam Apostolos portantes populum Gentilem, qui sanatus eos portat sustentando, & memorias eorum celebrando. Ioan. 5. b.

Fælicitas. — *Hie. s. Is. 57. Gre. s. 1 Reg. 2. Hil. s. Ps. 40.*

Lectus strati, dicitur quies æternæ fœlicitatis. Ps. 131. Ipsum est cubile, in quo quiescit pax. Is. 57. a. Et cubilia Sanctorum dici possunt gradus gloriæ secundùm modum conuersationis, & meritorum distributi. Ps. 40. 149.

Vterus Virginis. Præsepium. Tumulus. Mortalitas. Sinus Dei patris. Sepulchrum Christi. — *Ber. s. Can. ser. 75. Rup. s. Amos. 3.*

Lectulus sponsi fuit vterus Virginis, & præsepium, & tumulus. Et lectulus sponsæ, in quo quærebat sponsum, erat tumulus & mortalitas, & non inuenit eum, quia surrexit. Cant. 3. a. Lectus quoque sponsi magnus, est sinus Dei patris, qui ait: Ex vtero ante Luciferum genui te. Cubile etiam catuli leonis, dici potest sepulchrum Christi. Amos 3. b.

Conscientia. Cor. — *Greg. 8. mor. 17. & 23. mor. 21. & s. Ps. 6. Hie. s. Is. 28. Aug. s. Ps. 149. 4. Ber. s. Can. ser. 46. Gre. s. Cant. 3.*

Lectulus Iacob, conscientiam significare potest, in qua rectè quiescimus, cùm nullius nos criminis accusat. Gen. 47. g. 48. d. 49. d. Ipse est lectus lauandus per singulas noctes. Psal. 6. Et ipsum cor vel secretum cordis, lectulus dicitur: Iob 7. c. 33. b. In hoc lectulo quæsiuit sponsa sponsum per noctes. Cant. 3. a. In his cubilibus exultant Sancti. Psal. 62. 149. Ecclesiastæ 10. d. Is. 28. e. Mich. 2. a. In hoc cubili exultat iniquus. Ps. 35. Et in his cubilibus debemus compungi. Psal. 4. Et lectulus Salomonis, hoc est, Christi, cor nostrum, cùm à mundi solicitudinibus omnino cessamus: dum in solo desiderio Christi libenter quiescimus: eique vt nobiscũ quiescat, cor ab omni terrena cupiditate mundamus. Cant. 3. c.

Requies temporalis. — *Aug. s. Ps. 40. Gre. 23. mor. 23. 24. Rup. s. Amos 3.*

Stratum nostrum est omnis res, in qua etiam sine peccato versamur, & cum aliqua voluptate occupamur: & conuertit Deus stratum in infirmitate, quum in his non permittit nos quiescere, sed affligi facit. Ps. 40. Vel stratum, est requies ipsa temporalis, quæ versatur in infirmitate, quum quis curis secularibus fatigatus, deserere per diuinam gratiam huius mundi itinera laboriosa compungitur, cogitare solet quomodo præsentis vitæ desideria fugiat, & ab eis laboribus requiescat: sibique mox desideratæ quietis ordinem quærit, & velut quoddam stratum sicut à cunctis laboribus cessationis locum inuenire concupiscit. Et quia in hac vita omnis nostra, quam fortasse parauimus, requies turbatur, rectè dicitur. Iob 33. c. Increpat quoque per dolorem in lectulo: id est, in præsentis vitæ requie, vel tentationis nos stimulis, vel flagelli afflictione conturbat. Hoc designat lectulus Pharaonis. Exo. 8. a. Est etiam lectulus aut grabatum infirmum auxilium: vt plaga lectuli, & grabatum Damasci. Amos 3. d.

Infirmum auxilium.

Requies contẽplatiuæ vitæ. Exercitatio bonorum operum. Monasterium. — *Amb. de Isaac. 5. Aug. s. Ps. 36. 132. Ric. de S. Vict. de som. Nabuc. 19. & de sec. consc. 13. Gre. 23. mor. 23. & s. Cant. 1. Hie. s. Ps. 62. Ber. s. Cant. ser. 46*

Lectulus quietem à tumultibus, & contemplationis ocium, & quietem continentium, ac cordis tranquillitatem designare potest. 4. Reg. 4. b. Cant. 1. d. 3. a. Dan. 2. b. 4. b. Et duo in lecto, sunt vitam quietem à negociis secularibus agentes. Mat. 24. d. Luc. 17. g. Itẽ ipsam quietem in bonis operibus: quem lectum sternit sibi, qui opera, in quibus quiescat, sibi parat. Et hic lectus est floridus exercitatione virtutum. De hoc Psal. 62. Acto. 9. f. Item monasterium, vbi quiescitur à tumultibus huius mundi, & fit exercitatio bonorum operum.

Languor charitatis. — *Glo. int. s. Exo. 21.*

Lectus in quo infirmi iacent, languorem charitatis designare potest. Exo. 21. b. Mat. 9. a.

Humilitas. — *Hie. s. Is. 65.*

Cubile armentorum, dici potest humilitas, quæ est requies simplicium. Is. 65. c.

Limbus. — *Gre. 17. mor. 21.*

Lectulus stratus in tenebris, dici potest limbus, in quo iustorum animæ sine tormento tenebantur: vt & pro originali culpa adhuc illuc descenderent: & tamen ex propriis actibus

supplicium nō haberent. Graue enim tædium electis fuit, post solutionem carnis adhuc speciem non videre Creatoris, Iob 17.b.

Isyc.s.Leu.15. Lectus seminiflui, fauorem in malo designare potest: & generaliter laudes ac fauores hominum. Leu.15.a. Designat etiam discipulos, in quibus eius opinionibus adhærentibus magister quiescit. Sagma autem est, qui mollius habet cor ad commutandum se. *Fauor adulantium. Discipuli.*

Gre.23.mor.23. Hie.s. Amos 6. Aug.s.Ps.6. Amb.de Cain. 4. Bed.s.Prou.7. Lectus meretricis, quietem in voluptate aut erroribus significat: & blanditias hæreticorū. Pro.7.b.Is.57.b. Et grabatum tollendum, est voluptas corporis: quia omnis qui adhuc vitiis delectatur, infirmus iacet in voluptatibus carnis. Sed sanus hoc portat, vbi infirmus iacuerat. Ioan.5.b.Eze.23.f. Et lecti eburnei, sunt vitia, quæ præsenti virore delectant. Amos 3. d. 6. a. Hic lectus est lauandus. Ps. 6. *Quies in voluptate aut in erroribus. Vitia.*

Hie.s.Is.35. & 1. adu.Iouinia.& s. Hos.7. Arn s.Ps.103. Climacus grad.25. Aug.s.Ps.103. Gre.17.mor.18. & 27.mor.19.& s. Cant.4. Hie.s.Eze.32. Rup.2.s.Apoc. Cubile draconum facta est Iudæa, cùm eiecit à se Deum, & admisit diabolum: quod prius erant Gentiles, qui eiecto à se diabolo, Deum susceperūt. Is.34.c.35.c.Ier.9. d. Et cubilia leonum designant superbiam dæmonum, & corda peccatorum, præcipuè superborum & violētorum. Cubilia quoque Catulorum leonum, sunt latibula Iudæorum & hæreticorum. Psal. 103. In his latibulis vlulant in tenebris errorum. Cant.4. b. Hose.7.d.Amos 3.a.Nahum.2.d. Sopho.2.d. *Iudæa. Superbia dæmonum. Corda peccatorum. Latibula Iudæorum, & hæreticorum.*

Cubile Assur in medio interfectorum, est pœna diaboli in inferno. Eze.32.e. Lectus, in quē mittitur Iezabel, est pœna inferni. Apoc.2.f. *Pœna diaboli.*

Lecythus, Lenticula.

Lecythus, est vasis genus ventre protuberante, oréque angustiore, oleo asseruando accōmodatum: quod & Lenticula dicitur, à lentis leguminis similitudine.

Amb.de vidu. Lecythus olei, quem habebat Vidua, designare potest sacramenta, quæ sunt in ecclesia. 3.Reg.17.b. *Sacramenta.*

Gre.s.1.Reg.10. Lenticula olei, quam effudit Samuel super Saulem, paruam gratiam, & non duraturam designat. 1.Reg.10.a.4.Reg.9.a. *Parua gratia.*

Legatus, Legatio, Legatum.

Legatus dicitur, qui legatione fungitur, siue qui alterius mandata refert: legatio autem est ipsum munus, aut officium, seu functio legati. Legatū verò de hæreditate, est, quod quis alicui mandat in testamento, remanente apud alterum hæreditate.

Legatus, quem misit Deus ad Gentes, est Christus. Abdiæ.a. *Christus.*

Hie.s.Abdi. Legatio Iacob ad Esau, Gen. 32. a. designauit præparationem populorum ad fidem suscipiendam: qua legatione functus est Paulus prædicando. Ephes.6. c.2.Corint. 5. d.Ierem. 49. c.Abdiæ.a. *Preparatio ad fidem.*

Hil.& Aug.s. Ps.67. Bed.s.Pro.13. 25. Hie.s.Is.18. Gre.13.mor.7. Legati venientes ex Ægypto ad Christum, fuerunt Magi venientes ex gentilitate: aut primi fideles ex Gentibus: vel prædicatores qui erant ex Gentibus. Ps.67. Legatus fidelis, prædicator bonus. Pro.13.c.25.b. *Magi. Fideles vel prædicatores ex Gētibus.*

Legati, quos mittit cymbalum in mare. Is.18. a. 57. b. sunt prædicatores hæreticorum, vel Antichristi. *Prædicatores Antichristi.*

Gre.ho.37. Legatio, quam debemus mittere ad Deum tanquam inferiores, in primis est eucharistia, deinde lachrymæ, opera misericordiæ, carnis afflictio, & similia opera pœnitentiæ. Luc. 14.g. *Eucharistia. Opera pœnitentiæ.*

Hie.s.Eze.46. Legatum, quod dat princeps seruo præter hæreditatem, quæ est filiorum. Ez.46.c. designat sacerdotes, cùm veniunt ad sacerdotium, quicquid plus habent, non filiis debere dare, sed pauperibus, & sanctis fratribus & domesticis fidei. *Bona sacerdotū danda pauperibus.*

Legere.

Legere propriè est colligere, hoc est hinc, illincque decerpere. Is.17.b Inde tractum est, vt legere sit oculis scripta percurrere: quia literæ oculis legi, hoc est, colligi videntur. Legere etiam, adhærere. Bar.1.c. legite librum istum, quem misimus. Audire. Matth.12.a. non legisti, quid fecerit Dauid, &c. Enarrare. Exod.24.b. Legit audiente populo. Intelligere. Esther 1.d. Quæque gens audire & legere poterat. Nauigare. Actor.27.c. Legebant Cretam. Percurrere. Nehe.8.a. Legit in eo apertè.

Ori.s.Ios.ho.9. Legens Iosue legem à Mose traditam, typus est Christi dantis legi veteri sensum spiritualem. Iosue 8.g. *Dans Christus sensum spiritualem legi.*

Glo.int.s.Exo.24. Legens Moses audiente populo volumen fœderis legis. Exo.24.b. promulgationem legis nouæ indicauit. Legere in libro Domini, est considerare prophetias. Is.34.d. *Promulgatio legis nouæ. Cōsiderare Prophetias.*

Hie.s.Is.17. Legere spicas, est colligere credentes: & legebant pauperes spicas, cùm Apostoli aliquos ex Iudæis ad fidem conuertebant. Is.17.a. *Colligere credētes.*

Lex, Legitimus, Legislator.

Leges, dictas volunt, quòd publicè legerentur: vt omnibus notæ essent, & ab omnibus obseruarentur. Est autem lex quædam rationis ordinatio, cum præceptione ad commune bonum, ab eo, qui Reip. curam gerit, promulgata, qui legislator dicitur. Solet autem poni lex æterna, naturalis, diuina, humana, & lex fomitis seu carnis. Et ceremoniæ legis. Legitimum autem est, quod est secundum legem.

Hie.s.Is.24. Lex, quam transgressi sunt habitatores terræ, est lex naturalis: quæ est lex æterna, & omnibus communis. Isa. 24. a. Et hæc est lex Domini semper habenda in ore, & multò magis in *Lex naturalis.*

corde:ad quam pertinet decalogus.Exo.13.b.18.c.Hæc eſt eadem indigenæ & colono : quia omnes æqualiter obligat : quod etiam dicitur, quia non eſt perſonarum acceptor Deus in ſua lege. Exo.12.g.

Lex noua. — *Hil.ſ.Pſ.118. Hie.ſ.Iſ.51.42. Ori.ſ.Rom.2. Amo.ſ.Pſ.118.ſer.18.& ſ.Rom.8.*

Legitimum ſempiternum & lex perpetua,ad legem naturalem & ad euangelicam referri poteſt.Exo.28.g.30.c.Leu.6.c.7.d.10.b.14.g.16.g.Sed peculiarius dicitur de lege noui teſtamenti,quæ & lex non deficiens dicitur.Ier.31.f.Et lex oris Dei, quia prodiit à Deo per Chriſtum.Et hæc lex dicitur veritas,ſeu lex veritatis:quæ debet eſſe in ſacerdote. Cuius lex vetus fuit figura:& datur in corde per fidem.Pſ.118.Iſ.51.b.Mal.2.b.Et lex noua dicitur lex fidei,& lex vitæ.Rom.8.a.Nam lex Moſis dicitur quidem ſpiritalis,quia dat præcepta, per quæ non peccetur,quia qui nō peccat,ſpiritalis vocatur.Lex vero fidei dicitur lex ſpiritus:quia Deus, cuius eſt fides,ſpiritus eſt.Et dicitur lex vitæ,quia à morte reuocat, & ad vitā inducit. Quæcunque autem doctrinarum ſpiritualium vmbra complexa eſt, lex dicenda eſt ; quia lex & ſpiritalis eſt,& vmbra futurorum.Et lex obſeruanda eſt non carnalis,ſed in ſpiritu.Ro. 2. d. Et lex quæ exiuit de Sion,& verbum Domini de Hieruſalem, eſt euangelium inchoatum in Sion & in Hieruſalem.Iſ. 2.a.42.a.

Charitas. — *Aug.epiſ.29.& ſ.Pſ.129. Gre.10.mor.6.7.8.& ſ.Pſ.129. Ber.epiſ.11. Bed.ſ.Pro.35. Rup.2.ſ.Deut.10.*

Lex perfectæ libertatis dicitur charitas,ſeu lex charitatis.Iaco.1.d.2.c. Et lex charitatis eſt propter quam Sancti ſuſtinent Dominum,portantes onera proximorum.Pſ.129.Hæc eſt lex Dei multiplex,quia ad omnia opera ſe extendit.Iob 11.a.Eadem eſt lex Domini immaculata. Pſ.18.Quæ dicitur lex Domini,ſiue quia ipſe ex ea viuit,qui & charitas dicitur, ſiue quòd eā nullus,niſi ex eius dono,poſſideat.Hæc eſt lex clementiæ in lingua mulieris fortis.Pro.31. d. Et ignea lex in dextera Dei.Deut.33.a.

Lex vetus. — *Aug.ſ.Pſ.77. Amb.ſ.Rom.8. Bed.ſ.Pro.1.*

Lex,quæ fiet longè in aduentu Chriſti,eſt lex vetus.Mich.7.c. Lex autem vetus cùm dicitur,non criminis nomen dicitur, ſed temporis & ætatis. Senuit enim, quia ceſſauit. Eadem dicitur lex mandatorum.Eph.2.c.Dicitur etiam lex,quam poſuit Deus in Iſrael, tāquam iugum videlicet peccatoribus.Pſ.77.Nam iuſto non eſt lex poſita.1.Tim.1.b. Dicitur etiam lex mortis.Rom.8.b.quia punit reos,mortificat enim peccatores.Ipſis enim lex mortis eſt, quibus iram operatur cauſa peccati.Quod etiam cōpetit legi nouæ.Hæc eſt lex matris.Pro. 1.a.

Lex,eſt nobis via iuſtificationum Dei : quia per eam inſtruimur, qua ſit nobis eundum. Pſalm.118. — *Amb.ſ.Pſ.118.*

Lex,quam poſuit Deus pluuiis,eſt,vt prædicatores, id quod ore prædicant, opere compleant.Iob 28. d. — *Gre.19.mor.6.*

Lex regni,quam ſcripſit Samuel,intelligitur forma, quomodo ſubditi præpoſitis ſuis obtēperare debeant.1.Reg.10.d. — *Gre.ſ.1.Reg.10.*

Lex viri,eſt obligatio ad ſeruandam matrimonij fidelitatem.Rom.7. a.

Leges ſolemnitatum cognoſcendæ,& cuſtodiendæ à ſacerdotibus,ſunt ſpiritualiter intellectæ.Eze.44.f. — *Hie.ſ.Ezec.44. Glo.ord.ſ.Iſ.10.*

Traditiones.

Leges iniquæ,ſunt traditiones Phariſæorum, & dogmata hæreticorum. Iſa. 10.a. Et leges populorum vanæ ſunt,quæ tractant de cultu aſtrorum.Ier.10.a.

Legitimè certare dicuntur,qui ſecundùm legem Dei certant.2.Tim.2.a.

Leges variæ ſacrificiorum,animantium mundorum & immundorum,parientium lepræ,& cæteræ quærantur in ſuis vocabulis.

Chriſtus. Antichriſtus. Diabolus. — *Amb.ſ.Pſ.118.ſer.13. Hie.ſ.Pſ.9. Aug.ſ.Pſ.9.83. Rup.7.ſ.Apoc.*

Legiſlator conſtituendus ſuper populum,eſt Chriſtus.Pſ.9.83. Vel eſt Antichriſtus legiſlator peruerſæ doctrinæ,qui dabitur iis,qui noluerunt recipere veritatem, ſed conſenſerūt iniquitati,vel ipſe diabolus.

Moſes & prophetæ. — *Gre.27.mor.1.*

Legiſlatores,qui non fuerant ſimiles Deo redemptori & legiſlatori noſtro, fuerunt Moſes,Ioſue, & Prophetæ, & cæteri qui ex lege recta populum admonuerunt. Iob 36.c.Legis conditores,autores vtriuſque teſtamenti,& ſequentes eccleſiæ ſcriptores.Pro.8.b.

Legio.

LEgio à delectu militum dicta videtur,continetque decem cohortes, Cohors autē quinquaginta manipulos, Manipulus verò viginti quinque milites. Vel continet vna legio. 6666.milites.

Legiones cerethi,& phelethi,erant regis Dauid. 2.Reg.15.d.4.Reg.11.d.

Legio dicebatur multitudo dæmonum.Mar.5.a.Luc.8.e.

Legumen.

Legumen,dicitur quicquid ex terræ ſatis in ſiliquis naſcitur:vt faba,cicer, piſa, lentes, & ſimilia.Dictum eſt à legendo,quod manu legatur.

Legumina dabantur Danieli,& ſociis eius in palatio regis Babylonis, propter abſtinentiā, quam ſeruare cupiebant.Dan.1.c.

Lenire, Delinire.

Lenire eſt mulcere,placare,ac flectere,aut imminuere,leuare ac mitigare.

Prophetæ prædicentes paſſionē Chriſti

Lenientes filij Iacob dolorem patris ſuper mortem Ioſeph, quam putabat veram eſſe. Gē. 37.g.deſignare poſſunt Prophetas prænunciantes reſurrectionem Chriſti, quam Iudæi credere noluerunt.

Diabolus promittens ſecuritatem peccatori. — *Lyr.ſ.Gen.34.*

Deliniens blanditiis Sichen Dinam.Gen.34.a.deſignat diabolum dantem peccatori inanē ſpem,& ſecuritates vacuas,ne deſerat peccatum.

Lenis.

LEne dicitur quod non est asperum: & lenis moribus, est facilis, minimèque iracundus, clemens, & indulgens.

Gre.5.mor.25. Lenis Iacob, quia non pilosus. Genes. 27.b. designat pietatem animi, & rerum mundanarum contemptum. *Pietas.*

Lenis aura. Iob 4.c. cognitionem Spiritussancti designat: qui de Patre procedens, & de eo quod est Filij accipiens, nostræ tenuiter notitiæ infunditur. Et dicitur lenis: quia notitiam sui, quatenus cognosci vtcunque valeat, nostris sensibus temperat. *Spiritussanctus.*

Lens, Lenticula.

Lens, leguminis genus est notum, simile viciæ: nascitur multa in Ægypto.

Hie.epis. quis dabit. Aug.s.Ps.46. Lentis edulium, quod concupiuit Esau, & propter quod perdidit primogenituram, carnalem legis obseruationem significat: pro qua zelanda Iudæi primatum perdiderunt, Christum amittentes. Gen.25.d. Et nunc Iudæi in defunctorum planctu, lentis edulio vescuntur, ostendentes quasi edulio primogenita perdiderint. Desiderare autem lenticulam, est desiderare cibum Ægyptium, quia ibi est frequens. *Carnales. Obseruatio legis.*

Hie.s.Eze.4. Lens data est Ezechieli mixta in pane, cùm Iudæorum obsidionem signaret: vt videlicet primogenituræ amissionem indicaret. Eze.4.c. *Amissio primogenituræ.*

Lenticula, vide Lecythus.

Lentus.

Lentum, idem est quod tenax & viscosum: interdum verò molle & flexibile & minimè fragile: & etiam tardum & remissum. Vt lento gradu sequebantur familiæ Tobiam & Angelum. Tob.11.a.

Leo, Leæna.

Arist.9. de historia animal.44. LEo, animal ferocissimum & fortissimum, magnisque vnguibus, collum habens hirsutum. Licèt autem sit ferocissimus, pastus tamen fameque vacans facilis mitisque est, nihil suspicatur, est festiuus, beneuolus, ludibūdus admodum cum suis sociis. In venatu cùm cernitur, nunquam fugit, ac metuit. Sed si venantium multitudine cedere cogitur, sensim pedatimque discedit, crebrò subsistens atque respectans. Nactus verò opaca, fuga velocissima se subtrahit, donec in aperta deueniat, tunc rursus lentè incedit. Sed si quando in patentibus fugam arripere cogitur, currit more canum, non salit. Cum verò prædam insectatur, & propinquat, insilit. Verum est ignem illum maximè timere, vt Homerus etiam ait. Percussorem agnoscit, & inuadit. Si quis non percusserit, sed insistat, hunc apprehensum non lacerat, sed quatit, & perterret, & dimittit. Ferunt vulgò leonem galli cantu terreri, & pro strato homini parcere.

Arist. 6. hist. ani. 31. & 3. gen. animal.1. Leæna iuba caret: parit vere singulis annis primò sex aut quinq; catulos, mox quatuor, deinde tres, deinde per singulos annos vno minus, paritque catulos inarticulatos, & adeò paruos, vt vix post secundum mensem ingredi possint.

Ori.s.Nu.ho.16. & s.Gen.ho.17. & s. Ezec.ho.11. Dion. cæl. st. hier.2. Hil.s.Ps.131. Hie.s.Is.15. & s. Nah.2. Ambr. de virg.3. & 2. de Abr.8. Gre.5.mor.16. & 30.mor.5. Isy.s.Leu.11. Basi.ho. de natiui. Hie.s.Ps.67. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.29. Hie.s.Ier.2. Leo, licèt sit animal immundum, admittitur tamen ad diuinorum similitudinem, propter aliquas insignes proprietates. Leo, & catulus leonis dicitur Christus, leo quidem, quia Deus, catulus leonis, quia filius Dei factus paruulus per assumptionem naturæ humanæ. Leo dormiens nullum timet, vigilantem verò cætera animalia timent. Ita Christus accubans dormiuit vt leo, quia mortuus vicit dæmones, & cùm voluit, resurrexit. Gen. 49. b. Nu.23.d.24. b. Iud.14.b. Is.15.d.31.b. Hose. 5. d.11.d. Amos.3.b.5.f. Nah.2.d. Ipse est leo destruens leonem. Nah.2.d. Et leo qui ad nullius pauebit occursum. Pro.30.d. Dicit enim Ioã.14.d. Venit princeps mundi huius, & in me non habet quicquam. Leæna itidem ipsum Christum significare potest. Gen.49.b. Nu.23.d.24.b. *Christus.*

Leonis facies fortitudinem Dei significare potest. Et etiam leo, vel leonis facies regiam Christi potestatem adumbrauit. Eze.1.c.10.c. Apoc.5.b. Nu.24.b. Designat etiam vim irascibilem in Deo, hoc est, iustitiam punitiuam. Et ponitur à sinistris, quia puniendi in iudicio in sinistra collocabuntur. Et quasi leo vastator dicitur gladius Dei, propter grauitatem punitionis, cui nemo resistere potest. Ier.2.f. Consumit autem malos quasi leo, quia castigat peccantes, sed parcit pœnitentibus. Hos.13.b. *Fortitudo Dei. Regia potestas Christi. Iustitia punitiua Dei.*

Rup.s.Hos.13. Dion.cæle.hier.15. Leonis facies in Angelis, est vis illa principalis & robusta & indomabilis, per quam occultissimo illi & ineloquibilis diuinitatis arcano pro viribus similes nituntur euadere, operti spiritualibus vestigiis, & expedita illa atque ineffabili celeritate itineris ad diuini fulgoris secreta tendentis. Eze.1.c. *Vis Angelica.*

Hie.prol.s.Mat. Aug.1.de consen. euang.6. & s. Ioã. tra.36. Leonis facies inter quatuor facies animalium. Ezech.1.c. designat Marcum euangelistam iuxta Hieronymum. At iuxta Augustinum leonis facies designat Matthæum. *Marcus. Matthæus.*

Amb.de vir.3. Ori.s.Eze.ho.17. Leonis facies in homine, vim irascibilem designare potest. Eze.1.c. Ier.5.b. Et leones in basibus maris ænei, designant iram in prædicatoribus, quæ non debet esse sine bobus. *Vis irascibilis.*

Aug.s.Apoc.ho.3. Designat etiam fortitudinem ecclesiæ. Apo.4.c. *Fortitudo Ecclesiæ.*

Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.22. Typus est etiam elementi ignis, quia leo igneus est in suis qualitatibus. *Ignis.*

Hie.s.Eze.1. Leo præterea significare potest voces Prophetarum, quæ rugiunt aduersus peccatores, & ponitur à dextris, quia voces Prophetarum semper clamant. Eze.1.c. *Voces prophetarum.*

Iustus. Propheta. Prædicator. Ecclesia.

Leo quoque dicitur vir iustus,& propheta,& prædicator,magnam in Deo habentes fiduciam,& ad nullius pauentes obtutũ.Pro.20.a.28.a.Ecclesiastæ 9.b.Is.21.b.Eze.38.d.Mic.5.c.

Leæna dicitur interdum ecclesia.Iob 28.b.38.quæ catulos nutrit prædicatores, & malè viuentes in vitiis,ore sanctæ prædicationis interficit.Nah.2.d.

Hierusalem cælestis.

Leæna & leo significare possunt cælestem Hierusalem , vnde exierunt vipera, & regulus, hoc est,dæmones inde eiecti.Is.30.b.

Homo.

Leæna dicitur homo,seu genus humanum , & quasi leæna captus dicitur homo. Iob 10.c. quia ad capiendam leænam in eius itinere fit fouea angusta & alta,in quam pecus deponitur. Alia quoque fouea priori cohærens , foramen habens ad priorem , in qua cauea ponitur, vt leæna ingressa priorem,cùm desuper terroribus vrgetur, caueam latere volens intrat, cuius iam sæuitia non timetur,quia clausa in cauea leuatur. Sic humana mens in libertate arbitrij condita,dum nutrire desideria carnis appetiuit,quasi leæna catulis escam quæsiuit , atque in deceptionis suæ foueam cecidit,quæ suadente diabolo ad cibum prohibitum manum tetendit,sed in fouea protinus caueam inuenit,quia sponte ad mortem veniens, corruptionis suæ carcerem pertulit.Sed cùm multa agere conatur,& non valet,eiusdem corruptionis suæ obstaculis quasi caueæ vectibus ligatur , atque ad auras liberas gratia interueniente reducitur. Iam quidem eam,in quam ceciderat,damnationis foueam euadit, quia secuturæ mortis supplicium,manu Redemptoris adiuta,ad veniam redeundo superauit.Sed tamen coarctata caueã tolerat,quia supernæ quoque disciplinæ nexibus ligatur,ne per carnis desideria vagetur.

Hie.s.Mic.5. Gre.18.mor.21.& 5.mor.16.& 30.mor.11. Rup.s.Nah.2. Hie.s.Is.30. Gre.9.mor.4. Gre.30.mor.11.

Apostoli. Prædicatores.

Leunculi in solio Salomonis duodecim.3.Reg. 10. c. designant Apostolos, qui in iudicio sedebunt iudicantes cum Christo.Catuli etiam leænæ.Iob 38.d.erant Apostoli, quando pro mentis teneritudine,& formidinis infirmitate passo Domino clausis foribus residebant,quasi cubantes in antris,sed postea aduersantem mundum ore prædicationis rapuerunt. Possunt etiam designare prædicatores sequentes Apostolos,vti catuli sunt post leones.Ipsi sunt quasi leo in iumentis syluarum,quando grauiter corripiunt vitia.Mich.5.d.

Rup.s.Mich.5.

Principes Ecclesiæ. Potestas humana.

Leo habitans cum oue,designare potest principes & diuites ecclesiæ , qui in vno corpore sunt cum simplicibus & pauperibus.Is.11.b.Et sæpe leo significat potestatem humanam aut mundanam.Ps.21.

Hie.s.Is.11. Aug.epis.120.

Caiphas. Iudæi.

Leo rugiens fuit Caiphas aduersus Christum,& Iudæi,& sacerdotes eorum. Et populus Iudæorum dicitur factus Christo , quasi leo in sylua,& vastator : quia pari voce clamauerunt contra Christum:Crucifige,crucifige. Et catuli leonum sunt minores populi Iudæorũ. Ps.16.21.34.56.57.Ier.2.c.12.b.Fertur autem leo,cùm animal aliquod capere velit, mirabilẽ solere rugitum edere,eaque quæ propinqua sunt animalia perterrita cadere : ita solo leonis clamore superantur,ac capiuntur.Sic fuerunt Iudæi in Christum.Hos.11.d.Leo mortuus, est Iudaicus populus mortuus per infidelitatem.Ecclesiastæ 9.b.Et leo rapiens , fuerunt Iudæi, quando cum gladiis & fustibus Christum comprehenderunt. Demum leones,sunt reges Iudæorum,& potentes,& Philosophi,ac etiam violenti.Is.65.d.Cant.4.c.Zac. 11. a.Apoc.9.c. Leæna quoque dicta est Hierusalem.Eze.19. a. Et leæna & leo est Hierusalem & eius populi.Isa.30.b.

Reges Iudæorũ. Potentes. Philosophi. Violenti.

Aug.epis.120.& s.Ps.36.57. Ori.s.Ier.ho.8. Arn.s.Ps. 6.21.57 Hie.s.Is.34.65.& s.Ezec.19.& s.Ps.22.& s. Ecclesiastæ 9. Cyr.11.s.Ion.14. Gre.s.Cant.4. Hie.s.Is.30.

Diabolus.

Leo rugiens,est diabolus qui circuit quærens quem deuoret,& semper est paratus ad prędam.Comparantur autem leoni propter sæuitiam.Iob 4.b.Ps.7.11.16.56.90.103. Can. 4.c. Is.35.d.Ier.2.c.4.b.5.b.Thr.3.b.Eze.22.f.32.a.Dan.6.b.Amos 3.a.5.f.Nah.2.d.2. Tim.4. d. 1. Petri.5.b.Apoc.9.c.13.a.Et leo quem suffocauit Dauid , est diabolus, quem vicit Christus.1. Reg.17.d.Idem dicitur leæna.Dicitur autem leo,cum apertè sæuit.Idem est leo,quem occidit Samson.Iud.14.b.

Ori s.Luc ho.31. Arn.s.Ps.103. Amb. de vir.1. Hie.s.Is.35. & s. Ier.4.& s.Nah.2. Gre.7.mor.16. Chry.s.Ps.33.

Hæretici. Apostata.

Leones etiam rugientes super ecclesiam,sunt hæretici.Ier.2.c.Sopho. 3.a.Et leo mortuus, est apostata à fide:quo melior est canis viuus,hoc est,gentilis , qui ad fidem conuertitur. Ecclesiastæ 9.b.

Rup.s.Iud.15. Hie.s.Ier.2. Aug.q.vete.testa.

Gentiles.

Leo occisus à Samsone.Iud.14.b.designare potest Gentiles à Christo occisos peccato , vt per fidem viuificarentur:vel principes gentilium contradicentes Christo : sed occisi sunt accepta fide:& habent in ore fauum confessionis & laudis Dei.

Amb.de spir.prol. Aug.12.con.Faust.32.& s.Ps.80. Tert.adu.Iudæo.

Mors.

Leo aliquando dicitur mors,quæ rapit homines à vita.Ps.21. Quasi leo verò est vis morbi,quæ adigit ad mortem.Is.38.c.

Hier.s.Is.3.8. Cle. Alex. adh.ad gen.

Iracundi. Raptores. Rex Babylonis.

Leones,dicuntur homines animosi,& ad iram concitati.Item homines rapaces:qui more leonum viuunt ex rapto.Hose. 3. b. Et leo de sylua dicitur rex Babylonis , qui percussit Iudæos.Ierem.5.b.

Chry.s.Gen.ho.12. Hie.s.Ier.5.

Mundus. Regnum Babylonium. Insolentia.

Leæna interdum dicitur ciuitas huius mundi,hoc est , Babylon : quæ contra vitam innocentum immanitate crudelitatis effrænatur,quæ antiquo hosti , quasi sęuissimo leoni sociata, peruersæ persuasionis eius semina cõcipit , & reprobos ex se filios ad similitudinem illius, quasi crudeles catulos gignit.Iob 4.b.Ipsum quoque regnum Babyloniũ leæna dicitur siue propter sæuitiam & crudelitatem , siue propter libidinem. Aiunt enim ij , qui de bestiarum scripsere naturis,leænas ferociores, maximè si catulos nutriant,& semper gestire ad coitum. Vel designant insolentiam,quæ temerariè præsumit,nec vllum admittit consilium.Dan. 7.a. Hos.13.b.Apoc.13.a.Leo etiam,quem occidit Samson,est mundus.Iud.14.b.

Gre.5.mor.16.17. Aug.12.cont. Faust.32. Hie.s.Dan.7. Rup.s.Hos.13. Ric.de S.Vict.de vitio mutabilita.5

Reprobi.

Catuli leonum,sunt quilibet reprobi , ad iniquam vitam malignorum spirituum errore

Gre.5.mor.16.

Hie.s.Nah.2.& s.Ps.16. Aug.s.Ps.56.100.9. generati:qui & simul omnes vniuersam mundi ciuitatem Babyloniam faciunt: & in iisdem singuli Babyloniæ filij,quasi non leæna,sed leænæ catuli vocantur. Iob 4.b. Minores etiam principes sub dæmone catuli leonum sunt:& peculiariter Antichristus.Nah.2.d.Iob.38.d.Ps.16.Qui leo in spelunca sua dicitur.Ps.9.Leo propter potestatem:in spelunca, propter fraudulentiam. *Antichristus.*

Hie.s.Iob 28. Euc.for.spir.5. Leæna quoque dicitur ipsa diaboli dominatio:& superbia tam dæmonum, quàm Iudæorum:& generatim omnes superbi.Iob 28.b. *Imperiũ diaboli. Superbia. Superbi.*

Gre.1.mor.15. Leo pro Iob,leæna pro eius vxore,catuli leonum pro filiis eorum sumuntur.Iob 4.b.

Lepra,Leprosus.

LEpra,scabiei genus est,cutem deformi obducens crusta,ab atra bili originem habẽs,corpusque vehementi pruritu infestans. Aliqui autem lepram pro Elephantiasi vsurpant: quod morbi genus superiori multò est perniciosius, vt quod non solùm cutem infestet, verùm etiam carnem ipsam vsque ad ossa inficiat.Est autem lepra contagiosus morbus.

Ori.in diuer.ho.5. Lepra generaliter peccata significare solet:& variæ lepræ species, diuersa peccatorum genera.Et Leprosus,est peccator.Mat.8.a. Et Lepra perseuerans, durationem in peccato designat.Leu.13.g.14.f.Et lepra volatilis est transitus à vitio in vitium. *Peccatum. Peccator.*

Gre.5.mor.11. Lepra peculiariter hæresim significare solet:quæ miscet falsa veris, vt in cute leprosi colorum apparet varietas.Leu.13.a.Luc.17.c.Et leprosi hæretici. *Hæresis.*

Ber.ser.3.de resur. Secundùm autem quòd lepra corruptionem humorum includit,carnis voluptates,& turpitudines exprimit.Leu.13.a.Hæc est lepra florena. *Voluptates carnis.*

Ori.s.Leu.ho.8. Isyc.s.Leu.13. Lepra in carne hæresim de humanitate Christi indicat, lepra verò in capite, est error de eius diuinitate. Leuit. 13. d. 14. a. Mulier quoque leprosa in capite est, quæ habet ducem hæreticum. *Hæresis de humanitate,aut diuinitate Christi.*

Ori.s.Leu.ho.5. Lepra in barba,est error de beata virgine Maria,vel de Apostolis.Leu.13.d.14.a. Lepra etiã in barba,est,cùm quis non agit virilia opera. *Error de Maria. Opera non virilia.*

Ori.s.Leu.ho.8. Lepra in caluitio vel recaluatione,est error ex simplicitate.Leu.13. f. Vel est quando ea repullulant,quæ abiecta erant,vt de se mortua. *Error ex simplicitate.*

Isy.s.Leu.13. Lepra in cute designat peccatum in opere,vel in carne.Leui.13.b. Vel est transgressio literæ legis:quæ si sit in toto corpore,vt propter euangelium totam literam legis prætermittat, reputatur lepra mundissima. *Peccatum in opere. Transgressio literæ legis.*

Ori.s.Leu.ho.8. Hie.s.Mich.7. Lepra in cicatrice dicit reuersionem ad priora peccata:vel carnis macerationem cum infidelitate.Leu.13.c.d.14.f. *Reditus ad vomitum.*

Lepra flaua vel pallida,imbecillitatem fidei designare potest. Lepra rufa homicidium, vel errorem contra euangelium.Lepra alba hypocrisim hæreticorum.Lepra liuida inuidiam.Lepra nigra fumũ idololatriæ.Lepra rufa simul & pallida iracũdũ & pusillanimẽ indicat.Leu.13. *Varia vitia.*

Amb.s.Luc.4. Ber.ser.3.de resur. Lepra florens in toto corpore auaritiam designat, quæ omnes commaculat.Leuit.13. b. Sic fuit leprosus Giezi.4.Reg.5.g.Lepra etiam in domo,est auaritia in his,qui diuites volunt fieri in hoc seculo.Leu.14.e. *Auaritia. Simonia.*

Phil quòd Deus sit immutabilis. Ori.s.Leui.ho.8. Lepra tegens totum corpus designat peccatum commissum ab eo, qui non est capax rationis:vel inuoluntarium vitium. Ideo talis leprosus non reputatur immundus. Et si apparuerit caro mortua,hoc est aliquid rationis,quod faciat voluntarium vitium,immundum facit, quia mentis ostendit corruptionem. Leuit. 13. b. Vel leprosus in parte, est Iudæus in parte transgressor legis. Leprosus toto corpore,est Gentilis,qui totam transgreditur legem. Veruntamen mundum eum sacerdos indicat,quia legis iugo subiectus non fuit. *Inuoluntarium vitium. Iudæus. Gentilis.* *Isyc.s.Leu.13.*

Ber.ser.3.resurrec. Isyc.s.Leu.13. Lepra in veste, est omnis pomposa vanitas in hoc seculo, vel superbia & inanis gloria in bono opere.Leu.13.f.Lepra quidem in veste lanea,est peruersitas morum in mente auara:vel peccatum in statu sublimiori.Lepra in veste linea, designat consensum in aliorum vitiis per adulationem,vel molliter viuentem.Lepra in stamine,sunt vitia spiritualia in anima latentia. Lepra in subtegmine sunt vitia per corpus commissa.Lepra in pelle, est malum exemplum in conuersatione. *Vanitas mundi. Superbia.*

Isy.s.Leu.14. Lepra in domo,est peccatum in ecclesia,aut in congregatione hæreticorum.Vel peccatum aut error in domestica ecclesia.Leu.14.e. *Peccatum in Ecclesia.*

Ber.ser.3.resurrec. Lepra in ore est duplex,aut cùm quis murmurat in aduersis,aut cùm se cõmẽdat, & iactat in prosperis.Lepra quoque in corde est duplex:propria voluntas,& proprium consilium. *Murmuratio. Iactantia.*

Rup.8.s.Ioan. Quasi leprosum reputauerunt Iudæi Christum,hoc est,sic ab omnibus fugiendum & reiiciendum,quomodo leprosus secundum legem ad arbitrium sacerdotis separatus extra castra solus habitare iubebatur.Is.53.c.

Amb.s.Luc.7. Leprosus,Simon principem huius seculi designare potest,qui accusator est fratrũ.Luc.7.f. *Princeps huius mundi.*

Glo.ord.s.4.Reg.7 Rup.7.s.Mat. Leprosi,qui nunciauerunt Samariæ fugam hostium,designant peccatores ex Iudæis, qui conuersi facti sunt prædicatores.4. Reg. 7. a. Leprosus etiam curatus à Christo in descensu montis,est populus Iudaicus,ideo dixit illi,vt ostenderet se sacerdoti.Mat.8.a. *Peccatores facti prædicatores. Iudæi.*

Lepus.

Arist.2.de hist.animal.1.& 5.hist.2.9. Lepus,animal timidum & cursu velox, ac ingeniosum, dicitur prægnans superfœtare,& à partu statim coitum repetere,simulque nutrire & vterum ferre. Et fœmina aliquando dicitur in coitu supergredi marem. Vnde putant aliqui marem in fœminam mutari. Ruminat

lepus, sed non diuidit vngulam: ideo inter immunda computatur.

Timor irrationalis. Lepus timidus, irrationalem timorem significare potest, fortitudini contrarium. Leui. 11. a. Deut. 14. a. *Isyc. s. Leui. 11.*

Veloces ad malū. Fœneratores. Lepus velox, promptitudinem ad malum: & Iudæos ad malum veloces, in bono verò timidos designare potest. Leui. 11. a. *Isych. s. Leui. 11.*

Lepus simul pariēs, superfœtās, & nutriens, symbolū est fœneratorū, qui adduntvsuras vsuris. *Basi. s. Ps. 14. ho. 2*

Effœminatus. Lepus mas in fœminam mutatus, virum designat effœminatos mores imitantem.

Amator puerorū. Leporem dicunt quotannis multiplicare venerem, pro numero annorum quos vixit, habentem foramina: & ea ratione dum leporis esum lex prohibet, significare se dehortari puerorum amorem. Leu. 11. a. Deut. 14. a. *Tert. de cibis Iud. Cle. Ale. 2. pada. 10*

Timentes Deum. Ps. 103. vbi dicitur Petra refugiū herinaciis, Augustinus addit. Et leporibus, & designant timentes Deum, quibus refugium est Christus. Hic est lepusculus plebs inualida. Pro. 30. d. *Aug. s. Ps. 103. Euc. for. spiritua. 5 Beda s. Pro. 30.*

Leuare, Alleuare, Subleuare.

Leuare, seu alleuare, est leue facere, aut in altum tollere, & recreare, & liberare, & exonerare, & auferre. Subleuare autem, est quasi sursum leuare, auxiliū præstare, & defendere.

Christus sine corruptione. Subleuasse dicitur Deus vitam Ionæ, hoc est, Christi de corruptione, quia Christus non vidit corruptionem. Ionæ 2. d. *Hie. s. Isa. 11. & s. Eze. 20.*

Potentia diuina. Christus in cruce. Defensio. Castigatio. Leuare dicitur Deus manum, cùm aliquid potenter operatur, vel cùm Christus leuauit manus suas in cruce. Exo. 6. b. Leuauit etiam manum mittens Filium suum in mundum. Is. 11. c. 13. a. 49. f. Dicitur etiam leuare manum pro suis, in defensionem videlicet suorum, & percussionem aduersariorū. Eleuatio enim aut extensio manus, habitū percutientis ostendit, vt percussit Ægyptios pro filiis Israel. Eze. 20. a. 36. b. Zach. 2. c. Leuat etiam manum in aliquos, cùm castigat, aut castigando conuertit. Ps. 73. Leuans etiam Moses virgam, potentiam Dei demonstrauit, & vim eius punitiuam. Exo. 14. d. Sic dicitur Deus eleuare virgam. Isa. 10. f. Leuauit etiam Deus manum in cælum, cùm Christus ascendit in cælum. Deu. 32. f. prius in cruce, deinde in cælum iurando. Apo. 10. b. *Aug. s. Ps. 73. Rup. 1. s. Deut. 7. et 8. s. Apoc. Hie. s. Iere. 4. Gre. 33. mor. 3.*

Eleuatio crucis. Leuauit Deus signum in Sion, quando crucem extulit in ecclesia. Ier. 4. b. 51. b. Et leuauit signum in nationibus, hoc est, prædicationem crucis in gentibus. Isa. 5. f. Leuant etiam prædicatores signum super montem caliginosum, cùm contra Satanę superbiam, qui sæpe sub nebula simulationis absconditur, virtutem crucis exaltant. Isa. 3. a.

Liberans à peccatis. Alleuat Dominus corruentes, cū liberat à peccatis. Ps. 144. Isa. 63. c. Leuauit etiam Christus agnos in sinu suo, cùm crucifixus est. Isa. 40. c. Et subleuat Deus, cū gentilitatem in medio infidelitatis iacentem ad fidem & potestatem ecclesiæ erexit. 1. Reg. 2. b. Subleuans illum qui solus existens cecidit, est Christus, quem non habet, qui est in peccato. Eccl'tæ 4. c. *Gre. s. 1. Reg. 2. Amb. instit. vi. 11*

Conuertēs Gētes. Laudantes Angeli Deum. Leuat altitudo manus, cùm Angeli laudant Deum. Haba. 3. a.

Eleuatio mysteriorum. Leuantes Aaron & filij eius armum & panes azymos, &c. coram Domino. Le. 8. f. designant mysteria nobis à Christo tradita, ab ipso cum sua carne in cęlum leuanda. *Hie. s. Haba. 3. Isyc. s. Leui. 8.*

Erigere mentem. Leuare capita, est mentes nostras ad gaudia patriæ cælestis erigere. Luc. 21. f. Leuat etiam animam ad Deū, qui in excelsis conuersatur, & amando ad ipsum ascendit. Ps. 24. 142. Leuare etiam oculos, mentis eleuationem ad cælestia dicit: & leuare oculos in montes. Gen. 13. d. Iosu. 5. d. Ps. 120. 122. Is. 40. f. Dan. 4. g. Zac. 1. d. 2. a. Et leuare oculos in directum, est attollere mentem ad veritatem contemplandam. Ier. 3. a. Et leuantes oculos discipuli, sunt ad sublimē intelligentiam ascendentes. Matt. 17. b. Leuantes etiam oculos Bethsamitę, sunt perfecti discernentes spiritus. 1. Re. 6. c. Leuare itidem oculos ad cælum, est cælestia & æterna cogitare & cura & solicitudine secularium semota, sola spiritualia præ oculis habere. Dan. 4. g. *Gre. ho. 1. Hila. s. Ps. 142. Ori. s. Iosu. ho. 6. & s. Matt. ho. 3. Hier. s. Ier. 3. & s. Zac. 1. Au. s. Ps. 120. 85. Gre. s. 1. Reg. 6. Ricar. de S. Vict. de securi. conscien. 45.*

Contemplatio. Discretio spiritualium.

Ascendere per fidem supra naturam. Leuauit se supra se, qui per fidem ascendit supra naturam. Thren. 3. d. Id facit adolescens, qui cùm ætatis lubricæ sentiret ardores, senem induit, relinquens quod erat, assumens quod non erat, quia non respicit ad se, sed ad illum, qui est supra se. *Ber. ser. in fest. Petri, & Pauli.*

Contemplari cōuersionē Gentiū. Leuare oculos in circuitu, est contemplari conuersionem gentium. Is. 49. d. *Hie. s. Isa. 49.*

Amor Christi in Paulum. Leuans oculos Ioseph in Beniamin, est Christus ostendens peculiarem amorem in Paulū, qui factus est vas electionis. Gen. 43. f. *Amb. de Ioseph 10*

Leuans Ezechiel oculos ad viam aquilonis. Eze. 8. a. designat considerationem malorum, quæ fiunt in ecclesia. *Glo. ord. s. Ezec. 8.*

Superbia. Leuare altitudinem oculorū, dicit extollentiam per superbiam. Is. 37. d. Leuare cultrū super altare, est arrogare sibi virtutes & fidem. Exo. 20. d. *Glo. int. s. Isa 37 Rup. s. Exo. 23.*

Falsum putare verum. Leuat oculos cordis ad idola domus Israel, qui falsitatem atque mendacium putauerit veritatem. Eze. 18. b. *Hie. s. Ezech. 18.*

Innocentia. Leuare faciē absque macula dicitur, qui non est sibi culpæ conscius. Tunc verè sine macula faciē leuamus, cū nec nos prohibita mala committimus, nec ea, quę in nos commissa sunt, ex proprio zelo retinemus. Graui nanque mens nostra orationis tempore confusione deprimitur, si hâc aut sua adhuc operatio inquinat, aut alienę malitiæ seruatus dolor accusat. Iob 11. c. *Gre. 10. mor. 18. & 16. mor. 10.*

Inuestigare sublimia. Leuat etiam faciem suam ad Deum, qui cor ad sublimia inuestiganda attollit. Iob. 22. d.

Iurare. Eleuatio ad diuinas operationes. Leuare manus ad Dominū, erat modus iuramenti. Leuans Abraham manum ad Dominum, designat eleuationem ad diuinas operationes, vel sublimitatem operū cum oratione. Gen. 14. d. Sic leuauit Moses manus. Exo. 17. c. Leuante autē Mose manus, vincitur Amalec *Philo. 2. allego. Amb. 2. de Abra. 8 & 6. de sacramētis 4.*

Ori.s.Exo.ho.11. Hila.s.Ps.62. Hie.s.Isa.13.& s.Ps.62. Au s.Psal.62. Gre.18.mor.3.

Orare. Intelligere legem spiritualiter. Exercere opera misericordiæ.

demittente autem eas vincit Amalec: vt designetur oratione simul cum operibus bonis victum diabolum. Et qui intelligit legem spiritualiter, leuat manus Mosis, & vincit, qui verò carnaliter, demittit eas, & vincitur. Leuare etiam manus in nomine Domini, est magnis operibus ipsum benedicere. Et leuare manus ad mandata Dei, est ea opere complere. Ps. 118. Leuant etiam puras manus, qui sublimitatem habent operum. 1. Tim. 2. b. Leuant rursum manū, qui orationibus & eleemosynis vacāt. Isa. 13. a. Leuat ad Dominum manus suas pro animabus paruulorū, qui opera misericordiæ pro humilibus & paruulis Christi membris fame & siti vsquequaque laborantibus in terminis mundi exercet, & curam adhibet ex syncera dilectione. Thre. 2. f. Leuat cor cū manibus ad Deum, qui orationem suam operibus roborat. Thre. 3. e. Deus etiam quæritur. Mic. 2. a. quòd non leuauerint ad eum manus orando.

Offerre passionem Christi.

Leuans sacerdos simul agnum & sextarium olei coram Domino ad emunda[...]ē leprosi. Le. 14. d. est offerens passionē Christi, & eius inuocās misericordiā ad remissionē peccatoris.

Hier.s.Isa.15. & s.Amos 5. Hie.s.Isa. 42.

Pœnitentia. Laudare Deum.

Leuare vocem designat lamenta pœnitentiæ. Gen. 21. b. Isa. 15. b. & leuat Deus planctū super aliquos, cūm prouocat ad pœnitentiam. Amos 5. a.

Leuare etiam vocem contingit præ lætitia, & est laudare Deum, illique gratias agere. Is. 24. c. 42. b. 52. c.

Lyra s.Exo.23. Gre.21.mor.14.

Adiuuare infirmos. Opprimere pupillum.

Subleuare asinum, est minus potentes adiuuare. Exo. 23. a. Deut. 22. a.

Leuat manum contra pupillum, qui vtilitatis suæ negocia per potentiam contra pupillum opprimendum exequitur. Iob. 31. c.

Hie.s.Iere.4. & s.Hose.4. Gre.s.1.Reg.1.

Diabolus ad perdendas Gentes. Auertēs aliquos à fide. Faciens diuisionem in ecclesia. Fauens peccatis.

Leuans se prædo gentium est diabolus, aut hæresiarcha ad perdendos fideles se accingens. Ier. 4. b. Leuat Assur baculum super habitatorem Sion, cūm diabolus aut hæreticus minatur fidelibus. Isa. 10. f. & leuans fuscinula carnes, est auertens aliquos à fide. 1. Reg. 2. c. Et leuat cultrum super altare, qui facit diuisionem in ecclesia. Exo. 20. d. Et leuat clypeum Nabuchodonosor contra Tyrum, hoc est, diabolus ad perdendos hæreticos. Ezec. 26. b. Et subleuant animas ad iniquitates, qui fauent peccatis. Hose. 4. c.

Glo.int.s. Eze.33. Lyra s.Amos 4.

Laudantes hæretici errores suos. Conuincentes hæreticos.

Leuant hæretici oculos ad immundicias suas, cūm abominationes errorum, quos confinxerunt, admirantur & magnificant. Eze. 33. f.

Leuant in contis vaccas, qui conuincunt & confundunt hæreticos. Amos 4. a. Et qui pœnā infligunt pro peccatis.

Hie.s.Zac.5. Gre.14.mor.18. Rup.s.Zach.5.

Extollentes iniquitatem. Dispersio Iudæorum.

Leuarunt mulieres amphoram inter cælum & terram, cūm suam iniquitatem peruersi superbè extulerunt. Zac. 5. d. vel designantur superbia & inanis gloria, quę mentem per auaritiam honoris captam ita eleuant, vt proximos despicientes, quasi ima deserant, & alta gloriantes petant: nec tamen summa pertingere sese extollendo præualent. Vel designāt dispersionem Iudæorum: qui nec in terra sua habitant, nec in cælo admittuntur.

Hie.s.Zac.12. Gre.9.mor.41.

Persequentes Ecclesiam. Erigi in superbiam.

Leuant Hierusalem vt lapidem, qui persequuntur ecclesiam. Zac. 12. a.

Leuat caput impius, cùm in superbiam erigitur. Iustus autem labore sui certaminis afflictus caput leuare non sinitur: sed pressus à perpetua afflictione liberatur. Iob. 10. c.

Leuare baculum, aut signum, & similia, est baculum mouere. Is. 10. f. baculum suum leuabit super te.

Leui, Leuites.

Leui, id est, copulatus, vel assumptus: filius Iacob & Liæ, à quo descenderūt sacerdotes veteris legis, & ab eo dicti sunt Leuitæ minores sacerdotibus, & ipsorū sacerdotū ministri.

Amb.2.de Cain.3.

Qui cū sacerdotibus non acceperunt hæreditatem in terra, vt reliquę tribus, sed in singulis tribubus decretæ fuerūt illis ciuitates. Fuerūt autem dati pro primogenitis filiorū Israel.

Christus.

Leuites, hoc est, copulatus vel assumptus, dici potest Christus, secundùm quòd verbum assumpsit humanam naturam, & in ea nos redemit.

Gre.s.Eze.ho.22. Beda s.Gen.30. Hie.s.Mala.2.& s.Isa.66. Amb.1.offic.50. Gre.5.mor.23. Rup.2.Deut.13.

Populus fidelis. Sacerdotes nouæ legis. Ministri ecclesiæ.

Leui, hoc est, assumptus, est populus fidelis. Vnde eliguntur sacerdotes, qui ministrent Domino, & per suam doctrinam copulent omnes sanctos Christo. Gen. 29. g. Eze. 40. g. Designat etiam sacerdotes nouæ legis, in quibus est lex veritatis. Malac. 2. b. 3. a. & Leuitæ sunt ministri ecclesiæ, qui assumpti sunt ex Gentibus in obsequiū Dei. Exo. 4. d. 38. c. Ps. 134. Is. 66. g. Secundū Ambrosium Leuites interpretatur, ipse meus: quia ministri ecclesiæ sunt dedicati Deo, & eius dicuntur peculiariter esse. Deut. 33. a.

Amb.s.Ps.118.se.8. Gre.s.1.Reg.6. & 2.dialo.2. Ori.s.Numb.3. Ori.s.Num.ho.21. & s.Iosue.ho.17.

Perfecti. Prælati. Subditi.

Leuitæ, hoc est, assumpti sunt, qui sic sunt diuina gratia cōfirmati, vt à sancto Spiritu iam separari non valeant, perfecti videlicet, qui non parcunt patri & matri propter Deum. Et Leuitæ quinquagenarii, qui fiunt custodes vasorum, sunt prælati. Leuitæ verò iuniores ministrantes, sunt subditi. Exo. 32. f. Nu. 3. b. 4. a. Iosu. 13. b. 1. Reg. 6. c.

Contemplatiui.

Leuitæ non recipientes hæreditatem in terra, sunt contemplatiui pendentes à Deo, & à terrenis segregati, quorum conuersatio in cælis est. Nu. 35. a. Deut. 18. a. Iosue. 14. b.

Ori.s.Leui.ho.13. Isyc.s.Leui.25. Philo. de sacrifici. Abel, & Cain. Geor.Vene.Cant.2 tomo 7.cap.6.

Apostoli. Mens perfecta. Opera mentis.

Leuitę, quorum domus redimi possunt. Le. 25. e. sunt Apostoli, & eorū discipuli, quorum domus sunt, qui conuertuntur ex Iudæis, & ita redimuntur. Vel designant mentem perfectam intellectu & opere in fide, quæ si peccet, redimi potest & reformari per pœnitentiam in hac vita. Et Leuitæ dati Deo pro primogenitis filiorum Israel, sunt opera mentis, quæ peculiariter sunt danda Deo potius quàm aliarum potentiarum. Et Leui, vt dicitur applicatus, vel appositus, & erat filius Liæ, designat applicationem manus ad opera vitæ actiuæ.

Leui, vt erat tertius filius Liæ, designat spem, quæ sequitur post timorem & dolorem

Spes. pœnitentiæ, inde enim erigitur homo in ſpem veniæ.

Sacerdotes legis veteris. Leui etiam, typus eſt ſacerdotũ veteris legis, qui cum Simeon, hoc eſt, cũ Phariſæis occiderunt virum, nempe Chriſtum, & dicũtur vaſa iniquitatis bellantia, Gen. 49. a. Zac. 12. d. *Ricar. de S. Vi. de 12. patriar. 19.*

Gula & libido. Leui etiam cum Simeon, gulam & libidinem deſignant, quæ pugnant aduerſus mentem, eamque occidunt. Gen. 49. a. *Ori. ſ. Gen. ho. — Amb. de bene pat. Beda ſ. Gen. 49. Lyra. ſ. Gen. 39.*

Leuiathan.

Leuiathan, id eſt, copulatio, vel ſocietas ſua, aut ſibimet traditus, dicitur, draco magnus in mari, qui & thannin, quem volunt Hebræi eundem eſſe, quem nos cetum dicimus. Interpretatur etiam iuxta Gregorium, additamentum eorum. *Hie. ſ. Iſa. 27.*

Diabolus. Leuiathan, typus eſt diaboli, qui dicitur additamentum hominum, quia quos in paradiſo immortales reperit, diuinitatem promittendo, quaſi eis aliquid vltra quàm erant, ſe addere ſpopondit, & tamen immortalitatem ſubtraxit, vt dicatur additamentum per antiphraſim & ironiam. Iſa. 5. b. 40. c. Iſa. 27. a. *Gre. 4. mor. 11. et 33 mor. 12. & ho. 25. Hie. ſ. Iſa. 27.*

Leuis, Alleuiare.

Leue dicitur id, quod eſt ſine pondere, aut quod parum habet ponderis, quodque facile ſurſum attollitur, vt ignis eſt leuis, qui ſupremum habet locum inter elementa.

Caro Chriſti. Virgo Maria. Leuis nubes, ſuper quam aſcendiſſe dicitur Dominus, carnem Chriſti ſignificare poteſt, vel beatam virginem Mariam, quæ nullo fuit grauata peccati onere, nec etiam ſenſit coniugij onera, manens in perpetua virginitate. Iſa. 19. a. *Amb. ſ. Pſ. 118. ſe. 5. & exhor. ad virg. Hie. ſ. Iſa. 19 Hil. ſ. Mat. Ca. 11*

Præcepta moralia. Leue onus Chriſti, ſunt præcepta moralia, non in timore, ſed in amore firmata. Matt. 11. d. *Hie. ſ. Iſa. 9*

Alleuiata terra Zabulon & Nephtalim dicitur, per conuerſionem Apoſtolorum, qui ex illis partibus erant, & per remiſſionem peccatorum, quia ibi Chriſtus prædicare cœpit. Iſ. 9. a.

Pronus in vitia. Leuis curſor in malum dicitur, qui prono animo in vitia & in libidinem fertur. Ier. 2. e. Et leuis pluſquam ſuperficies aquæ eſt mens, quam quælibet tentationis aura attingendo, ſine tarditate aliquã retractationis trahit. Iob. 24. c. Haba. 1. b. *Hie. ſ. Iere. 2. Gre. 16. mor. 20.*

Leuiter loquitur, qui ratione non ponderat verba, quæ loquitur. Iob. 29. d. dicebat Iob ſe leuiter loquutum.

Lia.

Lia, id eſt, laborioſa vel fatigata, filia maior Laban, tradita Iacob fraudulenter loco Rachelis, quam etiam poſtea duxit. Erat Lia lippis oculis, peperitque Iacob ſex filios, & filiam Dinam.

Diſciplina virtutis. Affectio. Vita actiua. Lia prius tradita Iacob, typus eſt diſciplinæ virtutis, & affectionis, ac vitæ actiuæ: quæ debet contemplatiuam præcedere. Suppoſita eſt enim Lia pro Rachel, quæ adamatur & non propter eam ſeruitur, ſed propter Rachelem: nam quis amauerit in operibus ruſticis laborẽ actionum atque paſſionum, quis eam vitam propter ſeipſam expetiuerit? Sed tamen ſibi nocte ſuppoſitam in vſum generandi amplexus, & fœcunditatem expertus eſt. In nocte enim

Opera pœnitẽtiæ. huius vitæ prius laborandum eſt in vita actiua. Peperit ergo multos filios, quia verſatur in excitatione operum miſericordiæ. Vt autẽ interpretatur laborioſa, ſignificat ipſa opera pœnitentiæ, & laborum. Et vt dicitur laſſitudo, eſt exercens fortia virtutis opera, & leuia nolens

Vita præſens. videre. Gen. 29. d. 30. 31. 49 d. Ruth 4. c. Deſignat etiam vitam præſentem laborioſam. Erat autẽ lippis oculis, quia mens occupata in operibus exterioribus, turbatur erga plurima, vt nõ poſſit perfectè vacare, & oculo interiori diuinis intẽdere, & videre quã ſuauis eſt Dominus. *Rica. de 12. patriarchis. 14. Philo. de migra. Abrahæ. Amb. epiſ. 4. Au. 22. cõt. Fauſt. 52. 53. Gre. ſ. 1. Reg. 14. & 6. mor. 28. & ſ. Eze. ho. 14. Geor. Vene. Cant. 3 tomo 7. cap. 5. Beda ſ. Gen. 29. Amb. 2. de Iaco. 5*

Synagoga. Lia, vt erat lippis oculis, ſynagogam ſignificat, quæ vix poterat myſteria legis perſpicere, & ipſa fuit ſuppoſita Chriſto ante Eccleſiam, adeo vt dixerit ipſe: Non ſum miſſus niſi ad

Eccleſia ex Gentibus. Motus. oues, quæ perierunt domus Iſrael, ſecundum quod laborioſas deſignare poteſt eccleſiam ex Gentibus, ſuppoſita eſt pro Rachel, quia Populus quem non cognoui, ſeruiuit mihi. Poteſt etiam Lia laborioſa motum & exercitationem ſignificare, qui in corpore ſanitatem, in anima honeſtatem & iuſtitiam operatur. *Hie. aduer. Ioui. et ſ. Sopho. 3. Beda ſ. Gen. 30. Rup. 7. ſ. Gẽ. 27. 26 Philo. de congreſſu &c.*

Libanus.

Libanus, id eſt, albus vel candidus, aut thus, vel cordis filiatio, mõs altiſſimus Phœnicis in Syria, & terminus aquilonaris terræ promiſſionis. Habet nomen à niuium albore, vel à

Chriſtus. thure, quod ibi plurimum eſt, eſtque inſignis abundantia cedrorum, quas inde mittebat rex Hiram ad Salomonem ad templi constructionem. Datur & Antilibanus coniunctus Libano, ſecundum aliquos verſus mare, ſecundum aliquos verſus Damaſcum. Libanus vt producit arbores proceras, & odoriferas, & interpretatur dealbatio, deſignat Chriſtum, cuius ſpecies dicitur, vt libani. Cant. 5. d. *Gre. ſ. Cant. 5.*

Eccleſia. Libanus etiam dicitur eccleſia dealbata, in qua eſt odor bonorum operum, & oliuę fructiferæ, & ſublimes virtutes tanquam cedri. Pſ. 51. 71. Hoſ. 14. c. Habac. 2. d. Zach. 10. d. *Ori. ſ. Eze. ho. 11. Hie. ſ. Oze. 14. et ſ. Zac. 10.*

Corpus Mariæ. Libanus itidem corpus virginis Mariæ, quæ venit de Libano, quãdo migrauit à corpore mortali, vt coronaretur. Cant. 4. b. *Rup. ſ. Cant. 3.*

Gratia Dei. Libanus, vnde ſumuntur cedri ad compingendã nauem Tyri, deſignat gratiam Dei, vnde omnia proueniunt bona. Ezec. 27. a. Cant. 3. c. *Hie. ſ. Ezec. 27.*

Virgines. Libanus, ſeu thus, virginum greges ſignificare poteſt ſuaui odore, & nitido candore pollẽtes. Cant. 5. d. vide Thus. *Hie. aduer. Ioui. 1.*

Gre.ſ.Cant.4.

Libanus, vt interpretatur dealbatio, baptiſmum ſignificat, in quo eccleſia exterius aqua abluitur, & à peccatorum nigredine per Spiritum ſanctum, quem recipit & per fidem Chriſti dealbatur. Cant.4.b.d.7.b. *Baptiſmus.*

Hie.ſ.Haba.2. Hie.ſ.Iſa.29. Ori.ſ.Ioſu.ho.2. Hie.ſ.Iſa.33.& ſ. Ier.22.& ſ.Eze.17 Rup.ſ.Cant.4.5. & ſ.Haba.2.

Libanus ſecundum quod ſignificat thus, ſignificare poteſt orationes. Haba.2.d. *Orationes.*

Libanus quandoque ſignificat Gentilem populum. Iſa.29.f.60.c. *Gentiles.*

Libanus quoque populum Iudæorum ſignificare poteſt: Antilibanus verò gentilem populũ in eccleſia pro ſynagoga ſuccedentem. Templum etiam Hieruſalem Libanus dicitur, & Libanus non ſufficiet ad ſuccendenda holocauſta, quod quantum ad literam eſt, ligna Libani non ſufficere ad ſuccendẽda holocauſta. Iſ.33.b.35.a.37.c.40.d. Ier.22.e. Eze.17.a. Zac.11.a. Cant.4.d.5.d. Iniquitas Libani, eſt hypocriſis ſacerdotum & Phariſæorum in tẽplo. Hab.2.d. *Iudæi. Gentiles. Templum Hieruſalem. Hypocriſis.*

Baſ.ſ.pſ.28.ho.1.2 Ter.adue.Marci.4 Baſi.ſ.Pſ.28.ho.1. Hier.ſ.Iere.22. Aug.ſ.Pſ.71.103.

Libanus etiam ſignificat idololatriam, quia ex cedris, quæ plurimæ ſunt in Libano, formabantur idola, & quia thus idolis offerebatur. Cant.4.b. *Idololatria.*

Libanus, vt eſt mons excelſus, & proceris cedris abundans, ſuperbiam terrenumque tumorem ſignificare poteſt, vel hunc mundum, in quo ſublimis eſt Aſſur, hoc eſt, Lucifer, vel Antichriſtus, & omnia ſublimia huius mundi. Pſ.28.36.71. Iſa.10.g. Ier.22.e. Eze.31.a. In Libano, hoc eſt, in candore huius mundi ſunt cedri, quas plantauit Deus, ſunt & cedri, quas ipſe non plantauit, quæ eradicabuntur. Pſ.103. *Superbia. Mundus.*

Libare, Libamen, Libum, vide Sacrificare.

Libens, Libenter.

Libens dicitur voluntarius & gaudens, hoc eſt, qui prono animo aliquid facit, aut admittit. Et libenter facit aliquid, qui non grauatè, ſed æquo animo facit.

Gre.12.mor.27.

Libenter accipit munera, qui ardet igne auaritiæ, vel qui plus ſibi retribui appetit, vltra meritum laudari deſiderans, & munus ab ore quærens. Iob.15.d. *Auarus.*

Liber, Volumen, Codex.

Liber propriè, corticis genus eſt, vnde chartæ fiebant ad ſcribendum, vnde factum eſt vt codices, qui inde ſumpſerunt initium, nunc libri dicantur, qui ex multis chartis compaginantur. Dicuntur etiam volumina, à voluendo.

Philo.1.allego. Hila.ſ.Pſ.8.68. Hie.ſ.Iere.32.

Liber aliquando dicitur Verbum Dei, in quo inſculptæ ſunt rerum omnium ſubſtantiæ ſeu ideæ: & hic eſt liber generationis cæli & terræ: quia ſecundum quod in illo ſunt exẽplari producuntur. Gen.2.a. Liber quoque Dei, in quo omnia ſcribuntur, dici poteſt memoria Dei. Pſ.138. Dicitur autem liber viuentium, hoc eſt, exiſtentium in gratia: & liber iuſtorum, hoc eſt, beatorum. Pſ.67. Et liber quem ſcripſit Deus, eſt liber prædeſtinationis. Exo.32.g. Et liber in quo ſcribuntur agri, eſt liber vitæ. Ier.32.g. Apo.13.c.20.d. *Verbum Dei. Prædeſtinatio.*

Ber.ſer.1.reſurre.

Liber ſcriptus intus & foris, dici poteſt Chriſtus: in quo eſt diuinitas & humanitas, eſtque ſignatus ſigillis ſeptem. Apo.5.a. *Chriſtus.*

Hie.ſ.Iſa.44. Rup.2.de vic.ver. Dei.18. Arno.ſ.Pſ.39 Hie.ſ.Iſa.8.29.& ſ.Eze.2.& epi.Samuel quondam. Ori.ſ.Eze.ho.14. Hila.prolo.ſ.Pſa. Gre.4.dialo.44.& 27.mor.11.& ſ. Eze.ho.9. Au.ſ.Apoc.ho.4 Rup.1.ſ.Iſa.34. Gre.15.mor.6.& 22.mor.19. Au.ſ.Apoc.ho.7. Epip.1.contra hæreſes tom.2.

Liber iuſtorum dicitur liber Geneſeos, in quo multi ſcribuntur iuſti. Ioſ.10.b.2.Reg.1.c. Vel dicitur tota ſacra ſcriptura, ſicut & liber bellorum Domini. Num.21.c. *Geneſis.*

Liber, in quo Deus iubet ſcribi ob monimentum, vetus teſtamentum ſignificare poteſt. Exo.17.d. Et liber, in cuius capite ſcriptum eſt de Chriſto, dici poteſt Pſalterium, vel tota ſacra ſcriptura, quæ liber vnus dicitur, quia vno Spiritu ſancto dictante ſcripta eſt. Pſal.39. Et liber ſignatus aut inuolutus, eſt ſacra ſcriptura, in qua myſteria figuris inuoluta continẽtur. Iſa.29.d. Ezec.2.d. Et liber ſcriptus intus & foris eſt ſacra ſcriptura continens preterita, & futura, & literam & myſteria. Apoc.5.a.6.d.10.a. Et liber grandinis dicitur prophetia Iſaiæ grandia continens, vel tota ſacra ſcriptura. Iſ.8.a.30.b.34.d. Iob.19.d.31.d. Dicitur ſacra ſcriptura volumen fœderis, quod pepigit Deus cum genere humano. Exod.24.b. Continet lamẽtationes, & carmen, & væ, quia præcipit lachrymas, & prædicat gaudium, & preſſuras & anguſtias indicat. Eze.2.d. Ipſa eſt volumen volans, quæ dum de cęleſtibus loquitur, ad ſuperiora mentis noſtræ eleuat intentionem. Zac.5.a. Poteſt etiam liber peculiariter nouum teſtamentum ſignificare, quem librum Iob ſcribi optabat. Iob.19.d.31.d. Hunc librum deſignabat ille, quem iuſſus eſt deuorare Ioannes. Apoc.10.d. *Vetus teſtament. Pſalterium. Tota ſacra ſcriptura. Nouum teſtamentum.*

Ori.ſ.Rom.14.

Liber grandis, in quo ſcribitur ſtylo hominis, beatam virginem Mariam ſignificat, in qua filius Dei factus eſt homo. Iſa.8.a. *Virgo Maria.*

Hie.ſ.Dan.7. Gre.14 mor.9. Hie.ſ.Iſa.34.

Libri aliquando dicuntur conſcientię, & libri aperti in iudicio erunt corda reuelata. Dan.7.b.c. Apo.20.d. peculiariter autem ſunt libri vita & corda iuſtorum, vbi ſcripta ſunt omnia mandata, & tunc erunt aperti, cùm videntes mali mox quicquid non fuerint intelligent. *Conſcientia. Cæli. Memoria.*

Libri etiam aperti aut complicati, dici poſſunt cæli, qui complicandi dicuntur ſicut liber. Iſ.34.a. cùm deinceps poſt iudicium non amplius ſcribentur in eis peccata hominum.

Gre.ſ.1.Reg.10. Ori.ſ.Iere.ho.15. Hie.ſ.Iere.3. Rup.ſ.Deut.28

Liber legis regni, memoriam ſignificare poteſt. 1.Reg.10.d.

Libellus repudij datus ſynagogæ, deſignat Deum derelinquentem ſynagogam, ita tamen vt ipſa prius à Deo receſſerit. Eadem ratione datur libellus repudij hæreticis. Iſ.50.c. Dandus etiam libellus repudij terrenæ actioni. Deut.24.a. *Deſerens Deus. Deſerenda terrena actio.*

Hier.ſ.Zac.5.

Volumen volans eſt, in quo omnia peccata deſcripta ſunt, vt vnuſquiſque recipiat ſecundùm opera ſua, Zac.5.a. dicitur etiam libri monumenti. Mala.3.d.

Libri quos miſit Merodach ad Ezechiam. Iſa.39.a.

Liber, Libertas, Liberare, Eripere, Eruere, Libertus.

Liber dicitur, qui seruitutem non seruit, hoc est, qui aut ingenuus natus est, aut ab hero suo libertatem est assequutus: cuius cõtrarium est seruus. Liberare autem, est ex seruo liberum facere: & generaliter à molestia, damno vel periculo eripere, ac liberum facere. Liberare etiam, absoluere. Ps. 33. De his omnibus liberauit eos Dominus. Custodire. Ps. 119. Domine libera animam meam à labiis iniquis. Defendere. Exod. 2. c. liberauit nos de manu pastorum. Eripere. Gen. 19. f. Liberauit Lot de subuersione. Saluare. Iudi. 3. d. Liberauit eos Othoniel. Eripere quoque est liberare. Exo. 2. d. Eripuit me de manu Pharaonis. Defendere. 1. Re. 17. f. Dominus qui eripuit me de manu. Auferre. Gen. 37. e. Volens eripere eum de manibus. Succurrere. Iob. 36. b. Eripiet de angustia sua pauperem. Eruere etiam est auferre. Exod. 6. b. Eruam de seruitute. Defendere. Iob. 5. c. In fame eruet te de morte. Effodere. Matth. 5. d. 18. a. Erue eum, & proiice abs te. Liberare. Exo. 18. Eruit me de gladio Pharaonis. Libertus dicitur, qui ex seruo factus est liber.

Christus. Liber inter mortuos, dicitur solus Christus. Ps. 87. quia mortem voluntariè susceptã propria virtute resurgendo superauit: vinctorumque catenas laxauit. Ipse est onager dimissus liber: quia factus homo non fuit subiectus legi peccati. Iob. 39. a. *Hie. & Aug. s. Ps. 87. Gre. 30. mor. 30.*

Christiani. Liberti Christi reuera sumus omnes Christiani: nemo liber, omnes à seruitute liberati sumus. 1. Cor. 7. d. *Amb. 1. de Iaco. 3. Fulgen. epis. 3.*

Bonus. Sapiens. Beatus. Liber propriè, est solus bonus, & amicus Dei. Et liberi à tributo sunt filij: quia filij Dei nõ sunt serui peccati. Matt. 17. d. Liber quoque est sapiens & iustus, cui posita non est lex: & facit ea quæ vult, quia odit malum, & elegit bonum. Ioan. 8. d. Et liber à domino suo, est beatus, qui securus est à peccatis, cum in hac vita potius sit fugitiuus quam liber. Iob. 3. c. *Phil. quòd solus probus libera. Ori. s. Matt. ho. 4. Amb. epist. 7. Au. s. Ioan. tra. 41*

Contemplatiuus. Populus Iudaicus. Charitas. Liber dicitur peculiariter contemplatiuus, qui soli Deo vacat. Exod. 21. a. Et liber onager, dicitur is, qui remotus à turbis secularibus conuersatur. Qui aptè liber dicitur, quia magna est seruitus secularium negotiorum, quibus mens vehementer atteritur, quamuis in eis spontè desudet. Iob. 39. a. Est etiam populus Iudaicus relictus sine vinculis præceptorum legis. *Gre. 4. mor. 42. Cyril. 6. s. Ioan. 2. Gre. s. Eze. ho. 3. & 30. mor. 23. Hie. s. Iob. 39.*

Libera quæ non seruit, sed potius habet sibi seruientes, significare potest charitatem, seu dilectionem Dei, quæ filios gignit liberos, & habentem liberum facit. Gen. 21. a. *Ori. s. Gen. ho. 7. Amb. 1. de Abra. 4.*

Nouũ testamẽtũ. Ecclesia. Euadentes errores. Sapientia. Libera etiam significat nouum testamentum, vel ecclesiam, quæ filios in libertatem generat, ecclesiam inquam, tam militantem, quàm triumphantem. Gen. 21. b. Gala. 6. d. Et libertas sacerdotum Ægypti, est libertas ecclesiæ. Gen. 47. f. *Glo. ord. s. Isa. 58.*

Liberi sunt, qui euaserunt ab erroribus hæreticorum. Isa. 58. b. Et liberi dimittuntur, qui tolluntur ab imperio malè docentis. Exo. 21. c.

Libera efficitur mulier capta in bello, cùm fit vxor capientis, & designat sapientiam, quæ semper est libera. Deut. 2. c. *Amb. epis. 7.*

Liberat Deus à tenebris seculi. Liberans Deus Israel de Ægypto, liberationem fidelium à tenebris huius seculi designauit, vel nunc, vel in fine mundi. Exo. 2. d. 3. a. 12. d. 14. g. 18. b. Liberat etiam de manu Philistiim, hoc est, de potestate dæmonum, quia non nostris meritis, sed eius gratia liberamur. 1. Reg. 7. d. Et liberat Hierusalem, animam videlicet, vel ecclesiam. Isa. 31. c. 35. d. Liberat, inquam, à captiuitate peccati. Ps. 7. 17. 40. 114. Et liberat pauperem à potente, hoc est, humilem à diabolo. Ps. 71. Et à potestate tenebrarum. Colo. 1. b. Et de laqueo venantium, hoc est, à tentationibus dæmonũ, vt solet passer fugere audito strepitu. Ps. 123. Et ab his qui appropinquant, vt noceant, & ab his, qui oderunt nos. Ps. 54. 68. 90. Et de manu potentioris, hoc est, diaboli. Ierem. 31. b. Et liberat Christus Ægyptios, hoc est, gentes à diabolo. Isa. 19. d. 50. a. Et eruit Deus de seruitute & de gladio Pharaonis. Exod. 6. a. Et liberat de Babylone, id est, de confusione peccati. Michæ. 4. d. 5. b. 6. a. Iob. 29. b. Liberè auolans passer. Leuit. 14. a. dicit solutionẽ ab omni pœna. *Lact. in lib. 7. cap. 151. Gre. s. 1. Reg. 7. Basi. s. Ps. 7. 114. Arn. s. Ps. 71. 90. Aug. s. Ps. 125. Hie. s. Isa. 19. & s. Ier. 31. et s. Mic. 4. Hila. s. Ps. 56. Gre. 13. mor. 16. Hie. s. Isa. 58. Aug. epis. 120. Hie. s. Iere. 1. Glo. ord. s. Ps. 50.*

Liberat à tribulationibus. Liberat Deus de tribulationibus tam Filium suum, quàm fideles eius. Ps. 33. 56. 143. Iob. 5. d. 17. a. 36. b. Zac. 3. a. Et liberat ossa eorum, vel in resurrectione suscitando iustos, vel virtutes, ne pereant in iustis. Isa. 58. c.

Nõ liberauit filium in exẽplũ. Liberauit Deus patres sperantes in ipsum, & non liberauit Filium suum à passione, vt posteris exemplum daret subeundi mortem pro Christo. Ps. 21. Eruit autem Deus prophetam, non vt nõ patiatur tribulationes, sed vt patiẽdo superet omnia, nec angustiæ cedat. Iere. 1. b.

Extinctio fomitis. Liberat Deus de sanguinibus eum, in quo peccati fomitem extinguit. Psal. 50. & carnalia delet peccata. *Au. epist. 59. & 4. de Trini. 19.*

Liberos facit veritas. Liberat veritas, hoc est, liberos facit, liberat autem à morte, à corruptione, à mutabilitate. Ioan. 8. d. *Gre. 6. mor. 18.*

Liberans Deus in hac vita. Liberat Deus in sex tribulationibus. Iob. 5. c. quando in toto vitæ præsentis tempore, per paternæ pietatis eruditionem nos atterit, vt in aduentu iudicij salui simus.

Liberatio Christi varia. Eripuit Deus animam Christi ab impio, hoc est, à iugo mortis, & de luto, hoc est, ab inferis, & à framea & gladio maligno, hoc est, à linguis Iudæorum, & ab homine malo, hoc est, à Iuda. Ps. 16. 21. 68. 139. 143. Erutus quoque torris de igne, est Christus existens sine peccato. Zach. 3. a. *Arn. s. Ps. 16. Hila. s. Ps. 68. Aug. epist. 120.*

Liberatio Lot facta per Abraham. Gen.14.c.designat conuersionem peccatoris factā per prælatum:sic eripit Angelus timentes Dominum.Ps.33.114. — *Lyra.s.Gen.14. Basi.s.Ps.33.114.* — *Conuersio peccatoris.*

Eripit Deus à timore inimici,cùm liberat antequam veniat malum.Ps.63.142. — *Hila.s.Ps.63.* — *Seruans Deus à venturo malo.*

Eripi Christum propter inimicos,est ex eo,quia inimici erant à Christo per resurrectionē triumphandi.Et illa liberatio est manifesta,corporis videlicet, quæ fit propter inimicos, vel confundendos vel conuertendos.Ps.68. — *Hil.et Au.s.Ps.6.8* — *Resurrectio Christi.*

Liberat Deus lanam suam,&c.Hose.2.b. cùm tollit dona sua ab eo, qui ipsis abutebatur. — *Hie.s. Hose.2.* — *Tollēs Deus sua dona ab abutentibus.*

Eruit aliquem ex inferno inferiori,cùm liberat eum à peccatis, quibus debebatur infernus inferior.Ps.85.Sic liberat Christus à morte tam animæ,quàm corporis. Hose.13.d. — *Au.s.Ps.85 Rup.s.Hose.13.* — *Liberans à peccatis.*

Liberat Iob, pauperem & pupillum, cùm ecclesia liberat peccatores pœnitentes. Iob.19.b. — *Gre.19.mor.16* — *Liberat ecclesia pœnitentes.*

Erui de manu vastatorum,est liberari à spiritu fornicationis,qui vastat omnes virtutes, & altas mittit radices.1.Reg.14.g.Et liberatur ab aduersario,quem pœnitet peccatorum. Luc.12.g.Ps.59.Liberatur quoque de ore leonis,qui liberatur à diabolo, vel à persecutoribus. 2.Timot.4.d.Et duo crura de ore leonis.Amos 3.d. Liberat quoque Deus populum suum ab Assur,hoc est,à diabolo.Mic.5.b.Et liberat gregem de manu pastorum. Eze.34.c.Sic liberauit Moses filias Raguelis de manu pastorum.Exo.2.d.Eruitur à muliere aliena,qui liberatur ab hæreticis.Pro.2.c. — *Gre.s.1.Reg.14. Ori s.Luc.ho.35. Hie.s.Amos 3. Beda s.Pro.2.* — *Liberans à spiritu fornicationis.*

Liberati dicuntur redempti à Christo:& etiam credentes,vel conuersi ex Iudæis, vel hæreticis.Isa.51.d.Eze.6.b. — *Hie.s.Eze.6.* — *Redempti.*

Liberatio Beniamin,typus fuit liberationis Pauli in Damasco.Gen.44. — *Lyra.s.Gen.44.* — *Liberatio Pauli.*

Liberat animam suam speculator,cùm annunciat peccatori peccatum eius. Ezechiel.3.e. quia verò præueniente diuina gratia in operatione bona nostrum liberum arbitrium sequimur:nosmetipsos nos liberare dicimur,qui liberanti nos Domino consentimus.Iob.33.d. — *Gre.24.mor.12.* — *Consentiens Domino liberanti.*

Liberatos se dicunt peccatores,& perseuerantes in peccato, cum non statim sequitur eos vindicta.Ier.7.b.Et qui implere cuncta,quæ desiderat, per effrenatam libertatem quærit, quasi pullum onagri se liberum natum putat.Iob.11.c. — *Hie.s.Iere.7. Gre.10.mor.15.* — *Libertas peccatorum.*

Non liberant augures animas suas de manu flammæ, quia non possunt infernum euadere. Isa.47.d.Ita non liberat aurum & argentum in die furoris Domini. Eze.7.f. — *Hier.s.Eze.7.* — *Ineuitabilis vindicta peccatorum.*

Non est qui eruat de manu Dei.Isa.43.b.hoc est,non est qui impediat,aut irrita faciat,quę Deus vult fieri. — *Hier.s.Isa.43.*

Eruit eos,qui ducuntur ad mortem,qui reducit deceptos ab hæreticis,aut in aliud peccatum lapsos.Pro.24.b. — *Beda s.Pro.24.* — *Reducere deceptos.*

Liberalis.

Liberalis dicitur benignus ac munificus, cui aduersatur parcus & sordidus. Est morale, nec inuenitur in allegoriis.

Liberi,vide Filius.

Libra,Librare, Mna,Bilibris.

Libra,quæ & as dicitur, & mna seu mina,& pondo,est mensuræ genus seu ponderis,constans ex duodecim partibus æqualibus,quæ vncię dicuntur.Sexaginta autem sicli minam faciunt,& mille ducenti oboli.Ezec.45.d.Librare autem & ponderare,est ad æquitatem pōderis reducere.

Mna seu mina,quam dat Deus seruis suis, sumi potest pro gratia, aut quouis alio dono nobis à Deo tradito ad operandum,& etiam ipsa ratio,seu anima, quæ nobis ad imaginem & similitudinem Dei data est.Lucæ 19.b. — *Hie.s.Eze.45. Amb.s.Luc.19.* — *Gratia. Anima.*

Mna etiam dispensationem verbi Dei,& doctrinam à Deo traditam significare potest,quæ est proximis communicanda. Minæ verò decem, quas acquisiuit seruus, mystica legis, & moralia probitatis designare possunt.Minæ verò quinque moralia quinque sensibus exercitata.Luc.19.b. — *Ori.s.Matt.ho.7. Amb.s.Luc.19.* — *Doctrina. Mystica, & moralia.*

Libra vnguenti nardi,iustitiam designat,ideo libra.Libræ verò centum misturæ mirrhæ & aloes,perfectionem iustitiæ in operibus pœnitentiæ.Ioan.12.a.19.g. — *Au.s.Ioan.tract.50* — *Iustitia.*

Librat Deus fontes aquarum.Prouer.8.c. cùm dat prædicatoribus gratiam doctrinæ & sermonis in mensura. Sic librat in pondere montes singulorum dona & merita & dimetiens.Isa.40.c. — *Dās Deus mensuram doctrinæ.*

Libratio æquè facienda, vt reddantur quæ sunt Cæsaris, Cæsari, & quę sunt Dei, Deo. Ezech.45.c.

Libya,Libyes.

Libya,eadem,quæ Aphrica,prouincia occidentalis Ægypto,dicta à Laabim filio Mesraim, interpretatur inflammari,siue flammæ,aut gladii.Est prouincia magna ex parte arenosa, calore feruens & arida. Hebraicè dicebatur Phut, id est, de ore, seu os ab ore.Designāt Libyes hæreticos cassa tantum verba,strepitumque sermonum ad ornatum habentes. Ezech.27.b.38.a.Ier.46.b.Designant etiam Gentiles arentes.Nahum 3.b. — *Hier.s. Ezec. et s. Nahum 3.* — *Hæretici. Gentiles.*

Licere,Licentia,Licitum.

Licere, dicitur fas esse, aut facultas aliquid faciendi. Licentia autem quamuis sit libertas immodica, & impunita quædam facultas agendi dicendiue quicquid libuerit, quandoque tamen in bonam sumitur partem, vt idem sit quod libertas. Licitum autem dicitur id quod licet, vix habent allegoriam. Licentia emendi frumenta à Ioseph fratribus concessa, si ferrent Beniamin. Gen.42.f.

Tractare vtrumque testamentum Licitum vesci in crastinum hostia voto vel sponte oblata. Leu.7.b. hoc est, licitum tractare scripturas vtriusque testamenti. *Glo.ord.s.Leuit.7.*

Munda offerẽda Licitum vesci passeribus, qui offerendi erant ad emundationem leprosi. Leui.14.a. ne quid videlicet offeratur immundum. *Lyra.s.Leui.14.*

Licium, Liciatorium.

Licia, sunt fila, quæ & subtegmina dicuntur, in quibus texentes telas, implicant stamina.

Vincula Christi. Liciatorium autem est lignum, circa quod licia inuoluuntur.

Licium, quo plexi erant crines Samson. Iudi.16.c. vincula Christi designare potest.

Quasi liciatorium erat hastile hastæ Goliath. 1.Reg.17.a. 2.Reg.21.d. 1.Paral.11.e.

Lictor.

Lictor, erat minister consulis, aut proconsulis. Dicti sunt autem lictores à ligando, qui virgarum ferebant fasciculos cum securibus, ac quoties iussi erant à magistratibus, quos præibant, virgis cædebant damnatum, aut securi feriebant.

Ministri pontificum Iudæorum. Lictores Saulis, quos misit ad capiendum Dauid. 1. Reg.19.c. designare possunt ministros pontificum, qui venerunt ad capiendum Iesum: vel ministros diaboli.

Ligare, Alligare, Circumligare, Colligare, Vincire, Nectere, Connectere, Vinculum, Nexus.

Ligare, est funibus, aut catenis, aut alio vinculo constringere, vel arcere aut retinere. Vinculum autem est generale vocabulum ad ea, quibus aliquid ligatur, vt retineatur. Est etiã vinculum captiuitas. Is.10.a. Ne incuruemini sub vinculo. Carcer. Mat.11.a. Ioannes cùm audisset in vinculis opera Christi. Charitas. Col.3.c. quod est vinculum perfectionis. Coniugium. Ruth.1.b. Nec apta vinculo coniugali. Ægritudo. Luc.13.d. Non oportuit solui à vinculo isto. Lex. Ier.5.b. Confregerunt iugum, ruperunt vincula. Obsidio. Ezech.3.f. Ecce data sunt super te vincula. Pœna æterna. Eccli.28.c. In vinculis eius non est ligatus. Præceptum. Ezec.21.f. Inducam vos in vinculis ferreis.

Vnitas Patris, & Filii. Ligata lamina in fronte pontificis, designare potest vnitatem Patris, & Filii in eadem natura. Exod.28.f. Leuit.8.b. *Isyc.s.Leui.8.*

Spem cælestium iungere menti. Ligare etiam laminam in fronte, est menti adiungere spem cælestium, quia ligatur vitta hiacinthina Exod.28.f.

Anima iũcta legi, aut Christo. Alligata mulier viro, est anima copulata legi, aut Christo. Rom.7.a. *Amb.s.Rom.7.*

Dispẽsans Deus scientiam prædicatorum. Ligauit Deus aquas in nubibus, ne pariter erumperent. Iob.26.c. quando dedit scientiam prædicatoribus, quam secundum exigentiam auditorum dispensarent. Qua ratione dicebat Paulus 1.Cor.3.a. Non potui loqui vobis quasi spiritualibus, sed quasi carnalibus, tanquam paruulis in Christo, lac vobis potum dedi, non escam. *Gre.17.mor.12. Hie.s.Iob.26.*

Ligata prædicatio vetustatis, & electi noui prædicatores. Ligauit Deus linguam Leuiathan fune. Iob.40.c. quando per similitudinem carnis peccati ligata est prædicatio vetusti peccatoris, aut erroris. Et ligauit ipsum ancillis Ecclesiæ, quia ad nostram redemptionem veniens, & suos contra mundi superbiam prædicatores mittens, relictis sapientibus insipientes, relictis fortibus debiles, relictis diuitibus pauperes elegit. Demum infirma mundi elegit Deus, vt fortia confunderet. 1. Cor.1.d. *Gre.23.mor.13.21.*

Subiiciens Deus principes fidei. Ligauit Deus Rhinocerotem loro suo ad arandum. Iob.39.a. quando superbum principẽ disciplinæ loris adstrictum, non solum à prauis operibus retinet, sed etiam in sanctæ fidei prædicationibus exercet. Sic etiam alligauit Deus populum Gentilem, ad fidei disciplinam conuersum. *Gre.31.mor.3. Hie.s.Iob.39.*

Vincula Christi. Vincula Ioseph, vincula Christi adumbrabant. Ge.49.c. Idem designabat colligatio Isaac. Ge.22.b. Item vincula Samson. Iudi.16.b. Et vincula onagri. Iob.39.a. designant infirmitates Christi, quæ solutæ sunt in eius morte & resurrectione. *Ori.s.Mat.ho.35. Gre.30.mor.30. Beda s.Gen.49.*

Sãcti in carcere Peccatores liberati. Existentes in corpore. Vincti Dei erant Sancti in carceribus, vel existentes in peccato, quos Christus liberauit. Ps.68. Isa.14.d. Vincti quoque sunt, qui in hac terrena habitatione premuntur. Sed Sancti sunt vincti cum molestia, cupientes dissolui, vt sint sine molestia: qui & vinciri nunc dicuntur funibus paupertatis. Iob.3.c.36.a. Ps.115. Ezec.3.g. *Hila.s.Ps.68. Gre.4. mor.40. & 26.mor.27. & s. Ezec.ho.12.*

Lex vetus. Vincula, quibus ligauit Ioseph fratres suos, & quibus etiam ipse ligatus est, legem veterem significare possunt, quia populus ille sub Dei disciplina astrictus tenebatur. Ge.42.c.49.c. Idem designant vincula onagri, quæ soluit Deus, cùm liberauit Iudæos à literali obseruatione legis. Iob.39.a. *Hie.s.Iob.39. Hie.s.Mat.2.*

Sinagoga. Alligata quoque asina, erat synagoga, quę iugo legis premebatur, & multis erat irretita vinculis peccatorum. Matth.21.a. Gen.49.b. *Cry.s.Gen.ho.17. Ori.s.Gen.ho.17.*

Conuersio Gentium facilis. Ligasse dicitur Christus pullum ad vitem, quia Gentes cum tanta facilitate ad fidem adduxit, quasi quis ad palmitem vitis asinum alliget: simul insinuans & potestatis excellentiam, & Gentium obedientiam. Magnæ enim mansuetudinis est, quod asinus sustinet se ad palmitem vitis ligatum teneri. Vitis autem doctrina Christi est. Gen.49.b. Luc.19.e. *Beda s.Gen.49. Amb. de benedict. Patriarch.4. & s. Luc.19.*

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 17. — *Compressi motus in Christo.*

Ligauit etiam Christus ad vitem, hoc est, ad seipsum, pullum suum, dum esset videlicet in infantia & adolescentia, semper compressos habens appetitus animales, fructificans velut vitis, imò existens ipse vera vitis. Et ad pampinum vuæ, siue ad ramusculum, fili mi, asinam suam, id est, partem animalem iam fœcundam, & à spiritu atque à facie illa superna grauidatam.

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 28. — *Coniunctio gratiæ cum veritate & iustitia.*

Ligauit etiam asinam & pullum ad vitem, cùm pietatem & gratiam coniunxit cum veritate, & iustitia.

Aug. s. Ps. 149. Hie. s. Ps. 149. — *Suscipientes reges fidem Christi. Repressio hæresiarcharum.*

Alligantur reges populorum in compedibus, cum reges suscipientes fidem Christi, sumunt compedes sapientiæ, & retinentur manicis ferreis, hoc est timore, ne peccent. Vel designantur principes hæreticorum, qui reprimuntur, ne multos decipere valeant. Psalm. 149. vincti manicis pergunt post Christum, qui prius soluti erant ad faciendum malum. Isaiæ 45. c.

Gre. s. Eze. ho. 6. — *Ecclesia.*

Connexum corpus Christi, hoc est, Ecclesia dicitur, cùm in ea inueniuntur varia membra vt pectus sint Apostoli, quasi propinqui capiti Christo: brachia Martyres: manus pastores & doctores. Colos. 2. d.

Ricar. de S. Vict. de vulne. charita. Hie. s. Eze. 4. & s. Ierem. 2. — *Beneficia Dei. Charitas.*

Vincula charitatis, dici possunt beneficia Dei, tam naturæ, quàm gratiæ & gloriæ. Hose. 11. b. Et vincula pacis & perfectionis, sunt charitas, præcepta, & fides. Ier. 2. d. 5. b. Ephes. 4. a. Coloss. 3. c.

Ricar. de S. Vict. de statu interi. hominis. 46. — *Præcepta. Prohibitiones. Admonitiones.*

Vinculis trahimur, vinculis retrahimur, vinculis astringimur. Vincula attrahentia, sunt præceptiones, vincula retinentia prohibitiones: vincula constringentia, sunt admonitiones. Præceptionibus illuc sæpè vrgemur, quo boni operis gressum sine difficultate nō dirigimus. Prohibitionibus inde sæpè retrahimur, quò per desiderium properamus. Admonitionibus verò cordium nostrorum hiantia, seu etiam fluxa arctius religamus, cùm voluntates nostras à licitorum etiam vsu sæpè restringimus. Fracturam ligamen astringit, cùm culpam disciplina deprimit: ne plaga vsque ad interitum defluat, si hanc districtionis seueritas non coarctat.

Hie. s. Is. 1. 30. Amb. s. Luc. 10. Aug. s. Ps. 146. & de pasto. 5. Cyril. 7. s. Ioan. 5. Chry. aduer. Iudæos. ho. 5. — *Disciplina. Connexio virtutum.*

Itaque circumligare vulnus, est adhibere pœnitentiæ remedia peccato. Et non alligatur vulnus Hierusalem, cùm hoc remedium non adhibetur. Is. 1. b. Ier. 30. c. Et alligauit Samaritanus vulnera & contritiones, cū Christus dedit austeriora præcepta ad frænanda peccata, & inordinatos affectus, humanitate, & temperantia. Luc. 10. f. Ps. 149. Et alligabit Dominus vulnus populi sui in resurrectione, cum omnia originalis peccati vulnera tollentur. Isa. 30. f. Est autem alligatio contritionum propriè in hac vita, nam in futura erit sanitas perfecta. Arguuntur autem mali pastores, quod fractum non alligauerint. Ezec. 34. a. Demum vincula Domini, sunt quibus ad salutem ligamur. Non est ligatum pannis brachium Pharaonis fractum. Ezec. 30. f. Nexus similis cortinarum, similitudinem & connexionem virtutum indicat. Exo. 26. a. Idem designat nexus tecti tabernaculi. Exod. 36. b. Designant hæc etiam connexionem corporis ecclesiæ per charitatem, & totius corporis cum capite Christo. His affinis est connexio rationalis cum superhumerali. Exod. 39. d.

Aug. epist. 49. q. 5. Hie. s. Zac. 9. — *Baptizati. Sancti in limbo.*

Colligare aquas quasi in vestimento, est induere Christum in baptismo. Pro. 30. a.

Vincti spei erant Sancti in limbo: vnde certissima spe liberari sperabant. Zachar. 9. c. Eccl'tæ 4. a.

Ori. s. Mat. ho. 24. Beda s. Prou. 7. Hil. s. Mat. Cant. 12. Aug. 2. ciui. Dei. 8. Gre. 18. mor. 27. & 32. mor. 12. & 2. pasto. 6. Rup. 5. s. Apoc. — *Bene operari. Repressio diaboli. Ligatur in cordibus malorum, vel in abysso.*

Ligare manipulos, est bona opera exercere. Gene. 37. b. Ligare autem verba Dei in manu, est opere illa implere. Deute. 6. b. Non est autem verbum Dei alligatum, vt non sit omnibus prædicandum, & ab omnibus opere complendum. 2. Tim. 2. b. Ligat mandata Dei in digitis, qui secundum ea operatur. Pro. 7. a. Alligare fortem, est vim diaboli reprimere. Mat. 12. c. Alligatio eius est, vt non permittatur totam exercere tentationem, quam potest vel vi, vel dolo exercere, quasi videlicet cogendo homines, vel fraudulenter inducendo, vel ligatur in cordibus malorum, vel in abysso. Apo. 20. a. Alligati angeli in flumine Euphrate, sunt principes hostium Israel, impediti ne nocerent. Apoc. 9. c.

Hie. s. Isa. 8. — *Relicta lex clausa Iudeis.*

Ligare testimonium, est relinquere Iudæis clausam legem, vt non possint clausa percipere mysteria. Is. 8. c.

Hie. s. Eze. 3. Gre. s. Eze. ho. 12. — *Obsidio Hierusalem. Vincula Christi & prædicatorum.*

Ligatus Ezechiel, obsidionem Hierusalem indicabat. Ezechiel. 3. e. Et præterea vincula Christi & eius prædicatorum per eosdem Iudæos, tam tempore Christi, quàm tempore Antichristi inferenda.

Hie. s. Eze. 5. — *Libertas Israel ex parte.*

Ligans Ezechiel in summitate pallii partem capillorum dispersorum, reuocationem partis populi Iudæorum à captiuitate designauit. Eze. 5. a.

Amb. s. Ps. 118. ser. 3. & s. Luc. 7. Ori. s. Gen. ho. 9. Gre. 30. mor. 23. Hie. s. Eccl'ten 7. — *Varia vincula seculi.*

Vincula huius seculi complura sunt, vincula sunt desideria viuendi, vincula sunt oblectamenta voluptatum, vincula sunt honorum, vincula coniugii. 1. Cor. 7. e. Sed vincula dirumpenda, sunt passiones, & concupiscentiæ, & peccata. Ps. 2. Nahu. 1. d. Vincula autem Ioannis Baptistæ, sunt pectora perfidorum, veritatem in impietate detinentium. Mat. 11. a. Luc. 7. c. Hæc sunt vincula onagri, quæ soluit Deus. Iob. 39. a. Et manus mulieris, dicuntur vincula. Ecclesiastæ 7. c.

Gre. 9. mor. 47. — *Collectio malorum ad ignem æternum.*

Ligare zizania in fasciculos, est eos qui æterno igni tradendi sunt, pares paribus sociare, vt quos similis culpa inquinat, par etiam pœna constringat, & qui nequaquam dispari iniquitate polluti sunt, nequaquam dispari tormento crucientur. Mat. 13. d.

Beda s. Exo. 12. — *Ligare sub iugo vitæ.*

Ligare farinam in palliis, est ligare sub iugo vitæ. Exod. 12. f. quale est illud. Si quis vult venire post me, abneget semetipsum, &c.

Colligere errores confutando. — *Ori.ſ.Cant.ho.4. Aug.ſ.Pſ.80.*

Ligans Samſon caudas vulpium, deſignat doctorem colligentem diuerſos hæreticorum errores, vt eos inuicem conferat, & confutet, ligatis facibus argumentorum ſeu rationum, quibus velut igne comburantur. Ligantur autem in caudis, quia per diuerſos errores ad eundem finem perueniunt ignis æterni. Iudi.15.a.

Senſus ſolidi. — *Ori.ſ.Eze.ho.6.*

Alligata vbera, deſignant ſenſus rigidos & ſolidos, & ſermonem non defluentem, non alligata verò ſunt ſenſus, & ſermo in libidinem defluentes. Eze.16.a.

Peccatores. Excommunicati. Peccata Iudæorum. Mors. — *Ori.ſ.Mat.ho.1.4.14. Hie.ſ.Iſa.5.42.& ſ.Eze.4. Arno.ſ.Pſ.2. Aug.ſ.Pſ.58. Ori.ſ.Ier.ho.6.*

Ligati, ſunt exiſtentes in peccatis, vt aſina, & pullus. Mat.16.e.21.a. Ipſi dicuntur vincti terræ. Ier.3.d. Iſ.42.b.49.c. Prou.5.d. Et vinculum plauſtri, aut colli, eſt graue peccatum. Iſa.5.d.28.f.52.a. Ier.30.a. Ezec.4.b. Hoſe.5.d. Pſ.2.67. Et vincula Ioannis Baptiſtæ, ſunt peccata populi Iudæorum. Mat.11.a. Et colligatum vinculum ſuper omnes gentes, eſt mors premens, & peccatum, quibus omnes tenentur obſtricti. Iſa.25.c.58.b. Hæc eſt colligatio inuenta in viris Iuda. Ier.11.b. Poſſunt hæc referri ad excommunicatos.

Ablata facultas bene operandi. — *Ori.ſ.Mat.ho.20. Amb.2.de pœnit.7. Aug.de vera relig.54.& 83.q.85.& ſ.Pſ.105.& ſ.Ioan tracta.9. Cyril.7.ſ.Ioan.23.*

Ligantur manus & pedes, cùm virtus inceſſiua & apprehenſoria ligantur. Vel deſignatur ablata facultas bene operandi. Matthæi 22.b. Ligatus prodiit Lazarus è monumento, hoc eſt, cum impedimentis bene operandi: quia quantumuis quis à peccato ſit liber, tamen quádiu viuimus, manent affectus carnis. Alligata verò facies eius ſudario, deſignabat impedimenta cognoſcendæ veritatis. Ligatus autem, quia ſoluendus, qui confitetur, à miniſtris. Ioan.11.f. Vincti in mendicitate & ferro, ſunt qui habent difficultatem bene operandi. Pſalmo 106.

Negare ſtipēdia prædicatori. — *Glo.ord.ſ.Deut.25.*

Alligare os boui trituranti, eſt non dare ſtipendia prædicatori. 1.Cor.9.b. Deut.25.a.

Praua conſuetudo. — *Ricar.de S.Vict.de ſecur.conſcien.25. Hie.ſ.Iſa.22. Gre.26.mor.28. Rup.ſ.Hoſe.13.*

Vinculis ferreis ligatur improba mens, quando rigore prauæ conſuetudinis obdureſcens, tam pertinaciter quàm audacter aſſuetis deſideriis inſiſtit. Dan.4.c. Sic ligati durè ſunt hęretici, quia obſtinati. Iſ.22.a. Et mali ſunt vincti, cùm comprimuntur à Deo. Iob.36.b. Colligata dicitur iniquitas Ephraim. Hoſe.13.e. quia incorrigibilis, & ab vno tranſibat in alium.

Exiſtentes in inferno. — *Glo.int.ſ.Gen.40.*

Vincti reges in Ægypto, deſignant exiſtentes in inferno. Ge.40.d. Et vinculum eſt pœna inferni. Iſa.10.a.

Rationes hæreticorum. Traditiones Iudæorum. — *Hie.ſ.Iſa.58.& ſ.Ierem.5. Hila.ſ.Pſ.2.*

Colligationes impietatis, ſunt rationes hæreticorum, quibus cupiunt ſimplices. Vel ſunt fœneratorum contractus, quibus ligatos tenent pauperes. Iſ.58.b. Sunt etiam traditiones Iudæorum contra legem Dei, & ritus Gentilium. Hæc ſunt vincula dirumpenda. Pſa.2.

Squamæ oculorũ Pauli.

Vincula ſacci Beniamin, deſignabant ſquamas in oculis Pauli. Gen.44.

Detenta mens in erroribus. — *Hie.ſ.Hoſe.4.*

Ligauit ſpiritus Ephraim in aliis, cùm diabolus hæreticorum intellectum detinet in erroribus. Hoſe.4.d.

Reſeruata pœna iniquitas. — *Hie.ſ.Hoſe.13.*

Colligata dicitur iniquitas Ephraim, cùm ſeruatur à Deo quaſi in ſacculo, ſuo tempore punienda. Hoſe.13.d.

Effundentes Iudæi ſanguinem. — *Glo.int.ſ. Gen.38.*

Ligans obſtetrix coccinum in manu Zaræ. Ge.38.g. typus ſanguinis Chriſti, & Sanctorum per Iudæos fundendi.

Lignum.

Hila.ſ.Pſ.1. Au.2.de gen.cont. Manichæ.8. & de gen.ad lit.5.

LIgnum dicitur tam de arbore viridi, & fructificante, ſeu infrugifera, quàm de materia ab arboribus cæſa, ſiue ad vſum foci, ſiue ad ædificia, ſeu alia inſtrumenta.

Chriſtus. Corpus Chriſti. — *Hie.ſ.Iſa.65. Tert.aduer.Iudæos & de baptiſmo. Greg.12.mor.3.4. Beda ſ.Gen.2.& ſ.Pro.3.11. Geor.Ven. Cantic.1.tom.6.cap.34.& tom.7.cap.7.21.& Cant.2.tom.2.ca.3. Aug.12.cont. Fauſ.35. Ori.ſ.Exo.ho.7.& ſ.Leui.ho.18.*

Lignum in primis ſignificat Chriſtum, qui eſt lignum vitæ in medio paradiſi. Ipſe enim eſt verè vita, ad quem quicunque manum porrexerit, viuet in æternum. Gene.2.b.3.d. Prouerb.1.d. Apocalyp.2.b. Ipſe eſt lignum plantatum ſecus decurſus aquarum. Pſalm.1. Et lignum viride. Luc.23.e. Prouerb.3.c. Iſa.65.d. Ipſe quoque eſt lignum faciens aquas dulces. Exod.15.c. Ezech.34.f. Et lignum præſciſſum in paſſione, habens ſpem in reſurrectione. Iob.14.b. Lignum quoque ſcientiæ boni & mali, dici poteſt Chriſtus homo, qui ſolus ſimul & ſemel guſtauit bonum beatitudinis, & malum paſſionum noſtrarum. Nec enim alius quiſquam fuit beatus & viator, niſi Chriſtus Ieſus. Cuius gradus interdictus fuit Adæ, omnibus aliis conceſſis. Hoc lignum æmulatus eſt diabolus, & homo. Geneſ.3.a. Lignum, à quo decidit ferrum in profundum, deſignare poteſt corpus Chriſti, cuius anima deſcendit ad inferos, & poſtea rediit ad corpus. 4. Regum. 6.a. Ipſe eſt lignum faciens fructus duodecim. Apocalyp.22.a.

Crux. — *Amb.de initia.myſte.3.& ſer.23. Hie.de manſio.& ſ.Ioel 2. Iſyc.ſ.Leui.14. Ori.ſ.Ioſ.ho.8.& ſ.gen.ho.8.& ſ.Ier.ho.8. Aug.ſ.Pſ.30.& ho.18. Hie.ſ.Ier.11. Gre.12.mor.1.& 3.12.& ſ.Eze.ho.6. Aug.ho.1..& 12. contr.Fauſt.34.35.& ſ.Ioan.tracta 2 & ſer.101. Cyril.8.ſ.Ioan.17. Rup.ſ.Haba.2.*

Lignum etiam vitæ dici poteſt crux Chriſti, per quam eſt reddita vita mundo. Apoc.2.c. Eadem eſt lignum faciens aquas dulces, & faciens potabilem literam legis, quod etiam dicitur de confeſſione crucis. Exod.15.c. Ipſa eſt lignum cedrinum, quo purificamur à lepra peccatorum. Leui.14.a. Ioel 2.e. Eſt etiam lignum, quo tranſeundum eſt mare huius ſeculi. Gen.6.c. Lignum quoque ſcientiæ boni & mali, dici poteſt crux Chriſti. Geneſ. 2.a. Et ligna holocauſti, quæ ferebat ſuis humeris Iſaac, apertè deſignant crucem Chriſti, quam ipſe ſuis humeris baiulauit. Ge.22.a. Et ligna compoſita ſuper altare. Leu.1.b.3. Reg.18.f.

Eandem ſignificauit lignum quod fecit ſupernatare ferrum. 4. Reg.6.a. Lignum in pane Chriſti fuit, cùm corpus eius affixum eſt cruci, quæ etiam ponitur in pane, cum eius doctrina ex cruce non mediocriter firmatur. Ier.11.d. Ipſa eſt lignum per quod fit iuſticia. Sapien.14.a. Hanc deſignát duo ligna, quæ collegit vidua Sareptana. 3. Reg.17.b. Eſt enim colligenda nobis crux in hac vita, vt moriamur peccato. Lignum etiam, in quo ſuſpenſus eſt ſerpens æneus quem aſpicientes à morſibus ſerpentum liberabantur. Num.21.c. apertiſſima eſt figura crucis Chriſti. Quod & ipſe Dominus monſtrare dignatus eſt. Ioan.3.b. Lignum inter iunctu-

ras, est crux coniungens duos populos. Habac.2.c.

Amb. de para.1. Hie. s. Zach.14. Gre. Nyss. de creatione hominis. — *Sapientia.*

Lignum vitæ dicitur sapientia, quæ bonorum omnium mater est. Pro.3.c. Eadem est lignum faciens aquas dulces. Exod.15.c. Hoc ligno celebratur festum tabernaculorum. Leuit.23.g. hoc ligno sternitur templum, hoc est, Ecclesia. Eze.41.e. Porrò cùm dictum est Adæ à Domino: De omni ligno paradisi comede, potest omne lignum sapientiam significare. Genes.2.c.

Philo.1. alleg. & de mundi opific. & de migrat. Abrahæ. — *Virtus. Pietas. Castitas.*

Lignum præterea vitæ, est generalissima virtus, quæ dicitur in medio paradisi esse, quia solas bonas formas suscipit. Alia ligna non sunt in medio, quia bonas & malas formas suscipiunt. Gen.2.b. Dicitur etiam lignum vitæ, pietas inter omnes virtutes eminentissima, per quam immortalis redditur anima. Hæc est lignum reddens aquas dulces. Exod.15.c. Ligna quoque Cethim imputribilia, sunt virtutes, & integritas cordis, & firmitas fidei, & castitas, & Sanctorum merita. Exod.25.a.29.d.27.a.30.a.35.a.36.c.37.b.38.a. Dicitur autem: Apud quem inuenta fuerint ligna imputribilia, quia non omnes capiunt verbum illud. Designant etiam ligna Cethim in arca fœderis, rerum considerationes, & operum tractationes, quæ nullam mentis corruptionem inducunt, quæ sinceritatis & veritatis integritatem custodiunt. Ligna quoque pomifera, sunt opera virtutibus fœcunda vel virtutes operibus fœcundæ. Leuit.19.e. Ligna etiam Libani, sunt virtutes Ecclesiæ, & Sanctorum. Cantic.3.d.4.e.

Ori. s. Exo. ho.13. Ricar. de S. Vict.2. de arca myst.2. Gre.5. mor.5. — *Considerationes rerum.*

Glo. ord. s. Gen.2. Aretas s. Apoc.2. Chry. s. Gen. ho.16 — *Sacramenta. Fœlicitas.*

Lignum vitæ dici possunt sacramenta, quæ conferunt gratiam, quæ est vita animæ.

Lignum itidem vitæ, est ipsa æterna fœlicitas, in qua perpetua habetur vita. Apoc.2.b.

Aug.8. de gene. ad lit.6. & s. Ps.70. & de verb. Domini ser.34. Rup.2. s. Gen.27.

Lignum scientiæ boni & mali dictum est. Gen.2.b.3.a. non quod homini scientiam dederit, sed quia per illud facta est transgressio mandati. Et ex illo postea intrauit scientia & erubescentia, & propterea sic appellatum est. Mos enim est diuinæ scripturæ à rebus contingentibus nomina locis imponere, sicubi res contingant. Itaque nō illi de fructu vel pomo, quod inde nasceretur, sed ex ipsa re nomen impositum est, quę illo contra vetitum tacto, fuerat sequutura. Ideo enim arbor illa appellata est scientiæ dignoscendi boni, & mali, quia homo, qui nollet bonum à malo discernere per præceptum, discreturus erat per experimentum, vt tangendo vetitum, inueniret supplicium. Aliquibus videtur dictum ironicè, propter mendacium serpentis, qui dixit. Eritis sicut Dij, scientes bonum & malum.

Phil. de mūdi opifi. — *Prudentia.*

Lignum scientiæ boni & mali, dici potest prudentia, quæ discernit res naturaliter contrarias.

Ori. s. Rom.9. Arno. s. Ps.1. Hie. s. Eze.47. Beda s. Gen.2. Isyc. s. Leuiti.4.19. Gre. s.1. Reg.6. — *Lex. Sacra scriptura.*

Lignum præterea scientiæ boni & mali, dici potest lex, habens sensum literalem & spiritualem. Ligna quoque læuigata arcæ diluuij, sunt libri sacræ scripturæ. Ge.6.c. Et ligna Cethim, sunt verba sacræ scripturæ. Exo.25.a. Et lignum plantatum secus decursus aquarum, est sacra scriptura. Ps.1. Et ligna in vtraque parte fluminis, vtrunque testamentum designant cū mysteriis. Ezec.47.b. Agge.1.b. Idem designant ligna pomifera. Leuit.19.e. Item ligna ad incendendum holocaustum. Leu.4.c. Et ligna plaustri, sunt doctrina sacræ scripturæ, & exempla Sanctorum 1. Reg.6.c.

Au.2. de gen. cōt. Manich.9. Ori. s. Exod. ho.9. Phil. de plant. Noe Geor. Vene. Cant.1 to.n.7. cap.7. — *Scientiæ. Exempla.*

Ligna cætera paradisi, quibus vesci licitum erat. Ge.2.c. designant scientias & dogmata simplicium, & exempla, quibus mens nostra licitè pascitur. Et ipsæ scientiæ, sunt ligna pulchra visu. Ge.3.a. Vt autem ligna quædam sunt frugifera, quędam infrugifera, ita sciētiæ quędam sunt vtiles, quædam inutiles. Psalm.1.103. Leuitic.1.b.6.b.19.e. Ierem.17.a.1. Corinth.3.c. Ligna quoque Cethim imputribilia, scientias designant perpetuæ veritatis. Exod.27.a.30.a.35.a.

Aug.2. de gen. con. Manich.9. Philo.2. allego. Beda s. Gen.2. — *Liberū arbitriū. Ratio.*

Lignum scientiæ boni & mali potest etiam liberum arbitrium significare, per quod fertur homo in bonum & malum: estque pulchrum visu, propter contemplationem, & suaue ad gustum, propter actionem. De quo qui relicta gratia gustauerit, morte morietur. Ipsa quoque ratio, quæ principium est liberi arbitrij, lignum scientię boni & mali dici potest. Genesis 2.b.3.a.

Ori. s. Eze. ho.5.8. Gre.17. mor.1. Hie. s. Isa.44. & s. Agge.2. Ori. s. Cant. ho.3. & s. Ierem. ho.14. — *Hæretici.*

Lignum præterea scientiæ boni & mali, est hæreticus, cuius doctrina mortifera habet vera & bona permista erroribus: ideo de ea non est comedendum. Ge.2.a. Ligna quoque syluarum, quæ sunt infrugifera, excidenda, & in ignem mittenda, sunt hæretici. Cant.2.a. Ipsi sunt ligna frondosa, foliorum, seu verborum virorem habentia, qui sequuntur voluptates. Ier.3.b. Et ligna domus leprosæ, secundum quod habent corruptam doctrinam, erroribus permistam. Leuit.14.d. Lignum infructuosum, sunt hæretici & mali. Iob.24.d. Lignum vitis, hæretici, & doctores mali, inutiles ad opus, sed solum igni inferni tradendi. Ezec.15.a. Et lignum Tyri, sunt hæreses, aut hæretici. Et ligna regionis, dæmones vel hæretici. Ezech.26.c.31.b. Lignarius artifex, est hęreticus, fabricans errorum idola. Isa.44.b.

Ori. s. Gen. ho.2. Aug.15. ciuit. Dei.26. Gre. s. Cant.3. & s. Ezec. ho.15. Beda s. Exo.25. Arn. s. Ps.103. Hie. s. Isa.55. — *Doctores Ecclesiæ. Sancti. Humiles.*

Lignum fructiferum, dans vmbraculum & pastum, significare potest doctorem sacræ doctrinæ, secundum varias species, varias docentem & exercentem virtutes. Et eum qui beneficus est ad liberandos eos qui iniuriam patiuntur. Ge.1.a. Et ligna lęuigata, & quadrata arcę, sunt doctores Ecclesię. Ge.6.c. Designant etiam Sanctos, ex quibus constituitur & ornatur Ecclesia. Eosdem designant ligna templi. Ezec.41.e. Et ligna, ex quibus fabricatur arca testimonii. Et ligna imputribilia Libani, sunt Sācti & doctores in ęternum permāsuri. Cant.3.c. Et ligna cāpi, sunt humiles in ecclesia. Ps.103. Et ligna regionis. Sācti in Ecclesia. Is.55.d. Et lignorū diuersitas est diuersitas Sanctorum. Exod.31.a. Eosdem designant ligna Cethim. Et lignum cedrinum, est mens incorrupta. Exo.25.a. Leu.14.a. Eze.34.f. Ligna autem syluarum,

sunt

ſunt omnes Sancti comparati Chriſto. Cant.2.a.Pſ.95.Et ligna compoſita ſuper altare, ſunt homines baptizati.3.Reg.18.a.Et iuſtus qui confidit in Domino,& irrigatur gratia Spiritusſancti, eſt lignum plantatum ſecus decurſus aquarum. Pſ.1.Ier.17.b.Eccl'tę 10.b.Hoc lignum habet ſpem reſurgendi.Iob.14.b.Lignea etiam vaſa,dici poſſunt fortiores,qui non franguntur, ſed lauantur. Leuitic.15.b. Lignum viride, deſignat Sanctos,aridum verò peccatores. Ezech.20.g.

Au.de ouibus 14. Ori.ſ.Cant.ho.2. Arno.ſ.Pſ.95. Amb.de Elia.22. Gre.12.mor.3. Ber.ſ.Cant ſer.48.

Homo. Ligna regionis,ſunt homines in genere, ex quibus aliqua ſunt confracta à grandine.Exo. 9.f.Eccl'tæ.11.b.Eze.15.a.17.a.Et homo eſt lignum,in quo qui pendet,maledicitur.Deut.21. d.Et datur in eis lignum ſublime, & humile.Iob.14.b.Et ligna fructifera, & ſilueſtria.Cant. 2.a.1. Cori.3.c.

Hie.ſ.Eze.20. Ori.ſ.Gen.ho.2. Gre.12.mor.3. & ſ.Cant.2. Geor.Vene.Cant.1 tom.7.cap.7.

Angeli. Ligna paradiſi & voluptatis, quæ non aſſimilantur cedro, ſunt angeli, qui non ſe extollunt per ſuperbiam, vt Lucifer.Eze.31.c. Ligna quidem regionis ſunt omnes angeli:ligna verò voluptatis,qui conſenſerunt Lucifero.

Hie.ſ.Eze.31. Rup.1.victo.verbi Dei.11.

Voluptates. Hæreſes & doctrina hæreticorum.& philoſophorum. Ligna frondoſa & nemoroſa,ſunt voluptates,& etiam doctrina hęreticorum,habens verba pompatica, vmbramque foliorum, ſine pomis bonorum operum. Iſ.57.d.Ierem.2.d.3.b. 17.a.Ezec.6.b.Porrò lignum imputribile putat ſe eligere hæreticus ad fabricanda idola.Iſa. 40.e. Cùm tamen errores & peccata non aliter ſint imputribilia, niſi quia diutius in eis immoratur ignis vindictæ.1.Cor.3.e.Et ligna ſaltus,eſt doctrina erronea philoſophorum & hęreticorum,habens eloquentiæ folia ſine fructu veritatis.Iſ.44.b. Et ligna idoli,ſunt materia errorum.Ier.10.a.vbi doctrina hæreticorum dicitur lignum ob vilitatem.

Hie.ſ.Iſ.40.57.& ſ.Ier.2.& ſ.Eze.6 Ori.ſ.Leuit.ho.14. Amb.ſ.1.Cor.3.

Concupiſcentia carnis. Lignum ſuaue, ſeu fructus ſuauis, ligni concupiſcentiam ventris ſeu carnis indicat: pulchrum autem viſu, concupiſcentiam oculorum. In hoc autem quod dixit ſerpens, Eritis ſicut Dij, eſt ſuperbia vitæ.Gen.3.a.

Chryſ. de lapſu primi hominis.

Corpus humanũ. Mitigatio motuum. Ligna læuigata arcæ diluuii,corporis humani formam aut figurã ſignificare poſſunt. Ge. 6.c.Poſſunt etiam interiorum motuum mitigationem deſignare.

Amb. de Noe.6.

Grauius auxiliũ proximorum. Ligna, quæ produxit Deus,quæ vmbraculum præbent & paſtum,ſignificare poſſunt grauius auxilium proximis præſtitum.Gene.1.a.

Aug.13.confeſ.17.

Materia ſenſus & intellectus Opera perfecta. Ligna holocauſti,quæ portabat Iſaac.Ge.22.b.deſignare poſſunt materiam ſenſibilem & intelligibilem, quæ ſunt obiecta ſenſus & intellectus. Deſignant etiam opera perfecta,quibus fit gratum holocauſtum Deo.

Phil.de profugis. Amb.epiſ.63. Beda ſ.Gen.22.

Gentiles ad fidē conuerſi. Ligna ſyluarum ſunt Gentiles ad fidem conuerſi,& etiam ligna ſaltus. Pſal. 95. Iſa. 44.d. Ezech.15.a.39.c.

Aug.ſ.Pſ.95.

Peccatores. Peccata. Ligna quæ corrodit locuſta,ſunt peccatores,aut ipſa peccata.Exo.10.b.Hęc ligna ſunt nutrimentum ignis inferni,quæ ſunt ligna arida.Iſ.30.g.Ier.5.d.Thren.4.b.Ligna quæ superædificantur, ſunt peccata venialia grauiora.1.Cor.3.c.Iob.24.d.41.d. Zach.5.b.12.b.vaſa quoque lignea in magna domo,ſunt peccatores in Eccleſia.2.Timoth.2.c.

Hie.ſ.Iſa.30. Amb.ſ.1. Cor.3.& ſ.1.Timoth.2. Aug.enchir.ad Lauren.68.

Eccleſia. Lignum viride arefactum, ſunt Iudæi,prius virides per legis obſeruationem,poſtea arefacti,cùm remanſerunt in infidelitate.Lignum autem prius aridum,poſtea frondeſcens,eſt Eccleſia ex Gentibus,quæ virorem accepit per fidem & opera.Eze.17.g.Thren.4.b.Qua ratione lignũ aridum non erit eunuchus,hoc eſt,qui abſtinet à vitiis,& cuſtodit ſabbata Dei, &c. Iſa.65.b.Et lignum ſublime humiliatum, ſunt Iudęi:lignum verò humile exaltatum,eſt Eccleſia ex Gentibus.Eze.17.g.

Ori.ſ.Eze.ho.12. Hie.ſ.Iſa.56.& ſ.Eze.17.

Corpus B.Mariæ. Diuites eccleſiæ. Ligna Libani,ſignificant corpus ſacrę Virginis Mariæ.Vnde Salomon fecit ferculum,hoc eſt,Chriſtus ſumpſit carnem.Cant.3.d.Deſignant etiam diuites in Eccleſia,ex quorùm eleemoſynis ſuſtentantur pauperes,& in ipſis nidificant.Cant.4.d.

Rup.ſ. Cant.1.

Terra. Ligna etiam Libani,typum gerunt elementi terræ.Cant.3.d.

Amb.de virgi.3.

Fortes ex infirmis. Ligna quæ mutantur in æs,ſunt qui prius erant inutiles in Eccleſia, & fiunt fortes, & cantant & prædicant laudes Dei. Iſa.60.c.

Hie.ſ.Iſa.60.

Vita mediocris. Lignea vaſa, ſignificare poſſunt interdum vitam leuem, & mediocrem. Exod.7.c. Leuitic.11.e.

Glo. int.ſ. Leui.11

Duo populi. Ligna duo,quæ habebat Ezechiel in manu,quæ coaluerunt in lignum vnum,ſunt duo populi,qui facti ſunt vnus in Eccleſia.Ezec.37.e.

Hie.ſ.Eze.37.

Opera mala. Lignum putridum,deſignat opera mala,& in igne extinguibili vrenda.Iob.41.d.

Hie.ſ.Iob.41.

Exempla. Ligna ſubiicienda altari, ſunt exempla, & præcepta proponenda cordi noſtro. Leuit.6.d.

Gre.25.mor.7.

Ligo.

Ligo,eſt ruſticum inſtrumentum ad terram fodiendam,& ad herbarum radices extirpandas accommodatum.

Mens. Labores bonorũ operum. Ligo exornationem propriæ mentis in vita priuata ſignificare poteſt.1.Reg.13.d.Cum filii Iſrael ibant ad Philiſtæos ad exacuendos ligones,hoc eſt,ad profanos autores ad ſcientiam moralem inquirendam. Vel deſignat labores bonorum operum, in quos mutantur contumeliarum iacula in his,qui conuertuntur.Mich.4.b.

Gre.ſ.1.Reg.13. Hie.ſ.Mich.4.

Opera pacis. Labores ſeculi. Ligones malorum,quos concidunt in lanceas,ſunt opera pacis, quæ aduerſus fideles mutant in inſtrumenta bellica.Ioel.3.b.Vel boni concidunt ligones in lanceas, quando labores huius ſeculi poſtponunt Euangelio Chriſti,& verbo Dei.

Hie.ſ.Ioel.3. Rup.ſ.Ioel.3.

Lilium.

Amb. s. Luc. 12.

Lilium, flos notissimus, candore & odore insignis, de quo Ambrosius. Lilia nullius annui vsus cultum requirunt, nec sicut erga prouentum fructuum cæterorum, ita etiam erga generationẽ istius floris solicitis in orbem redit labor actus agricolis. Quibuslibet enim siccitatibus agri omne illud quod alitur, in florem, quadam virtute genitali ex sese, atque in se succi semper manentis animatur, ita cùm foliorum puberum caulem videas aruisse, floris tamen natura viuescit. Absconditur enim viriditas, nõ amittitur. Ast vbi vernis fuerit prouocata blandiciis, indumentum germinis, comam floris, lilij sui resumit ornatus.

Ori. s. Cant. ho. 2. 3. Amb. de virg. 3. & s. Ps. 118. ser. 5. & s. Luc. 12. Ber. s. Cant. ser. 47. 70. Cyril. 4. s. Ioan. 28. Rup. s. Cant. 5.

Lilium conuallium dicitur Christus, hoc est, corona humilium, & ipsius Gentilitatis, in qua conuersa multos habuit imitatores. Cantic. 2. a. Est autem candidus diuinitate, rubicundus humanitate, & vtrinque habet odorem. Vel radii intra lilium lucentes, designant eius diuinitatem: flos verò extra candidus, humanitatem. Lilia quoque in candelabro templi, sanctificationis eius odorem significant. Exod. 37. c. Ipse quoque est lilium labii ænei. 3. Reg. 7. d. Liliis comparantur labia sponsi, propter mundiciam & excellentiam doctrinæ. Cant. 5. d. — *Christus.*

Hil. s. Mat. Can. 5. Amb. s. Luc. 12. Euch. for. spirit. 4.

Lilia non laborantia neque nentia, sunt angeli suam perfectionem habentes à principio, & candorem gloriæ: quorum claritatibus mundus ornatur, & bonum odorem sanctificationis aspirant. Vnde Salomon cum omni gloria sua non est vestitus sicut vnum ex istis. Matth. 6. d. Lucæ 12. d. — *Angeli.*

Aug. epis. 48. Amb. s. Ps. 118. serm. 5. Hie. s. Isa. 35. Ori. s. Cant. 1. ho. 2. Amb. s. Psa. 118. ser. 5. Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Cant. ser. 48 Gre. 28. mor. 10.

Lilium inter spinas, odorem habens & non saporem, comparatur sponsæ, quæ est ecclesia, quæ imitata est Christum, & fulget inter hæreticos: & præcipuè ecclesia ex gentibus dans bonum odorem fidei & operum. Cant. 2. a. Is. 35. a. 2. Cor. 2. d. — *Ecclesia.*

Lilium etiam dicitur anima, quæ Christum imitatur, & per claritatem pudicitiæ & fulgorem sapientiæ splendet & olet inter spinas, hoc est, inter hæreses & peccata, quę dum à mortalitatis radice ad cælestem pulchritudinem assurgit, & mundiciæ candorem corde & corpore sibi ipsi custodit, & proximos quosque bonæ opinionis odore reficit, vigens inter tribulationes & tentationes. Cantic. 2. a. Lilia quoque sunt Sancti candidi vita, & exemplis odorem suauem spargentes. Cantci. 4. b. 6. a. 7. qui dicere possunt: Christi bonus odor sumus. Potest etiam lilium in his locis significare humiles. — *Anima. Sancti. Humiles.*

Hie. aduer. Iouini. Basi. s. Ps. 45. Gre. s. Cant. 2. 4. Ber. s. can. ser. 70. 71.

Lilia, inter quæ pascitur sponsus, sunt virgines, & generaliter boni. Cant. 2. d. 4. b. 6. a. qui dum castitatis candorem retinent, per hoc bonæ famæ opinionem proximis quibusque suauiter olent. Ipsæ quoque virtutes lilia sunt: & peculiariter innocentia, continentia, & patientia. Et in Christo veritas, mansuetudo, iustitia & omnia eius opera. — *Virgines. Boni. Virtutes.*

Basi. s. Ps. 44.

Lilia flores quidem sunt pulchri, sed citò marcescentes. Vnde designant genus humanum: cuius gloria est vt flos facilè marcescens. Ps. 44. in titulo. — *Genus humanũ.*

Gre. s. Eze. ho. 6.

Lilia in candelabro, æternam retributionem significare possunt. Exod. 25. c. 37. c. Et in capitellis columnarum supernæ claritatis patriam immortalitatis floribus redolentem, & amœnam. 3. Reg. 7. g. — *Gloria cælestis.*

Lima, Limare.

Lima, est instrumentum fabrile, quo ferrum, aut aliquid aliud terendo expolitur.

Lima, qua faber expolit idolum, artem dialecticam significare potest: qua hæretici suos expoliunt errores. Is. 44. b. — *Dialectica.*

Hie. s. Eze. 21.

Limatus gladius, quo vtitur Deus ad malorum punitionem, est diabolus, qui semper paratus est ad exequendam vindictam Dei. Ezec. 21. c. — *Diabolus.*

Limen, Superliminare.

Limen dicitur, quod ex transuersò in ianua est, tam in parte inferiori, quę sub pedibus calcatur, quàm in superiori. Superliminare autem est limen ostii superius, hoc est, lignum siue lapis, qui postibus superincumbens iugi formam efficit.

Ori. s. Is. ho. 1. 4. Hie. epi. Et actle.

Superliminare eleuatum designat Verbum Dei, Christũ, quod dicitur eleuatum, quando sublata sunt impedimenta & velamina veteris legis. Isa. 6. b. Eleuatum est autem loquẽtibus Seraphim, hoc est, dicentibus. Attollite portas principes vestras. Ps. 24. — *Verbum Dei. Christus.*

Gre. s. 1. Reg. 5

Limen domus tinctum sanguine. Exod. 12. d. designat ianuam vitæ sanguine Christi tinctã, hoc est, baptismum, & initium fidei. Super limen posita erant caput & manus Dagon. 1. Reg. 5. b. quia in initio fidei debet vnusquisque diabolica desideria conculcare: cui abrenunciatur in baptismo. Et qui non calcant super limen, meritò dicuntur sacerdotes Dagon, quia colunt diabolum. Ingrediuntur quoque super limen, vel transiliunt limen, qui colunt errores Gentilium. Soph. 1. b. Potest tamen ibi designare finem idololatriæ. — *Fides. Baptismus.*

Hie. s. Sopho. 1. Aug. s. Ioan. tra. 55 Gre. ho. 21. Gre. Nysse. de vita Mosis. Rup. 2. s. Exo. Rup. s. Zac. 12.

Superliminare etiam tinctum sanguine, significare potest intentionem, quæ supereminet actioni. Et rationem supereminentem concupiscibili & irascibili. Item frontem cruce Christi signatam. Et præterea spem cælestium firmatam sanguine Christi. Exo. 12. d. — *Intentio. Ratio. Frons. Spes cælestium.*

Superliminare crapulæ, est ecclesia, in qua est refectio siue saturitas veri agni Christi, quæ dicitur superliminare, quia sanguis agni, qui huius typum gerebat, ponebatur in superliminari. Zachar. 12. a. — *Ecclesia.*

Cognitio mysteriorum. Antiqui patres. Patres nouæ legis. Vita actiua & contemplatiua. Literaæt spiritus.

Limen portę domus Domini latitudinis vnius calami, tacita altitudine & longitudine, designat viam & introitum, quo ad interiora pergendum est. Vel designat cognitionem mysteriorum, quæ in hac vita ex parte habetur. Designat etiam antiquos patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est porta. Vel limen exterius, sunt antiqui patres, qui fuerunt exterius: quia præcesserunt aduentum Christi, quem desiderabant, & etiam quia per veterem legem prohibebantur opera, & non cogitationes. Limen verò interius, sunt patres noui testamenti, admissi ad contuenda mysteria, quæ nobis tradiderunt. Vel limen exterius portæ. i. prædicatoris, est vita actiua: limen verò interius vita contemplatiua. Ezech. 40.b.41.c.46.a. 47.a. Limen quoque exterius literam legis significat: limen verò interius allegoriam & spiritum literæ.

Hie. s. Eze. 40.46 Gre. s. Eze. ho. 15. Rup. 2. s. Eze. 4.

Destructio tēpli. Principes sacerdotum.

Eleuatio superliminariū, & etiam cōmotio, destructionem tēpli Iudæorū significauit. Isa. 6.d. Amos 9.a. Et commotionem principum sacerdotum aduersus Apostolos prædicantes.

Hie. s. Isa. 6. Rup. 1. s. Isa. 29.

Limpidus, vide Clarus, & Læuigare.

Limus, vide Lutum.

Linea.

Linea apud Geometras, est longitudo latitudinis & profunditatis prorsus expers. Eodem nomine appellatur filum illud, quo fabri vtuntur ad signandam materiam.

Iudicium Dei. Exempla.

Linea, quam tetendit Dominus super terram, designat iudicium Dei, quo dirigebantur in fines ecclesiæ prædicatores, vt alicubi prædicarent, ab aliis verò partibus arcerentur, ne accederent. Iob. 38.a. Designat etiam exempla Sanctorum, quibus medium tenuerunt, ne ad extrema vitia declinarent.

Gre. 28. mor. 9.13.

Prædicatio Apostolica.

Linea duodecim cubitorum, cingens columnam. 3. Reg. 7.c. designat normam prędicationis faciendam secundum doctrinam Apostolorum.

Glo. ord. s. 3. Reg. 7.

Linere, Linire.

Linire, est vngere, vel fricare, aut aliquid simile, quod digito, vel aliquo instrumento rei cuipiam superinducitur, fricatur, vel imprimitur, sed tenuiter, non crassè. Linere autem, est rē aliquam mollē alteri inducere. Sed videntur hæc vocabula confundi, & pro eodē accipi.

Munimen charitatis.

Linere arcam diluuii bitumine intrinsecus & extrinsecus, est charitate Dei & proximi munire ecclesiam. Gen. 6.e.

Glo. ord. s. Gen. 6.

Infusio gratiæ.

Liniens Christus oculos cæci nati, designauit infusionem gratiæ in mentem. Vel est inducens peccatorem in propriæ infirmitatis cognitionem. Ioan. 9.a. Ad hæc referri potest, cùm oculi Tobiæ liniti sunt felle piscis. Tob. 11.d.

Ori. s. Isa. ho. 6. Amb. de viduis.

Annunciatio misericordiæ. Exempla.

Lita oleo lagana, indicabant annunciationem futuræ misericordiæ, quam prædicebant lex & Prophetæ. Exo. 29.a. Leu. 2.b. Et liniens Moses tabernaculum fœderis oleo vnctionis, misericordiam Dei erga ecclesiam designauit. Leuit. 8.b. Designant etiam exempla bene viuendi, quæ foris proximis ostendimus.

Glo. int. s. Leui. 2. Glo. ord. s. Exo. 29

Ecclesia. Populus Iudaicus.

Litus murus, ecclesiam significare potest. Actor. 7.b. Et populum Iudaicum, qui litus per circuncisionem & cognitionem.

Glo. ord. s. Amos 7

Illatio veræ doctrinæ.

Linere denuo alio luto domum leprosam, est destructis erroribus, veram doctrinam inferre. Leuit. 14.f.

Isyc. s. Leui. 14.

Implere legem vilibus sensibus.

Linere bitumine fiscellam, in qua erat Moses, est munire legem, & implere vilibus & carnalibus sensibus, quod faciebant Iudæi. Exo. 2.a.

Glo. int. s. Exo. 2.

Fucantes hæretici errores.

Circumlinens Hierusalem adultera oculos suos. Ezec. 23.f. designare potest hæreticos fucantes suos errores, vt eos probabiles reddant.

Adulari peccantibus.

Linere parietem luto absque paleis & temperamento, est promittere securitatem peccantibus, quod faciunt hæretici. Est etiam adulari perpetrantibus mala. Eze. 13.b. 22.g.

Hie. s. Eze. 13. Gre. 18. mor. 3.

Lingere, quære Lambere.

Lingua.

Lingua membrum hominis nobilissimum intra os clausum, vocibus formandis, dignoscendisque saporibus destinatum.

Vis generatiua patris. Spiritussanctus. Corpus Christi.

Lingua Dei, quæ est calamus scribæ. Ps. 44. designare potest vim generatiuam Patris Verbum producentis, quę dicitur calamus scribę, quia protulit Verbum permanens, vel designat Spiritum sanctum, per quem Deus secreta sua hominibus manifestat. Vel est corpus Christi, quo euacuata, sunt venena serpentis. Vel lingua est calamus scribæ, cum laudat Deum, quæ tunc exultatione repletur. Ps. 125.

Aug. s. Ps. 44. & de essen. diuin. Am. apol. David. 13 Hie ad. Principiā Euc sor. spirit. 1.

Sētentia iudicii.

Lingua Dei erit quasi ignis deuorans, quando dicet Christus malis in iudicio. Ite maledicti. Isa. 30.f.

Glo. int. s. Is. 30.

Fauor Dei. Apostoli & prædicatores.

Lingua spōsi seu Verbi, est fauor dignationis eius. Lingua etiā Christi, sunt Apostoli & prędicatores, quæ lingua adhæsit faucibus eius, quū Apostoli in eius passione obmutuerunt. Ps. 21. Lingua erudita est lingua Christi & prædicatorum eius, ad sustentandum lassos. Is. 50.e. Et non est sermo in lingua Christi, cùm nec in eo, nec in eius prædicatoribus est dolus. Psa. 138. Lingua autem, aperta locutio. Iob. 6.d. Lingua canum fit ex inimicis, quum ex Iudæis Christus fecit prædicatores. Ps. 67. Lingua lambentes aquam, sunt perfecti sermone. Iudi. 7.a.

Ber. s. Cant. ser. 45 Hie. s. Ps. 21. Aug. epis. 120. Hila. s. Ps. 138. Gre. 8. mor. 3. Aug. epis. 59. & s. Ps. 67. Ori. s. Iudi. ho. 9.

Ber.s.Cant.ser.45. Gre.15.mor.5.& s. Cant.4. — *Feruor deuotionis.*

Lingua sponsæ, vel animæ, est feruor deuotionis. Sub lingua spõsæ, vel ecclesiæ, vel animæ est mel & lac, cùm habet verba quidẽ aspera in correctione peccatorũ: sed quę latenter quandam dulcedinem quasi sub lingua habeant, quibus contristari mens possit ex benignitate refoueri. Cant.4.c. Vel designatur prædicator, qui tractat sublimia & moralia, & ea exercet.

Lingua Mosis tardior, obscuritatem legis designare potest. Exo.4.c. — *Obscuritas legis.*

Arn.s.Ps.57. Hila.s.Ps.54. Hie.s.Isa.3. Gre.ho.30. — *Lingua Iud.*

Lingua canum erat lingua Iudæorum clamantium: Crucifige, crucifige. Quæ lingua etiam fuit gladius acutus. Psalm.56.63.67. Eorum linguæ fuerunt diuisæ, aut dissipatæ. Psal.54. Isaiæ 3.b.

Lingua alia, est lingua noui testamenti, quæ & lingua erudita dicitur. Is.28.c.50.d. Iere.31.f.1.Corin.14.d. In linguis apparuit Spiritus sanctus, quia linguarum diuisio erat vnienda in ecclesia. Acto.2.a. — *Lex noua.*

Hie.s.Is.35.& s. Mala.2. — *Lingua Gentil.*

Lingua balborum & mutorum aperienda in aduentu Christi, erat lingua Gentilium, qui conuersi sunt ad fidei confessionem & laudes Dei. Is.32.a.35.b. Et omnis lingua iurat Deum, cùm omnes Nationes eum confitentur, & laudant. Is.45.d.

Hie.s.Ps.51. — *Cor.*

Lingua interdum pro corde sumitur, vt cum lingua dicitur cogitare iniustitiam. Psal.51. Hæc lingua in bonis repletur exultatione. Ps.125.

Glo.ord.s. Gen.11. — *Sermo. Idioma.*

Lingua sumitur quandoque pro ipso sermone & idiomate: & linguarum diuisio, fuit diuisio sermonum & idiomatum, & significat discordiam, & opinionum diuersitatem, & sensus rationi discordes. Genes.11.b.

Hie.s.Isa.66. — *Exacta manifestatio mysteriorum.*

Linguæ hominũ & angelorum.1.Cor.13.a. videntur poni pro exacta cognitione & manifestatione mysteriorum. Linguæ autem hominum & angelorum venient ad iudiciũ. Is.66.f.

Glo.int.s.Isa. 41. Hie.s.Isa 19. — *Desideriũ cognoscende veritatis. Bona opera vitæ præsentis.*

Lingua arescens siti, designat desiderium cognoscendæ veritatis. Is.41.b.

Lingua Chanaan media inter Ægyptiam, & Hebræam, designare potest bona opera vitæ præsentis, quæ media sunt inter opera mala & opera fœlicitatis. Is.19.c.

Ori.s.Iosu.ho.7. Hie.s.Isa.11. Gre.33.mor.13. — *Dogmata falsa Philosophorum. Blasphemiæ. Doctrina secularis.*

Lingua seu regula aurea quam furatus est Achan de Hiericho, designat falsa Philosophorum dogmata eloquentiæ fulgore splendentia. Iosu.7.d.

Lingua maris Ægypti, designat blasphemias & idololatriam Ægyptiorum. Designat etiam scientiam doctrinæ secularis erroribus offuscatam. Is.11.d. Iob.15.a. Et hæc est lingua Leuiathan, quam Deus fune ligauit. Iob.40.c.

Rup.s.Cant.3. Gre.15.mor.5. — *Christus in corde Mariæ. Non confitens malum.*

Sub lingua sponsæ erat mel, & lac, hoc est, Christus in corde Virginis Mariæ. Cant.4.c.

Sub lingua abscondit malum, qui ipsum non confitetur. Iob.20.c. Et hypocrita abscondit malum sub lingua, quando asperitatem malitiæ, quæ latet in mente, sub tegmine blandæ locutionis operit. Malum enim in lingua & non sub lingua esset, si loquens hypocrita malitiam suæ prauitatis aperiret. Sic Ps.9. Sub lingua eius labor & dolor.

Hila.s.Ps.139. — *Iudas.*

Linguosus vir, qui non dirigitur in terra, fuit Iudas. Ps.139.

Ori.s.1. Reg. ho.1. Arn.& Hila.s. Ps.119. Basi.s.Ps.14. Aug.s.Ps.119. — *Lingua superba. Violenta tentatio.*

Lingua magniloqua, est lingua superba. Ps.11. Et lingua dolosa, est dæmonum suadentium manere in peccato, & hęreticorum, & occultè trahentium ad malum. Ps.56.119. Et in lingua agere dolum, est verbis sanctis miscere peruersa Ps.14.33. Et lingua resistens ecclesiæ, est hęreticorum. Isa.54.d. Et lingua hostium, quæ ignoratur, sunt fallaciæ dæmonum & hæreticorum. Ier.5.d. Sopho.3.c. Lingua quoque viperæ, est violenta diaboli tentatio: vel è diuerso, quia tardius occidit quàm aspis, est lenis & diuturna tentatio. Iob.20.c.

Gre.15 mor.7.8. Gre.19.mor. 14. Hie.s.Zac. 14. — *Lingua hæreticorum.*

Lingua ducum adhæret gutturi suo, quando hæretici, & si peruersa loqui libera voce non audent, intus tamen apud se contegunt cuncta, quæ contra veram fidem proponere falsa moliuntur. Iob.29.b. Et lingua persecutorum Hierusalem contabescit in ore, quum non amplius loquitur blasphemias. Zac.14.c.

Phil. de conf.ling. — *Potentiæ.*

Lingua vna construentium turrim Babel, in malum est, quum omnes potentiæ in malum conspirant. Gen.11.a.

Linum, Lineus, Linteum, Linteamen.

Isyc.s.Leui.16. — *Virtus. Sancti.*

Linum, est herba, ex qua cannabis modo eliciuntur mollia fila, & nentur in vsum intimarum vestium, vnde dicitur linea vestis. Linteum autem est pannus lineus, & sudarium, quo vtimur ad extergendum. Linum nascitur ex terra, & variis laboribus in telam & cãdorem deducitur, facilè conquiri potest à pauperibus: & ei, qui hoc induitur, gratum acceptumque est: æstuantem refrigerat, sed & in gelu fouet, qua ratione designare potest virtutes, quæ cum labore acquiruntur, & gratæ sunt habenti: & concupiscentiarum ęstus refrigerant, & in tentationum frigore calefaciunt.

Ori.s.Iere.ho.7. Hie.prol.s.Ori. in Iesum.Naue.& s. Ps.86. Euc.form.spiritu.8 — *Fortitudo Sanctorum, & gentium.*

Linum quatenus multo labore fit candidum, significare potest Sanctos, qui multis laboribus ad perfectionis apicem deducuntur. Potest eadem ratione fortitudinem eorum significare. Et linum in quo abscondit Rahab exploratores, designat fortitudinem Gentium in suscipienda & retinenda fide. Iob.2.b.

Gre.s.Eze.ho.13. Beda s.Pro.31. — *Subtilitas scripturarum. Præcepta subtiliora. Carnis castigatio.*

Linum subtile & candidum, subtilitatem scripturarum, & mystorum sensuum designare potest. Et lineus funiculus in manu mensoris, adumbrat subtiliora pręcepta Christi, etiam cogitationes ordinantia. Eze.40.a.

Linum quod ex terra virens oritur, sed longo & multiplici exercitio amittit humorem natiuum, atque ad gratiam noui candoris peruenit, castigationem nostrę carnis designat, cuius dum ingenitas vitiorum sordes per continentiam excoquimus, dignam profecto eam,

qua Christum induamus efficimus. Prouerb. 31. b. Sic lineæ tunicæ candorem castitati designant,& etiam linea femoralia,& linea zona.Exo.28.g.29.a.39.e.Leu.6.b.16.a.Eze.9.a. 44.e. Et lineum Ephod Samuelis, puriorem vitam ministrorum noui testamenti significat tam in castitate,quam in aliorum præceptorum subtilitate.1.Reg.2.c.22.d. Dani.10.a. Vel linea tunica ad iustitiam referri potest, feminalia verò ad castitatem.

Cãdor castitatis. Iustitia. — *Isyc.s.Leui.6. Gre.s.1.Reg.1.*

Linea tunica pontificis,carnem Christi significare potest, quæ non est nata de corruptione carnis:sed de terra,hoc est,de Virgine.Exo.29.a.Leu.6.b.8.a.Eze.9.a.

Caro Christi. — *Ori.s.Leui.ho.9. Gre.22.mor.19.*

Linea cidaris in capite pontificis,coronam gratiarum & donorumDei in mente designat: idem de vitta.Leui.16.a. Eze.44.e.

Dona Dei. — *Hie.s.Eze.44.*

Linea vestis,potest etiam vitam mediocrem significare.Leui.13.f.

Vita mediocris. — *Glo.ord.s.Leui.13.*

Linteum vas ecclesiam ex Gentibus designare potest.Acto.10.b.Vel designat totam Ecclesiam, & sicut linteum tinea non consumit, ita ecclesia & eius filii non debent corrumpi immundis cogitationibus.Designat etiam fidem,in qua blandè quiescunt fideles.

Ecclesia. Fides. — *Amb.ser.67. Hie.ad Rusti. Aug.de vnit.ecclesiæ & ho.45.*

Linteamina Christi sumus nos : vel sunt laborum nostrorum lamenta, quæ nunc electos omnes.i.eius membra constringunt.Ioan.20.a. Vel eiusdem Christi infirmitates, quas reliquit resurgendo.Vel ipsam conuersationem,quam cum hominibus habuit.

Lamenta. Infirmitas Christi. — *Gre ho.22. Rup.14.s.Ioan. Gre.Nysse.de res.2.*

Linteamina, quæ Deus aufert, sunt delitiæ spirituales,quas Deus iratus à peccantibus aufert.Isa.3.d.Linum cum lana potest referri ad spiritualia : quæ tamen non debent esse neglectis bonis operibus temporalibus.Pro.31.b.

Delitiæ spirituales. — *Hie.s.Isa.3. Aug.ser.217.*

Linum fumigans,quod non habet lumen,sed fœtorem,designare potest Iudæos exiguum spiritum gratiæ habentes.Is.42.a.Mat.12.b.Designat etiam sacerdotium Iudæorum,quia sacerdotes lineis vestibus vtebantur. Et quia in aduentu Domini charitatis perdidit ardorem quasi amisso igne fidei,non ardens,sed fumigans fuit. Potest etiam significare Gentiles momentaneum quendam ardorem habentes, extinctioni vicinos,qui extincto luminis naturalis ardore, fumi amarissimi, & qui oculi noxius est, tenebrosæque caliginis inuoluebantur erroribus.Designat eos præterea,qui tepidè exequuntur mandata Dei,qui non habent lumē & habent fœtorem,quia tepidi non sunt grati Deo.

Iudæi. Sacerdotium Iudæorum. Gentiles. Tepidi. — *Hil.s.Mat.Cã.12. Gre.33.mor.4. Tert.adue.Iudæos. Hie.Aglasiæ. Basi.reg.breu.291. Au.2.q.in euã.q.3*

Linum potest sacerdotale munus significare. Vnde Ios.2.b. Exploratores missi à Iosue in Hiericho in linea stipula delitescentes,designarunt iis,qui inuitandi erant, culmen sacerdotale delatum, sicut Apostolus Petrus dicit.1.Petr.2.b. Vos autem gens sancta,regnum sacerdotale.Vel certè,quod in sacramento legis,vbi de sacerdotibus adnotatur, populi huius qui est ex gentibus, latebat occulta vocatio.

Sacerdotale munus. Vocatio gentium. — *Ori.s.Iosu.ho.1.*

Lineum lumbare Ieremiæ,designat populum Israel de terra sumptum, & Deo peculiariter coniunctum.Designat etiam quemlibet iustum Deo adhærentem. Ier.13.a.

Israel. Iustus. — *Hie.s.Ier.13.*

Linum extinctum eos significare potest,qui breuem in hoc seculo prosperitatem habuerunt.Isaiæ 43.c.

Linea subucula, mortalitatis potest esse symbolum. Leuit.8.a. vt cum sacerdotes induuntur ad carnem subucula, meminerint se esse mortales.

Breui prosperitate functi. Mortalitas. — *Glo.int.s.Leui.8.*

Lineæ tunicæ Nadab,&Abdiu,qui occisi sunt à Domino,designare possunt ostentationem seu apparentiam virtutis, quam habent hæretici.Leuit.10.a Et linum textum,sunt rationes subtiles,& arte dialectica concinnatæ hæreticorum.Isa.19.b.Ipsi habent linum in nigredine perseuerans. Hose.2.b.Hoc est linum læsum à grandine in Ægypto.Exod.9.g.Linum etiam in veste ex lino lanaque contexta, subtilitatem hypocritarum designare potest. Vestis enim quæ ex lana linoque conficitur, linum interius cælat, lanam in superficie demonstrat. Ideo talis vestis prohibetur.Deut.22.b.

Hypocrisis hæreticorum. Rationes hæreticorum. Subtilitas hypocritarum. — *Hie.s.Isa.19.& s.Hose.2. Gre.8.mor.39.*

Fasciari brachium Pharaonis linteolis.Eze.30.f.est foueri ad recuperandas vires.

Foueri. — *Hie.s.Eze.30.*

Lippus.

Lippus est, qui oculos habet lachrymantes, defluente ab eis putredine. In lippis quidem oculis pupillæ sanæ sunt:sed humore defluente,infirmatæ palpebræ crassescunt,quæ quia infusione crebra atteruntur, etiam acies pupillæ vitiatur.

Gre.1.pasto.11.

Lippis oculis existens Lia typus est synagogæ,quæ obscurè videbat mysteria in litera legis lucentia.Ge.28.d.Designat etiam vitam actiuam,quæ non perinde videt arcana Dei, vt contemplatiua : quia res terrenæ, in quibus versatur, obscurant oculos ad purè perspicienda spiritualia.

Synagoga. Vita actiua. — *Gre.s.1.Reg.14.*

Lippus, qui non admittitur ad sacerdotium & ministerium altaris.Leu.21.d.est cuius sensum natura exacuit,sed conuersationis prauitas confundit.Sunt enim nonnulli, quorum sensum carnalis vitæ operatio sauciat, quæ videre recta subtiliter per ingenium poterant, sed vsu prauorum actuum caligant. Designant etiam superbos circa pugnas verborum.1. Timoth.6.a.

Ingeniosus sed malus. — *Gre.1.pasto.11. Isyc.s.Leui.21.*

Liquescere, Liquefieri, Liquidus.

Liquidum est,quod est molle & fluxum. Liquescere autem seu liquefieri, est liquidum ac fluidum fieri, vt liquescit cæra & mel.

Christus factus dicitur sicut cæra liquescens. Ps.21.quia patuit omnibus opprobriis, nulli resistens. Sed vt liquescens cæra non perit, ita nec Christus per passionem periit.

Christus. — *Arno.s.Ps.21.*

Liquescens cæra designare potest sacram scripturam, quæ in litera erat dura & obscura: sed per Christum tanquam per ignem facta est liquida & clara. Ps.21. Liquefieri etiam manna incalescente Sole, est per aduentũ Christi scripturæ sacræ obscura aperiri mysteria. Exo.16.a.

Aug.epis.120. *Sacra scriptura.*

Liquefacta anima loquente sponso dicitur. Cantic.5.c. quia dum occultæ locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso, quo absorbetur, desiderio liquatur. & inde se apud semetipsam fessam inuenit, vnde vltra se esse conspicit fortitudinem quam conscendit.

Gre.4.mor.39. *Deliquiũ animę*

Liquefacit Deus chrystallum, cùm conuertit, & emollit dura corda. Ps.147.

Hie. & Aug.s. Ps.147. *Emolliens Deus dura corda.*

Liquens, quod bibitur, designare potest opera. Leuit.11.e.

Lyra.s.Ps.57. *Opera.*

Sicut cæra liquescens, sunt mali in inferno, qui patiuntur ab igne, & dæmonibus resistere non valent: sed non consumuntur. Ps.57.

Mali in inferno.

Liquescent cæli sicut fumus, non quia perituri sint, sed quia in melius mutabũtur. Isa.51.d.

Hie.s.Isa.51. *Mutatio celorũ.*

Liquefactum dicitur, quod robur amittit, atque ita dicitur liquefieri cor. Ios.7.b. Et terra. Ps.74. Et æs, hoc est, fortitudo mundi in iudicio. Eze.24.c.

Aug.s.Ps.74. *Amissio fortitudinis.*

Litera.

Literæ dicuntur minimæ ac indiuiduæ orationis seu potius dictionis partes, ex quibus syllabæ constituuntur. Aliquando autem sumitur litera pro scriptura. Et litera in sacra scriptura, est primus sensus, quem scriptura facit, vt distinguitur contra spiritum, vel sensum spiritualem.

Litera quæ occidit, est sensus carnalis, etiam in nouo testamento. Vel sunt res corporales, quibus si quis nimium adhæreat, perit. Vel occidit litera secundum quod dat præcepta pœnalia. Vel litera occidens, est lex quæ tunc occidit, cùm non adest spiritus viuificans, & quia prohibendo demonstrat peccatum, quo occiditur non obtemperans legi.

Ori.s.Leui.ho.7. & 1.periar. Amb.s.2.Cor.3. Aug.de spirit. & lit.4.5. *Sensus carnalis. Res corporales.*

Sunt autem literæ, quas nos scribimus, vt peccati: ad quas pertinet chirographum, quod Christus deleuit. Sunt & literæ quas scribit Deus, vt gratiæ.

Ori.s.Gen.ho.13.

Literatura est peritia literæ legis: in qua gloriabantur Iudæi, de operibus legis non de gratia præsumentes. Ps.70.

Aug.s.Ps.70. *Peritia literæ legis.*

Literatus, Literatura, vide Docere.

Lithostrotos.

Lithostrotos idem est, quod locus lapide stratus: erat locus in pretorio Pilati, vbi protulit sententiam contra Christum. Ioan.19.c.

Litigare, Litigiosus, Lites, vide Rixari.

Littus, Ripa.

Littus, est terra mari adiacens, quæ fluctibus alluitur. Ripa autem est crepido, siue labrum amnis, & extrema ora, quæ vtrinque flumine alluitur. Aliquando autem littus sumitur pro ripa, & ripa pro littore.

Littus maris, in quo Christus erat, soliditatem & perpetuitatem æternæ quietis designat. Ioan.21.b.

Gre.ho.24. *Fœlicitas.*

Ripa fluminis, in qua erat Moses, doctrinam Spiritussancti designare potest, in qua est lex. Exod.2.a.

Beda s.Exo.2. *Doctrina.*

Littus, vt est refugium naufragorum, designare potest ecclesiam, aut clericorum statum: ad quos confugere debent, qui in hoc mundo periclitantur. Et sic est locus, vbi zelator defendere potest periclitantes, eosque suscipere. Et designantur per Zabulon, qui dicitur habitare in littore maris. Gen.49.b.

Beda s.Gen.49. Ricar.de S.Vict. de 12.Patriar.43. *Ecclesia. Status clericorũ.*

Littus maris, in quo iacebant Ægyptii mortui, finem mundi significare potest. Exo.14.g. In hoc littore eligentur boni pisces, eiectis malis. Mat.13.g. Ioan.21.b.

Aug.s.Ioã.tra.122. Euc.for.spirit.4. *Finis mundi.*

Littus maris, sterilitatem Iudæorum, & indignorum Christo designare potest. Gene.22.d. Matth.13.a.

Glo.int.s.Gen.22. *Sterilitas Iudæorum.*

In littore, quando impulsa maris aqua refunditur, innumerabiles arenarum minutiæ glomerantur. Quid ergo est littus maris, nisi cor vniuscuiusque in spirituali conuersatione negligentis? quia dum seculares cogitationes non reprimit, quasi frangentes in se maris fluctus excipit, & cumulos arenarum. 1.Reg.13.b.

Gre.s.1.Reg.13. *Cor humanum.*

Liuor, vide Inuidia.

Locare, Conducere.

Locare, est precio rem vtendam concedere: vt locat equum dominus equi, qui pro precio vsum eius concedit. Conducere verò dicitur, qui rem vtendam precio accipit. Sic conductus pro mercede est, qui operam suam locat. Exo.22.c.

Locans paterfamilias vineam agricolis, est Deus tradens synagogam sacerdotibus & Scribis. Vel tradens scripturam sacerdotibus & laicis. Mat.21.d. Marc.12.a. Luc.20.b.

Ori.s.Matt.ho.17. *Tradẽs Deus synagogam & scripturam sacerdotibus.*

Conducens paterfamilias operarios in vineam suam. Matt.20.a. est Deus creans homines ad se colendum per fidem & obseruantiam præceptorum. Qui autem dixerunt, Nemo nos conduxit, id est, ad fidem vocauit, ostenduntur non esse de iis qui post acceptam fidem peccauerunt, quia illi iam fuerant conducti.

Ori.s.Mat.ho.10. *Creans Deus homines.*

Locantes

Iudæi. Locantes se pro panibus, fuerunt Iudæi recipientes legem veterem, & expectantes Messiam, sed in esurie remanentes. 1. Reg. 2. a. Vel locabunt se pro panibus, quando venient ad fidem in fine seculi. *Gre. s. 1. Reg. 2. Rup. 1. s. Reg. 5.*

Superbi doctores. Locantes etiam se pro panibus, sunt superbi doctores: qui per tumorem doctrinæ putant se posse habere munera spiritualium virtutum, sed semper manent in esurie, quia Spiritussanctus disciplinę effugiet fictum. Sapien. 1. b. Et. 1. Petri 5. b. Deus superbis resistit: humilibus autem dat gratiam.

Communicantes in peccato. Locant etiam se pro panibus, qui pleni peccatis Eucharistiam sumunt. Vnde nō saturātur.

Loculus, vide Feretrum.

Locuples, vide Diues.

Locus, Locare, Collocare.

LOcus est, quicquid aliud continet: & iuxta Philosophos, est superficies corporis continētis, quum videlicet est locus proprius: nam locus communis multa continet, nec adæquatur rei contentæ. Locare autem vel collocare, est in loco ponere. Locus autem interdum est occasio. Ephe. 4. f. Nolite locum dare diabolo. Ordo. Exo. 25. d. Et sphærulæ per tria loca. Situs. Exo. 40. d. Manebant in eodem loco. Sors. Exo. 2. b. Adoptauit eum in locum filii. Tēplum. Ge. 28. d. Verè Dominus est in loco isto.

Pater & Filius. Locus non competit Deo, qui non potest loco comprehendi: sed ipse omnia continet loca. Sed per metaphoram datur illi: vt locus Dei, vbi benedicitur gloria Domini. Eze. 3. c. dici potest sic, vt Filius sit locus Patris, & Pater Filii, iuxta illud. Ioan. 14. b. Ego in Patre, & Pater in me est. Et Dominus egreditur de loco suo. Mat. 1. a. quum Filius exiuit à Patre, & venit in mundum. Et reuertitur Sol in locum suum, quum Filius regreditur ad Patrem. Eccl'tæ. 1. a. Et locus sapientiæ, est Pater. Iob. 28. d. *Hie. s. Ezec. 3. & s. Eccl'tæ 1. Gre. 19. mor. 3.*

Gloria domini. Potest & locus Dei, dici gloria domini, & lux inaccessibilis, iuxta illud. 1. Timot. 6. c. Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem. Item magnificentia eius & maiestas. Hose. 5. d. *Hie. s. Ezech. 3. & s. Hose. 5.*

Misericordia. Locus Dei peculiariter dicitur misericordia, qua ratione dicitur Dominus egredi de loco suo, quū exercet vindictā, quasi deserat misericordiā, quæ sibi est propria. Isa. 26. d. Mich. 1. a. *Hie. s. Isa. 26.*

Spiritussanctus. Locus, qui est apud Deum, dici potest Spiritussanctus, in quo nobis est standum. Exo. 33. d. Leu. 4. c. 6. b. Locus mundus. *Progressus cognitionis Dei.* Vel designat continuum progressum in cognitione diuina.

Cælum. Ecclesia. Anima. Locus Dei dicitur, vbi magis apparent diuinæ operationes, siue naturales, siue gratuitæ: vt cælum, ecclesia, anima: quæ sunt loca, vbi benedicitur gloria Domini. Ps. 67. 75. 103. 131. Is. 18. b. Eze. 3. c. Et ecclesia dicitur locus fidelis Dei, & locus sanctificationis Dei: & locus pedū Dei. Isa. 14. a. 22. g. 60. c. Hæc est locus sanctus, in quo carnes arietis sunt coquendæ. Exo. 29. e. Leu. 6. c. 7. a. Hic est locus, in quo apparet Deus. Exod. 30. d. 33. c. Et locus in quo mactatur holocaustum. Leuit. 4. f. 6. b. Deut. 12. a. 14. c. 16. b. Ioan. 4. b. Et locus mundissimus, ecclesia, vel anima pura. Leuit. 10. c. 14. d. Hæc est locus in terribilis dæmonibus. Gene. 28. d. Et terra sancta, in qua apparuit Dominus Mosi. Exo. 3. b. Matt. 24. b. Locus etiam auri, est vniuersalis ecclesia, in qua est vera sapientia, & fideles, qui per tribulationes à peccatorum sordibus tribulationis igne purgantur. Iob. 28. a. Ipsa est locus videntium. Iob. 34. c. Et locus solii Dei. Ezec. 43. b. Et locus pascuæ. Ps. 22. *Basi. de Spiritu. 26. Gre. Nysse de vita Mosis. Damas. li. 1. cap. 17. Hila. s. Ps. 131. Hie. s. Is. 18. 22. & ad Aglasiam. Ori. s. Leui. ho. 4. 13. Aug. 2. Trini. 17. & q. in Exo. 154. Gre. 28. mor. 14. & 25. mor. 14. & s. Eze. ho. 10. Isyc. s. Leui. 6. Hie s. Ps. 22.*

Synagoga. Locus Dei, à quo egressus est, dici potest synagoga: quā reliquit trāsiens ad Gētes. Mic. 1. a. *Hie. s. Mich. 1.*

Deus. Locus iustorum munitus, est Deus, quia nisi in illo, non sunt securi. Ps. 70. Ioan. 14. b. Hic est locus non deserendus. Eccl'tæ. 10. a. Locus etiam hominis, quem peccator deserit, est ipse conditor, qui eum vt in se consisteret, creauit. Iob. 7. c. Ipse est locus paratus à Deo in refugium mulieris, & omnium fidelium. Apo. 12. b. *Basi. s. Ps. 32. Amb. s. Luc. 21. Aug. s. Ps. 70. & s. Ioan. trac. 68. Gre. 8. mor. 15. Rup. 7. s. Apoc.*

Ecclesia ex Gentibus. Locus montis Sion, sunt ecclesiæ per orbem dispersæ. Isa. 4. b. Et quia locus erat angustus ecclesiæ in Iudæa, dilatatus est inter Gētes. Is. 4. b. 49. f. 54. a. Et locus sanctificationis nostræ, est ecclesia. Ier. 17. b. Et locus in quo est memoria Dei. Exo. 20. d. Et locus vnus congregationis aquarum, est vna ecclesia. Gen. 1. b. Et locus sanctus, in quo stabit abominatio desolationis, est ecclesia. Mat. 24. b. Et locus spaciosus ad manendum, qui erat in domo Nachor, designat gentilitatem, quæ libenter suscepit seruos Abrahæ, hoc est, prædicatores Christi. Gen. 24. c. Ps. 30. *Gentilitas.* Et locus deserti, & loca arida, gentilitatem designare possunt: quæ conuersa est in fontes aquarum. Matt. 12. d. 14. b. Mar. 6. b. Luc. 11. Locus misericordiæ Dei, est gentilitas: cuius culpas districtus iudex si iustè animaduerteret, ad reconciliationis gratiam nunquam veniret. Iob. 37. c. Exo. 33. d. *Amb. .. Exae. .. Hie. s. Mat. 24. Ori. s. Mat. cap. 14. Hil. s. Mat. Ca. 2. Gre. 18. mor. 14. & 27. mor. 22.*

Cælestis patria. Locus optimus, quem dat Ioseph fratribus suis, est gloria cælestis quam dat Christus fidelibus. Ge. 47. b. Hic est locus, quem parauit & fundauit Dominus. Exo. 23. e. Ps. 83. 103. Et locus sanctus Dei. Ps. 23. Dicitur autem cælestis Hierusalem locus fluuiorum. Isa. 33. d. propter abundantiam donorum Dei. Et locus, quem calcant filii Israel, sunt sedes dæmonum ex victoria contra eos in cælo ab hominibus acquisitæ. Ios 1. a. Et locus arcæ, est beatitudo cælestis. 1. Regum. 5. d. Dicitur etiam locus sanctificationis nostræ. Ierem. 17. b. Et locus auroræ, vbi clarè videtur Deus. Iob. 38. b. Et potest peculiariter significare gloriam humanitati Christi debitam. Dicitur etiam locus pascuæ. Psalm. 22. Ipse est locus, quem promittit Deus dare filiis Israel, hoc est, fidelibus. 2. Regum septimo b. In loco suo habitat Hierusalem, *Hie. s. Is. 33. & s. Ier. 17. Ori. s. Ios. ho. 1. 2. Gre. s. 1. Reg. 5. & 29. mor. 2. Aug. s. Ps. 83. Hie. s. Iob. 38. Hie. s. Zach. 14.*

Aug.epis.120. Liquescens cæra designare potest sacram scripturam, quæ in litera erat dura & obscura: sed per Christum tanquam per ignem facta est liquida & clara. Ps.21. Liquefieri etiam manna incalescente Sole, est per aduentũ Christi scripturæ sacræ obscura aperiri mysteria. Exo.16.a. *Sacra scriptura.*

Gre.4.mor.39. Liquefacta anima loquente sponso dicitur. Cantic.5.c. quia dum occultæ locutionis aspiratione tangitur, à statu suæ fortitudinis infirmata, ipso, quo absorbetur, desiderio liquatur. & inde se apud semetipsam fessam inuenit, vnde vltra se esse conspicit fortitudinem quam conscendit. *Deliquiũ animæ.*

Hie. & Aug.s. Ps.147. Liquefacit Deus chrystallum, cùm conuertit, & emollit dura corda. Ps.147. *Emolliens Deus dura corda.*

Lyra.s.Ps.57. Liquens, quod bibitur, designare potest opera. Leuit.11.e. *Opera.*

Sicut cæra liquescens, sunt mali in inferno, qui patiuntur ab igne, & dæmonibus resistere non valent: sed non consumuntur. Ps.57. *Mali in inferno.*

Hie.s.Isa.51. Liquescent cæli sicut fumus, non quia perituri sint, sed quia in melius mutabũtur. Isa.51.d. *Mutatio celorũ.*

Aug.s.Ps.74. Liquefactum dicitur, quod robur amittit, atque ita dicitur liquefieri cor. Ios.7.b. Et terra. Ps.74. Et æs, hoc est, fortitudo mundi in iudicio. Eze.24.c. *Amissio fortitudinis.*

Litera.

Literæ dicuntur minimæ ac indiuiduæ orationis seu potius dictionis partes, ex quibus syllabæ constituuntur. Aliquando autem sumitur litera pro scriptura. Et litera in sacra scriptura, est primus sensus, quem scriptura facit, vt distinguitur contra spiritum, vel sensum spiritualem.

Ori.s.Leui.ho.7. & 1.periar. Amb.s.2.Cor.3. Aug.de spirit. & lit.4.5. Litera quæ occidit, est sensus carnalis, etiam in nouo testamento. Vel sunt res corporales, quibus si quis nimium adhæreat, perit. Vel occidit litera secundum quod dat præcepta pœnalia. Vel litera occidens, est lex quæ tunc occidit, cùm non adest spiritus viuificans, & quia prohibendo demonstrat peccatum, quo occiditur non obtemperans legi. *Sensus carnalis. Res corporales.*

Ori.s.Gen.ho.13. Sunt autem literæ, quas nos scribimus, vt peccati: ad quas pertinet chirographum, quod Christus deleuit. Sunt & literæ quas scribit Deus, vt gratiæ.

Aug.s.Ps.70. Literatura est peritia literæ legis: in qua gloriabantur Iudæi, de operibus legis non de gratia præsumentes. Ps.70. *Peritia literæ legis.*

Literatus, Literatura, vide Docere.

Lithostrotos.

Lithostrotos idem est, quod locus lapide stratus: erat locus in prętorio Pilati, vbi protulit sententiam contra Christum. Ioan.19.c.

Litigare, Litigiosus, Lites, vide Rixari.

Littus, Ripa.

Littus, est terra mari adiacens, quæ fluctibus alluitur. Ripa autem est crepido, siue labrum amnis, & extrema ora, quæ vtrinque flumine alluitur. Aliquando autem littus sumitur pro ripa, & ripa pro littore.

Gre.ho.24. Littus maris, in quo Christus erat, soliditatem & perpetuitatem æternæ quietis designat. Ioan.21.b. *Fœlicitas.*

Beda.s.Exo.2. Ripa fluminis, in qua erat Moses, doctrinam Spiritussancti designare potest, in qua est lex. Exod.2.a. *Doctrina.*

Beda s.Gen.49. Ricar.de S.Vict. de 12.Patriar.43. Littus, vt est refugium naufragorum, designare potest ecclesiam, aut clericorum statum: ad quos confugere debent, qui in hoc mundo periclitantur. Et sic est locus, vbi zelator defendere potest periclitantes, eosque suscipere. Et designantur per Zabulon, qui dicitur habitare in littore maris. Gen.49.b. *Ecclesia. Status clericorũ.*

Aug.s.Ioã.tra.122. Euc.for.spirit.4. Littus maris, in quo iacebant Ægyptii mortui, finem mundi significare potest. Exo.14.g. In hoc littore eligentur boni pisces, eiectis malis. Mat.13.g. Ioan.21.b. *Finis mundi.*

Glo.int.s.Gen.22. Littus maris, sterilitatem Iudæorum, & indignorum Christo designare potest. Gene.22.d. Matth.13.a. *Sterilitas Iudæorum.*

Gre.s.1.Reg.13. In littore, quando impulsa maris aqua refunditur, innumerabiles arenarum minutiæ glomerantur. Quid ergo est littus maris, nisi cor vniuscuiusque in spirituali conuersatione negligentis? quia dum seculares cogitationes non reprimit, quasi frangentes in se maris fluctus excipit, & cumulos arenarum. 1.Reg.13.b. *Cor humanum.*

Liuor, vide Inuidia.

Locare, Conducere.

Locare, est precio rem vtendam concedere: vt locat equum dominus equi, qui pro precio vsum eius concedit. Conducere verò dicitur, qui rem vtendam precio accipit. Sic conductus pro mercede est, qui operam suam locat. Exo.22.c.

Ori.s.Matt.ho.17. Locans paterfamilias vineam agricolis, est Deus tradens synagogam sacerdotibus & Scribis. Vel tradens scripturam sacerdotibus & laicis. Mat.21.d. Marc.12.a. Luc.20.b. *Tradẽs Deus synagogam & scripturam sacerdotibus.*

Ori.s.Mat.ho.10. Conducens paterfamilias operarios in vineam suam. Matt.20.a. est Deus creans homines ad se colendum per fidem & obseruantiam præceptorum. Qui autem dixerunt, Nemo nos conduxit, id est, ad fidem vocauit, ostenduntur non esse de iis qui post acceptam fidem peccauerunt, quia illi iam fuerant conducti. *Creans Deus homines.*

Iudæi. — *Gre.s.1.Reg.2. Rup.1.s.Reg.5.*

Locantes se pro panibus, fuerunt Iudæi recipientes legem veterem,& expectantes Messiam, sed in esurie remanentes.1. Reg.2.a. Vel locabunt se pro panibus, quando venient ad fidem in fine seculi.

Superbi doctores

Locantes etiam se pro panibus,sunt superbi doctores: qui per tumorem doctrinæ putant se posse habere munera spiritualium virtutum, sed semper manent in esurie, quia Spiritussanctus disciplinę effugiet fictum.Sapien.1.b.Et.1.Petri 5.b.Deus superbis resistit:humilibus autem dat gratiam.

Communicantes in peccato.

Locant etiam se pro panibus,qui pleni peccatis Eucharistiam sumunt. Vnde nō saturātur.

Loculus, vide Feretrum.

Locuples, vide Diues.

Locus, Locare, Collocare.

LOcus est,quicquid aliud continet:& iuxta Philosophos,est superficies corporis continētis,quum videlicet est locus proprius:nam locus communis multa continet,nec adæquatur rei contentæ.Locare autem vel collocare,est in loco ponere.Locus autem interdum est occasio.Ephe.4.f.Nolite locum dare diabolo.Ordo.Exo.25.d.Et sphærulæ per tria loca. Situs.Exo.40.d. Manebant in eodem loco.Sors.Exo.2.b.Adoptauit eum in locum filii. Tēplum.Ge.28.d.Verè Dominus est in loco isto

Pater & Filius — *Hie.s.Ezec.3.& s. Eccl'tæ 1. Gre.19.mor.3.*

Locus non competit Deo,qui non potest loco comprehendi:sed ipse omnia continet loca.Sed per metaphoram datur illi:vt locus Dei, vbi benedicitur gloria Domini.Eze.3.c.dici potest sic, vt Filius sit locus Patris, & Pater Filii, iuxta illud.Ioan.14.b. Ego in Patre, & Pater in me est. Et Dominus egreditur de loco suo. Mat.1.a.quum Filius exiuit à Patre, & venit in mundum. Et reuertitur Sol in locum suum, quum Filius regreditur ad Patrem. Eccl'tæ.1.a.Et locus sapientiæ, est Pater.Iob.28.d.

Gloria domini. — *Hie.s.Ezech.3.& s.Hose.5.*

Potest & locus Dei,dici gloria domini,& lux inaccessibilis, iuxta illud.1.Timot.6.c. Qui solus habet immortalitatem, & lucem habitat inaccessibilem. Item magnificentia eius & maiestas. Hose.5.d.

Misericordia. — *Hie.s.Isa.26.*

Locus Dei peculiariter dicitur misericordia,qua ratione dicitur Dominus egredi de loco suo,quū exercet vindictā,quasi deserat misericordiā,quæ sibi est propria.Isa.26.d. Mich.1.a.

Spiritussanctus. Progressus cognitionis Dei.

Locus,qui est apud Deum,dici potest Spiritussanctus, in quo nobis est standum. Exo.33.d.Leu.4.c.6.b.Locus mundus. Vel designat continuum progressum in cognitione diuina.

Cælum. Ecclesia. Anima. — *Basi.de Spiritu.26 Gre.Nysse de vita Mosis. Damas.li.1.cap.17 Hila.s.Ps.131. Hie.s.Is.18.22.& ad Aglasiam. Ori.s.Leui.ho.4.13 Aug.2.Trini.17. & q.in Exo.154. Gre.28.mor.14.& 25.mor.14.& s.Eze.ho.10. Isyc.s.Leui.6. Hie.s.Ps.22.*

Locus Dei dicitur, vbi magis apparent diuinæ operationes, siue naturales, siue gratuitæ: vt cælum, ecclesia,anima:quæ sunt loca,vbi benedicitur gloria Domini. Ps.67.75.103 131.Is.18.b.Eze.3.c Et ecclesia dicitur locus fidelis Dei, & locus sanctificationis Dei:& locus pedū Dei.Isa.14.a.22.g 60.c.Hæc est locus sanctus, in quo carnes arietis sunt coquendæ.Exo.29.e.Leu.6.c.7.a.Hic est locus,in quo apparet Deus. Exod.30.d.33.c. Et locus in quo mactatur holocaustum.Leuit.4.f.6.b.Deut.12.a.14.c.16.b. Ioan.4.b. Et locus mundissimus, ecclesia, vel anima pura. Leuit.10 c.14.d. Hæc est locus in terribilis dæmonibus. Gene.28.d.Et terra sancta, in qua apparuit Dominus Mosi.Exo.3.b.Matt.24.b. Locus etiam auri,est vniuersalis ecclesia,in qua est vera sapientia, & fideles,qui per tribulationes à peccatorum sordibus tribulationis igne purgantur.Iob. 28.a. Ipsa est locus videntium. Iob.34.c.Et locus solii Dei. Ezec.43.b.Et locus pascuæ.Ps.22

Synagoga. — *Hie.s.Mich.1.*

Locus Dei,à quo egressus est,dici potest synagoga:quā reliquit trāsiens ad Gētes.Mic.1.a.

Deus. — *Basi.s.Ps.32. Amb.s.Luc.21. Aug.s.Ps.70.& s. Ioan.trac.68. Gre.8.mor.15.*

Locus iustorum munitus,est Deus, quia nisi in illo,non sunt securi.Ps.70.Ioan.14.b.Hic est locus non deserendus.Eccl'tæ.10.a. Locus etiam hominis,quem peccator deserit, est ipse conditor, qui eum vt in se consisteret, creauit.Iob.7.c. Ipse est locus paratus à Deo in refugium mulieris,& omnium fidelium.Apo.12.b.

Ecclesia ex Gentibus. — *Rup.7.s.Apoc. Amb.3.Exae.1. Hie.s.Mat.24. Ori.s.Mat.cap.14 Hil.s.Mat.Ca.12. Gre.18.mor.14.& 27.mor.22.*

Locus montis Sion, sunt ecclesiæ per orbem dispersæ.Isa.4.b.Et quia locus erat angustus ecclesiæ in Iudæa,dilatatus est inter Gētes.Is.4.b.49.f.54.a. Et locus sanctificationis nostræ, est ecclesia.Ier.17.b.Et locus in quo est memoria Dei.Exo.20.d.Et locus vnus congregationis aquarum,est vna ecclesia.Gen.1.b.Et locus sanctus, in quo stabit abominatio desolationis,est ecclesia. Mat.24.b.Et locus spaciosus ad manendum, qui erat in domo Nachor, designat gentilitatem, quæ libenter suscepit seruos Abrahæ, hoc est, prædicatores Christi. Gen.

Gentilitas.

24.c. Ps.30.Et locus deserti, & loca arida, gentilitatem designare possunt: quæ conuersa est in fontes aquarum.Matt.12.d.14.b.Mar.6.b. Luc.11.Locus misericordiæ Dei, est gentilitas: cuius culpas districtus iudex si iustè animaduerteret, ad reconciliationis gratiam nunquam veniret. Iob.37.c. Exo.33.d.

Cælestis patria. — *Hie.s.Is.33. & s. Ier.17. Ori.s.Ios.ho.1.2. Gre.s.1.Reg.5.& 29.mor.2. Aug.s.Ps.83. Hie.s.Iob.38. Hie.s.Zach.14.*

Locus optimus,quem dat Ioseph fratribus suis,est gloria cælestis quam dat Christus fidelibus.Ge.47.b.Hic est locus,quem parauit & fundauit Dominus.Exo.23.e.Ps.83.103.Et locus sanctus Dei.Ps.23.Dicitur autem cælestis Hierusalem locus fluuiorum. Isa.33.d.propter abundantiam donorum Dei.Et locus, quem calcant filii Israel, sunt sedes dæmonum ex victoria contra eos in cælo ab hominibus acquisitæ. Ios 1.a.Et locus arcæ, est beatitudo cælestis.1.Regum.5.d. Dicitur etiam locus sanctificationis nostræ. Ierem.17.b. Et locus auroræ, vbi clarè videtur Deus.Iob.38.b.Et potest peculiariter significare gloriam humanitati Christi debitam. Dicitur etiam locus pascuæ. Psalm.22.Ipse est locus, quem promittit Deus dare filiis Israel, hoc est, fidelibus. 2. Regum septimo b. In loco suo habitat Hierusalem,

cum ecclesia est in fœlicitate. Zach.14.b.Locus, in quem cadit lignum, australis quidem est fœlicitas, aquilonaris autem infernus. Eccl'tæ.11.a.

Isyc.s.Leui.24. — *Templum. Atrium. Anima.*

Locus sanctus, in quo comeduntur panes propositionis, templum est, vel atrium, vel anima munda à peccatis. Leuit.24.b.

Ori.s.Mat.ho.19. Hila.s.Ps.131. Hie.s.Ps.22. — *Sacra scriptura.*

Locus sanctus, in quo carnes arietis coquuntur, est sacra scriptura, in qua disponuntur mysteria Christi. Exo.29.e.Leu.6.c.7.a.Mat.24.b.Et locus vbi steterunt pedes Christi, est euangelium. Ps.131.Et locus pascuæ, est sacra scriptura. Psa.22.Locus cadaueris designat autoritates sacræ scripturæ: in quibus prænunciabatur mors Christi. Deut.21.a.Locus, quem calcant filii Israel, literam legis designare potest: super quam ascenditur per sensus spirituales. Iosu.1.a.Et locus Eli, est lex in qua iacent Iudæi.1.Reg.3.a.Vbi nos habemus in lectulo suo.Et locus peccatoris, est litera legis, cui affixi sunt Iudæi.Ps.36.

Rup.1.s.Deut.7. Ori.s.Ios.ho.1.& s.Ps.36.ho.5. — *Lex vetus.*

Gre.s.1.Reg.3. Ori.s.Nu.ho.23.& s.Leui.ho.5. Amb.1.offi.21. Hie.s.Eccl'tæ.10 & ad Demetriadē Gre.4.mor.17.& 14.mor.11.& s.1.Reg.11.14. Ber.ser.paruo.48. Philo.2.allego. Beda s.Pro.27. — *Status virtutis. Cor. Corpus. Deus. Charitas. Bona conuersatio. Fides.*

Locus non deserendus sabbato, est status virtutis in tentationibus retinendus: peculiarius autem designantur patientia, sapientia, humilitas, ratio, & ipsum cor seruandum omni custodia. Exo.16.g.18.d.40.d.Eccl'tæ 10.a.Vel locus inferior est ipsum corpus, quod regitur, nec est deserendum in regimine. Vel locus superior, in quo quiescendum, est Deus, qui etiam nō est deserendus in tentatione. Et locus spaciosus, est charitatis affectus. Gen.24.c. Psa.30.Et locus vniuscuiusque, est situs bonæ conuersationis. Eccl'i 11.c.Et locus, in quo est standum, est fides integra, & sancta conuersatio.Ps.5.d.Et locus extra castra, est virtus separans à mundana conuersatione. Deuterono. 23.c. Et locus Ionathæ, vel prædicatoris, est honesta conuersatio. 1. Regum.14.b. Saxum autem transferri dicitur de loco suo, quum mens sancta, cuius locus iustitia fuerat, impulsu subito transfertur ad culpam. Iob.14.d.Prouerb.27.a.Ab hoc loco non abierat Ioseph. Gen.44.c.

Isyc.s.Leui.6. — *Pœnitentia. Humilitas.*

Locus refugii, pœnitentiam significat, ad quam confugere debent peccatores. Exod.21.b. Eadem est locus cinerum mundus, quia mundatus à Christo. Leuit.4.c.In quo autem loco offertur holocaustum, offertur etiam hostia pro peccato.Leuit.6.d.quia qui offert pœnitentiam, iam imitatur eum, qui totum se obtulit, & in totum recessit à seculo, vnde & holocaustum appellatur eius conuersatio. Locus etiam cinerum, est humilitas qua homo ne extollatur, cognoscit se cinerem. Leu.1.d.Sopho.2.c.

Rup.1.s.Leui.6. & s.Sopho.2.

Hie.s.Isa.56. Gre.s.1.Reg.39. — *Dignitas ecclesiastica.*

Locus datus eunuchis in muris Dei, designare potest dignitatem & honorem in ecclesia datum iis, qui cœlibem vitam gerunt.Is.56.b.Et locus Eli, est status pastorum & prædicatorū in ecclesia.1. Reg.3.a.Et locus datus Sauli, in capite conuiuarum designat prædicatorem sublimiorem virtutis statum habere debere.1.Reg.9.d.

Amb.s.Luc.6.

Locus campestris designare potest statum imperfectorum, & turbarum Luc.6.c. Et loca virentia, sunt teneræ animæ. Ge.41.a.

Gre.s.1.Reg.7. — *Status imperfectorum. Perfectio.*

Locus subter Bethchar, est perfectio, quę à Sāctis sub perfectione Christi habetur.1.Reg.7.c. Ideo dicebat Christus.Luc.10.c. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones. Hanc perfectionem habebat Paulus, qui dicebat, Quis nos separabit à charitate Dei? Vel designat terminum vitæ, vnde transitur ad beatitudinem.

Gre.18.mor.35. Ricar.de S.Vict.3. de arca mysti.6. Gre.33.mor.5. — *Terminus vitæ. Mens.*

Locus vniuscuiusque, in quo adorat Deum, est mens & conscientia. Sopho.2.b.Et locus intelligentiæ sapientiæ, est mens humana, quam Dei sapientia dum repleuerit, sanctam facit. Iob.28.d.Eadem est locus Solis, qui tunc reuertitur ad locum suum, quum intelligentia redit ad animam. Eccl'tæ 1.a.Et locus vulneris auis, est mens, in qua est vulnus peccati. Leu.1.d. Eadem mens est locus lepræ & maculæ, quando in ipsa est peccatum.Leu.13.c.e.Loca humētia, sunt terrenorum hominum mentes, quas humor carnalis concupiscentiæ quia replet, fluidas facit.Iob.40.c.

Cle.Pap.1.recogn. — *Diuina sapientia.*

Locus quidem elegit Dominus, in quo offerretur ei sacrificium, est ipsa diuina sapientia, in qua verum cordis sacrificium illi offerendum est. Deut.12.a.

Corda reproborum. Conciliabula hæreticorum.

Locus, vnde egreditur leo, sunt mentes, in quibus habitat diabolus, & conciliabula hęreticorum. Ier.4.b.Et loca Philisthiim, sunt corda reprobatorum.1.Reg.14.c. Quæ & latera aquilonis dicuntur, vbi sedet Lucifer.Eze.38.e.

Hie.s.Ierem.4. Gre.s.1.Reg.14. — *Vita præsens. Miseria humana. Sepulchrum.*

Locus peregrinationis, est locus vitæ pręsentis, seu ipsa vita præsens, quę & locus afflictionis dicitur.Ps.43.118.Et locus, in quo effunduntur cineres, est miseria humana, vel sepulchrū Leuitic.4.c.

Gre.20.mor.23. Ricar.de S.Vict.de somni. Nabuch.24 — *Bona intentio.*

Locus candelabri, est bona intentio ad bene operandum, & mouetur candelabrum de loco suo, quando fit bonum opus non bona intentione. Apoc.2.b.

Fides Trinitatis.

Loca tria in candelabro, fidem Trinitatis significare possunt. Exod.37.c.

Gre.s.1.Reg.2.3. & 29.mor.2. — *Contemplatio.*

In locum suum abiens Anna, designat regressum ad contemplationem cælestiū.1.Reg.2.d. Designat etiam affectum, qualem habebat Paulus, cum dicebat. Cupio dissolui & esse cum Christo.Phil.1.d.Et locus, in quo dormiebat Samuel, designat rerū cognoscendarū certā notitiam.1.Reg.3.b.Et locus auroræ, dici potest altitudo diuinæ contemplationis. Iob.38.b.

Philo.de somniis. — *Mundus.*

Locus terribilis, designare potest mundum, qui terribilis est autoris magnitudinem considerantibus.Gen.28.d.

Aug.de.gen.imperfect.10. Beda s.Gen.1. Gre.14.mor.12. — *Vnitas formæ substantialis. Infernus.*

Locus vnus, in quo congregantur aquæ, designare potest vnitatem formæ substantialis in materia, in quo omnes eius proprietates & qualitates congregantur. Gen.1.a.

Locus etiam, in quo congregantur aquæ, est vbi congregantur mali, qui est infernus. Ge.1.a. Et locus eius, qui ignorat Deum, est infernus. Iob.18.

Locum

Non confiteri fidem. Locum latendi dicitur inuenire clamor Christi in nobis, quando hoc quod mens credit, lingua tacet. Iob.16.d. Sumitur autem ibi locus pro occasione. *Gre.13.mor.12*

Occasio. *Iudicia Dei.* Locus tenebrarum, designare potest occulta Dei iudicia: per quæ multi peccatorū tenebris obuoluti, in vitæ suæ termino ad lucem gratiæ reducuntur. Iob.38.b. *Gre.29.mor.9.*

Sententia Dei in malos. In locum alium non feruntur flumina, quum sententia iudicij solos malos feriet, cū quibus non inuoluentur boni, sed ab ea liberabuntur. Iob.41.c. *Gre.34.mor.3.*

Natus Christus in aliena natura Non erat locus Christo in diuersorio. Luc. 2.a. vt admoneremur eum secundum alienam naturam natum esse, qui in alieno reclinabatur. *Gre.ho.8.*

Qualitas conuersationis. Locus hominis dici potest qualitas conuersationis: vbi vel vitæ genere vel mente cōsistit. i. disciplina, vel gratia, quam accepit, aut elegit sectari. Iob.8.d.9.a. *Hie.s.Iob.8.*

Status peccati. Loca, de quibus non moti fuerunt Ægyptii, est status peccati, in quo mali perseuerāt. Exo. 10.f. Ab hoc autem loco est ascendendum. Exo.33.a. Locus etiam Dagon, est status idololatriæ. 1.Reg.5.a. Et locus immundus, est societas hæreticorum. Le.14. f. Non est autem locus Deo in mensa hæreticorum & Iudæorum, quia non est societas veritati cum mendacio. Isa. 28.b. Locus vlceris in leproso, actio vel consilium datū ad peccandum. Leui.13.c. Et locus castrorum, est vita terrena: & carnis delectatio. Exod.19.a. Iob.6. c. Et locus, de quo mouetur cor expauescens, est delectatio vitæ præsentis. Iob.37.a. Et loca amicorum Iob, hoc est, hæreticorum, designant superbiam, vnde prodeunt hæretici ad impugnandam ecclesiam. Iob. 2.d. Hæc est locus impiorum, quę initium est omnis peccati. Iob.40.a. *Gre.s.1.Re.8. & 3. mor.17. & 7. mor. 13. & 27.mor.12. Hie.s.Isa.28.* *Societas hæreticorum.* *Superbia.* *Gre.32.mor.7.*

Fomes peccati. Loca genitalia, fomitem peccati designare possunt. Numer.25.b. Et loca humentia dicuntur membra genitalia, quibus libido designatur, vel loca humentia, sunt opera voluptuosa. Iob. 40. c. *Ori.s.Num.ho.20. Gre.33.mor.5. Hie.s.Iob.40.*

Status peccatoris *Res prætereūtes* Locus peccatoris, & qui non inuenitur post mortem, est vsus eius: cùm Deus ipso vtatur ad bonorum probationem, quod solum est in hac vita. Potest etiam designare statū & gradū ipsius peccatoris, & etiam res prætereuntes. Ps.36. *Aug.s.Ps.36. Ori.s.Ps. 36. ho 2.*

Fauores vitæ præsentis. Locus scirpi vel hypocritæ, vnde absorbetur, designat pręsentis vitæ fauores, à quibus morte interueniente separatur. Iob.8.d.20.b. Designat etiam cor adulantiū, ibi enim requiescit, vbi fauores inuenerit. Item temporalis vitæ delectationem, & carnis voluptates. *Gre.8.mor.38.et 16 mor.3.et 18.mor.12*

Iudæa. Locus Sapphiri fuerunt lapides Iudææ, quia non defuerunt in Iudæa, animæ, quæ cæleste vitam ducerent. Iob. 28. a. In loco suo subuersa, est terra igne de qua prius panis oriebatur, quando Iudæa, quæ legis verba proferebat, fidelium signa conspiciens, inuidiæ se face concremauit, quia superbiam, in qua erat, non dereliquit. Iob. 28. a. De loco suo commouit Deus terram, quum plebem Israeliticam de Iudææ finibus euulsam in gentes dispersit. Iob. 9.a. Zac.12.b. *Gre.18.mor.19. 20 Gre.9.mor.3.*

Errores. Locus, in quo venditus erat populus Dei, sunt errores, quibus decepti fuerant. Ioel.3.b. Et locus, in quo erunt locustæ tempore frigoris, designat dogmata philosophorum, quibus adhærent hæretici. Nahum 3.d. Et locus immundus, in quem proiiciuntur lapides leprosi, sunt conuenticula hæreticorum, qui omnia recipiunt impietatis dogmata. Le. 14. e. Collocatur etiam in obscuris, qui est in tenebris peccati. Ps.142. Et collocantur catuli leonum in cubilibus suis, cum dæmones requiescunt in malis. Psalm.103. Hęc sunt loca Chananæi & Hethęi, &c. Exod.3.b. *Hier.s.Ioel.3.et s. Nahum 3. Isych.s.Leuit.14. Gre.21. mor.19.*

Futurū iudicium Locus mundus, in quo ponuntur cineres holocaustorum extra castra. Leui.6.b. designare potest futurum iudicium extra præsens seculum, mundum ab omni corruptione. *Isyc.s.Leui.6.*

Institutio doctorum. Locare lucernas in candelabro. Exo.40.c. est instituere doctores in ecclesia.

Locusta, Attelabus.

LOcusta, insecti genus est, infirmas habens alas, quibus potius salire videtur quàm volare. Vnde habet crura retro longiora ad saliendum apta, est quandoque segetibus noxia, numeratur autem inter animalia munda. Attelabus est minor locusta, nondum habens alas.

Resurrectio Christi. *Fideles.* *Prædicatores.* Locusta per comparationem dicitur resurrectio Redemptoris nostri, vt cū Ps.108. dicitur. Excussus sum sicut locusta. Teneri enim se à persecutoribus vsque ad mortem pertulit, sed sicut locusta excussus est, quia à Iudæorum manibus saltu subitæ resurrectionis euolauit. Possunt etiam designari fideles per orbem dispersi, quasi excussis. Et peculiariter prædicatores, in quibus Christus excussus est sicut locusta, quia Iudæa in sua persecutione sæuiente, dū per diuersa fugiunt, quasi quosdam recessionis suæ saltus dederunt. Quia verò ille prædicator ad perfectionis culmen erigitur, qui non actiua solummodo, sed etiam contemplatiua vita solidatur, rectè ipsa prædicatorum perfectio locustis exprimitur, quæ quoties se in area attollere conantur, primum se cruribus impellentibus subleuant, & postmodum alis volant. Ita nimirum sancti viri dum superna appetunt, primum quidem actiuæ vitæ bonis operibus innituntur, & tunc demum se ad sublimia per contemplationis saltum volando suspendūt. Crura figunt & alas exerunt, quia recta agendo stabiliuntur, & alta videndo subleuantur. Qui in hac vita positi diu in diuina contemplatione manere non possunt, sed quasi locustarum more à saltu quem dederant in pedibus suis se excipiunt, dum post contemplationum sublimia, ad necessaria vitæ actiuæ opera reuertuntur. Est adhuc aliud quod locustæ simile sanctis prędicatoribus gerunt. Matutinis namque horis, id est, temporis tempore vix à *Gre.31 mor.21. Aug.s.Ps.108. Euc.for.spiritua.5 Isyc.s.Leui.11.*

Beda ſ. Pro. 30. terra ſe ſubleuant: Cùm verò æſtus exarſerit, tanto altius, quanto alacrius volant. Sanctus autem quiſque prædicator quum quieta fidei tempora conſpicit, humilis ac deſpectus aſpicitur: & locuſtæ more quaſi vix à terra ſubleuatur. Si autem perſecutionis ardor incandeat, corde cæleſtibus inhęrens, mox quantæ ſit ſublimitatis oſtendit, & pulſatus alis in altum rapitur, qui quietus in imis torpuiſſe videbatur. Húc ergo dicitur Deus excitare quaſi locuſtas. Iob. 39. c. quia tanto magis illum ad altiora excitando ſubleuat quanto grauiori perſecutionis æſtu excruciari permittit: vt tunc in illo robuſtior virtus euigilet, cum ſe ei ardentior in fidelium crudelitas illidit. *Anachoretes.* Poteſt etiam in locuſta Anachoretarum cõcors vnitas accipi, quę quum homine præceptore nullos in ſui latibulis regatur, infatigabili tamen inſtantia in ſuis quæque locis Chriſto militare, & malè pullulantium carnalium voluptatum germina conſueuit abſumere. Pro. 30. d.

Hil. ſ. Mat. ſ̃an. 2. Amb. ſ. Luc 3. Gre. 31. mor. 20. Euc. form. ſpiritu. 5. Beda ſ. Pro. 30. — *Gentiles.* Locuſtæ quibus veſcebatur Ioannes Baptiſta, erant homines ab omni ſermone prophetarum alieni & vagi, quales erant Gentiles, quo enim magis locuſtæ ad fructum ſunt inutiles, ad vſum laboris inertes, ad tactum fugaces, vagæ ſaltu, ore ſtridulæ, eo conuenientius gẽtilis populus figuratur. Fiunt autem eſca Ioannis, quum conuertuntur ad pœnitentiam & tunc locuſtæ computantur inter animalia munda. Et generaliter locuſtæ deſignant reſilientes à peccatis. Leui. 11. c. Matth. 30. a. Et locuſta non habens regem, & egrediens per turmas ſuas, eſt gentilitas, quæ derelicta & aliena fuit à diuino regimine, ſed poſtmodum ordinata contra aduerſarios ſpiritus ad fidei bellum proceſſit. Pro. 30. d. Et locuſta impinguatur florẽte amygdalo, quia florens primitiua eccleſia, per prędicatores arida gentilitatis ſterilitas pinguedine gratiæ cæleſtis eſt infuſa. Eccl'tæ 12. b.

Gre. 35. mor. 19. Hie. ſ. Ion. 4. Euc. form. ſpirit. 5. — *Iudei.* Locuſtæ quibus veſcebatur Ioannes Baptiſta, populum etiam Iudaicum ſignificare poſſunt: è quibus aliqui venerunt ad fidem. Matth. 3. a. Iudæi enim quaſi quoſdam ſubitos ſaltus dabant, cùm præcepta Dei ſe impleturos promittebant, vt cùm dicebant. Exod. 24. a. Omnia quæ locutus eſt Dominus, faciemus, & audiemus. Sed ſicut locuſtæ, protinus ad terram cadebant, cũ per praua opera hæc ſe audiſſe denegarent, vt cùm Numer. 14. a. dicebant. Vtinam pereamus, & non inducat nos Dominus in terram iſtam.

Rup. ſ. Nahum 3. — *Homines imbecilles.* Locuſta cùm ſit paruum animal & imbecille, ſumitur ad comparationem gigantum pro hominibus paruæ virtutis, qui tamen cùm auxilio diuino gigantes ſuperant. Dicuntur autẽ habitatores terræ quaſi locuſtæ. Iſ. 40. e. Locuſtæ ſunt principes, locuſtę locuſtarũ plebes ſub principibus, ſed omnes imbecilles. Nahum 3. d.

Beda ſ. Exo. 10. — *Dolor pœnitẽtiæ.* Locuſta interdum deſignat dolorem pœnitentiæ mordentem & corrodẽtem omnes prauos & inquietos mores. Exo. 10. c.

Ori. ſ. Exo. ho. 4. & ſ. Iudi. ho. 9. Hie. ſ. Iob. 39. Au. ſ. Pſ. 77. 87. & de plagis Aegypti 8 & ſ. Apoc. ho. 17. Rup. 1. ſ Exo. 38. Gre. 31. mor. 20. Euc. form. ſpiritu. 5. — *Dæmones.* Locuſta gregatim ambulat ſine rege, parum reſiliens à terra, & poteſt dæmones ſignificare, quibus nec in cælo nec in terra, eſt ſedes, & omnes bonorum operum fruges corrodere & perdere nituntur, qua ratione etiam ſignificat falſos teſtes, & malitiam, quæ ore lædit infideli videlicet teſtimonio. *Falſi teſtes.* Exo. 10. c. Iudi. 6. a. 7. c. Iob. 39. c. Pſ. 77. Locuſtæ etiam rodentes fruges & noxiæ, ſunt hæretici. *Hæretici.* Apo. 9. a. Qui ſedent in ſepibus, quum hærent dogmatibus Philoſophorum. Nahum 3. d.

Lingua adulantium. Locuſtæ rodentes fruges, linguas adulantium exprimunt, quæ terram Ægypti vaſtarunt. Exo. 10. c. Locuſtæ enim pluſquam cætera minuta animalia humanis frugibus nocent. Itidẽ lingue adulantium, terrenorum hominum mentes, ſi quando bona aliqua proferre conſpiciunt, hæc immoderatius laudando corrumpunt. *Leuitas hominũ.* Locuſta etiam ſaliens, leuitatem & inconſtantiam hominum deſignat.

Hie. ſ. Eccl'tæ. 12. Euc. q. in Eccleſiaſt. Hie. ſ. Ioel. 1. & ſ. Amos 7. Rup. ſ. Ioel. 1. & ſ. Amos 7. & 5. ſ. Apoc. — *Incommoda ſenectutis.* Locuſta impinguata ſignificare poteſt crura in ſenectute tumentia. Eccl'tæ. 12. b.

Reges Medorum. Locuſta comedens reſiduum erucæ, Reges Medorum ſignificat, qui ſubuerſo Chaldæorũ imperio, Iudæos habuere captiuos. *Gaudium.* Et inter animi affectus ſignificat gaudium, quod huc illucque volitare facit, & geſtiendo quandoque ab animi moderatione deficere. Ioel. 1. a. 2. f. *Hoſtes Iudæorũ.* Deſignat etiam exercitum Sennacherib contra Iſrael. Amos 7. a. qui locuſtæ dicũtur, propter depopulationem, quam fecerunt. Apo. 9. a.

Gre. 33. mor. 39. — *Inanis gloria.* Locuſta, quæ nititur ſine alis, aut cum infirmis alis volare, inanem gloriam ſignificat, quæ ſe vanis præſumptionibus exaltat. *Superbia.* Item ſuperbiam hominum malignorum, qui ſe inuicem falſis teſtimoniis & perſecutionibus corrodunt, & perſequuntur. Ioel. 1. a. 2. f. Nahum 3. g.

Hie. ſ. Nahum 3. Attelabus ſaliens pluſquam bruchus, eos videtur ſignificare, qui videntur ſibi iuxta opinionem ſuam aliqua ſequi veritatis dogmata. Hi dicuntur locuſtę locuſtarum. Nahum 3. d.

Longus, Longitudo, Longè, Longinquus, Elongare, Prolungare, Protrahere, Protelare, Procul, Prolixus.

LOngitudo, eſt dimenſio, quæ lineę tribuitur. Aptatur autem longitudo tam ſpacio magnitudinis quàm temporis, vt longitudo terræ, lõgitudo temporis. Longinquum autem eſt, quod à præſenti vel loco vel tempore multum diſtat.

Gre. 10. mor. 10. 11 — *Longanimitas Dei.* Longitudo propriè non cõpetit Deo, ſed dicitur longitudo eius, qua ad vitæ patriam nos longanimiter tolerando perducit. Ephe. 3. d. Et dicitur longior terra. Iob. 11. b. quia creaturæ

modum

modum perennitate suæ æternitatis excedit. Vel quia longanimitatem nostram patientia diuinæ longanimitatis exuperat: quæ nos & peccantes tolerat, & conuersos ad præmia remunerationis expectat. Vel terra longior est, quia fructus vitę, quos in fine retribuit, nequaquam nunc vel spes nostra comprehendit.

Accessus animæ Christi ad Deũ. Cognitio donorũ creationis. Longitudo propitiatorij significat in Christo illud quod tendit in Deum, Trinitatique sociatur. Exod. 25. b. In anima verò designat eam cognitionem, quæ pertinet ad inchoationem contemplationis, vt ad creationem spiritualis creaturæ, qualis est cognitio donorum creationis. *Ori. s. Rom. 3. Ricar. de S. Vict. 3. de arca mysti. 11.*

Castigatio. Dei. Longitudo voluminis viginti cubitorũ, castigationem Dei ęternam significare potest, in transgressores decalogi. Zac. 5. a. Est viginti cubitorũ propter punitionem corporis & animi. *Hie. s. Zac. 5. Rup. s. Zac. 5.*

Perseuerantia. Tolerantia. Longitudo absolutè sumpta perseuerantiam in bonis vsque in finem significare potest: & longitudo in cruce Christi, tolerantiam. Ephes. 3. d. Idem exprimit longitudo Hierusalem. Zac. 2. a. Tanta dicitur esse longitudo thalami, quanta latitudo. Eze. 40. b. quia secundũ mensuram charitatis habet quis tolerantiam expectando dissolutionem corporis sui, & sustinẽdo infirmitates proximorum. Longitudo templi, longanimitas est ecclesię: quæ in exilio peregrinationis huius patienter aduersa tolerat, donec ad patriam perueniat. Est 60. cubitorum propter perfectionem operum. 3. Reg. 6. a. Et longitudo altaris holocausti quinque cubitorũ. Exo. 27. a. Et longitudo alia viginti cubitorum designat perseuerantiam in bene operãdo per vtriusque testamenti obseruationem. Longitudo præterea arcæ testimonij duorũ cubitorum, & semis patientiam & longanimitatẽ significare potest. Exo. 25. a. 37. a. Vel designat considerationem rerum naturalium, quæ prior est consideratione operum & morum, vt lõgitudo prior est latitudine & altitudine. Longitudo porticus templi viginti cubitorum, secundũ latitudinem templi, designat antiquos iustos multa patientia & longanimitate expectasse aduentum Christi in carnę. 3. Reg. 6. a. *Au. epis. 112. 119 120. & s. Ps. 103. Gre. s. Eze. ho. 15. Longanimitas. Ricar. de S. Vict. 2. de arca mysti. 3. 6. Patientia. Consideratio naturalium.*

Spes. Longitudo arcæ Noe, quæ ad trecentos cubitos extẽdebatur, spem significare potest, quæ ad trecentos cubitos protenditur: quia ex triginta per decem multiplicatis, hoc est, ex obseruantia legis gloriam speramus. Gen. 6. c. Potest etiam gratiam significare, quia per gratiam Trinitatis ad perfectionem venitur. Longitudo etiam atrij centum cubitorum. Et longitudo introitus atrij viginti cubitorum, ad spem referri possunt. Exo. 27. b. 38. b. Itidem longitudines variæ. Eze. 40. *Ori. s. Gen. ho. 2. Gratia.*

Dimensio humani corporis. Trina quoque dimensio arcæ, trinam corporis humani dimensionem significare potest. *Amb. de Noe. 6. Ori. s. Gen. ho. 2.*

Fides Trinitatis. Longitudo terræ promissionis, fidem Trinitatis designare potest. Genes. 13. b. Longitudo etiam cortinarum tabernaculi cubitorum viginti octo, est fides & patientia expectans æternam quietem. Exo. 26. a. 36. b. Et longitudo portę templi tredecim cubitorum, quæ est in altum, est altior cognitio, quæ habetur de Deo in nouo testamento, cui additur cognitio Trinitatis supra decalogum. Ezec. 40. b. Et procul intuentur Deum in hac vita etiã electi, quia necdum claritatem illius per acumen intimæ visionis apprehendunt. Iob. 36. d. Longitudo cælestis Hierusalem, consonantia fidei. Apo. 21. e. Longitudo mensæ duorũ cubitorum, mundiciam & innocentiam significat. Exo. 25. 37. b. *Gre. s. Eze. ho. 16. & 27. mor. 2. Rup. 12. s. Apoc.*

Progressus in vitam æternam. Longitudo tabularum tabernaculi decem cubitorum, significat progressum in vitã æternam per obseruantiam decem præceptorum. Ad idem referri potest longitudo sagorum tabernaculi triginta cubitorum. Exo. 26. d. 36. c. *Glo. ord. s. Exo. 26*

Cælestis patria. Longitudo terrę promissionis, quam perambulauit Abraham. Gen. 13. b. patriam cælestem significare potest. Et longitudo Hierusalem, est æternitas cælestis patriæ. Apo. 21. e. Longitudo quoque dierum, ad æternam fœlicitatem pertinet. Ps. 90. Pro. 3. a. c. Longum autem tempus, aut longi dies, sunt dies bonorũ, & ipsi boni. Iudi. 2. a. Deut. 5. d. Qua ratione mali non prolongant dies suos. Eccl'tę 8. c. Longitudo quoque rationalis vnius palmi in pectore pontificis, desiderium exprimit vitæ æternæ. Exo. 28. c. *Ori. s. Gen. ho. 2. & s. Iudi. ho. 1. Hie. s. Eccl'tæ. 8. Ber. ser. 17. s. Quĩ habitat. Beda s. Pro. 3.*

Incomprehensibilis Christus. Prope est Christus ad saluandũ. Elongari dicitur Christus, quia incomprehensibilis est & Iudæis & Gentibus. Ps. 54. Nõ elongatur autem Christus, quia propè est ad saluandum. Isa. 46. d. Procul autem dicebatur esse visio Habacuc, quia indicabat aduentum Christi, qui tunc procul erat. Haba. 2. a. Elõgatur quoque benedictio, ab eo videlicet, qui eam non vult, quia indignum se benedictione constituit. Ps. 108. Et elongatum est iudicium à Iudæis, quando Christus relictis Iudæis, transiit ad gentes. Isa. 59. b. *Hila. s. Ps. 54. Arn. s. Ps. 108. Hie. s. Isa. 59.*

Eleuatio ad cõtemplationem. Elongat se fugiens, qui à turba desideriorum temporalium in altam Dei contemplationẽ se subleuat. Ps. 54. Et lõginqua gens, sunt, qui lõgè sunt à statu vitiorum & errorum. Ioel. 3. b. *Gre. 4. mor. 35. Hie. s. Ioel. 3.*

Longe à vitiis. Christus diu desideratus. De longinquo venit nomen Domini. Isa. 30. f. In primo quidem aduentu, quia venit Christus diu desideratus. In secundò verò, quia diu sustinuit peccatores. Et de longè intellexit Deus cogitationes Christi, quia longè antea prophetari eas fecit. Ps. 138. *Hie. s. Isa. 30. Hila. s. Ps. 138.*

Longè à malis Deus Longè existit Dominus à renibus impiorum, hoc est, ab affectibus & operibus hæreticorum, & aliorum iniquorum. Iere. 12. a. Psa. 118. Et de longè dicitur Deus, cui propinqua & lõgè posita æquè nota sunt. Ier. 23. e. Et à longè alta cognoscit, quia longè est à superbo. Ps. 137. Sic procul viderunt fratres Ioseph ipsum Ioseph, quia longè est à malis Christus. Ge. 37. d. Et de longè intellexit cogitationes Gentilis populi, filij prodigi, & aliorum, quos conuersos prope esse fecit. Ps. 138. *Ori. s. Ier. ho. 8. Amb. de Ioseph. 3. Aug. s. Ps. 138.*

Ori.ſ.Matt.ho.7. Hie.ſ.Iſa.17. — *Cælum.*

Longinqua regio, in quem abiit homo nobilis. Luc.19.b. ſignificare poteſt cælum, in quod aſcendit Chriſtus: vel mundum, cuius datum eſt illi imperium. Et de terra procul veniunt Angeli, cum veniunt de cælo. Vel cùm prædicatores à cæleſtium contemplatione deſcendunt ad peccatores. Iſa.13.a.

Baſi.ſ.Pſ.37. — *Angeli.*

De longè ſtantes, qui prius erant prope, ſunt Angeli ſeparantes ſe à peccatore, qui priùs erat in gratia: licèt non penitus eum deſerant. Pſ.37.

Hie.ſ.Iſa.33. Ori.ſ.Exo.ho.3. Gre.10.mor.8. Hie.ſ.Iſa.48. Gre.11.mor.22. — *Pœnitentia. Parcens Deus populo.*

Longè deducunt Tyrum pedes eius, quum quis relicto vitiorum ſtatu conuertitur ad virtutem. Iſa.23.b. Non ſinit autem Pharao, hoc eſt, diabolus filios Iſrael longè ab Ægypto ire: quia non vult vt vadant viam trium dierum, ne videlicet perfectam agant pœnitentiam, ſed vult ſeruari ſibi vel vnam diem. Exod.8.g Et longè facit iniquitatem à tabernaculo ſuo, qui ſic ad Deum conuertitur, vt in cogitatione pariter & in opere mundetur. Iob. 22. d. Itidem procul repellunt fornicationes ſuas, qui grauem agunt pœnitentiam. Eze.43.c.

Longè facit Deus furorem ſuum, propter nomen ſuum, quum parcit populo ſuo, ne nomen ſuum blaſphemetur. Iſa.48.b. Longè quoque fit manus Dei ab aliquo, quando ipſe à flagellis Dei liberatur. Item quando ceſſat lex vetus, quæ ſub vltionis percuſſione populũ tenebat, ac terrore premebat. Iob.13.c. Longè autem fit lex in aduentu Chriſti. Mic.7.c.

Hie.ſ.Iſa.54. — *Prædicans Gentibus.*

Longos facit funiculos tentorij eccleſiæ, qui multiplices ſermones doctrinæ eccleſiæ extendit ad conuertendas Gentes. Iſa.54.a.

Cle. Ale. 5.ſtrom. — *Difficilis captu Dei religio.*

Procul vidit Abraham locum ſacrificij, quia Dei religio eſt captu difficilis. Gen.22.a.

Separari à malis

Procul tendens Moſes tabernaculum, deſignat ſeparationem iuſtorum à malorum conuerſatione. Exo.33.b.

Gre.31.mor.26. — *Præuidere aduerſa.*

Procul odoratur bellum equus. Iob.39.c. quum prædicator aduerſa quæque longè adhuc poſita cogitando prænoſcit, ne fortaſſe valeant ipſum improuiſa ſuperare.

Gre.26.mor.35. — *Amittere doctos ad regimen.*

Protrahere noctem, eſt per negligentiam & ignorantiam admittere indoctos ad regimen eccleſiæ loco doctorum. Iob.36.c.

Amb.ſ.Luc.15. Hie.ſ.Iere.31.& ſ.Iſ.29.49.57.& ſ.Eze.6.& ſ.Zac.10 Hila.ſ.Pſ.55. Au.ſ.Pſ 55.128. Gre.6.mor.2.& 14 mor.21.& 20.mor.18. — *Vmbra mortis. Status peccati. Iudæi.*

Longinqua regio, in quam abiit Prodigus. Luc.15.c. vmbram mortis, & ſtatum peccati ſignificare poteſt. Et de terra longinqua ſaluat Deus, quum à profundo malorum liberat peccatorem. Et longè dicitur apparuiſſe, quia longe receſſerant ab eo. Ier. 8.f.30.b.31.a. Et longinqua terra eſt Babylon ab Hieruſalem, quia longè ſunt mundani à cæleſti patria. Iſa. 39.c. 41.b. 43.a. Sic procul erant inſulæ, quum gentes longè erant à fidei veritate. Ierem. 31.b. Dicuntur etiam gentiles populi de longè, propter infidelitatem. Iſa.49.a.57.d. 60. a. Zac.10.d. Ephe.2.c. Cùm autem dicitur Iſa. 49.d. De longè venient, ſumitur ibi, de longè, pro parte orientali. Longè etiam ſunt qui recedunt ab eccleſia. Eze.6.d. Et longantur à Deo, qui colũt Idola. Ier.2.a. Sic longè factus eſt à Sanctis populus Iudæorum. Pſal. 55. in titulo. Et cor Iudæorum longè erat à Deo. Iſa.29.d.33.b. Et longè fiunt filij eorum à ſalute: quia & ſi temporalem vitam ſine afflictione percipiunt, æterna grauius punitione ferientur. Iob.5.a. Pſa.128. Longè etiam fecit Deus fratres Chriſti ab eo, quum Iudæi tenentes legem, de ipſo quidem prophetias habebant, & tamen præſentem minimè cognoſcebant. Iob. 19. b. Ita elongauit ab eo amicum & proximum. Pſ.87. Procul etiam fugiunt hæretici, cùm obſtinati perſiſtunt in errore. Iſa. 22.a. Eos deſignant amici Iob, procul leuantes oculos. Iob. 2.d. Ipſi longè fugiunt à ſancta eccleſia, non loco, ſed merito, dum creſcente ſuperbia, aperta eam exprobratione contemnunt. Iob.30.b.

Aug.ſ.Pſ.87. Hie.ſ.Iſa. 22. — *Hæretici.*

Longè à Deo dæmones.

De longinquo venit gens, quæ deſtruxit Hieruſalem, quia dæmones captiuantes animas, longè ſunt à Deo. Ier.5.d. Haba.1.b.

Au.ſ.Pſ.119. — *Duratio huius vitæ.*

Prolongatus incolatus, eſt duratio huius vitæ, ſecundum quam fit dilatio futuræ patriæ & prolongatio miſeriæ. Pſ.119.

Aug.epiſ. 120.

Longè à ſalute ſunt verba delictorum, quia deſiderium huius vitæ longe à ſalute fœlicitatis æternæ. Pſ.21.

Hie.ſ.Iſa.33. — *Deſpectus terræ.*

De longè cernunt terram, qui eam deſpiciunt. Iſ.33.c. hos deſignant longiora crura habentes volucres, quæ ideo inter animalia munda computantur. Leu.11.c.

Hie.ſ.Iſa.14. — *Feſtina punitio.*

Non elongantur dies punitionis Babilonis, quia æternitati comparati & deſiderio malorum, cito veniunt. Iſa.14.a.

Hie.ſ.Iſa.26. Gre.13.mor.16. — *Permiſsio peccati. Addere peccata peccatis.*

Elongaſſe dicitur Deus terminos terræ, quia indulgendo peccatoribus permiſit eos à ſe peccando recedere. Iſa.26.c. Et longè fit cor impiorum à diſciplina. Iob. 17. b. quia & ſi corpus ſub diſciplina non eſt, cor ſub diſciplina eſt, dũ & flagellatur quiſque, & tamen ad mentis humilitatem non reducitur. Prolongant etiam iniquitatem, qui trahunt eam in funiculis vanitatis, ſemper addendo peccata peccatis. Pſ.128. Iſa.5.e.

Glo.ord.ſ.Exo.20 — *Imperfecti.*

Procul ſtans populus, loquente Deo, deſignat imperfectos ad diuina myſteria capienda ineptos. Idem deſignant procul adorantes, & procul recedentes. Exo.20.c.24.e.

Hie.ſ.Eze.17. — *Imperium Babylonis.*

Longus ductus mẽbrorum aquilæ, deſignat latitudinem imperii regis Babylonis. Eze.17.a.

Hie.ſ.Iob.39. — *Solicitudo diaboli.*

De longe oculi aquilæ proſpiciunt, quum diabolus ſagaciter contemplatur volentes bene operari, vt eos impediat. Iob.39. d.

Iudæi.

Procul ſtans ſoror Moſis, vt videret quid ageretur circa Moſen, deſignare poteſt Iudæos contemplantes legem, ſed longe exiſtentes à myſteriis legis. Exo.2.a.

Glo.ord.ſ.Exo.30. — *Oratio.*

Longitudo altaris thimiamatis cubiti vnius, orationem directam ad Deum deſignat. Exo.30.a.

Longæuus, vide Senex.

Loqui, Dicere, Alloqui, Proloqui, Fabulari, Confabulari, Eloqui, Eloquentia, Eloquium, Loquax, Garrulus.

Loqui, actus est creaturæ rationalis verbis conceptus mentis explicantis: quod etiā dicere appellatur. Attribuitur quoque loqui Deo & Angelis, secundum quod aliquid manifestant. Dicere autem quandoque est annunciare. Exo.19.a. Hæc dices domui Iacob. Asserere. Psal.30. Dixi, Deus meus es tu. Cogitare. Exo.15.b. Et dicas in corde tuo. Constituere. Deut.2.a. Sicut mihi dixerat Dominus. Credere. Matt.16.b. Quem dicunt homines esse Filium hominis? Iactare.3. Reg.21.c. Falsum testimonium dicant. Inspirare. Iudi.6.e. Nocte illa dixit Dominus ad eum. Interrogare. Gen.3.b. Dixit ei: Vbi es? Iubere. Gen.27.b. Perge, affer, quæ dixi. Laudare. Ps.39. Salutare tuum dixi. Ostendere. Deuter.28.g. Per viam, de qua dixi tibi. Promittere. 4. Reg.4.c. In hora eadem qua dixerat Elisæus. Proponere. Deut.1.f. Paruuli vestri, de quibus dixistis. Respondere. Deut.3.d. Sed dixit mihi: Sufficit tibi. Loqui autem, arguere. Ps.2. Tunc loquetur ad eos in ira sua. Consolari. Isa.30.c. Loquimini nobis placentia. Detrahere. Ps.34. Maligna loquuntur super me. Docere veritatem. Iob.23.b. Tacere paulisper, vt loquar. Docere errorem. 2. Reg.3.e. Vt loqueretur ei in dolo. Verba facere. Gen.18.d. Loquar ad Dominum meum. Interpretari. Marc.16. d. Linguis loquentur nouis. Meditari. Ps.14. Qui loquitur veritatem in corde suo. Referre. Gen.32.d. Sic loquimini domino meo Esau. Reuelare. Gen.18.d. Postquam cessauit loqui ad Abraham.

Generatio æterna. Loqui dicitur Deus generando Verbum sibi coæternum: & loquitur semel, quia Verbum aliud, præter vnigenitum, non habet, in quo omnia includuntur & vniuntur. Iob.33.b. Ps.61. Et dicit opera sua regi, producendo filium, per quem fecit omnia opera. Ps.44. *Gre.13.mor.19. Au.s.Ps.44.61. Ori.s.Gen.ho.3.*

Manifestans Deus voluntatē suam per effectum. Præcipiēs Deus. Loquitur Deus aut dicit per Verbum suum. Et dicit, vt voluntatis suæ cognitionem prodat per operationis effectum. Gene. 1.a. Ps.32. Dicere Dei est aliquando præcipere: vt cùm dixit pisci, & euomuit Ionam. 2.d. Semel autem loquitur Deus, quia non singulorum cordibus priuatis vocibus respondet, sed tale construxit eloquium, per quod cunctorum quæstionibus satisfaciat. In scripturæ quippe eius eloquio causas nostras singuli, si requirimus, inueniemus, nec opus est, vt in eo quod specialiter quisque tolerat, responderi sibi diuina voce specialiter quærat, vt cùm dixit Paulo, Sufficit tibi gratia mea, nam virtus in infirmitate perficitur: hoc omnibus similiter se habentibus dicitur. Iob. 33. b. Loquente autem Deo semel duo audiuntur, quia cùm maxima simplicitas & vnitas sit in Deo, in nostra tamen cognitione per eius potentiam multiplicantur. Ps.61. Loquutus est etiam Deus semel, hoc est, incommutabiliter. Et loquebatur Deus antequam adesset, quum loquebatur per Prophetas ante incarnationem Isa.52.b. Amós 3.b. Cæterum quum in principio Deus passim hominibus loqueretur, vt Adæ Cain, Noe, tamen crescente hominum indignitate, tempore Mosis quasi absentibus literas dedit, quas tulit Moses. *Amb. 1. Exae.9. Basi.s. Ps.32. Phil. quòd Deus sit immut. Au.5.ciuit. Dei 9. & s.Ps.59. Gre.23.mor.19. Hie.s.Isa.52. Chry.s.Gen.ho.2.*

Mundans Deus Angelis. Arguens dæmones. Loqui dicitur Deus Angelis, quum eis voluntas eius intima videnda manifestatur. Loqui autem Deum ad diabolum, est vias eius ac negocia, animaduersione occultæ districtionis increpare. Vt cùm dixit Satanæ. Iob.1.b. Vnde venis? Hoc autem dignum scitu est, quod Deus per aliquem sanctum Angelum diabolo colloquebatur, vt rex per medium hominis ad condemnatum loquitur. *Gre.2.mor.3.6. Athana.q.12.*

Apparens Christus in mundo. Loquutum est os Domini, hoc est, Christus apparens in mundo. Isa.40.b. 65.b. Et dicitur loquutus non in abscondito. Isa.45.d. Ioan. 18. d. Vel quia dedit legem in monte Sinai cum tonitruis & fulguribus, vel in promulgatione legis euangelicæ, quando palam loquutus est mundo. Loquens autem Dominus ad Mosen ore ad os, designat sermonem Christi per humanitatem & incarnationis mysterium, cū diceret, Ego sum Deus Abraham, &c. Et vt loquutus est ad Mosen, ita vt Moses fieret ineloquens, designat diuini Verbi manifestationem, cuius respectu cæteri sunt muti & ineloquētes. Exo.4.a.33.c. Nu.12.b. Et loquitur Dominus de cælo, hoc est, per Christum, & de propiciatorio, quia tota eius locutio per Christum ad misericordiam spectat. Et loquitur in tabernaculo, hoc est, in humanitate Christi. Et loquutus est Deus in sancto suo, hoc est, in Christo, aut Mose. Ps.59.107. Et loquebatur pauper iudicium, quum Christus docebat veritatem, qui etiam loquitur iustitiam, quia reddit cuique iuxta opera sua. Is. 32. b. 63.a. Et loquens Dominus in colūna nubis, est Christus in velamento carnis assumptæ, in quo diuinitas obumbrata latebat. Psal.68. Et loquitur Angelus vnum de similibus, cùm Christus se hominem pro hominibus demonstrat. Iob.33.c. Loquens Ioseph ad fratres suos, est Christus ad discipulos, & ad Iudæos. Loquebatur autem per interpretē, hoc est, per assumptam humanitatem, & loquebatur eis durius, quando eos arguebat, blandè autem loquebatur, quando consolabatur discipulos. Et fratres ausi sunt loqui ad Ioseph, quum discipuli interrogabant Christum. Gene. 42.b. 45.c. 50.d. Loquebatur autem Iesus interdum ad discipulos velut magis illustratos, nonnunquam ad turbas ceu rudiores, aliquando vtrisque. Matt.13. Loquens Ioseph ad familiam Pharaonis, & in auribus Pharaonis, est Christus docens gentilitatem. Gene. 50. a. Loqui nesciens Ieremias, designat Verbum Dei assumpta carne quasi balbutire cum hominibus. Ierem.1.b. Loquens tamen perfectè, est ipse Christus. Amos 5.c. *Hie.s.Is.32.45.63. Tert.adue.Mar.4. Ori.s.Rom.3. Au.q.in Exo. 105. Au. et Hil. s.Ps.59. Hila.5. de Trinit. Hie.s.Ps.98. Gre.24.mor.3. Ori.s.Matt. ho.24 & s. Iere.ho.1. Hie.s. Amos 5.*

Cyril. de Trinit. 1. Gre. Nysse. de vita Mosis. Au. de essent. diui. Gre. s. 1. Reg. 3. Euc. form. spirit. 1. Ricar. de S. Vict. 4 de arca mysti. 21.

Loqui Mosen ad populum, & non Dominum, quando petit populus, designat mediationem futuram per Christum incarnandum. Exo. 20. d. Et doctrinam per eruditiores & perfectiores minoribus tradendam. *Mediator Christus.*

Loquitur Deus occulta inspiratione reuelando. Et cùm dixit Samuel, Loquère Domine, quia audit seruus tuus. 1. Reg. 3. b. est petere illustrationem interiorem, & idem quod Petrus in transfiguratione cùm dixit. Matt. 17. a. Bonum est nos hic esse. Et Psal. 84. Audiam quid loquatur in me Dominus Deus. Ita loquitur sponsus sponsæ. Cant. 5. b. Loquitur autem Dominus de propitiatorio, aut de Cherubim, quando contemplantibus naturam diuinam, & Trinitatem, & etiam creaturam rationalem, reuelat mysteria. Exo. 25. c. *Reuelans Deus*

Cùm dicitur, Dominus loquutus est, designatur certitudo minarum vel promissionum diuinarum, quæ ineuitabiliter loquente Deo euenient. Isa. 1. a. 22. g. 24. a. Eze. 38. f. *Certitudo sermonis Dei.*

Hie. s. Hose. 1. Hil. s. Mat. Ca. 14 Hie. s. Hose. 12. Gre. s. Cant. 8. Ber. s. Cant. ser. 57.

LoquiturDominus in Hosee, cùm per ipsum loquitur ad alios, loquitur ad Hosee, quum ad ipsum dirigit sermonem. Hose. 1. a. Ioan. 3. a.

Loqui dicitur aliquando Christus, quum defendit, aut liberat à periculo, vt quum loquutus est existentibus discipulis in tempestate. Matt. 14. c. Et loquebàtur Christus pro Iudæis bonum, quum dicebat, Pater ignosce illis. Iere. 18. d. Loquutus est nobis in Bethel, hoc est, in ecclesia. Hose. 12. b. Et loquitur pacem gentibus, quum eas conuertit. Zach. 9. c. Alloquutus est sororem suam ecclesiam, quando Spiritumsanctum super Apostolos misit, ad quã etiam dicitur loqui verba fauoris. Cant. 2. c. 8. c. dicit Christus verbo, vt sanetur puer. Matth. 8. a. quia prædicatio fidei eius affert sanitatem. Loquutus est etiam ad cor, quando misit Spiritumsanctum, & instruxit corda discipulorum. Hose. 2. c. *Liberans Christus. Mittens Spiritumsanctum.*

Hil. s. Matt. Ca. 7. Rup. s. 11 Hose. 2.

Amb. 2. de Abra. 7

Loquutus est Dominus ad Abraham, postquam diuisus est ab eo Lot. Gen. 13. c. vt designaretur virtutis profectus, quando irrationales portiones à rationalibus segregantur. *Profectus.*

Hil. s. Mat. Ca. 10

Loqui dicitur Dominus in tenebris. Matth. 10. c. quia sermones eius carnalibus tenebræ sunt. *Obscurus sermo Dei malis.*

Hila. s. Ps. 2. Hie. s. Eze. 6. Gre. 16. mor. 14.

Loquitur Deus quasi disputando nobiscum Isa. 41. a. quando exigit rationem, quare non eum colamus. Et loquebatur ad Hierusalem in eius abundantia: quia inter prospera non cessabat admonere. Iere. 22. e. Et dicitur loqui malum, aut loqui in ira, quando minatur pœnam, nisi resipiscant. Ps. 2. Iere. 11. d. Et loquitur quasi parturiens, quum aperte castigat, quos ante patienter sustinuit. Isa. 42. b. Et dicitur loquutus super Hierusalem, quum decreuit castigare. Thre. 1. b. Et non frustra dicitur loquutus, quando eius minæ ad emendationem prosunt. Eze. 6. c. Et loquela grandis Dei, est grauis eius punitio. Ier. 11. c. Iob. 23. a. 36. b. *Exigens Deus rationem.*

Hie. s. Zac. 1. Rup. 6. s. Apoc.

Loquens Angelus in propheta, ipsum sermonem propheticum designare potest. Zac. 1. b. Ad hoc referri possunt loquentia septem tonitrua. Apo. 10. a. *Sermo propheticus.*

Basi. s. Ps. 44. 115. Hie. ad principiam Aug. epis. 125. Gre. s. 1. Reg. 8. & 2. mor. 5. 6. & 8. mo. 15. & 9. mor. 33. & 11. mor. 14. 22.

Loqui ad Deum, est ipsum orare & laudare. Genes. 18. d. Exo. 33. c. Et dicit opera sua Regi, qui ipsum confitetur, & laudat. Ps. 44. Et loquitur in excessu, qui loquitur quasi supra hominem eleuatus. Ps. 115. Et loquitur Samuel verba populi in auribus Domini. 1. Reg. 8. d. designans prælatum, qui vt magis familiarisDeo, orat pro peccatis populi. Vel designat orationem occulte faciendam intra cubiculum. Matth. 6. a. Multum verò precari, est eum, quem precamur, diuturna & pia cordis excitatione pulsare. Loquuntur magnificentiam gloriæ sanctitatis Dei, & virtutem terribiliũ eius, qui eum laudant. Ps. 144. Et loquitur in amaritudine animæ detestando culpam per amaritudinem pœnitentiæ. Iob. 10. a. Loquimur ad omnipotentem, cùm eius misericordiam deprecamur, & cũ eius faciem per desiderium postulamus. Iob. 13. a. d. Loqui autem nostrum ad Deum, est nõ vocibus gutturis id, quod sentimus, prodere, sed promptis ad illum desideriis inhiare. Iob. 42. a. Loqui dicitur os alicuius in tribulatione spiritus sui, quando tribulatio spiritus linguam commouet, vt reatum praui operis vox confessionis & orationis impugnet, qua ratione non loquebantur amici Iob. Iob. 2. d. 7. c. Psalm. 65. *Orare. Laudare Deum. Confiteri.*

Gre. 35. mor. 2. Hie. s. Iob. 2. & s. Ps. 65.

Ori. s. Exo. ho. 3. Beda s. Exo. 5.

Ineloquens Moses, ex quo cæpit loqui ad Deum, designat quemlibet esse mutum comparatum Deo, licet aliquid prius esse videretur. Exo. 4. a. Eloquens autem Aaron videtur eũ significare, cui Deus dat os & sapientiam. *Mutus homo comparatus Deo.*

Ricar. de S. Victo. de 12. patriar. 24 Hila. s. Ps. 118. Hie. s. Ps. 17.

Eloquia pulchritudinis dici possunt euangelia. Gene. 49. c. Et eloquia pulchritudinis, quę dat Nephtalim, dici possunt similitudines eleuantes nos ad cælestiũ & spiritualium intelligentiam, qualia sunt, Osculetur me osculo oris sui. Fauus distillans labia tua, mel & lac sub lingua tua, & similia. Et eloquia Domini igne examinata, sunt eius præcepta. Psalm. 17. Eloquium etiam Dei ignitum, est prædicatio. Ps. 118. 147. Isa. 28. f. *Euangelia.*

Gre. ho. 29. Ber ser. 1. Ascẽsio Basi. s. Ps. 14. 48. 115. Amb. s. Ps. 118. se. & s. Luc. 19. Hil. s. Matt. Ca. 9. & 50. 12. & s. Ps. 65. Hier. s. Isa. 28 & Pro frarte Ambr. Gre. s. 1. Reg. 9. 10. & 27. mor. 26.

Loquuntur linguis nouis, qui iam vitæ veteris secularia verba derelinquunt, & sancta mysteria insonãt, ac conditoris sui laudes & potentiam quantum præualent, narrant. Mar. 16. d. *Proferre mysteria.*

Loqui sapientiam, & prædicare fidem, & loqui per fidem. Ps. 48. 115. Et loquens Aarõ pro Mose, est prædicator instruens alios secundum legem, eamque explicans. Exo. 4. d. 7. a. 16. a. Loquens autem Samuel cum Saule in solario, est instruens prædicatorem ita debere conuersari cum infirmis in ciuitate, vt tamen semper habeat in se altam conuersationem. Loquebatur autem ei sermonem regni, quum docebat spiritualem conuersationem. 1. Reg. 9. d. 10. a. Loqui de testimoniis Dei in conspectu Regum, est audacter prædicare fidem. Psalmo 118. Loquuti sunt discipuli sicut dixerat Iesus, quia eius autoritate prędicarunt. Luc. 19. e. *Prædicare fidem*

Dicere autem in lumine, est loqui cum libertate fidei confessionem. Matt. 10. c. Et loqui aliis linguis, est prædicare legem nouam. Isa. 28. c. Ier. 31. d. 1. Cor. 14. d. Loqui verò quinque verba in ecclesia, est docere mysteria, quæ in pentateucho legis continentur. 1. Cor. 14. d. Loquitur velociter & planè lingua balborum, quando hi, qui non loquebantur de Deo, nec confitebātur peccata sua, conuersi ad Deum omnia promptè exequuntur. Isa. 32. a. Et loquitur veritatem in corde suo, qui reuelat dignis mysteria, & Christum sincerè prædicat. Ps. 14. Loquens mutus, eiecto dæmonio, designat confessionem fidei, expulsis erroribus. Matt. 9. d. 12. b. Luc. 11. b. Loquitur os in tribulatione, quum Martyres inter tormenta Christum confitentur. Ps. 65. Loquens autem de Deo homo deuoratur, quia fari ineffabilem cupiens ipsa suæ ignorātiæ angustia deglutitur. Iob 33. d. Loquitur in porta, qui publicè prædicat Christum, & qui loquitur in Christo. Ps. 126. *Aug. s. Ps. 126.*

Lex & prophetæ de Christo. Loquentes cum Iesu Moses & Elias excessum, quem completurus erat in Hierusalem, designant legem & prophetas de Christo prophetantes, aut quæ prophetarunt, impleta esse monstrantes. Mat. 17. a. Luc. 9. d. Et loquens Moses ad populum, est lex instruens populum. Petens autem populus, vt loqueretur Moses, & non Dominus, terrorē veteris legis designauit, cuius mysteria ignorabant, sed solo cortice legis contenti erant. Exo. 19. c. 20. d. 32. Leu. 1. a. 4. a. Et loquens Moses sapientibus corde, est lex instruens doctores. Exo. 28. a. Loquens autem Moses ad Dominum sine velamine, & ad populum cum velamine, designat legem iis reserari, qui toto corde exquirunt Dominum. Exo. 34. d. Loqui autem, interdum est prophetare, vt cessarunt loqui principes in aduentu Christi. Iob 29. b. *Ori. s. Mat. ho. 3. Amb. s. Luc. 9. Hie. s. Iob 31.*

Profectus prædicationis. Loquens Anna in corde, designat profectum prædicationis in iis, qui illustrantur, & sunt prædestinati. Loquens eadem ex multitudine mœroris & doloris, est ecclesia non cessans loqui veritatem ex bono affectu, quantumcunque affligatur. 1. Reg. 1. c. Iob 16. a. *Gre. s. 1. Reg. 1. & 13. mor. 4.*

Quærens ecclesia solutionem quæstionum à Christo. Loquens regina Saba Salomoni omnia, quæ habebat in corde suo. 3. Reg. 10. b. est ecclesia quærens à Christo solutionem quæstionum, quas gentiles philosophi soluere nequibāt. Designat etiam confessionem peccatorum. *Ori. s. Cant. ho. 2. Aug. ser. 253.*

Loqui de Deo. Efferre antiquos patres. Loqui sublimia, est loqui de Deo, vel est efferre antiquos patres gloriando quantū ad exteriora, vel extollere res mundanas, vt faciunt dæmones. 1. Reg. 2. a. Et loquens ingentia os, est Antichristus, qui audebit sedere in templo Dei. Dan. 7. c. *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Gre. s. 1. Reg. 2. Hie. s. Dan. 7.*

Manifestare errores. Loqui plagas Moab est manifestare errores, quibus vulnerati sunt decepti ab hæreticis. Isa. 16. b. *Hie. s. Is. 16.*

Præparare se ad gloriam cælestē. Loquebatur propheta pacem de Hierusalem ciuitate cælesti. Ps. 121. vt audientes se ipsos in ædificium consummandæ ciuitatis aptarent. Loquebatur autem propter fratres & proximos, quia non ad suum commodum, sed ad aliorum salutem. *Aug. s. Ps. 121.*

Consolari. Loquitur ad cor, qui consolatur, vt Sichen ad Dinam. Gen. 34. a. sic loqui ad cor Hierusalem. Is. 40. a. Hos. 2. c. *Hie. s. Is. 40.*

Cognitio propriæ infirmitatis. Non vltra addit loqui in flagellis, cùm quis se prospicit ad bella aduersus antiquum hostē infirmum. Iob 40. d. *Gre. 33. mor. 23.*

Verba ociosa. Loqui leuiter, est verbum ociosum dicere. Iob 39. d. Et loqui vnum illicitè, est res flagello dignas agere, & loqui aliud illicitè, est etiam de flagello murmurare. *Gre. 32. mor. 1.*

Nō intelligere prophetias. Loquuntur iuxta muros & in ostiis domorum de propheta, qui eius non penetrant sensum. Ezec. 33. g. *Hie. s. Eze. 33.*

Tu dixisti, de præterito respondit Christus pontifici, quia perierat fides Iudæorum. Pilato verò Gentili dixit, Tu dicis, quia fides gentium erat præsens. Mat. 26. f. 27. b. *Hil. s. Mat. Cano. 32.*

Murmurans synagoga in Christum. Loquens Maria contra Mosen propter Æthiopissam, est murmurans synagoga contra Christum propter ecclesiam. Num. 12. a. Dixerunt quoque Iudæi bonum malum, & malum bonum, quando dixerunt, Nolumus Iesum, sed Barabbam. Sed illud meliùs de rebus, quàm de personis intelligitur. Is. 5. e. Loquebatur mendacium lingua Iudæorum, & calumniā, quū dicebāt falsa testimonia aduersus Christum. Sic etiam loquentur, quum parebunt Antichristo. Is. 59. a. c. Et loquebantur Christo bona fratres eius, quum Scribæ & Pharisæi dolosè illi adulabantur. Ier. 12. b. Et loquebantur aduersus Christum, qui sedebant in porta, quando sacerdotes & Pharisæi aduersus Christum dicebant falsa testimonia. Et dicebant illi, Euge, euge, quum blasphemantes dicebant: Alios saluos fecit, seipsum non potest saluum facere. Ps. 68. 69. 118. Loquitur fatuus fatua, iuxta vulgare prouerbium. Is. 32. b. quando scilicet Pharisæi dicebant de Christo: Hic si esset à Deo, non solueret sabbatum. Loquebatur fraudulenter hypocrita, cùm Pharisæi dicerent Christo: Magister, scimus quia verax es, & ad te non pertinet de hominibus. Mat. 22. b. Hos. 7. d. 13. d. Soph. 3. c. Ps. 34. Loquebatur etiam inimicus magna super Christo, quum Gentiles ipsum blasphemabant. Ps. 54. *Amb. epi. 82. & s. Ps. 118. Hie. s. Is. 5. 32. 59. Aug. enchir. ad Lauren. 19. Hil. s. Ps. 69. Hie. s. Hos. 7. Hil. s. Ps. 54.*

Docere errores. Loquuntur inania, & mendacium, & vanitatem & dolum, qui docent negare Christum, & docent alios errores: & Iudæi accusantes Christum loquuti sunt vanitates: & dæmones inducentes ad peccandum & perseuerandum in peccato. Ps. 33. 37. 108. 143. Isa. 8. b. Ier. 9. b. Et loqui in ventum, est falsa loqui. Ier. 5. d. Et loqui verba visionis inutilis. Hose. 10. a. Zach. 10. Ad hæc refertur loqui opera hominum. Ps. 16. loquuntur etiam inania, qui strident incantationibus. Et loqui de terra est consulendo dæmones, vt faciunt Pythones, sic faciebant Iudæi post euersam Hierusalem, & faciunt idem hæretici. Is. 29. a. Loquitur etiam stultitiam os hæreticorum, quia errant à sapientia licèt sapientes videantur. Is. 9. d. Et loquuntur Pseudoro- *Ori. s. Is. ho. 7. Bed. s. Ps. 37. Arn. s. Ps. 5. Hie. s. Ps. 16. & s. Is. 30. & s. Ier. 5. Aug. s. Ps. 37. 108. Hie. s. Isa. 9. & s. Ier. 23. Gre. 2. mor. 24. & 9. mor. 2.*

phetæ visiones cordis sui de ore Domini, quando hæretici errores suos dicunt se habere à Domino. Ier.23.e. Dicuntur autem non loqui idola, hoc est, hæreses: quia nullum de se veritatis habent fundamentum. Ier.10.a. Loqui autem stultū aliquid aduersus Deum, est per impatientiam dicere aliquid, quod vergat ad blasphemiam. Iob 1.d. Loqui autem iniquitatem aut mendacium, minus videtur quàm meditari. Nā loqui plerunque præcipitationis est: meditari verò studiosæ prauitatis. Iob 27.a. Loquuntur etiam vanitatem qui fœlicitatem terrenam, quæ est in sinistra, constituunt in dextra. Ps. 143. Et loquens bestia vt draco, est hæreticus imitans diabolū, nimirū habens doctrinam diabolicā sub simulata sanctitate. Apo.13.c. Et loquuntur pro Deo dolos hæretici, qui infirmas mentes sub diuino prętextu stulta seductione decipiunt. Iob 13.a. Garrula quoq; meretrix designat hæreticos nescientes tacere. Pro.7.b.

Aug.s.Ps. 143. Gre.33.mor.36.& 11.mor.15. Bed.s.Pro.7.

Nemo amicorum Iob, loquebatur ei tacenti verbum. Iob 2.d. quia hæretici tūc tacēt, quādo prædicatores veræ fidei filios prædicādo generare negligunt. Si autem recta loqui incipimus, graues mox cōtumelias ex eorum responsione sentimus. Nōnunquā tamē quū per torporē inertię, fidelium corda considerant, erroris semina spargere loquendo non cessant. Ediuerso, cùm vident mentes bonorum alta sapere, & ad patriam reditum quærere, de ærumna huius exilij strenuè dolere: circunspectione solicita linguam frænant: quia vident quòd cōtra corda dolentium incassum loquētes citius obmutescunt. Vnde & rectè cùm diceretur: Nemo loquebatur ei verbum, mox causa silentij subinfertur, cùm dicitur: Videbant enim dolorem esse vehementem. Cū enim amoris Dei dolor vehemens corda nostra transfigit, passim praua loqui aduersarius metuit: quia videt, quòd intentam mentem lacessens, nō solùm ad peruersitatē trahere non valet: sed per excitatā forsitan sapiētiā & quos tenuerat perdit. Vel designātur vitia, quæ tūc nō loquūtur nobis, quādo cor veraciter dolet. Nā cùm plenè vita rectitudinis quæritur, superuacua suggestio prauitatis obturatur. Cessātes etiā loqui principes ad pręsentiā Iob, sunt hęretici autoritati & doctrinę sāctæ ecclesię resistere nō valētes. Iob 29.b.

Gre.3.mor.30.25. & 19.mor.14. — Silentium peruersum hæreticorum.

Loquuta dicitur vxor Iob, quasi de stultis mulieribus. Iob.2.c. Vbi designatur reprehensio carnis insolenter murmurantis, vt ad impatientiam pertrahat: aut loquens blanda ad libidinis fluxa dissoluat.

Gre.3.mor.24. — Murmurans caro.

Dicunt testimonium rugæ Iob contra ipsum, quando illi in sequendo ecclesiam increpāt, qui in eius corpore positi duplicitatis suæ in se malitiam non emendant. Iob 13.b.

Gre.13.mor.5. — Mali in ecclesia.

Loquuntur quinque ciuitates lingua Ægypti, quum quinque sensus deseruiunt vitiis. Loquuntur verò lingua Chananitide, quum virtutum operibus deseruiunt. Is.19.c.

Hie.s.Is 19. — Sensus seruientes vitiis.

Loqui sermonem in sabbato, est ore peccare. Is.58.d.

Glo.int.s.Is.30. — Peccare ore.

Loquebatur Leuiathan mollia Deo. Iob 40. d. quando dicebat Christo incarnato: Scio quòd sis sanctus Dei. Et membra eius loquentur illi mollia, quando dicent in iudicio: Domine nonne in nomine tuo prophetauimus, &c. Dicunt videntibus, Nolite videre, & aspicientibus, Nolite aspicere, qui nolunt prædicari sibi vera, sed grata. Et loqui sibi placētia volunt, qui perseuerant in malo. Isa. 30. b. Ita pacificè loquuntur dæmones, cùm ea suggerunt, quæ iucunda sunt concupiscentiæ. Psal.34. Loquuntur etiam potentissimi robustorum Pharaoni in inferno, cū dicunt dæmones inferiores Lucifero. Et tu similis es nobis. Eze.32.d.

Gre.33.mor.18. Hie.s.Is.30. Arn.s.Ps.34. — Adulantes Christo. Nolētes prædicari sibi vera.

Lorica, Loricatus.

Lorica, est munimentum corporis, aduersus vim extraneam, sustinens ictus sine corporis læsione. Loricatus autem, est lorica indutus, & datur lorica militis Dei, quæ est iustitia: & lorica militis diaboli, quæ est iniustitia. Lorica autem iustitiæ indutus est Christus. Is.59.

Ori.s.Ps.36.ho.2. Hie.s.Is.59.

Lorica fidei & charitatis est, qua munimur aduersus tētationes diaboli. Eph.6.c.1.The.5.a.

Munimenta fidei.

Lorica Sauli, quam induerat Dauid, sed postea deposuit tanquam sibi grauem & ineptam, designat opera excedentia vires operantis: quæ non debet aggredi, qui se ad ea debilē agnoscit. 1.Reg.17.e.

Gre.s.1.Reg.17. — Opera supra vires operantis.

Lorica hamata, qua indutus est Goliath. 1.Reg.17.b. designat simulatam iustitiam, quando diabolus transfigurat se in Angelum lucis. Idem designant loricæ exercitus Gog. Ezec. 38.a. Et loricæ ferreæ. Apo.9.b. Loricæ igneæ ad cupiditatem referuntur. Hyacinthinæ ad superbiam. Sulphureæ ad fœtorem libidinis. Apo.9.d.

Hie.s.Eze.38. Rup.5.s.Apoc. — Simulata iustitia. Varia vitia.

Lorum, vide Frænum.

Lorum, vide Frænum.

Lot.

Lot, idest, inuolutus, siue colligatus, aut coopertus: vel resina preciosa quæ dicitur stacte. Vel interpretatur vocans, aut declinatio: filius Aram, nepos Abrahæ, & socius peregrinationis eius, à quo postea separatus est. Sodomorum regionem eligens, à cuius tamen subuersione liberatus est, in monte saluatus, quò prius nolebat ascendere, & ibi inebriatus cum filiabus suis dormiuit, è quibus genuit filios, Moab, & Ammon.

Lot manens inter Sodomitas, corpus Christi mysticum designat, quod in hoc mundo permistum est malis, quorum tamen factis non consentit, & ab eis in fine seculi segregabitur, illis videlicet ignis æterni supplicio damnatis. Gen.19.e.

Aug.22.cont. Fau. 47. Bed.s.Gen.19. — Corpus Christi mysticum.

Lot admonens generos, vt à Sodomis discederent, & filias liberans, typus est prælatorū, subditorum curam gerentium. Gen.19.c.

Prælati.

Lot coniunctus Abrahæ, designat imperfectos, qui coniunguntur perfectioribus: quibus tamen sunt oneri, & sæpe ab eis discedunt. Gen.12.a.13.e. Vnde Lot tāquam imperfectus nolebat

Phil.de migra. Abrahæ. — Imperfecti. Status coniugatorum.

lebat in montem aſcendere, ſed ſaluari in Segor, qua ratione peculiariter ſignificat incipiẽtes, qui non ſubitò aſcendere poſſunt ad ſublimitatem conuerſationis, & eos qui ſeruari volunt in ſtatu coniugatorum. Gen. 19. e. *Amb. 2. de Abr. 26 Cyr. de adorat. in Spiritu ſancto.*

Religioſi. Lot, vt interpretatur vacans & declinans, & abiit cum Abraham in terram promiſſionis, religioſorum vitam ſignificare poteſt, qui vacant Deo & declinant à vitiis & à carne, idque ſub prælati obedientia. Gen. 12. a. 13. e. *Amb. 2. de Abr. 6. Climacus grad. 1.*

Infirmi. Lot, vt diſceſſit ab Abraham, & eligit amœniora loca, exprimit infirmos, quia à virtute diſcedentes, libidinem & carnalia eligunt. Gen. 13. c. Et quia non dicitur habuiſſe aurum & argentum ſicut Abraham, deſignare poteſt eum, qui nondum habet virtutes. *Amb. 1. de Abr. 3 & 2. de Abr. 5. Hie. ſ. Eze. 25.*

Rationalis ſenſus. Lot non reſpiciens retro, typus eſt rationalis ſenſus & virilis animi, qui quæ retrò ſunt, obliuiſcitur, & ad anteriora ſe extendit. Gen. 19. e. *Ori. ſ. Gen. ho. 5.*

Lot Sodomis iuſtus, & in monte peccans, deſignat eos, qui inter malos ſunt boni, & tranſlati in locum ſanctum, peruertuntur. *Glo. int. ſ. Gen. 19.*

Incommoda ex conſortio malorum. Lot captus cum Sodomitis declarat, quæ incommoda ex malorum ſocietate proueniant. Gen. 14. b. Qui tamen priuſquam ab hoſtibus caperetur, loci amœnitate captus fuerat. *Amb. 1. de Abr. 3.*

Ignorantes. Lot dormiens cum filiabus, ignorantes deſignat, qui & inepte conſulunt & facile conſentiunt. Gen. 19. g. *Phil. de temulentia.*

Lex vetus. Deſignat etiam legem veterem, quæ carnalibus tradita, carnales generat ſenſus, quos tamẽ ebria generat, quia tales ſenſus non agnoſcit. Et quidem ex illa procreati, & ſub lege poſiti, malè intelligendo quodammodo inebriantes, atque non legitimè vtendo, infidelitatis opera pariunt. Bona eſt enim lex, ait Apoſtolus, ſi quis ea legitimè vtatur. *Ori. ſ. Gen. ho. 5. Aug. 22. cont. Fau. 42. & ſ. Pſ. 59. Bed. ſ. Gen. 19.*

Hæreſiarchæ. Diabolus. Populus Iudaicus. Lot, vt interpretatur declinans, typus eſt hæreſiarcharum, qui declinant & ſeparantur ab eccleſia, vt ſuos defendant errores. Et non capit eos ſimul terra, ideſt, eccleſia. Geneſ. 13. c. Eſt etiã typus diaboli, & filij Lot ſunt dæmones, aut hæretici diaboli imitatores. Pſ. 82. deſignat etiam populum Iudaicum, qui declinauit à Chriſto, & elegit temporalia bona. *Amb. 2. de Abr. 6. Hie. ſ. Pſ. 82. Bed. ſ. Gen. 12.*

Lubricus.

Lubricus locus, eſt in quo quis nequit conſiſtere, quales ſunt herbæ ſanguine perfuſæ, aut terra argilloſa, humectata, aut marmora læuigata, aut aqua congelata, & id genus reliqua.

Errores. Ignorantia. Luxuria. Lubricum in tenebris, deſignat errores, & ignorantiam, per quæ quis in peccatum cadit. Ier. 23. c. 38. f. Pſ. 34. deſignat etiam luxuriam, quæ promptum ac facilem habet lapſum. *Aug. ſ. Pſ. 34.*

Sequi viam latã. Lubricant veſtigia in itinere platearum, quando quis peccat ſequens viam latam, quæ ducit ad mortem. Thr. 4. d. *Glo. ord. ſ. Thr. 4.*

Lucere, Lux, Lumen, Luminare, Lucerna, Illuminare, Dilucеſcere, Illuceſcere, Alluceѕcere.

LVcere, eſt lucem emittere. Lux autem eſt claritas ſeu ſplendor in corpore luminoſo, vel extra à corpore luminoſo exiens, quæ & lumen dicitur. Lucerna autem eſt inſtrumentum in quo vnum aut plura elychnia accenſa oleoque fota noctem illuminant. Lux autem dicitur bona. Gen. 1. a. non porportione partium, ſed ipſo ſuo aſpectu, & quia approbata à Deo. Solet in homine triplex poni lumen, naturale, fidei, & gloriæ. *Baſi. Exae. ho. 2.*

Lucere, interdum eſt apparere. Prouer. 17. d. In facies ſapientis lucet ſapientia. Illuminare. Gen. 1. b. Vt luceant in firmamento cæli. Offerre. Iob 41. d. Poſt eum lucebit ſemita. Lux autẽ, aurora. Pſ. 126. Vanum eſt vobis ante lucem ſurgere. Claritas. Iob 3. b. Expectet lucem & nõ videat. Cognitio. Iob 36. d. In manibus abſcondit lucem. Conſolatio. Iſ. 9. a. Populus qui ambulabat in tenebris, vidit lucem magnam. Dies. Gen. 1. a. Fiat lux, & facta eſt lux. Gaudium. Pſal. 43. Emitte lucem tuam. Iuſtitia. Iob 38. b. In qua via lux habitet. Manifeſtatio. Iob 18. b. Abſcondita produxit in lucem. Vita præſens. Iob 3. d. Quare miſero data eſt lux? Ad eadem refertur lumen. Lucerna quandoque eſt bonum opus. Luc. 12. e. Lucernæ ardentes in manibus veſtris. Intellectus. Pſ. 17. Illuminas lucernam meam Domine. Memoria. 2. Reg. 21. d. Ne extinguas lucernam Iſrael. Prædicatio. Matth. 5. b. Neque accendunt lucernam, & ponunt, &c. Proſperitas. Pro. 13. b. 24. c. Lucerna impiorum extinguetur. Verbum Dei. Pſ. 118. Lucerna pedibus meis, verbum tuum.

Deus. Pater. Filius. Spiritusſanctus. Lux inter corpora principatum obtinens, cæteráque illuminans, ſæpe pro Deo ſumitur cuncta illuſtrante, & interdum pro Chriſto, qui dicitur lumen de lumine, nonnunquam pro Spiritu ſancto. Pſ. 37. 126. Et videre lumen in lumine, eſt videre in Filio Patrem. Pſal. 35. vel eſt per bonorum operum lumen, ad diuinum lumen videndum, vel ad ipſum Chriſtum peruenire. Dicitur autem Chriſtus lumen gentium, & lumen eccleſiæ, & lux magna, nõ ſicut Prophetæ. Iſ. 5. c. 9. a. 42. b. 49. b. 51. b. 58. c. 59. b. 60. a. Et lux meridiana, eſt ſplendor diuinæ præſentiæ in eccleſia. Iſ. 18. b. 60. d. Et luminare maius dicitur Chriſtus. Gen. 1. b. qui etiã quibuſdã dicitur lux; quibuſdam lucerna, & dicitur lucerna pedibus, hoc eſt, huic mundo, & lumen ſemitis æternis. Pſ. 118. Lumen quoque Dei, in quo videmus lumen, eſt virtus Dei, per quam quis illuminatus, vel veritatem rerum omnium peruidet, vel ipſum Deum cognoſcit, qui veritas appellatur. Ioan. 1. a. 8. b. 9. a. & 1. Ioan. 1. b. Lux quoque in Deo, eſt vt imago diuinæ bonitatis. Pſ. 66. Et lumen faciens dies Chriſti, eſt ipſe Sol iuſtitiæ. Surgere autem ante lucẽ, eſt ſine Chriſto operari. Pſ. 126. Lucernæ quibus Deus ſcrutatur Hieruſalẽ, dicũt claram & apertam ac omnia penetrantem Dei cognitionem. Soph. 1. c. Et lucida nubes, eſt virtus paterna, *Arn. ſ. Pſ. 37. Amb. exh. ad virgi. & ſ. Pſ. 118. ſer. 14. Hie. ſ. Iſ. 5. 9. 18. 58. Ori. ſ. Gen. ho. 1. & ſ. Leui. ho. 13. & ſ. Ioſ. ho. 4. & ſ. Iud. ho. 1. & ſ. Ma. ho. 3. & 1. periar. Dion. de diu. no. 4. Hil. ſ. Pſ. 66. Aug. ſ. Pſ. 96. 138. & ſ. Ioan. tract. 34. Cyr. 6. ſ. Ioan. 14. Gre. ho. 34.*

Caro Chriſti.

Basi.s.Ps.33. Gre.13.mor.19. Isyc.s.Leu.24.

vel Spiritussanctus, vel ipse Filius, qui obumbrat, & illuminat. Mat.17.a. Amos 8.c. Et lux orta iusto, est Christus. Psalm.96. Iob 3.c. Et lucerna est caro Christi accensa lumine diuinitatis Luc.15.b. Illuminatio etiam nostra dicitur Deus contra malum ignorantiæ. Ps.26. Et lumen oculorum erat spiritus propheticus in Dauid. Ps.33. Lucerna in candelabro dici potest Spiritussanctus in Christo. Leuit.24. a. *Spiritus propheticus.*

Hil.s.Ps.118. Amb.2.de voca. Gentium.1. Hie.Cyprian. & s. Ps.74.75. Aug.s.Ps.66.75.

Illuminat Deus faciem suam super seruum suum, quando illuminat interius: vel quando in iudicio apparebit bonis. Ps.118. Illuxerunt etiam coruscationes Dei orbi terræ, quum manifestatus est Deus per Christi resurrectionem, & quum manifestatur per creaturas. Psal.96. Illuminatio quoque vultus Dei dicitur, quia omnia clare vt in luce cognoscit. Ps.89. Illuminatio autem mundi facta est per aduentum Christi. Is.60.a.2. Tim.1.c. Lux, hominum est vita, vt non quælibet vita, sed spiritualis, quæ est in Deo, intelligatur. Ioan.1.a. Illuminauit autẽ Deus vultum suum super nos, quando misit filium suum, qui est eius imago: & quando illustrat animam ad suam imaginem factam. Psal.64. 66. Illuminat Deus mirabiliter à montibus æternis, quum per Prophetas & Apostolos se nobis manifestat. Ps.75. *Illuminãs Deus interius. Apparens in iudicio.*

Hie.Sop.1.

Lucernę, quibus scrutatur Dominus Hierusalem, sermonem & rationem Dei designant: quibus exiget rationem etiam de verbis ociosis. Soph.1.c. *Sermo Dei.*

Hil.s.Ps.118. Arn.s.Ps.135. Ori.s.Leu.ho.13. Amb.s.Ps.118. ser.14. Gre.s.1.Reg.3. & 18.mo.13.& 19. mor.9. Hie.s.Is.2. & s. Ier.25. Tert.de pudicitia Aug.13.confeßio. 18.& s.Ps.76. Bed.s.Gen.1. Ric.de S.Vict.3. de arca myst.9.

Lumen Dei, quo videmus lumen, dici potest sacra scriptura tam veteris quàm noui testamenti, sed præcipuè noui. Ps.35.88.135. Et luminare maius est nouum testamentum, luminare verò minus, vetus. Gen.1.b. Ps.125. Lucerna intra tabernaculum, erat lex tradita populo Iudæorum. Leu.14 a. Lucerna quoque Dei, est sacra scriptura, quam non videt Eli, hoc est, Iudæi, licèt ferant. Litera quidem velut testa: sensus verò spiritualis, est claritas luminis: oleum autem est deuotio amoris. 1.Reg.3.a.2.Petr.1.d. Lucerna etiam sub modio, est lex vetus: Lucerna verò super candelabrum, lex noua. Mat.5.b. Is.2.b. Is.8.d.10.d.50.d. Ier.4.f. Exod. 30.a. 35.a. Iob 29.a.37.b.38.c. Luc.11.e.15.b. Lumen lucernæ, dici potest doctrina & scientia Prophetarum. Ier.25.c. Et lux sagittarum Dei, est splendens doctrina. Hab.3.c. Luminare præterea maius, dici potest sermo sapientię, luminare minus sermo scientiæ. Vel luminare maius in supremo cælo intelligentię est speculatio sublimior atque subtilior: luminare verò minus, speculatio inferior & obscurior. Dicunt in lumine, quæ audierunt in tenebris: quũ discipuli Christi aperiunt mysteria, quæ sub velamine ab ipso acceperunt. Mat.10.c. In lucem quoque producit Deus vmbram mortis, quum mysteria legis nobis manifestat. Iob 12. d. Et abscondita producit in lucem. Iob 28. b. Sic illuxerunt coruscationes Dei orbi terræ. Ps. 76. Et nox est illuminatio in deliciis: quia dum per intellectum mysticum studiosa mens reficitur, iam in ea vitæ præsentis obscuritas fulgore diei sequentis illuminatur. Ps.138. *SacraScriptura. Sermo sapiẽtię. Sermo scientiæ. Speculatio sublimior, aut inferior.*

Gre.11.mor.11. & 16.mor.10. & 18. mor.23.

Basi.s.Ps.48. Arn.s.Ps.138. Gre.s.1.Reg.14. & 13.mor.20. & 16. mor.29.20.mor. 4.

Lumen, quod non videbit malus, est gloria cælestis patriæ. Psal. 48. Et illucescens dies, est aduentus gloriæ post mortem. 1.Reg. 14. e. Et nox, est illuminatio in deliciis, quando per mortem transitur ad gloriam. Ps.128. Iob 3.b.17.c Lux autem vultus Christi dicitur non cadere in terram: quia visionis eius claritas peccatoribus non apparet. Iob 29.d.30.d. Mali autẽ dicuntur ambulare in tenebris, quasi in luce: quia perinde in præsenti cæcitate sunt læti, ac si iam æternæ patriæ luce perfruerentur. Iob 24.c. *Gloria cælestis.*

Arn.s.Ps.62.104. Hil.s.Ps.62. Aug.13.confes.12. & 1.de Gen.cont. manich.25. Cle.Alex.1.pæd.6. Gre.s.1.Reg.9. & 17.mo.8.& 29.mo ra.9. Hie.s.Iob 29. Isyc s.Leu.24. Aug.1.de Gen.cõt. Manic.25. Amb.s.Luc.11.& s.Ps.118.ser.14. Arn.s.Ps.104. Gre.29.mor.3. Bed.s.Gen.1. Fulg.ser.de confe. Aug.2.confes.3.

Lux sæpe significat gratiam & virtutes, & pœnitentiam, & puritatem conscientiæ: & veritatem. Et luminaria in firmamento, sunt virtutes in anima. Genes.1.b. Psal.37.62. Et nubes illuminans noctem, est gratia vitæ præsenti necessaria. Et lux quæ erat vbi erant filij Israel, est gratia in fidelibus. Ex.10.f.14.e.25.a.35.a. Ps.104. Et illuminatio est cognitio, quæ delet ignorationem, & perspicacem videndi facultatem infert. Et dilucescit mane, quando quietæ mẽti veritatis splendor se aperit. 1.Reg.9.d. Et tunc dicuntur oculi cordis illuminari. Iob 16. b. Eph.1.c. Lumen quoque Dei, est gratia præueniens, quæ si in nostro corde gratuito non consurgeret, mens nostra in peccatorum suorum tenebris obscura remaneret. Iob 3.b.25.a.29.a. 38.b. Ecclesiastæ 11.a. Mich.7.b. Lucernæ super candelabrum, sunt virtutes in conuersatione euangelica. Leu.24.a. *Gratia. Virtutes. Pœnitentia. Puritas conscientię. Veritas. Cognitio veritatis.*

Lux facta primo die, est fides de Christo. Gen.1.a. Et lucerna sub modio, erat fides intra legem. Luc.11.e. Hæc est lucerna, quam sequi debemus in huius vitæ tenebris. Et illuminat noctem, vt nubes, quia est vitæ præsenti necessaria. Exo.14. Hæc lux aufertur ab impiis. Iob 38. b. qui dum plus terrena, quàm cælestia, plus quæ vident, quàm quæ audiunt, diligunt: pulsante persecutionis articulo, quod rectum credere videbantur, amittunt. Lucernæ ardentes in manibus, sunt fides & charitas Christiana in bonis operibus. Luc.12.e. *Fides.*

Bed.s.Gen.1. Rup.1.s.Gen.1. Basi.quòd Deus non est autor malorum.

Lux quoque primo die facta, designare potest naturam angelicam ad Deum conuersam, vel gratia illustratam. Gen.1.a. Hæc lux diuisa est à tenebris, cùm angeli boni separati sunt à malis. *Angeli.*

Gre.16.mor.26. Ori.s.Exo.ho.9.& s.Iosu.ho.17. Philo.de victimas offerenti. Hil.s.Ma. Can.4 Hie.s.Mat.5.

Lux præterea primo die facta, perfectionem cuiusque rei significare potest: & hæc lux dicitur bona. Gen.1.a. Isa. 45.b. Et peruersi sunt rebelles lumini: quia sua desideria sequendo, bonum despiciunt, quod nouerunt. Iob 24.b.c. *Perfectio rei.*

Lux aliquando dicũtur iusti, qui sunt luminaria illuminantia terram, hoc est, peccatores exemplo suo. Gen.1.a. Et lucernæ septem, significant Sanctos, qui lucere debent bonis operibus coram Domino. Et lucent die ac nocte, vt designetur nos vigilãtes & dormiẽtes debere gratias agere. Lucẽt autẽ corã Domino, quia illi sunt grati & lucẽt ex aduerso, quũ omni- *Iusti. Apostoli.*

bus eorum

Prædicatores. bus eorum lux apparet. Exo.25.d.27.d.26.c. Dicuntur autem ſancti lux propter vitæ claritatem nil obſcuritatis habentem, & quia vt lux eſt vtilis aliis, ita Sancti. Lux autem peculiariter dicuntur Apoſtoli, & doctores boni, ac prædicatores, qui dicuntur lux mundi, ob veritatis manifeſtationem, & quia illuminant mundanos doctrina & exemplo. Gen.1. Mat.5.b. Eph.3.b. Philip.2.b. Et prædicator eſt lucerna, quam parauit Deus Chriſto. Pſ.131.135. Et lucerna ſub modio, eſt prædicator latens, aut ſolùm in Iudæa prædicans. Mat.5.c. Nubes autem ſpargunt lumen ſuum, cum prædicatores ſancti exempla vitæ & loquendo & agẽdo dilatant. Iob. Lux quoque dicuntur exiſtentes in gratia & diuinam cognitionem habentes. Eph.5.c.

Aug.13.confeſ.18. & 1.ſer. Domini in monte & ſ. Ioã. tra.23. Chry.ſ.Ioan.ho.51. Bed.ſ.Gen.1.

Bona opera. Lux dicuntur etiam bona opera, quæ debent lucere coram hominibus. Matth.5.b. Iſ.58.d. Ipſa quoque bonorum operum manifeſtatio lumen dicitur. Pſal.36. Et qui bene operantur, illuminari dicuntur. Pſ.33. Et lucis arma, ſunt opera gratiæ, quæ non occultantur. Rom.13.d. Et lucidum corpus eſt operatio recta intentione facta. Matth.6.c. Hæc autem lux non erit in malis in die iudicij. Zac.14.b. Lucernas ardentes in manibus tenemus, cum per opera proximis noſtris lucis exempla monſtramus. Luc.12.e.

Ori.ſ.Pſ.36.ho.1. Baſi.ſ.Pſ.33. Amb.ſ.Rom.13. Aug.2.ſer.Domini in monte. Gre.ſ.ho.13.

Eccleſia. Luminare minus dici poteſt eccleſia, quæ lumen recipit à Chriſto, vt Luna à Sole. Geneſ.1.b.

Ori ſ.Gen.ho.1.

Anima. Lux dici poteſt anima, quæ diuiditur à tenebris, hoc eſt, à corpore cum ſuis vitiis. Gen. 1.a. Et lucerna, quam illuminat Deus, eſt intellectus animæ. Pſ. 17. Et lucernæ ardentes in manibus, ſunt mentes fide veritatis accenſæ, & operibus virtutis relucentes. Luc. 12. e. Et lucerna *Deuotio mentis.* mulieris fortis, eſt mentis deuotio cum operibus & prædicatione. Pro.31.c.

Bed.ſ.Gen. ho. Bed.ſ.Gen.1. Hie.ſ.Pſ. 17. Tert.aduer.Marc. 4. Arn.ſ.Pſ.17. Bed.ſ.Pro.31.

Manifeſtatio in iudicio. Lumen interdum dicit manifeſtationem, quæ fiet in die iudicij. In lumine enim oſtenditur, quicquid tunc in cõſpectu hominum demonſtratur. Ideo ait Apoſtolus Eph.5. c. omnia quæ arguuntur, à lumine manifeſtantur. Peccata igitur illa non illuſtrantur lumine, quæ ante iudicium remittuntur. Iob 3.a.

Gre.4.mor.17.

Pœnitentia. Lumen etiam dici poteſt recognitio peccati, & pœnitentia: quo lumine non illuſtratur dies, quo natus eſt Iob, hoc eſt, diabolus. Iob 3.a.

Gre.4.mor.9.

Miracula Sanctorum. Lumen aliquando dicuntur miracula Sanctorum: & Deus lumine ſuo fulgurat, quando per prædicatores Sanctos inſenſibilitatis noſtræ tenebras etiam miraculis illuſtrat. Iob 36. d. Ita dicuntur illuxiſſe coruſcationes Dei orbi terræ. Pſ.76.

Gre.26.mor.8.

Prælatus. Ioannes Baptiſta. Lucerna Dei, dicitur prælatus. 1.Reg.3.a. Sicut & de Ioanne Baptiſta dicitur. Ioan.5.f. Erat lucerna ardens & lucens: prius quidem ardens, poſtea lucens. Eundem Ioannem deſignauit lucerna templi, quæ erat extra velum, propter ſimpliciorem doctrinam; quia pœnitentiam prædicabat: & quia doctrina eius preparabat, non perficiebat. Exo.25.a. Ipſe quoque Ioannes Baptiſta eſt lucerna, quam parauit Deus Chriſto. Pſ.131.

Gre.ſ.1.Reg.31. Cyr.1.ſ.Ioan.7. & 3.ſ.Ioan.1. & 4.ſ. Ioann.12. Hie.ſ.Pſ. 131.

Suſcipere ſplendorem internæ claritatis. Illuminari dicuntur luce viuentium. Iob 33.d. qui, deſpecto temporali lumine, ad ſplendorem internæ claritatis recurrunt: vt ibi viuant, vbi verum lumen ſentiendo videant. Qui autẽ adhuc huic mundo viuunt, luce morientium tenebreſcunt.

Gre.4.mor.19.

Illuſtrans exẽplis. Illuminat Deus mirabiliter à montibus æternis, cùm per admiratam vitam patrum præcedentium, radio nos ſuæ claritatis illuſtrat. Pſ.75. Et lumen Dei, eſt vſque ad terminos terræ, cùm etiam in extremo vitæ conuertit peccatores. Iob 37.a.

Gre.26.mor.614.

Pontifex cæcus. Lucerna Dei, quam extinctam videre non poterat Eli, ipſum pontificem deſignabat: cuius oculi caligabant, vt non cognoſceret ſeipſum. 1.Reg.3.a.

Gre. ſ.1.Reg.3.

Gaudium. Lux aliquando gaudium, ſicut tenebræ triſtitiam deſignat. Iob 18.b. Et lucerna, quæ eſt ſuper impium, eſt gaudium in carne, ſicut lumen in teſta: & dicitur eſſe ſuper eum, quia iniquorum mentem terrena gaudia poſſident, non ab eis poſſidentur. Extinguitur autem lucerna impiorum, cùm eorum gaudium & proſperitas perit. Iob 21.b.38.b.

Gre.14.mor.3. 4. Hie.ſ.Iob 38.

Proſperitas tẽporalis. Lux aliquando eſt proſperitas temporalis, vt de Sancto viro dicitur. Pſ. 138. ſicut tenebræ eius, ita & lumen eius. Quia enim ſancti viri ita proſperitatem ſeculi calcant, ſicut aduerſitatem eius calcantes tolerant, per magnam mentis celſitudinem, mundi, ſibi aduerſa & proſpera ſubſternentes dicunt, Sicut tenebræ eius, ita & lumen eius, ac ſi apertè dicant. Sicut intentionis noſtræ fortitudinem eius triſtitia non premunt, ita nec blanda corrumpunt. Et lux data miſero, eſt proſperitas data iuſto, ſuam miſeriam cognoſcẽti. Iob 3.d. Lux quandoque pro *Refrigerium. Liberatio à tribulatione.* refrigerio, aut liberatione à tribulatione, vel à peccato, vel etiam pro ipſa proſperitate ſumitur. Ier.13.c. Thre.3.a. Iob 11.c. 36. d. Et lux proſperitatis & gloriæ vitæ præſentis aufertur ab impiis. Iob 38.b. Amos 5.e.

Gre.5.mor.1. & 13. mor.20. & 27.mor. 11. & 29.mor.5. Aug.ſ.Pſ.138.

Dona Spiritusſancti. Lucernæ ſeptem ſuper candelabrum, deſignant dona Spirituſſancti, quæ fuerunt præcipuè in Chriſto. Exo.25.d.27.d.30.b.35.b.37.c.40.e. Zac.4.a. De Chriſto enim dicitur. Iſ.61.a. Spiritus Domini ſuper me, &c.

Ori.ſ.Exo.ho.9. Hier.ſ.Zac.4. Gre.Nyſſ. de vita Moſis.

Intentio operis. Lucerna corporis, eſt intentio operis, quæ tunc fit tenebræ, cùm intentio ipſa eſt affecta prauitate. Mat.6.c. Lumen quoque fit tenebræ, quum doctor eſt ignarus.

Aug.ſer.Domini in monte.

Stimulus ad operandum, laus. Illuminati oculi Ionathæ dicuntur per guſtum mellis, licèt prius videret, vt deſignetur ex laude operum accendi homines ad fortius operandum. 1.Reg.14. d.

Ori.ſ.Ioſ.ho.17. Euc.for.ſpir.3.

Claritas animi. Eleemoſyna propter Deum. Lucidiſſimum thus offerendum Deo, quia nil obſcurum in animo noſtro eſt, illi gratum. Exo.30.d. Leu.24 a. Lucidiſſimum quoque oleum eſt, cum quis eleemoſynam facit propter Deum, non ob inanem gloriam.

Gre.ſ.1.Reg.14. Ori.ſ.Leu.ho.9. Iſyc.ſ.Leu.24.

Gre.11.mor.17.

In lucem producitur vmbra mortis, dum Sanctorum mẽtibus maligna antiqui hostis operatio, vt destrui possit, aperitur. Iob 13.d.

Detectio astutiæ diaboli.

Gre.14.mor.11.

Lux aliquando est vita præsens, vt quum malus de luce vitæ præsentis eiicitur in tenebras & supplicia æterna. Iob 12.d.

Vita præsens.

Gre.20.mor.13.

Lux interdum etiã pro oculis, qui lumina dici solent, vt lux vultus Iob non cadebat in terram, quia eius oculi ea, quæ terrena sunt, per concupiscentiam non aspiciebant. Iob 29.d.

Oculi.

Aug.1.de Gen. cont. Manic. 23.

Luminaria quarto die facta, splendorem regni Iudæorum tempore Dauid significare possunt: tunc enim fuit quarta mundi ætas. Gen.1.b.

Splendor regni Iudæorum tempore Dauid.

Ori.s.Matt.ho.21. Gre.29.mor.3.

Lucerna cùm sit paruũ lumen, est etiã lux in iis, qui sunt in peccato. Luc.12.c. habent enim hi quoque in tenebris lucem suam: quia dum peruersa agunt, & tamen de Deo recta sapiunt: ne funditus tenebrescant, ex quadam parte fulgore luminis fidei illustrantur. Iob 38.b.

Fides peccatorũ.

Ori.s.Iud.ho.1.& s.Mat.ho.30. Gre.14.mor.3.& 15.mor.21.& 29.mor.3. Hie.s.Eze.27.

Lux impiorum, quæ extinguitur, est apparens bonum, seu voluptatis, seu diuitiarum, siue etiam apparens verum in hæresibus. Iob 18.a. Hæc autem lux est ab illo, qui se transfigurant in angelum lucis. Et hoc lumen est malis ignis, quo comburuntur. Is.50.d. Lumen autem deficiens à Luna, est apparentia veritatis. Mat.24.c. Lucens lepra in cute, vel lucens macula, est mendacium apparens verum. Leuit.13.a.14.g. Non dabit Luna lumen suum, quum hæretici non amplius decipient falso nomine scientiæ. Ezec.32.b.

Apparens bonũ, aut verum.

Hie.s.Is.30. Rup.13.Vict.verbi Dei.20.

Lux Lunæ erit post iudicium sicut lux Solis: & lux Solis sicut lux septem dierum, etiam ad literam. Is.30.f.60.d. Et lux ecclesiæ erit tunc sicut lux Christi.

Gre.34.mor.11. Hie.s.Iob 41.

Lucet semita post Leuiathan: quia quacunque transeat diabolus, vel Antichristus, in quo est diabolus, admirationem nimiam ex miraculorũ suorum claritate derelinquit: & siue per se, seu per ministros suos quolibet prodeat, mendacibus signis coruscat. Iob 41.b. vnde Mat. 13.c. Surgent pseudoChristi, & pseudoprophetæ: & dabunt signa magna & prodigia: ita vt in errorem inducantur, si fieri potest, etiam electi. Vel lucebit semita post eum: quia resipiscet quando tempus pœnitendi non erit: quod de toto malorum corpore intelligi potest.

Miracula Antichristi.

Hie.s.Eze.32.

Luminaria, quæ mœrebunt, sunt hæretici, qui cadent, vt cæci in foueam inferni. Ezechielis 32.b.

Hæretici.

Lucifer.

Lucifer, est stella seu planeta, qui dicitur Venus: qui sic appellatur, quando mane ante Solem oritur.

Gre.29.mor.30. Hie.s.Iob 38. Idacius aduer. Varimadum.

Lucifer aliquando pro Christo sumitur: vt Iob 38. g. Deus dicitur producere luciferũ in tempore suo: quia misit Filium suum, quando venit plenitudo temporis: vt dicitur. Gal.4. Qui natus ex Virgine velut lucifer inter tenebras nostræ noctis apparuit: quia fugata obscuritate peccati, æternum nobis manè nũciauit. Et ipse luciferum se esse innotuit: quia diluculo ex morte surrexit: & fulgore sui luminis mortalitatis nostrę caliginem pressit. Qui & stella splendida & matutina dicitur. Apo.22.d. Viuus quippe apparendo post mortem matutina nobis stella factus est: quia dum in semetipso exemplum nobis resurrectionis exhibuit, quæ lux sequatur, indicauit, de eodem dicitur. 2. Petri 1.d. Lucifer oriatur in cordibus vestris.

Christus.

Aug.s.Ps.109.

Ante luciferum genuit Pater Filium. Psal.109. hoc est, ante tempus, vt lucifer ponatur pro tempore.

Tempus.

Gre.10.mor.21.

Lucifero iusti vita comparatur. Iob 11.d. Solem quippe præcurrens lucifer nũciat. Et quid nobis Sanctorum innocentia, nisi sequentis iudicis claritatem clamat? In eorum namque admiratione conspicimus, quid de maiestate veri luminis æstimemus. Nec dum Redemptoris nostri præsentiam videmus, sed tamen virtutem illius in electorum suorum moribus admiramur.

Vita iusti.

Hie.s.Is.14. Aug.2.de gen. ad liter.24.

Lucifer sæpe ponitur pro principe dæmoniorum, quia donis naturalibus splendebat, & de cælo cecidit. Is.4.c. Potest etiam totum malorum corpus significare.

Diabolus.

Lucrati, Lucrifacere, Lucrum, Quæstus.

Lucrum, est vtilitas, quam ex aliqua re, vel negocio acquirimus, & quæ nobis accrescit, quæ & quæstus dicitur. Lucrari autem est lucrum acquirere.

Ori.s.Mat.ho.33.

Lucrari dicitur quinque talenta. Matt.25.b qui duplicat perfectionem sensuum, vel qui tantum alios docet, quantum ipse nouerat, quod etiam dici potest de eo, qui duo talenta lucratus est.

Perfectionis adeptio.

Lucrum censet Apostolus mori. Philip.1.c. quia per mortem adepturus erat vitam æternã.

Vtilitas mortis.

Luctati, Lucta, Colluctatio.

Lucta, est certaminis genus, quo alter alterum mutuo complexu prosternere in terram nititur. Luctari autem est luctã certare.

Hil.de Trinita.5. Tert.de Trinita. Aug.s.Ps.79.& q.in nu.49.& 16.ciui.Dei.39. Cyr.ho.3.& exp.symb.

Luctans vir cum Iacob, erat Deus, Dei filius suam prænuncians incarnationem. Genes. 32.f. Designat etiam pugnam Christi cum infidelibus, ideo lucta fuit tota nocte. Et visus est Christus in passione quasi defecisse. Iacob verò, hoc est, Iudæi inualuisse, & accepisse benedictionem, quia per Christi passionem facta est generis humani redemptio.

Filius Dei.

Pugna Christi cum fidelibus.

Bed.s.Gen.32. Gre.s.Eze.ho.14.

Lucta etiam Iacob, designat contemplationem, quę modò est vincens quodãmodo ipsum Deum, quia intelligendo & sentiendo de incircunscripto lumine aliquid degustat, modò succumbit, quia & degustando iterum deficit.

Contemplatio.

Amb.2.de Iacob.7

Lucta etiam Iacob, designare potest contentionem & æmulationem, qua quis nititur vincere

Aemulatio bona

cere alios virtute,& Dei imitatione.

Pugna contra dæmones. Colluctatio est nobis aduersus principes & potestates tenebrarum, hoc est, aduersus dæmones nos tentationibus impetentes.Eph.6.b.

Lucus, vide Nemus.

Lud, Lydij.

Gentiles. Lud,id est,natiuitas,vel generatio,vel secundùm Hieronymum,vtilitas, filius Sem, à quo dicti sunt Lydij.Gen.10.d. designare potest Gentiles vtilitatem veram sectantes per fidei cõfessionem.Is.66.f.Ezec.27.b.30.a. *Hie.s.Is.66.*

Ludere, Iocari, Ludus.

LVdere, est ludicrum aliquid agere ad animi recreationem, vel corporis exercitationem, quod ferè fit,proposita quadam lucri spe & damni periculo. Ludus autem est ipsa exercitatio iucunda.Iocari autem fit verbis,sicut ludere factis,estque iocari nugas agere, non seriò loqui,aut cauillari.Porrò ludere interdum est canere,dimicare,iocari,irridere.

Gaudens Filius cum Patre. Ordo in rebus creatis. Opus redemptionis. Ludere dicitur sapientia Dei coram Deo.Pro.8.d:secundùm videlicet, quòd Filius gaudet cum Patre,& ludit in orbe terrarum,quia Pater per sapientiã creauit rerum omnium ordinẽ & proportionem.Lusit etiam in operibus redemptionis,quibus illusit diabolo. *Bed.s.Prou.8. Rup.1.de operibus Spiritussancti.24.*

Latens diuinitas in Christo. Dans Christus dona ecclesiæ. Ludus,aut iocus Isaac cum Rebecca, designare potest diuinitatem ad tempus latentem sub Christi humanitate,quasique ludentem in forma serui: vt eius capax esse humana infirmitas posset:eoque modo se coniugi congruenter aptaret: quæ tamẽ postea manifestata est. Gen.26.b.Sic lusit Dauid coram arca,hoc est, Christus variis donis lætificans Ecclesiam.2. Regum 6.c. *Aug.22.cõt.Fau.46. Bed.s.Gen.26. Rup.2.s.Reg.20.*

Cultus fidei latẽs Ludus quoque Isaac cum Rebecca,designare potest cultum fidei in principio latenter & quibusdam symbolis factum, sed postmodum per aduentum Christi Gentibus manifestatum.

Susceptio disciplinæ. Laudes Dei. Bene operari. Ludus præterea Isaac cum Rebecca, designat susceptionem disciplinæ, quæ à tolerantia adiuuatur,& laudes Dei,quæ in ecclesia fiunt.Gen.26.b.Et ludunt coram Deo, qui exercent bona opera.Ier.30.d.31.a.Et ludunt infantes & puellæ in plateis Hierusalem, quum vacant bonis operibus in ecclesia.Zach.8.a. *Cle.Alex.1.pæd.5. Hie.s.Ier.30.& s.Zac.8.*

Iudæi contemnẽtes Christum. Ludus Ismaelis cum Isaac,designat Iudæos contẽnentes Christum.Genes.21.a.Qui etiam lusisse dicuntur super Christum,quando conspuerunt eum & flagellarunt, & crucifixerunt. Is.57.b. Lusum autem illum Ismaelis,persecutionem interpretatur Apostolus.Gal.4.d. quia prætendebat primo genituram.Ludunt etiam hæretici cum fidelibus,quũ eos in errorẽ pertrahere conantur. *Hie.s.Is.57.& s.Gal.4. Rup.6.s.Gen.20. Aug.s.Ioã.tra.11.*

Blandiens caro spiritui. Colere idola. Ludus quoque Ismaelis cum Isaac,designat carnem blandientem spiritui, vt ipsum ad vitia declinare faciat.Gen.21.a. *Ori.s.Gen.ho.7. Bed.s.Gen.21.*

Ludere dicuntur super Deum,qui idola colunt.Isa. 57.b.Sic surrexit populus ludere, hoc est,ad colendum idola.Exo.32.b. *Hie.s.Is.57*

Gaudẽtes in hac vita. Gaudẽtes dæmones in superbis. Ludentes sunt,qui in hac vita ducunt in bonis dies suos.Ier.15.d. *Hie.s.Ier.15.*

Ludunt bestiæ agri in herbis montium.Iob 40. c. quia proiecta in hunc mundum dæmonia,prauis superborum operibus delectantur, & humana corda in illicitas cogitationes pertrahunt,& mentes hominum ad imaginem Dei conditas modò ficta promissione decipere, modò vacuis terroribus irridere,modò eis transitoria gaudia quasi mansura imprimere,modò mansuras pœnas quasi transitorias alleuiare conantur. *Gre.33.mor. Hie.s.Iob*

Gaudium in persecutione. Ludus Samson coram Philisthæis, designat Apostolos gaudentes, quia digni erant pro nomine Iesu contumeliam pati.Iud.16.f. *Rup.s.Iud.25.*

Ludibrium, vide Illudere.

Luere, vide Punire.

Lugere, Luctus, vide Flere.

Luith.

Lachrymæ pœnitentiæ. Luith,id est,tabulatum,vel tabulæ,aut viriditas:vel iuxta Hieronymum, genæ, est cliuus regionis Moab ducens ad Assyrios,designat lachrymas pœnitentiæ.Is.15.b. *Hie.s.Is.15.*

Lumbare, vide Baltheus.

Lumbi.

LVmbi, dicuntur partes inferiores spinæ, quæ sunt è regione ventris, quibus interiùs renes adhærent:vnde aliquando sumuntur pro renibus, & pro vi generatiua, & concupiscentia.

Incarnatio Christi. Lumbi in Christo designant eius incatnationem: ante quam intrinsecus ignis erat: quia Spiritussanctus in multis quidem partibus Iudæam replebat: sed ad notitiam Gentium necdum eius lumen emicuerat.A lumbis verò deorsum ignis in circuitu splendet: quia postquã de Virgine carnem sumpsit, in humano genere longè latéque Spiritussancti dona dilatauit. Vel intrinsecus supra lumbos ardet in cælis,in angelis:nobis verò, qui hunc in assumpta hunitate diligimus,adhuc in hac corruptibili vita positis splẽdor ignis foris exhibetur.Eze. 1.g. *Gre.s.Eze.ho.8.*

Hie. s. Iob 16. Lumbi Iob, hoc est Christi, dici possunt Apostoli ab ipso geniti in fide. Iob 16.c. *Apostoli.*

Lyr. s. Iere. 13. Lumbi Ieremiæ, quibus apposuit lumbare, amorem Dei erga populum Israel, quem sibi copulauit, designare possunt. Ier. 13.a. *Amor Dei erga Israel.*

Lumbi quoque accincti, aut circundati sacco, pœnitentiam significare possunt. Is. 20.a.32.c. Item castitatem, & diligentiam. Prou. 31.b.4. Reg. 4.c.9.a. *Pœnitentia. Castitas. Diligentia.*

Glo. ord. s. Gen. 35. Lumbi aliquando originem, & principium exprimere videntur: vt cum Reges dicuntur egressuri de lumbis Iacob. Gen. 35.b. Vbi etiam est principium imitantium. *Principium & origo.*

Luna.

Lvna, à lucendo dicta, quòd noctu luceat: est planeta in infimo cælo, vno mense motũ suũ complens: quæ secundum diuersos aspectus ad Solem, à quo lumen accipit, variè nobis apparet.

Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 13. Luna in Deo, est mensura nobis domestica, quæ nunc vacua, nunc semiplena, nunc plenissima dicitur, prout charismata suscipit à superioribus nobis communicanda. Plenilunium autem plenissimam illam innuit mensuram gratiarum, & omnium bonorum, quæ ab ea in se suscipiens Christus nobis per passionem communicaret, iuxta illud Ioan. 1.b. De plenitudine eius omnes accepimus. *Mensura gratiarum Dei.*

Tert. de resurrec. Amb. de inst. vir. & 4. Exae. 2. Hie. s. Is. 66. Aug. epis. 70. 119. & 18. ciu. Dei. 32. & s. Ps. 10. Gre. 17. mor. 8. Rup. s. Cant. 6. Luna, quæ & luminare minus dicitur, ecclesiam significare solet, quæ Luna perfecta est, & à Sole Christo illuminatur, & varias in hoc mundo recipit mutationes prosperitatis & aduersitatis: & augmenta & decrementa. Gen. 37.c. Ps. 8.10.71.84.103.120.135. Iob 25.b. Cant. 6.d. Luc. 21.c. 1. Cor. 15.c. Ecclesiastæ 12.a. Hab. 3.c. Apo. 12.a. Hæc Luna est sub pedibus Mariç, cuius patrocinium semper implorat. Hæc etiam Luna erit plena in iudicio, quando ecclesia recipiet complementum. Prou. 7.d. Beata etiam Virgo concipiens Christum Solem, est pulchra, vt Luna ab ipso Sole illustrata. Cant. 6.d. *Ecclesia. Virgo Maria.*

Chry. s. Ps. 71. Bed. s. Gen. 1. & s. Pro. 7. Gre. 15. mor. 13. & s. Cant. 6. Ber. ser. paruo. 60. Aug. epist. 119. Luna potest etiam animam significare. Luna enim noctem illuminat, caligantibus oculis iter, per quod gradiatur homo, demonstrat. Sic anima quæ tenebras dimittit, & in sanctam operationem se extendit, dum exemplum bene operandi tribuit proximis, quasi lumen tenebrescentibus oculis spargit. Luna etiam quantò magis aspectui Solis cernenda opponitur, tantò magis à Sole illustratur: itidem anima si veri Solis obtutibus offeratur intuenda, admittit in se quoddam decus pulchritudinis, & venustatem castitatis. Cùm dicitur Ecc. 27.b. Stultus vt Luna mutatur, luna dici potest anima, quæ recedens à sole iustitiæ, ab illa scilicet interna contemplatione incommutabilis veritatis, omnes vires suas in terrena conuertit, & eò magis magisque obscuratur in interioribus & superioribus suis: sed cùm redire cœpit ad illã incommutabilem sapientiam, quantò magis ei appropinquat affectu pietatis, tantò magis exterior homo corrũpitur, sed interior renouatur de die in diem, omnisque lux illa ingenij, quæ ad inferiora vergebat, ad superiora conuertitur, & à terrenis quodammodo aufertur, vt magis magisque huic seculo moriatur, & vita eius abscondatur cum Christo in Deo. Mutatur ergò in deterius ad exteriora progrediens, & in vita sua proiiciens intima sua: & hoc terræ, id est, eis qui terrena sapiunt, melius videtur, cùm laudatur peccator in desideriis animæ suæ, & qui iniqua gerit, benedicitur. Mutatur autem in melius, cùm intentionem suam & gloriam à terrenis, quæ in hoc seculo apparent, paulatim auertit, & ad superiora ab inferioribus conuertit: & hoc terræ, id est, eis qui terrena sapiunt, deterius videtur. Vnde illi impij postremam infructuosam agentes pœnitentiam, etiam hoc inter multa dicturi sunt, Hi sunt, quos aliquando habuimus in derisum, & in similitudinem improperij. Nos insensati vitam illorum æstimabamus insaniam. Sapi. 5.a. *Anima.*

Basi. exae. ho. 6. Rup. 2. s. Apo. Potest etiam eadem ratione vitam humanam significare, quæ vt Luna mutatur. Item res temporales, seu earum administrationem quæ luna est sub pedibus mulieris, id est, Ecclesiæ. Apo. 12.a. *Vita humana. Res temporales.*

Ori. s. Mat. ho. 4. Aug. s. Ps. 73. Luna etiam ratione mutabilitatis & inconstantiæ, & etiam ratione defectus, stultos & inconstantes significare potest. Ecl. 21.b. 27.b. Item inferiores. Ioel. 2.b.3.c. Sol & Luna obtenebrati sunt. *Stulti & incõstantes. Inferiores.*

Ber. ser. signum mag. Luna, vt est luminare minus, fidem significare potest, cui succedet visio, & pręest nocti, hoc est, cognitioni obscuræ, quæ in hac vita habetur. Gen. 1.b. Is. 60.d. *Fides.*

Lyr. s. Gen. 1. Luna præterea, quæ est luminare minus illuminans noctem, dici potest iustitia, quæ lucem præbet, ad hanc vitam rectè transigendam. Gen. 1.b. *Iustitia.*

Arn. s. Ps. 135. Luna etiam illuminans noctem, dici potest vetus testamentum, quod illuminabat synagogam, antequam veniret sol iustitiæ, ideo dicebatur facta in potestatem noctis. Ps. 135. *Vetus testamentum.*

Amb. de Ioseph. 2. Ric. de S. Vict. de 12. Patriar. 69. Luna adorans cum Sole Ioseph. Gen. 37.c. designare potest Ioseph sponsum Virginis Mariæ, qui cum ipsa adorauit Christum in præsepio. Designat etiam subtilitatem rationis, quæ veneratur discretionem, per quam ipsa perficitur. *Ioseph sponsus Mariæ. Subtilitas rationis.*

Rup. 5. s. Apoc. Aretas s. Apoc. 12. Luna, cuius tertia pars est obscurata, fuit synagoga Iudæorum, de qua multi perierunt in deserto. Apoc. 8.c. Ipsa est Luna sub pedibus mulieris. Apoc. 12.a. *Synagoga.*

Aug. s. Ps. 71. 88. 142. Luna mortalitatem significare potest, & auferri lunam, est auferri mortalitatem. Ps. 71. Luna autem perfecta, erit caro iam immortalis post resurrectionem. Psal. 88. Et Luna sub pedibus mulieris, est mortalitas crescentis & decrescentis carnis, quam Ecclesia virtute calcat. Apocal. 12.a. *Mortalitas.*

Hie. s. Ps. 120. Luna quandoque aduersa & tristia designare potest, quæ cùm non noceant bonis, dicitur *Aduersa.*

eis.

eis. Ps. 120. Per diem Sol non vret te, neque Luna per noctem.

Fama bona. Luna splendens clarè, significat famam, quæ à bono opere, vt à Sole, vires accipit, & fauoris gratiam, quasi claritatem luminis aspergit: vt enim Luna tenebrarum tempore iter ambulantibus ostendit, ita dum de aliena vita lux laudis emicat, alios ad exercitium boni operis illustrat. Cúmque illius opinio clara cognoscitur, huic quasi pergenti in itinere, exempli lumẽ præbetur. Et vt natura Solis est, vt quæ attigerit, accendat & siccet, ita lunaris ignis est proprium, vt quicquid contigerit exurat quidem, sed vrendo humidum reddat. Sic igitur ad vitã bonam alios pro amore Dei affectus recti operis: alios verò amor laudis inflammat. Sed quũ recti operis affectu accendimur, quasi per ignem Solis à vitiorum humore siccamur. Eum verò, quem ad opus bonum laudis amor prouocat, concupita fama quasi Luna attingit: quia videlicet eius animum & accendit & resoluit. Accendit ad exercitium operis: resoluit ad cõcupiscentiam fauoris. Itaque qui de fama labilis vitæ se extollit, dicitur Lunam videre incedentem clarè, Iob 31. e. *Gre. 22. mor. 7. 8. 9.*

Ecclesia malignantium. Luna non dans lumen suum, dici potest Ecclesia malignantium, & hæreticorum. Mat. 24. c. Marc. 13. c. Eze. 32. b. Hæc luna est sub pedibus mulieris, hoc est, Ecclesiæ. Apoc. 12. a. *Ori. s. Mat. ho. 10. Hie. s. Eze. 32.*

Pascha Iudæorũ. Hierusalem. Luna conuersa in sanguinem, fuit pascha Iudæorum, quando occiderunt Christũ in plenilunio. Ioel. 2. g. Et Hierusalem, quando destructa est. Apoc. 6. d. *Aug. s. Apo. ho. 7. Rup. 4. de operibus Spiritussancti. 8. & 4. s. Apoc.*

Ornamenta Ecclesiæ. Lunulæ, erant bullæ quædam in similitudinem Lunæ, dependentes ad ornatum mulierũ: designare possunt ornamenta Ecclesiæ per Christum illuminatæ. Is. 3. d. *Hie. s. Is. 3.*

Lunaticus.

Lvnaticus dicitur, qui furore laborat, non quidem perpetuo, sed interuallis quibusdam recurrente: quod statis Lunæ ratione interuallis fieri solet. Id asserunt aliqui à dæmone fieri, satagente vt homines incommodum illud Lunæ ascribant. *Ori. s. Mat. ho. 4. Hie. s. Mat. 17.*

Infirmi. Lunaticus cadens modò in ignem, modò in aquam, eos designare potest, qui virtutes habere videntur, sed cùm ab aliqua comprehenduntur passione, in peccatum cadunt, & à spiritalibus nequitiis deiiciuntur. Mat. 4. d. 17. c. Vel aliter, lunaticus est, qui per horarum momẽta mutatur ad vitia, nec persistit in incepto, sed crescit: & nunc in ignem fertur, quo adulterantium corda succensa sunt, nunc in aquas, quę non valent extinguere charitatem.

Israel. Lunaticus etiam populum Israel significare potest, qui in diuersa cadebat vitia. Mat. 17. c. *Hil. s. Mat. Cano. 17.*

Lupus.

Lvpus est animal perpetuò ferum, nec vnquam mitescens, simile cani: sed insidiatur ouibus, quas canes defendunt. Est enim lupus carniuorus, & ouem quam cœperit, iugulat. *Arist. 1. hist. anim. 1. & 9. hist. anim. 6.*

Luporum feritas in malum sumitur: & lupi dicuntur hypocritæ, & hæretici, qui veniunt in vestimentis ouium. Lupi enim bestiæ sunt, quæ insidiantur ouilibus, circa casas pastorales versantur, habitacula domorum intrare non audent: sonum canum, absentiam aut desidiam pastoris explorant: ouium guttur inuadunt, vt citò strangulent: feri, rapaces, iidemque natura corporis rigidiores, vt se facilè non possint inflectere: impetu quodam suo ferũtur, & ideo sæpè luduntur. Præterea, si quem priores hominem viderint, vocem eius quadam naturæ vi feruntur eripere, si autem homo priùs eos viderit, exagitari memorantur. Sic hæretici insidiantur ouilibus Christi, fremunt circa caulas nocturno magis tempore quàm diurno. Semper enim perfidis nox est, qui lucem Christi suæ nebulis interpretationis obducere, & quantum in ipsis est fuscare conantur, versantur circa caulas, stabula tamen Christi intrare non audent, & ideo non sanantur, quia in stabulum suum non vult eos Christus induci. Explorant pastoris absentiam, & ideo pastores ecclesiarum, vel necare, vel in exilium agere contẽdunt, quia præsentibus pastoribus oues Christi incursare non possunt. Qui si quem versuta disputationis suæ circumscriptione præuenerint, faciunt obmutescere. Mutus est enim, qui verbum Dei non eadem, qua est, gloria confitetur. Si autem cõmenta impietatis eius agnoueris, iacturam piæ vocis timere non poteris. Matt. 7. c. 10. b. Luc. 10. a. Ioan. 10. b. Actor. 20. f. *Cypr. cont. Nouat. Amb. s. Luc. 10. Aug. s. Ioan. tra. 46*

Lupi vespertini dicuntur esse ferociores & leuiores, propter diurnam famem. Hab. 1. b. Soph. 3. a. *Persæ.* Possunt autem designare Persas, & Medos. *Hie. s. Hab. 1. Rup. s. Hab. 1.*

Iudæi. Paulus. Lupus rapax Beniamin, designat Iudæos, qui deuorarunt sanguinem Prophetarum. Designat etiam Paulum de tribu Beniamin, qui manè comedit prædam, quando persequebatur fideles, sed vespere diuisit spolia, cùm conuersus prædicauit, & multos ad fidem conuertit. Gen. 49. d. Ipse est lupus, qui, amissa feritate, pariter cum agno habitauit. Is. 11. b. 65. d. *Ori. s. Eze. ho. 21. Hie. s. Is. 11. 65. Bed. s. Gen. 49.*

Raptores. Auari. Lupi voraces, significant raptores & auaros, & ipsos affectus rapacitatis & gulæ. Mat. 7. c. Ier. 5. b. Aiunt lupos leonum subsequi solere vestigia, & non longè ab eorum venatibus aberrare, scilicet vt rabiem suam rapina satient aliena, & quod leonum saturitati remanet, id luporum rapacitate consumatur, sic sunt, qui sequuntur prædones. *Cle. Alex. adhor. ad gen. Basi. exae. ho. 10. Hie. s. Ier. 5.*

Persecutores fidelium. Dæmones. Tyranni. Lupi, inter quos mittit Dominus discipulos suos sicut agnos, sunt, persecutores fidelium. & dæmones, qui animas hominum strangulant, & quærunt quem deuorent, qui veniunt in vestimentis ouium, intus autem sunt lupi rapaces. Matth. 7. c. 10. b. Luc. 10. a. Ioan. 10. b. Designant etiam tyrannos. Ier. 5. b. *Amb. ser. 59. Cyr. 7. s. Ioan. 3. Cypri. epist. 1. Cyr. 7. s. Ioan. 5. Chry. s. Ioan. ho. 58*

Lupanar, Prostibulum, Prostituere.

Lupanar, est locus in quo meretrices, quæ lupæ olim dicebantur, prostant, vnde & prostibulum dicitur, quanquàm hoc nomen frequentiùs pro ipsa meretrice sumitur.

Ori.s.Eze.ho.8. Lupanar significare potest congregationem hæreticorum. Et lupanar ædificatum in capite omnis viæ, designat captiones hæreticorum, quas tendunt in sacris libris, vt eos, qui noui sunt in fide, venentur. Eze.16.a. Nu.25.d. Ioel.3.a.1. Mach.4.b. *Congregatio hæreticorum. Captiones hæreticorum.*

Hie.s.Eze.16. Lupanar etiam est anima recipiens in se dæmones & vitia: & ipsa impudentia, & libertas peccandi. Eze.16.c. *Anima.*

Isyc.s.Leu.19. Prostituere dicitur filiam suam, qui suo exemplo peccare facit minores. Et qui animam suam exponit omni peccato. Leu.19.f. Prostitutio quoque meretricis, est incitatio voluptatis. Apoc.17.a. *Scandalizans.*

Luscinia.

Basi.exae.ho. 8. LVscinia, est auicula cantus suauitate præcellens: quæ & Philomela dicitur: quæ veris tẽpore die noctuque canit, & cantu suo nocturno ad laudes diuinas nocturnas eos incitat, qui laudibus Dei sunt dedicati. Non inuenitur in sacra scriptura.

Luscus.

Luscus dicitur, qui altero captus est oculo.

Luscus est, qui prauam habet intelligentiam: & luscos facit, qui praue intelligentes reddit. Exod.21.c.

Luscum intrare in regnum cælorum. Marc.9.g.

Lustrare, vide Mundare, *&* Peragrare.

Luter.

LVter, est vasis genus, quo secundùm aliquos vinum diluitur: aut peluis seu vas, in quo alia vasa abluuntur.

Isy.s.Leu.8. Luteres positi in mare æneo templi, baptismum significare possunt. 3. Regum 7. d. 4. Regum 16.d. *Baptismus.*

Lutum, Limus, Cœnum, Luteus.

LVtum, est terra humore soluta, quæ & cœnum dicitur, & limus.

Gre.20.mor.24. Lutum in comparatione rei vilis & despectæ ponitur, quia solet pedibus conculcari. Ita in reproborum iudicio sancta electorum ecclesia luto comparatur: quia temporaliter conculcata despicitur. Iob 30.c. Mich.7.c. *Res vilis.*

Amb.de viduis, & 3.de sacramentis. Aug.s. Ioan.tracta. 44. Lutum, quo liniuit Christus oculos cæci nati, designat cognitionem propriæ miseriæ. Ioã. 9.a. vel significat carnem Christi ab eo sumptam, quando Verbum caro factum est: vel ipsum Christum, habentem saliuam diuinitatis, & puluerem humanitatis. *Cognitio propriæ miseriæ. Caro Christi. Christus.*

Cyr.6.s.Ioan. 15. Isyc.s.Leui.14. Lutum aliud, quo linitur domus leprosa, significat doctrinam veram, quæ tradenda est, abiectis erroribus. Leu.14.f. *Doctrina vera.*

Aug.73.q.68. Gre.9.mor.36.37. & 5.mor.28. Hie.s.Nah.3. Lutum ex aqua & terra constans, est homo ex anima & carne. Iob 10.b. Et lutum in manu figuli, est homo in manu Dei, à quo est formatus: peculiariter autem lutum est homo carnalis, seu corpus animale, vel ipsa caro. Gen.2.b. Iob 4.d.33.a. Sap.10.a. Is.29.e.45.b.64.c. Ier.18.a. Nah.3.c. Rom.9.e. Sicut lutum etiam homo interior existit, quia sancti Spiritus gratia terrenæ menti infunditur, vt ad intellectum sui conditoris erigatur. Humana namque cogitatio, quæ peccati sui sterilitate aruit, per vim sancti Spiritus, quasi irrigata terra viridescit. *Homo. Caro. Homo interior.*

Arn. Hier. Aug. s.Ps.68. Ber.ser.4.virg.natiuit.Domini. Limus profundi, mortem Christi significare potest. Ps.68. vel peccata nostra, pro quibus ipse patiebatur. Vel ipsam naturam humanam, in qua passus est, & præterea persecutores, quorum manibus traditus est. *Mors Christi. Peccata. Natura humana. Persecutores.*

Arn. & Aug.s. Ps.39. Gre.29.mor.2. & 34.mor.8. Cyr.de adoratione in Spiritusancto. Bed s.Exo.1. Rup.s.Nah. Lutum, carnalia opera significare potest, in quo Pharao, hoc est, diabolus exercebat filios Israel. Exo.1.c. Et lutum fœcis, sunt vitia libidinis, & terrena contagia. Ps. 39. Et signaculum restituetur vt lutum, quum hi, qui videntur in ecclesiæ sinu sicut signacula & anuli fulgere, in iudicio quòd terrena sapiant & turpia demonstrabuntur. Iob 38.b. Et Leuiathan sternit sibi aurum quasi lutum, quum eos, qui intra ecclesiam fulgere iustitiæ splendore videbantur, carnalibus voluptatibus sibi subijcit. Iob 41.b. Hab.2.b. Nah.3.c. Zac.10. b. *Opera carnalia.*

Gre.34.mor.8. Lutum aliquando terrenarum rerum multiplicitatẽ significat, vt Hab.2.b. Væ ei, qui multiplicat non sua, vsque quò aggrauat contra se densum lutum? denso enim se luto aggrauat, qui per auaritiam terrena multiplicans, peccati sui oppressione coangustat. Et Leuiatham sternit sibi aurum quasi lutum, quando eos, qui iustitiæ fulgore resplendere videbantur, per terrenarum rerum concupiscentiam sibi subiicit. Iob 41.d. *Res terrenæ. Diuitiæ.*

Hier.s.Is.57. & s. Ezec.13. & s. Iob 41. Gre.18.mor.8. & 34.mor.8. Lutum etiam sunt philosophi, & hæretici abiecti, & doctrinam cœnosam, & vilem habẽtes. Item ipse Iudas traditor. Is.21.g.57.d. Et lutum absque paleis & tẽperamento, sunt promissiones hæreticorum infirmæ. Ezec.13. b. Et dicuntur hæretici vestimenta præparare sicut lutum, quia fluxè & inquinabiliter ea, quibus se tueri volunt, scripturæ sacræ contexunt testimonia. Iob 27.c. Et Leuiathan sternit sibi aurum quasi lutum, quum eos, qui intra ecclesiã fulgere doctrinæ splendore videbantur, errantis doctrinæ contagio sibi subiicit. Iob 41.d. Zac.9.a.10.b. Viam fecit Deus in mari equis suis in luto aquarum multarum, quum aperuit prædicatoribus viam inter doctrinas huius seculi, sordida, & terrena sapientes. Hab. 3.d. *Philosophi. Hæretici. Iudas. Doctrina hæretica.*

Gre.34.mor.8. Lutum est desiderium sordidæ voluptatis. Ps.68. Eripe me de luto, vt non infigar. *Desiderium sordidæ voluptatis.*

Luxuria, Luxuriari, Luxuriosus.

LVxuria, est immodicus voluptatum deliciarúmque vsus, nimiáque non modò in rem Veneream, verùm etiam in molliorem vestitum, lautioresque epulas profusio. Luxuriosus autem dicitur, qui his nimium indulget. Porrò luxuriari propriè dicitur de plantis, cū nimia alimenti vbertate quodammodo lasciuiunt. Et refertur ad homines luxuriæ vacantes.

Vacare voluptatibus. Luxuriari dicuntur in domo meretricis, qui vacant voluptatibus, & erroribus. Ier. 5. c. *Hie. s. Ier. 5.*

Luza, vide Bethel.

Lydda.

Lydda, id est, stagnum, ciuitas Palestinæ maritima, haud procul ab Ioppe, quæ nunc Diospolis appellatur. In ea Petrus Ænæam paralyticum curauit. Actor. 9. f. 2. Mach. 11. d.

Lydius, vide Lud.

Lyngurius.

LYngurius, est lapis carbunculo similis, quem ex lyncis vrina generari ferunt. Plinius tamen negat talem gemmam inueniri. Secundùm aliquos Lyngurius est succinum. *Pli. 8. natura. hist. 38. & 38. natural. hist. 3.*

Animositas. Lyngurius lapis in tertio ordine rationalis positus, designare potest animositatem, seu audaciam ad exequendum quod bonum est. Exo. 28. c. 39. b. *Lyr. s. Exo. 39.*

Lyra.

LYra, est instrumentum musicum, testudinis formam habens: in cuius ventre fides digitis pulsatæ resonant.

Corpora casta. *Voluptas auriū.* Lyræ, quæ pulsabantur coram arca Domini. 2. Reg. 6. b. 3. Reg. 10. b. 1. Par. 15. b. 16. a. designare possunt corpora casta, quæ gratum sonum reddunt Deó.

Lyra, in malum, voluptates aurium designare potest: & voces synagogæ minimè gratas Deo. Is. 5. c. Amos 3. f. *Hie. s. Is. 5. & s. Amos 5.*

Maala.

MAALA, id est chorus, vel cythara, siue infirmitas, filia Salphaad, quæ cum aliis sororibus hæreditatem accepit in partitione terræ promissionis. Nu. 26. d. Ios. 17. a.

Maceda.

Maceda, idest incendium, aut adoratio, vel incuruatio, ciuitas in tribu Iuda, in cuius spelunca se absconderant quinque reges: qui à Iosue suspensi sunt. Ios. 10. d. 15. e.

Macelloth.

Relatio omnium ad primum principium. *Concordia.* Macelloth, idest, ab initio: vigesima secunda mansio filiorū Israel in deserto: quo peruenerunt post Charadath, designat relationem omnium ad primum principium. Num. 33. d. Vel interpretatur ecclesiæ, vel cœtus, aut congregationes, & designat eum statum, in quo possunt dicere ambulantes desertum huius seculi, Ecce quàm bonum & quàm iucundum habitare fratres in vnum. *Ori. s. Nu. ho. 27.* *Hie. de mansio.*

Maceria, vide Paries.

Machabæus.

Machabæus, i. percutiens, Grecè verò pugnator, cognomen Iudæ filij Mathathiæ, qui fuit dux populi Israel, egregiusque pugnator. 1. Mach. 2. a.

Machina, *Machinari, Machinatio.*

MAchinari, est excogitare, & etiam per dolum aliquid moliri. Machina autem est ipsa molitio, & inuentio, & etiam instrumentum, quo moles aliqua facilè impelli potest. *Glo. ord. s. Esthe. 8.*

Et machinæ bellicæ, sunt instrumenta, quibus vtuntur in bello.

Astutiæ diaboli. Machinationes Haman contra Iudæos. Esther 8. a. designant astutias diaboli contra fideles.

Machmas.

Continentes. *Paruuli in ecclesia.* *Terreni.* MAchmas, idest percussor, vel pauper ablatus, aut percussor, vel pauper palpans, siue tangens vel auferens, erat oppidum in tribu Ephraim. 1. Reg. 13. a. Isa. 10. 1. Mach. 9. g. Vel interpretatur humilitas, vbi mille viri fortes erant cum Saule, id est continenres, qui dū præteritur carnis oblectamenta recolunt, erubescunt & humiliantur, & suo exēplo alios ad seculi contemptum trahunt. Designat etiam Machmas eos, qui paruuli sunt in ecclesia. Machmas autem vbi Philisthæi, hoc est, dæmones ponunt castra, sunt terreni, & nil altum sapientes. 1. Reg. 14. a. *Gre. s. 1. Reg. 13. 14.*

Macies, *Macilentus.*

Lyr.s.Gen.41. Macies, est corporis extenuatio in viuentibus. Et macilentus est macie extenuatus.
Macies vaccarum significare potest carentiam gratiæ & donorum Dei in anima. Gen. 41. a.c. Hac macie attenuabatur Amnon. 2. Reg. 13. a. Sic erat macilentum pecus. Eze. 34. e. *Defectus gratiæ.*

Mactare.

Mactare, est interficere præcipuè ad sacrificium: vnde sumitur sæpe pro sacrificare.

Lyr.s.Exo.29. Mactare victimas pro delicto, aut gratiarum actione, est offerre Christum. Idem est mactare vitulum & arietem. Gen. 46. a. Exo. 29. b. Leu. 7. b. a. 9. c. *Offerre Christum.*

Glo.ord.s. Exo. 8. Mactant filij Israel, quæ colunt Ægyptij, quum fideles extinguunt in se prauas concupiscentias, quas mundani amplectuntur. Exo. 8. g. Idem est mactare hircum. Leu. 16. c. *Extinguere concupiscentias prauas.*

Basi.in princ.Pro. Mactat victimas sapientia, quum parat solidum cibum auditoribus. Pro. 9. a. Sic mactauit Salomon hostias pacificas. 3. Reg. 8. g. 2. Par. 7. a. *Solidus cibus.*

Glo.ord.s.Leu.4. Mactare holocaustum est corpus & animam offerre Deo cum fortibus operibus iustitiæ. Leu. 4. e. *Offerre Deo opera iustitiæ.*

Gre.s.1.Reg.14. Mactare oues & boues, &c. in terra, est de virtutum conscientia infima & carnali lætitia exultare. 1. Reg. 14. e. Ideo condemnantur, qui victimas demergebant in profundum. Hos. 5. a. Isa. 66. a. *Inanis lætitia de virtutibus.*

Macula, Maculare, Maculosus, Immaculatus.

Macula, est labes inficiens & sordidans vestem, vel aliquid aliud. Maculæ quoque dicuntur retium foramina, seu plagæ. Præterea maculæ sunt varietates colorum in corpore.

Maculare autem est fœdare & deturpare. Maculosus verò est sordidus & immundus, aut notis siue maculis conspersus. Immaculatus autem, qui est sine macula.

Gre.s.Ier.ho.13. Gre.21.mor.6. Aug.q.in Nu.33. Macula significare solet peccatum: & macula coloris candidi, est transgressio legis. Leuit. 4. g. 9. a. 13. e. Et macula in manibus, est culpa in actionibus. Iob 31. a. Et macula in oue aut agno vitium designat, quæ macula non debebat esse in vacca, hoc est, in Christo. Exod. 12. a. Leuit. 14. b. Num. 19. a. Eph. 5. f. Et macula in veste manens, etiam post ablutionem nitro factam, designat quædam remanere in purgatorio mundanda, & quòd maculata est anima coram Deo, quantumlibet lota. Iere. 2. e. Ps. 14. Iob 11. c. Macula etiam in sacerdote est peccatū. Leu. 21. d. Macula candida aut subrufa in caluitio, est error simplicium circa præcepta naturalia. Leuit. 13. f. *Peccatum.*

Bed.s.Gen.49. Ric. de S.Vict. de 12.patr.63. Maculans Ruben stratum patris. Gen. 49. a. designat Iudæos imponentes Christo falsa crimina, vel Luciferum peccato suo cælum maculantem, aut peccatorem deturpantem mentē, in qua Deus habitabat. Vel designat affligentes corpus Christi vel verum vel mysticum. Item legem scriptam & naturalem peccando fœdantes. Vel designat inordinatum timorem implentem imaginationem tempore orationis inutilibus phantasmatis. *Infamantes Iudæi Christum. Lucifer maculās cælum, & peccator mentem. Affligentes corpus Christi. Fœdantes legem.*

Isy.s.Leu.13. Macula lepræ in veste, est superbia, aut inanis gloria adhærens operi virtutis. Leuit. 13. g. *Superbia. Inanis gloria.*

Glo.ord.s.Leu.14. Maculæ parietis hæreses significare possunt. Leu. 14. f. *Hæreses.*

Gre.14.mor.4. Maculæ retis, in quibus ambulat peccator. Iob 18. b. sunt diuersa vitia, quibus se implicat, & cum expediri ad ambulandum nititur, ne ambulet obligatur. Sæpe nanque contingit, vt quis huius mundi delectatione illectus, in eo ad honoris gloriam pertingat, vt ad desideriorum suorum effectum perueniat, & peruenisse se ad hoc, quod expetit, lætetur. Sed quia bona mundi non habita in amore sunt, & plerunque habita vilescunt, percipiendo discit, quàm sit vile quod expetiit: vnde reuocatus ad mentem exquirit qualiter sine culpa fugiat, quod se cum culpa conspicit adeptum. Sed ipsa eum dignitas, quæ implicauit, tenet, & sine culpis aliis fugere non valet hoc, quò non sine culpa peruenit. *Vita diuersa.*

Maculosum in ouibus. Gen. 30. e. 31. b. varias virtutes designare potest. *Variæ virtutes.*

Glo.ord.s.Gen.30. Hie.s.Eze.45. Immaculati arietes, aut hircus, capra, ouis, aut agnus, mundiciam Christi designant. Exod. 29. Leu. 1. 3. 4. 5. 6. 9. 14. Eze. 45. f. *Mundicies Christi.*

Arn.s.Ps. 118. Immaculati in via sunt Apostoli in Christo, & seruantes præcepta. Ps. 118. *Apostoli.*

Hil.s.Ps.63. Immaculati sunt mundi per baptismum, & non in fide. Ps. 63. 118. Eph. 1. a. *Baptismo mundati.*

Glo.ord.s.Leu.13. Immaculata loca in veste. Leu. 13. g. quæ carent vitio vel errore. *Carens vitio.*

Madere, Madidus.

Madere, est humore aliquo conspersum esse, & madidus aut madefactus, humore conspersus.

Gre.s.1.Reg.1. Madens vino Anna significat ecclesiam feruore Spiritussancti & prædicationis exundantem. 1. Reg. 1. c. *Feruor Spiritussancti in ecclesia.*

Amb.de viduis.15. Madidus vino, est in stuporem & extasim eleuatus ex diuinorum consideratione. Ieremiæ 23. b. *Extasis.*

Madefactum vellus Gedeonis, designabat Iudæam habentem veram fidem, dum area Gētilitatis esset arida. Madefacta verò area, erat Gentilitas amplectens fidem remanente Iudæa in incredulitate. Iud. 6. g. *Iudæa cum vera fide. Gentilitas cum vera fide.*

Madian, Madianita.

Madian,id est,iudicium,vel iudicans,siue litigans,vel obiurgans:aut contradictio:filius Abrahæ & Ceturæ,à quo dicta est ciuitas iuxta Arnonem,& Areopolim: ad quã confugit Moses,percusso Ægypto. Gen.25.Exo.2.c. Designare potest legem,quæ contradictionem in gentibus primùm inuenit. Alia est Madian,iuxta Hieronymum, trans Arabiã ad meridiem in deserto Sarracenorum contra Orientem maris Rubri, cuius regio Madianæa.Inde erat Balaach.Num.22.a. *Lex.* *Beda s.Exo.2. Hie.de locis hebr.*

Madianitæ,quibus traditus est Ioseph,& à quibus venditus est in Ægypto. Gen.37.f.designant prædicatores,qui susceperunt Christum,vt eum traderent Aegypto,hoc est,prędicarent mundo. Hi autem Madianitæ ibant simul cum Ismaelitis: vnde Ismaelitæ dicuntur emisse Ioseph:Madianitæ verò vendidisse. *Prædicatores.* *Glo.ord.s.Gen.37.*

Madian,iuxta Origenem,interpretatur extra iudicium : & designat Gentiles & infideles, qui iam iudicati sunt.Exo.2.c.18.a.Isa.10.f.60.a.Haba.2.b.Iuxta Hieronymum, interpretatur iniquitas,eosdem gentiles designans. *Gentiles. Infideles.* *Ori.s.Iudi.ho.8. Hie.s.Isa.6.. Au.18.ciuit.dei.32*

Madian seu Madianitæ, vt erant hostes Israel,sunt dæmones:& interpretatur de iudicio, quia semper sunt in formidine iudicii.Iudi.6.a.7.c.8.g.Ps.82.Haba.3.b. *Dæmones.* *Ori.s.Iudi.ho.7. Hie.s.Haba.3.*

Madianitides mulieres, quæ peccare fecerunt filios Israel, sunt errores gentilium. Et scortum Madianiticum occisum cum Israelita, est hæresis, quæ non iure miscetur fideli. Num.25.b.31.a. *Hæreses & errores gentilium.* *Ori.s.Nu.ho.20. Amb.s.Ps.118.ser. 58.*

Magdalus.

Magdalus,id est,turris, vel magnitudo : ciuitas Aegypti duodecim miliaribus distans à Pelusio:in qua habitabat Iudæi profugi à Nabuchodonosor. Iere.44.a.46.d.Est etiam turris,aut specula in montibus iuxta mare Rubrum contra Phiairoth,inter quam & Phiairoth castrametati sunt filii Israel. Exod. 14.a. Num.33.a.Hieronymus tamen non ponit inter has discrimen. Et & castrum huius nominis iuxta mare Galileæ, vnde Magdalena sumpsit cognomen.

Designat Magdalus magnificentiam, secundùm quod qui habent initium conuersationis concipiunt magnam spem, vel quia fortes in via Domini contemnunt turritam superbiam diaboli.Vel quia erat turris,designat virtutum sublimitatem. *Magnificentia. Sublimitas virtutum.* *Ori.s.Exo.ho.5.& s.Num.ho.27. Hie.de mansio.*

Magdalena.

Magdalena,id est,magnifica, vel magnificata, aut exaltata: vel turris, soror Marthæ & Lazari,quæ & Maria dicitur,quæ effudit vnguentum in pedes & caput Christi, & sequuta est Christum,quem libenter audiebat prędicantem, etiam sorore laborante, & post resurrectionem ploranti ad monumentum Christus primum apparuit.

Maria vt sedebat ad pedes Christi,& elegit partem ab ipsa minimè auferendam, typus esse solet vitæ contemplatiuæ,designat etiam æternæ fœlicitatis quietem.Luc. 10.g. significat etiam gratiam,quæ semper adhæret Domino. *Vita contemplatiua. Fœlicitas. Gratia.* *Au.1.de Trini.10 Gre.6.mor.28.& s.Eze.ho.3.14. Ber.ser.2.3.assum.*

Vt autem effudit Magdalena vnguentum in pedes Christi,ecclesiam ex gentibus designare potest.Ioan.12.a.Eadem stans foris ad monumentum,est ecclesia ex gentibus, quæ legem non acceperat,& Christum quærebat.Ioan.20. *Ecclesia ex Gentibus.* *Glo.ord.s.Mat.26 Ruper.8.de diui. offic.11.*

Magdalena vt interpretatur magnifica, & sequuta est Christum, designat magnam esse excellentiam animæ Christum sequentis.Matt.16.a.27.g.28.Luc.24.a.Ioan.14.c.20.a. *Anima Christum sequens.* *Ori.s.Matt.ho.35.*

Vt autem plorabat extra monumentum, designat peccatorem plorantem amisso Christo.Ioan.20. *Peccator.* *Ori.in diuer.ho.10*

Magedan.

Magedan,id est,euangelizatio gratiæ,aut poma,vel fructus gratiæ, nomen loci ad mare Galilęæ,in cuius fines venit Christus. Matt. 15. d. vbi ab aliquibus legetur Magdala, apud Marcum dicitur Dalmanutha.

Magedo,vel *Magedon.*

Magedo,id est,annunciatio,vel euangelizatio,seu pomum,siue fructus electus, ciuitas in tribu Iuda, quam ædificauit Salomon versus Aegyptum, & in qua occisus est rex Iosias à Pharaone.3.Reg.9.c.4.Reg.23.f.1.Par.7.f.Zac.12.d.Apoc.16.c. Alia videtur ciuitas in dimidia tribu Manasse.Iosue 17.c.

Magister,*Præceptor.*

Magister,est propriè artium præceptor,& discipulorum institutor.Refertur autẽ ad eos, quibus pręcipua rerum cura incumbit,vt magister equitũ,magister pecoris,magister nauis.

Magister dicitur pater cælestis cunctos instruens, & Christus dicitur passim præceptor & magister in euangeliis,&c.Isa.30.e.50.c.55.b. *Deus. Christus.* *Hie.s.Isa.30.*

Magister militiæ dici potest, qui gnarus est pugnandi aduersus dæmones. Genes. 33. g.39.a. *Gnarus expug. dæmon.*

Magistri operum,quos constituit Pharao ad affligendos filios Israel,dici possunt capitalia vitia,vel hæretici,& omnes doctores errorum.Exo.1.b.Mala.2.c. *Capitalia vitia. Hæretici.* *Beda s.Exo.1.*

Magistratus.

Hier.ſ.Iſa. 41. & Eze.23. Ricar.de. S.Vict.de ſecuri.conſcien.49.

Magiſtratus, dicitur qui in poteſtate aliqua ad rempublicam pertinente ſunt conſtituti, vt Conſules, aut prętores. Quandoque verò magiſtratus eſt ipſa poteſtas, ſeu munus publicum.

Magiſtratus quos adducit Deus quaſi lutum, ſunt Philoſophi, & hęretici. Iſa. 41.g. Ezech. 23.a. Dan.3.a. *Philoſophi & hæretici.*

Magiſtratus Nabuchodoſor, ſunt mentis deliberationes, quæ inueſtigant quomodo poſt ruinam, vel ſerò poſſit amiſſus animi vigor ad primam integritatem reformari. Dan.4.g. *Deliberationes mentis.*

Magnus, Magnitudo, Maior, Maximus, Grandis, Pergrandis, Magnalia, Ingens, Vaſtus.

Magnitudo in rebus corporeis eſt extenſio molis ſecundùm omnem dimenſionem & magna ſunt, quæ multum occupant loci. Magnitudo verò in incorporeis, excellentiam dicere ſolet & perfectionem: vt in eis idem ſit maius eſſe, quod melius eſſe. Magnus itẽ dicitur eleuatus. Exo.12.c. Ortus eſt clamor magnus. Feruens. Iudith 5. a. Exarſit iracundia magna. Grauis. Nu.11.g. Iudi.11.f. Plaga, magna nimis. Inſuperabilis. Deut.7.d. Deus magnus & terribilis. Intenſus. 3. Regum 1.f. Lætantium gaudio magno. Inuſitatus. 1. Mac. 6.b. Renouata eſt in eo triſtitia magna. Lautus. Iudith 6.d. Fecit cœnam magnam. Mirabilis. Exo. 6.b. Et iudiciis magnis. Multus. Geneſis 15.a. Merces tua magna nimis. Potens. 1. Paralipomenõ 17.b. Quaſi vnus magnorum. Profundus. Gen.7.b. Fontes abyſſi magnæ. Solemnis. Ioel. 2. c. Magnus eſt dies Domini. Spacioſus. Geneſ.10.c. Hæc eſt ciuitas magna. Sublimis. Deuteronomij 11.b. Opera magna, quæ fecit. Vaſtus. Nu. 34.a. Amari magno incipiet. Vehemens. 1. Re.7.c. Intonuit Dominus fragore magno. Vtilis. 2. Paralipomen.32.f. Vaſorum magni pretij. Maior autem, Abiectior. Geneſis 4.b. Maior eſt iniquitas mea. Amplior. Marc. 2. c. Maior ſciſſura fit. Antiquior. Geneſis 29.d. Nomen maioris Lia. Certior. Matt.18.a. Hic maior eſt in regno cælorum. Difficilior. Exod. 18.d Quicquid autem maius fuerit. Dignior. Iudith 4.c. Vniuerſi maiores exercitus. Diuturnior. Dan.7.f. Quod maius erit omnibus regnis. Elatior. 3.Re.18.e. Clamante voce maiore. Excellẽtior. Iob.33.b. Quia maior ſit Deus homine. Gratior. Pro.16.c. Dulcis eloquio maiora reperiet. Numeroſior. Nu. 26.f. Pluribus maiorem partem dabis. Primogenitus. Gen.25.c. Maior ſeruiet minori.

Ori.ſ.Leui. ho. 12.

Magnus dicitur Deus ſecundùm quòd omnem complectitur perfectionem, qua ratione eſt infinitus perfectione, & eſt vbique ratione ſuæ immenſitatis, ſine tamen loci occupatione, vnde & magnitudinis eius dicitur non eſſe finis, & dicitur magnus pre omnibus diis. Exo. 18.d. Iob.23.b.26.c.36.d.37.d. Pſ.134.144. Mala.2.a. Ephe.1.d. Et magna fortitudo Dei, & magnitudo brachij Domini, immenſam eius potentiam exprimunt. Exo.15. b.32.b. Et magnus in medio Sion dicitur Deus propter dilatatam eccleſiam. Iſa.12.b. *Immenſitas Dei.*

Hil.ſ.Mat.can.13. Gre.1.mor.19.& ſ. 1.Reg.6. Hie.ſ.Eze.6.& ſ. Agge.1.

Maius omnibus oleribus granum ſinapis, deſignat Chriſtum maiorem prophetis. Matt.13. d. Et magnus ſacerdos Chriſtus, qui ſolus non habuit peccatum. Leui.21. b. Agge.1.a. Magnus Iob inter omnes Orientales. Iob. 1.a. deſignat Chriſtum, qui omnes qui in fide Deo naſcuntur exuperat, quia non vt cæteros adoptio, ſed natura illum diuinitatis exaltat, qui & ſi in humanitate cæteris apparuit ſimilis, diuinitate tamen manſit ſuper omnia ſingularis. Magna nubes eſt Chriſtus, qui magnus eſt comparatione apoſtolorum & prophetarum. Eze. 1.a. Idem eſt magnus lapis. 1.Reg.6.c. *Chriſtus.*

Magnum dicitur nomen Dei in gentibus, quando colitur à gentibus. Malac.1.c. *Cultus Dei in gentibus.*

Lyra.ſ. Mal.1. Amb.2.de Abra.8. Ori.ſ.Iudic.ho.1.& ſ.Iſa. ho.6. Hie.ſ. Hoſe.1. Aug.ſ.Pſ.70. Epipha.lib.1.tomo 2.aduer.hereſ. Gre.6.mo.6.

Magna merces dicitur eſſe Deus iis, qui non quærunt mercedẽ in terra, vt Abrahã. Ge.15.a. *Deus premium bonorum.*

Magna opera Domini, opus incarnationis Chriſti indicant. Iudi.2.a. Pſ.110. Idem deſignat magna gloria Domini, & magna mirabilia, quæ facit Dominus. Pſ.135.137. Et magnus dies Iezrael eſt tempus Chriſti. Hoſe.1.d. Et magnalia, quæ fecit Deus in Ægyptios, deſignant opus redemptionis, quo Chriſtus liberauit genus humanum à dæmonibus. Exo.14.d. Deut.10.d. *Incarnatio.*

Magnalia altiſſima ſunt, quæ Deus operatur in angelis. Pſ.70. *Opera Dei in angelis.*

Grãdis liber dicitur beatiſſima Virgo Maria, in qua Deus magna operatus eſt. Iſ.8.a. Luc.1.e. *Virgo Maria.*

Maiora dicuntur facere Apoſtoli quàm Chriſtus, propter ſuſcitationem animarum, cuius ipſi erant miniſtri prædicando, quæ maior eſt ſuſcitatione corporum. Ioan.14.d. Iob.5.b. *Suſcitatio animarum.*

Magna domus dicitur eccleſia. 2.Timo.2. Magna etiam domus, eſt mundus. Et magna ciuitas Niniue eundem deſignat. Ioan.3.a. Et magnum mare. Pſ.103. Dani.7.a. *Eccleſia. Mundus.*

Amb.ſ.2.Timo.2. Hie.ſ.Ionam.1.3. & ſ.Dan.7. Ori.ſ.Gen.ho.12. Hier.ſ.Iſa.8.17. Arn.ſ.Pſ.103.135.

Magnus Moſes in terra Ægypti, deſignat excellentiam legis. Exod.10.a. Et magnus factus Iſaac deſignat legem deuenientem ad ſenſum ſpiritualem, per quem magnificatur. Gen. 26.c. Magna etiam tuba, eſt ingens & clara Euangelij per totum orbem prædicatio. Iſa. 27. d. Et grandis liber dicitur prophetia Iſaiæ propter myſteriorum magnitudinem. Iſ.8.a. Magnum mare, dicuntur leges noui & veteris teſtamenti. Pſ.103. Et magna luminaria, ſunt vtrunque teſtamentum. Pſ.135. *Excellentia ſacræ ſcripturæ.*

Phil.de mig.Abra. Amb.2.de Abra.1 Ori.ſ.Matt.ho 22. Hie.ſ.Iere 14. Iſyc.ſ.Leui. 9. Gre.1.mor.31.

Magna gens, dicuntur, qui virtute præcellunt, & immortalitatem aſſequuntur. Gen. 12. a. Exo.32.c. Et maiores natu dici poſſunt presbyteri eccleſiæ. Exo.19.a. Leui.9.a. Deut. 25.b. Et maiores Hieruſalem, ſunt prelati eccleſiæ. Ier.14.a. Maiores autem Iacob dici poſſunt Sancti. Geneſ. 47. g. Magnus inter Orientales. Iob. 1. a. Eſt qui non inter actiones malorum ima & fugitiua quærentium, ſed inter choros ſupernorum ciuium proficere conatur. Et maior in regno cælorũ, hoc eſt, in eccleſia eſt, qui efficitur vt paruulus. Mat.18.a. Magnus etiã in *Excellentes virtute. Presbyteri. Prælati. Sancti.*

regno

regno cælorum est doctor, qui seruat legem, quam docet. Mat. 5. c. Magna quoque arbor magnitudinem perfectionis exprimere potest. Dani. 4. b. Maiora præterea bona, quæ dedit Deus ecclesiæ, quàm à principio, dici possunt Martyres. Eze. 36. c.

Perfectio. Martyres. *Ric. de S. Vict. de securi. consc. 14. Hie. s. Eze. 36.*

Magnus Ioannes coram Domino dicitur, ob excellentiam virtutum & donorum Dei, quibus gratus erat Deo. Lucæ. 1. b. Magni autem dicti sunt Moses, Isaac, Ioannes ante Christum: sed postquam Christus aduenit, nemo ex illis est magnus, qua ratione dicebat Ioãnes. Illum oportet crescere, me autem minui. Ioan. 3. d.

Excellentia Ioãnis Baptistæ. *Ori. s. Luc. ho. 4. & s. Leui. ho. 12.*

Grandis gladius Dei dicitur, quia eius sententia omnes malos comprehendet. Isa. 27. a. Et magna vxor turbinis est grauis punitio Dei. Is. 29. b. Ier. 22. g. Idem est grandis eius loquela. Ier. 11. c. Et magna nubes. Ezec. 1. a. Et magna commotio terribilia Dei iudicia, & graue eius iram indicat. Eze. 3. c. Zac. 1. c. Et prægrandes lapides magnam vim diuinæ punitionis exprimunt. Eze. 13. b.

Sententia, & punitio Dei in malos. *Hie. s. Eze. 13.*

Magna fides Chananææ, indicat maiorem esse fidem gentilium, quàm Iudæorũ. Matt. 15. c.

Fides gentium. *Glo. ord. s. Mat. 15.*

Maior in imperio dictus Ruben, designat Iudæos. Gen. 49. a. Quia copiosus cæteris populus ille in hoc seculo regnauit. Et maior populus seruiens minori, sunt Iudæi subiecti Christianis. Ge. 25. c. 48. c. Magna animalia, erant maiores in lege. Psa. 103. Et maiores natu Galaad, erant principes Iudæorum. Iudi. 11. a.

Iudæi. Principes Iudæorum. *Tert. adue. Iudæos. Arno. s. Ps. 103. Aug. q. in iudi. 49.*

Magnæ alæ aquilæ, designant exercitum Babylonis: grandis verò aquila dicitur ipse Nabuchodonosor rex Babylonis. Eze. 17. a.

Exercitus Babylonis. *Hie. s. Eze. 17.*

Magnus tumultus dicitur esse, quum multi ab infidelitate cõuertuntur. Magnus quoque tumultus erit in vniuersali iudicio. Zac. 14. c. Et magnus dies Domini erit dies iudicij. Ioel. 2. c.

Conuersio multorum. Dies iudicii. *Hie. s. Ioel. 2.*

Magnus draco Ægypti dicitur Satanas. Eze. 29. a. dictus magnus ad comparationem minorum draconum. Et maior in imperio dici potest Lucifer. Gen. 49. a. Et magnus sensus, est diabolus. Is. 10. a. Magna quoque gens veniens ab Aquilone, sunt dęmones. Ier. 6. f. Eosdem designat cœtus magnus Gog. Eze. 38. e.

Lucifer. Dæmones. *Ori. s. Isa. ho. 8. Hie. s. Iere. 6. & s. Eze. 29.*

Grandes domus hæreticorum sunt eorum rationes fallaces. Is. 5. c.

Rationes hæreticorum. *Hie. s. Isa. 5.*

Magnitudo cordis interdum superbiam designat. Is. 9. b. Et magnitudo operis grauitatem peccati. Is. 15. c. Et maiores dicuntur aliquando superbi, & in sua sapientia confidentes. 1. Reg. 4. a. Et magni dicebantur Pharisæi, & hæresiarchæ: sed non sic appellantur in ecclesia. Is. 32. b. Et maior in imperio, dicitur superbus Ge. 49. a. quia semper vult aliis præesse. Maximum etiam delictum dicitur superbia, quæ initium est omnis peccati. Ps. 18. Et maxima peccata sunt, quę opere perpetrantur. Eccl'tæ. 10. a.

Superbia. Hæresiarchæ. Peccatum opere perpetratum. *Hie. s. Isa. 9. 15. 32. Gre. s. 1. Reg. 4. Aug. s. Ps. 18. Hie. s. Eccl'sten. 10.*

Magna dicuntur interdum, quæ homines vulgò magnifaciunt: qua ratione ait Dauid Ps. 130. Se non ambulasse in magnis. Iob. 15. b. Quasi magna cogitans.

Vulgo excellẽtia. *Glo. ord. s. Ps. 130.*

A maiori vsque ad minimum: Vel è diuerso, à paruo vsque ad maiorem, est à simplicibus vsque ad sapientes. Ge. 44. c. 1. Reg. 5. c. Iob. 3. c.

Simplices, & sapientes. *Gre. s. 1. Reg. 5.*

Maior in imperio Ruben. Ge. 49. a. designat timorem, qui latius patet quàm omnes alij affectus animi, illisque quodammodo dominatur.

Timor. *Ricar. S. Vict. de 12. Patriar. 65.*

Maior populus seruiens minori, sunt vitia subiecta virtutibus, vel mali, & insipientes naturaliter subiecti bonis & sapientibus, & carnales spiritualibus, qui dicuntur maior populus, tum quia prius quod carnale est, quàm quod spirituale, tum quia multo plures sunt carnales, quàm spirituales. Gen. 25. c.

Vitia. Mali. Carnales. *Glo. ord. s. Gen. 25.*

Magna super Christo loquuntur, qui ipsum blasphemant. Ps. 54. Ita loquetur ingentia Antichristus. Dan. 7. c.

Blasphemiæ. *Hila. s. Ps. 54. Hie. s. Dan. 7.*

Grandis loquela, significat fauorem adulantis. Ier. 11. c. Idem est grandis vox. Pro. 27. c.

Adulatio. *Gre. s. Eze. ho. 21.*

Grandis tempestas in Ionam, & in nautas, persecutiones mundi in Christum, & in suos designat. Ion. 1. d.

Persecutiones. *Hie. s. Ion. 1.*

Magna ruina in Israel, designat mortem ęternam infidelium Iudæorum. 1. Reg. 4. b.

Mors æterna. *Gre. s. 1. Reg. 4.*

Magnæ foueæ, dicuntur honores huius seculi: Et foueas transilire dicitur, qui honores contemnit. 1. Reg. 10. a. In Hebræo tamen non habetur salientes, magnas foueas, vt etiam Lyranus annotauit.

Honores seculi. *Gre. s. 1. Reg. 10.*

Magnarum carnium dicuntur Ægyptij. Eze. 16. c. siue ob turpitudinis magnitudinem, siue ob peccatorum deformitatem, vel quia nimium carnales sensu erant.

Graues peccatores. *Ori. s. Eze. ho. 7.*

Maximus, & minimus Sodomitarum ad domum Lot concurrentes, sunt varia tentationum genera aduersus Iustos insurgentia. Gen. 19. c.

Tentationes variæ. *Hie. s. Eze. 16.*

Maior dicitur iniquitas Iudęorum quàm Sodomorum. Thre. 4. a. quia illi solam legem naturalem transgressi sunt, Iudæi verò naturalem, & scriptam. Et propter idololatriam, quæ vigebat in Iudæa. Et quia sciebant voluntatem Dei.

Glo. ord. s. Tren. 4.

Maior soror Hierusalem dicitur Samaria, quia prior peccauit peccato idololatriæ, quàm Hierusalem. Ezec. 16.

Hie. s. Eze. 16.

Magnificare, Magnificentia, Magnificus.

MAgnificare, est extollere, & exaltare, siue verbis, siue factis. Magnificentia autem, est rerum magnarum, & excelsarum cum animi ampla quadam & splendida propositione agitatio atque administratio. Magnificus autem dicitur, qui in magnis pro dignitate

sumptum facit, præcipuè in publicis: & sæpè sumitur pro magno, aut magna opera exercēte. Magnificare item, est æstimare. Isa. 28. g. Magnificaret iustitiam. Extendere. Matth. 23. a. Magnificant fimbrias. Laudare. Luc. 1. e. Magnificat anima mea Dominum. Misereri. Sapi. 19. d. Magnificasti populum tuum. Magnificentia verò gloria. Deut. 32. a. Date magnificentiam Deo nostro. Honor. Ps. 70. Multiplicasti magnificentiam tuam. Maiestas. Esther. 1. b. Vt magnificentia regia dignum erat. Omnipotētia. Deut. 33. d. Magnificentia eius discurrūt nubes.

Hila. s. Ps. 56. 67. Ori. s. Ios. ho. 5. Magnificatus dicitur Dominus, quum per magna opera ostenditur magnus, & dicitur magnificus in sanctitate. Exo. 15. b. Et magnificè fecit in redemptione generis humani. Et magnificatus est Christus in gloria. Isa. 12. 33. d. Et magnificentia Dei dicitur eleuata super cælos, hoc est, humanitas Christi. Quę magnificentia erit in nubibus in iudicio. Ps. 8. 64. 144 Et magnificatus Iosue in transitu Iordanis, designat Christum in baptismo singulorum magnificatum, qui & in conspectu vniuscuiusque magnificari dicitur, quum eius magnitudo cognoscitur. Iosu. 4. c. Magnificata dicitur misericordia Dei vsque ad cęlos, quia nos exaltat ad cęlos, qua ratione magnificat facere nobiscum. Ps. 56. 125. Et magnificat Deus nomen sanctum suum, quum magnum ostendit. Ps. 137. Mich. 5. a. Malac. 1. a. *Opera Dni magna. Humanitas Christi.*

Hie. s. Isa. 28. Magnificat Deus iustitiam suam, quum castigat, ita vt qui plus acceperunt, plus ab eis exigatur. Is. 28. g. Et tunc dicitur ipse magnificari. Ezec. 38. g. *Ostenditur Deus magnus. Castigans Deus*

Basi. s. Psalm. 28. ho. 1. 2. Hie. s. Ps. 67. Gre. 8. mor. 20. In magnificentia est vox Domini, per excellentiam vitæ prædicatorum, & secundū quod Ioannes Baptista magnifica de Christo prædicabat. Ps. 28. Et magnificentia eius dicitur esse in nubibus, hoc est, in Apostolis, & prædicatoribus. Ps. 67. *Excellentia prædicatorum.*

Magnificat Deus hominem, quia largitate rationis ditat, infusione gratiæ visitat, honore collatæ virtutis exaltat, cumque per semetipsum nihil sit, esse tamen eum cognitionis suæ participem benignitatis munere concedit. Iob. 7. d. *Dans Deus dona homini.*

Glo. int. s. Ioel. 2. Magnificat Deus vt faciat, quum magna facit erga homines, & misericordiam in eos exercet. Ioel. 2. e. *Magna faciens erga homines.*

Hie. s. Zac. 11. Magnifici quos aufert Deus à Sion, sunt doctrina, & exempla Sanctorum, quæ aufert Deus à corde peccantis in pœnam peccati. Thren. 1. e. Magnifici quoque sunt principes Iudæorum. Zac. 11. a. *Doctrina, & exempla Sanctorum.*

Gre. s. 1. Reg. 2. Magnificatus puer Samuel, designat humilem, qui in conspectu Domini exaltatur. Et fit magnus, qui potest iam proximum ædificare. 1. Reg. 2. e. *Humilis exaltatus.*

Ba. s. Ps. 33. Magnificat Dominum, qui propter ipsum forti animo tentationes sustinet, & magna de eo contemplatur & sentit. Ps. 33. *Fortis et magna sentiens de Deo*

Glo. ord. s. Isa. 42. Magnificare legem volebat Deus, quum volebat vt Iudæi eam spiritaliter intelligerent. Is. 42. d. Item cùm impleuit eam in Christo. *Intellectus spiritalis legis.*

Hie. s. Zac. 11. Magnificentia pastorum erat templum Iudęorum. Zac. 11. a. *Templum Iudaeorum.*

Hie. s. Eccl'tca. 2. Magnificat opera sua, qui iuxta imaginem conditoris ad superna sustollitur. Eccl'tæ. 2. b. *Eleuari ad superna.*

Hie. s. Isa. 22. & s. Sopho. 2. Arno. s. Ps. 11. Magnifici super montes, sunt hæretici. Isa. 22. b. qui magnificant linguam suam, quando mentiuntur in Christum. Ps. 11. Et magnificant os suum, qui superbè aduersus fideles loquūtur. Abdi. d. Magnificantur super terminos ecclesiæ, qui pręsumentes de eloquentia, simplicitatem ecclesiæ contemnunt. Sopho. 2. b. *Hæretici.*

Hie. s. Isa. 9. Non magnificata dicitur lætitia in multiplicatione fidelium, quia multi ex Iudæis in incredulitate remanserunt. Isa. 9. a. *Incredulitas Iudæorum.*

Glo. ord. s. Iudi. 5. Magnanimus est, qui magni est animi, & ad tolerandum aduersa, & ad aggrediendum ardua. Dicuntur autem magnanimi superbi. Iudit. 5. c. *Superbi.*

Magnates.

Glo. int. s. Iudit. 5. Magnates dicuntur nobiliores & potentiores, quorum magna est autoritas, & potentia.

Magnates Holophernis, hæresiarchas & ministros diaboli significare possunt. Iudit. 5. d. *Hæresiarchæ.*

Magniloquus.

Hie. s. Sopho. 3. Magniloquus dicitur, qui magna loquitur: & dicuntur magniloqui, qui superbè, & arroganter de se loquuntur. Et magniloqua lingua, est lingua superba. Ps. 11. 37. Et magniloqui superbiæ synagogæ erant Scribæ, & Pharisæi. Sopho. 3. c. *Lingua superba. Scribæ, & Pharisæi.*

Magog.

Gal. 5. adu. Iud. 12 Hie. s. Eze. 38. Magog. i. transiens, vel tegulans, aut tabefactus, vel liquefactus: filius Iaphet. Sumitur pro diabolo, qui habitabit in Antichristo: vel interpretatur de tecto, & designat sectatores hæreticorum. Eze. 38. a. 39. c. Apoc. 20. c. *Diabolus. Sectatores hæreticorum.*

Magron.

Gre. s. 1. Reg. 14. Magron, id est, timor, siue horreum, aut de gutture: nomen ciuitatis. Isa. 10. g. designat dulcedinem sacri Euangelii, cuius meditatione consolationem accipimus. 1. Re. 14. a. vbi in communibus exemplaribus legitur, In agro Gabaa. Verùm in Hebræo legitur Migron. *Dulcedo Euangelii.*

Magus.

Phil. quòd deterior potiori insidietur, et de migra. Abra. Magus, dictio Persica, significans idem quod sapiens, sumitur sæpè pro incantatore.

Magi Pharaonis, designant sophistas, qui rationes falsas similes veris afferunt, vt fallant. Exod. 7. b. Leui. 19. f. 20. a. 1. Reg. 28. a. *Sophistæ.*

Gentiles. Magi cognoscentes ortum Christi per stellam, typum gerunt Gentium, quæ mox ad discipulorum prædicationem erant in Christum crediture, Matt.2.a. *Hil.s.Mat.can.2.*

Maiestas.

Maiestas, à magnitudine dicta est. Est enim decus, amplitudo, & dignitas, vel populi, vel senatus, vel Principis, aut Imperatoris, aut etiam alterius magni viri, licèt priuati, tribuitur inanimæ rei, vt templo, & orationi.

Gloria Dei. Claritas notitiæ Domini. Maiestas Dei replens domum, est eius gloria in cælestibus splendens. Item claritas notitiæ suę, quam aliquibus in hoc mundo communicat. Nu. 14.d.2.Par.7.a.Is.6.a.Eze.43.a. Et maiestas Christi apparebit in iudicio. Matt.19.d.25.c.Luc.9.d.21.f. *Ori.s.Isa.ho.1.*

Malagma.

Verba correctionis. Malagma, est fomentum, quod integræ cuti imponitur ad apostemata, aliosue tumores molliendos. Isa.1.b.Ezech.30.f. Potest significare verba quæ adhibentur ad mitigandos prauos animi affectus. *Glo.ord.s.Isa.1.*

Malchus.

Iudæi. Malchus, id est, rex, vel regnum, aut consiliarius, nomen serui, cuius Petrus abscidit auriculam dextram: significauit Iudæos, qui dextrum amiserunt auditum. Ioan.18.d. *Ori.s.Matt.ho.35.*

Malleus, Malleator.

MAlleus, est fabrile instrumentum ferreum, sic dictum quòd res duras molliat, quasi molleus: vel quòd quæ dura sunt, molliuntur ad ignem, vt malleis flagellentur. Malleator verò est, qui malleis vtitur.

Sermo Dei. Diuina vltio. Timor Domini. Malleus conterens, est Dei sermo, conterens vitia, vel diuina vltio, conterens peccatores. Iere.23.f. Malleum hunc Leuiathan quasi stipulam reputat, quia iustæ iræ se pondera velut contra terrores leuissimos parat. Iob.41.d. Malleus Iahelis, quo percussit Sisaram, est timor Domini, quo percutitur diabolus. Iudi.4.d.5.d. *Gre.34.mor.6. Hie.s.Iob.41. Rup.s.Iudi.7.*

Satanas. Malleus vniuersæ terræ, dicitur Satan, & est malleus terræ non cæli: alij quidem sunt mallei partium terræ, ipse verò est malleus vniuersæ terræ. Et hic est confractus in tentatione Christi, contritus verò in passione. 3.Reg.6.a.Iere.50.d. *Ori s.Iere.ho.3. Gre.34.mor.6.*

Eloquentia hæreticorum. Malleus quoque dicitur eloquentia hereticorũ, qua infensi sunt ecclesię. Is.44.b.Ier.10.a.

Hæretici. Iudas. Persecutores. Malleator Tubalcain, descendens à Cain, designat hæreticos, & Iudam & persecutores Christi, & membrorum eius. Et vt non esset tuba resonans si non essent mallei, & malleatores, ita non resonaret virtus Martyrum, nisi essent persecutores. Gene.4.d.Iob.41.c.Isa.41.b. *Tho.1.2.q.102.ar.4.*

Tentationes, & tribulationes. Copula carnalis. Malleus etiam dicuntur tentationes & tribulationes: vnde malleus non est auditus in tẽplo, quia tribulationes non sunt in cęlesti patria. 3.Reg.6.a. Potest etiam designare operationem viri in generatione, vnde malleus non est auditus in formatione corporis Christi. *Gre.34.mor.6.& s.Psal.50. Ruper.3.de glorificat.Trinit.6.*

Malus arbor, Malum fructus.

MAlus, arbor nota, proferens fructum odoriferum, & suauem, qui malum dicitur, quod est pomi genus.

Christus. Malus habens in fructu odorem, & saporem, significat Christum, qui etiam dici potest ipsum malum, quod est fructus, secundum quod pependit in cruce, vt malum in arbore. In solo enim Christo cibum salutis, quoties quærimus, inuenimus, & in eius verbis, & exemplis animas nostras fructu suaui & salubri reficimus. Cùm autem Cantic.2. a. sponsus dicitur sicut malus inter ligna syluarum, cõparatio pertinet ad humanitatẽ Christi, nõ ad diuinitatẽ. *Ori.s.Cant.ho.2.3. Amb.s.Ps.11.se.5 Gre s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.48*

Crux Christi. Fides, Iusti. Malus arbor significare potest crucem Christi, sub qua quiescit sponsa, & suscitatur à Christo. Cant.8.b. quiescit etiam sub arbore malo, quum diffundit odorem fidei. *Amb.de Isaac.8. Gre.s.Cant.8.*

Bona opera. Mala quibus stipatur spõsa, sunt fructificantes in ecclesia, & perfecti fideles. Et pręterea bona opera, quæ in proximo exercentur, bonæ opinionis suauem spargentia odorem. Cantic.2.b. Ioel.1.c. *Ori.s.Cant.ho.3. Gre.s.Cant.2.& s.Eze.ho.15.*

Spirituales. Mala aurea in lectis argenteis, sunt sensus spirituales resplendentes in litera legis. Prouer.25.c. *Ber s.Cant.ser.61 Beda s.Prou.25.*

Malum granatum, aut Punicatum.

MAlum granatum, est arbor cuius fructus in multis granis intra vnum corticem continetur, qui cortex est amarus, cùm grana sint gustui suauia. Dicitur etiam malum punicum, quia arbor hæc à Pœnis allata est. Ex granis eius fit potio, quæ non solum æstus stomachi propulsat, sed & corruptum ventrem sanare dicitur, & reliquis prodesse visceribus. *Hie.s.Zach.12.*

Christus. Malum granatum, designare potest Christum, sub cuius vmbra moratur Saul, hoc est, prędicator: in cuius virtutum contemplatione velut sub vno cortice multa grana includuntur. 1.Reg.14.a. *Gre.s.1.Reg.14.*

Ecclesiæ. Malum granatum potest etiam ecclesiam significare, quæ omnem credentium turbam suo cortice regit. Habet quidem corticem amarum, intus vero grana suauia: vt designetur austeritas correctionis cum Christiana consolatione. Mala granata autem in veste põtificis, permixta tintinnabulis, quæ non resonant vt tintinnabula, designant proximi vitium non esse detegendum. Ponitur autem malum granatum in persona ecclesiæ, propter prauorum *Amb.s.Exod.13. Hie.de mãsionibus & s.Agge.2. Gre.s.Cant.4.*

plurimam multitudinem, & intertextis membranulis, quandam geometricam compositionem, & diuersas mansiunculas vno cortice comprehensas. Cant. 4. b. Agge. 2. d.

Hie. de mansion. & s. Zac. 12. Gre. Nysse de vita Mosis. Rup. s. Cant. 3. Gre. s. Cant. 4. 6. 7. Rup. 3. s. Reg. 20.

Malum granatum designat itidem varietatem, & consonantiam virtutum, iuxta illud: Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna: & vt grana intra vnum corticem sua quæque obtinent loca, ita sunt diuisi singuli gradus, vt tamen omnes eadem compage teneãtur. Ioel. 1. c. Nihil hoc pomo pulchrius: in rubore ecclesiæ, significat verecundiam, in granorum ordine, gradus, & membra totius corporis per singula officia distributa: ac etiam gradus, & ordinem virtutum. Designantur etiam Martyres, qui dum pro Christo sanguinem suum fundere non dubitant, multitudinem virtutum interius sibi congregant. Cant. 4. d. Significant etiam perfectiores, qui germinant, quando suo exemplo alios ad bonorum operum fructum incitant. Can. 6. d. 7. c. 8. a. Mala granata in columnis, sunt opera, siue bona siue mala, per quę quisque saluabitur, aut condemnabitur.

Virtutes. Verecundia. Martyres. Perfectiores. Opera.

Gre. 2. pasto. 4. Rup. 4. s. Exo. 22. et 13. s. Ioan.

Mala punica iuncta tintinnabulis in veste sacerdotis, designare possunt prædicationem vnitatis cum variis virtutum operibus, sub vno cortice charitatis. Et quod prædicator semper curare debet, vt vnitas in ecclesia seruetur. Exod. 28. f. 39. d. designant etiam miracula Christi, & opera charitatis eius in fine vitæ.

Prædicatio vnitatis. Miracula Christi, & opera.

Phi. 3. de vita Mosis & de migratione Abrahæ. Hie. de veste sace.

Mala punica etiam in veste sacerdotis, elementum aquæ designare possunt, vnde Græcè à fluendo nomen habent. Vel designant fulgura in aere: vel indicant sensibilia, quæ per visum percipiuntur.

Elementũ aquæ. Fulgura. Visibilia.

Malus nauis.

Malus nauis, est lignum erectum in medio nauis, cui alligantur antennæ, vnde vela dependent.

Hie. s. Isa. 30.

Malus nauis, relictus in vertice montis, dicitur de his qui relicti sunt, & vix persecutionem euaserunt. Isa. 30. d.

Hie. s. Isa. 33.

Malus Hierusalem, in quo non potest dilatare signum, dici potest templum, aut lex, quæ non sunt dilatata secundùm literam. Isa. 33. b.

Euadentes persecutionem. Templum. Lex.

Malus nauis Tyri de cedro. Ezec. 27. a.

Malus, Malitia, Prauus, Peruersus. Malignus, Malignans, Peior, Pessimus. Peruertere, Reprobus, Nequam.

Malus, est bono contrarius, & dicitur malum, priuatio boni. Et malitia est ipsa peruersitas, quæ virtuti seu bonitati aduersatur. Malignus autem dicitur, qui malo & deprauato est animo. Peruersus autem, & prauus dicitur, distortos habens mores, & rectitudini contrarios. Prauum enim recto opponitur. Porrò malus dicitur infaustus, iniustus, inutilis, miser, noxius, vitiosus. Malum autem, damnum, infirmitas, miseria, opprobrium, periculum. Malitia verò, luxuria, mendacium, obstinatio, pœna, versutia.

Basi. quod Deus nõ sit causa mali. Hie. s. Isa. 31. & s. Ier. 4. et s. Amos 3. Geor. Vene. Cant. 2 tomo 4. cap. 9. Hier. Cypriano.

Malum, quod loquitur Deus, aut fingit, aut facit, seu creat, est pœna, & castigatio. Exo. 32. c. Isa. 31. a. 45. a. 47. c. Iere. 4. b. 18. b. Eze. 6. b. Amos 3. b. Mic. 2. a. Et hoc malum mutat Deus in bonum. Iob. 42. c. Malitia etiam sumitur pro pœna, quam Deus minatur, vt cùm dicitur, Præstabilis super malitia. Ioel. 2. c. Ion 3. d. Est autem Deus creans malum, qui creauit materiam, quæ ex sua natura mala est, & sibi innixa, & adhærentia trahit ad malum, quia facit recedere à primo & summo actu, qui est regula boni, & veritatis. Facit quoque omne malũ, qui fecit naturam vertibilem, & materię annexam, vnde efficitur prona ad malum. Nec tamen propriè ipse Deus creat pœnam, quia malus eam generat ex dissonantibus moribus, & turbato animo, quum omnis inordinatus animus (teste Augustino) sibiipsi pœna sit. Sic mala dicuntur tribulationes, & afflictiones huius vitæ. Ps. 89. Iob. 31. c. Pessimus sermo Domini dicitur, cùm grauissimè comminatur. Exod. 33. a. Et pessima iudicia Dei, sunt grauis eius punitio. Ezec. 11. f.

Pœna & castigatio Dei. Tribulationes huius vitæ. Comminatio Dei.

Hier. s. Isa. 14. 31. 35. & s. Eze. 7. 30. Ori. s. Leui. ho. 16. Gre. Nysse. de oratione. Arno. s. Ps. 106. Hie. s. Isa. 5.

Malum præterea, quod adducit Deus, est diabolus, vel pœna inferni. Isa. 31. a. 14. c. Iob. 5. c. Ps. 139. Matt. 6. b. Et pessimi, quibus tradit Deus terram, sunt dęmones, qui & nequitiæ spirituales dicuntur. Ezech. 7. g. 30. c. Amos 5. d. Ephes. 6. b. Dicuntur etiam pessimæ bestiæ. Leuitic. 26. a. Isa. 45. d. Pessimi quoque dici possunt Iudæi, & hæretici. Gene. 13. c. Iere. 15. d. Malignus etiam dicitur diabolus. Ps. 5. 9. 118. 143. Mali quoque & malignantes, dicuntur persecutores Christianorum. Ps. 63. 106. Malum quod Iudæi dicebant bonum, est diabolus, aut Barabbas, quos ipsi Christo prætulerunt. Isa. 5. e. Malum etiam manuũ suarum, dicunt bonum, quum opera mala, quæ faciunt, dicunt bona. Mic. 7. a. Deprauans cauda, est hæreticus in errorem inducens, aut quiuis alius recta peruertens. Isa. 9. c.

Diabolus. Pœna inferni. Iudæi. Hæretici. Persecutores. Barabbas. Opera mala.

Gre. s. 1. Reg. 6.

Malum grande dicitur conuersio peccatoris, qua per dolorem, & pœnitentiam moritur peccato. 1. Reg. 6. b.

Hila. s. Ps. 51. Arno. s. Ps. 108. Basi. quod Deus nõ est causa mali. & s. Ps. 33.

Malitia hominum in terra, varia complectitur peccatorum genera. Genes. 6. a. Isa. 57. a. Et etiam nequitia populi. Exo. 32. c. Et malitia in qua gloriabantur Iudæi, erant verba malitiæ aduersus Christum. Vel verba mendacia, quibus peccata defendebant. Psa. 51. 140. Hose. 7. a. Malum autem propriè dicitur peccatum, quod separat à summo bono. Et malũ, à quo prohibenda est lingua, sunt verba variè noxia. Psal. 33. 50. 90. 108. 120. Iob. 4. d. 20. b. Et pessima

Conuersio peccatoris. Peccata.

plaga Hierusalem, est grauissimum peccatum. Ier.30.b. Reprobum de Amalec, sunt peccata libidinis, quæ non perinde placent malis, vt alia delectabiliora. 1. Reg.15.b. *Ber.ser.10.s. Qui habit.*

Dies huius seculi. Mala vita. Mali dies, dicuntur dies huius seculi, in quibus est malum culpę & pœnę. Ge.47.b. Ephes.5.c.6.c. Non quia dies mali sint, sed quia nobis accessu dierum, malitiæ incrementa cumulantur. Nullus enim dies sine nostro peccato præterit. Sic malitia diei, est mala vita nostra. Mat.6.d. *Gre.s.1.Reg.15. Basi.s.Ps.33. Amb.de bon.mort.*

Errores Gentiũ, & hæreticorum. Praua, quæ mutantur in directa, designant vitam vitiosam, quæ in melius commutatur. Isa.40.b.42.c. Luc.3.a. Vel praua mutantur in directa, quum tortuosi errores Gentium ad Euangelicam veritatem & rectitudinem deducti sunt. Ediuerso in prauum conuersa vinea, est Iudæa, vel anima in peccatum, vel errorē lapsa. Ier.2.e. Iob.13.a. Pessima vasa fraudulenti, sunt fallacia verba Pharisæorum, & hæreticorum. Is.32.b. *Hil.s.Mat.canc.5 Ori.s.Luc.ho.22. Hie.s.Ier.2.*

Dies iudicii. Malum tempus, dicitur tempus iudicii, quum mali condemnabuntur. Ps.36. Dicitur etiam dies mala, nempe, ipsis prauis. Ps.40.48. Eccl'tæ 7.b. Amos 6.a. Mich.2.a. *Ori.s.Ps.36.ho.3. Arno.s.Ps.40. Basi.s.Ps.48.*

Grauis persecutio. Pessimum vlcus, quo percussit Satan Iob, designare potest grauem persecutionem dæmonum, & infidelium contra fideles. Iob.2.b.

Pericula mortis. Malum quod non tanget iustum in septima tribulatione, id est, in morte, est triplex, hoc est, horror in exitu, dolor in transitu, pudor in conspectu gloriæ magni Dei. Iob.5.c. *Gre.3.mor.2.*

Mors malorum. Mala est mors peccatorum in amissione mundi, quia non possunt sine dolore separari ab eo, quem diligunt, peior in dissolutione carnis, à qua euelluntur eorum animæ à spiritibus malignis pessima in tormentis inferni, quando corpus & anima perpetuis simul addicuntur tormentis. Psalm.33. *Ber.ser.de ver.Iob. Bern.ser.paruo.41*

Populus Iudæorũ. Malignus dicitur populus Iudæorum. Ps.5.9.62. Iob.5.c. Et mali agricolæ erant Iudæi, aut eorum proceres. Mat.21.d. Qui etiam dicuntur mali operarij, & praua natio. Philip.2.c.3.a. Pessima quoque fera dicuntur Iudæi, & pessimum crimen fratrum Ioseph, est quod Iudæi commiserunt in Christum. Gen.37.a. Peiora sunt nouissima Iudæorum prioribus, quia antiquis delictis addiderunt necem Christi. Mat.12.d. *Arn.s.Ps.5. Ori.s.Mat.ho.19. Aug.s.Ps.62. Ambr.de Ioseph.3. Hil.s.Mat.can.12*

Homines mali. Mali vocati ad nuptias, erant qui malè viuebant in Gentilitate, vocati sunt autem non vt mali permanerent. Matt.22.a. Et mali pisces, sunt homines mali, qui foras mittentur in iudicio. Mat.13.g. Et mala arbor, est peccator. Matt.12.c. Iob.9.c. *Hypocritæ.* Maligni etiam dicuntur hypocritæ, qui bona non benè faciunt, & recta quæ agere videntur, sub studio laudis operantur. Iob.8.d. *Ori.s.Mat.ho.20. Gre.8.mor.39.*

Peruersæ intentiones, & inclinationes. Malus thesaurus, sunt peruersæ intentiones. Matth.12.c. Et mala via, sunt prauæ inclinationes, quas qui sequitur, aberrabit. Psalm.118. Et nequam oculus est, peruersa intentio. Matth.6.e. *Hil.s.Mat.can.12 Gre.28.mor.13.*

Praua opinio Iudæorum de Christo. Mala arbor, dici potest inutilitas, quam Iudæi de Christo iudicabant, cùm dicebant: Inutilis est nobis, &c. Matth.12.c. *Hil.s. Mat.ca.12.*

Mala iudicare de Deo. Peruersa cogitatio est eorum, qui putant cogitationes suas abscondi à Deo, & qui conantur alios decipere. Isaiæ 29.e. Ezech.38.c. Horum est peruertere iudicium propter munera. 1. Reg.8.a. Haba.1.a.

Defectus verbi Dei. Pessimæ sagittæ famis dicuntur, quia defectus verbi Dei tollit vitam animæ. Ezec.5.d. *Hie.s.Ezech.*

Maledicere, Maledictio, Maledictus, Maledicus.

Maledicere, est malum alicui dicere, hoc est, conuitium, probrum, aut contumeliam in aliquem proferre. Maledictum autem, est probrum in aliquem dictum, quod & maledictio dicitur. Maledictus verò est, cui malè dicitur. At maledicus est, qui procliuis est ad maledicendum, & obtrectandum.

Detestans Christus mortalitatẽ. Maledicens Iob diei suæ, designat Christum, detestantem mortalitatem per peccatum incursam, & diabolum. Iob.3.a. *Detestatio peccati, & erroris.* Et maledicunt diei Sancti, detestando præuaricationem mortis. Et cùm erroris diabolici tenebras damnandas denunciant, qui magnitudinem claritatis illius iam ab exordio fictam videntes detestantur. *Hie.s.Iob.3. Gre.4.mo.6.11.23.*

Destruens templum. Abiiciens animã peccantem. Maledixit Deus sanctificationi suæ, quum templum antiquum destruxit, & cùm animam in baptismo sanctificatam, sed per peccatum pollutam abiecit. Thren.2.c. *Glo.ord.s.Thren.2*

Reprobans sacrificia Iudæorum. Maledixit Deus benedictionibus sacerdotum. Malach.2.a. abiiciendo videlicet sacrificia Iudæorum. Vel benedictiones vertuntur in maledictionem, quum sanitate abutuntur in libidinem, & diuitias vertunt in luxuriam, bonamque famam sordida conuersatione deturpant. Vel cùm sacerdotes per dulces sermones & benedictiones decipiunt corda innocentium, & qui iniquè agunt, benedicuntur ab eis. *Hie.s.Mala.2.*

Maledictio corporis non bene operantis. Maledictio terræ, est quæ corpori nostro datur, non danti fructum bonum & maledicitur in operibus, hoc est, cùm malè operatur. Ge.3.b. Ps.108.

Maledictus est serpens, & non auditus, quia mala voluptas trahens semper ad malum, non potest bene haberi. Ge.3.c. Est autem maledictus diabolus in serpente. Luc.10.c. *Philo.2 allego. Chry.s.Gen.ho.17.*

Vbi dicitur quis maledictus nunquam additur à Deo, nisi Deut.21.d. vbi dicitur. Maledictus à Deo est, qui pendet in ligno. Quod putat Hieronymus auditum esse à Iudæis, in contumeliam Christi. Vel dicitur Christus maledictus à Deo, quia maledicta, id est, peccata omnium nostrum super se tulit, & hoc à Deo: Dominus enim (inquit Isaias) posuit in eo iniquitates omnium nostrum. Ceteri autem dicuntur maledici non à Deo, sed à peccato suo. Peccatum autem non est à Deo. *Hie.s.Gala.2. Rup.s.Ionam 2.*

Philo, quod deteri. potio. insidietur.

Maledictus Cain de terra. Gen. 4. b. designat maledictionem, quæ datur malis in corpore: quia multa per corpus patiuntur, tum in morbis, tum quia corpus spiritui adversatur. Maledicitur etiam peccator centum annorum. Is. 65. d. *Maledictio malorũ in corpore.*

Aug. 12. cont. Fau. 11. & q. in Gen. 17. Ori. s. Num. ho. 20. Hie. s. Mala. 2. Bed. s. Gen. 4. Glo. ord s. Mar. 11

Maledictus etiam Cain à terra, est populus Iudaicus qui ab Ecclesia ostenditur esse maledictus. Et maledictio, qua Noe maledixit Chanaan filio Cham, antequam nasceretur. Gen. 9. d. designauit pœnam populi Iudaici futuram. In quo etiam prophetauit, quòd filii Israel descendentes à Sem, possessuri erant terram Chananæorum, indicatur etiam maledictio malorum operum, antequam nascantur, quia mala voluntas maledicitur à Deo. Et maledictus dolosus, est populus Iudaicus. Malac. 2. a. 3. c. Et maledictus furor Simeon, & Leui, hoc est, Iudæorum. Ge. 49. a. Ad eos etiam pertinet maledictio ficus. Marc. 11. c. *Populus Iudaicus.*

Lyra. s. Mar. 11.

Maledixit Christus ficui. Marc. 11. c. designans maledictionem hypocritarum. Ipse quoque maledicit sceptris hæreticorum. Habac. 3. c. *Maledictio hypocritarum.*

Ori. s. Leu. ho. 11. & s. Num. ho. 15. 17. & s. serm. ho. 11. Phil. de confu. ling. Hie. s. Ierem. 15. Hila. s. Ps. 54. Isyc. s. Leui. 10. Beda. s. Gen. 27.

Maledicere Iacob. Ge. 27. e. designat maledictionem, qua Iudæi maledicunt Christo. Maledicere quoque Iacob, exprimit tentationem minus perfecti. Maledicere autem Israeli, est tentatio magis perfecti. Maledicere verò filiis Israel, est omnem virtutis speciem execrari. Num. 23. b. Maledicit etiã patri vel matri, qui blasphemat Christum, vel Ecclesiam. Ex. 21. b. Et maledicit Principi, qui blasphemat Christum. Exo. 22. d. Leu. 20. b. Maledicit etiam Christo, qui malis operibus efficit vt blasphemetur inter Gentes, & qui ipsum persequitur, & qui peccat. Generaliter autem omnes dicuntur maledicere Christo, nempe Iudæi, hæretici, & cæteri infideles, ac multi etiam Christiani. Num. 24. b. Ier. 15. c. Et maledicit Christo inimicus, hoc est, Gentilis, Christi ignarus. Ps. 54. *Maledictio Iudæorum in Christum. Execratio virtutis. Blasphemare. Peccare.*

Gre 3. past. adm. 36. Isyc. s. Leui 19.

Maledicere surdo, est absenti, & non audienti derogare. Et inobedientem nolle cum mansuetudine corrigere. Leuit. 19. c. *Derogare absenti.*

Glo. int. s. Isa. 24.

Maledictio vorans terram, erit quum Christus dicet in iudicio. Ite maledicti in ignem æternum. Isa. 24. b. *Maledictio in iudicio.*

Arno. s. Ps. 108. Gre. 4. mor. 4.

Maledictio dicitur ipse diabolus. Ps. 108. Et maledicitur vir, qui nunciat patri natum masculum, hoc est, diabolus. Ier. 20. d. *Diabolus.*

Amb. s. Gala. 3.

Sub maledicto sunt, qui sunt sub lege, in qua continebantur maledictiones. Galat. 3. c. *Esse sub lege.*

Gre. s. 1. Reg. 14.

Maledictus est à Saule, qui comederet ante vesperam, hoc est, qui in hac vita pasceretur inani gloria. 1. Reg. 14. d. *Pasci inani gloria in hac vita.*

Ori. s. Eze. ho. 12.

In maledictionem dicitur inducere Nabuchodonosor. Ezec. 17. d. quando diabolus affligit malis eum, qui est in peccato. *Affligens diabolus peccatorem.*

Ori. s Rom. 3.

Maledictione plenum os, prauam maledicendi consuetudinem indicat. Psal. 9. Rom. 3. c. *Maledicendi consuetudo.*

Basil. & Arnold. s. Ps. 61. Glo. ord. s. Nu. 22.

Maledicere corde, est maledictis operibus fauere hac intentione, vt damnetur is, qui operatur. Vel est sub boni specie in peccatum inducere. Ps. 61. Maledixisse dicitur Balaam populo Israel. Nume. 22. b. quia licet ore coactus benedixerit, erat tamen eius animus deprauatus, & ad maledicendum paratus. *Intentio praua.*

Gre. 6. mor. 31.

Maledicit pulchritudini stulti, qui gloriam eius ex considerata damnatione iudicat, quia hoc atrocius in tormentis obruitur, quò altius in peccatis eleuatur, quia transit quod extollitur, permanet, quod punitur. Iob. 5. a. *Contemptus gloriæ stulti.*

Gre. 16. mor. 30.

Maledicta dicitur pars hæreticorum in terra. Iob. 24. d. quia hæreticus, & si peruersa agit, & tamen prospera recipit, seque à malis actibus nec donorum largitate compescit, prosperari quidem prospicitur, sed reatu perpetuæ maledictionis ligatur. *Condemnatio hæreticorum.*

Hie. s. Zach. 5. Gre. 15. mor. 7.

Maledictio egrediens super terram, dicitur volumen volans. Zac. 5. a. quia in eo describuntur peccata, propter quæ maledicentur homines. Item quia eloquia Dei ad æternam damnationem sunt eis, qui illa vel scire nolunt, vel certè sciendo contemnunt. *Condemnatio malorum.*

Hie. s. Eccl'ten. 10. Gre. 1. mor. 23. & 2. mor. 10.

Maledicit Regi in corde, aut in secreto cubilis, qui in tribulationibus aliquid blasphemũ, vel impium de Christo & Sanctis cogitat. Eccl'tæ. 10. d. Item qui bona opera sibi, non Deo ascribit. Maledicit etiam Deo in faciem, qui respectum gratiæ eius ablatis rebus non requirit. Iob. 1. b. *Impiè cogitans de Christo.*

Hie. s. Zach. 8

Maledictio in Gentibus, erat Israel, quum Christiani persecutionem patiebantur à Gentibus. Zachar. 8. c. *Patientes Christiani persecutionem.*

Malefacere, Maleficus.

Malefacere, est alicui nocere. Vnde maleficus, qui perniciosus est, & damnum infert, ac nocet alteri. Dicuntur tamen peculiariter malefici incantatores, & venefici, & mulieres maleficæ incantatrices, quæ & sagæ dicuntur.

Malefici Pharaonis, qui faciebant similia iis, quæ à Mose fiebant, designare possunt cooperatores diaboli, & hypocritas, qui similia faciunt operibus bonorum. Exod. 7. b. 9. c. 22. c. Deut. 18. c. Ier. 27. b. Dan. 2. a. Mala. 3. b. *Cooperatores diaboli. Hypocritæ.*

Hie. s. Nahum 3.

Maleficia Babylonis, sunt hæreses, & errores. Is. 47. c. Mich. 5. d. Nahum 3. a. *Hæreses.*

Maleficus quandoque in bonam accipitur partem, vt cùm Psal. 57. dicitur. Malefici incantantis sapienter. Ad hoc enim incantat talis maleficus, vt meretricis Niniue amore deuinctos, ad mentis sanitatem retrahat. *Prædicator.*

Mambre.

Mambre, id est, rebellis, aut amarus, vel commutans: ciuitas quæ & Hebron, vel potius vallis iuxta Hebron. Ibi moratus est Abraham. Secundùm aliquos interpretatur visio siue perspicacia, & designat mundiciam cordis, vbi videtur Deus. Gen. 18. a. 22. d. 49. d.

Mundicia cordis. — *Ori. s. Gen. ho. 4. & s. Cant. ho. 2.*

Mambre fuit etiam frater Eschol, & Aner: & socius Abrahæ, designat eum, qui aptus est contemplationi, ideo iungitur Abrahæ, hoc est, viro perfecto. Gen. 14. b.

Aptus contemplationi. — *Philo. de migrat. Abrahæ.*

Mamma, Mamilla, vide Vbera.

Mammona, vide Diuitiæ.

Man, Manna.

Man, seu Manna, id est, præparatio, aut quid, cibus quo pauit Deus filios Israel quadraginta annis in deserto: eratque, minutum, & subtile, simileque semini coriandri, habebatque omnem saporem suauitatis. Quando autem filii Israel primum viderunt manna, dixerunt, Manhu, quod interpretatur, quid est hoc, vnde relictum est nomen Man.

Manna significare solet corpus Christi in sacramento Eucharistiæ: quod habet gustum conuenientem offerentis desiderio, quum secum afferat dona gratiarum. Exo. 16. g. Deut. 8. a. Psal. 77. Ioan. 6. e. Apoc. 2. e.

Corpus Christi. — *Ori. s. Mat. ho. 35. Aug. s. Ps. 77. & s. Ioan tract. 11.*

Designat etiam verbum Dei, & plenitudinem sanctitatis, & diuinitatis in Christo, & ipsam sapientiam. Et vt manna quibusdam prodest, quibusdam scatet vermibus, ita Christus, qui est Verbum Dei, in iudicium venit in hunc mundum. Exod. 16. e. Ioan. 9. g. Nehe. 9. d.

Verbum Dei. Diuinitas in Christo. Sapiētia diuina — *Cyril. 3. s. Ioan 34. Amb. epis. 1. 62. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. Ori. s. Num. ho. 3.*

Significat præterea sacram doctrinam, quæ cælestis est, & sensum spiritualem, & gustum, aut admirationem supernæ dulcedinis, vnde appellatur, Quid est hoc, quia doctrina cælestis paucis est cognita. Et vt manna erat minutum & subtile sicut semen coriandri, sacræ scripturæ subtilitatem indicat. Psal. 77. Sapi. 16. c. Iosu. 5. c.

Sacra doctrina. — *Ori. s. Exo. ho. 7. & s. Nehe. ho. 10. Philo. 2. allego. Aug. serm. 91.*

Manna intra arcam fœderis, designare potest vitam, quæ est in mundo intelligibili, vel bonitatem, quæ est in Deo. Exod. 16. g. Hebræ. 9. a. Potest significare immortalitatem. Apocalip. 2. a.

Vita intelligibilis. Bontias in Deo. Immortalitas. — *Epiphan. 2. cont. hæreses tom. 1. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. Aug. s. Apoc. ho. 2.*

Manna quoque beatissimam Virginem Mariam significare potest.

Virgo Maria. — *Amb. ser. 3.*

Manna preterea consolationes Spiritussancti significare potest, quibus sustentat Deus in deserto huius vitæ eos, qui se à temporalibus & carnalibus separant. Apoc. 2. e. Et hoc manna deficit, quum quis ad terrena se confert. Iosu. 5. c. Cùm autem hæ consolationes recipiuntur, faciunt recipientem dicere, Manhu, quid est hoc.

Consolationes Spiritussancti. — *Gre. 27. mor. 17.*

Manna quoque designat opera, & duplex manna colligendum die sexto, vt ad sabbatum sufficiat, designat debere nos in hac vita colligere opera, quæ nobis sufficiant ad futuram. Exod. 16. g. Colligenti autem manna ad alteram diem præter sabbatum, scatent vermes, hoc est, operanti propter vitam præsentem, pereunt merita.

Opera. — *Ori. s. Ps. 36. ho. 3. Aug. ser. 91.*

Manna, quod defecit, quum introducti fuerunt filii Israel per Iosue in terram promissionis. Iosu. 5. c. designat literam legis defecisse, adueniente Iesu per carnis assumptionem.

Litera legis. — *Cyril. 3. s. Ioan. 36.*

Manaim.

Manaim, seu potius Machanaim. i. castra, locus vbi vidit Iacob castra Dei, cùm timeret fratrem suum, trans Iordanem, iuxta fluuiū Iaboc: est ciuitas refugii in tribu Gad Leuitis, Meraritici generis separata. Figura est diuini auxilii, quod paratum est iis, qui inuocant eum in veritate. Gen. 32. a. Iosu. 13. c. 21. c. 1. Par. 6. g.

Diuinū auxiliū

Manare, vide Fluere.

Manasses.

Manasses, id est, oblitus, seu obliuio, filius primogenitus Ioseph, cui prælatus est frater iunior in benedictione, quam dedit illis Iacob. Dimidia eius tribus accepit hæreditatem trans Iordanem.

Manasses, vt interpretatur obliuio, dicitur esse Dei, vel ecclesiæ. Psalm. 59. Et designat tempus illud ecclesiæ, quando cessantibus persecutionibus, quibus infideles in Martyres sæuiebant, oblita est priorum pressurarum. Designat etiam Christum, qui propter nos oblitus est domus Patris sui, id est, Iudææ. Item fideles, qui obliuisci debent omnem cognationem carnis.

Pax ecclesiæ. Christus. Fideles. — *Aug. s. Ps. 59. Rup. 8. s. Gen. 42.*

Manasses, quantum ad eam partem, quæ transiuit Iordanem, designat religiosos, qui obliuiscuntur rerum mundi. Ps. 79.

Religiosi. — *Ber. ser. 6. vigil. natalis Domini.*

Manasses, vt dicitur obliuio, designat Iudæos, qui obliti sunt Dei, aut quorū dolores Christus oblitus est, postquam resurrexit. Ipsi fuerunt primogeniti, quibus tamen prælatus est populus iunior Gentilium, & acceperunt hereditatem trans Iordanem, hoc est, in hac terra ante baptismum. Gen. 41. g. 48. c. Num. 32. f. Iosu. 1. c. 13. d. 22. a. Ps. 79.

Ori. s. Num. ho. 26 & s. Iosu. ho. 3. 26. Am. de ben. Patr. 1. & de Ioseph. 7. Aug. s. Ps. 79.

Manasses, qui dicitur esse Dei. Ps. 59. plenitudinem terræ significare potest, quia Domini est terra, & plenitudo eius.

Plenitudo terræ — *Hila. s. Ps. 59.*

Manasses præterea, vt accepit minorem benedictionem à Iacob, typus est reminiscentiæ, cui posteriores partes dantur, ideo Iacob sinistram posuit super caput eius. Gen. 48. c.

Reminiscentia. — *Philo. 2. allego. & de congressu, &c.*

Aug.q.in Iudi.49 Manasses, iuxta Augustinum, interpretatur necessitas, cui non cedit is qui proficit, & sicut Iephte non cessit Moabitis, sic qui transit Manassen, non cedit terrentibus. Iudi.11.e.

Hie.s.Isa.9. Manasses, Ephraim, & Iudas mutuò se vorantes, diuersæ sunt hæreticorum sectæ, mutuò se conficientes. Isa.9.b. *Sectæ hæreticorũ*

Mancipare, Mancipium, vide Seruus.

Mandare, Mandatum, Præcipere, Præceptum, Iubere.

Mandare, est committere, & commendare, vt mandare memoriæ, aut literis, vt seruetur. Pręcipere autem, est monere, instruere, docere: & etiam iubere, disponere, & prohibere. Mãdatum autem, pręceptum, & iussio sæpè pro eodem accipiuntur, sicut & ipsa verba. Est etiam mandare, nunciare, & promittere.

Hila.s.Ps.67. Mandat Deus virtuti suæ, hoc est, Pater Filio, qui est eius virtus. Ps.67. Et præcepit Deus diluculo, quum fecit incarnari Filium suum. Iob.38.b. Præcipit etiam Deus supra propiciatorium, quum præcipit per Christum. Exo. 25.b. *Incarnatio.*

Hie.s.Iob.38. Mandauit Deus benedictionem & vitam in Sion, secundum quod in patria cælesti dat vitam æternam omnibus, quibus benedicit. Ps.132. *Dans Deus vitam æternam.*

Hie.s.Isa.45. Mandauit Deus militiæ cæli, quum milites cælestes ordinauit. Isa.45.b. *Ordinans Deus milites calestes.*

Hie.s.Isa.5.13. Mandauit Deus sanctificatis suis, quando misit Apostolos ad prædicandum. Is.13.a. Sic mãdauit nubibus. Ps.77. E diuerso mandat nubibus ne pluant, cùm remouet Prophetas, & Apostolos, aut prohibet eos prædicare alicubi. Isa.5.b. *Mittens Apostolos ad prædicandum.*

Gre.23.mor.17.18. Præcipit Deus niui vt descendat in terram. Iob 37.a. cùm charitas Christi, quæ Sanctorum mentes ad superna subleuat, eas pio moderamine pro fraterna dilectione, etiam ad humilitatem condescensionis format. *Faciens condescẽdere minoribus.*

Basi.s.Ps.32. Mandauit Deus mandata sua custodiri nimis. Psalm.118. quia in lege, Prophetis, & Euangelio mandauit. Mandauit etiam Deus quæ loqueretur Moses, quum dedit legem, quæ loquitur iis qui sunt sub lege. Exod.7.a.19.a. 29.f.31.c.33.c.34.b.35.a.39. a. 40.c. Leuitic. 4.a. 8.a.9.a. Mandat autem Deus creaturis rationalibus, & iis qui renouantur. Dicit verò etiam irrationalibus. Ps.32. *Instituens legem.*

Hie.s.Nahum 1. Mandauit Deus aduersum Iacob, quum per alios puniuit Iudæos & generaliter dicitur mandare aduersus aliquos, quando per alios eos punit. Thre.1.f. Dicitur autem præcipere, vt cognoscatur id, quod quis patitur, non fortuitò & absque aliquo iudice euenire, sed Deo pronunciãte. Nahu.1.d. Mãdat etiam Deus serpenti, quum exequitur pœnam per diabolum. Amos 9.a. Ita mandat Assur, vt diripiat prædam, quia diabolum facit iustitiæ suæ executorem. Isaiæ 10.b. *Punitio Dei per alios.*

Ori.s. Mat.ca.14. Iubens Iesus discumbere turbam super fœnum. Matth.14.b. designauit carnem subiiciendam esse rationi. *Subiectio carnis*

Glo.int.s. Exo.19. Iussit Dominus poni terminos in circuitu montis, ne filii Israel vltra eos progrederentur. Exod.19.d. Vbi designatur altiora nobis non esse scrutanda, ne plus velimus sapere, quàm oportet sapere. *Non plus sapere*

Iubere dicitur Moses præconis voce, quum lex præcipit aliquid per prædicatorem. Exod. 27.d.36.a. Leuit.10.b. *Mãdans lex per prædicatorem.*

Gre.9.mor.3.& 27 mor.11. Præcipit Deus Soli, ne oriatur, quum prædicatores abstulit à Iudæa, aut ab aliis, ne lumen veritatis eis inferant. Iob.9.a. Et præcipit luci, vt rursus adueniat, cùm in fine mundi reliquię Iudæorum conuertentur, & quia dum peccatores se suis viribus saluari non posse cognouerint, gratiæ lumen accipiunt, & protectionis intimæ radiis illustrantur, vt maiore ardore postmodum cælestem patriam diligant, quàm prius terrena delectatione flagrabant. Iob.36.d. *Auferens Deus prædicatores. Cõuersio vltima Iudæorum.*

Hie.s.Isa.13. Præcipiens Moses Aaron, & filiis eius. Leui.6.b. designat mandata legis peculiariter ad sacerdotes ordinari, à quorum ore reliqui requirunt legem. Ita mandatum Dei dicitur peculiariter esse ad sacerdotes. Malach.2.a. Præcipit etiam Deus militię belli, vt destruat terram, quum mittit prædicatores ad corda terrena conuertenda, vel cum mittit angelos in iudicio. Isaiæ 13.a. *Lex ad sacerdotes dirigitur. Mittens Deus prædicatores, & Angelos.*

Glo.ord.s.Leui.14 Iubens sacerdos immolari passerem ad emundationem leprosi. Leuitic. 14. a. designat oblationem sacrificij pro emundatione peccatorum. Et iubet erui lapides leprosos à domo, cum emundat peccatorem per sacramentum pœnitentiæ. Et præcipit efferri, quæ sunt in domo leprosa, antequam ingrediatur. Leuitic. 14. e. quum curat auferre omnes occasiones peccatorum. *Emundatio peccatoris per pœnitentiam.*

Glo.ord.s.Exo.32. Iubens Aaron afferri sibi inaures. Exod.32.a. posuit difficile præceptum, sed facilè obtemperarunt proni ad idololatriam.

Gre.s.1.Reg.2. Præcipit Deus offerri sibi in templo, vt designet sua mysteria in scripturis sanctis debere cognosci. 1.Reg.2.f. *Cognosci mysteria in scripturis*

Præcipiens Ioseph vt egrederentur Ægyptii, ne interessent cognitioni fratrum. Gene.45.a. designauit Christum, dicentem: Non sum missus nisi ad oues quæ perierunt domus Israel. Matth.15.c. *Missus Christus ad Israel.*

Hie.s.Ier.7.& s. Ezec.20. Dicit Deus se non præcepisse, vt sibi offerrentur holocausta, vt ostenderet ad Iudæorum duritiam illa potius esse permissa, ne videlicet idolis offerrentur, quàm ab eo exacta. Ier.7.e. *Permissa sacrificia Iudæis.*

Et dicuntur præcepta non bona: quia sacrificia illa non erant per se bona, vt ea quæ in præceptis decalogi continentur, sed nec erant mala, quia Deo offerebantur. Eze. 20. c.

Prohibentes prædicare. Mandant Prophetis ne prophetent, qui prohibent doctores prædicare. Amos 2. d. *Hie. s. Amos 2.*

Propellens à se sapientem. Præcipiens Pharao vt deducerent Abraham, & vxorem eius extra Ægyptum. Gene. 12. d. designat mentem prauam, quę propellit à se sapientem cum sua sapientia, ne ab eo redarguatur. Gene. 12. d. *Amb. 2. de Abra.*

Manda, remanda, dicitur ab iis qui non credunt verbis Domini per Prophetas enunciatis: quibus Dominus comminatur, comprehendendos eos esse ab erroribus, qui veritati credere noluerunt. Isa. 28. c. *Hie. s. Isa. 28.*

Mandatum Domini est, in quo obseruatio præceptorum, & custodia continetur, vt illud: Non occides, &c. Et quia mandata sunt lucida, dicitur præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Ps. 7. 18. Mandata autem, quæ præcipit Deus non fieri, sunt præcepta negatiua. Leu. 4. c. Cęterùm mandata Dei dicuntur mandata labiorum eius, secundum quod per scripturam, quasi per labia Dei nobis manifestantur. Iob. 23. c. Exo. 4. c. 15. d. 18. c. Leui. 10. a. *Basi. s. Ps. 7. Hila. s. Ps. 118. Gre. 16. mor. 17.*

Mandatum primum dicitur, quod est de honoratione parentum, non simpliciter, sed primum in secunda tabula. Ephes. 6. a. *Amb. s. Ephes. 6.*

Eleuari in contemplationem. Ad præceptum Dei eleuatur aquila. Iob. 39. c. quando videlicet sancti iussionibus diuinis obtemperantes, subtili intelligentia, & sublimi contemplatione in supernis suspenduntur. *Gre. 31. mor. 33. 34.*

Inspiratio castitatis. Præceptum Isaac ad Iacob, ne acciperet vxorem de filiabus Chanaan, designat inspirationem castitatis. Gen. 28. a. *Lyra. s. Gen. 28.*

Credere prædicātibus Apostolis. Præceptum manus Apostolorum, dicuntur Idumæa, & Moab, quia ad eorum prædicationem crediderunt. Isa. 11. d.

Constans ordo naturæ. Præceptum sempiternum, & præceptum maris sempiternum, constantem ordinem designare possunt. Leuit. 10. b. Ier. 5. e.

Statuta Principum fidelium. Præceptum Abimelech, ne quis tangeret Rebeccam, designat statuta Principum ad fidei catholicæ obseruationem. Gen. 26. c. *Glo. int. s. Gen. 26.*

Traditiones Pharisæorum. Mandata hominum dicebantur traditiones Pharisæorum, quia ab hominibus inuentæ, nec legi diuinæ penitus concordes. Isa. 29. d. Mat. 15. a. *Hie. s. Isa. 29.*

Mandere, vide Comedere.

Mandibula, Maxilla, Tempora.

MAndibula, est ea pars animalis, in qua dentes fixi sunt, quæ & maxilla dicitur. Sæpè tamen maxilla dicitur pars exterior faciei, quæ barbam emittit, cuius partes superiores ex vtraque parte Tempora dicuntur.

Patientia. Maxilla, qua Samson percussit hostes, significare potest patientiam, qua vincuntur dæmones, & fons maxillæ, est fons patientię. Iudi. 15. c. Ideo ponitur exemplum percussionis maxillæ. Mat. 5. f. Luc. 6. d. *Ori. s. Mat. ho. 14. Amb. 2. de Spiritu sancto prolog.*

Verbum Dei. Contemptibiles. Designat etiam verbum Dei, quo Deus innumeras Iudæorum, & dæmonum strauit cateruas, & fontem vitæ corpori suo aperuit. Item contemptibiles mundi, cum quibus Deus vicit fortes. *Hie. s. Mar. 15. Rup. s. Iudi. 19.*

Primitiæ sermonis. Maxilla, quæ cedit in partem sacerdotis, designat sermonis primicias deberi sacerdotibus, & ipsos debere esse eloquentes, vt quod pectore conceperint, ore promere possint. *Philo. 3. de victi. Hie. de veste. sacer.*

Maxilla Christi. Maxillam iudicis Israel, hoc est, Christi, percusserunt Iudæi. Mich. 5. a. Tempora quoque Dauid, tempora Christi significant, Ps. 131. *Hie. s. Mich. 5.*

Sacerdotes. Prædicatores. Patriarchæ. Maxillæ ecclesiæ dici possunt sacerdotes, seu prædicatores, qui alios conuertere satagunt, & de eorum lapsu amplius plangunt. Thren. 1. a. Per ipsos enim sancta ecclesia iniquos à vitiis conuertendo conterit, & quasi glutiens in sua membra conuertit. Iob. 16. b. Et maxilla asini in manu Samson, sunt prædicatores in manu Christi. Iudi. 15. c. Patriarchæ etiam fuerunt maxillæ ecclesiæ. *Gre. 13. mor. 7. 8.*

Subiectio diaboli. Verba iactantiæ. Maxilla in malis, est subiectio diaboli, & hæreticorum, & verba iactantiæ. Isaiæ 30. f. Psalm. 31. *Rup. s. Ier. 14. Gre. s. Ps. 31.*

Prædicatio carnalium. Maxilla, seu tempora Sisaræ defixa clauo, designant os, quod prius carnalia prædicabat, debere deinceps crucem Christi prædicare. Iudi. 4. d. *Ori. s. Iudi. ho. 5.*

Vis tentationis diaboli. Maxilla Leuiathan, dici potest vis tentationis diaboli, qua retinere nititur & deglutire, quos tentat. Iob. 40. d. Ezec. 29. a. 38. a. *Gre. 33. mor. 14. 17.*

Mandragora.

MAndragora, est herba, cuius duo sunt genera, candida, quæ & mas: nigra quæ & fœmina existimatur. Mandragora est angustioribus foliis, quàm lactucæ, hirsutis, & caulibus à radicibus binis ternisue, rufulis, intus albis, carnosis, tenerisque, penè cubitalibus. Ferunt mala auellanarum nucum magnitudine, & iis semen ceu pyrorum, odor eius est grauis, sed radicis, & mali grauior. Excitat somnum, & potu largiore etiam mortem infert. Aiunt radices corporis humani figuram præ se ferre, quas tamen impostores, ficta arte mentiuntur. *Plin. 25. natural. histor. 13.*

Popularis fama. Mandragora, quia pomum habet odoriferum, famam bonam popularem significare potest. Vt autem mandragoræ venerunt ad Rachel per Liam, designant contemplatiuos non *Aug. 22. cont. Faus. 50.*

Beda ſ.Gen.30. Ricar.de S.Vict.de 12. Patriarch.29.

eſſe notos, niſi per actiuos. Gene.30.b.vnde filius Liæ mala mandragorica inuenit, exiens in agrum,hoc eſt,honeſtè ambulans ad eos,qui foris ſunt. Doctrina verò ſapientiæ, quæ à vulgi ſtrepitu remotiſſima,in contemplatione veritatis dulci delectatione defigitur,hanc popularem gloriam non aſſequeretur,niſi per eos,qui in mediis turbis agendo ac ſuadendo populis præſunt non vt præſint,ſed vt proſint.

Gre.ſ.Cant.7. — *Perfecti.*

Mandragoræ etiam perfectos, aut perfectorum virtutem ſignificant. Canti.7.d.qui dum imperfectorum infirmitatibus medentur,in fide,quam prædicant,in portis eccleſiæ veri medici eſſe comprobantur, qui dum exempla bonorum operum circumquaque per ſanctam famam tribuunt,quaſi odorem,quo ægroti ſanentur,aſpergunt.

Amb.ſ.Pſ.118. ſer.19. — *Fructus ſynagogæ.*

Poſſunt præterea mandragorę deſignare fructus ſynagogę,qui conceſſi ſunt eccleſiæ,ſicut Lia conceſſit mandragoras Racheli.

Gentiles.

Mandragoræ rurſus Gentilium typum gerere poſſunt, qui prius malè olebant, & erant non mandragoræ mares, ſed fœminæ, cæterùm conuerſi & venientes ad eccleſiam, fidei, & bonorum operum odorem dederunt,& in mandragoras mares conuerſi ſunt. Cant.7.d.

Manducare, vide Comedere.

Manè, Matutinum, Diluculum.

MAnè, dicitur diei principium, quando dies clarus eſt, quod & matutinum tempus dicitur, aurora iam apparente, & omnia illuſtrante. Dicitur etiam diluculum ante ortum Solis.

Ori.ſ. Mat.ho.16. & ſ. Exo.ho.7.& ſ.Leuit.ho.5. Baſi.ſ.Pſ.55.58. Hie.ſ.Iſa.58.& ſ. Ierem.21. Aug.ſ.Pſ.58. Gre.ſ.1.Reg.5.& 8.mor.20.& 25. moral.7. Iſych.ſ.Leuit.6. Beda ſ.Gen.1. Arno.ſ.Pſ.58. — *Illuſtratio diuina. Suſceptio gratiæ.*

Manè ſignificare poteſt illuſtrationem diuinæ claritatis,vt cùm manè replemur miſericordia Dei. Ita ſignificat tempus ſuſceptionis gratiæ, & conſurgit manè, qui gratiam ſuſcipit, & ad bene operandum excitatur. Ita manè eſt renouatio creaturæ. Manè etiam eſt,cùm ſpiritualia præferuntur temporalibus, & manè ſubiiciuntur ligna altari, hoc eſt, in vigilantia, & ſobrietate animæ à Deo illuſtratæ. Geneſ.1.a.19.a. 21.b.24.f. 28.b.32.f.41.b. 44.a. Exod. 8.c.9.c.10.d.14.f.16.c.18.b.19.c. Leuitic.6.d.1.Regum 5.a.Pſalm.5.45.48.62.89.91.100.142. Iſa.14.c.58.c.Hoſe.6.a. Amos 5.b. Matth.21.b.In hoc diluculo viſitat Deus hominem. Iob. 7.d. Et manè, quo iudicare debent iudices, eſt lux veritatis. Ierem.21.c. Manè venit de agro Saul, vt deſignet prælatum in Oriente ſibi veri luminis ſplendore,ſubditorum cauſas inquirere debere. 1. Regum 11.c. Manè autem cùm ſuccedit veſperi, profectum lucis ſignificare poteſt. Pſalm.58.

Ori.ſ.Mat.ho.35. Hie.ſ. Iſa.8. — *Lux Euangelicæ veritatis.*

Matutina lux. Iſa.8.d. doctrinam & lucem Euangelicam ſignificare poteſt. Et non reſeruare de ſacrificiis vſque manè, eſt non docere vetuſtatem literæ, ſed nouitatem ſpiritus. Manè autem dicuntur feciſſe concilium pontifices contra Ieſum, quia cognita veritatis luce, in eum peccauerunt. Matt.27.a.

Aug.1.de gen. ad liter.17. Ori.ſ. Mat.ho.10 — *Exordium cuiuſque naturæ. Initium mundi.*

Manè in creatione mundi, ſignificare poteſt in ſingulis diebus exordium incipientis creaturæ, vel noui operis inchoationem. Gen.1.Et manè primum, quo exiit paterfamilias, exordium mundi ſignificare poteſt, & tempus ab Adam vſque ad Noe.Mat.20.a.

Aug.epiſ.49.q.6. Baſi.ſ.Pſ.29.45. Arno.ſ.Pſ.5.48. Ori.ſ.Ioſu.ho.8. Gre.16.mor.21. — *Incarnatio Chriſti.*

Manè fuit in coniunctione carnis cum Verbo,& tempus ortus Chriſti, quo viſa eſt gloria Domini, quod etiam deſignat diluculum, quo Chriſtus venit in templum. Pſal.5.29.45.48. 58.62.100.Exod.10.d.16.c.Ioan.8.a.21.b.Iſa.21.c.50.c. Et ipſe Chriſtus dicitur vermis matutinus. Ionæ 4.c.

Cyril.3.ſ.Ioan.34. & 12.ſ.Ioan.62. Hie.ſ.Pſ.21.29. 56. Aug.ſ.Pſ.21.54. — *Reſurrectio Chriſti.*

Manè præterea eſt tempus reſurrectionis,quod & diluculum dicitur,& matutinum,in quo eſt lætitia, eſt tempus reſurrectionis,& ipſe Chriſtus dicitur matutinus ceruus. Pſ.29.54.56. Cant.7.d.Et matutina aſſumptio reſurrectionem & aſcenſionem Chriſti indicat. Pſ.21.in titulo.Iob.7.d.Marc.16.b.Ioan.20.a.

Aug.1. de gen.ad lit.& 4.de.gen.ad lit.13.& ſ.Pſ.58. Gre.ſ.1.Reg.3. — *Cognitio matutina angelorum. Fœlicitas.*

Manè quandoque dicere poteſt cognitionem matutinam angelorum in Verbo. Gen.1.a. Et manè in ſabbato ſiue veſpera,deſignat quietem æternæ gloriæ. Manè quoque eſt initium gloriæ.Exod.27.d.Leu.6.b.Pſ.29.58.Et dormiens Samuel vſque manè,deſignat Sanctos per dormitionem mortis venire ad manè fœlicitatis æternę.1. Reg.3.c.

Hie.ſ.Iſa.21. Gre.ſ.1.Reg.1. Aug.ſ.Pſ.87. Gre.ſ.Amos 4. — *Initium fidei. Cognitio Dei obſcura.*

Manè,initium fidei ſignificare poteſt,& fidem Gentilium.Exod.12.d.16.c.Iſa.21.c. Et manè ſurgentes Elcana, & Anna, deſignant in exortu interni luminis eccleſiam ad Gentes tranſiſſe,relicta Iudæa in nocte infidelitatis.1.Reg.1.c.3.Reg.17.c. Pſ.87.Et matutina nebula, eſt cognitio Dei,quæ in hac vita habetur per ſpeculum in ænigmate.Amos 4.d.

Gre.ſ.1.Reg.9. Gre.6.mor.14. — *Cōuerſatio bona. Tempus prædicationis Chriſti.*

Manè diei ſequentis, eſt ſerena lux ſanctę conuerſationis.1. Reg.9.c.

Manè,& nox, fuit tempus prędicationis, & miraculorum Chriſti, in quorum luce Iudęi in incredulitate remanſerunt.Iſa.21.c.

Hie.& Cypr.ſ. Iſa.5. Gre.5.mor.28. Aug.ſ.Pſ.89. Ori.ſ.Eze.ho.4. Hie.ſ.Eccl'tę.12. — *Initium vitæ. Tempus huius vitæ.*

Manè, aliquando deſignat initium vitæ,& de manè vſque ad veſperam,eſt à iuuentute vſque ad ſenectutem.Exod.18.b.Iob.4.d.Pſ.89.128. Eccl'tæ 11.c.Iſ.5.c.38.c.Et manè quo exiit paterfamilias ad operarios, eſt pueritia.Matt.20.a.Et manè quo lupus comedit prædam, ſignificat iuuentutem Pauli,quando perſecutus eſt eccleſiam.Gen.49.d.Eſt etiam manè tempus huius vitę,& comedunt principes manè, quum huius vitę voluptatibus vacant.Eccl'tę. 10.d. Et manè colligere manna, eſt ſtudioſè operari tempore vitę pręſentis. Exod.16.c.Et manè vadens Moſes ad Pharaonem,deſignat eum, qui ſtudioſè in hac vita diabolum aggreditur.Exod.7.c.

Tempus mortis. Finis vitæ.
Manè, interdum est tempus mortis. Exod.10.c. Et manè consurgit Deus ad admonendum: quia post mortis quietem viribus corporis instauratis, anima hominum vegetior est, & nequaquam voluptatibus occupata, cibique desiderio, vt audire & facere valeat quę dicuntur. Psalm.5. Isa.26.b. Ierem.7.c. Ardet lucerna vsque manè, cùm quis benè operatur vsque ad finem vitæ. Exod.27.d.
Beda s. Exod.19. Hie. s. Ier. 7. Rup.4. s. Exod.19.

Finis mundi. Dies iudicii. Resurrectio vniuersalis.
Manè, quandoque finem mundi & diem iudicii, & tempus resurrectionis significat. Exo. 12.d 16.c.19.c.27.d.34.a. Leuit.7.b.19.c. Ps.5.29.45.56.89.100.138.142. Is.17.d.33.a. Mat.16.a. Et dicitur manè expansum super montes. Ioel 2.a. quia vt lux matutina omnia comprehendit, ita dies iudicii, sed incipit à montibus, hoc est, à primatibus ecclesiæ. Pro.1.d. Sopho.3.a. Potest etiam manè ipsam spem, quam de resurrectione habemus, significare.
Basi. s. Ps.29.45. Hie. & Cypr. s. Is. 17. & s. Ioel 2. Isyc. s. Leui.7.19. Aug.1.q. in Euan. 27. & s. Ps.100.

Propinqua vindicta Dei.
Manè diluculo veniens flagellum, indicat propinquitatem & durationem diuinæ vindictæ. Is.28.e. In matutinis quoque est castigatio bonorum, quia non differtur, sicut malorum. Psalm.72.
Gre.4.mor.33. & 16.mor.27. Arn. s. Ps.138.

Progressus passionis Christi.
Manè & vespere obtulit sacerdos similam, cùm Christus cæpit passionem in domo Caiphæ, & consummauit eam in tenebris factis vsque ad horam nonam. Leui.6.c.
Hila. s. Ps.56. Ber. s. Cant. ser.33.

Principium boni operis. Gratia compunctionis.
Manè adolere incensum, est in principio boni operis orare. Exod.30.a.34.a. Significatur etiam gratia compunctionis, cum qua adoletur incensum orationis.
Hie. s. Isa.28. Aug. s. Ps.71. Isyc. s. Leui.6.

Puritas consciẽtiæ. Inspiratio diuina.
Manè, aut matutina vigilia, dici potest puritas conscientiæ, & dispositio animæ ad intelligendum, & inspiratio diuina mentem illustrans. Ps.62.129.1.Reg.11.c. Isa.50.b. Et manè offert agnum, qui cum pura conscientia offert Christum. Exo.29 g. Leuit.9.c.
Gre. s.1.Reg.11. Hila. s. Ps.62. Arn. s. Ps.129. Gre. s.1.Reg.11.

Tempus legis scriptæ.
Manè, interdum dicitur tempus legis scriptæ, aut initium diuinæ legis, & tempus fidei synagogæ, quando adolebatur incensum Domino. Exod.30.a.34.a. Num.28.a. Leui.6.b. Isa. 17.c. Hoc diluculo sancti veteris legis prçueniebant ad Deum expectantes meridiem aduentus Christi. Ps.89.118. Hoc etiam manè comederunt prædam sacerdotes, sicut dictum est de Beniamin. Gen.49.d.
Ori s. Leui. ho.4. & s. Num. ho.23. Aug. s. Ps.118. Ber. ho.1. s. Missus est. Beda s. Gen.49.

Cognitio rerum facilium. Rudiora præcepta. Perfecta cognitio pronunciãdi
Manè, dici potest cognitio rerum facilium, quam qui accipit, debet mox adolere incensum orationis, vt ad maiorem veniat cognitionem. Exo.30.a.34.a. Et susceptio matutina, significat prima prçcepta rudibus data. Ps.21. in titulo. Isa.26.b. Sic manè venit Maria Magdalena ad monumentum. Ioan 20.a. Manè etiam perfectam cognitionem pronunciandi, quæ debet esse in mente doctoris, significare potest. 1.Reg.3.c. Antequam cognitionem adeptam, non debet surgere ad prædicandum, iuxta illud Ps.126. Vanum est vobis ante lucem surgere. Et in his matutinis est meditandum. Ps.62.
Amb. ser.30. Hie. s. Isa.26.

Tempus lætitiæ.
Matutinum tempus aliquando est tempus lætitiæ, vt Psal.29. Ad vesperum demorabitur fletus, & ad matutinum lætitia.
Gre. s.1.Reg.3.

Tempus prosperitatis.
Manè præterea dicitur tempus prosperitatis: & manè surgentes Elcana & Anna, designant prosperum iter prædicationis inuentum in Gentibus. 1.Reg.1.c. Manè etiam comedunt, qui de mundi prosperitatibus extollũtur. Eccl'tæ.10.c. Et manè primò consurgit homicida, quia in præsentis vitæ gloriã peruersus quisque erigitur, & illorum vitam deprimit, qui dum sequentem gloriam sitiunt, quasi satiari in vespere exquirunt. Iob.4.d.24.c. Ps.64.
Ricar. de S. Vict. de statu inter. hominis 27. Gre.16. mor.27. & 5.mor.28. Aug. s. Ps.64. Euc. for. spirit.3.

Solicitudo malorum.
Manè, surgentes ad immolandum idolis, designant solicitudinem malorum ad perpetranda peccata. Exod.32.a.

Aperta reprehensio.
Manè quandoque est aperta reprehensio, vt cùm Samuel iuit manè ad reprehendendum Saulem. 1.Reg.15.c.
Gre. s.1.Reg.15.

Senectus.
Manè quandoque sumitur pro senectute prouecta, vt cùm in nocte huius vitæ Dominus dicitur venire manè. Marc.13.d.
Ori. s. Matt. ho.30 31.

Angeli.
Matutina astra, dicuntur angeli. Iob.38.a. quia primo tempore sunt conditi qui etiam matutina astra dicuntur, quia sępè ad exhortandos homines missi sunt, & dum venturum manè nunciant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant.
Gre.28.mor.14.

Homo.
Matutina nubes citò deficiens, & ros matutinus in comparatione hominum assumuntur, qui citò deficiunt. Hose.13.a.
Hie. s. Hose.13.

Manè manè, ponitur pro singulorum dierum matutino tempore. Exo.46.e.

Defectus lucis hæreticorum.
Sicut manè transit rex Israel. Hose.11.a. quia hęretici in principio aliquam lucem in ecclesia habuerunt, sed crescente illa in luce, ipsi ad tenebras transierunt.
Hie. s. Hose.11.

Ecclesia.
Diluculum, est ecclesia in hoc seculo, quæ velut media est inter lucem supernæ patriæ, & tenebras peccatorum. Iob.38.b.
Gre.29.mor.1.

Manicare. Luc.21.g. sumitur pro manè surgere, aut manè ire. Estque vocabulum nouum.

Manere, Mansio.

Manere, est in aliquo loco se continere, aut morari, & quandoque durare, & persistere. Mansio autem vbi quis manet. Est item manere, expectare, & inhærere.

Duratio legis Euangelicæ. Gratũ esse Deo.
Manet in æternum consilium Domini, quia veritas Euangelica omnia vincit. Et vt maneat in nobis prius dissipandæ sunt cogitationes humanæ. Ps.32.
Basi. s. Ps.32. Glo. ord. s. Gen.19.

Manet Deus, vel Angeli in domo alicuius, cùm eis grata est anima, vt manserunt Angeli apud Lot. Gen.19.a. Et mansit Deus seu Spiritussanctus in fidelibus. Ioan.14.d.

Quiescens Iesus in ecclesia.
Manens Iesus in Bethania, est quiescens in ecclesia. Mat.21.b. Et manens idem in solitudine, est quiescens in ecclesia ex Gentibus. Ps.54. Et dicitur declinasse Christus ad manendum, quando relictis Iudæis receptus est in ecclesia. Ierem.14.b.
Ori. s. Matt. ho.16. Hila. s. Ps.54. Hie. s. Iere.14.

Hie.s.Eze.3. Manens Isaac in Geraris, designat prædicatorem conuersantem inter populum, vt eis prosit verbo & exemplo. Genes.26.b.Et manens Ezechiel cum populo septem diebus antequam loqueretur. Ezech.3.d. designat prædicatorem, qui priusquam reprehendat, debet multo tempore quiescere, & dolere, ad ea quæ viderit, nihilque eorum habere in conscientia, quæ in aliis correpturus est. *Conuersans prædica or cũ populo.*

Amb.ser.32.& s.Luc.9. Au.s.Ioan tra.41 Manere in eadem domo, est perseuerare in fide & doctrina Ecclesiæ. Mat.10.b. Ita manẽt illi, qui dicunt Christo illud Ioan 6.g. Domine, ad quem ibimus? Idem est manere apud semetipsum, & manere in eodem loco. Exo.16.f.40.d.Luc.9.a. Manet autem in domo in æternum filius. Ioan 8.e. *Perseuerare in doctrina ecclesiæ.*

Glo.ord.s.Iosu.5. Manentes in eodem loco circuncisi, donec sanarentur. Iosu.5.b. designant infirmos nondum audentes aggredi graues dæmonum pugnas. *Nondũ aggredi valentes graues pugnas.*

Ori.s.Leui.ho.6. Manentes sacerdotes in tabernaculo die ac nocte, indicant semper esse sacerdotibus vacandum diuinis: vt vel discant à Deo, vel doceant populum. Leuit.8.a. *Vacare diuinis debent semper sacerdotes.*

Ori.s.Gen.ho.5. Manens Lot in spelunca, designat legem in templo cum Iudæis manentem. Gen.19.f. *Lex in templo.*

Gre 4.mor.35. Ricar.de S.Vict.de exterm.mali.5. Manet in solitudine, qui perseuerat in remota mentis intentione, quietus à tumultibus cogitationum & affectuum rerum mundanarum. Ps.54. *Quiescens à tumultibus.*

Aug.s. Ioan tract. 27.81.83. Manemus in Christo, cùm eius sumus membra, manet autem ipse in nobis, cùm sumus templum eius. Ioan 6 d. Manemus autem vt palmites in vite, & ipse in nobis vt vitis in palmitibus. Palmes enim manet in vite, vt inde vim accipiat fructificandi, quum sine ipsa nil possit efficere. Vitis autem manet in palmitibus, vt eis det vim fructificandi & nil ab eis recipiat. Ioan 15.a. Manere autem in dilectione Dei, qua videlicet ipse nos diligit, est in eius gratia manere. Ioan 15.b. *Esse membrũ & templum Christi*

Gre.10.mor.16. Manere dicitur iustitia in tabernaculo, cùm est in corde. Iob.11.c. *Iustitia in corde.*

Gre.31.mor.34.35. Hie.s.Iob.39. Manet aquila in petris, quũ vir sanctus intentione cordis inter illas cælestes virtutes resider, quæ per æternitatis suæ fortitudinẽ tanta iã soliditate fixæ sunt, vt in nullo culpæ latere mutabilitatis varietate flectatur. Vel quia in dictis antiquorũ & fortium patrũ mẽtis statione collocatur. Iob.39.b. Vel dicitur de diabolo, qui in peccatorib⁹ duris & frigidis moratur. *Fortitudo iusti.*

Gre.s.1.Reg.5. Non manere arcam apud se petentes Azotii.1. Reg.5.c. designant Gentiles infideles contradicentes fidei, eamque tanquam duram abiicientes. Manet autem arca apud eos, qui veræ fidei sacramenta, quæ audiunt, per amorem amplectuntur. *Infidelitas Gentium.*

Glo.int.s.Leu.12. Manens mulier in sanguine purificationis triginta tribus diebus. Leui.12.a. est expectans formationem imaginis Dei, quã mundari debet. *Expectatio imaginis Dei.*

Glo.int.s.Leui.14. Maneus leprosus extra tabernaculum septem diebus. Leuit.14.a. est cognoscens peccator indignitatem suam, vt admittatur ad mysteriorum cognitionem. *Cognitio sui.*

Ori.s.Gen.ho.2. Amb. de Noe 7. Hie.adue.Iouini. Mansiunculæ in arca diluuii, diuersos gradus virtutum in anima significare possunt. In corpore verò humano varia instrumenta. In ecclesia autem, diuersos gradus & status fidelium & ministrorum. Gen.6.c. *Gradus diuersi, & membra.*

Beda s.Gen.6. Ori.s.Num.ho.27. Amb.ser.23. Aug.s.Ioan.tra.67 Mansiones, per quas proficiscebantur filii Israel egressi de Ægypto, varios virtutum profectus designare possunt. Fuerunt autem quadraginta duæ, vt ieiunium quadragesimæ, vel pœnitentiam indicarent, vel propter quadraginta duas generationes, quæ numerantur ab Abraham vsque ad Christum. Vel designant diuersos gradus glorię acquirendæ. Describuntur autem bis, propter vtranque expositionem, moralem videlicet, & anagogicam. Exo.17.a. 40.d. Num.33.a. Deut.1.2. Mansiones autem multæ in domo Patris Christi, diuersas meritorum in vita æterna significant dignitates. Ioan.14.a. *Profectus virtutum.*

Manica.

Manica, est pars vestis, qua manus tegũtur: manicæ etiã sunt chirotecæ: itẽ vincula manuũ.

Hie.& Aug.s. Ps.149. Manicæ, vt sunt vincula manuum, dici possunt præcepta prohibentia mala opera, & sunt manicæ ferreæ, quũ quis timore reprimitur: nam cùm amore cessat à malo, aureæ sunt. Ps. 149.Is.45.c. Vel sunt testimonia sacrę scripturæ, quibus reprimũtur, & opprimũtur hæretici. *Præcepta prohibitiua.*

Manifestare, Manifestum, Declarare, Exponere. Explanare, Explicare, Exprimere, Palàm.

Manifestum dicitur, quod est clarum & apertum. Manifestare autem est palàm facere. Exponere quoque est declarare, publicare, ostendere.

Aug.s.Ps.79. Manifestauit se Deus coram Ephraim, Beniamin, & Manasse, hoc est, populo Iudæorum, quando venit Christus ad oues, quę perierant domus Israel. Ps.76. vel manifestauit se coram Ephraim fructificante, coram Beniamin filio dexteræ, coram Manasse oblito, vt iam non sit oblitus, sed veniat illi Deus in mentem, qui eum liberauit. *Veniens Christus ad Israel.*

Greg.s.1.Reg.3. Manifesta visio non erat tempore Eli pontificis.1.Reg.3.a. vt designetur cæcitas Iudæorũ. Non est etiam manifesta visio tempore negligentis pastoris, sed amantis, quę est relatio amatæ veritatis. Ideo dicitur Ioan 14.c. Qui diligit me, diligetur à Patre meo, & ego diligam eum, & manifestabo ei meipsum. *Cæcitas Iudæorũ.*

Hil.s.Ps.128. Gre.s.Ps.50. Declaratio sermonum Dei. Ps.118. designat nouum testamentum declarans vetus. Declarata est enim gratia per aduentum Christi, & prædicationem Euangelii.2. Timot.1.c. Sic declaratum est mysterium Christi post passionẽ. Col.1.d. Et palàm factum dicitur verbum Mosis, quum diuulgata est prædicatio Christi. Exod.2.c. Manifestauit etiam Deus incerta *Nouum testamentum.*

& occulta sapientiæ suæ, quum per incarnationem Filii sui declaratum est consilium suum de redemptione generis humani. Ps.50.

Doces lex volun tatem Dei. Exponens Moses sermones Domini, est lex explicans voluntatem Domini, & proponens præmia & pœnas. Exo.19.a. *Glo.ord.s. Exo.19.*

Similitudo carnis peccati in Christo. Exprimentes manus pilosæ Iacob similitudinem Esau. Gene.27.d, designant Christum habentem similitudinem carnis peccati.

Quod manifestatur, dicitur esse lumen. Ephes.5.c. quia per lumen fiunt visibilia in actu.

Publicans peccata sua, & amplectens vitia. Exponit fornicationem suam omni transeunti, qui publicat peccata sua, & omnes errores ac vitia complectitur. Eze.16.c. *Glo.ord.s.Eze.16.*

Manipulus.

Manipulus à manu dicitur, & propriè est herbarum fasciculus, quem manu quis apprehendit metendo. Interdum ponitur pro exigua militum manu.

Christus. Iudæi. Fides euangelica Scripturæ veteres. Manipulus Ioseph stans, Christum significare potest: & vt erat consurgens, designat eius resurrectionem. Manipuli autem adorantes, sunt Iudæi subiecti Christo. Ge.37.b. Manipulus itidem spicarum eleuatus coram Domino, designare potest Christum in cruce exaltatum & resuscitatum. Leu.23.b. Manipulus etiam stans, est doctrina euangelica, manipuli adorantes, scripturæ veteres testimonium perhibentes. *Amb.de Ioseph.2. Isyc.s.Leui.23. Rup.8.s.Gen.22.*

Constantes. Inconstantes. Manipulus etiam stans, designat constantes in virtute: manipuli verò inclinati, instabiles & infirmos. Gen.37.b. *Lyra.s.Gen.37.*

Bona opera. Manipuli præterea segetum, bona opera significare possunt, quæ fructus iustitiæ dicuntur. Gen.37.b.41.f.Ps.125. *Euc.for.spirit.4.*

Errores. Mali. Manipuli in malum, significare possunt errores hæreticorum, & etiam ipsos malos igni tradendos. Ps.128. Mat.13.d. *Hila & Aug.s. Ps.128.*

Manser, vide Spurius.

Mansuetus, Mansuetudo, Mitis, Mitigare.

MAnsuetus, est idem, qui mitis & cicur, quasi manu assuetus, quod omnia quæ sunt natura fera, manuum permulsione mitescant. Mansuetudo autem lenitas, clementia, & facilitas quædam. Mitigare autem est placare, & quasi mitem facere.

Mãsuetudo Christi & ecclesiæ. Mansuetudo Dauid, typus erat mansuetudinis Christi, cui peculiariter tribuitur mansuetudo: & dicitur agnus mansuetus. Ps.44.131. Ierem.11.d. Mat.11.d. Designatur etiam mansuetudo corporis eius, hoc est, ecclesiæ. *Arn.& Basi.s. Ps.44. Aug.s.Ps.131.*

Mites. Mansueti terræ, sunt ii, de quibus dicitur. Beati mites: quoniam ipsi possidebunt terram. Et sunt qui tranquillitatem habent ab omni animi perturbatione, & qui lætantur de bono proximi. Deum peculiariter, dicitur de Apostolis. Ps.33. Isa.11.a. 29.f.61.a. Iob.24.a. Mat.5.a. *Basi.s.Ps.33. Hie.s.Isa.11.*

Sensus obtemperans rationi. Mansuetum animal, est sensus obtemperans rationi. Immansuetum verò non obtemperans, qualis lex carnis repugnans legi mentis. *Phil.de sacrif. Abel & Cain. Amb.de Cain.*

Manubiæ, vide Spolia.

Manue

Manue.i. requies, aut manus, pater Samsonis, quem genuit ex reuelatione diuina.

Pauor in contemplatione. Manue territus ob visionem Dei, seu angeli, designat quod spiritus in contemplatione, aut cognitione cælestium pauore se concutit. Iudi.13.b. *Gre.5.mor.25.*

Abstinentia. Idem offerens sacrificium de hœdis, typus est abstinentiæ. Puduit enim diu pauisse sterilẽ, & vlterius noluit debitor esse carnis, vt secundum carnem viueret, sed castigãs corpus suum & in seruitutem redigens, hœdinasque carnes in abstinentiæ petra immolans, iusque carniũ cum carnibus ipsis accepto cælitus igne consumens, fluxaque corporis restringens, noluit de cætero ire post concupiscentias suas Iudi.13.c. *Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.47.*

Manus.

Manus, pars hominis nota in extremo brachii posita, quinque digitis & palma, seu vola constans, quæ cùm sit instrumentum ad omnia quæ homo operatur, variè accipitur secundũ metaphoram & allegoriam. Nam datur manus canis, manus leonis, manus vrsi. Et rebus inanimis attribuitur, vt manus maris, vel fluminum, littus. Manus mortis, peccatum. *Gre.s.1. Reg.6.& s.Ezec. ho.2.9.10. Amb.s.Ps.118. se.22.*

Christus. Manus attribuitur Deo metaphoricè: & in primis manus Dei, dicitur Christus filius Dei, qui & virtus Dei dicitur, per quem Pater operatur omnia. Et aliquando dicitur manus fortis & excelsa & magna. Exod.3.g.4.f.6.b.9.a.13.a.14.b.32.c. Numer.11.e.27.d. Deuteron. 32.f.1. Regum 6.b. Psalm.20.43.101.118.137.143. Isaiæ 25.d.26.b.49.f.50.d.66.d. Iere.1.b.6.d. Ezechiel.1.a.2.d.3.d.37.a. Hab.3.a. Ioan.10.f.1. Petri 5.b. Et manus Mosis in sinu. Exod.4.b. designat Christum in sinu Patris, vbi diuinitatis natura fulgebat. Verùm quoniam aliquo modo extra fuerat per incarnationem, factus est in similitudinem carnis peccati, & inter iniquos reputatus est. Ait enim diuinus Paulus. Eum qui peccatum non nouerat, pro nobis peccatum fecit, vt nos fieremus iustitia Dei in ipso. Hoc existimo lepra significari. Immundus enim secundum legem leprosus. Sed quoniam iterum fuerit in Patris sinu: assumptus est enim post resurrectionem à mortuis, prolata iterum manus videbitur munda. Adueniet enim Dominus noster in sinceritate diuinitatis in gloria, & sine peccato apparebit expectantibus eum in salutem. Manus etiam Dei, dicuntur Filius, & Spiritussanctus. *Ori.s.Num.ho.27. Hie.s.Eze.37. & s.Haba.3. Fulgen.ad Transimundum 2. Cyril.de incar.vnigenit.5.& cont. Iulia.9. Gre.Nysse.de vita Mosis. Amb.s.Ps.118. se.10. Aug.s.Ps.118. Rup.s.Dan.9.& 7. vict.verb.Dei.10.*

Filius. Spiritussanctus.

Et in manibus suis dicitur Dominus descripsisse Sion : secundum videlicet, quòd dedit filium & Spiritum sanctum. Isaiæ 29. g. 49. d. 50. a. Et manus Dei dicuntur fecisse & formasse hominem, propter duplicem eius naturam. Iob.5.c.27.c. Psalm.18.73.118.138. Manus scribens in pariete, Christus iudex & condemnator mundi, & mundanorum. Daniel.5.a.

Geor.Vene.Cant.1. tom.6.cap.24. — *Misericordia & iustitia Dei.*

Possunt in Deo considerari manus dextera & sinistra, manu dextra, Deus misericordiam impartitur, & omnia bona, sinistra verò punit malè merentes lege seuerissima, quæ ab ipsa prouenit, inde enim lex & iustitia dura. A dextra verò venit lex misericordiæ & gratiæ per filium Dei, qui non sine causa semper dicitur in dextera Patris collocatus. Hinc magno mysterio flagitiosi duram Christi sententiam suscepturi ad iudicis sinistram dicuntur collocandi. Misericordiam autem consequuturi, ad dexteram.

Aug.s.Ioã.tra.38. & de essen.diui. & 83.q.52.& s. Psal.120. Phil.de plan.Noe. Cyril.cont.Iulia.5 Gre.11.mor.3. Euc.for.spirit.1. Hie.s.Eze.1.& s. Psal.20. Hie.s.Isa.1.31. Ori.in diuer. ho.5. Gre.s.1.Reg.5.& 7.mor.39. Arn.s.Ps.18.135. Hila.s.Ps.54. Ori.s.Gen.ho 17. & s.Mat.ho.7. Hie.s.Isa.65.& s.Eze.2. Am.de ben.Patr.4 Ori.s.Ps.37.ho.1. & s.Ier.ho.2. Basi.s.Ps 37. Hie.s.Isa.1.& s. Ps.9. Gre.11.mor.22. Aug.s.Ps.122. Euch.for.spirit.1. Beda s.Gen.49. Hier.s.Ier.15. Ori.s.Exo.ho.6. Gre.4.mo.35.& 16.mor.13. Hie.s.Eze.9.& s.Isa.64.

Potentia & virtus operatiua Dei. Opera Dei. Defensio & auxilium Dei.

Manus Dei, dicitur virtus & potentia Dei, seu vis operatiua. Exo.7.a.15.b.Iob.2.b.10.b. 12.b.26.d.Ps.9.20.31.74.87.101.Cant.5.b.Is.48.c.Eze.1.a.3.c.8.a. Amos 9.a.Ioan 10.f. Opera quoque Dei, dicuntur aliquando manus eius.Ps.88.Gen.49.c.

Manus præterea Dei, dicunt defensionem & auxilium Dei, & velamen protegens,& potentiam eius liberatiuam,& virtutem eius ad conuertendos gentiles. Exo.33.d.Iob.8.d.Psal. 30.36.73.79.87.Is.1.f.11.c.14.f.25.d.43.b.49.a.59.a.64.c. Iere.1.b.Ezec.1.a. Zach.13.d.1.Reg. 5.c.Matth.8.a.Et in manu Ezechielis duo ligna fiunt vnum, hoc est, in manu Dei, vel Christi duo populi vniuntur. Ezechielis 36.c. Et manus expansæ, aut extensæ Dei, aliquãdo eius clementiam & beneficentiam designant,& diuinum auxilium,& manus Christi extensę in cruce, eius misericordiam & beneficentiam indicabant,& etiam cùm imponebat aliquibus manus benedicendo. Ps.18.54.135.Isa.22.f.42.a.65.a. Ezec.2.d.Matth.14.a.19.b.Sic non porrigit Deus manum malignis, quum eos relinquit.Iob.8.d.De hac manu Domini accipiet Hierusalem duplicia.Isa.40.a.

Clementia & beneficentia Dei.

Castigatio & vindicta Dei. — *Ministri vindictæ Dei.*

Manus, è diuerso Dei, dicitur castigatio Dei super aliquos: vt super agros, super dorsa inimicorum,& super corpus & animam.Gen.49.b. Exo.7.a.9.a.15.b.16.a.17.d.1.Reg.7.d.Iob. 13.c.19.c.30.c. Psalm.31.37.43.67. 80.118. Isa.1.f.5.f.9.b.14.f.26.b.Ierem.15.d.51.c. Thren.1.e. Et in manu Domini, dicitur esse calix furoris eius, cùm actu exercet punitionem. Isa. 51.g. Sic fit manus Domini super pseudoprophetas, eos castigando. Manus autem Christi protegentis bonos, sunt, quæ puniunt malos.Ezech.13 b. 16.c.39.f. Manus etiam Dei dicuntur illi, qui iustam vindictam Dei exercent super peccatores, quos dicitur Deus tradere in manus suas. Psalm. 9.122. Et manus extensa Dei, quia est indicium percutientis, signum est diuinæ punitionis.Exo.13.a.Ierem.15.b.Sopho.1.a. Et manus Abrahæ extensa ad arripiendum gladium, est executio zeli Dei patris in Filium propter nos. Ge.22.c.Et dicitur Deus soluere manum suam, quando punitionem exercet.Iob.6.b.Et in manu est vas interfectionis quum parata est vindicta. Ezech.9.a.Et manus flammæ, est potentia diuinæ punitionis.Is.47.d.Et etiam manus gladij.Ps.62.Et manus plagę, est fortitudo percussionis.Iob. 23.a.Et manus iniquitatis nostræ dicitur pœna iniquitatis meritò illata.Is.64.c.Manus Mosis & Aaron plenæ cinere, ministros vindictæ Dei significant.Exo.9.b.

Pœna peccati.

Ber.s.Cant.ser.7. Hila.s.Mat.can.3 — *Latitudo & fortitudo Dei.*

Manus item Dei dicuntur, vna latitudo, altera fortitudo, quod & tribuat affluenter, & defendat potenter, quod dederit.

Indiciaria potestas Christi.

In manu Christi ventilabrum, designat in eo arbitrium iudiciariæ potestatis. Mat.3.c.

Aug.s.Ps.138. — *Obscuratio aut velamen.*

Manus Domini dicitur aliquando obscuratio, aut velamen: vt cùm dicitur misisse manũ suam super eos, qui procul recesserant de filiis Israel. Exo.24.c.Et cùm posuit manum suam super Mosen, ne faciem eius videret.Exo.33.d.

Isyc.s.Leui.16. Beda.s.Exo.8. Rup.s.Cant.5. Amb.s.Ps.138. ser.22. — *Miracula Dei.*

Manus etiam Dei, sunt eius miracula, quæ fecit in populo Israel, quæ dicuntur manus fortis, per quam eduxit Dominus Israel de Ægypto.Exo.6.a.33.d.Et manus tornatiles sponsi, sunt prompta miracula Christi.Cant.5.d.

Hil.s.Mat.can.12 Gre.18.mor.22. Hila.s.Ps.67. — *Angeli. Apostoli & prædicatores. Prædicatio. Sacramenta.*

Manus quoque Dei, aut Christi dicuntur angeli, vel Apostoli & prædicatores, per quos tanquam per ministros Deus operatur.Iob.26.b.Ps.118.Is.11. d. 41.e.Mat.12.d.Manus autem extensa ad silicem, est prædicatio dilatata ad Gentes. Iob.28.b. Et ipse prædicationis actus, est manus, vt cum in manu pincernæ erat calix Pharaonis. Gene.40.b. Isa.11.d.

Manus præterea Dei, dici possunt sacramenta, per quæ nobis Deus confert gratiam. Psalm.67.79.

Hie.s.Isa.62. — *Glorificatur Christus in Martyribus.*

In manu Domini erit ecclesia corona gloriæ, quia glorificatur Christus in Martyribus & aliis, quos redemit.Isa.62.a.

Glo.int.s.Exo.6. — *Iuramentũ Dei.*

Manum dicitur Deus leuare iurando.Exo.6.d.Super quem leuaui manum meam. Num. 14.c.Leuaui manum meam.

Ori.s.Ge. ho.17.25 & s.Leui.ho.12. Gre.s.Cant.5. Isyc.s.Leui.21. — *Potentia Christi.*

In manu Christi dirigitur voluntas Dei, quia operatus est omnia secundum voluntatem Dei.Isa.53.d. Manus mediatoris, dici potest potentia Christi.Gala.3.d.Et manus Iudę, de qua debebat pater eius requirere Beniamin.Gen.43.b.designat trophæum crucis Christi,& potestatem eius regiam. Et manus eius, est super ceruices inimicorum suorum, per castigationem carnis & subiectionem mundi & dæmonum. Genes.49.b. Et manus Ioseph super oculos patris, designare possunt virtutem Christi, qua illuminauit Iudæos, & abstulit velamen legis. Genesis 49. c. Et manus sacerdotis, significant opera Christi : cuius

Opera Christi.

solius, sunt manus consummatæ. Leu. 2.c.16.d.21.b. Sic manus sponsi dicuntur tornatiles, hoc est, opera eius perfecta. Cantic.4.d. Et manus Iacob apprehendens plantam Esau, designauit acquisitionem principatus Christi super Iudæos. Gene.25.c. Et manus eiusdem tectæ pellibus, designant manus Christi cruci confixas. Gene 27.c. In manu autem Christi septem stellæ, designant populos in eius potestate. Apocal.1.d.2.a. Manus etiam artificis, est virtus Christi. Cant.7.a. Et manus hominis sub pennis animalium, designat virtutem Christi, per quam eleuantur Sancti in cælestium contemplationem.

Aug.s.Apo.ho.2. Gre.s.Cant.7.& s.Ezec.ho.3.

Virtus operatiua angelorum.

Manus in angelis, dicunt virtutem operatiuam, vt cum apprehenderunt Lot. Gen.19.d. Deut.6.d. Ps.143. Isa.13.b. Et manus, in quibus portant homines, sunt duplex demonstratio, vna breuitatis tribulationis, altera æternitatis retributionis. Ps.90.

Diony.cel.Hie.15. Hie.s.Isa.3. Ber.se.12.s.qui ha. Ori.s.Exo.ho.10.

Fortitudo & vis operatiua animæ. Industria. Potestas. Imperium. Facultas.

Manus in anima, est virtus, quâ tenere aliquid & constringere potest: vt sit veluti fortitudo, & etiam vis eius operatiua. Iob.5.b. Ecclesiastæ 11.c. Isa.5.a. Luc.12.e. Item industria. Deut.27.c. Opus manuum artificum. Ps.89. Opus manuum nostrarum dirige.

Hil.s.Mat.Cañ.10.

Flagellum.

Manus pro potestate & imperio, ac facultate sæpe sumuntur, vt sub manu alicuius sunt, qui eius subsunt imperio. Gen.9.a.14.d.16.b. Exod.4.e. Leuit.5.b.14.c. 1.Reg.10.b.14.b. Ps.129. Ierem.6.a.12.b.31.b. Ezec.30.b.38.d. Mich.5.a. Et manus Pharaonis & Ægyptiorum, erat potestas affligendi filios Israel. Exo.3.b.18.b. & 19.a. Et manus peccatoris, est potestas diaboli, & vis exterior ad peccandum inducens. Psal.30.35.48.70.73.143.149. Et manus canis, est potestas mundana aduersus ecclesiam Ps.21. Et manus Ismael contra omnes, hoc est, contra fideles. Gen.16.d. In manibus linguæ, hoc est, in potestate linguæ, dicitur esse mors & vita. Pro.18.d. Et manus dominæ Ioseph, designant potestatem Iudæorum in Christum. Gen.39.c. Et manus Amorrhæi, est potestas diaboli. Gen.48.d. Et manus pastorum. Exo.2.c. Et manus diripientium, & inimicorum & inferorum. Iudi.2.c. Et manus Nabuchodonosor. Ezec.30.b. Manus item Moab, in quam dat Deus quos mittit in infernũ. Is.25.d. Thre.1.e. In manu Assyriorum, est indignatio Dei, quia per eos punitur populus suus, sicut & per dæmones. Isa.10.b. Manus quoque Philisthim, fuit potestas diaboli. 1.Reg.7.d. Mich.4.d.5.d. Zac.11.b. In manu Satan datus est Iob, hoc est, Christus in manu persecutorum, qui sunt diaboli membra. Iob.2.b.6.b.16.c.17.a.18.c. Et manus violenta, est potestas Gentilium in Christum. Iob.5.c. Et potestas eorum, qui per potentiam & terrorem alios trahunt in peccatum. Et manus impii, fuerunt Iudæi ministri diaboli in crucifixione Christi. Iob.9.c. De manu mortis liberat Deus, hoc est, de potestate diaboli. Hos.13.d. Et de manu pastorum requirit Deus gregem. Ezec.34.c. Manus etiam mulierum misericordium, est potentia prælatorum & pastorum. Thre.4.b. In multis ex his locis sumi potest pro exercitu, in quo est potentia.

Gre.s.1.Reg.7.10.14.& 3.mor.12. Au.6.music. et epi.12.& s.Ps.120. Ori.s.Iudi.ho.2. & s.Ierem.ho.8. Basi.s.Ps.48. Hie.s.Eze.30.& s.Isa.25. Rup.5.s.Gen.26.

Exercitus.

Gre.6 mor.15.16. & 9.mor.21.

Cle.Alex.1.strom.

Correctio.

Manus aliquando, designat correctionem, vt cùm Agar relicta est in manu Saræ. Gen.16.b.49.d. In manibus quoque Saræ dixit Abraham esse ancillam, vt ea vteretur, vt liberet, quasi diceret: Secularem quidem amplector doctrinam, & vt iuniorem, & vt conseruam, scientiam autem tuam vt perfectam dominam honoro & colo.

Opera siue bona siue mala.

Amb. de virgi.3 Arn.s.Ps.103. Hil.s.Ps.128. Aug.s.epi.119. Gre.s.1.Reg 16.& 21 mor.7.& 22. mor.17. Ori.s.Iudi.ho.9. Hyc.s.Leu.8.14. Hie.s.Sopho.1.& s.Mat.8.& epi. Sepia. Gre.s.Ezec.ho.13. & ho.13.

Manus, quoniam sunt instrumenta ad operandum, passim ipsa opera significant, siue bona, siue mala. Gen.14.d.20.b.21.c.22.b.27.c.30.d.32.d.39.a.40.b.43.b.47.g. Exod.13.b.15.c.21.c.23.a.28.g.29.b.32.d. Leuitic.1.b.7.d.12.d.15 b.16.c.21 b. 1.Reg.16.c. Iob.9.d.11.c.17.b.31.a. Psalm.17.23.25.62.46.67.80.103.118.120.124.128.133. Prouerb.30.d. Cantic.5.b. Isa.2.b. Thren.3.e. Et manus dominorum, sunt opera peccati. Et manus dominæ, opera carnis. Psal.35.76.122.143. Ezech.1.b.13.c. Et manus ad aratrum, sunt opera ad laborem applicata. Luc.9.g. In manu baculum tenere, est in opere iustitiam seruare. Gen.38.d. Exo.12.d. Zach.8.a. Manu lambentes aquam, sunt operatione perfecti. Iudi.7.b. Iob.10.c.22.d.27.d.30.a. Sophoni.2.d.3. In manu quoque doctoris est vitulus, quando bona, quæ ore loquitur, ostendit opere. 1.Reg.16.a. Et in manu est calculus, quum diuina præcepta sunt in opere. Isa.6.b. Et in manu est tuba, cùm prædicatio est coniuncta operi. Iudi.7.e. Et lucernæ ardentes in manibus, sunt exempla virtutum per bona opera. Luc.12.e. Et in manu Christi erat funiculus lineus, quia ipse opere compleuit, quæ præcepit. Ezec.40.a. Manus dextra, quę vngitur, designat rectitudinem operum, quę debent fieri per gratiam Spiritussancti Exod.29.c. Leuitic.8.c.14.c. Manus quoque Dagon, designant opera idololatriæ. 1.Reg.5.a. Et manus scandalizans, est operatio non recta, quæ abscindenda est & proiicienda. Mat.18.a. Manus dicitur apprehendisse Ezechielem, propter opera. Ezec.8.a. Tendit malus manum contra Deum, quum in operatione praua despectis Dei iudiciis perseuerat. Iob.15.c. Manum quoque suam osculatur, qui laudat quod facit. Iob.31.c. Prouerb.19. Manum quoque ponit super os suũ, qui virtute boni operis culpas tegit incautæ loquutionis. Iob.39.d. Et animam in manibus portare, est intentionẽ cordis operatione ostendere. Iob.13.b. Manus mali reddunt ei dolorem suum, quãdo damnationem iustam ex iniqua recipit operatione. Iob.20.b. Manus in manu, dicit cessationem ab opere. Prouerb.11.c. Et manus in manu, non est innocens malus, quia licet ab iniquo cesset opere, nõ est tamen innocẽs per cogitationem. Manus plena est eius, qui operando seminat in benedictionibus. Leu.2.a. Nemo mouet manũ in Ægypto absque imperio Ioseph, quum omnes obtemperãt imperio Christi. Ge.41.f. In manu anulus, est in opere gratia Spiritussancti. Luc.15.e. Manus lauãs Pilatus, designat opera gentium mundari per Christũ.

Ori.s.Leui.ho.8. Phil.de vit Mos.3 Gre.s.1.Reg 5. Ber.ser.2.de angelis. Hie.s.Eze.8. Gre.12.mor.21.& 21.mor.10.& 32.mo.1 & 25.mo.3.

Ori.s.Leui.ho.4. Hil.s.Mat.can.33 Gre.s.1.Reg.14. Cle.Alex.adhor. ad gentes.

Matt.27.c.Manum ad os applicare, est gloriam de bono opere gratanter accipere.1.Reg.14.d.In manu quoque virga, est correctio cum bono opere. Ibidem.In manu affertur bos, quũ quis exercet opera pœnitentiæ.1.Regum 14.c. In manibus est verbum, quum est in actione. Matth.8.b.

Manus, possessio.Gen.9.a. Omnes pisces maris manui vestræ. Iosu.6.a. Ecce dedi in manus tuas Hiericho. *Possessio.*

Manus aliquando significant opera legis, vt Agar tenuit manum pueri, hoc est, lex præcepit opera.Gen.21.c. *Opera legis.*

Ori.s.Exo.ho.12. Tertu.de resurrect. Amb.5.offi.14. Aug.s.Ps.73.

Manus Mosis leprosa in sinu, designare potest opera Iudæorum abscondita velut inutilia. Exo.4.a.Vel designat populũ Iudaicum manentem sub protectione Dei, qui postea leprosus abiectus est, donec rursus mittatur in sinum.Psal.73.Manus quoque leprosa mortem significare potest, munda verò resurrectionem. *Opera Iudæorum. Iudæi. Mors & resurrectio.*

Glo.ord.s.Gen.48

Manus Iacob commutatæ in benedictione Ephraim, & Manassæ, crucis figuram expresserunt. Genes.48.c. *Crux.*

Amb.2.de Abra.8 Amb.de Noe.18.

Manum leuare, erat modus iurandi, & eleuat manum suam, qui excelsa operatur. Ge.14.d. *Iurare.*

Manus interdum pro corde sumi potest: vt cùm Noe extendit manum suam ad columbã, est dilatans cor ad suscipiendum Spiritumsanctum. Gene.8.d.Sumitur etiam pro affectu.2.Regum 14.d. Nunquid manus Ioab tecum est? Et pro à sensus.4.Reg.11.c. Plaudentes manu dixerunt. *Cor. Affectus. Assensus.*

Ori.s.Cant.ho.2.& s.Mat.ho.5.& s. Rom.12.

Manus Abrahæ, de qua accepit Abimelech septem agnas, designat ministerium spirituale prælatorum erga inferiores.Gene.21.d. Manus quoque in ecclesia dici possunt operantes & ministrantes, vt diaconi.Mat.5.e.18.a.Et manus Iacob laborantes, designant coadiutores Christi. Ge.31.f.Et manus in monasterio, sunt tractantes negotia monasterii.Et manus mulieris fortis, dici possunt ministri & dispensatores eleemosynarum in ecclesia, & exercentes opera misericordiæ. Prou.31.b. Demum manus significat auxilium. Deuter.15.d. Vt aperias manum fratri tuo. *Ministerium prælatorum. Ministri ecclesiæ. Auxilium.*

Basi.reg.fusius.24. Beda.s.Pro.31.

Manus sub femore Abrahæ, & Iacob, designat subiectionem omnium Christo descendenti de femore Abraham.Gen.24.a.47.g. *Subiectio omnium Christo.*

Ori.s.Gen.ho.15.

Manus Ioseph super oculos patris, significare possunt regem Ieroboam ab eo descendentem, qui manum posuit super oculos Israel, quando eos idololatrare fecit.Gen.46.a. *Ieroboam faciens errare populum.*

Amb.s.Luc.3. Hie.s.Gal.3.& s. Mich.2. & s.Isa.1.

Manus non tangens transgressorem, qui obruendus est lapidibus, designat peccatorem non esse imitandum.Exo.19.b. *Non imitandus peccator.*

Manus Zaræ producta ante Phares, designare potest gratiam operantem ante legem scriptam.Gen.38.g.Eadem manus cum coccino, typus est Iudæorum occidentium Christum & Prophetas.Vel designat quod dictis propheticis & legalibus sacrificiis plebs illa natiuitatem & passionem Domini in carne prænunciauit, sed instante partu manum subtraxit, quia adueniente plenitudine temporum, in Dei filium credere noluit, & eum in præsentia positum despexit, de quo tam multa in posterum prædixerat.Manus quoque plenæ sanguine fuerunt Iudæorum occidentium Christum.Is.1.d. *Gratia operans. Iudæi.*

Hie.s.Mala.1.

In manu alicuius Prophetæ, vt Mosis, dicitur loqui Dominus, quando eorum vtitur opera & ministerio.Leui.10.b.Ps.76.Isa.20.a.Agge.1.a.Malach.1.a. Vbi etiam designatur prophetia. Exod.9.g. *Ministerium prophetiæ.*

Tertu.adue.Iudæ. Ori.s.Iosu.ho.1. Aug.10.ciu.Dei.8 & ho.27. Gre.s.1.Reg.15. Philo.2.allego. Hie.s.Ps.140. Chry.s.Ioan.ho.13. Beda.s.Exo.17. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Manus Mosis eleuatæ, designare possunt orationes operibus coniunctas. Exod.17.c.Ps.140. Isa.11.c.13.a. Designant etiam manus Christi in cruce redemptionem generis humani operantis.Manus autem eiusdem depressę negligentiam indicant orationis & operum. Manus itidem eiusdem sunt eleuatæ, quum quis legem intelligit spiritualiter. Demissæ verò, cùm quis eam intelligit secundum literam. Manus præterea eiusdem eleuatæ, designant obseruationem legis, & credulitatem in Christum: depressæ verò incredulitatem, iuxta illud. Ioan.5.g. Si crederetis Mosi, crederetis & mihi. Significant etiam mentem eleuatam, aut depressam.Manus quoque graues significare possunt opera inconcussa, & vim punitionis legis. *Orationes. Manus Christi in cruce. Intelligentia spiritualis legis. Obseruatio legis. Scientia legis.*

Ori.s.Num.ho.27.

Manus Mosis, & Aaron, designat scientiam legis, & peritiam sacrificandi, quæ requiruntur ad exeundum de Ægypto.Vel sunt opera per illa facta.Num.33.a. *Peritia sacrificandi.*

Ori.s.Leui.ho.1.

Manus Aaron, & filiorum eius super caput vituli, designant peccata nostra super Christũ. Vel significabant sacerdotes crucifixuros esse Christum.Leuit.1.b.4.c.8.c.Vel designant carnis castigationem, & frænum continentiæ. Manus quoque seniorum Israel, designant persecutionem principum Iudæorum in Christum. Manus autem super caput proprium, non immolando, angustiam significant. Ier.2.g. *Peccata nostra super Christum. Sacerdotes & principes crucifigentes Christum. Castigatio carnis. Angustia.*

Philo.de victimis. Ori.s.Leui.ho.5.

Manus offerentis super caput victimæ, designant professionem innocentiæ, & manus offert, qui offert opera.Leuit.3.a.4.a. *Professio innocentiæ.*

Ori.s.Iosu.ho.7.& s.Mat.ho.5.31. Hie.s.Mat.18. Aug.1.ser.d.in mon. Ori.s.Iosu.ho.24.

Manus dextra scandalizans, designat presbyteros & doctores, quorum scandalum est graue. Matth.5.e. Designantur etiam propinqui, & etiam pater & mater, & in anima ipsi actus voluntatis. Vel manus dextera, est dilectus adiutor & minister in actionibus diuinis. Manus verò sinistra, est dilectus adiutor in actionibus terrenis, & vtraque est abscindenda, si scandalizat. *Sacerdotes & doctores. Propinqui. Adiutor in diuinis.*

Manus domus Ioseph, designare potest virtutes & exorcismos.Iudi.1.g. *Virtutes & exorcismi.*

Manus

Ratio sustentās. Vita actiua sub contemplatiua. Manus hominis sub pennis animalium, designat rationem cuncta debere sustentare: ac de terrena humilitate nos ad cęlestia subleuare. Ezec. 1. b. Vel designat vitam actiuam existentem sub contemplatiua. *Hie. s. Eze. 1. Glo. s. Eze. ho. 3.*

Libertas. Captiuitas. Manus quandoque designat libertatem, vt cùm dicitur. Iob. 3. 1. b. Animam porto in manibus meis. E diuerso captiuitatem, quum quis traditur in manum alicuius. Iosue 7. b. Iudi. 3 b. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Consilium. Manus aliquando consilium significare potest, vt manus Achię sacerdotis, per quem consulebat Saul Deum. 1. Reg. 14. c. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Ministerium ad inspirationem implendam. Manus pueri Saulis, in qua inuenta est quarta pars stateris argenti. 1. Reg. 9. b, designat ministerium: vt inspiratio Spiritussancti opere compleatur. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Intelligentia malorum. In manu est lancea, vel ensis, quum quis intelligentiam habet præsentium & futurorum malorum, ad hoc, vt ea ardentius vincere concupiscat. 1. Reg. 15. d. Ps. 149. *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Christus sine semine natus. Sine manibus hominum abscissus lapis, designat Christum sine humano opere in vtero Virginis formatum. Dani. 2. c. *Amb. s. Rom. 9.*

Imponere manus ad lucrum. Pedes. Super manus ambulare, est turpis lucri causa alicui manus imponere. Leui. 11. d. Manus autem in bestiis sumuntur pro pedibus. *Glo. ord. s. Leui. 11.*

Auxiliū petere. Manum dare, interdum est auxilium petere, vt Thre. 5. b. Aegypto dedimus manum & Assyriis. Sic conseritur manus ad manum proximi. Zac. 14. c. *Glo. ord. s. Thre. 5.*

Victoria verbi Dei. Manus gladii, est acies gladii, & manus gladii, in quam traduntur hæretici, est victoria verbi Dei, per quod hæretici conuincuntur. Ps. 62. *Arno. s. Ps. 62.*

Vis tentationum. Manus etiam gladii, est vis & impetus tentationum, à quibus liberat Dominus. Iob. 5. d. *Gre. s. 6. mor. 18.*

Ociositas. Manus arida, est ociositas bene operandi, tam pharisæorum, quàm totius generis humani. Matt. 12. a. Mar. 3. a. Luc. 6. b. Vel manus arida, est in auaris, qui non eam extendunt ad dandū. Manus quoque dissolutæ, sunt, quæ non valent rectè operari, nec resistere tentationibus. Ier. 16. a. Idem designant manus lassæ. Iob. 4. a. Manus habet & non palpat, qui scit quomodo in bono opere debeat exerceri, nec tamen vult fructum boni operis per experientiam capere. Psalm. 113. *Ori. s. Isa. ho. 6. Hil. s. Mat. can. 12. Amb. ser. 8. Hie. s. Mat. 3. & s. Iere. 6. Ricar. de S. Vict. de somni. Nabuch. 38.*

Prosperitas seculi. Manus Tyri, designant prosperitatem seculi. Isa. 23. b. *Hie. s. Isa. 23.*

Defendentes apertè hæreses. Manu aperta admittit adulterium, qui apertè defendit hæreses: & qui non erubescit peccare. Isa. 57. b. In manu quoque habent thuribulum colentes idola, quando totis viribus defendunt errores. Ezec. 8. c. In manu sinistra est arcus Gog, & in dextera, sagitta, quia hæretici armantur à dextris & à sinistris, vt fideles. Ezec. 39. a. *Hie. s. Isa. 57. & s. Eze. 8. 39.*

Vis diaboli. Manus mulieris, quæ sunt vincula, designant vim diaboli, & persuasiones hæreticorum. Eccl'tæ. 7. c. *Hie. s. Eccl'ten. 7.*

Vti bonis tēporalibus ad proximorū necessitates. In manu sunt bona temporalia, quum quis eis vtitur ad suas & aliorum subleuandas necessitates. Vnde non dicuntur bona esse in manu hypocritę, qui ipse potius est seruus bonorum temporalium, quàm eis imperet. Iob. 21. a. *Gre. 15. mor. 21.*

Manus sinistra, in qua assumit oleum sacerdos ad emundationem leprosi. Le. 14. c.

Custodia. Per manus Ithamar enumerantur vasa tabernaculi. Exo. 38. c. Et sunt sub manu eius, hoc est, sub custodia. Num. 4. c.

Manubrium.

Manubrium, dicitur capulus cuiuscunque rei, dictum, quòd manu capiatur seu teneatur. *Gre. 10. mor. 9.*

Discretio. Manubrium securis, discretionem designare potest: & labitur ferrum de manubrio, cùm quis excedit modum in corripiendo. Deut. 19. b. *Gre. 22. mor. 5.*

Cor hominis. Manubrium itidem, dici potest cor hominis, & mittitur ab Elisæo in aquam ad educendū ferrum, cùm Christus humiliat cor ad restituendum illi donum intellectus per superbiam aut opera dissoluta amissum. 4. Reg. 6. a.

Corpus Christi. Designat etiam corpus Christi relictum in sepulchro, descendente ad inferos anima.

Mara.

Mara, id est, amara, vel amaritudo: quinta mansio filiorum Israel in deserto, vbi inuentæ sunt aquæ amaræ, quæ iactu ligni in dulcedinem conuersæ sunt. Appellatur etiam Marath.

Pœnitentia. Mara significare potest amaritudinem pœnitentiæ, ad quam venitur post transitum maris, hoc est, post baptismum. Exo. 15. d. Numer. 33. b. *Ori. s. Exo. ho. 7. & s. Num. ho. 27.*

Litera legis. Potest etiam significare amaritudinem literæ legis, quæ facta est dulcis per lignum crucis, & per lignum sapientiæ Christi. *Hie. de mans. & s. Psal. 77. & s. Hose prolo.*

Gentilitas. Caro fragilis. Tribulationes. Designare etiam potest gentilitatem, secundùm quòd erat in amaritudine infidelitatis, & etiam carnem, ac fragilitatem humanam, & præterea tribulationes vitæ præsentis, ad quas veniunt, qui egrediuntur de Ægypto. *Aug. ser. 91. Amb. de insti. vir. 5*

Marcere, Marcescere, Emarcescere.

Marcere dicuntur, quæ putrescunt, aut languent, à proprio vigore deficientia.

Stupor passionis Christi. Arefactio voluptatum. Emarcescens neruus femoris Iacob, designat stuporem passionis Christi. Gen. 32. f. Designat etiam, quod omnipotens Deus, cùm iam per desiderium & intellectum cognoscitur, omnem in nobis voluptatem carnis arefacit. Significat præterea Iudæos, qui in incredulitate *Amb. 2. de Iaco. 7. Gre. s. Eze. ho. 14. Hie. s. Isa. 25.*

remanserunt. Item genealogias eorum post incarnationem deficientes. Et marcescens propago fortium est deficiens virtus Iudæorum. Isa. 25. b. Marcescens quoque vinea, est deficiẽs synagoga, vel anima. Eze. 19. d.

Rup. 1. s. Matt. Gre. 20. mor. 23. & 33. mor. 24. *Incredulitas Iudæorum.*

Emarcescit cor præ dolore. Isa. 21. a Iob. 30. c. quum anima electorum per afflictiones deficit in affectibus terrenis, vt in æterna vita viridescat. Et marcescere facit Deus ossa per dolorem in lectulo. Iob. 33. c. quia cùm in ea requie, quam nobis ab hoc seculo præparamus, flagello tentationis afficimur, qui fortasse de virtutibus nostris inflari potuimus, cognitæ infirmitatis nostræ tædio extenuamus. Sępe enim anima alicuius boni sibi conscia, cùm virtutes suas sibi ad memoriam reuocat, quadam delectatione pascitur, & quasi gratulatione propriæ plenitudinis impinguatur: bene dicitur, quod tentatione pulsante marcescũt ossa: quia dum propria infirmitas tentatione interrogante cognoscitur: omnis illa nostrarum virium velut pinguis viridisque congratulatio subito anxietatis mœrore siccatur: & qui nos alicuius esse momenti bona nostra pensando credidimus, pulsati paulo amplius perituros nos iam iamque formidamus.

Deficere ab affectibus terrenis.

Mare, Pelagus, Fretum.

Hie. s. Isa. 49. et s. Eze. 47. et s. Ioel. 2

MAre, notæ significationis est, congregationes enim aquarũm terram magna ex parte ambientes, maria sunt appellata. Gen. 1. Videtur autem dictum ab amaritudine. Agitatur ventis, estque instabile vndis. In eo nauigatur nauibus, ibique abundant pisces, & exercetur piscatio. Magnum autem mare quod terram circuit, Oceanus dicitur. Quando autem ponitur mare absolute in sacra scriptura, sæpe solet accipi pro parte Occidentali terræ Palestinæ, quæ habet mare ad Occidentem. Quandoque autem dicitur mare magnum, vt Eze. 47. c. Et mare nouissimum, est mare Occidentale. Isa. 49. d. Ioel. 2. e. Mare autem Orientale solet dici mare Ceneteth, seu Genesareth, quod & mare Tiberiadis dicitur, & præterea mare mortuum, quod etiam est ad Orientem terrę promissionis, præcipuè tribus Iuda. Cùm autem dicitur: A mari vsque ad mare, solet totus orbis significari. Ps. 71. Zac. 9. c.

Arn. s. Ps. 71. Am. 3. Exae. 5. Basi. 4. Exae.

De mari hæc dicunt Ambrosius & Basilius. Vidit Deus quia bonum mare. Et si pulchra sit species eius elementi, vel quum surgentibus albescit cumulis ac vorticibus vndarum, & cautes niuea rorat aspergine, vel quum æquore crispanti clementioribus auris, & blando serenę tranquilitatis purpurascentem præfert colorem, qui autem eminus spectantibus frequenter effunditur, quando non violentis fluctibus vicina tundit littora, sed velut pacificis ambit & salutat amplexibus, quàm dulcis sonus, quàm iucundus fragor, quàm grata & consona resultatio. Ego tamen non oculis æstimatum creaturæ decorem arbitror, sed secundum rationẽ operationis iudicio operatoris conuenire & congruere definitum. Bonum igitur mare, primum, quia terras necessario suffulcit humore, quibus per venas quasdam occultè succum quendam haud inutilem subministrat. Bonum mare tanquam hospitium fluuiorum, fons imbrium, deriuatio alluuionum, inuectio commeatuum, quo sibi distantes populi copulantur, quo præliorum remouentur pericula, quo barbaricus furor clauditur, subsidium in necessitatibus, refugium in periculis, gratia in voluptatibus, salubritas valetudinis, separatorũ coniunctio, itineris compendium, transfugium laborantium, subsidium vectigalium, sterilitatis alimentum. Ex hoc pluuia in terras transfunditur, siquidem de mari aqua radiis Solis hauritur, & quod subtile eius est, rapitur: deinde quanto altius eleuatur, tanto magis etiam nubium obumbratione frigescit, & imber fit, qui non solum terrenam temperat siccitatem, sed etiam ieiuna arua fœcundat. Quid enumerem insulas, quas velut monilia plerũque prętexit, in quibus hi, qui se abdicant intemperantiæ secularis illecebris, fido continentię proposito eligunt mundum latere, & vitæ huius declinare dubios anfractus? Mare est ergo secretum temperantię, exercitum continentiæ, grauitatis secessus, portus securitatis, tranquilitas seculi, mundi huius sobrietas, cum fidelibus viris atque deuotis incentiuum deuotionis, vt cùm vndarum leniter alluentium sono certent, cantus psallentium, plaudant insulæ tranquillo fluctuum sanctorum choro hymnis sanctorum personent. Vnde mihi, vt omnem pelagi pulchritudinem comprehendam, quam vidit operator? Et quid plura? Et quid aliud ille concentus vndarum, nisi quidam concentus plebis est? Vnde bene mari plerunque comparatur ecclesia, quę primo ingredientis populi agmine, totis vestibulis vndas vomit, deinde in oratione totius plebis tanquam vndis refluentibus stridet, tum responsoriis psalmorum, cãtu virorum, mulierum, virginum, paruulorum consonus vndarum fragor resultat. Nam illud quid dicam, quod vnda peccatum abluat, & sancti Spiritus aura salutaris aspirat? Det nobis Dominus illa recessuum flumina prosperorum, ligno currere, tuto portu consistere, nequitiæ spiritalis grauiora quàm ferre possumus tentamenta nescire, fidei ignorare naufragia, habere pacem pro pugna, & si quando aliquid sit, quod graues nobis seculi huius excitet fluctus, euigilantem pro nobis habere gubernatorem Dominum Iesum, qui verbo imperet, & tempestatem mitiget, tranquilitatem maris refundat, cui est honor & gloria, laus, perpetuitas, à seculis & nunc & semper in omnia secula seculorum, amen. Secundùm etiam quòd in mari sunt boni & mali pisces, mare significat ecclesiam, in qua sunt mali nunc bonis permisti. Matt. 13. f.

Ecclesia seu templum.

Chry. de ver. Is. ho. 4. Geor. Vene. Cant. 1. tomo 7. cap. 12.

Geor. Vene. Can. 1. tomo 7. ca. 12. 14. 28

Mare aliquando dici potest Deus, qui est quoddam pelagus substantiæ infinitum. Et cùm in ipso Deo omnia contineantur, est locus particularis, aut mensura, quæ mare dicitur, aut

aquæ, vel collectio aquarum. Et est illa meridionalis regio superna, in qua est aqua sapientiæ supremæ, misericordiæ, clementiæ, pietatis, & gratiæ quæ est possessio peculiaris filij Dei. De qua ait Pater. Ps. 88. Et ponam in mari manum eius, & in fluminibus dexteram eius. Ab hoc mari exeunt flumina, & ad ipsum reuertuntur. Eccl'tæ. 1. b.

Virgo Maria.

Mare etiam dici potest beatissima virgo Maria, cuius nomen etiam ipsum mare includit, in quod mare descendit filius Dei, sicut Ionas ad Niniuitas, hoc est, vt mundum liberaret. Ionæ 1. 2.

Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 12.

Angeli.

Mare vitreum, significat immensam multitudinem Angelorum in corpore naturæ luce splendentem. Apo. 4. b.

Aretas s. Apo. 4

Mundus. *Res temporales.*

Mare agitatum ventis, mundum significare solet, in quo magna est rerum & temporum varietas, & ventis furentibus perturbatio. In hoc mare proiicitur equus & ascensor, quum quis sequitur appetitum. Gen. 22. d. 41. f. 49. b. Exo. 15. a. 1. Reg. 13. a. 3. Reg. 18. c. Iob. 26. d. 28. c. 38. b. Ps. 8. 23. 32. 45. 64. 65. 73. 79. 67. 88. 92. 97. 103. 106. 113. 138. Isa. 18. a. 21. a. 23. a. 24. c. 27. a. Pro. 30. c. Ezec. 26. c. 32. a. Dani. 7. a. Ion. 1. a. Nahum 1. a. Zach. 9. a. Matth. 8. c. 14. c. 17. d. 18. a. Ioan. 6. a. 21. a. Mar. 4. a. Luc. 5. a. Apoc. 8. c. 13. a. 20. d. Fretum etiam mundum significat, & res temporales. Matt. 16. a. Fretum est autem bonis mare, qui non latam mundi viam, sed angustam peragunt. Zac. 10. d.

Ori. s. Mat. ho. 4. et in diuer. ho. 6. Hil s. Matt. ca. 7 Cle. Ale s. strom. Hie. s. Isa. 18. & s. Eze. 26. & s. Zac. 10 Arn. s. Ps. 32. Cyril: 3. s. Ioan. 24. Au. 13. conf. 17. & 20. ciu. Dei. 15. et s. Ps. 39.

Baptismus.

Mare quoque baptismum significat, præcipuè mare rubrum, vbi Ægyptius perit, & Hebræus seruatur. Et mare operit inimicos, cùm in baptismo delentur peccata. Est autem rubrum per sanguinem Christi, à cuius passione baptismus habet vim mundandi peccata. Exo. 10. e. 13. d. 14. a. 15. a. 23. d. Ps. 77. 79. Zac. 10. d. 14. b. 1. Corin. 10. a. Mare quoque æneum, ipsum baptismum designabat. 3. Reg. 7. d. Et mare vitreum, quod erat ante solium iudicis, designabat nos ante iudicium debere baptizari. Apoc. 4. a. 15. a. Septima mansio filiorum Israel est supra mare, qua non transitur mare, sed videtur. Num. 33. b. Mare æneum fusile dicitur, quia baptismus igne Spiritussancti per Christum conflatus est. Mare Orientale, est baptismus: cōtra quem est diabolus, qui aduersatur baptizatis. Ioel. 2. e.

Ber de conside. 2. Beda s. Gen 49. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 12. Ori. s. Matt. ca. 14 Gre. ho. 24. Ori. s. Exo. ho. 5. & s. Num. ho. 27. Tert. de baptism.

Pœnitentiæ.

Mare præterea pœnitentiam significare potest. Ps. 135. Et mare rubrum, per quod nobis est transeundum, est pœnitentia peccatoribus necessaria.

Amb. de init. mys. 3 Hie. de mansio.

Secularis potestas. *Persecutiones in Christum.* *Superbi.*

Mare in quod eiectus est Ionas, significare potest secularem potestatem, & Pilatū, cui traditus est Christus. Et tumultus persecutionum, quas passus est Christus, vt cessarent à nobis tribulationes. Ion. 1. c. 2. b. Is. 51. a. Haba. 2. d. Potentes superbi, vt Pharao, qui fluctuant, sed tamen indurantur. Apoc. 16. a.

Aug. s. Ps. 77. 80. et s. Apoc. ho. 2. Ber. s. Cant. ser. 39. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7 cap 12.

Amaritudo laborū huius vitæ. *Tentationes.*

Mare potest etiam significare amaritudinem laborum huius vitæ, & tentationes: estque finis Iuda, quia per hæc venitur ad Iuda, hoc est, ad sinceram confessionem. Exo. 14. a. 36. c. Iosu. 15. b. Isa. 16. c. 50. 51. d. 63. c. Ier. 6. f. Num. 33. a. Ps. 16. 68. Et dicitur hoc mare miseriæ, quod fugit, quando fit transitus ad fœlicitatem. Ps. 113. De mari ad mare consurgunt bella, cū amaritudo consurgit aduersus amaritudinem. Mic. 7. c. Israelitæ deserentes Ægyptum prius habuerunt mare ante se, ad impedimentum profectionis, deinde iuxta se, in adiutorium defensionis, quando erat eis pro muro à dextris & sinistris: tandem habuerunt post se in firmamentum securitatis, inimicis eorum ab eo submersis, seu interclusis. Sic ante nos sunt futura, iuxta nos præsentia, post nos præterita. Mare ante nos, est timor futurorum periculorū, mare iuxta nos, est labor incumbentium certaminum, mare post nos, dolor perpetratorum malorum. Mare ante nos, timor pusillanimitatis, mare iuxta nos, labor solicitudinis, mare post nos, dolor pœnitudinis. Timor pusillanimitatis impedit: labor solicitudinis munit: dolor pœnitudinis protegit. Mœror etiam pro bonis æternis, est mare à dextris. Mœror verò pro malis æternis, est mare à sinistris.

Gre. Nys. de vita Mosis. Geor. Vene. Cant. 1. tomo 7. cap. 12. 16. Hil. s. Mic. a. 16 Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 12. & s. Can. 2. tomo 6. ca. 9. Rup. 9. s. Apoc. Ori. s. Exo. ho. 5. & s. Ios. ho. 15. Hie. s. Isa. 16. 50. et s. Mic. 7. Ricar. de S. Vict. de exter. mali. 3. 8. 10.

Infideles. *Hæretici.* *Doctrina hæreticorum & Philosophorum.*

Mare potest etiam significare infideles, & hæreticos, & nationem prauam, & vitam secularem, & sensus dæmonum, & doctrinam hæreticorum & philosophorum, & etiam contra dicentium fluctus. A mari autem vsque ad mare commouentur, qui variis agitantur erroribus. Ge. 1. b. 22. d. 49. b. Exo. 14. d. 36. c. Iob 9. a. 11. b. 38. b. 41. d. Ps. 134. Isaiæ 11. d. 19. a. Amos 8. d. 9. a. Habac. 3. b. Et mare longè significat gentiles & infideles. In hoc mari est via Dei, quum gentiles conuertuntur, & seruant eius præcepta. Quod mare confirmat tunc Deus. Exod. 23. d. Psalmo 32. 45. 64. 75. 88. Isa. 17. d. 23. a. 42. b. 43. e. 60. b. Matth. 21. b. Apoc. 8. c. 12. d.

Aug. s. Ps. 134. Hie. s. Amos 8. et s. Haba. 3. & s. Is. 17 Gre. 2. mor. 1. Au. q. in euang. 29. & s. Ps. 73. 76. Gre. prol. mor. 3. & 9. mor. 5.

Cor humanum.

Mare aliquando cor humanum, quod variis cogitationum & affectuum fluctibus agitatur, & inconstans & mutabile est ad omnem flatum. Est enim cor nostrum furore turbidū, rixis amarum, elatione superbiæ tumidum, fraude malitiæ obscurum. Iob. 11. b. 14. b. 38. b. Dan. 7. a. Haba. 3. d.

Rup. s. Apoc. 7. Gre. 10. mor. 10. & 12. mo. 5. & 28. mor. 18. & 29. mor. 7.

Vita humana. *Vulgus ignobile*

Mare etiam significare potest vitam humanam fluctibus irrequietam, & negotiis exundātem: & peculiariter vitam secularium, quæ dum procellosis actionum motibus concitatur, ab internæ sapientiæ quiete atque stabilitate disiungitur. Iob. 28. b. Matt. 13. a. 14. c. Et trans mare est, quod est post hanc vitam. Deuter. 30. c. Potest etiam significare vulgus ignobile. Ps. 95. Isa. 24. c.

Ricar. de S. Vict. de vitio mutab. 1. & de 12. de patriar. 38. Ori. s. Mat. cap. 13. 14. Au. q. in Deut. 54.

Populus circūcisionis, et Ecclesiæ

Mare Orientale, quod est mortuum, designare potest populum circuncisionis, & vetus instrumentū. Mare verò nouissimum, est populus ecclesię, & nouum testamentum. Zac. 14. b. Et maria congregata significant Iudæos, & gentiles qui in vnum ecclesiæ corpus congregati

Gre. 18. mor. 27. & 3. pasto. admo. 26. Hie. s. Zac. 14. & s. Iob. 26.

sunt,& in vnam fidei copulam sunt Christi charitate connexi. Iob. 26. c. In his dominatur Christus à mari vsque ad mare.Ps.71. *Vtrumque testamentum.*

Ori.s.Iere.ho.2. Hie.s.Eze.47. Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.5.

Mare salis,quod est mortuum,dicitur peccatores significare post mortem inutiles ad operandum.Et etiam tumultus vitiorum.Gen.14.a.Ios.3.d. Eze.27.a.Sanatur autem aduenientibus aquis baptismi & doctrinæ euangelicæ.Eze.47.b.Mare etiam est impietas, quæ dulcē aquam facere non potest,sed est eius aqua salsa valde, & multum amara, & amaritudo eius amarissima.Et hoc dicitur mare malitiæ,quod fugit,quum quis deflet peccata. Ps. 113. Mari comparatur contritio Hierusalem propter inquietudinem vitiorum.Thre.2.c. *Peccatores. Peccata.*

Geor.Vene.Cant.2 tomo 7.cap.16.

Mare rubrum falsum,paludosum, & cœnosum, corpus nostrum significare potest, per quod faciendus est nobis transitus,sed debet incidi, & exsiccari,vt liberè transeamus, quod fit per opera pœnitentiæ.Exo.14.a. *Corpus nostrum.*

Ori.s.Ios.ho.4. & s.Matt.ho.5.36. Arn.s.Ps.58.135. Ricar.de S.Vict.de statu.interi.hominis 10. Rup.s.Ioel.2. Hie.s.Nahum 3. & s.Habac.3. Arno.s.Exae.7.& epis.44. Gre s.Eze.ho. 6. Hie.s.Eze.1. Euc.form.spirit.4. Hie.s.Eccl'ten.1.

Mare salis & mortuum,significare potest etiam amaritudinem punitionis,& infernū, vbi plena est amaritudo & dolor:& mare rubrum,in quod proiicitur Pharao cum exercitu suo. Gen.14.e.15.a.Iosu.13.d Ps.68.103.135.Ioan.2.c.Mat. 18.a.31.c. Et flumina intrant in mare, cùm appetitus carnales sequitur punitio.Eccl'tę 1.a. Mare nouissimum seu extremum erit in resurrectione,quum diabolus & mali mittentur in stagnum ignis.Ioel.2.f.Zac.14. b. *Amaritudo punitionis. Infernus.*

Mare dici potest vetus testamentum,cuius lectio est amara,nisi mittatur in lignum crucis. Ps.97.Et mare magnum,sunt vetus & nouum testamentum:& profundiora mysteria. Psal. 79.103.129.Ezec.47.c. Et mare vnde exeunt flumina .Eccl'tæ 1.b.Maris visio dicitur esse in rotis.Eze.1.d.quia vt omnia flumina intrant in mare, ita omnis veritas reducitur ad euangelium.Est autem sacra scriptura mare, per quod nauigamus in ligno crucis,vt ad terram viuentium deueniamus. *Sacra scriptura.*

Mare dici potest ipsa terra,vt flumina intrant in mare, hoc est, homines in terram, vnde sumpti sunt.Eccl'tæ 1.a. *Terra.*

Margarita.

Plinius 9.nat.hi.35 Ori.s.Matt.cap.13

MArgarita,est gemma preciosissima, quæ in ostreis generatur, quas vbi genitalis anni stimulauerit hora, pandentes sese quadam oscitatione impleri roscido conceptu tradunt,grauidas postea eniti,partumque concharum esse margaritas,pro qualitate roris accepti.Si purus influxerit,candorem conspici.Si verò turbidus,& fœtum sordescere, eundem pallere,cælo minante conceptum,ex eo quippe constare,cælique eis maiorem societatem esse,quàm maris:inde nubilum trahi colorem,aut pro claritate matutina serenum.

Ori.s. Mat.cap.13

Margarita preciosa inuenta,est Christus, vt enim ostrea nocte & verno tempore rorem recipiens, intra se margaritam generat, ita gloriosa Virgo Spiritusancto superueniente filium Dei concipiens,Messiam vt preciosissimam margaritam generauit.Matt.13.f. *Christus.*

Ori.s.Mat.cap.13. Cle..Ale.2.pæd.12. Hil.s.Mat.Ca.13

Margaritę etiam ex rore cæli in conchis genitæ,Prophetas significare possunt in synagoga genitos,inter quas inuenta est preciosissima margarita,quæ est Christus.Mat.13.f. *Propheta.*

Amb.ser.5. Hie.s.Mat. Can.6 Au.2.ser. Domini in monte. Chry.s.Gen.ho.16.

Margarita quoque preciosa, est sensus perfectus sacræ scripturæ, & minores margaritæ, sunt obscuriores cognitiones,quę euacuantur cùm venerit perfecta. Et generaliter mysteria veneranda sunt margaritæ,quæ non sunt inter porcos proiiciendæ.Mat.7.a.Margaritę quoque dicuntur diuina præcepta, quæ quis proiicit porcis,quum ea non seruat. *Sensus perfectus. Mysteria. Præcepta.*

Ori.s.Matt.cap.13 Basi.de reg.fusi.c.8 Rup.12.s.Apo. Ber.ser.paruo.26. Beda s.Pro.25.

Margarita præterea preciosa significat cęleste regnum,& gloriæ visionem.Mat.13.f. Apo. 21.f.Et margaritæ portarum,sunt Apostoli. *Regnum celeste. Apostoli.*

Margarita itidem preciosa, est vnitas,pro qua cætera sunt vendenda. *Vnitas.*

Margaritæ fulgenti cōparat Salomon redargutionem,qua arguitur sapiens,& illi est obediens.Pro.25.b vel est ipse magister eruditus, quia dum emendationem morum, dum supernorum scientiam desiderantibus ostendit,quasi aureo ornatui maiorem insuper gratioremque fulgorem gemmæ ardentis annectit. *Redargutio sapientis.*

Glo.ord.Apo.17.

Sunt etiam margaritæ,quibus ornatur meretrix.Apoc. 17.a.18.c.& designant virtutes apparentes,quæ erunt in Antichristo,& eius ministris. *Virtutes fictæ.*

Margo.

Hie.s.Eze.40. Gre.s.Eze.ho.16.

Margo dicitur vniuscuiusque rei extremitas.

Margo ante thalamos templi cubiti vnius.Eze.40.b.Christum significare potest, qui finis est vtriusque testamenti. Vel designat fidem introducentem ad charitatem, quę est cubiti vnius,quia non potest diuidi per schismata. *Christus.*

Maria.

MAria,id est,exaltata,vel amaritudinis mare,aut myrrha maris,siue doctrix,vel magistra maris,aut ex Syro & Hebręo,domina maris. Fuit filia Amram,soror Mosis, & Aaron, fuit prophetissa,quę quia murmurauit contra Mosen,facta est leprosa, & postmodum mundata.

Amb.de virg.1. Beda s.Exo.15. Hie.s.Mic.6.& de māsio & prologo in Hos.& s.Sop.2

Maria vt pulsauit tympanum post transitum maris rubri, typum gerit ecclesiæ laudantis Deum pro his,qui baptizantur.Exo.15.c. *Ecclesia.*

Vt autem fuit prophetissa,& missa dicitur à Deo, typum gerit vaticinij prophetarū. Mic. 6.a.Et vt murmurauit contra Mosen,est prophetia literæ seruiens. Nu.12.a. Vt autē mortua est ante ingressū terræ promissionis,designat prophetiā cessantē in aduētu Christi.Nu.20.a. *Vaticinium prophetarum.*

Populus Iudaicus — Vt autem murmurauit contra Mosen designat populũ Iudaicum qui murmurauit contra Christum,& vt illa facta est leprosa,ita synagoga contraxit lepram incredulitatis: vnde & separata est,donec plenitudo gentium intret.Num.12.a. — Ori.s.Nu.ho.6.& s.Cant.1.2.

Ecclesia. — Maria virgo beatissima,quæ fuit desponsata,sed virgo, figura est ecclesiæ quæ coniuncta est Christo,sed sine macula.Luc.1.c. — Amb.s.Luc.1.

Prædicatores. — Vt autem gestauit Iesum in vtero,designat prædicatores portantes Iesum,vt eum aliis,vel potius alios ei pariant. — Ber.ser.paruo.8.

Excellẽs anima. — Maria mater Iacobi & Ioseph,significat excellentem animam: cuius excellentia declaratur per interpretationem nominum filiorum eius.Matt.27.f.

Maria Magdalena,vide Magdalena.

Maritus,quære Vir.

Marmor.

Marmor, est genus durissimi lapidis & solidissimi: quod in pretio habetur, cuius varia sunt genera.Quoddam enim est album,quod parium dicitur:aliud viride,quod Laconium, aliud nigrum,aliud maculosum in serpentis modum:aliud rubrum, candidis interuenientibus punctis.Sunt & multa alia genera. — Plinius 36.natu. histo.7.

Fortitudo. Sancti. — Marmor quod ponebatur in templo,fortitudinem indefessam significare potest, & marmoreę columnæ,designant fortitudinem Apostolorum.Exo.31.a.1.Par. 29.a.2.Par. 2.c.3. b. Cant.5.d.Apo.18.d.Potest etiam marmor significare Sanctos puritatem vitæ habentes. — Amb.s.Ps.118.se.5 Gre.s.Cant.5.

Maron.

Amaritudo peccati. — Maron,id est,amaritudo: cuius rex Iobab victus est à Iosue, designare potest amaritudinem peccati.Iosu.11.a. Pro.5. a. videtur autem esse vbi fuit primus lacus Iordanis,qui Samachus appellatur. — Ori.s. Iosu.ho.14.

Marsupium.

Concordia hæreticorum. — Marsupium,est sacculus nummorum.

Marsupium vnum malorum. Prou.1.b.Communitatem, aut concordiam hæreticorum designat.

Martha.

Martha,id est,prouocans, siue amaricans, vel Syriacè, domina,vel doctrix,fuit soror Marię,& Lazari:quæ solicitè ministrauit Christo.

Vita actiua. Vita præsens. — Martha designare solet vitam actiuam,& exercentem opera, quæ ad conuersionem spectant,quæ erga plurima turbari dicitur.Luc.10.g.Ioan.11.c.12.a. Eadem ratione significat vitam præsentem, & quæ laboriosa est, multoque indigens ministerio, quæ tamen cessabit, quum cessauerit indigentia. — Ori.s.1.Reg.ho.1. Basi.cõst monac.1. Gre.s 1.Reg.14. & 6.mo.28. & s.Eze. ho.3.14.

Virgo Maria. Anima. — Vt autem excepit Christum in domum suam, typus est beatæ virginis Mariæ, quæ illum excepit in vtero.Vel etiam animæ.Luc.10.g. — Au.1.de Trini.10 Ber.ser.2.assumpt.

Mas, Masculus.

MAs,seu masculus,sexus vocabulum est,fœminæ appellationi oppositum, estque sexus nobilior & robustior.

Christus. Opera Christi. — Masculus,sępe Christum significare solet, qui peccatum non fecit, & virtutem ac nobilitatem habet supra ecclesiam, & masculus vitulus designat virilia ac robusta Christi opera,quæ pro nobis obtulit.Leu.1.a. Et masculus agnus,est ipse Christus, & perfectio ac fortitudo humanitatis eius.Exo.12.a.Isa.66.c.Mala.6.a. Hunc mascul[illegible]m peperit [illegible]er victorem diaboli.Apo.12.b. — Ori.s.Leui.ho.1. Hie.s.Is.66. & s. Mala.1. Geor.Vene.Cant.2. tomo 3.cap.19.

Christus & ecclesia. Spiritus & caro. Intellectus, & operatio. — Masculus & fœmina,quos fecit Deus à principio,significare solent Christum & ecclesiam. Gen.1.d.Item spiritum & animam,seu spiritum & carnem, qui si concordant, crescunt, & multiplicantur.Significant etiam intellectum & actionem. — Aug.s.Apo.ho.9 Au.1. de gen. cont. Manich.23.25. Ori.s.Gen.ho.1.

Robustiores in fide & operibus. — Mares dicuntur robustiores in fide & operibus.Exo.1.c.13.b.34.c.Leui.3.b. 27.a.Et mares stirpis Aaron,aut de genere sacerdotali,sunt fortes & viriles. Leui. 6.d. 7. a. Et masculi qui numerantur,sunt perfecti.Nu.1.a.Mares interficit Pharao,hoc est,habentes aliquid robustũ, non tamen adultos,qui possunt resistere diabolo.Exo.1.c.vult autem diabolus,vt quodcunque est Hebręorum, & eorum, qui per seculum istud transeunt, forte & virile mittatur in aquas,& per earum fluenta deferatur in mare.E diuerso quicquid fœmineum,molle & formosum videretur in seculo,hoc viuificetur,adolescat & generet.Simulque considera, quod Ægyptius imperator viros Hebræorum non possit occidere,nec eos,qui iam egresi sunt ab infantia,sed quorum ætas adhuc tenera est,& molle corpus,& profectus incipiens.Scit non posse nutriri fœminas,nisi interfecti fuerint masculi.Cum masculo,hoc est,cum eo,qui virilia opera agit,non debet quis misceri concubito fœmineo, vt eius opera effœminari faciat. Leui.18.c. — Ori.s.Leu.ho.4.& s.Num.ho.[illegible] Isy.s.Leui.6.27. Hier.s.Isa.2.& s.Nahum 3. Gre.Nysse.de vita Mosis. Isyc.s.Leui.18.

Prælati & doctores. — Masculi quoque dicuntur doctores & prælati, quibus alii ceu fœminæ subiiciuntur. Ge. 1.d.Exo.1.c.12.a. — Beda s.Exo.1.

Opera virilia. Virtutes. — Masculi etiam dicuntur opera virilia, & eadem ratione ipsæ virtutes, per quas viriliter operamur.Exo.1.c.13.b.34.c.Et masculus vitulus significat virilia opera carnis.Le.1.a. — Ori.s.Leui.ho.1.

Masculus præterea dicitur ipsa mens seu ratio, & homo interior, & sensus rationalis. Et masculus offertur, cùm mens offertur Deo. Et masculinum circunciditur, cùm omnia superflua à mente resecantur. Gen.17.b.34.b.Leui.1.a.3.b.22.e. Isa.66.c. Et hoc masculinum debet apparere coram Domino. Exo.23.c.34.c. Et masculinum aperiens vuluam, est iustū & principale animæ, & virtus & immunitas ab affectibus. Masculum autem est offerendum, hoc est, mens virilis, fortis & stabilis, & cum valenti fide, atque inconcussa, vt nequaquam mandatorum effœminetur, siue mollescat operator. Mala.2.a.

Masculi interfecti in Sichen, sunt hæretici confutati. Gen.34.d. designant etiam inueteratam consuetudinem, quæ prius est circuncidenda, deinde interficienda. Masculus etiam, qui maledicitur, est corruptor veritatis. Ier.20.d. Et masculinæ imagines, sunt hæreses, & dicuntur masculinæ, quia hæretici nulla eas posse oppugnatione subuerti putant. Eze.16.b.

Masculus, quem parit mulier suscepto semine, est peccatum minus graue, vnde minori indiget purificatione. Leu.12.a.

Phil. de victimis & de sacrifi. Abel & Cain. Ori. s. Exo. ho.2. & s. Leui. ho.8. Amb.2. de Abra. 11. & 1. de Cain.10. Hie. s. Isa. 66. Isyc. s. Leui. 1.21. Hie. s. Mala.2. Ricar. de S. Vict. de 12. patriar.53. Gre.4. mor.4. Ori. s. Eze. ho.7. Hier. s. Eze.16. Lyra. s. Leui.12.

Mens. Ratio. Homo interior. Sēsus rationalis. Hæretici. Consuetudo inueterata. Hæreses. Peccatum minus graue.

Massa.

Massa, est farina macerata, & aqua subacta ad conficiendum panem, quo nomine etiam significatur quicquid densum ac spissum est, in modum farinę subactæ, & quod nondum formatum est, sed paratum vt aliquid ex eo formetur, vt massa luti, massa auri, massa plūbi.

Massa dicuntur fideles coniuncti Christo, vt ab eo formentur. Rom.11.b.

Massa etiam potest fidem & doctrinam fidei significare. 1.Cor.5. Gala.5.b.

Massa plumbi in amphora, designat grauem iniquitatem, quæ in auaritia continetur. Zach.5.c.

Gre.14. mor.27.

Fidelis. Doctrina fidei. Grauis iniquitas.

Masphat.

Masphat, id est, speculatio, siue specula, aut cooperimentum, vel expectatio, ciuitas in tribu Iuda. Significare potest huius vitæ contemplationem, qua videmus nunc per speculum in ænigmate. Potest etiam significare sacram scripturam. 1. Regum 7. b.10.c. Ier.40.d. 1.Cor. 13.d. Vel interpretatur intentio, & designat intentionē mutandam à falsa beatitudine ad verā.

Gre. s. 1. Reg.7.

Contemplatio. Sacra scriptura. Intentio.

Mater, Genitrix.

MATER, dicitur fœmina in animalibus, quę genuit sibi similem in specie. Transfertur tamen ad alia, vt arbor dicitur mater propaginum, quæ ex ipsa nascuntur, & apes dicitur mater mellis.

Mater Abraham, quæ non fuit mater Saræ, dicitur synagoga, quæ fuit mater Christi, & non ecclesiæ. Gen.20. c. Et mater Christi foris stans, dicitur synagoga, quæ noluit ingredi credendo. Matt.12.d. Mar.3.d. Luc.8.c. Ps.68.70. Cant.1.b. Et mater Isaac, est synagoga mater Christi. Gen.24.d. Pro.4.a. Et mater Iacobi, synagoga, & filij matris eius, sunt Iudæi. Gen.27. d. Mater quoque Mosis, est synagoga, quæ habuit Mosen paruum, quia Iudæi in lege non assurgunt ad sensus sublimiores. Exo.2.a. Eandem designat mater Iob. Iob.1.d. Et mater quæ coronauit sponsum. Cant.3.d. Et mater, quā reliquit Christus vel homo, vt adhæreret vxori. Gen.2.d. Mater quoque sponsæ, dicitur synagoga, cuius filij pugnauerunt contra ecclesiam. Cant.1.b.3.b. Mater etiam populi Israel dicitur ipsa synagoga, vel frequentia populi. Hoseæ 4.b. Et matres factæ viduæ, sunt synagogæ Iudæorum factę sine Deo. Thren.5.e. Mater prophetæ, synagoga mater Christi. Zac.13.b.

Mater Salomonis, significat beatam virginem Mariam, matrem Christi. Cant.3.d. Eandem designat mater Samson, quę non bibit vinum, nec comedit immundum, &c. Iudi.14.a.

Mater Christi dici potest interdum cælestis patria seu Hierusalem. Matth. 19.a. quæ etiam dicitur mater nostra. Gala.4.d.

Mater etiam Christi, dicitur omnis, qui eius facit voluntatem. Ps.138. Matt.12.d. Prædicator etiā, si per eius vocem amor Domini in proximi mente generatur, mater Christi dici potest.

Mater etiam Salomonis, hoc est, Christi, dici potest charitas. Vnde solet dici Christus filius charitatis. Item gratia Dei, qua saluamur, cuius legem non debemus dimittere. Pro.1. a. Mater item sponsæ, est regeneratrix gratia: apud quam vna colūba eligitur: quia illos solos colligit, qui in simplicitate permanent, & ab vnitate non scinduntur. Cant.6.c. Leu.22.d.

Mater dicitur ecclesia, quæ mater est viuentiū per fidem & gratiam. Ge.3.d. Exo.20.b.21.b. 22.d.23.c.34.d. Ps.112. Pro.1.a.30.c. Et mater Samuelis eandem ecclesiam significat. 1. Re.2.d. Mic.7.b. Le.22.d. Et mater sponsæ, est ecclesia mater animæ veniētis ad fidē. Can.1.b. Mater etiam Iesu, quæ erat in nuptiis, est ecclesia, sine qua non fiunt nuptiæ incarnationis. Ioā. 2.a.

Mater sponsæ dici potest interdum natura animæ. Cant.3.b.8.a. Et mater Samuelis ipsam mentem significare potest. 1. Reg.2.d.

Mater concipiens in peccatis, est natura ipsa per peccatum Adæ corrupta, vnde fit, vt omnes, qui in ea concipiuntur, in peccatis concipiantur. Psalm.50. Sub hac matre manet animal septem diebus. i. toto tempore huius vitæ. Le.22.d.

Mater Rebeccæ, gentilitatem significare potest: vnde orta est ecclesia desponsata Christo. Genesis 24.d. Hæc est mater, quæ dereliquit: quia non potest saluare filios, nisi veniāt ad fidē, quæ & Babylonia ciuitas huius mundi dicitur: de cuius vtero suscipit nos Deus. Ps. 26. 138.

Tert. de carne Christi. Hil. s. Mat. Ca.12 Gre.2. mo.31. & ho.3. Ori. s. Exo. ho.2. Hie. s. Matt.12. Ber. ser. omnium sanctorum. Gala. lib.2. cap.5. Ori. s. Cant. ho.1. Ber. s. Cant. ser.79 Hie. s. Hose.4. Rup. s. Zac.13. Amb. de insti. vir. 16. Gre. s. Can.3. Rup. s. Iudi.14. Ori. s. Le. ho.11. & s. Cā. ho.2. & s. Mat. ho.7. Hil. s. Matt. Can. 12. Gre. ho.3. Amb. de Isaac. 5. Beda s. Pro.1. Gre. s. Cant.6. Isyc. s. Leui. 22. Arn. s. Ps.112. Amb. s. Luc.2. Hie. s. Isa.22. Gre. s. 1. Reg.2. s. Cant.1. Isyc. s. Leui.22. Beda s. Exo.20. & s. Pro.1. Rup.2. s. Ioan. Amb.3. de virgi. Gre. s. 1. Reg.2. Isyc. s. Leuit.12.22 Beda s. Gen.24. Hie. s. Ps.26. Aug. s. Ps.26.138. Glo. ord. s. Thre.2.

Synagoga. Virgo Maria. Cælestis Hierusalem. Faciens voluntatem Christi. Prædicator. Charitas. Gratia. Ecclesia. Natura animæ. Mens. Natura corrupta. Gentilitas.

Doctores. Voluptates carnis.

Matres dicuntur etiam doctores, qui ceu matres nutriunt discipulos. Thr.2.d. vel designāt ibi voluptates carnis, quæ malè nutriunt animas. Ori.s.Matt.ho.35.

Lex.

Mater filiorum Zebedæi, quæ excellentiam habuit propter filios, designare potest legem, cuius nobilitas est illi à Christo prophetato. Mat.27.f. Hil.s.Mat.cā.20. Hie.s.Eze.16. Isy.s.Leu.18.

Concupiscentia.

Mater Hierusalem Chetæa, designat incentiua huius seculi, quæ à Deo separant. Ezec.16. a. Et mater, cuius turpitudo non est reuelanda, est concupiscentia pariens peccatum. Leu.18. b. Iacob.1.b. Ori.s.Iob 1.

Terra. Corruptio. Patria.

Mater Iob dici potest terra. Iob 1.d. Nudus egressus sum de vtero matris meæ. Eadem dicitur mater omnium. Eccl.49.a. Mater etiam Iob dicuntur vermes: quia ex natura corruptibili & consuetudine peruersa cogimur, vt quasi quibusdam vermibus, sic inquietis cogitationibus in mente fatigemur. Iob 17. d. Mater etiam relinquenda propter euangelium, est patria nutrix. Mat.19.d. Gre.13.mor.21. & 2.mor.17. Cle.Alex.4. stro.

Peccatum originale.

Mater Agag, dicitur culpa originalis, quæ sensum carnis & inordinatos motus producit: Et fit sine liberis, quum omnes praui motus interimuntur. 1.Reg.15.g. De hac dicitur Rom. 7.c. Non ego operor illud, sed quod inhabitat in me, peccatum. Gre.s.1.Reg.15.

Iniquitas. Hæresiarcha. Hæreses.

Mater peccatoris dicitur potestas malorum, & iniquitas, & infidelitas. Ps.108. Matt. 10.d. 14.a. Et mater allidjtur super filios, cùm congregatio hæreticorum cum ipsis hæresiarchis & erroribus simul pereunt. Hos.10.d. Arn.s.Ps.108. Hil.s.Matt.Can. 10.14. Hie.s.Ho.10.

Tutela.

Mater pro tutela. Iud.5.a. Surgeret mater in Israel.

Materia.

Materia dicitur, ex qua aliquid fit, vt materia domus sunt lapides & ligna, & cætera. 4.Reg. 6.a. Sap.11.c.15.c.

Matertera.

Socii parentum.

Matertera, dicitur matris soror, quasi mater altera, eius turpitudo non est reuelanda. Leu. 29.c. Et designat socios parentum, qui non sunt ignominia afficiendi. Glo.ord.s.Leu.20.

Mathanaim.

Mathanaim, id est, munera eorum, ciuitas Moab contra Arnon, ad quam venerunt filij Israel post locum putei Arnon. De puteo veniunt ad offerenda munera, quia ex cognitione Dei, offerunt credentes fidem & timorem per liberum arbitrium. Nu.21.d. Ori.s.Nu.ho.12.

Matrimonium, Coniugium, Connubium.

Matrimonium, est maris & fœminæ coniugatio, qua mutuò ligantur ad perpetuam vitæ societatem.

Cōiunctio Christi & ecclesiæ.

Matrimonium, quo relinquitur pater, & mater, & adhæretur vxori, typus est coniunctionis Christi & ecclesiæ. Reliquit Christus Patrem, hoc est, non apparuit in natura Patris, & matrem, nempe synagogam, & adhæsit vxori, hoc est, ecclesiæ, & sunt duo in carne vna, quia ex Christo capite & ecclesia fit vnum corpus. Sic etiam est coniunctio Christi cum anima. Hæc significauit coniugium Isaac cum Rebecca. Gen.26.b.29.d. Ori.s.Nu.ho.20.

Consuetudo peccandi.

Coniugium Sichen, cum Dina, significat colligationem in perseuerantia peccati, quod optabat Sichen. Gen.34.b. Lyr.s.Gen.34.

Consensus cum infidelibus.

Connubia cùm alienigenis, designant consensum cum hæreticis. Gen. 34. b. Ios.23.c. Ideo non sunt contrahenda. Glo.int.s.Gen.24.

Mattathias.

Mattathias, idest, donum Domini, sacerdos, pater Iudæ Machabæi, qui miro zelo insurrexit contra idololatrantes, & defendit legem Dei. 1.Mac.2.a.

Matthæus.

Matthæus, idest, donatus, Apostolus & euangelista, vocatus à Christo, cùm sederet in telonio. Mat.9.a. typus & exemplum est peccatorum conuersorum.

Matthias.

Matthias, idest, donum Domini, erat vnus è septuaginta discipulis Christi, qui coaptatus est in Apostolatum loco Iudæ. Acto.1.d.

Maturus, Maturitas, Immaturus.

Maturum dicitur quod neque crudum, neque acerbum, neque nimium coctum, sed suo tempore temperatum prouenit, & propriè de fructibus dicitur.

Perfecti. Perfecta opera.

Maturæ vuæ designant perfectos, & opera perfecta. Gen.40.b. Et maturitas autumni, significat opera perfecta, quibus à Deo præmium dabitur. Is.28.a. Arescunt autem antequàm maturescant, qui pereunt antequàm bene operentur. Is.3.e. Et immatura perfectio significat opera inepta ad consequendam vitam æternam. Is.18.c. Amb.3.Exae.12. Hie.s.Is.18.

Iuuentus senilis.

Maturitas est, cùm in iuuentute senum opera exercetur. Ps.118. Præueni in maturitate. Sed ibi potius legendum est præueni in immaturitate, hoc est, hora importuna. Et potest designare illa immaturitas vel tempus huius vitæ, vt maturitas sit in futura vita, vel tempus ante aduentum Christi. Amb.s.Ps.118.ser. 19. Aug.s.Ps.118.

Completa malitia.

Maturuisse dicitur messis cùm cōpleta est malitia, vt puniri debeat. Ioel.3.c. Quod erit tēpore iudicij. Et maturæ vuæ erant Iudæi puniendi in destructione Hierusalem. Apo.14.d. Hie.s.Ioel.3. Rup.s.Ioel.3.& 9. s.Apoc.

Mausoleum, vide Sepelire.

Mederi, Medicus, Medicina, Medicamentum.

MEderi, est morbo remedium afferre. Medicus autem est, qui medendi artem nouit. Medicina verò, ipsam artem significat: & interdum est idem quod medicamentum, quod hominibus, ac etiam cæteris animantibus curandi gratia adhibetur.

Margin: Ori.s.Leu.ho.8. & s.Ps.37.ho.1. Aug.1.doct. Chri. 14.

Medicus dicitur Christus, saluator noster, qui curat verbis, non herbis, & etiam solo nutu & voluntate: & quandoque curat adhibitis contrariis, quandoque similibus. Is.61.a. *Margin: Christus.*

Margin: Basi.de reg. fusi. 55. Hie s.Is.3. Aug.s.Ps.87.

Medici dicuntur doctores, animi defectus curantes. Gen.50.a. Exo.21.b. Isa.3. b. Ier.8.g. Hi autem medici non suscitant mortuos in peccato, sed solùm tanquam ministri præcepta salutis proponunt. Ps.87. *Margin: Doctores.*

Margin: Phi..de Ioseph.

Medici etiam sunt leges, & magistratus legitimi: vt senatores, & iudices, & vt medicus curat quicquid ad sanitatem conducit, ita debent præsides & magistratus curare quicquid ad bonos mores facit. *Margin: Leges & magistratus.*

Margin: Hie.s.Is.26. Isyc.s.Leu.15.

Medici non suscitantes, sunt Philosophi non curantes animas. Is.26.c. iuxta Septuaginta. Ps.87. In hos medicos expenderat mulier substantiam, & non fuit curata. Luc.8.f. *Margin: Philosophi.*

Margin: Cle. Alex.1.pæd.2 Hier.s.Is.1. & s. Ẽze.47. Aug.s.Ps.57.

Medicina animi, est sapientia, quæ liberat animam à perturbationibus: & etiam verbum Dei, animam & corpus sanans: & præterea lachrymæ pœnitentiæ. Isa.1.b. Ad medicinam valebant folia arborum templi: quia doctrina moralis curat animam. Eze. 47.c. Medicamenta etiam erant in prophetis, & in lege, & demum omnia præcepta: sed hoc medicamentum ante aduentum Christi non erat medicatum, sed adueniente Domino est medicatum. Ps. 57. *Margin: Sapientia. Verbum Dei. Lachrymæ.*

Meditari, Præmeditari.

Meditari, est quasi medio animo versare, & mente pertractare, interdum verò est exercere & conari. Meditatio autem, est ipsa commentatio vel exercitatio.

Margin: Hil.s.Ps.54. Aug.ser.75. Phil.2. allegori.

Meditatio Isaac in agro, passionem & labores Christi in hoc mundo adumbrauit, & etiã pugnam contra diabolum. Gen.24.g. Potest exercitationem contemplationis significare. *Margin: Passio Christi. Contemplatio.*

Margin: Ori.s.Ps.36.ho.5. Basi.s.Ps.48.

Meditatur os iusti sapientiam, cùm bonus & fidelis loquitur de Christo. Ps.36. Meditatur autem in corde prudentiam, vt os habeat quod loquatur. Ps.48. *Margin: Loqui de Christo.*

Margin: Hil.s.Ps.1.148.

Meditari in lege Domini die ac nocte, est secundùm legem Dei semper operari, & omnia in laudem Dei facere. Ps.1.62.1. Cor.10.a. Et meditari in operibus Dei, est creationem Adæ & reliqua Dei opera contemplari. Ps.142. *Margin: Operari secundum legem Dei.*

Margin: Ori.s.Ps.36.ho.5.

Meditatur sedens in domo, & ambulans, & c. qui in ecclesia loquitur, & docet, ac operatur, quæ ad ædificationem faciunt. Deut.6.b. *Margin: Loqui & operari ad ædificationē.*

Margin: Hie.s.Is.33.

Meditatur timorem, qui cùm omnia fuerit consequutus, indignum se tamen semper reputat coram Domino. Is.33.c. *Margin: Cognitio propriæ infirmitatis.*

Margin: Hie.s.Is.38.59.

Meditatur vt columba, qui pro peccatis gemit. Is.38.c. Meditantur quoque Iudæi vt colũba, quum loquuntur & perstrepunt verba legis, quæ minimè intelligunt. Is.59.b. *Margin: Gemens pro peccatis. Loquentes Iudæi legem sine intellectu.*

Margin: Arn. & Hila. s. Ps.1. Basi. & Aug.s.Ps. 17.

Meditantes inania populi, fuerunt Iudæi distinguentes carnales obseruationes, & exercentes traditiones humanas: vel meditati sunt inania, quando Christum persequebantur, & falsa contra eum excogitabant testimonia. Ps.2. Hę dicuntur meditationes Iudęorum aduersus Christum. Thr.3. g. Meditabantur etiam dolos contra Christum ante & post eius mortẽ. Ps.37. dicuntur quoque meditari dolos, qui mala suggerunt sub boni specie. *Margin: Exercentes Iudæi traditiones. Cogitantes contra Christum.*

Margin: Aug.s.Ps.35. Hie.Cypriano. Hie.s.Is.27.

Meditatur iniquitatem in cubili suo, qui eam tractat in corde. Ps.35. *Margin: Tractans mala in decor.*

Meditati dies sicut aranea sunt, cùm sic transiuit tempus, vt opus araneæ. Ps.79. *Margin: Transeuntes facilè dies.*

Meditatus dicitur Dominus in spiritu suo duro, quando loquutus est, vt durè puniret Iudæos. Is.27.b. vel iuxta Septuaginta, meditatus est populus Israel interficere Apostolos, vt delerent memoriam Christi. *Margin: Decernens Deus punire Iudæos.*

Medium, Medietas, vide Dimidium.

Medius, Medium, Mediator.

Medium dicitur, quod æqualiter distat ab extremis. Mediator autem est, qui inter aliquos medius est ad constituendam pacem, aut aliud pactum. Medius etiam dicitur communis. 3. Reg.6.a. Ostium lateris medij in pariete erat. Manifestus. Exo.11.b. Media nocte ingredietur Ægyptum. Medium autem, consortium. Nu.16.c. Perierunt de medio multitudinis. Conspectus. Deu.13.a.22.c. Auferes malum de medio tui. Pars. Exo.3.a. Vocauit eum de medio rubi. In medio quoque, in conspectu, in consortio. Item vt dux. 1. Reg. 10. d. Stetitque in medio populi. Inter alios. Ier.29.b. Qui sunt in medio vestrum. Vnus ex illis. 3. Reg.3.b. Seruus tuus in medio est populi tui.

Margin: Ter.adu. Marc.4. Orig.s.Nu.ho.3.9. & s.Eze.ho.1. Hie.s.Ier. 30. & s.Gal.3. Aug.epis. 120. Geor.Ven.can.2. tom.1.ca.4. & tom. 8.per totum.

Medium præcipuè competit Christo: de quo Ioan.1.d. Medius vestrum stat, quẽ vos nescitis. Et in medio paradisi arbor, est Christus, qui est media persona in Trinitate. Gen.2.b. Ipse est in medio duorum animaliũ, hoc est, duorum populorum. Hab.3.a. Et Aaron stãs in medio multitudinis, ad placãdũ Deũ, designat Christũ, qui operatus est salutem in medio terræ. Nu.16.g. Et ipse filius Dei dicitur mediator ante incarnationem, quãdo loquebatur per Angelos: sed non est dictus homo mediator, nisi post incarnationem. Gal.3.d. In medio ecclesiæ laudat Christus Patrem, quia ipse mediator medium tenet. Psal.21.87. In medio captiuorum existens Ezechiel, designat Christũ inter peccatores conuersantem. Sic in medio existit prin- *Margin: Christus.*

ceps,

ceps, hoc est, Christus. Eze. 1.34. f. 46. c. Et de medio Israel product⁹ princeps, designat Christum de genere Israel. Ier. 30. d. Soph. 3. d. Agg. 2. a. Zac. 7. d. Sic in medio fratrum vngitur Dauid. 1. Reg. 16. c. designans Christũ, qui etiam dicitur esse in medio per incarnationẽ. Ioel. 2. f. *Rup. s. Ioel. 2.*

Beatificãs Deus. In medio duorum Cherubim dicitur esse Deus, secundùm quod ab angelis visione beatifica videtur. Exo. 25. b. *Glo. ord. s. Exo. 25. Gre. s. Eze. ho. 2. Hie. s. Hab. 3.*

Incarnatio. Tempus incarnationis. Tempus iudicii. Tempus passionis Christi. Medium electi, significat incarnationem Christi, vbi sunt quatuor animalia, hoc est, quatuor Euangelistæ fidem incarnationis prædicantes. Eze. 1. b. Medium autem annorum, tẽpus significat aduentus Christi. Hab. 3. a. vel iuxta Septuaginta, medium duorum animalium, vbi cognitus est Christus, fuit in passione, quãdo cognitus est inter duos latrones, vel inter duos populos in eius passione concurrentes. Media nox designat occultum tẽpus aduentus Christi, vel tẽpus iudicij, quando veniet nullo sentiente, aut sperante. Mat. 25. a. Mat. 13. d. Luc. 11. a. Exo. 11. a. 12. d. Medium etiam annorum, est tempus passionis Christi, quod erat triginta trium annorum, quod est medium vitæ humanæ. *Aug. 18. ciu. Dei. 32. & epist. 120. & de verbis domini. ser. 22. Gre. ho. 12. Ori. s. Mat. ho. 30. 31. 32. Rup. s. Hab. 3.*

Prelata omnibus. In medio dicuntur esse, quæ omnibus anteponimus atque iubentur dij alieni de medio abiici. Gen. 35. a. Vt videlicet nihil præferamus Deo, sed ipsum in medio cõstituamus. Ita sanctuarium ponitur in medio, vt cultus Dei cæteris præponatur. Eze. 48. *Glo. int. s. Gen. 35.*

Conscientia. Cor. Medium in quo est Deus, dicitur conscientia: & ipsum cor: quod etiam est medium vniuscuiusque. Exo. 23. d. 25. a. 1. Reg. 7. a. Ps. 45. Matth. 18. c. Et medium ferculi Salomonis stratum charitate, est cor Christi. Cant. 3. d. In medio hominis conteritur cor, cùm verè dolet. Ier. 23. b. Medium quoque altaris, cor hominis significare potest. Exo. 27. a. 38. a. *Basi. & Aug. s. Ps. 45. Hil. s. Ma. can. 13. Gre. s. 1. Reg. 7.*

Ecclesia. Status perfectionis. Medium terræ Ægypti, aut etiam medium terræ, ecclesiam significare potest. Is. 19. c. Exo. 9. f. Ps. 73. 134. 136. Et medium camporum, vbi aperit Deus fontes, est ecclesia ex gentibus. Is. 41. e. Et habitans Raab in medio filiorum Israel, designat gentiles habitantes in Christo, vel in ecclesia, cuius medium est Christus. Ios. 6. d. Et medium Hierusalem, est medium ecclesiæ seu locus publicus in ecclesia, aut etiam status perfectionis. Ps. 11. Ier. 6. a. Zac. 2. b. 8. b. *Aug. s. Ps. 73. Hie. s. Isa. 41. & s. Ier. 6. Ori. s. Ier. ho. 2. Basi. s. Ps. 115.*

Vita communis. Medium filiorum Israel vitam communem Christianorum significare potest. Exo. 28. a. 31. c. Et media ferculi Salomonis sunt, quæ ad mediocrem vitam fidelium in ecclesia pertinent, quæ sunt constrata charitate: quia mediocribus sufficit charitas. Cantic. 3. d. In medio populi stans Saul, designat prælati exempla omnibus debere esse conspicua. 1. Reg. 10. d. Itidem in medio vineæ turris, designat exempla Apostolorum & Prophetarum omnibus exposita. Is. 5. a. In medio populi Dei ædificantur, qui facti pars ecclesiæ proficiunt in ea. Ier. 12. d. Inter medium montium pertranseunt aquæ, cum prædicatores exponunt doctrinam tanquam omnibus communem. Ps. 103. *Gre. s. Cant. 3. & s. Eze. ho. 15. & s. 1. Reg. 10. Amb. 3. Exae. 12. Aug. s. Ps. 103.*

Fiducia diuinæ pietatis. Medium Iordanis, in quo stetit arca. Iosu. 3. designat fiduciam diuinæ pietatis, cui pedem spei figere debemus. *Ric. de S. Vi. de extermi. mali. 35.*

Puniens Deus. In medio populi ascendit Deus puniendo. Exod. 33. a. Et in medio alicuius dicuntur esse abominationes eius, cùm secundum eas castigatur. Eze. 7. b. Et vsque ad medium colli dicitur peruenire torrens, quum ira Dei plenè aliquem comprehendit. Is. 30. f. *Glo. int. s. Exo. 33.*

Tentationes. Medium maris, & medij fluctus, designant vim tentationum. Illi autem ambulant per medium maris, qui inter tentationes non declinant ad dexteram, neque ad sinistram. Exod. 14. e. 15. c. Prou. 30. c. Is. 63. c. Mat. 14. c. Et media nox, est tempus grauis tribulationis, in qua surgẽdum est ad confitendum Domino. Exo. 11. a. 12. d. Ps. 118. Medium etiam catulorum leonum, fuit grauis tribulatio Christi. Ps. 56. Medium autem tribulationis ipsam grauitatem tribulationis significat. Ps. 137. Media hostium castra ingreditur Saul, quum prædicator in mediis tẽtationum fluctibus mentibus auditorum subuenit. 1. Reg. 11. c. *Ori. s. Exo. ho. 6. & s. Mat. cap. 14. Amb. de Salom. & s. Ps. 118. ser. 8. Aug. s. 83. q. 59. Hil. s. Ps. 56. Gre. s. 1. Reg. 11.*

Medium vitæ humanæ. Negligentia. Media nox significare potest medium vitæ humanæ tenebrosę, & altitudinem remissionis & negligentiæ, & profundam mentis cæcitatem. Iob 24. c. Mat. 25. a. *Hie. s. Iob 34.*

Peccatum. Miseria huius seculi. Medium rubi designat peccatum & mortalem infirmitatem. Exo. 3. a. Et medium Ægypti & Babylonis, significat statum profundum peccati, & medium miseriarum huius seculi inter seculares confusiones. Exo. 3. g. 7. a. Ps. 134. 135. 136. Ier. 50. b. 51. e. *Ori. s. Ier. ho. 2. Hil. s. Ps. 134. 136.*

Primordium boni operis. Medium hyacinthinæ tunicæ designat initium perfectum. Exo. 28. c. 39. d. vel primordium boni operis. *Glo. ord. s. Exo. 28.*

Aequalitas iustitiæ. Per medium castrorum ire, est æqualiter iustitiam seruare. Exo. 32. f. *Glo. int. s. Exo. 32.*

Medium duorũ testamentorum. Medium fortium filiorum Israel, designat medium duorum testamentorum. Leuit. 16. c. Ps. 67. Medium quoque animalium designat doctrinam spiritualem inclusam in litera. Eze. 1. d. Hab. 3. a. Et medium domus Iacob dici potest lex & prophetæ. Is. 29. g. *Arn. s. Ps. 67. Hie. s. Eze. 1. Phil. 2. alleg.*

Intellectus. Media arbor paradisi, vbi se abscondit Adam, designat intellectum proprium, cui fidit, qui negat vniuersalem. Gen. 3. b. *Aug. 17. ciu. Dei. 4.*

Vita in corpore. Medium terræ, significare potest vitam in corpore: & operatus est Christus salutem in medio terræ, hoc est, in assumpto corpore: vel in vtero Virginis, vel in Hierusalem. Ps. 73. dicitur etiam Hierusalem posita in medio gentium, quia sita est in medio terræ. Eze. 5. b. *Hie. s. Ps. 73. & s. Eze. 5. Euch. q. in Ps. Gre. s. Eze. ho. 14.*

Quies cõtemplationis. Media hora silentij, designat quietem cõtemplationis, quæ breuis est in hac vita. Apo. 8. a.

Vita turpis. Medium Amalec, turpem & libidinosam vitam significat. 1. Reg. 15. b. De medio quoque armenti comedere dicuntur vitulum, qui delitiis vacant. Amos 6. b. *Gre. s. 1. Reg. 15. Gre. s. Amos 6.*

Prosperitas seculi. Medium dierum perdicis, prosperitatem huius seculi significare potest. Ier. 17. b. *Ori. s. Ier. ho. 4.*

Inimicitiæ. Medius paries inter Iudęos & Gẽtiles, erãt inimicitiæ propter diuersum cultum. Eph. 2. c. *Amb. s. Eph. 2.*

Aug.epist.120. Ruf.s.Hos.2. Hie.s.Eze.8.

Medium ventris Christi, dici possunt corda carnalium in ecclesia: quibus etiam nota sunt mysteria sacræ scripturæ. Ps.21. Medium verbum dicitur cor, quod est in pectore. Hos.2.a. *Corda carnalia. Cor.*

In medio dicitur stare, qui aliis supereminet: vt Iezonias in medio colentium idola, ostenditur esse eorum princeps in colendis idolis. Eze.8.e. *Princeps.*

Hie.s.Eze.28. Gre.33.mor.28.

In medio lapidum ignitorum dicitur ambulasse Lucifer: quia inter Angelos, à quorum consortio fuit eiectus. Eze.28.d. Et dicitur nunç draco in medio fluminum cubare: quia diabolus omnibus fauet & vitiis & erroribus. Ezech.29.a. Medium autem oris Leuiathan, sunt verba diaboli calliditatis plena: & in medium oris intrat, qui calliditatis eius verba penetrat: vt nequaquam pensetur qui resonent, sed quò intendant. Iob 41.a. Idem designabit medium dentium. Zac.9.b. *Lucifer inter Angelos.*

Aug.s.Ps.56. Euc.q.in Ps.

Non dimidiant dies suos viri sanguinum. Ps. 54. quia tolluntur in infernum hæretici: vt perdix, quæ congregauit, quæ non peperit. Vel non dimidiant dies suos, qui ad satisfaciendū Deo pro peccatis, non conferunt vel vitæ suæ particulam. *Mitti in infernum.*

In medio dicitur poni iusiurandum inter litigantes: quia per ipsum tanquam arbitrum dissoluuntur controuersiæ. Exo.22.b. *Arbitrum iuramentum.*

Medium tabularum tabernaculi, per quod transeunt vectes. Exo.26.e.36.d. designare potest mentem, in qua recipitur lex. *Mens.*

Glo.ord.s.Exo.28.

Medium malorum granatorum. Exod. 28. f. designat opera perfecta, quæ prædicatione ornantur. *Opera perfecta.*

Medulla.

Arist.3.de hist. animal.6.

Medulla, est excrementum concoctum sanguinei alimenti, quod in ossa, aut in spinam distribuitur: non tamen omnia ossa medullam habent. Sumitur quandoque pro eo, quod intra aliquam rem continetur: interdum verò pro pinguedine.

Hie.s.Eze.17.

Medulla cedri, quam plantauit Deus, dicitur esse Christus. Eze.17. g. Idem dicitur medulla tritici. Deut.32.c. *Christus.*

Ori.s.Eze.11.12. Hie.s.Eze.17. Gre.31.mor.33. Arn.& Aug.s.Ps.65.

Medulla cedri, Eze.17.a. quantum ad allegoriam literalem, dicebatur Ieconias, rex Iuda: vel etiam nobilitas regni Iudæorum. Quantum verò ad mysticum intellectum significantur Apostoli & perfectiores in ecclesia. *Apostoli.*

Gre.s.Eze.ho.20.

Medullata holocausta dicuntur sacrificia cordis & oris, quæ fiunt cum charitate. Ps.65. Is. 25.c.34.b. Heb.4. c. Quisquis bonum opus agit, sed omnipotentis Dei amore atque desiderio flere nescit, holocaustum habet, sed medullam in holocaustum non habet. Qui verò bona operatur & visioni iam creatoris inhiat, atque ad æterna contemplationis gaudia peruenire festinat, seque ipsum ex amore quo accenditur, in fletibus mactat, holocausta medullata offert Domino. *Sacrificium cum charitate, & lachrymis.*

Gre.15.mor.25.

Medulla terræ Ægypti, quam esurierant filij Israel, significare potest diuitias, quæ dicuntur medullæ diuitis, quibus ossa eius, hoc est, potentia vel dignitas irrigantur. Gen.45.c. Nu. 18.b. Iob 21.c. *Diuitiæ.*

Gre.s.Eze.ho.21.

Medullæ dici possunt intentiones, quas discernit sermo Dei. Heb.4.c. *Intentiones.*

Medus.

Hie.s.Is.13.

Medus, idest, mensura, vel abundans, siue indumentum, seu à potente, vel forti: Hebraicè Madai: sunt populi iuxta Persas: qui vt fuerunt ministri Dei contra Chaldæos, significant Angelos, vel prædicatores ministros Dei, & adiutores fidelium ad expugnandos dæmones. Isa.13.c. *Angeli. Prædicatores.*

Mel, vide Fauus.

Melcha.

Phi.de cōgres. &c.

Melcha, idest, regina, vel consiliatrix, vxor Nachor. Ponitur in typum Astrologiæ, quæ iungitur Nachor, hoc est, habenti scientiam ociosam. Gen.11.d. *Astrologia.*

Melchisedec.

Ori.s.Ios.ho.26. Amb.1.de Abr.3. Hie.Euagrio. Aug.16.ciui.Dei.22. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.10. Fulgent.ad transimundum.2.

Melchisedec, idest, rex iustitiæ, est nomen appellatiuum: quia proprium est Sem, filius Noe: fuit rex Salem, qui obtulit in sacrificium panem & vinum, & benedixit Abrahæ. Gen. 14.d. Manifestam gerit Christi figuram. Primò, quia sine patre & matre scribitur, & Christus neque initium, neque finem dierum habet. Secundò, quia rex Salem, & Christus rex pacificus. Tertiò, quia rex iustitiæ, quod est proprium Christi. Quartò, quia rex & sacerdos, sicut & Christus. Quintò, quia panem & vinum obtulit in sacrificium, apertè exprimens sacrificium corporis & sanguinis Christi. *Christus.*

Melchisua.

Gre.s.1.Reg.14.

Melchisua, idest, rex saluator, aut rex vel consilium saluatoris, vel salutis, siue rex magnificus, aut rex meus salus. Fuit filius Saulis. Designat prædicatorē, qui est rex per autoritatē, salus per prędicationē salutarem, meus autem dicitur, vt sit singulorum per amorē. 1.Reg.14.g. *Prædicator.*

Melchom, Moloch.

Isyc.s.Leu.18. Hie.s.Ier.32.

Melchō, idest, rex eorum, vel consiliator eorū, fuit idolū filiorū Ammō, quod etiā dicitur Moloch. 4.Reg 23.c.1.Par.20.a.Ier.32.f.49.a.Soph.1. b. Typus est auaritiæ, cui dāt de semine suo, qui ei seruiunt. Leu.18.c. designat etiam autorem schismatis vel erroris. Amos 1.d.5.g. *Auaritia. Author erroris.*

Melech.

Chorus fideliũ. Melech, iuxta Augustinum, interpretatur chorus, & designat chorũ fidelium, qui debent respondere Christo ipsum imitando. Ps.87. In titulo. *Aug.s.Ps.87.*

Melior, vide Bonus.

Mello.

Mello, idest, plenitudo, vel repletio, ciuitas quam ædificauit Salomon. 3. Reg. 9. e. 2. Paral. 32. a. Aut potius est ambitus montis Sion, cuius fit mentio, quando Dauid cepit arcem Sion. 2. Regum 5. b. Ponitur autem Mello ciuitas quædam in tribu Ephraim non longe à Sichen. Iudit. 9. a.

Melodia, vide Canere. Melota, vide Pellis.

Membrana.

Membrana, est pellis exterior, quæ membra tegit, quamquam generaliter pro quauis tenui pellicula accipitur, in quacunque animalis parte sita.

Velamen Iudæorum. Quasi membrana oui erat albugo in oculis Tobiæ. Tob.11. c. designat velamen Iudæorũ, quo continentur à cognoscendo Christo, & à cognoscendis seipsis. *Glo.ord.s.Tobi.11.*

Membranæ Pauli. 2. Timo. 4. c. erant in quibus scribebat epistolas.

Membrum Artus.

Membra, dicuntur singulæ corporis animalis partes, quæ sua nomina & officia sortiuntur: vt manus, & pes.

Virtutes operatiuæ. Membra in anima solent poni virtutes operatiuæ: vt in singulis eorum nominibus videri potest. *Ori prol.s.Cant. Geor.Venet.Cant. 3.tom.7.cap.13.*

Gradus in ecclesia. Membra corporis varia, significãt diuersos gradus in ecclesia, vnum corpus constituentes: & dicuntur membra Christi: qui est caput. Rom. 12. b. Et membra de membro, vel membra ex parte, & non ex toto sunt, quando anima concupiscit aduersus spiritum. 1. Cor. 6. d. 12. b. Eph. 4. c. 5. g. Membra quoque de membro dicuntur ij, qui in Christi ecclesia ab aliis reguntur. Et artus Iob, sunt membra ecclesiæ, quæ in nihilum rediguntur, cùm infirmi peccant. Iob 16. a. 17. b. *Ori.s.Leu.ho. 7. Gre.13.mor.2.18. & 34.mor.2.*

Anima & corpus. Opera virtutũ. Diuersi sensus scripturæ. Membra hostiæ, siue vituli, siue agni cæsa, designare possunt animam & corpus: Item intima mentis, & sensus corporis, & conuersationem singulorum, & opera virtutibus distincta. Item diuersos sensus ac sententias sacræ scripturæ. Leu. 1. b. c. 9. c. *Ori.s.Leu.ho.1.*

Coniuncti nobis. Voluntates. Membra scandalizantia, quæ sunt abscindenda, sunt homines coniuncti nobis, vel voluntates animi à ratione dissidentes. Mat. 5. d. 18. b. *Ori.s.Mat.ho.5.*

Vitia. Membra quæ sunt super terram, & sunt mortificanda, sunt vitia, & praui habitus. Colossens. 3. a.

Principes Nabuchodonosor. Membra longa aquilæ designant principes Nabuchodonosor quantum ad allegoriam literalem. Eze. 17. a. *Hie.s.Eze.17.*

Cooperatores malorum. Membra carnium Leuiathan. Iob 41. c. sunt ij, qui peruersè agentibus, & sese ad iniquitatẽ præcedentibus iunguntur. Sicut autem in spiritali Domini corpore membra de membro dicimus eos, qui in eius ecclesia ab aliis reguntur, ita in illa Leuiathan reproba congregatione membra sunt carnium, qui in iniquo opere quibusdam se nequioribus iunguntur. *Gre.34.mor.3.*

Meminisse, Recordari, Reminisci, Rememorari, Memoria, Memoriale, Memor.

Meminisse, est in mentem aliquid reuocare, aut retinere, quod & recordari dicitur quasi iterum cordi dare. Memoria autem est vis animi, per quam repetit illa, quæ præterierunt, quandoque autem est ipsa recordatio, seu actus memorandi. Memoriale verò est id, quod ad seruandam memoriam relictum, seu statutum est. Memor interdum est stãs promissis. Ps.105. Memor fuit testamenti sui. Gratificans. Tob. 2. a. Et nunc Domine memor esto mei. Iudicans. Ps.73. Memor esto improperiorum tuorum. Memoria verò, fama. Ps.9. Periit memoria eorũ cum sonitu. Gloria æterna. Ps.111. In memoria æterna erit iustus. Mẽtio. Pro. 10. a. Memoria iusti cũ laudibus. Porrò memoria seu memoriale dicitur. Hebraicè Zecher.

Misericordia Dei. Recordari seu meminisse attribuitur Deo per metaphoram, quum miseretur, & aliquem liberat, aut cùm nos recordari facit, vt recordari dicitur fœderis per arcum in nubibus, quia facit nos per ipsum recordari. Gen. 8. a. 9. b. 19. f. Exo. 2. d. 3. c. 6. a. Ier. 31. d. Thr. 2. a. Ezec. 16. g. Et dicitur recordari dierum Mosis. Is. 63. c. quando miseretur, sicut tempore Mosis. Recordari etiam dicitur, quum quod facit rogatur Genes. 30. c. Recordatus Pharao ministerij pincernæ, designat Deum miserentem. Gen. 40. d. Memor dicitur Deus verbi sui seruo suo, quũ dignum facit aliquem, vt eius sit memor. Psal. 118. Mali autem dicuntur non esse in recordatione coram Deo, quando non eorum miseretur. Iob 24. b. Et dicitur esse Deo memoria Tyri, quando conuertit peccatorem, qui conuersus, est memoriale coram Domino. Isa. 23. d. Et dicitur Deus memor hominis, nempe veteris, quasi longè positi, vt eum reducat, & renouet. Psal. 8. dicitur etiam Deus recordatus misericordiæ in ira. Haba. 3. a. quando Christus in passione orauit pro Iudæis. Dicitur Deus non recordari nominum Sanctorum per labia *Chry.s.Gen.homi. 26.28. Hie.s.Is.63. Hil.s.Ps.117. Aug.18.ciu.Dei. 32. & s.Ps.8.87. Gre.17.mor. 1. Hie.s.Ps.1.*

fea.Ps.15.quia nomina infidelitatis,aut perfectionis vetera, mutat in nomina fidelitatis, aut perfectionis noua:vt Abrahæ, & Apostolorum.

Gre.s.1.Reg.1. Arn.& Hi.s.Ps.86. — *Vocatio gentiũ.*

Recordatus dicitur Dominus Annæ.1 Reg.1.c.quia tunc venisse in memoriam Dei visa est ecclesia gentium, quum per amoris gratiam, Verbo Dei coniuncta in salutem visitata est. Sic recordatus est Hierusalem in deserto.Ier.2.a.15.c.Memor dicitur fuisse Rahab& Babylonis, quum vocauit Gentes ad fidem.Ps.86.

Arn.s.Ps.8. Gre.12.mor.9. — *Missio filij Dei.*

Reminiscentia principis pincernarum de Ioseph Gen.41. b. designat missionem filij Dei in fine seculorum.Sic fuit memor hominis in humilitate, quum filius Dei factus est homo. Ita etiam fuit memor Dauid.Ps.8.131.136.Et dicitur Deus recordatus nominis Christi de vẽtre matris eius.Is.49.a.Iob 14.c.

Hie.s.Is.64.& s.Hos.8. — *Castigatio Dei.*

Meminisse dicitur Deus iniquitatis malorum,quum eam castigat,& punit:non meminisse verò,quum eam remittit.Is.64.d.Hos.8.d.9.b.

Hil.s.Ps.62. Basi.s.Ps.29 44. Hie.s.Is.28.63.& s.Ez.6.& s.Amos 6. — *Cõsideratio Dei cum puritate cõscientiæ. Conuersio ad fidem. Seruare mandata.*

Recordari Dei super stratum,est in puritate conscientiæ eius meminisse.Psa.62.Et recordantur Dei liberati,quum aliqui ex Iudæis vel hæreticis ad veram fidem conuertuntur. Ezechiel.6.b.Memoria autem nominis Dei est per veram confessionem : quod est recordari in Deo nominis Dei.Exo.20.d.Leu.2.d.Ps.44.Is.26.c.iuxta Septuaginta.Reminiscuntur etiam Domini & miserationum eius,qui rectè operando eius seruant mandata.Is. 62.c.63. b.94.b. Memoria etiam sanctitatis Dei,aut suauitatis eius,dicitur esse in nobis,quum facit nos Deus sui meminisse:qui prius eius obliti eramus.Ps.29.144.Malo dicitur.Amos 6. d. Ne recorderis Domini : quia non decet illum proferre nomen Domini. Recordari Domini in anxietate,est in tribulatione ad ipsum recurrere.Ion.2.c.Zac.10.d.Recordatur Dei de terra Iordanis,qui ex ipso baptismo memor est Dei humilians se.Ps.41.

Aug.s.Ps.41.

Glo.int.s.Exo. 13. — *Memoria passionis.*

Meminisse diei phase,est recordari passionis Christi.Exo.13.a.Memoria quoque sanctificandi sabbati,est solicitudo diuini cultus.Exo.20.b.

Hil. & Aug.s.Ps.136. Hie.s.Ps.37. — *Recordari cælestis patriæ.*

Meminisse Hierusalem,est recordari cælestis patriæ: vel considerare amissam patriam.Psa. 136.Idem erit recordari Sion, & terræ Iuda. Is.10. c. Rememoratio quoque diei sabbati dici potest contemplatio quietis perpetuæ.Ps.37.in titulo.

Ori.s.Nu.ho.15.& s.Leu.ho.4. Hil.s.Ps.134. Isyc.s.Leu.2. — *Recordari legis Dei. Sacra scriptura.*

Recordari Sion,est recordari legis Dei Psal.136. Et memoriale sacrificij est ipsa sacra scriptura:vel memoria scripturarum,vel perfecta Dei scientia : cuius semper memores erimus, quando illius erimus capaces:quæ nunquam destruitur.Leu.2.a.Ps.134.Is.26.b.

Hie.s.Is.22.43. — *Abolitio obseruantiæ literæ legis.*

Memoria excisa,est litera legis non amplius obseruanda.Isa.26.c.Et non meminisse priorum,est legem veterem quantum ad literalem obseruantiam aboleri.Is.43. c. Non recordabuntur arcæ Domini,dicebatur pro eo tempore,quo lex vetus erat cessatura.

Hie.s.Is.43. Gre.10.mor.10. — *Non admirari antiqua miracula.*

Non meminisse priorum, est non admirari antiqua miracula,succedẽte opere redemptionis per Christum factæ,quod omnia illa superat & obscurat.Is.43.c.Non erunt etiam in memoria priora:quando mala præsentis vitæ in fœlicitate cessabunt.Is.65.c.Iob 11.d.

Glo.ord.s.Exo.28. — *Memoria patriarcharum.*

Memoriale erat filiis Israel coram Domino,quum lapides erant in superhumerali pontificis eorum nominibus inscripti: vt videlicet vel ipsi recordarentur Dei, vel Deus eorum. Ex. 28.b.vel vt pontifex fidem,vitam quæ patriarcharum meminisset imitari: vt oraret pro duodecim tribubus:vt populus etiam sanctos imitaretur.

Hil.s.Ps.69. Ori.s.Ps.37.ho.1.

Rememoratio est quum quis ad saluté commemorationem sui fieri desiderat : aut eorum ad pœnam,qui bonis semper infesti sunt:aut memoriam habeat peccati,qui vult ab eo mundari.Ps.37.69.in titulo.

Glo.ord.s.Is.48. — *Labiis honorãtes Deum.*

Recordantur Dei Israel non in veritate,qui confitentur se nosse Deum,factis autem negãt. Isaiæ 48.a.

Hil.s.Ps.142. Hie.s.Eze.16. — *Recordatio peccati.*

Memor est dierum antiquorum,qui recordatur peccati Adæ.Psal. 142. Et non recordatur dierum adolescentiæ suæ,qui non aduertit priorem statum peccati.Recordatur autem viarũ suarum is,quem peccati pœnitet:vnde & confunditur.Eze.16.c.g.

Arn.s.Ps. 108. — *Recitatio victoriæ martyrum.*

Memoria est iniquitatis patrum peccatoris, quando in ecclesia recitantur martyrum victoriæ.Psal.108.

Hie.s.Is.26. Gre.14.mor.11. — *Vestigia vitiorũ. Damnatio.*

Memoria Amalech,quam Deus delet,sunt vestigia vitiorum.Exo.17.d.Is.26.c.Vbi septuaginta interpretes pro memoria dicunt,masculus,qui Hebraicè dicitur Zachar.Deletur etiam memoria idolorum.Zac.13.a.Et memoria malorum.Ps.33.Iob 18.d.

Glo.ord.s.Is.57. Phi.de temulenti. — *Hæreses. Idola.*

Memoriale hæreticorum est doctrina eorum erronea.Is.47.b.Et idola gentilium.

Recordari Pharaonem ministerij pincernæ, est ebrios memores esse ministrorum vini. Genesis.40.d.

Glo.int.s.Is.47. — *Memoria ebriorum. Memoria mortis & iudicii.*

Recordari nouissimi,est recogitare futura.Is.47.b.Et recordatur finis sui,qui cõsiderat diẽ mortis & iudicij.Thr.1.c.

Glo.ord.s.Is.54. — *Vnio ecclesiæ cum Christo.*

Non recordatur ecclesia ex gentibus opprobrij viduitatis suæ,quia reiecto idolorum cultu non amplius est à Deo destituta.Is.54.b.

Glo.ord.s.Thr.1. — *Sera pœnitentia.*

Recordari dicitur Hierusalem præuaricationis suæ,quando serò iam anima in inferno recognoscit peccata sua.Thr.1.c.

Gre.11.mor.17. — *Labilitas mundanæ gloriæ.*

Memoria malorum comparatur cineri.Iob 13.b.quia illic ponitur, vbi ab aura rapiatur. Quantumlibet enim quisque pro facienda gloria sui nominis elaboret, memoriam suam quasi cinerem ponit,quia hanc citius mortalitatis ventus rapit.

Hie.s.Amos 1. — *Nolle ascendere à litera ad spiritum.*

Non recordatur Tyrus fœderis fratrum suorum,quum Iudæi aut hæretici nolũt ascendere

à litera

à litera ad ſpiritum: nec curant præcepti, quo iubetur ſacram ſcripturam deſcribendam eſſe tripliciter. Amos 1.c.

Non recordari redemptoris.

Non recordantur viri pauperis, qui ciuitatem liberauit: qui non recordantur Chriſti redemptoris. Eccleſiaſtæ 9.d. *Hie.ſ. Eccleſiaſtē. 9.*

Memphis.

Sermo hæreticorum.

Memphis, ideſt, os ex ore: Metropolis Ægypti. Iſ.19.b. Ier.2.d. Ezec.30.c. Hebraicè tamen ſcribitur Noph, quod interpretatur fauus, aut diſtillatio, vel eleuatio, aut cribrum. Hoſ.9.b. ſcribitur Moph. Poteſt Memphis deſignare ſermonem, in quo confidunt hæretici, vel ora hæreticorum, vnde profluunt errorum idola, ſicut in Memphi maximè vigebat idololatriæ ſuperſtitio, & magorum vanitas. *Hie.ſ.Iſ.19.ſ.Ez.30.*

Mendicare, Mendicus, quære Pauper.

Mens.

MEns, eſt princeps animæ facultas, quæ & intelligentia vocatur, qua homo cæteris præſtat animantibus. Includit autem tam partem intellectiuam quàm voluntatem, ſic vt aliquando pro intellectu ſumatur, nonnunquam pro voluntate, quandoque autem vtrunque ſimul includat. Sumitur item pro memoria & ratione.

Vis probatiua cogitationum.

Quando dicitur tota mente diligendus eſſe Deus, mens ibi dicit vim probatiuam cogitationum. Mat.22.d. Mar.12.c. *Ori.ſ.Mat.ho.23.*

Voluntas.

Mens pro voluntate ſumitur. Exo.35.b. Mente promptiſſima offerre Deo. Et Leuitic. 10.d. Mens lugubris, qua non placetur Deo in ceremoniis.

Menſa.

Menſa eſt, ad quam accumbimus cibum ſumpturi: quæ etiam deſeruit ad ſcribendum & numerandum.

Sacra ſcriptura.

Menſa dici poteſt ſacra ſcriptura, & omnia in quibus ſpiritales cibi proponuntur, quæ menſa eſt ſpiritalis intelligentię claritate fœcunda Exo.25.c.30.c.37 b. Leu.24.a. Pſ.22.6ē. Iſ.23.b. Mal.1.b. Mat.15.c. Marc.7.d. Luc.22.c. Rom.11.b. Idem deſignant menſæ aureæ decē.3.Reg. 7.g. Quæ vel refectionem nobis verbi Dei, quaſi panes propoſitionis offerunt, Vel [illegible] nobis exempla fidelium quaſi poſitorum in ſe vaſorum Domini, claritatem & miracula proponūt. Menſæ ſedecim in templo, Prophetas deſignant, & quatuor menſæ lapideæ ad holocauſta, ſignificant Euangeliſtas. Ezec. 40.f. Menſæ portæ interioris binæ ad ſingula latera, ſic ſunt diſtribuendæ, vt porta interior ſit nouum teſtamentum, quæ habet in multitudine fidelium populorum duo latera, nempe dilectionem Dei & proximi. Binæ autem menſæ ſunt hinc, & binæ inde, quia in dilectione Dei neceſſariò tenenda eſt fides & vita. In dilectione autē proximi ſummopere debet patientia & benignitas cuſtodiri. Porta verò exterior, eſt vetus teſtamentum, quia habet duo latera, nempe ſpiritales patres & carnalem populum, in quibus ſingulis binæ ſunt menſæ, quia in ſpiritalibus patribus habet doctrinam & prophetiam, in carnali populo circunciſionem & ſacrificium. Menſa ſapientiæ, quam propoſuit, dici poſſunt eius præcepta, quæ in ſacra ſcriptura continentur. Pro.9.a. Menſa potentis ſignificare poteſt ſacram ſcripturam, & beneficia Dei. Pro.23.a.

Ori.ſ.Exo.ho.9.& ſ.Rom.11 · Hier.ſ.Iſ.23.& ſ.Pſ.23. · Gre.17.mor.14. · Iſyc.ſ.Leu.24. · Bed.ſ.Pro.9. · Hie.ſ.Eze.40. · Gre.ſ.Eze.ho.21.

Præcepta. · Beneficia Dei.

Baſi.in prin. Prooem.1.offi.21. 32.

Altare. · Chriſtus. · Euchariſtia.

Menſa aliquando ſignificat altare, in quo proponitur corpus Chriſti. Pſa:22.127. Iſa.21.b. Vnde & ipſum altare appellatur menſa. Eze.41.d. Mala.1.b. Ipſum altare eſt menſa potentis. Pro.23.a. Et ipſe Chriſtus eſt menſa, in qua panes depoſiti ſunt, quibus omnes participatione corporis ſui ad vitam æternam aluntur. Exo.25.c.

Arn.ſ.Pſ.22. · Hie.ſ.Iſ.21. · Iſyc.ſ.Leu.24. · Cyr.4.ſ.Ioan.28. · Chry.ſ.Pſ.22.

Eccleſia.

Menſa, in qua erant panes propoſitionis, ſignificat eccleſiam, in qua proponuntur nobis dona Spiritusſancti. Exo.25.c.30.c.37.b. Leu.24.a. Ipſa etiam eſt menſa potentis. Pro 23.a. *Ori.ſ.Leu.ho.13. · Aug.ſ.[illegible]tra.47*

Cœna.

Menſa dicitur ipſa cœna. 1.Reg.20.e. Non venit ad menſam Regis.

Sacramenta nouæ legis.

Menſa in parte aquilonari templi, ſignificat ſacramenta nouæ legis, quæ mentem refrigerant, & vegetant. Exo.26.g.35.b. Data ſunt autem gentibus. *Glo.ord.ſ.Exo.26*

Beneficia temporalia Dei.

Menſa præterea extra velum, & in parte aquilonari, deſignat temporalia Dei beneficia, vt temporale nutrimentum vitæ. Erat autem in parte ſeptentrionali, quia ſeptentrionales venti maximè vegetant, & in parte ſiniſtra, quia temporalia ad ſiniſtram pertinent. Exod. 26.g.35.b. *Phil.quis rer. diu. heres & de vita Moſ.3.*

Cor hominis.

Menſa quoque dicitur cor hominis, & quicunque habent panes Dei, & reficiunt ac paſcunt animas, menſæ Dei dicuntur. Leu.24.a. *Ori.ſ.Leu.ho.13.& ſ.Nu.ho.5.*

Terra.

Menſa in templo erat ſex cubitorum, & eius pedes quatuor erant circiter vnius cubiti & dimidij. Colligunt ergo omnes cubitos in numerum duodenarium, conuenienter ad duodecim menſium conuerſionem, quæ fit per circulum anni, quibus terra omnia producit & perficit, cum quatuor temporibus anni inita conſuetudine. Terræ igitur imaginem menſa ſignificat, quæ quatuor fulcitur pedibus, æſtate, autūno, hyeme, vere: per quos annus ingreditur, quocirca dicit etiam menſam habere vngulas inflexas ac tortiles, aut quòd temporum conuerſionibus omnia circumagantur, aut fortaſſe ſignificabit terram, quam circumfluit Oceanus. *Cle.Alex.6.ſtro.*

Gloria cæleſtis.

Menſa aliquando ſumitur pro cæleſti gloria, vt cùm Iob 36.c. dicitur. Requies menſæ tuæ erit plena pinguedine. De hac Pſ.16. Satiabor, dum manifeſtabitur gloria tua. *Gre.26.mor.32.*

Lyr. s. 4. Reg. 4. — *Vnitas fidei. Lectio scripturæ.*

Mensa præterea dici potest vnitas fidei,& concordia prædicationis. Hanc mensam proposuit mulier hospita Elisæi in cœnaculo ipsius Elisæi. 4. Reg. 4. b. Significat etiam scripturæ sacræ lectionem.

Ori. s. Mat. ho. 15. Basi. reg. brev. 254. Amb. s. Luc. 19. — *Pecuniæ auarorum.*

Mensæ numulariorum, pecunias auarorum significare possunt:& etiam auditores ecclesię: & doctrinam hæreticorum & Iudæorum: quas mensas subuertit Dominus. Mat. 21. b. Mar. 11. b. Luc. 19. d. Is. 28. b.

Hie. s. Is. 28. Hie. s. Mat. 21. — *Altaria Dei.*

Mensæ etiam numulariorum, sunt altaria Dei, quæ auaritia sacerdotum in mensas numulariorum conuertit. Mat. 21. b.

Aug. s. Ps. 68. — *Altare idolorum. Fomenta voluptatum.*

Mensa meretricis adumbrat altare idolorum, vel locum & fomenta voluptatum. Eze. 23. f. Mensa autem prauorum fit coram ipsis in laqueum, quum videntes & scientes amplectuntur peccata. Is. 68.

Hie. s. Is. 65. — *Ablatio diuinæ prouidentiæ.*

Mensa fortunę, quam vltimo die anni & mensis vltimi ponebant Gentiles, refertam varij generis epulis, & poculo mulso mixto, vel præteriti anni, vel futuri fertilitatem auspicantes, ablationem diuinæ prouidentiæ indicabat. Qui enim fortunam colebant, diuinam negabant prouidentiam. Is. 65. b.

Mensis, Menstruus.

MEnsis, dicitur duodecima pars anni, qui quasi dimensa spacia conficiat, mensis nominatur. Et menstrua res dicitur, quæ est vnius mensis.

Isy. s. Leu. 23. Cyr. 4. s. Ioan. 28. Ori. s. Exo. ho. 7. — *Initium gratiæ. Noua lex.*

Mensis primus in mensibus anni, initium gratiæ, seu legis gratiæ, & tempus aduentus Christi significare potest. Erat autem mensis verni temporis. Exod. 12. a. 30. c. 40. a. Ezechiel. 45. f.

Mensis etiam secundus, quo celebratur secundum Pascha, typus est nouæ legis, vnde in secundo mense datum est manna. Exo. 16. a. 2. Paral. 30. a. Idem designat mensis nouarum frugum, & mensis primitiuorum. Exo. 13. a. 23. b.

Bed. s. Exo. 2. — *Tres leges.*

Menses tres, quibus latuit Moses, leges literæ, & naturæ & prophetiæ significarunt, in cuius fine Christus reuelatus est à synagoga in assumptione carnis. Exo. 2. b. Mēsis etiam tertius egressionis de Ægypto, tempus legis gratiæ significat. Exo. 19. a.

Ori. s. Amos 4. — *Tres virtutes. Mysterium Trinitatis.*

Menses tres, quibus fuit arca in domo Obededom, designant tempus quo est ecclesia in gentilitate, quousque Iudæi conuertantur. Est autem ibi per tres virtutes, fidem, spē, & charitatem. 2. Reg. 6. b. Designant etiam menses tres mysterium Trinitatis. Amos 4. b.

Isy. s. Leu. 23. Hie. s. Eze. 39. — *Tempus iudicii.*

Mensis septimus, est tempus iudicij, quando personabunt tubæ ante iudicem, nec iam licebit operari. Leu. 23. d. Vnde & mensibus septem mundatur terra ab immunditia Gog, quia mense septimo fiebat festum tabernaculorum cum palmis, in signum victoriæ contra hæreticos & infideles. Ezec. 39. c.

Ori. s. Iob lib. 3. Hie. s. Amos 4. Gre. 4. mor. 10. 11. — *Apostoli. Ecclesiæ. Ordines angelorum.*

Menses anni duodecim, Apostolos significare possunt ecclesiam constituentes. Iob 3. b. Vel designant diuersas ecclesias, vel ordines angelorum, vel diuersas virtutum species.

Gre. 30. mor. 20. 21. Cle. Pap. 4. recogn. — *Virtutes variæ. Cogitationes Sāctorum.*

Menses conceptus ceruarum, significare possunt cogitationes Sāctorum, vel virtutes multiplicatas, quas Deus dinumerat. Iob 39. a.

Isyc. s. Leu. 27. — *Virtutes. Recētes in fide.*

Ab vno mense vsque ad annum quintum sunt, qui noui recentesque sunt in fide. Leuit. 27. a. de quibus dicitur. 1. Petri 2. a. Quasi modò geniti infantes.

Hie. s. Is. 66. Gre. 19. mor. 8. & s. Eze. ho. 6. Euc. form. spirit. — *Aeterna fœlicitas.*

Mensis ex mense, perpetuitatem fœlicitatis designat, & quòd erit mensis ex mense, quum à mense carnali transitur ad spiritualem. Et quum Luna, quæ est ecclesia, transibit à mutabilitate huius temporis ad splendorem cælestis patriæ, vbi fulgebit sicut Sol. Et mensis ex mēse est, quum perfectioni, quæ nunc est in operatione, succedet perfectio, quæ erit in æterna requie. Is. 66. g.

Gre. 29. mor. 8. — *Collectio animarum in ecclesia.*

Menses pristini dicuntur collectiones animarum intra ecclesiam veritatis luce splendentes & perfectæ. Iob 29. a.

Glo. ord. s. Leu. 15. — *Prauæ cogitationes.*

Mensis mulieris menstruatæ significat prauas cogitationes. Leu. 15. c.

Rup. s. Hos. 5. — *Tempus huius vitæ.*

Mensis deuorans, est breue tempus huius vitæ, quo mali consumuntur. Hos. 5. b.

Gre. 8. mor. 7. 8. — *Expectans præmium.*

Menses vacuos dicitur habere, qui per actiones suas præsentia non quærit, qui laborem iam tolerat, sed præmium nondum tenet. Iob 7. a. Ecclesia habet menses vacuos in his, qui adhuc voluptatibus defluunt, & fructu boni operis non ditantur.

Menstruata, Menstruum.

Ari. 3. hist. anim. 29. & 7. hist. animal. 1. 2.

Menstruum, est mulierum profluuium & purgatio frigidi & indigesti humoris ex sanguine vitiato, quem natura quasi noxium expellit, dictaque sunt menstrua, quòd singulis mensibus mulieribus iam ad concipiendum adultis accidere solent, quod fit luminis Lunæ absentia. Menstruata mulier dicitur, quæ menstrua patitur.

Hie. s. Eze. 18. — *Vitia libidinis & idololatriæ.*

Menstrua Hierusalem, designant consueta vitia libidinis & idololatriæ. Menstruis enim fœdatæ mulieres filios ædere solent leprosos, aut elephantiacos, aut alioqui enormes. Thr. 1. f. Eze. 18. b. Zac. 13. a.

Gre. s. Eze. ho. 20. & s. Ps. 129. — *Cogitationes immundæ.*

Menstrua sunt etiam immundæ cogitationes, quia menstrua immundicia aliena carne nō tangitur, sed sua carne inquinatur. Ier. 2. c. Et menstruata est anima immūdis cogitationibus polluta. Zac. 13. a.

Isy. s. Leu. 15. — *Tempus idololatriæ.*

Menstruæ separationis dies, & menstruale tempus, significare possunt tempus, quo idololatria vigebat. Leu. 12. b. 15. d.

Illecebra carnales. *Haeretici.* Menstruata mulier delectationem corporalis illecebræ designare potest, aut etiam hæreticos erroribus ceu fœdo sanguine pollutos. Leu. 15. d. 20. Is. 30. e. *Amb. de Isaac. 1*

Anima cum originali peccato. *Synagoga.* Menstruata, quam mundat Deus, est anima habens originale peccatum. Zac. 13. a. Designat etiam plebem Iudaicam, seu synagogam. *Geor. Ven. 2. tom. 2. cap. 7.* *Rup. 2. de glo. t. 1. 6*

Panno menstruatæ comparantur iustitiæ nostræ, quòd non vndiquaque puræ inueniantur. Is. 64. c.

Mentha.

Ceremonia legis Mentha, est herba vulgo nota, etiam hodie idem nomen apud vulgus seruans, est herba calida & odorifera, condiendisque cibis idonea. Designare potest legis ceremonias res spirituales condientes. Mat. 23. c. Luc. 11. f. *Ori. s. Mat. ho. 23.*

Mentiri, Mendax, Mendacium.

MEntiri, est contra mentem loqui, quum quis videlicet aliud habet in mente, aliud verbis exprimit. Mendax autem est qui mentitur. Mendacium verò sunt ipsa mentientis verba. Interdum verò mentiri, est fingere, vel simulare, & fallere, & nugari. Mendax verò, dolosus, fallax, falsus, mutabilis. Mendacium, falsum consilium, & simulatio.

Diabolus. *Antichristus.* *Idola.* *Hæreses.* *Peccata.* *Hæretici.* Mendacium dicitur diabolus, qui pater & initium est omnis mendacij: Et etiam ipse Antichristus: & præterea idola, & hæreses. Gen. 38. f. Exo. 23. a. Ps. 4. Isa. 28. d. 59. a. Ier. 8. b. 9. d. 13. d. 16. d. Hos. 7. a. d. 12. a. Et generaliter omne peccatum dicitur esse mendacium. Non enim fit peccatum, nisi ea voluntate, qua volumus, vt bene sit nobis, vel nolumus, vt malè sit nobis. Ergo mendacium est, quod cùm fiat, vt bene sit nobis, hinc potius malè est nobis. Iob 13. a. 36. a. 27. a. Ps. 5. Sap. 1. c. Nah. 3. a. Sop. 3. c. Zac. 10. a. 13. a. Et mendaces dicuntur dæmones, & hæretici: qui etiam mendaces colles dicuntur. Ier. 3. g. *Hie. s. Is. 25. & s. Nah. 3.* *Cle. Alex. adhor. ad gentes.* *Aug. 14. ciu. Dei. 4*

Falsa promissio. Mendacia verba sunt, quæ promittunt fauorem Dei, sine vitæ emendatione. Iere. 7. a. Tale est mendacium aquarum infidelium, quales sunt aquæ torrentium, quæ videntur duraturæ: sed tempore necessitatis deficiunt. Ier. 15. d. *Hie. s. Ier. 7. 15.*

Impotentia humana. Mendax est omnis homo, quum propria mente vult mentiri ea, quæ Dei sunt. Ps. 115. Item omnis homo infirmus, omnis homo miser & impotens, qui nec se, nec alium saluare possit. Sicut dicitur fallax equus ad salutem, non quòd equus aliquem fallat, sed quia is seipsum fallit, qui in eius fortitudine confidit. *Basi. s. Ps. 115.* *Ber de gradi. humilitatis.*

Eligentes malũ prætextu iustitiæ. Mendaces sunt filij hominum in stateris, quum per liberum arbitrium eligunt, & docent mala, & hoc in stateris, quia prætextu iustitiæ. Item quum dicunt malum bonum, & bonum malum: & quum aliter iudicant propria, quàm aliena. Ps. 61. *Basi. & Hil. s. Ps. 61.*

Iudæi. *Hæretici.* Mendax semen, sunt Iudæi à patribus degenerantes, & etiam hæretici ex patre diabolo. Et Hierusalem, quum dicunt Iudæi se timere Deum, & inuocare, & tamen eius præcepta non seruant. Is. 57. a. c. Et Iudæorum mendacium, fuerunt falsa testimonia, quæ dixerunt aduersus Christum. Ps. 58. Is. 59. a. Et filij alieni dicuntur mentiri Christo, quia tam Iudæi, quàm hæretici fraudulenter se habent erga Christum. Ps. 17. 80. Is. 30. b. Et mentiebantur inimici Deo, quando Iudæi miracula Christi blasphemabant, & dicuntur mentiri in multitudine virtutis eius, hoc est, circa eius resurrectionem, tum quia dixerunt eum soluturum templum materiale & excitaturum, tum quia subornatis custodibus dixerunt, corpus eius à discipulis esse sublatum. Mentiti sunt etiam facientes & colentes Deos alienos. Ps. 65. Mentiti quoque sunt populo inimici Domini, quum Scribæ, & Pharisæi retrahebant populum à fide Christi. Ps. 80. Et mentitur opus oliuæ, quum Iudæi non faciunt fructum, quem verbis promittũt. Hab. 3. d. Sic mentiti sunt lingua Deo, qui promittunt seruare præcepta, quæ transgrediuntur. Psalm. 77. *Hie. s. Is. 57. 59. & s. Hab. 3.* *Arn. s. Ps. 17. 65. 80.* *Hil. s. Ps. 65.* *Aug. s. Ps. 65. 80.*

Mentiri in caput suum. Mẽtitur iniquitas testibus iniquis, quia eorum mendacium in propriũ recidit caput. Ps. 26. *Hie. s. Ps. 77.* *Hie. s. Ps. 26.*

Deprauantes hæretici doctrinam suam. Mentitur hæreticis vinum eorum. Hos. 9. a. quia doctrinam suam mendaciis deprauant. *Hie. s. Hos. 9.*

Mendacia verba dicebat Pharao esse verba Mosis, quia diabolus mendacia reputat verba Dei: Exo. 5. b.

Mentum.

Mentum, est sedes barbæ, & propriè est hominum, sed aliquando attribuitur etiam aliis animalibus.

Mentum Amasæ, quod apprehendit Ioab. 2. Reg. 20. c.

Mentum leonis, aut vrsi apprehendebat Dauid, vt eos occideret. 1. Reg. 17. d.

Merari, Merarites.

Apti ad duriora. Merari. i. amarus, siue irritatus, aut prouocatus, filius Leui, à quo Meraritæ ministri tabernaculi, qui in rebus durioribus seruiebant, quatuor plaustris eas portantes. Designant eos, qui rebus durioribus apti sunt. Nu. 4. c. *Ori. s. Nu. ho. 4.*

Mercari, vide Emere.

Mercator, Merx, Mercatus, Mercatura.

Mercator dicitur, qui emit, siue vt ipse possideat, siue vt alteri vẽdat, mercatus antẽ est ipse mercãdi actus, vel locus, ad quẽ mercatores emẽdi vendẽdiq; gratia cõueniũt. Merx autẽ ipsa species, quæ emitur & venditur. Mercatura verò est ipsum negociationis exercitium.

Hie. s. Ezec. 27. — *Negociatio Philosophorum.*

Mercatus tyri, significare potest negociationem Philosophorum, & hæreticorum & mũdanorum. Ezec. 27. c.

Hie. s. Zac. 14. Rup. s. Zac. 14. — *Vendentes in tẽplo.*

Mercator, qui non erit in domo Domini, dici potest de illis vendentibus & ementibus, quos eiecit Dominus de templo. Zachar. 14. d. Item de iis, qui in religione habent aliquid proprium.

Merces.

MErces, est præmium, seu stipendium, quod iure laboris redditur operanti, à merendo dicta. Et differt ab hæreditate: quòd hæreditas iure successionis datur: merces verò iure laboris: vnde merces seruis, hæreditas filiis competit. Gen. 30. d. Exod. 22. c. Merces, donum. Deu. 23. Non offeres mercedẽ prostibuli. Lucrum. Gen. 30. c. Dedit Deus mercedem mihi. Meritum. Mat. 10. d. Non perdet mercedem suam. Pœna æterna. Matt. 6. b. Receperunt mercedem suam. Præmium. Exo. 22. c. Pro mercede operis tui.

Hie. s. Is. 40. & s. Zac. 11. — *Retribuens Christus.*

Merces Christi dicitur esse cum ipso, quia ipse reddet vnicuique iuxta opera sua. Is. 40. c. 62. d. Merces autem, quam illi appenderunt filij Israel, fuerunt triginta argentei, quibus venditus est. Zach. 11. c.

Amb. 2. de Abr. 8. Aug. s. Ps. 126. Basi. reg. breu. 256. — *Precium Christi. Deus.*

Merces magna Abrahæ, dicitur esse Deus, quia ille noluit sperare mercedem in terra. Gen. 15. a.

Rup. 4. s. Ioan. — *Saluati.*

Merces fructus ventris, sunt, qui saluati sunt per passionem Christi. Ps. 126.

Hie. s. Ier. 31. Hier. s. Is. 23. & s. Agg. 1. & s. Zac. 8 — *Centuplũ in hac vita.*

Merces operariorum. Mat. 20. a. dici potest illud centuplum, quod in hac vita datur. Item quod datur prædicatoribus pro labore. Ioan. 4. e.

Gloria Martyrum.

Merces operi Racheli datur, hoc est, matribus Innocentum, quia illi martyrij præmium acceperunt. Ier. 31.

Bona opera.

Merces Tyri sancta, sunt bona opera post conuersionem facta. Is. 23. d. Et merces congregat, qui opera meritoria facit. Agg. 1. b. Merces autem quæ non erat ante templi constructionem, est præmium operum factorum ante susceptionem fidei. Zac. 8. c.

Sensus mysticus literæ legis.

Merces nutritionis Mosis, designat sensum mysticum datum literæ legis, vel instructionẽ populi per legem, ne coleret idola. Exo. 2. b.

Ori. s. Eze. ho. 8. Hie. s. Eze. 29. & s. Mich. 1. — *Temporalia.*

Merces temporalis datur malis seruientibus voluntati Dei, vt Ægyptus data est Babyloniis. Ezec. 29. d. Et mercedes meretricis, sunt temporalia bona hæreticorum, & etiam diuitiæ errorum, quæ non sunt ex paterna hæreditate, sed hinc inde collectæ. Mercedes autem quas dat meretrix amatoribus, sunt virtutes, quas ante peccatum habuerat, & per peccatum amisit. Eze. 16. d. Mich. 1. b.

Instigationes diaboli.

Merces Iacob mutata à Laban, dici possunt variæ instigationes diaboli. Gen. 31. f.

Mercenarius.

Mercenarius est, qui mercedis gratia operam suam alicui præstat.

Amb. s. Luc. 15. & epis. 44. — *Sperãtes à Deo mercedem.*

Mercenarij dici possumus omnes, qui à Deo mercedem speramus. Et filius prodigus, qui filius erat prius per lauacrum regenerationis, & amicus per virtutem, petit fieri sicut vnus de mercenariis, quia iam factus erat seruus per timorem, & vult fieri mercenarius per laborem. Luc. 15. d. Mercenarius in alienis quidem laboribus exudat, sed tamen sibi præmium propriũ præparat. Itidem omnes, qui spe cælestium præditi, exercitio vitæ præsentis atterimur, in alieno laboramus, sed tamen præmia nostra percipimus, & per hoc peruenimus ad propria, quòd purè ministramus aliena. Et vt mercenarius solicitè curat, ne vnquam dies vacuus ab opere labatur, & expectatus finis temporis, ne inanis veniat ad remunerationem. Ita electi quantò fidentius spe tendunt ad præmium, tantò nunc robustius perdurant ad laboris incrementum, & cum grauia esse quibus exercentur, pensant, ex comparatione præmij quàm sit leue, quod patiuntur inueniunt. Mercenarius autem quantò longius est à fine operis, tanto & à retributione mercedis. Iob. 7. a. 14. b.

Gre. 8. mor. 6. 7. & 12. mor. 2.

Isy. s. Leu. 19. — *Prædicator.*

Mercenarius etiam est prædicator, cuius opus est prædicationis verbum, quod moratur apud audientem vsque manè, cùm non obtemperat illi, sed sic venit ad iudicium. Leu. 19. c.

Isyc. s. Leu. 25. — *Minus quã serui.*

Mercenarij nostri dici possunt, qui à nobis inuitati, non tamen tantùm subiecti, vt serui & ancillæ nominari possint. Leu. 25. b.

Amb. s. Luc. 15. Hier. epis. beatitu. & s. Is. 28. Aug. s. Ioan. tra. 46 Isy. s. Leu. 22. Cyr. 7. s. Ioan. 5. Ber. ser. de asse. animæ. — *Seruientes pro temporalibus.*

Mercenarius est, qui Deo pro temporalibus seruit, vt Iudæi & peculiariter Scribæ, & Pharisæi, & sacerdotes, & Iudas. Item hæretici inanem gloriam quærentes. Mercenarius etiam prælatus, qui non pro amore salutis ouium, sed ad temporalem mercedem eas pascit. Exod. 12. d. Is. 16. d. 28. a. iuxta Septuaginta. Luc. 15. d. Ioan. 10. b. Hi sunt quos in seculo videmus, aut nullo, aut exiguo desiderio æternorum, velut sub mercede seruire Deo, & ab eo terrena petere, quæ desiderant.

Mereri, Meritum, Promerere.

Mereri, est aliquid facere, cuius gratia ipse operator dignus sit præmium accipere, aut pœnam pati.

Meretrix, Prostibulum, Scortum.

Meretrix à merendo, dicitur mulier, quæ mercede sui corporis copiam facit. Dicitur etiam prostibulum à prostando, & scortum.

Ori. s. Ios. ho. 3. Amb. ser. 31. — *Ecclesia gentilium.*

Meretrix dicebatur ecclesia Gentilium, antequam ad virum Christum conuerteretur, quæ

postea

postea conuersa desiit esse meretrix. Hanc designabat Rahab, quæ erat meretrix priusquam populo Israel coniungeretur. Ios.2.a.6.c.Is.23.d.Hos.1.a. Huic meretrici coniungitur Samson, hoc est, Christus. Iud.16.a. *Hie.s.Is.23. Aug.ser.107.*

Synagoga. *Hæretici.* Meretrix è diuerso facta est synagoga, & Hierusalem, quæ prius fidelis fuerat Deo, & postmodum adulterata est per idololatriam. Hos.1.a.Is.1.f.Ier.2.e.Leuit.21.b. Et meretrix mater Iephte, est synagoga mater Christi. Iud.11.a. Ipsa est meretrix, quæ decaluauit Samson, quãdo crucifixit Christum in Caluariæ loco. Iud.16.a. Hæretici quoque meretrices dicuntur. Mich.1.a.Nah.3.a.Pro.7.b. *Amb.epis.39. Hie.s.Isa.1. & ad Gerontiam. Aug.q.in Iudi.49. & ser.107. Isyc.s.Leu.21. Hie.s.Mich.1.*

Ecclesia & synagoga vel Ariana hæresis. Meretrices duæ coram Salomone contendentes, designant ecclesiam & synagogam: quæ excepit filium viuum, est ecclesia: quæ mortuum, synagoga.3.Reg.3.c. Vel quę petit diuidi infantem, est Ariana hæresis, quæ diuisionem facit inter Patrem & Filium secundum substantiam, quæ verò non diuidit, est ecclesia. Vel meretrices duæ, designant bonum & malum doctorem. Nam mulier, quæ filium, quem vigilans lactare consueuerat, dormiens interemit, designat magistros vigilantes quidem scientia, sed vita dormientes: qui auditores suos per vigilias prædicationis nutriunt, & dum quod dicunt facere negligunt, per somnum corporis occidunt, & negligendo opprimunt, quos alere verborum lacte videbantur, & tamen alienos discipulos sibi attrahere conantur, quatenus dum bonos se habere, sequaces ostendunt, apud iudicia hominum excusant mala, quæ agunt, & quasi per subditorum vitam mortiferã tegant negligentiam. Sed tamen veram matrem Salomonis gladius inuenit: quia cuius fructus viuat, & cuius intereat, extremo examine ira districti iudicis demonstrat. Et viuens filius prius diuidi præcipitur, vt soli postmodum matri reddatur: quia in hac vita quasi partiri cõceditur vita discipuli, dum ex illa nonnunquam alter apud Deum meritum, alter verò apud homines laudem habere permittitur. *Ori.s.Iesi.ho.3. Hie epi. multum in vt. Aug.ser.200. Gre.21.mor.8.* *Bonus & malus doctor.*

Anima peccatrix. *Caro.* Meretrix aliquando dicitur anima peccatrix, quæ à Deo discessit, & admisit amatores, hoc est, dæmones. Gen.34.d.38.d.Leu.21.c.Deut.23.c.Ios.2.a.Prou.5.a.Is.1.f.Ier.3.a. Et meretrix, cuius merces non recipitur in sacrificio, est anima vitiis deturpata. Et prostitutio Hierusalẽ, est abiectio animæ in omnia vitia. Eze.16.c. Meretrix etiam dicitur ipsa caro.1.Cor.6.c. *Ori.s.Leu.ho.12. & s.Ios.ho.1.3. & s.Eze.ho.8. Hier.s.Is.1. & s.Ier.3.s.Eze.16.*

Cupiditas. Voluptas. Fallaciæ diaboli. Iniquitas. Corruptela. Meretrix, dici potest omnis vaga cupiditas, & voluptas, & vitia luxuriosa: quæ ornatu occurrit meretricio. Pro.7.d. Et hæc est meretrix, cuius merces non recipitur in sacrificium. Ier.5.c.Hos.4.d.Nah.3.a.Apoc.17.a. Cum his meretricibus dissipauit prodigus omnem substantiam suam. Luc.15.c. Idem designat scortum Madianiticum: quod etiam significat errores & fallacias diabolicas. Nu.25.c. Meretrix demum potest dici etiam ipsa iniquitas, seu malitia, & corruptela.1.Cor.6.c. *Amb.epis.44. & de Cain. Cle.Alex.1.stro. Phil.de mercede meretricis. Aug.s.Apoc.ho.15. Ber.ser.de affec. Animæ.*

Roma. Meretrix magna typum gerere dicitur Romæ. Apo.17.a.19.a. *Ori.s.Nu.ho.20. Hie.Aglasiæ.*

Mergere, Demergere, Submergere, Immergere.

Mergere, est sub aquam ponere; aut aliquo liquore operire. Idem ferè significant eius composita.

Demersit tempestas aquæ Christum, quum Iudæi ipsum vehementi impetu in mortem adegerunt. Ps.68. *Hil.s.Ps.68. Aug.s.Ps.68.*

Persecutio Iudæorum in Christum. *Infirmus liberatus à tẽtatione.* Mergi incipiens Petrus. Mat.4.d. designat illum, qui quasi superatur à tentatione: sed demum liberatur à Christo. Fuit etiam illa mersio velut nuncius futuræ negationis. *Ori.s.Matt.ca.14. Hil.s.Mat.Can.14.*

Inanis gloria. Demergunt victimas in profundum, qui cælestes virtutum hostias, non in cælum per gratiarum actionem subleuant: sed ad terram per appetitum vanæ laudis inclinant. Hos.5.a. *Gre.s.1.Reg.14. Amb.epis.13.*

Baptismus. Demergitur in mare rubrum Ægyptius, & resurgit Hebræus, cùm in baptismo eiiciuntur dæmones & vitia, & peccator baptizatus euadit mundus à peccatis. Exo.14.g.15.a. *Bed.s.Exo.14.*

Condemnatio superborum. Demergit Deus facies superborum in foueam: quia intentionem cordis eorum sese vltra homines erigentem in inferiora deiicit, & demum ipsi in inferni baratrum detruduntur. Iob 40.b. *Gre.30.mor.8.*

Induci in errorẽ vel in hoc seculum. Demergi etiam in profundum maris, est in errores Gentilium induci: vel in hoc seculum nequam. Mat.18.a. *Hil.s.Mat.Can.18. Ber.ser.2.de angelis.*

Mergulus.

Gulosi. Mergulus, siue mergus, est auis in fluido degens, & victum ex aqua quæritans, computatur inter aues immundas. Leu.11.b.Deu.14.b. designare potest gulosos etiam in locis difficilibus cibum & gulæ voluptates quærentes.

Contemplatiui desides. Potest etiam eos contemplatiuos significare, qui de rebus inferioribus nimium sunt soliciti superioribus parum adhærentes. *Glo.ord.s.Leui.18.*

Meridies, Meridianus, Meridiari.

Meridies idem est, quod medius dies, quando Sol medium tenet cælum, & est in suo feruore, maximoque splendore. Sumitur sæpe meridies, aut pars meridiana pro plaga australi. *Ori.s.Can.ho.1.2. Hie.s.Is.18. Aug.s.Ps.54.*

Splendor diuinæ maiestatis. *Ascẽsio Christi. Christus.* Meridies splendorem plenæ lucis diuinæ maiestatis, & manifestationem secretarum & arduarum virtutum significare potest. Cant.1.b.Is.18.b. Potest etiam designare tempus ascensionis Christi, & ascensionis eius ad dexteram Patris. Ps.54. Potest præterea ipsum Christum designare, vnde apparuit Deus Abrahæ in meridie, hoc est, in Christo. Gen.18.a. *Ber.s.Cant ser.33. Geor.Ver.Cant. tom.7.cap.8. Gre.s.1.Reg.10. & 10.mor.21.*

Amb. de Para. 14. Hie. s. Ps. 36. Aug. de vni. ecclesiæ 14. Ori. s. Cant. ho. 2. Amb. de Isaac. 4. & de Ioseph. 10.

Meridies sæpe abundantiam gratiæ & feruorem charitatis significat. Genes. 3.b.12.c.28.c. Exo.27.b.1.Reg.10.a.Ps.36.Ecclesiastæ 1.a.Cant.1.b. Et sicut meridies fiunt tenebræ, quum dimissis peccatis abundat gratia. Is.58.c. Et post meridiem cognouit Adam peccatum suum, Quasi meridianus fulgor consurgit iusto ad vesperum, quia quanto sibi claritas maneat, cum iam occumbere ceperit agnoscit. Iob 11.b. *Abũdantia gratiæ. Feruor charitatis.*

Aug. de vnit. eccl. 14. Ric. de S. Vict. 3. de arca. mystic. 7. Amb. s. Ps. 118. ser. 2.

Meridies itidem plenitudinem cognitionis & lucem sapientiæ, contemplationemque diuinitatis significare potest. Gen.12.c.28.c.43.d.Psal.36.54. Et dicitur sponsus cubare in meridie. Cant.1.b. hoc est, in habentibus ingentem sapientiæ lucem, & insignem charitatis ardorem, de quibus Ps.89. Dexteram tuam notam fac mihi, & eruditos corde in sapientia. *Plenitudo cognitionis. Sapientia. Contẽplatio diuinitatis.*

Meridies præterea dicitur ipsa ecclesia, vbi pascit sponsus suas oues. Cant.1.b. Zac.14.a. *Ecclesia.*

Hier. s. Zac. 14. Hie. s. Is. 59. Gre. 6. mor. 14. 15. Rup. s. Amos 8.

Meridies rursus tempus legis gratiæ. Is.9.c. Et tempus miraculorum & doctrinæ Christi. Iob 5.c. Et Iudæi palparunt in meridie, quum aperta Christi miracula videntes, adhuc dicebant. Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palam. Ideo dicitur occidisse eis sol in meridie. Amos 8.c. *Tẽpus legis gratiæ. Tempus miraculorum & doctrinæ Christi.*

Ori. s. Ps. 36. ho. 1.

Meridies quandoque dicitur clara bonorum operum manifestatio. Ps.36. Iudicium tuum tanquam meridiem. *Manifestatio bonorum operũ.*

Hie. s. Abdi.

Meridies sunt etiam doctores Ecclesiastici, quorum lucem formidant hæretici. Abdi.c. *Doctores ecclesiastici.*

Meridionales portæ Hierusalem cælestis, tempus iuuentutis & virilitatis, vel pietatem & clementiam designare possunt. Apo.21.d. *Tempus iuuẽtutis.*

Geor. Ven. Can. 3. tom. 8. modu. 2. ca. 3

Meridianum latus, populum Iudaicum significare potest. Exo.26.c.36.c. Ecclesiastæ 1.a. *Populus Iudaicus.*

Meridies præterea cursum temporis mundi huius significare potest: vt cùm Prophetæ Baal, de manè vsque ad meridiem inuocabant ipsum Baal. 3.Reg.18.e. *Tẽpus huius vitæ.*

Amb. s. Ps. 118. serm. 12.

Meridies etiam aliquando feruorem peccandi significare potest. Genes.3.b.1.Regum 14.a. Cant.1.b. *Feruor peccãdi.*

Amb. de Parad. Gre. s. Cant. 1. Hie. & Aug. s. Ps. 90.

Meridianum dæmonium est, cum dæmones, aut hæretici faciunt opera, quæ videntur lucis: vel è diuerso, cùm est grauis & aperta tentatio. Ps.9. *Transfiguratio in angelũ lucis. Aperta tẽtatio.*

Glo. int. s. Ier. 6. Gre. 16. mor. 25.

In meridie dicuntur ascendisse aduersus Hierusalem hostes eius: quia sine vllo metu eam inuaserunt. Ier.6.a. Sop.2.a.

Meridiari dicuntur iniqui inter aceruos pauperum. Iob 24.b. quia tunc quiescunt hæretici, cùm multos in suos errores pertraxerint. *Quiescunt hæretici multis deceptis.*

Merob.

MErob. i. de multitudine, vel pugnans, siue obiurgans: aut multiplicās: filia Saulis maior, quæ debebat tradi Dauid in coniugium: cui tamen non fuit tradita, sed Hadrieli: cui multos genuit filios. *Vita actiua & contemplatiua.*

Gre. s. 1. Reg. 14.

Designare potest vitam actiuam, quæ multitudinem operum parit, vel quia multi illam sequuntur, vel è diuerso significat vitam contemplatiuam, quę segregat paucos è multitudine. Fuit promissa Dauid, sed non tradita: quia non omnibus contemplatiuæ vacare volentibus conceditur. 1.Reg.14.g.18.d.

Merodach, seu Berodach.

Merodach, seu Berodach, id est, creans contritionem, vel electio interitus, aut filius interitus, vel vaporis tui, siue frumentum, vel puritas nubis, vel vaporis tui, fuit rex Babylonis, qui misit libros, & munera ad regem Ezechiam, typus est principis huius mundi, qui fauoribus conatur bonos ad se pellicere. 4.Reg.20.c.Is.39.a. *Princeps huius mundi.*

Merum, vide Vinum.

Mesopotamia.

Mesopotamia, est regio inter Tigrim, & Euphratem: vnde sumpsit Isaac vxorem, & etiam Iacob, vbi mortuus est Thare pater Abraham. Hebraicè dicitur Padan Haran.

Amb. 1. de Abr. 4. Hie. ad Damas. ho. 3. Aug. s. Ps. 59. Bed. s. Gen. 28. Ori. s. Num. ho. 15. Phil. de conf. ling. Philo de profugis.

Typus esse solet Gentilitatis, vnde sumpta est ecclesia, quæ sita est inter duo flumina, nempe inter baptismum, & pœnitentiam, quibus intra ecclesiam quilibet fidelis continetur. Gen. 24.b.25.c.28.a. Dicunt aliqui interpretari eleuatam vocationem: & iam totus mundus vocatione eleuatus est. Ps.59. *Gentilitas.*

Mesopotamia etiam designare potest libidinem, quæ est inter duo flumina: quia in multa mergit vitia, & inde venit Balaam. *Libido.*

Designat præterea torrentem, seu fluxum huius vitæ, quo confugit Iacob. Gen.28.a. *Fluxus huius vitæ.*

Messias.

Messias, idem est quod vnctus, & Græcè Christus, dicitur peculiariter de Saluatore nostro, tanquam per antonomasiam.

Metallum.

Metallum dicitur quæuis materia dura, è terræ visceribus seu venis effodi solita, vt aurum, argentum, cuprum, stannum, plumbum, & similia. De quibus in singulis speciebus quære allegorias. Exo.35.e.38.b. Deu.8.b.1.Mach.8.b.

De variis metallis spiritualibus, & in corpore humano, vide Georgium Venetum. Can.1. tom.6. cap.9.

Metari.

Metari, est metas in agris, terminandi gratia disponere, & mensurare locum futuro ædificio, vel castris, vel alteri cuiuis operi. Num. 1. g. vide Castrametari.

Metere, Demetere, Messis, Messor.

METERE, est fruges secare, fructusque colligere. Messor autem est qui metit. Messis verò quandoque significat tempus metendi, nonnunquam verò segetem ipsam iam maturam. Metere etiam complere. Apoca. 14. d. venit hora vt metatur. Consequi. Tob. 4. b. Seminant dolores, & metent eos. Extorquere. Matt. 25. b. Metis vbi non seminasti. Præmiari. Ps. 125. In exultatione metent.

Passio Christi. Messis quandoque significat passionem Christi. Isa. 27. c. Et metere myrrham, est contemplari passionem Christi. Cant. 5. a. Iob. 29. c. *Hie. s. Isa. 27.*

Fructus fidei. Bona opera. Tempus operandi Messis etiam significat fructus fidei, & bonorum operum. Genes. 30. b. Exod. 34. c. Isa. 17. d. Et messis non requiescens, sed simul existens iam cum semine, designat bonorum operum continuationem, vt vno finito, aliud inchoetur. Gen. 8. d. Idem est messis annua. Ierem. 5. f. Et generaliter messis dicuntur opera exteriora, & messis mali atteritur, quum omnis eius operatio à superno iudicio quasi nihilum deputatur, etiam si ante humanos oculos bona videatur. Iob. 18. a. 29. c. Prouerb. 25. b. Ioel. 1. c. Messis etiam, est tempus colligendi gentes in horrea ecclesiæ per fidem. 1. Reg. 12. c. Messis erat tempore Apostolorum, & ædificatio templi ecclesiæ. Ioan. 4. b. *Amb. de Cain. 4. Amb. de Noe. 23. Hie. s. Iere. 8. Gre. 14. mor. 10. & 19. mor. 27. Beda s. Pro. 25.*

Multiplicatio fidelium in ecclesia. Messis quoque annua, diuersas vocationes significare potest. Iere. 5. f. Et messis nouorum, est multiplicatio credentium in ecclesia. Exo. 34. c. Is. 9. a. 17. b. Et ipsi homines messis dicuntur. Matt. 9. Ioan. 4. d. Apoc. 14. c. *Hie s. Iere. 5. & s. Is. 9. 17. & s. Matthæum 9.*

Tempus mortis, vel iudicii. Messis præterea, est tempus mortis, vel iudicij. Isa. 27. c. Iere. 8. g. Matt. 13. d. Et messis ecclesiæ, est quum perfectæ animæ è corporibus abstractæ, velut maturæ segetes à terra decisę ad cælestia horrea demigrant. Iob. 29. c. Ps. 125. Hos. 6. d. Ioel. 3. c. Amos 4. b. *Ber. s. Cant. ser. 58. Ruper. 9. s. Apoc. & 4. s. Ioan. Hie. s. Isa. 27.*

Discussio doctrinæ. Messium tritura dici potest discussio, quam quisque facere debet eorum, quæ didicit. Leuitic. 26. a. *Gre. 19. mor. 27. Aug. s. Ps. 125.*

Doctrina hæreticorum. Messis Esebon, est peruersa hæreticorum doctrina. Isa. 16. c. Idem sunt messes illatæ, seu aridæ. Isa. 23. a. *Ori. s. Leui. ho. 16. Hie. s. Isa. 23.*

Destructio Hierusalem. Messis, dicta fuit destructio Hierusalem. Isa. 27. c. *Hie. s. Isa. 27.*

Doctrina legis. Messis stulti. Iob. 5. a. dicitur doctrina legis, & Prophetarum, qua pascuntur Gentiles, relictis in fame Iudæis: dicitur etiam quando iniquus quisque donum rectę intelligentiæ accipit: scripturæ sacræ sententiis docetur, bona loquitur, sed tamen nullo modo hoc quod dicit operatur: verba Dei profert, nec tamen diligit, laudando exaggerat, viuendo calcat. *Gre. 6. mor. 2. 4.*

Conuersio peccatorum. In messe tritici sunt pluuię, quum Deus arida peccatorum corda conuertit. 1. Reg. 12. c. *Gre. s. 1. Reg. 12.*

Beatificans Christus cum bona opinione. Liberans Christus existentes in limbo. Metit myrrham cum aromatibus sponsus. Cant. 5. a. quando Christus mortificatione vitæ ad perfectionem perducta, electum suum ab hac succidens, ad cæleste horreum cum sancta opinione inducit. Et cùm ipse mortuus descendit ad inferos, & liberauit sanctos Patres. *Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 4.*

Fælicitas. Metere etiam, est fructum æternæ retributionis percipere. Et qui considerat nubes non metit, quia qui ante humanæ mutabilitatis terrorem trepidat, mercedis æternæ retributione se priuat. Eccl'æ. 11. b. Metentes quoque triticum, sunt perfecti in hac vita, diuinis consolationibus fruentes. 1. Reg. 6. c. Metere autem vel bonum, vel malum, contingit secundum id, quod seminatum est. Gen. 45. b. Ps. 125. Exo. 34. c. Galat. 6. b. *Gre. 27. mor. 5. & s. Ezec. ho. 3. & s. 1. Reg. 6.*

Colligens Deus fructum in Gentibus. Metere vbi non seminauit dicitur Deus. Mar. 25. c. quia omnia opera nostra colligit: vel quia colligit fructum in gentibus, quibus lex data non fuerat. *Ori. s. Matt. ho. 33.*

Suscipere verbum Dei. Metere segetes, interdum est suscipere verbum Dei. Leuit. 23. b. *Hil. s. Mat. Ca. 27. Isyc. s. Leui. 23.*

Ascribere sibi dona Dei. Metere sponte nascentia in agro. Leuitic. 25. b. est tribuere sibi finem eorum, quæ nobis Deus tradidit. *Philo. de profugis.*

Colligere hæreticorum verba. Metere fœnum, est colligere hæreticorum verba ad eos reuincendos. Ps. 128. *Arno. s. Ps. 128.*

Angeli. Apostoli. Messores dicuntur Angeli, & etiam Apostoli. Matt. 13. e. Ruth. 2. a. Ps. 128. Et generaliter messores in bonum, sunt gaudentes de bonis operibus aliorum, sua adhortatione factis. Et hi sunt messores Regis: qui metunt in exultatione. 1. Reg. 8. c. Ps. 125. Amos 9. d. Duplex autẽ consideratur messis: vna in primo Christi aduentu, in quo Apostoli fuerunt messores eorum quæ Patriarchæ & Prophetæ seminarant: alia in secundo aduentu, in qua Angeli erunt messores. Ioan. 4. c. *Gre. s. 1. Reg. 8. Aug. s. Ioã. trac. 15.*

Proferre hæreses Metere spinas, est proferre sensus hæreticos. Iere. 12. c. Metunt etiam dolores, qui malum quod facere cæperunt, ad complementum adducunt, & cùm ex ipsis peruersitatibus temporaliter excrescunt. *Ori. s. Iere. ho. 7. Gre. 5. mor. 15.*

Peruertentes hæretici sensum scripturarum. Demetent agrum non suum hæretici, quum ex sacra scriptura sententias longè à sensibus suis dissidentes, tollunt, vel cùm de ecclesia quosdam qui recti videbantur, rapiunt. Iob. 24. b. Et metere falce alienum agrum, est dare extraneum sensum sacrę scripturę. Deut. 23. d. *Gre. 16. mor. 28. Glo. int. s. Deut. 23.*

Colligentes fructum malæ operationis. Messores Regis in malum, sunt qui malæ operationis fructum colligunt. 1. Reg. 8. c. Et metere dicuntur iniquitatem, qui ararunt impietatem. Hos. 10. d. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Metere in misericordia, fit in lege noua, vbi percipitur misericordia. Hos. 10. d.

Hæretici sine fructu. Non metunt hæretici seminantes, quia non percipiunt fructum ex sua doctrina. Mic. 6. d. *Hie. s. Mich. 6.*

Methca.

Hie. de mansionib. 11. s. Num. ho. 27.

Methca, idest, dulcedo, vel suauitas, fuit vigesima quinta mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenerũt profecti de Thare, seu Thaad: designat eos qui abactis dæmonibus, insidiatoribus, dulcẽ protinus fructũ laboris inuenerunt. Nu. 33. d. iuxta Origenem, Methca interpretatur mors noua: quò peruenitur post Thare, quia inde venientes cõmoriuntur Christo.

Metiri, Mensura, Mensor, Dimetiri, Remetiri.

Metiri, est mensurare, & taxare, seu ad mensuram redigere. Mensura verò est instrumentum quo metimur, ac rei alicuius quantitatem deprehendimus. Mensura etiam capacitas. Num. 15. b. Habeat medium mensuræ Hin. Meritum. Matth. 7. a. In qua mensura mensi fueritis. Numerus. Exod. 5. b. Et mensuram laterum, quam prius faciebant. Proportio. Exo. 38. b. Eiusdem mensuræ & operis. Quantitas. Genes. 41. f. Copia mensuram excederet. Regula. Is. 31. c. Extendetur super eam mensura. Scriptura. Luc. 12. e. Vt det illi in tempore tritici mensuram. Terminus. Ier. 31. g. Exibit vltra normam mensuræ.

Mensura Dei dicitur longior terra, & latior mari, &c. Iob. 11. b. Vt intelligatur nullam habere mensuram, qui est immensus. *Immensitas Dei.*

Hie. s. Ezec. 40. Gre. s. Eze. ho. 14. Rup. s. Zac. 2. Metitur Deus longitudinem, altitudinem, & latitudinem templi, quia nota sunt illi mẽs, & opera. Ezech. 40. b. Metitur autem priùs portam aquilonis, quia prius calcandus est pedibus aquilo. Metitur latitudinem, & altitudinem calamo vno, quia vnaquæque anima, quantum lata fuerit in amore proximi, tantum & alta erit in cognitione Dei. Dum enim se per amorem iuxta dilatat, per cognitionem superius exaltat. Mensor est Christus. Zac. 2. a. *Nouit Deus mentem, & opera. Christus.*

Hie. s. Isa. 40. & s. Ezec. 47. Metitur Deus pugillo aquas, cùm distribuit verbum Dei abbreuiatum. Isa. 40. c. Mensus est etiam vir aquas, cùm Christus omnia penetrauit mysteria, & vitam sine peccato egit. Ezec. 47. a. Metitur itidem Christus terram, quia omnia comprehendit. Habac. 3. b. *Dans Deus verbum abbreuiatum. Penetrans Christus misteria.*

Hie. s. Isa. 27. Geor. Vene. Cant. 1. tomo 7. cap. 1. Rup. s. Haba. 3. Metitur quoque Deus pugillo aquas, quum punit citra condignum. Isa. 40. c. Et in mẽsura iudicabit Deus Iudęos, quia qua mensura mensi fuerint, remetietur eis, & contra mensuram, quia cumulatur pœna in inferno perpetuo durans. Vel contra mensuram eorũ, qui non putabant se ita puniendos. Isa. 27. b. 28. e. Et metitur Deus Hierusalem, hoc est, animam, quãdo iuxta merita dat præmium vel pœnam. Zac. 2. a. Sic stetit & mensus est terram. Habac. 3. a. Sicut Dauid. 2. Reg. 8. a. *Punitio Dei.*

Gre. 19. mor. 5. In mensura appendit Deus aquas, quum Sancti qui subleuati spiritu ad summa rapiũtur, quandiu in hac vita sunt, ne aliqua elatione superbiant, quibusdam tentationibus reprimuntur, vt nequaquam tantum proficere valeant, quantum volunt, sed ne extollantur superbia, fit in eis ipsarum quædam mensura virtutum. Iob. 28. d. *Reprimuntur sancti in hac vita.*

Basi. & Aug. s. Ps. 59. Metitur Deus conuallem tabernaculorum, quum Gentes ducit ad Ecclesiam, & cũ numeratos habet electos ex Gentibus, vel quum quosdam ex Iudæis deduxit ad fidem, cæteris in incredulitate relictis. Ps. 59. *Electio Gẽtium.*

Hie. s. Isa. 44. Gre. 28. mor. 9. 10. In mensura diuisit Deus sortem prophetiis, quia singulas ordinauit impleri temporibus suis. Is. 34. d. Sic mensa est cælos dextera Dei, quum ordinauit scripturas. Isa. 48. c. Mensuras etiam terrę posuit Deus. Iob. 38. a. quando in carne ad ecclesiam veniens, fines ecclesiæ occulti iudicij subtilitate distinxit, quando videlicet prædicatores sancti agente spiritu, in alias mundi partes vocabantur vt irent, ab aliis verò partibus arcebantur, ne accederent. Item quum facit, vt habeamus quędam virtutum dona, quæ nunquam quæsiuimus, & quęramus, nec habere valeamus quædam, vt quum mens hæc non potest habere, quæ appetit, & illa se intelligat de semetipsa non habere quæ habet. Sic aliis datur sermo sapientiæ, aliis scientiæ, &c. Ita etiam datur mensura fidei. Rom. 12. b. *Impletio Prophetiarum. Distributio prædicatorum & donorum.*

Gre. s. Ezec. ho. 19. Mensura vna omnium cortinarum, & sagorum tabernaculi, designat eandem esse omniũ rectè credentium fidem. Exo. 26. a. 36. b. Idem significabit mensura eadem vini & olei. Exo. 29. g Mensuratur autem atrium tam in longitudine, quàm in latitudine, quia cùm ad fidem peccator ducitur, necesse est vt eius doctor consideret, quantum in longitudine spei, vel quantum in latitudine charitatis ex eius admonitione proficiat. Ezech. 40. c. *Vnitas fidei.*

Fulgẽ. ho. de cõfes. Metiri manna ad mensuram Gomor, est spiritum sapientiæ dari fidelibus ad mensuram. Exo. 16. d. Eccl'tæ. 7. a. 1. Cor. 12. a. Dabatur autem cunctis filiis Aaron æqua mensura de sacrificiis. Le. 7. b. Mensura quoque tritici, quam dat dispensator. Lucæ 12. f. est doctrina verbi, secundum cuiusque capacitatem. Hanc mensuram excedebat copia tritici in Ægypto sub Ioseph. Gen. 41. f. *Datur spiritus ad mensuram.*

Hie. s. Eze. 40. 41 Gre. 24. mor. 10. Mensura templi, est dispositio veteris legis. Exod. 30. b. 38. c. Et metiri fabricam templi, est considerare mysteria legis, & pensare subtiliter iustorum vitam. Mensurantur autẽ omnia templi, quia nihil absque ratione est in templo Dei. Ezec. 41. c. 43. c. Mensuræ autem eædem portæ Aquilonaris, & Australis templi, admonent, vt quæ priùs secundùm literam cognoscebamus, etiam secundùm spiritum intelligamus. Ezec. 40. d. Metitur Ioannes templũ & altare, scribens quid fide tenendum de Christo. Apoc. 11. a. Mensura arundinea & aurea, designat simul merita scribentium & præmia, & etiam omnium operantium. Apoc. 21. d. *Dispositio veteris legis, & mysteriorum.*

Rup. 6. s. Apo. et 12. Hie. s. Iob. 38. Mensura super Hierusalem, designare potest præcepta à Deo data. Ierem. 31. f. Et mensura terræ, dicuntur dona Spiritussancti in ecclesia distributa. Iob. 38. a. De mensuris *Præcepta Dei. Dona Spiritussancti.*

autem

autem ciuitatis, vide Georgium Venetum, Cant.3.tomo 8.modu.3.concen:1.

Præmium secundum opera. Remetitur Deus vnicuique qua mensura mensus fuerit: quia secundum opera dat præmium, aut pœnam. Is.65.b. Marc.4.c. Luc.6.f. Mensor autem est ipse Christus, iudex viuorũ & mortuorum. Zac.2.a. Ad hæc pertinet mensura peccati. Leuit.5.b. *Hie s.Zach.2.*

Diuina sentẽtia in Iudæos. Mensura, quæ extenditur super Hierusalem, est diuina sententia in Iudæos firmata. Is.34.c. Sic terra Amasiæ dicitur funiculo metienda: quod tradenda sit hostibus, vel dæmonibus. Amos 7.d. Zac.2.a. In mensura autem bibens aquam Ezechiel, designauit laborem obsidionis Hierusalem. Ezec.4.c. *Hier.s.Isa.34. & s.Amos 7.& s. Ezechielem 4.*

Iudicium Dei. Mensura duplici librat Deus hominum flagitia maiori videlicet, & minori. Maior montibus comparatur, dum dicitur. Iustitia tua sicut montes Dei. Quæ ab Hebræis dicitur Din, quod iudicium durum, & forte significat: vt nullus ad ipsum possit iustificari, sicut dicit Propheta. Non intres in iudicium cum seruo tuo, Domine: quia non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. Et in Isaia dicitur: Facti sumus immundi omnes, & quasi pannus menstruatæ vniuersæ iustitiæ nostræ. Vnde Gregorius. Omnis humana iustitia iniustitia esse conuincitur, si districtè iudicetur. De iustitia autem minori dicit Micheas propheta cap. 6. c. Adhuc ignis in domo impii, thesauri iniquitatis, mensura minor iræ plena. *Geor.Vene. Cant.1 tomo 7 cap.1.*

Concordia beatorum. Mensura vna vtriusque cherub templi. 3. Reg. 6. c. designat in illa æterna patria non esse disparilitatem voluntatum & cogitationum. *Glo.ord.s.3.Reg.6*

Perfectio vitæ. Mensura ætatis plenitudinis Christi, est perfectio vitæ immaculatę accepta de plenitudine Christi. Sic mensura donationis Christi. Ephes.4.c. *Amb.epis.16.*

Moderata afflictio. Mensura in lachrymis, est moderata tribulatio, quia non permittit nos Deus tentari vltra id quod possumus. Item sanguis Christi, per quẽ metiri debemus lachrymas. Ps.79. *Hier.& Aug.s. Ps.79.*

Mentis intentio Mẽsura palmi in rationali põtificis, infatigabilẽ mentis intentionẽ designat. Exo.28.c.39.b. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Diuersum iudicium sui, & proximi. Mensura, & mensura, designat diuersum iudicium, quod quis habet de rebus propriis, & rebus proximi: quod vt iniquum prohibetur. Pro.20.b. Mich.6.c. *Gre.s.Eze.ho.4.*

Labor omnibus communis. Mensura vna quatuor ariolorum templi, vbi coquebantur sacrificia, designat omnibus partibus mundi esse commune, vt in sudore vultus sui vescantur pane suo. Ezec.46.g. *Hie.s.Eze.56.*

Norma sacræ scripturæ. Mensurare pondere sanctuarii, est examinare omnia ad mensuram sacræ scripturæ, non philosophorum aut hæreticorum. Leui.27.d. *Isych.s.Leui.27.*

Opera terrena. Mensura laterum, quam imperabat Pharao filiis Israel. Exo.5.c. opera terrena, ad quę cogit diabolus. *Glo.int.s. Exo.5.*

Proprius cuiusque terminus. Mensurabiles dies ponit Deus: quia vniuscuiusque discreuit proprium terminum, ipsumque breuem. Ps.38. *Glo.ord s.Ps.38.*

Metreta.

Metreta, est genus mensuræ, ex duobus batis constans.

Sensus scripturæ Mysterium Trinitatis. Metretæ binæ vel ternæ, sensus sacræ scripturæ significant. Ioan. 2.a. Vel designant mysterium Trinitatis, sic vt etiam si solùm Pater, & Filius nominentur, ibi debeat intelligi Spiritussanctus. Vel metretæ binæ referuntur ad Iudæos, & Gentes, ternæ ad tres filios Noe. Vel designatur duplex timor, gehennæ videlicet, & amissionis gloriæ, quibus additur tertius, ne fraudentur cibo. Vel metretæ ternæ, designant triplicem timorem in peccatore. Time subtracta gratia, tanquam mox casurus. Time, & contremisce Deo, vt sentis, irato. Time, quia reliquit te custodia tua. *Ori.4.periar. 2. Aug.s.Ioan.tra.9. Ber.ser.1.dominicæ 1.post octa. Epiph. & s.Cant.ser.54.*

Mica.

Mica, est puluisculus ille, qui in arena quasi argentum fulget, à quo & panis, & aliarum rerum frustula, quæ nobis res ipsas tractantibus decidunt, micas appellamus.

Dogmata fidei. Micæ cadentes de mensa dominorum, dicuntur dogmata fidei, quum panis sit verbum, & fides sit de verbo. Matt.15.c. Luc.16.d. *Amb.s.Luc.16.*

Micare, vide Fulgere.

Michael.

Christus. Michael, id est, quis sicut Deus? aut humilitas, siue paupertas Dei, vel percussio Dei, siue percutiens Deus, nomen principis Angelorum. Dan.10.c.12.a. Iudæ.e. Apoc.12.b. Vbi designare potest Christum, qui pugnauit, & vicit draconem. *Hie.s.Dan.8. Au.s.Apo.ho.9*

Micheas.

Humilitas. Micheas, id est, pauper, vel humilis, aut percutiens, vel percussus, siue quis hic? nomẽ Prophetę, qui fuit è duodecim minoribus, fuit de Morasti, quod interpretatur hæres, quia humilitas de spe hæreditatis dominicæ nascitur. Mic.1.a. Ier.26.f. *Hie.prolo.s. Mic.*

Michas.

Michas, vel Michaia, id est, quis sicut Dominus? aut paupertas, vel humilitas Domini siue percutiens Dominus, vel percussio Domini, vir quidam de monte Ephraim, qui fecit idolũ in domo sua. Iudi.17.a.18.f.

Michol.

Vita contemplatiua. Michol, id est, quis omnia? vel ex omnibus? filia Saulis, vxor Dauid, quæ non genuit liberos. 1. Reg. 18.g.

Designare potest vitam contemplatiuam, in qua non potest exerceri, qui prius in operibus actiuę vitæ non fuerit exercitatus. Ideo nata est post Merob. 1. Reg. 14. g. Vnde Matt. 11. d. dicit Dominus: Venite ad me omnes, qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos. Vel è diuerso, significat vitam actiuam, quæ omnibus est communis. *Vita actiua.*

Rup. 2. s. Reg. 12. Vt autem Michol despexit Dauid ludentem coram arca, designat eos, qui Christum professione, sed opere sequuntur Antichristum: & ob figurandam eorum sterilitatem, Michol aqua omnis interpretatur, & ibi non vxor Dauid, sed filia Saul vocatur. 2. Reg. 6. d. Designat etiam synagogam aquaticam, quæ non genuit liberos fideles, & despexit Christum. *Sequentes Christu sine operibus. Synagoga.*

Migale.

Aristo. 8. de hist. animal. 24. Isyc. s. Leui. 11. Migale, est mus araneus, cōposito nomine à mure & mustella, quòd muris magnitudine sit, mustellina specie, ore oblongo, cauda gracili, versu dentiū quadruplici: eius morsus molestissimus est equo, & omnibus iumentis. Computatur inter animalia immunda. Leuit. 11. e. Dicitur esse animal dolosum, rapax & ingluuiosum: vnde tales homines significare potest. *Dolosi. Rapaces. Gulosi.*

Migrare.

Migrare, est domicilium mutare, & alio se habitandū conferre, relicta priori habitatione.

Hie. s. Iere. 9. Migrarunt à speciosis deserti, qui recesserunt ab ecclesia. Ier. 9. c. 40. a. *Recedentes ab ecclesia.*

Glo. ord. s. Thre. 1. Hie. s. Amos 5. Migrauit Iudas, cùm dispersi sunt Iudæi per orbem. Et migrat anima, quando à tranquillitate virtutum transit ad inquietudinem vitiorum. Thre. 10. a. Hos. 10. b. Amos 6. c. 7. d. *Dispersio Iudæorum. Transitus à virtutibus ad vitia.*

Migrant trans Damascum, qui non bibunt sanguinem Domini. Amos 5. g. *Nō bibētes sanguinem Domini.*

Militare, Militia, Miles, vide Bellum.

Milium.

Milium, est herba semine minutissimo, gratum præbens auiculis pastum: est etiam rusticorum & aggrestium, & altilium cibus.

Hie. s. Eze. 4. Milium in pane Iudæorum, designat sensus viles legis, quibus Iudæi libenter pascuntur. Is. 28. g. Ezec. 4. c. *Sensus viles legis.*

Miluus.

Aristo. 8. de histor. animal. 3. Cle. Alex. 3. ped. 9. Au. q. in Euan. 30. Miluus, auis rapacissima, quæ præcipuè gallinarum pullis insidiatur, estque carniuora. Computatur inter animalia immunda. Significare potest dęmones, & latrones, & vsurarios, & cęteros, qui aliorum bona deuorare nituntur. Le. 11. b. Deut. 14. b. Is. 34. d. Zac. 5. d. *Dæmones. Raptores.*

Gre. 18. mor. 28. Miluus in cælo cognoscens tempus suum, eos pudefacit, qui negligunt Deum vocantem. Ierem. 8. c.

Gre. Nysse. de vita Mosis. Milui cadaueribus pascuntur, & preciosis vnguentis moriuntur, designant inuidos, qui calamitatibus proximi gaudent, fœlicitate dolent. *Inuidi.*

Mina, vide Libra.

Minare.

Minare, est agere, vt agasones minant equos, & pastores oues.

Beda s. Exo. 3. Amb. 1. de Cain. 6. Minans Moses gregem ad interiora deserti. Exo. 3. a. typus est Christi deducentis Sanctos ad secretiora mysteria. Designat etiam vulgaris sermonis loquacitatem cogendam esse in secreta sobriæ doctrinæ mysteria. *Christus docens mysteria.*

Glo. ord. s. Thre. 3. Minare dicitur Deus in tenebras, quum castigat. Thren. 3. a. Et quum mittit in tenebras exteriores. *Castigans Deus.*

Lyra. s. Isa. 11. Minans puer paruulus leonem & ouem, designat Apostolos, & Apostolicos viros regētes, & instruentes principes & populum. Is. 11. b. Ier. 31. e. Potest etiam intelligi de Christo. *Apostoli regētes populum. Christus.*

Minabatur ceruicibus vulgus Iudæorum, quum ad varias sectas & superstitiones à Scribis & Pharisæis trahebatur. Thre. 5. a. Nahum 2. b. *Sectis adhærētes Iudæi.*

Hie. s. Isa. 20. Minat rex Assyriorum captiuitatem Ægypti nudam, quum diabolus malos in infernum trahit, omni virtute nudatos. Isa. 20. b. *Trahens diabolus ad inferos.*

Minari, Comminari, Minæ.

Minari, est terrorem alicui incutere, denunciatione periculi. Minæ autem sunt comminationes & incussio metus per verba.

Gre. 4. mor. 15. Comminatio Dei, est admonitio futuræ sententiæ, vel ipsa sententia condemnationis. Isa. 30. g. Iere. 15. d. *Admonitio & condēnatio Dei.*

Hie. s. Iob. 16. Minabatur Holophernes interitum Achior, designans diabolum, qui omnes sibi resistentes perdere conatur. Iudith 13. d. Iob. 16. b. *Conatus diaboli.*

Mingere.

Mingere, est lotium reddere. Et mingens ad parietem, sumitur in hyperbole, cùm dicitur. Non reliquit mingentem ad parietem, hoc est, nullum reliquit virum. 1. Reg. 25. c. 3. Reg. 14. 4. Reg. 9. b.

Minimus, vide Paruus.

Ministrare, Minister, Ministerium.

Ministrare,

MInistrare, est seruire, porrigere, ac preparare. Minister autem, est qui inseruit, & ministrat. Ministerium verò propriè est ministri opera. *Dionys. s. epist. 9. Gre. ho. 13. Ori. s. Ios. ho. 2. Beda s. Gen. 39.*

Beatificās Deus Ministrare dicitur Deus in fœlicitate, quum beatos facit, & quum lucis suæ illustratione nos satiat. Luc. 12. e.

Christus. Ministrans Ioseph domino suo. Gen. 39. a. designat Christum ministrantem doctrinam populo Iudaico, & etiam ecclesiæ. Et ministrans idem vinctis, est Christus ministrans peccatoribus. Gen. 40. a. Et minister Mosis Iosue, designat Christum, qui factus est minister legis, quando factus est sub lege. Exo. 24. c. 33. c. Ios. 1. a. galat. 4. a.

Sacerdotes & ministri ecclesiæ. Prædicatores. Prælati. Principes ex Gentibus. Ministrans Aaron Domino, & ministrantes in sanctuario, designant sacerdotes in ecclesia ministrantes. Exo. 28. a. 29. e. 35. b. 39. a. 40. b. Et ministrantes Salomoni, sunt diaconi, & cæteri gradus, Christo ministrantes in ecclesia. 3. Reg. 10. a. Ministrant autem Leuitæ à viginti quinque annis & supra, designantes eos bene operari, qui medium perfectionis habent. Nu. 8. d. Ministri etiam in nuptiis. Ioan. 2. a. designant prædicatores, & prælatos. Et minister Samuel in conspectu Domini, designat gentilem populum, aut prędicatorem, cuius ministeriū acceptum est Deo. 1. Reg. 2. d. Isa. 61. c. Et ministrant ecclesiæ arietes Nabaioth, quum electi ex gentibus fiunt sacerdotes ecclesiæ, & cùm Reges subduntur ecclesiæ. Isa. 60. b. Ezec. 40. g. Et ministrantes mulieres Christo, sunt animæ sanctę effectę vt angeli. Matt. 27. f. Ministrāt autem Christo, qui non sua quærunt, sed quæ Iesu Christi. Ioan. 12. d. Item qui portant in fronte Christi vexillum, in ore verbum, manibus & ore tractant eius sacramenta. *Ori. s. Cant. ho. 2. Philo. quod deteri. potiori insidie. Ber. ho. 1. post octa. Epipha. ser. 2. Gre. s. 1. Reg. 2. & s. Ezec. ho. 22. Hie. s. Isa. 60. Ori. s. Matt. ho. 35. Au. s. Ioan. tra. 50. Rup. 10. s. Ioan.*

Angeli. Apostoli. Dæmones. Ministri Regis, sunt angeli, aut etiam dæmones. Matt. 5. d. 22. b. Et ministri, qui sunt flamma ignis, in bonum quidem, sunt Angeli, vel Apostoli. In malum verò, dæmones. Ps. 103. *Ori. s. Matt. ho. 20 & s. Rom. 15. Aug. ser. Domini in monte. Arno. s. Ps. 103.*

Ministerium sacerdotii, à quo expellit Deus, est cultus literæ veteris legis. Is. 22. f.

Ministrantes Leuitæ sacerdotibus, designant sermonem ministrantem menti. Num. 8. d.

Ministerium pincernæ Pharaonis, designat obsequia minorum, quæ fiunt Principibus ad eorum explendas voluptates. Gen. 40. c.

Non valentes ministrare sacerdotes præ nebula. 3. Reg. 8. b. designant pontifices Iudæorū ac doctores, qui dum natiuitatis Christi sacramenta inuestigare despiciunt, debitum fidei suæ ministerium per erroris nebulam perdiderunt.

Ministerium est, quantum ad literam, cùm carnalia ministrant spiritualibus. Luc. 10. g. Rom. 15. b.

Hæretici. Ministri facientes Petrum negare, designant hæreticos inducentes homines in errores, & infidelitatem. Matt. 26. f. *Ori. s. Matt. ho. 35.*

Humilis. Minister dicitur humilis. Matt. 20. d. Sit vester minister. Solent enim humiles ministrare.

Minor, vide Paruus.

Minuere, Diminuere, Imminuere.

Minuere, est rem minorem reddere, aut ab ipsa detrahendo, siue exhauriendo, vel extenuando, aut etiam derogando, aut alio quouis modo. Est item minuere, deprimere, & humiliare, & minui, deficere.

Incarnationis humilitas. Minuit Deus Filium hominis paulò minus ab angelis, quando Filium suum incarnari fecit, & vsque ad mortem crucis humiliari. Ps. 8. *Aug. s. Ps. 8*

Adueniēte Christo non lucent Prophetæ. Minui Ioannem Baptistam, est legem, & Prophetas aduentiente sole Christo, non splendere. Ad quam minutionem designandam, natus est Ioannes, quando incipiunt decrescere dies. Ioan. 3. d. *Amb. ser. 12. Hie. s. Gala. 4.*

Subtilitas mysteriorum. Minutum manna, cęlestis doctrinæ, ac spiritualium sensuum subtilitatem indicat: vt non ab omnibus percipi queat. Exod. 16. c. Minutum etiam thimiama subtiles sensus scripturæ designat. *Philo. 2. allego. Beda s. Exo. 16. Ori. s. Leui. ho. 9.*

Vtrunque testamentum. Fides & misericordia. Minuta ærea duo, vtrunque testamentum significare possunt. Vel vtriusque testamenti præcepta. Vel designant fidem, & misericordiam. Luc. 21. a. *Amb. de viduis. Hie. epi. Et factum est.*

Contemplari passionem. Minutatim diuidere similam, est singulos actus passionis Christi contemplari. Leui. 2. b. *Glo. int. s. Leui. 2.*

Non decrescere in bono. Nō priuari Deo. Non minuuntur filij Israel, quum fideles non decrescunt in bono. Ier. 30. d. Et non minuūtur fame, quum non illis deest verbi Dei copia. Ezec. 34. g. Non etiam minuuntur iusti omni bono, quia non priuantur Deo, qui est omne bonum. Ps. 33. *Basi. s. Ps. 33.*

Raritas prædicatorum. Minutus numerus molentium, est vel prædicatorum in fine seculi, vel dentium in ore senis. Eccl'tę. 12. b. *Hie. s. Eccl'sten. 12.*

Non prædicātes pauperibus. Minuunt mensuram doctores, vel prędicatores, qui pauperibus, vel parum, vel nihil prædicare dignantur. Amos 8. b. *Hie. s. Amos 8.*

Mitigatio diuinæ vindictæ & tentationum. Minui aquas diluuij, est diuinam vindictam mitigari. Gen. 8. a. Et tentationes amoueri. *Lyra. s. Gen. 8.*

Augeri onus peccati. Minuere mensuram laterum nolens Pharao filiis Israel, designat graue onus peccati sub diabolo, quod ille non vult minuere, sed augere. Exod. 5. b. *Glo. ord. s. Exo. 5.*

Minimum peccatum. Minutum nouissimum, minimum peccatum significare potest. Luc. 12. g. *Ori. s. Luc. ho. 35.*

Nō seruare omnia præcepta. Minuere medium sicli, est non seruare omnia præcepta. Exo. 30. b. *Glo. ord. s. Exo. 30.*

Miphiboseth.

Miphiboseth, id est, de ore ignominia, siue de ore confusio, vel oris ignominia, vel confusio, aut verecundia, vel mora: filius Ionathæ, filij Saulis, qui fuit claudus. 2. Re. 4. a. 9. b.

Mirmicaleon.

Gre.5.mor.16. Mirmicaleon, est paruum animal, formicis infestum, quod se sub puluere abscondit, & formicas frumeta gestantes interficit, interfectasque consumit: dicitur formicarum leo, vel leo pariter & formica, leo formicis, quas deuorat: formica auibus, à quibus deuoratur. Ponitur Iob.4.b. Vbi nos legimus Tigris: designat eos, qui aduersus audaces sunt timidi, aduersus timidos audaces. Vel est diabolus, insidians iustis, qui est leo consentientibus, formica resistentibus. *Audax in minores. Diabolus.*

Misael.

Misael, id est, Dei attrectatio, vel quis postulatus, aut commodatus: siue quis postulans aut commodans? siue abstulit, vel recessit. Leuites filius Oziel, qui eiecit foras cadauera Nadab, & Abihu. Le.10.a. designat doctores euangelicos, qui confutant, & expellunt hæreticos. *Isy.s.Leui.10.* *Doctores Euangelici.*

Miscere, Admiscere, Commiscere, Permiscere, Migma.

MIscere, est aliqua inter se confundere, & temperare, vt miscetur aqua vino.

Mistum vinum, designat virtutes Dei cognitioni nostræ contemperatas, vt inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt, intellecta conspiciantur. Miscuit quoque vinum sapiētia, quum narrationi historicæ legis adiunxit sensus spirituales. Et cùm diuinitatis suæ arcana capere non valentibus, per assumptæ humanitatis sacramentum patefecit. Pro.9.a. *Philo. quòd Deus sit immutab. Gre.17.mor.14. & 33.mor.21. Beda.s. Prou.9.* *Contemperata cognitio Dei. Sensus Spirituales in litera. Incarnatio.*

Miscebat Christus potum cum fletu. Psalm. 101. quando exprobrantibus Iudæis peccatores ad se conuertebat, & quum aliquos admittebat, aliquos reiiciebat, quia potus intus mittitur, fletus extra. *Gre.s.Ps.101.* *Cōuertens Christus aliquos dimissis aliis.*

Commiscens Sara tria sata similæ, fidem expressit Trinitatis cum vnitate. Gen.18.a. *Amb.1.de Abra 5.* *Fides Trinitatis*

Mistum thimiama, coniunctionem & concordiam virtutum & bonorum operum designat. Exo.30.d. Mista autem tintinnabula malogranatis, designant prædicationē coniunctā bonis operibus. Exo.28.f. Ad hæc pertinet admistio olei in collyride. Leui.7.b Ezech.46.e. *Isych.s.Leui.19. Gre.1.mor.39.* *Concordia virtutum. Prædicatio cum bonis operibus.*

Miscet Dominus spiritum vertiginis, quum tradit hæreticos in reprobum sensum. Isa.19.b. Miscuit etiam spiritum soporis Principibus Iudæorum, quum in graui ignorantia scripturarum de Christo eos reliquit. Isa.29.c. *Hie.s.Isa.19.29.* *Tradi in reprobum sensum.*

Commistum migma, est coniunctio literę legis cum sensu spirituali. Is.30.e. *Hie.s.Isa.30.* *Coniunctio literæ & Spiritus.*

Commiscetur semen generis sacerdotis, si Christiani volunt seruare literam legis. Le.21.c. *Isye.s.Leui.21.* *Seruare literam legis.*

Commistum argentum, est natura bona peccato vitiata. Ezec. 22. d. Et mistum sanguine vestimentum, est anima peccatis infecta. Isa.9.a. Et commista Hierusalem amatoribus, est anima adhærens dæmonibus, & hæreticis. Ezec.16.d. *Ori.s.Ezec.ho.1. Hie.s.Isa.9.* *Anima peccatis infecta. Adhærere dæmonibus.*

Miscent ebrietatem, qui dum concupiscentiarum ardoribus inflammātur, ad vias rectitudinis perdita ratione redire nequeunt. Et miscet siceram, qui quum ebrietate plenus sit, ad decipiendos homines vmbras quasdam & imagines simulat se habere virtutum. Isa. 5.e. *Gre.s.1.Reg.8. Hie.s.Isa.5.* *Inflammari affectibus.*

Miscere aquam vino, est iudicare Christum hominem tantum esse. Vel est miscere res synagogæ cum rebus ecclesiæ. Vel traditiones humanas cum vera doctrina confundere. Vel rebus sanctis & feruidis, res viles & frigidas inserere. Is.1.f. Ioan.10.d. Et mistum vinum, est fæx literæ legis. Psa.74. *Amb.ser.78. Hie.s.Isa.1. Aug.s.Ps.74.* *Iudicare Christum purum hominem. Miscere res ecclesiæ, & synagogæ.*

Commisceri iumenta cum animalibus alterius generis, est velle sectari circuncisionem, & baptismum, aut errores Gentilium iungere doctrinæ ecclesiæ. Leu.19.d. *Isyc.s.Leui.19.* *Circuncisio, & baptismus.*

Commisceri cum masculo coitu fœmineo, est efficere eum, qui viriliter operabatur, effœminatè operari. Le.18.c. *Isyc.s.Leui.18.* *Virum effœminatè operari.*

Mistus sanguis cum sacrificiis, est quando aliqui impurè offerunt. Lucę 13.a. Mistum autē sanguine vestimentum, est quum desideriis carnalibus membra inquinantur. Is.9.a. *Amb.s.Luc.13. Gre.9.mor.29.* *Impurè sacrificare.*

Commistio fermenti, est consensus multorum in errore. Hose.7.b. *Hie.s.Hose.7.* *Consensus multorum in errore.*

Commiscetur Ephraim populis, quum hæretici non differunt ab errore gentilium. Hos. 7 b. Et Iudæi sequentes peccata gentium, & maiora etiam perpetrantes. *Rup.s.Hose.7.* *Errātes hæretici cum Gentibus.*

Mista grando, & ignis, varietatem pœnarum inferni designant. Exo.9.e. Apoc.8.b. *Aug.s.Apo.ho.6* *Varietas pœnarum inferni.*

Mistum mare igne, designabat baptismum cum gratia Spiritussancti. Apo.15.a. *Rup.9.s.Apoc.* *Baptismus cum gratia Spiritussancti.*

Miser, Miseria, Calamitas.

Miser est, qui aliqua infœlicitate tenetur, & calamitosus, & ærumnosus. Miseria autem est ipsa calamitas, quā quis premitur. Iob.10.c.11.c.13.d.30.b.36.c.

Misero datur lux, quando hi qui sublimia contemplantur, esse se in hac peregrinatione miseros agnoscunt, claritatem transitoriæ prosperitatis recipiunt, & cùm valde defleant, quia tardè ad patriam redeunt, tolerare insuper honoris onera compelluntur. Iob.3.d. *Gre.5.mor.1.* *Cognoscentes miseriam.*

Misera filia Babylonis, carnem vitiosam significare potest. Psalm. 136. Et mali dicuntur calamitate & miseria squalidi, quia & morum sunt pernicie & sensuum prauitate despecti. Iob.30.a. *Hila.s.Ps.136. Gre.20.mor.9.* *Caro vitiosa.*

Calamitas ventura, est vltima condemnatio futura in iudicio. Iob.5.d. Et calamitas Babylonis, pœnam inferni designare potest. Isa.47.c. Et generaliter calamitas, & miseria pro pœna inferni sumi potest. Ps.139. Isa.10.a. *Gre.6.mor.20. Hila.s.Ps.139.* *Pœna inferni.*

Miser consummatus, aut consumptus, dicitur diabolus. Isa.16.a. *Hie.s.Isa.16.* *Diabolus.*

Misereri

Misereri, Misericordia, Misericors.

MIsericordia, est ex alicuius miseria corde anxium esse. Misericordia autem, est animi ægritudo, ex alterius miseria dolentis. Misericors verò est, qui ex alterius calamitate dolorem animo concipit, quique facilè ad commiserationem mouetur, & quatenus potest, miseriam alterius subleuat. Misericordia autem, est amicitia, auxilium, beneficentia, beneficium, custodia, iustitia.

Parcens Deus Dans Filium. Misericordia competit Deo, non quantum ad affectum, sed quantum ad effectum: qua ratione dicitur proprium esse misereri semper & parcere, & dicitur misereri misericordia sempiterna. Isa.54.c. Ier.31.d. Et misertus est pauperum suorum, quando dedit Filium suum, propiciatorium pro peccatis nostris. Ps.59. Is.49.d. Et ipse Deus dicitur misericordia nostra Ion.2.d. Et dicitur simul misericors, & iustus, ne quis putet se impunè peccaturum. Psa.114. Et miseretur etiam cuius voluerit, hoc est, populi Gentilis. Exo.33.d. Rom.9.b. Et misericordiæ Dei locus, dicitur esse Gentilitas. Iob.37.b. Hose.1.c. Miserationes autem Dei dicuntur esse super omnia opera eius. Ps.114. Quia quod potens est, naturæ suæ virtus est, quod autem misericors est, salutis nostræ profectus est, & plus est non suis vti, sed aliis præstitisse quę sua sunt. Datur misericordia magna Dei. Psalm.50. quæ est fructus benedictionis datæ Iacob, vt Christus ex eo nasceretur ad redemptionem generis humani. Misericordia verò parua, est benedictio data Esau, quæ est collatio temporalium. *Aug.q in Exo.154 Basi.s.Ps.59.114. Gre.27.mor.22. Hila.s.Ps.144. Ruper.9.vict.verb. Domini.21.*

Liberatio Christi. Misertus Dominus Ioseph in carcere, designat Christum inter mortuos liberum. Genesis 39.d.

Adiuuans fideles Miseretur Dominus Iacob, quum liberat fideles pugnantes in tentationibus, aut cum hęreticis. Isa.14.a. *Hie.s.Is.14.*

Incarnatio. Vocatio Gentiũ. Misertus est Iesus turbæ per humanitatem assumptam. Mat.9.d.14.b. Misertus est etiam turbæ, quando gratiam misit ad Gentes. Matth.15.d. Et solium eius præparatur in misericordia: quia primus eius aduentus est misericordiæ. Isa.16.b. *Ori.s.Mat.cap.14. Hila.s.Matth. Cano.16.*

Christus. Misericordia Dei interdum dicitur ipse Christus. Ps.84.118. Et misericordiæ Dauid, sunt misericordiæ Christi. Isa.55.a. *Amb.s.Ps.118.*

Castigans ad salutem. Miseretur Dominus iratus, quum castigat ad animæ salutem. Ps.59. *Hila.s.Ps.59.*

Relinquens obstinatos. Non miseretur Deus pupilli, & viduæ, quum relinquit eos, à quibus relictus est, qui non sunt digni ipsum recuperare. Isa.9.c. *Hie.s Isa.9.*

Docere verbo, & exemplo. Miseretur iustus, quum docet verbo & exemplo. Ps.36. Et misericordes mulieres, sunt pastores, quorum munus est misereri. Thre.4.b. *Orig.s.Ps 36.ho.3*

Cognitio cæcitatis. Misericordiam petentes cæci, sunt cognoscentes suam cæcitatem. Mat.20 d. *Ori.s.Matt.ho.13*

Non dimittere in erroribus. Non miserentur Medi lactentium, quum prædicatores non sinunt paruos & simplices in erroribus permanere. Is.13.d. *Hie.s.Isa.13.*

Misericordia Ephraim, & Iuda, dicitur quasi nubes matutina, & quasi ros pertransiens. Hose.6 b. quia ipsi effecerunt, vt Deus eorum nō amplius misereretur. Vel dicitur quia misericordia eorum est parui momenti coram Deo. Vel quia benedictio eorum fuit sicut Esau in rore cæli, & pinguedine terræ, hoc est, in temporalibus. *Hie s.Hose.6. Rup.s.Hose.6.*

Dimittens Deus Israel. Absque misericordia dicta est filia Hoseæ, & Gomer, quia Deus non est amplius misertus Israel. Hose.1.c. *Glo. ord.s.Hose.*

Amplectens Gentilitas Christum. Miserta est filia Pharaonis Mosis infantis. Exod.12.b. designans Gentilitatem amplectentem Christum à synagoga matre eiectum. *Glo.ord.s.Exo.2.*

Mitis, Mitigare, vide Mansuetudo.

Mitra, vide Corona.

Mittere, Præmittere, Transmittere.

MIttere, est aliquem ad certum locum destinare. Pręmittere autem, est ante mittere. Porrò mittere, interdum est abiicere. Ioan 15.a. Mittetur foras sicut palmes. Dare. Psal.77. Cibaria misit eis in abundantia. Deiicere. Gene.37.d. Mittamus in cisternam veterem. Efficere. Ps.147. Mittit crystallum suam sicut buccellas. Immittere. Exod.4.b. Mitte manum tuam in sinum tuum. Delegare. Exo.3.c. Mittam te ad Pharaonem. Iacere. Isa.22.e. Quasi pilam mittet te in terram. Includere. Genes.40.c. Innocens in lacum missus sum. Infundere. Leuit.5.c. Non mittet in eam oleum. Mandare. 2.Reg.15.g. Mittetis per eos ad me. Emittere. Iudit.16.c. Misisti Spiritum tuum. Permittere. Exo.9.c. Mittam omnes plagas meas. Recondere. Ioan.18.b. Mitte gladium tuum in vaginam. Suscribere. 3. Reg.21.c. In literis quas miserat ad eos. Traiicere. Exod.25.c. Mittantur vectes per eos.

Missio Christi. Mittens Deus Angelum suum coram seruo Abrahæ, designauit missionem, qua Pater Christum misit in mundum. Ge.24.a. Itidem mittens Iacob Ioseph ad fratres suos, est Deus pater, mittens Filium in carne. Genes.37.c. Pari ratione missus dicitur Ioseph in Ægyptum, pro salute fratrum suorum, hoc est, Christus in mundum pro salute generis humani. Ge.45. b. Ps.104. De ipso quoque Christo dicebat Iacob. Gene.49.b. Donec veniat qui mittendus est. De eodem dicebat Moses. Obsecro Domine, mitte quem missurus es. Exo.4.c.33.c. Mittens quoque Deus Mosen ad Pharaonem, est mittēs Christum ad reprimendum diabolum. Exo.3.c. Sed ipsum Mosen misit recusantem. Isaiam verò, qui etiam typus est Christi, misit *Amb.de Ioseph.3. 12. Orig.s. Isa.6. & s. Matth.cap.15. Hila.s.Ps.56. Hie.s.Isa.9.19.28.*

43.& ſ.Matth. 21. Aug.ſ.Pſ.56. Beda ſ.Gen.37.

ſe ipſum offerentem. Iſa.6.c. quia Chriſtus prompto animo ſeipſum pro nobis obtulit. Et miſſus dicitur Chriſtus ad oues quæ perierant domus Iſrael, hoc eſt, ad animas ſaluandas, peculiariter illius populi, cui præſentiam exhibuit corporalem. Mat.15.c. Miſit etiam Deus de cælo auxilium, miſericordiam, & veritatem, quum miſit Filium ſuum ad liberandum genus humanum. Pſ.56. Et miſit verbum ſuum in Iacob, hoc eſt, Chriſtum ad eccleſiam, vel eius doctrinam, quem miſit etiam ad annunciandum manſuetis. Iſa.9.b.55.d.61.a. Miſit præterea Deus Saluatorem Ægyptiis, hoc eſt, Chriſtum Gentibus, & lapidem angularem. Iſa.19.d.28.d. Miſit præterea Deus in Babylonem, quum miſit Filium ſuum ad huius ſeculi confuſionẽ, vt nos à confuſione liberaret, quem etiam Spiritus eius miſiſſe dicitur. Iſa.43.c.48.d. Miſſus quoque Ezechiel ad Iudæos, quorum nouerat linguam, eſt Chriſtus miſſus ad oues quæ perierant domus Iſrael. Ezech.3.b. Miſit etiam Deus legatum ad Gentes, Chriſtum. Abdiæ.a. Zach.2.c. Et quum miſit paterfamilias filium ſuum ad agricolas, deſignatur Deus pater mittens Filium ad Iudæos. Mat.21.d. Miſit autem Deus Filiũ ſuum in ſimilitudinem carnis peccati, quando ei carnem mortalem dedit perinde ac ſi eſſet peccator. Rom.8.a. Miſſus eſt autem in plenitudine temporis. Galat. 4. a. Mittere quoque dicitur Deus manum ſuam, quando mittit Chriſtum. Ierem.1.b. Ezech.2.d. Mittens autem Moſes priùs manum in ſinum, deſignauit occultam Chriſti diuinitatem. Mittens eam ſecundò, eius incarnationem indicauit. Exo.4.a. Miſiſſe quoque dicitur Deus manum ſuam ſuper eos, qui procul receſſerant de filiis Iſrael, quum abſcondit diuinitatem Chriſti. Exo.24.c.

Amb.3.offi.14. — *Occulta diuinitas Chriſti.*

Hie.ſ.Eze.2. — *Adiuuans Deus*

Mittere dicitur Deus manum, quum præſtat auxilium & veritatem. Ier.1.a. Et miſſa manus ad Ezechielem, indicat collectionem beneficiorum Dei. Ezec.2.d.

Hie.ſ.Eze.16. Aug.ſ.Pſ.32. — *Caſtigatio.*

Mittit etiam Deus manum, cùm caſtigat, vel ad probationem, vel aliàs. Iob.2.b. Pſ.80. Vel mittit manum, quum dat poteſtatem diabolo, aut membris eius ad nocendum, quia niſi ipſe det poteſtatem, nocere non valent.

Amb.de virg.3.& ſ.Pſ.118.ſer.12. Gre.ſ.Cant.5. — *Exẽpla Chriſti. Inſpiratio.*

Mittit ſponſus manum ſuam per feneſtram, aut foramen, quando proponit opera ſua, quæ geſſit in carne. Cant.5.b. Et quando per ſubtilem intellectum, quanta ſit operationis diuinæ virtus inſpirando ei manifeſtat.

Hie.ſ.Ioel 2. Ori.ſ.Mat.cap.13.& ho.4. Hila.ſ.Mat.Can.10.17. — *Dans dona Spiritusſancti, & doctrinam.*

Mittit Deus frumentum, vinum, & oleum, quum dat doctrinam, & dona ſpiritualia. Ioel 2.e. Et mittit verba in ſpiritu ſuo, per manum Prophetarum. Zachar.7.d. Mittens autem Ioſeph pecuniam, & veſtes patri ſuo, deſignauit Chriſtum, mittentem dona Spiritusſancti hominibus poſt aſcenſionem. Gene.45.f. Miſſa quoque ſagena in mare, eſt doctrina verbi Dei, ad capiendos homines dilatata. Mat.13.f. Sic miſit Petrus hamum in mare. Matth.17.d. Miſit etiam Ieſus gladium in terram, quum docuit verbum Dei. Mat.10.d.

Ori.ſ.Iſa.ho.6. — *Inducẽs ſenſum ſpiritualem.*

Mittens Chriſtus aquam in peluim, deſignauit ſenſum ſpiritualem, ſuper inductum literæ ſcripturę. Ioan 13.a. Idem ſignificat aqua miſſa in labium. Exo.30.c.

Arn.ſ.Pſ.104. Hie.ſ.Mich.6. Beda ſ.Exo.3. — *Collatio legis.*

Mittens Deus Moſen ad filios Iſrael, collationem legis ſignificauit. Exo.3.b. Pſ.104. Et miſit Moſen, Aaron, & Mariam, hoc eſt legem ſpiritualem, & ſacerdotium ſanctum, & vaticinium Prophetarum. Miſit quoque Deus Moſen ad Pharaonem ad vindictam ſuper illum, & demum ad mortem ipſius. Ita miſit Dominus legem ad mortificationem fortitudinis diaboli, & ad humanum genus liberandum.

Ori.ſ.Mat.ho.20. Hie.ſ.Ioel 2.& ſ.Ierem.8. Ruper 2.ſ. Apoc. — *Punitio.*

Mittit Deus iram ſuam & plagas, quum caſtigat. Exo.9.c.25.a. Ita miſit furorem ſuum in Iſrael, quando terram illam deſolationi tradidit. Ezec.7.a. Et miſit exercitus contra homicidas, quando miſit Romanos ad deſtruendam Hieruſalem. Mat.22.a. Et mittens ſagittam, eſt Deus, vel eius miniſtri, vindictam eius exequentes. Dicitur etiam mittere gladium in malos, quum eos caſtigat. Ier.4.g.9.e.25.e. Et mittit ignem. Hoſe.9.d. Amos 1.b.2.a. Et miſit fortitudinem magnam, quando miſit erucam, cui homines reſiſtere non valent. Ioel 2.f. Et mittit egeſtatem. Malac.2.a. Et miſit Deus Aſſur ad gentem fallacem, quum miſit diabolum ad puniendos hæreticos. Iſ.10.b. Et mittit ſerpentes regulos, quum caſtigat per dæmones. Iere.8.f. Et mittit Iezabel in lectum. Apoc.2.f. Illam quidem Iezabel in lectum miſit, quando præcipitari fecit, & in infernum proiecit: quò etiam præcipitantur eius imitatores.

Amb.ſ.Luc.13. — *Chriſtus in ſepulchrum.*

Miſſus Ioſeph in ciſternam, deſignat Chriſtum miſſum in ſepulchrum. Gen.37.e. Idem deſignat miſſum granum ſinapis in hortum, vbi etiam deſignatur Chriſtus captus in horto. Luc.13.d.

Ori.ſ.Mat.cap.13.& ho.20.& ſ.Luc.ho.35. — *Suſcitatio Chriſti.*

Mittens rex Pharao ad ſoluendum Ioſeph de carcere, deſignat Deum patrem ſuſcitantem Filium à mortuis. Pſ.104.

Aug.1 ſe. Domini in monte. — *Detrudere in infernum.*

Mittere in tenebras exteriores, eſt in infernum detrudere. Mat.22.b. Idem eſt mitti in carcerem. Matth.5.d. Luc 12.g. Sic mittuntur ſcandala in caminum ignis, & mali mittuntur foras, quia eiiciuntur à bonorum conſortio. Mat.12.f.

Amb.ſ.Luc.12. — *Dans Deus ſpiritum compunctionis.*

Mittit Deus ignem de excelſo in oſſibus, quum dat ſpiritum compunctionis. Thren.1.c. Et miſit Chriſtus ignem in terram, hoc eſt, charitatem. Luc.12.f. Ier.20.c.

Gre.ſ.1.Reg.9. — *Oſtendens Deus eligendum.*

Mittens Deus ad Samuelem virum, quem conſtitueret Regem, deſignauit neminem debere ſibi honorem aſſumere, ſed quem Deus mittit, illum eſſe aſſumendum. 1.Reg.9.c.

Hie.ſ.Iſa.16.& ſ.Zac.1.& ſ.Mat.21. Arn.ſ.Pſ.9.10. — *Mittens Prophetas & Apoſtolos ad Iudæos. Mittẽs prædicatores ad Gẽtes.*

Miſit Deus nuncios ad populum ſuum, quum miſit Apoſtolos, & Prophetas ad Iudæos. Iſa.42.d. Miſit etiam piſcatores & venatores. Iere.16.d. Et miſit redemptionem populo ſuo, quando fecit eam prædicari per Apoſtolos, & prædicatores. Pſ.109. Miſit etiam operarios in meſſem, hoc eſt, prædicatores, ad Gentes. Et miſit paterfamilias ſeruos ſuos, Prophetas, &

Apoſtolos,

Apoſtolos, & etiam Filium ſuum ad vineam, & ad vocandum ad nuptias. Matth.21.d.22.a. Miſit etiam Chriſtus duos diſcipulos ad aſinam, & pullum, hoc eſt, Petrum & Paulum ad Iudæos, & Gentes. Mat.21.a. Et mittens Eliſæus ſal in aquam, deſignat Chriſtum mittentem Apoſtolos ad Gentes. 4.Reg.2.d. Mittit autem Chriſtus diſcipulos ſuos ſicut agnos inter lupos: quia non timet, vt lupi noceant, ſed ſimul eos habitare facit. Luc.10.a. Iſa.65.d. Zach.1.b. Miſit Eliſæus nuncium ad Naaman, quem videre noluit, nec tamen eum deſpexit, deſignans Chriſtum, qui non per ſeipſum iuit ad Gentes, ſed ad eos miſit Apoſtolos. 4.Reg.5.c. *Amb.ſer.87. Gre.ho.38.*

Inſtituens Chriſtus Martyres. Mittens Moſes iuuenes ad ſacrificandum, deſignat Chriſtum inſtituentem Martyres, qui offerrent corpora ſua. Exo.24.a. *Lyra ſ. Exo.24.*

Ioãnes Baptiſta Miſit Deus angelum præcurſorem, quum miſit Ioannem Baptiſtam ante faciem Chriſti. Exo.23.c. Malac.3.a. Mat.11.b. Et mittens Iudas hœdum per Odollamitem, eſt Chriſtus, mittens Ioannem reprehendentem peccata. Ge.28.e. Sic miſit Iſaiam ad annunciandum populo mala. Iſ.6.c. Dicitur etiam Deus mittere terrorem ſuum in præcurſum populi ſui, quia in eius defenſione terret aduerſarios. Exo.23.d. *Glo.ord.ſ.Gen.28. Ruper ſ.Gen.30.*

Sacrificium Chriſti. Mittens etiam Iudas hœdum de grege, deſignat Chriſtum ſacrificari pro peccatoribus. Geneſ.38.e. *Glo.ord.ſ.Iſa.*

Diſperſio Iudæorum. Miſit Deus Sobnam in terram latam & ſpacioſam, quando Iudæos eorumque ſacerdotes per orbem diſperſit. Iſa.22.e.

Caſtigatio libidinis. Mittit Deus in renibus filias pharetræ, quum carnalia deſideria in hominibus iuxta modum diſpenſationis ſuæ congrua caſtigatione corripit. Thren.3.b. vel permittit tentationes libidinis. *Glo.ord.ſ.Thren.3*

Paſſio Chriſti. Miſit Deus ſigna & prodigia in medio Ægypti, quum operatus eſt ſalutem in medio terræ, quando Sol obſcuratus eſt, & petræ ſciſſæ ſunt, &c. Pſ.134. *Hila. & Hier. ſ. Pſ.134.*

Miracula prædicatorum. Mittit Deus fulgura, quum facit Sanctos, & prædicatores per miracula coruſcare. Iob.38.b. *Gre.30.mor.3.*

Tollere verbum Dei. Mittit Deus ſagitas famis, quum in pœnam peccati tollit verbum Dei. Ezec.5.d. *Hie.ſ.Eze.*

Temperans tribulationes. Faciens prædicatores ex induratis. Mittit Deus cryſtallum ſicut buccellas, quum tribulationis rigorem temperat. Et quum ex induratis facit prædicatores. Pſ.147. *Aug.ſ.Pſ.147.*

Crux Chriſti. Mittens Moſes lignum in aquas, deſignauit crucem Chriſti in aquas baptiſmi inductam. Exo.15.d. Idem ſignificauit Eliſæus mittens lignum in aquam. 4.Reg.6.b. *Tert. aduer. Iudæos*

Refrigerium pœnitentiæ. Mittere oleum in ſimilam, eſt pœnitentiæ adiungere refrigerium, vt libentius ſuſtineatur. Leu.5.c. Non mittitur oleum, quum non eſt perfecta pœnitentia. *Glo.ord.ſ.Leu.5.*

Separans ſectatores ab hæreticis. Mittit Deus tenuitatem in pinguibus, quum ſeparat ab hæreticis eorũ ſectatores. Iſ.10.d.

Tradere doctrinam indignis. Mittere vinum nouum in vtres veteres, eſt velle dare gratiam Spiritusſancti peccatoribus non renouatis, vel tradere doctrinam Euangelicam peccatoribus, vel Scribis, & Phariſæis eam contemnentibus. Matth.9.b. Mittere quoque margaritas ante porcos, eſt reuelare myſteria hæreticis, & indignis, quod facit is, qui quod venerandum eſt, exponit contemptoribus. Matth. 7.d. Et mittere canibus panem filiorum, eſt prædicare, & facere miracula indignis: vel tradere doctrinam Euangelicam Gentibus ante tempus opportunum. Matth.15.c. *Ori.1. periar.3. & ſ. Mat.cap.15. Hila.ſ.Mat.Can.6.9. Hie.ſ.Mat.9. Aug.2.ſer. Domini in monte.*

Separatio in iudicio. Mittet Filius hominis angelos ſuos ad colligenda de regno ſuo omnia ſcandala, quando in iudicio ſeparabit malos à bonis. Mat.13.e. Et tunc mittent angeli falces ad metendos, & ſeparandos malos. Ioel.3.b. *Hie.ſ.Ioel 3.*

Permiſſio tentandi. Mittens Deus ventum magnum in mare. Ion.1.a. eſt permittens, vt diabolus turbas & ſeditiones excitaret in Iudæa aduerſus Chriſtum. *Rup.ſ.Ionam.1.*

Remittẽs lex ad Euangelium. Mittens Ioannes duos diſcipulos ad Chriſtum, vt eius viderent miracula, deſignauit remittendos Iudæos ad contuenda Euangelia. Vel vtrunque populum ad fidem Chriſti. Vel deſignat lex remittens Iudæos ad Euangelium. Mat.11.a. Luc.7.c. *Hila.ſ.Mat.Can.11. Amb.ſ.Luc.7. Aug. de Sanctis. ſerm.20.*

Impletio Prophetiarum. Miſit Spiritus Dei ſortem prophetiis, quia vnamquamque ſuo tempore decreuit implere. Iſa.34.d.

Intelligere diuinam & humanam naturam in Chriſto. Mittere ſortem inter duos hircos. Leuit.16.b. eſt diuiſionem diuinitatis & humanitatis in Chriſto intelligere. *Glo.ord.ſ.Leui.16.*

Mori peccato. Mittit Deus mortem in via Aegypti, quum facit aliquem mori peccato & mundo. Amos 4.c. *Hie.ſ.Amos 4.*

Miſſio Ananiæ ad Paulum. Mittentes fratres Ioſeph vnum ex ipſis ad fratrem minimum Beniamin ducendum ad Ioſeph, deſignarunt miſſionem Ananiæ ad Paulum baptizandum. Ge.42.c. *Glo.int.ſ.Gen.42.*

Confeſſio præcedens. Mittens Iacob Iudam ante ſe ad Ioſeph, deſignauit confeſſionem debere præcedere illum, qui accedit ad Chriſtum. Gen.46.c. *Glo.int.ſ.Gen.46.*

Opera miſericordiæ. Mittere oleum in manum ſiniſtram, eſt opere monſtrare miſericordiam Dei etiam in aduerſis. Leuitic.14.e. *Iſyc.ſ.Leui.14.*

Aggredi virtutis opera. Mittere manum ad aratrum, eſt aggredi laborioſa virtutis opera, & quaſi quodam compunctionis vomere ad proferendos fructus, terram ſui cordis aperire. Luc.9.g. *Gre.ſ.Eze.ho.3.*

Occaſio prædicandi ab infidelibus orta. Mittentes Azotii ad ſatrapas Philiſthinorum propter arcam Domini, deſignarunt, quòd ex hoc quòd infideles contradicunt fidei, datur occaſio vt magis prædicatores ſuccurrere feſtinent. 1.Reg.5.c. *Gre.ſ.1.Reg.5.*

Gre.s.1.Reg.6. — *Eligere dignos ad sacerdotium.*
Mittentes Bethsamitæ nuncios ad habitatores Cariathiarim, vt reducerent arcam, designant eligentes dignos ad sacerdotium, etiam ex aliis locis, si apud se non inueniant. 1. Regum 6.d.

Gre.s.1.Reg.11. — *Prædicator proponens Sanctorũ exempla.*
Mittens Saul frusta boum in omnes terminos Israel, vt venirent ad prælium, designat prædicatorem omnium Sanctorum exempla quærentem, & proponentem. 1. Reg. 11.b.

Gre.s.1.Reg.16. — *Eleuatio mentis ad inueniendum Christum.*
Mittens pater Dauid ad ipsum quærendum, vt vngeretur in Regem, designauit eleuandam esse mentem super Angelos, ad inueniendum Christum in æqualitate æterni Patris. 1. Regum 16.b.

Aug.s.Ps.125. — *Bene operari.*
Mittere semina, est bene operari. Ps. 125. Amos 9.d.

Amb.s.Luc.5. — *Opera veteris & noui hominis.*
Mittere commissuram panni noui in vestimentum vetus, est exercere opera veteris & noui hominis. Luc. 5.g.

Amb.s.Luc.7. — *Prædicare Christum crucifixum.*
Mittere vnguentum in corpus Christi, est prædicare Christum crucifixum. Mat. 26.a. Mar. 14.a. Ioan. 12.a.

Amb.de fug.sec.4. — *Patientia retrahens à sensibus.*
Mittens Rebecca in Haran ad reducendum Iacob. Genes. 27.g. designat patientiam retrahentem à sensibus.

Amb.s.Luc.13. — *Docere humilitatem.*
Mittere stercora in ficu, est docere humilitatem. Luc. 13.b.

Hie.s.Isa.11. *Gre.mor.18.* — *Eiicere dæmonia.*
Mittit manum in cauernam reguli, qui virtute Christi eiicit dæmonia, vt Apostoli. Is. 11.b. Vel ipse Deus mittit manum, qui iniquorum corda diuina potestate tenuit, & comprehensum exinde aspidem, vel regulum, id est, captiuum diabolum traxit.

Bern.de consi.2. — *Cura totius orbis Petro.*
Mittens se Petrus è nauicula in mare, vt iret ad Christum, designauit curam sibi traditam totius orbis, & non vnius tantùm nauiculæ. Ioan. 21.b.

Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.30. — *Scrutatio cælestium.*
Mittens Moses exploratores ad terram promissionis. Nu. 13.a. designat illius terræ ad quam festinamus, qualitatem sagaci perscrutatione nos velle prænosse, & mentis nostræ cogitationes cælestium bonorum exploratrices in inuisibilium perscrutinium dirigere, & meditationes nostras in id operis destinare, vt per inuestigationem inueniamus, vnde possimus affectionum nostrarum turbam in eorum amorem vrgere.

Hie.s.Isa.17. — *Mysteria Gentibus tradita.*
Miserunt Syri prædam de Hierusalem ad regem Damasci, designantes legis & Prophetarum mysteria doctoribus ecclesiæ ex Gentibus fuisse tradenda. 2. Par. 24.f.

Hie.s. Ier.14.& s.Eccl'ten 11. — *Doctrinæ communicatio.*
Mittunt maiores minores ad aquam, quum prælati doctrinæ curam inferioribus committunt. Iere. 14.a. Mittit autem panem suum super aquas, qui dat doctrinam iis, in quibus est gratia Spiritussancti. Eccl'tæ. 11.a.

Gre.8.mor.35.& 2.mor.23. *Hie.s.Iob.15.* — *Inniti gratiæ Spiritussancti.*
Mittit lignum radices ad humorem, quum fidelis quisque gratiæ Spiritussancti innititur. Mittere autem radicem deorsum, est cogitationem bonam in abditis multiplicare. Isa. 37.f. Non mittit autem in terra radicem suam, qui non admittitur in terra viuentium, quia hic prius spem, vel radicem fidei non præmisit. Iob. 15.d.

Ruper 5.s.Apoc. — *Subuersio Pharaonis.*
Missus mons ardens in mare, subuersionem Pharaonis, & exercitus eius innuit. Apocalyp. 8.b.

Aug.s. Apoc.ho.3. *Gre.22.mor.16.* — *Ascribere gloriã Deo.*
Mittunt Sancti coronas suas ante thronum Dei, quum omnem gloriam, & honorem adscribunt Deo, vt ad illum referant gloriam laudis à quo se sciunt vires accepisse certaminis. Apocalyp. 4.d.

Hie.s.Eze.47. — *Gẽtiles admitti in Ecclesiam.*
Mittitur terra in hæreditatem etiam aduenis, quum Gentiles admittuntur in ecclesiam. Ezech. 47. d. Mittere autem funiculum fortis in cœtu Domini, est ordinare Ecclsieam. Mich. 2.b.

Hie.s.Ionam 1. — *Pilatus lauans manus.*
Mittentes Ionam in mare cum protestatione illius innocentiæ, typum gesserunt Pilati occidentis Christum lotis manibus. Ionæ 1.d.

Hie.s.Eze.17. — *Fiducia Sedechiæ in regem Aegypti.*
Mittens vinea radices ad alteram aquilam, designauit regem Sedechiam, & populum Iudæorum, fiduciam habentes in rege Aegypti. Ezec. 17.b.

Hie.s.Eze.19. — *Iechonias in Babylonem.*
Miserunt Gentes leonem in caueam, quando Chaldæi duxerunt Iechoniam in Babylonem. Ezech. 19.b.

Hie.s.Agge. *Gre.3.pastor.adm.22.& s. Eze.ho.4.* — *Perdere bona opera.*
Mittit mercedes in sacculum pertusum, qui bona opera perdit per mala. Vel quando quis quæ largitur, aspicit, quæ verò rapit, non perpendit, quia has in spem suæ fiduciæ intuentes congerunt, sed non intuentes perdunt. Agge. 1.b.

Aug.de vera religione 38. *Hie.s.Isa.20.& epis.beatitudinis.* — *Inducens diabolus ad vitia.*
Mitti deorsum vult diabolus eos, quos tentat, hoc est, vt oculos ad terrena demittamus, nihil de cælestibus cogitantes. Matth. 24.a. Mittens autem Sargon rex Assyriorum Thartan ad expugnandum Azotum, designat diabolum, qui vt inducat in libidinem, proponit superfluas voluptates. Is. 20.a. Et mittens Merodach libros, & munera ad regem Ezechiam, est princeps huius mundi, volens blandiciis decipere bonos. Isa. 39.a. Idem designauit Sennacherib, mittens nuncios ad eundem Ezechiam Is. 37.b. Misit autem hostis manum ad omnia desiderabilia Hierusalem, quum diabolus animi virtutes & ornatus abstulit. Thren. 1.d. Mittens verò dominus filii prodigi ipsum in villam suam, est diabolus occupans hominem, vt omni vacet turpitudini. Lucæ 15.d.

Hil.s.Ps.58. *Tert.aduer.Iudæos* *Hie.s.Ier.11.* *Ori.s.Ier.ho.8.* — *Insidiæ Iudæorũ in Christum.*
Mittens Saul ad occidendum Dauid, designauit principes Iudæorum, insidiantes Christo. Psal. 58. in titulo. Et mittens Phaschur Ieremiam in neruum, designauit pontifices Christum capientes. Ierem. 20.a. Mittentes autem fratres Ioseph, qui ferrent tunicam eius ad patrem, designant incitantes & mouentes multos ad infamandum Christum. Gene. 37.f. Miserunt etiam Iudæi lignum in panem Christi, quum eum cruci affixerunt. Ierem. 11.d. Mittere

etiam lignum in pane, est crucem Christi eius doctrinæ adiungere.

Discipuli deserētes Christum. Mittentes nautæ Ionam in mare. Ion.1.c. fuerunt discipuli Christi, deserentes ipsum in passione. *Rup.s.Ionam.1.*

Mittens Antichristus prædicatores. Mittens cymbalum alarum legatos in mare, designat Antichristum, & hæresiarchas, mittentes prædicatores per orbem. Isa.18.a. qui & procul legatos mittere dicuntur, quia multos peruertere student. Is.57.b. Dicuntur tamen iidem mittere hamum in flumen, quando prædicant, & paucos capiunt, quia hamo pauci pisces capiuntur. Isa.19.b. Et dicuntur misisse sortem Gentes super populum Dei, quando illos hæretici in varios induxerunt errores. Ioel 3.a. Abdi.d. Nahum.3.b. Et mittit fel in potu amici, qui docet errores ad subuertendum proximum. Habac.2.c. Et mittunt radices impii, quum hæretici roborantur & augentur. Ierem.12.a. *Hie.s.Isa.18.19. Gre.13.mor.7. Hie.s. Ioel 3.& s. Habac.2.& s.Ier.12. Hie.s.Iob 2.*

Hæreticorum terreni sensus. Mittentes amici Iob puluerem super caput suum. Iob.2.d. designant hæreticos, qui terreno & mortuo sensu corda sua operiunt, atque obruunt.

Offerre se ad vitia. Mittens Oliba nuncios in Chaldæam, designat offerentem se ad sectanda vitia & suggestiones. Eze.23.b. Hose.5.d. *Hie.s.Eze.27.*

Grauitas auaritiæ. Mittitur massa plumbi in os mulieris seu amphoræ, quia impietas auaritiæ peccati sui pondere grauatur. Zach.5.c. *Gre.14.mor.27.*

Colere idola. Mittere lapidem in aceruum Mercurii, est colere idola, mittenti talem lapidem comparatur, qui tribuit insipienti, hoc est, hæretico honorem prædicandi. Pro.26.b. *Beda s.Pro.26.*

Excitans persecutionē ecclesiæ. Mittens serpens aquam post mulierem, designat excitantes persecutiones aduersus ecclesiam. Apoc.12.d. Vel est introducens diabolus hæreses in Ecclesiam. *Aug.s.Apoc.ho.12 Ruper 13. victo. verbi Dei.*

Prædicatio sanguinis Christi. Mittere sanguinem hostiarum in crateras. Exo.24.a. est tradi sanguinem Christi, Apostolis ad prædicandum. *Glo.int.s. Exo.24*

Operari legem. Mitti vectes in circulis, vel per medias tabulas tabernaculi. Exo.26.e.30.a.37.a. est præcepta legis nobis debere copulari per opera. *Glo.int.s.Exo.26.*

Mittere manna in vase. Exo.14.g. quod fecit Aaron, vt designetur ad sacerdotes pertinere offerre, & conseruare Eucharistiam.

Mittens Pharao ad coniectores Ægypti, vt eius interpretarentur somnia. Gen.41.a.

Primitiæ Gētiū. Mittens filia Pharaonis famulam ad ferendam fiscellam, in qua erat Moses. Exo.2.b. designat primas animas ex Gentilitate suscipientes Christum. *Glo.ord.s. Exo.2.*

Confugere ad ecclesiam. Mittentes Ægyptii ad congreganda pecora. Exo.9.d. sunt confugientes ad domum ecclesiæ, ad agenda opera pœnitentiæ. *Lyra.s.Exo.9.*

Renunciare omnibus propter euangelium. Mittentes nautæ vasa in mare, ne periclitaretur nauis. Ion.1.b. sunt Apostoli relinquentes omnia propter prædicationem euangelii. *Rup.s.Ionam 1.*

Mna, vide Libra.

Moab.

MOab. i. de patre: filius Lot, eiusque filiæ, à quo vrbs in Arabia dicta est, quæ postea est Areopolis appellata. In campestribus Moab fuit vltima mansio filiorum Israel, ante transitum Iordanis. Numer.33.f.

Abutentes lege. Moab significare potest eos qui lege abutuntur, quibus dicitur. Vos de patre diabolo estis vel designat opera eorum, qui lege abutuntur, quam significat Lot. Gene.19.g. Exod.15.b. Psalm.82. *Aug.s.Ps.59. 82.*

Intellectus. Moab præterea, vt interpretatur de patre, significare potest intellectum: qui est de patre Deo, quem perturbant & inflammant concupiscentiæ. *Phil.2.allego.*

Sciētia secularis. Significat etiam Moab scientiam secularem genitam nocte de patre ebrio & ignorante: ideo reprobatur à Deo. Is.15.a. Abdi.c. 1.Cor.1.c. *Hie.s.Isa.15.*

Concupiscentia. Sensus carnales. Significat itidem concupiscentiam, quæ est à patre diabolo, & etiam sensus carnales, qui nunquam intrant in ecclesiam Dei. Deut.23.a. 1.Reg.14.a. Ps.59. *Ori.s. Gen.ho.5. Arn.s.Ps.59. Gre.s.1.Reg.14.*

Dæmones. Gentiles. Moab rursus significat dæmones & Gentiles, qui etiam sunt de patre diabolo. Vel dicuntur de patre: quia recesserunt à Deo patre. Num.24.c. Ps.82.107. Is.16.a.27.d. Dicuntur etiā Moab Gentiles & peccatores ad ecclesiam venientes, & relinquentes antiquum patrem diabolum. Psalm.59. *Ori.s.Exo.ho.6. Basi.& Hil.s.Ps.59. Hie.s.Ps.82.*

Philosophi & hæretici. Moabitæ, dici possunt Philosophi, superbi, & hæretici, qui dicuntur de patre, quia à Patre cælesti degenerarunt. Isa.16.b. Ier.48.b. Eze.25.b. Amos 2.a. Sopho.2.b. Erant de cognatione Abrahæ, sicut hæretici de ecclesia: sed facti sunt ex patre diabolo. *Hie.s.Eze.25.& s.Amos 2.& s. Soph.2. Rup.s.Soph.2.*

Populus defluēs. Moab iuxta aliam etymologiam interpretatur aqua paterna, & designat populū, vt aqua, defluentem in vitia, cuius rex est Balac, id est, diabolus eligens. Mich.6.b. *Hie.s.Mic.6.*

Caro. Moab, & Ammon geniti de patre Lot, qui inclusus interpretatur, carnem significant, quæ generatur de spiritibus animalibus, & virtute seminali inclusa in visceribus paternis. Et vt filiis Israel erat continua pugna contra Moab, & Ammon, ita nobis contra carnem continua pugna sumenda est: nec vlla pax habenda, nulla concordia: ne per insidias nos supplātet. *Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.36.*

Moderari, Modestia, vide Temperantia.

Modicus, vide Paruus.

Modius.

Modius, est mensuræ genus sedecim continens sextarios, triginta autem modii corum faciunt.

Gre.s.1.Reg.1. Modii farinæ tres.1. Reg.1.d. designant præparationem ad prædicationem, quæ fit peccatoribus, vt conuertantur: iustis, vt perseuerent in bono: prædicatoribus autem, vt contemplationi vacent. Vel vnus modius est pro conuersione peccatoris, alter pro disciplina coniugati: tertius pro excellenti puritate continentis. Designant etiam modii tres deuotionem mentis cum intelligentia in laudibus Trinitatis, & dicuntur modii propter mensuram discretionis: vt seruetur illud. Rom.12.a. Non plus sapere, quàm oportet sapere. Sunt etiam modii, quia vnusquisque proprium donum habet à Deo.1.Cor.7.b. Qui tamen mensuram bonam & supereffluentem confert. Lu.6.f. *Gradus diuersi.*

Hie.s.Mat.5.& s. Marc.4. Hil.s.Mat.can.4. Amb.s.Luc.11. Au.1.ser.D.in mõ. Gre.30.mor.34. Euc.for.spirit.8. Modius sub quo ponitur lucerna, secundùm literam significat locum absconditum. Mat. 5.b. Typus autem gerit synagogæ certam quandam obseruantiæ formam tenentis: est etiam typus ipsius legis, & lucerna poneretur sub modio, si lux Euangelica Christi intra synagogæ & literæ legis terminos clauderetur. Luc.11.c. Modius etiam sunt bona corporis, quæ in mensura dantur, vel in hac vita, vel futura.2. Corint.5.b. Et lucernam sub modio ponere, est propter temporale commodum gratiam prædicationis abscondere. Modius etiam, sub quo ponitur lucerna designare potest corpus humanum, intra quod clauduntur doctrinæ & dona spiritualia. Rursus modius tegens lucernam, designat auditum inobedientium. Marc.4.c. *Synagoga. Litera legis. Bona corporis. Corpus humanum.*

Isy.s.Leui.27. Modii hordei triginta, vetus testamentum indicant, propter rudiorem aut crassiorem cibum huius seminis, & propter numerum denarium, quo designatur decalogus. Leui.27.c. *Vetus testamentum.*

Euch for.spirit.8. Modius iustus, designat iustum iudicium, vel mentis liberationem in Dei & proximi æqua obseruatione. *Iustū iudicium.*

Hie.s.Isa.5. Modii tres, quos faciunt triginta modii sementis, designant hæreticorum opera sine fructu. Isa.5.c. *Opera hæreticorum.*

Modulari, vide Canere.

Modus.

Modus, rationem, mensuram, & formam rei significat agendæ. Modus etiam, affectus.2. Par.18.b. Ne loquaris rex hoc modo. Figura.3.Reg.7.c. Opus in modum lilii posuit. Forma. Exo.27.a. Craticulam in modum retis. Intentio. Ier.26.c. Si quo modo decipiatur. Mediocritas. Gen.30.g. Ditatusque est homo vltra modum. Modulatio. Eccl.47.b. In omni sono eorum dulces fecit modos.

In modum nucis erant scyphi candelabri. Exo.26.d 37.c.

In modum retis erat craticula altaris. Exo.27.a.38.a.

Mœchari, vide Adulterare.

Mœnia, vide Murus.

Mœrere, Mœror, vide Dolere.

Mola, Molere.

Mola, nomen habet à mole, eò quòd saxi mole frumenta leguminaque in ea terantur, quandoque autem mola accipitur pro mandibula, siue maxilla, vnde dicuntur molares dentes. Molere autem est mola terere.

Amb.de Tobia. 21.& ser.29. Euc.for.spirit.8. Mola superior, dici potest Christus, mola verò inferior ipsa anima, ambo enim concurrunt ad bonam operationem, principaliter autem ipse Christus. Deut. 24.d. Mola etiam superior dici potest Euangelium, inferior verò lex, per quas labore differentium triticum veteris instrumenti in farinam Euangelii conuertatur. *Christus. Anima. Euangelium. Lex.*

Gre.33.mor.16. Rup.1.s. Deut.29. Mola præterea superior, est spes, inferior verò, timor, quæ debent ita coniungi, vt non sit vna sine altera. Et tollit alterutram molam in pignus, qui à peccatore confitente aufert spem, vel timorem. *Spes. Timor.*

Hie.s.Ier.25. Mola, dicitur interdum ipsa prædicatio, & perdit Deus vocem molæ, quum tollit prædicationem. Ierem.25.c. *Prædicatio.*

Ori.s. Mat.ho.5. Mola quoque dici potest labor coniugatorum. Et dicitur mola humana, ad differentiam asinariæ. Mat.24.d. *Labor coniugatorum.*

Ori.s.Mat.ho.5. Mola, dicitur quandoque ipsum cor hominis, quod instabile est instar molæ, quæ ab aqua agitatur, & vt mola secundùm semina, quæ in eam mittuntur, farinam profert, ita cor secundùm varias cogitationes bonam, aut malam profert farinam. *Cor hominis.*

Gre.6.mor.10. Euc.for.spirit.8. Mola significat etiam corpus hominis: sed in malis est mola asinaria, quia cum graui corpore post iudicium deiicientur in abyssum. Mat.18.a. *Corpus hominis.*

Aug.ser.107. Gre.7.mor.16. Mola etiam est vnaquæque huius mundi actio, quæ dum multas curas congerit, humanas mentes, quasi per gyrum vertit: atque ex se farinam proiicit, quia seducto corde semper minutissimas cogitationes gignit. Is.47.a. Mola est etiam ipsa vitæ conuersatio. Mat.24.d. *Actio mundana. Conuersatio huius vitæ.*

Molens Samson, Christi typum gerebat, in hoc seculo laborantis. Iudic.16.c. Vt autem *Christus laborās.*

Allophyli

Allophyli fecerũt eum molere detractis oculis, designatur, quod maligni spiritus postquam tentationum stimulis intus aciem contemplationis effoderunt, foras in circuitum laborum homines mittunt.

Error & labor Gentilium. *Cupiditas terrena.* *Dii Gentilium.* Mola asinaria, dici potest error & labor Gentilium, & vt iumentis clauduntur oculi, ita ipsi laborabant cæcitate. Dii etiam Gentilium molæ asinariæ comparantur, qua ipsi Gentiles grauiter premebantur. Mat.18.a.Mar.9.g. Mola etiam asinaria, dici potest grauis moles terrenæ cupiditatis: cui stulti & cæci alligantur. Vel est actio terrena, quæ dum colla mentis per stulta desideria constringit, hanc in laboris circuitum mittit. *Hil.s.Mat.Can.8* *Amb.ser.8.* *Au.1.q.in Euã.24* *Gre.6.mor.26.* *Ber.ser. de angelis*

Abiectio. Mola præterea indicium est abiectionis, vt quum Exo.11.a. dicitur Ancilla, quæ est ad molam. Et molere farinam, videtur dicere aliquid turpe. Isa.47.a. *Hie.s.Isa.47.*

Ecclesia & synagoga. Molentes duæ in mola, significare possunt ecclesiam & synagogam in lege laborantes, vel animas in corporibus, aut in mundo, vel duo testamenta. Mat.24.d.Luc.17.g. Molentes etiam sunt simplices plebes sub fide laborantes. *Gri.s. Mat.ho.30.* *Hil.s.Mat.Ca.25* *Amb.s.Luc.17.& ser.5.29.& epi.62*

Pudefacere pauperes. Commolunt facies pauperum, qui pauperes peccantes publicè pudefaciunt, quum diuitibus, ne verbum quidem loqui audeant. Isa.3.c. *Hie.s.Isa.3.*

Occultæ insidiæ diaboli. Molæ iniqui, dicuntur occultæ insidiæ diaboli, quæ & molæ leonum dicuntur. Iob.29.c. Ps.57. Designant etiam remota secreta & nefanda peruersorum mysteria, vel potius apertas persecutiones Iudæorum & hæreticorum aduersus fideles. *Gre.10.mor 24.* *Hie.s.Iob 31.* *Aug.s.Ps.57.*

Prædicatores. Molentes dici possunt prædicatores, qui frumentum doctrinæ aliis molunt. Eccl'tæ 12.b. *Hie.s.Eccl'ten.12.*

Molaris, quære Dens.

Moles.

Moles, est res magna, & ingenti ponderis.

Grauitas Dei. Moles attribuitur magnitudini Dei, veluti grauis ponderis, quia nemo est, qui si velit de iustitia cum Deo contendere, non opprimatur. Iob.23.b. Ne magnitudinis suæ mole me premat. *Gre.16.mor.15.*

Moles terræ, quam Deus tribus digitis appendit. Isa.40.c. Ad totum mundum referri potest à Sancta Trinitate creatum & conseruatum.

Molestus, Molestia, *Onerosus*, *Vexare*.

Molestus, est grauis & odiosus, & qui alicui officit, nec sinit eum quiescere. Molestia verò est solicitudo, & tedium, & ægritudo permanens. Vexare etiam est molestiam inferre.

Castigatio Dei. Vexatio dans intellectum, est castigatio Dei ad emendationem, quę tunc dat intellectum, quando peccator resipiscit. Isa.28.e. *Hie.s.Isa.28.*

Corruptibilitas. Molestia, quam patiuntur vincti. Iob.3.c. est illa, de qua dicitur Sapi.9.c. Corpus quod corrumpitur, aggrauat animam, & deprimit terrena inhabitatio sensum multa cogitantem. Eo enim ipso, quo adhuc mortales sunt, corruptionis suæ pondere grauantur, & adstricti molestia vincti sunt, quia in illa adhuc libertate vitæ incorruptibilis non exurgunt. *Gre.4.mor.40.*

Transgressio legis. Vexari dicitur Moses, quando aliqui legem ipsam transgrediuntur. Ps.105. *Arn.s.Ps.105.*

Negligentes vitam æternam. Vexantes, aut spernentes hæreditatem Dei, sunt negligentes vitam æternam. Et qui vexãt & persequuntur fideles ecclesiæ, qui pertinent ad hæreditatem Dei. Ps.93.106. *Arn.s.Ps.93.106.*

Concupiscentia tentans. Molesta domina Ioseph ipsi adolescenti. Gen.39.b. designat concupiscentiam, quæ grauis est viro ciuili, & in bonis operibus se exercenti. *Phil.de Ioseph.*

Anima in peccato. Vexata à dæmonio filia Chananææ, designat animam existentem in peccato, quæ obsessa est à dæmonio. Mat.15.c. Ad idem referuntur vexatæ turbæ. Mat.9.d. *Hil.s.Mat.can.10.15.*

Nolle sanari à Deo. Molesti sunt Deo, aut præstant Deo certamen, qui non petunt ab eo signum, quia Deus, vult per signum saluare, & ipsi respuunt Deum sanare volentem. Isa.7.c. *Ori.s.Isa.ho.2.* *Hie.s.Isa.7.*

Persequentes Iudæi Christum. Molesti erant Christo in ira Iudæi, dum ipsum flagellabant, & cætera flagitia in ipsum exercebant. Ps.54. *Hila.s.Ps.54.*

Insidiæ hæreticorum. Molestè accipere auditores verba hæreticorum, refugiunt ipsi hæretici, vt dum eorum tristitiam declinant, per vana verba negligentiam eorum capiant. Iob.4.a. *Gre.5.mor.12.*

Consolatio hæreticorum fallax. Onerosi consolatores dicuntur amici Iob, quia hæretici seu praui quilibet, quum laborare bonos in aduersitate conspiciunt, in eo, quod illos consolari appetunt, mala eis persuadere conantur. Iob.16.a. *Gre.13.mor.1.*

Moliri.

Moliri dicitur à mouendo, vel à molibus: estque rem aliquam cum difficultate magnoque conatu loco mouere. Est item moliri ingenio, vel corpore ad aliquid agendum moueri.

Tractãs decipere Moliri insidias dicitur, qui fabricat & tractat, quomodo aliquem insidiis capiat. Sic non moliebantur insidias fratres Ioseph in Ægypto. Gen.42.f.

Mollis.

Mollis, dicitur non durus, sed tactui cedens, quasi mobilis, quod in quancunque partem facilè trahi, ac moueri possit. Mollire autem est molle reddere, & per metaphoram, sedare, mitigare, siue placare.

Verba pœnitẽtis Mollis responsio, aut sermo, sunt verba pœnitentis misericordiam à Deo implorantis: ideo eius frangunt iram. Pro.15.a.

Gre.26.mor.20. Mollit Deus cor, quum aptum ipsum reddit & penetrabile ad suas suscipiendas inspirationes & exhortationes. Iob.23.d. *Operari ad recipiendas inspirationes.*

Hil.s.Mat.can.11 Amb.s.Luc.7. Gre.ho.6. Molles vestes, significant corpus luxui deditum, & mores lasciuos: vnde & ipsi homines molles dicuntur. Mat.11.a. Luc.7.d. Isa. 47.a. Significant etiam molles vestes adulationem, quæ vitia peccantium blandimentis fouet. *Corpus luxui deditum. Adulatio.*

Hila.s.Ps.54. Aug.s.Ps.54. Molliti sunt sermones super oleum. Ps.54. quando prætextu misericordiæ pũgunt, quales erant sermones Iudæ de vnguento super Christum effuso. Matt.26.a. Vel sermones Christi, qui duri videbantur incredulis, molliti sunt fidelibus, quibus sunt explicati. *Fraudulenta increpatio. Clara verba Christi fidelibus.*

Beda.s.Pro.2. Mollit sermones suos mulier aliena. Prou.2.c. quando hæretici mollitie disertitudinis, & linguæ blandimentis, corda decipere innocentium nituntur. *Blandimenta hæreticorum.*

Gre.33.mor.18. Rup.3.vict.verbi Dei.20. Mollia loquetur Leuiathan Deo. Iob.40.d. quũ membra eius dicent Christo in iudicio: Domine, Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus, & in nomine tuo virtutes multas fecimus? Sic loquebatur mollia Pharao post mortem primogenitorum, & Nabuchodonosor, & Haman. *Mollia verba malorum in iudicio.*

Moloch, quære Melchom.

Momentum.

Momentum, dicitur qualecunque spacium temporis, & quantulumcunque pondus, siue magnum hoc sit, siue paruum. Frequenter tamen momentum accipitur pro minimo temporis puncto, & pro minimo pondere.

Hie.s.Isa.54. Momentum indignationis Dei contra Gentilitatem, quo dicitur Deus abscondisse faciem, appellatur sic, quia multò maiorem pœnam Gentilitas merebatur, quàm accepit. Isaiæ 54.c. *Punitio citra condignum.*

Amb.s.Luc.4. Momento temporis dicitur ostendisse diabolus omnia regna mundi, quia omnia sunt momentanea. Luc.4.a. *Momentanea temporalia.*

Hie.s.Isa.26. Momentum, dicitur tempus vitæ præsentis, aut tempus vsque ad iudicium. Isa.26.d. Abscondere modicum ad momentum, donec pertranseat indignatio. *Tempus vsque ad iudicium.*

Glo.ord.s.Leu.15. Momentum stateræ ponitur pro re minima. Is.40.d.

Momentis singulis adhærens carni fœdus humor. Leuitic. 15.a. frequentiam loquacitatis indicat. *Frequentia loquacitatis.*

Moneta, vide Pecunia.

Monile, Torques.

Monile, est ornamentum colli, præcipuè fœminarum, quod etiam torques dicitur.

Isyc.s.Leui.27. Torques aurea circa collum, significare potest Spiritum sanctum, seu eius dona in anima. Prou.1.b. *Spiritussanctus.*

Ori.s.Cant.ho.2. Beda s.Gen.41. Monilia Christi, designant eius obedientiam, quæ exornat ecclesiam. Cant.1.c. Et torques aurea in collo Ioseph, est intellectus Christi bonus. Gen.41.e. *Obedientia Christi. Intellectus Christi.*

Gre.s.Cant.1.7. Ber.s.Cant.ser.41. Sicut monilia, est collum ecclesiæ, hoc est, prædicatores, qui ornant ecclesiam, qui dum in sapientia, qua refulgent, sancta opera faciunt, quasi in auro lapides gerunt, qui etiam splendentibus sensibus ornatum adiungunt verbum. Cant.1.c.7.a. *Prædicatores.*

Hie.s.Ier.4.& s.Isa.3. Ori.s.Num.ho.26. & s.Eze.ho.6. Monile aureum, designare potest meditationem sensus & intelligentiæ spiritualis. Ier.4.g. Et torques aurea est ipsa sapientia & intelligentia, & principalis mentis ratio in corde. Vel intellectus bonus: ideo torques à collo in pectus dependet. Gen.41.e. Pro.1.b.d. Isa.3.d. Eze.16.b. Demum monilia dici possunt omnia simul animæ ornamenta. Is.61.d. Hose.2.e. *Meditatio spiritualium. Sapientia. Ratio. Intellectus bonus.*

Amb.de Ioseph.7 Beda s.Pro.1. Am.de insti.vir.14 Rup.s.Cant.6. Torques, est honoris insigne, & iuncturæ feminum Beatæ Virginis Mariæ dicuntur, vt torques. Cant.7.a. quia per eius partum colli nostri iugum solutum est, & nobis collatæ virtutes. Vel dicitur, quia castitas illi data est ex Dei munere. *Honor virginei partus.*

Gre.31.mo.19. Torques aurea potenter dimicantibus datur in munere: vt quia signa virtutum gestant, maiora semper exerceant, & debilitatis crimen incurrere metuant, dum in semetipsis iam fortitudinis est præmium, quod ostentant. Eccl'ici.32.a. *Honor virtutis.*

Hie.s.Eze.7. Monilia ex auro & argento, sunt in superbiam, quum hæretici sacræ scripturæ sententiis se ornant, ad suos defendendos errores. Eze.7.f. Hose.2.c. *Sẽtentiæ scripturæ apud hæreticos.*

Monimentum.

Monimentum dicitur à monendo, quòd rei alicuius nos moneat, eamque in memoriam reuocet.

Monimentum dici exitus de Ægypto, designat memoriam passionis Christi. Exod.12.c.13.c.17.d. *Memoria passionis.*

Ori.s.Leui.ho.13. Isyc.s.Leui.24. Ori.s.Num.ho.36. In monimentum est simila, & panes propositionis, quum quis habet verbi Dei solicitudinem, & memoriam passionis Christi. Leuit.5.e.6.c.24.b. *Solicitudo verbi Dei.*

In monimentum, est pecunia, quum sanctorum exempla nobis proponuntur. Exod.30.b.39.b. Num.31.g. *Exempla Sanctorum.*

Mons, Montanus.

Mons, est terræ tumor altissimus, quasi ab eminendo dictus. Mons aliquando dicitur desertum, Thren.4.d. Super montes persequuti sunt nos. Excelsa idolorum. Eze.18.a. In mon-

tibus non comederit. Timor. Iudi.5.a. Montes fluxerunt à facie Domini. Vrbs. Isa.54.c. Montes enim commouebuntur.

Deus.

Mons, quo ascendit Christus, est celsitudo paternæ maiestatis. Et mons supra quem posita est ciuitas: est diuinitas, cui coniuncta est caro. Matth.5.b. Et ipsa Trinitas dici potest mõs vnde abscissus est lapis. Dan.2.e. Et mons excelsus, est ipsa diuinitas. Ps.103. Matth.17.a.

Hil.s.Mat.can.4

Iustitia Dei. Iudicia Dei.

Mons sanctus Dei, vnde pater exaudiuit filium, est iustitia Dei. Psa.3. quia iustum erat, vt eum suscitaret, qui per obedientiam ita pro hominibus mortuus fuerat. De hac Ps.35. Iustitia tua sicut montes Dei. Et montes Dei dicuntur omnia sublimia & secreta Dei: quæ creaturæ rationales non valent assequi: vt iudicia Dei.

Aug.s.Ps.3. Hie.s.Ps.35. Tert.adu.Marci.3. Hie.s.Isa.2.22.& s.Iere.31.

Christus.

Mons passim solet significare Christum, propter eius summam eminentiam: & ipse est mõs, in quo loquitur Deus. Exo.19.b.33.b. Ps.14.45.47.67. Et ipse est mons super verticem montium. Isaiæ 2.22.b. Et lapis qui creuit in montem magnum. Dani.2.e. Et mons transfigurationis. Matth.17.a. Marc.9.a. Luc.9.d. Et ipse est mons Oliueti, in quo plantantur oleæ. Luc.19.e. Et ipse est mons sanctus, qui benedixit ecclesiæ. Ieremiæ 31.e. Et mons qui iactatur in mare, est Christus transiens ad Gentes. Matth.21.b. Mich.4.a. Et ipse mons est Dei, ad quem multæ gentes confluunt. Isai.56.b. Et mons excelsus nimis, est ipse Christus. Ezech.40.a. Et eius sublimitas, in qua pascuntur turbæ. Et quum dicitur post pastas turbas ascendisse in montem, recessum in cælum significauit. Ioan.6.a.b. Instar montis autem dicuntur intumuisse aquæ Iordanis. Iosu.3.d. vt designetur crescens dilectio ad imitationem Christi. Ipse est mons, in quo fundata est Hierusalem cælestis. Apoc.21.c.

Arn.s.Ps.67. Am.s.Luc.19. Ori.s.Cant.ho.2.3. & s.Mat.ho.4. Aug.1.q.in euã.29 & 16. cont.Faus.12 & s.Ioã.24.25.tra. Hie.s.Isa.56. Gre.33.mor.1.& s.Ezec.ho.13. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.19 Ricar.de.S.vict.de extermi.mali.16

Virgo Maria.

Mons interdum dicitur Beatissima Virgo Maria. Exo.29.b. Et ipsa est mons, vnde abscissus est lapis sine hominum manibus. Dani.2.e. Et mons excelsus, in quo plantauit Deus cedrum. Ezec.17.g. Ipsa est mons Ephraim, quæ fructificauit, & genuit Christum. 1.Reg.1.a. Et domus Domini. Isa.2.4.11. Ps.66.131.

Rup.12.s.Apoc. Amb.s.Rom.9 Ori.s.Mat.cap.15 & ho.14.27

Ecclesia.

Mons præterea dicitur ipsa ecclesia, quæ erecta est & eleuata per verbũ Dei supra reliquã terram. Exo.19.b.24.a. Mat.15.c. Et ipsa est mons Selmon. Ps.67. Et mons testamenti. Is.11.b.14.d.16.a.25.c.65.d. Ipsa est mons oliuarũ habens in se fructificantes. Mat.21.a. Et ipsa dicitur mons Sion, & mons filiæ Sion. Et mons Israel. Psal.2.41.47.73.77.98.124. Is.16.a.27.d.65.f. Et ipsa est mons excelsus, in quo plantauit Deus cedrum. Ezec.17.g. Ipsa quoque est mons Ephraim, in qua fructificatur per bona opera. 1.Regum.14.c. Iere.31.a. Et mons sanctus Dei. Ioel.2.a.g. Sopho.3.c. Abdi.f. Et mons templi, est ecclesia, vel proceres ecclesiæ. Mic.3.d.4.a. Zac.8.a. In hunc montem creuit lapis præcisus sine manibus hominum. Dani.2.e. Apoc.6.d.

Hie.s.Isa.14.& s.Ier.31. Hila.s.Ps.67 Arn.s.Ps.2.47 Gre.33.mor.1.& s.1.Reg.14 Aug.s.Ioan. trac.4 & s.Ps.77. Hie.Cypriano Gre.mor.29

Angeli. Animæ.

Montes aliquando dicuntur angeli sancti, & etiam animæ. Ps.89.120.124. Et montes pascuæ, sunt sublimes virtutes angelorum, qui nos suo ministerio reficiunt. Iob.39.a. Michææ.6.a. Ipsi sunt montes Bethel. Canti.2.d.8.d. Et montes æterni sunt angeli, Prophetæ, & Sancti: qui dicuntur æterni ad distinctionem eorum, qui non sunt æterni, Principum videlicet huius seculi, qui sunt montes tenebrosi, &c. Mich.2.c. iuxta Septuaginta.

Am.1.de interpe.5. Aug.s.Ps.89 Ber.se.9.s.qui hab. & s.Cant.ser.53 Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.9.

Patriarchæ & Prophetæ.

Montes operti ab vmbra vineæ, dicuntur Patriarchæ & prophetæ obscurè loquentes. Ps.79.120. Iob.9.a.39.d. Et montes exultantes, vt arietes, sunt Prophetæ, gaudentes de aduentu Christi. Ps.113. ipsi sunt montes Israel, vbi pascit Deus oues suas. Ezech.34.d.35.d.36.a.37.e.39.a. Mich.4.a. Hi sunt montes & colles, quibus dicent iudæi in iudicio, Cadite super nos, & operite nos: hoc est, protegite nos, & excusate nos. Hose.10.b. Luc.23.d.

Arn.s.Ps.113 Hie.s.Ezec.35. Aug.s.Ps.79 Rup.s.Hose.10. Amb.s.Ps.118.sermo.22.& s.Luc.17 & de Noe.32.

Apostoli. Apostolici viri. Prædicatores. Sancti. Perfecti. Proceres ecclesiæ

Montes dicuntur etiam passim Apostoli, & apostolici viri, & prædicatores, & generaliter sancti, & perfecti: & prædicatores sunt montes, quos tangit Deus. Ps.35.45.64.71.75.86.97.103.113.120.124.143.146. Et Apostoli dicuntur montes Bethel, & montes aromatum. Cantic.2.d.8.d. Et Deus horum montium dicitur Dominus. 3. Regum 20.c. Isa.2.a.40.c. Et mõtes, ad quos confugiendum est sunt Sancti. Matth.24.b. Et mons filiæ Sion, sunt proceres ecclesiæ. Isai.10.g.37.c.44.d.52.b.55.d. Et Apostoli apostolicique viri, sunt montes Israel, in quibus pascit Deus gregem suum. Ezec.35.d.36.a.39.a. Et montes Dei, sunt sancti, in quibus conculcat Deus Assyrium diabolum. Et in his, sunt riui currentium aquarum. Et ipsi iubilant laudem Deo. Isa.14.f.30.f.49.d. Ieremiæ 4.f.9.c. Et montes operti aquis, sunt viri docti & spirituales non assequentes omnia scripturarum mysteria. Gen.7.d. Montes etiam Israel, dicuntur diuites, sapientiaque præcellentes, & in ecclesia perfectam scientiam habentes. Eze.6.a. Iob.24.b. Ioel.2.a.3.d. Amos 4.c.9.d. Mich.1.a. Et montes Samariæ, sunt perfecti custodes ecclesiæ. Ieremię 21.a. Et mons Sepher est sublimitas prædicationis. Numer.33.c. Iosu.2.c. Et montes, qui operiunt minores, sunt Sancti. Hose.10.c. Nahum.1.d. Et quilibet sanctus humilis, est mons modicus. Psal.41. Et montes quos transtulit Deus de loco suo, sunt prędicatores à Iudęa ad gentes transeuntes. Iob.9.a. Et mons cadens, est mens iusti, cuius locus iustitia fuerat, quum impulsu subito transfertur ad culpam. Iob.14.d.

Hie.s.Ps.45.103. Hie.Aglasie.& s.Isa.14.30.52.& s.Ier.9.et s.Eze.6.35 & s.Haba.3.& s.Hose.10. Ori.s.Cant.ho.2.3. Aug.s.Ioan.tra.1 & s.Ps.35.75.86.103. Gre.12 mor.11.& 27.mo.6.& 33.mora.1. Geor.Ven.Cant.1 tom.7.cap.9 Rup.s.Cant.7 Ori.s.Nu.ho.27 Aug.s.Ps.41 Gre.9.mor.2 Ricar. de S.Vict.5 de arca mystica.14. & de.12.Patri.79

Contemplatiui. Altitudo contemplationis.

Montes exultantes, vt arietes, sunt contemplatiui, qui in iucunditatis suæ excessibus, puram & simplicem veritatem contemplantur. Psal.113. Et mons Oreb, est altitudo contemplationis. Exod.3.a.4.g.19.b.24.a.25.d.27.b.32.a.33.b. Psalm.103. Et montes pascuę, sunt altę contemplationes internę refectionis. Iob.39.a. Iosu.2.c. In hunc montem nos quidem dicimur ascendere, Deus autem descendere. In hoc monte docet & transfiguratur Iesus. Matt.5.a.17.a.

Theologia. Eminētia fidei.

Ipsa quoque Theologia est mons, in quo apparet Dominus: & vnde loquitur.

Arn.s.Ps.103 Gre.5.mo.26.27.& 30.mor.28 Aug.s.Ps.103 Beda.s.Pro.19. Gre.Nysse.de vita Mosis.

Mons aliquando est eminentia fidei, in qua fit gratum sacrificium Deo. Ge.22.a. Et montes dicuntur credentes mortem & sepulturam Christi. Cantic.2.b. Et mons sanctus Dei, est confessio Trinitatis. Is.56.b. Et mons Oliuarum, est fides Patriarcharum. Zac.14.a.

Mons Oreb interdum est sensus excelsus legis, in quo apparet Dominus. Exod.3.a. Et generaliter mons, seu montes sunt altiores sensus sacræ scripturæ. Exo.19.c. Psalm.86.103.120. Cantic.2.d. Matth.5.8.24.a. In hos montes si ascendere præsumant Iudæi, inuenient spinas. Isa.7.d. Mons autem peculiariter dicitur nouum testamentum, & maiora præcepta iustitiæ, excelsaque dogmata. Ier.16.d. Et mons Dei, vbi Aaron occurrit Mosi, est spiritualis sensus legis. Exod.4.g. Gene.22.a.31.c. Ps.35. Isa.42.b.49.d.56.b. Et mons caliginosus, est sacra scriptura, quæ densis allegoriarum obscuritatibus opacatur, & abscondita continet sacramenta ecclesiæ, & dicitur mons campestris, quia continet sensus sublimes cum humilitate. Isa 13.a. Haba.3.a. Nahum.3.d. Agge.1.b. Zac.14.a. Et montes pascuæ, sunt altæ sententiæ sacræ scripturæ. Iob.39.a. Et montosa loca sunt excelsa dogmata sacræ scripturæ. Iere.17.d. Mons autem fumans, legem veterem peculiariter significat, quæ cum obscuritate figurarum tradita est. Exod.20.a.34.a. Leuit.7.d. Et montes, ad quos leuant oculi, sunt libri legis & Prophetarum. Psalm.120. Et montes ænei duo, dici possunt duo testamenta, vnde prodeunt prædicatores. Zac.6.a. Hæc sunt mons Esau, quem hæreditare dicuntur hi, qui ad austrum, vt Iacob hæreditauit benedictionem Esau. Abdiæ.g.

Mons præterea significat perfectionem tam doctrinæ, quàm operum: & ipsum perfectionis statum, & etiam virtutes. Gene.8.a.12.b.14.a.22.a. Isa.40.b. Ierem.16.d. Ezec.17.g. Mat.17.a. Luc.1.d. Et mons hæreditatis Dei, est sublimis conuersatio. Exod.15.c. Et mons, quò ascendit Moses gratia contẽplandi terram promissionis, statum indicat perfectionis: quam etiã significat mons Hor. Num.27.c.33.e. Psal.23.103. Ios.2. Mons quoque myrrhæ est in his, qui carnem habent mortificatam. Cant.4.b. Et mons super quem est ædificata ciuitas, est sublimitas perfectionis, seu gradus sublimior in ecclesia. Matth.5.c. Et mons Ephraim, id est, fructificans, est anima perfecta abundans fructibus spiritus. Ios.19.d.1. Reg.1.a. Et ipsa sublimitas vitæ per bonorum operum fructum eleuata, quæ est eorum, qui dicere possunt. Conuersatio nostra in cælis est. Philip.3.d. Est etiam altitudo religionis. 1. Reg.14.c. In hunc montem non valebant ascendere filii Israel, quia adhuc Ægyptiaca conuersatione premebantur. Ibi saluatur Lot. Gen.19.d.

Mons in quo saluatur Lot, significare potest recta consilia, in quibus est salus. Ge.19.d.

Mons in quo obtulit Abraham filium suũ, significat Caluariæ locum, in quo oblatus est Christus. Ge.22.a. Hic est mons Moria, in quo postmodũ ædificatum est templum. 2. Par.3.a

Mons hæreditatis Dei, est sublimitas vitæ æternæ, & Hierusalem ac Sion cælestis. Exo.15.c. Psa.14.23. Et montes Israel, vbi pascit Deus oues, cælestem indicant patriam. Ezec.34.d.37.c. Dicitur etiam locus gloriæ cælestis mons Domini, & mons sanctus Dei. Isa.3.g.57.c.65.b. Ezech.20.f 28.d. Et mons Ephraim, est locus beatitudinis in cælo, vnde venit Christus ad nos. 1. Reg.1.a. de quo Ioan.3.d. Qui de cælo venit, super omnes est. Et Ioan.6.d. Qui de cælo descendi. Et Psal.18. A summo cælo egressio eius. Et 1. Cor.15.f. Secundus homo de cælo cælestis. In his montibus reliquit nonaginta nouem oues, quum descendit ad quærendum ouem quæ perierat. Mat.18.b. Subiit in montem, quando ascendit in cælum. Ioan.6.a.

Mons hæreditatis Dei, dici potest etiam mundus à Deo creatus. Exod.15.c.

Mons aliquando, dici potest sacerdotalis dignitas. Ge.19.d. Exo.19.b.

Mõtes in quibus salit spõsus. Cãt.2.b. dici possũt mirabilia opera, quę Christus operatus est.

Mons inclytus & sanctus, super quem figet Antichristus tabernaculum suum, est mons Olíueti. Dan.11.g.

Mons supra quem ædificata est ciuitas, locum manifestum mundi exprimit, in quo est ecclesia. Mat.5.c.

Mons, qui debet crescere, est confidentia in Deum. Statua verò decrescẽs per imperfectionem metallorum, est fiducia sui, quæ est conterenda. Dani.2.e. In montem autem magnum crescit lapis, quando timor mutatur in magnam confidentiam in Deum.

Mons Oreb, in quem fugit Elias, significat exsiccationem, vt designetur, in eo, qui fugit seculum, debere siccari carnalis profluuium voluptatis, vt plenius cognoscere valeat Deum. 3. Reg.19.b.

Mons Garizim, in quo dabantur benedictiones, significat bene operantes virtutis amore. Mons verò Hebal, in quo dabantur maledictiones, significat benè operantes formidine pœnæ. Iosu.8.g.

Mons Oliuarum est collectio ecclesiæ & synagogæ, quæ diuino lumine & misericordia illustrantur, sed diuiditur in partem Orientalem & occidentalem, vt Orientalis pertineat ad ecclesiam. Occidentalis ad synagogam. Zac.14.a. Ad hunc montem venit Christus, vt nos vngeret oleo misericordiæ suæ. Ioan.8.a.

Montes dicuntur diuites, & producit Deus in montibus fœnum, quum efficit, vt diuites largiantur eleemosynas de temporalibus. Ps.146

Mons vnde pręcisus est lapis sine manibus, regnum Iudęorum significare potest, vnde ortus est Christus. Dani.2.e. Et montes Israel, dicuntur Principes Iudæorum. Ezech.6.a.7.b.

Amb. de vir.3. Hie. s. Isa.56. Rup. s. Zach.14. Ori. s. Cant. ho.3. & s. Exo. hom.3. & s. Mat. ho.29. & in diue. ho.5. Hie. s. Is.7.13. & s. Ier.16.17. & s. Nahum.3. & s. Ps.120. & s. Haba.3. Aug.1. se. d. in mõ. & 18. ciu. Dei.32. Gre.3. mo.29. & 30 mo.29. & 33. mo.1. & s. Eze. ho.9. Geor. Ven. Cant.1. tom.7. cap.9. Cassi. colla.10. c.11 Cyri.3. s. Ioan 3. Beda s. Exo.19. Hie. s. Zach.14. Rup. s. Abdi. & s. Zach.6. Ori. s. Gen. ho.5. & s. Exo. ho.6. & s. Iere. ho.12. & s. Eze. ho.12. & s. Matth. ho.3. in diue. ho.5. Basi. s. Ps.28. ho.1. Hie. s. Aduer. Ioui. Cyril. de adora. in Spiritusancto. Gre. s.1. Reg.14.16. & s. Can.4. Geor. Ven. Cant.1. tom.7. cap.9.30. Glo. ord. s. Gen.19. Rup. s.10. s. Ge.10. Lyra s. Gen.22. Basi. s. Ps.14. Hie. s. Isa.37. & s. Ezech.24.34. s. Mat.18. Gre. s.1. Reg.1. Rup.6. s. Ioan. Phil. de plãta Noe Gre. s. Cant.2. Hie. s. Dani.11. Glo. ord. s. Mat.5 Ricar. de S. Vict. de somnio Nabucho. 21.29. Amb. de fuga secul.6. Ori. s. Iosu. ho.9. Hie. s. Zac. ho.14. Aug. s. Ioan 303. Cyril.5. s. Ioan 14. Aug. s. Ps.146 Aug. s. Ioan trac.4 Ori. s. Luc. ho.22 Hie. s. Eze.6.7. Gre. s. Eze. ho.2. Rup. s. Ps.47. & 4. s. Apoc.

Sensus excelsus legis. Sublimia præcepta. Vtrumque testamentum. Perfectionis status. Virtutes. Virtutes. Altitudo religionis. Recta consilia. Caluariæ locus. Gloria cælestis. Mundus. Sacerdotalis dignitas. Opera Christi. Mons Oliueti. Locus manifestus. Fiducia in Deum. Excitatio voluptatis. Bene operantes virtutis amore, vel è diuerso. Collectio ecclesiæ & synagogæ. Diuites. Regnũ Iudæorũ.

Apo.6.d.Et mons qui humiliatur,est Iudaicus populus.Iſ.40.a.Luc.3.b.Ipſe eſt mons teſtamenti propter legem,& in eo ſedit Lucifer.Iſ.14.d.Ipſe eſt mons Sion.Pſ.47.

Iudaicus populus. Deſtructio populi Iſrael.

Mons diuiſionum,qui Hebraicè dicitur mons Pheraſim,vbi Dominus concidit Allophylos regnante Dauid, deſignat vaſtationem populi Iſrael, vel tempus iudicii quando mali ſeparabuntur à bonis.Iſ.28.f. *Hie.ſ.Iſa.28.*

Carnales voluptates.

Mons Phogor, deſignare poteſt carnales voluptates, & ipſam carnem prophanorum & carnalium.Nu.23.d.Hi montes fluxerunt ſicut cæra à facie Domini.Pſ.96. *Ori.ſ.Nu.ho.17. Tertul.de reſurre.*

Superbi. Superbia. Diabolus. Hæretici.

Montes operti aquis, ſunt ſuperbi, qui & montes caliginoſi dicuntur. Et ipſa ſuperbia, &diabolus,& impetus irrationalis eſt mons,qui non aufertur,niſi per multam fidem,& proiicitur in mare.Gen.7.d. Exo.32.c. Pſa.10.45.Iſa.2.c.5.f.13.a.40.a.41.d.Ierem.13.e.Mat.17.c.21.c.Et præparantur montes in virtuteDei,hoc eſt,ſuperbi ad pœnam recipiendam.Pſ.17.64.82.96. Et montes Orientis, deſignant altitudinem ſuperbiæ.Nu.23.a.Et mons excelſus, eſt ſuperbia Phariſaica.Ierem.3.b.g.17.a.Et montes coagulati, ſunt hæretici ſuperbi.Pſ.67.143.Ier.51.c.Quos etiam deſignant montes Iſrael deſolati.Eze.31.d.33.f.34.b. Iſa.17.a.57.b.65.b. Et mons in quo diabolus tentauit Chriſtum, faſtigium eſt terrenæ elationis. Matth.4.b.Hi montes replentur ſanguine,quia multa hic perpetrantur peccata iniuſtitiæ. Iſ.34.a.Et montes defluentes à facie Dei, ſunt dæmones & ſuperbi. Iſa.34.a. Abdi.c.g. Et montes paſcuæ onagri,hoc eſt,Chriſti,ſunt ſuperbi,qui fiunt paſcua eius,quum conuertuntur.Iob.39.a.Pſ.94.Et montes pardorum,ſuperbia hypocritarum.Cant.4.c.Hos montes ſubuertit ſpiritus.3.Reg.19.b.Et montes Gelboe ſunt dæmones, ſuper quos,nec ros, nec pluuia diuinæ gratiæ deſcendit.2.Reg.1.d.Et mons Seir eſt diabolus,& montes Seir ſunt,qui ad impietatis verticem deuenerunt. Ezec.35.b. Et montes caliginoſi, qui ſunt montes Babylonis, ſunt vel dæmones, vel hæreſiarchæ,qui ſe eleuant aduerſus ſcientiam Dei.Ier.13.c.Eze.32.b.38.g.Montes quoque Iſrael ſunt habentes ſcientiam inflantem.Et mons Samariẹ eſt ſuperia hæreticorum. Et comedunt in montibus, qui dicunt. Non ſum ſicut cæteri hominum. Ezec.7.b.16.f.18.a. Montes etiam ſunt potentes huius ſeculi, & tumor ſecularium poteſtatum. Hi ſunt montes,qui herbas ferunt Behemoth,quia ex eo illum recipiunt,quòd nequiter operantur. Iob.9.a.14.d,28.b.40.b.Pſ.96.103.143.Luc.18.b.Mons quoque Samariæ ſunt verba tumentia hæreticorum. Amos 3.c.6.a. Et montana ſunt ſenſus extollentes ſe aduerſus ſcientiam Dei. Hæc montana petiit Caleb, vt eorum expugnaret ciuitates. Ioſu.11.c.14.c.Abdi.g. Et montes ſeculi ſunt dæmones & hæretici principes huius mundi.Hab.3.b.Agge.1.c. Zac.4.c. Mala.1.a.Apo.8.c.16.d. Et montes qui conſumuntur aut commouentur,ſunt dogmata philoſophorum,& regna ſublimia. Mich.1.a.7.c. Nahum.1.a.Et montes qui liberantur in pondere,ſunt regna maiora,quæ Deus diſponit.Iſa.40.c.Pſ.96.Et montes ænei duo,ſunt ſuperbia & mundana potentia.Zac.6.a.Montes ſeptem ſunt ſeptem regna.Apo.17.b.

Potentes ſeculi. Verba hæreticorum. Regna maiora. Dogmata Philoſophorum.

Or.ſ.Mat.ho.4.10 & ſ.Ier.ho.9.11.& ſ.Nu.ho.15. Hila.ſ.Mat.can.17.& ſ.Pſ.64.67. Baſi.ſ.Pſ.45. Hie.ſ.Iſa.2.18.41.64.& ſ.Mat.17. Aug.1.q.ineuang.22.& de vera religio.38.& ſ.Pſ.143 ſ.Ioan.trac.1. Geor.Vene.Cant.1 tom.7.cap.19. Ber.ſer.1.aſcenſiõ Gre.3.mor.34.& ſ.Cant.4. Ber.ſ.Cant.ſer.54 Hie.ſ.Ez.7.16.32 35.& ſ.Ier.13.& ſ.Mic.7.& ſ.Nahũ.1.& ſ.Haba.3.& ſ.Ioan.25. Ori.ſ.Eze.ho.6.& ſ.Ioſ.ho.14.18. Aug.18.ciuit.Dei 32.& ſ.Pſ.103.124 Gre.18.mor.22.& 33.mor.1. Hie.ſ.Iſa.40. Rup.10.ſ.Apo.

Monſtrare, quære Indicare.

Monſtrum.

Monſtrum, à monſtrando dictum eſt, quaſi aliquid monſtret, vel portendat: eſt autem monſtrum,quòd contra naturẹ ordinem euenire contingit,vt homo cum duobus capitibus, & gigas communem hominum magnitudinem excedens.Nu.13.d.

Monumentum, vide Sepelire.

Morari, Mora, vide Habitare, & Tardare.

Moraſthi.

Moraſthi.i.hæres, vel paupertas,viculus Paleſtinæ, iuxta Eleuteropolim, vnde erat Michæas propheta,qui interpretatur humilitas, quia humilitas præcipue inter virtutes ſpe hæreditatis Domini naſcitur.Mic.1.a. *Hie. prolo.ſ.Mic.*

Morbus, vide infirmus.

Mordere, Morſus.

Mordere, eſt dentibus conſtringendo lædere, & per metaphoram detrahere. Morſus autem, eſt ipſe mordendi actus.

Antichriſtus. Diabolus.

Mordens coluber vngulas equi,deſignat Antichriſtum,vel diabolum,ſenſus noſtros occupantem.Gen.49.c. Mordebit autem Antichriſtus vngulas equi:quia extrema huius ſeculi feriendo continget.Et mordentes ſerpentes, ſunt dẹmones.Ie.8.f.Amos 5.f.9.a.Et mordet ſerpens in ſilentio, quum quis peccat in occulto, & non confitetur peccatum ſuum. Ecleſiaſtæ 10.c.Prou.23.d. *Amb.de inſtit. virgi.6. Hie.ſ.Amos 5.et ſ. Eccleſiaſten 10. Gre.31.mor.18. Beda ſ.Gen.49.*

Vexare. Captiuare.

Mordere, captiuare. Ier.8.f.Et mordebunt vos, ait Dominus. Haba.2.b.Repentè conſurgent, qui mordeant. *Glo.ord.ſ.Haba.2*

Tolerantia.

Mordens etiam ſerpens vngulas equi, deſignat tolerantiam impetus voluptatis frænantem,& corpus caſtigantem. *Phil.de Agricul. Beda ſ Gen.49.*

Chriſtus.

Chriſtus quoque mordebit vngulas equi, quando in fine mundi condemnabit mundanos. *Gre.12.mor.8. Rup.ſ.Hoſe.13.*

Spoliatio inferni.

Morſus inferni dicitur Chriſtus. Hoſe.13.d.quia partẽ inferni ſpoliauit liberans antiquos

patres à limbo:partem verò reliquit. Vel quia tradidit carnem suam mordendam Leuiathan: quo morsu, hamo captus est.

Hie.s.Haba.2. — *Doctores.*
Mordentes superbum, sunt doctores, qui reducunt ad Deum, quos diabolus, hæreticus, aut Antichristus deceperit. Haba.2.b.

Amb.epist.36. — *Confessio noui testamenti.*
Morsus octo, confessionem noui testamenti indicant, propter numerum octonarium. Mic.5.b. vbi nos legimus octo primates.

Hie.s.Eccl'ten 10. — *Detrahere.*
Mordent inuicem, qui mutuò sibi detrahunt. Gal.5.c. Et mordet serpens in silentio, quum quis occultè detrahit. Eccl'tæ.10.c.

Gre.s.1.Reg.1. — *Promittentes securitatem malis.*
Mordentes dentibus pacem nunciant, qui rapientes quæ possunt à flagitiosis, securitatem ipsis promittunt. Mich.3.b.

Pœna peccati.
Morderi à muribus, est peccati pœna lacerari. 1.Reg.5.b.

Gre.1.Reg.5. — *Connexio charitatis.*
Mordentes circuli cortinarum ansas. Exod.36.b. coniunctionem charitatis designare possunt.

Moria.

Lyra.s.Gen.22. — *Christus.*
Moria .i. visio: mons in quo Abraham obtulit filium suum, & in quo postea ædificatum est templum Salomonis. Gen.22.a.3.Reg.6.a.2.Par.3.a. Typus est Christi, super quem ædificatur ecclesia, in qua ipse quotidie immolatur hostia incruenta.

Mors, Mori, Mortuus, Interire, Perire, Occumbere, Obire, Obitus, Dormire, Somnus, Mortiferum.

Mors, est animæ & corporis dissolutio, & priuatio vitæ. Mortuum autem est ipsum cadauer sine anima. Interire autem & perire, magis generalia sunt, quàm mori, videnturque aliquid grauius dicere. Dormire autem & Somnus, aliquando sumuntur pro mori. Mors autem ponitur triplex: nempe culpæ, quam sequuntur mors corporis, & interitus gehennæ. Licet autem prior fuerit mors culpæ quàm mors corporis, tamen mors corporis dicitur prima, quia prius experimento sentitur, mors verò culpę tunc sentitur, quando illi adiungitur mors gehennæ, atque ita vtraque dicitur mors secunda. Apo.2.c.20.b.

Fulge.1. de duplici prædestinatione. Rup.s.Apo.2.

Mortuus, dicitur abiectus. 1.Reg.24.c. Canem mortuum persequeris. Non existens. Mat.22.c. Mat.12.c. Non est Deus mortuorum.

Perire interdum, est cessare. Iob.8.c. Spes hypocritæ peribit. Damnari. 1.Reg.14.c. Nec vult Deus perire animam. Deiici. Psa.2. Et pereatis de via iusta. Destitui. Iob.3.a. Pereat dies, in qua natus sum. Exterminari. Exo.9.c. Peribisque de terra. Negari. Iob.11.d. Effugium peribit ab eis. Perdi. Gen.31.f. Quicquid furto perierat. Reprobari. Ps.1. Iter impiorum peribit. Mori. Num.14.a. Vtinam pereamus.

Arn.s.Ps.9.105. Ori.s.Leuit ho.12. & s.Num.ho.9. & s.Ier.ho.6. Phil.de profugis. Aug.epi.[illegible] & s.Ps.60.70.81. Cle.Alex.1.pæd.2. Hie.s.Isa.26. Basi.s.Ps.33. Hil.s.Mat.can.8. Ori.s.Eze.ho.1. — *Peccatum. Peccator.*

Mors attribuitur animæ, secundùm quòd priuatur gratia, quæ vita eius dicitur, atque ita moritur anima per peccatum, & mortua est anima existens in peccato. Gen.2.c.3.a.20.b.Ps.6.9.111.114.Isa.59.a. Et mortuus ad quem non intrat pontifex Christus, est peccator. Leu.21.b.Ezech.24.f. Mortui etiam, inter quos sterit Aaron, erant existentes in peccato, inter quos sterit Christus in primo aduentu, vt eos redimeret, in secundo verò stabit inter eos, vt iudicet, & separet eos à bonis. Num.16.g.Ier.4.g Mors autem repentina dicitur peccatum ferè inuoluntarium ob deliberationis defectum, quod non contaminat sacerdotem, nisi in præsens. Mortui autem, qui non viuificant, sunt peccatores, aut idola. Isa.26.c. Dicuntur etiam mortui, vt homines, qui peccant, vt fragiles. Ps.81. Et mors peccatorum dicitur pessima, quia nihil peius peccato, vel vita mala. Ps.33.Eze.3.e. Luc.15.b.Ioan.5.d. Et mortui in aquis, sunt existentes in multitudine vitiorum Mat.8.c. Et mortui, quibus euangelizatum est, sunt existentes in peccato. 1.Petr.4.b. Et mortuorum sacrificia sunt peccatorum munera. Psa.105. Et mortuus filius mulieris, quē suscitauit Elisæus, est peccator in ecclesia. 4.Reg.4.c. Et mortui in singulis domibus sunt, quando omnes peccauerunt. Exo.12.e. Et mori in sordibus, est mori in peccatis. Leuit.15.b. Moriuntur quoque qui viuunt secundum carnem, hoc est, qui sequuntur literam legis. Mortui autem sepeliunt mortuos suos, quando existentes in peccato sepeliunt mortuos corpore. Luc.9.g.Iob.5.d.6.a.14.c. Mortuum dicitur esse domini cisternæ, quando alicui imputatur lapsus alterius. Exo.21.g. Moritur in tempestate anima, quum in tribulatione excidit à gratia. Iob.36.b. Et primogenita mors, est peccatum superbiæ, quod initium est omnis peccati. Iob.18.c.Hose.13.a.Zac.11.b. Mortuum autem per se dicitur, quando quis sua libidine, nemine impellente, peccat. Leu.5.a. Viuens mortua dicitur vidua in delicíis viuens, propter peccatum. 1.Timo.5.a. Dormientes quoque secundum aliquos, intelliguntur, qui mortui sunt morte peccati. 1. Thes.4.c. Interit de populis suis, qui peccat, & à vita fidelium separatur. Et mortes ciuium sunt peccata. Leui.21.a.Isa.48.d.38.d.Ezech.34.a. Psal.118. Apo.8.c. Et pereuntes asinæ Cis, sunt peccantes baptizati. 1.Reg.9.a. sic pereuntes oues domus Israel. Et periit ouis vna, quum genus humanum decidit in miserias peccante Adam. Mat.10.a.15.c.18.b. Psal.9. Dè mortuo per peccatum dicitur Apo.3.a. Nomen habes quòd viuas, & mortuus es. Sic mortificare quærit impius iustum, quum eum nititur inducere in peccatum. Psalm.36. Et moritur in manibus alicuius, qui sub eius custodia peccat. Exod.22.b. Interitus quoque dicuntur ipsa idola. Psal.9. Perire furto est peccare ex ignorantia. Genes.31.f.

Ori.s.Rom.1. Gre.4.mo.20. & 12 mor.5. & 14.mo.8. & 26.mor.29. — *Mori in peccatis. Viuere secundum carnem.*

Hie.Minerio, & Alexandro.

Hie.s.Mat.18.

Ori.s.Ps.36.ho.1. Arn.s.Ps.9.

Solet

Solet poni triplex mortuus inter eos, quos suscitauit Christus. Nempe mortuus in domo: vt filius Archisynagogi. Matt. 9. c. & designat eum, qui peccatũ perpetrauit in corde. Et mortuus extra portam ciuitatis elatus, vt filius viduæ. Luc. 7. c. & designat eum, qui peccatũ iam opere expleuit. Mortuus autem iam in monumento positus, & quatriduanus, fuit Lazarus. Ioan. 11. b. & designat eum, qui iam est in consuetudine peccandi. Ab omni hac morte liberat Deus. Ps. 114. Rom. 4. c. Quartum verò mortuum, nunciante discipulo, agnoscit Dominus, sed non suscitat: quia valde difficile est, vt is, quem post vsum malæ consuetudinis etiã ad vltimum adulantium linguæ excipiunt, à mentis suæ morte reuocetur: vnde de his prædixit Dominus. Luc. 9. g. Sine mortuos sepelire mortuos suos. Et dicitur perire de ouibus, qui incidit in desperationem. Eze. 34. b.

Ori. s. Rom. 4. Basi. s. Ps. 114. Aug. 1. ser. Domini in monte. Gre. 4. mor. 29. Cyril. 7. s. Ioan. 28. Cyril. 7. s. Ioan. 5.

Peccatum.

Mortuum aliquando dicitur ipsum peccatum, vt mortuum ad quod non accedere debet sacerdos, est peccatum, quod non debet admittere. Le. 21. b. Et mortua opera & verba, sunt peccata. Et mortuorum ossa, sunt opera, quæ videntur iusta, & non sunt: vt homo mortuus non est homo. Matt. 23. c. Mortifera quoque dicuntur ipsa peccata, quę mortem inferũt. Iob. 33. c. Mortuum autem erat peccatum ante legem: quia imputabatur, vel non apparebat, quod tradita lege reuixit, hoc est, apparuit. Rom. 7. b.

Ori. s. Mat. ho. 8. 25. Hie. de veste sacr. Gre. 23. mor. 28. Aug. 83. q. 66.

Peccare.

Gustant mortem, aut panem mortis, qui aliquod peccatum committunt, manducant autẽ, qui sine fræno peccant. Matt. 16 d. Et videtur grauius gustare, quàm videre mortem. Ps. 88. Et grauius videtur, quum mors aliquem sequitur. Apo. 6. b. Peius autem, quum mors venit super aliquem. Ps. 54. Grauissimum vero, quum mors dicitur aliquem absorbere. Mori dicitur, anima viuens. Apo. 16. a. quia viuere in peccato dicitur, quicunque scienter, & bono inuidẽs malum operatur.

Ori. s. Matt. ho. 3. Ruper. s. Apoca. Ori. s. Leui. ho. 9. & s. Isa. ho. 7. Hie. s. Isa. 28. & s. Hose. 13. Gre. 4. mor. 20. & 19. mor. 2. & Au. s. Ps. 48.

Diabolus.

Mors aliquando sumitur pro diabolo. Isa. 28. d. Percussimus fœdus cum morte. Ipse dicitur perditio, & interitus. Iob. 18. a. 28. d. Apoc. 6. b. 16. a. Hæc mors pascit malos in inferno. Psalm. 48. De manu huius mortis liberat Deus. Hose. 13. d. Mortui etiam dicuntur dæmones. Isa. 8. d.

Hila. s. Ps. 142. Aug. s. Psal. 142.

Seculariter viuentes.

Mortui seculi, sunt seculariter viuentes. Ps. 14. vel sunt qui ex conditione propaginis Adæ moriuntur ob peccatũ eius, qua ratione Christus non computatur inter mortuos seculi, sed dicitur sicut mortuus seculi, sicut factus est in similitudinem carnis peccati.

Infidelitas. *Hæresis.*

Mors peculiariter dicitur infidelitas. Et mortui infideles. Et mors Saræ, est infidelitas synagogæ. Gen. 24. g. 42. g. 45. c. Et mors abortiui vel mulieris, est recessus à fide. Exo. 21. c. 22. a. 28. f. Et mori ob contactum montis, est incidere in hæresim vel blasphemiam. Exod. 19. b. Atque ita mortui sunt decepti ab hæreticis. Is. 22. a. Mat. 8. c. Et alienatio à vero, species quædam mortis est. Ephe. 5. d. Perit, quod pendebat in paxilio, quũ aliquis à fide Christi decidit. Is. 22. g. Mori in terra polluta, est multis contaminari erroribus. Amos 7. d. Mors est in olla, quum amaritudo hæresis miscetur sacræ scripturæ. 4. Reg. 4. g.

Hil. s. Matt. Ca. 7. Hie. s. Isa. 22. & s. Amos 7. Rup. 5. s. Reg. 27.

Pœna vel temporalis vel æterna Damnati.

Mors aliquando sumitur pro pœna, præcipuè æterna. Exo. 22. a. 30. d. Iere. 9. f. Thren. 1. g. Eze. 18. a. Luc. 7. b. Mors autem est status peccati in inferno, vmbra vero mortis est in hac vita. Isa. 9. a. Et morientes sapientes, sunt morte ęterna puniti. Ps. 48. Mori pisces siti, est malos in inferno sine refrigerio puniri. Isa. 5. b. Et mortui sempiterni sunt qui nullum sperant solatium. Thre. 3. a. Isa. 22. a. Iob. 4. d. In inferno autem est caligo mortis, & vmbra mortis, hoc est, obtenebratio mentis. Iob. 10. d. Ducuntur ad mortem, qui per peccatũ aut hæresim gradiuntur ad inferos. Pro. 24. b. Interitus, etiam est mors æterna simul cum temporali. Et interibunt reliquiæ impiorum, quando corpus, quod hic reliquerunt, in iudicio detrudetur in infernum. Ps. 48 54. 77. 134. Pro. 2. d. Isa. 11. d. 41. c. 48. b. 1. Thess. 5. a. Interibunt habitatores terræ sicut cælum, & terra, qua non designent esse, sed mutabuntur. Isa. 51. b. Iob. 27. c. 33. d. Gen. 45. c. 47. d. Exo. 9. a. 12. a. 31. Le. 7. c. Pereuntes à serpentibus sunt puniti à dæmonibus. 1. Cor. 10. b. Occumbere dicuntur robusti, quando superbi mittuntur in infernum. Ioel. 3. b. Peribit gens & regnum, quod non seruierit ecclesiæ. Isa. 6. c. Hose. 10. d. Amos 1. c. 6. c. Abdi. c. Perire dicuntur gladio, qui tentatione diaboli intereunt. Nahum 3. c. Mors autem inferni dicitur mors secunda. Apo. 20. d. Morte autem mori, est pœna temporali & æterna puniri. Leui. 20. b. Mori dicuntur coram Domino, qui ipso condemnante pereunt. Leuiti. 10. a. 16. b. Mors etiam animalium Ægypti, designauit punitionem Ægyptiorum, & similium qui colebant animalia bruta. Exo. 9. a. 28. f. Mors peccatoris, quam non vult Deus, est ignorantia, vel mors æterna. Eze. 33. c. Interit autem de populo suo, qui iam non connumeratur in populo Dei, sed in infernum cum dæmonibus detruditur. Leui. 17. b.

Mors decreta.

Hier. s. Is. 9. & s. Iere. 9. & s. Eze. 18. Basi. s. Ps. 48. Gre. 9. mor. 45. 46. Beda s. Pro. 24. Ori. s. Ps. 36. ho. 5. Basi. s. Ps. 48. Hier. s. Isa. 51. Gre. 18. mor. 7. Arno. s. Ps. 9. Hila. s. Ps. 67. Ruper. s. Ioel. 3. Amb. s. 1. Cor. 10. & de paradis. 9. Beda s. Pro. 2. & s. Exo. 5. Ori. s. Exo. ho. 4. & s. Leui. ho. 9. Isyc. s. Leui. 10. 17. Cle. Ale. 2. stroma.

Destructio principatus diaboli.

Mors Pharaonis, est destructio principatus diaboli, ideo ipso mortuo ingemiscunt filij Israel, vt conuertantur à subiectione peccati ad Deum. Exo. 2. d. Eodem refertur mors quærentium animam Mosis. Exo. 4. c. Sic mortuo Ozia vidit visionem Isaias, & mortuo Achaz, hoc est, sublato malo principe. Isa. 6. a. 14. g. Mors Ægyptiorum in mari, est abiectio dæmonum & peccatorum in baptismo. Exo. 14. g. Mori furem, est hæreticum excommunicari, vel diabolum superari in ipsa tentatione. Exo. 32. a. Mori principem Tyri morte incircuncisorũ, est diabolum detrudi in infernum cum aliis. Eze. 28. b. Sic occumbunt robusti gentium. Ioel. 3. b. Amos 2. a. Et dormiens rex Babylonis, designat eiectum diabolum, & mortuam esse mortem. Is. 14. b. Et perit princeps de Gaza, quum sermo contrarius, & potestas diaboli perit in iis, qui conuertuntur. Zac. 9. a.

Abiectio dæmonum & vitiorũ in baptismo.

Ori. s. Isa. ho. 1. 5. & s. Matt. ho. 31. Phil. quod deterior potiori insidietur. Hie. s. Isa. 14. & epis. Et factum est. Beda s. Exo 2. Chrys. de verb. Isa. ho. 4. Gre. Nysse. de vita Mosis. Hie. s. Zac. 9.

Hie.ſ.Eccleſiaſt.7 Hie.ſ.Amos 2.ſ. Iere.10.& ſ.Ioel.1 & ſ.Iſa.15. — *Iudicari etiam in hac vita. Conuinci hæreticos.*

Moritur in tempore non ſuo, qui per peccata prouocat Deum, vt etiam in hac vita recipiat iudicium. Eccl'tæ.7.c.

Moritur Moab cum ſonitu & clangore tubæ, quum hæretici conuincuntur excelſis ſenſibus, qui in ſanctis libris clangoribus buccinæ comparantur. Amos 2. a. Et peribunt idola in tempore viſitationis ſuæ, quum hæreſes deſtruentur. Ier.10.c. Et perit vinum ab ore, cùm ceſſant defenſiones hæreticorum aut voluptates. Ioel.1.b. Et interit viror Moab, quum pereunt verba ornata hæreticorum. Iſa.15.c.

Philo .2.allego. Ori.ſ.Nu.ho.7. 15. Amb.ſ.Luc.9. Hie.ſ.Eze.18. Aug.epiſ.59. Gre.ſ.1.Reg.14. Ori.ſ.Iſa.ho.15.& ſ.Rom.6. Hie.epiſ. Samuel quondam, & adue. Iouinia.1. Amb.de bono mortis 2. Hier.ſ.Iſa.26. Iſyc.ſ.Leui.27. Gre.ſ.1.Reg.2. 15. & 8.mor.18. Ori.ſ.1.Reg.ho.1. Aug.13.ciui.Dei 4 Ori.ſ.Rom. 4. Amb.de pœniten.2. Aug. cōtra Adimā 17. & ſ.Pſ.9. — *Reſipiſcere. Baptizari. Mortificatio carnis.*

Mori dicitur aliquis peccato, quum relinquit ipſum peccatum. Rom.6.a. Ephe.2.a. Col.2. Iere.9.a. Sic mors eſt ceſſatio prauæ conſuetudinis: & mortui ex Iſrael, ſunt Apoſtoli, & Sancti, qui mortui ſunt mundo, & in ipſo afflicti. Iſ.41.d.1.Cor.5.d.Gala.2.d. Et mortui qui laudantur. Eccl'tæ.4.a. ſunt mortui mundo. Mori morte iuſtorum eſt baptizari, ac mori mūdo & peccato. Nu.23.b. Hoſe.14.a. Amos 4.c. Et mors filij viduæ eſt, quæ fit per baptiſmum 3. Reg.17.c. Moritur aliquis abſque retractatione, quum viuere in peccato mox vt innotuerit prohibetur: & quia non dimittitur iniquitas, donec quis moriatur peccato. 1. Reg. 14.f. Iſa.22.d. Et mors Oziæ, typus eſt mortis peccati, aut principis peccati in nobis, quo viuente non poſſumus videre viſionem. Iſa. 6. a. Moriendi tempus eſt in hac vita, vt moriamur cum Chriſto. Eccl'tæ.3.a. Mortui Dei ſunt, qui mortui ſunt in Domino, vel qui ſic ſunt in peccato, vt reſipiſcant. Iſa.26. Et moritur conſecratum Deo, quando quis mortuus eſt peccato, & crucifixus mundo. Leui. 57.d. Mors amara eſt extinctio voluptatis in carne, quæ amara eſt in principio conuerſionis. 1. Reg.15.g. Mortificat autem Dominus peccato, & viuificat per gratiam. 1.Reg.2.b. Mortificat quidem prius à peccato, poſtea verò viuificat per gratiam, hoc autem facit Dominus, non prędicator. Mortificat etiam Dominus, quia populum Iudęorum à cognitione veritatis ſeparat, & in perpetuum damnat. Mortificare membra, quæ ſunt ſuper terram, eſt pellere vitia à ſuis potentiis. Colo.3.a. Sic moriuntur oſſa, quū anima eligit ſuſpendium. Iob.7.c. Emortui Abraham & Sara genuerunt Iſaac, vt deſignetur gaudium ſpiritus, vel Chriſtum naſci in iis, qui membra ſua mortificauerunt. Rom.4.d. Interitus carnis, eſt eius caſtigatio, & pœnitentia contra libidinem. Et cùm ſapientia carnis tranſit in ſpiritum, vt iam non quæ carnis ſunt ſapiat, ſed quæ ſpiritus. 1. Cori. 5. b. Et interit radix Philiſtheæ, quum delentur prauæ concupiſcentiæ. Iſ.14.g. Perire dicitur etiam impius, quum conuertitur ab impietate. Pſ.9. Mors autem, quem expectant iuſti, eſt eorum, qui appetunt mortificari rebus ſeculi, & gloriæ temporalis vitam in ſe extinguere, & tamen non venit, quum compelluntur occulto Dei iudicio aliis præeſſe. Iob. 3. d. Mortuum mare dici poterat, quum deficientibus aquis Iordanis non inundabat mare, ſic conſcientia eſt mare mortuum, quando ceſſantibus concupiſcentiarum & tentationum fluctibus quieſcit in bono. Ioſu.3.d. Dormiens non timet, qui moritur ſecurus in gratia Dei. Pro.3.c. Sic moriuntur in nidulo ſuo, qui pacatiſſima quiete ad cælum euolant, vel qui vitiis mundi & concupiſcētiis, in carne non viuunt. Iob.29.c. Et mors Sanctorum dicitur præcioſa, quia tranſeunt ad vitam. Pſa.115. Dicitur autem Deus eſſe mors ipſi morti, quia in electis totam mortem occidit. Hoſe.13.d. Mors Saræ, perfectionem virtutum, & carnis mortificationem ſignificare poteſt. Gen.23.a. Et mors Abrahæ, perfectionem derelinquentis omnino mundum. Gen. 23.a. 26.d. Et mors Ioſeph, eſt mortificatio carnis. Gen.50.d. Exo.1.a. Et mors Siſaræ, eſt mortificatio carnalis hominis. Iudi.4.d. Et mortuus Iob plenus dierum, deſignat eum, qui in æternitatis contemplatione abſorbetur, &c. Iob.42.d. Sicut hęc mors dicitur eſſe fortis dilectio, quia deducit ad hanc mortem, hoc eſt, ad carnis mortificationem, & virtutum perfectionem. Can.8.b. Mori Azotios, quum aggrauata eſt manus Domini, eſt mori idololatriæ & vitæ veteri. Moriebantur quidem per morſum murium, hoc eſt, per diabolum. Sed cùm aggrauatur manus Domini, moriuntur deſerēdo fœtorem peccati. Nondum autem mortui ſunt, qui nondum plenam habent compunctionem. 1.Reg.5.c.

Gre.5.mor.2. Ricar.de S.Vict.de exterm.mali.18.19 Beda ſ.Pro.3. Gre.19.mor.24. Hie.ſ.Iob.29. Baſi.ſ.Pſ.115. Gre.12.mor.8. & 35.mor.25. Ori.ſ.Gen.ho.11. ſ.Iudi.ho.5. Au.ſ.Ioan.trac.65 Beda ſ.Gen.23. Ber.ſ.Can.ſer.52 — *Perfectio.*

Gre.ſ.1.Reg.5. Gre.1.paſto.5. Epipha. 1.de hæreſibus. Ori.ſ.Iudi.ho.2. Hier.ſ. Ionam 4. Au.ſ.Ioan.trac.55 Philo, de profugis Amb.de fuga ſec. 2 Hier. 1.adue.Pelagianos & ſ. Iſa.57. Gre.ſ.Eze.ho.6. Au.enchir.ad Lauren.52.& epiſ.120 cap.9 & ſ.Pſ.44. Ori.ſ.Iere.ho.8. Amb.apo.Daui.5. — *Mors Chriſti.*

Mors Abrahæ, paſſionem Chriſti & mortem ſignificauit. Gene. 25. a. 26. d. Mors etiam Saulis ab aduerſariis interfecti, idem deſignauit. 1.Reg. 31. b. Mors itidem Ioſeph in Ægypto, mortem Chriſti in mundo præfigurauit, poſtquam creuerunt fideles. Gen. 50. d. Exo.1. a. Defūnctus etiam frater ſine liberis, eſt Chriſtus, qui adhuc electorum ſuorum numerum non impleuit. Deut.25.b. Et mortuum, quod tetigerunt Iudæi, & immundi facti ſunt, eſt Chriſtus, quem crucifixerunt. Mors Ioſue deſignauit, quod Chriſtus mortuus eſt iis, qui ſunt in peccato, viuit verò in Sanctis. Ioſue 24.f. Iudi.2.b. Gala. 2. d. Viuo ego iam non ego, &c. Phili.1.c. Mihi viuere Chriſtus eſt. Hebræ.6.b. Crucifigentes filium Dei, &c. Et Matth. 10.d. Qui confitebitur me, confitebor & ego eum, & qui negauerit me, &c. Mortem ſibi iudicauit meliorem Ionas, quàm vitam, deſignans mortem Chriſti, qua mundus eſt redemptus. Ionæ 4.b. Mortuum granum frumenti deſignat Chriſtum mortificatum in infidelitate Iudæorum. Ioan. 12.c. Mori pontificem, eſt ceſſare verbum Dei in anima, vel mori Chriſtum in redemptionem generis humani. Nu.35.d. Mortuus autem dicitur Chriſtus peccato, hoc eſt, carni, quę erat ſimilis carni peccati. Dicitur autem mortuus Chriſtus in conſpectu hominum, reſurrexiſſe verò in conſpectu filiorum hominum, quia mors ad hominem pertinebat: reſurrectio ad filium hominis. Sicut enim in Adam omnes moriuntur, ita & in Chriſto omnes viuificabuntur. 1. Cor. 15. c. Mortis filius dictus diues, qui tulit ouem pauperis, eſt Chriſtus pronunciatus debere mori pro populo. 2. Regum 12. b. Perire dictus iuſtus, eſt

Christus in passione non secundùm veritatem, sed sicut malis videbatur. Isa.57.a. Iob.4.b.

Deficiens infirmis ecclesia. Periens Iob destructus vndique, designat ecclesiam, quæ in infirmis perit, quando ipsa, quæ videbantur fortia corruunt. Iob.19.b. Perit quoque sanctus de terra, quum boni deficiunt in ecclesia. Mic.7.a. *Cyril.3.s. Ioan.13. Gre.5.mor. 14. Gre.14.mor.20.*

Dormiunt Christo mortui. Dormire dicitur puella mortua: quia Christo perinde se habent mortui, ac si dormirent. Matt.9.c.25.a. Mar.5.d. Sic dormiebat Lazarus. Ioan.11.b. Et mortui dicuntur dormientes. 1. Thess.4.d. 1. Cor.15.c. 2. Mac.12.g. Et Sancti dicebantur dormire cum patribus. Genes.47.g. Et mortui dicuntur dormire in puluere, quia corpora in puluerem rediguntur. Et lignum moritur in puluere, quum iustus moritur in manibus persequentium. Iob.3.c.7.d.14.b.27.d. Et diuites dormiunt somnum suum, quando moriuntur. Ps.75. *Ber.s.Can.ser.52. Gre.8.mo.13.& 12.mora.3.*

Prædicatio resurrectionis. Dormire etiam puellam & non mortuam esse, designat prædicationem resurrectionis. Matth.9.c. *Hil.s.Matt.ca.9.*

Mãsiones Apostolorũ in gloria Dormiunt reges vnusquisque in domo sua, quum Apostoli diuersas habent mansiones in gloria. Isa.14.d. Et dicitur ibi mori puer centum annorum, vt designetur duratio perfectæ ætatis. Isa.65.d. *Hier.s.Isa.14.*

Cessatio synagogæ. Conuersio Pauli Mors Rachelis in itinere in partu Beniamin, designauit cessationem synagogę in conuersione Pauli. Genes.35.c.48.b. Vel designat portionem superiorem, quæ cùm peperit Christũ, illique vnitur, dicit cum Paulo, Viuo ego, iam non ego, viuit verò in me Christus. Ipsi nãque plenissimo & perfecto cedit portio, quæ ex parte est, & moritur, vt viuat in toto. Vel designatur ratio deficiens in contemplatione. *Amb.epis.18. Beda s.Gen.35. Geor.Vene.Cant.2 tomo 7.cap.6. Ricar.de S. Victo. de 12. patriarc.*

Cõuersio Iudæorũ Mors pueri Ismaelis, conuersionem Iudæorum ad Christianismum adumbrat. Gen. 21. d. quod nolebat videre Agar, hoc est, Principes Iudęorum. *Glo.int.s.Gen. 21.*

Cessatio synagogæ. Mors Saræ, cessationem indicat synagogæ, cui succedit Rebecca, hoc est, ecclesia ex gentibus. Genes.24.g. Idem designat mors Debora. Genes.35. b. Et mors Mosis, legis cessationem indicat. Nu.27.c. Rom. 6.b. Et mortuus frater maior sine liberis, est euacuatus sermo propheticus per aduentum Christi. Deuterono.25.b. Et mortuus vir prior, est cessans litera legis. Roman.7.a. Isa.59.c. Moritur autem Moses in monte: vt designetur tunc prudentiam carnis mori, cùm tanquam montis eminentia Christus excelsus agnoscitur: mortuus est etiam legi per Mosen datæ, qui non operatur ea, quę in ipsa tanquam in vmbris & typis veteribus erant definita, & hoc per legem fidei. Gala.2.d. Mors etiam Aaron cessationem veteris sacerdotij significauit. Nu.20.d. Mortui etiam duo filij Eli, quum capta est arca Domini, cessationem sacerdotalis ministerij veteris designarunt. 1. Re.4.c. Isa.22.e. *Ori.s.Nu.ho.22.& s.Ios.hom.12.& s. Matt.ho.22. Hier.s.Isa.59. Au.16.contra Faust.17.& se.75. Cyril.de recta fide ad reginas. Gre.s.1.Reg.4. Hier.s.Isa. 22.*

Infidelitas et pertinacia Iudæorũ. Mori se dicens Esau desiderio edulii, significauit pertinaciam Iudæorum. Genes. 25. d. Et mors Iacob, typus fuit lapsus populi Iudæorum. Genes.46.d.50.a. Et mori magnam partem domus Eli, quum ad virilem ætatem peruenerit, est remanere in infidelitate multos ex Iudæis tempore aduentus Christi. 1. Reg.2.g. Idem est mors ipsius Eli, hoc est, Scribarum & sacerdotum in errore perseuerantium. 1. Reg. 4.c. Et mortui inter quos stetit Aaron, dici possunt Iudæi sine sacrificiis. Nu.16.g. Mortuus leo, est populus Iudaicus, qui ignorat Patrẽ & Filium & Spiritum sanctum, neque expectat aliquam remissionem. Eccl'tæ 9.b. Periit sapientia à sapientibus, quum Iudæorum doctores excæcati sunt. Isa.29.e. Et periit fides inter Iudæos, quia noluerunt credere in Christum prophetatum. Ier.7.f. Periit lex à sacerdote, & consilium à seniore: quum ne sacerdotes nouerunt legem: nec senes dare consilium. Eze.7.g. Non periisse autem legem à sacerdote, &c. dicunt Iudæi & hæretici arrogantes suis sacerdotibus sapientiam. Iere.18.c. Mors vxoris Ezechielis, destructionem Hierusalem significauit. Eze.24.d. Mors nurus Eli, est cessatio & interitus synagogæ. 1. Reg.4.d. Et defunctus Herodes designat populum Iudæorum in passione Domini dissipandum. Matt. 2.d. Et defuncta filia principis synagogæ, plebis Iudaicæ interitum designabat: quam dicebat Christus non esse mortuam, sed dormire, indicans conuersionem futuram Iudæorum in fine mundi, vel futuram resurrectionem. Matth. 9. c. Perire Samariam in gladio, &c. est destrui Iudęam. Hose.14.a. *Gre.s.1.Reg.2.4. Ori.s.Nu.ho.9.& s.Ios.ho.25. Hier.s.Eccl'ten.9. & s.Isa.29.& s.Ie. 7.& s.Eze.7. 24. Gre.s.1.Reg.4. Hil.s.Matt.ca. 2. 9. Au.17.ciui.Dei.5. Ruper.s.Hose. 14.*

Interitus synagogæ.

Mori duos filios Eli in vna die, est concurrere duos ordines sacerdotum in morte Christi, vel est mori in prosperitate dignitatum, vel est breui ad inferna descendere. 1. Reg. 2. g. 4. c. *Gre.s.1.Reg. 2.*

Mori incepto bono. Mori in solitudine filios Israel, est mori incepto bono, vel non perueniendo ad perfectionem. Exo.14.d. *Glo.ord.s.Exo. 14.*

Pœna sacerdotis non prædicantis Mori Aaron, si non audiatur sonitus tintinnabulorum, designat pœnam sacerdotibus infligendam, si non prædicent. Exo.28.f. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Vermis conscientiæ perpetuus. Non morietur vermis malorũ: quia semper in inferno eos mordebit conscientia. Is.66.g. *Hier.s.Isa. 66.*

Aufertur bonus iudex ob peccata Mors Othonielis, est ablatio boni iudicis ab ecclesia propter peccata populi, post cuius mortem subditi faciunt malum, & affliguntur. Iudi.3.b. *Ori.s.Iudi.ho.3.*

Pœna suscipientis ordines indigne. Mori magnam partem domus Eli, quum ad virilem ætatem peruenerit, designat malum eorum, qui indignè sacros ordines recipiunt. 1. Reg.2.g. *Gre.s.1.Reg.2*

Dæmones polluẽtes nostra opera. Morientes muscæ in vnguento. Eccl'tæ.10.a. designant dęmones miscentes immundiciam bonis nostris operibus, vel sunt carnales concupiscentiæ, quæ cum mundo prætereunt. *Hie.s.Eccl'ten.10. Ber.s.Cant.ser.44*

Condemnare iustos. Mortificant animas, quæ non moriuntur, qui iustos condemnant, & viuificant animas, quæ non viuunt, qui reum è supplicio absoluere conantur. Eze.13.d. *Gre.ho.26.*

[Aug.s.Ps.77.] Mors pecorum Ægypti, damnum pudicitiæ figurare videtur. Concupiscentiam quippe qua fœtus exoritur, communem cum pecoribus habemus. Hanc edomitam & ordinatam habere, pudicitiæ virtus est. Ps.77. *[Damnum pudicitiæ.]*

[Aug.s.Ps.77.] Mors primitiuorum Ægypti, est amissio ipsius iustitiæ, qua quisque generi humano socialis est. Ps.87. *[Amissio iustitiæ]*

[Aug.s.Ps.87.] Mortui, quibus Christus non facit mirabilia, sunt obstinati, quibus eius miracula nõ profuerunt. Ps.87. *[Obstinati.]*

[Aug.s.Ps.101.] Perire dicuntur cæli, quum Sanctorum corpora moriuntur, postea renouanda. Ps. 101. *[Mori corpora Sanctorum.]*

[Aug.s.Apo.ho.7.] Mors, quam quærunt mali & non inueniunt, est requies à malis, vt cessantibus malis ipsi requiescant. Apoc.9.b. *[Requies à malis]*

[Gre.4.mor.28.] Perit egressus de vtero, qui postquam ad apertam iniquitatem exiit: perditum se cognoscit: perit enim suo iudicio, qui se perditum nouit. Iob.3.b. *[Cognoscens se perditum.]*

[Gre.5.mor.10.] Mortuus Oza, quum tetigit arcam Domini, designat peccantes inferiores, quum ineptè reprehendunt superiores. 2.Re.6.b. Vel designantur principes Iudæorum, qui volebant seruari legem veterem cum euangelio. *[Reprehendentes inferiores superiores. Volentes Iudæi seruari legem cum euangelio.]*

[Gre.s.1.Reg. 14.] Moriturũ se dicens Ionathas ob gustatum mel, designat timorem cognoscentis peccatum. Comminatio verò Saulis, est timor etiam incussus menti prælatorum. Liberans autem Ionathan populus à morte, indicat culpam illam in alio morte dignam fore. 1.Reg.14.f. *[Timor cognoscentis peccatum.]*

[Hie.s.Eze.5. et s. Iere.5.& epis.Beatitudinis. Gre.6.mor.18.] Mori fame, est defectu verbi Dei perire: & moriuntur fame Iudæi, quum inter eos nõ sint prædicatores neque doctores. Iere.11.d.21.c. Et mortiferæ sagittę famis dicuntur, quum quis moritur deficiente verbo Dei. Eze.3.d. Ab hac morte famis liberat Deus. Iob.5.c. Isa.5.d. Periens autem fame filius prodigus, designat Gentiles pereuntes in erroribus, cùm non haberent panẽ verbi Dei. Luc.15.d. Ad hæc pertinet mori corã Ioseph deficiẽte pecunia. Ge.47.d. *[Perire defectu verbi Dei.]*

[Au.1.q.in euã.32] Mortua vxor septem fratrum sine liberis, designat præterire huius mundi figuram. Matth. 22.c. *[Præteriens figura huius mundi.]*

[Tert.adue. Marc.5 Arno.s.Ps.78.126 Aug.83.q.59. Hila.s.Ps.130. Amb.s Rom.6.] Mortui pro quibus baptizantur, sunt corpora. 1.Cor.15.d. Et mortalia seruorum Dei, dicuntur corpora prius casta. Ps.78. Dormientes quoque virgines, sunt morientes. Matt. 25.a. Et somnus dicitur ipsa mors. Ps.126.130. Mortale autem corpus, quod in gehennam mittendum est, est totus homo. Rom.9.b. *[Corpora.]*

[Amb.de pœnit. 7. Au.2.de gen. cõtra Manich.21.] Mortuus quatriduanus designat corruptionem carnis, qua prouenit ex corruptione peccati, vnde Christus non fuit mortuus quatriduanus, sed triduanus, quia fuit sine corrũptione peccati. Ioan.11.e. Eccl'ti.34.b. *[Corruptio carnis ex peccato.]*

Mortuorum regio dicitur vita præsens: vt regio viuorum est vita futura beatorum. Ps. 114. *[Vita præsens.]*

[Amb.s. Luc.7.] Moriturus seruus Centurionis, nisi liberatus esset à Christo, designauit perituros Gentiles, nisi Christus eis succurrisset. Luc.7.a. *[Periculum gentilium.]*

[Hier. Aglasiæ.] Mori pro iusto erat in veteri lege, mori verò pro bono in noua. Rom.5. a.

[Aug.83.q.70. Ruper.11.s.Apo.] Mors contendens, est carnalis consuetudo, quæ resistit bonæ voluntati, delectatione bonorum temporalium fruendorum. 1.Cor.15.g. Mors, quæ vltra non erit, comprehendit omnes angustias mortalitatis. Apoc.21. *[Carnalis consuetudo.]*

Mori dicitur in vulua, qui in occulta perpetratione peccati mox resipiscit, & se mortificat. Perit autem egressus de vtero, qui post apertã iniquitatem, se perditũ recognoscit. Iob. 3.b. *[Resipiscentia.]*

[Gre.12.mor.3.] Moritur truncus in puluere, quando apud corda prauorũ iusti prædicatio despecta, cũctisque viribus effœta creditur, & corpus iusti inter manus persequentiũ examinatur. Iob.14.b. *[Despectio Iudæorum.]*

[Gre.25.mor.1.] Mori dicuntur subitò, qui antea mortem non præcogitauerunt, nec ad eam se præparauerunt. Iob.34.c. *[Nõ præcogitata mors.]*

[Arn.s.Ps. 34. Amb.s.Ps.118.12.] Interitus laquei est, cùm suadent dæmones frustra nos orare, & reliqua bona opera facere. Ps.34. Perire autem in humilitate, est deficere in abiectione. Ps.118. *[Falsæ suasiones dæmonum.]*

[Ori.s.Num. ho.19.] Perire multitudinem, est in hæresim labi. Exo.19.d. Le.10.b. Et perire semen, seu extrema Amalec, est perire per doctrinas diaboli. Num.24.d. *[Labi in hæresim]*

[Hie.s.Ps.9.] Perit memoria malorum cum sonitu, quum superbia & factus malorum conteritur, vel cùm desinunt esse mali ad prædicationem Sanctorum. Psa.9. *[Conteri fastum malorum.]*

[Ori.s.Matt.ho.26] Non perit propheta extra Hierusalem, quia prophetæ moriuntur existentes in ecclesia, Luc.13.g. *[Mors Sanctorũ est in ecclesia.]*

[Arno.s.Ps. 40.] Perit nomen alicuius, quum desinit esse Christianus, qui prius fuerat. Ps.40. Luc.15.e. *[Apostasia à fide]*

[Hie.s.Isa.26.] Intereunt in viis suis, qui viam latam sequuntur. Thre.4.a. Perire autem de via iusta, est, iam non posse habere viam iustam. Ps.2. Dicitur autem perire iustus in iustitia sua, quum is, qui sibi iustus videbatur, cum sua iustitia perit. Eccl'tæ.7.c. *[Sequi viã latam]*

[Hier.s.Isa.27. Gre.10.mor.23. Arn.& Hil.s. Ps.34.] Pereunt cogitationes hominis, quum per mortem impeditur homo, ne faciat qood cogitauerat. Psa.145. Et pereunt naues Chartaginis & fortitudo earum, quum cessant machinamenta & defensiones mundi. Isa.23.a. *[Impediri propositum morte.]*

[Amb de fuga.secu. Gre.10 .mor.23. Hie.s.Amos 2. Hie.s.Iob.3. Gre.4.mor.] Perit fuga à nobis, quũ nõ fugimus fornicationem & cætera vitia, quibus pennæ animæ grauãtur. Psa.141. Periit fuga à Christo in passione: quia se capi permisit. Dicitur autem perire effugiũ à malis, quãdo in iudicio se solũmodo & iudicẽ conspicient. Io.11.d. Et perit fuga à pastoribus, quũ nõ possunt euadere vindictã Dei. Ier.25.g. Sic perit fuga à veloce. Amos2.d. *[Nõ fugere vitia. Christus captus. Non valere effugere iudicem.]*

Perire diem in qua natus est, optabat Iob, hoc est, vt transiret mortalitas, in qua natus erat, vt veniret ad immortalitatem. Vel designat apostatam spiritum, qui in viuendi essentia, *[Transire mortalitatem.]*

etiam moriendo subsistit: quem perditio vitæ non subtrahit: quia in æterno dolore positū seruando mors immortalis extinguit. Qui iam à beatitudinis gloria deiectus, adhuc optatur vt pereat: vt videlicet retrusus dignis suppliciis, etiam tentandi licentiam amittat. Et hoc est perire, non vt non sit, sed vt male sit. Iob.3.a.

Deficere prælatos. Perire dicitur cor regis, quum prælati deficiunt. Ier.4.c. Aut dolent de lapsu subditorum. *Lyra.s. Iere.4.*

Perpetuitas fidelium. Non perit nomen, quod dat Deus. Isa.56.b. Sic nihil periit de possessione filiorum Israel. Exo.9.b. Seruantur enim Christiani, legem Dei custodientes, in gloria æterna. *Glo.int.s.Isa.56.*

Mors idololatr. Mori quasi nihil remaneat post mortem, est iuxta Epicureos. Isa.22.d. Comedamus, & bibamus: cras enim moriemur.

Deleta figmenta poetica. Mors pisciū Ægypti. Exod.7.d. est mors eorum, qui seruierunt creaturæ potius quàm creatori.

Mors ranarum in Ægypto. Exo.8.d. est deletio figmentorum poetarum. *Glo.int.s.Exo.8.*

Mori animal præsente Domino. Exo.22.c. est peccare subditū, nō ex negligentia pastoris. *Glo.ord.s.Exo.22.*

Iudicium Dei. Mori in gladio. Ier.11.d.21.c. est feriri sententia diuini iudicij. *Glo.ord.s.Iere.21.*

Perire hæresi. Mori peste. Ier.21.c. Eze.33.f. est per heresim perire.

Morticinum.

Morticinum dicitur, quod sua sponte mortuum est, absque sanguinis effusione, aut alia exteriori violentia. Et cadauer hominis morticinum dicitur. Ier.9.f.

Peccator. Actio praua. Vita in peccato. Morticinum dici potest peccator, qui est per peccatum mortuus, & actiones prauæ, vel vita in peccato. Leui.5.c.11.b.17.d.21.b. Nu.19.c. Eze.4.d.44.g. Morticinum autem ponitur duplex: quædam dicuntur pecora, quædam abominationes. Morticinum autem pecus, est homo per insipientiam peccans, & pecudum contra legem vitam ducens, qualibus ait Dauid: Nolite fieri sicut equus & mulus quibus non est intellectus. Abominationes autem immundæ, veluti canes & simiæ, & quæcunque talia, quæ etiam ab infidelibus colebantur, per quæ designantur idololatræ, & in alio malo viuentes: vt in dolis & rapinis. Et morticina idolorum, sunt errores & peccata hæreticorum. Ier.16.d. *Ori.s.Leui.ho.3. Aug.q.in Num.33 Hie.s.Eze.4.44. Isyc.s.Leui.5.17.*

Mortale corpus. Morticinum aliquando dici potest ipsum mortale corpus.

Mortarium, Mortariolum.

Mortarium est, in quo res, quæ resoluendæ sunt, ac comminuendæ pistillo teruntur.

Gratiarum actio. Christus. Mortariola aurea, seu acerræ, quæ obtulerunt principes Israel incenso plena, designant gratiarum actionem, pro doctrina accepta à Deo: Ideo erant siclorum decem. Num.4.a.7.c. Vel designant Christum ab Apostolis prædicatum, cuius corpus de virgine aureum, orationibus preciosum, passione contribulatum. *Philo. de congressu &c. Ruper.1.s.Num.13*

Vis irascibilis. Mortariola etiam, in quibus conterūtur dura, vim irascibilē indicant, quia contra vitia, & seipsum peccantē iratus homo duros affectus, duraque opera, & obliqua in puluerē redigit. *Geor.Vene. Canti. 1.tomo 6.cap.10.*

Morus.

Diabolus. Morus, est arbor, quę postrema floret, nec se lędi à frigore sinit, cuius fructus morū dicitur. Morus prius producens fructū album, qui postea rubescit, ac demum fit niger, diabolum significat, qui natura prius albus, & rubeus erat, sed culpa factus est niger. Psal.87. Luc.17.b. *Amb.s.Luc.17.*

Mos, vide Consuetudo.

Moseroth.

Moseroth, id est eruditio, vel disciplina, vel vinculum, vigesima septima mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenitur post Hasmona. Designat festinandum esse ad magistros & ad vincula charitatis. Num.33.d. *Hiero.de mansion.*

Iuxta Origenem dicitur Masaloth, & interpretatur excludens, & designat non dandum esse locum diabolo. *Ori.s.Matt.ho.27*

Moses.

Moses, id est, attractus, vel assumptus, ex aquis videlicet, filius Amrā & Iochabed, fuerat à parētibus expositus in carecto fluminis, vnde assūptus est à filia Pharaonis, & adoptatus. Postmodū eduxit populū Israel de Ægypto cum fratre suo Aaron, iisque dedit legē in mōte Sinai acceptam à Deo. Demum mortuus est non ingressus in terrā promissionis.

Moses sic dictus est, quia sumptus ex aquis propter aquam sapientiæ, quam ei Deus impartitus est. Et solet indicare Mercurium, quia naturam sapit aqueam. Nam vt hæc lauando aufert obtegētem maculam, vt appareat nuda rei forma. Sic ille Hermes verus interpres amouet testam extranei idiomatis, obscuritatem ænigmatum & parabolarum, aut cuiuscunque detrusi sermonis difficultatem, & aperiens ea, quæ in penetralibus arcanis Dei & naturæ recondita sunt, nudam offert veritatem contuendam. *Geor.Vene.canti.1 tomo 4.cap.15.* *Mercurius interpres Dei.*

Lex. Peritia legis. Solet Moses passim esse figura veteris legis, vel peritiæ legis, cui coniungitur Aaron, hoc est sacerdotium, ideo reprehendebat facientem iniuriam proximo, quia lex reprehendit peccantes. Exo.2.c.14.a.19.a.24.a. Sic quum lauit Aaron, est lex, qua mundantur sacerdotes. Exo.29.a. Leui.1.a.8.a.10.a. Nu.25.a.32.b.33.a. Deut.34.a. Iosu.8.f.11.d. Psa.76.104.105. Matt.17.a. Ita sumitur pro lege. Luc.26.g. Habent Mosen & prophetas. Et Moses accusat Iudęos, hoc est, lex. Ioan.5.g. quos accusat quādo moritur, quia mors eius signū fuit cessationis legis. *Ori.s.Exo.ho.4.11 & s.Leui.ho.6.& s.Nu.ho.6.9.12.20.26.& s.Cant.ho.2 Arn.s.Psa.102. Tert.adu.Iudæos Amb.2.de Abra. 10.& s.Luc.9.*

Au.q.in Num.33. & epis.1.19. Cyril.3.s.Ioan. 3. Gre.ho.3. Beda s.Exo.5. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.18. Ori.s.Num. ho. 21. Amb.de Elia 22. & s.Psal. 158.ser. 8.

Et quum adduxerunt ad eum vaccam rufam, designauit id, quod Iudæi dicebant de Christo; Ipsum secundum legem debere mori. Num.19.a. Vt autem ei successit Iosue, designat legem, cui successit Christus. Et iratus Moses, est lex iubens puniri malos. Exod. 16.c. Vt erat Moses impeditus lingua, designat legem, quæ muta fuit gentibus. Et vt venit ad percutiendum Ægyptum plagis, est lex castigans vitia. Et vt congregauit populum ad puteum, est lex congregans ad fidem. Nu.21.d. Et vt orando sedit in lapide, est lex quiescens in ecclesia. Exod. 17.c. Vt etiam apparuit in transfiguratione cum Christo, lex est dans testimonium Christo. Luc.17.c. Vt se opposuit Core & sociis eius, est lex opponens se erroribus, & docẽs hominem scientiam & amorem Dei. Nu.16.b. Vt duxit Æthiopissam, est lex, quæ extensa est ad gentes, vnde post ductam Aethiopissam dicitur ei loquutus Deus ore ad os per incarnationem Verbi Dei. Nu.12.a. Moses non dedit terram quæ erat citra Iordanem, sed extra, pecoribus aptam, designans legis imperfectionem, quæ non dabat promissiones, nisi terrenas, relinquens cælestes Christo. Nu.32.b. Vt aduocauit Leuitas ad puniendos malos, lex est, per quam condemnantur transgressores. Exo.32.d. Vt cupiebat videre faciem Dei, lex est, quæ non videbat, nisi sub velamine. Exo.33.d.

Basi.de spiritus.14 Gre. Nys.de vita Mosis. Tert.Adue. Mar.2. Cyril.de Trinit.1. Au.22.cõtr.Faust. 90.& ser.36. Beda s.Exo.2. Ber.ser.1.oct. Pas. & s.Can.ser.56. Cyril.4.s.Ioan.40 & 8.cont.Iulia. Gre.s.1.Reg.7. — *Christus.*

Moses vt fuit filius mulieris Hebrææ, sed adoptatus à filia Pharaonis, typus est Christi, qui fuit filius synagogę, sed assumptus ab ecclesia. Et vt fuit abscõditus, & euasit à nece, qua alij infantes occidebantur: ita Christus latuit mundo, & euasit à cęde Herodis infantes occidentis, & habet nomen ab aqua propter baptismum, quẽ instituit Christus. Et occidit Aegyptiũ, hoc est, diabolum. Vt etiam voluit pacificare rixantes Hebræos, typus est Christi, qui duos populos in vnam fidem & charitatem coniunxit. Et vt dicitur mediator & legislator, & orauit pro populo, designat Christum legislatorem & mediatorem pro genere humano intercedentem. Et Moses iratus, est Christus reprehendens vitia. Exo.2.c.4.a.16.a.17.a.23.a.24.a. Vt autem erat populo in his quæ sunt ad Deum, & distribuebat iudices, Christus est in primis diuina curans, & dans ministros ecclesię. Exo.18 b. Et vt combussit vitulum, Christus est destruens idololatras & ipsam idololatriam. Exo.32.b. Sanctificauit Moses tabernaculum & Christus ecclesiam. Exod.40.b. Vt vnxit Aaron & vasa tabernaculi, Christus est secundũ diuinitatem, vngens se secundùm humanitatem, & suos. Leu.8. b. Vt stetit in confractione ad placandum Deum, Christus est in passione verè placans Deum. Ps.105.

Prelatus. Predicator.

Moses, vt pascebat oues, significat prælatum, aut prædicatorem, quorum typum in multis locis gerit. Et vt erat populo in his, quæ sunt ad Deum, designat episcopum, qui debet præcipuè diuina curare. Vt etiam consulebat Dominum in tabernaculo, est prælatus colligens se, vt contemplationi & orationi vacet. Sed vt fecit moram in monte, significat prælatum nimium contemplationi vacantem, qui etiam orauit pro populo, vt debet prælatus pro subditis intercedere. Exo.3.a.4.a.18.b.24.a. 32.a. 33. a. Vt etiam defendit puellas, & adaquauit oues, typus est doctoris. Exo.2.c.

Lyra.s.Exo.3. — *Ioãnes Baptista*

Vt fuit missus ante legem nouam, designare potest Ioannem Baptistam missum ante Christum. Exo.3.a.4.a.

Gre.Nysse.de vita Mosis. Glo.ord.s.Exo.19. — *Contemplatiui perfecti.*

Moses ascendens in montem, contemplatiuos & perfectos designare potest, quorum munus est terrena despicere, & ad cælestia semper eleuari. Exo.19.a.20.c.24.

Lyra.s.Exo. 14. — *Homo interior.*

Moses vt reprimebat Israelitarum pusillanimitatem metuentium Aegyptios, typus est interioris hominis, qui debet exteriorem ad bona opera inducere. Exo.14.d.

Phil.quod deteri. potio.insi. & de migr. Abraha. — *Mens.*

Moses vt erat impeditus lingua, significat mentem, quę est sine sermone, vnde datur ei Aaron, vt sit os eius, hoc est, sermo menti, qui interpres sit ipsius mentis. Exo.3.d.4.d.

Hie.de mansio. Gre.s.Eze.ho. 12. Cyri.de ado.in Spi. — *Opera cultui Dei coniuncta. Lex cum prophetis.*

Moses vt eduxit populum Israel de Ægypto simul cum Aaron, designat opera cultui Dei coniuncta, cùm vnum sine altero non sufficiat ad salutem. Numer.33.a. Designat etiam legẽ & prophetas, qui conantur populum ab Aegyptiaca seruitute liberare, & tunc populus magis affligitur à diabolo. Exo.5.d. Designat etiam ipsam legem, quam mittit Deus in cordibus nostris, vt egrediamur de Ægypto.

Hie.s.Mic.6. & s. Sopho.2. Isyc.s.Leui. 13. — *Sensus spiritualis & literalis.*

Vt etiam coniungitur Moses Aaron, vt interpreti, significare potest sensum spiritualem coniunctum literali, & legem spiritualem, quæ missa est à Deo. Exo.4.d. Leui.13.a. Mic.6.a. Vel è diuerso, significat sensum literalem, cuius interpres est sensus spiritualis.

Dion.de mys.theo. — *Dantes operam Theologie.*

Cùm autem mundatur Moses cum populo, & postea ascendit in montem, vbi loquutus est cum Deo, &c. typus est dantium operam Theologiæ, qui debent mundari, & ad superiora semper ascendere. Exod.19.a.d.

Beda s.Exo.2. — *Populus Christianus.*

Vt autem genitus est à viro de domo Leui, designat populum Christianum à Christo regeneratum. Exo.2.b.

Lira.s.Exo.5. — *Religio.*

Potest interdum Moses figuram gerere religionis, nempe cùm volebat educere populum de Aegypto ad sacrificandum Deo in deserto. Exo.5.a.

Au.epi.112. & 2. de Trini.17. & 16. cont.Faus.27. & s. Ps.98.138. — *Iudaicus populus*

Aliquando Moses typus est Iudaici populi, vt cùm difficulter videbatur exequi imperium Dei, & quum vidit posteriora Dei, Iudæos designat qui semper vident posteriora, nec vidẽt reuelata facie. Et quum percussit petram dubitando, vnde fluxit aqua sitientibus, est populus Iudaicus, affigens Christum cruci, quem Dei virtutem esse non credidit, à quo tamen manarunt aquæ redemptionis. EXO.3.c.4.a.17.b.24.d.33. d. 40. b. Et vt non ingressus est terram promissionis, est populus Iudæorum, non intrans in ecclesiam Dei. Num.20.b.

Mosoch.

Mosoch.

Gentiles. Hæretici. — *Hie. s. Is. 66. & s. Eze. 27. 42. 38.*

MOsoch, idest, attrahens, vel prolongans, vel sapiens, filius Iasphet. Gen. 1. a. Ab hoc orti sunt Cappadoces, quorum metropolis, quæ postea ab Augusto Cæsare est appellata Cæsarea vsque hodie lingua ipsorum, Mazacha dicitur. Vel interpretatur extensio, significans Gentiles, qui obliti priorum, ad anteriora se extendunt, per fidem, & charitatem. Is. 66. f. Vel interpretatur insania, & designat hæreticos insanientes. Ezec. 27. c. 32. c. 38. a.

Mouere, Commouere, Motus, Immobilis.

MOuere, & motus, notæ significationis est, contingit autem motus, qui est à termino à quo ad terminum ad quem, vel secundùm locum, vel secundùm quantitatem, vel secundum qualitatem. Dicitur autem motus ab Aristotele esse actus entis in potentia, secundum quod in potentia.

Applicatio diuinæ virtutis. — *Gre. s. Eze. ho. 5.*

Motus, Deo propriè competere non potest, cum sit purus actus. Sed potest in Deo significare applicationem virtutis eius ad aliquid, vt spiritus Domini mouebatur super aquas. Gen. 1. a. Et dicitur mobilis sapientia, quia vbique omnibus adest Spiritussanctus, & omnibus obuiat. Et etiam quia licèt quantum ad virtutes theologicas & morales, quæ ad vitam animæ necessariæ sunt, stabilis maneat, tamen quantum ad dona gratis data, modò adest iustis, modò abest. Sap. 7. d.

Vindicta Dei. — *Gre. 11. mor. 17. & 3. mor. 2. Hie. s. Eze. 3. et s. Esa. 19.*

Commoueri dicitur Deus, quum rectitudinis suæ districtione prauitatem humanam ferit. Iob 13. b. Et commotio diuinæ indignationis est grauitas diuinæ vltionis. Ier. 23. e. Ezech. 3. c. Dicitur etiam Deus mouere manum, quum castigat. Is. 19. c. quia nos ferire nisi cõmoti nescimus, ipsa diuina percussio commotio vocatur, & ad nostra verba diuina voce descenditur, vt eius factum ab homine vtcunque capiatur.

Terror iudicij. — *Arn. s. Ps. 59.*

Commouet Deus terram, quando terrorem futuri iudicij infert, qui & montes commouere dicitur. Et mouebitur terra de loco suo, quum transmutabitur in iudicio. Ps. 59. 67. 76. Is. 18. c. 24. d. 9. 2. b. Amos 8. c. Nah. 1. b. Agge. 2. b. d. Mouebuntur etiam cæli & terra in iudicio, ad ostendendam grauitatem iræ iudicis. Ioel. 3. c. Et dies ille dicitur commotionis. Amos 1. d.

Amb. Epis. 12.

Commouit etiam Deus terram in passione Christi, quando factus est terræ motus.

Castigatio corporis. Pœnitentia. Conuersio ad fidem. — *Arn. s. Ps. 59. Aug. 18. ciu. Dei. 32. & s. Ps. 59. 67. Hie. s. Ps. 95. 97. & s. Iob 9. Gre. s. Ezec. ho. 10.*

Commouet quoque Deus terram, quum affligit & castigat corpus alicuius. Ps. 59. Et cõmouetur terra, quum quis dolet per pœnitentiam, & conuertitur, & etiam quum quis turbatur in tribulationibus. Sic etiam commouetur mare, quum mundus resipiscit. Ps. 95. 98. Ier. 8. f. 10. b. Eze. 32. b. Sic commota est terra, quum infideles venerunt ad fidem Christi. Hab. 3. Ps. 17. 67. Et commotio magna auditur post prædicatorem, quum eius sermonem sequitur luctus conuersorum. Et rursus sequitur secunda commotio, quæ est fletus amoris. Ezec. 3. c.

Transitus ad perfectionem. Amaritudo in dulcedinem.

Commouet etiam Deus terram de loco suo, quum hominem transfert à vita terrena ad meliorem statum. Iob 9. a. Mouetur etiam mare, cum amaritudo huius mundi vertitur in dulcedinem. Et quum amaritudo legis per lignum crucis versa est in dulcedinem Euangelij. Psalm. 97.

Miracula egressionis de Aegypto, et passionis Christi. — *Hie. s. Agge. 2.*

Cõmouit Deus cælũ, quando de cælo audita est vox eius. Commouit terrã, quando priori populo tradidit testamentum, & in aduentu eius turbo, caligo, tenebræ cernebantur. Mouit mare rubrum, quando viam præbuit populo transeunti. Mouit aridam, vel Ægyptum per plagas cultu Dei vacuam, vel solitudinem, per quam quadraginta annis circunduxit populũ. Sic tẽpore passionis fugiente Sole motũ est cælum, & tenebræ factæ sunt super omnẽ terrã. Mota est terra, quum saxa scissa sunt, & sepulchra reserata. Motum est mare, dracone, qui in eo erat, interfecto. Mota est arida, hoc est, infructuosa quondam gentium solitudo. In hoc autem vniuersitatis tremore, commotæ sunt etiam omnes gentes: quia in omnem terram exiuit sonus apostolorum Domini: & verba eorum vsque ad orbis terminos penetrauerunt. Agge. 2. b.

Dispersio Iudæorum. Destructio templi. — *Gre. 9. mor. 3. Aug. s. Apo. ho. 2. Rica. de S. Vict. de somn. Nabuc. 24. Rup. s. Amos 9.*

Commouit etiam Deus terram de loco suo, quum plebs Israelitica de Iudææ finibus euulsa, colla gentibus subdidit: quia subdi autori Deo recusauit. Iob 9. a. Mouet etiã Deus candelabrum de loco suo, quum dispergit populum. Apo. 2. b. 6. d. Vel quum bona boni operis intentio in malam commutatur, vt quod prius agebatur ex veritate, fiat postea humano fauore. Commoueri superliminaria templi, destructionem templi designabat. Amos 9. a.

Excitatio animi ad operandum. — *Basi. s. Ps. 28. ho. Gre. 30. mor. 7.*

Commouet Dominus desertum Cades, quum fructificare facit animam sanctam. Psal. 28. Et mouentur castra ad concisum sonum buccinæ: quia nimirum cum prædicationis sermo subtilius ac minutius agitur, auditorum corda contra tentationum certamina ardentius excitantur.

Motus Angelorum. — *Diony. de diui. nomini. 4.*

Moueri sanè altissimi illi dicuntur spiritus, circulariter quidem, dum æternis illis principio ac fine carentibus, pulchri, ac boni fulgoribus coniunguntur. Per rectam vero lineam, quando ad inferiorum prouidentiam prodeunt, recta omnia peragentes. Reflexè autem, & inferiorum prouidentiam agentes, in sua identitate, nusquam discedendo perdurant, circa identitatis autorem pulchrum ac bonum indesinenter choreã ducentes. *Motus animæ.* Porrò animæ quidẽ motus circularis ingressus est in se ipsam ab exterioribus omnibus, spiritualiumque sui viriũ vniformis glomeratio, veluti orbe quodã, & vt nusquã aberret largiens, eamque ab extimis, erroribusque plurimis conuertens & colligens: primùm in se ipsam, deinde, vt vniformem

effectam singulariter coniunctis virtutibus iungens. Atque ita ad pulchrum illud & bonum ducens, quod super omnes substantias est, vnum atque idem, principioque & fine carens. Obliquè verò mouetur anima inquantum sibi ipsi conuenienter diuinas notiones nō spiritualiter & singulariter, verùm rationaliter & latius, ac veluti promiscuis transitoriisque actionibus haurit. Recta verò linea mouetur, quum non in se ingrediens, neque singulari spiritus effectu acta (hoc enim est, vt dixi, in orbem moueri) sed ad ea, quæ sunt circa se prodiens, ab exterioribus veluti à quibusdam signis variis ac multiplicibus ad simplices atque coniunctas intelligentias promouetur. Moueri dicuntur etiam virtutes cælorum, quū quis in melius proficit. Luc.21.f. Et commouentur custodes domus, hoc est, vel angeli in iudicio, vel costæ hominis deficientes in senectute. Ecclesiastæ 12.b.

Amb.s.Luc.21. Hie.s. Ecclesiastē. 12. — *Proficere.*

Mouet Deus candelabrum angeli de loco suo, quum eiicit prælatum peccantem à sua dignitate. Apoc.2.a.

Rup.s.Apo.2. — *Eiectio prælati.*

Motus aquæ in piscina, designat virtutem Spiritussancti in baptismo. Ioan.5.a. Quia verò fiebat descendente angelo, designauit commotionem populi Iudæorum adueniente Christo, & aduersus ipsum Christum.

Chry.s.Ioan ho.35. Aug.s.Ps.70. & s. Ioan.tra.17. Rup.s.s.Ioan. — *Virtus Spiritus sancti in baptis. Commotio iudæorum adueniente Christo.*

Motus capitis ad consuetudinem nimis irascentium & inuidia æstuātium refertur: nam quoties furore succendimur, turbulenta capitis motione comminamur. Sæpe etiam mouere caput fit per contemptum. Is.37.d. Ierem. 18.c. Thr.2.e. Mouet etiam caput erga miseros, qui mentem ad compassionem inflectit. Iob 16.a. Nah. 3. b. Si moueatur caput nostrum (portio videlicet illa suprema in arce residens) in obiectum deificum, vel bonum aliquod: mouetur & ipsum omnium præcipuum caput, & omnium bonorum largitor Deus, attrahens, & deducens, iuxta illud Saluatoris: Nemo venit ad me, nisi pater meus traxerit eū. Præuenit enim aliquando Deus, vt ait Propheta: Misericordia eius præueniet me. Sed aliquando ipse Deus exquirit, vt nos primò moueamur, sicut scriptum est: Conuertimini ad me, & ego conuertar ad vos. Mouetur tunc & ille, qui factus est caput corporis ecclesiæ: sicut ipse omnibus protestatur, dum ait: Venite ad me omnes qui laboratis & onerati estis, & ego reficiam vos, benignè ad vos veniendo, vobiscumque mansionem faciens.

Hie.s.Is.37. Gre.13.mor.3. Rup.s.Nah.3. Geor.Ven.Cant.1. tom.6.ca.34. — *Ira. Contemptus. Compassio. Eleuatio mētis.*

Mouerunt caput Iudæi, hoc est, Christum, quum ipsum non modò non receperunt, verū etiam expulerunt dicentes: Tolle, tolle, crucifige eum. Et mouerunt caput, quia amiserunt sapientiam. Ps.21. Mouebant capita sua, qui iam antea pedes mouerant, & non stabant supra petram. Et quia verum caput non habebant, ideo mouebant capita sua. Mat.27.d. Et moueri dicuntur capita sua, qui onera sua ferre nolunt, neque leue iugum Christi suscipere.

Hie.s.Mat.27. Aug.s.Ps.40. — *Expellentes Iudæi Christum.*

Commotio capitis in populis, fuerunt Iudæi, quum ipsis dispersis insultatur: & quia transitur de sensu literali ad spiritualem. Qua ratione fideles dicuntur mouere caput, quia transtulerunt legem à suo statu ad spiritualem gradum. Ps.21.43. Thr.2.e. Mat. 27. e. Moueri autem dicuntur Iudæi, non ab ebrietate, quum non quiescunt in vero scripturarum de Christo sensu: sed varios & inconstantes sibi fingunt. Is.29.c.

Amb.s.Ps.118.ser. 15. — *Insultantes Iudæis. Transitus à litera ad spiritum.*

Mouere etiam caput, est, quum per formidinem veritatis tacta mens ab insensibilitate sua quatitur, & cognitionem fidei credulitatis gressibus appropinquat. Sic mouent caput Iudæi venientes ad fidem. Iob 42.c.

Hie.s.Is.29. — *Venire ad fidem.*

Commoti dicuntur pedes Christi, hoc est, Apostoli in passione, quum in fine dubitarunt Psalm.37.

Gre.31.mor.10. — *Dubitatio Apostolorum.*

Moueri dicuntur montes, quum fortes deficiunt. Iere.14. f. Et mouentur fundamenta terræ, quum diuites admirantur conuersionem infidelium ad fidem, vel ipsi conuertuntur. Psal. 81. Commouebuntur autem montes, sed non fœdus Dei cum ecclesia. Is.54.c.

Gre.s.Ps.37. Aug.s.Ps.81. — *Deficere fortes.*

Motus terræ, perturbationem Gentilium ac Iudæorum significare potest. Ps.45. Agg. 2.b. Et moueri mare, est fluctuare vulgus Ps.95. Motus etiam fluctuum, persecutiones gentium, aut Iudæorum significant Ps.88.67. Commouētur quidem fluctus maris, sed non prætereūt terminos suos. Ier.5.c. Commotio autem magna super terram erit in aduentu Gog, hoc est, tempore Antichristi. Eze.38.f.

Amb.epis.12. Arn.s.Ps.95. Aug.s.Ps.88. Gre.9.mor.5. — *Perturbatio Gentiliū aut Iudæorum. Fluctuans vulgus. Persecutiones.*

Commouentur insulæ, quum ij timent, qui in hoc seculo à fluctibus maris tunduntur. Eze.26.c. Ps.47. Et mouebuntur de loco suo, quum in vltima persecutione, vel fideles fugiēt, vel mali cedent. Apo.6.d. Moueri etiam dicuntur muri à sonitu equitum, & rotarum, quum quis in tentationum impetu vacillat. Eze.26.b. Et commouens ciuitates diabolus, designat perturbationes & scandala, & persecutiones, quas excitat contra ecclesias. Is.10.

Aug.s.Apo.ho.6. Hie.s.Ezec.26. Ori.s.Is.ho.6. — *Timor infirmorum.*

Commotæ dicuntur Gentes à sonitu ruinæ cedri: quia casus Luciferi omnibus innotuit, & terrorem incutit cogitantibus. Eze.26.c. Commotio quoque magna, est consideratio iudiciorum Dei. Eze.3.c. Commotum etiam dicitur cor populi domus Dauid, sicut mouentur ligna syluarum à facie venti, quum fideles timent inualescentibus hæreticis. Is.7.a.

Hie.s.Eze.3. & s. Is.7. — *Terror de casu luciferi.*

Motus terræ, aliquando, est peccare: & commoueri est cadere in peccatum, vel periclitari. Ps.37.45.65.124. Ier.51.a. Sic non commouetur orbis terræ, quem Deus firmat, hoc est, fideles qui firmantur à Deo. Ps.92. Et mouentur sicut ebrius, qui peccant timore, aut alia perturbatione, vt Petrus. Ps.106. Et moueri amplius, est cadere impetu tentationis, vel desperare. Ps. 12.16.35.61. Commoueri etiam pedes, est incidere in peccatum per consensum. Ps.72. 93. 120. Ierem. 4. a. Commouentur autem à mari vsque ad mare, qui in varios feruntur errores.

Ori.s.Iud.ho.7. & s.Ps.37.ho.2. & s. Ier.ho.2. Arn.s.Ps.12.35. Basi.s.Ps.61. Aug.s.Ps.72.92. Hie.s.Amos 8. Aug.s.Ps.35. & 6.musices.16. — *Peccare.*

Amos

Amos 8.c. Et mouet manus peccatoris eum, quem diabolus, aut quiuis alius consentire facit in peccatum. Psalm.35. Mouent etiam pedes suos mali, cùm variant affectus erga res creatas. Ierem.14.b. *Hier.s.Ier.14.*

Sequi imperium Dei. Commoueri à Deo, est sequi imperium Dei. Psal.32. Mouemur etiam in Deo, quasi in via, secundum quòd ab ipso sustentamur & dirigimur. Acto.17. f. Sic non mouebat quispiá manum, aut pedem in Ægypto absque imperio Ioseph, qui typus est Christi. Gen.41.f. *Bas.s.Ps.32. Amb.de bono mortis.11. Hil.s.Ps.61.*

Permanere in Deo. Non moueri etiam, est in Dei veri adhæsione, relictis erroribus, permanere. Psalm.61.120. *Hie.s.Soph.2.*

Admirari. Contemnere. Operari. Mouere manum contingit admirando, vel contemnendo, vel etiam operando: vt Sop.2.d. Omnis qui transit per eam, sibilabit, & mouebit manum suam. *Ambr.de Ioseph. 10.*

Christus turbās seipsum. Commota viscera Ioseph super Beniamin, designant Christum, qui se ipsum turbauit. Genes.43.g. *Ori.s.Mat.ho. 25.*

Admiratio angelorū de Christo. Commota vniuersa ciuitas ingrediente Christo, designat admirationem cælestium spirituum ingrediente Christo in cælestem Hierusalem. Mat.21.a. *Gre.3.mor.11.*

Prostrans diabolus hominem. Commouisse dicitur Satam Dominum aduersus Iob, vel aduersus Christum, vt affligeret eum: quia in Paradiso primum hominem à iustitiæ culmine, inobedientiæ culpa prostrauit. Nisi enim Adam primum per voluntarium vitium in animæ mortem traxisset, Adam secundus sine vitio in carnis mortem voluntariam non venisset. Iob 2.b.

Conatus in hæreticos. Mouere pennam, est conari ad reuincendos seu vitandos hæreticos. Is.10.c. *Hie.s.Is.10.*

Commotio hæreticorum & idolorum cessatio. Moueri dicuntur muri ciuitatis hæreticorum, quum eorum munimenta & rationes pertremiscunt, & defendi vltra non valent. Ezech. 26. b. Et mota sunt simulachra Ægypti ingrediente Christo: quia cessauit idololatria: & hæreticorum dogmata dissipantur. Isa. 19.a.40.e. *Hie.s.Eze.26.& s.Is.19.40.*

Meditari verba Dei. Moueri verba Dei coram oculis, est per meditationem ea mobilia facere coram oculis mentis. Deut.6.b. *Ori.s.Mat.ho. 24*

Miracula prædicatorum. Moueri dicuntur labia Annæ, quum prædicatores ecclesiæ faciunt miracula. 1.Reg.1.b. *Gre.s.1.Reg. 1.*

Perseuerare in peccato. Non moueri quempiam Ægyptiorum de loco in quo erat, propter tenebras, est perseuerare in peccato, nec resipiscere. Exo.10.f. Sic immobiles quasi lapis sunt, qui habent duritiam incredulitatis & obstinationis. Exo.15.b.

Vitæ præsentis stipendia quærere. Moueri dicitur ad quærendum panem, qui vitæ præsentis stipendia quærit. Iob 15.c.

Principes in Christum. Commoti reges, fuerunt Herodes, & principes Iudæorum aduersus Christum Psalmo 47. *Gre.12.mor.20. Arn.s.Ps. 47.*

Separatio intētionis & operis. Moueri à se inuicem rationale & superhumerale. Exo.39.d. est separare intentionem bonā ab operibus, quod minimè est faciendum.

Baptismus. Moueri in aquis. Leu.11.b. est habere baptismum. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Moueri in terra. Leu.11.e. versari circa terrena. *Glo.ord.s.Leu. 11.*

Mozel.

Mozel, vel Meusal. i. ambulans vel vadens: nomen prouinciæ. Eze.27.d. quod alij interpretes aliter interpretantur. *Hie.s.Eze.27.*

Mucro, vide Gladius.

Mugire.

MVgire est vocabulum fictitium, à voce boum.

Domantes carnem cum labore. Mugientes vaccæ clausis vitulis domi. 1.Reg.6.c. designant eos, qui cum labore carnem renitentem domant: à recto tamen itinere non deflectunt. De quibus Rom. 7. d. Video aliam legem in membris meis, repugnantem legi mentis meæ. *Gre.s.1. Reg.6.*

Iudæi habentes Christum. Prædicatores cū doctrina. Non mugiens bos ante præsepe plenum. Iob 6.b. designat plebem Iudaicam habentem iā Christum natum: cuius gratia mugire non debebat. Sed mugitus dilatauit: quia legem tenēs, & legis autorem non videns, stans ante præsepe ieiunauit. Vel designantur prædicatores manentes in præsepio sanctæ doctrinæ, sed ad claram visionem anhelātes. De his Ioel.1.d. Quid ingemuit animal, mugierunt greges armenti? quia non est pascua eis. *Gre. 7.mor.46.*

Mulctare.

Mulctare est punire & condemnare ad pœnam præcipuè pecuniariam. 4. Regum 23. g. Prou.21.b.

Mulgere, Emulgere.

MVlgere, est lac è mammis exprimere.

Percipere sacrā doctrinam. Mulgere dicuntur, qui doctrinam sacræ scripturæ accipiunt, vt alios doceant. Isa. 66. d. Emulgēt autem vehementer, qui nimium curiose scrutantur. Ideo elicit sanguinem. Prouerb.30.d. *Hie.s.Is.66. Bed.s.Prou. 30.*

Inchoatio nouæ vitæ. Mulgetur homo sicut lac, quando semen vnde generatur, in matricem infunditur. Iob 10. b. Et mens nostra quum per sancti Spiritus gratiam, ab vsu vetustæ conuersationis abstrahitur, sicut lac mulgetur: quia in quadam nouæ inchoationis teneritudine & subtilitate formatur. *Gre.9.mor.37.*

Mulier, vide Fœmina.

Multiplex, Multiplicare.

MVltiplex, est varias & multas plicationes habens. Multiplicare autem est multiplex reddere, aut ad maiorem multitudinem reducere.

Aug. epist. 102. Hie. s. Eph. 3. — *Varia includit sapientia.* Multiplex dicitur spiritus sapientiæ, quoniam multa sunt quæ habet. Simplex etiam dicitur, quia non aliquid quàm quod habet, est. Sap. 7. c. Multiplex etiam dicitur sapientia in mysterio Christi, quia dum vagiebat in cunis angeli laudabant, dum Herodes persequitur, Magi adorant, &c. Eph. 3. c.

Gre. 10. mor. 6. 7. 8. — *Multa præcepta sub charitate.* Multiplex dicitur lex oris Dei. Iob 11. b. quia studiosa solicitudine charitas in duobus existens præceptis se ad innumera extendit & cùm vna & eadem sit charitas, si mentem plene cæperit, hanc ad innumera opera multiformiter accendit: & singulis rerum articulis non permutata congruit: & causis se variantibus, non variata coniungit. Vnde 1. Corinth. 15. b Charitas patiens est, benigna est, non æmulatur, &c. Hos. 8. d.

Gre. 6. mor. 24. — *Multiplicatio doctrinæ per opera.* Multiplex fit semen Iusti, quando post membrorum macerationem ac morum excellentiam, tanto ei fœcundius prædicationis verbum tribuitur, quantò hoc in eius pectore perfecti operis exaratione præuenitur. Iob 5. d.

Hil. s. Ps. 67. — *Ordines Angelorum.* Multiplex currus Dei, diuersos indicat angelorum ordines. Ps. 67.

Hie. s. Eze. 27. — *Apparatus diuitum.* Multiplex instrumentum Tyri, varium designat apparatum diuitum huius seculi, vel etiã hæreticorum. Eze. 27. a.

Greg. 8. mor. 24. — *Verba sine sensu.* Multiplex spiritus sermonis oris dicitur, quando verba in ore abũdant, quum sensus inopia sit in corde. Iob 8. a.

Hie. s. Iob 29. Gre. 19. mor. 24. — *Multiplicatio imperii Christi.* Multiplicatio Iacob in Ægypto designauit multiplicationem imperij Christi in mundo. Gen. 47. f. 48. a. Multiplicauit etiam Iob dies sicut palma. Iob 29. c. designans Christum, qui victor resurrexit, & dixit Apostolis: Ecce ego vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Palma tardè quidẽ proficit, sed diu in viriditate subsistit: sic credebat futurum Ecclesia, quando in pace fidei consistebat: quæ tamen multis difficultatibus ad fidei statum venit: & pro collectione plurimorum in eiusdem fidei gloria diutius stare concupiscit. Multiplicantur etiam dies in fœlicitate.

Ori. s. Exo. ho. 1. Arn. s. Ps. 11. 64. Hie. s. Ps 64. & s. Is. 9. & s. Ier. 29. Aug. s. Ps. 138. Gr. s. Eze. ho. 10. Bed. s. Exo. 1. — *Multiplicatio ecclesiæ. Varia multiplicatio.* Multiplicatio filiorum Israel in Ægypto post mortem Ioseph designauit multiplicationẽ Christianorum post passionem Christi: qui quò magis opprimebantur, eò magis augebantur. Designatur etiam post mortificata membra magnum fieri in tentatione prouentum. Et quia multiplicati sunt ad opus luti & lateris, designant multiplicationem ad vitia corporis & animæ: vnde indigent liberatore. Exo. 1. b. Multiplicantur etiam amici Dei super arenam, hoc est, super omnia terrena. Ps. 11. 138. Multiplicauit quoque Deus semen Abrahæ, hoc est, credentes. Exo. 32. c. Et multiplicauit gentem, hoc est, credentes ex gentibus. Is. 9. a. 51. a. Ezec. 36. c. Multiplicantur quoque in Babylone, quum fideles crescunt bene operando in mundo. Ier. 29. b. 30. d. Et multiplicata genimina, sunt vel credentes, vel dona Spiritussancti. Psal. 64. Zac. 10. d. Et multiplicati à fructu frumenti, vini, & olei. Ps. 4. designant abundantiam bonorum Christianorum.

Hil. s. Ps. 64. Hie. s. Eze. 36. Gre. s. 1. Reg. 7. — *Ditans Deus hominem donis & operibus.* Multiplicat Deus locupletare terram, quum multiplicibus donis & bonis operibus ditat hominẽ, & multiplicata genimina, sunt multiplicati fructus bonorum operum. Ps. 64. Multiplicat etiam Deus fructum ligni, quum multiplicat bona opera. Eze. 36. f. Et multiplicati dies designant augmentum virtutum in anima. 1. Reg. 7. a. Multiplicat etiam Deus in anima virtutem contra tentationes. Ps. 137. Et Multiplicat robur infirmis. Is. 40. g.

Aug. s. Ps. 70. Gre. 9. mor. 16. 43. — *Deducẽs ad gratiam. Flagellãs.* Multiplicat Deus iustitiam suam, quum credentes in spe deducit ad rem: & quum flagellat omnem filium, quem recipit. Ps. 70. Et multiplicare dicitur iram, quãdo videmus electos & pia agere, & crudelia multa tolerare. Vnde colligimus districtus iudex, quanta illic feriet districtione, quos reprobat, si hic sic cruciat, quos amat. Iob 10. c. Dicitur etiam Deus multiplicare vulnera sine causa. Iob 9. b. quum eos interdum percutit, quos reatus proprij arbitrij non abdicit: vt infantem in originali mortuum condemnat. *Phil. 2. alleg.* Multiplicat etiam Deus dolores Euæ, quum augetur dolor in sensualitate ad bene operandum. Genes. 3. b.

Gre. 11. mor. 33. — *Relinquẽs multos in infidelitate.* Multiplicat Deus gentes, & perdit. Iob 12. b. quum eas & per fœcunditatem sobolis extẽdit, & tamen in propria infidelitate derelinquit.

Hie. s. Hos. 12. — *Manifestatio Dei.* Multiplicauit Deus visiones Prophetis, quia variis modis se illis manifestauit. Hose. 12. c.

Aug. 13. confes. 24 & 1. doctri. Christia. 1. — *Dilatari verba scripturæ. Eleuari mente.* Multiplicantur aues, quum dilatantur verba sacræ scripturæ. Et quum multiplicantur homines intellectu ad superiora tendentes, vel res in ipso intellectu. Genes. 1. c. Multiplicat etiam Deus argentum, quum dat copiam verbi. Hose. 2. b. Multiplicantur item panes, dum distribuuntur, non multiplicantur autem, dum integri sunt, quia doctrina, cùm distribuitur, crescit.

Ori. s. Gen. ho. 1. Basi. Exae. 0. 11. Hil. s. Ps. 66. Amb. de Noe. 24. Gre. 35. mor. 16. Isyc. s. Leu. 26. Hier. s. Nu. 3. & s. Eze. 16. Rup. 6. de glorific. Trin. 15. — *Perfectio virtutum & operum.* Multiplicatio iusti, fit secundùm perfectionem virtutum, & abundantiam bonorum operum, & per augmentum ecclesiæ. Gen. 1. d. 9. a. 17. a. 47. f. 48. a. Multiplicantur autem in senecta vberi: quia cum eorum vita differtur, semper ad melius fortitudo producitur: eisque per augmenta temporum crescunt etiam lucra meritorum. Psal. 91. Multiplicat etiam nos Deus, quum in vno præcepto facit nos implere plura. Leuit. 26. b. Multiplicari etiam dicitur vt

locusta,

locusta, qui tot sibi parat virtutes, quot prius habebat vitia. Nah.3.d. Multiplicata Hierusalē est anima virtutibus abundans. Eze.16.a. multiplicari à fructu frumenti, vini, & olei. Ps. 4. In bonum sumi potest.

Miracula Christi. — *Hie.s.Ps.17.*

Multiplicatio signorum in Ægypto, multiplicationē miraculorum Christi in mūdo significare potest. Exo.7.a. Sic multiplicauit Deus fulgura, hoc est, miracula per sanctos & prędicatores. Ps.17.

Orans ecclesia. — *Gre.s.1.Reg.1.*

Multiplicans Anna preces, est ecclesia orans pro conuersione Iudæorum, & orans sine intermissione, hoc est, sine distractione. 1.Reg.1.b.

Incrementū Iudæorum carnalium. — *Hie.s.Eze.16. Aug.s.Ps.4. Rup.6. de glorific. Trin.15.*

Multiplicatio Ismaelis, designat incrementum populi carnalis Iudæorum. Gen.16.c.17.c. Multiplicata quoque Hierusalem erat, quum abundaret bonis temporalibus & spiritualibus. Eze.16.a. multiplicantur etiam à fructu frumenti, vini, & olei. Ps. 4. qui dediti temporalibus voluptatibus semper ardescunt cupiditate, nec satiari possunt, & multiplici atque ærūnosa cogitatione distenti, simplex bonum videre non sinunt.

Rogantes dæmones Christum. — *Gre.33.mor.18.*

Multiplicare dicitur Leuiathan preces ad Deum. Iob 40.d. quando videlicet dæmones rogabant Christum, ne mitteret eos in abyssum, aut quum membra diaboli dicēt in iudicio, Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus? &c.

Multiplicata schismata in ecclesia. Hæreses. — *Hie.s.Is.22. & s.Ps.15. Aug.epis.59. Ori.s.Eze.ho.7.*

Multiplicatæ scissuræ domus Dauid, sunt multiplicata schismata in ecclesia. Isa. 22. c. Et multiplicare fornicationes, est augere vitia. Eze.16.c.23.c. multiplicatæ quoque infirmitates, sunt multiplicata vitia, vel multiplicata idola apud Gentiles. Ps.15. Multiplicat etiā Ephraim vastitatem, hoc est, hæretici errores & vitia. Hos.12.a. multiplicare etiam testamenta in terra Chanaan, est relicto pacto Dei, facere pacta cum dæmonibus. Eze.16. d. Et multiplicant hæretici altaria, quum vnum altare ecclesiæ diuidunt, in quo est vna fides & vnum baptisma. Hos.9.c.10.a.

Innumeri mali. — *Hil.s.Ps.68.*

Multiplicati inimici super capillos dicuntur, vel numerantur, vt prædestinati, vel quia plures sunt mali quàm boni. Ps.37.39.68. Et multiplicabuntur in iudicio interfecti à Domino, quia multi apparebunt condemnati. Is.66.c.

Gloria malorū in malo. Augmentum hæreticorum. Ornatus errorū. — *Gre.18.mor.7. Hier.s.Hab.2.& s.Nah.3.& s.Isa.66.*

Multiplicata est gloria diuitis in hoc mundo, quod præcipuè dicitur de hæreticis. Ps. 48. Et multiplicantur filij impiorum, quum augentur sequaces hæreticorum. Iob 27. b. Et hæretici multiplicant vrbes munitas, quum suas augent rationes. Hos.8.b. Et multiplicant pigmenta, quum multis verbis errores suos exornant. Is.57.b. Et multiplicant non sua diabolus, hæreticus, & Antichristus, qui congregant, quos non pepererunt. Haba.2.b. Multiplicat etiā negociationes suas Niniue, quum quis addit peccata peccatis. Nah.3.d. multiplicari homines in terra, in malum sonat, & in vitio est. Gen.6.a.

Quærens altiora se. — *Ori.s.1. Reg.ho.1. Gre.s.1.Reg.2. Hie.s.Eze.31.*

Multiplicat loqui sublimia, qui quærit altiora se. 1.Reg.2.a. quod prohibetur. Eccl.3.c. Altiora te ne quæsieris. Multiplicat etiam loqui sublimia, qui plures facit Deos. Dæmones etiā multiplicant loqui sublimia, dum variis modis mundana persuadere nituntur. Multiplicata arbusta cedri designant multiplicatum imperium diaboli in hoc mundo. Eze.31.b.

Separantes animam à Christo. — *Hie.s.Ezec.22. Hie.s.Ier.2.*

Multiplicant viduas, qui multas animas à sponso Christo separant. Ezec.22.f.

Multiplicare herbam Borith, est augere pœnitentiam, & verba correctionis. Ier.2.c.

Multus, Multitudo.

MVltitudo, dicit frequentiam & copiam: & in vniuersum quandocunque receditur ab vnitate, deuenitur ad multitudinem. Multa autem opponuntur vni. Multus autem aliquando est diutinus. Deu.11.b. Multoque in ea viuas tempore. Interminatus. Gen.4.a. Factū est post multos dies. Grauis. Deu.2.d. Populus magnus, & multus. Innumerabilis. Gē. 50.d. Vt saluos faceret multos populos. Magnus. Exo.5.a. Multus est populus terræ. Omnis. Ps.39. Multa fecisti tu Domine Deus meus. Plurimus. Genes.14. b. Habebat puteos multos bituminis. Varius. Exo.12.d. Vt multa signa fiant in terra Ægypti.

Immensitas Dei. — *Hil.s.Ps.65. Hie.s.Is.63.*

Multitudo attribuitur Deo ad ostendendam eius immensitatem, quam simplici notitia nos assequi non valemus. Vt multitudo virtutis diuinæ, est virtus eius infinita. Ps. 65. Eius est etiam multitudo gloriæ. Exod.15.a. Et dicitur multus ad ignoscendum, quia multum parcit. Is.55.b. Multitudo autem miserationum Dei, & viscerum Dei, fuit in aduentu Christi. Et multitudo fortitudinis Christi ostensa est in resurrectione. Is.63.a.b. Iob 23.b.

Prædestinati. Fideles in ecclesia. — *Hie.s.Zac.2. & s.Is.32. & s.Iob 39. Gre.1.mor.18.*

Multitudo stellarum dicit numerum prædestinatorum. Ps. 146. Multitudo autem hominum & iumentorum in Hierusalem, designat doctos & indoctos in ecclesia, qui & multæ gentes dicuntur. Zac.2.b. Et multa familia Iob, sunt docti in ecclesia. Iob. 1.a. Multitudo vrbis relicta erat Iudæa prius frequens fidelibus. Is.32.c. Et multitudo ciuitatis, est multitudo fidelium in ecclesia. Iob 39.b.

Hie.s.Is.13.

Multitudo in montibus, in bonum quidem, sunt fideles cum sublimitate doctrinæ, in malum verò, sunt dæmones & hæretici cum superbia. Is.13.a.

Genus humanū. — *Hie.s.Eze.1. 32.*

Multitudo genus humanum aliquando significare potest. Exo.16.c. Leui. 4.e.9.a.10. d. Et multæ aquæ sunt populi multi. Eze.1.f. Et multitudo populorum promiscuè, bonos & malos significare potest. Eze.32.a.

Angeli. Affectus compassionis. — *Hie.s.Ioel.2. Gre.s.1.Reg.1.*

Multus populus contra Sion, erunt angeli in iudicio. Ioel.2.a.

Multitudo doloris & mœroris in anima, designat grauem affectum compassionis, & grauitatem passionis in ecclesia. 1.Reg.1.c.

Hie.s.Ier.10. Thil.de mig.Abr. Hil.s.Matt.cano.10. Hie.s.Is.8. & s. Eze.27.30.31. & s.Ioel.2. Gre.30.mor.25.

Multitudo aquarum in cælo, affluentiam doctrinæ cælestis significat. Ier.10.c. *Doctrina cælestis.*

Multi absolutè pro malis videtur accipi: quia recedunt ab vnitate diuina. Isa.30.f. Et multitudo plurima sectatores malorum indicat. Exo.19.c. Et multi sunt bellantes aduersus Christum. Ps.55. Et multi infideles. Is. 17. d. Multi quoque passeres designant multitudinem confusam infidelium. Matth.10.d. Et multæ aquæ sunt multitudo malorum hominum, & etiam dæmonum, & tentationum. Ps.143. Is.8.b.23.a. Et multorum pedum animalia, eos designãt, qui terrenis rebus & vitiis nimium hærent. Leuit.11. f. Multæ etiam sunt quadrigæ Ægypti: & quadrigæ regis Assyriorum, quæ , & etiam multitudo Ægypti, designant sequentes viam latam. Is.31.a.37.c. Ier.38.a. Ezec.30. a.32. d. Hos.10.d. Et multus populus sunt ipsi dæmones. Ioel.2.a. Multitudo quoque Tyri est vulgus malorum. Ezec.27.f. Iob 31. d. Et multitudo ciuitatis, quam contemnit onager, sunt terreni homines viam latam sequentes. Iob 39.a. *Mali.*

Hie.s.Is.30. Glo.ord.s.Eze.31.

Multa ligna perpetuitatem pœnæ inferni designant. Is.30.g. *Perpetua pœna.*

Multæ aquæ fauorem in malum significare possunt : vnde radix cedri dicitur esse iuxta aquas multas. Eze.31.c. *Fauor in malis.*

Lyr.s.Zac.8.

Multi dies dicuntur esse bonorum: ad quos pertinet vita æterna. Zac.8.a. Vel designant variam notitiam diuinæ legis & humanæ. *Varia notitia.*

Phi.de sacrif. Abel & Cain.

Post multos dies obtulit Cain munera , designans negligentes erga diuinum cultum. Genes.4.a. *Negligentia diuini cultus.*

Amb.s.Luc.8.

Multis temporibus arreptus à dæmonio, designat gentiles , qui à diluuio vsque ad aduentum Domini possessi sunt à dæmonio. Luc.8.d. Exo.2.d. Multitudo quoque maris, gentilitatem significat. Is.60.b. *Gentiles.*

Glo.int.s.Exo.5.

Multus populus videtur Pharaoni populus Israel : quia diabolus semper iudicat seruos Dei esse multos: ideo conatur eos minuere. Exo.5.a. Multi autem sunt serui Dei post Christi passionem. Is.53.

Glo.ord.s.Ps.32. Basi.s.Ps.48. Gre.s.1.Reg.2.

Multitudo virtutis gigantis, est fortis virtus diaboli. Ps.32. *Virtus diaboli.*

Multitudo diuitiarum designare potest abundantiam scientiarum huius seculi. Ps.48. *Abundantia scientiæ seculeris.*

Multi filij erant synagogæ ante aduentum Christi. 1.Reg.2.a

Multitudo pastorum sunt principes gentium. Is.31.b. Multitudo autem pastorum destruxit vineam Domini, hoc est, ecclesiam, per diuisiones & schismata. Ier.10.c. *Principes Gentium.*

Hie.s.Is.57.

Multitudo viæ Hierusalem sunt diuersa vitia & errores. Is.57.b. Et multitudo, quæ adducitur super Hierusalem sunt diuersa vitia , vel dæmones. Et etiam multitudo operum Tyri. Eze.16.c.27.c. Ad idem refertur multitudo seruitutis Sion. Thr.1.a. *Vitia & errores.*

Gre.22.mor.24.

Multos se dicunt hæretici & persecutores ecclesiæ, quasi in multitudine confidentes. Eze. 33.e. In multitudine horum consumitur vestimentum ecclesię. Iob 30.c. quia dum multi sunt qui cruciant, destruuntur plurimi, qui ipsi ecclesiæ connexione amoris inhærebant. *Confidentes hæretici in multitudine.*

Hie.s.Eze.28.

Multitudo negociationis Luciferi fuit , quando non fuit contentus scientia & gradu suo. Ezec. 28.d. *Superbia Luciferi.*

Hie.s.Ioel.2.

Multa castra Dei, dicuntur etiam dæmones & mali : qui eius voluntatem puniendo exequuntur. Ioel.2.c. *Mali ministri Dei.*

Gre.26.mor.34.36.

Multitudo donorum. Iob 36.c. Vbi legit Gregorius , multitudo locorum Et exponit de multitudine prouinciarum fidem amplectentium : quæ non debent inclinare ecclesiam in elationem. Multitudo etiam locorum est inquietudo diuersarum cogitationum. Si autem legatur, multitudo donorum, sicuti legendum est: tunc multitudo donorum Dei non debet inclinare ecclesiam vel animam in elationem.

Mulus, Mula, Burdo.

Aristote.6.hist. animal.24.

MVlus, qui & burdo dicitur , est quadrupes ex asino & equa natus , vel è diuerso. Mula verò est fœmina. Sunt autem steriles tam inter se commixti, quàm cum alio genere , & si aliquibus prouinciis generare contingat: sed aliquid imperfectum. Sunt apti ad ferẽda onera: vnde & iumenta dicuntur.

Hie.s.Is.66. & s. Zach.14.

Muli in bonum, vt sunt steriles, & ferunt onera, designare possunt sanctos viros continentes, qui portant infirmos, vel significant angelos. His mulis vtebatur Dauid , hoc est , Christus. Tales quoque mulos habebant Reges Israel. Is.66.f. *Sancti continentes. Angeli.*

Hie.s.Eze.8.27. Aug.s.Ps.33. Gre.s.Ps.31. Hie.s.Zac.14.

Mulus in malum, significat brutales homines, & superbos , sensibus seruientes , & irrationabilibus oneribus se subiicientes. His mulis præpositus erat Doeg, seruus Saulis. 1. Reg. 21. e. Ps.31. Eze.28.c. *Brutales homines. Superbi.*

Muli etiam sunt, qui virgines sunt carne, & non spiritu, qui eunuchizantur nõ propter regnum cælorum, sed propter hominum voluptatem. Zachar. 14.c. Cùm igitur isti muli, & isti eunuchi versi fuerint in progeniem, audient per Isaiam, Et ne dicat eunuchus, quoniam sum lignum aridum, &c. Is.56.b. *Virgines carne non spiritu.*

Burdones duo, vtrunque populum significare possunt. 4.Reg.5.e. *Vterque populus.*

Mundare, Mundus, Purgare, Purificare. Purus, Lustrare.

Mundare, interdum est abluere. Leu.11.e. Et postea mundabuntur. Absoluere. Psal.50. A peccato meo munda me. Purgare. 1. Mach. 4. c. Mundauerunt sancta. Sanare. Mat.10.a. Leprosos mundate. Purgare item est emendare. Eccl.7. d. De negligentia tua purgate. Leuare,

seu exonerare ventrem.Iud.3.d.Forsitan purgat ventrē.Ventilare.Iud.6.b. Purgaret frumēta.Mūdus autē est ablutus absolutus, purgatus, sanatus, tersus & politus.Itē innocēs.2.Reg.3.e.Mundus ego sum,& regnum meum.Purus.Leu.11.f. Aquarum congregatio munda erit.Electus Gen.7.a.Ex omnibus animantibus mundis.

Splendor diuinitatis Christi. — *Hie.s.Zach.3.*

Munda cidaris in capite sacerdotis magni, indicat splendorem diuinæ maiestatis in Christo.Zach.3.a.

Eucharistia. Orationes in ecclesia. Oratio Christi. — *Hie.s.Mal.1. Gre.13.mor.11.*

Munda oblatio,quæ offertur Deo in omni loco,est Eucharistia,& orationes, quæ offerūtur in ecclesia.Mal.1.c.Et mundæ preces fuerunt Christi,qui etiam pro persecutoribus orauit.Iob 16.d.

Libertas à vitiis. — *Ori.s.Is.ho.6.& s.Mat.c.21. Aug.de quanti. animæ. Gre.12.mor.17.*

Mundicies in anima,est libertas à vitiis,& mundi sunt,qui à sordibus vitiorum sunt liberi.Gen.35.a.Leu.7.c.Is.52.d.Et cor mundum est anima sine sordibus vitiorum.Psalm.23.50.Pro.20.b.Et mens habens cogitationes sanctas,intellectusque diuinos, & carens errore.Itē cogitatio ab omni cupiditate,ac fœce rerum mortalium cohibita.Mat.5.c.Et mundicies manuum est innocentia operationum. Gen. 20. b. Hæ puræ manus sunt leuandæ in oratione.1.Timot.2.c.Iob 8.a.9.d.10.c.14.a.15.b. 17. c.22.d. Et purissimum oleum,est conscientia pura.Exo.27.d.Mundari ab omni inquinamento carnis,est ab omni vitio purgari.2.Cor. 7.a.Mūdari autem à delicto maximo est purgari à superbia.Ps.17.

Cogitatio mūda. Innocentia operum. Cōscientia pura. Purgari à vitiis. — *Amb.s.2.Cor.7. Aug.s.Ps.18.*

Mundans Deus in lege noua. — *Hie.s.Ioel.2. Ori.s.Is.ho.6.*

Mundat Deus sanguinem eorum, quos non mundauerat, quum mundat in Euangelio, quos in lege peccantes immundos reliquerat.Ioel.3.d.Vel vlciscetur seruorum suorum sanguinem, quem in martyrio pro nominis eius confessione fuderunt. Mundans autem vnus Seraphim labia Isaiæ,est Christus mundans peccata.Isa. 6.b. Mundat etiam Deus sanguinem malorum,quem ipsi non mundauerant, quando punit in inferno eos, qui hic non egerunt pœnitentiam.

Pœna inferni. — *Rup.s.Ioel.3.*

Mundans per tribulationes. — *Hie.s.Mal.3. Cyr.ho.s.Io.14.*

Mundat Deus quasi aurum, & quasi argentum, quando mundat per ignem tribulationis, & purgat filios Leui,hoc est,sacerdotes.Mal.3.a.Ps. 11. Sic purgat palmites per tribulationē, vt plus fructus afferant.Ioan.15.a.

Christus. Anima Christi. Caro Christi. — *Hie.s.Is.35. Ori.s.Rom.3.& s.Leuit.ho.7.*

Munda via,per quam nobis ambulandum est,est Christus.Is.35.c.Mundissimum autem aurum animam Christi significat.Leuit.12.d. Mundissimus quoque cibus primo dicitur caro Christi,deinde Apostoli,ac demum discipuli.

Pœnitentia. — *Aug.q.in Nu. 58. Hil.s.Mat.can.7.*

Mundatio leprosi, designat mundationem peccatoris, quæ fit per sacramentum pœnitentiæ.Idem designat mundatio domus leprosæ.Leu.14.f.

Mundat autem sacerdos leprosum,quum peccatorem ad pœnitentiā recipit.Porrò mundare idem est tunc,quod mundum iudicare.Leu.13.b.Emundatio quoque seminiflui,ad pœnitentiam pertinet.Leu.15.b. Mundat autem Christus leprosum,quum turbam curat prædicando,& quum sua autoritate peccata remittit.Mat.8.a. Adhæc refertur mundatio mulieris à profluuio sanguinis.Leui..d.12.

Aug.q.in Nu.35. Isy.s.Leu.6.

Mundissima lepra vide Lepra.

Veneratio passionis & resurrectionis.

Mundus locus, in quem effunduntur cineres, venerationem passionis & resurrectionis Christi significat.Leu.10.c.Nu 19.b.Designat etiam futurum iudicium ab omni corruptione mundum.Leu.6.b.

Mundities ministrorum Dei. Confessio. — *Aug.q.in Nu.33*

Mundus vir,qui colligit cineres vaccæ.Nu.19.b.est Gentilis populus, qui mundus fuit à morte Christi:& colit memoriam passionis eius.

Aug.q. in Nu.33.

Mundus debet lustrare immundum,quia ministri sacramentorum debent esse mundi.Nu.19.d.Ideo mundari iubentur,qui ferunt vasa Domini.Is.52.c.

Gētilis populus. — *Aug.s.Psa.88.*

Mundat templum Iudas,quia per confessionem debet fieri mundatio conscientiæ.1. Mac. 4.c.Mundarunt autem Leuitæ & sacerdotes templum,antequam rex Ezechias intraret,quia sacerdotes debent mundare ecclesiam ab hæresibus,vt rex eos sequatur.2. Par. 29. d. Emundatio,a qua destruxit Deus populum Israel,est fides,qua purificantur corda.Ps.88.

Fides. Orationes. — *Hie.s.Eze.43.*

Mundare altare,est purificare orationes,vt acceptæ sint coram Domino.Exo.43. f. Et purum thimiamā,sunt orationes puræ.Exo.30.d.Iob 16.d.

Baptismus. — *Hie.s.Is.1.& s.Eze.16.*

Munda aqua,baptismum significare solet. Et mundat Deus sanguinem Hierusalem, quū delet peccata in baptismo.Exo.16.b.36.e.Atque ita mundi sunt,qui sunt baptizati.Is.1.e.

Doctrina syncera. — *Hie.s.Eze.32. Ori.s.Rom.6.*

Purissima quoque aqua,significat doctrinam sine erroribus.Ezec.32.c.34.c.

Mundum sepeliri cum Christo. — *Hie.s.Eze.39.*

Munda sindone obuoluitur Christus, vt designet eum, qui cùm Christo sepelitur,nihil immunditiæ debere afferre.Mat.27.g.

Dissipatio hæreticorum. — *Glo.ord.s. Leu.11.*

Mundabit terram Gog domus Israel,quando fideles destruent hæreticos.Ezec.39.c.

Purificatio mulieris in partu masculi fit quadraginta diebus, vt respondeat formationi pueri:in partu verò fœminæ fit octoginta diebus,iuxta fœminæ formationem.Leu.12.a.

Purgare vires animæ. — *Ori.s.Ios.ho.22.*

Purgare spacia in terra Pherezæi,& Raphaim. Iesu.17.d.est excidere arbores inutiles, & plantare vtiles in animo. Purgatur autem, & non exterminatur,quia vires animæ non sunt delendæ,sed purificandæ.

Separatio malorum à bonis. — *Amb.prol.de Spiritusancto. Gre.1.mor.36.*

Purgatio frumenti in torculari,est separatio malorum à bonis.Iudit.6. b. purgat quoque triticum ostiaria,quando mentis custodia discernendo virtutes à vitiis separat.2.Reg.4. a.

Cautio angelorum & prædicatorum. — *Gre.34.mor.4. Hie.s.Iob 41.*

Purgantur angeli territi,sublato diabolo.Iob 41.c.quia dum in eo naturæ suæ damna cōspiciunt, in seipsis iam cautius robustiusque consistunt.Purgantur etiam angeli territi, hoc est,prædicatores sancti,quos adhuc in suis corporibus tempus iudicij inueniet, quos spes de

regni propinquitate lætificat, & carnis infirmitas de iræ offensione perturbat. Et hoc pauore excoquitur, si qua inesse eis potuit leuium rubigo vitiorum.

Gre.12.mor.17. Cæli dicuntur non esse mundi in conspectu Dei. Iob 4. d.15.b.25.a. quia Sancti ante districtum Dei iudicium, licèt prædicatores sint munditiæ, tamen illud Ioannis agnoscunt: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, ipsi nos seducimus. *Humilitas Sanctorum.*

Ori.s.Nu.ho.21. Lustrantur victores venientes è prælio. Nu.31.c. quia qui vicerunt dæmones, ex ipso tentationum contactu videntur nonnullam immunditiam contraxisse, quâ mundantur in morte. *Mundariâ venialibus.*

Gre.9.mor.28. Non dicuntur mundissimæ manus Iob, sed velut mundissimæ: quia quousque pœna corruptionis astringimur quanlibet rectis operibus veram munditiam nequaquam apprehendimus, sed imitamur. Iob 9.c.17.b. *Imperfecta munditia in hac vita.*

Glo.ord.Gen.7. Munda animalia, quæ introducuntur in arcam in numero septenario, perfectos designant: immunda verò in numero binario, imperfectos. Gen. 7. a. Munda autem offeruntur Deo, quia omnem abominatur immunditiam. Gen.8.d. *Perfecti. Imperfecti.*

Hil.s.Mat. cano. 12. Mundata scopis domus, erat Iudæa cum ceremoniis legis. Mat.12.d. *Iudæa cum ceremoniis.*

Amb.4.exae.1. Hie.s.Is. 66. Mundare vasa vini, de quibus Ambrosius: Quid prodest colere vineam, si vasa non mundentur, vt vinum acescat? mundum autem vas, est corpus mundum & castum. Isa.66.g.2. Timot.2.d. *Corpus mundum*

Ori.s.Leu.ho.5. Mundus tangens immundum fit immundus, hoc est, particeps peccati alterius, cum ei cōsentit in malo. Leu.7.c. *Particeps peccati immundus.*

Ori.s.Mat. ho.25. Mundant quod foris est calicis hypocritæ, exteriora curantes: & hæretici exterius decipientes: & qui curam habent ornatus verborum sine interiori commodo: & qui circa literā legis versantur, spirituali sensu neglecto: & qui exterius curam habent corporis. Mat.23.c. Hi sunt qui mundos se putant in hortis. Is.66.e. *Munditia exterior hypocritarū*

Gre.s.1.Reg.5. Purgare ventrem, est in expletione peccati miseræ famæ fœtorem proferre. Purgans autē Saul ventrem in spelunca, in qua latebat Dauid, designat Iudæos fœtorem odij sui in carnem Christi euomentes. 1.Reg.24.a. *Fœtor peccati prodiens.*

Amb.1.de pænit. 14. Expurgandum dicitur vetus fermētum, non proiiciendum: quia quod expurgatur, non in totum inutile iudicatur. 1.Cor.5.b. *Quod purgatur non est totū inutile.*

Glo.ord.s.Nu.31. Purificantur quæ capiuntur ex præda Madian, quædam quidem per ignem, quædam verò per aquam. Nu.31.d. vbi designantur variæ purgationes tribulationum, secundū vniuscuiusque capacitatem aut meritum. *Variæ tribulationes purgantes.*

Mundæ lanæ comparantur capilli antiqui dierum. Dan.7.c.

Glo.ord.s.Leui.15. Purificationis dies à sanguinis fluxu dantur septem. Leu.15. d. designantes septiformē gratiam Spiritussancti, per quam mundantur peccata. *Gratia mundās*

Quæ pura sunt, si fuerint suspecta de lepra, lauari iubentur. Leuit.13. g. vt ablata suspitione peccati tutior sit conscientia. *Cōfitendum dubium peccatum.*

Glo.int.s.Leu.13. Mundus reputatur caluus, & recaluaster. Leu.13.f. hoc est, qui sine duplicitate fraudis prodit opera sua, non reputatur inani gloriæ subiacere. *Mundus ab inani gloria.*

Mundari post vesperum. Leu.11. c. Videtur significare mundationem ab omni corruptione, quæ fiet in resurrectione.

Mundissimæ tincturæ, vide Tingere.

Mundus, Orbis.

MVndus, dicitur ornata totius vniuersi machina, quæ ex omni eo constat, quod cæli ambitu continetur. Dictus est à mundicia, sicut à Græcis κόσμος ab ornatu. Aliquādo autem sumitur mundus: pro parte elementari seclusis cælis. Solet autem poni triplex mūdus, nempe sensibilis, qui est hic in quo viuimus, totam sensibilium machinam includens, *Ori.in diuer.ho. 2.* Intelligibilis, qui est in angelis, & in iis, quæ ad ipsos pertinent: & mundus mixtus ex vtroque, in homine, qui microcosmos appellatur, hoc est, paruus mundus. Solet autem mundus muliebris dici fœminarum ornatus. Mundus præterea, ambitio. Ioan.15.c. Quia verò de mundo non estis. Conuersatio. Ioan.8.c. vos de mundo hoc estis. Deliciæ. 1. Cor.7.f. Solicitus est quę sunt mundi. Humana sapientia. Ioan.14.d. Non quomodo mundus dat, ego do vobis. Terra. Mat 4.b. Ostendit ei omnia regna mundi.

Aug.Enchi.ad Laurentium.26. Mundus aliquando sumitur pro genere humano, vt quum Ioseph dictus est saluator mūdi, designans Christum generis humani saluatorem. Gen. 41.f. Rom.5.b. *Genus humanū.*

Ori.in diuer.ho.2. Mundus dici potest sacra scriptura, cuius veluti terra est ipsa historia, aqua verò moralis sensus, aer scientia naturalis, æther autem ipsa Theologia. *Sacra scriptura.*

Ori.s.Rom.10. Basi.s.Ps.46. Hie.s.Is.14. Gre.s.1.Reg.2. Aug.breuic.colla. Orbis quādoque significare potest multitudinem fideliū, seu ecclesiam ex gentibus. 1.Reg. 2.b. Iob 9.b.34.b. Ps.18.48.92. Is.14.d. Rom.10.d. Et cùm ager dicitur mundus, in quo seminatur triticum, & superseminantur zizania. Mat.13.e. mundus ibi sumitur pro ecclesia. Itidē quum dicitur. 2.Cor.5.d. Deus erat in Christo mundum reconcilians sibi. *Ecclesia.*

Ori.s.Ier. ho.5. Hie.s.Cypriano. Orbis etiam dicitur interdum anima, quam Deus inhabitat, vt quum dicitur Deus erigere orbem in sapiētia. Ier.10.b. Ps.89. Similiter electi. Ioan.3.b. vt saluetur mundus per ipsum. *Anima. Electi.*

Ori.s.in diu.ho. 2. Hie.s.Eze.16. Mundus ad quem veniunt, qui illuminantur, est mundus virtutum. Ioan.1.a. Et mundus muliebris, in bonum, ornatum virtutum significare potest. Eze.16.a. *Ornatus virtutum.*

Corpus humanũ Orbis etiam dicitur corpus humanum: quod portant, qui ipsum continent, ne in vitia defluat. Iob 9. *Hie.s.Iob 9.*

Mundani. Peccatores. Infideles. Gentiles. Mundus sæpe significare solet locum terrenum, & homines, qui mundana & terrena sequuntur, quibus est væ à scandalis. Gen. 41. g. 47. c. Iob 9. b. 18. d. Ps. 32. 48. Is. 24. a. 34. Matt. 5. b. 18. a. Ioan. 1. a. 12. e. 14. d. Et generaliter mundus dicuntur homines, qui sunt in mundo. Orbis etiam hunc mundum & mundanos significat. Mundus peculiariter dicuntur Gentiles & infideles, qui visibilia sequuntur. 1. Cor. 4. b. Quum diceret Apostolus Ephe. 6. b. Rectores mundi, de diabolo & angelis eius, cauendum erat, né malè intelligerent homines, & putarēt à diabolo & dæmonibus eius mundum regi. Sed quia mundus dicitur hæc fabrica, quam videmus: & in peccatoribus dicitur mundus, & in eis, qui diligunt mundum: de quibus dictum est: Et mundus eum non cognouit. Et rursus. Totus mundus in maligno positus est: exposuit Apostolus, cuius mundi essent rectores: Tenebrarum, inquit, harum. Itaque multitudo peccantium, & terrenis rebus dedita, stultúque & abiectum, & omnibus perturbationibus obnoxium vulgus est mundus, qui non cognouit Deum. *Aug.epi. 120. & 1. ser.do.in monte. Ori.s.Matt.ho. 5. & s.Rom.3.11. Basi.s.Ps.32. Gre.9.mor. 13. Amb.s.1.Cor. 4. Aug.s.Ps.34.*

Incitamenta libidinis. Cultus idolorũ. Mundus muliebris, in malum, significare potest incitamenta libidinis. Ezec. 23. f. Item cultum idolorum. *Glo.int.s.Eze.23.*

Munire, Fulcire, Suffulcire.
Munitio, Munimentum.

MVnire, est fulcire, vallare, & circundando tutum locum ab hostibus reddere. *Hie.s.Is. 33.*

Christus. Exempla sanctorum. Munimenta saxorum, significant Christum munientem ecclesiam. Is. 33. c. Significāt etiã sanctorum patrũ præcedentium exẽpla: quorum aspectu & contemplatione fideles muniuntur. *Gre.25.*

Hierusalem. Templum. Munita ciuitas quantum ad literam erat terrena Hierusalem: quæ quidem olim munita erat etiam per custodiam angelorum: sed postmodum defensiones errorum fuerunt munitiones eius. Is. 27. c. 34. c. Ier. 5. d. 8. e. Munitus quoque saltus erat templum Hierusalem, quod videbatur inexpugnabile. Zac. 11. a. *Hier.s.Is.23. & s. Iere.8. & s.Zac.11.*

Ecclesia. Munita ciuitas nunc est ecclesia, quæ circundatur scuto fidei, & angelorum protectione. Ps. 59. 107. *Bas. & Ar.s.Ps.69*

Paradisus cælestis. Munita quoque ciuitas dicitur Hierusalem cælestis: quæ omnino est inexpugnabilis nihil admittens aduersi. Ps. 59. 107. Et munitiones vinctorum spei, Paradisum cælestem significant. Zac. 9. c. *Hil.s.Ps.59. Hie.s.Zac.9.*

Prædicatores. Munita præterea ciuitas dicitur prædicator fortis aduersus hæreticos, & vitia. Ierem. 1. d. 4. b. Et munimenta aut turres contra Ariel, sunt doctores ecclesiæ contra hæreticos. Is. 29. a.

Sapientia secularis. Virtutes. Munitiones virginis Iuda, quas destruxit Deus, designant doctrinam cum sapientia seculari coniunctam, in qua anima maximè confidebat. Thre. 2. a. Vel sunt fides, spes, & charitas, quibus ablatis anima patet hostibus. Habac. 1. c. Et munitiones ędificandæ, sunt virtutes cum discretione, ne vitia sub virtutum specie in mentem irrumpant. Eze. 4. a. Et munitio est cordis custodia, & humilitas cordis. Habac. 2. c. *Gre.11.mor.11. & 26.mor.5. & s.Eze. ho.12.*

Humilitas. Multiplicatio tyronum. Augmentum fidei. Fulcitur floribus sponsa. Cantic. 2. a. quando in ecclesia multiplicantur incipientes & tyrones. Et quum fides augetur ad operandum. *Rup.s.Hab.2.*

Argumẽta philosophorum. Defensiones vitiorum. Munitæ vrbes sunt argumenta philosophorum, & hæreticorum, quas cæpit Iosue, qui typus est Christi. Iosu. 14. d. Et munitiones Babylonis, sunt defensiones vitiorum. Is. 34. c. muniunt autem murum hæretici, quum suas roborare conantur hæreses. Isa. 22. c. 25. d. Hose. 8. d. Mich. 7. c. *Gre.s.Can.2. & s. Eze.ho.15. Ber.s.Cant. ser.51. Ori.s.Ios.ho. 18. Hie.s.Is.22.*

Demones. Philosophi. Munitiones, quæ destruendæ sunt, sunt Principes, & potestates tenebrarum, & nequitiæ. 2. Cor. 10. b. Et fulcientes Ægyptum, sunt philosophi, & eorum fulcra sunt Dialecticorum argutiæ, & strophæ. Ezec. 30. b. Hos. 10. d. Mic. 5. d. Zac. 9. a. Eccl'tæ. 9. d. *Gre.13.mor.5. Amb.s.2.Cor.10. Hie.s.Eze.30. & s.Zac.9.*

Allegans hypocrita opera sua. Fulciet hypocrita domum suam in iudicio. Iob. 8. c. quando laudis suæ allegatione vtetur, dicens, Domine Domine, nonne in nomine tuo prophetauimus, & in nomine tuo dæmonia eiecimus? & virtutes multas fecimus? Sed non consurget, quia protinus iudex dicet. Nunquã noui vos, discedite à me operarij iniquitatis. Fulcit etiam domum suam, quando propriis viribus se conatur erigere. *Gre.8.mor.32. Hie.s.Iob 8.*

Munus, *vide* Donum. *Murenulæ, vide Catena.*
Murmurare, Mussitare, Obloqui.
Susurrare, Susurrium, Susurro.

MVrmurare, est leniter strepere, & sonum aquæ fluitantis similem ædere, inde sumitur, vt qui contradicunt alicui, & veluti secreto sermone indignationem ostendunt, murmurare dicātur, quod etiam mussitare dicitur, quum quis videlicet submissa voce, quasique secretò loquitur.

Agentes pœnitentiam. Murmurant in cordibus suis vt columbæ, qui pœnitentiam agunt, & graui dolore peccatorum in corde affliguntur. Nahum 2. b. *Hie.s.Nah.2.*

Inspiratio. Susurrium occulti verbi Dei, est ipsa loquutio aspirationis internæ, qui enim susurrat, occultè loquitur, & vocem nõ exprimit, sed imitatur. Nos ergo quousque carnis corruptione premimur, nullo modo claritatẽ diuinæ potentiæ, sicut in se incõmutabilis manet, videmus, *Gre.5.mor.29.*

quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc, quod eius æternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Quum ergo se omnipotens Deus per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur, sed susurrat, quia & se plenè non intimat, quiddam tamen de se humanæ menti manifestat. Iob 4.c.

Glo.ord.s.Exo.13. Murmurans populus contra Mosen, designat Iudæos contra legem murmurantes. Exo.15.d.16.a.17.a. *Iudæi contra legem.*

Designat etiam religiosos murmurantes contra prælatum suum, præcipuè ob penuriam victus, sicut illi murmurarunt. *Religiosi contra prælatum.*

Ori.s.Mat.ho.10. Hil.s.Mat. Cano. 20.& s.Ps.58. Hie.s.Is.29. Murmurantes operarij aduersum patrem familiàs, sunt Iudæi murmurantes propter Gẽtes ad fidem admissas. Mat.20.b. Murmurantes etiam non saturati, dicuntur Iudæi post amissum templum. Ps.58. Mussitat autem eloquium Iudæorum, & hæreticorum de humo, quia eorum doctrina peruersa, non potest altè sonare. Demum mussitatores dicuntur Scribæ, & Pharisæi, & Iudæi, Is.29.a.g. *Iudæi.*

Arn.s.Ps.106. Murmurantes in tabernaculis suis, sunt qui mente contra Deum eleuantur. Ps.106. *Eleuari contra Deum.*

Hie.s.Is.26. Murmur in tribulatione, & afflictione, est quum quis non audet confidenter clamare, sed dolorem suum sub silentio deuorat. Is.26.c. *Non audere cõqueri.*

Murus, Mœnia, Muratus.

MVrus, à muniendo dictus, propriè est lapideus ambitus, vrbem cingens, & protegens, & pro muro dicuntur esse defensores. 1.Reg.25.c. Pro muro erant nobis die ac nocte. Dicuntur etiam mœnia.

Gre.20.mor.23.& s.Eze.ho.14. Murus aliquando significat Christum, qui pro sanctæ ecclesiæ ędificatione ad corda nostra pertingere malignorum spirituum cursum vetat. Et hic murus rumpitur, quando prauorum persuasionibus fides, quæ de redemptore nostro est, in quorundam cordibus dissipatur. Iob 30.b. Is.26.a. Ipse est murus in circuitu domus intrinsecus quidem, quantum ad diuinitatem, foris verò quantum ad humanitatem. Eze.40.a. Potest etiam murus significare corpus Christi, quẽ murũ suffoderunt Iudæi, quando ipsum crucifixerunt. Gen.49.a. Est etiã murus diuina protectio. Thr.2.f. Super muros filiæ Sion. Zac.29.b. Et firmitas diuini præsidij. Apo.21.d. *Christus.* Rup.s.Zac.2. *Corpus Christi.*

Ambr.apo.David 17. Bed.s.Gen.49. Ori.s.Gen.ho.17. Ber.ser.3.dedi.ecc. Ricar.de S.Vict.de 12.Patriar.58. Murus protegens velut scutum ciuitatem, aut castrum, fidem designare potest, qua aduersus hostes munimur, quem murum suffodiunt, qui fidem labefactare conantur. Genes. 49.a. Vbi Origenes pro muro legit Taurum. Is.62.b. Potest etiam murus significare verecundiã, & continentiam, & rigorem disciplinæ, qui tollitur per immoderatam abstinentiam, quæ postea est relinquenda. *Diuina protectio. Fides. Verecundia. Continentia. Rigor disciplinæ.*

Hie.s.Zac.2. Murus igneus Hierusalem dicitur Deus, qui credentes, & habitantes in ecclesia protegit, & calefacit, ac spiritu feruentes efficit. Zac.2.a. *Deus.*

Ori.s.Leu.ho.15. Muri qui sunt firmamentum ciuitatis, beatos significare possunt, qui sunt velut firmamẽtum ciuitatis cælestis. Leu.25.e. Apoc.21.e. *Beati.*

Amb.apol.David.17. Hie.s.Is.56.& s.Ier.1.& s.Eze.11 & epist.quòd igne tus. Euc.for.spir.10. Amb.6.exae.6. Muri Sion, hoc est, ecclesiæ, dici possunt viri ecclesiastici, & præcipuè perfecti, & ipsi conuentus ecclesiarum. Is.49.d.56.b.60.d.62.b. Ezec.40.b. Murus æneus dictus est Ieremias, vt designet fortem prædicatorem, & Prophetas. Ier.1.d.15.d. Et murus adamantinus, est vir sanctus, & fortis. Amos 7.b. Murus etiam inter Deum & populum, sunt qui orationibus diuinę iræ se opponunt. Ezec.13.a.e. *Viri ecclesiastici. Prædicatores. Prophetæ.*

Hie.s.Amos 7. Gre.s.Cant.8. Rup.s.Cant.8. Murus etiam dicitur ipsa ecclesia. Can.8.c. Et murus litus, siue adamantinus, est ipsa ecclesia, quæ facta est fortis, quum prius esset timida. Amos 7.c. Est autem murus in iis, qui mortẽ perferre possunt pro defensione fidei. *Ecclesia.*

Hie.& Aug.s.Ps.50. Gre.20.mor.23.& 30.mor.26. Muri Hierusalem, dici possunt bona opera. Item fides, spes, & charitas, & disciplina, & generaliter virtutes, quibus cor munitur. Iob 30.b. Ps.50. Isa.26.a.60.a. Et murus aquæ in mari, significat constantiam in tribulationibus. Exo.14.c. *Bona opera. Virtutes.*

Hil.s.Ps.54. Murus, & antemurale Sion, dici potest custodia Angelorum: item defensio, & speciale auxilium Dei. Ps.54. Ier.5.a. Ea dissipauit Deus, quando ab Hierusalem Angelos secedere fecit. Thr.2.c. *Custodia Angelorum. Auxilium Dei.*

Ori.s.Can.ho.4.& s.Mat.ho.19. Gre.s.1.Reg.6. Hie.s.Is.22.& s.Nah.3. Euc.for.spir.10. Bed.s.Exo.14. Hie.s.Eze 33. Isyc.s.Leu.25. Rup.1.s.Deu.1. Murus dici potest eruditio scripturarum, & vrbs murata, est mens erudita. 1.Reg.6.d. Et murus templi aut Hierusalem, est firmitas Euangelij. Nehem.4.a. Cant.5.c. Ioel.2.b. Nah.3.b. Et muri duo Hierusalem, sunt vetus, & nouum testamentum. Isa.22.c. Et muri aquæ, sunt doctrina sacra seu duæ leges. Exo.14.e. Et murus in circuitu tecti, est completa expositio sacræ scripturæ, tollens occasionem errandi. Deut.22.b. Mœnia quum sunt ad ornatum, significare possunt doctrinam, genera linguarum, prophetiam, &c. Munitiones verò fidem, spem, & charitatem. Ier.2.b. Muri quoque dici possunt ipsa lex, & cortex literæ legis: & loquuntur iuxta muros de Propheta, qui in eius sensum non intrant. Eze.33.g. Intra hos muros erat synagoga, quę est domus Iudæorum. Leu.25.e. Gentilitas autem erat domus, sine muro. Murus etiam faciendus domui nouæ, sunt testimonia scripturarum, quibus prædicator communire debet, quod dicit Deu.22.b. *Sacra scriptura. Litera legis.*

Amb.de bono mortis.5. Ori.s.Cant.ho.4. Murus aliquando dicitur anima. Cant.8.c. Et quum murus sit munimentum ciuitatis, antemurale verò validius munimentum, significare potest animam euocatam à corporalibus, quæ munitur spiritualibus, & spe futurorum. Is.26:a. *Anima.*

Gre.26.mor.5.& s.Ezec.ho.52. Murus ex sartagine ferrea, inter Prophetam & ciuitatem ponitur, quia quum nunc fortè zelum doctores exhibent, eundem zelum postmodum inter se, & auditores suos fortem munitionem *Zelus.*

nitionem tenent:ne nunc ad vindictam destituti sint, si tunc fuerint in correptione dissoluti. Et hic erit defensio prædicatorum in iudicio. Eze. 4. a.

Dona Spiritus sancti. Muri etiam Hierusalem aut synagogæ, erant quæcunque ipsis putabant sibi fore auxilio. Is. 27. a. Et mœnia quæ præcipitauit Deus, erant dona Spiritus sancti, ad ornatum, vt prophetia, & virtus curationum. Thr. 2. b. *Hie. s. Is. 27. Gre. 11. mor. 11.*

Sapientia mundana. Vires diaboli. Idololatria. Magicæ artes. Dialectica. Murus, quo caret ecclesia, est sapientia, & eloquentia mundana. Ezech. 38. c. Et murus ad quem confugient dæmones & mali in fine mundi, erunt extrema mundi, vbi putabunt se latere. Nahu. 2. b. Muri quoque Hiericho, vires diaboli significare possunt. Iosu. 6. a. designant etiam idololatriam, & magicas artes, & philosophorum placita, & etiam spem huius seculi. Et muri cocti lateris, sunt artificiosa mendacia hæreticorum. Is. 16. b. 22. c. Et murus Moab, & etiam Tyri, est Dialectica, qua munitur scientia secularis. Isa. 15. a. 25. d. Ezech. 26. a. 27. b. 38. g. Amos 1. c. *Hie. s. Nah. 2. Cyr. 4. s. Ioan. 28. Ori. s. Iosue. 7. Aug. epist. 119. Hie. s. Is. 16. & s. Ezec. 26.*

Hæresiarchæ. Murus etiam munitus, dæmones significare potest, & hæresiarchas. Ps. 17. Is. 2. c. 22. b. 30. c. *Arn. s. Ps. 17.*

Peccata. Murus quoque sunt ipsa peccata, quæ nos diuidunt & separant à Deo. Et omne quod itineri nostro obiicitur, ne ad eum, qui diligitur transeamus. Ps. 17. In Deo transgrediar murū. Muri quoque Hiericho, sunt vitia, & concupiscentiæ. Iosu 6. a. *Hie. s. Is. 2. 30. Aug. s. Ps. 17. & ser. 106. Gre. 26. mor. 10.*

Mundus. Murus etiam templi forinsecus, mundum sensibilem designare potest. Eze. 40. a. *Rup. s. Eze. 5.*

Murus templi separans sanctuarium & vulgi locum. Eze. 42. d. potest significare ordines, quibus ecclesiastici separantur à laicis.

Mus.

Isyc. s. Leu. 11.

MVs, est exiguum animal, in domibus latenter habitās, dictus à corrosionis sono, est animal immundum, vorax, & fœtidum, quod multa pericula sustinet propter ventris ingluuiem. *Sordes vitiorū.* Significare potest secundum hæc ipsam vētris ingluuiem: & generaliter mus, seu glis, aut sorex, immunditiem, & sordes vitiorum significat. Leu. 11. d. Is. 66. e.

Dæmones. Memoria fraudum dæmonum. Mures etiam significare possunt dæmones hominibus infestos. 1. Reg. 5. b. Et mures aurei, seu similitudines murium, significant memoriam fraudum dæmonum, quibus cecidimus in peccatū. Et ideo sunt aurei, quia ex dolore peccati bonæ vitę fulgorē acquirimus. 1. Reg. 6. a. *Gre. s. 1. Reg. 5. 6. Rup. 1. s. Reg. 14.*

Musca, Cynomia.

MVsca, est paruum animal volatile, è numero insectorum, quæ solet esse hominibus molesta, præcipuè comedentibus. Est autem musca quæ Græcè dicitur Cynomia, hoc est, musca canina. Sed Ps. 77. 104. scribitur κοινομυία per οι diphtongū, vt significet omne genus muscarum, & non muscam caninam. *Cynicorum secta.* Potest autem designare Cynicorum sectam, qui summum bonum in libidine, & voluptate constituunt. *Mores canini.* Vel secundùm quòd à cane deducitur, designat caninos mores, qui nec parentes quando nascuntur, vident, nec eos postmodum venerantur. His punitur Ægyptus, hoc est, mundus. Exo. 8. f. *Ori. s. Exod. ho. 4. Hier. ad Suriam, & Fretellam. & s. Psal. 77. Aug. s. Ps. 77. & de plagis Aegypti. 4.*

Eloquentia vana. Musca, vt est animal insolens, & inquietum, eloquentiam vanam hæreticorum, & infidelium philosophorum, & inquietorum, errare docentium significare potest: & etiam spurcitiam idololatriæ. Exo. 8. f. *Diabolus. Hæretici. Peccatores.* designat etiam ipsum diabolum, authorem, & ministrum omnium horum: & etiam hæreticos, qui sunt muscæ morientes, quæ perdunt suauitatem vnguenti. Ecclesiastæ 10. a. Et muscæ dicuntur Ægyptij. Is. 7. c. Forsitan propter sacrificiorum immunditiam, ad quæ muscæ concurrebant. Et generaliter muscæ sunt peccatores: quorum deus est Beelzebub, hoc est, deus muscarum. *Aug. epist. 119. & s. Ioan. tract. 1. Euc. form. Spir. 5. Epiph. cont. hæreses tom. 3. Hie. s. Is. 7.*

Curæ carnales. Cogitationes molestæ. Potest etiam musca significare curas carnalium desideriorum, motusque libidinis ac cogitationes molestas: quæ sunt in Ægypto, hoc est, in mundanis, & terrenis. Exo. 8. f. Ecclesiastæ 10. a. *Gre. 18. mor. 28. Ber. s. a n. ser. 44. Bed. s. Exo. 8.*

Muscipula.

Muscipula, est machina ad capiendos mures: licēt generalius extendatur. Sap. 14. b.

Musica, Musicus.

Musica, est scientia quæ canendi modum docet. Musicus est, quia habet scientiam, aut ad musicam pertinens.

Vacantes diuinis laudibus. Musicorum vasa dici possunt vacantes diuinis laudibus. Is. 22. g. *Hie. s. Is. 22.*

Mussitare, vide Murmurare.

Mustella.

MVstella, est quadrupes paruum, sed oblongum, flaui coloris: quod columbariis, aliisque id genus auiariis maximè insidiatur, oua exorbens, ipsasque etiam aues enecans. Computatur inter immunda animalia. *Plin. 29. natura. hist. 4.*

Fures. Mustella, vt est immundum & dolosum animal, furtisque vacans, typum gerit furti, ipsorumque furantium. Leu. 11. d. *Isyc. s. Leu. 11.*

Mustum, quære Vinum.

Mutare, Commutare, Immutare, Permutare.

Mutare, est variare: sermo autem commutationis ambiguus est, & de malo in bonum, & de bono in malum. Neque enim commutatio vultus Nabuchodonosor bonæ parti poterit coaptari. Licèt quidam & inscriptionem Psalmorum de bono ad malum referant, quòd ij *Hie. s. Dan. 3.*

qui naturaliter debuerant intelligere Deum, contra Christum, & Sanctos eius perturbatione mentis, & furore mutati sunt. Dan.3.c. Mutare autem, interdum est commutare. Exod.13. b. Primogenitum asini mutabis oue. Immutare. Gen.35.a. Mutate vestimenta vestra. Pœnitere. Nu.13.e. Nec vt Filius hominis vt mutetur. Transferre. Iud.19.c. Dies mutabitur in noctē. Transformare. Leu.13.b. Capillorum mutauerit aspectum. Variare. Gen.31. a. Mutauit mercedem meam decem vicibus.

Gre.20.mor.25.26 — *Mutatio Dei est in mente hominis.*

Mutatio propriè non competit Deo, qui est immutabilis, sed per metaphoram, & secundùm nostram cognitionem, aut respectu nostri tribuitur illi mutatio: vt quum Iob 30. c. dicitur Deus mutatus esse in crudelem, vbi adiungit, Mihi: vt ipsa crudelitas atque mutatio nō sit in qualitate iudicis, sed in mente patientis. Dicit autem ipse Deus Malac.3.b. Ego Deus & non mutor.

Hie.s.Hab.1. — *Remittens Deus minas.*

Mutari etiam dicitur Spiritus, quum parcit iis, quibus prius minabatur. Hab.1.c.

Glo.ord.s.Gen.48 — *Crux Christi.*

Commutatæ manus Iacob super capita Ephraim, & Manassæ, crucem, & passionem Christi designarunt, seu etiam quòd populus Gentilis præferendus erat populo Iudaico. Genes.48.c.

Arn.s.Ps.33. Hie.s.Ps.33. 44. Aug.s.Ps.33. Rup.5.de diui.offi 19. — *Christus reputatus stultus. Mutatio sacerdotij.*

Mutans Dauid vultum suum coram Abimelech. Ps.33. in titulo. Designauit Christum, qui reputatus est stultus apud Gentiles: qui etiam vultum mutauit, quia cùm in forma Dei esset, formam serui accepit, vel mutauit vultum coram Iudæis, à quibus mortalis despectus est. Mutauit etiam vultum suum in mysteriis Eucharistiæ, mutādo etiam sacerdotium. Designat etiam mutationem à vitiis ad virtutes.

Aug.17.ciui.Dei. 12.& s.Ps.88. — *Passio Christi.*

Commutatio Christi, quam illi exprobrabant inimici, passionem eius designat, per quam moriendo factus est immortalis, vel est commutatio exprobrata Israelitis, quia cùm eorum speraretur futurus Christus, factus est Gentium. Ps.88.

Regnum, & sacerdotium in Christum translatum.

Mutatio regni Saulis in Dauid, & Sacerdotij Eli in Samuelem, vtriusque mutationem in Christo futuram designarunt.

Rica.de S.Vict. de som.Nabuch.14. — *Dispēsatio Dei.*

Mutat Deus tempora, & ætates, quum nunc harum virtutum, nunc illarum, tam facultatem, quàm opportunitatem pietatis suæ dispensatione administrat. Dan.2.c.

Hie.s.Iob 14. Gre.12.mor. 12. Aug.s.Ps.101. — *Mortalis fit immortalis.*

Immutat Deus faciem hominis, quum mortale eius induit immortalitatem, vel cùm anima recepta sanitate contemplatur gloriam diuinę maiestatis, vel immutatur facies hominis, quū eius species morte atteritur. Iob 14.d. Mutantur etiam cæli, quum Sanctorum corpora resuscitantur. Ps.101.

Glo.int.s.Gen.41 — *Resurrectio Christi.*

Mutatio vestimentorum Ioseph in Ægypto, resurrectionem Christi in hoc mundo factā designauit. Gen.41.b.

Bed.s.Gen.38. — *Translatio synagogæ in Ecclesiā.*

Mutatio habitus Thamar, transmutationem, seu translationem synagogæ in ecclesiam significauit. Gen.38.c.

Gre.s.1.Reg.10. Gre.11.mor.10. 13. — *Dans dona Spiritussancti. Prædicare temporalia. Negantes Iudæi Christū prophetatum. Excæcati Iudæi.*

Immutat Deus cor Saulis, quum replet ordinatum donis Spiritussancti. 1.Reg.10.b.

Commutat Deus labia veracium, quum hi, qui prius cælestia prædicando veraces erant, dum temporalia diligunt, ad ea sermonem conuertunt. Vel labium veracium commutatum est apud Iudæos, quia quem venturum prædixerant, præsentem negauerunt. Iob 12.d. e. Cōmutauit quoque Deus cor principum, quum Iudæi conabantur Christo obsistere, quem vēturum prædicarunt. Ibid. Et mutauit eis diem nocte, in passione videlicet, & quum lumen legis vertit eis in ignorantiam. Amos 5. b. Commutauit quoque Deus gloriam Iudæorum in ignominiam, quum destruxit sanctum seculare. Hos.4.b.

Hie.s.Amos 5. Isyc.s.Leu.24. — *Perpetuitas doctrinæ sacræ.*

Mutabantur panes propositionis per singula sabbata. Leui. 24. b. vt perpetuitas doctrinæ nouæ legis, ad satietatem felicitatis perduceretur.

Bed.s.Gen. 35. Hie.s.Ier. 13.& s.Is.3. Rup.s.Zach.3. — *Induere nouum hominem.*

Mutare vestimenta, est exuere veteris hominis opera, nouumque assumere. Genes.35. a. Et mutare pellem Æthiopis, est prauam consuetudinem tollere. Ier.13.d. Et mutatoria, seu mutatoriæ vestes, designare possunt progressum de virtute in virtutem. Is.3.a. Item diuersa dona gratiæ, & virtutum mentem ornantia.

Amb.2.de Cain.23. Phil.de sacrific.Abel & Cain. Gre.27.mor.15. Bed.s.Exo.22. — *Proficere ad meliora.*

Mutare primogenitum asini oue, est opera mundi parum frugifera permutare, vt Iudæi opera luti commutarunt in sacrificia. Exo.13.b. Est etiam idem quod proficere. Hæc permutatio fit, quum Christus vocat laborantes. Mat.11.d. Mutare etiam primogenitum asini oue, est immundæ vitæ primordia in innocentiæ simplicitatem conuertere, vt postquam illa peccator agit, quæ vt immunda Dominus respuit, ea iam agendo proferat, quæ Dei sacrificio imponat.

Gre.s.1.Reg.10.& 18.mo.17.& 19.moral.26. — *Renouatio mentis.*

Mutatus Saul in virum alterum, designat renouationem mentis, charitatisque feruorem additum prædicationi. 1.Reg. 10. b. Sic mutant fortitudinem confidentes in Domino, per quem efficiuntur fortes, quando conuersi tanta virtute præsens seculum fugiunt, quāta hoc antea quęrebant, & fortes student esse in spirituali opere, qui dudum fortes fuerant in carne. Is.40.g.41.a. Sic commutati renes sunt, quum à libidine mutati sunt in castitatem. Ps.72. Cōmutata pars populi, est eorum qui ex Iudæis susceperunt fidem. Mich.2.b.

Aug.s.Ps.72. Rup.s.Mic.2. — *Cōuersio aliquorum ex Iudæis.*

Basi.s.Ps.44.59. Hil.s.Ps.59.68.54 Hie.s.Ps.44. Aug.s.Ps. 44.54.59. Gre.s.Ps.101. Bed.s.Pro.31. — *Gentiles ad fidem venientes. Mutatio corporis gloriosi.*

Qui commutabuntur, dicuntur Gentiles ad fidem venientes: & qui à vitiis transeunt ad virtutes: & qui in iudicio corpus gloriosum assument. Ps.59. in titulo. 44. 68. Quæ commutatio non erit in malis, aut in perseuerantibus in malo: qui resurgent ad pœnam. Ps. 54. Mutantur autem Sancti sicut opertorium: quia semper adhærentes Deo, veniunt ad incorruptionem. Ps.101.

Non

Talisquisque apparebit, qualis est. Non mutandum animal mundum oblatum Deo: quia talis est quisque Deo præsentandus, qualis est. Leu.27.b. *Isyc.s.Leui.27.*

Maiora de Christo quàm de Patriarchis sentiuntur. Non commutantur vasa auri excelsa pro sapientia Dei, quia multo maiora sentiuntur de Christo, quàm de Patriarchis, & Prophetis. Iob.28.c. *Gre.18.mor.32.*

Amissio affectus pietatis. Mutatur cor praui ab humano. Dan.4.c. quando totius humanitatis, & pietatis affectus omnino amittitur, & quando temporalium amore, & ex auaritiæ vitio ad opera misericordiæ medullitus obduratur. Mutatus dicitur spiritus, quando diabolus destructa idololatria coli desiit. Haba.1.e. *Ricar.de S.Vict.de secur.conscien.27. Rup.s.Haba.1.*

Cessatio idololatriæ. Varia corruptio hominis. Mutatur tempus multipliciter circa quemlibet, quando corruptionis eius modus multiformiter variatur. Mutantur autem super eum septem tempora, quando omniformiter corrumpitur, & ad omnem vitiorũ seruitutem tandem aliquando eneruiter inclinatur. Dan.4.c. *Ricar.de S.Vict.de secur. conscien.29.*

Variæ suggestiones diaboli. Mutatio qua Laban mercedem Iacob variabat, diuersas diaboli instigationes ad peccata significare potest. Gen.31.a.

Patientia. Constantia. Non mutari vultus Annæ, designant patientiam ecclesiæ, tam in persecutionibus Gentiũ, quàm Iudæorum. 1. Reg.1. c. Indicant etiam, quòd mens eius nequaquam post preces per ineptam lætitiam lasciuiendo perdidit id, quod orationis suæ tempore gemituum rigore exquisiuit. *Gre.s.1.Reg.1. & 33.mor.27.*

Mutata veritas mendacio. Mutant gloriam suam in idolum, qui veritatem scripturæ commutant mendacio. Ier.2.e. Et mutant gloriam suam in similitudinem vituli comedentis fœnum, qui gloriam quam in Deo habebant, mutant in gloriam inanem *Hie.s.Ierè.2. Ricar.de S.Vict.de somn.Nabuc. 4c. Ori.s.Rom.*

Cultus veteris hominis. Commutant gloriam Dei in imaginem corruptibilis hominis, qui deserto nouo & interiori homine, colunt veterem & exteriorem hominem. Rom.1.c. Dicuntur etiam veritatem Dei commutare in mendacium, quũ relicto cultu veri Dei, ad colenda idola, & errores conuertuntur. Dicitur etiã Israel mutasse Deum suum, quando Iudæi negarunt Christũ. Ier.2.c. *Fulgent.ad Dona. Tert.aduer.Iudæos*

Conuerti ad terrena. Mutari dicitur vt Luna, qui à cælestiũ contemplatione ad terrena se conuertit. Eccl'i.27.b. *Aug.epist.119.*

Transgresio legis naturæ. Mutasse dicuntur ius habitatores terræ, quando legem naturalem transgressi sunt. Isa.24.a. *Gre.2 past.7.& 9. mora.23.*

Minui opinionẽ bonam. Mutatur etiam color optimus, quum quorundam, qui agere religiosè credebantur, existimatio anteacta minuitur. Nam quum quis post sanctitatis habitum terrenis se actibus inserit, quasi colore permutato ante humanos oculos, eius reuerentia despecta pallescit. Thre. 4.a. Leu.13.b.14.f. Sic commutans Iob faciem. Iob. 9.d. designat mutationem interni aspectus Iudęorum, qui fœditate perfidię polluti, non cognoscuntur à Christo.

Stupor. Mutatio vultus, est aliquando præ admiratione, & stupore. Ezec.27.g. Reges earum omnes tempestate percussi mutauerunt vultus.

Non commutantur primitiæ terræ Leuitarum, qui sunt Domini. Eze. 48.b. quia quę sunt sanctificata Domino, non sunt eorum, quibus data sunt, sed eius, cuius nomine possidentur. *Lyra.s.Eze.27. Glo.ord.s.Eze.48.*

Rationes hæreticorum. Immutare se dicunt cedros hæretici, quum superbas rationes aduersus ecclesiam afferunt. Isa. 9.b. Ipsi mutant causam filiorum pauperis, quum peruertunt sensus sacræ scripturæ. Prouer.31.a. *Hie.s.Isa.9. Rup.10.de vict. verbi Dei.4.*

Commutatio pecorum Ægyptiorum pro frumento. Ge.47.d. est commutatio affectuum carnalium pro verbo Dei.

Mutus, Mutire, Obmutescere.

MVtus, à mugiendo, secundùm aliquos dicitur: quia licèt mutus loqui non valeat, prorumpit tamen in vocem, quæ mugitus potius quàm sermo videtur. Mutire autem, est timidè, & imperfectè loqui. Obmutescere verò, est quasi mutum agere.

Patientia Christi. Obmutuit Christus coram Caipha, & aliis persecutoribus: quia sicut agnus ad occisionẽ ducebatur. Ps.38. Isa.53.c. *Ori.s.Matt.ho.35*

Gẽtilis populus Mutus dici potest quilibet comparatus ad Deum, vt Moses se ineloquentem, & incircuncisum labiis dicebat. Et videtur bonus mutus, quem fabricatus est Deus. Exod. 4.c. vbi designari potest populus gentium, quum mutus erat ad laudes & confessionẽ veri Dei. pro.31.a. *Beda s.Exo.4.*

Infideles. Mutus est, qui non aperit os ad bona verba, neque ad laudes Dei, aut ad confessionem peccatorum, & qui non confitetur fidem, nec Christum, quales erant Gentiles, & infideles, quos sanauit Christus, qui fecit mutos loqui. Sapi.10.d. Isa.35.b. Matt.12.b.15.c. *Hil.s.Mat.ca.12 Hie.s.Isa.35. Au.1.q. in Euan. 19.*

Prædicatores superbi. Muti canes, sunt prędicatores superbi, à quibus aufertur verbum sublime, propter superbiam. Isa.59.d. Et mutus propheta est, qui vitia non reprehendit. Ezec.3.g. *Gre.s.1.Reg.3.*

Iudæi. Mutus factus Zacharias, incredulitatem Iudæorum significauit. Luc.1. c. Ille enim loquitur, qui credit, iuxta illud Ps. Credidi, propter quod loquutus sum. Mutus etiam est, qui spiritualem sensum in litera non intelligit. *Glo.ord.s.Luc.1.*

Impotens. Mutus dicitur, qui prædicatorũ verbis etiam contradicendo minimè contradicit, quando eius verba nullius habentur momenti. Pro.31.a. Et qui nescit se defendere. *Glo.ord.s. Pro. 31*

Tentationes. Mutiens canis, paruas diaboli tentationes significat, & murmurationes Scribarum: & pharisæorum in Christum. Exod.11.b. Ios.10.d. Isa.56.d. *Hie.s.Isa. 56.*

Peccator inexcusabilis. Obmutescens ille, qui non erat vestitus veste nuptiali, designauit peccatorem nullam habere excusationem peccati coram Deo. Matt.22.b. *Ori.s.Matt.ho.20*

Cessans gloria mundi. Obmutescens Tyrus in medio maris, cessationem gloriæ mundi significauit. Ezech.27.f. *Hier.s.Eze.27.*

Errores hæreticorum. Muta simulachra, sunt errores hęreticorum, veritatis sermonem in se non habentes. *Glo.ord.s.Haba.2*

Mutuare, Mutuus.

Mutuare, eſt aliquid tradere, quod non idem numero, ſed in ſpecie, aut genere reddendũ eſt. Et mutuo fieri dicuntur, quæ ſibi in eadem re reſpondent, vt mutuus amor eſt vtrinque reſpondens.

Glo.int.ſ.Exo.18. — *Charitas Iudeorũ, & Gentiliũ*

Mutua ſalutatio Moſis, & Iethro. Exo.18.b. deſignat charitatem, & concordiam Iudæorũ, & gentilium in eccleſia. Et mutuà connexio cortinarum tabernaculi, eandem fidem, & charitatem fidelium in eccleſia exprimit. Exo.26.b.36.b. Idem declarat mutua connexio rationalis, & ſuperhumeralis. Exod.39.d.

Glo.ord ſ.Exo.15. — *Cõcordia vtriuſque teſtamenti.*

Mutuo ſe reſpicientes cherubin, concordiam veteris & noui teſtamenti ſignificant. Exo. 25.b.37.b.

Gre.22.mor.5. — *Dona accepta à Deo.*

Mutuo accipit ferrum, qui accipit donum intellectus à Deo, vt illi reddat docendo, & benè operando. 4.Reg.6.a. Ad hæc facit mutua pecunia. Exod.22.d.

Amb.epiſt.7. — *Non vti extranea doctrina.*

Mutuum non accipiebat Iudæus: quia non vtebatur doctrina ab extraneis & Philoſophis accepta. Deut.15.a.

Ori.ſ.Pſ.36.ho.3. Hie.& Aug.ſ.Pſ.36. Baſil.exae.ho.5. Hie.ſ.Iere.17. — *Audire verbũ ſine fructu operũ*

Mutuans peccator & non ſoluens, eſt audiens verbum Dei, & non reddens opera. Pſal.36 Vel eſt accipiens talenta ſenſuum, & alia dona à Deo, & non agens gratias, nec bene operando ea multiplicans.

Myrica.

Myrica, eſt genus humilis virgulti, cuius quędam ſpecies eſt ſatiua, quædam ſylueſtris, eſtque frutex, quaſi ancipitem vitam degens, quia myricæ & inter aquatiles numerantur, & copioſæ ſunt in deſertis. Non referunt autem fructum eſui aptum.

Mors improbi Iudæi.

Myricæ ſignificare poſſunt improbos, & ancipites mores. Ier.17.a.

Significant etiam Iudæos ſine fructu ſpiritus, ſolam literam aridam habentes. Ierem.17.a. 48.a. Quaſi myricæ in deſerto.

Myrrha, Stacte.

Plin.12.natur.hi.15.16.

Myrrha, arbuſcula eſt in Arabia, altitudine quinque cubitorum, non ſine ſpina, caudice duro, & intorto, cuius cortice inciſo, defluit lachryma, quæ & ipſa myrrha vocatur, ſeu ſtacte. Eius præcipua virtus eſt, vt mortuorum cadauera incorrupta conſeruet: eſtque ſaporis amari. Myrrha autem arbor nec odorem habet, nec fructum refert.

Ori.ſ.Cant.ho.1.3. Ori.ſ.Cant.ho.1.2. Baſi.ſ.Pſ.44.& de natiuit.Chriſti. Hila.ſ.Mat.can.1 Gre.ho.10. Ber.ſ.Cant.hom.43 Fulgent.ſer.de Epiphan. — *Mortalitas Chriſti.*

Myrrha humanitatem Chriſti ſignificat, & per conſequens, mortalitatem eius, ac mortem ipſam, & myrrha electa, eſt ipſe Chriſtus primogenitus mortuorum. Exo.30.c. Pſ.44. Canti. 1.d. Matt.2.b. Ioan.19.g. Eſt autem ipſe faſciculus myrrhæ, tum propter amaritudinem propriæ paſſionis, tum quia diligentes ipſum proprias ſuſtinent amaritudines. Vnde ibant Apoſtoli gaudentes à conſpectu concilii, &c. Acto.5.g.

Amb.de virgi.3.& de viduis. — *Fides mortis, & reſurrectionis Chriſti.*

Myrrha etiam ſignificat fidem mortis & paſſionis Chriſti, & etiam reſurrectionis. Cant.5. Matth.2.b.

Amb.de inſti.vi.15.& de Cain.5.& de Iſaac.5. Hier.ad principiã Gre.ſ.Can.1.3.& ho.10. Ber.ſ.Can.ſer.43. — *Mortificatio carnis. Amaritudo peccatorum. Incorruptio.*

Myrrha præterea ſignificat carnis mortificationem cum paſſione Chriſti coniunctam, & etiam abiectionem mortuorum operũ. Cant.1.d.3.c.4.b.5.a.d. Matth.2.b. Prima myrrha oblata Chriſto in potum, amaritudinem peccatorum noſtrorum deſignauit, pro quibus patiebatur. Secunda, qua vnctus eſt in ſepulchro, futuram corporis noſtri incorruptionem dedicauit. Mar.15.b. Ioan.19.g.

Hie aduer.Ioui.1. Theoph.Alex.1.paſſ. — *Amaritudo pœnitentiæ.*

Myrrha amaritudinem pœnitentiæ ſignificare ſolet, & continentiam, quæ luxum voluptatis, & fluitantia carnis incentiua deſiccat. Exo.30.c.

Myrtus, Myrtetum, Myrtinum.

Myrtus, eſt arbor odorifera, & imputribilis, baccas ſaporis præcipui producens. Eſt temperatæ virtutis, & diſſoluta membra temperando conſtringit. Et infirmitatibus mulierum eſt maximè vtilis. Eſt amica littorum, iuxta illud Virgilij: Et amantes littora myrti.

Hie.ſ.Iſa.55. — *Ornamentum virtutis.*

Myrtus ſignificat ornamentum virtutis, & habentes odorem bonorum operum. Neemiæ 8.c. Iſaiæ 41.e.55.d. vbi Septuaginta tranſtulerunt Vlmus.

Gre.ho.20. — *Compatientes proximo.*

Myrtus temperatiuæ virtutis, deſignat eos qui afflictionibus proximi compati ſciunt, qui dum eis verbum, vel opem conſtolationis ferunt, eos ad ſtatum rectitudinis reſtringunt, ne immoderata tribulatione in deſperationem ſoluantur. Iſa.41.e.

Gre.18.mor.11. — *Tranquillitas mentis.*

Myrtus etiam, vt eſt temperatæ virtutis, temperiem cogitationum, & mentis tranquillitatem deſignat. Iſa.55.d.

Hie.ſ.Zachar.1. Rup.ſ.Zac.1. — *Angeli. Apoſtoli. Sacra ſcriptura*

Myrtetum, eſt locus myrtorum. Et myrteta ſignificant Angelos, & Apoſtolos, & Apoſtolicos viros: ac demum viros iuſtos, ac mulieres. Zac.1.b. Deſignant etiam ſacram ſcripturam, in qua latet Chriſtus.

Glo.int.ſ.Eſthe.2. — *Fides, & charitas.*

Myrtinum oleũ, quo vngebantur mulieres ad Regem ingreſſuræ. Eſthe.2.b. nomen fidei & pinguedinem dilectionis indicant, quibus vngenda eſt anima ingreſſura ad Chriſtum.

Myſterium, vide Arcanum.

Naama.

Hæretici. NAAMA, id eſt, decor, prouincia ſeu locus vnde venit Sophar amicus Iob ad ipſum conſolandum. Iob. 2. d. deſignat hæreticos, qui non eſſe docti, ſed videri affectant, vnde ex eruditionis verbis ſpeciem bene viuentium ſumunt. *Gre. 3. mor. 18.*

Naaman.

Gentilis populus Naaman, id eſt, pulcher, ſiue decorus, aut motum præparās, princeps militiæ regis Syrię, quem curauit Eliſæus à lepra. 4. Reg. 5. a. Luc. 4. c. Typus eſt gentilis populi, qui prius incredulus erat, ac poſtmodum factus credulus, & baptizatus, à peccatorum lepra mundatus eſt. Vt autē ipſe non credidit prius Eliſęo loquenti, ſed amicis hortantibus, deſignauit gentes nō crediſſe prędicāte Chriſto, ſed ad prædicationē Apoſtolorū. *Ori. ſ. Luc. ho. 2. Amb. de initiat. myſter. 3. Aug. ſer. 208.*

Naas.

Gula Naas, id eſt, coluber, vel ſerpens, aut augurans, vel diuinans, ſiue æneus, Rex Ammonitarum, qui aſcendit contra Iabes galaad, & victus eſt à filiis Iſrael. 1. Reg. 11. a. Typus eſt gulæ, vnde ſerpens de gula tentauit. gen. 3. a. Naas autem non extinguitur, ſed percutitur, quia naturalis appetitus reſtringendus eſt, non extinguendus. Populus autem eius, hoc eſt, vitia & concupiſcentię ex gula prodeuntes, necantur, quia ſunt omnino malæ. *Gre. ſ. 1. Reg. 15.*

Naaſon.

Naaſon, idem interpretatur quod Naas, fuit filius Aminadab, frater Eliſabeth vxoris Aaron. Exo. 6. d. Matt. 1. a.

Nabaioth.

Gentilitas. Nabaioth, id eſt, loquelæ, ſiue prophetiæ, ſeu fructus, vel germinationes: filius Iſmaelis, à quo dicta eſt regio ab Euphrate vſque ad mare Rubrum, quæ pars eſt Arabiæ, & vſque hodie Nabathena dicitur. Significare poteſt Gentilitatem: & arietes Nabaioth, ſunt electiores gentilium. gen. 25. b. Iſa. 60. b. *Hie. ſ. Iſa. 60.*

Nabal.

Diabolus. Mundus. Nabal, id eſt, ſtultus, vel inſipiens: vir Carmelites, maritus Abigail, quæ poſtea fuit vxor Dauid: hic Nabal noluit præbere alimenta Dauid in deſerto: ſuper qua re correptus ab vxore, quod occidendus fuiſſet à Dauid, niſi ipſa interueniſſet, in ſtuporem verſus mortuus eſt. 1. Reg. 25. a. typus eſt diaboli, cui coniuncta erat eccleſia ex gentibus: quo eiecto copulata eſt Chriſto. Deſignat etiam mundum inſipientem, & ebrium, qui deſpicit fidem Chriſti. *Amb. epiſt. 13. Rup. 2. ſ. Reg. 12.*

Nablum.

Nablum inſtrumentum muſicum, idem quod pſalterium: vide Canere.

Nabo.

NAbo, id eſt, loquela, ſiue prophetia, aut loquens, vel prophetans, ſiue fructificans, vel germinans: ciuitas Moab, ſignificat magiſtros ſcientiæ ſecularis, & hæreticæ, & etiam diuinationum. Iſa. 15. a. *Hie. ſ. Iſa. 15.*

Idololatria Nabo etiam eſt nomen idoli, & ſumitur pro ipſa idololatria. Iſa. 46. a. *Hie. ſ. Iſa. 46.*

Perfectio. Finis legis. Nabo quoque interpretatur abſceſſio, iuxta Origenem: & eſt nomen montis, qui & Abarim dicitur, vel potius eſt vnū è iugis montis Abarim, in quo mortuus eſt Moſes, & ſignificat ſtatum, quādo iā quis ab hoc ſeculo diſceſſurus eſt, vel potius dicitur Nebo, quod interpretatur cōcluſio, vbi moritur Moſes, quia aduenięte euangelio, datus eſt finis legi: vide Abarim. *Ori. ſ. Num. ho. 27. Hie. de manſioni.*

Naboth.

Vir iuſtus. Naboth, idem interpretatur quod Nabo, fuit vir iuſtus de Iezrael, qui occiſus eſt per falſos teſtes ab Iezabel, vt eius vineam poſſideret Achab, ſignificat virum iuſtum & ſpiritualē, qui non vult dare vineam ſuam, hoc eſt, animam principi huius ſeculi, vt fiat hortus olerū. 3. Reg. 21. a. *Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 1.*

Chriſtus. Significat etiam Chriſtum, qui facit vineam virginum veniens à Patre, & non vult eam dare, vt fiat hortus olerum, hoc eſt, voluptatum. Et occiſus eſt per falſos teſtes à Iezabel, hoc eſt, à ſynagoga Iudæorum. *Amb. exhor. ad vir. Hie. ſ. Gala. 3.*

Nabuchodonoſor.

Diabolus. Sapientia ſeculi Nabuchodonoſor, id eſt, gemitus ſiue planctus generationis anguſtiæ, ſeu preſſuræ, aut coartatio generationis anguſtiæ, vel preſſuræ. Rex Babylonis, qui deſtruxit Hieruſalem & templum, & captiuos duxit Iudæos in Babylonem. 4. Reg. 24. c. 25. a. 2. Par. 36. a. Eze. 1. a. 26. b. 30. b. Danie. 1. a. Typus eſſe ſolet diaboli, ſecundum quod inſaniuit, eſt ſapientia huius ſeculi, quæ ſtultitia eſt apud Deum. Dani. 4. a. *Ori. ſ. Ier. ho. 1. & ſ. Eze. ho. 11. Hie. ſ. Iſa. 13. Rup. ſ. Dani. 2. 8.*

Principes infideles conuerſi. Nabuchodonoſor, qui perſecutus eſt Sidrac, Miſac, & Abdenago, & poſtea illis fauit, deſignat principes infideles perſequentes eccleſiam, qui poſtea conuerſi perſequuntur eos, qui non adorant Deum fidelium, hoc eſt, hæreticos. Danie. 2. a. *Aug. epiſ. 48.*

Interpretatur etiam prophetans: vnde & somnium vidit: vel interpretatur sessio in agnitione angustiæ, & gerit typum animæ humanæ. *Ricar. de S. Vict. de somnio Nabuc. 1.* *Anima humana.*

Nabuzardan.

Nabuzardan, id est, germinatio, vel prophetia extranei, siue ventilati, aut effusi dominii, vel basis. Princeps exercitus Nabuchodonosor, qui executus est destructionem templi, & Hierusalem, & transmigrationem populi ex præcepto regis. 4. Reg. 25. c. Ier. 29. Typus est ministrorum diaboli, dicitur etiam princeps coquorum, & designat ventrem, qui destruit in nobis muros virtutum. *Gre. 30. mor. 36.* *Ministri diaboli. Venter.*

Nachor.

Nachor, id est, raucus, vel aridus, aut iratus, vel incensus, aut Syriacè suffocatus filius Thare, frater Abrahæ, maritus Melchæ, qui remansit in Mesopotamia recedente Abraham, & inde sumpsit Isaac Rebeccam neptem eius vxorem. Gen. 24. a. Significare solet gentilitatem, vnde sumpsit Christus ecclesiam. *Gentilitas.*

Nachor etiam iuxta Philonem, interpretatur luminis quies, & designat eum, qui habet scientiam, quam non exercet, neque ad altiora proficit. Ideo habet vxorem Melcha, hoc est, astrologiam, & concubinam Roma, hoc est, rerum leuissimarum scientiam. *Phil. de congr. &c.* *Habens scientiã sine profectu.*

Nadab.

Nadab. i. spontaneus, aut vouens, vel princeps, sacerdos filius Aaron, qui occisus est à Domino in templo, quum offerret ignem alienum. Leuitic. 10. a. 1. Paralyp. 24. a. typus esse solet hæreticorum & prauorum sacerdotum, qui extraneas & erroneas doctrinas inferunt in ecclesiam. *Isyc. s. Leui. 10.* *Hæretici.*

Nahaliel.

Nahaliel, id est, torrens Dei, siue hęreditas Dei, aut vallis Dei, locus vbi castra fixerunt filij Israel, in Moab iuxta montes Abarim. Num. 21. d. Fuit quadragesima mansio, quę & Almon Diblathaim dicitur. Iuxta Origenem interpretatur, ex Deo, & venitur à Mathanaim ad Nahaliel, quia quum quis obtulit Deo fidem, spem, & charitatem, accipit à Deo dona Spiritussancti. *Ori. s. Num. ho. 21.*

Nahum.

Nahum, id est, consolatio, Propheta vnus è duodecim, qui ducto in captiuitatem Israel, & populo Iudęorum obsesso, in consolationem eorum prophetauit contra Assyrios. Nahũ 1. a. typus esse potest Spiritussancti arguentis mundum, & consolantis bonos. *Hie. s. Nahum 2. Rup. s. Nahum 1.* *Spiritussanctus.*

Naid.

Naid, siue Nad, id est, commotio, videtur aliquibus esse terra, vbi habitauerit Cain. Hieronimus tamen non interpretatur, vt nomen proprium, sed transfert. Habitauit in terra profugus. Genes. 4. c. Significat autem Iudæos, qui sunt in commotione, & extorres à propriis sedibus. *Beda s. Gen. 4.* *Iudæi.*

Naim.

Naim. i. pulchritudo, siue iucunditas, vel commotio, aut motus eorum, ciuitas in Galilæa iuxta Endor, duobus milibus à monte Thabor distans contra austrum. In ea Christus suscitauit filium viduæ, ad portam ciuitatis. Luc. 7. d.

Nardus.

Nardus, est frutex graui & crassa radice, sed breui ac nigra fragilique quanuis pingui, sitũ redolente, vt cyperi, aspero sapore, filo paruo tensoque, cacumina in aristas se spargunt. Est herba odorifera, & multo magis, quæ pseudonardus vocatur. Est calidæ naturæ, purgatque pectus. *Pli. 12. nat. hist. 12*

Nardus significat deitatem Christi, virtutemque eius ac maiestatem, necnon eius doctrinam. Cant. 1. d. Designat etiam charitatem. *Glo. ord. s. Cant. 1.* *Deitas & doctrina Christi. Charitas.*

Significare etiam solet bona opera syncera charitate redolentia, vel virtutes ecclesiæ, seu vitam Sanctorum, quæ dum esset rex in accubitu suo, dedit odorem suum. Cantic. 1. d. quia quiescente in sua beatitudine Domino, Sanctorum virtus in ecclesia magnæ nobis gratiam suauitatis administrat. *Ori. s. Cant. ho. 2. Gre. s. Can. 1. & 35 mor. 22.* *Bona opera. Vita Sanctorũ.*

Nardus pistica, est vnguentum è nardo confectum, & dicitur pistica, hoc est, verè syncera, & designat integritatem fidei ecclesię ex gentibus, & iustitiam. Mar. 13. a. Ioan. 12. a. *Hie. s. Mar. 13. Au. s. Ioan. trac. 50.* *Integritas fidei.*

Nardus herba humilis, odorifera, & purgans pectus, typus est humilitatis. Canti. 1. d. 4. d. Est calidæ naturæ, ideo significat humilitatem ex charitatis affectu procedentem, non ex cognitione veritatis. *Ber. ser. 4. assum. et s. Cant. ser. 42. Rup. s. Cant. 1. 4.* *Humilitas.*

Nares, Nasus.

Nares propriè sunt nasi latiores partes, in quibus sunt spiracula, per quæ trahimus aerem & odoramus. Nasus ea pars dicitur, quæ à superciliorum confinio oriens, & quasi æquali porrecta iugo vtramque aciem simul & discernit & munit, & in nares ipsas terminatur.

Inspiratio diuina. Nares in Deo inspirationem, qua mentem nostram excitat significare possunt. 2. Reg. 22. a. Ascendit fumus de naribus eius, hoc est, lachrymosa compunctio pœnitentium ex eius inspiratione proueniens. *Au. de essen. diui. Euc. for. spiritua. 1. Gre. 31. mor. 21. 28.*

Præscientia Christi. Prædicatio comminatoria. Spes. Nares in Christo, præscientiam eius significare possunt. Isa. 2. d. Quiescite ab homine, cuius spiritus est in naribus eius. Sæpe enim id quod non videmus, odore comprehendimus, ita vt res etiam longè iacentes fragrantia suæ qualitatis nobis innotescant, dumque per nares spiritum ducimus, plerumque aliqua inuisa præscimus. Sic gloria narium Christi est terror. Iob. 39. c. Quia visionem districti iudicis, quam iustus vehementer expectat, iniustus venire formidat. Possunt etiam nares significare prædicationem comminatoriam, quam exercent sancti doctores. Designant etiam spem, qua futuram gloriam odoramus. *Hie. s. Iob. 39.*

Vis animæ iudicatoria. Nares, aut nasus animæ, vim eius interiorem, qua diuina haurimus, significare potest: & etiam spiraculum fidei. Iob. 27. a. Et nasus sicut turris Libani, est forte & viuidum iudiciū. Cant. 7. b. Hic nasus præciditur adulteræ: quia bonæ fragrantiæ odorem in fœtorem mutauit. Eze. 23. d. Nasus etiam est discretio, per quam virtutes eligimus, delicta reprobamus: qui est sicut turris Libani, quum Sancta Ecclesia, quæ ex causis singulis tentamenta prodeant, per discretionem conspicit: & ventura vitiorum bella ex alto deprehendit. Paruus autem nasus est eius, qui ad tenendam mensuram discretionis, idoneus non est. Magnus & tortus nasus, est discretionis subtilitas immoderata, quæ dum plusquam decet excreuerit, actionis suæ rectitudinem ipsa confundit. Leui. 21. d. Nares habet & non odorat, qui scientiam discernendi, & instrumentum spiritalis odoramenti habet: sed moribus discernendis nullum studium impendit. Ps. 113. *Am. 2. de spirit. 9. & s. Ps. 118. ser. 5. Hie. s. Eze. 23. Gre. 31. mor. 30. Euc. for. spiritua. 7 Gre. 1. pasto. 1. & s. Can. 7. & s. Eze. ho. 11. Isyc. s. Leui. 21. Ricar. de S. Vict. de somni. Nabuc. 38.* *Discretio.*

Perspicacitas & insidiæ diaboli. Nares aliquando, diaboli perspicacitatem, & eius exhalantes insidias significare possunt: quibus sagacissimè nititur & occulta cordis nostri bona cognoscere, & hæc pessima persuasione dissipare: vnde de naribus Behemoth dicitur procedere fumus. Iob. 39. c. 40. c. 41. b. Per has nares explorabat ipse diuinitatem Christi. *Hie. s. Iob. 40. Gre. 31. mor. 21. & 31. mor. 11. 12.*

Fatuitas. Nares, aliquando fatuitatem & stultitiam significant: vt Pro. 11. c. Circulus aureus in naribus porcæ mulier pulchra & fatua. *Gre. 31. mor. 21.*

Vita humana. In naribus spiritus, vitam humanam designare solet, quia dum per nares respiramus, viuimus. Isa. 2. d. Iob. 27. a.

Irrisio. Nares in signum irrisionis aliquando ponuntur: vt Eze. 8. g. Ecce applicant ramum ad nares suas. Quod Symmachus interpretatur, quasi emittentes sonitum in similitudinem cantici per nares suas, quod dici potest de hæreticis irridentibus cultum Dei, qui est in ecclesia. *Hie. s. Eze. 8.*

Narrare, Enarrare, Recitare, Referre.

Narrare, est dicere & recitare, verbisque aliquid explicare, annunciare, prædicare, referre, & gratias agere.

Explicare secreta diuina. Narrare rationem cæli, est vim supernorum secretorum explicare. Iob. 38. d. Vel Dominus tunc rationem cæli narrat, quando semetipsum nobis quomodo electis spiritibus præsit insinuat. Et quum detersa mentis nostræ caligine clara se visione manifestat. Et quum nunc insinuando superna secreta electorum suorum mentes illuminat. *Gre 30. mor. 7. 8.*

Manifestās Christus patrem. Narrauit Christus nomen patris fratribus, quia ipsum Apostolis manifestauit. Ps. 21. Narratio autem vnigeniti, euidentiam doctrinæ eius significat. Ioan. 1. b. Referens autem Ioseph somnium fratribus, prædicationem Christi ad Iudæos significauit, quę illis erat velut somnium. Gen. 37. a. Narrat autem Dominus in scripturis populorum, hoc est, in sacra doctrina, quæ omnibus est exposita. Ps. 86. *Aug. epis. 120. Chry. s. Ioan ho. 14 Hie. s. Ps. 86.*

Ascribere verbi fructum Deo. Narrans seruus Abrahæ ipsi Isaac omnia, quæ gesserat in Mesopotamia, designat prædicatorem totum prędicationis suæ fructum Deo ascribentem. Gen. 24. g. *Glo. int. s. Gen. 24.*

Lex instruens. Narrans Moses Aaron verba Domini, est lex instruens sacerdotem. Idem narrat verba Domini plebi, quia eadem lex instruit plebem. Exo. 4. g. 24. a. Nu. 30. a. Designat etiam prædicatorem. Exo. 18. b. 19. a. *Glo. int. s. Exo. 4.*

Prædicatio Apostolorum. Docere. Enarrant cæli gloriam Dei, quum Apostoli, & viri conuersatione cęlestes prædicant Christum. Ps. 18. 144. Et narrant in turribus Sion, qui prædicant Christum in ecclesia. Ps. 47. Narrare etiā filio, est docere inferiores. Exo. 13. b. Narrari etiā dicitur nomen Domini in terra, quum vbique prædicatur & manifestatur. Exo. 9. b. Referente quoque filij Iacob patri ordinem rei super Ioseph, sunt declarantes scripturas impletas à Christo. Gen. 45. g. *Arn. s. Ps. 18.*

Ineffabilis generatio Christi. Enarrare generationem Christi, dicit Isaias impossibile, aut difficile, tam de diuina, quàm de humana loquens. Isa. 53. c. *Glo. int. s. Isa. 53.*

Gentes. Hi, quibus non erat narratum de Christo, erant Gentes, quæ legem nō acceperant. Is. 52. d. *Hie. s. Isa. 52.*

Conuincēs Deus peccatorem. Narrare petit Deus Israelem, si quid habet, vt iustificetur: ne videlicet videatur opprimi à Deo, & vt sic conuincatur, nihil iusti habere. Isa. 43. d. *Hie s. Isa. 43.*

Mediator prælatus. Referens Moses ad Deum, quæ dicuntur, designat prælatum, qui velut medius est inter Deum & populum. Exo. 18. c. 19. b. *Glo. int. s. Exo. 19.*

Peccator non laudans Deum. Narrare dicitur in sepulchro misericordiam Dei peccator, habens animam mortuam in corpore tanquam in sepulchro. Ps. 87. *Aug. s. Ps. 87.*

Docere hæreses. Narrant iniqui fabulationes, quum docent idololatriam, aut hæreses. Psal. 118. Et narrant vt abscondant laqueos, quum bona verba dicunt, vt fallant. Psalm. 63. Et narrant Prophetæ *Arn. s. Ps. 118. Hila. s. Ps. 63. 118*

somnia pro sermone Domini, quum hæretici docent errores à se confictos, tanquam sermones Domini. *Consulere legem*

Referre maiora ad Mosen.Exo.18.d.consulere legem in grauibus.

Nasci, Natiuitas, Renasci.

NAscuntur animalia, quum ex vtero matris, aut ex ouis in lucem prodeunt, & plantæ, quum è terra pullulant.Nasci dicitur generari, oriri, & produci.

Hil.de Trinit.6. Natus ex Deo, dicitur Filius, non creatus.1.Ioan.5.a.Non enim idem est nasci, quod creari. *Christus ex patre*

Euc.q.in Ps. Hie.s.Isa.9. Natus homo in Sion, hoc est, in Virgine, vel in ecclesia, est Christus, qui paruus natus est nobis.Ps.86.Isa.9.b.Et natus puer in domo, est Christus in mundo.Eccl'tæ.4.d. *Christus in virgine vel in ecclesia*

Ori.s.Iere.ho.6.& s.Eze.ho.6. Hie.s.Eze.16. Au.epis.95.& s.Ioan.tra.11. Chry.s.Ioan.ho.25 Nasci spiritualiter contingit per baptismum, & nata Hierusalem, est anima per baptismũ renouata.Ezec.16.a.Hac autem natiuitate dicitur, qui baptizatur, renasci.Nata autem gens simul erat, quum multi vna die conuertebantur. Natus autem ex Deo est, qui est in gratia, quæ natiuitas dicitur ex spiritu, secundùm videlicet honorem & gratiam.1.Ioan.3.b.Ioan.3.a.Huc pertinet natiuitas filiorum Israel.Exo.28.b.39.b. *Baptizari.*

Basi.s.Ps.44. Hie. ad Principiã & s.Ps.44. Gre.1.mor.12. Aug.s.Ps.44. Nati filij pro patribus, sunt Apostoli pro Patriarchis: & prælati & doctores pro Apostolis, & fideles pro Philosophis.Ps.44.Et nati septẽ filii Iob, sũt Apostoli electi à Christo.Iob.1.a. *Apostoli pro patriarchis.*

Natum semen, boni operis productionem significat.Matt.13.a.Luc.8.a.sed est varia productio, secundum dispositionem recipientium. *Productio operis*

Phil. de profugis. Isyc.s.Leui.25. Nascentia sponte, dici possunt, quæ à solo Deo ducentur, absque alio preceptore, & quæ ad legem naturalem spectant, quæ singulis sunt indita.Leui.25.a. Et nasci aurum in Phison, est inuenire secreta sapientię.Gen.2.b. *Doctrina sine præceptore.*

Glo.ord.s.Mat.21 Non nascitur fructus ex ficu maledicta à Christo, quia ex quo Christus venit, cessauit populus Iudaicus à fructu fidei & bonorũ operum. Et in anima non nascitur fructus, quæ damnationi æternæ traditur.Matth.21.b. *Cessans fides Iudæorum.*

Hier.s.Hose.2. Natum vlcus in cute, est peccatum in exteriori opere.Leui.13.c. *Peccatum in exteriori opere.*

Gre.4.mor.4. Natiuitatis tempus designat errores Ethnicorum.Hos.2.a.Nascitur autem masculus, quũ quis fit corruptor veritatis.Ier.20.d. *Errores gentiũ.*

Gre.6.mor.5.6. Nascitur homo ad laborem, quando is, qui accepta pręditus est ratione, considerat quàm sit impossibile, vt hæc peregrinationis suæ tempora sine gemitu euadat. Homo etiam exterior, qui corrumpitur, ad laborem nascitur, vt auis ad volatum: quia inde mens ad summa euolat, vnde caro in infimis laborat.Et homo carnalis ad laborem nascitur, quia quum transeuntia appetit, desideriorum suorum se pondere affligit.Iob.5.b. *Miseria hominis.*

Gre.4.mor.7. Natiuitatis dies dici potest omne hoc tempus nostræ mortalitatis, quod quandiu nos in hac nostræ mutabilitatis corruptione detinet, æternitatis nobis incommutabilitas non apparet, vnde Iob.3.a.Optat ipse Iob, pereat dies, in qua natus est, hoc est, vt cesset mortalitas, & veniat immortalitas. *Tempus mortalitatis.*

Natus de muliere dicitur homo, vt eius infirmitas indicetur. Iob.14.a.15.b.25.a.

Non sunt nati filij Michol ex Dauid, quia qui verbum Dei aure tenus percipiunt, absque boni operis prole diem perpetuæ mortis expectant.2.Regum 6.d. *Non operari.*

Cle.Ale.adhor. ad gentes. Natus ex meretrice est, qui multos sibi Deos ascribit, vt multos patres propter veri patris ignorationem.Deut.23.a. *Multos colens Deos.*

Ori.s.Leui.ho.8.& s.Matt.cap.14. Rup.s.Hose.2. Natalicius dies celebratur à Pharaone, & Herode, & à malis ac carnalibus: non tamen à bonis, qui non ignorant peccatum originale, quo natura humana infecta est.Genes. 40. d.2. Mach.6.b.Matt.14.a.Marc.6.c.

Nasci in Aegypto.Gen.48.a.Natiuitatis dies fornicariæ fuit, quando filij Israel multiplicati sunt in Aegypto.Hos.2.a. *Multiplicatio Israel in Aegypto.*

Natare, Natatoria.

Natare, est propriè piscium perinde in aqua repentium, vt volucres in aere. Natant tamẽ & volucres, & bestiæ, & per industriam homines.

Natare, interdum est in periculo & labore esse.Is.25.d.Et extendet manus suas sub eo, sicut extendit natans ad natandum. *Esse in periculo*

Amb.3. de sacramentis 2. Natatoria Siloe, vbi lauit cæcus oculos, & visum recuperauit, passionem & crucem Christi & etiam baptismum significare potest.Ioan.9.b. *Passio Christi.*

Nates.

Nates eam partẽ carnosam posteriorẽ in homine significant, quæ sedendi officio deseruit.

Gre.s.1.Reg.5. Hie.s.Isa.20. Nates designant partem pronam ad peccatum.1.Reg.5.b.Et nates discoopertæ ignominiã peccati significant.Is.20.b.2.Reg.10.a.2.Paralip.19.a.

Nathan.

Nathan, id est, dans, vel donatus filius Dauid, & Bethsabe.2.Reg.5.c.1.Para.3.b.Fuit etiam Nathan Propheta, qui ex præcepto Dei reprehendit Dauid super facto Vriæ & Bethsabe. 2.Reg.7.a.12.a.3.Reg.1.b.1.Par.7.a.Eccl'i.7.a.47.a.

Hie.s.Zac.12. Nathan domus, ordinem prophetalem designare potest.Zac.12.d. *Ordo prophetalis.*

Nathanael.

Genus humanũ. Iudæi.

NAthanael.i. donum Dei:dux de tribu Isachar. Nu.1.a.7.b. Fuit alius vnus ex discipulis Christi.Ioan.1.f.21.a.Fuit vocatus à Christo perPhilippum,quum esset sub ficu. Typus est generis humani,quod erat sub ficu,hoc est,requiescebat sub conditione carnis peccati. Quod vidit Christus, quando eius misertus est. Vel designat Iudæos quiescentes sub lege,quos etiam vidit Christus. *Aug.s.Ps.31.44.*

Nathinei.

Ministri ecclesiæ

Nathinei.i.dati,vel donati:erant traditi ministerio templi.1.Par.9.a.1.Esdræ.2.c.8.d.Designant in ecclesia eos, qui se tradunt eius ministerio.

Natio,vide Gens.

Natura.

Natura dicitur,quòd aliquid nasci faciat. Et natura iuxta Physicos, est principium alicuius, & causa mouendi, & quiescendi, in quo est. Principium autem est per se,& non secundum accidens. *Arist.2.Physico.*

Natura autem primò dicitur generatio nascentium:secundò id,ex quo aliquid generatur primò,ita,vt sit:tertiò natura dicitur,vnde principium motus est,in vnoquoque eorum,quę natura sunt. Quartò natura dicitur, ex quo primum inordinato, seu informi & immobili, ex sua potentia, aut est,aut fit aliquid eorum, quæ natura sunt,vt lignum dicitur natura eorum, quæ ex ligno fiunt.Quinto natura dicitur substantia eorum,quæ natura sunt. *Arist.5.Metaphysico.*

Cùm dicit Apostolus.Ephe.3.a.Eramus natura filii iræ, ibi natura idem est, quòd verè:vt sit sensus.Eramus verè,aut re vera filii iræ. *Cyril.apologe. anathematis 3.*

Nauigare,Nauis,Transfretare,Nauta.

Naufragium,Prora,Puppis,Proreta.

NAuigare,est naui iter facere.Nauis autẽ est,quæ fit ex lignis ad iter agendum per aquas. Nauta est,qui nauem agit, & regit, & ea, quæ in naui sunt agenda,exercet. Proreta verò dicitur, qui proræ nauis curam habet, qui ponitur.Eze.27.f.Naufragium autem est nauis fractio,vel submersio.

Corpus Christi.

Nauicula corpus Christi dici potest. Matth.14.b.Prouerb.30.c.quo transiuit mare huius seculi. *Ori.s.Mat.cap.14*

Ecclesia. *Iusti.* *Initium ecclesiæ.*

Nauis quandoque significat ecclesiam, vt nauicula,quæ iactabatur fluctibus, est ecclesia, quæ in huius seculi mari tentationum & persecutionum impetus & fluctus patitur, in ea sedet Christus, eamque à naufragio seruat. Psal.106.Prou.30.c.Matth.8.c.13.a.14.b.15.d.Luc.5.a.Ioan 6.b.21.a. Omnium,quæ ad hanc nauem pertinent, similitudinem allegoricam explicat Clemens episto.1.ad Iacobum.Naues quoque sunt ecclesiæ. Ps.103.Et Sancti qui huius seculi fluctus nauigando pertranseunt. Ezech.26.d. Puppis autem est initium ecclesiæ:in qua Dominus dormiuit morte corporali.Mar.4.d. *Ori.in diuers.ho. & s.Mat.cap.14. Hil.s.Mat.can. 7.13. Amb.de Salomo.4 & de virgi.3. Hie.s. Eze.26.& s.Mar.4. Au.s.Ps.103.& s. Ioan tract.25.& de verbi domi.ser.14.*

Synagoga.

Nauis, à qua eiectus est Ionas synagogam significat, quę Christum eiecit. Ionæ 1.b.Eadem est nauis,quæ dimittitur à Christo,assumpta naui Petri.Luc.5.b. *Cyril.3.s.Ioan 24.*

Crux Christi. Prædicatio Christi.

Nauis etiam Ionæ crucem Christi significare potest.Ipsa est nauis poma portans,quando per crucis mysterium ad ingenita naturæ bona restringimur,ne per pręsentis vitę fluctus fatigemur.Iob.9.c.designat etiam prædicationem Christi in Iudæa. *Euch.q.in Iob. Gre.ho.24. Hil.s.Mat.can.16 Am.se.9.& s.Lu.5*

Corpus humanũ. Mens. Homo.

Naues Tharsis,corpora nostra significare possunt.Ps.47.possunt etiam significare mentes, quæ priùs erant mundanæ, & conteruntur per pœnitentiam. Nauicula quoque est ipse homo,cuius nautæ sunt cogitationes hominem gubernantes. *Aug.epi.49.q.6.& s.Ioan.tra.2. Gre.9.mor.24. Rup.s.Ionam.1.*

Baptismus. Pœnitentia. Sancta conuersatio.

Nauis etiam dici potest baptismus, per quem transimus à vita veteris hominis ad vitam noui. Et etiam pœnitentia, quæ dicitur secunda nauis, aut secunda tabula post naufragium. Sancta quoque conuersatio,nauis dici potest. Psa.106. *Amb.1.de inter.5 Gre.4.mor.22. Euch.for. spirit.8. Arn.s.Ps.106.*

Antiqui patres.

Naues poma portantes,significare possunt antiquos patres.Iob.9.c.vt enim qui poma deferentes maria transmeant, ipsi quidem fructuum odore fruuntur,fructuum verò cibos ad alios deferunt,ita sancti patres incarnationis mysterium prophetátes,ipsi quidem spei odore fruebantur,sed nobis fructum de eadem spei perfectione attulerunt. Vel certè,quia naues cum portant,ea paleis admiscent,vt ad terras illæsa perducant,ita antiquorum patrum dicta in eo,quòd mysteria spiritualis vitæ denunciant,per interfusam hęc historiæ stipulã seruant, & opertum nobis fructum spiritus deferunt,quum carnalia loquuntur. *Gre.9.mor.22.*

Genus humanũ.

Naues etiam poma portantes humanum genus designare possunt.Naues enim,quum poma portant, suauitatem odoris habent, sed ponderis grauitatem non habent: ita genus humanum à Paradisi gaudiis expulsum,vim contemplationis perdidit:robur conditæ fortitudinis amisit, cumque ad superna repetenda se erigit, fragrat quidem odore memoriæ, sed digne non exerit pondus vitæ. Pomorum ergo odoribus repletur, & tamen huc illucque mentis nostræ nauis impellitur,quia & Paradisi celsitudinem cum ardoris recordatione meminimus & importunos tentationum fluctus ex carne toleramus. Naues etiam homines. Apocalyp.8.c. *Gre.9.mor.24. Rup.7.s.Apoc.*

Doctrina hæreticorum.

Naues Tharsis, seu Carthaginis, doctrinam hæreticorum & Gentilium significare possunt, & ipsos hæresiarchas, aut eorũ libros,& eos qui volunt fieri diuites,& qui omni vento *Hie.s.Isa.2.23.43. & s.Ps.47. Aug.s.Ps.47.*

doctrinæ circunferuntur, & qui in idolorum cultu fluctuant. Naues quoque Tiri & Tharsis superbiam gentium & errores significant. Et nautæ Tyri, sunt ducentes ad errores. Psal. 47. Isa. 2. c. 23. a. 33. d. 43. c. 60. b. Ezec. 27. b. f. Nauis quoque dici potest ipsa iniquitas, & fragilitas, & inconstantia, qua homines in huius seculi fluctibus circunferuntur omni vento luxuriæ & vanitatis. Prou. 30. c. Et transfretantes in aquis multis sunt, qui omni doctrinæ vento circunferuntur.

Hæresiarchæ. Leues homines. Superbia gentiū

Nauigalis, dici potest vita præsens, quam transigimus inter huius seculi fluctus. Genesis 49. c. *Vita præsens.*

Basi. ho. in principium Prouerb. Naufragium fit in homine, quando mens non imperat & gubernat, sed caro. Et naufragiū fit circa fidem, quando quis aberrat à recta fide. 1. Timot. 1. d. *Imperium carnis. Apostasia.*

Rup. s. Ioan. 1. Nautæ euntes in Tharsis. Ionæ 1. a. fuerunt Apostoli electi ad prædicandum prius in Iudæa. *Apostoli.*

Naulum.

Naulum, est pretium, quod soluitur pro vectura in naui.

Hie. s. Ionam 1. Rup. s. Ionam 1. Naulum, quod soluit Ionas, significat Christum, qui naulum soluit, quando tradidit seipsum, vt Iudæos saluaret. Ionæ 1. a. vel naulum dedit nautis, quum dona Spiritussancti dedit Apostolis. *Christus. Dona Spiritussancti.*

Nausea, Nauseare, vide Vomere.

Nazareth, Nazaræus.

Ber. ad milites templi 7. Nazareth. i. custodia, vel florida, aut virgultum: ciuitas Galileæ, in qua Saluator noster Iesus Christus conceptus & nutritus est. Nazaræi autem dicebantur consecrati Domino ex voto, qui tempore consecrationis suæ, & expletionis voti, vinum bibere non debebant, nec caput radere, nec ad mortuum accedere. Num. 6. c.

Ori. s. Luc. ho. 33. Ber. 1. s. missus est. Nazareth Iudaicum populum significare potest, qui erat flos in ceremoniis, & statu legis, ex quo flore ortus est fructus Christi, sed decidente flore, quia cecidit ille populus. Et vt Christus non fuit acceptus in Nazareth, ita nec eius prædicatio fuit accepta apud Iudæos. Luc. 1. c. 4. c. *Populus Iudaicus.*

Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 6. Rup. 1. s. Num. 12. Nazaræus Ioseph Christum significauit, qui verè est floridus. Genes. 49. d. Deutero. 33. a. Ipse est pontifex Nazaræus, hoc est, separatus à turba coinquinata, & à vulgaribus operibus fœdantibus dignitatem suam, vel Nazaræus, id est, coronatus diademate sanctitatis, & perfusus diuinitatis oleo. In Christo impletæ sunt leges Nazaræi, quæ ponuntur Nu. 6. a. *Christus.*

Hie. s. Amos 2. Gre. 32. mor. 23. Nazaræi, hoc est, floridi, sunt continentes & abstinentes. Thre. 4. b. Et generaliter Nazaræi, sunt sancti non radentes caput, nec ad mortuos accedentes. Num. 6. d. Iudi. 13. a. 16. d. Amos 2. c. *Sancti.*

Nebo, vide Nabo.

Nebula.

Gre. 17. mor. 18. Hie. s. Iob. 26. Euc. for spirit. 2. Nebula, est vapor è terra & aquis surgens, qui vel statim euanescit, vel in altum sublatus in nubem conuertitur.

Nebula, in quam ingressus est Moses, occulta diuinæ potentiæ & sapientiæ significare potest. Exo. 24. d. 3. Reg. 8. b. Nebulam expandit Deus super solium suum, quum gloriam suam sicuti est, nobis abscondit. Iob. 26. c. vbi etiam significatur diuina protectio, & etiam velamentum mysteriorum Dei. *Occulta diuinæ sapientiæ. Diuina protectio. Velamen mysteriorum.*

Glo. ord. s. Leui. 16. Nebula consurgens ex aromatibus, doctrinam passionis Christi significare potest. Leu. 16. c. Et virtutem orationis. *Doctrina passionis Christi.*

Euc for. spirit. 3. Nebula quandoque significat abolitionem peccatorum. Isa. 44. d. Delebo, vt nubem iniquitatem tuam, & quasi nebulam peccata tua. *Abolitio peccatorum.*

Hie. s. Amos 4. Aug. s. Ps. 147. Gre. 20. mor. 1. Rup. s. Amos 4. Hie. s. Ier. 10. & s. Nahum 1. Gre. 30. mor. 1. Nebula matutina, est cognitio Dei obscura, quæ in hac vita habetur. Amos 4. d. Et qui cognoscunt se obscurè, non præsumentes de se, nebulæ dici possunt. Psa. 147. Iob. 38. d. vel est ignorantia præcedens cognitionem, quam Deus infundit post cognitam ignorantiam. *Cognitio Dei obscura. Ignorantia.*

Nebulæ quas eleuat Deus ab extremis terræ, sunt Apostoli, qui contemplibiles habebantur. Ier. 10. c. Et vocem suam in nebula Dominus leuat, quando per prædicatorum suorum linguas ad caliginosa corda infidelium exhortationem format. Iob. 38. d. Et nebulæ, vel nubes, quæ sunt puluis pedum Dei. Nahum. 1. a. sunt Prophetæ & animæ Iustorum, quæ prius coniunctione carnis fuerant prægrauatæ, sed eleuatæ in sublime, tenuioris substantiæ fiūt, & in scabellum pedum Dei redactæ, in extremis quibusque inter Angelos officiis ministrabunt. Priora quippe & antiqua, quæ ad caput pertinent, nosse non potuerunt. *Apostoli. Prophetæ. Animæ iustorum.*

Hie. s. Nahum 1. s. Iob. 38. & s. Mic. 4. Rup. 3. s. Reg. 27. & s. Mic. 4. Nebulæ quoque, quę sunt puluis pedum Dei, dici possunt mali serena semper conturbātes: & clarum Solis lumen sua caligine prætexentes: qui in puluerem redigentur & nihilum, & terra in eis pinguis dissoluetur. Nahum 1. a. Nebulæ quoque significant caliginem peccati, sicut & ipsos peccatores. Iob. 38. d. Et nebulosa filia Sion, est synagoga obscurata, quia occidit filium Dei, qui est lux vera. Mic. 4. c. Nebula implens domum Domini, fuit obscuritas in sacerdotibus Iudæorum. 3. Reg. 8. b. Nebulosa etiam dicitur ecclesia, tum propter tribulationes, tum propter peccatores, qui in ea continentur. *Mali. Peccatum. Synagoga. Cæcitas Iudæorū. Ecclesia.*

Tribulationes. Nebula frigida, rigorem tribulationis aliquando designat. Ps. 147. In nebula eleuat Deus vocem suam, quum per tribulationes conuertit aliquos. 38. d.

Confusio hæreticorum. Nebula thuris oblati idolis, confusionem hæreticorum significare potest. Eze. 8. c. Hie. s. Eze. 8.

Necessarium, Necessitas, Necesse.

NEcessarium dicitur illud, sine quo quippiam fieri, aut esse non potest. Necessarii quoque dicuntur cognati. Necessarium dicitur etiam, quo quis eget, & ineuitabile, & vtile. Necessitas, indigentia, ineuitabilitas, tribulatio. Necesse, indigens esse, opus esse, vtile esse.

Necessitas passionis Christi. Necessitas veniendi scandala, necessitatem passionis Christi indicare videtur. Mat. 18. a.

Non absolutè desideratum. Necessarium quod est in hac vita, est quod non absolutè desideratur: vt ea, quę sperantur, vt dicebat Apostolus, Phili. 1. d. Desiderium habens dissolui, & esse cum Christo, multo magis melius, permanere autem in carne, necessarium propter vos. Hila. s. Mat. can. 1 Aug. epist. 119.

Necessarium ad cultum diuinum, aut in vsus sanctuaria, est secundum ordinationem diuinam. Exo. 35. c. 36. a.

Difficultates malorum quæ inuiti patimur. Necessitates à quibus saluat Deus animam, sunt difficultates malarum consuetudinum, & cupiditatum, & cæterarum rerum, quas inuiti patimur, & demum pericula inferni. Psalm. 30. Hie. & Aug. s. Ps. 30.

Nechao.

Diabolus. Nechao, id est, claudus, vel percussus, rex Ægypti, qui vicit Iosiam regem Iuda. 4. Reg. 23. f. Significare potest diabolum, qui claudicauit apostatando à Deo, à quo percussus est, & vicit primum hominem. Glo. or. s. 4. Reg. 23

Nectere, Nexus, vide Ligare.

Nefas, Nefarius.

Nefas, est impium facinus, & execrabile, sicut adulterium appellatur nefas. Iob. 31. a. Nefarius autem dicitur homo scelestus & sacrilegus.

Negare, Inficiari.

NEgare est, quod asseritur inficiari, aut renuere, & recusare, & non implere. Gre. 8. mor. 28.

Reprobās Deus. Negat Deus hypocritam. Iob. 8. quia simulatoris vitam iustè reprobando, meritò veritas ipsum ignorare dicitur. Gre. 21. mor. 12.

Christus dans dona humilibus. Non negauit Iob pauperibus quod volebant, designans Christum, qui dat humilibus, quod petunt, qui quoniam verè humiles sunt, hoc solum obtinere volunt, quod Deus eis viderit expedire. Iob. 31. b. Gre. 22. mor. 10.

Ascribere sibi bona. Negatio contra Deum, dicitur esse quum quis manum suam osculatur. Iob. 31. c. quia sibi attribuit opera, quæ Deo ascribere debebat. Præsumptio autem virtutis propriæ tantò grauius in desperatione est, quantò longius ab humilitate. Cumque vires sibi tribuit operis, ad adiutorium non recurrit Autoris.

Confitentes Deū. Non negantes ex Israel, nomine filiorum insigniuntur. Isa. 63. b. Hie. s. Isa. 63.

Mendacia hæreticorum. Negatio, qua Ephraim circundedit Deum, significat mendacia hæreticorum. Hose. 11. d. Hie. s. Hose. 11.

Corrumpere imaginem Dei. Negare depositum. Leuitic. 6. a. est per vitia perdere in se imaginem Dei, nec recognoscere eius dona. Glo. ord. s. Leui. 4.

Negligere, Negligentia.

Negligere, est non curare, & contemnere, quasi ne legere quidem, nec videre dignari. Amb. de Ioseph. 8

Negligentes fratres Ioseph, emere triticum, designant non curantes audire verbum Dei, vnde & à patre sene reprehenduntur. Gen. 42. a. In pœnam autem incidunt, qui neglexerunt sermonem Domini. Exo. 9. c.

Negligentes ire ad nuptias, sunt præferentes temporalia spiritualibus. Mat. 22. a.

Negociari, Negocium, Negociator, Institor.

NEgociari, est negotia exercere, & mercaturæ operam dare. Negotium autem occupationem, & munus, ac opus significat. Negotiator verò est, qui mercaturæ operam dat, aut negotiis est præfectus. Ori. s. Mat. cap. 13. Hil. s. Mat. can. 13 Hie. s. Ezec. 38.

Fideles ex gentibus. Prædicatores. Negociatores, in bonum, sunt, qui quærunt lucrum verum spiritualium, & qui instructi sunt in lege Dei. Mat. 13. f. Et negotiatores ementes Ioseph, sunt fideles ex gentibus suscipiētes Christum, à Iudęis eiectum. Ge. 73. f. Et negociatores Tharsis, sunt, qui inter seculi fluctus per bona opera quærunt spiritualia mercimonia. Et etiam prædicatores. Et negociatio est ipsa prædicatio. Iob. 28. b. 40. d. Pro. 31. Eze. 38. d. Et negociatio Tyri cum omnibus Gentibus est, quum ex omnibus Gentibus conuertuntur ad fidem, & quæ dicitur negociatio sancta domino. Isa. 23. d. Ge. 33. mor. 22 Beda. s. Pro. 21 Hie. s. Isa. 27.

Prædicatio. Vacare terrenis. Negociari in terra, est rebus terrenis vacare. Gene. 34. b. Et negociatio, ad quam quidam abierunt, est occupatio circa temporalia. Mat. 22. a. Et negociationis domus, est anima secularibus intendens. Ioan 8. c. 2. Tim. 2. a. Hila. s. Ps. 118.

Hæretici. Negociatio Luciferi fuit, cùm dixit: Ascendam in cælum, &c. Ezec. 28. d. Et negociatores Phœnicis sunt hæretici & dæmones, qui & institores dicuntur, & negociatores gentium, & Hie. s. Eze. 28. & s. Is. 23. & s. Iob. 28

Tyri & Babylonis, quibus adduntur Magi & Philosophi. Iob.28.b.Isa.23.a.47.d. Eze.17.a. 26.b.27.a. Et negociationes Niniuæ sunt peccata. Nahum 3.d. Negociatio quoque Æthiopiæ est cultus deorum Gentilium.Isa.45.c.

Dæmones. Magi. Philosophi. Peccata. Idololatria.

Aug.s.Ps.90. Ber.ser.2.de S. Andrea & ser.6 s.qui habi. & s. Can.ser.33.

Negocium perambulans in tenebris, est grauior tentatio cum ignorantia. Psalm. 90. Item verba suadentia peccatum sub specie boni, vel est ambitio, quæ est subtile malum, secretum virus, pestis occulta, doli artifex, mater hypocrisis, liuoris parens, vitiorum origo, criminum fomes, virtutum erugo, tinea sanctitatis, excæcatrix cordium, ex remediis morbos creans, generans ex medicina languorem. Item diuitiæ sunt negocium perambulans in tenebris.

Grauis tentatio. Malum apparẽs bonum. Ambitio. Diuitiæ.

Nehemias.

Nehemias.i.consolatio, vel requies Domini, aut pœnitens Dominus, siue directio Domini, princeps in Israel, qui instaurauit muros Hierusalem, post Babylonicam captiuitatem 1. Esdr.2.a.Nehe.1.a.

Nemrim.

Hie s.Isa.15.

Nemrim.i.pardi, siue præuaricatores, aut amaritudo, vel commutatio, videtur fluuius, aut fons in Moab. Nam Is.15.c.fit mentio de aquis Nemrim, designare potest hæreticos, aut doctores eorum.

Hæretici.

Nemrod.

Ori.s.Cant.ho.3. Hie.s.Mich.5. Beda s.Gen.10. Rup.s.Gen.43

Nemrod.i.transfugium, vel rebellis, seu dormitio descensionis, vel dormiens dominans: aut tentatio descendens: filius Chus, fuit primus tyrannus post diluuium, qui dictus est robustus venator. Gen.10.b. Typus est diaboli & superborum, & eorum, qui à Deo transfugiunt ad terrena.

Diabolus. Superbi.

Nemus, Saltus, Sylua, Lucus.

Amb.2. de Spiritusancto 11. & s. Lu.7. Hila.s.Mat.can.2 Hie.s.Ezec.15. Ori.s.Nu.ho.17.

NEmus, saltus, ac sylua sic se habent, vt sylua sit generale nomen non solùm loca arborũ comprehendens, verumetiam herbarum, propriè tamen est arborum, vnde materia cęditur. Saltus autem est sylua inuia, vbi pasci & æstiuare, vel hiemare pecudes solent. Nemus verò dicitur sylua voluptatis gratia comparata, & amœnitatis plena. Sed quantum ad nostrum propositum hæc confunduntur, & hoc habent commune, vt abundent arboribus infrugiferis. Lucus autem est nemus arboribus densum, manu consitum, quod Deo alicui Gentilitas consecrabat, quod nequaquam cæduum est.

Gre.s.1.Reg.14. Hie.s.Isa.21.

Sylua dici potest ecclesia, vt habet diuersa ligna ad varios vsus apta, hoc est, diuersitatem fidelium.Ps.131.Eze.15.a.Et mel syluestre, sunt conuersi ad fidem. Mat.3.a.

Ecclesia.

Nemora obumbrantia, aut nemorosæ valles, Iustorum cœtum, & Prophetarum chorum significare possunt. Num.24.a.

Iustorum cœtus.

Nemus plantatum ab Abraham, exempla virtutum significare potest.Gen.21.d.

Exempla virtutum.

Saltus dici potest mundus pomiferas arbores non habens, sed est habitaculum bestiarũ, & dicitur saltus meridianus. Ezec.20.g.31.b. Saltus etiam, vt est locus syluosus, & cliuosus, corda secularium significare potest, qui quum tota intentione curis exterioribus seruiunt, velunt syluosa loca, culta ad fructum boni operis prædicationis vomere non sunt.1.Reg.14. d.2. Reg.18.b.Isa.21.d.

Mundus. Corda secularium.

Hil.s.Ps.131. Hie.s.Eze.39. Aug.s.Ps.103. Euc.for.spirit.4. Hier.s.Isa.29. & s. Ier.21. & s.Ezec. 20.

Sylua etiam vel saltus dici potest gentilitas, in qua non erant homines, sed bestiæ. Psa.79. 95.103.131.Eze.39.c. Amos 3.a.

Gentilitas.

Saltus erat synagoga frondibus literæ legis abundans, sine fructu spiritus. Et peculiariter saltus erat Hierusalem non ferens fructum bonorum operum, sed combustioni parata. Isa. 29.f.Ier.21.d.Eze.20.24.f.Hose.2.b.Zach.11.a.

Synagoga.

Ori.s.Ier.ho.14. Hie.s.Ezec.6. & s.Isa.9. Gre.epi.ad Leand. Phil.1.allegori.

Nemora arboribus infrugiferis plena, significare possunt scientias seculares, sectasque Philosophorum, & hæreses. Ier.3.b.Et nemorosum lignum, est doctrina hæreticorum cum foliis verborum, sine fructu operum & veritatis.Eze.6.d.Saltus etiam, est eloquentia hæreticorum igni tradenda, & libri Philosophorum, & ipsi infrugiferi. Psal.82.Isa.9.d.10.d. Ier. 10.a.Mich.7.c.Et lucus non plantandus, designat eloquentiam vanam non esse introducendam in sacram scripturam, nec vitia miscenda virtutibus, vt nec arbores infrugiferæ misceantur frugiferis. Deuteron.16.d.Et lucum ante altare plantare, est hæreses in ecclesiam inducere. Ierem.17.a.Et lucos scindere, est hæreses & idololatriam destruere. Exod.34.b. Deuter. 7.a.12.a.Isa.27.c.

Sciẽtiæ seculares. Sectæ philosophorum. Hæreses. Eloquentia hæreticorum. Idololatria. Vitia. Hæretici & Philosophi.

Ori.s.Cant.ho.2. Glo.int.s.Can.2. Rup.s. Amos 3.

Syluæ dicuntur omnes homines comparati Christo. Cantic. 2. a. Et institutiones humanæ comparatæ institutionibus diuinis. Saltus dicitur multiplicitas generis humani. Amos 3.b.

Homines. Institutiones humanæ.

Hie.s.Ezec.31. Hie.s.Ierem.5.

Syuestris vallis, dicitur anima peccatoris, vbi congregantur dæmones.Gen.14.a.

Anima peccatoris.

Nemorosa cedrus dicitur Lucifer, vel Antichristus.Eze.31.a.

Sylua vnde venit leo, erat Babylon, vnde venit exercitus Chaldæorum contra Hierusalem. Vel est infernus, vnde venit diabolus ad tentandum fideles.Ier.5.b.

Lucifer. Babylon. Infernus.

Neomenia, vide Calendæ.

Neophytus.

Neophytus.i. nouellus, quasi noua planta dicitur qui nuper venit ad fidem, in qua nondum est exercitatus, sed est velut puer.1.Timo.4.b. *Hie.s.Isa.*

Nepos, Neptis.

Nepos dicitur, qui ex filio, filiaue natus est, & extenditur ad posteros. Nepotes etiam dicuntur consumptores rei familiaris, quæ significatio non inuenitur in sacris literis.

Imitatores. Nepotes dicuntur imitatores. Gen.31.g.46.a.Exo.10.a.34.a.Iob.21.a.27.c. *Gre.18.mor.18.*

Discipuli Apostolorum. Nepotes Apostolorum sunt succedentes eis in fide & operibus.Isa.65.d. *Glo.ord.s.Is.65.*

Nephtalim.

Apostoli et prædicatores. Christus. Nephtalim.i. comparatio, seu æquiparatio, vel retorsio, seu tortuositas: filius Iacob, è Bala ancilla Rachelis Genes.30.d.typus est Apostolorum & prædicatorum, vt dicitur ceruus emissus, & dans eloquia pulchritudinis. Gen.49.c.Potest etiam typus esse ipsius Christi, qui emissus est in securitatem, insequentibus ipsum canibus.

Imaginatio. Interpretatur etiam dilatatio cordis, & est filius ancillæ Rachelis, quia ex magnitudine rerum creatarum contemplata ab expurgata mente, dilatatur cor, vt currere possit in Deum, & designat imaginationem, quæ per corporea ducit ad intelligentiam cælestium. *Rup.7. de diui.offici.23. Gebr Vene. Cant.2 tom.7.cap.6.*

Charitas. Vel interpretatur dilatatio mea, & est typus charitatis, quæ maximè dilatat cor.Ps.67. *Ricar.de S.Vict.de 12. Patriar.18.*

Apostoli & prædicatores. Vt etiam interpretatur dilatatio, designat Apostolos, & prædicatores, quorum doctrina in totius mundi latitudine diffusa est. *Aug.s.Ps.67. Beda s.Gen.49.*

Nequam, Nequitia, vide Malus.

Ner.

Sermo scripturæ. Ner, id est, lucerna, siue nouale: pater Abner, & Cis significat sermonem scripturarum, qui lucerna est: cuius testa est litera. Intellectus verò spiritualis est claritas luminis, oleum verò eius, est deuotio amoris.1.Reg.14.g. *Gre.s.1.Reg.14.*

Nere.

Bene operari. Nere, est filum torquere, quod munus ad mulieres spectat. Nentes autem mulieres, sunt benè operantes.Exo.35.c. *Glo.int.s.Exo.35*

Neruus, Subneruare.

Nerui, sunt prima in corpore animalis sensus motusque instrumenta, quæ per totum corpus diffunduntur, eisque ligantur ossa: vnde circiter ossa ingens neruorum copia ducitur. Subneruare autem est neruos incidere. Neruus etiam est vinculi genus, quo pedes, aut ceruices impediuntur. Neruus item est chorda ex neruis facta, & corda arcus. *Arist.3.de his.animal.5.*

Incarnatio. Neruus femoris Iacob, incarnationem Christi significare potest.Gen.32.f. *Amb.de Iacob 7.*

Iudæi increduli. Significat etiam Iudæos incredulos descendentes ex Iacob, ideo neruus emarcuit, vt Iudæi claudicantes in fide designarentur. *Amb. de fug.secu.4*

Concupiscentiæ. Significat præterea carnis concupiscentiam, quæ emarescit in perfectis, qui vincunt angelum, quando impetrant à Deo, quod petunt. *Gre.s.Eze.ho.14 Beda s.Gen.33.*

Virtutes. Nerui, quos inducit Deus in ossa, vim operandi significare possunt, & virtutes, quibus anima roboratur ad benè operandum Eze.37.b. *Gre.9.mor.38*

Sententia Dei. Neruus in quem Deus ponit pedem hominis, sententiam eius, qua districtè prauitas hominis tenetur, significare potest.Iob.13.d.33.b. *Gre.11.mor.25*

Superbia. Neruus ferreus dicitur ceruix Israel, quia duri erant ad obediendum diuinis præceptis. Isaiæ 48.a. *Glo.ord.s.Isa.48.*

Oppressio Hierusalem. Neruus in quem coniectus est Ieremias, oppressionem ciuitatis Hierusalem significabat. Ierem.20.a. *Hie.s.Ier.20*

Argumẽta prædicatorũ diaboli. Illecebræ voluptatum. Nerui testiculorum Behemot, sunt argumenta prædicatorum diaboli, & sunt perplexi: quia dolosis assertionibus innodant & implicant audientes. Vel significant vincula quædam fortissima ac illecebrosa voluptatum, quibus diabolus homines carnales implicat. Iob.40.b. *Gre.33. mor.15.18. Hie.s.Iob.40*

Mortalitas Christi. Neruicei funes, quibus ligatus est Samson, mortalitatem in Christo significare possunt. Iudi.6.a.

Occidentes Christum. Subneruantes taurum Simeon, & Leui, designant Scribas & Pharisæos occidentes Christum.Gen.49.a.iuxta Septuaginta, vbi nos legimus suffoderunt murum. *Ori.s.Gen.ho.17.*

Vincere dæmones & motus carnis Subneruare equos, est vincere dæmones, & per ieiunia & labores, lasciuos carnis motus reprimere.Iosu.11.b.1.Par.18.a. *Ori.s.Iosu.ho.15.*

Nescire, vide Ignorare.

Nex, vide Interficere.

Nicodemus.

Nicodemus Hebraicè interpretatur innocens sanguis. Græcè verò victoria populi: fuit pharisæus princeps Iudæorum, qui venit ad Iesum nocte, quem etiam cum Ioseph postea sepeliuit.Ioan.3.a.7:g.19.g.

Nicolaus, Nicolaita.

Nicolaus, id est, victoria plebis Græcè: fuit vnus è septem diaconis ab Apostolis electis. Acto.6.b. Ab eo dicti sunt Nicolaitæ hæretici. Apocalyp.2.b.

Nidus, Nidificare.

Spes. Fides.

Nidus, est auium domicilium, quod ipsæ sibi conficiunt, ad fouenda oua, & excludendos & nutriendos pullos.

Ori.s.Num.ho.19. Gre.31.mor.34.& 19.mor.24. Euc.for.spirit.5. — Charitas.

Nidus significare potest spem, aut securitatem, & sic dicitur quispiam ponere nidum in petra, hoc est, in Christo, & in arduis. Num.24.d. Iob.39.d. Designat etiam tranquillam quietem fidei, qua vnusquisque infirmus nutritur. Iob.29.c. Et turtur inuenit nidum, vbi reponat pullos suos. Ps.83. quia Sancta Ecclesia amore conditoris affecta, crebris gemitibus vtitur, & velut nidum sibi, hoc est, pacatissimam quietem construit, in qua crescentes filios, quasi plumescentes pullos, quousque ad superiora euolent, charitatis gremio calefactos fouet.

Hie.s.Iob.29. — Caro.

Nidus etiam est caro, quæ est fœnum, & in nidulo suo moritur, qui carnem suam mortificat. Iob.29.c.

Hie.s.Iob.31. Aug.s.Ps.83. Euc.for.spirit.5. Ori.s.Eze.ho.12. — Ecclesia.

Designat etiam ecclesiam, & moritur Christus in nidulo, quum membra eius, quorum ipse est caput, vitiis ac concupiscentiis huius seculi moriuntur. Hunc nidum inuenit turtur, vbi reponat pullos suos, quia opera seruantur, si intra ecclesiam reponantur, aut cum recta fide fiant. Psalm. 83. Et nidificantes volucres in cedro, sunt contemplatiui in ecclesia. Ezechiel 17.g.

Euc.for.spirit.5. — Iudæi.

Designatur etiam populus Iudæorum, inter quos mortuus est Christus, & in mentibus eorum crucifixus.

Arn.s.Ps.83. Amb de Noe.6 Hil.s.Mat.can.7. — Cor Deo gratum.

Nidus interdum dicitur bona conscientia, in qua bonarum cogitationum fœtus fouentur, atque in opere pariuntur, vt postea filii appellentur. Pro.27.a. Item cor Deo gratum. Nu. 24.d. Iob.39.c. Ier.49.c. Luc.13.g.

Amb.s.Luc.9. Hie.s.Isa.10. — Virtutes.

Nidus quem inuenit turtur, est requies in bonis, & etiam virtutes in quibus boni requiescunt. Ps.83. Pro.27.a.

Gre.10.mor.1. Arn.s.Ps.103. Aug.s.Ps.103. Hie.s.Ier.22.& s.Ezec.31. — Corda malorum. Conciliabula & rationes hæreticorum.

Nidi volucrum, quandoque dicuntur pectora reproborum, & conciliabula hæreticorum, in quibus dæmones requiescunt. Item rationes & argumenta hæreticorum, quibus se muniunt ad defensionem suorum errorum. Iob.39. d. Isaiæ 10. c. 16. a. Matth. 8. c. Luc. 9. g. Ezechielis 3.b.

Rup.s.Deut.14.15 — Quærentes fauorem diuitum. Superbi.

Nidificantes in cedris sunt, qui fauorē sibi quærunt in diuitibus, vel qui reliquerunt omnia & postea sustentantur à diuitibus. Ps.103. Nidificat etiam in cedris, qui superbia tumet, & qui in diabolo requiescit. Ier.22.f. Ezech.31.b. Dicitur etiam nidum ponere supra sydera. Abdiæ b. Haba.2.c.

Temporalia. Iudæi. Gentiles.

Nidus præterea, temporalia. Deute.22.a. Nidum auis inueneris. Pro.27.a. Sicut auis transmigrans de nido. Nidus etiam in arbore, est populus Iudaicus. Nidus verò in terra, Gentilitas: tulit autem Christus filios relicta matre, quum conuertit Iudæos, & Gentiles eiecto diabolo. Nidus etiam in arbore, doctrina contemplatiua, nidus in terra, doctrina actiua: mater, historia, filii, sensus mystici.

Niger, Nigredo, Nigrescere.

Aug.s.Ps.73. — Peccatum.

Niger, color est obscurus, & contrarius albo, quasi nihil lucis habens. Solet esse nigredinis vsus in tristibus & aduersis, & ad peccata referri solet. Cant.1.b. Thre.4.b. Et nigredo ollæ, dicit obscuritatem peccati. Nahum 2.c.

Hie.s.Zac.6. — Apostoli. Doctores.

Nigri equi. Zach.6.a. regnum Mœdorum significant, quantum ad allegoriam literalem. Mysticè verò Apostolos & doctores adumbrant, obscura Christi mysteria cognoscentes. De quibus dicitur Ps.17. Caligo sub pedibus eius.

Dion.Cæl.Hie.15 — Connexio inuicem angelorum.

Niger color permistus albo in equis, designat in angelis vim illam, qua traducente nectuntur extrema, & prima secundis, ac secunda primis, conuersionis ac prudentiæ ratione iunguntur.

Ori.s.Cant.ho.2. Amb.s.Ps.118. ser.2. & de initia. myste.7. Aug.de doc.Christiana 32. Gre.s.Cant.5. Ber.s.Can.ser.25. 28. Isyc.s.Leui.13. — Ecclesia. Pœnitentia.

Nigra dicitur sponsa. Cant.1.b. hoc est, ecclesia ex gentibus, propter priora peccata, vel quia erat ex peccatoribus, vel est nigra in peccatoribus, formosa verò in iustis. Vel nigra puluere seculari, quem certando collegit, vel nigra per carnem & fragilitatem humanæ conditionis. Vel etiam nigra, quòd à Iudæis ignobilis reputaretur: quum non ex semine Abrahæ descenderet, nec legē haberet. Vel nigra exterius, formosa intus, vt de Paulo dicebant. Epistolæ quidem graues, sed præsentia corporis infirma. Vnde & in sponso nigredo fuit extrinsecus, quando contemnebatur. Nigra etiam sponsa propter pœnitentiam. Quam pœnitentiam etiam significat niger capillus. Leuitic.13.e. Et nigræ comæ sponsi dicuntur, quia omnes iusti se cognoscunt peccatores. Cantic. 5. c. Nigræ etiam oues, sunt pœnitentes. Genesis 30.g.

Rup.s.Cant.1. — Maria prægnans.

Nigra sed formosa, est Beata Virgo Maria, nigra, quia prægnans, formosa, quia de Spiritusancto sine corruptione. Cant.1.b Nigra sicut tabernacula Cedar, id est, eiicienda sicut ancilla cum Ismael, sed formosa sicut pellis Salomonis, id est, admirabilis sicut exterior cultus Salomonis.

Gre.20.mor.30.& 32.mor.23. — Peccantes in ecclesia.

Denigrata cutis Iob, significat infirmos in ecclesia peccantes. Iob.30.d. Et denigrata dicitur

facies

facies Nazaræorum super carbones, quando continentes per elationem in ea, quę non intelligunt, dilabuntur. Threnor. 4. b.

Synagoga. Nigra etiam dicitur synagoga, obscurata videlicet per incredulitatem, quæ decora erat per legem. Am. s. Ps. 118. ser. 2.

Cedētes diabolo. Dæmones. Hæresiarchæ. Nigrescere dicitur dies in Taphnis, quia qui cedunt ori diaboli, amittent veritatis lucem Eze. 30. e. Nigrescentes autem stellæ, sunt dæmones, vel hæresiarchæ. Eze. 32. b. Hie. s. Eze. 30. 32.

Obscuritas scripturæ. Nigræ comę sponsi, obscuritatem seu caliginem sacrę scripturæ designare possunt, vt mysteria lateant indignos. Cant. 5. d. Rup. s. Cant. 5.

Nihil.

Nihil de eo dicitur, quod non est in rerum natura.

Cōtemptus terrenorum. Nihil esse dicit Iob dies suos. Iob. 7. d. quia sancti viri quò verius summa cognoscunt, eò sublimius terrena despiciunt, & idcirco præsentis vitæ dies nihil esse conspiciunt, quia illuminatæ mentis oculos in considerationem æternitatis figunt Gre. 8. mor. 19. Gre. 13. mor. 4.

Imitatio prauorum. In nihilum redacti artus Iob, designant membra ecclesiæ, quæ ad nihilum rediguntur, quando ex imitatione prauorum in hoc mundo crescentium, infirmi quique deterius infirmantur. Videntes enim fœlicitatem malorum sæpe ab ipso fidei statu dilabuntur, bona temporalia appetunt, & veluti in nihilum rediguntur, quia dum manentem Dei essentiam deserunt, diligentes transitoria, quasi ad non esse tendunt. Iob. 16. b. 17. b.

Boni despecti à malis. In nihilum etiam redactum se dicens Iob, designans bonos apud æstimationem malorum in nihilum redigi, quando ea, quæ ipsi quasi summa diligunt, bona temporalia, boni non tenent. Iob. 30. b. Gre. 20. mor. 23.

Pœna malorum. Peccatum. Pro nihilo dicitur saluare Deus, quos suscitat ad pœnam, quia nulla est illis salus, qui & ad nihilum deuenire dicuntur, quia per pœnam dicuntur diffluere semper manentes. Psa. 55. 57. 58. 59. Et pro nihilo perdit Deus gentes, hoc est, pro peccatis. Isa. 30. f. Peccatum enim dicitur esse nihil, quod factum est sine verbo Dei. Ioan. 1. a. Hila. s. Ps. 55. 57. Aug. s. Ioan. tra. 1.

Obedientia cælorum. Velut nihilum extendit Deus cælos, quia non ei resistunt, sed plenissimè obtemperant. Isaiæ 40. e.

Gentiles. Nihilum aliquando dicuntur Gentiles. Isa. 40. d. Omnes gentes quasi nihilum & inane reputatæ sunt. Et appendit Deus terram super nihili, quando super gentes fundauit ecclesiam. Iob. 26. b. Et pro nihilo saluos facit Deus, quando ex nihilo reducit ad salutem. Psalmo 55. Gre. 17. mor. 11.

Nullum meritū sine fide. Pro nihilo est virtus manuum hæreticorum, ipsi ecclesiæ, quia nullius esse meriti conspicit, quicquid operantur, amissa vera fide. Iob. 30. a. Gre. 20. mor. 7.

Falsitas idolorū & rerum mundanarum. Nihil dicuntur esse idola, quia non continent veritatem, quam præ se ferunt. Mundana quoque dicuntur esse nihil, quia promittunt diligentibus se fœlicitatem, quàm non habent. Isaiæ 59. a. Et nihil factus esse dicitur diabolus, quando peccauit. Ezechiel. 28. f. Iob. 27. d. Amos 6. b. Hie. s. Amos. 6.

Nilus.

Nilus Hebraicè dicitur Sihor, & interpretatur niger, vel turbidus, aut matutinus, est fluuius Ægypti insignis, quo terra illa irrigatur. Isa. 23. a. vide Gion, quia est idem.

Doctrina hæreticorum. Sihor, vt habet aquas turbidas, designat doctrinam hæreticorum & Philosophorum erroribus & inconstantia turbidam. Ier. 2. d. Hi. s. Iere. 2.

Tribunal diuinæ iustitiæ. Sihor ab aliquibus dicitur Ieor, seu Ior, aut Hiior, vt designet tribunal diuinæ iustitię, vt in ea submergantur hœdi damnandi & puniendi in iudicio. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 23.

Nimius, Nimietas.

Nimium dicitur, quod modum excedit. Et nimietas est superfluitas.

Calor inferni. Nimius calor, est calor inferni, ad quem transeunt, qui hic in peccatorum frigore perstiterunt. Iob. 24. c.

Error. Nimius etiam calor est, quum quis scrutator diuinorum secretorum credere contemnit & per inquisitionem nimiam in errorem labitur. Gre. 16. mor. 30.

Timor Iudæorū in iudicio. Nimius terror fratrum Ioseph, timorem Iudęorum in iudicio futurum designare potest. quia Christo non crediderunt. Gen. 45. a.

Niniue.

Niniue. i. pulchra, siue spaciosa, aut habitaculum: ciuitas metropolis Assyriorum, à qua Niniuitę dicuntur. Gen. 10. b. Hil. s. Mat. cā. 12. Hie. s. Ionā 1. 3. & s. Nahum 1. & s. Sopho. 2. & s. Zac. 9.

Gentiles. Ecclesia. Mundus. Niniue seu Niniuitæ, significare possunt Gentiles fidem Christi suscipientes, sicut illi crediderunt Ionæ prædicanti. Ion. 3. b. Mat. 12. b. Luc. 11. d. Ad eam missus est Ionas, hoc est, Christus ad gentes. Significat etiam ecclesiam, quam ædificauit Christus. Vel mundum, qui dicitur cosmos à pulchritudine, & dicitur ciuitas Dei, quia mundus conditus est à Deo, & ciuitas magna propter mundi magnitudinem. Nahum. 1. a. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 6. cap. 9. Beda s. Gen. 11. Rup. s. Nahum. 1.

Nitere, Nitidus, vide Fulgere.

Niti, vide conari.

Nitrum.

Arist.4.meteoro. Nitrum, est terrę species sali simillimum, quod coagulatur à calido exsiccante humidum: sed soluitur ab humido frigido, quia pori tam grandes derelicti sunt, vt possit humidũ subintrare. Crepitat autem infusa aqua, vt calx viua, ac multo magis, si infunditur acetum: valet autem ad emundandas sordes.

Ori.s.Ier.ho.13. Hie.s.Ier.2. Beda s.Pro.25. Nitrum ad emundandas sordes valens, sermonem arguentem, increpantem & corripientem delinquentes significare potest. Et eadem ratione pœnitentiam. Emundat enim mordicando. Ier.2.e. Vbi saponem aliqui volunt esse. Nitrum autem infuso aceto feruens & crepitãs comparatur viro pessimo. Pro.25.c. quem si corripere velis, ipsa correptione fit deterior: & inde in murmurationis iniquitatem succenditur, vnde debuit ab iniquitate compesci: ideo ait, Acetum in nitro, qui cantat carmina cordi pessimo. *Sermo corruptionis. Pœnitentia. Vir pessimus.*

Nix.

Nix, est aqua congelata in aere, minus tamen, quàm grando: generatur tempore frigido, miroque pollet albore & frigiditate. Coagulatur autem leniter, caditque in modum lanæ, nec noxia est, sed sæpe prodest satis.

Hie.s.Iob.9. Euc.for.spirit.3. Nix è cælo dicitur descendere sicut pluuia, quia in aere generatur, & designat animæ etiam mundiciam, candoremque vitæ cælestis, & etiam baptismum. Iob.9.d. Psal.50.67. Isa.1.d. Thre.4.b. *Mũditia animæ. Baptismus.*

Amb.s.Luc.9. Hie.s.Isa.55. Nix fœcundat terram, cùm paulatim liquescit: vnde tempore niuis lætior solito tritici prouentus exuberat. Cum autem cadit nix, volucres cæli, vbi habitent, non habent. Significat verbum Dei, quod fœcundat animam, nec sinit dæmones in ea sedem habere. Iob.37.a. Ps.147. Isa.35.e. Luc.9.d. *Verbum Dei.*

Gre.27.mor.17.18. Niues, quibus præcipit Deus vt descendant in terram, sunt sublimia Sanctorum corda, quæ cum in solida cælestium contemplatione pascuntur, tamen pro fraterna charitate, ad humilia prædicationis verba descendunt. Vt autem nix terram, quum iacet, operit, quum verò liquatur, rigat: ita Sanctorum virtus per firmitatem suam apud Deum vitam peccatorum protegit, & per condensionem suam, quasi re liquefacta arentem terram, vt fructus proferat, infundit. Et quia aqua prius ab infimis trahitur, vt post à superioribus sparsa reddatur, Sancti quoque cum in virtutis arce consistunt vnde eleuati sunt considerant, ne alienæ infirmitatis abiecta contemnant. Iob.37.a. Significant etiam niues descendẽtes in terram, gratiam, quam Christus induxit in terram. Et doctrinam, ac dona Spiritussancti, quibus anima infunditur & germinat. Ps.67. Zach.10.a. Et vt nix de cælo vltro descendit, ita gratia baptismi nullis præcedentibus meritis venit, ideo baptizati comparantur niui. Apoc.1.c. *Corda Sanctorum. Hie.s.Iob.37.& s.Zac.10. Aug.s.Ps.67.& s.Apoc.ho.1. Gratia. Doctrina. Dona Spiritussancti.*

Gre.9.mor.24.28. & 23.mor.23. Euc.for.spirit.3. Nix aliquando significat humilitatem, & lauatur aquis niuis, qui habet lachrimas pœnitentiæ cum humilitate. Potest etiam iustitiam designare, & candorem vitæ cælestis. Iob.9.d. Et quia nix ab alto descendit, is lauatur aquis niuis, qui cælestem patriam per lamenta desiderat. Thren.4.b. *Humilitas. Iustitia.*

Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.19. Nix friget, sed frigus eius conseruatur in palea bono temperamento referta, imò tendente ad caliditatem, vnde non est frigus expellens calorem charitatis, sed potius compescens ardorem concupiscentiæ, & confouetur vestimento duplicis amoris, vel charitatis Dei & proximi, iuxta illud Ps.31.c. Non timebit domui suæ à frigoribus niuis. Omnes enim domestici eius vestiti sunt duplicibus, vtraque videlicet charitate, aut bona mente simul & bono opere suffulti. Nix igitur est zelus bonorum operum, qui comprimit ardorem concupiscentiæ malæ, feruet autem in Deum & proximum, & nitet candore bonæ exemplaritatis, & albescit mundicia. Cæterùm si nix resoluatur in aquam igne non decoctam, ledit: Pari modo si frigus, hoc est, zelus castitatis resoluatur in fluentem aquam mundanæ gloriæ, & non coctam igne Spiritussancti & amoris diuini, nocet, & redire facit in maiorem concupiscentiæ ardorem, iuxta illud Iob.24.c. Ad nimium calorem transibunt ab aquis niuium. *Zelus bonorum operum.*

Gre.29.mor.11. Hie.s.Iob.38. Aug.s.Ps.137. Nix corda prauorum interdum significare potest, cuius thesauros Deus ingreditur, cùm eos ad candorem iustitię reducit. Iob.38.c. Et dat niuem sicut lanam, cùm frigidos facit aptos ad calefaciendum, & vt sint vestes Christi. Ps.147. *Corda prauorum.*

Gre.7.mor.12. Nix frigida vim tribulationis etiam exprimit. Ps.147. Et nix irruit super timentes pruinã, quando qui temporalia aduersa pertimescunt, in districtionem se æternæ animaduersionis obiiciunt. Et qui conculcanda in infirmis metuunt, à summis metuenda patiuntur. *Vis tribulationis.*

Gre.16.mor.30. Nix quum sit frigidissima, iniquitatem significare potest, qua abundante refrigescit charitas. Et ab aquis niuium transeunt ad calorem nimium, qui dum iniquitatum suarum frigora declinant, ad veram fidem, vel sanctitatis habitum veniunt. Sed tunc est calor nimius, quum plus appetunt de diuinis secretis perscrutari, quàm capiunt, & dum credere contemnunt, per inquisitionem nimiam in errorem lapsi plus calent quàm calere debuerant. Iob.14.d. Potest etiam designare pœnam inferni. Pro.31.c. *Iniquitas.*

Beda s.Pro.31. Beda s.Pro.26. Niui in ęstate tanquam indecenti, comparatur gloria, vel dignitas collata stulto, quę maximè nocet ecclesię. Pro.26.a. *Pœna inferni.*

Hie.s.Ier.58. Nix Libani non deficiens de petra agri. Ier.18.b. ponitur ad comparationem rei quasi impossibilis, vt illud Vergilianum: Ante leues ergo pascentur in ęthere cerui. Et freta destituent nudos in littore pisces. Quàm nostro illius labatur pectore vultus.

Nò.

No, Hebraice dicitur ciuitas Alexandriæ in Ægypto, interpretatur autem requies, & designat eam requiem, quam diues purpuratus in euangelio dicitur habuisse, quæ Solum est in hac vita. Eze.30.d.

Requies mũdana. — Hie.s.Ezec.30.

Nobe.

Nobe, id est, loquela, siue prophetia, vel loquens, aut prophetans, siue fructificans, vel germinans, ciuitas sacerdotalis in tribu Iuda, quam Saul euertit. 1.Reg.21.a.22.d. Is.10.g.

Nobilis, vide Inclytus.

Nocere, Lædere, Noxius.

Nocere est damnum aut iniuriam alicui inferre. Noxium autem est, quod nocet.

Nocentes dicuntur dæmones, qui quantum possunt, semper hominibus nocet. Ps.34. Sed quum dicitur Apo.6.b. Ne læseris vinum, & oleum, &c. ostenditur eos non habere lædendi potestatem, nisi quantum à Deo permittuntur.

Dæmones. — Aug.s.Apo.ho.6.

Non nocebunt in monte sancto Dei, hoc est, in cælesti patria, vbi neque iniuriæ, neque vlli culpæ locus est. Isa.65.d.

Nocet homini impietas alterius, quando eum peruertendo inquinat. Iob.35.b. Sic nocet viduæ vel pupillo, qui simplices in peccatum aut errorem inducit. Exo.22.c.

Peruertens proximum. — Gre.26.mor.8.

Noctua, Nicticorax.

Noctua, est auis à tempore noctis dicta, quo cantat, seu potius gemit, aut vlulat, victumque quæritat. Eadem Grecè nicticorax dicitur, hoc est, coruus nocturnus. A Septuaginta dicitur γλαῦκα. Est auis carniuora, connumeratur inter immunda animalia. Leuiti.11.b.14.a. Videt plus nocte quàm die.

Aris.8.de his. animal.3.

Nicticorax in domicilio, vel in parietinis, hoc est, in domibus desolatis, fuit Christus in passione inter crucifixores Iudæos, vel est prædicator inter eos, qui à virtutis statu deciderunt. Psalm.101.

Christus. — Aug.s.Ps.101. Euc.for.spirit.5.

Noctua videns nocte & non die, significat sapientes in temporalibus, & ignaros erga spiritualia, & etiam vacantes operibus tenebrarum, qui enim malè agit, odit lucem. Vt noctu cantat, designat eos, qui in tenebroso tripudiant opere, & in mentium suarum exultant destructione.

Sapientes in temporalibus. Exultantes in malo. — Ori.s.Leui.ho.7. Gre.s.Ps.101.

Significat etiam doctos in litera legis, & ignorantes euangelium, eius lucem capere non valentes.

Docti in litera legis. — Isyc.s.Leui.11.

Noctuæ etiam magnis oculis Solem sustinere non valentes, sunt Philosophi cum sua vana Sapientia, lucem veritatis non assequentes. Item hæretici lucifugæ veritatis.

Philosophi. Hæretici. — Tertu.de cibis Iud. Basi.Exae.ho.8. Amb.ser.43.& 5. Exae.14.

Noe.

Noe, id est, cessatio, vel requies, filius Lamech, qui construxit arcam diluuij, in qua cum filijs seruatus est.

Noe typum gerit Christi, qui formauit arcam, hoc est, ecclesiam, intra quam saluamur, qui etiam consolatur nos. Et vt interpretatur requies, est Christus, qui nos requiescere facit. Et vt egressus ab arca accepit benedictionem à Deo cum filiis, vt videlicet cresceret, multiplicaretur, & repleret terram, typus est Christi & discipulorum eius post resurrectionem. Cui septem animæ donantur, hoc est, perfecti homines, per septiformem gratiam. Et vt Noe per aquam & lignum liberauit suos, ita Christus per crucem & baptismum liberat Christianos. Existens Noe cum filiis in primo loco arcæ, designat Christum cum Apostolis in primo loco ecclesiæ, vt etiam nudatus est Noe, & inebriatus, Christum significat, qui nimio amore nostri, quasi ebrius fuit, & nudatus, quum suspensus est in cruce. Gen.5.6.7.8.9.

Christus. — Ori.s.Gen.ho.2. Hie.Euagrio. Aug.12.cont. Faus.23. Epiph.1.adue. hæres.tom.2. Beda s.Gen.5. Rup.4.in Gen.17.& 8.de diui.offic.13.

Noe etiam in arcæ præparatione, & alimentorum collectione prælatorum gerit figuram, qui semper debent pro subditis laborare. Gen.6.7. Designat etiam laborantes in vita, & eos, qui ipsum imitantur. Ezec.14.e.

Prælatus. Imitatores. — Gre.1.mor.12. Aug.2.de peccat. merit.10. Ori.s.Eze.ho.4.

Noe præterea mentem significare potest, quæ inferiora sibi subiecta à vitiorum diluuio seruare debet.

Mens. — Amb.de Noe 9.

Noe, vt interpretatur requies, & natus est ad alios liberandos, typus est iustitiæ, quæ aliis prodest per bona opera, & à malis requiescere facit.

Iustitia. — Amb.de Noe 1.

Noemi.

Noemi. i. pulchra, siue decora, vxor Elimelech, socrus Ruth. Ruth 1.a.4.d.

Nolle.

Nolle, idem est quod non velle.

Nolle dicitur Deus quæ permittit, quia quæ vult sunt præcepta & consilia. Is.65.b.

Permissio. — Hie.s.Isa.65.

Non vult Deus holocausta, eorum videlicet qui legem eius non seruant, aut quæ sunt ex rapinis. Isa.1.b. Item nolebat sacrificia animalium, nisi quasi permittendo, ne videlicet offerrent ea idolis, & propter id, quod figurabant. Ps.39.50.

Holocausta animalium & ex rapinis. — Hu.s.Isa.1.

Nolens Iob, vt multa fortitudine Deus secum contendat, est desiderans, vt Deus infirmitatem suscipiat, hoc est, vt fiat homo. Iob.23.b.

Desiderans incarnationem. — Gre.16.mor.15.

Nolle disperdere pulchra Amalech, est turpes cogitationes nolle vitare, quum id possit iam factus victor. 1.Reg.15.b.

Nolle vitare turpes cogitationes. — Gre.s.1.Reg.15.

Adinuentiones hæreticorum.

Nouellæ plantationes. Pſ.143. ſunt cogitationes & adinuentiones hæreticorum, quæ non concordant cum ſacra ſcriptura.

Nouerca.

Nouerca, dicitur, quam quis habens filios ex priore vxore, nouam ducit vxorem, quę prioris filiis fit nouerca. Leu.20 b.

Nouilunium, vide Calendæ.

Nouus, Nouellus, Recens, Innouare, Renouare.

NOuum dicitur, quod nuper factum eſt, quod & recens appellatur. Nouus etiam, nouiter apparens. Exod.1.b. Surrexit interea rex nouus. Firmus. Luc. 22.b. Hic eſt calix noui teſtamenti. Inauditus. Deuter.32.c. Noui recenteſque venerunt. Inopinatus. Eſthe.3.c. Nouis vtens legibus. Innouatus. Exod.13.a. Egredimini menſe nouarum frugum. Mirandus. Iſa.43.c. Ecce ego facio noua. Purgatus. Ezech.36.c. Dabo vobis cor nouum. Nouiter inuentus. 2. Regum 21.c. Accinctus erat enſe nouo. Recens. Deuter.20.b. Qui ædificauit domum nouam.

Ori.ſ.Rom.7.12. Amb.ſ.Ephe.4.& ſ.Luc.5.& 4.de ſacramentis 2.& 16. Exae.9. Hie.ſ.Iob.29.& ſ.Eze.36. Aug.ſ.Gala.6. Gre.19.mor.27.& ſ.Pſ.50. Beda.ſ.Gen.2. — *Nouitas gratiæ.*

Nouitas & renouatio tribuitur homini ſecundùm gratiam, ſicut vetuſtas ſecundùm peccatum, & appellatur nouitas ſpiritus, daturque homini in baptiſmo & pœnitentia, quæ nouitas in interiori homine ſit, & in corde. Et dicitur nouus homo, qui ſic renouatur, exuto veteri homine. Pſal.50. Ezec.36.f. Rom.7.b. Ephe.2.c.4.e. Coloſ.3.b. Dicitur etiam homo noua creatura, cui eſt noua vita in Chriſto. Gala.6.d. Et dicitur renouari ſicut aquila, quæ relictis terrenis, ſemper ad ſuperiora aſcendit. Pſ.102. Et nouitas ſenſus fit per exercitationem ſapientiæ, & meditationem verbi Dei. Pſal.103. Roman.12.a. Tit.3.b. Noua autem ſunt, quæ ad nouum hominem ſpectant. Exo.35.d. Et nouum teſtamentum ſunt opera noui hominis. Luc.5.g. Innouatur autem ſemper gloria, quum creſcunt virtutes. Iob.29.d. Et noui vtres dicuntur ij, qui renouati ſunt per gratiam. Mat.9.c. Et lagunculæ nouæ ſunt infirmæ ipſa humanitate conſcientiæ, vel terrena corporum vaſcula quæ vaſa fictilia dicuntur. Iob.32.d.

Ori.1.Periar.3. Amb.ſer.22. Gre.23.mor.11.

Nouorum etiam meſſis, & menſis nouorum deſignant nouam vitam, & fructus nouæ vitæ in Chriſto, à quo data eſt diſciplina Chriſtiana. Exod.23.b.34.c. Num.28.d. Rom.6.a. Nouæ etiam fruges nouitatem vitæ & operum ſignificant. Exod.13.a. Ezec.3.d.

Amb.2.de Cain.6. & ſer.29. — *Baptiſmus.*

Nouum ſacrificium eſt baptiſmus, & is qui vnigeniti fide eſt Deo gratus. Noui etiam vtres baptiſmum ſignificare poſſunt, in quo continentur gratiæ & dona Spirituſſancti.

Arn.ſ.Pſ.68. Hie.ſ.Ier.31.& ſ.Iob.29. — *Chriſtus.*

Nouus homo dicitur Chriſtus, etiam cum ipſa eccleſia, quæ corpus eius eſt, quam ipſe ſibi renouauit. Ephe.2.c. Et nouum quod fecit Dominus ſuper terram, eſt ipſe Chriſtus ſeu eius incarnatio. Ier.31.d. Idem dicitur nouellus vitulus. Pſ.68. Innouari autem dicitur ſemper gloria Iob, hoc eſt, Chriſti, vel ſecundùm quòd ipſe Chriſtus perſeuerat in patre, vel propter nouitatem membrorum eccleſiæ, quæ eſt corpus eius. Iob.29.c. Nouum autem vas, in quo miſit Eliſæus ſal, carnem Chriſti deſignat. 4.Reg.2.d.

Ori ſ.Leui.ho.15. & ſ.Gen.ho.13. Hil.ſ.Mat.can. 14.& ſ.Pſ.143. Baſi.ſ.Pſ.32. Hie.ſ.Iſa.42. Amb.ſ.1.Cor.5. Iſyc.ſ.Leui.23. Hie.ſ.Mat.9. — *Noua lex.*

Nouæ fruges nouam legem ſignificant. Exo.13.a. Leui.26.b. Ezec.3.d. Itidem noua poma ad doctrinam noui teſtamenti ſpectant. Cantic.7.d Iſa.42.b.43.c. Mat.13.g. Galat.5.d. Et nouum mandatum eſt, mandatum charitatis: quod eſt peculiare legis nouę, & ipſa facit nouum hominem. Ioan.13.d. Et nouum canticum eſt noui teſtamenti, in quo ſunt myſteria incarnationis, & cantatur in nouitate ſpiritus. Pſa.32 95.97.143.149. Et noua conſperſio eſt doctrina Chriſti in nouo teſtamento. 1.Corin.5.c. Nouum quoque ſacrificium eſt ſacrificiū nouæ legis. Leuit.23.c. Innouari autem dicuntur dies ſicut à principio, quum in lege noua producuntur apoſtoli ſimiles patriarchis. Thre.5.d. Nouum etiam vinum non mittendum in vtres veteres, eſt euangelica doctrina non tradenda Scribis & Phariſæis. Mat.9.b.

Gre.ho.11. — *Nouum & vetus testamentum. Comminationes & promiſsiones.*

Noui & veteres putei ſignificant noua & vetera de theſauris vtriuſque teſtamenti. Gene. 26.c. Mat.13.g. Noua autem & vetera præter hoc quòd referuntur ad nouum & vetus teſtamentum, poſſunt vetera dici comminationes æternæ pœnæ, noua verò promiſſiones vitæ cæleſtis.

Hie.ſ.Pſ.97.143. Gre.ho.29. — *Noui teſtamenti canticum.*

Nouum canticum eſt noui teſtamenti, & etiam crucis Chriſti præconia, quæ antea nunquam in mundo laudata fuerat. Pſ.95.97.143. Pertinet etiam ad gloriam cæleſtem, vbi omnia erunt noua: ibi etiam erunt nouæ linguæ. Marc.16.d.

Hie.ſ.Iſa.62. Aug.ſ.Apoca.ho.3 Gre.ſ.1.Reg.6 Hie.ſ.Iſa.41 — *Chriſtiani nomē.*

Nouum nomen impoſitum Hieruſalem, deſignat nomen quod eccleſia ſumpſit à Chriſto, vt fideles dicerentur Chriſtiani. Iſa.62.a. Apo.3.d.

Eccleſia. Anima. Apoſtoli.

Nouum plauſtrum dici poteſt ſancta eccleſia, vel cuiuſque fidelis anima, vel Apoſtoli ferentes arcam Dei prædicando Chriſtum. 1.Reg.6.b. Et eſt nouum propter præceptum dilectionis, & quia non ſequuntur vetuſtatem literę, ſed nouitatem ſpiritus. Iſa.41.d. Ioan.15.b. Rom.13.c. Ephe.4.f.

Baſi.ſ.Pſ.32. Ori.ſ.Mat.ho.35 Aug.q.ineuang.43 — *Spiritualia mandata. Dona Spirituſſancti. Gloria cæleſtis Innouatio cælorum.*

Nouum vinū ſignificare poteſt ſpiritualia & grauia mandata & dona Spirituſſancti. Mat. 9.b. Nouum etiam vinum gloriam cęleſtem ſignificat, vbi noua ſunt omnia. Mat.26.c. Apo. 21.b. Nouum autem vinum bibit Chriſtus in reſurrectione, ſicut vetus in paſſione. Bibet autem vinum nouum cum Apoſtolis, & aliis fidelibus in generali reſurrectione.

Hie ſ.Iſa.65. Rup.11.ſ.Apoc. — *Conuerſi Gētiles*

Noui cęli, quos creat Deus, erunt cęli renouati in fine mundi, vel cęli noui ſunt conuerſi ex gentilitate, quando eos quos colebant vt Deos, conuerſi ad fidem, Dei creaturas eſſe cognoſcunt. Iſa.65.c.66.g. Apo.21.a.

Noua terra est, quum possidebunt beati in fœlicitate. Isa.65.c.Matt.5.a.

Fœlicitas

Renouatio per fidem.

Nouum cor Israelis, est credere in eum, quem prius negauerunt: nouum verò cor gentium, est idola derelinquere, & mortuorum cultura contempta, credere in eum, qui est Deus viuentium. Ezec.18.g.36.f. Nouum autem cor pertinet ad bonæ voluntatis initium. Nouæ quoque laguncułę sunt spiritalia corda. Iob.32.d. *Hier.s.Eze.18. Gre.23.mor.1. Fulgen.1.de duplici prædestinatio.*

Subiectio auditorū prædicatori.

Innouatio regni Saulis designat nouam submissionem auditorum ipsi prædicatori, cum eius laudabilem vitam conspiciunt. 1.Reg.11.d. *Gre.s.1.Reg.11.*

Doctor fortis.

Nouellus vitulus dici potest doctor, qui valet iam hæreticos ventilare. Ps.68. *Aug.s.Ps.68.*

Nouum hominē creans.

Renouat Deus faciem terræ, quando creat nouum hominem: & etiam quando resuscitat. Psalm.103. *Ori.1.periar.3. Arno.s.Ps.103. Basi.s.Ps.32.*

Nouitas interioris hominis.

Renouata iuuentus aquilæ, designat nouitatem interioris hominis: & etiam baptismum, & resurrectionem Ps.102. *Amb.ser.54. Aug.s.Ps.102. Euc.q in Psalm.*

Renouari dicitur dolor, quum quis non respondet iniuriam inferenti. Ps.38. *Ori.s.Ps.38.ho.1.*

Idola.

Recentes dij sunt, qui non sunt æterni: & ideo non sunt dij. Ps.80. Deut.32.c. *Aug.s.Ps.80.*

Nouissimus.

NOuissimus, dicitur vltimus: quia quæ recenter fiunt, vltimum locum habent.

Infimi.

Christus.

Christus.

Tempus Christi

Nouissimi dici solent, qui sunt infimi & despecti in populo. Isa.65.d. Amos 9.a. Nouissimus virorum dictus est Christus: quia maximè fuit in passione despectus. Isa. 53.a. Nouissima autem Christi dicuntur: quæ ad eius spectant humanitatem. Ps.138. *Hie.s.Isa.56. Hie.s.Isa.2.9.*

Nouissimi dies tempus Christi significare solent: & tempus vltimæ prædicationis. Ge.49.a. Isa.2.a.9.a. Eze 38.b.c. Mich.4.a. Et nouissimus dies festiuitatis, fuit vltimum pascha Iudæorum, quando Christus occisus est. Ioan.7.f. *Rup.7.s.Ioan.*

Tempus iudicii, & diuinæ vindictæ.

Nouissimi etiam dies sunt tempus iudicii, aut tempus diuinę vindictæ post lōgam eius patientiam. Ier.23.c.30.d. Nouissimum quoque perdicis & nouissimū Babylonis, & nouissima Rachelis ad tempus iudicii referuntur. Iere.17.b.31.c. Isa.47.b. Et nouissimæ plagæ iræ Dei dicuntur, quia semper percutit populum contumacem, post longam videlicet pœnitentiam. Apocal.15.a. *Ori.s.Iere.ho.4. Aug.s.Apo.ho.15.*

Dies circa finem mundi.

Nouissimi quoque dies, sunt dies circa finem mundi. Hos.3.b. Et nouissimi homines quos inuadet terror, erunt electi circa finem mundi, tempore videlicet Antichristi. Iob.18.d. Et nouissima Iob quibus benedixit Deus, est vltimum tempus ecclesiæ, quum multiplicabūtur fideles in senecta vberi. Iob.42.c. Ps.91. *Hie.s.Hose.3. Gre.14.mor.12. & 35.mor.16. Glo.ord.s.Isa.30.*

Impletio Prophetiarum.

Nouissimus dies, dicitur adimpletio prophetiarum: tempus videlicet quando impletur, quod ab aliquo propheta prædictum est. Isa.20.b.

Iudæi et Gētiles

Nouissimi facti sunt primi, & primi nouissimi, quando gentiles qui posteriores erant in fide postmodum fidem amplectentes reliquerunt post se Iudæos. Matt 19.d. Homines etiam qui natura inferiores sunt angelis, relinquūnt infra se dæmones, qui natura sunt superiores: In fœlicitate etiam nonnulli homines aliquibus angelis superiores erunt. Nouissimi quoque dicuntur Iudæi, qui erunt tempore Antichristi. Eccl'tæ 4.d. *Ori.s.Matt.ho.9 Hie.s.Eccl'ten.4.*

Angeli & homines.

Minimus gradus fidelium.

Nouissima cognatio in tribu Beniamin, significat minimum gradum conuersationis electorum in ecclesia. 1.Reg.9.c. *Gre.s.1.Reg.9.*

Ecclesia.

Nouissima domus Dei dicitur ecclesia, quia prima fuit synagoga. Agge.2.b. Nouissima etiam Iob designant statum ecclesiæ Christi post eius passionem, vel statum ecclesiæ triumphantis. Iob.42.d. *Hie.s.Agge.2.& s.Iob.42.*

Corda secreta.

Nouisima abyssi dici potest corda secreta, quę aperta sunt Deo. Iob.38.b. *Gre.29.mor.7*

Nouisima sunt peiora prioribus, quando nouisimis additur simulatio. Matt. 12.d. Nouisima quoque Iudæorum fuerunt peiora prioribus, quia supra mala præterita, Christi necem addiderunt. Luc.11.c. Nouisima quoque eorum fuerunt, quum vastati sunt. Amos 8.c. Nouisimæ plagę sunt, quę corpus, & animam affligunt. Apo.15.a. *Au.q.in euang.8. Amb.s Luc.11 Rup.9.s.Apoc.*

Occisio Christi.

Destructio Iudæorum.

Minima peccata.

Nouisimum minutum, significat minima peccata, & terrena. Matth.5. Luc.12.g. *Ori.s.Luc.ho.35.*

Præteritū tēpus operandi.

Nouisimè dicuntur venire fatuę virgines, hoc est, quum iam operandi tempus pręteriit. Matth.25.a. *Aug.1.serm. Domini in monte.*

Inferni.

Nouisimus lacus, significat inferos, aliquando eam partem, in quam descendit Christus. Nouisima verò laci profundum inferni designant. Idem designabunt quoque nouisima abyssi. Iob.38.b Eze.32.e. Designant etiam impios & sacrilegos, quia in profundiores peccatorum tenebras descendentes, lasciuiarum nimio fluxu, velut aquarum multitudine deprimuntur. *Ori.s.Matt.ho.32 Gre.29.mor.5 Hie.s.Iob.38*

Mediterraneum

Nouisimum mare sumitur in scripturis pro mari mediterraneo, quod est ad Occidentem terrę promisionis. Ioel.2.e. *Hie.s.Ioel.2*

Christus exinanitur.

Nouisima crepido altaris. Eze.43.d. quæ & crepido minor dicitur, seu propiciatoriū minus, designat Christum exinanitum assumpta forma serui. *Glo.ord.s.Eze.43*

Nox.

Tempus incarnationis.

Nox, est tempus quo Sol est sub terra, per cuius vmbram Solis luce priuamur. Vt autem est tempus tenebrosum, ita est tempus aptum somno, & quieti.

Nox media, tempus incarnationis Christi significare solet: vt nocte media ingressus est Dominus in Ægyptum, quando Verbum caro factum est. Exod.11.b.12.d. Psalmo 118. Nox *Au.epist.120.& de verb.Dom.se.22*

etiam media, occultum tempus aduentus Christi significat. Mat. 25. a.

Hie. s. Iob. 35. Cyril. 12. s. Ioan. 62. — *Tempus ante aduentum Christi.*

Nox quandoque tempus ante aduentum Christi significat, propter secretum silentiũ mysteriorum Dei: & diuiditur in quatuor vigilias: prima in Adam, primo homine, vt crederet in Deum creatorem: Secunda, in Noe, quando diuina prouidentia & iustitia erga homines monstrata est. Tertia, in Abraham, crescente iam fide. Quarta, in Prophetis, appropinquante luce aduentus Christi. Gen. 8. d. Iob. 35. b. Ioan. 21. a.

Arno. s. Ps. 18. Chry. s. Ps. 96. Hie. s. Ps. 18. 87. Au. s. Ps. 18. 73. & s. Ioan. tract. 62. Euc. q. in Psal. Arn. s. Ps. 91. 135. Amb. de Isaac 5. & s. Ps. 118. ser. 7. Beda s. Gen. 30. — *Christus, & Ioannes. Mortalitas. Carnales. Prædicator. Iudas. Iudæi. Tenebræ Iudæorum. Vetus testamentum.*

Nox nocti indicauit scientiam, quum Christus illustrauit Ioannem Baptistam, ambobus in vtero latentibus. Ps. 18. Vel nox nocti indicat scientiam, quum Christus homo docuit omnem terram. Vel mortalitas carnis, carnalibus fidem prædicando, annunciat futuram scientiam. Vel cùm carnalis licèt fidelis, loquitur carnaliter de his, quæ pertinent ad carnẽ Christi. Hæc autẽ nox dicitur esse Dei. Ps. 73. Nox quoque indicauit scientiam nocti, quũ Iudas Iudęis doctrinã praui sensus infudit, & cum indicauit Iudæis Christum capiendum, dicens: Quemcunque osculatus fuero, ipse est, tenete eum. Nox quoque sunt tenebræ Iudæorum. Ps. 87.

Nox quandoque dicitur vetus testamentum, & sensus literalis, & parabolæ. Ge. 22. a. 40. a. Exo. 10. c. 13. d. 14. e. Ps. 135. Can. 3. a. Nox etiam sunt quæstiones de Deo, qui posuit tenebras latibulum suum. Psalm. 17. 91. Nocte coniuncta est Lia Iacob, vt obscuritas literæ designetur. Gen. 29. e. 30. c. Zac. 1. b.

Ori. s. Iob. 3. Amb. de virg. 2. Hier. s. Amos 5. & s. Ionam 4. — *Tempus legis Iudæorum.*

Nox etiam significat tempus legis Iudæorum, aut ipsum populum Iudæorum. Iob. 3. a. Luc. 5. a. Et vertit Deus diem in noctem, quando diem eorum, qui hora sexta dixerunt, Crucifige, in typum cæcitatis in noctem mutauit. Et lux quæ eis oriebatur in lege, & Prophetis, versa est in tenebras, ignorantibus quid legant & audiant. Amos 5. b. Psalm. 69. Nox autem qua producta est hœdera ad protectionem Ionæ, tempus ante aduentũ Christi designauit. Nox vero qua arefacta est, cæcitatem Iudęorum subsecutam. Ionæ 4. d.

Beda s. Pro. 31. — *Tranquillitas.*

Nox, in qua apparet Dominus, est tranquillitas ab omni perturbatione. Gen. 20. a. 26. c. 46. a. Exo. 24. d. Sic quasi nocte quiescit ecclesia, quum aliqui fidelium eius, intermissa ad tẽpus solicitudine externa, sibimet vacare, seque ipsos spiritualiter incipiunt curare, vel lectionibus videlicet sacris, vel orationibus ac lachrymis sese, vel aliis studiis huiusmodi secretius exercendo. Surgit autem de nocte, cùm in eisdem suis fidelibus ad agendum etiam proximorum curam, se solicitè accingit. Pro. 31. c.

Ricar. de S. Vict. de somn. Nabuc. 12.

Nocte fit reuelatio mysterii Danieli, quando veritatis illustratio cernitur quidem ex parte, & velut ad Lunæ lumen videtur, & quando de aliquo diuinitatis arcano, quid sentiendum sit, ipsi quidem intelligimus, sed rationem qua illud, & aliis probare possimus, in promptu necdum habemus. Sed cum per diuinam retractationem postmodùm agimus, vt acceptam veritatis intelligentiam, quam ipsi prius vel tenuiter videre potuimus, perspicua demonstratione aliis declarare possimus, iam quod nocte percepimus, sub diei luce proferimus. Dan. 2. c.

Fides.

Nox aliquando fidem significare potest, & nocte Abraham superauit aduersarios, quia victoria quæ vincit mundum, est fides nostra. Gen. 14. c. Exo. 10. c.

Gre. s. 1. Reg. 3. — *Pœnitentes.*

Nocte accepit sapientiam Salomon, quia non erat in eius luce perseueraturus. 3. Reg 3. a.

Glo. int. s. Exo. 13. — *Humiles.*

Nox aliquando significat cognoscentes peccata sua, & humiles. Exo. 13. d. 40. d. Et noctes quadraginta, pertinent ad pœnitentiam. Exo. 34. d. Et de nocte consurgens Abimelech, resipiscentes significat. gen. 20. b.

Tẽpus orationis.

Nox media, tempus orationis aliquando significat, vt quum amicus venit media nocte, gratia petendi panes ab amico. Luc. 11. a.

Ori. s. Matt. ho. 31. Gre. 25. mo. 1. ho. 11. Cyril. 3. s. Ioan. 24. Arno. s. Ps. 90. Gre. 20. mor. 3. & s. Cãt. 3. & 9. mor. 40. Gre. 5. mor. 21. & 21. mor. 21. Aug. de symbol. ad Catechum. 6 — *Altitudo remissionis. Occulta voluptas. Insidiæ tentationis. Contemplatio.*

Nox etiam media, altitudinem remissionis, & negligentię significat, & tempus quando minus putatur venturus esse iudex. Matt. 25. a. Iob. 34. c. Ioan. 6.

Nocturnus timor, est occulta voluptas, vel insidiæ tentationis occultæ in hoc mundo obscuro. Ps. 90. Cant. 3. c. Et nocturna pollutio, aut somnium est tentatio occulta, per quam tenebrosa cogitatione turpe aliquid corde concipitur, quod tamen corporis opere non expletur. Deut. 23. b.

Nocturna visio, est contemplatio diuinorum in hac vita, in qua sub quadam caligine, & non sine nubis obscuritate diuina cognoscimus. Iob. 4. c. 33. b.

Tres mortui suscitati.

Noctes tres, designant tres mortuos, quos suscitauit Christus, secundùm tres gradus mortis spiritalis per ipsos significatæ. In his fuit Christus in corde terrę: hoc est, iacuit fides Christi in cordibus ipsorum, qui habitant terram. Matt. 22. f.

Au. 2. de Trini. 17. & q. in Exo. 54. & s. Ps. 103. Beda s. Exo. 11. Ru. 2. s. Exo. 20. 21. Hie. s. Isa. 4. Au. epist. 120. & s. Ps. 118. Amb. s. Ps. 118. ser. 7. 8. Clima gradu. 25. — *Tẽpus passionis Christi. Obscuritas sacramentorum.*

Nox quandoque dicitur tempus passionis Christi, quando maxima erat obscuritas fidei in cordibus omnium. Ps. 15. 16. 31. 103. Ita in nocte comedebatur agnus. Exo. 12. b. Vbi etiam designatur obscuritas sacramentorum. Nox est etiam, quia nondum ad inuicem conscientias nostras videmus.

Nox aliquando significat tempus tribulationis, & tentationis. Et media nox, est tempus grauis tribulationis. Gen. 32. Le. 8. g. Iob. 7. a. 17. c. 24. c. 30. c. 34. c. 35. c. Psal. 2. 15. 16. 21. 118. 120. Thren. 1. a. 2. f. Nocte mandat Deus canticum, nempe misericordiæ, hoc est, in aduersis, quũ quis non potest eam exercere, vt saltem eam laudet. Ps. 41. In noctibus etiam iubemur extollere manus in sancta. Ps. 113. Et nox illuminatur vt dies, quum quis lætanter sustinet aduersa. Ps. 138. Nocte accusat diabolus, idest tẽpore aduersitatis. Apo. 12. c. Noctes laboriosas tolerãt,

qui

qui aduersitatum tenebras non solum vsque ad inopiam, sed sæpè ad corporis vsque cruciatum portant. Iob.7.a. Nocte quærit sponsa Dominum, hoc est, in tribulatione. Cant.3.a. Nocturnus timor, est timor de tribulatione, aut in ipsa tribulatione. Psal. 90. In hac nocte non extinguitur lucerna mulieris fortis. Prouer.31.c. Media nocte venit amicus, hoc est, tempore tribulationis. Luc.11.a.

Priuatio formæ. Nox interdum dicitur priuatio formæ in materia, quæ rationem habet tenebrarum, sicut ipsa forma lucis habet rationem. Gen.1.a.

Ignorantia. Errores. Nox interdum significat ignorantiam, & errorum tenebras. Gene.1.a. Le. 6.b. Psalm. 103. Isa.16.a. Hose.7.b. Eccl'i.23. Abdi.b. Mic.3.c. Et noctes laboriosæ sunt, quum ingemiscimus nos nescire quod quęrimus. Iob.7.a.30.c. Nocte Lot concubuit cum filiabus: vbi designatur ignorantia scientiæ Dei. Gen.19.g. Nocte vastatur Ar, ciuitas Moab: quia scientia secularis perpetuis ignorantię tenebris damnatur. Isa.15.a. Dicitur etiam perire nox, quando id quod cæcata mens etiam per consensum perpetrat, animaduersione pœnitentiæ extinguitur. Iob. 3.a. Noctes quoque singulæ, sunt cogitationes tenebrosę. Ps.6. Nox etiam est ipsa infidelitas: vt nocte luctatus est vir cum Iacob, vbi notatur defectus fidei futurus in Iudæis. Gen.32.f. Et nocte venit Nicodemus ad Iesum, quia nondum plenam habebat fidem. Ioan.3.a. Isa.21.c.

Infidelitas.

Sensibilia. Nox diuisa à die, significare potest sensibilia diuisa ab intelligibilibus. Gen.1.a.c.

Tempus huius seculi. Nox præterea obscuritatem & tempus huius seculi significare potest. Gene.30.c. Hac nocte editur agnus, & perimitur qui dilexit mundum, vt primogenita Ægyptiorum, & diues auarus. Exo.12.b.d.14.e.34.d.1.Reg.14.e.Ps.76.77.118.135.138. Rom.13. d. In hac nocte nutrire debet sacerdos ignem altaris. Le.6.b. Nox autem media, est medium tempus vitæ humanæ tenebrosæ. Mar.13.d.

Tempus mortis. Mortalitas. Tempus iudicii. Nox quandoque significat tempus mortis, & ipsam mortalitatem, quam homo incurrit per peccatum. Gen.8.d. Exod 14.e.1.Reg.14.e. Iob.3.a. Ps.129. Et nox fit illuminatio, quum à morte transitur ad gloriam. Ps.138. Ioan. 9.a. Iob. 27. d. Designat etiam tempus iudicii, & ignorantiam, seu obscuritatem diei iudicii, ac mortis. Psalm. 73. Matth. 25. a. Lucæ 12. c. 1. Thessalon. 5.a.

Tempus Antichristi. Nox potest etiam aliquando significare tempus Antichristi. Exo.13.d. Luc.17.g. Matt. 25. a. Ioan.9.a. Iob.14.c. In quibus etiam locis significari potest tempus iudicij.

Diabolus. Nox quandoque dicitur ipse diabolus, vt Iob.3. b. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Nox est enim, quum mentes conscientiam erroris tenebris obscurat. Est etiam nox ipsa callida suggestio diaboli. Nox quoque diuisa à die, est diabolus separatus ab angelis. Gen. 1. a. Thren. 1.a.

Sectæ hæreticorum. Cognitio temporalium. Noctes per quas quæsiuit sponsa sponsum, & non inuenit. Cantic. 3.a. varias sectas hæreticorum & ignorantiæ, ac errorum designant, qui dicunt: Ecce hic est Christus, ecce illic. Et nocturna visio, significat cognitionem mundanorum, & hypocritarum, & hæreticorum de rebus temporalibus, quæ eos cito deserunt, vt quasi somniando eas possedisse videantur. Iob. 20. a.

Tempus peccati. Peccatum. Nox quia priuat luce, significare potest tempus peccati, & vitam peccatorum, ac veterem hominem. Ipsum etiam peccatum nox dicitur, quo priuatur homo luce gratiæ. Gen.1.a.19.a. Exo.13.d.1.Reg.15.d. Thren.1.a. Rom.13. d. Nocte sunt ebrii, qui cordis ebrietatem habent, quia sunt in tenebris. 1.Thess.5.a. Nocte capitur Christus, scandalizantur discipuli, negat Petrus, hoc est, sine Spiritusancto. Matt.14.c.26.c. Iob.3.a. Et guttæ noctium, sunt cadentes per peccatum. Non rediturus ad veniam, ad traditionis perfidiam nocte Iudas exisse perhibetur. Ioannis 13.d. Et diuiti iniquo dicitur. Luc. 12. c. Hac nocte repetent animam tuam ex te. Et nocte conteruntur mali, vel quum per diuinam sententiam occultam cæcantur, vel propter tenebras exteriores, in quas mittuntur. Iob.34.c. Nox etiam ibidem dici potest peccatū, quod est pœna & causa peccati. Potest etiam nox in multis ex his locis infernum significare. Iudi. 19.c. Dies mutabitur in noctem. Ioan.9.a.

Infernus.

Gre.2.mor.9. & 8.mor.7. & 16.mo.28. & 27.mor.1. Ber.ser.1.s.qui ha. Beda s.Pro. 31. Glo.ord.s. Luc. 11. Glo.int.s.Gen.1. Ori.s.Gen.ho.1. Gre.4.mo.17. & 8 mor.9. & 26.mo.25. & s.Ps.6. & 6.moral.14. Hier.s.Isa.21. Au.s.Ioan.tra.52 Cyril.hom.5.

Aug.13.confes.18. Ori.s.Leu.ho.5. & s.Num.ho.23. & s.Matt.ho.30. & s.Rom.13. Amb.ser.13. & s.Luc.2. Aug.s.Ps 76.100. 118.138. Gre.s.1.Reg.14. & 23.mo.21. & ho.22 Isyc.s.Leui.6 Au.s.Ps.77.129. Gre.s.1.Reg.14. & 18.mor.10. Au.s.Ps.129.138 Amb.s.Ps.118. Hie.s.Iob.3 Cyril.6.s.Ioan.14 Amb.s.Luc.17. Aug.73.q.59. Gre.25.mor.12. Cyri.6.s.Ioan.14. Gre.4.mo.8.10.23 Rup.1.s.Gen.18.et s.Iere.14. Ber.s.Cant.ser.75 86. Gre.15.mor.3. Ori.s.Matt.ho.35 & s.Rom.13. Amb.2.de Cain 4. Hier.s.Eze.8. Au.s.ps.5. & s.Ioan.trac.57. Gre.s.1.Reg.15. & 2.mor.2. & 25.moral.11.

Nubere, Nuptiæ.

NVbere dicuntur fœminæ, quum viris traduntur, non enim vir propriè nubere dicitur, sed mulier, vir autem ducit vxorem. Nuptiæ autem sunt, cū est actus nubendi. Et ipsæ ceremoniæ, & hilaritates, quæ in ducendis vxoribus fiunt, nuptiæ dicuntur.

Nuptiæ in Christo non dicuntur propriè esse inter Verbum, & humanitatem, cū non sint personæ, sed sunt inter Christum, & ecclesiam, & inter Christum, & animam, ad quas ipse dicitur sponsus, & ille sponsę. Inter animam verò, & dęmones non possunt dici nuptię, sed adulterium, quum non possit esse legitima coniunctio.

Coniunctio Christi cum ecclesia, vel anima. Nuptię Iacob cum Rachele, vnionem Christi & ecclesię significant. Gen. 29. c. Et nuptię filij regis, designant coniunctionem ecclesię sponsę cum filio Dei incarnato eius sponso. Matt.22.a. Designant etiam communicationem Verbi ad animam, & has nuptias prouidere debet puellę dominus eius. Exo.21.a. Nuptię factę die tertia in Cana Galilęę, coniunctionem Christi & ecclesię post resurrectionem designant. Ioan.2.a.

Gloria cælestis. Nuptię quandoque significant cælestem gloriam, seu coniunctionem cum Verbo Dei in gloria, cum immortalitatis assumptione. Matt.25.a. Luc.12.c. Apo.19.b.

Nuptiarum tres sunt species. Primæ reconciliationis per fidem, quarum tria sunt fercula,

Ori.s.Matt.ho.20 22. Au.1.q. in Euang. 31. & s.Ioan.trac. 8 Hier.s.Matt. 22. Epiphan.2.cont. hæres.tom.1. Gre.ho.8. Cyril.2.s.Ioan.26 Ori.s.Matt.ho. 32 Hil.s.Matt.ca.27

peccatorum ablutio, gratiæ consecutio, & naturę reformatio. Secundę adoptionis per spem, in quibus sunt eloquij diuini consolatio, alimoniæ cælestis communio, dulcedinis internæ prælibatio. Tertię sunt glorificationis per charitatem: cuius fercula sunt æterna incorruptio, vera glorificatio, perennis Dei visio.

Aug. 83.59. & de verb. Dei. Ber. in sententiis. Ori. s. Matt. ho. 22 Isyc s. Leui. 22. Ori. s. Matt ho. 20 Hil. s. Mat. Ca. 22 Amb. 1 de pœnit. 6 & s. Luc. 14.

Non nubens alteri viro vxor defuncti, designat animam non recipientem sermonem extraneum, Gentilicum, & hæreticum. Deute. 25. b. Tunc etiam nubit filia sacerdotis alienigenæ aut alicui de populo, quum anima nutrita in fide se tradit errori gentilico, aut Iudaico, aut hæretico. *Recipere sermonem extraneum.*

Nuptialis vestis, est charitas, ratio, & virtutes, ac dona Spiritussancti. Et ipsa gloria vestis est nuptialis. Mat. 22. b. Coloss. 3. b. *Charitas.*

Nubes, Cataracta.

NVbes, est vapor humidus, in sublime, vi caloris elatus: cuius densitas Solem obumbrat, & in aquas terram irrigantes demum conuertitur. Cataractæ autem dicuntur nubes ceu fenestræ, & portæ, quibus aquæ defluunt. Sunt tamen qui catarhacta scribendum putent: vt à defluendo dicantur aquæ, quæ alto ruere potius quàm defluere videantur. Duo autem ex nubibus conferuntur nobis beneficia: Alterum est obtectus, alterum verò pluuia, & ambo Solis vigorem mitigant. Lux enim eius nimis excellens, percellit oculos minus dispositos, aut tantę luci non assuetos, & calor exsiccans & exæstuans perurit aliquando: vtrunque tamen necessarium est. Ad quorum temperamentum summus Moderator, nubes pro tempore interiici iubet, quæ lucem comprimunt, & arefacta madefaciant, & irrorent. *Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 17.*

Amb. ser. 61.

Nubes in primis dici potest Deus pater, cuius typum gerebat nubes, quæ suscepit Christũ ascendentem in cęlum ab oculis discipulorum. Actor. 1. b.

Ori. s. Exo. ho. 5. & s. Num. ho. 27. & s. Matt. ho. 3.

Nubes itidem dicitur Spiritussanctus protegens Hebræos, hoc est, fideles: & excæcans Ægyptios, hoc est, infideles. Exo. 14. e. Et nubes lucida obumbrans discipulos, dici potest æterna virtus, vel Spiritussanctus. Mat. 17. a. *Deus pater.*

Chrys. s. Ps. 96. Amb. s. Ps. 118. sermon 5. Hie. s. Eze. 1. Cyril. 4. s. Ioan. 28. Isyc. s. Leui. 16. Aug. s. Ps. 77. Gre. s. Eze. ho. 8. Rup. 6. s. Apoc. Hie. s. Isa. 24.

Nubes pręterea cum sit tenuissimus aeris lucidi contextus, lucem aliquam de se emittens, ipsum Christum significat, vel diuinam in Christo, & luculentam veritatis pulchritudinem. Iob. 38 b. Ps. 96. Designat etiam naturam humanam in Christo. gen. 9. b. Exod. 13 d. 14. e. 16. c. 19. b. Leui. 16. a. 3. Reg. 18. g. Isa. 19. a. 25. b. Et nubes magna veniens ab Aquilone, est Filius Dei, factus homo, veniens in mundum. Ezech. 1. a. g. Et nubes irrorans, & protegens nos à feruore Solis, hoc est, ab ira Dei, & extinguens æstum peccatorum, est ipse Christus afferens nobis diuinam clementiam. Et ipsa humanitas eius est nubes diei, in qua eduxit Deus populum de Ægypto. Ps. 77. Hac nube dicitur amictus Angelus. Apoc. 10. a. *Spiritussanctus. Christus. Humanitas Christi.*

Cataractę cæli, significare possunt benignitatem Dei, qua detinet iram suam, ne perdat homines, quæ tunc aperientur, quum iustitia exigente Deus vindictam exercet. Et cum demonstrat nota sibi esse nostra crimina. Genesis 7. b. 8. a. Isa. 24. c. *Benignitas Dei.*

Philo, quis rerum diuin. heres. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 17. Hila. s. Ps. 134. Isyc. s. Leui. 16. Au. 2. de gen. cont. Manic. 4. & s. Ps. 146. Beda s. Gen. 5. Hie. epist. ignot. vul. & s. Ps. 41. Aug. s. Ps. 41. Ori. s. Num. ho. 7. & s. Eze. ho. 1. Hie. s. Isa. 18. Gre. s. 1. Reg. 3. Tert. aduer. Iudæos Gre. Nysse. de vita Mosis.

Nubes media inter Hebręos, & Ægyptios, est verbum Dei, mentibus virtute pręditis, paulatim irrorans sapientiam, à malis omnibus securam. In duras autem, ac bonarum artium steriles, more nubis densissimæ pœnas ingerit, intentans eis inundationis perniciem miserabilẽ. Exo. 14. e. Nubes etiam dicitur doctrina apostolica, in qua apparet Christus tanquã arcus in nubibus: vbi etiam designantur figurę veteris testamenti. gene. 9. b. Leuit. 16. a. His nubibus operit Deus cælum. Ps. 17. 103. 107. 134. 146. Isa. 5. b. Et sunt nubes tenebrosæ propter obscuritatem, & illuminat noctem veteris populi. Ipsa quoque profunditas scripturæ nubes dicitur. Exo. 13. d. 14. e. 40. d. Matt. 24. a. 26. f. Et baptizati dicuntur antiqui Patres in nube, quia baptizati sunt in figura. 1. Cor. 10. a. Cataractæ autem vt dicuntur per quas flumen deiicitur, potius quàm defluit, Prophetas significare possunt. Ps. 41. Vbi etiam designant comminationes diuinas. *Verbum Dei. Doctrina Apostolica. Figuræ veteres. Profunditas scripturæ.*

Amb. exho. advi. & instit. virg. 15. Hie. s. Isa. 19. & s. Ps. 77.

Nubes etiam dici potest gratia Dei, & diuina protectio, ipsaque consolatio diuina, cælestiaque beneficia. Donec nubes gratiæ erat in tabernaculo fœderis. Maria non apparuit leprosa, sed remota nube. Exo. 24. d. 33. c. 34. a. 40. d. Nu. 9. c. 12. c. 16. f. Is. 4. b. 5. b. 18. b. Et nubes in qua veniet Filius hominis, erit bonis consolatio, & protectio. De quibus dicitur Psalm. 30. Quàm bonus Israel Deus his qui recto sunt corde. Marci 13. c. Luc. 21. e. Ezec. 1. a. *Prophetæ. Comminationes diuinæ. Gratia Dei. Diuina protectio.*

Nubes præterea dicitur beatissima Virgo Maria, quæ est nubes leuis sine peccati pondere, & super eam ascendit Dominus, quum incarnatus est. Isa. 10. a. Ipsa est nubes diei, in quã educit Dominus populum de Ægypto. Ps. 77.

Ori. s. Ier. ho. 5. & s. Cant. ho. 4. & s. Matt. ho. 30. 35. Arno s. Ps. 67. Cyril. 7. thesau. 2 Hie. s. Is. 5. 14. & s. Dan. 2. & s. Zac. 14. & s. Iob. 26. Au. s. Ps. 35. 56. 76. 77. 88. 103. Gre. 14. mor. 2. & 17. mor. 12. & 27. mor. 56.

Nubes aeris, sunt Apostoli, & sancti doctores, & etiam Prophetæ: in quibus est tenebrosa aqua, qui ad excelsa contendunt, & terrena despicientes, instar auium tenuissimum aerem, & ætherea queque desiderant, ad quos veritas Dei peruenit, quæ vsque ad nubes venire dicitur, & super Sanctos pluere consueuit: qui repleti multitudine scientię, multas habent aquas in cordibus suis, tenebrosas quidem, & inuolutas caligine mysteriorum, quam solus Moses ingreditur, & loquitur cum Deo facie ad faciem. Ps. 17. 35. 56. 67. 76. 77. 96. 103. 134. 146. Ge. 9. b. Exo. 13. d. 14. e. Iob. 20. a. 26. b. 36. d. 37. b. c. d. Eccl'tæ. 11. a. 12. a. Isa. 5. b. 14. d. 45. b. 60. b. Ier. 10. b. Matthęi 24. c. 26. f. Apoc. 1. b. Hę sunt nubes quę non ęquantur Domino. Ps. 88. Et nubes quę rore concrescunt. Proue. 3. c. 2. Reg. 1. d. Et nubes discurrentes per magnificentiam Dei. Deut. 33. *Virgo Maria. Apostoli. Doctores. Prophetæ.*

Ecclesia. Nubes interdum dicitur ecclesia, & ipsi fideles. Ps.104. Super hanc nubem sedet Filius hominis. Apoc.14. d. Nubes quoque sunt animæ sublimes per cæleste desiderium, & à culpæ grauedine leues: de quibus dicitur Isa.60.b. Qui sunt isti, qui vt nubes volant? *Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 17.*

Fideles animæ. Angeli. Nubes quandoque dicuntur Angeli: vt innuatur sanctos illos spiritus occulto quidem lumine supra mundanum impleri modum: cæterùm primitiuam illam primoque apparentem lucem, modestè reuerenterque suscipere, eamque sequentibus absque inuidia pro suo cuiusque captu secunda deriuatione transfundere. Preterea, quod illis & fœcunditas, & ius item animandi & augendi, ac perficiendi adsit, iuxta intelligibilis imbris fœcunditatem, quæ subiectum gremium ad vitalem partum pinguibus euocet pluuiis. *Beda s. Gen. 5. & s. Pro. 3. Rup. 2. s. Deut. 20. Arno. s. Ps. 104. Hie. s. Eze. 1. Gre. s. 1. Re. 7. 11. Au. s. Apo. ho. 11. Dyon. cal. Hier. 15*

Crux Christi. Nubes protegens Israelem, crucem Christi significare potest, sub cuius vmbra saluamur. Exo.13.d. Num.14.c. *Hie. s. Zac. 14.*

Fluxus cogitationum. Cataractę dici possunt fluxus cogitationum intellectus, quę tunc aperiuntur, quum homo tendit in vitia. Nubes etiam est confusio inquietarum cogitationum in mente: quibus à visione & contemplatione diuinorum obtenebratus impeditur. Iob.38. a. Transeunt quoque nubes præ fulgore, quum illæ quæ animum obnubilant, dubitationes recedunt. Ps.10. *Chrys. de continentia Ioseph. Philo de profugis Gre. 28. mor. 19. Ricar. de S. Vict. de somn. Nabuc. 35.*

Dies iudicii. Nubes magna veniens ab Aquilone, significat exercitũ Chaldæorum, venientem aduersus Hierusalem. Ezec. 1. a. Designat etiam nubem iudicii, quando tolletur impius, ne videat gloriam Dei. Et dicitur dies nubis, quia nullus tunc absque pauore iudicẽ præstolabitur, incertus de futura sententia. Erit autẽ nubes præcipuè malis, quibus erit nubes obscura, & horribilis. Ps.67.96. eze.30.a.34.d. Ioel.2.a. vnde & in nubibus veniet tũc Filius hominis. Dã.7.d. *Hie. s. Eze. 1. 30. Gre. s. Eze. ho. 2. Hila. s. Ps. 67. Aug. s. Ps. 96. 67.*

Vir gloriosus. Nubes matutina, quæ cito consumitur, in earum rerum comparatione assumi solet, quæ cito deficiunt. Hose.6.b.12.a. Nubi autem sine pluuiis comparatur vir gloriosus, & promissa non complens. Pro.25.b. Nubes ad altiora suspenditur, sed densato vento impellitur, vt currat, calore autem Solis dissipatur, vt euanescat: Sic corda sunt hominum, quæ per acceptę rationis ingenium ad alta emigrant: impulsa autem maligni spiritus flatu prauis desideriorũ suorum motibus huc illucque pertrahuntur: sed districto respectu superni iudicis, quasi Solis calore liquefiũt, & semel locis pœnalibus tradita, ad operationis vsum vltra non redeũt. Gloria etiam malorum vt nubes transire dicitur. Iob.7.b.30.b. Iudæ.d. Vt nubem autem & vt nebulam dicitur Deus delere peccata nostra. Isa. 44. d. Designat in multis ex his locis temporale bonum. Isa.25.b. *Beda s. Pro. 25. Gre. 8. mor. 14. & 20. mor. 23. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 17.*

Temporale bonũ. Mobilitas mẽtis. Nubes, interdum mentis humanæ mobilitatem significant. Eccl'tæ. 11. a. Qui considerat nubes, non metit, quia is qui ante humanæ mutabilitatis terrorem trepidat, mercedis æternæ retributione se priuat. *Gre. 27. mor. 5.*

Ingratitudo. Caligo mentis. Nubes opposita, ne transeant orationes ad Deum, est quum ingratas preces petentiũ Deus exaudire dedignatur. Vel quum caligine quadam & nubilo cęcitatis mens obruitur, ne radio diuinæ contemplationis illustrari mereatur. Thren.3.e. Iob.38.a. Nubes etiam magna est caligo & cęcitas, quam incurrit homo per peccatum. Eze.1.a. *Gre. 28. mor. 75. Ruper. 1. s. Eze. 3.*

Praui homines. Tribulationes. Nubes etiam sunt praui homines persequentes bonos. Eccl'tę.11.a. Et hęretici, philosophi, Iudæi, & tempora iniquorum. Demum ipsę tribulationes. Et arcus apparet in nubibus, quũ diuina benignitas in tribulationibus succurrit. Gen.9.b. *Amb. de Noe 27. Gre. 1. past. adm. 16 Ber. s. Cant. ser. 58. Euc. form. spiritu. 3*

Error. Ignorantia. Infidelitas. Nubes operiens Taphnim, est erroris obscuritas, quę cedit diabolo. Eze.1.a.30.e.38.c. Et cataractę sunt errores in anima. Nubes autem ponitur vestimentum maris, quum in crudelibus interponitur caligo, & cęcitas infidelitatis. Iob.38.a. Cataractę quoque in diluuio significant superbos. Gen.7.b. *Hie. s. Eze. 30. Amb. de Noe. 14. Gre. 28. mor. 15. & s. Eze. ho. 2. Beda s. Gen. 5.*

Cataractę fuerunt apertę in baptismo Christi, quum vox Patris audita est. Hic est Filius meus. Psalm.41.

Cælum. Multitudo. Soliditas. Nubes, cęlum. Iob.22.b. Nubes latibulum eius.

Nubes, multitudo. Ecclesiastici 43.b. In magnitudine sua posuit nubes.

Nubes, soliditas. Iob.37.d. Subito aer cogetur in nubes.

Nudare, Nudus.

NVdare, est detegere, & spoliare, & nudus est, qui est sine tegmine, aut vestimento, & pauper, priuatus, apertus, & detectus.

Christus nudus. Nuditas Adę in paradiso, designauit nuditatem Christi, qui pro nobis apparuit infirmus. Et vt ille fuit nudus in paradiso, ita Christus vt humanam tegeret nuditatem, nudus pependit in cruce. Nuditas etiam Noe, nuditatẽ Christi in passione & cruce significauit. Gen.2. d.3.c.31.f. Luc.23.e. Nuditas autem Iob, designauit Christum à sorde originalis peccati mũdum. Iob.1.d. Designauit etiam, quod Christus à synagogæ carne prodiens cõspicuus ad gentes prodiit, quum esset ab ipsa synagoga nudatus, sicut etiam Ioseph reliquit pallium in manu dominæ. Nuditatem Christi aspexerunt Iudæi. Haba.2.c. *Amb. epis. 36. & s. Luc. 23. Au. 16. ciui. Dei 2. & 12. contra Fau. 23. Beda s. Iob. 1. Gre. 2. mor. 31. Ruper. s. Haba. 2.*

Christus in suis membris. Nudus etiam dicitur Christus in suis membris, in quibus est operiendus, in iis videlicet, qui indigent sapientia. Matt.25.d. *Ori. s. Matt. ho. 25.*

Puritas Angelorum. Simplicitas. Nuditas in Angelis, designat quod liberi sint, absoluti, & expediti, atque exterioris omnis adiectionis labe puri, & ad diuinę simplicitatis similitudinem pro viribus tendant. *Dion. cæle. Hie. 15*

Nuditas aliquando indicat simplicitatem, vt in primis parentibus, qui nudi non erubescebant. Gen.2.c. Nudus erat Adam à simulatione, sed vestiebatur luce diuina, vnde aduersus, & *Au. 2. de gene. con. Manich. 16.*

ad ſeipſum conuerſus: quod ſignificat de illa arbore manducaſſe, nuditatem ſuam vidit, & diſplicuit ſibi, eo quòd non haberet aliquid proprium. Eſt autem hoc erroris proprium, vt quod cuique diſplicet, hoc etiam Deo diſplicere arbitretur.

Gre.ſ.1.Reg.15. Hie.de veſte.ſace. Ori.ſ.Iob.1. Amb.de Noe 29. & epiſt.36. Amb. de Ioſeph 5. Beda ſ.Gen.37.

Nil boni ſibi aſcribens.

Nudus fugiens adoleſcens, deſignat eùm, qui nil ſibi de bonis operibus per inanem gloriam aſcribit. Marc.14.f. Nudus etiam fugit, qui veterem hominem exuens, ad Deum feſtinat: & qui omnia peccandi pericula vitat. Amos 2.d. Nuditas Iob, mundiciam ab omni vitio indicat. Iob.1.d. Et nuditas Dauid. 2.Reg.6.d.

Puniens deus Iudæos.

Nudauit Deus gladium poſt partem capillorum, quum in Iudæos grauem vindictam exercuit. Ezec.5.a.

Iudæi occidentes Chriſtum.

Nudantes fratres Ioſeph ipſum tunica, fuerunt Iudæi imponentes Chriſto falſa crimina, vel ipſum occidentes. Gen.37.e. Non eſt autem in totum nudatus Ioſeph, ſed ſpoliatus: quia non eſt nudus, niſi quem culpa nudauerit.

Amb. de Noe 29.

Peccatum per ignorantiam.

Nuditas Noe, peccatum per ignorantiam perpetratum ſignificare poteſt, & nudari in tabernaculo, eſt abſcondere peccatum. Gen.9.d.

Ori.ſ.Eze.ho.6. Gre.6.moral.3.23. & 12.mor.5.

Abſcondere peccatum. *Anima ſine gratia.*

Nuda dicitur anima, quæ gratia, & virtutibus deſtituta eſt. Sic nudus homo, vel nudus populus, eſt exiſtens in peccato, & carens indumento gratiæ, & charitatis. Gen 3.c. Exo.32.f. Iob.14.b.22.a.24.b. Iſa.20.a. Ezec.16.a. Nahum 2.c. Apoc.3. d.16.c. 17. d. Et nudi ſunt, qui Chriſtum non habent. 1.Corin.5.a. Item decepti ab hęreticis, & carentes fide, & frigoribus infidelitatis & peccatorum vexati. Iſa.58. c. Ioel. 1. c. Nuda ſpoliatur fornicaria, quando plebs Iſraelitica nudata gratia, etiam amiſit gloriam temporalem ducta in captiuitatem. Hoſe. 2. a.

Rup.ſ.Hoſe. 1. Hie.de veſte.ſace. Iſyc.ſ.Leu.10.13.

Erubeſcentia.

Nudum caput, eſt amiſſio galeæ ſalutis. Eſt etiam erubeſcentiæ indicium. Nudabant autē caput, qui lugebant mortuos. Et nudant caput, qui diuinitatem, aut humanitatem negant in Chriſto. Non nudat autem caput ſacerdos, quum non amittit gloriam Dei. Le.10.b.13.f. Demum nuditas in planctu aſſumi ſolebat. Mic.1.b.

Gre.23.mor.28.

Tribulatio.

Nudari dicuntur oſſa per flagella, dum per tribulationem quicquid in nobis eſt validum, aperitur. Iob.33.c.

Hie.ſ.Iſa.3.

Nudat Dominus crinem filiarum Sion, quum manifeſtat peccata occulta. Iſa.3. b. Et nudat femora Hieruſalem, quum detegit peccata, & confundit peccatorem. Iere.13.d. Sic nudat ignominiam. Ezec.16.c.23.d. Et nudabit Dominus terram in die iudicii, quum omnia ante tribunal Chriſti manifeſtabuntur. Iſa.24.a. Et nudus eſt infernus coram Deo, quia omnia nuda, & aperta ſunt oculis eius. Iob.26.b. Nahum 3.b. Habac.3.c. Hebræ.4.d.

Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.24.

Nudari ſapiētia.

Nudus inuentus eſt Adam poſt peccatum, quia voluit nimis ſapere ſuaſu ſerpentis, qui Harum dicitur, quod nudum & aſtutum ſignificat: vt doceamur nimis aſtutum denudari ſapientia diuinorum.

Gre.6.mor.11.

Detectio turpitudinis.

Denudat filia Babylonis turpitudinem ſuam, quum anima confunditur. Iſa.47. a. Vel in adminiſtratione operis turpitudo denudatur, dū vilis mens abiectaque in actionis oſtētatione cognoſcitur, quę quieta prius magna putabatur. Ad eadem refertur filia Edō. Thren.4.d.

Hie.ſ.Iere.2.

Non ſeruare præcepta.

Nuditas pedum, eſt quum anima non munita diuinorum præceptorum protectione, & obſeruatione, patet venenatorum animalium, nempe dæmonum morſibus. Ier.2.e.

Gre.19.mor.15.

Prædicantes hæretici.

Nudant lamiæ mammas ſuas, quum Iudæi, & hypocritę labiis honorant Deum, quem corde negant, & quum hæretici errores ſuos liberè prædicant. Thren.4.a.

Hie.ſ.Iſa.22.

Hæretici denudantes Eccleſiā.

Nudant parietem eccleſię hęretici, cùm omnes eius munitiones demoliri conantur. Iſ.22. b. Dicuntur etiam nudare pauperis domum, nempe eccleſiam. Iob.20.b.

Hie.ſ.Iſa.19.

Detectio errorum.

Nudatur alueus riui Ægypti, quum omnes philoſophorum, & hęreticorum fallacię deteguntur. Iſa.19.b.

Nudius.

Gre.ſ.1.Reg.10.

Nudiuſtertius, & nudiuſquartus, idem dicunt ac ſi diceremus, nunc eſt dies tertius, nunc eſt dies quartus, nempe à die pręterito, à quo fit numeratio.

Nudius tertius, eſt prima dies prędicationis ipſius prædicatoris, quam exercet in obediētia prelati ſui, & in hac viderunt Saulem. 1.Reg.10.b.

Nugari, *Nugæ*, *Nugax*.

Rup.ſ.Soph.3.

Sermones hæreticorum.

Nugę, ſunt ſermones leuium rerum, ac nullius ponderis, & plerunque ſcurriles, & mendaces. Nugax autem eſt, qui nugas loquitur, quod eſt nugari.

Nugæ ſunt ſermones hęreticorum, & nugaces ſunt hæretici, & etiam Iudæi, circa legem nugantes, dum falſos ei dant & ineptos ſenſus. Sopho.3.d. Sapi.2.c.4.c.

Nullus.

Nullus, eſt non aliquis.

Nullus homo debebat eſſe in tabernaculo, quum ingrediebatur ſacerdos ad offerendum incenſum, vt deſignaretur omnes homines egere redemptione, præter ipſum Chriſtum ſummum ſacerdotem, & redemptorem. Le.16.c.

Numerare, Numerus, Enumerare, Numerabilis. Computare, Recenſere, Supputare.

NVmerare, est per numeros recensere. Numerus autem est vnitatum collectio. Recensere autem est cognoscere, & summam per numeros cognoscere. Numerus item est discretio, paucitas, & fœlicitas.

Aeternitas Dei. Numerus annorum Dei dicitur inæstimabilis humanæ cognitioni, cùm in Deo sit vnica & simplex æternitas; vt dum homo ea, quę apud se sunt, prolixa multiplicat, æternitatis multitudinem se metiri non posse infirmitas humana cognoscat. Iob 36.d. *Gre.27.mor.3.*

Ordinans Deus prædicitionem. Dinumerat Deus menses conceptus ceruarum, quum ordinat, vt prædicatores opportuno tempore, quòd in mente conceperant, proferant. Iob 39.a. *Gre.30.mor.20.*

Notans Deus opera. Dinumerat Deus gressus, quum singula quæque opera nostra propter retributionem signat. Iob 14.d. *Gre.12.mor.9.*

Puniens pro meritis. Numerare dicitur Deus in gladio, quando singulos pro meritis castigat & punit. Isa. 65. b. Recenset etiam quæ fecit Amalec, quum condemnat opera libidinis, & cùm aliquando conuertit ipsum peccantem. 1. Reg. 15. a. *Hie.s.Is.65. Gre.s.1.Reg.15.*

Comprehendere excellentiã sanctorum. Numerare stellas, est Sanctorum excellentias comprehendere, quod est solius Dei, ideo dixit Abrahæ, Numera stellas, si potes. Gen. 13. d. 15. b. Ps. 146. Is. 40. f. Nemo autem numerat, nisi quod vult diligentius custodire. Dicitur autem non esse numerus militum Dei, quia soli Deo cognitus. Iob 25. a. *Arn.s.Ps.146. Amb ser.26. Aug.s.Ps.146.*

Prædestinati. Numerus filiorum Israel, prædestinationem significare potest. Exo. 16. d. 30. b. Ps. 130. Iere. 23. a. Sic numerans Abraham trecentos vernaculos, prædestinatos indicauit. Gen. 14. c. Et numerati per cognationes & tribus, sunt ad diuersos gloriæ gradus ordinati. Nu. 1. a. 23. b. 24. e. Numeratio autem secunda filiorum Israel, est introductio secundi populi in terram promissionis & Hierusalem cælestem, reprobato priore. Nu. 26. a. *Ori.s.Nu.ho.1.15.18. Amb.de Abr.3. Ori.s.Nu.ho.21.*

Perfecti ad opera Dei. Numerati Leuitę à triginta annis & supra, designant perfectos ad opera Dei, qui digni sunt numerari: qui etiam ad numerum transire dicuntur. Nu. 4. d. Et numerus vel summa pugnatorum, est eorum, qui fortes sunt aduersus dęmones, vt meritò numerentur, nec implicentur negotiis secularibus. Nu. 31. g. Recensens quoque Saul filios Israel ad pugnandum, designat prælatum cognita virtute interiori numerantem fideles inter milites spirituales. Recensens autem populum quasi agnos, designat prædicatorem proponentem veterum exempla ad castitatem, vel eligentem castos ad prædicandum & pugnandum contra Amalec, idest, libidinem. 1. Reg. 11. b. 15. a. *Ori.s.Nu.ho.4.26 Gre.s.1.Reg.11.15*

Diuersi gradus in ecclesia. Enumerata instrumenta tabernaculi, designare possunt diuersos gradus ministrorum in ecclesia. Exo. 38. c.

Merces secundũ opera. Supputatur pecunia redimentis se, iuxta annorum numerum ad rationem mercenarij. Leuit. 25. g. 27. c. quia vnicuique imputabitur merces secundum horas denarij diurni, & secundum quòd magis exercebit opera pœnitentiæ, vt veniat ad annum Iubilei. *Isy.s.Leu.25.27.*

Virtus vniuscuiusque. Numerus autem annorum Iubilei, dici potest virtus vniuscuiusque, quæ consideranda est in iniungendis operibus, ne videlicet alligemus opera grauia & importabilia in humeros proximorum. Leu. 25. b. *Isy.s.Leui.25.*

Certa scientia. Numerus aliquando dicit certam scientiam, vt is dicatur numerum habere, qui certam habet de aliqua re scientiam. Et adolescentularum dicitur non esse numerus, hoc est, sectæ Philosophorum non habent certam scientiam, sed circa errores vagantur. Cant. 1. a. *Aug.83.q.55.*

Valere penetrare mysteria. Numerus sufficiens ad esum agni est, quando is qui agnum manducat, mysteria eius penetrare præualet. Exo. 12. a. *Rup.2.s.Exo.7.*

Non numerari Iudã inter apostolos. Irreparabilis diabolus. Non numerari noctem, in qua natus est Iob in mensibus, est deleri Iudã de numero Apostolorum. Et non computari ipsum in diebus anni, est non agi memoriam Iudæ, vt Sanctorum, sed ipsum deleri de libro viuentium. Iob 3. a. Vel diabolum superbiæ suæ tenebris pressum, aduentum quidem Redemptoris conspicere, sed nequaquam ad veniam cum electis redire, nec rursum ad ordinem supernorum agminum reduci. *Ori.s.Iob 3. Gre.4.mo.10.11.*

Obliuio remissorum peccatorũ. Non cõputari etiam noctem illam in diebus anni, est in extremo examine non fieri mẽtionem de peccatis iam remissis, sicut de operibus virtutum. *Gre.4.mo.22.*

Peruertentes hæretici fideles. Numerant vel destruunt hæretici domus Hierusalem, quum peruertunt fideles. Is. 12. c. *Hie.s.Is.12.*

Obstinati hæretici. Numerantur Assyrij præ paucitate, quum residui ex hæreticis relinquuntur, maiori parte ad fidem reducta. Is. 10. e. 21. d. *Lyr.s.Is.10.*

Indigni numero. Innumerabilis gẽs sunt dęmones & mali homines, & carnales, quasi indigni numero. Ioel. 1. c. Innumerabiles autẽ homines, quos rapit ante se diabolus, sunt carnales ab exordio mũdi vsque ad tempora Antichristi. Et dicitur rapere, non omnes, sed innumerabiles, quia quandiu falsitatis suæ signa non exhibet, multi à vita carnali conuertuntur: atque ita non omnes trahit. Iob 21 d. 34. c. *Hie.s.Ioel.1. Gre.15.mor.30.*

Vna lex. Vna fides. Supputare bases duas per vnam tabulam tabernaculi. Exo. 26. d. proponere vtranque legẽ singulis fidelibus. Supputare etiam singula talenta per singulas bases, ad vnam fidem referri potest. Exo. 38. d.

Numus, Numularius, vide Pecunia.

Nunciare, Nuncius, Enunciare, Prænunciare, Renunciare.

Nunciare, est monere & significare, & referre. Enunciare autem est nunciando &

declarando proferre. Nuncius verò est, qui nunciat. Renunciare etiam, est referre. Gen. 37.c. Renuncia mihi quid agatur. Et relinquere. Luc. 14. g. Qui non renunciat omnibus quæ possidet.

Hie. Aglasiæ. Rup. s. Amos 4. — *Christus iudex.*

Nunciat Christus iudicium gentibus, quia constitutus est iudex gentium. Isa. 42. a. Ipse vt Deus annunciat homini eloquium suum. Amos 4.d. Nam Apostoli & Prophetæ non suum, sed eloquium Dei annunciant.

Hie. s. Eze. 30. Bed. s. Pro. 25. — *Angeli.*

Nuncij gentis sunt angeli præpositi gentibus. Is. 14.g. Et nũcij qui egrediuntur à facie Dei sunt angeli. Eze. 30.b. Nuncius bonus de longè veniens, est Angelus bonus: qui comparatur aquæ frigidæ sitienti datæ. Prou. 25.d.

Hie. s. Is. 42. & s. Agg. 1. Gre. s. 1. Reg. 11. Lyr. s. Reg. 10. — *Prophetæ. Apostoli.*

Nuncij quos misit Iacob ad Esau, dici possunt prophetæ ad Iudæos missi. Gen. 32. a. Ipsi dicuntur nuncij Domini. Agg. 1. d. Nuncij autem missi ad vniuersos terminos Israel, sunt apostoli, & prophetæ. 1. Reg. 10. a. 11. c. Is. 42. d. 44. d.

Gre. 1. mor. 25. Rica. de S. Vict. de 12. patriar. 68. — *Sermo propheticus. Discretio.*

Nuncius qui venit ad Iob, & aliis pereuntibus solus euadit, est sermo propheticus, qui dũ fiunt mala quæ prędixit, quasi sanus ad Dominum solus redit. Dum enim vera dixisse de perditorum casu cognoscitur, quasi inter mortuos vixisse monstratur. Iob 1.c. Vel discretio quę in omni persecutione Iob remanere potuit: & perpetrata damna statim nũciare studuit: quia nisi per discretionem, virtutum damna eius nõ cognoscit, nec corrigit. Nescit & puer ille cũ pereuntibus perire: quia nescit discretio per rerum detrimenta, per tentationum argumenta deficere, sed perficere.

Religiosi peccantes.

Nuncij quos misit Dauid ad Hanon, quos ille remisit præcisis vestibus vsque ad nates, & dimidia barba, sunt religiosi aut ministri ecclesiæ incidentes in peccata turpia, quæ detegit diabolus. 2. Reg. 10. a.

Rup. s. Nah. 2. — *Sacerdotes. Pharisæi. Hæretici. Dæmones.*

Nuncij Iudæorum, sunt Scribæ, Pharisæi, & sacerdotes: Hæreticorum verò prædicatores eorum, vtrorumque autem dæmones. Is. 30. a. Nah. 2. d.

Gre. 4. mo. 4. Bed. s. Pro. 16. — *Diabolus. Hæresiarcha. Hæretici. Vani philosophi.*

Nuncius, qui nunciat patri Ieremiæ natum esse masculum, est diabolus qui quum nos in cogitationibus fluctuare considerat, malorum mentes, quæ ex autoritate huius mundi præeminent, ad persuasionem nostræ deceptionis instigat. Ier. 20. d. Nuncius autem impij, qui cadet in malum, dicitur hęresiarcha, qui est nuncius diaboli. Pro. 13. c. Nuncij verò mortis sunt angeli Satanę, nempe hęretici & vani philosophi: imo omnes, qui verba referunt proximis, propter quę morte condemnentur ęterna. Pro. 16. b.

Hie. s. Ps. 95. & s. Is. 42. — *Prædicare virtutibus in vtroque testamento gloriam Dei.*

Annunciat de die in diem salutare Dei, qui secundùm bonas virtutes Christum laudat. Vel qui in vtroque testamento Christum prędicat. Ps. 95. Nunciare quoque gloriam Ioseph, est prędicare gloriam Christi: nunciare autem eam patri suo, est prædicare illam Iudęis. Gen. 45. d. Nunciare verò gloriam Christi in insulis, est prædicare eam gentibus. Is. 42. b.

Confessio fidei.

Nuncians Iudas Ioseph aduentum patris sui Iacob, est actus confessionis fidei, quæ fit Christo, vnde & Iudas dicitur confessio. Gen. 46. c.

Hil. s. Ps. 118. — *Confessio peccatorum.*

Nunciare sacerdoti lepram domus, est confiteri sacerdoti peccata. Leu. 14. e. Et enunciat vias suas, qui confitetur peccata sua. Ps. 118.

Gre. s. Cant. 5. — *Mediatores prælati & sancti.*

Nuncians Moses Domino verba populi. Exod. 19. b. prælatum designat mediatorem inter Deum & populum. Nunciant etiam filiæ Hierusalem sponso languorem sponsę: quũ Sancti orantes pro nobis offerunt Christo nostra desideria. Cant. 5. c.

Conuersio Iudæorum in fine mundi.

Nuncians Ioseph Pharaoni aduentum fratrum suorum, designat prænunciationem futuræ conuersionis Iudæorum in fine mundi. Gen. 47. a.

Bed. s. Gen. 9. — *Iudæi manifestantes infirmitatem Christi.*

Nuncians Cham fratribus suis nuditatem patris, Iudæos exprimit quodammodo manifestantes infirmitatẽ Christi, quæ apud prophetas in figuris latebat: vnde fit populus ille seruus fratrum: quia seruat scripturas in obsequium Christianorum. Gen. 9. d.

Hil. s. Matt. Can. 14. — *Confitentes cessationem legis.*

Nunciãtes discipuli Ioannis Baptistę mortem eius Iesu, sunt confitentes legis veteris cessationem. Mat. 14. b.

Aug. s. Ps. 58. — *Prædicatio gratiæ in peccatore conuerso.*

Nunciari dicuntur consummationes in ira consummationis, quando prædicatur ab Apostolis, quòd vbi abundauit peccatum, superabundauit & gratia: & quòd infirmitas hominis pertinuit ad humiliationem. Ps. 58.

Solicitudo dæmonum.

Nunciantes Pharaoni fugam Israel, designant solicitudinem dæmonum aduersus fideles. Exod. 14. a.

Gre. s. 1. Reg. 1. — *Falsam securitatem promittere.*

Nunciare pacem mordendo dentibus. Mich. 3. b. est promittere diuinæ indulgentię securitatem flagitiosis.

Comminationes diuinæ.

Nunciata visio dura. Is. 21. a. comminationes diuinas significat.

Nundinæ.

Nvndinę, erant institutæ velut festa, quæ nono quoque die fierent & rustici ad mercatum in vrbem irent pro legibus accipiendis, vt scita atque consulta frequentiore populo referrentur.

Prædicationes hæreticorum.

Nundinę Tyri, erant prędicationes hęreticorum, quas cum multo popularium fauore ipsi celebrabant. Ezec. 27. c.

Lyr. s. Eze. 46. — *Festa Iudæorum.*

Nundinæ in quibus offertur sacrificium, erant festa Iudæorum, in quibus ipsi conueniebant ad offerenda sacrificia. Nunc verò sunt festa Christianorum. Eze. 46. c.

Nurus.

NVrus, dicitur vxor filij.

Ecclesia ex gentibus. Nurus Iudæ Thamar. Gen. 38. c. typus est ecclesiæ ex gentibus: quæ etiam est nurus synagogæ matris Christi. Mat. 10. d. *Aug. s. Ps. 44.*

Plebs Iudaica. Nurus etiam Iudæ Thamar, significat plebem Iudæorum, regibus & sacerdotibus tanquã filiis Iudæ coniunctam. Nurus itidem Eli, est plebs Iudaica reprobis sacerdotibus subiecta. 1. Regum 4. d. *Glo. ord. s. Gen. 38. Gre. s. 1. Reg. 4.*

Hæreticus. Nurus consurgens aduersus socrum, est anima hæretici, vel ipse hæreticus, qui scripturas à Spiritusancto æditas, transfert ad nouas doctrinas & ad fermentum Pharisæorum, faciens iniuriam Spirituisancto. Mich. 7. b. *Hie. s. Mic. 7.*

Nutare, Nutus.

NVtare, est identidem capite nutum vel signum facere. Et ponitur pro commoueri & titubare, quasique in ruinam periclitari. Nutus autem signum est, quod fit motu capitis: & sæpe pro imperio & voluntate capitur.

Imperium Dei. Nutus Dei, est imperium voluntatis eius, ad cuius nutum columnæ cæli contremiscunt, quia in plerisque neque ipsi Apostoli pertingere ad voluntatis eius celsitudinem valent, qui eiusdem voluntatis præmia denunciantes vident. Iob 26. c. *Gre. 17 mor. 15.*

Dispensatio Christi. Nutus Ioseph, quo frumenta Ægyptiis vendebatur, typus erat dispensationum donorum gratiæ, quæ per Christi fit voluntatem. Gen. 42. b.

Nutantes transferuntur filij Iudæ traditoris. Ps. 108. cum Iudæi vagi sunt & inquieti super vniuersam terram. *Hie. s. Ps. 108.*

Nutrire, Enutrire, Nutrimentum, Nutricius, Nutrix, *Alere, Alimentum, Altile.*

NVtriti dicuntur animalia, secundum quòd alimentum susceptum in suam substantiam conuertunt, & tandiu nutriuntur, quandiu viuunt. Nutrimentum autem, est materia eius quod nutritur.

Nutrit Deus & corporaliter & spiritualiter, qui etiam nutricius dicitur. Psal. 30. 54. Isa. 1. a. Hos. 11. a. Alit autem in fame, quia quando alij famem verbi Dei patiuntur, ipse alit bonos. Ps. 32. Vel dicitur quia sustentat in hac vita. *Hil. s. Ps. 54. Hie. s. Hos. 11. & s. Ps. 32.*

Nutrit Israel gregem. Ezech. 45. e. hoc est, ecclesia pascit fideles in pascuis sacræ scripturæ. Qua ratione non nutrit pastor stultus. Zach. 11. d. *Aug. s. Ps. 32. Hie. s. Eze. 45.*

Synagoga fouẽs legem. Nutriens Mosen mulier Hebręa, significat Synagogam fouentem legem, quę tamen semper illi fuit infans. Sed nutriuit eum, vt adultum traderet filiæ Pharaonis, hoc est legem cum sensu spirituali traderet ecclesię ex gentibus. Exo. 2. b. Vel designat perfectam doctrinam ecclesiæ, quę nutrire debet eum, qui adoptatur à scientia seculari, ne nunquã deseratur à matre. *Bed. s. Exo. 2. Gre. Nyss. de vita Moseos.*

Nutriens sacerdos ignem, est Christus largiens beneficia. Vel est sacerdos ministrans doctrinam. Vel est vnusquisque, qui charitatem in corde præceptis & exemplis conseruat & inflammat. Leuit. 6. b. *Gre. 25. mo. 7. Isy. s. Leu. 6.*

Nutrientes mulieres, sunt animæ nondum perfectè verbum Dei habentes. Vel sunt qui iã optatis fruuntur, & amplectuntur quod sperabant, & qui adhærent huic seculo. Matt. 24. b. Marc. 13. b. Luc. 21. d. Vt autem matres tunc propriè nutrire dicuntur, quum infantibus nondum solidum cibum suscipere valentibus, lactis alimentum ministrant: ita nutrire dicuntur, qui recentibus in fide verbum Dei ministrant. 1. Thes. 2. a. Et nutricij Sion, sunt reges, & nutriciæ reginæ, hoc est, Apostoli & prædicatores filiorum ecclesiæ, quæ est mater nostra. Isa. 49. f. *Ori. s. Mat. ho. 29. Amb. s. Luc. 21. Aug. s. Ps. 39. 95. & de verb. Domini ser. 20. Hier. s. Is. 49.*

Nutrit pluuia pinum, quando lumen naturale scientiam naturalem nutrit & fouet. Is. 44. c.

Nutrit seruum delicatè, qui corpus suum in deliciis habet & fouet. Pro. 29. c. *Bed. s. Pro. 29.*

Nutriuntur in croceis, qui mundi pompam & delicias sequuntur, & qui literam carnalem legis amplexantur. Thre. 4. a. vel è diuerso Sancti patres nutriebantur in croceis, quando sacramentis gratiarum pascebantur. *Glo. ord. s. Thr. 4.*

Nutrit homo vaccam vnam, & duas oues, cùm Iudæus vix habet animalia munda in sensibus sacræ scripturæ, nec habet solidum cibum. Is. 7. d. *Hier. s. Isa. 7.*

Nutrit catulos suos hericius in Iudæa, quando inter eos fouetur auaritia. Is. 34. d.

Diabolus. Nutriens pauper ouem, est diabolus genus humanum reficiens voluptatibus. 2. Reg. 12. b. *Amb. Apo. Dauid. 5.*

Nutrire comam non debet sacerdos, hoc est, non debet abuti naturalibus ad inanem gloriam. Eze. 44. f. *Hie. s. Eze. 44.*

Sapientia. Nutriunt aquæ cedrum, ambitio videlicet Luciferum. Eze. 31. a. *Hie. s. Eze. 31.*

Synagoga. Nutrix Rebeccæ, quæ cum ea perrexit ad Isaac, sapientiæ typum gerit, & etiam disciplinæ Spiritussancti. Gen. 24. g. 35. d. designat etiam synagogam nutricem populorum. *Bed. s. Gen. 24.*

Nutriti in vitiis. *Patres noui testamenti.* Altilia dicuntur, qui sunt in vitiis enutriti. Ezec. 39. c. Altilia sunt etiam patres noui testamenti, qui dum gratiam pinguedinis internæ percipiunt æternis desideriis innitentes, ad sublimia, contemplationis suæ pennis subleuantur. Mat. 22. a. *Gre. ho. 38.*

Nutrimenta Thophet, ignem inferni significant. Is. 30. g. *Hie. s. Is. 30.*

Nutus, vide Annuere & Nutare.

Nux.

Phil.3.de vita Mosis. Cle.Alex.2. pæda. 83. Aug. ser. de tēpore

NVx arbor & fructus est, & in fructum semen ipsum est: & vtrunque in vnam speciem confusum, vno loco intimo clauditur munito duplici tegmine, crasso primum putamine, dein ligneo cortice: & semen ipsum nucleus appellatur. Nux emittere fertur spiritum, qui torporem & veternum inducit.

Nux trinam habet in suo corpore substantiæ vnionem, corium, testam & nucleum. In corio caro: in testa ossa, in nucleo interior anima comparatur. In corio nucis carnem significat [*Christus.*] Saluatoris, quæ habuit in se asperitatē, vel amaritudinem passionis. In nucleo interiorem declarat dulcedinem deitatis: quæ tribuit pastum, & luminis subministrat officium. In testa lignum intercedens crucis: quod non discreuit id, quod foris & intus fuit: sed quæ terrena & cælestia fuerunt, mediatoris ligni interpositione sociauit.

Phil.3.de vita Mosis.

Significat etiam nux perfectam veritatem: vt enim in nuce idem est finis & principium: in [*Perfecta virtus.*] quantum enim semen, est principium, in quantum fructus, finis: sic & in virtutibus vnaquæque est finis & principium. Extremum putamen est amarum: ligneus cortex interior est austerus & solidus: sic labor virtutis durus & difficilis, quo tamen ad fœlicitatem peruenitur.

Amb.2.de Isaac. Ori.s.Nu. ho.9.4.

Nuces etiam seu amygdala, sacerdotium Christi significare possunt. Gen.30.f. [*Sacerdotium Christi.*]

Nuces sacram scripturam interdum significare possunt, vt cortices literam designent, nucleus verò spiritualem sensum. Exo.25.d.37.c. Num.17.c. Peculiariter autem legem, quæ est [*Sacra scriptura.*] hortus nucum. Cant.6.d.

Rup.s.Can.6. Amb.de virgi.3. & de Isaac.4. Gre.s.Cant.6.

Nuces itidem ipsam ecclesiam significare possunt. Exo.25.d.37.c. [*Ecclesia.*]

Nuces quoque sacerdotium & prophetas, aut eorum lectionem significare possunt, quæ [*Sacerdotium & prophetæ.*] lectio in tentationibus est amara, in laboribus dura, in virtutibus interioribus fructuosa. Cā. [*Perfecti.*] 6.d. Vel sunt perfecti, qui dum diuinam sapiētiam intra corpora sua retinent, quasi nucleum in fragili testa portant, qui habent thesaurum in vasis fictilibus.

Hie.s.Ier.1.

Nucea virga, correctionem significare potest, quę quidem extrinsecus amara esse solet, in- [*Correctio.*] tus verò dulcis. Potest etiam ipsum Christum significare. Ier.1.c. Ps.22. [*Christus.*]

Nycticorax, vide Noctua.

Obducere.

Hie.s.Ier.8.

OBDVCERE, est tegere, & superinducere.

Obducta cicatrix, significat remissum peccatum per pœnitentiam. Nee.4.b. Ier.8.g.30.c.

Obdurare, vide Durus.

Obededom.

Obededom, id est seruus hominis, vel terreni, aut sanguinei, vel rufi, Leuites, in cuius domum deducta fuit arca fœderis. 2. Reg.6.b.1.Par.15.c.16.d. Designare potest gentiles ad quos peruenit ecclesia. [*Gentilitas.*]

Obedire, Obtemperare, Obsequi, Parere, Obedientia, Obsequium.

OBedire, propriè est præcepto alterius obsequi, & obtemperare. Deu.17.c. Qui superbierit nolens obedire. Est etiā acquiescere. Leu.26.c. Sin autem nec sic obedieritis mihi. Itē adimplere. Exo.15.g. Et obedieritis mandatis eius. Attendere. Gen.22. Quia obedisti voci meæ. Credere. 2.Reg.22.d. Auditu auris obediuit mihi. Item nutu Dei fieri. Mat. 8.d. Quia venti & mare obediunt ei. Obsequium autem, interdum est religio. Roma. 12.a. Rationabile obsequium vestrum. Item seruitus. 4.Reg.5.a. Quæ erat in obsequium vxoris Naaman.

Lyr.s.Gen.37.

Obedientia Ioseph, qua patri suo obtemperauit, obedientiam Christi significauit. [*Obedientia Christi.*] Genes.37.c.

Glo.ord.s.Gen. 41.

Obedire omnes Ioseph in Ægypto, est obedientia totius mundi, quæ debetur Christo. Genes.41.e.

Ori.s.Rom.12. Hie.s.Is.11. Hier.s.Ecclesiastē. 10.

Obsequium rationabile est rectus cultus, qui Deo debetur. Rom.12.a.

Obedientes filij Ammon designant credentes prædicationi Apostolorum. Is.11.d.

Obedire dicuntur omnia pecuniæ. Ecclesiastæ 10.d. vel quia doctores postquàm adulatione ditati sunt, regnum in populos exercent. Vel quia eloquentiæ & orationi, quæ verborum fit fronde composita, facilè vulgus cedit ignobile.

Obed.

Glo.ord.s.Ruth.4.

Obed, id est, seruus, vel operarius, filius Booz & Ruth, pater Isai. Ruth.4.d. Matt. 1.a. designat eos, qui generantur ex Christo & ecclesia, seruos esse Dei.

Obiicere.

Glo.int.s.Deut. 22.

Obiicere, est ante iacere, & ante ponere, & contra iacere, seu opponere: & etiam exprobrando proponere, vt obiicere nomen pessimum est idololatriæ vel inobedientiæ nomen proponere. Deut.22.b. Mar.14.f. Acto.25.b.

Obire, Obtus, vide Mori. Obiurgare, vide Reprehendere.
Oblectare, vide Delectare.
Obligare, Obligatio, Obnoxius.

Obligare, est circumligare, & debitorem sibi quempiam reddere per beneficia, qui obnoxius esse dicitur.

Anathema. Vsure. Obligationes significare possunt anathematis vinculum, & etiam vsuras, & auaritiam. Ps. 124. Declinantes in obligationes. *Arno. & Hila. s. Ps. 124.*

Obliquus.

Obliquum, est non rectum, aut curuum.

Obliquæ fenestræ templi, quæ erant exteriùs angustæ, interius latiores. 3. Reg. 6. a. Eze. 40. c. designant erga exteriora & mundana debere mentem nostram per angustas fenestras prodire, ad interiora verò & diuina, debere dilatari. Vel designant, quòd quisquis iubar supernæ contemplationis, vel ad momentum percepit, mox sinum cordis amplius castigando dilatet, atque ad maiora capessenda solerti exercitatione præparet, & dum ea, quæ in occulto videt, publicè fidelibus pandunt, quasi suscepto lumine Solis fenestræ cuncta templi penetralia replent. *Hie. s. Eze. 40. Glo. ord. s. 3. Reg. 6*

Obliuisci, Obliuio.

Obliuisci, est alicuius rei memoriam amittere, & obliuio est memoriæ defectus.

Obliuiscitur Deus nostri, non quia in ipsum cadat obliuio, sed cùm nos eius obliuiscimur, vel quando tardare videtur eius adiutorium, vel promissum, vel quando non statim retribuit digna peccantibus, vel si quid est huiusmodi, quasi ab eius memoria sit elapsum, quod speratur, siue timetur, & non fit. Ps. 43. Is. 69. d. Et obliuisci dicitur eorum, quorum nō miseretur, non per crudelitatem, quæ in Deo non est, sed per occultum iustumque iudicium suum. Iob 24. d. *Basi. s. Ps. 29. Aug. de essen. diu. & s. Ps. 118. Gre. 16. mor. 31. Euc for. spiritual.*

Obliuisci Ioseph iniuriæ fratrum, est Christum paratum esse ad remittendum suis crucifixoribus, si ipsi resipiscerent. Gen. 50. c.

Prædicantes gētibus apostoli. Oblitus dicitur pes hominis lapidis caliginis, & vmbræ mortis. Iob 28. a. quando ab initio nascentis ecclesiæ sancti Apostoli, qui pedes sunt Christi, cælorum regnum Iudææ prædicātes, & videntes se nihil proficere, eis relictis, ad prædicandū gentibus deflexerunt, vnde dicebant Acto. 13. g. Vobis oportebat primùm loqui verbum Dei, sed quoniam repellitis illud, & indignos vos iudicastis æternæ vitæ, ecce conuertimur ad Gentes. *Gre. 18. mor. 19.*

Peccata non occulta Deo. Non est vnus è quinque passeribus in obliuione coram Deo, quia nullum peccatum illi occultari potest. Luc. 12. b. Et non obliuiscitur opera malorum Deus, quia illa in numerato habet, vt castiget. Amos 8. b. *Amb. s. Luc. 18.*

Perfectio fœlicitatis. Obliuioni tradentur angustiæ huius vitæ in æterna fœlicitate, quia penitus cessabunt. Isa. 65. c. Iob 12. d. *Glo. int. s. Is. 65.*

Abrenuntiare vitæ veteri. Obliuiscitur ecclesia ex gentibus confusionis adolescentiæ suæ, quia idolorum cultum obliterauit. Is. 54. b. Obliuisci autem populum suum & domū patris sui, est priori vitæ malè actæ abrenunciare, & peccantium exempla relinquere. Ps. 44. Ad hęc refertur obliuisci immundiciæ. Leu. 5. a. *Hie s. Is. 54. & ad Princip. iam. Basi. & Arn. s. Ps. 44. Aug. s. Ps. 44.*

Deserentes angeli. Hierusalem. Obliti Hierusalem amatores eius sunt, vel angeli custodes eam deserentes, vel sacerdotes & principes. Ier. 30. c. *Hie. s. Ier. 30.*

Negligere temporalia. Obliuisci quæ retro sunt, est non curare temporalia. Phil. 3. c. Hoc designarunt discipuli, quando obliti sunt accipere panes. Mat. 16. a. *Ori. s. Ma. cap. 16.*

Relinqui à Deo Obliuioni datur dextera, quum quis in pœnam peccati relinquitur à Deo. Ps. 136. Vel dextera obliuiscitur aliquem, quando non admittitur ad vitam æternam. Sic obliuioni traditur meretrix, hoc est, anima existens in peccato. Is. 23. d. Thr. 2. b. *Hil. s. Ps. 136. Aug s. Ps. 136. Hier. s. Is. 23.*

Non obliuiscuntur Iudæi leges Dei, aut ipsius populi: quia licet non recordentur legis, vt eam obseruent, habent tamen ipsam, vt testes. Ps. 58. In obliuionem autem facta est veritas apud Iudæos, cùm per scripturas Christum intelligere noluerunt. Is. 59. c. *Aug. epis. 59. Hier. s. Is. 59.*

Negligere diuina. Praue intelligere scripturas. Obliuiscitur Dei, qui in rebus seculi confidit. Iob 8. c. Ier. 2. f. 13. d. Hos. 2. c. Et obliuiscitur Dei diues, quasi eius non indigeat. Is. 57. c. Obliuiscuntur reges iudiciorum rectorum. Pro. 1. a. quum hæretici malè iudicant & sentiunt de scripturis sanctis. *Hie. s. Ier. 13. Rap. 2. de glorif. Trinita.*

Negligere virtutes. Obliuisci Hierusalem, est negligere cælestia. Ps. 136. Sic obliuisci montis sancti Dei. Is. 65. b. Obliuiscitur quoque virgo ornamenti sui, quum anima negligit scientiam & virtutes. Ier. 2. f. Et obliuio abundantiæ prioris frumenti, est neglectus gratiæ & donorum Dei. Gen. 41. d. *Hil. s. Ps. 139. Hie. s. Is. 65. & s. Ier. 2.*

Negligere subditos. Obliuiscitur struthio, quòd pes conculcet eius oua. Iob 39. b. cùm hypocritæ eos, quos in conuersatione filios generant, derelinquunt, & omnino non curant, ne aut exhortationis solicitudine, aut disciplinæ custodia destitutos, prauorum operum exempla peruertant. *Gre. 31. mor. 8.*

Obliuisci iuramenti est ignoranter iurare. Leu. 5. b. *Glo. int. s. Leuit. 5.*

Neglectus verbi Dei. Obliuiscitur comedere panem suum, qui deditus voluptatibus, non curat percipere verbum Dei. Ps. 101. *Gre. s. Ps. 101.*

Corpus peccatoris. Obliuionis terra, est corpus peccatoris, qui Dei obliuiscitur. Ps. 87. *Aug. s. Ps. 87.*

Obloqui, vide Murmurare. *Obnoxius, vide Obligare.*

Obolus.

Obolus, ponderis genus est conficiens sextam partem dragmę Atticæ: estque numisma minimum apud Athenienses. Oboli autem viginti siclum faciunt. Exo.30.b. Leu.27.c. Nume.3.e.18.e. Eze.45.e.

Oboth.

Ori.s.Nu.ho.271. Hie.de mansio. OBoth, id est, pythones, siue magi, vel vtres, vel patres, vel desideria: trigesima septima mansio filiorum Israel in deserto. Nu.33.f. Origenes non inuenit illi interpretationem: sed ait satis esse, quòd significet profectum aliquem spiritualem. Iuxta Hieronymum tunc venitur in Oboth, cum persistimus contra præstigias diaboli, quæ per pytones significantur.

Obrigescere, vide Rigidus.

Obruere.

Bed.s.Exo.19. OBruere, est quasi ruendo operire.

Obruere lapidibus, est grauiter increpare: etiam testimoniis scripturarum reuincere. Exo.8.f.19.b.21.c. Leu.20.d.24.c. Num.15.d. Deut.13.b.17.a.21.d.22.c.

Gre.s.Cant.8. Non obruunt flumina, hoc est, tribulationes & tentationes charitatem ecclesiæ. Cant.8.c.

Obruunt Allophyli puteos, cùm Iudæi obscurant mysticos legis sensus. Et cùm dæmones auferunt bonas cogitationes à corde, & inducere nituntur malas. Gen.26.c.

Obryzum, Ophaz.

OBryzum, dicitur aurum purum & delicatum, quod sæpe igne candefactum & exustum, in coctione non minuitur: Hebraicè Ophaz.

Gre.18.mor.29. Obryzum aurum dici possunt sancti angeli: aurum quidem, quia fulgent claritate iustitiæ: obryzum, quia nullum habuerunt vnquam contagium culpæ. Iob 28.c. *Angeli.*

Lyr.s.Dan.10. Obryzum aurum, quo accincti erant renes viri, qui apparuit Danieli, feruorem charitatis indicat, quo angeli indissolubiliter ligantur. Dan.10.a. *Feruor charitatis.*

Gre.22.mor.24. Obryzum iuxta Gregorium, est rudis auri massa, in qua Iob non posuit fiduciam: & designat mentem, in qua Sancti non habent fiduciam. Iob 31.c. *Mens.*

Hie.s.Ier.20. Ophaz, seu aurum obryzum, in malum, significare potest sensus hæreticorum extrinsecus verbis splendentes, cùm intus sint viles & vani. Ier.20.b. *Sensus hæreticorum.*

Obscurare, Obscurus, Obscuritas, vide Caligo.

Obsecrare, vide Orare. *Obsequi, Obsequium, vide Obedire.*

Obseruare.

Gre.11.mor.25. OBseruare, est oculis mentis, & corporis seruare, speculari, & custodire, & notare, ne quid se prætereat, aut decipiat.

Obseruat Deus omnes semitas hominis: quia in singulis quibusque nostris actibus, etiam cogitationes pensat. Iob 13.d. *Pẽsat Deus cogitationes.*

Gre.s.Ps.129. Obseruat Deus iniquitates, cùm non miseretur. Ps. 129. quòd si solummodo Deus ostenderet seueritatem, non etiam adhiberet pietatem, iniquitates obseruare diceretur. *Non parcens Deus.*

Glo.int.s.Exo.20. Obseruare azyma, est diligentiam adhibere in purè viuendo: quod etiam est obseruare ceremonias, & præcepta Dei. Exo.20.d.34.c. Iob 36.b. *Purè viuere.*

Lyr.s.Leu.8. Obseruare custodias Domini, est sacerdotum, qui semper debent vigilare in cultu Dei. Leu.8.f. *Solicitudo sacerdotum.*

Lyr.s.Exo.23. Obseruare angelum, quem mittit Deus, est colere Christum, & etiam venerari prælatum. Exod.23.c. *Colere Christũ.*

Gre.s.1.Reg.1. Obseruans Eli os Annæ, designat Iudæos calumniari studentes ecclesiæ prædicationem, idque tantò magis, quantò illa preces multiplicat. 1.Reg.1.b. *Calumniantes Iudæi prædicationem ecclesiæ.*

Arn. & Hil. s. Ps.55. Aug.s.Ps.55. Gre.5.mor.38. Obseruant dæmones calcaneum, hoc est, finem operis: quia bonæ actionis finem vitiare desiderant. Et etiam Iudæi obseruabant calcaneum Christi, cùm illi insidiabantur. Genes.7.c. Psalm.55. *Insidiæ dæmonũ, & Iudæorum.*

Gre.s.1.Reg.2. Obseruantes mulieres ad ostium tabernaculi, designant hæreses literæ legis adhærentes. 1.Regum 2.e. *Hæreses.*

Gre.16.mor.28. Obseruat caliginem adulter, cùm hæreticus fidelem animam rationibus fallacibus in errorem inducere conatur. Iob 24.c. *Fallaciæ hæreticorum.*

Glo ord.s.Gal.4. Obseruant dies, tempora, & annos, qui aliquid superstitiosè agere volunt, & qui tempora Iudæorum obseruant: vt neomenias, & eorum solennitates. Gal. 6.ç. *Superstitiones.*

Aug.s.Ps.30. Obseruat vanitatem, qui timendo mori mentitur. Timendo enim mori mentitur, & moritur antequàm moriatur, qui ideo mentiebatur, vt viueret. Ps. 30. Obseruat etiam vanitatẽ, qui sperat in pecunia, honoribus, aut in homine potente. *Mentiri. Confidere in tẽporalibus.*

Gre.27.mor.5. & 3. past.admo. 16. & s.Ezec.ho.3. Obseruant ventum, qui tentationes fortè venturas, sed nondum instantes metuit. Ecclesiastæ 11.b.

Obsidere, Obsidio, Obses.

OBsidere, est quasi circunsepire, & circunsedere, vt obsidetur ciuitas, cùm hostes eam circundant. Obses autem dicitur, qui traditur velut pignus hosti securitatis gratia.

Indicare pericula. Ordinans obsidionem Ezechiel contra laterem, est prædicator, qui terrenæ menti, sed iam supernam patriam requirenti, quanta eam in huius vitæ tempore vitiorum impugnet aduersitas, demonstrat. Eze.4.a. *Gre.26.mor.5. & s. Eze.ho.12.*

Iudæi in Christũ. Obsidentes tauri pingues Christum, erant sacerdotes, scribæ, & pharisæi, ac principes Iudæorum. Psal. 21. *Arn.s.Ps.21. Aug.epist.120.*

Impugnatio ecclesiæ. Obsidio ciuitatis paruæ, est impugnatio ecclesiæ, vel animæ. Ecclesiastę 9.d. *Hier.s.Ecclesiastę.9.*

Confutatio hæreticorum. Obsidio Ariel, est obsidio Hierusalem, & etiam confutatio hęreticorum. Is.29.a. Et obsidentes Chaldęi Hierusalem, designant Philosophos contra hęreticos pugnantes, eosque rationibus opprimentes. Ier.21.c. Zac.12.a. *Hie.s.Is.29. & s. Ier.21.*

Opprimentes dæmones. Obsidens Medus Babylonem, designat diabolum opprimentem malos. Isa.21.b. Et obsidio Niniue, est impugnatio animę à diabolo. Nah.3. c. Et obsidentes latrones in gyro tabernaculum Iob, sunt dęmones tentationibus ex omni latere mentem cingentes. Iob 19.b. *Gre.14.mor. 20.*

Obsessi sunt, qui simplici contenti fide instar brutorum animalium in ecclesia versatur, sed in nullo bono opere proficiunt. Ezec.6.d. *Hie.s.Eze.6.*

Obsordescere, vide Immundus.

Obstetrix, Obstetricari.

Obstetrix, est mulier quę partui fœminarum assistit, & ministrat, quasi obsistens earum dolori. Obstetricari autem, est ad pariendum adiuuare.

Lex diuina. Obstetrix dici potest lex diuina, & doctrina Spiritussancti, siue disciplina, quę obstetricatur animabus, easque in diuinis pręceptis erudit, ac format. Gen.38.g. *Bed.s.Gen.38.*

Vtrunque testamentum. Scientiæ humanæ. Obstetrices duę Hebręarum, significare possunt vtrunque testamentum. Item scientias humanas, rationalem videlicet, & moralem. Et vt Pharao per eas necare nitebatur mares Hebręorum, ita diabolus per has scientias necare nititur mares, hoc est, sensus rectos, & inducere sensus hęreticos. Exo.1.d. *Ori.s.Exo.ho.2. Philo.de profugis. Bed.s.Exo.1.*

Doctores. Obstetrices etiam dici possunt doctores, & vnusquisque curam habet obstetricandi animam suam. *Ori.s.Exo.ho.2. Gre.17.mor.18.*

Operatio diuinæ gratiæ. Obstetricáte manu Dei, eductus est de propriis cauernis coluber tortuosus. Iob 26.d. quia dum nobis diuina gratia medetur, is qui nos tenuerat, antiquus à nobis hostis eiicitur. Et obstetricatur manus Dei, cùm per suos ministros conuertit eos in quibus diabolus habitabat. *Hie.s.Iob 26.*

Obstinatus.

Fides Gentiliũ. Obstinatus, dicitur obfirmatus, aut perseuerans, vt tenere possit. Et obstinatus animus, est firma voluntas, siue in bonum, siue in malum. Et obstinatus animus Ruth, est firma & fortis fides Gentilium in sectandis prædicatoribus. Ruth.1.d. *Glo.ord.s. Ruth.1.*

Obstruere, Obturare.

OBstruere, est occludere, & quasi strue quadam alicui loco imposita obsistere, ne quid effluat. Idem ferè est obturare.

Tollere occasiones peccati. Obturat iustus aures suas, ne audiat sanguinem, cùm tollit omnes peccati occasiones. Et quũ peccatis suadẽtibus, quia de sanguine & carne nascũtur, nõ præbet cõsensum. Is.33.c. *Gre.23.mor.25.*

Obturat serpens aures suas, cùm malus non vult prædicationem audire. Ps.57. Sic obturauerunt aures Iudæi contra Stephanum. *Aug.s.Ps.57.*

Impedire spiritualia. Obstruere puteos, est claudere sensus spirituales, ne ab aliquo percipiantur: Vel auertere corda fidelium à diuinis & spiritualibus meditandis. Gen.26.d. *Ori.s.Gen.ho. 13.*

Obstructum erit os loquentium iniqua in iudicio, quando mali non habebunt quid respondeant iudici. Ps.62. *Glo. int.s.Ps.8.*

Obtegere, vide Operire. *Obtemperare, vide* Obedire.

Obtendere, vide Excusare. *Obtenebrare, vide* Caligo.

Obtestari.

Obtestari, est precari ferè cum adiuratione.

Obtestabatur Ieremias populo ne descenderent in Ægyptum, quia cederet illis in malum. Ier.42.d. Vbi designantur obtestationes prædicatorum aduersus peccatores.

Obtinere.

Obtinere, est vincere, & quasi contra tenere, & etiam occupare.

Subiiciens Christus Philosophos. Obtinere dicitur Christus Reges, quum sibi subiicit Philosophos. Is.41.a. Et dicitur obtinuisse terram Potentissimus. Iob 22.b. quia subegit corda terrena. *Glo.int.s.Is.41.*

Obtinent dolores habitatores Philisthiim, hoc est, dæmones, vel hæreticos, propter fidelium prosperitatem. Sic etiam obtinet tremor robustos Moab. Exo.15. b. *Glo.int.s. Exo.15.*

Diuina vindicta. Obtinentes aquæ diluuij terram. Gen.7.d. designant diuinam vindictam comprehendentem terrenos. *Hie.s.Dan.11.*

Obtinens regnum in fraudulentia, erit Antichristus. Dan.11.d. Leu.6.a. *Hie.s.Amos 2.*

Obtundere, Obtusus.

Obtundere, est totum seu circum percutere, rumpere, & hebetare.

Obtusi sensus sunt eorum, qui nolunt legem spiritualiter intelligere. 2. Cor. 3. d.

Obturare, vide Obstruere. Obuiare, Obuiam, vide Occurrere.

Occasio.

OCcasio, est opportunitas temporis, casu proueniens, & aliquando exquisita ad aliquid agendum. Iud. 14. a. Nesciebant, quòd res à Domino fieret, & quæreret occasionem. 4. Reg. 5. b. Quot occasiones quærat aduersum me.

Occasus, Occidens, Occidentalis.

Occasus, interitum aliquando significat: sed nunc dicitur occasus, vespertina Solis absconsio, vel transitus ad inferius hemisphærium: & aliquando occasus dicitur ipse locus, vbi Sol occidit, qui & Occidens dicitur, & Occidentalis plaga. *Passio Christi.*

Ori. s. Iob 1. Arn. & Aug. s. Ps. 103. Occasus Solis, passionem Christi significare solet, per quam ipse Sol iustitiæ occubuit, vt rursum clarior appareret. Ps. 103. Vnde ad Occasum orabant in veteri lege: quia omnia illius legis, & tabernaculi, Christi mortem præsignabant.

Amb. 4. Exae. 2. Tho. 1. secundæ. q. 102. ar. 4. Philo, quis rerum diui. hæres. Ric. de S. Vict. 3. de arca. myst. 6. & 5. de arc. myst. 18. Gre. 10. mor. 16. Occidere dicitur Sol, quum deficit lumen humanum, adueniente diuino. Et cùm anima supra se eleuata à semetipsa deficit. Interdum etiam dicitur Sol occidere, cùm intelligentiæ radius subtrahitur. Ad Occidentem quoque imus, cùm subleuatum in Deo cordis oculum, sed ipsa immensitate luminis reuerberatum, ad nosmetipsos reducimus: & lassati discimus valde supra nos esse quod quærebamus, nostramque mortalitatem considerantes, indignos nos adhuc esse deprehendimus, qui immortalem videre valeamus. Iob 23. b. *Defectus luminis humani.*

Occubitus Solis, quandoque significat vitæ actiuæ cessationem: vt cùm Sol occubuit Iacob. Gen. 28. c. *Cessatio actiuæ vitæ.*

Ori. s. Mat. ho. 30. Occasus præterea Solis, finem sacræ scripturæ significare potest. Vt fulgur ab Oriente paret vsque in Occidentem. Mat. 24. c. *Finis sacræ scripturæ.*

Philo de somniis. Gre. 9. mor. 40. Occasus etiam Solis, pœnitentiam significare potest: vsque ad quam peccator est immundus. Leu. 11. d. Deu. 23. b. Significat etiam defectionem sensuum: à quibus quum quis recedit, mundatur. Item cessationem feruoris tentationis. *Pœnitentia.*

Hil. s. Ps. 67. Occidens aliquando sumitur pro morte, & mortificatione. Gen. 12. d. Ps. 67. Et ad Occidentem dilatatur, qui moritur vitiis. Gen. 28. c. Occidentalis etiam plaga tabernaculi, mortẽ cuiusque significare potest. Exo. 26. e. 27. b. 36. c. 38. b. *Mors.*

Amb. 2. de Abr. 9. Arn. s. Ps. 67. Occasus Solis etiam significat finem mundi. Gen. 15. c. Exo. 17. d. Ps. 67. Et occidentalis plaga tabernaculi, est finis mundi. Exo. 26. e. 27. b. 36. c. 38. b. *Finis mundi.*

Aug. 16. ciui. Dei 24. & s. Ps. 103. Hie. s. Is. 59. Occidens secundùm quod est extrema pars orbis, Gentilitatem significare potest. Is. 43. a. 45. d. Zach. 8. b. *Gentilitas.*

Philo, de somniis. Amb. de Tob. 20. Hie. s. Amos 6. & s. Ephes. 4. Aug. s. Ps. 25. Euc. for. spir. 3. Bed. s. Gen. 15. Clyma. grad. 25. Occasus etiam Solis, statum peccati significare potest, & vitæ melioris defectum, & mentis obscurationem per recessum Dei ab anima, & defectum rationis. Exod. 22. d. Deut. 24. d. Ps. 103. Et dicitur occidere Sol in meridie. Amos 8. c. Sic occidit Sol super iracundiam. Eph. 4. f. Et torrens Occidentis, est status peccati: vt occidens sit ipse diabolus. Amos 6. d. Iuxta Septuaginta. Zac. 8. b. 14. a. Ecclesiastæ 1. a. *Status peccati.*

Hier. s. Is. 60. Non occidit Sol Sion, quia in cælesti gloria beati semper Deum præsentem habebunt. Isa. 60. d.

Hier. s. Ier. 15. & s. Amos 8. Rup. s. Amos 8. Occidit Sol synagogæ, cùm adhuc esset dies: vt ostendatur non esse culpam Solis, sed Iudæorum, qui noluerunt Christum præsentem suscipere. Ier. 15. b. Occidit etiam Sol in meridie, cùm tenebræ factæ sunt in passione Christi: & cùm destructa est Hierusalem. Amos 8. c.

Geor. Ven. Cant. 3. tom. 8. modu. 2. c. 3. Occidentalis porta Hierusalem, senectutem designare potest, vel benignam condescensionem ad proximum. *Senectus.*

Lyr. s. Exo. 10. Occidentalis ventus, erat qui eiecit locustas in mare rubrum, quia est ventus refrigerans, locustis enim aduersatur frigus. Exo. 10. e.

Occidere, vide Interficere. Occultare, vide Abscondere.

Occumbere, vide Mori, & Occidens.

Occupare.

Occupare, est quod in commune siue in medium erat, ante alios capere, & locum tenere, aut etiam præuenire.

Hier. s. Is. 60. Occupare dicitur salus muros Sion, quando Christus saluat ecclesiam. Is. 60. d.

Gre. 5. mor. 22. Occupat sopor homines, qui diuina contemplari debent, quando terrenorum desideriorum tumultu cessante sopiuntur. Iob 4. c. *Cessans tumultus terrenus.*

Ric. de S. Vict. de 12. Patriar. 52. Occupati filij Iacob in pastu pecorum. Gen. 34. a. designant doctores intendentes docendis & instruendis proximis. *Docere proximos.*

Ori. s. Leu. 16. Occupat vindemia sationem, quum quis quæ didicit, & gustauit, docendo seminat. Leuit. 26. a.

Gre. 4. mor. 10. 21. Occupat caligo diem, quo natus est Iob, quando diabolus in tenebras mittitur exteriores, vel quia nunc semetipsum intrinsecus erroris caligine confundit. Iob 3. a. Occupat etiam caligo diem, quum blandimentum nequitiæ afflictio pœnitentiæ digno mœrore perturbat. *Confusio diaboli.*

Pœnitentiã impedire non operantem. Occupat terram ficus infrugifera, designans potentem in seculo, qui fructum bonæ operationis non habens, etiam impedimentum cæteris præstat, quia qui sub ipso sunt, exemplo prauitatis illius, quasi sub vmbra peruersitatis eius premuntur. Luc.13.b. *Gre.hom.31.*

Occurrere, Obuiare.

OCcurrere, est obuium fieri alicui, quod & obuiare dicitur. Obuiare autem interdum est contradicere. Actō.16.c. Habentem spiritum pythonem obuiare nobis. Item conuenire. Ps.34. Misericordia, & veritas obuiauerūt sibi. Succurrere. Pro.22.a. Diues & pauper obuiauerunt sibi.

Occurrens Deus Occurrere dicitur Deus, cùm præstat quod rogatur, vt cùm occurrit seruo Abrahæ. Gen. 24.b. Et occurrit, vt remuneret iustos. Is.64.b. Et obuiantes Angeli Iacob, diuinum significat auxilium. Gen.32.a. Occurrit etiam pater Christo in passione. Ier.15.c. qui etiam dicitur surrexisse in occursum eius, quando illum glorificauit, & æqualem sibi demonstrauit, & quādo nomen eius ad Gentes dilatauit. Ps.58. *Hie.s.Is.64. & s. Ps.58. Aug.s.Ps.58. Aug.s.Ps.18.*

Castigans Deus Occurrere etiam dicitur Deus quasi vrsa raptis catulis, quando grauiter castigat. Hose.13. b. Sic occurrit Dominus Mosi eunti in Ægyptum, ad correctionem. Exo.4. f. Occurrens vrsus, erit Christus in secundo aduentu. Amos 5.f. *Rup.s.Amos 5.*

Manifestans Filius Patrem. Recipiens conuersos. Occurrens Ioseph patri suo venienti in Ægyptum, designat Christum, qui Patrem mundo manifestauit. Gen.46.c. Designatur etiam occursus eius ad eos, qui ad ipsum conuertuntur, & quia occurrit patri iam seni, est recipiens Iudæos in fine mundi. *Bed.s.Gen.46.*

Occursus Christi vsque ad summum cæli, designat regressum eius ad Patrem cælestem. Psalm.18.58. *Arn.s.Ps.18. Hil.s.Ps.58.*

Occurrens Isaias regi Achaz ad extremum piscinæ superioris, designat quòd Deus non tātùm malo regi succurrit, quantum populo. Is.7.a. *Glo.ord.s.Is.7.*

Obuiauerunt sibi misericordia & veritas, quando Iudæi & Gentiles ad eandem Christi fidem concurrerunt. Misericordia enim est in populo Gentilium, qui sine promissione ad fidē vocatus est, Veritas verò in populo Iudęorum, quia quod repromissum est patribus, hoc completum est filiis. Eodem referri possunt, iustitia, & pax, quæ osculatæ sunt. Ps.84. *Hie. & Aug.s. Ps.84.*

Cōiunctio legis, & sacerdotii. Occurrens Aaron Mosi in monte Dei, designat sacerdotium legi coniunctum, & etiam sacerdotes, occurrentes legi per sensus sublimes. Exo.4.f. Designat etiam sermonem occurrētem menti ad eam explicandam. *Ori.s.Exo.ho.3. Philo quod deteri. potio insidietur.*

Docere. Occurrens seruus Abrahæ Rebeccæ, designat prædicatorem quærere opportunitatē prædicandi verbum Dei. Gen.24.b. Et obuiam veniens Samuel Sauli, est prędicator docens ea, quę auditor discere cupit. 1.Reg.9.b. *Gre.s.1.Reg.9.16*

Et obuians grex Prophetarum Sauli, designat doctores declarantes ea, quę in scripturis dubitamus. 1.Reg.10.b.

Occurrere etiam sitienti, est libenter succurrere per doctrinam indigentibus. Is.21. d. Obuiant sibi pauper, & creditor, quando humilis verbi Dei auditor, & prędicator, in vnam eandemque pietatis gratiam conueniunt. Prou.29.b. *Hie.s.Is.21. Bed.s.Pro.29.*

Resistere hæreticis, & diabolo. Occurrit equus armatis, quum prędicator resistit hęreticis, & potentibus, in veritatis defensionem. Et quum quilibet fidelis resistit diabolo, non solùm in se, sed etiam in proximo. Iob 39.c. Sic occurrens Moses Pharaoni, designat prędicatorem dissoluentem fallacias diaboli, & errores hęreticorum detegentem. Exo.7. *Gre.31.mor.28.*

Susceptio Iudæorum ad fidem. Occurrens Iael Barach, designat ecclesiam offerentem se Iudæis, vt conuertantur: quod erit, cùm plenitudo Gentium introierit. Iud.4.c. Rom.11.c. *Ori.s.Iud.ho.5.*

Promptitudo auditorum. Occurrentes seniores Samueli. 1.Reg.16.a. designant promptitudinem auditorum ad verbum Dei suscipiendum. Et occurrentes dæmoniaci Christo, designant voluntatem concurrentium ad salutem. Mat.8.d. *Gre.s.1.Reg.16. Hil.s.Mat.can.8.*

Obuiantes sibi inuicem cerui, sunt Apostoli, qui simul conuenerunt in Hierusalem, vt inde transirent ad Gentes. Is.34.d. iuxta Septuaginta. *Hie.s.Is.34.*

Venire ad fidem. Obuiam exeuntes sponso, & sponsæ, sunt de mundo ad veram fidem venientes. Et tota ecclesia exibit obuiam sponso tanquam vna virgo, quæ Christo post iudicium copulabitur. Matth.25.a. *Ori.s.Matt.ho.32. Aug.83.q.59.*

Tentationes posteriores. Occurrēs Esau cum armatis fratri Iacob, qui iam euaserat ab insecutione Laban, designat secundas tentationes iter nostrum impedientes, quæ sunt expectandæ orando. Gen.32. b.

Orare. Occurrens filia Iephte patri suo, designat ecclesiam Christo. Iud.11.c.

Occurrere dicitur Deo, qui orationibus, & bonis operibus eius iræ se obiicit, qua ratione queritur Deus, non esse quempiam qui ipsi occurreret. Is.59.d. Ier.27.d. Occurrit etiam Deo, qui resipiscit ab ipso castigatus. Amos.4.b. *Aug.q in Iud.49. Hie.s.Is.59. & s. Iere.27. & s.Amos 4.*

Occurrens Lia Iacob venienti de agro, vt dormiret secum, designat vitam actiuam trahētem ad se sapientes inuitos. Gen.30.c. *Glo.ord.s.Gen.30.*

Occurrentes filij Israel Mosi, cùm affligerētur à Pharaone, designant eos, qui impatientes sunt in tentationibus, quas volentes seruare legem Dei patiuntur. Exo.5.d.

Tribulationes opprimentes. Occurrere boui erranti, est deprehendere, seu videre proximum peccantem. Exo.23.a.b. *Lyr.s.Exo.23.*

Occurrentes aquæ Ægyptiis fugientibus, designant tribulationes opprimentes eos, qui prius prospere agebant. Exo.14.f. Idem designant occurrentia mala Hierusalem. Is.51. f.

Occurrens Moses Iethro cognato suo. Exo.18. a. designat libenter suscipiendos ad fidem venientes.

Ori.s.Nu.ho.19. Hier.s.Is.31. et s. Iob 39. Occurrens Amalec filiis Israel in itinere, designat diabolum obsistétem iis, qui bene operantur. Deu.25.d. Et occurrit multitudo pastorum leoni, cùm infideles Principes delere nitebantur nomen Christi. Is.31.b. Et in occursum pergit equus armatis, quum diabolus persequitur bonos. Is.39.c. *Diabolus obsistens bonis.*

Amb. de Cain.4. Occurrens mulier in ornatu meretricio, est secularis voluptas sese passim nobis offerens. Prouerb.7.b. *Oblatio voluptatis.*

Glo.ord.s.Is.14. Occurrent gigantes Lucifero, quando ei malè dicent damnati, & exprobrabunt. Is.14.b.

Hie.s.Amos 5. Occurrit vrsus fugienti à facie leonis, quando maius malum incurrit, qui se vitare minus putat. Amos.5.f.

Occurrunt dæmonia onocentauris. Isa.34.c. quia maligni spiritus valdè eis ad votum deseruiunt, quos de his gaudere conspiciunt, quæ flere debuerant.

Ochozath.

Ori.s.Gen.ho.14. Bed.s.Gen.26. Ochozath, id est, possessio, siue apprehensio, vel tenens, vel collectio aut visio, seu fratris oliua: amicus Abimelech regis Geraræ, qui venit ad Isaac cum Abimelech ad iniendum fœdus. Typus esse potest philosophiæ naturalis, quæ init fœdus cũ doctrina Christi. Gen.26.f. *Philosophia naturalis.*

Ociosus, Ocium, Piger.

Ociosus est qui vacat ab opere, tranquillus, & securus. Ocium autem est vacatio à labore. Verùm ociosus in malum sæpè sumitur pro eo, qui nullo bono opere occupatur, qui & piger dicitur. Eadem est ratio de ocio.

Ocio vacare filios Israel, dicebat Pharao, cùm vellent sacrificare Deo, designans diabolum, qui ocium esse dicit intendere diuinis, & orationi vacare. Exo.5.c.

Bed.s.Pro.31. Hie.s. Ecclesiastę. 12. Non comedit panem ociosa mulier fortis, quæ sacra eloquia, & præcepta intellecta operatur, & docet, & Eucharistiam rectè suscipit: & quæ manibus laborat, vt Paulus. Prou.31. d. Ociosæ autem molentes, sunt prædicatores cessantes à prædicando. Quod etiam dicitur, quando senum dentes non possunt cibum molere. Ecclesiastæ 12.b. *Facere, et docere.* *Non bene operari.*

Gre.7.mor.25. Ociosum verbum dicitur, quod aut ratione iustæ necessitatis, aut intentione piæ vtilitatis caret. Mat.12.c.

Ori.s.Mat.ho.10. Gre.ho.16. Lyr.s.Eze.16. Ociosi in foro, erant infideles in mundo, & non benè operantes. Mat.20.a. Ocium autem fuit iniquitas Sodomæ: quia cessabant à bonis operibus. Eze.16.f.

Ocrea.

Ocrea, est militaris calceamenti genus, ex ære, seu ferro, ad obtegendas tibias accommodatum: quales erant ocreæ Goliath. 1.Reg.17.a.

Oculus.

Oculus in homine, est instrumentum sensus visus, aliis organis in capite supereminens. Sumitur aliquando pro ipso aspectu: sic erat Lia lippis oculis. Gen.29.d. Et pro homine. Tob.1.a. Videant oculi mei filios vestros.

Aug.83.q.52. & de verb.Domi.ser. 18. Oculi attribuuntur Deo, per metaphoram, vt eius vim cognoscendi, & penetrandi omnia significent, & immensitatem perspicaciæ, qua vniuersa perlustrat, & quòd nil eum ex iis, quæ à nobis geruntur, vel cogitantur, lateat. Ier.32.d. Zach.8.b.12.a. Hebr.4.d. *Vis cognitiua Dei.*

Cassia.lib.8.ca.4. Euc.for.spir.1. Ori.s.Ier.ho.12. Basi.s.Ps.32. Hil.s.Ps.65. Euc for.spir.1. Oculi Domini aliquando significant eius misericordiam, benignitatem, & approbationẽ: vt oculi Domini sunt super bonos approbando, & protegendo. Psal. 32. 65. 1.Reg.15.d.26.g. Ier.16.d. Oculo autem dextro Deus remunerandos benignissimè intuetur: sinistro verò puniendos acriùs respicit. *Misericordia Dei.*

Geor.Ven.Cant. 1. tom.6.ca.34. Oculi etiam Domini, dicuntur eius præcepta. Ps.18. Præceptum Domini lucidum, illuminans oculos. Et oculi Christi velut flamma ignis, sunt eius præcepta. Apoc.1.c. *Præcepta Dei.*

Euc.for.spir.1. Aug.s.Apo.ho.1. Hie.s.Amos 9. Gre.8.mor.13. Basi.s.Ps.33. Oculi præterea Dei, designant iudicium, & iram Dei, quos oculos peccans dicitur prouocare. Is.3.b.13.d. Deu.7.c. Iob 7.b. Oculi Domini sunt super peccantes, cùm eos punit. Amos 9.c. Oculi autem dicuntur parcere, aut irasci, quia in oculis iræ, aut misericordiæ signa maximè apparent. Ezec.16.a. *Iudicium, & ira Dei.*

Hie.s.Zac.9. Oculi quoque Domini, dici possunt angelicæ virtutes protectrices. Ps. 33. Oculi Domini super iustos. Item Prophetæ, & omnes Sancti. Zac.9.b. *Angeli. Prophetæ.*

Hie.s.Is.49. In oculis Domini dicitur glorificatus Christus, cùm Gentes in eum crediderunt. Is. 49. b. *Oculi Christi.*

Ori.s.Gen.ho. 17. Ambr.de bon.Patriarc.4. Hie.s.Ps.15. Gre.1.past.1. Bed.s.Gen.49. Aug.s.Ps.87. Hil.s.Ps.53.131. Rup.1.s.Apoc. Oculi Ioseph, & etiam Iudæ, oculos Christi designare possunt. Et oculos attollens Ioseph, designauit benignitatem Christi. Gen.43.f.49.b. Et oculos leuans Isaac, Christum ostendit, respicientem ad salutem Gentium. Genes. 24. g. Oculi etiam Christi, dicuntur Apostoli, & Euangelistæ, & Prophetæ, & doctores. Demum oculi eius sunt, qui in ipsa honoris summi facie positi, prouidendi itineris officium suscipiunt. Ps.15.73.87. Oculi autem Christi defecerunt in cruce per mortem, sed oculus eius despexit super inimicos suos, quando resurrexit. Psal.58.131. Oculi etiam Christi, diuinam eius illustrationem significant, ideo dicuntur velut flamma ignis. Apoc.1.d.19.c. *Benignitas Christi. Apostoli, &c.* *Illustratio Christi.*

Gre.18.mor.21. Oculi vulturis, intentionem Christi in redemptionis operibus designant: quæ opera non est intuitus populus Iudæorum. Iob 28.b. *Intentio Christi.*

Dona Spiritusſancti.

Oculi columbarum, dona Spiritusſancti ſignificare poſſunt. Cant.1.d.5.d. Et oculi ſeptem in lapide vno, ſunt dona Spiritusſancti in Chriſto. Zach.3.d. Apoc.5.b.19.c.

Hie.ſ.Iſ.11.& ſ. Zac.3.

Intelligentes. Prælati. Sacerdotes. Prædicatores.

Oculi in Eccleſia, ſunt intelligentes, & acuti ad percipienda myſteria, & prælati, & ſacerdotes. Pſ.138. Cant.4.b. Mat.18.a. Et oculus ſimplex, aut nequam, eſt prælatus bonus, aut malus. Mat.6.c. Sic Iob dicitur oculus fuiſſe cæco. Iob 29.c. Oculi etiã ſunt prædicatores, quorum pupilla eſt ſenſus ſpiritualis. Pſ.16. His oculis moleſtus eſt fumus, hoc eſt, hæretici. Prou.10.d. Hi ſunt oculi columbini, qui ſimplicitatem, quam prædicant, ſeruant, & viſibilia contemnentes, ad æterna cum magnis gemitibus anhælant. Cant.1.d.

Gre.29.mor.30. Ori.ſ.Cant.ho.2.& ſ.Mat.ho.5.& ſ.Rom.12. Baſi.de reg.fuſ.24. Amb.ſ.Pſ.118. ſermon.15.& de dign.ſacerdot.6.

Vis intellectiua. Mens.

Oculi, generaliter vim animę cognitiuam ſignificare ſolent. Deut.6.b. Exo.21.c. Leu.26.c. Pſ.6.12.18.30.33.37.68.118.120.122. Prou.4.d. Cant.6.a. Iſ.6.c.30.e.32.c. Ezec.40.a. Matt.5.c.18.a. Luc.10.d. Rom.3.c.11.b. Eph.1.d. Et oculi Samuelis, & Sanctorum, ſunt intellectus mẽtis reſerati per gratiam. 1.Reg.8.b. Et oculi aperiendi, ſunt mens, aut cogitatio. Gen.3.a. Peculiariter autem oculi columbę, deſignare poſſunt intellectum rectè intelligentem ſcripturas, & ſpiritali ſenſu, & intuitu eas penetrantem, quia columba ſymbolum eſt Spiritusſancti. Deſignant etiam ſimplicem cognitionem paſſionis Chriſti. Cant.1.d.5.d.6.b. Ferunt autem hoc genus auis quum ad aquas venerit, quia ibi ſolet inſidias accipitris pati, venientem deſuper inimicum, volitantis vmbra in aquis inſpecta, deprehendere, & oculorum perſpicacia fraudem periculi imminentis euadere, atque ita ſignificabit eos, qui perſpicaciter inſidias diaboli deprehendunt. Anima autem dum in temporalibus gemit, & ad ęterna deſideria rapitur, in ſimplicitate ſenſus ſuos cuſtodit, & carnales concupiſcentias deteſtatur. Oculi autem mẽtis ſunt duo, vnus quidem moralis, alter myſticus. Morali autem, hoc eſt, fidei, capitur ſponſus. Vnus etiam oculus ſponſæ, quo vulnerat cor ſponſi, eſt virginitas, quæ eſt oculus dexter. Cant.4.b. Dicit etiam vnitatem bonarum cogitationum, quæ nõ in diuerſa mutantur. Oculi ſapientis, qui dicuntur eſſe in eius capite, deſignant perſpicacitatem prudentiæ, & prouidentiæ, quæ eſt in mente ſapientis, qui ſunt in capite: quia ſapiens quiſque illum tota intentione conſiderat, cuius ſe membrum eſſe per fidem penſat, & vitam Redemptoris noſtri tacita cogitatione conſpicit, & omnis eius intentio in ipſius imitationem ſe erigit. Eccleſiaſtæ 2.b. Oculi etiam claudendi, ne videant malum, ſunt cõſcientia, aut mens. Iſ.33.c. Hic oculis carẽt Iudæi, qui non vident bonum. Iſa.59.c. Et oculi aquilæ de longè proſpicientes, ſunt mentes Sanctorum. Iob 39.d. Oculi etiam ſignificant naturale iudicium boni, & mali, quos oculos multi habent, & non vident. Ier.4.e. Iob 15.b.28.d.36.a. Oculos autem habet, & non videt, qui nouit quomodo vitam ſuam circunſpicere debeat, eam tamen quomodo oporteat circunſpicere, diſſimulat. Pſ.113. Oculos autem eleuare, eſt ad mentis ſublimitatem aſcendere. Gen.18.a.22.c.33.a. Exo.14.c. Ioſ.5.d. Ier.3.a.

Fides. Virginitas. Naturale iudicium.

Hier.ſ.Pſ.16. Bed.ſ.Pro.10. Ori.ſ.Iſa.ho.7.& ſ.Mat.ho.35.& 1.periar.1.& ſ.Roman.11. Amb.ſ.Pſ.118. ſermon.5. Aug.ſ.Ioan.trac.13. Iſyc.ſ.Leu.26. Baſi.ſ.Pſ.6. Ori.ſ.Leu.ho.6.& ſ.Cant.ho.4. Ber.ſ.Can.ſer.45. Amb.de Iſaac.7. Gre.ſ.Cant.1. Amb.ſ.Pſ.118. ſer.11.16. Hie.1.ad.Iouinia. Gre.17.mor.4.& ſ.Eze.ho.2. Hie.ſ.Iſ.33.& ſ.Ier.5. Gre.31.mor.35. Ric.de S.Vict. de ſomn.Nabuc.38. Gre ſ.1.Reg.6.

Intentio. Voluntas.

Oculus corporis, dicitur intentio qua operamur, & oculus ſimplex, eſt recta intẽtio. Oculus verò nequam, eſt praua intentio. Mat.6.c. Et oculi malorum dicuntur eſſe in viis ſuis, quia ſemper intendunt vitiis, quæ operantur. Iob 11.c.16.d.17.b.24.d. Et oculi ſtultorum dicuntur eſſe in finibus terræ, quia hoc ſolùm tota cordis intentione conſpiciunt, per quod ad finem terreni deſiderij perducantur. Pro.17.d.30.c. Eze.1.e. Significant etiam oculi aliquando voluntatem, vel affectum. Gen.18.c.20.d. Exo.13.b.21.a. Pſ.16. Iob 16.d.17.a. Oculus autẽ ſcandalizat, dum voluntas noſtra aliquam minus caſtam importunè ingerit intentionem.

Aug.2.ſer.Dom. in monte.& 4. cõtra Iulian.4. Gre.10.mor.23.& 13.mor.14.& 17.mo.4.& ſ.Ezec.ho.6. Baſ.ho.in pri.Pro. Hie.epiſ. quamuis mi.

Conſiliarius. Vxor. Intuitus æternæ claritatis. Concupiſcentia. Oculus gratiæ. Oculus ſuppliciorum. Vita contemplatiua. Vita actiua.

Oculus aliquando dici poteſt conſiliarius. Pro.4.b. Oculi tui recta videant. Et oculus dexter, eſt amicus, & conſiliarius in rebus diuinis, ſiniſter verò conſiliarius in terrenis. Quicquid autem nobis charum eſt, oculus dexter dici poteſt: & oculus ſcandalizans, aliquando poteſt intelligi vxor. Mat.18.a. Oculus etiam dexter, dici poteſt intuitus æternæ claritatis. Oculus verò ſiniſter, eſt concupiſcentia carnalis: vel oculus dexter, eſt oculus gratiæ ſignatus in Ain. Oculus verò ſiniſter, eſt oculus ſuppliciorum ſignatus in Ennõ. 1.Reg.11.a. Oculus prætereà dexter, eſt vita contemplatiua, ſiniſter verò actiua, & oculus dexter ſcandalizat, quum quis ineptus ad contemplationem, ſe nimium vult ei tradere, vnde cogitur labi in errorem, aut in aliud vitium: ſiniſter verò ſcandalizat, cùm ineptus ad vitam actiuam, nimium ſe in actione occupat, relicta contemplatione ſibi competenti.

Ber.ſer.2. de angelis. Amb.ſ.Pſ.118. ſermon.16. Ori.ſ.Mat.ho.5. Hie.ſ.Mat 18. Aug.1.ſer.Dom. in monte. Gre.ſ.1.Reg.11.& 6.mor.26.

Miſericordia. Iudicium.

Oculus, interdum dicitur miſericordia. Deut.13.b. Neque parcat ei oculus tuus.

Oculi etiam ſignificant iudicium. Deu.16.d. Munera excæcant oculos ſapientũ. 1.Reg.3.d.

Oculi Iudæorum. Principes, & Prophetæ.

Oculi Iacob, ſignificabant oculos populi Iſrael, & caligantes quidem excæcationem populi per idola Iſrael deſignabãt. Illuminati verò ſunt per Chriſtum. Gen.48.b. Et oculi Agar aperti, deſignare poſſunt reſipiſcentiam Iudæorum, & etiam cognitionem ſpiritualem. Gen.21.c. Et oculi Liæ lippi, deſignabant hebetudinem ſynagogæ. Gen.29.d. Oculi autem populi Iudæorum, erant Principes, & Prophetæ. Iſ.29.d. Et oculi Eli caligantes, ſunt cæcitas pontificum Iudæorum, & etiam Scribarum. 1.Reg.3.a.4.c. Pſ.73. Zach.14.c. Mat.20.b. Et oculus videns, qui teſtimonium reddebat Chriſto, eſt populus Iudæorum, cui per Prophetas prænunciatus fuerat, & in præſentia aduentus eius teſtimonium illi reddebat. Iob 29.b.

Ori.ſ.Gen.ho.7.15.& ſ.Mat.ho.13. Hie.ſ.Iſ.29.& ſ.Iob 29. Gre.ſ.1.Reg.2.3.& 3.paſt.1.

Gentiles.

Oculi cæci à natiuitate, illuminati per Chriſtum, deſignant cæcitatem mentis Gentilium, quos Chriſtus illuminauit. Ioan.9.b. Iſ.29.f.35.b.

Ori.ſ.Iſ.ho.6. Hie.ſ.Iſa.29.

Cognitio ſui.

Oculi Saulis, in quibus ſibi erat paruulus, antequam fieret rex, deſignant cognitionem ſui, quam habet prælatus ante dignitatem aſſumptam. 1.Reg.15.d.

Gre.ſ.1.Reg.15.

Ori.ſ.Nu.ho.13. Oculi Adam, & Euæ aperti dicuntur ad malum, vel ad cognitionem experimentalem mali, quod prius non cognoſcebant. Gen.3.b. Iob 27.d.

Glo.ord.ſ.Gen.27 Oculi Iſaac caligantes, ſignificare poſſunt defectum fidei in mundo, & neglectum luminis religionis, & prælatum adulatione deceptum. Geneſ. 27. a. Idem deſignant oculi Iacob. Geneſ.48.b. *Defectus fidei.*

Hie.ſ.Zac.9. Oculus hominis, & omnium tribuum Iſrael, dicitur eſſe Domini, quia Domini eſt quicunque & de Gentibus reſpicit Deum, & ſperat in eo, & de cunctis tribubus Iſrael. Vel quia Dominus æqualiter cunctos reſpicit, ſine exceptione perſonarum. Zac.9.a. *Aſpectus Dei in omnes.*

Oculi aliquando poſſunt ſignificare verecundiam & pudorem: vt cùm Abimelech dedit Abrahæ mille argenteos in velamen oculorum Saræ. Gen.20.d. *Verecundia.*

Oculi dominæ Ioſeph, deſignant prauam concupiſcentiam. Gen.39.a Iob 24.c. *Praua concupiſcentia.*

Glo.inte.ſ.Iſ.52. In oculis omnium gentium parauit Dominus brachium ſuum: quia omnibus propoſuit ſalutem per Christum acquirendam. Iſ.52.c. *Publica ſalus.*

Hie.ſ.Eze.ho.6. Aug.ſ.Apo.ho.3. Gre.ſ.Eze.ho.6.& 19.mo.10. Oculi animalium, qui erant in circuitu ipſorum, deſignant nihil eſſe in Euangelio, quod non reſplendeat, & fulgore ſuo mundum illuminet: vt ea etiam, quæ parua putantur & vilia, Spiritusſancti fulgeant maieſtate. Eze.1.e. Apo.4.c. Vel deſignant cognitionem præteritorũ, præſentium & futurorum: & circunſpectionem in omnibus. Vel oculi intus & in circuitu, admonent Sanctos, ſe intus inſpicere, vt placeant Deo, & foris, vt bono exemplo erudiant proximos. *Fulgor euangelij. Circunſpectio. Cognitio Sanctorum.*

Ori.ſ.Nu.ho.17. Hie.ſ.Iob 28. 40. Oculi Balaam, qui aperiuntur, deſignant ſenſus diaboli Nu.24.a. Et oculus vulturis, ſignificat ingenium diaboli. Iob 28.b. Et oculi Leuiathan, deſignant eius intellectus perſpicacitatem. Iob 40.c. *Senſus & ingenium diaboli.*

Gre.13.mo.6.& 33 mor.35. Hie.ſ.Iob 41. Oculi Leuiathan, quia vtilitati viſionis inſeruiunt, conſiliarij diaboli dicuntur eſſe: qui dum peruerſis machinationibus, quæ qualiter agenda ſunt præuident, malignis eius operariis quaſi oſtenſum pedibus iter præbent. Et dicuntur eſſe, vt palpebræ diluculi: quia ſpondẽt ſe & aſſerunt tenebras repellere, & veritatis lucem ſignis clareſcentibus nunciare. Iob 16. b. 41.b. Oculi etiam Leuiathan, ſunt falſi Prophetę & hæretici: de quibus Iſ.29.c. Claudet oculos veſtros. Et oculus ſubſannans patrem, eſt hæreticus. Pro.30.c. *Conſiliarij diaboli. Falſi prophetæ. Hæretici.*

Bed.ſ.Pro.30.

Hie.ſ.Zac. 11. Iſye.ſ.Leu.24. Oculus dexter paſtoris ſtulti, eſt ſcientia, quam ſibi falſò arrogabit Antichriſtus. Zac.11.d. Oculus autem pro oculo redditur, quum quis faciens aliquem errare in ſcientia, etiam cæcatur ipſe in futuro. Leu.24.d. *Arrogantia ſcientiæ.*

Hie.ſ.Zac.5. Gre.14.mo.27. Oculus malorum eſt amphora, quum iniquitas eorũ manifeſtatur. Zach.5.d. Vel deſignat in auaris obtuſam eſſe mentem ad diuina perſpicienda, cum maximè oculati ſint ad pecuniã iuſtè, vel iniuſtè acquirendam. *Manifeſta iniquitas.*

Hie.ſ.Iſ.2.37.& ſ. Iob 16. Oculi elati, ſuperbiam mentis ſignificant. Pſ. 130. Et oculus ſubſannans patrem, eſt mens ſuperba hæreticorum contemnens prælatum. Prou.30.c. Iſa. 2. c.37.d. Et oculi terribiles exprimunt crudelitatem Iudæorum in Chriſtum. Iob 16.b. *Superbia. Crudelitas Iudæorum.*

Glo.ord.ſ.Pſ.12. Oculi indigentium ſolent eſſe intenti ad eum, à quo quis auxilium expectat. Sic oculi omnium dicuntur ſperare in Deum. Pſ.144. Oculi ſeruorum dicuntur eſſe in manibus dominorum ſuorum, quia ſerui à Dominis expectant fauorem, & timent pœnam. Vel ſunt in manibus dominorum ſuorum, quum quis intentus eſt operibus peccati. Et oculi ancillæ ſunt in manibus dominæ ſuæ, cùm anima intenta eſt ad ſeruiendum carni. Pſ.122.

Gre.33.mor.8. Hie.ſ.Iob 40. In oculis dicuntur eſſe, quæ ſunt nobis præſentia, & auferuntur ab oculis, quæ à præſentia remouentur, vt mala auferri ab oculis, hoc eſt, à præſentia dicitur. Iob 3. b. Et in oculis ſuis hamo captus eſt diabolus, quia & nouit Chriſtum, & momordit, & cognouit prius quẽ pertimeſceret, & tamen pòſt non timuit, quum in illo quaſi eſcam perpetuam mortem carnis eſuriret. Iob 40.c. *Præſentia.*

Ori.ſ.Exo.ho.10. Oculum pro oculo reddere, eſt ſubiicere intellectum, vel auferre. Exo.21.c.

Caſſ.ſ.Pſ.114. Oculos eripit à lachrymis Deus illius, à quo tollit impedimenta ſe videndi. Pſ.114.

Hi.ſ.Iſ.52. Oculo ad oculum videre, eſt facie ad faciem contemplari, ſicut videbitur Deus à Beatis Iſ.52.c.

Hie.ſ.Dan.7. Oculi quaſi hominis in cornu beſtiæ indicabant Antichriſtum futurum hominem, non dæmonem. Dan.7.c.

Oculi attenuati, vide Tenuis.

Odium, Odiſſe, Odioſus.

ODium, eſt ira inueterata. Odiſſe autem, eſt odio habere. Eſt autem odium affectus amori contrarius. Odioſus autem eſt, qui odio, & faſtidio habetur, & qui moleſtus eſt. Odiſſe verò interdũ eſt deteſtari. Gen.27.f. Oderat Eſau Iacob perdere Pſ.10. Qui diligit iniquitatẽ, odit animã ſuã. Reprobare. Deu.16.d. Quę odit Dominus Deus tuus. Spernere. Gen. 26.f. Quid veniſtis ad me hominem, quẽ odiſtis? Negligere. Pſ.119. Cũ his, qui oderunt pacẽ, eram pacificus. Reprobare. Pſ.100. Facientes præuaricationes odiui. Et vitare. Pſal.25. Odiui eccleſiam malignantium.

Hie.ſ.Mal.1. Dilectio, & odium Dei, vel ex præſcientia naſcitur futurorum, vel ex operibus alioquin nouimus, quòd omnia Deus diligat, nec quicquam eorum oderit, quæ creauit, ſed propriè

eos

eos suæ vindicet charitati, qui vitiorum hostes sunt & rebelles. Et è contrario illos odit, qui à Deo destructa, cupiunt rursum extruere. Odisse autem Deus ἀντρωποπάθως dicitur: vt flere, aut dolere, aut irasci: vt quando audimus odium eius in malos, ea quæ Deum intelligimus odisse, fugiamus. Dicitur Deus odio habere rapinam in holocaustum: quia gaudet multo copiosius reddere, quicquid illi oblatum est. Isa. 61. c.

Odit autem Deus Esau, hoc est, detestatur vitia. Mala. 1. a. Et odit solemnitates malè celebratas. Isa. 1. d. Amos. 5. f. *Hier. s. Amos 5.*

Mori pro Christo. Odit animam suam in hoc mundo, qui vitam exponit pro Christo: & hic in vitam æternam custodit eam. Ioan. 12. c. *Au. s. Ioan. tra. 51.*

Odisse malum debemus, hoc est, diabolum, & iniquos propter Deum: & odit malum, qui non solum voluptate non vincitur, sed detestatur etiam opera voluptatis. Odisse autem iniquitatem laudatur. Et heretici odio habere debent priora dogmata tanquam iniqua. Ps. 44. 118. Amos 5. d. Et odisse debemus odio habentes Deum perfecto odio, hoc est, vt oderimus in eis iniquitatem, non naturam. Ps. 138. *Basi. s. Ps. 44. Hila. s. Ps. 118. Hie. s. Amos 5. Au. s. Ps. 138.*

Demones. Odientes Deum, sunt dęmones. Exo. 20. a. Ps. 66. 138. Iob. 8. d. *Hila. s. Ps. 66.*

Odium Iudæorũ in Christum & Christianos. Odium infideliũ aduersus fideles, & demonum in ecclesiam. Odium Esau in Iacob, designat odium Iudæorum in Christum, & Christianos Gene. 27. g. Idem designat odium fratrum Ioseph, in ipsum Ioseph. Gen. 36. a. Et odium quo Galaaditæ oderant Iephte. Iudi. 11. a. Isa. 66. b. Dicuntur autem odisse Christum gratis, quia sine causa. Ps. 54. 68. Iniquè dicuntur odisse retribuentes mala pro bonis. Psal. 37. Odiosum fieri Chananæis, est bonos contemni à malis Gen. 34. d. Et odium Ægyptiorum in filios Israel, est odiũ mundanorum in Sanctos, vel Gentilium in Christianos. Exo. 1. c. Ps. 140. Odisse etiam dicuntur Sion, hoc est, ecclesiam, qui oderunt Deum. Psal. 128. Et ecclesia dicitur odio habita. Isa. 60. c. Filiæ Palestinarum odio habentes Hierusalem, sunt contrariæ potestates inimicę ecclesię. Ezech. 16. c. Iudęi preterea sunt, qui oderunt corripientem in porta, id est, Christum. Amos 5. b. *Hie. s. Isa. 66. Hila. s. Ps. 68. Aug. q. in Iud. 44 Arn. s. Ps. 140. Glo. ord. s. Isa. 60. & s. Eze. 16. Rup. s. Amos 1. 5.*

Oderunt scientiam imprudentes, hoc est, Iudæi doctrinam Christi. Pro. 1. c.

Anima seuera. Virtus. Odiosa vxor, est anima seuera & grauis: quæ odiosa est leuibus, vel etiam virtus odiosa vitiosis. Deut. 21. c. *Beda s. Pro. 1. Amb. epist. 14. & de Cain. 4.*

Odollam.

Odollam, hoc est, testimonium, siue ornamentum illis, siue testimonium, aut ornamentũ suæ miserię, vel transitus, aut præda suę miseriæ, ciuitas in tribu Iuda, & etiam spelunca. 1. Reg. 22. a. 1. Para. 11. d. Mic. 1. d. Vel Odollam, aut Odollamites interpretatur testimonium in aqua, & designat baptismum Ioannis, qui testimonium perhibuit Christo. Gen. 38. d. *Au. 22. cõ. Fau. 85. Beda s. Gen. 38.*

Baptismus Ioannis. Odollam etiam interpretatur testimonium haustus, siue hauritionis eorum. Et hereticus veniet vsque Odollam, hoc est, vsque ad testimonium exhausionis suę, quod exhauriet, atque bibet iuxta operum suorum mensuram. Mic. 1. d. *Hie. s. Mic. 1.*

Odor, Odorari, Odoriferus, Fragrare.

ODor, est velut vapor quidam, seu qualitas exhalans à rebus odoriferis, estque olfactus obiectum. Olfactus autem est ipsa potentia odoris perceptiua. Odorari autem est olfacere, seu odorem suscipere. Odorifera verò seu odora sunt, quæ odorem de se emittunt quæ & fragrare dicuntur. Fertur autem quædam esse pigmenta, quorum si odorem ceperint nonnulla animalia continuo intereunt, alia vero eodem odore recreantur, vitáque recipiũt. *Ori. s. Cant. ho. 1.*

Excellẽtia Christi & donorũ eius. Doctrina Christi. Odor vnguentorum sponsi, ex excellentia humanitatis Christi, & donorum eius quo impleta est domus ecclesiæ. Cantic. 1. a. Est etiam fama iustitię & misericordiæ Dei. Et odor nardi, est doctrina Christi, & manifestatio diuinitatis eius, & fama de eius sapientia, iustitia, sanctificatione, & redemptione. Cant. 1. d. *Ori. s. Can. ho. 1. 2.*

Manifestatio diuinitatis. Virtus resurrectionis Christi. Odor agri pleni, significare potest virtutem resurrectionis Christi, & diuersitatem virtutum in ecclesia ex gentibus. Gen. 27. d. *Amb. de virg. 3. Ber. s. Cant. ser. 22*

Fragrantia bonorum operum. Mentis deuotio. Odor suauis & gratus Deo, significat fragrantiam bonorum operum Deo acceptorum: quę tunc illi grata sunt, cum illi gratus est animus offerentis, vnde & odor suauis dici potest ipsa mentis deuotio. Gen. 8. d. 27. d. Exo. 25. a. 29. c. 30. a. Leu. 1. d. 2. c. 3. b. Isa. 3. d. Ephes. 5. a. Et odor vnguenti implet domum, cum sanctę vitæ opera, & fides & charitas abundant in ecclesia. Ioan. 12. a. Et dedit odorem suum nardus, cum placuit Deo humilitas sponsæ. Cant. 1. d. 2. c. Et dicitur sicut odor thuris, quia opera vim habent orationis coram Deo. Can. 4. c. Et odor vinearum, est suauitas bonorum operum, & doctrina & institutio angelorum, & religionis sanctitas, & exempla, quæ aliis & sibi opinionem bonam aspergunt. Cant. 2. c. Et odor malorum punicorum, est odor Martyrum, & manifestatio figurarũ & prophetiarum. Can. 7. c. Ad hęc refertur odor thimiamatis. Exo. 30. d. 35. c. Hic odor fœtet coram Pharaone, quia bona opera non sunt diabolo grata. Exo. 5. d. Ad hęc opera pertinent odoramenta, quæ ostẽdit rex Ezechias Chaldęis. Isa. 39. b. Odor etiam suauissimus oblationis arietis, est martyrium Deo acceptum. Exo. 29. c. *Hie. ad Dama. q. 3. Gre. s. Eze. ho. 6. Beda s. Gen. 27. Ori. s. Exo. ho. 3. & s. Cant. hom. 4. & s. Matt cap. 16. & ho. 35. Chry. s. Gen. ho. 23. Amb. s. Luc. 7. & de virg. 1. Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Cã. se. 42. 60 Geo. Vene. Cant. 2. tomo 3. cap. 15. Glo. ord. s. Exo. 29. Hie. s. Hose. 14. Isyc. s. Leui. 2.*

Doctrina angelorum. Exempla martyrum. Manifestatio figurarum.

Bona opinio. Odor etiam, est bona opinio ex operibus bonis emanans. Gen. 27. d. Et odor Israel, dicitur esse, vt Libani. Hose. 14. c. quando fideles in ecclesia dicere possunt, Christi bonus odor sumus Deo. 2. Cor. 2. d. Hoc odore viuunt boni, pereunt vero mali. Cantic. 1. d. 7. d. Hic erat odor primitiuæ ecclesię, prius quidem quum sedente rege ad dexteram Patris, erant *Gre. 35. mor. 22. & s. Cant. 7. Ber. s. Can. ser. 42.*

perseuerantes vnanimiter in oratione: Deinde per aduentum Spiritussancti dilatatus est odor per prędicationem. Pro. 27. b.

Amb. s. 2. Cor. 2. — *Scientia de Deo. Doctrina bona seu mala.*

Odor etiam Domino, est cognitio siue scientia, quæ de Deo habetur. Le. 2. a. 2. Cor. 2. d. Et dicitur odor notitiæ Dei: quia cùm Deus non videatur per ea, quę inuisibiliter operatur, in Apostolis esse intelligitur: atque ita veritas doctrinæ de Deo manifestatur. Generaliter autẽ bonus odor est bona doctrina, malus odor mala.

Gre. s. Eze. ho. 6. — *Vis indicatiua angelorum.*

Odor vuæ, est in prædicatoribus: odor oliuę in operibus misericordiæ. Odor rosæ in martyrio. Odor lilij in virginitate: Odor violæ in humilitate: odor spicæ maturæ in operum perfectione.

Dion. cæle. Hie. 15 — *Auditus doctrinæ. Afflatus Spiritussancti.*

Olfactus in angelis, capacem eorum perceptionem, qua summam illam, suauissimamque fragrantiam pro viribus admittentes, cætera, quæ huiusmodi non sunt scitè diiudicant, ac penitus fugiunt.

Gre. 12. mor. 3. — *Mysteria legis. Fides. Incendium.*

Odor aquę. Iob. 14. b. est auditus doctrinæ bonæ, seu malæ. Vel est afflatus Spiritussancti in electorum cordibus.

Amb. de Isaac. 3. et 2. de Iaco. 2. Ber. ad mil. tẽpli. 7 Rup. 5. de glo. Tri. 8

Fragrantia vestimentorum Iacob, mysteria legis designat. Vel è diuerso literam legis, qua delectantur Iudæi. Gen. 27. d. Fragrantia verò vbera Christi, doctrinam significant per orbẽ dispersam. Cant. 1. a. Fragrantia etiam vestimentorum, est fides.

Odor aliquando dicitur incendium. Iudi. 26. b. cum odorem ignis acceperit. Sapien. 11. c.

Hie. s. Iob. 39. Gre. 31. mo. 26. 30. — *Perspicacia prædicatoris.*

Odoratur equus bellum, quum prædicator longè antè se pręparat ad contentiones, & persecutiones infidelium. Et cum vir fortis ex causis pręcedentibus, quę vitiorum pugnę subsequantur, agnoscit. Iob. 39. c.

Ori. s. Eze. ho. 7. Hie. s. Eze. 9. — *Abusus bonorũ.*

In odorem suauitatis offeruntur idolis, quę sunt Dei, quum iis, quæ naturaliter bona sunt, abutimur ad malum, & pręcipuè sacra scriptura ad errores. Ezech. 16. b. Redolentia quoque thura, quæ offerebantur idolis, designant fœtorem peccatorum. Eze. 6. d.

Hie. s. Isa. 3. — *Fœtor peccatorũ.*

Olfactiora dici possunt ea omnia, quibus bonus odor sumus Deo. Isa. 3. d.

Offendere, Offendiculum.

OFfendere, est in aliquid incurrere, siue incidere, & tam de animo dicitur, quàm de corpore. Et quoniam, qui incidunt in aliquid, lędere sæpe solent id, in quod incidunt, & interdum lædi. Ideo offendere pro lædere vsurpatur. Est etiam iniuriam facere, & irritare. Offendiculum autem est impedimentum, ceu obstaculum, in quod si quis incurrat, læditur, aut cadit, quod scandalum Grecè dicitur.

Ori. s. Rom. 9. Hie. s. Isa. 8. Au. s. Ps. 45. 90. — *Non credere in Christum. Transgredi legẽ.*

Offendere in lapidem, est non credere in Christum. Is. 8. c. 28. d. Zac. 2. c. Luc. 20. c. Rom. 9. g. Offendit etiam ad lapidem pedem suum, qui legis reus tenetur. Ps. 90.

Glo. int. s. Iudit. 11 — *Irritare Deum.*

Offendere Deum, est iram eius irritare. Num. 27. c. Quia offendistis me in deserto Sin. Ita Iud. 11. b. Zac. 12. c.

Beda s. Gen. 26. — *Odiosæ hæreses.*

Offendentes vxores Esau animum Isaac, & Rebeccæ, hoc est, lędentes, vel molestæ, designant hæreses odiosas Christo & Ecclesię. Gen. 26. g.

Ori. s. Iere. ho. 9. Hie. s. Iere. 13. Ber. ser. 13. s. qui ha. — *Impingere in dæmones.*

Offendunt ad montes caliginosos, qui impingũt in dæmones, quod dictum est de iis, qui ducebantur in Babylonem. Iere. 13. c. Ad hunc lapidem offendunt pedem peccantes. Psal. 90. Et dæmones dicuntur offendiculum amaritudinis. Eze. 28. g.

Hie. s. Eze. 3. — *Infirmitas.*

Offendiculum, quod ponit Deus iusto peccanti, dici potest infirmitas, propter quam non potest facilè ad bonum opus redire. Eze. 3. e.

Hie. s. Iere. 4. 7. — *Idololatria. Hæreses.*

Offendicula auferenda à facie Dei idololatriam significant. Hæc offendicula posuerunt Iudęi in domo Dei, collocantes ibi idolum. Sunt etiam hęreses offendicula, quæ ponunt in domo Dei, qui eas seminant in ecclesia. Ier. 4. a. 7. g. Eze. 11. d.

Glo. int. s. Isa. 57. Gre. 3. past. adm. 36 — *Impedimenta intelligentiæ. Scandalizare.*

Offendicula auferenda de via, sunt impedimenta intelligendi sacram scripturam. Isa. 57. c.

Offendiculum coram cęco ponere, est discretam quidem rem agere, sed tamen ei, qui discretionis lumen non habet, scandali occasionem præbere. Leui. 19. c.

Hie. s. Eze. 20.

Offensiones oculorum dicuntur spectacula, & cætera, quę animę contaminant puritatem. Eze. 20. a.

Offerre, Oblatio.

Offerre, est exhibere, siue pręsentare, & etiam spontè dare, vnde dicuntur oblationes, quæ Deo offeruntur.

Ori. s. Gen. ho. 8. Isyc. s. Leui. 6. Glo. ord. s. Iob. 42. — *Passio Christi. Oblatio ecclesiæ.*

Oblatio Isaac in holocaustum, manifesta fuit figura passionis Christi. Sed oblatus est aries pro Isaac, quia caro Christi, non diuinitas passa est. Gen. 22. a. Ephes. 5. a. Et ipse Christus est sacerdos offerens hostiam pro peccato. Leu. 6. d. Et offerens Iob holocaustum pro filiis, & etiam pro amicis suis, designat Christum, qui seipsum obtulit pro nobis, vel ecclesiam, in qua acceptum est Deo sacrificium pro hęreticis ad fidem reuertentibus. Iob. 1. c. 42. b.

Ori. s. Leui. ho. 1. 2. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 3. Isyc. s. Leui. 1. Glo. ord. s. Leui. 14. — *Offerre Christũ & passionẽ eius. Professio innocentiæ Christi. Memoria passionis Christi.*

Offerre vitulum pro peccato per singulos dies, est offerre Christum, & offerre sanguinem vituli, est offerre passionem eius. In vitulo enim habente cornua, virtus Christi designatur. Exo. 29. a. Leui. 1. b. 4. a. 9. a. Et oblatio agni, est professio innocentiæ Christi, oblatio arietis principatus Christi. Oblatio vero hirci, est protestatio similitudinis carnis peccati. Turturem vero, aut columbam offerimus, quum vtranque naturam nempe diuinam & humanam, vel corpus & animam in Christo confitemur. Idem dicendum de duobus passeribus offerendis à leproso. Leuitici 14. a. Et offerre sacrificium de craticula, vel de sartagine, est habere

memoriam passionis & crucis Christi. Leui.1.b. Offerre etiam vitulum in holocaustum, est nihil carnale deinceps sentire de Christo. Ezech.43 e. Offerebat autem sacerdos vitulum & arietem antequam ingrederetur in Sancta Sanctorum: quia per Christum veniendum est ad cognitionem diuinorum mysteriorum. Le.16. a. Offerre autem tortam panis, est prædicare Christum passum. 1. Reg.2.g. *Hie.s.Eze.43. Isych.s.Leui.16. Gre.s.1.Reg.2.*

Eucharistia. Offerunt sacerdotes panes, apertè designantes oblationem corporis Christi in sacramento altaris. Le.21.a. *Isyc.s. Leui.21.*

Fides incarnationis Christi. Opera cum fide. Coniunctio cum Deo. Offerre holocausta super altare de terra, est fundare virtutū opera in fide incarnationis Christi. Exo.20.d. Offert etiam munus ad altare, qui rectæ fidei superponit bona opera, quę offerat Deo. Mat.5.c. Offerunt autem holocausta perfecti, cùm per contemplationis ascensum se omnipotenti Deo ineffabili affectione coniungunt. 1. Re.6. c. *Au.1.ser.d. in mō. Gre.s.1.Reg.6.*

Aduentus Spiritussancti. Offerre decimas & primitias in Pentecoste, designabat aduentum Spiritussancti. Exo.22.d. 34.f.35.c. Leui.2.d.

Prædicare Christum. Offerentes Ioseph, eductum de carcere Pharaoni. Gen 41.b. sunt prædicantes Christum gentibus post resurrectionem. Offerens autem Moses Aaron & filios eius. Leui.8.a. est offerens Christum & imitatores eius. *Ori.s.Leui.ho.2. Glo.ord.s.Gen.41. Glo.int.s.Leui.8.*

Proponere mysteria. Offerre in canistro posita, est proponere mysteria in sacra scriptura contenta. Exod.29.a. Offerunt autem panes Dei incircuncisis, qui mysteria & sacramenta communicant indignis. Eze.44.b. *Glo.ord.s.Exo.29 & s.Eze.44.*

Conuersio infidelium. Offerunt filii vasa matri implenda oleo. 4. Reg. 4. a. quando fideles conuertunt infideles ad fidem. Offerens etiam Ietro holocausta, conuersionem Gentilium designauit. Exod. 18. b. *Aug.ser.206.*

Orationum oblatio. Offerre adipem, seu incensum de adipe, est in secretæ conuersationis studio deuotæ orationis affectum habere. Exo.29.b.35.d.1.Reg.15.c. Offerre etiam thimiama, est offerre orationes. Exo.30.a. Offert etiam holocausta medullata, qui offert orationem cordis & oris cum charitate. Ps.65. Orationes autem acceptæ Deo, erunt laudes eius in patria. *Gre.s.1.Reg.15. Glo.int.s.Exo.30. Ar & Au.s.Ps.65.*

Prædicatio Apostolorum. Oblationes duodecim principum Israel, oblationes Apostolorum designarunt: quas obtulerunt prędicando. Num.7.a. *Rup.1.s.Num.18.*

Fides syncera. Offert oblationem sacrificij de simila, qui synceram habet fidem: & qui diuinorum cognitionem ascribit Deo. Et qui simplices offert Deo. Offert autem similam conspersam oleo, qui per diuinam misericordiam offert, & qui charitatem habet. Offerunt autem coram altari, qui ea docent, quæ Christus reuelauit, superflua prætermittentes, Leuitici 2. a.6. b. 10. c. *Ori.s.Leui.ho.2. Isyc.s.Leu.2.6.*

Doctrina Christi pura. Fides Trinitatis. Offerre decimam partem ephi similę. Le. 5.b. est perfectè credere in Sanctam Trinitatem: quia ephi tres modios continet: & denarius perfectus est. *Glo.int.s.Leui.5.*

Patientia. Oblatio de craticula est, quum quis patientiam habet in multiplici dæmonum & malorū impugnatione, habens memoriam passionis Christi. Leui.2.b. *Lyra.s.Leui.2.*

Imitatio Apostolica. Offerre sal in omni oblatione. Leu.2.d. est, vt quodcunque docueris, quodcunque correxeris, in quacunque virtute conuersatus fueris, ad apostolicam ęmulationem, atque imitationem opereris. *Isyc.s.Leui.2.*

Gratiarum actio. Offerre pacifica, designat gratiarum actionem. Est etiam efficere opera, per quę à videntibus laudetur Deus. Le.3.a.7.b. Offert autem ea sanus: & etiam leprosus, postquam est à Deo curatus. Luc.5.c. Et oblatio, quę infertur Deo, est laus, & gratiarum actio. Ier.17. d. *Ori.s.Leui.ho.5. Hie.s.Iere.17. Glo.int.s.Leui.3.*

Offerre caudam totam, est consummare opus bonum. Le.3.c.7.a. *Ori.s.leui.ho.2.*

Perfectio operis. Martyrum. Offert hircum pro peccato, aut etiam capram immaculatam, qui offert corpus suum, & vincit dæmonium per martyrium. Le.4.c.10.c. *Glo.ord.s.leui.6. Ori.s.leui.ho.2.*

Doctrina theologica. Prædicare fidem. Oblatio Aaron, & filiorum eius. Leu.6.c. est doctrina theologica ad perfectos pertinens. Oblatio autem de sartagine, est doctrina laborantium verbo. Le.2.b. Offerre autem boues, est prędicare. Ps. 65. Et offerre numum argenteum, est prædicare fidem. 1. Reg. 2.g. *Arn.s.Ps.65. Gre.s.1.Reg.2. Glo.ord.s.Exo.30. Ori.s.Exo.ho.13.*

Obseruare decalogum. Offerre Domino mediam partem sicli, hoc est decem obolos, est obseruantiam decalogi offerre. Exo.30.b. *Gre.30.mor.10.*

Institutio ecclesiæ. Offerens populus vota ad constitutionem tabernaculi, est adiuuans ad perfectionem ecclesiæ. Exo.36.a. Debet autem vnusquisque aliquid offerre in opus tabernaculi, hoc est, ecclesiæ, quod ibi permaneat, & non pereat per ignem. Offerunt viri, & mulieres, quia in explendo cultu Sāctę Ecclesię, & fortiū facta sublimia, & infirmorū opera extrema numerātur.

Exercere opera misericordiæ. Offert hœdos pingues, qui dat eleemosynam. Offerebant etiam filii Israel oleum ad lucernas, quando exercebant opera misericordiæ: & tandiu lex durauit, quandiu opera misericordię in eis viguerunt. Le.23.b. *Ori.s.leui. ho.2.13.*

Obedientia. Offert Deo oblationem, qui obedientiam illi offert, quam hominibus exhibet. Et non offert sine Samuele, qui solum illa opera in se probat, quæ approbantur à maiore. 1.Reg.10.b. *Gre.s.1.Reg.10.*

Instruere simplices. Oblati pueri Iesu, designant eos, qui adhuc sunt carnales, & conuertuntur ad Christum. Offerunt autem eos simpliciores doctores ipsos instruentes. Matth.19.b. Offerre etiam seruum diis, est imbuere simplicem exemplis Sanctorum. Exo.21.a. *Ori.s.Matt.ho.7. Gre.s.Ezec. ho.3.*

Ascribere bona Deo. Offerre munus curationis, est adscribere Deo salutis præmium. Matt.8. a. Et offerunt munera Deo, qui cognitam veritatem acceptam illi ferunt, nec inde superbiunt. Ps. 75. *Hil.s.Matt.can.7 Aug.s.Ps.75.*

Offerunt Reges munera, quum regnantes in semetipsis, seipsos offerunt hostiam viuam. Ps.67. Offerunt etiam munera Ioseph, qui offerunt munera Christo. Gene.43.d. Offerunt autem illi aurum qui offerunt animam suam. Exo.38.d. Et offerunt aurum, thus & myrrham qui confitentur eius potentiam, diuinitatem & resurrectionem. Mat.2.b.

Hil. & Hie. s. ps. 67. Amb. de viduis. — *Offerre seipsos Christo.*

Offerre numum argenteum, est agere veram pœnitentiam peccati. 1. Reg.2.g. Et offerre agnum anniculum, est irrationales motus per pœnitentiam domare. Idem est offerre ouem pro peccato. Leu.1.b.4.g.14.b. Et offerre vitulum est domare superbiam carnis: & castigare gulam, & leuitatem. Offerre etiam sanguinem vituli, est propriam vitam, aut castitatem mẽtis offerre Deo: & etiam baptizari. Et offerre hircum de capris, est lasciuiam superare. Exod. 29.b. Le.1.b.9.a.10.d.16.a. Psa.65.

Gre. s. 1. Reg. 2. Ori. s. Leui. ho. 1. 2. Arn. s. Ps. 65. — *Pœnitentiam agere.*

Offerentes talenta patrifamilias, sunt offerentes bona opera Deo. Mat.25.b. Offerre etiam libamina, est offerre bonorum operum vota. Exo.25.c.37.c.

Ori. s. Matt. ho. 33. Glo. int. s. Exo. 25. — *Bona opera.*

Offeruntur arietes Nabaioth in altari Dei, cum ex gentibus eliguntur in ecclesia sacerdotes. Isaię 60.b. Offerentes autem se sponte ad opus tabernaculi. Exod. 36. a. sunt tradentes se ministerio ecclesię. Offerunt autem sacerdotes cæcum, qui promouent ignorantem. Offerunt surdum, qui inobedientem. Offerunt claudum, qui infidelem. Mala.1.b.

Hie. s. Isa. 60. Glo. ord. s. Exo. 36. Isyc. s. Leui. 21. — *Promotio ministrorum ecclesiæ.*

Offerens Iephte filiam in holocaustum Domino post victoriam, & post duos menses, quibus illa fleuit, designat Christum, qui post sex ętates offeret ecclesiam pœnitentium Deo patri. Iudi.11.g.

Aug. q. in Iudi. 49. — *Offerens Christus ecclesiam.*

Offerens Iob holocausta per singulos filios, designat nos pro vnaquaque virtute Domino precum hostiam debere immolare: ne sapientia eleuet, ne intellectus, dum subtiliter currit, aberret. Iob.1.a.

Gre. 1. mor. 35. — *Oratio.*

Offerre librum Deo, quasi Principi. Iob.31.b. est venienti Domino ad iudicium, verba pręceptorum illius in actione posita offerre.

Gre. 22. mor. 22. — *Impleta præcepta.*

Offerre recte, est bonam intentionem habere. Gene.4.b. iuxta Septuaginta. Recte autem offerebant Iudęi, ante aduentum Christi, sed non diuiserunt tempora, vt aduenientem Christum susciperent.

Glo. ord. s. Gen. 4. — *Intentio bona.*

Offertur holocaustum de ouibus, aut capris ex latere aquilonaris & tabernaculi. Leui.1.c. Quia cum altare sit Christus, ouium autem sacrificium sit simplicitas studentium, & nondũ absolute iustitiam operantium, non indirectum intelligibilis altaris offerunt. Indirectum est enim, quia mandata perficit, ex latere autem, quia à malis abstinet.

Isyc. s. Leui. 1. — *Opera simplicium.*

Offerre masculum est non effœminari in operandis mandatis Dei. Le.1.a.22.c.

Offerre immaculatũ, siue purum, est non miscere iustitię iniquitatem nec simulatione virtutem commaculare, & non facere eleemosynam de rapina. Le.1.a.22.c.

Isyc. s. Leui. 22. Isyc. s. Leui. 1. 22. — *Puritas iustitiæ.*

Offerre pro peccato, aut delicto, seu pro iniquitatibus, est agere fructus pœnitentiæ dignos. Et offert hircum de capris, qui grauiter pœnitet. Offert etiam sacerdos turturem, hoc est, prædicator pœnitentem. Diuersæ autem oblationes, diuersos gradus pœnitentiũ significant. Exo.28.f.30.b. Le.4.f.5.b.10.d.14.b. Offerentes etiam Agag pinguissimum Samueli, sunt confitentes se deditos fuisse sensui carnis, vnde ad pœnitentiam conuertuntur. 1. Reg.15. g. Oblationes autem, quę fiunt Deo, debent esse vltroneæ. Exo. 25.a.35.b. Leui. 7.b. Hilarem enim datorem diligit Deus.

Glo. int. s. Exo. 28. Gre s. 1. Reg. 15. Glo. int. s. Exo. 25. — *Pœnitẽtiã agere.*

Oblatio arietis suauissima pro delicto, & oblatio agni anniculi, est remissio iniuriæ. Exo. 29.c. Leui.1.c.5.b.6.a.

Ori. s. Leui. ho. 2. — *Remissio iniuriæ.*

Offerre holocaustum, est habere vitam perfectam, qualis erat Apostolorum, offerre verò pacifica, est habere vitam mediocrem. Leu.22.c.

Isyc. s. Leui. 22. — *Vita perfecta. Vita mediocris.*

Offert turturem, vel columbam, qui conuerti facit peccatorem. Et offert par turturum, qui habet mentem verbo Dei coniunctam. Leuitic.1.d.12.14.c. Offert autem primum turturem pro peccato, qui recedit à malo. Et secundum in holocaustum, qui facit bonum. Dicitur autem non posse offerre duos turtures, qui abutitur pœnitentia redeundo ad peccatum. Leui.5. b.c.

Ori. s. Leui. ho. 2. Glo. ord. s. Leui. 5. — *Conuersio peccatoris. Abuti pœnitentia.*

Oblatio debet esse absque fermento & melle. Leuitic. 2.c.7. b. Offeruntur autem ex his primitię & non sacrificium, quia eloquentia & doctrina Gentilium parcè vtendum est, vt fides sit non in sapientia hominum, sed in virtute Dei.

Isyc. s. Leui. 2. — *Vti parcè eloquentia.*

Offertur voluntariè animal cum aliquo defectu, sed non per votum, vt designetur peccatores suscipiendos quidem in ecclesia, sed non ad ministerium altaris. Le.22.c.

Isyc. s. Leui. 24.

Obtulerunt domino Samuelem ablactatum, quia illi sunt apti, vt offerantur Domino, quorum est solidus cibus. Offerunt autem puerum Eli sacerdoti, qui manifestant profectũ prælato. 1. Reg.2.d.

Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Gre. s. 1. Reg. 1. — *Offerre perfectiores Deo.*

Offerentes Anna & Elcana puerum Eli sacerdoti, sunt doctor foris, & Christus intus, tradentes prędicatorem futurum doctrinæ veteri: vt sciat proferre noua & vetera. 1. Reg. 1. d. Offerri autem in templo, est in scripturis cognosci mysteria Christi. 1. Reg.2.c.

Gre. s. 1. Reg. 1. 2. — *Tradere prædicatorem doctrinæ veteri.*

Oblatus Regi debitor decem millium talentorum, designat venientem ad iudicium coram Deo. Matt.18.c.

Ori. s. Matt. ho. 7. — *Veniens ad iudicium.*

Offerens pater filium lunaticum Discipulis, designare potest legem veterem tradentem populum Scribis & Pharisæis. Matt.17.c.

Hil. s. Mat. ca. 17.

Non

Pœnitentia mediocrum. *Isyc.s.Leui.5.*

Non valens offerre pecus, hoc est, ouem, aut capram, offert duos turtures, aut duos pullos columbarum: vt designetur, vt qui non potest vacare in continua afflictione & ærumna, vt panem suum cum cinere comedat, & potum suum cum fletu temperet, aliaque his similia pœnitens agat: verbi gratia infirmitate, aut alia quacunque necessitate prohibetur: hic alio modo agere potest pœnitentiam: veluti offerens semetipsum ad contemplandum Deum, & ad perscrutationem legis eius, totamque mentem suam consecrans cęlesti conuersationi, à terrenis rebus plenissimè cohibens se: per hoc enim ei & peccatorum remissio & iustificatio procuratur. Vnde eorum, quę offeruntur, vnum quidem pro peccato, id est, ad emundationē peccati, alterum vero in holocaustum, quasi crucifigentem semetipsum, conuersationem, vel vitam, & plenissimè Deo tradentem immolatur. Offeret autem sacerdoti, Christo vtrique. Leui.5.b.

Indignè sumere Eucharistiā, & tractare sacram doctrinam. *Iudæi præferētes Barabbam Christo.* *Inferentes hæreses.* *Hie.s.Mala.1.* *Rup.1.s.Mala.1.*

Offerunt super altare Dei panem pollutum, hoc est, corpus Christi, qui indignè accedunt ad altare, & sordidi mundum sanguinem bibunt. Et qui sacram doctrinam diuidunt populis, vel propter humanam gloriam, vel lucra seculi: & diuitibus blandiuntur, & peccatores honorant. Malac.1.b. Iudæi post passionem Christi offerunt panem pollutum. Et obtulerunt debile, quia prętulerunt Barabbam Christo. Mala.2.a.

Non obtulisse dicitur Israel sacrificiū Deo: quia nō erant ei accepta eorū sacrificia. If.43.b.

Phil.de sacrific. Abel, & Cain. *Hi.s.Hos.8. & s.Isa.57.* *Isyc.s.Leui.10.17*

Offerens Cain post multos dies sacrificium, designat negligentiam conuertentium se ad Deum. Gen.4.a.

Offerre ignem alienum, est hæresim in ecclesiam inferre, aut prauam concupiscentiam. Le.10.b.16.a. Et offerunt hęretici hostias, & immolant carnes, quæ Deus non suscipit, deserentes Christi hostiam, & suas sibi fingentes. Hose.8.d. Et offerunt holocausta idolo, qui defendunt hæreses. Exo.32.a. Is.57.b.

Prædicatio Christi. *Gre.s.1.Reg.15.*

Oblatio irrita si duret in diem tertium. Leu.7.b. designat eum reprobandum, qui sperat operari post hanc vitam.

Glo.int.s.Leui.7.

Offerens Saul in holocaustum initia prędarum de Amalec, designat prędicatorem, qui putat se placere Deo, quia in aliis blandimenta libidinis extinxit, quæ in se viuere permittit. 1.Reg.15.c.

Officium.

Carnalia.

Officium dicitur quod quisque efficere debet, obseruata locorum, temporum & personarum ratione, & id in quod quisque debet incumbere, quod & munus dici solet. Interdum autem accipitur pro beneficio, & etiam pro obsequio, vel honore.

Officium sacerdotis ad populum, prędicationem Christi designat. 1.Reg.2.c.

Officiū ministerij Aarō, & officia Leuitarū, ministeria ecclesiæ designāt. Exo.28.f. Nu.2.b.

Og.

Ori.s.Nu.ho.13. *Hil. & Au.s.Ps.134.*

Og, id est, subcinericius panis, vel torta, aut subsannatio, vel Syriacè detentus, vel interclusio, aut maceria. Rex Basan victus à filiis Israel. Designat carnalia, quæ excludunt à Deo, & impediunt accessum ad ipsum, & est rex Basan, hoc est, turpitudinis. Nu.21.g. Deu.3.a. Ps.134.

Olea, Oliua, Oleaster, Oleum, Oliuetum.

Amb.1.Exae. & 3.Exae.8.

Olea, quæ & oliua dicitur, est arbor, ex cuius fructu, qui etiam olea & oliua dicitur, elicitur oleum, quod est liquor pinguis præbens nutrimentum lucernę, & valens ad vngendum & leniendos dolores, & ad multorum ciborum condimentum. Est autem oleū lucidissimum, & si quis in aquas mersus oleum ore emiserit, clariora facit ea, quæ profundis tegebantur occultis. Et culices non tangent te, si absinthij herbam cum oleo coquas & ea te perunxeris. Ceruus æger ramusculos oleę mandit, & sanus fit. Locustas quoque folia oleæ arrosa liberant ab ægritudine. Oleaster autem est olea syluestris, & oliuetum, est locus oleis consitus.

Deus pater. *Hie.s.Agge.2.*

Oliua dans refectionem & illuminationem cordis ei, qui cæperit ędificare templum Dei, ad personam Patris referri potest. Agge.2.d. Iudi.9.a.

Moses & Elias. *Lex & prophetia.* *Lex & euāgeliū.* *Ecclesia.* *Duo populi.* *Duplex collatio Spiritussancti.* *Ori.s.Cant.ho.3.* *Tert.adue.Mar.* *Hier.s.Zac.4.* *Au.s.Apo.ho.8.* *Cyril.4.s.Ioan.28.*

Oliuæ duæ ad dexteram & sinistram candelabri, iuxta Origenem, sunt Filius & Spiritussanctus. Verùm Hieronymus reputat id blasphemum, quia videntur poni minores Patre, ideo potius sunt Moses, & Elias, qui cum Christo apparuerunt in transfiguratione. Vel sunt lex, & Prophetia. Aut lex & Euangelium. Vel ecclesia propter duo testamenta. Vel duo populi, quorum misertus est Christus. Zac.4.a.d. Apo.11.a. vel designatur duplex collatio Spiritussancti, vna in remissionem peccatorum data in die resurrectionis, alia in diuisiones gratiarum in Pentecoste.

Splendor sapiētiæ. *Disciplina.* *Diuina sapiētia.* *Rup.s.Zac.4.* *Ori.s.Matt.ho.32.* *Amb.de Noe.9.* *Basi.de abdit.ter.*

Olea præterea splendorem sapientię designare potest, propter oleum, quod ex ea elicitur, & etiam disciplinam. Exo.27.d. Isa.41.e. Zac.14.a. Matt.25.a. Peculiariter autem significat diuinam sapientiam. Iudi.9.b. Eccl'ici.24.b.50 b.

Misericordia. *Pax.* *Charitas.* *Misericordes.* *Tertu.de baptismo* *Ori.s.Leui.ho.13.* *Amb.de virg.1.et s.Luc.1.* *Aug.s.Ioan.trac.6.* *Gre.ho.20.*

Olea etiā significat aliquando misericordiam, vt ramus oliuæ allatus à columba, misericordiæ Dei symbolum erat, & etiam pacis. Ge.8.b. Zac.14.a. Est quoque typus charitatis. Vt enim oleum à nullo humore premitur, sed diruptis omnibus exilit & supereminet, sic & charitas non potest in ima premi, sed necesse est, vt ad superna emineat. Potest etiam ipsos misericordes significare. Isa.4.e.

Iustitia. — *Isyc.ſ.Leui.24.*

Olea ſemper virens, deſignare poteſt iuſtitiam: ex qua debet eſſe oleum, qua ardent lucernæ ante Deũ: quia eleemoſyna debet fieri ex acquiſitis per iuſtitiam, non ex rapina. Le. 24.a.

Fructificantes in eccleſia. Apoſtoli. Electi. — *Ori.ſ.Matt.ho.14 Hie.ſ.Pſ.51. & ſ. Iſa.17.24.*

Oliua etiam ſignificat fructificantes in eccleſia. Matt.21.a. Pſ.51. 127. Oliuæ autem paucæ in ſummitate rami, erant Apoſtoli ex iudeis aſſumpti: & duæ oliuæ, erant Paulus & Barnabas: Tres Petrus, Iacobus, & Ioannes: quatuor & quinque reliqui Apoſtoli, legem & Euangelium prædicantes. Vel erunt pauci electi in fine mundi, Iſ.17.b.24.c.

Synagoga. Eccleſia. Prædicator. — *Hie.ſ.Ier.11. & ſ. Hoſe.1. Gre.ſ.Eze.ho.21. Ori.ſ.Rom.11. Hila.ſ.Pſ.51. Hie.ſ.Pſ.51. Hie.ſ.Hebræ.3.*

Oliua vber & pulchra erat prius ſynagoga, poſtea verò, illa in ariditatem verſa, pulchritudo oliuę tranſiit ad eccleſiam. Ier. 11.c. Et quaſi oliua dicitur gloria Libani, quum eccleſiæ, ſeu fidelium opera multiplicantur. Hoſe. 14.c. Oliua etiam vber & pulchra, eſt prædicator abundans verbis doctrinę. Olea accipitur à Paulo pro populo Iſrael manente in fide Abrahę, qui eſt velut truncus & rami ſunt filii, qui tamen propter incredulitatem, à trunco exciſi ſunt. Rom.11.c. Pſ.51. Haba.3.d.

Incipiens bene operari. — *Gre.12.mor.27.*

Oliua proiiciens florem ſuũ eſt, qui incipit benè operari: ſed poſtea redit ad vitia. Iob.15.d.

Gẽtilis populus. Philoſophus. — *Ori.ſ.Matt.ho.27 & ſ.Rom.11. Cle.Ale.6.ſtrom.*

Oleaſter, hoc eſt, agreſtis olea, & infrugifera dicitur à Paulo Gentilis populus: qui inſitus eſt in olea, hoc eſt, in fide Abrahæ. Rom.11. c. Oleaſter etiam dicitur Philoſophus: qui cum multa habeat, non concocta propterea, quod & libenter inquirat, & facilè aſſequatur, & pinguedinem appetat veritatis, ſi per fidem diuam acceperit virtutem, in bonam inſertus conditionem, tanquam oleaſter inſitus in ſermone verè pulchrum & miſericordem, & quod traditur nutrimentum concoquit, & fit bona & ſatiua oliua. Ponit ibi Clemens quatuor modos inſitionis.

Diuinitas. — *Geor Vene.Cant.1 tomo 7.cap.26. & can.2.tomo 3.c.20. Cle.Alex.2 pæda.8*

Oleum, eſt diuina quædam virtus, imo ipſa diuinitas effigiata per oleum, quo vtimur. De hoc dicitur Cantic.1.a. Oleum effuſum nomen tuum, hoc eſt, diuinitas & virtus ipſius diuinitatis indicata per oleum, qua virtute præcipuè referti eſſe debent reges, prophetæ & ſacerdotes. Et quia Ieſus fuit rex Regum, ſummus Propheta, & Pontifex maximus, ideo refertus eſſe debuit diuinitate ſuper omnes: De quo Pſal.44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Bene quippe dicitur oleum lętitię, quia nullum eſt verum gaudium, niſi vbi Deus reſidet, cui ſeruiens ſemper lætus eſſe debet. Oleum etiam quo perfunduntur panes, ipſam deſignat diuinitatem, qua perfundi debent animę noſtræ. Le. 2. à. Oleum item dicitur ipſe Dominus, à quo ad nos peruenit miſericordia. Oleum quod comedit Hieruſalem cum ſimila & melle, quod laſſorum membra ſuſtentat & reficit, & quo in tabernaculo Dei iugè lucernæ lumen accenditur, Deo patri conuenire poteſt. Exo.16.c.27.d.

Deus pater. Miſericordia Dei. — *Hie.ſ.Eze.27. Ori.ſ.Leui.ho.5.10 Cyr.5 ſ.Ioan.14. Chry.ſ.Ioã.ho.12.*

Oleum in ſimila, eſt miſericordia Dei, vel etiam lætitia & miſericordia & pœnitentia. Et ponitur oleum in ſacrificio pacificorũ, & non in ſacrificio pro peccato, quia peccator non debet habere lætitiam. Oleũ cęteris liquoribus ſupernatat. Ita miſericordia omnibus ſupereminet Dei operibus, & plus cæteris in homines eluceſcit. Miſerationes enim eius ſuper omnia opera eius. Item oleum dolores vulnerum mitigat, & ſanat tumores ac vlcera, Dei vero miſericordia plagas animę noſtræ curat, omnemque depellit languorem peccati, vndè Pſal. 102. Qui ſanat infirmitates tuas. Rurſus, qui palæſtram ſubire debebant, aut luctam, oleo delibuti prodibant in medium, quo eorum corpora ad id genus certaminis eſſent accommodatiora. Sic in acie contra aerias poteſtates creaturis ſuam Deus miſericordiam elargitur, ea nos præuenit, ſuggeritque vires, quibus in tam difficili pręlio ope ſua muniti, tandem victores euadamus.

Sanguis Chriſti. Charitas Chriſti. — *Gre.ſ.Cant.1. Ber.ſ.Can.ſer.15. Rup.ſ.Cant.1.*

Oleum ſanctę vnctionis Dei, dici poteſt Chriſti ſanguis. Le. 8.a. Et oleum effuſum, dici poteſt charitas Chriſti in Chriſtianis. Can.1.a. Oleum lucet, paſcit & vngit, atque ita fouet ignem, nutrit carnem, lenit dolorem, lux, cibus, medicina. Hęc ſunt in nomine Chriſti, vt dicitur Chriſtus & Ieſus, & effunditur in gentes, prius latebat in ſinu Patris, ſed per incarnationem effuſum eſt.

Bona opinio. — *Ori.ſ.Can.ho.1. Aug.ſ.Pſ.140. Rica.de S.Vict. de ſtat.interior.hominis 48.49.50.51.52*

Oleum etiam effuſum dici poteſt bona opinio, & gloria, quę tunc eſt in vaſis, quando eſt in propria conſcientia. Matt.25.a.

Promiſsio veniæ. Promiſsio gratiæ.

Oleum fouens dolorem ex inflictione vulneris, eſt promiſſio veniæ, quale fuit oleum Samaritani, quod infudit vulneribus illius, qui incidit in latrones, & vnguentum peccatricis. De hoc Pſ.31. Beati quorum remiſſa ſunt peccata. Et dicitur oleum miſericordię, oleum fouens dolorem ex languore infirmitatis, contra vitiorum morbos, eſt oleum promiſſionis gratię pręſtantis auxilium ad operandum & proficiendum. Oleũ fouens dolorem ex defatigatione tribulationis & laboris, eſt oleum promiſſionis gloriæ, quale illud Pauli. Non ſunt condignę tribulationes huius ſeculi ad futuram gloriam, quæ reuelabitur in nobis.

Cõſolatio diuina. Lætitia ſpiritualis. — *Hie.ſ Da.10. & ſ. Pſ.44. & ſ.Eze.16 & ſ.Eccl'te.9. Gre.10.mor.12.13. Amb.de Elia.10. Au.12.cont.Fauſ. 34. ver.dom.ſe.22.*

Oleum gaudii, eſt conſolatio diuina. Iſa.61.a. Dan.10.a. Oleum etiam, eſt benedictio ſanctificationis diuinæ quo oleo perunctus eſt Chriſtus, in quo fuit oleum lætitiæ, quum ſit in ipſo naturalis diuinitas, quæ in aliis eſt per gratiam. Pſ.44. Iob.29.a. Oleum autem quo vngũtur alii, eſt ad mitigandum dolorem: & hoc vncta eſt Hieruſalem. Eze.16.b. Et oleum quo caput eſt vngendũ, eſt lætitia ſpiritualis. Mat.6.b. Et facies, quę in oleo exhilaratur, eſt imago Dei. Pſ.103. Ioel.1.c.2.e. Eccl'tæ.9 c. Et oleum in lecytho, eſt hilaritas charitatis, quę cum impeditur, non deficit. Hilarem enim datorem diligit Deus. 3. Re.17. b. Et oleum in vaſis, eſt lętitia in corde propter Deum. Matt.25.a.

Fructus charitatis. Deuotio mentis — *Ori.ſ.Rom.5. & ſ. Leu.ho.12. & ſ. Can.ho.1.*

Deſignat etiã oleũ luminis, fructus charitatis, & opera miſericordiæ, quæ lucent per bona exempla, & etiã deuotionem mentis. Exo.25.a.27.d.35.a. Oleum etiam, vt eſt pingue & lene,

pinguedinem

Charitas. Gratia.

pinguedinem charitatis,& gratiam, & dona Spiritussancti significare potest. Et dicitur oleū lætitiæ quia per hæc lætificatur anima,& hoc oleo vnctus est Christus secundum humanitatem. Psal.22.44.Gen.28.d. Exo.29.a.30.c.37.d.40.b. Leu.2.a.8.a.10.b.14.b.21.c. Ezec.16.b. Hoc oleum, quo vnctus est sacerdos magnus, Christus, est cæleste nec inuenitur in terris. Oleum etiam effusum, est ipsa charitas. Cant.1.a. Et oleum sanctum, sunt dona Spiritussancti in Christo. Et oleum in lenticula, significat paruam gratiam. Oleum autem in cornu, abundantiam gratiæ.1. Reg.10.a.16.a.4. Reg.4.a. Et quia oleo ignis accenditur, oleum doctoris, est amor cordis. Ipse quoque Spiritussanctus interdum dicitur oleum lætitiæ, quia lętificat per sua dona. Iob.29.a. Isaiæ 5.a. 10.f. Oleum etiam prudentium virginum, est charitas supereminens. Matth. 25. a. 1. Cor. 13. a. Et oleum in lecytho, est gratia in sacramentis, 3. Regum 17. b. Oleum est, quum datur Spiritussanctus in remissionem peccatorum. Apocalyp.16.b.

Dona Spiritussancti. Spiritussanctus.

Amb.s.Ps.118.se. 14.& de Spiritusanct.8. Hie. ad Principiā. Cyril.3.s.Ioan 1. Gre.s.1.Reg.10.16 & 19.mor.13.& s.Eze.ho.4. Fulgen.ad tredipissimum 3. Aug.s.Ps.44.& de ver.domi.ser.23 Isyc.s. Leuit.8.14. Geor.Vene.Cant.2 tom.3.cap.6.

Misericordia. Opera misericordiæ.

Oleum passim misericordiam & opera misericordiæ significat, & oleum in manu sinistra sacerdotis, designat executionem operum misericordiæ. Hoc oleo lucent virtutes. Gen.27. c.35.b.Exo.29.a.30.c.35.a.Leu.2.b.6.c.7.a.14.c.23.b.24.a.Isa.1.b.10.f. Et oleum lętitiæ possunt dici bona opera. Ps.44.1.Reg.16.a. Olei duplex est officium, ipso enim conspergitur simila, vbi misericordia designatur,& vngitur caput, vbi lux scientiæ. Laxat etiam oleum tenacitatem, qualis est polypi, quod etiam pertinet ad misericordiam. Oleum aliis liquoribus superfertur, ignem fouet, vulnera curat. Primum ad misericordiam spectat. Secundum ad prædicationem. Tertium ad peccatorum emundationem. Porrò, qui vngitur in regem, hoc est, in prælatum, hæc tria debet habere.1.Reg.10.a.Luc.10.f. Et oleum bonarum virginum, designat opera cum fide.Mat.25.a.

Ori.s.Le.ho.4.8.13 & s.Mat.ho.35. Aug.s.83.q.59. Hie.s.Isa.10. Gre.s.1.Reg.16.& s.Ezec.ho.11. Isyc.s. Leu.2.6.24. Gre.s.1.Reg.10. Ori.s.Luc.ho.34.

Chrisma.

Oleum, quod multiplicatur in ecclesia, dici potest sanctum chrisma, quo vnguntur Christiani: quod oleum impinguat caput. Ps.44.22.103. Apoc.6.c.

Chry.s.Ps.22. Arn.s.Ps.4.103.

Sacra scriptura. Lux scientiæ. Eloquentia.

Oleum, vt est lucidum & deseruit ad illuminandum, sacram scripturam significare potest, & lucem scientiæ,& eloquentiam. Exo.25.a.27.d.35.a.Leui.7.a.9.a. Psalm.22.88. Et oleum de saxo, est doctrina vehemens, quæ habetur de Deo. Deuter.32.b. Et oleum sanctæ vnctionis, dicitur sacra scriptura. Exo.40.b.Eze.16.b. Et oleū effusum, est doctrina Christi. Cant. 1.a. Vt lumen ex oleo, luminis habet causam. Ita & lumen spiritualis gloriæ doctrina atque operatio præstant. Et oleum quod non debet deficere de capite, est sapientia, quæ debet esse in mente. Eccl'tæ.9.b. Petra quoque fundit riuos olei, quibus mens interius impinguatur. Iob.29.a. Oleum etiam in vase, est gratia Euangelicæ prædicationis intra literam legis. 4.Reg.4.a. Oleum quoque sunt pręcepta apertiora vitæ nostræ blandientia. Hose.2.b.

Præcepta apertiora.

Aug.s.Apo.ho.6 Ori.s.Ezec.ho.7. & s.Rom.5. Amb.de viduis. Phil.quod deteri. potiori insidietur. Ber.in sententiis. Hila.s.Ps.140. Am.exhor.ad vir. Gre.16.mor.12. Chry.adu.Iud.ho.5 Gre.3.past.adm.25

Fomenta curandorū peccatorū. Intentio recta.

Vt autem oleum blandum & suaue elicitur de amaritudine oleæ, & offertur in tabernaculo, significare potest fomenta curandis peccatis adhibita, quæ aliquando fiunt cum reprehensionis amaritudine. Gen.27.d.35.b. Exo.29.a.Is.1.b Mat.25.a.Luc.10.f.16.b.

Ori.s.Leu.ho.4.13. & s.Mat.ho.35. Hil.s.Mat.can.5. 27.

Oleum bonarum virginum, rectam intentionem, qua soli Deo placere cupiunt significare potest. Matth. 25.a. vel oleum habent secum, quum dicunt: Gloria nostra hęc est, testimonium conscientiæ nostræ: vt oleum sit nitor gloriæ, quæ tunc est in vasis, cùm est in corde.

Hie. de mansioni. Aug. epi.120.& s.Ps.49. Hie.s.Mat.25.

Intellectus. Lumen veritatis.

Oleum in lecytho significare potest aliquando intellectum rationalem, per quem creatura intelligit creatorem. 3. Regum 17.b. Oleum autem in mensura hin per singula ephi similæ in sacrificium, designat lumen veritatis in mente, & exhilarationem offerentis. Ezechiel 45.g.46.a.

Hie.Eze.45.

Communicatio bonorum.

Olei primitiæ sunt, quum quis sicut oliua fructifera communicat aliis bona sua, siue spiritualia, siue temporalia. Eze.45.d.

Hie.s.Eze.45.

Vbertas. Tēporalia bona.

Oleum, quum sit pingue, quandoque pinguedinem & vbertatem significat. Is.5.a. Et etiam diuitias & temporalia bona, oleum apponere lucernæ, est temporalia doctoribus ministrare. Deut.8.b.11.b.4.Reg.18.g.

Hie.s.Isa.5. Ori.s.Ios.ho.17.

Peruertere dona Dei.

Oleum Dei ponit in mensa idolorum, qui dona Dei vertit in cultum idolorum & errorum. Eze.23.f.Hose.2.b. Et oleum fert in Ægyptum, qui sacram doctrinam & mysteria vult miscere profanæ sapientię, quę vana sapientia est oleum peccatoris. Hoc oleum ferunt hæretici in Ægyptum. Hose.12.a.

Hie.s.Hose.12.

Purgans Deus errores.

Quasi oleum adducit Deus flumina Aegypti, quum purgat errores à sana doctrina. Ezechiel 32.c.

Adulatio.

Oleum peccatoris dicitur adulatio, qua fouentur peccatorum vitia, & omnia dulcia & grata, quæ pollicentur hęretici, & præcipuè promissio cælestium, qua vngunt discipulos, eosque in erroribus detinent. Ps.104.Mat.25.a.Eze.27.d.Hose.2.b.12.a.Agge.1.c.

Arn.s Ps.140. Hie.s.Eze.56.27. & Agge.1.& s. Ps.140.

Proficientes. Lumen cognitionis. Christus. Ecclesia.

Olíueta aliquando significant proficientes in operibus misericordiæ. Exod.23.b.1. Regum 8.c. aliquando significat lumen cognitionis. Deuteronom.6.b. Et mons Olíueti, aliquando significat Christum, aliquando ecclesiam. Mat.21.a. Marc.12.a.13.a. Luc.19.e.21.g.Ioan 8.a. Acto.1.b. In monte olíueti est Christus, vt nos Christos, hoc est, vnctos diuina gratia faciat.

Aug.epist.120.& 3. contr.lit.Petilia.33 Gre.s.1.Reg.8. Phil.quod Deus sit imm. Ori.s. Mat.ho.27.

Opera hypocritarum.

Olíueta, in malum, sunt falsa opera misericordię, quæ boni similitudinem gerunt.1. Regum 8.c. Et olíueta Philisthiim, designant generationem in erroribus hæreticorum. Iudi.15.b.

Aug.s.Ioā.tra.33 Gre.s.1.Reg.8. Ori.s.Cant.ho.4.

Olla, Lebes, Scytropodes.

Gre.s.1.Reg.2. Glo.int.s.Exo.27

OLla, est genus vasis deseruiens ad coquendas carnes, & alia. Lebes autem est olla ærea, quæ Græcè scytropodes dicitur.

Lebes, in quo carnes coquuntur, mentes fidelium significare potest. 1 Regum 2.c. Et lebetes ad suscipiendos cineres, sunt fideles passionem Christi & mortem Sanctorum meditantes. Exo.27.a.38.a. *Mentes fideliū.*

Isyc.s.Leui.11. Scytropodes dicuntur doctores in quibus cibi sacræ doctrinę coquuntur operationis spiritus igne supposito. Leui.11.f. *Doctores.*

Hil.Basi.& Arn.s.Ps.59. Hier.s.Ps.103. Aug.s.Ps.59. Euc.for.spirit.8. Olla spei, dicitur Moab, quum vitiosi apti fiunt ad coquendam carnem Christi in corde suo, idque per tribulationes, quia tribulatio patientiā operatur. Et etiam est olla spei Moab, quia dum coquit eos quos tentat, est occasio, vt purgentur & salui fiant. Designat etiam libidinem succendendam & purgandam. Psa.59.107. Olla etiam spei dicitur Moab, quia inde erat Ruth Moabitis, vnde Christus natus est, qua ratione olla spei dicetur eius prosapia. Beatissima etiam Virgo Maria olla spei dici potest, quæ Christum gestauit in vtero. *Vitiosi conuersi. Ruth Moabitis. Virgo Maria.*

Lebetes, qui fiunt phialæ, sunt carnales, qui conuersi fiunt bonus odor Deo. Zac.14.d. *Carnales.*

Hie.s.Zac.14. Rup.s.Zac.14. Hie.de mansio. Gre.2 .mor.16. Cyri.3.s.Ioan 34. Ori.s.Ps.38.ho.2. Hie.s.Ier.& s.Amos 4. Hila.s.Ps.59. Gre.35.mor.20. Rup.s.Ier.5. Ollæ carnium Aegyptiorum, sapientiam secularem, & poëtarum carmina significare possunt. Exo 16.a. designant etiam multimodas carnalium voluptatum refectiones. Item carnaliā opera tribulationum laboribus quasi ignibus excoquenda. Mich.3.a. *Sapientia secularis. Voluptates carnales.*

Olla succensa à facie aquilonis. Ier.1.c. significat regem Babylonis, qui venit contra Hierusalem. Potest etiam designare pœnam purgatorii, vel inferni. Et etiam grauiorem vindictam Dei igne purgantem peccata. Et ollæ feruentes, designant punitionem hæreticorum. Amos 4.a. Olla etiam succenditur, quum mens humana maligni hostis suasionibus instigatur. Olla verò feruet, cùm iam etiam per consensum in desideriis prauæ persuasionis accenditur. Iob.1.b. Lebes etiam in quo carnes coquuntur, mortem, aut infernum, aut purgatorium significare potest. Eze.11.b. *Rex Babylonis. Purgatorium. Infernus. Vindicta Dei. Punitio hæreticorum. Mors.*

Gre.s.Eze.ho.2. Olla etiam succensa, designare potest feruorem persecutionis Iudæorum in Christum & eius membra. Ier.1.c. *Persecutio Iudæorum in Christū.*

Hie.s.Eze.11.24. Lebes dicitur Hierusalem, continens interfectos à suis ciuibus. Eze.11.b. vel dicitur ecclesia continens scandalizatos. Hierusalem etiam dicitur olla, quæ cum sua rubigine consumitur, & significat mundum in iudicio consumendum. Ezec.24.a. *Hierusalem. Ecclesia. Mundus.*

Glo.ord.s.Nahū.2 Olla denigrata, designare potest obscuritatem vultus, seu mentis peccatorum. Ioel 2.b. Nahum.2.c. *Mens peccatorū.*

Rup.9.s.Reg.27. Olla viri Dei, in qua erat mors, est sacra scriptura, cui hæretici miscent errores. 4.Regum 4.g. *Sacra scriptura.*

Olus.

Olus, dicitur herba satiua, quæ in vsu cibario est.

Hil.s.Mat.can.13 Aug.1 q.in euā.11 Ori.s.Ps.36.ho.2. Olera solent esse cibus infirmorum, & significare possunt simpliciores sensus scripturæ. Gen.9.a. Rom.14.a. Olera quoque dici possunt Prophetæ, qui dati sunt populo Israel tanquam ægroto. Olera etiam quibus maius est granum sinapis, dici possunt dogmata Philosophorum, quibus longè maior est fides. Significare etiam possunt carnalem legis intelligentiam, quæ est apud Iudæos. Mat.13.d. Marc.4.d.3.Reg.21.a. *Simpliciores sensus. Prophetæ. Dogmata Philosophorum. Carnales intelligentia.*

Am.exhor.ad vir. Olera etiam significare possunt coniugia, in quibus frequens est zelus, & infimum gradū in ecclesia tenent coniugati, nempe tricesimum. 3.Reg.21.a. *Coniugia.*

Glo.ord.s.Ps.36. Olera herbarum ponuntur ad comparationem leuitatis, aut vilitatis, prosperitatis humanę, quę citò deficit. Ps.36. *Vilitas humanæ prosperitatis.*

Hie.s.Is.65. Aug.s.Ps.22. Olera vt parum surgunt à terra & citò arescunt, significare possunt malos, & etiam voluptates carnis, vnde Achab ex vinea Naboth voluit facere hortum olerum. 3. Regum 21.a. Psalm.36. *Mali. Voluptates carnis.*

Omen.

Omen, est futurę rei prænunciatio ori hominis incidens, diuino tamen furore, sic acceperunt serui Benadab Regis Syriæ pro omine verbum Regis Israel, quo dixit: Si adhuc viuit, frater meus est. 3.Reg.20.f.

Omnis, Vniuersus.

Hie.epist.Beatit. Omnis, dictio vniuersalitatis, non habet vnde recipiat allegoriam. Sed id obseruandum admonet Hieronymus in sacra scriptura, omnia non semper ad totum esse referenda, sed ad partem maximam, vt sit distributio, quam Dialectici appellant Accommodam.

Omnia patris erant filii maioris hoc est, populi Iudæorum, quia lex & Prophetæ, & eloquia diuina apud illos erant. Luc.13.g.

Au.s.Ioan.tra.52. Omnia trahit ad se Christus, hoc est, omnes prędestinatos, vel ex singulis generibus aliquos. Ioan.12.e.

Gre.6.mor.7. Vniuersitatis nomine homo intelligi solet, qui communicationem habet cum omni creatura Mar.16.d. Prędicate Euangelium omni creaturæ. Iob.5.b. Aquis vniuersa irrigat, hoc est, ex omni hominum statū aliquos. *Homo.*

Omittere, vide Derelinquere, aut præterire.

Onager.

Christus. ONager, est asinus syluestris.

Onager dimissus liber, dici potest Christus factus homo solus, liber à lege peccati. Iob.39.a. *Gre.30.mor.29.*

Solitarius. Onager etiam liber designat eos, qui remoti à turbis secularibus, & soluti ab vxoribus conuersantur, qui vacant potui sacræ doctrinæ. De quibus Psal.103. Expectabunt onagri in siti sua. Qui onager aptè etiam liber dicitur, quia magna est secularium negociorum seruitus, quibus mens vehementer atteritur: quamuis in eis sponte desudet. Cuius seruitutis conditione carere, est in mundo iam nil concupiscere. *Aug.s.Ps.103. Gre.10.mor.18. Euc.for.spirit.5.*

Populus Iudaicus. Onager præterea dimissus liber, dici potest populus Iudaicus relictus à Deo sine astrictione præceptorum legalium. Iob.39.a. Ier.34.a. Ipse est onager solitarius, qui vinculis Domini noluit alligari. Hose.8.c. *Hie.s.Iob.39. Gre.29.mor.18. Euc.for.spirit.5. Rup.s.Hose.8.*

Ingeniosus. Onager etiam dici potest is, qui habet ingenium ad percipiendam doctrinam, licet eam percipere non curet. Ier.14.a. *Hie.s.Ier.14.*

Gentiles. Onagri dicuntur homines feri, & à cultu veri Dei alieni, quales erant Gentiles, quos sicut natura extra disciplinæ stabula ædidit, ita vagi in suarum voluptatum campo permanserunt. Iob.6.a.11.c. Is.32.c. Ier.2.e. *Seculares.* Designantur etiam seculares, qui in campo fidei constituti, nullius officii loris ligantur. *Hie.s.Isa.32. Gre.7.mor.3.6.*

Hæreticus. Onager solitarius dicitur hæreticus, qui se à consitis ecclesiæ locis separat. Hic enim dum terram cordis sui disciplinæ virtute non excolit, ibi habitat, vbi fructus non est. Hose.8.c. Iob.24.a. Ierem.2.e. *Hie.s.Hose.8. Gre.16.mor.23.*

Onam.

Principes inutiles. Onam.i. mœror eorum, aut fortitudo, siue iniquitas eorum, filius Iudæ, qui coniunctus Thamar, vt suscitaret semen fratris, semen fundebat in terram, ne filii nascerentur, designat principes inutiles, & inanem opinionem eorum, qui suam in omnibus quærunt vtilitatem: *Philanti.* vnde ne prodesset aliis, semen fundebat in terram. Gen.38.a. *Phil. quod Deus sit im. Beda s.Gen.38.*

Onerare, Onus, Onustus, Sarcina.

Onerare, est onus imponere. Onus autem est pondus, & aliquando sumitur pro molestia, quandoque verò pro munere, prouincia, siue partibus & officio. Onustus autem est, cui impositum est onus.

Iugum Christi. Onus leue, est iugum Christi, & lex spiritualis. Mat.11.d. Et onerare iumenta, est simplicibus iugum Christi imponere. Gen.44.c.45.e. *Hil.s.Mat.can.11*

Incarnatio. Onus terræ duorum burdonum, incarnationis Christi mysterium, designare potest, quod Gentilis & Hebræus ob spem æternæ retributionis portare non renuit. 4.Reg.5.e.

Grauitas diuinæ punitionis. Onus contra Babylonem, aut alium locum, diuinæ punitionis grauitatem significat. Isa. 13.14.g.30.b. Onus Domini, Septuaginta transferunt, assumptio Domini. Dicebat autem populus Prophetis irridendo, Onus Domini. Et dicit Dominus, populum ipsum esse onus Domini. Ier.23.f. Nahum.1. Zach.a.12.a.

Onus Ægypti, hoc est, diaboli est, quod simulachra eius commouebuntur, & tabescent, in aduentu videlicet illius, qui dixit. Tunc princeps huius mundi eiicietur foras. Onus Babylonis, hoc est, carnis, quæ mentem confundit, est, quòd omnis manus, & cor, & corpus corruptible dissoluetur, & erit homo in melius transmutatus, preciosior auro obrizo. Onus Damasci, id est, huius mundi, est, quod definet esse ciuitas, & erit sicut aceruus lapidum. Nam sublatis hospitibus, destruentur omnia ædificia huius mundanæ ciuitatis. *Geor. Ven. Cant.1 tom.7.cap.34.*

Opera. Sarcina quam vnusquisque portabit, sunt opera, siue bona, siue mala. Gala.6.b.

Infirmitates. Aduersitates. Onera proximi portanda, sunt infirmitates corporales & spirituales, & etiam aduersitates. Gala.6.a. Psalm.8. Hose 8.c. *Cupiditates terrenæ. Infirmitas carnis. Molestiæ.* Onus etiam dicuntur terrenæ cupiditates, & infirmitas carnis, & molestiæ, & onerati sunt, qui ipsis cupiditatibus, & carnis infirmitate premuntur, quasi hæreditate alieni peccati. Matth.11.d. Exod.1.b.2. Reg.25.g.2. Paralip.10.a.1. Corinth. 11.b.1. Thes.2.a. *Aug.83.q.71.& de verb aposto.21.22. Amb.3.Exae.12. & s.Ps.118.ser.15*

Iugum legis. Onera grauia iugum legis significant. Mat.23.a. Et onerantes fratres Ioseph rursum asinos, designant Iudæos seruare volentes legem cum euangelio. Gen.44.c. *Ori.s.Mat.ho.24.*

Peccata. Onera etiam grauia, sunt peccata. Exod.1.b. Psalm.37. Isa.9.a. Gala.6.a. Peccata enim generositatem animi grauant. Sic onera Assyrii, sunt peccata, quibus nos premit diabolus. Isa. 14.f.58.b. Et onera Ægypti, erant in luto & latere: à quibus diuertit dorsum, qui conuertitur. Psalm.80. Hæc sunt onera non portanda sabbato. Ierem.17.c. Onerati autem dicuntur, qui peccatis grauantur. *Ori.s.Nu.ho.33.& s.Ps.77.ho.1. Basi.regu.breuior.178.& s.Ps.37. Hie.s.Isa.14.& s.Psal.80.*

Hæreses. Idola. Obligationes fœneratorum. Onus dirumpendum, sunt dogmata hæreticorum, & etiam obligationes fœneratorum. Et onera grauia erant Idola, quæ gentes deprimebant, & nunc sunt errores hæreticorum. Isa.46.a.58.b. *Cyril.4.s.Ioan.51. Hie.s.Isa.46.58.*

Munus gubernandi. Onus dictum est munus gubernandi & iudicandi populum, propter laborem, quod nunc pro honore habetur. Exo.5.a.18.d. Nu.4.b.

Hie.s.Hose.8. Gre.13.mor.1. Hie.s.Amos 2. — *Imperium hæreticorum. Hæretici. Diuina vindicta.*

Onus, est imperium hæresiarchæ. Hose.8.c. Et onerosi consolatores, sunt hæretici, & qui in errorem, aut peccatum alios blandis verbis pertrahere conantur.

Onustum fœno plaustrum, grauitatem diuinæ vindictæ significat, propter peccata igne comburenda. Amos 2.d.

Oneris, lapis, vide Lapis.

Onerosus, vide Molestus.

Onias.

Onias. i. fortitudo Domini, aut nauis: fuit Pontifex Iudæorum. 2. Mac.3.f.4.e.

Onocentaurus.

Gre.7.mor.15. — *Dæmones. Libidinosi.*

Onocentaurus dictus ab asino & tauro, est animal monstrosum, quod à parte superiori hominis speciem habet, à parte verò inferiori asini. Ponitur Isa.34.a.c. pro quibusdam dæmonum phantasmatibus. Significat dæmones, & eos, qui ex parte aliquid humanum sapiũt, & rursum voluptatibus & cœno turpitudinis abducuntur in vitia. Qui subiecti luxuriæ vitiis inde ceruicem erigunt, vnde humiliari debuerant. Qui carnis suæ voluptatibus seruientes, expulsa longe verecundia, nonsolùm amittere rectitudinem non dolent, sed adhuc etiam de opere confusionis gaudent.

Onocrotalus.

Pli.10.nat.hist.47 Hie.s.Is.34. & s. Ps.191.

Onocrotalus, est auis cygno similis, dicta quòd collum in aquam mergens spiransque, veluti ruditum asini ędat. Alii aiunt esse Pellicanum. Hebraicè dicitur Iansuph, quam noctuam aliqui volunt esse.

Auarus.

Onocrotalus longum habet rostrum & collum, & dicitur semper famelicus esse: ideo designare potest auarum, qui semper eget, vnde computatur inter immundas aues. Leu.11.c. Deuteronom.14.d.

Hie.s.Isa.34. — *Idololatria.*

Onocrotalus, vt habet ruditum asininum, idololatriam significare potest, & ipsos idololatras, qui in suis sacrilegis sacrificiis rudebant. Isa.34.c. Sopho.2.d.

Onycha.

Ori.s.Leui.ho.9. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.20. Phil.quis rerum diuin.hæres. Plinius 37.natu. histo.5. — *Scutum fidei. Elementũ terræ.*

Onycha dicitur ostreola parua, magnitudine humani vnguis, & redolens. Hebraicè scribitur Sacheleth, quod aliqui Ambracam dicunt: designare potest scutum fidei, & etiam elementum terræ. Exo.30.d.

Onyx.

ONyx, est gemma humani vnguis candorem referens, interuenientibus venis quibusdam sardæ, & iaspidis colorem imitantibus. Nascitur hic lapis in flumine Phison. Gene.2.c. vbi Septuaginta transtulerunt, lapis prasinus, qui est diuersus ab Onychino.

Geor.Ven.Cant.1. tom.7.ca.22. & Can.2.tom.3.cap.6 — *Conuersatio cælestis.*

Onychinus lapis præstigiosus dicitur, intus circa centrum coloris terrei, in circunferentia verò cælestis, quæ duo biuium denotant mortalium gradientium, aut habitantium super terram, sunt enim quidam terrena sapientes, alii verò cælestia. Vel lapides onychini sunt, qui & si terrei sunt in centrali natura, mente tamen & affectu cælum contemplantur, & in cælum tendunt, & duo lapides onychini in superhumerali Pontificis, designant vt terrenis iam conclusis in centro, sacerdos vbique cælestis appareat.

Glo.ord.s.Gen.2. & s.Eze.28. — *Variæ virtutes.*

Onyx lapis, qui nascitur in Phison, hoc est, in prudentia, significat spem, miracula, & martyrium. Vel onix niger significat humilitatem, candidus puritatem, rubeus passionem. Gen. 2.c. Exo.25.a.35.a. Eze.28.c.

Glo.ord.s.Exo.28. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.5. Glo.ord.s.Exo.28. — *Fides & vita Patriarcharum. Sol & Luna. Abstinentia. Charitas. Lux scientiæ. Elementũ ignis.*

Onychini lapides duo in superhumerali pontificis, designare possunt fidem & vitam Patriarcharum, quæ debet Pontifex imitari. Exo.28.b.39.b. designant etiam duo luminaria magna in cælo.

Onyx in quarto ordine rationalis, abstinentiam significat, & vt habet rubri coloris circulos, albis cingentibus zonis, charitatis ardorem, vel scientiæ lucem significat, comitante zona castitatis. Exo.28.c.39.c.

Hila.s.Ps.140.

Potest etiam onyx elementum ignis significare, propter ruborem. Exo.28.c.39.c.

Vnus ordo angelorum.

Onyx in ornatu regis Tyri, vnum ordinem angelorum significare potest. Eze.28.c.

Ooliab.

Glo.ord s.Exo.21. — *Paulus Apostolus.*

Ooliab. i. tabernaculum, vel tentorium patris, aut splendor patris, vel protectio mea pater, filius Achiimach, adiutor Beseleel in constructione tabernaculi fœderis. Typus est Apostoli Pauli, qui fuit adiutor Christi & Apostolorum in constituenda ecclesia. Exo.21.a.35.d. Potest etiam typum gerere personæ Dei patris.

Ooliba.

Hie.s.Eze.23. — *Ecclesia.*

Ooliba. i. tabernaculum meum in ea, vel splendor meus in ea. Sumitur pro Hierusalem, & designat ecclesiam. Eze.23.a.

Oolla.

Hæretici.

Oolla. i. tabernaculum, siue splendor eius: sumitur pro Samaria, vel decem tribubus Israel, in quibus fuit tabernaculum idolorum. Designant autem hæreticos. Eze.23.a.

Opacus,

Opacus, vide Vmbra.

Operari, Operarius, Opus, Opera.

Operari, est in opere aliquo faciundo laborare. Opus autem est, quod operando efficitur. Opera verò est ipsa actio & labor, seu operatio, & ea peculiariter, quæ pro mercede assumitur. Operarius autem est, qui laborat, & laborem operando fert. Cùm autem operari sit generale nomen ad omnes actiones, interdum est concupiscere. Sapi.8.a. Si autem sensus operatur. Item causare. Pro.26.d. Os lubricum operatur ruinas. Laborare. Gen.2.a. Qui operaretur terram. Peccare. Ps.5.d. Odisti omnes, qui operantur iniquitatem. Regere. Iob.2.d. Hęc omnia operatur Deus tribus vicibus: Iuste viuere. Psalm.14.a. Qui ingreditur sine macula, & operatur iustitiam. Committere. Iudi.15.a. Samson hoc operatus est. Opus verò interdum est ars. Genes.4.d. In cuncta opera æris & ferri. Castigatio. Isa.5.e. Et cito veniat opus eius. Merces. Genes. 29.f. Hanc quoque tibi dabo pro opere. Negocium. Genes.39.d. Omnia opera eius dirigebat.

Operatur Dominus firmissimum habitaculum, hoc est, cælum empyreum: vel corpus Christi. Exo.15.c. *Glo.ord.s.Exo.15.*

Incarnatio. Redemptio. Opera manuum Dei, sunt opera incarnationis & redemptionis, quæ sunt magna opera Domini. Ps.18.45.91.106.137.138. Dicitur etiam opus incarnationis, opus Excelsi. Eccl'ici.43.a. Et dicitur Deus operatus esse in nobis salutem per Christum. Quæ opera Dei, sunt laudanda. Ps.67.73.89.144. Isa.5.c. Et opus iustitiæ, est pax: quia per Christi passionem facta est pax. Isa.32.d. Opus autem Dei, quod est redemptio, dicitur esse coram ipso. Isa.40.c.43.b. Haba.5.a. Ioan.5.c. *Arn.s.Ps.18. Ori.s.Iudi.ho.1 Aug.s.Ioan.tra.17*

Apostoli. Credentes. Genus humanū. Opera etiam manuum Dei, sunt Apostoli, & credentes per Christum, & Spiritum sanctum. Et etiam ipsum genus humanum. Psalm. 18.101. Iob.14.c. Isaiæ19.d. 29.g. 60.d. 64.c. Opus autem Dei peculiariter dicitur homo, tam in creatione, quàm in generatione. Roman.14.d. *Hie.s.Isa 29. Gre.12.mor.10. Amb.s.Rom.14.*

Sacra scriptura. Opera digitorum Dei, sanctam scripturam designant: quæ per Prophetas nobis est tradita. Psalm.8. Et ipse Deus dicitur operator piscinæ veteris, hoc est, autor veteris testamenti. Isa.22.c. Opera etiam Domini, sunt eius mandata, quæ in scriptura tradidit. Ierem. 48. Maledictus, qui facit opus Dei fraudulenter. Hæc autem opera Dei dicuntur in fide, quia ducunt nos in ipsius notitiam. Psalm.32. Opere Domini factæ sunt tabulæ, quia lex, est opus eius. Exo.32.d. *Aug.de essent.diu. & s.Ps.8. Hie.s.Isa.28. & s.Ps.8. Cyri.5.Thesau.4. Basi.s.Ps.32.*

Vindicta Dei. Opus quoque Dei dicitur vindicta. Isa.5.e. Et dicitur opus alienum ab eo: quia eius opus proprium, est misereri. Is.28.f. dicitur etiam opus terribile. Exod.34.b. Operatur autem Dominus repentè, hoc est, antequam opus eius præcognoscatur. Et operatur, & non est, qui auertat. Isa. 43.b.48.a. *Hie.s.Isa.28.*

Iudicia Dei. Opus Domini, quod ignoratur, sunt eius iudicia, quæ dicuntur abyssus multa. Iob.36.c. *Gre.27.mor.2.*

Operatus est Deus omnia opera nostra in nobis: vel quia impleuit omnia per prophetas promissa, vel quia ipse est bonorum operum nostrorum præcipuus autor. Isa.26.b. *Hie.s.Isa.26.*

Opus dicitur Dominus habere asina & pullo, quia ad hoc opus habet Deus creaturis, vt eis ostendat misericordiam suam. Mat. 21.a. *Ori.s.Mat.ho.14.*

Opus à quo dicitur Deus cessasse, est creatio nouarum specierum creaturarum. Gen.2.a. Exod.31.c.

Curare corpus. Operari terram conuenit homini post peccatum. Ge.3.d. Operatores autem terræ dicuntur, qui corpus curant. *Aug.2.de Ge. con. Ma.5.*

Instruere ecclesiam. Operatur terram, qui instruit ecclesiam. Et operarii ciuitatis sunt, qui operantur in ecclesia. Ezechiel. 48.c. Et homo, qui operatur Paradisum, est Christus ornans ecclesiam. Genes.2.c. *Amb.de Noe 29. Hie. ad Dardanū & s.Eze.48.*

Bene operari. Operatur etiam terram, qui animam & corpus virtutibus exercet, qui exercet ideam sensus: demum, qui laborat in corpore, vt possit ad quietem vitæ æternæ peruenire. Is.23.b.30.e. Pro.12.b. Hic operans est, cui dulcis est somnus. Eccl'tæ.5.c. *Hie.s.Isa.23. Philo.1.allego.*

Iudæi frustra seruant legem. Occidentes Christum. Operantur terram, quæ non det fructum, Iudæi seruantes legem, quæ non eos iustificabit. Genes.3. d. 4. b. vel sunt iidem occidentes Christum, qui non illis fructificauit, sed in Gentibus. *Aug. 2.cont. Fau.11.*

Non erat homo, qui operaretur terram, quia nemo operatus est in Beata Virgine Maria: sed solùm Spiritussanctus. Gen.2.c. *Beda s.Gen.2.*

Exercere virtutum opera. Operari in genere, est exercere virtutes, & opera dicuntur ipsę virtutes, & etiam pœnitentia. Exo.21.b. Leu.11. Et hoc dicitur opus, quod facere debent filii Israel. Exod.18.c. Et opus primitiuorum. Exo.39.f. Et opus tabernaculi, quia hæc opera sunt ad ædificationem ecclesiæ. Exo.35.c.36.a.39.f. Et opus polymitarium, est varietas virtutum. Exo.28.b.35.d.36.b.39.a. Operari autem iustitiam, ad opera exteriora refertur. Ps.14. Operari quoque Paradisum, est noua opera virtutum producere. Gen.2.c. Et opus hominis, est obseruatio preceptorum. Ps. 103. Et operari propriam salutem. Philip.2.b. Operari autem sex diebus, est tempore huius vitæ virtutum opera exercere, quę sunt opera facienda ante sabbatum, hoc est, ante finem huius vitæ. Exo.16.e.20.b.23.b.31.d.34.c.35.a.Leu.23.a. *Basi.s.Ps.14. Amb.de Parad.4. Philo.1.allego. Ori.s. Mat.ho.10.18. Arn.s.Ps.103. Aug.s.Ps.103. Isyc.s.Leui.23.*

Operantur fabrè doctores, rectè explicantes sacram scripturam. Et eorum opus dicitur quandoque opus vnguentarii, & opus pigmentarii, & opus sculptoris, & opus carpentarium, & opus pulmarium, & opus textile, & opus varium. Exod. 26.a.28.f.30.c.35.d.37.d. Et operarii, sunt prædicatores. Matth.9.d.10.20.a. Lu.10.a. Et operantes, qui quinque talenta, vel duo acceperant, sunt prædicantes. Matth.15.b. Et operationem facientes in aquis multis, sunt verbo & exemplo docentes populos. Psal.106. Opus etiam mercenarii, est verbum prædicationis. Luc.19.c. Ad hæc referri potest opus ex calamorum candelabris æquum. Exo. 37.c. *Ori.s. Mat.ho.33. Arn.s.Ps.107. Isyc.s. Leui.19.* *Doctores prædicantes sacram scripturam.*

Opera operum dicuntur, quæ sunt visibilia, sed habent mysticam intelligentiam. Nu.4.d. iuxta Septuaginta. Ad hæc referri potest opus lapidis Saphyrini. Exo.24.c. *Ori.s.Num.ho.5.*

Opus dicitur esse in veritate, quando non est in vmbra legis. Is.61.c. *Hie.s.Isa.61.*

Opera manuum populi Dei, dici possunt credentes per prædicationem Apostolorum, & prædicatorum. Isa.65.d. *Hie.s.Isa.65.* *Credentes per Apostolos.*

Operatur cibum, qui permanet in vitam æternam, vel opus Dei, qui credit in Christum. Ioan.6.c. *Aug.s.Ioan.tra.25*

Opus mercenarii, cuius finem expectat. Iob.7.a. sunt labores, qui in hac vita sustinentur pro præmio vitæ æternæ: quod cum considerant, dicunt. Non sunt condignæ passiones huius temporis ad futuram vitam, quæ reuelabitur in nobis. *Gre.8.mor.7.* *Labores huius vitæ.*

Operari in primogenito bouis. Deut.15.d. est bonæ conuersationis primordia in exercitio publicæ actionis ostendere. *Gre.8.mor.34.* *Bonum initium conuersations.*

Operatur mulier fortis consilio manuum suarum, quum ecclesia per ministros exercet opera misericordiæ. Pro.31.b. *Beda s.Pro.31.* *Opera misericordiæ.*

Opera prouinciæ Babyloniæ, sunt opera naturalis necessitatis, quæ nunc erubescimus supra, quæ constituuntur Sidrac, Misac, & Abdenago. i. circunspectio, discretio, & deliberatio. Dani.2.g. *Ricar.de S.Vict.de somnio Nabuc.43.* *Opera naturalis necessitatis.*

Opus vnum vtriusque Cherubim, designat in illa cælesti patria non esse disparilitatem operum & cogitationum. 3.Reg.9.c. Designat etiam concordiam veteris & noui testamenti in omnibus mysteriis, & hominum salute tractanda. *Concordia operũ & cogitationũ, & noui ac veteris testamenti.*

Opera hominum, quæ intelligit Deus, sunt opera mentis, quæ etiam dicenda sunt Regi, hoc est, manifestanda seu confitenda Deo. Item vanitates, quas homines amant & diuersa negocia. Psa.16.32.44. Opera quoque dicenda Regi, seu manifestanda, sunt laudes dicendæ, & cantandæ. Ps.44. *Basi.s.Ps.32. Hie.s.Ps.16. & ad Principiam.* *Opera mentis. Vanitates. Diuersa negocia. Laudes Dei.*

Opus durissimum filiorum Israel in Ægypto, sunt tentationes in hoc mundo fideles infestantes. Exod.6.a. *Beda s.Exo.6.* *Tentationes.*

Operantur passiones peccatorum in membris: quia per membra exequimur peccata. Roman.7.b. *Amb.s. Rom.7. Hie.s.Ier.17.& s. Isa.15.29. Aug.de spiritu & lit.15. Ori.s.Mat.ho.3. & s.Rom.13. & s. Ios.1.ho.8. Isy.s.Leui.23. Cyri.de ado.in Spi.*

Opus non faciendum in sabbato, est opus seruile, designans peculiariter peccatum, quod est maximè seruile, quia qui facit peccatum, seruus est peccati. Exo.12.c.31.d. Ierem.17.d. Et opera filiorum Israel dura, quæ facit operari Pharao, hoc est, diabolus, sunt peccata, quæ etiã dicuntur opera terræ: & opera inutilia. Exo.1.c.2.d.3.b.5.b.6.b. Ps.105. Isa.15.c.59.b. Et opera Tyri, sunt peccata, & opera mortua, & opera carnis. Gala.5.c. Dicuntur autem opera tenebrarum, quia operantes ea abscondi se putant à Deo, & dicunt. Quis videt nos? Et quia tenebris deputantur exterioribus. Isa.29.c. Ps.63. Rom.13.d. Ephe.2.a. Et operantes iniquitatem, dicuntur cogitationes pessimæ, & cupiditates prauæ, & dæmones. Ps.100. Et operantes potentes seculi iniquitatem, sunt Iudæi, & hæretici, qui & operarii mali dicuntur. Isa.31.b.36. c. Leu.23.a. Philip.3.a. *Peccata.*

Opus regis, in malum, significat opera mala prælati, in bonum verò, obsequium Dei. 1. Regum 8.c. *Gre.s.1.Reg.8.* *Opera prælatorum.*

Opera manuum aliquorum, sunt hæreses ab eis fabricatę, & dicuntur operari Deum suũ. Isa.2.c.44.c.54.d. Et opera Deorum, sunt cultus idolorum, & hæreses. Exo.23.c. Hose.6.d. 7.a. Et opus manuum artificis risu dignum, sunt hæreses. Iere.9.a.10.c. Et opera montium, sunt doctrinę hęresiarcharum. Eze.6.b. Hose.14.c. Et opus quod ardebit, est peruersa doctrina. 1. Cori.3.c. Gala.6.a. Opus etiam hæreticorum & non Dei, est dum non recta dogmata, sed propria desideria sequuntur, quæ & opera onagrorum dicuntur. Iob.24.a.b. Et opera Ægypti, sunt errores, quibus populus decipitur ab hæreticis. Et non erit opus Aegypto, quod faciat, cùm decepti ab hæreticis reuertentur ad ecclesiam relictis erroribus. Isa.19.c. Operantur autem linum hæretici, cùm texunt dialecticas rationes ad capiendos simplices. Is.19.b. Et operatur faber lima, cùm hæretici vtuntur arte dialectica. Isa.44.b. Et operatus est mendacium stylus mendax Scribarum & pharisæorum, & hæreticorum, quia docuerunt errores. Ier.8.d. *Hie.s.Is.2.19. & s.Ier.9.s.Eze.6. Amb.s.1.Cor.3. Gre.10.mor.23.* *Cultus idolorum. Hæreses.*

Opus manuum figuli, dicuntur peccatores, quasi ficti à diabolo. Thren.4.a. *Peccatores.*

Opus non fit de ligno vitis, quia non facientes fructum, & à vita pręcisi, ad nihilum valent vltra, nisi ad ignem inferni. Eze.13.a.

Operarii pauci sunt Apostoli & prędicatores: qui mittuntur ad messem ad conuertendos videlicet populos. Mat.9.d. *Hie.s.Mat.9. Ber.s.Cant.ser.58.* *Apostoli & prædicatores.*

Cogitationes & affectus.

Operarii vineæ, dici possunt cogitationes & affectiones, quæ in conscientiæ emundatione desudare debent. Mat.16.a.

Ricar. de S. Vict. de statu inter. hominis.35.

Operire, Cooperire, Tegere, Contegere. Obtegere, Operimentum, Tegmen.

Operire & tegere, est velut claudere, & à conspectu hominum amouere, & abscondere. Quando autem aliquid tegimus, duobus id modis facere solemus. Nam modò in absconsionem, modò in protectionem. Et sæpe cùm aliquod nobis vmbraculum contra Solem superponimus, eius nobis, tam calorem, quàm claritatem temperamus. *Ricar. de S. Vict. 4. de arc. mysti. 9.*

Protegens Deus

Operiens nubes tabernaculum, est diuina protectio muniens ecclesiam, vel gratia Christi. Vel etiam caro Christi. Et operire oraculum, est protegere Sanctos. Exo.19.c.24.d.40.d. Leui.16.a. Num.16.g. Et operiunt arbusta cedros Dei, quum Christus protegit eos, qui prius erant infrugiferi. Ps.76. Et tegmen alarum Dei, designat protectionem, qua Christus seruauit nos in cruce. Psal.35. *Ori. s. Nu. ho.9. Basi. s. Ps.28. ho.1.*

Parcens.

Operit Deus ignominiam Hierusalem, quum parcendo tegit peccata: quam ignominiam etiam vestes gratiæ & virtutum cooperire dicuntur. Eze.16.a. Hos.2.b. Ps.84. Tegitur autem peccatum per charitatem, quæ operit multitudinem peccatorum. Psa.31. Tecta autem sunt, quia abolita: nec iã ea punit Deus, quę etiã abdicamus, cũ bonę actionis opus superducimus. *Hie. s. Eze.16. & s. Ps.31.84. Aug. s. Ps.31.84. Ambros. Apo. Dauid.13.*

Operit Deus cælum nubibus, quum sacram scripturam tegit inuolucris figurarum. Ps.146. Et operit montes vmbra vineę, cùm mysteria veteris legis teguntur in verbis Prophetarum, & Apostolorum. Ps.79. *Gre.31. mo.1. & s. Ps.31. Aug. s. Ps.79.146.*

Conuersio infidelium.

Operit ecclesiam inundatio camœlorum, cùm diuites gentium ad fidem conuersi defendunt ecclesiam. Isa.60.a. Et operit Deus cardines maris, quum extremos quosque ad fidem vocat. Iob.36.d. Operiri quoque dicitur Deus impetu aquarum, cũ multi populi veniunt ad fidem. Iob.28.b. Et opertorium Dei dicuntur Sancti: vt enim homo veste circundatur, ita Deus Sanctis, quibus nil habet vicinius. Ps.101. *Hie. s. Isa.60. & s. Iob.28. Gre.27. mor.8. & s. Ps.101.*

Misericordia Dei.

Operiens propiciatorium arcam. Ex.25.c. designat misericordiam Domini, quæ est super omnia opera eius. Idem designat operiens ros superficiem terræ. Exo.16.c. *Glo. ord. s. Exo.25*

Operit etiam propiciatorium arcam, & Cherubim operiunt ipsum propiciatorium, quia sicut ex contemplatione spiritalis creaturæ eiusque eminentiæ obducitur amor & approbatio mundi: sic ex contemplatione creatricis essentiæ, eiusque supereminentiæ temperatur apud vnumquemque amor & approbatio sui. *Ricar. de S. Vict. 4. de arca mysti. 9.*

Tegi peccata.

Tegit Deus Solem nube, cùm Solem iniquitatis per Christum & Apostolos obscurat. Tegit etiam nube, cùm seruat à tentatione. Ezec.32.b. Exo.24.d. *Hie. s. Eze.32.*

Dona sublimia Dei.

Tegit Deus aquis superiora, quum dat angelis superiorem intelligentiam, quæ homines non assequuntur, vel quum charitatem implet eminentioribus donis Spiritussancti, quàm sint ea, quæ sine charitate inueniri etiam in malis possunt. Vel cum in cælo recipit baptizatos. Psalm.103. *Gre. prol. s.1. Reg. & s. Eze. ho.6.17 Aug. s. Ps.103. Arn. s. Ps.103.*

Protectio ecclesiæ. Occultatio mysteriorum.

Operit Deus cælũ nubibus, quũ protegit ecclesiam Apostolis, & doctoribus, vel quum instruxit Prophetas doctrina & sensibus obscuris. Ps.146. Eze.32.b. Haba.3.a. Quod autem aliquid operit, maius est illo quod operitur: dicitur etiam Deus operuisse Iudæis Prophetas & principes, cum posuit velamen in corde eorum. Isa.29.d. *Arn. & Hila. s. Ps.146. Hie. s. Isa.29. & Haba.3.*

Temperatio curiositatis.

Operit nebula oraculum, quum non permittit Deus de passionibus carnis Dominicæ ea quærere, quæ supra virtutem quęrentis sunt. Leuit.16.b. *Isyc. s. Leui.16.*

Docere.

Operiunt Christum, qui docent sapientiam & virtutes. Mat.25.d. Operit etiam nudum, qui liberat aliquem ab infidelitate, cęterisque peccatis. Isa.58.c. *Ori. s. Mat. ho.34. Hie. s. Isa.58.*

Opertus dicitur Christus zelo quasi pallio. Isa.59.d. *Arn. s. Ps.68.*

Operuit confusio faciem Christi in passione. Et dicitur ipse operuisse in ieiunio animam suam, quia non inueniebat aliquos, quorum fide pasceretur. Ps.68. *Aug. s. Ps.68.*

Confessio redemptionis. Confessio peccati

Non operit terra sanguinẽ Iob, hoc est, sanguinem Christi, quia vnusquisque peccator redemptionis suę precium sumens, confitetur ac laudat, & quibus potest, proximis patefacit. Sancta quoque ecclesia redemptionis suę mysterium, in cunctis iam partibus prędicauit. Iob 16.d. Non operit etiam terra sanguinem, quum non absconditur peccatum. E diuerso etiam, operire sanguinem terra, est tegere peccatum per pœnitentiam: vel per veniam & compassionem. Leui.17.d. *Gre.13. mor.10. Isyc. s. Leui.17.*

Tegunt alæ duæ corpora animalium, quia timor & pœnitentia operiunt peccata. Eze.1.c. *Gre. s. Eze. ho.4.*

Celare mysteria

Operientes sacerdotes arcam & cætera, quæ portare debent filii Caath, sunt prædicantes mysteria, sed non reuelantes, quę nocere possunt. Nu.4.a. Et operiens Moses faciem, est abscondens mysteria indignis. Exo.34. Et operire cisternam, est abscondere profunda mysteria simplicibus. Exo.21.d. Opertum etiam dicitur Euangelium mundanis. 2.Cor.4.a. Operiens autem lepra omnem carnem, recessum à litera legis indicant. Leu.13.b. Tegunt pennę animalium corpora, vt designent imperfectam huius vitæ cognitionem: vel historiam scripturæ, quæ operit spiritualem sensum. Eze.1.c. Operuit autem coturnix castra Israel. Exo.16.c. quia legalis disciplina figuris atque vmbris Iudæorum populum contegit. Latet enim velum in corde ipsorum, & cæcitas ex parte. 2.Corin.3.d. Operire cisternam, est non reuelare rudibus subtilia mysteria sacræ scripturæ. Exod.21.d. *Ori. s. Nu. ho.4. Hie. s. Eze.1. Cyr.3. s. Ioan.34. Gre.17. mor.13.*

Gre.s.Eze.ho.6. Tegentes Cherubim vtrunque latus propiciatorii,& oraculum. Ex.25.b.37.b.Sunt quando nos,qui omnipotentis Dei oraculum sumus,à culpis imminentibus, scripturæ sacræ ædificatione protegimur. *Protegi à culpis imminentibus.*

Glo.ord.s. Isa.22. Operimentum Iudæ,quod reuelatur, erat templum,vel est doctrina fidei muniens ecclesiam aduersus hæreticos.Isa.22.b. *Templum. Doctrina.*

Glo.ord.s.Exo.26. Hie.s.Hose.10. Operientia saga tectum tabernaculi,designãt industriam prędicatorum in docendo.Exo.26.b.Operimentũ autem de pellibus arietum hyacinthinis, designat exemplum patiẽtiæ doctorum.Ex.26.c.3.f.Operiunt autem mõtes,hoc est,Sancti quos protegunt.Hose.10.c.Ps.31. *Industria prædicatoris. Exempla & protectio sanctorũ.*

Ori.s.Isa.ho.3. Operiri septem mulieres vestimentis suis, est dona Spiritussancti secum habere suum ornatum.Isa.4.a.

Glo.ord.s.Gen.9. Amb.de Noe.3. Operuerunt Sem, & Iaphet verenda patris,quando fideles venerantur passionem Christi, quam dicuntur non intueri,quia neci eius non consenserunt.Gen.9.d.Operire etiam verenda patris,est tegere vitia prælatorũ,ne infamentur,vel est bonis operibus male gesta tegere. *Veneratio passionis Christi.*

Hie.ad Nepotian. & s. Aggeum 1. Rup.Agge.1. Operiri vestibus Dauid, nec calefieri, est senem virtutes operatiuas,iam flaccidas,nec calefacere valentes ad operandum habere.3.Reg.1.e. Operiuntur autem & non calefiunt, qui sine charitatis ardore operantur.Agge.1.b.vel Iudæi adornati exteriori cultu sine fide,& dilectione Christi.

Hie.s.Isa.11.& s. Haba.2. Operientes aquæ maris terram, designant multitudinem scientiæ Dei, & profundorum sensuum abundantem in ecclesia.Is.11.b.Et operientes aquæ mare,sunt doctrinæ sacræ amaritudinem terrenam tollentes à cordibus.Haba.2.c. *Doctrina Dei in ecclesia.*

Gre.30.mo.1.& 6. Registri epist.1. Operiri dicitur Deus impetu aquarum in voce sua, quando tentatione vitiorum ipse de Deo noster intellectus opprimitur. Tot enim super illum aquas admittimus, quot post inspirationem eius gratię, cogitationes illicitas in corde versamus.Iob.38.d.Operiebatur quoque Deus impetu aquarum, quando populi opprimebant Christũ. Operiunt flumina eos, quos actiones huius seculi mentis perturbatione confundunt.Is.43.a.Obtexit quoque Deus caligine filiam Sion,quum anima propter cæcitatem cordis & prauæ actionis nequitiam,de virtutum culmine in terrenorum desideriorum fœditatem est prolapsa.Thre.2.a. *Cogitationes illicitæ.*

Hie.& Aug.s. Ps.77. Operit mare inimicos,quum in baptismo delentur peccata, & quia cum fideles baptizantur,diabolus & eius exercitus merguntur. Ps.77. Operientes etiam aquæ currus Ægyptiorum,designant opprimentem vindictam Dei, vel in hoc mundo, vel in inferno. Exod.14.g.15.b.Isa.33.a.Ezec.26.d. Operimentum autem damnatorum dicuntur vermes. Isa.14.c.quia circundantur pœna, quę tandiu durabit, quàm diu peccata,sicut vermes in cadauere durant, quamdiu est materia, qua pascantur. Dicuntur etiam operiri confusione.Abdi.d. *Delere peccata. Vinci demones. Vindicta Dei.* *Hie.s.Eze.26. & s.Isa.14.*

Gre.5.mor.26. Operuit Elias vultum suum post aurę tenuis sibilum. 3.Reg.19.c.quia in ipsa subtilissima contemplatione veritatis, quanta ignorantia homo contegatur, agnoscitur. Vultui autem pallium superducere,est ne altiora mens quærere audeat, hanc ex consideratione propriæ infirmitatis velare,vt nequaquam intelligentium oculos vltra se præcipitanter aperiat, sed ad hoc quod apprehendere non valet, reuerenter claudat. *Cognitio sui.*

Gre.27.mor.28. Tegũtur ossa,cũ virtutes latent,nec adhuc patet quantũ possimus in tẽtationibus.Iob.33.c. *Latentes virtutes.*

Aug.s.Ps.45. Gre.4.mor.10. Operit nos vmbra mortis quum induti sumus mortalitate.Ps.43.Quos enim constat sola carne mori, nequaquam se vera morte, sed vmbra mortis dicuntur operiri. *Mortalitas.*

Gre.15.mor.26. Operiunt vermes diuitem & pauperem, quia siue diuitis siue pauperis animum curæ carnales premunt. Iob.21.d.

Hie.s.Isa.28. Non potest pallium breue vtrunque operire. Isa. 28.e. quia in anima non possunt simul Christus & Belial habitare.

Hie.s.Ier.14. Operiunt capita sua,qui propter ignorantiam non possunt dicere.Nos autem reuelata facie gloriam Domini speculantes.Ier.14.a. *Ignorantia.*

Operire caput non debet vir in ecclesia in publico.1.Cor.11.b. Sed si ministrat interioribus templi,debet caput operire.Eze.4.e.vt videlicet dicat illud Prophetæ.Ps.142.Non iustificabitur in conspectu tuo omnis viuens. *Cognitio sui.*

Hie.s.Isa.26.29. Non operit terra vltrà interfectos,quũ in iudicio manifestãtur omnia homicidia & scãdala.Is.26.d.Sic nõ operiuntur operibus suis peccatores,qui nudi apparebũt in iudicio.Is.59.a. *Detectio peccatorum.*

Philo.de somniis. Gre.1.mo.14.& 35.mor.17. Gre.s.Ier.3. Operiens se Rebecca pallio, designat pudorem habendum vitæ veteris.Gene.24.g.Idem designat operta Thamar.Gen.38.c.Operiri quoque vestimento, est verbo Dei vitæ turpitudinem obtegere.Exo.22.d.Et operit peccatorem ignominia sua, quum pœnitẽs peccati erubescit.Ier.3.g.Et operit carnem turpitudinis suę, qui carnalium vitiorum erubescentiam habet.Exo.28.g. Operiens se Rebecca cognito Isaac, designat ecclesiam, quę quotidie per Prophetarum & Apostolorum dicta,quid de Redemptore suo credere debeat,intelligit,& quãtò subtilius Saluatoris sui mysteria penetrat, tantò altius de antè acta vita confunditur, & quod peruersè egerit, erubescit. *Pudor vitæ veteris.*

Hie.s.Isa.50. Ori.s.Iudi.ho.5. Operiri cinere,est pœnitentiã agere.Iob.16.c.Idẽ operiri saccis.Ion.3.c. Et operimentum cælorũ dicitur esse saccus:quia etiam Sancti in hac vita egent laboribus pœnitentiæ. Is.50.b. Opertus autem Sisara pallio & pellibus,mortificationem membrorum designat.Iudi.4.c. *Pœnitentia. Mortificatio.*

Glo.ord.s.Exo.25. Glo.int.s.Exo.26. Operire vectes arcæ auro, est doctores ecclesiæ puros & fortes esse, ac scientia fulgentes.Idem dicitur de vectibus tabularum.Exo.25.b.36.d.37.a. *Doctorum eminentia.*

Operire altare holocausti ære,est orationibus addere perseuerantiam.Exo.27.a.38.a. *Perseuerantia.*

Contexerunt

Contexerunt tenebræ Christum, quia tenebræ eum non comprehenderunt. Psa.54. Cooperuit etiam pelagus caput Ionæ.i. Christi, quando expuerunt in faciem eius, & eum velarunt, & colaphizarunt. Ionæ 2.c. *Colaphizatio Christi.* *Hila.s.Ps.64. Rup.s.Ionam.2.*

Operire terram, est operire corpus, vt Adam operuit foliis ficus. Ps.103. *Operire corpus.* *Arn.s.Ps.103.*

Operire egesta, est cum moderamine naturalibus necessitatibus operam dare. Deut.23.c.

Operientes ranæ terram Ægypti, designant hæreticorum & Philosophorum loquacitatem mundum operientem. Exo.8.b. Idem dici potest de locustis. Exo.10.d. Et operit puluis equorum terram, quum cauillationes hæreticorum, & dæmonum tentationes mentem confundunt. Eze.26.b. Operit etiam idola vestimentis multicoloribus, qui virtutibus hæreticam prauitatem circundat, vt earum occasione simpliciores quosque decipiat, vt videntes mella virtutum, vitiorum venena non caueant. Ezec.16.b. Et operit nubes Taphnes, quum erroris cæcitas ori diaboli cedit. Eze.30.e. Et operit Gog terram quasi nubes, quum hæreticus, aut diabolus simplices errorum tenebris confundit. Ezec.38.c. Et operit vultum suum adulter, hoc est, hæreticus, quia ad hoc peruersitate dogmatis, vel operis tendit, vt ab omnipotente Deo in iudicio recognosci non possit, vt ipse putat. Iob.24.c. Habac.2.d. Operit etiam hæreticos labor labiorum ipsorum, quum fallacibus verbis suos nituntur errores palliare. Ps.139. Operimentum quoque nauis Tyri dicitur de purpura Elisa, designans doctrinam fallacem hæreticorum. Ezec.27.b. *Fallaciæ hæreticorum.* *Philo 2.alleg. Hie.s.Eze.16.10. Ori s.Eze.ho.7. Gre.16.mor.28.*

Operitur cælum tenebris, cùm dæmones peccatis suis obscurantur. Eze.32.b.

Operit formido aliquem, quum quis multum formidat. Eze.7.c.

Operiunt pseudoprophetæ vultum suum, cum confunduntur, & ridentur super somniis suis Mic.3.c. Operiuntur etiam mali confusione, quum propter peccata puniuntur, vel hic, vel in futuro. Mic.7.b. Operientes se pallio saccino fuerunt principes Iudæorum fingentes magnam necessitatem occidendi Christum. Zac.13.b. *Cõfusio prophetarum falsorum. Hypocrisis.* *Hie.s.Mat.7. Rup.s.Zac.13.*

Operiens adeps intestina, vel vitalia, designat desiderium, aut iram: quorum initium est in corde. Exo.29.b. Leui.4.b.7.c.8.c. *Desiderium. Ira.* *Glo.ord.s.Leui.3.*

Operit Iudæos labor labiorum ipsorum, quum simul cum corpore in infernum detruduntur. Ps.139. vel dicitur de hæreticis, qui mendaciis se defendere nituntur. *Hila. & Aug.s. Ps.139.*

Operiuntur lanis ouium pastores, quum prælati ex subditis commodum suum venantur, & optima quæque suorum subiectorum, sibi in proprium vsum vendicant. Eze.33.a. Operiebant lanæ & linum ignominiam meretricis, quia sacerdotium vetus non tollebat peccata, sicut delentur sanguine Christi. Hose.2.b. *Rapina prælatorum. Defectus veteris sacerdotii.* *Hie.s.Eze.37. Cyr.4.s.Ioan.5. Rup.s.Hose.2.*

Operiri iniquitate: est malis operibus abundare. Psal.72. Ita dicitur operire caligo faciem, quando peccatum opprimit mentem. Iob.23.d. operit etiam impius vultum iudicum terræ, quum diabolus corda persequentium Christum, ne autorem suum cognoscerent, malitiæ nubilo velare curauit. Iob.9.c. *Opprimi peccatis.* *Amb.de interpel.5 Gre.16.mor.20. & 9.mor.21.*

Operit crassitudo faciem impii, quia desiderata rerum terrenarum abundantia oculus mentis premit, & hoc quod in eis esse honorabile debuit, ante Dei oculos fœdat: quia curis multiplicibus aggrauat. Iob.15.d. *Cæcatio ex terrenis.* *Gre.12.mor.22.*

Operta caligine mortis terra, est infernus. Iob.10.d. Operimentum autem nullum dicitur esse in inferno, quia omnia, quæ in ipso sunt, nuda sunt oculis Dei. Iob.26.b. *Infernus.* *Gre.9 mor.45.& 17.mor.11.*

Contegi præcipitur os leprosi veste, ne error, aut peccatum prauo sermone alios inficiat. Leu.13.f. Tegitur etiam, ne dicatur ei, Quare tu enarras iustitias meas? Ps.49. *Isyc.s.Leui.13.*

Operit iniquitas Libani hæreticum, quando eius oratio fit illi in peccatum. Haba.2.d. *Hie.s.Haba.2.*

Operiunt altare lachrymis Mala.2.d. qui aliena diripiunt, & iniustè diuitias congregantes, audent offerre munera Deo: quæ dicit se nequaquam posse suscipere, lachrymis eorum, qui iam vastati sunt, & fletu ac gemitibus prohibitum. Vel qui propter rei familiaris amissionẽ, & interitum liberorum, & naufragium, & cætera, quæ ad damnum pertinent rerum secularium, vertuntur in fletus, & totos se tradunt planctui & gemitibus: nec animi robore & spe in Deum, & præmii futurorum, cuncta contemnunt. Ii etiam si dirigant ad Deum orationem, non suscipitur ab eo, quia indecoris, & incongruis viro planctibus deturpantur. *Sacrificium de rapina. Dolor de amissione temporalium.* *Hie.s.Mala.2.*

Operit vestimentum iniquitas, hoc est, corpus, quo anima peccantis vestitur, quando per ipsum peccatur. Mala.2.d. *Peccatũ per corpus.*

Operimentum Luciferi in cælo fuit omnis lapis preciosus. Ezech.28.c. quia ipse fuit inter ordines angelorum.

Operimentum vnum tabernaculi, vnitatẽ ecclesiæ, & fidei designare potest. Ex.35.c.40.b. *Vnitas ecclesiæ.* *Gre.76.mor.23.*

Operimentum nudorum protegens à frigore culpæ, est iustitia. Iob.24.b.31.b. *Iustitia.*

Operculum seu ligatura vasis, est censura disciplinæ, qua quisquis non premitur, quasi vas immundum, pollutumque reprobatur. Nu.19.b. *Censura disciplinæ.* *Gre.23.mor.9.*

Sicut opertorium dicuntur cæli, vt designent corpora nostra, quę sunt opertoria animæ. Psalm.101. *Aug.s.Ps.101.*

Opes, vide Diues.

Ophaz, vide Obrizum.

Ophiomachus.

Ophiomachus, est reptilis genus: subnixum longis cruribus, quibus à terra pro ingenio suo prosilit, & in sublime fertur, quemadmodum cætera locustarum genera: habet nomen quod pugnet cum serpente. Est temperantiæ symbolum, quæ voluptati aduersatur. Significat etiam fortes contra diabolum, vnde inter animalia munda computatur, Leui.11.c. *Phil. de mūdi opifi. Isyc. s. Leui. 11.* *Temperantia. Fortes contra diabolum.*

Ophir.

Ophir, id est, cinis aut incineratio, vel fructificatio, filius Iectam. Gene.10.d. Ab eo dicta est Ophir regio, seu insula, vnde afferebatur aurum Salomoni. 3. Reg.9.d.

Ophni.

Ophni .i. pignus, vel pugillus, aut cooperiens, filius Eli sacerdotis, qui mortuus est capta arca Domini. 1. Reg.1.a.4.c. vel iuxta Hieronymum, interpretatur discalceatus, & designat sacerdotes, & Scribas, & pharisæos, qui discalceati sunt, quia noluerūt suscitare semen Christi. *Glo. ord. s. 1. Reg. 1.* *Sacerdotes & Scribæ.*

Opilio, vide Pastor.

Opinio, vide Fama.

Opis, Opitulari, vide Adiuuare.

Oportere.

Oportere idem est, quod expedire, vel vtile, aut necesse esse. Non habet allegoriam.

Oppandere, vide Extendere.

Oppidum, vide Ciuitas.

Oppilare, vide Obstruere.

Opponere.

Opponere, est contra, seu ex aduerso ponere.

Opponit Deus nubem, ne transeant orationes, quum non audit ingratas preces, & quum mentem in cæcitate relinquit. Thre.3.e. *Glo. ord. s. Tre. 3.* *Non audiens Deus ingratas preces.*

Opponunt se murum pro domo Israel, qui feruentibus orationibus, diuinam placare student iram. Eze.13.a.22.g. *Hie. s. Eze. 23.* *Feruenter orare.*

Opportunus.

Opportunum dicitur, quod nobis commodè, & pro desiderio, suoque tempore obtingit.

Opportunum tempus, est tempus, quod nobis in hac vita datur ad emendationem, & ad bene operandum, & quo Deus cognoscit aliquid nobis expedire. Ps.71.144. *Arn. & Hie. s. Ps. 31. Aug. s. Ps. 144.* *Tēpus pœnitētiæ.*

Opportunitas tradēdi Christū, sine turbis, quā quæsiuit Iudas, designat hæreticos, qui prius aggrediuntur & subuertūt eos, quos paucos & sine defensione inuenerint. Mat.26.b. Lu.22.a. *Glo. ord. s. Mat. 16*

Opprimere.

Opprimere, est enecare, siue perturbare, & etiam violare.

Opprimere dicitur Deus Iob, quia sentiebat Iob grauem dolorem, quem sciebat non iniustum esse, & eo magis dolebat, quo causas iustitiæ ignorabat. Iob.10.a. *Gre. 9 mor. 34.*

Opprimens Sichen Dinam, designat diabolum vi tentationis animam sibi subiicientem. Ge.43.a. Vel designat amorem inanis gloriæ corrumpentem verecundiam ad exteriora prodeuntem. Oppressa autem amaritudine est anima, Spiritussancti suauitate priuata, & vitiorum amaritudine repleta. Thre.1.b. *Beda s. Gen. 34. Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 51. Glo. int. s. Thre 1.* *Diabolus subiiciens animam. Inanis gloria corrumpens verecundiam.*

Opprimi lapidibus, est duris ecclesiæ sermonibus, & increpationibus obiurgari. Exod. 19.b.21.d. *Glo. int. s. Exo. 19.* *Obiurgatio dura.*

Opprimit dolor Iob, hoc est, ecclesiā, quando in malitia sua crescere peruersos intuetur, & dū praui crescunt, etiā infirmi, qui in ea sunt, ad sequēda studia prauitatis irritantur. Iob.16.a. *Gre. 13. mor. 4.* *Dolor ecclesiæ de augmento malorum.*

Opprimens meretrix filium suum, designat synagogam cogentem filios Israel seruare legem cum Euangelio. 3. Reg.3.c. *Hie. epi. multum in vtranque.* *Cogens synagoga seruare legē.*

Opprimit vsuris proximum pauperem, qui nimium exigit pro doctrina: & qui vult superfluis præceptis & traditionibus onerare infirmos. Exod.22.d. *Nimium exigēs pro doctrina. Onerās traditio.*

Opprimens fames terram, designat magnum defectum verbi Dei. Opprimebat autem Ægyptios & non filios Israel. Gen.47.c. *Glo. ord. s. Exo. 22.* *Defectus verbi Dei.*

Opprimentes filios Israel, sunt persequentes Christianos, & bonos ac spirituales sensus. Opprimebantur autem magis, quando volebant vacare Deo. Sed crescebant filii Israel, per oppressionem, designantes eos, qui per tentationem proficiunt. Ex.1.b.3.b. Opprimebat verò illos operibus Pharao, designans diabolum opprimentem mentes, ne de Deo cogitare possint. Exo.5.b. Opprimuntur autem impetu aquarum inundantium ii, quos vis tribulationis maximè grauat. Iob.22.b. *Gre. 16. mor. 4. Cyr. de ado. in Spi.* *Persequentes Christianos.*

Oppressit domus Iob cadens filios eius, quum Apostoli, tempore passionis inciderunt in infidelitatem. Iob.1.b. *Gre. 2. mor. 28.* *Infidelitas Apostolorum in passione.*

Opprimentes Iob amici eius, designant tales esse aduersarios ecclesiæ, qui à perpetrandis malis, nec timore Domini, nec hominum pudore refrenantur. Iob.19.a. *Gre. 14. mor. 13.*

Opprimunt pauperem in iudicio hæretici, quum simplices falsis rationibus in errorem pertrahunt. Isa.10.a. Qui etiam dicuntur opprimere mansuetos terræ, quia simplices incau- *Hie. s. Isa. 10.* *Decipientes hæretici simplices.*

tos decipiunt.Iob.24.a.Opprimūt quoque aduersarii pedes Iob semitis suis quasi fluctibus, quum extrema membra ecclesiæ hæretici quasi quadam tempestate persecutionibus & promissionibus, minis, & cruciatibus à recto itinere in errorem perducunt. Iob.30.b. Dicuntur etiam opprimere amicum suum frustra. Ier.2.d. Et etiam aduenam. Eze.22.g. Oppressi quoque erant Gentiles, qui perfidiæ culpa tenebantur. Iob. 12.d. *Infideles.* *Gre.11.mor.10. & 16.mor.22.& 20.mor.22.*

Opprimunt vi dominum vineæ hæretici, hoc est, conditorem sacræ scripturæ: cùm eius sensum in verbis sacri eloquii inflectere violenter conantur. Iob.24.b. *Peruertētes sensum scripturæ.* *Gre.16.mor.23.*

Opprimit tempestas nocte virum prauum, quando repentino & occulto exitu ab hac vita in iudicii turbinem trahitur. Iob.27.d. *Gre.18.mor.11.*

Opprobrium, Exprobrare, Improperare, Improperium.

Opprobriū, est infamia & dedecus, & quasi obiectū probrum, quod & improperiū dicitur.

Opprobrium autem aliquando est contemptus. Genes.30.c. Abstulit Deus opprobrium meum. Confusio. Psal.56. Dedit in opprobrium conculcantes. Miseria.1.Reg.17.f. Auferam opprobrium populi. Peccatum. Iob.19.a. Arguitis me opprobriis meis. Pœna. Ier.23.g. Dabo vos in opprobrium sempiternum. Vindicta. Hose.12.d. Opprobrium suum restituet ei Dominus. Exprobrare verò, est quandoque commemorando beneficium præstitum improperare. Quandoque verò est culpam obiicere, non tam verbis, quàm re & aliquo facto. Opprobrium autem non inuenitur in bonum iuxta Basilium. *Basi.s.Ps.114.*

Opprobrium Ægypti, quod abstulit Deus à filiis Israel, illecebras significat carnalium vitiorum, & idololatriam, & auguria, & generaliter omnia peccata. Iosue 5.c. Is.25.c.30.a. Opprobrium Israel erat peccatum: quod ostendebat lex, sed non auferebat: quod exprobrabat Goliath, id est, diabolus, agminibus Israel: quod opprobrium abstulit verus Dauid, id est, Christus.1.Reg.17.b. *Peccata.* *Ori.s.Iosu.ho.5. & s.Rom.5. Cyril.5.s.Ioan.51. Rup.3.s.Ioan.*

Opprobriū in vniuerso Israel, quod volebat ponere Naas, erit erubescentia de gula coram Sāctis in iudicio, vel in hac vita est erubescētia, quā Sancti habent de lapsis in gulā.1.Reg.11.a. *Erubescentia de gula.* *Gre.s.1.Reg.11.*

Opprobrium septem mulierum, quod auferri petebant. Is.4.a. est apparentia & similitudo donorum Spiritussancti, quum tamen sint falsa: vt falsa sapientia, &c. Designat etiam contemptum donorum Spiritussancti auferendum per Christum, quia homines non viuebant, secundum quod ipsa dona poscebant. Significat præterea opprobrium peccati per opprobrium crucis auferendum. Ps.118. *Similitudo donorū Spiritussancti.* *Opprobrium peccati.* *Ori.s.Isa.ho.3. Hie.s.Isa.4.* *Am.s.Ps.118.se.3*

Opprobrium quod sustinuit Christus, fuit in passione, quando illi exprobrant Iudæi, & quia multa & grauia in eum dicebant, & perpetrabant, dicuntur opprobria super eū cecidisse. Exprobrabant autem Deo in Christo, tam Iudæi, quàm dęmones & hęretici. Et ieiuniū dicitur factum Christo in opprobrium, quia bonis eius operibus exprobrabant. Ps.68. Rom. 15.a. Iob. 16.b. Isa.37.d. *Passio Christi.* *Hil.s.Ps.68. Glo.ord.s.Ps.168.*

Opprobrium fit vicinis, qui illuditur à dęmonibus, qui etiam dicitur fieri opprobrium abundantibus. Ps.78.122. Isa.47.a. *Illudi à dæmonibus.* *Arn.s.Ps.78.*

In opprobrium fit verbum Dei malis, quando ab eis contemnitur. Ier.6.c.20.c. Et hæretici dicuntur exprobrare Deo, quum eius scripturas & præcepta contemnunt. Isa.65.b. *Contemptus verbi Dei.* *Hie.s.Isa.65.& s.Ierem.20.*

Opprobrium multarum gentium, sunt peccata omnium gentium. Ps.88. Et opprobrium adolescentiæ, sunt peccata adolescentiæ. Ier.31.c. Opprobrium autem viduitatis ecclesiæ ex gentibus, erat cultus idolorū, quando reliquit Deū ab initio, & derelicta fuit à Deo. Is.54.b. *Peccata omnium gentium.* *Idololatria.* *Hila.s.Ps.88. Hie s.Ier.31. & s.Isa.54.*

Opprobria gentium sunt etiam, quibus exprobrant populo Dei. Eze.34.g.35.c. Et Hierusalem est in opprobrium filiabus Syrię & Palestinæ, quum peccantibus aliquibus in ecclesia, ipsa contemnitur ab Ethnicis. Ezec.16.g. Et arguentes amici Iob ipsum opprobriis eius, sunt hæretici iudicantes ecclesiam ob culpas affligi, eamque spernentes. Iob.19.a. Sic sunt opprobria Moab. Sopho.2.b.3.d. Laudatur autem, qui opprobrium non accipit aduersus proximos suos. Ps.14. *Contemptus ecclesiæ.* *Hie.s.Eze.16.& s.Soph.2. Gre.14.mor.16. Basi.s.Ps.14. Ori.s.Ps.38.ho.2. Amb.s.Ps.118.se.3*

Opprobriū insipienti dabitur is, cui diabolus in iudicio exprobrabit peccata. Ps.38. Et opprobrium quod petit Dauid auferri à se, est quo Deus exprobrabit in iudicio. Ps.118. *Confusio in iudicio.*

In opprobrium dantur conculcantes Christum, hoc est, Iudæi, quia despectui habentur, & per libros quos portant, vt nostri famuli confunduntur. Ps.56. *Confusio Iudæorum.* *Aug.s.Ps.56.*

Exprobrans Phenenna sterilitatē Annæ, designat Iudæam de sua cæcitate gloriantē.1.Reg. 1.a. Vel est vita actiua, quæ ob nimiam actionem, non recognoscit fructum contemplatiuæ. *Cæcitas Iudæorum.* *Contēplatus vita contēplatiuæ.* *Gre.s.1.Reg.1.*

Exprobrauerūt inimici commutationē Christi, cum gentes eius passionē exprobrabāt. Vel cùm exprobrabāt Iudæis, quod Christus, qui eorum esse debebat, factus est Gētium. Ps.88. *Au.17.ciu.Dei.12*

Oppugnare, *vide* Impugnare.

Optare, *vide* Appetere.

Optimates, Primates, Proceres.

Optimates dicuntur, qui primum in ciuitate locum tenent: vel quod opulentiores sunt, & in maiori censu, vel quod in primis opem ferre possunt oppressis. Qui etiam primates dicuntur, & proceres.

Primates octo, sunt Apostoli & doctores noui Testamenti, quod per octonarium significatur. Mich.5.b. *Apostoli & doctores.* *Hie.s.Mic.5.*

Hie.s.Ier.5. Optimates Iudæorum erant principes eorum, sicut & optimates ecclesiæ, sunt prælati, qui etiam optimates gregis dicuntur, quæ itidem de diuitibus intelligi possunt. Ier.5.b.25.g. Iob.12.c. Nahum 3.c. *Principes iudeorum. Prælati. Diuites.*

Ricar. de S. Vict. de secu. conscien. 49. Optimates Nabuchodonosor ipsum quærentes, sunt mentis intentiones inuestigantes quomodo amissus vigor possit restitui. Dan.4. *Intentiones mentis.*

Hie.s.Amos 5. Optimates Samariæ, sunt principes hæreticorum. Amos 5.g.

Optimus, vide Bonus.

Or.

Ori.s.Nu.ho.27. Hie. de mansio. OR siue Hor, id est, mons, aut montanus, seu concipiens, aut demonstrans, siue os tendens: est tricesima quarta mansio filiorum Israel in deserto, designans statum perfectionis, quò peruenitur è Candes. Ibi moritur Aaron, mons in monte, hoc est, perfectus in sublimitate perfectionis, sed quæ sit citra Iordanem, vt mons ille erat citra Iordanem, in finibus Idumææ, prope ciuitatem Petram. Ibi etiam fuerunt pugnæ, & vicit Israel: quia perfectis quandiu in hac vita sunt, non desunt pugnæ: verùm ipsi victores euadunt. Num.20.d.33.e. *Statum perfectionis.*

Ora.

Hie.s.Ps.132. Ora dicitur vniuscuiusque rei extremitas.

Au.2. cont. lit. Petili. 104. et s.Ps.132 Glo. ord. s. Exo.28. Rup.4.s.Exo.32. Ora vestimenti Aaron, dici possunt inferiores in ecclesia: ad quos etiam peruenit vnguentum capitis. Ps.132. Vel intelligitur ora capitii pontificis textilis, quæ videlicet in capite vestimenti est, qua vestientis caput ingreditur, & designat opera pontificis perfecta initia habere debere. Designat etiam fideles perfectos in ecclesia. In ora namque perfectio est. Exo.28.e.39.d. Et duæ oræ superhumeralis cum lapidibus onychinis, sunt duo populi, quorum peccata Christus portauit. Exo.28.d. *Inferiores in ecclesia. Perfecta opera pontificis. Perfecti. Duo populi.*

Glo.int.s.Exo.28. Oræ duę superhumeralis iunctę, operationem intentioni copulatam significare possunt. Exod.28.b.39.a. Ad idem referri possunt oræ rationalis iunctæ superhumerali. Exod.28.d. *Operatio cum recta intentione.*

Glo.or.s.1.Reg.24 Orę sagorum & cortinarum tabernaculi, voluntates prędicatorum designare possunt, quę charitate velut ansulis copulantur. Exo.26.b.76.b. *Voluntates prædicatorum.*

Ora chlamydis Saulis, quam pręcidit Dauid, designare potest famam prælati, etiam mali, cui derogat subditus. 1.Reg.24.a. *Fama prælati.*

Orare, Oratio, Deprecari, Precari, Preces, Rogare, Obsecrare.

Orare, est precando petere. Oratio verò est ipsa precatio, & aliquando eloquutio, à qua dicuntur oratores. Deprecamur autem præcipuè Deum quia ab ipso nobis omnia bona proueniunt. Iob.5.b.9.b.

Glo.ord.s.Gen.20. Isyc.s.Leui.9.16. Oratio Abrahæ pro Abimelech, typus fuit orationis Christi pro gentium conuersione. Gen.20.d. Deprecans etiam Aaron super cornua altaris, est Christus orans pro nobis in cruce, vbi pro transgressoribus orasse dicitur. Et orauit pro se, & pro nobis, quia peccata nostra portauit in se. Orauit autē pro se & domo sua, hoc est, pro carne sua, & pro Iudæis. Luc.4.f.5.c.6.a.9.b.12.c.15.c.16.b. Isa.53.d. Oratio quoque Dauid in spelunca, designauit orationem Christi in corpore. Ps.141. in titu. Precans etiam Elcana, vt impleat Dominus verbum suum, designat Christum aduocatum nostrum, cuius obtentu salus nostra perficitur, exhibente illo patri suam humanitatem pro nobis. 1. Reg.1.d. Orauit quoque Christus dimissis turbis, tum pro ipsis ne caderent in peccatum, tum pro Discipulis in mari iactatis, nè tentationum impetu vincerentur. Mar.14.c. Orauit etiam ante discipulorum electionem, vt nos doceret, qua ratione oporteat nos ad elidendos prælatos accedere. Luc.6.b. Orat autē Christus nocte in monte, & per diem miraculis in vrbibus operatur: vt perfectis prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam amore speculationis funditus deserant, nec contemplationis gaudia penitus operationis nimietate contemnant. *Oratio Christi.*

Gre.s.1.Reg.1. Ori.s.Mat.cap.14 Amb.s.Luc.6. Gre.6.mor.25.

Gre.14.mor.22. Hie.epis. beatitu. Deprecans Iob seruum ore proprio. Iob. 19. c. designat filium Dei, qui in carne monstratus, dum mandata vitæ humiliter dixit, quasi superbientem seruum, vt viueret rogauit. Dicitur etiam orasse filios vteri sui, quia eos quos potenter per diuinitatem condidit, incarnatus veniens humiliter rogauit. Rogauit etiam pater filium seniorem, quando per benignitatem suam facit fidem prædicari Iudæis. Luc.15.g. *Prædicans Christus in carne.*

Gre.s.1.Reg.1. Gre.31.mor.57. Orans Anna, vt haberet filium, designat ecclesiam orantem pro gentium conuersione. 1. Reg.1.b. Orat autem, vt pariat, quia ecclesia cognoscit se non sua virtute animas conuertere sed Dei auxilio. Ipse quoque Deus effundit super domū Dauid, & super habitatores Hierusalem spiritum gratiæ & precum. Zac.12.c. Orans autem Iob pro amicis, designat ecclesiam orantem pro hæreticis: quia hæretici per se oblato sacrificio, iram Domini placare non possunt, nisi ad catholicam ecclesiam conuertantur. Iob.42.b. Rogantes etiam Apostoli pro Chananæa, sunt interuenientes ad conuersionem gentium. Mat.15.c. *Orans ecclesia pro gentium conuersione. Orans ecclesia pro hæreticis.*

Glo.ord.s.Ps.134. Deprecari dicitur Dominus, aut consolari in seruis suis, hoc est, in Christianis, quia dat eis spiritum deprecandi. Ps.134. *Dans Deus spiritum orandi.*

Glo.int.s.Gen.24. Oratio serui Abrahę ante ingressum ciuitatis, designat orandum esse prædicatori, antequā prędicationem aggrediatur. Gen.24.b. *Oratio ante prædicationem.*

Oratio prælati. Oratio Isaac pro fœcunditate Rebeccæ, designat orationem prælati pro subditis: vbi etiã indicatur, prædestinationem orationibus impleri quantum ad effectum. Genes. 25. c. Oratio etiam Mosi, est intercessio prælati: quo orante vincit populus. Exod. 17. c. 32. c. Idem est de oratione Aaron, & aliorum sacerdotum. Le. 5. b. 9. b. 12. d. 14. f. 16. b. [*Ori. s. Leui. ho. 5.*]

Cõsulere dominũ ante operationẽ. Orans Samuel dominum audita petitione populi, antequam concederet quod petebant, designat prelatum non facilè debere petitionibus, quę non videntur iustæ, assentiri: nisi prius consulto Domino. 1. Reg. 8. b. [*Gre. s. 1 Reg. 8.*]

Oratio pro cõuersione Iudæorum. Absolutio pœnitentis. Orans Moses pro Maria leprosa, designat orationem pro populo Israel, vt conuertantur ad fidem. Nu. 12. d. Orare autem pro remanentibus de domo Eli, est orare pro conuersione Iudæorum in fine mundi. 1. Reg. 2. g. Vel est absolutio pœnitentibus exhibita. [*Ori. s. Nu. ho. 7. Gre. s. 1. Reg. 2.*]

Venire ad fidem. Adorare Christũ. Venerari ecclesiã. Dare eleemosynas. Deprecantur Christum sublimes, hoc est, diuites plebis. Isa. 45. c. Et gentes deprecantur Christum, cùm veniunt ad fidem. Isa. 11. c. Deprecari quoque vultum ecclesiæ, est adorare Christum, vel ecclesiam venerari, vt in ipsa saluentur. Ps. 44. Iob. 11. d. Vel deprecantur vultũ ecclesię diuites plebis, cum faciunt eleemosynas coram ecclesia, sed non ad propriam gloriã. Nam eius gloria est ab intus. [*Basi. s. Ps. 44. Hie. s. Isa. 11. & ad Principiam. Aug. s. Ps. 44.*]

Oratio iusti est in bene placitis peccatorum, quia tandiu orat pro eis, quandiu ipsi peccare non cessant. Ps. 140. [*Glo. ord. s. Ps. 140.*]

Orare in spiritu, est munda conscientia, & fide integra preces ad Deum dirigere. Ephe. 6. c. Orat autem manè, qui orat in luce gratiæ, aut etiam in resurrectione. Ps. 5. [*Amb. s. Ephe. 6. Arn. s. Ps. 5.*]

Confessio diuinitatis Christi. Preces quas facit sacerdos super capro emissario. Leui. 16. b. confessionem diuinitatis in Christo designare possunt, per quam fit peccatorum remissio.

Deprecatur faciem Dei, qui orat, vt videat faciem Dei. Psa. 118. [*Hila. s. Ps. 118.*]

Rogare, quæ ad pacem sunt Hierusalem. Psalm. 121. sumitur iuxta Hilarium pro interrogare. [*Hil. s. Ps. 121. Ori. s. 1. Re. ho. 1.*]

Orare sine intermissione. 1. Thess. 5. c. est habere semper operà accepta Deo. Est etiam beatam vitam sine intermissione desiderare. [*Aug. s. Ps. 121.*]

Ecclesia. Orationis domus, est domus Christi, hoc est, ecclesia. Is. 56. c. [*Hie. s. Isa. 56.*]

Orauit Ezechias Dominum in infirmitate. Is. 38. a. non tam petens longam vitam, quàm quia nondum habebat filium, vt ex eius genere nasci posset Christus. [*Hie. s. Isa. 38. Aug. epis. 59.*]

Obsecrationes in sacrificio altaris dicuntur, quę fiunt ante canonem: Orationes vero, quæ fiunt in consecratione vsque ad pacem. 1. Timo. 2. a.

Oratio dicitur fieri alicui in peccatum, quando iniqua petit. Ps. 108. [*Amb. s. Ps. 118. ser. 22.*]

Preces, quas dicitur multiplicare Leuiathan ad Deum. Iob. 40. d. erant cum dęmones orabant Christum, ne mitteret eos in abyssum, aut cum membra eius in iudicio dicent: Domine Domine aperi nobis. [*Gre. 33. mor. 18.*]

Rogant Deum iudicia iustitię, qui iustitiam suam allegant coram Deo, quasi merito pręmiandi, & immerito puniendi. Isa. 58. a. [*Hie. s. Isa. 58.*]

Non rogat Deum diues: quia obliuiscitur eius, quasi non eo indigeat. Isa. 57. b. Prouerbio. 30. b. 31. a. [*Hie. s. Isa. 57.*]

Oraculum.

Oraculum dici solet Dei, seu Deorum responsum. Sed in sacris literis sumitur pro ea templi parte in qua erat arca fœderis. Et propiciatorium quod erat super arcam, oraculum dicebatur.

Humanitas Christi. Diuinitas. Oraculum dicitur humanitas Christi, in qua peculiariter Deus habitat, & per quam dedit responsa, in qua etiam ipse Christus orauit. Exo. 25. b. 37. a. 40. c. Leui. 16. a. 1. Reg. 21. a. 3. Reg. 6. c. 8. a. 2. Par. 3. d. 5. b. Eze. 21. e. Diuinitas etiam Christi oraculum dicitur, cuius omnes dimensiones erant æquales. [*Isyc. s. Leui. 16. Rup. 3. s. Reg. 11. Glo. ord. s. Exo. 25.*]

Sancti. Oraculum etiam designat Sanctos, in quibus habitat Deus, & per quos dat responsa.

Cœlestis patria. Significat pręterea cælestem patriam, in qua Deus habitat, & aperta dat beatis omnibus responsa.

Orbare, Orbus.

Orbus, propriè dicitur oculorum luce priuatus: de quo vide Cęcus. Per translationem autem orbi dicuntur, qui aliqua re chara priuati sunt. Vnde est orbare, quod est idem quod priuare. Sic timebat Rebecca vtroque orbari filio. Gen. 27. g. 45. c. Ruth. 1. b.

Orbis, vide Mundus.

Ordinare, Ordo, Præordinare, Disponere.

Ordinare, est vnamquamque rem in suo loco disponere: Ordo autem est digestio, & in suo loco rei cuiusque collocatio.

Prædestinatio. Diuersi gradus in ecclesia. Ordo cæli, rationem diuinæ prædestinationis indicat, quæ soli Deo est nota. Iob. 38. d. Potest etiam diuersos gradus in ecclesia designare. Hac ordinatione Dei perseuerat dies. Ps. 118. Ad hæc etiam pertinet ordo natiuitatis filiorum Israel. Exod. 39. b. [*Gre. 29. mor. 32. Hie. s. Iob. 38.*]

Impletio scripturarum. Ordo rei, quem referebant fratres Ioseph patri suo, scripturarum impletionem in Christo factam designat. Gen. 45. g. [*Glo. ord. s. Gen. 45*]

Hie.ad Euagrium Ordo Melchisedec fuit, quod solus & rex fuerit & sacerdos, & ante circuncisionem functus sacerdotio: vt non gentes ex Iudęis, sed Iudæi à gentibus sacerdotium acceperint, neque vnctus fuit oleo sacerdotali, vt Mosi pręcepta constituunt: sed oleo exultationis & fidei puritate: neque carnis & sanguinis victimas immolauerit: sed pane & vino simplici, puroque sacrificio, Christi dedicauerit sacramentum. Ps. 109.

Hie. & Au. s. Ps. 88. Ar. & Hie. s. ps. 49. Aug. s. Ps. 49. Glo. ord. s. Leui. 1. Rup. 1. s. Leui. 5. Disposuit Deus testamentum electis suis, quando doctores ecclesiarum dedit, vt acquisitos per gratiam populos doceant, vel informent. Psal. 88. Vel dicitur, quia promisit testamentum nouum. Ordinantes autem testamentum Dei, sunt Apostoli & doctores, legem Christi ordinatè docentes. Psal. 49. Vel ordinant testamentum Dei super sacrificia: qui cogitant de promissis eius super illa, quæ operantur. Ordinare quoque panes propositionis, est ordinare prædicationem sacrę doctrinę. Exo. 40. c. Et ordinare membra hostię superstruem lignorum, est distinctè docere, quæ docenda sunt. Vel est distinguere cogitationes. Leuitic. 1. b. Vel ea quæ fuerant arma iniquitatis exhibita peccato, arma effecta iustitiæ rationabiliter componere. *Dãs Deus rim. docendi. Promittens testamentum nouum. Ordinatè docere. Cogitantes promissa Dei. Distinctè docere. Discernere cogitationes.*

Ori. s. Nu. ho. 4. & s. Cant. ho. 2. Gre. s. Cant. 6. Hie. s. Isa. 5. 28. 54. Ordo castrorum in circuitu tabernaculi, tam Leuitarum, quàm filiorum Israel gradus cęlestium, & etiam ecclesię militantis designare possunt. Num. 2. b. Et ordinata acies castrorum, est ecclesia quando fideles sunt in pace. Cant. 6. a. Et ordines domus Salomonis, sunt ordines ministrorum ecclesię. 3. Reg. 10. a. In ea pascuntur agni per ordinem. Isa. 5. d. Ier. 30. d. Et per ordinem sternit Deus lapides ecclesiæ. Isa. 54. c. Et ordo in quem ponitur triticum, est vel ordo Iudæorum per legem, vel ordo procerum ecclesiæ. Isa. 28. g. *Gradus ecclesiæ triumphantis & militantis.*

Ori. s. Cant. ho. 3. Ber. s. Can. ser. 49. 50. Ordo charitatis, quem petit sponsa, est, vt cuique detur quod suum est. Canti. 2. a. Vel ordinat sponsus charitatem in sponsa, quum zelo charitatis addit discretionem. Est autẽ ordo in affectu, & ordo in effectu. Ordo in affectu est, vt Deus diligatur super omnia, deinde cętera per ordinem. In effectu verò est, vt prius succurratur magis indigenti. Ordines duo retiaculorum in columnis, designant charitatem Dei, & proximi. 3. Reg. 7. c. *Reddere cuique quod suum est.*

Ordines tres lapidum politorum in atrio templi, tres virtutes Theologicas cum discendi solertia designat, nempe, vt quisque quomodo credere, quid sperare, quid diligere debeat dignoscat. Ordo verò vnus lignorum cedri, est bona operatio sine corruptione simulationis exhibita. 3. Reg. 6. d. *Virtutes theologicæ. Operatio syncera.*

Glo. ord. s. Exo. 28. Phil. de vit. Mos. 3. Geor. Vene. Cant. 2. tome 3. cap. 5. Ordines gemmarum quatuor in rationali, designãt quatuor virtutes cum fide Trinitatis. Ordo primus est prudentia, constans memoria, intelligentia, & prudentia. Secundus iustitia, constans distributiua, commutatiua, & epiecheia. Tertius fortitudo, constans animositate, constantia & victoria. Quartus temperantia, constans castitate abstinentia, & sobrietate. Exo. 28. c. 39. b. Designant etiam quatuor ordines gemmarum, quatuor anni tempora, ternis mensibus constantia. Vel designant quatuor elementorum naturas, cum in singulis elementis ternæ reperiantur proprietates. *Virtutes cardinales. Anni tempora. Elementa.*

Gre. 9. mor. 48. Ordo, qui non dicitur esse in inferno, est tranquillitas mentis, quę non est in mente damnatorum, vbi est confusio, quia ipsa supplicia, quæ ordinata per Dei iustitiam veniunt, ordinata in corde morientium non sunt. Iob. 10. d. *Tranquillitas mentis.*

Hie. s. Ps. 83. Disponit ascensiones in corde suo, qui proficit de virtute in virtutem. Ps. 83. *Proficere.*

Aug. s. Ps. 111. Gre. s. Eze. ho. 12. Disponit sermones suos in iudicio, qui opera facit, quæ securum ipsum reddant in iudicio. Psalm. 111. *Rectè operari.*

Ordinatur erga peccatorem obsidio, cum per sanctę admonitionis verba singulis quibusque virtutibus, quæ vel quibus modis vitia insidientur ostenditur. Eze. 4. a. *Detegere insidias vitiorum.*

Hie. s. Dan. 3. Ricar. de S. Vict. de vitio mutabi. 9. Ordines tres dentium bestię, quam vidit Daniel, tria regna designabant sub Persis, nempe Babylonicum, Medicum, & Persicum. Dani. 7. b. Vel designant obloquutionem cõtra aperta mala, derogationem contra indifferentia bona, detractionem contra aperta bona, quæ sunt partes inuidentię. *Partes inuidentiæ.*

Ordiri.

Ordiri dicuntur textores telam, cum subtegmen præparant texendæ telę, vnde quod ordimur, nondum perfectum est, sed inchoatum, & velut præparatum ad vlteriora.

Glo. int. s. Isa. 25. Orditus dicitur esse Dominus telam super omnes nationes, quando in Adam omnes homines morte damnauit. Isa. 25. c. Potest etiam intelligi de diabolo, qui introduxit peccatum & mortem in omnes. *Condemnatio generis humani.*

Hie. s. Isa. 30. Rica. de S. Vict. de extermi. mali. 29. Ordiuntur telam sine Spiritu Dei, qui aliquid aggrediuntur contra legem Dei. Isa. 30. a. *Cognatus cõtra legem Dei.*

Ordiri dicitur, qui adhuc est in præparatione ad operandum, & nondum texit opera. Isa. 38. c. Dum adhuc ordirer succidit me.

Oreb.

Hie. s. Ps. 82. Oreb. i. coruus, vel suauis, aut fideiussor, vel commiscens, seu vespertinus. Princeps Madianitarum occisus à tribu Ephraim. Iudi. 7. a. 8. a. Psalm. 82. Isa. 10. f. Vel interpretatur foramen, designans foramen per quod ingreditur coluber in animam.

Lyra. s. Exo. 3. Horeb autem. i. desertum, vel solitudo, siue destructio, aut siccitas, vel gladius, est mons in regione Madian, qui & Sinai, vbi data est lex Mosi. Exo. 3. a. 33. b. Deut. 9. b. Potest autem designare Christum, qui sublimis est & legislator. Et pręterea altitudinem contemplationis. *Christus. Altitudo contemplationis.*

Siccatio carnalis vanitatis.

Vt autem Horeb interpretatur siccitas, designat exsiccationem carnalis vnitatis: Vnde ad hunc montem confugit Elias, fugiens vanitatem regię curiæ. 3. Reg. 19. b. *Am. s. de fug. sec. 6.*

Organum.

Organum, id est, quod Latinè instrumentum. Per excellentiam tamen organa dicuntur musicorum instrumenta, & ea peculiariter, quę fistulis constans, & flatu follium pulsantur.

Diuersi gradus gloriæ. Organum diuersas habens voces concordantes, diuersos gradus Sanctorum cum vnitate charitatis in gloria cælesti designant. Ps. 150. Differt enim stella à stella in claritate. *Aug. s. Ps. 150.*

Organum Iob, designat prædicatores ecclesiæ, ipsam sua doctrina lętificantes, vt organorum fistulæ. Iob. 30. a. *Gre. 20. mor. 31.*

Organa diuersa, varia dona Spiritussancti in ecclesia significare possunt. 2. Reg. 6. c.

Dona Spussancti. Laudes Dei. Doctrina sacra. Organa suspensa super flumina Babylonis, designant cantica laudis Dei, quæ cessant & suspenduntur in confusione peccatorum huius mundi. Vel doctrinam sacræ scripturæ: quæ quum inutiliter & frustra prędicetur iis, qui voluptatibus huius seculi pascuntur, rectè organa suspendi dicuntur. Ps. 136. *Ori. s. Iere. ho. 2.*

Corpus humanū. Lingua. Organum quandoque significat corpus nostrum: cuius chordę sunt nerui, per quos numerose, & concinnè intenditur, & spiritu pulsatum voces ędit humanas. Et ipsa lingua organum est, aut plectrum, quo organum pulsatur. Ps. 136. 2. Reg. 6. c. 1. Para. 15. b. 23. a. 2. Par. 5. d. 7. a. 29. f. 30. d. 34. c. *Arn. & Aug. s. Ps. 136. Clē. Ale. 2. pæda. 4*

Voluptates aurium. Organa aliquando significant voluptates, quę auribus percipiuntur. Genes. 4. c. Iob. 21. b. *Lyra. s. Gen. 4.*

Orion.

Orion dictus quasi Vrion: erat filius Enopionis: qui putatus est natus esse ex vrina trium Deorum, Iouis, Neptuni, & Mercurii: qui in signum cæleste translatus est ante tauri vestigia. Hic si fulget, serenitatem, si obscurus est, tempestatem denotat.

Martyres. Oriones hyemis initio oriri dicuntur, & suo ortu tempestates excitare, & maria terrasque perturbare, designant Martyres: qui dum Sanctam Ecclesiam ad statum prædicationis erigunt pondus persequentium, molestiasque passuri, ad cæli faciem, quasi in hyeme venerunt. His etenim natis, mare terraque turbata est, quia dum Gentilitas mores suos destrui, apparente eorum fortitudine, doluit, in eorum necem non solùm iracundos ac turbidos, sed etiā placidos erexit. Iob. 9. b. *Gre. 9. mor. 7. Euc. form. spirit. 3.*

Moses. Orion pro stellis generaliter poni videtur. Amos 5. b. Facientem arcturum & Orionem, & conuertentem in manè tenebras, & diem in noctem mutantem. Vel designat Mosen, in cuius ortu motæ sunt tempestates in Ægypto. *Hie. s. Amos 5. Rup. s. Amos.*

Oriri, Oriens, Orientalis.

ORiri idem est, quod nasci. Oriens autem aliquando est surgens, vt Sol Oriens. Sumitur autem Oriens pro ea mundi parte, in qua Sol oritur, sicut & Ortus. Orientalis autem est ad Orientem pertinens.

Deus pater. Oriens aliquando dicitur Deus pater, vnde Christus natus est, aut simpliciter ipse Deus, & proficisci ab Oriente, est discedere à Deo. Genes. 11. a. Psalm. 67. Ad orientem autem ire, est mentem in consideratione diuinæ maiestatis attollere: Sed dicitur Deus non apparere, quia qualis in natura sua est, à cogitatione mortali videri non præualet. Iob. 23. b. Leuitic. 16. b. *Ori. s. Leui. ho. 9. et s. Iob. lib. 1. & s. Isa. ho. 5. Gre. 16. mor. 5. Isyc. s. Leui. 16.*

Christus. Oriens dicitur Christus, de quo dicitur. Ecce vir Oriens nomen eius. Zach. 3. c. 6. c. Et filij Orientis, seu nationes Orientales, sunt baptizati Christum induentes. Gen. 12. b. Iudi. 6. a. Ps. 67. Ezech. 44. a. Ion. 4. b. Et oritur Sol iustitiæ timentibus Deum, quando Christus venit ad mentem cum gratiæ donis. Mala. 4. a. Gen. 32. g. Eccl'tę. 1. a. Et orta lux, est Christus prędicās. Isaię 9. a. Matt. 2. a. 4. b. Luc. 1. g. Et oriri stellam ex Iacob, est Christum manifestari mundo, & gentibus. Num. 24. c. Iob. 30. b. 38. b. *Ori. s. Nu. ho. 18. et s. Iudi. ho. 1. 8. Amb. 2. de Abra. 3. & de insti. virgi. 8. Hil. s. Matt. can. 1 Hie. s. Ecclesiast. 1 Clima. gradu. 25. Gre. 20. mor. 22.*

Natiuitas Christi. Confessio peccatorum. Incarnatio. Renouatio generis humani. Resurrectio Christi. Orta est veritas de terra. Ps. 84. quando Christus natus est ex Virgine Maria. Quod etiam dici potest quando peccator confitetur peccata sua. Oriri etiam dicuntur noua. Is. 43. c. quū filius Dei incarnatus est, & facta est renouatio generis humani in nouo testamento. Et ortus Solis, natiuitatem & resurrectionem Christi indicat. Psalm. 103. Ion. c. Ortus autem dicitur Christus ex Seir. Deut. 33. a. tum quia natus est ex peccatoribus, tum quia ab ecclesia ex gentibus manifestabitur Iudæis. *Aug. s. Ps. 84. Lyra. s. Isa. 43. Arn. s. Ps. 103. Gre. 27. mor. 19. Au. q. in Deut. 56. & s. Ps. 103.*

Manifestatio veritatis. Cognitio veritatis & peccati. Ortus Solis aliquando est manifestatio veritatis, & etiam eorum manè. Gen. 32. g. 44. a. Ps. 103. Isa. 41. g. Nahum 3. d. Mat. 5. g. Oritur autem Sol & occidit, & ad locum suum reuertitur. Eccl'tę. 1. a. quia veritatis intelligentia, modo datur, modo subtrahitur, & post subtractionem iterum eadem gratia, quæ prius recuperatur. Oriens etiam seu ortus Solis est cognitio veritatis, & etiam cognitio peccati. Exo. 22. a. *Arno. s. Ps. 103. Ri. de S. Vict. de statu interi. homi. 27. & 3. de ar. myst. 6. Ori. s. Matt. ho. 31.*

Fides. Baptismus. Renati in fide. Oriens præterea, significat lucem fidei. Gen. 28. c. Exo. 27. c. 38. b. Eadem ratione significabit regenerationem baptismi, in quo habetur initium fidei. Gen. 12. b. 13. c. Et Orientales filij sunt, qui de vero lumine sunt profecti, & qui in fide Deo nascuntur. Iob. 1. a. Eze. 25. a. *Gre. 1. mor. 19. Hie. s. Eze. 25.*

Lux gratiæ. Oriens etiam statum gratiæ significare potest. Amos 8. d. Zac. 6. e. 14. a. Et orientalis porta in ecclesia, est lux, gratię, quę est in Christo, qui est Oriens. Eze. 11. a. 14. c. 47. a. Ier. 31. g. Oriēs quoque dicitur ipsa susceptio lucis gratiæ. Occidens vero desertio peccati, cum enim oritur *Hie. s. Amos 8. & s. Eze. 11. Aug. s. Ps. 102.*

gratia, Occidunt peccata. Ideo dicitur Pſ.102. Quantum diſtat Ortus ab Occidente, longè fecit à nobis iniquitates noſtras.

Phil. de plan. Noe — *Recta ratio. Prudentia.*

Oriens rectam rationem ſignificare poteſt, quam etiam deſignat orientalis plaga. Et proficiſcuntur ab oriente peccantes, quia à recta ratione digrediuntur. Gen.11.a.25.a. Leui.16.c. Et inter virtutes oriens dicitur prudentia, in qua eſt lux rectæ rationis.

Philo. de ſomniis. — *Reuertio ad ſenſus.*

Ortus Solis quandoque ſignificare poteſt reuerſionem ad ſenſus: vt quum ortus eſt ſol Iacob poſt luctam cum angelo: quia reuerſus eſt à contemplatione ad ſenſus. Gen.32.g.

Primus ſtatus hominis. Natiuitas. Bene operantes.

Orientalis terra dici poteſt primus ſtatus hominis. Vel etiam ipſa natiuitas. Item qui vitiorum tenebras relinquentes, in operibus lucis verſari curant. Gen.29.a. Lc.1.d.

Ori. ſ. Matt. ho.30 — *Initium ſcripturæ.*

Oriens aliquando initium ſcripturę ſacrę ſignificare poteſt, quæ dicitur fulgur parens in Oriente. Matt.24.c.

Hie. ſ. Iſa.60. Gre.4.mo.15.16.&6 — *Initium eccleſiæ poſt aſcenſionem. Tempus reſurrectionis.*

Ortus eccleſiæ, eſt eius initium poſt aſcenſionem Chriſti, vel in iudicio quando pręparabitur ad fœlicitatem. Iſa.60.a. Et ortus ſurgentis auroræ eſt illa noua natiuitas reſurrectionis, qua ſancta eccleſia etiam carne ſuſcitata, oritur ad contemplandum lumen æternitatis. Iob.3.b.

Angeli.

Orientales dici poſſunt Angeli, qui orienti luci ſemper inhærent. Iob.1.a.

Glo. ord. ſ. Mala.1 Au.1.q. in euan 38 — *Omnis locus.*

Ab ortu ſolis vſque ad occaſum, omnem locum ſignificare ſolet. Pſa.112. Malac.1.c. Et ab Oriente vſque in Occidentem paret fulgur, quum ſplendor eccleſiæ per totum orbem diffunditur. Matt.24.c.

Hie. ſ. Iſ.41.59. & ſ. Zac.8. Gre. ſ. Eze. ho.18. — *Gentilitas. Iudæa.*

Oriens vt eſt extrema pars orbis, gentilitatem ſignificat, in qua quaſi mortuus iacebat Chriſtus, antequam illi crederent. Iſa.41.a. 43.a. 45.a. 46.d. 59.d. Poteſt etiam Oriens, ſeu terra Orientis, dici Iudæa, vnde ortus eſt Sol iuſtitię, & in qua prius fuit lux fidei. Ezech.40.c. Zach.8.b.

Iſyc. ſ. Leui.1. — *Sublimitas rerũ.*

Oriens aliquando ſublimitatem rerum ſignificare poteſt, qualis erat Orientalis plaga altaris, in qua cineres effundebantur. Leui.1.d.

Ori. ſ. Nu. ho.15. Phil. de conſu. lin. — *Altitudo ſuperbiæ. Diabolus.*

Orientis montes altitudinem ſuper ſignificant, & ipſum Orientem vitiorum diabolum transfigurantem ſe in angelum lucis. Num.23.a. Ab hoc oriente veniunt, qui ędificant turrim confuſionis. Gen.11.a.

Gre. ſ.1. Reg.13. — *Terrena proſperitas.*

Oriens aliquando ſignificat lucem falſam terrenæ proſperitatis, vt ad Orientem Bethauen. 1.Re.13.b. De qua luce dicitur. Iob.38.b. Auferetur ab impiis lux ſua.

Ori. ſ. Iudi. ho.1. — *Abundantia virtutum naſcente Chriſto.*

Oritur diebus Chriſti iuſtitia & abundantia pacis, hoc eſt, in mentibus gratia eius illuſtratis, plenitudo virtutum. Pſ.71.118. Mala.4.a. Oritur autem iuſtitia naſcente Chriſto, quia ipſe redditurus eſt vnicuique ſecundum opera eius. Iſa.45.b. Tunc quoque gloria Domini dicitur orta eſſe ſuper Hieruſalem. Iſa.60.a.

Hie. ſ. Iſa.35.58. — *Oriri virtutes in cordibus Gentilium.*

Oritur viror calami & iunci in cubilibus, in quibus habitabant dracones, quum in cordibus Gentilium oriuntur virtutes, & iucunda tranquillitas. Iſa.35.c. Et oritur ſanitas animæ oriente luce matutina, hoc eſt, cum Chriſtus in animam aduenit & oritur in tenebris lux, quum quis à peccatis liberatur. Iſa.58.c.

Gre.10. mor.20. — *Reſiſtens iuſtus tentationibus.*

Oriri dicitur iuſtus vt lucifer, quũ ſe conſumptũ putauerit. Iob.11.d. quia mox vt tenebreſcere tentationum caligine cęperit, ad lucem gratię reformatur, & ſeipſo monſtrat diem iuſtitię, qui caſurus paulo antè timuit noctem culpæ.

Gre.13. mor.19. Hie. ſ. Iob.28. — *Doctrina legis ex Iudæa. Chriſtus ex Iudæis.*

Oriebatur prius panis de terra, quæ poſtmodum igne ſubuerſa eſt. Iob.28.a. Nempe quãdo legis doctrina proferebatur de Iudæa antequam periret. Idem dici poteſt, quia Chriſtus ortus eſt à Iudæis poſtmodum ſubuerſis.

Gre.22. mor 24. — *Dolor pro mercede expectato præmio. Murmuratio iuſta ſubditorũ in prælatos.*

Oritur pro frumento tribulus, & pro hordeo ſpina. Iob.31.d. quando in vltima retributione, vbi remuneratio laboris quęritur, punctio doloris inuenitur. Oritur etiam prę lato pro frumento tribulus, dum iniuſta contra ſubditos exercens, nullo bonos blandimento refouet, & bene operantes ex inuidia affligit, etiam ſi quædam bona aliquando faciat, ac ſi frumentum ſerat: Sed ſubiecti pro eo quod in maximis grauantur, gaudere in eius bonis minimis nequeunt: vnde fit, vt ad ipſa etiam pauca bona, quæ fieri inter multa mala conſiderant, non laudes, ſed gemitus reddant, atque infirmantes murmurent, dum perpendunt puri operis non eſſe, quod vident. Pro hordeo quoque oritur ſpina, quia quũ neglexit exhibere quod foueret, iuſtè in quærelam proſiliens lingua ſubditorum ipſum pungit.

Gre.33. mor.5. — *Errores in Iudæis. Maiores defendẽtes vitia minorũ.*

Oriri ſpinas in domibus Hieruſalem, eſt naſci errores in mentibus Iudæorum. Iſa.34.c. Oritur etiam paliurus in munitionibus eius, aut Babylonis, quum ſurgunt maiores ad defendenda vitia minorum.

Hie. ſ. Iſa.14. — *Dona Luciferi.*

Oriebatur manè lucifer. Iſa.14.c. quia diabolus initio creationis ſuæ donis naturalibus & gratuitis ſplendebat.

Beda ſ. Gen.2. — *Peccare.*

Oriri in terra, eſt terrenis cupiditatibus ſe ſubdere, vel animam peccare. Ge.2.a. Exo.10.b.

Glo. ord. ſ. Eze.39.

Ad Orientem maris ſe putant hæretici habere ſepulcrum, cum ſint in Occidente. Vel certè ipſi dicunt ſe eſſe in Oriente, vt decipiant prætereuntes. Eze.39.c.

Hier. ſ. Ioel.2. — *Mare mortuum.*

Orientale mare dici ſolet mare mortuum, vbi erant ciuitates Sodomorum, quia eſt ad Orientem Iudææ. Ioel.2.e.

Gre.8. mor.33.

Ortus ſcirpi, initium operum hypocritæ ſignificat, & germen egreditur in eius ortu, quia in operis initio mercedem adulationis accipit. Iob.8.c.

Ortus clamor in Ægypto. Exo.12.d. vide Clamare.

Oryx.

Oryx, Hebraicè dicitur Tho, est quadrupes, vnum cornu habens bifulcum. Eius præter cæteros miram aiunt esse naturam. Pilos enim ei in caput obuerti, non descendere in caudã, vt cęteris animãtibus. Ab aliquibus dicitur esse bos syluestris. Est animal mundũ. Deut. 14. a. *Plini. 8. nat. hi. 53.*

Non valentes euadere malum. Oryx illaqueatus designat eos, qui malum euadere non possunt. Isaię 51. g. Vbi Septuaginta transtulerunt, Beta. *Hie. s. Isa. 51.*

Ornan.

Gentilis populus Ornan, id est, exultans, siue arca eorum, aut lux filii, vel lux siue maledictio permanens vel ęterna, vel illuminatus: fuit vir Iebusæus, in cuius area templum Hierusalem est ædificatum. 1. Par. 21. c. Typus est Gentilis populi fidem ecclesię suscipientis. *Hie. epi. Paulæ, & Eustochio. Aug. ser. 198.*

Ornare, Ornamentum, Colere, Cultus, Ornatus.

ORnare, est pulchrum facere. Ornamentum autem est ornatus, seu apparatus, & cultus ad decorem faciens.

Virtutes prædicatorum. Ornauit Spiritus Domini cęlos. Iob. 26. d. quando impleuit virtutibus Apostolos & prędicatores: vnde qui prius erant timiditate fœdi, adueniẽte Spiritusancto, facti sunt fortes. *Gre. s. 1. Reg. 16. & 17. mor. 16.*

Fideles. Ornamentum ecclesiæ dicuntur fideles diuersis gratiæ donis fulgentes. Is. 49. e. 60. c. *Hie. s. Isa. 49.*

Scientia & virtutes. Ornamentum pectoris, scientiam & virtutes designat. Ier. 2. f. Ornamentum itidem calceamentorum, est decor virtutum. Isa. 3. d. Et ornata Hierusalem auro & argento, est anima diuinis sensibus, sacrisque sermonibus & virtutibus decorata. Vel quę sensum diuinum habet, & eloquium ad proferendum, quod mente concepit. Eze. 16. b. Et dicitur ornari mundo muliebri. Ezec. 23. f. Et ornata muneribus sponsa, est anima virtutibus decorata, & quæ meditatur sensus & intelligentiam spiritualem. Ier. 4. g. Hose. 2. c. *Glo. ord. s. Ier. 2. Hier. s. Isa. 3. & s. Eze. 16. & s. Ier. 4. Ori. s. Ezec. hom. 6.*

Eminentia virtutum pontificis Ornatus debet esse pontifex ornamento peculiari virtutum: quæ in ephod, aut superhumerali, & aliis vestibus designantur: quibus debet plebi supereminere. Exo. 25. a. 35. a. 39. a. Sic Apostolus: Episcopum debere esse ornatum. 1. Timo. 3. a. *Amb. de dignit.*

Gratia Dei. Ornamenta Rebeccæ, quæ non de domo patris sui, sed de domo Abrahæ accepit, designat vt placeamus Christo sponso, exuendum esse veterem hominem, & induendum nouum per gratiam Dei. Gen. 24. f.

Compositio autem & ornatus fœminarum in bonum & in malum sumi potest, secundum exigentiam circunstantiarum. Esther 2. c. Iudith 10. b. Ps. 143. Ier. 4. g.

Interpretatio scripturæ. Ornat scientiam lingua sapientum, quum doctores Catholici latius exponunt, quę scriptura canonica aut obscura posuit, aut historica tantum narratione scripta reliquit. Pro. 15. a. *Beda s. Pro. 15.*

Disponi ad verbum Dei, & ad iudicium. Ornare lãpades, est disponere sensus omnes ad recipiendum verbum Dei, per bonũ vsum sensuum, vel præparare se ad reddendam rationem iudici venturo, & secum opera numerare, pro quibus ęternam accipere beatitudinem expectant. Matt. 25. a. *Au. epis. 120. cap. 34. Gre. ho. 12.*

Iudæa. Ornata domus erat Iudęa decorata pręconiis prophetarum. Matt. 12. d. Luc. 10. c. *Hil. s. Matt. ca. 12*

Mortificatio carnis. Ornari dicitur tympanis, qui carnem habet mortificatam. Ier. 31. a. *Hier. s. Iere. 31.*

Abuti donis dei & sacra scriptura ad defensionẽ errorum. Ornat se vnguento regio, qui donis à Deo datis abutitur ad idolorum cultum, & ad errorum defensionem. Isa. 57. b. Ornamentum quoque monilium suorum ex auro & argento ponunt in superbiam, qui sacra scriptura superbè vtuntur ad defendendos errores. Ezec. 7. f. *Hie. s. Ezec. 7.*

Blanditiæ voluptatis. Eloquentia hæreticorum. Ornatus meretricius, designat blanditias voluptatis, & etiam eloquentiam immundam hæreticorum. Pro. 7. b. Et circum ornatæ filiæ hęreticorum, vt similitudo templi, sunt verba composita eorum speciem veritatis habentia, sed veritate vacua. Ps. 143. *Amb. de Cain. 4. Beda s. Prou. 7. Hie. s. Psal. 143.*

Error in corde impuro. Ornat vas fictile argento sordido, qui scientiam corruptam addit cordi pessimo. Pro. 26. d. *Beda s. Prouer. 26.*

Gloria mũdana Concupiscentia oculorum. Ornatus Tyri, gloriam mundanam & pompam seculi, & omnia quę ad concupiscentiam oculorum spectant, designare potest. Eze. 27. b. Hic est ornatus deponendus agentibus pœnitentiam. Eze. 33. b.

Oronaim.

Mœror pœnitentiæ. Oronaim, id est, foramen mœroris, est locus in prouincia Moab: Potest designare mœrorem pœnitentiæ. Isa. 15. b. *Hie. s. Isa. 15.*

Orpha.

Apostata. Infideles. Orpha, id est, ceruix, vel ceruicosa, siue suscitatio oris, vel denudatio oris, nutus Noemi. Ruth. 1. a. Hæc non est secuta socrum suam sicut Ruth, vnde potest significare apostatas, vel non credentes ex Gentibus.

Orphanus, vide Pupillus.

Ortygometra, vide Coturnix.

Os, Oris.

Os, propriè est concauum illud, intra quod lingua & dentes concluduntur, cuius ostia sunt labia. Interdum autem os sumitur pro facie. Item pro lingua. Genes. 25. c. Quod os meum loquatur ad vos. Os, maledictum. Iob. 16. b. Aperuerũt super me ora sua. Mandatum. Iob. 22. c. Suscipe ex ore illius legem. Testimonium. Pro. 19. c. Os impiorum demonstrat iniquitatem. Vaticinium. 2. Par. 18. e. In ore omnium Prophetarum eius. Victus. Eccl'tæ 6. c.

Omnis labor hominis in ore eius. Et os gladij, eſt acies. Et os putei, & os ſacci, eſt ipſe introitus.

Ori.ſ.Cant.ho.1. Baſi.ſ.Pſ.32. Caſsia. lib.8. ca.4. — *Vis generatiua, & ſpiratiua Dei. Virtus illuminatiua. Inſpirationes diuinæ.*

Os metaphoricè, tribuitur Deo, & aliquando vis generatiua & ſpiratiua, os Dei dicitur. Et os ſponſæ eſt virtus Dei, quę illuminat mentem. Et collocutiones Dei, quæ in arcanos animę ſenſus ſolent clementer infundi: Vel quod in patribus noſtris, atque prophetis idem loquutus eſt. Pſ.32.137. Can.1.a. Eccl'1.24.a. Iſa.45.d. Thre.1.f.3.d. Et ex ore Domini prodire dicuntur, quę certiſſima ſunt. Deut.8.a. Iſ.48.a.55.d.

Amb.ſ.Pſ.118. Aug.de eſſen.diui. Gre.4.mo.4.et 14.mo.22. & ſ.Can.1. Euc.form.Spirit.1 Beda ſ.Pro.2. Hie.ſ.Iſa.54. Au.de eſſen.diui Gre.ſ.1.Reg.12. Euc.form.ſpiritu.1 Amb.ſ.Pſ.118 et 2.de Abra.10. Rup.4.ſ.Matt. Ter.adu.Marci.4. — *Chriſtus. Os Chriſti. Humanitas Chriſti. Inſpiratio Chriſti.*

Os etiam Dei dicitur ipſe Chriſtus: & lex oris Dei eſt lex Chriſti. Deut.1.a. Pſ.118. Pro.2. a. Iſa.30.a.4.b.62.a. Et os Ioſeph, eſt os Chriſti. Ge.41.e.45.c. Et os Iob apertum, eſt os Chriſti. Iob.3.e.37.a. Et ore proprio deprecans Iob ſeruum ſuum, eſt Chriſtus factus homo, vt ſic doceret Iudęos. Iob.19.c. Qua ratione dicitur ſponſus oſculari ſponſam oſculo oris ſui. Can.1.a. Vbi etiam os ſponſi eſt inſpiratio Chriſti.

Sermo Dei. Præcepta Dei. Prophetæ. Lex Dei. Doctrina.

Os præterea Dei, ſermo Dei & eius præcepta, & peculiariter præceptum charitatis. 1. Re. 12.c. Iſa 30.a.40.b.58.d.62.a. Os quoque Dei dicuntur prophetæ, per quos Deus voluntatẽ ſuam nobis manifeſtat, & etiam ipſa lex. Pſa.118. Pro.2.a. Et in ore Moyſi dicitur eſſe Dominus, quando legis aperit myſteria. Exo.4.c. Et os apertum dat Deus prophetis, quum implẽtur prophetię. Eze.29.d. Demum os Dei dici poteſt eius doctrina. Deut.32.a. Hoc os aperuit Chriſtus. Matt.5.a.

Amb.ſ.Pſ.113.ſe.2 Baſi.ſ.Pſ.33. — *Præſentia. Incarnatio.*

Ore ad os dicit præſentiam: vt ore ad os loquebatur Deus ad Moſen. Nu.12.b. Et deſignauit Chriſtum in aſſumpta humanitate manifeſtatum.

De ore ſuo euomit Deus tepidos, qui omnes fideles dicitur habere in ore. Apoc.3.c.

Au.de menda. ad conſenti.16. & ſ.Pſ.125. Gre.ſ.1.Reg.2. & 3.mo.39. & 15.mo.5 — *Voluntas. Mens. Cogitatio.*

Os interdum dicitur voluntas, aut mens, & cogitatio, vbi eſt laus Dei, quæ dicitur ſemper eſſe in ore. Pſ.33.80.118.137. Iob.20.b. Et hoc eſt os cordis. De quo dicitur Matth.15.b. Quæ exeunt de ore coinquinant hominem. Et huic eſt ponenda cuſtodia. Pſ.38.140. Ipſumque eſt aperiendum ad ſuſcipienda & deuoranda diuina verba. Eze.2.d.3.a Os etiam Annę, rationẽ mentis deſignare poteſt, cuius loqui eſt deliberare. 1. Reg.2.a. Et os repletur gaudio, quum ex mentis affectu laudat Deum. Pſ.125. Iob.8.d.

Baſi.de abdi.rerũ Amb.de Noe.19. — *Roſtrum.*

Os in auibus aliquando dicitur roſtrum: & in ore columbę eſt ramus oliuæ, quum in ore religioſi eſt laus diuinę miſericordiæ, & cùm ſit prædicatio ſplendoris ſapientiæ, & quum datur oſculum pacis. Gen.8.b.

Ori.ſ.Exo.ho.3. Beda ſ.Exo.4. — *Interpres.*

Os aliquando eſt interpres, vt os Moſis eſt Aarõ, hoc eſt, ſacerdotium interpres legis. Exo. 4.c. Et os Moſis vel alterius dicitur aperire Deus, quum dat benè loquendi gratiam. Et ipſe Deus dicitur feciſſe os hominis, & exiſtere in ore ad loquendum bonum. Exo.4. c.

Au.ſ.Pſ.43. & ſ.Apoc.ho.8. — *Spirituales.*

Os dicitur aliquando ſpirituales, quibus dulcis eſt liber diuinæ legis. Ezech. 3. a. Apocalyp.10.d.

Baſi.ſ.Pſ.48. Amb.ſ.Luc.57 Ric.de S.Victo.de ſomni.Nabuc. 38. — *Confeſsio fidei.*

Os aliquando ſignificat confeſſionem fidei, vt quum os loquitur ſapientiam. Pſa.48. Et os lateris eſt confeſſio fidei, & eſt vnius cubiti, propter vnitatem fidei. 3. Reg. 7. e. Et in ore piſcis eſt drachma, quum quis confitetur fidem Chriſti. Matt.17.d. Os autem habent & non loquuntur, qui nouerunt virtutem confeſſionis, & quomodo confiteri debeant, nec tamen confitentur. Pſ.113.134.

Amb.de Ioſeph.11. Ori.ſ.1.Reg. ho.1. Gre.ſ.1.Reg.12. & ſ.Cant.2. — *Prædicator. Prædicatio.*

Os ſacculi, prædicatorem ſignificare poteſt, & os ſacculi Beniamin, eſt os Pauli. Gen.42. e 44.a. Os autem Annæ: eſt prædicatio eccleſiæ, & os eius dilatatur, quando abundat doctrina, quæ per orbem diffunditur. 1. Reg.1.b.2.a. Ier.1.b. In ore hominis dicitur eſſe labor eius, quando prædicator prędicat. Eccl'tæ 6.c. Os etiam ſponſę eſt prędicatio eccleſiæ. Canti.7.c. Os patere dicitur illius, qui pura conſcientia legem Dei docet. 2. Cori.6. c. In horum ore eſt lex Domini. Exo.13.b.

Amb.ſ.2.Cor.6. Philo.de charitate Cle.Ale.adho. ad gen. — *Litera legis. Verba. Oratio.*

Os putei clauſum literam legis obſcuram ſignificare poteſt Gen.29.a.

Os aliquando dicuntur verba, quæ ore proferuntur. Et in ore dicitur eſſe verbum, quum eſt in noſtro ſermone. Pro.19 b. Et oratio dicitur os eccleſiæ, vnde egreditur ignis. Apo. 11. b.

Aug.ſ.Apo.ho.8. Arno.ſ.Pſ.21. Ori.ſ.Rom.3. Hila.ſ.Pſ. 143. — *Os Iudæ & Iudæorum.*

Os aperuerunt Iudæi contra Chriſtum in paſſione, quorum os plenum erat maledictione. Pſ.9.21. Rom.8 Et eorum os loquutum eſt vanitatem. Pſ.143. Os peccatoris & doloſi, eſt os Iudæ traditoris & Iudæorum. Pſ.108.

Gre.ſ.1.Reg.14. Hie.ſ.Zac.5. — *Antichriſtus. Guſtus laudis. Manifeſtatio iniquitatis.*

Os loquens ingẽtia, erit Antichriſtus, qui erit os diaboli. Dani.7.c. Et omnes impii & blaſphemi, os diaboli dicuntur. Apo.13.a. Et os equorum. Apo.9.d.

In ore mel, guſtum laudis deſignare poteſt. 1. Reg.14.d.

Os amphoræ, manifeſtationem iniquitatis ſignificare poteſt. Zac.5.d.

Ori.ſ.Leui.ho.8. Baſi.ſ.Pſ 37. Arno.ſ.Pſ.143. Hie.ſ.Eze.39. Iſyc.ſ.Leui.13. Beda ſ.Pro.15. Aug.epiſ.120. Gre.33.mor.28.35. — *Os hæreticorum & malorum.*

Os contectum veſte, eſt os hæreticorum & malorum, quibus prohibenda eſt prædicatio, ne inficiant auditores. Le.13.f. Os enim hæreticorum loquitur vanitatem & mendacium. Pſ. 37.143. Et os hominis dicitur duricies hęreticę prauitatis. Eze.39.d. Os fatuorum, quod ebullit ſtultitiam, eſt os hæreticorum. Pro.15. a. In ore autem conterit Deus dentes hæreticorum aut malorum, quum propriis verbis hæretici aut mali confunduntur. Pſ.57.

Hie.ſ.Iob.41. — *Poteſtas malorũ. Suggeſtiones diaboli. Verba blaſphemiæ. Prædicatores hæreticorum.*

Os leonis eſt poteſtas malorum. Pſ.21. 2. Timoth. 4.d. De ore paſtorum liberat Deus oues, hoc eſt, de poteſtate malorum prælatorum. Eze.34.c. Et os Leuiathan, ſunt ſuggeſtiones diaboli, & tentationes, & verba blaſphemiæ. Iob. 41.a. Os etiam Leuiathan, ſunt prædicatores diaboli & Antichriſti.

Infernus. Os inferni. Tentatio.

Os putei infernum significare poteſt. Pſ.68. Os autem ipſius inferni, eſt deſiderium multos recipiendi, quod eſt in dæmonibus. Iſ.5.d. Os etiam iniquitatis, eſt infernus. Iob 5.c. Et os anguſtum, eſt os inferni, & etiam tentatio. Iob 36.b. Et os Behemoth, eſt os inferni. Iſaiæ 40.c.41.a.

Hil.ſ.Pſ.68. Hie.ſ.Iſ.5. Gre.26.mor.30.& 33.mor.7.

Senſus. Hæreſis.

Os terræ dicuntur ſenſus, per quos ſenſibilia intrant in animam. Gen.4.b.

Phil.quòd deteri. potiori inſ.dicitur.

Os aliquando dicitur hæreſis. Iob 15.a. Docuit iniquitas os tuum. Ore autem benedicere, eſt vitia virtutum nomine palliare, aut prætextu boni ad malum inducere. Pſal. 61. Et prope dicitur Dominus ori impiorum, quum hæretici proferunt bona verba de Deo, quibus decipiunt ſimplices.

Baſi.ſ.Pſ.61. Ori.ſ.Ier.ho.8.

Os vuluæ dicitur meretrix, quæ non ſatiatur. Prou.30. c.

Bed.ſ.Pro.30.

Oſcitari.

Suſcipiens dona Spirituſſancti. Subiectio ſenſuũ geminæ charitati. Septem experimenta ſalutis.

OScitari, eſt os aperire, quaſi quodam impetu naturæ.

Oſcitans puer ſepties, eſt ſuſcipiens dona Spirituſſancti, quibus à morte peccati ſuſcitatur. 4.Reg.4.d. Vel oſcitat ſepties, quum peccator ſenſualitatis quinarium charitatis binario ſubiicit. Vel ſunt ſeptem experimenta, ſine quibus vera & certa ſalus rediuiui ſpiritus minimè conſtat: quatuor ad ſenſum compunctionis, tria ad confeſſionis ſolùm pertinẽt: quatuor ſunt geminus pudor, & geminus timor. Cogita Deum factorem tuum, & benefactorem, & patrem, & dominum: Pudor erit, quòd offenderis benefactorem & patrem: timor quòd factorem & dominum. Confeſſio autem erigit, vt de corde humili, ſimplici, fidelique proceſſerit. Porrò Gregorius ita legit, vt non puer, ſed Eliſæus ſepties oſcitaſſe, ſeu aſpiraſſe dicatur: quod etiam refert ad dona Spirituſſancti.

Ber.ſ.Cant.ſer.16. Gre.9.mor.33.

Oſculari, Oſculum.

OSculari, eſt oſculum alicui offerre, quod fit, cùm os ori alterius applicatur. Eſt autem oſculum ſignum amoris & beneuolentiæ: poteſtque benè & malè fieri.

Incarnatio verbi Chriſtus. Reconciliatio mundi.

Oſculum ſponſi quod petebat ſponſa, eſt incarnatio Verbi Dei. Et ipſe Chriſtus mediator Dei & hominum, Deus & homo, oſculum dici poteſt. Cant.1.a.8.a. Et oſcula deſignãt reconciliationem mundi cum Deo. Gen. 27. d. 29.c.33.a.48.b. Et oſculum quod dedit pater filio prodigo. Luc.15. e. Et oſculum Eliſæi ad patrem ſuum, eſt recõciliatio generis humani cum Patre facta per Filium. 3.Reg.19.d. Ille etiam oſculatur patrem & matrem, qui quoſcúque poteſt, ſiue de Iudæis, ſiue de Gentibus ſermone corrigere conatur.

Ori.ſ.Cant.ho.1. Ber.ſ.Cant.ſer.2. Hie.ſ.Iſa.6. ad epiſ. Beatitudinis. Gre.14.mor.22. Glo.or.ſ.3.Reg.19.

Illuſtratio mẽtis. Amor inſpirationis. Spirituſſanctus.

Eſt etiam oſculum ſponſi, illuſtratio mentis, quæ ſine extraneo doctore fit in anima, vel in eccleſia. Et toties dantur animæ à Verbo Dei oſcula, quoties aliquis de nouo intelligit myſteria. Eſt idem oſculum ſponſi, dulcis amor inſpirationis. Et oſculatur ſponſus, quum dulcedine ſuæ inſpirationis mentem tangit. Ipſe quoque Spirituſſanctus, cuius virtus eſt vnitiua, oſculum dici poteſt. Et duo quidem labia ſponſi, ſunt Dei virtus, & Dei ſapientia. Labia verò ſponſæ, ſunt ratio percipiens ſapientiam, & voluntas percipiens virtutem.

Amb.de Iſaac.3.& ſ.Pſ.118.ſer.1. Gre.ſ.Cant.1. Ber.ſer par.54.& ſ.Cant.ſer.8.

Sacerdotium excipiens legem.

Oſculans Aaron Moſen. Exo.4.d. deſignat ſacerdotium excipiens legem: idque in monte, hoc eſt, in eminentia ſpiritalis intelligentiæ: cum talibus enim lex pacem habet.

Glo.ord.ſ.Exo.4.

Venientes Iudæi & Gentiles ad fidem.

Oſculatur ſe iuſtitia & pax. Pſ.84. cùm Iudæi & Gentiles ad eandem Chriſti fidem veniunt, vt iuſtitia referatur ad Iudæos, pax verò ad Gentiles. Vel ideo ſe oſculantur, quia nemo poteſt habere iuſtitiam, niſi habeat pacem, neque pacem, niſi habeat iuſtitiam.

Hie.ſ.Pſ.84. Aug.ſ.Pſal.84.

Mediatores ſacerdotes.

Oſculans Samuel Saulem, quando vnxit eum in regem. 1.Reg.10. a. deſignauit eos qui ſacerdotes ordinantur, debere ponere pacem inter Deum & homines. Dat autem oſculum & non recipit, malus bona prædicans.

Gre.ſ.1.Reg.10.

Amor virtutũ. Amplecti myſterium incarnationis. Pœnitentium oſculum. Operantium. Contemplantiũ.

Non ceſſans oſculari mulier pedes Chriſti. Luc.7.f. deſignat neſcientem loqui, niſi ſapientiam, iuſtitiam, caſtitatem, eaque diligentem. Oſculatur etiam pedes Chriſti, qui ſtudioſè diligit eos, quibus eleemoſynam largitur. Et qui myſterium incarnationis ex toto corde diligit. Oſculum pedum eſt, pœnitentium amplectentium miſericordiam & veritatem Dei. Oſculum manuum, eſt operantium, & bona opera Deo offerentium. Oſculum oris, eſt contemplantium, & eorum, qui cæleſtium amore flagrant.

Amb.ſ.Luc.7. Gre.ho.33. Ber.ſer.par.52.& ſ.Cant.ſer.3.

Coniunctio meditationis & contemplationis.

Oſcula Ioſeph & Beniamin, deſignant coniunctionem meditationis ſeu prudentiæ cum contemplatione. Gen.45.d.

Rica.de S.Vict. de 12.patr.87.

Vnio Iudæorum & Gentilium.

Oſculans Moſes Ietro cognatum ſuum. Exo.18.b. deſignauit vnionem Iudæorum & Gentilium in fide. Et etiam prælatum religionis, benignè amplectentem ſeculares aduenientes.

Iſia.ſ.Exo.18. Gre.22.mor.10.

Inanis gloria.

Oſculatur manum ſuam ore ſuo, qui gloriatur, & laudat quod facit, & teſtimonio propriæ loquutionis ſibi virtutem tribuit operis, quod dicitur iniquitas maxima, & negatio contra Deum. Iob 31.c.

Ber.ſ.Cant.ſer.4.

Mundus amplectens fugientes. Simulator virtutis.

Oſcula Laban ad filios ſuos à ſe recedentes, deſignant mundum cupientem amplecti eos, qui à ſe fugiunt. Vel virtutis oſorem, qui ne oſculari quidem poteſt attributas meditatori Iacob potentias, ſed vt aſſuetus ſimulationi, fictiſque moribus, tanquam ægrè ferens, cùm re vera non doleat, ait: Non iudicaſti me dignum, vt oſcularer pueros meos & filias.

Philo.quis rerum diui.hæres.

Oſculans Ioſeph patrem ſuum defunctum. Gen.50.a. deſignauit ſepeliendam ſynagogam cum honore.

Blandiens hæreticus.

Oſculans meretrix iuuenem. Prou.7.b. eſt hæreticus blandiens ſimplicibus, vt eos in errorem pertrahat.

Beda ſ.Pro.7.

Tert.adu.Mat. 4. Cle. Alex.2.pæd.3. Ori.ſ.Mar.ho.35. Bed.ſ.Pro.27.

Oſculum Iudæ, quo traditus eſt Chriſtus, deſignat Iudæos & hypocritas labiis Deum honorantes, corde verò negantes. Mat.26.e. Marc.14.c. Luc.22.e. Iſa. 29. d. Deſignat etiam proditionem veritatis. Et oſcula fraudulenta odientis, ſunt blandimenta diaboli, & adulationes. Prouerb.27.a.

Honorantes labiis Deum. Proditio veritatis. Blandimenta diaboli. Adulationes.

Os, Oſſis.

OS, in animalibus eas partes ſolidas corporis ſignificat, quæ corpus ipſum, ne defluat, ſuſtentant: neruiſque inuicem alligantur, & carne acute teguntur: intra quæ medulla cõtinetur. Interdum autem ſumitur os prò cognatione, quum dicitur os, & caro. Iud.9. a. Os veſtrum, & caro veſtra ſum.

Rup.2.ſ.Exo.22.

Os agni, quod non comminuitur, diuinitatem Chriſti ſignificare poteſt: quam non attigerunt perſecutores: ſignificat etiam oſſa ipſius Chriſti, quæ non fuit fracta à crucifixoribus. Exod.12.g.

Diuinitas Chriſti. Oſſa Chriſti. Apoſtoli. Doctores & fortiores.

Geor.Ven.Can.2. tom.3.cap.13. Aug.epiſ.120. & ſ.Pſ.34.41. Hie.ſ.Pſ.21.140. Gre.ſ.Pſ.101.& 20.mo.24.30. Hil.ſ.Pſ.138. Amb.Apol. Dauid.13. Ori.ſ.Leu.ho. 7. Hil.ſ.Pſ. 140. Baſ.ſ.Pſ.33. Hie.ſ.Eze. 137. Hil.ſ.Pſ.52. Aug.2.de gen. con.Man.3.& ſ. Pſ.6.33.138. Hie.ſ.Iſ.58. Gre.9.mo.33.& 23 mo.24.2..& 32. mo.23.& ſ.Pſ.101

Oſſa etiam agni non comminuta, fuerunt Apoſtoli non cõminuti, ſed fortes in fide. Fuerunt tamen oſſa Chriſti diſperſa, quando Apoſtoli diſperſi ſunt in paſſione. Ipſi quoque ſunt oſſa eccleſiæ. Pſ.21. Iob 30.c. Oſſa etiam eccleſiæ diſſipata ſecus infernum, ſunt, qui videntur doctores & fortiores in eccleſia, qui ſæpe decipiuntur ab hæreticis. Pſ.140.34.41.101.

Os ex oſſibus Adæ, eccleſiam ſignificat, quæ eſt velut os Chriſti: & facta ex oſſe vel fortitudine Chriſti. Gen.2.d. Et oſſa aliquando deſignant ipſum populum eccleſiæ. Pſ.50.138. Os quoque ipſius eccleſiæ, dicitur Chriſtus, qui dat illi fortitudinem. Iob 19.c.

Eccleſia. Populus eccleſiæ. Chriſtus.

Oſſa diſperſa in campo, ſunt fideles diſperſi in mundo: qui congregabũtur ad vnum Chriſti corpus in die iudicij. Vel ſunt infideles ad fidem conuerſi. Eze.37.a. Pſ.6.33.34.140. Proximi etiam ſunt oſſa, quæ debemus congregare, ne diſſipentur ſecus infernum.

Fideles. Infideles cõuerſi. Proximi.

Oſſa ſpem æternitatis quandoque ſignificare poſſunt: quæ ideo oſſibus comparatur, quia facit nos grandia ſperare. Pſ.33.52. Eze.37.a.

Spes æternitatis.

Oſſa interdum pro fortitudine ſumuntur, etiam pro omnibus virtutibus. Et oſſa Ioſeph, quæ noluit manere in Ægypto, deſignant virtutes animi, quas noluit in corpore corruptibili remanere. Gen. 2.d.50.d. Exo.13.d. Deut.4.b. Iob 10.c.33.c. Prou.3.a.12.a.14.d.15.d. Iere. 23. b. Thr.4.b. Mich.3.a. Et oſſa humiliata, ſunt virtutes, aut motus animi. Pſal.6.31. 33.34.37.50. 101.138.140. Et oſſa contrita ſunt virtutes diſſipatæ, quæ etiam ſunt oſſa, quæ ſicut hærba germinabunt. Iſ.38.c.58.c.66.d. Oſſa etiam dicuntur ipſa opera, vel acta fortia, quæ ex virtutibus producuntur. Iob 4.c.7.c. Pſ.33.34. Pro.14.d.

Fortitudo. Virtutes. Opera fortia.

Gre.9.mo.38.& 21 mo.16.& ſ.Pſ.101. Aug.ſ.Pſ.31. Rup.ſ.Ier.60. Ber.ſer.de cute, carne.&c.

Oſſa in quæ mittit Deus ignem, ſunt vires mentis. Thr.1.e. Iob 10.b.31.c.33.c. Pſal.31. Item ratio & intelligentia, quæ aruerunt, dum factorum & virtutum pinguedinem non habent. Pſ.101. Conteruntur hæc oſſa per legem peccati membris ſuperinductam. Thr.3.b.

Vires mentis. Ratio.

Oſſa interdum intentionem ſignificant, quæ totum corpus cogitationum & affectionum ſuſtentat. Et in his conſiſtit vita ſpiritualis. Et quandiu hæc manet firma, nec oſſa cõminuũtur, non eſt quis præciſus à corpore Chriſti, cui licèt per virgarum liuorem fuerit decolorata cutis, & caro clauis, & lancea perforata, tamen os non eſt comminutum ex eo. Exod. 12.g. De his Pſ.101.138. Iob 19.c.

Intentio.

Aug.ſ.Pſ.140. Glo.ord.ſ.Iſ.66.

Oſſa diſſipata ſecus infernum, dici poſſunt corpora Martyrum à perſecutoribus morti tradita, quæ tamen, ſicut craſſitudo terræ eruperunt per miracula, & erũpent in reſurrectione. Pſ.140. Et oſſa germinãtia vt herba, deſignãt corpus glorioſum in reſurrectione. Iſ. 66.d.

Corpora Martyrum. Corpora glorioſa.

Gre.8.mor.18.

Oſſa quæ moriuntur in iuſtis, deſignant fortitudinem carnis, quæ oſſa tunc in eis moriuntur, quum anima eligit ſuſpendium. Iob 7.c.

Fortitudo carnis.

Hie.ſ.Amos 2. Ori.ſ.Matt.ho.25. Hie.ſ.Ezec. 24. Ricar.de S.Victo. de ſtatu interi. hominis.7. Hie.ſ.Ezec.6. & ſ. Amos 6.

Oſſa regis Idumeæ ſignificare poteſt hiſtorias carnalis legis. Amos 2.a.

Hiſtoria legis.

Oſſa mortuorum, dicuntur opera, quæ videntur iuſta, & non ſunt, & oſſa arida ſunt fortia opera ſine intentione bona. Vel ſunt, qui fortiores videntur in eccleſia, qui tamen comburẽtur in iudicio. Ezec.24.c. Mat.25.c.

Opera fortia ſine bona intentione. Hypocrita.

Gre.15.mor.4.5.& 32.mor.16.20. Hie.ſ.Iob.40.

Oſſa montium, ſunt fortiſſimi quique Iudæorum, aut etiam ſuperborum in eccleſia, & etiam ipſa ſuperbia. Item oſſa hæreticorum, quæ efferuntur de domo. Ezec.6. a. Amos 6.c. Et oſſa Iudæorum contrita, deſignant duritiem eorum comminutam. Thre.3.a. Et oſſa malorũ, quæ implentur vitiis adoleſcentiæ, ſunt duræ & prauæ cõſuetudines, à vitio peſſimæ inchoationis ſumptæ. Et obſtinatio, & opera, quæ videntur in hypocritis fortia. Iob 4. b.10.b.21.d. Et oſſa Behemoth, ſunt fortiores in vitiis qui alios etiam in eiſdem vitiis retinent, vnde & quaſi fiſtulæ æris dicuntur: quia ſonum bene loquendi habent, ſed ſenſum bene viuendi non habent. Iob 40.b. Vel ſunt fraudulenta conſilia, quibus ſe tota Antichriſti vel diaboli malitia erigit. Oſſa regis Idumææ, ſunt fornicantes per ſpiritum ſuperbiæ. Amos 2.a.

Fortes ex Iudæis. Superbi. Superbia. Duritiei Iudæorum. Praua conſuetudines. Obſtinatio. Opera fortia hypocritarum. Fortiores in vitiis. Conſilia Antichriſti vel diaboli.

Euc.ſor.ſpir.7. Rup.ſ. Amos 2.

Gre.15.mor. 25.

Oſſa etiam prauorum ſunt dignitates & honores: quæ irrigantur medullis, quum abundãt diuitiis. Iob 21.c.

Dignitates.

Lyr.ſ.Eze.32.

In oſſibus ſunt iniquitates, quando ſunt graues & nimium adhærentes, etiam vſque ad pœnam inferni latentem. Eze. 32.f.

Lyr.ſ.Bar.6.

Oſſa oliuarum dicuntur nuclei ipſarum: ea ſuccendebant mulieres idolis. Bar.6.d.

Nuclei.

Oſee.

Hie.ſ.Hoſ.1. Aug 22.cõt. Fauſtum.89.

Oſee, ſeu Hoſea, ideſt, ſaluator, filius Beeri, id eſt, putei mei, vnus è duodecim Prophetis, qui in figuram ex præcepto Dei duxit vxorem fornicariam. Hoſe. 1. a. Typus eſt

Chriſti

Christi, qui duxit vxorem fornicariam, hoc est, adiunxit sibi ecclesiam ex Gentibus: vel etiã synagogam.

Ostendere, vide Iudicare.

Ostentare.

Christus. Ostentare, est sæpe ostendere: & sumitur pro eo quod est cum iactantia, & gloriandi causa ostendere. Bar.6.c. Esther.14.c.

Ostentum, vide Admirari. Ostium, vide Ianua.

Othoniel.

Suscipiens legẽ Dei. Othoniel, idest, responsio Dei: dux Israel, qui accepit Axam, filiam Caleb, vxorem. Iosu.15.c. Iud.1.b. Typus est suscipientium legem Dei. Et prius quidem dicitur Cenez, idest, cõtemptus literarum in gentilitate. Sed quum sit frater Caleb, hoc est, legis veteris spiritualiter intellectæ, & filius Iephone, hoc est, conuersionis: datur ei vxor filia Caleb, hoc est, scientia Dei. Et dicitur cepisse ciuitatem literarum: quia cui reuelat Deus mysteria, comprehendit sub legis litera mysticos sensus. *Ori.s.Ios.ho.20.*

Angelus custos. Iudices ecclesiæ. Othoniel aliter interpretatur tempus mihi Deus: & vt fuit iudex Israel, & liberauit populum, figura est Angelorum protectorum, & etiam iudicium ecclesiæ: super quos si fiat Spiritus Domini, liberant populum à diabolo. Iud. 3. b. *Ori.s.Iud.ho.3.*

Christus. Vel interpretatur tempus Dei, & designat Christum, qui tempore statuto à Deo visitauit plebem suam, cuius Euangelium responsio Dei est. Cepit Dabir, id est, loquacem synagogã Scribarum, & Pharisæorum. Duxit Axam, ecclesiam ex Gentibus. Iud.1.3.b. *Rup.s.Iud.2.*

Ouis.

Ouis, est pecus lanigera, admodum mansueta, lana, & pelle vestiens homines, carne verò pascens. Erat eius magnus vsus in sacrificiis, & etiam agnorum ab ea genitorum.

Christus. Ouis passim Christi gerit typum, qui pro nobis oblatus est, & ad omnes iniurias sicut ouis obmutuit. Et vt ouis facilè tradit quæ habet, ita Christus spontè seipsum pro nobis obtulit. Exo.34.c. Leu.3.b.4.e. Ps.79. Is.53.c. Offerebatur autem ouis, & agnus pro purificatione partus, & pace conducenda hominis cum Deo. Sic Christus pacificauit omnia per sanguinem suum: nec vlli vnquam nocet, sed semper est beneficus. *Basi.s.Ps.28.ho.1. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.19.*

Simplices. Mansueti. Innocentes. Iusti. Subditi. Oues, quia innoxiæ sunt, & rudes, & earum cibus est mundus, suntque lanigeræ, ac maximè vtiles hominibus, significare solent simplices, mansuetos, innocentes, ac iustos, qui aliis prosunt, ideo statuentur à dextris. Subiecti quoque, & omnes qui saluantur propter mansuetudinem, oues dicuntur. Gen.4.a.12.d.20.c.29.b.30.c.31.c.32 b.34.d.37.c.38.c.46. d.47.a. Exo.2.c.3.a.10.f.12.f.13.b.34.c. Leu.1.a.3.b.4.g.7.c.1. Reg.16.b. Ps.8.64.73.76.94. Iob 1. a.42. d. Ier.11.d. Mat.10.a.25.c. Is.11.b. Eze.34.a. Ecclesiastæ 2. b. *Venientes ad fidem.* Ouis etiam sunt venientes ad fidẽ. Oues autem tollit, qui innocentiæ suæ causas multiplices ad elationem retulit. 1. Reg. 14. c. Et oues variæ, sunt animæ literis variisque sigillis ac virtutibus picturatæ. Et oues primi tẽporis, erant variæ, serotinæ verò albæ. Gen.30.e. Oues quoque dicuntur animæ perspicaciores. Mat.15.c. *Ori.s.Leu.ho.3.7. & s.Mat.ho.34. & in diuer.ho.9. Cyprian.epist.1. Arn.s.Ps.8.94. Hil.s.Ps.64. Hie.s.Is.11. Cyr.7.s.Ioan.1.& epist.39. Gre.s.1. Reg.14. 35.mor.17. Isyc.s. Leu.1.3. Bed.s.Gen.29. 30.*

Diuersi gradus in ecclesia. Oues variæ diuersos status in ecclesia significare possunt. Gen.30.e. *Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.30. Phil.de somniis.*

Martyres. Discipuli Christi. Oues dicuntur Martyres. Ps.43. Dedisti nos tanquam oues escarum. Rom.8.g. Multi enim Christiani fuerunt occisi, multi capti, & in seruitutem venditi, &c. Et oues dispersæ, fuerunt discipuli Christi in passione. Zac.13.d. Mat.26.a. *Ori.s.Mat.cap.15. Chry.s.Ps.93. Lyr.s.Ps.43. Hier.s.Zac.13.*

Opera simplicia. Oues præterea, dici possunt simplicia opera, & oues variæ, & vnicolores, diuersa opera significant. Gen.30.e. Exo.20.d. Leu.1.a. *Chry.s.Ps.93.*

Imperiti. Iuuenes dociles. Oues etiam significant imperitos, & ignaros, & animas iuuenum, quæ paratæ sunt ad suscipiendum verbum. Exo.34.c. *Philo de somniis.*

Euangelia. Tempora anni. Elementa. Humores. Oues quatuor reddendæ pro vna, significare possunt quatuor Euangelia, secundùm quæ est agẽda pœnitentia. Exo.22.a. Possunt etiam significare quatuor anni tempora, & quatuor elementa, & quatuor humores humani corporis. *Glo.ord.s.Exo.22. Philo de sacrificio Abel, & Cain.*

Profectus. Perfectio. Fœcunditas operum. Mundicia vitæ. Ouis, in quam permutatur primogenitum asini, profectum significare potest. Exo.34.c. Et ouis annicula perfectionem, & intelligentiam, & etiam operum fœcunditatem, & munditiam vitæ. Leu.14.b. *Ori.s.Leu.ho.8. Amb.2.de Cain.2. Gre.27.mor.15.*

Cogitationes sanctæ. Oues quas pascebat Dauid, cogitationes sanctas, sed simplices, significare possunt. 1. Reg. 16.b. Has oues pascebat Moses. Exo.2.c.3.a. Illas item Iob possidebat. Iob 1.a. *Gre.s.1.Reg.16.& 4.mor.28. Bed.s.Exo.2.*

Peccatores. Genus humanũ. Gentiles. Oues perditæ, significant peccatores, propter quos venit Christus, qui peculiariter venisse dicitur ad oues quæ perierunt domus Israel. Vel designant genus humanum, quod periit in Adam. Mat.9.d.10.a.18.b.15.c. Psal.118. Is.53.b. Oues autem aliæ, erant Gentiles. Ioan.10.c. Oues quoque dicuntur homines comparati Christo. *Hil.s.Mat.cã.10. Ori.s.Mat.cap.15. Hie.s.Matt.18. Aug.s.Io.tra.47.*

Eruditiores. Oues cùm sint matres agnorum, designare possunt eruditiores in sacra scriptura, qui alios instruere possunt, & ipsi obtemperant Christo. Ps.113. Ioan.21.c. *Ori.s.Mat.ho.14. Arno.s.Ps.113. Amb.s.Luc.14.*

Angeli. Genus humanũ. Iusti. Superbi. Oues nonaginta nouem, angelos significant, ouis verò vna, quæ perierat, genus humanũ. Matth. 18.b. Possunt etiam oues nonaginta nouem iustos designare. Et è diuerso significant superbos, qui relinquuntur in montibus, hoc est, in suo tumore. Oues etiam multæ viri diuitis, angelos significare possunt. 2. Regum 12. a. Et oues quas reliquit Dauid, vt pugnaret *Hil.s.Mat.can.18. Amb.s.Luc.15. & apolo. Dauid.5. Hie.s.Mat.18.*

cum Goliath, sunt angeli relicti à Christo. 1. Reg. 17. c. Oues etiam subiectæ Christo, sunt angeli. Psalm. 8.

Oues septem millia quas habebat Iob, perfectam innocentiam quorundam Iudæorum significant, qui ad gratiæ perceptionem ex legis pascuis venerũt. Iob 1. a. c. Generaliter autem oues pascuæ Dei dicebantur Iudæi in lege nutriti. Ps. 73.

Ouis quam dedit vnusquisque amicorum & vicinorum Iob, cum inaure aurea, perfectam obedientiam significat. Iob 42. c.

Oues hæreticorum fœtosæ, sunt magistri hæreticorum, qui multos pariunt in suis erroribus. Psalm. 143.

Sicut oues in inferno dicuntur mali, quorum pastor eos depascens est mors, seu diabolus.

Ouis in ænigmate, dicta est vxor, quando diues tulit ouem pauperis, hoc est, Dauid vxorẽ Vriæ. 2. Reg. 12. a.

Oues quandoque stultitiam significant, & irrationales impetus, vires inquam rationis, & expertes sensus, & appetitus. Filij Laban, has vires iter dierum trium succedẽdo curant: quæ figura est virtutis per omnem vitam derelictæ. Tempus enim diuisum est in præsens præteritum, & futurum. Alio modo dicuntur irrationalia, quæ omni prorsus ratione carent, vt pecora, quæ exercitator sua cura dignabitur. Gen. 30. f.

Oues Amalec occidendæ, designant simulationem innocentiæ. Nam quidam dum & ipsam formam humani corporis, & proprietates sexus vtriusque, dum insitam membris libidinem considerant, quasi naturali bono, se hoc licenter posse vti putant. Possunt etiam designare leuiores libidinis cogitationes. 1. Reg. 15. a.

Aug. s. Ps. 8. & ser. 197. & de ver. Apostoli ser. 9. Gre. ho. 34. Gre. 1. mor. 13. & 2. mor. 26. Aug. s. Ps. 73. Gre. 35. mor. 12. Hie. s. Ps. 143. Aug. s. Ps. 48. Philo, de sacrificio Abel, & Cain. Ori. s. Leu. ho. 2. & Nu. ho. 27. Cyr. de adoratione in Spiritusancto. Gre. s. 1. Reg. 15.

Innocentia quorundam Iudæorum. Iudæi. Perfecta obedientia. Magistri hæreticorum. Mali. Vxor. Stultitia. Motus irrationales. Sensus, & appetitus. Simulatio innocentiæ. Cogitationes leuiores libidinis.

Ouile, Caula.

OVile, est locus in quo oues morari solent, seu in quem se recipiũt, quod & caula dicitur.

Ouile, ecclesiam significare solet. Mich. 2. d. Et caulæ gregum, sunt ecclesiæ ex Gentibus. Gen. 29. b. Is. 65. b. Ioan. 10. a. Est autem factum vnum ouile ex Iudæis, & Gentibus. Caulæ quoque filiorum Orientis, sunt ecclesiæ fidelium, qui sunt Orientales. Ezec. 25. a.

Hie. s. Mic. 2. & s. Is. 65. Aug. s. Ioan. tra. 44. 47. Cyr. 7. s. Ioan. 6.

Ecclesia.

Ouum.

OVum, est vbi semen aliquorum animalium, præcipuè auium continetur: vnde animal fouendo producant.

Oua teneram adhuc prolem exprimunt, quæ diu fouẽda est, vt ad viuum volatile perducatur. Oua quippe insensibilia in semetipsis sunt: sed tamen calefacta, in viua volatilia cõuertuntur. Ita nimirum paruuli auditores ac filij, certum est quòd frigidi insensibilesque remaneant, nisi doctoris sui solicita exhortatione calefiant. Sed oua struthionis derelinquuntur, quum Discipulis suis hypocritæ nullum cælestis vitæ exemplum præbent. Iob 39. b. Sic oua derelicta, sunt simplices ecclesiæ sine defensione manentes. Is. 10. d.

Oua etiam struthionis, fuerunt Apostoli ex Iudæis orti, à quibus tamen derelicti & contempti fuerunt.

Ouum, vt est animal in spe, ipsam spem exprimere potest: & vt non videtur quod est in ouo, ita spes est de his quæ non videntur: cui opponitur scorpio, qui cauda mordet: quia deficiunt à spe qui retrò respiciunt. Luc. 11. b.

Ouum petendum à patre, dici potest beata Virgo Maria, intra cuius vterum formata est auis, Christus, fouente Spiritusancto. Luc. 11. b.

Oua aspidum, doctrinam peruersam Iudæorum, & hæreticorum designant. Isa. 59. a. Possunt etiam designare malignorum spirituum consilia in corde latentia.

Gre. 31. mor. 7. Hie. s. Iob 39. & s. Is. 10. Gre. 31. mor. 16. Aug. epis. 121. & de verb. Dom. ser. 29. Euc. for. spir. 8. Rup. 7. s. Mat. Hie. s. Is. 59. Gre. 15. mor. 7. 8. Euc. for. spir. 8.

Teneri in fide. Simplices. Apostoli. Spes. Virgo Maria. Doctrina peruersa.

Oza.

OZa, id est, fortitudo, aut capra, fuit Leuites, qui cùm tetigisset arcam Domini, vt eam lapsantem sustentaret, mortuus est. 2. Reg. 6. b. 1. Par. 13. c. designat eos, qui cùm sint infirmi, fortium facta corripiunt, vnde ipsa viuentium sorte reprobantur, vnde interpretatur robustus Domini, quia præsumptores quique, nisi audaci mente robustos se in Domino crederent, nequaquam meliorum dicta vel facta, velut infirma iudicarent. Vel designat Iudæos, volentes seruare legem veterem cum noua.

Gre. 5. mor. 10. Rup. 2. s. Reg. 8.

Infirmi reprehendentes fortiores. Iudæi.

Ozias.

OZias, id est, fortitudo Domini, siue hircus Domini, rex Iuda, qui cùm tẽtasset in templo offerre incensum Domino, factus est leprosus. 4. Reg. 15. a. 2. Par. 26. a. Eius tempore fuit grauis terræ motus. Zac. 14. a.

Oziæ tempore vidit Isaias visiones, quia eorum est eas videre, qui sunt in fortitudine Domini. Isa. 1. a.

Vt autem eo mortuo, vidit Isaias Dominum, typus est principis huius mundi, aut principis peccati, qui si moriatur in nobis, poterimus videre Dominum, si autem in nobis viuat, nõ possumus videre. Isa. 6. a. Secundùm etiam quòd sibi arrogauit officium sacerdotum, diabolum significat, qui cùm altiora se quæsisset, factus est leprosus, & constituit nos leprosos, si regnat in nobis. Designat etiam Iudæos, qui occidentes Christum, voluerunt sibi vsurpare hæreditatem eius, vnde facti sunt leprosi. 2. Par. 26. c.

Hie. s. Is. 1. Ori. s. Is. ho. 1. 5. Hier. epist. & factum est. Gre. s. Eze. ho. 14. Glo. ord. s. 4. Re. 15. Rup. s. Amos 2.

Diabolus. Iudæi.

Oziel.

Euangelium. — *Glo.ord.ſ.Leu.10.*

OZiel, id eſt, fortitudo Dei, ſiue hircus Dei: filius Caath, patruus Aaron: typum gerit Euãgelij, ideo eſt pater Miſael, & Eliſaphan, qui deſignant Sanctos ex Euangelio natos, eſtque cognatus Aaron: quia Euangelium cognationem habet cum lege. Leu. 10. a.

Pædagogus.

Hie.ſ.Gal.3.

PÆDAGOGVS, dicitur pueri inſtitutor, hoc eſt, cui docendorum puerorum cura mandata eſt. Coercet metu pœnæ, inſtituit diſciplinis: non eſt pater, nec hæreditatem pædagogi, is qui eruditur, expectat: ſed alienum cuſtodit filium pędagogus, ab eo poſtquàm ad legitimum ille capiendæ hæreditatis tempus aduenerit, receſſurus.

Chriſtus. — *Cle. Alex. 1. pæd. 2.7.22.*

Pædagogus, & inſtitutor noſter præcipuè Chriſtus eſt, ornatus ſcientia, beneuolentia, & dicendi libertate: licèt alioqui verè magiſter, & pater ſit.

Lex. — *Cle. Alex. 1. pæd. 11.* — *Aug. q. 1. ſ. [illegible] 3.*

Pædagogus dicitur lex vetus, qui velut pędagogia eſt puerorum inſolentium, qui habenis non facilè retinentur, quales erant Iudæi, & ducit eos, quos ſub ſua cura habet, ad verũ magiſtrum, & patrem Chriſtum. Gal. 3. d.

Inſtitutores recentium in fide. — *Glo.ord.ſ.1.Cor.4.*

Pædagogi etiam dicebantur, qui primùm credentes inſtituebant, & qui minora docebant non affectu paterno. 1. Cor. 4. c.

Pagina, Pagella.

Pars legis diuinæ. — *Lyr.ſ.Ier.36.*

Pagina, dicitur vtraque pars folij in volumine, cuius diminutiuum eſt pagella, & tres pagellæ voluminis Ieremiæ, partem legis diuinæ ſignificare poſſunt. Ier. 36. a.

Palàm, vide Manifeſtare.

Palatha.

Palatha, idem eſt quod maſſa, & propriè ficorum, & caricarum. 2. Reg. 16. a. 1. Par. 12. g.

Palatium, Aula, Baſilica.

PAlatium, dicitur domus imperatoria, ſeu regia, ſuperba, & ampla, fortis, & ſublimis. 3. Reg. 16. 21. a.

Securitas conſcientiæ. — *Rica. de S. Vict. de ſecurit. conſcien. 1.*

Si domus ſit conſcientia, palatium dici poterit ſecuritas conſciẽtiæ. Dan. 4. a. Ego Nabuchodonoſor quietus eram in domo mea, & florens in palatio meo.

Operatio vitæ præſentis. Vita carnalis. — *Glo.int.ſ. Eſther.5.* — *Glo.ord.ſ.2.Par.4.*

Baſilica, ſignificare poteſt operationem præſentis vitæ, & etiam mores vitamque carnalium, qui multi ſunt in Eccleſia viam latam ſequentes. 2. Par. 4. c. 6. b. Eſther. 5. a.

Humilitas ficta. — *Ric. de S. Vict. de ſecu. conſcien. 3.*

Aula Babylonis, humilitatem fictam deſignare poteſt, ſicut aula Hieruſalem humilitatem veram, vnde in aula Babylonica deambulat, quem de ficta humilitate ſua conſcientia accuſando fatigat. Dan. 4. f.

Palatum.

Palatũ, eſt pars ſuperior, & veluti camera oris, quod labiis dẽtibuſq; quaſi palis munitũ eſt.

Defectus correctionis. — *Hie.ſ.Ezec.3.*

Palato adhæret lingua prophetæ, quum non reprehendit peccantes. Ezec. 3. g.

Defectus cõfeſſionis. — *Glo.ord.ſ.Thr.4.*

Palato quoque adhærere dicitur lingua lactentis. Thr. 4. b. quia deficiente lacte doctrinæ, paruuli deficiunt à confeſſione fidei, & laude Dei & peccatorum.

Palea, Culmus, Stipula.

PAleæ, ſunt ſtipulę frumenti, in quarum cacumine grana in ſpica cõtinentur. Culmus autẽ dicitur ipſe frumẽti calamus, à radice vſque ad ſpicam. Stipula autẽ & ſi dicitur ipſe calamus, tamẽ eæ ſolent dici ſtipulæ, quæ remanẽt in cãpo demeſſo frumẽto. Paleæ autẽ ſunt, quæ ſeparantur à grano in area, & præſtant leue pabulum iumẽtis. Culmus ſpicarum plenarum, quas vidit Pharao, gratiam, & veritatem ſignificare poteſt, & etiam ſtipula. Gen. 41. a. c.

Gratia. Charitas. Multæ doctrinæ Spirituſſancti. — *Bed.ſ.Gen.24.*

Paleæ multæ in domo Batuelis, multas ſpecies doctrinæ Spirituſſancti, quæ pœnitentibus dantur, deſignare poſſunt. Gen. 24. c.

Fides Gentilitatis. — *Hie.ſ.Pſ.96.*

Stipula lini, in qua abſcondit Raab exploratores, deſignare poteſt fortitudinem fidei Gentilitatis, in ſuſcipiendis Chriſti prædicatoribus. Ioſ. 2. b.

Litera legis. — *Hie.ſ.Iſ.11.* — *Rup.2.ſ.Iſ.11.& ſ.Hoſ.8.*

Paleæ, literam ſacrę ſcripturæ continentem in ſe grana intelligentiæ ſpiritualis quãdoque ſignificant. Iſ. 11. b. 30. c. 65. d. Eadem eſt culmus, ſtans ſine germine ipſis Iudæis, quia non percipiunt fructum ſpiritualem. Hoſ. 8. b.

Homo. Leues homines. Aridi ad fidẽ. — *Gre.11.mor.24.* — *Ber.ſer.de ligno. &c.*

Stipula ſicca appellatur homo, qui infirmus apparuit in tentatione, & per carnem terræ proximus fuit, etiam quum ſtare videbatur, & velut leuis ſtipula paruo tentationis vento cecidit. Iob 13. d. Iſ. 40. f. Stipula quoque ſunt, qui leuitatibus motibus exſufilati, nunquam in eodem ſtatu permanent, & qui aridi ſunt ad fidem & inanes.

Diabolus contẽnens prædicationem & vindictam Dei. Iudæi. — *Gre.34.mor.5.6.*

Quaſi paleas reputat Leuiathã ferrũ: cũ prædicationem Sanctorum iudicat inania verba. Sic etiã in ſtipulã vertuntur ei lapides fundæ, cũ pro nihilo ducit fortes eccleſiæ. Et etiã quaſi ſtipulã reputat malleum, quia ſupernæ animaduerſionis ictus formidare contẽnit. Iob 41. c.

Hie.s.Is.27.

Stipula in agro dicuntur Iudæi in lege, sine tritico bonorum operum existentes. Isa. 27.b. iuxta Septuaginta.

Hil.s.Mat.tom.2. Amb.2.per interpel.5. Gre.15.mor.22. Euc.form.spir.4. Ric.de S. Vict.de som.Nabuc.29. — *Inanitas inutilium hominum. Impietas. Synagoga peccantium. Vanitas vanitatum. Superbi. Leuiora peccata.*

Paleæ quoque designant inutilium hominum inanitatem, & etiam impietatem. Matt. 3.c. Iob 21.c.41.c. Et stipula collecta, est synagoga peccantium. Ier. 23. f. Quid paleis ad triticum? Palea etiam est vanitas vanitatum: & palea cum arista, est vanitas & afflictio spiritus. Palea etiam est inanis gloria, quam quærunt multi, quibus aliàs non datur. Exod. 5.b. Item peccata leuiora, in quibus non diu immoratur ignis. Stipulam autem pariunt, qui digna igne faciunt. Is. 5.g.33.b.

Ori.s.Leu.14. Aug.Enchirid. ad Laurent.68. Ori.s.Exo.ho.3. — *Temporalis victus.*

Paleæ inanes, quæ tempestate iactantur, stipendia temporalia prædicatorum, à secularibus collata significare possunt: quæ quantumuis abundent, leuia reputanda sunt. Genes. 24. c. Et generaliter paleæ sunt temporalis victus, qui aliquando negatur fidelibus, quia viuunt in tribulationibus in hac vita. Ideo Pharao nolebat dare paleas filiis Israel in Ægypto. Exod. 5. b.

Ori.s.Luc.ho.26. Hier.s.Nah.1. Gre.8.mor.29. Bed.s.Exo.5. Basi.reg.breu.257. Gre.15.mor.22. — *Mali. Diabolus. Vtiles aliis sine charitate.*

Paleæ, sunt mali, qui in iudicio separabuntur à tritico. Mat. 3.c. Luc. 3.d. Exo. 5.b.15.a. Is. 41. a.47.d. Ier. 13.d. Ioel. 2.b. Nah. 1.c. Ipse quoque diabolus paleę nomine designatur in eisdem ferè locis. Culmus autem stās, & non habens germen, est quum vita meritis virtutum caret. Hos. 8.b. Illi quoque sunt paleæ, qui aliis vtiles sunt, vt paleæ tritico, sed non ex charitate. Is. 25.d. Iob 21.c.

Hie.s.Ier.23.& s. Abdiam. Amb.s.1.Cor.3. Hie.s.Eze.23. — *Errores hæreticorum. Hæretici. Certitudo.*

Paleæ, dicuntur errores hæreticorum, & corrupta doctrina, & ipsi hæretici. Ier. 23.f. Ps. 82. 1. Corint. 3.c. Et stipula domus Esau, dicuntur hæretici, qui conuertuntur, erroribus igne purgatis. Abdiæ.

Paleæ præbentes fortitudinem luto, certitudinem in veritate fundatam significant: sine his linebant parietem pseudoprophetæ, & hæretici. Eze. 13.b. Nah. 1. c.

Palestina, Palestinus, Philisthiim.

PAlestina, id est, conspersa, nempe cinere vel puluere: siue ruina apposita, vel ruina duplex, ruinæ potus, vel cecidit libens, vel potione cadens: prouincia Iudeæ proxima, cuius etiam Iudæa dicebatur esse pars. Erant autem Palestini hostes Iudæorum, & à Septuaginta interpretibus dicuntur alienigenæ. In nostra verò translatione dicuntur Philisthim, aut Philisthiim, interpretantur etiam Philisthiim obuoluti, aut inuoluentes.

Hie.s.Amos 9. & s.Zac.9. Gre.s.1.Reg.4. — *Fideles. Doctores sacri.*

Palestini facti de Capadocibus, sunt fideles ex Gentibus cadentes à superbia, & bibentes poculum Christi. Amos 9.c. Zac. 9.b. Doctores quoque sacri Spiritu sancto repleti, per Philisthæos designantur, qui tulerunt arcam Dei. 1. Reg. 4.a.5.a.

Geor.Ven.can.1. tom.7.cap.36. — *Mundus.*

Palestina, vbi fuit colonus Abraham, figura est huius mundi, in quo boni peregrinantur. Gen. 21.d. Et vt Philisthiim erant hostes Iudæorum, sed non in continua pugna, designant hunc mundum, cum quo ludimus continuis reuolutionibus, nunc ab ipso expediti, nunc in eo, iterum obuoluti. Cum Philisthiim, hoc est, cum mundo nunc pugnandum est, nunc verò conuersandum, vt suos dilectores ab ipso trahentes, deducamus in seruitutem Dei, sicut Christus nos docuit, qui cum publicanis, & peccatoribus manducabat, & conuersabatur, vt eos ad pœnitentiam reuocaret.

Hie.ad Principiā. & s.Is.11.& s. Eze.16. — *Gentiles infideles. Gentiles fideles.*

Palestina etiam significat Gentiles, qui iudicarunt Dauid stultum, hoc est, Christum, & eius prædicationem. Et Palestini aliquando sunt Gentiles ad fidem venientes. 1. Reg. 21.d. Is. 11.d. Ezec. 16.g.

Ori.s.Gen.ho.13. Bed.s.Gen.26. Hie.s.Ps.82. Rup.s.Iud.17. & s.Ioel.3.& s.Sop.2. — *Iudæi.*

Palestini obruentes puteos terra, sunt Iudæi, dantes sensus carnales & terrenos legi, & peculiariter Scribæ, & Pharisæi. Gen. 26.c. Et sunt potione cadentes, qui inebriati sunt de calice dæmoniorum. Ps. 82. Philisthiim aduersarij Samson. Iudit. 15.a.16.a. Item qui tulerunt arcam, & posuerunt in templo Dagon, quia veritatem incarnationis posuerunt in mendacio. 1. Reg 5.a. Ioel. 3.b. Amos 1.c. Sop. 2.b.

Ori.s.Gen.ho.13. & s.Exo.ho.6. Hier.s.Eze.16. Gre.s.1.Reg.4. Rup.7.s.Gen.10. — *Dæmones. Hæretici.*

Palestini quoque obruentes puteos, sunt dæmones mentes fidelium tentationibus opprimentes, & spiritualem doctrinam quantum possunt occultantes. Genes. 26.d. In horum manus traditur Israel. Iud. 10.b.15.b.16.a. Ipsi ceciderunt poculo siue fractura, & biberunt de calice Babylonis, & corruerunt. Eze. 16. c.25.d. Velut poculo cecidit ille, qui in veritate nō stetit. Ioann. 8.f. Palestini etiam obruentes puteos, sunt hæretici, obscurantes veritatem scripturarum.

Gre.s.1.Reg.14. Hie.s.Is.14. & s. Ioel.2.& s. Abdi. Rup.8.s.Ioan. Glo.ord.s.Exo.13. — *Mali. Anima peccatrix. Hæretici. Philosophi. Persecutiones fidelium. Contentiosi. Tentationes.*

Philisthiim quoque, hoc est, potione cadentes, sunt mali ebrij in peccato, & cælestium obliti. Et Philisthæa, est anima peccatrix. Item hęretici errorum poculo cadentes, & etiā philosophi superbi: & præterea persecutores fidelium. Exo. 15.b.23.d. 1. Reg. 14.g. Is. 14.g. Ioel. 3. a. Amos 1.c. Abdiæ g. Item contentiosi in ecclesia. 2. Reg. 5.d.

Philisthim, vicini Iudæis, per quorum terram Dominus noluit ducere filios Israel, exeuntes de Ægypto. Exo. 13.d. designant tentationes propinquas, quas non vult Deus offerri fidelibus in principio conuersionis, ne deficiant.

Paliurus.

Hie.s.Mic.7. — *Vitia Iudæorum. Iudæi.*

Paliurus, est herba spinosa, & aspera, & designat vitia in Iudæa, quæ nata sunt in eis legem habentibus, vt paliurus in agris cultis. Isa. 34. c. Et optimi inter eos dicebantur quasi paliurus pungens & retinens, vulnerans appropinquantem sibi, & adunco dente comprehendens. Mich. 7.a.

Gre.33.mor.5. — *Defensores vitiorum.*

Paliurus in munitionibus Babylonis, designat defensores vitiorum. Is. 34.c.

Paliere

Pallere, Pallidus, Pallor.

PAllor, propriè dicitur color ille in homine, quum destituta sanguine cutis liuescit, vt in subito metu. Pallere autem est pallidum esse, seu pallore affectum esse. In cæteris quoque color similis pallor dicitur.

Pallor auri, dici potest fides virtutibus florens: vel est donum muneris Euangelici in prædicatoribus fulgens, vel flos honoris perpetui, & fulgor sapientiæ in fœlicitate: vel feruor charitatis: vel etiam pallor corporis Christi in morte. Ps. 67.

Fides. Donum Euangelicum. Feruor charitatis. Pallor mortis Christi. — *Ori. s. Cant. ho. 4. Hil. & Aug. s. Ps. 67. Gre. s. Ezec. ho. 15.*

Pallor parietum leprosæ domus, inanem gloriam doctorum significare potest, per quam in errorem veniunt. Leu. 14. c.

Inanis gloria doctorum. — *Ber. s. Can. ser. 61. & de diligendo Deo. Isyc. s. Leu. 14.*

Pallium, Chlamys.

PAllium, est vestis extrema, circumtegens corpus supra tunicam; & tam viris quam mulieribus conueniens. Dicitur etiam Chlamys, quæ tamẽ propriè vestis est militaris, pallio breuior ac strictior.

Pallium Ioseph relictum in manu fœminæ, designare potest humanitatem Christi, seu eius carnem in manibus peccatorum relictam. Gen. 39. c. 49. b. Designat etiam literam legis, quã reliquit Christus in oculis synagogæ. Item secularem habitum, & temporalia bona, quæ relinquuntur ab his qui mundum fugiunt. Pallium Eliæ, quo diuisit aquas Iordanis, corpus Christi, quo percusso fluxerunt aquæ baptismi. 4. Reg. 2. b.

Caro Christi. Litera legis. Temporalia bona. — *Chry. s. Ps. 93. Tert. adu. Marcionem. Gre. 2. mor. 31. Bed. s. Gen. 39. Rup. 5. s. Reg. 17.*

Pallium Christi, dici possunt Apostoli illi adhærentes, & participes secretorum eius, vel est ecclesia, vel Gentes ex quibus constat ecclesia. Gen. 49. b.

Apostoli. Ecclesia. — *Ori. s. Gen. ho. 17. Amb. de ben. Patriarc. 4.*

Pallium quo se operuerunt Sem, & Iaphet, ne viderent patris verenda. Gen. 9. d. typus est honoris Christo exhibiti, à Christianis, passionis eius opprobrium venerantibus. Designat etiam splendorem Solis, & Lunæ, tempore passionis Christi, iuxta crucem deficientem, & quasi oculos omnium tegentem. Item cognitionem propriæ infirmitatis, & vnde sint nati. Potest etiam verbum Dei significare, per quod confundimur, & erubescimus peccata nostra.

Honor passionis Christi. Splendor Solis, & Lunæ. Cognitio propriæ infirmitatis. Verbum Dei. — *Aug. de essen. diu. Euc form. spir. 1. Aug. 16. ciu. Dei. 2. Bed. s. Gen. 9. Amb. de Tob. 1.*

Pallium zeli, quo opertus est Christus, charitatem designat. Isa. 59. d. Et pallium vnum ex omnibus sagis tabernaculi, vnitatem charitatis significat. Exo. 36. b.

Charitas.

Pallium dicitur auxilium Dei. Mich. 2. c. Desuper tunicam pallium substulistis.

Auxilium Dei. — *Hie. s. Mic. 2.*

Pallium Eliæ ab Elisæo collectum. 4. Reg. 2. c. designat virtutem verbi, quam Christus ad glorificandam suam carnem mundo reliquit.

Virtus verbi.

Pallium Rebeccæ, quo se operuit viso Isaac, pudorem vitæ veteris significare potest, & etiam operimenta conscientię. Gen. 24. g. Cant. 5. c.

Pudor vitæ veteris. — *Amb. de Isaac. 6. Gre. 1. mor. 14.*

Pallium Samuelis, cuius summitatem apprehendit Saul, & scissa est. 1. Reg. 15. f. designare potest familiares doctoris, vel ipsius conuersationem. Vel designauit regnum Israel ab ipso Saule præcidendum, vt expressit Samuel. Chlamys etiam Saulis, cuius oram pręcidit Dauid, regnum Iudęorum ab eis pręcidendum designauit. 1. Reg. 24. a. Pallium super tunicam, erat regnum Israel super regnum Iuda in Dauid, & sustulerunt pallium, quando recesserunt à domo Dauid. Mich. 2. c.

Familiares vel conuersatio doctoris. Regnum Israel. — *Gre. s. 1. Reg. 15. Rup. s. Mich. 2.*

Pallium sponsæ, significare potest prudentiam, & philosophiam, & actus corporales, vel veterem hominem: & pompæ secularis residuum, aut impedimẽta, ne nosmetipsos cognoscamus. Cant. 4. c. In beata Virgine pallium erat secretum, quo regebat mysteria incarnationis: quod tulerunt custodes, quando ea detexit Apostolis.

Prudentia. Philosophia. Vetus homo. Mysteria. — *Amb. de virg. 3. Gre. 26. mor. 1. & s. Can. 5. Rup. s. Cant. 5.*

Pallium laudis datur beatis in gloria, qui semper versantur in laudibus Dei. Is. 61. a.

Pallium, quo pectus & humeri proteguntur, ornamenta operum significare potest. Is. 3. d. Et pallia in quibus ligabatur farina ab exeuntibus de Ægypto. Exod. 12. c. designant iugum vitæ, vt, Si quis vult venire post me, &c. Vita enim est mandatorum impletio.

Ornamenta operum. Iugum vitæ. — *Hie. s. Is. 3. Bed. s. Exo. 12.*

Chlamys, dici potest laudis ornatus. Prou. 31. b. Chlamydes fecit viro suo, id est, vestimentum, quod de duobus coloribus tanquam de duobus testamentis confectum sit.

Laudis ornatum. — *Euch. for. spir. 8.*

Pallium, seu pelles, quibus opertus fuit Sisara, membrorum mortificationem designare possunt. Iud. 4. c.

Mortificatio mẽbrorum. — *Ori. s. Iud. ho. 5.*

Pallium breue, quod non potest simul operire Christum, & diabolum. Isa. 28. e. est anima non valens simul bibere calicem Domini, & calicem dæmoniorum. 1. Cor. 10. e.

Anima. — *Hie. s. Is. 28.*

Pallium aliquando dicitur peccatum. Eze. 5. a. Ligabis eos in summitate pallij tui. Matt. 5. f. Dimitte ei & pallium. Chlamys etiam, qua indutus est Christus tempore passionis, designat peccata nostra, pro quibus ipse penè tormentis obrutus est: & sanguinem huius mundi, vel opera Gentium cruenta, quæ ipse sustentauit. Mat. 27. e. Potest etiam sanguinem Martyrum designare.

Peccatum. Sãguis Martyrum. — *Ori. s. Mat. ho. 35. Hil. s. Mat. can. 33. Hie. s. Mat. 23.*

Palma, Palmus.

PAlma, dicitur planum illud, & ex parte concauum manus, quod in digitos desinit. Palmus autem est mensuræ genus, à manu & digitis extensis sumptum.

Palmus quo Deus dicitur ponderasse cælos. Is. 40. c. modicam diuinæ virtutis partem insinuare videtur, & etiam præmium Sanctorum vltra condignum illis collatum.

Modica pars diuinæ virtutis. Præmium vltra condignum. — *Basi. de Spiritu sancto. cap. 6.*

Palmus additus sex cubitis, quum non plenè attingat septenarium, designat vitæ contemplatiuæ quietem, sed imperfectam, qualis in hac vita habetur, vbi videmus per speculum in ænigmate. Ezec. 40. a.

Quies cõtemplatiui. — *Gre. s. Eze. ho. 14.*

Gre.f.Eze.ho.2.

Palmus labij mensarum templi.Eze.40.f.designat opera prædicanda à doctoribus,& quia in palmo digitus magnus,& paruus extenduntur,designatur ita prædicanda, & facienda esse opera magna,ne minima negligantur:aut è diuerso,ne sint vt Pharisæi,decimãtes mentham,& anethum,&c.

Magna, & parua opera prædicare.

Hie.f.Eze.40.

Palmi mensura in rationali,designare potest manifestationem operum nostrorum ipsi Deo factam:vel etiam infatigabilem mentis intentionem in bonum habendam.Exod.28.e.39.b. Ezech.40.b.

Manifestatio operum Deo. Intentio in bonum.

Glo.ord.f.1.Reg.5.

Palmæ manuum Dagon abscissæ,opera idololatriæ abiecta significant.1.Reg.5.a.

Palmas extendere ad Deum.Exo.9.g.Vide Expandere,& Manus.

Palma, Arbor, Spathula.

Phil.de vita Mosis.

PAlma,arbor aspectu pulcherrima, fructum ferens optimum & vitalem : vim habet non in radicibus defossam,vt ceteræ:sed in summo quasi cor sitam in ramorum medio,à quibus circumquaque stipatur,ceu princeps à suis satellitibus.Est in ea mas, & fœmina : & fœmina inclinatur ad marem,non fructificat sine coitu, sed grauidantur eius rami gemmis masculis quasi semine:& in superiori parte habet quasi cerebrum,quo destructo moritur arbor.Solet palma resistere ponderi,qua ratione solet esse insigne victoriæ.

Amb.3.Exae.

Amb.f.Luc.19. Aug.f.Ioan.trac.51. Geor.Ven.can.1.tom.7.cap.27.

Palma,typus esse solet triumphi,& victoriæ Christi,vnde receptus est in Hierusalem cum ramis palmarum.Ioan.12.b.Et generaliter est typus gloriæ,sicuti à sede gloriæ vim suam habet.Et palmæ in templo,præmia Sanctorum designant.3.Reg.6.b.

Victoria Christi. Gloria. Præmia Sanctorum.

His.f.Iob 29. Gre.f.Can.7.

Palma etiam crucem Christi,in qua diabolus est victus,& mundus redemptus, designare potest.Iob 29.c.Cant.7.c.

Crux Christi.

Gre.19.mor.24.

Palma quandoque significat sanctam ecclesiam. Iob 29. c. Vt enim palma tardè proficit, sed diu in viriditate subsistit:ita sancta ecclesia ad fidei statum venit cum multis difficultatibus,& pro plurimorum collectione in eiusdem fidei gloria diutius stare concupiscit.

Ecclesia.

Amb.ser.24. Phil.de profug. Bed.f.Exo.15.

Palmæ septuaginta,Discipulos Christi significant, in eodem numero existentes, & etiam habentes virtutem perfectam.Exo.15.d.

Discipuli Christi perfecti.

Gre.Nyss.de vita Mosis. Amb.3.Exae.7.& de Isaac.8. Isyc.f.Leu.23. Gre.19.mor.25. Euc.for.spir.4.

Palma nunquam mutat folia, quia ratione designat seruantem semper innocentiam, & charitatem.Cant.7.c.Solet etiam palmam iustitiam significare, & ipsum iustum, qui vt palma florere dicitur.Ps.91.Leu.23.g.Iud.4.a.Ioel.1.c.Iustorum autem vita, palmæ comparatur.Iob 29.c.quia palma inferius tactu aspera est,& quasi aridis corticibus obuoluta : supernè verò,& visu,& fructibus pulchra,inferius corticum siccarum inuolutionibus angustatur: sed superius amplitudine pulchræ viriditatis expanditur. Sic electorum vita inferius despecta est,superius pulchra.In imo quasi multis corticibus obuoluitur,dum innumeris tribulationibus angustatur:in summo verò quasi pulchræ viriditatis foliis amplitudine retributionis expanditur.Cùm autem omnis arbor iuxta terram crassior,& robustior sit, supernè autè angustior:palma tamè gracilior est in imis,& iuxta ramos,ac fructus ampliore robore exurgit. Ita cùm terreni latiores & robustiores sint circa terrena : iusti tamen circa terrenorum studia infirmi sunt, circa cælestia verò robustiores , & alacriores semper exurgunt. Eosdem designabunt comæ sponsi,quæ dicuntur sicut elatæ palmarum.Cant.5.c.

Seruans innocentiam. Iustitia. Iustus.

Phi.de vita Mos. Gre.f.Cant.7.

Palma itidem mentem designat , quæ sanctitatem degustauit, & in sublimibus versatur, terrenis despectis.Vt enim palma infernè angustior est,supernè latior:ita sancta anima à minimis incipit,paulatim crescens,quousque ad charitatis latitudinem perueniat.Cant.7.c.

Mens sancta.

Ori.f.Exo.ho.9. Hie.f.Eze.ho.40. & f.Zac.14. Gre.f.Eze.ho.17.19. Euch.for.spir.4. Rup.4.f.Apo.

Palma sæpe pro fortitudine sumitur,quia resistit ponderi:& insigne victoriæ mundi, cùm nec prosperis cedit,nec aduersis.Et peculiariter designat victoriam Sanctorum post hanc vitam,quãdo iam cessauit pugna:nam in hac vita est pictura palmarum,qualis erat in templo, & est celatura palmarum in robustioribus,& est hinc,& inde,hoc est, in prosperis & aduersis Apoc.7.c.

Fortitudo. Victoria Sanctorum.

Isyc.f.Leu.23.

Spathula,dicitur ramus,vel folium palmæ.Leu.23.g.designat autem opera iustitiæ.

Opera iustitiæ.

Geor.Ven.Cant.1.tom.6.ca.27.

Palma satis expressum animalis simulachrũ tenet in coitu,& cerebro , & etiam in eo quòd comam in cacumine habeat circumextensam,& ramos in digitorum modum protensos , & fructus quasi in digitorum figuram formatos,vnde & dactili,hoc est,digiti vocantur. Pulpa quoque ipsorum fructuum,caro nuncupatur , valde quidem medicinalis , & summæ nutricionis,aut ex vi quadam quasi animali,aut ex natura,Phœbea,& tanti nutrimẽti est, vt Anachoretæ quidam illo tantummodo cibo contenti fuerint : sicut in hodiernum diem multi in Aphrica alios cibos non habent in vsu. Estque multigenus fructus , & varius super omnes alios.

Animal.

Palmes.

PAlmes,est propriè arboris surculus, hoc est, lignum illud, quod quotannis ex ipsa stirpe emergit,& gemmas producit.Sunt autem palmites peculiariter in vitibus.

Glo.ord.f.Nu.13.

Palmes cum vua quam tulerunt exploratores.Nu. 13. e.typus est crucis Christi, in qua ipse pependit tanquam vua in palmite.

Aug.f.Io.tra.80. Cyr.10 f.Ioan.14 Geor.Ven.Canti.1 tom.1.cap.28.

Palmites vitis peculiariter dicuntur fideles in Christo manentes,præcipuè autem Apostoli,quos extendit vsque ad mare,hoc est,vsque ad aquas cælestes.Ps.79.Ioan.15.a.

Fideles. Apostoli.

Chry.f.Gen.ho.67.

Palmes,ad quem ligatur asina,licèt teneritudinem habeat, designare potest teneritudinẽ præceptorum Dei,quibus fideles alligantur.Gen.49.b.

Teneritudo præceptorum Dei.

Infirmum regnũ Iudæorum. Potentes Iudæorum. Palmites vineæ Iudæorum, infirmum incrementum regni Iudæorum sub rege Sedechia significabant. Ezec. 17. b. Significant etiam potentes Iudæę. Eze. 19 c. *Hie. s. Eze. 17. Euc. for. spir. 4.*

Palmyra.

Palmyra, Hebraicè dicitur Tahdmor, interpretatur autem cõfessio, vel laus amaritudinis, aut confessionis, vel laudis myrrha, est ciuitas, quam ędificauit Salomon in deserto, quę abest ab Euphrate iter vnius diei, abundat fontibus, licet ad eius meridiem sit aridissima solitudo, dicta Palmyrena, quę pertingit vsque ad Petram & Arabiam fœlicem. 3. Reg. 9. c.

Palpare.

PAlpare, est leuiter, blandè, & quasi tentando tangere.

Cæcitas Iudæorum. Palpans Isaac Iacob. Gen. 27. d. designat defectum Iudęorum in cognitione propheticarum de Christo. Quia ex parte cognoscebant, sed per tactum & experientiam ignorabãt. Palpatio etiam dicitur esse apud Iudęos, qui veritatis lumen amiserunt. Is. 32. e. Et palpant sicut cęci parietem, quando legis literam tractant, quam non intelligunt. Isa. 59. b. Et palpauerunt Iudęi in meridie quasi in nocte, quum videntes aperta Christi miracula, adhuc dicebãt, Quousque animam nostram tollis? Si tu es Christus, dic nobis palàm. Quorum cęcitas ad crudelitatem, crudelitas etiam vsque ad aperta opera persecutionis exarsit. Iob 5. c. 12. d. 14. d. *Hie. s. Is. 32. Gre. 6. mor. 14. 15. 16. & 11. mor. 13.*

Cæcitas malorũ. Mali quoque quęrentes in viris iustis opera praua quę reprehendant, cùm in eis non nisi bona luceant, quasi cęci in meridie palpant.

Probare opera. Palpare manibus, est operum fructus experiendo probare. Vnde malis dicitur illud Psal. 113. Manus habent, & non palpabunt. *Ric. de S. Vict. de somn. Nabuc. 38.*

Palpabiles tenebrę Ægypti, dicuntur hyperbolicè, vt ostendatur non potuisse Ægyptios de loco moueri, nisi cęcorum more palpando. Exo. 10. f.

Palpebræ.

PAlpebrę, dicuntur pili genarum extremitatem ambientes.

Iudicia Dei. Locutio Dei. Palpebrę Dei dicuntur occulta eius & inscrutabilia iudicia, & etiam spiritalis eius locutio. Vnde palpebrę eius dicuntur interrogare filios hominum, quia per sua iudicia cognosci facit quid habeat vnusquisque. Psal. 10. Secundùm etiam quòd quędam nobis aperit, quędam verò tegit, palpebrę dicuntur. *Mors, & resurrectio Christi.* Palpebrę etiam Dei, sunt mors, & resurrectio Christi, vbi probauit filios hominum, discipulos suos, & territos in sua passione, & lętificatos in resurrectione. Palpebrę autem Dei aperiendo nos interrogant, si intelligendo non extollimur, claudendo nos interrogant, si non despicimus, quæ intelligere non valemus. *Sacra scriptura.* Qua ratione palpebræ Dei sacram scripturam significare possunt. *Aug. de essen. diui. & s. Ps. 10. Hie. s. Ps. 10. Gre. 28. mor. 8. & s. Ezec. ho. 17. Euc. for. spir. 1. Glo. ord. s. Ps. 10.*

Palpebræ Dauid, palpebras Christi significant. Ps. 131. *Hil. s. Ps. 131.*

Palpebræ in Angelis, dicunt statum illum, quo diuinæ speculationis sensus, atque intelligentias cautissimè seruant. *Diony. cel. hie. 15.*

Prælati. Palpebræ Iob dicuntur in ecclesia, qui ad prouidenda pedum itinera vigilant, nempe prælati inferiorum curam habentes. 16. c. *Gre. 13. mor. 10.*

Prædicatores Antichristi. Palpebrę diluculi. Iob 41. b. dicuntur extremæ noctis horæ, in quibus quasi nox oculos aperit, dum venturę lucis iam initia ostendit. Designant prudentes seculi, malitiæ Antichristi peruersis consiliis inhęrentes, qui quasi palpebræ sunt diluculi, quum fidẽ quam in Christo inueniunt, quasi erroris noctem asserunt, & venerationem Antichristi verum esse manè pollicentur. Spondent enim se tenebras repellere, & veritatis lucem signis clarescentibus nunciare, quia nec persuadere quę volunt, possũt, nisi exhibere se meliora fateantur. *Gre. 33. mor. 35.*

Consilia. Palpebræ interdum dicuntur consilia, & palpebræ præcedunt gressus, quum operationem nostram recta consilia præueniunt. Pro. 4. d. *Gre. 3. past. adu. 14. Bed. s. Pro. 4.*

Concupiscentia oculorum. Palpebræ possunt etiam concupiscentiam oculorum designare. Eccl. 26. b. Fornicatio mulieris in extollentia oculorum, & in palpebris cognoscetur. *Lyr. s. Eccl. 16.*

Palpitare.

Palpitare, est leuiter ac frequenter in eodem loco moueri, qualis est palpitatio cordis. Sic palpitabat Absalom pendens in arbore. 2. Reg. 18. b.

Obstinatio diaboli. Palpitatio piscis à Tobia capti, designat obstinationem diaboli in tentando, etiam postquam victus est à Christo. Tob. 6. a. *Glo. ord. s. Iob 28.*

Palus, paxillus, vide Baculus.

Palus, vide Lacus. Pandere, *vide* Aperire.

Pangere, *vide Fœdus.*

Panis, Torta panis.

PAnis, præcipuum hominis alimentum, qui fit ex farina frumenti, aut alterius seminis, aqua subacta, & in clybano cocta.

Natura diuina. Gloria. Aeternitas Christi. Panis septem mulierum, naturam diuinam significare potest, & etiam gloriam. Isa. 4. a. His panibus pollicetur Deus saturare pauperes. Psalm. 131. Panis etiam buccella, est æternitas Christi. 1. Reg. 2. g. *Ori. s. Is. ho. 9. Gre. 1. Reg. 2.*

Ori.s.Ps.26.ho.4. Arn.s.Ps.104. Amb.de bene.Patriarch.6. Tert.adu.Iudæos. Hie.s.Ier.11.& s.Eze.18.& adu.Iouinian. Aug.2.ser.Dom.in mont.& s.Ioã.tract.523. Gre.s.1.Reg.2.& 23.mor.25. Isy.s.Leu.23. Cle.Alex.1.pæd.6. Geor.Ven.Can.2.tom.1.cap.20.

Christus. Eucharistia. Caro Christi.

Panis sæpè significat Christum, & Eucharistiæ sacramentum.Gen.3.d.28.d.49.c.Exod.2.d.16.d.Leu.23.b.Dicitur Christus panis in spica,pro statu legis naturæ in fide patrum:& panis in simila,in doctrina legis,& Prophetarum:& panis formatus sumpta carne: & coctus in clybano,hoc est,in Virginis vtero igne Spiritussancti:& panis in sartagine per labores:& panis in craticula in cruce positus.Ps.36.77.103.104.Ioan.6.d.21.c.Hic est panis dandus esuriẽti,non saturo.Eze.4.d.18.b.Et caro Christi,panis dicitur.Prou.5.c.9.a.Iere.11.d.Et Eucharistia dicitur panis quotidianus.Mat.6.b.Et panis desiderabilis.Dan.10.a.Eandem significant panes azymi conspersi oleo.Leuit.7.a.8.e.Et panis torta,est caro Christi passa.Exod.29.d.1.Reg.2.g.Iob 28.b.Ecclesiastæ 9.c.Mal.1.b.Panis in vinũ temperatum,minutatim coniectus,vinum arripit:quod est autem aqueum, relinquit. Ita etiam caro Domini, quæ est panis cælorum ebibit sanguinem,eos qui ex hominibus sunt cælestes,ad incorruptionem enutriens: solas autem illas carnales cupiditates ac corruptionem relinquens. Panes quoque propositionis,carnem Christi significant.Exo.25.c.Hunc panem non comedit ociosa mulier fortis. Prouerb.31.d.

Cyr.4.s.Ioan.28. Bed.s.Pro.31. Ori.s.Leu.ho.13.16.& s.Ps.36.ho.4.& s.Exod.ho.9.& s.Ier.ho.8.& s.Mat.cap.19. Arn.s.Ps.40. Phil.2.alleg. Hie.s.Is.3.21.& s.Eze.16.44. Aug.17.ciu.Dei.4.& 2.serm.Dom.in mont. Isy.s.Leu.7.8.23.24.26. Gre.s.1.Reg.9.16.& 15.mo.6.& 16.mo.3.& 23.mor.25.

Doctrina Christi. Sacra scriptura.

Panis,dicitur doctrina Christi, & sacra scriptura, quæ aliquando dicitur panis de cælo. Gen.3.d.14.d.Exo.16.a.23.b.Leu.26.a.1.Reg.9.b.Ps.36.40.77.101.Prou.30.b.31.d.Isa.3.b.21.d.55.c.Ier.5.d.11.d.Thr.4.a.Ezec.14.d.Et panes cocti in clybano,designant doctrinam Euãgelicam.Leu.2.b.quæ etiam dicitur panis arctus.Is.30.e.51.e.58.b.Amos 4.b.Et panes ex simila, secretiorem doctrinam significant. Panes verò ex farina, communem doctrinam.Et panis quotidianus,dicitur doctrina ad salutem necessaria.Mat.6.b.Panes autem Dei ponit coram idolis,qui per scripturam sacram defendit errores.Ezec.16.c.Et panis,quem comedit princeps coram Domino,est doctrina,quam docet Christus.Ezec.44.a.Et panes azymi,sunt doctrina Euangelica,& Apostolica.Leuit.7.a.8.e.Panes quoque propositionis, designant doctrinam Apostolorum:& quia erant ex simila,simpliciorem doctrinam.Exo.25.c.35.b.40.c.Leu 24.a.26.a.Et panis filiorũ,est sublimior doctrina.Matt.7.b.15.c.Eze.14.d.Panis quoque dicitur doctrina solidior,quæ est cibus fortium.Is.3.a.21.d.33.c.55.a.Ps.103.131.Cant.5.a.Iob 20.b.22.b.27.c.28.b.42.c.Et panes primitiarum duo,sunt doctrina legis, & Euangelica. Leu.23.c.1.Reg.2.g.Panem pollutum offerunt, qui sacram doctrinam propter humanam gloriam,vel lucra seculi populis diuidunt,& diuitibus blandiuntur,& honorant peccatores. Malachiæ 1.b.Ecclesiastæ 10.d.11.a.Panes triticei,Euangelicam doctrinam significant.Panes verò hordeacei,doctrinam legis.Mat.15.d.

Doctrina Euãgelica. Doctrina legis.

Amb.s.Ps.118.sermon.13. Bed.s.Pro.31. Hie.s.Mal.1.& s.Is.30. Amb.s.Luc.11. Aug.s.Rom.inchoata,& de ver.Dom.ser.29.

Tres sensus scripturæ. Fides & mysterium Trinitatis. Tres partes pœnitentiæ. Tres virtutes. Tres libri Salomonis.

Panes tres,tres sensus sacræ scripturæ significare possunt, & etiam mysterium,& fidem Trinitatis:& tres partes pœnitentiæ.Luc.11.a.Item tres virtutes,quibus reficitur homo Dei, & roboratur:nempe castitatem,humilitatem,& charitatem.Item tres libros Salomonis,triplicem continentes doctrinam,moralem,physicam,& inspectiuam. Potest etiam designari panis quotidianus triplex,nempe eucharistia,doctrina,& panis materialis: quos panes ministrauit Christus turbis.Ioan.6.b.

Ber.ser.paruo.17.& s.Cant.ser.1. Rup.6.s.Ioan. Gre.Nyss.de oratione. Philo de sacrific.Abel,& Cain. Amb.1.de Abr.3. Ber.ser.paruo.64. Gre.s.1.Reg.2.

Mysteria Christi. Rudior doctrina. Mystici sensus.

Panis subcinericius,mysteria Christi significare potest,& reconditos scripturarum sensus. Gen.18.a.Exo.12.f.Panis quoque subcinericius, est prima doctrina tradita Gentibus:vel historia legis,quæ spiritualem intelligentiam in lege opertam continet.3.Reg.17.b. Et pastum diuini dogmatis extrinsecus rudem,sed medullitus mirè confortantem,& suauem.3.Reg.19.a.Panes quoque absolutè sunt mystici sensus sacræ scripturæ.1.Reg.2.g.Eze.16.c.Mat.26.d.

Prædicatio Euãgelica. Lex vetus.

Panis fermentatus prædicationem Euangelicam significare potest: quando ex testamento veteri,tanquam fermentum inserta sunt testimonia.

Ori.s.Eze.ho.7.& s.Mat.ho.5. Hie.s.Eze.4.& epist.beatitudinis. Ori.s.Leu.ho.5. Gre.18.mor.20.

Panes subcinericios,comedunt Iudæi mistos frumento,hordeo,faba,lente,milio, & auena.Eze.4.c.quorum alter hominum,alter iumentorum cibus est, in eo enim quòd videntur in vnum Deum credere,habent aliquid frumẽti,quòd autem filium negant, hordeo iumentorum pascuntur,& fabis,quibus comedentium venter inflatur,& mẽs opprimi dicitur,&c. Et dicuntur comedere panem pollutum.Lex autem quam Iudæi legunt, & non intelligunt, subcinericius panis est, & opertus humano stercore. Quamobrem & Paulus apostolus lucra legis & pristinarum ceremoniarum obseruãtiam,dicit se sicut stercora habuisse, vt Christum lucrifaceret.Panes quoque,quibus abundabant mercenarij, sunt doctrina legis, quæ erat apud Iudæos.Is.55.a.Luc.15.c.Et panem non portare in via, est non docere vetustatem literæ.Marc.8.b.Iob 28.a.

Aug.epist.121.& de verb.Domi.29. Bed.s.Pro.12. Gre.s.1.Reg.2.& 23.mor.25. Geor.Ven.Can.2.tom.3.cap.20.

Charitas. Virtutes.

Panis,cùm sit præcipuus inter cibos, charitatem, quæ suprema est virtutum, significare potest.Luc.11.b.Hi panes dantur operantibus in ciuitate ecclesiæ.Eze.48.c.Et indigens pane,est qui non habet charitatem.Prou.12.b. Panes quoque dicuntur spiritualia virtutũ munera.1.Reg.2.g.Is.33.c.Ps.131.

Ecclesia.

Panis,vt ex multis granis conficitur,ecclesiam, quæ est corpus Christi mysticum ex diuersis fidelibus compactum per charitatem & amorem,& ipsi Deo offerendum in hostiam sanctam,ipsique placentem, designat, vt iam deinde transformemur in Christum, & dicamus, Viuo ego,iam non ego,viuit verò in me Christus. Panis etiam subcinericius, est multitudo fidelium,decocta igne Spiritussancti per pœnitentiam.Gen.18.a.Exo.12.f.

Bed.s.Gen.18. Gre.s.1.Reg.10. Hie.epist.Beatus Pamphilus.

Pœnitentia.

Panis subcinericius, dici potest pœnitentia Gentium, aut satisfactio pœnitentium, qui Spiritussancti igne decocti, fiũt esca beneplacita Deo.Gen.18.a.3.Reg.19.a.Torta etiã panis,

designare

designare potest afflictionem carnis voluntariè assumptam, propter præteritas delectationes, & tres tortæ, tres partes pœnitentiæ. 1. Reg. 10. a. Panis etiam lachrymarum, & panis doloris, pœnitentiam significare solent. Ps. 79. 126. Significant etiam labores huius ærumnosæ vitæ. Et panes duo dati Sauli, designāt prælatum flere debere pro suis & subditorum peccatis. 1. Regum 10. a. Hos panes comedit homo exterior cum interiore. Ps. 40. Panis afflictionis, est tristitia in hac lachrymarum valle. Deut. 16. a. Comedes afflictionis panem.

Labores huius vitæ. — *Aug. s. Ps. 126. Ric. de S. Vict. lib. 2. de arca mystic. 17. Glo. int. s. Deu. 16.*

Panis Aser pinguis, designat perfecta opera patientiæ: qualia sunt Martyrum. Gen. 40. c.

Perfecta opera patientiæ. — *Ric. de S. Vict. de 12. Patriar. 35.*

Panes propositionis duodecim, significant Apostolos, & doctores. Exod. 25. c. 35. b. 49. a. Leuit. 2. b. 24. a. Et cùm dati sunt Dauid, significant omnes futuros esse sacerdotes in regno Christi. 1. Reg. 21. a. Mat. 12. a. Mar. 2. d. Luc. 6. a. Superponitur autem his panibus thus: quia bonus odor sunt Deo: & sal, quia ipsi sunt sal terræ. Mutantur autem per singula sabbata: quia decedentibus Apostolis, & doctoribus, & ad cælestis sabbati requiem transeuntibus, alij in eorum locum succedunt.

Apostoli. Doctores. — *Amb. s. Luc. 6. Hyc. s. Leu. 2. Cyr. 4. s. Ioan. 12.*

Panes, quos obtulit Iacob patri suo, fidem Apostolorum designare possunt, & eorum, qui crediderunt ex Iudæis in Pentecoste. Gen. 27. c.

Fides Apostolorum.

Panis, quādoque dicitur gloria cælestis: in cuius typum dicitur. 2. Reg. 9. d. Comedet semper panem super mensam meam. Is. 65. d. Luc. 14. c.

Gloria cælestis. — *Glo. ord. s. 2. Reg. 9.*

Panes azymi, puram conuersationem significare possunt. Exo. 12. b. 13. a. 29. f. Et comedunt panes azymos, qui non inflatè, nec superbè sapiunt, nec se bonos aut iustos reputant. Panes etiam azymos offert, qui pro proximo animam ponit. Leu. 2. b.

Conuersatio pura. — *Clym. grad. 15.*

Panes fermentati, significare possunt conuersationem impuram, & etiam scientias seculares, puram veritatem non habentes. Leuit. 2. b. vnde panis fermentatus non offertur pro primitiis: qui potest significare fortes in fide. Leu. 2. c.

Conuersatio impura. Scientiæ seculares. Fortes in fide. — *Ori. s. Leu. ho. 5.*

Panis subcinericius ex ea parte est mundior, quam inferius occultat, atque ex ea sordidior, qua desuper cinerem portat. Quisquis ergo intentionem, qua Deum debuisset quærere, negligit, quasi more subcinericij panis mundiorem partem inferius premit: & cùm curas seculi libenter tolerat, quasi congestum cinerem superius portat. Sic factus est Ephraim subcinericius panis, qui non reuersatur. Hos. 7. c. Reuersaretur autem, si desideriorum carnalium cinerem repelleret, & intentionem bonam, quam in se dudum despiciendo oppresserat, superius ostentaret.

Intentio. — *Gre. 32. mor. 8.*

Panes, quos dedit Abraham Agar, sacerdotium Iudæorum significant: qui habebant panes propositionis, qui veterauerunt. Gen. 21. b.

Sacerdotium Iudæorum. — *Bed. s. Gen. 11.*

Panis, secundū quòd ex multis conficitur granis, vnitatē significare potest. Gen. 31. g. 39. b. Panis etiam significat ipsum victum: vt panis quotidianus, est victus diurnus. Mat. 6. b. 16. a. Ps. 103. Ezec. 4. d. Et panis appositus seruo Abrahæ, sunt corporalia subsidia prædicatoribus exhibita. Gen. 24. d. 28. d. Thr. 5. b. Iob 15. c. Ioan. 6. b. Hunc panem non comedit Moses quadraginta diebus. Exo. 34. d. Potest generaliter panis, stipendia vitæ præsentis significare. Prouerb. 1. d.

Vnitas. Victus diurnus. Corporalia subsidia. Stipendia vitæ præsentis. — *Ori. s. Mat. cap. 16. Hie. s. Eze. 4. Aug. 2. ser. Domini in monte. Gre. 23. mor. 26. & 12. mor. 20. Bed. s. Pro. 31.*

Panis, consolationem aliquando designat turpis vitæ, quæ dicitur panis arctus. Is. 30. c. Itē delectationem gulæ, & generaliter voluptates. Genes. 3. c. Exo. 16. a. 1. Reg. 2. g. 10. a. Thre. 5. b. Iob 20. b. 33. c. Et hic est panis quem quærit populus. Thr. 1. d.

Consolatio turpis vitæ. Delectatio gulæ. Voluptates. — *Hie. s. Is. 30. Gre 15. mor. 5. & 23. mo. 26. 27.*

Panes propositionis, temperantiam commendant, quando sine vllis cupediis simpliciter proponuntur. Significant etiam duodecim menses, quibus beneficia Dei recipimus, & sunt seni, propter æquinoctia, quæ sex mensibus distant. Exo. 25. c.

Temperantia. Duodecim menses. — *Philo de victimis. Hie. de vest. sacer.*

Panis noster, quem comedit inimicus, designat bona opera, quæ peccantibus nobis aufert diabolus. Ier. 5. d. Et panis quotidianus est obseruatio præceptorum. Matt. 6. b. Et panes quibus pascebatur Elias à coruis, sunt opera pietatis proximis exhibita. 3. Reg. 17. e.

Bona opera. — *Aug. 2. ser. Domini in monte.*

Panes, dici possunt experientia naturalium, de quibus dicitur Is. 44. c. Calefactus est, & coxit panes.

Experientia naturalium.

Panes quinque multiplicati, sensibilia scripturarum verba, quinque sensibus respondentia, significare possunt, qui multiplicati sunt in doctrinam Euāgelicam. Matt. 14. b. Ioan. 6. b. Vel sunt quinque libri Moysi, qui erant hordeacei propter asperitatem literæ legis, vel propter literalem, & historicum cibum, atque ideo duriorem. Non fecit autem Christus nouos panes, sed hordeaceos multiplicauit, quia mysteria mōstrauit in litera legis. Possunt etiam designare temporalia, ad quinque sensus pertinentia.

Verba sensibilia scripturarum. Quinque libri Mosis. Temporalia. — *Ori. s. Mat cap. 14. Hil. s. Matt. Can. 14. Aug. 83. q. 6. & s. Ioan. tract. 24. Cyr. 3. s. Ioan. 17.*

Panes septem multiplicati, quietem spiritualem significare possunt. Mat. 15. d.

Quies spiritualis. — *Amb. s. Luc. 9.*

Panis doloris, sunt sacramenta hæreticorum, quæ dolorem inferent suscipientibus. Ps. 126. Et panes mendacij, est doctrina erronea hæreticorum, quæ loco pastus infert mortem. Vt autem panis vitæ est Christus, & eius doctrina, ita panis mortis, & impietatis, est peccatum, & doctrina peruersa. Hic est panis absconditus, quem hæretici suauiorem asserunt. Pro. 4. c. 9. a d. 23. a. Iob 2. b. 24. a. 27. c. Ecclesiastæ 10. d. Et panis fornicariæ, qui est panis luctus, & doctrina hæreticorum, & verba mortifera. Et panis lugentium qui pro mortuo offerebatur, sunt sacrificia hæreticorum: quia omnia quæ faciunt, conuertentur eis in luctum. Hos. 2. b. 9. a. Et panes veteres Gabaonitarum, significant idololatriam, vel vitam veterem. Ios. 9. a. Psal. 104. Panis pollutus, sunt sacrificia Iudæorum post passionem Christi. Mal. 1. b.

Sacramenta hæreticorum. Doctrina hæreticorum. Peccatum. Idololatria. Vita vetus. Sacrificia Iudæorum. — *Hie. epist. B. Pāphilus. Ori. s. Mat. ho. 3. Arn. s. Ps. 103. 104. Gre. 23. mor. 26. & 16. mor. 27. Aug. s. Ioā. tra. 97. Bed. s. Pro. 23. Hie. s. Hos. 9. Rup. s. Hos. 9. Ori. s. Ios. ho. 9. Arn. s. Ps. 104. Rup. s. Mal. 1.*

Hie.s.Is.65. Panis serpentis, dici potest puluis, ad quem comedendum condemnatus est. Isa. 65. d. Genes.3.c. *Puluis.*

Hier.s.Is.28. Panis, hoc est, triticum, dicuntur Iudæi, aut proceres ecclesiæ. Isa. 28.g. Panis autem comminuetur. *Iudæi. Proceres ecclesiæ*

Gre.s.1.Reg.14.& 15.mo.5. Panis fauorem inanis quandoque gloriæ significare potest. 1. Reg. 14. d. Et panis in vtero hypocritæ, est satietas temporalis delectationis in mente ex laude adulantium. Iob 2.b. *Voluptates ex laudibus.*

Lyr.s.Pro.4. Panis impietatis, est rapina, & omne iniquè acquisitum. Prouerb. 4. c. Comedunt panem impietatis. *Rapina.*

Panificus, vide Pistor.

Pannus.

PAnnus est, ex quo fiunt vestimenta: & ponitur sæpe pro panno crasso & vili, attrito & lacerato.

Hie.s.Ezec.16. Glo ord s.Eze.16. Panni, quibus aliquis inuoluitur, diuinam protectionem significare possunt, & Christum Iesum, quem debemus indui. Eze.16.a. *Diuina protectio Christi.*

Cassia.li.10.ca.21. Panni etiam dicuntur testimonia de solida euangelicæ lectionis plenitudine abscissa, quæ ad hoc à malis assumuntur, vt contegant potius ignominiam ociositatis ac verecundiæ, vel alterius vitij, quàm vt calefaciant & exornent. *Testimonia scripturæ.*

Panni præterea, quibus aliquis inuoluitur, humilitatem, & cognitionem propriæ imbecillitatis significare possunt. Eze.18.a. Luc.2.b. *Humilitas. Cognitio sui.*

Amb.s.Luc.5. Hie.s.Mat.9. Pannus nouus non assuendus vestimento veteri, opera noui hominis significat, & doctrinã noui testamenti. Mat.9.b. Marc.2.d. Luc.5 g. *Opera bona. Doctrina noui testamenti.*

Amb.2.de Spiritusancto.11. Gre.25.mor.8. Panni, quibus extractus est Ieremias de lacu. Ier.38.d. designant malos ad fidem vocatos. Vel quia ne ligatus funibus dum trahitur, incidatur, simul etiam panni veteres deponuntur, quia ne diuina præcepta nos terreant, antiquorum patrum nos exempla confortant, & ex eorum cõparatione facere nos posse præsumimus, quod ex nostra imbecillitate formidamus. *Mali ad fidem vocati. Exempla Patrũ.*

Panni, quibus ligatur brachium fractum. Eze.30.f. fauorem vel auxilium humanum indicare videntur. *Auxilium humanum.*

Gre.28.mor.15.17.19. Panni infantiæ, ignorantiam superni iudicij in persecutoribus ecclesiæ designare possunt. Iob 38.a. Pannis enim infantiæ pedes ac brachia constringuntur, ne huc atque illuc dissoluta libertate iactentur. Et quia persecutores sanctæ ecclesiæ, velut mare in stabilitate cordis inquieti, atque huic seculo dediti, puerilia sapiunt, obscuritate atque caligine & ignorantia superni iudicij constringuntur: ne tantum persequi valeant, quantum volunt: ideo pannis infantiæ dicuntur obuoluti. Designant etiam rudia præcepta Israelitico populo velut infanti tradita. Item infirmam cognitionem sensibus alligatam. *Ignorantia superni iudicii. Præcepta Iudæis tradita. Infirma cognitio*

Hie.s.Is.64. Pannus menstruatæ, sumitur in comparationem rerum contemptibilium & turpium. Isa. 64. Esther.14.d.

Panthera, vide Pardus. Papilio, vide Tentorium.

Papyrus, Papyrio.

PApyrus, est arbuscula præcipuè in Ægypti palustribus nascens: ex qua parabantur chartæ pertenues, à quibus papyrus, in quo scribimus, nomen accepit. Papyrio verò est locus vbi multæ erant ex illis arbusculis.

Hie.s.Is.18. Gre.13.mor.7. Papyrus Ægypti, verba Philosophorum veritate vacua significare potest: vel scientiam secularem. Is.18.b. iuxta Septuaginta. *Scientia secularis.*

Ori.s.Exo.ho.2. Papyrio, in quo erat fiscella, in qua positus erat Moses ad ripam fluminis, corda Iudæorum sordentia significare potest. Exo.2.a. *Corda Iudæorũ.*

Papula.

Isyc.s.Leu.22. Papula, est pustula, seu tuberculum, quod ieiunæ saliuæ defricatione curatur. Leuit. 14. g. 22.c. designare potest detractorem. *Detractor.*

Par.

Par, numerum duorum significat. Et paria dicũtur æqualia. Numerus autem par est, qui in duo æqualia diuiditur. Vide Appendicem numerorum. Par boum, vide Bos.

Parabola.

Aug.s.Ps.48. PArabola, dicitur similitudo, seu rerum dissimilium comparatio.

Parabola, designat cognitionem huius temporis, quia videmus nũc per speculum in ænigmate. Ideo Christus dicitur inclinasse aurem in parabolam, quia tradidit doctrinã huic tempori congruentem Ps.48.77. *Cognitio huic tẽpori congrua.*

Gre.18.mor.1. Hie.s.Ps.77. Parabola, quam dicitur assumpsisse Iob, designat eius dicta mysticè fuisse prolata, & in ecclesiæ typum esse intelligenda. Iob 27.a. Ipse quoque typum gerit Christi, qui in parabolis aperuit os suum. Ps.77. Mat.13.a. Marc.4.a. Luc.8.a. *Mystica verba Iob. Christus.*

Aug.s.Ps.68. In parabolam factus dicitur Christus, quum ei maledicebant Iudæi, & per quandam cõparationem dicebant: Sic ille pereat, quomodo iste. Ps.68.

Hie.s.Is.14. Parabola, contra regem Babylonis assumpta. Is. 14. a. significat planctum super perditione malorum. *Plãctus in malos.*

Paracletus.

Spiritussanctus.

Paracletus, Græce idem est quod aduocatus, patronus, consolator, adhortator, & deprecator. Sumitur autem pro Spiritusancto, & aliquando pro ipso Christo, qui est aduocatus noster, & consolator, ideo Spiritus sanctus dicitur alius paracletus. Ioan. 14. b. 15. d. 16. b.

Paradisus, vide Hortus.

Paralysis, Paralyticus.

Paralysis, est neruorum dissolutio, quę aliter sanari non potest, nisi nerui illi dissoluti, & iusto latiores restringantur, & roborentur. paralyticus autem est neruis dissolutus.

Torpor pigritiæ. — *Hie. s. Mar. 2.*

paralysis, typus est torporis, quo piger iacet in mollicie carnis, habens desiderium salutis, sed torporis ignauia, & duplis cogitationibus, ac si eneruatus membris offendit. Marc. 2. a.

Ineptus ad bene operandum. — *Ori. s. Matt. ho. 4. Hil. s. Matt. Ca. 7.*

paralyticus, membrorum dissolutionem patiens, significare potest eos qui omnes potétias ineptas habent propter peccata, ad bene operandum. Et qui soluti sunt animo, ipsum velut iacentem habentes. Matt. 8. a. 9. a. Marc. 2. a. Luc. 4. a. Ioan. 5. d.

Populus Iudaicus. Gentiles. — *Cyri. 2. s. Ioan. 123. Rup. 5. s. Ioan. Hil. s. Matt. Ca. 8.*

paralyticus triginta octo annos iacens in porticu probaticę piscinę. Ioan. 5. a. populum Iudaicum designat, torpentem in bene operando. Vel è diuerso Gentiles, qui iam erant inter Iudęos, nec tamen curabantur. Alius etiam paralyticus. Matth. 9. a. significat Gentiles fide & operibus dissolutos, & torpentes.

Parapsis, vide Catinus.

Parare, Præparare, Præsto, Promptus.

PArare, interdum est acquirere. prou. 6. a. Formica parat sibi in ęstate cibum. Disponere. Exo. parabis acetabula, ac phialas. Ordinare. Gen. 27. b. parauit illa cibos, sicut velle nouerat. Ornare, seu adornare, & instituere. Exo. 26. c. In sagis, quæ parantur tecto. præparare. Exo. 16. a. Nec qui minus parauerat, reperit. paratus autem aliquando est firmatus. ps. 56 117. paratum cor meum Deus. Pręparare autem est ante parare.

Incarnatio. — *Hie. s. Isa. 52. et s. Ioan. 4. & s. Soph. 1. & s. Hose. 6. Aug. s. ps. 88.*

Parauit Deus brachium suum, quando misit Filium suum. Is. 52. c. Sic præparauit semen Dauid vsque in ęternum. Ps. 88. Et parauit vermem, cùm Filium suum incarnari fecit. Ioan 4. c. Et pręparauit hostiam, tradens Filium suum. Soph. 1. b. Præparauit autem Deus egressum Christi quasi diluculum. Hose. 6. a. quia Christus attulit lucem mundo, quando processit tanquam sponsus de thalamo suo.

Institutio baptismi. Honor Christi. Fœlicitas. Mysteria. Eucharistia. — *Arn. & Hie. s. Ps 146. Au. s. ps. 67. 146. Arno. s Ps. 92.*

Parat Deus pluuiā terræ, cum baptismum, & dona Spiritussancti hominibus largienda instituit: aut doctrinam. Ps. 146. Hæc dicitur Deus parare in dulcedine pauperi. Ps. 67.

Parauit Deus lucernam Christo, cùm effecit vt in nomine Iesu omne genu flecteretur. Ps. 131. Et parauit sedem Christo, faciens eum ad dexteram suam sedere. ps. 92. parat etiam Deus locum omnibus prædestinatis in fœlicitate. Exo. 23. c.

Christus descendens in infernū. Angeli separātes malos à bonis. Vulgus Iudæorū. Disponere cor. — *Ori. s. Matt. ho. 20. Hila. s. Ps. 42. Amb. de Elia. 10. Ori. s. Leui. ho. 9. Isyc. s. Leui. 16. Rup. 11. s. Matth.*

Parat Deus prandium, cùm disponit mysteriorum escas, & eucharistiam. Hæc autem parat ieiunantibus, præcipuè à vitiis. Matt. 22. a. ps. 22. 64.

Paratus homo ad portandum hircum in desertum, designare potest Christum, qui descendit in infernū, & per propriam virtutem ascendit ad Patrem seipsum offerens. Leui. 16. d. potest etiam designare angelos, qui separabunt malos à bonis. Item vulgus Iudęorum, qui persuasi à Principibus, petierunt dimitti Barabbam.

Prædicatio. — *Ori. s. Luc. ho. 21. Hila. s. ps. 67. Hiero. s. Isa. 40. Aug. s. ps. 65.*

Parare viam Domino, est disponere cor, vt intret Christus, quod fiet, compressis tumoribus vitiorum, & infidelitatis, & eleuata humilitate terrenę labis, & libidinis voraginibus obstrusis. Luc. 3. a. Is. 40. a. Est etiam disponere Gentilitatem, & infideles ad fidem suscipiédam. Pręparatio autem domus, est dispositio ad audiendum verbum Dei. Genes. 24. d. Præparant etiam corda, qui abiectis vitiis & prauis cogitationibus mentem sanctis meditationibus & virtutibus exornant. 1. Reg. 5. a. Paratum etiam dicitur cor Christi & fidelium ad lætanter obediendum. ps. 56. Datur etiam paratus ad custodienda mandata Dei. ps. 118.

Ori. s. Cant. ho. 3. Hie. s. ps. 28. Arno. s. ps. 64. Aug. s. Apo. ho. 6.

Pręparat vox Domini ceruos, quum Ioannes dicit: parate viā Domini. ps. 28. Pręparauit quoque Deus ceruos, quando misit Apostolos, & prædicatores ad prædicandum. Præparauit item Deus montes in virtute, cùm misit Apostolos ad prædicandum cum virtute miraculorum. Ps. 64. Et præparantes se Angeli, vt canerent tubis: sunt Apostoli, & prædicatores parati ad prædicandum. Apo. 8. b. Hæc est præparatio Euangelii pacis. Ephes. 6. c.

Suscipere correctionem & prædicationem. — *Hie. s. Eze. 7. & s. Malac. 3. & s. Amos 4.*

Præparatur in occursum Dei, qui libenter recipit correctionem. Amos 4. d. præparari autem ad sonum tubæ, est per prædicationem auditam aduersus diabolum se armare. Eze. 7. d. Mala. 3. a. Matt. 11. b. Dicitur etiam Deus preparasse opera bona. Ephe. 2. b.

Magnificans Deus ecclesiam. — *Hie. s. psa. 23. Aug. s. psal. 23.*

Præparauit Deus terram super flumina, quando constituit ecclesiam superiorem potentibus seculi, & cupiditatibus, & generaliter malis, qui fluunt in hoc seculo. Ps. 23.

Continens Deus prædicatores. Conuersio infidelium. — *Gre. 27. mor. 10. Hie. s. Iob 38. Gre. 30. mo. 12. 13. 14. 15. & ho. 38.*

Præparauit Deus thesauros niuis, & grandinis in die belli. Iob. 38. c. quiá prædicatores diu intra suæ præscientiæ sinum tegit, & cùm repente eos eduxerit, resistentia aduersariorum pectora illorum verbis ac redargutionibus, quasi quibusdā grandinibus percutit. Præparauit etiā niuis thesauros ad tempus hostis, quum tempore passionis Christi conuertit infideles.

Mittens Deus prædicatores gētilibus, Iudæis, & peccatoribus. — *Hie. s. Iob. 38.*

Præparauit Deus coruo escam, quum Gentilibus misit prædicatores, qui eos instituerent: vel quum Iudæis prædicari per Apostolos fecit. Iob. 38. d. Vel etiam quia aliis præ-

dicatoribus prædicatorem iuxta eorum exigentiam disposuit. Vel certè cum pulli, vt satiétur clamant, coruo esca præparatur, quia dum verbum Dei boni auditores esuriunt, pro reficiendis eis, maiora doctoribus intelligentiæ dona tribuuntur. Ad hæc pertinet præparatio conuiuij nuptiarum, Matt.22.a. Sic parat Deus cibum fidelibus. ps. 64. Parauit quoque Deus in dulcedine pauperi, cùm post resurrectionem consolatus est Apostolos, eosque misit ad prædicandum. ps.67. *Consolans Apostolos.*

Hie. s. Isa.16. Præparari dicitur solium Christi in misericordia. Isa.16.b. quia primus eius aduentus precedens iudicium, est misericordiæ. *Misericordia in primo aduentu.*

Arno. s. Ps.32. Hie. s. Mic.4. Præparatum habitaculum Dei, est humanitas Christi. Is.16.b. ps.32. Et præparatus mons domus Domini, est Christus prophetatus. Is.2.a. Mic.4.a. *Humanitas Christi.*

Aug. s. Ps.32. Apostoli etiam & Sancti, sunt præparatum habitaculum Dei. ps.32.f. *Apostoli.*

Hie. s. Isa.16. Aug. s. Ioan. tra.68. Glo. ord. s. Ioan.18. Præparatum etiam habitaculum Dei, est cælum. ps.32. Ibi præparauit Deus quæ oculus nō vidit, neç auris audiuit, &c. Isa. 64. b. Parat etiam Deus nobis locum, quando nos disponit per fidem, vt recipiamur in cælo. Ioan.14.a. Non enim locus ipse tunc parandus erat, qui ab æterno paratus est: sed introducendi erant parandi per gratiam, & dona Spiritussancti. *Cælum.*

Hier. s. Ionam.4. Præparauit Deus hæderam Ionæ prophetę, quando dedit legem populo Israel. Ioan.4.c. *Collatio legis.*

Hie. s. Ionam.2. Rup. s. Ionam.2. Præparauit Deus piscem grandem, qui deuoraret Ionam, quia ipse tradidit Filium suum pro nobis in mortem. Ioan. 2.a. Vel præparauit illi sepulturam, tum dando legem, vt crúcifixorum corpora eadem die sepelientur: tum inspirando Ioseph, vt ipsum sepeliret. *Tradens Patri Filium.*

Hie. s. Iere.10. Præparauit Deus orbem in sapientia: quia per filium creauit & disposuit mundū. Ier.10.b. *Creatio per filium.*

Hie. & Au. s. Ps.88. Præparari dicitur veritas Dei in cælis, quando Christus susceptus est ab Apostolis, quando in eis impleta est promissio facta patribus. ps.88. *Impletio promissionis.*

Hier. s. Psalm.131. Præparasse dicitur Deus lucernam Christo, quando præmisit Ioannem Baptistam. ps.131. *Missio Ioan. Baptistæ.*

Hie. s. Ps.20. Præparabit Deus vultum Iudæorum in reliquiis suis. Psalm.20. quum eos conuerti faciet per Eliam & Enoch ante finem mundi. Præparauit quoque in reliquiis, quum eis mittebat prophetas, quos ipsi occiderūt, & postmodū eorum reliquiæ crucifixerunt ipsum Christum. *Conuersio Iudæorū in fine mundi. Occisio prophetarū & Christi.*

Parantes munera fratres Ioseph, designant promptitudinem habendam ad exhibendum honorem Christo. Gen.43.e. *Promptè honorare Christum.*

Beda s. Pro.24. Ori. s. Matt. ho.35. Pręparat foris opus suum, qui se curat à vitiis emundare, vt possit bonis operibus vacare. Pro.24.d. Parant etiam pascha Christo, qui mundant animas suas. Matt.29.b. *Emundare à vitiis.*

Ori. s. Matt. ho.32. & s. Iosu. ho.1. Au.83. q.39. & ser.106. Parant die sexta manna, quod inferant in sabbatum, qui in hac vita bene operantur, quod illis sufficiat ad futuram. Exo.16.c. Et præparare cibaria ad transitum Iordanis, est bene operari ante transitum huius vitæ. Iosu. 1. c. Est etiam habere fidem Trinitatis. Paratę quoque virgines, sunt habentes necessaria ad salutem, vel habentes bonum testimonium conscientiæ. Matthę.25.a. *Bene operari in hac vita. Fides Trinitatis.*

Parari in diem tertiū, est disponi per legem naturalē ad susceptionē legis gratię. Exo. 19.b. *Disponi ad legē gratiæ.*

Glo. int. s. Exo.19. Basi. et Au. s. Ps.7. Parare dicitur Deus arcum & vasa mortis. ps.7. quia promptam habet punitionem aduersus malos. Parat etiam vasa mortis, in arcu, hoc est, in sacra scriptura, quum instruit in ea prædicatores, qui interficiant impios, vt iustificentur. Vel cum in ea permittit prodire hæreticos in multorum perniciem. *Prompta punitio Dei. Instruens Deus prædicatores. Permittens hæreticos.*

Glo. int. s. Nahū 2. Rup. s. Nahum 2. Præparationis dies. Nahum 2.a. dici potest dies iudicii, quando & bonis pręparabitur gloria, & malis pœna. Quod ad literam dicebatur de pręparatione hostium contra Israel. Pręparari autem vmbraculum, est parari tentoria ad longam obsidionem. Præparatio autem ipsa dici potest euangelij prædicatio, qua præparamur ad diem iudicij. Vel dies pręparationis est totum hoc tempus vsque ad consummationem seculi. *Dies iudicii. Prædicatio euangelii.*

Glo. ord. s. Exo.25. Parare acetabula & cætera vasa tabernaculi, est varie disponere prædicationem secundum exigentiam auditorum. Exo.25.e. *Disponere prædicationem.*

Glo. ord. s. Exo.28. Parare filiis Aaron tunicas lineas, est ornari sacerdotes castitate. Exo.28.g. *Castitas sacerdotum.*

Lyra. s. Exo.34. Paratus Moses mane ad ascendendum in montem. Exo.34.a. designat dispositum ad incipiendum bonum opus, quod fit mane, quia talis hora aptior est ad diuina. *Dispositus ad benè operandum.*

Glo. ord. s. Ps.37. Glo. int. s. Leui.7. Paratus ad flagella dicitur, qui libenter recipit pœnā peccati, seu pœnitentiā. ps.37. Pręparari in sartagine, est per crucē Christi & pœnitētiā disponi, vt sit acceptum sacrificiū Deo. Le.7.a. *Pœnitentia.*

Glo. ord. s. Exo.35. Pręparare vnguentum, est efficere, vt simus bonus odor Deo. Exo.35.d.

Glo. ord. s. Exo.25. Pręparare quatuor circulos aureos ad mensam portandam, est disponere quatuor euangelia ad tradendam sacram doctrinam. Exod.25.c. *Disponere euangelia.*

Hier. s. Isa.14. Præparare filios occisioni, est delere prauas cogitationes. Isa.14.e. *Delere malas cogitationes.*

Chry. s. Psal.22. Au. s. Ioā. tra.47. Præparat talia, qualia accepit in mensa potentis, qui parat corpus suum ad martyrium: sicut videt Christum pro se passum. Pro.23.a. *Parari martyrium.*

Parauit Dauid locum templo ædificando, quando prophetauit ædificationem ecclesiæ Gentium. 2. Par.3.a.

Gre.10. mor.29. Parata lampas ad tempus statutum. Iob. 12.a. est ipse Christus, qui à Iudæis despicitur, sed ipse venit iudicaturus viuos & mortuos. Vel est iustus, qui nunc despicitur, sed ad magnam potestatem in die iudicii aduersus malos est prædestinatus. *Christus. Iustus.*

Gre 4. mor.12. Parati suscitare Leuiathan, sunt electi Spiritus, qui vt superbum apostatam comprimunt, qui humiles eum sequi noluerunt, ita ipsis administrantibus disponitur, vt ad intentionem aperti certaminis destruendus funditus, quandoque reuocetur. Iob.3.b. *Angeli.*

Autoritas ecclesiæ. Parantes cathedram Iob in platea, designant ipsi ecclesiæ parari cathedram, quæ in magnæ autoritatis latitudine sui magisterii exhibet libertatem, quæ enim recta quæ sentit & publica voce prędicat, quasi in platea super cathedram sedit: cùm nullum de sua prædicatione metuit, nullius pressa terroribus se sub silētio abscondit. Iob.29.b. Parata quoque sedes Dei, sunt mentes fidelium: præparatur autem hæc sedes iustitia & iudicio. Ps.92. *Gre.19.mor.13. Aug.s.Ps.92. Ber.ser.3. de adue.*

Inanis gloria. Paratum dicitur esse semper tempus fratrum Iesu. Ioan. 7. a. quia gloriam mundanam quærebant, cuius tempus est in hoc mundo. *Cyril.4.Ioan.35.*

Diabolus. Sacerdotes Iudæorum. Hæretici. Paratus leo ad prædam, est diabolus semper quærens quem deuoret. Ps.16. designat etiam sacerdotes Iudæorum aduersus Christum. Item hæreticos. Sic erant parati quatuor Angeli ad nocendum hominibus. Apo.9.c. *Arn.& Hiero.s. Psal.16. Rupe.5.s.Apoc.*

Potētia Luciferi. Præparata foramina regis Tyri. Eze.28 d. Erant potentię Luciferi in principio suæ creationis paratæ ad suscipienda diuina sacramenta. *Hie.s.Eze.38.*

Parati hæretici ad perdendas animas. Præparant panem liberis hæretici, qui verba Iustorum deprauantes, discipulos in erroribus instruunt. Iob.24.a. Et præparant vrbem in iniquitate, cùm loquuntur aduersus Deum iniquitatem, peruertens simplices. Haba.2.c. præparat etiam hęreticus sicut lutum vestimēta, quia fluxè, & inquinabiliter ea, quibus se tueri vult, scripturæ sacræ contexit testimonia. 27. c. Parant etiam hęretici sagittas in pharetra, hoc est, autoritates scripturę ad decipiendum. Ps.10. Hæreticus quoque est meretrix præparata ad capiendas animas. Pro.7. Et rex qui præparatur ad prælium. Iosu.15.c. Et præparans se Gog ad pugnandum, hęretici videlicet aduersus fideles. Eze.38.b. *Gre.16.mor.25. Hie.s.Haba.2. Gre.18 mor.8. Au.s.Psalm.10. Beda s.Pro.7. Gre.12.mor.21.*

Fraudes hypocritæ. Præparat dolos vterus hypocritæ, quia tanto semper maiorem malitiam contra proximos in mente concipit, quanto solus præ omnibus videri innocentior quęrit. Iob.15.d. *Gre.12.mor.28.*

Infernus. Præparata Tophet dicitur gehenna, quæ parata est malis. Isa. 30. f. Ad idem refertur præparata dies tenebrarum. Iob.15.c. *Hie.s.Isa.30.*

Parasceue.

Parasceue, idem est quod preparatio, dicebatur autem sic apud Iudæos dies ante sabbatū, qui prępárabant omnia, quæ ad sabbatum erant necessaria. Matth.27.g. Mar.15.g. Luc. 23.g. Ioan.19.c.g. Designat autem pœnitentiam, qua præparamur ad requiem ęternæ gloriæ, ideo & prædicatio Ioannis & Christi à pœnitentia cæpit. Item vitam præsentem, qua preparare debemus manna ad sabbatum futuræ. Exo.16.c. *Hie.s.Matt.1. Gre.Nysse.de vita Mosis.*

Pœnitentia. Vita præsens.

Parcere, Ignoscere, Indulgere, Remittere.

Parcere, est propriè abstinere, quasi non tangere. Accipitur etiam pro ignoscere, quod est veniam, vel impunitatem dare, quod & remittere & condonare dicitur. Remittere autem interdum est reducere. 1.Re.6.a. Quomodo remittamus eum. Et relaxare. Exo.17.c. Sin autē paululum remittamus.

Misericordia Dei maxima. Ad ignoscendum dicitur multus Dominus. Isa.55. b. quia miserationes eius super omnia opera eius. Et dicitur Dominus peccatori ad horam parcere, quia reatum culpæ concessis protinus fletibus diluit. Iob. 7.c.10.c. Parcit etiam nomini suo, quum peccantem populum liberat, ne nomen suum blasphemetur. Eze.36.c. *Gre.9.mor.39. Hie.s.Eze.16.*

Passio Christi spontanea. Non parcens Abraham filio suo Isaac. Gen.22.c. designauit firmam promissionem salutis per Christi passionem futuræ. Et non parcens diues oui pauperis indicauit Christum offerentem carnem suam pro nobis. 2.Reg.12.a. *Ori.s.Gen ho.9. Amb.Apol.Dauid.*

Indulgentiam prædicauit Christus captiuis, quando dixit, pœnitentiam agite. Is.61.a.63. b. *Glo.ord.s.Isa. 61.*

Vindicta Dei. Non parcit Deus delinquenti. Iob. 9. d. quia delictum sine vltione non deserit. Aut enim ipse hoc homo in se pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percutit. Neque parcit Deus Leuiathan, hoc est, diabolo aut eius corpori. Iob.1.a. Non pepercit etiam speciosis Iacob, cum in totum destruxit Hierusalem, & cum animæ peccantis decorem abstulit. Thre.2.a. Zac.11.b. Non parcit loco, cū non eū seruat, sed perdit. Ge.18.c. Nō parces loco illi. *Gre 9.mor.27. Glo.ord.s. Thre. 2.*

Confiteri peccatū. Frenare linguā. Non pepercit oculis Hierusalem, hoc est, animæ in peccato iacenti, quia præter Deum nemo potest offendenti Deum subuenire. Eze.16.a. *Hier.s.Eze.16.*

Non parcit in dilatandis tentoriis, qui prædicat & dilatat fidem quantum potest. Isa.54.a. *Gre.8.mor.15.*

Parcere, interdū est prohibere, & nō parcit ori suo, qui confiteri malū quod fecit, nō erubescit. Iob.7.b. Psa.77. Pro.18.d.28.d. Parcit etiā linguæ à detractione, qui eā refrenat. Sa.1.c.

Consentire diabolo. Retinere lasciuiā. Non confiteri omnia peccata. Parcere regi Amalecitæ, est consentire diabolo, vel retinere aliquid lasciuiæ in cogitatione, aut in ore, aut in carne. Est etiam non confiteri omnia peccata, sed aliquod graue peccatum abscondere. Parcere autem optimis gregibus, & arietibus & vestibus Amalec, est immundas cogitationes retinere, & per affectum immunda diligere. 1.Reg.15.a. *Ori.s.Nu.ho.19. Gre.s.1. Re.15.*

Non pœnitere. Parcit quis in se malo, aut peccato, qui illud in semetipso pœnitendo non persequitur ac punit. Iob.20.b. *Gre.15.mor.5.*

Decipiēs fratres. Liberans ab erroribus. Non parcens vir fratri suo, est hæreticus decipiens fratres, seu proximos. Is.9.d. Zach. 11.a. E diuerso non parcens filiis, est non dimittens subditos in erroribus. Isa.13.d. *Hie.s.Isa.9.13.*

Parcus.

Parcus, dicitur qui frugi est, & sumptibus parcit. Non inuenitur in allegoriis, nisi quod parcè dicitur seminare, qui non est largus in dandis eleemosynis. 2. Cor.9.b. Eccl'i.11.b.31.c.

Pardus, Panthera.

Arist.9.histo.animal.6.& 4 proble. sec.13.

Pardus, animal ferum, maculis distinctum: cuius fœmina Pardalis, & Panthera dicitur. panthera autem sola omnium animalium suauiter olere fertur, idque non nisi bestiis, vnde abscondens se, venatur beluas, quæ eius odore delectantur.

Diony.cæl.hiera.2 — *Deus.*

Pardus aliquando dicitur Deus, & etiam panthera, secundùm quod punit peccatores: quibus crudelis videtur. Hose.13.d.

Amb.de virg.3. & 6.Exae.3. Hie.s.Is.15. & s. Iere.13. Chry.s.Gen.ho.12. Cyril.dialo.2. — *Diabolus. Hæretici Iudæi Peccatores. Raptores.*

Pardus dicitur diabolus propter crudelitatem. Can.4.c. Ier.5.b. vt autem est maculosus, significat hæreticos maculis errorum respersos: & etiam Iudæos, & peccatores: peculiariter autem raptores. Et præterea inordinatos affectus: qui crudeles sunt aduersus animam. Isa.11. b. Ier.5.b.13.d. Hos.13.b. Haba.1.b.

Gre.s.Cant.4. Ric.de S.Victo. de vitio mutabili.11. — *Affectus inordinati. Hypocritæ.*

Pardi sunt etiam hypocritæ: quia vitiis virtutes admiscent. Cant.4.c. vel ipsa fraudulentia hypocritarum: qui aliud opere prætendunt, aliud verò est, quod peruersè diligunt. Dani.7.b.

Hie.s.Iere.5.& s. Dani.7. Rup s.Hose.13.& s.Haba.1. — *Alexander magnus. Regnũ græcorũ.*

Pardus dicitur rex Alexander, vel eius regnum velox & tyrannicum, varios habens populos. Ier.5.d. Dan.7.b. Hos.13.b. Haba.1.c. Apo.13.a.

Au.5.Apo.ho.10 — *Antichristus.*

Pardo similis bestia erit Antichristus: quia cum Antichristo varia populorum multitudo, & moribus diuersa congregabitur. Apo.13.a.

Parere, vide Obedire.

Parere, Partus, Parturire, Puerpera.

Partus fœminarum, est cùm edunt fœtum, & dicuntur tunc parere, & emitti. Parturiunt autem, quum in pariendo laborant. parere autem interdum, acquirere. Isa. 26. c. peperimus spiritum salutis. Generare. Isa.66.e. Ipse non pariam dicit Dominus. Manifestare. psa.7. Concepit dolorem, & peperit iniquitatem. parturire autem, cogitare. psa. 7. Ecce parturit iniustitiam. Formare. Gal.4.c. Filioli, quos iterum parturio.

Glo.ord.s.Isa. 66. — *Generans Deus filium.*

Parere dicit Deus, filium quidem æterna generatione. parit etiam filios adoptiuos, hoc est, fideles in ecclesia, & parere facit ipsam ecclesiam. Isa.66.c.

Hier.s. Isa.42. Gre.9.mor.17. — *Vindicta Dei.*

Sicut pariens seu parturiens loquitur Deus. Isa. 42. c. quando opere iram & vindictam manifestat. Quia vt parturiens cum dolore eiicit, quod diu in abditis cum pondere portauit, ita Dominus post longum silentium, quod apud se nunc tacitus tolerat, in vltione iudicij quasi cum dolore manifestat.

Hie.s.Is.8.& s. I.Mic.5. Glo.ord.s.Eze.2.1 Rup.2.s.Isa.31. — *Spiritus sanctus Virgo Maria. Ecclesia ex gentibus.*

Pariens prophetissa, designat Spiritum sanctum, cuius obumbratione natus est Christus. Isa.8.a.45.b. Vel designat beatam Virginem, ex qua natus est Christus. Eadem designat vxor Amram, quæ peperit Mosen, hoc est, Christum. Exo.2.a. Et parturiens quæ peperit, est beata Virgo, vel ecclesia ex gentibus. Mic.5.a. Apo.12.a. Beata Virgo peperit antequam parturiret, quia prius peperit in corde, quàm in vtero concepit.

Glo.ord.s.gen.38. Ori.s.1.Reg. ho. 1. Gre.s.2.Reg.1.2. Hie.s.Isa.56. & s. Iere.15. Ori.s.1.Reg. ho.1. Gre.s.1.Reg.2. Amb.2.de Abra.11 — *Generatio vtriusque populi in ecclesia. Ecclesia producẽs robustos in fide, & generans fortes & infirmos. Generanti Christum vel perfectos.*

Partus Thamar. Gen.38.g. Generationem vtriusque populi in ecclesia designat. Et pariẽs Anna filium, est ecclesia producens robustum in fide, vel manifestans deuotionem ad gloriam Dei. Peperit etiam tres filios & duas filias, hoc est, fortes & infirmos. Et pariens plurimos sterilis est ecclesia ex gentibus, vel Hierusalem cælestis. 1. Reg.1.c.2.a. Peperit Sion antequam parturiret, quum inuitis Iudæis prodierunt Apostoli, & alii, qui post Pentecosten quasi subito crediderunt. Vel ecclesia prius sterilis in gentibus, breui plurimos habuit credẽtes. Peperit autem masculum, hoc est, Christum, vel perfectos. Isa.66.c. Non pariens etiam Sion, est ecclesia quæ fuit sterilis apud Iudæos. Is.49.f. Et quę peperit septem, vel plurimos, infirmata est, quum synagoga à partu bonorum filiorum cessauit. 1. Reg.2.a. Ier.15.b. Partus etiam Saræ designat multiplicationem fidelium in ecclesia, peperit autem Isaac, hoc est, lætitiam ex multiplicatione fidelium. Peperit autem anno altero, nempe tempore gratiæ. gen. 17.c.21.a. Isa.51.a.54.a. Pro.30.c.

Glo.ord.s.Ezec.2. & s.gen.38. — *Productio legis. Productio regni Iudæorum.*

Partus vxoris Amram parientis Mosen. Exo.2.a. designat productionem legis ex patriarchis. Partus autem vxoris Iudæ, designat productionem regni Iudæorum. gen.38. a.

Hie.epi. Multum vtramque. — *Gentilitas amplectens fidem.*

Pariens vna meretrix apud aliam, est gentilitas apud synagogam, cuius fidem amplexata est. 3. Reg.3.c.

Hie.s.Hose.1. — *Pariens verbum Dei.*

Pariens gomer filium Iezrael ex Hosea propheta, est pariens verbum Dei per coniunctionem ad Christum. Hos.1.b.

Gre.s.1.Reg.4. — *Plebs Iudaica generans duros.*

Pariens nurus Eli. 1. Re. 4.b. designat plebem Iudaicam, quæ ea, quæ concepit hæresis & perfidiæ semina, loquendo effundere non desistit. Peperit autem filium, hoc est, erudiuit durum in nequitia & insuperabilem populum.

Phil.2.allego. & de migra. Abra. & de profugis. Ori.s.Gen.ho.6.& s.Exo.ho.29. Amb.de fuga se.8 Hie.s.Isa 26. Au.2.de gen.contra Manich.19. Beda s.gen.3. Gre.Nyss.de vita Mosis. Philo. quòd Deus sit immuta. — *Operari.*

Parere filios generaliter, est operari, & parere filios in dolore, est difficulter benè operari per sensus. genes.3.c. Et pariens Sara filium sine obstetrice, designat perfectionem operum sapientiæ, quæ fiunt docente solo Deo. gen.21.a.25.c. Et tempus partus, est productio operis. Parientes autem priusquàm veniant obstetrices, sunt operantes & credentes sine auxilio artium & disciplinarum. Exo.1.d.2.a.d. Et parere spiritum salutis, est bene operari. Isa. 26. d. Parere autem filios & filias, est fortes & teneros fructus edere. Exo.21.a. Parere enim masculum, est producere perfecta opera, parere fœminam, imperfecta. Pariunt autem viri bona opera simul cum conceptu. Parientes vxor & ancillæ Abimelech, sunt Philosophi bene operantes in fide, quam susceperunt. gen. 20. d. Pariens sterilis septem, est anima

producens

producens perfecta opera, quæ anteà non proferebat. 1. Regum 2. a. Pariunt quoque flores fructus, quum teneri & imperfecti bene operando perficiunt. Canticor. 7. d. Et pariunt filios & filias in Babylone, qui bene operantur in hoc mundo. Ierem. 29. b. Non parit autem, qui non bene operatur. Iob. 24. d. Pariens autem cerua in agro, est incipiens bene operari in ecclesia: relinquit autem fœtum, quia non erat herba: quando propter defectum doctrinæ, à bene operando desistit. Ier. 14. a. Pariunt etiam ceruæ, quum Apostoli & doctores prædicando producunt filios, & parturiunt, quum per labores instituunt. Idem significat partus ibicum: quo etiam designari possunt opera minorum. Iob. 39. a. Gala. 4. c.

Hie. s. Iere. 29. Gre. s. Cant. 2. & 17. mo. 1. Hier. s. Ierem. 14. Ori. s. Cant. ho. 3. Gre. 30. mor. 16. 17. 18. 19. 20.

Pœnitens. Parturiens dici potest anima pœnitens. Haba. 3. b.

Conuersio Pauli. Parturitio Rachelis, designat productionem Pauli à synagoga ad fidem quę fuit difficilis, & per mortem ipsius synagogę. Gen. 35. c. *Glo. ord. s. Gen. 35.*

Bona opera carnis. Seruitus Iudæorum. Partus designat bona opera carnis, & etiam partus ancillarum. Ge. 16. c. 30. a. Designant etiã ortum Iudæorum in seruitute. *Amb. 2 de Abr. 10*

Malè operari. Hæretici docentes errores. Parientes filiæ Lot, designant producentes mala opera. Gen. 19. g. Pariunt quoque stipulã, qui opera faciunt igne digna. Isa. 33. b. Et pariens masculum, est producens opus minus malum, fœminam vero magis malum. Leuitic. 12. a. Parere iniquitatem, est opere peccatum implere. Sic pepererunt Iudęi clamantes, Crucifige, crucifige. Et pariunt iniquitatem hæretici docentes errores. Psal. 7. Isa. 59. a. Iaco. 1. b. Et parturit peccator iniustitiam, quum praui motus excitantur in eo, & quia in dolore est omnis iniquus. Iob. 15. d. Isa. 13. b. 21. a. Mulieribus ante partum dolor est ingens, grauisque nixus dissecantes eas doloribus, post partum vero relaxatio, dolore simul cum infante egrediente. Verùm hic non item, sed dum parturimus, concipimusque corruptos affectus, delectamur, gaudemusque, ceterùm vbi fuerimus enixi malum illum puerum peccatum, tũc conspecta fœditate partus, discruciamur grauius, quàm mulieres parturientes.

Ori. s. Leui. ho. 8. Basi. & Arno. s. Psal. 7. Hie. s. Isa. 13. 59. Gre. 12. mor. 28. Chry. de diuite & Lazaro. ho. 4.

Ordinatio sensuum ad diuina. Parit ancilla super genua dominæ, hoc est, Bala super genua Rachelis, quando cognitio sensibilium ordinatur ad Dei cognitionem, & contemplationem, & ad eius laudem. Ge. 30. a. *Geor. Vene. Can. 2 tomo 7. cap. 6.*

Pariendi tempus fuit in lege veteri cum Mose. Eccl'tę 3. a. *Hie. 1. adu. Iouin.*

Sensus carnalis. Pariens Israelitis ex Ægyptio, designat sensum carnalem datum literę legis. Le. 4. b. *Ori. s. Leui. ho. 14.*

Institutio praua hæreticorum. Partus Ephraim, hoc est, hæreticorum, est praua institutio discipulorum in erroribus. Hose. 9. c. *Hie. s. Hose. 9.*

Diabolus venãs animas. Quæ non peperit dicitur congregasse perdix, hoc est, diabolus, qui animas venatur, quas non creauit. Ier. 17. b. *Ori. s. Exo. ho. 1. & s. Ierem. ho. 4.*

Parturire dicitur creatura. Rom. 8. d. quia cum dolore producit res corruptibiles. *Amb. s. Rom. 8.*

Parturientis dolores sunt, qui non possunt euitari, sic parturiens est, qui est in tribulatione, cuius euasionem ignorat. Ps. 47. Ier. 4. g. Eze. 50. d. Hose. 13. d. Mic. 4. c.

Paries, Maceries.

PAries, est propriè domorum, vbi parietibus tectum superponitur. Murus autem, tam de publicis, quàm priuatis parietibus dicitur, qui extrinsecus sunt. Maceria vero est congeries lapidum in vnum compactorũ sine cęmento, aut alio genere ferruminis, quo vineę claudi solent. Sed vt nunc sufficit confunduntur hæc vocabula. *Au. 2. de visi. infirmorum 2.*

Humanitas Christi. Corpus Christi. Christus vel eius membra. Paries interdum est humanitas Christi, vt cum sponsus stat post parietem. Cant. 2. c. designatur latens diuinitas in humanitate. Ezechias conuersus est ad parietem: hoc est, ad contẽplationem humanitatis à Verbo assumendę. 4. Re. 20. a. Et paries altaris holocausti, est corpus Christi. Le. 5. b. Et paries quem impellit spiritus robustorũ, est Christus aut eius membra, quę persequuntur dæmones & superbi. Is. 25. b. Idem est maceria, quandiu videlicet erat mortalis, suscitatus vero est petra solidissima. Can. 2. d.

Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Cant. ser. 56. Isyc. s. Leuit. 5. Glo. ord. s. Isa. 15. Ruper. s. Cant. 5.

Angeli. Sancti veteris testamenti. Fideles in ecclesia. Cor humanum. Maceria dici potest multitudo angelorum, & etiam omnium electorum. Ipsi enim sunt maceria vineæ. Ps. 79. Cant. 2. d. Et parietes templi lapidei, sunt Sancti veteris testamenti, qui bus superinducuntur tabulæ cedrinę, id est, Sancti noui testamenti. 3. Reg. 6. c. Parietes quoque templi, sunt populi fideles, ex quibus sancta vniuersalis ecclesia consistit, vbi altitudo successionem Fidelium, & charitatem, qua se inuicem portant, designat. Eze. 41. a. c. Et paries templi in quo depicta erat similitudo reptilium & animalium, est cor humanum, vbi sunt expressa vitia. Ezech. 8. e. Et paries, ad quem conuertit Ezechias faciem suam, est cor. Isa. 38. a.

Ber. s. Cant. ser 62. Hie. s. Eze. 8. & s. Isa. 38. Gre. 26. mor. 4.

Comminatio diuina. Vana defensio. Paries quem ædificabat Deus in populo suo, erant comminationes, quibus premebatur populus, ne peccaret. Vel si populus ędificabat, erat vana defensio, quam sibi ipsi pollicebatur. Eze. 13. d. *Hie. s. Eze. 13.*

Disciplina. Maceria agri aut vineæ dici potest munitio disciplinæ, & destructa maceria, est dissoluta disciplina. Pro. 24. d. *Gre. 20. mor. 23. Beda s. Pro. 24.*

Orationes iustorum. Maceria interposita irę Dei sunt orationes iustorum, propter quas Deus se retinet à puniendo. Eze. 22. g. *Glo. ord. s. Eze. 22*

Diuersi gradus in ecclesia. Doctores. Parietes domus. Le. 14. e. significare possunt ordines in ecclesia, & doctores protegentes infirmos, qui leprosi sunt, quando habent errorem. *Isyc. s. Leuit. 14.*

Vetus testamentum. Designant etiam firmitatem dogmatum ecclesię, & vetus testamentum. Et sponsus dicitur stare post parietem, quum aliqua mysteria veteris legis ex parte reuelat, sed non omnino. *Ori. s. Cant. ho. 3. Amb. s. Ps. 118. serm. 6.*

Cant.2.c.Et paries quem palpant Iudæi, est litera legis non intellecta. Isa. 59.c. Et maceria rupta per Zaram, est lex rupta, vt nouus populus prodiret in lege noua. Gen. 38. g. Et maceria vineę, est sensus literalis sacrę scripturæ: vel ipsa lex, quę non potuit retinere Christum salientem super montes, quin transiret ad Gentes. Psa. 79. Significat etiam muros Hierusalem. Isa. 5.b. Iudæi innituntur super hunc literę parietem, & mordet eos coluber. Amos 5. f.

Hie.s.Isa.59. Chry.s.Mat. ho.3. Amb.s.Luc.3. Hie.s.Isa.5. Ruper s.Amos 5. — *Sensus literalis. Muri Hierusalem.*

Parietes altaris deaurati, designant dilatationem dilectionis per bona opera exterius. Exo. 30.a.37.d.Le.5.b.

Glo.ord.s.Exo.30. — *Dilatatio dilectionis.*

Maceria diuisa in partu Thamar. Genes.38.g. designat diuisionem, qua Iudæi se separant à Christianis. Paries etiam medius diuidens populos, erant inimicitiæ Iudæorum & Gentiliũ, & diuersus cultus. Ephe.2.c.

Amb.s.Luc.3 & s. Ephe.3. — *Separatio Iudæorum à Christianis. Inimicitiæ Iudæorũ & Gentilium.*

Paries inclinatus, & maceria depulsa, est homo fragilis ex luto compositus, & pronus ad malum, qui in tentatione succubuit. Ps.61.

Basil.s.Psalm. 61. — *Homo fragilis.*

Maceria, qua sepit Deus vias fornicariũ, sunt impedimenta, quę Deus ponit animę peccatrici, ne suas expleat cupiditates. Hos.2.b.

Glo.ord.s.Hose.2. — *Impedimenta peccandi.*

Paries dealbatus, est, qui literam legis seruare cogit: & etiam hypocrisis sacerdotum: & superbia defensionesque hæreticorum. Acto.23.a. Isa.23.c. Rom.10.a. Et maceria cadens sunt munimenta & defensiones hęreticorum. Ezec.38. g.

Amb.s.Luc.3. Hier.s.Isa.23. Au.1.ser.Dom. in monte. — *Cogens seruare literam legis. Hypocrisis. Defensiones hæreticorum.*

Paries interdum sumitur pro peccato, quod est paries medius separans nos à Deo. Ephe. 2.c. Ezec.8.c. Fode parietem.

Amb.s.Luc.3. — *Peccatum.*

Parricida.

Parricidæ dicuntur parentum interfectores. 1. Timot.1.b.

Pars, Particula, Portio.

PArs, à pari videtur dici, quòd partes simul iunctæ pares, hoc est, æquales sint toti. Partes autem dicuntur, ex quibus totum constituitur.

Pars decima ephi. Exo.29.g. Leui.5.c.6.c.14. c. carnem Christi designare potest, quæ coniuncta est ephi, hoc est, diuinitati, quæ est tres personę: quia ephi tres modios continet. Ad idem refertur pars decima similę. Et pars reliqua similæ reseruata sacerdoti, sunt mysteria sibi remanentia, vel gratia sibi necessaria. Leui.5.c.

Glo.ord.s. Leui. 5. — *Caro Christi. Mysteria reseruata sacerdoti.*

Pars interdum est sors. Num.12.c. Nec habebitis partem inter eos. Deus enim est pars vel sors sacerdotũ. Et pars Iacob dicitur Deus, qui est sors fidelium. Ier.10.c. Et pars hæreditatis Christi dicitur Deus, pro parte hominis assumpti, quia ille accepit de nostro humanitatem, & nos de suo immortalitatem. Ps.15. 72. E diuersò pars & portio Dei, est synagoga & ecclesia propter electionem. Iere.12.c. Pars etiam seu portio bonorum, est custodire legem Dei, quia ita erit eorum portio Dominus, quum legem eius custodierint. Psa.118.

Hie.s.Iere.10. & s.Psalm.15. Glo.ord.s.Iere.12. Aug.s.Ps. 118. — *Sors. Deus. Synagoga, & ecclesia.*

Pars Sanctorum, est in fœlicitate. Isa.61.c. Et pars sacerdotalis, hoc est, participatio, ad quã petunt admitti filij Aaron. 1.Reg.2.g. est beatitudo, vel fides simplicium in ecclesia, vel participatio Eucharistię. Et partes datæ ab Elcana Phenennæ, & filiis ac filiabus eius. 1.Reg.1.a. designant diuersos gradus gloriæ in terra viuentium, vel varias præparationes Sanctorum operum. Psal.141.

Gre.s.1.Reg.2. Au.17.ciui. Dei. Gre.s.1.Reg. 1. — *Participatio gloria, fides, & Eucharistia. Gradus gloriæ. Preparationes bonorum operum.*

Pars data Ioseph à patre suo, designat Gentes datas Christo in hæreditatem. Gen.48.d. Ps. 2. Vel designat bonorum operum hæreditatem. Colossen.[illegible].b. Et partes Galilææ, & Tyri, & Sidonis, Gentilitatem significant, dicitur autem Christus in partes secessisse, quia non in totum. Matthæ.2.d.15.b.

Amb. de bene patriarcharum. Hil.s.Matt.can.2 Ori.s.Matt.cap.15 — *Gentes. Bona opera.*

Pars extrema Gabaa significat perfectum exemplum operum prædicatoris. 1.Reg.14.a.

Gre.s.1.Reg. 14. — *Exemplum prædic. perfectum.*

Partes septem, sunt doctrina veteris testamenti, partes verò octo doctrina noui testamenti. Eccl'tæ 11.a. Partes autem tres, in quibus erant fenestræ templi, designant sapientiam scriptam tripliciter. Ezechielis 41. c. Et pars vasorum templi, est pars veritatum sacræ scripturæ. Danie.1.a. Partem autem farris fracti adolere, est sensus spirituales à palea separatos Domino offerre. Leui.2.d.

Hie.s.Eccl ten.11 & Eze.41.& s. Danie.1. Glo.ord.s. Leui.2. — *Vetus & nouum testamentum. Sensus spirituales.*

Pars vtraque tabularum scriptarum digito Dei. Exo.32. d. designare possunt primum hominem interiorem & exteriorem formatum à Deo, qui tamen confractus est.

Glo.ord.s.Exo. 32. — *Homo interior & exterior.*

Partes duæ, quæ deficiunt, sunt Gentiles, & Iudæi, pars tertia Christiani, qui purgantur igne. Zac.13.d. Et pars montis Oliueti, quæ est ad Orientem, sunt fideles coniuncti luci veritatis, pars verò ad Occidentem, sunt Iudæi in infidelitatem lapsi. Zac.14.a.

Hie.s.Zac.13. 14. — *Gentiles. Iudei. Christiani.*

Ex parte, dicit imperfectionem. 1. Cor.13.c. Ex parte cognoscimus. Ex parte sunt, quæ nũc dicuntur viarum Domini. Iob.26.d. quia quicquid altum, quicquid terribile in hac vita positi de eius consideratione cognoscimus, ex parte sunt ad ea, quæ cognoscenda restant, & veluti parua stilla. Ex parte quoque sunt, quæ ad primum Domini aduentum pertinent.

Gre.17.mo.19. — *Imperfecta cognitio.*

Pars, seu portio de mandragoris, quam petebat Rachel à Lia, est bona opinio & autoritas, quæ venit ad contemplatiuos, per actiuos. Gen.14.d.30.b.

Glo.ord.s.Gen.30. — *Bona fama.*

Pars maior data Beniamin à Ioseph. Genes.43.g. est maior portio donorum & gloriæ data Paulo, qui plus omnibus laborauit, vel quia vbi humilitas, ibi sapientia.

Glo.ord.s.Gen.43. — *Excellentia donorum Pauli.*

Partes quatuor animalium. Eze.1.b. designare possunt quatuor mundi partes, in quas dilatatur euangelium. Vel sunt quatuor virtutes.

Gre. s.Eze.ho. 3. — *Quatuor mundi partes.*

Bona conuersatio huius vitæ. Partes quatuor residuæ Ægyptiis, data quinta Regi. Gen. 47. f. designant nos quatuor retinere, quando in hac vita secundum cuiusque facultatem laudabiliter conuersamur. Ad hæc referri potest pars quarta hin similæ. Exod. 29. g.

Status episcoporum & sacerdotum. Pars quarta stateris argenti sic se habet: vt prima sit in prædicatione Prophetarum, secunda Apostolorum: tertia Martyrum: quarta Episcoporum & sacerdotum. 1. Reg. 9. b. *Glo. int. s. Gen. 47. Gre. s. 1. Reg. 9.*

Terrena. Pars quinta quam dabant Ægyptii Regi. Genes. 41. d. 47. f. significare potest terrena, quæ debentur Cæsari, hoc est, mundo. Designatur etiam filios tenebrarum quinque sensibus debitos, cælestia non curare.

Sensus quilibet. Mens. Sapientia. Doctrina exhortationis. Intelligentia secret. Pars quinta tradita sacerdoti, quemlibet sensum significare potest, interiorem seu exteriorem. Leui. 5. b. 6. a. Et pars quinta precij animalis immundi voto oblati, est mens, vel sapientia addita sensibus, vel doctrina exhortationis. Leuit. 27. b. Et pars sacerdotum est intelligentia secretorum. Exod. 29. c. *Glo. ord. s. Gen. 41*

Sanguis martyrum. Pars dimidia sanguinis, quam tulit Moses de holocausto, & pars residua, quam fudit super altare. Exod. 24. b. designat sanguinem Martyrum effusum ad honorem Christi, qui est altare nostrum, & ad iustificationem populi Christiani. *Ori. s. Leui. ho. 35. Isyc. s. Leui. 27.*

Pars, seu portio Mosis, erat pectusculum. Leui. 8. f. quia ipse tunc erat sacerdos consecrans alios sacerdotes, & accipiens ab eis sacrificium. *Lyra. s. Exo. 24.*

Tempus veteris & nouæ legis. Pars pro latere. Pars vtraque oraculi significat tempus veteris & nouæ legis. Exo. 25. b. 36. c. Ad idem referri potest pars vtraque candelabri. Exo. 37. c. *Glo. ord. s. Leui. 8. Glo. ord. s. Exo. 25.*

Consummatio operum. Pars extrema vestium sacerdotis. Exo. 28. f. 39. d. consummationem & perfectionem operum designat, quæ debet esse in sacerdote. *Glo. int. s. Exo. 28.*

Adiutores prædicatorum pauci. Pars exercitus manens cum Saule, designat paucos esse adiutores prædicatorum. 1. Regum 10. d. *Greg. s. 1. Reg. 10.*

Peccantes in ecclesia. Pars tertia Solis & Lunæ & stellarum, & reliquorum percussa. Apo. 8. b. c. d. 12. a. designat eos qui peccant in ecclesia, & peccantes ex Iudæis. Et pars aquarum Iordanis defluens in mare mortuum, designat eos, qui post baptismum redeunt ad peccata, in infernumque decidũt. Pars verò, quæ retinetur & manet dulcis, significat saluandos. Ios. 3. d. Pars etiam tertia terræ & arborum, quæ combusta est, designat Sodomitas subuersos, qui nec computantur inter iustos, nec inter pœnitentes. Ita de tertia parte maris nauium, fluminum, Solis, Lunæ, stellarum, &c. quæ ad diuersos referuntur. *Aug. s. Apo. 6. Rup. 7 s. Apoc. Ori. s. Iosu. ho. 4.* *Saluandi.*

Maior pars Iudæorum. Pars magna domus Eli maiorem partem populi Iudęorum significat. 1. Reg. 2. g. *Rup. 5 s. Apo.*

Pars tabernaculi respiciens mare ad literam, est pars Occidentalis. Exo. 36. c.

Afflictiones ecclesiæ in hac vita. Pars data Annæ, designat afflictiones ecclesiæ in hac vita, & fletum ex desiderio & dilatione futuræ. 1. Regum. 1. a. vnde dicitur. Ioan. 16. c. Plorabitis & flebitis vos. Actor. 9. c. Ostẽdam illi quanta oporteat eum pro nomine meo pati. Colossen. 1. d. Impleo, quæ desunt passionum Christi in corpore meo. Gala. 6. c. Absit mihi gloriari, nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Infimi in ecclesia. Pars pro extremo. Ios. 8. e. Cùm ergo ex vtraque parte aduersarii cæderentur. Pars autem extrema ciuitatis, significat eos, qui vltimum locum tenent in ecclesia. 1. Reg. 9. d. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Opinio. Pars interdum, est opinio. Iob. 32. d. Respondebo ego partem meam. Hanc partem suam omnis arrogans æstimat, si scientiam non tam habeat quàm ostendat: quia nimirum omnes elati scientiam habere non appetunt, sed ostendere. *Glo. ord. s. Iob. 22.*

Pertinentes ad sortem dæmonũ. Iudæi. Partes vulpium. Ps. 62. dicuntur, qui ad sortem dæmonum pertinent: & qui prius possidebantur à dæmonibus, & postmodum rapiuntur à verbo Dei. Item Iudæi, qui negato vero Rege dixerunt. Non habemus regem, nisi Cæsarem. *Ori. s. Cant. ho. 4. Aug. s. Ps. 62.*

Sors Diaboli in malos. Vindicta Dei. Pars idololatrantium, est in partibus torrentis, quum efficiuntur de sorte diaboli decipientis. Isa. 57. b. Et pars calicis malorum, dicitur diuina vindicta, quia vnusquisque recipiet secundum opera sua. Ps. 10. Iob. 20. d. 24. c. Ier. 13. d. Pars etiam prauorum est cum feris in herba terræ, cum propter auaritiam & ambitionem, ad rapinam & fraudem, & ad omnem crudelitatem effrenantur. Danie. 4. e. *Hie. s. Is. 57. & s. Ps. 10. & s. Ier. 13. Ric. de S. Vict. de securi. conscien. 27.*

Pars prona ad peccatum. Pars secretior natium, designat partem pronam ad peccatum. 1. Reg. 5. b.

Ratio. Pars interdum idem est, quod ratio. 2. Reg. 20. a. Non est nobis pars in Dauid. *Gre. s. 1. Reg. 5.*

Partes tres populi, vide Abscindere.

Pars media iugeri, vide Iugerum.

Participare, Particeps.

Participare, est partem tribuere, seu capere, siue participem facere, aut fieri. Particeps autem est, qui partem capit.

Christiani. Participes Christi, sunt Christiani, & qui possunt dicere: Particeps ego sum omnium timentium te. Psal. 44. 118. Participes autem Christi, aut propter carnem, aut propter spiritus communionem Sancti sunt. Hebræ. 3. a. *Aug. s. Ps. 44. Isyc. s. Leui. 6.*

Vnio ciuitatis ecclesiæ. Participatio ciuitatis Dei, dicitur esse in idipsum: quia ciues eius debent esse cor vnum & anima vna, & quia in illa cęlesti ciuitate non erit mutatio, sed idipsum. Ps. 121. *Aug. s. Ps. 121.*

Consentientes hæreticis. Participes idolorum, sunt consentientes hęreticis. Is. 44. b. Hose. 4. b. Dicuntur etiam participes sacerdotum interficentium. Hos. 6. d. *Hie. s. Hose. 4.*

Partiri, vide Abscindere.

Paruus, Paruulus, Pusillus, Exiguus, Minimus, Minor, Modicus.

Paruus est secundum quantitatem qui modicam habet quantitatem. Paruulus autem dici solet puer minor ætate. Paruuli quoque dicuntur posteri. Psal.16. Diuiserunt reliquias suas paruulis suis. Minimus autem datur ætate, dignitate, facilitate, reputatione, quantitate, tempore.

Gre.s.1.Reg.16. Hie.s.Isa.9. — *Christus.*

Paruulus Dauid significat Christum humilem.1.Reg.16.b.De ipso dicitur Isa.9.b.Paruulus natus est nobis. Ad hoc videtur referri, quod dicitur paruulus Bethlehem, vbi natus est Christus.Mich.5.a.

Glo.ord.s.Isa.50. — *Virtus redemptionis Christi.*

Non est facta paruula manus Domini ad redimendum. Isa.30.a. quia maior apparuit in lege noua, vnde & ipse Christus dicebat.Matth.26.e.An putas, quia non possum rogare Patrem, vt exhibeat mihi plusquam duodecim legiones angelorum?

Gre.s.1.Reg.2. — *Indumenta iustitiæ Christi.*

Parua tunica Samuelis.1.Reg.2.d.designat indumenta iustitiæ, quæ secundum incrementa apparebant in Christo, & quæ communicabantur ad capacitatem paruulorum.

Gre.19.mor.10. Rup.s.Cant.7. — *Homo. Ecclesia.*

Parua ciuitas, dici potest homo, vel ecclesia. Ecclesiastæ 9.d. & paruula soror erat ecclesia in principio, quando nondum poterat prædicare, & filios parere.Cant.8.c.

Basi.ho.inprincip. Prou. & s.Ps.114. Hie.s.Is.16.60.et Ier.9.& s.Eze.9. Arn.s.Ps.63. Gre.4.mor.43. Beda s.Pro.1.9. Ori.s.Iosu.ho.9.& s.Ps.36.et s.Ma. cap.14.& ho.5.& s.Leui.ho.12. Amb.s.Luc.10.& de Ioseph.10. Hila.s.Ps.63.& s.Mat.can.18. Rup.s.Mic.2. — *Humiles. Simplices. Innocentes. Imperfecti. Carentes affectibus. Nuper baptizati. Paulus. Ignorantes.*

Paruuli & pueri, humiles & simplices & innocentes significare solent: & imperfectos, & qui nodum habent exercitatos sensus ad discretionem boni & mali. Ge.33.b.1.Reg.5.c.Pro.1.a.9.a.Isa.60.d.Ier.9.f.Thre.2.d.4.a.Ezec.9.c.Mat.11.d.Psal.63.114.118. Et paruus & modicus populus Moab, est humilis.Isa.16.d. Paruuli etiam sunt, qui carent concupiscentiis, cæterisque affectibus, & ambitione.1.Thessal.2.b.Iidem dicuntur paruulum vas. Isa.22.g.Iob.3.d.Paruuli etiam dicuntur nuper baptizati, ac recentes in fide. Genes.33.b.Iosue 8.g. Exod.10.f.Iob.8.b.Nahum 3.b.Matth.14.c.Luc.10.d.1.Cor.13.c.Ephes.4.c.Et paruulus Beniamin, erat Paulus nouus in fide.Genes.44.c.45.c.50.b.pusilli, etiam sunt nuper conuersi: qui solùm hoc habent puerorum, quòd venerunt ad perfectam ætatem in Christo, & non ad mortificationem passionum, ideo possunt scandalizari. Magnus enim non scandalizatur. Mat.18.a. Paruuli quoque sunt ignorantes, qui facilè decipiuntur.Michæ.2.c.

Hie.s.Zac.13. — *Apostoli Christi.*

Paruuli erant discipuli Christi, maximè tempore passionis, vel quia infirmi in fide, vel quia humiles.Zac.13.d.Ipsi quoque sunt pusilli.Mat.18.a.

Hil.s.Mat.can.18 Amb.s.Luc.19. — *Gentiles. Philosophi.*

Pusillus Zachæus, Gentiles designat, nulla nobilitatis ingenuitate, nec meritis sublimes. Luc.19.a.Philosophi quoque sunt paruuli, nisi à Christo viri fiant. Hebræ.5.d.

Tert.adu.Mar.4. Cle.Alex.1.strom. Aug.83.q.61. Cyril.de adorati. in Spiritusancto. Gre.5.mor.33.34. Cassia.li.5.cap.22. — *Infirmi. Pusillanimes. Inuidi.*

Paruuli non numerati, sunt infirmi, & qui facilè in errores labuntur. Exod.12.f.ipsi tamen eunt in desertum ad sacrificandum. Exod.10.c.Item pusillanimes.Iob.5.a. Paruulum occidit inuidia. Quia inuidere non possumus, nisi eis, quos nobis meliores putamus. Paruulus ergo est, qui liuore occiditur: quia ipse sibi testimonium perhibet, quod eo minor sit, cuius inuidia torquetur. Vel paruulum occidit inuidia, quia huius pestis languore non moritur, nisi quia adhuc in desideriis infirmatur.

Arn.s.Ps.16.103 Hie.s.Isa.33.& s.Abdi. Rup.s.Abdi. Beda.s.Pro.1. — *Populus Iudaicus. Minores in lege*

Paruulus dicitur Iudaicus populus existens sub lege tanquam sub pædagogo. Exo.2.a. Ps.16.Pro.1.c.Is.33.c.Et paruulus Iacob, est idem populus.Amos 7.a.Et paruulus Edum.Abdi.a.Pusilla quoque animalia in mari, erant minores in lege.Ps.103.

Gre.s.1.Reg.15. — *Humiles prius prælati, postea elati.*

Paruulus Saul in oculis suis, cùm factus est rex, postmodum verò elatus, designat prælatos ante dignitatem humiles & videntes, qui postea fiunt superbi & cæci.1.Reg.15.c. Paruulus autem in oculis suis, est, qui in eo quod semetipsum considerat, imparem se alienis meritis pensat.

Hie.s.Abdi. — *Caro.*

Paruulus Edom, significat carnem, quæ parua est, dum non nititur ad maiora. Abdi.a.

Glo.int.s.Gen.30. — *Lex naturalis.*

Modicum quod habebat Laban ante aduentum Iacob, erat lex naturalis, quam habebant Gentiles ante legem scriptam, & gratiæ.Gen.30.d.

Ori.s.Mat.cap.14. & s.Ps.10.ho.3. Hil.s.Ma.can.14

Modica fides dicitur Petri, quia cum ea peruenit ad negationem Christi. Mat. 14.d. Sed modicum iusto dicitur melius, quàm diuitiæ peccatorum, quia simplex iusti fides, melior est omni eruditione infidelium.Ps.36.

Gre.17.mor.19. — *Parua cognitio Dei.*

Parua stilla sermonum Dei, est, quam in hac vita accipimus, quicquid altum in hac vita positi, de eius consideratione percipimus, ex immensitate cælestium secretorum, velut tenuis ad nos gutta superni liquoris, emanat.Iob.26.d.

Lyra.s.Gen.42. — *Discipulus imperfectus.*

Minimus fratrum Ioseph remanens cum patre, nec vadens in Ægyptum. Gen.42.c.43.g.44.c.est discipulus adhuc imperfectus, nondum valens per se operari.

Hie.s.Isa.54.

Modicum tempus dicitur, quo reliquit Deus Gentilitatem. Isa.54.c. comparatum videlicet æternitati: vel dicitur modicum, secundum quod amplius relinqui merebatur.

Gre.17.mor.4.

Ad modicum eleuantur superbi, quia quantum in hac vita prosperentur, quum repentinus eam finis intercipit, breuem proculdubio fuisse redarguit.Iob.24.d.

Hie.s.Isa.13.& s.Hos.14.et s.Abdi. Gre.s.Cant.2. Ori.s.Can.ho.4. Hie.s.Eze.16. — *Recentes in erroribus. Hæretici. Initia errorum.*

Paruuli captiui, sunt recentes in erroribus, qui etiam sunt paruuli elidendi. Ge.34.d.Hos.14.a.Abdi.a.Et paruulæ vulpes, sunt hæretici verba humilia assumentes, vt decipiant, vel sunt ipsa initia errorum. Cant.2.d.Non parua fornicatio dicitur esse immolantis filios: quia pessima est hæreticorum doctrina. Eze.16.c.

Ori.s.Nu.ho.22.et s.Ios.ho.14.& s.Cant.ho.4. — *Tentationes. Initia peccatorum.*

Paruuli dicuntur tentationes, vel suggestiones: quæ nos, vel retrahunt à bono, vel incitant ad malum. Tales erant pueri, vel minimi Sodomorum. Ge.19.b.Paruuli quoque Babylonis,

sunt

Concupiscentiæ minores. *Peccata ex ignorantia.* *Vitia fucata.*

ſunt initia peccatorum: & paruus motus, minora peccata, concupiſcentiæ minores, & cogitationes malæ, quæ ſunt elidendæ ad petram Chriſtum. Pſ.136. Hoſe.14.a. Et paruuli Hieruſalem, ſunt cogitatus & deſideria. Thr.1.b. Paruuli autem Amalec occidendi, ſunt incipientes motus carnis: qui tenui cogitatione nutriuntur, donec roborentur. Vel ſignificant peccata ex ignorantia. 1. Reg. 15.a. Paruulæ quoque vulpes, ſunt prauæ cogitationes: vel vitia ſub ſpecie virtutis latentia. Cant.2.d.

Arn. & Hila. ſ. Pſ.136. Hie. epiſ. Audi filia. & ſ. Hoſe.14. Gre. ſ.1. Reg.15. Aug. ſ. Pſ.136. Fulg. epiſt.4. Ber. ſ. Cant. ſer.63.

Antichriſtus.

Paruum cornu beſtiæ, quam vidit Daniel, ſignificat Antichriſtum. Dan.7.c.

Hie. ſ. Dan.7.

Modicum ibi, modicum ibi, dicebant mali contemnentes minas Domini: ideo eiſdem verbis Dominus eis minatur. Iſ.28.c. vel iuxta Septuaginta, dicit Dominus tribulationes bonorum non eſſe duraturas.

Hie. ſ. Iſa.28.

Exiguus puluis, cui comparantur inſulæ. Iſa.40.d. ponitur quaſi pro nihilo ad hyperbolem, ſed veram in conſpectu Dei.

Lyra. ſ. Iſa.40.

Parum inferre dicuntur. Agge.1.b. qui modicum fructum percipiunt ex operibus.

Glo. ord. ſ. Agge.1.

Facile mandatũ

Minimum mandatum dicitur, quod facilè impleri poteſt. Mat.5.e. Qui ſoluerit vnum de mandatis iſtis minimis.

Minor numerus, vt ſufficere poſſit ad veſcendum agnum. Exo.12.a.

Paruipendere, vide Contemnere.

Paſcha, Phaſe.

Paſcha, ſiue phaſe interpretatur tranſitus, ſiue claudicatio, erat feſtum Iudæorum præcipuum, in memoriam egreſſionis de Ægypto, & tranſitus maris Rubri. Sumitur autem aliquando Paſcha pro agno, qui tunc immolabatur. 1. Eſdr.6.d. Ad immolandum paſcha.

Paſsio Chriſti.

Paſcha typus erat paſſionis Chriſti, per quam tranſiuit de hoc mundo ad Patrem. Et ipſe dicitur paſcha noſtrum: quia immolatus eſt pro nobis. Immolatio autem ipſa priùs fuit, quã tranſitus: ſicut immolatio agni. Leuiti.23.a. Ier.31.b. Mat.26.a. Mar.14.a. Luc.22.a. Ioan.2.c. 6.b.13.a.18.c.19.c. 1. Cor.5.c.

Iſyc. ſ. Leui.23.

Paſcha in Aegypto celebratum, eſt paſcha veteris teſtamenti. Paſcha in deſerto poſt tranſitum maris, eſt noui teſtamenti. Paſcha verò in terra promiſſionis, erit in iudicio, & fœlicitate.

Beda. ſ. Exo.11.

Paſcha noui teſtamenti.

Paſcha ſecundi menſis, deſignauit paſcha noui teſtamenti, & tunc datum eſt manna, quod gratiam noui teſtamenti præſignabat. Nume.9.a. 1. Eſdræ 6. d. Dixit autem Chriſtus. Matth. 26.a. Poſt biduum paſcha fiet, vt per hoc, quod dixit, Fiet, denotaret nouum paſcha: per hoc quod dixit, poſt biduum, indicaret tertium diem, ſeu tertium tempus ad legem gratiæ ſpectans.

Ori. ſ. Exo. ho.7. & ſ. Mat. ho.35. Beda. ſ. Exo.16.

Tranſitus à vitiis ad virtutes. Paſci verbo Dei. Vita præſens.

Paſchę ſolemnitas ſpiritualiter celebratur ab his, qui à vitiis ad virtutes tranſeunt, & qui paſcuntur vero agno Chriſto, & verbo Dei, & qui tranſeunt ad Chriſtum, & ad cæleſtia. Exod.12.b.34.c. Num.24.a. Ezec.45.g. Celebratur autem paſcha quartadecima Luna, quum videlicet quis ab inferioribus ad ſuperiora incipit conuerti: vt denotetur animæ tranſitus à terrenis ad cæleſtia. Dicitur autem paſcha Domini: quia tranſeundum ad Dominum: deſignat quoque vitam præſentem, quæ nil aliud eſt, niſi tranſitus quidam: ideo ad hunc tranſitum accingi debemus.

Ori. ſ. Nu. ho.23. Hie. ſ. Eze.45. Phil. de ſacrifi. Abel & Cain. Aug. epiſt.119. Amb.1. de Cain.8. Gre. Nyſſe. de vita Moſis.

Paſcere, Paſtor, Depaſci.

Suſtentans Deus & beatificans. Nutriẽs Iudæos.

Paſcere, eſt comedere, vel cibum alteri præbere. Paſtor autem eſt, qui paſcendi curam habet. Depaſci verò, eſt paſcendo abſumere.

Paſcit Deus Iacob, hoc eſt, Chriſtum, vel eccleſiam. Geneſ.48.c. Pſal.79. Et paſcit oues in fœlicitate, vbi paſcua ſunt vberrima, nempe ipſe Deus, cuius gloria omnes ſatiantur. Ezech.34.d.

Hie. ſ. Eze.34.

Paſcit Deus pecus occiſionis, quando nutrit Iudæos morti deſtinatos. Zac.11.b.

Hie. ſ. Zac.11.

Docens Chriſtus & beatificans.

Paſcens Ioſeph fratres ſuos, eſt Chriſtus paſcens & inſtruens diſcipulos. Gen.50.e. Paſcens autem idem gregem, eſt Chriſtus paſcens populum ſuum. Gen.37.a. Et paſcens Dauid oues, eſt Chriſtus paſcens humiles: qui cogitationes ſimplices in contemplatione æternæ hæreditatis nutriunt. Paſcit autem Chriſtus hic & in gloria, quod eſt paſcere in meridie. 1. Reg.16. b. Paſcit autem ſponſus in meridie, quum Chriſtus illuſtrat mentem ſecretis myſteriis. Vel in meridie, hoc eſt, in ardore vitiorum: ſed in vmbra, refrigerante Spirituſancto. Cant.1.b. Iſa.40.c. Iob.29.a. Pſ.77. Sopho.3.c. Dicitur autem Chriſtus paſcere in fortitudine. Mic.5.b. quia nemo poteſt paſtum eius impedire vnde per eum grex ingredietur & egredietur, & paſcua inueniet. Ioan.10.b.

Gre. ſ.1. Reg.19. & ſ. Cant.1. Ori. ſ. Cant. ho.1.2. Aug. de vnita. eccleſie.14. & ſ. Pſ.77. Ber. ſ. Cant. ſer.33.

Caſtigatio ad emendationem. Inſtructio in ſacra doctrina.

Paſcit Deus populum ſuum in virga, quando caſtigat ad emendationem. Mich.7.c. vel paſcit in virga hæreditatis, hoc eſt, in ſacra doctrina & myſteriis populum ſuum, nempe contemplatiuos & religioſos.

Glo. ord. ſ. Mic.7.

Relinquens malos deſperatos. Diſpergens Iudæos.

Paſcit Deus malos, quaſi agnum in latitudine, quum velut deſperatos relinquit in via lata. Hoſe.4.d. dicebatur autem hoc de populo Iſrael diſpergendo in captiuitatem. Et paſcit ventus paſtores Hieruſalem, quando captiui ducuntur in diuerſas orbis partes. Ier.22.f.

Glo. ord. ſ. Hoſe.4. Glo. int. ſ. Ier.12.

Inſtruẽs eccleſia ſimplices.

Paſcens Rachel gregem patris, eſt eccleſia ſimplices & fideles inſtruens. Geneſ. 29.a. Paſci quoque agnos iuxta ordinem ſuum, eſt vnumquemque doceri in eccleſia pro captu ſuo. Iſa.5.d.30.e.

Hie. ſ. Iſa.5.

Phi. de sacrif. Abel & de vita Mosis. Cle. Alex. 1. strom. Gre. Nyss. de vita Mosis. Amb. s. Lu. 24. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 31. Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 52. — *Prædicator. Ioãnes Baptista.*

Pascens Moses oues Iethro, est prædicator, & Ioannes Baptista. Exod. 3. a. Pauit autem oues Iethro, qui interpretatur superfluus, designans restringendam loquacitatem superfluã. Pauit etiam in deserto, vt designaret separationem faciendam à vitiis mundi, qui etiam pascere oues dicitur, hoc est, gubernare affectus. Factus est autem prius pastor ouium, vt instrueretur quomodo fieret pastor hominum. Pascens etiam Iacob greges Laban, est prædicator adiuuans prælatum docendo. Genes. 30. d. Et pascunt alieni pecora filiorum Israel, quũ venientes ex Gentibus, docent in ecclesia. Is. 61. b. Pascentes quoque greges fratres Dinę, sunt docentes proximos. Genes. 34. a. Pascent terram Assur in gladio, hoc est, verbo Dei. Mich. 5. b. Pascere autem agnos & oues iubetur Petrus, hoc est, fortes & infirmos. Ioan. 21. d. Zac. 1. 11. a. Veri pastores ouium, sunt simplices, innoxii, & semper bene agentes, mansuetudinem & pietatem sequentes. Ei verò, qui mansuetissimo hominum gregi est præfuturus, est præexercitatio ouium pascendarum facienda: sicut iis, qui sunt natura bellicosi, venatura. Depascebantur arietes & hirci pascua bona, quum sacris fruebantur scripturis. Eze. 34. c. Et pascuntur simul vitulus & vrsus, cùm mites & feroces eandem fidei doctrinam suscipiunt. Et etiam lupus cum agno. Is. 11. b. 5. d.

Hie. s. Eze. 34. Glo. int. s. Isa. 11. — *Frui sacris scripturis.*

Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Cant. ser. 71. — *Delectatur Christus castitate. Recipit pœnitentes.*

Pascitur sponsus inter lilia. Cantic. 2. d. 6. a. quia animarum castitate, & virtutibus candidatorum delectatur, quum ipse sit candor. Item quia recipit peccatores ad pœnitentiam, vt sint iustitia in ipso. Et cùm verbum eius per obedientiam impletur: alioqui remanet vacuum.

Gre. s. 24. mor. 10. & s. Cant. 4. Rup. s. Cant. 3. — *Pasci bonis exemplis.*

pascuntur hinnuli in liliis. Cant. 4. a. b. cùm electi conspecta odorifera & candida Sanctorum vita, satiantur, & munditiam infatigabiliter sectantur, vel quando virginitas & fœcunditas Mariæ solùm aliquibus Sanctis erat nota, vt Ioseph, & Elizabeth.

Gre. 2. mor. 25. — *Adhærentes simplices doctoribus.*

pascuntur asinæ iuxta boues. Iob. 1. c. quum mentes simplicium etiam cùm alta capere non possunt, eò magis vicinæ sunt, quò & fraterna bona sua per charitatem credunt: cumque inuidere alienis sensibus nesciunt, quasi in pastu se minimè diuidunt.

Rup. 7. s. Apoc. — *Delectare. Fouere. Ministrare temporalia.*

pascere, interdum est delectare, & fouere: & pasci delectari. Gen. 29. b. Nam gregem ipsa pascebat. Ps. 36. pasceris in diuitiis eius. pascuntur mulierem. i. ecclesiam, quum auditores ministrant temporalia prædicatoribus. Apo. 12. b.

Ori. s. Ps. 36. Arn. s. Ps. 36. Aug. s. Ps. 36. — *Bene operari per corpus. Perceptio præmii.*

pasci in diuitiis terræ, est in bonis operibus corporis exerceri, vel fructum bonorum operum percipere: vt quæ seminauerit homo, hæc metat. Psalm. 36. Gala. 6. b. Vel est ipso Deo frui.

Exercere humilia opera.

pascere asinos patris, est humilia opera per obedientiam exercere. Gen. 36. c. Idem designat pascens Ioseph gregem cum filiis ancillarum. Gen. 37. a.

Phil. de sacri. Abel & de Agricultu. Ori. s. Cant. ho. 2. Amb. de Isaac. 4. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 31. Greg. s. Cant. 1. — *Regere sensus. Curiositas.*

pascens Iacob gregem Laban. Ge. 30. d. designat eum, qui bene regit sensus suos & appetitus. Pascere autem hœdos, est lasciuos sensus sequi: & oculos & aures curiositati tradere: vel eos regere. Cantic. 1. c. Pascit autem hœdos iuxta tabernacula pastorum ouium, qui iram & excandescentiam, & furentes impetus lasciuiæ frenat, illos regens simplicitate ouina. Vel est iuxta hæreticos versari.

Ber. s. Cant. ser. 35. & de grads. humilitatis. — *Virtutes in humilibus.*

pasci boues in locis palustribus, & in ripa fluminis, est virtutes in humilibus requiescere. Genes. 41. a.

Glo. int. s. Gen. 41. Aug. 13. Conf. 26. Amb. s. Luc. 3. — *Susceptio fidei & doctrina.*

Pascunt discipuli & auditores ipsos prædicatores, non quia dant temporalia: sed quia bono animo, qui est verè fructus, eos audiunt, & benè operantur. Sic vidua pascebat Eliam, quæ designat Gentilitatem recta fide pascentem Christum. Et corui pascentes Eliam, sunt gentiles, qui venientes ad fidem, facti sunt cibus prophetarum. 3. Reg. 17. a. b.

Glo. int. s. Mic. 5. — *Conuersio Gentium.*

Pascere, interdum est lacerare. Mich. 5. b. Pascet terram Assur in gladio. Denotatur autem destructio Gentilitatis, & conuersio ad fidem.

Amb. s. Luc. 15. Hie. Epis. beatit. Ber. se. de affe. ani. — *Vacans sordibus.*

pascens porcos filius prodigus, designat vacantem sordibus, & ministrantem sensibus voluptates. Ipsosque dæmones suis vitiis delectantem. Luc. 15. c.

Hie. s. Hose. 12. Aug. cont. Cresco. Rup. s. Hose. 12. — *Frustra niti. Peccare. Loqui errores. Superbire.*

pascere ventos, est frustra niti. Hose. 12. a. Pascit autem ventos, qui peccando fit esca spiritalibus malis, illis præbens voluptatem, quibus est derisui. Pascit autem ventos Ephraim, quum hæretici inania & mendacia loquuntur, & gratum pastum dęmonibus pręber. Pascit etiam ventum, qui superbit.

Auarus raptor.

Depascens iumentum aliena, est auarus rapiens bona pauperum. Exod. 22. a.

Hie. s. Isa. 27. — *Exercitus cõtra Hierusalem.*

pascitur vitulus, aut grex in vinea Iudææ, hoc est, exercitus Romanorum in Hierusalem, quando destructa est. Isa. 27. c. Et pastores venientes ad filiam Sion erant Chaldæi contra Hierusalem. Ier. 6. a.

Glo. int. s. Exo. 34. — *Tractãs imperitus mysteria.*

Pasci boues contra montem, in quem ascenderat Moses. Exo. 34. a. est terrenis implicatos, & simplices imperitos velle tractare mysteria legis.

Glo. ord. s. Eze. 34. — *Quærentes temporalia cõmoda.*

pascunt pastores semetipsos, cùm temporalia commoda quærunt, de profectu ouium non curantes. Ezec. 34. a.

Gre. 16. mor. 21. Rup. s. Cant. 1. — *Peruersio hæreticorum.*

pascunt hæretici greges, quos diripuerunt. Iob. 24. a. quia imperitos quosque peruersis ad se persuasionibus trahunt, & doctrinis pestiferis ad interficiendum nutriunt. Pascunt autem hæretici & duces Iudæorum hœdos, hoc est, existentes in peccato. Cant. 1. c.

Gre. 17. mor. 1. Ber. in Apologia. — *Seruire in peccatum.*

Pascere dicitur sterilem. Iob. 24. d. qui carnis curam gerit, eius desideriis seruiens, tota intentione omnique studio cogitãs, quomodo sine vllis necessitatibus caro moritura subsistat.

Pascit etiam sterilem hæreticus, docens eos, qui ipsi adhærentes nullum boni operis fructum referunt.

Inducens in peccatum. Depascitur Zabolus vires gentium, quum ablatis virtutibus in peccata inducit. Isa. 10. d. *Ori. s. Isa. ho. 8.*

Christus. Pastor in primis dicitur Christus, qui pascit verbo & exemplo, & donis spiritualibus, & animam suam ponit pro ouibus suis. Ideo dicitur pastor bonus. Ioan. 10. c. Ier. 31. b. Mat. 18. c. Et pastor vnus Dauid, est Christus, sub quo omnes pastores sunt vnus, cùm eius sint membra. Ezec. 37. g. Eccl'tæ 12. d. Ipse eruit duo crura de ore leonis. Amos 3. d. *Deus.* Ipse quoque Deus aliquando dicitur pastor. Zac. 10. a. 13. d. *Ori. s. Cant. ho. 2. Basi. de Spirit. 8. Hil. s. Ma. can. 18. Hie. s. Eze. 37. & s. Amos 3. & Ma. 18. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 31.*

Angeli. Pastores aliquando dici possunt angeli. Luc. 2. a. Isa. 13. d. Nec pastores requiescent ibi. *Ori. s. Lu. ho. 12.*

Princeps. Pastor sæpe dicitur princeps, qui curam gerit populi, vt pastor gregis. Isa. 34. d. Qui dico Cyro, pastor meus es. Ier. 6. a. 10. d. *Hie. s. Isa. 13.*

Prælati. Iusti. Apostoli. Prophetæ. Doctores. Sacerdotes. Prædicatores. Pastores etiam dicuntur prælati, & iusti, qui naturaliter præsunt malis. Luc. 2. a. Ier. 2. b. 12. e. Et pastores Abrahæ, & Isaac, sunt doctores catholici & sacerdotes. Gen. 13. a. 26. d. Et pastores Aran, sunt Prophetæ & prædicatores. Gen. 29. a. 46. d. Et pastores ad quos remittitur sponsa. Cant. 1. c. dici possunt doctores varias habentes opiniones. Et pastores iuxta cor Dei, sunt Apostoli & prædicatores pascentes in scientia & doctrina nouæ legis. Isa. 13. d. Iere. 3. c. 23. a. Pastores quoque Israel, sunt episcopi & prædicatores. Eze. 34. a. Amos d. Pastoralia Thecue, sunt pastores, qui prædicationis tuba vigere debent. Amos 1. a. Zach. 10. a. Hos pastores ouium abominantur Ægyptii, hoc est, mundani. Gen. 46. d. Ioan. 10. a. *Hie. s. Ier. 12. & s. Isa. 13. & s. Eze. 34. Aug. q. in Ge. 154. Am. se. 13. & Isac. 1. Ori. s. Cant ho. 2. Beda s. Gen. 29. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 31. Gre. ho. 8.*

Ioãnes Baptista. Pastor Odollamites, significat Ioannem Baptistam præcursorem Christi. Gen. 38. a. *Cyril. 7. s. Ioan. 1. Amb. epist. 39.*

Præcepta veteris legis. Patriarchæ. Pastores septem, dici possunt præcepta veteris testamenti. Mic. 7. b. Sunt etiam patriarchæ & prophetæ, propter sabbatum septenarium. *Hie. s. Mic. 5.*

Principes Israel. Iudæi. Sacerdotes & pharisæi. Philosophi. Hæretici. Superbi. Temporalia spectantes. Pastores gregis Mosis, erant principes Israel tempore Mosis. Isa. 39. c. Ier. 10. d. 22. f. Zach. 11. a. Et pastores Gerare vsurpantes sibi aquam, sunt Iudæi volentes legem carnaliter obseruari. Gen. 26. d. Et sacerdotes ac pharisæi, & item hæretici sunt pastores ignorantes intelligẽtiam. Isa. 56. d. Ier. 23. a. Ipsi sunt pastores, circa quorum tabernacula dicitur sponsæ vt pascat hædos suos. Cant. 1. c. Pastores Madian, sunt philosophi, & pharisæi, ac superbi. Exod. 2. c. Et pastores, quorum speciosa lugent, sunt hæretici. Amos 1. a. Et pastores mali sunt hæretici: & qui temporalia commoda quærunt. Ezech. 34. a. Zach. 10. a. 11. a. Pastores Lot rixantes cum pastoribus Abrahæ, sunt Scribæ & pharisæi & contendentes cum Apostolis. Genes. 13. b. Amos. 1. a. *Hie. s. Isa. 63. 56 & s. Ie. 23. & s. Amos 1. Aug. epis. 48. Gre. s. Cant. 1. Gre. Nysse. de vita Mosis. Hie. s. Eze. 34. Beda s. Exo. 2. Rup. s. Amos 1.*

Imperans corpori & sensibus. Curam habens virtutum. Vacantes sensibilibus. Pastor ouium dicitur, qui imperat corpori & sensibus, ac voluptatibus. Ge. 4. a. Et pastores Abraham, & Lot, sunt magistri sensuum, non sinentes eos vagari. Lot quidem est pastor carnis. Abraham verò mentis. Genes. 16. b. Est autem discrimen inter pastores & pecuarios, quia pastores cum ratione pascunt sensus: pecuarii verò nihil illis negant, sine ratione pascentes. Vnusquisque autem pastor est gregis virtutum, quas pascit verbo Dei. Luc. 2. a. Pastores verò Aram, dicuntur vacantes sensibilibus. Gen. 29. a. *Amb. 1. de Cain. 6 & 2. de Abra. 6. Phil. de sacr. Abel & Cain & de agri. & de migra. Abr. Amb. s. Ps. 131.*

Simplex. Pastor ouium, simplicem designare solet, quia curam habet ouium simplicium: sicut erat Abel. Gen. 4. a. 46. d. 47. a. 49. c. Luc. 2. a. *Amb. s. Luc. 3.*

Prælati rapaces. Pastores, sunt lupi vespere cùm prelati sunt rapaces obtenebrescente mundo. Soph. 3. a. Hi sunt pastores Regis Assur, hoc est, principes sub diabolo. Nahum 3. d. *Gre. s. 1. Reg. 1. Rup. s. Nahum. 3.*

Antichristus. Pastor stultus erit Antichristus, qui dicitur pastor & idolum. Zac. 11. a. *Hie. s. Zac. 11.*

Mors. Pastor malorum in inferno dicitur mors. Ps. 48. *Aug. s. Ps. 48.*

Errantes circa Trinitatem. Pastores tres in mense vno succisi, sunt vel qui errant circa aliquam Trinitatis personam, vel sunt Moses, Aaron, & Maria. Zach. 11. b. *Hie. s. Zac. 11.*

Pabulum, Pascua, Pastus.

Pascua sunt vbi pecudes pascuntur, & ipse pastus. Pabulum autem est ipse cibus herbaceus, fœniceus, seu paleaceus. Pastus verò ipsam cibationem, & etiam pabulum significat. Hæc, quantum ad nostrum propositum, parum aut nihil differunt.

Materia contẽplationis & bonorum operum. Sacra scriptura. Exempla Sanctorum. Visio beatifica. Potestas & libertas fidelium. Pascua, quæ inueniuntur in Christo, sunt intus materia contemplationis, foris verò bonorum operum exercitatio. Pascua etiam sunt sacramenta, & libri sacræ scripturæ, tam veteris, quàm nouæ, & exempla Sanctorũ, demum visio ipsa beatifica, qua Sancti pascuntur in gloria. Ps. 22. 94. Isa. 49. a. Ier. 23. a. Thre. 1. b. Hos. 13. a. Ioan. 10. b. Sic pastus filiorum ceruarum, est illud viriditatis æternæ pabulum, vbi iam nostra refectio nullius defectus ariditate marcescet. Iob. 39. a. Pascua etiam, potestas atque libertas fidelium. *Ori. s. Cant. ho. 2. Hie. s. Isa. 49. & s. Mich. 2. Amb. s. Ps. 118. se. 14. Gre. 30. mor. 22. Cyril. 7. s. Ioan. 4.*

Prædicatio. Pastus etiam est ipsa prædicatio, qua auditores pascuntur. Genes. 29. b. 34. a. 3. Regum 17. a. Isaiæ 14. g. *Chry. s. Ioan. ho. 58. Hie. ad Furiam.*

Ecclesia. Pascua dicitur aliquando ipsa ecclesia. Psalm. 73. Iratus est furor tuus super oues pascuæ tuæ. *Gre. 30. mor. 34.*

Conuersi ad Christum. Pascua onagri sunt, qui conuertuntur ad Christum, quibus ipse dicitur tunc pasci, quum eis dat gratiam. Iob. 39. a. *Hie. s. Ier. 25.*

Pascua optimatum gregis, quæ vastauit Dominus erant templum, & oblationes Iudæorum. Ier. 25. g. Ioel. 1. d. Pascua etiam Iudæorum erant temporalia bona. Hose. 13. b. *Rup. s. Hose. 13.*

Pabulum ignis ex adipe hostiarum gratum Deo est, cùm concupiscentiæ consumuntur igne Spiritussancti. Leui. 3. c.

Templũ Iudæorũ. Temporalia. Extinctio concupiſcentiarum. Myſteria trad. Gentes. Iudæa. Hypocriſis. Mali.

Glo.int.ſ.Leui.3. Glo.ord.ſ.Iſa.32. Lyra.ſ.Iſa.34. Gre.7.mor.15.

Paſcua gregum facta eſt Iudæa, cùm Iudæorum myſteria venerunt ad Gentes. Iſaiæ 33.d.

Paſcua ſtruthionum facta eſt Iudæa, hoc eſt, dæmonum, quũ Iudæi remanſerunt in incredulitate. Iſ.34.c. In mente hypocritarum ſunt paſcua ſtruthionum, quia ſtruthio volãdi ſpeciem habet, ſed vſum volandi non habet. Ita hypocriſis cunctis intuentibus imaginem de ſe ſanctitatis inſinuat, ſed tenere vitam ſanctitatis ignorat. Demum omnes mali paſcua catulorum leonum dicuntur. Nahum.2.d.

Pabulum dare iumento, eſt carnem reficere. Gen.42.e.

Paſſer.

Paſſer, eſt auis nota, quæ in parietibus domorum nidificare ſolet, & inter homines conuerſari, & ſua garrulitate moleſta eſſe, eſt autem auis inquieta & laſciua.

Ori.ſ.Leui.ho.8. Iſyc.ſ.Leui.14. Cyril.epiſt.9.& de incarn.vnigen.27. — Diuinitas & humanitas in Chriſto.

Paſſeres duo qui ſumuntur in immolatione & emundatione leproſi ſignificare poſſunt diuinitatem & humanitatem in Chriſto: vel corpus & animam. Paſſer immolatus, eſt caro Chriſti, vel corpus mortificatum: paſſer viuus & dimiſſus, diuinitas, vel ſpiritus. Leuit.14.a. Origenes appellat hos paſſeres gallinas, aitque in purificatione quæ per eas fit, ſignificari pœnitentiam, quæ illius indiget ope, de cuius latere proceſſit aqua & ſanguis, verùm Hebraicè dicuntur Ziporim, quod aues in genere ſignificat. Duæ aues indicant pignora, quæ obtulit in expiationem noſtram ille ſummus purificator Chriſtus Ieſus, hominem videlicet ſpiritualem & animalem, & hic occiſus fuit, vt noſtram concupiſcentiam expurgaret. In vaſe autem fictili dicitur iugulatus, quia in corpore ipſius de terra fabricato immolatus fuit, & hoc ſuper aqueam virtutem miſericordiæ, cuius ſignum ſimul cum ſanguine, iuſtitiæ videlicet ſigno exiuit de latere ipſius morientis. Auis itaque occiſa eſt corpus, vel virtus eius animalis in vaſe corporis ſui extincta. Auis autem viua, eſt ſpiritus, vel anima eius, & ipſa oblata in expiationem noſtram, iuxta id quod ait. Et animam meam pono pro ouibus meis. Sed tamen cùm occidi non poſſit, dimiſſa fuit viua in agrum, aut campum illum ſupremum, vnde omnia trahunt originem: qui eſt Pater ęternus, cui moriens & ſpiritum dimittens, ait: Pater in manus tuas commendo ſpiritum meum. Hanc autem animam, vel ſpiritum dimiſit aſperſum ſanguine auis iugulatę, & etiam ſanguine eorum pro quibus iugulata erat auis, ſicuti per Iſaiam loquitur dicens. Et aſperſus eſt ſanguis eorum ſuper veſtimenta mea.

Geor.Ven.Can.2. tom.3.cap.17. — Corpus & anima. Homo ſpiritualis & animalis in Chriſto.

Aug.ſ.Pſ.101. Gre.ſ.Pſ.101. Euc.for.ſpirit.5. — Chriſtus in cælo. Prædicator. Contemplatiuus

Paſſer ſolitarius in tecto. Pſ.101. eſt Chriſtus in cęlo, vel prędicator inter fideles Eccleſię, qui tamen imperat carni, aut homo, qui in excelſis habitans, & ſolitudinem incolens, pro peccatis ſuis clamare non ceſſat.

Arno.& Aug.ſ.Pſ.83. — Chriſtus. Anima.

Paſſer inueniens ſibi domum, eſt Chriſtus. Pſ.83. vel eſt anima ſperans gloriam cæleſtem, vel habens eam.

Gre.19.mo.24. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.17. — Duplices carnis conditiones.

Paſſeres duo in emundatione leproſi, duas carnis conditiones indicant, nam pars quædam carnis viuit: pars autem alia adeò mortua eſt, vt ſi quis eam pungat, nõ ſentiat leproſus. Auis igitur quæ viua dimittitur, purificationem, aut ſignum viuacis carnis, & non plenè infectæ indicat. Altera verò occidebatur in purificationem & reuiuificationem illius carnis præmortuę, fiebatque ſuper aquas primum & præcipuum omnium ſordium lauacrum & viuas, quia mortuæ communiter putridæ ſunt, coinquinantes potius quàm lauantes. Iugulabatur autem in vaſe fictili, & terreo, quod corpus ſignificat, in quo purgari debet per mortificationem ſpiritus ille animalis volatilis inficiens carnem ipſam, quam præmortuam dicimus. Viua autem auis quę dimittebatur in agrum, carnem illam validiorem, aut ſpiritus nondum infectos, vel meliorem animam ſignificat.

Arn.& Aug.ſ.Pſ.103. — Tendentes ad cæleſtia.

Paſſeres dici poſſunt, qui ad cęleſtia tendunt, & qui pauca habentes tamen reliquerunt omnia. Pſ.103.

Hil.ſ.Ma.can.10 — Corpus & anima. Chriſtus & proximus.

Paſſeres duo dici poſſunt vniuſcuiuſque corpus & anima, vel Chriſtus & proximus illi coniunctus. Mat.10.c.

Aug.ſ.Pſ.123. — Homo vel anima.

Paſſer dici poteſt homo vel anima, & paſſer bonus eſt, cui volandi natura ſuppetit: paſſer verò malus, qui volandi vſum terrenę vitio labis aboleuit. Pſ.10. 101. 123. Sicut paſſer eripitur anima de laqueo venantium, quia ſicut paſſer propinquus laqueo, ſi ſentiat ſtrepitum fugit, ita qui propinquus eſt peccato, audito ſtrepitu gehennę & comminationis diuinę euadit peccatum.

Amb.ſ.Luc.32. — Quinque ſenſus.

Paſſeres quinque, qui aſſe væneunt, ſunt quinque ſenſus, qui illecebris voluptatum venundantur ſub peccato. Luc.12.d.

Hie.ſ.Pſ.10. Tert.de cibis Iudæorum. — Prudentia. Clamor, & inconſtantia. Intemperantia.

Paſſer aliquando ponitur pro prudentia. Pſ.10. Tranſmigra in montem ſicut paſſer.

Paſſer garrulus & inquietus clamorem & inconſtantiam ſignificarę poteſt, laſciuus verò intemperantiam.

Paſtinare, vide Fodere.

Paſtophorium.

Paſtophorium eſt paſtophori domicilium, paſtophori autem erant ſacerdotes ſacroſancti Ægyptiorum, cæteris honoratiores.

Secreta mentis.

Pastophoria in templo, erant domus, in quibus leuitæ excubabant in atriis domus Domini, & pastophoria diruta. 1. Mach. 4. e. g. designant secreta mentis, quæ diruuntur, quando per desideria illicita dilaniantur. *Glo. ord. s. 1. Mach. 4.*

Pater, Parens.

PAter dicitur, qui aliquem genuit, qui & genitor appellatur. Datur autem pater educatione. Iob. 29. c. pater eram pauperum. Pater genere. Gen. 25. f. Ad possessionem patrum tuorum. Imitatione. Eccli. 41. c. Erubescite à patre & matre de fornicatione. Inuentione. Ge. 4. d. Qui fuit pater habitantium in tentoriis. Patres item, maiores. Gene. 15. c. Tu autem ibis ad patres tuos. Præceptor. Ge. 45. b. Qui fecit me quasi patrem Pharaonis. Item principium. Gen. 17. a. Erisque pater multarum gentium.

Deus pater. Pater dicitur Deus æterna generatione producens Filium. Et pater Iudæ, est Deus pater Christi. Gen. 49. d. Et pater Christi relictus, vt adhæreret vxori, dicitur pater cælestis. Gen. 2. d. Mat. 19. a. Et pater claritatis seu gloriæ dicitur Deus pater. Ephe. 1. c. Cui dicitur ab incredulis. Isa. 45. b. Quid generas? Sciendum autem, quia ferè vbicunque Christus absque determinatione possessiui huius pronominis meus vel mei, dicit pater vel patris, ea quæ loquitur, minora sunt maiestate suæ diuinitatis, vt illic. Et sicut mandatum dedit mihi pater, sic facio: quia pater maior me est. Vbi autem determinat pater meus vel patris mei, non sine indicio loquitur diuinæ maiestatis, vt hic. Sed qui facit voluntatem patris mei, qui in cælis est. *Ori. s. Gen. ho. 17. & s. Matt. ho. 7. Rup. 7. s. Mat.*

Deus pater, creatione & origine & gratia seu adoptione. Patris nomen creatione & origine attribuitur Deo, comparatione ad homines, quos ipse ad imaginem & similitudinem suam creauit, licet aliquando dicatur pater etiam omnium creaturarum. Sed peculiariter dicitur pater bonorum, qui ex Deo per gratiam nati sunt, & facti filii per adoptionem. Gen. 49. b. Leu. 20. b. Pro. 1. a. 30. e. Isa. 63. d. 64. c. Ier. 3. b. Mala. 1. b. Mat. 6. b. 10. c. 11. d. 23. a. Mar. 11. c. Luc. 11. a. 15. d. Et dicitur pater orphanorum, hoc est, desertorum à mundo, vel à lege. Ps. 67. Et patri contumeliam facit, qui Deum blasphemat. Mic. 7. b. Paternitas omnis est ab ipso Patre cælesti. Ephe. 2. d. 3. c. *Ori. s. Leui. ho. 11. Amb. s. Luc. 15. & de sacramentis 5. Hila. s. Ps. 67. Hie. s. Mic. 7. Isyc. s. Leui. 20. Beda. s. Pro. 1. Gre. Nys. de oratione.*

Deus, aut Christus. Pater Ruben, cuius cubile dicitur ascendisse, est Deus, aut Christus cuius corpus Iudæi macularunt. Gen. 49. a. *Gre. 29. mor. 20.*

Dans Deus gratiam & doctrinam. Pater pluuiæ dicitur Deus: quia dat pluuiam voluntariam hæreditati suę, hoc est, gratiam & doctrinam ecclesię. Iob. 38. c. *Hie. s. Iob. 38. Ori. s. Num. ho. 7.*

Deus pater synagogæ. Pater Marię sororis Mosis dicitur Deus pater synagogę. Num. 12. d.

Christus. Pater Pharaonis dictus Ioseph, significat Christum, qui sibi subiecit principatus & potestates. Ge. 45. b. Et pater futuri seculi, est Christus, qui & pater dicitur habitantium in Hierusalem, hoc est, habitantium in ecclesia. Is. 9. b. 22. f. Pater etiam Saulis est Christus, qui est pater prędicatorum. 1. Reg. 10. a. Et cùm dicitur ibidem. c. Quis pater eorum? intelligitur Deus ipse pater Prophetarum, qui per Spiritumsanctum suum loquitur in illis: De quo Mat. 10. c. Non estis vos, qui loquimini. Potest autem illa interrogatio intelligi, cùm carnales despiciunt prædicatores propter originem & paupertatem, &c. Sciendũ tamen, vbi dicitur. Quis pater eorum? in aliquibus libris Bibliorum scribi, Quis pater eius: In aliquibus verò, Cis pater eius, Gregorius tamen legit. Quis pater eorum? quæ lectio conformior est Hebraicæ lectioni: quæ sic se habet ומי אביהם. Pater etiam sacerdotis, dici potest Christus, cui sacerdotes succedunt. Leu. 6. d. *Hie. s. Isa. 9. 22. Gre. s. 1. Reg. 10.*

Dauid pater Christi. Pater Christi dicitur Dauid, ex cuius stirpe descendit Christus. Isa. 22. g. Et erit in solium glorię domui patris sui, & suspendam super eum omnem gloriam domus patris eius. *Hie. s. Isa. 22.*

Patres fidelium Abraham & Iacob. Pater multarum Gentium dictus est Abraham, quia multæ Gentes eius fidem imitaturæ erant. Gen. 17. a. Iacob etiam pater dicitur vniuscuiusque credentis. Isa. 58. d. *Hie. s. Isa. 58.*

Patriarchæ. Deus & cælestia. Elementa. Philosophi. Patres antiqui sunt, qui vitę merito & ordine præcesserunt, vt Patriarchæ. Gen. 15. c. Patres etiam antiqui, dici possunt Deus & cęlestia. Item secundum aliquos patres antiqui dicuntur elementa. Patres etiam antiqui sunt Philosophi patres gentium, quos etiam significant patres Pharaonis. Exo. 10. b. Iob. 8. b. Ps. 44. 77. *Basi. & Am. s. Ps. 44. Amb. 2. de Abra. 9. Hie. ad Principiã. Phil. quis rerum diuin. hæres.*

Sancti. Patriarchæ. Apostoli. Patres Abraham, vel Iacob, dici possunt Sancti, & pater Israel, dicitur Abraham, vel antiqui patres in deserto. Gen. 47. b. 48. c. 49. d. Patres etiam Israel dicuntur Patriarchæ, & Apostoli. Hos. 9. c. Ps. 44. Et patres nostri, quibus dedit Deus terram, sunt Apostoli, quibus dedit ecclesiam. Ier. 7. a. Et patres Iob, sunt Apostoli patres ecclesiam. Iob. 13. a. *Hie. s. Ier. 7. & s. Hose. 9.*

Prælatus. Doctor. Pater honorandus dici potest prælatus, & doctor. Ge. 46. d. Exo. 20. a. 21. b. Et pater Ioseph, est antecessor in dignitate. Gen. 47. c. Et pater Ionathę, est prglatus superior respectu inferioris. 1. Reg. 14. a. Pater pauperum dicitur Iob, designans populum ecclesiæ, ex cuius prædicatione humiles, qui pauperes spiritu dicuntur, generantur. Iob. 29. c. Patres etiam sunt doctores, qui nos in fide genuerunt, & instruxerunt. Leu. 25. g. 1. Cor. 4. c. *Ori. s. Rom. 4. Gre. s. 1. Reg. 14. & 19. mor. 21. Isyc. s. Leui. 25.*

Intellectus. Ratio. Sermo. Pater aliquando dici potest intellectus in domo rationis, vel recta ratio seu sermo, quia consilia bona, & actiones honestas solet gignere: prognatasque educare, decretis ducibus doctrinæ & sapientiæ. Gen. 12. a. *Phil. de migr. Abr. & de special. legibus.*

Doctores mali. Heretici. Patres dicuntur doctores mali. Psa. 48. Et patres hæreticorum, sunt hæresiarchę. Iob. 39. a. Et patres quorum labores comedit confusio, sunt hæretici. Ier. 3. g. *Basi. s. Ps. 48. Gre. 20. mor. 7. Hie. s. Ier.*

Antiquum sacerdotium. Pater sacerdotis, cui succedit filius, significare potest antiquum sacerdotium, cui successit sacerdotium nouæ legis. Leui. 6. d. *Glo. int. s. Leu. 6.*

Ori. s. Mat. ho. 4. Hil. s. Mat. Cant. 17. Pater lunatici, videtur dici posse angelus custos. Mat. 17. c. Potest etiam pater lunatici dici lex. Et Moses est pater, hoc est, lex regens Iudæos. *Angelus custos. Lex.*

Cle. Alex. 4. strom. pater relinquendus propter Euangeliũ, designat leges ciuiles, quæ cedere debẽt Euãgelio. *Leges ciuiles.*

Arn. s. Ps. 44. Hil. s. Mat. ca. 10. pater etiam obliuiscendus, est Adam, seu vetus homo, quem exuere debemus. Ps. 44. Pater etiam animæ dicitur peccatum, quod tradit ipsam animam in mortem. Mat. 10. c. *Adam. Vetus homo. Peccatum.*

Ori. prol. s. Cant. patres dici possunt, qui iam sufficiunt regere alios. 1. Ioan. 2. b.

Hie. s. Amos 2. Isyc. s. Leui. 21. Rup. s. Zach. 13. Patres aliquando dicuntur Iudæi, filii verò Christiani, in eorum fide succedentes. Amos 2. c. Pater etiam & mater pontificis, super quibus ipse non polluitur, est populus Iudęorum, ex quibus Christus secundum carnem, & licèt peccatores elegerit, ipse tamen non est super eis pollutus. Leu. 21. c. Zac. 13. d. *Iudæi.*

Hie. s. Isa. 65. patres quibus vnusquisque apponitur, sunt, quos quisque in bono, vel malo imitatus est: eisque apponitur, cùm de hac vita excesserit. Is. 65. a. Dicitur autem transire iniquitas patrum in filios, quum filii patres imitantur. Exo. 34. a. *Ii quos imitamur.*

Ori. s. Exo. ho. 8. & s. Isa. ho. 9. & s. Ier. ho. 6. Hie. s. Eze. 16. Beda s. Gen. 24. Basi. & Aug. s. Ps. 44. Pater aliquando dicitur diabolus inducens ad peccatum, & ducem se faciens ad omnem iniquitatem: ideo domum eius relinquere oportet, eiusque obliuisci. Gen. 12. a. 1. Reg. 2. e. Ps. 26. 44. Is. 14. e. Ier. 11. a. Eundem designat pater Rebeccæ Bathuel. Gen. 24. c. Et pater Hierusalem Amorrhæus, est diabolus. Eze. 16. a. *Diabolus.*

Gre. s. 1. Reg. 2. pater præterea dicitur hic mundus, de quo nascimur. Ier. 20. d. Maledictus vir, qui annunciauit patri meo dicens. Natus est tibi puer masculus. *Mundus.*

Gre. 4. mor. 4. pater Ophni & Phinees, significare potest sermonem antiquorum patrum. 1. Reg. 2. e. *Sermo antiquorum patrum.*

Gre. s. 1. Reg. 2. Philo. 2. allego. patres ignorantes manna, dici possunt carnales Ægypti ollas desiderantes. Deut. 8. a. *Carnales.*

Gre. 13. mor. 21. pater hominis dicitur putredo. Iob. 17. d. quia omnis homo ab origine iã vitiata descẽdit. *Putredo.*

Hie. s. Zac. 13. pater & mater, qui genuerunt. Zac. 13. a. ponitur pro maximè propinquis. *Propinqui.*

Paterfamiliàs.

Pater familiàs dicitur, qui primus est & imperium habet in familiam.

Ori. s. Mat. ho. 10. 19. Hil. s. Mat. ca. 20. pater familias aliquando dicitur Deus: aut etiam Christus, qui curam habet familiæ ecclesiæ. Mat. 10. c. 13. g. 20. a. 21. d. Luc. 13. e. 14. c. *Deus. Christus.*

Glo. ord. s. Mat. 15 paterfamilias dicitur etiam episcopus, aut doctor, distribuens cibũ doctrinę familiæ Christi. *Episcopus. Doctor.*

Ori. s. Mat. ho. 15. 35. Paterfamilias potest quandoque dici intellectus, aut sensus hominis. Mat. 24. c. Luc. 12. e. *Sensus. Intellectus.*

Patefacere, Patere.

Patére dicitur, quod apertum est. Patefacere verò, est patentem facere.

Gre. s. 22. mor. 12. patens ostium Iob viatori, est Christus, qui omnibus patet in hac vita viuentibus, vt ingrediantur ad patrem per remissionem peccatorum. Iob. 31. d. *Christus.*

Glo. ord. s. Isa. 33. patentes riui erunt in gloria cælesti, vbi Beati torrente diuinæ voluptatis potabuntur. Is. 33. d. Possunt etiam designare doctores sacras scripturas planè exponentes. *Visio diuina. Doctores.*

Hie. s. Zac. patens fons, est doctrina noui testamenti, & baptismus omnibus paratus. Zac. 13. a. *Nouum testamentum. Baptismus.*

Amb. s. 2. Cor. 6. pater dicitur os illius, qui fiducia puræ conscientiæ diuinam prædicat, & dilatat doctrinam. 1. Cor. 6. c. *Fiducialiter prædicans.*

Amb. ser 57. patens sepulchrum Christi, designat guttur Apostolorum & Prophetarum: per quod ipsum Christum æterno literarum thesauro, condiderunt. Patens autem sepulchrum ideo dicitur, quia qui vult ad Christi peruenire mysterium, non ingreditur ad illud, nisi per euangelicæ scripturæ secretum. Ps. 5. Rom. 3. b. Sic dicebat Apostolus os suum patere Corinthiis, inuitans eos, vt per prædicationis suæ apertam ianuam, ingrederentur Christi secreta mysteria. 2. Cor. 6. c. *Prædicatio Apostolorum.*

Hie. s. Isa. 35. patere dicũtur aures surdorũ, quũ Gentes libenter audiunt, & suscipiũt verbũ Dei. Is. 35. b. *Gentes audientes verbum Dei.*

Ori. s. Rom. 3. patens sepulchrum dicitur os malorum. Ps. 5. Rom. 3. b. quia peccatorum suorum turpitudinem absque vllo pudore manifestant. *Manifestatio impudens peccatorum.*

Glo. int. s. Isa. 59. pater prædæ fideles, quos Iudæi, & infideles impie persequuntur. Isa. 59. e. *Persecutio fidelium.*

Pati, Passio.

Pati, est sustinere, tolerare, & æquo animo ferre. Ipsa autem corporis, aut animi affectio, passio dici solet. Est item pati permittere. Exo. 22. c. Maleficos non patieris viuere.

Gre. 13. mor. 11. passus dicitur Iob absque iniquitate manus suæ. Iob. 16. d. designans videlicet Christum. qui peccatum non fecit, nec inuentus est dolus in ore eius, & tamen crucis dolorem pro nostra redemptione tolerauit. *Passio Christi sine culpa.*

Gre. 9. mor. 40. Non patitur Deus eum, cui pepercit esse mundum ab iniquitate, quia permittit Sanctos plerunque illicita cogitatione pristini peccati inquinari. Iob. 10. c. *Permittit Deus immunditiam in bonis.*

Non patitur Deus inultum abire eum, qui iniuriam fecit proximo. Iob. 24. b. quia ad ipsum pertinet vindicta tanquam ad supremum iudicem. *Vindicta Dei.*

Hil. s. Mat. ca. 11. Amb. ser. 15. & s. Luc. 7. pati vim dicitur regnum cælorum. Mat. 11. b. quum Gentiles quasi irrumpentes promptè ad fidem veniunt, quasi auferentes ipsum à Iudæis ingredi recusantibus. Patitur etiam vim, quia castigantes carnem suam, & quasi vim sibi inferentes, in ipsum ingrediuntur. *Prompta fides gentium. Castigatio carnis.*

Lyra. s. Gen. 42. pati se meritò dicentes fratres Ioseph, typum gerunt eorum, qui post Christi mortem ex Iudæis respuerunt. Gen. 42. d. *Resipiscentes ex Iudæis.*

Lyra. s. Isa. 38. pati vim dicebat Ezechias, propter grauitatem infirmitatis: designat autem eos, qui tentationibus & tribulationibus affliguntur. Isa. 38. c. *Affligi tentationibus.*

Passa

Ecclesia gentiū afflicta. Passa dicitur multa vxor Pilati pro Christo, designans ecclesiam gentium quæ multa propter Christi fidem patitur. Mar. 27.b. *Hie.s. Mat.ca.33.*

Deficere à rectitudine. patiuntur calumniam ab hæreticis simplices, qui ab eis mendacia pro veritate accipiunt. Amos 3.c. *Hie.s. Amos 3.*

Puniri populum propter Reges. pati quicquam mali itinere, est deficere ob imperfectionem à rectitudine. Ideo Beniamin fuit domi retentus. Gen. 42.a. *Lyra.s.Gen.42.*

pati scandalum Ægyptios, est puniri populum propter peccata regis, cui etiam consenserunt. Exo.10.b. *Isyc.s.Leui.15.*

Peccare passione. Peccās cogitatione, vel habēs doctrinā erroneam. pati fluxum seminis, est verbositate peccare, vel aliqua passione. Leu.15.a.

patiens mulier fluxum sanguinis menstrui, designat peccata cogitationis habentem, & intrinsecus sordidatum, vel tenentem doctrinam Iudaicam, vel gentilicam. Leuitic. 15.c. Matth.9.c. *Hil.s.Mat.can.9.*

Dæmones insidiantes bonis. Iudæi sine verbo Dei. Patientes famem, vt canes, sunt dæmones quærentes deuorare bonos. Vel sunt Iudæi, qui destructa sua ciuitate, famem verbi Dei patiuntur, nolentes eam intra ecclesiam extinguere. Psalm.58. *Arn. & Hil.s. Ps.58.*

Gaudentes hæretici de malo fratrum. pati calumniam dicitur Ephraim, cùm hæretici se putant aut asserunt à catholicis opprimi, cùm potius ipsi opprimant Catholicos. Hose.5.c. *Hie.s.Hose.5.*

Irridētes Iudæi Christum. Nihil patiuntur hæretici super contritione Ioseph, quum gaudent de morte spirituali fratrum. Amos 6. b. Iudæi etiam irridentes Christum in passione, nil patiebantur super contritione Ioseph. *Hie.s.Amos 6. Rup.s.Amos 6.*

Patibulum, vide Crux.

Patientia.

Patientia, est honestatis aut vtilitatis causa, rerum arduarum ac difficilium voluntaria ac diuturna perpessio. Vel patientia, est aliena mala æquanimiter perpeti, contra eum quoque, qui mala irrogat nullo dolore morderi. *Tulli.2.de inuenti. Gre.homi.35.*

patiens dicitur Deus, quia diu sustinet peccatores, antequam puniat, eorum resipiscentiam expectans. Nahum 1.a. *Glo.ord.s.Nahū1.*

In patientia sua dicitur suscipere Deus aliquem, quum facit eum multa pati, & patienter tolerat persecutores. Sic suscepit Christum Deus in patientia sua, quia diu sustinuit Iudæos, vt resipiscerent. Ierem.15. *Glo.ord.s.Ier.15.*

Patiētia Christi. patientia Iob, typus esse solet patientiæ Christi. Iob.17.d. *Gre.13.mor.22.*

patientia nostra est à Deo, qui non permittit nos tentari supra id, quod possumus. Ps.61. *Basi.s.Ps.61.*

Patrare, vide Facere.

Patria.

Patria, est vrbs, siue oppidum, vnde aliquis est ortus.

Monasterium. patria Iacob, significare potest monasterium religiosi prædicatoris, ad quam redire vult post fructum prædicationis. Gen.30.d. *Lyra.s.Gen.30.*

Populus Iudaicus. patria Christi & prophetarum, vbi non sunt accepti, est populus Iudaicus, qui Christum & prophetas persequebatur. Mat.13.g. Luc.4.a. Ioan.4.f. *Aug.s.Ioā. tra.16.*

Patriarcha.

Patriarcha dicitur patrum princeps: quo nomine dicti sunt Abraham, Isaac, Iacob, & duodecim filii Iacob, qui duodecim effecere tribus, & nunc dicuntur patriarchæ principes pontificum, qui quatuor erant præter Romanum pontificem, nempe Antiochenus, Alexandrinus, Hierosolymitanus, & Constantinopolitanus. Nominantur antiqui patriarchæ. 1.par.8.d. Tobi.6.d. Hebræ.7.a. Acto.2.e.7.a.b.

Patruelis.

Patruelis, à patruo dictus: sunt enim patrueles patruorum filii, hoc est, filii fratrū mariū.

Christus. patruelis dictus est Christus. Isa.5.a. quia ex eodem genere erat cum Isaia, aut cum Iudæis *Isye.s.Isa.5.*

Discipulus peritus. patruelis, qui potest redimere rem venditam, est qui ab eodem, aut pari doctore habet doctrinam, sicut & nos, & potest nos instruere. Leu.25.g. *Isyc.s.Leu.25.*

patruelis Ieremiæ erat Hanameel, quia gratia cognata est sublimibus virtute. Ier.32.b. *Hie.s.Ier.32.*

patruelis Saulis erat Abner, designans adiutorem magni prædicatoris, aut prælati, participantem de duritie Cis, & de lucerna Ner. 1.Reg.14.g. *Gre.s.1.Reg.14.*

Patruus.

Patruus dicitur frater patris, quòd quasi patris loco sit.

Euangelium cognatum Prophetis. patruus Aaron, erat Oziel, designans Euangelium cognatum esse prophetis. Leu.10.a. *Glo.ord.s.Leui.10*

Prædicator perfectus. patruus Saulis, designat prædicatorem perfectum, qui minorem instituere potest. 1.Reg. 10.e. Et patruus, qui potest redimere, est qui æqualis est doctrinæ cum patre, qui nos docuit. Leuit.25.g. *Gre.s.1. Reg.10. Isyc.s.Leui.25.*

Paucus.

Paucum, est contrarium multo.

Apostoli. Electi. pauci de terra, sunt Apostoli, & fideles electi, de quibus dicitur. Multi sunt vocati, pauci verò electi. Ps.16.106. Mat.7.b.20.b.21.b. Luc.10.a.13.d. Isa.24.b. *Arn.s.Ps.16.106 Hie.s.Isa.24.*

Hie.ſ.Iſa.17.

Permodicus numerus Syrorum vicit Hieruſalem, quia paucorum credentium ex gentibus fides in principio, Iudæorum fidem ſuperauit, qui in incredulitate relicti ſunt. 2. Paralip.24.f.

Fides gentium.

Hie.ſ.Iſa.24. Aug.epiſ.59.

paucæ oliuæ remanentes in olea, erunt pauci electi in vltimis temporibus. Eoſdem deſignant pauci racemi. Iſa.24. c. Et paucia quibus alii diuiduntur, ſunt pauci credentes ex Iudæis. pſalm.16.

Pauci electi.

Glo.int.ſ.Gen.27.

paucis diebus habitans Iacob in Haran.Ge.27.g.29.e.deſignat Gentes breui tempore ſuſcepturas fidem per prædicationem Apoſtolorum.

Prompta fides gentium.

Hie.ſ.Iſa.10.

pauci efficiuntur Aſſyrii, quum hæreticorum & Antichriſti ſectatores luce doctrinæ eccleſiæ illuſtrati ipſos deſerunt.Iſa.10.c.

Diſcipuli hæreticorum ipſos deſerentes.

Pauere, Pauor, Expaueſcere, Pauidus.

Pauere, eſt grauiter timere, quaſique animo perturbato. Et pauor, eſt timor, mouens mentem, & quaſi quidam ſtupor.

Beda ſ. Gen.41.

pauor Iacob, admirationem diuinorum ſecretorum, ſeu myſteriorum ſignificare poteſt. Gen.28.d. Ad idem referri poteſt pauor Pharaonis.Ge.41.b.

Admiratio myſteriorum.

Gre.17.mor.13.

pauent columnæ cæli ad nutum Dei.Iob.4.c.26.c.quia Apoſtoli quantalibet virtute proficiant, quantalibet ſcientia excreſcant, penetrare iudicia Dei non valent.

Admiratio iudiciorum Dei.

Iſy.ſ.Leu.26.

pauet ad ſanctuarium Dei, qui corpus ſuum cum diligentia cuſtodit ab omni ſpirituali immunditia.Leui.26.a.

Cuſtodiens corpus mundum.

Glo.int.ſ.Gen.15.

pauor Abrahæ circa Solis occaſum, deſignauit perturbationem eccleſiæ futuram tempore Antichriſti.Gen.15.c.

Turbatio eccleſiæ tempore Antichriſti.

Glo.ord.ſ. Gen.27.

Expauens Iſaac poſt datam benedictionem Iacob. Geneſ.27.e.eſt præcognoſcens futura. Vnde per extaſim cognouit benedictionem Iacob eſſe confirmandam.

Præcognitio futurorum.

Ori.ſ.Exo.ho.6. Hie.ſ.Iſa.30.

pauor irruens in malos, eſt terror ex cruce Chriſti inuadens dæmones.Exo.15.b. Et pauebit Aſſur ad vocem Domini, hoc eſt, diabolus & omnes mali in iudicio ad vocem Chriſti ferentis in eos ſententiam condemnationis.Iſa.30.g.

Terror dæmonũ ex cruce Chriſti, & omnium malorum in iudicio

Glo.ord.ſ.Exo.20.

pauor filiorum Iſrael ferente Deo legem. Exo.20.c. timorem veteris teſtamenti expreſſit. Nam lex illa dicitur lex timoris.

Timor veteris legis.

Ori.ſ.Leui.26.

Abſque pauore dicuntur habitare in terra, qui animi ſecuritatem in Deo, quem colunt, habent.Leui.26.a.

Securitas in Deum.

Glo.int.ſ.Iſa.19.

pauere dicuntur, qui recordantur terræ Iuda.Iſa.19.c.quum hæretici, aut Gentiles, cognita ſacræ ſcripturæ veritate, ſuos recognoſcunt errores.

Recognitio errorum.

Glo.ord.ſ. Ier.20.

pauor dictus eſt Phaſchur ſacerdos, quia pauere debebat inimicos.Ier.20.a. Deſignauit autem pauorem, ſtuporem, & diſperſionem futuram ſacerdotum poſt paſſionem Chriſti.

Diſperſio ſacerdotum veterum.

Gre.31.mor.24. Hie.ſ.Iob.39.

pauor, quem contemnit equus, deſignat minas perſecutorum eccleſiæ: quas Apoſtoli & Martyres, ac prædicatores contemnebant. Iob. 39.c. Vel eſt terror Dei, & inuocatio eius, quum faciunt Sancti, & hunc pauorem contemnit diabolus tanquam obſtinatus.

Minæ perſecutorum. Terror Dei.

Hie.ſ.Eze.30.

pauor in Æthiopia erit, percuſſa Ægypto, cùm infideles pauebunt in iudicio, videntes cõdemnari credentes malos.Eze.30.a.Sic timebit Aſcalon. Zac.9.a.

Timor infideliũ in iudicio.

Pauimentum.

Pauimentum, dicitur ipſum domus ſolidamentum, ſiue incruſtatio, quam gradiendo calcamus.

Hil.& Aug.ſ. Pſ.118.

pauimentum cui adhæret anima, dicitur corpus humanum corruptibile. Vel terra in toto mundo ſubſtrata.pſ.118.

Corpus humanũ. Terra.

Gre.ſ. Eze.ho.18.

pauimentum templi ſtratum lapide, eſt doctrina ſacra: vel concors fidelium humilitas, qua in temporali adhuc vita poſiti, ſocialiter inuicem charitate dictante conuerſantur. 3.Reg.6. b.Eze.40.c.47.a.

Doctrina ſacra. Concors fideliũ humilitas.

Paulatim.

Paulatim idem eſt, quod ſenſim, hoc eſt, ſine feſtinatione, aut velocitate.

Glo.ord.ſ.Eze.23. Gre.ſ.1.Reg.14.

paulatim expellit Deus hoſtes, vt homines ſecuritate, non abutantur in pigritiam.Exo.23. b. Sic expelluntur vitia, nec quiſquam repentè fit perfectus, ne in ſuperbiam erigatur. Ita paulatim creſcens tumultus in caſtris, deſignat quotidianum profectum conuerſorum.1. Regum 14.c.

Nemo repentè perfectus. Profectus conuerſorum.

Paulus.

Paulus Apoſtolus priùs perſecutor fidelium, & poſtea inſignis prædicator, ſatis notus in ſuis epiſtolis, & in actis Apoſtolorum, ſecundum quòd veniens Damaſcum aduerſus fideles, ſuperatus eſt, & ipſe poſteà ſuperauit Iudæos, deſignat perſecutores fidelium etiam inter Gentes, qui ſæpe ſuperati & conuerſi, reuincunt Iudæos & infideles. Acto.9.a.

Perſecutores cõuerſi.

Pauo.

Glo.ord.ſ.3.Reg. 10.

pauo, ſeu pauus, eſt auis multiplicis coloris, cuius pulchritudinem videtur extenſis pennis oſtentare. Pauos autem ferebant ad Salomonem ex inſulis Indorum.3 Reg.10.d.2. Paral.9.c. Eorum caro ſiccata imputribilis permanere dicitur. Et quia pennarum pulchritudine veſtiuntur, deſignare poſſunt perfectos, & igne tribulationis decoctos, adeò, vt variis virtutibus decorentur.

Perfecti.

Pauper, Paupertas, Egenus, Inops, Mendicus. Penuria, Carere, Egere, Mendicare.

PAuper eſt, qui parum, aut nihil habet pecuniæ, & aliarum rerum penuriam patitur.

Chriſtus. Pauper aliquando dicitur Chriſtus, qui pro nobis pauper effici voluit, neque quicquam poſſedit in terra in qua non habuit, vbi caput ſuum reclinaret. Pſ.21.24.33.40.68.69.81.87.108.139.101. in titulo. Leuitic.23.d. Iob.5.c.28. Eccl'tæ 9.d. Iſ.25.b.26.a. Iere.20.d. Threnor.3.a. Zac.9.c. Et pauper erectus de ſtercore, eſt Chriſtus liberatus à perſecutionibus 1.Reg.2.b. Amos 5.c.

Baſi. & Arn. ſ. Pſ.33. Amb. epiſ.17. Hil. ſ. Pſ.139. Hie. ſ. Iſa.25. Aug.19. ciu. Dei.4 Iſyc. ſ. Leui.23. Gre.6.mo.15. & 18. mor.19.

Apoſtoli. Credentes. Pauperes interdum dicuntur Apoſtoli, Chriſti imitatores. Pſ 21.34.68.139. Iſa.26.a.29.f. Pauperes autem gregis, ſunt credentes ex Iudæis. Zac.11.b. Pauper etiam populus, ſunt Apoſtoli, & fideles humiles, & egenus, cui eſt ſpes, eſt fidelis. Iob.5.c.24.b.34.c. Pſ.9.33.67.71. Eccl'tæ.6.c.7.a. Sopho.3.c. Apo.2.c.

Arn. ſ. Pſ.68. Hie. ſ. Zac.11. & ſ. Sopho.3.

Pauper ſpiritu. Infirmus. Humilis. Pauper, qui clamat ad Dominum, & exauditur, eſt pauper ſpiritu, & qui adhuc eſt in timore, & qui pauper eſt à crimine, in quo nihil habet princeps huius mundi. Pſ.21.30.33.47.78.87.101.131. Pro.31.a. Iſ.11.a. Luc.6.c. Et pauper leproſus, eſt, qui non poteſt magna opera pœnitentię facere, aut implere euangelica conſilia. Leu.14.c. pauperes autem ſpiritu ſunt humiles, qui de ſe parua ſentiunt. Mat.5.a. Et talis dicitur pauperculus. Iſ.66.a. Et vir vidēs paupertatem ſuam. Thr.3.a. Vt autem pauperes omni tempore pulſant aures hominum clamoribus ſuis pro pane ventris: ita pauperes ſpiritu clamant ad Deum pro pane mentis, qui de cælo deſcendit. Iob.5.c.20.b.29.c.31.b.34.b.36.a.41.c. Sopho.3.c. *Contemptor laudis & bonorum. Contemptor diuitiarum.* Egenus etiam dicitur humilis contemptor laudis & honorum, ideo ſuſcitatur de puluere, pauper verò eſt contemptor diuitiarum: ideo ſuſcitatur de ſtercore: quia diuitias, vt ſtercora reputat. 1.Reg.2.a. Pauperem etiam facit Deus per contemptum rerum terrenarum, ad cæleſtium deſideriū accendens: atque ita muneribus cæleſtibus ditat. Paupertatis funibus vinciuntur, qui cæleſtes diuitias optant, quibus ſe in hac vita carere conſpiciunt. Iob.36.a.

Aug. ſ. Pſ.33.68. Baſi. ſ. Pſ.33. Arn. ſ. Pſ.21. Amb. ſ. Luc.6. Hie. ſ. Iſa.66. Aug.1. ſer. d. in mō. Chry. ſ. Pſ.9.48. Gre.6.mo.15. & 19. mo.16. & 26.mo.24 & 34.mo.2. & 16 mo.22. & ſ.1. Reg.2 Gre. Nyſ. de beat. Gre.26.mor.27.

Genus humanū. Pauper aliquando dicitur genus humanum, quia de ſe nullum habet bonum. 1.Reg.2.a. Pſ.71.112. Pro.23.a.

Arn ſ. Pſ.71.112. Aug. ſ. Ioan. tra.84

Gētilis populus. Pauper erectus de ſtercore, & egenus erat Gentilis populus. 1.Reg.2. Dicitur autē egenus comparatus ad puluerem, pauper verò ad ſtercus. Egenus etiam dicitur, qui peccat conſenſu: pauper verò, qui peccat opere. Pauperes etiam, quibus euangelizatur, ſunt Gentiles. Iſ.29.f.32.b.41.d.49.d.58.b.62.a. Matt.19.c. Luc.4.c. Gentiles etiam in eccleſia iam exiſtentes pauperes dici poſſunt. Iudi.11.a. Et paupercula erat Gentilitas carens gratia & luce veritatis. Iſa.50.c. Pſ.67.71. Leu.19.b.

Gre. ſ.1. Reg.2. Ori. ſ. Luc. ho.32. Hil. ſ. Mat. can.19 Hie. ſ Iſ.29.49.54 Am. de obit. Valēt. Aug. q. in Iudi.49. Iſyc. ſ. Leui.19.

Ignari. Imperfecti. Simplex cum bonis operibus. Pauper populus dicuntur ignari, & parui, & imperfecti, demum omnes, qui alieno indigent auxilio. Exo.22.d.23.a.30.b. Leu.25.f. Iob.20.b.24.b.30.a. Pſ.36.67.87. Pro.28.a. Iſa.10.a.14.g. Ier.2.g.5.a. Ezech.22.g. Amos 2.c.4.a.5.c. Pauper autem & ſufficiens ſibi, eſt ſimplex cum bonis operibus. Pro.21.b.

Ori. ſ. Pſ.36. ho.2. Hila ſ. Pſ.67. Hie. ſ. Iſa.10. & ſ. Ier.5.

Iudæa. Iudæi. Pauperem facit Deus, cùm repellit Iudæam à ſpiritualibus virtutibus. 1. Reg.2.b. Et egentes diuites, ſunt Iudæi, qui egent relicto Deo. Pſ.33. Et pauperes, quibus dandum erat vnguentum, erant infideles ex Iudæis. Matth.26.a. Et paupercula dicitur ſynagoga auxilio Dei deſtituta, & bonis operibus carens. Iſ.51.g. quam egeſtatem dicitur Deus dare: quia peccantes deſerit. Mala.2.a. Cæcus mendicans ſecus viam, deſignat Iudæos mendicantes intellectum ſcripturarum ad animarum ſalutem neceſſarium. Mendicabant autem ſecus viam, quia habentes ſcripturas, non eas complebant. Marc.10.g. Luc.16.b. Pſalm.108. Hæc egeſtas dicitur eſſe à Domino in domo impii. Prou.3.d. Iuxta exemplum purpurati diuitis, qui & in hac vita ſpiritualibus egebat bonis, & in futura ad tantam peruenit inopiam, vt de digito Lazari quondam pauperis vnam aquæ guttam requireret, nec habere valeret.

Iſyc. ſ. Leui.25. Gre.16. mor.24. Beda ſ. Pro.12. Aug. epiſ.120. Gre. ſ.1. Reg.2. Baſ. ſ. Pſ.33. Ori. ſ. Mat. ho.13. Hil. ſ. Mat. ca.92 Hie. Aglaſiæ. & ſ. Mar.10. Beda ſ. Pro.3.

Carentes verbo Dei. Mali. Pauperes ſunt, qui verbi Dei theſauros in corde ſuo minimè recondunt. Luc.14.c. Pſ.48.79. Et verè pauper dicitur malus, quaſi pauper verò eſt bonus egens. Egeſtas enim malorū propriè eſt: quia dum repletur vitiis, virtutum diuitiis vacuatur. Iob.27.d.30.d.41.e. Pro.28.a. Apoc.3.d. *Defectus bonorū ſpiritualium.* Et inopia eſt defectus bonorum ſpiritualium. Gen.41.d. Pſ.33. Et in egeſtate verbi Dei, dicitur Deus viſitare populum. Leuit.26.c. Pauperes demum ſunt peccatores, quorum memores debebant eſſe Apoſtoli. Gala.2.b. Leu.27.a. Iob.30.d. Penuria aquæ, eſt defectus gratiæ. Exo.17.a. Deut.8.a.

Gre. ſ.1. Reg.14. & 20. mor.28. & 34. mor.29. Arn. ſ. Pſ.78. Baſi. ſ. Pſ.33. Hie. ſ. Gala.2. Caſſia. li.10. ca.22. Iſyc. ſ. Leu.26.27.

Lex literæ. Egena elementa, ſignificant legem literæ poſt aduentum Chriſti, quia ceremoniæ legis iam non proſunt ſeruantibus. Gala.4.b.

Hie. ſ. Gala.4.

Prædicator. Non indigens poculis crater, eſt prædicator, quia quod aliis propinat, neceſſe eſt, vt abundantius cæteris bibat, & plenius quod dat, contineat. Cant.7.a.

Gre. ſ. Cant.7.

Mendicare dicitur, qui credens, & cæcitatem cordis ſui cognoſcens, vt lumen veritatis recipiat, poſtulat. Luc.16.a.

Gre. ho.2.

Egere incipiens prodigus, deſignat nihil ſatis eſſe prodigæ voluptati. Luc.15.c.

Amb. ſ. Luc.15.

Egeſtas hæreticorum, eſt defectus cognitionis veritatis. Iob.30.a.

Gre. 2·mor.8.

Mendicabit æſtate, qui in iudicio dicet cum fatuis virginibus. Date nobis de oleo veſtro. prouerb.20.a.

Beda ſ. Pro.20.

Egeſtas erit malis in inferno, quæ venit illis quaſi viator: qui ſubito rapiuntur. pro.6.b.

Beda ſ. Pro.6.

Pax, Concordia, Concordare, Pacificus, Vnanimis.

Pax, est propriè publica tranquilitas, maximè à bellis. Concordia autem est quasi vnio cordium & animorum. Pacificus verò dicitur, qui pacem facit & conciliat.

Glo.ord.s.1.Reg.7 — *Christus.*

Pax nostra, est ipse Christus, qui reconciliauit nos Deo, & duos populos in vnum coniunxit. Ephe.2.c. Mic.5.b. Idē ponit fines ecclesiæ pacem. Ps.147. Pax inter Israel & Amorrhęum, erit Christus in iudicio, cui concordabunt electi in sententia contra malos: nec tunc compassione mouebuntur. 1.Reg.7.d.

Basi.s.Ps.33. Gre.6.mor.23. Isyc.s.Leui.26. — *Pax cum Deo. Concordia potentiarum in hom.*

Pax bona est hominis ad Deum, & omnium potentiarum ad inuicem, & quum caro non concupiscit aduersus spiritum. Hanc pacem dat Deus: hanc prædicauit Christus, & reliquit suis. Hæc pax non est impiis. Leuit.26.a. Iob.5.d.9.a.15.c.22.d.34.d. Ps.33.71.75. Is.45.b.48.b.58.b. Zac.8.c.9.c. Ioan.14.d.

Gre.6.mor.23. Glo.inte.s.Gen.15. — *Gloria æterna.*

Pax Christi, cuius non erit finis, erit in æterna gloria. Is.9.b.32.d. Iob.5.d. Ps.4.28.121. Et ire in pace ad patres, est ire in gratia ad gloriam, & societatem Sanctorum. Gen.15.c.

Hie.s.Eze.13. — *Cessatio diuinæ iræ.*

Pax quam dicebant, seu promittebant pseudoprophetæ, est cessatio diuinæ iræ. Eze.13.b.

Glo.ord.s.Ier.12.

Pax non est vniuersæ carni, quia militia est vita hominis super terram, & caro in se pacem recipere non potest. Ier.12.c.

Pax cum vitiis & diabolo.

Pax mala, est hominis cum vitiis, aut cum diabolo, aut membris eius, & hanc pacem non venit Christus mittere in terram. Mat.10.d.

Glo.ord.s.Mat.10. Arn.s.Ps.40.54. Hil.s.Ps.54. — *Homo exterior. Iudas. Iudæi.*

Pacis homo, dicitur homo exterior. Ps.40. quia coniunctus est interiori, cum quo tamen sæpe non habet pacem. Dicitur etiam homo vnanimis. Ps.54. quod & de Iuda intelligitur erga Christum & de Iudæis.

Hie.s.Isa.26. — *Firmitas pacis.*

Pax, pax, quum dicitur per geminationem, firmitatem pacis indicat. Isa.26.a.

Hie.s.Eze.45. Gre.s.1.Reg.10.& s.Cant.8. Isyc.s.Leui.3. — *Christus. Eucharistia. Gratiarum actio. Opera charitatis. Obedientia.*

Pacificæ hostiæ significare possunt Christum, eucharistiam, gratiarum actionem, perfectionis & charitatis opera, & obedientiam: quibus Deo reconciliamur. Ex.20.d.24.b.29.e. Leu.3.a.4.b.7.b.9.a. 1.Reg.10.b. Ezec.45.e. Et ipse Christus dicitur pacificus. Cant.8.d. Quia per ipsum totum genus humanum Deo reconciliatum est, & dicitur pacificasse omnia in sanguine suo. Colos.1.c.

Gre.s.1.Reg.16. — *Prædicatio iustitiæ bonorum. Prædicans pacem in aduentu Christi.*

Pacificus dicitur esse aduentus Samuelis. 1.Reg.16.a. quum ad eos veniunt doctores, qui non sunt pro culpa feriendi, sed pro iustitia prædicandi: iuxta illud Apostoli 1. Corint.4.d. Quid vultis in virga veniam ad vos, an in spiritu mansuetudinis? Pacificus etiam aduentus Samuelis, designat prædicantes Christi pacem in eius aduentu, vt quum dixit Simeon. Luc.2.d. Nunc dimittis seruum tuum in pace.

Hila.s.Ps.67. Glo.ord.s.Ps.67. — *Concordes in ecclesia. Iudæi.*

Vnanimes in domo sunt, quorum est cor vnum & anima vna in ecclesia vel militante, vel triumphante. Ps.67.132.

Pacifici fratres Ioseph, designabant Iudæos, qui dicebantur pacifici Christi. Genes.42.d. Ierem.20.c.

Gre.6.mo.22. — *Tentatio ad perfectum valens.*

Pacificæ dicuntur bestiæ terræ electis. Iob.5.d. quia maligni spiritus quum bonorum corda aduersantes deprimunt, hæc nolentes ad amorem Domini impellunt. Vel pacificæ sunt bestiæ, quum carnis incentiua & si tentando submurmurant, nequaquam tamen vsque ad effectus operum quasi ad aperti morsus rabiem exurgunt.

Arn.s.Ps.34. — *Blandientes dæmones.*

Pacificè loquuntur dęmones, quum repręsentant oblectamenta, quibus capiant animas. Psalm.34.

Pacificæ hostię oblatę idolo. Exo.32.d.

Paxillus, vide Baculus.

Peccare, Peccatum, Peccator, Delinquere, Delictum, Crimen, Culpa, Piaculum, Vitium.

Ori.s.Leui.ho.5.& s.Rom.11.

Peccare, est quomodocunque labi errare & offendere. Delinquere autem, est à bono deficere. Solet autem delictum dici, quum non fiunt, quæ fieri debent, peccatum autem, quum fiunt quæ fieri non debent. Vel delictum, est leuius commissum aliquanto quam peccatum. Crimen vero idem videtur esse, quod delictum, aut culpa. Culpa autem videtur eius esse, qui nesciens aliquem læsit, sed generaliter pro omni peccato & delicto sumitur. Delictum dicitur, quum quis non in totum cadit, aut à tota lege. Leuitic.5.b.8.14. Psalm.18. Rom.12.b.

Amb.apol.Dauid.10. — *Non habere timorem Dei.*

Peccare dicitur Domino, qui timorem eius non habet. Exo.10.d.20.c. Peccasse autem dicitur Dauid soli Deo: vel quia Deus non habet superiorem, & ipse Dauid quum esset rex, solum Deum habet superiorem: vel quia solus Deus sine peccato. Ps.50.

Hie.s.Isa.29. — *Errare in dogmatibus.*

Peccare in verbo, est in variis dogmatibus errare, aut in Christum peccare. Isa.29.f.

Gre.s.1.Reg.2. Ori.s.Ier.ho.12.& s.Mat.ho.35. Hila.s.Ps.139.& s.Mat.can.18. Aug.epis.105.& s.Ps.58. — *Iudæi.*

Peccantes fratres Ioseph in ipsum fratrem, fuerunt Iudæi peccantes in Christum. Gen.42.d. Et peccatum grande puerorum sacerdotis, fuit peccatum Iudæorum, qui non solùm negabant diuinitatem in Christo, sed & alios negare cogebant. Et dicitur peccatum puerorum: vt ostendatur grauius esse peccatum sacerdotum. 1.Reg.2.d. Ideo peccatum Iudæorum dicitur scriptum stylo ferreo in vngue adamantino. Ierem.17.a. Est etiam peccatum grande, cùm iusti & Christiani peccant. Peccator autem consistens aduersus iustum, erat Caiphas interrogans Christum. Ps.38.58.70.108.139. Potest etiam significare Iudam. Frater quoque

peccans

peccans in fratrem, fuit populus Iudaicus peccans in Christum. Matt.18.b.Luc.17.a. Peccator centum annorum est Iudaicus populus, qui nouerat voluntatem Domini, & non faciebat. Isa.65.d. Delictum autem oris Iudæorum fuit, quum dixerunt, Crucifige. Ps. 58. Et peccata populi, propter quę regnare facit Deus hypocritam, sunt peccata Iudęorum, qui suscipient Antichristum. Iob.34.d. Peccatum autem quod non haberent Iudæi, si Christus non venisset, est incredulitatis peccatum. Ioan.15.d. Dicuntur autem peccasse filij Israel secundum suam multitudinem. Hose.4.b. quia vnusquisque sibi fabricabat Deos.

Caiphas. Iudas. Peccata Iudæorum. Incredulitas. — *Hil.s.Ps.38. Hie.s.Is.65.& s.Hose.4. Gre.25.mor.20.*

Peccat vir in virum, quum quis peccat in Christum, non tamen eius diuinitatem negãdo. Vel peccat vir in virum, quum in rebus temporalibus nocet proximo. Peccat autem in Deũ quum aufert ab homine, quæ illi ad æternitatem conferunt. Vel peccat vir in virum, quum peccat ille, qui superiorem habet, à quo possit corrigi. Peccat verò in Deum sacerdos, vel alius, qui cæteros corrigere debet: ideo de hoc dicit.1.Reg.2.c. Quis orabit pro eo? Itẽ. Matt. 5.b. Si sal euanuerit in quo salietur?

Peccare in Christum. — *Gre.s.1.Reg.2.*

Peccat in corpus suum qui peccat in ecclesiam, cuius ipse est membrum.1.Cor.6.d.

Peccare in ecclesiam. — *Amb.s.Luc.15. Hie.epis.beatitud.*

Peccare in cælum, est imminuta esse in peccante cælestia dona. Luc. 15. d. Vel peccauit filius prodigus in cælum, quia non debuit ab illa cælesti patria deuiare. Et peccauit coram patre, qui cęlestẽ Hierusalem matrem relinquens, conditore deserto, ligna veneratus est. Non peccat autem qui natus est ex Deo, propter charitatẽ per quam natus est ex Deo.1.Ioan.3.b.

Contemnens cælestia dona. — *Gre.Nyss. de oratione. Au.epi.95. Glo.ord.s.Ps.33.*

Delinquunt qui oderunt iustum, & non delinquunt qui sperant in Dominum. Ruũt enim mali de peccato in peccatum, Iusti autem sustentantur per charitatem. Ps.33.

Delinquit in semetipsos, qui sibi ipsi non vult suadere iustitiam. Delinquit autem in alio, qui quum peccantem non corrigat, insuper illi adulatur. Ps.35. Delinquit etiam populus per sacerdotem, quum eius exemplo aut instigatione peccat. Le.4.a.

Non consentiẽs iustitiæ. Adulãs peccanti. — *Arno.s.Ps.35.*

Delinquere dicuntur in via, qui peccant in hac vita. Ps.24.

Hie.s.Ps.24.

Peccabunt habitatores terræ, quum mali relinquentur in peccatis. Is.24.b.

Glo.ord.s.Isa.24.

Peccare per ignorãtiam Le.4.a.5.d. Dicitur Christus sacerdos peccasse per ignorantiam: quia nesciens peccatum, factus est pro nobis peccatum, assumpta carne peccati.

Isyc.s.Leui.4. Glo.ord.s.Leui.5.

Peccare in his, quæ sunt sanctificata. Le.5.d. est in sacro eloquio aliquid irreuerenter vsurpare. Vel res sacras indignè tractare.

Indigne tractare sacra.

Peccatum matris dicitur abusus potestatis alicui commissæ. Ps.108.

Abusus potestatis. — *Arn.s.Ps.108.*

Non peccat visitans speciem suam. Iob.5. d. quia tunc peccator plene vincitur, quum ex sua similitudine vnusquisque perpendit quomodo in proximi dilectione dilatetur.

Gre.6.mor.13.

Peccatum dicitur factus Christus, quia factus est hostia pro peccato, in quo tamen peccatum non fuit. Num.6.b. Ps.58.1.Cor.5.d. Sic etiam sacrificia dicuntur peccata populi. Hos. 4.b. Caro etiam Christi dicitur peccatum, quia habebat similitudinem carnis peccati. Et delicta Christi dicuntur pœna, quam pro delictis nostris patiebatur. Ps. 68. Non peccans Iob, typus est Christi. Iob.2.d.17.a.

Christus. — *Au.q.in Nu 12.& epi.110.& in Christi ad Laurẽ 41.52 Hila.s.Ps 58 68. Ori.s.Leui.hom.5. Cyril.cont.Iulia.9.& epi.39.*

Peccatum eunuchorum Pharaonis, transgressionem generis humani significare potest. Genes.40.a.

Peccatum generis humani.

Peccata adolescentiæ metuenda esse docet Iob: ideo multo magis metuenda sunt, quæ in grauiori ætate commissa sunt. Iob.13.d.

Glo.ord.s.Iob.13.

Vitium fluxus seminis, verbositatem significare potest. Le.15.a.

Verbositas. — *Glo.ord.s.Leui.15.*

Peccatum interdum dicitur concupiscentia: vt cùm dicitur. Rom.6.b. Non regnet peccatum in corpore vestro.

Concupiscentia. — *Au. de ver. do. ser. 43.& conci.3.*

Peccatum etiam aliquando sumitur pro originali, vel veniali. Ps.31. Rom.4.b. Cui nõ imputauit Dominus peccatum. Ps.50. In peccatis concepit me mater mea.

Peccatum originale vel veniale. — *Glo.int.s.Rom.4.*

Peccatum præterea dicitur pœna peccati. Leuitici 20.c. Portabunt ambo peccatũ suum.

Pœna peccati. — *Glo.int.s.Leui.20*

Peccatum maximum appellatur idololatria. Exo.32.c. Et infidelitas. Num.31.c. Et delictũ maximum, est superbia. Ps.18. Peccata etiam maxima sunt, quæ opere complentur. Ecclęsię 10. a. Crimen etiam pessimum, dicitur odium fraternum, vel detractio. Vel designatur hypocrisis, quam accusat & arguit Ioseph, id est discretio. Gen.37.a.

Idololatria. Infidelitas. Superbia. Peccatum operis. Odiũ fraternum. Detractio. Hypocrisis. — *Aug.s.Ps.18. Hie.s.Ecclesia.10 Ric.de S.Victo. de 12.patriar.69.*

Pro peccato quandoque offertur hircus, turtur, aut pullus columbæ, aut etiam vitulus. Le.9.10.12.15.b.16.

Peccatores terræ interficiendi, sunt peccata per carnem commissa. Peccatores etiam terræ dicuntur transgredientes legem naturę: peccatores autem cæli, dicuntur decidentes à suscepta lege gratiæ. Ps.100.118.

Peccata carnis. Transgrediens legem naturæ. — *Ori.s.Nu.ho.26. Hil.s.ps.118. Amb.s.ps.118.se.15*

Peccator considerans iustum, est diabolus iusto insidians: & ipsi dæmones sunt peccatores intendentes arcum. Et ab his peccatoribus eruit Deus in morte, vel in iudicio. Psalm.9. 10.35.36.70.108.128.

Diabolus. — *Ori.s.ps.36.ho.5.& s.Cant.ho.3. Arno.s.psa.9.*

Peccator constituitur super diabolum, quum conuersus ad Christum erigitur contra diabolum: vt Paulus. Ps.108.

Resipiscens. — *Arno.s.psa.108.*

Peccatores aliquando dicuntur hæretici. Ps.10.124. Et delicta Samariæ, sunt idola & errores hæreticorum. Amos 8.d. Peccator etiam dicitur Gentilis populus. Zac.13.a.

Hæretici. Idola. Hereses. Gentilis. — *Hie.s. Amos 8. Rup.2.de glori. Trini.6.*

Peccatores aliquando minus sunt, quàm impii, vt auari, procaces, superbi, ad quæ inclinatur natura, & non ad impietatem. Ps.1. Qui non abiit in concilio impiorum, & in via peccatorum non stetir.

Hila.s.Ps.1.

Pectus.

PEctus est anterior pars animalis à gula vsque ad ventrem : quod in homine latum est, in reliquis verò animalibus in modum carinæ. Estque costis compactum & aliis ossibus, quę velut firmamenta pectoris sunt. Intra concauum autem, quod est inter pectus & dorsum, & continetur cor cum pulmone. *Ari.2.hist.anima.1*

Pectus Christi, significare potest diuinę sapientiæ secretum: & communicationem sensuū spiritualium. Supra hoc pectus recubuit Ioannes. Ioan.13.c.21.f. *Secreta diuinæ sapientiæ.*

Pectora in angelis, virtutem insuperabilem seruandique vim, vt est à subiecti cordis viuifica distributione significant. Apoc.15.c. *Au.s.Ioan.tra.61. Ori.s.Cant.ho.1. Dion.cæle.Hie.15*

Pectus Aaron Apostolos significare potest, qui sunt velut pectus Christi. Item continuam curam subditorum, quam prælati habere debent, & præterea memoriam patrum. Exod.28.e. *Glo.ord.s.Exo.28* *Apostoli. Cura subditorū. Memoria patrū.*

Pectus aliquando pro corde aut voluntate sumi solet. Et pectore repit serpens, quando diabolus prauas suggerit cogitationes. Gen.3.c. *Cor. Voluntas.*

Pectus potest etiam significare sapienriam. Vnde pectora hostiarum cedunt in partem sacerdotis, quia ei necessaria est sapientia ad instruendum populum. Et dicitur pectusculum eleuationis, seu appositionis, quia debet ei apponi gratia Spiritussancti. Exo.29.e. Le.7. d.8. f.10.c. Potest etiam significare mundas cogitationes, consilia, legis notitiam, & dogmatū veritatem. Comedit autem Christus & Apostoli pectusculum per scientiam Trinitatis. Fascia quoque pectoralis, est doctrina euangelica. Ier.2.f. *Ori.s.Exo.hom.9. & s.Leu.ho.5. & s.Cant.ho.1. Gre.21.mor.2. Ori.s.Leui.ho.5. Hie.s.Eze.16. & de veste sacer. Tho.1.2.q.102.ar.3.* *Sapientia. Cogitationes mundæ. Fides. Consilia.*

Pectusculum quod est sacerdotum, significat bonam conscientiam, quam sacerdotes habere debent. Vel cor & cogitationes sacerdotibus detegendas in confessione. Vel fidem & confidentiam, quæ fortitudini coniunctæ sunt. Le.7.d.8.f. *Philo.de charitate. Hie.s.Ier.2.* *Bona consciētia. Confidentia.*

Pectus argenteum statuæ, eloquentiam & doctrinam sine charitate significare potest. Vel deliberationem : Vel quia est pectus argenteum, designat rectitudinem recti consilij. Dan. 2. c. *Hie.s.Mala.2. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.3.* *Eloquentia sine charitate. Deliberatio. Rectitudo consilii.*

Pectus, iram quandoque significare potest, vel concupiscentiam : super quam graditur serpens, hoc est, voluptas. Gen.3.c. Ideo detrahitur ab hostiis & dicitur superpositionis, quia debet ei superponi ratio. *Isyc.s.Leui.78. Rica.de S.Vict.de somni.Nabuc.25. Phil.2.alleg.& de mig.Abra.* *Ira. Concupiscentia.*

Peculium, Peculiaris.

Peculium dicitur, quod alicuius labore & industria partum est, quodque sibi velut proprium applicatur. Peculiare autem est, quod ad peculium pertinet.

Peculium Dei dictus est populus singulariter à Deo dilectus: quos pascit, & defendit, & sicut gregem proprium nutrit. Dicitur etiam populus peculiaris. Exo.19.a. Deut.7.b.14.a.26.d. Malac.3.d. *Glo.int.s.Exo.19* *Populus Dei.*

Pecunia, Moneta, Numus, Numularius.

Pecunia dicta est à pecore, siue à pecu, quia apud antiquos præcipua pecunia in pecore habebatur. Licèt autem sit generale nomen ad omnia, quę quis possidet, peculiariter tamen pro numo sumitur, siue moneta, quæ consistit in auro, argento, aut ære signato autoritate publica.

Pecunia dicitur verbum Dei, quod est, pecunia digna, qua emitur sepulchrum ad quietem æternam. Genes.23.c. Exod.21.a. 22. a. Matth. 25. b. Luc. 19. d. Hæc pecunia non est danda ad vsuram : ne scilicet lucri causa quis doceat, aut plus exigat pro labore, quàm opus sit. Psa. 14. *Hie.s.Ps.14. Euc.ser.spiritu.8.* *Verbum Dei.*

Pecunia etiam dicuntur dona Spiritussancti: per quæ operando debemus acquirere regnū cælorum. Exo.21.a.22.a.Ps.14. Matt.25.b. Luc.19.d. *Dona Spiritussancti.*

Pecunia probata, sinceram fidem designare potest, & numus argenteus verbum fidei seu confessionem fidei. Gen.23.c.1.Re 2.g. *Basi.reg.bre.254. Arno.s.Ps.14. Ori.s.Leui.ho.3.* *Fides. Confessio fidei.*

Pecunia tritici posita à Ioseph in saccis fratrum, designat precium sapientiæ redditum ipsis discipulis. Gen.42.e. Iudęi quidem dant pecuniam : Christus verò triticum & pecuniam. Porrò pecunia in ore sacculi, eloquentiam scripturæ significare potest in ore prędicatoris. Et pecunia duplex, est sermo propheticus & euangelicus, vel ideo duplex, quia presbyter laborans in doctrina, duplici honore dignus est. Gen.43.c. *Au.27.ciu Dei.5 Amb. de Ioseph.* *Precium sapientiæ. Eloquentia. Sermo propheticus et euāgelicus.*

Pecunia collata à filiis Israel in opus tabernaculi, bona opera significare potest. Exo.30. b. *Bona opera.*

Pius & religiosus homo vera moneta est, quæ à Deo formata, vel expressa est, impius verò & irreligiosus falsa moneta est, noxia, adulterina, praua, quæ non à Deo, sed à diabolo facta est. Numus argenteus, erant Iudæi prædicantes fidem, vel anima, in quâ imago Dei reformata est per dolorem peccatorum, & veram conuersionem ad Deum. 1.Reg.2.g. Numisma autem census Cæsaris, est anima viciosa, vel corpus. Matt.22.b. *Glo.ord.s.Exo.30. Ignatius epis.6. Gre.s.1.Reg.2.* *Religiosus homo. Irreligiosus. Iudæi. Anima.*

Pecunia bona seu mala, dici possunt affectus animi rationi conformes siue diffidentes ab ea. Item opiniones, seu dogmata veritati conformia, aut contra. Et obedientia sine murmure, est numus probatus, cum murmure verò, est habens plumbum pro argento. *Ori.s.Ps.36.ho.3. Ber.ser.2.de S. And.* *Affectus animi. Opiniones. Obedientia.*

Pecunia, qua Iudæi bibunt aquam. Thren.5. a. laborem Iudęorum in sacris literis significare potest. Vel sacram doctrinam, qua sibi Fideles cōparant aquam lachrymarū meditando *Glo.ord.s.Thre.5.* *Labor Iudæorū in scripturis.*

pecunia,

Sacra doctrina. Temporalia. Prædicatio.

Pecunia data pro frumento, designat temporalia eroganda pro adipiscenda sapientia Ge. 47.c. Sine hac pecunia emitur aqua, quam dat Deus. Isa. 55.a. Pecuniam autem habet in zona, qui temporalia tractat. Luc. 9.a. *Amb. de paradi. 13 Gre. 22. mor. 23.*

Absque pecunia fructus terræ comedere, est ex ecclesia quidem sumptus accipere, sed eidē ecclesiæ prædicationis precium non præbere. Iob. 31. d. Matt. 25. c.

Doctores. Auditores. Pauperes. Hæretici. Auari.

Numularij & trapezitæ, in bonum, sunt doctores, & etiam adiutores. Matt. 25. c. Numularij etiam Christi dici possunt pauperes, quibus collata pecunia augetur, in commodum tradentium. *Ori. s. Matt. ho. 31. Timot. ad ecclesiam epist. 3.*

Numularij in malum, sunt hæretici, auari, diaconi pecunias ecclesię fraudantes, & similes. Matt. 21. b. Ioan. 2. c. *Ori. s. Matt. hō 15. Amb. s. Luc. 19.*

Pecus.

Pecus, dicitur omne animal, quod sub hominis imperio è pabulo terræ pascitur, vt boues, asini, oues, &c.

Homines subditi prælatis. Simplices.

Pecora generaliter dicuntur homines subditi prȩlatis: & est pecus bonū & malum: & sunt pecora quædam ruminantia, & diuidentia vngulas, quædam verò contra. Leui. 11. a. Ezec. 34. e. Psalm. 134. Et pecora iuxta puteum, sunt simplices ad baptismi gratiam venientes. Genes. 29. a. Demum pecora sunt fideles simpliciter viuentes, & innocentes, quę habebant tertium locum in arca Noe. Gen. 1. c. 7. a. 46. d. Leuit. 4. g. Isa. 61. b. Ier. 9. c. 31. b. Ioel. 1. d. Mich. 2. d. Zac. 11. a. Pecora bona sunt, quæ neque si manducauerint abundant, neque si non manducauerint egent. *Hie. s. Eze. 34. Au. 13. confe. 11. Beda s. Gen. 8. 29.*

Innocentes. Peccatores.

Pecora sæpe significant peccatores, vt iumenta. Leui. 7. c. Et pecus Cedar, sunt simplices gentium in erroribus existentes. Isa. 60. b. Mic. 5. e. Et pecora Ægypti percussa sunt homines colentes ipsa pecora. Exo. 9. a. Et pecora prona in ventrem, sunt gulæ, libidini, & terrenis seruientes. Eze. 44. g. Sopho. 1. a. 1. Cor. 15. e. Et pecora campi sunt peccatores latam viam sequentes: vel laicorum populus. Psa. 8. *Hier. s. Is. 60. & s. Mic. 5. et s. Eze. 44. Amb. 6. Exae. 3. Tert. de resurrec. Beda s. Exo. 9. Ar. & Au. s. Ps. 8.*

Laici. Animales homines.

Pecora, quę habebant Ruben & Gad & Manasses, sunt animales homines, qui non possunt transire Iordanem. Num. 32. a. *Ori. s. Gen. 32.*

Iudæi. Nobiles Iudæorum vel ecclesiæ.

Pecora etiam significant irrationales Iudæos, qui pascua scripturæ conculcant, quum prauos illi dant sensus. Isa. 7. b. Et pecus inclytum Iudææ erant nobiles illius populi, aut certè ipsius Ecclesiæ. Ier. 13. d. Pecus occisionis, est populus Iudæorum. Zac. 11. a. *Hie. s. Isa. 7. & s. Ierem. 13. Rup. s. Zac. 11. Amb. de Noe. 21.*

Sensus hominis sapientis. Opera vitæ actiuæ. Pœnitentiæ corporales.

Pecora munda quæ offeruntur in holocaustum, significare possunt sensus hominis sapiētis. Gen. 8. d. 9. b. Possunt etiam designare opera vitę actiuæ. Ge. 34. a. 47. d. Exo. 12. f. Item pœnitentiam corporalem. Le. 1. a. 5. b.

Sensus irrationales. Motus bestiales

Pecora, quæ habebat in possessione sua Abraham, significant sensus irrationales, quos habebat subiectos. Genes. 13. a. Et pecora, quæ dantur pro tritico, sunt bestiales motus. Genes. 47. d. *Philo. de agricul. Amb. 2. de Abr. 5*

Pedica, vide Laqueus.

Peierare, Periurium, vide Iurare.

∴ *Peior, vide Malus.* ∴

Pelagus, vide Mare.

Pellicanus.

Pellicanus: est auis Ægyptia, quæ nascitur in solitudinibus, maximè Nili fluminis. Aiunt hanc auem velut colaphis rostri occidere paruulos suos, eosque in nido occisos triduo lugere, ac demum matrem seipsam grauiter vulnerare, & sanguinem suum super filios fundere, quo illi perfusi reuiuiscunt. Aiunt aliqui ipsum esse onocrotalum. Dicitur autem vesci venenatis.

Christus.

Pellicanus potest designare Christum, qui occidit eos, quos à peccatis conuertit, & viuificat per sanguinem suum, vel est pellicanus solitudinis: quia solus natus est de virgine. Psalm. 101. *Hie & Au. s. Ps. 101. Euc. for. spiritua. 5*

Peccator. Destitutus societate.

Vescitur pellicanus venenatis, vnde designat peccatorem, qui in deserto huius mundi corde habitans, ærūnosis huius vitæ captus illecebris, veneno delectatur diabolicæ persuasionis. *Gre. s. Ps. 101.*

Pellicanus, est desolatus amicis, aut cognatis, aliorumque similium societate destitutus. *Isyc. s. Leui. 11.*

Pellex, Pellicatus.

Pellex, dicitur fœmina, quæ cum eo, cui vxor sit, corpus miscet, & pellicatus, est ipse actus pellicis.

Seruare volens vtramque legem

In pellicatum sumitur soror vxoris, quum quis cum lege euangelica vult etiam Iudaicam legem seruare. Le. 18. c. *Isyc. s. Leui. 18.*

Pellicere, vide Allicere.

∴ *Pelles pro Tentoriis, vide Tabernaculum.* ∴

Pellis, Corium, Cutis, Melota.

PEllis dicitur, quæ carnem tegit, & propriè est pellis, cum est à carne separata: cutis verò, quum est carni coniuncta. Corium autem præcipuè, est eorum animalium, quæ crassiorem ac duriorem pellem habent. Melota verò est pellis ouina vnà cum lana. Hebre.11.g. Circuierunt in melotis.

Au.q.in Nu.33. Rup.1.s.Le.16. Geor.Vene.Can.2. tomo 3.cap.7. Gre.8.mor.11. & 20.mor.30.

Pellis vaccæ comburenda, mortalitatem Christi designabat, in resurrectione eius absorbêdam. Num.19.a. *Mortalitas Christi.*

Pellicea tunica Adæ, designat Christum, qui per mortem suam cooperuit turpitudinem generis humani. Gen.3.d. *Christus.*

Philo. de sacrifici. Abel & Cain. Ori.s.Leui.ho.1. Cle. Alex.5.stroma.

Cutis ecclesiæ, dicuntur hi, qui in eius corpore solis exterioribus curis inseruiunt. Item infirmiores. Iob.7.b.30.d. *Seruiêtes in exterioribus. Infirmiores.*

Pellis hostię, velamen literę, quod erat detrahendum, significare potest & etiam munimēta opinionum. Le.1.6.4.c.7.a.8.c.9.b. Significat etiam affectiones abiiciendas: & præterea diuitias, & alia omnia secularia, quibus circuntegimur. Item nugas, vitia, falsas opiniones, & carnales cupiditates. Iob.2.b. Potest quoque significare conuersationem exteriorem, & peculiariter Christi. Le.13.f.Nu.19.a. *Velamen literæ. Munimenta opinionum. Affectiones. Diuitiæ. Nugæ. Vitia. Falsæ opiniones. Conuersatio exteri.*

Gre.14.mor.83. & s.Ps.101.

Pellis quæ adhæsit ossibus, hoc est, Christo, designat sanctas fœminas, quæ ad præparanda subsidia corporis, exterioribus Domino ministeriis seruiebant, cùm discipuli fugissent. Iob.19.c. *Fœminæ ministrantes Christo.*

Gre.32.mor.23. & mor.40.

Cutis etiam adhærens ossibus, est infirmitas vitii, quæ duritia virtutis reputatur. Thren.4.b. Et pellis hostiæ, quæ detrahitur, est superficies apparentis virtutis. Le.1.b. *Vitium sub virtutis specie.*

Au.q.in Exo.180 Hie.pro.s.Ori.s.Iesus Naue.

Pelles arietum hyacintinæ in tabernaculo, significare possunt fidem resurrectionis Christi, & etiam immortalitatem. Pelles verò rubricatæ, Martyres, quorum meritis teguntur peccata. Exo.25.a.26.c.36.c. Pelles etiam rubricatæ verecundiam frontis significăt. Designant etiam mortificationem, & pœnitentiam. *Fides resurrec. Christi. Immortalitas. Martyres verecundi. Mortificatio.*

Gre.Nyss. de vita Mosis. Glo.int.s.Eze.37.

Cutis, quam superinducit Dominus ossibus, est ornatus gratię, qua teguntur peccata. Ezech.37.b. *Ornatus gratiæ.*

Pelles tabernaculi tegentes vela, sunt prælati laborantes in temporalibus, vt subditi vacēt spiritualibus. Le.26.c. *Prelati.*

Gre.35.mor.22. Isyc.s.Leui.7.

Pellis, quam dat homo pro anima sua, designat diuitias & omnia temporalia relinquenda propter Deum. Iob.2.b. Pellis verò, pro qua omnia dantur, est patientia, quæ confortatur & excrescit in tribulationibus: & fit sicut vter in pruina, & per hanc possidetur anima. Hæc pellis est sacerdotis offerentis, quia nostra patientia est Christi. Leuiti.7.a. Pellem autem pro pelle dari contingit, quia sæpe dum venire ictum contra faciem cernimus, manum palpebris opponimus, vt ab ictu oculos defendamus, & corpus vulneri obiicimus, ne in corpore teneriori vulneremur. Ideo voluit Satan de Iob dicere. Idcirco Iob tot extra se flagella æquanimiter patitur, quia pauet ne ipse feriatur. *Gre.3.mor.2.* Pellis quam tollunt principes à subditis, temporalia bona designat. Mic.3.a. *Temporalia. Patientia.*

Rup.s.Mic.3. Isyc.s.Leui.15.

Pellis, quæ polluitur per semen coitus, est fœmina, cum qua quis illicitè concumbit. Leu.15.b. Designat etiam Gentiles suscipientes literam legis. *Fœmina. Gentiles cum litera legis.*

Ori.s.Leui.ho.6. Aug.s.Ps.130.

Pellis quia est mortuorum animalium, mortalitatis est symbolum, vt pelliceæ tunicæ datæ primis parentibus, indicium fuerunt mortalitatis & fragilitatis humanæ, ac originalis miserię, in quam inciderunt per peccatum. Ge.3.d.Leu.15.c. Sicut pellem extendit cęlum Deus, quia sacram scripturam tradidit per mortales, quę vt cælum durat. Ps.130. *Mortalitas. Fragilitas humana. Miseria originalis.*

Gre.Nys.de anima & resurrec.

Pelles quoque mortificationem iræ, aut etiam aliorum affectuum significare possunt. Exo.35.a.Leui.13.f. *Mortificatio iræ.*

Ori.s.Exo.ho.13. Glo.int.s.Gen.25.

Pellis etiam significat eum, qui deditus est terrenis, vt Esau erat hispidus in modum pellis. Genes.25.c. *Deditus terrenis.*

Hie.ad Dama.q.3 Au.cont.menda.10 Gre.13.mor.10. Ber.ad mil.tēpli.7 Beda s.Gen.37. Hie.s.Ier.13. Glo.ord.s.Leui.3. Glo.ord.s.Thre.3.

Pelles hœdorum, quibus tectæ sunt manus Iacob, designant peccata nostra in manibus Christi. Gen.27.c. Possunt etiam confessionem peccatorum significare. Cutis, peccatum carnis, super quam consuitur saccus, quum agitur pœnitentia. Iob.16.c. Pellis autem Æthiopi, est praua consuetudo, quæ difficulter mutatur. Ier.13.d. Et lepra in cute, est carnalis voluptas exterior, vel peccatum in opere exteriori. Le.13.a. Cutis, infirmitas peccati. Thre.4.b. *Peccata. Confessio peccatorum. Praua consuetudo. Carnalis voluptas.*

Pellis Sion, est exterior cultus Iudęorum, & exterior conuersatio, quę vetusta fit per peccata ad veterem hominem pertinentia. Thre.3.a.5.b. *Exterior cultus Iudæorum. Conuersatio exterior.*

Isy.s.Leui.13. Amb.s.Luc.3.

Cutis, carnem ipsam designare potest, vt lepra in cute, sit peccatum in carne. Le.13.a. Et pellicea zona circa lumbos Ioannis Baptistæ, est caro, quæ post aduentum Christi non impedimento existit, sed cingulo. Matt.3.a. Marc.1.a. *Caro.*

Gre.9.mor.38.

Pellis cum carnibus, qua interior homo vestitur, carnales motus designat, quorum obsidione in eo quod ad superna erigitur, vallatur. Iob.10.b. *Carnales motus.*

Gre.14.mor.8. Ber.ser.de cute, carne, &c.

Cutis pulchritudo gloriam temporalem significat. Iob.18.c. *Gloria tēporalis.*

Cutis, sunt cogitationes, quæ tunc est pulchra, quum cogitationes sunt bonæ, deformis verò, decolorata & maculata, quum cogitationes sunt prauæ. *Cogitationes.*

Glo.ord.s.Leui.13.

Pellis significare potest tribulationes & tentationes, quæ mortificant hominem in hac vita, & ex eis fit vas vtile, nempe patientia, quam operatur tribulatio. Leuitic.13.f. Iob.19.c. Roma.5. *Tribulationes. Tentationes.*

Gre.33.mor.22.

Pellis Leuiathan, stultos in corpore diaboli significare potest. Vel subditos illi ad extrema *Mali adherētes Diabolo.*

ministeria

ministeria seruientes demum omnes qui confessione malitiæ & imitatione illi adhærent, quia indissociabili connexione ei coniuncti sunt, & separari ab eo nunquam aut certè vix possunt. *Gre.31.mor.22. Hie.s.Iob.40.*

Pelta, vide Clypeus.

Peluis, Concha.

Anima. Litera sacræ scripturæ.

Peluis, est vas aquarium, in quo variæ res pelluntur, quod etiam concha dicitur. *Ori.s.Iudi.ho.8.& s.Isa.ho.6.*

Concha aut peluis dici potest anima, vt concha plena rore, aut aqua, est anima plena gratia. Iudi.5.g.2.a.4.d.Ioan.13.a. Potest etiam literam sacræ scripturæ significare, in qua mysteriorum aqua continetur.

Pelusium.

Dæmones.

Pelusium, est ciuitas Ægypti iuxta terminos Palestinæ, quæ & Sain dicitur, & vocatur robur Ægypti, significans tentatores dæmones. Eze.30.d. *Hier.s.Eze.30.*

Pendere, Dependere, Suspendere.

Pendere dicitur, quod in sublimi est, siue suspensum in aliquo sublimiori loco. Suspendere autem, est aliquid altè ligare, vt pendeat.

Christus in cruce. Pendere dicebatur vita ante oculos Iudæorum, quando Christus pendebat in cruce coram eis. Deut.28.g. *Tert.adu.Iudæos. Au.16.con.Fau.22*

Christus. Pendens nubes super tabernaculum, est Christus protegens ecclesiam. Exo.40.d.

Pendens spiritualis à Christo. Suspendere super Christum omnem gloriam domus patris eius, est pendere ab eo sacramenta ecclesiæ, & dona Spiritussancti, & reliqua spiritualia Is.22.g. *Hier.s.Isa.22.*

Habere verum sensum de Christo. Pendet è paxillo, qui pendet è Christo. Is.22.g. Et suspensus populus in Iesum, est habens verum sensum de eo. Luc.19.g. *Hie.s.Isa.22. Ori.s.Matt.ho.19*

Expectans auxilium Dei. Pendere dicitur populus, quum expectat auxilium Dei, aut quum nescit quid debeat agere. Hos.11.c. Suspensa & confusa mente expectabit. Pendet etiam populus Israel ad reditum Dei: quia Iudæi adhuc expectant Messiam. *Lyra.s.Hose.11. Rup.s.Hose.11.*

Cælum. Pendens velum ante arcam, designare potest cælum, quod Christus penetrauit. Exod.30.a.38.d. *Glo.int.s.Exo.30.*

Eleuatio mentis. Suspendium quod eligit anima, est eleuatio mentis ad alta mysteria. Iob.7.c. *Gre.8.mor.18.*

Virtutes in mente. Pendentes gemmæ in fronte, designant virtutes mentem ornantes. Isa.3.d. Et pendentes clypei in turri Dauid, sunt eminentes virtutes in prædicatoribus. Cant.4.b. *Hie.s.Isa.3. Gre.s.Cant.4.*

Inutilis homo. Pendere non posse vas è paxillo vitis. Eze.15.b. est hominem quidem ad aliquid esse vtilé, sed qui erit vt paxillus vitis, ostenditur nec ad rem quidem minimam esse vtilis. *Glo.int.s.Eze.15.*

Cessare à laudibus Dei propter peccata. Exercere corpora. Suspendere organa in salicibus super flumina Babylonis. Psa.136. est cessare à laudibus Dei propter peccata. Vel est exercere corpora ad imitationem Sanctorum. Vel prædicare iis, qui pascuntur voluptatibus seculi, sine fructu. Vel cessare à prædicatione, quum infructuosas ac reprobas mentes aspiciunt. *Ori.s.Ps.136.ho.2 Arno.& Hila.& Aug.s.Ps.136. Gre.33.mor.6.*

Cessare ab inutili prædicatione. Confidere in homine. Pendere in ligno, est confidere in homine. Deut.21.d. *Ori.s.Gen.ho.2.*

Iudæi pereuntes. Suspensus princeps pistorum in cruce. Gen.40.d. designat Iudæos, qui in pane Domini lignum miserunt, ideo per lignum pereunt. *Glo.int.s.Gen.40*

Publica pœna. Principium. Suspensi principes contra Solem, peccante populo. Nu.25.a. designant pœnam publicam, quæ dabitur in iudicio principibus, qui causa fuerunt peccatorũ populi, aut non ea represserunt. Vel suspenduntur contra solem, hoc est, in conspectu Dei. *Ori.s.Num.ho.20 Philo.de somniis.*

Victus diabolus. Suspensus rex Hai designat diabolum in cruce Christi victum. Et etiam alij reges, hoc est, dæmones. Iosu.8.f.10.e. *Ori.s.Ios.ho.8.11.*

Sustinere laborẽ Gentilium. Damnari sine spe. Suspendi molam asinariam in collo. Matt.18.a. est sustinere laborem Gentilium. Vel est sine spe damnari. Qui enim ligatur ad trahendam molam, spem habet cessandi, cui verò ad collum ligatur trahitur à mola. *Hil.s.Matt.can.8 Amb.s.Luc.18.*

Ornãtes errores. Suspendentes Persę & cęteri clypeum & galeam ad ornamentum Tyri. Eze.27.b. designãt ferentes strepitum verborum & gloriam inanem ad defensionem & ornatum errorum. *Hie.s.Eze.27.*

Tumens de potẽtia patroni. Dependet ruina de lateribus impii. Iob.15.d. quia quisquis potenti & iniquo adhæret, ipse quoque de eius potentia velut ex pinguedine rerum tumet, vt patroni peruersi iniquitatẽ sequens, Deum non timeat, quos valet, & quantum valet pauperes affligat, de gloria temporali cor eleuet, &c. *Gre.12.mor.22.*

Pendens cubitus sagorum ex vtraque parte tabernaculi. Exo.26.c.

Penetrare, Penetralia.

Penetrare, est quasi penitus, hoc est, ad intima alicuius rei intrare. Penetralia autem dicũtur partes interiores domus, vel templi, seu omne quod in intimis partibus est.

Prædicare vbique. Penetrare ad dexteram & sinistram, est per omnes partes prædicare, & ex omni gente conuertere. Isa.54.b. *Glo.int.s.Isa.54.*

Conciliabula hæreticorum. Penetralia Samarię, sunt conciliabula hæreticorum. Amos 3.c. vnde in penetralibus dicũt esse Christum schismatici, & hęretici secretos docentes errores. Matt.24.b. *Ori.s.Matt.ho.29.*

Penna, pennula, vide Ala.

Pensatio.

Pensatio, seu pensio, est quæ datur pro re aliqua aut vsu rei, & quod pendi solet singulis annis, velut tributum. Sic dedit pensationes Iosaphat filiis suis super ciuitatibus munitissimis Iuda. 2. par. 21. a.

Pentecoste.

Amb. s. Luc. 17. Pentecoste, id est, quinquagesima: erat festum Iudæorum, die quo data est lex, quinquagesima die egressionis de Aegypto. Eo die venit Spiritussanctus super Apostolos, & designat remissionem peccatorum, ratione septenarii, & numeri Iubilei. 1. Cori. 16. b. Actor. 2. a. 20. d. *Remissio peccatorum.*

Penuria, vide pauper.

Pepo.

Pli. 19. natura. histor. 5. Gre. 20. mor. 16. Pepones, species cucumeris sunt, magnitudine cæteros excedentes, sapore dulces & suaues. Hos concupiscebant filij Israel in deserto. Num. 11. a. designare possunt terrenas dulcedines, seu voluptates, quas aliquando concupiscunt, qui mundo abrenunciarunt. *Terrenæ dulcedines.*

Pera.

Pera, est pellis a collo ad lumbos dependens: vnde dicta est pera, sacculi genus.

Aug. s. Ps. 143. Cyril. ho. 3. Pera, solet esse aliquando receptaculum lactis, & designat gratiam noui testamenti: in ea posuit Dauid quinque lapides, hoc est, Christus, libros legis, vt deinceps spiritaliter intellecti, per gratiam occiderent diabolum. 1. Re. 17. e. Pera etiam est ecclesia, quæ in terra est, multos habens preciosos lapides, & selectos. *Gratia noui testamenti. Ecclesia.*

Hil. s. Mat. Ca. 10. Amb. s. Luc. 10. Gre. ho. 17. Euc. for. spiritua. 8. Aug. de sanctis ser. 47. Pera, significare potest curam secularis substantiæ, seu victus solicitudinem, & onera seculi: quam Christus vult discipulos suos non portare. Matt. 10. b. Matth. 6. b. Luc. 9. a. 10. a. Vel cùm sit de mortuis animalibus, designat nihil mortale debere nos ferre in nostris operibus, sed quod permaneat in vitam æternam. Potest etiam designare occultationem sapientiæ, ideo non portanda à prædicatoribus. *Cura secularis substantiæ. Mortalia. Occultatio sapientiæ.*

Peragrare, Lustrare, Perambulare.

Peragrare, est ambulando siue inquirendo circumire: quod & lustrare dicitur, & perambulare.

Philo. de mig. Abr. Peragrans Abraham terram Chanaan, designauit diligentiam inuestigandis naturis rerum adhibendam, vsque ad earum autorem cognoscendum. Gen. 13. d. *Inuestigatio rerum.*

Hie. s. Eze. 7. Gre. 27. mor. 24. Lustrantes terram, vt mundent eam, sunt doctores laborantes ad reuincendos hereticos. Eze. 39. d. Et nubes lustrantes cuncta per circuitum, sunt prædicatores in diuersis partibus prædicantes. Iob. 37. b. *Prædicatio doctorum.*

Glo. or. s. Eccl'ta 1. Lustrans vniuersa Spiritus, est Sol, qui animat, inspirat, viuificat, & fouet omnia. Eccl'tæ 1. a. *Sol viuificans omnia.*

Gre. 2. mor. 4. 22. Perambulasse terram dicitur Satan, quasi omnes homines in ea existentes sibi subiecerit, nemine illi valente resistere. Iob. 1. b. 2. a. Cùm autem non se transuolasse, sed perambulasse insinuat, quanto peccati pondere in imis prematur demonstrat, per corda Gentium iniquitatis suæ vestigia imprimens. *Diligentia diaboli.*

Percipere.

Percipere, est perfectè capere.

Glo. ord. s. 2. Tim. 2. Percipere auribus, est attentè audire. Ps. 5. 48. 142. Isa. 1. a. 28. f. Iob. 13. c. Vide Audire.

Percipiens prius agricola de fructibus, designat vsum temporalium prius dandum esse prælato, aut predicatori in verbo laboranti. 2. Timoth. 2. a.

Percrebrescere, vide Frequentare. Percurrere, vide Currere.

Percutere, Ferire, Cædere.

Percutere dicitur, qui aliquem manu, aut baculo, aut quouis instrumento ferit: quod & cedere dicitur.

Hie. s. Isa. 5. 11. Arno. s. Ps. 135. Percutere, interdum est afficere, & percutit Deus terram, quum castigat peccata. Isa. 2. d. 5. f. Et percutiet Christus virga oris sui, quum arguet malos in iudicio. Isa. 11. a. Et percussit Deus Aegyptum, hoc est, terram superstitionibus deditã, & populum pro reatu vituli. Exo. 3. f. 8. c. 22. d. 32. g. Psal. 135. Et percussit Reges fortes, hoc est, dæmones, & gentes multas, hoc est, vitia. Percussit quoque primogenita Aegypti, & dicitur percussisse inimicum. Exod. 12. e. 15. a. Ps. 134. Et percutiens Moses Aegyptium, est Christus vincens diabolum. Exod. 2. b. Percussit etiam Christus duces Moab, hoc est, dæmones. Num. 24. c. Et percussit superbum prudentia Christi, cùm vicit diabolũ in passione. Iob. 26. d. Zac. 12. a. Percussit etiam Deus Bethsamitas, cùm destruxit hæreticos. 1. Reg. 6. d. Et percussit arcum Gog in manu sinistra, quum abstulit astutias diaboli, & hæreticorum. Eze. 39. a. Percutiens Iephte Ephraim post victoriã, designat Christum condemnaturum rebelles in fine mundi. Iudi. 12. b. Cædit autem Deus Ephraim secundùm auditionem cœtus eorum, quum generaliter castigat, qui generaliter peccauerunt. Item quia per Romanos perdidit Iudæos, qui per mortem Christi fingebant se ab hoc periculo liberandos. Hose. 7. c. Et percutit domum hyemalem cum æstiua, quando diuersa hæreticorum genera dissipat. Amos 3. d. Et dicitur Dominus percutiens, quia castigat peccantes. Ezec. 7. b. Hose. 6. a. Percussus autem Assur virga, est diabolus, & eius mẽbra, *Afficere. Castigans Deus peccata. Puniens dæmones & hæreticos.*

Ori. s. Num. ho. 18. Gre. s. 1. Reg. 6. & 17. mor. 13. 16. Hie. s. Hos. 7. & s. Amos 3. & s. Is. 30. Rup. s. Hose. 7.

Pœna æterna. Permißio.

æterna pœna puniri.Iſ.30.g.Dicitur autem Deus aliquando percutere,quia permittit percuti,vt percuſſit primogenita Ægypti.

Caſtigans Deus ad emendationẽ.

Percutere dicitur Deus aliquando caſtigando ad emendationem.Iſa.1.b.9.b.14.g.19.d.27.d.51.d.Iere. 2. f.5.a.Et percutit Deus carnem,& ſanat ſpiritum. Deut.32. f.Et percuſſit Deus flumen Ægypti in riuis ſeptem, quum fecit Ægyptum prædicationi Apoſtolorum peruiam. Iſ.11.d.Et dicitur incipere percutere,quando ad emendationem caſtigat.Mich. 6. c. Iob 5. c. Agg.2.c.Zac.9.a.10.d.14.c.Percutiens Samſon mille viros maxilla,Chriſtus conuertens peccatores per prædicatores.Iud.15.d.

Hie.ſ.Iſ.1.14.19. & ſ.Mich.6. Ori.ſ.Luc.ho.3. Baſi.quòd Deus non eſt cauſa mali. Gre.6.mor.18. & 13.mor.8.

Mors Chriſti propter peccata.

Percuſſit Deus perſecutores Chriſti, propter ſcelus populi ſui per mortem ipſius Chriſti: vel quia propter magnitudinem peccatorum populi,quem ſemper peculiarem habuit, ductus eſt Chriſtus ad mortem:vt illos ad vitam ſua morte reuocaret.Iſ.53.c.

Hier.ſ.Zac.9. Hie.ſ.Iſ.53. Rup.6.ſ.Gen.9.& 5.ſ.Apoc.

Excæcatio Iudæorum.

Percuſſi Sodomitæ cæcitate in obſidione domus Lot.Geneſ.19.c.deſignant Iudæos excæcatos in paſſione Chriſti.Percuſſio tertiæ partis Solis,& Lunæ & ſtellarum,eſt percuſſio populi Iudæorum in deſerto.Apo.8.c.

Collatio legis naturalis.

Percuſſit Deus fœdus cum omnibus gentibus, quando dedit legem naturalem omnibus communem.Zach.11.c.Percuſſit etiam fœdus perpetuum,quum dedit legem nouam.Iſ. 54.c.61.c.Eze.37.g.Et dicitur percuſſiſſe fœdus cum beſtia agri,hoc eſt,cum Gentibus ad fidem venientibus.Hoſe.2.c.

Hie.ſ.Iſ.54.& ſ.Hoſ.2.& ſ.Zac.11.

Paßio Chriſti.

Percuſſio petræ,paſſionem Chriſti ſignificat:& percuſſa eſt bis,ad maiorem crucis demõſtrationem,quæ ex duobus conſtat lignis.Exo.17.b.Nu.20.b. Et percuſſiſſe eã dicitur Deus: quia ipſe tradidit Filium pro nobis.Pſ.68.Iſ.53.a.57.d.Hæc fuit percuſſio paſtoris Dei.Zach.14.d.Percutiens Elias pallio aquas Iordanis,percuſſionem corporis Chriſti deſignauit, vnde fluxit aqua baptiſmi.4.Reg.2.b.

Ori.ſ.Exo.ho.11. Aug.q.in Nu.33. Hie.ſ.Iſ.57.& ſ.Zac.13. Bed.ſ.Exo.17. Rup.5.ſ.Reg.17.

Puniri in temporalibus.

Percuſſiſſe dicitur Deus inimicos in poſteriora,quando in poſteriori parte percuſſit vlceribus Philiſthæos,propter arcam.1.Reg.5.b.Pſ.77.Deſignatur autem, quòd qui ſuſceperint teſtamentum Dei, & poſteriora vitæ dilexerint, ex ipſis iuſtiſſimè cruciabuntur: quæ ſicut Apoſtolus exiſtimare debent vt ſtercora. In extremo quoque iudicio percutientur inimici Dei,tanquam in poſterioribus.Deſignant etiam peccatum Gentilium, qui mutauerunt naturalem vſum in eum, qui eſt contra naturam:

Puniri in iudicio.

Euc.q.in Pſ. Aug.ſ.Pſ.77. Rup.1.ſ.Reg.14.

Cõminatio vindictæ. Incitatio ad virtutes.

Percutientia animalia alas,comminationem diuinæ vindictæ indicant.Eze.3.c. Percutiũt etiam ſe mutuò alæ animalium,& ala vnius percutit alam alterius,quum Sanctorum mentes in eo quòd ſuperna appetant,conſideratis inuicem alternis virtutibus excitantur. Vel in eodem ala alam percutit,quum virtus virtutem excitat,& ad perfectionem incitat.Vel ala alam percutit,quando vnus aduentus Chriſti per alterum firmatur.

Gre.ſ.Eze.ho.10. & 24.mor.11. Rup.13.ſ.Matt.

Ablatio fidei.

Percutit Deus primogenita Ægypti, quum tollit fidem ab iis, qui affligunt eccleſiam. Pſalm.134.

Aug.ſ.Pſ.134.

Ablatio literæ legis,& templi. Punitio Iudæorum.

Percutiens vermis hæderam,deſignat Chriſtum, qui abſtulit legis literam, & templum. Et percutiens Sol ſuper caput Ionæ, eſt Chriſtus, puniens & affligens Iudæos.Ionæ 4.c.In Iudæis quoque dicitur percuſſiſſe eccleſiam in indignatione ſua.Iſa. 60.b. Et percuſſit Deus Iſrael coram Philiſthiim,quando diſſoluit conſuetudinem legis. 1. Reg.4. a. Percutit etiam Deus domum maiorem ruinis,deſtruendo Iudæam: & domum minorem ſciſſionibus, permittens in eccleſia ſchiſmata. Amos 6.d.Et percuſſio cardinis,eſt deſtructio templi, & hæreſiarcharum.Amos 9.a.

Hie.ſ.Iſ.60.& ſ.Ion.4.& ſ.Amos 6.3. Gre.ſ.1. Reg.4.

Percuſſio terræ per diluuium,pertinet ad vetus teſtamentum:promiſſio verò, qua Deus promiſit ſe non vltrà eam percuſſurum,ad nouum.Gen.9.d.

Aug.q.in Gen.15

Suſceptio baptiſmi à gentibus.

Percutiens Eliſæus ſecundò aquas pallio Eliæ,quæ prima percuſſione non fuerant diuiſæ, deſignat prædicationem Apoſtolorum habuiſſe efficaciam in Gentibus ſuſcipientibus baptiſmum, quam non habuit in Iudæis nolentibus ipſum ſuſcipere.4.Reg.2.c.

Rup.5.ſ.Reg.20.

Conuerſio perſecutorum.

Non percuſſit Deus percutientes iuxta eorum plagam.Iſ. 27. b. quia eos ad fidem conuertebat per Apoſtolos,qui ipſum Chriſtum & Apoſtolos perſequebantur.

Hier.ſ.Iſ.27.

Cõuerſio ſubditorum. Mundatio animæ.

Percutiens Samgar hoſtes Iſrael vomere.Iud.3.d.deſignat conuertentem ſubditos ſimplici monitione.Deſignat etiam quemlibet,qui vt bonus agricola mundat animam ſuam.

Ori.ſ.Iud.ho.4.

Vincere motus iracundiæ.

Percutiens Samſon mille viros maxilla.Iud.15.d.deſignat eũ, qui vincit motus iracundiæ.

Amb.prol.2.de Spirituſancto.

Vincere ſpiritũ fornicationis. Vincere dæmones.

Percutere Amalec.1.Reg.14.g.15.a.eſt vincere ſpiritum fornicationis: & ſi adhuc ſurgant motus, iterum eſt percutiendus. Percutit autem eum ab Euilath vſque Sur, qui comprimit omnem concupiſcentiam & deliberationem, & reprimit perſeuerantes in turpitudine.Percuſſit etiam Dauid Amalecitas,& cum eo Ægyptius: quia ſuperbos,& mundanos deſpiciẽtes ſimplices,ipſi ſimplices virtute Chriſti proſternunt.1.Reg.30.e. Percutere quoque Philiſtheos vſque ad locum ſubter Bethchar,eſt vincere dæmones vſque ad terminum vitæ,vel vſque ad perfectionem,quæ ſub Chriſto haberi poteſt.1.Reg.7.c.Percutiens etiam Saul Amõ, donec incaleſceret Sol:deſignat prædicatorem debellantem vitia ſequentia gulam:donec videat auditores interni luminis magno calore inflammari. 1. Reg. 11. e. Percutiens Ionathas ſtationem Philiſthinorum,deſignat vincentem tentationes carnis. Attribuitur autem victoria Sauli:quia per prædicatorum exhortationem inferiores vincunt.1.Reg.13. a.

Gre.ſ.1.Reg.7.14.15. Gre.ſ.Reg.11.13.

Prædicare quibuſlibet. Detegere inſidias dæmonum.

Percutere Philiſthæos à Magmas vſque Ahilon,eſt prædicare paruulis,& perfectis,& dæmonum inſidias,vel eorum tyrannidem in electorum cordibus perimere.1.Reg.15.e.

Gre.ſ.1. Reg.15.

Hie ſ.Ier.31. Percutere femur, eſt dolere per pœnitentiam, & extinguere in ſe omne quod carnaliter viuit.Ier.31.c. Pœnitentia.

Gre.24.mor.26. Glo.ord.ſ.Ezec.6. Percutere manu,contingit admirando,vel ſtupendo. Percutit autem manu, qui ſe à malis operibus ſeparat.Eze.6.c.Percutere verò pede,contingit gaudendo.Eze.25.b. Admiratio.

Glo.ord.ſ.Exod.7. Glo.ord.ſ. Exo.28 Percutiens Moſes aquam fluminis.Exo.7.c.eſt confutans ſapientiam mundanam. Confutare ſapientiam mundanam.

Percutere, pro tangere:vt percutere puluerem terræ,vnde fiunt Scyniphes, hoc eſt, argutiæ dialecticæ.Exo.28.c. Tangere.

Glo.int.ſ.Gen.41. Percuſſæ vredine ſpicæ,famem verbi Dei ſignificant.Gen.41.a. Fames verbi Dei.

Arn.ſ.Pſ.101. Percuti vt fœnum,eſt timore iudicij terreri.Pſ.101. Timor iudicii.

Aug.ſ.Pſ. 59. Percutit Dauid Edom,deſignans terrenum hominem percutiendum,vt viuat cæleſtis. Pſ. 59.in titul.

Gre.ſ.Cant.5. Ber.ſer.ſ. qui hab. Rup.ſ.Cant.5. Percutiunt paſtores ſponſam,& vulnerant.Cant.5. c. quia prædicatores ſancti, dum cæleſtia loquuntur,amantem animam afficiunt,& maiori amore ſagittant. Vel quia reprehendũt animas volentes in ipſis quieſcere,vt videlicet tranſeant ad ſponſum. Inflammantes animã ad amorẽ ſponſi.

Ric.de S.Vict.de ſomn.Nabuc.27. Percuſſiſſe dicitur lapis pedes ſtatuę.Dan.2.f.deſignans timorem,qui confundit mentem, eamque compungi facit. Timor confundens mentem.

Gre.13.mor. 7. Percutiunt maxillam Iob,qui percutiunt,perſequuntur, & occidunt prædicatores eccleſiæ.Iob 16.b. Perſecutio prædicatorum.

Hie.ſ.Mich.5. Hil.ſ.Mat.Cano. 33. Percutientes,quibus dedit Chriſtus corpus ſuum, fuerunt principes Iudæorum.Iſa.50.c. Percuſſerunt autem Iudæi lingua Chriſtum,quum eum linguis crucifixerũt.Ier.18.c.Et percutiens Phaſſur Ieremiam,deſignat ſacerdotes percutientes Chriſtum.Ier.20.a.Percuſſerunt etiam Iudæi maxillam iudicis Iſrael,hoc eſt,Chriſti.Mich.5.a.Iob 16.b. Percuti autem caput Chriſti arundine,eſt Gentiles adhærere Chriſto.Mat.27.d. Iudei percutiẽtes Chriſtum. Gentiles adhærẽtes Chriſto.

Hie.ſ.Iſa.1. Gre.1.mor.36.& 2.mor.25. & ſ.1. Reg.5. Percutit Aſſur habitatores Sion in virga,quum diabolus aut hæreticus plus minatur fidelibus quàm nocere poſſit, aut permittatur.Iſa. 10.f.Percutiens autem Ægyptius Hebræum, deſignat diabolum inferentem tentationem.Exo.2.b.Et percuſſi à ſerpentibus, ſunt qui inſtigante diabolo in peccatum incidunt.Num.21.b.Percutiens malleus,eſt diabolus,aut hæreſiarcha.Iſ.41.b.Percutientes Sabæi pueros Iob gladio,ſunt dæmones, qui tentationis ſuæ iaculis grauiter vulnerant eos,quos necdum iuuenilis conſtantia liberos, vel robuſtos ſeruat. Iob 1.c.Apoc.8.Percutitur autem in inguine,qui peccat libidine.2.Reg.4. c.Percuti in ſecretiori parte narium,deſignat quòd peccator ex ea parte vulnus accipit animæ, quam inclinat ad delectationẽ.Percuſſi autem & nondum mortui,ſunt,qui dolorem habent peccati,ſed nõ penitus ipſum deſerunt.1.Reg.5.b.Percutit Iudæos leo de ſylua, hoc eſt, rex Babylonis, vel diabolus.Ier.5.b.Lædens baculus populos,eſt potentia diaboli.Iſ.14.b. Tentationes, & inſtigationes dæmonum,& hæreticorum. Peccare libidine. Non penitus deſerere peccatum. Potentia diaboli.

Hie.ſ.Iſ.14.& ſ. Ier.5.

Gre.3.mor.12.14. Percutiens Satan Iob vlcere peſſimo,deſignat perſecutionem, quam ipſe & eius membra exercent in Chriſtum,eiuſque membra.Iob 2.b. Perſecutiones Chriſti & eccleſiæ.

Geor.Ven.Cant. 1. tom.cap.5. Percuſſus Achab inter pulmonem,& ſtomachum, deſignat omnem ſtructuram humanæ fiduciæ perire.3.Reg.22.e. Humanæ fiduciæ infirmitas.

Iſyc.ſ.Leu. 24. Cyr.dia.7. Percutiens proximum, eſt Iudæus peruertens Gentilem, aut quilibet alius inducens quempiam in peccatum. Et percutit animal, qui ſimplicem errare facit. Exod. 2. c. 21. c. Leuit.24.c. Faciens errare.

Ori.ſ.Exo.ho.10. Bed.ſ.Exo.21. Percuſſor,eſt epiſcopus,qui verbis aſperis cõſcientias aliorum percutit: quem etiam deſignat percuſſor furis.Exo.22.a.1.Tim.3.a.Titum 1.b.Percutit autem hominem, qui operibus ſcandalizat,& facit peccare.Exo.21.b.Iſ.58.a.Et percutit mulierem prægnantem,qui infirmũ concipientem verbum Dei,& nondum opere explentem,ſcandalizat.Exod.21.c. Immoderata correctio. Scandalizare.

Glo.int.ſ.Exod.21 Percutere etiã ſeruum, vel ancillam virga,eſt immoderatè corrigere diſcipulum commiſſum,vel plebem ſubiectam.Exo.21.c.

Gre.ſ.Exod. 21. Percutit patrem,vel matrem,qui prælatum infamat,vel eccleſiam ſcandalizat.Exo.21.b. Infamare prælatum. Scandalizantẽ eccleſiam.

Glo.int.ſ.Exo. 21. Percutere oculum alicuius,eſt docere errorem,& intuitum rectum intellectus perturbare.Exod.21.c. Docere errorem.

Glo.int.ſ.Exo.21. Percutere cornu virum,aut mulierem,eſt non gubernare animam,& corpus: vel effrænato ſermone alicuius diſcipulum ſcandalizare.Exo.21.c. Non gubernare animam & corpus.

Gre.ſ.1.Reg.15. Hie.ſ.Hoſ.10. Percutere fœdus cum morte & inferno,eſt mala audacter perpetrare, & ea ſemper agenda promittere. Iſa. 28. d. Sic feriunt hæretici fœdus cum amaritudine, & non cum Deo. Hoſe.10.a. Audacter peccare.

Gre.33.mor.18. Ferit Deus pactum cum Leuiatham. Iob 40. d. quando per voluntatem ſuam ille tentat bonos.

Hie.ſ.Iſ.30. Aug.& Gre. ſ. Pſ.101. Percuſſura plagæ populi Dei,deſignat mala ex originali peccato prouenientia. Leuit.14.f. Iſ.30.f.De hoc dicitur Pſ.10.Percuſſus ſum,& aruit cor meum. Mala ex peccato originali.

Glo.ord.ſ.Iſ.49. Percutere dicitur Sol,aut æſtus aliquem,cũ perit in proſperitate,aut è cõtrario in aduerſis. Perire in proſperis.

Percontari, vide Interrogare. Perdere, vide Amittere.

Perdere, Diſperdere.

Perdere,& diſperdere,idem eſt quod perimere,aut deſtruere,& conſumere.Deu.28.b.Donec conterat te,& perdat velociter.Geneſ.18.c. Nunquid perdes iuſtum cum impio? Affligere.Numer. 4. b. Nolite perdere populum Cahat. Damnare. Pſalm. 5. Perdes omnes, qui loquuntur mendacium.Negligere.Num.24.d.Cuius extrema perdentur.Reprobare. Deut.

10.b. Et te perdere noluit. Saluare. Matt.16.d. Mar.8.d. Qui autem perdiderit animam suam.

Conuertens Deus peccatores. Conuincens hæreticos. Disperdit Deus omnẽ terrã, quũ per prædicatores cõuertit peccatores, aut conuincit hæreticos. If.23.a. Sic disperdit ciuitates terræ. Mich.5.c.6.c. Et perdit Christus reliquias ciuitatis, conuertens mundanos. Num.24.d. Ita disperdidit superbiam Philisthinorum. Zach. 9.b. Disperdere autem pulchra Amalec, est vitare turpes cogitationes. 1. Reg.15.b. Et perdere nomen Babylonis, est delere omnes prauas cogitationes. If.14.e. Et disperdere eradicata & destructa, est tollere reliquias & occasiones peccati: & colligere zizania, vt comburantur. Ier.1.b. Matth.13.d. *Hie.s.Is.14.23.& s.Mic.5. Ori.s.Nu.ho.18. & s.Ier.ho.1. Gre.s.1.Reg.15.*

Suscitans Christum. Non disperdit Deus Dauid: quia suscitauit Christum à mortuis. Ps.56. *Hil.s.Ps.56.*

Liberans ab inimicis. Disperdit Deus in misericordia inimicos hominis: quia miseretur eius, quem liberauit ab inimicis. Ps.142. *Hil.s.Ps.142.*

Punitio malorũ & dæmonum. Disperdit Deus malos, quum aufert eos ab hoc mundo, & in infernum detrudit. Exo.33.a. Et disperdit quadrigas Ephraim, & currus Pharaonis & equos, quia cùm ipse faciat pacem, omnia bellica disperdit. Tollit etiam hæreticos, & peccata varia. Ier.12.d.15.b.18.a. Mich.5.c. Zac.9.c. Perdit etiam homicidas, condemnans malos in iudicio, & disperdet de terra memoriam malorum. Mat.22.a. Ps.33.144.145. If.26.c.30.f. Thr.2.c. Disperdit etiam de ciuitate Domini omnes operantes iniquitatem, ille qui vincit omnes dæmonum insidias. Ps.100. Quasi sterquilinium in fine perdetur hypocrita. Iob 20.a. quia in morte sua quum ad tormẽta ducitur, stercoribus vitiorum plenus, à malignis spiritibus conculcatur. Soph.1.a.2.b. Mal.2.c. Disperdit etiam Deus excelsa montium, quum superbas mentes humiliat, & castigat. Ezec. 6.a. Sic perdidit excelsa idoli. Hos.10.b. Perdidit etiam Cherub de medio lapidum ignitorũ, quum diabolum separauit ab angelis. Eze.28. d. Et disperdit habitatores de campo idoli, cũ destruit hæreticos. Sic de Azoto, & de Moab. Amos 1.c. 2. a. Et perdit sapientes de Idumæa, quum reuincit hæreticos. Abdi.c. Zac.13.a. *Vincere insidias dæmonum.* *Ori.s.Matt.ho.19.26. Hil.s.Matt.Cano.22. Basi.s.Ps.33. Ori.s.Ios.ho.8. Gre.15.mor.2. Hie.s.Eze.28.& s.Abdi.*

Destruens Deus imperium Iudæorum. Perdidit Deus malos malè, quum destruxit imperium Iudæorum. Perdidit etiam homicidas. Mat.21.d.22.c. *Ori.s.Mat.ho.19.10.*

Disperdidit Deus inimicos in veritate. Psal. 53. quando ij, qui falsis testibus damnationem Christo procurarunt, resurrexisse eum à mortuis audierunt, & in rei veritate gloriam suam eum resumpsisse cognouerunt. *Hil.s.Ps.53.*

Tollens prosperitatem mundanam. Perdit Deus robur Chanaan, quum tollit prosperitatem mundanam. If.23.c. *Hie.s.Is.23.*

Non disperdit Deus in totum Israel, quia quosdam ex eo populo iustos seruauit. If.65. b. *Hie.s.Is.65.*

Punitio hæreticorum. Disperdit Dominus ab Israel caput & caudam. If.9.c. quãdo videlicet punit hæresiarchas, & eis fauentes. Et perditi de terra, sunt errantes in infidelitate extra ecclesiam. If.27.d. *Hie.s.Is.9.*

Perdere dicitur Dominus vocem gaudij. Ier.25.c. quum nõ est in ecclesia qui dicat, Gaudete in Domino, iterum dico gaudete. Phil.4.a. *Hie.s.Ier.25.*

Ablatio doctorum à Iudæis. Perdidit Deus vectes Hierusalem. Thr.2.c. quum abstulit doctores à Iudæis, & sensus eorum perturbauit. *Glo.int.s.Thr.2.*

Peccantes in ecclesia. Perditi filij Sion, dici possunt peccantes in ecclesia. Thr.1.f. *Glo.int.s.Thr.5.*

Deponere voluptates. Inordinatus amor sui. Perdit animam suam in hoc mundo, qui voluptates carnales deponit. Perdit autem animã in futuro, qui in hoc seculo inordinatè amat eam, aut ipsam vitam. Matth. 16. d. Lucæ 17. f. Ioan.12.c. *Ori.s.Mat.ho.2. Aug.s.Ioã.tra.51*

Resistentes veritati. Perdere volentes Christum, sunt qui veritatem Christi destruere nitũtur. Luc.19.g. Ps.119. *Ori.s.Matt.ho.19.*

Pœna inferni. Disperdens plaga, est pœna æterna. Exo.12.b. Perditionis etiam desertum, est regio inferni, vbi omnes pereunt. Ioel.3.d. Iob 31.a. *Hier.s.Ioel.3.*

Perdens diabolus malos. Hæretici docentes errores. Disperdit Lucifer terram suam, quum diabolus ipsos malos perdit. If.14.c. Et perdit fraudulentus mites, quum Pharisæus & hæreticus decipit simplices: & etiam ipse diabolus, qui per suam iniquitatem datus est ad disperdendum. Isa.32. b.54.d. Et disperdit mors paruulos, hoc est, diabolus. Ier.9.f. Disperdunt autem pastores gregem Domini, quum hæretici docẽt errores. Ier.23.a. Disperdit terram Ægypti Nabuchodonosor, & populus eius, quum dæmones perdunt mundanos. Eze 30.c. *Hier.s.Is.14.& s.Ier.23.& s.Ezech.30.*

Hæretici peruertentes scripturas. Motus carnales mentes fœdantes. Perdunt muscæ suauitatem vnguenti. Ecclesiastæ 10.a. quum hæretici confundunt mysteria & veros sensus sacræ scripturæ. Item concupiscentiæ carnales in nobis decorem naturæ fœdant, mentem curis, & solicitudinibus lacerant, socialis gratiæ suauitatem exterminant. *Epiph.1.cont.hæretic. s. tom.3. Ber.s.Cant.ser.44*

Perdit Deus similiter homines, sicut montes & saxa, &c. Iob 14.d. quia quædam in diuersis hominibus per tentationes operatur, quæ similia sunt per quandam metaphoram his quæ in rebus aliis operatur. *Gre.12.mor.12.*

Connexio virtutum. Perdit multa bona qui peccat in vno. Ecclesiastæ 9.d. Per quod designatur virtutum connexio, sicut qui peccat in vno, factus dicitur omnium reus. *Hie.s.Ecclesiastẽ.9*

Firmitas tituli crucis. Non disperdenda tituli inscriptio, designabat firmitatem tituli cruci Christi, de quo dixit Pilatus: Quod scripsi, scripsi. Ps.56.57.58. in titul. *Hie.s.Ps.56.*

Corpus animæ peccatricis. Diabolus. Perditio dici potest corpus animæ peccatricis. Ps.87. Perditio etiam, est ipse diabolus, cui nullum est operimentum coram Deo. Iob 26.b.28.d. *Aug.s.Ps.87. Gre.17.mor. 11. & 19.mo.2.*

Perditio dicitur esse ipsius Israel. Hos.13.c. quia vnusquisque sibi perditionis est causa.

Dies iudicii. Perditionis dies, dicitur dies iudicij, ad quem reseruantur mali puniendi, qui hic viuunt in prosperitate. Iob 21.d. *Glo.ord.s.Iob. 21.*

Perdix.

Ori. ſ. Ier. ho. 4. Plin. 10. nat. hiſt.

PErdix, auis nota, à perdendo dicta: eſt enim maligna, fraudulenta, & callida, multumque decipiens venatores. Si enim venatorem ſiſtere aduertit, tamdiu illudit, quandiu ſoboli fugiendi ſignum tribuat, & poteſtatem, quam ibi euaſiſſe ſenſerit, tunc ſe, & ipſa ſubtrahit. Fertur etiam eſſe animal impurum, nam exercent libidinẽ mares in mares. Furatur quoque vna perdix oua alterius, & fouet.

Ori. ſ. Exo. ho. 1. Amb. epi. 48. & 6. Exae. 3. Hie. ſ. Ier. 17. Aug. 3. cont. Fauſ. 11. & de paſto. 12.

Perdix dicitur congregaſſe quæ non peperit. Ier. 17. b. Vbi ſignificatur diabolus, & hæreticus, & auarus, quibus rectè competunt, quæ de perdice dicuntur, qui ſuis fraudulentiis decipiunt ſimplices, & etiam venatores animarum. Ipſe autem hæreticus eſt quaſi vox perdicis, per quem diabolus congregat, quos hæreticus deceperit. *Diabolus. Hæreticus. Auarus.*

Peregrinari, Peregrinus, vide Aduena.

Perficere, Perfectus, Imperfectus.

PErficere, eſt abſoluere, & conſummare, ſeu complere quod incœpum eſt. Perfectum autẽ eſt, quod conſummatum eſt, & cui nihil deeſt ſecundùm id, quo perfectum eſt. Imperfectum autem, eſt non conſummatum, aut cui aliquid deeſt.

Aug. ſ. Pſ. 39. Perfecit Deus corpus Chriſto, quando noſtram ille aſſumpſit carnem, quam pro nobis offerret in ſacrificium. Pſ. 39. *Incarnatio.*

Arn. ſ. Pſ. 67. Hie. ſ. Pſ. 17. Perficere dicitur Deus, quum reparat deſolata, & perficiet hæreditatem ſuam, hoc eſt, eccleſiam in reſurrectione. pſ. 67. 79. perficit etiam pedes tanquam ceruorum, cùm aptos facit ad calcandas ſpinas peccatorum, & tranſiliendas ſyluas infidelitatis. Pſ. 17. *Reparans Deus eccleſiam.*

Ori. ſ. Mat. ho. 15. Aug. ſ. Pſ. 8. Perficit Deus laudem ex ore infantium, quando dat ſimplicibus cognitionem ſui, vt ab ipſis laudetur, vel quando dat illis fidem, quæ abſcondita eſt ſapientibus ſeculi. pſ. 8. Matt. 21. b. *Dans Deus ſimplicibus fidem.*

Aug. 2. de conſ. Euã. 75. & ſ. Pſ. 57. Hie. 16. Perficit Chriſtus ſanitates, quum à morbis vitiorum homines curat, vt ſecundùm virtutẽ viuant. Luc. 13. g. Et perficit aures per fidem & obedientiam. Pſ. 39. perficit greſſus, quum dirigit ſenſus in bonum. pſal. 16. perficit pedes tanquam ceruorum, quum perficit amorem ad tranſcendenda ſpinoſa & vmbroſa implicamenta huius ſeculi. pſ. 17. *Curans Chriſtus morbos animæ.*

Aug. ſ. Pſ. 67. Perfecit Deus hæreditatem ſuam, hoc eſt, legem, quum ei addidit charitatem. Vel perficit populum ſuum, qui ex ſe infirmabatur. pſ. 67. *Addens charitatem legi.*

Gre. ſ. Cant. 6. Perfecta columba, eſt eccleſia, extra quam nemo ad perfectionem, nemo ad vitam gratia fouente nutritur. Cantic. 6. c. perfectum autem opus tabernaculi, eſt conſummatio eccleſiæ. Exo. 39. f. 40. Et perfectio templi per Salomonem ſeptem annis abſoluti, eſt perfectio eccleſiæ in fine mundi, ſeptem ætatibus conſummata. 3. Reg. 6. g. *Perfectio eccleſiæ.*

Gre. 26. mor. 10. Perficere dicitur Deus pedes iuſti tanquam ceruorum. pſ. 17. Ceruus enim cùm montium iuga conſcendit, quæque ſe aſpera, quæque obiiciunt ſentibus illigata, dato ſaltu tranſgreditur, & abſque vllo curſus ſui obſtaculo, in ſuperioribus eleuatur. Ita electorum mentes, quæque ſibi in hoc mundo obſiſtere atque obuiare conſpiciunt, contemplationis ſaltu tranſcendunt: & more ceruorum deſpectis terrenorum ſentibus, in ſuperna ſe euehunt. *Perfectio contemplationis.*

Ori. ſ. Matt. ho. 19. Hie. ſ. Amos 5. Perficere turrim, eſt explere ſacræ ſcripturæ explanationem. Luc. 14. f. perfecit etiam Chriſtus hanc turrim, quando impleuit ea, quæ prophetata erant, & explicauit myſteria: vnde & ipſe dicitur perfectè loquens. Amos 5. c. *Explanare ſcripturam.*

Hie. ſ. Eze. 16. Perfecti decoris dicitur vrbs Hieruſalem. Thr. 2. e. deſignans animam exiſtentem in gratia. Dicitur autem perfecta in decore Dei. Ezec. 16. c. quia ex Deo habet ipſum decorem. Lucifer etiam ante lapſum erat perfectus decore: quia fuit creatus in gratia. Eze. 27. a. 28. c. *Anima in gratia.*

Gre. 27. mor. 24. Perfecta ſcientia nubium, hoc eſt, Apoſtolorum, eſt cùm omnia bona ſolicitè agunt, & ſe de ſuis meritis nihil eſſe ſciunt. Vnde & ipſæ nubes de hac perfecta ſcientia docentur: quum eius voce veritatis dicitur: Dum feceritis omnia quæ præcepta ſunt vobis, dicite: Serui inutiles ſumus. perfecta ergo ſcientia, eſt ſcire omnia, & tamen iuxta quendam modum ſcientem ſe eſſe neſcire. Iob 37. c. Hanc perfectam ſcientiam ſibi arrogant ſuperbi, vt Elihu. Iob 36. a. *Cognitio ſui.*

Gre. 5. mor. 14. Perfectio viarum, hoc eſt, operum, eſt in eo, qui erga imperfectionem proximi impatiens non eſt. Nam qui alienam imperfectionem ferre non valens, patientiam deſerit, ipſe ſibi teſtis eſt, quòd perfectè necdum proficit. Iob 4. b. *Patientia.*

Hil. ſ. Pſ. 138. Aug. ſ. Pſ. 138. Imperfectum Dei dici poteſt Deitas in Chriſto, non quòd ei aliquid deſit, ſed quia non eſt facta, vt imperfectum ſit idem quod infectum, hoc eſt non factum. Pſ. 138. Vel imperfectũ Chriſti, erant membra corporis eius, vt Apoſtoli in paſſione. *Deitas in Chriſto. Membra Chriſti.*

Hie. ſ. Iſ. 18. Perfectio immatura dicitur eſſe in operibus, quæ in hac vita mercedem recipiunt. Iſ. 18. c. *Opera hypocritarum.*

Hie. ſ. Ier. 13. Glo. ord. ſ. Ier. 13. Perfecta tranſmigratio Iudææ fuit: quia in totum à fide deciderunt. Et quia ita eſt deſtructa Hieruſalem, Iudæique diſperſi, vt nec illa amplius ſit reparanda, nec illi eò redituri. Ier. 13. c. Omnes declinauerunt. *Infidelitas Iudæorum. Deſtructio Hieruſalem.*

Hie. ſ. Iſ. 32. Perficiebant ſimulationem Scribæ, & Phariſæi, quum fraudulenter laudabant Chriſtum. Iſa. 32. b. *Laus ſimulata Phariſæorum.*

Perfodere, Perforare, vide Foramen.

Pergere, vide Ire, Peribolus, vide Circumire.

Periclitari, Periculum.

Periclitari,

Tentari. PEriclitari, est periculum subire. periculum autem, est salutis discrimen, aut alicuius alterius rei in precio habitæ. *Rup. s. Ion. im. 1.*

Periclitari dicitur nauis, quum quis in periculis tentationum huius vitæ versatur. Ion. 1.a. Et quum prædicatio Christi multas patiebatur calumnias, & persecutiones Iudæorum. *Basi. & Arn. s. Ps. 114.*

Pericula inferni, sunt peccata, propter quæ obnoxius quis est pœnæ inferni. Suggestiones etiam diaboli, pericula inferni dici possunt. Ps. 114. *Hie. s. Ps. 114.*

Perimere, vide Interficere.

Peripsema.

Peripsemata, dicuntur purgamenta, & ramenta, & scobes, ac sordes, quæ abiiciuntur. Ponitur in hyperbolem rei contemptibilis. 1. Cor. 4. c.

Perire, vide Mori.

Periscelis.

Directio gressuum. Periscelis, est ornamenti genus circa crura, quo mulieres vtebantur, designare potest directionem gressuum. Is. 3. d.

Peritus, vide Doctus.

Periurare, vide Iurare.

Perizoma.

Excusationes peccati. Perizoma dicitur, quod circuncingit corpus, & videtur poni pro pudendorum velamine. Genes. 3. b. Designare autem potest excusationes & tegumenta peccati, quibus vtebantur Adam & Eua. *Amb. de Parad. 13*

Permanere.

Filius semper cum Patre. PErmanere, est vsque ad finem manere.

Permanet verbum Dei in cælo, quia Filius nunquam à Patre discedit. Vel permanet in cordibus iustorum. Vel permanet in angelis, quia homines in hac vita mutantur. Vel permanet in cælo, quia cælorum obedientia est perpetua. Ps. 118. Permanet etiam filius cum Sole, quia semper est cum Patre. Ps. 71. Permanet etiam cum Sole Christus, vel corpus eius, quia tandiu durabit ecclesia, quandiu erit Sol vel tempus. *Arn. s. Ps. 118. Arn. s. Ps. 118. ser. 12. Hil. s. Ps. 118. Hie. s. Ps. 21.* *Duratio ecclesiæ*

Stabilitas iustorum & ecclesiæ. Permanés terra, designat stabilitatem iustorum. Ps. 118. Et permanet cœtus filiorum Israel coram Deo, quia perseuerat ecclesia Deo grata, & in Christo fundata. Ier. 30. d. Synagoga nõ permanet, quia fundata super arenam terrenarum promissionum, & quia seruus non manet in domo in æternum. *Aug. s. Ps. 118.*

Spiritus Dei nõ semper in homine. Non permanet in homine spiritus Dei, quia caro est, & mutabilis. Vel licet aliquando maneat per bonas cogitationes, non tamen permanet, quia statim homines eum abiiciunt. Gẽ. 6.a. In Christo verò dicitur mansisse, in quo manet in æternum. Ioan. 1. e. *Amb. de Noe. 2. Phil. de gigantibus.*

Mutabilitas hominis. Nunquam permanet homo in eodem statu. Iob 14. d. quia dũ infantia ad pueritiã, pueritia ad adolescentiã, adolescentia ad iuuentutem, iuuentus ad senectutẽ, senectus transit ad mortẽ in cursu vitæ præsentis ipsis suis augmẽtis ad detrimẽta impellitur. Et inde semper deficit, vnde se proficere in spatium vitæ credidit. Fixum enim statum hic habere non possumus vbi transituri venimus, atque hoc ipsum nostrum viuere, quotidie à vita transire est. Quem videlicet lapsum primus homo ante culpam habere non potuit, quia tempora constanter transibant, sed postquam deliquit, in quodam se quasi lubrico temporalitatis posuit, & quia cibũ comedit vetitum, status sui protinus inuenit defectum. *Gre. 11. mor. 27.*

Permittere, vide Concedere.

Pernicies, vide Destruere.

Perpendiculum.

Perpendiculum, est instrumentum fabri materiarij, seu cæmentarij, quo, plumbo à filo & gnomone pendente, rectitudo, seu obliquitas operis perpenditur, hoc est, examinatur.

Crux Christi. Perpendiculum extendendum super Hierusalem, designat crucem Christi in ecclesia dilatandam. Zac. 1. c.

Firmitas diuinæ sententiæ. Perpendiculum in desolationem, designat sententiam Dei firmam & immutabilem, qua castigare decreuit. Is. 34. c. *Hie. s. Is. 34.*

Perpetrare, vide Committere.

Perpetuus, Iugis, Sempiternus, Semper.

PErpetuum idem est, quòd continuum, minimeque interruptum, quod & Iuge dicitur. Sempiternum autem est æternum, vel perpetuum.

Charitas. Perpetuus ignis, est charitas, quæ nunquam excidit. Leu. 6. b. *Glo. int. s. Leu. 6.*

Immutabilis dilectio Dei. Perpetua charitate dilexit Deus Israel, vel animam: quia non mutatur in dilectione. Vel dicitur, quia non per merita saluat, sed per gratiam. Ier. 31. a. Sempiterna quoque misericordia eius est, quia in perpetuum saluat. Isa. 54. c. Et salus eius dicitur esse in sempiternum. Isa. 51. e. *Glo. ord. s. Ier. 31.*

Ori.s.Leu.ho.13. Hie.s.Ier.32. & s. Eze.16. Sempiternum præceptum, & sempiternum fœdus, est lex naturalis: & etiam lex noua, in qua est perpetuum ius. Exo.29.c.Leu.3.d.7.d.10.b.24.a.Is.24.b.55.a.61.c.Eze.16.g.37.g. *Lex naturalis. Lex gratia.*

Glo int.s.Leu.2. Glo.ord.s.Exo 12. Bed.s.Exo.27. Perpetuus ritus seu cultus, aut perpetua religio Phase, dicitur, vel quia non erat sponte prætermittendus: vel quia quod significabatur erat perpetuum: vnde perpetuus cultus est in ecclesia. Exo.12.c.27.d.28.g.29.g.Leu.6.b.7.d. *Perpetuitas ecclesiæ.*

Glo.ord.s.Exo.40 Sempiternum sacerdotium non erat legis veteris, nisi secundum quòd erat signum sacerdotij legis nouæ, quod reuera est sempiternum. Exo.40.b. *Perpetuum sacerdotium legi noua.*

Hie.s.Is.9. In sempiternum dicitur confirmare Christus regnum Dauid, quum implet promissiones. Isa.9.d. *Implens Christus promissiones.*

Ori.s.Nu.ho.23. Perpetua oblatio, & iuge sacrificium, est vita immaculata, quæ semper est grata Deo. Exo.29.g.Leu.6.b.Num.28.a. Et sempiternum thimiama, est perseuerantia orationis. Exo. 30.a. *Vita immaculata. Perseuerantia orationis.*

Glo.ord.s.Exo.28. Semper existens lamina in fronte pontificis, designat totum hominem subiectum debere esse diuino seruitio: & continuam habendam memoriam passionis Christi. Exo.28.g. *Memoria passionis Christi.*

Glo.int.s.Ier.15. Perpetuus dolor est, qui sine intermissione affligit: talis erat dolor Christi in passione: cui non fuit datus respirandi locus. Ier.15.d. *Dolor Christi.*

Glo.ord.s.Thr.3. In perpetuum credere Mosi, est semper obtemperare legi. Exo.19.a. *Obtẽperare legi.*

Hie.s.Eze.26. Sempiterni mortui sunt, qui non sperant liberari, hoc est, qui sunt in inferno. Thre.3.a. Dicuntur etiam sempiternus populus. Ezech.26. d. qui descendunt in lacum ad populum sempiternum. *Existẽtia in inferno.*

Glo.ord.s.Eze.35. Sempiternus inimicus filiorum Israel, dicitur mons Seir. Eze.35.a. designans diabolum aduersarium fidelium, & potestatem mundanam & terrenam. *Diabolus. Potestas mũdana.*

Gre.33.mor. 18.19. Sempiternus seruus Dei, dicitur Leuiathan. Iob 40. d. quia diabolus nunc seruit Deo in tentandis iustis: & postea seruet, quando iusti eius cruciatus conspiciendo, in Dei laudibus crescent. *Seruitus diaboli.*

Perplexus.

Perplexus, est intricatus, vel implicatus, & qui explicare se nequit.

Gre.33.mor.19. Perplexi dicuntur nerui testiculorum Behemoth. Iob 40. a. Quando sic nos argumenta hostis illigant, vt culparum nodi, vnde quæruntur solui, inde durius astringant: vt quũ quis pensare pondus horroris ecclesiastici negligens, ad locum regiminis præmiis ascendit. Sed quia omne quod hic eminet, plus mœroribus afficitur, quàm honoribus gaudet: dũ cor tribulationibus premitur, ad memoriam culpa reuocatur, doletque se ad laborem cum culpa peruenisse, & quàm sit iniquum quod admiserit, ex ipsa fructus difficultate agnoscit. Reũ igitur se cum impensis præmiis agnoscens, vult adeptæ sublimitatis locum deserere: sed timens ne grauius delictum sit suscepti custodiam reliquisse, vult suscepti gregis curam gerere. Sed formidat ne deterior culpa sit tegimina pastoralis gratiæ empta possidere. Per honoris ergo ambitum ligatum culpa hinc inde se conspicit. *Hie.s.Iob 40.* Vel sunt perplexi, quum graues & penè inextinguibiles voluptates in hominibus excitant. *Perplexitas peccatorum.*

Persa, Persis.

Hie.s.Eze.27. Persa, id est, frangens, siue diuidens, aut vngula, vel gryphus, vel tentans. Persis autem est regio Orientalis, vltra Assyrios & Babylonios: vnde dicuntur Persæ.

Persæ. i. tentantes sunt dæmones, qui nituntur perdere mundum. Vel interpretantur tentati, & designat eos qui tentationi succumbunt. Is.21.a. Iuxta Septuaginta. Eze.27.b. *Dæmones. Cedentes tentationi.*

Persequi, Persequutor.

Persequi, est valde vel perfectè sequi. Est autem interdum afficere. Iob 19.d. Stipulã siccam persequeris. Et insectari. Ios.8.d. Qui persequebantur Iosue. Et sequi fugientem. Gen.35.a. Non sunt ausi persequi recedentes.

Gre.11.mor.24. & 14.mor.25. Persequi dicitur Deus stipulam siccam, quum magna rectitudine impetit & castigat hominem, qui viriditatem intimi amoris perdidit. Iob 13.d.19.c. Et persequitur detrahentem secretò proximo suo, vt ipsa persequutione emendetur. Psal.100. Persequitur etiam Christus gentes, eas conuertendo: persequitur verò dæmones, ipsos confundendo. Is.41.a. *Castigatio Dei.*

Hie.s.Is.41. Ori.s.Leu.ho.16. Aug.epis.50. Isy.s.Leu.26. Gre.s.1.Reg.7. Hie.s.Is.30. Persequi inimicos, est ab aliorum mentibus prædicando dæmones eiicere. Leuit. 26. a. Et persequi inimicos, donec deficiant, est castigare malos, donec emendentur. Psal. 17. Persequi autem Philisthæos, est vincere dæmones per bona opera. 1. Reg.7.c. Persequuntur etiam veloces alios veloces fugientes, quum doctores ecclesiæ conuincunt hæreticos. Is.30.d. *Prædicando eiicere dæmones. Castigare malos. Conuincere hæreticos.*

Gre.s.1.Reg.14. Cessans Saul à persequutione inimicorum, designat prędicatorem post prędicationem redeuntem ad seipsum corrigendum. 1.Reg.14.g. *Rediens prædicator ad se.*

Basi.s.Ps.33. Hie.s.Is.51. Persequi pacem, est in omnibus pro scopo illam habere. Psal.33. Et persequi iustitiam, est in omnibus eam diligenter seruare. Is.51.a. *Amor pacis & iustitiæ.*

Hie.s.Eze.35. Persequi dicitur sanguis montem Seir. Eze.35.b. quando sancti clamant aduersus mundanos: Vindica Domine sanguinem nostrum. *Vindicta Sanctorum in malos.*

Hie.s.Is.8. & s. Nah.1. Persequitur caligo malos, quando confunduntur ab erroribus suis. Is.8. d. Et persequuntur tenebræ inimicos Israel, quum mittuntur in tenebras exteriores. Nah.1.b. *Confusio malorum.*

Aug.epis.48. Persequens Ismael Isaac, designat ecclesiam magis pati persequutionem superbia & impietate carnalium, quando eos temporalibus terroribus atque molestiis emendare conatur. Gala.4.g. *Labor ecclesiæ in correctione malorum.*

Mundus persequens bonos. Persequens Laban Iacob, designat mundum persequentem bonos ipsum fugientes. Gen. 31.c. Persequuntur autem mali bonos sicut Deus. Iob. 19. b. Quia tandem persequutionem, quam Deus permittit, ipsi exercent. Sed dum vna causa cum Deo etiam per eos agitur, non tamen voluntas vna in eadem causa seruatur, quia cùm omnipotens Deus amãdo purgationem exhibet, iniustorum prauitas sæuiendo maliciam exercet. Et persequuntur sicut Deus, quum ita ex infirmitatibus miserum affligunt, ac si ipsi more Dei de infirmitate nihil haberẽt. Glo. ord. s. Gen. 31. Gre. 14. mo. 25.

Persequentes dæmones animã, & mundus & caro. Persequens Pharao filios Israel, designat diabolum persequentem fideles. Et fuerunt maiores eius persequutiones, quando voluerunt filij Israel exire de Ægypto: quia diabolus grauius tentat eos, qui ab ipso recedere volunt. Gen. 35. a. Exo. 5. b. 14. b. 15. d. Persequitur autem crudeliter, quia animas ipsas perdere nititur. Is. 14. b. Persequentes autem animam sunt dæmones, caro, & mundus, à quibus petendum est liberari. ps. 7. 118. 142. Thr. 1. a. Basi. s. Ps. 7. Amb. s. Ps. 118. ser. 11.

Dare extraneũ sensum euãgelio. Persequuntur Prophetas de ciuitate in ciuitatem, qui sensum euangelicum à propria ciuitate expellentes, ad extraneam ciuitatem, hoc est, ad extraneum sensum ipsum Euangelium transferunt. Mat. 13. d. Ori. s. Mat. ho. 26. Hie. s. Mat. 10.

Persequẽtes Iudæi Christum & membra eius. Persequens Absalom Dauid patrem suum, designat persecutionem Iudæ & Iudæorum in Christum. ps. 142. in titu. Et persequentes hominem inopem, sunt Iudæi persequentes Christum. ps. 68. 108. 141. Et principes Iudæorum persequuti sunt Christum, & corpus eius gratis, quia sine vlla causa. ps. 118. Hil. s. Ps. 142. Gre. s. Ps. 142. Arn. s. Ps. 108. Aug. s. Ps. 118.

Persequens dispensator Ioseph fratres ipsius discedentes. Gen. 44. a.

Perseuerare, Persistere.

PErseuerare, est cum animi constantia, & quasi quadam seueritate continuare.

Duratio iustorũ. Aeternitas. Persequerans dies ordinatione Dei, designat durationem iustorum, aut ipsam æternitatẽ perpetuò durantem. Ps. 118. Hil. s. Ps. 118.

Instantia orationis. Perseuerat pulsando, qui assiduæ orationi instat. Lucæ b. Ad hoc facit perseuerare in fide, quod est necessarium ad orationem. Col. 1. c. Amb. s. Luc. 15.

Durans peccatũ. Perseuerans lepra, est durans peccatum. Leu. 13. g. 14. f.

Non perseuerat substantia superbi. Iob 15. d. quia hoc quod habere videtur exterius, transit: & illud quod transire non poterat, interius non habet: vel non perseuerabit collectio vitiorum superbi, quia vita eius præciditur: ne possit addere peccata peccatis. Gre. 12. mor. 23. Hie. s. Iob 25.

Perseuerantia Iacob in fletu, designauit continuam perfidiam Iudæorum, qui nolunt cõsolari credendo. Gen. 37. g. Glo. int. s. Gen. 37.

Persona.

Persona iuxta Philosophos, est rationalis naturæ indiuidua substãtia. Et sæpe sumitur pro facie conficta, quæ naturalem faciem tegit, vnde personati dicuntur. Persona autem dicitur imponi alicui, cui aliquod munus, aut prouincia committitur, & accipere ac cõsiderare personam viri, est habito respectu ad aliquam alicuius qualitatem, vt ad honorem, seu potentiã, aut è diuerso paupertatem, aliquid iniustum illius gratia agere, aut iudicare. Leuit. 19. c. Non consideres personam pauperis. Deut. 1. c. 10. d. 16. d. Iud. 11. c. Iob 32. d. 34. b. Eccl. 20. c. 21. d. Isa. 42. a. Mat. 22. b. 2. Cor. 2. c.

Personæ etiam dicuntur phantasmata. Sap. 17. a. personæ tristes illis apparuerunt.

Perspicuum, vide Clarum.

Pertinax, Pertinacia.

Pertinax dicitur, qui nimis est tenax, & sumitur pro obstinato: qui scilicet in re, quam semel animo concepit, nimium firmiter persistit.

Odium Scribarũ. Incẽtiua carnis. Pertinax furor Simeon, & Leui, designat perseuerans odium Scribarum & Phariseorum in Christum. Designat etiam incentiua carnis, quæ obstinatè perseuerat in homine. Gen. 49. a.

Pertinere.

PErtinere, est idem quod pertingere, peruenire, & attinere. Item exigit. Gen. 14. b. Vniuersa, quæ ad cibum pertinent. Incumbere. Nume. 4. b. Ad cuius pertinent curam. Spectare. Exod. 9. a. Ex his, quæ pertinent ad filios.

Christus hostia. sacerdos. Pertinens ad sacerdotem offerentem hostia pro peccato & pro delicto, designat hostiam, quæ est Christus, qui simul fuit hostia & sacerdos. Leu. 7. a. 10. c. 14. b. Glo. ord. s. Leuit. 6.

Studium sacræ scripturæ. Pertinentia ad vescendum sunt, quæ pertinent ad studium sacræ scripturæ. Exo. 12. c. Glo. int. s. Exo. 12.

Pertinentia ad filios Israel non læduntur à peste & grandine. Exo. 9. a.

Explere voluptates obstinatè. Non pertinet ad superbum de domo sua post se. Iob 21. quia & si nunc pro summo bono concupiscit germen generis habere: domum familia & opibus explere, & diu in hac carnis corruptione viuere, si tamen aliquid forte ad eius desiderium veniat, quod tamen nisi cũ offensione Conditoris obtinere nequeat, eius animus ad paululum perturbatus cogitat, quia si hoc egerit, vnde offensam sui conditoris incurrat, in domo, in filiis & in vita percutitur. Sed superbia sua protinus instigatus obdurescit, & quamlibet in vita, aut in domo percussionem sentiat, nequaquam curat: dummodo, quæ cogitauerit, expleat, & quousque viuit, voluptates suas perficere non desistit. Gre. 15. mor. 23.

Pertingere, Attingere.

Pertingere, est perfectè tangere & consequi.

Rup.4.s.Exo.12. Pertingentes vectes tabularum tabernaculi à summo vsque ad summum, designant potentes in ecclesia sustentantes sufficienter prædicatores in temporalibus. Exo.26. *Potentes sustentantes prædicatores.*

Ric.de S.Vict.de 12.patriar.43. Pertingere terminum Zabulon vsque ad Sidonem. Gen.49. b. est prædicationem Christi extendi ad Gentiles, & etiam ad peiores Gentilium. Pertingit etiam ille vsque ad Sidonem, qui præuenit insidiatorum dolosam machinationem, siue malignorum spirituum siue perfidorum hominum. *Prædicatio Christi ad Gentes. Præuenire insidias.*

Phi.de conf.ling. Pertingens turris, quam ædificabant gentes, vsque ad cælum. Gen. 11. a. designat superbiã pertingentem vsque ad contemptum Dei, & negationem prouidentiæ, aut iustitiæ diuinæ. Designare etiam potest elationem sensuum, aut concupiscentiæ vsque ad mentis suggestionem. *Superbia. Negatio prouidentiæ. Elatio sensuum.*

Perualidus, vide Fortis.

Peruenire.

Peruenire, est ad finem venire.

Peruenire, aut non peruenire ad dies patrum, videtur esse assequi eorum perfectioné, aut non assequi. Gen. 47.b. *Assequi perfectionem patrum.*

Peruenientes filij Israel vsque ad montem Sinai, vbi acceperunt legem. Exo.19.a. designãt paratos ad percipiendam doctrinam. *Docilitas.*

Rup.4.s.Exo.12. Perueniẽs vectis tabulatum tabernaculi ab angulo vsque ad angulum. Exo.36.d. designat sustentationem prædicatorum per principes seculares. *Sustentatio prædicatorum.*

Gre.s.1.Reg.2. Peruenire domum Eli ad virilem ætatem. 1.Reg.2.g. est sacerdotium Iudæorum peruenire vsque ad tempus Christi. Vel est, cum ordinandi perueniunt ad tempus, quo recipere debeant ordines. *Sacerdotium vetus vsque ad Christum.*

Gre.s.1.Reg. 14. Peruenire pugnam vsque ad Bethauen. 1. Reg. 14. d. Quando ij, qui videbantur inutiles, conuertuntur ad fidem. *Conuersio inutilium.*

Hie.s.Is.16. Peruenire dicuntur domini gentium vsque Iazer. Is.16.c. quum Apostolici viri veniunt ad dissipanda fortissima dogmata hæreticorum. *Dissipatio hæreticorum.*

Glo.int.s.Ier.4. Peruenit gladius vsque ad animam. Ier. 4. c. quando nil vitale relinquit in anima, siue in bono, siue in malo. In bonum enim penetrat gladius, vt secet & purget vitia. *Secare vitia animæ.*

Hie.s.Eze.16. Peruenit Hierusalem ad mundum muliebrem, hoc est, ad tempus, quo mulieres amari possunt. Eze.16.a. Et designat animam spiritualiter creuisse, & ornatam esse virtutibus. *Augmẽtum spirituale.*

Gre.16.mor.15. Peruenit ad victoriam iudicium hominis, quum insidiantem aduersarium absolutus per aduentum Christi victor excludit. Iob 13.b. *Vincere dæmones.*

Glo.int.s.Exo. 22. Peruenire causam aliquorum litigãtium ad Deos, hoc est, ad iudices. Exo.22.b. est causam fidei decernendam esse per sacerdotes, vel catholicos doctores. *Iudices fidei sacerdotes.*

Perueniunt principes Iudæorum, aut hæreticorum vsque Hanes. Isa.30. a. cùm in omnes errores & vitia Ægypti, hoc est, huius mundi se extendunt. *Multiplicata vitia Iudæorum.*

Glo ord.s.Thr.4. Peruenit calix ad filiam Edom, quando mundani castigantur. Thr.4.d. *Punitio malorum.*

Pes.

Euc.for spir.1. Cyr.contra.Iul.5. Aug.83.q.12.& de essent.diuinitat. Ori.s.Gen.ho.1. & s.Is.ho.1.4. Hie epis.& / factũ est.

Pedes dicuntur, quibus vtimur in gradiendo: suntque infima pars corporis: & aliquando pedes dicuntur ipsi gressus. Prou.1.b. Pedes illorum ad malum currunt. Per metaphoram pedes sunt sustentantes aliquid: vt pedes mensæ, pedes statuæ. Item pedes, pro conspectu. Deut.33.a. Qui appropinquant pedibus eius. Pro defectu. Ps.9. Comprehensus est pes eorum. Pro dominio seu imperio. Iud.14.a. Dominus conteret eos sub pedibus vestris.

Ber.se.5.de ver.Is. Bed.s.Gen. 18. Aug.de essent. diu. Damas.li.1.ca.1.7 Ber.se.5.de ver.Is. Bed.s.Exo.12. Ori.s.Is.ho.1. Arn.s.Ps.67.

Pedes Dei aliquando designant diuinam naturam, & stabilitatem æternitatis eius: sub quibus pedibus dicitur esse caligo. Ps.17.98.1.Paral.28.a Is.66.a. designant etiam vim illam Dei, quæ in omnia custodienda & gubernanda protenditur: & viam latam & amplam eorũ, quæ singulis fiunt: & profunditatem seu abyssum iudiciorum Dei: & Dominium eius: & stabilimenta virtutis eius: & etiam præcepta eius, & vltimam partem prouidentiæ eius, & vltima mundi futura Gen.18.a.19.a.Exo.24.c.2.Reg.22.a.Is.6.a.66.a. *Natura diuina. Aeternitas Dei. Prouidẽtia Dei. Dominiũ Dei. Præcepta Dei. Iudicia Dei. Vltima mundi.*

Aug.83.q.62. Gre.ho.2.22.33. Euc.for spir.1. Ber.ser. de Maria Mag.& s.Cant. ser.6. Ori.s.Gẽ.ho.17.& s.Mat.cap.15. Amb.de Tob.22.

Pedes etiam dici possunt humanitas Christi, quam etiam significant pedes agni. Exo. 12.d. 24.c.Ps.17.Is.6.c.Zac.14.a. Pedes etiam sunt omnia, quæ ad incarnationem & opera dispensationis spectant. Leu. 4.c.8.d.9.c.Ps.8.67.Luc.7.f. Idem designant pedes vituli, seu arietis, designatur etiam in his humilitas Christi. Pedes eius dicuntur similes aurichalco. Apoca.1.d. quia sicut aurichalcum multis ignium impendiis ex ære perducitur ad colorem auri, ita & illa humanitas per multas tribulationes passionis & mortis perducta est ad gloriam diuinitatis. *Humanitas Christi. Incarnatio. Humilitas. Humilitas Christi.*

Hie s.Is 52. Aug.83.q.62.& de essen.diuin.& s.Ps.60.131.et s. Apo.ho.7. Gre.19.mor.11.12. & ho.31.

Pedes Christi, quos lauabat, & osculabatur, & vngebat peccatrix, designare possunt misericordiam & iudicium. Luc.7.f. *Misericordia et iudicium.*

Pedes Christi, qui currunt ad faciendam pacem, &c. sunt pacifici: & etiam extrema ecclesię, hoc est, pauperes & infirmi in ecclesia. Item Apostoli, & prædicatores. Deut.33.a. Psal.37.67. 131.Is.52.b.Mat.15.c.Luc.7.f.Ioan.12.a. Et pedes Christi, qui vnguntur vnguento odorifero, sunt Apostoli prophetia delibuti, qui suaue olentis vnguenti, nempe Sancti spiritus participes sunt. Adoramus autem in loco vbi steterunt pedes eius, hoc est, quò pedes eius Apostoli *Pacifici. Infirmi ecclesiæ. Apostoli et prædicatores.*

Doctrina Christi. Ecclesiæ vltimi temporis. — *Cle. Ale. 2. ped. 8. Hie. s. Iob 30. & s. Ps. 30. Aug. ho. 24. Rup. s. Zac. 13.*

peruenerunt: per quos prædicatus venit ad fines terræ. Hi pedes lauantur butyro. Iob 29. a. Pedes etiam eius, columna ignis, sunt Apostoli ac prædicatores. Apo. 10. a. Extrema quoque Christi vita in mundo, pedes eius dici potest. Nah. 1. d. Rom. 10. c. Pedes quoque eius, qui vnguntur vnguento odorifero, diuinam eius doctrinam significant: quæ cum insigni gloria orbem terræ peruadit. Exiit enim sonus eorum in fines terræ. Pedes quoque igniti, sunt ecclesia vltimi temporis, quæ multis tribulationibus velut igne probabitur. Apoca. 1. c. Pedes etiã Iob, hoc est, Christi, quos subuerterunt Iudæi, sunt Apostoli & prædicatores, qui portãt nomen Christi: qui etiam dicuntur pedes egentis hominis. Iob 28. a. 30. a. Ps. 30. Zac. 14. a.

Prædicatores. Minores & humiles in ecclesia. Exercentes opera misericordiæ. — *Gre. 10. mor. 11. 20. Glo. int. s. Thr. 1. Ori. s. Mat. ho. 5. & s. Rom. 12. Gre. 5. mor. 14. & 20. mor. 22.*

Pedes ecclesiæ dicuntur sancti prædicatores, qui lauantur butyro, quando pinguedine boni operis infunditur atque mundatur puluis collectus de gloria prædicationis. Iob 29. a. Et sordes sunt in pedibus, quando vitia sunt in doctoribus. Thr. 1. c. Quod etiam intelligitur in doctoribus Synagogæ, qui pedes erãt ipsius Synagogæ. Pes etiam claudi, dicitur esse doctor, qui exemplo & doctrina simplices deducit. Iob 29. c. Pedes quoque ecclesię dici possunt minores & humiles in ecclesia: & ipse populus: & visitantes infirmos, & exercentes opera misericordiæ. Et pedes vniuscuiusque dici possunt filij, aut serui, per quos operatur. Mat. 18. b. Is. 60. a. A planta pedis vsque ad verticem percussus Iob, designat persecutiones, quas patitur ecclesia ab infimis, vsque ad ipsum caput Christum. Iob 2. b. 30. b.

Celeritas angelorum. — *Dion. cal. Hierar. 15.*

Pedes in angelis, designare possunt mobilitatem, celeritatem, atque cursum sempiterni motus ad diuina tendentis. Exod. 4. f. Tetigit pedes eius: quod aliqui intelligunt de angelo, aliqui de Mose.

Potentiæ animæ. Affectus voluntatis. Actiones. Sensus. Gemina charitas. — *Ori. s. Exo. & s. Mat. ho. 5. 10. & s. Iud. ho. 8. Bas. s. Ps. 37. Amb. de vir. 3. & prol. de Spiritu sancto. Isy. s. Leu. 1. Phi. de victimis. Hie. s. Ps. 24. Gre. 4. mor. 40. Aug. s. Ps. 33. Glo. ord. s. Apo. 12.*

Pedes animæ, dici possunt præcipuæ animæ potentiæ, hoc est, intellectus & voluntas: & peculiariter voluntas, & eius affectus, quibus ad bona, vel mala incedit. Gen. 41. f. 47. e. Exo. 3. b. 21. c. 30. c. 40. d. 1. Reg. 2. b. Ps. 9. 17. 25. 37. 38. 65. 72. 90. 104. 118. 120. 121. Prou. 3. c. Cant. 5. b. Is. 20. a. 23. b. 49. f. 52. b. Ier. 14. b. Luc. 9. a. Mat. 5. f. 18. a. Et pedes lauare, est à voluntate terrenos affectus amouere, & ad cælestia euolare. Est etiam actiones mundare: quæ ita pedes dicuntur, vt pręsens seculum viam appellare Prophetæ consueuerunt. Leu. 1. b. Ioan. 13. a. Rom. 10. c. pedes ligati, sunt potentiæ impeditæ. Mat. 22. b. pedestres sequuntur Christum, qui animo & voluntate sequuntur. Mat. 14. b. pes hominis, aut iumenti non transit per Ægyptum, quum affectus non illuc accedunt. Ezec. 29. c. Iob 18. b. 23. c. 31. a. pedes etiam animæ sunt ipsi sensus. Ps. 24. 39. pedes item animæ, geminam charitatem, Dei videlicet & proximi significare possunt. Pedes Mariæ, sub quibus ponitur Luna. Apo. 12. a. sunt affectus, sub quibus habebat omnia terrena & mutabilia.

Extrema tempora. — *Ori. s. Exo. ho. 12.*

Pedes Mosis discalceati, designant extrema tempora, quando videlicet dimissa est synagoga à lege, vt acciperet eam Christus. Exo. 3. b.

Mentes simplicium. — *Hie. s. Ier. 2. Cyr. cont. Iul. 9.*

Pedes bouis, & asini, mentes simplicium significare possunt. Is. 32. d.

Opera. — *Isyc. s. Leu. 3. Gre. 11. mor. 25. & 31. mo. 8. & 1. past. 11. & s. Can. 5. & s. Eze. ho. 2. Glo. ord. s. Thre. 1. Chry. s. Ps. 25. Ori. s. Leu. ho. 8.*

Pedes quandoque significant opera, & ipsum principium operandi: & pedes calciati sunt bona opera cum debitis circunstantiis. Exo. 12. b. Ideo prohibendi sunt à nuditate, vt opera nostra rectitudinem habeant. Ier. 2. e. Hæc opera sunt pedes sponsæ. Can. 5. b. Et pedes Aarõ & filiorum eius sunt bona eorum opera. Leuit. 8. d. 21. d. Et pedes quatuor animalium recti, sunt opera recta. Eze. 1. b. Pedes vituli offerre, est perseuerare in bonis operibus vsq; ad mortem. Leu. 4. c. Iob 13. d. 39. b. pedes autem sordidi, sunt opera immunda. Thr. 1. c. e.

Fides. Directio operũ. — *Phi. 3. de vit. Mo. sis. Hie. s. Eze. 1.*

Pes stans in directo, est fides rectè incedens inter prospera & aduersa. Ps. 25.

Pes dexter pontificis, qui vngitur, directionem operationum in bonum significat. Et totius vitæ transitum purgatum. Idem designat pes dexter leprosi. Leu. 8. d. 14. e. Et pedes animaliũ recti, designant velocem accessum à terrenis ad cælestia. Eze. 1. b.

Fortitudo & humilitas. Fides & amor. Meditatio & oratio. — *Gre. s. 1. Reg. 2. Bern. ser. 1. de S. And.*

Pedes Sanctorum, quos seruat Dominus significant fortitudinem & humilitatem: fortitudine seruamur in aduersis: humilitate in prosperis. Designare etiam possunt fidem & amorem. pedes etiam, sunt meditatio & oratio: Meditatio docet, quid desit, oratione quod desit obtinet. 1. Reg. 2. b.

Vltimum præceptum. — *Glo. int. s. Leu. 13.*

Pedes aliquando significare possunt vltimum legis præceptum, vt in leproso, qui tenetur lepra munda. Leu. 13. b.

Vita actiua. — *Ori. in diu. ho. 10.*

Pedes siue pars pedum in monumento Christi, vitam actiuam designare possunt, quæ in operando quasi in gradiendo consistit. Ioan. 20. c.

Consilium. Humilitas. Finis operandi, aut vitæ. Necessitas. — *Ori. s. Rom. 3. Glo. ord. s. Ps. 65. Ricar. de S. Vict. de somn. Nabu. 25.*

Pedes quandoque consilium, quo agimus iter vitæ, significare possunt. Rom. 3. c. Ps. 73.

Pede pertransire in flumine. Ps. 65. est per humilitatem transire tribulationes.

Pedes statuæ, finem operandi, aut finem vitæ significare possunt. Dan. 2. e. vel designant necessitatem. Et pes ex parte ferreus, ex parte testeus describitur, quia delicata mẽs nunc in eorum odium obturatur, per quos forte à suis desideriis restringitur, nunc verò cum concupita suppetunt, in eorum luxu resoluitur.

Fomenta voluptatis. Sensus sacræ scripturæ. Doctrina euangelica. — *Phil. 2. alleg. Bed. s. Exo. 25. Isy. s. Leu. 14. Ric. de S. Vict. de somn. Nabuc. 34.*

Pedes hostiæ lauandi, designant fulcra voluptatis, aut fomenta mundanda. Leu. 1. b.

Pedes mensæ quatuor. Exod. 25. c. 37. b. quatuor sensus sacræ scripturæ significare possunt. Pedes autem euangelizantium, ipsam doctrinam euangelicam designare possunt. Et puluis pedum, eius interpretatio. Nah. 1. d. pedes autem habet & non ambulat, qui habet profectuũ scientiam, & nouit quomodo ad anteriora se extendere oporteat, nec tamen ad profectum tendere curat. Ps. 113.

Isy.s.Leu.11. Glo.int.s.Leu.11. — Pedes multi variam doctrinam præter euangelicam,ex quibus salutem sibi aliqui promittunt indicant.Designant etiam diuersam spem.Et pedes quatuor in volucribus:aut aliis animalibus immundis,significant abusum quatuor euangeliorum.Leu.11.d.g. *Varia doctrina præter euangelicam. Abusus euangeliorum.*

Ric. de S.Vict.de extrem.mali.23. — Pes sacerdotis,est profunditas inuestigationis: pedem in aqua Iordanis ponere , est profunda inuestigatione occulta penetrare.Ios.3.d. *Profunditas inuestigationis.*

Bed.s.Exo.28. Rup.4.s.Exo.23. — Pedes tunicæ sacerdotis,conuersationem significare possunt.Exod. 28. f. 39. d. Designant etiam finem vitæ mortalis Christi , quando magis rubuerunt mala punica & resonarunt tintinnabula:quia in fine maximè dilexit suos. *Conuersatio sacerdotis. Finis vitæ Christi.*

Bed.s.Gen.8. — Pes columbæ, non inueniens requiem in terra. Gen. 8.b. sensus Sanctorum significat,qui non requiescunt in terra. *Sensus Sanctorũ.*

Rica. de S.Vict.de statu interio.hominis.2. — Pes,est carnale desiderium : vt enim pes in imo iacet:ita carnale desiderium per appetitum infimis inhæret.Is.1.a.A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. *Carnale desiderium.*

Amb.2. de Iacob 7. Chry.s.Ps.93. Ori.s.Nu.ho.14. — Pes Iacob claudicans,significare potest amorem seculi,& infidelitatem:& peculiariter infidelitatem Iudæorum.Pes autem rectus amorem Dei,& credentes.Gen.32. e. Pes etiam Balaam attritus ab asina,infidelitatem Scribarum & Pharisæorum significat.Nu.22. e. *Amor seculi. Infidelitas Iudæorum.*

Amb.s.Luc.7. — Pedẽ intingit in sanguine, designat carnem cuiusque tingendam & abluendam in Christi passione.Ps.67. *Ablui sanguine Christi.*

Pes superbiæ dicit discessum & lapsum in superbiam:& principiũ apostatandi à Deo.Ps.35. *Lapsus in superbiam.*

Aug.6.musicæ.16. & s.Ps.35. — Pedes aliquid infimum & contemptibile significare solent : vt quum quid pedibus cõculcari dicitur.Is.28.a. *Res vilis.*

Hie.s. Amos 2. Aug.s.Apo.ho.10. Rup.8.s.Apo. — Pedes quibus Pharao conturbat aquas,hæreticos significare possunt : & eorum superbiã. Eze.32.a.Ps.35.Et pedum velocitas est acumen ingenij hæreticorum, quo discurrunt per testimonia scripturarum.Designat etiam oratorum eloquentiam: & sophismata dialecticorũ, quibus opprimere veritatem nituntur.Amos 2.d.Hi pedes sunt tanquam vrsi, propter maliciam & vesaniam.Apoc.13.a.Hi sunt ministri regni Persarum,& Aman, festinantes ad effundendum sanguinem Iudæorum. *Hæretici. Ingenium hæreticorum. Eloquentia & sophismata. Ministri diaboli.*

Gre.11.mor.25. — Pes hominis ponitur in neruo, quando prauitatem illius Deus forti districtionis suæ sententia ligauit.Iob 13.d.

Hie.s. Mat.18. Ber.ser.2. de angel. — Pes scandalizans,significare potest filios,aut inferiores : quorum affectus si amori Domini præponatur,nos excludit à regno cælorum,ideo abscindendus.Mat.18.b. Potest etiam intelligi pusillanimitas & negligentia retrahens nos,ne proficiamus de virtute in virtutem. *Filius. Pusillanimitas.*

Bed.s.Pro.25. — Pedi lasso comparatur,qui sperat in homine in die angustiæ.Pro.25.c.

Pedes, Pedites.

PEdes dicitur, qui pedibus incedit, vt eques dicitur,qui equo vehitur.Peculiariter autem pedites dicuntur milites,qui pedibus stipendia faciunt.

Gre.s.1.Reg. 15. — Pedites filiorum Israel ducẽta milia, qui pugnabant cõtra Amalec,sunt præbentes exempla castitatis cum interna luce cordis.1.Reg.15.a. Et pedites numerati sunt fortes in virtutibus.Exo.12.f. *Præbentes exẽpla virtutis.*

Hie.s.Ier.12. — Pedites inimicorum sunt hostes ecclesiæ minus fortes.Ier.12.b. *Hostes ecclesiæ.*

Pedica, vide Laqueus.

Pedisequa.

PEdisequa dicitur ancilla, quæ dominam sequitur , vt pedisequus, est famulus dominum sequens.

Lyr.s.1.Reg.25. — Pedisequæ Abigail.1.Reg.25.g.designant scientias minores sub sapientia Philosophica. *Scietiæ minores.*

Glo.ord.s. Esther.2. — Pedisequæ Esther.Esthe.2.b.Animæ fideles Spiritussancti gratia regeneratæ sequentes vestigia sponsæ. *Animæ fideles.*

Lyr.s.3.Reg.20. — Pedisequi principum prouinciarum.3.Reg.20.c.Sunt prædicatores sub maioribus prælatis,quorum sunt adiutores. *Prædicatores.*

Pessulum.

Gre.s.Cant.5. Rup.s.Cant.5. — Pessulum,seu pessulus,est instrumentum,quo ostium subdita illi claue clauditur,aut reseratur.Designare potest voluptates,quibus aditum cordis contra sponsum obseramus.Cant. 5.b.Vel designat silentij clausuram,quæ tollitur ad ædificationem proximorum. *Voluptates. Silentium.*

Pessimus, vide Malus.

Pestis, Pestilens.

PEstis, est morbus contagiosus , ab aeris corruptione plerunque initium habens, qui in omnia ferè animalia perniciosè grassatur.

Ori.s.Mat.ho.28. Hie.s.Mat.24. Isy.s.Leu.26. — Pestis quum sit morbus contagiosus,hæresim præcipuè designare solet, quia hæreticorũ sermo,vt cancer serpit.Exo.5.a.9.d Matt. 24.a. Hanc pestilentiam immittit Deus in Iudæos confugientes ad vrbes, quia peruersè intelligunt Prophetas, & moriuntur nullo arguente, non valentes cunctis de Christo prophetiis sic apertis repugnare.Leu.26.d. *Hæresis.*

Hil.s.Ps.1. — Pestilentia quoque seu cathedra pestilentiæ,est potestas secularis peruersa.Ps. 1. Pestis etiã fuerunt ciuilia bella sub Seuero Imperatore.Eze.33.f. *Potestas secularis. Attractio ad vitia.*

Pestilentia,

Pestilentia, est attractio aliorum ad vitia. Qui enim vel singulis, vel pluribus deditus vitiis ab eis separari non potest, quasi quodã veterno pestilentiæ corruit. Ps.1. Corruit etiam peste, qui longe recesserit ab ecclesia. Eze.6.c.14.c.38.g. *Basi.s.Ps.1. Hie.s.Eze.6.*

Petere, Postulare.

PEtere, est humiliter & precibus aliquid postulare. Postulare autem est requirere, vt fiat, quod aliquis vult: vnde etiam exigere. Gen.3.c. Si feceris quod postulo, iterum pascam. Et mereri. 1.Reg.1.d. Eò quòd à Domino postulasset eum.

Postulat Filius Dei à Patre, quando dicit: Pater clarifica Filium tuum. Ps.2. *Hie.s.Ps.2.*

Postulat pro nobis Spiritussanctus gemitibus inenarrabilibus. Roman.8.e. Quia postulare nos facit. *Aug.1.de Gen. cont. Mani.2.*

Quærere doctrinam. Petere dicuntur panem, qui quærunt doctrinam. Thr.4.a. Paruuli petierunt panem: & nõ erat qui frangeret eis. Petentes etiam filij Israel ab Ægyptiis vasa aurea & argentea & vestes, designant Christianos accipientes vera dogmata à Philosophis, & recta instituta humana. Exo.3.g.12.c. Petit filius panem à patre, quum quærit doctrinam à Deo. Mat.7.b. *Glo.int.s.Thr.4. Aug.2.doct.Christiana.40. Rup.7.s.Mat.*

Cura animarũ. Postulatum mutuum. Exo.22.c. est quum pro æterna remuneratione curam dominici gregis suscipimus. *Glo.ord.s.Exo.22*

Iniungere pœnitentiam. Postulare precium pro eo, qui occisus est à boue, est iniungere pœnitentiam pro peccato. Exod.21.d. *Glo.int.s.Exo.21.*

Conuersio infidelium. Petitio quam dedit Dominus Annæ, est conuersio infidelium per spiritualem generationem in ecclesia. 1.Reg.1.d. Petitiones autem dicuntur cordis: quia sicut oculus visum, ita cor intellectum requirit: & vt auris suauem sonum cupit, ita cor sapientibus sensibus delectatur. Psalm.36. *Ori.s.Ps.36.ho.1.*

Postulatus à Deo dicitur Samuel, quia postulando promeritus est. 1.Reg.1.c. *Glo.or.s.1.Reg.1.*

Petentes filij Israel Regem, neglecto regimine iudicum, designant volentes mutare spiritalem prælationem in secularem dominationem. 1.Reg.8.b. *Gre.s.1.Reg.8.*

Petimus à Deo orãdo. Mat.7.a. Luc.11.b. Postulationes autem in sacrificio missæ sunt, quæ fiunt in communione, cum benedicit sacerdos populum communicaturum. 1.Tim.2.a. *Gre.6.Regist.epi.36. Aug.epis.59.*

Petere sibi signum in profundo inferni, siue in excelsum suprà, est petere, vt sibi fiat vtile signum ascensus & descensus Christi. Is.7.b. *Ori.s.Is.ho.2.*

Petens Adonias Abisac vxorem, designat Iudæos volentes copulari fidem euangelicam operibus legis. 3.Reg.2.c. *Rup.3.s.Reg.5.*

Petra, vide Lapis.

Petra vrbs.

Gentilitas. Petra, est vrbs Palestinæ, & Arabiæ, quæ inde petrea dicitur. Isa.42.b. vbi Hieronymus ait accipi pro ciuitate Palestinæ, quæ Hebraicè dicitur Sela, quod est petra, aut saxum, & cum sit ibi singulare, benè accipi potest pro aliqua illarum ciuitatum, quæ eo nomine appellantur. Designare autem potest Gentilitatem. *Hie.s.Is.42.*

Petrus.

PEtrus, appellatus est Simon, princeps Apostolorum: à petra nomen habens: quæ Syriacè Cephas dicitur. Sicut autem Christus lumen Apostolis donauit, vt lumen mundi appellaretur cæteraque ex Domino sortiti sunt vocabula. Ita & Simoni, qui credebat in petrã Christum. Petri largitus est nomen: & quicunque fidẽ habet Petri, Petrus dici potest. Matt.4.c.16.c. Mar.3.d. Ioan.1.f. *Ori.s.Mat.ho.1. Hie.s.Mat.16. Aug.s.Ioan.tra.7*

Tendens ad perfectionem. Ecclesia. Petrus veniens ad Christum super aquas, designat tendentem ad perfectionem. Matt.14.c. Typus est etiam ecclesiæ calcantis fluctus huius seculi, adiuuante Domino, inter pericula. Eandem significat secundum quòd vidit vas lintheum. Acto.10.b. *Ori.s.Mat.cap.14 Aug.s.Ps.92. & de verb.do.ser.13. & ho.45.*

Fides prompta. Gentilitas. Vt autem cucurrit ad monumẽtum, designat fidem velocem ad credendam mortem, & resurrectionem Christi. Ioannis 20.b. Vt verò venit posterius quàm Ioannes, sed prius introiuit, est Gentilitas, quæ serius habuit notitiam Christi, quàm synagoga, sed prius credidit. *Ori.in diuer.ho.2. Gre.ho.22.*

Vita actiua. Secundum quòd amabat Christum, quem etiam sequutus est, typus est vitæ actiuæ, quæ semper desiderat à laboribus liberari, & ad Christum peruenire: ideo sequitur eum per labores, imitando. Ioan.21.d. *Aug.s.Ioan.tract.124.*

Phacee.

Hæresiarcha. Phacee, id est, aperiens: filius Romeliæ, rex Israel. 4.Reg.15.c.16.a. Isa.7.a. designare potest hæresiarcham. *Hie.s.Is.7.*

Phalanx, vide Exercitus.

Phaleg.

Phaleg, idest, diuisio, filius Eber, in cuius ortu facta est diuisio linguarum. Gen.10.d.

Phaltias.

Phaltias, id est liberatio Domini, aut expulsio Domini, vel ruina declinans, filius Banaiæ, hoc est, structoris, princeps populi. Eze.11.b. Typus est eius principis, qui cum à Domino declinauit, moritur, aut cadit, prophetante Ezechiele, vt eleuetur à Christo. *Hie.s.Eze.11.*

Phanendor.

Ori.s. Iosu. hom.14. Phanendor idest, conuersio, regio quam cepit Iosue, designat conuersionem, qua dæmon peruertit animas. Vel in bonum, conuersionem peccatoris ad Deum. Ios.11.a. *Conuersio bona & mala.*

Phantasia, Phantasma.

Aug.1.q. in euan. 15. Phantasia, est imago rei alicuius residens in anima, quæ & phantasma dicitur. Quandoque autem sumitur pro ipsa potentia imaginatiua.

Hil.s. Ma.can.14 Phantasma putantes esse Christum, sunt non plenè cognoscentes verbum Dei, aut de fide Christi dubitantes: aut qui falsò apparentia timent. Mat.14.c.

Phanuel.

Phil. de confusi. linguarum. Phanuel, id est, videns Deum, siue facies Dei, vel euersio Dei: locus vbi Iacob luctatus est cum angelo. Gen.32.g. Est & turris. Ibidem. quam destruxit Gedeon. Iud.8. b. Designat munitiones auertentes à Deo: quas destruit prædicator. *Munitiones malorum.*

Phanum, vide Templum.

Pharan.

Pharan, id est, onager eorum, vel ferocitas eorum aut fructificatio matris, vel taurus matris: Est eremus magna ad solitudinem Sinai, quam ad occasum relinquit supra Asphaltitem lacum ad meridiem occiduum, vbi fixit tentoria multitudo Israel relicto deserto Sinai. Nu.10.b. Vnde missi sunt exploratores ad terram Chanaan. Nu. 13. a. Dicitur mons Pharan, & interpretatur fructifer, significat ecclesiam, in qua apparuit Christus. Deut.33.a. Interpretatur etiam os videntis: & significat sermonem viri eruditi, per quem venit nobis Dominus. Habac.3.a. *Aug.q. in Deu.56. Hier.s. Hab.3.* *Ecclesia. Sermo viri eruditi.*

Rup.s. Hab.7. Mons Pharan, hoc est, vmbrosus, vnde venit Deus, significare potest Deum patrem, vnde venit filius incarnatus. Hab.3.a. *Deus pater.*

Ori.s. Num. ho.7. Pharan, vt interpretatur os visibile, designare potest Verbum incarnatum. Nu.13.a. *Verbum caro.*

Glo. int.s. Gen. 21. Pharan etiam desertum, infidelitatem designare potest. Gen.21.c. *Infidelitas.*

Rup.s. Deu.9. Pharã, vt interpretatur onager, designat Iudæos. Et Dominus apparuit de monte Pharan, quando Christus ortus est ex Iudæis. Deut.33.a. *Iudæi.*

Pharao.

Pharao. i. dissipans, vel discooperiens, aut nudans: vel Syriacè vindicans. Rex Ægypti: quo nomine multi Reges Ægypti appellati sunt, seu cognominati: vt Cæsares apud Romanos.

Ori.s. Gen. ho. 16. Rup.8.s. Gen.37. Pharao quãdoque typum gerit Dei: vt quum exaltauit Ioseph: vt etiam ei ministrabat poculum pincerna, Deus est, cui ministrant Sancti. Et vt ignouit pincernæ & suspendit pistoré, Deus est faciens quædam vasa in honorem, quædam in contumeliam. Gen.40.d.41.b. 47.a. *Deus.*

Tert. de baptismo. Ori.s. Gen. ho.11.16 & s. Cant. ho.2. Arn.s. Ps.135. Hie.s. Is.19. 30. & s. Eze.29. Cyr.3.s. Ioan.34. & de ado. in Spir. Gre. Nyss. de vita. Mosis. Rup.1.s. Exo.6. Ber.s. Cant. ser.39. Geor. Ven. Cant.1. tom.8. cap.5. Pharao rex Ægypti, diaboli figuram gerere solet: qui accepit Saram, qui nititur sibi copulare animam, vel ecclesiam. Gen. 12. d. Ipse est dissipator & lacerator in diuersas partes diuidens mentes. Is.19.b. Ezec.29.a. Ipse autem Pharao, qui oppressit filios Israel, in quattuor sceleribus imitatur diabolum. primum, quia intendebat opprimẽdo filios Israel, vt voluptate generandi emortua, filij non procrearentur. Secundum quòd obstetricum dolo agere nititur, vt nati paruuli clam interimantur. Tertium quum aperta sæuiens persecutione præcepit omni populo suo dicens, Quicquid masculini sexus natum fuerit, in flumen proiicite. Quicquid fœminei, reseruate. Quartum quando superbè respondit, Quis est Dominus, vt audiam vocem eius, & dimittam Israel? Nescio Dominum, & Israel non dimittam. Ita diabolus hoc egit ab initio quantum in ipso fuit, vt nullus Israelita verus verbo prædicationis spirituales Deo filios gigneret, deinde, vt nascentes eiusmodi paruulos obstetricante hæretica malignitate occideret, tandemque cassatis artibus aperta persecutione armatus est, vt in flumina inimicorum & tempestatum filios gratiæ proiiceret. Demum ipse est princeps super omnes filios superbiæ. Exo.1.5.14.15.a.18.b. ps.134.135. Cant.1.c. Is.30.a. Pharao, qui cepit Gazer, & dedit eam in dotem filiæ suæ, designat diabolum, qui capit animam, & dat eam legi peccati, cui facit per obstinationem seruire. 3.Reg.9.c. *Diabolus.* *Ori.s. Ios. ho.22. Gre.s. Reg.6.*

Ber. se.1. octa. Pas. Pharao occidens infantes filiorum Israel. Exo.1.b. typus fuit Herodis pueros Bethlehem occidentis. *Herodes.*

Ori.s. Gen. ho.6. Phil. de Abr. Amb.2. de Abr. 4. Pharao, vt accepit Saram, quam non permissus est polluere, designat principes seculares, & regnum terrenum huius seculi, cuius Reges non sunt permissi polluere ecclesiam. Gen.12. d.45.d. Designat etiam intellectum accedentem ad virtutem impuro corde, & mentem superbam, quæ sibi vsurpare vult sapientiam, quã sustinere nõ potest. Ideo reddidit eam Abrahæ, sicut Geraseni rogabant Iesum, vt de finibus eorum transiret. Matt. 8. d. Significat etiam eum, qui ornator est corporis. *Principes seculares. Mens superba.*

Glo. int.s. Exo. 2. Pharao, cuius filia suscepit Mosen nutriendum, significare potest Gentilem populum, à quo orta est ecclesia, quæ suscepit legem Dei. Exo.2.a. *Gẽtilis populus.*

Phil.2. alleg. & de temulent. Pharao, est dissipator bonorũ, cui seruit princeps coquorum, & idem parcit principi pincernarum. Gen.40.a.41.f. *Dissipator bonorum.*

Phil.2. alleg. Vt autem Moses recessit à Pharaone. Exo.10.c. designat Pharao impiam opinionem, à qua lex recessit. *Impia opinio.*

Phares.

Phares, id est, diuisio, filius Iudę & Thamar, in cuius vtero cùm essent gemini Phares & Zara, egressus est prior Phares, retrahente manum fratre, quam prior protulerat. Gen. 38.g. Typus esse potest Iudæorum, qui fuerunt medii inter legem naturæ & legem euangelicam. Vel è diuerso significat Gentilem populum, propter quem dicitur sepes seu maceria destructa, & medius paries, qui erat inter Iudæos & Gentiles dissipatus, vt fieret vnus grex & vnus pastor, & fierent nouissimi primi. Post quos in fine mundi Iudæi venient ad fidem.

Iudæi. Gentiles. — *Amb. apol. Dauid. Hier. s. Gala. 3. & s. Matt. 1. Chry. s. Gen. ho. 62.*

Pharetra.

Pharetra, est theca, in qua reconduntur sagittæ ad iaculandum paratæ.

Pharetra Dei, dici potest humanitas Christi, in qua latebat diuinitas. Isaiæ 49.a. In pharetra sua abscondit me. Pharetra quoque Dei, dicitur consilium Dei, quo decreuit aliquos castigare. Thre. 3.b. Iob. 30.b.

Humanitas Christi. — *Hier. s. Isa. 49. & s. Zac. 9. Gre. 29. mor. 19. & 31. mor. 24.*

Pharetra prǽterea Dei, dicitur ipse diabolus, per quem Deus castigat, vel potestas illius. Iob. 30.b.

Diabolus. — *Hier. s. Iob. 30.*

Pharetra Esau, legem veterem significare potest, quam gestabant Iudęi. Ge. 27.a.

Lex vetus.

Pharetra in bonum, significat cor bonorum, in quo sermonum Dei sagittæ reconditæ sunt & repositę. Iob. 39.c. E diuerso, in malum, pharetra, est cor impiorum. Psalm. 10. Et pharetra Chaldęorum est, de qua dicitur. Sepulchrum patens est os eorum. Iere. 5.d. Et pharetra Elā, sunt machinamenta hærętícorum, & prauorum hominum, & tentationes diaboli sub specie boni. Isa. 22.b. Iob. 39.c. Eodem referuntur pheretræ Pygmæorum. Eze. 27.c.

Cor bonorum. Cor impiorum. Insidiæ hæreticorum. Tentationes diaboli. — *Glo. ord. s. Gen. 27. Ori. s. Ps. 63. ho. 3. Hie. s. Isa. 22. & s. Iob. 39. Gre. 31. mor. 24.*

Pharisæus, Pheresæus.

Pharisæus, id est, diuisus, est nomen sectæ Iudæorum, qui de religione præsumebant.

Pharisæus superbus, significat Iudæos, de iustitia legis gloriantes, & de sublimiori doctrina & vita pręsumentes, seque ab aliis separantes, & eadem ratione hæreticos significare potest, quod generaliter de aliis Pharisæis intelligendum est, sicut & pharisæus, in cuius domo discubuit Christus, typus erat populi Iudaici de inani iustitia præsumentis. Matt. 16. a. Lucę 7.e. 18.b. Pharisæi etiam calumniantes miracula Christi, infidelitatem Iudæorum significant. Matth. 9.d.

Iudæi. Hæretici. — *Ori. s. Matt. ho. 24. 25. Aug. epis. 58. & s. Ps. 74. Hie. s. Matt. 9. Gre. ho. 37.*

Pharisæus, est nomen populi, qui erat in terra, quando diuisus est Lot ab Abraham, & interpretatur fructificatio expellenda, quæ ideo expellitur, quia mala. Gene. 13. b. Exod. 17. a. Iosu. 17.d.

Infidelitas Iudæorum. — *Ori. s. Iosu. ho. 22.*

Phase, vide Pascha.

Phasga.

Phasga, id est, dolatus, est mons in regione Moab respiciens solitudinem, per quam venerunt filij Israel, est vnum iugum è montibus Abarim, quod videtur idem cum Nabo. Pertinebat autem ad trigesimam nonam mansionem. Nu. 21.e. Iosu. 13.c. designat eos illuc peruenire, qui nihil informe, aut rude habent in sublimitate perfectionis. Respicit solitudinē, quia perfecti respiciunt peccatorum vastitatem.

Hie. de Mansio.

Phassur.

Phassur, vel Phaschur, id est, oris nigredo, vel extendens seu multiplicans libertatem, vel principatum, aut expandens foramen, vel albedinem. Sacerdos, qui percussit Ieremiam, & misit in neruum. Ierem. 20.a. Typum gerit mali sacerdotis, qui abutitur potestate aduersus veritatem.

Malus sacerdos. — *Hie. s. Ier. 20. Hie. s. Ioel. Rup. s. Ioel.*

Phatuel.

Phatuel, id est, latitudo Dei, vel aperiens Deus, fuit pater Ioelis prophetæ, cuius os aperuit Deus. Ioel. 1.a. designat Deum patrem, cuius latitudo est charitas.

Deus pater.

Phatures.

Phatures, id est, panis conculcatus, erat metropolis Aegypti, in ea habitauerunt Aegyptij post pœnitentiam, vt designet ecclesiam, in qua est Christus panis conculcatus ab hæreticis. Ezec. 29.c.

Ecclesia. — *Hie. s. Eze. 29.*

Phenenna.

Phenenna, id est, gemma, siue facies nostra, altera vxor Elcana, quæ cùm multos genuisset liberos, Annæ sterilitatem exprobrabat. Typus esse solet Synagogæ, & vitæ actiuę. 1. Reg. 1.a. vel interpretatur conuersio, est vxor post Annam, id est, gratiam, sed prius operatur, vel parit quàm Anna, sed filii eius non assistunt ante Deum, vt filii Annæ, nec tamen sunt inanes, quia partes accipiunt de sacrificiis.

Synagoga. Vita actiua. — *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Phiahyroth.

Phiabiroth, id est, os, vel labium libertatis, aut os sculptum, vel os nubilū, & ascensio tortuosa, quarta mansio filiorum Israel in deserto. Vel interpretatur os vici, & designat difficultatem fidei, & laborem actionis, vel initium conuersationis, & mediocrem abstinentiam. Exo. 14.a. Nu. 33.a. Vel designat, quod assumpta fortitudine nobilitamur in Domino, & cō-

Difficultas fidei. Initium conuersationis. — *Ori. s. Exo. ho. 5. & s. Nu. ho. 27. Hie. de mansio.*

temnimus Beelsephon, hoc est, idoli arcana illiusque magnificentiam, & turritam superbiam declinamus.

Phiala, vide Calix.

Phicol.

Ori.s.Gen.ho.14. Beda s.Gen.26.

Phicol, id est, os omnium, aut oris perfectio, siue consummatio, princeps exercitus Abimelech Regis Geraræ, cum quo venit ad Isaac. Ge.21.e.26.f. designare potest philosophiam moralem. *Philosophia moralis.*

Philippus.

Ori s. Matt.ca.14

Philippus, Tetrarcha Trachonitidis regionis, maritus Herodiadis, quam accepit Herodes. Matthæ.14.a. Typum gerit habentis peruersam doctrinam. Fuit alius Philippus Apostolus vocatus à Christo. Ioan.1.f.6.a. *Martyres. Christus. Doctores.*

Philisthim, vide Palestina.

Phinees.

Arn.s.Ps.105. Ori.s.Nu.ho.25. Amb.s.Ps.118.ser.18.

Phinees, id est, aspectus, vel facies confidentiæ, vel protectionis. Sacerdos filius Eleazari: qui occiso viro Israelita cum scorto, iram Dei placauit. Nu.25. c.Ps.105. Typus esse potest Martyrum, qui carne sua occisa, & sanguine fuso, iram Dei placant. Vel designat Christum qui patris irā placauit: vel doctores, qui gladio verbi dei confodiunt vitia, & destruunt hęreses. Vel interpretatur parcens ori: & designat eum, qui non aperit os ad loquendum malum.

Ori.s.1.Re.ho.1. Gre.s.2.Reg.14.

Alius fuit Phinees, filius Eli sacerdotis, & interpretatur oris obturatio, designat sacerdotes, qui obturatum habent os ad scientiam, & ad loquendum bonum, & confitendum peccata. Item cum fratre Ophni, designat Scribas & pharisæos. 1.Reg.4.b.14.a. *Sacerdotes mali Scribæ & Pharisæi.*

Phinon.

Ori.s.Nu.ho.27. Hie.de mansio.

Phinon, id est, gemma, siue aspiciens, aut os æternitatis, vel os filii, aut Phino, id est, oris parsimonia. Trigesima sexta mansio filiorum Israel in deserto, ad quam peruenitur post Selmona. Num.33.e. designat perfectos, qui audiunt iam arcana, quæ non licet homini loqui. Vel dicitur Phunon, id est, os diminutiuè, ab ore: & designat confessionem fidei in tentationibus. *Perfecti. Confessio fidei.*

Phison.

Amb.de Para.3 Phil.1.allego.

Phison, id est, oris mutatio, siue multitudo, aut extensio: vnum è quatuor fluminibus è Paradiso terrestri exeuntibus: circuit terram Euilath. Gen.2.b. Typus est prudentiæ, quæ mutat verba ad capacitatem auditorum. Ibi nascitur aurum optimum, hoc est, viuendi disciplina. Non vincitur falsitate: quemadmodum carbunculus, qui ibi nascitur, non vincitur à nocte. Habet virorem spei in lapide prasio, qui ibi nascitur. Circuit terram Euilath, hoc est, placidam, mitem, propiciamque constitutionem conseruat. Vel interpretatur oris dentatio: quia dum in terra sumus, dentibus, id est, certis viribus animæ premendus, conterendus, & ruminandus, est omnis cibus quem pro anima capimus. *Prudentia.*

Beda s.Gen.2. Geor.Ve.Cant.1. tomo 7.cap.22.

Phiton.

Ori.s.Exo.ho.1. Phil.de somniis. Beda s.Exo.1.

Phiton, id est, buccella eius, aut persuasio, vel ditatio eius: vel oris donum: ciuitas quam fecit ædificari Pharao à filiis Israel in Ægypto. Exo.1.d. Typus est mendacii, aut etiam sermonis persuasibilis, quæ facit ædificari diabolus. Vel interpretatur os deficiens, vel os abyssi. Deficit enim, qui loquitur mendacium, & est os abyssi, quia abyssus locus perditionis est. *Mendacium.*

Phœnix, vide Sidon.

Phogor.

Ori.s.Nu.ho.27.

Phogor, id est, delectatio, vel apertio: nomen idoli, aut prouinciæ, in qua erat idolum libidinis, designat voluptates carnis, ad quas duxit Balach, hoc est, diabolus. Nu.23.d.25.d. *Voluptates carnis.*

Phua.

Ori.s.Exo.ho.2. Phil.quis rerum diui.hæres. Beda s.Exo.1.

Phua, id est, rubens, vel verecunda, aut gemens, vel vlulans, vel apparens, obstetrix Ægyptia, quæ obstetricabat fœminas Hebræas, quę non obtemperauit Regi Ægypti, qui præcipiebat necari masculos Hebręorum. Exo.1.c. Typus esse potest Euangelii, vel scientiæ moralis, aut humanæ, quæ modestiam & pudorem inducunt. *Euangelium. Sciētia moralis.*

Phud.

Hie.s.Isa.66.

Phud, id est, oris exclusio, designat Gentiles ad fidem venientes, & excludentes omnem blasphemiam, & aperientes os ad laudes Dei. Isa.66.f. vide Libia. *Gentiles.*

Phurim.

Glo.ord.s.Esthe.3.

Phurim, id est, sortes, sic dictę sunt sortes, quas misit Aman: vt Iudæorum genus deleret. Esth.3.b.9.f. Qui ad sortem Domini pertinent, occiduntur, vt hircus super quem sors mittebatur.

Phylacteria.

Phylacteria dicebantur à custodiendo: quæ ferebant pharisæi in signum custodiæ legis, erantque membranæ, in quibus scribebant verba decalogi, & eas in fronte ligabant, quasi *Hie.s.Matt.23.* coronam capiti facientes, vt semper ante oculos mouerentur. Matt.23.a.

Piaculum, vide peccatum.

Pietas, Pius.

Pietas, est virtus, qua Deo exhibemus cultum ipsi debitum, & etiam proximis, pręcipuè *Redemptio.* nobis coniunctis, vnde dicitur pius. Pietatis autem sacramentum, est opus incarnationis & redemptionis, quia demonstrat pietatem seu dilectionem Dei erga genus humanum. 1. Tim. 3.d. Pietas autē ad omnia vtilis est, promissionē habens vitæ, quænūc est, & futuræ. 1. Tim. 4. c.

Piger, vide Ociosus.

Pigmentum, Pigmentarius.

Pigmenta sunt à pingendo dicta, suntque variæ species, ex quibus conficiuntur medicamenta, vel colores, vel etiam odoramenta, & qui hæc conficiunt, pigmentarii dicuntur.

Virtutes. Pigmenta dicuntur virtutes, & puluis pigmentarii est, quum per singula nostra opera diligentius pertractamus, ne quid in operibus nostris incultum remaneat, ne inter virtutes vitium lateat. Cant.3.c.

Pigmenta multiplicata sunt verba, quibus hæretici suos exornant errores. Isa.57.b. *Gre.s.Cant.3.*

Verba hæreticorū. Prædicatores. Pigmentarii sunt prædicatores, qui ex sacra scriptura & exemplis Sanctorum pigmenta conficiunt. Cant.5.d. *Hie.s.Isa.57. Gre.s.Cant.*

Pignus.

Pignus est, quod datur alicui in securitatem precii postmodum tradendi. Gen.38.c. Interdum sumitur pro hypotheca. Exo.22.d. Si pignus à proximo tuo acceperis vestimentum. *Gre.16.mor.2.*

Confessio peccati. Pignus quandoque significat confessionem peccati. Exo.22.d. Quum debet tibi quippiam frater tuus, & abstuleris pignus ab eo, ante Solis occasum restitue. A debitore nostro pignus accipimus, quando ab eo, qui in nos peccasse cognoscitur, peccati eius confessionē tenemus, per quam relaxare peccatum in nos perpetratum postulamur. Abstulisse autem dicitur Iob pignus fratrum suorum sine causa. Iob.22.a. quando ecclesia suscipit confessionem venientium ad hęreticis: quod ipsi hæretici sine causa fieri iudicant: accipit etiam in pignus molam superiorem, aut inferiorem, qui à peccatore confitente aufert spem, vel timorē. Deut. 24. b.

Spiritussanctus. Dona spūssancti. Pignus hæreditatis, est Spiritussanctus, vel dona eius, per quæ anima nostra ad interioris spei certitudinem roboratur. Ephe.1.c. Et abstulisse dicitur Iob pignus fratrum suorum sine causa, quum hæretici iudicant eos, qui ad ecclesiam veniunt, amittere spiritualia dona.

Verbum Dei. Pignus, dici potest verbum Dei auditum & non intellectum. Deut.24.b. Et pignus reddē- *Gre.13.mor.16.* dum, est doctrina à Deo accepta, quam debemus reddere docendo ignorantes. Ezec.18. e. Et *Gre.16.mor.2.* pignerata vestimneta, sunt sacræ scripturæ veritates, quas vsurpant hæretici. Amos 2. c.

Prædicator. Pignus quum tollitur, aliud quidem est quod tenetur, sed tamen adhuc aliud quæritur. Bo- *Amb.de Tobi.20* uem ergo viduæ in pignus auferunt, qui dē Sancta Ecclesia etiam prædicatores tollūt, quos *Hie.s.Eze.18.* ideo hæretici conantur auferre, vt eorum etiam sequaces trahant. Pro pignore ergo bos vi- *Gre.26.mor.22.* duæ tollitur, quum idcirco ipse qui prædicabat, rapitur, vt alii sequantur. Iob.24.a.

Amittere Christum. In pignus dicitur dare molem superiorem, qui Christum peccando amittit. Deut.24.b. *Amb.de Tobia.21*

Pignus quandoque significat impedimentum sermonis & doctrinæ. *Phil.de somnio.*

Pila.

Anima. Ecclesia. Pila, est vas concauum, in quo frumenta tunduntur, & medicorum vsui aptum, in quo ptis- *Hie.s.Sopho.1.* sanæ teri solent. Cùm dicitur Sopho.1.c. Vlulate habitatores pilæ, pila sumitur pro Hierusalem: potest autem designare animam, vel ecclesiam.

Iudæi dispersi. Pila etiam est instrumentum rotundum, quod iactatum ad lusum deseruit. Quasi pilam *Hie.s.Isa.22.* autem mittit Dominus Sobnam in terram latam & spatiosam, quum Iudæos dispersit, vt per totum orbem inquieti vagentur. Isa.22.e.

Pilatus.

Gētilis populus Pilatus fuit procurator populi Romani in Iudæa: qui instantibus Iudęis, abluens sibi ma- *Hie.s.Matt.ca.33* nus condemnauit Christum ad mortem, quem innocentem sciebat. Matt.27. Lucæ 23. Secundum autem quod in morte Christi lauit manus, typus esse potest Gentilis populi, qui per fidem Christi mundatus est.

Pilum.

Crux Christi. Repressio inanis gloria. Pilum, est instrumentum, quo quippiam in mortario seu pila teritur.

Pilum quandoque significat crucem Christi: vt manna pilo tusum, est corpus Christi in *Glo.ord.s.Exo.16.* cruce. Exo.17.c.

Pilum, interdum significat inanis gloriæ repressionem, & etiam sedulam probationem. *Glo.int.s.Exo.27.* Exo.27.d. Oleum pilo tusum.

Pilus, Pilosus, vide Capillus.

Pincerna.

Pincerna est, qui propinandi poculum principi munus habet.

Ori.s.Cant.ho.1.2. Hie.s.Isa.1. Lyra.s.Gen. 40.

Pincernę Salomonis, doctores Christi designare possunt, qui poculum illi propinant quando peccatores conuertuntur. 3. Reg. 10. a. 2. Paral. 9. a.

Pincerna regis Pharaonis in carcere, populum Gentilem significare potest, & etiam sanctos patres in limbo, qui in carceris tenebris detinebantur, vnde per Christum liberati sunt. Gen. 40. a. 41. b. vt etiam fuit in carcere cum pistore, & Ioseph, & fuit liberatus condemnato pistore, typum gerit boni latronis cum Christo crucifixo & saluato, & etiam peccatorum qui per Christum saluantur.

Gētilis populus. Sancti Patres. Bonus latro. Peccatores.

Pingere, Depingere, pictura.

Pingere, est alicuius rei formam ductis lineis repręsentare, quod variis coloribus effici solet.

Hie.s.Iere. 4.

Pingit oculos suos stibio, qui studium habet discendi mysteria, & diuina secreta inquirendi. Iere. 4. g.

Studium mysteriorum.

Hie.s.Iere.22.

Pingunt synopide laquearia hęretici, cùm Christi sanguinem pollicentur, cuius ipsi non sunt participes. Iere. 22. d.

Falsa promissa hæreticorum.

Hie.s Eze.40. Gre.s.Eze.8.17.

Pictura palmarum, est insigne victoriæ infidelium contra mundum. Ezechiel 40. c. vel designat miracula, quæ fiunt à Sanctis, quæ in hac vita non dicuntur palmæ, sed pictura palmarum, quia etiam à malis fieri possunt. Picturæ quoque prominentes in templo, sunt varia virtutum opera. 3. Reg. 6. d.

Hie.s.Eze.ho. 23. Gre.26.mor.4.

Depicta similitudo reptilium in pariete templi. Ezech. 8. d. designat vitia expressa in corde. Dum enim exteriorum rerum intrinsecus species attrahitur, in corde quasi depingitur, quicquid fictis imaginibus cogitatur. Depictæ etiam imagines Chaldæorum, designant vitia dęmonum, & eorum varia tentamenta. Eze. 23. b.

Vitia in corde. Tentationes dæmonum.

Pinguedo, vide Adeps.

Pinna, Pinnula.

Pinna, & pinnula, dicitur esse pluma mollior, & exigua penna: dicuntur autem peculiariter pinnæ, aut pinnulæ piscium, quę sunt illis alarum vice.

Ori.s.Leuit.ho.17. Gre.5.mor.16. Isyc.s.Leui.11. Hie.de vest. sacer.

Pinnæ piscium, designare possunt eleuationem mentis ad superiora: quod est bonorum: & vitam sublimem atque cælestem: Le. 11. b.

Eleuatio mentis. Vita cælestis.

Pinnula iecoris seu reticulum, voluntatem significare potest.

Voluntas.

Pinnaculum.

Pinnaculum, est fastigium & summitas ędificij in acumen tendentis.

Hila.s.Mat.ca.3. Amb.ser.26.

Pinnaculum templi, significare potest celsitudinem legis, & Prophetarum, & etiam perfectionem cælestis sacramenti, in qua stat Christus. Matthæi 4. a.

Celsitudo legis.

Au. de vera reli. 31.

Potest etiam oculos significare, quos vult diabolus ad terrena deprimi: quæ ipse Christo monstrauit.

Oculi.

Pinus.

Pinus, arbor quæ & pinea dicitur, quæ apta est ædificiis, & nauibus construendis.

Hier.s.Isa.60.

Pinus doctrinam naturalem, & ipsos Philosophos significare potest. Is. 44. c. 60. c. vbi Septuaginta dicunt Cedrus.

Physica.

Pirus, seu Pyrus.

Pirus, est arbor cuius fructus est gustui suauis, habetque pyramidis seu ignis figuram.

Glo.ord.s.2.Re.5.

Pirus, vt habet figuram ignis, insidias diaboli designat, transfigurantis se in angelum lucis. 2. Re. 5. d. 1. Par. 14. c. designat etiam idola, quæ flentes reddunt suos cultores. Vnde in Hebraico dicitur flentium. Vel piri sunt Sancti, quorum cacumen est sublimitas vitæ ipsorum, in qua flante sancto Spiritu, intonuit prædicationis sonitus. Porrò aliqui interpretantur vocabulum Hebraicum, mororum, & non flentium, quæ diuersis characteribus in Hebræo scribuntur.

Insidiæ diaboli. Idola. Sancti.

Piscis.

Piscis genus est ad animalia, quæ degunt in aqua.

Au.s.Ioan tract. 123. & de Sanctis. ser.28. Gre.ho.24. Hie.s.Matt.17. Ori.s.Matt.cap.13. Tert. de resurrect. Au.13.confes.23. & s.Ps 39. Gre.23.mor.22. Ber.ser.de S. Andrea. Amb.3.de sacramētis & de vir.3. & s.Exae.5.6. Au.epist.121. & 83.q.57 & s.Ioan. tract.123.

Piscis assus positus super prunas, est Christus igne charitatis pro nobis crucifixus. Ioan. 21. c. Eundem designat piscis captus à Tobia. Tobi. 6. a. Luc. 24. f. Et piscis habens staterem in ore, est Christus, qui venit in profundum maris afferens confessionem, & dans precium pro nobis & pro se, qui peccatum non fecerat. Matt. 17. d. Ipse est piscis petendus. Matt. 7. b.

Christus.

Pisces generaliter homines significant, tam bonos, quàm malos, qui in sagena ecclesiæ colliguntur. Matt. 13. f. Et pisces maris, homines in mundo, vbi maiores deuorent minores. Super hos spiritualis homo accipit dominium. Eze. 47. b. Iob. 40. d. Possunt etiam peculiarius pisces dici simplices, & baptizati. Isa. 19. b. 1. Cor. 15. e. Pisces autem in stagno, sunt monachi in monasterio. Pisces verò in flumine, sunt prelati & dispensatores variè discurrentes.

Homines. Simplices. Baptizati. Monachi. Prælati.

Pisces præterea, qui non pereunt in diluuio, sed natant, nec merguntur, designare possunt spirituales, qui fluctibus rerum terrenarum minimè merguntur, cùm non sint terreni. Ge. 7. Et pisces in aqua degentes, sunt fidem habentes suscepto baptismate, in quo perseuerant sicut pisces in aqua. Luc. 12. b. Et pisces centum quinquaginta tres magni, sunt perfecti, &

Spirituales. Fidem habentes. Perfecti. Martyres.

Martyres,

Martyres,& fidem confitentes.Ioan.21.c.Et piscis habens staterem in ore,est credens & confitens fidem.Matt.17.d.Iob.12.b.

Hil.s.Mat.Ca.17 Hie.s.Iob.12. Beda s.Gen.1. Ori.s.Leui.ho.7. Ter.de cib.5.Iude. Geor.Vene.Can.1. tomo 7.cap 32. Gre.5.mor.6. Cyril.cont.Iulia.9

Doctores. Boni. Carnales. Vitam asperam agentes.

Pisces dici possunt boni doctores,quibus dominatur Christus.Gene.1.d.Et pisces habentes pinnas,quibus ascendunt ad superiora,& squamas,quibus proteguntur,sunt mūdi: ideo designant doctores,& bonos,qui pennis ad cælestia ascendunt, & squamis proteguntur, ne in totum sint carnales.Alij verò qui cœno volutantur,immundi sunt,& designant carnales. Le.11.b.Vel pisces cum squamis, sunt vitam asperam agentes, sine squamis verò delitiis vacantes,& in cœno vitiorum viuentes,nec ad superna eleuati,& ociosi,&c.

Profunda penetrantes. Curiosi. Philosophi. Hæretici. Peccatores in mundo. Homines brutales. Sequentes errores. Auarus.

Arno.s.Ps.8. Gre.11.mor.2. Hie.s.Iob.12. Aug.s.Ps.8. Beda s.Gen.1. Ori.s.Ier.ho.12.& Ezec.ho.13. Hie.s.Hab.1.& s. Hos.2.& s.Eze.29 Cyri 2.s.Ioan.62 Ori.s.Matt.ho.4. Basi.Exae.in ho.7 Amb.5.Exae.5.

Pisces maris,dici possunt profunda penetrantes.Ps.8.

Pisces etiam maris,sunt curiosi huius seculi,qui in magnis rerum inquisitionibus quasi abditis fluctibus latent.Iob.12.b,Sic designant philosophos & potentes, qui sunt pisces maiores vorantes minores. Genes.9.a. Sic pisces quibus dominatur homo, sunt hæretici & philosophi seculares.

Pisces in mari,solent etiam significare peccatores in mundo.Gen.1.d.Isa.50.b.Ezec. 38.f. Sopho.1.a.Haba.1.d.Item homines irrationales, & adeò bruti, vt nihil omnino sapiant, & aerem liberum,cælumque non videant. Hose. 2.a. Et pisces fluminis qui mortui sunt, sunt homines sequētes dogmata philosophica,& hæreticorū errores.Exo.7.c.Eze.29.a.Ioā.21.b.

Piscis habens staterem in ore,designat auarum pecuniæ inhiantem:ideo inuenitur in mari,hoc est,inter fluctus huius seculi.Matth.17.d.Et pisces maiores deuorantes minores, sunt potentiores auari,pauperes absorbentes.

Fides.

Aug.de verb. Domini ser.29. Euc.form. spirit.4

Piscis viuens inter fluctus nec frangitur,nec soluitur fluctibus, designat fidem, quæ viuit inter tentationes tempestatesque huius seculi,quæ alterius vitæ gaudia per lamenta præsentia, fletusque irrequietos,in corde gignit,quę inuisibili gratia Spiritus, per aquam baptismi consecratur,inuisibili auxilio diuinæ protectionis nutritur,inuisibili præmiorū intuitu,quęcunque valet,bona operatur,cui opponitur serpens, qui nititur decipere, vt serpens decepit Euam.Luc.11.b.

Dona Spiritussancti. Libri noui testamenti. Sermo propheticus,& affectuus Duo testamenta Dignitas Christi est duplex. Scientia practica

Hil.s.Matt.Ca.5 Hier.s.Mar.8. Ori.s.Matt.ca.15 Hil.s.Mat.ca.14 Amb.s.Luc.9. Au.83.q.61.& s. Ioan.tract.2. Cyri.3.s.Ioan.17. Hie.s.Matt.14. Hil.s.Matt.ca.17 Hie.s.Ionam.2.

Pisces sine certo numero.Matt.15.d.diuersitatem donorum Spiritussancti significare possunt.Vel pisciculi pauci,sunt libri noui testamenti.Mar.8.a.

Pisces duo diuisi turbis.Ioan.6.a.designare possunt sermonem propheticum, & sermonē in affectibus positum, qui sunt quasi obsonium rerum sensibilium. Vel sunt sermones de patre,& Filio,vel sunt prophetæ,& Ioannes Baptista,vel sunt duo testamenta,vel sunt dignitas regia,& sacerdotalis in Christo.Vel prædicatio Christi,splendens in Euangelica,& Apostolica doctrina.

Pisces scientiam practicam significare possunt. Genes. 1. c. Hi dantur homini in escam. Genes. 9.a.

Mors. Sepulchrum Christi.

Rup.s.Ionam.2.

Piscis deglutiens Ionam,typus est mortis deglutiens Christum,quem tamen retinere non potuit.Ionæ 2.a.Matt.12.c.designat etiam sepulchrum Christi.

Piscari, piscator.

Piscari,est pisces venari,& piscatores sunt,qui pisces venantur.

Prædicare. Prædicatores. Status ecclesiæ militantis. Status ecclesiæ triumphantis.

Ori.s.Iere.12. Hie.s.Iere.16. Cyril.12.s.Ioan.62 Au.s.Ioan. tract. 122.& sermo 148.

Piscari,est prædicare,& piscatores dicuntur doctores & prædicatores, qui homines ad fidem Christi prædicatione sua velut retibus conuertunt.Iere.16.c.Ezec.47.b.Matt.4.b. Piscatio autem prima,qua impleuerunt Apostoli duo nauigia,& retia rumpebantur, significat præsentem statum ecclesiæ,Iudæorum,& Gentilium,bonorum,& malorum. Lucæ 5.b. Secunda verò post resurrectionem,ecclesiam bonorum,ideo miserunt ad dexteram nauigij rete,& certo numero cęperunt magnos pisces,designantes prædestinatos.Ioan.21.a.

Hæresiarchæ. Philosophi.

Hie.s.Isa.29.

Piscatores dicuntur etiam hæresiarchæ,& philosophi,docentes errores, & capientes animas simplicium.Isa.29.b.

Piscina.

PIscina,dicitur lacus aut stagnum,vbi viui pisces coercentur.Extensum est autem vocabulum ad omnes aquas collectas,siue frigidæ sint,siue calidæ,etiam si pisces non habeant.

Fons diuinæ benignitatis. Communicantes doctrinam.

Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.15. Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap 5. Hie.s.Isa.22.& s. Nahum 2. Cyri.2.s.Ioan.125 Rup.2.s.Nahum 2 Amb.de spiritu sancto 7. Ter.de baptismo Gre.s.Cant.7. Rupe.s.Cant.6.& s.s.Ioan Geor.Ven.Cant.1. tomo 7.cap.15.& Cant.2.tomo 6.ca.8

Piscina superior in Hierusalem,dici potest fons diuinæ benignitatis, dimanans in mētes nostras seu benedictio diuina propinans omnia bona.Isa.7.a.

Piscina autem inferior, quæ sicut aquam suscipit,sic diffundit, nulla aliquando facta in ea aquarum putrefactione,designat eos qui talenta accepta communicant, & lucrantur in benedictione impartiendo seipsos aliis iuxta Apostolicam sententiam, qua dicitur. Omnibus omnia factus sum,vt omnes Christo lucrifaciam.

Doctrina hæreticorum. Diuitiæ.

Piscina inferior,continens aquas turbidas,hæreticorum doctrinam pestilentem & fœtidam significare potest.Isa.22.c.Nahum 2.b. Potest piscina aquarum designare abundantiam diuitiarum,quæ est in Niniue,hoc est,in hoc mundo.

Sacramenta. Passio Christi. Verbum Dei. Lachrymæ Ritus Iudæorum Lex vetus.

Piscina probatica,in qua per descensum angeli sanabatur vnus.Ioan.5.a.designat sacramēta sacerdotum ministerio collata,& peculiariter baptismum, & pœnitentiam, & passionem Christi.Item verbum Dei, quo sanantur infirmi.Et oculi sunt sicut piscinæ Esebon, quum quis fundit lachrymas pro peccatis.Cant.7.b.vel etiam ex desiderio cælestium.

Piscina etiam probatica,designat totum ritum ceremoniarum Iudæorum,& sacrificiorū, quæ neminem sanabant,nisi descendente Christo.

Piscina etiam Esebon, diuinam mentem significare potest, in qua continebantur omnia antequàm crearentur. Cant. 7. d.

Hie. s. Isa. 22. Au. s. Ps. 70. & s. Ioan. trac. 17. Piscina vetus, vmbrã legis significare potest, seu vetus testamentum. Isa. 22. c. Piscina etiam probatica, est lex vetus, habens quinque porticus, nempe quinque libros Mosis. Ioan. 5. a. *Lex vetus.*

Pistor, Pistrinum, Panifica.

Pistor dicitur, qui frumenta in pilis pinsit: licèt nunc pistor sit qui panem præparat ad coquendum. Pistrinum autem, est locus in quo pinsitur, & panis fit.

Lyra. s. Gen. 40. Pistor regis Ægypti, typum gerit Iudæorum, qui dixerunt: Mittamus lignum in panem eius. Potest etiam significare latronem malum, qui cum Christo crucifixus est, & periit. Genes. 40. a. *Iudæi. Latro malus. Mundus.*

Amb. s. Luc. 17. Pistrinum, significare potest hunc mundum, aut corpus humanum.

Pitacium.

Pitacium, est particula corii, qua aliquid reparatur. Iosu. 9. a.

Pix.

Pix, est quæ fit ex arborum resinis ad ignem decoctis, & in nigredinem versis.

Ori. s. Exo. ho. 2. Pix in fiscella, in quo positus fuit Moses, designare potest obscuros sensus Iudæorum, legẽ ipsam obscurantes. Exo. 2. a.

Hie. s. Isa. 34. Pix, quum sit fomentum ignis, destructionem Hierusalem, & templi combustionem significare potest: & etiam pœnam inferni. Isa. 34. b. *Sensus Iudæorũ obscuri. Destructio Hierusalem. Pœna inferni.*

Euc. form. spirit. 8. Pix nigredinem delictorum, & carnis delitias interdum significat. Eccl'i. 13. a. Qui tetigerit picem, inquinabitur ab ea. *Peccata. Delitiæ carnis.*

Placare.

Placare, est mitem, aut placidum facere eum qui iratus est.

Glo. int. s. Isa. 61. Placabilis annus Domini, est tempus prædicationis Christi, & tẽpus gratiæ. Is. 61. a. Lu. 4. c. *Tempus gratiæ.*

Basi. s. Ps. 48. Gre. 23. mor. 5. Placatio data est à solo Christo, qui sufficienter Deo pro nobis satisfecit. Psalm. 48. ipse est placabile sacrificium. Exo. 29. f. Iob. 33. d. *Christus placãs Deum.*

Glo. ord. s. Exo. 28. Placari dicitur Dominus manente lamina in fronte pontificis, hoc est, quando pontifex perfectè Deo subiicitur: & subditi eius exemplo se Deo pura mente subiiciunt. Exo. 28. g. *Subiici Deo.*

Glo. ord. s. Exo. 30. Arn. s. Ps. 105. Placat Dominum Aaron super altaris cornua, qunm sacerdos Sanctorum intercessiones interponit. Exo. 30. b. Sic placatus est Dominus orante Mose, & dicente: Recordare Abrahã, Isaac, & Israel, seruorum tuorum. Exo. 32. c. Et placatur holocausto vituli. Leuit. 1. a. Et oleo, hoc est, operibus misericordiæ. Le. 14. d. Placans quoque Phinees Dominum, occisis adulteris, designauit orationes Martyrum maximè Deum placantes. Psa. 105. *Intercessiones Sanctorum.*

Hier. s. Isa. 60. Placabile altare Dei est in ecclesia, vbi offertur eucharistia maximè grata Deo. Isa. 60. b. *Opera misericordiæ.*

Placere, Complacere, Placitum.

Placere, est alicui acceptum & gratum esse. Item æstimare, aut in ęstimatione haberi. 1. Re. 18. e. Ecce places Regi. Consentire. 2. Reg. 3. g. Placuerunt eis cuncta quæ fecit Rex. Decernere. 2. Par. 30. a. Placuit sermo Regi, & omni multitudini. Gratum habere. Iudi. 18. d. Videte quid vobis placeat. Præferre. 2. Par. 1. c. Quia hoc magis placuit cordi tuo. Suscipere. 2. Reg. 3. d. Omnia quæ placuerant Israeli. Videri. Gen. 20. d. Vbicunque tibi placuerit, habita.

Placitum Dei, dicitur voluntas Dei. Ephe. 1. b. Vbi dicitur beneplacitum eius. *Voluntas Dei.*

Arn. s. Ps. 68. Placet Deo super vitulum nouellum, hoc est, super Christum. Psa. 78. In eo dicitur placuisse sibi anima Dei. Isa. 42. a. Super eum facta est vox de cælis, dicens: Hic est Filius meus dilectus, in quo mihi bene complacui. Matt. 3. d. 17. a. *Placens Christus Deo.*

Glo. int. s. Is. 62. & s. Exo. 33. Complacuit Domino in ecclesia. Isa. 62. b. quia non meritis Iudæorum, aut Gentium eã elegit, sed gratuita voluntate, vnde & dicitur clemens, in quem sibi placuerit. Exo. 33. d. *Gratuita voluntas Dei.*

Gre. s. 1. Reg. 2. Placens Samuel Deo & hominibus. 1. Re. 2. c. designat prædicatorem humilem corde corã Deo, & venerabilem coram hominibus, qui potest dicere: Christi bonus odor sumus. 2. Corin. 2. d. Et: Omnia omnibus factus sum, vt omnes facerem saluos. 1. Cor. 9. d. Et: Sine offensione estote Iudæis, & Gentibus. 1. Cor. 10. g. Et: Gloria nostra hæc est, testimonium conscientiæ nostræ. 2. Cor. 1. c. *Prædicator gratus deo & hominibus.*

Hie. s. Isa. 56. Placentes victimæ Deo, sunt orationes humilium ipsi gratæ. Isa. 56. c. *Orationes Deo gratæ.*

Gre. s. Ps. 101. Placuerunt seruis Dei lapides Sion, quum Apostoli placuerunt Prophetis, qui de eis multa prædixerunt. Ps. 101. *Placentes Apostoli Prophetis.*

Glo. ord. s. Ps. 48. Non placere Deo in ceremoniis mente lugubri. Leu. 10. d. est in lege veteri non esse sufficientem placationem. Psa. 48. Non dabit Deo placationem suam. *Legis veteris imperfectio.*

Basi. s. Ps. 114. Placere Domino in regione viuorum, hoc est, in cælesti patria, vbi perfectè est voluntas in omnibus placens Deo. Ps. 114. *Voluntas perfecta beatorum.*

Hie. s. Isa. 49. Placitum tempus: est tempus redemptionis humanæ per Christum factæ, quæ accepta fuit Deo. Isa. 49. c. *Tempus redemptionis.*

Glo. ord. s. Ps. 48. Gre. 11. mor. 16. Complacere in ore, est confiteri & laudare, & solis labiis honorare Deum: quales sunt laudes hypocritarum, & hæreticorum, quæ non sunt in corde. Psalm. 48. Sic non placent Domino libamina hæreticorum. Hose. 9. a. Iob. 13. a. *Laudes hypocritarum.*

Placent hominibus, qui propriam vtilitatem quærunt. Psalm. 52. Qui & in carne placere dicuntur. Galat. 6. c. Et placentia volunt sibi loqui, qui cupiunt in vitiis perseuerare. Isaiæ 30.b. *Hila.s.Ps.52.*

Placẽtes errores Iudæis. placens saltatio filiæ Herodiadis Herodi, designat errores, quos amplexi sunt principes Iudæorum. Mat.14.a. *Ori.s.Mat.ca.14.*

Tempus iudicii. Non placentes dies, designant tempus iudicii & diuinæ vindictæ. Ecclesiastæ 12.a. Nunc quidem placet hypocritæ væcordia sua, sed non placebit ei, quia quum tempus retributionis aduenerit, in pœna displicet, quòd væcors fuit. Iob.8.c. *Gre.8.mor.29.*

Placenta.

Placenta, est libum farinaceum, quod fit ex siliginea farina, caseo & melle: dicta quod nobis placeat, vel quòd ea Deos placare solent Ier.7.d.44.c. Faciebant Iudæi placentas reginæ cæli, id est, Lunæ: vbi placentæ omne genus sacrificii designant. *Glo.int.s.Ier.7.*

Plaga, vide Vulnus, & Regio.

Plangere, vide Flere.

Planta, pedis.

PLanta pedis, est tota pars inferior pedis, etiam dgitos & vngues includens. *Gre.s.Eze.ho.3.*

Maturitas prædicatorum. planta pedis animaliũ, quæ erat vituli, seu rotunda. Ez.1.b. designat omnibus amputatis angulis in operando rotunditatem esse sequendam, quę omnium figurarum pulcherrima & capacissima est. Vel designat opera prædicatorũ, qui debent maturè incedere, ne leues sint moribus, & fortes esse in operando, & diuidere vngulam per discretionem. *Remissio peccatorum.* Designat etiam finalem vtilitatem incarnationis & passionis Christi, quæ est remissio peccatorum totius mundi. *Rup.1.s.Eze.3.*

Extremum vitæ. Opera. planta, finem operum, aut extremum vitæ significare potest, vt cùm mali planta dicitur teneri laqueo. Iob.18.b. Et plantæ pollutę, designant opera turpia. Ier.13.d. *Gre.14.mor.5.*

Primogenitura Esau. Vltimumtempus Iudæorum. planta pedis Esau, quam tenebat Iacob. Genes.25.c. designat primatum primogenituræ ab ipso amissum. Vel nouissimum tempus Israelitici populi, in quo Dominus noster aduenire dignatus est vt eis conferret salutem. *Glo.ord.s.Ge.25.*

Infirmi in ecclesia. planta pedis, infirmos in populo designare solet. Isa.1.b. A planta pedis vsque ad verticem Satan Iob vulnerauit, quia prius ab hominibus inchoans, vsque ad ipsum caput ecclesiæ sæuiendo peruenit. Iob.2.c. *Hie.s.Isa.1. Gre.3.mor.14.*

Concupiscentia necessaria. planta pedis, concupiscentiam necessariam, vel necessitatem concupiscendi malum significare potest. Isa.1.b. *Ric.de S.Vict.de statu interioris hominis 32.*

Planta, Plantare, Transplantare.

Planta in arboribus dicitur quæ transferendi gratia aliunde sumitur, vt alibi ponatur. Generale tamen nomen est ad omnes arbores, frutices, & herbas. Plantare autem, est plantas aliunde sumptas, alteri solo committere, & serere. Item fundere Gen.2.b. Plantauerat autem Dominus Deus paradisum. Formare. psal.93. Qui plantauit aurem, non audiet? Conuertere. Ier.1.b. Vt ædifices, & plantes.

Productio Filii & fœlicitatis, & virtutum. Incarnatio. Christus. Iustus. plantasse dicitur Deus paradisum, quando produxit Filium, & locum fœlicitatis, & etiam quum instituit virtutes. Gen.2.b. Ier.1.c. plantauit quoque Dominus de medulla cedri super montem excelsum, quum incarnari fecit Filium in Virgine, qui est caput ecclesię. Eze.17.g. Et plantatum lignum secus decursus aquarum, est Christus iuxta populos, vel iustus in legis doctrina, & iuxta fluenta gratię Christi statutus. Ps.1. Transplantatum est lignum secus decursus aquarum, est qui de infidelitatis ariditate venit ad baptismum. Ier.17.b. plantare autẽ dicitur Deus, quum in bono statuit. Et plantat in veritate, fidei videlicet Christianæ. Iere. 18.b.24.c.31.e.32.g. *Ori.s.Ios.ho.17. Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.21. Hie.s.Eze.17. & s.Ier.17. Arn. Hila. & Augustin.s.Ps.1. Gre.19.mor.27.*

Produces Deus Apostolos & diuites in ecclesia. Fundati iusti in ecclesia. Plantauit Deus de ramis cedri, quum produxit Apostolos, & cęteros de synagoga, & ex eis instituit ecclesiam in monte sublimi. Eze.17.g. Plantauit etiam cedros Libani, hoc est, diuites in ecclesia, vel excellentes virtute. Psal.103. Dicitur etiam plantasse Deus populum suum in monte hęreditatis, quia instituit eum in ecclesia, quę eius hæreditas dicitur, & postmodum fiet hęreditas cęlestis. Exod.15.c. Sic dicitur plantasse cęlos. Isa.51.e. Et iustus dicitur plantatus in domo Domini, in atriis domus Dei nostri. ps.91. *Ori.s.Eze.ho.12. Arn. & Aug.s. Ps.103. Hie.s.Is 51. & s. Ier.1. & s.Ps.91.*

Copulari corpori Christi. Complãtati Christo tanquàm ligno vitę, sunt fideles, vt inde virtutem suscipiant. Et tunc deponunt omnia vitia, ne de cętero peccent. Roma.6.a. Dicuntur etiam complantati similitudini mortis eius, quia suscipientes baptismum, virtute mortis Christi moriuntur vitę veteri, & efficiuntur membra corporis eius. *Ori. & Amb.s. Rom.6.*

Creatio mundi. plantasse etiam dicitur Deus paradisum, quando creauit mundum. Gen. 2.b. *Phil. deplãta Noe. Hila.s.Matth. Can.22.*

Institutio Iudæa, vel animæ & ecclesiæ, & sacræ scripturæ. plantans Noe vineam, designauit Deum instituentem Iudęam, vel animam. Et dicitur plãtasse vineam semine vero, quia creauit animam bonam, & ecclesiam tam militantem quàm triumphantem. plantauit quoque Deus vineam, hoc est, synagogam, vel sacram scripturam. Gen.9.c. ps.79. Isa.5.a.60.d.65.d. Ier.2.e. Mat.21.b. plantare quoque vineam in montibus Samarię, est fundere ecclesiam in Apostolis & Apostolicis viris. Ier.31.a. Plantauit etiam Deus vineam in paradiso, hoc est, fideles in Christo. plantant etiam vineam fideles, qui bene *Hie.s. Is.5.60.65. Aug.16.ciu. Dei.2 Ori.s.Ier.ho.13. & s Mat.ho.19. Arn.s.Ps.29. Amb.s.Luc.20.*

Geor. Vene. Cant. 1. tom. 7. cap. 21. 28. Beda s. Prouer. 31. Ricar. de S. Vict. de somn. Nabuch. Gre. 12. mor. 4.

operando in spem eriguntur. Ezechiel. 29. g. Sic plantauit mulier fortis. Prou. 31. b. Eccl'tæ. 2. b. Mich. 2. b. Plantatur etiam vinea, quando bonum propositum in bona intentione figitur. Psalm. 79. *Benè operari. Bona intentio.*

Prima plantatio ligni, est institutio iustorum in præscientia diuina. Vel est prima fides discipulorum Christi, quam habuerunt ante passionem eius, quæ in resurrectione reuixit. Iob. 14. d. *Præscientia diuinà. Prima fides Apostolorum.*

Orig. s. 1. Reg. ho. 1. & s. Iere. ho. 1. Philo de plãta Noe. Ruper. 6. s. Gen. 27. Amb. s. 1. Cor. 3.

Plantans nemus Abraham, designauit prælatos exempla virtutum subditis præbentes. Et vt nemus non est vnius speciei arborum, aut fructuum, sed diuersarum: ita prælati diuersarum virtutum exempla præbere debent. Plantauit etiam nemus Abraham, quum Christus multos instituit in Gentilitate insignes viros. Gene. 21. d. Et plantare ligna pomifera, est virtutes, & scientias in animam inducere. Leuit. 19. d. Plantare autem post auulsionem, est extirpatis vitiis virtutes inducere. Ier. 1. c. Ps. 43. Plantat etiam prædicator, quum euangelizat, & ad fidem attrahit, & infideles conuertit. 1. Cor. 7. b. *Exempla prælatorum. Induere virtutes. Conuersio infidelium.*

Hie s. Isa. 17. Plantat plantationem fidelem synagoga, quum credit in Deum patrem sed seminat alienum germen, non credens in Filium. Isa. 17. c. *Fides synagogæ.*

Isych. s. Leui. 19. Plantare ligna pomifera, est tractare sacram scripturam veteris legis Leu. 19. e. *Tractare veterem legem.*

Hie. s. Eze. 18. Transplantata vinea in desertum quę prius plantata erat super aquas, est Iudæa in Babylonem translata, vel in se destructa, vel est ecclesia frigescente charitate. Ezec. 19. d. *Destructio Iudæ. Refrigescẽs charitas ecclesiæ.*

Hie. s. Amos 5. & s. Isa. 44. Ori. s. Iere. ho. 14. Philo. … allegor. Gre. ad Leandrum. Ori. s. Iosu. ho. 13. & Iere. ho. 1. & s. Matthæum cap. 15. Hila. s. Matth. Canno. 14. Hie. s. Ps. 143.

Plantant vineas hæretici, quum mixta mendaciis docent mysteria Christi. Amos 5. c. Sopho. 1. c. Plantat etiam pinum hæreticus, quum doctrinam naturalem proponit, vnde suas eliciat, aut confirmet hæreses. Isa. 44. c. Plantare etiam lucum iuxta altare, est hæreses in ecclesiam inducere, vel virtutibus vitia miscere, vel inanem eloquentiam sacrę scripturę adiũgere. Deuter. 16. d. Plantatio autem, quam non plantauit pater cælestis, est vitium, & carnalis cupiditas, & etiam traditiones humanæ, legi diuinæ contrariæ. Vel sunt intelligentes scripturas solum ad literam Mat. 15. b. Plantationes quoque nouellæ, sunt adinuentiones hæreticorum. Psal. 143. *Doctrina hæreticorũ erronea. Vitium. Carnalis cupiditas. Traditiones humanæ.*

Hie. s. Iere. 12. Plantasse dicitur Deus impios, quum eos permittit in hæresi firmari. Ier. 12. a.

Amb. s. Luc. 17. Transplantari morum, est diabolum exire ab iis, qui conuertuntur. Luc. 17. b.

Hie. 1. aduer. Iouin. Plantandi tempus est in nuptiis. Eccl'tæ. 3. b.

Geor. Ven. Cant. 1. tomo 6. cap. 14. Qui nutritioni tantummodo deditus, diu noctuque torpet, viuit vt planta.

Planus.

Planum, dicitur cuius figura seu superficies æqualis est.

Ori. s. Luc. ho. 22. Hie. s. Isa. 40. Planæ viæ, designant vitam sine vitiorum anfractibus, vel corda tractabilia Gentilium. Isa. 40. b. 62. d. Luc. 3. a. Et plana deserti, sunt simplices ex Gentilitate. Eze. 47. b. *Vita sine vitiis. Corda Gentium tractabilia.*

Hiero. s. Isa. 49. Geor. Ven. Cant. 1. tomo 7. cap. 8. Plana in quibus sunt pascua gregum Domini. Isa. 49. c. designant sacram scripturam, & fœlicitatem, ac cælum empyreum, in quo nec tumefactio stellarum, nec gibbosum, vel asperum quippiam reperitur, sed totum est planum, totum iucundum, atque amœnum. Est etiam in ipso archetypo planicies, à quo omnia iucunda, lenia, dulcia, amœna, & delectabilia procedunt. *Sacra scriptura. Fœlicitas. Cælum empyreũ.*

Plasmare, Plastes, *vide* Fingere.

Platanus.

Amb. 2. de Iacob. 4. Platanus, est arbor latè se spargentibus ramis, & latis foliis.

Platani virgæ, dicunt spiritalis fructus vbertatem, quia huic arbori vitis annectitur, vt per eius lata consortia partus se vberes fundant. Gene. 30. f. Eccl'i. 24. b. *Vbertas spiritua'ss.*

Gre. 32. mor. 24. Platani etiam designare possunt angelos, & humiles in paradiso. Eze. 31. c. *Angeli. Humiles.*

Platea, *vide* Forum.

Plaudere, Applaudere, Complodere.

Plaudere, est percussione mutua manuum congratulari alicui, lætitiamque ostendere. Complodere verò, contrarium indicare solet.

Glo. ord. s. Eze. 21. Complodere, aut percutere manibus dicitur Deus, quum iratum se puniendo ostendit. Ezec. 21. b. 22. c. *Punitio Dei.*

Aug. s. Ps. 46. Plaudunt manu ligna regionis, quum Sancti cum gaudio benè operantur. Et omnes gentes plaudunt, quando bonis operibus laudant Deum. Isa. 55. d. Ps. 46. 97. *Bene operari.*

Glo. ord. s. Eze. 21. Plaudere super femur, est plangere, & gementis habitum assumere, & demonstrare. Ezechiel. 21. b. *Plangere.*

Lyra. s. Ierem. 5. Applaudunt sacerdotes pseudoprophetis, quum fauent hæreticis & eorum mendaciis. Ierem. 5. g. *Fauere hæreticis.*

Hie. s. Eze. 25. Plaudere manibus super casu Hierusalem. Thre. 2. e. Eze. 25. b. est quum dęmones gaudent de animę lapsu & hæretici de lapsu ecclesiæ. *Gaudentes dæmones, & hæretici de lapsu fidelium.*

Plaustrum, *vide* Currus.

Plebs, *vide* Populus.

Plecta.

Vinculum dilectionis. Plecta, est aliquid complicatum vt chorda. Et plectæ in sculpturis maris fusilis Salomonis formam vinculorum, quibus sculpturæ intexuntur, significare videtur. 3. Reg.7.e. designant autem vinculum fraternæ dilectionis in Apostolis & prælatis.

Plectere.

Plectere, est punire, aut ferire, aut etiam complicare.

Hæretici fingentes rationes. Plectentes subtilia, sunt hæretici, dialecticas rationes torquentes ad decipiendos simplices. Isa.19.b. *Hie.s.Isa.19.*

Pleiades.

Pleiades, sunt stellæ septem in signo Tauri, in cuius fronte ponuntur, nomenque habent à pluuia. Iob.38.c.

Sancti. *Nouum testamentum.* Pleiades, quæ septem sunt, Sanctos omnes denunciant, qui inter præsentis vitæ tenebras septiformis spiritus gratiæ nos lumine illustrant, qui ab ipsa mundi origine, vsque ad eius terminum diuersis temporibus ad prophetandum missi, & iuxta aliquid sibi coniuncti sunt, & iuxta aliquid disiuncti: sicut pleiades vicinitate sibi coniunctæ sunt, tactu disiunctæ. Designant etiam nouum testamentum, secundùm quòd ab Oriente surgunt, & gratiam afferunt septiformis spiritus. *Gre.29. mo.28.29. Hie.s.Iob.38.*

Plicare, Complicare.

Plicare, est nectere, & velut rugas facere.

Cessans obsequiũ cælorum. Complicabuntur cæli. Isa.34.a. quum post detecta hominum peccata in iudicio, non amplius obsequium præstabunt malis, nec amplius in eis scribentur peccata. *Hie.s.Isa.35.*

Sensus spiritualis in literali. Plicari ostia templi, est in historia legis contineri sensum spiritualem, & non esse vnum sine altero. Eze.41.d. *Hie.s.Eze.41.*

Complicare dicitur stultus manus suas, quum non extendit eas ad bene operandum. Eccl'tæ 4.a. *Hie.s. Eccl'ten.4.*

Pluma, Plumescere, Plumarium.

Pluma, est in auibus mollior & exigua penna. Plumescũt autem aues quum pennas emittunt, quibus tegantur. Plumarium autem opus dicitur, quod multiplici varietate distinctum est: vt auis variis pennas coloribus.

Superbia. Leuitas. Diuitiæ. Scientiæ. Exercitus regis Babylonis. Plumæ auium, superbiam, leuitatem, diuitias, scientiam, & cætera, quibus homo extollitur, significare possunt. Leu.1.d. Et plumæ aquilæ grandis, designant diuitias regis Nabuchodonosor, & exercitum eius, ac varias gentes illi subiectas. Eze.17.a. *Isyc.s.Leuit.1. Glo.int.s. Eze.17.*

Bona conuersatio. Renouari per Spiritumsan. Plumæ, in bonum, significare possunt bonam conuersationem, & dona Spiritussancti: ac virtutes. Plumescit autem accipiter expansis alis ad Austrum. Iob.39.c. quum vnusquisque Sanctorum tactus flatu Spiritusancti concalescit, & vsum vetustæ conuersationis abiiciens, noui hominis formam sumit. Quod Paulus admonet dicens. Colos.3.b. Expoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, & induentes nouum. Et rursum. 2. Cor.4.d. Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur, tamen is, qui intus est, de die in diem renouatur. Vetustam autem pennam proiicere, est inueterata studia dolosæ actionis admittere: nouam pennam sumere, est mitem ac simplicem bene viuendi sensum tenere. *Gre.31.mor 32. Hie.s.Iob.39.*

Plumbum.

Plumbum, est metalli genus grauis ponderis, coloris obscuri, minimeque sonorum, estque molle, ac facile liquabile.

Pondus correctionis. Plumbum quandoque significat pondus correctionis, tam verborum, quàm flagellorum. Ier.6.g. In conflatione autem auri apponitur plumbum, & si consumatur plumbum, conflatio nocet auro: ita ad perficiendos bonos additur plumbum correctionis. *Lyra.s.Ier.7.*

Grauitas peccati. Grauitas condẽnationis. Plumbum quum sit maximè graue, grauitatem peccati significare solet. Exo.15.b. Ezec.28.c. Zachar.5.c. Item grauitatem condemnationis, ideo ponitur super amphoram, hoc est, super iniquitatem. *Ori.s.Exo.ho.6. Id. s.Isa.hom.6. Hie.s.Zac.5. Ruper.s.Zac.5.*

Graues homines per peccata. Auarus. Auaritia. Plumbum etiam dicuntur homines, non habentes firmitatem in bono, & graues per peccata. Ez.22.d. vnde plumbum tanquam fæces metallorum non inuenitur in superna ciuitate. Plumbi autem lamina, eos significat, quos auaritiæ pondus grauat. Iob.10.d. Quibus per increpantem prophetam dicitur. Ps.4. Filii hominum vsquequo graui corde. Per plumbũ namque cuius natura grauis est ponderis, peccatum auaritiæ specialiter designatur, quod mentem quam infecerit, ita grauem reddit, vt ad petenda sublimia attolli nequaquam possit. Hęc est talentum plumbi in amphora. Zach.5.c. *Hie.s.E zec.22. Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.6. Greg.14.mor.26.*

Populus Iudæorum. Plumbi lamina, etiam Iudæorum est populus: vt enim in plumbo facile scribitur, & ipsa eius mollitie facilius deletur: ita Iudæa præcepta Dei, & sine labore præcepit, & cum celeritate perdidit. *Gre.9.mor.26.*

Pluuia, Pluere, Imber.

Pluuia, est iugis & lenta aqua cadens è nubibus, quæ cùm est vehementior imber dicitur. Est etiam pluuia quandoque fertilitas. Leu.26.a. Dabo vobis pluuias temporibus suis. Pluere autem dicimus, quum aqua sic decidit. Est item pluere, abundare. Iob.20.c. Et pluat super illum bellum. Demittere. Exo.16.a. Ego pluam vobis panes de cælo. Rigare. 3. Regum 17.a.

Non enim pluerat ſuper terram. Stillare. Exod. 9. e. Pluitque Dominus grandinem.

Amb. ſ. Luc. 9. & ſerm. 13. Lactan. li. 4. ca. 15. Arn. & Aug. ſ. Pſalm. 71.

Verbum Dei.

Pluuia dicitur verbum Dei, quod eſt filius Dei. Deut. 32. a. Amos 4. b. Et pluuia in vellus, eſt Chriſtus ſine virili ſemine conceptus, qui ſine ſtrepitu & humiliter deſcendit. Qui etiam in Iudæam deſcendiſſe dicitur, vt in vellus. Pſ. 71. Pluit etiam Deus manna, quum incarnari fecit Verbum. Pſa. 77.

Chry. ſ. Pſa. 59. hom. 2. Aug. ſ. Pſ. 77. Ori. ſ. Iudit. ho. 8. & ſ. Cant. 7. & ſ. Ier. hom. 5. Amb. epiſt. 11. 44. Hie. ſ. Iſa. 30. 35. Aug. 2. de gen. cont. Man. 4. & ſ. Pſ. 134 Gre. ſ. 1. Reg. 12. Antoni. epiſt. 2.

Gratia. Dona Spiritus. Doctrina prophetarum. Propheta. Euangelium. Conſolatio diuina. Miſericordia Dei.

Pluuia ſignificare ſolet gratiam, ſeu gratiæ infuſionem, & dona Spiritusſancti, & doctrinam etiam prophetarum, quę fuit vſque ad Chriſtum, aut etiam ipſos prophetas, & pręterea euangelium. Et pluuia in vellus, deſignat gratiam in Iudæos collatam. Gene. 2. a. Deut. 28. a. 32. a. 1. Reg. 12. c. 2. Reg. 1. d. Pſ. 71. Eccl'tæ. 11. a. 12. a. Iſa. 5. b. 55. c. Ier. 3. a. 10. c. Et pluuiæ benedictionis, ſunt dona gratiarum, & conſolationes Spiritusſancti. Eze. 34. f. 3. Reg. 18. Iob. 5. b. 36. d. 38. c. Pſalm. 67. Zachariæ 14. d. Diuina etiam miſericordia, pluuia dicitur. Pſalm. 134. Apocalyp. 11. b.

Beda ſ. Gen. 2.

Baptiſmus.

Pluuia quandoque dicitur baptiſmus. Pſal. 146. Ipſe eſt pluuia fructificare faciens terram. 3. Reg. 18. g.

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 17.

Tempus paſſionis & reſurrectionis.

Imber, ſignificat tempus paſſionis Chriſti, & etiam perſecutionis. Et imber abiit, quando Chriſtus ſurrexit, & perſecutiones ceſſarunt. Can. 2. c.

Arn. ſ. Pſ. 146. Ambr. ſerm. 38. Ori. ſ. Cant. ho. 2. Hie ſ. Ier. 5. 14. & ſ. Iſa. 5. 45. & ſ. Amos 4. Phil. 2. allego. Ori. ſ. Leui. ho. 16. Hila. ſ. Pſ. 146. Gre. 19. mor. 6. & 20. mora 2. & 27. mor. 18. & 29. mo. 20. Aug. ſ. Pſ. 146. & de ouibus. 14. Fulge. ſer. de conſ. Iſyc ſ. Leuit. 26. Gre. 16. mor. 24. & 29. mor. 15. Hie. ſ. Iob. 36.

Lex & euangelium. Prædicacio.

Pluuia temporanea & ſerotina, ſignificat legem & euangelium, vel varias vocationes. Ier. 5. f. 14. a. Hanc pluuiam dat Deus temporibus ſuis. Leuit. 26. a. quum prædicari facit vnicuique tempore opportuno & ſecúdum quod id ferre poteſt. Pſ. 67. 134. 146. Pluuiæ etiam prædicantium dicta deſignant. Iob. 28. 29. Deut. 32. a. Et pluuiæ hyemis ſunt verba prædicationis in hac vita, vbi eſt hyems: quum nos adhuc noſtræ mortalitatis frigidus torpor aſtringit. Iob. 36. d. Et imber fortitudinis Dei, eſt prædicatio diuinitatis eius: ſicut imber infirmitatis, eſt prædicatio incarnationis. Iob. 37. a. Huius pluuiæ pater dicitur Deus. Iob. 37. c. Eccl'tæ. 11. b. 34. f. Pluit autem Dominus panes, quum dat doctrinam cæleſtem. Exo. 16. a. Et pluunt nubes imbrem, quum Apoſtoli & doctores prædicant. Et pluunt iuſtum quum prędicant Chriſtum. Iſa. 5. a. 45. b. Pluit autem Dominus ſuper vnam ciuitatem, & non ſuper aliam, quum eccleſiæ dat doctrinam euangelicam & dona ſpiritualia, & non hæreticis. Amos 4. c. 3. Reg. 17. a. Imber quoque matutinus, doctrina Chriſti, & Apoſtolorum. Ioel. 2. e. Et imber vehementiſſimus, cui dat Deus curſum, eſt fortis prædicatio, & inter graues perſecutiones. Iob. 38. c. Imbres quoque montium, ſunt verba doctorum. Iob. 24. b. Imbres quoque quos effundit Deus ad inſtar gurgitum, ſunt doctrina noui teſtamenti quæ tamen profunditatem habet & obſcuritatem myſteriorum. Cæterum pluuia ad legem Moſis referri poteſt propter multitudinem præceptorum. Stillæ verò pluuiæ ſunt myſteria in lege veteri latentia. Iob. 36. d. Non pluit in Gelboe, hoc eſt, in Iudæa, quum ablatum eſt à Iudæis verbum Dei. 2. Reg. 1. d. 3. Regum 18. g. Pluere autem dicitur Dominus ſuper iuſtos & iniuſtos, quia omnibus prædicari facit Chriſtum. Matth. 5. g. Nondum pluerat Dominus ſuper terram. Geneſ. 2. a. quum antequam peccaret anima nondum nubibus ſcripturarum pluuiam doctrinæ Dominus ad irrigandam animam conceſſerat. Nondum etiam propter hominem, qui eſt terra, Dominus noſter nubem carnis aſſumpſerat, per quam imbrem Sancti euangelii largiſſimum infudit. Non compluta autem terra, eſt non accipiens verbum Dei. Eze. 22. f. Apocalyp. 11. b.

Aug. 1. ſer. dom. in monte. Gre 29. mor. 16. Hie. ſ. Ezec. 22. Gre. 6. mor. 6. & 29 mor. 16. & ſ. Ezec. hom. 10.

Prædicare Gentibus.

Pluuiam terræ Deus tribuit, quum arentia corda Gentilium ſupernæ gratia prædicationis infudit. Iob. 5. b. Et ſuper terram abſque homine in deſerto pluere, eſt verbum Dei Gentilitati prædicare. Quæ dum nullum cultum diuinitatis tenuit, nullamque in ſe ſpeciem boni operis oſtendit, quaſi deſertum fuit. Iob. 38. c. Et pluit Dominus ſuper vnam ciuitatem & non ſuper aliam, quum ſanctæ exhortationis verba, alia mens ſuſcipit, alia recipere recuſat. Et quum quis ab vno vitio emendatur, & in alio perſiſtit, pars vna ciuitatis compluta eſt, & pars arida permanet. Amos 4. c.

Hie. ſ. Hoſ. 6. & ſ. Ioel 2. & ſ. Zac. 10. Gre. 20. mor. 2. Beda ſ. Pro. 16. Rup. ſ. Ioel 2.

Fundamenta fidei. Fructus fœlicitatis. Nouũ & vetus teſtamentum. Vltima prædicatio. Prædicatio Iudæis facta.

Imber matutinus, eſt in Autumno: ſerotinus autem in Vere, quum fruges virent & augentur. Amos 7. a. Imber autem matutinus aut temporaneus, ſignificare poteſt fundamenta fidei & cognitionem, quę nunc habetur ex parte. Hoſe. 6. a. Serotinus vero fructus fœlicitatis, & cognitionem perfectam. Deut. 11. b. Vel imber ſerotinus & matutinus ſignificat nouum & vetus teſtamentum. Ioel 2. f. Imber quoque ſerotinus, eſt prędicatio in extrema parte ſeculi, doctrina & dona Spiritusſancti in aduentu Chriſti. Iob. 29. d. Zac. 10. a. Pſ. 77. Quando etiam maturis virtutum frugibus ablati de hac vita, in dominico horreo recondimur, imber eſt ſerotinus. Pro. 16. b. Imber matutinus, prædicatio Iudæis facta per Apoſtolos: ſerotinus verò, prędicatio eiſdem facienda in fine ſeculi.

Arn. & Aug. ſ. Pſal. 67.

Pax in ortu Chriſti. Gratia ſine meritis.

Pluuia voluntaria quam Deus hæreditati ſuæ ſegregauit, fuit quum nato Chriſto Angeli cecinerunt. Et in terra pax hominibus bonę voluntatis. Gratia quoque eſt pluuia voluntaria, quia nullis pręcedentibus meritis datur. Pſ. 67. 77. Porrò Auguſtinus Epiſ. 107. legit animam voluntariam.

Philo. 1. allego.

Lumen naturale Idea ſenſus.

Pluuia nutriens pinum, eſt lumen naturale, aut Idea ſenſus nutriens ſcientiam naturalem. Iſ. 44. c. Pluuia autem, quę eſt Idea ſenſus, non eſt ipſum ſenſibile, indiuiduum, & non pluerat Dominus ſuper terram, hoc eſt, ſuper Idæam, quia particularia ſenſibilia debentur particularibus ſenſibus, & non Ideæ, quæ illis non indiget. Gen. 2. a.

Lachrymæ pœnitentiæ. Imber quandoque significat lachrymas pœnitentiæ, quæ abeunt adueniente charitatis æstate, licèt veniant imbres amoris. Cant. 2. c. *Ber. s. Cant. ser. 58.*

Pluit Dominus laqueos super peccatores. Ps. 10. quum producit scripturas, quæ fiunt laquei malè intelligentibus Iudæis & hæreticis. *Aug. s. Psal. 10.*

Doctrina Philosophorum. Imbres Ægypti, qui conuertuntur in sanguinem, designare possunt doctrinam philosophorum. Psalm. 77. *Hie. s. Ps. 77.*

Illecebræ voluptatum. *Diabolus.* *Vindicta Dei.* Pluuia sensim labens, significare potest blandè illabentes voluptatis illecebras, & profluuium luxuriæ. Cant. 2. c. Matth. 7. d. vbi etiam designare potest diabolum animas perdere conantem. *Amb. s. Ps. 118. serm. 7.* *Hil. s. Mat. can. 7.* *Hie. s. Mat. 7.*

Imber inundans, est vis diuinæ punitionis, & etiam pluuia grandinis. Exo. 9. d. Ezec. 13. b. 38. g. Et pluuia sulphuris & ignis, est plenitudo supplicii. Genes. 19. c. Psalm. 10. Pluit etiam Dominus bellum super hypocritam. Iob. 20. d. quando iudiciorum suorum gladii eius opera percutit. Bellum namque Deo pluere, est iniqui vindictam districtis sententiis desuper ad interitum vrgere. Bellum Deo pluere, est superbientia contra se corda percutere, & mentem aridam, quasi quibusdam guttis pluuiæ descendentibus, iudiciorum suorum iaculis ferire, &c. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 17.* *Hie s. Ezec. 13. & s. Ps. 10.* *Gre. 15. mo. 12.*

Tentationes. *Superstitiones.* *Tribulationes.* *Verba hæreticorum.* *Litera legis.* Pluuiæ impingentes, in domum, sunt tentationes, & etiam caliginosæ superstitiones. Matth. 7. d. Et pluuiæ hyemales, sunt tribulationes. Iob. 37. a. Item persecutiones in Christum, & fideles, verba etiam hæreticorum & philosophorum, & litera legis iam non seruanda. Cantic. 2. c. *Chry. s. Gen. ho. 26.* *Aug. 2. ser. do. in monte.* *Hie. s. Iob. 37.* *Ber. s. Can. ser. 58.*

Pluuiæ in messe, comparatur dignitas collata stulto & indocto, quia plus nocet ecclesiæ, quàm pluuia messi. Pro. 26. a. *Beda s. Pro. 26.*

Non pluunt nubes super vineam Soreth. Isa. 5. b. Quando non descendunt cælestia beneficia in synagogam. *Tert. adu. Iudæos.*

Plus, Plurimus.

Plus, & plurimus notæ sunt significationis, indicantia argumentum in multitudine.

Doctrina pro capacitate. Plus aut minus colligere de manna. Exo. 16. d. est vnumquenque suscipere doctrinam pro sua capacitate. *Glo. ord. s. Exo. 16.*

Superfluitas prælatorum. Plus offerre populum, quam necessarium sit ad opus tabernaculi. Exod. 36. a. dici potest quando superflua dantur prælatis ecclesiæ. *Lyra. s. Exod. 36.*

Pluribus plus terræ datur. Num. 26. f. Quia plures sunt imperfecti, qui plus de terra possident. In terra verò cælesti plures dicuntur, qui sunt perfecti: quia vnus iustus pro pluribus reputatur, mali verò sunt exigui. *Ori. s. Nu. ho. 21.*

Multitudo filiorum ecclesiæ. Plures filii desertæ, sunt filii ecclesiæ ex gentibus, superantes filios synagogæ. Isa. 54. a. Gala. 4. d. Plurimos autem dicitur parere sterilis, & non omnes. 1. Reg. 2. a. Quia non omnes saluantur. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Mali. Plurimi dicitur de malis, quasi sint sine certo numero, & peculiariter de hypocritis. Iob. 11. d.

Nō rectè sapere Plurima sapientia dicitur esse eius, qui non rectè sapit, quia dum vltra modum tenditur, in quodlibet latus culpæ declinatur. Iob. 26. a. Ait autem Paulus ad Rom. 12. a. Non plus sapere quàm oportet sapere. *Gre. 17. mor. 10.*

Moris est scripturarum, quamuis plures libros, si inter se non discrepent, & de eadem re scribantur, vnum volumen dicere. Siquidem, & euangelium, & lex Domini immaculata conuertens animas, singulariter appellantur, cùm plura euangelia, & multa sint mandata legis. Sic & volumen in Isaiæ sermone signatum, omnis scriptura diuina est, & vno capitulo libri Ezechiel Ioannesque vescuntur, Saluator quoque omnium retro Sanctorum voce prophetatus ait. In capite libri scriptum est de me. Iuxta hunc igitur sensum arbitror præceptum Ecclesiastæ 12. d. Ne plures libri fiant. Quicquid enim dixeris, si ad eum referatur, qui in principio erat apud Deum, & Deus erat Verbum, vnum volumen est, & innumerabiles libri, vna lex, vnum euangelium nominantur. Quia si diuersa & discrepantia disputaueris, & curiositate nimia huc atque illuc animum deduxeris, etiam in hunc librum multi libri sunt. *Hie. s. Eccl'ten.*

Poa herba, vide Borith.

Poculum, vide Calix.

Poderis, vide Tunica.

Pœna, Supplicium.

Afflictio. *Desideria iustorum.* Pœna, est supplicium, quod datur alicui ob culpam. Sumitur autem generaliter pro omni afflictione, vt quum Iob. 9. c. dicitur de Deo: De pœnis innocentum non rideat, vbi pœnæ innocentum, sunt desideria iustorum. Spes autem quæ differtur, affligit animam. Pro. 30. b. Sic sumitur Iob. 10. c. Pœnæ militant in me. *Gre. 9. mor. 20.*

Pœnæ ecclesiæ. *Tentationes.* Pœnæ Iob pœnas ecclesiæ significant, quibus eius persecutores saturari dicuntur. Iob. 16. b. Et supplicia quibus consumpta est caro eius, generis humani tentationes & tormenta significant. Iob. 33. d. *Gre. 13. mo. 8. & 24 moral. 5.*

Pœnitere, Pœnitentia.

Pœnitere dicitur quis, quum ea, quæ fecit, ipsi displicent & molesta sunt. Pœnitentia verò, est ipse actus pœnitendi.

Aug. de essent. diu. & s. Ps. 131. Euc. for. spirit. 1. Pœnitere tribuitur Deo per metaphoram, quum opus eius videtur esse pœnitentis, & tamen pœnitendi affectum habere non potest. pœnitudo enim Dei, est mutandarum rerum immutabilis ratio. Dicitur autem pœnituisse Deum, quod hominem fecisset, quia destruendo genus humanum habebat se per modum pœnitentis. Gen. 5. b. Pœnitere autem dicitur Deus, quum mutat de malo in bonum, vt mutauit Gentiles, aut de bono in malum, vt Iudæos, quæ mutatio occulto iustoque Dei iudicio, seu per seueritatem iustitiæ, seu per misericordiam eius fit. Quum autem statuta non mutat, dicitur non pœnitere. Psalm. 109. 131. Ierem. 4. f. *Mutatio rerum.*

Glo. int. s. Hos. 11. Pœnitudo Dei dicitur conturbata. Hose. 1. c. quia grauia fuerat comminatus, & tamen grauiter punire nolebat, quasi pœniteret eum populum suum delere.

Gre. s. 1. Reg. 15. Pœnituisse Deum quòd constituerit regem Saulem. 1. Reg. 15. c. Designat ipsum Deum reprobantem prædicatorem in peccatum lapsum, & non resipiscentem. *Reprobās Deus impœnitentem.*

Glo. ord. s. Leui. 5. Pœnitentia pro peccato est varia secundum exigentiam delicti & vires pœnitentis. Leu. 5. a. Iob. 21. a. 24. a.

Hil. s. Mat. can. 12. Pœnitentia Niniuitarum, typus fuit conuersionis Gentilium. Mat. 12. g. *Conuersio gentiū*

Gre. 31. mor. 2. Pœnitentiam agit in fauilla & cinere, qui contemplata summa essentia nihil aliud quàm fauillam se cineremque esse cognoscit. Iob. 42. a. *Cognitio sui.*

Glo. ord. s. Exo. 13. Pœnitere filios Israel egressionis de Ægypto, est dolere de vitiorum desertione. Exo. 13. d. *Mala pœnitentia.*

Polenta.

Isyc. s. Leuit. 27. Polenta, est quæ fit ex ordeo fracto & frixo. Potest autem significare mollem prædicationem euangelii. Leu. 23. c. Ios. 5. c. Ruth. 2. c. 1. Reg. 17. b. 25. c. Iudith. 10. b. *Prædicatio euāgelii.*

Polire, Politus, Impolitus.

Polire, est ornare & excolere, & quasi politico more componere, & politi lapides, sunt dolati, & in superficie læuigati.

Ori. s. Iosu. ho. 9. Impoliti lapides altaris, sunt Apostoli & Sancti, à cultu mundano alieni. Ios. 8. f. *Apostoli.*

Pollex.

Pollex, dicitur digitus crassior manus, ita dictus, quod vi & potestate inter cæteros digitos polleat.

Isyc. s. Leui. 8. Pollices manus dextræ & pedis, vim operatiuam designare possunt. Exod. 29. c. Leuitic. 8. d. 14. d. *Vis operatiua.*

Pollicere, vide Promittere.

Pollinctor.

Pollinctor, est qui funera mortuorum curat, quasi pollutorum vnctor, hoc est, cadauerum curator.

Hie. s. Eze. 39. Pollinctores sepelientes os mortui, sunt doctores hæresim aliquam confutantes. Eze. 39. d. *Doctores.*

Polluere, vide Immundus.

Polymitum, Polymitarius.

Polymitum dicitur, quod multis liciis seu filis constat, dictum à multorum filorum seu liciorum veritate, vnde polymitarius dicitur artifex, & ars polymitaria.

Polymita vestis, quam fecit Iacob filio suo Ioseph, designat carnem Christi, diuersis virtutibus ornatam. Gen. 37. a. *Caro Christi.*

Ori. s. Ezec. ho. 6. Ber. in apologia. Polymita etiam vestis seu versicolor, varietatem sacrę doctrinę & virtutum significare potest. Gen. 37. a. Exod. 28. b. 36. d. 38. b. 49. b. Ezec. 16. b. 27. e. Potest etiam diuersos ordines & gradus in ecclesia designare. *Varietas sacræ doctrinæ. Gradus ecclesiæ.*

Polypus.

Basi. Exae. ho. 7. Amb. 5. s. Exae. 8. Polypus, est piscis multa habens brachia, quibus saxis adhæret, quorum colorem sumit, vt pisces capiat. Significat fallaces & hypocritas, qui intrinsecus sunt lupi rapaces sub ouina pelle. Ab eo sumitur prouerbium, vt polypi mentem habere dicatur, qui se nouit omnibus accommodare. Non inuenitur in sacra scriptura.

Pompa.

Pompa, dicitur spectaculum & apparatus solemnis, tam in aduersis & tristibus, quàm in prosperis & lætis.

Lyra. s. Ier. 47. Pompa armorum. Ier. 47. a. multitudinem exercitus dicit, designans dæmones opprimentes detractores. *Dæmones.*

Hie. s. Amos 5. Pompaticè ingredi dicuntur hæretici superbi, inanem gloriam venantes. Amos 5. g. *Venantes gloriā*

Pomum, Pomiferum, vide Fructus.

Ponderare, Pondus.

POndus est, quod graue est: aut ipsa grauitas, & illud quod librando ad stateram ponderatur. Ponderare autem, est in statera grauitatem rei examinare, vnde & generaliter ponderare, est examinare.

Grauitas diuini iudicij. Pondus Dei dici potest grauitas futuri iudicij, de quo Iob 31. c. Pondus eius ferre non potui. *Gre.21.mor.16.*

Opera Christi. Pondus candelabri sanctuarij, designat opera Christi & membrorum eius. Exo.25.d. *Glo.int.s.Exo.25.*

Regulæ sacræ scripturæ. Pondus sanctuarij, iustam dicit mensuram, designat autem mensuram sacræ scripturæ, hoc est regulas ipsius scripturæ, quæ rectitudinem habent, quum doctrina philosophorum sit incerta. Exo.38.c. Leu.27.d. *Glo.ord.s.Leu.27.*

Conuenientia virtutum. Pondus aromatum æqualem virtutum concordiam & conuenientiam designat. Exo.30.d. *Glo.int.s.Exo.30.*

Amor animæ. Grauitas animæ. Pondus animæ, est amor, quo fertur in locum suum. Et pondus ventorum, est grauitas animæ, vt ab intentione Dei iam leui motu dissiliat, sed in eum fixa constantiæ grauitate cōsistat. Iob 28.d. *Aug.13.confes.9. Gre.19.mor.4.*

Rectum iudiciū. Pondus æquum, est rectum iudicium non declinans per fauorem in alteram partem, quod est gratum Deo. Pro.11.a. Pondus autem & pondus, est diuersum iudicium, quod quis habet de operibus propriis & proximi. Prou. 20. b.d. *Peruersum iudicium.* Item, quum quis petit à Deo veniam nolens ipse remittere proximis iniurias. Et pōdera dolosa sunt hæreticorum, & eorum qui pro muneribus iudicant aliter diuites quàm pauperes. Mic.6.c. *Bed.s.Pro.11.20. Hie.s.Mich.6. Gre.s.Eze.ho.4.*

Peccatum. Pondus grauans quandoque sumitur pro peccato: vt pondus graue simulachrorum, est grauitas peccati colentium idola, est grauis seruitus, qua diabolo subiiciuntur. Iob 46.a. *Lyr.s.Is.46.*

Labores huius vitæ. Pondus diei & æstus, tentationes & labores huius vitæ significat. Mat.20.b. Apoc.2.f. *Ori.s.Mat.ho.10. Rup.s.Apoc.*

Præmium vltra condignum. Ponderare dicitur Deus cælos palmo, quia dat præmium vltra condignum. Is.40.c.

Ornare verba errorum. Onerare pauperes. Ponderare argentum in statera, est ornare verba ad defendendos errores. Isa. 46.b. dicitur etiam de auaris opprimentibus pauperes, seu de mediatoribus in Simonia, vt pecunia aliena placabilem sibi prælatum reddant. *Lyr.s.Is.46.*

Parcitas pœnitentium. In pondere comedens panem Ezechiel, designauit laborem obsidionis Hierusalem. Eze. 4. b. Admonet autem parcè debere viuere eos, qui pœnitentiam agunt. *Lyr.s.Eze.4.*

Ponderosus.

Habens turpes cogitationes. POnderosus seu grauis, vel herniosus est, cui humor viscerum ad virilia labitur, quæ cum molestia dedecoris intumescunt, vnde herniosus sacerdos, non admittebatur ad offerendas hostias Deo. Leu. 21.d. Ponderosus est, qui totis cogitationibus ad lasciuiam defluēs, pondus turpitudinis gestat in corde, & quamuis praua non exerceat opere, ab his tamen nō euellitur mente. *Gre.1.past.11.*

Ponere, Exponere, Positus, Circumponere.

POnere, est adhibere. Gen.4.d. Posuit mihi Deus semen aliud pro Abel. Ædificare. Exod. 40.b. Posuit tabulas ac bases. Applicare. Exo. 34. d. Posuit velamen super faciē suam. Apponere. Gen.31.e. Pone hic coram fratribus meis. Collocare. Gen.1.b. posuit eas in firmamento. Constituere. Gen.17.a. Ponam te in Gentibus. Deponere. Ioan.13.a. Surgit à cœna, & ponit vestimenta sua. Disponere. Gen.48.b. Posuit Ephraim ad dexteram suam. Exercere. Ps. 108. Posuerunt aduersum me mala pro bonis. Exponere. 2. Reg.11.c. Ponite Vriam ex aduerso belli. Imponere. Gen.4.c. Posuit Dominus signum in Cain. Parare. 2. Reg.12.e. Petiuit, vt ponerent sibi panem. Permittere. Iob 7.d. Quare me posuisti contrarium tibi? Proponere. 4. Reg.10.a. Eum ponite super solium patris sui. Sepelire. 3. Reg.13.a. Iuxta ossa eius ponite ossa mea. Subiicere. Exo.17.c. Lapidem posuerunt subter eum. Abscondere. Mat.5.b. Ponunt eam sub modio. Dare. Ps.20. Pones eos dorsum. Firmare. Thr.3.f. Posuerunt lapidem super me. Instituere. Ioan.13.c. Posui vos, vt eatis, & fructum afferatis. Exponere autem est quasi abiiciendo ponere. Acto.7.c. Vt exponerent infantes suos. Ponere fœdus, pascisci. Gen.6.d. 17. a. Ponere legem, statuere. Iob 28.d. Ponere tenebras, impedire. Ios.22.e.24.b. Iob 19.a. Is. 42.c. Ponunt opprobrium, qui deridendi traduntur. 1. Reg.11.a. Ponamque opprobrium vniuerso Israelis. Ps.43. Posuisti nos opprobrium inimicis nostris.

Exaltatio Christi. Ponere arcam intra velum. Exo.26.g.40.b. est Christum introduci ad secreta Dei. Et circumponens Pharao torquem auream Ioseph. Gen.41. f. est Deus pater dans cælestem sapiētiam Christo homini. Posuit etiam Deus Spiritum suum super Christum, quando dedit ei dona Spiritussancti. Is.42.a. Poni iuxta Deum orabat Iob, designans Christum, qui post resurrectionem ascendens in cælum, sedet à dextris Dei. Iob 17.a. Posuit etiam Deus Christum sicut sagittam electam: quia ipse est vnigenitus. Is.49.a. Et posuit quasi signaculum Zorobabel, hoc est Christus. Agg.2.d. *Glo.int.s.Exo.29. & s.Gen.26. Hie. Aglas.& s.Is.49. et s.Agg.2. Gre.13.mor.16.*

Christus mediator. Posuit sibi Deus Iob, hoc est, Christum quasi in signum: quia fecit eum mediatorem Dei & hominum. Iob 16.c. *Afflictio populi Dei.* Fidelis quoque populus ponitur quasi in signum hosti: quia semper eius ictibus percutitur, eiusque persecutionibus affligitur. Posuit Deus hominē in paradiso. Gen.2.b. Hoc est Christum assumpta carne in ecclesia, cuius factus est caput. *Dans iudices in ecclesia.* Ponere propiciatorium super arcam. Exo.26.g.40. b. est datum esse Christum à patre, vt sit propitiatio pro peccatis nostris. *Incarnatio.* Ponit Deus de fructu ventris Dauid super sedem. Psalm. 131. quando Christus natus est de Virgine perpetuò regnaturus. Posuit etiam de fructu ventris Christi *Hie.s.Iob 16. Gre.13.mor. 9. Glo.int.s.Exo.26 Glo.ord.s.Ps.131.*

super sedem eius: quia dedit iudices in ecclesia eius vicarios. Posuit etiam Deus tabernaculũ suum in Sole. Ps.18. Hoc est, in vtero Sanctæ Mariæ Virginis, quæ illustrata est sicut Sol, vel Soli posuit tabernaculum in cælis, cum Christum posuit in discipulis & in ecclesia. Posuit Deus manum super Christum, quando firmauit in eo naturam humanam. Ps. 138. Posuit etiã manum Christi in mari, hoc est, opera eius in mundo: & dexteram eius in fluminibus, hoc est, super principatus & potestates mundi. Psalm. 88. Posuit etiam Deus in Christo iniquitates omnium nostrum, hoc est, pœnam peccatorum nostrorum: quia pro omnibus passus est. Is.53.b. Ponẽs Elisæus os suum super os pueri, & oculos super oculos, &c. Designat Christum per omnia factum nobis similem. 4. Reg.4.f.

Hie.s.Ps.18.88. Arn.s.Ps.18. Hil.s.Ps.138. Glo.int.s.Is.53. Gre.9.mor.32.

Ponere testimonium in arcam. Exo.25.b. est doctrinam euangelicam esse in Christo ad instructionem fidelium.

Isy.s.Leu.16. — *Euangelium in Christo.*

Ponere manus super caput arietis, aut hostiæ, passionem Christi designabat. Exod. 29. b. Leu.1.b.3.a.4.a. Ipse enim sponte seipsum obtulit, qui dicebat, Potestatem habeo ponendi animam meam, & iterum sumẽdi eam. Et dicitur posuisse pro peccato animam, qui mortuus est pro peccatoribus. Isa.53. c. Et posuit Deus carnem pro costa Adæ, cùm Christus tradidit corpus suum pro ecclesia. Gen.2.d.

Isy.s.Leu.4. Glo.int.s.Is.53. — *Passio Christi.*

Ponere laminam in fronte pontificis. Leu.8. b. est dignitatem pontificis Christi recognoscere: vel crucem eius in mente & fronte portare.

Glo.ord.s.Leu.8. — *Dignitas Christi. Memoria passionis Christi.*

Ponere pro erudire. Ponit Deus verba sua in ore Christi vel fidelium, quum dat quid loquantur ante reges & præsides. Peculiariter autem in ore Christi: vt non diceret sicut prophetæ, hæc dicit Dominus: sed, Ego autem dico vobis: & imperaret cum autoritate diuina. Deut.18.d. Is.51.e.59.d.

Hie.s.Is.51. Cyr.cont.Iulia.8. — *Erudiens Deus.*

Posuit Christus vestimentum suum cilicium, quando languores nostros portauit, & quia opposuit carnem suam, in quam seuirent Iudæi, occultata diuinitate. Ps. 68. Et posuit faciem suam vt petram durissimam, quia fortiter sustinuit iniurias. Isa.50.c. Positus est etiam Christus in ruinam & resurrectionem multorum: vt videlicet cadat vetus homo, & resurgat nouus. Luc.2.e.

Aug.s.Ps.68. Ori.s.Luc.ho.16. — *Tradens se Christus pro nobis.*

Posuit Christus vestimenta sua, quando abscondens diuinitatis gloriam, seipsum exinaniuit. Ioan.13.a.

Rup.5.de diuini. offi.20.& 11.s.Ioã. — *Absconsio diuinitatis.*

Posuit Deus coronam de lapide precioso in capite regis, quando dedit Christo discipulos. Psal.20. Ponit autem Deus gregem suum, quasi equum gloriæ suæ, quum ex simplicibus fecit Christus fortes in prælio spirituali. Zac.10.a.

Aug.s.Ps.20. Hie.s.Zac.10. — *Dãs Christo discipulos.*

Ponere cidarim mundam in capite pontificis, est confiteri diuinitatem in Christo. Zach.3. b. Ponens autem seruus Abrahæ manum sub femore Abrahæ, quod erat iurare, confessionem humanitatis Christi designauit. Gen.24.a.47.g. Ponunt autem sibi caput vnum, qui habent & confitentur Christum. Hos.1.d.

Hie.s.Zac.3.& s.Hos.1. Aug.s.Ioan.tract.43. — *Confessio diuinitatis Christi. Confessio humanitatis Christi.*

Posuit Deus nubem ascensum suum, quando nubes suscepit eum ascendentem in cælum: & quando dat prædicatores, per quos auditores ascendant in cælum sacræ scripturæ. Ps.103. Ponit etiam Deus triticum per ordinem, quum ordinauit doctores in synagoga, vel prædicatores & sacerdotes & alios ministros in ecclesia. Is.28.g.

Aug.s.Ps.103. Hie.s.Is.28. — *Dans prædicatores.*

Ponere dicitur Deus hominem in paradiso, quando collocat mentem in virtute. Gen. 2. b. Ponit autem Nazareus capillos in igne sacrificij. Num.6.d. quia tunc ad perfectionis summam pertingimus, quum sic exteriora vincimus vitia, vt etiam à mente cogitationes superfluas resecemus.

Phil.1.alleg.& de planta.Noe. Gre.2.mor.39. — *Ponere mentem in virtute.*

Ponere manna coram Domino, & in tabernaculo, est sacerdotes conseruare memoriam eucharistiæ in ecclesia. Exo.16 a. Ponentes autem discipuli panes turbis, sunt sacerdotes ministrantes eucharistiam. Luc.9.b. Ponere etiam mensam, est eucharistiam ministrare. Is. 21.b. Sic posuit mensam sapientia. Prou.9.a.

Glo.int.s.Exo.16. Amb.s.Luc.9. Hie.s.Is.21. Gre.17.mor.14. — *Conseruatio & ministratio eucharistiæ.*

Ponere dicitur Deus oculos super eos, quibus benefacit. Ier.24.b.

Ponens Iacob manus super caput Ephraim & Manassæ. Gen.48. c. designare potest Christum vtrique populo benedicentem. Et ponens Deus manum super Mosen. Exod. 33.d. designat diuinam protectionem: vt autem posuit manum super eum, ne videret faciem Dei, designat aggrauationem populi Iudæorum, ne cognoscerent priora Christi ante passionem.

Glo.or.s.Ier.24. Aug.s.Ps.138. Isy.s.Leu.16. — *Benedicẽs Christus vtrique populo. Protegens Deus. Aggrauatio Iudæorum.*

Posuit manum in ambobus, hoc est, in Deo & homine mediator Dei & hominum, Christus Iesus: quia vnde hominem reum rectè docuit, inde iratum iudicem placauit. Iob 9.d. Ponens autem Moses manum super Iosue, designat Christum factum sub lege per obedientiam patris. Nu.27.d. Ponere quoque librum legis in latere arcæ, est Christum implesse legẽ in cruce. Deu.31.g.

Gre.9.mor.31. Rup.1.s.Ios.3.4. — *Christus sub lege.*

Posuit Deus ostenta in manus Mosis, quum posuit verba signorum in lege. Exo.4.e. Ps.104. Et posuit prodigia super terram, quum conuertit infideles. Ps.45.

Arn.s.Ps.104. Basi.s.Ps.45. — *Conuersio infidelium.*

Posuisse dicitur Deus diuisionem inter populum suum & populum Pharaonis. Exod. 8.f. quia seruat bonos puniendo malos. Ponere messem, est parari in iudicio ad recipiendum, vel pro peccatis pœnam, vel pro bonis operibus vitam ęternam. Hose. 6 d. Positi autem throni designant iudiciariam potestatem Sanctis datam cum Christo: quos & Angeli comitabuntur, Dan.7.c.

Glo.or.s.Exo.8. Hie.s.Hos.6. Glo.ord.s.Dan.7. — *Diuisio fidelium & infidelium. Iudiciaria potestas Sanctorum.*

Posuit Deus languorem in Ægypto, quum abstulit à malis facultatem nocendi bonis. Et

Glo.ord.s.Exo.15. — *Non permittens malis nocere bonis.*

cum

Excæcatio.

cum permittit mundanos diligere quæ ſunt mundi. Exod.15. d. Dicitur etiam poſuiſſe tenebras, nempe in Chriſti paſſione: vel quia diabolus non poteſt tentare, niſi quantum permittitur à Deo. pſ.103. poſuit etiam tempus tenebris, quum poſuit modum iniquis, quo iniqui eſſe deſiſtant. Iob 28.a De his Eph.5.b. Eratis aliquando tenebræ, nunc autem lux in Domino. Rom.13.d. Nox præceſſit. ponit etiam Deus tenebras in calle alicuius, quum non permittit eum videre, quid agere debeat. Iob 19. a. Et ponit circulum in naribus regis Aſſyriorum, & frænum in lingua, quum tentandi vires aufert à diabolo Iſ.37.f.

[*Arn. & Aug. ſ. Pſ.103. Gre.18.mor.17. & 14.mor.19.*]

Dans Deus legẽ & præcepta.

Ponens Deus Moſen in foramine petrę. Exo.33.d. eſt dans Iudæis legem, per quam venirent ad fidem Chriſti. poſuit etiam Deus ſignum in Cain, ne occideretur, cùm legem dedit Iudęis, cuius gratia viuũt, vt teſtes fidei noſtræ. Gen.4.c. ponere dicitur Deus terminũ ſeu terminos, quum dat pręcepta, quibus aſtringamur. Exo.19.d.25.b.pſ.103. Iere.5. f. Et quum non permiſit eccleſiam obrui fluctibus perſecutionum, vel quia ad frangendam mundi gloriam abiectos & pauperes eligit. ponit Deus legem viam iuſtificationum ſuarum, quia tanquam dux aſſignat manſiones nobis, vt militibus. pſ.118. poſuit autem legem in Iſrael, tanquam iugum peccatoribus, qui timore tenendi erant. pſ.77. Quia iuſto non eſt lex poſita. Ponens Samuel librum legis coram Domino, deſignat legum autoritatem eſſe à Deo. 1. Reg.10.d.

[*Iſy.ſ.Leu.16. Aug.epiſt.59. Arn.& Aug.ſ. Pſ.103. Gre.9.mor.5. Amb.ſ.Pſ.118. ſerm.5. Aug.ſ.Pſ.77. Gre.ſ.1.Reg.10.*]

Pœna Martyrũ.

Ponit Deus tribulationem in dorſo, quando Martyres propter ipſum verberantur. Pſ. 65.

[*Hila.ſ.Pſ.65.*]

Eleuans Deus bonos.

Ponit Deus humiles in ſublimi. Iob 5. b. quando hic eos eleuat ad conuerſationem cæleſtem, & poſtea beatificat. Et ponit pedes quaſi ceruorum, quum mentem facit leuem ad cõſcendendum ad ſuperiora. Hab.3.d.

[*Gre.6.mor.8. Gre.ſ.Hab.3.*]

Vanitas Mundanorum.

Ponere dicitur etiam Deus eleuatum ſuper ventum. Iob 30. c. quia qui eſt in gloria mundana eleuatus, inani nititur fundamento.

[*Gre.20.mor.26.*]

Dãs Deus gratiam, & nouum teſtamentum.

Ponere dicitur Deus animam ad vitam per gratiam. Pſ. 65. Et ponit tabernaculum ſuum in nobis, quum per gratiam in nobis habitat, & quum dedit teſtamentum nouum. Leu.26. b. Ponit etiam Sion in vngulas æreas, quum dat animę virtutem ad vincendos dæmones. Mic. 4.d. Dicitur etiam ponere ſpiritum nouum in medio, cùm dat Spiritumſanctum in corde. Eze.36.f. Et dicitur ponere benedictionem eos, quos benedicit. Ezec.34. f. Ponit Deus greſſus ſuos in via, quum manet in cordibus eorum, qui ſunt ſine peccato. Pſal.84. Dicitur etiam ponere in medio eorum Spiritum Sancti ſui. Iſ.63.c. Et ponere lucernam ſuper candelabrũ, eſt ſuper eccleſiam gratiam ſeptiformem infundere. Mat.5.b. Luc.8.c.

[*Ori.ſ.Leu.ho.16. Iſyc.ſ.Leu.26. Hier.ſ.Mich.4. Glo.ord.ſ.Eze.36. Hie.ſ.Pſ.84. Amb.ſ.Luc.12.*]

Inſtituere Prophetam & Prædicatorem.

Ponere ſpeculatorem, eſt inſtituere prophetam. Iſ.21.b. Dicitur autem Deus ponere in viſceribus hominis ſapientiam. Iob.38.d. Exod.31.a. ponere etiam pecuniam in marſupiis filiorũ Iſrael, eſt ponere doctrinam in mentibus prædicatorum. Geneſ.43.c. Et ponere ſcyphum in ore ſacci Beniamin, eſt infundere cæleſtem doctrinam Paulo. Gen.44.a. Ponens Moſes verba in ore Aaron, deſignauit Chriſtum mediatorem inſtituentem prædicatores. Eze.4.c.

[*Hie.ſ.Iſ.21. Amb.de Ioſeph. 10. Glo.int.ſ.Exo.4.*]

Proponere exẽpla patrum.

Ponens Iacob virgas in canalibus. Geneſ.30.f. deſignat Chriſtum ponentem teſtimonia & exempla Sanctorum patrum in libris ſacræ doctrinæ, quibus nos intrinſecus infundimur.

[*Gre.21.mor.1.*]

Dilatatio prædicationis.

Ponens Angelus pedem dextrum in mari, & ſiniſtrum in terra, deſignat prædicationem Chriſti per totum orbem dilatandam. Apoc.10.a. ponere menſam, eſt prædicare ſacram ſcripturam. Iſ. 21. b. Sic poſuit menſam ſapientia. Pro.9. a. ponere panem & collyridas ſuper adipem & armum, eſt fundare ſacram doctrinam in bono deſiderio & in bona actione. Leu.8.e. ponere autem lapidem ſuper os putei, eſt non prædicare quando non oportet. Gen.29. a. poſita ad menſam dicunt propoſitam doctrinam. prou.23.a.

[*Aug.ſ.Apo.ho.7. Hie.ſ.Iſ.21. Gre.17.mor.14. Iſy.ſ.Leu.8. Rup.6.ſ.Apoc. Beda ſ.Pro.23.*]

Excellẽtia Apoſtolorum. Diſpoſitio prædicatorum.

Poſita ciuitas ſupra montem, deſignat Apoſtolos fundatos ſupra inſignem magnamque iuſtitiam. Mat.5.b. poſuit etiam Deus fundamenta terræ, quum inſtituit Apoſtolos fortes, & poſuit menſuras eius, quum quid, quando, & vbi prædicare deberent mandauit. Et poſuit viſitationem eccleſiæ pacem, & præpoſitos eius iuſtitiam, dando Chriſtum & Apoſtolos, ac prælatos. Iſ.60. d. ponit Deus frænum in os prædicatorum eccleſiæ, quum eos vetat aliquibus prædicare. Iob 30.b. poſuit etiam pluuiis legem, quum ordinauit vt prædicatores id, quod verbis prædicarent, opere complerent. Iob 28.d.

[*Aug. 1.ſerm.do. in monte. Gre.28.mor.8.9. Hie.ſ. Iob 38. Gre.20.mor.19.& 19.mor.6.*]

Coniungens ſibi Deus Iſrael & iuſtos.

Ponens Ieremias lumbare ſuper lumbos ſuos, deſignauit Deum coniungentem ſibi Iſrael, & iuſtos. Ier.13.a. Et ponit Deus claudicantem in reliquias, quum ſaluat reliquias Iſrael. Michææ 4. c. Et ponet Deus Iacob quaſi gregem, quum Iudæos conuertet in fine mundi. Michæ.2.d.

[*Glo.ord.ſ.Ier.13. Hie.ſ.Mich.2.4.*]

Inſtitutio baptiſmi. Vocatio gentium & directio.

Poſuit Deus deſertum in ſtagna aquarum, quum inſtituit baptiſmum. Item quum in Gentilitate dedit doctrinam veritatis & dona Spirituſſancti. Pſ.106.113. Iſa. 41.e. Sic poſuit deſertum quaſi delicias. Iſ.51.a. Ponit etiam Deus in deſerto viam, quum ij qui ad eius laudes muti erant, ipſum laudant. Vel deſignatur vocatio Gentium: & quòd toti mundo viam ſalutis aperuit. Iſa. 43. c. Dicitur etiam poſuiſſe flumina in inuio. Poſuit quoque montes in viam, quum ſcripturæ myſteria peruia fecit. Iſ.49. d. Et poſuit Deus tenebras Gentium in lucem, quando eorum ignorantiam & peccata mutauit in lucem fidei & gratiæ. Iſa. 42. c. ponit quoque Deus gloriam ſuam in gentibus, quum glorificatur à fidelibus percuſſis ab hæreticis. Ezec.29 f.

[*Arn.ſ.Pſ.113. Hie.ſ.Iſ.43.49. 42.51. Amb.de voc.gen.3. Glo. int.ſ.Eze.39.*]

Separatio à vitiis. Proficere in bonum.

Ponentes Angeli Lot extra ciuitatem Sodomorum. Gen. 19. d. Separationem à vitiis, & progreſſum ad perfectionem deſignarunt.

[*Glo.ord.ſ.Gen.19.*]

Hie.s.Ez. 16.& s. Is.66. & s.Iob 38. Aug.s. Ps.65. — *Ornans Deus animam, vel ecclesiam.*

Ponit Deus decorem in Hierusalem, ornando animam vel ecclesiam: quia nisi ipse ponat, nullus est nobis decor. Ezech.16. c. Ipse ponit animam in vitam, quum suscitat eam à morte peccati. Ps.65. Et ponit signum fidelibus, vt liberetur. Is. 66. f. Et ponit propugnacula ecclesiæ iaspidem, quum variis gratiæ donis ipsam roborat. Is. 54. c. Ponit autem Deus mensuras terræ, quando diuersa dona Spiritussancti distribuit fidelibus ecclesiæ secundùm mensuram donationis Christi. Iob 38.a.

Glo.int.s.Sop.7. — *Fœlicitas Sanctorum.*

Ponit Deus fideles in laudem, quum facit eos laudari in gloria cælesti. Sop.3.d.

Hie & Aug.s. Ps.55. — *Liberans Deus à miseria.*

Ponit Deus lachrymas alicuius in conspectu suo, quum eius miseretur, liberans eum à miseria. Psalm.55.

Gre.s.1.Reg.1. Basi.& Hie.s. Ps. 32. Aug.s.Ps.77. — *Abscondēs Deus mysteria.*

Posuit tenebras latibulum suum, quum abscondit mysteria reprobis. Ps.17. Et ponit in thesauris abyssos, quum abscondit iudicia sua intra suam sapientiam: & quum reseruat mysteria dignis reuelanda, & non omnibus exponenda. Psal.32. Ponens quoque Moses velamen in facie, obscuritatem legis designauit. Exo.34.d.

Gre.s.1.Reg.2. — *Charitas Prædicatorum.*

Posuit Deus super cardines terræ orbem, hoc est, multitudinem Fidelium super prædicatores: qui debent infirmos sustinere, & omnes ad Deum reducere. Ponit etiam sub orbe peccatores, quum ij, quibus antea mundus ministrabat voluptates, nunc conuersi à mundo persecutiones patiuntur. 1.Reg.2.b.

Gre.s.1.Reg.7. — *Tranquillitas Ecclesiæ.*

Ponit Deus pacem fines ecclesiæ. Ps. 147. quia dum de Redemptoris potentia eam in intimæ æquitatis consuetudinem erigit, per dolorem compassionis perditorum miseria non affligit.

Ori.s.Eze. ho.3. Isy.s.Leu.26. Hie.s. Amos 9. Aug.s.Ps.89.138 Gre.33.mor.23. — *Castigatio Dei.* — *Ira Dei.*

Ponit Deus faciem contra peccantes, eos puniendo. Leu.20.a.26.e. Eze.14.c.15.d. Sic etiam dicitur ponere oculos super aliquos, eos puniendo. Amos 9. b. Et ponit manum castigando vel ad emendationem, vel ad perpetuam pœnam. Et ponit manum super diabolum, quum virtutis suæ potestate ipsum superat. Eze.30.f. Iob 40.d. Et ponit iniquitates nostras in conspectu suo, quum eas castigat, nec dissimulat. Ps.89. Item ponit contra aliquem abominationes eius, quando secundum eas ipsum castigat: qua ratione dicitur etiam ponere vias eius super ipsum. Ezec.7.a. Et ponit calicem indignationis suæ in manu aliquorum, eos puniendo. Is.51.g. Ponens etiam Ezechiel faciem ad montes, iram Dei constantem designat. Ezec.6.a.13. c. Posita autem dicitur Babylon in miraculum, quando mundus fit castigatione Dei mirabilis. Isa.21.b. Posuit etiam Deus hominis pedem in neruo, quum prauitatem illius forti districtionis suæ sententia ligauit. Iob 13.d.

Hier.s.Eze.13.& s.Is.21. Gre.11.mor.25. Hie.s.Is.28. — *Retributio Dei iuxta opera.*

Ponit Deus iudicium in pondere, & iustitiam in mensura: quia reddet vnicuique secundù opera sua. Is.28.e.42.a.

Hie.s.Nah.3. — *Exemplum pœnæ.*

Ponit Deus Niniuen in exemplum: vt similitudo formidatæ pœnæ similitudinem prohibeat delinquendi. Nah.3.c.

Hie.s.Eze.28.& s.Hab.1. — *Dignitates naturalis luciferi.*

Posuerat Deus Luciferum in monte sancto suo: quia creauerat eum in gratia & societate Angelorum. Ezec.28.d. Posuit etiam eum in iudicium: quia fortem ipsum fecit, sed vt postea suis meritis condemnaretur. Hab.1.c.

Hie.s.Sop.2.& s. Is.5.13. Aug.s.Ps. 106. — *Destruens Deus synagogam, animam, vel Ecclesiam.*

Ponit Deus speciosam in solitudinem, quando relinquit synagogam, ecclesiam, vel animã. Soph.2.c. Hos.2.b. Posuit etiam vineam in conculcationem, quando permisit vastari Hierusalem: vel animæ dominari dæmones. Is.5.b. Idem facit Assur ex mandato Dei. Is.10.b. Et ponit Galaad, vel Libanum in solitudinem, destruendo Hierusalem, aut aliquam ecclesiam. Ier. 22.b. Idem est ponere montes Edom in solitudinem. Mal.1.a. Et flumina in desertum. Ps.106. Ponit etiam Deus terram in solitudinem, quum tollit peccatores ex ea, vel conuertendo, vel in infernum mittendo. Is.13.b. Et posuit ciuitatem in tumulum, quum destruxit Hierusalem, vel animam. Sic posuit vrbem fortem in ruinam. Is.15.a. Ponit etiam Hierusalem desolatam, quum animam separat ab omnibus, quæ in vitiis ei fauebant. Thre. 1. c. Et ponit animam in eradicationem, quum relinquit eam dæmonibus. Thr.3.e.

Hie.s.Eze. 29.38. Hie.s.Mich. 1.& Zach.9. Hie.s.Is.41. & s. Iob 10. & s. Abdi. & s.Ezec.26. Gre.33.mor.14. — *Confutatio hæreticorum & dæmonum.*

Ponit Deus frænum in maxillis draconis. Eze.29.a. quando per viros ecclesiasticos, qui in scripturis sanctis eruditi sunt, imponit diabolo & hæreticis silentium: & vniuersa peruersitatis dogmata dissoluit. Ponit etiam frænum in maxillis Gog. Eze.38.a. quum constringit hæreticos & superbos, ne omni vento circunferantur. Ponit Deus Samariam in aceruum lapidù, quum dissipat hæreticorum beneficia seu machinamenta errorum. Mich.1.b. Ponit etiã Deus Sion quasi gladium fortium. Zac.9.c. Et caminum ignis: quia dat verbum euangelizantibus in ecclesia ad reuincendum hæreticos. Zachar.12.b. Et ponit Deus munimenta contra Ariel, quando videlicet obsessa est Hierusalem, & quando dat doctores ecclesiæ contra hæreticos. Is.29.a. Ponit etiam eos quasi plaustrum nouum, ad conterendas aduersarias potestates. Isa. 41.b. Ponit etiam Deus circulum in naribus Leuiathan, quum per sacras scripturas diabolum vel hæreticum conuinci facit, vel quum suo iudicio eius insidias circumplectens frænat. Iob 40.d. Ponunt insidias Esau, qui relinquunt hæreticos. Abdi. c. Ponunt puluerem Tyri in medio aquarum, & lapides, &c. quum omnis hæreticorum superbia demergitur. Ezec. 26.c. Ponere lapides altaris sicut lapides cineris, est destruere idololatriam & errores. Is.7.c.

Hie.s.Ps.20. — *Dimittēs Deus malos.*

Ponit Deus malos dorsum, quia dimittit eos, vt semper terrena desiderent. Vel quia retrocedunt, & retro respiciunt. Ps.20.

Posuit

Conuersio infidelium. Posuit Dauid arma Goliath in tabernaculo suo, quando Christus, quos abstulit diabolo, posuit in templo suo. 1. Reg. 17. g. Posuit etiam Deus inimicos Christi scabellum pedum eius, quando rebelles subiiciuntur Christo per conuersionem. Vel quando omnis superbia secularis, incarnationis eius humilitati subiicitur. Ps. 109. Mat. 22. d. *Aug. ser. 97. & 83 quæst. 69. Ori. s. Mat. ho. 23.*

Posuit Deus Hierusalem superliminare crapulæ. Zac. 12. a. Vt qui limen eius attigerit, inebrietur & corruat, siue ipsum superliminare in eum corruat, à quo contingitur. *Hier. s. Zac. 12.*

Ponit Deus hominem contrarium sibi, quando ipse homo peccando, Deum dereliquit. Iob 7. d. *Gre. 8. mor. 22.*

Ponit Deus custodiam ori, quando seruat nos à prauis verbis & cogitationibus: quia verba sunt à corde. Ps. 140. *Glo. ord. s. Ps. 140.*

Minæ Dei ad pœnitentiam. Ponit Deus arcum in nubibus, sed sine sagitta, quando minatur per tribulationes, sed cum misericordia. Gen. 9. b. Ponit etiam additamenta super Dimon, quando addit flagella ad pœnitentiam. Is. 15. d. Dicitur etiam Deus ponere saccum operimentum cælorum, quum etiam ostendit Sanctos egere pœnitentia. Is. 50. b. *Amb. de Noe. 27 Hie. s. Is. 15. 50.*

Difficultas bene operandi. Ponit Deus offendiculum coram iusto peccante: quia relinquit illi difficultatem bene operãdi ex peccato. Eze. 3. e. Ponere autem castra super mare. Exo. 14. a. est eos, qui egrediuntur ab huius mundi Ægypto, multas pati tentationes in fide & operibus: in vtrisque enim est difficultas. *Hie. s. Eze. 3. Glo. ord. s. Exo. 14.*

Temperãs Deus tribulationes. Ponit Deus flumina in siccum, quando tribulationum aut etiam voluptatum impetus tollit. Is. 50. b. Et ponit profundum maris viam, quum tolerabiles reddit tribulationes, & tentationes. Isa. 51. d. *Glo. int. s. Is. 51.*

Influentiæ cæli. Collatio donorũ Spiritussancti. Ponit Deus rationem cæli in terra. Iob 38. d. quando per influentias cæli terra germinat & operatur: vel quãdo per dispensationem Christi & influentiam donorum Spiritussancti Ecclesia crescit, & roboratur. Vel ille ponit rationem cæli in terra, qui diuinorum secretorum causas aperit. Vel posuit Deus rationes cæli in terra, regenerando filios per baptismum. *Hie. s. Iob 38. Gre. 29. mor. 32. Rup. 3. de glo. Tri. 6.*

Exigere rationem. Ponere rationem, est exigere. Ponit autem seruus rationem secundùm tempus vsque ad Iubileum, quum agit pœnitentiam secundùm exigentiam delictorum: vt gulam purget ieiunio, garrulitatem silentio, &c. Leu. 25. g. Ponens autem rex rationem cum seruis suis, est Christus in iudicio exigens rationem ab hominibus. Mat. 18. c. 25. b. Ponit etiam in terra iudicium Christus, quando ipsum reseruabit vltimo tempori. Is. 42. a. *Glo. ord. s. Leui. 25. Ori. s. Ma. ho. 7. 33 Gre. ho. 9. Hie. s. Is. 42.*

Recognitio humanæ miseriæ. Ponere dicitur Christus lutum in oculis, quum miseriam nostram nos recognoscere facit. Ioan. 9. a. *Amb. 3. de sacrif. 2.*

Ponendus est Christus, vt signaculum supra cor: vt semper eum diligamus: & super brachium, vt secundùm eum semper operemur. Cant. 8. b. *Amb. de Isaac. 8. Gre. s. Cant. 8.*

Ponit Deus vt clibanum ignis malos, in bonum quidem, quum illorum comburit peccata. In malum verò, quia vt clibanus intrinsecus ardet, ita malorum conscientia intrinsecus ardebit, eo quòd bona non fecerunt. Ps. 20. *Hie. s. Ps. 20.*

Ingressum in ecclesiam & in virtutes. Ponens Noe ostium in latere arcæ, designauit ingressum in ecclesiam per passionem Christi. Gen. 6. c. Est etiam ingressus in virtutes, per prudentiam, quæ constituit medium in cæteris virtutibus. *Glo. ord. s. Gen. 6.*

Tres status fidelium in ecclesia. Ponens Iacob vtranque ancillam, & earum liberos in principio, designauit in eis statum coniugatorum infimum locum in ecclesia habentem. Ponens autem Liam & filios eius in secundo loco, statum pœnitentium & continentium secundum locum habentem. Ponens autem Rachelem cum Ioseph in nouissimo, Sanctos Christo adhęrentes, & statum contemplatiuorum indicauit. Gen. 33. a. *Bed. s. Gen. 33.*

Successor bonus. Excæcatio Israel Reuelatio legis. Cõuersio Iudæorum. Ponens Ioseph super oculos patris manum. Gen. 46. a. designat successorem bonum in officio prelaturæ prædecessorem illustrantem. Vel designauit Ieroboam de stirpe Ioseph excæcantem populum Israel per idololatriam. Vel designauit Christum reuelantem legem. Vel conuersionem Iudæorum in fine mundi per manum Christi futuram. *Ori. s. Gen. ho. 15. 1 Amb. de Ioseph. Bed. s. Gen. 46.*

Traditiones additæ legi. Ponere infantem Mosen in fiscella, est addere legi traditiones humanas & viles. Exod. 2. a. Et ponere ipsum in carecto fluminis, est dare ipsi legi sensus carnales. *Glo. ord. s. Exo. 2.*

Erudire filios doctrina morali. Ponere vestes Ægyptiorum super filios, est ipsos erudire doctrina philosophica, & morũ honestate. Exo. 3. d. *Glo. int. s. Exo. 3.*

Humiliari. Ponere in terra vel in puluere os suum, est humiliari, & se puluerem esse cognoscere. Thr. 3. c. 4. c. 4. Regum 4. f. Isa. 49. a. Ponunt etiam sibi amaritudines, qui antiqua deflent peccata. Ierem. 31. d. *Glo. or. s. Thr. 3. Hie. s. Ier. 31. Glo. int. s. Exo. 12. Isyc. s. Leu. 1. Philo. de victimis.*

Exercere bona opera. Ponere farinam super humeros, est exercere bona opera. Exod. 12. c. Ponere etiam manus super caput hostiæ. Leu. 1. b. est spontaneo motu bonam operationem exercere: vel innocentiam in operibus profiteri. Ponitur murus & antemurale in ciuitate Dei, quum in ecclesia ponuntur bona opera, & fides. Is. 26. a. Ponit sermones Dei in corde suo, qui non solùm verba exterius profert, sed intus ea meditans opere adimplere curat. Iob 22. d. Ponit manum super os suum, qui virtute boni operis culpas tegit incautæ loquutionis. Iob 39. d. *Glo. int. s. Is. 26. Gre. 16. mor. 8 & 32. mor. 1.*

Consummatio operum. Ponere cineres iuxta altare. Leuit. 6. b. est consummatio bonorum operum in corde. Vel tribuere perfecta opera nostra Christo, qui iustus iudex nobis præmianda seruabit: si nõ hæc per iniquas actiones præuaricati fuerimus. *Isyc. s. Leu. 6.*

Glo.int.s.Exo.12.29. Hie.s.Eze.43. Isy.s.Leu.4. Ponere sanguinem agni super vtrunque postem.Exo.12.a.est applicare passionem Christi ad cor & os.Ezech. 45. f. Et ponere sanguinem vituli super cornua altaris,est per passionem Christi virtutes in animam infundi. Vel fructum ipsius passionis ad quatuor mundi partes dilatari. Exo.29.b.Ezec.43.f.Designatur etiam Christus præstans virtutibus maiorem perfe-ctioremque virtutem:vt anima per eas contra aduersariorum vires præualere possit. Ponere etiam sanguinem super extremum auriculæ Aaron,est per passionem Christi innouare auditum populi Iudaici ipsumque reducere ad obedientiam Christi.Exo.29.c.Leu.14.c. *Applicatio passionis Christi.*

Glo.int.s.Exo.17. Ponere lapidem sub Mose,Exo.17.c.est facere requiescere legem veterem in ecclesia. *Lex vetus in ecclesia.*

Glo.int.s.Exo.25.27. Hil.s.Mat.can.4. Ponere circulos in angulis mensæ,est prædicare euangelium in quatuor partibus mundi. Exo.25.c.Idem est ponere anulos subter arulam.Exo.27.a.Et ponere lucernas super candelabrum,est Christum in toto orbe prædicare.ponere autem lucernam sub modio,ipsum in sola Iudæa prædicare.Mat.5.b.ponere etiam super mensam quæ ritè præcepta sunt,hoc est,panes,est Christũ prædicare.Exo.40.c. Idem est posita in canistro offerre.Et ponere canistrum in conspectu Domini.Exo.29.d.ponere arcam super plaustrum,est cum prædicatores docēt scripturarum mysteria, vt simplices ad vitam æternam perueniant. 1. Reg.6. b. Ponere quoque arcam super lapidem,est hortari ad Christum humilitatem sectandam : vt quum dicunt illud.Phil.2.a.Hoc sentite in vobis,quod & in Christo Iesu, &c. Et ponens Samuel lapidem inter Masphat & Sen,designat prædicantem Christi fortitudinem,qui bonos protegit,& reprobos confringit.1. Reg. 7. c. Ponunt Domino gloriam,qui Deum glorificant,& Christi gloriam prædicant.Is.42.b. *Prædicare Christum in toto orbe. Gre.s.1.Reg.6.7. Lyr.s.Is.42.*

Aug.1.serm.do. in monte. Ponere lucernam sub modio.Mat.5.b.est commoda corporis superiora facere,quàm prędicationem veritatis,vt in eo quisque veritatem non prædicet,dũ timet, ne aliquid in rebus temporalibus molestiæ patiatur. ponere autem super candelabrum , est corpus suum ministerio Dei subiicere,vt superior sit veritatis prædicatio,& inferior seruitus corporis, per ipsam tamen corporis seruitutem excellentior luceat doctrina, quæ per officia corporalia , id est, per vocem & linguam , & cæteros corporis motus in bonis operibus insinuatur discentibus. *Non prædicare propter bona temporalia.*

Glo.or.s. Exo.28. Ponere lapides in vtroque latere superhumeralis , est dirigere vitam suam & aliorum ad exempla maiorum.Ideo lapides nominibus Patriarcharum inscripti erant.Exo.28.b. *Proponere exempla maiorum.*

Glo.int.s.Exo.28. Ponere in rationali quatuor ordines lapidum. Exod. 28. c. est diuersas virtutes in ordine quatuor virtutum constituere ad ornandum pectus sacerdotis. *Ordinatio virtutum.*

Glo.ord.s. Exo.28. Glo.int.s.Exo.30. Ponere annulos in summitatibus rationalis,& cōtra faciem iuncturæ inferioris.Exo. 28.d. est habere iugem memoriam nunquam finiendæ claritatis in cælis. ponere autem altare thimiamatis contra velum,est intentionem Sanctorum dirigi in cælum.Exod.30.a.ponere autē in rationali doctrinam & veritatem.Eze.28.e.est,vt meminerit sacerdos , se studiis doctrinæ & veritatis inquirendis,non curandis, ruminandisque secularibus negotiis per acceptum sacerdotium fuisse consecratum. *Memoria cælestium. Studium discendæ veritatis.*

Glo.ord.s.Leu.2. Ponere thus super similam , est addere orationes , quæ purgant pectus, & sanant oculos. Sic ponere similam,cum thure & oleo,est semper orare & nunquam ab operibus misericordiæ deficere.Leu.2.a.b.ponere autem thimiama coram testimonio,& ponere aromata in igne.Exo.30.d.est orationem addere doctrinæ.ponit eloquium suum ad Deum, qui ipsum intentè orat.Iob 5.b. *Orare.*

Gre.16.mo.14.& 17.mor.6. Ponit coram Deo iudicium,qui intra mentis secretum per fidei contemplationem ad tremendum examen illius Maiestatis oculos suæ considerationis aperit,& quid peccator homo mereatur attendit,& occultus nunc & tacitus iudex, quàm terribilis post appariturus sit cōsiderat.Iob 23.a.ponit etiam verba sua ante Deum , qui dicta fallacia auditu cogitans, & regulam veritatis pensans veraciter reprehendit, quia apud se in conspectu veritatis examinat quid fortis contra fallaciam decernat.Iob 24.d. *Cōsideratio sui.*

Gre.s.1.Reg.9. Ponens Moses sacrificium super manus Aaron , designabat pontificem dantem sacerdoti facultatem offerendi.Exo.29.d.Ponens autem coquus armum ante Saulem.1.Reg. 9.d. designat propositam fortitudinem prædicatori ordinando, quam debet amplecti. Et ponens Saul ipsum armum ante se,designat prædicatorem debere studium considerationis adiungere.ponere autem custodem in vineis,est ad prælaturæ officium aliquem vocare,vel est tradere volumina veteris ac noui testamenti,vt in eis exerceatur.Vel est defendere præcepta synagogæ.Cant.1.b. *Ordinare sacerdotem,vel prædicatorem,vel prælatum. Ori.s.Cant.ho.12. Amb.s.Ps.118.serm.2. Gre.s.Canti.1. Tradere sacra volumina. Defendere præcepta synagogæ.*

Glo.int.s.Exo.30. Ponere labium inter tabernaculum & altare.Exo.30.c.designat duo genera lachrymarũ, nempe pro peccatis,& desiderio cælestis patriæ. *Duo genera lachrymarum.*

Gre.3.past.adm.26 Ponere gladium super femur,est anteferre prædicationem voluptatibus carnis.Exo.32.f. *Dignitas prædicationis.*

Glo ord.s.Leu.2. Non ponendum fermentum & mel super altare.Leu.2.c.quia per eloquentiam & doctrinas seculares non est quærenda perfecta notitia diuinorum.

Glo.ord.s.Leu.5. Gre.3.mo.22. Ponere quintam partem supra damnum,quod quis intulit.Leu.5. d. est quemlibet sensum, per quem peccauimus,per pœnitentiam offerre. ponens Gedeon carnes supra petram, designat castigationem corporis nostri assumptam ad imitationem Christi.Iud.6.d. *Pœnitentia sensuum.*

Arn.s.Ps.84. Ponens in via gressus suos,est Ioannes Baptista præparans viamDomini per baptismum & pœnitentiam.ps.84. *Ioannes Baptista.*

Ori.s.Num.ho.19. Ponere nidum in petra,est fiduciam habere in Christo.Num.24.d. *Fiducia in Christo.*

Posuit

Posuit aquila de semine Libani in terra, quum Nabuchodonosor instituit regem Sedechiam. posuit autem in superficie, vt facilè possit euelli. Eze. 17. a. *Hie. s. Eze 13.*

Exempla bona, vel mala prælatorum. Ponens rex filios Israel in curribus suis, in malum quidem, est prælatus carnalis exemplo suo ducens alios in fastum mundanæ elationis. In bonum verò, est prælatus bonus inflammans subditos ad desideria cælestium. 1. Reg. 8. c. Ponens etiam rex seruos, &c. in opere suo, in malum est prælatus malus faciēs aliquando etiam bonos peccare. In bonum verò, est prælatus bonus conuertens peccatores ad Deum, vt bene operentur, vt quum peccatrix est cōuersa. Luc. 7. f. Et telonearius. Mat. 9. a. Luc. 5. d. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Ponit Leuiathan profundum maris, sicut, quum vnguenta bulliunt. Iob 41. b. quia facit vt persecutores fidelium arbitrentur se obsequium præstare Deo. *Gre. 34. mor. 10.*

Promotio indignorum. Ponens Samuel filios suos iudices. 1. Reg. 8. a. designat prælatum indignos promouentem ad sacerdotium: qui promittunt se multa facturos bona. *Gre. s. 1. Reg. 8.*

Cura subditorū. Ponens Ezechiel laterem coram se, est prælatus tota intētione cor terrenum subditi custodiens. Eze. 4. a. ponit etiam prædicator arietes contra Hierusalem, quando tentationum aculeos in hac vita nos vndique circundantes, & virtutum murum perforantes indicat. *Gre. 26. mor. 5. & s. Eze. ho. 12.*

Cogitatio turpis Ponunt cogitationes suas in cordibus suis, qui turpia cogitant. Eze. 14. a. Et ponunt immūdicias in cordibus suis, qui fixi sunt in iniquitate, aut idolorum cultu. *Ori. s. Eze. ho. 3. Hie. s. Eze. 14.*

Credere. Attentè considerare. Ponere cor in aliquid, est credere, amare, aut venerari, aut attentè considerare: quod etiam est ponere super cor. Is. 41. f. 47. b. Eze. 44. b. Mal. 2. a. Et ponere corda super vias suas, est nihil absque iudicio operari. Agg. 1. a. ponunt autem corda in virtute Sion, qui non separantur à charitate, quam docet ecclesia: & non solùm docent, sed etiam, quod prædicant, opere complent. Psalm. 47. *Hie. s. Agg. 1. & s. Ps. 47. Aug. s. Ps. 47.*

Ponere lapides de medio Iordanis collectos in loco castrorum: & alios vndecunque collectos in Iordane: fit quum quis in die malorum memor est bonorum, & in die bonorum, memor est malorum. Ios. 4. a. Sunt autem duodecim lapides educti è Iordane duodecim virtutes per duodecim Patriarchas designatæ. Ruben, timor: Simeon, compunctio, Leui, spes: Iudas, charitas, Isachar, iucunditas: Zabulon, seueritas: Gad, abstinentia: Aser, patientia: Dan, circunspectio: Nephtalim, speculatio, Ioseph, discretio, Beniamin, inuisibilium contemplatio. Et tūc considerantur lapides, quū est soliditas in timore, grauitas in cōpunctione, stabilitas in spe, integritas in charitate, maturitas in iucunditate, asperitas in seueritate, austeritas in abstinentia, robur in patientia, solicitudo in circunspectione, assiduitas in speculatione, certitudo in discretione, quies in contemplatione. *Ric. de S. Vict. de exterm. mali. 37. 40.*

Iustus in calestibus, aut cruce Christi. *Diabolus in superbis.* Ponit aquila nidum in arduis, hoc est, iustus in cælestibus, aut in cruce Christi, quia desideria terrena despiciens, spe iam de cælestibus nutritur. Iob 39. d. Vel intelligitur de diabolo quiescente in superbis. *Gre. 31. mor. 34. Hier. s. Iob 39.*

Separatio ab hæreticis. Non ponet Arabs tentoria sua in Babylone, quum status ecclesiæ non erit amplius in hoc mundo, aut cum mundanis & hæreticis. Is. 13. d. ponere autem vmbram in meridiem, est ab errorum obscuritate, ad veritatis lucem venire. Is. 16. a. *Hier. s. Is. 13. 16.*

Inferre errores in ecclesia. *Abuti scriptura, & donis Dei ad errores.* Ponere ignem alienum Leuit. 10. a. est hæreses inferre in ecclesiam & extraneas doctrinas, & traditiones. Ponere autem thimiama coram idolis, est quum hæretici tali Deo offerunt orationē, qualem sibi ipsi finxerunt. Ita etiam dicēdum de oleo, pane, simila, melle, &c. Eze. 16. c. Idem faciunt, qui sacra scriptura & donis Dei abutuntur ad defendendos errores. Sic ponunt aurum & argentum in superbiam, qui superbè vtuntur scriptura ad errores. Ezech. 7. f. 27. f. ponit hæreticus cubile suum in montibus, quum eligit errores superbos, in quibus diabolus quiescat. Et ponit ipsum post ostium, quum latenter docet errores, retroque respicit. Is. 57. b. ponunt etiam hereditatem Dei in abominationem, qui dant peruersos sensus scripturæ sacræ. Ier. 2. b. ponere volentes filium Tabeel regem super Iudam, sunt hæretici & philosophi inducentes errores in ecclesiam. Is. 7. b. ponere nidum suum super sydera, dicitur hyperbolicè de superbia hæreticorum. Abdi. b. Quia etiam dicuntur ponere signa sua & non Dei in Sion, quando nituntur subiicere suis erroribus ecclesiam Dei. Ps. 73. *Glo. ord. s. Leu. 10. Ori. s. Eze. ho. 7. Hie. s. Eze. 7. 16. 23. Hie. & Is. 7. 57. & s. Abdi.*

Tollere diuinam prouidentiam. Ponunt fortunæ mensam, qui diuinam tollunt prouidentiam, & vel stellarum cursu, vel fortunæ varietate aiunt animam gubernari. Is. 65. b. Ponunt etiam in cælū os suum, qui peccata necessitati cælorum, aut Deo ascribunt. Vel per superbiam scientiæ, loquuntur contra habitatorem cæli. Ps. 72. *Hie. s. Is. 65. & s. Ps. 72. Amb. 4. de inter. 6.*

Tradere se omnibus vitiis. Posuerunt lapidem super Christum, quando Iudæi munierunt sepulchrum. Vel dicitur de peccatore non valente regredi ab inferis. Thre. 3. f. *Glo. int. s. Thr. 3.*

Exponit fornicationem suam omni transeunti, qui omnibus obsequitur vitiis. Ezec. 16. b. Sic ponit vt terram corpus suum, qui se omnibus subiicit vitiis, vt à dæmonibus cōculcetur. Is. 51. g. Ponere etiam basim in omni platea, est docere, vel sequi viam latam. Ezech. 16. c. *Hie. s. Eze. 16. Ori. s. Eze. ho. 8.*

Scandala errorum & exemplorum. Posuerunt Iudæi offendicula in domo Dei, quum intulerunt idola, & quum hæretici inferunt errores in ecclesiam. Ier. 7. g. 32. f. Ponentes etiam laqueos sunt hæretici & dæmones. Ier. 5. Ps. 118. Et ponunt pastores vineam Domini in dissipationem, quum ecclesiam exemplo & doctrina peruersa destruunt. Et ponunt mortalia seruorum Dei volatilibus, qui faciunt alios peccare. Ps. 78. Et ponunt mala pro bonis, qui docent alios peccare. Ps. 108. Ponunt etiā pueros in prostibulum prælati, qui turpis lucri gratia non corripiunt delinquentes. Ioel. 3. a. *Hie. s. Ier. 12. 32. & s. Ioel. 3. Glo. int. s. Ier. 5. Arn. s. Ps. 78. 108. Isyc. s. Leu. 19.*

Ponit etiam offendiculum coram cæco,qui facit opus,per quod ignarus scandalizatur. Leu. 19.c.Ponebant etiam scandalum Christo iuxta iter Scribæ,& Pharisæi,per captiosas interrogationes circa præcepta aut alia bona,prætexentes speciem boni.Ps.139.

Hie.s.Ier.17.& s.Is.28. Ponit carnem brachium suum,qui viribus puri hominis saluari sperat.Ier.17.a. Sic ponūt mendacium spem suam,qui in diabolo & idolis confidunt.Is.28.d. *Fiducia in homine.*

Hie.s.Eze.32. & s.Is.22. Ponentes terrorem suum in terra viuentium,fuerunt dæmones & hæresiarchæ, terrentes ecclesiam.Eze.32.e.Ponunt etiam equites sedes suas in porta Sion, quum nituntur efficere, ne quis prodire audeat ad defendendam ecclesiam.Is.22.b. *Minæ hæreticorum.*

Hie.s.Eze.32. Glo.ord.s.Eze.32. Ponitur cubile Assur in medio interfectorum.Ezec.32.e.quia diabolus iacet in inferno in medio eorum, quos decepit.Posuerunt gladios suos sub capitibus suis hæretici aut dęmones in inferno, quando iam aliis nocere non possunt.Eze.32.f.Vel dicitur de iis,qui in erroribus suis quiescunt. *Dæmones & hæretici in inferno.*

Lyr.s.Ioel.1. Hie.s.Is.14.& s.Ier.4. Aug.s.Ps.78. Ponit locusta vineam in desertum, quum tollit diabolus dona Dei ab anima & ab ecclesia.Ioel.1.b.Sic ponunt terram desiderabilem in solitudinem.Zac.7.d. Posuit etiam diabolus vrbem desertam,quum multos abstulit ab ecclesia.Is. 14. d. Sic posuit terram Iuda in solitudinem.Iere.2.c.4.b. 10.d. Et posuerunt Gentes Hierusalem in pomorum custodiam,quum penè desertam fecerunt ecclesiam.Ps.78. *Tollens diabolus dona Dei ab anima.*

Hie.s.Mich.5. Posuerunt Iudæi obsidionem superChristum in passione.Vel ponit Deus obsidionem animæ,vt cogatur sequi Deum.Mich.5.a.

Hie.s.Eze.44. Ponunt custodes in sanctuario sibimetipsis,qui non quærunt gloriam Dei, sed proprium commodum.Eze.44.c.

Posuerunt Iudæi tenebras lucem,& amarum dulce,quum prætulerunt Barabbam aut diabolum Christo.Is.5.e.

Hie.s.Zac.5. Poni amphoram super basim suam,est iniquitatem firmari.Zac.5.d.

Ponens Abraham partes sacrificij contra se.Gen.15.b.

Ponens seruus Abrahæ armillas in manibus Rebeccæ.Gen.24.f.vide Simila.

Posuit Deus Hierusalem lapidem oneris,vide Lapis.

Rup.s.Mich.7. Ponere manum super os,est propter confusionē aut stuporem nō audere loqui. Mic.7.d.

Pons.

Glo.or.s.2. Mach.12. POns, à pendendo dictus videtur, quod quasi in aere pendere videatur, estque illud per quod super aquas,aut fossas transimus.2. Mach.12.b. Potest in bonum & in malum sumi.

Et in ciuitate inimicorum munita pontibus, defensionem seu prohibitionem transitus ad vitia designabunt.

Pontifex.

POntifex,est sacerdos summus, qui aliis supereminet sacerdotibus,quasi eorum princeps.

Ori.s.Leui.ho.3. Gre.s.Ps.50. Glo.ord.s.Leu.8. Pontifex peccans, designare potest Christum, qui factus est peccatum pro nobis, & peccata nostra super se tulit. Ipse est qui obtulit vaccam rufam, hoc est, carnem suam. Leuit.16.e. *Christus.*

Pōtifex veteris legis,episcopos,& prædicatores significare potest.Exo.28.f.29.a.35.b.39.c. *Episcopi.*

Phil.de profugis. Pontifex,cuius mortem expectare debet homicida,dici potest verbum Dei.Nu.35.c. *Verbum Dei.*

Ori.s.Leu.ho. 6. Pontifex vtens duabus tunicis,est vtens carnalibus ceremoniis legis, & intelligens spiritualia.Potest etiam pontifex designare portionem superiorem rationis. *Portio superior rationis.*

Poples, vide Genu.

Populus, Plebs, Vulgus.

POpulus, est multitudo hominum, iuris consensu & concordi communione sociata. Plebs autem,& vulgus est multitudo ignobilis:licèt populus sæpè pro vulgo sumatur.

Hie.s.Ioel.2. Phil.de sacrificio Abel,& Cain. Populus multus veniens contra Sion erunt angeli,vel dæmones in iudicio.Ioel.2.a.Populus autem ad quem apponuntur viri iusti,sunt angeli, vel iusti defuncti:vel limbus sanctorum Patrum.Gen.25.a.49.d.Apostoli etiam dicuntur populus Dei.Is.65.c. *Angeli, vel dæmones. Iusti. Limbus. Apostoli. Christiani.*

Basi.s.Ps.44. Hie.s.Is.13.20.25 51 & s.Mich.7. Ori.s.Iere.ho.6.& s.Nu.ho.15. & s.Ios.ho.7. Arn.s.Ps.104. Aug.18.ciu.Dei.32. Populus etiam dicuntur,secundùm fidem vniti,hoc est,Christiani.Genes.35.b. 41. e. 42. a. Exo.1.b.3.b.15.b.22.d.23.b.30.d.31.d.33.a.36.a.40.d. Leu.7.c.9. b. 10. a. Et dicuntur populus fortis.Is.13.c.17.d.19.d.20.a.25.a. 42.a.Eosdem designat populus Sion, & populus Israel Isa.30.d.Iere.6.e.11.a.12.d.31.c. Dicuntur etiam populus Dei, quod de rationalibus dicitur: sicut minus rationales dicuntur oues.Ps.7.13.28.52.59.67.78.93.101.104.115. 134. 148. Mich. 7.c.Et populus terræ dicuntur aliquando boni.Exo. 5. a. Reliquiæ quoque Israel credentes, dicuntur populus Dei.Is.51.a.52.b.65.c.Fideles quoque dicuntur populus accinctus, vel populus peregrinationis.Hab.3.c.Populus etiam solus dicuntur fideles, ab infidelium multitudine segregati.Nu.23.b.Et populus sciens iubilationem, sunt fideles, concordes charitate. Ps.88.Et populus quem fecit Dominus,dicuntur fideles in gratia existentes.Ps. 21. Qui & in

Hie.s.Eze.39. Ori.s.Gen.ho.12. Tert.aduer.Iudæo. Amb.de obi.Valēt. Hie.s.Soph.3. populū Dei esse dicuntur.Ier.31.a.Omnis populus sepelit Gog,quia omnes fideles dissipant hæreticos.Eze.39.c.Populus autem minor superans maiorem,designat Christianos reuincētes Iudæos:vel virtutes vitia superantes:vel populus minor est spiritualis,maior verò carnalis.Gen.25.c.Et populus pauper,sunt Christiani:populus verò diues,Iudæi.Soph.3. c.Et populus paruus,humiles Christiani.Is.6.b. *Iudæi. Virtutes. Vitia. Spirituales. Carnales.*

Imperfecti. Simplices. Vulgus ecclesiæ.

Populus quandoque dicuntur imperfecti, & minores, & simplices, ac vulgus ecclesiæ, & plebs promiscuum vulgi: vnde & longè ab arca stare iubentur. Exod.17.a.18.c.19.d.20.c.24.a.32.a.33.a.Iof.3.b.Leu.4.c.1.Reg 6.d.13.a.Ps.44.Isa.13.a.14.a.Iere.1.d.Et vulgus pauper, est multitudo ignara.Iob 24.b.Et vulgus terræ, sunt religiosi viri, & simplices, & dicũtur terræ, quia in bono opere magni sunt, sed altissima contemplatione magni non sunt.1.Reg.14. d.

Ori.s.Ios.ho.4. Hie.s.Is.13.& s.Ier.1. Isyc.s.Leu.4. Gre.s.1.Reg.13.14 & 16.mor.24.

Genus humanũ. Credentes.

Populi cuncti.Exo. 32.d.videtur pro toto genere humano sumi, sicut populus.Leu.16.c.Is. 34.a.Mic.4.a.Ex his populis educit Deus oues suas, quando ex omnibus eligit. Ezech. 34.d. Populus etiam sacerdotis, dicitur genus humanum, quod est populus Christi, quia humanã assumpsit naturam. Vel peculiariter dicuntur credentes, & Sancti. Ad literam verò, populus sacerdotis, dicitur genus eius.Leu.21.c.

Aug.s.Ps.55. Isyc.s.Leu.21. Ori.s.Leu.ho.12.

Gentiles credentes.

Populi dicuntur aliquando Gentiles fidem amplectentes.Exod.15.b.Et populi Æthiopũ, sunt Gentiles prius nigri, sed per baptismum & fidem dealbati.Ps.73. Et populi cadentes sub Christo, sunt Gentiles ad fidem venientes.Ps.44.143.Et populi de longè, erant Gentiles, qui erant longè, & per fidem facti sunt propè.Is.49.a.Et populus profundi sermonis, sunt Gentiles, ad quos non est missus Ezechiel, id est, Christus: vt per semetipsum eis prædicaret, quẽ illi suscepissent, vt susceperunt postea discipulos.Ezech. 3 b.Populus peregrinans est, qui ad sortem electorum currens, habere se patriam nouit in cælestibus, & tantò magis se illic sperat inuenire propria, quanto hic cuncta quæ prætereunt, esse à se putat aliena.Iob 28.a.

Aug.s.Ps.73. Hie.s Is.49.& ad Princip.& s. Eze.9. Gre.18.mor.18.

Iudæi.

Populus Dan, dicuntur Iudæi.Gen.49.c.Leui. 4.a.Ipsi sunt populi qui meditati sunt inania.Ps.2.Idem est populus non sapiens, & populus Gomorrhæ, & populus direptus. Isa. 1.c. 6.c.27.d.42.d.Ps.134.Et ipsi sunt populi arguendi, & non iudicandi, sed iam iudicati, quia Christum non receperunt.Is.7.a.populus Mosis dictus est Israel post peccatum, quasi iam nõ esset Dei, qui etiam populus duræ ceruicis dictus est.Exod. 32.b.33.a.34.b.Et populus excæcatus, erant Iudæi tempore Christi.Et populus ambulans in tenebris, & populus non credẽs. Is.6.c.9.a.22.b.65.a.Ps.55.in titul.Populi etiam dicuntur interdum, tam Iudæi quàm hæretici, & philosophi.Isa.2.b.8. b. Et populus impudens dicuntur Iudæi, & philosophi.Et populus alti sermonis, & populi quos operit caligo.Is.33.c. 60. a. Et generaliter populus interfectionis Dei, sunt mali in iudicio puniendi. Isa. 34. b. Et populus in cuius fœdus datus est Christus, sunt Iudæi, & generaliter omnes.Isa. 49. c. Et populi multi, quos impleuit Tyrus, sunt de quibus Ps.2. Astiterunt Reges terræ, &c.Eze.27.g.Non populus Dei dictus est Israel, quum eiectus est à Deo, vbi etiam designantur hæretici.Hos.1.c.Populi absolutè sunt Iudęi, populi verò omnes, Iudæi, & Gentiles.Ps.66. Populus fugiens cum Iosue in obsidione Hai, significat Iudæos, fugientes à lege.populus autem in insidiis positus, designat Gentiles, dæmones superantes.Ios.8.a.

Hæretici. Philosophi. Mali. Iudæi, & Gentiles.

Arn.s.Ps.2. Hie.s.Is.2.27. Ori.s.Is.ho.6. Hil.s.Ps.2. Hie.s.Is.9. Hie.s.Is.28.49.60.& s.Ezec.27. Hie.s.Hos.1. Rup.s.Hos.1. Hil.s.Ps.66. Ori.s.Ios.ho.8.

Dæmones. Voluptates. Vitia. Mali. Persecutores. Exempla peccãtium. Vetus conuersatio.

Populi regis Babylonis sunt dæmones. Ezec.30.b.Ioel.2.Et populus Pharaonis, dicuntur angeli apostatæ sub suo principe Satana, & interdum voluptates carnis, & etiam homines mali, & peccatores.Exo.1.b.14.b.15.b.Is.14.c.33.a.Et populus Amalec, sunt dæmones, & vitia, & quilibet persecutores.Exo.17.d.Et populus Ægypti conculcati à Christo.Is.30.a.63.b. Et populus Hai, sunt dæmones.Ios.8.a.populus etiam obliuiscendus, est populus dæmonũ, & peccati opera: & exempla peccantium, & vetus conuersatio.Ps. 44. Vulgus etiam dicitur multitudo vitiorum.1.Reg.13. a. populus autem qui ad prædandum iuisse dicitur, designat peccatores, qui quasi violenter peccant: vel dæmones, qui animas captiuas ducere conantur. 1.Reg.14.b.Et populus horribilis, sunt dæmones & hæretici, & eorum sectatores: qui etiam sunt populus qui prodesse non potest. Isa.18.a.30.b. populus etiam stultus est, qui præcepta Dei seruare non curat.Ier.5.e.Et populus de terra Aquilonis, sunt dæmones.Ier.6.f. Thre.3. c.populus etiam terræ, dicuntur terreni.Leu.4.d.Is.24.a.Et vulgus promiscuum, est multitudo imperfectorum, & malorum.Exo.12.f.19.d.Eze.30.a.Et populus Syriæ, sunt decepti ab hæreticis.Amos 1.c.Et populus Assur, sunt subiecti diabolo.Nahum.3.d.Et populus alienus sunt Gentiles, vel hæretici, quibus non est vendendus fidelis. Exod. 21. a. Eosdem designat populus barbarus.Ps.112.

Decepti ab hæreticis. Subiecti diabolo Gentiles.

Hie.s.Eze.30.& s.Is.14. Ori.s.Exo.ho.2. Bed.s.Exo.1. Basi.& Arn.s.Ps.44. Hie.ad Princip.& s.Ps.44.& s.Is.28.30.& s.Ier.6. Gre.s.1.Reg.13.14 Glo.ord.s.Leu.4. Hie.s.Amos.1.& s.Nah.3.

Virgines. Pœnitentes.

Populus inuentus in Gabaa, designat perfectos virginitate.1.Reg.13.d.

Populus quem occidit Deus, vt ingrederetur Israel, designat eos qui prius erant infideles, & postea fiunt fideles.Exo.23.d.Ps.44.Et populi Æthiopum, sunt pœnitentes, qui prius erãt nigri per peccata, & postea resipiscentes dealbantur.Ps.73.

Gre.s.1. Reg.13. Basi.s.Ps.44. Arn.s.Ps.73.

Multitudo virtutum. Abutens misericordia Dei. Cogitationes, & motus animi.

Populus Dei, dici potest multitudo virtutum.Ps.93.quæ etiam est populus, quo plena erat ciuitas, hoc est, anima antequam peccaret. Thr.1.a.

Arn.s.Ps.93.

Populus delinquens per sacerdotem, est abutens misericordia Dei.Leu.4.a.

Glo.int.s.Leu.4.

Populus, quem subdit nobis Deus, sunt propriæ cuiusque cogitationes, & motus animi. Ps.143.Et populi ascendentes pro robustis, designant multitudinem terrenarum, & leuium cogitationum succedentium motibus virilibus virtutum.Iob 36.e.

Lyr.s.Ps.143. Gre.26.mor.38.

Iudicandi.

Populi populi, multitudinem & turbam eorum, qui in vltimo iudicio iudicandi sunt, significant.Ioel.3.e.

Hie.s.Ioel. 3.

Populus antiquus, erant, qui viuebant in lege naturæ: vel etiam filij Israel quando erant in deserto.Is.44.b.

Glo.int.s.Is.44.

Populus sempiternus dicuntur, qui sunt in inferno, vbi perpetuò punientur.Ezec.26.d.

Hie.s.Eze.26.

Populus arbor.

POpulus, est genus arboris infrugiferæ, quæ à frondium multitudine sic appellata est: habet folia candida, & corticem, estque lignum aptum ædificiis, & arcis, ac mensis, cæterisque ligneis supellectilibus.

Ori. s. Exo. ho. 9. — Populus virtute & nomine, virgultum est castitatis, qui non profert semen, estque frigidæ naturæ. *Castitas.*

Glo. ord. s. Gen. 30. — Populeæ virgæ, quas ponebat Iacob in canalibus, autoritates sacræ scripturæ significare possunt. Gen. 30. f. *Autoritates scripturæ.*

Glo. ord. s. Hos. 4. — Populus viridis, virorem hæreticorum significare potest, qui est sine fructu. Hos. 4. c. *Hæretici.*

Porcus, vide Sus.

Porphyrio.

Lyr. s. Leu. 11. — Porphyrio, est auis, quæ sola morsu bibere dicitur: cuius crura prælonga rubent, & etiam rostrum. A nonnullis pellicanus dicitur. Verum pellicanus potius est onocrotalus. Dicitur porphyrio esse auis pulcherrima, & omnem cibum quem comedit, aqua tingere: qua ratione designat singulariter viuentes, qui in omnibus propriam miscent voluntatem. Leu. 11. b. *Singulariter viuentes.*

Porrigere, vide Expandere.

Porrum.

Porrum, est genus oleris, parum dissimilis cepis.

Gre. 20. mor. 16. — Porri, quos desiderabant filij Israel in deserto. Nu. 11. b. designant difficultatem vitæ præsentis, quæ à dilectoribus suis, & non sine luctu agitur, & tamen cum lachrymis amatur. *Difficultas vitæ præsentis.*

Porta, vide Ianua. Portare, vide Ferre.

Portendere, Portentum.

POrtentum dicitur à portendo, quod est porrò, seu antè, & procul tendere, seu prædicere. Est autem portentum, quod aliquid futurum portendat, seu prænunciet: solentque portenta præter solitum naturę cursum, & rara esse, & quæ in admirationem seu stuporem, & terrorem inducant. Deut. 7. c. 26. b. 29. a. Ios. 24. a.

Hie. s. Zac. 3. — Portendentes viri, dici possunt Apostoli, qui ex præsentibus futura cognoscebāt. Zac. 3. d. *Apostoli.*

Porticus.

POrticus dicitur, quæ propter repentinos imbres, & vmbrarum, ac deambulationis gratia, constructa est.

Hie. s. Eze. 42. — Porticus atriorum templi, & præcipuè porticus triplex, mysterium sanctæ Trinitatis designare possunt. Eze. 42. a. 46. g. 3. Reg. 6. a. 7. b. 1. par. 28. c. 2. par. 15. b. *Mysterium Trinitatis.*

Rup. 3. s. Reg. 8. — Porticus ante ostium templi recipiens prius lumen, designat tempus ante dominicam incarnationem, in quo patriarchæ, & prophetæ primi lucem fidei susceperunt. 3. Reg. 6. a. Designat etiam conuersationem Christi, ante passionem. *Tēpus ante incarnationem.*

Aug. s. Ps. 70. & s. Ioan. tra. 17. — Porticus quinque in probatica piscina. Ioan. 5. a. quinque libros legis significare possunt qui retinebant peccatores, sed non curabant. Vel designabāt quinq; ætates vsque ad Christū. *Libri legis.*

Rup. 5. s. Ioan. Amb. 3. de Spiritusancto. 18. — Porticus Salomonis, dici potest anima sancta. Ioan. 10. c. Acto. 5. c. *Anima sancta.*

Portio.

POrtio, est pars, quæ cuique datur.

Amb. s. Ps. 118. ser. 8. Hie. ad Nepotianum. — Portio bonorum dicitur Deus. Ps. 118. 141. Cui autem portio Deus est, is totius possessor est naturæ, quia possidet autorem totius naturæ. *Deus.*

Portio sacerdotis offerentis, est pectus & armus dexter hostiæ. Leuit. 7. d. quia sacerdotes eminere debent scientia & operatione. *Eminētia sacerdotum.*

Hie. s. Ps. 49. — Portionem suam ponere dicitur cum adulteris, qui eam quam cum Deo, & Angelis habere debuerat, peccando ponit in inferno. Ps. 49.

Portus.

Portus, est locus conclusus, quò importantur merces, & inde exportantur: & vbi naues hyemant à tempestatibus tutæ: estque velut terminus nauigationis.

Portus, dicitur ipsa beatitudo, vel securitas vitæ spiritualis. Genes. 49. b. Vbi dicitur statio nauium, & littus maris. *Beatitudo.*

Arn. s. Ps. 106. — Portus etiam dicitur ipsa ecclesia. ps. 106. *Ecclesia.*

Poscere, vide Petere.

Posse, Potens, Potestas, Potentia, Potentior, Potentissimus.

POsse, exponitur quasi potentem esse. potens autē, siue sit nomē, siue participium dicitur, qui virtutem habet ad aliquid faciendum, quæ virtus potentia dicitur. potestas autem, vel est facultas aliquid faciēdi: vel si dicitur de persona, est ipse magistratus, aut princeps potens. posse autē, interdum est debere. Gen. 18. b. Num cælare potero Abraham quæ gesturus sum? Licere. Gen. 44. g. Non enim possum redire ad patrē meum. Possibile esse. Gen. 15. b. Numera stellas, si potes. Pręualere. Gen. 23. a. Nullus te prohibere potest. Valere. Genes. 19. c. Ita vt ostium inuenire non possent. Velle. 1. Reg. 30. d. potes me ducere ad cuneum istum.

Potestas autem est autoritas.1.Esdr.5.c.Quis dedit vobis potestatem? Dignitas. Dan.3.a. Qui erant in potestatibus constituti.Dominium.Genes.3.c. Sub viri potestate eris.Facultas. Deut.22.b.Comedendi ex eis non habet potestatem. Gratia.Matt.9.a.Qui dedit potestatem talem hominibus.Ordo angelicus.Eph.1.d.Super omnem principatum, & potestatem.Ordo diabolicus.Luc.22.f.Hæc est hora vestra,& potestas tenebrarum. præfectura. ps.135.Solẽ in potestatem diei.Virtus diuina.Dan.4.e.potestas tua in terminos terræ.Vis.ps.61.Quia potestas Dei est.

Potentia Dei. Potens Iacob,dicitur Deus pater,cui attribuitur potentia.Gen.49.c.Pro.23.a.ps.61.144. Iob 13.d.25.a.36.a.42.a. *Amb.1.offici.21*

Resurrectio Christi. PotestasChristi. Potentia Dei excitata,resurrectionem Christi designat.ps.79. Eph. 1. d.potens autem manus Christi fuit in cruce,vbi superauit dæmones.ps.135. Cùm autem dicitur potestas Christi à mari vsque ad mare, non est extenuandum per allegoriam, sed credendum verè esse completum.Zac.9.c.potentior autem Isaac quàm palestini, designat Christum præualentem Iudæis.Gen.26.d.potestas autem data in manu Christi est,quæ erat legis, cuius ipse est Dominus.Is.22.f.Et potestas eius dicitur æterna.Dan.7.d.Et potestas prima.Mich.4.c.Dicitur autem Christus potentissimus.ps.44.peculiariter propter opus incarnationis, quod est maximæ potentiæ. *Arn.s.Ps.135. Hie.s.Zac.9. Basi.& Aug.s.Ps.44.*

Non potest Filius ad scientiam Patris,ideo dici potest:quia non similiter generare potest, vt Pater.ps.138. *Hil.s.Ps.138.*

Deus. Fortis pœnitentia. Potens aliquando sumitur pro forti.ps.126.Sicut sagittæ in manu potentis:vbi potens designare potest ipsum Deum.Vel potentis sagittæ,designant fortem pœnitentiam.ps.119. *Arn.& Hil.s.Ps.119.*

Posse,aut non posse offerre agnum.Vel habere omnia ad sacrificium, vel emundationem necessaria, est habere, aut non habere vires ad agendam perfectam pœnitentiam. Leuit. 12.d.14.d. *Glo.ord.s.Leu.14.*

Liberum arbitrium. Potestas regis Ezechiæ,indicare potest facultatem liberi arbitrij.Is.39.b.

Diuites boni. Potentes,qui erigendi sunt ad regendum,sunt valentes facultatibus,& virtute.Exo.19.d. Iob 36.a.22.b. *Gre.28.mor.21.*

Non potens pallium breue vtrumque operire, designat non posse eundem Deo seruire & Mammonæ.Is.28.e. *Hie.s.Is.28.*

Non posse videre faciem Dei,est in hac vita non posse habere visionem Dei.Exo.33.d. *Glo.ord.s.Exo.33.*

Rectum silentiũ Posse retinere conceptum sermonem, est illorum, qui virtutum vsu roborati,vsque ad eã celsitudinem prouehuntur,vt ad loquendum ne in corde quidem peruersa concipiant, quæ silendo compescant:& qui,licèt praua ad loquendum concipiant, tamen à loquutione magno se silentij vigore restringunt:quod minimè est superborum.Iob 4.a. *Gre.5.mor.11.*

Oratio sine operibus. Verba potentia sunt eorum,qui prolixas ad Dominum preces habent, sed vitam deprecantium non habent, nam promissa cælestia petitionibus sequuntur, operibus fugiunt. Iob 41.a. *Gre.33.mor.23.*

Potens bellum aduersus Philisthæos omnibus diebus Saulis.1. Reg.14. g.designat, quòd quando electis plebibus duri filij dominantur,durum est aduersus diabolum pugnare, quia ille potest aliis vtiliter bona dicere,qui cõsueuit verba ipsa magna& forti operatione præire. *Gre.s.1.Reg.14.*

Diabolus. Diuites terræ. Superbi. Principes infidelium. Potens,à quo Deus liberat,est diabolus.Psa.71.Et potentes sunt dæmones & diuites terræ. Isa.34.b. Dæmonum autem potestas & etiam malorum, dicitur potestas tenebrarum, & ipsi dæmones dicuntur potestates tenebrarum.Ephes.6.b.Coloss.1.b.Et potentior,de cuius manu liberat Deus, est diabolus. Ierem.31.b.Potentissimi quoque robustorum,sunt dæmones. Ezech.32.d.Iob.41.d. Et ipse diabolus dicitur spiritus potestatem habens. Eccl'æ 10. a. Potentes etiam dicuntur superbi. Psalm.85. Et potestas maris, sunt principes infidelium.Ps.88. *Arn.s.Ps.71. Hie. ad Demet.& s.Ier.31.& s.Ecclesiaste 10. Aug.s.Ps.71.85.88.*

Heretici. Iudaicus populus Potentiæ quas frangit Deus, sunt vires diaboli. psalm.75. Potens quoque pro hæretico poni videtur. Amos 5. c. Potens etiam in malitia & iniquitate, fuit Iudaicus populus aduersus Christum. Ps.51. *Hie.s.Amos 5. Hil.s.Ps.51.*

Affectus praui Potentes terrę, quos humiliat Deus, dici possunt noxiæ passiones dominationem sibi ac tyrannidem sæuissimam in nostro mortali corpore vendicantes. Isa.45.a. Et potentes ad bibendum vinum, sunt audaces ad explendas concupiscentias.Isa.5.e. *Cassia.lib.5.cap.2. Hier.s.Is.5.*

Potestas data bestiæ.Daniel.7.b.fuit potestas Alexandri magni desuper illi data. *Gre.s.1.Reg.8. Glo.int.s.Dan.7.*

Ignorantia philosophorum de Trinitate. Non potentes Magi educere sciniphes, designant philosophos, ignorantes fidem Trinitatis. Exod. 8. e. Iidem non potuerunt stare coram Mose, quia legis mysteria Philosophi non assequuntur.Exo.9.b. *Glo.ord.s.Exo.8.*

Dissipans Deus cogitationes malorum. Non possunt manus malignorum implere quod ceperant.Iob.5.b.quia eorum cogitationes dissipat Deus,quod est misericordiæ,ne tantum mali faciant, vt eorum impediatur conuersio,vel ne indurati grauius puniantur. *Glo.ord.s.Iob 5.*

Nemo poterat dicere canticum,nisi centum quadraginta quatuor milia, quia non voluntate humana allata est prophetia.Apoc.14 b. *Rup.9.s.Apoc.*

Possidere, Possessio, Possessor.

Possidere,est alicuius rei compotẽ esse.Possessio autẽ, est ipsa proprietas, & vsus siue actus possidendi.Res item quæ possidetur, interdũ possessio dicitur, præcipuè cùm est immobilis. *Hier.s.Is.1.11.& s.Ier.9.*

Possessor bonorum Deus. Possessor cæli & terrę,dicitur Deus,quia ipse est Dominus omnium quę creauit.Ge.19.d. Dicitur autem possidere populum suum, quando bonis peculiariter bene facit.Ex.15.c.34.b. *Hil.s.Ps.134.*

Arn.s.Ps.78.104. Gre.1.mor.13. & 27.mor.11. Aug.s.Ps.73.

Isa.1.a. Et ipse dicitur possidens, quia possidet ecclesiam. Ier. 9.c. possessio autem Dei dicitur Israel, hoc est, perfecti. Ps.134. Is.11.c. Et possidentur filij mortificatorum à Deo, quando peccatores redeunt in gratiam. Psalm. 78. possessio quoque regis Ægypti, est ecclesia, quæ est possessio Dei: & etiam sanctitas. Ps.104. Et possessio Iob est ecclesia, quam possidet Christus. Iob 1.a.36.d. Zach.2.d. Possidens Ieremias lumbare, designat Deum possidentem filios Israel, aut quoslibet iustos. Iere.14.a. Possedit autem Deus congregationem Iudæorum ab initio, à tempore videlicet patrum. Ps.73. *Ecclesia.*

Hie. Cyprian. & s. Is.26. Possedit Dominus sapientiam, hoc est, Filium. Prou.8.c. quia semper Filius in patre, & pater in Filio fuit: vbi non legendum est, Creauit, quum postea dicat, Generauit. *Generatio æterna Filij.*

Hil. & Aug. s. Ps. 138. Possidere dicitur Deus renes eius, in quo non sunt incentiua libidinis: vel qui in nullo delectatur, nisi in Deo.

Rup.6.s.Gen.33. Amb. de Isaac.3. Possidet semen Abrahæ, aut etiam Rebeccæ portas inimicorum, quum Christus præualet dæmonibus, quos subegit postquam immolatus est, vt Isaac. Dicitur etiam de ecclesia, quæ possidet Gentes: & de anima, quæ sibi subiecit affectus seu passiones. *Subiiciens Christus dæmones. Ecclesia Gentes. Animi affectus.*

Basi.s.Ps.33. Hil.s.Matt. Can. 4. Hie. ad Dardan. & s.Isa.65. & s. Mat.5. Isyc.s.Leu.25. Hie.s.Is.61. Possessio terræ, quam dat Dominus, & quam nemo auferre potest, est ipsa beatitudo, quæ possessio æterna dicitur. Gen.17.b. Vel est ipsa gratia, quæ redit ad Dominum suum tempore iubilei, per pœnitentiam: & etiam quoduis bonum opus, possessio nostra est. Leuit. 25. b. Et confirmata possessio, est in vita spirituali. Gen.23.d. possident quoque terram mites, dum acquirunt corpus gloriosum, aut fœlicitatem. Mat.5.a. Dicuntur etiam possidere montes Dei. Is.65.b. Terram quidem huius mundi immites, & superbi possident: terram autem cælestem, mites. Zac.8.c. Possidebunt etiam duplicia in terra sua, qui recipient bona animi, & corporis, quod & de Apostolis dici potest, possidentibus fideles ex Iudæis, & Gentibus. Is.49.c. 61.c. *Beatitudo.*

Gre.5.mor.14. Possident homines terram, hoc est, animam & corpus. Gen. 47. e. possident autem animas suas, qui perfectè in omnibus viuunt, & cunctis mentis motibus ex virtute dominantur. Luc.21.d. *Perfectè viuere.*

Hie.s.Is.30.57. Gre.4.mor.35. Possidere etiam terram, est habere sacram scripturam, & in ea eruditum esse, quæ etiam possessio dicitur. Is.30.e.57.c. possident etiam aurum principes, hoc est, Apostoli & prædicatores sapientiam: vel philosophi & sapientes. Iob 3.b. *Habere sacram scripturam.*

Possidere etiam terram, aliquando dicit abundantiam terrenorum, sicut & possessio terræ Ægypti, & terræ Chanaan Gen.34.b.47.a. Exo.25.d.32.c. Leu.14.c. *Abundātia terrenorum.*

Hie.s.Eze.47. Possidet vmbilicum terræ, qui possidet ecclesiam. Ezec.38. d. possessio quoque est aduenis inter filios Israel, hoc est, Gentibus in ecclesia. Eze 47.d. *Possidere ecclesiam.*

Hie.s.Is.14. & s. Abdi. & s.Amos 9. Rup.s.Abdi. Possident Iudæi Gentiles in seruos, quum Apostoli & prædicatores gubernant Gentiles. Is.14.a. Et possidet domus Iacob eos, qui se possederunt, quum fideles conuertunt eos, à quibus affligebantur. Abdi. f. Et possidet Ephraim etiam regionem Samariæ, qui hæreticos subiicit. Et possidet Beniamin Galaad, hoc est, ecclesia Israelem carnalem. Abdi.g. Et possident terram Amorrhæi, hoc est, eos qui subiecti erant diabolo. Amos 2. c. possidebit quoque Israel reliquias Idumeæ, quū in fine mundi ecclesia recipiet conuersos ex Iudæis. Amos 9.d. *Cōuersio infidelium.*

Basi. in princi. Prou. Amb.1.offi.3. Gre.ho.35. Isyc.s.Leu.25. Possidet intelligens gubernacula, quando mens imperat inferioribus potentiis. Prou. 1.a. possessio autem sepienda spinis, est mens. Eccl.28.d. 36. d. Possidemus autem animas nostras per patientiam. Luc.21.d. quia dum nobisipsis dominari discimus, hoc ipsum incipimus possidere, quod sumus. possessio autem vniuscuiusque, est bona conuersatio, secundùm vocationem, ad quam quisque vocatus est, quam vendit, qui peccat. Leu.25.d. *Imperium mētis. Bona cōuersatio*

Hil s.Mat.Can. 10. Possidere dicuntur aurum in zonis, qui ministerium suum ecclesiasticum habent venale. Matth.10.a.

Glo. int. s. Is.21. Possidet aliquem angustia, quum vehementem habet dolorem pœnitentiæ. Is.21. a. possident autem dies afflictionis bonos in hac vita, vbi agunt pœnitentiam. Iob 30.c. *Pœnitentia.*

Glo. ord. s. Ier.32. Hie.s.Ezec. 7. & s.Is.26.34.63. Possidentur agri in Iudæa, hoc est, dona Spiritussancti in ecclesia. Ier.32.g. *Dona Spiritus sancti in ecclesia.*

Possedisse dicuntur mendacium, qui coluerunt idola. Ier.16.d.

Possident pessimi domos potentium, quum dæmones principum mentes inhabitant. Eze. 7.g. possident etiam hostes populum Dei quasi nihilum, quum dæmones eos tenent in peccatis. Sic possidebant Iudæos. Is.63.d. Et possident domini absque Deo, quum dæmones detinent homines in peccatis, & cultu idolorum. Isa.26. c. Et possident onocrotalus, & cæteræ bestię Sion, quum varia idola & multiplices errores erant in Hierusalem. Is.34.c. possidebant etiam oues Iudęorum principes & hęretici, detinentes simplices in errore. Zac. 11.a. Possidet itidem tenebrosus turbo noctem, hoc est, diabolus peccatum. Iob 3.a. *Tyrānis diaboli.*

Gre.4.mor.10.22. Possidet tenebrosus turbo noctem. Iob.3. a. quum apostatam spiritum à conspectu districti iudicis ad ęterna supplicia, pauenda illi vltima tempestas rapit. Vel possidet noctem tenebrosus turbo, quum perpetrationem culpę non blandimenta securę quietis fouent, sed piè sęuiens amaritudo pœnitentię irrumpit. *Punitio diaboli. Pœnitentia.*

Hie.s.Is.33. Gre.2.mor.23. Isyc.s.Leui.14. Ori.s.Nu.ho.18. Hie.s.Zac.9. & s. Ecclesiasten.2. Possedit timor hypocritas, hoc est, Scribas, & pharisęos in destructione Hierusalē. Isa.33.b. Possessio Iob, id est, Christi, quę creuit in terra, est ecclesia. Iob 1.b. Leuit.14.e. possessio autem Christi, erit Idumæa, quum caro subiicietur spiritui. Nu. 24. e. Et possidet Christus hæreditates dissipatas, hoc est, Gentes. Isa.49.c. Et possidet Tyrum & Sidonem, hoc est, Gentilitatem & sapientes seculi. Zac.9.a. possidens etiam Salomon seruos & ancillas, est Christus. *Ecclesia Christi.*

Eccl'tæ 2.a.Poſſeſſio autem eius ſunt termini terræ, hoc eſt, aut diuinitas, aut maieſtas.Pſ.2.

Hila.ſ.Pſ.2.

Dona Spiritus ſancti.

Poſſeſſio ſepulchri eſt iuſtis in terra, in qua nihil aliud habent.Gen.23.b.

Poſſeſſio Laban dicitur eſſe in manibus Iacob, quia chariſmatum diſtributio competit Chriſto.Gen.30.d.Poſſeſſio autem omnis Iacob eſt ducta in Ægyptum.Gen.47.a. quando Chriſtus attulit cæleſtia dona mundo.

Glo.int.ſ.Gen.30.

Dominus poſſeſſio bonorum.

Poſſeſſio non eſt data Leuitis in terra, ſed Dominus eſt poſſeſſio eorum, quia contemnentes omnia terrena, ſoli Deo & ſapientiæ adhærent. Ioſu.13.b. Poſſeſſio quoque ſacerdotum, eſt Deus, de quo dicant illud.Can.8.b.Tenui eum, & non dimittam.Et Pſ.72. Pars mea Dominus. Ezec.44.g.

Ori.ſ.Ioſ.ho.17. & ſ.Ezec.

Præmium bonorum operum.

Poſſeſſio data filiabus Salphaad, deſignat præmium bonorum operum per ſenſus factorum. Num.27.b.

Ori.ſ.Num.ho.22.

Non fuit data poſſeſſio filiis Ruben, & Gad, donec aliæ tribus acquirerent terram promiſſionis.Num.32.d.vt deſignaretur antiquum populum non eſſe conſummatum ſine nouo.

Ori.ſ.Num.ho.26.

Diuerſi gradus in eccleſia.

Poſſeſſiones filiorum Ioſeph. Gen.48.b.ſunt ſicut aliorum filiorum Iacob, deſignant gradus diuerſos in eccleſia ad regimen animarum. Ad idem refertur terra poſſidenda à filiis Iſrael.Exo.6.b.Poſſeſſiones autem Iſrael, & Ægyptiorum ſic ſe habent, vt poſſeſſiones Iſrael ſeruentur, Aegyptiorum verò pereant.Exod.9.a.

Lyra ſ.Gen.48.

Terrena. Diuitiæ. Vitia. Affectus animi.

Poſſeſſiones Aegyptiorum venditæ, vt viuerent.Gene.47.e.deſignant omnia terrena vendenda, vt ſeruiatur Chriſto. In poſſeſſionem autem hericii datur Babylon, quia auari poſſident mundana, & diuitias. Iſa.14.f.Poſſeſſiones quoque multæ, dici poſſunt multa vitia, aut etiam animi affectus.Mat.19.c.

Glo.ord.ſ.Gen.47. Hie.ſ.Iſa.14. Ori.ſ.Mat.ho.8.

Poſſeſſione aiunt hæretici datam ſibi eſſe terram, hoc eſt, eccleſiam, in qua tyrannidem exercere nituntur.Ezec.33.e.

Hie.ſ.Eze.33.

Poſteri, Poſteritas.

Poſteri, dicuntur qui in poſteriori ætate vel ſeculo fuerunt, & poſteritas eſt poſterum ſeculum, ſiue homines poſteriùs nati: danturque poſteri bonorum, & poſteri malorum. Gen. 21.c.26.a.Ruth.4.b.Tobi.8.b.

Poſterior.

Effectus Dei. Humanitas Chriſti Incarnatio. Vltima cognitio Iudæorum. Sequi Deum. Temporalia.

Poſterior eſt, qui poſt alium eſt in ordine, vel temporis, vel ſitus.

Poſteriora Dei, dici poſſunt effectus Dei, & etiam humanitas Chriſti, & incarnatio credita poſt eius reſurrectionem. Et præterea cognitio, quam habebunt Iudæi de Chriſto poſteriori tempore, quando conuertentur.Gen.16.d.Exo.37.d. Ad hæc referri poſſunt poſteriora tabernaculi, & poſteriora ſuperhumeralis.Exo 26.c.28.d.Poſteriora etiam Dei videre, eſt ipſum Deum ducem ſequi, nam qui ſequitur, poſteriora præcedentis videt.

Ori.ſ.Pſ.ho.4. Tert.aduer. Marcionem 4. Aug.2.de Trinitate.15. & epiſt.12. Geor. Ven. Cant.3. tom.2.cap 1[illegible]. Euc.ſer.ſpirit.1. Gre.Nyſſe.de vita Moſis.

Poſteriora etiam Dei, deſignant temporalia, nam cæleſtia & æterna ad faciem pertinent. Hæc poſteriora vidit Agar, hoc eſt, Iudæi, qui ſemper reſpiciebant ad temporalia, & ad literam legis.Gen.16.d.

Rup.5.ſ.Gen.26.

Poſteriora vocatio Iſrael. Munus Euangelicum. Exempla ſanctitatis. Fœlicitas. Humanitas Chriſti. Occultior intellectus.

Poſteriora dorſi columbæ in pallore auri, deſignant poſteriorem vocationem Iſrael in precioſitate fidei. Vel donum Euangelici muneris poſteriori tempore datum. Vel deſignant ſanctitatem in exemplum à Sanctis demonſtratam, vel etiam æternam fœlicitatem, quæ eſt velut dorſum columbę.i.eccleſię, vel deſignant humanitatem Chriſti pallidam per mortem. Vel indicant occultiorem intellectum myſteriorum. Pſ.67.

Ori.ſ.Cant.ho.2. Arn. & Hila.ſ.Pſ.67. Gre.ſ.Eze ho.15. Ber de dilige. Deo & ſ. Cant.ſer.61. Euc.q.in Pſ.

Peccata occulta

Poſteriora hominis, quæ Deus demetit, ſunt peccata occultata, vel neglecta, quæ puniuntur poſt hanc vitam.3.Reg.16.a.21.f.Ier.13.d.

Glo.ord.ſ.3.Reg.16.

Finis rerum humanarum. Conuerſio à vitiis.

Poſteriora Philiſthinorum, ſeu inimicorum, quæ percutit Deus, ſunt finis rerum mundanarum & vitiorum. Vel deſignant eos, qui retrò conuertuntur.Pſ.77.

Gre.ſ.1.Reg.7. Aug.ſ.Pſ.77.

Poſteriora boum latentia ſub mari æneo, deſignant non debere nos reſpicere, quid fuerint Apoſtoli antè vocationem, ſed quid poſtea, vel quia Apoſtolorum, vel omnium Patrum aperta quidem nos opera cernimus, ſed apud diſtrictum iudicem, quæ illos poſteriùs maneant in occulta retributione, neſcimus.

Rup.3.ſ.Reg.13.

Poſticum.

Poſticum, eſt oſtium in poſteriori parte ædium.Dan.13.b.

Poſtis, vide Ianua.

Poſtulare, vide Petere.

Portare, Potus, vide Bibere.

Potiri.

Amplectens vitam contemplatiuam.

Potiri, eſt aliquid acquiſitum tenere, & quaſi in poteſtate habere, & vendicare.

Potitus Iacob optatis nuptiis Rachelis. Gen.29.deſignat gratanter amplectentem vitam contemplatiuam.

Glo.ord.ſ.Gen.29.

Præbere, vide Dare.

Præcedere, vide Antecedere.

Præcellere.

Præcellere, est super alios eminentiam in re quapiam habere. Esther 13.a. Eccl'i.33.c. Rom. 3.c.1. Petri 2.c.

Præceps, Præcipitare.

PRæceps, dicitur homo, qui sine consideratione, aut modo quippiam agit, & quasi rem præoccupat. Pręceps autem in motu dicitur, quicquid velociter mouetur. 4.Reg.9.c. Iudith.13.b. Eccl'i.30.b. Mich.2.a. Mat.8.d.

Hie.s.Isa.25. Præcipitare dicitur Dominus in monte Sion faciem vinculi colligati, quum in ecclesia peccati mortem destruit. Isa.25.c. *Destruens peccatum.*

Glo.ord.s.Iob.10. Præcipitare dicitur etiam Deus, quãdo flagellat, & multis exponit tentationibus. Iob.10.b. *Flagellãs Deus.*

Hie.s.Ps.54. Gre.11.mor.11. Rup.5.s.Reg.14. Præcipitare rursus dicitur Deus Iudæos in profundum, sicut in diluuio præcipitauit genus humanũ. Ps.54. Et præcipitauit speciosa Iacob, quum destruxit templum, & quũ decorem animæ peccãtis spreuit. Et præcipitauit mœnia Israel, quum ab eis abstulit dona gratis data, quæ erant ad ornatum, vt prophetiam, & curationum virtutem, &c. Threno.2.a.b. Præcipitatio Iezabel de fenestra, destructionem Synagogæ designauit. 3.Reg.21.f. *Destructio Iudæorum.*

Hie.s.Isa.9. Hil.s.Mat.can.8. Gre.33.mor.24. Præcipitati dicuntur, qui in errorem inducti sunt, & etiam qui morte sunt puniti. Isa.9.c. Ier.22.b. Præcipitauit autem Deus consilium Aegyptiorum, quum infideles confundit, ne suam valeant infidelitatem defendere. Isa.19.a. Præcipitatio quoque gregis porcorum in mare, designat eos, qui secularibus vitiis obruuntur. Mat.8.d. Præcipitabitur etiam Leuiathan videntibus cunctis. Iob.40.d. quia ęterno iudice terribiliter apparente, astantibus legionibus angelorum, assistente cuncto ministerio cælestium potestatum, atque electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, ista belua crudelis & fortis in medium captiua deducetur, & cum suo corpore, hoc est, cum reprobis omnibus, ęternis gehennę incendiis mancipabitur, Gre.14.mor.4. cùm dicetur: Discedite à me maledicti in ignem ęternum, qui paratus est diabolo & angelis eius. Præcipitabit etiam iniquus consilium suum. Iob.18.b. quia cùm iudex iustorum iniustorumque venerit, per hoc quod hic appetere, prauis cogitationibus elegit, in ęterni supplicii tenebras demergetur. *Induci in errores. Puniri.*

Hil.s.Ps.51. Præcipitationis verba erant, quum Iudæi dixerunt. Non habemus regem, nisi Cęsarem, quibus verbis in profundum seculi se demerserunt. Psal.51. Vnde & in præceps decurrentes aquæ dicuntur. Mic.1.d.

Præcidere, Præscindere, vide Abscindere.

Præcipere, præceptum, vide Mandare,

Præcipuus, vide Principalis.

Præclarus, vide Inclytus.

Præco.

Pręco à pręcinendo dictus est, qui antè canit, vel annunciat quod est faciendum. Et etiam qui iussu magistratus, publicè aliquid ore denunciat.

Beda.s.Gen.41. Pręco ante Ioseph, designat Ioannem Baptistam pręcursorem Christi. Pręcones etiam sunt Apostoli & prędicatores. Et pręconis vox, est ipsa prędicatio. Gen.41.c. Exo.36.a. Iosu.3.a. 2.Reg.22.f. 2.Petri 2.b. *Ioãnes Baptista. Apostoli. Prædicatores. Prædicatio.*

Præcordia.

Plini.11.nat.hist. Pręcordia, sunt membranę, quę exta separant ab inferiore viscerum parte dicta, quòd cordi prętendantur, & à Gręcis phrenes dicuntur.

Hie.s.Isa.26. In pręcordiis vigilare dicitur, qui potest dicere, De profundis clamaui ad te Domine. Is.26.b

Prædari, Præda, Deprædari, Depopulari, Prædator.

Prædari, & depopulari, est vi armorum & belli res aliorum rapere. Vnde prædatores dicuntur, & res, quæ capitur dicitur præda.

Ori.s.Gen.ho.17. Id.s.Ezec.ho.40. Hie.s.Isa.8.9. Præda, quam facturus erat Iudas, designare potest liberationem populi per Christum factam. Vel designat sacrificia, quæ in tribu Iuda offerebantur. Vel etiam persecutionem Pauli. Gen.49.b. Et ipse Christus dicitur prædari. Isa.8.a.9.a 31.b. *Liberatio per Christum. Sacrificia. Persecutio Pauli. Christus.*

Ori.s.Nu.ho.16. Præda, aliquando dicitur regnum cælorũ, quod vim patitur, & diuiditur fidelibus. Nu.31.d. *Regnum cælorũ.*

Ori.s.Ier.ho.11. Hie.s.Isa.17. Rup.s.Nahum.2. Præda etiam dici potest doctrina legis. Is.33.d. Et in deprædationem sunt dati thesauri Iudæorum, quum intelligentia prophetiarum data est gentibus. Ierem.15.c.2. Para.24.f. Præda etiam erat ipsum templum, quo sacerdotes abutebantur ad auaritiam. Nahum.2.d. Exterminabo de terra prædam tuam. *Doctrina legis. Templum.*

Gre.30.mor.11. Prædari dicuntur Apostoli filios Orientis, quando conuertunt Gentiles ad fidem. Isa.11.d. Præda quoque læenæ, sunt Gentiles ab ecclesia conuersi. Iob.38.d. Depopulantur quoque vrbem Sichen, qui tollunt animas à dæmone possessas. Gen.34.d. Et deprædantur fideles eos, Hie.s.Ezec.39. Beda.s.Pro.31. Rup.s.Amos.3. quibus prædæ fuerant, quum reuincunt hæreticos, à quibus opprimebantur. Eze.39.c. Zac.2.c. Hanc prædam dat mulier fortis domesticis suis, quando conuersos ex gentibus adiungit fidelibus. Pro.31.c. Præda leonis.i. Dei, sunt, qui conuertuntur. Amos 3.a. Nahum.2.d. *Conuersio gentium.*

Hie.s.Hose.10. Depopulatur Deus aras hæreticorum, quando eorum destruit errores. Hos.10.a. Depopulatio quoque potentis, est destructio rationum hæreticorum. Amos 5.c. *Destructio errorum.*

Violatio castitatis. Ad prædam Amalec versus Saul cum populo. 1. Reg. 15. c. designat eos, qui prohibente & quasi minis armato Deo, ad violandum sacrarium castitatis irrumpunt, & quasi per rapinam prædæ, electa Amalec ad terram Domini deferunt. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Tollere vitia. Quando violentia armatorum alicuius, proprium aliquid tollitur, præda nominatur. Vitia autem carnis & animæ, quia diabolo suggerente propagantur, eius velut propria possessio sunt. Quisquis ergo in se nuper remissus, nunc autem violentus vitia destruit, prædam facit, quia quæ aliena sunt, potenter rapit. In qua tamen præda relinquuntur vitia, non retinentur. 1. Reg. 15. c.

Anima. Bona opera. Prẹda electa pauperis, est eius anima, vel bona opera. Amos 5. c. Et deprędatus dicitur oculus animam, quum per aspectum fœminæ, quispiam in peccatum incidit, & cum concupiscendo visibilia, inuisibiles virtutes amisit. Thre. 3. f. *Hie. s. Amos 5. Gre. 21. mor. 2.*

Inanis gloria. præda, ad quam versus est populus, persequens hostes. 1. Reg. 14. c. est quando prædicatores ad proprias laudes conuertuntur, videntes se ab aliis non laudari. Sic præda tigridis, est inanis gloria, seu laus, quam violenter hypocritæ à populis extorquent. Præda enim est, quum aliena violenter auferuntur. Omnis autem hypocrita, quia vitam iustitiæ simulans, iustorum sibi laudem arripit, alienum profectò est quod tollit. Iob. 4. b. *Gre. s. 1. Reg. 14. & s. mor. 10.*

Boni. prædæ sunt Iudæis recedentes à malo, quos persequuntur Iudæi. Isa. 59. c. *Hie. s. Isa. 59.*

Peccare per vim tẽtationis. Animæ captæ à dæmonibus, vel hæreticis. prædari interdum est, quasi per violentiam peccare. Prædantur etiam dæmones animas captiuas per violentas tentationes eas ad se trahentes. Item hæretici, quorum præda dicuntur viduæ & pupilli. 1. Re. 14. c. Is. 9. a. 10. a. b. 33. a. Et deprædatur Assur principes populorum, quum diabolus vincit doctores & rectores ecclesiæ. Isa. 10. c. Prẹda fortis, sunt Gentiles captiuati à diabolo. Isa. 49. g. Deprædantur autem hæretici pupillos, quum contra infirmas fidelium mentes verborum & operum violentia grassantur. Iob. 24. b. Præda, quam diabolus pollicetur sociis, sunt errores, vel animæ, quas aliis malignis spiritibus promittit. Iob. 17. b. Prædam autem de dentibus iniqui abstulit Christus, vel ecclesia, quum ex erroris morsu animam prædicando liberauit. Iob. 29. c. *Hie. s. Isa. 49. Gre. s. 1. Reg. 14. & 13. mo. 16. 17. & 16. mo. 23. 24. 26. & 19. mor. 23.*

Ecclesia. Depopulatę ciuitates ac regiones Israel, sũt ecclesię à persecutorib[9] dissipatę. Ez. 36. a. Ioe. 1. c *Glo. ord. s. Eze. 36.*

Dæmones. prædones dicuntur dæmones, in quorum prædam dantur mali. Ierem. 2. c. 4. b. Isa. 21. a. Et præda leonis, sunt mali sub dæmonibus, aut peruersi ab hæreticis. Nahum. 2. d. Et præda luporum, sunt victi à dæmonibus. Habac. 1. c. Psalm. 16. Præda quoque iniqui sunt, mali possessi à diabolo. Iob. 29. e. *Hie. s. Ier. 4. & s. Haba. 1. Gre. 19. mor. 24.*

Superbientes de donis Dei. prædones etiam sunt, qui de donis doctrinæ & aliis à Deo acceptis superbiunt, qui non immeritò prædones vocantur, quia dum loquuntur, quæ non faciunt, in vsum loquutionis suæ verba iustorum tollunt. Iob. 12. a. *Gre. 11. mor. 2.*

Conuersio vel condemnatio persecutorum. prædatores Hierusalem dantur in prædam, quando persecutores ecclesiæ conuertuntur: vel mittuntur in infernum. Ier. 30. c. *Glo. ord. s. Ier. 30.*

Prædestinare, Præfinire.

Prædestinare, est præordinare, & præmittere, hoc est, aliquid in futurum ordinare, quod & pręfinire dicitur. prædestinationis autem nominę, non aliqua voluntatis humanę coactitia necessitas exprimitur, sed misericors & iusta futuri operis diuini sempiterna dispositio prædicatur. prædestinasse autem dicitur Deus fideles in adoptionem filiorum. Roman. 8. f. 1. Cor. 2. b. Ephe. 1. a. *Fulgen. 1. de duplici prædestinatione.*

Prædicare.

Prędicare, est apertè seu publicè dicere, celebrare, & laudare.

Prædicatio Christi. prędicatio Ionę ad Niniuitas, prędicationem Christi & discipulorum ad Gentes seu ad mundum designauit. Ion. 1. a. prędicauit autem iuxta prædicationem priorem, quia eadem est fides veteris & noui testamenti. Et prędicauit egressus à pisce, hoc est, post resurrectionem. Ion. 2. a. 3. a. Mat. 12. d. prædicauit autem Christus spiritibus, qui ẹrant in carcere, hoc est, hominibus existentibus in corpore. Tempore quidem Noe veniens in spiritu, postea verò veniens in carne. 1. Petri 3. d. Et prædicauit captiuis indulgentiam. Isa. 61. a. prędicauit etiam pacem & salutem. Is. 52. b. *Hie. s. Ionam. 1. 2. Aug. epis. 99.*

Declarare mysteria. Audacter docere fidem. prædicant super tecta, qui ea, quę sub velamine acceperunt, apertè prædicant. Et qui audacter, aut magna voce veritatem fidei proferunt. Et qui sublimi & excelso dicendi genere tradunt mysteria, & ex veritatis regula scripturam declarant. Mat. 10. c. Luc. 12. a. *Gre. 18. mor. 23. Hil. s. Mat. can. 10. Cle. Ale. 6. stroma.*

Traducare Christum. prędicant filii Iacob Deum Israel, hoc est, Apostoli, & Apostolici viri Christum. Isa. 29. *Hie. s. Isa. 29.*

prędicauerunt peccatum suum quasi Sodoma Iudæi, quando clamauerunt, Crucifige, crucifige. Isa. 4. b. *Hie. s. Isa. 3.*

prędicant pacem pseudoprophetæ iis, à quibus accipiunt munera. Item hęretici promittentes impunitatem à peccatis. Mich. 3. a. *Glo. ord. s. Mich. 3.*

Prædicere.

prædicere, est antè vel prius dicere, & prænunciare quod futurum est. Sic prędixit Deus natiuitatem Christi, in figuram natiuitatis Isaac. Gen. 21. a. *Glo. ord. s. Gen. 21.*

Prædium, vide Ager.

Præesse, Præsidere, Præses.

Præesse, est super alios dominium habere, quod & præsidere dicitur. præses autem est, qui aliis præsidet.

Basi.s.Exae.ho.10. Amb.de di.sace.4. Glo.int.s.Isa.32.

præesse hominem piscibus maris, & cæteris animantibus, est proprii corporis affectibus dominari. Gen.1. Et præesse domui suæ, est bene gubernare corpus. 1. Tim.3.b. *Dominari affectibus.*

præerunt principes in iudicio, hoc est, Apostoli, & Sancti in ecclesia per eos gubernanda. Isaiæ 32.a. *Apostoli gubernantes ecclesiam.*

Præferre, Præficere, præponere, præfectus, Præpositus.

PRæferre, est super alios ferre, aut ponere, quod & præponere dicitur, & præficere. Vnde præfecti dicuntur, qui alicui rei agendæ præpositi sunt.

Glo.ord.s.Gen.39.

Præpositus omnibus Ioseph, potestatem Christi designat, qui caput est ecclesiæ. Gen. 39.a. præfecit autem eum pharao terræ Ægypti, hoc est, pater dedit potestatem Christo prædicandi, &c. 41.c. *Potestas Christi.*

Præpositi constituti à Ioseph, seu Pharaone super triticum Aegypti, sunt Apostoli, & prædicatores à Christo instituti super verbum Dei. Gen.41.d. *Apostoli & prædicatores.*

præpositi cæsoribus lapidum templi, & onera ferentibus, dici possunt conditores librorum sacræ scripturæ, per quos gubernantur prædicatores, & sunt tria milia sexcenti, propter fidem Trinitatis & perfectionem operum, quam docent. 3. Reg.5.b.2. Par.2.d. *Conditores sacræ scripturæ.*

Glo.ord.s.Exo.5.

Præfecti filiorum Israel, sunt prælati in ecclesia, qui flagellantur per præfectos Pharaonis, hoc est, per mundanos. Exo.5.e. *Prælati.*

Amb.epis.14.

Præfertur primogenitus vxoris odiosæ, primogenito dilectæ, hoc est, iustus peccatori, & Gentilis Iudæo. Deut.21.b.

Hie.s.Isa.22. Amb.s.Ps.118. ser.20.

præpositus templi Sobna, designat sermonem & rationem legis. Isa.22.d.

præponens pharao magistros operum, designat diabolum instituentem alios dæmones velut præsidentes, aut prefectos ad vitia, vel ipsa vitia sunt prefecti, seu præpositi. Exo.1.b.3. b.5.b. Mich.13.b. *Dæmones. Vitia.*

Præfinire, vide Prædestinare.

Prægnans, Grauida.

Pregnans dicitur fœmina, que in vtero prolem gestat, non longe à partu, que & grauida dicitur.

Ori.s.Exo.ho.10. & s.Mat.ho.29. Hil.s.Mat.can.15. Hie. Aglasia. & s. Amos.1. Ber.epis.42. Beda s.Exo.21. Gre.3.past.adm.25. Amb.s.Luc.21. Rup.3.vict.ve.Dei 10.

pregnans mulier, dicitur anima concipiens verbum Dei, aut bonum propositum, idque de nouo. Designat etiam dolorem & grauitatem seu difficultatem operandi. Exo.21.c. Iere. 31.b. Mat.24.b. Et pregnantes Galaad, sunt anime, que nuper Christi suscepere sermonem. Et habentes initia fidei. Et quæ paruam adhuc & teneram charitatem habent. Amos 1.d. pregnantes etiam Galaad, sunt animæ, quæ intellectum verbi ex diuino amore concipiunt, & si ad perfectum tempus veniant, conceptā intelligentiam boni operis ostensione pariture sunt. *Anima concipiens verbum Dei. Recentes in fide & charitate.*

pregnans etiam dicitur Ecclesia secundum quòd simplices & infirmos habet. Habebat etiam in vtero, quando fides Patriarcharum promissionem habens, Christum cepit expectare. Apocalyp.12.a. *Ecclesia.*

Gre.s.1.Reg.10. Gre.s.1.Reg.4.

Pregnans Elisabeth typum gerit bonorum, sed nondum spiritualium. Luc.1.c.

Pregnans nurus Eli, designat plebem Iudaicam semina perfidie sacerdotum in mente habentem. 1. Reg.4.d. *Plebs Iudaica.*

Amb.2.de Cain.1. & s.Luc.21. Hie.s.Mat.24. Amb.s.Ps.39.95. & de ver.do.ser. 20.

Pregnantes quibus dicitur ve in die iudicii, sunt qui nondum bona opera pepererunt, & qui intentionem prauam habent. Et qui cupiunt aliena, & sperant habere, & habentes spē in seculo. Item ille anime, que non in perfectum virum sua genimina perduxerunt, sed initia habent fidei, vt enutritione indigeant magistrorum. Mat.24.b. Luc.21.d. 1. The.5.a. *Nondum bene operantes. Habentes prauā intentionem.*

Prægredi, præire, vide Antecedere.

Præliare, Prælium, vide Bellum.

Stipendium.

Premium est, quod in ludis proponitur dandum ei, qui fortiter fecerit, vel qui in aliquo certamine victor euaserit, solumque dari solet pro rectè factis. 1. Reg.5.b. Tob.4.b. Esther 6. a. Dani.2.a. Stipendium autem est æs militare, seu premium, quod militibus datur.

Amb.ser.7.

Stipendia, quibus contenti esse debent milites Christi, sunt pignus Spiritus. Luce 3.c. 2. Paralip.1.d. *Pignus spiritus.*

Fulgen.de dupli. prædestinatione.

Stipendium peccati, dicitur mors. Rom.6.d. quia datur propter meritum peccati, & non sicut vita eterna, que quamuis precedant opera, tamen dicitur dari per gratiam Dei, & esse donum Dei.

Præoccupare, vide præuenire.

Præponere, vide Præferre.

Præpucium.

Prepucium, est pellicula, que glandem, hoc est, summam virilis membri partem tegit, que in circuncisione precidi solebat. *Superfluitas carnis.*

Præpucium significare potest superfluitates, & delicta carnalia. Gen.11.b. Exo.4.f. Ier.9.g.

Colos.2 b.

Colof.2.b.Præpucium etiam dici poſſunt vitia,quæ miſcentur virtutibus,vt in depoſito reddendo præpucium eſt,ſi reddatur quando reddi non deberet. Sic in amicitia & pactis ſeruandis.præpucia etiam cordis,ſunt vitia vel cogitationes prauæ,aut ſuperfluæ.Ier.4.a. *Vitia mixta virtutibus. Cogitationes prauæ.* *Aug epiſ.59.& 2. contra Iulia. Phil.de plan.Noe Hie.ſ.Ierem.4.*

Præpucia arborum abſcindenda.Leu.19.deſignant arrogantiá abiiciendam.Vel ſunt prima opera noſtra bona, & tunc auferimus præpucia, quum de ipſa inchoationis infirmitate ſuſpecti,primordia noſtrorum operum non approbamus. *Arrogantia. Prima opera bona.* *Gre.28.mor.7.*

Præpucium peculiariter ſignificat peccatum originale, vnde pater circuncisus generabat filium præpuciatum,ſicut pater baptizatus generat filium in originali. *Peccatum originale.* *Phil.1.allego. Gre.5.mor.35.*

Præpucium dicebantur Gentiles, quia non erant circuncisi.Iere.9.g.Rom.2.d. Ephe.2.d. *Gentiles.* *Aug.6.cont.Iul.2. & ſ.Ioan tra.30.*

Præpucium filii Moſis,& Sephora,hoc eſt,philoſophiæ,ſunt errores philoſophiæ admixti veritatibus, vt quòd immortalis ſit anima, eſt dogma pium, migrare autem ipſam de corporibus in corpora,eſt præpucium. *Errores philoſophiæ.* *Gre.Nyſſe.de vita Moſis.*

Præpucia ducenta,quæ tulit Dauid, vt acciperet vxorem filiam Saulis,deſignant non copulandam ſynagogam Chriſto,niſi copulatis prius gentibus ad fidem.1.Reg.18.d.

Præruptus.

Præruptus,eſt locus quaſi diſiectus,& auulſus.

Prærupti ſilices, ſunt fortiſſimi angelorum chori, qui quanuis non integri, ſed tamen in proprio ſtatu fixi,cadente cum ſuis angelis diabolo, remanſerunt. Prærupti enim ſunt, quia pars eorum cecidit, pars remanſit.Iob.39.d. *Angeli.* *Gre.31.mor.35.*

Prærupti ſcopuli,peruerſum vſum prauitatis ſignificare poſſunt.1.Reg.14.a. *Gre.ſ.1.Reg.14.*

Præruptum in parte montis Oliueti, deiectionem & perditionem Iudæorum ſignificare poteſt. Zach.14.a. *Deiectio Iudæorum.* *Hie.ſ.Zach.14.*

Præſagium.

Præſagium,eſt indicium aliquod rei futuræ, quod ſagacitate quadam percipi poſſe videatur. Gen.41.b.

Præſens, Preſentia.

Præſens eſt,quod in tempore quod nunc eſt, dicitur eſſe, & quod eſt in noſtro proſpectu: vnde dicitur præſentia.

Præſentibus nobis dicitur ſpiritus tranſire,quando inuiſibilia cognoſcimus,& tamen hæc non ſolidè,ſed raptim videmus.Iob.4.c. *Cognitio leuis inuiſibilium.* *Gre.5.mor.23.*

Præſens dicitur eſſe Dominus rei, quum ei placet opus, & quum quis ſtrenuè gerit opus, quod ſi negligenter operetur,dicitur non eſſe præſens Dominus,& reddere compellitur vſque ad vltimum quadrantem.Exo.22.c. *Strenuè operari.* *Glo.ord.ſ.Exo.22.*

Præſepe, Præſepium.

Præſepe, eſt ſtabulum,in quo equi, muli, & cæteraiumenta continentur. præſepium autem locus, in quo pabulum animalibus apponitur.

Præſepe Domini,beneficentiam Dei,quam ſimplices ex Gentibus cognouerunt,ſignificat. Iſ.1.a.præſepe autem ipſe Chriſtus natus impleuit.Iob.6.a.quia cibum ſemetipſum mentibus mortalium præbuit,dicens.Ioan.6.f.Qui comedit carnē meam,& bibit ſanguinemmeū,&c. *Beneficentia Dei.* *Gre.[illegible]mor.4. ſ.Iob 8.*

Præſepe Iob,hoc eſt, eccleſiæ, ſacra ſcriptura non inconuenienter accipitur, in qua verbi pabulo animalia ſancta ſatiantur.Iob.39.b. *Sacra ſcriptura.* *Gre.31.mor.2. Hie.ſ.Iob.39.*

Præſepe dici poſſunt auditores prædicatoris. Pro.14.a. Nec mirandum, cur auditores in præſepi ſignificentur, quum bos alatur de præſepi. Doctor autem verbo audientes ſoleat nutrire. Sed intuendum, quia & de labore bouis præſepe impletur, & ipſe bos ſuo fructu de præſepi reficitur.Quia nimirum prædicator fidelis,& audientes verbo reficit,& eadem refectione apud Deum ipſe proficit.Quod in opere figuratur Eliæ,qui Sareptanam viduam paſcit,à qua & ipſe paſcitur.3.Reg.17.b. *Auditores prædicatoris.* *Theop.Ale.1.faſc. Beda.ſ.Pro.14.*

Præſepia ſynagogam ſignificare poſſunt, quando dicitur Haba. 3. d. Non erit armentum in præſepibus. *Synagoga.* *Hie.ſ.Haba.3.*

Præſidere, vide præeſſe.

Præſidium, vide Defendere.

Præſtare, vide Dare.

Præſto, vide parare.

Præſtolari, vide Expectare.

Præſumere.

Præſumere, eſt antè ſumere, & ſumitur pro temerè audere. Præſumptio autem ſpiritus, eſt ſuperbia.Eccl'tæ 6.d. *Superbia.* *Au.1.ſer.d.in mōt.*

Præterire, vide Tranſire, & Tranſgredi.

Prætermittere, vide Delinquere

Prætorium, prætoriolum.

Prætorium, eſt domus, in qua prætor, aut dux habitat. Vel locus, in quo iudicia exercet.

Hie. ſ. Ezec. 27. Prætoriola, vel cellaria, nauis Tyri de inſulis Italiæ, ſignificant probatos per tentationes, quibus iam aliorum cura mandatur. Eze. 27. a. *Probati tentationibus.*

Præualere.

Præualere, eſt antecellere, & potentiorem, ſeu robuſtiorem eſſe.

Aug. q. in iudi. 49. præualens Iacob in angelum. Ge. 32. g. deſignat Iudæos, quos permiſit Deus præualere in Chriſtum, vt eum crucifigerent, vnde ſecuta eſt benedictio generis humani. *Iudæi occidentes Chriſtum.*

Glo. int. ſ. Gen. 41. Hie. ſ. Iſa. 33. præualens fames in vniuerſo orbe, cui tamen ſuccurrit Ioſeph, deſignat non eſſe, qui faciat bona, niſi Chriſtus ſuccurrat. Gen. 41. g. Non præualentes autem funiculi ſuſtentare tabernaculum Hieruſalem, deſignant nullo auxilio humano ipſam poſſe defendi contra ſententiam Dei. Iſa. 33. d. *Auxilium Dei.*

Hie. ſ. Iſa. 29. præualentes contra Ariel, fuerunt Romani deſtruentes Iudæam & Hieruſalem, vel doctores eccleſiæ reuincentes hæreticos. Iſa. 29. b. *Romani contra Hieruſalem. Doctores contra hæreticos.*

Hie. ſ. Iſa. 29. Gre. 20. mor. 22. Qui præualebat, erat diabolus, qui ſubiectam habebat Gentilitatem. Iſa. 29. f. Præualentes quoque aduerſum Iob, erant dæmones, qui eum afflixerunt, & iniqui aduerſus eccleſiam. Iob. 30. b. *Diabolus. Iniqui.*

Amb. ſ. Luc. 9. Non præualent portæ inferi aduerſus eccleſiam, hoc eſt, peccata non ſuperant eccleſiam, in qua eſt pœnitentia. Mat. 16. c.

Hie. ſ. Iſa. 23. Non præualet manus Tyri, quum aufertur proſperitas mundana à malis, vt ita conuertantur. Iſa. 23. b. iuxta Septuaginta.

Hie. ſ. Iſa. 16. Non præualet Moab obſecrãdo ſua ſancta, quia hæreticis nõ proderunt ſui errores. Iſ. 16. d.

Hie. & Aug. ſ. Pſ. 64. præualent verba iniquorum ſuper fideles, quando non ſunt in eccleſia, qui poſſint eis reſiſtere. pſ. 64. Vel dicuntur præualuiſſe, quando ab infantia nutriti ſunt in erroribus iniquorum, donec per Chriſtum liberati ſunt.

Præuaricari, vide Tranſire.

Præuenire, præoccupare.

Præuenire, eſt anteuenire, ſeu anticipare, quod & præoccupare dicitur.

Hila. ſ. Pſal. 58. Aug. epiſ. 105. & ſ. Pſ. 58. præuenit miſericordia Dei Chriſtum, quando ante reſurrectionem etiam in morte eius facta ſunt ſigna. pſ. 58. præuenit etiam alios per gratiam præuenientem, & monendo ad pœnitentiam.

Arn. ſ. Pſ. 20. Ber. ſ. paruo. 39. Hie. ſ. Pſ. 20. præuenire dicitur Chriſtus fideles in benedictionibus dulcedinis, quando dedit eis etiam corpus ſuum in cibum. pſal. 20. præuenit etiam in benedictionibus dulcedinis, per gratiam præuenientem. Vel pater præuenit filium in benedictionibus, quando benedixit patriarchis propter ipſum ex eis naſciturum. *Dans Chriſtus euchariſtiam. Gratia præueniens. Benedictio patriarcharum.*

Arn. ſ. Pſ. 17. Hie. ſ. Pſ. 16. præueniſſe dicitur Deus Iudæos. pſalm. 16. Nempe in reſurrectione, quia contra eorum opinionem reſurrexit. Dicitur etiam prẹuenire diabolum, quando ſeruat ſuos, ne eius laqueis capiantur. *Reſurrectio Chriſti.*

Ori. ſ. Cant. ho. 1. Aug. ſ. Pſ. 67. Hie. ſ. Pſa. 110. præuenit Aethiopia manus eius Deo, quando Iudæis ad fidem venire recuſantibus, introducti ſunt Gentiles, vt Eunuchus Candacis Reginę. Vel præuenerunt manus eius, quia conuerſi ſunt antequam eius incurrerent vindictam. Pſ. 67. Præuenire etiam dicitur manus ſuas, qui iuſtificatur ex fide ante opera. Dicuntur etiam præueniſſe Gentiles in immaturitate, quia citò crediderunt. pſ. 118. præoccupat etiam faciem Dei, in confeſſione, qui punit & confitetur peccata ſua, antequam à Deo puniatur. pſ. 94. *Conuerſio gentium.* *Aug. ſ. Pſ. 94.*

Arn. & Hil. ſ. Pſ. 67. Hie. ſ. Pſ. 67. præuenerunt principes prophetantes, quando liberati ſunt filii Iſrael in mari Rubro. Pſ. 67. Dicitur autem de Apoſtolis præcedentibus & deducentibus, quos conuerterunt. *Ducatus Apoſtolorum.*

Amb. ſ. Pſ. 118. ſe. 19. Aug. ſ. Pſ. 87. 118. Rup. ſ. Pſ. 94. præuenire dicitur in maturitate, quando iuuenis ſenili pondere incentiua comprimit voluptatum, &c. pſ. 118. Sed potius legendum eſt, in immaturitate, vt idem deſignetur, in tempeſtæ videlicet noctis hora. prẹueniunt etiam oculi diluculo ad Deum, quum quis manè vigilat ad laudes Dei, cui quotidie primicias cordis & oris debemus offerre. præuenit etiam oratio manè Deum, quum quis in hac vita orando prẹuenit diem iudicii. pſ. 87. Quod etiam eſt prẹoccupare faciem Dei. pſ. 94. *Tempeſtiuè operari & orare.*

Gre. 20. mor. 29. prẹuenerunt Iob, hoc eſt, eccleſiam, dies afflictionis. Iob. 30. d. quia licèt ſciat in perſecutione vltima ſe multa paſſuram, tamen nunc malorum vitam intra ſe grauiter etiam tempore pacis portat.

Prandere, prandium.

Prandium, eſt refectio ſeu cibus, qui ante meridiem, aut in meridie ſumitur. prandere autem eſt cibum illa hora ſumere.

Ori. ſ. Mat. ho. 20. prandium paratum, deſignat ſolidas & rationabiles myſteriorum eſcas quas Deus parat iis, qui inuitati ſunt. Mat. 22. a. *Myſteria.*

Praſius, Lapis.

Amb. de Paradi. 3. Beda ſ. Gen. 2. praſius lapis, eſt è viridantium genere, & virore ſuo ſpem ſignificat. Naſcitur in phiſon, hoc eſt, in prudentia, vt deſignet virorem animi prudentia vigentis. Vel deſignat vitam æternam ſemper virentem. Gen. 2. b. Vbi dicitur lapis onychinus. *Spes. Prudentia. Vita æterna.*

Pratum.

Pratum, est in quo sine alio cultu herba nascitur, & falce duntaxat opus est, vnde dictum est pratum quasi paratum: de quo Sapi.2.b. Nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra.

Sacramenta. Prata aperta, dici possunt sacramenta tradita ecclesiæ, in quibus sunt pascua spiritualia. Pro.23.d. *Beda s.Pro.27.*

Precari, preces, vide Orare.

Precium, preciosus, Appreciare.

PRecium est, quod datur pro re empta. preciosum autem, quod est magni precii. preciosus ergo, est charus. Pro.1.b. Omnem preciosam substantiam reperiemus. Honorabilis. 1.Re. 27.f. Eo quod preciosa fuerit anima mea. Meritorius. Ps.115. preciosa in conspectu Domini mors Sanctorum eius. Rarus. 1. Reg.3.a. Sermo Domini erat preciosus.

Christus. Precium mulieris fortis, est Christus, qui redimit ecclesiam, qui fuit procul quantum ad tempus expectatum, & quantum ad puritatem vitæ: & de vltimis finibus, quia à summo cælo egressio eius. Pro.31.b. *Beda s.Pro.31.*

Pœnitentia. Eleemosyna. Precium impositum, est pœnitentia imposita, vt precium pudicitiæ, & precium iumentorum. Exo.13.c.21.b. Precium quoque ad redimendum possessiones, est pœnitentia. Le.25.c. Et precium redemptionis animæ, dici potest eleemosyna, qua redimuntur peccata: quæ tamen diuitibus impœnitentibus non proderit ad redimendum. Iob. 15.d. Ps.48. *Ori s.Leui.ho.15. Gre.12.mor.24. Hie.et Au.s ps.48*

Obsequium. Sanguis Christi. Precium pro animabus, est sedulę seruitutis obsequium. Exo. 30.b. Precium autem redemptionis animę, est à solo Christo. Et propriè precium, est sanguis Christi, quo redempti sumus. Ps.48.61. Mat.27.a. Luc.23.a. 1.Cor.6.d.7.d. Hebræ.7.d. Dicitur autem Christus redemisse sine precio: quia non auro, vel argento redemit. Isa.45.c. *Basi.s.Ps.48.61. Hil.s.Mat.can.32*

Precium arietis, & olei, & reliquorum, est legendi studium, & vigiliæ ad audiendum verbum Dei: & obedientia. *Ori. s.Leui.ho.4.*

Labores sine fide Simoniaca pecunia. Precium lignorum, est labor in virtutibus sine fide. Thre.5.a. Vel designatur hoc precio simoniaca pecunia, qua minores coguntur à maioribus emere dona spiritualia. *Glo.int.s.Thre.5.*

Precium pro aqua accipiunt Idumæi, quando gloriantur mundani, quod boni etiam voluptatibus vtantur. Num.20.c. *Phil. quod Deus immu.*

Precium sapientiæ, quod nescitur, dicitur esse, quia nullum est precium, quod comparari possit sapientiæ genitæ, quæ est Christus, quia nullum est meritum, quo quis illam percipere mereatur. Ad hoc namque precium damus: Vt eius vice rem, quam appetimus, possidere debeamus. Iob.28.b. *Gre.18.mor. 24.*

Precium decorum Christi, dicuntur triginta argentei. Zach. 11.c. diciturque decorum per ironiam. Vel dicitur de mandatis legis. *Glo.ord.s.Zach.11.*

Precium dare pro primogenito, est mutare in melius. Exo.13. b.34. c. Precium autem animalis immundi oblati Deo, est ordo conuersationis datus ei, qui non potest ruminare scripturas, aut diuidere contemplando. Le.27.b. *Glo.ord.s.Exo.34. Isyc.s.Leui.27.*

Prospera mundi Temporalia. Precium filiarum Laban. Gen.30.c. designare potest prospera mundi, quæ quum auferunt, cogunt relinquere mundum. Precium etiam tritici deficiens, designat temporalia quæ deficiunt ad emendam sapientiam cui omnia temporalia non valent comparari. Gen.47.c. *Rup.7.Gen.41. Lyra.s.Gen.47.*

Preciosus erat sermo Domini tempore Samuelis, hoc est, post aduentum Christi, quia magno precio emebatur, quum credentes propter verbum Dei occiderentur. 1. Reg.3.a. Ideo dicebat Dominus. Matt.16.d. Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucē suam & sequatur me. Et Matt.10.d. Qui amat patrem, aut matrem, &c. Luc.14.g. Qui non renunciat omnibus, &c. *Gre.s.1.Reg.3.*

Virtutes. Preciosa, quę dat populus pro cibo, sunt virtutes, quas dant peccantes pro voluptatibus. Thren.1.d. *Gre.23.mor.25.*

Prophetæ. Christus. Opera perfecta. Preciosæ margaritæ, sunt prophetæ, & vna preciosa margarita est Christus, qui & lapis preciosus dicitur. Matthæ.13.f. Isaiæ.28.d. Preciosæ quoque margaritæ, sunt opera perfecta, quę non corrumpuntur igne. 1.Cor.3.c. *Ori.s.Matt. ca.13. Amb.s. 1. Cor.3.*

Natura humana Patres antiqui. Falsæ doctrinæ. Preciosissimus etiam lapis, dicitur sardonicus, qui est terrei coloris, non quia in se sit preciosissimus, sed quia designat naturam humanam, vel patres veteris testamenti. Io.28.b. *Gre.18.mor.29.30*

Preciosæ autem margaritę, in malum sunt falsæ doctrinæ, quæ & gazæ preciosæ dicuntur, quæ tamen perciositas, est apparens. Eze.27.e. *Hie.s.Eze.27.*

Preciosa dicitur in conspectu Domini mors Sanctorum, quia etiam vita illorum est illi preciosa & grata. Ps.115. *Basi.s.Ps.115.*

Doctores mali. Raritas fidei. Preciosa vasa cadentia, sunt doctores mali, & diuites, & potentes, &c. Ier. 25. g. *Glo.int.s.Iere.25.*

Preciosior erit vir auro tempore Antichristi, propter fidei videlicet raritatem. Isa.13.c. *Hie.s.Isa.13.*

Beneficia Dei. Humiles. Preciosum omne quod videt Deus, sunt immensa pietatis Dei beneficia, quæ contulit ecclesię. Vel sunt humiles, qui eliguntur à Deo, & in precio habentur. Iob.28.b. *Hie.s.Iob.28. Gre.18.mor.23.*

Premere, Comprimere, Exprimere, pressura.

Premere, est calcando & innitendo alicui rei cum pondere, quasi vim facere, eam stringendo, vnde dicta est pressura, quæ est quasi angustia. Exprimere autem, est premendo elicere.

Gre.21.mor.1. Beda s. Pro.30. Premimus fortiter vbera, quum verba sacri eloquij subtili intellectu pensamus. Qua pressione dum lac quærimus, butyrum inuenimus: quia dum nutriri, vel tenui intellectu quęrimus, vbertate internæ pinguedinis vngimur. Quod nec nimiè, nec semper agendum est, ne dum lac quæritur ab vberibus, sanguis sequatur, quia dum verba sacri eloquii plusquam debent discutiuntur, in carnalem intellectum cadunt. Sanguinem enim elicit, qui vehementer emulget, quia carnale efficitur hoc, quod ex nimia spiritus discussione sentitur. prouerb.30.d. *Desiderium sapientiæ.*

Amb. de Ioseph.7. Premit fames terram, quum in ea est forte desiderium sapientiæ, aut magna doctrinæ cælestis indigentia in toto orbe. Gen.43.a. *Laudare Deum.*

Hie. s. Nahum 3. Rup. s. Nahum.3. Comprimere manus fit quandoque quasi plaudendo, & comprimunt manus super Assur, qui exultant, quia liberati sunt à diabolo. Nahum 3.d. *Premi vitiis.*

Glo. ord. s. Exo 1. Pressi filii Israel operibus luti & terræ. Exo. 1.c. designant eos, qui à diabolo frequentibus vitiis occupantur. *Mali in ecclesia.*

Gre.2.mor.15.& 20.mor.18. Premunt turbæ Christum. Matt.9.c. Luc.8.g. quando multitudo carnalium, quo interius admittitur intra ecclesiam, eo grauius toleratur. Premit autem & non tangit, quia & importuna est per præsentiam, & absens per vitam. Premunt & longè sunt, qui diuinam notitiam professionibus sequuntur, moribus fugiunt, qui eidem fidei, quam loquendo astruunt agẽdo contradicunt.

Hie. s. Agge.2. Exprimunt quinquaginta lagenas & fiunt viginti, qui sine fide faciunt bona opera, quæ temporalem percipiunt remunerationem. Agge.2.c. *Opera sine fide.*

Gre.33.mor.32. Premunt se squamæ Leuiathan, quando hypocritæ suam simulationem, aut errorem defendendo contegunt, & mentes suas vehementi defensione culparum comprimunt. Iob. 41. d. *Defensio vitiorum.*

Prendere, vide Capere.

Presbyter, vide Senex.

Priapus.

Priapus Deus hortorum dictus est apud Gentiles, ac Veneris filius. Est idolum, quod etiã turpiter coluerunt Iudæi, quod dicitur Beelphegor.

Primus, Prior, Primatus.

Primus quandoque ad ordinem numeralem refertur: Vt primus, Secundus, Tertius & est ante quem in ordine non est alius. Quandoque primus, est princeps, supra quẽ non est alius: item præcipuus. Datur etiam primus tempore, aut loco.

Glo. int. s. Isa.41. Primus & nouissimus dicitur Deus, quia ipse est principium & finis omnium, sine principio & fine. Isa.41.b.44.b. Dicitur etiam primus ęternitate. Apo.1.d.2.b.22.c. *Deus.*

Hie. s. Hose.2. Prior vir animę, dicitur Deus. Hos.2.b. cui legitimè coniungitur tanquam creatori & bonorum omnium largitori. *Deus.*

Hie. s. Mic.4. Gre.20.mor.4. Primus ad Sion dicitur adesse Christus: quia ab eo primo est salus ecclesię. Isa.41.g. prima quoque potestas, est principatus Christi. Mic.4.c. Et primus sedet Christus in mentibus eorum, qui primùm quærunt regnum Dei, & iustitiam eius: Nouissimus autem in quærentibus primùm terrena. Iob.29.d. *Primatus Christi.*

Hie. s. Isa.9. Ori. s. Matt. ho.10 Gre.16.mor.27. Primum tempus, est prima prædicatio Christi in Galilæa Isa.9.a. Et primum manè est tẽpus ab Adam vsque ad Noe: vel pueritia in vnoquoque. Matt.20.a. Iob. 8.b. primum etiam manè dici potest huius mundi prosperitas, in qua peruersus quisque erigitur, & illorum vitam deprimit, qui dum sequentem gloriam sitiunt, quasi satiari in vespere exquirunt: ideo primo manè consurgit homicida. Iob.24.c. primum etiam tempus conceptus, designare potest pentecostem, vel Quadragesimam, vel pascha. Gen.30.g. *Prima prædicatio Christi. Tempus ab Adã vsque ad Noe. Pueritia. Prosperitas mundi. Pentecostes.*

Glo. ord. s. Eze.41 Prima dies primi mensis, initium gratiæ significare potest, & initium futurę gloriæ post renouatum mundum. Exo. 40.a. Eze.45.f. *Initium gratiæ & gloriæ.*

Amb. de inst. vir.1) Gre. s. Cant.5. Prima myrrha dicitur dignitate, & significare potest præcipuam & insignem mortificationem, & etiam compassionem, & imitationem Christi. Cant.5.d. Sic prima vnguenta dignitate sunt potiores virtutes. Cant. 4.d. *Mortificatio insignis. Compassio. Imitatio Christi. Potiores virtutes.*

Hie. s. Hose.9. Prima poma ficulneæ, sunt Patriarchæ & Apostoli. Hos.9.c. *Patriarchæ & Apostoli.*

Glo. int. s. Leui.5. Primus turtur oblatus pro peccato: aut pullus columbæ, designat prius mundationem faciendam esse à peccato: vt postea possit offerri in holocaustum. Le.5.b.

Hil. s. Mat. ca.17. Primus piscis dici potest is, qui conuersus est ad prædicationem Apostolorum. Mat.17.d. *Conuersi per Apostolos.*

Beda s. Pro.3. Primi dicuntur fructus sapientiæ, quia ad hanc contemplandam primo creatus est homo: siue quia primum & rude aurum solet esse purissimum, quod sapientiam designare solet. pro. 3.b.

Glo. ord. s. 1. Tim.5 Prima fides est, quæ suscipitur in baptismo: vel dicitur votum factum post prius matrimonium. 1. Timo.5.b. *Fides baptismi.*

Glo. ord. s. Zac.8. Hil. s. Matt. ca.12 Priores dies erant dies veteris legis, seu tempus ante aduentum Christi, quando non erat pax in mundo. Zac.8.c. Et prima quæ venerunt, sunt quæ ad legem veterem spectant. Isa.42.b.43.c. Et prior prædicatio Ionæ, est veteris testamenti. Ionæ 2. a. Priora autem Iudæorum dicuntur ea, quæ fuerunt ante legem. Matt.12.d. *Tempus veteris legis. Tẽpus ante legem.*

Primum

Verbum Dei. Primum frumentum dici potest verbum Dei. Eze.27.d.
primi quos inuadet horror tempore Antichristi, dici possunt Elias, & Enoch antiqui patres, qui etiam eius persecutionem patientur. Iob.18.d. *Hie.ſ.Eze.27. Gre.14.mor.12.*
Synagoga. prima domus Dei, & prima gloria eius: erat synagoga cum cultu & ceremoniis legis. Agge. 2. a.
Iudæi. Lucifer. Superbus. Timor Domini. Iudæi. prior in bonis Ruben, significat Iudæos, quibus credita sunt eloquia Dei, & legislatio, & promissio. Gen. 49. a. Designat etiam Luciferum: qui in sua æstimatione primus est: & etiam quemlibet superbum. prior etiam in donis Ruben, est timor Domini, quia bona voluntas incipit à timore Domini, qui est fundamentum donorum Spiritussancti. *Hie.ſ.Agge.2. Beda ſ.Gen. 49. Ricar. de S. Vict. de 12. Patriar. 64.*
primi facti sunt nouissimi, quando Iudæi, qui primi fidem acceperunt, per incredulitatem vltimum locum tenuerunt, quod & de angelis & hominibus dici potest. Matt.19.d. *Ori.ſ.Matt. ho. 9.*
prior exiturus erat Zara, quàm Phares, quia priora erant opera naturæ, quàm legis, ita tamen, vt fidem haberent passionis Christi. Ge.38.g. *Amb.ſ.Luc.3.*
Succurrere infirmioribus. priora dimittens columna, vt staret post ternum, designat succurrendum esse infirmioribus. Exo.14.c.
Angustiæ huius vitæ. priores angustiæ, sunt angustiæ huius vitæ, quæ in bonis cessabunt. Isa.65.c. *Glo.int.ſ.Isa. 65.*
prior porta templi dicitur Orientalis, non ordine, sed dignitate. Eze. 40.c. *Glo.int.ſ.Eze. 40*
Conuersatio veteris hominis. Contemplatio secretorum. priora vestimenta. Leuiti. 6. b. priorem conuersationem veteris hominis, designare possunt, vel designant contemplationem secretorum, quæ in templo tractantur, nec sunt efferenda ad populum. *Glo.ord.ſ.Leui. 6.*
priores colores non mutati, designant priorem vitæ conuersationem non mutatam in vitium. Ad idem referuntur priores termini lepræ. Le.13.a. Exo.39.a. *Glo.int.ſ. Leui.13.*
Verisimilia. prima aromata hereticorum, sunt illa verisimilia, quæ ipsi proferunt. Eze.27.e. *Hie.ſ.Eze.27.*

Primarius, vide Principalis.

Primates, vide Optimates.

Primitiæ, primitiua.

PRimitiæ, sunt primi fructus ex agro suscepti, qui Deo offeruntur, suntque primitiæ sacerdotum illis à Deo traditę.

Primitiua, quæ de frugibus offerebantur in lege veteri, non erant speciali numero definita, sed offerentium arbitrio derelicta. Traditionem autem accepimus Hebræorum, non lege præceptam, sed magistrorum arbitrio inolitam. Qui plurimum, quadragesimam partem dabat sacerdotibus: Qui minimum, sexagesimam, inter quadragesimam & sexagesimam licebat offerri quodcunque voluisset. Quod igitur in pentateucho dubium derelictum est, in Ezechiele specialiter definitur propter sacerdotum auaritiam, ne amplius à populo exigant in primitiis deferendis, hoc est, vt sexagesimam partem offerant eorum, quæ gignuntur in terra. Si enim chorus, qui Hebraicè appellatur חמר & à Septuaginta dicitur gomor, triginta habet modios, tam in aridis speciebus, quàm in liquentibus. Epha quoque & batus, decima pars est chori, pręcipiturque, vt sexta pars tam Ephi, quam bati detur sacerdotibus, quæ de tribus modiis dimidium faciunt modiũ, perspicuè supputatur sexagesimam partem primitiarum sacerdotes accipere debere. Eze.45.d. *Hie.ſ.Eze.45.*

Initia operum. Bona opera. Bona voluntas. Primitiæ, initia operum, aut bona opera significare possunt, & primitias offerunt Deo, qui bonum opus illi tribuunt. Offeruntur etiam primitiæ sacerdoti, hoc est, Christo. Primitiæ quoque de victimis sunt pectusculum & armus dexter pertinentes ad sacerdotes, quia opera nostra ad Christum pertinent. Exo.22.d.23.c.29.e.34.c.35.a. Le.7.d. Ezech. 48.a. possunt etiã primitiæ designare bonam voluntatem, quæ initium est operum. Primitias quoque offerunt qui initiũ diei auspicantur ab oratione, & laudibus Dei. Non sunt primitiarum agri in Gelboe, quando in Iudæa non sunt primordia fidei, & operum, sed in multitudine gentium. 2. Regum 1.d. *Ori.ſ.Exo.ho.13. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.3. Cassi.coll.21.ca.26 Beda ſ.Exo.21. Glo.ord.ſ.Leui. 7*

Spiritus adoptionis. Dona spũsancti Primitiæ spiritus, dici potest spiritus adoptionis filiorum, vel insigniora dona Spiritussancti, vt quemadmodum Filius dicitur primogenitus omnis creaturæ. Coloss. 1. b. Ita Spiritiussanctus dicatur primitiæ. Rom.8.d. vel sunt, qui ipsum spiritum obtulerunt Deo. Ipse quoque Christus & Apostoli primitiæ spiritus dici possunt. *Ori.ſ.Roma.8. Aug.83.q.67.*

Primitiua ecclesia. Neophyti. Aduentus Spiritussancti. Primitię de spicis, significant primitiuam ecclesiam in Apostolis, vel neophytos, vel designabant aduentum Spiritussancti. Le.2.d. Primitiæ quoque sunt primi credentes, qui offeruntur pontifici Christo. Num.18.b. Et credentes ex gentibus. 2. Re.1.d. *Ori.ſ.Leui.ho.2.et ſ.Num.ho.11. Amb.epist.22. Gre.4.mor.3.*

Primitias frumenti offert Deo, qui mystica scripturarum docet homines, hoc est, rationale animal. Primitias hordei offert, qui pura historia simplices nutrit. primitias verò olei, qui est, vt oliua fructifera in domo Dei. Primitias vini, qui de torcularibus Saluatoris aliis tradit. Ezech.45.d. *Isyc.ſ.Leui.2. Hie.ſ.Eze.41.*

Fides. Primitiæ vnius panis. Leuitic. 7. b. designare possunt fidem, quæ omni doctrinæ pręponi debet. *Glo.int. ſ.Leui. 7.*

Verbum Dei. Doctrina euangelica. Primitię custodiendæ, designant verbum Dei custodiendum in corde. Num.18.b. Et primitiæ de panibus ex simila fermentata, designant doctrinam euangelicam à Christo traditã, cum admixtione veteris legis rectę intellectæ. Leu.23. *Ori.ſ.Num.ho.11. Isyc.ſ.Leui.23.*

Hie.s.Eze.45. Primitiæ dandę principi de grege, sunt dandæ Christo, qui verè est rex & sacerdos. Ezech. 75. b.

Glo.ord.s.Eze.44 48. Primitiua ciborũ & aliorum dantur sacerdotibus, vt gradus dignitatis cognoscatur. Eze. 44.g.primitiæ autem sacerdotum erant de primitiis Leuitarum, vt nouerint Leuitæ se inferiores esse sacerdotibus.Eze.48.b.

Glo.int.s. Leui. 2. Amb.1.de Cain.101 Primitiæ mellis,quæ offeruntur Deo.Le.2.d.designant modicum eloquentiæ,& scientię secularis,quæ diuinis eloquiis adiungi potest. Item elementa literarum,& alia,quæ à philosophis inuenta sunt.primitiæ quoque animæ offerendæ, sunt primatus bonarum disciplinarum.Gen.4.a. *Eloquentia & sciētia secularis.*

Primitiæ de area,dici possunt motus sensuum directi secundum virtutes.Num.18. d. *Boni motus sensuum.*

Am.2.de Cain.1. Hie.s.Iere.2. Rup.9.s.Apo. Primitię frugum dicuntur Dei Israel, quia prius vocati sunt ex Israel.Ier.2.a.Sancti ex illo populo & patriarchæ,sunt primitiæ Deo & agno.Apo.14.b. *Antiqui patres.*

Glo.or.s.Exo. 23. Primitiuorum messis,collationem Spiritussancti designare potest. Et etiam primitias bonorum operum.Exo.23.b. *Collatio Spiritussancti.*

Gre.s.1.Reg.15. Primitię cæsorum,dici possunt delectationes peccaminum.1. Re.15.c. *Delectationes peccatorum.*

Primitiuæ ficus,vide Ficus.

Primogenitus,primitiuus.

Primogenitus,est ante quem non est alius genitus,licèt postea non sequatur alius,vt Christus est primogenitus.Dicitur etiam primitiuus.

Tert.aduer.Iudæ. Primogenita in primis significant Christum,qui figuratus est per primogenita, quæ offerebat Abel.Gen.4.a.Ipse dicitur primogenitus tauri. Deuter.33.e. Et dicitur primogenitus omnis creaturæ, quia principatum habet in omnes creaturas, & primogenitus ex mortuis: quia primitiæ dormientium.Col.1.b.Zac.12.c.ps.88.

Glo.ord.s.gen. 38. Primogenitus dici potest aliqua gratia excellens.Ge.35.d.38.a.Vbi primogenitus Iudæ,designare potest tribum Iuda,quę præfuit plebi Israel. *Excellens aliqua gratia. Tribus Iuda.*

Cle.Ale adhor.ad gentes. Amb.1.de Cain.2 Primogenitus Dei dictus est Ephraim: cui licèt minori quàm Manasses, Iacob imposuit dexteram.Est autem typus Gentilium,qui primatum in ecclesia acceperunt.Ier.31.b.primogeniti autem dici possunt omnes fideles adscripti in cælis, & à peccatis auulsi: omnis autem Sanctus est primogenitus,sed non omnis primogenitus sanctus. *Gentiles. Fideles.*

Hie.de mansio.& s.Mic.6. Primogenita aliquando dicuntur optima, & primogenita seu primitiæ, quæ consecrari debent Deo, significant in nostris operibus auspicandum esse à Deo, dicuntur autem Dei, quia ipse dat initium bonorum operum.Exo.13.a.22.d.34.c.primogenita etiam consecramus Domino in egressu de Ægypto in Sochor,hoc est, initia virtutum, & quicquid primum est in homine.Mic.6.b.primogenita etiam sunt sacerdotum,hoc est,Christi. Eze. 44.c. *Optima. Initia operum.*

Lyra.s.Isa.14. Primogeniti pauperum,dici possunt discipuli Apostolorum.Isa.14.g.Itē vires animi, quæ reficiuntur & saluantur in sobrietate. *Discipuli Apostolorum. Vires animi.*

Amb.epist.14. Primogenitus vxoris odiosæ,est vir sanctus, primogeniti verò dilectę, sunt peccatores. Deuter. 21.c. *Vir sanctus.*

Lyra.s.Gen.49. Primogenitus Ruben, dici potest primus angelus seu Lucifer,qui ascendit cubile patris, quando voluit vsurpare honorem Dei. Gen.49.c. *Primus Angelus. Iudæi.*

Ori.s.Gen.ho.17. Hie.s.Isa.14. Gre.2.mor.24. Beda s.Gen.49. primogenitus etiam Ruben,typus est Iudæorum:qui prius susceperunt fidem, non tamen ideo sunt hęredes.Gen.49.a.Et primogenitus Iob,est populus Iudaicus,qui Deo dudum de legis doctrina fuerat generatus.Iob.1.c.Iudęi quoque sunt primogeniti pauperum.Isa.14.g. dictus est autem Israel filius primogenitus Dei. Exod.4. f.quia ex ipso erat nasciturus Christus,verè primogenitus & vnigenitus.

Rup.3. vict. verbi Dei. Gre.14.mor.8. Typus est etiam superborum,qui ascendunt cubile patris vsurpantes gloriam Dei.Ge.49. a.Et primogenita mors,dicitur peccatum superbiæ.Iob.38.c.quia scriptum est Eccl'i. 10. b. Initium omnis peccati superbia. *Superbus. Superbia.*

Rica.de S.Vict. de 12.patriar. 64. primogenitus etiam est Ruben.i.timor,quia à timore omne bonum inchoatur:& initium sapientiæ timor Domini. *Timor.*

Amb.1.de Cain.10 Gre.2.mor.33. primogenita gregis significare possunt fidem & charitatem, quæ sunt meliora,quàm terrena,quæ obtulit Cain,Gen.4.a.27.f.Exod.13.a.primogenitus etiam Iob dici potest fides, quæ si non prima in corde nostro gignitur, reliqua quæque esse bona non possunt, etiam si bona esse videantur. *Fides. Charitas.*

Ori.s.Num.ho.3. Amb.epist.14.& 2. de Cain 2. pro primogenitis sumuntur Leuitæ.Num.3.b.quia apud Deum non præferuntur secundũ ordinem natiuitatis.Non sanctificantur autem Leuitæ pro primogenitis, nisi mortuis prius primogenitis Ægyptiorum. *Ius gratiæ & gloriæ.*

Beda s.gen.25. Philo.2.allego. Geor.Vene.Cant.2 tomo 7. cap.4. Gre.8.mor.34. & s.Eze.ho.2. Isyc.s.Leui. 27. Ori.s.Exo.ho.4. Arno.s.Ps. 135. primogenita,quæ vendidit Esau,sunt ius primogenituræ,erat autem iuxta Hebræos vestis sacerdotalis.possunt autem primogenita vendita,dici ius gratię& glorię,quę vendit,qui peccat.Gen.25.b.primogenita autem sua queritur Esau esse ablata.Gen.27.f.quia appetitus sensitiuus putat primatum esse suum,non rationis.

Primogenita bouis,aut etiam ouis sunt bonę conuersationis primordia. Item adolescentes iam aliquantũ doctrinam adepti.Deut.15.d. Et primogenita pecorum,sunt,qui non tantum ipsi sunt obedientes,sed aliis etiam obediendi ducatum prębent.Le.27.d. *Bonæ conuersationis primordia. Adolescentes eruditi. Obedientes. Dæmones.*

Inuentores falsarum religionum. Vetus homo. Principalia vitia. Peccata originalia. Fides in malis.

Primogenita Aegypti, quæ delentur: sunt vel principatus & potestates, & mundi huius rectores tenebrarum harum: quos in aduentu suo Christus deleuit. Vel sunt inuentores falsarum religionum. Vel dogmata philosophorum, quibus homines decepti tenebantur. Ad eadem refertur primogenitus pharaonis. Exo. 4.f.11.b.12.d.ps.134.135. vel designant veterem hominem & animalem, qui prior est spirituali, & occidendus est, vt viuificetur spiritualis. Item principalia vitia, & initia vitiorum in mente: & delicta iuuentutis & ignorantiæ, & peccata originalia, quæ delentur in baptismo. possunt etiam designare fidem in eis, qui ecclesiam affligunt: in quibus tandem ipsa fides occiditur.

Hie. de mansio & s. Ps. 134. Beda s. Exo. 10. 1. Geor. Vene. Cant. tomo 3. cap. 13. Gre. Nysse. de vi. Mosis. Rup. 2. s. Exo. 17. Aug. s. Ps. 134.

Primi motus.

Primogenita etiam dici possunt primi motus in malum, quale etiam est primogenitum ancillæ. Exo. 11.b.12.d.

Ori. s. Exo. ho. 4.

Primordia immundæ vitæ. Opera infrugifera & laboriosa.

Primogenitum asini, dici potest primum opus immunditiæ, seu primordia immundæ vitæ: & etiam opera grauia, seu infrugifera, & præterea opera corporis laboriosa. Exod. 11.b.13.a.34.c.

Amb. 2. de Cain & Abel. Phil. de sacrifici. Abel, et Cain.

Diabolus. Superbia.

Primogenita mors dicitur diabolus, quia per ipsum mors primùm intrauit in orbem terrarum, & ipse fuit suæ mortis inuentor. Iob. 18.c. vel dicitur peccatum superbiæ, quæ initiũ est omnis peccati.

Gre. 27. mor. 15. Hie. s. Iob. 18. Gre. 14. mor. 18.

Princeps, Principatus.

PRinceps dicitur, qui imperium habet super ciuitatem aut prouinciam, aut totum orbẽ.

Christus.

Princeps in primis dicitur Christus, qui etiam dicitur princeps militum. Et princeps exercitus Domini, & princeps Ægypti in typo Ioseph. Et princeps pacis. Gen. 40.a.42.a.45.g. Iosue. 5.d.ps.104. Isa. 32.b. Luc. 12.g. Et principatus eius fuit in cruce, & est nunc in gloria. Isa. 9.b. Eius typum gerebat princeps Dauid. Eze. 34.f.37.f.45.c. Et princeps super quinquaginta, est Christus, qui dat remissionem & iubileum: qui Dominus est sabbati, & omnium solemnitatum. Isa. 3.a. Et ipse est princeps, qui ingreditur & egreditur per clausam templi portam. Eze. 44.a. Ipse est Iephte princeps Israel: quia rex Iudæorum. Iudi. 11.b. Iere. 30.d. Et princeps in medio est Christus. Eze. 46.c. Hose. 3.b. Et princeps fortitudinis, contra quem surrexit Antiochus, est Christus, aut Deus. Dani. 8.c. Iob. 31.d. Cant. 7.a.

Ori. s. Eze. ho. 14. et s. Ios. ho. 6. & s. Luc. ho. 35. Amb. s. Luc. 12. et 3. de fide. 4. Hie. s. Is. 3. 9. 52. et s. Ie. 30. et s. Eze. 44. Arn. s. Ps. 104.

Vir perfectus. Prælatus. Doctor. Vis rationis. Prædicator.

Princeps Dei dicitur Abraham, designans virum perfectum. Genes. 23.a.35.b. Sic princeps Moses. Exo. 7.a. Et princeps populi, est prælatus & doctor, & ipsa vis rationis. Exod. 22.d. Le. 4.e. Isa. 3.c.10.c.32.a. Et princeps populi sunt episcopi & prælati: qui accipiunt possessionem ex vtraque parte sanctuarii, hoc est, ex omnibus, qui eis voluntate subiecti sunt: & vrbis habitatores sunt, multorumque salutem suam mercedem faciunt. Qui absque vllo numero recipiunt possessionem: quia profectus vniuersorum redundat ad principem, & discipulorũ salus præmium est magistrorum. Ezec. 45.d. principes quoque domus Iacob, sunt prælati ecclesiæ. Mic. 3.d. Soph. 1.b. Et dicuntur principes domorum. Exo. 6.c. Et principes multitudinis. Exo. 16.e.18.d. Et principes Iuda. Ierem. 1.d. Threnor. 1.b.2.a. Iob. 3.c.31.d. Et principes decernentes iusta. prouerb. 8.c. Princeps quoque militiæ Saulis, Abner, designat prędicatorẽ, & adiutores magni doctoris. 1. Regum 14.g. Hi principes offerunt oleum & aromata quia debent aliis prælucere, & esse bonus odor. Exo. 35.c. Princeps, cum quo sedetur ad mensam, est doctor. Pro. 23.a.

Ori. s. Leui. ho. 2. Hie. s. Isa. 3. 10. & s. Eze. 45. Hie. s. Mic. 3. & s. Sopho. 5. Gre. s. 1. Reg. 14. et 4. mor. 36. et 15. mor. 25. Ori. s. Exo. ho. 13. Beda s. Pro. 8. 23.

Fortes opere & sermone. Nondum valentes se regere.

Principes exercitus sunt, qui fortissimi sunt opere & sermone aduersus diabolum. Nume. 31.f. Principes etiam dicuntur, qui dominantur animo suo & carni. Ieremiæ 17.d. Principes quoque, aut satrapæ, quum sint inferiores regibus, designare possunt eos, qui nondum plenè se regunt. Iudicum 5.a. His principibus non est fidendum. Psalm. 145. Ezechiel. 46.a.

Ori. s. Nu. ho. 26. et s. Iudi. ho. 6. Hie. s. Iere. 17. et s. Eze. 46.

Lex.

Princeps pater filiæ mortuæ, quam suscitauit Christus, dici potest lex, quæ erat velut pater synagogæ. Matt. 9.c. Luc. 8.f.

Amb. s. Luc. 8. Hila. s. Matt. ca. 9.

Angeli.

Princeps Persarum, dicitur angelus, cui incumbebat cura regni persarum, Dani. 10.b. principes quoque Israel, dicuntur angeli, & principes populorum. Iudi. 5.a. Psalm. 46. Isa. 3.c. Ephes. 3.b.

Hie. s. Dani. 10. Ori. s. Iusti. ho. 6. Arn. s. Ps. 46.

Patriarchæ & Prophetæ.

Principes fodientes puteum, fuerunt patriarchæ & prophetæ, & viri perfecti. Num. 21.d. Ipsi sunt principes coniuncti psallentibus. Psalm. 67. Et principes, qui cessarunt loqui in aduentu Christi, fuerunt prophetæ & sacerdotes veteris legis, quorum officium cessauit in morte Christi. Iob. 29.b.

Ori. s. Nu. ho. 12. Arn. s. Ps. 67. Phil. de temulenti. Hie. s. Iob. 31.

Apostoli.

Principes Pharaonis, quos erudiuit Ioseph, sunt Apostoli eruditi à Christo. psalm. 104. Et principes familiarum, qui distribuebant terram promissionis, sunt Apostoli instituentes ecclesiam. Iosu. 14.a. ps. 44. 46. Is. 21.b. 49.c. 1. Reg. 2.b. Ipsi sunt principes Zabulon, & principes Nephtalim, quia ex illa prouincia sunt electi. Ps. 67. 86. Ipsi sunt principes, qui possident aurum. Iob. 3.b. Et principes, qui comedunt in tempore suo, sunt Apostoli, qui satiantur in fœlicitate. Eccl'tæ. 10.d.

Arn. s. Ps. 104. Ori. s. Iosu. ho. 18. Basi. s. Ps. 44. Hie. s. Isa. 21. 49. s. Ecclesiasten. 10. Gre. s. 1. Reg. 2. et 4. mor. 33. Hila. s. Ps. 67. Euch. q. in Ps.

Prælati mali.

Principes sacerdotum, qui prohibebant pueros, ne laudarent Christum, designant episcopos & presbyteros in ecclesia, non sustinentes pusillos laudare Deum. Matth. 21.b. Et principes Iuda abducti in Babylonem, sunt primi ecclesiæ incidentes in peccatum. Ezech. 13.d. psalm. 44.

Ori. s. Matt. ho. 15. & s. Eze. ho.

Sacerdotes, scribæ & pharisæi.

principes Synagogæ, erant Scribę, & pharisæi, & sacerdotes: qui steterunt contra Christũ.

Ori. s. Mat. ho. 4. 35.

Hila.s.Ps.1. Hie.s.Is.1.17.29.30.32.34. Gre.11 mor.10. Rup.s.Hose.8.

Exo.34.d.ps.2.vbi absolutè dicuntur principes,non terræ, nec sacerdotum,quia iam,vt leones antrum habebant.Matt.26.a.Et principes Sodomorum, dicti sunt pontifices, Scribę & pharisæi:qui insurrexerunt contra Christum:qui & inobedientes dicuntur, & socii furum. Isa.16.f.Et principes Iuda interfecti, sunt sacerdotes & pharisæi in incredulitate relicti: & contaminati à Deo,vel in deserto relicti.Isa.29.d.43.d.Iere mi.10.a.Thren.2.a.2.paralip.24.f.Hose.7.a.Sunt autem in Tanis,hoc est,in mandato humili,quia traditiones viles docebāt. Isa.30.a.Non vocantur autem vltra principes,quia non imperant in ecclesia. Isa. 32. a. 34. c. Principes quoque super quos effudit Deus despectionem, erant Iudæi,aut eorum proceres. Iob.12. d. Et princeps peccans per ignorantiam designat principes Iudæorum peccantes in Christum.Le.4.c.

Isyc.s.Leui.4.

Principes sacerdotum simulantes se honorare Christum,designant eos,qui profitentur se Dei seruos quum non sint.Matt.20.c.

Ori.s.Mat.ho.11. Arn.s.Ps.106.

Principes aliquando dicuntur Gentiles.ps.106.Effusa est contentio super principes. *Gentiles.*

Vnus de principibus,qui cecidit,dici potest Adam princeps generis humani, vel Satanas, qui erat princeps inter angelos, vel Iudas vnus ex Apostolis.ps. 81. Et principes infideles & socii furum,fuerunt Adam & Eua.Isa.1.b. *Adam. Satanas. Iudas.*

Ori.s.Eze.ho.1.& s.Matt.ho.35. Ber.ser.1. de adue. Glo.int.s.Thre.1. Ricar.de S.Vict.de secu.conscien.11. Ber.s.Cant.ser.7.

Princeps prouinciarum Hierusalem, designat animam diuersis potentiis imperantem. Thren.1.a. *Anima.*

Princeps hariolorum dictus Daniel.i.deuotio, designat peruersam scientiam ex deuotionis officio in bonos vsus conuerti.Dan.4.a.

Principes Iuda,sunt confitentes,aut laudantes Deum.principes Zabulon, fortes in continentia, quia Zabulon interpretatur habitaculum certitudinis. principes Nephtalim, puri in contemplatione,quia Nephtalim interpretatur ceruus emissus,quia nimirū agilitatis eius saltibus exprimitur speculantis excessus,sed & opaca nemorum penetrare(sicut ille sensuum) consueuit.ps.67.

Hie s.Ps.138. Hie.s.Isa.10.

Principatus amicorum Dei,sunt ecclesiæ ab Apostolis amicis Dei fundatæ.ps.138. *Ecclesia.*

Principes dicuntur aliquando excelsa dogmata.Isa.10.c.Et abstuli terminos populorum, & principes eorum deprædatus sum. *Excelsa dogmata.*

Beda s.Gen.12. Ori.s.Luc ho.35.& s.Exo.ho.6. & s.Nu.ho.19. Amb.s.Ps.118.se.21.& s.1.Cor.2.et de Paradiso. Arno.s.Ps.18. Tert.aduer.Iudæ. Ori.s.Eze.ho.13 Cyr.de ado.in Spū Hie. epis.beatitudinis & s.Eze.28 Au.epi.51.& s.Ps.81.& s.Ioan.trac.52. 79. Rup.9.vic.ver.Dei 4.

Principes pharaonis,sunt dæmones,vel hæretici, qui volunt sapientiam à doctore,vel ecclesiam,aut animam sanctam à Christo separare,& Satanæ tradere.Ge.12.d.princeps quoque terræ dicitur diabolus,& princeps huius mundi.Gen.34.a. Luc. 12 g.ps. 21.118. Et dæmones dicuntur principes huius seculi, & principes aeris huius.1.Cor.2.b.Ephes. 2.a.3. b.Et princeps carceris,est diabolus.Gen.39.d.princeps quoque terræ,sunt dæmones minores, aut superbi,qui & principes Pharaonis dicuntur.Is.14.c.Exo.15.a.Et principes Edom, & Amalec, sunt dæmones Exo.15.b.princeps autem Tyri,est Lucifer.Ezech.28.a. Et princeps, cui adhęsit filius prodigus,est diabolus vnus è multis,qui sunt inter nos.Luc.15.c.Et principes Cedar, sunt principes tenebrarum & errorum,qui etiam dicuntur principes aquilonis.Ezech.27.d.32.g.Et principatus ac potestates exuendi sunt dæmones. Coloss.2.c.Dicitur autem diabolus princeps huius mundi,hoc est, malorum, qui mundi nomine designantur. Ioan. 12. e. 14. b. Eadem ratione principes Persarum, & Græcorum, & prouinciarum infidelium, sunt mali angeli.Dan.10.c. *Dæmones. Hæretici. Lucifer. Superbi.*

Hie.s.Is.19.22.23 31.et s.Eze.38.& s.Amos 2.& s.Nahum 3. Ori.s.Matt.ho.15. Gre.19.mor.14.

Principes Taneos,sunt hæretici,qui quū sint superbi,humilia tamen & ad infernum mergētia docent,dicuntur etiam principes Mempheos, qui in verbis fiduciam ponunt. Ipsi sunt principes,qui fugerunt ab ecclesia. Et principes Chanaan,hoc est,fluctuātes atque commoti. Et principes Assur, quod etiam de philosophis dici potest.Isa.19.b.22.a.23.b.31.d.Et principes Ephraim.Hose.7.d. principes quoque sacerdotum prohibentes pueros laudare Deum, sunt hęretici.Matt.21.b.Luc.19.g.princeps Mosoch & Tabul,dicitur Gog, designans hæreticos: qui principes sunt amentiæ huius mundi.Eze.38.a. Principes item Moab, sunt hęresiarchæ. Amos 2.a.Et principes regis Assur,hæresiarchæ,& duces malorum sub diabolo. Nahum 3.d. Iob.29.b.Hi sunt principes comedentes manè.Eccl'tæ.10.d. *Hæretici. Philosophi.*

Epipha.2.contr.hareses tomo 2. Hie.s.Eze.26. Gre.25.mor.1. Aug s.Ps.75.

Princeps huius mundi,dicitur superbia,cui multi obtemperant,quæ nihil habet in Christo,sed ab ipso eiicienda erat. Ioan.12.e.Et principes maris,sunt superbi in hoc seculo,quod de dæmonibus & hæreticis dici potest. Ezech. 26.c.Iob.24. b.Et principes proprium habentes spiritum,sunt superbi, & hæretici. psalm. 75. Super hos principes effusa est contentio. Psalm. 106. *Superbia.*

Phil. de temulētia & de Ioseph. Gre.30.mor.26.

Principes pistorum,pincernarum,& coquorum sunt,qui deseruiūt pharaoni,magis autem ipse recordatur principis pincernarum, vt designentur amici ebrietatis, cuius minister est princeps pincernarum.genes.40.a. Princeps autem coquorum, designare potest vulgus deditum voluptatibus gulæ. Vel ipsum ventrem, cui coqui & cæteri ministri deseruiunt. *Vulgus. Venter.*

Ori.s.Num.ho.20

Principes populi,qui suspenduntur contra Solem peccante populo,sunt qui suo exemplo alios peccare faciunt.Num.25.a. *Facientes alios peccare.*

Hie.s.Isa.3. Hie.s.Mich.1.

Principes pueri dātur, quando ignari regunt populū,vt videlicet cęcus cæcūm dūcat.Is.3.a.

Princeps peccati dicitur fuisse filiæ Sion habitatio Lachis, hoc est, ambulatio pessima gradu iugiter fluctuante, qualis erat Israel, quem gradu fluctuantem sequutę sunt filiæ Sion.Mich.1.d.

Principalis, Præcipuus.

Principalis dicitur, qui primus & præcipuus est in aliqua re.

Spiritussanctus. Principalis spiritus, dicitur Spiritussanctus, qui firmat nos aduersus dęmones, & tentationes. psal. 50. *Amb. apol. Dan. 15*

Principium, Exordium, Initium.

Principium & initium est, vnde alia videntur exordium sumere, & datur principium numeri, & principium temporis, & principium artis & principium cuiusque operis. Causa etiā principium dicitur. ps. 13. Iob. 28. pro. 1. a. 9. c.

Deus. Principium in primis competit Deo, vt creatori omnium. Et cum dicitur. Ge. 1. a. In principio creauit Deus cælum & terram, principium ibi sumi potest pro Verbo Dei, per quod pater creauit omnia. pater autem est principium, de quo ps. 109. Tecum principium in die virtutis tuæ. *Ori. s. Gen. ho. 1. Aug. s. Ps. 109.*

Initiū temporis. Principium quoque, in quo creauit Deus cælum & terram, sumi potest pro initio temporis. Gen. 1. a. Et ab hoc exordio vocat Deus generationes, quia à principio mundi vocauit homines ad fidem. Isa. 41. b. Iob. 20. a. *Gre. 15. mor. 1.*

Christus. Initium primogenitorum, dicitur Christus, qui est primogenitus omnis creaturę. Deu. 21. c. In hoc initio fundauit Deus terram, hoc est, ecclesiam. psa. 101. *Amb. epist. 14. Gre. s. Ps. 101.*

Tēpus baptismi. Initium mensium, dici potest tempus baptismi, vbi inchoatur annus placabilis Domino. Exod. 12. a. *Amb. exae. 4.*

Lex naturæ. Initium dici potest lex naturæ, vt ab initio annunciatum est nobis de Deo, hoc est, per legē naturæ etiam ante legem scriptam. Isa. 40. e. *Hie. s. Isa. 40.*

Initium ecclesiæ. Principium Iob, dici potest initium ecclesiæ inter Iudæos. Iob. 42. e. *Gre. 35. mor. 16.*

Sacra scriptura. Principia venarum argenti, sacram scripturam significare possunt, à qua omne rectum eloquium sumendum est. Iob. 28. a. *Gre. 18. mor. 14.*

Gaudium de cælestibus. Principium lætitiæ Hierusalem, est gaudere de cælestibus. ps. 136. Si non proposuero Hierusalem in principio lætitiæ meę. *Hie. s. Isa. 63. Glo. int. s. Iere. 30*

Iudæi sine tēplo. Apostoli similes Patriarchis. Sicut à principio dicuntur facti filii Israel, quando amiserunt templum quod à principio non habebant. Isa. 63. b. Fiunt etiam sicut à principio quando producuntur Apostoli similes patriarchis. Iere. 30. d. Thre. 5. d.

Initium bonæ conuersationis. Principium vigiliarum dici potest initium bonæ conuersationis. Thre. 2. f. Consurge in nocte in principio vigiliarum tuarum. *Glo. ord. s. Thre. 2.*

Initia quatuor vasis linthei, quod vidit petrus, sunt quatuor partes terræ, vnde conuertuntur Gentes. Actor. 11. b. *Hie. s. Isa. 11. Au. de vni. eccle. 8*

Iudæi. Lucifer. Superbus. Timor. Diabolus. Principium doloris Iacob dictus Ruben, designat Iudæos rebelles Deo, & etiam Luciferum, & superbum quemlibet. Gen. 49. a. principium etiam doloris, est timor, quia timorem Domini vtilis dolor comitatur. *Beda s. Gen. 49. Ricar. 1. de S. Vict. de 12. Patriar. 64.*

Principium Gentium Amalec, dicitur diabolus, qui caput est malorum, & principium idololatriæ. Numer. 24. d. principium viarum Dei, dicitur Behemoth, quia cum Deus cuncta crearet, hunc primum condidit, quem reliquis angelis eminentiorem fecit. Iob. 40. c. Huius primatus eminentiam conspicit propheta, quum dicit Ezechielis 31. c. Cedri non fuerunt altiores illo in paradiso Dei: Abietes non adæquauerunt summitatem eius: platani non fuerunt ęquæ frondibus illius. Vel dicitur principium viarum Dei, quia primus factus, Dei sui cognitionem, à quo conditus est, accepit. *Ori. s. Num. ho. 19. Amb. 1. Exae. 4. Gre. 32. mor. 24. Hie. s. Iob. 40.*

Peccatum voluntarium. Initia prędarum Amalec, sunt electa de prędis, & designant blandimenta libidinis, quæ amplexus est populus. 1. Reg. 15. e. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

In principio dicitur descendisse populus Dei in Ægyptum, hoc est, sponte, qui peccat propria voluntate. Isa. 52. b. *Hie. s. Isa. 52.*

Principia Gentium, sunt potentes Gentilium. Eze. 16. f. *Hie. s. Eze. 16.*

Initium mensis. Vide Neomenia.

Pristinus.

Pristinum, est quod superioribus annis, mensibus, aut diebus fuit. *Gre. 19. mor. 8.*

Primitiua ecclesia. Pristini menses Iob, designant primum tempus ecclesiæ, quando videlicet ad Apostolorū prædicationem multi conuertebantur. Iob. 29. a. *Gre. 8. mor. 26.*

Memoria patrū. Pristina generatio, est antiquorum patrum memoria. Iob. 8. b. *Glo. int. s. Leui. 13.*

Status gratiæ. Pristina facies vestimenti, dici potest status, quo quis erat in gratia. Le. 13. g.

Priuare, Priuatus.

Priuare, est adimere. priuatus autem dici solet, qui non est in aliquo constitutus magistratu, seu munere publico. *Gre. 31. mor. 16. Hie. s. Iob. 39.*

Priuauit Deus struthionem sapientia, quando synagogæ, quæ sciens humilitatem perdidit, etiam veritatis intelligentiam nescienti abstulit. Iob 39. b. Vel priuauit Deus sapientia huius mundi, quæ stultitia est apud Deum, ipsam ecclesiam.

Fœlicitas impiorum. Non priuatur fœtu bos impiorum. Iob. 21. b. quia temporalis eorum fœlicitas vsque ad vltimum progreditur. *Glo. or. s. Iob. 21.*

Priuilegium.

Priuilegium, est lex priuatim facta, quę in eorum fauorem fit, quibus datur.

Glo.ord.s.Ruth.4. Priuilegium, quo noluit vti propinquus Booz, est suscitatio nominis filiorum Dei, & ducere ecclesiam, quod non competebat legi, sed Christo. Ruth.4.b. *Ducere ecclesiam.*

Probare, Probabilis.

Probare, interdum est approbare. Roma. 2. c. Probas vtiliora legis instructus per legem. Curare. Exo.20.c. Vt probaret vos, venit Deus. Examinare. Psalm. 25. Proba me Domine, & tenta me. Experiri. Genes.27.c. Et probem vtrum tu sis filius meus. Laudare. Iob.36. a. Et operatorem meum probabo iustum. Ostendere. Gene. 40. d. Vt coniectoris veritas probaretur. Purgare. Iob.23.c. Probauit me quasi aurum. Scire. Ier.11.d. Probas renes, & corda.

Hie.s.Iere.12. Hila.s.Ps.62. Gre.8.mor.20. & 16.mor.16. Probare dicitur Deus, quando probatum ostendit. Exo.20.c. Et probat nocte, hoc est, per tribulationem, & etiam igne tribulationis. Psal.16. Probat autem bonos, & per ipsorum afflictionem, & etiam per malorum prosperitatem, qui etiam probare dicitur renes, hoc est, affectus. Iere.9.b.12.a.20.d. Et probati argento sunt, qui igne tribulationis more argenti purificati splendent. Psal. 67.138. Probare autem dicitur Deus subito hominem, quando post concessa virtutum munera concuti hominem per tentationem sinit, vt quid ex seipso sit, recognoscat. Iob.7.23.c.34.d. Zac.13.d. *Ostendens Deus probatum.*

Glo.int.s.Ps.138. Probasse dicitur etiam Deus pater Christum, quia probatum & perfectum ostẽdit. Ps.138. Et Christus dicitur probatus lapis, quem tamen reprobauerunt ædificantes. Isa.28.d. *Perfectio Christi.*

Glo.ord.s.Mala.3 Probari vult Deus suam beneficentiam, experimento videlicet, tam in temporalibus, quã in doctrina. Malac.3.c. *Experiri beneficentiam Dei.*

Lyra.s.Iere.6. Probator robustus dicitur Ieremias, designans bonum prælatum, qui propter minas non cessat vitam subditorum examinare, & corrigere. Iere.6.g. Ductum est ab eo, qui probat aurum & argentum. *Prælatus bonus.*

Aug.s.Ps.54. 67. Probati argento dicuntur fideles, probati eloquio: qui fortes sunt aduersus eloquentiam hæreticorum. Ps.67. *Fortes contra hæreticos.*

Hie.& Au.s.ps.80 Probantur ad aquas contradictionis, qui ficto aut recto corde accedunt ad baptismum, & qui per contradictiones aduersantium probantur. Ps.80. *Examinare doctrinam.*

Amb.s.1.Thess.5 Probare omnia, est examinare omnem doctrinam, ne veris falsa misceantur. 1. Thessal. 5. d. Iob. 34. a.

Probans Isaac Iacob, designare potest applicationem figurarum veteris legis ad Christum. Gene.27.c. *Applicatio figurarum.*

Glo.ord.s.Galat.6 Probare opus suum, est diligenter seipsum examinare, ne in aliquo deficiat à rectitudine. Galat. 6.a. *Examinare seipsum.*

Gre.s.Cant.5. Probatissima myrrha, est perfecta carnis mortificatio. Cant.5.b. *Mortificatio carnis.*

Hie.s.Iere. 10. Probantur fatui & sapientes, quando hæretici cõfunduntur, & etiã philosophi. Ier.10. b. *Confundi hæreticos.*

Probatica.

Tert.de baptismo Chry.s. Ioan.ho.35. Aug.s.Ps.70. Probatica græcè, idem est Latinè quod ouilis. Et probatica piscina Hierosolymis erat, in qua sacerdotes lauabant oues sacrificandas, quæ quinque porticibus cingebatur, vbi multi iacebant infirmi: vt mouente angelo aquam, vnus qui primus descendisset in piscinam, sanaretur. Ioan.5.a. Typus esse solet baptismi, ad quem descendit magni consilij angelus, Christus, & qui sunt extra baptismũ, sunt infirmi & languentes: sanatur autẽ vnus, quia quotquot baptizãtur, suscipiuntur in vnitatẽ fidei & ecclesiæ. Typus est etiã legis veteris. Vide piscina. *Baptismus. Lex vetus.*

Problema, vide *Quæstio.* Procax, vide *Confundere.*

Procedere.

Procedere, est vltra cedere, & progredi, & aliunde prodire, aut egredi. Item manifestari, Marc.1.c. Et processit rumor eius statim. Mitti. Ioan. 8.e. Ego enim à Deo processi. Spirari. Ioan.15.d. Spiritum veritatis, qui à patre procedit.

Gre.27.mor.13.14 Procedens sonus de ore Dei. Iob.37.a. est vis timoris de superna irruens aspiratione, quia quum nos de venturis Dominus aspirando replet, proculdubio de malè gestis præteritis terret. Vel designatur consubstantialis Verbo Spiritus, qui ad nos per Filium veniens surditatẽ nostræ insensibilitatis rumpit. *Vis timoris. Spiritus sanctus.*

Basi.s.Ps.44. Hie. ad Principiã Processit prospere Christus. Ps.44. quia carne suscepta animas nostras conuertit, & redẽptionis opus exequutus est. Processit autem de thalamo suo, quando prodiit ex vtero Virginis. Ps.18. Eundem designabat sacerdos procedens ad instruendum populum. Eze.42.c. *Christus redẽptor.*

Glo.int.s.Exod.25 Procedentia lilia ex candelabro, &c. designant omnem gloriam Sanctorum, & virtutem esse à Deo. Exo.25.c.37.c. *Gloria Sanctorum à Deo.*

Glo.int.s.Exo.30. Procedẽtia cornua ex altari, designãt virtutes è puro corde prodeũtes. Exo.30.a.37.d.38.a *Virtutes à puro corde.*

Gre.19.mor.13. Procedens Iob ad portam ciuitatis, designauit ecclesiam, quæ vt aditum cælestis regni percipiat, in sanctis se actionibus exerit. Iob.29.b. *Bene operari.*

Gre.18.mor.15. Procedebat de vulua mare, quum miseriarum secularium fructus de carnalis cognitionis iniquitate concepti, in sanctæ ecclesiæ interitum sæuirent. Iob.38.a.b. *Persecutiones ecclesiæ.*

Gre.33.mor.27.28. Procedit fumus de naribus Leuiathan. Iob.41.b. quia de miraculorum Antichristi insidiis, ad momentum caliginosa dubietas etiam in electorum corde generatur, quia ex eius prodigiis etiam bonarum mentium oculos trepidationis caligo confundit. Et quia noxiis diaboli *Dubietas ex miraculis Antichristi.*

inspirationibus

inſpirationibus praua in humanis cordibus cogitatio naſcitur, per quam acies mentis obtunditur, ne lux interna videatur. Procedunt etiam de ore draconis & beſtiæ, & pſeudoprophetæ tres ſpiritus immundi, hoc eſt, artes magicæ, poeticæ, & inanis philoſophia. Apo. 16. c. *Rup. 9. ſ. Apoc.*

Procella, vide Tempeſtas. Proceres, vide Optimates.

Procerus, vide Altus. Procliuis, vide Pronus.

Procreare, vide Generare. Procul, vide Longus.

Procurare, procurator, Actor, Tutor.

Procurare, eſt adminiſtrationem rerum alienarum gerere. Hinc procurator negociorum geſtor. Tutor autem eſt, qui res pupillorum curat. Actor verò eſt idem qui cauſidicus.

Angelus. Chriſtus. Procurator patrisfamilias. Matt. 20. a. dici poteſt aliquis angelus. Vel certè eſt Chriſtus, qui reddet mercedem operariis. *Ori. ſ. Matt. ho. 10*

Lex vetus. Procurator domus Abrahæ, typus eſt legis veteris: cuius filio, hoc eſt, operibus legis non datur hæreditas Abrahæ: quia non ex operibus legis eſt iuſtitia. Gen. 15. a.

Demones. Procuratores, & actores Gentium, erant dæmones, qui nihil agere in eos poterant, niſi quantum Deus permittebat. Galat. 4. a. *Aug. ſ. Galat. 4.*

Prodere, Proditor.

Prodere, eſt deferre, & patefacere, ſeu oſtendere eum qui latebat: vnde dicitur proditor, qui conſilia aperit hoſtibus, aut vrbem, vel arcem, aut hominem tradit.

Reuocans in errorem. Prodere dicitur vagos, qui eos, qui reuerſi fuerant ab erroribus ad eccleſiam, rurſum in errorem reuocat. Iſa. 16. a. *Hie. ſ. Iſa. 16.*

Prodeſſe.

PRodeſſe alicui, eſt vtilitatem illi conferre, quaſi pro aliquo illi eſſe.

Non prodeſt Deo quiſquam, quantumuis iuſtus fuerit. Iob. 22. a. quia bonorum noſtrorum Deus non eget.

Prodeſſe ſomnia Ioſeph, quum dicerent fratres eius: Videamus, ſi proſint illi ſomnia ſua, deſignabant Iudæos, dicentes Chriſto: Deſcendat nunc de cruce, & credimus ei. Ge. 37. d. *Amb. de Ioſeph 3*

Non prodeſſe ſibi adorare Dominum, dicunt mali: quia quum Deus in oratione non quæritur, citius in ipſa animus laſſatur. Iob. 21. b. *Gre. 15. mor. 20.*

Non proderit doctoribus ſeminaſſe triticum, ſi doctrinæ ſuæ miſcent errores, aut malum exemplum. Sic non proderit illis accepiſſe hæreditatem. Ier. 12. c. *Hie. ſ. Ier. 12.*

Prodeſſe non poteſt populus Ægypti, nec dij eorum, hoc eſt, dæmones & hæretici, qui non habent niſi noxiam poteſtatem. Iſa. 30. a. 44. b. Ita non proderunt ad liberandum opera mala. Iſa. 57. c.

Prodigium, vide Admirari. Prodire, vide Egredi.

Producere, proferre, productilis.

PRoducere, interdum eſt in longum ducere, quod & de tempore, & de corporeis rebus dicitur. Quandoque verò eſt ante, ſeu vltra foraſue ducere: quod etiam eſt proferre. Productile autem eſt, quod malleorum tunſionibus in longum ducitur.

Incarnatio Chriſti. Produxit Deus luciferũ in tempore ſuo. Iob. 38. d. quia quũ venit plenitudo temporis, miſit Deus Filiũ ſuũ, natum ex muliere, factũ ſub lege, vt eos qui ſub lege erãt, redimeret. Gal. 4. Productus autẽ princeps Iſrael de medio eius, eſt Chriſtus natus de ſemine Iacob. Ier. 30. d. *Gre. 29. mor. 30. Hie. ſ. Iob. 38. & ſ. Ierem. 30.*

Gratia de Chriſto. Produxit Deus aquam de petra, hoc eſt, gratiam de Chriſto. Iſa. 48. d.

Dilatatio regni Chriſti. Producit Deus cornu Dauid, quum extendit regnum Chriſti in æternum, & dilatat poteſtatem eccleſię, & bonorum prælatorum. Pſ. 131. *Glo. ord. ſ. Iſa. 48. Glo. ord. ſ. Pſ. 131.*

Inſtituens Chriſtus vtrunque teſtamentum. Producens vitulus cornua & vngulas, eſt Chriſtus inſtituens teſtamentum vetus, & euangelia. Vel eſt doctor, qui poteſt iam ventilare hæreticos, & excitare terrenos. Pſ. 68. *Arno & Au. ſ. Pſ. 68.*

Miſſio Apoſtolorum, & Angelorum. Producit Deus ventos de theſauris ſuis, hoc eſt, Apoſtolos de ſenſibus ſuis, vel mittens angelos ad cuſtodiam hominum. Pſ. 134. *Arn. & Hilar. ſ. Pſ. 134.*

Deus doctrinã in Prophetis, in doctoribus. Exẽpla per diuites temporalia. Tradere doctrinã. Reuelare myſteria ſcripturæ. Reuelatio cogitationũ in iudicio. Temperans legẽ veterem. Detegẽs inſidias diaboli. Producit Deus in montibus fœnum, hoc eſt, in Prophetis doctrinam, & in doctoribus virorem bonorum exemplorum. Pſ. 146. Item quum facit vt diuites ſeculi dent tẽporalia prædicatoribus & pauperibus. Producit terra fœnum iumentis, hoc eſt, ſcriptura doctrinam ſimpliciorem rudibus. Pſal. 103. Et producit Deus abſcondita in lucem. Iob. 28. b. quia dum ſuis expoſitoribus intelligentię ſpiritum infudit, antiquas prophetantium obſcuritates aperuit. Vel quia in iudicio ſecreta cordium proferet, vt reddat vnicuique iuxta opera ſua. Profert etiam Chriſtus iudicium Gentibus, quãdo prædicat nouam legem, quam Gentes antea neſciebant Iſ. 42. a. Et protulit Samaritanus duos denarios, quum dedit Chriſtus ſcientiam Patris & Filij. Lucę. 10. f. Proferre autem noua & vetera, eſt prædicare nouum & vetus teſtamentum. Mat. 13. g. *Lyra. ſ. Pſ. 146. Aug. ſ. Pſ. 146. Gre. 29. mor. 18. Arn. ſ. Pſ. 103. Hie. ſ. Iob. 28. Gre. 18. mor. 23. Hie. ſ. Iſa. 42. Ori. ſ. Luc. ho. 34 Hil. ſ. Mat. Ca. 14*

Produxiſſe dicitur Deus vmbram mortis in lucem, quum aſperitatem legis per manſuetudinem temperauit, nec iam pro culpa mortem carnis inferri conſtituit, ſed mors ſpiritus quã timẽda eſſet indicauit. Vel quum Sanctorum mentibus malignam operationem antiqui hoſtis, vt deſtrui poſſit, aperit. Iob. 12. d. *Gre. 11. mor. 11. 12*

Beda s. Pro.1. Ori. s. Iere. ho.3. Hie. epi. Beatitu. Gre. 29. mor. 18. Hie. s. Iob. 38.

Proferre dicitur Deus spiritum suum, quando castigat. Pro.1.c. Et proferet vasa iræ, quando eiiciet malos in tenebras exteriores. Ier.50.c. *Castigatio Dei.*

Proferre stolam primam filio prodigo ad patrem reuertenti, est reddere gratiam & innocentiam peccatori resipiscenti. Luc.15.e. *Collatio gratiæ.*

Producit terra herbas virentes, quum Gentilitas protulit opera misericordiæ. Iob. 38. c. Profert etiam terra germen suum, quando Deus in anima aut in ecclesia producit iustitiam & laudem. Is. 61.d. *Opera misericordiæ.*

Ori. s. Gen. ho.1. Au. 13. confess. 20. Glo. ord. s. Mat. 12.

Producunt aquæ reptilia vel volatilia, hoc est, cor, bonas vel malas cogitationes: vel baptismus prædicatores & Sanctos per omnem terram. Gene.1.b. *Proferre cogitationes. Producidoctores.*

Proferre bonum, aut malum, est de bono vel malo cordis thesauro quicquam efferre, hoc est, ex intentione bona vel mala. Mat.12.c. Christus quidē profert bona, diabolus verò mala.

Amb. s. Luc. 21. & de Isaac 4. Ori. s. Cant. ho.4. Hie. aduer. Iouin.

Producit ficulnea fructum, quum dura mitescunt, vel quum peccata luxuriant, vel quum Iudæi in fine credunt. Luc.21.f. Proferens autem ficus grossos, est vel Spiritussanctus sua cōferens dona, vel lex sensus spirituales, aut præcepta, quæ deciderunt. Vel est ecclesia proferēs fructus fidelium, abiecta synagoga. Can.2. *Mitescere dura. Luxuriari peccata. Fides Iudæorū. Dona Spiritus sancti.*

Hil. s. Ps. 17. Producet Rhamnus spinas, quando resurget corpus cum sensu doloris. Ps.57.

Hie. s. Galat. 3. Glo. int. s. Exod. 4.

Proferens Zara prior manum, designat Iudæos prius credentes quàm Gentiles. Sed ligatū est illi coccinum, quia inquinauerunt se sanguine Christi, & prophetarum. Gen.38.g. Proferens autem Moses manum è sinu leprosam, designauit Iudæos recedentes à Deo. Exo.4.a. *Iudæi prius credentes, postea increduli.*

Hie. s. Isa. 54. Proferre dicitur diabolus vas in opus suum. Isa.54.d. quando parat hæreticos ad decipiēdos simplices. *Parans diabolus hæreticos.*

Glo. int. s. Leuit. 5. Proferre labiis quippiam, est iure iurando, aut voto se astringere. Le.5.a. *Iurare. Vouere.*

Glo. ord. s. Exo. 25. Productiles Cherubim. Exo.25.b. designant angelos in gratia creatos & confirmatos.

Profanus, Profanare.

Profanus, dicitur irreligiosus, & non sanctus, & qui sacris non est initiatus: qui fanum intrare non potest.

Lyra s. Gen. 43. Profanum conuiuium erat Ægyptiorum cum Hebræis. Gen.43. quia alia sunt prædicanda rudibus, alia doctioribus.

Hie. s. Ezec. 47. Profana vrbis, sunt quæ ad sensus pertinent, qui sunt omnibus communes. Eze.47.b. *Pertinentia ad sensus.*

Amb. & Hie. s. Ps. 88. Profanatum sanctuarium Christi fuit, quando ipse relictus est in manus peccatorum, & traditus morti & sepulturæ. Ps.88. *Passio Christi.*

Hie. s. Isa. 65. Profanum, peculiariter dici potest de erroribus hæretica arte conditis. Isaiæ 65.a. *Errores.*

Proferre, vide producere, & pronunciare.

Proficere.

Proficere, est in melius procedere, & perfici.

Ori. s. Iere. ho.11. Gre. s. 1. Reg.

Proficere, dici potest Christus ętate & sapientia, quando is, in cuius corde est, proficit. Proficiēs quoque Samuel, designat profectum prædicatorum, & eorum qui vadunt de virtute in virtutem. 1. Reg.2.e. Ps.83. *Perfectus in virtutibus.*

Proficiens hostia in expiationem, est passio Christi, qua delentur peccata. Le.1. a. *Passio Christi.*

Proficere in sacerdotium sempiternum, dicitur vnctio propter sacerdotium nouæ legis, & propter gratiam. Exo.40.b.

Hier. s. Eze. 16. Proficiens Hierusalem in regnum, est anima, quæ per gratiam fit regina, aut ecclesia. Ezech.17.c. *Augmentum ecclesiæ.*

Hie. s. Iere. 12. Proficere dicuntur impii, quando hęretici aduersus fideles multiplicantur & roborantur. Ierem.12.a. *Multiplicatio hæreticorum.*

Proficisci, vide Abire.

Profiteri.

Amb. s. Luc. 2. Profiteri, est latè, seu palam fateri, aut polliceri, vnde professio est confessio palam facta. Et professor, qui palam fatetur, aut docet.

Aug. epist. 112. & s. Ps. 103. Professio tempore ortus Christi facta, professionem fidei designat. Profitentur autem in eo loco, vbi Christus nascitur, qui carnem eius veram confitentur. Luc.2.a. *Profiteri fidem.*

Hil. s. Ps. 129.

Profundum, Fundum.

Profundum, dictum est quod porro, hoc est, longè habeat fundum, vt profundum mare, profundæ valles. Fundum autem est ipsum solum profundi. Profundum etiam, est imum. Exo.14.f. Ferebantur in profundum.

Profundum quandoque significat secretā opera Dei, & eius inscrutabilia iudicia. Psal.106. Ephes.3. d. quod designatur per profundum crucis, quod latebat, & ex eo pendebant alia. De his profundis clamabat Propheta, quum ignoraret diuina iudicia. Psal.129. Cogitationes quoque Dei, profundæ dicuntur. Psal.91. Item sacramenta, vt baptismus, & eucharistia, quæ non vident pagani, sed ab iis, quæ vident, surgunt ad ea quæ non vident, sicut à profundo crucis quod in terra figitur, surgit tota crux, quæ apparet, & cernitur. *Iudicia Dei. Cogitationes Dei. Sacramenta.*

Gre. 10. mor. 10. Profundior inferno dicitur Deus. Iob. 11. b. quia transcendendo infima ipse subuehit & sustentat. Vel quia indignorum spirituum astutias longè subtilius, quàm ipsi putauerant,

iudicans

iudicans damnat. Vel profundior inferno est, quia plus indicat, quàm ipse humanus animus in tentationibus inuestigat.

Mors Christi. Tribulationes. Profundum maris, graues tribulationes, & mortem, ac passionem Christi designat. Ionæ 2.a. Isa.51.d. ps.67. Amos 9.a. Iob.38.b. Et profunda, de quibus clamabat propheta, dicuntur tribulationes, vel passiones, quas patiebatur. psa.29. *Hier.s. Ionam.2. Hila.s.Ps.67.12.*

Cordis secreta. Profundum etiam maris, cordis secreta designare potest. Amos 9.a. Idem sunt profunda fluminis. Zachar.10.d. Hæc profunda scrutatur Deus, quę secreta cordis latere non possunt. Iob.28.b.38.b Sic sunt profunda in corde sapientis. Aqua profunda ex ore viri. prouer.18.a. Ecclesiastici 24.a. *Hie.s.Iob.28. Gre.29.mor.7.*

Infernus. Profundum præterea maris, inferos, & abyssum designare potest. Matt.18.a, Et profundũ absolutè ipsum infernum ferè significat. Exo.14.f.15.a. ps.68. Ephes.3.d. Et profundum laci. Et profundum Thophet. Isa.14.d.30.g. Iob.38.b. Dicitur autem profundissimus infernus. Iob.17.d. comparatus videlicet ad cælum, quia terra ipsa etiam dicitur profunda, cælo comparata, qua tamen profundior est infernus. *Ori.s.Matt.ho.5. Hier.s.Isa 30.& s. Ephes.3. Gre.14.mor.22.& 29.mor.5.*

Profundum vitiorum. Error Gentiliũ. Voluptates. Cor impiorum. Praue cogitationes. Animus obstinatus. Anxius corde. Profundum quoque maris, designat profundum vitiorum. ps.67. Isa.31.e Et etiam errorẽ Gentilium. Matt.18.a. Item voluptates liquidas, & fluxas. Exod.15.a. Et profundè peccare dicitur, qui grauiter peccat. Hose.9.b. De his profundis clamat peccator, quum resipiscit. ps.129. Cor etiam impiorum, & altæ prauorum cogitationes, & animus obstinatus, & anxius corde profunda dicuntur. ps.64. Iob.41.d. pro.18.a. Et profundi corde dicuntur, qui se putãt abscondi à Deo. Isa.29.e.31.c. profundum quoque maris sunt, qui in hoc mundo in profundo & obscuritate vitiorum tenentur. Iob.41.d. Et ipsa huius seculi profunda iactantia, profundum maris dici potest. ps.64. *Arn.s.Ps.67. Hier.s.Isa.31. Hil.s.Mat.Ca.18. Ori.s.Exo.ho.6. Aug.s.Ps.64.129 Gre.34.mor.8. Hie.s.Is.29.& s. Iob.41.& s.Ps.64 Hil.s.Psa.64.*

Obliuio. Profundum etiam maris obliuionẽ significare potest, qua ratione proiicere dicitur Deus peccata, quæ remittit in profundum maris. Mic.7.d. *Hie.s.Mic.7.*

Mysteria mentẽ superantia. Profundę aquæ torrentis, ea mysteria significare possunt quę mentem exuperant. Ezech.47.a. Ephes.3.d. Hæc profunda reuelat Deus iis, qui in profundo animę fodiunt puteos. Dã.2.c. Iob.12.d. 28. b. profundum in quo erant myrtheta, profunditatem sacræ scripturæ designat Zac.1.b. *Hie.s.Eze.47.& s. Is.2.& s.Dan.2. Au.epi.119.120. Gre.11 mor.11.& 18.mor.23. Ruper.s Zac.1.*

Culpa. Profundum etiam aquæ torrentis, culpam significare potest, quæ omnes demergit. Ezech.47.a. *Hie.s.Eze.47.*

Descẽsus Christi. Profundum in cruce, significare potest descensum Christi ad nos. Ephe.3.d. *Ori s.Gen.ho.2.*

Humilitas Christi. Profundum inferni, vbi datur signum, humilitatem Christi designare potest. Isa.7.b. *Ori.s.Isa.ho.2.*

Grauis punitio Dei. Fundum calicis iræ Dei, significat extremum iræ Dei, seu grauem eius punitionem, & perpetuam ciuitatis Hierusalem destructionem. Isa.51.f. *Hie.s.Isa.51.*

Intimum cordis. Persecutiones. Profunda, de quibus clamabat Propheta ad Dominum, intimũ cordis significare possunt, vnde orabat. Ps.129. De profundis quoque clamat, qui scit altitudinem diuitiarum sapientiæ Dei, & qui persecutiones patitur: & qui eum misericordi suspirio deprecatur. *Hila.s.Ps.129. Hie.s.Ps.129.*

Mors. Dæmones. Profundum quandoque significat mortem, & etiam dæmones. Ps.68. *Arno.s.Ps.68.*

Insidiator. Profundum dici potest aliquando insidiator, qui demergit eos, qui non sibi ab ipso cauẽt. ps.68. Infixus sum in limo profundi.

Profundum. Hose.5.a. Vide Mergere.

Progenies, vide Generatio. progredi, vide Ambulari.

Prohibere.

Prohibere, est retinere, & auertere, ne fiat aliquid.

Impassibilis diuinitas. Prohibitio, ne Isaac occideretur à patre, designauit impassibilitatem diuinitatis in Christo. Gen.22.c. *Glo.ord.s.Gen.22.*

Cessatio diuinæ vindictæ & tentationum. Prohibitæ pluuiæ diluuii, designant cessationem diuinæ vindictæ, & etiam tentationum. Genes. 8.a. *Lyra.s.Gen.8.*

Retinens Deus sua dona. Prohibitæ dicuntur aliter stillæ pluuiarum, quando Deus retinet sua dona. Ierem.3. b. Amos 4. b. Sic prohibiti sunt cæli, ne darent rorem. Agge.1. c. Prohibent autem bonum à nobis peccata. Iere.5.f. *Hie.s.Iere.3.5.*

Frenare malas inclinationes. Ornare potẽtias. Prohibere pedes à via mala, est frenare malas inclinationes. Psal.118. Et prohibere pedes à nuditate, est virtutum operibus animæ potentias exornare. Ierem.2.e. Prohibetur etiam lingua à malo. Ps.33. *Hila.s.Ps.118. Hie.s.Iere.2. Basi.s.Ps.33.*

Non admittens Gẽtiles ad fidem. Prohibentes discipuli offerri infantes Christo, designant eos, qui in primitiua ecclesia non admittebant gentiles ad fidem, donec Christus dixit: Nolite prohibere. Matth.19. b. Iudæi autem semper prohibent. Thessalonicens.2.d. *Hil.s.Mat.Ca.19*

Non prohibet Auster congregationem seminis Israel, quum ex illa parte conuertuntur ad fidem. Isa.43.a.

Defectus correctionis. Prohibere dicitur gladium suum à sanguine, qui nõ corrigit verbo proximum, & qui non curat prædicare, cùm possit. Ier.48.b. *Hie.s.Isa.43. Cassia.coll.20.ca.8 Gre.3.past.adm.26*

Prolabi, vide Cadere. Prolixus, vide Longus.

Promiscuus.

Promiscuum dicitur, quasi confusum & incertum.

Phi. de migratione Abrahæ. Promiscuum vulgus, designare potest permixtionem bonorum & malorum in hoc mundo. Vel designat multitudinem ineptarum opinionum, mentem à veritatis cognitione impedientium. Exo. 12. d. Num. 11. a.

Promittere, Polliceri, Repromittere.

Promittere, est quasi longè mittere, hoc est, aliquid in futurum dandum offerre.

Aug epist. 120. Promittere dicitur Deus solum bona, quæ vult dare: creat autem tam bona quàm mala: minatur verò solum mala, quo fit, vt filii promissionis ad bona gratiæ spectent. Rom. 9. b.

Promissio Ioseph ad patrem & fratres pascendi eos, designat promissionem Christi ad fideles de conferenda vita æterna. Gen. 45. c. *Promissio Christi.*

Glo. ord. s. Ephes. 1. Promissionis Spiritus, dicitur Spiritussanctus. Ephe. 1. c. quia promissus fuerat à Christo, & quia promittit beatam vitam, in cuius promissionis arrabonem datur. *Spiritussanctus.*

Glo. ord. s. Gen. 34. Gre. 13. mor. 16. Promittens Sichen multa Dinę, & fratribus eius, designat diabolum promittentem in hoc mundo rerum omnium & voluptatum abundantiam. Gene. 34. b. Pollicetur etiam diabolus prædam sociis, quum alios inuitat ad animas capiendas. Iob. 17. b. *Diabolus promittẽs terrenorũ copiam.*

Promouere.

Promouere, est vehementer, & vltra mouere. Iudi. 9. b. 1. Esdr. 8. f. Præcipuè autem est ad honores, seu ad meliorem gradum mouere.

Promptuarium.

Euc. for. spiritu. 8. Glo. ord. s. Psa. 143 Promptuarium, à promendo dictum, locum significat, vbi seruantur ea præcipuè, quę ad victum pertinent, vt inde promantur. Potest autem designare cordis receptaculum. Psal. 143. Promptuaria eorum plena.

Promptus, vide Parare.

Promulgare, vide Pronunciare.

Pronuba.

Ruper. s. Iudith 15. Pronuba est, quæ nubentem in domum mariti deducit ac comitatur, ac quæ nuptiis præest celebrandis ex parte vxoris. Pronubi autem dicuntur ipsi socii sponsi. Iudi. 14. c. vbi videtur accipi pro proco. Potest autem ibi designare vnũ de patriarchis & prophetis, amicis Domini. Vt Mosen amicum & pronubum Christi, quia de illo scripsit. Illum accepit vxor Samsonis, hoc est, synagoga, relicto Christo: Imò illum accepisse sibi visa est, gloriando in legis eius litera, legendo legem eius sine Christi gratia verbi gratia: Tu, inquiunt, discipulus eius sis, nam nos discipuli Mosis sumus. *Patriarchæ, & Prophetæ.*

Pronunciare, Proferre, Promulgare.

Gre. 22. mor. 22. & 8. mor. 26. Pronunciare, est verbum aliquod proferre. Promulgare vero, est palam nunciare.

Pronunciat librum scripturæ sacrę per singulos gradus, qui percepisse se eius scientiam nõ per verba tantummodo, sed etiam per opera demonstrat. Iob. 31. d. Proferunt etiam eloquia de corde suo, qui verba ex corde proferentes, recta docuerunt viuendo. Iob. 8. b. *Operans quæ docet.*

Glo. ord. s. Leui. 13. Pronuncians sacerdos leprosum nigris capillis esse sanatum, est declarans peccatorem absolutum à peccatis per pœnitentiam. Le. 13. e. *Laudare potentiam Dei.*

Glo. ord. s. Ps. 144. Pronunciare potentiam Dei, est ipsum laudare & magnificare. Ps. 144. *Inuocare Deũ.*

Amb. s. Psa. 118. serm. 2. Pronunciare dicitur Dauid non omnia iudicia Dei, sed iudicia oris eius, hoc est, quæ Deus ipse manifestauit. Ps. 118.

Glo. ord. s. Ps. 141. Pronunciare tribulationem ante Deum, est ipsum inuocare in graui tribulatione, præcipuè in corde: vbi ipse audit. Psa. 141.

Gre. 24. mor. 21. Pronunciatio Elihu inflationem elationis ostendit, vt verba quæ de alta superbiæ radice veniebant, cum quadam quasi altitudine & distinctione procederent. Iob. 34. a.

Gre. 7. mor. 24. 26. Proferunt verba in ventum, qui ociosa loquuntur, & qui sine pondere discretionis verba non solidata proferunt, quæ leuitatis aura portet. Iob. 6. d.

Pronus, vide Inclinare.

Propago.

Propago, est vitis vetusta & suppressa, vt ex vna plures fiant, capitibus palmitum dispersis & propagatis, seu in diuersas partes terrę extensis.

Glo. ord. s. Psal. 79 Propagines vineę, significare possunt nouos in Christo. Psal. 79. Et propagines vitis tres, designant tres status fidelium in ecclesia, hoc est, coniugatos, continentes & rectores. Vel designant tres naturas in Christo, vel tria tempora trium legum, vt gemmæ sint Sancti in lege naturæ, flores in lege scripta, fructus in lege gratiæ. Gen. 40. b. Propagines autem Hierusalem sunt propugnacula ecclesię, vel animæ, quæ auferuntur, quum quis Deum contemnit. Ierem. 5. c. *Noui in Christo. Tres status fidelium. Tres naturæ in Christo. Tria tempora. Propugnacula ecclesiæ.*

Hier. s. Ezech. 17. Propagines vineæ. Ezech. 17. b. augmentum paruum & infimum regni Sedechiæ significant.

Virtus Iudæorũ. Status veteris legis. Renouatores hæresum.

Propago fortium est virtus Iudæorum, quæ licet fortis videretur aduersus Christum, facilè tamen emarcuit. Vel est status veteris legis, qui cessauit. Isa. 25. b. *Hie. s. Isa. 25.*

Propagines vineæ Sabama, sunt renouatores antiquarum hæresum. Isaiæ 16. c. Nahum 2. a. *Hie. s. Isa. 16.*

Properare, vide Accelerare.

Propheta, prophetissa, prophetare, Vaticinari, Prophetia.

PRopheta, dicitur, qui futura prænunciat, ab eo primò intellecta. Prophetare autem, est futura prędicere, quamquàm & de pręsenti & de pręterito potest esse prophetia. Propheta propriè est, qui ex inspiratione diuina loquitur: quales erant sancti Prophetę. Gen. 20. b. Quia propheta es, & viues. Item legis doctor. Exo. 7. a. Aaron frater tuus erit propheta tuus. Prophetia autem dicitur futurorũ diuinatio. 2. Par. 15. b. Et prophetia Azariæ, filii Obed prophetę. Et diuinorum interpretatio. 1. Par. 15. d. Chonenias princeps prophetię. Reuelatio. Apo. 1. a. Audit verba prophetiæ huius. Prophetare autem, interdum est aliena loqui. 1. Reg. 10. b. Et prophetabis cum eis. Prophetiam referre. Zach. 13. b. Et erit, quum prophetauerit quispiam. Occulta Dei reuelare. 2. Par. 18. b. Non prophetat mihi bonum. Prędicare. Nume. 11. f. Vt omnis populus prophetet. Psallere. 1. Par. 25. a. Qui prophetarent in citharis. Falsa dicere. Ier. 2. b. Prophetabant in Baal.

Ieremias. Christus.

Propheta in gentibus. Ier. 1. b. est vel ipse Ieremias, qui prophetauit de gentibus. Vel est Christus, de quo fit mentio Deut. 18. d. Prophetam suscitabo eis de medio fratrum suorum similem tui. Et ipse Christus est propheta non acceptus in patria sua, quia crucifixus est in Iudęa. Mat. 13. g. Prophetauit Christus vltra. Za. 13. a. quia vltra mortem, quam Iudęi prophetarunt, prophetauit etiam suam resurrectionem. *Ori. s. Ier. ho. 1. Hie. s. Ier. 1. Hil. s. Mat. can. 14. Rup. s. Zac. 13.*

Doctores fidei. Prædicatores.

Prophetę dicuntur fidei Doctores. Et prophetantes, sunt prædicantes & docentes. Sic fuit propheta Abraham. Gen. 20. b. Et Samuel dictus est propheta Domini, designans bonum prędicatorem. 1. Reg. 3. d. 9. b. Amos 2. d. Prophetę quidem dicuntur boni doctores. Pseudoprophetę verò mali doctores. Ezec 13. a. Et prophetę Hierusalem, sunt doctores ecclesię. Ier. 25. a. Sopho. 3. a. Prophetia autem est prędicatio, qua deficiente dissipatur populus. Pro. 29. c. Apocal. 11. b. *Gre. s. 1. Reg. 3. 10. Hie. s. Amos 2. Ori. s. Ezec. ho. 2. Beda s. Prou. 29.*

Sacerdotes interpretes legis.

Propheta Mosis dicitur Aaron, vt designetur sacerdotes interpretes esse legis. Exo. 7. a. 1. Reg. 10. b. c. 19. d. 1. Cor. 11. d. vbi prophetę dicuntur sacrorum interpretes. *Glo. ord. s. Exo. 7.*

Prædicare.

Prophetare, interdum est prophetiam referre. Ita prophetarunt filii & filiæ in principio ecclesię, quia viris & fœminis dabatur spiritus prophetię. Ioel 2. g. Act. 2. c. Mandant prophetis, ne prophetent, qui impediunt prædicationem. Amos 2. d. *Glo. ord. s. Ioel 2. Rup. s. Amos 2.*

Prædicatores mali. Propheta Baal. Doctores hæreticorum.

Prophetæ seducentes, sunt prædicatores iudicia populi confundentes. Mic. 3. b. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Prophetæ Iudæorum & non Dei, erant prophetæ Baal. Ier. 2. f. Et prophetæ Samariæ, sunt doctores hæreticorum. Ier. 23. c. Prophetę autem dicuntur sæpe ipsi pseudoprophetę. Ierem. 28. a. 29. a. Ipsi sunt prophetæ insipientes. Ezec. 13. a. Et prophetę coniurantes, sunt hæretici. Eze. 22. f. Et propheta stultus, dicitur hæreticus. Hose. 9. b. Prophetant autem de corde suo, qui dicunt: Dicit Dominus: quum Dominus loquutus non sit. Et qui dant peruersos & hæreticos sensus sacræ scripturę. Eze. 13. a. Et dicuntur prophetare in Baal, docentes errores. Ier. 2. c. Et hæretici & persecutores Christi, sunt prophetæ ebrii, videntes visiones, quales ebrii videre solent. Isa. 28. b. Thre. 2. e. Zac. 1. b. 13. a. *Hie. s. Ier. 23. 29. & s. Ezec. 22. Ori. s. Ezec. ho. 2. Rup. s. s. Reg. 7. & s. Mic. 3. & s. Zac. 1*

Scribæ & Pharisæi.

Prophetæ etiam Baal, & lucorum. 3. Reg. 18. c. erant Scribæ & Pharisæi, qui sacræ legis negligentes præcepta, populum, propriis traditionibus peruerterant. Prophetæ mordentes dentibus, erant pontifices Iudæorum, peculiariter Annas & Caiphas. Mic. 3. b.

Spiritussanctus. Virgo Maria.

Prophetissa, ad quam accessit Isaias, dici potest Spiritussanctus reuelans illi mysteria. Vel est beata Virgo Maria, quæ concepit & peperit Christum. Is. 8. a. Eam potest significare Maria, soror Mosis, prophetissa. Exo. 15. b. *Hie. s. Isa. 8. Epiph. lib. 1. tom. 2. aduer. hæreses. Rup. 1. de operibus Spiritussancti 9.*

Propitiari, propitius, Clemens, propitiatorium.

Propitius dicitur, qui placidus est & fauens, & nobis placatus. Propitiari autem, est propitium esse. Propitiatorium verò erat opertorium arcæ fœderis de auro mundissimo, vnde Deus propitiari dicebatur.

Misericordia Dei.

Propitiatorium arcæ, typus erat misericordię Dei, ponebatur autem super arcam, quia misericordia Dei, est super omnia opera eius. Exod. 25. b. 26. d. 30. a. 35. b. 37. a. Leuitic. 16. a. *Aug. q. in Exo. 105*

Christus.

Propitiatorium etiam ipsum Christum designat, qui mediator est inter Deum & homines, & Patrem reddit nobis propitium. Rogante enim sacerdote, hoc est, Christo, fit Deus propitius. Leui. 4. d. 16. a. Rom. 3. d. 1. Ioan. 2. a. Dicitur etiam ipse Christus propitiatio. Psalm. 129. *Ori. s. Rom. 3. Gre. s. Ezec. ho. 6. Isyc. s. Leuit. 16. Cyr. de incar. vnigen. 13.*

Virgo Maria. Sancti.

Propitiatorium præterea dici potest beata Virgo Maria, quæ Deum nobis propitium reddit. Demum, illi, qui cum omni fiducia per hostias precum supplicationumque Deum hominibus repropitiant, & pro delictis populi interueniunt, propitiatorium nominari possunt. *Ori. s. Num. ho. 5.*

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 3. cap. 6. Propitiatorium ex auro, materia videlicet multum à ligno distante, cælum empyreum significare potest. Vt enim ipsam arcam terminans melioris rei principium præbebat: nam super illud insidebant Cherubim, vnde propitiationes habebantur. Ita & empyreum cælum, quamuis nouem cælorum numerum compleat, est tamen rerum spiritualium & diuinarum principium, angelicam, diuinamque naturam redolens, vt sit proportionatum locatis illis. *Cælū empireum.*

Ric. de S. Vict. 3. de arca mystic. 1. Propitiatorium præterea significare potest contemplationem rerum spiritualium, vt Angelorum, & animæ, quæ semota est ab omni imaginatione. *Contemplatio spiritualium.*

Clementia Ioseph, benignitatem & clementiam Christi significat. Gen. 43. f. 45. a. Et Deus dicitur clemens. Exo. 34. a. *Clementia Christi.*

Hie. s. Isa. 43. Propitiationem Apostolorum dedit Dominus Aegyptum, &c. quia fecit eos accipere ipsorum prædicationem. Isa. 43. a.

Isyc. s. Leui. 23. Propitiationis dies, sunt dies huius vitæ, in quibus propitiatur nobis Dominus. Leuitici 23. e. *Dies huius vitæ*

Propinare.

Propinare, est propriè præbibere alteri, eique poculum porrigere. Sed vsus accipit, vt sit iam simpliciter porrigere.

Hie. s. Isa. 27. Propinat Deus vineæ, quum effundit iram in synagogam, quæ resipiscere noluit. Isaiæ 27. a. Et propinatur calix furoris Domini omnibus gentibus, quum omnes castigat. Ierem. 25. d. *Castigatio Dei.*

Hie. s. Amos 2. Rup. s. Amos 2. Propinant vinum Nazaræis, qui sanctis, & contemplationi vacantibus ingerunt curas seculares. Amos 2. d. Et qui procurant, vt nullus sit sanctus.

Propinquus, vide Cognatus.

Proponere, propositio, propositum.

Proponere, interdum est statuere & deliberare, vnde dicitur propositum, quod mente statutum est. Quandoque verò est coram ponere, vnde propositio veri aut falsi indicatiua, aut quæstio disputationem habens, quæ problema dicitur.

Gre. 16. mor. 15. Proposuisse dicitur Deus æquitatem contra nos, quando fecit incarnari filium suum, qui esset propitiatio pro peccatis nostris. Iob. 23. b. *Incarnatio.*

Gre. 10. mor. 22. Proponitur spes fidelibus inter tribulationes, vt sciant per eas se venturos in regnum cælorum. Iob. 11. d.

Basi. in prin. Prou. & s. Ps. 48. Ori. s. Leui. ho. 13. Proponere dicitur mensam sapientia, quando dat præcepta doctrinæ. Prouerb. 9. a. Propositionis panes, qui in mensa tabernaculi ponebantur, doctrinam omnibus expositam significare possunt. Exod. 25. c. 35. b. 40. c. Vel significant sublimiorem doctrinam, quæ solis communicatur sacerdotibus. Leuitic. 24. Propositio autem dici potest doctrina sancta. Psalm. 48. 77. *Dans Christus præcepta. Doctrina sancta*

Proponens etiam Moses iudicia, est lex, varia habens præcepta. Exo. 21. a.

Hila. s. Ps. 136. Proponere Hierusalem in principio lætitiæ suæ dicitur is, qui imprimis gaudet de cælestibus. Psalm. 136. *Gaudere de cælestibus.*

Hie. s. Ezec. 27. Proponere dicuntur in mercatu Tyri merces philosophi, aut hæretici, qui ea docent, quæ similitudinem habent cum virtutibus Ecclesiæ. Proponit etiam ibi Iuda frumentum & similia, cùm fideles dant sanctum canibus. Ezec. 27. c. c. *Doctrina falsa Philosophorum. Dare sanctum canibus.*

Hila. s. Ps. 53. Non proposuerunt Deum ante conspectum suum Iudæi, quia persequentes Christum, diuinam eius virtutem agnoscere noluerunt. Ps. 53. *Obstinatio Iudæorum.*

Proprium.

Proprium dicitur, quod est vniuscuiusque peculiare.

Gre. 14. mor. 22. Proprium os Iob, quo deprecabatur seruum suum. Iob. 19. c. designat Christum, qui in propria carne apparuit Iudæis, & proprio ore prædicauit, qui prius per Prophetas loquebatur. *Christus in carne.*

Propria Christi, in quæ dicitur venisse, sunt vel omnes homines per creationem, vel Iudæi per specialem electionem. Ioan. 1. a. *Omnes homines. Iudæi.*

Aug. epis. 120. Propriæ singulorum filiorum Iacob benedictiones, significare possunt diuersa dona Spiritussancti, aut diuersos gloriæ gradus. Gen. 49. d. *Dona Spiritussancti. Diuersi gradus gloriæ.*

Propria sponte tribuentes filii Israel, quæ necessaria erant ad constitutionem tabernaculi. Exo. 35. c. indicant dandum esse ecclesiæ, non ex tristitia, aut ex necessitate.

Propugnare, propugnaculum.

Hie. s. Isa. 63. Propugnare, est vehementer & de longè pugnare. Propugnaculum verò, est locus munitus, vnde commodius certari possit, & defendi procul. *Christus defensor.*

Amb. s. Psal. 118. serm. 22. Propugnator, peculiariter est Christus, qui propugnator est ad saluandum. Is. 19. d. 63. a. *Verbum Dei.*

Hie. s. Isa. 54. Rup. s. Cant. 7. Propugnacula argentea murorum ecclesiæ sunt verbum Dei. Cant. 8. c. Propugnacula verò iaspidis eiusdem ecclesiæ sunt diuersa dona gratiarum. Is. 54. c. *Dona Spiritussancti.*

Gre. s. Cant. 8. & s. Ezec. hom. 15. Propugnacula turris Dauid, sunt miracula, quæ faciunt prædicatores. Et miracula cum prædicatione, sunt propugnacula argentea. Item miracula antiquorum patrū. Cant. 4. b. 8. c. *Miracula Prædicatorum & antiquorum Patrum.*

Differunt

Differunt autem propugnacula à clypeis, quia non mouentur sicut clypei: ita non imitamur miracula Sanctorum, sed virtutum opera.

Superbia dæmonum, & hæreticorum. Propugnacula Chaldææ, sunt superbia dæmonum & hæreticorum, extollentium se contra scientiam Dei. Isa.23.c. Hie.s.Isa.23.

Prora, proreta, vide Nauta.

Proscindere.

Castigare primò. Proscindere terram, est primùm ipsam arare.

Proscindere terram, est primò, castigare aliquem, vt mollescere incipiat ad verbum Dei suscipiendum. Isa.28.g. Hie.s.Isa.28.

Proscribere.

Proscribere, est aliquid per scripturam venale proponere & publicare. Et Christus dicitur proscriptus in Galatis, quasi iterum condemnatus ad mortem vel exhæredatus in ipsis, qui ad eius hæreditatem pertinebant. Gala.3.a. Glo.ord.s. Gala.3.

Proselytus, vide Aduena.

Prosequi.

Prosequi, est vltra, siue post sequi: vel cum affectu animi sequi: vt prosequi amore, aut odio.

Prosequi volens Laban Iacob cum tympanis & gaudio, &c. Gen.31.d. designat mundum promittentem iucunda bonis, ne eum deserant. Amb.epist.47.

Prosper, prosperari, prosperitas.

Prosper dicitur fœlix, aut qui dat fœlicitatem, & prosperitas, est ipsa fœlicitas, hoc est, quum res alicui eueniunt ex sententia, vt prosperitas contraria sit aduersitati.

Prosperitas Christi. Profectus bonorum. Multiplicatio fidelium. Prosperitas Ioseph typus fuit prosperitatis Christi. Gen.39.a.40.d.41.b. Et dicitur Christus prosperè procedere. ps.44. Designatur etiam profectus bonorum in spiritualibus. Dicitur autem prosperari verbum Dei, quando multiplicantur credentes. Isa.55.d. Glo.ord.s.Gen.39.

Crux Christi. Prosperum iter, est iter crucis Christi, per quod itur ad fœlicitatem. ps.67. Arn.s.Ps.67.

Fœlicitas temporalis. Fœlicitas Angelorum. Prospera Israel. 1.Reg.2.g. designant fœlicitatem & abundantiam temporalium, & etiam Angelorum fœlicitatem. Gre.s.1.Reg.2.

Prosternere, Prostratus, Prouoluere.

PRosternere, est ante vel procul sternere, & profligare, vt quum hostes in acie sternuntur.

Victi hæretici, & dæmones. Prostrata Philisthæa designat victos hæreticos, & etiam dæmones. Isa.14.g. Hie.s.Isa.14.

Anima sequens errores. Prostrata meretrix sub omni ligno frondoso. Ier.2.d.3.a. designat animam amplectentem omnes errores eloquentiæ virorem habentes. Hie.s.Ier.2.

Prostituere, prostibulum, vide Lupanar.

∴ *Protegere, Protector, vide Defendere.* ∴

Protendere, vide Expandere.

Protestari.

Protestari, est cauenda, & quæ fieri non debent, manifestè denunciare. 2.Par.24.e. Prophetæ protestabantur aduersus regem & principes Iuda, & populum.

Protrahere, vide Longus.

∴ *Prouectus, vide Senex.* ∴

Prouerbium.

Prouerbium, est sententia, quæ in ore omnium versatur, quæ interdum aperta est & simplex, quandoque verò sensum habet allegoricum.

Prouerbium factus Iob, designat electorum ecclesiam, quæ afflictionis tempore prouerbium prauis efficitur, quia quum bonos mori per tormenta conspiciunt, ab eis similitudinem maledictionis sumunt. Iob.17.b.30.b. Gre.13.mor.17. & 20.mor.18.

Prouidere, Prouidentia.

Prouidere, est ante vel à longè futurum aliquid videre, antequam sit factum, vnde dicta est prouidentia & prudentia.

Ordinatio redemptionis. Prouidisse dicitur Deus victimam sibi, quando ordinauit passionem Christi ad generis humani redemptionem. Gen.22.b. Ori.s.Gen.ho.8. Amb.1.de. Abra.8.

Prospiciens Christus Ecclesiæ. Prouidens Iacob domui suæ, designat Christum prospicientem ecclesiæ, vel Iudææ, peculiariter autem viris ecclesiæ seruientibus, quibus prouidet in spiritualibus & temporalibus. Genes.30.d. Rup.7.s.Gen.37.

Eligens Deus Apostolos, & Prælatos. Prouidet Deus regem sibi: quia eius iudicio non eligitur prælatus, nisi bonus. 1.Reg.16.a. Et prouidet Pharao virum sapientem, quum dat Deus Apostolos & prædicatores. Gen.41.d. Idem significat prouidens Moses viros sapientes. Exo.18.d. Gre.s.1.Reg.16.

Prouidere tenetur pater nuptias puellæ humiliatæ à filio. Exo.21.b.

Prouincia.

Prouincia, est regio, dicta quòd procul vinci videatur. Sic enim dicebantur prouinciæ regiones longè ab Italia bello à Romanis acquisitæ.

Glo.ord.s.Thre.1. Prouinciæ dici possunt diuersæ animæ potentiæ, quando princeps prouinciarum facta dicitur esse sub tributo peccando. Thre.1.a. *Potentiæ animæ.*

Ricar.de S.Vict.de somnio Nabuc.43. Prouincia Babyloniæ significare potest statum naturalium necessitatum, in quas incurrimus per peccatum, super cuius prouinciæ opera constituuntur Sidrac, Misac, & Abdenago. Daniel.2.g. *Status naturalium necessitatũ.*

Prouocare, Irritare, Concitare.

PRouocare, est velut à longè vocare, & tam in bonum, quàm in malum inuitare, incitare, hortari, & in malum lacescere.

Hie.s.Ezec.32. Prouocat Deus cor populorum multorum, quando conuertit ad se; & auertit à diabolo, quos ille subiectos habebat. Eze.32.b. *Conuertẽs Deus*

Hie.s.Sopho.3. Ori.s.Iudit.ho.2. Prouocant oculos maiestatis Dei, qui eius prouocant iram. Isa.3.b.63.c. Prouocantes autem iram Dei colendo idola, confusionem sibi potius parant, quàm Deum ad iracundiam prouocant. Ier.7.d. Prouocant autem os Domini ad iracundiam, qui duram contra se faciũt eum proferre sententiam. Thre.1.f. Concitant etiam Deum ad iracundiam, qui opera faciũt iracundiæ digna. Iudi.2.c. Et irritatores sunt, qui prouocant Deum ad puniendum. Ezec.2.c. Gre.11.mor.1.& 26.mor.28. Et prouocatrix ciuitas, est Hierusalem, & ecclesia malorum. Sopho.3.a. Prouocant autem mali audacter Deum, quia plerunque eo magis contra Deum superbiunt, quò ab eius largitate & contra meritum ditantur, & qui prouocari bonis ad meliora debuerant, donis peiores fiunt. Iob.12.b. Prouocare etiam iram Dei, est mandatis illius scienter contraire, scire bonum sed despicere, facere posse, nec velle. Iob.36.b. *Prouocantes iram Dei.*

Prouocare Deum ad iudicium est, velle ostendere se iniustè affligi ab eo. Iob.34.d.

Hie.s.Isa.23. Prouocant manus Tyri reges, quum mundana prosperitas etiam Sanctos de statu suo mouere nititur. Isa.23.c.

Prouoluere, vide Prosternere.

Prouoluere, vide Prosternere.

Proximus.

PRoximus dicitur, quasi valde propinquus, & omnis homo dicitur proximus alteri, secũdum quòd sunt eiusdem naturæ, & debent inuicem benefacere: vnde proximus dicitur beneficus, vt sumitur Luc.10.e. Item vicinus. Deut.23.d. Ingressus vineam proximi tui. Datur etiam proximum tempore. Tob.5.b. In proximo, est vt à Deo cureris.

Glo.ord.s.Eze.33. Gre.10.mor.9. Aug.20.ciui.Dei.29. Proximus interdum dicitur Christus, cuius vxorem polluit, qui fideles ab eo separat. Eze.33.f. Et proximus occisi, est Christus iudex, qui non vindicat in fugientem ad ciuitatem refugij, quia parcet pœnitenti. Deut.19.b. quum enim sit in forma Dei Deus noster, formam serui accipiens, esse dignatus est etiam proximus noster. *Christus.*

Arn.& Hil.s.Psal.121. Aug.s.Ps.37. Proximi Christi erant Apostoli: etiam sunt omnes fideles. Hi proximi de longè steterunt in passione. Psalm. 37.121. Proximus etiam Christi est vicarius eius in terra. Exod. 22. Leuitic.6.a. *Apostoli. Fideles.*

Ori.s.Cant.ho.4. Basi.s.Ps.44. Hie.ad Principiã. Basil.& Arnob.s.Ps.37. Proxima sponsa, est anima, quæ adhærens Christo vnus spiritus fit. Cant.2.c. Et proximæ ecclesiæ, sunt virgines, propter castitatis mundiciam, vel sunt viduæ & continentes, quæ sunt post virgines. *Anima. Virgines. Continentes.*

Aug.s.Ps.37. Proximi, qui stare dicuntur aduersus peccatorem, sunt Angeli. Ps.37. Proximi verò, qui appropinquauerunt & steterunt aduersus Christum, fuerunt Iudæi in passione. *Angeli. Iudæ.*

Glo.ord.s.Exod.2. Proximi aliquando dicuntur Iudæi & Gentiles, quos pacificauit Christus in Mose figuratus. Proximus quidem, qui faciebat iniuriam, erat Iudæus, qui verò patiebatur Gentilis. Vnde Iudæi dicebant. Ioan.9.f. Tu discipulus eius sis. Exo.2.c.20.b.21.b. *Iudæi, & Gentiles.*

Ori.s.Num.ho.22. Proximus aliquando est cognatus, & proximi sanguinis succedentes quinto loco in hæreditate, sunt, qui quacunque occasione benè operantur. Num.27.b. *Benè operantes*

Gre.s.1.Reg.14. Proximi etiam dici possunt, qui apti sunt conuerti ad fidem. 1. Reg.14.c.

Amb.epist.56. Phil.de temulẽtia. Proximum occidere est nemini parcere. Vel proximus occidendus, est caro affligenda, vel sermo falsus reprimendus. Exo.32.f. *Caro. Sermo falsus.*

Hie.s.Zac.14. Vsque ad proximum coniunguntur valles montium, hoc est, duo testamenta, & non vt faciant vnum, quia multa sunt in veteri testamento, quæ ad literam non seruantur. Zachar.14.a.

Prudens, Prudentia.

Prudens est, qui rerum agendarum scientiam habet. Et prudentia est appetendarum & vitandarum rerum scientia.

Hie.s.Ier.10. Gre.17.mor.16. Ruper.s.Amos 5. PrudentiaDei dici potest ipse filius Dei, qui & sapientia Patris dicitur. Ier.10.b. Prudentia autem Dei percussit superbum. Iob.26.d. quia antiquus hostis per excessum præsumptionis suæ eum etiam perdidit, quem iniquæ persuasionis lege possedit, & dum audacter eum, in quo nihil sibi competebat appetiit: iure illum, quem quasi iustè tenebat, amisit. Prudentia itaque, non virtute percussus est, qui dum ad tentandum Deum soluitur, ab homine *Filius Dei.*

possidendo

possidendo religatur, vt inde eum, qui sub ipso erat perderet: vnde cum illo, qui super ipsum est, congredi præsumpsisset. Ipse est prudens, qui tacuit. Amos 5.d.

Fideles. Custodientes Christum.

Prudentia dici potest fides in corde & sapientia in mysterio abscondita. Ps. 78. 104. *Basi. s. Psal. 48.*

Prudentes vt serpentes sunt, qui custodiunt caput suum Christum, à quibus etiam diabolus spoliatur capite suo, qui alios exuere voluit. Mat. 10. b. *Arn. s. Ps. 104. Hil. s. Mat. can. 10.*

Vincens dæmones. Habens rectam fidem.

Prudens super inimicos est, qui vincit dæmones, & qui habens rectam fidem prudentior est Iudæis & hæreticis. Psalm. 118. Prudentiores filiis lucis filii huius seculi sunt, qualis fuit Paulus, qui prudentior fuit aliis Iudæis, qui cum luce scripturarum remanserunt in tenebris. Luc. 16. c. *Amb. de fug. secu. 7. Arn. & Hil. s. Ps. 118. Hie. Aglasiæ.*

Bene operantes in hac vita ad gloriam Dei. Prædicator.

Prudentes virgines sunt, qui procurant habere oleum doctrinæ necessariæ ad salutem. Et qui opportunum operandi tempus in corporibus amplexi sunt. Item qui in gloriam Dei opera sua faciunt, nec inanem gloriam quærunt. Mat. 25. a. *Ori. s. Mat. ho. 32. Hil. s. Mat. can. 27.*

Prudens eloquii mystici, est qui nouit vetus & nouum testamentum, qui & prudens incantator dicitur. Et prudens auditor est, qui scit discernere vera à falsis. Isa. 3. a. Et prudens qui tacet in tempore malo, est ecclesiasticus prædicator. Amos 5. d. *Aug. 83. q. 59. Hie. s. Isa. 3. & s. Amos 5.*

Scribæ doctores Iudæorum.

Prudentes, à quibus absconduntur mysteria, sunt Scribæ superbi, ideo opponuntur illis à Christo paruuli, vt probet se tumorem damnare, non acumen. Mat. 11. d. Ipsi sunt prudentes Iudæorum, qui excæcati sunt. Isa. 29. e. *Glo. ord. s. Mat. 11. Hie. s. Isa. 29.*

Pruina, vide Gelu.

Prunæ, vide Carbo.

Prurire, pruritus.

Ira.

Prurire, est libidine scalpendi ardere. Et pruritus, est excursus humoris spirabilis inclusi contra naturam, qui & prurigo dicitur. Deuter. 28. c. Potest autem designare iram & furoris insaniam. *Glo. ord. s. Deu. 28*

Detractiones. Doctrina hæretica.

Pruritus aurium, aut linguæ, dicitur esse in auditoribus detractionum & in detractoribus. Et prurientes auribus sunt qui placentia loquuntur. 2. Tim. 4. a. Peculiariter autem dicitur hoc de hæreticis, qui occultè docentes suauius audiuntur, iuxta illud. Pro. 9. d. Aquæ furtiuæ dulciores sunt, & panis absconditus suauior. *Glo. ord. s. 2. Tim. 4*

Psallere, Psalmus, Psalterium, Psaltes, vide Canere.

Pseudo.

Heretici. Philosophia. Cœtus pharisaicus.

Pseudo idem est, quod falsus, vnde pseudopropheta, est falsus propheta. *Hie. s. Ier. 29.*

Pseudopropheta est qui aliter scripturarum verba accipit quàm à Spiritusancto, sunt instituta, vnde hæretici dicuntur pseudoprophetæ. Ier. 29. b. Apoca. 20. d. Pseudopropheta est etiam inanis philosophia eorum, qui circa Deum errarunt. Apo. 16. c. Item cœtus pharisaicus, & omnes deceptores, qui vnum corpus faciunt, sunt pseudoprophetæ. Apoc. 9. d. *Aug. s. Apo. ho. 17 Rup. 9. s. Apo. & 11*

Ptisana.

Carnis lasciuia.

Ptisana, est hordeum decorticatum, vel hordei succus, siue aqua vel pultis genus ex farina hordeacea. 2. Reg. 17. e. Pro. 27. d. Ptisanæ siccantur, cum carnis lasciuia per continentiæ rigorem stringitur.

Pubertas.

Aetas Patriarcharum.

Pubertas, est ætas in qua pubes nascitur in maribus aut fœminis.

Pubertas Israel erat in Abraham & Patriarchis, quos accepit Deus puros & immunes ab idololatria. Ioel 1. b.

Publicare, publicus.

Euagatio sapientum.

Publicare, est manifestare, & publicum est quod est manifestum, & commune. Est etiam publicare proscribere seu publicè venale proponere.

Publicantur domus sapientum, quando studiosa illa quietis suæ ocia ad omnem dissolutionis euagationem exponuntur, doctrinæque secreta penetralia ad omnem curam vel curiositatem prostituuntur. Dan. 2. a. *Ricar. de S. Vict. de somnio Nabuc. 4.*

Publicanus.

Gẽtilis populus.

Publicani erant, qui vectigalia & alios populi Romani reditus exigendos certo constituto precio redimebant.

Plublicanus stans à longè in oratione, approbatus à Deo, Gentilem populum significat prælatum Iudæis. Luc. 18. c. *Aug. s. Ps. 74.*

Pudenda, Verenda, Veretrum.

Christi crux. Humilitas Christi. Castitas.

Pudenda, sunt membra pudoris in maribus & fœminis, quæ verenda etiam dicuntur.

Verenda Noe nudata. Genes. 9. d. designant crucem Christi & humilitatem carnis eius, quæ Sem & Iaphet, hoc est, Gentiles operuerunt, quia cognoscunt in cruce & carne Christi, & laudant Dei virtutem. *Amb. de Tobia. 20*

Verenda tegere fœminalibus, est castitatem seruare, quod vnusquisque debet in se facere. Est etiam causas generationis rerum occultas nobis esse. Leuit. 16. a. *Glo. ord. s. Leu. 16.*

Verenda, quæ reuelat Deus, sunt peccata, quibus peccator confundetur. Et verecundiora reuelata dicunt manifestatam turpitudinem peccatorum. Ier.13.d. Nahum.3.b. *Turpitudo peccatorum.*

Phil. de special. legibus.

Verenda viri, quæ apprehendit mulier, designant sensibilia generationi, & corruptioni obnoxia. Deut.25.c. *Sensibilia corruptibilia.*

Pudere, Pudor, vide Confundere.

Pudicus, Pudicitia, vide Castitas.

Puer, Puella, Pueritia.

Puer significare solet eum, qui in tenera ætate est, quæ pueritia dicitur, quæ à septimo anno vsque ad quartumdecimum numerari solet. Quādoque autem significat seruum, & interdum filium, & nonnunquam ponitur ad distinctionem sexus, quia puer est mas, puella verò fœmina.

Amb. epist.17. et se. 53. & s. Luc.18. Hie. Agla. & s. Isa.10. Ori. s. Ps.86. ho.4. & s. Ierem. ho.1.

Puer quandoque dicitur Christus, quem etiam significat puer Isaac, & puer Iosue. Ipseque est puer imitandus. Gen.21.a.37.f.41.b. Exo.33.c. Psalm.17. In titu. 68. Isa.9.b.10.c.42.a. Hose.11.a. Matth.12.b.18.a. Mar.9.e. Luc.2.f.9.f. Et pueritia in Ioseph, puritatem vitæ Christi designare potest. Et puer Ieremias ætate, non sensu, nec spiritu prophetico, typus est Christi. Ierem.1.a. *Christus.*

Ori. s. Mat. ho.5.

Puer etiam, aut paruulus, significare potest Spiritumsanctum. Mat.18.a. Mar.9.e. Luc.9.f. *Spiritussanctus.*

Hie. s. Isa.8.

Puer natus de prophetissa, dici potest sermo Dei per Spiritūsanctum natus in anima. Is.8.a. *Sermo Dei.*

Cle. Alex.1. pædago.5. Ori. s. Isa. ho.7. et s. Mat. ho.5. Hil. s. Mat. can.11 Hie. s. Isa.8.11. Amb. s. Luc.18. Gre. s.1. Reg.1.2.

Pueri dicuntur fideles, & præcipuè discipuli Christi, quos vsu & consuetudine habebat familiares. Ps.8.68.112. Isa.8.a.11.b.65.d. Matth.11.b.19.b.21.b. Mar.10.b. Ioan.21.b. Et datur puer Deo, & etiam mundo: huic quidem tanquàm seductus & errabundus: illi verò tanquā dilectus, & dicitur νήπιος, quasi tener ac mollis. Dicuntur autem pueri, tum ob malitiæ simplicitatem, tum quia quantumcunque sublimati, tamen pueri sunt, si comparentur ad ea quæ non assequuntur. Sed non omnes pueri æquales. Heb.2.c. Pueri Iob, eosdem designāt. Iob.29.a. Pueri etiam passim dicuntur innocentes & simplices, præcipuè autem malitia simplices, & etiam humiles, aut ipsa humilitas. Gen.43.b. Luc.18.c. Et puer infantulus Samuel, designat eum, qui adhuc regi debet, & duci ab alio. 1. Reg.1.d. Puer etiam Samuel magnificatus, designat humilem exaltatum, vel perfectū factum. 1. Reg.2.c. Vt sit iuxta illud. Mat.18.a. Nisi conuersi fueritis & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum cælorum. Sicut è diuerso dicitur de superbo. Luc.10.c. Videbam Satanam sicut fulgur de cælo cadentem. *Fideles. Discipuli Christi. Innocens. Simplex. Humilis. Humilitas.*

Ori. s. Mat. ho.7. t5 Amb. s. Luc.1.9. Hie. s. Ioel 3. et s. Hose.10. Gre.2. mor.25.

Pueri etiam, qui offeruntur Christo, sunt aut carnales & sensuales, & lacte opus habentes, & rudes in fide, & etiam imitatores Christi. Mat.19.b.21.b. Sic erat puer Ephraim. Iere.31.d. Et puer & puella, sunt infirmiores in fide. Ioel 3.a. Pueri autem Israel, dicebantur hæretici, quando tenebant simplicitatem fidei ecclesiæ. Hos.11.a. Pueros percutiunt hostes gladio, quia eos tentationis suæ iaculis grauiter vulnerant, quos necdum iuuenilis constantia liberos, vel robustos seruat. Iob.1.c. *Carnales. Rudes aut infirmi in fide. Imitatores Christi.*

Beda s. Gen.26. Rup.2. s. Isa.11. Ori. s. Gen. ho.13. Amb.1. de Abra.5

Puer Abrahæ missus ad quærendam vxorem Isaac, designat ordinem Prophetarum, Apostolorum, omniumque Doctorum, qui dum verbum prædicationis bonis mentibus faciunt ad vnamquanque animam vnigenito filio coniungendam, quasi prouisores fiunt. Gen.24.a. Et pueri Abrahæ, qui foderunt puteos, sunt Moses, & Prophetæ. Gen.26.d. Puer paruulus minans lupum & pardum, designat Apostolos regentes persecutores suos, & diuites, & Reges conuersos. Is.11.b. Et puer Abraham coquens vitulum, significare potest Prophetas simplicitatem vitæ habentes, & prædicantes Christum. Gen.18.a. Iidem sunt pueri Isaac fodientes puteos, qui etiam designant Euangelistas. Gen.26.g. Et puer Eliȩ videns nubeculam, prophetæ expectantes Christum. 3. Reg.18.g. Et pueri sedentes in foro, erant prophetæ prædicantes in Synagoga, vel etiam Apostoli. Mat.11.b. Isa.8.d. Psal.18. *Prophetæ. Apostoli. Doctores. Euangelista.*

Hil. & Hie. s. Mat.11.

Rup. s. Gen.31.

Pueri duo Abrahæ, qui non peruenerunt ad locum sacrificii. Gen.22.a. designant Iudæos, qui cum seruiliter viuerent, & carnaliter saperent, non intelligebant humilitatem Christi, nec passionem, qui & diuidendi erant in duas partes. Ipsi expectant cum asino, qui adhuc expectant Messiam. Eosdem designat puer, qui coxit vitulum, quia ipsi coxerunt Christum in passione. Gen.18.a. Puer quoque Ismael, sunt Iudæi. Gen.21.b. Et puer sacerdotis. 1. Reg.2.e. erat populus synagogæ perfidis pastoribus obsequens. Et rectè puer, quia infirma literæ tenens, in virum perfectum per Euangelium crescere recusauit. Idem designat ministrantes gulæ sacerdotum. Et pueri insultantes Elisæo, & dicentes: Ascende calue: sunt Iudæi crucifigentes Christum in Caluariæ loco. 4. Reg.2.d. Et puer habens quinque panes hordeaceos, est populus Israel, habens libros Mosis: quos integros seruabat, quia non penetrabat mysteria. Ioan 6.a. Iob.1.c. *Iudæi. Ministri gulæ.*

Beda s. Gen.18. Hie. s. Ps.84. Gre. s.1. Reg.2. et 2. mor.26. Aug.12. contra Faustū.35. et s. Ps. 44. & s. Ioan. tra. 24.

Pueri etiam duo Abrahæ, designare possunt vtrumque testamentum. Ge.22.a. In vtroque enim prædicatur passio Christi. *Vtrumque testamentum.*

Hie. s. Isa.65. Glo. ord. s. Isa.65.

Puer centum annorum erit, qui habebit perfectam ætatem in fœlicitate. Isa.65.d. Vel puer centum annorum est, qui hic diu pueriliter vixit, seruiens vitiis, quod exponit addendo. Et peccator centum annorum, maledictus erit. *Beatus. Diu peccans.*

Gre. s.1. Reg.2. Hil. s. Mat. can.7.

Puer Samuel, significare potest Gentilem populum nouiter conuersum, aut prædicatorem ex Gentibus. 1. Regum 2. e. Et puer delicatus Ephraim designat Gentiles recenter *Gentiles.*

conuersos. Ier.31.d. Item puer Centurionis. Mat.8.a.

Sacerdotale ministerium. Puerilis sensus. Puer Eliæ dimissus in Bersabee.3.Reg.19.a. est sacerdotale ministerium, quod templo Domini in Hierusalem exhibebatur. Vel est puerilis sensus relictus Iudæis. *Ber. ser. paruo. 64.*

Genus humanũ. Puer, quem suscitauit Elisæus, typus est generis humani à Christo liberati. 4.Reg.4.c. Vel populi Iudaici mortui per idololatriam. *Glo. ord. s. 4. Reg. 4.*

Moses cum lege. Puer Elisæi cũ baculo, Moses cũ lege: qui non valuit suscitare genus humanũ. 4.Reg.4.d. *Aug. ser. 207.*

Bona ratio. Christus. Puer pauper & sapiens, est bona ratio, vel bonus intellectus: qui incipit in homine ab anno tertiodecimo. Dicitur pauper, quia non omnis populus obtemperat ei. Dicitur sapiens, quia creaturam dirigit in bonã viam. Ecclesiastæ 4.c. Puer etiam pauper & sapiens est Christus, qui melior Rege sene & stulto in hoc mundo, &c. *Gre. 9. mor. 23.* *Hie. s. Ecclesiastẽ. 4.*

Sensus spiritualis. Puer vnus, est sensus spiritualis, & Saul cum puero, est auditor cum spiritu. 1.Reg.9.a. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Confidentes in propria virtute. Maligni. Principes insipientes. Pueri dicuntur aliquando in propria virtute confidentes, & maligni. Isa. 40. g. 1. Reg. 2.c. Sap.12.d. Et pueri principes, sunt principes insipientes & mali. Is.3.a. Eosdem designant pueri Pharaonis. Gen.40. Et pueri iacentes in terra, sunt, qui innocẽtiam puerilem simulabant: qui cùm terrenis desideriis inhęsissent, ei terræ traduntur. Thr.2.g. Et ad hos pertinent pueri Sodomorum. Gen.19.b. In horum puerorum corde est ligata stultitia. Pro.22.c. *Bed. s. Pro. 22.*

Diabolus. Contemnentes præcepta maiorum. Puer rex, dicitur diabolus, qui à patris præceptis descivit. Ecclesiastæ 10.c. Generaliter autem iuuenes dicuntur in scriptura, qui à veteri autoritate desciscunt, & cana pręcepta parentum contemnunt, qui neglecto Dei mandato, cupiunt statuere traditiones hominum. *Hie. s. Ecclesiastẽ. 10.* *Gre. s. 1. Reg. 9.* *Hie. s. Zac. 8.*

Anima. Puella dicitur anima nõdum vitiis corrupta, & puellæ Rebeccæ, sunt animæ imperfectiores adhærentes perfectioribus. Gen.24.g. Exod. 21. b. Puellæ etiam filiæ Pharaonis, dici possunt animæ. Exo.2.a. Puellę quoque sunt mentes electorum integræ per innocentiam, & decoræ per virtutum claritatem. Leu.22.b. 1 Reg.9.b. Zac.8.a. *Isyc. s. Leu. 22.* *Amb. de initia. myste. 3.*

Ecclesia. Puellæ filiæ Pharaonis, ecclesias significare possunt. Exo.2.a. Et puella Nahaman, dici potest ecclesia ex gentibus. 4.Reg.5.a. *Hil. s. Mat. cã. 14.*

Anima peccatrix. Puella dici potest anima in peccatum lapsa, qualis fuit Dina corrupta à Sichen, vt huiusmodi anima corrupta est à diabolo. Gen.34.a. Designat etiam puella, in malum, ipsam voluptatem allicientem ad peccatum. 14.b. *Aug. ser. 208.*

Prophetia. Particula sacræ doctrinæ. Fama legis. Puella Hebræa quæ erat apud Nahaman, typus est prophetiæ: cuius aliqualis notitia peruenit ad Gentes, cui etiam crediderunt. Vel est particula sacræ doctrinæ, quam rapuerunt latrones, hoc est, Philosophi, eam sibi vsurpantes. Est etiam fama legis paruula: quia lex nullũ ad perfectum ducere valuit. 4.Reg.5.a. *Rup. 5. s. Reg. 19.*

Ecclesia Romana. Puella saltans, ecclesiam Romanam significare potest, quę accipit in disco caput Ioannis, quando veneratur Christum, vel sensum spiritualem: & tradit matri, hoc est, Synagogæ in fine mundi. Marc.6.c. *Hie. s. Mar. 6.*

Litera. Libido. Puella, ad quam ingrediuntur pater & filius. Amos 2.c. dici potest litera legis: ad quam Iudæi & aliqui Christiani ingrediuntur. Vel est libido, quam sacerdos & clericus amplectuntur. *Glo. ord. s. Amos 2.*

Puerpera, vide Parere.

Pugillus, Pugnus.

PVgillus, dicitur quasi paruus pugnus. Pugnus autem est manus contracta, siue complicata, quasi ad pugnam parata. *Hie. s. Is. 4.*

Potentia Dei. Punitio citra cõdignum. Pugillus, quo aquas metitur Deus, designare potest potentiam Dei, qua potest comprehendere omnes gentes, & ad fidem deducere. Is.40.c. Designat etiam punitionem, qua Deus citra condignum punire dicitur malos. *Isy. s. Leu. 2.*

Fides. Scientia iuxta capacitatem. Pugillus plenus similæ. Leu.2.a.5.c.6.b. designat fidem: & ipsum sapere iuxta capacitatem suam. Vt enim, qui pugillo plus vult comprehendere, nihil proficit: totum quippe defluit. Sic mensura scientiæ de Deo, est fides. Credere enim oportet accedentem ad Deum. Rom. 14.d. Hebr.11.b. *Isy. s. Leu. 5. 6.*

Promissio Christi. Summa scientiæ in Christo. Pugillus etiam plenus similæ in manu sacerdotis, designat verbum promissionis Christi, quo pollicitus est, non rapiendos de manu sua, quos ipse susceperit. Vel designat summam scientiæ apud Christum permanere. Leu.5.c.6.c.

Brutalis voluptas. Pugillus hordei brutalem voluptatem significare potest, sed modicam. Eze.13.d. *Hie. s. Eze. 13.*

Lædere proximum. Pugno percutere, est parcitate, hoc est, spernendo, vel non consulendo proximum exasperare. Vel etiam opere ipsum lædere. Exo.21.b. Is.58.b. *Glo. ord. s. Exo. 21.*

Pugillaris.

Lex. PVgillares, sunt tabellæ cæreæ, vel ligneæ, siue alterius materiæ, in quibus stylo scribitur: dictæ quòd pugno comprehendantur, vel à pungendo, quod stylo in his pungẽdo scribatur. Luc.1.f. Potest significare legẽ, in qua erant mysteria de Christo, quæ nũc cõfirmãtur. *Glo. ord. s. Luc. 1.*

Pugio.

PVgio, est teli genus, à pugno dictum, quo facilè apprehenditur: Vel dicitur, quòd eo præsentiùs pugnetur.

Verbum Dei. Pugio Phinees, quo confodit peccantes. Nu.25.b. gladium spiritus designat, hoc est, verbum Dei quo peccatores confodiuntur. *Ori. s. Nu. ho. 20.*

Pugnare, Pugnator, Pugna, vide Bellum.
Pugnus, vide Pugillus.
Pulcher, Pulchritudo, vide Decor.

Pulex.

PVlex, est animalculum hominibus infestum, quod saliendo confugit: dictum est, quòd ex puluere generetur. Quo nomine dictus est etiam vermiculus, qui in herbis & præcipuè brassicis nascitur, eisque nocet. Ponitur in hyperbole rei paruæ, ac minimi momenti. 1. Regum 16.d.

Pullulare.

PVllulare dicuntur arbores, quum à radice nouæ plantæ surgunt.

Lyr. s. Gen. 41.

Pullulantes spicæ nouas virtutes orientes, designant, quæ pullulant in culmo vno, hoc est in vna charitate. Gen. 41.a. *Virtutes orietes.*

Glo. ord. s. Eze. 29. Gre. 12. mor. 4.

Pullulans cornu Israel destructa Ægypto. Eze. 29.d. ad literam dici de Zorobabele. Designat autem multiplicationem Christi, & fœtificantē ecclesiam, destructa Gentilitate. Pullulant etiam rami præscissi trunci, quum fideles resurrectione Christi multiplicati, longè lateque crescunt. Iob 14.b. *Multiplicatio fidelium.*

Pullus.

Cle. Alex. 1. pæd. 5

PVllus, est paruus fœtus quorumcunque animalium, tam volatilium, quàm & terrestriū. Pulli sunt, qui vitij iugum non subierunt: qui ab improbitate minime domiti sunt, sed simplices, & ad ipsum solum patrem exilientes, non equi subiugales, qui ad propinquorum vxores hinniunt, & fœminarum insano amore tenentur, sed liberi, & recenter geniti, qui propter fidem exultant, celeriter ad veritatem currentes, veloces ad salutem, mundana proterentes, & conculcantes. Et pullus asini ad vitem alligatus, est simplex & infans populus sermoni alligatus, qui vitis est ferens sanguinem, vt vitis vinum. Vt enim vinum est corpori poculentum, ita sanguis spiritui. Gen. 49.b. Pullus etiam asinæ, cui insedit Christus, significare potest pueros baptizatos. Mat. 21.e. *Immunes à vitiis. Simplices. Pueri baptizati*

Cle. Alex. 1. pæd. 5. Ori. s. Mat. ho. 26.

Pullus nouus, humanitatis, quæ in Christo est vnita, nouitatem, & senij expertem, & cum simplicitate æternitatem ostendit Zac. 9.b. Mat. 21.a. *Christus.*

Cle. Alex. 1. pæd. 5. Arn. s. Ps. 83. 146. Gre. 31. mor. 36. Euc. ser. spir. 5.

Pulli gallinæ, sunt fideles sub Christo Mat. 23.d. Et pulli turturis, sunt filij ecclesiæ. Psal. 83. Pulli quoque coruorum, sunt Christiani ex gentibus infidelibus orti. Ps. 146. Et pulli aquilæ, sunt, qui nondum diuinitatis contemplatione apti sunt pasci, ideo lambunt sanguinem contemplando humanitatem & passionem Christi. Iob 39.d. *Fideles.*

Ber. ser. 1. in ramis palm. Isyc. s. Leu. 12. Ori. s. Gen. ho. 17. & s. Mat. ho. 14. & s. Luc. ho. 37. Hil. s. Mat. cā. 20. Chry. s. Gen. ho. 67 Gre. 30. mor. 12. Euc. q. in Ps. Hie. s. Zac. 9. & s. Ps. 146. Aug. s. Ps. 83. Gre. 10. mor. 15.

Pulli columbæ, significare possunt contemplatiuos. Et duo pulli significant mundiciam & simplicitatem, vel duplicem actum charitatis, vel duplicem gemitum, vel legis meditationē & scientiam. Leu. 1.d. 5.b. 12.c. 14.d. 15.b. Nu. 6.b. *Contemplatiui. Mūdicia & simplicitas. Duplex charitas. Duplex gemitus*

Pullus asinæ, significare potest Gentilem populum, & eos, qui non sunt assuefacti portare iugum Domini. Sic pulli camœlorum & asinorum decem. Gen. 32.d. 49.b. Is. 30.e. 32.d. Matt. 21.a. Luc. 19.e. Zach. 9.c. Et pulli coruorum sunt filij Gentilium peccatis nigri, quibus Deus præparauit escam, conuertendo eos ad fidem. Iob 39.d. Ps. 146. *Gētilis populus*

Pulli turturis, dici possunt opera bona per carnem acta. Ps. 83. *Opera bona.*

Pullus onagri, significat omne agrestium genus, quod naturæ dimissum motibus, loris dominantium non tenetur. Et qui in puluere cuncta, quæ desiderat, per effrenatam libertatem quærit, quid aliud, quàm pullo onagri esse similis concupiscit: vt disciplinæ hunc lora nō teneant, sed audenter vagus per syluam desideriorum currat. Iob 11.c. *Sequens desideria sua.*

Hie. s. Is. 16. Hie. s. Iob 39. Euc. for. spir. 5.

Pulli auolantes de nido, sunt discipuli hæreticorum eos deserentes. Is. 61.a. *Discipuli hæreticorum.*

Pulli aquilæ, in malum, sunt sectatores diaboli, eius rapacitatem imitantes. Iob 39. d. *Sectatores diaboli.*

Pulli hirundinis, vide Hirundo.

Pulmentum, Pulmentarium, Pultes.

PVlmentum est cibarum, ad modum pultis factum; & sumitur pro coctis cibis, qui cum pane eduntur, & pro omni molli edulio. Pultes autem fiebant ex farina, aqua, & melle, seu caseo.

Glo. ord. s. Gen. 27

Pulmentum ex hœdis, quod obtulit Iacob patri, significat simplices, quos Christus offert Deo patri, vel bona opera Gen. 27.a. *Simplices. Bona opera.*

Glo. ord. s. Gen. 25. Bed. s. Gen. 25.

Pulmentum, quod coxit Iacob. Gen. 25. d. res temporales modicè sumptas significare potest, & etiam infidelitatem & vanitatem venditam propter primogenita, hoc est, propter cæleste regnum. *Res temporales.*

Hie. s. Agg. 2.

Pulmentum dici possunt apostolicæ epistolæ, quæ quasi veteris legis carnes condiunt, & decoquunt, & conditas præbent esui. Agg. 2.a. *Epistolæ apostolicæ.*

Glo. int. s. Exo. 12.

Pulmentum præparare, est humana diuinis condire. Exod. 12.f. Quod pulmentum non licuit Hebræis exeuntibus de Ægypto præparare, quia vrgent Ægyptij, hoc est, mundani, ne euangelij sapore austeritatem legis, vel mundani dogmatis condiamus. *Condire humana diuinis.*

Glo. int. s. Gen. 27.

Pulmentum de venatione Esau, quod petebat Isaac, designat ceremonias legis, quas ad tempus Deus acceptabat. Gen. 27.a.

Pulmo.

Superbia. Pulmo, est ex visceribus, natura spongiosus, & ideo spiritus capax, diuiditur in similitudinem vngulæ bouis, ipso respiramus, qua ratione correfrigeratur. Solet designare superbiam tumidam & inflatam, quę hyssopi humilitate purgatur. 3. Reg. 22. e. *Aug. s. Ps. 50.*

Pulsare.

PVlsare, est sępe percutere, & pulsatur ostium, & pulsantur instrumenta musica.

Perseuerare in oratione. Pulsare ostium, est perseuerare in oratione. Pulsamus etiam bene operando. Lucę 11. b. Matth. 7. a. *Amb. s. Luc. 11. Gre. 6. repi. Epi. 37*

Inspiratio. Pulsare etiam dicitur sponsus, quando inspirat aliquid faciendum. Cant. 5. a. *Rup. s. Cant. 5.*

Pultes, vide Pulmentum.

Puluillus, vide Ceruical.

Puluis.

PVluis, est minutissima terra, quæ leui vento facilè spargitur, more cineris.

Sancti. Mali. Puluis pedum Dei, dicitur nebula. Nah. 1. a. & designat Sanctos è terra eleuatos, vel certè malos sua caligine veritatem obtenebrantes. *Hier. s. Nah. 1.*

Recta interpretatio scripturæ. Puluis alius, quo linienda est domus. Leu. 14. f. Rectam interpretationem scripturæ significat. Et puluis pedum est interpretatio euangeliorum. Mar. 6. b. *Isy. s. Leu. 14.*

Virtutes. Puluis tenuissimus aromatum, est, quum virtutes recogitando teruntur, & vsque ad subtilitatem occulti examinis reuocatur. Intelligitur autem vniuersa multitudo virtutum. Exo. 30. d. Easdem designat puluis pigmentarij. Cant. 3. c. *Gre. 1. mor. 39. & s. Cant. 3. Ric. de S. Vict. 5. de arca myst. 6.*

Progenies. Puluis aliquando significat progeniem. Gen. 13. d. 28. c. Faciam semen tuum sicut puluerem terrę. Pulueri enim terrę comparatur multitudo, quando numerari non potest. Numer. 23. Isa. 29. a. *Hie. s. Is. 29.*

Humana vilitas. Puluis dictus est homo: quia ex puluere quantum ad corpus compactus est. Et quum dicitur puluis, humana vilitas & abiectio designatur: quia & ex puluere est, & in puluerem redigitur. In puluerem autem reuerti dicuntur, qui suam agnoscunt vilitatem. Hũc puluerem comedit serpens. Gen. 3. d. 18. Iob 10. b. 39. b. Ps. 103. Ecclesiastæ 12. c. Is. 40. d. 47. a. Soph. 2. a. *Aug. de Gen. ad literam. 3. Geor. Ven. Can. 2. tom. 3. cap. 15.*

Pœnitentia. Puluis etiam est humiliatio, seu humilitas pœnitentiæ: & puluis vituli datur in potu, in pœnitentiam videlicet & contemptum superstitionis, & diaboli: vt discat homo contemnere, quod in secessum proiici videat. Exo. 32. e. Mich. 1. c. Et puluere conspersum caput, est humiliatum per cognitionem propriæ vilitatis: & per pœnitentiam pro terrenis operibus. Gen. 18. d. 1. Reg. 4. c. Ps. 102. Thr. 3. d. Eze. 27. f. Designatur etiam in condemnatis pœnitentia inutilis: quando in iudicio mittent puluerem super capita sua. Apoc. 18. b. *Hie. de veste sacerdota. & s. Eze. 27. Gre. s. 1. Reg. 4. Aug. s. Ps. 73. Rup. 10. s. Apo.*

Desiderium. Vana laudes. Honores. Terrena. Leuia peccata. Puluis, aliquando est desiderium: & etiam laudes ad inanem gloriam spectantes: & honores: & demum terrena omnia. 1. Reg. 2. b. Ps. 7. Ier. 50. b. Et puluis excutiendus, sunt diuitiæ, & cætera temporalia, & vana omnia: & etiam leuia peccata. Mat. 10. b. Luc. 9. Mar. 6. b. Isa. 52. a. Superbi absconduntur in puluere, quando terrenis negociis opprimuntur, vt in iudicio non cognoscantur notitia approbatiua. Iob 40. a. *Basi. s. Ps. 7. Amb. s. Luc. 9. Hie. epis. Et factũ est. Gre. s. 1. Reg. 2. & 23. mor. 7.*

Mens terrena. Puluis designat mentem terrenis infixam: quem puluerem comedit serpens. Gen. 3. c. Psal. 29. Is. 56. d. In puluerem reducit Deus, quando homo dimissus sibi cuiuslibet tentationis aura raptatur. Iob 10. b. *Aug. s. Ps. 7. Basi. s. Ps. 26. Hie. s. Is. 65. Gre. 9. mor. 37.*

Mali. Impietas. Peccatum mortale & veniale. Puluis præterea significat malos, & ipsam impietatem, & tam peccatum mortale, quàm veniale: & sunt puluis, quem proiicit ventus, quia inconstantes & aridi. Ps. 1. 29. 34. 43. Isa. 41. d. Hos. 13. b. Puluis quoque erant minora peccata Gentilium, & peccatum in deliberatione, & etiam in opere. 1. Reg. 2. b. Is. 5. f. Et puluis pedum sunt terrena opera. Isa. 49. f. Amos 2. c. Mich. 7. d. Et puluis fundatur in terram, quando peccatores prius inconstantes & leues, fide & gratia solidantur. Iob 7. b. 38. d. 39. b. *Amb. 2. de inter. 5. Hil. s. Ps. 1. Hie. s. Is. 5. 49. & s. Mic. 7. Aug. s. Ps. 34. Gre. 8. mor. 11. & 12. mor. 3. & 30. mor. 10.*

Potentia diaboli. Puluis dicitur potentia diaboli, quæ rapitur à vento diuinæ virtutis, & detrahitur in terrã vsque ad puluerem. Is. 16. a. 17. d. 25. d. 41. a. Hæc est puluis Tyri. Ezec. 26. c. Huc referri potest puluis terræ percussus à Mose, & puluis sparsus. Exo. 8. d. 9. b. *Hie. s. Is. 19.*

Iudæi. Impii. Puluis mortis dicitur, quia mortui rediguntur in puluerem, vel sunt Iudæi, à quibus traditus est Christus in mortem. Vel sunt impij, morti destinati, quos tanquam puluerem proiicit ventus. Ps. 21. *Aug. epis. 110. & s. Ps. 21.*

Cogitationes. Phantasmata. Puluis interdum est cogitatio, & puluis in oculis, sunt phantasmata rerum terrenarum, quę impediunt contemplationem cælestium. Vnde prius purgandus est oculus à puluere, deinde fouendus assidua contemplatione. Et sordes pulueris, leuitas cogitationum improbarum. Iob 7. b. Is. 47. a. *Gre. s. Reg. 1. & 8. mo. 11. & 14. mo. 9.*

Terrena intelligentia. Hæreses. Suggestiones dæmonum. Puluis proiiciẽdus, est terrena intelligẽtia, & dogmata hæretica. Leu. 14. f. Et puluis equorum Nabuchodonosor, sunt hæreticorum cauillationes, & suggestiones dæmonum. Ezech. 26. b. Iob 2. d. *Hie. s. Eze. 26. Gre. 3. mor. 19. Isyc. s. Leu. 14.*

Mors. In puluere dormiunt ossa, vel vitia cum malo. Iob 20. b. quia vsque ad puluerem, hoc est, ad mortem prauæ consuetudinis eum non deserunt. In puluere simul dormiunt diues & pauper, quia quantum ad corpus similiter corrumpuntur boni & mali. Vel quia diues & pauper quiescunt in desideriis terrenis. Iob 7. d. 21. c. Gen. 3. d. *Gre. 15. mo. 4. 24. 26. & 8. mor. 23.*

Punctus.

PVnctus, est initium magnitudinis indiuisibile secundùm omnem dimensionem. Interdú autem sumitur pro momento temporis.

Hie.s.Is.54. Gre.15.mor.19. — *Breuitas temporis.*

Punctum, quo derelicta dicitur esse Gentilitas. Isa.54. c. designat breue esse totum illud tempus comparatum æternitati. Sic puncto comparatur gaudium hypocritę in hac vita, quia breue, & quia tota hæc vita velut punctus est, quantumuis sit longa. Iob 20.a. Et dicuntur in púcto ad inferna descédere, quia sępe subito moriútur, & quia mors illos occupat insperata.

Pungere.

PVngere, est aliqua re acuta, & quasi in punctum terminata, corpus percutere.

Morsus consciétiæ.

Pungere dicitur per metaphoram gladius conscientiæ, quando ipsa animam remordet. Prouerb.12.c.

Pupugisse dicuntur Iudęi Christum. Apocal.1.b. quia grauiter eum & tormentis & verbis blasphemis afflixerunt.

Punire, vide Castigare.

Pupilla.

PVpilla, est pars oculi parua, in qua velut in speculo species, seu forma rei visę formatur & exprimitur.

Glo.ord.s.Zac.9. Hier.s.Ps.16. — *Sensus spiritualis.*

Pupilla oculi Dei, ponitur in hyperbole, pro re maximè directa à Deo. Zac.2.c.

Pupilla oculi ecclesię dici potest sensus spiritualis in doctoribus, qui sunt velut oculi ecclesię. Psal.16.

Glo.ord.s.Thr.2.

Pupilla dicitur non tacere, quando dolemus & lachrymas fundimus pro peccatis. Thr.2.f.

Pupillus, Orphanus.

PVpillus dicitur impubes, qui desiit esse in patris potestate, vel morte, vel emancipatione. Et propriè pupillus est, qui non habet patrem, Orphanus autem, qui nec patrem habet, nec matrem.

Hil.s.Ps.67. Gre.8.mor.1.& 16. mo.22.29.& 19. mo.16. Hie.s.Ps.9. Aug.s.Ps.45. — *Renuncians mundo & diabolo. Teneri in fide.*

Pupillus est, cui mortuus, est mundus pater, & Babylonia mater. Exod.27.d.Ps. 9. 67. 145. Pupilli etiam sunt electi teneri in fide, qui gratia pascuntur, & patrem iam pro se mortuum nondum vident. Iob 24.a. Ier.7.a. Populus enim ecclesię pupillus non incógruè dicitur, quia mortui patris est filius. Super hunc pupillum irruunt hęretici. Iob 6. d. Pupillus itidem est, qui diabolum patrem non habet, nec Gentilitatem matrem. Pupillum autem, cui non est adiutor, liberat Christus, dum vnusquisque mortuo antiquo patre diabolo, ad sanctę Ecclesię sinum currens, exhortationis adiutorium inuenit, qui iam desideria mundi persequentis fugit. Iob 3.b.c.29.b.Zac.1.c.

Arn.& Aug. s. Ps.108. Arn.s.Ps.93. Aug.s.Ioan.tract. 75. — *Deserentes diabolum. Iudæi amisso regno. Infideles.*

Orphani fiunt filij peccatoris, quando deserunt diabolum. Ps.18. Orphani autem facti sunt filij Iudæorum, quando amiserunt regnum quasi patrem.

Orphani sunt, qui Deum se patrem posse habere sanctè viuendo non credunt, & qui eos ab hoc errore abduxerit, Orphanum occidere dicitur, quia fecit, vt habeat patrem Deum. Ps. 93. Hac ratione non reliquit Deus suos orphanos, quibus ipse est pater, & dat eis Spiritumsanctum in priuilegium adoptionis. 14.b.

Hie.s.Is.9. Gre.16.mor.11. — *Peccatores. Discipuli hæreticorum.*

Pupilli, quorum Deus non miseretur, sunt, qui Deum patrem peccando amiserunt. Is.9. c. 10.a. Thre. 5. a. Discipuli etiam hæreticorum sine magistris remanentes, pupilli dicuntur. Iob 2.b.

Puppis, vide Nauis.

Purgare, vide Mundus.

Purgamentum.

PVrgamenta sunt sordes, quæ ex aliqua re immúda & lurida terguntur & purgantur. Græcè peripsemata dicuntur. 1. Cor. 4.c.

Purificare, vide Mundus.

Purpura, Purpureus.

Sanguis & passio Christi. Martyrium. Crux Christi. Tolerantia passionum. Regnum Christi. Honor Patriarcharum. Repreßio vitiorum. Spes regni cælestis. Fulgor charitatis. Fideles.

PVrpura, est piscis ex concharum genere, è qua succus elicitur ad tingendas vestes, qui etiã purpura dicitur, seu purpureus color: qui nigrantis rosę splendore sublucet, aspectui gratissimus.

Amb.de Tob.20. Gre.30.mor.10.& s.Can.3.& s.Eze. ho.15. Bed.s.Pro.31. Cyr.12.s.Ioan. 15.

Purpura, quia ex conchis, eliciebatur, sanguinem Christi & passionem designare potest, & etiam passiones Martyrum: & tolerantiam passionum amore regni perpetui exhibitam. Exo. 25.a.27.c.18.a.Prou.31.c.Mar.15.b. Et purpureus ascensus ferculi Salomonis, est crux Christi, & passiones Martyrum per quas ascenderunt ad ferculum. Cant.3.c.

Purpurea vestis Christi, regnum totius mundi Christo datum designare potest, quia est insigne regiæ potestatis. Mat.27.c.Ioan.19.a. Potest etiam significare honorem Patriarcharum.

Ori.s.Exo.ho.8. Gre.s.Cant.7.

Purpurea etiam vestis regia, repressionem vitiorum significare potest, & spem regni cælestis, & fulgorem castitatis, seu potius charitatis. Item fideles, martyrium affectantes, qui sunt indumentum Christi regis. Exo.28.a.35.a.Cant.7.c.

Elementũ aquæ. Dignitas sacerdotalis.

Purpureus color in velo sanctuarij, & in veste pontificis, elementi aquæ figuram gerere potest. Exo.25.a.26.a.f.35.a.46.a.38.c.39.a.Ezec.27.b.potest etiam regiam dignitatem sacerdotum exprimere, de quibus Ps.138.Mihi autem nimis honorati sunt amici tui Deus, nimis confortatus est principatus eorum.

Phil.de congressu. &c. Cle.Alex.5.strom. Ori.s.Exo.ho.13.

Tyrannica potẽtia.

Purpura, cùm sit regiæ dignitatis insigne, in Tyro tyrannicam potentiam designare potest. Ezec.27.c.Idem designat in meretrice magna. Apo.17.a.

Hie.s.Eze.27.de veste sacerdot. Gre.2.past.3.

Exterior cultus. Hæreticorum.

Purpura in indumento idolorum, exteriorem ornatum hæreticorum, quo charitatem, quã non habent, ostentare gestiunt, designare potest. Ier.10.b.

Rup.10.s.Apo. Hie.s.Ier.10.

Purus, vide Mundus.

Pusillus, vide Paruus.

Pusillanimis.

Pusillanimis est, qui imbecilli est animo in aduersis.

Abiectio Christi.

Pusillanimitas spiritus Christi, ipsius abiectionem in passione nobis indicat. Ps.54. *Hil.s.Ps.54.*

Infirmi in fide.

Pusillanimes, dicuntur infirmi in fide. Is.35.b. *Hie.s.Is.35.*

Pustula, Papula.

Pustula, est species occultæ vomicæ, siue tuberculum, in summitate cutis nascens, quæ & papula dicitur.

Heresis. Voluptas carnis.

Pustula in cute, seu papula erumpens, hæresim significare potest, aut etiam carnis voluptates. Leu.13.a.18.f. *Glo.int.s.Leu.23.*

Putare, Putatio, Existimare.

PVtare, est falce superflua & infrugifera ex vite, aut quacunque alia planta à veris & fertilibus resecare, & purgare. Et putari ratio dicitur, in qua sententia pura sit. Vnde putare sumitur pro cogitare, seu excogitare. Gen.40.c. Portare me putabã omnes cibos. Expectare. Luc.1.f. Quis putas puer iste erit? Existimare. Gen.42.f. Putauit nos exploratores esse. Reputare. Iob 13.a. Vt putaremini esse sapientes. Existimare autem, comparare. Psal.49. Existimasti inique, quòd ero tui similis. Iudicare. Tob.9.a. Quem quidem hominẽ existimabat. Sperare. Ps.72. Existimabam, vt cognoscerem.

Remissio peccatorum. Resecatio inutilium. Passio Christi. Baptismus. Iudicium. Prædicatoris officium.

Putatio remissionem significare potest, vel resecationem inutilium in sensibus, vel intellectibus. Item passionem Christi, & baptismum, in quo resecantur omnia peccata, præcipuè originale, demum ipsum futurum iudicium. Cant.2.c.Is.5.b. Est etiam putatio prædicatoris officium, in resecandis vitiis.

Ori.s.Cant.ho.2.4. Gre.s.Cant.2.

Colere euangelium.

Putare vineam, est colere doctrinam euangelicam. Leu.25.a.

Ordinatio Dei.

Putare dicitur Deus, quando aliquid faciendum ordinat. Isa.14.f. Iurauit Dominus exercituum: Si non vt putaui, ita erit.

Ber.s.Cant.ser.58. Isyc.s.Leu.

Contemnentes Christum. Non honorãtes prælatum.

Putamus Christum quasi leprosum, quando pro nostra lepra ipsum percussum esse consideramus. Is.53.a. Et putant contemnendum angelum, qui contemnunt, aut non honorificant Christum, & qui non honorant prælatum. Exo.23.c.

Glo.ord.s.Is.53. Isyc.s.Exo.23.

Putat se consumptum, qui tot tentamentis obsidetur: vt ipsa eorum numerositas eum penè ad lapsum desperationis inclinet. Iob 11.d. *Gre.10.mor.21.*

Putant hæretici se habere vasa cantici Dauid, hoc est, sacram scripturã. Amos 6.b. Putãtur autem ipsi vita indigni, quia ad signa, quæ exhibent, nulla humilitate concordant. Vel ecclesia fatetur hæreticos vita indignos, quia sub nomine Christi militant contra nomen Christi. Iob.30.a.

Hie.s.Amos 6. Gre.20.mor.8.

Confidens in tẽporalibus.

Putat aurum robur suum, qui fiduciam habet in rebus temporalibus & caducis. Iob 31.c. *Gre.22.mor.2.*

Putantes se mundos in hortis, sunt vacantes voluptatibus, & cum hoc se mundos esse reputantes. Is.66.a. Iob 22.2. *Hie.Is.66.*

Putat se liberũ quasi pullũ onagri, qui cuncta, quæ desiderat, per effrænatã libertatẽ quærit. Vt disciplinæ hunc lora nõ teneant, sed audẽter vagus superflua desideriorũ currat. Iob c. *Gre.10.mor.15.*

Puteus.

PVteus est, qui intra terram defossus, perpetuas ibique nascentes, & non aduentitias habet aquas, sed à viuo fonte manantes. Aliquando autem sumitur pro fonte.

Aug.1.de Spiritusancto.20.

Altitudo sacræ scripturæ. Mysteria. Profunda sapiẽtia.

Puteus aquæ viuæ, profunditatem & altitudinem sacræ scripturæ significare solet. Vt puteus viuentis. Genes.16.d.24.b.Exo.2.c. Et puteus, quem vi abstulerant serui Abimelech, sunt mysteria obscura. Gen.21.c. Et puteus quem foderunt principes. Num.21.d. profundam sapientiam mysteriorum Dei significat. Et puteus Elim. i. arietum, vel fortium, est doctrina ecclesiæ. Is.15.e. Puteus etiam nouus legem euangelicam designat, quæ est fons aquæ salientis in vitam æternam. Gen.26.c. Ad puteum inuenitur Rebecca, & Rachel, & Sephora, quia virtutes in aquis viuentibus verbi Dei nutriuntur. Et qui iungitur Domino, in puteis iungitur, hoc est, in diuinorum librorum meditatione. Puteus viuentis & videntis, est sacræ scripturæ profunditas, quam nobis ad mentis irrigationem præbuit omnipotens Deus.

Hie.s.Eos.1. Amb.de Isaac.1. Philo de temulentia. Ori.s.Gen.ho.10.12.& s.Nu.ho.12. Bed.s.Gen.24.30.

Euangelica doctrina.

Puteus, quem vidit Agar, gratiam noui testamenti significat, & legem spiritualiter intellectam, & scientiam rationalem visum mentis acuẽtem, & animi obtutum purgantem. Genes. 21.c. Et puteus fossus, est altitudo legis, quam fodiunt doctores sarculo linguæ, purgant

Ori.s.Gen.ho.7. Amb.prol.s.Luc. Chry.s.Ps.93.

terrenas cogitationes veniunt ad spirituales,& perueniunt ad illam altitudinem sapientiæ & scientiæ Dei, quam oculus non vidit,&c. Venientes autem ad puteum,in altitudine legis ecclesiam agnoscunt. *Scientia rationalis.*

Rup. s. Cant. 4. Puteus aquarum viuentium,est Beata Virgo Maria,in qua erat abundantia doctrinæ cælestis Cant. 4. d. *Virgo Maria.*

Bed. s. Gen. 29. Ori. s. Gen. ho. 13. Amb. de Isaac. 4. Bed. s. Gen. 26. Puteus ad quem venit Iacob,qui erat opertus. Gen. 29. a. legem Mosis significat. Et etiam Spiritumsanctum, qui opertus erat ante aduentum Christi. Significat etiam puteus clausus baptismum,qui clausus erat ante aduentum Christi. Et putei fossi & obruti doctrinam legis significant carnaliter intellectam. Genes. 26. d. Eosdem puteos fodit Isaac,quando Christus aperuit mysteria legis & prophetarum: quæ diabolus operire conabatur. *Lex vetus. Spiritussanctus. Baptismus.*

Aug. ser. 79. Bed. s. Gen. 29. Puteus iuramenti vbi inuenitur Isaac,est baptismus,vbi inuenitur Christus. Genes. 24. g. Eundem significat puteus opertus lapide,vt diximus. Gen. 29. a. *Baptismus.*

Amb. prol. s. Luc. Phil. de somniis. Putei quatuor,quos fodit Isaac,sic se habere possunt: vt tres significent scientiã elementorum,quartus autem scientiam cælorum. Vel in homine tres putei sunt corpus, sensus & oratio,qui cognoscuntur: quartus est mens,quæ non ita cognoscitur. Puteus quoque iuramenti,scientiam naturalem,seu disciplinam de naturalibus significare potest: cuius Dominus adducitur testis. Gen. 26. d. 46. a. Super hunc puteum sedit Christus, quando omnem scientiam mundanam subegit. Ioan. 4. a. *Rup. 4. s. Ioan.* *Sciẽtia naturalis.*

Amb. s. prol. s. Lu. Puteus, qui dictus est abundantia,scientiam moralem designare potest,inuentus est cedẽtibus Allophylis: quia bonitas moralis abundat aliis,sibi restrictior. Gen. 26. e. *Sciẽtia moralis.*

Glo. ord. s. Cant. 4. Ori. s. Gen. ho. 13. & s. Nu. ho. 12. Bed. s. Gen. 26. Puteus aquarum viuentium, dici potest ecclesia, vel eius doctrina. Cant. 4. d. *Ecclesia.*

Puteus tertius,est confessio Trinitatis per vniuersum orbem dilatata: vnde & hic puteus dicitur latitudo. Et putei tres, dicunt scientiam trium personarum. Genes. 26. e. Et puteus,est fides Christi; ad quam venitur per Mosen,hoc est,per legem. Nu. 21. d. Denique cuiusque rei scientia obscura,puteus dici potest: quum verò fit clara,fons,aut fluuius. *Confessio Trinitatis. Fides. Scientia obscura.*

Basi. s. Ps. 7. Ori. s. Gen. ho. 3. Puteus, quum habeat aquam propriam, animam cum virtutibus designare potest. Ps. 7. Et puteus in anima, dici potest cælestis sensus,& imago Dei. Puteus etiam dicitur cor: quod foditur, quum examinatur: obruitur autem à dæmonibus bonas cogitationes auferentibus, & prauas inducentibus. Genes. 26. b. Et puteus abyssi,est cor profundum in iniquitate. Apocal. 9. a. 20. c. *Anima seu cor. Cælestis sensus. Imago Dei.*

Aug. s. Apo. ho. 9. Puteus profundus & obscurus, super quem sedebat Christus. Ioan. 4. b. profunditatem humanæ miseriæ,quam Christus assumpsit,significare potest. *Profunditas humanæ miseriæ.*

Aug. 83. q. 64. & s. Ioan. trac. 15. Ori. s. Nu. ho. 12. Hie. s. Ps. 54. Aug. s. Ps. 68. Gre. 18. mor. 27. Rup. 5. s. Apoc. Putei bituminis,hæreses significare possunt: & etiam infernum. Genes. 14. b. Dicitur etiam infernus puteus interitus. Ps. 54. 1. Mach. 7. Et putei Seon, dici possunt hæreses, & artes magicę. Num. 21. e. Potest etiam puteus significare diabolum: & hæreticum. Est etiam puteus profundum iniquitatis. Et puteus abyssi. Psalm. 68. Apo. 9. a. 20. c. Item obstinatio. Prouer. 23. 2. Puteus etiam abyssi dicitur mendacium obscurum & sine fundo, cuius clauem dicitur habere diabolus. *Hæreses. Infernus. Artes magicæ. Diabolus. Hæreticus. Profundum iniquitatis. Obstinatio. Mendacium.*

Putiphar.

Phil. 2. alleg. Bed. s. Gen. 39. Putiphar eunuchus, cui venditus est Ioseph, cuius vxor fecit ipsum Ioseph mitti in carcerem, designat mentem sub simplicibus & superfluis voluptatibus seruientem. Genes. 39. a. Vt autem erat eunuchus,& emit Ioseph, designat castos suscipientes Christum. *Mens seruiens voluptatibus. Castus suscipiens Christum.*

Putidus, Putor, *vide Fœtere.*

Putrescere, Putredo, Computrescere.

Putrefieri, Imputribile.

Hie. s. Is. 10. Ori. s. Ps. 37. ho. 1. & s. Cant. ho. 1. Gre. 9. mor. 40. & 7. regist. epi. 53. & s. Ps. 37. Putrescere, est putridum fieri. Putridum autem est corruptum & resolutum, vt stercus.

Computrescere dicitur iugum à facie olei, quando peccata delentur per misericordiam Dei. Is. 10. f. Putrescunt etiam cicatrices peccatorum, quando peccator ad se reuertitur. Ps. 37. Vel cicatrices putrescere, est sanata iam peccatorum vulnera, rursus in tentationem serpere, atque ex eorum suggestionibus post superinductam cutem pœnitentiæ, fœtorem culpę doloremque sentire. *Deleri peccata. Relabi in peccatum.*

Hie. s. Hos. 5. Quasi putredo dicitur fuisse Deus domui Iuda. Hose. 5. d. quia vt lignum putrescens non statim consumitur, sed diu durat, donec consumatur, ita Deus non statim perdit peccatores, sed expectat ad pœnitentiam. *Non citò punit Deus.*

Gre. 13. mor. 21. & 17. mor. 9. Putredo dicitur pater hominis, quia omnis homo ab origine iam vitiata descendit. Iob 17. d. Dicitur autem primus homo putredo, & non vermis, quia ipse licèt sit corruptus, non tamen est natus ex corruptione.

Aug. s. Ps. 45. Gre. s. 1. Reg. 5. & 8. mor. 11. & ho. 10. Hie. s. Is. 14. & s. Amos 4. & s. Ioel. 1. Putredo signi, exterior quidem tribulationes significare potest, interior verò corruptionẽ peccati, quæ coram Deo fœtida est, vnde dicitur cadauer putridum. Isa. 14. e. Ioel. 2. e. Et putredo castrorum est corruptio & fœtor peccatorum. Amos 4. d. Computrescunt extales, quũ peccati meatus ab effusione consueti fœtoris penitus interit, intus permanente corruptione. 1. Reg. 5. c. Ad hęc referuntur putrefactio aquarũ, & fluuij, & terrę, propter ranas. Exo. 7. d. 8. d. Computruerunt iumenta in stercore suo, hoc est, quorum deus venter est, in voluptatibus suis. Ioel. 1. d. Caro induitur putredine, quum multi sunt in ecclesia, qui victi desideriis tur- *Tribulationes. Corruptio peccati.*

pibus,

pibus, ad corruptionis putredinem defluunt. Iob 7.a. 41. c. Sic dicuntur putruisse cicatrices. Ps.37. Putredo in ossibus mulieris prauæ, est corruptio in virtutibus hæreticorum. Pro.12.a.

Bed.s.Pro.12.

Israel. Corruptus per peccatum. Putrefactum lumbare, est Israel infectus vitiis & erroribus, vel is, qui prius erat iustus, & postea corruptus est per peccatum. Ier.13.a. Et quasi putredo consumitur homo, dum carnis suę corruptione cōteritur. Iob 13.d.25.d. Vbi primus homo dicitur putredo, & filius eius vermis, quia ex putredine nascitur vermis.

Hie.s.Ier.13. Gre.11.mor.25.& 17.mor.9.

Pœna inferni. Damnati carentes voluptatibus. Putredo in diabolo, est pœna inferni. Et computrescentes pisces sine aqua, sunt damnati carentes voluptatibus, quas hic habebant. Is.50.b. Et computrescens manna, designat pœnā non hic laborātium, & pœnam auarorum. Exo.16.c. Putredo diaboli, erit in inferno, vbi omnibus erit abominabilis. Ioel.2.

Glo.int.s.Is.50. Gre.Nyss.de vita. Mosis. Rup.s.Ioel.2.

Inuidia. Putredo ossium dicitur inuidia. Pro.14.d. quia corrumpit quicquid robustum virtutis est in homine. Pro.14.d.

Bed.s.Pro.14.

Imputribile lignum dicunt hæretici rationes suas esse, quas perpetuas & insolubiles reputant. Is.40.c.

Pygargus.

PYgargus, est capra quædam syluestris, non dissimilis damæ. Aliquibus videtur aquilarum genus, aliquibus hærodiorum. Ponitur inter animalia munda. Deut. 14. a. Vnde non erit ex genere aquilarum, aut hærediorum, quæ inter immunda computantur.

Pygmæus.

Pygmæi, Hebraicè Gamadim dicuntur, hoc est, nani, sunt homines cubitales & sagittarij. Ezec.27.c.

Pyra, pyramis.

PYra, lignorum congeries igni comburenda. Pyramis autem est moles maxima quadrata, ita constructa, vt à solo lato in acutum tendat in morem flammæ, quales erāt in Ægypto.

Ignis inferni. Pyra grandis, quam fecit Deus, typus est ignis iudicij, vel inferni, qui paratus est malis. Eze.24.c.

Pyrata.

Dæmones. Pyrata, est latro marinus, non tamen inuenitur in sacra scriptura. Sed solent pyratæ dici dæmones, qui in mari huius seculi fideles infestant.

Ambr.ser.42. Hie.s.Iob 16.

Python.

PYthon, est genus, serpentis. Et python spiritus, est diabolus, qui dabat responsa per fœminas, aut viros, qui dicebantur pythonem spiritum habere.

Seductores simplicium. Pythones sunt, qui non Christo seruiunt, sub suo ventri: & per dulces sermones & benedictiones seducunt corda innocentium. Leu.20.d. Rom.16.c.

Isy.s.Leu.20.

Vox Iudæorum & hæreticorum. Quasi pythonis vox erat vox Iudæorum, & hæreticorum: quia fallax & deceptoria. Is. 29. a. Reprehenduntur autem, qui non auditi à Deo ad pythones confugiunt, sicut Saul. 1. Regum 28.a.

Hie.s.Is.29. & s Ier.11.

Quadrans.

QVADRANS, est monetæ genus, quarta videlicet pars assis. Et quadrataria permutatio est velut quædam compensatio, quū aliud redditur, aliud significatur solutum. In balneis olim lauandi soluebant quadrantem.

Amb.s.Luc.12.

Quadrans nouissimus soluendus, est compensatio peccati per charitatem. Vel peccata terrena etiam perpetuò soluenda. Mat.5.d. Mar.12.c.

Aug.1. ser. domini in monte.

Quadrare, Quadrum, Quadrangulum, Quadratum.

QVadrare, est in quadrum aliquid redigere. Quadrum autem seu quadratum est, quod quatuor æqualibus lineis constat, ad rectos angulos terminatis. Quadrata autem figura est stabilis, nec facile mobilis.

Sancti. Quadrata ligna, dici possunt Sancti vndiquaque stabiles, ex quibus constituitur arca diluuij, hoc est, ecclesia. Gen. 6.c. Iidem sunt quadrati lapides, ex quibus construitur altare. Ezec. 40.f. Et templum Salomonis. Reg.5.d.

Aug.15.ciu.Dei. 16.& s.Ps.86. Bed.s.Gen.5.

Perfectio Sanctorum. Quadrum altare perfectionem Sanctorum significat, & etiam quadramgulum rationale. Et quadrum atrium centum cubitorum, sunt perfecti in virtutibus. Exo.27.a.28.c.30.a.39.b. Hierusalem quoque cælestis in quadrum ædificatur. Apoc.21. vt respondeat nomini quadrilatero, & quia in illam non ingrediuntur, nisi perfecti, seu ab omni vitio purgati. Item vt designetur summa pax & concordia. Quadrangulum autem rationale, stabilitatem virtutis indicat. Nam quadrata figura non facile de loco mouetur.

Geor.Ven.Can.3. tom.88.modu.concen.3. Gre.s.Eze.ho.22. Rup.11.s.Apo. Gre.Nyss.de vita. Mosis.

Quadrangulati in ostio templi, designant quatuor euangelia, & virtutes: per quæ ingredimur in ecclesiam.3.Reg.6.d. *Euangelia. Virtutes.*

Quadrangulum limen templi.Eze.41.c.firmitatem fidei designat, per quam etiam ingredimur in ecclesiam. *Firmitas fidei.*

Glo.ord.ſ.Thr.3. Virg.6.Aeneid. Quadri lapides, quibus concludit Deus vias animæ. Thr.3.b.validas tribulationes significant: & antiqui hostis persequutiones:& quatuor affectus animi, quibus nos impugnat diabolus:de quibus Virgil.Hinc metuunt, cupiunt, gaudentque, dolentque. *Tribulationes. Quatuor affectus animi.*

Lyr.ſ.Iſ.9. Quadros lapides vocant hæretici suas rationes, quas fortes esse putant: & etiam suos grauiores doctores.Iſ.9.b.Amos 5.c. *Rationes & doctores hæreticorum.*

Quadriga, vide Currus.

Quadrupes.

Amb.2.de Spiritusancto.11. QVadrupes, est animal quatuor habens pedes.

Quadrupedia dici possunt homines terrenis rebus, variisque concupiscentiis dediti. Acto.10.Et quadrupedes in deserto, sunt dæmones, Iudæi, & peccatores in hoc mūdo sine Deo.Iſ.30.b.iuxta Septuaginta. *Hie.ſ.Iſ.30.* *Homines terreni. Dæmones. Iudæi. Peccatores.*

Quadruplum.

Amb.apol.Dauid.5. Quadruplum, est quater tantum. Quadruplum autem redditur pro oue, quando corpus ex quatuor elementis constans, suscitatur cum quatuor dotibus 2.Reg.12.b. *Dotes corporis.*

Quærere, Inuestigare, Requirere, Inquirere, Perquirere.

QVærere, est quæ sit res aliqua, inuestigare: aut alio modo rem ipsam absentem, aut ignotam exquirere. Inuestigare autem est, quasi per vestigia quærere. Interdum quærere, est acquirere. Pſ.118. Mandata tua quæsiui. Conari.1.Reg.19.a. Quærit pater meus Saul occidere te. Cupere. Exo.2.c. Quærebat occidere Moysen. Imitari. Pſ.68. Quærite Dominū, & viuet anima vestra. Interrogare. Deut.18.b. Quærat à mortuis veritatē. Prętendere.2.Reg.20.f. Tu quæris subuertere ciuitatem. Requirere. Gen.37.c. Interrogauit, quid quæreret. Studere. Eccl.7.a. Noli quærere fieri iudex. Requirere autem præter hoc quod est diligenter quærere, est etiam desiderare.1.Reg.20.d. Requiretur sessio tua. Exigere. Geneſ. 9. a. Sanguinem animarum vestrarum requiram. Vlcisci.2.Par.24.f. Videat Dominus & requirat.

Quærens Deus virum iuxta cor suum.1.Reg.13.c.aduentum Christi designat. Ostendit etiā bene discutiendum esse eum, qui in prælatum eligendus est. *Aduentus Christi. Discutere eligēdum.*

Inuestigauit Deus semitam & funiculum Christi, secundùm quòd per prophetas prædixit, quæ futura erant de Christo. Pſ.138.

Hil.ſ.Pſ.138. Inuestigat lucerna Domini omnia secreta ventris: quia occulta mentis penetrat: vt ea, quę in seipsa & de seipsa latebant animam, ante eius oculos flendo reducat. Prou.30.d. *Cognoscēs Deus omnia secreta.*

Gre.4.mor.17.& 8.mor.23. Arn.ſ.Pſ.9. Hie.ſ.Eze.34. Gre.ſ.Eze.ho.11. Exquiri sanguinem Ioseph, est mortem Christi vindicari. Gen.42.d. Requirere autem dicitur Deus quæ iudicando discutit: non requirere verò quæ ignoscendo in suo iam iudicio impunita derelinquit. Iob 3.a. Et quærit manè eum, quem examinat in iudicio. Iob 7.d. 10.b. 31.b. Requirit etiam Deus sanguinem animarum de manu omnium bestiarum, quum vindicat Martyres. Gen.9.a. Psal. Et requirit sanguinem peccatoris de manu speculatoris non annunciantis malum, quando castigat prælatum, cuius negligentia perit populus. Ezech.3. e. Et requirit gregem de manu pastorum, quum exigit ab eis gregem quem scandalizando perdiderunt: vt suspendatur eorum collo asinaria mola. Eze.34.c. *Vindicta Dei. Iudicium Dei.*

Glo.ord.ſ.Iſ.63. Quæsisse dicitur Christus auxiliatorem, vt ostendatur in passione relictus fuisse solus. Iſa. 63.b. Ita dicebat ipse. Pſ.141. Non est qui requirat animam meam. *Solitudo Christi in passione.*

Gre.ſ.1.Reg.9. Aug.de past.7. Cyr.7.ſ.Ioan.5. Quærens Saul asinas, est Christus, qui venit quærere oues perditas.1.Reg.9.a. Pſ.118. designat etiam prædicatorem quærentem animas peccatrices, quas ad Christum conuertat. Vnde reprehenduntur mali pastores non quærentes oues errantes. Eze.34.a. Zach. 11. d. quia pastores, qui proprias expetunt delicias, aut commoditates, dominici gregis damna non curant neque aliquo afficiuntur zelo, aut desiderio ad salutem animarum suorum subditorum. Nec quærunt quod perierat, quando desperatione auersos à Deo, non restituunt ad spem salutis, promittendo ex Dei misericordia veniam. Quæsita autem ciuitas, est ecclesia, quam quæsiuit Christus, vt ouem perditam. Iſa.62. d. Qui venit quærere & saluum facere quod perierat. Luc.19.b. *Christus quærens peccatores.*

Amb.ſ.Luc.13.& de viduis. Gre.ho.31. Quærens Christus fructum in ficu, non contentus foliis. Luc. 13. b. est quærens opera in synagoga, non contentus ceremoniis & traditionibus. Aut certè quærit opera in genere humano. *Quærens Christus opera.*

Glo.int.ſ.Iſ.16. Quæret Christus iudicium, quia iustè iudicabit. Iſa. 16. d. Quod ad vltimum iudicium referri potest, quum dicet malis, Ite maledicti, &c. *Christus iustè iudicans.*

Hie.ſ.Iſ.1. Non quærere dicitur Deus sacrificium à Iudęis, ostendens ideo se sacrificia offerri illa iussisse, ne idolis offerrentur, atque ita docet legem spiritualiter intelligendam. Iſ.1.d.

Hie.ſ.Ier.30. Requirens, quem non habebat Sion, propter peccata sua, est Deus, vel Christus. Iere.30.c. Non quærentes etiam Sion, erant sacerdotes eius, vel principes, qui non curabant salutem animarum, vel etiam angeli relinquentes òbstinatos.

Quærere Deum.

Quærere absolutè, est quærere Deum & diuina, qua ratione dicitur Matt.7.a. Qui quærit, inuenit. Puniuntur autem, qui non requisierunt Dominum. Is.21.c.31.a. Quærunt in angustia Dominum, qui in prosperitate ipsum quærere nolebant. Is.26.c. Psal.17.119. Quærere autem Dominum, dum inueniri potest, est agere pœnitentiam in vita. Is.55.b.65. b. Quęrunt Iesum dolentes, qui solicitè laborant, & pœnitentiam agunt. Non est autem quærendus in foro & plateis: sed in templo, vt inueniatur. Luc.2.f. Cantic. 5. d. Quærebat ipsum sponsa in lectulo, hoc est, in quiete. Cant.3.a. Hoc etiam est quęrere, quæ sursum sunt. Col.3.a. Exquirit Deum in toto corde, qui non facit opus Dei negligenter: ne repellatur à Deo. Et exquirit viam iustificationum Dei, qui legem inuestigat, aut Christum, qui finis est legis. Psal. 118. Requirens Deum, est, qui per creaturas venit in notitiam & amorem creatoris. Ps. 52. Quærimus etiam ipsum legendo: & quærit Deum manibus, qui bene operatur. Hos.5.b.

Pœnitentia in hac vita. — *Hie.s.Is.21.26.55. & ad Lætam. Ori.s.Luc.ho.18. Amb.de virg.3. & de Isaac.5. & s. Ps.118. Hil.s.Ps.52. Aug s.Ps.76. Gre.6.reg.epi.36.*

Quærebant Iudæi Dominum de die in diem: quum faciebant quotidie legis iustitias: & corde ipsum non colebant. Is.58.a. Quærent autem melius Dominum in fine seculi, quando reliquiæ conuertentur. Hos.3.b. Dicuntur autem quærere Dominum in gregibus & armentis, quum offerunt sacrificia de gregibus non grata Deo. Hos.5.b.

Hie.s. Is.58. & s. Hos.3. Rup.s. Hose.5.

Non expectare præmium. — Quærerent frustra Dominum, qui præmium æternum non expectarent. Is.45.d. Non dixi semini Iacob, Frustra quærite me. — *Glo.int.s.Is.45.*

Scrutari scripturas. — Quærens Rebecca à seruo Abrahæ de Isaac veniente, quis esset: designat scrutandas esse scripturas, vbi de Christo instruimur. Gen.24.g. Est etiam ecclesia, quæ per Prophetarum & Apostolorũ dicta, quid de Christo credere debeat, intelligit. Quærere etiam preciosas margaritas, est in lege veteri mysteria inuestigare: & doctrinæ sacræ simul cum operibus vacare. Matth.13.f.

Glo.ord.s.Gen.24. Ori.s.Mat.cap.13. Hil.s.Ma.can.13.

Requirunt legem ex ore sacerdotis subditi. Mal. 2. b. quia ad ipsum spectat docere legem. Quærens autem populus sententiam Dei, designat habentes curam & solicitudinem, ac cupiditatem salutis suę. Exo.18.c. — *Glo.ord.s.Mal.2.*

Quærere Christum in tribulatione. — Quęrit sponsa dilectum in lectulo per noctem. Cant.3. a. quum intra secreta cordis cubilia in tribulatione spiritus ipsum desiderat. Quęrit & non inuenit: quia à Deo inspirata mens assidua suauitate illa intima perfrui concupiscit: sed corruptio prohibet. Cant.5.b. Quæsiuit autem paulum inter errantes: & tunc non inuenit. — *Gre.22.mor.1.& s.Cant.5. Ber.s.Cant.ser.75.*

Quęrentes Iesum inter cognatos & notos, sunt volentes seruari ritus ceremoniarum Iudaicarum: vbi tamen non inuenitur. Luc.2.f. — *Rup.s.Cant.1.*

Velle comprehẽdere Deum. Quærere Deum per fidem. — Quęrens Iacob nomen Dei. Gen.32.d. designat volentem comprehendere Deum. Requirentes autem turbę Christum facta die, designant per fidem esse quęrendum. Ioan.6.c. — *Glo.int.s.Gen.32. Amb. de virg.3.*

Exigens lex pœnitentiam. — Quęrens Moses ab Aaron hircum pro peccato. Leu. 10. d. designat legem exigentem pœnitentiam à peccatoribus: quam sacerdotes admittere debent. — *Amb.epist.3.*

Habens iustus Christum. — Non quęrit panem semen iusti. Ps.36. quia habet abundantiam doctrinę, vel semen est ipsa doctrina continens in se Christum panem vitæ, ideo non opus est, vt quęrat panem, quia iam habet Christum. — *Ori.s.Ps.36.ho. 4.*

Quęrere bona Hierusalem propter domum Domini, est, vt qui sunt ciuitas, fiant domus Dei. Vel est optare, vt ecclesia proficiat ad ęternam fœlicitatem. Ps. 121. — *Glo.ord.s.Ps.121.*

Tradere sapientiam senibus. — Quęrere adolescentulam ad calefaciendum Dauid senem, est tradere sapientiam senibus, in quibus maximè viget. 3.Reg.1.a. — *Hie ad Nepotianum.*

Negligere sapientiam secularem. — Non quęrentes Medi aurum, nec argentum, sunt prędicatores de eloquentia & sapientia seculari minimè curantes. Isa.13. d. Quærunt autem aquas egenus & pauper, quum Gentiles quærunt veram doctrinam in Philosophis, & mentis quietem, & refrigerium gratię, quę nõ sunt in eis. Is.41.d. — *Hie.s.Is.13.41.*

Fides Apostolorum rara. — Quærentes pauperes spicas in valle Raphaim, sunt Apostoli credentes inter Iudæos. Isa.17.d. — *Hie.s.Is.17.*

Quæsierat Ezechias residuum annorum suorum, quasi optans adhuc viuere, vel considerans, quantum posset viuere secundùm naturam. Is.38.b. — *Lyr.s.Is.38.*

Saluari omnes Prædestinatos. — Nullum quæri ex numero gregis Domini, est omnes prędestinatos saluos fieri. Ier.23.a. — *Lyr.s.Iere.23.*

Quærunt homines mortem, quando quærunt requiem à malis. Apo.9.c. — *Aug.s.Apo.ho.7.*

Quærere iudicium iubetur. Isa.1.e. quia non est omnium iudicare. — *Hier.s.Is.1.*

Non requirit Dominus desuper diem natiuitatis Iob, quum non conuertit Iudam, vt Petrum & cæteros Apostolos, ad pœnitentiam. Iob.3.a. Vel requirit Deus, quæ iudicãdo discutit, non requirit verò, quæ ignoscendo in suo iam iudicio impunita derelinquit. Hic ergo dies. i. peccati delectatio, à Domino non requiritur, si animaduersione spontanea puniatur. Vel non requirit desuper diabolum, quum non eum reparat, vt hominem, quia non peccauit per carnis infirmitatem, nec alio instigante. — *Ori.s.Iob 3. Gre.4.mor.9.17.*

Non requirent beati misericordiam & veritatem Dei. Psal.60. quia præsentem habebunt. Vnde dixit Christus. In illa die non rogabitis me quicquam. — *Hil.s.Ps.60.*

Negligere studia scientiæ. — Quæri Danielem, vt occidatur. Dan.2.b. est occasionem, siue excusationis alicuius opportunitatem captare, quo tutius atque liberius, & cum securiori conscientia sacræ etiam eruditionis studia dissoluta mens possit abiicere. — *Ric.de S.Vict. de somnio Nabuc.7.*

Examinare peccata. — Quærens sacerdos, an capillus leprosi sit flauus, &c. est examinans circunstantias peccatorum. Leuit.13.e.

Hie.ſ.Iſ.65. Baſi.ſ.Pſ.33.

Non quærentes Dominum erant Gentiles: quem tamen inuenerunt: quia poſtea credentes rectè quæſierunt. Iſa.65.a. Inquirentes etiam Dominum ſunt ex gentibus venientes ad fidem quæ prius Deum non cognoſcebant. Sicut è diuerſo, Iudæi ſunt non inquirentes. Pſal. 33. Iſa.9.b.

Baſi.ſ.Pſ.37. Hil.ſ.Pſ.53. Arn.ſ.Pſ.103. Geor.Ven.Can.2. tom.3.cap.15. Aug.ſ.Pſ.100. 104.34.37.39.69. 141. Gre.27.mor.191. Arn.& Hie.ſ.Pſ.9.

Rabies diaboli contra Chriſtū & eius membra. Iudæi & hæretici contra Chriſtum & fideles.

Quærens Pharao occidere Moſen, deſignat rabiem diaboli in Chriſtum & eius membra. Exo.2.c.4.c. Quærentes animam tam Chriſti quàm aliorum fidelium, ſunt dæmones & Iudæi: ſicut viri Anathoth quærebant animam Ieremiæ. Pſ.37.53. Ier.4.g.11.d. Et quærũt à Deo eſcam catuli leonum, quum dæmones, aut hæretici peruertunt animas. Pſ.103. Dicuntur autem catuli leonum quærere à Deo eſcam: quia nihil ſibi poſſunt aſſumere, niſi quantũ Deus permittit. Quærunt etiam mala Chriſto, qui crimina quærebant, vt eum morti traderent. Pſ. 37. Quærunt autem animam mali & dæmones, vt perdant. Pſ.34.39. 69. Quærunt etiam animam bene boni, qui ſaluam cupiunt. Pſ.141. Quęrebatur autem peccatum Chriſti, & non inueniebatur à diabolo, & Scribis & phariſæis. Pſal.9. Vel quæritur peccatum impij, & non inuenitur ad emendationem, cuius non eſt dignus.

Ori.ſ.Nu.ho.17.

Ceſſatio victimarum.

Non quærens Balaam amplius auguria. Num.24.a. deſignat Iſraelem de victimis carnalibus amplius non curantem:

Ori.ſ.Pſ.36.ho.5. Hie.ſ.Eze.39. & ſ.Abdiam.

Cõuincere hæreticos.

Quærere impium, eſt diſputare cum hæretico, vt impietatis conuincatur. Pſ. 36. Sic requirunt eos, qui remanſerint de Gog, qui in totũ conantur tollere hæreticos. Eze.39.d Et inueſtigant abſcondita Eſau: quum doctores fideles hęreticorum aſtutias detegunt. Abdi.b.

Quærere de viuentibus mortuos, eſt interrogare dæmones de rebus viuentium. Iſ.8.d.

Ori.ſ.Iſ.ho.7. Hil.ſ.Ma.can.12.

Quærebat requiem ſpiritus immundus, dum volebat perpetuò manere in Gentilitate. Matth.12.d.

Hie.ſ.Iſ.40.

Quærens artifex quomodo ſtatuat ſimulachrum, eſt hæreticus, qui conatur ſua firmare dogmata. Iſa.40.e.

Glo.int.ſ.Iſ.41. Hie.ſ.Ier.29. Baſi.ſ.Pſ.33.

Quærere quietẽ mundi, aut Chriſtum.

Quæri dicuntur mali, & non inueniri, quando mittuntur in infernum. Pſ.36. Iſ.41.c.

Quærunt pacem ciuitatis, qui mundi quietem in omnibus procurant. Iere. 29 b. Inquirit etiam pacem, qui quærit Chriſtum. Pſ.33.

Gre.12.mor.20. & 23.mor.26. Hie.ſ.Hoſ.5.& ſ.Nah.3. Hie.ſ.Hoſ.2.& ſ.Amos.5.

Quærere voluptates. Conuerti ad dæmones, aut hæreticos. Pœnitẽtia ficta.

Quærere dicitur populus panem, aut cibum, quando quærit voluptates. Thr.1.g. Iob 15.c.

Quærit meretrix amatores ſuos, quum anima cõuertitur ad dæmones, aut hęreticos. Hoſ. 2.b. Et quærit auxilium ab inimico: qui ad diabolum, aut hæreticos conuertitur. Nah.3.c.

Quærunt Dominum in gregibus & armentis: qui eleemoſynis & aliis operibus putant redimere peccata: in quibus perſeuerant. Hoſe.5. b. Et quærunt Bethel, qui dicunt: Templum Domini, templum Domini, & qui literam legis ſequuntur. Amos 5.a.

Glo.ord.ſ.Exo.24. Cyr.ſ.Gen.43. Gre.ſ.1.Reg.14.

Aduerſitas, aut tentatio. Humilitas ante confeſſionem. Cura prælatorũ etiam erga maiores.

Quęſtionem naſci, eſt aliquam aduerſitatem, aut tentationem animum pulſare. Exo. 24.d.

Requirere puerum de manu Iudæ, eſt exigere humilitatem ante confeſſionem. Gen.43.b.

Requirens Saul, quis abierit de exercitu, deſignat prælatum curam habentem non ſolùm infirmorum, ſed etiam prædicatorum. 1.Reg.14.c.

Phil.2.alleg. Hie.ſ.Iob.39.

Neceſſaria corpori.

Requiſita naturæ dici poſſunt omnia, quæ neceſſaria ſunt corpori. Exo.23.c.

Perquirit onager virentia quæque, quum Iudæi quærunt, quę ad delicias carnis & ſabbata delicata pertinent. Iob 39.b.

Aug.epiſ.105. Hie.ſ.Iſ.40.

Imperueſtigabilis via Domini, eſt miſericordia & veritas, quia cuius vult miſeretur: & quem vult, indurat. Rom.11.d. Non eſt etiam inueſtigatio ſapientiæ Dei. Iſ.40.g.

Quæſtus, vide Lucrum.

Qualis, Qualitas.

Qualis dicitur, qui aliqua qualitate eſt affectus, vt calidus, aut frigidus vix habet vnde allegoriam recipiat.

Glo.int.ſ.1.Par.28

Diuerſitas donorum Dei.

Pro qualitate menſurę leuculorum dedit Dauid põdus auri, vel argenti. 1.Par.28.d. vbi diuerſitas donorum Dei deſignari poteſt.

Quantus.

Quantus dicitur aliquis ſecundum quantitatem continuam, ſiue diſcretam. Ferè autem ſumitur interrogatiuè, nec in allegoriis videtur habere locum.

Quaſſare, Quatere, Conquaſſare.

QVaſſare, eſt commouere, & rumpere veluti frangendo.

Conquaſſauit Chriſtus capita multorum in terra, hoc eſt, dæmonum, quos dicitur contriuiſſe. Pſ.109.

Arn.ſ.Pſ.109. Tert.adu. Iudæo. Hil.ſ.Mat.cã.12. Hie.Aglaſiæ & ſ.Iſ.42.

Gentiles. Iudæi. Peccatores. Infideles.

Quaſſatus calamus ſignificat Gentiles, fidei integritate carẽtes. Vel deſignat fidem Iudæorum periclitantem, vel ipſos Iudæos, qui in Chriſtum impegerunt, & quaſſati ſunt. Vel ſignificat habentes modicam fidem, aut peccatores. Demum conquaſſantur non credentes in Chriſtum, ſuper quos cadit lapis. Iſ.42.a. Mat.12.b. Luc.20.c.

Quercus.

Quercus, eſt arbor ſylueſtris glandifera, cuius lignum eſt durum & forte, quæ etiam dicitur ilex. Quercu autem coronabantur victores, ob inſigne fortitudinis.

Crux Christi. Quercus sub qua apparuit Angelus, crucem Christi designare potest, sub qua nobis est præsidium. Iud. 6. b. Iosi. 24. f. Quercus etiam fletus, vbi sepulta est Debora, crux est Christi, sub qua sepelitur Synagoga. Gen. 35. b. *Amb. prol. de Spiritusancto. Aug. q. in Iud. 30. Cyr. de adorat. in Spiritusancto.*

Sublimes habitus virtutum. Quercus Mambre, seu excelsa, iuxta Septuaginta, ad quam venit Abraham, designat sublimem habitum virtutum, ad quem venire debent, qui in hac vita peregrinantur. Gen. 13. d.

Bona conuersatio. Sancti. Quercus Tabor, significare potest secretam & fortem conuersationem in despiciendis terrenis, per quam internæ claritatis lumen acquiritur. 1. Reg. 10. a. significant etiam ipsos Sanctos fortes & fructificantes. *Gre. s. 1. Reg. 10. Chry. s. Is. 45.*

Principes libidinum. Fortes ad malũ. Principes Iudæorum. Quercus Basam, hoc est, ignominiæ, quæ non producunt fructum, nisi porcis congruentē, designare possunt principes libidinum. Is. 2. c. Eze. 6. d. Ex his dolantur remi, cùm conuertuntur. Eze. 27. a. Designant etiam fortes ad malum, vt dęmones. Amos 2. c. Possunt itidem significare principes Iudæorum. Zac. 11. a. *Hie. s. Is. 2. & s. Ezec. 6. 27. & s. Amos 2.*

Quercus significat loca amœna, idololatriæ & erroribus apta. Ier. 2. g. Hos. 4. c. vnde & ex quercu fit idolum. Is. 44. b. *Hie. s. Ier. 2.*

Queri, Querimonia, Conqueri.

Queritur aliquis de aliquo, quum quasi lamentando ipsum accusat, seu incusat, qui actus querela, aut querimonia dicitur.

Importunitas sensualitatis, & synagoga. Querela sponsę Samson, vt reuelaret ei secretum, importunitatem sensualitatis aduersus rationem designat. Iud. 14. d. Vel designat synagogam, quæ dicebat Christo, Si tu es Christus, dic nobis palam. *Rup. 1. s. Iud. 15.*

Quiescere, Quies, Requies, Tranquillus, Tranquillitas.

QViescere, interdum significat non moueri, nonnunquàm cessare ab opere seu motu, interdum dormire. Idem est requiescere. Item tutò habitare. Deut. 12. b. Vt requiescatis à cunctis hostibus. Iacere. Genes. 8. a. Requieuit arca mense septimo. Quiescere in sepulchro. Ps. 4. In pace in idipsum dormiam & requiescam. Quiete frui. Genes. 18. a. Requiescitę sub arbore. Requies aliquando ocium. Apoc. 4. c. Requiem non habebant die ac nocte.

Faciens Deus quiescere. Requies Dei die septimo, fuit cessatio à noua productione creaturarum, vel complacentia de productis, quę quies fuit post productum hominem. Gen. 1. d. Vel dicitur quiescere, quia alios quiescere facit. Quum enim operamur, ipse operatur in nobis, & quum quiescimus, quiescit in nobis. Vel requies Dei, significat requiem eorum, qui requiescũt in Deo, sicut lętitia domus, lętitiam significat eorum qui lætantur in domo, etiam si non eos domus ipsa, sed alia res lętos faciat. Exo. 20. b. 23. b. 35. a. Quieuisse etiam Deũ, est ordinasse, vt seruaretur citra vllam transgressionem, in omne tempus ordo eorum, quę facta sunt, & fecisse, vt vnaquęque creatura cessaret à veteri confusione. Et requieuit post opera, quia nō eis ad suã beatitudinem indigebat, sed eodem modo fuit beatus, sicut antea. Dicitur Deus, quiescere fecit, & non, quieuit. Quiescunt enim, quę videntur operari, ipsa non agentia, at factor ille non quiescit. *Amb. 6. Exae. 6. Aug. Epis. 11. & 1. de Gen. cont. Mani. & 11. ciui. Dei. 8. Cle. Alex. 6. stro. Bed. s. Gen. 2. Aug. de gen. ad lit. 11. 17. Bed. s. Gen. 2. Phil. 1. allego.*

Mors Christi. Requiescens etiam Deus die septimo, requiem Christi significauit in sepulchro. Requieuit autem vt leo rex pacificus, & constans: quia mortuus est quando voluit, & surrexit. Gen. 49. b. Ps. 4. 131. Et vt catulus leonis: quia inde mortuus est, vnde natus est. Fertur catulus leonis natus, tribus diebus ac noctibus dormire: tertio autem die fremitu leonis excitari. Requieuit in spe caro Christi quia in sepulchro sperabat resurrectionem. Vel quia ecclesia sperat etiam resurrectionem, vt caro Christi. Ps. 15. *Bed. s. Gen. 2. 49. Aug. s. Ioan. tra. 17. Hie s. Ps. 15.*

Deus in ecclesia. Quiescit Deus in loco suo, hoc est, in ecclesia. Is. 18. b. Et requiescit in monte Sion, hoc est, in beatis. Is. 25. d. Requies autem eius dicitur esse reficere lassum. Isa. 28. c. Quiescit autem iustitia in Hierusalem, hoc est, Deus in ecclesia, vel in anima. Isa. 1. f. Requies autem Dei dicitur Damascus, quia quieuit in gentibus ad fidem venientibus. Zac. 9. a. Requiescit etiam iudiciũ Dei in lucem populorum: quia opus redemptionis efficaciam habuit in Gentibus. Is. 51. b. Et dicitur requieuisse in Gentibus. Ps. 54. *Hie. s. Is. 1. 18. 25. & s. Zac. 9. Glo. int. s. Is. 51.*

Complens Deus castigationem. Requiescere etiam dicitur Deus, quum compleuit castigationem, vt solet iratus expleta vindicta. Et requiescit eius indignatio, quum quis castigatus conuertitur. Requiescere quoque dicitur indignatio Dei: & quiescit ipse Deus, quando punit aliquem non ad pœnitentiã eius, sed relinquendo vt desperatum. Ezec. 16. e. 22. e. Conquiescit furor Dei in capite impiorum: quum eorum punitio in inferno perdurat. Ier. 30. d. *Hie. s. Eze. 16. & s. Ier. 30.*

Patientia Dei. Requies Ægypti, est cessatio diuinæ castigationis, & patientia Dei: quam mali requiem iudicant. Exo. 8. b. Is. 14. g. Iob 16. b. 30. d. *Glo. ord. s. Exo. 8.*

Prædicatio Apostolorum. Requiescere fecerunt spiritum Dei in terra aquilonis equi albi. Zach. 6. b. quando Macedones impleuerunt voluntatem Dei, vincendo Persas. Designant autem Apostolos conuertentes mundum sua prædicatione, quod fuit gratum Deo: cuius ira cessauit contra conuersos & pœnitentes. *Hier. s. Zac. 6. Rup. s. Zac. 6. Ori. s. Nu. ho. 5. & s. Ier. ho. 3. Hie. s. Is. 11.*

Operans Deus. Permanens Spiritusanctus in Christo. Requiescens spiritus Dei in septuaginta viris, fuit operans in eis opera sua: permansit autem in solo Christo. Nu. 11. f. Si autem requiescere sit etiam permanere: requieuit Spiritus sapientiæ & intellectus, &c. super solum Christum, in alios verò venit quidem, sed non in ipsis quieuit, quia omnes alij fuerunt in peccato. Is. 11. a. *Geor. Vene. cant. 2 tom. 3. cap 6. Ori. s. cant. ho. 3. Basi. s. Ps. 14. 114 Hie. s. Is. 14. 38. 57. 65.*

Requies vitæ æternæ. Requies sabbati, est cessatio operum post hanc vitam. Exo. 16. e. 31. d. Requies etiam absolutè est requies æternæ fœlicitatis, quæ & requies bona dicitur. Gen. 49. c. Hanc non dat dia- *Gre. 4. mor. 40. &*

5.mor.7.& 12.mo. 2.& 26.mor. 32. bolus,sed Deus.Exo.5.a.33.c.Hæc requies dicitur esse in atriis sapientiæ.Ps.114.131.Isa. 38.b. Requiescere in monte sancto Dei,est in Sion cælesti gaudere.Ps.14.Et requies in pascuis, est in vita æterna.Eze.34.d.Et requies opulenta,quam dat Dominus,est in beatis.Isa.32. d.58.c. Requiescit autem pax in cubili suo,quum Sancti quiescunt in fœlicitate.Is.37.a.Requiescet sub sicut qui dulcedine & tranquillitate fœlicitatis perfruetur.Michæ. 4. b. Ibi requiescunt fessi robore:vbi est requies mensæ plenæ pinguedine.Iob 3.d.11.d.14.b.30.e.36.c.Requiescũt etiam boni super humum suam,hoc est,in gloria,aut in corpore glorioso.Is.14.a.

Amb.s.Luc.13. Gre.4.mor.39. Requiescentes volucres in ramis sinapis,sunt Sancti in Christo. Luc. 13. d. In eo requiescunt fessi robore.Iob.3.c. *Quies in Christo.*

Bed.s Gen.8. Hie.s.Is.13. Non inueniens columba,vbi requiesceret pes eius.Genes.8.b.designat non habere requiẽ Sanctos in hoc mundo.Et non requiescentes pastores in Babylone,sunt angeli, vel prædicatores in hoc mundo pro inferiorum salute laborantes.Is.13.g. *Non requies in hoc mundo.*

Gre.s.1.Reg.7.& 4.mo.30.& 26. mo.32. Requies Iacob,tranquillitatem contemplationis, seu vitæ contemplatiuæ designat : quæ dicitur requies bona.Gen.28.b.49.c.Requiescit Israel post Dominum , quando contemplatiui manent in mentis quiete.1.Reg.7.a.Iob 3.b.9.d.36.c. *Vita contemplatiua.*

Quiescentes dicuntur,qui sunt in ecclesia.Ezec.38.c.ipsi quiescunt in terra quam demonstrat Deus.Gen.26.a.Requiescunt simul catuli vrsorum & boum , hoc est , filij diuitum & pauperum in ecclesia.Is.11.b. *Existẽtes in ecclesia.*

Ori.in diu.ho. 6. Requies arcæ super montes.Gen.8.a.significare potest , quòd post tribulationes homo in sublimiori perfectione inuenitur.Tranquillitas etiam est quies à tentationibus. Matt.8.c. *Perfectio ex tribulationibus.*

Hie.s.Is.1.14.30. 66. Amb.de Cain.7. Ori.s.Iud.ho.7.& ho.22. Quietus dicitur , qui cessat à male operando. Quiescere autem post perpetratum peccatum,est ipsum augere defendendo.Gen.4.a.Psal. 35. Is.66.a.Est autem prius quiescere agere peruerse,deinde discere benefacere.Is.1.c.Requiescere etiã terrã , est cessare à peccatis,& abstinere à cibis illicitis,&c.Exo.23:b.Leu.25.a.Iud.5.d.Quieuit etiam terra à bellis tẽpore Iosue,quando pax Christi data est in mundo,& in carne,principe huius mundi eiecto.Iosu. 11. d. Isa. 14. d. Quiescere etiam , est non ire in Ægyptum superbiæ & aliorum vitiorum. Isa.30.b.d. *Cessare à malè operando.*

Hie.s.Is.2. Quiescere ab homine,cuius spiritus est in naribus eius,est cauere,ne quid agatur,aut dicatur in Christum:ne quis in eius incurrat iram.Is.2.d. *Cauere irã Christi.*

Requiescere sub arbore,est accepta habere opera misericordiæ.Sic quieuerunt angeli sub arbore Abrahæ.Gen.18.a. *Acceptare opera misericordiæ.*

Amb.de ben.Patriar.12. Requiescens Beniamin inter humeros , est Paulus,cuius requies & voluptas erat inter bona opera.Deut.33. b. *Quies Pauli.*

Hie s.Is.57.& s. Ier.14. Gre.10.mor. 22.& 12.mor.2. Requies est in via regia,quæ est veritatis & virtutis,si comparetur laboribus viarum erroris & vitiorum.Is.57.b.vnde non inuenit anima requiem inter vitia & errores. Thre. 1.a.3.f. Quiescere ergo est bonorum:nam mali non quiescunt.Ier.14.b.31.a.Iob 11.14.b.17.d. *Quies bonorum.*

Hie.s.Is.62. Non quieuerunt prophetæ orando & prædicando futura,donec venit Christus.Is.62.a.

Hie.s.Is.65. Requiescere dicitur sub ficu,qui sacræ scripturæ fructibus pascitur.Mich.4.b. *Vacare sacris literis.*

Amb.de Noe.23. Non requiescens sementis & messis,succedentia sibi bona opera significat.Gen.8.d. *Successio bonorum operum.*

Gre.5.mor.6. Quiescere dicuntur , qui benè in potestate sunt , quando terrenarum actionum strepitus pro diuino amore intermittendo postponunt: ne dum ima indesinenter occupant , cor funditus à summis cadat.Iob 3.d. *Cessare à terrenis actibus.*

Quies interdum pro somno accipitur,quantum ad literam.Genes.41. b.Euigilans Pharao post quietem. *Somnus.*

Hil.s.Mat. can. 12. Requies diaboli dicitur esse in malis:in quibus perpetuò quærit habitare.Matth.12.d.Isa. 13.d.34.d. *Diabolus in malis.*

Ori.s.Iob 3. Hie.s.Is.14. Rup.2.s. Apo. Requiescit scelus,quum quis non potest amplius peccare.Ezech.23.d. Requiescere etiam impios,est ipsos post iudicium in infernum detrudi.Iob.3. c. Isa. 13. c. Et quiescit tributum, quando diabolus non potest amplius persequi & tentare bonos.Is.14.b.Ita dicitur quiescere terra,hoc est,terreni.Ps.75.Et quiescit Iezabel.Apo.2.f. *Mitti in infernum.*

Glo.ord.s.Is.23. Requies à malis non est transfretantibus ad Cethim.Isa.23.c.quia vbi putant se mali quieturos,ibi maiores illis oriuntur perturbationes.

Glo.ord.s.Hos.1. Quieuisse dicitur regnum domus Israel.Hos.1. b. quando cessauit esse regnum.Et quãdo conuenticula hæreticorum dissipantur. *Dispersio hæreticorum.*

Hie.s.Hos.7. Rup.s.Hos.7. Quieuit ciuitas à commixtione fermenti.Hos.7.b.quum non coactè, sed spontè aliqui cõsenserunt in errore.Vel dicitur de Hierusalem,quando dixerunt principes : Non in die festo ne fortè tumultus fieret in populo. *Consentire sponte in errore.*

Hie.s.Hos.8. Rup.s.Hos.8. Quiescunt ab onere regis hæretici.Hos.8.c.quum separant se à subiectione ecclesiæ. Vel ediuerso , quum redeuntes ad ecclesiam ab hæresiarchæ imperio liberantur. Item Iudæi dispersi,& relicti sine rege: quod ipsi pro onere habebant. *Separari ab Ecclesia.*

Glo.ord.s.Mich.3. Requiescunt super Dominum , qui malè agentes putant se Dei fauorem habere. Mich.3.d.

Rup.s.Amos 3. Requiescere dicitur in plaga lectuli,& in grabato Damasci,qui confidit in auxilio humano & fragili.Amos 3.d. *Confidere in auxilio fragili.*

Quis.

Quis, interrogando interdum pro raro sumitur, vt Mat.25.b. Quisputas est fidelis & prudens dispensator? Hose.14.d. Quis sapiens, & intelliget hæc? Ps.23. Quis ascendet in montem Domini. Nahum 3.b. Quis gemet super Niniuæ. Interdum vero pro difficili, aut impossibili ponitur, vt Rom.8.g. Quis nos separabit à charitate Dei? Et Haba.2.d. Quid prodest sculptile, quia sculpsit illud fictor? *Hie.s. Nahu.3.& s.Haba.2.*

Quisquiliæ.

Quisquiliæ sunt purgamenta terrarum, & arborum, & seminum.

Doctrina leuis. Quisquiliæ frumenti, leuiorem doctrinam paruique momenti significare possunt, quales erant traditiones Pharisæorum. Amos 8.b. *Hie.s. Amos 8.*

Quotidie, Quotidianus.

Quotidie idem est quod singulis diebus. Quotidianum verò est, quod quotidie fit.

Assiduè orare Quotidie manè offerens populus vota. Exo.36.a. designat semper orandum præcipuè manè ante alia opera. *Lyra.s.Exo.36.*

Victus. Eucharistia. Doctrina. Obseruatio præceptorum. Quotidianus panis, quem petimus à Deo, significare potest victum necessarium, & Eucharistiam, & doctrinam ad salutem necessariam, & præterea præceptorum obseruationem. Matth.6.b. *Aug.2.ser. dom in monte.*

Quotidianæ angustiæ dicuntur, quando de omnibus verbis ociosis sumus etiam rationem reddituri. Eze.30.d. *Hie.s.Ezec.30.*

Raab.

Ecclesia ex Gentibus. RAAB siue Rahab.i.lata, siue dilatata, aut platea, mulier meretrix quæ suscepit hospitio exploratores Iosue missos in Hiericho, quæ cum domo sua saluata est in expugnatione ciuitatis, suspenso funiculo coccineo de fenestra, fuitque postmodum vxor Salmon, cui genuit Booz, Typus esse solet ecclesię ex gentibus, quæ prius erat meretrix, & sordida per infidelitatem. Sed postea susceptis prædicatoribus à Christo missis, in fide dilatata est, & mansit in Israel vsque in hodiernum diem. Quia ex gentilitate insiti sunt in oleam fidei Iudæorum. Ios.2.b.6.c.Ps.86. Mat.1.a. Hebræ.11.f.Iacob.2.d. De hac dicitur Isa.54.a. Dilata locum tentorii tui. *Ori.s.Mat.54.16. Cypr.cont. Nouat. Hie.ad nepoti.& s. Ps.86. Arn.& Aug.s. Ps 86. Rup.s.Ios.10.*

Raab designat etiam publicanos, peccatores, & meretrices, qui susceperunt Ioannem Baptistam, cui Pharisæi, & sacerdotes credere noluerunt.

Raama.

Raama videtur prouincia iuxta Saba. Eze.27.c. *Hie.s.Eze.27.*

Rabbath, siue Rabba.

Ecclesia hæreticorum, vel schismaticorum. Rabbath.i. multa, siue grandis, aut iurgium, siue impugnatio, ciuitas metropolis, filiorum Ammon, sic dicta ob magnitudinem, quæ postmodum à Ptolemæo Philadelpho, Philadelphia est dicta, quam expugnauit Dauid ob iniuriam nuntiis suis illatam. 2.Reg.12.f. Typus est ecclesiæ hæreticorum. Eze.25.a. Vel peculiariter, vt interpretatur multitudo, designans schismaticos, qui ecclesiam, quæ vna est, in multas diuidunt. Amos 1.d. *Hie.s. Eze.25.& s. Amos 1.*

Rabbi, Rabboni.

Rabbi interpretatur magister, & etiam Rabboni, est vocabulum Syrum, vide Magister.

Rabsaces.

Heretici. Rabsaces.i. magister, vel prępositus bibentium, aut magistri osculũ, vel sacculus, siue multum bibens, aut osculans, vel magnus factus, princeps in exercitu Sennacherib, quem ipse misit Hierusalem, vt auerteret populum ab Ezechia, & adduceret in seruitutem regis Assyriorum. Typus est hæreticorum aut satellitum diaboli, qui blasphemant Deum, vt inducant populum ad seruiendum diabolo, eisque temporalia bona promittunt. 4.Reg.18.d. *Cyr. de adoratione in Spiritusancto.*

Racemus, vide Botrus. Racha.

Racha, interpretatur vacuus aut vanus, & absque cerebro, est vox, quæ dicitur ab iratis, quasi inarticulatè prolata. Mat.5. *Hie. aduer. Pela.2*

Rachel.

Rachel.i. ouis, filia Laban vxor Iacob, ducta post Lian sororem suam, quæ quia pulchrior, magis dilecta est ab Iacob, quã Lia cumque prius esset sterilis, postea genuit Ioseph, & demũ Beniamin, in cuius partu mortua est: permisit vt dormiret Iacob cum Lia, pro mandragoris ab ea acceptis. Eadem abscondit idola patris sui. Interpretatur etiam. Videns principium.

Ecclesia ex Gentibus. Rachel typus esse solet ecclesiæ ex Gentibus, quæ prius erat sterilis, sed veniens ad fidem formosa facta est, & dilecta à Christo, à quo ducta est post synagogam. Ge.29.b. Sepulta est in via, vt designet ecclesiam paratam esse ad suscipiẽdos omnes, qui in hac vita sunt viatores. Gen.35.c. Rachel plorans filios suos, ecclesia ingemiscens in hac vita vsque ad resurrectionem corporum. Ier.31.c. Mat.2.c. *Amb. de vir.5. & de fuga seculi. & epist.18. Aug.ser.80. Beda s.Gen.30. Rup.2.s.Matt.*

Beda s.Gen.30. Rup.7.s.Gen.27.29. Amb.epist.18. Ricar.de S.Vict.de 12.patriar.73.1.4.67. — *Synagoga. Ratio. Doctrina veritatis.*

Rachel coniungens Balā cum Iacob, typus est synagogæ Iudæorum, quę ex parte Apostolorum ecclesiam ex GentibusChristo coniunxit. Gen.30.a. Significat etiam eam partem electorum, quæ ex Iudæis est, vel certè ipsam synagogam, pro qua supposita est Lia, hoc est, Gētilitas. Vt etiam mortua est in partu Beniamin, typus est synagogæ, quæ mortua est in partu Pauli ad fidem venientis. Gene.35.c. designat etiam rationem, quæ moritur, cum mens supra se ipsam rapitur, & omnes humanæ ratiocinationis angustias supergreditur. Mens enim ad contemplationem rapta, quantus sit humanæ rationis defectus experitur. Vt etiam generauit Ioseph, typus est eiusdem rationis, quæ est mater discretionis. Potest etiam significare doctrinam veritatis.

Hie.adue.Iouin.1. Gre.s.1.Reg.10.et 6.mo.28.& s.Eze.hom.14. Geor.Ven.Cant.8.tom.7.capit.5.6.& Cant.3. to.6.ca.16. Aug.22.cont. Faust.52.53. — *Vita contemplatiua.*

Rachel etiam typus est vitæ contemplatiuæ, quæ pulchrior est quàm actiua, & debet duci posterior, estque magis dilecta à Christo, paucioresque generat filios quàm actiua, quia non vacat actioni, sed quieti. Vt autem permisit, vt Iacob dormiret cum Lia pro mandragoris, designat transitū viri sapientis ad vitam actiuā, pro bona fama contemplatiuę. Gen.30.b. Interpretatur autem Videns principiū, vel videns Deum. Quia cōtēplatiua non per ænigmata, neque per creaturas, sed ipsummet Deum, & principium, in quo relucēt omnia cōtuetur. Generauit vltimò post Liam, quia posteriores sunt actus contemplatiuæ quàm actiuæ.

Beda s.Gen.29. — *Vita cælestis, aut futura.*

Vt etiam ducta est Rachel post Liam, typus est vitæ cælestis & futuræ, quam terrestris vita præcedit. Ge.29.e. vnde Apostolus, Primus homo de terra terrestris secundus homo de cælo cælestis, & prius quod carnale, deindè quod spirituale.

Hie.adue.Iouin.1. — *Sapientia. Fides. Contemptus mundi. Gratia. Aspiratio fortis. Pugna cum affectibus. Ecclesia. Anima.*

Rachel abscondens idola patris sui, significat sapientiam, fidem, contemptum huius seculi, gratiam, quæ abscondunt à nobis vanitates, & insanias falsas. Gen.31.e. Designat etiam aspirationem fortem, & colluctationem cum affectibus, & pugnam cum sensibilibus, & exercitationem ad temperantiam. Designat præterea ecclesiam, vel animam per pœnitentiam abscondentem auaritiam.

Arn.1.offic.49.& epist.3.4. Phil.de congr.&c. Gre.10.mor.31. Beda s Gen.31. Hil.s.Mat.can.1. Rup.de Victoria verbi Dei.7. — *Matres innocentum. Ecclesia deflens Iudæos.*

Rachel plorans filios suos. Ier.31.c. Mat.2.c. Sumitur ibi pro loco, vbi sepulta est Rachel, qui est Bethlehem, & designat matres Innocentum eos plorantes, quasi resurrecturi non essent. Designat etiam ecclesiam deplorantem infideles Iudæos. Vel ecclesia mater Martyrum deflet, sicut Iacob plorabat Ioseph tanquam non esset, & tamen erat, ita ecclesia non consolatur, quia non sunt, sed consolatur, quia sunt.

Radere, *Eradere*.

Gre.3.mor.14.22. — *Mundans Christus peccata. Mundana cogitationes, & delectationes.*

Radere, est complanare, & mundare.

Radens Iob testa saniem, designat Christum, qui per corporis sui passionem, peccatorum nostrorum saniem emundauit. Iob.2.c. Vel testa sanies raditur, quum culpa non solùm ab opere, sed etiam à cogitatione resecatur. Est etiam mortalitatis cursum, fragilitatemque pensare, & putredinem miseriæ delectationis abstergere.

Ori.s.Mat.ho.35. Rup.s.Iudith.23. Hie.s.Ier.11. — *Occultatio diuinitatis Christi. Negare diuinitatem Christi.*

Radere crines Samson. Iudi.16.c. designauit in Christo tēpore passionis diuinitatis virtutē occultatam & consopitam fuisse. Radunt etiam caput Christi, qui negant diuinitatem eius.

Gre.1.mor.38. — *Tollere volentes Iudæs nomen Christi.*

Eradere volebant Iudæi Christum de terra viuentium, quia nomen eius, & memoriam penitus delere conabantur. Ier.11.d.

Ori.s.Leu.ho.7. — *Nō confidere in propriis viribus.*

Radere dicuntur barbam, qui sibi de propriis viribus fiduciam subtrahunt. Ier.41.a.

Hie.epist.sanato vulneri.et s.Isa.15 Hie.s.Eze.7.44. Isy.s.Leu.19.21. — *Resecare superflua secularis scientiæ.*

Radere capillos mulieris captæ, & vngulas, est resecare superflua ex doctrina Gentilium. Deut.21.b. Et radere barbam virorum Moab, est conuincere secularem scientiam non habere virilitatem, quam ostentabat. Isa.15.a.

Isy.s.Leu.14. — *Amittere mentis ornatum. Conculcari gloriam Christi.*

Radere caput, & barbam in malum, est mentis ornatum amittere, & Christi gloriam conculcare, & virtutes falso & ficto habitu corrumpere, & sapientiam amittere. Leui.19.f. 21.a. Ierem. 48.f. Ezech.44.f.

Hie.s.Isa.7. — *Examinare scripturas, & auferre errores.*

Radere domum, est scripturas sacras diligenter examinare, & intelligere, eiecto rasuræ puluere, hoc est, ineptis, & superfluis sensibus. Item nullas impietatis reliquias in autoribus relinquere. Leuit.14.e.

Isyc.s.Leui.13. — *Ablati fortes à Iudea.*

Rasit Dominus in nouacula conducta pilos & barbam virorum Iuda, cùm per Assyrios abstulit omnem virum fortem à Iuda, & soli effœminati sunt relicti. Isa.7.d.

Ori.s.Leu.hom.8. Gre.5.mor.23. Isyc.s.Leu.14. — *Considerare verba errantis.*

Radere leprosum absque loco maculę, est considerare verba errantis in quibus non sibi videtur errare, vt sic appareat, an ex malitia hæresim dixerit. Leu.13.c.

Cle. Ale.1.pæd.2. Hie.s.Eze.37. — *Amouere ignorantiam. Dolor inferni.*

Radere omnes pilos, est resecare omnes hæresum circunstantias, vel tollere cogitationes terrenas, & immundas: & veterem hominem penitus exuere. Leu.14.a. Nu.8.b. Radendū est autē caput, vt rectè credat, & barba, vt meminerit se virū, & supercilia, vt arrogātiā deponat.

Radere caput, est ignorātiæ comas, quæ vmbrā rationi offundunt, amouere, & abscindere.

Radere caluitium, est dolere grauiter eo tempore, quo magnitudo doloris omnem exclu-serit lætitiam. Eze.27.g.

Radius.

Gre.34.mor.7. — *Acumina sapientum.*

Radius est splendor à Sole micans aut ab alio luminoso corpore. Est etiam radius virga, qua geometrę lineas indicant. Ponuntur & radii rotarum. 3.Reg.7.e.

Radij Solis interdum significare possunt acumina sapientum, & dicuntur esse sub Leuiathan, quando nonnulli docti sapientiæ suæ acumina non liberè agendo subleuant, sed ad vestigia Leuiathan, & peruersitate operis, & blandimento adulationis inclinantur, vt

intelligentia, quæ illis sicut Sol desuper fuit ex cælesti munere, antiqui hostis pedibus sub-
sternatur ex terrena cupiditate. Iob.41.d. Vel radii Solis, sunt Sancti filii lucis, qui in præuari-
catione Adæ peccato illius detinentur obnoxii, dum iam redemptos per Christum capitali- *Hie.s.Iob.41.*
bus criminibus suos facit, sibique velut captiuos, & seruos subdit, & subiugat. Vel sunt An-
geli, quos secum diabolus traxit, de quibus dicitur Apo.12.a. Traxit secum tertiam partem
stellarum.

Sancti. Angeli lapsi.

Radix, Radicare, Eradicare.

Radix est, qua plantæ in terra figuntur, eique adhærent, & per eam nutrimentum accipiunt.
Interdum autem radix, est firmitas. Pro.10.b. Radix iustorum proficiet. Infimum. Exo.19.c.
Steterunt ad radices montis. Origo, & principium. Eccl'i.1.c. Radix sapientiæ, est timere
Deum. Radix autem arborem ipsam portare dicitur. Rom.11.c. Radicare autem, est radices
mittere. Eradicare verò, quandoque est auferre. Iob.21.a. Progenies mea eradicetur. Euel-
lere. Sap.4.a. A nimietate ventorum eradicabuntur. Prædari. Mac.5.f. Et eradicauit eam.

Christus. Radix aliquando dicitur Christus, in quo omnes fideles fundantur, & à quo nutrimentum
vitæ suscipiunt. Rom.11.b. Col.2.b. Et radix de terra sitienti, est Christus de Virgine. Isa.53.a. *Ori.s.Rom.11.*
Incarnatio. Ipsa quoque eius incarnatio, radix dici potest. Iob. 29. c. Radix mea multiplicata est secus
aquas. Eze.31.b. Erat enim radix illius iuxta aquas, quia est hominibus demonstrata. *Gre.19.mor.20.*

Fides. Radices vineæ Domini, sunt charitas cum fide. Ps.79. Quæ etiam dicuntur radices semi-
nis. Mat.13.a. Luc.8.c. Eph.3.d. Possunt etiam radices seminis perseuerantiam significare, qua *Arn.s.Ps.79.*
deficiente arescunt, quæ viuere videbantur, opera. Radicatur autem fides in charitate per *Aug.epist.120. & s.Ps.51.*
Charitas. agriculturam Dei. Charitas autem est radix de terra viuentium. Psal.51. *Gre.hom.15.*

Radix autem iustorum proficiens, est fides & charitas. Pro.12.b. *Beda s.Pro.12.*

Spes. Radices etiam bonorum dicuntur spes, & fiducia in Deo. Iere.17.b. Et radix aperta secus
aquas, est spes fundata in diuinis eloquiis, vel fides & charitas extensa ad Gentes, vel cogita- *Hie.s.Iob.29.31.*
tio parata ad infusionem gratiæ. Iob.29.c. *Gre.19.mor.27.*

Familia Iudæorum. Radix Iesse, familiam Iudæorum significat, vel stirpem Iesse. Is.11.a. Sic radices Iacob, sunt *Hie.s.Isa.11.27.*
propago Iudæorum, & etiam Patriarchæ. Is.27.b. Et generaliter radix, est stirps. Deut.29.c.
Sit inter vos radix germinans. Ps.61. Et radicem tuam de terra viuentium.

Cogitationes. Radix interdum significat cogitationes siue bonas siue malas, ex quibus procedunt ope-
ra. Et in bonum, radix erumpit, quum è bonis cogitationibus bona procedunt opera. Hos. *Aug.s.Ps.72.*
14.c. Radices ergo sunt latentes cogitationes, quæ in occulto prodeunt, sed in ostensione *Gre.3.mor.35. & 18.mor.10. & 18. mor.21*
operum per apertum surgunt. Iob.8.c.18.d. Isa.37.f. Radix autem malorum, sunt prauæ eo-
rum cogitationes. Is.5.f. Eze.16.a. Ps.51. Et radices montium sunt cogitationes intimæ super- *Ori.s.Eze.hom.6.*
borum. Et à radicibus montes cadunt, quum ad colendum Deum, potestates seculi ab imis *Arn.s.Isa.5.*
cogitationibus prosternuntur. Iob.28.b.

Voluntas. Amor. Radix præterea dicitur voluntas, quæ principium est bonorum & malorum operum.
Iob.14.b. Vel ipse amor, qui, si est bonus, est charitas, in qua boni radicantur, si est malus, est *Gre.12.mor.23.*
cupiditas, quæ radix est omnium malorum. Et radices Cedri magnæ, voluntatem diaboli *Aug.s.Ps.9.*
Intentio. significant. Eze.31.b. Amos 2.c. Iob.15.d. Et ipsa intentio, radix est. Dani. 4.b. Attamen ger-
men radicum eius in terra. Mala.4.a. Mat.3.b. Luc.3.b.

Prædicatio. Prædicator. Radix ligni iusti, est sancta prædicatio, quia ab ipsa oritur iustus, & in ipsa subsistit. Iob.
14.b. Vel est ipse prædicator. Eccl'æ 24.a. In electis mitte radices. *Gre.12.mor.3.*

Initium bonæ operationis. Corpus Christi. Crux Christi. Radix aliquando est origo, & principium. Et radices montis designant initium bonæ ope-
rationis. Gen.35.b. Exo.19.c.24.a. Radices autem montis, vbi fractæ sunt tabulæ legis à Mo-
se, mortem Christi, aut corpus eius significare possunt, aut etiam ipsam crucem, in qua
corpus eius fractum est. Exo.32.e.

Occasio malorũ contra iustum. Radix verbi, est occasio, quam ex verbis à iusto prolatis mali quærunt, vt eum prauæ loqua- *Gre.14.mor.33.*
citatis arguere valeant. Iob.19.d.

Diuitiæ. Auaritia. Radix aliquando significat diuitias. Eccl'i.10.c.23.d. Eze.17.a.31.a. Et radix omnium malo- *Gre.6.mor.3. & 20.mor.10.*
rum dicitur esse auaritia, seu cupiditas. 1.Timo.6.b. Et stultus dicitur firma radice, cùm to-
tis desideriis in terreno amore solidatur. Iob.5.a. Et radix iuniperorum, est auaritia, ex qua *Rup.s.Amos 8.*
peccatorum omnium spinæ producuntur. Iob.3.a. Radices etiam iuniperorum sunt leues &
Sensus pueriles. pueriles sensus, quos Iudæi dant legi.

Iudæorum. Multiplicatio hæreticorum. Radices impiorum, significant multiplicationem & roborationem hæreticorum. Ier.12.a. *Hie.s.Ier.17.*
Progenies malorum. Radices arborũ, ad quas ponitur securis, est tota progenies malorũ, quæ deletur. Luc.3.b *Gre.hom 20.*
Radix Hierusalem, hoc est, animæ dicitur de terra Chanaan, quia anima nascitur in pecca- *Hie.s.Ezec.16.*
tis. Ezec.16.a.

Desideria terrena. Radice firma conualuit populus Iudæorũ, quia electorum vitam temporaliter extinguen-
do superauit. Et quasi radice firma stultus in terra figitur, qui totis desideriis in terreno amo- *Gre.6.mor.2.3.*
Opinio. re solidatur. Iob.5.a.19.d. Hose.9.d.14 c. In his radix, pro opinione accipi potest.

Tollere vitia. Eradicare plantationes malas, est vitia, & prauos affectus, vel etiam traditiones humanas *Ori.s.Ier. ho.1. &*
tollere. Mat.15.b. *s.Mat.cap.15. Hil.s.Mat.can. 14.*

Tradi animam dæmonibus. Eradicari dicitur anima, cùm de terra viuentium, & à diuina gratia tanquam indigna tolli-
tur & dæmonibus traditur. Thre.3.e. Sopho.2.a. *Glo int.s.Thre.3.*

Expulsio dæmonum. Eradicari, morum, est, diabolum, expulsum exire à malis. Luc.17.b. *Amb.s.Luc.17.*
Eradicari dicitur progenies Iob, hoc est, doctoris, quando is, qui per verbum nascitur, per *Gre.21.mor.8.*

exemplum necatur: Quia quem lingua vigilans gignit, vitæ negligentia occidit. Iob. 31. a.

Rages.

Glo. ord. s. Tob. 1. Rages, id est, tempestas, vel commotio: ciuitas Medorum. Tob. 1. c. Typus esse potest gentilitatis, ad quam venit Christus cum pecunia doctrinæ. *Gentilitas.*

Raguel.

Glo. ord. s. Tob. 7. Raguel. i. pastor Dei, amicus Dei, vel confractio Dei: sacerdos Madian socer Mosis, de quo vide Iethro. Fuit alius Raguel Tobiæ cōsobrinus, qui typus est Gētilitatis Tob. 7. a. 10. c.

Ram.

Gre. 23. mor. 5. Ram, id est, excelsus: de cuius stirpe erat Elihu. Iob. 32. a. Typus est populi fidelium, qui huius vitæ infima, & abiecta contemnit. Excelsi enim sunt, qui dicere cum Paulo nouerunt. Nostra conuersatio in cælis est. *Populus fideliū.*

Rama.

Ori. s. Iudi. hom. 5. Hie. s. Hose. 5. Rama, id est, excelsa vel sublimis, aut proiecta, ciuitas in tribu Beniamin, vbi residebat Debbora. i. prophetia. Quia prophetæ docent quæ sursum sunt quærere. Iosu. 18. d. Iudi. 4. a. 19. d. 3. Reg 15. c. Hos. 5. c. Sic dicebat Apostolus. Col. 3. a. Si consurrexistis cum Christo, quæ sursum sunt quærite. Fuerunt autem multæ ciuitates huius nominis. *Sublimitas. Prophetia.*

Hie. s. Mat. 2. Rama. Ier. 3. g. 31. c. Thre. 1. a. Mat. 2. e. non est nomen loci, sed idem est quod excelsum. Significat autem quandoque superbiam hæreticorum, qui excelsa quærunt. *Superbia hæreticorum.*

Ramatha.

Gre. s. 1. Reg. 2. Ramatha, id est, excelsa, vel sublimis, aut proiecta: ciuitas in tribu Ephraim, quæ & Amathaim, & Arimathæa dicitur, de qua erat Elcana pater Samuelis. 1. Reg. 1. c. 15. g. Vel interpretatur visiò consummata, & designat perfectam Dei cognitionem, de qua Ioan. 10. c. dicebat ipse Christus, Sicut nouit me Pater, & ego agnosco Patrem. Vt autem secundo loco nominatur Ramatha, significat impletionem prophetiarum in vocatione Gentium. Designare etiam potest ecclesiam in religionis culmine erectam, & pari ratione cælestem patriam. 1. Reg. 2. b. 1. Cor. 13. c. *Perfecta cognitio Dei. Impletio prophetiarum. Ecclesia militās & triumphans.*

Ramesses.

Ramesses. i. commotio tineæ, vel tonitruum gaudii, ciuitas in terra Ægypti, quam ędificauerunt filii Israel in terra Gessen: quę videtur esse prouincia, quum aliqui Thebas, alii Arsinoen arbitrantur. Nam fuit prima mansio filiorum Israel exeuntium de Aegypto.

Ori. s. Exo ho. 1. Phil. de somniis. Ramesses, secundùm quod interpretatur commotio tineæ, typus est auaritię, quam facit ędificare Pharao, hoc est diabolus. Gene. 47. c. Exo. 1. b. Num. 33. a. Designat etiam ipsos sensus, qui more tineę ministrantes voluptates corrodunt animam. *Auaritia. Sensus.*

Ori. s. Exo. ho. 5. & s. Num. ho. 27. Hie. de mansionibus. Designat præterea mundum corruptibilem, qui est commotio turbulenta, & amaritudo, & commotio tineæ, vel tonitruum gaudii, derelinquentes tumultum seculi in principio conuersionis hanc relinquunt, sed commouentur à vitiis pristinis, vt vocem tonantis, & tumultuantis mundi audiant. Exo. 12. f. Num. 33. a.

Ramnus.

Hie. s. Habac. 3. & s. Agge. 2 Euc. for. spiritu. 4. Ramnus, est spinosus frutex, & arbuscula sentibus, vncinisque contexta, quæ teneat quicquid attigerit, & retentum vulneret, & vulneratorum sanguine delectetur, insuper & ignem emittat à se, & regnata ligna consumat. Iudi. 9. b. Referimus autem ramnum ad diabolum, & secundum virgulti naturam, illius naturam interpretabimur. Ramnus etiam sunt immites, superbi, dolosi, & omnes improbi, quos nullus bonorum, & mansuetorum potest contingere, & castigare sine doloris compunctione, à quibus egreditur ignis. *Diabolus. Immites. Improbi.* *Aug. s. Ps. 57.* Cùm autem ramnus est herba tenera, habet spinas virtute: ita sunt mali in hac vita, qui nondum sentiunt dolorem spinarum.

Hie. s. Ps. 57. Ramnus, est aculeis asperrimus, & flore gratissimus. Vnde intelligitur duplam habere virtutem, vltionis, & bonorum retributionis, nempe iustis floret ad ornatum, peccatoribus præbet spinas ad configendum. Ps. 57. *Præmiū bonorū. Vltio malorum.*

Areop. s. Ps. 57. Euc. q. in Ps. Ramnus præterea duras spinas habens, iniquitatē induratā significare potest. Ps. 57. Priusquam producant spinæ vestræ ramnum. i. priusquam peccata vestra consumentur. *Iniquitas indurata.*

Hil. s. Ps. 57. Potest etiam significare in malis corpus, quod resurget passibile, cuius dolorem grauiter sentiant. Psalm. 57. *Corpus malorū.*

Ramus.

Ramus, est arboris pars cum foliis, vnde & rami dicuntur frondes. Mat. 21. a. Alii cædebant ramos de arboribus. Rami autem quidam sunt naturales, quidam insiticii, qui videlicet præcisis à trunco ramis naturalibus, in ipso trunco inseruntur.

Basi. de abdi. rerū. Ramus oliuæ allatus à columba. Ge. 8. b. Filium Dei designat, qui per misericordiā Dei allatus est in mundum. Et vt erat in ore columbæ, designare potest laudem misericordiæ Dei. *Filius Dei. Laus misericordiæ Dei.*

Beda s. Gen. 8. Designat etiam aliquos extra ecclesiam baptizatos, qui saluari possunt si per columbam reducantur ad vnitatem ecclesiæ. *Baptizati extra ecclesiam.*

Beda s. Gen. 5. Ramus præterea oliuæ in ore colūbę, est confessio Trinitatis in ore vniuscuiusque fidelis. *Confessio Trinitatis.*

Rami

[*Iudæi. Gentiles. Reprobi.*] Rami oliuæ erant Iudæi, ex bona radice Patriarcharum. Rom.11.c. Rami autem oleastri, Gentiles. Sed rami oliuæ excisi sunt: Rami verò oleastri insiti in ecclesia. Rami autem abscisi, generaliter reprobos significare possunt. Et ramusculi præcidendi sunt mali de ecclesia eiiciendi. Isa.18.c. [*Aug.s.Ps.72. Hie.s.Isa.18.*]

[*Fideles in ecclesia. Ecclesia.*] Rami vitis, significare possunt fideles in ecclesia, aut in synagoga. Eze.19.d. Rami autem ecclesiæ pullulant, quia plerunque ex passione iusti fideles quique ad amorem cælestis patriæ multiplicantur, & etiam per resurrectionem Christi. Iob.14.b. Isa.6.d.17.b. Hos.14.c. Roma. 11.b. Et ramus ficus tener, significat ecclesiam, & homines in spiritualibus proficientes. Mat. 24. c. [*Hie.s.Eze.19. Gre.12.mor.3.4. Aug.1.q. in Euangel.39.*]

[*Apostoli. Miracula & sapientia Christi. Martyres. Prædicatores. Dogmata sacræ scripturæ.*] Rami sinapis, Apostolos in Christo designare possunt, & etiam miracula, & sapientiam Christi. Item Martyres, & prædicatores. Mat.13.d. Item diuersitates dogmatum, quæ in sacra scriptura habentur. [*Hil.s. Mat. Can. 13. Amb.s.Luc.13. Hie.s.Mat.13.*]

[*Proles. Successio.*] Ramus quandoque significat prolem, aut successionem. Iob.14.b. Rursum virescit, & rami eius pullulant.15.d. Ramos eius arefaciet flamma. Eccl'i.23.d. Rami eius non dabunt frũctum. Rom.11.c. Sic radix sancta & rami. [*Aug.de sanct.se.33 Euc.for.spirit.1. Lyra.s.Iob.15.*]

[*Dominium. Subditi.*] Radix aliquando significat dominium. Eze.31.b. Mat.13.d. Et rami arboris proceræ, sunt gradus sublimioris dignitatis. Dan.4.b. Possunt etiam rami significare subditos. Ezech.17.b. Humili statura respicientibus ramis. [*Ricar.de S.Vict.de secur.consc.17.18. Glo.ord.s.Eze.17.*]

[*Opera virtutis.*] Designant etiam opera & exercitia virtutis, & ex ramis fructus colligitur, quia ex multo virtutum exercitio scientia multiplicatur. Leu.23.g. Isa.17.b. Eze.8.g. Ioel 1.b. 2.Mac.10.b. Et ramus ficus tener, bonorum operum manifestationem significare potest. Mat.24.c. [*Ori.s.Mat. ho.30.*]

[*Exempla honestatis. Fructus Gentiũ. Sẽtẽtiæ Patrũ.*] Rami de arboribus, qui sternebantur in via, exempla honestatis significare possunt, & etiã fructus Gentium infidelium. Mat.21.a. Luc.19.f. Designant etiam sententiam sanctorum Patrum, & documenta. Eccl'i.1.c. [*Hil.s.Mat.Can.21. Ber.se.de B.Bene. Euc.for.spirit 4.*]

[*Inanis gloria. Gentium.*] Rami sapientiæ longæui, designare etiam possunt inanem gloriam Gentium calcandam: ideo sternebantur in via. [*Amb.s.Luc.19.*]

[*Insignia iustitiæ & victoriæ.*] Rami palmarũ, insignia sunt iustitię, & triũphi, seu victoriæ contra vitia. Leu.23.g. Ioã.12.b.

[*Antichristus. Socii Luciferi, vel Antichristi. Dona Dei in Lucifero. Errores hæreticorum. Fructus malorum operum.*] Ramus ficus tener ante aduẽtum Filii hominis, Antichristum significare potest defendentem legem. Mat.24.c. Rami autem Cedri magnę socios Luciferi, vel Antichristi designare possunt, vel potentiam & dona Dei, quę Lucifer habuit. Ezec.31.a. Et rami hypocritarum, vel hęresiarcharum, sunt qui eis adhærent, quos arefacit flãma, quia terrenis desideriis ęstuãt, & demum in gehennam ignis detruduntur. Iob.15.b. Rami etiam illorum, sunt sententiæ errorum, quas proferunt, & extendere conantur, ceu ramos. Sapien.4.a. Rami quoque quos arefacit flamma, sunt malorum operum fructus, quos ipsi peruersi producunt. Iob.15 b. [*Hie.s.Zac.14. Aug.s. Ioã tra.1. Hil.s.Mat.Can.26. Hie.s.Ezec.31. Gre.12.mor.24. Glo int.s.cap.4. Hie.s.Iob.15. Glo.ord.s.Ezec.17*]

[*Potentia Sedechiæ. Genus regium.*] Rami vineæ. Ezec.17.b.g. potentiam regis Sedechiæ significare possunt, & genus regium, vnde sumptus est Christus.

[*Dilatatio fidei.*] Rami montium Israel, dilatationem fidei designant. Eze.36.b. Ad idem referuntur rami Libani. Hose.14.c. [*Glo.ord.s.Eze.36.*]

Ramus aliquando dici possunt diuitiæ. Sapi.4.a. & si in ramis in tempore germinarint. [*Lyra.s.Sapi.4.*]

Rana.

[*Homo corruptis affectibus. Prauæ cupiditates.*] Rana, est animal palustre, specie deforme, loquax, cui dubia vita, aquatica & terrestris, cuius saltus repens, cuius aspectus turpissimus, cuius è corpore intolerabilis fœtor emittitur. Potest designare illum, qui est homo natura, sed electione pecus, corruptus, & fœtidus limo passionum. Vel designat ipsas prauas cupiditates. Exo.8.a. Ps.77. Sapien.19.d. [*Gre.Nyss.de vita Mosis.*]

[*Poetæ. Aduocati. Loquacitas. Hæretici. Philosophi. Inanes opiniones. Persecutio ecclesiæ. Dæmones. Hypocritæ. Magi.*] Ranæ Ægypti, significare possunt Poëtas loquaces, & eorum carmina, & aduocatos falsa loquentes, & hæreticos, & Philosophos, & Magos, & ipsam loquacitatem, & inanes opiniones, nihil nisi inanem sonum habentes. Demũ designant persecutionẽ ecclesię factam sub Domiciano. Ex.8.a. Ranę quoque sunt dæmones, & hypocritę, qui videntur viuere in aqua, & viuunt in sordibus & luto. Apo.16.c. Plaga autẽ ranarum data fuit propter peccatum contra præceptum. Non assumes nomen Dei tui in vanum, nam omnes illi vana adscribunt Deo. [*Phil.de sacri. Abel & Cain. Ori.s.Exo.ho.4. Aug.s.Ps.77. & s.Apoc.ho.13. Euc.for.spirit.5. Beda.s. Exo.ho.8 Rup.1.s.Exo.*]

Rapere, Rapax, Rapina, Raptor, Arripere, Raptare, Subripere.

Rapere, est per vim, aut cum festinantia, siue cum furore capere, euellere, auferre. Item inuadere. Num.31.g. Quod in præda rapuerat, suum erat. Mereri. Ps.68. Quæ non rapui, tunc exsoluebam. Seducere. Gen.34.a. Adamauit eam, & rapuit. Trahere. Deut.28.d. Asinus tuus rapiatur in conspectu tuo. Rapina autem, est furtum vi factum.

[*Christus passus pro peccatis nostris.*] Quę non rapuerat, soluit Christus, quia pro peccatis nostris mortuus est. Fuit autem raptor Adam, qui voluit sibi vsurpare diuinitatem, cuius rapinam soluit Christus. Ps.68. [*Glo.ord.s.Ps.68.*]

[*Diuina iustitia.*] Arripiens Abraham gladium, vt immolaret filium suum. Gen.22.d. signum fuit diuinæ iustitiæ, quæ proprio filio suo non pepercit, vt illi satisfaceret pro nobis. [*Ori.s.Num.ho.20.*]

Idem designauit arripiens gladium Phinees. Num.25.b.

[*Sumere fidem, & orationem.*] Arripere clypeũ, est sumere scutũ fidei, & orationis deuotę ad resistẽdũ aduersariis. Is.21.b. [*Lyra.s.Isa.21.*]

[*Liberare ab adulatoribus.*] Arripiens ventus locustam, vt eiiceret eam à finibus Ægypti. Exo.10.e. designat Deum liberantem à molestis adulatoribus. [*Glo.ord.s.Exo.10.*]

[*Rapiens Christus corpus diaboli.*] Arripiens Moses vitulum aureum, vt eum comminueret. Exo.32.e. designat Christum rapientem corpus diaboli, & ipsum conterentem conuertendo ad pœnitentiam. [*Glo.ord.s.Exo.32.*]

Gre.15.mor.1.

Rapi dicitur mens in diuersa. Iob.20.a. quando modò mala, quæ egit, modò bona, quæ agere neglexit, modò reprehensibilia, in quibus est, modò recta, quæ sibi adhuc deesse conspicit, solicito pauore perpendit. *Inquietudo mentis.*

Beda s.Pro.17. Hie.s.Amos 4.

Rapere dicitur fœtus vrsæ, qui conuertit aliquos à peccato, vel ab infidelitate. Pro.17.b. Et raptus torris de incendio, est hæreticus, aut peccator, per verbera conuersus, & emendatus. Amos 4.d. *Conuertere aliquos.*

Rapi simul obuiam Christo, est proficere ad meliora. 1. Thess. 4.d. *Perficere.*

Hie. Mmerio. & Alex. epist. Au.s.Ioã tract.45.

Rapere volentes turbæ Iesum, vt facerent regem. Ioan.6.b. designant volentes Christum regnare in primo aduentu, sicut regnaturus est in secundo. In quo errore erant discipuli, cùm dicerent: Domine, si in tempore hoc restitues regnum Israel. Item filii Zebedei. *Volentes Christum in hoc mundo regnare.*

Hil.s.Mat.Cano. 11. Hie.s.Eze.18.

Rapere dicuntur regnum cælorum violenti, cùm Gentiles veniunt ad fidem, reiectis Iudæis, & hi sunt raptores boni. Rapit autem armatus. Mat.11.b. Rapina autem, est doctrina legis, quam acceperunt Gentiles credentes à Iudæis in infidelitate remanentibus. Isa.33.d. *Gentiles venientes ad fidem.*

Rapax lupus dictus Beniamin, typus erat Pauli apostoli ante conuersionem, qui postea diuisit spolia. *Paulus apostolus.*

Amb.s.2.Cor.12. & de paradi.11. Ber.se.7.de. quad.

Rapi in tertium cælum, est deuenire ad hominem spiritualem. 2. Cor.12.a. Ille etiam est raptus in tertium cælum, qui non solùm vt peregrinus est in mundo, & vt mortuus, sed etiam est illi mundus crucifixus, & ipse mundo. *Crucifixum esse mundo.*

Lyra.s.Gen.34. Lyra.s.Ier.6.

Raptus Dinæ per Sichen factus, designat vim tentationis subiicientem sibi animam. Raptor autem est Sichen, hoc est, diabolus trahens eam ad consensum peccati mortalis. Ge.34.a. Arripiunt autem hostes sagittam, & clypeum, cùm dæmones variè tentant, & quum mali reddunt mala. Ier.6.f. *Diabolus tentans. Reddere mala.*

Arn.s.Ps.103. Amb.s.Luc.10. Hie.s.Eze.18.& s. Amos 3. Au.s.Ps.68.103. Cyril.7.s.Ioan.5. Glo ord.s.Leui.10. Ori.s.Leui ho.4.

Rapiunt catuli leonum, quum hæretici peruertunt animas, & etiam dæmones. Ps.103. Dicuntur autem hæretici, vel dæmones eos rapere, quos separant ab ecclesia. Ezec.18.b. Et lupi rapaces, sunt sacerdotes Iudæorum, & hæretici modum non habentes in rapinis. Mat.7.b. In rapinam autem bestiarum dicitur fieri grex Domini, quando dæmones, & hæretici deuorant, & perdunt simplices. Ezec.34.b. Sic rapinæ eorum dicuntur, quando aliquos à veritate subuertunt. Amos 3.c. Nahum 2.d.3.a. Ps.9. Ioan.10. Arripientes Nadab & Abihu thuribula cum igne alieno. Leu.10.a. sunt prauè abutentes lingua ad docendas doctrinas falsas. Sic rapaces lupi sunt mali, qui illotis manibus pedibusque irrumpunt in diuina mysteria. *Dæmones & hæretici peruertentes animas. Sacerdotes Iudæorum. Prauè vtentes lingua. Irrumpentes in mysteria.*

Arn.s.Ps.21.

Rapiens, & rugiens leo fuit Caiphas aduersus Christum in passione. Ps.21. *Caiphas.*

Glo.int.s. Dan 7.

Rapidus fluuius ignis, significat velocem, ac vehementem diuinæ iustitiæ executionem in iudicio futuram. Dan.7.c. *Velox vindicta Dei.*

Hie.s.Isa.17.

Raptata stipula vento, sunt mali proiecti à facie Dei. Ier.13.d. Et raptus puluis à turbine, sunt mali ab ira Dei correpti. Sic diabolus rapietur vt puluis, & vt stipula. Isa.17.d. 41.a. *Malorum proiectio.*

Gre.11.mor.23. & 18.mor.12.

Raptum folium vento, est homo, qui tentationis vento rapitur, & desideriorum flatibus leuatur & agitatur. Iob.13.d. 27.d. *Agitari tentationibus.*

Hie.s.Isa.3. Chry.de diui. & Laza.ho.2. Gre.6.mor.2.

Rapina in holocaustum est, quum quis ex alieno sacrificium offert. Isa.61.c. *Sacrificare ex alieno.*

Rapina pauperum dicitur esse in domo prælatorum. Isa.3.c. quando ipsi bonis ecclesiæ ditantur, & suos ditant, quæ tamen pauperibus erogare debebant. Vel quando quis non dat eleemosynam, cùm possit. *Vsurpare bona pauperum non dando eleemosynam.*

In rapinam factus est populus Iudæorum, vel dæmonibus, vel Romanis. Is.42.d. Et ipsum populum Iudaicum rapuit armatus, quia antiquus hostis in eo vitam fidei fraudulentæ suggestionis iaculis extinxit, vt vnde se inhærere Deo crederet, inde eius ordinationi repugnaret. Iob.5.a. *Perditio Iudæorum.*

Gre.18.mor.4.

Rapere dicitur auarè hypocrita, quia dum iniquè agens, desiderat de sanctitate venerari, laudem vitæ rapit alienæ. Iob.27.b. *Gloria hypocritæ.*

Beda s.Pro.1.

Rapere dicuntur semitæ auari animas possidentium, quando per suas cogitationes & cupiditates ipsi auari rapiuntur in infernum. Pro.1.b. *Pœna auari.*

Gre.20.mor.10.

Rapiunt heretici herbas & radices de conuallibus. Iob.30.a. quando de humilibus patrum dictis, superbo spiritu colligunt sententias, de quibus apud vulgus glorientur. *Hæretici vsurpantes sententias alienas.*

Raphael.

Glo.ord.s.Tob.5.

Raphael. i. medicina Dei, nomen angeli, qui comitatus est filium Tobiæ, & curauit ipsum patrem à cæcitate. Typus esse potest Christi qui missus est in mundum, ad sanandos nostros languores. Tob.3.d.8.a.12.c. *Christus.*

Raphaim.

Raphaim. i. gigantes, vel medici, aut relaxati, populi quos Moabitæ Emim vocant, quos etiam ipsi Moabitæ expulerunt, & eorum sedes occuparunt. Deut.2.c. Ios.15.b.

Hie.s.Isa.17. Ori.s.Iob.ho.22.

Raphaim, vt erant gigantes, designare possunt Scribas, & Pharisæos, qui principes erant inter Iudæos, & vallis Raphaim, erat Iudæa, in qua ipsi imperabant. Isa.17.b. *Scribæ & Pharisæi.*

Iuxta Origenem interpretatur, resolutæ matres, & designant vim conditiuam producentem sensus inutiles, qui purgandi sunt. Ios.17.d. *Vis conditiua.*

Raphidim.

Ori.s. Ex.ho.11.& s.Num.ho.27.

Raphidim, id est, raclinatoria, siue stramenta, aut remissæ manus, vel medicina manuum, vndecima mansio filiorum Israel in deserto Sin, iuxta montem Dei Oreb, ad Occasum,

vbi filij Israel sitientes ob penuriam aquæ iurgati sunt contra Mosen, qui diuino monitu aquam eduxit de silice virga percussa. Exo. 17. a. Num. 33. b. Vel interpretatur sanitas iudicii, vel laus iudicii: & designat eum venire in Raphidim, qui bene disposuit sermones suos in iudicio. Peruenitur in Raphidim ex Alus, hoc est, ex labore, vt designetur ex labore perueniri ad laudem.

Vel, iuxta Hieronymum, interpretatur dissolutio fortium, vel sanitas fortium: quia ibi victus, & dissipatus est Amalec, hoc est, diabolus: & fideles sanantur, & ibi tentatur populus per defectum. *Hie. de mansionib.*

Rasin.

Hæresiarcha. Sapientia secularis.

Rasin, id est, voluntas, vel voluntarius, aut cursor, siue veredarius, rex Syriæ, aduersarius tribui Iuda, typus est hæresiarchæ, & etiam sapientiæ secularis, aut ipsorum sapientum, qui catholicæ veritati aduersantur. 4. Re. 16. a. Is. 7. a. 9. b. *Hie. s. Isa. 9.*

Ratio, Rationabilis.

Ratio, est vis illa in anima, qua homo cæteris animantibus supereminet, quæ & intellectus. Interdum autem ratio, est æquitas. Le. 25. e. Ratione mercenarii supputata. Argumentũ. Dan. 6. a. Vt satrapæ illis redderent rationem. Causa. Iob. 38. d. Quis enarrabit cælorum rationem? Computum. Luc. 16. a. Redde rationem villicationis tuæ. Rationale autem est, quod ratione vtitur, & rationabile, quod rationi est consentaneum.

Virtus diuina viuificatrix. Influentia cæli. Prædestinatio.

Ratio cæli, est vis superna secretorum, vel ipsa viuificatrix virtus, quę spiritus format angelorum: & ratio cæli est in terra, hoc est, influentia eius, vel executio diuinę prædestinationis in ecclesia. Iob. 38. d. *Gre. 30. mor. 8. Hie. s. Iob. 38.*

Doctrina sana.

Rationale, vel rationabile lac, doctrinam sanam & ab omni errore purgatam significare potest. 1. Petr. 2. a. *Hie. s. Ioel. 2.*

Rationale.

Rationale, dicebatur genus vestis, aut operimenti, quo pectus tantum tegebatur pontificis, superhumerali coniunctum, eratque duplex, auro contectum, duodecim habens lapides preciosos, in quibus duodecim Patriarcharum nomina insculpta erant.

Iudicandi potẽtia Christi. Firmitas naturæ.

Dicebatur rationale iudicii positum in pectore pontificis, designans in Christo potentiam iudicandi, qui iudicabit vnumquemque secundùm opera sua, quod designatur per nomina singulorum in singulis lapidibus sculpta. Exod. 25. a. Erat rationale quadrangulum, designans inconcussam naturę & mentis ipsam dirigentis rationem. *Rup. 4. s. Exod. 23. Phil. 3 de vita Mosis.*

Potestas & sciẽtia iudicandi. Sapientia. Ratio. Sermo.

Rationale in pectore pontificis, potestatem, & scientiam iudicandi, & sapientiam, quæ in sacerdote esse debent, significare potest. Exo. 25. a. 28. c. 35. a. In rationali autem ponitur manifestatio, & veritas, quia per visibilia cognoscitur ordo Dei, & inuisibilia eius. Potest etiam significare sermonem qui debet in sacerdote doctrinam & veritatem continere, quia sacerdotis os debet meditari, & explicare sapientiam, & semper vera loqui. Potest etiam rationem cuncta dispensantem significare. *Ori. s. Leui. ho. 6. Phil. 2. alle. & 3. de vita Mosis. Hie. de veste sace.*

Puritas cogitationum.

Rationale etiam puritatem cogitationum designat, & ponitur ornatum lapidibus in pectore sacerdotis, vt Patrum exempla contempletur, & vt omnia iudicia sua in Deum dirigat. Exo. 28. 39. b. *Gre. 2. pasto. 2.*

Sermo Euangelicus. Sensus simplex ac mysticus. Vtrunque testamentum. Sensibilia & intelligibilia. Mens et verba.

Rationale preterea, sermonem Euangelicum, & sensum rationalem significat, eratque duplex, apertum, & absconditum, vt designet sensum simplicem seu literalem apertum, & mysticum latentem, vel scientiam vtriusque testamenti, vt interius vetus, exterius nouum indicet. Vel designat sensibilia & intelligibilia, vel mentem, ac verba. *Ori. s. Exo. ho. 9. & 13. Hie. de vest. sacer. Phil. de vita Mosis. 3.*

Prophetia.

Est etiam rationale typus prophetiæ, quæ per verbum clamat & prædicat, & futurum iudicium significat. *Cle. Ale. 5. stroma. Philo. 3. de vita Mosis.*

Cõiunctio verborum et operum.

Rationale coniunctum superhumerali, admonet verba operibus debere esse coniuncta. Designat etiam in Christo coniunctionem misericordiæ, & veritatis. *Rup. 4. s. Exo. 32.*

Prælatus.

Rationale in ecclesia, significare potest prælatum virtutibus fulgentem. Et nomina in rationali, admonent prælatum æqualiter debere subditos amare. Le. 8. a. *Glo. ord. s. Leuit. 8.*

Cælum. Zodiacus. Ecclesia. Terra.

Rationale, imago est cæli, quod ratione seu verbo factum est, & subiicitur omnium capiti Christo. Ipsum autem cum duodecim lapidibus, zodiacum cum duodecim signis exprimit. Potest etiam ornatum ecclesiæ duodecim gemmis Apostolorum illustratum designare. *Cle. Ale. 5. stroma. Philo. 3. de vita Mosis. Ter. adue. Mar. 4. Hie. de veste sace. Geor. Ven. Cant. 2. tomo 3. cap. 5.*

Rationale in medio positum, terram designare potest, floribus, & herbis, & fructibus vestitam & ornatam, quæ duodecim lapides in ipso rationali fixi, repræsentant.

Ratis, vide Nauis.

Ratus.

Ratum dicitur, quod est firmatum, vt contractus habens iam vires ex consensu partium, vt iam neutri parti liceat retrocedere. Iere. 32. b.

Raucus.

Raucus dicitur, qui ex nimio clamore, vel alia causa vocem obtusam habet. Fauces Christi dicuntur factæ raucæ in passione, quia videbatur non audiri à Patre, vel quia prædicando non audiebatur à Iudæis incredulis. Quid est, quod dicit? Ps. 68. *Aug. s. Ps. 68.*

Reædificare, vide Ædificare.

Rebecca.

Rebecca, id est, signata, siue impinguata, aut contentio obtusa, vel contentio impedita: filia Bathuelis, soror Laban, vxor Isaac, cui genuit Iacob, & Esau, geminos.

Cle. Ale. 4. stroma. Hie. ad Dama. q. 3 Rebecca vt erat virgo & incognita, typus esse potest gloriæ Dei, quæ est incorruptio: Gene. 24. b. *Gloria Dei.*

Beda s. Gen. 27. Rebecca, consulens Iacob, vt acciperet benedictioně patris, & postmodum vt cederet iræ fratris, typus est Spiritussancti. *Spiritussanctus.*

Ber. ser. de beati. Virg. Rebecca virgo pulchra, vt dedit potum seruo Abrahæ, & etiam camelis, typus est beatæ Virginis Mariæ, quæ sua virginitate & puritate quasi dedit potum angelo, & sua humilitate dat potum nobis. *Virgo Maria.*

Cle. Ale. 1. pæd. 5. Geor Vene. Cant. 2 tomo 7. cap. 4. Au. 22. cont. Faust 48. & ser. 75. Beda s. Gen. 24. Rup. 7. s. Gen. 13. Gre. 35. mor. 17. Rebecca etiam significare potest ecclesiam, quæ venit supra camœlum, dum adhuc vitiis esset immixta, & nondum spiritualibus, sed animalibus motibus inhæreret: quæ coniuncta est Isaac, hoc est, Christo: cum quo lusit, quia in eo laudes Dei celebrantur. Gene. 24. b. 26. b. Eadem impediens benedictionem Esau, & procurans illam Iacob, est ecclesia impediens indignorum promotionem, vt digni admittantur. Genes. 27. a. Tunc autem cognouit Abimelech eam esse coniugem Isaac, quando illum vidit cum ea ludentem, ita cùm quis, ne aliquid errando in ecclesia peccet, secretum viri eius in scripturis sanctis diligenter intuetur, inuenit eum maiestatem suam, qua in forma Dei æqualis est Patri, paulisper abscondisse in forma serui, vt eius capax esse humana infirmitas posset, eoque modo se coniugi congruenter aptaret. Eadem ecclesia dat potum prædicatori. *Ecclesia.*

Ori. s. Gen. ho. 10. Rebecca præterea, est anima fidelis, quæ dat potum seruo Abrahæ, hoc est, prędicatori, eius dictis obtemperando. Peculiariter autem anima Philosophi eloquentia erudita. Genes. 24. *Anima fidelis.*

Gre. s. Eze. ho. 6. Rup. 5. de glori. Trinitatis 6. Vt autem Rebecca diligebat Iacob, typus est gratiæ populo Christiano traditæ, & etiam præsentiæ Dei. Vnde supposuit Iacob pro Esau, hoc est, populum Gentilem pro Iudaico. Gen. 25. d. 27. a. *Gratia. Præscientia dei.*

Lyra s. Gen. 26. Rup. 6. s. Gen. 41. Rebecca, vt est dicta soror Isaac, typus est doctrinę sacrę, & sapientię absconditæ, quæ habenda est vt soror. Genes. 26. b. Significat etiam discipulos Christi occultos, qualis erat Nicodemus. *Doctrina sacra. Sapientia. Discipuli occulti Christi.*

Cle. Ale. 1. pæd. 4 Amb. de fug. sec. 5. Rebecca coniuncta Isaac, designat patiętiam coniunctam cum spe. Vnde consuluit Iacob, vt cederet fratri suo Esau. Genes. 24. b. 27. g. In hac coniunctione fit illud Apostoli Roman. 12. c. Spe gaudentes. Rebecca etiam hoc est, tolerantia, est, cum qua ludit Isaac, id est, risus, qui designat eum qui se exercet in disciplinis, cui necessaria est tolerantia. *Patientia. Tolerantia.*

Rebellare, Rebellis, Rebellio.

Rebellare, est repugnare, quod pręcipuè est inferioris erga superiorem. Vnde rebelles dicuntur, qui iussis imperantis repugnant. Rebellio autem, est ipsa repugnantia.

Glo. int. s. Isa. 41. Rebelles Israel, sunt aduersarii Ecclesię, qui non inueniuntur, quia pereunt Isa. 41. c. *Aduersarii ecclesiæ.*

Gre. 16. mor. 26. Rebelles lumini sunt, qui sua desideria sequendo, bonum despiciunt, quod nouerũt, quia non per ignorantiam, sed per superbiam delinquunt. Iob. 24. b. *Contemptores boni cogniti.*

Reblatha.

Rebla, seu Reblatha, id est, rixa, vel multa hęc, vel magnitudo illi, aut iurgium inueteratũ, vel conturbatum, siue iurgium defluens, ciuitas Syriæ, quæ postea dicta est Antiochia, sita est supra Orontem fluuium, per medium eius transeuntem, cuius plateam antea lutosam, Herodes magnus rex Iudeę lapide strauit, magnitudinis animi, & liberalitatis famam apud externam vrbem mercatus. Est terminus Aquilonaris terrę promissionis. In hac mirè floruit Christianismus, in ea occidit rex Babylonis filios Sedechię, eiusque eruit oculos. Ei enim quandoque & lumen rationis clauditur, qui prauo vsu ex iniquitatis suę multitudine grauatur. Num. 34. c. 4. Re. 22. g. 25. b. Ier. 39. b.

Reboare, vide Sonus.

Recalcitrare, vide Calcaneus.

Recaluaster, vide Caluus.

Recedere, vide Abire.

Recem.

Ori. s. Num. ho. 25. Recem, id est, vacuus, aut vanus, seu inanitas, vel pictura varia, aut saliua eorum, ciuitas in tribu Beniamin. Ios. 18. d. Item rex Madian occisus à filiis Israel. Nume. 31. a. qui typus est vanitatis mundi, quę vincenda est à fidelibus. *Vanitas mundi.*

Recens, vide Nouus.

Recensere, vide Numerare.

Rechab.

Rechab,

Rechab, id est, quadriga, aut equitatus, vel equitans: filius Remmom, qui occidit Isboseth typus est diaboli. 2. Reg. 4. a.

Diabolus.

Recidere, vide Cadere.

Recipere, vide Accipere.

Receptaculum.

Receptaculum, est locus in quo aliquid tuto recipitur.

Receptacula ignium, quibus ab altari holocausti, ad altare thimiamatis ignis defertur, designant doctores accendentes sua prædicatione fideles, & eos de virtute in virtutem prouehentes. Exo. 27. a. 38. a. Glo. ord. s. Exo. 27.

Doctores.

Recitare, vide Narrare.

Reclinare, Reclinatorium.

Reclinare, est quasi inclinando aliquid collocare. Reclinatorium autem, est locus vbi fit reclinatio.

Non habet Filius hominis vbi caput suum reclinet, in mentibus videlicet prauorum. Nā in bonorum pectoribus vim suæ maiestatis reclinat. Non habet etiam vbi caput suum reclinet, quando non est, cui tradat cognitionem Dei. Matt. 8. c. Luc. 9. c. Ori. s. Luc. ho. 45. Hil. s. Mat. ca. 7. Amb. s. Luc. 9.

Reclinatorium aureum ferculi Salomonis, designat animam Christi. Canti. 3. d. Vel designat requiem cælestis contemplationis, quæ aurea est propter sapientiam, quæ preciosior est cunctis opibus. Vel fulgorem charitatis intimæ, in qua fideles reclinantur. Item doctores, vel speculatores, plenos diuina sapientia. Item spem perpetuæ quietis, quæ aurea est, quia diuinæ visionis requiem parat. Gre. s. Cant. 3. & s. Ezec. ho. 15.

Anima Christi. Contemplatio. Fulgor charitatis. Doctores. Spes æternæ quietis.

Recolere, vide Cogitare, & Meminisse.

Reconciliare.

Reconciliare, est in gratiam restituere post offensam in amicitia commissam.

Reconciliauit Christus duos populos Deo, hoc est, Iudæos, & Gentiles. Ephes. 2. d. qua reconciliatione omnia reconciliasse dicitur. Col. 1. c.

Reconciliator dicitur Deus ecclesiæ in Gentilitate, quæ conuersa est ad fidem. Isa. 60. b. Hie. s. Isa. 60.

Reconciliari dicitur fratri suo ante oblationem muneris, qui intendit ei satisfacere, cum primum poterit. Matt. 5. d. Au. 1. ser. Domini in monte.

Recondere.

Recondere, est reponere, contegere, seruare. Et recondere præcepta sapientię, est, in mente ea figere, vt opere compleantur. Tob. 12. b. Pro. 7. a. 1. Cor. 16. a.

Recordari, vide Meminisse.

Recreare, vide Reficere.

Rectus

Rectum dicitur id, quod in nullam partem flectitur, cuius contrarium est obliquum, & is dicitur rectus, qui iustitiæ medium seruat, in neutram declinans partem. Vnde rectitudo est bonorum, & beatorum. Et verbum Domini dicitur rectum, quia dirigit nos. Psa. 32. 139. 142. Et rectus deficit in hominibus, quando refrigescit charitas in ecclesia. Mich. 7. a. Iob. 1. a. Et rectus incedit, qui recta habet opera. Iob. 8. d. Basi. s. Ps. 32. Hil. s. Ps. 139. & 142. Gre. 8. mor. 26.

Rectus spiritus, quem innouari petebat Dauid in visceribus suis. Psal. 50. dici potest Spiritussanctus, vel bona conscientia. Amb. apo. Dauid. 14 Hie. s. Isa. 26.

Spiritussanctus. Bona conscientia.

Recta semita iusti, est rectitudo operum Christi, & rectus callis eius est ad ambulandum, quia qui Christum imitabitur, recte ambulabit. Isa. 26. b.

Rectitudo operū Christi.

Rectas facere vias Domini in solitudine, est tortuosa Gentium corda ad veritatem formare. Isa. 40. a. Iere. 31. b. Hie. s. Isa. 40.

Formare corda Gentium ad veritatem.

Rectissimus dicitur Iacob, secundum nomen Israelis. Isa. 44. a. Hie. s. Isa. 4.

Recti corde sunt, qui non eleuantur per excessum, nec deprimuntur per defectum, sed sunt vt linea recta. Nam tortuosa, vel supra, vel infra, vel ad latera deflectitur. Ps. 7. Basi. s. Ps. 7.

Recti pedes animalium, & rectæ pennæ, designant volatum ad cælestia & opera recta, nec retrorsum redeuntia. Ezec. 1. b. f. Rectæ quoque pennæ alterius ad alterum, sunt quando gratiam, quam quis accepit, in proximi vtilitatem administrat. Nam si suam quærat vtilitatem, non rectæ, sed tortuosæ sunt. Hie. s. Ezech. 1. Gre. s. Eze. ho. 37.

Recumbere, vide Accumbere.

Recuperare.

Recuperare, est rem amissam rursus acquirere, vel instaurare quod destructum erat. Recuperat Deus à temporali afflictione ad æternam consolationem deducens. Eccl'i. 2. b. Crede Deo, & recuperabit te. 11. b. 13. d. 29. d. 2. Mach. 2. c. Lyra. s. Eccl'ci. 3.

Reddere, Restituere, Retribuere.

Reddere, est acceptum vel ablatum restituere, & quandoque retribuere, seu vicem pro merito dare, & par referre, & quandoque efficere. Item emittere. Sopho.3.b. Reddam populis labium electum. Et soluere. Matt.22.b. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari.

Lyra.s.Ps.50.& s. Isa.57. Amb.apo. David.3. — *Resurrectio Christi.*

Reddidit Deus consolationes, Christo videlicet & Apostolis lugentibus per resurrectionem, & dando Spiritumsanctum Isa.57.d. Et reddidit lętitiam salutaris resuscitato Christo, quia reddidit Christum ecclesiæ. Ps.50. Reddens etiam ouem diues, est Christus suscitãs carnem suam, & reddidit quadruplum, propter quatuor dotes corporis. 2.Re.12.b.

Hila.s.Ps.141. Aug.s.Ps.96. Rup.s.Zach.9. — *Gloria Christi.*

Retribuit Pater Christo, quando dedit illi nomen, quod est super omne nomen. Psa.141. Et restituta dicitur terra Dauid, quando corpus Christi suscitatum est. Ps.96. Reddidit Deus duplicia Christo. Zac.9.c. quando per hoc, quod fuit obediens vsque ad mortem crucis, dedit ei omnem potestatem in cælo & in terra, in diuina simul & humana natura: quam prius habebat tantum in diuina. Item, quia præter Sanctos, qui descenderant ad inferos, & præter semen Abrahæ, dedit illi Gentes in hæreditatem.

Hie.s.Ps.15.

Restituit Deus hæreditatem Christo, vel quum conuertet Iudæos in futuro, vel quũ reddet immortalitatem corpori sanctæ ecclesiæ. Ps.15.

Hie.& Au.s.ps.96. — *Subiectio carnis. Conuersio infidelium.*

Restituta dicitur terra Dauid, hoc est, Christo, quando corpora nostra eius obsequio mancipantur, vel quum mundus relictis idolis, Christi fidem amplectitur, aut cùm Iudei sunt conuersi. Ps.96.

Aug.s.Ps.37. Hie.s.Ion.& s. Eze.38. — *Satisfaciẽs Christus pro nobis.*

Retribuit Christus pro nobis, quando pro nobis passus est, satisfaciens Patri, & exoluens quæ non rapuit. 137. Sic reddit Ionas, hoc est, Christus vota sua, quum saluat nos. Ion.2.d. Restituti autem, sunt per Christum liberati. Eze.38.d.

Ori.s.Iere.11. Hie.s.Is.23.& s. Eze.16. Gre.11 mor.13. Hie.s.Iob.38. — *Remittens Deus peccata. Reparatio animæ & corporis.*

Reddit Deus lætitiam salutaris, quum dat remissionem & liberationẽ à peccatis, quæ magnam inferunt lętitiam. Psa.50. Et reddit annos, quos comedit locusta, quum ad pristinum gratiæ & iustitię statum reducit animam. Ioel 2.f. Restituit Deus aliquem, cùm post peccatũ reducit eum in statum gratiæ, seu innocentiæ, quod est restitui in gradum pristinum. Ge.40.c. Sic restituitur Tyrus in antiquum, hoc est, anima peccatrix reuocatur ad statum gratiæ. Is.23.d. Et Sodoma, hoc est, Gentilis populus, & Samaria, hoc est, hæretici conuersi: & Hierusalem, hoc est, ecclesia vel anima. Eze.16.b. Sic Gẽtes subuersas in integrum restituit. Iob.12.d. Et restituetur vt lutum signaculum, quando anima & corpus reparabuntur in resurrectione. Iob.38.b.

Hie.s.Sopho.3. — *Multiplicatio fidelium. Confessio fidei. Bene operari.*

Reddit Dominus semen aliud, quando multiplicat fideles. 1.Re.2.d. Et reddit labium electum, quum dat confessionem fidei. Soph.3.b. Reddunt quoque sementem Deo, qui audito eius verbo, bene operantur. Iob.39.b.

Hie.s.Zac.9. Amb.s.Luc.18. — *Beatitudo.*

Reddit Deus duplicia, cum beatificat animam & corpus, & quum pro temporalibus dat æterna. Zac.9.c. Reddet etiam stabulario, quando illi dicet. Euge serue bone. Luc.10.f.

Hie.s.Zac.65.66. & s. Eze.9. Gre.15.mor. 4.& 24.mor.25. Au.s. Ps.78.& de verb.Dom.ser.59. — *Retributio Dei.*

Reddit Deus vnicuique iuxta opera sua. Ps.61.78. Et reddit iniquitatẽ in sinu, quando animam castigat in affectibus, vel quia non vnum pro alio castigat, sed vnumquemque pro suo delicto. Isa.35.b.63.b.65.a.66.e. Et reddit vias alicuius in caput suum, quum eum castigat secundum peccata. Eze.9.d. Sic reddit iuxta adinuentiones cuiusque. Hos.12.a.d. Et reddit vicissitudinem persecutoribus fidelium. Ioel.3.a. Iob.34.b. Matt.20.a. Et reddunt malo dolorẽ suum manus eius, quia damnationem iustam ex iniqua recipiet operatione. Iob.20.b. Et retributio manuum, est retributio operum. Is.3.b.

Hie.s.Iere.16. Ori.s.Iere.ho.12. — *Castigat Deus ad emendationem.*

Reddit Deus duplices iniquitates, quum prius castigat, & postea pœnitentibus peccata condonat, bona retribuens. Ier.16.d. Vel reddit duplices iniustitias, quia seruus sciens volũtatem domini sui, & non faciens, plagis vapulabit multis.

Hie.s.Eze.ho.18. Gre.15.mor.22. Beda s.Exod.20. — *Pœna maior scienter peccãtis.*

Reddit Deus iniquitatem patrum filiis, quum propter peccatum originale puniuntur filii, quod in primis parentibus fuit actuale. Vel quando filii imitantur parentes, puniuntur propter eadem peccata, propter quæ puniuntur parentes, & pœna filiorum, est pœna patrũ, vt ipsi parentes in filiis quodammodo puniantur. Exo.20.a.34.a. Iob.21.d. Vel pater est diabolus. Peccantes autem ministros peccati adiutoresque requirimus, quos tertiam vel quartã progeniem habet diabolus, quos in præsenti Deus verberat, vt in futuro leuius sustineant. Diabolus genuit Iudam, quum in illum intrauit. Iudas abiit ad principes sacerdotum, illi persuaserunt populo, & sic facta est quarta generatio.

Hie.s.Isa.66. Ori.s Rom.11. — *Destructio hierusalem.*

Reddidit Deus retributionem Iudæis, quũ destruxit Hierusalem. Isa.66.c. In retributionem quoque fiet mensa Iudæis, quia per legem, quam acceperunt, iudicabuntur & condemnabuntur. Ps.68. Ioan.5.c. Rom.2.11.b.

Hie.s. Nahum 2. — *Punitio Iudæorũ.*

Reddidit Dominus sicut superbiæ Iacob, ita superbiæ Israel, quia sicut defendit luctatorem Iacob, ita contemplatorem Israel. Nahum 2.a. Et licèt vastati fuerint ab Assyriis: liberati sunt tamen destructis Assyriis, & angeli singulorum fidelium quicquid in Iacob, & Israel adhæsit pulueris excusserunt.

Hie.s.Eze.29. — *Premium malorum in hac vita.*

Reddidit Deus mercedem Nabuchodonosor spolia Ægypti, quia seruiuit Deo in euersione Tyri. Eze.29.d. designatur autem remuneratio malorum in hac vita, & quod si Gentes seruent legem naturalem, non peribit illis præmium in iudicio.

Hie.s.Eze.32. Hie.s.Isa.16. — *Promptum iudicium Christi.*

Reddit Deus aquas Ægypti purissimas, cùm aufert errores à doctrina. Eze.32.c.

Reddit velociter Christus, quod iustum est, quia non differt iudicium, cum tempus est iudicandi, nec quisquam potest iudicii eius executionem remorari. Isa.16.b.

Non reddit Deus quasi aliquid acceperit. Iob.41.a. quia bonum, quod agimus, est Dei per prǽuenientem gratiam, nostrum vero per obsequentem liberam voluntatem, quam à Deo habemus: & bona operatio non in Dei, sed in nostram cedit vtilitatem. Vnde Psal.115. Quid retribuam Domino pro omnibus quæ retribuit mihi? *Gre.33.mor.26.*

Restituit Deus iudices, & consiliarios sicut antiquitus, cùm pro Mose, Iosue, & cęteris veteris legis, dedit Apostolos, & doctores nouę legis. Isaiæ 1.g. *Hie.s.Isa.1.*

Adiuuans Deus. Retribuere dicitur Dominus aliquando, quum præstat auxilium. Ps.54.137.

Gratiarũ actio. Confessio peccatorum. Bene operari. Seruare promissa in baptismo. Offerre eucharistiam. Offerre seipsum. Laudes Dei in patria. Reddit mulier fortis bonum & non malum viro suo. Pro.31.b. quando ecclesia, vel anima reddit bona opera Christo ob gratitudinem. Reddit autem Deo vitulos labiorum, qui offert orationes, & confessionem peccatorum. Hose.14.b. hoc est, vota reddere. Nahum 1.d. reddit autem vota coram populo, qui recta præbet exempla, & qui seruat promissa in baptismo, & qui offert eucharistiam: qui offert seipsum, & reddit vota de die in diem, qui in cælesti patria Deum laudat, ita reddetur votum Deo in Hierusalem, hoc est, in patria cælesti, quia hic licet voueamus, tamen quandiu sumus in Babylone, non possumus perfectè reddere, sed in resurrectione offeretur holocaustum corporis & animæ. Psalm. 21. 60. 64. 65. 75. 115. *Hila.s.Ps.54. Beda s.Pro.30. Hie.s.Hose.14. Arno.s.Ps.75. Hila.s.Ps.65. Aug.epist.120.et s.Ps.64.*

Consolatio diuina. Reddit Deus annos, quos comederat locusta, & bruchus, &c. quando consolatur Sáctos, qui in hac vita multas passi sunt tribulationes. Ioel.2.f. *Rup.s.Ioel.2.*

Reddere rationem, est reddere computũ. Reddidit autem rationem villicationis suę villicus, sicut Paulus, quando illi dictum est. Saule, Saule, quid me persequeris? Luc.16.a. *Hie. Aglasiæ.*

Vita corporis pro vita animæ. Reformare scandalum. Satisfacere scãdalizato. Reddere animam pro anima, est dare vitam corporis, pro vita animę, vel reformare scandalum datum. Reddere etiam oculum pro oculo, fit, quum ab eo, qui sensum turbauit alterius, aufertur proprius sensus. Ad idem refertur reddere dentem pro dente. Exo.21.b. Reddere etiam pignus ante Solis occasum, est satisfacere scandalizato, vt exeat à peccato: vel reddere vsum sermonis. Exod.22.d. Deuteronom. 24. Reddere bouem pro boue, & restituere quinque boues pro vno, aut quatuor oues pro vna. Exod 21.d.22.a. est transferre in se pœnitentiam eius, quem errare fecit, & Iudæus agit pœnitentiam per quinque libros Moysi, Christianus, per quatuor Euangelia. Reddere damnum ignis, & pecuniam. Exod.22.a. Leu. 5.d. est agere pœnitentiam, propter indiscretam correctionem, aut scandalũ. Restituere opera & impensas in medicos, est adducere ad pœnitentiam per doctores, & admonitores eũ, quem peccare fecit. Exo.21.c. Reddere pretium iumentorum, est teneri reum doctorem, qui indiscretè aperuit sensum, vnde simplices incidunt in errorem. Ideo tenetur agere pœnitẽtiam, & conari reducere errantes. *Ori.s.Exo.ho.20. Beda s.Exo.21. Amb.de Tob.20. Philo. de somniis. Glo.ord.s.Exo.21.22. Lyra.s.Exo.22. Gre.17.mor.13.*

Proponi præcepta. Reddentes decem mulieres panes ad pondus, sunt decem præcepta simpliciter tradita. Leuitic.26.d. *Isyc.s.Leui.26.*

Pœnitentia. Reddere debitum pro peccato, est affligere se per pœnitentiam. Reddit autem anum vnũ, & murem vnum, qui sic commissa luget præterita, vt perfectè caueat futura. 1.Reg.6.a. Reddere autem duplum, est animo, & corpore pœnitentiam agere. Exod. 22.a.b. Reddere vero nouissimum minutum, est minimorum & peccatorum pœnas lugere. Vel etiam peccata terrena perpetuo soluere. Luc.12,g. *Gre.s.1.Reg.6. Glo.int.s.Exo.22. Ori.s.Luc.35. Au.1.ser.Dom.in monte.*

Fides. Reddere pecuniam virgini iuxta modum dotis. Exod.22.c. est honorare sensum literalem dote fidei, quum sensus literalis regnum charitatis ædificat. *Glo.ord.s.Exo.22*

Remuneratio operum. Reddere primogenitum bouis aut ouis octauo die. Exo.22.d. est offerri opera in iudicio remuneranda post septem dies huius vitæ. *Glo.int.s.Exo.22.*

Mundatio peccatoris. Redditus leprosus munditiæ. Le.13.a.14.a. est peccator mundatus à peccato. *Glo.ord.s.Leui.13*

Instaurata ruina angelorum. Conuersio peccatorum. Redditæ vrbes Israeli, quas tulerant Philisthim, designant instauratas, ruinas angelorum per homines, vel restitutos ad gratiam, qui decepti fuerant à dæmonibus, vel hæreticis. 1. Regum 7.d. *Gre.s.1.Reg.7.*

Opera prædicatorum. Redditus vinearum, dici possunt opera aut fructus prędicatorum. 1.Re.8.a. *Gre.s.1.Reg.8.*

Dari corpori & animæ propria. Relinquere vitia diabolo, & virtutes Deo. Reddere quæ sunt Cęsaris, Cæsari, & quæ sunt Dei, Deo, est dare corpori necessaria, & animæ quæ sua sunt. Vel relinquere principi huius mundi vitia, & renunciare mundo, dare vero & ascribere virtutes Deo. Mat.22.b. Marc.11.b. Luc.20.e. *Ori.s.Matt. ho.12 & s.Luc.ho.39. Amb.s.Luc.20.*

Conuersio principũ secularium. Reddit ecclesię sementem Rhinoceros. Iob.39.b. quando principatus seculares, qui prius sæuiebant in ecclesiam, suscepta fide, fructum bonorum operum in ea reddunt. *Gre.31.mor.5.*

Restitui sanitatem brachio fracto Pharaonis, est reddi malis vires ad nocendũ. Eze. 30.e. *Hie.s.Eze.30.*

Restituta manus, est reddita sanitas animæ ad benè operandum. Mat. 12.a. *Hil.s.Mat.Ca.12 Gre.19.mor.15.*

Reddit testimonium ecclesię oculus, quando quis exemplis vitę illius seu membrorũ eius, bene viuendo respondet. Iob.29. *Hil.s.Ps.136. Euc.q.in Psal.*

Imitatio bonorũ. Dominari carni. Retribuere Babyloni retributionem, quam retribuit, est dominari carni, quæ prius dominabatur, & eam captiuam ducere, quæ ipsum prius habuerat peccati lege captiuum. Est etiã exordia vitiorum ad petram, quę Christus est, allidere. Ps.136.

Restituere optimum, quod habetur in agro. Exo.22.a. est satisfacere inuasionem dignitatis alterius per amissionem eius quam habebat. *Glo.int.s.Exo.22*

Restituere Dagon in locum suum, est idololatriæ statum subtili consideratione perquirere. 1.Reg.5.a. *Gre.s.1.Reg.5.*

Reddentes malum pro bono fuerunt Iudæi, persequentes Christum in passione, à quo multa bona acceperant, & etiam dæmones. Gen. 44. b. Ier. 18. b. Ps. 37. *Iudæi persequẽtes Christum.*

Redigere.

Redigere, est vi quadam, aut industria in aliquid reducere. *Condẽnãs Deus*

Amb. 4. de inter. 9 Hie. s. Eze. 29. & s. Eccl'ten. 10. Redigit Deus in nihilũ, cùm perpetuo condẽnat, aut quum in perpetuum destruit, qua ratione redacta est Hierusalem in nihilum. Isa. 34. c. Ieremi. 10. b. Ezech. 26. d. Rediget etiam Deus in ciuitate sua imaginem malorum ad nihilum. Psal. 72. quia non inueniuntur mali in cælo. Vel in ecclesia destruit varia dogmata, quorum personam Philosophi & hæretici induunt.

Gre. 13. mora. 2. & 18. & 20. mor. 23. Ad nihilum redigunt membra Iob, hoc est, ecclesiæ, cum infirmi perspicientes peruersos florere, iustosque cruciari, ad hoc nonnunquam perueniunt, vt se bona vel inchoasse pœniteat: atque ita ad agenda mala citius recedunt, ac si eorum vitæ nocuerit bonum, quod inchoauerant. Iob. 16. b. 17. d. 30. b. *Scandalum infirmorum.*

Hie. s. Iere. 21. Redigi terram in solitudinem, est ecclesiam desolari. Genes. 47. a. Exod. 23. e. Et redigit Deus domum Dauid in solitudinem, quando destruit aliquam ecclesiam cum pastore. Ierem. 21. a. *Desolari ecclesiã*

Gre. 20. mor. 23. Redigi dicuntur boni in nihilum apud malorum ęstimationem, quando ea, quæ ipsi quasi summa diligunt bona temporalia, ipsi boni non tenent. Iob. 30. b.

Gre. 12. mor. 23. Redactæ domus in tumulos, sunt cogitationes prauorum inordinatæ, & à vitæ ædificio lapsæ, dum enim praui quique confusis actionibus sibimetipsis ad peruersa opera iunguntur, ostendunt proculdubio, quia de ædificio vitæ ceciderunt. Iob. 15. d. *Dißipatio prauarũ cogitationũ*

Hie. s. Ioel. 2. Redigentur vultus in ollam in iudicio, quando peccatores magno pauore consternati erunt. Ioel. 2. b. *Pauor malorũ in iudicio.*

Gre. 11. mor. 17. Rediguntur ceruices superborũ in lutum. Iob. 13. b. quando superbus quisque humiliatur in morte, & elata caro tabescit in putredine. *Abiectio superborum.*

Redimere, *vide* Emere.

Redire, Regredi, Reuerti, Remeare.

Redire, est quasi retro ire, hoc est, ad locũ, vnde prius quispiam venerat: quod & regredi, & reuerti dicitur. Reuerti etiam, est reuocari. Exo. 14. g. Vt reuertantur aquæ ad Ægyptios. Et reuersus, conuersus. Exo. 32. g. Reuersusque ad Dominum. Iterans. Genes. 8. c. Quæ nõ est reuersa vltra ad eum. Regressus. Ge. 8. b. Reuersa est ad eum in arcam. Resipiscens. 3. Reg. 8. e. Et reuersi fuerint ad te in toto corde. Restitutus. Le. 13. g. Faciem pristinam non reuersam. Retrocedens. 4. Reg. 19. b. Reuersus est ergo Rapsaces.

Gre. 9. mor. 42. Reuerti tribuitur Deo per metaphoram, sicut & ire. Dicitur autem reuerti Deus gratificando. Genes. 18. b. Reuertar ad te hoc eodem tempore. Item quando parcit, & quando in tribulatione sucurrit, quasi qui prius abierit, & reliquerit. Hos. 11. c. Iob. 10. c. Mic. 7. d. Sic dicitur reuerti ad Hierusalem in misericordiis. Zac. 1. c. 8. a. *Gratificãs Deus Parcens & succurrens.*

Gre. 9. mor. 42. Glo. int. s. Iere. 13. Reuertitur etiam Deus, quum eos, quos reliquerat quasi insensibiles & desperatos, postea flagellando ad pœnitentiæ dolorem excitat. Iob. 10. c. Dicitur quoque non reuerti furor Domini vsque dum faciat, quando plenam exercet Deus vltionem. Iere. 23. e. Reuertitur vero, quum placatur. *Flagellans Deus ad pœnitentiam.*

Hie. s. Hose. 5. Reuerti dicitur Deus in locum suum, quando iam non curat eos, quorum prius curam gerebat. Hos. 5. d. *Relinquẽs Deus*

Au. de quin. her. Non reuertitur iustitiæ verbum, quod egreditur de ore Dei, quia Filius genitus à Patre, non est ipse Pater. Isa. 45. d.

Hie. s. Ecclesiast. 1. Reuertitur Sol ad locum suum, quando Filius redit ad Patrem. Eccl'tæ. 1. a. Et regrediens Iacob cum duabus turmis, est Christus apparens coram Patre conuersis Iudæis & Gentilibus. Gen. 32. c. Idem reuertens in terram suam Christus ad Patrem. Gen. 31. a. Reuersus etiam Sol decem gradibus, est resurgens Christus, & ascendens vmbras figuratũ, per quas descenderat. Is. 38. b. Regressio Dei in altum propter synagogam populorum, designat exaltationẽ gloriæ Christi. Ps. 7. Hos. 5. c. *Reuertens Christus ad Patrem.*

Beda s. Gen. 31. Basi. s. Ps. 7. Rup. s. Hose. 5. Ori. s. Matt. ho. 16. Amb. 2. de Abr. 11. Reuertens Iesus manè in Hierusalem, est veniens cum gratia ad Iudęos, vt eos illustret. Matth. 21. b. Et reuertens Ioseph ad fratres suos, est Christus ad Iudęos. Gen. 42. e. Reuerti autem dicit Dominus eodem tempore iuxta condictum, quando venit sicut fuerat prophetatum. Gen. 18. b. *Veniens Christus ad Iudeos.*

Gre. s. Cant. 2. Beda s. Gen. 22. & s. Prou. 7. Ber. s. Can. ser. 71. Amb. s. Luc. 10. Gre. ho. 13. Rup. 1. s. Eze. 10. Reuersio Abrahæ & Isaac ab immolatione. Genes. 22. d. designat resurrectionem Christi, vel secundum eius aduentum. Et quia venerũt ad seruos præstolantes, designat vocationem Iudæorum in fine mundi. Ad vtrunque referri potest, quando petit sponsa vt reuertatur sponsus. Can. 2. d. Reuertitur vir meretricis in die plenæ Lunę, hoc est, Christus ad iudicium. Pro. 7. d. Et rediens Samaritanus, est Christus ad iudicium veniens. Luc. 10. f. Et reuertitur à nuptiis, quum nobis per iudicium manifestatur. Luc. 10. e. Reuerti quoque dicuntur animalia, quia in iudicio venient cũ Christo ad conuincendos peccatores. Vnde in similitudinem fulguris coruscantis reuerti dicuntur. Eze. 1. a. *Resurrectio Christi.*

Non

[...]tus semel [...]tuus. — *Rup.1 s.Eze.14.*

Non reuertebantur animalia. Ezec.1.c.quia Christus semel tantùm operatus est opus redemptionis nostræ, neque amplius moritur.

[F]irmitas Euangelii. Firmitas in virtute. Regressio ad contemplationē, & rursus ad actionem. — *Hie.s.Leui.1. Gre.s.Eze.hō.3.& 6.& 10.mor.29.*

Non reuertebantur etiam animalia, quum incederent, quia semper euangelia ad vlteriora procedunt, nec vnquam superantur aut recedunt. Sic non reuertebantur rotæ euntes, quia vtrunque testamentum manet firmum, & immutabile, spiritualiter intellectam. Reuertebantur enim animalia, quando prædicatores Euangelii non prædicabant indignis, ne sanctum darent canibus. Ezec.1.c. Vel non reuertuntur animalia, quia electorum mentes, quum per collatam sibi actiuæ vitæ gratiam erroris vias deserunt, redire ad mala mundi nesciunt, quæ reliquerunt. Quum verò per contemplationis aciem ab hac se eadem actiua vita suspendunt eunt, & redeunt: quia per hoc quòd diu persistere in contemplatione sunt, se exercendo reforment, & super se rursum surgere contemplando conualescant. Possunt etiam hæ reuersiones ad vires animæ, & ad quatuor anni tempora referri.

Christus veniens ad nos. — *Beda s.Exo.5. Rup.1.s.Eze.10.*

Reuertens Ioseph in Ægyptum, est Christus, qui semper venit ad suos, qui sunt in hoc mūdo. Dicitur autem reuerti & in baptismo, & in sacramento eucharistiæ. Gen.50.c. Reuertens etiam Moses ad fratres suos in Ægyptum, aut etiam ad populum, aut in castra, idem designat. Exod.4.e.24.d.33.c.

Impletio verbi Dei. — *Hie.s.Isa.45.*

Non reuertitur verbum, quod egreditur de ore Dei, quia opere completur. Eadem ratione dicitur non reuerti vacuum. Dicitur etiam non reuerti nix in cęlum, hoc est, verbum Dei, quod non reuertitur, nisi fœcundata terra. Isa.45.d.55.c.

Litera legis sine sensu Euangelico. — *Rup.4.s.Exo.36.*

Reuertens Moses ad castra de tabernaculo fœderis, est lectio legis, veniens ad Iudæos, seu apud ipsos manens sine Euangelii gratia. Exo.33.c.

Renouatio fidei Iudæorum. — *Rup.s.Can.6. Isyc.s.Leui.22.*

Reuerti Sunamitidem. Cant.6.d. est redire pristinam fidem Abrahæ, & Patriarcharum, quę iam recesserat à Iudæis, traditiones suas pluris facientibus. Reuertitur etiam filia sacerdotis ad domum eius sine liberis, quando relictis erroribus redit syncera fide. Leu.22.b.

Venire ad gloriā. — *Hie.s.Ier.31. Hie.s.Isa.28.*

Reuertuntur filii Rachelis de terra inimici, cùm Innocentes ab Herode occisi, inducuntur in gloriam, quod etiam erit, quando resurgent: ita dicuntur reuerti ad terminos suos, & ad ciuitates suas. Ierem.31.c. Reuertuntur etiam de bello, qui vicerunt diabolum, & hæreticos. Isa.28.b.

Reuersio animæ ad Christum. — *Beda s.Exo.2.*

Reuertentes filiæ Iethro ad patrem, designant reuersionem animarum ad Christum, quando tentantur. Exo.2.c.

Ecclesia ad Gētes dilatata. — *Hie.s.Zac.14.& s.Ezec.38.*

Reuertitur terra ad desertum, cùm ecclesia venit ad Gentes. Zach.14.b. Et reuersa terra à gladio, est ecclesia ex Gentibus conuersa, nec vltra dæmonibus subiecta. Eze.38.b.

Cogitatio propriæ infirmitatis. — *Gre.2.mor.40.*

Reuertitur nudus in vterum matris. Iob.1.d. quando tentatus animus, & infirmitatis suæ inopia deprehensus, dicit. Nudum me in fide prima gratia genuit, nudum eadem gratia in assumptione saluabit, est namque animi turbati solacium, vt pulsatus vitiis, cùm se quasi nudari virtutibus conspicit, ad solam misericordiæ spem recurrat, & eo se nudari non sinat, quo se à virtutibus humiliter nudum putat.

Gratiarum actio prædicatorum. — *Gre.30.mor.4.*

Reuertens seruus Abrahæ ad dominum suum cum Rebecca, designat gratiarum actionē prædicatoris pro fructu prædicationis, quem ascribit Deo. Gen.24.g. Reuertentia etiam fulgura, sunt miracula sanctorum prædicatorum, quæ tunc reuerti dicuntur, quando ipsi prædicatores non sibi, sed Deo gloriam tribuunt. Iob.38.d. Sunt etiam inspirationes reducentes ad Deum. Reuertuntur quoque flumina ad locum vnde exeunt, quando prædicatores omnem gratiam prædicationis ad Deum referunt, à quo acceperunt. Eccl'tæ 1.b.

Transitus ad cōtemplationem. — *Gre.s.1.Reg.1.3.7.9. Amb.s.Luc.8. Philo.de mig.Abr. Hie.s.Iob.38.*

Reuerti Annam in domum suam, est prædicatores redire ad contemplationem, & ad Gentium deuotionem 1.Reg.1.c. Et reuertens Samuel ad somnum, est pręedicator ad contemplationis secretum se colligens. 1.Reg.3.a. Reuertens quoque Samuel in Ramatha, est eleuatio prædicatoris per amorem cælestium. 1.Reg.7.d. Et reuerti Saul ad patrem, est prædicatorem redire ad contemplationem. 1.Reg.9.a. Redire quoque in domum, est ad spiritualia & interiora transire. Luc.8.f. Et reuersio Iacob in patriam suam, est transitus ad spiritualium contemplationem. Gen.31.a. Reuerentia quoque fulgura, sunt prædicatores redeuntes ad contemplationem. Iob.38.d.

Recursus ad Deum. — *Phil.de conf. ling.*

Reuertens Moses ad Dominum, est veniens ad petendum auxilium Dei, aut recurrens ad Deum in tribulatione. Exo.5.d.32.g.

Destruere rationes vitiorum.

Reuertitur Gedeon victor in pace, quando quis deuictis omnibus prauis affectibus mente tranquilla destruit rationes falsas vitiorum. Iudi.8.b.

Non respicere retro. Beatos non indigere doctore. — *Ori.s.Cant.ho.3. Gre.30.mor.22. Hie.s.Iob.39.*

Non reuertentes filii ceruarum ad eas, cùm pergunt ad pastum. Iob.39.a. designant illud quod dixit Christus. Nemo mittens manum ad aratrum & respiciens retro, aptus est regno Dei. Designant etiam peruenientes ad fœlicitatem, non amplius quærere doctores. Vel qui hic bene instructi sunt, non indigent vt rursus ab eisdem doceantur.

Non redire ad vitia. Simplicitas amica iustitiæ. Bonis non est requies in hoc mundo. — *Amb.de Noe 17.18.19. Aug.12.cont. Faus.20. Beda.s.Gen.8. Aug.s.Ioan tra.6.*

Non est reuersus coruus in arcam Noe. Gen.8.a. quia vitia non conueniunt iusto. Reuersa est autem columba, quia simplicitas inimica est inquietudinis, amica iustitiæ. Sed eadem postmodum non est reuersa, quando iam prodest aliis, qui conuertuntur. Quod autem columba non inuenta requie reuersa est, ostendit per nouum testamentum requiem Sanctis in hoc mundo non esse promissam. Post 40. enim dies emissa est, qui numerus vitam, quæ in hoc mundo agitur, significat. Reuersio etiam columbæ ad arcam, designauit non esse

rebaptizandum eum, qui iam in arca baptizatus est. Coruus vero interiit in aquis non reuersus: quia rebaptizari voluit. Reuersa autem columba cum ramo oliuæ, est reducens ad ecclesiam eos qui erant foris, sed cum fructu. Non reuersa autem post alios septem dies, designat fidem seculi, quando erit Sanctorum requies, non adhuc in sacramento spei, sed in ipsa perfectione salutis æternę.

Gre.6.mor.28. — *Non rebaptizādum. Reducere ecclesiam errantes. Finis seculi. Prius in actiua vita laborandū.*

Reuerti iussus est dæmoniacus curatus à Christo in domum suam, vt narraret suis quanta fecit illi Dominus, quum ipse vellet sequi Christum. Luc.8.g. vt designet, quod quum qualibet parum de diuina cognitione percipimus, redire ad humana iam nolumus, & proximorum necessitatibus onerari recusamus. Sed sanatos nos Veritas ad domum mittit, narrare quę nobiscum acta sunt, præcipit, vt videlicet mens prius desudet in opere, & postmodum refici debeat per contemplationem.

Gre.9.mor.40. — *Fiducia post tētationem.*

Reuertitur pollutus nocturno somnio ad castra post Solis occasum. Deute. 23.b. quia de feruescente tentationis ardore, necesse est, vt iterū fiduciam erga societatem bonorū sumat.

Ricar.de S.Vict.de extermi.mali.25.

Reuertuntur aquæ Iordanis in alueum suum. Iosu. 4.c. quando in resurrectione voluptates sensuum reuertentur puriores, & beneplacito voluntatis & rationis ad laudem Dei seruientes, quod etiam in hac vita fit apud perfectos.

Ricar.de S.Vict.de secur.conscien.48. Lyra s.Gen.31. Gre.24.mor.5. — *Seruientes voluptates rationi.*

Reuertitur figura ad Nabuchodonosor. Dan.4. g. quando iuxta consuetudinem amissam ad tempus religionis forma reformatur. Reuertens quoque Iacob in patriā suam, designat religiosum colligentem se in monasterium. Vel recurrentes ad summum pontificem in grauaminibus inferiorum prælatorum. Ge.31.a.32.c. Reuertitur itidem ad dies adolescentię suę, qui ad prioris vitæ integritatem renouatur. Iob.33.d.

Gre.s.1.Reg.1.6. — *Reformatio vitæ.*

Reuerti de fonte, est à contemplatione ad actionem transire. Sic reuertebatur Rebecca. Gen.24.b. Et rediens Iacob de agro, est à contemplationis culmine descendens. Gen.30.c. Et reuertens Elcana in ciuitatem suam, est à cælestium contemplatione ad inferiorum administrationem descendens. 1. Re. 1.c. Et reuersi satrapæ in Acharum sunt prædicatores descendentes ad conuertendos steriles. 1. Re.6.d. Reuersus etiam Moses de monte, est descendens à contemplatione. Exod.32. d.

Isyc.s.Leui.25. Glo.int.s.Exo.34. — *Descensus à cōtemplatione.*

Reuertitur vnusquisque anno iubilei ad possessionem, & ad terram suam. Le.25.b. quando Sancti, qui in hoc mundo peregrinantur, tempore iudicii recipientur in patria cælesti. Rediens etiam tempus anni, quo cuncta conduntur. Exod.34.c. est tempus remunerationis cuiusque, & quando offerre debemus opera nostra cum fide.

Amb.2.de Abra.9 Philo.quis rerum diuin.heres. Ori.s.Gen.15. Hie.s.Isa.19.& s.Nahum 2. Gre.12.mor.13. Amb.s.Luc.15. Gre.2.dialo.3. Ricar.de S.Vict.5.de arca mysti.8. Gre.16.mor.27. Hie.s.Eze.16. Glo.int.s.Leui.13. — *Acquirere gloriam celestem. Retrahi à mundo cum bonis operibus. Educi de limbo. Conuerti. Iustificari. Consolari.*

Reuerti filios Israel ex Ægypto generatione quarta, est à mundanis ad interiora venire cū bonorum operum magno fructu: vel ætate iam virtutibus firmata. Ge.15.d.46.a.

Reuerti etiā Iacob de Ægypto, est sanctos patres per Christū educi de limbo. Ge.15.d.46.a.

Reuerti aliquando est conuerti, resipiscere, & iustificari. Deut.4.e.30.b. Reuertaris ad Dominum Deum tuum. Et reuerti de Aegypto, est à tenebris peccatorum ad lucem gratię redire. Et reuertitur Iacob de terra captiuitatis, quum fideles exeunt à captiuitate peccati, quæ reuersio est ad Dominum, ad quem reuertendum est toto corde. 1. Reg.7.a. Is.9.b. 19.d. 30.c. 44.d. Hose.6.e.7.c. Nahum 2.d. Zach.10.d. Et reuertuntur à viis suis, qui emendantur à peccatis. Iere.3.a.8.b.15.b.18.b.30.b.31.b. Et reuerti de tenebris ad lucem, est à statu peccati ad statum gratiæ redire, & à tribulatione ad consolationem. Iob. 15.c.22.d.24.c. 36.b. Reuerti etiam Agar, est redire ad rationem & resipiscere. Ge.16.c. Istud est redire ad cor. Isa. 46.c. Et reuersus dicitur ad se prodigus, qui extra se erat peccando, & quia prius sequebatur sensus, qui extra se eum ducebant. Sicut autem est gemina digressio à seipso, sic est gemina reuersio. Ab vtroque regressu quasi ad conuersationis nostrę habitaculum reuertimur, quando post mundana negocia, vel post cælestium contemplationum spectacula ad circunspectionem morum nostrorum mentis nostræ oculos reducimus, & intima nostra discutientes, quales ipsi simus, studiosa retractatione perscrutamur. De prima reuersione rectè intelligitur, quod diximus de filio prodigo, qui in se reuersus, dixit. Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus. Luc. 15. d. De secunda reuersione rectè intelligimus, quod de Apostolo Petro legimus. Petrus ad se reuersus, dixit: Nunc scio verè, quia misit Dominus angelum suum, &c. Actor.12. b. hoc est, reuerti ab extasi ad actiones humanas. Reuertitur etiam per semitas luminis, qui resipiscit. Iob.24.c. Reuertitur Sodoma ad antiquitatem suam, quando Gentiles conuertuntur, & Samaria, quando hęretici, & Hierusalē, quando peccatores ecclesię. Eze.16.g. Porro non reuerti faciem pristinam leprosę vestis, est non redire ad pœnitentiam. Le.13.g.

Redire ab extasi.

Hie.s.Is.59.& s.Hose.3. Gre.s.1.Reg.14. Rup.s.Hose.3. — *Conuersio Iudæorum. Ecclesia subdens se Apostolis.*

Redeuntes ab iniquitate in Iacob, sunt conuersi ex Iudæis. Is. 59.d. Reuersio autem meretricis ad virum priorem, est, quæ fiet in fine seculi synagogæ Iudæorum. Hose.2.b.3. b. Idem designare potest reuersio Iacob. Genesis 28. d. 46. a. Reuersi quoque Hebræi à Philisthæis, sunt conuersi à peccatis. 1. Re.14.e.

Beda s.Gen.16.

Reuerti dicitur Agar ad dominam suam, quando ecclesia ex Gentibus se subdit Apostolis & aliis credentibus ex Iudæis. Gen.16.c.

Amb.2.de Abra.5 — *Deus principiū & finis bonorum. Sermo propheticus explicans Christum.*

Reuersio Abrahæ in Bethel, hoc est, in domum Dei, designat bonos principium & finē habere Deum. Gen.13.a.

Reuertens Ruben ad cisternam, vt quæreret Ioseph, est sermo propheticus, quærens explicare Christum. Gen.37.f.

Reuertentes

Reuertẽtes fratres Ioſeph ad emendũ triticũ, deſignant reuertentes ad guſtatam ſapientiã. Ge. 43. a. Idem deſignant reuertentes in oppidũ ad eundem Ioſeph propter ſcyphũ. Ge. 44. c. *Reuertentes ad ſapientiam.*

Reuertitur ſpiritus ad eum, qui dedit illum, quum anima reuertitur ad Deum. Eccl'tæ 12. c. Vbi oſtenditur animam non ſeminari cum corpore ſed creari & infundi à Deo. *Lyra. ſ. Gen. 43. Hie. ſ. Eccleſia. 12.*

Non regreditur viſio ad multitudinem. Eze. 7. d. vel quia prophetia cito deberet impleri. Vel quia poſt mortem Chriſti non fuit viſio in populo Iudæorum, ſed in Eccleſia. *Hie. ſ. Eze. 7.*

Reuertens ſacerdos die ſeptimo ad conſiderandum domum leproſam Leui. 14. e. eſt moderatè corripiens peccatorem, vt veniat ad veniam ſeptiformis Spiritus. Et redeuntes Leuitæ à porta vſque ad portam occidendo de filiis Iſrael. Exod. 32. f. ſunt nullum vitium prætermittentes ſine pœnitentia, & correctione. *Correptio peccatoris.* *Glo. int. ſ. Leui. 14. & ſ. Exod. 32.*

Reuerti populum cum pace ad loca ſua, & reuerſus etiam Iethro in terram ſuam. Exo. 18. d. deſignat reuerſionem ad tranquillitatem conſcientiæ. *Reuerſio ad cõſcientiam.*

Reuertentes Aaron & principes ad Moſen. Exo. 34. d. ſunt conuertentes ſe ad intelligentiam ſpiritualem legis. *Intelligere legẽ ſpiritualiter.* *Glo. ord. ſ. Exo. 34.*

Redeuntes ſummitates ſuperhumeralis in vnum, deſignant conſtantiam inter proſpera & aduerſa, & concordiam intentionis & actionis. Exod. 28. b. *Conſtantia. Concordia intentionis & actionis.* *Glo. ord. ſ. Exo. 28.*

Reuerti Samuelem petens Saul. 1. Reg. 15. f. deſignat nolentem ſeparari à communione fidelium. Vel deſignat quod prælatus cum ſubdito pro ipſo ſubdito orat, & plangit pro eo. Nolens autem reuerti Samuel, deſignat deſertionem impœnitentis. Sed tandem reuertitur: quia electi prędicatores potentes ſeculi & pro iniquitate percutiunt, & pro exemplo bona quædam ſinunt agere: ne ſi deſpiciantur, ad peiora labantur. *Gre. ſ. 1. Reg. 15.*

Non redire ad Herodem, eſt nihil accipere de Iudaica doctrina, vel cauere mũdana. Mat. 2. b. Reuerti autem per aliam viam, eſt mutare vitam accipiendo doctrinam Chriſti, & per ipſũ ire, vt qui à paradiſi gaudiis per delectamẽta diſceſſimus, ad hæc per lamẽta reuocemur. *Dimittere doctrinam Iudaicam. Mutare vitam in bonum.* *Hil. ſ. Matt. can. 1. Amb. ſ. Luc 2. Gre. ho. 10.*

Reuertitur pax ad prædicatores, quia ſacramentum pacis intra propriam conſcientiã continetur, quando ab aliis non recipitur. Mat. 10. b. Luc. 10. a. Et reuertuntur ſtellæ poſt pluuiã. Eccl'tæ 12. a. quando prophetæ & prædicatores cognoſcentes auditores indignos, reuertuntur ad eum, à quo miſſi ſunt. *Hil. ſ. Mat. cã. 10. Hie. ſ. Eccleſia. 12*

Non rediens ſpiritus hominis, eſt non potens reſurgere à peccato per ſemetipſum Pſ. 77. Sic non reuertitur, qui ingreditur ad meretricem, quia nõ poteſt per ſe reſurgere. Proue. 2. d. *Beda ſ. Pro. 2.*

Redit homo in terram ſuam, quando moritur. Pſ. 145. Sic reuertunt flumina ad locum vnde exeunt, & reuertitur puluis in terram ſuam. Eccl'tæ 1. b. 12. c. Iob. 34. b. Reuerti autem in puluerem, eſt redigi in puluerem, & reuertuntur in puluerem ſuũ, qui cognoſcunt ſe eſſe puluerem, & humiliantur. Pſalm. 103. *Mori. Humiliari.* *Hie. ſ. Eccleſi. 1. 12. Aug. 10. de Ge. ad lit. 8. & ſ. Pſ. 103. Gre. 24. mor. 27.*

Non reuertitur oculus, vt videat bona, quia poſt mortem non poteſt quiſpiam ad hanc vitam redire, niſi Deus reducat, neque etiam à morte animæ ad eius vitam. Iob. 7. b. Nec reuertetur vltra in domum ſuam, qui æternis ſuppliciis traditus, ad hoc iam vbi amore inhæſerat, nequaquam reuocatur. Iob. 10. d. Pro. 2. d. *Gre. 8. mo. 12. 14. & 9. mor. 45. Beda ſ. Pro. 2.*

Reuerti, interdum eſt recordari. 2. Paral. 24. e. Vt reuerterentur ad Dominum. *Recordari.*

Reuerſus dicitur gladius Babylonis in vaginam ſuam, quia ceſſarunt punitiones & perſequutiones, quas Deus per Babylonios exequebatur. Eze. 21. b. *Ceſſatio punitionis.* *Hie. ſ. Eze. 21.*

Reuertens Ephraim in Aegyptum, deſignat reuertentem ad mundana, & ad tenebras vitiorum. Hoſ. 9. a. 11. b. Et reuertitur venditor ad id, quod vendidit, quando relinquens mundũ ad ipſum reuertitur, vt canis ad vomitum. Eze. 7. d. Prouer. 26. d. Et reuerſa lepra, eſt relapſus in hæreſim, aut peccatum. Le. 14. f. Redire menſam mulieris, dicit recordationem turpitudinis. Le. 15. c. Et reuertens Iſrael in caſtra, ſunt Iudæi ad priſtinum errorem redeuntes. 1. Reg. 4. a. Reuerſus etiam Laban dimiſſo Iacob, typus eſt apoſtatarum à Chriſto recedentium, nec ſequentium baptiſmum, quem acceperant. Gen. 31. g. Reuerſi autem à prælio antequam venirent ad aquas. Iudi. 7. a. deſignant Catechumenos, qui diſcedunt à fide antequam ad baptiſmum veniant. Reuerti de agro in domum, eſt reſpicere retro. Mat. 24. b. Marc. 13. c. Sic reuerti ad tollendam tunicam, eſt redire ad hominem veterem. Luc. 17. g. *Reuerti ad vitia. Apoſtata.* *Gre. ſ. 1. Reg. 4. Beda ſ. Pro. 26. Rup. ſ. Hoſe. 7. Beda ſ. Gen. 31. Ori ſ. Iudi. ho. 9. Aug. epi. 80. Ori. ſ. Mat. ho. 29.*

Reuerſi, vt eſſent abſque iugo. Hoſ. 7. d. dictum eſt de decem tribubus quæ receſſerunt à lege, & dicitur de hæreticis nolentibus obedire eccleſiæ. *Rup. ſ. Hoſe. 7. Glo. ord. ſ. Hoſe. 7*

Reuertuntur errores hæreticorum in mercedem meretricis, quia ipſi hæretici non habẽt diuitias de paterna hæreditate. Mic. 1. b. *Hie. ſ. Mic. 1.*

Reuertens immundus ſpiritus in domum ſuam, eſt diabolus rediens ad Iudæos, quos reliquerat, quando illis data fuit lex. Mat. 12. d. Luc. 11. d. *Amb. ſ. Luc. 11. Hie. ſ. Matt. 12.*

Redit in memoriam iniquitas patrum, quando recitantur martyria, vbi etiam eſt memoria tyrannorum. *Ric. de S. Victo. 3. de arca myſti. 6. 7.*

Reuertitur Sol ad locum ſuũ, quando intelligentia veritatis redit ad mentem. Eccl'tæ. 1. a.

Reuerſi filii Iſrael in Phiairoth. Exo. 14. a.

Reuertentes aquæ ſuper Ægyptios. Exo. 14. g.

Reducere.

Reducere, eſt retro ducere, & retrahere. *Hie. ſ. Pſ. 70.*

Reduxit Deus Chriſtum de abyſſis terræ, quando eum reſuſcitauit à mortuis. Pſ. 70. Reducit etiam Deus nos iterum de abyſſo terræ per mortem ipſius, à morte animæ liberando, *Reſurrectio Chriſti.* *Arno & Aug. ſ. Pſal. 70.*

& reducit nos iterum, quando post baptismum peccantes ad pœnitentiam reuocat,& quia resuscitatos in spe,suscitabit in resurrectione. Isa.57.d.

Liberatio à morte animæ & corporis. Liberans Deus à potestate diaboli. Reuocare ad virtutem.

Hie.s.Ier.29. & s.Zac.10. Am.2.de Abr.7. Gre.2.past.6.

Reducit Deus captiuitatem, quando liberat à potestate diaboli. Et de terra Ægypti, & ab Assyriis. Iere.29.c.31.b.Eze.39.f.Zac.10.d.Et reducens Abraham Lot, & omnem substantiã Sodomorum, est reuocans ad virtutem eos, qui in vitia ceciderant. Ge.14.c. Idem est reducere bouem errantem. Exo.23.a. Et reducere abiectum de grege, est eum, qui in culpam lapsus est, ad statum iustitiæ ex pastoralis solicitudinis vigore reuocare, & errantem ad veritatẽ reducere. Eze.34.a.

Glo.int.s.Gen.18. — *Conuersio Iudæorũ in fine mũdi.*

Reducens Deus Iacob in terram suam, designat conuersionem Iudęorum in fine mundi futuram. Gen.28.c.48.d. Formatus est autem Christus seruus, vt reduceret Iacob ad Deum. Isa.49.b. Reducere quoque Sion in iustitia, est aliquos ex Iudæis iustificari. Isa.1.g.

Hie.s.Isa.1. Gre.s.1.Reg.2. Cyril.7.s.Ioan.5. — *Conuersio gentium. Reducere ad finẽ.*

Reducit Dominus ab inferis. 1.Reg.2.b. quia Gentilem populum ad Filii sui fidem deuotẽ accedentem suscipit: cui velut altus abyssi carcer extitit immensa obscuritas erroris.

Reducere gregem ad caulas, & etiam ad pastum. Gen. 29. b. est liberare simplices ab erroribus hæreticorum, & dare illis pastum synceræ doctrinę. Non reducunt autem mali pastores, quod abiectum fuerat, quando graui errore aut hæretica peste à veritate fidei abductos ad synceritatem fidei non rursus conuertunt.

Gre.9.mor.37. — *Cognitio pristinæ infirmitatis.*

Reducit Deus hominem in puluerem. Iob.10.b. quando per subtractionem spiritus mẽs, aliquantulum in tentatione deseritur, & quasi ab humore pristino terra siccatur, vt infirmitatem suam derelictus sentiat, & sine infusione gratiæ, quantum homo aruit, agnoscat.

Gre.17.mor.12. — *Moderata prædicatio.*

Reduci nauiculam, in qua prędicabat Christus paululum à terra. Luc.5. a. designat prædicatores rudibus debere populis, nec alta nimis de cælestibus, nec tamen terrena prædicare.

Glo.or.s.Isa.37. — *Punitio diaboli.*

Reducit Deus regem Assyriorum per viam, qua venit, quando punit diabolum iuxta merita, & quando facit, vt non possit implere voluntatem suam aduersus bonos. Isa.37.f.

Rup.6.s.Gen.39. — *Obseruatio legis carnalis.*

Reducere Isaac in terram natiuitatis Abrahæ. Gene. 24.a. esset velle seruare carnalem Iudaismum post legem euangelicam.

Redundare.

Glo.int.s.Ioel.2. Ricar.de S.Vict.de statu.int.homin.10

Redundare, est superabundare, & etiam refluere, seu recidere.

Abundantia doctrinæ.

Redundant torcularia vino. Ioel 2. f. quando abundat doctrina in doctoribus ad docendos alios.

Punit Deus citra condignum.

Non redundat mare, intrantibus fluminibus: quia Deus punit citra condignum. Ecclesiastæ 1. a.

Iudæi in Christum.

Redundantes fluctus maris, significant voces & iram Iudæorum in Christum. Is.57.d.

Referre, vide Narrare.

Reficere, Recreare, Refocillare.

Reficere, est recreare & restaurare, quasique renouare. Refocillare autem, est eum, qui deficit, aliquo alimento restaurare.

Hila.s.Ps.81. — *Adiuuare fatigatũ in via domini. Patriarchæ. Stirps.*

Reficere lassum, est adiuuare eum, qui in via Domini fatigatur, ne penitus deficiat. Isa.28. g. propago Iudæorum, & etiam patriarchæ. Is.27.b. Et generaliter radix est stirps. Deut. 29. c. Sic refocillatus est Aegyptius, qui in mundo defecerat, vt deinceps diuina sequeretur. 1. Regum 30.c.

Gre.23.mor.26. — *Seruiẽs desideriis suis.*

Refocillare animam nititur, qui peruersis suis desideriis satisfacere contendit. Thre.1.d.g.

Refocillare, vide Reficere. Reformare, vide Figura.

Regere, Regnare, Rex, Regina, Regulus, Regnum.

Gre.Nys.de subie. filii. Amb.s.Ps.104. Ori.s.Mat.ho.20 Hi.s.Ps.67. Au. s.Ps.46.67.71. Hie.s.Isa.57. Basi.de Spiritu s.8 Arn.s.Ps.2.29. Hie.ad Princi. & s.Isa.34. & s.Sopho.1. & s.Zach.9. Ori.s.Cant.ho.1.2 & s.Matt.ho.7. Aug.17.ciuit.Dei 7. & s.Ps.71. Hie.s.Ecclesiast.8. Gre.20.mor.4. Ber.s.Cant.42. Beda s.Pro.20.et 29. Aug.17.ciu. Dei 8.

Regere, est gubernare, & quasi rẽ populi agere. Vnde dicitur rex à regendo, & regnũ est ipsa regio, quę à rege possidetur, & etiã ipsa potestas. Iudi.9. b. Veni, & super nos regnũ accipe. Regnare autem, est regnum possidere seu regno præesse. Est etiã dominari. Deuter.17.d. Vt longo tempore regnet. Gloriari. Exo.15.d. Dominus regnabit in ęternum. Pręualere. Iud. 9.d. Regnauit itaque Abimelech super Israel. Est itẽ excellere, ac virtute præstare, & strenue rem gerere. 1.Cor.15. Oportet eum regnare, donec posuerit inimicos suos subter pedes suos.

Deus.

Rex in primis dicitur Deus, qui ipsum Vniuersum regit. Et rex Aegypti, est Deus rex huius mundi. Gen.40.41.47. Ps.104. Ipse est rex omnis terræ, qui prius notus in Iudæa dicebatur. Ps.46. Et rex virtutum. Ps.67. Et rex homo dicitur Deus pater. Mat.22.a. Rex. Is.57.b. ponitur pro Deo, aut ẽ diuerso pro idolo Moloch.

Christus.

Rex etiam dicitur Christus, qui est Rex regum, & Dominus Dominantiũ & Rex fratrum suorum dictus Ioseph, designat Christum regem Iudæorum. Gen.37.b. Ipse dicitur rex Dei, qui constitutus, est rex à Deo patre. Et dicitur regere in virga ferrea, ob constantem æquitatem. Dicitur autem Iudas rex Dei, quia Christus erat de tribu Iuda. 1.Reg.2.b. Ps. 2.5.9.20. 44.59.67.70.71.149. Cã.1.a.d.2.a.3.c.7.e. Is.34.c. Ier.8.g.10.b. Mat.18.c.21.a. Regit autẽ Christus pascendo, & dirigendo. Psal.28.62.145. Sopho.1.b.3.c. Zach.9.b.11.b.14.b. Ipse est rex regnans cum iustitia, & in decore suo, & rex in Sion, & rex Hierusalem, id est ecclesiæ. Eccl'tæ 1.a. Isa. 32. a. 33. c. d. 52. b. Ipse est rex, cuius os custodit Deus. Eccl'tæ 8. a. Dicitur sedere quasi rex. Iob.29.d. Et rex sedens in solio iudicii. Prouerb. 20.29.c. Non autem ob aliud viuente adhuc Dauid regnare cœpit Salomon filius eius, nisi vt hinc quoque satis eluceat non

esse ipsum, quē prophetia præsignat quæ ad eius patrem loquitur. 2. Re. 7. b. dicens. Et erit cū impleti fuerint dies tui, & dormieris cum patribus tuis, suscitabo semen tuum post te, qui erit de ventre tuo, & præparabo regnum illius.

Angeli. Beati. Apostoli. Prelati. Doctores. Predicatores. Sancti.

Reges interdum dicuntur Angeli: qui quo auctori omnium familiarius seruiunt, eo subiecta potius regunt. Iob. 3. b. Beati etiam dicuntur reges, quibus præbet delitias panis Aser. Genes. 49. c.

Gre. 4. mor. 31. Ric. de S. Vict. de 12. Patriar. 35.

Reges gentium dicuntur Apostoli. Isa. 13. a. 14. d. 23. b. 49. c. f. 60. a. c. Et reges Iuda sunt episcopi & prelati in ecclesia. Ierem. 1. d. 4. c. 17. d. Sopho. 3. b. Et rex Damasci significat principes, & doctores ecclesiæ ex gentibus. 2. Paral. 24. f. Et rex Hierusalem adductus in Babylonem, est prælatus peccans. Ezec. 17. b. Reges de semine Dauid sunt episcopi & prælati. Ierem. 12. a. Rex, cuius cor, est in manu Domini, est sanctus, in cuius mortali corpore non regnat mortale peccatum. Prouer. 21. a. Et reges terræ, sunt Apostoli & viri perfecti, qui dominantur corpori suo, quibus est terribilis Deus: quia eum colunt & adorant, qui egrediuntur ex Abraham, id est, ex fide, & Sara, id est, ex gratia. Gen. 17. c. 35. b. 49. c. Psal. 20. 44. 47. 67. 75. 118. 135. 137. 143. Apo. 1. b. Peculiariter autem rex dicitur prædicator, quia summam tenet celsitudinis, & vigorem autoritatis. Sunt autem reges ex eo dicti, quod peccati regnum ex corpore suo depulerint, & iustitiæ regnum in membris suis parauerint. Ps. 60. Et reges, qui reuocantur ad audiendum, sunt, in quibus regnat Christus, & sciunt regere seipsos, & ipse animus in carnem sibi subiectam habens imperium. Iudi. 5. a. Iob. 3. c. 12. c. 29. d. 36. a. Rex Saul, est prædicator, aut prælatus, & quia regnauit etiam abiectus à Deo, designat sacerdotem, qui in peccato tractat sacra. 1. Reg. 15. f. Reges Tharsis sunt, qui regnant in corpore suo. Et Reges Arabum & Saba, qui moribus barbaris dominantur. Ps. 71. Reges regnantes per sapientiam, sunt Apostoli per Christum. Pro. 8. b. Reges quorum voluntas sunt labia iusta, sunt Sancti. Pro. 16 b. 21. a. Aliquos ex his Regibus interdum vincit diabolus. Haba. 1. c. Regunt autem gentes in virga ferrea, qui omnibus affectibus seuera iustitia imperant. Ps. 2. Apo. 2. f.

Hie. s. Is. 14. 17. & s. Ier. 1. 4. 21. & s. Dan. 5. & s. Abac. 1 Ori. s. Eze. ho. 12. & s. Num. ho. 12. & s. Iudi. ho. 6. Arn. s. Ps. 20. 71. 137. 143. Hila. s. Ps. 60. 67. 137. Amb. 2. de Abr. 10. Gre. s. 1. Re. 14. 15. & 4. mor. 23. & 11 mo. 9. & 26. mo. 26. Aug. s. Ps. 67. 75. Hie. ad Principi. Ru. 5. s. Gen. 29. Beda s. Gen. 16: 49 & s. Pro. 8: 16. Rup. 2 s. Apoc.

Imperium seculare. Virtus. Diabolus.

Rex interdum significat secularem dominationem in ecclesia, aut etiam carnalem prelatū, & preterea virtutem. 1. Re. 8. a.

Gre. s. 1. Reg 8.

Rex sæpe dicitur diabolus, qui dicitur rex Ægypti, & regnum eius est regnum peccati, & tenebrarum. Hic est Rex nouus in Aegypto, qui nesciebat Ioseph. Gen. 39. d. Exod. 1. b. 14. a. Ios. 11. a. Rom. 6. b. Ephe. 6. b. Et rex Hiericho, est idem princeps huius mundi. Iosu. 6. a. Idem est rex Amorrhæorum, hoc est, extraneorum, & rex Basan, hoc est, profundi. Ps. 134. 135.

Idem est rex Hai. Iosu. 8. a. Et rex malorum. Isa. 8. d. Et rex Assyriorum & Babylonis. 4. Re. 6. c. Isa. 8. a. 10. b. 14. a. 36. a. Ezec. 17. d. 29. a. 30. b. Nahum 3. d. Et rex Soba, quia princeps super omnes filios superbię. 1. Re. 14. g. Iob. 41. d. Et rex Tyri. Eze. 28. b. Ipse est rex non saluans. Ps. 32. Rex Sesach, intelligitur rex Babylonis: & sumitur pro diabolo. Ierem. 25. e. 27. b. Dani. 3. a. Rex regum dicitur Nabuchodonosor, significans diabolum, qui princeps est super omnes filios superbiæ. Vnde ipse ostendit Christo omnia regna mundi, quasi esset rex omnium. Eze. 26. b. Matt. 4. b. Ipse est rex vltor. Hose. 5. d. 10. b. Et Assur rex Ephraim quia imperabat Iudæis. Hos. 11. b. Rex & princeps, qui lætantur in malitia, sunt diabolus & eius ministri. Hos. 7. b. Quasi rex calcat interitus super impium in die exitus. Iob. 18. c. quia quem prius diabolus blandis persuasionibus decepit, ad extremum violentis nexibus ad supplicium rapitur: tantoque eum durius deprimit, quanto in prauis actibus vehementius astrinxit. Rex puer, diabolus, & etiam hæresiarchę, qui à veteri auctoritate desciscunt. Eccl'tæ 10. c. Et reges terræ fortes, sunt dæmones. Ps. 2. Isa. 13. a. 19. a. 24. d. Matth. 11. a. Et reges, de quibus triumphat sermo diuinus, sunt dæmones. Haba. 1. c. Ipsi dicuntur rectores tenebrarum harum. Ephes. 6. b. Et generaliter reges terræ, sunt omnes terrigenę. Apocalyp. 17. a. Rex Sodomorum petens ab Abraham, vt daret sibi animas, est diabolus quęrens animas, quas deuoret. Gene. 14. d. Ipse est rex locustarum, quia ductor hæreticorum. Apo. 9. b.

Heresiarcha. Terrigena.

Ori. s. Ios. ho. 1. 8. 15. & s. Isa. ho. 1. 8 & s. Exo. ho. 1. & s. Eze. ho. 11. Arno. s. Ps. 135. Hie. s. Isa. 8. 14. & s. Nahum 3. & s. Eze. 26. 29. & s. Ier. 21. et s. hos. 37. Tert. aduer. Iude. Cyril. de adorat. in Spiritusancto. Gre. s. 1. Reg. 14. & 24. mor. 8. et 34. mor. 16. Basi. s. Ps. 31. Aug. s. Pro. 84. Rup. s. Hos. 10. 11. Hie. s. Ecclesi. 10. Ori. s. Matt. ho. 4. Hil. s. Mat. can. 11 Amb. s. Luc. 7. Hie. s. Isa. 19. 24. et s. Abac. 1. Au. s. Psalm. 141. & s. Apo. hb. 7. & 13. Beda s. Gen. 14.

Herodes & Pilatus. Iudæi. Principes sacerdotum. Heresiarchæ.

Reges etiam terræ, qui insurrexerunt aduersus Christum, fuerunt Herodes, Pilatus, & Iudęi. Psal. 2. 47. 109. Et rex Assyriorum dicitur Herodes. Isa. 8. a. Et reges, quos ditauit Tyrus, sunt reges terrę, & principes, qui conuenerunt in vnum, hoc est, pontifices Iudæorum. Eze. 27. g. Hos reges letificauerunt Iudęi tradentes Christum. Hos. 7. a.

Hil. s. Ps. 2. Arno. s. Ps. 47. Ter. adue. Mar. 3. Hie. s. Eze. 27. Rup. s. Hos. 7.

Reges Israel, designant principes hęreticorum. Mich. 1. d. Et rex Israel, & rex Syrię, sunt hęresiarchæ vniti contra Ecclesiam: vt Herodes, & Pilatus, in Christum. Isa. 7. a. 45. a. Dicuntur autem regnasse non ex Deo, qui hæreses concitarunt, sicut Ieroboam. Hose. 8. a. Rex quoque Babylonis & rex Samariæ, hæresiarchas significant. Isa. 14. a. Hose. 10. b. Et reges Iuda, colentes idola, sunt patriarchæ hæreticorum. Ier. 19. a. Et rex & principes qui lætantur in malitia, sunt hęresiarchę & eius sectatores. Hose. 7. b. Reges stupescentes à gladio Domini, sunt dęmones, ac hęresiarchę confusi per verbum Dei, aut eius vindictam. Ezec. 32. c. Hos. 11. a. 13. c. Psal. 149. Regina quoque sapientum, sunt conciliabula hęreticorum. Iere. 10. b. Et regnum surgit aduersus regnum, quum hęretici surgunt contra hęreticos. Matt. 24. a. Reges, quibus non est dandum vinum, sunt superbi, quibus non est communicandus sermo sapientiæ. Pro. 31. a.

Conciliabula hæreticorum.

Hie. s. Isa. 7. 14. & s. Hos. 7. 8. & s. Ier. 10. & s. Eze. 32. & s. Matt. 24. Ori. s. Mat. ho. 28. Rup. 40. vict. verbi Dei 4. & 2. de glo. Trinit. 23.

Rex Sodomorum, qui obuiauit Abrahę, est populus Iudęorum, qualis tunc tēporis erat, quando Christus rex, & sacerdos summus, nascendo de Virgine, Abrahę obuius factus est, quia tunc principes Iudęorum, erant principes Sodomorum. Gen. 14. b. Isa. 1. c.

Principes Iudeorum.

Rup. 5. s. Gen. 12.

Ori. s. Ios. hom. 9. Hie. s. Eze. 28. — *Persecutores Christianorum. Boni. Mali.*

Reges, qui conuenerunt aduersus Iosue, & filios Israel, sunt Imperatores Romanorum & cæteri, qui nomen Christi, & Christianorum delere conati sunt. Iosu. 9. a. Ps. 118.

Reges, in quorum conspectu proiectus est Lucifer, sunt vel boni, quorum cor est in manu Domini: vel mali, quorum regna omnia ostendit diabolus Saluatori. Eze. 28. e.

Hie. s. Isa. 19. 52. 60. et s. Amos 6. & s. Ionam 3. — *Philosophi.*

Reges antiqui sunt Philosophi: quos obtinet Christus, & ipsi continent os suũ, quum se subiiciunt fidei. Isa, 19. b. 41. a. 45. a. 52. d. Et reges peregrinorum erant præcipui Gentilium, continentia, eloquentia, sanctitate, & animæ imperio carnem subiugantes. Is. 60. b. Et reges, quorum substantias congregauit Salomon, sunt Philosophi. Eccl'tæ. 2. b. Rex, & principes Niniue sunt Oratores & Philosophi gentium: ad quos serius peruenit verbum prædicationis Ionę: quia ipsi serius crediderunt prædicationi Christi, quem tamen postea prędicauerũt. Ion. 3. c. Rex etiam Amorrhæorum, dicitur sophista. Psal. 134. Et regna optima Gentium, sunt doctrinę philosophorum. Amos 6. a.

Philo. 2. allego. Rup. s. Ierem. 44. Hil. s. Matt. ca. 12 — *Doctrinæ Philosophorum. Lex et Prophetæ.*

Rex & principes Sion, dici possunt lex & Prophetæ. Thre. 2. a. Et regnum diuisum contra se, est lex, cuius promissis Pharisæi repugnabant. Mat. 12. b. Luc. 11. b.

Ori. s. Exod. ho. 1. Beda s. Exo. 1. Hie. s. Amos 2. et s. Ezec. 32. Amb. s. Psal. 118. serm. 5. Gre. s. 1. Reg. 15. — *Sapientia carnis. Spiritus rationalis.*

Rex nouus in Aegypto, qui nesciebat Ioseph, dici potest sapientia carnis, quæ nescit Christum. Rex vero sciens Ioseph, est spiritus rationalis. Exod. 1. b. Rex etiam Idumææ, est sensus terrenus, & carnalis legis. Amos 2. a. Et rex Edom, est terrenus. Num. 29. b. Reges etiam Idumææ sunt, qui præsunt terrenis & sanguinariis. Ezec. 32. g. Et rex Amalec, est vigor & sensus carnalis, qui est delendus. 1. Re. 15. g.

Prauacõsuetudo

Rex Ægypti mortuus, prauam consuetudinem significare potest. Exo. 1. b.

Philo. 2. allego. Amb. 2. de Abr. 7. Beda s. Gen. 14. Ori. s. Iosu. hom. 11. Hie. adue. Iouin. 1. Gre. s. 1. Reg. 14. — *Quinque sensus*

Reges quinque Sodomorum, sunt quinque sensus, qui capiuntur à quatuor regibus, hoc est, ab illecebris corporalibus, quia corpus ex quatuor constat elementis. Gene. 14. a. Et reges quinque contra Gabaonitas, sunt quinque sensus contra infirmos, aut dæmones imperantes quinque sensibus, & ipsis deuictis ciuitates eorum, hoc est, sensus cedũt in sortem Israel, quia seruiunt iustitiæ. Iosu. 10. a. Idem significant Moab, Ammon, Edom, Soba, Philisthim contra Saul. 1. Re. 14. g.

Glo. ord. s. Eccles. 4. Rup. s. Amos 2. — *Fomes peccati. Superbia.*

Rex senex & stultus, est fomes peccati. Eccl'tæ. 4. c. Dicitur rex, quia omnia membra obtemperant ei. Senex autem, quia ab infantia vsque ad senectutem est homini coniũctus. Stultus vero, quia sequentes errare facit. Rex autem Idumææ, cuius ossa combussit Moab, designat superbiam Iudæorum. Amos 2. a.

Hie. s. Zac. 9. — *Sermo cõtrarius*

Rex de Gaza periens, est sermo contrarius, & potestas inimici. Zac. 9. a.

Gre. 12. mor. 20. — *Malus.*

Regi præparato ad prelium comparatur malus. Iob. 15. c. quia in eo ipso malo, quod agit, & terretur, & festinat, ex conscientia trepidat, & ex desiderio anhelat, metuit, & superbit, pauescit suspicionibus, & mentem per audaciam erigit.

Ori. s. Cant. ho. 1. 2. Hie. Aglasiæ, et ad princi. et s. Isa. 49. Cle. Ale. 2. pæd. 10. Aug. ser. 253. Gre. s. 1. Reg. 15. Ricar. de S. Vict. 5. de arca mistic. 12. Gre. s. Cant. 6. Rup. s. Cant. 6. — *Ecclesia. Anima perfecti*

Regina Saba seu Austri, designat ecclesiam ex gentibus. 3. Reg. 10. a. Mat. 12. d. Luc. 11. d. Regina etiam Saba, est anima illa, in cuius corpore non regnat peccatum, & quæ ad Dominum tota mente conuersa est. Et reginà astans à dextris sponsi, est ecclesia, & virgo anima perfecta. Psalm. 44. Can. 6. b. Hæ reginæ erunt nutrices synagogæ. Isa. 49. f. Anima autem sancta dicitur regina Austri, sensibus & appetitibus carnis, cogitationibus, & affectionibus mentis præsidens, & summi regis verique prorsus Salomonis dilectione feruens, videndique desiderio ardens, interrogat regem, quando de diuino adiutorio præsumens inuestigandę veritatis studio vehementer insistit. Reginæ autem sexaginta, sunt animæ decem præcepta in hac vita perfecte implentes, & sibi & aliis verbo & exemplo imperantes. Can. 6. c. designatur autem perfectio in senario.

Hie. s. Ier. 7. — *Luna.*

Reginam cæli dicebant gentiles Lunam, quam vt deam colebant, quam etiam Iudæi interdum coluerunt. Ier. 7. d.

Arno. s. Ps. 22. Hie. s. Isa. 49.

Regit Dominus imperfectos, & nihil eis deest, quia omnia in Deo habent. Psalm. 22. 79. Regit etiam fideles, dans illis potum scripturarum. Isa. 49.

Gre. s. 1. Reg. 13. — *Viuere innocẽter*

Regnans Saul duobus annis. 1. Reg. 13. a. designat illo solum tempore nos vicisse gaudendum, quo innocenter & humiliter viximus. Nam illa tempora, quæ in seculi vanitate, & carnis vita consumpsimus, quasi perdita minimè numerantur.

Amb. s. 1. Cor. 4. Rup. 4. s. Apoc. — *Gaudere in aduersis. Beati. Regẽtes corpora*

Regnare, est de spe, & promissis Christi, loquutum esse, & gaudere in his, quæ aduersa propter nomen Christi accidunt. 1. Cor. 4. b. Regnant super terram, qui sunt in fœlicitate, & qui bene regunt corpora sua. Apoc. 5. c.

Gre. 25. mor. 20. — *Hæresiarcha regnans apud Iudæos.*

Regnat hypocrita propter peccata populi. Iob. 34. d. quando Iudæi ob culpam infidelitatis suscipiunt in reges hæresiarchas, aut Antichristum.

Gre. 1. past. cura. Rup. s. Hos. 8. — *Ambitiosi. Iudæi sine Christo.*

Regnant non ex Deo. Hose. 8. a. qui nullis fulti virtutibus nequaquam diuinitus vocati, sed sua cupidine accẽsi, culmen regiminis rapiunt, potius quã assequuntur. Dicitur etiam de Iudæis, qui voluerunt regnare sine Christo, quem occiderunt dicẽtes. Nostra erit hæreditas.

Aug. de ver. domi ni. s. 43. — *Imperans concupiscentia.*

Regnat peccatum in corpore, quando imperat concupiscentia. Rom. 6. b. Vbi non dixit. Non sit peccatum in corpore, quia iam est, sed, Non regnet.

Euc. q. in Ps. Arno. s. Ps. 92. Hie. s. Is. 9. 14. et s. Dani 2. Basi. s. Ps. 44. Hie. epist. s. Amb. — *Ecclesia.*

Regnum Dei, in quo bibit vinum nouum Christus, est ecclesia, tam militans quàm triumphans, & dicitur bibere in suis membris. Matth. 26. c. Regnum autem Christi, est in ecclesia, quod assumpsit in cruce. Ps. 92. 44. 144. Coloss. 1. b. Apo. 5. c. Et regnum Dauid est regnum Christi in ecclesia. Isa. 9. b. Ezech. 37. f. Dani. 7. d. & regnum filii hominis, est ecclesia. Matth. 13. f. & regnum, quod non dissipabitur, est regnum Christi, quod etiam dicitur regnum

sacerdotale.

Apostoli.

sacerdotale. Exo.19.a. Dani.2.g. & regna, quæ concussit diabolus, sunt Aposto[illegible].14.d. Regnum etiam Iuda, solet esse typus ecclesiæ. Regnum verò Israel, typus hæreti[illegible].

Dies iudicii. Falicat.ss.

In regno suo venit Christus, quum quis perfectam habet cognitionem [illegible] Quum quis verò de Deo sentit humilia, & quæ sunt lactis, licèt in ipso non regnet pec[illegible], nondum venit Christus in regno suo. Mat.16.c. Dicitur autem Christus venire in die i[illegible]17.d.e.19.c.21.f. Tunc enim erit Domino regnum, quando Christus regnabit in omnib[illegible] tradet regnum Deo patri. Abdi.g. Regnabit autem dominus super montem Sion in æter[illegible], hoc est, in fœlicitate. Mich.4.c. *Ori.s.Mat.ho.12.*

Ecclesia. Christus. Virtutes. Gloria cælestis. Beati. Sacra scriptura

Regnum cælorum, quandoque dicitur ecclesia, & etiam ipse Christus, & virtutes, & gloria cælestis, & Sancti regnantes, & existentes in gratia. Mat.5.c. *Ori.s.Mat.c.13. & ho.1.7.19. & s. Ro.3. & s.Ps.36. ho.5.*

Regnum autem cælorum, est eorum, qui adhuc in profectibus sunt. Regnum verò Dei, est eorum, qui iam ad perfectum deuenerunt finem. Regnum etiam hominis nobilis, hoc est Christi, est cælum, & totus mundus. Luc.19.b. Regnum etiam cælorum, est sacra scriptura, & sensus legis, quæ est regnum cælorum aut regnum Dei ablatum à Iudæis, vt daretur genti facienti fructum. Mat.3.a.10.a.11.b.13.c.16.c.18.a.21.d.23.b. Luc.11.a. *Hil.s.Mat.Can. 10.11.24. Amb.s.15. & s. Luc.7. & 5. de sacramen.4.*

Predicatio euangelii. Notitia scripturarum.

Regnum quoque cælorum, est prædicatio euangelii, & notitia scripturarum, quæ ducit ad vitam. Mat.4.c.5.c.13.d.21.d. *Hie.s.Mat.21. Gre.ho.11.*

Fides. Charitas. Iustitia.

Regnum etiam cælorum est fides, quæ est sicut granum sinapis. Mat.21.b. Luc.10.b.13.d. Eadem dicitur regnum patris Christi. Mat.26.a. *Hie.s.Mat.13. Amb.s.Luc.13. Hie.s.Mat.26.*

Regnum dissipans omnia regna in statua designata, est regnum charitatis, quæ omnia vitia dissipat, & nunquam excidit. Est etiam regnum iustitię. Dan.2.f. Mat.21.d. Marci.12.d. Hebrę.1.c. Hoc regnum iustitię & gratię petimus à Deo. Mat.6.b. Adueniat regnum tuum. Cæterùm Gregorius Nyssenus legit apud Lucam.11.a. Adueniat Spiritussanctus tuus, qui sanctificet nos. *Ricar.de S.Vict.de somnio Nabuc.34. Gre.Nys.de oratione.*

Regnum cęlorum tripliciter accipiendum est, aut quod regnaturi sunt cæli, id est, Sancti, malis subditis, secundum illud. Luc.19.c. Esto tu super quinque ciuitates, & tu super decem. Illud quoque quod dicitur ad discipulos. Sedebitis super sedes duodecim iudicantes duodecim tribus Israel. Vel certè, quod Sancti in cælis sint cum Domino regnaturi, aut certè, quod ipsi cęli incipiant à Christo regnari, cum scilicet omnibus ei subiectis, cęperit esse omnia in omnibus Deus. *Cassia.colla.1.ca.13*

Opera pia.

Regnum Dei aliquando significat opera pia. Mat.6.d. Luc.12.d. Quærite primùm regnum Dei. Mat.19.b. Qui seipsos castrauerunt propter cęlorum regnum.

Regimen Prælatorum.

Regnum aliquando dicitur regimen prælatorum. 1.Reg.10.c. sermone autem regni non indicauit ei.

Animæ.

Regnum Iuda, aliquando dicitur imperium animæ in inferiora. Thren.2.a. *Gre.s.1.Reg.10. Glo.ord.s.Thre.2.*

Peccata. Imperium diaboli. Mali.

Regna Chanaan, dici possunt peccata, quæ etiam reges dicuntur, quum regnant in nobis. Psalm.134. Marc.13.b. Regnat autem peccatum in corpore, quando obeditur concupiscentiæ. Rom.6.d. Et regnum, quod cessabit de Damasco, est imperium diaboli in Gentilitate. Isa.17.a. & regna Aquilonis, sunt subiecti diabolo. Iere.1.c. & regna super quæ constituitur Ieremias, hoc est, Christus, sunt Gentium, aut peccatorum. Iere.1.b. Psalmo 45. Et regna mundi, quæ ostendit diabolus, sunt varia vitiorum genera. Luc.4.a. & eius regnum, est regnum mortis, & peccati. Roman.5.c. Et regnum humile, vel infirmum est in Babylone, quia nihil magnum & forte potest esse in Babylone, hoc est, in hoc mundo. Eze.17.b. Regum bestiæ, sunt omnes, in quibus locum habet mendacium. Apo.16.c. *Hila.s.Ps.134. Amb.s.Ps.118. ser.20. Hie.s.Isa.17. Aug.de conti.3. Ori.s.Ier.ho.1. & s. Lucam ho.30. & s. Rom.5. & s.Ezec. hom.12. Rup.9.s.Apoc.*

Regnorum differentiæ, quas subsequutum est regnum perpetuum, diuersos status animę & defectus significant post quę resurgit perfectius. Danie.2.f. Possunt autem sic ordinari, vt regnum aureum sit regnum charitatis, argenteum, veritatis, aut consilii, ęreum, simulationis, ferreum, crudelitatis. Vel aureum est arrogantiæ, argenteum, iactantiæ, ęreum pertinaciæ, ferreum, crudelitatis & auaritiæ, & est ex parte testeum, quum simul amat voluptates. *Ricar.de S.Vict.de somnio Nabuc. 31.32.33.*

Regnum Abimelech, est regnum mundanum, aut principatus Iudęorum. Gen.20.c.

Regnum aliquando dicitur ipsa miseria. Sapi.1.d. Nec inferiorum regnum in terra.

Regnum mundanum.

Regnum aureum erat Babylonium, argenteum, Medorum, & Persarum, æneum, Græcorum, regnum vero ferreum Romanorum. Dan.2.f. *Hie.s.Dani.2.*

In regnum humile fit Ægyptus post pœnitentiam, quando iam non eleuatur per superbiam. Ezec.29.b.

Vitia & virtutes.

Regina, quæ transfert Deus, constituit, sunt vitiorum, & virtutum. Dan.2.c. *Hie.s.Ezec.29.*

Regnum aduersus regnum pugnat, cum fideles separantur ab infidelibus, & qui crediderunt, alias ad fidem pertrahere conantur. Isa.19.a. *Ric.de S.Vict.de somnio Nabuc.14. Hie.s.Isa.19.*

Regnum Iudæorum.

Regnum Saulis, typus fuit regni Iudæorum, quod abiectum est adueniente regno Dauid, hoc est, Christi. 1.Reg.15.f. *Aug.17.ciuit.7.*

Christus. Medium virtutum.

Regia via per quam incedendum est, est Christus, & etiam medium virtutum. Num.21.c. *Ori.s.Num.ho.12. Hie.s.Isa.52.*

Regio, Plaga.

Regio, est prouincia, quæ sub rege erat, ab eoque regebatur. Sunt etiam regiones partes, in quas diuiditur cælum, & etiam terra, quæ sunt quatuor præcipuæ Orientalis, Occidentalis, Australis, Aquilonaris, quæ & plagæ dicuntur.

Plaga Orientalis, significare potest ipsum Deum, qui principium & origo est omnium. Item statum primi hominis, & etiam tempus natiuitatis hominis. Gen. 25. a. *Deus. Status primi hominis. Natiuitas.*

Plaga Meridiana, gratiam Spiritussancti designare potest, aut etiam prosperitatem. Exod. 36. c. 38. d. Vide Meridies. *Gratia Spiritus*

Basi. s. Ps. 114. Amb. s. Luc. 2. Gre. hom. 10. Ori. s. Mat. ho. 7. Regio viuorum, est gloria cælestis. Nam hic est regio mortuorum, vbi viuendo morimur. Ps. 114. Illa autem est regio propria, ad quam redeundum est, vt Magi reuersi sunt in regionem suam. Mat. 2. b. & ibi sunt regiones, quas dat Deus, diuersæ videlicet mansiones. Gen. 26. a. Regio autem longinqua, ad quam abiit homo nobilis, dici potest cælum, aut etiam totus mundus. Luc. 19. b. *Gloria cælestis.*

Gre. s. 1. Reg. 6. & 6. mor. 21. Glo. int. s. Eze. 39. Regio campestris Iordanis, vbi fusa sunt vasa templi. 3. Regum 7. g. designat ecclesiam ex Gentibus, vnde educti sunt prædicatores, & doctores, qui sunt vasa apta templo Dei. Et regio Amorrhæorum eandem ecclesiam ex Gentibus designat, seu Gentilitatem. Exod. 34. b. & etiam regio Philisthinorum. 1. Regum 6. a. Et regiones, sunt ecclesiæ Gentium. Iob. 5. d. Regio quoque, cuius ligna confracta sunt, dici potest gentilitas. Exod. 9. f. Ezech. 39. c. *Cælum. Mundus. Ecclesia ex Gentibus. Gentilitas.*

Ori. s. Iob. 1. Hie. s. Isa 1. 32. Hil. s. Mat. can. 3. Regio deserti, Iudæorum corda, & hæreticorum & quorumlibet peruersorum significare potest. Iob. 1. f. & regio, quam deuorant alieni, est Iudæa. Isa. 1. b. Ipsa est regio Gerasenorum. Mat. 8. c. Erat regio desiderabilis ante mortem Christi. Isa. 32. c. Ioel. 1. c. potest etiam in his locis animam significare. *Corda Iudæorum & hæreticorum. Iudæa. Anima.*

Regiones Ægypti, quas circuibat Ioseph. Gen. 41. f. designare possunt episcopatus, & dignitates in ecclesia. *Dignitates Ecclesiæ.*

Hie. s. Isa. 11. Plagæ quatuor, vnde colligit Deus dispersos Israel, designant ex omni parte aliquos conuertendos. Isa. 11. c.

Amb. 2. de Abra. 6. Cyr. de ado. in Spi. Amb. s. Luc. 15. Hie. s. Is 9. & epi sto. beatitudinis. Ricar. de S. Vict. de secur. consc. 20. Regio circa Iordanem, quæ irrigatur, delicias huius seculi significare potest, & hanc elegit Loth. Ge. 13. c. Regio autem circa Sodomam, quæ est eadem, designat etiam alia vitia, vel periculum vitiorum, & ignauam vitam, quæ ideo fugienda est, & tandem est subuersa. Gen. 19. Regio quoque longinqua, ad quam abiit filius prodigus. Luc. 15. c. significat regionem vmbræ mortis, quæ est status peccati in hac vita. Dicitur autem longinqua, eò, quòd à patris sui beneplacito voluntatis deprauatione longè erat alienatus. Isa. 9. a. *Deliciæ huius seculi. Status peccati.*

Glo. int. s. Exo. 26. Rup. s. Mic. 2. Plaga Aquilonaris tentationes & aduersitatem significare potest. Exo. 26. c. 38. b. *Tentationes.*

Plaga Occidentalis, finis mundi, & etiam mortis typum generare potest. Exo. 26. e. 38. b. *Fines mundi. Mors.*

Regiones Israel, dici possunt scripturæ sacræ, quæ erant apud Iudeos, quas dicuntur diuidere fideles ecclesiæ, spiritualiter eas explicantes. Mic. 2. b. De hoc Isa. 1. b. Regionem vestram coram vobis alieni deuorant. *Scripturæ sacræ Iudæorum.*

Hie. s. Ier. 21. Regio mortis in Hierusalem. Ier. 31. g. designat multos in ecclesia esse in peccato.

Gre. 14. mor. 11. Regiones impii, dici possunt ij, quos Antichristus peruertit Iob. 18. d. *Peruersi ab Antichristo.*

Hie. s. Mic. 4. Regio pro campo, & loco non tuto ab hostibus sumitur. Mic. 4. c. *Locus non tutus*

Regredi, vide Redire.

Regula, Forma.

Regula, est norma, qua lineæ diriguntur, dicitur, quasi mensuram regens. Per translationem, regulæ dicuntur præcepta. Regula pro vlna sumitur. Leu. 19. g. 3. Reg. 6. d.

Ori. s. Iosue ho. 7. Hie. s. Isa. 44. Regula seu lamina aurea, quam tulit Achan de Ierico, designat falsa dogmata Philosophorum, eloquentiæ decore ornata. Iosue 7. c. Norma etiam fabri, designat dialecticam hæreticorum. Isa. 44. b. *Dogmata Philosophorum seu hæreticorum.*

Norma mensuræ Hierusalem. Ier. 31. g. designat præcepta, quibus regitur ecclesia. Ipsum quoque Euangelium, regula dicitur. 1. Reg. 10. c. d. Gala. 6. d. Philip. 3. a. *Præcepta. Euangelium.*

Ad normam dolati lapides preciosi domus filiæ Pharaonis. 3. Reg. 7. b.

Regulus serpens, vide Basiliscus.

Reinuitare, vide Inuitare.

Releuare.

Releuare, est rursus leuare, & id quod aggrauatum est, exonerare.

Gre. s. 1. Reg. 6. & 11. mor. 10. Releuat Deus manum, quum miseretur pœnitentium, & à flagellando cessat. 1. Reg. 6. a. & releuat oppressos, quum liberat Gentiles ad fidem venientes, ab oppressione diaboli. Iob. 12. d.

Religare, vide Ligare.

Religio.

Religio, est Dei cultus, cum aliquibus ceremoniis exhibitus.

Religio phase, cultum passionis Christi significat. Exo. 12. d. *Passionis Christi cultus.*

Glo. int. s. Exo. 29. Religio perpetua, est religio Christiana, quæ non mutabitur. Exo. 29. b. Leu. 7. d. 16. g. *Religio Christiana.*

Reliquiæ, Reliquum, Residuum. Cæteri, Remanere, Supereſſe.

Reliquiæ, dicuntur pauca, quæ relicta ſunt, & reliquum, id quod ſupereſt, & remanet, vel reſiduum eſt.

Reliquiæ Dei, dici poſſunt Elias, & Henoc. Pſ. 20. *Hie. ſ. Pſ. 20.*

Solus Chriſtus remittit peccata. Remanens ſolus Ieſus in abſolutione adulteræ. Ioan. 8. a. deſignauit ipſum ſolum eſſe, qui peccata remittit. *Amb. epiſt. 76.*

Corpus Chriſti. Reliquum corpus vituli extra caſtra comburendum, deſignat corpus Chriſti, quod extra vrbem crucifixum eſt. Leuit. 4. b. *Glo. ord. ſ. Leui. 4.*

Scientia Chriſti. Reliqua pars ſimilæ oblatæ, vel reliquum de ſacrificio. Leu. 2. a. 5. b. 6. b. eſt illa perfecta, & in cælis abſcondita, atque repoſita in Chriſto ſcientia, ſiue notitia. In ipſo enim ſunt theſauri ſapientiæ, & ſcientiæ abſconditi. *Scientia hominũ.* Vel è diuerſo, dici poteſt ſcientia, quæ nobis communicatur, quam comedunt filii Aaron. *Iſyc. ſ. Leu. 2. 9.*

Apoſtoli. Credentes ex Iudæis. Reliquiæ Iſrael, ſunt Apoſtoli, & cæteri credentes ex Iudæis, qui etiam dicuntur reliquiæ gregis Domini, & reliquiæ fratrum Chriſti, & remanens populus, ſunt qui crediderunt ex Iudæis 4. Reg. 19. f. Pſ. 20. Iſ. 10. e. 11. c. 17. a. Ier. 23. a. 31. b. Mic. 4. c. 5. a. 7. d. Sopho. 2. b. 3. c. Zac. 8. b. Rom. 9. f. *Iudæi in fine mundi credentes.* Reliquiæ etiam Iſrael, erunt, qui congregabuntur ex Iſrael in fine mundi. Mic. 2. b. Et reliquię Idumęę, erunt reliquiæ Iudæorum in fine mundi. Amos 9. d. Remanentes itidem de domo Eli, erunt reliquiæ Iſrael in fine mundi, quæ conuertentur à peccatis commiſſis cum malis prælatis. 1. Reg. 2. g. Et reſiduum erucæ, aut locuſtæ, ſunt reliquiæ Iſrael, vel ſunt reliquiæ virtutis animi. Ioel. 1. a. Reſidui quoque filiorum Aaron, Eleazar, & Ithamar. Leu. 10. c. Sunt reliquiæ ſaluandæ. *Hie. ſ. Ier. 3. & Mi. 2. 5. & ſ. Sopho. 3. & ſ. Amos 9. & ſ. Ioel 1. Gre. ſ. 1. Reg. 2. Rup. ſ. Ioel 1.*

Credentes ex gentibus. Reliquiæ ciuitatis, ſunt venientes ad fidem ex infidelibus. Num. 24. d. Ipſi pertinent ad reliquias Chriſti. Ier. 15. c. Et reliquiæ Syriæ, ſunt fideles ex gentibus. Iſa. 7. a. & reſiduum populi Dei dicuntur, qui remanſerunt in fide, relictis Iudæis, & hæreticis. Iſa. 28. b. *Ori. ſ. Nu. ho. 18. Hie. ſ. Iſa. 17. 28.*

Eccleſiaſtici non decepti. Reliqui de populis, ſunt eccleſiaſtici viri non decepti. Haba. 2. b. Sic erunt reſidui Eleazar, & Ithamar. Leu. 12. c. Et reliqui à mundanis, ſunt, quos mundus deſpicit, qui conuertuntur ad Deum. Iob. 4. d. generaliter reliqui dici poſſunt iuſti. *Hie. ſ. Haba. 2. Gre. 5. mor. 29. Rup. ſ. Haba. 2.*

Perfecta cognitio. Reliquum de ſacrificio datum Aaron, deſignat altiorem cognitionem ſecretorum datam ſacerdotibus. Vel deſignat perfectam, & in cęlis abſconditam atque repoſitam in Chriſto ſcientiam. Leu. 2. a. *Iſyc. ſ. Leu. 2. Rup. ſ. Leui. 8.*

Myſteria non intellecta. Reliquiæ autem ſacrificii comburendæ, & etiam quod remanet de agno, ſunt indiſcuſſa myſteria, & non intellecta. Exod. 12. b. 29. f. Leuitic. 7. b. 8. c. 10. c. Non remanet autem quicquam vſque manè, quia omnia creduntur, & implentur ante diem iudicii. *Doctrina legis relicta Chriſtianis.* Remanentes quoque ſpicæ, ſunt doctrinæ legis relictæ Chriſtianis. Vel quod relinquitur cognoſcendum poſt hanc vitam, quod dimittitur Chriſto. Leu. 19. b. 23. d. Et reliquiæ paſcuarum, ſunt aliqua de ſcripturis. Eze. 34. e. Superfuit autem de panibus, quos diuiſit Chriſtus, quia ſermo Chriſti cùm diuiditur augetur. Luc. 24. c. *Gre. prolo. ſ. Reg. & 20 mo. . & ho. 22. Beda ſ. Exo. 12. Iſyc. ſ. Leui. 19. 23. Hie. ſ. Eze. 34. Amb. ſ. Luc. 9.*

Pauci electi. Remanentes paucæ oliuæ in ramis, ſunt pauci electi, qui reſidui erunt ex perſecutione Antichriſti. Iſa. 24. c. *Hie. ſ. Iſa. 24.*

Operandum in hac vita. Reliquum de manna reponendum vſque in manè in die ſexto. Exod. 16. f. deſignat opera facienda in hac vita, quæ ad futuram debent reſeruari. Rurſum non debet remanere de ſacrificio pacificorum vſque manè. Leu. 7. a. quia debemus hic inſtanter operari, ne in iudicio vacui inueniamur. *Glo. int. ſ. Exo. 16. Iſyc. ſ. Leui. 7.*

Imperfecti. Multitudo vitiorum. Reliquus populus, quem remiſit Saul, deſignat imperfectos. 1. Reg. 13. a. Et reliquum vulgus poteſt dici multitudo vitiorum, quę ſequuntur dæmones *Gre. ſ. 1. Reg. 13.*

Fides paſsionis Chriſti. Sanguis Chriſti. Sanguis Martyrum. Fortitudo Martyrum. Reliquus ſanguis hoſtiæ. Exo 24. b. 29. b. Leu. 4. b. 5. c. 8. e. 9. b. deſignat fidē paſſionis Chriſti, vel eſt ſanguis Chriſti dilatatus ad redemptionem futurorum, vel ſanguis Martyrum effuſus ad honorem Chriſti. Remanens autem armus de ſacrificio. 1. Reg. 9. d. deſignat fortitudinem Martyrum in paſſionibus. Quia licet Chriſtus per crucē omnes redemerit, remanſit tamen, vt qui redimi, & regnare cum eo nititur, crucifigatur. Ideo. 2. Timor. 2. c. Si compatimur, & conregnabimus. & 1. Petr. 2. d. Chriſtus paſſus eſt pro nobis, vobis relinquens exemplum, vt ſequamini veſtigia eius. & Coloſſen. 1. d. Adimpleo, quæ deſunt paſſionum Chriſti in corpore meo. *Lyra. ſ. Exo. 24. Rup. 1. ſ. Leu. 15. Gre. ſ. 1. Reg. 9.*

Rectè ſentiẽtes. Reliqua ſuperficies domus leproſæ. Leu. 14. e. deſignat eos, qui ſanam habent opinionem in eccleſia. Ad idem referri poteſt, reliqua caro leproſi. 13. c. *Glo. ord. ſ. Leu. 14.*

Viuere vt moriturum. Supereſſe ſolum ſepulchrum. Iob. 17. a. eſt conſiderare omnia huius ſeculi eſſe defluentia, & ita viuere quaſi mox ſit moriturus, omnibus vitæ præſentis deſideriis contradicendo. *Gre. 13. mor. 15.*

Humilis. Reliquus dictus Dauid. 1. Reg. 16. b. deſignat eum, qui intus abiectus eſt per humilitatem, & foris deſpectus tanquam vilis. *Gre. ſ. 1. Reg. 16.*

Corpus ſuſcitandum. Reliquiæ hominis pacifici. Pſ. 36. deſignant corpus iuſti in iudicio reſurrecturum in gloria. Vel dicitur, quia etiam poſt mortem viuit iuſtus. Sic non erunt reliquiæ impii. Iob. 18. d. Reliquiæ verò impiorum, ſunt corpus periturum in gehenna. *Ori. ſ. Pſ. 36. ho. 5. Aug. ſ. Pſ. 36.*

Deteſtatio peccati. Reliquiæ cogitationis, quæ confitentur Deo. Pſalm. 75. deſignant odium & deteſtationem peccati. Vel cogitatio eſt prima conuerſio, quæ confitetur, reliquiæ verò cogitationis, *Aug. ſ. Pſ. 75.*

memoria, & gratiarum actio quæ agit diem sextum. Sumitur autem pro memoria. 1. Esdr. 9. c. Vt dimitterentur nobis reliquiæ. Psalm. 36. Sunt reliquiæ homini pacifico. Sapien. 13. c. Sopho. 2. a. *Memoria & gratiarum actio.*

Hie. s. Ps. 14. Reliquiæ Babylonis, sunt prauæ cogitationes, vel praui affectus. Isa. 14. g. & reliquiæ Philisthææ. Isa. 14. g. & reliquiæ Baalim. Sopho. 1. a. *Prauæ cogitationes vel affectus.*

Glo. ord. s. Deut. 28 Reliquiæ aliquando dicuntur hæredes. Deuter. 28. b. Benedictæ reliquiæ tuæ. Designant autem bonæ intentionis præmium. *Hæredes. Præmium.*

Remanens solus Beniamin apud patrem. Gen. 42. g. designat Paulum nondum credentem in Christum, sed adhuc manentem in synagoga. *Paulus nondum credens.*

Amb. de Noe 7. Remanens solus Noe in arca cum suis. Gen. 7. d. designat hominem viuentem, prauis affectibus resecatis.

Glo. ord. s. Exo. 10. Non remanere vnam locustam in finibus Ægypti. Exod. 10. e. indicat beneficentiam Dei, etiam erga malos. *Beneficentia Dei in malos.*

Hie. s. Ier. 4. Remanent ciuitates absque habitatore. Ier. 4. b. quando recedunt aliqui ab ecclesia. *Recedere ab ecclesia.*

Glo. int. s. Exo. 8. Remanere ranas in flumine. Exod. 8. b. est in fluxu, & cœno mundi non deesse loquaces, & aduocatos, &c. *Loquaces in mundo.*

Remanere oues, & armenta in Aegypto, est relinqui simplices in tenebris vitiorum, quod procurat Pharao, hoc est, diabolus, & tamen non remansit vngula filiorum Israel Exod. 10. g. *Remanere simplices in tenebris.*

Arn. s. Ps. 16. Aug. epist. 59. Hie. s. Ps. 16. Reliquiæ Iudæorum, quas diuiserunt paruulis suis. Ps. 16. sunt hereditas crudelitatis transiens in filios, quando ipsi dixerunt. Sanguis eius super nos & super filios nostros. Hæretici quoque reliquias discipulorum relinquunt aliis. *Crudelitas Iudæorum.*

Hie. s. Abdi. Non erunt reliquiæ domus Esau, quando in fine mundi omne genu flectetur Christo. Abdiæ. f.

Hie. s. Iob. 22. Reliquię peccatorum sunt in extrema peccaminum in inferno punienda, quia non hic plene puniuntur. Iob. 22. c. 27. c. Ps. 36. Residuum quoque grandini, est pœna inferni, vel id, quod relinquitur ad maiorem pœnam deleri. Exo. 10. a. *Peccata in inferno punienda.*

Ori. s. Ier. ho. 3. Glo. int. s. Exo. 14. Non esse reliquias Chaldæorum, est nihil superstitionis reseruari. Iere. 50. e. Superesse autem nullum ex Aegyptiis, est omnia peccata in baptismo. Exo. 14. g. *Abolitio superstitionis & peccatorum.*

Gre. 15. mor. 11. Non remanet de cibo hypocritæ quicquam. Iob. 20. c. quia cum ipse ad æterna supplicia rapitur, à cunctis bonis, quę possederat, alienatur.

Lyra. s. Isa 38. Residuum annorum Ezechiæ. Isa. 38. b. est illud, quod considerabat se posse viuere per naturam.

Superesse multum diei ad pastum ouium. Gen. 29. b. dicitur quando adhuc est tempus ad docendum, vel operandum.

Gre. 18. mor. 7. Hie. s. Iob. 22. Reliquiæ ligni saltus, sunt residui, hæreticorum sectatores. Isa. 10. e. Idem sunt reliquiæ terrę Moab. Isa. 15. d. 21. d. Et reliquię de gentibus. Zach. 14. c. Et reliquiæ hominis impii. Iob. 27. c. Designatur etiam posteritas malorum. Iob. 22. c. Remanentes quoque de Gog, sunt reliquiæ hęreticorum. Eze. 39. d. Amos 4. a. *Sectatores hæreticorum. Posteritas malorum.*

Hie. s. Isa. 44. Reliquum de pinu, sunt superflua, & falsa addita scientiæ & doctrinæ naturali. Isa. 44. c. *Falsa addita scientiæ naturali.*

Hie. s. Isa. 46. Residuum domus Israel dicitur, quasi non remanserint ex eis, nisi fęces. Isa. 46.

Remeare, vide Redire.

Rememorari, vide Meminisse.

Remittere, Remissio, Venia.

Remittere, est retro mittere, aut mittere ad eum locum, vnde aliquis prius missus est. Interdum est rursus mittere, & condonare. Psalm. 31. Remisisti impietatem peccati mei. Reducere. 1. Regum 6. a. Quomodo remittamus. Relaxare. Exod. 17. c. Sin autem paululum remisisset.

Glo. int. s. Exo. 17 Remittere manus, est ab operibus cessare, ac ociosum esse, & ad terrena conuerti. Exod. 17. c. *Cessare ab operibus.*

Glo. ord. s. Exo. 18. Remittens Moses vxorem ad socerum. Exod. 18. a. designat prælatum, aut prædicatorem omnia impedimenta temporalia soluere debere, vt verbi ministerio vacet. *Tollere prædicationis impedimenta.*

Gre. s. 1. Reg. 6. Remittere arcam in locum suum. 1. Reg. 6. a. est ex parua cogitatione mysteriorum in hoc seculo ad paruam futuri seculi reuelationem venire. *Parua cognitio mysteriorum.*

Remittere autem arcam vacuam, est habere notitiam mysteriorum sine bonis operibus.

Gre. s. 1. Reg. 13. Remittens Saul reliquum populum in tabernacula sua. 1. Reg. 13. a. designat prædicatorem docentem eos, qui perfectionem attingere nequeunt, in suo statu innocentiam seruare. Sic dicebat Apostolus. 1. Corinth. 7. a. Propter fornicationem autem vnusquisque vxorem suam habeat.

Remmon.

Hie. s. Zac. 14. Remmon. i. malum renatum, siue altitudo, nomen aliquarum ciuitatum. Ios. 15. c. 19. a. Iudi. 20. g. Et nomen idoli. 4. Reg. 5. c. Et excelsus collis in Hierusalem, qui designat ordinem ecclesiasticum. Zac. 14. b. Est etiam nomen patris Baana & Rechab, seruorum Isboseth, quem ipsi occiderunt. 2. Reg. 4. a. Typus esse potest diaboli. *Ordo ecclesiasticus. Diabolus.*

Remmon, Phares.

Remmon Phares.i.excelsa intercisio: decima sexta mansio filiorum Israel in deserto Pharan, quò peruenitur è Rethamim, quia post excelsam contemplationem separatur homo ab omnibus terrenis. Num.33.c. Vel interpretatur, mali punici diuisio, aut malum punicum diuisionis, & designat vanitatem ecclesiæ cum ordinum diuisione consistere. Ad eam peruenitur è Rethma. *Ori.s.Num.ho.27. Hie.de mansio.*

Remouere, vide Auferre.

Remunerare, vide Donum.

Remus, Remigare, Remiges.

Remus est, quo remiges naues agunt. Remiges autem sunt remigandi ministerio mancipati. Remigare verò est remis nauem agere.

Dæmones & hæretici. Remiges, in malum, sunt dæmones, aut hæretici, qui alios ad inferos ducunt. Isa.33.d. Ezech.27.b. *Hie.s.Eze.27.*

Conuersi à peccatis. Remi ex quercu de Basan, designant conuersos ab ignominia peccatorum, & cum Apostolis nauigantes, ab eisque deducti. Ezec.27.a. *Hie.s.Eze.27.*

Laborantes in profectu. Remigantes discipuli, sunt laborantes, & semper progredientes, ac vsque in finem perseuerantes inter fluctus huius seculi. Ioan.6.c. *Au.s.Ioan.tra.25*

Discipuli defendentes Christum. Remigantes nautæ, vt reducerent Ionam in terram. Ionæ 1. designant discipulos volentes defendere Christum, ne caperetur, vt cùm dixerunt. Domine, si percutimus in gladio. *Rup.s.Ionam.1.*

Renasci, vide Nasci.

Renes, Renunculi.

Renes sunt, qui lumbis adhærent, suntque vasa libidinosi humoris. Aliquando autem sumuntur pro lumbis. Exo.1.b. Renes vestros accingetis.

Apostoli. Renes Christi, dici possunt Apostoli, & ad renes est attramentarium. Ezec.9.a. Quia cum renes sint in posteriori parte corporis, designant, quòd postquàm ipse Dominus mortuus est & resurrexit, & ascendit in cælum, tunc testamentum nouum per Apostolos scripsit. *Gre.22.mor.18.*

Iudæi. Renes etiam Crhisti dici possunt Iudęi. Ps.15.b. increpuerunt me renes mei. *Glo.int.s.Ps.15.*

Conscientia. Renes, vt sunt latentes, conscientiam significare possunt, quam scrutatur Deus. Ps.7. Ier.12.a.20.b. Thre.3.b. *Glo.int.s.Ier.12.*

Delectatio carnis. Renes, vt sunt vasa libidinosi humoris, delectationes carnis, ac libidinem significare solēt. Exo.12.c.28.g.29.b. Leu.3.a.4.7.8.6. Ps.7.15.75.72. Nahum 2.c. Et possidet Deus renes, quum quis castè viuit. Ps.138. Et vsque ad renes est aqua, est quum est profectus vsque ad mitigandos carnis appetitus. Eze.47.a. & pręcingit Deus fune renes Regum, quum dissoluto castitatis cingulo, in membris delectationem peccati dorminari permittit, vt quos in occulto superbia inquinat, quàm sint detestabiles etiam in publico ostendat. Iob.12.c. *Hie.s.Nahum 2. Amb.exho. ad vir. Gre.11.mo.9.& 22. mor.22. Au.s.Ps 7.72.138 Isyc.s.Leui.7. Beda s.Exo.12. Basi.s.Ps.7. Hila.s.Ps.138. Glo.ord.s.Ps.7.*

Concupiscibilis affectus. Opera. Renes pręterea, designant ipsam partem concupiscibilem, & generaliter affectus, aut opera. Ps.7.25.39.138. Pro.23.b. Ier.11.d.12.a. Et renes, quos scutatur Deus, referri possunt ad opera, sicut corda ad cogitationes.

Castitas. Renes viri accincti auro, castitatem puram designant in prelato. Dan.10.a. *Lyra.s.Dani.10.*

Matrimonium. Renes oblati in sacrificio, designare possunt matrimonium propter prolem habendam in honorem Dei contractum. Leu.3.a. *Isyc.s.Leui.8*

Renunculi etiam traditi ignibus, designant nullum motum carnalem fuisse in Christo. Leuitic.3.a. *Ori.ho.3.*

Renouare, vide Nouus.

Renuere.

Renuere, est signo capitis aliquid negare, quod etiam abnuere dicitur.

Firmitas prophetiæ. Eminentia dignitatis spiritualis. Renuens Iacob permutare manus, quas posuerat super capita Ephraim & Manasse, designat firmitatem prophetiæ, & etiam constantiam in fide, vt dignitates spirituales præponantur temporalibus. Gen.48.d. *Lyra.s.Gen.48.*

Obstinatio diaboli. Renuens Pharao dimittere populum Dei. Exo.9.a. designat diabolum, qui obstinatè nititur retinere homines in peccatis.

Incurabile peccatum. Renuit curari plaga, cum peccatum emendationem non admittit. Ier.17.b.

Renunciare, vide Nunciare.

Repandus.

Christus glorificatus. Repandum dicitur, quod est recuruum, & simum, & retrorsum patet, vt repandum lilium. 3.Reg.7.d.2. Par.4.b. designat autem repandum lilium, Christum resuscitatum. Nam ante passionem quasi adhuc clausum lilium fuit, quum in miraculis clarus homo refulsit. Post resurrectionem verò & ascensionem repandum se lilium auibus cęli exhibuit: quibus in assumpta humanitate potentiam diuinæ claritatis, quam habuit antequam mundus esset, ostendit. *Glo.ord.s.3.Re.7.*

Repellere, vide Eiicere.

Repente, Repentinus, vide Subitus.

Reperire, vide Inuenire.

Repetere, vide Iterare.

Rup.1.s. Deut.31. Repetere quandoque, idem est, quod commodatum, aut mutuatũ est, petere, & repetere à proximo quod debet, est corripere eum peccantem inter te, & ipsum solum. Deute.24.b.

Replicare, vide Iterare.

Reponere, vide Collocare.

Reportare, vide Ferre.

Reprehendere, vide Arguere.

Reprobare.

Reprobare, est damnare, & prauum ac inutile iudicare.

Ori.s.Mat. ho.19. Hie.s.Isa.21. Reprobauit Dominus cogitationes populorum, & consilia Principum, quando post passionem, & mortem resurrexit, remanentibus confusis principibus Iudæorum. Ps.32. *Resurrectio Christi.*

Hie.s.Isa. 30. Gre.6.mor.5. Reprobauerunt ædificantes lapidem, quando sacerdotes, & Scribæ condemnarunt Christum. Ps.127. Matt.21.d. *Codemnantes Iudæi Christum.*

Reprobantes verbum, sunt hæretici reiicientes veritatem ecclesiæ. Is.30.c. *Hæretici reiicientes veritatẽ.*

Reprobat increpationem Dei, qui percussus pro culpa in querelam suæ passionis contra Deum eleuatur. Iob.5.c. *Murmurans cõtra Deum.*

Reprobus, vide Malus.

Repromittere, vide Promittere.

Reptare, Repere, Reptile, Serpere.

Repere dicitur de animalibus, quę pedibus & ventre gradiuntur. Vnde reptilia dicuntur. Reptare autem, est frequenter repere. Serpere autem est repere, & quasi in modum serpentis circuire paulatimque decurrere.

Gre.s.1.Reg.34.& 6.mor.2. Reptans manibus Ionathas, designat prędicatorem humiliantem se ad conuersationem peccatorum per affectum compassionis, vt eos conuertat. 1.Reg. 14.b. Sic dicebat Christus. Matt.9.b. Non habent opus sani medico, sed malè habentes, &c. Non veni vocare iustos, sed peccatores. Et Paulus, Omnia factus erat omnibus vt omnes Christo lucrifaceret. 1.Cor.9.d. Vel reptare manibus, est prius operibus ostendere, quid debeat prædicare: Iuxta illud Mat. 5. b. Sic luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona. Et reptans manibus stellio, est simplex benè cum labore operans. Pro.30.d. *Prædicator cõdescẽdens infirmis. Bene operans.*

Gre. 2.mor.2. Repere pectore dicitur, qui est pollutus in cogitatione. Repere vero ventre, est libidini vacare. Gen.3.c. *Pollutus cogitatione. Vacare libidini.*

Au.13.confes. 20. Isyc.s.Leui. 11. Beda s.Gen.1. Reptilia, sunt homines rebus terrenis innixi, vel homines difficulter credentes, vel baptizati, sed imperfecti, per terrena quærentes cælestia. Gen.1.c. Le. 5.a.11.g. Reptilia etiam sunt Apostoli, & prædicatores, cum labore ferentes mysteria per omnem terram. *Homines terreni. Baptizati imperfecti. Apostoli & prædicatores.*

Beda s.Gen.1. Reptilia, quibus dominatur homo, sunt Gentiles. Gene.1.d. Hos.2.d. *Gentiles.*

Rup.s.ho.2. Au.1.de gen.con Maniche. Reptilia animæ viuentis, dici possunt opera, quæ prosunt animis viuis per gratiam. Ge.1.c. Reptilia etiam dici possunt opera legis. Le.5.a. *Opera bona. Opera legis.*

Arn.& Au.s.Ps. 103. Reptilia in mari, sunt Iudæi in lege, & hæretici, & tentatores in mundo. Reptilia quoque sunt, qui sunt in inferno. Ps.68.103. *Iudæi. Hæretici. Homines in mundo.*

Hie.s.Haba.1. Quasi reptile non habens principem, reputantur homines in hoc mundo, quando mali persequuntur, & perdunt bonos, quasi non sit prouidentia. Habac.1.d.

Ori.s Gen. ho.1. Hie.s.Eze.8. Gre.26.mo.4.& 2. past.10. Geor Vene.Cant.1 Bed.s.Ioan.1. tomo 6.cap.15. Reptilia, quę producit terra, & reptilia in templo, sunt vitia in anima, & prauæ cogitationes & omnino terrenæ, & opera carnis. Genes.1. c. Ezechiel 8.c. 38.f. Mich. 7. d: Et reptilia sunt intra parietem, quando cogitationes voluuntur in mente, quę à terrenis desideriis nũquam leuantur. *Vitia in anima. Cogitationes malæ. Opera carnis.*

Serpit homo vegetatiua virtute cum reptilibus, quæ super terram reptant, cui virtute inseruit homo prima ætate: cui ante diluuium data sunt olera, plantę, & cætera vegetatiua solummodo in cibum.

Serpere dicitur, vt cancer, sermo hæreticus. 2.Tim.2.c.

Repudiare, Repudium.

Repudiare, est non accipere, & recusare, & peculiariter matrimonium dirimere, quasique ob rem pudendam coniugem repellere.

Ori.s.Leui.ho. 12. Isyc.s.Leui.22. Repudiata mulier, est anima per peccatum à Deo abiecta, & peculiariter synagoga, & etiã doctrina hęretica. Le.21.b. Eze. 44.f. *Anima peccatrix. Synagoga. Doctrina hæretica.*

Repudiata filia sacerdotis, quę nupserat alienigenæ, est anima resipiscens ab errore doctoris hæretici, Iudæi, vel Gentilis. Le.22.b.

Repudij liber non est datus à Deo synagogæ, nisi quia ipsa prius recessit à Deo per peccatum. Eadem est ratio de hæreticis. If.50.a. Ier.3.c. *Hie.s.Ier.3.*

Repugnare, Resistere.

REpugnare, est pugnando resistere, & contradicere, & refragari.

Resistit Deus superbis, hoc est, hæreticis. Iaco.4.b. Resistere quoque in die malo, est resistere diabolo. Eph.6.c.1.Pet.5.d. *Hie.s.Amos 2.*

Resistens princeps Persarum angelo Danielis. Dan.10.b. erat faciens pro commissa sibi prouincia, ne captiuus populus Iudæorum dimitteretur. Potest etiam intelligi resistere enumerando peccata Iudæorum propter quæ nondum deberent dimitti. *Glo.ord.s.Dan.10*

Resistere Deo dicitur, qui eius dispositionibus repugnare conatur. Iob 9.a.41.a. Resistentes autē dexterę Dei, sunt dęmones resistētes Deo: & Iudęi Christo: & hęretici ecclesię Ps.16. *Gre.9.mor.2.* *Hie.s.Ps.16.*

Repugnat etiam veritati responsio hæreticorum. Iob 21.d. & resistit lingua hæreticorum & Philosophorum ipsi ecclesiæ. If.54.d. *Glo.in.s.Is.54.*

Resistere iræ Dei nemo potest, quando implacabiliter excitatur. Iob 9.a. licèt ei resistatur per Sanctos, quando ipse ordinat sibi orationibus resisti: vt eum placauit Moses, & Aaron Phinees, & Dauid, &c. *Gre.9.mor.12.1.*

Resistens Amalec Israeli ascendenti de Ægypto. 1.Reg.15.a. designat fortes carnis impugnationes: quæ vexant eos, qui mundum relinquunt, iuxta illud Apostoli ad Romanos 7.d. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ. *Gre.s.1.Reg.15.*

Reputare.

Reputare, est multum & sæpè putare & retractare, & etiam computare.

Dans Deus dona hominis. Reputat Deus hominem, cùm dat ei sui cognitionem, & multis ornat donis. Ps.143. *Hil.s.Ps.143.*

Christus. Reputatus homo excelsus, est Christus, cui conuenit celsitudo. If.2.d. Idem autem non est reputatus in passione. If.53.a. Et reputatus est cum sceleratis: quia crucifixus est inter latrones: vel quia descendit etiam ad inferos. If.53.d. *Hie.s.Is.2.*

Imbecillitas hominis. Reputatæ sunt Gentes Deo, quasi momento stateræ, quod facillimè in vtramlibet partem declinatur. If.40.d. *Glo.ord.s.Is.40.*

Dolere de peccatis. Reputat Deo omnes annos suos in amaritudinę animæ suę, qui dolet de peccatis, nec pręteritam approbat prosperitatem. If.38.c. *Hie.s.Is.38.*

Computari inter fideles. Non reputari inter Gentes, est reputari inter fideles. Nu.13.b. *Ori.s.Nu.ho.15.*

Negligēs Deus malos. Non reputat Deus homines, eos videlicet, qui tanquam iumenta in stercore suo computruerunt. Isa.33.b. *Hie.s.Is.33.*

Reputari dicebantur filij Ioseph, sicut Ruben, & Simeon: quia sic connumerati sunt inter filios Iacob, vt acciperent hæreditatem, sicut duæ tribus. Gen.48.a.

Iudæos non habere partem in victoria Christi. Non reputata victoria ipsi Barach, designat receptionem Christi, & victoriam eius contra diabolum non esse ascriptam Iudæis. Iud.4.b. *Ori.s.Iud.ho.7.*

Cōtemptus legis diuinæ. Reputatæ dicuntur leges Dei, velut alienæ à contemnentibus eas, præcipuè ab Israel, qui colentes idola legem Dei contempserunt. Hos.8.d. *Glo.ord.s.Hos.8.*

Litera sine spiritu. Reputatur Charmel in saltum. If.29.f.32.d. cùm Iudæi Christum suscipere nolentes, remanserunt cum virore literæ sine fructu spiritus. *Hie.s.Is.29.*

Vita vitiosa. Reputari inter polluta, quæ ruminant, nec diuidunt vngulam. Leu.11.a. est damnari vitam informem & criminibus tortuosam. Ad hęc referri potest reputari immundam vestem lepra infectam. Leu.13.c.f. *Glo.int.s.Leu.11.*

Reputari sicut iumenta se putant hæretici ab ecclesia. Iob 18.a. cùm doctores catholici ratione conuincunt hæreticos ostendentes quàm irrationabiliter suos astruant errores. *Gre.14.mor.2.*

Potentia diaboli. Reputat Leuiathan ferrum, vt paleas & æs, quasi lignum putridum. Iob 41.c. Quia tempore Antichristi, nisi diuina gratia protegat, & prædicantium vires, velut paleas nequitiæ suę igne consumet: & patientium constantiam quasi lignum putridum in puluerem rediget. *Gre.34.mor.5.*

Res.

Res, generalem habet significationem ad omnia: est enim, vt aiunt Dialectici, transcendens: nec allegoriam recipit, nisi secundùm illi adiecta.

Conuersio à peccatis. Res, quam dicebant Philisthæi, se ostensuros Ionathæ & armigero, est conuersio à peccatis. 1.Reg.14.b. *Gre.s.1.Reg.14.*

Peccata. Hæreses. Res fœda & pessima, generaliter peccata designare potest. Gen 34.a.38.b.44.b. & res pessimæ filiorū Eli, sunt hæreses Iudęorū. 1.Reg.2.e. hæc sunt res, quę polluere possunt. Leu.7.c. *Gre.s.1.Reg.2.* *Glo.ord.s.Leu.6.*

Res perdita, dici potest sensus extraneus sacræ scripturæ datus. Leu.6.a.

Rem considerans Iacob. Gen.36.c. Vide Considerare.

Rescindere.

Rescindere, est cædere, tollere, auferre, & destruere, vt Pharisæi rescindebant verbum Dei propter suas traditiones. Mat.7.b.

Reseruare.

Reseruare, est quasi retrò seruare: vel præ aliis seu ab aliis seruare. *Glo.ord.s.Gen.45.*

Saluari reliquias Israel. Reseruari filios Iacob super terram. Gen.45.b. est reliquias Israel saluas fieri. *Gre.s.1.Reg.9.*

Matura electio prædicatoris. Reseruatus armus de industria Sauli. 1.Reg.9.c. designat electionem prædicatoris cū ma-

gna deliberatione faciendam.

Glo.int.s.Exo.ho.16. Reseruare Man.Exo.16.g.designat continuam beneficiorum Dei memoriam habendam. *Memoria beneficiorum Dei.*

Ori.s.Exo.ho.2. Reseruant fœminas, qui vitia seruant, & qui dant sensus carnales legi, quas fœminas reseruari facit Pharao, hoc est, diabolus. Exo.1.b. *Seruare vitia. Dare sensus carnales legi.*

Reseruare pinguia sibi ex his, quæ danda erant in decimis, quod non debebant facere Leuitæ, dando decimas sacerdotibus. Nu.18.d.

Residuum, vide Reliquiæ.

Resilire, vide Fugere.

Resina.

Resina, est humor ex arboribus defluens, in eisdem coagulatus, & est præcipua, quæ ex Therebintho.

Amb.de Ioseph.3. Bed.s.Gen.43. Resina, qua marmora fracta sociantur, vinculum spirituale designare potest, & fidem synceram, fertur ad Ioseph à fratribus eius in munus, quando fides offertur Christo. Gen. 37. e. 43.c. Potest etiam designare legem Mosis. *Fides. Charitas. Lex Mosis.*

Ori.s.Ier.ho.2. Resina, quę est medicamentum, designare potest verba correctionis ex sacra scriptura desumpta. Ier.51.a. *Verba correctionis.*

Hie.s.Eze.27. Resina Galaad, designare potest pœnitentiam in ecclesia. Iere.8.g. Vt enim resina lenis est, & apta corporibus, & pro medicina sumitur, ita pœnitentia se habet ad animam. Deferunt autem resinam in Tyrum, qui sanctum dant canibus. Exo.27.d. *Pœnitentia. Mysteria.*

Resistere, vide Repugnare.

Respirare.

Respirare, est spiritum capere, & à lassitudine quiescere.

Ori.s.Ios.11. Non dimittere, qui respiret, est nullum inordinatum motum quantumuis paruum in anima permittere. Ios.11.b.

Gre.23.mo.11. Respirare se dicens Elihu. Iob 32.d. designat, quòd sicut labor iustorum, est videre praua, nec corrigere, ita grauis est labor arrogantium, si quod sapiunt, non ostendant. Vim quippe intrinsecus ęstuantem ferre vix possunt, si omne quod sentiunt, paulò tardius patefaciant. *Loquacitas arrogantium.*

Resplendere, vide Fulgere.

Respondere.

Respondere, est posteriori loco dicere, vnde responsum, & responsio. Est item respondere consentire. Exo.2.b. Respondit, Vade, & perrexit puella. Dicere. Genes.14.d. Qui respondit ei, Leuo manum meam. Exaudire. Gen. 24. c. Quæ respondit. Bibe Domine mi. Negare. Is.9.b. Respondebit quæ in die illa, dicens. Referre. Mich.6.a. Quid responderit ei Balaam. Reprehendere. Iob 20.a. Spiritus intelligentiæ respondebit mihi. Satisfare. Gen.29. c. Auditis causis itineris, respondit. Testari. Gen.21.d. Respondit Abimelech, Nesciui quis fecerit. Responsum autem est æquipollens. 2. Cor. 1. b. Responsum mortis habuimus. Consilium. Eccl.32.b. Habeat caput respōsum tuum. Instructio. 1. Reg.19.c. Responsum est, quòd ægrotaret. Inspiratio. Luc.2.d. Responsum acceperat Symeon.

Gre.5.mo.30.& 11.mo.22.& 35.mo.2. Respondere Dei, est, eum, qui se benè humiliter nescientem cognouerit, occultis inspirationibus erudire. Iob 42.a. Et respondet loquentibus, quum nobis se amantibus apparet. Iob 5.a.13.d. Et respondet alicui, vel pro aliquo, quum facit id, quod rogatur. Gen.41.b. Is.30.a.e. Sic respondit Mosi loquenti. Exo.19.d.32.g.34.b. *Inspiratio Dei. Exaudiēs Deus.*

Hie.s.Is.48. Respondet Dominus pro aliquo, quum eius iustitiam ostendit. Is.38.c. *Defendēs Deus iustum.*

Hie.s.Eze.14. Ori.s.Eze.ho.3. Gre.16.mor.14. Respondere interdum est arguere, Et respondet Deus impio in multitudine immunditiarum suarum, vt iuxta quod vult, & credit, ita audiat. Eze.14.b. Non enim meretur correctionem, qui non discendi studio, sed tentandi animo interrogat, sed suo corde capiendus est, vt Scribę & Pharisęi, & Achab. Sic respondet vnicuique secundum ea, quę habet in mente, curans vnumquemque iuxta exigentiam morbi. Iob 23.a. *Arguens Deus.*

Gre.s.1.Reg.14. Amb.ser.25. Non respondit Dominus cōsultus à Saul. 1. Reg.14.f. Quia in simulata cogitationis luce nō cernitur, qui in claritate veritatis inuenitur. Vel non respondet, quum non concedit omnes hostes perimi, vt semper habeamus pugnas, & non respondit patri propter peccatum filij, vt designetur peccatum subditi nocere prelato, & aliis secum viuentibus, vt fractio ieiunij nobis nocet, & aliis. *Non dissimulās Deus peccatum.*

Gre.s.Cant.5. Non respondet sponsus sponsę inuocanti. Cant.5.b. quando non ad votum in hac vita habere potest sponsa, id quod de sponso appetit. *Non esse fœlicitatem in hac vita.*

Amb.s.Ps.118. ser.6. Respondere dicitur Christus exprobrantibus sibi verbum: quando pro persecutoribus orauit. Ps.118. *Orans Christus pro persecutoribus.*

Hie.s.Is.63. Aug.s.Ps.87. Greg.32.mor.9.& 11.mor.22. Gre.12.mor.9. Respondere Deo, est donis eius pręcedentibus obsequia reddere. Is.65.b.66.b. Exod.19. b. Sic respondent Christo canenti, qui ipsum imitantur. Ps.87.1. Pet.2.a. Christus passus est pro nobis, vobis relinquens exemplum. Non tamen potest quis metuens respondere. Iob. 9. d. Quia vera obsequia Deo non reddimus, si ex timore mandatis illius, & non potius ex amore, seruimus. Vocanti etiam veraciter respondemus, quando ad summæ incorruptionis iussum incorruptibiles surgimus. Iob 13.d.14.d. *Obedire Deo.*

Contẽnere Christum.

Respondere nolentes Iudæi Deo, aut Prophetæ vocanti, sunt contemnentes Christum prædicantem. Ier. 7. f.

Contendere. *Hie. s. Ier. 7.* *Gre. 9. mor. 12.*

Respondere, est interdum contendere, vnde quid respondendum ad arguentem Deum, est diligenter considerandum. Haba. 2. a. Iob 9. a. 29. d. 31. b. Repente enim interroganti, hoc est, nos ad districtionem sui examinis inopinatos vocanti, homo respondere non sufficit, quia si remota tunc pietate discutitur in illo examine, etiam iustorum vita succumbit. Vel certè interrogat, quum duris nos percussionibus pulsat, vt cùm mens nostra magna de se in tranquilitate æstimat, semetipsam veraciter qualis in perturbatione deprehendat, & plerunque, quũ percutitur gemit, sed respondere non sufficit, quia & ipsa ei percussionis suæ aduersitas displicet, sed tamen semetipsum homo considerans tacet, & diuina iudicia discutere metuit, qui esse se puluerem agnoscit, vnde & per Paulum dicitur. Rom. 9. e. O homo tu quis es, qui respondeas Deo? Respondere Deo non posse conuincitur, qui homo nominatur, quia per hoc, quòd de humo sumptus est, iudicia superna discutere dignus non est.

Cognoscere Deũ ex creaturis. *Gre. 11. mor. 2.* *& Gre. s. Ps. 101.*

Respondere dicitur terra interrogãti, quando per ipsam cognoscitur ipse creator. Iob 12. b.

Respondere dicitur Hierusalem Deo in via virtutis suę. Ps. 101. quando ecclesia confitetur Christum resurrexisse à mortuis.

Pœnitentia & oratio.

Responsio mollis, quę frangit iram, designat verba pœnitentiæ, & orationis, quæ placant iram Dei. Pro. 15. a.

Confutatio Iudæorum de Messia.

Respondere non valentes fratres Ioseph ipsi Ioseph, sunt Iudæi conuicti de aduẽtu Messiæ. Gen. 45. a.

Premiũ Christi. Manifestatio Christi. Iustitia.

Respondit alicui iustitia, quando secundùm præmium quod à Deo accipit, ostenditur iustus. Gen. 30. e. Vel respondebit Christo iustitia sua in iudicio, quando iustè iudicare ab omnibus cognoscetur.

Pœna peccati. *Hier. s. Is. 3. 59. & s. Ier. 14. & s. Hos. 5.* *Rup. s. Hos. 5.*

Respondent nobis iniquitates nostræ, quando secundùm eas punimur. Ier. 14. a. Is. 59. c. Sic respondet arrogantia in facie, cum per eam quis confunditur. Hos. 5. b. Et respondit agnitio vultus Iudæis, quia merito confusi sunt. Is. 3. d.

Inchoatio pœnæ inferni. *Gre. s. 1. Reg. 4.*

Non respondens nurus Eli super partu filij. 1. Reg. 4. d. designat inchoantem iam doloris æterni amaritudinem: cuius gratia iam in præsenti gloria non delectatur.

Recta reprehẽsio inferiores in superiorem. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Respondens vnus de populo ad Ionathan transgredientem patris præceptum 1. Reg. 14. d. designat inferiorem aliquando zelo Dei rectè reprehendere superiorem.

Responsa dæmonum & hæreticorum. *Glo. ord. s. Is. 14.* *Glo. ord. s. Is. 13.* *Hie. s. Is. 41.*

Respondere nunciis, est respondere angelis, qui sunt custodes ciuitatum. Is. 14. g.

Respondent vlulæ in domibus Babylonis, cùm dæmones dant responsa in idolis, & hæretici in conciliabulis. Is. 13. d. Non esse, qui responderet de idolis, dicitur ideò, quia aduenięte Christo, idolorum, seu dæmonum responsa cessarunt. Is. 41. g.

Non dare locũ diabolo.

Non respondens populus Rabsaci. Is. 36. d. indicat tentanti diabolo locum minimè dandum esse.

Contentio hæreticorum. *Gre. 8. mor. 2.*

Respondentes amici Iob, cum contentione. Iob 6. d. designant hæreticos: qui inquisitionibus suis veritatem minimè assequi conantes, sed victores videri, & sapientes ostendi cupiẽtes, intus per stultitiam elationis suæ vinculis ligantur, vnde fit, vt contentionum certamina exquirant, & de Deo, qui pax nostra est, loqui pacificè nesciant; atque ex pacis negocio rixæ inuentores fiant.

Respuere, vide Contemnere.

Ressa.

Ori. s. Nu. ho. 27. *Hie. de mansioni.*

Ressa, id est, irrigatio, vel stillicidium, vel laudabilis tentatio, decima octaua mansio filiorũ Israel in deserto Pharan, quò peruenerunt è Lebna, & designat quòd viro quantumcumque perfecto veniunt tentationes, ne extollatur, vt Paulo. Vel interpretatur frænum, aut stadiũ, & designat eos, qui rursum ad luti opera descendunt, infrænandos esse & cui sus vagos atque præcipites, scripturarum retinaculis dirigendos, vt rectè stadium curramus. Nu. 33. c.

Restare, vide Reliquiæ.

Restis, vide Funis.

Restituere, vide Reddere.

Resurgere, Resurrectio, Resuscitare.

Aug. s. Ps. 64.

Resurgere, est rursus surgere, vnde qui reuixerunt, resurrexisse dicuntur, & resuscitare, est in vitam reuocare. Sciendum autem Psalmum sexagesimum quartum habere titulum in finem canticum Psalmi resurrectionis, vbi intelligitur tam resurrectio capitis, quàm membrorum.

Opera Christi. Exaltatio Christi. *Hil. & Aug. s. Ps. 138.*

Resurrectio Christi, aliquando significat operationes eius, qua ratione Deus dicitur resurrectionem eius nosse. Ps. 138. vbi etiam ipsius exaltatio intelligi potest.

Resurgere ad gratiam. Resurrectio corporum. *Ori. s. Luc. ho. 16.* *Aug. 20. ciu. Dei. 9* *Hie. s. Is. 26.*

Resurrectio est hominis noui, quum resurgit à statu peccati ad gratiam. Is. 24. d. Ierem. 8. b. Luc. 2. e. in qua resurrectione mortuus peccato roboratur in vita gratiæ. 3. Reg. 17. d. Prou. 24. b. Colos. 2. b. Hæc autem dicitur resurrectio prima. Apoc. 20. b. Datur etiam resurrectio secũda, qua resurgẽt interfecti Dei, hoc est, Martyres in iudicio, recipiẽtes corpora gloriosa,

resurgent etiam interfecti Dei, hoc est, qui nunc resipiscentes moriuntur peccato. Is. 26. d.

Hie. s. Is. 29. Non resurgunt gigantes, hoc est, dæmones, qui non cessant à peccato. Is. 26. c. 43. c. *Perseuerare in peccato.*

Rup. s. Amos 5. Non adiicit, vt resurgat virgo Israel. Amos 5. a. hoc est, naturales rami, qui præcisi sunt ex populo Israel propter incredulitatem, non iterum inserentur: non enim est, qui proiectos in terram suscitare possit. *Hie. s. Amos 5.* Dici etiam potest de virgine peccante, quæ non suscitatur, vt sit sicut erat ante peccatum: licèt possit æquari meritis virginum. *Obstinatio Iudæorum. Irrecuperabilis virginitas.*

Glo. ord. s. Thr. 3. Resurrectio Iudæorum, est elatio principum Iudæorum: & executio necis Christi, quam prius tractarant. Thr. 3. c. *Iudæi contra Christum.*

Gre. 12. mor. 6. Non resurget homo, cum dormierit, donec atteratur cælum, hoc est, vsque ad diem iudicij. Iob 14. b. *Resurrectio in iudicio.*

Aug. s. Ps. 2. Non resurgent impij in iudicio, ad gloriam videlicet, & quia iam iudicati sunt, neque peccatores in concilio iustorum, hoc est, vt iudicent cum iustis, sed vt iudicentur. Ps. 1. *Resurgent impij vt iudicentur.*

Aug. s. Ps. 87. Non suscitant medici, seu gigantes. Psal. 87. quia nec fortes, nec Philosophi, nec quantumcunque Sancti possunt liberare animam à peccato, sed solus Deus, licèt possint esse ministri dandi præcepta sanitatis. *Solus Deus liberat à peccato.*

Rete, Reticulum, Retiaculum, Sagena, Irretire.

Rete, est, quod fit ex funiculis contextis ad capiendos pisces, aut etiam aues, quod & Sagena dicuntur. Reticulum autem & Retiaculum, est paruum rete. Irretire verò, est reti inuoluere.

Ori. s. Ier. ho. 12. Hil. s. Mat. can. 13. Amb. s. Luc. 5. & de fide contra Aria. 6. Hie. s. Iob 40. Cyr. 12. s. Ioan. Rete aliquádo significat Christum, & verbum Dei, & prędicationem complexionesque verborum. Mat. 4. c. 13. f. Luc. 5. a. Sagena autem prædicationis Christi, veteris testamenti figuris, & multis significationum imaginibus, ac testimoniis, veluti nodis illigatis, est solidè roborata, quam cæti multi, & dracones sęuissimi istius mundi, impij & potentes scindere & rumpere tentauerunt, idque non potuerunt efficere, quia summum fundamentum eius, est Deus, & conuelli nequaquàm potest. Iob 40. d. Ioan. 21. d. *Christus. Verbum Dei. Prædicatio.*

Ori. s. Mat. cap. 13. Aug. 83. q. 83. q. & breuiculo collat. 3. & s. Ps. 49. Rete, vel sagena, significare solet Ecclesiam, quę variis nodis scripturarum perplexa, & intexta, continet intra se homines tanquàm pisces. Exo. 27. a. 38. a 39. g. Matt. 13. f. Rete quidem, quod rumpebatur, ecclesiam huius temporis significat. Rete verò, quod non rumpebatur, ecclesiam in fine seculi, quæ solos complectetur bonos. Luc. 5. b. Ioan. 21. d. *Ecclesia.*

Rup. 3. s. Reg. 20. Retiacula in columnis. Reg. 7. c. designare possunt diuersitatem virtutum & donorum in Sanctis. Vel designant iudicia Dei, quibus aliqui retinētur in bono, aliqui verò propriis peccatis vinciuntur. *Diuersitas virtutum. Iudicia Dei.*

Ori. s. Leu. ho. 3. 5. Hie. de vest. sacer. Reticulum iecoris vituli, aut arietis, quod & pinna iecoris dicitur, significare potest voluntatem, & etiam concitam vim furori. Exo. 29. b. Leu. 3. b. 4. b. 7. a. 8. c. 9. b. *Voluntas. Furor.*

Hie. s. Eze. 32. Rup. s. Ier. 25. Rete, quod expandit Deus, est flagellum & correptio, ac constrictio, ne quis in vitia laxetur. Designat etiam legem, seu vetus & nouum testamentum. Thr. 1. e. Eze. 32. 12. d. *Correptio Dei. Lex.*

Gre. 14. mor. 4. Sagena etiam Dei, sunt peccata nostra, quibus captus est Christus, quando pro peccatis nostris mortuus est. Eze. 12. d. Qua ratione dicitur Deus omnia sub peccato conclusisse. Gal. 3. d. Et rete, in quod mittit pedes malus, sunt peccata, in quibus sic obuoluitur, & implicatur, vt in maculis retis, vt cùm expediri ad ambulandum nititur, magis ne ambulet obligatur. Iob 18. b. *Peccata.*

Ori. s. Cant. ho. 3. Hie. s. Is. 19. & s. Ezec. 26. & s. Ecclesiasten. 9. Bed. s. Prou. 1. Rup. s. Hab. 1. Sagenæ Tiri, sunt argumenta, & captiones hæreticorum, & prædicatio elatior, quæ multos capiat. Item laquei diaboli, seu eius insidiæ. Ps. 140. Is. 19. b. Ezec. 26. a. Hos. 5. a. Habac. 1. d. Sagena etiam hæreticorum est sermo affabilis, blandum eloquium, simulata aut coacta ieiunia, vestis humilis, virtutum imitatio. Ecclesiastæ 9. c. Iob 19. b. Hoc rete frustra iacitur ante oculos pennatorum. Prou. 1. b. Sagena etiam, est aurum, & argentum, per quæ principes imperant, & homines capiunt, & sibi subiiciunt. Hab. 1. d. *Captiones hæreticorum. Insidiæ diaboli. Diuitiæ.*

Hie. s. Is. 8. Irretiti dicuntur multi de Hierusalem, illi videlicet, qui non crediderunt in Christū. Is. 8. c. *Non credere in Christum.*

Hie. s. Iob 18. Rete & maculæ eius, ineuitabile malum significare solent, quod volens quisque exuere, ipso conamine impeditur, atque implicatur, vt corruat. Iob 18. b. *Ineuitabile malum.*

Rethma.

Ori. s. Nu. ho. 27. Hie. de mans. Rethma, siue Rithma, id est, iuniperus, siue sonitus, aut strepitus, vel dicitur Rethamim, id est, visio consummata, decima quinta mansio filiorum Israel in deserto Pharā, quò peruenitur de Asseroth, & designat eum, qui acquirit iam perfectam cognitionem, & causas mysteriorum. Vel designat eos, qui ingressi sunt vestibulum virtutum, debere perseuerare in feruore charitatis, sicut ignis perseuerat in iunipero. Num. 33. c.

Retinere.

Retinere, est remorari, & cohibere.

Glo. ord. s. Iob 2. Retinens innocentiam Iob, designat Christum, qui vt agnus innocens mortuus est. Iob 2. a. Innocentiam autem retinet is, qui etiam post lapsum, scintilla rationis excitatus fideliter pœnitet. *Christus innocēs. Resipiscentia.*

Glo. int. s. Exo. 26. Retinens compago vna omnes tabulas tabernaculi. Exod. 26. c. designat vinculum charitatis in ecclesia. *Vinculum charitatis.*

Amb. de Ioseph. 8. Retentio Beniamin domi per Iacob. Gen. 42. a. designat Paulum adhuc persistētem in lege Iudaica. *Paulus nondum conuersus.*

Impidens diabolus conuersionem. Retinens Pharao populum in Ægypto, ne iret ad sacrificandum Domino. Exo. 9. a. est diabolus cohibens peccatores, ne conuertantur, sed in tenebris peccatorum persistant.

Retorquere.

Retorquere, est retro torquere, & retro mittere.

Christus existēs in ecclesia. Retorquere caput auiculæ ad collum. Leuit. 1. d. 5. b. designat Christum non esse auulsum ab ecclesia, sed ad ipsam conuersum. *Isy. s. Leu. 5.*

Cōsideratio sui. Applicare mentem ad virtutes. Afflictio carnis moderata. Retorquet etiam caput ad collum, vel ad pinnulas, qui considerat seipsum, & qui conuertit mentes ad virtutes, & qui moderate carnem affligit. Leui. 15. b. Designatur etiam non esse separandum os ab opere. *Isyc. s. Leui. 5. Hie. s. Mar. 1. Gre. s. Eze. ho. 7.*

Facere & docere. Carnis maceratio. Retorta byssus, carnis resurrectionem, & macerationem significat. Exod. 26. a. 27. b. 28. c. 36. a. 38. b. 39. a. *Rup. s. Leu. 7. Glo. int. s. Exo. 26.*

Retractare.

Retractare, est rursus trahere, & reuocare.

Timida correptio. Retractare dicitur, qui, ne scelestum acriter pungat corripiendo, obsequia ab eo sibi impēsa, aut consanguinitatis affectum cogitat. Sic dixit Saul moriturū Ionathan filium suum absque retractatione. 1. Reg. 14. f. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Retrahere.

Retrahere, est retro trahere.

Cessatio fidei Iudæorum. Retrahens manum Zara in ipso ortu. Gen. 38. g. designauit cessationem sacrificiorum veteris legis, & fidei Iudæorum.

Cōuersio Iudæorum. Retrahens Moses manum in sinum, vnde postea sanatam protulit. Exo. 4. b. designauit cōuersionem Iudæorum ad Deum in fine mundi futuram. *Glo. ord. s. Exo. 4.*

Timor iudicij. Retrahent stellæ splendorem suum tempore iudicij. Ioel. 3. c. non quòd clementiores sint, quàm Dei iudicia, sed quòd rationalis creatura in aliorum tormentis, & de suo iudicio pertimescat. *Hie. s. Ioel. 3.*

Retribuere, vide Reddere.

Retro, Retrorsum.

Resipiscere. Retro dicitur esse, quod ad nostrā posteriorem partem est: & retrorsum est retro versum.

Retrorsum conuertit Deus eos, quos à voluptatibus separat, & castigat, vt resipiscant. Thr. 1. c. Ps. 34. 39. 55. 69. Et retro longiora crura habentes volucres, sunt resipiscentes, & qui cùm sint in carne, non secundùm carnem ambulant. Leu. 11. c. *Aug. s. Ps. 34. 39. 69. Glo. ord. s. Leui. 11.*

Confusio sapiētum seculi. Retrorsum etiam conuertit Deus sapientes, quando eos confundit. Is. 44. d. *Glo. int. s. Is. 44.*

Recedere à Deo. Retro, sæpe in malum sumitur, vt cùm angeli dixerunt Loth, ne respiceret retrò. Gen. 19. d. 49. c. 1. Reg. 4. c. Ps. 9. 69. 128. Is. 1. a. 28. c. 42. c. Iere. 15. a. Luc. 9. g. Ita dicitur Christus non abiisse retrorsum Is. 50. c. Sic retrorsum fiunt, qui non audiunt vocem Dei, nec eius præceptis obtemperant. Ier. 7. c. Thr. 1. c. Et dicuntur retrorsum abire non post Christum, vt Petrus sed post Satanam. Ioan. 6. g. *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. & s. Ier. ho. 10. Hie. s. Is. [illegible] Amb. 1. de Abr. 6. & de Ben. Pat. 7. Caßia. lib. 4. c. 36. Aug. s. Ioan. trac. 27.*

Honor paßionis Christi. Resipiscentia. Retrorsum incedere, in bonum, interdum sumitur, vt quum Sem & Iaphet incedentes retrorsum, operuerunt verenda patris: & designarunt Christianos, qui ignominiam Iudęorum in Christum, in honorem sibi conuertunt. Gen. 9. d. Et Iordanis conuertitur retrorsum, cùm peccator resipiscit. Psal. 113. Retrorsum etiam incedunt sapientes, quando recordantur præteritorum. *Amb. de Noe. 31. Aug. s. Ps. 113.*

Retrò dicitur cadere ascensor equi, quando fugit homo vitia, & appetitus, quibus insidebat. Gen. 49. c. *Phi. de agricultū.*

Mors repetina. Retrò etiam, vbi quis non videt, cadere, est ex hac vita repentè decedere: & in quæ supplicia ducatur ignorare. *Rup. 9. s. Gen. 32.*

Bona temporalia. Retrò dicuntur esse temporalia, quæ Apostolus obliuioni tradebat. Phil. 3. c. *Aug. s. Ps. 89.*

Retrudere.

Retrudere est retro, vel intus trudere, quasi inuitum.

Retrudens Pharao magistrum pistorum & principem pincernarum in carcerem. Gen. 40. d. designat tam Iudæos, quàm Gentiles in miserias huius vitæ detrusos esse.

Retundere.

Retundere, est repercutere, & hebetem facere, & redarguere.

Ignorantia prælatorum. Retusæ acies vomerum, & lignum, designant ignara, & simplicia corda, vel ignorantiam prælatorum. 1. Reg. 13. d. *Glo. ord. s. 1. Reg.*

Ingenia neglecta. Retusum ferrum, dici possunt ingenia, quæ prius fuerant in scripturis sacris instructa: sed per negligentiam amiserunt etiam acumen ingenij. Ecclesiastæ 10. b. *Hier. s. Ecclesiastæ 10.*

Reuelare, vide Discooperire.

Reuereri.

Reuereri, est honorare: vnde reuerentia, quam tam verbis, quàm factis alicui exhibemus.

Dicens Deus: Reuerebuntur fortè filium meum. Mat. 21. d. designauit se scire aliquos esse Iudæos secundùm spiritum, quia non omnes Christum occiderunt. *Ori. s. Matt. ho. 19.*

Reuerti, vide Redire.

Reuocare.

REuocare, est retrò vocare, reducere, & retrahere.

Reuocat Deus animas à corruptione, quando liberat eas à peccatis. Iob 33.d. *Liberans Deus à peccatis.*

Gre.s.Ps.101. Reuocat Deus in dimidio dierum eum, quem, antequàm ad perfectionem veniat, hinc aufert. Ps.101. Vel si ecclesiam cessare faceret, ante præfinitum tempus, diceretur, eam reuocare in dimidio dierum. *Mors antè perfectionem.*

Reuocantes Ægyptij Mosen, & Aaron, sunt resipiscentes non virtutis amore, sed timore pœnæ temporalis. Exo.20.b. *Timor mundanus.*

Reus, Reatus.

REus dicitur quicunque in litem adducitur, etiam si nihil admiserit: hoc est, contra quem quispiam agit. Item qui ad aliquid obligatur: vt reus voti.

Aug.epist.29. Reus dicitur omnis peccator, qui iustæ subiacet accusationi: & dicitur reus peccati, & criminis, & sanguinis. Exo.21.c.22.a. Leu.7.b. Reus autē omnium est, qui offenderit in vno: quia contra charitatem agit, vnde tota lex pendet. Iaco.2.b.

Glo.ord.s.Gen.42. Reus peccati in patrem futurus erat Iudas, si non reduxisset Beniamin. Gen.43. b. vbi plus dixit, quàm Rubem, qui dixerat, duos filios meos interfice, &c.

Glo.ord.s.Exo.28. Rei erant sacerdotes sine fœminalibus ministrantes. Exo.28.g. hoc est, non seruantes castitatem, rei sunt libidinis.

Ori.s.Matt.ho.19. Reus est, qui non ædificat murum in circuitu tecti, hoc est, qui exponēdo scripturas sacras, errandi occasionem præbet. 22.b.

Rheda, vide Currus.

Rhinoceros, vide Vnicornis.

Rhomphea, vide Gladius.

Ridere, Risus, Arridere, Subridere, Ridiculus.

RIdere, est vultu lætitiam animi ostendere, quadam incondita voce adiuncta. Aliquando est irridere. Iob 9.c. Non de pœnis innocentum rideat.

Gre.9.mor.20.21. Ridere Dei, est humanæ afflictionis nolle misereri. Pro.1.c. Ego quoque in interitu vestro ridebo, hoc est, afflictioni vestræ nulla pietate compatiar. Dicitur etiam Iob 9.c. Non de pœnis innocentum rideat. Pœnæ autem innocentum, sunt desideria iustorum, & quousque electorum suorum vota Dominus non compatiens distulit, quodammodo de innocentum pœnis risit. Itaque Iob venturi Redemptoris dona considerans, & votorum suorum dilationem patienter tolerans, dicit, Si flagellat, occidat semel, & non de pœnis innocētum rideat, Ac si apertè oret dicens, Quia vita nostra quotidie flagello vindictæ pro culpa atteritur, ille iam veniat, qui pro nobis semel sine culpa moriatur, vt de innocentum pœnis Deus vltra nō rideat, si ipse carne passibilis appareat, in cuius se desideriis mens nostra castigat. Vel risus Dei, est eius lætitia, & de innocentum pœnis ridere Dominus dicitur, quia quò à nobis ardentius quæritur, eò de nobis suauius lætatur. *Differens Deus misericordiam.*

Hie.s. Amos 5. Rup.s. Amos 5. Subridere dicitur Deus super robustum, quando minatur hæreticorū destructionē. Amos 5.c. Item quando destruxit Iudæos superbos, quæ subrisio grauem eius iram indicat. *Ira & minæ Dei*

Hil.s.Ps.51. Gre.6.mor.20. Aug.s.Ps.51. Ridere dicuntur iusti super malo, quando gaudent de sui liberatione. Ps.51. Ridebit autem iustus in vastitate, & fame, quia cum iniquos omnes extrema vltio percutit, ipse de gloria dignæ retributionis hilarescit. Iob 5. d. Non est autem risus iustorū in hac vita, quibus dicitur, Beati, qui lugent. *Gaudentes iusti liberati.*

Glo.ord.s.Gen.21. Amb.2.de Abr.11. Risus aliquando designat spem, vt cùm Sara in ortu Isaac dixit, Risum fecit mihi Dominus, quia dedit spem per natiuitatem Christi. Gen.21.a. Designat etiam gaudium, quod fuit in natiuitate Christi. Risus etiam Abrahæ in corde, designauit gaudium, quo exultauit, vt videret diem Christi. Gen.17.c. *Spes de natiuitate Christi.*

Gre.8.mor.39. Bed.s.Pro.31. Risus interdum dicit lætitiam mentis, & peculiariter gaudium vitæ futuræ, vt quum os dicitur impleri risu in bonis. Iob 8.b. Et mulier fortis ridebit in die nouissimo. Prou. 31.d. Et beati, qui lugent, quia ridebunt. Luc.6.b. Ioan.16.b. *Gaudium beatorum.*

Bed.s.Gen.18. Risus Saræ fuisse videtur incredulitatis signum, & designat incredulitatem synagogæ in Christum. Gen.18.b. Negauit autem Sara se risisse, ne videretur ridendo de promissorum fide dubitasse. Designat etiam Sara prophetiā, quæ risisse dicitur, siue quòd risus futurus erat incredulis Christus, siue quòd omnes inimicos suos in iudicio erit risurus. *Incredulitas iudæorum.*

Gre.20.mo.2.3. Hie.s.Iob 31. Risus Iob, quem eius subditi non credebant, docet sic prælatos lenes esse debere in subditos, vt tamen disciplinæ metus non resoluatur. Iob 29.d. Vel erat Christus prædicās lęta, hoc est, regnum cęlorum, cui tamen Iudęi non credebant. Vel ridere Dominus dicitur, quum bona opera nostra fauor supernę gratię comitatur. *Lenitas prælatorum moderata. Prædicans Christus læta. Fauens Deus.*

Gre.15.mor.17. Hie.s. Ecclesiasten.2. Ridere dicuntur amici Iob eius verba. Iob 21.a. quando hęretici superbi humilem ecclesię doctrinam contemnunt. Risus autem, qui reputatur error, est hęreticorum, qui falsis dogmatibus acquiescentes, lęta sibi & prospera repromittunt. Ecclesiastę 2. *Contemptus doctrinæ ecclesiæ.*

In risu

Adulātes prædicatores. *Docentes læta.* In risu faciunt panem suum prędicatores, qui ea docent, quę populum audire delectent, quòd peccatores palpent in vitio, & strepitus concitent audientium. Vel, in bonum, vir sanctus in risu & lętitia panem suum facit, & vini pocula ministrat in gaudio, quum docet prędsentiam sponsi. Ecclesiastę 10.d. *Hie.s. Ecclesiastē. 10.*

Vincentes Sancti dæmones. Ridiculi sunt tyranni verbo Dei, hoc est, dęmones, quando vincuntur à Sanctis, vel ipsi Sācti sunt ridiculi diabolo, à quo contemnuntur. Hab.1.c. *Hie s. Hab.1.*

Rigare, Irrigare, Irriguus.

Rigare, est aqua effusa madefacere, & humorem terrę, aut plantis ministrare. *Amb.de Tar.3.*

Infusio donorū Spiritussancti. *Tractatio doctrinæ & virtutum.* Rigare dicitur Deus montes, hoc est, sublimes, dans illis abundantiam donorum spiritualium. Et sapientia rigat Ecclesiam, vel Christus animam pręcipuè in gloria. Ps. 103. Et irrigat fons torrentem spinarum, hoc est, doctrina ecclesię peccatores. Ioel. 3.d. Et rigantia flumina terram, sunt virtutes animam vegetantes, vt bonis operibus fructificet, vel sunt sacrę scripturę & doctores. Gen. 2.b. Et rigant aliquos imbres mōtium, cùm Sanctorum patrum fluenta satiant. Iob 5.b.24.a. *Hie.s.Ioel.3.* *Gre.16.mor.24.* *Aug.s.Ps. 103.* *Bed.s.Gen.2.*

Baptizare. Rigare etiam est baptizare solemnibus verbis. 1. Cor. 3.b. Apollo rigauit. *Amb.s.1.Cor.3.*

Rigatur Ægyptus, hoc est, hic mūdus, ductis aquis, hortorum more, quum Deus per causas secundarias prosequitur ordinem, quem eis dedit ille, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos, & pluit super iustos & iniustos, sed terra Israel, & eius hospites à superioribus rigantur, quia suscipit incrementum immediatum ab ipso omnium bonorum fonte, qui vltra quàm ordo secundarum causarum exigit, aperit venas, & canales suę bonitatis diffundens & immittens, quando & quo lubet. Gen. 13.c. *Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.11.*

Roboratio virtutum. Irrigatio ossium, est, quum virtutes accipiunt à Deo, vnde magis ad operandum roborentur. Prouer. 3.b. *Bed.s.Pro.3.*

Opera misericordiæ. Rigans mulier lachrymis pedes Christi. Luc. 7.f. designat eos, qui quibuslibet vltimis mēbris Domini per compassionis affectum inclinantur, & Sanctis eius in tribulatione compatiuntur, & eorum tristitiam suam putant. *Gre.ho.33.*

Pœnitentia. Rigat lachrymis stratum suum, qui pœnitendo affligit carnem suam. Psal. 6. Rigare autem amplius est quàm lauare, quoniam potest aliquid in superficie lauari, rigatio verò ad interiora pertinet, vt rigare stratum lachrymis, est fletum vsque ad intima cordis penetrare. *Gre.s.Ps.6.* *Aug.s.Ps.6.*

Abundantia rerum terrenarum. Rigabatur regio Sodomorum circa Iordanem. Genes. 13.b. Et comparatur Paradiso terrestri, vbi designatur rerum terrenarum abundantia. *Glo.ord.s.Gen. 13.*

Irrigans aquila vineam, est Pharao fauens regi Sedechiæ. Eze. 17.b. *Hie.s.Ezec.17.*

Potentes voluptatibus fruentes. Irrigantur ossa prauorum medullis. Iob. 21.c. quum suas dignitates & honores fouent diuitiis & voluptatibus. *Gre.15.mor.25.*

Irriguus hortus, est anima donis cælestibus aut spiritualibus affluens. Is. 58.d. Ier. 31.e. *Hie.s.Isa.58.& s. Ier.31.*

Promissio vtriusque vitæ. *Vtrunque testamentum.* *Lachrymæ duplices.* Irriguum superius & inferius, designare potest promissionem vitæ, quæ nunc est, & futuræ. Ios. 15.d. Iud. 1.c. Vel irriguum superius, est vetus testamentum, irriguum verò inferius, nouum. Vel irriguum superius accipit anima, quum sese in lachrymis cælesti regni desiderio affligit: Irriguum verò inferius accipit, quum inferni supplicia flendo pertimescit. *Ori.s.Ios.ho.20.* *Hie.epist. Si cuncta corporis.* *Gre.3.dialog.34.*

Doctrinæ hæreticorum. Irrigua sementis hæreticorum, est doctrina eorum erronea, aut etiam Philosophorum. Isa. 19.b.

Rigere, Rigidus, Obrigescere.

Rigere, est frigore contrahi, durumque fieri, quod & obrigescere dicitur. Rigidum autē, est frigore contractum & induratum, & generaliter, quod flecti non potest.

Dæmones territi. Obrigentes habitatores Chanaan, sunt dæmones dolentes, & stupentes deliberationi fidelium. Exo. 15.b. *Glo.ord.s.Exo. 15.*

Ripa, vide Alueus.

Ritus.

Ritus, est mos & approbata consuetudo, quam omnes ratam habent: & rite fieri dicitur id, quod ratum & rectum est. *Glo.ord.s.Exo.12.*

Cultus sacrificij Christi. Ritus sacrificij perpetuus, & ritus colendi, & celebrandi, cultum & ritum sacrificij Christi futurum designabant. Exo. 12.a.18.c.29.g. Leu. 16.b.

Ordinatio sacerdotum. Ritus cōsecrandi sacerdotes. Exo. 29.a. Leu. 8.g. ritum in ecclesia seruandum in ordinatione sacerdotum indicat.

Circuncisio. Ritus gentis filiorum Israel, erat circuncisio. Gen. 34.c. quem ritum imitari volebant venientes ex gentibus in primitiua ecclesia. *Glo.int.s.Gen.34.*

Confeßio sacramentalis. Ritus mundationis leprosi. Leu. 14.a. formam, quam Christus instituit in ecclesia ad emēdationem peccatorum, figurabat. *Glo.ord.s. Leu.14.*

Miseria huius vitæ. Ritus menstrui fluxus. Leu. 12.b. afflictionem & miseriam, & dolorem huius vitæ designare potest. *Glo.ord.s. Leu.12.*

Riuus, vide Flumen.

Rixa, Rixari, Contendere, Iurgari, Litigare, Iurgium.

Rixari, est contendere: dictum à ringendo, quod est canum, quando irritatur: idem est iurgari, & etiam litigare: & rixa, est contentio, iurgium, & litigium.

Glo.int.ſ.Ier.2. Contendit Dominus iudicio cum populo ſuo, quum oſtendit eos meritò condemnari. Ier.2.c. Et dicitur contendere multa fortitudine, quia nemo poteſt eius ſententiæ iuſtè reſiſtere. Iob 23.b. *Iuſta Dei punitio.*

Hier. Aglaſia.ſ. Ier.15. Iurgium Iacob aduerſus Labā, eſt, quum arguitur diabolus à Chriſto. Gen.31.e. Dicitur autem non contendere Chriſtus. Iſ.42.a. quia ſicut agnus ductus eſt ad victimam. Dicitur præterea vir rixę ſiue iudicij quia poſitus eſt in ruinam & reſurrectionem multorum: & quia de eo multi contendunt. *Arguens Chriſtus diabolum. Tacens in paſſione.*

Hie.ſ.Iſ.57. Litigare dicitur Deus non in ſempiternum. Iſ.57.b. quando caſtigat vt emendet & parcat. *Caſtigans Deus ad emendationē.*

Ori.ſ.Gen.hom.13. Bed.ſ.Gen.26.49. Rup.7.ſ.Gen.11. Rixa inter paſtores Abraham & Lot. Gen. 13. b. eſt contentio inter Catholicos & hæreticos, aut inter Apoſtolos, & Philoſophos, & Scribas, & Phariſæos. Hæc erat contentio amicorum Iob cum ipſo: ideo petebat vt reſponderent abſque contentione. Iob 6. d. Iurgium etiam paſtorum Geraræ cum paſtoribus Iſaac, eſt contentio Iudæorum cum Chriſtianis. Et rixantes ſuper puteis, erant Phariſæi cōtra Chriſtū & Apoſtolos: vt quum dicebant: Non eſt hic à Deo, &c. Vel deſignantur philoſophi contra Chriſtianos litigantes. Gen.26.b. Rixantur etiam hæretici ſuper puteis, hoc eſt, ſacris ſcripturis: & dicunt ſuam eſſe aquam, hoc eſt, vera ſacramenta eſſe apud ſe, & veros ſenſus ſcripturæ: ſed ſuper tertio puteo non contendunt, id eſt, in reſurrectione: quia tunc ceſſabit contentio. Iurgantes etiam in Ioſeph, fuerunt Iudæi in Chriſtum. Gen.49.c. *Contentiones Iudæorum, hæreticorum, & Philoſophorum contra fideles.*

Phil.de Abraham Amb.2.de Aer.6. Ori.ſ.Leu.ho.14. Iſyc.ſ.Leu.24. Rixa etiam paſtorum Abrahæ & Lot, deſignare poteſt pugnam, quæ eſt inter legem carnis, & legem mentis. Iurgans filius Ægyptiæ cum Iſraelita. Leu.24.c. eſt ſenſus carnalis inſurgens contra ſpiritualem: vel habens ſapientiam mundanam diſputans cum Catholico. *Pugna inter leges carnis & mentis.*

Gre.Nyſſ.de vita Moſis. Bed.ſ.Exo.2. Rixantes duo Hebræi, ſunt Gentiles & Iudæi: & qui facit iniuriam, deſignat Iudæos. Exo. 2.b. Poſſunt etiam ſignificare fideles contendentes in eccleſia. Rixantes etiam Hebræus & Ægyptius, ſunt pietas & impietas occidit autem Moſes impietatem, & defendit pietatem.

Ori.ſ.Exo.ho.11. Iurgans populus contra Moſen, eſt murmurans aduerſus legem. Exo.7.b. Thr.4.c.

Ori.ſ.Exo.ho.10. Bed.ſ.Exo.21. Rup.1.ſ.Deut.38. Rixantes viri, ſunt contendentes vel altercantes ſapientes. Exo.21. b. Vel ſunt Chriſtus, & diabolus. Deut.25.c. *Diſputatio ſapientum.*

Gre.9.mor.1. Contendere cum Deo dicitur, qui non ei attribuit bona: ſed ſibi gloriam ſuæ virtutis arrogat. Iob 9.a.33.b.39.d *Arrogare ſibi gloriam virtutis.*

Arn.ſ.Pſ.106. Gre.19.mor.14. Contentio ſuper principes. Pſ.106. eſt inter principes huius mundi: vel inter hæreſiarchas, qui inter ſe contraria ſentiunt: vt Sabellius contra Arium: & Iouinianus contra Manichæū.

Gre.11.mor.28. Dicit Chriſtus. Luc.13.c. Contendite intrare per anguſtam portam, quia niſi mentis contentio ferueat, vnda mundi non vincitur, per quam anima ſemper ad ima reuocatur. *Solicitè bene operari.*

Contentioſa auerſio eſt eorum, qui flagellati à Deo minimè reſipiſcunt. Ier.8.b. *Obſtinatio.*

Roboam.

Lyr.ſ.3.Re.12. Roboam, id eſt, dilatans populum, aut latitudo vel platea populi, ſiue odor, vel odorans cum populo, filius Salomonis, qui regnauit poſt ipſum, & relicto conſilio ſenum ſecutus eſt cōſilium iuuenum cuius rei gratia amiſit imperium in decem Tribus, & ſolùm regnauit ſuper Iuda & Beniamin. Vnde datur exemplum principibus, ne ſequantur conſilia iuuenum, & adulatorum. 3.Reg.10.g.12.a.14.g.2.Par.10.a.13.b.

Roborare, Robur, Robuſtus, vide Fortis.

Rodere Corrodere.

Rodere, propriè eſt murium, & ſimilium, quæ dentibus aliquid demoliuntur & per metaphoram eſt detrahere, ſiue obtrectare.

Glo.ord.ſ.Exo.10 Corrodens locuſta ligna & ſegetes. Exo. 10. a. deſignat adulantes corrumpentes mentes terrenorum, immoderatius laudando. *Adulari.*

Gre.20.mor.9.12. Hie.ſ.Iob 30. Rodi autem ſolet, quod comedi non poteſt. Hæretici autem, quia ſcripturam ſacram intelligere ſua virtute moliuntur, eam proculdubio apprehendere nequaquam poſſunt, quam dum non intelligunt, quaſi non edunt. Et quia per ſupernam gratiam non adiuti, hanc comedere nequeunt, quaſi quibuſdam illam niſibus rodunt. Exterius quippe illam contrectant, quum quidem conantur, ſed non ad eius interiora perueniunt: Qui, quia ab vniuerſalis eccleſiæ ſocietate diſiuncti ſunt, non quolibet rodere, ſed in ſolitudine memorantur. Iob 30.a. Illi etiam, qui in hoc mundo poteſtate valent implere quod volunt, hi hoc, quod appetunt, non lambunt, ſed rodunt, quoniam propinquorum vitam fortitudine virium, velut ad niſu dentium demoliuntur. *Interpretantes hæretici ſcripturam ſine intellectu. Potentes grauātes minores.*

Rogare, vide Orare.

Roma, Romanus.

Roma, ciuitas inſignis à Romulo constructa, cuius imperium latè diffuſum fuit per orbē Ab ea dicti ſunt Romani, typum gerere poteſt Gentilium. Dan.11.e. *Gentiles.*

Roma fœmina.

Phil.de congreſ. &c. Roma, id eſt, excelſa, ſiue ſublimis, aut rhinoceros, vel intuens nimis, concubina Nachor fratris Abrahæ. Gen.22.d. vt interpretatur intuens ſeu videns aliquid, deſignat eos, qui tantū circa ſophiſmata tempus cauillando terunt. *Sophiſtæ.*

Ros.

Christus.

ROs, est humor, qui sereno tempore nocte fluit, non gelu, neque ardoribus, neque ventis existentibus: fitque ex modica vaporatione non multùm eleuata, quum pluuia ex largo vapore generetur. Est purus, fœcundus, fœlix, atque semper beneficus.

Ros de alto descendit, eiusque descensus aspectibus nostris est occultus, nocte namque descendit, & præsertim verno tempore, terramque reficit, & fœcundat. Ita virtus diuina beatissimam Virginem fœcundauit, & vt ros per herbarum superficiem se suauiter diffundens, herbis & plantis virorem vigoremque tribuit, & quid æstus diurnus desiccando & consumendo declinauerat, ros nocturnus humectat, fouet, & erigit. Sic Christus in se credentibus ac in bono perseuerantibus, virorem atque vigorem tribuit, eosque regit, atque ad vitã æternam erigit. Et vt ros in herbarum, summitatibus se colligit, suamque originem repetit, ita Christus sese in altitudinem crucis erexit, & inde ad gloriam suam remeauit. Et vt ros cæli nocturnas amouet siccitates, ita Christus nocturnis & secularibus tenebris, æternæ vitæ stillauit humorem. Ros autem in vellere, est Christus in Virgine. Iud. 6. g. Ps. 71. Hose. 14. c. Rorant autem cæli, cùm Christus factus est homo. Is. 45. b. *Amb. de virg. 3. & de insti. virgi. Rup. s. Hos. 14. Hie. s. Is. 45.*

Consolatio diuina. Ros interdum est diuina consolatio, & misericordia. Is. 18. b. Et dicitur ros luminũ. Is. 26. d. Et quasi ros, est Deus, quando æstuantes in vitiis refrigerat, & irrigat gratia sua. Hos. 14. c. Hoc rore nubes concrescunt. Prou. 3. c. *Hie. s. Is. 18. 26. & s. Hos. 14.*

Verbum Dei. Sacra scriptura. Prædicatio. Inspiratio. Ros cæli, designat pluuiam diuini verbi, & sacram scripturam Iudæis commissam, & doctrinam cælestem sensim stillatam. Gen. 27. d. Is. 45. b. Hos. 14. c. Zach. 8. c. Agg. 1. c. Et ros per circuitum castrorum, est manna verbi Dei, omnia mundana frigere faciens. Exo. 16. c. Et ros Hermon, est doctrina euangelica. Ps. 132. Iob 38. c. Hic ros, est beneficus irrorans audientes, leniens, & refrigerans, & fœcunditatem præstans. Ros referri potest ad doctrinam per inspirationem habitam, pluuia verò ad doctrinam studio & labore acquisitam. Deut. 32. a. Et rorant cæli, quum Apostoli Christum prædicant. Is. 45. b. *Dion. epist. 9. Phil. de migra. Abra. & 2. alleg. Hie. s. Zach. 8. Gre. 29. mor. 20. Geor. Ven. cant. 1. tom. 7. cap. 18. Bed. s. Gen. 27. Rup. 2. s. Deut. 7. Hie. s. Is. 45.*

Gratia & doctrina in Iudæis & Gentibus. Ros prius in vellere, postea verò in area, designat gratiam & doctrinam prius Iudæis, postea Gentibus collatam. Iud. 6. g. Et ros Hermon, est diuina gratia collata iis, qui prius erant impij. Ps. 132. Iob 29. c. Dicitur autem ros cæli, quia est irroratio diuinæ gratiæ, aut Spiritussancti, vel quodcunque bonum fluens à patria illa supercælesti. Gen. 27. d. 2. Reg. 1. d. *Ori. s. Iud. ho. 8. Gre. 19. mor. 27. Geor. Ven. can. 2. tom. 7. cap. 4. Aug. de vnita ecclesiæ. 5. & s. Ps. 131.*

Gustus contemplationis. Ros cæli, quandoque dici potest ipse contemplationis gustus. Gen. 27. d. *Rup. 7. s. Gen. 27.*

Apostoli. Quasi ros à Domino sunt reliquiæ Israel. Mic. 5. c. Apostoli videlicet propter prædicationem, qua irrigant auditores. *Gre. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Mich. 5.*

Rudis obseruatio legis. Spiritussanctus. Ros descendens ante manna. Exo. 16. c. est rudis & pruinosa mandatorum legis obseruatio, quæ tunc iacuit & cessauit, quum verum descendit manna & Sol iustitiæ, Christus. Ros cum manna, est Spiritussanctus in consecratione corporis Christi, cuius sanctificatione conficitur corpus Christi ad inuocationem sacerdotis. Ros etiam cum manna, est Spiritus sanctus veniens in Virginem in incarnatione. *Cyr. 3. s. Ioan. 34. Rup. 3. s. Exo. 5. & 3. de diu. offic. 13.*

Discretio. Ros aliquando est discretio, & nubes rore concrescunt, quando Apostoli & prædicatores subtilissima discretione virtutes suas, quibus proficiant, quibus alta petant, quæque minoribus in exemplum monstrent, examinant. Pro. 3. c. *Bed. s. Prou. 3.*

Diuitiæ. Ros manè pertransiens dicitur de re citò deficiente, nam ros facilè consumitur à Sole. Sic potest significare diuitias. Hos. 6. b. 13. a. Gen. 27. f. 2. Reg. 17. c. Cant. 5. a. Is. 26. d. *Hie. s. Hos. 13.*

Frigidi per peccatum. Opprobria Iudæorum in Christum. Tentationes. Ros frigidus nocte cadens in capite sponsi, designare potest frigidos per peccatum, & defectum charitatis. Can. 5. b. Designant etiam opprobria Iudæorum in Christum. Item tentationes seculares seu mundanas, quæ mentem grauare ac frigidam reddere solent. *Aug. s. Ioã. trac. 57. Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Can. 5. Amb. de Isaac. 6.*

Suggestiones diaboli. Ros cæli, quo tingitur arbor succisa, subtiles & vix intelligibiles suggestiones diaboli exprimit, per quas inducitur mens peccato excæcata, vt dicat malum bonum, & bonum malum. Dan. 4. c. *Ric. de S. Vict. de secur. conf. 26.*

Rosa.

ROsa, est flos odoriferus, & pulchritudine coloris rubicundi & etiam albi, oculos delectans, è frutice spinoso nascens. Rosarum autem & violarum, qui emittuntur odores, quum sint modicè frigidi, grauedines capitis comprimunt, atque coercent. *Clem. Alex. 2. pæda. 8.*

Pudor virginitatis. Martyres. Rosa rubens, sacratæ virginitatis pudorem significare potest. Ecclesiastici 24. b. 39. b. 36. b. Potest etiam propter eundem ruborem Martyres designare proprio sanguine rubricatos. *Amb. de virg. 1. Euc. for. spir. 4.*

Vita humana. Rosa cum spinis, vitam humanam cum laboribus & tentationibus significare potest. *Amb. 3. Exae. 11.*

Rostrum.

ROstrum est, quo aues cibum capiũt, à cuius similitudine rostrum dicitur in nauibus pars illa exporrecta & acuta, quę è prora producitur. Et in plaustris rostra interdum ponũtur. *Hie. s. Is. 41.*

Virtus diuini verbi. Rostra plaustri serrantia, diuini verbi virtutem in prædicatoribus significare possunt, qua triticum à paleis separatur. Is. 41. d.

Humilitas & exaltatio Christi. Rostra aurea. Zac. 4. d. Hebraicè dicuntur Santheroth, quod aliqui fistulas interpretantur. Nec inuenitur hoc vocabulum, nisi in hoc loco. Possunt autem designare adorandam passionis Christi humilitatem, & prædicandam exaltationis eius gloriam. *Hie. s. Zac. 4. Rup. s. 4. Zac.*

Rota, Rotundus.

Geor. Ven. cant. 1. tom. 4. cap. 3.

Rota est, quæ voluitur, & circumagitur in curru, à rotunditate dicta. Rotundum autem, est globus, qui vnica superficie clauditur: à qua ductæ lineæ ad eius centrum, sunt æquales. Rota Hebraicè dicitur Ophan: secundùm aliquos Ophamim sunt cunei, vel circuli ferrei, quibus lignorum radij arctantur, & stringuntur: & non rotæ.

Hie. s. Isa. 28. — *Vis diuinæ punitionis.*

Rota ignis interdum significat vim diuinæ punitionis. Dan. 7. c. Et rota plaustri in tritura, grauior castigatio. Is. 28. g.

Diony. cal. Hierar. 15. — *Actiones angelicæ.*

Rotæ, quæ altæ quidem sunt, cæterum in anteriora semper absque vlla conuersione in nullam partem declinando incedunt, vim actionis Angelicæ, qua rectam semper viam atque arduam pergunt, insinuant. Quippe omnis illorum cursus, spiritualisque rotatus ad viam illā erectam atque arduam cælesti intentione dirigitur. Vel aliter, est eis (vt propheta ait) cognomen inditum, Gel gel, quod Hebræorum voce reuelationes ac reuolutiones significat. Igneæ namque atque diuinæ rotæ regyrationes quidem habent, quòd sempiterno motu circa summum idem versentur bonum: reuelationes autem, quòd occulta sacramenta reuelent, & humiliores quosque promoueant: sublimesque diuini fulgoris radios in inferiora agmina descendendo transfundant.

Gre. s. Eze. ho. 6. Arn. s. Ps. 76. Hie. s. Ps. 76. & s. Eze. 1. de vest. sac. Amb. 3. de Spiritu sancto. 22. Aug. s. Ps. 76. Euc. for. spir. 8. — *Sacra scriptura. Iudæa intra ecclesiam. Annus in anno. Orbis.*

Rota dicitur sacra scriptura, quæ ex omni parte ad auditorum mentes voluitur: & nullo erroris angulo à prædicationis suæ via retinetur, ex omni parte voluitur: quia inter aduersa & prospera, & rectè, & humiliter incedit: & modò sursum, modò deorsum est: quia quę perfectioribus spiritualiter dicuntur, infirmis iuxta literam congruunt. Et rota vna super terrā, est vetus testamentum. Rota quoque in medio rotæ, est vetus testamentum in nouo: vel vnū euangelium in alio. Eze. 1. d. Rota etiam, in qua vox tonitrui Dei auditur, est Moses, vel ipsa lex: vel vtrunque testamentum. Ps. 76. Et quatuor rotæ sub basibus, sunt quatuor euangelia. 3. Reg. 7. e. Ps. 82. Eze. 3. c. 10. c. Dan. 7. c. Rota etiam in medio rotæ, est Iudæa intra ecclesiam: vel annus in anno: & tempus in tempore. Rota etiam, in qua vox tonitrui Dei auditur, est mundus seu orbis: in quem exiuit sonus prædicatorum.

Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Hie. s. Eze. 16. Gre. s. Eze. ho. 5. — *Perfecti. Prædicatores.*

Rota, quæ parum attingit terram, & ad anteriora tendit, vitam perfectam habentes significare potest, ex quibus fiunt pręd icatores. Vel sunt, qui terrena pertranseunt, & vix summis vestigiis terram contingunt. Ps. 76. 82. Ezech. 1. d. Hi sunt lapides sancti, qui voluuntur super terram, minimeque in ea figuntur. Zac. 9. d. Rotę etiam Dei, quę sunt ignis accensus, designāt prædicatores: qui cum ex Dei desiderio per varia discurrunt, vnde ipsi ardent, alios accendunt. Dan. 6. c.

Hie. s. Ecclesiastę. 12. Amb. de vir. 3. & 2. de Abra. 8. Euc. for. spir. 8. — *Homo. Vita humana.*

Rota, quæ confringitur super cisternam, hominem, aut corpus humanum designare potest. Ecclesiastæ 12. c. Et rota super terram, est vita corporis ad animæ virtutem aptata. Et rota in medio rotæ, est veluti vita intra vitam: quòd Sanctorum sibi vita non dissonet: sed qualis fuerit superioris ætatis, talis sit & sequentis, vel quòd in hac vita corporis, vitæ voluatur vsus æternæ. Eze. 1. Cant. 6. d.

Hie. s. Eze. 1. 41. — *Composita ex elementis. Sol. Elementa. Corpora cælestia.*

Rotæ quatuor designant composita ex quatuor elementis, ideo ponuntur quatuor. Ezec. 1. d. Vel designant Solem, qui diuiditur in quatuor rotas, propter quatuor anni tempora. Rotunda quoque platea templi, typus esse potest elementorum, & etiam corporum cælestium. Ezech. 41. b.

Gre. s. 1. Reg. 5. Aug. s. Ps. 82. Hie. s. Ezec. 26. Gre. 16. mor. 30. — *Peccatores.*

Rota ex posteriori parte attollitur, & in anterioribus cadit. Posteriora autem nobis sunt bona præsentis mundi, quæ relinquimus, anteriora verò sunt æterna & permanentia, ad quæ vocamur. Paulo attestante, Phil. 3. c. Quæ retro sunt, oblitus, in ea, quæ sunt priora, me extendens. Peccator ergo, quum in præsenti vita profecerit, vt rota ponitur, quia in anterioribus corruēs, ex posterioribus eleuatur. Nam quum in hac vita gloriam percipit, quam relinquit, ab illa cadit quę post hanc venit. Ps. 82. Rotę etiam curruum designant strepitum & volubilitatem malorum. Exo. 14. f. Eze. 26. b. Et rotarum vox in Niniue, est volubilitas generis humani, qua raptantur homines in mundo. Nah. 3. a. quia erroribus ducuntur humanis, & non habent solida vestigia, sed circunferuntur omni vento doctrinę, & eiecti de paradisi firmitate, habitant in regione Naid, quę interpretatur fluctuatio, merentur linguę mendacis ferre sententiam, quę inflammat rotam natiuitatis nostrę. Iacobi 7. b. Ps. 77.

Ruben.

Ruben, id est, videns filium, vel visio filij, aut visionis filius, primogenitus Iacob, & Lię, qui liberare nitebatur Ioseph de manu fratrum. Dormiuit cum concubina patris, cuius gratia amisit ius primogeniturę. Eius Tribus accepit hęreditatem trans Iordanem. Interpretatur etiam, videns per medium.

Phil. de sacrific. Abel & Cain. Geor. Ven. cant. 2. tom. 7. cap. 6. Bed. s. Gen. 30. — *Opera vitæ actiuæ. Opera corporis. Intentio sancta. Prælati.*

Ruben primogenitus Lię, fœcunditatem operum vitę actiuę designat, ab eo reperiuntur Mandragorę, hoc est, bona fama, quę sequitur bona opera. Vel designat opera corporis, quę sunt quidem priora, sed inferiorem sortiuntur locum, vnde Rubenitis pręponuntur Leuitę. Gen. 29. g. 30. b. Vel designat intentionem sanctam, quę omnia recto itinere in Deum dirigit, ne declinet ad dexteram, neque ad sinistram. Debet autem hęc intentio esse primogenita, si filios & fructus dignos vitę æternæ producere desideramus. Potest etiam designare prælatos, per quos venit & dilatatur bona opinio contemplatiuorum.

Doctor perfectus Ruben, vt interpretatur videns filium, est doctor perfectus in ecclesia, videns filios ipsius ecclesiæ, quos erudire laborat, vel videt filios hæreticorum, non permittens eos habitare in ecclesia. Gen. 30. b. *Bed. s. Gen. 30.*

Iudæi. Ruben præterea primogenitus, designat Iudæos, qui primogeniti dicebantur. Genes. 29. g. 49. a. Vt autem dormiuit cum concubina patris, designat Iudæos adulterantes legem, & etiã insultantes Christo, ipsumque crucifigentes. Vnde licet esset primogenitus, caruit priuilegiis primogenituræ. Vt autem accepit hæreditatem trans Iordanem per Mosen, est populus Iudaicus, qui terrena pro præmio appetebat. Nu. 32. a. Ios. 13. c. 22. a. *Ori. s. Gen. ho. 17. & s. Nu. ho. 26. & s. Ios. ho. 3. 26. Amb. de benedic. patriarc. 2. Bed. s. Gen. 35. 49.*

Sermo propheticus. Nicodemus. Ruben volens liberare Ioseph, sermonem propheticum designare potest: qui Iudæos à Christi nece deterrebat. Potest etiam figura esse Nicodemi. Gen. 37. d. 42. d. *Glo. ord. s. Gen. 37*

Lex vetus. Ruben intercedens, vt mitteretur Beniamin in Ægyptum, est lex vetus, intercedens pro Paulo Apostolo per promissionem, vt traderetur ecclesiæ ex gentibus, quarum factus est doctor. Gen. 42. d. *Amb. de Ioseph. 9.*

Lucifer. Literatus ambitiosus. Hæreticus adulterans scripturas. Ruben ascendens cubile patris, primum Angelum, qui cecidit, significare potest, qui gloriam Dei sibi vsurpare voluit. Gen. 49. a. Designat etiam literatum affectantem dignitatem cum prælati sui depositione. Potest etiam significare hæreticos adulterãtes scripturas sacras. Deuteron. 33. a. *Ori. s. Gen. ho. 17. Rup. 8. s. Gen. 16. & 9. s. Gen. 26.*

Animalis homo. Ruben, vt interpretatur filius qui videtur, animalem & carnalem hominem designare potest. *Ori. s. Gen. ho. 17.*

Carnalis concupiscentia. Ruben etiam, est carnalis & sanguinea concupiscentia, quę tunc cubile nostrum ascendit, quum non solùm memoriam tangit cogitatione: sed & ipsum voluntatis stratum ingreditur, & polluit praua delectatione. Et dicitur primogenitus noster: quia ab initio vitæ nostræ in nobis pullulat. Et dicendum illi, Non crescas, quia ascendisti cubile patris tui. Gen. 49. a. *Ber. ser. de triplici genere cogitationũ*

Timor. Ruben, vt est primogenitus Iacob & Liæ, typus esse potest timoris, qui est initium sapientiæ. *Ric. de S. Vict. de 12. patriar. 8.*

Rubicundus, Rubrum, Rubricatum, Rufus, Fuluus, Rubrica.

RVbeus, & rufus color, seu rubicundus generalia sunt nomina ad diuersos colores inter album & nigrum medios, vt est color sanguineus, croceus, aureus, ostrinus, &c.

Christus. Caro Christi. & Sanguis Christi. Rubicundus dicitur dilectus, hoc est, Christus, quia natus ex Virgine. Cant. 5. c. Et rufus Dauid, est Christus proprio sanguine rubricatus. 1. Reg. 16. b. De quo Is. 63. a. Quare rubrum est indumentum tuum? Et rufa vacca, est caro Christi, proprio sanguine tincta. Nu. 19. a. Rufus etiam equus, est corpus ipsius Christi, suo sanguine rubefactum. Zac. 1. c. Rubricatæ etiam pelles, sanguinem Christi effundendum designabant. Exo. 25. a. *Amb. de virg. 1. Gre. s. 1. Reg. 16. & s. Ps. 50. & s. Can. 5. Aug. q. in Nu. 33. Hie. s. Is. 63. & s. Zach. 1.*

Apostoli. Rubicundiores ebore antiquo. Thr. 4. b. erant Apostoli, qui feruore spiritus antiquos patres superabant. Quod & de his dicitur, qui sæpe ante humanos oculos nonnullis præcedentibus patribus studij feruentioris existunt. *Gre. Nyss. de vita Mosis.*

Martyres. Martyrium. Rubrum vestimentum Christi. Is. 63. a. significare potest Martyres, qui pro fidei defensione sanguinem suum fuderunt. Rubricatæ etiam pelles ipsum martyrium designant. Exod. 25. a. 26. c. 35. a. 36. c. *Gre. 32. mor. 23. Glo. int. s. Exo. 25.*

Pœnitentia. Verecundia. Rubricatæ etiam pelles, pœnitentiam designare possunt, & frontis verecundiam. Exod. 25. a. 26. c. *Hie. prol. s. Orig. in Iesum Naue.*

Passio Christi. Rubicundum cælum vespere, passionem Christi, seu tempus passionis eius designare potest. Rutilabit autem manè in iudicio. Mat. 16. a. *Aug. 1. q. in euang. 20.*

Angeli. Rufi equi, Angelo designare possunt, vigorem ignis, & strenuam efficaciam habentes. *Dion. cæl. Hierar. 15.*

Confusio ex alieno peccato. Rubor, qui fit ex confusione, erat in Sanctis super peccatis infidelium. Is. 61. c. *Hie. s. Is. 61.*

Baptismus. Rubrum mare, baptismum significare solet. Exo. 10. e. 23. d.

Charitas. Fuluus color, charitatem significare solet. Gen. 30. e. Et rufus Dauid, est feruidus charitate, & labore piorum operum, quia vt qui nimium laborat, ex labore rubescit, ita qui ex charitate operatur, magis ad operandum accenditur. 1. Reg. 16. b. *Gre. s. 1. Reg. 16. Glo. int. s. Leu. 14. Bed. s. Gen. 25. Rup. 7. s. Gen. 5. 7.*

Inanis gloria. Rubor parietum leprosæ domus. Leu. 14. e. virorem inanis gloriæ designat.

Homicidium. Homicida. Iudæi. Carnalis obseruatio legis. Passio Christi. Rubra peccata, sunt homicidium, eique similia. Isa. 1. e. Et rufus Esau, est vir sanguinum Gen. 25. c. Designat etiam Iudæos sanguinem in sacrificiis offerentes, & quia sanguinolenti erant, & polluti sanguine Christi & prophetarum. Et rufa decoctio. Genes. 25. d. est carnalis obseruatio legis, & etiam Christi passio.

Trãsgressio euãgelii. Inuidia. Concupiscentia. Rufus color in capite, transgressionem euangelij significat. Leuit. 13. f. Et subrufa cicatrix, est error contra Christum, & etiam inuidia, aut concupiscentia. Leu. 13. d. 14. e. *Isy. s. Leu. 13.*

Rubigo, vide Aurugo.

Rubus.

Rubus, est frutex spinosus, vel solo contactu vulnerans, mora proferens, cuius folia serpenti superiniecta, ipsum serpentem occidere feruntur. *Phi. de vit. Mosis. Hier. de mansio.*

Ecclesia. Virgo Maria. Rubum vidit Moses ardere, nec absumi ignis voraci natura. Exo. 3. a. qua ratione significare potest ecclesiam, quæ non consumitur tribulationibus. Significat etiam beatam Virginem Mariam, quæ peperit sine virili semine. *Gre. Nyss. de vita. Mosis. & sermo. de natiui. Euc. for. spir. 4.*

Resurrectio carnis. Rubus quoque ardens, & non combustus, typus est resurrectionis carnis prius extinctæ. *Hie. de mansio.*

Rubus item cum igne, est corpus vniuscuiusque Sancti cum igne compunctionis, vel litera cum sensu spirituali. *Bed. s. Exo. 3.* *Corpus cum compunctione. Litera cum spiritu.*

Rubus etiam ardens & non combustus, est spinosa synagoga Iudæorum, in quibus multo tempore fuit flamma, & feruor Spiritussancti, & tamen perinde contra Dei gratiam rebelles semper Spirituisancto restiterunt, vt eorum peccata vel sacrilegia igne Sancti spiritus consumi non valuerint, nec eorum duricies ipsa lege tanquam flamma, est emollita, nec etiam doctrina Christi. *Aug. serm. 86. Euc. for. spirit. 4. Gre. s. Eze. ho. 7. Bed. s. Exo. 3.* *Synagoga Iudæorum.*

Rubus etiam senticosus & vulnerans, peccata significare potest. Et vt est debilis, est similitudo carnis peccati, & etiam mortalis infirmitatis. *Glo. int. s. Exo. 3.* *Peccata. Mortalis infirmitas.*

Per succensum rubum Mosen Dominus alloquens, designauit, quòd eius populi ductor fieret, qui & legis flammam perciperet, & tamen peccati spinā nequaquàm vitaret. Vel quòd ex illo populo exiret, qui in igne deitatis carnis nostræ dolores, quasi rubi spinas susciperet, & inconsumptam humanitatis nostræ substantiam, etiam in ipsa diuinitatis flamma seruaret. *Gre. 28. mor. 5. & s. Eze. ho. 7.*

Rudens, vide Funis.

Rudis.

Rude est, quod impolitum est, & imperfectum: vt rudis pannus, qui nondum paratus est ad vestimentum. Mat. 9. d. Significat autem rudis pannus doctrinam, quæ ad nouæ vitæ temperantiam pertinet. *Glo. ord. s. Matt. 9.* *Doctrina noua.*

Ruere, Ruina, vide Cadere. Rufus, vide Rubeus.

Ruga.

Rvga, est vallicula, quæ fit in cute præ senectute, quæ etiam in vestibus dicitur.

Ruga indicium est senectutis: & quia Christus ecclesiam renouat, rugas ab ea tollere dicitur. Eph. 5. f. *Ori. s. Eze. ho. 13.*

Rugæ, duplicitatem simplicitati contrariam designare possunt. Et rugæ sanctæ Ecclesiæ per Iob designatæ, sunt omnes, qui in ea dupliciter viuunt: qui fidem vocibus clamant, operibus denegant. Iob. 16. b. *Gre. 13. mor. 5.* *Duplicitas.*

Rugire, Rugitus.

Rugitus, est propriè vox leonis clamantis, quanquam etiam de aliis animalibus dicitur.

Rugiens leo, dicitur Deus protegens ecclesiam aduersus Principes Gentiū. Isa. 31. b. Amos 1. a. 3. b. Et rugit Dominus de excelso, quum grauiter minatur. Ier. 25. f. Et rugiet in iudicio de Sion. Ioel. 3. c. Et rugit nunc per doctores in euangelio & lege. Natura autem leonum esse dicitur, vt cùm infremuerint & rugierint, omnia animalia cōtremiscant, & fixo gradu se mouere non possint. Itaque & Dominus cùm instar leonis rugierit, & intonuerit, ac dederit vocem suam, cunctæ aues & vniuersa volatilia perhorrescent: hoc est, diabolus & dogmata peruersa hæreticorum conticescent. Hos. 11. d. Apoc. 10. a. *Hie. s. Is. 31. & s. Hos 11. & s. Amos 1. Rup. s. Hos. 11. & 6. s. Apoc. & 13. s. Mat.* *Protegens Deus ecclesiam aduersus hostes.*

Rugire dicuntur ceruæ in partu, quum prædicatores per incuruationem suam in conuersatione lucis auditorum animas gignunt: quia ab æternis nos suppliciis remouere, nisi flendo & dolendo non possunt. Iob. 39. a. *Gre. 30. mor. 27. Hie. s. Iob 39.*

Rugitus datur interior, quum quis verè dolet de peccatis. Psal. 37. Iob. 3. d. Post eum rugiet sonitus: quia quum mentem Deus ingreditur, constat proculdubio, quod mox pœnitentis gemitus sequatur: vt etiam salubriter flere libeat, quæ prius de iniquitatibus flenda iucunditate gaudebat. Iob. 37. a. Et rugitus ceruarum. Iob. 39. a. designat eos, de quibus dicit Psal. 125. Euntes ibant, & flebant, mittentes semina sua. Rugitus onagri, est gemitus populi Gentilis expectantis præsentiam Christi, vt herbam. Iob. 6. a. *Basi. s. Ps. 37. Gre. 7. mor. 4. & 27. mor. 15. Ori. s. Can. ho. 3.* *Gemitus pœnitentiæ & desiderii.*

Irrugiens Esau pro benedictione data Iacob minori. Gen. 27. designabat animalem hominem, seu appetitum sensitiuum, qui cōtristatur, cùm subiicitur spiritui, quousque veluti nouellus equus sub domitore mansuescat. *Geor. Ven. cant. 2. tom. 7. cap. 4.* *Remurmurans appetitus.*

Rugiens leo, erat Caiphas in passione aduersus Christum. Psal. 21. Et rugientes catuli leonum, sunt dæmones, & hæretici prędicantes, vel nequissimarum, sed tamen eminentium potestatum ministri spiritus, importunis tentationibus insurgentes, & etiam ipsi impetus tentationum. Iob. 4. b. Psal. 103. Ier. 2. c. Eze. 22. f. Amos 3. a. 1. Petr. 5. c. Iob. 4. b. *Arn. s. Ps. 21. Hie. s. Eze. 22. & s. Ier. 2. Gre. 5. mor. 15. 17. & 27. mor. 19. Clim. grad. 25.* *Caiphas. Dæmones. Hæretici. Impetus tentationum.*

Rugiunt Iudæi, quasi vrsi, aduersus Christianos. Isa. 59. c. *Hie. s. Is. 59.*

Ruminare.

Ruminare, dicuntur animalia, quæ cibum iam deuoratum è stomacho ad os reuocant, ac remandunt, rursumque deglutiunt. *Tert. de cibis Iudei.*

Ruminare ad prudentiā refertur, vel ad sapientiam, iuxta illud. Pro. 21. c. Thesaurus desiderabilis requiescit in ore sapientis, vir autem stultus deglutiet illum. Ruminat autem, qui verbum, quod est iustitię nutrimentum, in cogitationem tanquam in ventrem introductum, inde ipsum ad rationalem reminiscentiam reuocat. Cantic. 7. d. Et animalia ruminantia, sunt qui in lege Dei meditantur die ac nocte, eamque non solùm secundum literam, sed spiritualiter intelligunt. Leui. 11. a. Deut. 14. a. *Cle. Ale. 5. strom. Ori. s. Leu. ho. 7. Hie. s. Ps. 95. Isy. s. Leu. 11. Aug. ho. 45. Gre. s. Cant. 7. Cyr. cont. Iulian.* *Meditari in lege Dei.*

[...]lgus Iudæo[...]

Qui ruminant, & non diuidunt vngulam, sunt vulgus Iudæorum, qui eloquia Dei habent quidem in ore, fidem autem & basim non habent, quæ transmittit ad Patrem per Filium: & innititur veritati. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 32.*

Hæretici. Iudæi. Ruminant hæretici super tritico & vino, quum tractant de eucharistia. Hose. 7. d. vel sunt Iudæi orantes solum pro temporalibus. *Cle. Alex. 7. strom. Hie. s. Hose. 7. Rup. s. Hose. 7.*

Rumpere, vide Abrumpere.

Runcina.

Runcina, est maior serra, qua fabri materiarii secant arborum moles in cantheriis.

[...]tiones hæreticorum. Runcina fabri, qua formatur idolum. Isa. 44. b. designare potest rationes dialecticas hæreticorum, quibus suos formant errores. *Hie. s. Isa. 44.*

Rupis, vide Lapis. Rursum, vide Iterare.

Ruta.

Ruta, est herba odorem grauem habens, sed vtilis in medicaminibus, maximè contra venenum. Luc. 11. g. Ponitur pro re vili, quando Pharisæi decimabant mentham & rutam. *Glo. ord. s. Luc. 11.*

Ruth.

Ruth. i. saturata, vel inebriata, mulier Moabitis, vxor Mahalon, quam postea duxit Booz, soluto calceamento propinquioris, genuit autem Obed.

Ecclesia ex Gentibus. Ruth ducta à Booz, soluto propinquioris calceamento, typus est ecclesiæ ex Gentibus, quæ facta est sponsa Christi, quæ à pedibus ascendit ad caput, sicut Ruth, quæ antequam duceretur à Booz, ad pedes lecti eius iacuit. Ruth. 1. c. 2. 3. Erat autem Moabitis, ex iis videlicet, qui non intrabant in ecclesiam Dei. *Amb. 3. de fide. 5. & s. Luc. 3. Hie. s. prolo. in Hose.*

Rutilare, vide Fulgere.

Saba, Sabæi.

SABA, id est, conuersio, siue captiuitas, aut canities, vel sessio, filius Regma, à quo ciuitas regalis Aethiopiæ, cuius incolæ dicuntur Sabæi. Scribitur autem Hebraicè per ש. Saba autem per ס est filius Chus. Gen. 10. a. à quo Saba metropolis Arabiæ fœlicis, cuius incolæ etiam dicuntur Sabæi. Regina autem Saba. venit ab illa Saba, quæ est in Aethiopia, quæ dicitur Meroe, Sunt tamen qui dicant ipsam venisse à metropoli Arabiæ, vt diximus in Arabia.

Gentilitas. Anima conuersa. Saba, vt interpretatur conuersio, in bonum, significat Gentilitatem venientem ad fidem. Et regina Saba, est ad Deũ conuersa. 3. Reg. 10. a. Isa. 43. a. 60. b. Ezec. 38. d. Mat. 12. d. Luc. 11. d. Et Sabaim, hoc est, circuitiones, aut ebrii, sunt viri Saba, designantes Gentiles ad fidem transeuntes. Isa. 45. c. *Hie. s. Isa. 60. & ad Aglasiam.*

Hypocritæ. Hæretici. Saba etiam, vt interpretatur conuersio, in malum sumitur, vt sit auersio, & designat hypocritas, aut hæreticos, qui ferunt in Tyrum aromata falsa. Eze. 27. e. Et vt interpretatur captiuitas, seu captiuantes, Sabæi sunt hæretici persecutores ecclesiæ. Iob. 1. c. *Hie. Aglasiæ & s. Iob 2.*

Implicatio temporalium. Saba, iuxta Gregorium, interpretatur rete, & designat multiplicationem, qua quis rebus temporalibus aut cognatorum, quas iam reliquerat, rursum se implicat. Iob. 6. c. *Gre. 7. mor. 17.*

Doctores ecclesiæ. Sabæi in bonũ, dici possunt doctores ecclesiæ, cõuertẽtes peccatores, aut infideles. Ioel 3. b. *Hie. s. Ioel 3.*

Dæmones. Sabæi, vt interpretantur captiuantes, immundos spiritus designant, qui cunctos quos sibi subiiciunt in infidelitatem & in infernum captiuos ducunt. Iob. 1. d. Ioel 3. b. *Gre. 2. mor. 25. Rup. s. Ioel 3.*

Sabaa.

Natura humana. Sabaa. i. captiua, interpretatur naturam humanam, in huius seculi ærumnis ligatam. 1. Reg. 13. d. non tamen est in Hebræo. *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Sabama.

Superbia hæreticorum. Sabama. i. attollens altitudinem, siue captiuitas nimia, aut canicies vel sessio multa: ciuitas Moab, quam ædificauerunt filii Ruben: typus est superbiæ hæreticorum. Num. 32. g. Iosu. 13. c. Isa. 16. c. *Hie. s. Isa. 16.*

Sabaoth.

Sabaoth. i. exercitus, siue militiæ, aut fortitudines. Ier. 11. d. Sumi solet pro multitudine angelorum, quæ dicitur exercitus Domini, & militia cælestis.

Sabarim.

Angeli, vel Sancti. Sabarim. i. circuitus montium siue altitudinis: scribitur per ס, ponitur terminus aquilonaris terræ promissionis. Ezec. 47. c. designat eos montes, de quibus dicitur Ps. 124. Montes in circuitu eius. *Hie. s. Eze. 47.*

Sabat.

Rigor correctionis. Sabat. i. sceptrum, vel virga, aut tribus, est mensis Februarius, & designat rigorem correctionis. Zach. 1. b. *Hie. s. Zach. 1.*

Sabbatum.

Epiphan.1. contr. hæreses tom.2.

Sabbatũ.i.requies,siue cessatio,sic dicebatur septima dies,in qua Deus cessauit ab omni opere,quod patrarat,& ex præcepto Dei obseruabatur à Iudęis,ab omni seruili opere cessãtibus.

Aug.epist.119.

Varia autem sabbata decreuit lex. Aliud quod secundùm septenarium dierum numerum reuoluitur,natura sabbatum,aliud verò,propter subiacientes nouilunio, secundùm Lunam, & consequentes festiuitates,velut dies fixorum tentoriorum,& dies paschatis,quando agnũ mactant, & azyma comedunt. Sumitur autem sabbatum aliquando pro ipsa hebdomada. Luc.18.b. Ieiuno bis in sabbato. Inter præcepta autem decalogi solùm sabbatum seruari præcipitur figuratè, iuxta Augustinum.

Ori.s.Num.ho.23. & s.Ps.36.ho.3. Hie.s.Isa.58.66. & s.Eze.46. Isyc.s.Leuit.23. Cyril.4.s.Ioan.51. Phil.de Cherubim Gre.Nysse.de vita Mosis. — *Requies æternæ fœlicitatis.*

Sabbatum æternæ gloriæ quietem designare solet, qua Deus Sanctos in se requiescere facit.Gen. 2.a.Exo.16.e.f.20.b.31.c.35.a.Num.28.b.Deut.5.b.Isa.58.d. Ezec.46.a. Mat.11.b. Designat etiam requiem Sanctorum sine corporibus, vt die dominica, quæ est octaua,sit resurrectio corporum. Et sabbatum ex sabbato, dicit perpetuam requiem succedentem operibus.Isa.66.g.Leu.23 a.Ps.36.Ioan.7.c.Solus autem Deus est in sabbato,& festo perpetuo, quia semper etiam operando quiescit, & lætatur. In sabbato autem Dei neque manè,neque vespera est,quia nec initium, nec finis perfectionis. In perfectis autem est manè,sed non vespera,quia initium sed non finis perfectionis.Iudæi celebrabant sabbatum, quia iam erat requies mortuorum, sed dies dominicus, non nisi post resurrectionemChristi celebratur,quia tunc etiam est requies corporum. Sabbatum, quod est medium in Phase, cui succedit prima sabbati, quæ est octaua, designat requiem, ad quam transitur ex hac vita, sed succedit ei octaua, quæ est prima sabbati, vt designetur operatio fœlicitatis,quæ non perturbet requiẽ, sed perficiat: ideo septima dies sine vespera nominatur.Genes.2.a. Sanctificatur autem hæc requies per Spiritum sanctum, nec in alio est tanquàm in obiecto nisi in Deo, quia omnis creatura est mutabilis.

Aug.epist.119. Rup.2.s.Gen.19.

Epiphan.1.contra Ebionitas tom.2. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.12. — *Christus.*

Sabbatum etiam verè est Christus,quia veram & perfectam præstat quietem.Ipse enim est in quo Deus quiescit, quem dedit nobis finem, in quo quiescamus. Et est sabbatum ex sabbato, quia qui cessant à peruerso opere, illi quiescunt in cælesti retributione.Isa.66.g.

Gre.s.Eze.ho.6. Ori.s.Num.ho.23. Hie.s.Eze.22.44 & s.Isa.56.58. Isyc.s.Leu.19. Rup.2.s.Gen.19. — *Cessatio à peccato. Vita contemplatiua. Notitia scripturarum.*

Sabbatum quoque Dei,est quando cessatur à peccato, & perpetuum obseruat sabbatum, qui spe futuri omnia bona operatur. Ezec.44.f.Num.28.b.Leu.19.a.Et sabbatum agit,quicunque spiritualibus vacat, & à malis operibus abstinet. Qua ratione sabbatum est requies vitæ contemplatiuæ, quæ optima pars est, & requies, quæ in notitia scripturarum habetur, & hoc est sabbatum delicatum.Is.56.a.58 d.Ier.17.e.Eze.22.f.

Ori.s.Leui.ho.13. — *Memoria Dei.*

Sabbata singula, in quibus offerendum est sacrificium, designant memoriam continuam Dei habendam.Luc.24.b.

Ori.s.Mat.ho.29. Amb.s.Luc.21. Hie.Aglasiæ.& s.Mat.24. Au.q.in Euan.32 & 2.de consens. Euang. — *Ociositas. Lætitia de temporalibus.*

Sabbatum interdum dicit ocium & quietem ab agendo, & sabbato fit fuga, quum quis torpet in opere virtutum.Mat.12.a.24.b.Et sabbata derisa, dicunt quietem malam, & ociositatem.Thren.1.c.Sabbatum etiam,in quo non debet fieri fuga,designare potest lętitiam de tẽporalibus,& quietem in eis,& crapulam,& ebrietatẽ,quæ omnia impedimenta sunt fugę.

Gre.5.mor.22. Euch.q.in Matth. Amb.s.Luc.6.17. Isyc.s.Leui 26. — *Quies à lege veteri.*

Sabbatum secundo primum, designabat quietem à lege veteri, sed quod maneat in noua per bona opera, quibus ad secundam quietem gloriæ veniatur. Luc.6.a. Et sabbatum quod dedit Deus terræ Iudæorum, expulsis Iudæis, est vacatio literæ legis, quæ nunc non seruatur. Leuit.26.e.

Hie.& Aug.s. Ps.47. — *Firmitas ecclesiæ in fide.*

Secunda sabbati, significare potest firmitatem ecclesiæ in fide post Christi resurrectionem quæ est velut prima sabbati.Ps.47.in titulo.

Lyra.s.Isa.1. — *Peruersa quies Iudæorum.*

Sabbata Iudæorum & non Dei dicebantur.Is.1.b.quia non ea secundùm voluntatem Dei sed secundùm suas traditiones colebant, nec vacabant à peccatis.

Sabec.

Isyc.s.Leui.16. — *Crux Christi.*

Sabec.i.venia, erat virgultum, aut vepres,in quibus aries oblatus pro Isaac, hærebat cornibus. Gen.22.c.designat crucem Christi.

Sabulum, vide Arena. Saccus, vide Cilicium. Saccus, Sacculus, Sitarchia.

Saccus est,qui fit è grossiori tela, ad continendum & portandum frumentum, aut alia grana.Sacculus autem est paruus saccus,& sumitur pro marsupio. Sitarchia verò,est saccus vel pera,in qua cibus poni consueuit in viaticum.

Beda s.Pro.7. Aug.de Sanctis, sermone 42. Gre.ho.17. — *Gloria Christi. Occultatio sapientiæ.*

Sacculus pecuniæ, gloriam resurrectionis & immortalitatis Christi designare potest. Pro. 7.c. Potest etiam designare occultationem sapientiæ quæ eroganda est: ideo non portandus sacculus. Luc.10.a.12.d.22.d. Isa.46.b.

Glo.ord.s.Gene.42 — *Anima sapiens. Litera legis.*

Sacci impleti tritico. Gen.42.e.animam sapientia plenam significare possunt & etiam literam legis mysteriis plenam.

Amb.de Ioseph.11. — *Corpus Pauli. Velamen legis.*

Saccus iunioris,hoc est,Beniamin. Gen.44.a.corpus Apostoli Pauli designare potest, & etiam velamen legis.

Gre.s.1.Reg.9. — *Memoria.*

Sitarchia, memoriam significare potest, in qua non habent quod offerant, qui eam non excoluerunt.1.Reg.9 b.

Hie.s.Agge.1. Gre.s.Eze.ho.4. — *Amissio bonorum operum.*

Sacculus pertusus.Agge.1.b.inanitatem operum significat, quum videlicet quis facit aliquod bonum opus,& illud amittit per opus malum.

Sacer, Consecrare, Dedicare, Initiare.

SAcrum est id, quod est venerabile, & consecratum, vt vestes dicuntur sacræ. Et sacrum, interdum dicitur sacrificium. Exo.31.b.quum sacerdotes funguntur officio suo in sacris, hoc est, in sacrificando. Consecrare autem est sacrum facere, vt videlicet res non amplius in vsus humanos assumatur, sed in obsequium Dei consignetur. Dedicare, est per verba consecrare, aut honoris gratia deputare, aut dicendo deferre. Initiare verò est consecrare, offerre, & dedicare.

Incarnatio Christi. Resurrectio. Renouatio ecclesiæ. Dedicatio domus Dauid. Psal.29. in titulo, incarnationem significabat, & etiam resurrectionem, in qua omnia vitæ corpora dedicantur. Vel renouationem ecclesiæ per Christum, quæ etiam dedicabitur in resurrectione, quando immortalitatem acceptura est, quæ nunc vsque ad illud tempus ædificatur. Dedicatum templum octauo anno.3.Reg.7.g. est ecclesia tradita Deo patri in resurrectione. *Hila. & Arno.s. Ps.29. Hie. & Aug.s. Psa.28.*

Bona opera sacerdotum. Manus Christi in cruce. Consecrationes sacerdotum, figura erant consecrationum nouæ legis. Exo.28.g.29.a.e. Leu.8.b. Consecrabant autem manus, vt sacra essent opera, idque septem diebus, vt omnium operum mundicia monstraretur. Consecratæ quoque manus pontificis, manus Christi in cruce designabant. Leu.21.b. *Lyra.s.Exod 19. Isyc.s.Leui.21.*

Sacræ venerationis lamina dicitur, quam ferebat sacerdos in fronte, quia erat consecrata nomine Dei in eo scripta, ad honorem & cultum ipsius Dei. Exo.39.e.Leu.8.b. *Glo.ord.s.Exo.35.*

Perfectio operũ. Consecrata primogenita masculina Domino. Exo.13.b. sunt opera perfecta recognoscenda & reddenda autori Deo. Et consecratum, quod non redimitur. Leu.27.d. est habens integram perfectionem. *Glo.ord.s. Exo.13. Isyc.s.Leuit.27.*

Adscribere Deo bona opera. Consecrare omnia oleo. Exod.50 b. est quicquid agimus, gratiæ Spiritussancti tribuere. Et consecrare Domino adipem, & pectusculum. Leuit.7.d. est adscribere illi bonum desiderium, & fidem. Consecrat etiam agrum Domino. Leu.27.b. qui doctrinam suam dedicat in obsequium Dei. *Glo.ord.s.Exo.40. Glo.int.s.Leui.7. Isyc.s.Leu.27.*

Oratio voluntaria. Dedicanda sunt Domino voluntaria. Exo.35.d. quia in tabernaculo ecclesiæ non suscipitur oratio coacta. *Glo.int.s. Exo.35.*

Castigatio corporis. Consecrabant Leuitę manus Domino per occisionem fratrum. Exo.32.f. castigando videlicet corpora, vt munda essent opera. *Phil. de temulent.*

Consecrationis aries dicebatur. Leuit.8.d. quia immolabatur in consecratione sacerdotũ. Initiari Beelphegor, est seruire libidini, aut colere eos qui ventri nostro seruiunt. Ps.105. *Arn.s.Ps.105.*

Sacerdos, Sacerdotium.

Sacerdos, est qui Deo dicatus est ad sacrificia offerenda, à sacris dictus, qui & sacrificus. Sacerdotium autem est dignitas sacerdotis. Sunt autem sacerdotis munera. Primò orare pro populo, secundò offerre sacrificia, tertiò docere populũ, quartò est dux populi in bello, quintò deductor ad destinatum finem, sextò est iudex, septimò pastor & minister sacramentorũ.

Christus. Sacerdos Dei altissimi Melchisedec, typus est Christi veri sacerdotis secundùm naturam humanam. Gen.14.d. qui dictus est sacerdos in æternum secundùm ordinem Melchisedec. Ps.109. Hebr.7.c. Ipse est sacerdos magnus, rogans pro populo, ad quem pertinet hostia pro peccato. Leu.2.b.4.a.5.c.6.c.7.a.21.b.Num.35.d.Eze.45.f. Eundem designabat sacerdos Zacharias. Luc.1.a. Sacerdos comedens sacrificium pro peccato, est Christus, qui est ignis consumens peccata nostra. Leu.6.c. Et sacerdos fidelis suscitatus pro Eli.1.Reg.2.g. Ipse est sacerdos magnus Iesus, cuius typum gessit Iesus filius Iosedec. Zac.3.a.6.c.Agge.1.a. Christus autem optimè impleuit omnia sacerdotis munera superius posita. *Ori.s.Ios.ho.27.& s.Leu.ho.5.12. Amb.de fuga secu.2.& s.Luc.1. Hie.s.Agge.1.& s.Zac.3. Aug.12.ciu.Dei.17.& s.Ps.26. Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.2.*

Verbum diuinũ. Sacerdos scrutans lepram, est diuinum verbum, per quod discernuntur peccata. Leui.13.a.14.a.15.b. Et sacerdos Eleazar, significat arcanum, & mysticum sermonem. *Isyc.s. Leu.2.4.21. Euch.for.spirit.1.*

Offerentes sua Deo. Mens. Sacerdos est, qui offert se & opera sua Deo in sacrificium, & peculiariter ipsa mens, quæ dominatur in homine. Et debet nutrire ignem, vt habeat lucernas ardentes in manibus. Vnus autem sacerdos offert sacrificium volucrum, quia non est contemplatiua vita plurimorum, sed paucorum, qui tota mente se offerunt Deo, nil humanum vltra cogitantes. Leu.1.c.2.a.12.c. Et sacerdos Heliopoleos, est cultor mentis. Gen.41.f.47.e. Sacerdotes autem gementes, sunt partes animæ superiores, quæ diuinum cultum exercere debent. Thren.1.b. *Rup.1.s.Reg.10. Philo.quòd Deus sit immutabilis. Ori.s.Ios.ho.18. Ori.s.leui. ho.1.15. Isyc.s.leuit 1. Philo.de somniis.*

Fideles. Et omnes fideles sunt sacerdotes, si custodierint dignitatem vnctionis, de qua Ioannes dicebat Et vos vnctionem habetis à Sancto.1.Ioan 2.d.1.Pet.2.a. Et quia sunt membra summi sacerdotis. Et sacerdos qui offert sacrificium, est animus sanctus, qui autem non sic offerũt, sunt virgines fatuæ. Et sacerdotes Christi, sunt eius ministri ex Gentibus, qui sunt sacerdotes religione perpetua. Exod.29.b. Ps 131. Isa.66.g. Sacerdos, qui holocaustum offert, est vnusquisque perfectè sapiens, quia sacerdotium perfectionis exemplum est. Leu.6.b. Sacerdotale quoque regnum est in ecclesia. Exo.19.a. Et sacerdos fidelis, est sacerdos noui testamenti, & etiam quilibet bonus, 1.Reg.2 g. *Perfectè sapiẽs. Sacerdotes noui testamenti.* *Amb.4.de sacram. Hie.epist.Quis dabit capiti. Gre.25.mor.7. Isyc.s.Leui.6. Gre.s.1.Reg.2.*

Apostoli. Prelati. Doctores. Sacerdotes peculiariter dicuntur Apostoli, & eorum successores ac doctores, sicut filii Dauid erant sacerdotes.2.Reg.8.d.Isa.61.c. Et sacerdotes qui accedunt ad Dominum, sunt perfecti, & participes mysteriorum. Exod.19.d. Ipsi præcedunt populum in transitu Iordanis, exemplo videlicet & doctrina. Iosue 3.c.4.b. Ipsi accendunt lucernam verbi Dei. Ezech 40. Ipsi canunt tubis. Iosu.6.c. Ipsi sunt custodes templi. Num.3.f. Horum etiam officium *Hie.s.Isa.61.& s.Ezec.40. Ori.s.Ios.ho.4.7. Gre.s.Eze.ho.22. & s.1.Reg.6.14.*

Prædicatores.

est dare consilium accedendi ad Deum, quia sacra debent semper cõsulere, ideo qui hęc consulit, sacerdos est. 1. Reg. 14. c. f. Iob. 12. c. Sacerdotes quoque Philisthinorum, dici possunt prædicatores, & sacerdotes ecclesiæ, qui pollere debent sanctitate. 1. Reg. 6. a.

Angeli.

Sacerdotes interdum dicuntur angeli, qui offerunt pro nobis orationes. Eze. 46. a.

Hie. s. Eze. 46. Ori. s. Leui. ho. 6. Gre. s. Eze. ho. 22.

Sacerdotes minores paucioribus indumentis vtuntur, quia non ita perfecti vt maiores. Hi sunt qui excubant ad ministerium altaris: quia intendunt inuestigandis & corrigendis peccatis populi, vt eos ad pœnitentiæ lamenta perducant, & quasi incendant carnem in sacrificio, quam prius viuere permiserant in peccato. Eze. 40. g.

Beda s. Exod. 2. — *Deus pater. Christus. Diabolus. Princeps secularis.*

Sacerdos Madian, apud quem mansit Moses, significare potest Deum patrem, & etiam Christum, patrem animarum eruditarum, & è diuerso diabolum, & principem secularem. Exod. 2. c. 3. a. 18. a.

Isyc. s. Leui. 4. Rup. 1. s. Leui. 14. — *Christus. Adam. Pontifex. Sensus pietatis.*

Sacerdos peccans, intelligi potest Christus in membris suis, qui etiam est sacerdos offerens pro peccato. Vel fuit Adam, qui peccauit, & peccare fecit totum genus humanum. Vel est pontifex alios ad peccatum trahens: vel sensus pietatis & religionis. Leu. 4. a.

Ricar. de S. Vict. de extermi. mali. 21. — *Primates.*

Sacerdotes ad literam dicuntur aliquando primates. Gen. 41. f. filiam Putipharis sacerdotis Heliopoleos. Ex. 2. c. Erant autẽ sacerdoti Madian. Et filii Dauid erant sacerdotes. 2. Reg. 8. d.

Arn. s. Ps. 73. — *Inuestigatio & retractatio.* — *Corpus & anima.*

Sacerdotes portantes arcam. Ios. 3. d. sunt ignotorum inuestigatio, & cognitorum retractatio, qui portant arcam contemplationis in Iordanis fluenta, quum per inuestigationis & retractationis studium, ad desideriorum nostrorum considerationem, nostræ contemplationis oculum reflectimus. Possunt etiam designare corpus & animam. Ps. 73.

Ori. s. Luc. ho. 34. — *Lex non saluat.*

Sacerdos, qui trãsiuit relicto vulnerato, est lex, quæ nõ sufficiebat saluare. Mat. 8. a. Luc. 10. e.

Hila. s. Mat. Ca. 7. — *Sacerdotes & doctores mali.*

Sacerdotes polluentes sanctum, sunt mali sacerdotes Ecclesiæ, & etiam mali doctores. Sopho. 3. a. Malac. 1. b.

Gre. s. 1. Reg. 1. 2. — *Sacerdotes & principes Iudæorum.*

Sacerdotes Domini Ophni & Phinees, Scribas & Pharisæos designant, qui habebant fidem, & non opera: ideo erant vt sepulchra dealbata. Qui ideo dicuntur esse in Silo, quia occidendo Christum, inuenerunt redemptionem generis humani, licèt malo animo ipsi occiderint. 1. Reg. 1. a. 4. b. Et sacerdos Eli, est populus Iudaicus cũ sacerdotio, vel etiam patriarchæ. Et sacerdotes impii, sunt principes Iudæorum. 1. Reg. 2. g. Ipsi dicebant. Vbi est Deus? quia non quæsierunt Christum. Ier. 2. d. Et sacerdotes Baal sacrificantes, & clamantes, & incidentes se, fuerunt principes & sacerdotes Iudæorum, qui coluerunt latronem Barabbam, & clamauerunt: Crucifige, & perfuderunt se sanguine, dicentes: Sanguis eius super nos. Occisi sunt autem, cùm destructa est Hierusalem. 3. Reg. 18. f.

Rup. 5. s. Reg. 9.

Ori. s. Gen. ho. 16. Gre. s. 1. Reg. 5. Hie. s. Isa. 28. & s. Hos. 5. 6. Anton. epist. 2. — *Seruientes diabolo. Sacerdotes hæreticorum & Iudæorum. Principia operationis praua.*

Sacerdotes Pharaonis, sunt seruientes diabolo, qui liberas habent possessiones, quia diabolus eos pascit terrenis. Contra, sacerdotes Christi nihil habent, sed sunt pars Domini. Ge. 47. e. Et sacerdotes Dagon, seu Iudæorum, sunt qui adhuc seruiunt diabolo per praua desideria. Iudi. 17. d. 18. a. 1. Reg. 5. b. 3. Reg. 13. a. Et sacerdotes Israel, erant sacerdotes hæreticorum & idolorum, qui sunt sacerdotes interficientes. Hos. 5. a: 6. d. 7. c. Et sacerdotes ebrii, sunt sacerdotes hæreticorum & Iudæorum, prauè intelligentes scripturas. Is. 28. b. Sacerdotes etiam Baalim, sunt principia operationis aduersæ seu prauæ. 3. Reg. 18. e.

Gre. s. 1. Reg 2. — *Societas fidei. Beatitudo.*

Sacerdotalis pars vna, ad quam admitti petent Iudæi, est societas fidei. 1. Reg. 2. f. Vel est beatitudo, de qua dicitur Apoc. 5. c. Fecisti nos Deo nostro regnum & sacerdotes.

Sacramentum.

Sacramentum, à sacro dictum est, quod iurisiurandi sacratione interposita geritur, & interdum ponitur pro arcano & mysterio, quasi sacrum secretum, vt Tobiæ 12. b. Sacramentum regis abscondere honorificum est. Sapi. 2. d. Nescierunt sacramenta Dei. Ephe. 1. b. Notum faceret nobis sacramentum voluntatis suæ. Dan. 2. c. Vt quærerent misericordiam à facie Dei cæli super sacramẽto isto. Apo. 17. d. Ego dicam tibi sacramentũ mulieris & bestiæ.

Sacrarium.

Sacrarium, est locus sacer in templo, in quo sacra reponuntur: dequo 1. Cor. 9. b. Qui in sacrario operantur de sacrario viuunt.

Philo. 1. allego. — *Anima.*

Sacrarium, in quo non est plantandus lucus, est anima, in qua reponuntur sacræ virtutes, & ipse Deus requiescit.

Sacrificare, Immolare, Libare, Delibatio, Sacrificium. Hostia, Holocaustum, Libamen, Victima.

Hie. s. Ioel 1.

Sacrificare, generale nomen est, vt sit idem quod sacrum facere, & sacrificium res diuina. Immolare autem, est quasi mola, id est, farre molito & sale hostiam fusam sacrificare. Libare autem, est leuiter degustare, & quasi summis labiis attingere, quod quia fiebat in sacrificiis, sumitur pro sacrificare. Porrò hostia erat animal, quod immolabatur & mactabatur, quæ etiam victima dicitur. Holocaustum autem erat hostia, quæ tota igne comburebatur, & absumebatur. Libamen verò & libamentum est, quicquid in sacris libatur, & peculiariter quæ adiungebantur hostiæ: vt simila, oleum, thus, &c. Oblatio etiam similæ, & olei, quæ additur holocausto, dicitur sacrificium. Eze. 46. b. Sacrificium quoque dicitur fieri de simila, libatio verò de vino, & generaliter de liquidis. Ioel 1. b.

Sacrificium salutare, quod & hostia pacifica dicitur, significare solet imprimis Christum,

& eucharistiam

Christus. Eucharistia. Caro Christi.

& Eucharistiam.Leu.1.3.7.9.Ipse est hostia,quam Deus præparauit.Sopho.1.b.Exo.10.f.18.b.34.c.Et hostia expiationis.Exo.29.c. Et hostia, quæ est sancta sanctorum. Leuit.14.b. Ipse etiam Christus vel eius caro,est holocaustum tam de ariete, quàm de agno anniculo.Genes.22.a.Leu.9.b.16.a.Psal.19. Ipse est delibatio sancta. Rom.11.b. Et sacrificium vespertinum, quia ad vesperam passus est.Ps.140.Ad immolandũ autem ascendens Elcana, designat Christum;qui obtulit semetipsum pro nobis.1.Reg.1.a. Et immolatio eius est ipsa passio, quum tanquàm ouis ad occisionem ductus est. Isaiæ 53.c. Immolauit quoque victimas sapientia, quando Christus suis passionibus ecclesiam consecrauit vel vitam prædicantium mactari in persecutione permisit. Prouerb.9.a. Sacrificium autem coctum in clibano est Christus in vtero Virginis formatus. Designare etiam potest doctrinam, quæ ex charitate procedit. Leuitici 2.b. Et sacrificium de craticula, mortem Christi designat, & etiam patientiam in multiplici passione. Leu.2.c.Sacrificium quoque voluntarium, fuit passio Christi. Ps.53. Immolatio etiam vaccæ extra castra, designabat Christum extra portam Hierusalem passurum, & immolabatur coram omnibus, ex quorum genere fuerunt, qui ipsum publicè immolaturi erant. Num.19.a. Decima autem die agnus tollebatur & non immolabatur vsque ad quartam decimam diem.Exo.12.a.quia per legem quidem Christi passio præfigurabatur, & tamen per Euangelii quadrigam narratur passus. Denarius enim numerus ad legem pertinet,propter decem verba legis. Quaternus verò ad nouum testamentum,propter Euangelia. Hostiæ multiplicantur iuxta multitudinem peccatorum. Et Sancti diuersi, diuersæ sunt hostiæ.Sed in his omnibus vnus est agnus, qui totius mundi potuit auferre peccata,& ideo cessauerunt cæteræ hostiæ, quia talis hæc fuit hostia, vt vna sola sufficeret pro totius mundi salute. Cæteri enim precibus peccata,hic solus potestate dimisit. Immolare passerem in vase fictili, designabat passionem Christi,vel fidem passionis eius.Leuit.14.a.

Ori.s.Leui.ho.15. & s.Gen.ho.8. Aug.s.Ps.19. Chry.in Ps.75. — Christus in vtero Virginis. Doctrina ex charitate. Mors Christi. Patientia. — Ori.s.Rom.11. Gre.s.1.Reg.1. Aug.s.Ps.140. Beda s.Pro.6. Glo.int.s.Leu.2. Hila.s.Ps.53. Aug.q.in Num.33. Beda s.Exod.11. Ori.s.Num.ho.24. — Fides passionis. — Ori.s.Leui.ho.8. Gre.s.1.Reg.1.

Præsentatio humanitatis Christi in cælo. Prædicatio. Cotemplatio æternitatis.

Hostia solennis Elcanæ.1.Reg.1.c.designauit præsentationem humanitatis Christi in cælo & etiam ineffabilem amorem eruditionis. Immolat etiam hostiam solemnem, qui per eloquia prædicationis, auditorum corda in amorem conditoris accendit, & qui sublimia æternitatis gaudia contemplatur.

Solidus doctrinæ cibus. Oblatio sanguinis Christi. Martyrium. Feruor dilectionis. Perfectio. — Basi.ho.in prin.pro. Gre.17.mor.14. Isyc.s.Leui.23. Hie.s.Hose.9. Aug.s.Ps.65. Lyra.s.Exo.29.

Victimæ,quas mactauit sapientia.Prou.9.a.sunt solidus doctrinæ cibus,vel ipse Christus. Et liba vini, designant oblationem sanguinis Christi,& virtutem gratiæ spiritualis,& poculum doctrinæ, vel passionis & martyrii,& feruorem dilectionis, & perfectionem quam infert Spiritussanctus.Exo.29.g.Leu.6.7.23.c.Non libant autem Domino vinum hęretici, quia eorum nec doctrina nec opera placent Domino.Hos.9.a. Holocaustum quoque dicitur ipsum martyrium,quo totus homo offertur Deo.Ps.65.Et immolare arietem alterum, est offerre Deo Martyres, & peculiariter Petrum.Exo.29.c.

Confessio fidei. Fides. Corpus Christi. Corpus & anima. — Gre.s.1.Reg.2. Isyc.s.Leui.6. Hie.& Aug.s.Ps.65. Aug.q.in Iudi.49.

Sacrificium Domini, est confessio humanitatis, & diuinitatis Christi.1.Reg.2.d.Et immolare victimas, est offerre Deo veræ fidei confessionem.Exo.24.b.Sacrificium autem sacerdotum crematur totum, quando totam fidem passionis & incarnationis Christi offerimus,nec quicquam prætermittimus.Leu.6.c.Holocausta quoque medullata significant fidem,vel interiora cum charitate,vel corpus Christi,vel corpus & animam.Ps.65.

Ecclesia. — Au.10.ciu.Dei.6

Holocaustum, quod obtulit Iephthe,offerens filiam suam virginem, est ecclesia, quam offert Christus Patri sine macula & ruga.Iudi.11.g.

Homo consecratus Deo. Corpus & anima. — Ori.s.Leu.ho.4.& s.Rom.12. Hie.s.Ier.12.& s.Mar.9. Chry.in Ps.95. Amb.3.offi.14. Tho.1.2.q.102.ar.3.

Sacrificium, est homo, Dei nomini consecratus, & Deo deuotus, quatenus mundo moriatur,vt Deo viuat.Ipsum quoque corpus quum per temperantiam castigatur, & multò magis anima,quum se refert ad Deum,vt igne eius amoris accensa,formam concupiscentiæ secularis amittat.Exod.29.40. Leu.6.d.8.9.10.c.14.Ps.4.50. Rom.12.a. Et mali fiunt victima, quando conuertuntur.Ier.11.a.Mar.9.d.Hostia autem offertur sine macula,quando non vna sola virtus offertur,vt virginitas sine humilitate,sed omnes simul.Hostia quoque pro peccato,est homo in baptismo,& pœnitentia.Leu.4.7.Iob.42.b. Sacrificium autem pro peccato diuidebatur in duas partes, vna comburebatur,altera cedebat in vsum sacerdotum,ad significandum expiationem peccatorum fieri ministerio sacerdotum, nisi quando offerebatur sacrificium pro peccato totius populi.

Lex cum sensu spirituali. Inferior cognitio. — Ori.s.Leui.ho.4. Glo.int.s.Leui.1.

Sacrificia Domini sempiterna, duplicem sensum sacræ scripturæ significare possunt, sed principalius sacrificium sempiternum est lex spiritualis.Leu.6.c.Hostia quoque dici potest litera legis,cui detrahitur pellis,hoc est,velamen literæ.Leu.1.b.

Sapientia. — Glo.int.s.Leui.2. Isyc.s.Leui.6.

Sacrificium de simila, est inferior cognitio. Leu.2.a b.6.c.7.14.b. Vel quum simila sit delicatissima farina, poterit designare ipsam sapientiam,& sacrificium de simila erit oblatio sapientiæ,quæ est præcipua inter dona Spiritussancti. Sacrificium perpetuum, quod die ac nocte crematur,offerunt sacerdotes,vt à perfecta sapientia incipiens,in eadem finiatur, & tota vita componatur ad perfectionem.Leu.6.b.

Deuotio fideliũ. Oratio. — Gre.s.1.Reg.9.

Sacrificium populi in excelso, & hostia, quam benedicebat Samuel.1.Regum 9.b.est deuotio electæ plebis, ad audienda excelsa verba Dei. Sed antequàm benedicatur à Samuele, & audiat verbum Dei, est quidem munda, sed post benedictionem, est etiam mundans, quia augetur charitas,quæ operit multitudinem peccatorum.Iacob.5.d.Hostia quoque gratiarum,est oratio.Leu.7.b.

Laudes Dei. — Rup.7.s.Gen.25. Chry.in Ps.95. Aug.s.Ps.49.

Hostiæ pacificæ, sunt victimæ labiorum confitentium nomini Dei, vt ad ipsum pacem habeamus. Gen.28.d.Holocausta etiam erunt laudes, quæ offerentur in patria, sine alicuius

Hie. s. Ps. 26. Aug. s. Ps. 26. 53. Gre. s. 1. Reg. 2.

defectus admistione. Ps. 50. In hac autem vita est sacrificium laudis honorificans Deum. Ps. 49. Ad hæc etiam referri potest holocaustum adipis. Leu. 3. 4. 5. 8. 9. Hostia quoque vociferationis est sacrificium laudis. Ps. 26. Sacrificat autem voluntariè Deo, qui eum laudat, non propter aliquod creatum, sed solùm quia bonus est. Ps. 53. Sacrificium quoque iustitiæ, est hostia laudis, qua redditur Deo quod suum est. Ps. 4. 1. Reg. 2. d.

Aug. 10. ciui. Dei 6. & s. Ps. 49. Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Arn. & Hil. s. Ps. 140. Chry. in Ps. 95. Amb. apol. Dani. 17. Basi. s. Ps. 115. Hie. s. Ionam 2. Ori. s. Leui. ho. 9. Hil. s. Ps. 65. Isyc. s. Leui. 22. Glo. int. s. Exo. 25. Gre. s. 1. Reg. 14. 15. Chry. in Ps. 95.

Sacrificium sunt etiam opera misericordiæ, & sacrificium vespertinum quod fit per eleuationem manuum, sunt opera misericordiæ cum oratione, & etiam, quæ fiunt proxima iã morte. Psa. 49. 140. Et sacrificium iustitiæ, est quale obtulit Abel, quum quis exercet opera iustitiæ. Sacrificium etiam iustitiæ, est sacrificium passionis Christi. Psa. 4. 50. 115. Offeruntur quoque sacrificia in iustitia, hoc est, per opera iustitiæ. Malac. 3. a. Isa. 19. d. Ion. 2. d. Holocaustum etiam est opus omnino perfectum, ideo in holocausto, offerebatur masculus, & non fœmina. Exo. 20. d. Leu. 1. c. Hostia etiam pro gratiarum actione, est Euangelica conuersatio, quæ comedi debet eodem die, quia nunc est implenda, & non est expectandum futurum seculum. Leu. 22. d. Libamina quoque ex liquidis, sunt vota bonorum operum. Gen. 35. b. Exo. 25. c. 37. Leui. 14. d. Sunt etiam victimæ eorum, qui se à communi publico nequaquam separant, sed singulari virtute agunt, vt virtutes aliorum districtius transcendant. 1. Reg. 15. e.

Opera misericordia. Opera iustitiæ. Opera perfecta.

Holocausta propriè erunt in fælicitate, quando nihil restabit offerendum, quod non offeratur. Exo. 20. d. Leu. 1. c.

Fœlicitas.

Sacrificium de ouibus, quod obtulit Abel, innocentiam cum fide noui testamenti Deo gratam significat. Sacrificium verò Cain de fructibus terræ, terrena opera veteris testamenti, quæ non erant accepta Deo. Gen. 4. a.

Innocentia cum fide. Opera terrena veteris testamenti.

Gre. s. 1. Reg. 10.

Victimæ pacificæ obedientiam Deo gratam significare possunt. Exo. 24. b. Leu. 4. g. 7. b. 1. Reg. 10. b.

Obedientia.

Philo. de profugis.

Victima holocausti, quam sibi prouidet Deus, dici possunt actus potentiarum ordinati à Deo. Gen. 22. b.

Actus potentiarum.

Isyc s. Leui. 1. Ori. s. Leui. ho. 5. Gre. s. 1. Reg. 15. & s. Eze. ho. 20. Hie. s. Ier. 17. & s. Mich. 6. Aug. s. Ps. 49.

Holocaustum de volucribus & pecoribus mundis, puritatem vitæ, & contemplationem cælestium significare potest. Gen. 8. d. Exod. 10. f. 35. 38. a. Leu. 1. c. 6. b. 14. b. 15. c. Holocaustum autem est omnimoda seculi renunciatio, & voluptatum plenissima abnegatio: totum se enim quis Deo per intelligibilem ignem spiritus offert, non iam terrenus, sed spiritalis, & quodãmodo cælestis effectus. In holocaustum etiam offertur corpus proprium, quum per pœnitẽtiam castigatur. Exo. 24. b. In holocaustum quoque offeruntur interiora. Holocausta enim sunt eorum, qui se omnino subtrahere volunt à publico operis, vt Deo se totos per amorem inflammatos offerant in secreto contemplationis. 1. Reg. 15. e. Ier. 17 d. Mic. 6. b. Ps. 49. Holocaustum etiam offert, qui cœlibem agit vitam. Nu. 28. a. Holocaustum autem iuge, sunt orationes continuæ cum vita immaculata, & non interruptæ, per peccatum. Et holocausta Salomonis sunt orationes in ecclesia. 3. Reg. 10. a. Et holocausta medulata, sunt orationes cordis & oris. Ps. 65. Oblatio autem munda sacrificatur Deo in omni loco in ecclesia, hoc est, orationes & Eucharistia. Mala. 1. c. Eze. 40. e. Holocaustum quoque offerre, est totam mentem igne compunctiõnis incendere, vt in ara amoris cor ardeat, & quasi delicta propriæ sobolis, inquinamenta cogitationis exurat. Offert etiam holocausta per singulos filios, vt Iob, qui pro vnaquaque virtute, vt pura esse debeat, preces Domino fundit. Iob. 1. a. Fiebat autem holocaustum de turture & columba, ob excellentiam volatus, & etiam offerebantur pro peccato, ob gemitum.

Ori. s. Nu. ho. 23. & s. Cant. ho. 2. Arn. s. Ps. 65. Hie. s. Mala 1. & s. Ezec. 40. Chry. in Ps. 95. Gre. 1. mor. 35.

Puritas vitæ. Contemplatio cælestium. Perfecta seculi renunciatio. Pœnitentia. Vita calebs. Orationes cum vita immaculata. Eucharistia.

Ori. s. Leui. ho. 2. Isyc. s. Leui. 1. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 3. Rup. s. Leui. 12.

Hostia pacifica significat perfectos, & cõmunia vota fidelium, & spiritualem conuersationẽ. Hoc sacrificium erat proficientium, & ex eo fiebant tres partes, vna incendebatur & altera erat sacerdotum, tertia offerentium, quia salus est à Deo, dirigentibus ministris, cooperantibus hominibus, qui saluantur. Huius hostiæ pectusculum & armus dexter erant sacerdotis, vt designaretur ad ipsum pertinere sapientiam & fortitudinem. Leui. 1. 3. 7. 9.

Perfecti. Communia vota fidelium. Spiritualis conuersatio.

Gre. s. 1. Reg. 6. Chry. in Ps. 95. Glo. int. s. Gen. 31.

Holocaustum de vaccis offert doctor, quum nihil de scripturis intelligit, quod non amoris flamma comburat. Eodem referuntur holocausta Bethsamitarum. 1. Reg. 6. d. Sacrificium etiam est ipsa prædicatio. Immolatio autem Iacob, cum Laban. Gene. 31. d. Designauit communicationem doctrinæ & sacramentorum Gentilibus factam vnde victimæ dici possunt ipsa sacramenta. Gen. 43. d. 46. a.

Prædicatio ex charitate. Communicare doctrinam & sacramenta Gentilibus.

Glo. int. s. Exo. 13.

Immolare primogenita, est offerre Deo primordia bonorum operum. Exo. 13. c.

Offerre Deo principia operũ.

Hie. s. Isa. 56.

Holocaustum de armento offerre, est coniugatorum, vt Iob, qui sub iugo coniugii domui suæ benè præfuit, & filios suos in omni pietate subditos erudiuit, holocausta per singulos offerens, & Deo gratias agens totum bonum illi tribuendo. Leuit. 1. a. Victimæ quoque quæ non penitus comburebantur, pertinent ad coniugatos. Isa. 56. c.

Oblatio coniugatorum.

Hie. s. Isa. 34. & s. Ezec. 39.

Victima Domini in Bosra, designat iudicium vindictæ Dei in terra faciendum. Isa. 34. b. Immolauit quoque Deus victimam auibus & bestiis: quando tradidit hæreticos & Iudæos dæmonibus. Et eisdem immolauit victimam de Gog. Ezec. 39. e.

Iudicium Dei.

Ori. s. Leui. ho. 5.

Sacrificium pro delicto, est sacerdotis, quia conuertit peccatorem. Leu. 7. a. Eze. 44. g.

Arn. s. Ps. 105. Beda s. Pro. 7.

Sacrificia mortuorum, sunt munera Simoniaca malorum, & etiam hostia pacifica & holocaustum, quod offertur idolo, quæ sunt, quum quis pactum habet cum dæmonibus. Exo. 32. b. 4. Reg. 10. d. Ps. 105. Eccl'ici 35. b. 2. Mach. 4. c. Victimæ quoque meretricis, sunt hæreticorum opera, quibus arbitrantur se obsequium præstare Deo, etiam persequendo fideles. Pro. 7. c.

Munera simoniaca. Idololatria. Pactum cum dæmonibus. Opera hæreticorum.

Prouer.7.c. Ad hæc pertinet holocaustum de rapina, quod odit Deus. Isa.61.c. Et sacrificium & holocaustum, quod non vult Dominus, sunt eleemosynæ & alia opera cum errore fidei. Hose.6.c. *Hie.s.Hose.6.*

Quum dicit Deus, se non præcepisse sacrificiorum & holocaustorum legis veteris oblationem, ostendit se potius eam permisisse: ne videlicet offerrentur idolis. Item quia intentionem legislatoris hi, qui acceperunt, transgressi sunt. Cum enim subtilis esset, & valde sublimis lex, & propterea absconsa esset in superficie literæ, quatenus perscrutantes eam discerent, oportebat prius, vt suos sensus emendarent: quod si non agerent, non poterant ad veros sensus peruenire, sed ipsi fingebant sensus & traditiones, quas Deus non præceperat. Isa. 1.c. Ier.7.e. Hos.5.f. Ps.49. *Hie.s.Iere.7. Isyc.s.Leui.1.*

Frenatio concupiscentiæ. Sitis sanguinis Christi. Libans Dauid aquam Domino, quam prius concupiuerat. 2. Reg. 23. c. typus est rationis præcedentem concupiscentiam frænantis. Vel significauit se sitire sanguinem Christi, quam sitim nulla temporalis consolatio sedare valebat. *Amb.1.de Iaco.1. & apol.Dauid 7.*

Seruire Deo pura mente. Simplicitatem offerre. Mactare concupiscentias. Sacrificare petebat Moses in deserto, & non in Ægypto, quia in tenebris secularibus, & negociorum obscuritate, non potest seruiri Domino, sed in ociosa mente, & longe secedente à mundanis moribus. Sacrificant autem in Ægypto, qui sola fide seruiunt Deo, sacrificant in deserto, qui fidei addunt puritatem vitæ. Exo.5.a. Immolare autem super montem, est in sublimitate vitæ & perfectionis offerre. Exo.3.b. Immolare quoque abominationes Aegyptiorum, est virtutes operari, & simplicitatem offerre, quam reprobi abominantur, vel mactare concupiscentias & vitia, quę Aegyptii colunt. Exo.7.c.8.f. Immolare quoque vitulum, est mortificare carne, idque coram Domino, non ad inferiorem gloriam, sed ad superna intendendo. Le.1.4.8.16. *Ori.s.Exo.ho.3. Cyri.de adorat. in Spiritusancto. Glo.int.s.Exo.3. Amb.epis.4. Gre.mor 27. Ori.s.Leui.ho 1. Isyc.s.Leui.1.*

Pœnitentia. Mortificatio carnis. Immolant Domino greges & armenta Amalec, quando lubrici & incontinentes ad confessionem veniunt, & quod nequiter egerunt, pœnitendo delere satagunt. Primitias autem cæsorum reseruant ad immolandum, qui peccata deserunt, nec plangunt. 1. Re.15.e. Sic victima offerre, est carnis concupiscentias domare. Exo.8.f.30.a. Quasi autem viua, sed bruta caro mactatur, quando quilibet irrationabilis appetitus, vel affectus in nobis, carnis contritione mortificatur. Dani. 2. g. Immolat etiam passerem in vase fictili, qui carnem suam mortificat. Leui.14.a. *Gre.s.1.Reg.15. Ricar.de S.Vict.de somnio Nabuc.37. Ori.s.Leui.ho.8.*

Immolare agnum ad latus altaris, est à malo cessare, vel passionis Christi memoriam pro gentibus offerre. Le. 1.c. Immolare autem hostiam pacificam in introitu tabernaculi, erat imperfectorum, & à malo cessare incipientium. Le.3.a. *Glo.ord.s.Leui.1.3*

Immolatur hostia pro peccato, vbi offertur holocaustum, vt nouerit homo se sanctificatũ esse per peccati remissionem. Le.4.e.6.d.14.b. *Ori.s.Leui.ho.5.*

Imitatio Christi. Immolant vitulum Anna & Elcana, quia quod prædicator docet, Christus infundit in corde bene proficientis. 1. Reg.1. d. Tunc quoque immolat prædicator, quando electa corda per amorem suscipiunt hoc, quod in verbo & exemplo doctoris radiat de imitatione Redemptoris. 1. Reg. 16.a. *Gre.s.1.Re.1.16.*

Immolare hircum pro peccato principis. Le.4.e. est per emendationem tollere infamiam, quia hircus ductor est gregis.

Emendatio infamiæ. Obedientia. Immolare victimas, est internæ iucunditatis bonum Deo offerre, & obsequium obedientiæ, quo dæmones superantur, præstare. 1. Reg.6.c.10.b. *Lyra.s.Leui.4.*

Non immolandus eodem die fœtus cum matre. Le. 22.d. designat non debere seruare simul legem euangelicam cum lege veteri, sed vtramque suo tempore. Idem quod Christus non eodem die erat occidendus, quo immolabatur agnus, sed postero. *Gre.s.1.Reg.6.*

Iudæi immolãtes dæmonibus. Immolantes Philisthim hostias magnificas Dagon, capto Samsone. Iudic. 16. f. designant Iudæos, qui post mortem Christi iam non Deo, sed dæmoniis immolabant. *Isyc.s.Leui.22. Rup.s.Iudi.25.*

Tollentes diuinam prouidentiã. Cultus errorum. Libant super mensam Fortunæ, qui diuinam prouidentiam tollunt. Is.65.b. *Hie.s.Isa.65.*

Libant Diis frustra, qui colunt errores. Isa.11.c.18.c. Et immolant frustra bobus in Galgala hæretici, qui in errorum voluptatibus instar boũ pro terrenis laborant. Hos.12.d. Exo.22.c. 32.b.34.b. Et sacrificant homines vitulis, qui ipsos in errorem inducunt. Hose.13.a. Et sacrificant filios & filias sculptilibus Chanaan, qui tradunt simplices irrisoribus legis Dei. Psalm. 105. Et sacrificant idolis libamina, qui diabolo & erroribus discipulos dedicant. Is.57.b. Eze. 16. c. Sacrificant autem super lateres hæretici, qui errores suos dialectica nituntur arte firmare. Isa.65.a. Et sacrificant super montes, aut capita montium, quando superbè colunt suos errores. Isa.65.b. Hose.4.c. Et etiam in agro. Ieremiæ 17.a. Hose.11.a. Item in hortis, quando erroribus suis addunt voluptates, quasi Deo gratas. Isa.65.a. Victimas quoque declinant hæretici in profundum, qui deceptos à se dæmonibus tradunt. Hose.5.a. Item qui opera pœnitentiæ, & laboriosa faciunt ob aliquem terrenum finem. Immolat quoque filios Hierusalẽ, qui fideles in errorem inducit. Isaiæ 57.b. Ezechiel.16. c. Et immolant filios & filias dæmoniis, qui sensus & cogitationes illis offerunt. Ps.105. *Hie.s.Hose.12. Arn.s.Ps.105. Hie.s.Eze.16.et s. Isa.65.& s.Hos.5. Ori.s.Eze.ho.7.*

Colere libidinẽ. Sacrificant cum effœminatis, qui colunt libidinem, & qui errorum magistros sequuntur. Hose. 4. d. *Hie.s.Hose.4.*

Hostia impura. Sacrificat diabolus, aut hęreticus reti suo, quum fraudes & sermonem suum quasi Deum adorant. Haba.1.d. Item qui aurum & argentum colunt, tanquam per illa imperantes. *Rup.s.Haba.1.*

Gl.int.s.Exo.23. Immolare sanguinem super fermento. Exo.23.c.34.c. est offerre hostiam impuram, nec Deo placentem, ideo prohibetur.

Hostia gratiarum est secularis scientia. Le.7.b.

Immolare cæcum & claudum, vide Cæcus & Claudus.

Sacrilegium, Sacrilegus.

Sacrilegium, est sacrorum furtum, aut sacrorum violatio. Et sacrilegus, qui sacra, aut de loco sacro legit, hoc est, furatur, aut violat.

Ori.s.Roma.2. Amb.s.Rom.2. Sacrilegium committit Iudęus, quando templum corporis Christi, violauit, aut ipsum Christum negauit. Rom.2.d. *Iudæus persequēs & negās Christū*

Sacrilegium etiam committit, qui occultat verbum Dei, quando publicandum est. Et etiam hæretici, qui preciosas scripturarum margaritas furantur, & illis ad peruersos sensus abutuntur.

Sadducæus.

Sadducæus. i. iustus, aut iustificatus: erat secta inter Iudæos eorum, qui resurrectionem negabant: & tamen sibi iustitiam arrogabant. Matt.22.c. Mar.12.e. Luc.20.e. Acto.5.c.23.b.

Ori s.Matt.ca.16. Typum gerunt Sadducæi, populi Iudaici, qui negant resurrectionem Christi, & iustitiam legis sibi arrogant. Matt.16.a. *Iudæi.*

Sadoc.

Gre.s.Eze.ho.22. Sadoc, id est, iustus, aut iustificans, siue iustificatus, pontifex filius Achirob. 2. Regum 8.d. 1.Par.6.a. Typus esse potest Dei, vel ipsius Christi: de cuius semine sunt sacerdotes & Leuitę noui testamenti. Eze.30.g.44.f.48.b. *Deus. Christus.*

Hie.pro frater. Ambros. Sadoc sacerdos succedens cum Dauid post extinctos Eli, & Saulem, designat nouum sacerdotium cum nouo Imperio succedens. *Nouū sacerdotiū*

Sæculum, Secularis.

Hie.s.Eze.27. Sæculum, aut iuxta aliquos, seculum sine diphthongo, est tempus, quod solent homines viuere, vt Tyrus non erit vsque in seculum, hoc est, per Septuaginta annos. Eze.27.g. Seculū etiam, tota vita. Exo.21.a. Erit ei seruus in seculum. Spatium temporis. Ps.17. Dauid, & semini eius vsque in seculū. Principium. Gen.6.a. Potentes à seculo viri famosi.

Hila.s.Ps.118. Aug.s.Ps.9.71. Seculum interdum dicere potest durationem æternam, sicut dicuntur secula ęterna. Is.26.a. Et seculi dies. Mala.3.b. Seculum quoque dici potest vita præsens: seculum seculi, vita futura. Psal.9.71.118.142.144. *Duratio æterna. Vita præsens. Vita futura.*

Hie.s.Isa.9. Glo.ord.s.Isa.51. Seculum futurum dicit tempus post aduentum Christi, aut etiam post iudicium. Is. 9. b. Secula, quorum sunt generationes. Isa.51.d. designare possunt tempus, quo liberauit Deus populum de Aegypto. *Tēpus post aduētum Christi, aut post iudicium. Tempus liberationis de Aegypto.*

Ori.s.Matt.ho.24 Glo.or.s.2.Tim.2. Seculum interdum dicitur mundus, qui consummatur in perfectis, quibus est crucifixus, Matth. 24.a. Inde dicuntur seculares, qui rebus mundanis vacant. Et secularia negocia sunt, quum animus occupatur cura colligendæ pecuniæ, sine corporis labore, vt fit à negociatoribus. 2.Timot.2.a. *Mundus. Negocia pecuniaria.*

Hie.Cypriano. Seculum pro ignorantia, transtulerunt Septuaginta. Ps.89. Seculum nostrum in illuminatione vultus tui.

Sæuus, Sæuire, vide Crudelis.

Sagena, vide Rete.

Saginatus, vide Adeps.

Sagitta, Sagittarius, Iaculum, Spiculum, Spiculator.

Sagitta, est iaculi genus, quod arcu iacitur à sagittario. Iaculum autem generalius est ad omnia, quæ iaciuntur. Porro spiculum est lancea breuis seu telum missile à quo dicuntur spiculatores satellites ferentes spicula. Et aliquando carnifices.

Hila.s.Ps.119. Ori.s.Ps.36.ho.2. Hie.s.Isa.44.& s.Zach.9. Sagitta Dei interdum dicitur Christus à Patre missus, vnde & sagitta potentis dicitur. Ps.119. Et ipse dicitur sagitta electa. Isa.49.a. *Christus.*

Aug.s.Ps.44. Ber.s.Cant.ser.29. Sagittę acutæ Christi, vim charitatis eius designant. Psal.44. quibus sagittis vulnerata erat sponsa, quum diceret. Can.2.a.4.c. Vulnerata charitate ego sum. *Charitas Christi*

Ori.s.Ps.36.ho.2.3 Hila.s.Ps.126. Arn.s.Ps.119. Au.s.Ps.7.17.126 Euch.q.in Psal. Sagittę Dei, sunt homines ad omne præceptum implendum parati, pennis virtutum recta itinera transuolantes, quos Deus ponit sicut sagittam electam. Isa. 49.a. Et generaliter omnes boni, & obtemperantes Deo, sunt sagittæ in manu potentis. Psa.126. Peculiariter autē sagittę sunt Apostoli, & prędicatores, & etiam euangelistæ. Ps.7.17.119. *Homines obedientes. Apostoli. Prædicatores. Euangelistæ.*

Basi.s.Ps.7. Hila.s.Ps.119. Hie.s.Haba.3.& s.Iob.6. Gre.7.mor.2.3. Aug.s.Ps.37. Sagitta quoque Dei, est animaduersio & punitio Dei, & castigatio ad emendationem. Ps. 7.37.119. Is.5.g.49.a. Iere 4.g. Haba.3.c. Et sagittæ Domini dicuntur ebibere spiritum. Iob. 6.a. quando indignatio & castigatio Dei electos, quos in peccatis inueniunt, dum vulnerant immutant, vt duriciam suam transfixa mens deserat, atque ex salutifero vulnere sanguis confessionis decurrat. 4.Re.13.c. *Castigatio Dei.*

Ori.s.Nu.ho.7.& s.Ps.36.ho.2. Sagittæ præterea Dei, sunt verba Dei animam penetrantia. Psalm.17.44.37.63.76. Num. 24.b. Iob.6.a. Et sagittæ in manu potentis, dicuntur ipsa sacra verba. Psal. 126. Sagittę quo- *Verba Dei. Præcepta Dei. Verba iusti.*

que

que acutę Christi, sunt præcepta Dei peruolantia. Ps. 119.143. Sagittæ rursus sunt verba iusti, quæ penetrant cor peccatoris, vt conuertatur ad pœnitentiam. Ipsa quoque prędicatio & etiam oratio, sagittæ dici possunt. Hęc sunt iaculum quasi fulgur. Zac. 9. d.

Sagittæ in luce splendentes, sunt virtutes in anima iusti fulgentes. Habac. 3. c. Sic erant virtutes in Iob. Sagittæ quoque acutæ, sunt stimuli amoris. Ps. 44.

Sagittæ præterea, sunt pœnitentia, & carnis afflictio. Ps. 119.

Sagittæ paruulorum dici possunt sancta desideria de nouo habita, vel defensio fidei. Psalm. 63. Sagittæ etiam paruulorum cùm sint debiles, seu à debili manu prodeuntes, sunt plagæ Iudęorum in Christum, quæ licèt graues fuerint, tamen debiles fuerunt in eum, qui postea resurrexit.

Sagitta Ionathæ, quæ non abiit retrorsum, fidem Ionathę, quam erga Dauid seruauit, designare potest. 2. Reg. 1. d.

Sagitta potest etiam aliquando timorem significare, qui pungit mentem.

Sagitta mala, sunt verba peccatorum, vel quibus detrahit proximo, & eius vulnerat famã, vel quibus incitat iustum ad peccatum, eumque morti tradit spiritali. Item illa, quæ sunt cõcupiscentiarum, aut alterius nequitiæ organa, & hæreses, & fallacia malorum, tentationes dæmonum. Ps. 10. 63. Iere. 6. f. Thren. 3. b. Ezech. 39. a. Sagitta quoque acuta dicitur, qui loquitur contra proximum falsum testimonium. Prouerb. 25. c. Et sagitta volans per diem. Ps. 90. est concupiscentia manifesta: vel tentatio leuis in sciente, vel cognoscente. Vel sunt verba hæreticorum, quibus promittunt lucem veritatis & occidunt animam, & verba maledica, & conuicia, & inanis gloria. Sagittę quoque impiorum, sunt consilia & cogitationes pessimæ, & peccata. Psalmo 10. Et sagitta vulnerans, est lingua hæreticorum. Ieremi. 9. Et dentes eorum dicuntur sagittæ. Psalm. 56. Demum sagittæ, sunt Antichristus & omnes mali.

Sagittæ dicuntur mortalitas & miserię huius vitæ. Ps. 57.

Sagittæ famis mortiferæ, sunt ablatio verbi Dei. Eze. 5. d.

Sagittarius vir in bonum est, qui per sanctę intentionis arcum, audientium cordibus verba rectę exhortationis infigit. Ps. 41.

Sagittarius Ismael, designat Iudęos insurgentes aduersus Christianos, vel iugulantes hostias legis. Gene. 21. c.

Sagittarii Cedar, sunt heretici. Isa. 21. d. Amos 2. d. Hi sagittant in obscuro rectos corde, quando fraudulenter inducunt in errores. Ps. 10.

Sagma, vide Lectus.

Sagum, vide Cilicium.

Sain.

Sain. i. tentatio ciuitas Ægypti, eadem, quæ Pelusium: significat habitationem dæmonum, qui sunt tentatores. Eze. 30. d.

Sal, Salire, Salinæ, Salsugo, Insulsum.

Sal, est ex mineralibus illud, quo vtimur in condiendis cibis: quod seruat carnes à corruptione. Aliquando sumitur pro cibo condito. 1. Esdr. 4. c. Memores salis, quod in palatio comedimus. Et salire, est cõdire. Salsugo autem est in salinis tota liquida, & aqua maris salsior, & humor cum sapore salis. Salinæ vero sunt vbi sal fieri, aut congelari solet.

Sal missum in aquam, potest Christum significare, qui est Dei sapientia, & missus est in tribulationes, quas reddit dulces. Vel dicitur sal, quando assumpsit naturam humanam prius sterilem, quam etiam dulcem reddidit, & fructiferam. 4. Reg. 2. d. Ipse autem non solum est sal terræ, sed etiam cęli, & dicitur sal missum in fictile vas, quia sapientia Dei missa est in carnem.

Sal etiam missum in aquam, sunt Apostoli, & prædicatores missi ad Gentes. Vt enim sal est vtilis aliis, sic Sancti doctores. Infatuatur autem sal, quando per peccatum prædicatores pereunt à regno cęlorum. 4. Reg. 2. d. Matth. 5. b. Psal. 59. In titulo. Sal autem pręstat incorruptionem, & condit saporem, sic Apostoli prędicando ad immortalitatem conferunt discipulos. Continet autem sal in se aquę, & ignis elementum, & licèt non possit suam mutare naturam, tamen, qui comparantur illi, possunt mutare mores.

Sal in sacrificiis significare potest doctrinam Euangelicam additam legi, & dicitur sal fœderis Domini. Leui. 2. d. Ezech. 43. g. Vnde insulsum, est ipsa litera legis, sine sale spiritualis intelligentiæ. Iob. 6. a. Et etiam verba carnalia, & ad malum trahentia, quæ sunt fabulationes. Ps. 118. Et quia sal impedit corruptionem, potest discretionem sapientiæ significare, & ipsam sapientiam, & etiam carnis mortificationem. Marc. 9. g. Coloss. 4. a. Vt autem omnis cibus ad nutriendum aptus omni modo sale conditur, ita & omnis sermo vtilis, vt prosit animabus, necessarium habet sapientię condimentum.

Sal interdum dicitur gratia Dei, & qui gratiam habent, sunt sale saliti, quasi gratiosi. Eze. 16. a. Vnde prouerbio dicitur salsus gratiosus, & insulsus, qui non habet gratiam. Hic sal humorem peccati noxium desiccat. Significare etiam potest gratiam sermonis & conuersationis, & quandoque amicitiam designat. Mar. 9. c. Coloss. 4. a.

Marginalia (left): Prædicatio. Oratio. Virtutes. Stimuli amoris. Pœnitentia. Desideria Sãcta. Defensio fidei. Plagæ Iudæorum in Christum. Fides Ionathæ. Timor. Detractio. Incitatio ad peccatum. Heresis. Fallacia malorũ. Tentationes dæmonum. Falsus testis. Concupiscentia manifesta. Verba maledica. Inanis gloria. Consilia & cogitationes pessimæ. Mortalitas. Miseria. Ablatio verbi Dei. Prædicator. Iudæi. Heretici. Habitatio dæmonum. Christus. Apostoli. Prædicatores. Doctrina euangelica. Litera legis. Verba carnalia. Discretio. Sapientia. Gratia Dei. Gratia sermonis. Amicitia.

Marginalia (right): Hil. s. Ps. 126. 143. Basi. s. Ps. 37. Ter. aduer. Iudæos. Au. s. Ps. 76. 119. 143. Gre. 7. mor. 2. & 35. mor. 5. Hie. s. Hab. 3. & ad principiam. Basi. s. Ps. 37. Arn. s. Ps. 119. Ar. & Hil. s. Ps. 63. Aug. s. Ps. 63. Rup. 2. s. Reg. 20. Ber. s. Cant. ser. 29. Ori. s. ps. 36. ho. 3. 8. Au. epi. 149. & s. Psal. 10. Hie. s. Ps. 10. Isyc. s. Leui. 16. Ar. & Hie. s. ps. 90. Ber. se. 3. de s. And. & ser. 6. s. qui habit. & s. Cant. 5. Ori. s. Cant. ho. 3. et s. Ps. 36. ho. 3. Gre. s. Ps. 37. Hie. s. Eze. 5. Gre. 34. mor. 5. Beda s. Gen. 21. Glo. ord. s. Isa. 21. Hie. s. Eze. 30. Hie. s. Ezec. 16. Aug. cont. Fulgen. Hie. s. Mat. 5. & epist. ignoto vultu. Amb. ser. 37. Au. 1. ser. domini in monte. Hil. s. Matt. ca. 4. Chry. s. Ioan. ho. 51. Rup. 4. s. Mat. Hie. s. Eze. 43. & s. Mar. 9. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 3. Gre. 7. mo. 4. & 6. regis epi. 39. Isyc. s. Leui. 2. Ori. s. Eze. ho. 6. Hie. s. Eze. 16. Basi. reg. breu. 266.

Ori. s. Gen. ho. 6. Hie. s. Soph. Cyril. de adorat. in Spiritusancto. Rup. s. Gen. 12.

Sal, in quam conuersa est vxor Loth facta statua; designare potest prudentiam, quæ defuit ei. Gen. 19. f. Potest etiam significare hæreticorum doctrinam, quæ habet similitudinem veri, & tamen est sal infatuatum, quale sal est Sodomis, vbi est mare salis. Gen. 14. a. Soph. 2. b. Est etiam condimentum peccatorum, vt eius pœna conspecta resipiscant, nec retro conuertantur, quemadmodum petram salis lingentibus animalibus, palatum sapidum redditur, & edendi auiditas reparatur.

Prudentia. Doctrina hæreticorum. Condimentum peccatorum.

Hie. s. Mar. 9. Gre. 30. mor. 30.

Sal etiam, est mordicans correctio, quę amore proximi temperanda est. Mar. 9. d.

Correctio.

Sal, aliquando pro sterilitate sumitur. Genes. 14. a. Et salsuginis terra erat Gentilitas, quæ nullam viriditatem boni intellectu proferens peruersa sapiebat. Iob. 39. a.

Sterilitas. Gentilitas.

Phil. de victimis. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 7.

Sal cum panibus propositionis, significare potest perpetuitatem. Salsedo autem maris huius mundi sapientiam designat.

Perpetuitas. Sapientia seculi.

Hie. s. Mar. 9.

Sal insulsum est, qui amat principatum, qui increpare non audet, nec confiteri, ne de synagoga eiiciatur, diligens magis gloriam hominum, quàm Dei. Mar. 9. c.

Ambitiosus.

Aug. s. Ps. 59.

Salinarum vallis, saporem humilitatis designat, nam humilitas sine sale fatua est. Psalm. 59. in titulo.

Humilitas.

Hie. s. Mar. 9.

Saliri igne, est tentationibus exerceri. Mar. 9. g.

Hie. s. Eze. 47. & s. Ierem. 17. Au. s. Ps. 106.

Salinæ sunt, vbi terra est inutilis, & sine fructu, & designant eos, qui sunt sine fructu operum. Eze. 47. c. Salsugo etiam cùm sit humor salsus, reddit terram, in qua est, sterilem, hic humor est in synagogis Iudæorum & hæreticorum. Ier. 17. a. Ps. 106.

Steriles operum. Synagoga Iudæorum & hæreticorum.

Gre. 30. mor. 25.

Salsugo accendere sitim solet. Et quia sancti viri quandiu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad supernam patriam desiderij sui quotidianis æstibus accenduntur, in terra salsuginis habere tabernacula perhibentur. Iob. 39. a.

Peregrinatio Sanctorum.

Salathiel.

Hie. s. Agge. 1.

Salathiel, id est, lætitia Dei, pater Zorobabel, qui typus est patris Christi: & designatur nō posse nos venire ad Christum, nisi petamus à Patre, sicut ad Zorobabelis generationem ventum est per Salathielem. Agge. 1. a.

Pater Christi.

Salem.

Hie. epi. ad Euag.

Salem, id est, pax, ciuitas, quæ postea dicta est Hierusalem, cuius rex fuit Melchisedec, iuxta communem Hebræorum opinionem. Genes. 14. d. Verùm iuxta Hieronymum ea est iuxta Scytopolim, quæ vsque hodie appellatur Salem, vbi ostenditur palatium Melchisedec. Ad hanc venit Iacob, in regione Sichen. Gen. 33. d. Hæc est etiam Salim, iuxta quam baptizabat Ioannes. Potest esse typus ecclesiæ, cuius rex est Christus.

Ecclesia.

Salire, Subsilire.

Salire, est saltu iactari, seu moueri, quod etiam subsilire.

Ori. s. Can. ho. 2. 3. Amb. de Isaac 4. & s. Ps. 118. ser. 6. Gre. s. Cant. 2. Ber. s. Can. se. 53. 54. Gre. s. 1. Reg. 10.

Salire dicitur verbum Dei, in montibus, quum delectat perfectos, vel cum Christus prædicatur in Prophetis, & Apostolis, vel quum per incarnationem omnes ordines angelorum descendendo transiliit, & à cælo venit in Virginem, & à Virgine in præsepe, vsque ad passionem & ascensionem, & inter homines mira operatus est, ad quæ nemo valet ascendere. Vel salit in montibus, quum diuersa declarat scripturarum mysteria. Can. 2. b.

Christus prædicatus à prophetis & Apostolis. Incarnatio & alia opera Christi. Declarans Christus mysteria.

Glo. ord. s. Leui. 11.

Salientes magnas foueas. 1. Reg. 10. a. sunt contemnentes honores, & cętera huius mundi. Verum in Hebręo non habetur, nec in emendatioribus libris. Apud Septuaginta verò legitur, ἀλλογενῶς μεγάλα id est, salientes grandia.

Cōtemptus mūdi.

Salientes super crura longiora. Le. 11. c. sunt resilientes à peccato, & à sordidis & terrenis actionibus.

Resilire à peccato.

Glo. ord. s. 2. Reg. 6

Subsiliens Dauid coram arca. 2. Reg. 6. c. designat diligentiam operandi cum lætitia opera Domini, simul cum laudibus.

Diligenter bene operari.

Ori. s. Mat. cap. 14 Hie. s. Isa. 35.

Saliens claudus sicut ceruus. Isa. 35. b. designat Gentiles, qui imitantur Apostolos & doctores.

Gentiles imitātes Apostolos.

Hie. s. Mala. 4.

Salient sicut vituli liberati à vinculo. Mala. 4. a. quum iusti in iudicio resurgent in corpore glorioso.

Resurrectio iustorum.

Saliua, Sputum, Expuere, Conspuere.

Saliua, dicitur sputum, quod ferè salis saporem habet, vel dicitur à saliendo, quod in ore saliat & crescat. Sputum autem dicitur saliua, quum ex ore emittitur. Expuere autem seu spuere, est saliuam emittere. Conspuere verò est aliquem sputo inspergere.

Ori. s. Isa ho. 6. Amb. epis. 5. 7. Cyri. 5. s. Ioan. 15. Au. s. Ioa. tra. 44 & ho. 43.

Sputum Christi, quo liniuit cæcum. Ioan. 9. a. designare potest gratiam Spiritussancti, & verba Christi, quibus illuminat mentem. Vel pertinet ad ipsum verbum, quod mixtum est pulueri, quando Verbum caro factum est, de quo Eccl'i 24. a. Ex ore Altissimi prodii. Designat etiam sapientiam, quæ tangit linguam ad rectè loquendum. Mar. 7. d.

Gratia Spiritussancti. Verbum Christi. Verbum patris. Sapientia.

Gre. s. Eze. ho. 10. Hie. s. Ps. 33. Aug. s. Ps. 33.

Saliua defluens in barbam Dauid. 1. Reg. 21. d. est infirmitas carnis, quam dignatus est suscipere filius Dei. Vel sunt infantilia eius verba, quæ eius virtutem tegebant.

Infirmitas carnis in Christo. Infantilia verba Christi.

Gre. 8. mor. 21.

Saliua in os ex capite labitur, ab ore vero ad ventrem ducitur, quum glutitur. Saliuæ ergo nomine sapor intimę contemplationis accipitur, quę ad os à capite defluit, quia de claritate conditoris adhuc in hac vita nos positos, vix gutta reuelationis tangit. Ideo dicitur Iob. 7. d. Nec dimittis me, vt glutiam saliuam meam, vnde & Redemptor noster veniens, saliuam

Sapor contemplationis.

luto miscuit:&cęci nati oculos reparauit: quia superna gratia carnalem cogitationem nostrã per admixtionem suæ contemplationis irradiat: & ab originali cæcitate hominem ad intellectum reformat. Ioan. 9. a.

Verbum malum. Saliua seminiflui, significare potest verbum malum, quod audientes inficit. Le. 15. b. *Isyc. s. Leui. 15.*

Abrenuncians errori. *Repudiatio synagogæ.* Expuens mulier in faciem nolentis suscitare semen fratris. Deute. 25. c. designat abrenunciantem omni dogmati peruerso: vel est ecclesia exprobrans ei, qui curam proximorum suscipere renuit, quum possit. *Ori. s. Matt. ho. 22. Gre. 1. pasto. 5. Ori. s. Num. ho. 7.*

Expuere in faciem Marię sororis Mosis. Numer. 12. d. designabat Deum repudiaturum synagogam. *Rup. 1. s. Num. 35.*

Conspuentes in Christum fuerunt principes Iudęorum. Isa. 50. c. Expuunt etiam in faciẽ Iesu, qui iniuria afficiunt aliquem de ecclesia: & qui non solum in absentia detrahunt, sed etiã vnumquemque iustum in præsentia confutant. Mat. 26. g. Iob. 30. b. *Ori. s. Matt. ho. 35. Gre. 20. mor. 18.*

Saliuncula.

Existentes in peccato. *Terrena cogitatio.* Saliuncula, quam Græci ςοιβὴν vocant, est arbor senticosa, vt rubus, & designat existentes in peccato. Isa. 55. d. Vel significat terrenas cogitationes, pro quibus in cordibus Sanctorum ascendit abies. *Hie. s. Isa. 55. Gre. 18. mor. 11.*

Salix.

Salix arbor semper virens, cuius seminis hanc aiunt esse naturam, vt qui illud in poculo hauserit, liberis careat, vnde Sancti, qui propter peccata in confusione huius mundi esse cęperunt, in salicibus Babyloniorum fluminum suspenderunt organa sua. Psalm. 136. Isaiæ 15. d. *Hie. s. Isa. 15.*

Iusti. *Credentes ex Gentibus.* Salix semper virens significare potest iustos, & credentes ex Gentibus, aut è diuerso ex Iudæis. Isa. 44. a. Et vt salix abscissa & arida reuiuiscit, ita qui à vita veteri in nouum hominem transmutantur. Ps. 136. *Hie. s. Isa. 44. Hil. s. Ps. 136.*

Lex & mysteria. Salix præterea legem & mysteria significare potest. Le. 23. g. Isa. 44. a. *Gre. 33. mor. 6.*

Castitas. Salix etiam virtute & nomine virgultum est castitatis. Aiunt medici, & hi, qui de arborũ & herbarum scripsere naturis, quod si florem salicis mixtum aqua biberit, omnis in eo frigescat calor, & libidinis vena siccetur, vtraque filios generare non possit. Et ipsum ligni nomen, quod Græcè dicitur ἀγνὸς indicat castitatem. Le. 23. g. *Ori. s. Exo. ho. 5. Ori. s. Exo. ho. 9. Hie. s. Zach. 14. Isyc. s. Leui. 23.*

Oratio. *Lachrymæ.* Salices etiam designant orationem & lachrymas, in quibus suspenduntur organa, quia vt vacemus orationi, cessandum est à carnali concubitu & actione. Ps. 136. Is. 15. d. *Isyc. s. Leui. 23.*

Corpora humana. Salices torrentis, indicant corpora nostra, quę infructuosa sunt, imo & nosmetipsi infœcundi sumus, nisi irrigati ab aquis superioribus, & plantati simus secus decursus aquarum, vt possimus fructum dare in tempore suo. Nec absque mysterio festa celebrantes nunc per salices, nunc per arbores frugiferas describuntur, quia vnusquisque infœcundus est sibi ipsi dimissus, fœcundus autem, irrigatus ab illa supra mundana aqua, quę ait. Sine me nihil potestis facere. *Geor. Vene. Cant. 1 tomo 7. cap. 27.*

Mali. *Amatores vitæ mortalis.* Salix sterilis significat malos, & in salicibus in medio Babylonis suspendimus organa nostra. Ps. 136. Babylonis quippe medio inesse salices describuntur, quia nimirum infructuosi quique, atque ab amore patriæ cælestis alieni totis visceribus cordis in hac seculi confusione radicantur. Et salices torrentis, sunt amatores vitæ mortalis, à bonis actibus, quasi à fructibus alieni. Iob. 40. c. qui more salicum fructus non ferũt, sed in foliis viridescunt, quia ea, quę grauia ad dicendum non sunt, aliquando honestatis verba proferunt, sed nullum vitæ pondus ex operibus ostendunt. *Gre. 33. mor. 6. Aug. s. Ps. 136. Cyril. de adora. in Spiritusancto.*

Verba hæreticorum. Salix viridis & sterilis significare potest verba hæreticorum, nitorem eloquentiæ sine fructu veritatis habentia. Isa. 44. a. *Hie. s. Isa. 44.*

Salmana.

Hæresiarchæ. Salmana, id est, vmbra prohibita, aut vmbra, vel imago commotionis: princeps Madian, typus esse potest hæresiarcharum. Iudi. 8. b. Ps. 82. Hos. 10. d. *Hie. s. Hose. 10.*

Salmanasar.

Diabolus. Salmanasar. i. pax ligata, siue perfectio, vel retributio ligata: rex Assyriorum, qui captiuum duxit Hosee regem Israel, & populum transtulit in Medos. 4. Reg. 17. a. typus esse potest diaboli. *Lyra. s. 4. Reg. 17.*

Salmon.

Christus. Salmon, id est, pacificus, siue perfectus, aut retribuens, filius Naason, pater Booz, fuit princeps tribus Iuda, qui duxit Rahab vxorem designans Christum, qui adiunxit sibi ecclesiam ex gentibus. Ruth 4. d. Matt. 1. a. *Glo. ord. s. Matt. 1.*

Salmona, vide Selmona.

Salomon.

Salomon, id est, pacificus, filius Dauid & Bethsabe, rex ditissimus & sapientissimus, qui tamen amore mulierum, etiam in idololatriam lapsus est, de quo sic ait Hieronymus, Salomon offendit Deum, licet postea egerit pœnitentiam, scribens & prouerbia, in quibus ait. *Hie. s. Eze. 43.*

Nouissimè ego egi pœnitentiam,& respexi,vt eligerem disciplinam.Pro.24..d.

Ori.s.Ios.ho.3.& s.Cant.3. Hie.deiudicioSal Au.s.Ps.71.126. Ber.ser.paruo.6. Geor.Vene.Can.2. tomo 3.cap.13. Amb.s.Luc.3.

Salomon iudicans inter meretrices,typus est Christi inter ecclesiam & Synagogam iudicantis.3.Reg.3.c.In multis autem locis Christum refert,vt Cant.1.b.3.c.Matt.12.d.Luc.11.d. Idem fœlicissimè regnans,typus fuit Christi resurgentis & fœlicissimè post resurrectionem regnantis.Ps.61.Idem ædificando templum.Ps. 126. Et scribendo parabolas. Pro. 1. a. Tria quoque eius nomina competunt Christo. Salomon.i. pacificus.Idida.i.dilectus. Coeleth.i. Ecclesiastes seu concionator. *Christus.*

Salomon natus è Dauid & Bethsabe, typum tenet Christiani populi ex Gentili populo prodeuntis. Matt.1.a. *Populus Christianus.*

Salphaad.

Ori.s.Num.ho.22. Amb.exhor.ad virgi.& epist.16.

Salphaad.i.vmbra in ore eius,vir de tribu Iuda,qui solum filias genuit, typus est eorum, qui parum valent intellectu,sed operátur bona per sensus.Num.27.a.Vel interpretatur oris obumbratio,& designat eos,in quorum ore non est verbum, nec in sermone veritas.Vel designat vmbram futuræ hæreditatis in Christo. *Bene operans per sensus. Carens verbo veritatis.*

Salsugo,vide Sal.

Saltare,Tripudium.

Ori.s.Matt.ca.14. Basi.s.Ps.29. Hil.s.Mat.can.11 Amb.2.de pœni. 6.

Saltare,est tripudiare,quasique frequenti saltu exilire.

Est bona quædam saltatio: qualis fuit Dauid ante arcam. 2. Reg.6.c. Et saltare ad cantum tibiæ,est aptè operari ad verba & exhortationes Prophetarum, & ad anteriora se extendere. Esther 8.d.Matt.11.b.Luc.7.e.Philip.3.c. *Bene operari & proficere.*

Ori.s.Matt.ca.14 Amb.ser.65. Hil.s.Mat.ca.14.

Saltatio filiæ Herodiadis significat motus ad peruersa dogmata, habentes speciem veritatis.His motibus saltant Iudei,vnde & saltatrix illa typus est synagogæ,quæ Christum occidit, vt illa Ioannem.Mat.14.a.Designat etiam illa saltatio promptitudinem ad illecebras. *Motus Iudeorum in Christum. Promptitudo ad illecebras.*

Saltant pilosi in domibus Babylonis, hoc est, dæmones in obstinatis , aut hæreticis. Isaiæ 13.d. *Dæmones exultantes in obstinatis*

Saltus,vide Nemus.

Saluare,Saluator,Salus,Salutaris,Sospes.

Saluare,est à periculo liberare,aut incolumem reddere,& salus est incolumitas,& saluus, est sanus.Salutare autem est,quod salubre,quod videlicet salutem affert,& saluator, qui saluat.Saluare quoque est adiuuare.1.Reg.10.d.Num saluare nos poterit iste?Protegere.Deut. 29.c.Populus,qui in ea est,saluabitur.Exaudire.2.Reg.22.d. Clamabunt & non erit qui saluet. Glorificare. Iob. 36.a. Sed non saluat impios.Vincere.1. Reg. 17. g. Nec in hasta saluat Dominus.Salus autem est auxilium.1. Reg.11.c. Cras erit vobis salus , quum incaluerit Sol. Fœlicitas.2.Mac.1.a.Salutem dicunt fratres,qui sunt Hierusalem.Gloria.Psal.46. Salus autẽ iustorum à Domino.Lex noua.Ps.73.Operatus est salutem in medio terræ.Pax animi.Ps.68. Exaudi me in veritate salutis tuæ.Prosperitas. Esther 2.b. Curam agens salutis Ester.Refugium.Exo.13.a.Et factus est mihi in salutem. Victoria. Iudi.14.d. Dedisti in manus serui tui salutem.Vita.Gen.45.b.Pro salute vestra misit me Dominus.

Gre.14.mor.19.

Salus bonorum dicitur Deus.Exod.15.a.Psalm.3.Mich.6.c.Ipse enim est salus nostra , cõtra malum videlicet infirmitatis.Psa.26.Et saluat Deus Sion, hoc est,ecclesiam , vel animã. Sopho.3. d. *Deus saluans.*

Hila.s.Ps.66. Hier.s.Isa.19.& s. Ecclesiasten.9. Basi.s.Ps.7.29.6. Gre.26.mor.31. Aug.s.Ps.4.7.

Salus Dei,dicitur Christus,& Saluator Dei:quia per ipsum nos saluat Deus. Et idem dicitur saluare Dei,& salutare nostrum.Gen.49.c.1.Reg. 2.a.Psal.7.29.30.39.50.52.68.96.118. 131.Isa.12.19.d.33.a.45.b.46.d.49.b 51.d.62.c.63.c.Haba.3.d.Zac.9.b.Luc.2.e. Et est saluator Israel,salute æterna.Isa.45.c.Et saluat Deus non in arcu, &c. sed in Domino Deo , quia per Christum saluauit genus humanum.Hose.1.c.Saluat Deus de ore angusto latissimè eum,qui post iniquitatum iugum,ad libertatem boni operis reducitur.Iob.13.c.19.c.36 b.39.b. Salus autem ex Iudæis,est Christus ex Iudæis. Ioann.4.c. Saluator mundi dictus est Ioseph , in figuram Christi.Gen.41.f.Et saluati sunt multi populi per Ioseph, hoc est,per Christum.Gen. 50.d.Et salus Ægyptiorum erat in manu Ioseph,hoc est,Christi.Gen. 47. f. Vir pauper saluans ciuitatem,est Christus.Eccl'tæ 9.d. *Christus.*

Hie.s.Abdi.

Saluatores dicuntur Apostoli,qui nomen Christi assumunt, sicut etiam dicuntur lux mũdi,quod propriè competit Christo. Abdi. g. dicuntur autem saluatores propter eos , quos conuerterunt. *Apostoli.*

Basi.s.Ps.115.

Salutaris calix,est calix passionis Christi & laborum. Ps.113.quia operatus est salutem generi humano,& est salutaris Christum imitantibus. *Passio Christi.*

Hie.s.Isa.49.& s. Eze.16. Aug.epist.120. Ori.s.Luc.ho.36.& s.Iere.ho.2.3. Hie.s.Is.31.63.66. Gre.s.1.Reg.14.

Salus in anima,est liberatio & emũdatio à peccatis,& salutis dies,sunt dies redemptionis per Christum factæ.Isa.49.c. Et hæc salus,est promissa in nouo testamento.Psa.21.Luc.17.g. Resaluare animam,est eam, quæ post salutem lapsa est,ad salutem reuocare.Iere.50. b.51.a.e. Et salui fiunt per gratiam & fidem. Ephe.2.a.In salutem lauatur,qui accipit gratiam in baptismo.Ezech.16.a.Iob.5.a Salus filiorum Iacob,pro qua missus erat Ioseph,designat salutem populi Iudæorum. Genes.45.b. Et hanc salutem prædicauit Christus. Isa.52.b. Et saluati ex Iudæis fuerunt discipuli Christi. Isa. 66. f. Saluat Dominus Israel , in die gratiæ, hoc est, *Redẽptio Iudæorum & gentium*

tempore

tempore paſſionis.1.Reg.14.a.Et ſaluat de ore leonis.Et ſaluat timentes ſe.Pſal.21.137.144. Saluari vnam turmam Iacob,eſt ſaluari vnam partem Iudæorum.Gen.32.b.Et ſaluari de domo Iacob,ſunt credentes ex Iudæis,ad quos non legatus,nec angelus eſt miſſus,ſed Deus factus homo.Iſ.10.e.63.c.Ier.31.b.

Salutes dicuntur opera digna miſericordia Dei.Iſ.26.d.

Liberatio Iudæorum & Gentium.

Saluat Deus homines & iumenta,hoc eſt,Iudæos & Gentiles.Pſ.35. Et ſaluatur captura à forti, quũ Gentiles,qui à diabolo tenebantur,ſaluãtur per Chriſtum.Iſ.49.g.Iob 5.b.Et ſaluare dicitur Deus dextera ſua,quos ſaluat in anima ad vitam æternam, ſaluat autem ſiniſtra, quos temporaliter ſaluat.Pſ.137.Saluauit autem Deus regem,quum ſuſcitauit Chriſtum.Pſ. 19.Et ſaluauit egenum de gladio oris Iudæorum,& de manu violenti pauperem. Iob 5. c. *Hier.ſ.Iſ.2. Arn.ſ.Pſ.35. Hie.ſ.Iſ.49. Aug.ſ.Pſ.19.137. Gre.6.mor.15.*

Saluans Deus immeritis.

Saluat Deus in nihil,vel pro nihilo,quos ſuſcitat ad pœnam. Pſ. 55. Vel ſaluat pro nihilo, quos quantumuis malos,ſine labore mutat in bonum,vel nullis præcedentibus meritis. *Hil.ſ.Pſ.55. Hie.ſ.Ioel.2.*

Gloria peruerſorum.

Salus,quæ pertranſit,vt nubes,eſt peruerſorum gloria, quæ quo ſublimior eſt, eo minus habet firmitatis.Iob 30.c. *Gre.26.mor.23.*

Reſurrectio Chriſti.

Saluauit Chriſtum dextera eius in reſurrectione, quia propria virtute ſurrexit.Pſal.59.97. Et ipſe ſaluauit liberando bonos,& puniendo malos.Iſ.63.b.Et ſaluauit pater filium à puſillanimitate ſpiritus, & tempeſtate, quia liberatum à paſſionis laboribus ſuſcitauit. Dicitur etiam pater virtus ſalutis eius.Pſ.54.139. *Hie.ſ.Iſ.63. Hil.ſ.Pſ.5.*

Saluat Dominus Sion,quum reſuſcitat corpora Sanctorum.Pſ.68. Et ſalutatio, eſt in Sion & in Hieruſalem,quia multi ſaluati ſunt, & ſaluabuntur ex Iudæis. Vel eſt ſalutatio in eccleſia,extra quam non eſt ſalus.Ioel.2.g. *Hil.ſ.Pſ.68. Hie.ſ.Ioel.2.*

Saluus, quaſi per ignem,dicitur malus.1.Cor.3.c.quia non cõſumitur per ignem,vt ſalutis nomen in malum accipiatur,quia in ſupplicio perpetuò manebit.Sicut & nomen captiuitatis aliquando ſumitur in bonum. *Chry.ſ.1.Cor.ho.9*

Saluari in eccleſia,aut in ſublimitate perfectionis.

Saluari in mõte,eſt ſaluari in eccleſia.Gen.19.d.Eſt etiam ſaluari in ſublimitate perfectionis.Saluari verò in Segor,eſt ſaluari in vita coniugali,ſiue in vita mediocri. *Cyr.de adorat.in Spiritu ſancto.*

Prædicator malus aliquando prodeſt bonis.

Saluans Saul populum.1.Reg.9.c.deſignat prędicatorem,qui licèt ſit malus,tamen aliquãdo prodeſt populo, meritis ipſius populi. *Gre.ſ.1.Reg.9.*

Infirma virtus hominis ad ſaluandum.

Non ſaluantur rex,neque gigas,nec equus in virtute ſua.Pſ.32. quia ſalus hominis dicitur vana,quum homo inutilis,ſit ad ſaluandum.Pſ.59.Et non ſaluat Aſſur Iſraelem,hoc eſt, diabolus.Hoſ.14.b.Et non ſaluat apprehendens hæreticus, quia non inuenit ſalutem in ſuis erroribus.Mich.6.c.Et non eſt ſalus in filiis hominum.Pſal.145. Et non ſaluat rex neque princeps,relinquente Deo.Hoſe.13.c.Non ſaluat animam ſuam robuſtus,quum non poteſt effugere iram Dei.Sic neque velox pedibus,nec aſcenſor equi. Amos 2. d. Sed nec Deus ſaluat impios.Iob 36.e. *Hie.ſ.Mich.6. ſ.Amos 2.*

Salutaris hoſtia, vide Sacrificium.

Salutare, Salutatio.

SAlutatio,eſt alicui ſalutem dicere,viſitare,ac colloqui,vnde ſalutatio.

Charitas vtriuſque populi.

Salutantes ſe mutuò Moſes & Ietro, deſignarunt mutuam charitatem vtriuſque populi fidem amplectentis.Exo.18.b.

Annunciantes ſalutem æternã.

Salutantes tres viri Saulem.1.Reg.10.a.deſignant viros magnos,qui minoribus bona ſalutis æternæ annunciant,quæ ſalutatio fit inclinato capite, hoc eſt, è ſublimi contemplatione deſcendendo. *Gre.ſ.1.Reg.10.*

Tollere obſtacula prædicationis. Prædicare Euangelium ex occaſione.

Neminem ſalutare in via,eſt impediendæ deuotionis obſtaculum abolere,vt quando diuina mandantur,ſequeſtrentur humana.Mat.10.b.Luc.10.a.4.Reg.4.e. Vel ſalutare in via, eſt per occaſionem ſalutem annunciare. Salutem autem annunciare, eſt Euangelium prædicare. Debent ergo prædicare per dilectionem,non per occaſionem:vt non quærant quæ ſua ſunt, ſed quæ Ieſu Chriſti. Qui ergo non amore æternæ patriæ, ſed præmiorum ambitu, ſalutem audientibus prædicant,quaſi in itinere ſalutant,quia ex occaſione, non ex intentione ſalutẽ audientibus exoptant.Salutant etiam per viam,qui verbum Dei,quod ore decantãt, auditoribus proficere non deſiderant. *Amb.ſ.Luc.10. Aug.de ſanctis ſerm.42. Gre.ho.17. Rup.2.ſ.Nu.19.*

Sama.

Sama.i.audiens,frater Dauid,qui non fuit electus in regem.1.Reg.16.b.Typus eſt humiliũ & obedientium,ſed imperitorum.Non eligitur in regem,quia humiles imperiti non debent fieri prælati.

Samaria, Samaritanus.

SAmaria.i.cuſtodia,vel adamas,aut vepres, vel ſpina, ſeu fæx eius, nomen montis in tribu Ephraim,vbi conſtructa eſt ciuitas eiuſdem nominis,quæ fuit metropolis decem tribuũ. Ibi reges Iſrael fuerunt idololatræ. Poſt tranſlationem autem Iſrael in captiuitatem,culta fuit à Gentilibus,qui ſimul legem Moſis amplectebantur. Inde Samaritanus, qui interpretatur,cuſtos.

Chriſtus.

Samaritanus,hoc eſt,cuſtos,propriè dicitur Chriſtus,qui curauit genus humanum,quod inciderat in latrones.Luc.10.f.Pſ.114.Ideo non negauit ſe Samaritanum,quando Iudæi illud obiecerunt ei conuicium.Ioan.8.e. *Ori.ſ.Luc.ho.34. Amb.ſ.Luc.10. Aug.ſ.Io.tra.43.*

Hie. s. Ier. 31. — *Apostoli.*

Samaria etiam, hoc est, custodia, & Samaritani custodes, dicuntur Apostoli, & apostolici viri. Ier. 31. a.

Ter. aduer. Iudaeos. Aug. 83. q. 64. & s. Ioan. trac. 15. Amb. ser. 31. & de Isaac. 4. — *Gentilitas. Idololatria. Ecclesia ex Gentibus.*

Samaria praeterea Gentilitatis typus esse potest: & etiam idololatriae, & Samaritana mulier designat ipsos idololatras. Is. 8. a. Ioan. 4. a. Samaritana etiam mulier dici potest ecclesia ex Gentibus. Nam & Samaritani alienigenae erant, vnde & de leproso Samaritano curato dixit Dominus. Luc. 17. d. Non est inuentus, qui rediret, & daret gloriã Deo, nisi hic alienigena.

Hie. s. Is. 8. Ori. s. Is. ho. 8. Hil. s. Matt. can. 10. — *Haeretici. Haeresiarcha. Populus Iudaeorum.*

Samaria in typum haereticorum poni solet: qui promittunt verba diuina, quae non habent. Eius principium fuit diuisio & schisma populi: quia separarunt se decem tribus à tribu Iuda: vt haeretici separantur ab ecclesia. Et vt ostendatur grauitas iniquitatis Hierusalem, dicitur Samaria esse soror eius, & soror maior, quia prius peccauit. Is. 8. a. 9. b. 10. b. Eze. 16. f. Hos. 8. b. 10. b. 14. a. Amos 3. e. 6. a. 8. d. Abdi. g. Mich. 1. a. Matt. 10. a. Luc. 14. c. Et rex Samariae, typus est haeresiarchae. 2. Paralip. 20. g. Sumitur etiam pro populo Iudaeorum, & praecipuè pro principibus, & reuelata dicitur esse malitia eorum, quando occiderunt Christum volentem eos sanare. Hos. 7. a. Sumitur etiam pro ipso vulgo decepto à principibus. Abdi g.

Rup. s. Hos. 7. & s. Abdi.

Sambuca.

Lyr. s. Dan. 3.

Sambuca, est instrumenti musici genus, quod erat triangulum, quod ex inaequalibus longitudine sicut & crassitudine neruis constat. Daniel. 3. b. Aliqui verò volunt esse fistulam carneam.

Samgar.

Ori. s. Iud. ho. 4. — *Iudices boni.*

Samgar, id est, aduena, fuit iudex Israel, qui percussit hostes vomere. Iud. 3. d. Typus est iudicum, qui in hac peregrinatione percutiunt errantes moderata correctione.

Samium.

Hie. s. Is. 45. — *Homo fragilis.*

Samium, est vasis genus, à Samo insula dictum. Erat vas terreum & fragile. Testa de Samiis terrae. Is. 45. b. designat hominem fragilem & terreum, quales sunt caeteri homines.

Samson.

Samson, id est, Sol eius, vel eorum, aut nominis iteratio, vel secundatio, siue mutatio, vel nomen dormientis, aut ibi dormiens, filius Manue. Fuit Iudex Israel, qui persecutus est Philisthaeos, à quibus, insidiis Dalilae concubinae, quae eum totondit, captus, & exosculatus est, & irrisus, quorum maximam multitudinem secum interfecit in templo Dagon. Iud. 14. 15. 16.

Ori. s. Matt. ho. 35. Amb. 2. de Spiritusancto. prologo. Hier. Euagrio. & aduer. Iouinian. Aug. s. Ps. 80. 107. Gre. ho. 21. Hier. s. Iob 12. — *Christus.*

Samson solet esse typus Christi. Et vt occidit leonem, est Christus conuertens Gentiles. Et vt ingressus est ad meretricem, est Christus veniens ad Gentes. Idem ligatus & illusus, &c. est Christus à Iudaeis illusus. Et vt Samson multo plures occidit in morte, quàm viuens, manifestè ostendit excellentiam victoriae Christi in morte habitae de daemonibus, & ceteris hostibus. Et vt obsessus in ciuitate Gazae, surrexit media nocte, & tulit portas ciuitatis, est Christus resurgens ex mortuis. Et vt Samson fuit fortis & infirmus, ita Christus apparuit fortis & infirmus. Vel ipsa ecclesia, quae est corpus Christi, habet fortes & infirmos. In Samson etiam, qui leonem tenuit & occidit, & in ore mortui leonis fauum mellis inuenit, significatum est, quòd in superbis, in quorum ore putor fuerat blasphemię, esset postmodum dulcedo laudis, & gratiae Dei. Et vt ille Samson sitiens de molari dente asini, inuocato Deo, aquam eduxit, vt biberet, ita & Christus de immundo & duro Gentium populo fide credentium, tanquam refrigerij poculo saturatus est. Maxilla quoque eiusdẽ asini, de cuius molari aquae copiosae effluxerant, occidit mille viros. In maxillis & dentibus, oris eloquium intelligitur. Doctrina igitur eorum, qui ex gentibus crediderunt, perfecto quodam numero finitur. Samson verò hostes suos atque aduersarios tribus modis interfecit, & occidit, dum alij non credendo pereunt, alij verò credẽdo fidei, moriuntur peccato. Opus hoc maxillae eleuatio appellatur. Ita enim doctrina & praedicatio euangelij magnificata est super omnem terram, vt eam omnes gentes vbique eleuatam mirentur. In illis ergo vulpibus figuratum est, vt per dolosos & sanę fidei inimicos, quorum principatus in caudis est, pars post tergum relicta, pars circa fructus Christo aduersantium vastaretur.

Ori. s. Cant. ho. 4. Aug. s. Ps. 70. — *Doctores.*

Samson capiens vulpes, significare potest bonum doctorem reuincentem haereticos. Iudit. 15. b.

Samuel.

Samuel. i. postulatus à Deo, aut nomen eius à Deo, vel vbi ipse Deus, Leuites filius Elcana & Annae prius sterilis. Fuit dedicatus Deo, & Nazareus, & Propheta insignis, qui post mortem Eli iudicauit filios Israel.

Cyr. cont. Iulia. 8. — *Christus.*

Samuel offerens sacrificia agnorum, & superans hostes sine praelio, typus est Christi. 1. Regum 7. c.

Gre. s. 1. Reg. 16. — *Ioannes Baptista.*

Samuel veniens ad vngendum Dauid regem, typus esse potest Ioannis Baptistae Christum praenunciantis. 1. Reg. 16. a.

Gre. s. 1. Reg. 12. 12. 16. — *Bonus praelatus.*

Samuel iudicans Israel, typus esse potest boni praelati seculari fastu carentis. 1. Reg. 7. c. 8. a.

Praedicatores & Prophetae ex Gentibus.

Samuel vt interpretatur nomen eius à Deo, designat nouum ordinem praedicatorum & Prophetarum ex Gentibus, quorum veneratio dat illis nomẽ Dei. 1. Reg. 1. c. 2. e. 16. a. Sic dixit

Deus Mosi. Exo.7.a. Posui te Deum Pharaonis. Et Exod.22.d. Diis non detrahes. Erat prius puer: quia principia conuersionis semper sunt parua. Vt autem ostendit se innocentem antequam reprehenderet populum, designat prædicatorem prius debere lucere per bonam famam, quàm prædicet. 1. Reg.12.a. Vt autem fuit ordinatus à Deo, nec bibit vinum, typus est perfecti non vacantis affectibus.

Præcedens bona fama prædicationem. Perfectus nõ affectibus vacans. — *Philo. de emulent.*

Samuel veniens postquam sacrificauit Saul, figura est sermonis prophetici peccatum reprehendentis, qui etiam venit, ne peccemus. 1. Reg.13.b. Ipse abiecit Saulis regnum, instituit Dauid, designans verbum Dei, quo mediante tollitur regnum peccati, & firmatur regnum iustitiæ.

Prophetia peccatum reprehendens. Verbum Dei. — *Gre. s. 1. Reg.13. Rup. s. 1. Reg.2.*

Samuel filius Annæ, hoc est, gratiæ, typus est perfectorum operum contemplationis: vnde genitus est post filios Phenennæ, quia opera perfecta gratiæ & contemplationis non gignuntur, nisi præcedentibus actiuæ vitæ & conuersionis operibus. 1. Reg.1.c.

Opera perfecta contemplationis & gratia. — *Ori. s. 1. Reg. ho.1.*

Samuel etiam Leuitici ordinis typũ gerit. Ps.98. Samuel inter eos, qui inuocãt nomẽ eius

Diaconorũ ord. — *Hier. s. Ps.98.*

Sanaballat.

Sanaballat. i. rubus in abscondito, vel in inuolutione, princeps eorum, qui impediebant reconstructionem templi & Hierusalem. Nehe. 2. d. 4. a. Manifestè typus est diaboli, spirituale ædificium ecclesiæ impedientis. Designare etiam potest hæreticos.

Diabolus. Hæretici. — *Glo. ord. s. Neh.2.*

Sanare, Curare, Sanus, Sanitas, Insanabiles.

SAnus dicitur integer, & incorruptus, ac bene se habens, incolumis, & salubris. Sanare autem, est sanum facere, redintegrare, & incolumitati restituere, quod & curare dicitur. Cõsistit autem sanitas corporis, in quatuor principalium humorum debita proportione.

Sanitas in anima, est bona mentis dispositio, & integritas à peccato, quam sanitatem infert Deus, qui sanator dicitur. Exo.15.d. Ps.6.29.59. Ecclesiastæ 3.a. Isa.6.c. Ier.3.g.17.b. Et sanatum vlcus, est peccatum ab anima deletum. Leu.13.c. Hæc sanitas non erat in Iudæis. Isa.1.b. Sanata verò filia Chananææ, designat liberationem animæ à peccato. Matt.15.c. Sanat autẽ Deus contritos corde, hoc est, pœnitentes, qui & omnes infirmitates sanare dicitur, quia aut omnia peccata remittit aut nullum. Ps.59.103.146. Is.19.d. Ioan.5.a.7. c. Non sanata Babylõ, designat peccatorem corrigenti non obtemperãtem, in eisdem permanere peccatis. Ier. 51. a. Ezech.34.a. Sanatus Ezechias à vulnere, designat curationem à peccato. Isa.38 d. 39. a Curari reddendo debitum pro peccato, est à vitiis mundari, & tunc quasi quis sanatur, quum perfusæ indulgentiæ gratia, magnitudo doloris de pœnitentis afflicta mente remouetur. 1. Reg.6.a. Sanat autem Deus contritiones, quum liberat à peccatis. Hos 7.a.14.c. Iob 34.b. Sani quoque dicuntur, qui integram habent fidem, nulla hæresi maculatam. Tit. 1. c. Sanitas autem cordis est, vbi non est inuidia. Pro.14.d. Consistit sanitas cordis in debita proportione quatuor affectuum, nempe amoris & odij, gaudij & tristitiæ.

Bona dispositio mentis. Integritas à peccato. — *Basi. quòd Deus non est causa mali. Hie. s. Ecclesiaste. 3. & s. Is. 1. Ori. s. Ier. ho. 2. Gre. s. 1. Reg.6 & s. mor. 34. & s. Ps. 6. Aug. s. Ps.59. & s. Ioan. trac.17. Rup. s. Hos.7. Ric. de S. Vict. de stat. inter. hominis. 34.*

Sanitas carnis est, quum caro est fortis aduersus spiritum, & tunc non est sanitas in carne, quum affligitur, vt obtemperet spiritui. Vel non est sanitas in carne, quãdiu dolores & mortem pati potest. Ps.37.

Caro nõ obtemperans spiritui. — *Ori. s. Ps.37. ho.1. Basi. & Aug. s. Ps.37.*

Sanitas vmbilici, est roboratio infirmæ virtutis ad bene operandum. Prou.3.b.

Roboratio virtutis ad operandum. — *Bed. s. Pro.3.*

Sanitas requiescere faciens peccata maxima, est mũdities cogitationum, quæ non progreditur ad prauam operationem. Ecclesiastæ 10.a.

Mundicies cogitationum. — *Hie. s. Ecclesiastẽ. 10.*

Sanitas dicitur status bonus plebis. Apo.22.a. Et folia ligni ad sanitatem gentium. Sanata est enim multitudo gentium verbis Christi.

Bonus status plebis. — *Glo. ord. s. Apo. 22.*

Sanasse dicitur Deus Christum, quando ipsum à mortuis suscitauit. Is.57.d. Ps.28.

Resurrectio Christi. — *Hie. s. Is.57. Aug. s. Ps.28.*

Sanauit Christus turbas trans Iordanem: vt designetur omnia peccata in baptismo deleri. Prius autem sanat, quàm det cibum spiritualem: quia cibus debet dari habentibus salutem, vt reficiat. Mat.14.b. Luc.9.a. Liuore autem Christi sanati sumus. Is.53.b. Sanabatur autem vnus in piscina, hoc est, in sacramentis & baptismo: quia per vnitatem fidei ecclesiæ. Ioan. 5. a. Et sanantur aquæ maris adueniente torrente. Eze. 47. b. quando peccatores per baptismum & doctrinam euangelicam mundantur.

Mundatio per baptismum. — *Ori. s. Mat. ho.7. Amb. s. Luc. & li. 1. de Spiritusancto.7 Ter. de baptismo. Hier s. Eze.47.*

Sanabit Deus percussionem plagæ populi sui, in resurrectione videlicet, quando mortui resurgent incorrupti. Is.30.f.57.d. Tunc etiam sanabit contritos corde. Ps.146. quia vera sanitas erit in patria. Nam hic alligatio tantum est contritionum.

Resurrectio Sãctorum. — *Hie. s. Is.30. Aug. s. Ps.146.*

Sanare dicitur Deus percutiendo, quia corda nostra, quæ prius male sana sunt, quum nullo Dei amore socientur, quum peregrinationis suæ ærumnã non sentiunt, quũ erga infirmitatẽ proximi, nec quãlibet minimo affectu lãguescũt. Sed vulnerãtur, vt sanẽtur, quia amoris sui spiculis in sensibiles mẽtes Deus percutit, moxq; eas sẽsibiles per ardorẽ charitatis reddit. Deu.32.f. Iob 5 c. Curatio autẽ in medicaminibus cõsistit in triplici cõminatione. Cõminatio correptionis, de qua dicitur. Quẽ diligit Deus castigat. Cõminatio reprobationis, de qua dicitur, Cui vult miseretur, & quẽ vult indurat. Cõminatio dãnationis, de qua scribitur. Tũc dicet iis, qui à sinistris erũt, Ite maledicti in ignẽ ęternũ. De his Is.1.b. Nõ est sanata medicamine.

Percutit Deus vt sanet. — *Gre. 6. mor. 18. Ric. de S. Vict. de stat. inte. hominis. 47.*

Sanauit Deus Abimelech, orante Abraham. Gen.20.d. qui orante filio patrem, sanatur infœcunditas mundanorum principum, & subditorum populorum. Designatur etiam sanata sterilitas Gentilitatis.

Curatio principum mundi & Gentilitatis orante Christo. — *Glo. ord. s. Gen.20 Rup. s. Gen.16. Ori. s. Ma. cap. 14.*

Curauit Iesus languidos, hoc est, Gentiles ad se venientes: & etiam infideles ex Iudæis.

Hil.ſ.Ma.can.12. 14. Aug.cont.Fulgentium. Glo.or.ſ.4. Reg.2. Hie.ſ.Hoſ.11. Hil.ſ.Mat.can.8.

Mat.14.b.Idem curans dæmoniacum cæcum,deſignauit curationem Gentilium.Matt. 12.b. Dicuntur autem aliquando ſanari etiam inanimata. Vt ſanauit Deus aquas ſteriles Hierico, quando reddidit Gentiles bonorum operum fœcundos. 4.Regum 2.d. Curabat etiam Deus Ephraim,portans eum in brachiis, quando Chriſtus peccata noſtra portauit in cruce.Hoſe. 11.b.Vnde & ſanitas dicitur eſſe in pēnis Chriſti,quia portauit in humeris timētes ſe.Mal.4.b. *Curans Chriſtus gentes & Iudæos* *Integritas fidei.*

Sanari puerum verbo,eſt fide ſalutem acquirere.Mat.8.a.Et ſanari domum leproſam, & etiam ſeminifluum,eſt hæreticos ad integritatem fidei reſtitui.Leu. 14. g.15. b. Vnde & ſana verba,ſunt verba ſynceræ fidei.2.Tim.1.c.

Ori.ſ.Ioſ.ho.6. Sanari poſt circuncisionem,eſt prauos vitiorum habitus penitus aboleri.Ioſ.5.c.Vnde qui ſic ſanati ſunt,merito faciunt paſcha. *Deleri habitus vitiorum.*

Cyr.2.ſ.Ioan.125. Sanabatur vnus in probatica piſcina:quia lex vetus vni tantùm populo collata erat.Io.5.a. *Lex vetus vni populo collata.*

Hil.ſ.Mat.can.9. Sanabatur mulier Hemorrhoiſſa priuſquam filia principis.Matt. 9.c. deſignat Gentiles & publicanos in regno fidei & eccleſiæ præcedere Iudæos. *Gentiles præcedentes fide Iudæos.*

Hie.ſ.Hoſ.5. Cyr.7.ſ.Ioan.5. Sanare ægrotos ab infirmitatibus animi non poteſt rex vltor,hoc eſt,diabolus. Hoſe. 5. d. Eze.34.a.Sic non ſanat quod contritum eſt paſtor ſtultus.Zac.11.d.quia lapſos in ægritudinē animæ ad ſanitatem per pœnitentiam nec diabolus,nec mali paſtores reuocant. *Diabolus non ſanans animas.*

Curare dicuntur cum ignominia,qui fouent vitia : & qui leui pœnitentia vitam promittunt.Ier.6.d. *Fouere vitia.*

Hie.ſ.Titum.1. Sana doctrina dicitur ſalubris,quæ videlicet ſalutem animæ affert, dicitur etiam ſana doctrina,quæ nullo errore maculata eſt,& etiam ſani ſermones.1.Titum 1. *Doctrina ſalubris & ſine errore.*

Hie.ſ.Iſ.14. Inſanabilis plaga dicitur,quam infert diabolus,quia ipſe non emendare vult, ſed occidere.Iſ.14.b.Ier.15.d.Dicitur quoque inſanabilis plaga Hieruſalem : quia nemo poteſt curare plagam peccati,niſi ipſe Deus.Ier.30.b. *Deus ſolus curat peccata.*

Rup.13.Vict.verbi Dei.19. Sanata dicitur plaga mortis beſtiæ.Apoc.13.a.quia diabolus eiectus, adhuc ſuperbit, & ſe adorari contendit.

Sancire, Sanctus, Sanctitas.

Sancire,eſt aliquid ſanctum,vel conſecratum facere, & firmum ac ratum conſtituere. Sanctum autem dicitur, quod omni obſeruatione inuiolatum eſt,& mundum, & purificatū, atque expiatum.Sanctus item cæleſtis.Pſ.23.Quis ſtabit in loco Sancto eius?Excelſus.Leuit.20.a.Polluerit nomē Sanctum meum.Conſecratus.Exo.3.a Locus in quo ſtas, terra ſancta eſt.Fidelis.1.Reg.21.b.Fuerunt vaſa puerorum ſancta.Mūdus.Leu. 20. b.Sanctificamini, & eſtote ſancti.Sanctificatus.Leu.21.a.Sancti erunt Deo ſuo.Selectus.Deuter.7. a. Populus ſanctus es Domino Deo tuo.Solennis.Exo.12.c.Dies prima erit ſancta & ſolennis.

Glo.int.ſ.Iſ 40. Sanctitas principaliter attribuitur Deo,à quo eſt omnis ſanctitas:de quo dicitur 1. Reg.2. a.Non eſt ſanctus,vt eſt dominus.Pſ.29.144.Et quum dicitur Sanctus abſolutè, ſumitur pro Deo,qui eſt ſingulariter ſanctus.Iſ.40.f.Iob 6.a.In Sancto autem ſuo iurat Dominus,quando iurat in ſemetipſo,vel in filio,vel in templo,vel in omni,qui ſanctus eſt, & appellatur tēplum Dei.Amos 4.a. *Deus ſanctus.*

Hie.ſ.Amos 4.

Hie.ſ.Iſ.29.42. 63.& ſ.Ier.1. Arn.ſ.Pſ.59. Amb.apol. Dauid. 22.& ſ.Luc.2. Aug.ſ.Pſ.59. Glo.ord.ſ.Pſ.32. Sanctus quoque dicitur Chriſtus,& ſanctus Iſrael.& ſanctus Iacob.Iſ.5.f.10.d.29.g.30. c. 54.b.Et dicitur ſanctum brachium Dei.Iſ.52.c.Et ſanctus,in quo loquutus eſt Dominus, eſt propriè ipſe Chriſtus,licet etiam dici poſſit de Moſe,& de Iacob.Pſ.59.62.67.76. Interdum autem ſanctus Iſrael dicitur de Patre.Iſ. 43.c.47 b.49.c.52.a.Hoſ.11.b.Et ſanctum Domino, & ſanctus Dei,dicitur d. Chriſto. Luc.1.d.2.d. Iſ.63.c.Hab. 3.a.Sancta quoque via,eſt Chriſtus.Iſ.35.c.Et ipſe dicitur Sanctus ſanctorum.Dan.9.g.Sanctificauit autem Deus Ieremiam in typum Chriſti.Ier.1.a.Sanctum quoque nomen Dei, peculiariter dicitur Chriſtus, & demum quicquid de Deo rectè intelligimus.Pſ.32.Iſ.27.c. *Chriſtus ſanctus*

Arn.& Hil. ſ.Pſ. 64. Ori.ſ.Leu.ho.13.& ſ.Ioſue. ho.6. Glo.ord.ſ. Soph.3. Lyr.ſ.Soph.3. Sanctum templum & ſanctus locus interdum dicitur humanitas Chriſti, & etiam corpus hominis,& anima pura,& eccleſia.Pſ.23.64.67 Exo.29.e. Leu.6.7.a.10.b.14.b.24. c. Ioſue. 5.d.Mat.24.b.Sanctus mons de eiſdem dicitur.Iſ.27.d.57.c.65.b.Ioel.3. d. Soph.3. c. Et ſanctum habitaculum Dei dicitur,quia Deus non habitat,niſi in Sanctis.Iſ.63.d.Sanctum quoque in quo habitat Deus,eſt cælum,& Paradiſus.Eze.28.d.Ioel.2.a. Abdi. f. Sanctum etiam aliquando ſumitur pro ſacramento Euchariſtiæ, quod ſanctum polluunt mali ſacerdotes, qui etiam polluunt templum.Soph.3.a. *Humanitas Chriſti. Corpus hominis. Anima pura. Eccleſia. Cælum. Paradiſus. Euchariſtia.*

Hie.ſ.Iſ.56. & ſ. Zac.8. Aug.q.in Exo.112 Sanctus mons quandoque ſignificat dogmata veritatis,& Trinitatis confeſſionem, & etiā ipſum Dominum.Iſ.56.b.Zac.8.a.Sanctum quoque dicitur vetus teſtamentum, intra quod eſt ſanctum ſanctorum, hoc eſt,nouum teſtamentum. *Dogmata veritatis. Confeſſio Trinitatis. Vtrunque teſtamentum.*

Ori.ſ.Leu.ho.5.13. Hie.de veſt. ſacer. & ſ.Eze.41. Iſy.ſ.Leu.24. Sanctum ſanctorum videbatur eſſe,quod pertinebat ad ius ſacerdotum,vt ſanctum ſolum, ſit ius Leuitarum.Ezec.48.b. Sanctum quoque Sanctorum erant panes propoſitionis, deſignantes corpus Chriſti,& verbum Dei,& ipſum Chriſtum. Poteſt etiam ſanctum ſanctorū æternam gloriam,& ipſum cælum ſignificare.Exo.26.g.29.f.30.b.40.c.Leu.9.d.7.a.10.e.14. b.24.b.Sancta etiam requies eſt,quæ ad æternam gloriam pertinet.Exo.31.d.In deſcriptione tabernaculi dicuntur ſancta ſanctorum,plurali numero.In Ezech. 41.a. ſanctum ſanctorum numero ſingulari, vt poſt ſancta veniamus ad ſanctum,quomodo poſt multa cantica peruenimus ad canticum canticorum, quod omnium carminum carmen eſt, & quod canentes, ſponſi copulamur amplexibus.Eze.43.d. *Pertinens ad ius ſacerdotum. Corpus Chriſti. Verbum Dei. Chriſtus. Gloria æterna.*

Sanctitatem

Sanctitatem petens Saul pro culpa populi.1. Reg.14. f. designat prælatos subditorum culpas ad hoc tantùm appetere scire, vt pro iis, quos inueniunt praua agere, orantes, eos ad veniam per lamenta perducant. Gre.s.1. Reg 14.

Vouentes se Deo. Mundo à peccatis. Sanctus vir, est segregatus ab omnibus mundanis, & Deo consecratus: vt sunt, qui se vouerunt Deo, & hoc est psallere Deo. Ps.29.115.131. Is.4.a. Exo.22.d. Leu. 11. g. Et sancti lapides, sunt fideles. Zac.9. d. Et sanctificatum vas, est existens sine peccato. 2. Tim.2. Ori.s.Leu ho. 11. & s.Nu.ho. 24. Hie.s.Zac.9.

Apostoli, & prædicatores. Prælati. Angeli. Sancti etiam dicuntur peculiariter Apostoli, & doctores, prædicatores, & prælati. 1. Reg. 2.b. Ps.49. Sancti etiam montes dicuntur Apostoli. Ps.86. Gre.s.1.Reg.2. Arn.s.Ps.49. Hie.s.Ps.86.

Sancti sæpè dicuntur angeli, in quibus est syncera sanctitas. Iob 15. b. Tob. 3. d. Isa. 10.d. Daniel. 4.b. Glo.ord.s.Is.10.

Imago cælestis. Sanctum Domini in fronte portare, est imaginem cælestis in mente habere. Exo. 28. f. Glo.ord.s.Exo.28.

Opera iustitiæ. Sancta vestimenta sacerdotum, & etiam aliorum, designare possunt opera iustitiæ, & sanctitatis. Exo.28.a. Leu.16.b. Sancta quoque merces Tyri Domino, est per bona opera. Is.23.d. Glo.int.s.Exo.26. Hie.s.Is.23.

Initium fidei. Sancta dies prima in festa azymorum. Exo.12.c. designat initium fidei ex passione Christi, in qua sanctificatur fides. Glo.int.s.Exo.12.

Signum sanctitatis. Sancta dicitur vnctio sacerdotum. Exo.37.d. Leu.10. b. quia est signum sanctitatis illis infusæ. Sic dicitur sanctum oleum. Exo.30.d.

Precepta. Sacramenta. Eucharistia. Sacra scriptura. Sanctum non dandum canibus. Mat.7.a. sunt præcepta, & promissa Dei, & sacramenta, & eucharistia, quæ non debet dari non plenè pœnitentibus. Designat etiam id quod integrum est, non dandum corruptoribus. Amb.2.de pœni.9. Aug.2.ser.Domin. in monte.

Sancta gazophylacia sunt ea, quæ continent sacramenta scripturæ sacræ. Eze. 42.c. Sanctũ quoque frænum Domino, est sacra scriptura. Zac.14.d. Hil.s.Mat.Can.6. Hie.s.Zac. 14.

Sanctificatio. Iudei. Sancta significant aliquando sanctificationem, quæ fit in ecclesia. Ps.55. in titulo. Hil.s.Ps.55.

Sancti in terra Dei dicuntur Iudæi, qui ex sanctis descendunt. Ps.15. Sanctificare autem voluit Deus Iudæos, quum eis Christum prædicauit. Is.42. d. Aug.epist.58.

Hereses. Cultus idolorũ. Sancta Moab, sunt errores hæreticorum, quos sanctos ipsi putant. Is.16.d. Et sanctificationes Israel, sunt cultus verborum & errores. Et dicuntur sanctificatio regis, & non Dei: quia Deo sunt abominatio: & quia rex Ieroboam sanctificauerat vitulos. Amos 7. b. Hie.s.Is.16.

Mala cogitationes. Non sancta gens, dici possunt malæ cogitationes. Ps.42. Arn.s.Ps.42.

Sanctificare.

Sanctificare, interdum est confirmare. Soph. 1.b. Sanctificauit vocatos suos. Innotescere. Mat.6.a. Luc.11.a. Sanctificetur nomen tuum. Sanctum habere. Exod. 29. b. Sanctificabis eos, eleuans coram Domino. Sanctum ostendere. Ezech.36.e. Sanctificabo nomen meum magnum. Mundare. Leu. 6.a. Qui tetigerit illa, sanctificabitur. Præparare. Ios.7. c. Surge sanctifica populum.

Sanctificatio Christi. Sanctificauit Pater Filium, non quòd vnquam ille sanctus non fuerit, sed quia sanctum illum genuit, atque vt sanctus esset, gignendo ei dedit. Sicut enim Deus Deum, immensus immensum, sic sanctus sanctum Pater Filium genuit, & misit in mundum: quia eum incarnari constituit pro salute hominum. Aut sanctificauit secundùm hominem, & humanam in eo naturam, id est, cum sanctitate immunitateque & syncera puritate eum incarnari constituit pro salute mundi: quemadmodũ angelus dixit ad sacrosanctam Virginem, Luc.2.d. Et quod nascetur ex te sanctum vocabitur Filius Dei. Et beatus Paulus, Rom.2. a. Qui prædestinatus est Filius Dei, in virtute, secundùm Spiritum sanctificationis. Aut demum sanctificauit eum, id est, sanxit, & constituit ipsum sacrificari, & oblationem offerri pro mundi salute. Nam id sanctificari in scriptura plerunque dicitur, quod templi vsui designatum Deo offertur, & cõsecratur: quemadmodum ibi: Sanctifica mihi omne primogenitum. Sanctificare quoque altare, & tabernaculum, ad sanctificationem carnis Christi refertur. Et ipse Christus sanctificat, per Mosen significatus Exo.19.g.40.d. Ps.45. Cyr.7.s Ioan.12. Basi s.Ps. 45. Cyr.4.s.Ioan.40.

Dare gloriam Deo. Sanctificatio in baptismo. Castigatio malorum. Misericordia Dei in bonos. Sanctificare Deum, est bene operando illi gloriam dare, ipsumque laudare & timere, & per bona opera facere, vt Deus ab infidelibus non blasphemetur, sed potius glorificetur. Et sanctificare nomen Dei, vel sanctum Iacob, est dare gloriam Christo. Is.8.c.29.g. Matth. 6.b. Luc.11.a. Et sanctificat Deus nomen suum, quando sanctificando populum suum, est occasio vt ab ipsis benedicatur, & quando conuertuntur Gentes, & remissionem accipiunt per nomen eius. Eze.36.e. Sanctificatus etiam dicitur Deus ad aquas contradictionis, quia sanctificatur in eis, qui baptismi gratiam percipiunt. Num.20. d. Et sanctificatur in iis, qui appropinquant ei. Leu.10.a. Et sanctificatur in iustitia, quum ostendit se iustè castigasse. Isa.5. d. Et sanctificatio Dei, est pœna peccãtium, qua ratione in malis sanctificari dicitur. Eze.28.f.38. e. Nam in bonis sanctificatur quando eorum miseretur. Eze.39.g. Gre. Nyss.de oratione. Glo.int.s.Is. 8. Aug.q.in Num.36 Hie s.Is.5.& s. Ezec. 28. Isy.s.Leu.10.

Sanctum faciens Deus populum. Sanctificare, interdum est sanctum facere: vt sanctificãs Moses populum, designauit Christum per suum sanguinem sanctificantem credentes, vnde per aspersionem sanguinis sanctificabat Moses populum. Exo.19.b. Leu.8.f. Et sanctificat Deus filios Israel, hoc est, fideles, quibus dicitur esse in sanctificationem. Exo.31.c. Is.8.c. Sanctificare autem pectusculum arietis, est mentem mundare. Exo.29.e. Sanctificari etiam ad immolandum, est odium de corde proiicere, & ad audiendum prædicationis verbum intentionis puritatem præparare. 1. Regum 16.b. Isyc.s.Leui.8. Gre.s.1.Reg.16.

Amb.2.de Cain.4. Gre.s.1.Reg.7. Sanctificare, interdum est cõsecrare, vt sanctificatio primogenitorum, quæ typus erat sanctificationis & consecrationis sacerdotum. Sãctificauit autem Deus primogenita in die, quo occidit primogenita Ægypti, quia quum renunciatur improbitati, ascíscitur virtus. Exo.13.a.19.d.28.f.29.d.Leu.8.b.Nu.3.c. Sanctificatio quoque Eleazar.1.Reg.7.a. consecrationem sacerdotum designauit. *Consecratio sacerdotum.*

Gre.1.mor.22. Hie.s.Is.13.& s. Soph.1. Sanctificans Iob filios suos. Iob 1. a. designauit Christum sanctificantem Apostolos. Et tã ipsi quàm prædicatores dicuntur sanctificati Dei, quos misit Deus ad prædicandum. Isa. 13.a. Et dicitur Deus sanctificasse vocatos suos, hoc est, Apostolos. Soph. 1. b. *Apostoli, & prædicatores.*

Ori.s.Ier.ho.8. Hie.s.Ier.12. Gre.27.mor.18. Sanctificat Deus in die interfectionis. Ier.12.a. quia quos diligit, castigat, & castigando cõuertit, & peccato mori facit. Sanctificare quoque dicitur Deus malos in die occisionis, quia tunc sancta, quæ debuerant agere, sentiunt, quum digna prauitatis suæ supplicia iam declinare non possunt. *Castigatio Dei.*

Hie.s.Ier.22. Sanctificatum de terra, dicitur ecclesia ex hominibus assumpta. Eze.45.a. *Ecclesia.*

Sanctificare dicitur Deus eum, qui interficiebat virum de Hierusalem. Ier.22.b. quia secũdùm eius voluntatem Iudæi occidebantur.

Hie.s.Eze. 11. In sanctificationem modicam dicitur fuisse Deus dispersis Israel. Ezec.11.c. vel quia seruauit aliquos ab idololatria, vel quia ad breue tempus erant in proprio loco mansuri.

Hie.s.Eze.28. Sanctificatio regis Tyri, quam ipse dicitur polluisse. Ezech. 28. e. est status Luciferi ante peccatum. *Primus status Luciferi.*

Glo.int.s.Is.63. Sanctificatio Dei interdum dicitur sanctuarium, seu templum, quod etiam appellatur sanctum Dei, & ipsa ecclesia dicitur sanctificatio Dei, in templo figurata. Is.63.d.64.d.Thr.2. e. Ezec.37.g.Malach.2. c. *Templum. Ecclesia.*

Isyc.s.Leu. 27. Sanctificat domum Deo, qui familiam suam, & cognationem, & intelligibilem domum in sanctimonia conseruare curat, vt ecclesia, sit, & appelletur, sicut multi fidelium sanctificabant domos suas. Leu.27.b. vbi intelligi potest sanctificatio omnium potentiarum. *Sãctificatio potentiarum animæ.*

Isy.s.Leu.22. Sanctificata non comedenda per ignorantiam, designant corpus & sanguinem Christi, quod non est comedendum, nisi diligenti præmisso examine. Leu.2.b. *Eucharistia.*

Sanctificauit Dauid aurum, argentum, & vasa in thesauris Domini. 3. Reg.7.g. quum Deus eloquentes & sapientes, & cæteros fideles illuminauit, ad consideranda mirabilia de lege Domini. *Illuminãs Deus*

Aug.4.de gen.ad lit.17. Hie.s. Eze. 44.& s. Is.30. Sanctificare quãdoque est celebrare, & dedicare, vt sanctificatio sabbati est, applicatio eius ad diuina obsequia. Gen.2.a.Exod.20.b.35. a. Sanctificatum autem est in passione Christi & morte, in qua omnes recipimus sanctificationem. Sanctificauit autem Deus diem quietis, nõ operis, vt ostendat se ita beatum esse post opus, vt erat antea. Sanctificat etiam sabbatũ Dei, qui non portat onus peccati. Eze.44.g.Ier.17. d. Sanctificata autem solennitas erit in gloria, vbi verum est sabbatum, verum pascha, & sanctus dies Domini. Is.30.f. *Dedicare sabbatum Deo. Nõ portare onera peccati. Solennitas gloria cælestis.*

Glo.int.s.Exo.19. Sanctificatio interdum est præparatio, vt sanctificatio montis, in quo apparuit Dominus, quod etiam erat ostendere illum sanctificatum. Exo.19. d. *Præparatio.*

Glo.int.s.Exo.28. Sanctificantes filij Israel dona Domino. Exo.28.f.Leu.5.d. sunt pœnitentiam agentes: sanctificabantur autem omnia ad tabernaculum, seu cultum Dei spectantia vnguento, seu oleo, hoc est, per gratiam Spiritussancti. Exo.30.c.40. *Pœnitentia.*

Ori.s.Leu.ho.4. Isy.s.Leu.6. Aug.1.q.in euan.3. Sanctificatur tangens sacrificium, aut hostia pro peccato. Leu.6.c. vt designetur per tactum Christi veram haberi sanctificationem. Sic etiam sanctificatur tangens altare. Exo.29.f.30. c. vbi etiam designatur, tractantes theologica ipsa cognitione sanctificari. Sanctificat etiam tẽplum aurum, quod in ipso est, & altare donum: hoc est, Christus laudes & preces, quę per ipsum offeruntur. Mat.23.b. *Vera sanctificatio per Christũ.*

Ori.s.Ios.ho.8. Rup.s.Ioel.3. Sanctificare bellum, est contra vitia pugnare. Ioel.3.b. Sanctificat etiam bellum, quum quis baptizatur, quia tunc ascribitur in militiam contra serpentem. *Pugna contra vitia.*

Gre.s.1. Reg.1. Hie.s.Ioel.3.& s. Ier 6. Sanctificant mali prælium contra bonos, qui non dant quippiam in ore eorum. Ioel. 3.b. Mich. 3. b. quando iudices districtis sententiis terrent iustos, qui non dant eis munera. Sanctificarunt etiam bellum contra Hierusalem, qui eam ex imperio Domini vastarunt. Ierem.6.a. *Impii contra iustos. Destructio Hierusalem.*

Sanctificatę reliquiæ sacrificij, designant sanctificationem Iudæorum in fine mundi, quando reliquiæ conuertentur. Exo.29.f.Is.6.d. *Cõuersio Iudæorum in fine mũdi.*

Gre.s.1.Reg.16. * Sanctificari ad immolandum, quum rex deberet eligi. 1.Reg.16.b. designauit ad eligendum antistitem, siue ad eum vngendum, plures sapientes atque religiosos viros debere vocari, qui tunc sanctificantur & veniunt, quum proponunt in electione illa, nihil carnale sequi. *Electio prelati.*

Ori.s.Iob 1. Gre.14.mor. 24. Sanctificabat Iob prius filios suos, & postea pro eis sacrificium offerebat. Iob 1.a. vt ostendatur sanctificandos prius esse, qui ad eucharistiæ sacramentum accessuri sunt, vt fiat quod ait Apostolus 1.Cor.11.g. Probet autem seipsum homo, &c. Peracto autem orbe dierum cõuiuij, mittebat, & sanctificabat filios, quod est post virtutum sensum intentionem cordis erigere, & omne quod agitur, districta retractationis discussione mundare, ne bona æstimentur quæ mala sunt. *Examen ad Eucharistiam.*

Philo de plant. Noe. Sanctificari Domino fructus quarti anni. Leu.19.e. est gratias agere de omnibus. *Gratiarũ actio.*

Reuelare mysteria indignis. Sanctificari dicitur populus, si ad ipsum non præparatum offerantur sacrificia: non aliter quàm quum sanctum datur canibus, aut margaritæ, porcis proiiciuntur. Eze. 46. f. Sic sanctificant sacerdotes populum in vestimentis sanctis, quando reuelant mysteria indignis. Ezechiel. 44. e. *Hie. s. Eze. 46. Glo. int. s. Eze. 44.*

Sanctè ieiunare. Sanctificare ieiunium, est sanctè ieiunare. Ioel. 1. c. 2. d. Et sanctificat se, qui ieiunat. Zac. 7. a. *Hie. s. Zac. 7.*

Doctrina vtriusque testamenti. Sanctificata caro, significare potest doctrinam noui & veteris testamenti. Agge. 3. c. Caro autem, quæ non sanctificat tangentes, est corpus Christi: quod non sanctificat indignè sumentes. *Hie. s. Agg. 3.*

Sanctificata dicuntur thuribula in mortibus, & pœna peccatorum, quia per eos exẽplum datum est cæteris, vt timerent Dominum. Nu. 16. e. *Aug. q. in Nu. 30.*

Nemo sanctificat primogenita pecorum, quia iam sunt sanctificata à Deo, nec alterius egẽt sanctificatione. Leu. 27. d. *Isyc. s. Leu. 27.*

Sanctificari dicuntur in hortis, qui voluptatibus vacantes, mundos se putant. Is. 66. e. *Glo. ord. s. Is. 66.*

Sanctuarium.

Sanctuarium, est sacer locus, vt templum, & sacrarium. *Ori. s. Exo. ho. 6.*

Humanitas Christi. Spiritussanctus. Sanctuarium Dei, dici potest humanitas Christi. Exo. 15. c. 25. a. Leuit. 4. b. 5. d. 6. c. 16. c. Item Spiritussanctus: & dicitur polluere sanctuarium Dei, qui peccando contristare dicitur Spiritumsanctum. Leu. 21. c. *Isyc. s. Leu. 21.*

Ecclesia militãs & triumphans. Sanctuarium quoque dici potest ecclesia tam militans, quàm triumphans: sed sanctuariũ dicitur ecclesia militans, sanctuarium verò sanctuarij, ecclesia triumphans. Exo. 15. c. 26. g. Diuidebantur autem hæc sanctuaria velo ac tabulis, hoc est, cælo. 3. Reg. 6. c. Sanctuarium autem expiandum, est ipsa ecclesia militans, vel etiam anima. *Anima.* Ps. 77. Eze. 45. f. E sanctuario exteriori sumebat sacerdos ignem, thimiama, & reliqua, quæ mittebat in interius, vt designetur hic esse locum bonorum operum, quæ ferantur in cælum. Exo. 28. c. 29. e. 35. b. 36. a. 38. d. 39. g. Leu. 10. Ps. 73. 82. Thr. 1. d. 2. c. 4. a. Eze. 25. a. *Corpus humanũ.* Sanctuarium etiam dici potest corpus nostrum. Leuit. 26. a. *Ori. s. Exo. ho. 9. & s. Leu. ho. 9. Arn. s. Ps. 77. 82. Hie. s. Eze. 28. 45. Aug. s. Ps. 77. Isyc. s. Leu. 16.*

Mundus. Genus humanũ. Sanctuarium præterea Dei, dici potest ipse mundus, & etiam tota massa generis humani, quod sanctuarium expiauit Christus summus pontifex per sanguinem suum. Leu. 16. b. *Phi. de plant. Noe. Isyc. s. Leu. 16.*

Status ministrorum ecclesiæ. Sanctuarium interdum sumi videtur pro statu ministrorum ecclesiæ, vt à sanctuario incipit vindicta, hoc est, à sacerdotibus & ministris ecclesiæ. Eze. 9. c. *Hie. s. Eze. 9.*

Sublimior cognitio, & contemplatio diuinorum. Sanctuarium exterius, dici potest sublimior cognitio diuinorum, ad quæ solus Christus attingit, ideo porta eius dicitur clausa, & soli principi peruia. Eze. 44. b. est etiam sublimior contemplatio diuina, ad quam non quicunque, nec semper debet ingredi. Leu. 16. a. *Ori. s. Ezec. ho. 14. Isy. s. Leu. 16.*

Mulier post partum non intrat statim in sanctuarium.

Sandalia.

Sandalia erant calceorum genus, plantam pedis muniens, non autem totam partem superiorem.

Prædicatio Euangelii citra lucrũ terrenum. Sandalia, quibus pes neque tectus est, neque nudus ad terram, quibus vti debebant Apostoli, designabant neque occultandum esse Euangelium, neque terreni commodi gratia prædicandum. Marc. 6. b. *Aug. 2. de consen. Euangel. 30.*

Euãgelica præcepta. Sandalia quæ induit Iudith, Euangelica præcepta, & meditationes sacras significare possunt. Iudit. 10. a. *Glo. int. s. Iud. 10.*

Sanguis, Cruor.

Sanguis, est humor rubens, per venas animalis diffusus, quo totum corpus nutritur. Cruor autem est sanguis effusus, aut sanies. Sanguis autem interdum pro cognatione sumitur. *Isyc. s. Leu. 3.*

Leu. 10. a. Ad proximam sanguinis non accedet. Sanguis vsus prohibebatur in Lege, primò ad excludendam idololatriam, quia Gentiles bibebant de sanguine victimarum, vt dicitur Deut. 32. e. De quorum victimis comedebant adipes, & bibebant vinum libaminum. Secundò, vt horrerent humani sanguinis effusionem. Tertiò, quia sanguis est maximè necessarius ad vitam, ratione cuius dicitur anima esse in sanguine, ideo vt ostenderetur, à Deo nobis esse collata vita, in honorẽ Dei effundebatur sanguis. Quartò, quia per hoc sanguinis Christi effusio figurabatur. *Cle. Alex. 1. pæd. 6. Ori. s. Gen. ho. 17. Amb. de ben. Patriarch.*

Sanguis Christi. Passio Christi. Sanguis Abel, typus fuit sanguinis Christi, vnde & habebat vim verbi, & clamare ad Deum dicebatur, sicut & sanguis Christi semper clamat ad Deum, in aliquorum remissionẽ, & aliorum vindictam. Gen. 4. b. Idem significat sanguis Ioseph, qui exquiri dicebatur. Gen. 42. d. Et sanguis Iob non operiendus, est sanguis de latere Christi, & mysterium sacrificij eius manifestandum, vt fructificet. Iob 16. d. Et sanguis vuæ, est sanguis Christi. Gen. 49. b. Et sanguis qui offerebatur pro peccato, sanguinem Christi designabat, qui pro peccatis nostris effusus est, vt sanguis vituli, arietis, agni, hirci, & passeris, & etiam vaccæ rufæ. In his enim omnibus passio Christi exprimebatur. Exod. 23. c. 24. b. 30. b. 34. b. Leu. 1. b. 3. a. 4. a. 5. b. 7. a. 8. c. 9. b. 10. d. 14. a. c. 16. c. 17. c. Et dicebatur sanguis fœderis, quia ipsum factum est fœdus inter Deum & homines. *Conuersatio Christi.* Sanguis autem vaccæ comburebatur, vt designaretur mortalitatem Christi absorbendam fuisse in resurrectione. Nu. 19. a. Potest autem sanguis vaccæ conuersationẽ interiorem Christi designare. Sanguis autem ad basim altaris effusus, designauit passionem *Aug. s. Ps. 39. Gre. 13. mor. 11. Chr. s. Ioan. ho. 84. Aug. q. in Nu. 53. & de catechi. 29. Ori. s. Leu. ho. 3. & s. Nu. ho. 16. & s. Ier. ho. 11. Hie. s. Is. 59. & s. Eze. 13. & s. Ioel. 1. & s. Zach. 9. Arn. s. Ps. 67. Ori. s. Exo. ho. 4. Gre. 13. mor. 11. & 31. mo. 36. & ho. 22.*

Christi in fine mundi Iudæis profuturam. Et sanguis, quo pollutæ sunt manus Iudæorum, est sanguis Christi, quem ipsi effuderunt. If. 59. a. Sanguis autem Christi dictus est quasi inutilis: quia multi sunt quibus ob proprias culpas non prodest. Psal. 29. Sanguis quo intingitur pes, est passio Christi. Ps. 67. Eze. 43 f. 45. f. Col. 1. e. 1. Petr. 1. c Hûc sanguinem dedit Deus in prodigium. Ioel. 2. g. dicitur etiam sanguis testamenti, per cuius pactum liberamur. Zac. 9. c. Sanguis, in quem mutata est aqua passionem Christi designat; & sanguis in tota terra Ægypti, est passio Christi in toto mundo. Exo. 4. b. 7. c. Sanguis agni ponebatur in limine, vt designaretur Christum esse ianuam vitæ. Exo. 12. a. Sanguis occisorum, quem bibit Israel, est sanguis Christi. Nu. 23. d. Hunc sanguinem lambunt pulli aquilæ, quum infirmi auditores doctrinã crucis Christi suscipiunt. Iob 39. d. Est autem sanguis Christi, fons recreans.

Isyc. s. Leu. 16. Gre. Nyss. de vita Mosis. Bed. s. Exo. 11. Chry. s. Ioã. ho. 45

Sanguis Abel quandoque significat veritatem, quæ semper clamat, & emergit. Mat. 23. d. Idem designat sanguis Ioseph, & effundere sanguinem Ioseph, est negare veritatem. Gen. 37. f. Est etiam sapientia, & sanguis in cratere, est sapientia moralis. Sanguis verò in altari, sunt mysteria diuino munere infusa. Quum dicitur Moses sponsus sanguinum. Exod. 4. d. per duplicem sanguinem vetus & nouum testamentum significare potest. Sanguis occisorum, dici potest doctrina Christi, & Apostolorum, quem sanguinem bibit Israel, hoc est, fideles in ecclesia. Numer. 23. d. Et sanguis vuæ, est eadem doctrina, & etiam sacramenta. Genes. 49. b. Deuter. 32. b.

Ori. s. Mat. ho. 26. Amb. epist. 2. Ori. s. Nu. ho. 16. Chr. s. Gen. ho. 67. — *Veritas. Sapientia. Vtrunque testamentum. Sacramenta.*

Sanguis nonnunquam ponitur pro diuina vindicta, & punitione pro peccato. Psal. 57. 77. Eze. 14. e. Et sanguis aspersus est super vestimenta Christi, quando in malos vindictam exercuit. If. 63. a. Huic sanguini traditur mons Seir. Et sanguis persequens, est sanguis Sanctorũ, qui clamant, Vindica Domine sanguinem nostrum. Ezec. 35. b. Apoc. 8. b. 14. d. 19. a. Sic mare fit sanguis, quum diuina vindicta venit in malos. Apoc. 16. a.

Hie. s. If. 63. Aug. s. Apo. ho. 11. Rup. 9. s. Apoc. — *Diuina vindicta.*

Sanguis innocens, est vita simplicis, quem effundit qui simplicem scandalizat, aut in errorem inducit. Ier. 7. a. 19. a. Qui sic scandalizant, dicuntur ædificare Sion in sanguinibus. Mich. 3. d. Et sanguis quem odit mons Seir, est vita fidelium, & simplicium. Eze. 35. b.

Hie. s. Ier. 7. & s. Eze. 35. & s. Mic. 3. — *Vita simplicium.*

Sanguis Christi significare potest spem, quæ est sanguis fidei: qua videlicet fides continetur, vt caro ab anima: & quum spes expirauerit, perinde ac si sanguis effluxerit, vitalis fidei facultas dissoluitur. Ioan. 6. g. Duplex est autem sanguis Domini: alter carnalis, quo redempti sumus ab interitu. Alter spiritualis, quo scilicet vncti sumus. Et hoc est bibere sanguinem Iesu, esse participem incorruptionis Domini. Sanguis etiam agni, quo tingitur superliminare, hoc est, ratio, est fides Christi. Exo. 12. a.

Cle. Alex. 1. pæd. 6. & 2. pertar. 2. Gre. Nyss. de vita Mosis. — *Spes. Fides.*

Sanguis, ecclesiæ vnio dici potest. Mat. 26. c. Mar. 14. e. Zac. 9. c. In sanguine testamenti tui emisisti vinctos tuos.

Hie. s. Eze. 19. — *Vnio Ecclesiæ.*

Sanguis vuæ, dicitur vinum. Deut. 32. b. Potest etiam sanguis vuæ seu vineæ, vel flos malorum granatorum, significare decorem synagogæ, vel animæ. Eze. 19. c.

Hie. s. Ioel. 2. — *Decor synagogæ vel animæ.*

Sanguis aliquando sumitur pro similitudine sanguinis: vt quum Luna conuersa dicitur in sanguinem. Ioel. 2. g. quod factum est, quando Iudæi dixerunt: Sanguis eius super nos & super filios nostros. Ita in sanguinem conuersa sunt flumina. Exo. 4. c. 7. c.

Cassia. col. 20. ca. 8

Sanguis, à quo non est prohibendus gladius, est correctio peccatorum. Ier. 48. d.

Correctio.

Sanguis dans testimonium, est Martyrium, quod dat testimonium veritati fidei Christi. Ioan 5. a. Et sanguis animarum, quem requirit Deus de manu bestiarum, est sanguis Martyrum, quem requirit de manu persecutorum. Gen. 9. a. 49. b. Exo. 4. Ps. 9. Ezec. 3. e. Et sumitur sanguis pro vita. Dat autem Deus sanguinem, quum dat Martyres fortes vsque ad sanguiné. Ioel. 2. f. Leu. 1. b.

Ber. se. in octa. resu. Arn. s. Ps. 9. Chry. s. Gen. ho. 67 Rup. s. Ioel. 2. — *Martyrium vita.*

Sanguis hostiæ pro peccato, est baptismus, quo aspergitur vestis, quando caro baptizati aqua perfunditur. Leu. 6. d.

Isyc. s. Leu. 6. — *Baptismus.*

Sanguis interdum sumitur pro periculo. 2. Reg. 23. b. Num sanguinem illorum hominum, qui profecti sunt, bibam? Et etiam pro ipso homine. Eph. 6. b. Deut. 27. d. Vt percutiam animam sanguinis innocentis.

Glo. int. s. Deu. 27. — *Periculum. Homo.*

Sanguis quandoque significat animam sensitiuam, & etiam sensibilia ipsa. Et ponitur quandoque pro vita corporis, vt anima, hoc est, vita corporis dicitur esse in sanguine. Leu. 1. b. 17. d. Sic sumitur pro anima carnali, cui sanguini non est parcendum. Sanguinem autem comedit cum carne, qui appetitui rationem subiecit, quod prohibetur. Gen. 9. a. Leu. 3 Et sanguines, à quibus petit liberari Propheta, sunt inordinati motus appetitus. Psal. 50. Sanguis etiam dicitur carnalis generatio, quæ non docet mysteria fidei. Mat. 16. c. Sanguis etiam dicitur alimentum vitæ corruptibilis. Ps. 29.

Phil. quòd deterior potiori insidie. Aug. q. in Leu. 57. Isyc. s. Leu 1. Amb. s. Leu. 17. Ori. s. Leu. ho. 1. & s. Mat. ho. 1. Basi. s. Ps 29. — *Anima sensitiua. Sensibilia. Vita corporis. Anima carnalis. Inordinati motus. Appetitus. Carnalis generatio. Alimenta.*

Sanguinem dicitur comedere, qui sectatur Israel secundùm carnem. Vnde & sanguis est sensus carnalis datus scripturæ, quem elicit, qui vehementer emungit. Pro. 30. d.

Sanguis vituli, castitatem mentis Deo offerendam significare potest. Leu. 1. 3.

Sanguis auis, curas seculi significare potest. Leu. 1. d.

Sanguis dicitur merces mercenarij: quam qui fraudat, dicitur effundere sanguinem, quia mercenarius mercede viuit vt sanguine. Eccl. 34. d.

Ori. s. Leu. ho. 5. Gre. 21. mor. 1. Bed. s. Prou 30. Ori. s. Leu. ho. 1. Glo. int. s. Leu. 1. — *Sensus carnalis legis. Castitas mentis. Curæ seculi. Merces mercenarii.*

Sanguis aliquando dicitur ipsa sanguinis effusio. 2. Reg. 16. b. Reddidit tibi Dominus vniuersum sanguinem.

Aug q. in Leu. 57. — *Effusio sanguinis.*

Falsa testimonia. Iudaeorum. Sanguis hœdi, in quo fratres Ioseph eius tunicam tinxerunt. Ge. 37. f. Falsa testimonia Iudæorum aduersus Christum significare potest, quibus eius famam maculare conati sunt. *Amb. de Ioseph. 3. Bed. s. Gen. 37.*

Inanis gloria Sanguis cum quo comedebat populus carnem, designat intentionem vanitatis, quam addunt aliqui bonis operibus. 1. Reg. 14. e. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Oblatio de rapinis. Sanguis, quem non vult Deus, sunt dona eorum, qui Dei præcepta non faciunt, aut qui offerunt & dant eleemosynam de rapinis. Isa. 1. b. *Hie. s. If. 1.*

Peccatum. Homicidium. Grauiora peccata. Sanguis interdum significat peccatum, & peculiariter homicidium. Et comedit carnem cum sanguine, qui peccat, & qui homicidium perpetrat. Et requirit Deus sanguinem, hoc est, mortem animę de manu omnium bestiarum, hoc est, eorum qui alios peccare fecerit, aut scandalizauerunt. Gene. 9. a. Ezec. 37. g. 9. d. 16. a. Et sanguis comparatus sordibus, significat grauiora peccata, quæ igne purgantur. Isa. 4. b. 9. e. 15. b. 33. c. 34. a. 59. a. Miche. 7. a. Et sanguinis reus, dicitur committens peccatum. Et sanguis sanguinem tāgit, quum peccatum additur peccato. Hose. 4. a. Sanguis purificationis mulieris, peccatum Adæ significare potest. Et sanguis menstruatæ, est turpis cogitatio, & voluptates carnis. Leuit. 12. a. 15. c. 20. b. Et sanguines sunt peccata carnalia. Ps. 50. Thre. 4. c. 1. Cor. 15. f. Ad hæc refertur ager sanguinis. Matt. 27. a. Sanguinum viri, sunt generaliter peccatores, & peculiariter Iudæi in Christum, & homicidæ, & hæretici, & aduiatoriè docentes. Psalm. 5. 54. 58. 138. Sanguis etiam dicitur odium fraternum, ideo prohibita est eius effusio. Leuit. 17. c. Sanguinem etiam effundere, est in peccatum inducere, aut in errorem per scandala, siue verbo, siue exemplo. Deuter. 22. b. Psalm. 105. Isa. 26. d. Rom. 3. c. Sanguinem autem effundere in bonum, est confiteri peccatum, alioqui est suffocatum. Sanguis etiam dicuntur interiores sordes, qua ratione mulier sanguinis fluxū patiebatur. Matth. 9. c. Ciuitas sanguinum dicitur Hierusalem, propter homicidia, & etiā hic mundus. Ezech. 24. b. Nahum 3. a. In sanguine comedunt hæretici, qui alios scandalizant. Et sanguinem fundunt, dum non viuificant eos quos deceperunt. Ezech. 33. f. Habac. 2. b. In sanguinem conuertitur aqua apud Ægyptios, quando diuinus cultus vertitur in idololatriam. Exod. 7. c. Sanguis quoque in tota terra Ægypti, significare potest persecutionē ecclesiæ sub Nerone factam. *Ori. s. Ps. 16. ho. 3. & s. Ier. ho. 13. & s. Matth. ho. 35. & s. Eze. ho. 6. Hie. s. If. 9. 15. & s. Hos. 4. Amb. de Isaac. 1. & apo Dauid. 17. Aug. s. Ps. 50. Gre. 13. mor. 10. & s. Eze. ho. 11. & s. Ps. 50. Hil. s. Ps. 138. & s. Mat. Can. 9. Ori. s. Mat. ho. 19. & s. Rom. 3. Hie. s. If. 26. 33. & s. Mich. 7. Arn. s. Ps. 105. Aug. s. Ps. 54. 58. Gre. 7. mor. 24. Isyc. s. Len. 17. Bed. s. Gen. 5. Hie. s. Eze. 33. Aug. de plagis Aegypt. 1.*

Sanguis victimæ Gog, qui datur bestiis in potum, est is, qui regnum Dei possidere non potest. Eze. 39. e. *Gre. 7. regist. epist. 128.*

Inuidia. Sanguis interdum, est liuor inuidiæ: & lambunt sanguinem, qui inuidiæ liuore tenentur. Iob. 39. d. *Hie. s. Eze. 39. Hie. s. Iob 39.*

Menstruum. Sanguis aliquando pro menstruo. Leuit. 12. a. b. Manebit in sanguine purificationis suæ.

Vtilitas. Sanguis, vtilitas. Eccl'i. 33. d. Quoniam in sanguine animæ comparasti seruum, hoc est, ad necessitatem, vel vtilitatem. *Lyr. s. Eccl.*

Sanguisuga.

Sanguisuga, est vermis in aqua degēs, qui hirudo dicitur, solet sanguinem sugere, vnde nomen accepit.

Diabolus. Sanguisuga diabolum significare potest, qui verbum Dei & spiritalia bona ab anima conatur auferre, qui siti peccandi, ac peccata suadendi incessanter accenditur. Cuius filiæ sunt luxuria & phylargyria. Nam & luxuriæ quo liberius fræna laxantur, eo noxius delectatur. De auaritia vero ait Poëta. Crescit amor nummi, quantum ipsa pecunia crescit. Pro. 30. b. *Hie. 1. adu. Iouinianum. Bed. s. Pro. 30.*

Voluntas. Sanguisuga designat etiam voluntatem, cuius filiæ sunt vanitas, & voluptas, quæ semper clamant. Affer, affer. *Ber. ser. de verbis. Iustum deduxit, & s. Ecce nos relinquimus.*

Sanies.

Sanies, idem est quod sanguis corruptus.

Peccata. Illicitæ cogitationes. Sanies Iob, peccata nostra significare potest, & præcipuè carnis ex longa vetustate facta peiora. Iob 2. c. Vulnus enim in saniem vertitur, quum neglecta culpa vsu ipso deterius grauatur. Est etiam sanies fluxus illicitæ cogitationis, quæ tunc raditur, quum post pollutionem cogitationis illicitæ nosmetipsos aspere diiudicando mundamus. *Gre. 3. mor. 14.*

Turpitudo peccati. Sanies proiicienda, est ipsa turpitudo peccati. Isa. 14. e. vbi ad literam dicitur esse virgultum, quod ad radices arborum nascitur. Sanies quoque draconis, est turpitudo Luciferi. Ezech. 32. b. *Hie. s. If. 14. & s. Eze. 32.*

sanir.

Potentes seculi. Sanir, id est, via lucernæ, aut deus vigiliarum, est mons, qui & Hermon & Sanior dicitur, designat omnem nauis prosperitatem, & illustrationem ex vero lumine venire. Ezech. 27. a. Potest etiam designare potentes huius seculi. Cant. 4. c. *Hie. s. Eze. 27. Gre. s. Cant. 4.*

saphan.

Saphan, id est, iudicium, pater Iezoniæ. Eze. 8. e. Designat ipsum filium eius merito iudicādum propter scelus idololatriæ, quod ad hæreticos refertur, suas sententias adorantes. *Hie. s. Eze. 8.*

saphat.

Deus pater. Saphat. i. iudicans, pater Elisæi prophetæ. 3. Reg. 19. d. typus est Dei patris, qui omne iudicium dedit Filio.

saphir.

Hier.ſ.Mich.1.

Saphir,id eſt,pulchra.Mich.1.c.Secundùm quod eſt in vulgata editione. Sumitur ibi pro Samaria,cuius habitatio erat pulchra.

Sapiens,Sapere,Sapientia,Inſipiens.

SApere,propriè quidem ad ſenſum guſtus pertinet,ita tamen vt res ipſa quæ in ſe ſaporem aliquem habet,ſapere dicatur. Transfertur tamen ad animam,vt ſapere ſit ſapientem eſſe.

Porrò ſapere interdum eſt comprehendere.Mat.16.d.Non ſapis quæ Dei ſunt. Diſcernere.Deut.32.Vtinam ſaperent,& intelligerent.Inueſtigare.Rom.11.c. Noli altum ſapere. Superbire.1.Tim.6.d.Præcipe non ſublime ſapere.Sapiens autem dicitur, qui ſcientiam aliquā optimè tenet,& qui per longam ætatem multarum rerum cognitionem eſt adeptus, & qui circa præcepta bene viuendi, & cognitionem verſatur. Sapientia verò eſt rerum diuinarum atque humanarum ſcientia,cognitioque, quæ cuiuſque rei cauſa ſit.Interdum autem ſumitur pro induſtria,& etiam verſutia.Sapientia quoque aliquando ſumitur pro dono Spiritusſancti.Deut.34.c.Sap.1.b.Sapientia autem & inſipientia datur bona & mala. *Ori.ſ.Ier.ho.5.*

Aug.epiſt.119.& 17.ciu.Dei.20. Ori.ſ.Cant.ho.2. Hil ſ.Mat.Can.11. Hie.ſ.Ier.10. Gre.18.mor.24. Ber.ſer.paruo.9. Bed.ſ.Pro.1.21.

Sapiens abſolutè pro Deo ſumitur,aut Chriſto.Iſ.31.a.Eccl.27.b. Et Chriſtus eſt ſapiens, qui aſcendit ciuitatem fortium.Prou.21.c.Et ſapienter incantans, eſt Chriſtus prædicando. Pſ.57.Ier.16. b.Mat.11.c.12.d.Sapientia Salomonis, typus eſt ſapientiæ Chriſti.3. Reg.10.a. Iob 9.a.Et ſapientia ædificans ſibi domum,eſt Verbum Patri coæternum, in vtero Virginali carnem aſſumens.Prou.1.c.9.a.Ipſe Chriſtus eſt ſapientia,cuius homo precium neſcit.Iob 28.b.Qui & Dei virtus,&Dei ſapientia dicitur.1.Corint.1.d. *Deus. Chriſtus.*

Ori.ſ.Exo.ho.13. Hie.ſ.Iſ.19.& ſ. Eccleſiaſten.12.

Sapientes corde,ſunt Prophetæ,& Apoſtoli,& doctores,quorum typum gerebat ſapiens Beſeleel.Exo.28.b.31.a.35.b.36.a.Horum ſapientum filios ſe dicunt hæretici.Iſ.19.b.Eoſdem deſignat ſapiens architectus,qui eſt ille,qui ſcit ædificare eccleſiam Dei.Iſ.3.a.1.Corint. 3. b. Hi ſunt ſapientes,qui ædificant ſupra petram,& qui ſapiunt, quæ ſurſum ſunt, non quæ ſuper terram,quorum verba ſunt quaſi ſtimuli.Iob 17.c.Eccleſiaſtæ 12.d.Mat.7.d.Col.3.a. *Prophetæ. Apoſtoli. Doctores.*

Baſi.ſ.Pſ.48. Gre.31.mor.11. Arn.ſ.Pſ.106.

Sapientia interdum dicitur fides.Pſ.48.Hac ſapientia priuat Deus ſtruthionem.Iob 39.c Et ſapientia eſt deuorata,aut etiam nulla,quando quis à recta deuiat fide,aut à recta ratione. Pſal.106.Ier.8.d. *Fides. Recta ratio.*

Hie.ſ.Iob 15.

Sapientes,qui non abſcondunt patres ſuos,ſunt,qui confitentur peccata & errores,autores eorum manifeſtando.Iob 15.b. *Confitentes peccata.*

Hier.ſ.Eccleſiaſtē.4.

Sapiens puer dicitur homo interior, quando iam peruenit ad decimum tertium annum. Vel dicitur de Chriſto,Eccleſiaſtæ 4.d. *Homo interior. Chriſtus.*

Baſi.ſ.Pſ.48. Hil.ſ.Matt.cano.11. Hie.ſ.Iſ.19.& ſ. Ier.8.10.& ſ.Eze.27.& ſ.Amos 2. & ſ. Abdi.& ſ. Zac.9.& ſ. Iob 39. Aug.epiſt.59.120.

Sapientes Ægypti dicuntur Philoſophi,& hæretici,& ſuperbi:qui ſunt ſapientes huius ſeculi.Gen.41.b.Exo.7.b.Pſ.48 Iſ.19.b.40.e.47.c.Hi ſapientes ſunt confuſi,& capti.Ier. 8. d. 10.a.His ſapientibus abſconduntur myſteria fidei.Mat.11.d.Luc.10.a.16.b. Horum ſapientia dicitur ſapientia huius mundi.1.Cor.1.c.Col.2.d.Horum eſt altum ſapere,hoc eſt,ſuperbire. Rom.11.c.Hi ſunt ſapientes ad faciendum malum: qua ratione ſerpens erat callidior cæteris animantibus.Gen.3.a.Ier.4.f.Eoſdem deſignant ſapientes Tyri,& ſapientes Idumeæ.Eze.21. b.Abdi.c Et ſapientia quam ſibi aſſumpſerunt Tyrus & Sidon, eſt inanis ſapientia Philoſophorum.Zac.9.a.Hos ſapientes comprehendit Deus in ipſorum aſtutia.Iob 5.b. Hac ſapientia mundana priuauit Deus ſtruthionem,id eſt,eccleſiam.Iob 39.b. *Philoſophi. Hæretici. Superbi. Sapientia mundana.*

Ric.de S.Vict.de ſecur.conſciē.4.34.

Sapientes Babylonis dici poſſunt peracuta ſcrutinia mundanæ philoſophiæ: & peracuta conſilia carnalis prudentiæ,& acerrima acumina,ac peracuti ſenſus cordis humani.Dan.4.a. *Scrutinia mundanæ philoſophiæ. Acuta conſilia.*

Hie.ſ.Iſ.5.29.

Sapientes in oculis ſuis & prudentes,erant Scribæ,& Phariſæi:qui habentes clauem ſcientiæ,nec ipſi ad Chriſtum introierunt,nec alios intrare permiſerunt,quorum ſapientia periit. Iſa.5.c.29.e. *Scribæ & Phariſæi.*

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2. & ſ.Ier.ho.4. Hie.ſ.Iſ.19.32. Aug.ſ.Pſ.75.

Inſipiens dicitur diabolus: qui in nouiſſimo erit inſipiens, quia non proderit ei tunc ſapientia ſua.Peccator etiam quilibet,& Phariſæus,& hæreticus inſipiens eſt.Pſ.38.Iſ.32.a.Ier. 17. b.Inſipiens quoque conſilium eſt ſapientum Pharaonis,quia hæretici & philoſophi ſua doctrina diſcipulos ad inferos detrahunt.Iſa.19. b. Demum inſipientes corde,ſunt nolentes credere in Chriſtum.Pſ.75.

Baſi.ſ.Pſ.37.48. Ori.ſ.Pſ.37.ho.1.

Inſipiens,eſt carens prudentia ad agibilia ſalutaria, qua ratione Gentilis inſipiens erat, & inſipientia iumenta dicuntur,qui ratione non vtuntur.Pſ. 48. Inſipientia autem eſt peccatū, & id,quod per inſipientiam fit. *Gentilis. Peccatum.*

Ori.ſ.Rom.10. Hil ſ. Pſ.68. Glo.ord.ſ.Exo.1.

Inſipiens gens dicuntur Chriſtiani,propter ſtultitiam prædicationis.Deu.32.c.Rom.10. d. *Chriſtiani.*

Inſipientia Chriſti dici poteſt crux eius,quæ Gentibus eſt ſtultitia.Pſ.68. *Crux Chriſti*

Sapienter opprimere volens Pharao populum Iſrael.Exo.1.b.typus eſt aſtutiarum diaboli,& ſapientiæ carnis,quæ nititur ſpiritum opprimere.Hæc ſapientia eſt verſutia, de qua Pſ. 106.Omnis ſapientia eorum deuorata eſt. *Verſutia.*

Sapor.

SApor,eſt qualitas illa,quam guſtu dignoſcimus,quæ dicitur obiectum ipſius guſtus.

Gre.11.mor.4.

Sapor quem iudicant fauces comedentis. Iob 12.b.deſignat guſtum ſapientiæ, qui eſt apud electos,nam verba ſapientiæ,quæ reprobi audiunt,electi non ſolùm audiunt,ſed etiam guſtant, vt eis in corde ſapiat, quod reproborum non mentibus, ſed ſolummodò auribus ſonat. *Guſtus ſapientiæ.*

Omnis

Sermo Dei omnibus congruens. Omnis sapor erat in manna. Sap. 6. d. quia in ore spiritualium diuinus sermo, & omnibus cõgruens, & à semetipso non discrepans, qualitati audientium condescẽdit: quem dum electus quisque vtiliter iuxta modum suum intelligit, quasi acceptum manna in voluntarium saporem vertit. Habet etiam omnem saporem, quia ad omnia mala tribulationum & vitiorum habet remedium. *Gre. 6. mor. 7. Bed. s. Exo. 16.*

Sapphirus.

SApphirus, est lapis pretiosus coloris aerei, aureis punctis collucens. *Pli. 37. nat. hist. 9.*

Secreta Dei. Supremi ordines Angelorum. Firmitas cælestium. Angeli. Sapphirus super firmamentum, in quo erat thronus Dei, designare potest abscondita & incomprehensibilia secreta Dei. Eze. 1. g. Exo. 24. c. 28. c. Cant. 5. d. Apoc. 21. f. Ideo dicitur. Ps. 17. Posuit tenebras latibulum suum. Designat etiam celsitudinem superiorum ordinum Angelorum, vt Thronorum. Item firmitatem cælestium. Generaliter autem sapphirus significat Angelos, & creaturas cælestes. Iob 28. c. *Hie. s. Ezec. 1. Gre. s. Eze. ho. 8. Rup 1. s. Eze 16. Aug. de essent. diui. Gre. 18. mor. 30.*

Miracula Christi. Sapphiri, quibus distinctus erat venter sponsi. Cant. 5. d. designare possunt miracula Christi, quæ etiam inter passiones operabatur, ea præcipuè, quæ eius excellentiam demonstrabant, vt apparitio stellæ. *Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 5.*

Prædicatores. Gentiles. Sapphirus secundùm quòd cæli refert colorem, vitam cælestem significare potest, & conuersationem eorum, qui dicere possunt. Conuersatio nostra in cælis est, & ipsos, qui ad superna per cælestem conuersationem tendunt. Exo. 24. c. 28. c. Is. 54. c. Thr. 4. b. Iob 28. a. *Hie. s. Is. 54. Aug q. in Exo. 102 Gre. 18. mor. 20. Geor. Ven. cant. 3. tom. 8. cap. 3.*

Sapphirus quandoque significat prædicatores noui testamenti, qui carnalis propaginis desideria postponentes, cælestia sola sectati sunt. Iob 28. c. De his dicitur Isa. 60. b. Qui sunt hi, qui vt nubes volant? Significat etiam Gentiles ad fidem venientes. *Gre. 18. mor. 30. Hie. s. Iob. 28.*

Iustitia commutatiua. Mundus. Paulus. Sapphirus in secundo ordine rationalis in pectore pontificis, iustitiam significare potest, præcipuè commutatiuam. Exo. 29. b. Ezec. 28. c. Potest etiam sapphirus in pectore pontificis, mundum sensibilem significare. Sapphirus autem in secundo fundamento ciuitatis cælestis comparari potest Paulo, qui raptus est, vsque in tertium cælum. *Glo. ord. s. Exo. 39. Phi. de confus. lin. Aretas s. Apo. 21.*

Sara, Sarai.

SAra, id est, domina vel princeps, vxor Abrahę, quę prius Sarai, id est, domina mea, vel princeps mea dicebatur. Genuit Isaac iam nonagenaria, quum prius fuisset sterilis, & iam natus esset Ismael ex Agar ancilla. Dixit autem Abraham eam esse sororem suam, causa vitãdæ mortis, quum esset filia fratris sui. Fecit autem vt Abraham eiiceret Agar ancillam suam cum filio suo.

Sapientia. Virtus. Sara, siue Sarai, id est, princeps mea, typum gerit sapientiæ & virtutis, quæ sterilis est malorum operum, fœcunda verò bonorum. Quæ non tam cito parit, ideo prius est accessus ad Agar, hoc est, ad disciplinas, & postea parit Deo, & parit Isaac, hoc est, iucunditatem bonorum operum. Gen. 12. b. 16. a. 17. c. Eadem dicta est soror Abrahæ, vt sit illud Prou. 7. a. Dic sapientiæ, Soror mea es. Eadem communicata est Ægyptiis, quia sapientia & virtus communicatur à Deo his, qui sunt in mundo, ne quis sibi eam arroget. Generat in Abraham, hoc est, in intellectu bono, non in Pharaone. Concepit contra spem, hoc est, contra diffidentiam carnis. Vt autem mandauit eiici ancillam & filium eius, virtus est carnis repellens blanditias. Gẽ. 21. b. *Sacra scriptura. Fides.* vel est sacra scriptura docens Apostolos transitum ad Gentes, eiecta synagoga. Designat etiam fidem, ideo interpretatur princeps, quia fidei magnus est principatus apud Deũ. *Phil. 2. alleg. & de Abr. & de cong. &c. Cle. Alex. 1. stro. Ori. s. Gen. ho. 6. 7. Amb. 2. de Abr. 4. Bed. s. Gen. 12. 25. Rup. 6. s. Gen. 21. 36. & 5. de glorifi. Trin.*

Ecclesia. Sarai, hoc est, princeps mea, est ecclesia, quæ dicta est soror Abrahæ, hoc est, Christi. Et mutatur illi nomen, vt dicatur Sara, quia ecclesia est vniuersalis princeps. Isa. 51. a. Est autẽ ecclesia Domino Iesu Christo in occulto vxor. Occulte quippe atque intus in abscondito secreto spirituali anima humana inhæret verbo Dei. Eadem generat Isaac, hoc est, lætitiam bonorum operum. Gal. 4. c. Quum dicitur de patre esse sororem Christi ecclesiam, non de matre, gratiæ cælestis, quæ in æternum manebit, cognatio commendatur, secundùm quam genus mortale non erimus, accepta potestate, vt filij Dei vocemur & simus. Neque enim hanc gratiam de Synagoga matre Christi secundùm carnem, sed de Deo patre percipimus. Occultatur autem cuius vxor sit alienigenis, cuius autem soror non tacetur, quia occultum & difficile ad intelligendum est, quomodo anima humana verbo Dei copuletur, siue misceatur, qua verò cognatione sint fratres Christus & omnes Sancti gratia diuina, non consanguinitate terrena, hoc est, de patre, non de matre, & affabilius dicitur, & capacius auditur. *Amb. 2. de Abr. 11. Hie. s. Is. 51. & s. Gal. 4. Bed. s. Gen. 18. 20. Aug. 22. cont. Faus. 38. 39. 40.*

Synagoga. Sara, cuius amorem transtulit Isaac in Rebeccam. Gen. 24. g. typus est synagogæ, cui prætulit Christus ecclesiam. Designat etiam synagogam in hoc, quòd erat sterilis, quia pauci ex Iudæis crediderunt, ideo Christus per Apostolos transiit ad Agar, id est, ad Gentes. Vt etiam fuit capta ab Abimelech, captiuitatem Babylonicam synagogæ designauit. Gen. 20. a. *Aug. serm. 75. Bed s. Gen. 15. Rup. 5. s. Gen. 15.*

Recta ratio. Sara præterea significat rectam rationem, quæ est princeps, & princeps mea, quæ condescendit carni, quando dicit, Ingredere ad ancillam meam. Gen. 16. a. *Lyr. s. Gen. 16.*

Bona voluntas. Sara pariens Isaac, hoc est, gaudium, est bona voluntas, quæ ablatis humanis cupiditatibus, fœcundatur sobole virtutum, quæ gaudium afferunt. Gen. 21. a. *Phil. 2. alleg.*

Gratia noui testamenti. Sara etiam typus est gratiæ noui testamenti, vnde prius sterilis, non per naturam genuit, sed ex promissione, quia gratia noui testamenti non est ex meritis, alioqui iam non esset gratia. Gen. 16. a. Gal. 4. c. *Glo. ord s. Gen. 16 Rup 5. s. Gen. 8.*

Gre.2.mor.51. Bed.s.Gen.18.

Sara post ostium manens.Gen.17.b.typus esse potest carnis rationi subiectæ,& ad exteriora minimè vagantis.Vel est cura carnis,quæ non foris apparet, & videri iactanter erubescit, vt quasi post tergum viri sub discretione spiritus, solis necessariis intenta, nequaquàm sciat procaciter deregi,sed verecunde moderari.Indicat etiam mulierum honestatem,& quòd infirmi in publicum prodire non debeant. *Caro rationi subiecta.*

Saraballum,vide Induere.*Sarcina,vide* Onus.

Sarcire,Sartatecta.

Glo.ord.s.2.Par.24.

Sarcire, est integrum facere,& Sartatecta erant opera publica,quæ locabantur, vt integra præstarentur,qualia erant sartatecta templi,quæ sarciebantur,seu restaurabantur.4.Reg.12.a.22.b.2.Par.24.a.34.c.Et sartatecta ecclesiæ sunt scissuræ errorum & vitiorum, quæ sarcienda sunt per prædicatores & sacerdotes. *Scissura errorũ.*

Sarculum,Sarrire.

Sarculum,est genus rastri,hoc est,crates illa dentata,qua segetes ab herbis purgantur.Sarrire autem est sarculo segetes purgare,& scalpere.

Hie.s.Is.7. Sarrire montes sarculo,est meditari in sacra scriptura, ad eius mysticos sensus eliciendos. Isa.7.d. *Meditari in sacra scriptura.*

Hie.s.Is.28. Sarrire terram, est digna castigatione corpus affligere & præparare ad verbum Dei suscipiendum.Is.28.g. *Castigare corpus*

Gre.s.1.Reg.13. Sarculum virtutem discretionis significare potest:qua separare debemus vitia à virtutibus. 1.Regum 13.d. *Discretio.*

Sardius,Sardonyx.

Plin.27.natu.hist.67. Geor.Vene.cant.3.tom.8.cap.3. Aretas.s.Apo.4.

Sardius,siue sardonyx,est lapis coloris rubei,ad vnguis colorem tendens, & rubræ terræ similis,qui vulgo corneolus dicitur.Acuit ingenia, mitemque reddit, & animum accendit ad gaudium,castumque efficit. Hunc nō solum timori esse ferunt beluis atque monstris, sed etiam vim habere curandi dolores ac molestias, quæ nostris corporibus innascuntur. Cæterùm sardius & sardonix diuersi lapides ponuntur apud Plinium,licèt non multum dissimiles:& etiam in fundamentis ciuitatis cælestis.Apoc.21.c.

Aug.s.Apo.21. Sardius in iudice Christo,similitudinem habens ignis, iudicium vniuersale futurum per ignem designat.Apoc.4.a.Et in Deo est argumentum iusti iudicij:quia terret,& ignis prę se fert speciem. *Iudicium vniuersale.*

Glo.ord.s.Gen.39. Sardius in primo ordine rationalis pontificis,memoriam significare potest.Exo.28.c.39.b. *Memoria.*

Glo.int.s.Eze.28. Sardius in ornatu regis Tyri,vnum ordinem Angelorum significare potest.Ezec.28.c. Vt autem est rubeus,crucis cruorem indicat. *Vnus ordo Angelorum. Crux Christi.*

Gre.17.mor.29.30 Geor.Ven.cant.3.tom.3.cap.3. Aretas s.Apo.2.

Sardonycus lapis terræ rubræ similitudinem tenens,homines designare potest:quia & Adā primus homo à terra rubra nomen habet.Vel designat patres veteris testamenti: qui quamuis magnam iustitiæ vitam tenerent,carnali tamen propagini seruiebant.Iob 28.c. Sardonyx autem in quinto fundamento ciuitatis cælestis,Iacobum Zebedæi designat, primum omniū Apostolorum sanguine rubricatum. Sardius verò in sexto fundamento Philippum indicat, habentem ignitum affectum erga Christum.Apo.21.c. *Homo. Antiqui patres. Iacobus Zebedæi. Philippus.*

Sarepta.

Ori.s.Luc.ho.33. Hie.s.Abdi. Rup.5.s.Reg.7.

Sarepta,si sint duæ dictiones,interpretatur angustia buccellæ seu panis,si vna, interpretatur incendium,est ciuitas inter Tyrum & Sydonem, vbi vidua pauit Eliam.Typus esse solet Gentilis populi.3.Reg.17.a.Abdi.g.Luc.8.d. *Gentilitas.*

Sargon.

Hie.s.Is.20. Sargon,id est,princeps horti,vel auferēs protectionem,siue hortum, rex Assyriorum.Typus est diaboli,qui princeps est voluptatum.Is.20.a. *Diabolus.*

Saron.

Hie.s.Is.33. Saron,id est,planicies,aut canticum eius,est regio fertilis inter Itaburium montem, & lacum Tiberiadis,& inter Cæsaream & Ioppem.Typus est Hierusalem,quæ facta est vt desertum,nullos habens homines fructum facientes.Is.33.b.35.a. *Hierusalem.*

Sarrire,vide Sarculus.

Sartago.

Hie.s.Eze.4. Gre.26.mor.5.& 2.pasto.30.et s.Ezec.ho.12.

Sartago,est patella ferrea frigendis carnibus,piscibus,aut aliis pulmentis deseruiens.

Sartago ferrea fortem iram Dei contra Hierusalem significare potest.Ezec.4.a.Leu.2.b.6.c.Per hoc autē,quòd est sartago,est ibi frixura, per hoc verò, quòd ferrea,fortitudo, qua ratione potest etiam designare fortem zelum prædicatoris aduersus peccantes, qui dicit frixuram patiens cum Paulo.Quis infirmatur, & ego non infirmor? Quis scandalizatur & ego non vror? *Ira Dei. Zelus prædicatoris.*

Ori.s.Leu.ho.45. Isy.s.Leu.2.6.7.

Sartago crucem Christi designare potest,in qua ipso amoris igne frixus est.Leuit.2.b.6.c.7.a.Potest etiam significare anxietatem Christi,quā habuit in oratione. Sartago autem in tātum est fortis,vt superposita igni,ipsa quidem non consumatur, nec aliquam corruptionem sustineat,aut imminutionem, superpositos autem cibos esui aptos reddat. Sic crux Christi *Crux Christi. Anxietas Christi. Solicitudo docentium.*

fortis,

Constantia. Fletus. Zelus. Sensus moralis. — *Ruper.1.s. Leui.9.*

fortis, omnem creaturam subiecit Crucifixo, & carnem Christi esui aptam reddidit. Fuit posita sartago contra Hierusalem: quia Iudæi in crucem offenderunt. Eze.4.a. Potest etiam significare solicitudinem publice docentium: constantiam & robur animi: fletũ & carnis macerationem, zelum: item ea, quæ intelligi possunt, si frequenter versentur: & sensum moralẽ.

Aemulatio.

Sartago in malum significare potest fraternæ æmulationis incendium, interius personante ac perstrepente falsorum fratrum inuidia. Le.2.b.

Sartatecta, vide Sarcire.

Sarthan.

Tribulationes. — *Rica. de S Vict. de extrem. mal.16.*

Sarthan, id est, tribulatio eorũ: locus iuxta Iordanem, vsque ad quem intumuerunt aquæ Iordanis. Ios.3.d. Designat volũtarias tribulationes: vsque ad quas crescit meritũ tribulatorũ.

Sasai.

Sermo falsus. — *Ori.s.Ios.ho.20.*

Sasai, id est, extra me: filius Enach, id est, inanis humilitatis: typus est sermonis extra veritatem existentis. Ios.15.c.

Sata, Satum.

Hier.s.Mat.6.13.

Sata, sunt seminata, de quo vide Seminare. Satum autem, est genus mensuræ iuxta morem prouinciæ Palestinę, vnum & dimidium modium continens.

Tres filii Noe. Genus humanũ. Mysterium Trinitatis. — *Amb.1.de Ambr.5*

Sata similæ tria, significare possunt tres filios Noe, a quibus genus humanum est propagatum, qua ratione significant etiam multitudinem gentium, seu genus humanum. Possunt etiam significare mysterium Trinitatis. Gen.18.a.

Sacra scriptura. Confessio Trinitatis. Dilectio Dei. Triplex fructus. Triplex status. Virtutes theologicæ. Triplex natura in Christo. — *Hil.s.Mat.ca.13. Hie.ad Furiam & s.Matt.13. Au.1.q.in Euang. 12.& s.Ioan.tra.9 & ser.70. Hyc.s.Leui.20. Beda s. Gen. 18. Ber.ser 2. Natiui. Domini.*

Sata farinæ tria. Mat.13.e. significare possunt legem, prophetas, & euangelium. Vel significant confessionem Trinitatis, vel dilectionem Dei, quæ est ex toto corde, tota anima, & totis viribus. Vel designat fructum tricesimum, sexagesimum, & centesimum. Vel tres viros insignes, Noe, Daniel, & Iob. Vel spiritum, animam, & corpus: in quibus lex Dei absconditur, vt in bona operatione vniantur. Vel fidem, spem, & charitatem: vel cogitationem, verbum, & opus, quæ commiscentur in fide. Vel designant in Christo deitatem, animam, & carnem.

Satagere.

Satagere, est anxium esse, & distorqueri difficultate alicuius rei conficiendæ.

Patientia. — *Hie.s.Mic.4.*

Satagere in dolore, est viriliter sustinere pœnam ad pœnitentiam. Mic.4.c.

Solicitudo vitæ actiuæ. — *Gre.s.1.Reg.14.*

Satagens Martha circa frequens ministerium. Luc.10.g. designat nimiam solicitudinem vitæ actiuæ.

Satan, Satanas.

Diabolus. — *Hie.s.Isa.27.& s.Zach.3. Au.s.Apo.ho.2.*

Satan, id est, aduersarius, pro diabolo sumi solet, & pro eius corpore, quod est multitudo malorum. Iob.1.b.2.b. Zac.3.a. Apo.2.c. Vide Aduersarius.

Satelles.

Ministri ad vitia.

Satelles, idem est, quod miles mercede conductus: qui lateri Principis, aut Imperatoris assistit. Sumi potest pro ministris ad vitia. 1.Reg.19.b. Iudith 7.b.10.d.

Satiare, Satietas, Saturare.

Satiare, est explere aliquem appetitum: quod ad omnes sensus refertur, & etiam ad animã. Satietas autem plerunque pro fastidio sumitur.

Glo.ord.s.Isa.53. Hie.s.Ps.16.

Saturari attribuitur Christo, quia laborauit: qui etiam saturari dicitur fide Gentium. Is.53.d. Idem est saturatus opprobriis. Thre.3.d. Iob.10.c. Dicitur etiam saturari in membris, quãdo manifestatur gloria Patris. Ps.16.

Abundantia verbi Dei. — *Ori.s.Le.ho.16. & s.Ps.36.ho.3. Gre.s.1.Reg.2. & 18.mor.7. Hil.s.Mat.ca.15. Amb.s.Luc.9. Hie.s.Psal.147.*

Saturitas panum, quam dat Dominus, est abundantia verbi Dei. Exo.16.c. Leu.26.a. Isaiæ 55.a. Et saturati famelici, sunt Gentiles, quibus data est mysteriorum fidei plena cognitio. 1.Reg.2.a. Saturantur etiam famelici, quando humiles virtutum munera recipiunt. Saturantur præterea iusti in diebus famis, quia non deest illis verbum Dei. Psal.36. Et satiatur turba a Christo, per doctrinam & dona Spiritussancti. Matth.15.d. Luc.6.d. Ioel.2.f. Iob.27.c. Satiat Deus adipe frumenti, quum dat mysteriorum cognitionem. Psal.147. Et melle de petra, hoc est, diuina sapientia. Ps.80.

Sumptio Eucharistiæ. — *Au.17.ciu.Dei 4. & epist.120. Arn.s.Ps.21.103.*

Saturantur famelici, quando mũdià peccatis, eucharistiæ sacramentũ suscipiunt. 1.Re.2.a. Qui etiã adipe frumenti satiari dicuntur. Ps.147. Sic saturantur pauperes corpore Christi. Ps.21.103.121. Diuites autem, hoc est, superbi manducant, & adorant, sed non saturantur. Iob.31.

Fælicitas.

Merces bonorũ operum.

Satiabit Dominus adipe frumenti, visione videlicet diuina in cælesti Hierusalem. Nã hic solum est gustus. Ps.147. Ibi implentur horrea saturitate. Pro.3.b.

Gloriari in tribulatione. — *Au.s. Psal.147. Beda s.Pro.3.*

Satiantur iusti in diebus famis. Ps.36. quia veniunt cum operibus ad iudicium, quibus saturabuntur, malis remanẽtibus in fame. Vel saturantur, quando gloriãtur in tribulationibus.

Participatio doctrinæ, & sacramentorum Ecclesiæ. — *Ori.s.Ps.36.ho.3. Au.s.Psa.36. Hier.s. Amos 4.*

Saturati erant hæretici in ecclesia, quando participes erant doctrinæ eius & sacramentorum: quæ postea suis meritis tribuentes, eleuati sunt, & inanes dimissi. Hos.13. b. Et dicuntur non satiati, quando non toto corde ad ecclesiam reuertuntur. Amos 4.c.

Abũdantes Iudæi tẽporalibus, & mali operibus — *Glo.ord.s. Iere.5. Au.epi.59. Gre.13.mor.7.*

Saturauit Deus Iudęos, quando dedit eis temporalium abundantiam. Ierem. 5.b. Dicuntur Iudæi etiam saturati filiis, hoc est, malis operibus, vel saturati porcina, id est, dogmatum

immundicia. Ps. 16. Saturati quoque dicuntur panis Christi. Iob. 16. c. E diuerso, dicuntur Iudæi non saturati, quia non habent templum & sacrificia. Psal. 58. Et nesciunt saturitatem, quia suis non saturantur erroribus. Is. 56. d.

Euc. q. in Psal. Hila. s. Psal. 58. Hie. s. Isa. 56. Hie. epi. beatitudi nis & s. Hose. 4 Cle. Ale. 1. ped. 11. — *Abundantia voluptatum.*

Saturitas carnium, dicit abundantiam voluptatum. Exo. 16. b. Et etiam saturari pane, est frui voluptatibus temporalibus. Thre. 5. b. Hæc saturitas panis fuit iniquitas Sodomę. Ezec. 16. g. Non saturabatur autem filius prodigus siliquis, quia nec vitia, nec inanis philosophia, nec res temporales satiare mentem possunt. Luc. 15. d. Saturati autem surrexerunt ludere filii Israel, quod Græce dicitur χορτασθέντες, quasi dicas fœno repleti, nempe qui à ratione alienam alimenti plenitudinem χόρτασμα, hoc est, fœni repletionem, non autem cibũ dixerit. Exo. 32. b. Non satiari dicitur Hierusalem fornicationibus, quando semper anima peccare appetit. Eze. 16. d. Et non saturantur comedentes, quia peccata sunt vana. Hos. 4. c. Saturati è diuerso dicuntur diuites, & qui consolationem suam habent in hoc mundo, qui calcãt fauum diuinę consolationis. Prouer. 27. a.

Beda s. Pro. 27.

Hier. s. Isa. 9. & s. Mic. 6. & s. Iob. 27. Gre. 18. mor. 7. — *Insatiabilitas hæreticorum in erroribus.*

Non saturatur hæreticus erroribus tanquam inanibus. Isaiæ 9. d. Nec saturatur quando sacram scripturam legendo nullum percipit fructum. Mich 6. c. Nec saturatur pane visionis Dei, nec sacræ doctrinæ, quam ad quæstionem quærunt, non ad refectionem. Iob. 27. c. Insaturabilis etiam dicitur venter impiorum, id est, hæreticorum. Pro. 13. d. quia semper sunt discentes, & nunquam ad scientiam veritatis peruenientes. 2. Timo. 3. b.

Beda s. Pro. 13. Hie. s. Agge. 1. — *Inutiliter operari.*

Non saturantur, qui comedunt, hoc est, qui pauca aut leuia bona opera faciunt, & quæ eis non sufficiant ad salutem. Agge. 1. b.

Beda s. Pro. 1. — *Visio malorum molesta. Pœna malorum.*

Satietas erit visionis malorum, quia eorum visio potius erit molesta, quàm iucũda. Is. 66. g. Saturantur autem mali consiliis suis, quum propter praua consilia puniuntur. Pro. 1. b.

Hie. s. Eze. 7. Gre. 15. mor. 10. — *Fames ex diuitiis.*

Non saturan[illegible] animum aurum, & argentum, quia eorum amatores in æternam inducunt famem. Ezech. 7. f. Non satiatur etiam venter iniqui, quia auaritia ignis more nunquam expletur. Iob. 20. c.

Glo. ord. s. Eze. 32. — *Gaudentes dæmones de lapsu magni viri.*

Saturat Deus volatilia & bestias terræ de dracone, & etiam de carnibus & sanguine Gog, quando dæmones gaudent de lapsu magni viri, & etiam hæretici. Eze. 32. a. 39. e.

Gre. 14. mor. 25. & 22. mora. 11. — *Detractio. Malitia Iudæorum in Christum. Sumptio Eucharistiæ.*

Saturantur carnibus Iob, aut aliorum, qui alienę vitæ detractione pascuntur. Iob. 19. c. Pro. 23. a. Saturari etiã cupientes carnibus Christi, fuerũt vel Iudęi persequentes, vel Gentiles credẽtes, quia & illi moliti sunt corpus eius, quasi consumẽdo extinguere, & isti esurientẽ mentem suam desiderant quotidianę immolationis sacrificio, de eius carnibus satiare. Iob. 31. d.

Satisfacere, satisfactio.

Glo. int. s. Leui. 10 — *Custodia præceptorum. Custodia Ecclesiæ.*

Satisfacere, est tantũ facere, quãtũ satis sit irato ad vindictã, & satisfacit, qui se verbis purgat.

Satisfactio Aaron erga Mosen. Le. 10 d. custodiam præceptorum designare potest, qua satisfit legi. Vel custodiam ecclesiæ, quam Christus accepit.

Satrapa.

Satrapa, idem est apud Persas, qui pręfectus.

Gre. s. 1. Reg. 5. Gre. s. 1. Reg. 7. — *Prædicatores.*

Satrapę Philisthinorum. 1. Re. 5. c. significare possunt prædicatores ecclesię, de quibus dicitur. Ps. 46. Principes populorum congregati sunt cum Deo Abraham.

Rup. s. Dan. 11. — *Princeps dæmonum. Princeps Iudæorum.*

Satrapæ etiam Philisthinorum congregati contra Israel. 1. Reg. 7. b. designant principes dęmonum ascendentes contra Fideles ad tentandum.

Satrapę regis Darii quærẽtes perdere Danielẽ, sũt principes Iudęorũ cõtra Christũ. Dã. 6. a.

Saucius, vide Vlcus.

Saul.

Saul, id est, postulatus, siue commodatus, aut fouea, siue sepulcrum vel infernus, filius Cis de tribu Beniamin, qui fuit primus rex Israel, cui successit Dauid, quem ipse persequebatur. Vel interpretatur petitio, quia contra voluntatem Dei experierunt eum regem.

Christus.

Saul vnctus in regem, & altior cæteris ab humero sursum, Christi fuit typus: qui est caput nostrum. 1. Reg. 10. a.

Gre. s. 1. Reg. 9. 13. — *Perfectus imitator Sanctorum.*

Saul filius Cis, eligendus in regem, designauit perfectum imitatorem sanctorum patrum eligendum esse in prælatum. 1. Reg. 9. a. 13. a. Interpretatur autem petitio, designans prędicatorem veritatis tantę esse debere charitatis, vt propter instans desiderium, non petitor, sed petitio esse censeatur, vt omnem motum cordis in affectum ducat supplicationis.

Gre. s. 1. Reg. 15. — *Malus prædicator.*

Saul transgrediens pręceptum Domini. 1. Reg. 15. d. typus est malorum prędicatorum, de quibus dicitur Mat. 5. Si sal euanuerit in quo salietur?

Gregor. 3. pasto. ad. Matt. 5. — *Prælatus malè operans.*

Saul vt ingressus est speluncam ad purgandum ventrem. 1. Reg. 24. a. typus est mali prælati, qui conceptam corde malitiam, vsque ad opera miseri odoris extendit.

Rup. s. 1. Reg. 2. — *Regnum peccati.*

Saul, vt datus est rex à Deo irato peccanti populo. 1. Reg. 9. designat regnum peccati & mortis, vnde abiectus est, sicut & Christus destruet regnum peccati & mortis.

Saul inter prophetas, dicebatur admirando. 1. Reg. 10. c. vt designetur, quę stulta sunt mũdi, Deum elegisse, vt confunderet fortia. Dicitur etiam de Paulo inter Apostolos, quasi de lupo inter oues. Acto. 9.

Arno. s. Psa. 17. Hila. s. Psal. 58. — *Iudæi. Diabolus. Mors.*

Saul persequens Dauid, typus erat Iudęorum persequentium Christum, & etiam diaboli. 1. Regum 26. Psalm. 17. 51. 56. 58. in titu. Designat etiam mortem persequentem vitam,

aut mortem peccati, & inferni. Item temporale regnum persequens regnum Christi. *Temporale regnũ*

Saul mortuus designauit cessationem imperii legis veteris. 1. Reg. 31. b. *Amb. de fug. secu. 5 Hie. s. Ps. 51. 53. 56 Hie. s. Ps. 17. 51. Hie. prol. Fr. Am. Au. 17. ciu. Dei 7.*

Saulus, vide Paulus.

saxum, vide Lapis.

Scabellum.

Scabellum, est paruum scamnum, quod sub pedibus ponitur. *Ori. s. Isa. ho. 5.*

Humanitas Christi. Scabellum pedum Dei dici potest humanitas Christi, aut eius caro. Ps. 98. Eandem potest significare scabellum aureum solii Salomonis. 2. Para. 9. c. *Amb. 3. de Spiritu sancto 12. Hie. s. Psal. 98.*

Terra. Anima. Peccatores. Scabellum pedum Dei dicitur terra: vt intelligatur Deum omnia concludere. Is. 66. a. Anima quoque dicitur scabellum Dei, in qua sunt vestigia Dei, hoc est, pręcepta. Thre. 2. a. Scabellum quoque Dei sunt homines peccatores, quos deserit Deus. *Au. s. Psal. 98. Euc. for. spiritua. 8 Ori. s. Gen. hom. 1. Hier. s. Isa. 66.*

Conuersi ad Christum. Scabellum pedum Christi sunt, qui prius erant inimici, & conuertuntur & fiunt ei subiecti. Ps. 109. Is. 66. a. Matt. 22. g. Hebr. 1. d. 10. c. *Ruper. s. Iere. 36. Ori. s. Mat. ho. 23. Euc. for. spiritua. 8.*

scabies, vide Impetigo.

Scala.

Scala à scandendo dicta est, continens in se plures gradus, quibus ad altiora ascendimus.

Christus. Scala quam vidit Iacob. Ge. 38. c. Christum designare potest, per quem in Deum ascenderet ipsius Iacob videtis electa posteritas. Huius enim scalæ inferius extremũ figebatur in terra, quia mediatoris anima fixa fuit, sicut & cæteræ animæ in terrea carne quã comitabatur ipsa diuinitas, vt alterum extremum scalæ, penetrans vsque ad Deum patrem, qui illi cacumini innitebatur, quasi in ipso quiescens, & eundem ipsum suscipiens, iuxta illam eiusdem filij Dei sententiam: Ego in patre, & pater in me est. Designat etiam seriem generationum Christi vsque ad Ioseph: & Dominus innitebatur scalæ: quia Ioseph curam infantiæ eius habuit. Latera autem ipsius scalæ dici possunt patriarchæ, Abraham, & Dauid. *Series generationum Christi.* *Au. 12. cõt. Fau. 26 Beda s. Gen. 28 Geor. Vene. Can. 2. tomo 8. cap. 7. Ruper. 7. s. Gen. 22 & 1. s. Matth.*

Crux Christi. Sacra doctrina. Fides & charitas. Designare etiam potest crucem Christi: in qua Angeli ascendebant, & descendebant, & per eã descendunt Iudæi & ascendent Gentiles. Itẽ Apostoli & prædicatores prędicando. Significat etiam sacram doctrinam, per quam in cognitionem Dei & cælestium ascendimus. Gradus autem eius, sunt ordo mandatorum. Ascendunt autem per eam doctores, quũ loquuntur sapientiam inter perfectos: descendunt verò, quum præbent lac minus capacibus: potest etiam ipsa scala fidem & charitatem significare. *Hier. s. Ps. 91. Au. ser. 80. Cyri. 3. s. Ioan. 17 Hie. epist. Et iaciũ est Aug. s. Psalm. 44. Beda s. Gen. 28.*

Altitudo religionis. Humilitas. Progressus ab imperfecto ad perfectum. Aer. Anima. Designat prætera altitudinem religionis: cuius gradus sunt pœnitentiæ opera, latera verò lectio & oratio. Item gradus humilitatis, quibus in cælum ascenditur: latera verò eius sunt corpus & anima. Est in his scala, progressus ab imperfecto ad perfectum. Et vt in scala prius est recessus à terra, vt fiat accessus ad cælum, ita prior, est recessus à vitiis. Vnde & gradus virtutum, sunt gradus scalæ: sunt etiam gradus creaturarum per quas ascenditur in Dei cognitionem. *Lyra. s. Gen. 28. Bene in regu. ca. 7. Ber. s. Ecce nos reliquimus omnia. Theo. Ale. 1. pascha Basi. s. Psal. 1. Geor. Vene. Can. 2. tomo 7. cap. 5.*

Scala etiam significare potest aerem, res naturales, animam, & vitam seu conuersationem. *Chry. s. Ioan. ho. 32 Rica. de S. Victo. de extermi. mali. 50. Philo. de somniis*

Scalpellum.

Scalpellum, est ferrum, quo aptatur corium, & raditur. Est etiam gladiolus vel cultellus scriptoris. Iere 36. e. *Lyra. s. Iere. 36. Hie. s. Matt. 15.*

scandalum, scandalizare.

Scandalum, est offendiculum, in quod quis impingens periclitatur de lapsu. Interdum autem est damnum. Exo 10. b Vsquequo patiemur hoc scandalum? Lapsus. Exo. 23. g. Quod tibi certè erit in scandalum. Impedimentum. Psalm. 139. Iuxta iter scandalum posuerunt mihi. Scandalizare autem est scandalum seu offendiculum prębere. Item lædere charitatem. Mat. 17. d. Vt autem non scandalizemus eos. Inferre iniuriam. Ecclesiastici. 32. c. Qui insidiose agit, scandalizabitur ab eo. Quando legimus, quicunque de minimis istis scandalizauerit quempiam, hoc intelligimus, qui dicto factove occasionem ruinæ cuiquam dederit.

Peccans in Christum. Scandalum est Christo, quicunque peccat, & qui alium scandalizat. Mat. 16. d. *Ori. s. Matt. ho. 1.*

Dans occasionem à Christo recedendi. Docens errores. Error. Heretici. Mali. Labi circa vitã contemplatiuam vel actiuam. Scandalizans oculus, est dans occasionem, vt recedamus à Christo, vel docens aliquam hęresim. Matth. 5. e. Sic sunt sacerdotes scandalizantes plurimos in lege. Mal. 2. b. Et scandala operantium iniquitatem, sunt in ecclesia omnis frater contumeliosus, aut auarus, aut ebriosus, aut turpis. Ps. 140. Et via est scandalum, quum quis sequitur errores. Ps. 48. Et scandalũ iuxta iter, est, quum hæretici de scripturis proferunt testimonia, quæ videntur quasi rationem aliquam habere, vt ita decipiant, vel scandalum iuxta iter, est iuxta præcepta. Ps. 139. Ipse quoque hæreticus scandalum est, & generaliter mali. Matthæ. 13. f. Scandalizat etiam oculus dexter, quum quis labitur in vita contemplatiua, cui ineptus erat. Et scandalizat oculus sinister, quum quis labitur in vita actiua, cui etiam ineptus erat. Vnde dicitur scandalizare vnum de pusillis, qui vltra intelligentiam se contemplationi tradit, & non solum se, sed infirmos quosque in errorem inducit, & à gremio vnitatis diuidit. Mat. 18. Eze. 7. e. *Au. s. ser. com. in mon. & s. Isa. 139. Hie. s Matt. 13. Gre. 6. mor. 26.*

Incredulitas Iudeorum. In scandalum fit mensa Iudæis, quando quæ videbant in Christo, credebant esse scripturæ contraria, & de cruce Christi scandalizabantur. Ps. 68. Rom. 11. a. Isa. 8. c. *Ori. s. Rom. 11. Hie. s. Isa. 8.*

Hil.ſ.Mat.ca.18. Scandalizans vnū de puſillis, dicitur de Iudæis perſequentibus Apoſtolos, hac intentione, vt eos alienarent à Chriſto. Mat.18.a. *Iudæi perſequẽtes Apoſtolos. Idololatria.*

Hie ſ.Ezec.7. Ori.ſ.Mat.ho.5. Scandalum eſt aurum & argentum, hoc eſt, idola. Et dicitur ſcandalum iniquitatis idololatria. Eze.7.f.14.a. Et ſcandalum filiorum Iſrael. Exo. 23.d. Scandala quoque venientia, ſunt Angeli ſatanæ. Matt.18.a.

Hil.ſ.Mat.can.18 Amb.ſ.Pſ.118. ſerm.21. Scandalum dicebant ſe pati Ægyptii, quum affligebantur. Exod. 10.d. Scandalum autem mundi ſeu Ægypti, erat paſſio & crux Chriſti. Quod ſcandalum non eſt diligentibus legem Dei. Pſ.118. Nam illi non ſcandalizantur: quia non ſunt puſilli. *Angeli Satanæ. Paſsio, & crux Chriſti.*

Iſyc ſ.Leui.19. Beda ſ.Pro.4. Offendiculū non ponendū coram cæco. Le.19.c. eſt non faciendum opus, per quod ignorans incidat in peccatum. Non habet autem offendiculum, qui ſequitur ſapientiam. Pro.4.b

Scandere, vide Aſcendere.

Scapha.

Scapha, eſt nauicula ex ligno cauata, vnde paruæ naues ad piſcandum deſeruientes, ſcaphę dicuntur, & illæ quæ ſunt velut miniſtrę amanuenſes magnarum nauium.

Glo.ord.ſ.Mac.12 Scaphæ Ioppitarum, quibus ſubmerſerunt Iudæos. 2. Mach.12.a. ſunt dogmata hæreticorum, quibus ſubuertunt ſimplices. *Dogmata hæreticorum.*

Scapulæ, vide Humerus.

Scarabeus.

Scarabeus animal parum volatile ex inſectorum genere, habens alas veluti teſtaceas: ſoletque pedibus auerſis pilas è fimo volutare. *Sol.*

Cle.Ale.5.ſtroma. Scarabeus apud Aegyptios ſignum erat Solis: quoniam quum rotundam ex bubulo ſtercore effingit figuram, eam vultu auerſo conuoluit. Aiunt autem hoc quoque animal ſex quidem menſibus ſub terra, alteram verò partem anni vitam degere ſuper terram, & ſemen in globum mittere, & non naſci fœminam ſcarabeum. *Hæreticus. Propheta.*

Hie.ſ.Haba.2. Enc form. ſpirit.5. Scarabeus loquens ſeu clamans de ligno, eſt hæreticus habēs dogmata ſtercori cōparāda. Haba.2.c. Iuxta Septuaginta Scarabeus etiā clamans Domino de ligno, dici poteſt propheta.

Scatere, Scaturire.

Scatere, eſt emanare, erumpere: & ebullire, & ita plenum eſſe, vt exiliat quod continetur.

Amb.ſerm. 34. Scatens vermibus manna. Exo.16.a. deſignat pœnam æternam indigne manducantiū corpus Chriſti. Deſignat etiam conſcientiam guloſi quaſi vermibus vrgeri. *Pœna indignè communicantiū. Pœna guloſi.*

Hie.ſ.Habac.3. Scatens putredo ſubter hominem. Haba.3.c. deſignat pœnitentiam libenter acceptandam pro peccatis. *Pœnitentia voluntaria.*

Scelus, Sceleſtus, Sceleratus.

Gre.11.mor.23. Scelus, eſt flagitium & facinus, ſeu graue crimen: vnde ſceleſtus, qui ſcelus committit, qui & ſceleratus. Et ſcelus quidem in opere videtur eſſe: delictum verò plerunque in ſola cogitatione. Iob.13.d.35.d.36.b.

Hier.ſ.Ezec.16. Scelus appellatur peccatum ciuitatis Sodomorum: quia grauiſſimum. Et generaliter grauiora peccata dicuntur ſcelera. Gen.19.d. Exo.32.g.34.a. Iſ.50.a. Et ſcelerata via Hieruſalem, dicitur propter grauia peccata. Eze.16.c. *Grauiora peccata.*

Hier.ſ.Iſa.53. Scelus fratrum Ioſeph ſignificat ſcelus Iudæorū occidēdo Chriſtū, commiſſum. Ge.40.c. Et ſcelus populi Dei, propter quod percuſſit pater filiū, ſunt grauia peccata Iudæorū. Iſ.53.c. *Occiſio Chriſti per Iudæos.*

Hie ſ.Amos 1. Ruper.ſ.Amos 2. Scelera tria & quatuor Damaſci. Amos 1.a. deſignant, primum quidem cogitationem malam: ſecundum conſenſum: tertium ipſum opus, quartum complacentiam in ſcelere, & hæc ſunt in hæreticis, qui etiam doctrina ſua ſimplices decipiunt. Vel tria ſcelera ſunt, voluntas, opus, conſuetudo: quatuor verò ſunt, quando additur defenſio, ſeu obſtinatio.

Hiero.ſ.Iſa.53 Scelerati, cum quibus reputatus eſt Chriſtus, erāt latrones, cum quibus crucifixus eſt. Vel generaliter ſunt mali, inter quos computatus eſt à Iudæis, ac ſi eſſet vnus eorum. Iſa.53.d. *Latrones.*

Scenofactoria.

Scenofactoria ars, erat ars, qua fiebant vmbracula, vel tabernacula, è quacunque re fierēt. Vel faciendi funes: cuius artis erat Paulus. Acto.18.a.

Scenopegia.

Ori.ſ.Num.ho. 23. Au.ſ.Ioan. tra.28 Gre.Nyſſen.ſer.de Natiuitate. Scenopegia erat feſtum tabernaculorum, in quo filij Iſrael in vmbraculis, aut tabernaculis habitabant, in memoriā habitationis, qua morati ſunt quadraginta annis in tabernaculis in deſerto. Hanc ſolemnitatem celebramus, quum nos reputamus tanquam aduenas & peregrinos ſuper terram. Num.29.1.Mach.10.b.2.Mac.1.a. Ioan. 7.a. Eſt etiam ſcenopegia, quādo Chriſtus carnem induit, vt peregrinaretur in terra. *Peregrinatio huius vitæ. Incarnatio.*

Cyril.3.ſ.Ioan.11. Deſignat etiam ſolemnitatem futuram in reſurrectione, quando Sancti ſua recuperabunt corpora, in quibus perpetuo gaudebunt. *Reſurrectio corporum.*

Sceptrum, vide Baculus. Schiſma, vide Abſcindere.

Sciniphes, vide Culex. Scintilla.

Scintilla, eſt fauilla ardens, vt quæ exilire ſolet è ſilice.

Scintillæ æris candentis in animalibus, quæ vidit Ezechiel, deſignant in diuinis cuncta eſſe

plena

Lumen diuinum. Verba prædicantium. Dona Spirituss.

plena luminis. Eze.1.b. Vel ſunt verba prædicantium, quę audientium corda penetrant, & inflammant, & quia non poſſunt diuina ſufficienter explicare, ſcintillæ dicuntur. Vel ſunt dona Spirituſſancti, quæ cum feruore charitatis igneę longè audibilem reddiderunt tinnitum euangelicę prædicationis.

Hie.ſ. Eze.1. Gre.ſ. Ezec. ho.3 Ruper.1.ſ. Ezec.3.

Scire, Scientia.

Scire, eſt certa & euidens cognitio. Interdum autem cogitatio. Iob 13.a. Secundum ſcientiam veſtram, & ego noui. Cultus. Pro.15.a. Lingua ſapientum ornat ſcientiam. Doctrina. Leui.10.b. Vt habeatis ſcientiam diſcernendi. Scire autem, ſcientiam habere. Item approbare. Nu.16.d. In hoc ſcietis, quod Dominus miſerit me. Natura cognoſcere. Gen.3.a. Scit enim Deus quod in quacunque die. Compertum habere. Gene.18.c. Scio, quod præcepturus ſit filiis ſuis. Credere. Deuter.4.e. Vt ſcires, quoniam Dominus ipſe eſt Deus. Diſcere. Gene.15.d. Scito prænoſcens, quod peregrinum. Experiri. Gene.24.c. Scire volens, vtrum proſperũ iter. Intelligere. Exo.23.b. Scitis enim aduenarum animas.

Scientia Dei.

Scire dicitur Deus, non vt accipiat cognitionem à rebus, ſed potius res ſunt, quia Deus eas ſcit. Et quum dicitur Deus ſcire, quaſi de nouo, intelligitur quod faciat nos ſcire. Ge.18.c. Exo.3.b.33. Iob.31.a. Scientia autẽ Dei dicitur mirabilis, quia extenditur ad infinita. Pſ.138.

Au.1.de gen. cont. Manich.22. Hie.ſ.Iob.31. Gre.21.mor.6.

Scientia Patris, & Filii.

Scit Deus inſipientiam Chriſti, hoc eſt, paſſionẽ eius. Pſ.68. Conſcius autẽ Filii dicitur Pater quia vna voluntate, vno conſilio, pater cum filio ſemper operatur. Iob.16.d.

Hila.ſ.Pſ.138. Hila.ſ.Pſal. 68

Sciens Deus cogitationes.

Scire tempus partus ceruarum dicitur competere Deo, qui dum occulta cordis conſpicit, futurum foris effectum operis: intus in pondere cogitationis penſat. Iob.39.a.

Gre.13.mor.12. Gre.30.mor.21.

Chriſtus accipiẽs infirmitates noſtras.

Sciens infirmitatem, eſt Chriſtus, qui pro nobis expertus eſt infirma, & paſſus eſt grauia. Sed idem ſcit iuſtificare. Iſa.53.a.d. Ipſe quoque dicitur conſcius noſter. Iob.16.d. quia naturam noſtram non ſolum creando nouit, ſed etiã aſſumendo. Qui etiam dicitur noſſe figmẽtũ noſtrũ. Pſ.102. quia ipsũ corpus in ſeipſo ex pietate ſuſcepit, & miſerias noſtras expertus eſt.

Gre.13.mor.13.

Fides. Doctrina noui teſtamenti. Humilitas.

Scientia Dei, quam vult Deus pluſquam holocauſta, eſt fides. Hoſ.6.c. Iob.9.d. 19.d. 42.a. Et ſcientia & doctrina, quæ paſcunt iuxta cor Dei, deſignant doctrinam noui teſtamenti Iere.3.c. Dicitur autem Deus ſcientiarum Dominus, hoc eſt, ſecretorum ſacræ ſcripturę. 1. Reg.2.a. Iſa.32.a. Sciunt autem iuſtum, qui habent legem Dei in corde. Iſa. 51.c. Scientia etiã Domini eſt humilitas. Iſa.11.a. quam ſcientiam docuit Dominus, quando dixit: Diſcite à me, quia mitis ſum & humilis corde. Scientia autem Dei, aut nominis Dei, eſt in mundo poſt Chriſtum incarnatum, ſicut & ſcire diuina promiſſa. Gen.15.b. Exo.33.c. Iſa.52.d. Et ſcientes Deum in Babylone, ſunt Fideles ex Gentibus in ſeculo. Pſalm. 86. Scire autem quod Deus ſit Dominus dicitur tertio Eze.29. Vt prima cognitio ſit in corde, ſecunda in anima, tertia in ſpiritu. Primo ſuper terram, ſecundo mundi huius conuerſatione finita, tertio poſt reſurrectionem. Scire autem veſpere, quod Deus eduxerit de terra Ægypti, eſt cognoſcere redemptionem in fine ſeculorum factam. Exo.16.b.

Hier.ſ. Hoſ.6. & ſ.Ier.3. & ſ. Iſa.51 Gre.ſ 1. Reg.2. Ruper.2.ſ.Iſa.8. Hie.ſ. Eze.29. & ſ.Pſalm.86.

Cognitio experimentalis.

Scientia boni & mali dicta eſt eſſe in ligno, quia ex illo intrauit ſcientia & erubeſcentia, tranſgreſſione facta, & cognouit homo bonum, quo careret, & malum, quo efficeretur, per experientiã. Ge.2.b. Ita dicitur tunc ſcire malus, quãdo punitur. Iob.21.c Et Ægyptii & Pharao ſciuerunt quod ſit Dominus, per experientiam flagellorum. Exo.7.a.29.g.31.a.

Chry.ſ.Gen.ho.16. Au.8.de gen.ad liter.14. Gre.15.mor.23. Glo.int.ſ. Exod.7.

Scientia prædicandi.

Scientia obſtetricandi, eſt ſcientia doctorum, animas ad bona opera inſtruentium. Exo. 1. d. Et ſcientia Beſeleel conſtruendi tabernaculum, eſt doctorum conſtruentium eccleſiã Dei. Exo.31.a.35.d.36.a. Scientia quoque diſcernendi quid comedendum, &c. eſt ſacerdotum & prælatorum. Leu. 10.b.11.g. Qui etiam ſcire debent, quo tempore mundum quid, vel immũdum ſit, hoc eſt, cognoſcere an peccauerit quis ignoranter, an ſcienter. Le.14.f.

Glo.ord.ſ.Exod.1.

Scire præcepta.

Scire vias Domini eſt cognoſcere pręcepta eius, vel occulta iudicia & voluntates & actiones. Iſa.58.a. Hanc ſcientiam nolunt impii. Iob.21.b.

Glo.int.ſ.Iſa.58.

Iudæi venientes ad fidem.

Scient errantes ſpiritu intellectum, quando Iudæi venient ad fidem. Iſ.29.g.

Hie.ſ.Iſa.29.

Cognitio poſt hanc vitam. Cognitio ſui.

Scientiæ perfectæ & magnæ ſunt, quæ poſt hanc vitam habentur, aut quũ hic doctores ad alta ſe eleuantes, deorſum ſe humiliter per cognitionem ſuę ignorantię inclinant. Iob. 37.c.

Gre.27.mor.24.

Reuelatio Ioannis Baptiſtæ facta.

Scientia iudicata nocti, eſt reuelatio facta Ioanni Baptiſtæ adhuc in vtero exiſtenti. Pſ.18.

Arno.ſ.Pſa.18.

Cognoſcere bonũ diuinæ caſtigationis.

Scire quare non recedat manus Domini à puniendo, eſt tunc intelligere vtilitatem compunctionis, & afflictæ carnis bonum, quando de fiducia diuinæ indulgentiæ ineffabiliter lætantur. 1.Reg.6.b.

Gre.ſ.1.Reg.6.

Cognitio beatifica.

Scire Dominum datur pro pręmio. Hoſ. 2.d. Vnde Ioan. 17.a. Hęc eſt vita æterna, vt cognoſcant te, &c. Scit vocare patrem cæleſtem & matrem, qui videt Deum, nondum autem ſcit qui ex parte cognoſcit. Iſa.8.a.

Ruper.ſ.Hoſe.2. Hier.ſ.Iſa.8.

Scire iubilationem, eſt ſcire vincere dæmones, & exultare de victoria. Pſal.88. Vel eſt ſcire vnde debet iubilare, hoc eſt, gaudium habere, quod explicare non poſſit, vt non de ſe, ſed de Deo gaudeat.

Hie.ſ.Pſ.88. Aug.ſ.Pſ.88.

Principes Iudæorum.

Scientes literas erant principes Iudęorum. Iſa.29. d. qui ideo magis culpantur, quod non intelligerent ſcripturas, quæ de Chriſto erant.

Hie.ſ.Iſa.29.

Scientia Philoſophorum, & hæreticorum.

Scientia Babylonis, eſt ſcientia philoſophorum, & hæreticorum, & diuinatio, & aſtrorum inſpectio. Iſa.47.c. Eſt etiam ſcientia arrogantium, quæ ſine charitate inflat, qualis erat ſciẽtia Elihu. Iob.36.a.

Glo.int.ſ. Iſa.47.

Ruper.1.victo.verbi Dei. Gre.35.mor.1.

Scientes bellum, sunt dæmones, qui superbia sua erecti sunt contra Deum. Baruch 3.c.

Absque scientia cælat consilium Leuiathan. Iob. 42.a. quia quamuis contra infirmitatem nostram multis fraudibus occultetur, protectoris tamen nostri sancta nobis inspiratione detegitur. Absque scientia cælat consilium, quia licet tentatos lateat, latere tamen tentatorum protectorem minimè potest. Dæmones. Detectio fraudis diaboli.

Scirptus, vide Iuncus.

Sciscitari, vide Interrogare.

Scopæ, Scopare.

Ber.ser.2. Assu. Euc.for.spiritua.8. Hie.s.Isa.14.

Scopæ, sunt instrumentum, quo pauimenta vertuntur.

Scopę significare possunt præcepta legis, & etiam confessionem, quibus animę ab omni vitiorum sorde mundantur. Mat.12.d.Luc.11.c.Ps.76. Præcepta. Confessio.

Scopæ etiam sunt curæ superstitionis per vanam gloriam exercitatæ. Curæ superstitionis.

Scopat Deus terendo, quum puniendo mundat sordes ab anima. Is.14.f. Castigatio Dei.

Scoria.

Scoria, est purgamentũ & fex metallorũ, sicut spuma, quę ex feruescente materia tollitur.

Hie.s.Isa.1.

Scoria significare potest falsas & ineptas traditiones Iudæorum, vel hominem peccatorũ sordibus inquinatum. Is.1.f.Eze.22.d. Traditiones Iudæorum. Peccator.

Scorpius, Scorpio.

Gre.s.Eze.ho.9.

Scorpius, est animal venenosum brachiis amplectens, & cauda feriens.

Scorpiones erant Scribæ & Pharisæi, aduersus Christũ, qui verbis fallacibus & blandientibus eum capere in sermone nitebantur. Scorpio enim eadem plaga cutẽ aperit, & venenum infundit. Qua ratione Ezechieli dictum est. Eze.2.c. Fili hominis, in medio scorpionum tu habitas. Generaliter autem scorpiones sunt omnes blandi & malitiosi, qui bonis quidem in faciem non resistunt, sed mox vt recesserint, derogant, alios quos valuerint inflammant, quæque possunt noxia immittunt mortifera inferre occultè non desinunt. Hostes etiam Israel erant scorpiones, quando blandiciis eos inducebant in errores, & idololatriam, & postea occidebant. Apoc.9.a. Scribæ, & Pharisæi. Blandi, & malitiosi. Hostes Israel.

Ruper.s.Apoc.

Basi.s.Psal.28. Euc.form.spirit.5. Basi Exae.ho.10. Aug.epist.121.& de verbis Domini serm.29. Ruper.7.s.Ioan.

Scorpiones quandoque dicuntur dæmones, vt quum dicit Christus. Luc.10.d. Ecce dedi vobis potestatem calcandi supra serpentes & scorpiones. Dæmones.

Scorpiones etiam dici possunt violenti in proximorum iniurias. Violenti.

Scorpio cauda nocens, desperationis est typus, & qui in desperationem inducit, scorpionem porrigere dicitur. Lucæ 11.b. Vbi etiam hæreses significare potest, sub blandis verbis venenum inferentes. Desperatio. Hæreses.

Scortari, Scortum, vide Meretrix.

Scrabro.

Au.q.in Exo.95. Ruper.3.s.Exo.39.

Scrabro, quem crabronem dicunt, vespis est similis, & vbi communis translatio habet scrabrones, septuaginta dicunt vespas. Aiunt eos de equino stercore nasci. Designant autem aculeos timoris. Item contemptibiles mundi, qui se omnium peripsema reputabant, per quos fugauit Deus principem mundi. Exo.23.d. Deut.7.c. Iosu.24.c. Aculei timoris. Contemptibiles mundi.

Scribere, Scriptor, Scriba, Describere, Exarare.

Scribere, notæ significationis est. Est autem eorum propriè, qui aliquid condunt, vel aliquod opus faciunt: vnde scriptores Scribit autem, qui exarat, seu format characteres, & qui dat literas, aut mandat & ordinat, & qui memoriæ mandat, & qui sculpit. Exo.34.d. Scripsit in tabulis verba fœderis. Scribę autem apud Hebræos erant literati.

Aug.s.Psal.44.

Scriba scribens velociter, dici potest Deus pater producens Verbum. Ps.44. Et dicitur scribere producendo filium, quia quod lingua loquitur, sonat & trãsit, quod verò scribitur, manet. Cùm ergo dicat Deus verbum, quod non sonat & transit, sed dicitur & manet scriptis hoc maluit Deus comparare, quàm sonis. Velociter autem Dei tale est, vt velocius nihil sit. In scripturis enim scribitur litera post literam, syllaba post syllabam, verbum post verbum, nec ad secundum transitur, nisi primo præscripto. Ibi autem nihil velocius, vbi non multa sunt verba, nec tamen aliquid prætermissum est, quum in vno sint omnia. Deus pater.

Euch.q.in Psalm.

Scribuntur omnes in libro Dei. Ps.138. quia omnes homines non absque voluntate Dei nascuntur, vel omnes voluntates nostræ apud Deum plenissimè describuntur. Cognoscẽs Deus voluntates hominis.

Scripsisse dicitur Deus legem, quia eam tradidit Mosi describendam. Exo.24.c. Leuit.11.a. Scribit autem in corde. Ier.31.f. quia neque qui plantat, est aliquid, neque qui rigat, sed qui incrementum dat Deus.

Cle. Ale.6.stroma. Hie.s. Haba 2.

Scripsit Deus tabulas, quando formauit mundum. Scriptæ quoque tabulæ digito Dei, & ex vtraque parte scripturam habentes, designant primum hominem à Deo formatum, & gratia ac virtutibus ornatum. Exod.31.d.32.b. Sic & homines dicebantur epistola scripta in tabulis cordis. 2.Cor.3.a. Scripsit quoque Deus testamentum nouum in cordibus, quia dat gratiam Spiritussancti. Ier.31.f. Et scribit visum propheta: sed quod explanari debeat in tabulis cordis. Haba.2.a. Formatio mũdi. Formatio hominis.

Liber prædestinatorum.

Scripsit Deus librum prædestinatorum. Exo.32.g. Scriptura quoque domus Israel, est liber prædestinationis, in quo non scribuntur mali prophetæ. Eze.13.b. Huc referri videntur scripturæ populorum. Ps.86. Et scribuntur agri in libro, hoc est, Fideles in libro viuentium. Iere.31.b. Scribi autem in libro Dei, aut in vita, est esse de beatorum numero, vbi mali non scribuntur cum iustis. Ps.68.138. Isa.4.a. Apoc.13.c.

Ori.s.Eze.ho.2. Hie.s.Ier.,1.

Institutio noua legis.

Scribens Moses eadem verba in secundis tabulis, quæ erant in prioribus, designauit renouationem legis per Christum faciendam. Exo.34.d. Idem designauit Iosue scribens super lapides Deuteronomium, hoc est, nouam legem. Ios.8.g. De hoc dicitur Psal.101. Scribantur hæc in generatione altera. Scribenda est autem lex Dei in tabulis cordis, vt latissime & semper in memoria habeatur. Pro.3.a.7.a. Scribens Isaias stilo hominis, designat scripturam intelligendam ab hominibus. Isa.8.a. Scribit autem librum ipse, qui iudicat, hoc est, Christus, nouum testamentum, per quod iudicaturus est. Iob.31.b. Ipse est vir habens atramentarium ad renes. Eze.9.a. Scriptus liber intus & foris, est sacra scriptura continens præterita & futura, vel literam & spiritum, vbi pascit historia simplices, mysteriis verò eruditiores. Ezech.2.d. Apoc.5.a. Scripturę populorum designant sacram doctrinam, quę omnibus est exposita. Psalm. 86.

Ori.s.Ios.ho.9. Gre.22.mor.20. Aug.s.Psal.101. Beda s.Prou. Hie.s.Isa. Gre.22.mor.29. Ori.s.Eze.hom. Hil.prolo.s.Psal. Aug.s.Apoc.ho.4. Hie.s.Eze.I.& s. Psal.86.

Scriptura de Christo.

Scriptum est in capite libri de Christo, hoc est, in initio Psalterii, vel in tota sacra scriptura, quæ est caput, vel capitulum. Ps.39.

Arn.s.Ps.39.

Triplex sensus scripturæ.

Scribitur tripliciter scriptura. Prou.22.c. hoc est, secundum literam, secundum tropologiam, quando recedimus à litera, & paululum ad altiora conscendimus, dicente Apostolo. Scriptum est. Non alligabis os boui trituranti, statimque sequitur: Nunquid de bobus cura est Deo? An propter nos vtique loquutus est? Extrema, id est, tertia est sublimis sacraque intelligentia, iuxta illud eiusdem Apostoli. Propterea relinquet homo patrem suum & matrem, & adhærebit vxori suæ. Sacramentum hoc magnum est: Ego autem dico in Christo & ecclesia.

Hie.s.Ezec.16.

Scripsit Moses ob monimentum, pugnam Amalec contra Israel, & victoriam aduersus eos. Exo.17.d. vt videlicet admoneamur pugnandum nobis esse contra diabolum, mundum & carnem, & reportandam victoriam per orationes.

Cura Dei erga Ecclesiam.

Descripsisse dicitur Deus Sion in manibus suis, vt perpetuam & peculiarem ecclesiæ curam se ostendat habere. Isa.49.d.

Præcepta data Iudæis, & Gentibus.

Scripti sunt sermones Iob in plumbi lamina. Iob.19.c. quando data sunt præcepta Iudæis, qui ea & sine labore perceperunt, & celeriter transgrediendo perdiderunt. Exarati verò sunt in silice, quando Gentilitati præcepta sunt tradita, quæ vix ea custodienda suscipere potuit, sed tamen fortiter suscepta seruauit.

Gre.12.mor.26.

Scriptæ lamentationes, & carmen, & væ. Eze.2.d. designant illum saluum esse in futurum, qui in hoc seculo fuerit de numero lugentium. Vel lamentationes sunt pœnitentium, carmen laudantium. Væ autem est comminatio æternæ pœnæ, quæ omnia in sacra scriptura continentur.

Amb.2.de pœnit.6. Gre.s.Ezec.ho.9.

Condemnatio hæreticorum.

Scribit puer paruulus residuos Assyriorum, quando Christus discernit à suis hæreticos condemnandos. Isa.10.c.

Hie.s.Isa.10.

Christianorum nomen.

Scribit Christus nomen suum super Fideles. Apoc.3.c. quando facit vt à Christo dicantur Christiani.

Aug.s.Apoc.ho.3

Flagella generis humani.

Scribere dicitur Deus amaritudines contra genus humanum. Iob.13.d. quia diu super nos eius flagella perdurant. Et quia sententia de mortalitate nostræ carnis aduersus Adam lata, vsque ad vltimum mutari non valebit. Quod enim loquimur transit, quod verò scribimus manet.

Gre.11.mor.24.

Reformare imaginem Dei.

Scribere Sanctum Domini in lamina. Exo.39.e. est reformare imaginem Dei in corde.

Glo.ord.s. Exo.28.

Prædicator.

Scribens Samuel legem regni. 1.Reg.10.d. designat prædicatorem admonentem subditos, vt obediant prælatis. Sic dicebat Christus. Ioan 15.c. Mementote sermonis mei, &c. Et Paulus Hebr.13.b. Mementote præpositorum, &c. Et 1. Corin.9.b. Qui euangelio seruit, de euangelio viuat. Scriba est prædicator, & scribit velociter, quum adest virtus Spiritussancti. Psalm.44. Et scriba doctus, est habens literam legis, à qua transit ad spiritum. Mat.13.g. Et scribæ, quos mittit Christus, sunt qui sequuntur literam euangelii, quæ non occidit. Math.23.d.

Gre.s.1.Reg.10. Ori.s.Mat.ca.13. & hom.26. Hie.s.Ps.44.

Scribere quinquaginta batos olei, est accipere remissionem. Scribere autem octoginta coros tritici, est confiteri resurrectionem. Luc.16.b.

Hie.Aglasiæ.

Firmitas fidei. Æternitas. Firmitas regni Christi.

Inscriptio tituli designabat firmitatem fidei, vel æternitatem, quæ habetur ex morte Christi. Item firmitatem regni Christi, vnde non potuit corrumpi. Ps.55.56.59. in titulo.

Hila.s.Psal.55. Basi.s.Psal.59. Aug.s.Psal.56.

Insigne animæ.

Superscriptio numismatis, est insigne in anima, quo lucet in ea. Vel nomen Dei, vel principis huius mundi. Mat.22.c.

Ori s. Mat.ho.21.

Condemnatio malorum.

Scribi in terra, est præponendo terrena cælestibus condemnari, & deleri de libro viuentium. Ierem.17.b. Sic scribebat Iesus in terra condemnans peccatores. Iterum autem scribens, designat se eos tam veteri quam noua lege condemnare. Scribens autem digito in terra, indicat se esse, qui prius scripsit legem in petra, sed nunc scribit in terra, quia fructum quærit. Ioan.8.a.

Ori.s.Ier.ho.4. Amb.epist.76. Hier.s.Ierem.17. Aug.s.Ioan.tra.33.

Ori. s. Mat. ho. 11. 25. 35. Hie. s. Isa. 10. Scriba sumitur pro Scribis, & Pharisæis. Isa.33.c. Scribæ autem Iudæorum, sunt qui non recedunt à litera legis, & qui diuinas literas se scire arbitrantur. Mat.20.c.23.a.26.a. Et scribentes iniustitias, erant Scribæ, & Pharisæi, & hæretici. Isa.10.a. *Scribæ, & Pharisæi. Hæretici*

Hie. s. Mala. 3. & s. Isa. 65. Ori. s. Ier. ho. 12. Scriptus liber monumenti coram Domino, erat blasphemiarum, quas ipse puniturus est in iudico. Malach.3.d. Qua ratione scriptæ sunt iniquitates coram Deo. Isa.65.a. Secundum autem scripta in volumine, volente iudicabitur vnusquisque. Zachar. 5. a. Scriptum peccatum Iuda stilo ferreo, est peccatum Iudæorum in nece Christi, vel Christianorum impœnitentium, quorum peccata non delebuntur, nec abscondentur in iudicio. Ier.17.a. *Peccata punienda in iudicio.*

Hie. s. Isa. 30. Scribere super buxum, est prophetare certum & futurum esse, quod dicitur. Isa.30.b. Sic scribere iubetur Iuda & Israel in lignis, ob maiorem certitudinem. Ezech.37.d. *Certitudo prophetiæ.*

Hie. s. Isa. 44. Scribit manu sua domino, qui de nouo fidei tyrocinio gloriatur. Isa.44.a. *Gloriari in fide*

Scrupulus.

Lyra. s. 1. Reg. 25. Scupulus propriè, est lapillus asper, qui in calceo latens plerunque nos lædit, pressusque dolorem infert. Vnde pro solicitudine & difficultate ponitur, & pro eo quod conscientiam remordet, nec quietem esse sinit. Ita dixit Abigail ad Dauid. 1. Reg. 25. e. Non erit tibi hoc in singultum, & in scrupulum cordis.

Scrutari.

Scrutari, est inquirere inuestigando, vt ea, quæ latent inueniantur.

Hie. s. Sopho. 1. Bern. s. Cant. ser. 55. Rup. s. Sopho. 1. Aug. s. Ps. 7. Scrutabitur Deus Hierusalem lucernis, quum animam etiam iusti examinabit, & quum de sermone & cogitationibus exiget rationem. Amos 9. a. Sophoniæ 1. c. Iob. 10. b. Scrutatus est etiam Hierusalem lucernis, quando segregauit ex Iudæis Fideles, antequam Hierusalem destrueretur. Scrutatur etiam corda & renes, hoc est, cogitationes & delectationes. Psalm.7. *Examinans Deus animam.*

Hie. s. Isa. 22. Basi. s. Ps. 7. Scrutatur Deus murum hæreticorum, quum eorum fallacias & munimenta detegit. Isa. 22. b. Quum autem scrutari sit tortura veritatem elicere, Deus scrutari dicitur, quum, quæ cognoscit, in lucem profert. *Detegens Deus fallacias.*

Gre. 8. mor. 23. Hie. s. Iob. 28. Scrutatur Deus per doctores profunda fluuiorum, quum dicta legis, quæ caligosa nimis historia obscurat, spiritali interpretatione illuminat, & patefacit. Iob. 28 b. Scrutatur etiam profunda fluuiorum, quum secreta conscientiæ examinat. *Dans Deus sensum spiritalem legis. Examinans conscientiam.*

Arn. s. Ps. 108. Aug. s. Ps. 108. Scrutatur fœnerator substantiam peccatoris. Psalm. 108. quum Christus exigit vsuras verborum prudentiæ, quibus malè vtuntur hæretici, vel quum omnia debita exiguntur à Iudæis, qui non expectant remissionem peccatorum per Christum, per quem solum remittuntur peccata.

Rup. s. Abdi. Scrutantur fures abscondita Esau, hoc est, Gentiles fruuntur mysteriis Iudæorum, quæ ipsi neglexerunt. Abdi. b. *Gentiles fruentes mysteriis.*

Amb. & Hila. s. Ps. 118. Glo. ord. s. Iob. 36. Scrutantur testimonia Dei, qui considerant Deum, Angelos & dæmones testes esse suorum operum. Beatificantur autem qui scrutantur testimonia Dei, non qui alia. Ps. 118. Scrutari autem vias Dei, videtur esse eius consilia & iudicia inquirere. Iob. 36. c. *Inquirere consilia Dei.*

Scrutans dispensator Ioseph saccos fratrum eius, est minister Christi inquirens & examinans Fideles. Gen. 44. a. *Examinās minister Christi fideles.*

Scrutans Laban tabernacula Iacob. Gen. 31. e. est diabolus quærens vitia in homine, qui etiam circuit quærens, quem deuoret.

Amb. de fug. sec. 4 & 2. de Iacob 5. Hila. s. Psal. 63. Hie. & Aug. s. Ps. 63. Scrutatores terræ sunt Principes, & Philosophi. Isa. 40. f. Et scrutantes iniquitates, qui defecerunt, sunt philosophi, & hæretici aduersus Deum. Psal. 63. Scrutantur autem hæretici iniquitates, quum scripturas sacras ad peruersos sensus trahere conantur. Scrutantes etiam scrutinia fuerunt Iudæi, quærentes calumnias aduersus Christum. *Philosophi. Hæretici. Iudæi quærentes calumnias in Christum.*

Sculpere, Sculptile, Sculptor, Cælare, Anaglyphon.

Sculpere, est cædendo imaginem aliquam efficere, & proprie in marmore & aliis lapidibus ac etiam in lignis sculptura fieri dicitur Conflatura verò in metallis, quæ igne solui possunt atque conflari, vt in auro, argento, ære, & cæteris.

Glo. ord. s. Exo. 28. Sculpere sanctum domini in lamina, est in corde reformare imaginem cælestis. Exo. 28. f. *Reformatio imaginis.*

Glo. ord. s. Exo. 32. Sculpta scriptura Dei in tabulis lapideis. Exo. 32. d. est data lex in cordibus hominum. *Lex in corde.*

Hie. s. Zac. 3. Sculptura lapidis, quem cælat Deus, est passio Christi. Zac. 3. d. *Passio Christi.*

Glo. ord. s. Eze. 40 Sculpturæ portarum templi descriptionem mysteriorum significare possunt, & etiam cælata Cherubim, & palmæ, quæ etiam designant memoriam victoriæ Christi, & martyrum. Ezech. 40. c. 41. e. *Mysteria. Memoria victoriæ Christi.*

Hier. s. Isa. 54. Sculpere nomina filiorum Israel in lapidibus, est ornare virtutibus mentes. Exo. 28. b. 35. d. 39. b. Isa. 54. c. Cælaturæ quoque capitum columnarum, sunt varia virtutum opera. Ex. 27. b. 38. c. Cælaturæ etiam tabularum templi, sunt eminentia Sanctorum opera, quæ aliis in exēplum proponuntur. 3. Reg. 6. c. Sculpuntur autem tornis, quum in tantum virtutibus operam impendunt, vt ab harum tramite nullis circunstantium rerum contrarietatibus, nullis possint blandimentis auerti. Sculpturæ quoque in mari æneo, sunt exempla tam bonorum, quam malorum, bonorum ad imitandum, malorum ad vitandum. 3. Reg. 7. d. *Ornare mentes virtutibus. Exempla.*

Anaglypha

Perfecta opera prælatorum. Anaglypha prominentia in portis templi interioris. 3.Reg.6.d. sunt in prælatis certissima bonorum operum documenta, & quæ nemo in sinistram partem interpretari valeat.

Sacra eloquia Gentilitati tradita. Sculpuntur verba Iob in silice, quum sacra eloquia Gentilitati traduntur. Iob.19.d. Gre.14.mor.26.

Doctores Sancti. S culpti lapides in ecclesiæ structura, sunt sancti Doctores, qui id, quod loquentes asserunt, operibus ostendunt. Isa.54.c. Gre.1. mor.20.& f.Ezec.hom.18.

Dogmata falsa. Vt sculptura fit in lapidibus & marmoribus, & conflatura in metallis, quæ solui possunt & conflari. Ita sculptura dicitur esse in his dogmatibus, quæ stultitiam prima fronte demonstrant: Conflatio verò est, vbi videtur esse aliqua ratio sapientiæ secularis, & veluti quodam auro disciplinis Philosophorum & splendore eloquentiæ, idolum conflatum est. Haba.2.d. Hie f.Haba.2.

Adinuentiones propriæ. Peccata. Hereses. Cogitationes prauæ. Sculptile, quod Gentiles pro Deo habebant, significare potest adinuentiones proprias, & peccata, & hæreses, quæ sunt sculptilia non dantia pluuiam. Exo.20.a. Isa.10.c.21.c 30.e.40.e.42.c.44.b. Ier.10.c.14 d. Mich.1.b.5.c. Nahum. 1.d. Dicuntur autem ponere sculptilia in abscondito, qui prauas de Deo in corde habent opiniones. Cogitationes etiam prauæ dici possunt sculptilia. Ori.f.Isa.ho.8. Hie.f.Isa.30.40. & f.Ier.14. Philo.2.allego. Beda f.Exo.20.

Irrisores legis Dei. Sculptilia Chanaan, dici possunt irrisores legis Dei. Ps.105. Arn.f.Ps.105.

Scurra, Scurrilis.

Synagoga. Scurra, est qui risum ab audientibus captat, non habita ratione verecundiæ, aut dignitatis. Michol reputauit Dauid scurram.2.Reg.6.d. Designauit autem synagogam contemnentem humilitatem Christi. Prohibetur scurrilitas. Ephes.5.a.

Scutum, vide Clypeus.

Scutulata.

Orationes hæreticorum. Scutulata vestis dicitur, quæ habet quosdam orbes, vel circulos, quasi scutulis distincta. Et vbi nostra translatio. Psalm.44. dicit: Circumamicta varietatibus. Alia translatio habet, Scutulatis. Hie.ad Principiã.

Scutulata significare possunt orationes hæreticorum, & Philosophorum, arte dialectica confectas. Ezech.27.c. Hie.f.Eze.27.

Scyphus, vide Calix.

Scytropodes, vide Olla.

Seboim.

Sancti. Seboim.i. caprea, nomen vallis 1.Reg.13.d. designat Sanctos, qui per magna merita, quasi per magnos saltus cælum ascendunt. Gre.f.1.Reg.13.

Sebolet.

Sebolet.i. spina. Iudi.12.c. Sic dicitur punctus in litera Hebraica Sin ad dextram, qui facit ipsam proferri, vt S. nostra. Punctus verò Cibolet ponitur ad sinistram eiusdem literæ, & facit eam proferri, vt Samach. Lyra.f.Iudi.12.

Secare, vide Abscindere.

Secedere.

Transitus Christi, & Apostolorum ad Gentes. Secedere, est seorsum ire, & ab hominum frequentia recedere.

Secedens Christus in desertum locum. Mat.14.b. designauit transitum suum ad Gentes. Idem designauit secessus eius in partes Tyri & Sidonis. Mat.15.b. Secedens etiam Ioseph in partes Galileæ, transitum Apostolorum ad Gentes adumbrauit. Mat.2.c. Ori.f.Mat.cap.14.15. Hila.f.Mat.Can.2.

Secretum, vide Arcanum.

Secta, Factio.

Coniuratio principum Iudæorum in Christum. Secta est inter Philosophos, aut Philosophis similes, qui eadem dogmata & opiniones sequuntur: vt secta Epicureorum, aut Academicorum: & inter Iudæos secta Pharisæorum, & Sadducæorum. Esther 8.b. Galat.5.d. Factio etiam ad sectam refertur, & est veluti coniuratio malorum in aliquod facinus, vt factio lasciuientium, fuit coniuratio principum Iudæorum aduersus Christum. Amos 6.b. Rup.f.Amos 6.

Sectari, vide sequi.

Securis.

Securis, est instrumentum ad secanda ligna idoneum, vnde & à secando nomen habet.

Iudicium de infidelitate Iudæorum. Christus. Securis ad radices arborum posita, designabat abscindendos esse Iudæos per infidelitatem aut iudicium de infidelitate Iudæorum, cæterorumque peruersorum. Mat.3.c. Luc.3.b. Designatur etiam ipse Christus, qui secuit omnes malos, qui velut ex manubrio & ferro tenetur ex humanitate, sed incidit ex diuinitate. Hil.f.Mat.Ca.2. Gre.ho.9.

Sermo Euangelicus. Potest etiam designare sermonem Euangelicum, quo secantur hæreses. Ierem. 46.f. Matthæi 3.c. Hie.ad Heluidiũ & f.Matth.3.

Ira Dei. Securis etiam est ira Dei, qua abscindentur mali, & etiam zelus eius. Ieremiæ 46.f 1. Regum 13.d. Gre.f.1.Reg.13.

Securis quoque ad radices arborum posita, dici potest mors. *Mors.*

Diony.cel.Hie.15 Secures in Angelis, significant vim dissimilia diuidendi, discernentiumque virtutum habilitatem & efficientiam, atque strenuitatem. *Vis discretiua angelorum.*

Aug.ser.110. Securis, quæ cecidit in aquam. 4. Reg.6.a. Adam, & ipsum genus humanum significare potest: quod in abyssum peccatorum lapsum est. *Adam, et genus humanum.*

Gre.10.mor.9. Securis, interdum est increpatio. Deuteron.19 d. Quæ fugere dicitur de manu, quando excedit modum. *Increpatio.*

Hie.s.Isa.10. Securis etiam significare potest diabolum, aut hæreticum, & etiam concupiscentiam. Isa.10.d.Psalm.73. *Diabolus. Hæreticus. Concupiscentia.*

Securus, Securitas.

Securus dicitur, qui sine cura est, quasi seorsum à cura, & tranquillus.

Hie.s.Ier.23.& s.Ezec.28. Securitas in tabernaculo, est tranquillitas in ecclesia, & habitant securi, qui sunt in ecclesia. Isa.4.b.32.d.Eze.28.g.38.d.Zac.14.c. *Tranquillitas in ecclesia.*

Secus, vide Iuxta.

Sedada.

Hie.s.Eze.47. Sedada.i.latus eius, siue cibarium, aut venatio eius, vel insidiæ eius: terminus terræ Iuda, aut promissionis à parte Aquilonari, designat cauendam esse iram Dei à parte Aquilonari venientem. Num.34.b.Eze.47.c. *Cauẽda ira Dei.*

Sedare.

Sedare, est mitigare, placare, lenire, & tranquillum reddere. Maximè autem refertur ad motus animi. 2.Mach.4.e.13.g.Eze.16.b.Actor.14.c.19.g.

Sedechias.

Hie.s Ier.22. Sedechias.i.iustus Domini, vel iustitia Domini, filius Iosiæ, regis Iuda, qui quum rebellasset contra regem Babylonis, à quo rex fuerat institutus, ab eodem captus, & occisis prius filiis coram se, oculis orbatus, ductus est in Babylonem. 4.Reg.25.b.2. Par.36.b. Ier.22. Volunt aliqui ipsum typum esse Christi, qui in hunc mundum ductus est. Sed ait Hieronymus allegoriam esse incongruam.

Ric.de S.Vict.de secur.conscien. 26. Designare potest eum, qui per peccatum captus est à diabolo: cuius filii, id est, opera bona virtutum, quos diu nutriuit, sustolluntur, quibus amissis lumen oculorum eruitur, quia sæpè ex deprauatione voluntatis acumen intelligentiæ obducitur, & obnubilatur. *Captus à peccato.*

sedere.

Sedere dicitur, qui sic in aliquo loco quiescit, vt tamen nec stare dicatur nec iacere, sed cum quadam autoritate. Sedere autem indicare solet quietudinem mentis. Lucæ 14.f. Nonne prius sedens computat sumptus, &c. Est etiam insidere. Numeri 22.e. Balaam sedebat asinæ. Manere. Luc.1.g. In vmbra mortis sedent. Placere. Exo.16.a. Quando sedebamus super ollas carnium.

Basi.de Spiritu sancto 6. Gre.s.1.Reg.4. Aug.de essen.diui. & s.Ps.46.79. Ori.s Isa.ho.1. Hie.s.Dan.3. Euch.for.spirit.1. Glo.int.s Isa.40. Sedere in Deo, stabilitatem, & firmitatem diuinæ naturæ indicat, & etiam imperium & iudiciariam potestatem, vnde sedebit ad iudicandum Dominus. Ioel 3.c. Dan.7.c. Apocalyp. 4.a. Et sedet super Cherubim, hoc est, habitat in plenitudine scientiæ, & præsidet mentibus spiritualium. 1.Reg.4.b.Psalm.46.79.98. Et sedet super solium excelsum, quum regnat super virtutes angelicas. Isa.6.a. Et sedebit conflans & emundans argentum. Malach. 3.a. Prouerb.31. c. Dicitur Deus sedere super gyrum terræ, quia totum vndique comprehendit. Isa.40.f. *Stabilitas naturæ diuinæ. Imperium Dei. Iudiciaria potestas.*

Hil s.Psal.138. Hie s.Isa.6.9.16. & s Zac.9. & epi. Et factum est. Amb.ser.60. Ori.s.Mat.ho.12. 35. Rup.6 s.Ioan. Aug.s.Ps.46.138. Hila.s.Ps.121. Aug s.Ps.121.& 17.ciuit. Dei 4. Gre.6.mor.4. Ber.s. Ecce nos reliquimus omnia. Sessio Christi, doctrinam eius aliquando significat, quia doctorum est sedere in cathedra. Psalm.138. Sessio autem eius, est imperium eius, secundùm quod dicitur sessurus super solium Dauid Isa.9.b.16.b. Sedet etiam Christus ad dexteram Patris: quia victori post laborem datur quies. Psalm.109 Colossen.3.a. Sedet autem vt iudex, qui stat vt aduocatus. Zach. 6.d.9.b. Et sedebit super solium in veritate, qui iustè iudicabit. Psalm.9.Isa.16.b. Sedere autem dicitur Christus in sede gloriæ, quia destructo peccato, & omni principatu, & potestate alienarum virtutum, omnium habet imperium: & sedent à dextris, & à sinistris, qui appropiant eminentiæ Christi: ad dexteram quidem intelligibilia dici possunt, ad sinistram verò sensibilia. Mat.20.c. Sessio etiam à dextris, fundationem & firmitatem regalem eius indicat. Matth.26.f.Isa.6.a.Ioan.6.a.12.f. Sedet autem super sedem sanctam suam, hoc est, ad dexteram Patris. Psalm.46. Sessio etiam Christi, passio eius dici potest. Psalm. 121. Sedent etiam sedes in iudicio: quia qui sunt sedes Dei, sedebunt ad iudicandum cum Christo. Ipse sedebit cum senatoribus terræ. Prouerb.31.c. Sessio autem illa quietem imperturbatam designat. Matth.19.d. *Doctrina Christi. Imperium Christi. Requies Christi. Iudiciaria potestas Christi. Passio Christi.*

Gre.s.1.Reg.2. Sedere etiam cum principibus, est prædicatores ex Gentibus locum Apostolorum in ecclesia habere. 1.Regum 2.a. Est item cum beatis in æterna gloria quiescere. *Habere locum Apostolorum in ecclesia.*

Hier.s.Hos.14. Sic dicuntur filii filiorum Christi sessuri super sedem eius in fœlicitate. Psalm.131. Sedent in vmbra oliuæ, qui quiescunt in Christo, & in fœlicitate. Hose.14.c. Et sedet Hierusalem secura in fœlicitate. Zachar.14.c. *Quies in fœlicitate.*

Christus seruans mysteria. Christus quiescens in Virgine. Quiescens Christus in animabus & in ecclesia ex Gentibus.

Sedens princeps in porta clausa, est Christus seruans mysteria, quæ aliis suo tempore reseraret. Eze.44.a. Vel est Christus quiescens in Virgine. Qui etiam quiescere dicitur in sublimiori diuinorum cognitione. *Hie.s.Eze.44. Ori.s.Eze.ho.14.*

Sedens Dominus super asinam & pullum. Mat.21.a.Luc.19.c.Ioan.12.b. est verbum Dei quiescens in animabus, & regens mentis vestigia. Sedens etiam super pullum, erat Christus in gentibus. Nemo autem sederat super pullum, quia nullus eis insederat sensus rationalis: vel quia nullus ante Christum Nationum populos ad ecclesiæ fidem vocauerat. Sedet iustitia in Charmel, quum Christus quiescit in gentibus. Isa 32.d. Sedet etiam Christus in monte Olyueti, hoc est, in ecclesia ex Gentibus. Mat.24.a.Ps.28. Sedere dicitur Deus in hortis, hoc est, in animabus in hoc mundo clausis. Cant.8.d. *Ori.s.Mat.ho.14.27 & s.Luc.ho.33. Hil.s.Mat.Ca.21 Amb.s.Luc.19. Hie.s.Isa.32. Gre.s.Eze.ho.17. Amb.s.Ps.118.sermone 22.*

Humiliatio Christi.

Sedens Christus ad puteum, designauit suam humiliationem ad nostras miserias. Ioan.4.a. Sedit autem vt magister, & vt qui sedet, contractus manet, ita Christus contraxit se factus homo: quia non poterant homines eum intelligere in sua maiestate fulgentem. Mat.5.a. Ad hoc referri potest, quum sedit Moses iuxta puteum. Exo.2.c. Sedit etiam Iesus supra puteum quia subiecit sibi omnem scientiam humanam. *Hie.s.Mat.5. Aug.83.q.64.& s.Ioan tract.15. Rup.4.s.Ioan.*

Humiliari.

Sedere, sæpe humilitatem designat, vt Ps.126.138. Hose.14.c. Mat.12.d. Et sedere in puluere, est humiliari & abiectum esse. Is.47.a. Et sedent humiliati, qui dolentes cessant à peccato. Ierem.13.c.15.d. *Hie.s.Isa.47. Aug.s.Ps.126.138 Beda.s.Pro.31.*

Quiescens virtus Christi in Deo. Firmitas in fide. Expectatio mortis. Quies in ecclesia. Quies in contemplatione.

Sedit in forti arcus Ioseph, quando virtus Christi quiescit in Deo. Gen.49.c.

Sedens Abraham in ostio tabernaculi. Gen.18.a. designat firmitatem & soliditatem, quam habebat in fide. Est etiam expectans patienter egressionem ab hac vita. Sedet etiam in tabernaculis, qui est in ecclesia desiderans atria Domini. Hose.12.c. Sedens item Abraham ad quercum Mambre, quietem in contemplatione designat. Et sedens Iacob super lectum. Gen.48.a. est contemplationi vacans, aut conscientiæ mundandæ. Sedere etiam sub vmbra sponsi, est in eius contemplatione quiescere: & in protectione Spiritus sancti, & in fide. Cant.2.a.1.Reg.14. Sedet etiam in domo, qui in hoc corpore positus est in ecclesia. *Ori.s.Cant.ho.2. Ricar.de S.Vict.4 de arca myst.10.11. Gre.s.1.Reg.14.& s.Cant.2. Ber.s.Can.ser.48.*

Quies in Christo.

Sedere in forti, dicitur qui habet firmitatem in Christo. Gen.49.c. Et sedet populus in pulchritudine pacis, quum quiescit in Christo. Isa.32.d.52.a. *Lyra.s.Gen.49.*

Seruans proximum à peccato.

Sedens Lot ad fores ciuitatis Sodomorum. Genes.19.a. designat volentem seruare proximos à periculo peccati. *Lyra.s.Gen.19.*

Percipere doctrinam Christi.

Sedere coram Ioseph, est percipere doctrinam Christi. Ge.43.g. Sedent autem iuxta fluenta plenissima vt columbæ, qui tractantes sacram scripturam, cognoscunt insidias dæmonum. Cantic.5.d. *Gre.s.Cant.5.*

Veniens ecclesia ad baptismum. Profectus in dilectione proximi.

Sedens Thamar in biuio itineris. Gen.38.c. designat ecclesiam ex Gentibus venientem ad fontes baptismi. Vel est proficiens in dilectione proximi, & velut ambulando ad perfectionem tendens. *Beda.s.Gen.38.*

Lex quiescens in ecclesia. Docere legem Moysi. Honor Iudaici sacerdotii. Dare sensus falsos legi.

Sedens Moses in lapide, est lux quiescens in ecclesia. Exo.17.d. *Gre.ho.33.*

Sedere super cathedram Moysi, est docere legem Moysi. Mat.23.a. Et sedens Eli in sella. 1.Reg.1.b. honorem Iudaici sacerdotii & populi designabat. Sedebat autem ante fores templi, & non intus, vt indicet carnale ministerium, quod non intrat ad spirituale. Et sedens Agar procul & contra puteum, est lex accipiens sensus falsos à Iudæis. Gen.21.b. *Ori.s.Mat.ho.24. Gre.s.1.Reg.1. Gloint.s.Gen.21.*

Humilitas pœnitentiæ.

Sedens Rachel super stramenta camœli, & operiens idola. Gen.31.e. designat humilitatem pœnitentiæ, per quam teguntur peccata. Sedere etiam super flumina Babylonis. Psal.136. est vitiorum recognitionem habere, & dolere de rebus huius mundi separantibus à cælesti patria, quasique priori fluxui resistere. Et sedēs mulier in domo diebus triginta, est anima agens pœnitentiam. Deut.21.c. Et sedere in tabernaculis sicut in diebus festiuitatis, est pœnitentiam agere, sicut quando filii Israel habitabant in deserto. Hose.12.c. Sedere etiam in cinere, est pœnitentiam agere. Ion.3.c. *Beda.s.Gen.31. Hila.s.Ps.136. Hie.& Aug.s.Ps.136. Gre.30.mor.31. Amb.epist.13. Ori.s.Ps.ho.5. Hie.s.Hose.12.*

Quies Sanctorū in tribulation. Quies iudicātis.

Sedentes aues in spina, sunt Sancti omnes, quiescentes in hoc mundo in tribulationibus cum Christo. Baruch.6.g.

Sedens Moses ad iudicandum. Exo.18.b. designat tranquillitatem animi habendam ab eo, qui iudicaturus est. Sedebat autem solus, vt designetur paucorum esse quietè iudicare. *Phil.de gigantibus*

Angeli, vel Sancti. Prophetæ. Apostoli.

Sedentes secus littus ad eligendos pisces. Mat.13.f. erunt Angeli, vel Sancti in iudicio. *Lyra.s.Mat.13.*

Sedentes pueri in foro, erant Prophetæ prædicantes in synagoga, vel etiam Apostoli ipsis Iudæis prædicantes. Mat.11.b. *Hil.s.Mat.Ca.11*

Christus eligens infirma mundi, & manens in pœnitentibus. Pœnitentes. Cognoscere propriam infirmitatem. Amare mundana.

Sedens Iob in sterquilinio. Iob.2.c. designare potest Christum, qui ad carnem veniens, infirma mundi elegit, vt confunderet fortia, qui etiam relictis Iudæis superbientibus, in ea, quam dudum abiecerat, Gentilitate requiescit, & qui post perpetratas culpas libenter corda pœnitentium possidet. In sterquilinio etiam sedere, est de se vilia quæpiam & abiecta sentire. In sterquilinio nobis sedere, est ad ea quæ illicitè gessimus, mentis oculos pœnitendo reducere, vt quum ante nos peccatorum stercora cernimus, omne quod in animo de elatione surgit inclinemus. In sterquilinio sedet qui infirmitatem suam solicitus respicit, & sese de bonis, quæ per gratiam percepit, non extollit. Sic sedebat Abraham quum dicebat: Loquar ad Dominum meum, quum sim puluis & cinis. Gene.18.d. Sedet etiam in sterquilinio, qui rebus huius seculi afficitur. *Gre.3.mor.14.23.*

Hila. s. Ps. 126.

Sedere dicuntur qui mortui sunt, qui surgent in resurrectione. Psalm. 126. Surgite postquam sederitis.

Mori.

Gre. 4. mor. 20. Ori. s. Ier. ho. 11. Amb. de obit. Valē. & s. Ps. 118. ser. 2. & s. Luc. 10. Beda s. Prou. 21. 25. Lyra. s. Isa. 47.

Sedebant in vmbra mortis, qui à diuini amoris notitia in obliuione latebant. Luc. 1. g.

Sedet solitarius, aut solus, qui multorum vitiis non communicat. Ier. 15. d. Sedet etiam solitarius, qui opera facit, ad quæ alii non attingunt. Thre. 3. d. Designat etiam quietem iuuenis, qui vult fieri sapiens, anima enim quiescendo fit sapiens. Sedet etiam in angulo domatis, qui est in tranquillitate religionis, & in altitudine virtutum. Pro. 21. b. 25. d. Sedere etiam in his, est considerare. Isa. 47. a. Et sedere in puluere, est meditari mortem. Et sedere in tenebris, & in vmbra mortis. Luc. 1. g.

Ignorantia Dei. Separari à vitiis. Magna operari. Tranquillitas mentis. Considerare. Meditatio mortis.

Amb. 1. offici. 31. Chry. s. Ps. 22. Aug. s. Ioā. tra. 74. Beda s. Pro. 23.

Sedere, interdum est accumbere, & sedere ad mensam potentis est recipere beneficia Dei, & etiam eucharistiam sumere, & audire sacram doctrinam à doctore. Pro. 23. a.

Recipere Dei beneficia, vel Eucharistiam. Audire sacram doctrinam.

Aug. s. Ps. 68.

Sedentes in porta, erant iudices, qui in portis ciuitatum sedere solebant: & hi aduersus Christum loquebantur. Ps. 68. Sunt etiam sedentes in porta, existentes in loco publico.

Iudices.

Aug. epist. 29.

Sedere facere diuitem, est tradere dignitatem ecclesiasticam digniori, aut meliori, ex hoc quod est diues. Iacob. 2. a.

Acceptio personarum.

Hie. s. Isa. 28.

Sedere dicitur super iudicium, qui rectè iudicat de fide. Isa. 28. b. Vel dicitur de Christo iudice iusto.

Rectè iudicare de fide.

Hie. s. Ier. 21.

Sedere in solio, est regnare. Deuteronom. 17. d. Postquàm sederit in solio regni sui. Sedent autem super solium Dauid, qui Christum imitantur, & etiam episcopi in sua dignitate. Ierem. 21. a.

Regnare. Imitatio Christi.

H. e. s. Eze. 3.

Sedens Ezechiel vbi populus sedebat, antequam exponeret verbum Dei, designat prædicatorem prius conuersantem cum populo, quàm prædicet vt sciat, quid reprehendere debeat. Ezech. 3. d.

Conuersans prædicator cum populo.

Gre. dialogo 34.

Sedens Axa super asinam, est anima præsidens irrationabilibus motibus Ios. 15. d.

Imperium animæ.

Hie s. Ionam 4. Ori. s. Mat. ho. 13. Gre. ho. 2.

Sedens Ionas contra Orientem, designat Iudæos expectantes aduentum Christi, sedebat autem sub vmbraculo, nempe legis. Ionæ 4. b. Sedentes etiam cæci secus viam, sunt Iudæi, & Israelitæ iuxta legem & Prophetas. Mat. 20. d. Sedens rursus cæcus secus viam, est credens iam in Christum. Luc. 18. f.

Iudæi expectātes Messiam.

Hie. s. Mic. 4. Rup. s. Mic. 4.

Sedet sub vinea, qui discit sacram doctrinam: & sub ficu, qui quiescit in donis Spiritussancti. Vel sedet sub vinea sua, qui propriis rebus contentus est, nec multo quærit in mundo. Mich. 4. a.

Discere scripturam. Contentus propriis rebus.

Hie. s. Eccl'ten 10

Sedent diuites in humilitate, quando viri docti, & virtute præclari abiecti habentur in ecclesia. Eccl'tæ 10. d.

Abiectio bonorum.

Gre. 20. mor. 4.

Sedere interdum, iudicare, & sedens Iob quasi rex, designat dominum, qui quasi rex sedet in corde, & circumstrepentes regit animorum motus in nostra cogitatione, & sedet primus, quando primum locum habet in mente, circumstantibus virtutibus. Iob. 29. d.

Iudicare. Dominus regens mentem.

Ric. de S. Vict. de secur. conscien.

Sedet in domo sua ille, quem conscientia sua minimè remordet. Dan. 4. a.

Securitas conscientia.

Glo. ord. s. Ps 25.

Sedere, quandoque est consentire. Ps. 25. Non sedi cum consilio vanitatis, id est, & si intraui, non tamen consensi.

Consentire.

Hier. de mansionibus. Ori. s. Num. ho. 15. Hie s. Ier. 15. Gre. 6. mor. 9. & 14. mor. 9. Amb. epist. 82.

Sedere ad comedendum panem, interdum est vacare voluptatibus: vel nimium vacare sapientiæ seculari & poëticæ. Gene 37. e. Sic sedebat populus in Aegypto super ollas carnium, quando quiescebat in voluptatibus, & sedit populus manducare & bibere. Exod. 16. a. 32. b. Sedere etiam super flumina Babylonis, est vacare libidini & confusioni vitiorum insistere. Ps. 136. Sedentes quoque mulieres, sunt in vitiis quiescentes. Eze. 8. f. Sedet in concilio ludentium, qui cum aliis vacat voluptatibus seculi. Iere. 15. d. Ps 25. Et sedent in terra, qui carnis desideriis inhærent, & qui praua operantur. Sedent verò in puluere, qui terrenis cogitationibus aspersi, in infimis resident. Isa. 47. a. Thren. 2. d. Qui sedet quasi in ocio, & resoluitur corpore, & intentionem mentis relaxat. Ps. 49. Ociosorum autem fabulæ sunt, quibus obtrectatio seritur, malignitas proditur.

Vacare voluptatibus & doctrinæ seculari.

Hila. s. Mat. Can. 15.

Sedentes turbæ in terra. Mat. 15. d. sunt qui nullis operibus legis fidunt, sed peccatorum & corporum suorum origini hærent.

Rup. 3. s. Exo. 9.

Sedentes filii Israel super ollas carnium. Exo. 16. a. designant eos ex Iudæis, qui volebant legem seruari cum euangelio.

Volentes seruari legem cum euangelio.

Arn. s. Ps. 25. Basil. Hil. s. Ps. 1. Hie. s. Isa. 42. & s. Ier. 3. & s. Mic. 7. & s. Ps. 25. Aug. s. Ps. 9. Aug. 1. s. Ezec. 29. Gre. 3. past. admo. 33. Beda s. Pro. 9.

Sedens seminifluus, est quiescens in inani gloria, vel hæreticus in cathedra pestilentiæ. Leuit. 15. a. Et sedet cum concilio vanitatis, qui cum hæreticis in errore quiescit. Ps. 25. Sedere autem in cathedra pestilentiæ, est habere firmum habitum peccandi, ita vt alios ad eadem peccata & errores pertrahat. Vel est quiescere in dignitatibus secularibus. Ps. 1. Et sedentes in tenebris, sunt quiescentes in suis erroribus, & ignorantia. Isa. 42. b. Mich. 7. b. Et sedet in viis, qui omnes amplectitur errores, & cęteros ad eos pertrahere conatur. Ier. 3. a. Sedere autem dicuntur, qui manentes in peccatis, non resipiscunt. Ier. 8. e. Sedens in insidiis cum diuitibus, est Antichristus, vel hæresiarcha. Ps. 9. Sedere etiàm in cathedra pestilentię, est ex iudicio praua committere: ex ratione videlicet mala discernere, & tamen ex deliberatione ea perpetrare. Sedentes mulieres plangentes, ad hæc referri possunt. Eze. 8. f. Et sedet mulier stulta in sella, quum hæretici præsumunt suos errores docere. Pro. 9. d.

Quiescere in vana gloria. Docere errores. Incitare ad peccata. Quiescere in dignitatibus.

Hie. s. Nahum 3. Aug. s. Apoc. ho. 6. Rup. 10. s. Apoc.

Sedentes locustæ in cunctis finibus Aegyptiorum, sunt dæmones in omnibus mundanis quiescentes. Exo. 10. d. Et considentes locustę in sepibus, sunt hæretici habitantes in spinosis.

Dæmones in malis.

Nahum

Hæretici in spiritis.
Nahum 3.c.Sedens etiam super equum rufum, est diabolus in malis. Apo.6.b.Sedens meretrix super aquas, est quiescens iniquitas in populis.Apoc.17.a.

Persecutio malorum in bonos, & Iudæorum in Christum. — *Amb.s.Ps.118.*
Sedent principes aduersus bonos, quando mali in hoc mundo iudicant, & persequuntur bonos.Idem de dæmonibus.Sunt etiam sacerdotes,& Pharisæi aduersus Christum.Ps.118.Et sessio Iudæorum fuit concilium, quando Christum occidere decreuerunt.Thren.3.g.

Superbia Antichristi, & diaboli. — *Ori.s.Mat.ho.29. Hie.Aglasi. & s. Ier.22.*
Sedens Antichristus in templo Dei,est imperium exercere volens in ecclesia. Vel sunt hæreses in scriptura sacra sibi sedem vsurpantes.2.Thes.2.b.Sic sedere volebat Lucifer in monte testamenti.Is.14.d.Et sedens princeps Tyri in cathedra Dei,est diabolus, vsurpans sibi diuinitatem.Eze.28.a.Sedet etiam in Libano,qui superbia tumet.Ier.22.f.

Anima sine Christo. Hierusalem destructa. Ecclesia sine Redemptore. — *Glo.int.s.Thren.1. Rup.s.Ier.13.*
Sedens desolata vrbs,est anima sine Christo.Isa.3.d.Et sedens sola ciuitas, est Hierusalem destructa,& anima in peccato existens sine Deo.Vel ecclesia in afflictione,quæ peccante primo homine,sedit sola sine redemptore.Thre.1.a.

Cognitio sui. — *Hie.s.Isa.47.*
Sedet tacens Babylon, quando anima non habet vnde superbiat, vt sic saltem suorum recordetur criminum.Isa 47.b.

Audire verba Dei sine opere. — *Hie.s.Eze.33.*
Sedere dicuntur coram Propheta, qui ostendunt se velle quidem libenter audire verba Dei,& tamen non ea faciunt.Eze.33.g.

Niti rationibus naturalibus. — *Lyra.s.Isa.47.*
Sedere dicuntur ad focum incantatores. Isa.47.d. quum hæretici rationibus naturalibus nituntur.Et non est focus vt sedeant, quum non sunt illis rationes sufficientes. Vel in igne inferni non erit locus ad sedendum.

Superbia Scribarum. — *Gre.s.1.Reg.4.*
Sedens Eli supra sellam, etiam post mortem suorum filiorum. 1.Reg.4.c. designat superbiam Scribarum, etiam post templi subuersionem audentium errores docere.

Defensio impietatis. — *Ori.s.Isa.ho.6. Rup.s.Zac.5.*
Sedere super talentum plumbi, aut in amphora. Zac.5.c.grauitatem indicat peccati, & est complacere sibi in impietate,ipsamque defendere.

Simulatio hæreticorum. Fides incarnationis. — *Gre.3.mor.19.*
Sedentes amici Iob cum eo in terra septem diebus, & septem noctibus.Iob.3.d.designant hæreticos,qui in his, in quibus verum lumen intelligunt, vel in his in quibus ignorantiæ tenebras patiuntur,quasi infirmanti sanctæ ecclesiæ se condescendere simulant,eique sub blandimentorum specie dolos deceptionis parant.Vel sedent in terra cum Iob,quando veram Redemptoris carnem cum sancta ecclesia credunt.

Seditio, Seditiosus.

Seditio, est dissensio ciuium, quum videlicet populo discordante, venitur ad manus.Vnde seditiosus, qui seditionem mouet.

Seditiones ecclesiæ. — *Lyra.s.Num.16.*
Seditio filiorum Israel contra Mosen, & Aaron. Num.16.f. 20.a.26.b. seditiones ecclesiæ inferiorum contra prælatos designat.

Seducere, vide Decipere.

Seges.

Segetes,propriè sunt fruges eorum seminum, ex quibus conficitur panis nondũ demessæ.

Sacra scriptura. Auditores proficientes. — *Hila.s.Mat.Can.12. Gre.6. Reg.1.s. epi.8. Rup.1.s.Deut.27.*
Segetes quandoque videntur significare sacram doctrinam, vel profectum in ea, ex quibus colligendæ sunt spicę.Deut.23.d.Vel sunt auditores proficientes.Ideo vbi plurimæ segetes,ibi manifesta est fortitudo bouis.Pro.14.a.Mat.12.a.Et segetes stantes, sunt boni, sed recentes in fide.Exo.22.a.

Bona opera. Praua opera. — *Beda s.Prou.14. Gre.s.1.Reg.8.*
Segetes Regis.1.Reg.8.c.in bono quidem, significare possunt bona opera,& virtutes singulorum.In malo verò, sunt praua opera subditorum, quæ placent malo prælato.

Errores hæreticorum. Decepti ab hæreticis. Traditiones Pharisæorum. — *Ori.s.Cant.ho.4. Aug.s.Os.80. Rup.s.Iudi.17.*
Segetes Philisthinorum, quas combussit Samson. Iudi.15.b. designare possunt generationes errorum, vel deceptos ab ipsis hæreticis. Designant etiam opera Iudæorum, studia Scribarum, traditiones Pharisæorum, quę combusserunt dæmones.

Segor.

Segor,id est,parua:erat oppidulum regionis Sodomorum,quod & Bala dicebatur:vbi Lot saluari voluit.

Status coniugalis. — *Gre.3.past.adm.28. Cyr.de adorat.in Spiritusanct. Beda s.Gen.19.*
Segor, vbi saluari voluit Lot, typus est præceptorum & status inferioris vitæ coniugalis: quæ non quidem in virtutibus mira est, tamen à suppliciis secura, quem statum amplectuntur,qui ad altiorem perfectionem ascendere non valent.Gen.14.b.19.a.

Litera legis. — *Ori.s.Gen.ho.5. Beda s.Gen.19.*
Designat etiam literam legis, & obseruantiam carnalem, quæ parua est, nihil magni habens in carnali obseruatione.

Pœnitentia. — *Hie.s.Isa.15.*
Segor præterea parua, pœnitentiam designare potest:ad quam confugiens peccator seruatur. Isa.15.b.

Sensus visus. — *Phil.de Abraham*
Segor, quæ est seruata, destructis aliis ciuitatibus, typus est sensus visus, qui seruatur aliis perditis,quia maximè cum anima congruit.

Segregare, vide Separare.

Seir.

Seir.i.hispidus,siue pilosus,sic dictus est Esau, eo quòd esset hirsutus in modum pellis: à quo cæpit nomen mons Seir.

Culmen mundanæ prosperitatis. — *Geor. Ven.Cant.1. tom.7.cap.9.*
Mon Seir designare potest culmen prosperitatis mundanæ datæ Esau: cuius pars quoque data est Israeli,quamuis portio rerum diuinarum data sit ei in funiculum hæreditatis suæ,nó

Amb.2.de inter.4. Aug.ſ.Pſ.36.

Semen impiorum ſunt mala ipſorum opera. Pſ.20.36. Et ſemen eorum dicitur permanere coram eis, quando vident ſua praua opera. Iob.21.a. *Mala opera.*

Glo.int.ſ.Eze.17.

Semen terræ Libani. Eze.17.a. ſumitur pro rege Sedechia. *Rex Sedechias.*

Hie.ſ.Iſa.1.28.32 & ſ.Mat.13. Amb.epiſ.72. Rup.7.ſ.Gen. Gre.21.mor.7.10. Hie.ſ.Hoſ.10. & de veſte ſacerdotali. Ori.ſ.Leu.ho.16.

Seminator dicitur Chriſtus, qui dicitur ſeminare, quando prædicat. Mat.13.d. Luc.8.a. Iſa.30.c. 1.Cor.9.b. Et ſeminans Iſaac, eſt Chriſtus, aut prædicator. Gen.26.c. Quum autem tacetur ſementis genus, varia virtutum genera intelligũtur. Diuerſa quoque ſemina diuerſi ſunt gradus perfectionis. Iſa.28.g. Seminat autem ſuper omnes aquas, qui prædicat Iudæis, & Gẽtibus, & qui vtitur verbis & doctrina veteris & noui teſtamenti. Iſa.33.d.55.c. Serere quoque agros, eſt prædicare. Gen.47.e. Exod.23.b. Hoſe.12.d. Serit autem quod alius comedat, qui prædicat, & non operatur. Iob.31.a. Seminant in iuſtitia, qui docent per legem veterem, & eius intelligentiam. Hoſe.10.d. Vel ſeminandum eſt prius in iuſtitia per bona opera, vt deinceps illuminemus docendo. Sationem autem occupat vindemia, quum quis docet, quæ didicit. Leui.26.a. *Chriſtus prædicans. Prædicare.*

Hie.ſ.Ier.31. Glo.ord.ſ.Hoſ.2.

Seminauit Deus domum Iſrael, & domum Iuda ſemine hominum, & ſemine iumentorum, quando produxit in eccleſia fideles doctos & ſimplices. Ier.31.e. Seminat autem Deus terram ſibi, quando facit homines benè operari. Hoſ.2.d. *Producens Deus doctos & ſimplices.*

Ori.ſ.Gen.ho.12.

Serens Iſaac, & inueniens centuplum, eſt lex producens Martyres, qui ſunt fructus centeſimus. Gen.26.c. *Lex producens Martyres.*

Aug.ſ.Pſ.125. Gre.27.mor.5.

Seminare interdum eſt bene operari, & largiri & dare eleemoſynam: & ſeminator eſt operator. Et ſeminare parcè, aut in benedictionibus, eſt paruas, aut magnas eleemoſynas dare. 2.Cor.9.b. Mat.13.b. Luc.8.a. Gal.6.b. Et ſeminat in lachrymis, qui opera pœnitentiæ exercet. Pſalm.125. Et ſeminat terram ſex annis, qui tempore huius vitæ bene operatur. Exod.23.a. Non ſeminat, qui ventum obſeruat, hoc eſt, qui tentationes metuit, cor ad bona opera non diſponit. *Bene operari. Largiri.*

Ori.ſ.Iudi.ho.7.

Seminantes Iſraelitæ, quæ vaſtant Madianitæ, &c. Iudi.6.a. deſignant, quod qui ſeminat in carne, de carne metet corruptionem, qui verò in ſpiritu, de ſpiritu metet vitam æternam. Galat.6.b. Vel deſignantur, qui ſeminant bona opera, quæ poſtea perdunt in peccatum incidentes. *Facere opera carnis. Perdere bona opera.*

Rup.ſ.Agge.1. Hie.ſ.Agge.1. Gre.ſ.Eze.ho.10.

Seminarunt Iudæi multum, & intulerunt parum. Agge.1.b. quia patres multam habuerunt fidem de Chriſto, quem poſteri præſentem non ſuſceperunt. Seminant etiam multum, & inferunt parum, qui inter multa peccatorum opera, nonnulla faciunt bona, quæ non pereunt, nec tamen ſatiant. Item ſeminat multum, & parum infert cordi ſuo, qui de mandatis cæleſtibus, vel legendo, vel audiendo multa cognoſcit: ſed parum operando fructificat. *Fides patriarcharum. Facere opus bonum inter multa peccata. Multa cognoſcere, pauca operari.*

Ori.ſ.Ier.ho.7. Aug.2.ſer.do.in mon.

Seminant triticum, & metunt ſpinas. Ier.11.c. qui bona præcipiunt, & mala faciunt. Vel qui ex ſacra ſcriptura erroneos proferunt ſenſus, eam deſtruentes, & quantum in ipſis eſt, inutilem reddentes. *Bene docere ſine operibus. Dare ſenſus erroneos ſcripturæ.*

Amb.ſer.2.

Seminans homo ſinapi in agro ſuo, fuit Ioſeph ab Arimathæa, ſepeliens Chriſtum in ſepulcro ſuo. Mat.13.d. *Ioſeph ſepeliens Chriſtum.*

Iſyc.ſ.Leui.25.

Serere agrum ſex annis, eſt colere legem veterem vſque ad aduentum Chriſti. Leu.25.a. *Colere legem veterem.*

Iſyc.ſ.Leui.19. Rup.1.ſ.Deut.16.

Serit terram, vel vineam diuerſo ſemine, qui ſimul vult colere Deum & diabolum, vel qui vult ſeruare legem & Euangelium. Item qui inducit hæreſes in eccleſiam, & religioſus implicans ſe negociis ſecularibus. Leu.19.d. Deut.22.b. *Diſparitas cultus.*

Hie.ſ.Ier.13.

Diſſeminat Deus malos ſicut ſtipulam. Ier.13.d. quia ipſi ſunt ſicut puluis, quem proiicit ventus à facie terræ. *Leuitas malorũ.*

Glo.int.ſ.Nahũ 1.

Seminare interdum eſt generare. Nahum.1.d. Non ſeminabitur ex nomine tuo. Quod dicitur de Senacherib, qui occiſus eſt à filiis ſuis. *Generare.*

Phil.de profugis.

Non ſerere ſponte naſcentia, eſt initia naturalia non eſſe à nobis, ſed à Deo. Leu.25.b.

Ori.ſ.Nu.ho.23. Hie.ſ.Ier.4.

Seminare terram, interdum eſt indulgere cibis & potibus. Leu.25.a. qua ratione terra, quæ non ſeminatur, hoc eſt, quæ deliciis caret, eſt monaſterium. Ier.2.a. *Vacare deliciis.*

Gre.5.mor.15.

Seminat ſuper ſpinas, qui non mundat cor à vitiis & peccatis. Ier.4.a. Item qui ſuper vitia incultoſque mores, prædicat verbum Dei. Mat.13.a. Luc.8.a. *Vitioſus prædicans.*

Rup.ſ.Hoſe 8.

Seminare dolores, eſt fraudulenta dicere. Dolores autem metere, eſt dicendo præualere. Vel certè dolores ſeminant, qui peruerſa agunt, dolores metunt, quum de eadem peruerſitate puniuntur. Vel dolores ſeminat, quum peruerſa agit: dolores metit, quum ex eiſdem peruerſitatibus temporaliter excreſcit. Iob.4.a. Seminant etiam ventum, qui opera faciunt inutilia. Hoſ.8.b.

Ori.ſ.Ier.ho.1. & ſ.Mat.cap.13. Tert.de proſcri. Hie.ſ.Hoſ.8. & ſ.Mic.6. & ſ.Nahũ 1. & ſ.Iſa.17.

Superſeminans zizania, eſt diabolus intermiſcens vitia virtutibus, & prauos ſermones, & cogitationes, & hæreſes, vbi prius ſeminatum fuerat à Deo ſemen bonum. Mat.13.d. Seminant etiam ventum, qui docent inania. Hoſe.8.b. Seminat hæreticus, & non metit, quia docet ſine fructu. Mich.6.c. Non ſeminatur autem amplius ex nomine hæreticorum, quando non amplius docent errores. Nahum.1.d. Seminat etiam ſynagoga alienum germen, quum non credit in filium Dei. Iſa.17.c. *Diabolus miſcẽs vitia virtutibus. Docens errores.*

Amb.de Iſaac 6. & ſ.Luc.6.

Sata ſignificare poſſunt fœcunditatem numeroſam Sanctorum, & etiam doctrinam noui teſtamenti. Vnde per ſata ducit Chriſtus diſcipulos, idque ſabbato: Moſes verò per deſertum. Luc.6.a. *Multitudo Sanctorum. Nouum teſtamentum.*

Lyra.ſ.Iſa.40.

Non ſatus dicitur eſſe in terra truncus iudicum. Iſa.40.f. quia nihil firmum in terra.

Seminatium, est principium alicuius rei. Gene.37.b. Vt autem somnia Ioseph seminarium fuerunt odij fratrum, ita doctrina Christi inuidiæ Iudæorum. Vtrobique autem fuit scandalum acceptum, non datum: quum ex bono opere scandalizarentur. *Glo.ord.s.Gen.37.*

Semita, vide Via.

Semiuiuus, vide Viuere.

Semper, sempiternus, vide Perpetuus.

Sen.

Mali eiecti. Sen.i. excussio, seu dens, aut ebur, vel mutatio, aut dormiens: nomen loci, vbi percusserunt filii Israel Philisthæos. 1.Reg.7.c. est figura malorum, qui eiicientur, & excutientur in iudicio, vel dæmonum è cælo proiectorum. *Gre.s.1.Reg.7.*

senator, senatus.

Apostoli. Senatores, erant senes, qui in concilio dicere sententiam poterant. Senatores autem terræ, cum quibus sedebit Christus in iudicio, sunt Apostoli. Pro.31.c.2.Mac.11.f. *Gre.6.mor.4. Beda s.Pro.31.*

sene.

Delectatio. Vtrunque testamentum. Sene.i. rubus, aut Sol, siue auditio: nomen alterior è duobus scopulis, iuxta quos erant castra Philisthinorum. 1.Reg.14.a. est typus peccati, seu eius delectationis, vbi aperti sunt oculi primorum parentum. Gen.3.b. Vel designat cum altero scopulo vtrunque testamentum. Inter quæ aggrediendi sunt hostes, inter prospera & aduersa. *Glo.ord.s.1.Reg.14.*

Senex, senectus, senescere, senior.

Senex est, qui iam maiori ætatis suę parte peracta, morti propinquior est. Senectus autem est ipsa ætas senilis, quæ sexta computari solet. Senior autem interdum est antiquior. Gen.24.a. Dixit ad seruum seniorem domus suæ. Sapientior. 1. Mac.11.a. Elegit de senioribus Israel. Senator. Deut.19.c. Mittent seniores ciuitatis illius.

Aeternitas Dei Senectus Iacob, in qua genuit Ioseph. Gen.37.a. designat æternitatem Dei patris, in qua genuit filium. *Rup.8.s.Gen.20.*

Deus pater non placatus sacrificiis legis. Senex Dauid non valens calefieri vestibus. 2.Reg.1.a. est Deus pater antiquus dierum æternitatis, non placatus sacrificiis & operibus legis. *Rup.3.s.Reg.2.*

Christus aeternus & incarnatus. Senex Iosue typus est Christi, qui est æternus, & princeps seniorum. Iosu.13.a. Senectus etiam Isaac, designat Christum senio nostræ naturæ indutum in fine seculorum. Gene.27.a. Semen etiam longæuum, est Christus, aut fideles. Isa.53.d. *Ori.s.Ios.ho.16. Rup.7.s.Gen.15. Hie.s.Isa.53.*

Apostoli & prædicatores. Prælati. Ecclesia primitiua. Seniores viginti quatuor. Apo.4.a. sunt prælati ecclesiæ cum Apostolis. Vel sunt duodecim iudices legis veteris, qui ponuntur in libro iudicum: & duodecim Apostoli legis nouæ. Seniores etiam domus Pharaonis, Apostolos significare possunt. Gen.50.b. Ps.104. Et senes presbyteri, sunt principes & episcopi cum ipsis Apostolis. Is.3.c. Et seniores, cum quibus itur ad sacrificandum, sunt Apostoli, & primitiua ecclesia. Exo.3.c.4.g.10.c.17.b.18.b.Ps.118. Et seniores, qui fuerunt cum Iosue, sunt Apostoli & doctores cum Christo. Iudi.2.a. Hos senes dicunt hæretici esse apud se, quasi senserint idem, quod ipsi sentiunt. Iob.15.b. *Aug.s. Apo.ho.3. Rup.de Vict. verbi Dei 7. Arn.s.Ps.104. Hie.s.Isa.3. Hila.s.Ps.118. Ori.s.Iudi.ho.1. Gre.s.1.Reg.8.& 12.mor.15.*

Viri eruditi. Prudentes. Prudentia. Seniores Bethlehē. 1.Reg.16.a. sunt viri eruditi: & qui in Iudæa ad maturitatis sensum peruenerunt. Senes, sunt etiam valentes prudentia: vt Daniel senex erat, licet esset puer: vnde ipsi senes, vel senectus, typum gerunt prudentiæ. Eze.9.b. Et senes, qui iacent in terra, sunt illi, qui videbantur consilio plebem regere, terrenis desideriis incumbentes: qui propter facinorosam vitam de ciuitate Domini eiecti, terræ cui inhæserant, coæquantur. Thre.2.g. *Gre.s.1.Reg.16. Basi.ho.in prin. Pro. Hie.s.Eze.9. Cyr.de ado. in Spi. Phil.de resipiscen.*

Perfectio virtutum. Senectus Abraham, quæ dicitur bona & non longa, designat perfectionem virtutum, quę etiam erat in Sara, vnde boni etiam iuuenes senes dicuntur. Ge.15.c.18.b.25.a. Senectus quoque Lot est rigor virtutis. Ge.19.f. Et senex Iosue, & etiam Dauid, designant viros perfectos. Iosu.13.a.3.Reg.1.a.Ps.36.91. Hos senes secundum virtutem abstulit Deus ab Israel. Isa.3.a. Senes septuaginta, designant perfectos donis Spiritussancti per obseruationem decalogi. Exo.24.c.Isa.24.b.Ier.31.c. Ea verò bona est animæ senectus, quam nulla perfidiæ inquinamenta macularunt. Senectus quoque, quæ est corona gloriæ, est eorum, qui destruxerunt ea, quæ sunt paruulorum, & post ætatem viri perfecti venerunt ad senectutem & patrum nomina. Prou.17.a. Senes quoque, sunt morum & iudicii maturitatem habentes. Iocl.1.a.2.g. Hi sunt senes assurgentes ecclesiæ. Iob.29.b.42.d. *Nov. & de sacrific. Abel & Cain. Amb.2. de Cain. 1. & 2. de Abrahā 9. Ori.s.Ios.ho.16. & s.Ps.36.ho.4. Hie.epi.ad Nepo. & s.Isa.3.24.& s. Eze.17. & s.Ioel 1. Gre.19 mor.13. Ori.s.Exo.ho.11.*

Patriarchæ. Prophetæ. Seniores cum quibus itur ad sacrificandum, dici possunt Patriarchæ & Prophetæ, & primitiui populi. Exo.3.c.4.g. Et seniores Israel, qui erant cum Mose in eductione aquæ de petra, sunt Prophetę legi coniuncti. Exo.17.b. Horum senum corona sunt filii filiorum quando à successoribus Apostolorum, ipsi digna laude celebrantur. Pro.17.a *Beda s.Pro.117.*

Principes Iudæorum. Seniores populi sunt principes Iudæorum, & vetustatem literæ sequentes. Leu.4.c. Mat.26.a. Super hos senes intelleixt Christianus. Ps.1181. Horum senum doctrinam abstulit Deus, quum relicti sunt in incredulitate, propter suam perfidiam. Iob.12.d. Et senex valde Eli. 1. Reg.2.e. designat doctrinam antiquorum patrum, quæ senuerat in Iudæis, quum Iudæa deuotionem obseruandæ promissionis amisit, vt desideratum à patribus suis Redemptorem coram se miraculis se probantem cerneret, & omnino cæca, in tanta eius luce, de veritatis præsentia dubitaret. Vnde Ioan.7.b. Alii dicebāt. Quia bonus est, alii non, sed seducit turbas. *Ori.s.Mat.ho.35. Amb.s.Ps.118.ser.13. Gre.11.mor.9.10. & s.1.Reg.2. Amb.s.Luc.15. Hie.epis. Beatitu.*

Doctrina antiquorum patrum. Iudæi inuidi.

Et Ioan.10.c.dicebant: Vſquequo animas noſtras tollis? Si tu es Chriſtus, dic nobis palam. Et Mat.12.c.Volumus à te ſignum videre. Senior quoque frater, typus eſt Iudæorum inuidentium conuerſioni gentium. Et dicitur ſenior, quia inuidia ſeneſcere facit. Luc.15.f.

Beda ſ.Gen.21.27. Hie.ad Dama.q.2. Aug.ſ.Pſ.70.91. Senectus Abraham & etiam Saræ, ſextam mundi ætatem, in qua natus eſt Chriſtus, ſignificare poteſt. Gen.21.a.24.a. Senectus etiam Iſaac & Iacob conſummationem & finem mundi ſignificare poteſt. Geneſ.27.a.37.a.48.b.Iſa.46.b. Sic ſenecta & ſenium deſignant vltima tempora eccleſiæ. Pſal.70.91. *Sexta mundi ætas. Finis mundi.*

Gre.ſ.1.Reg.2. Senex Eli, deſignat ſacerdotem, in quo debet eſſe ſenilis grauitas, & non eſſe ſenem in domo Eli, dicit euacuationem veteris ſacerdotii.1.Reg.2.e.g. *Sacerdos.*

Gre.ſ.1.Reg.8. Senex Samuel typus eſt ſacerdotum, qui iam ſeneſcente mundo malè viuunt. Sunt autem ſenes & prophetant, qui male agunt, & recta docent.1.Reg.8.a. Senex, qui non erit in fœlicitate, eſt deficiens à perfectione. Iſa.65.c. *Sacerdos male viuens.*

Gre.ſ.1.Reg.4. Senex mortuus Eli vetuſtatem literæ legis indicat, quæ ceſſatura erat, adueniente nouitate euangelii.1.Reg.4.d. *Vetuſtas literæ legis.*

Gre.ſ.1.Reg.2. Non eſſe ſenem in domo Eli.1.Reg.2.g.deſignat non eſſe conſilium in inferno. Qui enim in infernum ruerunt, non ſumpſerunt conſilium bonum, vt operarentur, dum tempus habebant: nec ſeruarunt, quod admonet Sapiens. Eccl'tæ 9.c. Quodcunque poteſt manus tua, inſtanter operare, &c. Et 2.Cor.6.a. Ecce nunc tempus acceptabile. Et ſenes Hieruſalem conſumpti ſunt, quum maturitas conſilii deſerit animam. Thre.1.g.2.d. *Conſilium.*

Glo.int.ſ.Exo.20. Longæuus ſuper terram eſt, vel in vita præſenti diu viuens: vel verius in terra viuentium perpetuo beatus. Exo.20.b.Ephe.6.a. *Aeternitas fœlicitatis.*

Gre.12.mor.3. Seneſcere dicitur radix iuſti in terra, quando apud corda prauorum eius prædicatio deſpecta, cunctiſque viribus, effœta creditur. Iob.14.a.

Gre.34.mor.31. Senectus interdum pro finis propinquitate ponitur. Vnde Apoſtolus Hebræ.8.d. Quod antiquatur, & ſeneſcit, prope interitum eſt. Leuiathan autem æſtimat abyſſum quaſi ſeneſcentem, quia reproborum corda ſic infatuat, vt ſuſpitionem eis de venturo iudicio, quaſi finiatur infundat. Abyſſum nempe ſeneſcere æſtimat, qui terminari quandoque in ſuppliciis ſupernam animaduerſionem putat. Iob.41.d. *Propinquitas finis.*

Aug.ſ.Pſ.70. Hie.ſ.Iſa.20.& ſ.Eze.27. Senectus ad veterem hominem pertinet, qui deficit & corrumpitur. Pſa.70. Et ſenectus mala Sodomorum, & etiam Aegyptiorum, inueterationem in vitiis deſignat. Ge.19.b.Iſ.20.b. Et ſenes Biblii, ſunt prudentes ad malum. Eze.27.b. *Vetus homo.*

Hie.ſ.Eccl'ten 4. Senex ſtultus, eſt diabolus, vel fomes peccati, qui ineſt homini ab infantia vſque ad ſenectutem. Eccl'tæ 4.c. *Diabolus. Fomes peccati.*

Hie.ſ.Ezec.8. Seniores domus Iſrael colentes idola, ſunt principes eccleſiæ ſacrilegia cõmittentes. Ez.8.d. *Principes eccleſiæ ſacrilegi.*

Sennaab.

Glo.ord.ſ.Gen.14. Sennaab.i.dormitio patris aut dens patris: Rex Adamę, hoc eſt, terrenæ: deſignat eum, qui terrenis deliciis incubat: vnde captus eſt à quatuor Regibus. Gen.14.a.

Sennaar.

Phil.de confu.lin. Hie.ſ.Zac.5. Sennaar.i.excuſſio, vel dormientis vigilia, aut ſuſcitatio: campus Babylonis, vbi conſtructa fuit turris Babel. Deſignat eum ſtatum mundi, aut mundanorum, vbi excutiunt à ſe non ſolùm virtutem, ſed etiam imaginem eius. Gen.10.b.Iſa.11.c.Zach.5.d. *Status mundanorum.*

Gre.14.mor.28. Rup.ſ.Zac.5. Glo.ord.ſ.Iſa.36. Vel interpretatur fœtor, vbi ponitur amphora auaritiæ quia fœtor auaritiæ eſt grauis coram Deo, & ibi eſt turris Babel, hoc eſt, confuſio. Poteſt etiam deſignare infernum, vbi eſt domus iniquitatis. *Fœtor auari. Infernus.*

Sennacherib.

Sennacherib. i rubus deſtructionis, aut rubus gladii, ſiue rubus ſolitudinis, vel ſiccitatis: rex Aſſyriorum, qui voluit debellare Hieruſalem. Typus eſt diaboli, qui conatur ſibi ſubiicere terram Dei, hoc eſt, eccleſiam. 4.Reg.18.d.Iſa.36.a. *Diabolus.*

Sennan.

Hie.ſ.Mich.1. Sennan.i.exitus, vel abundantia: videtur ſumi pro Samaria. Mich.1.c.

Sentes, vide Spina.

Sentire, Senſus.

SEntire, eſt ſenſu aliquid percipere, quod præcipuè refertur ad ſenſus exteriores: extenditur tamen etiam ad interiores. Et interdum ſentire eſt intelligere. Sapi.1.a. Sentire de Domino in bonitate. Cognoſcere. Pſ.130. Si non humiliter ſentiebam. Olfacere, ſeu deprehendere. Gen.27.b. Si attractauerit me pater meus, & ſenſerit. Pati. Nu.25.b. Hoſtes vos ſentiant Madianitæ. Velle. Philip.1.a. Sicut eſt mihi iuſtum hoc ſentire. Senſus autem interdum eſt auditus. Iudithi 4.d. Sed quum nullum motum iacentis ſenſu aurium caperet. Conſcientia. Roma.14.a. Vnuſquiſque in ſuo ſenſu abundet. Diſcretio. Ier.4.e. Senſus cordis mei turbati ſunt. Induſtria. Sapi.8.a. Si autem ſenſus operatur. Intellectus. Gen.8.d. Senſus & cogitatio humani cordis. Iudicium. Rom.1.d. Tradidit illos in reprobum ſenſum. Sapientia. Sapi.7.a. Datus eſt mihi ſenſus. Secretum. Eccl'i 19.c. Noli narrare ſenſum tuum. Significatio. Iudith.11.d. In pulchritudine, & in ſenſu verborum.

Sentiens

Sentiens Isaac, vestimentorum Iacob fragrantiam, designat recognoscentem Deum in populo Christiano veteris legis mysteria. Ge.27.d. *Amb.2.de Iaco.2*

Portare onera proximorum. Humiliari. Sentire in se, quod est in Christo, est portare onera proximorum, sicut ipse portauit nostra, & humiliari sicut ipse. Phil.2.a. Et hoc est sentire humiliter. Ps.130. *Aug.83.q.71.*

Ignorantia mali operis. Lex non probãs sensus carnales. Sentire interdum est aduertere. vt non sensit Lot, quando accubuerunt filiæ. Ge.19.g. Designat autem ignorantiam mali operis: & etiam legem non cognoscentem, nec approbantem sensus carnales, quos dabant Iudæi. *Ori.s.Gen.ho.5.*

Sensus interiores. Sensus exercitati, sunt sensus interiores, aut ipsa mens. Hebr.5.d.

Litera legis. Sensus carnis dicitur litera legis. Coloss.2.d. *Ori.s.Cant.ho.1*

Diabolus. Sensus magnus dicitur diabolus astutissimus: qui facit sapientes huius seculi. Is.10.c. Iuxta Septuaginta. Vbi nos legimus, fructum magnifici cordis. *Ori.s.Rom.8. Ori.s.Isa.ho.8.*

Sententia.

Sententia interdum dicit iudicium, hoc est, idquod animus sentit, quod & credulitas, opinio vocari solet. Item id quod animo statuitur, & etiam iudicatum, hoc est, quum lege, vel ex æquo & bono aliquid decernitur.

Precepta Dei. Sententia Dei, dicuntur præcepta Dei, & lex æterna. Exo.18.c. *Glo.ord.s.Exo.18.*

Veritas insignis Sententia quandoque est dictum insigne veritatis, aut sapientiæ, quas sententias dicebat se Elihu puras loquuturum. Iob.33.a. Sed reprehenditur à Deo quod inuolueret sententias sermonibus imperitis. Imperitiæ quippe vitium est, rectum non rectè sapere, hoc est, cęleste donum ad appetitum terrenæ laudis inclinare. Iob.38.a. *Gre.13.mor.8. Gre.15.mor.26.*

Blasphemia hæreticorum. Sententia iniqua amicorum Iob contra ipsum, sunt blasphemiæ hæreticorum contra ecclesiam. Iob.21.b.

Seon.

Seon, id est, eradicatio siue conculcatio, vel arbor infructuosa, seu elatus, rex Amorrhæorum occisus à filiis Israel. Num.21.e. Ps.134. typus est diaboli, qui occiditur à fidelibus, quos ipse peruertere conatur. Iuxta Augustinum interpretatur tentatio oculorum, eundem designans. *Ori.s.Nu.ho.12. Hil.& Au.s.ps.134*

Seon etiam, vt est rex Amorrhæorum, typus est sophistæ, qui princeps est loquentium. *Philo.2.allego.*

Seorsum.

Diabolus. Seorsum dicitur esse, quod loco separatum est ab aliis. *Hie.s.Amos 2.*

Singularitas doctrinæ Christi. Seorsum existens Christus. Mat.14.b. singularitatem doctrinæ suæ significauit. Hoc etiam designauit Ioseph, quando seorsum vescebatur. Gen.43.g. *Ori.s.Matt.cap.14*

Seorsum fecit poni Ioseph cibos sibi & fratribus & Ægyptiis. Gen.43.g. vt designetur secundum auditorum diuersitatem diuersa esse prædicanda. *Lyra.s.Gen.43.*

Curari per gratiam Dei. Seorsum offerre sextarium olei. Le.14.b. est recognoscere pinguem Dei misericordiam & gratiam, per quam lepra peccati curatur, & non ex nostris meritis. *Glo.ord.s.Leui.14*

Singularis fortitudo prædicatoris. Seorsum posita pars, quæ danda erat Sauli, quæ erat armus, designat singularem fortitudinem debere esse in prædicatore. 1.Reg.9.d. *Gre.s.1.Reg.9.*

Continentia. Seorsum plangentes familiæ, & seorsum vxores. Zac.12.d. admonent tempore pœnitentiæ abstinendum esse ab actu coniugali, sicut in arca seorsum erant viri & fœminæ. Gene.6.7. Et in oratione monet Apostolus ita faciendum. 1.Cor.7.a. *Glo.ord.s.Zac.12.*

Separare, Segregare.

Separare, est vnum ab altero, seu aliis diuidere, & amouere. Segregare autem est ab aliorũ numero vel societate seu grege separare. *Isyc.s.Leui.20.*

Eleuãs Deus ad altam conuersationem. Separauit Deus populum suum à cęteris Gentibus. Le.20.d. quia vult baptizatos subliniorem sectari conuersationem: nec ea quærere, quæ gentes inquirunt. *Ar.& Hil.s.Ps.67*

Deus dãs filiũ et sacrã doctrinã. Segregauit Deus pluuiam voluntariam hæreditati suę. Psalm. 67. quando angeli cecinerunt. Et in terra pax hominibus bonę voluntatis. Vel quando imber sacrę doctrinę rigauit ecclesiam. *Hie.s.Iob.39. Gre.30.mor.22.*

Perfectio discipulorum. Transitus ad cælestem gloriam. Separantur filii ceruarum ad pastum. Iob.39.a. quando discipuli Apostolorum iam sufficiunt per se sacram doctrinam percipere. Vel quando exeuntes de corpore, ad cęlestem gloriam transeunt.

Mens dedicata domino. Separatum vas aureum in donaria Domini. Exo.35.c. est mens bene sensata offerenda Domino. Sic erat Paulus vas electionis segregatus ab vtero matris suę, hoc est, separatus à sęculo, & à synagoga. Gal. 1.c. Segregatur etiam quodammodo de ventre matris, quisquis à carnalium parentum cæca consuetudine separatur. *Glo.inter.s.Exo.35 Amb.epis.14. Aug.s.Gala.1.*

Separatio fideliũ ab infidelibus. Separator erit Christus in iudicio. Zac.9.b. Ad quod pertinere videtur separatio, quam faciebat Iacob, ouium variarum ab aliis. Gen.30.e. Et separatio partium montis Olicueti, est separatio fidelium ab infidelibus. Zac.14.a. Separantur in die malo, qui puniendi sunt in iudicio. Amos 6.a. *Hie.s.Amos 6.*

Offerre Deo initia operum. Separare, quod aperit vuluam, & separare primitias, est offerre Domino initia operum. Exo.13.b.35.a. Eze.45.48.b. *Glo.int.s.Exo.13.*

Fides cum operibus. Separari non posse rationale & superhumerale. Exod. 28. c. est copulari debere fidem & opera, ad acquirendam cælestem gloriam. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Gre.ſ.Paſto.3. — *Excellẽtia operationis ſacerdotũ.*

Separatur armus de ariete ad ſacerdotem pertinens. Exod. 29. d. Leuitic. 7.d.8.e.9.d.10.c. deſignat operationem ſacerdotum non ſolum debere eſſe vtilem, ſed etiam ſingularem.

Iſyc.ſ.Leui.20. Gre.18.mor.23. & 33.mor.22. — *Separare vitia à virtutibus.*

Separare mundum ab immundo debent fideles:vt vitia fugiant, & virtutes ſectentur.Leu.20.d.Separat etiam precioſum à vili,qui loquendo, quæ poteſt,animam humanam ab amore pręſentis ſeculi euellit,& à reproba antiqui hoſtis imitatione deſiungit.Ier.15.d.

Gre.2.Reg.15. — *Pœnitentia.*

Separare dicitur amara mors, quando ſenſus carnis per pœnitentiam ab ipſa carne ſeparatur.1.Reg.15.g.

Hie.ſ.Iſa.29. — *Separatio hæreticorum.*

Separans Abraham filios concubinarum, deſignauit vitationem hæreticorum à fidelibus faciendam. Gen.25.a.Titum 4.c. Sic ſeparauit Deus domum Iacob ab Abraham, hoc eſt, Scribas & phariſęos fidem Abrahę non habentes abiecit.Iſa.29.g.iuxta Septuaginta. Separatum conuiuium Ephraim,eſt ſeparatio hæreticorum ab eccleſia.Hoſe. 4.d.Separatur autẽ leproſus,hoc eſt,hęreticus,ne alios in errorem inducat:idque ad arbitrium ſacerdotis.Le.13.f.Huc pertinet ſeparatio menſtruatę.Le.15.c.

Iſyc.ſ.Leui.13. Ori.ſ.Nu.ho.7. Hie. de manſio. — *Abiectio ſynagogę.*

Separatio Marię ſororis Moſis ſeptem diebus.Nu.12.d.deſignauit abiectionem ſynagogę, donęc plenitudo gentium intraret.

Hie.ſ.Leu. 12.15. Au.ſ.Pſ.44. — *Eiectio Adæ & Gentilium.*

Separationis dies,vel ſeparatio mulieris menſtruatæ.Le.12.a.15.c.deſignant ſeparationem Adam à Paradiſo, & ſeparationem Gentilium vſque ad aduentum Chriſti.

Separari à diabolo.

Separatur filius à patre,quum peccator relinquit patrem diabolum, & filia aduerſus matrem ſuam,hoc eſt,credentes ex Iudæis aduerſus ſynagogam, & nurus aduerſus ſocrum,hoc eſt,plebs Gentilis aduerſus ſynagogam matrem Chriſti.Mat.10.

Gre.ſ.1.Reg.14. — *Exponẽs ſe prælatus iudicio.*

Separatio populi ex vna parte,& Saulis cum Ionatha ex altera, vt mitterentur ſortes ſuper eis.1.Reg.14.f.indicat pręlatum debere etiam iudicio ſe exponere,quia difficile eſt ſeipſum cognoſcere.

Glo.int.ſ.Leuit. 1. — *Miſeria huius vita.*

Separatus locus, in quem effunduntur cineres. Le.1. d.eſt ſtatus miſeriæ huius vitæ: vbi agenda eſt pœnitentia.Eſt autem ſeparatus, quia non eſt in cęleſti gloria.

Hie.ſ.Iſa.56.

Non ſeparatur filius aduenæ à populo Dei.Iſa. 56.a. hoc eſt, Gentiles non ſeparantur ab eccleſia,ſi fidem ſuſcipiant.

Glo.ord.ſ.Eze.41. — *Gloria cæleſtis.*

Separatum ædificium templi,deſignat ſeparationem ſupramundanorum à mundanis, & gloriam cæleſtem,quæ ſperatur.Eze.41.b.

Hie.ſ.Iob.41. Gre.33.mor.13. — *Defenſio vitiorũ.*

Non ſeparantur ſquamę Leuiathan.Iob.41.a.quando mali perſiſtunt in mutua defenſione ſuorum vitiorum.

ſepelire, ſepulcrum, ſepultura, Monumentum. *Funus,* Tumulus.

Sepelire,eſt humo iniecta cadauer contegere, aut tumulo mandare. Sepulcrum autem, ſeu tumulus, eſt locus,in quo corpus ſepelitur,quod & monumentum dicitur.Sepultura verò quandoque eſt ipſum ſepulcrum,interdum ipſe actus ſepeliendi.Funus autem eſt pompa, quę fit in exequiis mortuorum.

Beda ſ.Gen.23. Rup.6.ſ.Gen.37. — *Mors mundo. Scriptura poſita in conſcientia.*

Sepeliri in ſepulchro duplici dicitur anima, quum moritur mundo,vt Deo viuat, quæ in geminata requie ſuſcipitur,id eſt,in actione boni operis, & in contemplatione diuinitatis. Gen.23.a.Sepelitur etiam Sara,hoc eſt,ſacra ſcriptura in conſcientia,vt monumento:

Glo.int.ſ.Gen. 25. — *Amor Dei in corde. Suſcipere fidem Chriſti.*

Sepelire Abraham. gen.25. b.eſt amorem Dei in corde figere. Vel eſt fidem Chriſti ſuſcipere. Sepeliunt autem eum Iſaac & Iſmael, hoc eſt, credentes ex circunciſione, & præputio.

Au.q.in Gen.161. — *Remiſſio per Chriſtum.*

Sepeliri Iacob in terra promiſſionis.gen. 49.d.50.a.deſignabat remiſſionem peccatorum per Chriſtum futuram.Ideo curabant ſepeliri, vbi Chriſtus paſſurus erat. Ita ſepeliri Iſaac. geneſ.35.d.47.g.

Rup.8.ſ.Reg.13. — *Ceſſatio legis veteris.*

Sepeliri Abraham in ſenectute bona, eſt legem veterem quantum ad literam ceſſare, introducta lege noua.gen.15.c.Idem deſignauit ſepulta Debbora ad radices Bethel, hoc eſt, in primo introitu domus Dei, & ſub quercu, hoc eſt, ligno crucis.ge.35.b.

Rup.5.ſ.Reg. 36. — *Baptizare, vel Baptizari.*

Sepelientes mortuum, ſunt, qui conuertunt aliquos à vita veteri, vel qui declinant vniuerſa peccata,ipſa ſepelientes in baptiſmo.Proiiciunt autem ipſum in ſepulcro Eliſæi: quia in baptiſmo peccator conſepelitur Chriſto.4.Reg.13.d.

Amb.ſ.Luc.9. — *Abſcõdere myſteria indignis.*

Sepeliuntur boni, & ſepeliunt Chriſtum, quando eius myſteria ab indignis abſcondunt. Luc.9.g.

Hie.ſ.Eze.39. — *Oppreſſio hæreticorum.*

Sepelire gog & multitudinem eius,eſt non dare locum hæreticis ad defendendos errores: nec aerem liberum eis permittere,vt capiant.Eze.39.c.

Mors cõmunis omnibus.

Sepeliri inter infideles,eſt mortem eſſe communem fidelibus & infidelibus.gen.23.a.

Gre.18.mor.7. — *Iacere in profundo malorum. Mergi in infernum.*

Sepeliri in Ægypto,eſt in profundo malorum iacere.gen.47.g.Exo.14.c. Sepeliuntur autem in interitu,qui in infernum merguntur.Iob.27.c.

Amb.ſ.Luc.9. Gre.4.mor.29. — *Fauentes peccatori.*

Sepeliunt mortui mortuos.Luc.9.g.quando exiſtentes in peccato ſepeliunt alios corpore mortuos.Vel quando peccatores peccatorem fauoribus premunt. Qui enim peccantem laudibus proſequuntur, extinctum ſub verborum aggere abſcondunt. Lazarus non à mortuis,ſed à viuis eſt ſepultus:ideo tarſuſcius.Ioan.11.

Amb.ſer.57 & de — *SepulcrũChriſti.*

Sepulcrum Eliſæi,typus eſt ſepulcri Chriſti. 4. Reg.13.d.Sepultus eſt autem Chriſtus in

alieno

alieno ſepulcro, quia pro aliis mortuus eſt, reſurrecturus, ideo victor mortis proprium monumentum non habebat. Sepultus autem manſit Chriſtus tribus diebus: vt deſignetur notitia Trinitatis, quam habent conſepulti cum ipſo: & tribus noctibus, quando deſtruimus patrem mendacii: cum mendacio eius filio, ſpiritu erroris prophetico. Monumentum etiam Chriſti eſt anima iuſti, in qua tamen variis modis exiſtit. Matthæ. 27. g. Item ſacra ſcriptura: quo intrant Petrus, & Ioannes. Ioan. 20. a. Monumentum etiam Chriſti nouum, erant corda Gentilium cum prima fide, & erat exciſum in petra, quum de illis lapidibus ſuſcitati ſunt filii Abrahæ. Luc. 23. g. In ſepulturam eius erat vnguentum Mariæ, quando videlicet Gétes illi commoriuntur in baptiſmo. Matthæ. 26. a. Sepulchrum autem Chriſti dicitur glorioſum. Iſaiæ 11. c. quia mors eius prædicata eſt in vniuerſo orbe. Sepultura iuſti, hoc eſt, Chriſti dicitur eſſe in pace: quia eius caro non vidit corruptionem. Iſa. 57. a. Iuxta Septuaginta. Sepulcrum etiam Chriſti mortui deſignat mentem cum fide mortua.

Anima iuſti. Sacra ſcriptura. Corda Gentiliũ

virg. & ſ. Luc. 23. Ori. ſ. Rom. 6. & ſ. Mat. ho. 35. & in diuer. ho. 2. 10. Hil. ſ. Mat. ca. 29 33. Hie. ſ. Iſa. 11. 57. Ber. ſer. 1. poſt reſurrect. Rup. 5. ſ. Reg. 36.

Baptiſmus.

Sepulcrum Eliſæi poteſt etiam ſignificare baptiſmum, in quo vitia noſtra ſepeliuntur, & nouus homo reſurgit. 4. Reg. 13. d. Conſepulti autem ſumus nunc Chriſto per fidem in ipſo baptiſmo, qui dicitur ſacramentum fidei. Ro. 6. a. Col. 2. b.

Quies æterna.

Sepulchrum dici poteſt quies æternæ & intimæ retributionis: in qua tanto verius quieſcitur, quantò in nobis corruptionis vita perfectius necatur. Iob. 5. b. *Gre. 6. mor. 29.*

Status contemplationis.

Sepulcrum Rachelis, eſt ſtatus contẽplationis: deſignat autem eccleſiam in Chriſto per baptiſmum ſepultam. Eſt autem in via: quia eccleſia viatores habet. Geneſ. 23. d. 47. g. Eodẽ referri poteſt ſepultura nutricis Rebeccæ. Gen. 45. b. 1. Reg. 10. a. Hoc ſepulcrũ contemplationis, & quietis interioris Sancti gaudent inuenire. Iob. 3. d. 5. d.

Amb. epi. 18. & 2. de Iacob 7. Aug epi. 119. Gre. 5 mo. 3. & 6. mor. 14.

Sepulcrum quod emit Abraham, quum proprium non haberet, deſignat iuſtos nihil aliud velle in terra, niſi locum, vbi ſepeliantur. Ge. 23. a. *Rup. 7. ſ. Gen. 31.*

Deſertio legis.

Sepultura Ioannis Baptiſtæ, deſignat deſertionem legis. Mat. 14. b. ſepulta Debbora ſubter quercum, deſignat ceſſationem legis per Chriſti crucem. Gen. 35. b.

Hil. ſ. Mat. ca. 14. Ori. ſ. Matt. ho. 25. Hie. ſ. Iſa. 22.

Litera legis.

Sepulcra prophetarum ſignificare poſſunt literalem hiſtoriam ſcripturæ Prophetarũ, quæ ſenſum ſpiritualem velut corpora ipſorum continet. Mat. 23. c. In hac litera legis dicuntur ſacerdotes Iudæorum excidiſſe ſibi ſepulcrum. Iſa. 22. e.

Locuſpeccatorũ. Baptiſmus. Requies in Chriſto. Limbus.

Sepultura peregrinorum, in quam emptus eſt ager figuli, deſignare poteſt locum peccatorum. Matt. 27. a. Vel ſignificat baptiſmum, in quo baptizati velut peregrini commoriũtur, & conſepeliuntur Chriſto, vel requiem in ipſo Chriſto, ſeu permanſionem quietis baptizatorum. Luc. 23. g. Rom. 6. a.

Ori. ſ. Mat. ho. 35. Hil. ſ. Mat. can. 32 Amb ſer. 51. Au. 3. de conſen. euangeliſt. 7.

Tumulus interdum dici poteſt limbus, in quo Sancti patres quieſcebant. Iob. 10. d. *Gre. 9. mor. 43.*

Status perfectus

Sepulcrum Moſis incognitum, deſignat ſtatum perfectiſſimę animę imperfectis eſſe ignotum. Deut. 34. b. *Phil. de ſacrifi. Abel, & Cain.*

Sepulcrum Gog, dicitur eſſe nominatum in Iſrael, quando in Eccleſia eſt memoria confuſionis, ſeu confutationis hæreticorum. Eze. 39. c. *Hie. ſ. Eze. 39.*

Captiuitas. Extinctio concupiſcentiæ. Lapſus in malũ Concupiſcentia

Sepultura aſini ſepeliri, eſt inſepultum relinqui. Ier. 22. c. *Glo. ord. ſ. Ier. 22.*

Sepulcrum interdum eſt captiuitas. Eze. 37. c. Educam vos de ſepulcris veſtris. *Lyra. ſ. Eze. 37.*

Sepulcra concupiſcentiæ: vbi populus concupiuit carnes, eſt decimatertia manſio filiorũ Iſrael in deſerto, quo venitur è Sina: quia poſt conſolationes diuinas & profectus extinguitur omnis concupiſcentia carnis. Vel in malam, deſignat lapſum multorum poſtquam ſaturati ſunt carnibus. Nu. 33. b. A Septuaginta dicitur memoria deſiderii. Ipſa quoque concupiſcentia ſepulcrum dici poteſt. Pſ. 77. Iſa. 65. a.

Ori. ſ. Nu. ho. 27. Hie. de manſio.

Loquentes verba mortifera. Prædicantes ſua peccata. Dogmata hæreticorum. Adulatio.

Sepulcrum patens eſt guttur eorum, qui proferunt verba mortis: & qui manifeſtè peccata depromunt abſque vllo pudore, & etiam machinamenta & dogmata hęreticorum. Pſa. 5. Iere. 5. d. Rom. 3. b. Vel refertur ad voracitatis ſignificationem, propter quam plerunque homines adulatione mentiuntur. Et mirabiliter dixit: Patens ſepulcrum: quoniam ſemper inhiat illa voracitas, non vt ſepulcra, quæ receptis cadaueribus muniuntur. Dicitur etiam de his, qui blanda adulatione trahunt ad ſe, quos ad peccata illectant, & eos quaſi deuorant, quum in ſuam vitam conuertunt, & exanimes ſunt, non habendo vitam veritatis.

Ori. ſ. Can. ho. 3. & ſ. Rom. 3. Aug. ſ. Pſ. 5.

Apoſtoli.

Sepulcrum etiam patens in bonum, dici poſſunt Apoſtoli, qui habebant Chriſtum in corde & in ore. *Amb. ſer. 57.*

Habentes opera mortua. Corpora exculta Magicæ artes. Status peccati. Diuitiæ.

Sepulchra dealbata, dicuntur habentes opera mortua, quę videntur viua, quum non ſint. Item ipſa corpora bene exculta, exiſtente anima mortua. Matt. 23. c. Pſ. 48. 67.

Ori. ſ. Matt. ho. 25 Baſi. ſ. Pſ 48.

Sepulchra interdum ſignificare poſſunt magicas artes. Pſalmo 67. Qui habitant in ſepulcris.

Hila. ſ. Pſ. 67. Euc. for. ſpiritu. 5. Arn. ſ. Pſ. 67.

Tumulus mortuorum interdum ſignificat ipſum ſtatum peccati, quo quis tenetur, quaſi ſine ſpe vitæ æternæ. 2. Re. 3. d. 18. d. g. 2. Paral. 34. a. Ioan. 11. a. Iob. 10. d. Ab his ſepulcris educit Deus. Eze. 37. c. dicuntur Sepulcra etiam diuitiæ. Pſ. 87. *Hie. ſ. Pſ. 87.*

Monumentum peſſimorum, dicitur deſiderium impii. Pro. 12. b. quia deſiderat præcedentes malos imitari: & de illorum vita atque actibus loqui: vel quia cum prioribus iniuſtis ęternæ mortis carcere claudetur. *Beda ſ. Pro. 12.*

Occultatio peccatorum à Deo.

Monumentum Lazari, deſignare poteſt occultationem Adę, & peccatorum à Deo. Ioan. 11. e. Sepulcro conditus dicitur peccator, quando ingenti mole & pondere conſuetudinis

Aug. 83. q. 65. Cyri. 7. ſ. Ioan. 28.

obrutus est,& faciendo quod malum est,etiam se mala consuetudine implicat, vt nec ipsum malum intelligat,quin etiam defendat.

Grauis consuetudo.

Ori.s.Mat.ho.35. Amb.s.Luc.8. Hie.epis.Ignota vultu. Aug.s.Ps.87. Gre.1.mor.50. & 15.mor.29. — Corpora peccatorum. Corda reproborum.

Monumenta dici possunt corpora mortuarum animarum, quæ tunc aperiuntur, quum animæ resurgunt à peccatis,& quasi de ipsis exeunt animę,quum è monumentis mortuarum animarum,fiunt corpora sanctarum. Mat.27.f.Luc.8.d.Sepulcra etiam dicuntur corda reproborum,in quibus extinctæ à vita beatitudinis animæ,velut in sepulcris latent.Et iniquus ad sepulcra ducitur,quando in prauorum cordibus diabolus recipitur.Iob.21.d.Ps.67.87.Et sepulcra Assur, sunt corda prauorum,in quibus mortuus iacet diabolus.Eze.32.d.

Hie.s.Isa.14.& s. Eze.32.& s.hos.& s.Ps.48. Gre.16.mor.7. — Requies nulla in inferno. Infernus.

Sepulcra vnde proiectus est Nabuchodonosor.Isa.13. e.significant quietem,quæ non cōceditur malis in inferno.Vnde non sepeliuntur, qui in infernum proiiciuntur. Ierem. 25. g. Quandoque tamen sepultura dicitur pœna inferni.Et sepulcra interfectorum Assur, dicuntur esse in circuitu eius,quia decepti a diabolo,vel hæretico,erunt ei socii in inferno, qui & sepeliri dicuntur in nouissimis laci.Eze. 32.e.Vnde & diues sepultus est in inferno. Luc. 16. f.Sepelit autem Memphis hæreticos,quia iuxta suas blasphemias hęretici puniuntur.Hos.9. b.Dicuntur autem hæretici sepeliri in interitu,quia dum ad lucem veritatis non redeunt, in pœna perpetua intelligentię terrenę deprimuntur.Iob.27.c.Sepulcra malorum,dicuntur domus eorum in æternum. Ps.48.quia non resurgent, vt habeant perpetuam vitam, sed vt dānentur in inferno.

Hie.s.Isa.65.& s. Nahum 1. — Hæresiarchæ. Mori erroribus.

Sepulcra vbi habitant hæretici,sunt hæresiarchæ,vel errores eorum.Isa. 65. a. Sepulcrum autem hæretici fit ipsum conflatile,quando erroribus suis ipse moritur,conuersus ad veritatem.Nahum 1.d.

Sepes, Sepire.

Sepes est,quæ obiecta prohibet introitum in agrum,aut in hortum. Sepire autem est sepibus munire.

Ori.s.Matt.ho.19. Hil.s.Mat.can.22. — Custodia Dei & angelorum. Apostoli prophetæ & doctores.

Sepes vineæ dici potest custodia Dei,vel etiam angelorum,& sanctitas Patriarcharum, & preterea Apostoli prophetæ,& doctores ecclesiam munientes.Mat.21.e.Isa.5.a.

Hie.s.Isa.5. Ori.s.Mat.ho.19. Basi.s.Exae.ho.5. Hie.s.Ecclesia.10 — Præcepta. Litera legis.

Sepes etiam vineæ dici possunt diuina præcepta, mentes fidelium munientia. Et præterea litera sacræ scripturę spirituales intus continens sensus.Item dogmata ecclesiastica. Psal.88. Ecclesiastæ 10.d.

Hie.s.Isa.58. — Orationes.

Sepes quoque,quam ædificat Christus, aut Sancti: sunt orationes,quibus nos ab ira Dei protegunt.Isa. 58.d.

Hie.s.Mat.21. — Muri Hierusalē.

Sepes vineæ,hoc est,Hierusalem,dicitur murus ipsius vrbis.Mat.21.d.

Pudor virginalis.

Sepes pudorem virginalem quandoque significare potest.Eccl'tæ 10.b.Qui dissipat sepē, mordebit eum coluber.In sepibus autem dicuntur esse, qui diuidunt & separant virtutes à vitiis.Luc.14.e.

Hie. s. Nahum 3. — Doctrina hæreticorum.

Sepes ex spinis,doctrinam hæreticorum significare possunt, & spineta Philosophorum, vbi consident locustę.Nahum 3.c.Designant etiam scismata, quæ diuidunt ecclesiam diuersis opinionibus.Luc.14.e.

Au.2.cō.Gaudē.17. Amb.1.offi.3.& s.Ps.18.ser.22. — Schismata. Munire mentē.

Sepire possessionem spinis,est mentem bonis solicitudinibus munire. Et sepire aures spinis,est contritione cordis,& timore iudicij mentem munire.Eccl'ti.28.d.

Gre 14.mor.13. Hie.s.Isa.23. Gre.34.mor. I. & ho.36. — Flagella Dei. Dans Deus tribulationes.

Circumsepit Deus semitam, quando quis transire ad securitatem cupiens,euadere flagella non valuit. Iob.19.a. Thre.3.a. Sepit etiam Deus vias meretricis spinis. Hose. 2. b. quando dat animæ tribulationes, ne vltra sequatur peccata, & sepit maceria, ne possit appetitus implere.

Sepher.

Ori.s.Nu.ho.27. Hie.de mansio. — Accinctus ad bellum Christus.

Sepher,id est, tubicinatio,seu tuba,vigesima mansio filiorum Israel,in deserto Pharan,vbi est mons,quò peruenitur post Ceelatha.Designat accinctum esse ad bellum,& tubam prædicationis exercere.Vel Sapher interpretatur pulchritudo,& designat Christum,ad quem peruenitur per frænos & ecclesiam. Nu.33.c.

Sephora.

Ori.s.Exo.ho.2. — Diuina sapiētia. Lex. Euangelium. Scientia rationalis.

Sephora,id est passer,obstetrix Ægyptia. Exod.1. d.designare potest diuinam sapientiam, quæ sublimia parit,vel legem spiritualiter intellectam. Vel Euangelium, vel etiam scientiā rationalem,qua mentes obstetricantur.

Beda s.Exo.5. Gre.Nysse.de vita Mosis. Rup.1.s. Exo. 20. — Ecclesia. Impedimēta temporalia. Philosophia.

Sephora,id est,pulchritudo,vel placans,fuit vxor Mosis.Exo.2.d.18.a.designat ecclesiam, & quia reliquit.Mosen autem in Ægyptum, designat impedimenta temporalia reliquenda à tractantibus res diuinas.Designat etiam philosophiam mundanam coniunctam Mosi.

Septentrio, vide Aquilo.

Sequester, Sequestare.

Lex.

Sequester est,apud quem plures eandem rem, de qua controuersia est,deposuerunt: vt ipse decernat,vnde aliqui deducunt sequestrare.

Glo.ord.s.Deut.5.

Sequester fuit Moses inter Deum, & populum.Deut.5.a.Quando videlicet ipse referebat verba Dei ad populum,& è diuerso,ipsa lex est velut sequester inter Deum & homines.

Sequi, Sectari, Subsequi.

SEqui, est post alium ire aut alium imitari. Sectari autem est frequenter, aut continuè sequi, vt fit, quum quempiã in sermonibus, in sententiis, in disciplinis, & cæteris factis sedulo perpetuoque sequimur, ac imitamur: vnde dictę sunt sectæ Philosophorum. *Ori.s.Rom 9.*

Obedientia Christi. Sequitur iustus Deum, hoc est, Christus obtemperans Patri. Isa.41.a.

Imitari Christũ. Venire ad fidem. Sequentes discipuli Christum erant secundum omnes virtutes ipsum pro viribus imitantes qui sequebantur, & vt fierent discipuli, & vt ad altiora mysteria admitterentur. Ioan.1.f. Mat.9.a.19.c. Sequebantur autem turbæ Christum, sed non sicut discipuli, vnde sequutæ sunt eum descendentem de monte, quem in montem sequuti non valebant. Sequentes autẽ turbę, sunt fideles ex gentibus, vel simplices ex Iudæis. Mat.8.a. Sequentes autem Christum non laborant. Ier.17.c. Hos.6.a. Philip.3.e. Sequentes ipsum exeuntem de Hierico, sunt præcedentis exemplum imitantes, vel postquam ille mundum reliquit, ad fidem venientes Mat. 20.d. Sequuntur autem oues pastorem imitando, non sequuntur verò alienum, hoc est, hęreticum, aut diabolum. Ioan.10.b. sequitur pes vestigia Dei, quum voluntas sequitur pręcepta Dei. Iob.23.c. *Hie.s.Isa.41. Ori.s.Mat.cap.19 & ho.7.9.13.14.& in diuer.ho.5. Hil.s Mat.ca.14. Amb.de virgini.3 Au.5.q in euã.28 Rup.2.s.Ioan. Cyri.7.s.Ioan.2.*

Accessus ad fidẽ. Sequens Gentilitas Christum. Sequens Rebecca cum puellis seruum Abrahę, designat accessum ad fidem & charitatem. Gen.24.g. Vel designatur gentilitas sequens Christum, aut sermonem propheticum, & etiã minores animæ. *Glo.ord.s.Gen.24*

Relinquere mũdum. Ingredi religionem. Sequentes mulieres Iesum à Galilæa Mat.27.f. designant eos, qui deserto mundo adhęrẽt Christo. Sequuta est etiam Hierusalem Deum in deserto. Ierem. 2. a. Quia eius pręcepto, populus Israel egressus est de Ægypto in desertum. Sic sequitur Deum in desertum, qui ingreditur religionem. *Ori.s.Matt.ho.35. Lyra.s.Iere.2. Gre.s.1.Reg.6.11.*

Sequentes satrapæ Philisthinorum arcam vsque ad terminos Bethsames.1. Regum 6. c. designant pręlatos curam subditorum habentes, donec doctrina & operibus perficiantur. Et sequens boues Saul.1. Regum 11. b. designat prædicatorem habentem charitatem Dei, & proximi.

Cura prælatorũ. Charitas prædicatoru. Intelligere legẽ spiritualiter. Sectans Israel literam legis. Sequi portantem amphoram aquę, est sequi Mosen spiritualiter intellectum. Marc.14.b. Sequuntur etiam rotę animalia, & spiritum. Eze. 1.e.3.c. quia verba sacri eloquii iuxta sensum legentium per intellectum crescunt. In vna enim eademque sententia alius sola historia pascitur, alius typica, alius verò intelligentiam per typum contemplatiuam quærit. *Ori.s.Matt.ho.35. Gre.s.Eze.ho.7.*

Sequens Barach Sisaram, sed non assequens. Iudi.4. designat Israelem, qui sectando legem iustitiæ, in legem iustitię non peruenit. Rom.9.g. *Ori.s.Iudi.ho.5.*

Subsequi dicitur misericordia aliquem, per gratiam subsequentem. Ps.22. *Aug.epist.105.*

Sequi dicitur sapientia post industriam. Ecclˡtæ 10. b. quia magna opus est diligentia ad acquirendam, vel recuperandam virtutem. *Lyra.s.Ecclesia.10*

Diligentia in pace seruanda. Sequi inspirationem. Sectari dicitur pacem, qui ea, quibus pax constare potest, etiam cũ labore suo, cum dãno, cum opprobrio quoque, & si ita necesse sit, etiã cum periculo vitæ famæque custodit. Ro.14. *Ori.s.Rom.14.*

Sequens Petrus Angelum. Acto.12.b. designat mentem sequentem diuinam inspirationẽ, ad accessum contemplationis, etiam extra carcerem corporis.

Sequi non valens Aegyptius Amalecitam.1.Reg.30.d. est peccator non valens sequi mũdum, qui conuersus fit dux Christi. *Ricar.de S.Vict. 5. de arca mysti.13.*

Scandalizari. Perseuerare in errore. Subsequuta mors alicuius prægnantis esse dicitur, per scandalum alterius. Exod.21.c. Hoc est sequi turbam ad faciendum malum, quod est perseuerare in errore. Exo.23.a. *Gre.5.mor.29.*

Sequi diabolum aut hæreticos. Sequi dicitur meretrix amatores suos. Hos. 2.d. Quando anima sequitur diabolum, aut hęreticos. Et sequitur alienum, qui audit diabolum, aut hæreticum. Ioan. 10.a. Et sequitur ęstum Ephraim, dum sequitur diabolum, aut omnia bona & virtutis virorem exurentem, & etiam quum libidine quispiam corrumpitur. Hose. 1. Sequi autem idola, est sequi errores. Ierem. 2.b. *Glo.ord.s.Exo.21. Gre.ho.33. Hie.s.Hos.12. Rup.s.Hose.12.*

Prophetare de corde suo. Sequi dicuntur spiritum suum, qui prophetant de corde suo: & etiam hæretici. Ezech. 13.a. *Glo.ord.s.Eze.13.*

Sequi vitia. Sequi dicuntur retributiones, qui non dant, nisi vt accipiant, vel qui se vindicant, Isa. 1.f. *Hie.s.Isa.1.*

Sectari ebrietatem, est sequi vitia, & effectus inordinatos. Isa.5.c. Sequitur iniquitatẽ post miseriam, qui post mala, quę pro correctione sustinet, feruenti corde impatientiæ se facibus inflammat. Iob.36.c. *Hie s.Isa.5. Gre.26.mor.38.*

Sequitur oculus cor, quum tentatio concepta intrinsecus, compellit sibi extrinsecus oculos deseruire. Iob.31.a. *Gre.21.mor.7.*

Diabolus tẽtans Subsequens dicitur diabolus adigens aliquem ad vitia, & errores. Thre.1.b. *Glo.ord.s.Thre.1.*

Sequi dicitur infernus equũ pallidum. Apoca.6. b. qui expectat deuorationem multarum animarum. *Aug.s.Apo.ho.6*

Sera, Valuæ.

Virtutes theologicæ. Præcepta. Doctores. Sera, est instrumentũ, quo clauduntur ostia. Valuę autem dicuntur geminæ portę, quę seris & repagulis retinentur, à voluendo dictę. *Arn.s.Ps.147. Hie.& Au.s. Ps.147.*

Seræ portarũ Hierusalem, quas confortat Dominus. Psal.147. significare possunt virtutes theologicas, quas Deus confortat in anima. Item repagula diuinorũ pręceptorum aduersus impios munientia. Vel designant viros erũditos & pędicatores, quos instituit Dominus *Euc.form.spiritu.8*

ad defensionem Prophetarum aduersus hæreticos. Vel quod in cælesti Hierusalem non admittentur, nisi qui erunt de prudentibus virginibus.

seraphim.

Seraphim, id est, ardentes, aut igniti: solet esse nomen supremi ordinis Angelorum, qui ab ardore charitatis sic appellati sunt.

Ori. s. Isa. ho. 1. 4. Hie. ad Pamachiū & oceanum & epi. Et factum est. Aug. epist. 119. Seraphim duo. Isa. 6. a. designant iuxta Origenem, Filium & Spiritum sanctum. Verùm, hoc est periculosum, vt ait Hieronymus, ne videamur eos ponere minores Patre. Sed melius est, vt dicantur duo testamenta: quæ incendunt in amorem Dei: & sunt principium oris: quia in prima lingua sunt tradita: vt videlicet Seraphim interpretetur ardor, aut incendium, aut principium oris eorum. *Duo testamenta.*

Rup. 1. s. Isa. 28. Ber. ser. 3. de verbis Isaiæ. Seraphim etiam iuxta Dominum, sunt Apostoli iuxta Christum, qui erant ardentes, & incendentes, & clamātes, hoc est, prędicantes Christum. Vel designant duplicem creaturam rationalem, angelicam videlicet & humanam. *Apostoli. Duplex creatura rationalis.*

Ori. 1. periac. 3. Dio. cæles. Hier. 4. Rup. 9. de glorifi. Trini. 18. Seraph, vnus accēdens, & mundans labia Isaiæ, designat filium Dei, in humanitate apparētem, iuxta Origenem. Isa. 6. b. Vel est Euangelicum testamentum: vel est angelus faciens officium Seraphim, qui dicuntur incendentes, qui etiam purgare dicuntur inferiores: vel fuit Petrus Apostolus prædicans Iudæis. *Euangelium.*

serenus.

Serenus significat tranquillum, & sine nubibus & imbre existentem aërem, quasi sationi aptum, solet autem serenitas tempus pacis, liberumque à turbine tribulationum significare.

Aug. de essen. diui. Serenum cęlum significat ecclesiam electorum hominum, sine nubibus ignorantiæ & peccatorum. Exo. 26. c. *Ecclesia electorū.*

Au. 1. q. in euā. 20. Serenum, quod fit apparente cælo rubicundo vespere, significat remissionem peccatorum per sanguinem Christi dandam. Mat. 16. a. *Remissio peccatorum.*

serere, vide seminare.

sericum.

Hie. s. Eze. 27. Sericum Hebraice dicitur Ramoth, quod visio mortis interpretatur. Est autem sericū genus vestis delicatæ, apud Seres populos inuentæ: cuius fila ex arboribus colliguntur, diciturque Hispanice, Algodon. Sumitur autem aliquando pro veste bombycina, quæ fit ex filis, à bombyce verme confectis. Aliqui autem dicunt Ramoth esse lapidem preciosum, nempe coralium. Sericum autem in mercatu Tyri, designat opera terrena, quæ ad interitum properant. Eze. 27. c. *Opera terrena.*

sermo, sermocinari, Eloquium, Verbum.

Sermo loquelam ipsam ex multis simul contextis verbis significare solet: vt sit consertio orationis, & confabulatio duorum, vel plurium. Verbum autem pro singulis orationis partibus sumi solet: peculiariter verò pro ea parte orationis, quæ dicitur verbum. Sæpe tamē sermó & verbum pro eodem accipiuntur. Sermo autem interdum dicitur, quod est certum. 1. Reg. 9. b. Optimus sermo tuus: veni eamus. Sententia. Ge. 42. d. Vt possint vestros probare sermones. Somnium. Dani. 2. a. Sermo recessit à me. Verbum autem: carmen. Iudi. 15. d. Quū hæc verba canens complesset. Clamor. Iob. 6. a. Vnde & verba mea dolore sunt plena. Contumelia. 2. Reg. 19. d. Nunquid pro his verbis non occidetur Semei? Imperium. 1. Esdr. 9. a. Omnes, qui timebant verbum Dei. Iudicum Exo. 23. a. Et subuertunt verba iustorum. Querela. 1. Reg. 11. b. Narrauerunt ei verba virorum Iabes. Relatio 2. Regum 13. Cum audisset rex Dauid verba hæc. Responsio. 3. 21. a. Indignans & frendens super verbo.

Hier. s. Is. 9. & ad Principiam. Basi s. Ps. 32. Arn. s. Ps. 118. Ori. s. Eze 1. Au. de essen. diui. & s. Ps. 44. Gre. s. mor. 20. Amb. s. Ps. 118. se. 3 Verbum dicitur Christus, qui est verbū nō transiens, quia semper manet in Patre, & dicitur verbum, quod misit Deus in Iacob. Isa. 9. b. Et dicitur verbum oris Dei, quia à patre genitus, & verbum bonum è corde bono Patris prolatum. Ps. 44. 137. Mat. 17. c. Luc. 6. g. Ipsum est verbum rectum, quo cæli firmati sunt. Ps. 32. 106. In hoc verbo dedit Deus nobis spē. 118. Verbum Domini factum ad Ezechielem, est, quum Verbum caro factum est. Eze. 1. a. Ioan. 1. a. Ipsum est verbum absconditum. Iob. 4. c. Idem, sermo. Deut. 30. a. Iuxta te est sermo valde. Sap. 18. c. Omnipotens sermo tuus Domine. Qui vnum verbum cognouerit, multa verba cognoscet. In vno multa sunt, & in multis vnum est. Probandum est igitur quomodo vnum verbum multa sint, & multa verba vnum verbum sit. Nec difficile doceri, cùm dixerit Apostolus: Quia ipse est imago Dei inuisibilis, primogenitus omnis creaturę, in quo creata sunt omnia in cælestibus & in terra, siue visibilia & inuisibilia, siue sedes, siue dominationes, siue principatus, siue potestates, omnia per ipsum & in ipso creata sunt. Vnum est igitur Verbum, quod operatur in singulis, & cum in singulis operatur, operatur omnia, & in omnibus. Hoc verbum vnicum apud patrem, se diffundit in plurima: quia de plenitudine eius omnes accepimus. Itaque si videas singula omnium, quæ creata sunt in ipso, videbis in singulis vnum verbum esse omnium, cuius pro captu nostro participes sumus. In me verbum est humanū, in alio verbum cæleste, verbum angelorum, plerique sunt, qui habent verbum dominationū & potestatum. Verbum est iustitiæ, verbum castitatis, verbum prudentiæ, verbum pietatis, verbum etiam virtutis, sic vnum verbum multa sunt, & multa verba, vnum sunt. *Christus.*

Prædestinatio. Promissio. Lex Dei. Præcepta.

Verbum Domini implendum, est prędestinatio. 1. Reg. 1. d. Et etiam promissio. 1. Esdr. 1. a. Vt compleretur verbum Domini. Gre. s. 1. Reg. 1.

Verba decem fœderis, sunt lex & præcepta. Exo. 34. d. quæ dicuntur verba labiorum Dei. Ps. 16. Et verbum permanens in cælo. Ps. 118. Et verbum, quod misit Dominus in Iacob. Is. 9. b. Hæc verba dat Deus in ore prædicatorum. Ier. 1. b. Sermo quoque Domini dicuntur, quæ reuelata, aut præcepta sunt à Domino. Gene. 15. d. Exo. 19. b. 24. f. 31. d. 35. a. Sic dicitur sermo, quem iussit Dominus. Leuit. 8. a. 9. a. Et sermones Dei, sunt veteris testamenti per nouum declarati. Psalm. 118. Hi sunt sermones veritatis, quibus detrahunt hæretici. Iob. 6. d. Et sermones sancti. Et sermones, quos scribi optabat Iob, sunt doctrina noui testamenti. Iob. 19. c. 22. d. 26. d. Dicuntur etiam verba oris Dei. Ps. 138. Verba eadem erant in secundis tabulis, quas scripsit Moses. Exod. 34. d. vt designetur idem contineri in lege noua, quod sub veteris litera latebat.

Ori. s. Ier. ho. 1. Hier. s. Ps. 16. Hil. s. Ps. 118. Gre. 14. mor. 26. Glo. ord. s. Exo. 34. — Doctrina noui testamenti.

Predicatio Christi.

Sermo Sancti Israel, est prędicatio Christi. Isa. 5. f. Et est sermo velociter currens. Psal. 147. Verbum etiam sumendo pro facto, significat prędicationem Christi. Exo. 2. c. 9. a. Verba autē eius non transeunt, quia implentur. Matth. 24. c. Iob. 29. d. Verba eius dicuntur eloquia pulchritudinis. Gen. 49. c. Ori. s. Mat. ho. 30.

Promissio gloriæ.

Sermo Domini nondum reuelatus. 1. Reg. 3. designat nondum habitam doctrinam ad alios instruendos. Gre. s. 1. Reg. 3.

Sermo Samuelis veniens vniuerso Israeli significat sermonem veritatis prædicatoris, vel promissiones æternæ gloriæ in nouo testamento factas, cum abiectione synagogæ. 1. Regum 3. a. d. Gre. s. 1. Reg. 3.

Verba, quæ diiudicat auris, sunt verba sapientiæ, & doctrinæ. Iob. 12. b. 34. Verba quoque Apostolorum, sunt eruditior doctrina. Ps. 18. Rom. 10. d. Gre. 11. mor. 4.

Sermo legis. Prophetia.

Sermo Mosis, est sermo legis veteris. Exod. 32. f. 33. d. Verba etiam significant aliquando prophetiam. Isa. 9. Verbum misit Dominus in Iacob.

Sermo Domini dicitur preciosus, hoc est, rarus. 1. Reg. 3. a. quia dum mali pastores superbiunt, auferuntur ab eis verba sublimia, quæ etiam per superbiam vellent dicere, sed nō possunt. Efficiuntur enim canes muti, non valentes latrare. Isa. 56. d. Vel dicitur preciosus, quia auditores boni quanto rarius habent, qui eis sublimia prędicent, tanto solicitus ea recōdunt, ceu preciosas margaritas. Gre. s. 1. Reg. 3.

Comminationes diuinæ. Vindicta Dei.

Sermo pessimus Domini, comminationes diuinas & vindictam significat. Exo. 33. a. Et verbum asperum erit sententia iudicii, quia Christus dicet malis. Ite maledicti in ignem æternū: & similia spectantia ad punitionem malorum. Ps. 90. Glo. int s. Exo. 33. Ber ser. 3. s. Qui habitat.

Laudes Dei. Fides.

Verba cantionum dici possunt laudes Dei in statu gratiæ decantatæ. Ps. 135. Arn. s. Ps. 135.

Verbum breuiatum, est fides, quæ in lege & ceremonis fusius tendebatur. Ro. 9. f. Et verbum quo sanatur puer, est eadem fides. Mat. 8. b. Amb. s. Rom. 9. Hil. s. Ma. Can. 7

Promissio perfectionis.

Verba bona, & consolatoria, sunt quę quum dent nunc cognitionem Dei ex parte, promittunt in futurum quod perfectum est. Zac. 1. c. Hie. s. Zac. 1.

Falsum. Veritas ecclesiæ.

Verbum aliquando pro falso, aut mendacio. Matt. 28. c. Diuulgatum est verbum. Et verba mendacia sunt, quę Dei fauorem sine pœnitentia promittunt. Iere. 7. a. Verba autem mendacia videntur diabolo, & membris eius verba bona & sancta. Exo. 5. b. Atque ita verbū, quod reprobant hæretici, est veritas ecclesiæ. Isa. 39. c. Iob. 15. Lyr. s. Ier. 7. Glo. ord. s. Exo. 5.

Inspiratio diuina.

Verbum absconditum, est alloquutio intimæ aspirationis. Iob. 4. c. de qua dicitur 1. Ioan. 2. d. Vnctio docet vos de omnibus. Dicitur autem verbum absconditum, quia sentiri potest, sed strepitu loquutionis exprimi non potest. Sermocinatio autem Dei, dicitur esse cum simplicibus. Pro. 3. d. quia illos cælestis sapientiæ secretis illustrat, quos terreni fastus, ac duplicitatis nihil habere considerat. Gre. 5. mor. 20. Bed. s. Pro. 3.

Dignitas pastoralis. Res. Opus.

Sermo regni ad dignitatem pastoralem referri potest. 1. Reg. 10. c. Gre. s. 1. Reg. 10.

Verbum sæpè pro re ponitur, & pro facto gesto aut opere: vt verbum quod non absconditur à Deo, est res, vel opus. Ier. 32. e. 3. Reg. 3. b. Placuit sermo coram Domino. 4. Reg. 20. c. Non fuit verbum, quod non ostenderit eis Ezechias. Hie. s. Ier. 32.

Verba Philosophorum.

Verba Abimelech, designant verba Philosophorum. Gen. 20. b. Idem designant verba Iethro. Exo. 18. c.

Coniunctio Gentium, & Iudæorum.

Verba pacifica, quibus se mutuò salutauerunt Moses & Iethro. Exod. 19. a. designant coniunctionem Gentilium, & Iudæorum in vnitatem fidei. Cle. Alex. adhor. ad Gentes.

Verba mentis.

Verbum est in corde, ore & manibus, quum est in consilio, verbo, & actione. Rom. 10. b. Verba autem oris, dicuntur verba mentis. Ps. 137. Glo. int. s. Ps. 137.

Verba ociosa.

Verba quæ in ventum proferuntur, sunt verba ociosa. Iob. 6. d. 16. a. Verba quoque potentia, & ad deprecandum composita, inanitatem orationis ostendunt. Iob. 41. a. Veraciter nanque orare, est amaros in compunctione gemitus, & non composita verba resonare. Gre. 7. mor. 24. & 33. mor 27.

Sermo displicens in oculis Samuelis, est sermo alienus à spiritu. 1. Re. 8. a. Gre. s. 1. Reg. 8.

Peruersa doctrina.

Eloquium Iudæorum & hæreticorum, est peruersa doctrina, & sermo mendacii. Isa. 29. a. 32. b. Hic est sermo non loquendus in Sabbato. Isa. 58. a. Sermo autem Iudæorum, & Philosophorum, dicitur altus; quando falsa dogmata eorum non percipiuntur. Isaiæ 33. c. Hi sunt sermones molliti, qui sunt iacula, quando decipiunt. Psa. 54. Non esse sermonem in lingua, est non esse dolum. Psal. 138. Verba autem iniquorum, & sermo nequam, fuit Iudæorum in Hie. s. Is. 58. Hil. s. Ps. 1. 8. Aug. s. Ps. 63. 90 Gre. 8. mor. 28. Arn. s. Ps. 90. Hie. s. Is. 22. & s.

Hos. 10. s. Ecclesiasten. 8.

Christum, quando dixerunt, Crucifige, crucifige. Ps. 63. 64. Dicunt hæretici verbum abſconditum, vt videantur docti apud imperitos. Iob 4. c. Verbum etiam aſperum, ſunt ſuggeſtiones dæmonum, & doctrina hæreticorum. Hoſ. 10. a. Item verba increpantia. Iob 6. d. Verbũ quoque malum, eſt verbum hæreſeos, & opus peccati & infidelitatis. Sermo etiam nequam, ſunt inſultationes infidelium & malorum Chriſtianorum in bonos. Pſ. 63.

Gre. 27. mor. 7.

Sermonibus imperitis inuoluit ſententias, qui & de Deo rectum, quod dicat nouit, & tamen de ſemetipſo dicta illius elatio ſtulta infatuat. Iob 38. a.

Hil. & Hie. s. Ps. 51.

Verba præcipitationis, ſunt verba quæ dixerunt Iudæi: Non habemus regem niſi Cęſarem. Sunt etiam verba quibus peccantes ſemetipſos præcipitant. Pſ. 51.

Aug. epist. 120. — *Cupiditas huius vitæ & proſperitatis.*

Verba delictorum, ſunt cupiditates huius vitæ, & humani diei ſeu proſperitatis, & verba carnalium deſideriorum. Pſ. 21.

Sero, Serotinus.

SEro, ſignificat tempus veſpertinum & tardum. Vnde ſerotinus. Sero etiam fieri dicitur, quod fit tranſacto tempore opportuno.

Hie. s. Ier. 3. & s. Hos. 6. & s. Amos 7. & s. Zac. 10. Gre. 10. mor. 2. — *Tempus doctrinæ Euangelicæ. Dona Spiritusſancti.*

Serotinus imber dicitur, qui eſt in vere, quum omnia virent, & fructus apparere incipiunt. Deſignare poteſt tempus doctrinæ Euangelicæ, & prædicationem vltimi temporis, & dona Spiritusſancti, & fruges beatitudinis, & perfectam cognitionem. Iob 29. d. Iere. 3. b. 5. f. Hoſ. 6. a. Amos 7. a. Zac. 10. a.

Ric. de S. Vict. de stat. int. ho. 36. — *Terminus laboris.*

Sero, ſeu veſpera, eſt diei finis, terminus laboris, hora quietis, tempus retributionis. Ad veſperam denarius accipitur, quia poſt cõſummatum laborem, retributioniſque tempore, omnis ſenſus hominis ad perfectionis integritatem ſublimatur.

Serotina admiſſura, vel conceptus. Gen. 30. g. ſignificat eos, qui ſero volunt operari, & fiunt alba, quæ inde naſcuntur.

Chr. s. Mat. ho. 30. 31. — *Tempus iuuentutis.*

Sero, quandoque iuuentutis tempus ſignificat. Marc. 13. d. Sero an media nocte, &c.

Glo. int. s. Ier. 2. — *Mens inculta.*

Serotina terra, eſt mens quæ non recipit imbres doctrinarum, nec Euangelij diſciplinam, quæ plena erat ſentium: quia exculta non fuerat. Ier. 2. f.

Serotinum triticum, & far, non eſt læſum à grandine. Exod. 9. g. Poteſt autem ſignificare eos, qui non temerè ſe exponunt periculis, & tentationibus, vnde fit, vt minus lædantur, illis aduenientibus.

Seron.

Glo. ord. s. 1. Mac. 3. — *Diabolus.*

Seron, id eſt, princeps mœroris, vel cantás triſtitiam, aut planities, fuit princeps exercitus Syriæ. 1. Mach. 3. b. Poteſt eſſe typus diaboli, & principis mundani, & ſuperbiæ.

Serpere, vide Reptare.

Serpens, Coluber.

Ori. s. Ios. ho. 4. Amb. 3. de Spiritusancto 9. & de Salomon. 2. & s. Ps. 118. serm. 3.

SErpens, generale nomen eſt ad omnia, quæ ſerpunt citra pedum vſum: vel quæ tã exiguos habent pedes, vt repere potius quàm incedere videantur. Coluber autem eſt ſerpens, qui vmbras nemorum incolit, ſicut anguis, & hydrus, qui in aqua degunt, ſed confunduntur hæc vocabula.

Tert. adue. Iudæos. Gre. Nyss. de vita Mosis. Aug. 3. de Trinita. & s. Ps. 73. & s. Ioan. tract. 12. Chry. s. Ioan. ho. 26. Cyr. de incarnat. vnigeni. 14. — *Imago ſerpentis Chriſtus.*

Serpens aliquando ſumitur pro imagine ſerpentis, vt ſerpens æneus, qui typus fuit Chriſti: & vt non verus ſerpens, ſed æneus ſuſpenſus eſt: ita Chriſtus in veritate quidem corporis, ſed ſine veritate peccati ſuſcepit ſpeciem peccatoris. Sicut autem aſpicientes ſerpẽtem æneũ curabantur: ita credentes in Chriſtum. Num. 21. b. Ioan. 3. b. Serpens etiam ex virga Moſis, eſt Verbum caro factum, rurſus autem facta conuerſio ſerpentis in virgam, deſignat Chriſtum reſurgentem. Exo. 4. a. Coluber in via, erit Chriſtus in iudicio, comprehendens malos in nequitia ſua. Gen. 49. c. Qua ratione coluber erit etiam in morte vniuſcuiuſque mali.

Amb. 3. de Spiritusancto. 9. Aug. ser. 86. Philo. de agricul. — *Crux Chriſti. Sapientia. Veritas.*

Coluber etiam ex virga Moſis factus, crucem Chriſti ſignificare poteſt in qua apparuit ſapientia Dei. Exod. 4. a. 7. b. Vel deſignat ſapientiam, vel prudentiam, ſicut admonet Chriſtus diſcipulos, vt ſint prudentes ſicut ſerpentes. Mat. 10. b. Ipſa quoque veritas & ſpiritualis intelligentia ſerpens dici poteſt.

Ori. s. Ios ho. 4. & s. Ezec. ho. 1. & s. Exo. ho. 4. Aug. 13. confes. 21. & 2. doctrin. Christian. 16. — *Temperantia. Vis iudicatiua. Fortitudo.*

Serpens, vt eſt animal agilitate varium, & cum primis callidum, paratumq; ad vim, quòd ſe facilè poſſit tueri à laceſcentibus, temperantiam, & partem animæ iudicatiuam ſignificare poteſt, & fortitudine vitam præſtantem. Gen. 49. c.

Hil. s. Mat. Cán. 10. Amb. de fuga seculi 7. & epist. 42. Bed. s. Gen. 1. — *Prudentes.*

Serpentes dicuntur prudentiam habentes, ad diſcernendum bonum à malo, qui non ſunt pernicioſi ad nocendum, ſed aſtuti ad cauendum, & tantum explorantes temporalem naturam, quantum ſufficit, vt per ea, quæ facta ſunt, intellecta conſpiciatur æternitas. Mat. 10. b. Dicitur ſerpens caput occulere, & pro eo corpus exponere, ita nobis faciẽdum pro Chriſto, & vt ſerpens mutat vetus exuuium per anguſta tranſiens, ita nos veterem hominem per viam arctam ambulantes. Gen. 49. c. Exo. 4. a.

Philo. de mundi opifi. Cle. Alex. adhort. ad Gentes. Amb. de parad. 21 & epist. 42. Gre. s. 1. Reg. 1. — *Voluptas.*

Serpens dicitur ipſa voluptas, primùm, quia pedibus carens, pronus ventri nititur, deinde, quia terræ glebis pro cibo vtitur, tertiò, quia venenum geſtat in dentibus, quo ſolet morſos tollere. Sic homo voluptati deditus, ægrè caput attollit, grauatus depreſſuſque ſubuertente ſupplantanteque ipſum intemperantia. Veſcitur quoque non cibis cæleſtibus, quos ſapientia viris contemplatiuis per ſermones & opiniones porrigit, ſed his, qui quotannis è terra proueniunt, vnde ortæ ebrietates, cupedinarij, guloſique appetitus ventris. Poſtquam auctæ

totum hominem dederint huiusmodi studio, ea quoque, quæ sub ventre sunt, excitant, & in furores quosdam erumpere faciunt. Vnde venenum in dentibus circumfert, quia congestio ciborum, lethifera. Vocem humanam serpens emisisse dicitur: quia plurimos sui studiosos, propugnatoresque voluptas habet. Est etiam serpens ipsa gula, quæ respectu iustæ necessitatis repit, & virus impiæ delectationis spargit. Serpens itidem suadens Euæ peccatum, suggestiones diaboli significat. Gen. 3. a. Mar. 16. b.

[...]ggestiones. — *Ber. ser. 1. Ascensio.*

Serpens decipiens Euam, diabolum indicabat, qui veneno inuidiæ, genus humanum occidit. Et generaliter dæmones, sunt serpentes pennati & tortuosi. Gen. 3. a. 49. c. Nu. 21. b. Prou. 30. c. Eccl. 10. b. If. 14. g. 27. a. 65. d. Ier. 8. f. Amos 5. f. 9. a. Mic. 7. d. Luc. 19. c. 1. Cor. 19. d. Serpẽs autem non solùm tortuosus est, sed etiam lubricus. Qui ergo in rectitudine veritatis non stetit, meritò tortuosum & lubricum animal intrauit. Iob 26. c. Sicut autem clementissimus pater puniens eum qui filium suum occiderit, & gladium, & ensem, per quem filius suus occisus est, destruit, & in multas partes diuidit: eodem modo & Deus egit. Quippe serpens quasi gladius diabolicæ seruiuit malitiæ, vnde & perpetua illi pœna intentata est. Quo per visibile & sensibile hoc ratiocinemur, & expendamus in quanta ignominia sit diabolus. Serpentem autem scriptura vocat diabolum, non quòd omnino talis sit formæ, sed propter apparentem fraudis structuram. Apo. 12. c. Serpẽtes etiam Magorum, quos deuorauit serpens Mosis, sunt dæmones deuorati, aut victi à Christo. Exo. 7. d. Designant etiam doctores erroris impedientes conuersionem fidelium. Demum serpentes pestifero veneno inficientes, sunt hæretici prætextu veritatis decipientes: & etiam Iudæi, Christum occidentes, qui fuerunt velut viperæ, latens venenum & malitiam diffundentes. Gen. 3. a. Iob 26. d. Ps. 57. Mat. 3. b. 7. b. Coluber in via, fit Dan, id est, Antichristus, aut hæreticus, quia in præsentis vitæ latitudine eos ambulare prouocat, quibus quasi pascendo blanditur. Sed in via mordet, quia eos, quibus libertatem tribuit, erroris sui veneno consumit. Gen. 49. c. Amos 5. f.

Diabolus. Hæreses. Iudæi. Antichristus. — *Bed. s. Gen. 3. Ori. s. Ios. ho. 4. & s. Cant. ho. 4. Amb. de par. 2. & s. 1. Cor. 1. Hie. s. Is. 14. 27. 55 & s. Ier. 7. & s. Eccle. 10. Basi. s. Ps. 28. Gre. 17. mor. 18. Chry. s. Gen. ho. 12. 17. Epiph. 1. cont. hær. tom. 3. Bed. s. Pro. 30. Cyr. de inc. vni. 14 Hil. s. Mat. Can. 6 Amb. s. Ps. 118. ser. 6. & de bene. Patriar. 7. Aug. 2. de Gen. contra Man. 25.*

Serpens, vt suasit non credere Deo, typus est infidelitatis Gen. 3. a. designat etiam ipsos deceptores, retrahentes à fide, ideo opponitur pisci fidem designanti. Luc. 11. b. demum serpentes, sunt deceptores & fraudulenti, & etiam indurati, & furiosi, & iracundi, hi autem exuunt senium, quando conuertuntur. Ps. 57. Mat. 3. b. Luc. 3. b.

Infidelitas. Deceptores. Indurati. Iracundi. — *Hie. s. Iob. 26. Bed. s. Gen. 3. 49. Gre. 31. mo. 18. Aug. epist. 121. & de verb. Dom. ser. 29.*

Serpens, est peccatum, quod genus humanum depascebatur, quodque variis modis venenum hominibus infundit. Nu. 21. b.

Peccatum. — *Cle. Alex adhor. ad Gentes.*

Serpentes Magorum deuorati à colubro Mosis, sunt mortui seculi, seu mundani, qui deuorantur, quando per diuinam sententiam in infernum detrudũtur. Exo. 7. b.

Mundani. — *Hie. s. Eze. 8.*

Serpens, interdum est typus mortis, quia per serpentem homini mors est illata. Gen. 3. a.

Mors. — *Cyr. 2. s. Ioan. 50. Chry. s. Ioan. ho. 26 Aug. 3. de Trinitate. 10.*

Serra, Serrare.

Serra, est instrumentum dentatum, quo ligna & lapides secantur. Sumitur etiã pro instrumento, quo triticum seu paleæ triturantur.

Bed. s. Exo. 4.

Serra, interdum dicitur grauior Dei castigatio. Is. 28. g. Vbi gith non serris trituratur, hoc est, leuiter peccantes non grauiter puniuntur.

Grauior castigatio. — *Hie. s. Is. 28.*

Serrantia rostra plaustri. Is. 41. d. designant prædicationem corda dura diuidentem, & triticum à paleis separantem.

Prædicatio. — *Hier. s. Is. 41.*

Serra etiam dicitur diabolus, aut hæreticus, qui separare nituntur fideles ab ecclesia, qui eleuantur contra Deum secantem. Is. 10. d.

Diabolus. Hæreticus. — *Glo. ord. s. Is. 10.*

Sertum, vide Corona.

Seruare, Conseruare.

Seruare, est liberare, custodire, & diligenter obseruare. Item cauere, implere, præstare, reponere, & retinere.

Seruauit Pater Filium secundum humanitatem, qui tamen cum Patre cuncta conseruat. Isa. 42. a. 49. c. Conseruari autem petens Dauid. Ps. 15. designauit Christum in cruce ad Patrẽ clamantem.

Hier. s. Is. 42. & s. Ps. 15.

Seruat Deus pedes Sanctorum suorum. 1. Reg. 2. b. quia nisi ipse seruet, facilè cadunt. Seruat etiam vineam Meri, hoc est, synagogam, die ac nocte. Isaiæ 27. a. Seruat quoque depositum, & pacem fidelibus suis. 2. Timotheum 1. c. Isaiæ 26. a. quia dat illis quietem animæ & corporis in fœlicitate.

Dans Deus fœlicitatem. — *Gre. s. 1. Reg. 2. Hie. s. Is. 27. Glo. ord. s. Is. 16. Amb. epist. 8.*

Seruat sponsa noua & vetera poma. Cant. 7. d. Hoc est, ecclesia continet mysteria noui & veteris testamenti. Sic enim nouum testamentum ecclesia recipit, vt vetus nõ abiiciat, sic vetus veneratur, vt nouum semper in ipsis sacrificiis carnalibus per spiritum intelligat. Huc pertinet, quum Ioseph seruabat frumentum in vrbibus. Ge. 41. d.

Continens ecclesia mysteria vtriusque testamenti. — *Gre. s. Cant. 7.*

Conseruare mares, est custodire virtutes, vel occulta Dei mysteria scrutari. Exo. 1. c.

Custodire virtutes. — *Phil. 2. alleg.*

Seruare agnum, vel hœdũ immolandũ in phase, vsque ad quartam decimam diem. Exo. 12. a. aduentũ Christi Hierosolymã, & passionẽ eius designauit. Vel quod is, qui fuit prophetatus in Lege, & Prophetis, tanquã in decimo die, occisus est tempore Euangelii quadruplicis.

Aduentus, & passio Christi. — *Glo. ord. s. Exo. 12.*

Seruare mãna in generationibus. Exo. 16. g. est seruare Eucharistiam & mysteria in Ecclesia. Seruare autem in diem alterum, aut vsque ad Solis ortum, & non amplius, est aduenient Christo, figuras veteris testamenti cessare.

Seruare Eucharistiam. Cessatio figurarum. — *Amb. epist. 62.*

Gre.15.mor.22. — *Pater punitur in filiis.*

Seruat Deus filiis dolorem patris. Iob 21. c. Vt Pater acrius vratur, & dolor Patris carni filiorum reddatur, quatenus per filiorum pœnas mens patris iniqua puniatur.

Aug.s.Io.tra.75. Bed.s.Pro.27. — *Non nocere proximo.*

Seruat mandata Christi, qui in eis faciendis perseuerat. Ioan.14.c. & dicitur seruare ficum, qui custodit legem Dei. Pro.27.c. Reprehenduntur autem sacerdotes, qui non seruarunt vias Domini. Malac.2.b.

Seruare manus innoxias. Gen.37.c. est cauere ab homicidio, & effusione sanguinis fratris: demum cauere ab omni nocumento proximi.

Lyr.s.Gen.19. — *Repressio diaboli.*

Seruantes filiæ Lot semen ex patre suo. Gen.19.g. designant abundantiam temporalium & carnem, quæ seruant carnale semen in eis, quos inebriant.

Gre.3.mor.13.

Seruare dicitur Satan animam, quando in eam irrumpere nõ audet, aut tentando eam superare cohibetur. Iob 2.b. Seruare quoque dicitur animam Christi, quasi ei dicatur, Licentiã contra corpus eius accipe, & ab electis illius, quos apud se ante secula præsciens possidet, ius prauæ dominationis perde.

Gre.15.mor.27. — *Pœna reseruatur malis.*

Seruari dicitur malus in diem perditionis. Iob 21. d. quando non punitur in hac vita, sed imminet illi pœna æterna.

Seruire, Seruus, Famulus, Mancipium.

Seruire propriè ad seruos pertinet, dum heri præceptis obsequuntur. Est item seruire, ministrare. Gen.25.c. Maior seruiet minori. Obsequi. Deut.15.d. Per sex annos seruiui tibi. Significare. Exod.4.f. Dimitte filium meum, vt seruiat mihi. Subiici. Deut. 20. c. Seruiet tibi sub tributo. Serui autem erant, qui in bello seruabantur, ne occiderentur: & fiebant ipsius seruantis. Iidem dicuntur famuli. Seruus etiam est seruilis. Nehẽ.9.g. Ecce nosipsi hodie serui sumus. Et subditus, Gen.26.e. Propter seruum meũ Abraham. Seruitus autem, est latria, subiectio, obsequium, vinculum, vsus.

Lyr.s.Is.43. — *Patientia Dei. Incarnatio.*

Seruire fecit Israel Deum in peccatis suis, quia Deus ea patiẽter sustinebat. Vel ideo, quia filius Dei propter salutem Israel, & generis humani formam serui suscepit. Is.43.b.

Glo.ord.s.Iob.4. — *Angeli. Colere Deum.*

Seruientes Deo, sunt Angeli. Iob 4. d. Ipsi sunt serui Patrisfamilias, qui colligere volunt zizania. Mat.13.c.

Ori.s.Iud.ho.1.

Seruire, interdum est colere: & seruire Domino in diebus Iosue, indicat non posse quempiam cum lumine gratiæ seruire diabolo. Iud.2.a. Sic dicitur. 2. Cor. 6. c. Quæ societas lucis ad tenebras?

Ori.s.Gẽ.11.ho.12. Gre.s.1.Reg.4. Tert.adu.Iudæos. — *Seruiunt Iudæi Christianis, caro Spiritui, vitia virtutibus.*

Seruire dicitur maior populus minori, quando Iudæi seruiunt Christianis, vel cùm caro seruit spiritui, aut vitia virtutibus. Gen.25.c. Gal.5.a. Et seruiunt Hebræi Philisthiim, hoc est, Iudæi Christianis. 1.Reg.4.b.

Gre.s.1.Reg.11. — *Christus seruiẽs pro synagoga.*

Seruire Naas, est ministrare corpori necessaria. 1.Reg.11.a.

Rup.7.s.Gen.29. Bed.s.Gen.29.31. — *Fidelis seruiens gratiæ Dei. Seruientes Iudæi reprobi diabolo, aut mundo.*

Seruiens Iacob Laban. Gen.29.d.30.31. designat Christum, qui factus est seruus assumpta forma serui pro synagoga. Seruit etiam Labani, id est, gratiæ Dei, pro Rachel septem annis, sed datur illi Lia: deinde seruit pro Rachel aliis septem annis, vt intelligatur obseruatio septẽ beatitudinum. Seruiens præterea Iacob Laban, designare potest partem Iudæorum reprobam seruientem diabolo, aut mundo.

Glo.int.s.Ephe.6.

Seruire ad oculum, est seruire in præsentia dominorum, vt illis placeant, & non ex bona voluntate. Eph.6.b.

Aug.de Cant.8. — *Conuersi à prædicatore.*

Seruire dicitur carne legi peccati, qui motus concupiscentiæ in carne habet, quos nollet habere. Rom.7.d.

Isyc.s.Leu.25.

Seruientes hæreditario iure in æternum, sunt hi, quos prædicator conuertit ad fidem, quos commendare potest discipulis, vt Paulus Timotheo & Tito. Leu.35.g.

Gre.31.mor.2. Hie.s.Iob 39. & s. Is.14.19. — *Conuersio superborum. Gentiles obtemperantes fidei.*

Seruit Rhinoceros Deo, quum superbi & elati, & prauæ voluptatis campum vagantes, ab ipso Deo conuertuntur, & religantur vt pabulum vitæ accipiant. Et quum populus Gentilis obtemperat fidei. Iob 39. Seruus etiam Centurionis, sanatus à Christo, significat Gentiles. Luc.7.a. Et serui Iacob, sunt Gentiles subiecti doctoribus ecclesiæ. Isa.14. Genes.30.g. Sic seruiunt Ægyptij Assyriis, vt prædicatores subditis. Is.19.d. Famulæ quoque filiæ Pharaonis, sunt animæ ardentium ex Gentibus. Exo.2.a.

Isyc.s.Leu.25. — *Resipiscens à peccato.*

Seruiens non vt seruus, sed vt mercenarius, aut colonus, est, qui licèt fuerit in peccato, tamen per conuersionem pristinam recuperauit libertatem. Leu.25.f.

Hie.s.Is.43.

Non dicitur seruisse Israel Deo in sacrificiis. Is.43.d. quia illa nõ erant pro se accepta Deo.

Ori.s.Iud.ho.2. Hie.s.Ier.5. Phil. de Abra. & quòd solus probus liber. Ori.s.Gen.ho.16. Hie s.Is. 14. Aug.s.Ioan.tra. 41. Gre.4.mor.42. Cyr.6.s.Ioan.2. Fulgen.epist.3. — *Peccare. Docere errores. Auaritia. Seruire diabolo.*

Seruire Baalim, est peccare. Iud.2.b. Et serui dominorũ, sunt peccatis seruiẽtes. Ps.112. Seruiunt quoque diis alienis in terra nõ sua, qui docent errores in ecclesia: vnde expelluntur, vt seruiant eis in terra nõ sua. Ier. 5.d. Iob.3.d. Seruitus quoque idolorũ, dicitur auaritia, quia vt idololatria aufert Deo gloriã, ita auaritia res Dei. Col.3.a. Seruire Chodorlahomor, est seruire diabolo: & quinq; reges seruire quatuor regibus, est per quinq; sensus ministrare quatuor præcipuis affectibus animæ. Est autem verè seruus, qui seruit peccatis & affectibus. Gen.14.a. Serui Abimelech traditi Abrahæ, erant, qui prius seruiebant concupiscẽtiis. Gen.20.b. Seruiunt etiam tributis, qui obtẽperãt affectibus. Gen.49.c. Seruitus autẽ dura, seruitus Ægypti dicitur. Is.14.a. Gen.47.f. Exo.1.c.b.a.14.b.20.a. Leu.26.b. Ioã.8.d. Et seruitus regia, in malũ, est seruitus diaboli. Gen.47.d. Iob.3.c. Serui etiã Pharaonis, sunt ministri diaboli. Exod.7.d. Ps. 134. Dicẽtes autẽ filij Israel, se seruos esse Pharaonis, designãt eos, qui reuertuntur ad vitia

Exo.5.c.Seruit inimicis suis,qui subiicitur dæmonibus.Iere. 7.a. Seruire quoque Nabuchodonosor,est seruire diabolo.Ier.25.c.27.b.Item seruire populo Aquilonis.Zac.2.c.Seruiētes filij Israel Ægyptiis,qui prius erant liberi,sunt sponte se subiiciētes diabolo,& peccatis, qui etiam si violenter opprimentur, non tamen libertatem suam in perpetuum perdunt, sicut Ægyptij,qui perpetuò se subdiderunt Pharaoni.Gen.47.d.Exo.6.a.Serui in equis,sunt peccatores in dignitatibus.Ecclesiastæ 10.b.

Gre.31.mor.18. Cyr.de adorat.in Spiritusancto. Bed.s.Exo.6.

Subiicientes se tyranno. Imitatores malorum. Obtemperantes bono prælato.

Serui Regis sunt, qui per abundantem iniquitatem sic se tyrannorum voluntatibus obligant, vt ab eis vlterius non recedant,item imitatores malorum.1.Reg.8.c.Serui quoque Regis fiunt ipsi boni,quando sub malo prælato malè agunt. In bonum verò serui Regis sunt, qui in omnibus bono obtemperant prælato.Serui quoque Regis sunt, qui prælati vitiis obsequuntur.

Gre.s.1.Reg.8.

Diligere pro temporalibus.

Seruit Domino non in veritate,qui de bono opere temporalem mercedem à Deo expetit, quem falsò proposito in sua operatione non diligit.Seruit autem in veritate, qui non pro temporalibus eum diligit,qui etiam spiritu seruire dicitur.1.Reg.12.c.Ioan.4.d.Rom.1.c.

Gre.s.1.Reg. 12.

Christus factus homo.

Seruitus Ioseph,designauit Christum,qui formam serui accepit.Gen.39.a.41.b.Ps.80. 88. 104.Eundem designat seruitus Eliacim. Isa. 22.f. 42. a.43. b. 49.a.52.d.Et seruus Dei dictus Zorobabel,designat Christum secundùm humanitatem.Agg.2.d.Zach.3. d. Iob quoque dictus est seruus Dei in typum Christi.Iob 1.Seruiens etiam Iacob pro Rachel,est Christus,factus seruus pro ecclesia.Seruiuit autem non pro Lia,sed pro Rachel, quia non pro vita actiua,sed pro contemplatiua.Idem seruisse dicitur pro vxoribus & liberis.Gen.29.d 30.

Arn.s.Ps.104. Hie.s.Is.42.49. & s.Agg.2. Gre.2.mor. 22. Bed.s.Gen. 30.

Christianus.

Serui Dei dicti sunt Abraham,Isaac,Iacob,Dauid,& Iob,propter creationem, & redemptionem,& designant fideles in ecclesia.Gen.26.c.Exo.32.c.Iob 2.a.42.b.Ps.11.134:Isa. 41.b. 44.a.53.d.65.c.Et serui Dei in quibus Deus consolatur,sunt Christiani.Ps.142.Seruiunt autē Deo humero vno,qui Christi iugum suscipiunt, & qui in gloria cælesti laudant Deum concordi charitate absque vlla diuisione.Soph. 3. b. Seruus quoque emptitius dicitur Christianus,qui per baptismum suscepit redemptionis Christi sacramentum.Exod. 12.g.Seruitus regia,in bonum,est seruitus Christi.Gen.47.d.Et serui iustitiæ,sunt serui Christi, qui est iustitia.Rom.6. c. Notandum autem non paruam esse distantiam, quum relatiuè dicitur seruus Domini, vel absolutè seruus. Magnum quippe est ibi vocari seruum meum, ait Dominus. Idem cùm dicit seruus non manet in domo in æternum,non vtique dicit seruus meus.Ita cū dicit, Iam non dico vos seruos, profectò idem est ac si dixisset.Iam non dico vos inimicos, addit enim ex opposito, Vos autem dixi amicos.

Basi.s.Ps.116. Hil.s.Ps.134. Rup.2.s.Soph.3. & 2.s.Exo.22. & 11.s.Ioan.

Apostoli & prædicatores. Propheta.

Serui Abrahæ significare possunt Apostolos & prædicatores.Item serui Isaac,& etiam serui Salomonis.Genes. 12.d. 26.c.2.Reg.10.a.Seruire etiam Ioseph,est seruire Christo.Gen.43.d. 44.d.Et seruit semen Christi Deo,quum Apostoli & discipuli illi seruiunt.Psal. 21.133.Serui autem quos misit paterfamiliàs ad agricolas,sunt Prophetæ,qui dicebantur recipere fructus, quando per orationes suas offerebantur opera populi Domino.Matth. 21. c. Iidem sunt qui mittuntur ad vocandos inuitatos ad nuptias.Mat.22.a.Vel serui primo loco missi sunt Apostoli:secundò verò loco successores eorum. Vel si seruus primò missus est vnus, est Moses. Serui verò secundò missi,sunt Prophetæ.Seruus etiam, quem misit Dominus ad vocandos inuitatos,est ordo prædicatorum.Luc.14.d.Serui quærentes puellam Dauid,sunt Prophetæ, quærentes fidem.3.Reg.1.a.Serui Salomonis, sunt Apostoli, & discipuli Christi ex Iudæis. Serui Hiram,sunt doctores ex Gentibus, qui sunt cum seruis Salomonis,quia eidem operi conuertendorum populorum insistunt.3.Reg.5.b.

Aug.epist.120. Amb.1. Rom.6. Ori.s.Mat.ho. 19. 20. Hil.s.Mat.Can. 22. Hil.s.Mat.21.22. Aug.de verbis Domini,serm.33. Gre.ho.36. Rup.s.Reg.2.

Ecclesia condemnans malos.

Conserui accusantes seruum crudelem & ingratum apud dominum suum, designant ecclesiam condemnantem malos.Mat.18.g.

Aug 1.q.in euā.15

Fideles sub episcopo. Ministri ecclesiæ.

Serui regis de domo Dauid,sunt fideles sub episcopo degentes.Ier.21.a. Famuli etiam regis,sunt qui adhuc actiuæ vitæ studiis sub aliena cura inseruiunt.1.Reg. 8. c. Et seruientes ciuitati,sunt ministrantes in ecclesia.Eze.48.c.

Hie.s.Ier.21. & s. Ezec.48. Gre.s.1.Reg.8.

Iudæi.

Serui Abrahæ,qui remanserunt cum asina, typum gerunt populi Iudæorum, qui pro eo quod Iudæi non erant in Christum credituri,ideo ad locum,vbi immolandus erat ascendere vel peruenire non poterant.Gen.22.a.Secundùm autem quòd erant duo, designant populū Israel diuisum in duas partes, Salomone peccante.

Aug.ser.71. Bed.s.Gen.22.

Iudæi serui Christianorum. Mali serui bonorum.

Seruitus Chanaan,designat miseriam Iudæorum, & etiam seruitutem Ægyptiorum & malorum,vt nequitiam arguat conditio seruitutis.Gen. 9. d. Sic Esau constitutus est seruus Iacob,vt designetur malos & imprudentes naturaliter seruos esse bonorum,& eruditorum. Gen.25.c.27.d.Vbi etiam designatur appetitus,vel animalis homo,qui est maior, vel prior, qui seruus est rationis,seu spiritualis hominis.Seruit etiam maior minori,hoc est, superbus humili, & quia maior est numerus malorum quàm bonorum. Seruiunt autem mali bonis, vt tyranni Martyribus, & mallei auro, & clybanus pani coquendo. Seruus dominorum dicitur populus Iudaicus, seruiens Christianis, baiulando legem & Prophetas. Isaiæ 49.b.

Ori.s.Gen. ho. 16 & s.Ios.ho.3. Phil.de resip Noe. Amb.de Iacob.3. Aug.s.Ps.46.78 Geor.Ven. Can. 2. tom.7.cap.4. Bed.s.Gen.9. 25. 27.

Iudæi seruientes veteri sacerdotio.

Seruus pontificis, cui abscissa est auricula, est populus Iudæorum veteri seruiens sacerdotio.Matth. 26.e.Ioan.18.b.Ideo pertinet ad illam vetustatem, quæ in seruitutem generat, quæ est Agar.Sed quum auricula est ei restituta,designatur renouatio per Christum facta.

Hil.s.Mat. Cano. 31. Aug.s.Ioā.tra.112.

Hie.s.Is.42.et epist. Beatitud. & s.Ier.2. Gre.s.1.Reg.7. & 14.mor.21.

Seruus Dei dictus est populus Israel:quia Deo seruire debebat.Is.42.d. Exo. 4.f.13.c. Debebant autem seruire soli Deo,ne admiscerent praua opera.1.Reg.7.a.Seruire se dicens filius senior patri,designat Iudæos allegantes iustitiam legis, quum tamen iustitiæ Dei non essent subiecti.Luc.15.g.Non seruituram se dicens Hierusalem.Iere. 2.d. designat synagogam non velle subiici præceptis Dei,vt viri.Iob 19.c.21.b.32.b.Ps.135.

Iudæus cum iustitia legis.

Ori.s.Gen.ho.16. et s.Iosue.ho. 32. Amb.epist.1. Phil.2.allego. Hie.adue. Ioui.2. Gre.s.1. Reg.8.& s.Eze.ho.3. Bed.s.Exo. 21. Isy.s.Leu.25.

Seruus Hebræus,qui non perpetuò seruit,est discipulus doctori commissus : vel peccator pœnitens. Perpetuò autem seruiens propter amorem vxoris,est qui diligit carnem suam,cuius gratia est in perpetua seruitute peccati. Exod.21.a.Deu.15.c.Seruus quoque sempiternus est,qui perseuerat in vita actiua. Item qui in infernum detruditur. Appetitus quoque debet esse seruus rationis in seculum.Seruit etiam sex annis,qui laborat in vita actiua:& qui in hac vita perseuerat in statu peccati.Serui,& ancillæ sunt,qui nobis ad discipulatum seipsos subdiderunt,vel à nobis empti sunt de exteriori seruitio.Leu.25.b.

Discipulus. Peccator pœnitens. Perseuerans in vita actiua. Perseuerans in peccato.

Gre.s.1.Reg.8. Hie.s.Ioel.2. Aug.s.Ps. 122.

Serui dicuntur,qui adhuc timore bene operantur.Gen.32.a.Exod.10.a.20.b.21.a.Ioel.2.g. Item qui per opera misericordiæ robusti sunt in ministerium bonorum.1.Reg.8.c. Item qui vapulant ab eo,& oculos habent in manibus percutientis Domini.Ps.122.

Seruiētes timore

Ori.s.Gen.ho.10. Aug.ser.75. Bed.s.Gen.24. Rup.6.s. Gen.40.

Seruus Abrahæ,qui deduxit Rebeccam ad Isaac.Gen.24.a.typus est sermonis prophetici: & chori Apostolorum , & prædicatorum , qui ducunt animas ad Christum.Designat etiam Legem,per quam Ecclesia,sponsa Christi,despondebatur : quæ propter antiquitatem seruus senior nuncupatur.Alij autem serui,qui erant cum seruo præcipuo Abrahæ, designant eos, qui pro temporalibus seruiunt Deo.Gen.24.c.

Sermo propheticus. Chorus Apostolorum. Lex. Seruientes pro temporalibus.

Ori.s.Mat.ho.7. 33. Hil.s.Mat.Cā.27

Seruus debens decem millia talentorum, designat prælatos & doctores malos in ecclesia. Mat.18.c.Prælati etiam sunt serui,quibus committit paterfamiliâs bona sua.Matt. 25. a. Vel seruus accipiens quinque talenta,designat Iudæos venientes ad fidem.Accipiens autem duo, Gentiles: Accipiens verò vnum,Iudæos in infidelitate remanentes.

Prælati. Iudæi. Gentiles.

Fulgen.epist.3. Ori.s.Ios.ho.15. Cassia.coll.7.ca.5.

Seruitus peregrinorum,humilitatem indicat,qualis erat in Abraham.Gen.15.c.18.a.

Famulus Domini dictus Moses,designat legem,quæ est velut Dei ministra.Ios.8.f.

Seruus Centurionis,cui præcepit,Fac hoc, & facit:est corpus bene institutum, obtemperans animæ.Luc.7.a.Hunc seruum si quis delicatè nutriat,sentiet contumacem.Prou.29.c.

Humilitas. Lex. Corpus.

Serui Abimelech,qui abstulerunt puteum aquæ ab Abraham.Gen.25.c.sunt infideles,aut hæretici repudiantes mysteria.Iidem sunt mancipia Tyri.Eze.37.c.

Infideles. Hæretici.

Amb.s.1.Cor.7. Hier.s.Ecclesiaste. 10.

Serui hominum dicuntur.1.Cor.7.d.qui humanis se subiiciunt superstitionibus.

Serui ambulantes in equis,sunt qui seruiunt peccatis,aut qui ita sunt humiles,vt serui reputentur.Ecclesiastæ 10.d.

Seruientes peccatis. Humiles.

Hie.s.Ier.25. et s. Iob.40. Gre.33.mor.19. Rup.6.s.Vict. verbi Dei.

Seruus Dei dictus est Nabuchodonosor.Ier.25.b.27.a.Non quia bonus, sed quia exequutus est voluntatem Dei in euertenda Hierusalem.Sic seruus sempiternus accipitur Leuiathā à Deo , quando & in hac vita vsibus electorum diabolus seruit , & postea æternis gehennæ ignibus ante eorum oculos mancipatur.Iob 40.d. Inuitus tamen seruit voluntati Dei , nec vnquam transit in adoptionem filij.

Diabolus inuitus faciens voluntatem Dei.

Lyr.s.Exo.21. Bed.s.Gen.30. Isyc.s.Leu.23. Aug.de spirit.& lit.15.& s. Ps. 80.

Famula est anima operans spe mercedis æternæ,vel ipsa operatio.Exo.21.a.

Famula Rachelis,est Bala.Gen.30.a.quia phantasmata seruiunt contemplationi.

Seruile opus,est opus peccati.Leu.23.a.De quo Saluator ait Ioan.8.d. Qui facit peccatū, seruus est peccati.Et seruiunt manus in cophino,quando quis exercet opera peccati, cuius efficitur seruus.Ps.80.

Bona operatio. Phantasmata. Peccatum.

Sesac.

Hie.s.Ier.26.

Sesac,id est,linum,vel byssus tua,aut gaudium tuum,siue senarius tuus,rex Babylonis. Ier. 25.e.51.e.Et sumitur pro Babylone,& pro hoc mundo,cuius rex est diabolus.

Mundus.

Seth.

Aug.15.ciui.Dei. 18. Bed.s.Gen.4.

Seth,id est,positus,vel posuit,aut iuxta Augustinum,resurrectio , filius Adam natus post mortem Abel.Typus est resurrectionis Christi,sicut Abel mortis eiusdem.Gen.4.a.Numer. 24.c.Lucæ 3.g.

Resurrectio Christi.

Sethim.

Hier.s.Is.41.& s. Ioel.3. Geor.Ven.can.1. tom.4.cap.32.et tom.7.cap.23.

SEthim,id est,spina,est genus arboris in eremo spinæ albæ simile,colore & foliis, non magnitudine.Alioqui tam grandes arbores sunt,vt latissima ex illis tabulata cædantur,lignūque fortissimum est,& incredibilis leuitatis ac pulchritudinis,ita vt ex his etiam vasa torcularium,quę ἀρσενας καθηλίας vocant,ditissimi quique,& studiosissimi faciant,quę ligna in locis cultis,& in Romano solo absque Arabiæ solitudine non inueniuntur. Dicitur etiam Sitta,ex qua ligna arcæ,& tabernaculi facta sunt instrumenta. Aliqui aiunt Sethim esse cedrum,& esse lignum illud,quod nos laricem dicimus, quamuis pro larice interpretatio nostra habeat cedros.

Geor.Ven.can.1. tom.7.cap. 27. Glo.ord.s.Exo.25.

Sethim vt sunt ligna incremabilia & imputribilia,significare possunt incorruptibilitatem vitæ,& fidei firmitatem,& vt ex illis constituitur tabernaculum, significant Christi membra, ex quibus constituitur ecclesia.Exo.25.a.27.30.36.37.a.38.a.

Columnæ de lignis Sethim, & vectes,significare possunt Angelos , & doctores.Exod.25. b.26.f.30.a.

Vita incorrupta. Fides. Membra Christi. Angeli. Doctores.

Curæ seculi. Peccata. Voluptates.

Sethim vt interpretatur spina, curas huius seculi significare potest. Mich. 6, b. Vbi est nomē loci montis Sinai, vbi erant multæ arbores spinæ albæ. Significat etiam spinas peccatorum, & voluptatum, à quibus exuuntur Sancti. Exo. 26. a. f. *Glo. ord. s. Mich. 6*

sextarius.

SExtarius, est mensura, & dicitur eo quod sit sexta pars congij, seruiebatque hæc mensura tam liquidis, quàm aridis rebus. Continet autem sextarius duas heminas. Aliquibus videtur tantùm esse mensura liquidorum.

Mensura fidei. Sextarius olei, mensuram fidei significare potest, quæ nec plus, nec minus capit, quàm credendum est, quia excessus & defectus pertinet ad infidelitatem. Leu. 14. b. 19. g. *Isyc. s. Leu. 14.*

Sexus, vide Genus.

Siba.

Detractores. Siba, id est, exercitus vel militia, aut fortitudo, vel ceruus, siue nauis veniens, seruus Saulis & Mephiboseth, qui detraxit domino suo coram Dauid, qua ratione typus est detractorum. 2. Reg. 9. a. 16. a. *Lyr. s. 1. Reg. 16.*

Sibilare, Sibilus.

Sibilare, est sibilum edere. Sibilus autem est, qui fit ore, compressis dentibus & parum diductis atque constrictis labris, quod solent facere, qui equos, boues, & huiusmodi ad bibendum ducunt, vt libentius bibant, & solent pastores sibilo oues vocare.

Puniens Deus. Sibilasse dicitur Deus, quando mouit & impulit Ægyptios, & Assyrios, & etiam exercitū Romanorum aduersus Iudæos. Is. 5. g. 7. c. *Hie. s. Is. 7.*

Inspiratio. Primus aduētus Christi. Sibilus auræ tenuis, in quo auditur Deus, est quum saporem incircunscriptæ veritatis contemplatione subita subtiliter degustamus. 3. Reg. 19. c. Potest etiam designare primum aduētum Christi, quando latuit sub carnis infirmitate. Sibilus etiam pastoris boni, est Christi, & prædicatoris vocantis oues, & Dei interius inspirantis. Mich. 6. d. Zac. 10. c. *Gre. 5. mor. 26. Rup. s. s. Reg. 11. et s. Zac. 10. Hie. s. Mich. 6. & s. Zach. 10.*

Sibilare dicuntur boni Angeli, plangentes animas peccatrices. Soph. 2. d. E diuerso dæmones sibilant, quando animam peccatricem irrident. Thr. 2. e. *Hie. s. Soph. 2.*

Iudæi insultantes Christo. Sibilant homines vulgi, quum alicui insultant, ita sibilabant Iudæi in Christum crucifixū. Et vt sibilus est vox incondita, ita Iudæi non loquebantur, quia verbum Dei amiserant, sed sibilabant. Thr. 2. e. *Amb. s. Ps. 118. ser. 15.*

Sibilus draconis est in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini. Mich. 6. d. *Hie. s. Mic. 6.*

Admiratio de interitu malorū. In sibilum redacta est Iudæa, hoc est, in contemptum & in stuporem. Ier. 18. c. 19. b. 25. b. Eze. 27. g. Sibilat autem super peccatorē, aut super populum Iudæorum intuens locum eius qui admiratur eius interitum. Iob 27. d. Et stringit os in sibilo, qui ad ea, quæ contempserat, verba spiritualia conuertitur, vt iam credere & prædicare incipiat, quæ prius, dum iniquum florere cerneret non credebat. Nam fit plerunque, vt infirmorum animus de auditu veritatis trepidet, quando florere contemptores veritatis videt. Sed dum iusta vltio iniustos subtrahit alios à prauitate compescit. Vnde per Salomonem dicitur, Prou. 21. b. Multato pestilente sapientior erit paruulus. *Hie. s. Ier. 18. Gre. 18. mor. 14.*

Sica, Sicarius.

Sermo euangelicus. Sica, est genus gladij breuioris. Sicarius autem, qui sica, id est, gladio hominem interficit, vel sicam maleficij alicuius gratia gerit. Sica, qua Ehud occidit Eglon, sermonem euangelicum designat, quo occiditur diabolus, aut peccator. Iud. 3. d. Ier. 50. f. Acto. 21. g. *Glo. int. s. Iud. 3.*

Siccare, Siccus, vide Arere.

Siceleg.

Gentilitas. Siceleg, id est, effusio sextarij, vel mensuræ, aut coangustans sextarium vel mensuram, ciuitas Palestinorum, in qua habitauit Dauid profugus à Saule: quæ postea facta est tribus Iuda. Ios. 15. e. 19. a. 1. Reg. 27. b. Typus esse potest Gentilitatis, ad quam venit Christus per suos discipulos, quæ coniuncta est ecclesiæ per fidem susceptam.

Sicera.

Sicera, est apud Hebræos omnis potio, quæ inebriare potest, siue illa quæ frumento conficitur, siue pomorum succo, aut aliquo alio genere. *Hier. ad Nepotia.*

Consolatio spiritualis. Sicera danda mœrentibus. Pro. 31. a. est consolatio spiritualis, & doctrina tristibus & pœnitentibus proponenda, ne abundantiori tristitia absorbeantur. *Bed. s. Prou. 31.*

Passiones inordinatæ. Sicera est ebrietas omnium vitiorum, omnes continens passiones. Is. 5. c. *Hier. s. Is. 5.*

Abusus Philosophiæ. Sicera inebriantur hæretici, quando abutuntur doctrina philosophorum. Est autem illis sicera confectio malitiæ & nequitiæ. Is. 28. b. *Hie. s. Is. 28. Euc. for. spir. 8.*

Sichar, Sichen, Sichima.

Sichar, id est, conclusio, vel clausura, aut inebriatio, vel merces. Sichen autem interpretatur humerus, siue pars, vel labor, aut matutina vitia, Filius Emor, qui oppressit Dinam filiam Iacob. Ab eo dicta est ciuitas Sichen, quæ postea correpto vocabulo, iuxta Hieronymum, dicta est Sichar. Videtur autem appellari Sichen per anticipationem, quando ait Moses Abraham venisse in Sichen.

[*Phil. de mig. Abr. Amb. 1. de Abr. 2. & de Abraham. 3. & de bene patr. 3. Hie. ſ. Pſ. 106.*] Sichen, ad quam venit Abraham egressus de terra sua, vt interpretatur humerus, significat iugum obedientiæ religiosorum: & diligentem exequutionem, & labores. Genes. 12. b. 53. d. Designat etiam bona opera, quæ dat Iacob Iosepho in hæreditatem. Gen. 48. d. Item opera Christi, quæ ipse diuidit fidelibus. Ps. 106. [*Iugum obedientiæ. Labores. Opera Christi.*]

[*Amb. de Ioseph. Aug. ſer. 31.*] Sichen vt interpretatur humerus, vbi pascebant fratres Ioseph oues, designat legem veterem, quæ erat iugum graue. Genes. 37. c. Potest etiam typus esse infidelitatis Iudæorum: qui dorsum verterunt Deo. [*Lex vetus. Infidelitas Iudæorum.*]

[*Hie. ſ. Hoſ. 6. Aug. ſ. Pſ. 59.*] Sichen præterea vt interpretatur humerus, generaliter designat opera siue bona siue mala: & in Sichen sacerdotes interficiunt alios, quando prauis operibus illos scandalizando occidunt. Hos. 6. d. Et diuiditur Sichima, quum bona opera separantur à malis. Ps. 59. [*Opera.*]

[*Baſi. ſ. Pſ. 59.*] Sichem data à patre Iosepho in hæreditatem, designat testamentum Iudæorum: cuius participes fiunt gentes & Samaritani. Vel designatur, quòd vbi fiebant stupra & vitia, traditum est Christo, vt illi deinceps seruiretur, ideo dicitur diuidi Sichima. Ps. 59.

[*Phil. 2. alleg.*] Sichen etiam interpretatur succollatio, & designat corruptionem, seu ablationem prauorum affectuum. Hanc dat Iacob Ioseph exercenti se circa sensibilia. Cœpit eam Iacob arcu & gladio suo, hoc est, verbis vim secandi repugnandique habentibus. [*Ablatio prauorum affectuum.*]

[*Aug. ſ. Pſ. 59.*] Sichen, vbi abscondit Iacob idola, designat Gentilitatem. Et diuiditur Sichima, quum credentes ex Gentibus separantur à non credentibus. Gen. 35. a. Ps. 59. [*Gentilitas.*]

[*Phil. de mig. Abr. Gre. 2. regiſ. epi. 62. Bed. ſ. Gen. 34. Ric. de S. Vict. de 12. patriar. 50.*] Sichen vt interpretatur ebrius, typus est diaboli opprimentis animam vagam, vel hæretici. Est filius Emor, hoc est, asini, & designat temerarium volentem corrumpere iudicium mentis. Petit autem Sichen vxorem Dinam, quam corruperat: quia malignus spiritus festinat, vt licenter possideat animam, quam prius occulta seductione corruperat. Designat etiam hypocritam, qui laborat pro pudore & honore, non pro Deo, vnde & circuncisus est, sed non pro Deo. Ideo filius asini, & competit illi interpretatio humeri, vel laboris. Gen. 34. [*Diabolus. Hæreticus. Temerarius. Hypocrita.*]

siclus, stater.

[*Hie. ſ. Eze. 4. 45.*] SIclus, idem est, qui stater, habet drachmas quatuor, drachmæ autem octo Latinam vnciam faciunt, ita vt vnus panis decem vncias habere dicatur. Estque siclus pondus & moneta, & habet viginti obolos, & sexaginta sicli faciunt mnam, quæ continet obolos ducentos. Exo. 30. b. Leu. 27. c. Nu. 3. g. Eze. 4. c. 45. d.

[*Ori. ſ. Leu. ho. 3. Glo. int. ſ. Exo. 30.*] Siclus sanctus, quo emendus est aries. Leuit. 27. c. synceram fidem significare potest. Sicli etiam dimidium fidem & obseruantiam præceptorum designat, quia valet decem obolos. Exod. 30. b. [*Fides.*]

[*Rup. 6. ſ. Gen. 42. Amb. epiſt. 1.*] Sicli duo dici possunt duo præcepta charitatis, sicli verò decem sunt operatio decem præceptorum. Gen. 24. c. Exod. 21. d. Leu. 5. d. Stater etiam significare potest opera maiora, quàm sint opera legis. Mat. 17. d. [*Præcepta charitatis. Opera excedentia legem.*]

[*Gre. ſ. 1. Reg. 9.*] Stater argenti prædicationem verbi Dei significare potest, propter sonoritatem argenti. 1. Regum 9. b. [*Prædicatio.*]

[*Amb. epiſt. 1. Hil. ſ. Mat. ca. 17. Hier. epiſt. Et factum eſt. Iſyc. ſ. Leu. 27.*] Siclus Ambrosio dicitur didrachmum, & est typus sapietiæ. Et stater in ore piscis, designat sacram doctrinam, seu vtrunque testamentum, quod per confessionem fidei in ore habetur. Mat. 17. d. Leu. 27. d. Peculiariter etiam designat quatuor euangelia propter quatuor drachmas, quæ euangelia fuerunt in ore Christi. [*Sapientia. Sacra doctrina. Quatuor euangelia.*]

[*Aug. ſ. Pſ. 137. Hie. ſ. Mat. 17.*] Stater etiam in ore piscis, designat confessionem, quam obtulit Christus pro nobis, & habet duo didrachma, vt ostenderetur similitudo carnis, dum eodem & seruus & Dominus pretio liberantur. [*Confessio.*]

[*Ori. ſ. Eze. ho. 13. & ſ. Mat. 4.*] Stater præterea in ore piscis, typus esse potest auaritiæ, & vt stater habebat imaginem Cæsaris, ita auaritia habet imaginem diaboli, non Dei. Mat. 17. d. [*Auaritia.*]

Sicli aromatum quingenti, & ducenti quinquaginta. Exod. 30. c. Vide Appendicem, de numeris.

sidon.

SIdon, id est, venatio, aut insidiatio, siue viaticum, aut nauis iudicij, ciuitas Phæniciæ à Sidone filio Chanaan condita.

[*Gre. prol. mor. 3. & 3. paſt. admo. 29.*] Sidon aliquando significat existentes sub lege. Is. 23. a. Vel designat eos, qui securiorem vitam, & à peccatis liberam agunt, qui tamen à bonis operibus torpescunt, innocentiam sibi sufficere putantes. [*Existentes sub lege.*]

[*Ori. ſ. Luc. ho. 33. Hie. ſ. Zach. 9.*] Sidon sæpe significare solet Gentiles. Gen. 49. c. 3. Reg. 17. b. Zach. 9. a. Mat. 15. b. Luc. 4. c. [*Gentiles.*]

[*Bed. ſ. Gen. 49.*] Sidonij vt dicuntur venatores, significare possunt Apostolos & prædicatores, qui sunt venatores peccatorum, conuertendo eos ad pœnitentiam Gen. 49. c. [*Apostoli.*]

[*Amb. de Elia. 19. Ori. ſ. Eze. ho. 13. & ſ. Ioſ. ho. 14. 16.*] Sidonij quandoque dicuntur mercatores propter multam negociationem, quam Sidonij exercebant. Is. 23. a. [*Mercatores.*]

[*Hie. ſ. Iſa. 23. & ſ. Ezec. 27. 28. & ſ. Ioel. 3. Rup. ſ. Ioel. 3. Ric. de S. Victo. de 12. patriar. 43.*] Sidon, vt interpretatur venator, significat dæmones venatores animarum, & etiam hæreticos, & mundum. Iosue 11. b. Isa. 23. a. Eze. 27. b. 28. f. 32. g. Sidonij præterea dicuntur, Iudæi persecutores fidelium, & ij, qui simplices decipere conantur, dæmones, siue homines. [*Dæmones. Hæretici. Mundus. Iudæi.*]

sidus, vide stella.

Siene.

Siene, id est, gyrus: est castrum Ægypti, vbi sunt Nili catarrhactæ, vsque ad quem locum Nilus est nauigabilis. Designat id, vbi nil recti nihilque stabile. Eze. 29. b. 30. b.

Hie. s. Eze. 29.

Sigillum.

Sigillum, est paruum signum, quod imprimitur alicui rei, peculiariter ad claudendum.

Mysteria.

Sigilla libri, quem vidit Ioannes. Apo. 5. a. 6. a. significare possunt mysteria sub litera latentia, quę cùm essent septem, peculiariter designarunt septem mysteria de Christo prophetata, quæ sunt, Incarnatio, Passio, resurrectio, ascensio, missio Spiritussancti, vocatio gentium, aduentus ad iudicium. Vel sunt septem sigilla, quibus claudebatur diuinitas latens in Christo. Primum matris desponsatio, Secundum infirmitas corporis, Tertium circuncisio, Quartum fuga in Ægyptum, Quintum tentationes, Sextum crux, Septimum sepultura.

Aug. s. Apo. ho. 4. Rup. 4. s. Apoc. Ber. ser. 1. de resur. Aretas s. Apo. 5.

Sigillum etiam Christi dici potest baptismus, quo in Christo signamur.

Baptismus. *Basi. ho. in baptismum.*

Signum, Significare, Signare, Signaculum.

Signum propriè, est parua quædam significatio indicans totius rei qualitatem. Interdum autem signum dicitur experientia. Iud. 6. g. Signum quærens in vellere. Fœdus. Exod. 31. c. Signum est inter me & vos. Miraculum. Marc. 16. d. Signa autem eos, qui crediderint. Similitudo. 1. Reg. 10. b. Venerunt omnia signa hæc in die illo. Vexillum. Is. 5. g. 11. c. Eleuabit signum in nationibus Significare autem, est signum facere, siue per signa notum facere, demonstrare & ostẽdere. Signare verò est signũ imprimere. Item cõfirmare. Ioã. 3. d. designauit, quia Deus verax est. Notare. Iob 14. d. Signasti quasi in sacculo delicta mea. Sigillare. 3. Reg. 21. c. Signauit eas anulo suo. Signatum autẽ, est clausum. Deu. 32. e. Signata in thesauris meis. Distinctũ. Eph. 1. c. In quo & credentes signati estis. Impressum. Psal. 4. Signatum est super nos lumen vultus tui. Signaculum autem, est signum alicui rei impressum, vt lateat quousque reseretur. Apoc. 5. a. Soluere signacula eius. Itẽ signatorium. Iob 9. a. Stellas claudit quasi sub signaculo. Sigillum. Cant. 8. b. Vt signaculum super brachium tuum. Porro signum omnem prorsus consequentiam & ordinem rerum debet excedere: & nouum debet esse in omnibus, atque solemni modo diuersum, aliter verò signum esse non poterit. Sic dedit Deus signum. Isa. 7. c.

Chry. s. Mat. ho. 5.

Passio, & crux Christi.

Signum sanguinis indicabat passionem Christi. Exod. 12. b. Et signum coccineum, quod suspendit Rachab in fenestra, eandem passionem & crucem designabat. Ios. 2. e. Hoc est signũ æternum, & signum positum in Sion, hoc est, in ecclesia. Is. 5. g. 19. c. 55. d. 62. d. Ier. 4. b. 6. a. Et signum Ionæ fuit signum passionis, & mortis, ac resurrectionis Christi. Mat. 12. c. 16. a. Marc. 8. b. Luc. 11. d. Signum etiam serpentis ænei typus erat passionis Christi. Num. 21. b. In signum autem populorũ datus est Christus cum cruce. Isa. 11. c. 13. a. 49. f. 66. f. Et ת quod interpretatur signum, typus erat crucis Christi. Eze. 9. b. Vnde apud Samaritanos thau, est signum crucis. ✠. Signũ in frontibus. Apoc. 7. a. est aperta confessio fidei, & crux. Signum in bono, est resurrectio Christi, quæ est signum Dei viui in Angelo, & etiam resurrectio Fidelium. Psal. 59. 85. Signum in profundum inferni, siue in excelsum supra. Isa. 7. b. Descensum & ascensum Christi, hoc est, incarnationem & mortem, & resurrectionem & ascensionem significabat.

Ori. s. Ios. ho. 3. & s. Is. hom. 2. & s. Mat. cap. 16. Arn. & Basi. s. Ps. 59. Hie. s. Isa. 7. 19. 55. & s. Ier. 4. & s. Eze. 9. Amb. ser. 55. Gre. 33. mor. 1. Cyr 8. s. Ioan. 17. Aug. s. Ps. 85. Rup. 4. s. Apoc.

Resurrectio, & ascensio Christi.

Mirabilia Dei.

Signa etiam Dei, à quibus turbantur termini terræ, designant virtutem crucis, & alia Dei mirabilia, quibus visis compunguntur peccatores. Ps. 64. Hęc sunt signa, quæ misit Deus in medio Ægypti. Ps. 134. Signa etiam nunquam visa, ad tempus Christi, & ad diem iudicij referri possunt. Exo. 34. b.

Hie. s. Ps. 64. 134. Glo. int. s. Exo. 34.

Signa in Sole erunt, quando Christus Sol iustitiæ obscurabitur ob modicam fidem, in Luna verò, quum ecclesia peccatis nostris obscuratur, in Stellis autem, quum Sancti non lucent nobis. Luc. 21. e.

Amb. s. Luc. 21.

Fiducia sacerdotum in Deo. Dona Spiritussancti. Promissio Dei. Apostoli.

Signum datum Sauli, quòd vnxerit eum Deus. 1. Reg. 10. b. designat fiduciam datam sacerdotibus, qua confidant se ordinatos esse à Deo. Eorum etiam signa sunt apparentia in eis dona Spiritussancti. Psalm. 77. Et significatio, quam dat Deus timentibus se, est eius promissio. Psalm. 59.

Gre. s. 1. Reg. 10. Hil. s. Ps. 59.

In signa & portenta dati pueri, sunt Apostoli, quorum doctrina & opera erant in stuporem Gentibus. Is. 8. d.

Hie. s. Is. 8.

Afflictio fideliũ.

Quasi signum ad sagittam positus dicitur esse fidelis populus hosti suo, quia semper eum hostis suis ictibus impetit, suis persecutionibus affligit. Thr. 3. b. Iob 16. c.

Gre. 13. mor. 9.

Porta cæli duodecim.

Signa cæli duodecim spiritualiter intellecta, duodecim designant portas cæli. Nam aries & taurus offeruntur pro peccato, sine cuius purgatione illuc nemo intrare potest. Hinc deuenitur ad geminos charitatis actus, Dei scilicet & proximi, quæ bina charitas roboratur in brachiis fortissimis cãcri, quibus homo complectitur omne obiectum diligibile. Postea mirum in modum efficitur validissima in leone animalium potentissimo. Quò deueniens homo, debilitat suum animal in seruitutem illud redigens, sterileque reddit per virginem. Sed in libra ponderat vtriusque vires, & actiones, recogitans quotidie quæ sunt maiora & validiora opera, aut secundum spiritum, aut secundum carnem. Venit postea ad fœlicẽ scorpionem, qui mordeat cauda, id est, fine omnia opera mala, sicut mysticè præceptum fuisse legimus Mosi, vt serpentem & suggestorem malorum operum apprehenderet per caudam, vidensque quanta sit serpentis malitia, arrepto arcu & sagitta, feriat illum per sagittarium. Venietque ad Capricornum Saturni domicilium, Deo vacans per contemplationem, mente intuens cęlum figuratum per pelles caprarum, ex quibus fieri iussum fuit coopertorium taber-

Geor. Ven. cant. 1. tom. 8. cap. 18.

naculi: & inde pergat ad aquas illas, quæ supra cælos sunt, quarum porta est aquarius cælestis: nam per aquas eleemosinæ & misericordiæ, quæ opera cælestia sunt, deuenitur ad aquas diuinæ gratiæ, pietatis & sapientiæ, & tãdem applicabimus ad pisces, qui in eisdem aquis nutriuntur, denotatos per pisces, quos comedit Christus iam in meliorem sortem per resurrectionem mutatos.

Ori.s.Num.ho.2. — *Virtutes cuiusque.*

Signa secundum quæ castrametabantur filij Israel. Num. 2. a. dici possunt vniuscuiusque virtutes, aut inclinationes.

Glo.int.s.Exo. 31. — *Perpetua quies.*

In signum perpetuum datum est sabbatum, & in fœdus perpetuum. Exo. 31. c. Eze. 20. b. vt designetur prius bona opera consummari debere, vt postea in perpetuum quiescatur.

Lyr.s.Is.33. — *Prædicatio Dei. Prædicatio Antichristi.*

Signum quod non potest Hierusalem vltra dilatare. Isa. 33. d. est prædicatio Dei. Vel prædicatio Antichristi, non valens vltra procedere. Vel dicitur de Sennacherib, qui non poterat contra Hierusalem preualere. Vel de Hierusalem non reędificanda.

Aug.s.Ps.59. — *Tribulationes huius vitæ. Præcepta Christi.*

Significatio quam dedit Deus metuentibus se. Ps. 59. sunt tribulationes huius vitæ, quibus admonentur fideles fugere à ventura ira. Signa etiam, quæ faciunt luminaria, sunt præcepta Christi, quæ docent fugere ab ira superuentura. Gen. 1. b.

Glo.ord.s.Exo. 13. — *Implere præcepta.*

Signum in manu. Exo. 13. b. est quum id, quod in memoria habetur, ex præceptis Dei opere completur. Item cùm fides præfertur operibus, vt pendeant ex fide.

Aug.epist.59. & 12.contra Fau. 13. Philo. quod deterior potiori insidietur. — *Circuncisio. Lex.*

Signum positum in Cain. Gen. 4. c. designat in Iudæis vel circuncisionem, vel legem quam seruant, vt testes sint eorum, quæ pro Christo nos allegamus. Designat etiam, quòd non auferatur malitia à terra, sed in ea perseueret. Et signum fœderis est arcus cælestis: & etiam circuncisio. Gen. 9. d. 17. b. Signa etiam data Mosi, indicant Iudæos signa quærere. Exo. 3. c. 4. b. Signa autem sunt data eis in passione Christi. Ps. 134.

Amb. de fug. sec. 7. Glo.int.s.Is.5. Euc.q. in Ps. — *Vexillum belli.*

Signum quod leuauit Deus in nationibus. Is. 5. g. est vexillum belli contra Iudæos, vel vexillum Antichristi contra Fideles. Et signa quæ posuerunt Babylonij in templo, sunt vexilla bellica in signum trophæi. Ps. 73.

Gre.s.1.Reg.2.

Signum datum Eli, quòd filij eius morituri essent ambo in vna die. 1. Reg. 2. g. designat errorem pastorum, signum esse perditionis gregis.

Hie.s.Is.18. Glo.ord.s. Eze.16 — *Prædicatio hæreticorum.*

Signum in montibus, est superba prędicatio hæreticorum. Is. 18. a. Ps. 73. Et signa prostitutionis Hierusalẽ, sunt vitia non occultata, sed potius prædicata. Eze. 16. c.

Hie.s.Is.30. — *Memoriale magni mali, aut boni.*

Signum super collem dicitur, quod ponitur in memoriam alicuius magni mali, aut boni transacti. Ita dicit Dominus ex persecutione Iudæorum paucos relinquendos, quasi signum & memoriale grauis castigationis Dei. Is. 30. d.

Hie.s.Is.64. — *Iustitia legis Iudæorum.*

Signum superbiæ in capite Esther, quod erat diadema, typus est iustitiæ legis Iudæorum. Esth. 14. d.

Amb. de Isaac. 8. Gre.29.mor.2. & s.Cant.7. Rup.s.Cant.7. Hie.s.Agg.2. Aug s.Ioan.tra.25 Rup.6.s.Ioan. — *Christus in corde, in ore, & in operibus. Excellẽtia Christi super cæteros homines. Anima per Christum restituta. Iudæa.*

Signaculum est Christus, in corde quidem, vt semper eum diligamus, in fronte, vt semper eum confiteamur, in brachio verò, vt semper benè operemur. Cant. 8. b. In corde quoque signaculum ponitur, quando fidei eius mysterium in custodiam nostræ cogitationis imprimitur. Iob 38. b. Signaculum etiam supra cor sponsi, est fortitudo animi in defensione scripturarum. Signaculum Zorobabel, est Christus, quia hunc significauit Pater. Agg. 2. d. Signauit autem pater filium, dando ei proprium quiddam, quo non confunderetur cum genere humano, sed per ipsum liberaretur genus humanum. Ioan. 6. c. Vt ita esset illud Ps. 44. Vnxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis.

Hie.s.Iob.38. Gre.29.mor.2.

Signaculum quod restituetur. Iob 38. b. est anima, quæ in Adam dissipata est, & per Christum restituta, & signaculo fidei insignita. Vel est Iudæa habens signata mysteria.

Hie.s.Iob 9. Gre.9.mo.3.4. — *Absconsio sanctorum prædicatorum.*

Sub signaculo claudere dicitur Deus stellas. Iob 9. a. quando Sancti latent in hoc mundo. Vel quando prædicatores suos nunc Iudææ oculis subtrahit, quos postmodum ostẽdat. Vel quasi sub signaculo stellas claudit, dum prædicatores suos per silentium intra semetipsos retinens, cæcis iniquorum mentibus cæleste lumen absconditur.

Hie.s.Ier.32. — *Crux Christi.*

Signaculum emptionis agri quem emit Ieremias, dici potest crux Christi. Ier. 32. g.

Amb.exhor.ad vir. — *Virgo. Virgo Maria.*

Signatus fons, dici potest virgo, cuius puritatem nemo perturbat. Cantic. 4. d. Peculiariter autem dicitur de Virgine Maria.

Amb.s.2.Tim. 2. Gre.29.mor. 2. — *Baptizati. Fides.*

Signati spiritu promissionis, sunt, qui baptizãtur, & fidem suscipiunt. Eph. 1. c. 4. g. 2. Tim. 2. c. Signaculum autem dicitur ipsa fides, & restituitur signaculum, vt lutum, quum eos, quos nunc fideles credimus, in persecutione fidei hostes inuenimus. Iob 38. b.

Ori.s.Eze.ho.14. Hie.s.Is.8.29. Euthim.prolo.in Ps. Aug s. Apo.ho. 4. — *Asconderemysteria Iudæis. Clausa scriptura Iudæis & Gentibus.*

Signare legem, est abscondere mysteria Iudæis. Is. 8. c. Et signatus liber erat sacra scriptura. Is. 29. d. Apo. 5. a. 10. b. Erat autem signata scriptura Iudæis, præcipuè vocatio Gentium, & ipsorum Iudæorum dissipatio: ne eam igni traderent, & vt Christi opus redemptionis impleretur. Aliis autem erat signata propter diuersitatem idiomatis Hebraici à Græco & Latino. Vnde in aliam linguam translatus, non plenè exprimitur. Signata etiam erat scriptura, propter varios & figuratos loquendi modos: ne porcis traderentur margaritæ.

Gre.12.mor.11. & 27.mor.18. — *Seruans Deus peccata punienda. Memoria peccatorum.*

Signantur quasi in sacculo delicta nostra. Iob 14. d. quia hoc, quod nos exterius agimus, nisi pœnitentia interueniente diluamus, in secreto iudiciorum Dei sub quadam occultatione seruatur, vt quandoque etiam de sigillo secreti exeat in publicum iudicij. Vnde etiam per Mosen dicitur. Deut. 32. e. Nonne hæc condita sunt apud me, & signata in thesauris meis? In die vltionis reddam illis. Quum verò pro malis, quæ fecimus, disciplinæ flagello atterimur, & hæc per pœnitẽtiam deflemus, iniquitatem nostram signat & curat, quia nec inulta hic deserit,

ſerit, neque in iudicio punienda reſeruat. Vel certe peccata noſtra ſignantur in ſacculo, quũ mala, quę fecimus, ſolicito ſemper corde penſamus. Sic dicebat Dauid. Pſal. 50. Iniquitatem meam ego cognoſco, & delictum meum coram me eſt ſemper. Signat etiam in manu omniũ hominum opera Deus, quia dum virtus incomprehenſibilis maieſtatis agnoſcitur, ab vno quoque ſubtilius ſua vita penſatur. Vel quia ſic Deus rationabilem creaturam condidit, vt quod egerit, ignorare non poſſit, ſiue prauum id ſit, ſiue rectum. Iob 37. b. *Cognitio ſui.*

Signaculum ſimilitudinis dicitur diabolus, quia ſuam conatur diabolus imaginem imprimere, Chriſtus autem etiam eſt ſignaculum ſimilitudinis, ſecundùm quòd imprimit imaginem Dei. Eze. 28. c. Vel dicitur Lucifer ſignaculum ſimilitudinis, ob expreſſionem. De ſigillo quippe anuli talis ſimilitudo imaginaliter exprimitur, qualis in ſigillo eodẽ eſſentialiter habetur. Angelo maius aliquid tribuitur, quum non ad ſimilitudinem Dei conditum, ſed ipſum ſignaculum ſimilitudinis dicit, vt quo ſubtilior eſt in natura, eo in illo ſimilitudo Dei plenius credatur expreſſa. *Diabolus imprimens ſuam imaginem. Perfectiori imago Dei in Lucifero.* *Ori. ſ. Eze. ho. 13. Gre. 32. mor. 24.*

Siim.

Siim fundantes Chaldęam, deſignant peſſimos dęmones inſtituentes proſpera mundi cũ multitudine vitiorũ. Iſa. 23. c. Hebraice ſcribitur Ciim, quod Pſ. 71. ponitur pro Æthiopibus deſerta incolentibus. *Dæmones.* *Hie. ſ. Iſ. 23.*

Silere, Tacere, ſilentium.

Silere, eſt non loqui: quod & tacere dicitur, differunt tamen, quòd is ſilere dicatur, qui nõdum cœpit loqui: tacere verò, qui iam cœpit. Confunduntur tamen hæc inter ſe. Silere autem interdum, eſt ceſſare à bello. 1. Mach. 9. f. Siluit terra annis duobus. Expaueſcere. Hab. 2. b. Sileat à facie eius omnis terra. Expectare. Iob 3. d. Nonne diſſimulaui, nonne ſilui? Negligere. Eſther. 4. d. Si enim nunc ſilueris. Quieſcere. Pſ. 106. Siluerunt fluctus eius. Idem etiã eſt tacere. Item vita carere. Iob 3. b. Nunc dormiens ſilerem. Repudiare. Pſ. 27. Deus meus ne ſileas à me. Tacere etiam eſt differre. 2. Reg. 13. d. Nunc ſoror mea tace, frater tuus eſt. Obliuiſci. Iſ. 62. a. Propter Sion non tacebo.

Silere quandoque eſt diſſimulare: & ſilens Iacob iniuriam Sichen, deſignat Deum diſſimulantem peccata ad pœnitentiam. Gen. 44. a. Silet etiam Deus in dilectione Sion, quum nõ caſtigat, ſed ignoſcit, & expectat ad pœnitentiam. Soph. 3. d. Pſ. 49. Iſa. 42. c. 57. e. 65. a. Demũ ſilere dicitur, quia non ſtatim vindicat in proteruos: & quia nondum venit ad iudicium. Pſ. 34. 82. Non autem ſilet nunc à præceptis: per quæ ſemper loquitur nobis. Tacere ediuerſò dicitur Deus aliquando, dum non miſeretur. Iſa. 64. d. Nunquid ſuper his continebis te Domine, tacebis, & affliges nos vehementer? *Diſſimulans Deus. Expectans ad pœnitentiam. Dans præcepta. Non miſereri.* *Hie. ſ. Sopho. 3. & ſ. Iſ. 5. Aug. ſ. Pſ. 34. 49. 82. & de ouibus. 3.*

Tacens Iob ad deſpectionem propinquorum. Iob 31. d. deſignat Chriſtum tacentem tanquam ouem in paſſione. *Silentium Chriſti.* *Gre. 22. mor. 17.*

Silentium Zachariæ vſque ad ortum Ioannis filij ſui. Luc. 1. deſignauit ceſſationem prophetarum in populo Iſrael. Vel taciturnitatem ænigmatum prophetarum vſque ad ortum Ioannis & Chriſti, quando cœperunt manifeſtari. Silebant autem in populo Iudæorum, qui verbum Dei amiſerant. *Ceſſatio prophetarum in Iſrael.* *Ori. ſ. Luc. hom. 5. Cle. Alex. adhor. ad Gentes.*

Silentium populi Hieruſalem, ne reſponderent Rapſaci, deſignauit non contendendum cum diabolo in tentationibus, nec altercandum cum hæreticis, ne fallantur ſimplices. 4. Reg. 18. g. Iſa. 36. d. *Fugiendæ tentationes.*

Silere dicitur terra à facie Dei: quia nemo coram ipſo gloriari debet. Hab. 2. d. Soph. 1. b. Ita ſilet omnis caro à facie Domini. Zac. 2. d. *Non moueri cõuitiis.* *Glo. ord. ſ. Sop. 1.*

Silet à bonis, qui bene ſibi conſcius falſis conuitiis non mouetur, non æſtimans plus ponderis in alieno eſſe conuicio, quàm in ſuo teſtimonio. Pſ. 38. *Compunctio.* *Amb. 1. officio. 5. Glo. int. ſ. Iſ. 47.*

Tacet, qui ſe reum agnoſcit, & compungitur. Leu. 10. a. Sic tacet Babylon. Iſ. 47. b. *Hie. ſ. Iſ. 62. Hie. & Gregor. ſ. Pſal. 31.*

Silentium non dandum Deo, eſt non ceſſandum eſſe ab eius laudibus & orationibus. Sic non tacent cuſtodes tota die & nocte. Iſ. 62. c. Et non tacent oculi, quum non ceſſant à fletu. Ierem. 14. c. Thre. 2. f. 3. e. Ediuerſò tacere dicitur, qui non confitetur peccata ſua, nec laudat Deum. Pſal. 31. *Laudare Deum. Orare. Confiteri.*

Silere, eſt mentem à terrenorum deſideriorum voce reſtringere. Iob 3. d. Silebit ſolitarius, reuelata ſibi gaudens myſteria, vel non opus habens excuſatione peccati, quod matura cõfeſſione pręuenit. Vel ſilebit, quia non miſcebit ſe iuuenibus tumultuantibus, & quia facile ſuſtinebit iniurias. Thre. 3. d Silent etiam, quia nullis prauæ actionis clamoribus perſtrepunt. Omnis namque iniquitas apud ſecreta Dei iudicia habet voces ſuas, vnde ſcriptum eſt. Gen. 18. c. Clamor Sodomorum & Gomorrheorum multiplicatus eſt. Deſignatur etiam trãquillitas contemplationis. Silentium autem media hora, deſignat breue tempus huius vitæ. Apocal. 8. a. *Tranquillitas à terrenis deſideriis. Ceſſare à peccatis. Tranquillitas contemplationis. Breuitas vitæ.* *Amb. de obit. Valen. Gre. 5. mor. 6. 7. & 30. mor. 24. & ſ. Ezec. ho. 14.*

Silentium quietum in natiuitate Chriſti, incredulitatem incarnationis eius apud Iudęos deſignabat. Sap. 18. c. Et conticeſcentes in tenebris impij, ſunt Iudæi non confitentes Chriſtum, ſed perſiſtentes in errore. 1. Reg. 2. b. Sic conticuit Moab nocte. Iſ. 15. a. Vbi etiam deſignantur dæmones ceſſantes à tentationibus, in cordibus verò peccatorum manentes. Silent etiam fluctus, cùm ceſſant tentationes. Pſalm. 106. Et ſilens terra, eſt quies à tentationibus Mach. 7. g. *Incredulitas Iudæorum. Ceſſantes dæmones à tentando.* *Gre. ſ. 1. Reg. 2. Hie. ſ. Iſ. 15. Arn. ſ. Pſ. 106. Ric. de S. Vict. de vitio mutabilit. 2.*

Glo.int.s.Exo.14. Hie.s.Is.14. — *Quies Sanctorũ post tẽtationẽ.*

Tacere pugnante Deo. Exo.14.d. indicat tranquillitatem, quæ habetur in tentationis fine. Et silens terra mortuo rege Babylonis, designat quietem Sanctorum eiecto diabolo. Is.14.b.

Gre.4.mor.30. — *Gloria cælestis.*

Sileret homo, & dormiens suo somno requiesceret. Iob 3. b. dum ad æternæ requiem patriæ ductus, quasi secessum quendam à clamore humanæ infirmitatis inueniret. Post peccatũ namque quasi clamans vigilat, qui contentionem carnis propriè repugnans portat.

Hie.s.Is.8.32. — *Doctrina Christi pacifica. Obedientia præceptorum.*

Cum silentio vadunt aquæ Siloe. Is.8.b. quia doctrina Christi est pacifica. Silentium quoque est cultus iustitiæ. Is.32.b. quia fides est in silentio. Silentium autem, in quo est fortitudo, est obedientia præceptorum Dei. Is.30.d.

Hie.s.Amos 3. & s.Hos.4. — *Desolatio Iudeæ. Vanæ interpretationes Iudæorum.*

Silentium Iudeæ desolationem eius indicat. Silentium autem habent Iudæi in scripturis, quando dant eis vanas interpretationes, nec ad spiritus veritatem attingentes. Amos 8. a. Hose.4.b.

Ori.s.Mat.ho.23.

Tacere dicuntur iusti, non obmutescere. Contrà mali obmutescunt, vt Sadducæi: sed non tacent. Mat.22.d.

Hie.s.Amos 5. Rup.s.Amos 5. Amb.s.Ps.118. serm.2. Hie.s.Is.42. — *Silentium prudentis Prædicatoris, & Christi. Silentium discipuli.*

Tacet prudens prædicator tempore malo: ne mittat margaritas ante porcos. Tacuit etiam prudens, quando Christus coram persecutoribus non aperuit os suum. Amos 5.c. Iob 16.a.

Tacens adolescens est prius discens quàm loquatur. Tacere enim eorum est, qui discere debent. Thr.3.d Iob 6.d.11.a.13.a.29.d.33.d. Sic tacent insulæ ad Deum, quum, relictis idolorum sermonibus, audiunt verbum Dei. Is. 42.a.

Lyr.s.Amos 6.

Tacere debent de Deo peccatores: quia non est speciosa laus in ore peccatoris. Amos 6.d. Vel dicit: Tace, ne videlicet dicat aliquod verbum vnde peccator conuertatur.

Glo.ord.s.Thr.2. — *Praua exempla Doctorum.*

Conticuerunt senes, quum recta animi consilia perierunt. Et qui debebant docere populum, ob prauam vitam siluerunt. Thr.2.d.

Glo.int s.Ier.8. Hie.s.Is.24. — *Non inuocare Deum. Cessatio voluptatum.*

Silere in ciuitate munita, est non inuocare Deum, confidendo in terrenis auxiliis. Ier.8.e.

Conticescet dulcedo citharæ, quando voluptates in fine mundi cessabunt. Is.24. b.

Silex, vide Lapis.

Siliqua.

Siliqua, est folliculus, siue integumentum leguminum grana includens, & si quid leguminibus est simile.

Amb s. Luc.15. Hie.epist. Beatit. — *Verba inania. Carmina Poetarum. Ebrietas, & luxuria.*

Siliqua intus inanis, foris mollis, significare potest exilem virtutem inanium hominum, verborumque iactantiam, qui nihil prodesse possunt: sed inani quadam philosophiæ seductione animos audientium vanis phantasiis implent: sicut siliquis corpus non reficitur, sed impletur. Talia sunt carmina poëtarum. Siliquæ etiam sunt ebrietas & luxuria, quibus saturari cupiebat filius prodigus. Luc.15.c.

Silo.

Silo, id est, dissoluens, vel discalceans, seu pax, aut abundantia, ciuitas in tribu Ephraim ad Septentrionem Bethel, in qua primò post transitum Iordanis posita est arca cum tabernaculo testimonij, ibique mansit, donec capta est arca à Philisthæis. Videtur eadem cum Galgala, seu pars eius. Ios.20.a.22.b. Iud.21.b.

Gre.s.1.Reg.4. Rup.1.s.Reg.17. — *Sacra scriptura. Populus Iudaicus.*

Silo, vt ibi erat arca Domini, typus est sacræ scripturæ. 1.Reg.1.a. Secundum aliquos autem interpretatur missus, & est typus legis Mosis, qui missus fuit ad Pharaonem. Exo.3. b. Venire autem dicitur in Silo, qui mittitur ad prædicandum. 1.Reg.4.a. Et destructio Silo, est dissolutio cultus legis veteris. Ier.7 c. Ps. 77. Repulit tabernaculum Silo. Potest etiam significare populum Iudaicum, vbi prius erat arca Domini, sed inde translata, non est illuc reducta, sed transiit ad Gentes, qua ratione interpretatur abruptio, seu auulsio.

Ori.s.1.Reg.1. — *Auelli à terrenis.*

In Silo, hoc est, in auulsione, vel excalceatione, offertur sacrificium Domino, quia tunc offerimus sacrificium acceptum Deo, quum auellimur à terrenis, & soluimus calceamenta mortalitatis. 1.Reg.1.á.

Glo.ord.s.1.Reg.1 — *Obedientia Christi.*

In Silo, vt interpretatur missus, aut amissio, adorauit & immolauit Elcana, designãs Christum, qui tam viuendo, quàm moriendo Patri obediens fuit. 1.Reg.1.a. De quo Phil.2. a. Factus est obediens Patri vsque ad mortem.

Siloe.

Hie.s.Is.8. Epiph.1.cont.hæresiar.tom.3. — *Doctrina Christi.*

Siloe, id est, missus, vel mittens, aut ramus, siue telum, nomen fontis, aut potius torrentis intra ciuitatem Hierusalem ad radices montis Sion: cui, quòd non aquis iugibus, sed diebus certis tantùm ebulliat, piscinæ aut natatoriæ nomen datum est. Designat doctrinam Christi, quæ vadit cum silentio. Is.8.b.

Aug.ho.43. Cyr 6 s.Ioan.15. Chry.s.Ioan.hõ.56. Ori.s.Is.ho.56 Amb.3.de sacr.2. — *Christus. Crux Christi. Apostoli.*

Siloe, id est, missus, designat ipsum Christum, qui missus est ad tollendam nostram cæcitatẽ, ideo ibi illuminauit cæcum. Ioan. 9. b. Item crucem Christi, per quam illuminantur oculi nostri. Potest etiam significare Apostolos, & ministros ecclesiæ, qui mittuntur ad baptizandum.

Simeon.

Simeon, id est, audiens, vel exauditio, secundus filius Iacob & Liæ, qui cum fratre Leui inuasit Sichimitas, ob stuprum Dinæ, qui postmodum ligatus fuit à Ioseph coram fratribus suis. Gen.29.g.34.d.42.f. De eius tribu erant Scribæ, & Pharisæi.

Simeon vt interpretatur, exauditio, in bonum sumi potest, quum quis audit Deum, & in malum, quum quis audit diabolum, qui dicit. Hæc omnia tibi dabo, &c. generatur post Ruben, hoc est, post rectam intentionem, quia habita recta intentione, per obedientiam exequenda sunt opere mandata Dei, qua ratione designat populum Christianum in ecclesia, qui audit legem tempore noui testamenti. Ge.29.g. Iosu.19.a. Potest etiam designare dolorem pœnitentiæ, qui sequitur timorem: vnde meretur exaudiri à Deo.

Obedientia. Populus Christianus. Dolor pœnitentiæ. — *Ori. s. Ios. ho. 14. Geor. Vene. Cant. 2. tomo 7. cap. 6. Beda s. Gen 30. Ricar. de S. Victo. de 12. patriar. 9.*

Simeon, qui cum Leui inuasit Sichimitas, typus est Scribarum & Pharisæorum aduersus Christum, eiusque discipulos. Vel designat gulam cum luxuria, quę inuadunt homines ociosos, Ge.34.d. 49.a.

Scribæ, & Pharisæi. Gula. — *Ori. s. Gen. ho. 17. Amb. de bene patriar. 3. Ber. ser. paruo. 8.*

Fuit alius Simeon senex iustus & timoratus, qui gestauit Iesum in vlnis, designans exercentes opera misericordiæ. Luc. 2. d. Typus est etiam præsentis æui carnali senio iam defessi, qui per nouum hominem renouatur, vt aquila.

Exercentes opera misericordiæ. Aetas vetusta. — *Fulgen. ad Transimam 1.*

Simia.

Simia, est animal figura proxime ad hominem accedens: quæ cauda caret: & humana opera exteriora & gestus plurimum imitatur.

Simia vt imitatur hominem, falsas hæreticorum rationes significare potest, quæ veri similitudinē præ se ferunt: & etiam ipsos hæreticos, qui exterius Sanctos imitantur, vt decipiant: & præterea Philosophos. 3. Reg. 10. d.

Rationes hæreticorum. Heretici. Philosophi. — *Hie. s. Isa. 2.*

Simila.

Simila, est farina alba, & flos, seu deliciæ farinę triticeæ, vnde delicatus conficitur cibus.

Simila cocta diuinam sapientiam significare potest & meliorem sortem diuinitatis, quam in Dei seruitio puro, mundo, atque fideli diuina præstante gratia, comparamus. Lc. 7.a. 9.a.

Simila cum melle, est persona filii Dei, qui est granum frumenti factus homo, vt simila, est pinguedo tritici. Simila refertur ad humanitatem, mel ad diuinitatem. Eze.16.c. Et simila frixa oleo, est caro Christi à peccati labe mundissima, sed ob humanę salutis amorem, crucis sartagine tosta. 2. Reg.6.d. Lc.6.c.

Diuina sapientia. Christus. Caro Christi. Puritas. Sapientia. Litera cū spiritu. — *Geor. Vene. Cant. 2 tomo 3. cap. 10. Hie. s. Eze. 16. Ruper. 1. s. Mat.*

Simila in sacrificio Domini misceri solita, puritatem, cognitionem Dei, sapientiam, & mysteria Christi, ac etiam theologiam significare potest. Ge.18.a. Exo.29.a. Le.2.a.5.c.6.b.7.a. 24.a. Et simila cum melle designat delicatos sensus sacrę scripturæ, vel literam cum sensu mystico. Exo.16.g. Eze.16.c. Abraham offert panes ex simila: quia magis spiritualis. Lot vero ex farina, quia non ita penetrauit secreta. Vel simila, est crassior cognitio: farina verò subtilior: qualis in euangelio. Miscetur cum oleo, nempe misericordiæ.

Tres decimæ similę, significant confessionem Trinitatis, & etiam humanitatis Christi. Le. 14.b. Duę verò decimę similę, cōfessionē diuinitatis & humanitatis in Christo. Le.23.b. 24.b

Simila frixa in sartagine, est munda mens iusti zelo, sancti amoris cremata. Le.6.c.

Simila præterea ipsam ecclesiam, & communem vitam significare potest. Ge.18.a. Leu.2.a.

Simila, quæ offertur à non valente offerre turtures vel columbas, est adeo leuis pœnitentia, vt dubium sit an sufficiat, vnde non illi superfunditur oleum, cùm dubitetur, an misericordia & compassione dignus sit, nec ponitur thus, quum nesciatur vtrum boni odoris sit eius oratio, quam frequenter præuaricatus est. Le.5.c.

Confessio Trinitatis. Confessio diuinitatis, & humanitatis. Mens iusti. Ecclesia. Communis vita. Leuis pœnitentia. — *Ori. s. Le. ho. 2. 13. & s. Ezec. ho. 6. Amb. 1. de Abra. 5. Isyc. s. Leui. 2. 6. 7. Beda s. Exod. 16. Ruper. 1. s. Leuit. 8. Isyc. s. Leu. 23. 24. Gre. s. Eze. ho. 1 2. Glo. int. s. Gen. 18. Isyc. s. Leui. 5.*

Similis, similitudo, Assimilari, Dissimilis.

Similia, dicuntur, quæ eadem affecta sunt qualitate, & vnum asimilatur alteri quando similem acquirit qualitatem, seu affectum. Disimilia verò contrario se habent modo.

Asimilatus est Deus in manibus prophetarum. Hose. 12. c. quia per multas similitudines se manifestauit.

Similis Mosi dicitur propheta suscitandus, hoc est, Christus, nempe secundum carnem, non secundum maiestatem. Deut.18.d.

Assimilauit Deus Cyrū. Is. 45.a. quia fecit ipsū præcedere in figura Christi, & prędicatorū.

Similitudo manus hominis in visione Cherubim, designat verbum humanatum autorem & operatorem esse mundi. Eze.1.b. Similis Iob, hoc est, Christo non fuit in terra. Iob. 1. b. quia ipse Deus & homo: & filius Dei per naturā, quū alii sint per gratiā, & solus sine peccato.

Verbum incarnatū autor mundi. — *Hie. s. Hose. 18. Aug. s. Ioan. tra. 24 Hie. s. Isa 45. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 4. cap. 3. Gre. 2. mor. 22.*

Similitudo Dei in homine, est secundum mores & charitatem, erit autem principaliter in gloria. Gen.1.c. 1. Ioan.3.a.

Similitudo hominis in animalibus designat imitationē Christi, quā habebāt Euāgelistę, & alii Sācti. Ez.1.b. Assimilari etiā dicitur in nomine Israel, qui verè est Israelita per fidē. Is. 44.a

Imitatio Christi. Fides. — *Glo. int. s. gen. 1. Hie. s. Isa. 44.*

Similitudo tabernaculi, vel sanctuarii, quam ostendit Deus Mosi. Exod. 25. a. est imitatio cælestium ciuium in charitate Dei & proximi.

Similis facta caro manus Mosis, carni reliquiæ, quum prius esset leprosa. Exod.4.b. designat Israel prius infidelitate affectum, in fine mundi ad fidem conuersum, cum vniuersa ecclesia saluandum.

Similitudo pruinæ in manna. Exo.16.c. ad Christum refertur, quem significat pruina.

Similis iunctura tabularum tabernaculi similes virtutes fidelium, præcipuè autem fidem, spem, & charitatem designat. Exo.26.e.

Similitudines auri, sūt figuræ veteris testamēti, & etiā parabolę, & exēpla, quę proponūtur

Imitatio cælestium. Cōuersio Iudæorū in fine mundi. Similitudo virtutum. Figuræ veteris testamenti. — *Glo. ord. s. Exo. 25 Glo. ord. s. Exo. 4. Glo. ord. s. Exo. 16. Glo. int. s. Exo. 26 Ori. s. Cant. hom. 2.*

incipientibus. Item ministeria Angelorum in ecclesia. Cant.1.c. Similitudo autem vna rotarum. Eze.1.d. designat concordiam veteris, ac noui testamenti, & partium eorum.

Aug.1. de Trini.8. Gre.s. Eze.ho.6. Amb.s. Rom.8. Gre.24.mor.2.3. — *Ministeria Angelorum. Cōcordia vtriusque testamenti.*

Similitudo carnis peccati dicitur fuisse in Christo, & non caro peccati. Rom. 8.a. quia cū eadem sit caro Christi, quæ & nostra, non tamen ita facta est in vtero & nata, sicut caro nostra: ideo non fuit caro peccati. Vnum autem de similibus dicitur loqui Christus. Iob. 33. c. quia per hoc quod factus est similis nobis, interpellat pro nobis.

Arno. & Hila. s. Psal.142. Hie.s.Eze.1. — *Peccator resipiscens. Quatuor genera creaturarum.*

Similis est descendentibus in lacum, qui peccauit, sed resipiscit. Vel est similis iis, qui sunt in periculo descendendi in infernum. Ps.142.

Similitudo quatuor animalium, designat quatuor genera creaturarum, cęlestium, terrestrium, infernorum, & supercælestium. Et horum vna est similitudo hominis: vt omnia in mundo rationabilia demonstrentur. Eze.1.a.

Hie.s.Eze.1. Gre.s.Eze.ho.8. Gre.s.1.Reg.6. Hie.s.Iob.39. — *Memoria peccatorum.*

Similitudo gloriæ Domini erat, quam vidit Ezechiel: vt declaretur ipsum non vidisse gloriam Domini in propria specie. Eze.1.g.

Similitudo annorum. 1. Re.6.a. est memoria turpitudinis peccatorum in resipiscentibus: quæ iam est sine fœtore, quando dolorem habent de peccatis. Idem designabunt similitudinem murium.

Glo.ord.s.Exod.7. Aug.s. Apo.ho.7. Hie.s.Psalm.143. Glo.ord s.Exo.20. — *Simulatio dæmonum & hæreticorum.*

Similis dicitur esse penna Struthionis pennis Herodii, & Accipitris. Iob.39.b. quia ecclesia eandem naturam habet, quam mali & rapaces, sed non vtitur ad malum.

Similiter facientes malefici signa, vt fecerat Moses. Exo.7.b. designant dęmones, aut hęreticos transfigurantes se in Angelos lucis. Ita similis auro dicuntur coronę hæreticorum, & dæmonum. Apo.9.b. quia imitantur ecclesiam, in qua sunt coronę aureæ. Vt similitudo tēpli dicuntur ornatæ filiæ hęreticorum. Ps.143. quia non habent veram ecclesiam, sed similitudinem ecclesiæ.

Glo.int.s.Exo.30. — *Superbia.*

Similitudo in cęlo, vel in terra, vel in aquis designat superbiā, auaritiā, & libidinē. Exo.20.a.

Similem compositionem facere ei, quod offertur Deo, est assumere sibi honorem diuinum. Exod.30.d.

Glo.ord.s.Ps.148

Similis fit homo iumentis peccādo: quia videtur carere ratione. Ps.48. Similis etiam est homo vanitati quia præterit ex parte corporis. Psal.143.

Hie.s.Isa.14. & s.Ezec.28.

Similis Altissimo dicitur Lucifer. Is.41.d. quia vt Deus habet Apostolos, & Prophetas, ita ipse pseudoapostolos & pseudoprophetas. Idem dicebantur signaculum similitudinis Dei ante peccatum. Eze.28.c. Similis autem dicitur effectus Lucifer aliis, quia similiter condemnatus est à Deo. Is.14.c.

Glo.int.s.Isa.36. Hie.s.Ezec.8. Hie.s.Eze.31. — *Vitia in anima.*

Similem terram terrę promissionis promittebat Rapsaces Iudæis, si ei assentirentur, quū tamen similis inueniri non possit, designans diabolum, quando dixit. Eritis sicut dii. Is. 36.d.

Similitudo reptilium & animalium in parietibus templi. Eze.8.d. designat vitia in anima.

Non est assimilatum lignum paradisi cedro, quia Angeli non se per superbiam extulerūt, vt Lucifer. Eze.31.c.

Lyra.s.Ier.23.

Dissimilis est fortitudo malorum Prophetarum, patribus videlicet antiquis, qui confidebant in Domino, non in mendaciis. Ier.23.c.

Simon.

Simon, id est audiens, vel obediens, nomen est multorum.

Simon frater Iudæ Machabæi, qui institutus à patre princeps consilii, typus est Prædicatoris, qui debet ea consulere, quæ sunt ad Deum. 1. Mac.2.b. 5.g.

Glo.ord.s.1.Mac.2. Ori.s. Cant.hom.1. & s Matt. cap.16. Hier.s.Marc.14. Amb.s Luc.7. Amb. epist.29. — *Prædicator. Princeps huius mundi. Mundus. Populus Iudaicus. Lex. Synagoga.*

Simon leprosus, cuius domus impleta est odore vnguenti, typus est principis huius mundi, in cuius domum ingressus Christus, eam odore doctrinæ & gratiæ repleuit. Matth. 26.a. Mar.14.a. Ioan.12.a. Vel designat ipsum mundum prius infidelem, postea verò fidelem. Potest etiam significare populum Iudaicum, & legem.

Simon qui iudicauit Magdalenam, & etiam ipsum Christum, typus est synagogæ iudicātis & condemnantis Christum & ecclesiam. Luc.7.f.

Ori.s. Mat.ho.35. Hil.s.Mat.can.35. Hier. Aglasiæ. Hie.s.Marc.15. Gre.8.mor.30. & hom.32. — *Gentiles. Obedientes. Hypocrita.*

Simon Cyreneus, qui portauit crucem post Christum, designare potest Gentilem populum, qui Christi crucem amplexus est. Designat etiam obedientes. Mat.27.b. Mar.15.b.

Vt autem portauit crucem in angaria, designat eum, qui laborat pro laude humana. Cogunt enim homines laudantes ad hunc laborem, ad quem non cogit timor & dilectio Dei. Crucem enim in angaria portat, qui quasi ad præceptum Domini carnem domat, sed tamē spiritualem patriam non amat. Vnde & Simon idem crucem portat, sed nequaquam moritur, quia omnis hypocrita corpus quidem per abstinentiam afficit, sed tamen per amorem gloriæ mundo viuit.

Simplex.

Beda s.Gen.25. — *Spiritualis homo. Gentilis populus.*

Simplex dicitur, quod non habet multiplicitatem, seu multarum rerum compositionem, simplex homo, qui verus est & syncerus, & simplex cibus, qui purus est, & non affectatus.

Simplicitas Iacob, vnitatem hominis spiritualis nequaquàm in diuersa diffusi, & bonam ac synceram voluntatem significat, & etiam populum Gentium. Gen.25.d. Et simplices, vt columbæ, sunt minimè fallaces. Mat.10.b. Iob.8.d.9.c.12.a.21.a.33.a.

Gre.1.mor.10.27. — *Simpliciter operans Christus.*

Simplex Iob designat eum, qui simpliciter se habet in operibus quę agit. Designat etiam ipsum Christum verè mansuetum. Iob.1.a.

Recta intentio. Simplex oculus rectam intentionem significare solet, per quam totum corpus operum illustratur. Matt. 6. c. *Au. 2. ser. domini in monte.*

Simulacrum, vide Imago. Simulare, vide Fingere.

Sin, Sinai.

SIn, id est, rubus, vel odium, vel tentatio: octaua mansio filiorum Israel in deserto: quò peruenerunt de Elim, vel de mari. Inde autem venitur in Raphidim: quia qui resistit tentationi, venit ad consolationes. Vnde ibi videtur Deus, & loquitur, sed est ibi tentatio: quia Satanas transfigurat se in angelum lucis. Exo. 17. a. Num. 33. b. Scribitur autem per camach: *Ori. s. Exo. ho. 11. et s. Num. ho. 27.*

Passio, & resurrectio Christi. Labores, & tentationes. Sin, hoc est, rubus, vel odium, signum esse potest passionis & resurrectionis Christi, ideo est octaua mansio, & ibi patimur odium, & inimicitias infidelium. Exo. 16. a.

Sina, hoc est, tentatio, est vnde venit Dominus, quia per passionem & tentationem venit ad nos. Deu. 33. a. Similis est autem rubo tentatio: asperum quippe virgultum est, & quod difficile manu comprehenditur, significatur autem per hunc, quia quemadmodum eorum, qui in agone contendunt, corona in sudore & labore est. Sic & corona vitæ in tentationibus & tribulationibus consummatur. Le. 7. d. *Au. q. in Deut. 56. Isyc. s. Leui. 7.*

Lex. Remissio. Multitudo fidelium. Carnales. Synagoga. Sinai, hoc est, rubi, est mons vbi data est lex: & designat ipsam legem & remissionem, & etiam multitudinem Fidelium, & vt dicitur tentatio, designat Sanctos tentatos, in quibus habitat Deus. Ps. 67. Designat etiam carnales & terrenos, & synagogã. Exo. 19. a. 24. d. Le. 7. d. *Hie. de mansio. & s. Psalm. 67. Au. s. Psalm. 67. Amb. s. Ps. 118. ser. 19.*

Perfectio. Moses existens in vertice Sina, designat perfectum superare tentationes, quibus populus subiicitur.

Sin per cadic trigesima tertia mansio filiorum Israel, & interpretatur mandatum: dicitur etiam Cades, hoc est, mutata, quia ibi notatur veteris legis in nouam mutatio. Estque terminus Iudeę. Sic accipit Augustinus sup. Ps. 67. & secundum eum interpretatur mensura, & designat mensuram, qua Deus dat vnicuique secundum mensuram donationis Christi. Sina quoque est finis Iudeæ, quia per tentationes venitur ad perfectionem. Iosu. 15. d. *Hie. de mansio. Au. s. Ps. 67. Ori. s. Ios. ho. 19.*

E Raphidim quoque peruenitur in Sina, vbi data est lex, quia quum anima est laudabilis iudicii, capax est secretorum cælestium. Rursum quoque post Asiongaber venitur ad Sin, vt sit trigesima tertia mansio, quia semper fit reuersio ad tentationes. Num. 33. d. *Ori. s. Num. ho. 23.*

Sina in qua data est lex, dicitur coniuncta esse ei, quæ nunc est Hierusalem. Galat. 4. d. non loco: sed quia lex seruitutis signata per Sina, seruata fuit in Hierusalem inferiori, vnde eodẽ iugo seruitutis vterque locus premebatur, quousque descenderet illa noua Hierusalem desursum libera, quæ est mater nostra. *Geor. Vene. Cant. 1. tomo 7. cap. 35.*

Sinapis.

Sinapis est herba, seu semen, condimentum prestans epulis. Ipsum autem semen tritum & contusum tanta est acrimonia, vt lachrymas excitet comedenti, habet vim incisiuam bilis, & etiam phlegmatis, & contra venena.

Christus. Granum sinapis significare solet Christum, qui contritus per passionem exeruit virtutem in se latentem. Mat. 13. c. Mar. 4. c. Luc. 13. d. *Hil. s. Mat. ca. 17. Amb. s. Luc. 13.*

Martyres. Sancti. Sinapis significat etiam Martyres & Sanctos viros. Vt enim sinapis nisi conteratur, nequaquam vis virtutis eius agnoscitur, nam non contrita lenis est, si verò conteratur inardescit, & quod in se acerrimum latebat, ostendit. Ita vir Sanctus tribulatione contritus clarescit. *Gre. prol. mor. 4.*

Fides. Humilitas fidei. Granum sinapis non vnam similitudinem tenet, regni cælorum, & habitationis auium in ramis suis, sed habet aliam similitudinem vel imaginem perfectionis fidei, & vltimus eius vsus est iste, qui habetur apud homines in ministerio corporali. Matt. 17. e. Vt autem sinapis expellit venena, sic humilitas fidei vitia. Et vt sinapis facit plorare, sed purgat, sic feruens fides, de qua Ioan. 16. d. Plorabitis & flebitis vos. Diminuit autem sinapis bilem, hoc est, iram, & incidit phlegma, hoc est, fastum & superbiam. Alias autem teritur fides. Alias premitur. Alias seminatur, sed trita spargit odorem, vt in Martyribus. Fides autem vt granum sinapis transfert montes. Luc. 17. b. *Ori. s. Cant. hom. 3. & s. Matt. ho. 4. Aug. 1. q. in euang. 11. 22. & de Sãctis ser. 31. Amb. ser. 2. Cle. Ale. 1. pæd. 11. Hie. s. Matt. 13.*

Prædicatio euãgelii. Sinapis granum prædicationem euangelij significare potest, quę minima est omnium disciplinarum. Ad primam enim doctrinam fidem non habet veritatis, hominem Deum mortuum, scandalum crucis prædicans. Confer huiuscemodi doctrinam dogmatibus philosophorum, & libris eorum & splendori eloquentiæ, & compositioni sermonũ, & videbis quãto minor sit cæteris seminibus sementis euangelii. Sed ille cum creuerit, nihil mordax, nihil viuidum, nihil vitale demõstrat, sed totum flaccidum, marcidumque ebullit in olera & herbas, quæ cito arescunt & corruunt. Hæc autem prædicatio parua in principio, cum sata fuerit in anima credentis, vel in toto mundo, crescit in arborem. Mat. 13. b. d. *Hie. s. Mat. 13.*

Sindon.

Sindon, est velum subtilissimum ex lino confectum.

Ecclesia ex Gentibus. Sindon munda, qua inuolutus est Christus, significare potest ecclesiam Gentium in fide Christi per Apostolos collectam. Mat. 27. g. *Hil. s. Mat. cano. vltim. Amb. s. Luc. 23.*

Prædicatio. Sindon quam fecit mulier fortis, est subtilis sanctæ prædicationis textura, quæ est in ecclesia. Pro. 31. d. *Gre. 33. mor. 22. Beda s. Pro. 31.*

Gre.s.1.Reg.15. Ori.s.Rom.6. — *Cōuersatio bona*

Sindon, qua vestitus erat adolescens, qui Christum sequebatur, bonam conuersationem significare potest. Marc.14.e. Ita sindone munda inuoluitur Christus: vt designetur nil immundiciæ debere afferre eum, qui Christo consepelitur. Mat.27.g. Mar.15.d.

Sinere, vide Permittere.

Singuli, singularis.

Singuli, dicuntur vnusquisque per se, hoc est, separatim ab aliis, vnde singulare dicitur, quod est vnicum.

Glo. ord. s. Exo.16 — *Frequentatio doctrinæ percipiendæ*

Singulis diebus colligentes singuli Man. Exod.16.c. designant frequentationem in diuinę doctrinæ perceptione faciendam. Debet autem vnusquisque colligere, quod sibi sufficiat.

Lyra.s.Exod.29. Glo.int.s.Leu.7. — *Frequentatio deuotionum.*

Singulis diebus offerre sacrificium, est frequentare orationes & laudes Dei. Exod 29.g. Le.6.b. Ps.144. Per singulos autem datur æqua mensura sacrificii. Le.7.b. quia similiter accipit Deus orationem & bonam deuotionem pauperis & diuitis, simplicis & sapientis.

Glo.ord.s.Exo.30. — *Opera bona singulorum.*

Singuli darę iubentur precium. Exo.30.b. quia singuli electi sedulo seruire debent in operibus bonis. Ad hęc pertinere potest singulorum sacrificium. Leu.9.a.

Gre.1.mor.35. — *Pro singulis virtutibus orandū.*

Per singulos filios offerebat Iob holocausta. Iob.1.a. Vt designetur pro vnaquaque virtute hostiam precis immolandam, ne sapientia eleuet: ne intellectus dum subtiliter currit, aberret, ne consilium, dum se multiplicat, confundat: ne fortitudo, dum fiduciam præbet, præcipitet, ne scientia, dum nouit, & non diligit, inflet: ne pietas dum se extra rectitudinem inclinat, intorqueat: ne timor dum plus iusto trepidat, in desperationis foueam mergat.

Hie.s.Psalm.140 Aug.s.Ps.59.140. — *Separariā malis. Solicitudo Christi in passione.*

Singulariter existere dicitur, qui separatur à malis, vt pœnitentiam agat. Ps.140. Singulariter etiam fuit Christus in tribulationibus, donec transiret ex hoc mundo ad Patrem, post quem transitum secuti sunt eum Martyres.

Dona Apostolorum.

Singulorum filiorum Israel nomina inscripta erant singulis lapidibus. Exod. 28.d. vt designarent singulos Apostolos peculiares gratias habentes.

Euc.q.in Psalm. — *Superbus. Diabolus. Titus Imperator*

Singularis ferus, qui depastus est vineam Domini. Psal.79. est superbus: aut diabolus, aut Titus Imperator, qui exterminauit Hierusalem.

Singultus, vide Flere. Sinistra, Læua.

Sinistra manus, quæ & læua dicitur, est velut contraria dexteræ: & infirmior ac ignobilior habetur. Sinistra quoque dicitur ea pars, quæ versus manum sinistram vergit, & fere sinistrum in malum sumitur.

Ori.s.Cant.ho.2.3 Ber.ser.4.omnium Sanctor.& de diligendo Deo 1. Beda s.Pro.3. — *Memoria bona. Dispensatio incarnationis, & merita passionis*

Sinistra quandoque significat minora bona, vt quum lęua sponsi dicitur esse sub capite. Cant.2.a. Hoc est, dispensatio incarnationis & passionis est sub capite, nempe sub fide. In sinistra quoque eius sunt diuitiæ & gloria. Pro. 3. c. Diuitiæ quidem, hoc est, merita passionis Christi: gloria verò, de qua ipse Christus dixit: Pater clarifica filium tuum. Ad sinistram quoque pertinet recordatio illius charitatis, qua nulla maior est, quod animam suam posuit pro amicis suis. In sinistra quoque sapientiæ, sunt diuitiæ & gloria, vt diuitiæ accipiantur illę, quę in præsenti scientia sunt, & gloria sit ea, quam accipit is, per cuius opera Deus glorificatur in Gentibus. Læua etiam significat comminationes diuinas peccatori timorem inferētes: quę tunc est supra caput, quum quis timore operatur, tunc verò sub capite, quum non timore, sed amore bene agit. Eadem ratione sinistra Dei dicitur virtus eius punitiua.

Ber.s.Can.ser.51. Ori.s.Rom.1. — *Comminationes diuinæ. Vis punitiua dei.*

Gre.s.1.Reg.14.& 3.past.admo.27. Amb.s.Ps.118.ser.14. Ori.s.Matt.ho.17. Au s.Ps.120.& 2.ser. domi.in mont. Cyri.12.s.Ioan.62 — *Vita præsens. Tēporalia bona. Appetitus laudis*

Sinistra quoque dici potest vita pręsens. Mat.6.a. Et læua sub capite, est quies huius vitæ. Cant.2.a.8.a. Potest etiam significare sensibilia & temporalia bona. Matth.20.c. Sunt autem sub capite, quando despiciuntur, & solùm necessitate sumuntur. Vbi etiam potest sinistra significare appetitum laudis, & commodi temporalis.

Lex vetus.

Sinistra erat in lege, in qua non capiebantur pisces, ideo Christus iussit mitti rete ad dexteram in noua lege. Ioan.21.b.

Hie.s.Eze.1. Gre.s.Ezec.ho.4. — *Cessatio veteris sacerdotii. Passio Christi.*

A sinistris animalium erat facies vituli. Eze.1.c. quia signabatur cessaturum esse sacerdotiū vetus, & in nouum transiturum. Vel quia in sinistra sunt tristia, ponitur vitulus indicans passionem Christi in sinistra.

Arno.s.Psal.9. — *Liberū arbitriū*

Sinistra quandoque significare potest liberum arbitrium. Ps.90. vbi non nominatur sinistra, sed solum latus. Cadent à latere tuo mille.

Gre.s.1.Reg.6. & 16.mor.16. Hie.s.Isa.30. Ori.s.Ezec.ho.9. — *Nimia carnis indulgentia. Peccata per defectum.*

Sinistra pręterea dici potest carnis indulgentia. 1.Re.6.c. Item peccata per defectum commissa. Isa.30.e. Vnde in sinistra dicitur esse cor stulti. Eccl'æ.10 a. Et ad sinistram ire, est peccatorum delectationibus consentire. Iob.23.b. Sinistrum latus Ezechielis, designabat iniquitates Israel. Eze.4.a. Vnde à sinistris Hierusalem dicitur esse Samaria, quasi non sint ita opere perpetrata peccata Hierusalem, vt Samariæ. Eze. 16.

Glo.int.s.Gen.13. Ori.s Matt.ho.34. Geor.Vene.Cant.1. tomo 7.cap.6. Hie.s.Isa.9. — *Aduersitates. Locus malorum. Hæreticorum errores.*

Sinistra sæpe aduersitates & incommoda significat. Gen.13.b.24.f.48.e. Exo.14.e. Le.14.c.

Sinistra quoque, est locus malorum, qui à sinistris statuendi sunt. Mat.25.c. In hac sinistra, quæ est sinistra nauigii, est timor, terror, comminatio, iustitia seuera, punitio, & similia.

Sinistra pręterea designat errores hęreticorū: nā veritas ad dexterā pertinet. Is.9.d. Eze.39.a.

Sinopis.

Hie.s.Iere.22. — *Passio Christi.*

Sinopis, est rubricæ genus excellentissimum, potest esse typus passionis Christi. Iere. 22.d.

Sinus.

Sinus dicitur illa pars, quæ est intra pectoris brachiorumque complexum, vnde & sinus vestium est laxitas illa in tunicis supra cincturam. Hinc etiam sinus dicuntur littora curua, ad similitudinem sinus, & quasi brachiis mare amplectentia.

Essentia Patris. Dilectio. Cura, seu conseruatio Dei. Sanctuariũ Dei.

Sinus Dei patris, in quo erat vnigenitus. Ioan. 1. b. dicit essentiam patris, & dilectionem, quę est in patre. Est etiam Christus in sinu patris, id est, in summa diligentia, cura & custodia diligentissima Dei patris. Victorinus ait κόλπον melius transferri gremium quam sinũ. Sinus Mosis, vbi abscondit manum, significat etiam ipsum Deum patrem, seu eius essentiam, & etiam conuersationem, in qua est manus, hoc est, filius. Exo. 4. a. Sinus etiam Dei, dici potest sanctuarium eius vbi Deus fouet suos. Sicut enim pastor gregem suũ fouet, & fœtus in sinu portat, sic Dominus plebem suam vegetat. Is. 40. c. Et tunc ab hoc sinu inspectionem vel potentiam suam auertit, quum peccauerimus ei, sicut abiecit populum Israel tanquàm manum leprosam. Psal. 73.

Cyri. s. Ioan. 22. Chry. s. Ioan. ho. 4 Ruper. 2. s. Ioan. Vict. adue. Arriũ 4 Gre. Nyssen. de vita Mosis. Cyril. de incar. vnigenit. 15. Hie. s. Psal. 73. Aug. s. Psal. 73.

Diuinitas Christi.

Sinus Christi, in quo eius oratio conuertebatur, est eius diuinitas, ad quam intra se orabat humanitas. Psal. 34.

Au. s. Psalm. 34.

Passio Christi. Amor Christi.

Sinus in quo portauit Christus agnos, passionem eius, vel affectum amoris significare potest. Isa. 40. c.

Futura requies. Honor Iudæorũ.

Sinus Abrahæ, in quo erat Lazarus. Luc. 16. f. significat futuram requiem: dicitur autem fuisse in sinu Abrahę, quia collocatus est cum filiis Abrahæ, qui pater multarum gentium est à Deo constitutus.

Hie. s. Isa. 65. Cyri. 1. s. Ioan. 22.

Sinus Abrahę, cui tradita est ancilla. Gene. 16. b. est honor datus populo Iudęorum, vnde superbiuit.

Glo. ord. s. Gen. 16.

Conscientia. Mens. Affectus amoris.

Sinus interdum significat conscientiam, aut mentem, siue cor, aut principale animę. Ps. 34. 78. 88. 128. Pro. 5. d. 6. d. Et sinus, vbi quiescit vxor, est affectus amoris. Deut. 28. f. Eccl'i. 9. a. Et sinus altaris cubiti vnius, est ipsa mens. Exo. 43. d. Iob. 19. d. 23. c. 31. d. In sinu redditur retributio, quando nondum est manifesta.

Hie. s. Isa. 65. Gre. 14. mor. 33. & 16. mor. 17. & 22. mor. 14.

Sinus terrę in circuitu altaris. Eze. 43. d. erat fundamentum altaris proxime adhęrẽs terrę.

Au. s. Psa. 78. 88.

Delitiæ diaboli.

Sinus viri pauperis, in quo quiescebat ouis. 2. Re. 12. a. delicias diaboli significare potest.

Lyra. s. Ezec. 43.

Sion.

Sion, id est, specula, aut siccitas, vel aceruus, aut tumulus. Mons in Hierusalem, vbi erat arx à Dauide constructa, quæ & ciuitas Dauid dicta est.

Ecclesia militãs.

Sion sæpe significare solet ecclesiam militantem. Psa. 2. 9. 47. 50. 64. 67. 73. 77. 83. 86. 96. 98. 109. 124. 125. 127. 131. 132. Isa. 12. 14. g. 18. d. 23. d. 29. c. 30. d. 31. c. 33. a. 41. g. 49. d. 51. a. 52. b. 60. d 62 a. Ier. 3. e. 4. b. 8. g. 30. c. 31. a. Amos 1. a. 6. a. Ioel. 2. a. g. Mich. 3. d. Sopho. 3. c. Zac. 1. c, 2. b. Hebr. 12. f. Refertur autem Sion ad ecclesiam militantem, in qua est speculatio. Hierusalem verò ad triumphantem, in qua est visio pacis. Apoc. 14. a.

Hie. s. Isa. 49. Arno. s. Psal. 47. Aug. s. [illegible] Gre. s. Psalm. 50. Ruper. [illegible] s. Apoca.

Ecclesia triumphans.

Sion etiam frequenter significat ecclesiam cęlestem & triumphantem. Psal. 2. 9. 47. 50. 69. 74. 82. 86. 87. 123. 131. 101. 127. 132. 133. 136. 145. 147. Isa. 8. d. 24. d. 33. d. 35. d. Iere. 50. a. Mich. 4. c. Zac. 9. c. Mat. 21. a. Ioan. 12. b. Ioel. 3. d. Ibi enim est vera speculatio, vbi Deus videtur facie ad faciem: in quo etiam beati vident & contemplantur omnia, tanquam in nitidissimo speculo.

Ori. s. Gen. ho. 3. & s. Eze. [illegible] om. Matt. [illegible] Arno. s. Psalm. 2. Hila. s. Psalm. [illegible]

Caro Christi.

Sion quandoque carnem Christi significare potest. Ps. 52. Quis dabit ex Siõ salutare Israel? Psal. 68. Quoniam Deus saluam faciet Sion.

Hier. Dardano & s. Isa. 8.

Virgo Maria. Spirituales viros. Anima.

Sion pręterea in multis locis beatam Virginem Mariam significare potest. Item spirituales viros, & diuina contemplantes. Item ipsam animam, cuius est vis speculatiua. Psal. 64. 75. 98. 135. Isa. 62. a. 64. d. Thre. 1. b. 4. b. Zac. 2. b. 8. a.

Geor. Vene. Can. 1. tomo 7. [illegible] Au. s. Psa. 64. 86. Hila. s. Psa. 52.

Perfectio virtutum.

Designatur etiã Sion culmen seu perfectionẽ virtutum. Is. 51. d. Venient in Sion laudantes.

Arno. s. Psal. 64.

Synagoga. Lex Dei.

Sion quandoque sũmitur pro Iudæis, & pro synagoga. Psa. 125. In conuertendo Dominus captiuitatem Sion. Isa. 1. g. 33. b. 40. b. Potest etiam quandoque significare legem Dei.

Chry. de verb. Gaude & lętare Sion. Hie. s. Zachar. Hie. s. Isa. 51.

Siren.

Siren, est monstrum marinum, dictum à retinendo, vel catena gręcè: eo quod libidinis vinculum sirenes fuerint.

Hier. s. Isa. 1. Ori. s. Num. ho. 15.

Dæmones. Heretici.

Sirenes. Isa. 13. d. significare possũt dæmones, aut hereticos blandientes simplicibus, vt eos in errorem inducant, ac deuorent.

Hie. s. Isa. 13.

Sisara.

Animalis homo. Dæmones.

Sisara, id est, hirundinem videns, aut tineam vel equum videns, vel visio equi: fuit dux regis Iabin aduersus filios Israel. Typus esse potest animalis hominis, qui dux est Iabin, hoc est, diaboli. Iudi. 3. a. Ps. 82. Vel designat aduersarias potestates Lucifero seruientes, vel ipsum Luciferum, qui est equi visio: quia omne sublime videt, & est dux Iabin, hoc est, intelligentię, quia videtur sibi esse Cherub, id est plenitudo scientiæ.

Ori. s. Iudith. ho. Amb. de viduis. Ruper. s. Iudith 6.

sistere.

Sistere, est stare facere, seu retinere, & quandoque pręsentare, & quasi præsentiam corporis exhibere.

Sistere Christum Domino. Luc. 2. d. est offerre, & consecrare ipsum Domino. Sistitur autem circuncisus, vt designetur neminem offerendum coram Domino, qui non circuncisus sit ab omni vitio.

Lyra. s. Luc. 2.

Sistrum.

Sistrum, est musicum instrumentum, hoc est, cornu recuruum. 1. Reg. 18. b. 2. Reg. 6. a.

Sitarchia, vide Saccus.

Sitire, Sitis.

Sitire, est potum appetere, aut siti laborare. Sitis autem est vehemens appetitus potus. Sitire etiam, est vehementer desiderare, & sitis est ipse appetitus. Sitis etiam est egestas. Nee. 9. d. Aquam dedisti eis in siti.

[*Aug. s. Ps. 61. 68.*] Sitis Christi, erat appetitus salutis generis humani, cuius gratia omnes patiebatur dolores. Psa. 61. 68. [*Cupiēs Christus salutem hominū.*]

[*Hila. s. Ps. 61. 62. Aug. s. Ps. 40. 62.*] Sitiunt Deum, qui eius præsentiam desiderant, & feruent charitate, sitit etiam caro ad Deum, dum disciplinis imbuitur. Et sitit in Deo, qui solum habet desiderium Dei. Sitis autē est in peregrinatione, sitis in cursu. Ps. 40. 62. Sitis quoque iustitiæ est vehemens voluntas ad opera iustitiæ. Mat. 5. a. Psalm. 61. [*Desideriū Dei. Feruor charitatis. Amor operum iustitiæ.*]

[*Ori. s. Exo ho. 11. Au. s. Ps. 106.*] Sitis, interdū est carentia gratię, & sitiens populus, defectum gratiæ in Iudæis designabat. Exo. 17. a. Et sitis aquæ, est sitis mysteriorum legis. Hose. 2. a. Sitis quoque Ismael, erat sitis Iudæorum sub lege. Gen. 21. b. Sitiunt Iudæi & hæretici in erroribus, nullam habentes spiritualem purificationem. Is. 29. c. 65. c. Ps. 16. [*Ori. s. Isa. 48.*] Non sitiunt autem in deserto, qui in hac vita habuerunt fluenta gratiæ. Isa. 48. d. [*Defectus gratiæ & mysteriorum.*]

[*Hie. s. Iere. 2. Au. s. Ioan. trac. 2*] Sitis interdum, est fatigatio laborum in tentationibus, & tribulationibus, vnde lugentes sitire dicuntur. Is. 32. a. 49. c. Ier. 2. e. Hi sitientes venire debent ad Christum: ne deficiant à pręceptis Dei. Ioan. 7. f. Vbi etiam sitis, est appetitus cognoscendi & amandi Deum. [*Fatigatio laborum. Lugere.*]

[*Hie. s. Isa. 53.*] Sitiens terra dicitur beata Virgo Maria secundum quòd erat sine vitiorum humore. Isaiæ 53. a. [*Virgo Maria.*]

[*Hie. s. Isa. 35. Gre. 6. mor. 4.*] Sitientes erant Gentiles, antequam venirent ad vitales aquas baptismi. Isa. 35. a. 44. a. Ipsi sunt sitientes, qui bibunt diuitias stulti. Iob. 5. b. quibus venientibus ad fidem collata sunt mysteria Iudæorum. [*Gentiles.*]

[*Gre. 6. mor. 4.*] Sitientes etiam, qui bibunt diuitias stulti. Iob. 5. b. sunt rudes ingenio, qui per laborem intelligunt diuinæ legis mysteria, quæ ingeniosus per negligentiam non assequitur. [*Rudes ingenio.*]

[*Arn. s. Ps. 106 Hie. s. Isa. 5. 21.*] Sitis audiendi verbum Dei, dicit defectum Prædicatorum, est etiam sitis bonorum operum, quando non est, qui bene operetur. Psalm. 61. 106. Isa. 5. d. 21. d. 32. b. 41. d. Thren. 4. a. Amos 8. d. [*Defectus Prædicatorū & operū.*]

[*Hie. s. Isa. 65. Gre. 14. mor. 5.*] Sitis aquæ, est appetitus voluptatum. Et sitiunt mali eiecti in infernum, dum carent voluptatibus, quas appetebant. Isa. 50. b. 65. c. Iob. 18. b. 24. b. In animo enim mali sitis exardescit, quia quo agere peruersa consueuit, eo ad bibenda mala vehementius accenditur. Impio quippe sitire, est huius mundi bona concupiscere. [*Appetitus voluptatum, & rerum temporalium.*]

[*Gre. 16. mor. 25.*] Sitiunt calcatis torcularibus. Iob. 24. b. qui agendo crudelia, ferociores fiunt, & impietatis suæ meritis cæcati, eo ambiunt grauiora facere, quo iam grauiora fecerunt. [*Appetitus malè agendi.*]

[*Hie. s. Iob. 18.*] Sitis dicitur ipse diabolus. Iob. 18. c. eo quod velut in aliquo bono & fideli æstuans hominis sitiat mortem. [*Diabolus.*]

Situla.

[*Lyra. s. Num. 14. Ruper. 2. s. Nū. 22.*] Situla est vas ad hauriendam aquam de puteis accommodum. Numer. 24. a. Isa. 40. d. designare potest primitiuam ecclesiam, vel studium legis & Prophetarum, quod viguit in Hierusalem, quo hauriebantur aquę doctrinę legis, & effundebantur docendo populum. Designat etiam Christum, à quo fluit doctrinæ & mysteriorum aqua. [*Primitiua eccle. Studium legis. Christus.*]

Situs, sita, situm, quære Ponere.

Smaragdus.

[*Geor. Vene. Cant. 3 tomo 8. cap. 3.*] Smaragdus, gemma coloris viridis, qua oculorum acies recreatur, confert cognitioni futurorum, auget substantiam, motus lasciuiæ compescit: tempestates eliminat, & in causis vim eloquentiæ præstat.

[*Glo. ord. s. Exo. 39.*] Smaragdus coloris viridis in primo ordine rationalis positus, prouidentiam designare potest, quę ad futura extenditur, vt virentes plantæ. Exo. 28. c. 39. b. [*Prouidentia.*]

[*Geor. Vene. Cant. 3 tomo 8. cap. 3.*] Smaragdus potest crucem Christi designare, qua qui delectatur, omnia sibi commoda cognoscit, substantiam spiritualem & merita auget, lasciuiam compescit, dęmones & aduersas potestates fugat, fandique copiam accipit. [*Crux Christi.*]

[*Philo. 3. de vita Mosis.*] Smaragdi duo in humeris pontificis, duo hemisphæria designare possunt, singula sena signa complectentia, sicut in singulis lapidibus erant sena nomina filiorum Israel. Exod. 28. b. vbi dicuntur lapides Onychini. [*Hemisphæria.*]

[*Glo. ord. s. Eze. 28.*] Smaragdus in ornatu regis Tyri. Eze. 28. c. vnum ordinem Angelorum designat. Significat Fideles, qui ad hęreditatem immarcescibilem spe ascendunt, & in proximos verbis & exemplis splendorem spargunt. [*Vnus ordo Angelorum. Fideles.*]

[*Rup. 3. s. Apoc. Aretas s. Apo. 21.*] Smaragdina visio in circuitu Dei, virorem ęternæ fœlicitatis significat in beatis. Apo. 4. a. Smaragdus erat quartum fundamentum cælestis ciuitatis, & designat Ioannem euangelistam qui diuino oleo exhilarat exortam in nobis peccati tristitiam. Apo. 21. c. [*Aeterna fœlicitas. Ioannes euangelista.*]

Smigma.

Smigma, seu smegma, dicitur omne illud, quod purgat & peculiariter quod valet ad emafaciem, & ad tergenda corporum dehonestamenta. Dan.13.b.

Soba.

Contemnentes Deum.

Soba, id est, exercitus, siue militans, aut præceptum in ea, vel inflatio, aut tumor, vel incensa, siue conuertens, prouincia Syriæ aduersaria Israelis: designat ardentes in peccato, & contemnentes Deum, & ipsam vastationem & exustionem virtutum. 1.Reg.14.g.2.Reg.8.a. Pro.18.a. Impius, cùm in profundum peccatorum venerit, contemnit.

Sobal.

Vetus homo. — *Aug.s.Ps.95.*

Sobal, id est, semita, vel spica, aut crura, vel femur, seu vana vetustas. Psalm.59. in titulo, vbi ponitur pro Syria Soba, designat autem veterem hominem, qui comburitur, vt reuirescat.

Sobna.

Sacerdotium vetus. Litera legis. — *Hie.s.Isa.22.*

Sobna, id est, sede nunc, aut conuertere nunc, siue captiua nunc, vel ædificans, aut quæ intelligit: Præpositus templi cui minabatur Deus per Isaiam, ipsum eiiciendum de statione sua. Isaiæ 22.b. Typus est sacerdotii veteris à Deo eiecti, & etiam sermonis & rationis literalis legis.

Soboles, vide Generare.

Sobrius.

Sobrius, dicitur homo sanæ mentis, quasi sine ebrietate, vix recipit allegoriam. Sobrium autem oportet eum esse, qui vigilare debet. 1.Thes.5.b.

Socer, Socrus.

Socer, dicitur pater vxoris alicuius, aut è diuerso mariti. Socrus verò mater.

Spiritussanctus. — *Hie.s.Mic.7.*

Socrus dici potest interdum Spiritussanctus, cuius filius quodammodo est Christus secundum carnem, & anima sponsa Christi erit nurus. Mich.7.b.

Synagoga. — *Aug.s.Ps.44.*

Socrus etiam est synagoga, cuius nurus est ecclesia ex Gentibus, sponsa Christi filii synagogæ. Mat.10.d. Ita socer Thamar erat Iudas, à quo descendit Christus. Gen.38.c.

Prelatus bonus. — *Lyra.s.Gen.30.*

Socer Iacob erat Laban. Gen.30.d. Et signat bonum prælatum volentem retinere prædicatorem, qui vult redire ad claustrum.

Affectio infidelitatis. Caro. Anima. — *Hila.s.Mat.can.7.10. Amb.s.Luc.4. Rup.7.s.Mat.*

Socrus Simonis Petri febricitans, affectionem infidelitatis significare potest, & etiam carnem. Mat.8.b. Luc.4.f. Socrus autem generaliter infidelitatem potest designare, quæ tenet animam cum libero arbitrio in errore. Mat.10.d. Luc.12.g. Socrus etiam Simonis, est anima Christiana aliquo vitio periclitans.

Sochoth.

Peregrinatio huius vitæ. — *Ori.s.Exo.ho.5. & s.Num.hom.27. Amb.s.Ps.118. ser.5. Hie.de mansio.*

Sochoth. i. tabernacula, vel tentatoria: secunda mansio filiorum Israel in egressu de Aegypto: vbi primò fixere tentoria, relicta Ramesse: est recto itinere Palestinam versus. Designat relictis omnibus debere nos habitare in terra tanquàm peregrinos, & expeditos debere sequi Christum: in quo firmari debemus, & semper ad vlteriora pergere. Exo.13.d. Num.33.a. Est item Sochoth locus trans Iordanem ad torrentem Iacob: vbi Iacob à Mesopotamia rediens, fratri Esau reconciliatus, fixit tentoria: vbi postea eiusdem nominis oppidum conditum est, & tribui Gad assignatum. Gen.33.d.

Sociare, Socius, Societas, Consors, Consortium.

Sodalis, Collega.

Sociare, est iungere, & quasi socium socio apponere. Socius autem est, qui est eiusdem sortis: qui & collega dicitur: vt socij dicantur qui pari consilio & autoritate rem eandem gerunt, & qui in re seria & laboriosa pares sunt. Sodales verò dicuntur, qui in rebus leuioribus, in conuiuiis socii sunt.

Christus inter Iudæos. Bonus inter malos. — *Hie.s.Iob.30. Gre.20.mor.30.*

Socius struthionum fuit Christus, hoc est, Iudæorum. Iob.30.d. quod etiam de quolibet & ferè electo dici potest, qui in hac vita inter malos versatur.

Societas fideliũ. — *Ori.s.Leui.hom.4. Hie.ad Principiã. Lyra.s.Exo.31.*

Societas, quæ non debet violari, est societas Sanctorum & Christianorum: qui sunt consortes Christi. Psalm.44. Socius Besebeeli datus Ooliab, designat Paulum socium Petri. Exod.31.a.

Doctrina spiritualis. — *Glo.ord.s.Exo.34.*

Consortium sermonis Domini, dici potest doctrina spiritualis legis. Exo.34.d.

Prædicatio perfectionis. — *Gre.s.1.Reg.14.*

Sociantes se Israelitæ, qui prius latebant cum suis, designant eos, qui vitam solitariam ducunt: qui exeunt ad prædicandum vitæ perfectionen, quando Philisthæi fugiunt: quia perfectio vitæ non est prædicanda, nisi fugatis Philisthæis. 1.Reg.14.d.

Electio Prædicatorum.

Sociatus omnis vir Israelita Sauli, innuit non nisi viros adiungi Prædicatoribus. Sic socias sibi Saul fortes & aptos ad prælium, designat eligendos ad prædicationem eos, qui doctrina pollent, & exemplis. 1.Reg.14.g.

Cogitationes bonæ. — *Ric.de S.Vict.de somnio Nabuc.7.*

Socii Danielis. i. deuotionis sunt circunspectæ, discretæ, & prouidæ cogitationes, sine quibus nostra deuotio non nouit, nec valet orare, quomodo oportet. Dan.1.c.

Ric. de S. Vict. de secur. conscien. 7. — *Spiritualis iudicans seculares sapientes.*

Collega sapientum seculi dicitur Daniel. Dan. 4.a. qui cùm sit spiritualis, cui competit omnia iudicare, iudicat etiam ea quæ seculi sapientes tractant.

Ori. s. Cant. ho. 1. — *Accedentes ad perfectionem. Angeli.*

Sodales sponsi sunt, qui iam accedunt ad perfectionem. Vel sunt Angeli regimen populorum habentes. Cant. 1.a.

Ori. s. Cant. hom. 2. Aug. epist. 48. & de pastor. 15. Gre. s. Cant. 1. — *Hæretici. Philosophi.*

Sodales etiam sponsi dici possunt hæretici, & Philosophi speciem habentes veritatis, quã reuera non habent, & peculiariter sodales Samsonis, & is qui eius duxit vxorem, sunt hæretici vsurpantes sibi ecclesiam. Iudi. 14.c.

Gre. 13. mor. 57. & 14. moral 9. et s. 1. Reg. 2. Hie. s. Isa. 14. Ber. se. 1. de aduẽt. — *Dæmones. Impii. Adam, & Eua. Societas pœnarũ in inferno.*

Socii quibus iniquus, hoc est, diabolus prædam pollicetur. Iob. 17. b. sunt alii angeli apostatæ, vel etiam crudelissimi quique, & omni malitia iam repleti. Et socii eius, qui non est, sunt perfidi cum Antichristo: & etiam ipsi Angeli apostatæ socii Luciferi, & qui iam sunt in extrema nequitia. Iob. 18.c. Et socii furum sunt Principes participantes cum Iuda, & adiutores dæmonum. Item Adam & Eua. Isa. 1.f. Consortium sepulturæ malorum, est societas pœnarum in inferno. Isa. 14.e.

Lyra. s. Ezec. 37.

Socii Iuda aut Israel. Eze. 37.b. potest ad literam intelligi de tribu Beniamin & Leui, qui remanserunt cum tribu Iuda in regno filiorum Dauid.

Phil. 2. allego. — *Ratio dominans sensui dominio politico.*

In sociam data Eua, & non in ancillam Adæ, designat mentem non dominari sensui dominio despotico, sed politico. Gen. 3.c.

Lyra. s. Gen. 33. — *Societas malorũ.*

Societas Esau, quam declinauit Iacob, est societas malorum, quam boni vitare debent. Genes. 33.c.

Sodoma.

Sodoma. i. secretum eorum, siue calx, aut cementum eorum: ciuitas in qua habitabat Lot: quæ propter habitantium vitia, præcipuè libidinum subuersa est: Eratque eius regio prius fertilissima, vt diceretur esse sicut paradisus Dei: nunc verò est ibi lacus Asphaltrites.

Ori. s. Gen. ho. 5. — *Anima.*

Sodoma dicta, sicut paradisus Dei, & sicut terra Aegypti. Genes. 13.c. designare potest animam, quæ est sicut paradisus Dei, quando est in gratia, & sicut terra Aegypti, quando est in peccato.

Hie. epist. Mensuram charitatis. — *Mundus.*

Sodoma quandoque est typus huius mundi, & ciuitatis Cain, quæ est ciuitas malorum. Deut. 29.d. 32.c.

Ori. s. Eze. ho. 9. Hie. s. Ezec. 16. — *Gentilitas.*

Sodoma dicta soror minor Hierusalem, typus est Gentilitatis: cuius leuiora videntur peccata, quàm Iudæorum. Eze. 16.f. Sopho. 1.b.

Amb. de Abrah. 3. Gre. s. 1. Reg. 2. Clima. grad. 1. — *Libido.*

Sodoma typus est libidinis, & incendii concupiscentiæ: quam elegit Lot, qui typus est iuuenum, qui concupiscentias sectari solent. Gen. 13.c. 19.c.

Phil. de temulen. 1. Hie. s. Ier. 23. — *Homines perditi.*

Sodoma iuxta Philonem interpretatur orbitas, siue cæcitas: cuius vites sunt homines vinolentia, gula, turpissimisque voluptatibus perditi: quorum fructus est amarus, sicut fructus qui nunc Sodomis oritur. Deuter. 29.d. 32.e. Et quasi Sodoma dicuntur, qui vt Sodoma puniendi sunt. Ier. 23.d.

Phil. de conf. ling. — *Tentationes carnales. Seruientes prauis affectibus.*

Sodomitæ vallantes domum Lot, designant multitudinem tentationum carnalium, & eos, qui prauis affectibus seruiunt. Gen. 19.a. Sodomitæ autem igne consumpti sunt: quia eorum peccatum erat contra naturam.

Rup. 9. s. Gen. 8. — *Iudæi.*

Sodoma etiam, & Sodomitæ vallantes domum Lot, typum gerunt Hierusalem, & Iudæorum, qui oppresserunt Christum.

Sol.

Ori. s. Cant. hom. 2.

Sol, est planeta notissimus, illustrator orbis cuius præsentia constituit diẽ, absentia noctẽ: eius effectus est illuminare, calefacere, & fouere omnia, & per accessum in æstate adurere, hyeme verò per discessum eius & distantiam frigus vigere. Sumitur aliquando Sol pro die, seu splendore diei. Ps. 57. Supercecidit ignis, & non viderunt Solem.

Geor. Ven. Cant. 1. tom. 2. cap. 12. Aug. 8. ciu. Dei 32 & s. Ps. 142. Hier. & Aug. s. Ps. 71. Ori. s. Ios. ho. 1. 9. & s. Iudit. ho. 1. et s. Mat. hom. 3. — *Deus.*

Sol est perspicua imago diuinæ intelligentiæ, aut perspicua statua in hoc mundano tempore: vnicus est in essentia & luce: multiplex tamen in radiis, sicuti ipsum primum esse, vnicum est in se: & illud diuinum, æternum, & immutabile: multiplex tamen in creaturis diffusum. Et sicut Sole contrahente radios, omnia contenebrescunt: ita auertente faciem suam diuino Sole, omnia turbantur, & in puluerem suum aut nihilum reducuntur. Deus autem est Sol, cui manifesta sunt crimina. Exo. 22.d. Apo. 12.a.

Arn. s. Ps. 18. — *Deus pater.*

Sol aliquando peculiariter designat Deum patrem, & filius permanet cum Sole, quia permanet cum patre in æternitate. Ps. 71.

Hil. s. Ps. 57. Amb. 2. de Iacob 7 & epist. 62. et ser. 16. Hie. s. Ier. 15. et s. Iob. 9. et s. Isa. 60 Aug. ser. do. in mõ. et epist. 19. & s. Ps. 120. Phil. de somniis. Gre. 8. mor. 23. Rup. 5. s. Mat. Cyr. 4. s. Ioan. 28. — *Christus.*

Sol interdum significat diuinitatem Christi, aut ipsum Christum, qui est luminare maius præsidens diei, hoc est, claræ visioni Dei. Gen. 1.b. 32.g. Iob. 8.c. 9.a. Psal. 18. 57. 73. 103. 130. Eccl'tæ 1.a. 2.c. Canticor. 1.b. 2.b.d. Ier. 15. Sapi. 5.a. Ion. 4.c. Mich. 3.b. Malach. 4.a. Eccl'i. 27.b. Mat. 5.g. 17.a. Luc. 21.c. Ipse est sol stans, vt tempore Iosue. Ios. 10.c. Et sol stans in habitaculo suo, est Christus in gloria, & in ecclesia. Haba. 3.c. Ipse enim dixit. Matth. 28.d. Vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Et sol conuersus est in tenebras, quando Christus, qui est lux mundi, reliquit Iudæos in tenebris. Ioel 2.g. Eccl'tæ 12.a. 1. Cor. 15.e. Sol in ciuitate Iuda, & in fonte, & in ciuitate Aegypti, est ipse Christus, vel Deus, qui est sol communis. Ios. 15.b. Isa. 60.d. Vt autem sol indurat lutum, & liquefacit cæram: sic Christus positus est in ruinam & resurrectionem multorum. Luc. 2.e. Ephe. 4.f.

Virgo Maria. Ecclesia. Excellentia Sanctorum. Sol adorans Ioseph. Gene.37.c. significare potest beatam Virginem Mariam adorantem Christum: vel ipsam ecclesiam eundem adorantem: vel excellentiam Sanctorum. In hoc sole posuit tabernaculum suum Christus. Ps.18. Apoc.16.b. [*Geor. Vene. Cant.1. tom.6.cap.26. Amb. de Ioseph.2.*]

Intentio mentis. Potest etiam Sol significare intentionem mentis, quæ adorat Ioseph, hoc est, discretionem, per quam dirigitur. [*Aug. epist.80. Hie. s. Psalm.18. Beda. s. Gen.37.*]

Charitas. Gratia. Iustitia. Sol est charitas omnes illustrans virtutes: vt sol omnia astra. Item gratia, & iustitia. Cant.6.d. Electa vt sol. Apoc.12.a. Mulier amicta sole. Hoc enim ad charitatem, & gratiam, & iustitiam applicari potest. [*Rup.9.s. Apoc. Ric. de S. Vict. de 12. patriar.69.*]

Sapientia. Doctrina veritatis. Nouum testamentum. Prædicatio. Gloria. Sol etiam significat sapientiam, seu doctrinam, vel intelligentiam veritatis: & peculiariter nouum testamentum. Iob.41.g. Psalm.57.135. Nahum.3.d. Ecclesiastæ 1.a. Sol præterea est lux prædicationis, cum amore cordis. 1. Regum.11.c. Iob.9.a. Intelligentia oritur per contemplationem: reuertitur ad locum suum, quum ad sui circunspectionem oculis cordis reuocatur. [*Ber. ser. paruo.60. & s. Cant. ser 27. Arn. s. Ps.135. Hie. s. Nahum 3. Aug. s. Ps.57. Ric. de S. Vict. de arca mysti.7. & secur. conscien.18. Gre. s.1. Reg.11. & 9. mor.3.*]

Sol quo fulgebunt omnes iusti. Matth.13.f. designat vnitatem gloriæ, quæ erit in beatis in fine mundi.

Mens. Ratio. Sol quandoque significat mentem: cuius ciuitatem ædificant, qui creaturam Creatori præferunt. Exod.1.b. Et solis radii sunt sub ipso Leuiathan. Iob.41.b. quum nonnulli etiam docti viri sapientię suę acumina non libere agendo subleuant, sed ad vestigia Leuiathā iitius, & peruersitate operis, & blandimento adulationis inclinant, vt intelligentia, quæ illis sicut sol desuper fuit ex cælesti munere, antiqui hostis pedibus substernatur ex terrena cupiditate. Eccl'i 27.b. Apoc.16.b. Electa vt sol est mens, quæ ex claritate cognitionis & contemplationis accenditur in feruorem deuotionis. Cant.6.d. Hic sol occidit super iracundiam, cùm ratio per iram extinguitur. Ephe.4.f. Ps.88. [*Ori. s. Mat. cap.3. Phil. de somniis. Gre.31. mor.6.7. Cassia. li.8. cap.9. Ric. de S. Vict.5. de arca mystic.10. Aug. s. Ps.88.*]

Sensus. Sol etiam dicitur ipse sensus, qui oritur, quando cessamus à contemplatione, & ad sensibilia reuertimur: atque cùm hic Sol oritur, cælantur cælestia: cùm occidit, cælantur terrestria, & aperiuntur cælestia. Gen.32.g. Leu.11.d. [*Phil. de somniis.*]

Splendor regni. Populus Iudæorum. Sol quandoque significat splendorem regni. Gen.1.b.32.g.37 c. Exo.22.d. Leu.11.d. Ephe.5.f. Et Sol factus est niger, quando Hierusalem subuersa est: & periit regnum Iudæorum. Apoc.6.d. Et Sol, cuius tertia pars percussa est, est populus Iudæorum, ex quo nasciturus erat Christus. Apoc.8.d. [*Lyra. s. Gen.1. Rup.4.s. Apo. & 5.*]

Prosperitas. Sol quandoque est ipsa prosperitas: seu tempus prosperitatis. Ps.120. Isa.49.c. [*Hie. s. Ps.120. & s. Isa.49.*]

Manifestatio diuini iudicii. Manifestæ visionis ostensio. Correptio manifesta. Solis egressio super terram. Gen.19.e. est manifestatio diuini iudicii: & etiam aduentus diuini verbi, præbens bonis auxilium, malis perniciem. Sole autem manifestæ visionis ostensio designatur. Psalm.18. In sole posuit tabernaculum suum. Ac si diceret, Humanitatis assumptæ sacramentum, in lumine manifestæ visionis ostendit. Et 2. Reg.12.c. Tu fecisti in abscondito: ego verò faciam verbum istud in conspectu omnis Israel, & in conspectu solis. Sol etiam est manifesta in iudicio correptio. Num.25.a. Suspende eos contra solem. [*Phil. de somniis. Ori. s. Num. ho.25. Gre.34. mor.6.*]

Spirituales. Prædicatores. Sol quandoque spirituales designat, & prædicatorum claritatem, quem solem dicitur fecisse Deus. Psalm.73. Iob.9.a. Et in extremo tempore sol fiet quasi saccus cilicinus, quia fulgens vita prædicantium, ante reproborum oculos aspera & despecta monstrabitur. Apocalyp.6.c. [*Aug. s. Ps.73. Gre.9. mor.3.*]

Angeli. Sol fugans tenebras designat angelicas potestates fugantes dæmones, & omnia spiritalia nequitiæ, &c. [*Geor. Ven. Cant.1. tom.4. cap.10.*]

Bona opera manifestata. Sol quandoque significat claritatem operis, & sol in fulgore est bonum opus in manifestatione. Iob.31.d. Scriptum namque est. Mat.5.b. Luceat lux vestra coram hominibus, vt videant opera vestra bona, & glorificent patrem vestrum, qui in cælis est. Et in sole, hoc est, in tempore vel manifestatione posuit Christus tanquàm militare habitaculum suum, hoc est, dispensationem incarnationis suæ. Ps.18. [*Gre.22. mor.6. & 34. mor.6. Aug. s. Ps.18. Ber. s. Cant.52.*]

Tempus. Sol quandoque significat tempus, seu mundi durationem: vt occasus solis, sit vltimum tempus. Gen.15.d. Et permanet Christus cum sole. Ps.71. quia durabit cum corpore suo, quandiu durabit sol. Et sol stans est tempus gratiæ prolongatum. Ios.10.c. [*Glo. int. s. Gen.15. Aug. s. Ps.71. Ori. s. Ios. ho.11.*]

Ardor concupiscentiæ. Feruor tentationis. Iniquitas. Satanas. Antichristus. Tyrannus. Sol feruens, ardorem concupiscentiæ significare potest. Ea enim velut luce candet, & mentem, cui lucet, exurit. Matth.13.a. Item ardorem seu feruorem tentationis. Deuter.23.b. Hic sol decolorat sponsam. Cantic.1.b. Et sol, qui tegitur nube, est ipsa iniquitas. Ezechiel.32.b. [*Gre. s.1. Reg.14. & 9. mor.40. Ber. s. Cant ser.28 Hie. s. Ezec.32.*]

Sol adurens, est Satan transfigurans se in Angelum lucis. Ps.120. Mar.4.a. Hic obscurabitur. Mat.24.c. Item Antichristus Apoc.10.b. Quartus Angelus effudit phialam suam in solem. Et tyrannus. Isa.13.b. Obtenebratus est sol in ortu suo, id est, Balthasar. [*Ori. s. Cant. hom.3. & s. Mat. ho.3. Glo. int. s. Apo.16. & s. Isa.13.*]

Persecutio. Tribulatio. Sol quandoque persecutionem designat, vel tribulationem. Mat.13.a. Quum nata sine radicibus semina orto sole aruerunt, quia videlicet verba vitæ in corde terrenorum hominum temporali momento virentia superueniente persecutionis ardore siccantur. Marc.4.a. Ita Iob.9.c. Humectus videtur antequàm veniat sol. [*Gre.34. mor.6. & s. Ezec. hom.19.*]

Solarium.

Conuersatio Prædicatorum. Solarium, est locus superior in domo, & planum tectum, vbi ad solem manere quispiam potest.

Gre.s.1.Reg.9. Hie.s.Ps.86.

Solarium est alta conuersatio prædicatorum, quæ tamen adhuc est inter infirmos.1.Reg.9.d.Sic in solario abscondit Rahab exploratores.Iosu.2.b.

Solemnis, Solemnitas, vide Festum.

Solere, Solitum, vide Consuetudo.

Solicitus, Solicitudo, Solicitare.

Solicitus, dicitur inquietus & curis affectus: & solicitudo est ipsa mentis inquietudo. Solicitare autem, est inquietare, & curam iniicere, seu contristare.

Gre.s.1.Reg.10. Solicitus pater Saulis pro eo absente, designat Christum curam habentem prędicatorum, ne dum alios saluos facere cupiunt, ipsi pereant.1.Reg.9.a.10.a. *Cura Christi erga Prædicatores.*

Hie.s.Mic.6. Gre.16.mor.19. Solicitus ambulat coram Domino, qui nulla hora dormit, nullo tempore securus est, sed semper expectat patremfamilias venientem, & diem formidat iudicii.Mic.6.c.Iob.23.d. *Vigilantia huius vitæ.*

Ber.ser. de assump. Solicitudo Marthæ designat solicitudinem prælatorum, & exercentium vitam actiuam. Luc.10.g. *Solicitudo vitæ actiuæ.*

Non erit solicitus iustus in tempore siccitatis: quia secum habet verbi Dei flumina. Ierem.17.b.

Hila.s.Mat.can.6 Solicitum esse de crastino, est non habere fidem futuræ gloriæ. Mat.6.d.Sic solicitus timet diues: quia dum Deum non timet, multos timet.Isa.57.c. *Infidelitas futurorum.*

Hie.s.Isa.57. Ori.s.Exo.ho.5. Beda s.Exo.5. Solicitantes populum ab operibus laterum, sunt docentes cessare à malo, & renunciare seculo. Solicitant autem Moses & Aaron, hoc est, lex & sacerdotium. *Incitare ad bonum.*

Solidare, Solidus.

Solidum, est corpus, quod constat trina dimensione, nihil concauum aut vacuum habens, & quod est firmum. Vnde solidare est roborare & firmare. Solidus etiam est species monetę. 1.Par.29.b. Solidos decem millia.

Hie.s.Iob.37. Gre.27.mor.25. Solidissimi cæli quasi ære, sacræ scripturæ indicant firmitatem. Iob.37.c. Vel designant Angelos, qui in diuino amore fixi perstiterunt, vnde hoc in munere retributionis acceperūt, vt nulla iam rubigine surripientis culpæ mordeantur, vt in contemplatione conditoris sine fœlicitatis fine permaneant, & in hoc, quòd sunt conditi, æterna stabilitate subsistant. Vel sunt mentes electorum à cunctis terrenis contagiis intimo amore suspensæ. Qui solidissimi vt ære fusi sunt, quia ab integritate captæ fortitudinis nulla mutabilitatis rubigine consumuntur. *Firmitas sacræ scripturæ. Angeli. Mentes electorum.*

Hie s.Iob.38. Gre.28.mor.9.13. Solidatæ bases terræ. Iob.38.a. sunt Sancti in virtute & gratia firmati, Doctores, & etiam Prophetæ, qui superimpositas tabulas ipsi firmi ac fusiles sustinent: quia Apostolorum vita dum eorum prædicatione instruitur, eorum & autoritate solidatur. Designant etiam intentiones rectas in Christo firmatas. *Sancti. Doctores. Prophetæ. Intentiones rectæ.*

Glo.int.s.Isa.54. Consolidare clauos tentorii ecclesiæ. Isa.54.a. est firmare ratione dogmata ecclesiæ, vel etiam doctrinam sacram docere, vel firmare ipsam rationem & intellectum, quibus præcepta consistunt. *Firmare dogmata ecclesiæ.*

Hie.s.Ezec.34. Cyr.7.s.Ioan.5. Solidare infirmum, est debilem in fide corroborare. Eze.34.a. Non consolidant autem infirmum mali pastores, quando propensos ad vitia verbo exhortationis non corroborant. *Roborare debilem in fide.*

Solidum vestimentum dici potest virtus solida, & vndique integra.Leu.13.g. *Virtus solida.*

Glo.int s.Leui.13. Hie.s.Ezec.19. Solida virga vineæ designat firmum regnum Iudæorum, & etiam fortes Fideles in ecclesia. Ezech.19.d. *Regnum Iudæorum.*

Glo int.s.Exo.27. Solidum altare designat animam terrenis curis plenam. Ideo Deus nolebat sibi fieri altare solidum.Exo.27.b.38.a. *Anima terrenis curis plena.*

Solium, vide Cathedra.

Soluere, Absoluere.

Soluere est, quod ligatum erat, non ligatum facere, & interdum satisfacere. Item destruere. Ioan.2.c.Soluite templum hoc. Explicare.Iudi.14.c.Quod si solueritis mihi. Negare.1.Ioan 4.a.Omnis spiritus qui soluit Iesum.Remittere.Eccl'i.28.a.Deprecanti tibi peccata soluentur.Rumpere.Ezec.17.c.Soluit pactum, quod habebat cum eo. Violare. Mat.5.b.Non veni soluere legem, sed adimplere.

Arn.s.Ps.104. Soluens rex Ioseph, est Deus pater suscitans Christum. Ps.104. Soluta sunt vincula brachiorum eius.Gen.49.c. *Suscitatio Christi.*

Beda s.Gen.49. Gre.7.mor.8. Soluere dicitur Deus manum suam quando castigat: quasi enim ligatam videtur habere manum, quando sustinet peccantes, & non statim castigat.Iob.6.b. *Castigans Deus*

Ori.s.Mat.ho.14. & s. Luc.hom.37. Amb.s Luc.19. Clima grad.1. Aug.83.q.65.& s.Psal.145.& s. Ioan tract.49. Hie.s.Isa.42.& s. Hose.5. Soluere interdum est liberare, vt, soluit Deus à vinculis peccatorum. Mat.16.c.Et soluit compeditos, cum ex mortalibus immortales facit.Ps.101.145.Et soluunt discipuli Lazarum sed venientem foras, hoc est, suscitatum à Christo: nullus quippe peccator absoluendus est, antequam per dignam pœnitentiam correptus, & intrinsecus appareat viuificatus. Soluitur autem anima à vitiis & passionibus, vel etiam à vinculis carnis, vt libera sit in gloria.Ioan.11 f. Soluunt quoque discipuli asinam, quum absoluunt à vinculis peccatorum, quod tamen non possunt, nisi iubente Domino. Mat.21.a.Luc.19.e. Et soluit vincula colli sui, qui libera- *Liberati à peccatis.*

tur à

tur à seruitute peccati. Isa.52.a. Soluere autem non potest vinculum peccati diabolus, qui semper ligare satagit. Hose.5.d.

Liberari Iudaeos ab onere legis. Soluit Deus vincula onagri, quando liberauit populum Iudaicum à preceptis & ceremoniis legis. Et etiam virum contemplatiuum ab affectibus terrenorum. Iob.39.a. Cyr.7.s.Ioan.23. Gre.hom.26. Hie.s.Iob.39. Gre.30.mor.23.

Conuersio Iudaeorum. Soluet Esau iugum Iacob, quando Iudaei in fine mundi venient ad fidem. Gen.27.f. Amb de Iacob 3.

Soluit Christus medium parietem, quando reconciliauit genus humanum cum Deo: & ex Iudaeis, & Gentibus fecit vnam ecclesiam. Ephe.2.c. Gre.s.Eze.ho.6.

Implens Christus scripturas. Soluit Christus signacula libri clausi. Apo.5.a. quia ipse impleuit, quae prophetata erant in sacra scriptura. Rup.4.s.Apo.

Soluisse dicitur Christus dolores inferni. Acto.2.d. Vt solui possunt laquei venantium: nō quia iam tenuerint, sed ne teneant. Vel eos dolores soluit, quibus ipse teneri non poterat, sed quibus alii tenebantur, quos ille nouerat liberandos. Aug.epist.9.

Passus Christus pro nobis. Exoluebat Christus, quae non rapuerat. Ps.68. quia pro peccatis alienis patiebatur. Sic soluit didragma, quod non tenebatur. Mat.17.d. Amb.epis.4. Aug.s.Ps.68.

Exequi bonum propositum. Soluere dicuntur vota, qui opere exequuntur bonum propositum. Isa.19.d. Hie.s.Isa.19.

Explicare Christi incarnationem. Soluere corrigiam calceamenti Christi, est incarnationem eius intellectam verbis explicare. Ioan.1.d. Amb.inst.virg.14. Gre.ho.7.

Dimissio populi Iudaeorum. Soluens mulier calceamenta nolentis suscitare semen fratris, dici potest lex dimittens populum Iudaeorum, vt duceret eam Christus nouissimis temporibus. Deut.25.c. Ruth.4.d. Soluit etiam calceamenta, qui non est sponsus ecclesiae. Ideo vt ostendatur Moses non esse sponsus, iubetur soluere calceamenta. Exo.3.b. Amb.3.de fide 5.& s.Luc.3. Beda s.Exo.3.

Auferre peccata. Relinquere mortalitatem. Pellere timorem humanum. Soluere calceamenta est auferre peccata, & etiam relinquere mortalitatem. Exo.3.b. Iosu.5.d. Soluere autem debes calceamenta, vt transeas. Soluere etiam calceamenta, est auferre timorem humanum, qui non sinit liberam esse praedicationem. Ori.s.1.Reg.ho.1. Amb.de fug.secu.6. Epip.li.anchorato Beda s.Exo.3.

Destruere haereses. Dissoluit colligationes impietatis, qui doctrinam haereticorum dissipat. Isa.58.b. Hie.s.Isa.58.

Mollita duricies cordis. Soluitur calore lapis. Iob.28.a. quum duricies cordis feruore fidei tollitur, & diuini amoris igne tangitur, & in feruore spiritus liquatur: vt ad sequentem vitam desideriorum aestu ardeat, quam prius audiens insensibilis manebat. Hie.s.Iob.28. Gre.s.18.mor.16.

Non reddere opera verbo Dei. Non agere gratias. Soluere pro reddere. Leu.21.c. Votum ex his solui non potest. Sic non soluit peccator, quod mutuo accepit. Ps.36. quum non reddit opera verbo Dei, à se audito respondentia, & quum non agit gratias de donis acceptis. Ori.s.Ps.36.ho.3. Hie.& Aug.s.Ps.36.

Potestas diaboli & membrorum eius aduersus ecclesiam. Soluti quatuor angeli. Apo.9.c. designant facultatem datam daemonibus, & eorum membris ad extremam persecutionem ecclesiae. Vel sunt soluti principes quatuor regnorum aduersus filios Israel: vel contra ecclesiam. Sic soluetur diabolus ad modicum tempus tempore Antichristi. Apoc.20.c. Aug.s.Apo.ho.9.20. Rup.5.s.Apo.

Mitti in infernum. Solui dicuntur mali de loco suo, quando ex hac vita mittuntur in infernum. Iob.6.c. Gre.7.mor.11.

Perdens salutem fratris. Soluere dicitur Dei opus, qui fratris salutem perdit. Rom.14.d. Amb.s.Rom.14.

Solitudo, vide Desertum.

Solus, Solitarius.

Solus, aut solitarius est, qui seorsum est ab aliis: aut sine socio, vel comite.

Singularitas Dei. Solus Deus facit mirabilia. Ps.135. quia omnes alii, si quid faciunt, virtute ipsius faciunt: & quaedam facit ipse solus. Ipse quoque dicitur esse solus. Iob.23.c. quia ipse reuera est, alia verò sunt quasi non sint in conspectu eius, à quo habent ipsum esse. Glo.ord.s.Ps.135.

Solitudo Christi in passione. Solus Christus fuit vespere relictus. Mat.14.c. vt designetur solitudo eius in passione. Et solus calcauit torcular, quia solus factus est homo: & solus est retributor. Isa.63.a. Solus etiā remanet Iesus: quia solus peccata remittit. Ioan.8.b. Idem non est solus: quia est cum Patre. Ioan.8.d. Hil.s.Mat.can.14. Hie.s.Isa.63. Amb.epis.76.

Mittens Deus praedicatores ad Gentes. Solus Deus extendit caelos, qui secreti mira dispensatione consilii praedicatores suos, vnde permisit in vna gente opprimi, fecit in mundi cardines inde dilatari. Iob.9.b. Gre.9.mor.4.

Cultus soli Deo dandus. Soli Deo seruire, est non simul vitiis operam dare. Deut.6.b. 1.Reg.7.a. Mat.4.b.6.c. Nemo potest duobus dominis seruire. 2. Cori.6.c. Quae participatio iustitiae cum iniquitate? designatur autem cultus latriae soli Deo dandus. Glo.ord.s.1.Reg.6

Sermo propheticus remanens verax. Solus euadens nuncius Iob caeteris pereuntibus, est sermo propheticus qui dum fiunt mala omnia, quae praedixit, quasi sanus ad Dominum solus redit. Dum enim vera dixisse de perditorum casu cognoscitur, quasi inter mortuos vixisse monstratur. Iob.1.c. Gre.2.mor.25.

Auferre malos à terra. Solitudo vrbis, erit solitudo terrae, quando mali auferentur ex ea. Isa.24.e. Sumitur autem singulare pro plurali. Glo.ord.s.Isa.24.

Status contemplationis non omnium. Solus Moses ascendens in montem, statum contemplationis designat, non omnibus aptum. Exo.24.a. Idem designat solus remanens Iacob. Gen.32.f. Glo.int.s.Gen.32.

Separari à vitiis, & mundanis cogitationibus. Solus sedet, qui non est particeps vitiorum vitae communis, & qui se à multitudine peccantium separat, & qui alios bonis operibus excellit, & qui se à tumultu cogitationum mundanarum, & affectuum terrenorum separat. Ier.15.a. Thre.3.d. Ori.s.Ier.ho.11. Amb.de obit.Val. & s.Ps.118.ser.2. Hie.s.Ier.15.

Solum esse hominem, quod non est bonum Gen.2.c. est vel Christum esse sine ecclesia, vel animam sine vnione ad corpus, quae est illi naturalis. Gre.4.mor.35. Glo.ord.s.Gen.2.

Solum sedere Mosen ad iudicandum populum,& solum sustinere negocium populi,inepte fieri ostendit Iethro.Exo.18.c.

Glo.ord.s.Thre.1. Solus, cui est væ, est, qui non habet socium verbum Dei. Eccl'tæ.4.c. Sic fuit solus Saul, qui proiecit sermonem Domini:ideo cadens non est subleuatus.1.Reg.15.f.David verò non erat solus: ideo cadens habuit subleuantem. 2. Regum 12. Et sola sedens ciuitas Hierusalem destructa, est anima existens in peccato à gratia Dei destituta, & existens sine Christo. Threnor.1.a. *Carens verbo Dei.*

Hie.s.Hose.8. Isyc.s.Leui.13. Solus habitans leprosus,designat separatos à societate ecclesiæ.Leu.13.f.Et solitarius onager,est hæreticus separans se,vel eiectus ab ecclesia.Hos.8.c. *Separati ab ecclesia.*

Gre.10.mor.25. Soli homines dicuntur, qui se præire omnibus ratione existimant, tumore videlicet mentis.Iob.12.a. *Superbi.*

Glo.ord s.Iob.31. Solus comedit buccellam suam, qui non facit eleemosynam, & etiam qui facit, sed non habet secum pauperes.Iob.31.b. *Non faciens eleemosynam.*

Gre.12.mor.18. Solis patribus suis dicunt hæretici datam esse terram.Iob.15.c.quia solos errorum suorum magistros rexisse veraciter ecclesiam putant.

Gre.4.mor.11.13. Solitaria est nox.Iob.3.b.quum culpa, quam quis fecit,sola remanet:ne dum laudatur,& defenditur, in conspectu nos iudicis multiplicius astringat. Et quum diabolus distinctione perpetua à frequentia supernæ patriæ separatur.Vel vt hominem, quem sibi socium ad perditionem fecerat,amittat,& solus cum suo corpore hostis pereat:dum multos, quos destruxerat,Redemptoris gratia reformat. *Culpa non defensa. Eiectio diaboli.*

Hie.s.Mich.7. Soli in saltu dicuntur esse,qui se odio hominum separant.Soli autem sed non in saltu,sunt boni à consortio malorum separati.Mic.7.c.

Somnus,vide Dormire.

Somniare,Somnium.

Somniare, est per quietem somni aliquid quasi vigilando in phantasia videre. Somnium autem est ipsa visio somniantis.

Glo.ord s. Gen.37. Rup.8 s. Gen.21. Somnia Ioseph, typus erant eorum, quæ futura erant in Christo. Et somniator Ioseph, est Christus, cui peculiare est præuidere futura. Somnia verò dicuntur inuidiæ causa, hoc est, applicatio scripturarum ad Christum, quam Iudæi ferre non poterant. Genes.37.a. *Gre.23.mor.20.* Somnia quoque Ioseph, typum gerunt parabolarum Christi, propter quas illi inuidebant principes Iudæorum. *Prophetiæ de Christo. Parabola Christi.*

Ric.de S.Vict.de somnio Nabuc.1.2 Somnium aliquando significat tranquillitatem contemplationis, & inspirationem, & in his somniis apparet Deus: vel potius in somniis. Genes.20.a. 28.c. Per somnium quoque loquitur Deus.Iob.33.b. quando tranquilla mente ab huius seculi actione quiescitur, & in ipso mentis silentio diuina præcepta pensantur. Somnium Nabuchodonosor, cuius oblitus est,sed postmodum etiam eius interpretationem accepit,designat contemplationem aliquãdo auferri à contemplatiuis, ac postea multo plenius reddi. Designatur etiam gratiam contemplatiuæ vitæ facilius elabi, & difficilius reparari: vt fuit difficile Nabuchodonosor recuperare somnii notionem.Dan.2.a. *Tranquillitas contemplationis*

Amb.de Ioseph.6 Somnia senum, designant cognitionem mysteriorum. Ioel 2 g. Et somnia eunuchorum Pharaonis, erant præuisiones Prophetarum: qui ostendunt omnem pœnitentiam huius seculi esse somnium:sicut & somnium Pharaonis.Gen.40.a. *Cognitio mysteriorum.*

Rup.7.s.Gen.54. Somnium Iacob. Gene.28.a. designare potest fidem, per quam nunc videmus per speculum in enigmate. *Fides.*

Gre.8.mor.17. Somnia per quæ terret Deus. Iob.7.c. sunt imaginationes vltimi districtique examinis: quod iam vtcunque per timorem cernimus, sed tamen,vt est,veraciter non videmus.

Hie.s.Isa.56. Somnium etiam quandoque est voluntas propria.Is.56.d.Dormientes & amantes somnia. *Voluntas propria.*

Amb.s.Ps.72. Somnium surgentis,est vita malorum, quæ velut somnium præterit.Iob.20.a.Ps.72. *Vita malorum.*

Gre.15.mor.3. Somnium nocturnum dici potest occulta tentatio. Deut.23.b. *Occulta tentatio*

Gre.9.mor.40. Hie.s.Zac.10.& s.Isa.29. Somnia pseudoprophetarum, designant errores capitis hæreticorum:quos ipsi ascribunt Deo, tanquàm ab eo reuelatos. Ierem.23.e.Et somniatores sunt cultores idolorum, & hæretici cultores errorum. Zachar. 10. a. Et sicut somnium, erunt diuitiæ militantium contra Hierusalem. Isaiæ 29. b. Vel quia non proderunt destructoribus Hierusalem: vel quia argumenta & strophæ hæreticorum erunt velut visa somniantium, & sicut somniat esuriens se comedere. *Errores hæreticorum.*

Sonare, Sonus, Sonitus, Resonare.

Sonus, est obiectum auditus: vnde quicquid primo & per se ab auribus percipitur, sonus dicitur. Sonare autem est sonum efficere.

Gre.27.mor.13.14.15. Sonus aliquando est inspiratio:& sonus ex ore Dei, est vis timoris de superna irruens aspiratione: quia quum nos de venturis Dominus aspirando replet, proculdubio de male gestis præteritis terret. Et sonitus rugit post Deum, quia cùm mentem Deus ingreditur, mox pœnitentiæ gemitus sequitur.vt ei iam salubriter flere libeat: qui prius de iniquitatibus desenda iucunditate gaudebat. Iob.37.a. Sonat etiam inspiratio. Ierem. 46.f. Vox eius quasi æris sonabit. Quod si os Dei est filius, sonus procedens ex ore Dei erit Spiritussanctus: de quo *Inspiratio. Gemitus pœnitentiæ. Spiritussanctus.*

Act.2.a. Factus est repente de cælo sonus tanquam aduenientis spiritus vehementis.

Vindicta Dei. Sonitus rugitus Dei, est grauis Dei vindicta. Ier.25.f. Et sonitus quadrigarum in iudicio, erit angelorum, vel dæmonum. Ioel 2. b. Amos 2.a. *Glo.int.s.Ier.25.*

Predicatio. Laudes Dei. Sonat vox sponsæ in auribus sponsi, quum prædicat Christum proximis, eos hortando ad amorem Christi. Cant.2.d. Et sonitus buccinæ, prædicationem significat. Exo.19.c.20.c. Et laudatur Deus in sono tubæ, quando, quę in aure audiuntur prædicantur in tectis ad gloriam Dei. Ps.150. Et sonitus tintinnabulorum, est prędicatio. Ex.28.f. Et etiam sonus alarum, & sonus aquarum sunt laudes populorum: sonus verò castrorum, est maior laus sublimis Dei: qui omnem superat intellectum. Dicitur autem sonus sublimis Dei, quia à Deo habent, vt laudent, & quia in fœlicitate laudabunt, vniti Deo. Eze.1.f.33.a. Sonus Apostolorum, est simplex prædicatio. Ps.18. Roma.10.d. Resonant montes laudem, quum Apostoli prædicant. Isa.44.d. Sonat autem venter quasi cithara. Isa.16.d. quando mens prædicantis omnibus virtutibus est ornata & sic foris gratum dat sonum. Et sonans tonitruum, est prædicatio Apostolorum cum virtute Spiritussancti. Iob.38.c. Ideo sonus factus est, adueniente Spiritusancto. Act.2.a. Cum hoc sonitu perit memoria malorum. Ps.9. *Gre.s.Cant.2.& 29.mor.16.& s. Eze.ho.3. Arn.s.Ps.150. Hie.s.Eze.1.& s. Isa.16.& s.Iob.38 Ori.s.Cant.ho.4. & s.Rom.10.*

Tuba iudicii. Fortis inspiratio. Aduentus Spiritussancti. Sonitus factus prophetante Ezechiele, designat, vel sonum tubæ futurum in iudicio: vel fortem inspirationem, vel aduentum Spiritussancti in Pentecoste. Eze.37.b.

Minæ contra prædicatorem. Tentatio. Sonare dicitur pharetra super equum. Iob.39.c. quando contra prędicatorem sanctum occulta prauorum machinatio consilium suum, quod fraudulenter operit, fraudulentius patefacit: vt præmissis minis, quasi ex sonitu pharetræ terrorem incutiant. Item quando fortiter agenti aliqua occurrit tentatio: vt à forti operatione cesset.

Præcepta secularium principum. Persecutiones infidelium & dæmonum. Sonitus aquarum, sunt iussiones sublimitatum seculi: & commotiones ac persecutiones infidelium & dæmonum. Ps.9.45.64.82. Isa.17.d. Et sonat quasi mare vox inimicorum: quādo graues sunt tentationes & persecutiones. Ier.6.f. Et sonans terra, designat clamorem Iudæorum in Christianos. 1.Reg.4.c. Sonitus etiam populi Iudęorum fuit, quum clamauerunt Crucifige, Crucifige. Eze.7.c. Et sonitus equorum, sunt errores dæmonum & hæreticorum. Eze.26.b. Et sonat pharetra super equum, quando persecutiones oriuntur aduersus prædicatores. Vel sonat in diabolo persequente. Iob.39.c.28.d. *Gre.31.mor.25.80. Hil.s.Ps.64. Hie.s.Isa.17.& s. Ier.6.& s.Eze.7. Aug.s.Ps.45.64. Gre.s.1.Reg.4.& 31.mor.25.*

Fama turpitudinis prælati. Resonare dicitur vox gregum in auribus Samuelis. 1.Reg.15.d. quando venit fama turpitudinis inferioris prælati ad superiorem. *Gre.s.1.Reg.15.*

Prædicatio legis. Sonitus folii volantis terret Iudæos. Leu.26.e. quia terrentur à prædicatione legis per fideles facta. *Isyc.s.Leui.26.*

Insania voluptatum. Sonitus lætantium est insania vacantium voluptatibus. Isa.24.b. Ad idem sonitus organi. Iob.21.b.

Fama lapsi in peccatum. Sonitus ruinæ Tyri, est fama eius, qui lapsus est in peccatum, Eze.26.c.27.f. Et sonitus ruinæ cedri est fama Luciferi lapsi. Eze.31.f. *Hie.s.Eze.26.31.*

Inquietudo impii. Sonitus terroris dicitur esse semper in auribus impii. Iob.15.c. quia semper malum suspicatur: nec in vlla est securitatis tranquillitate. *Gre.12.mor.19.*

Sophar.

Heretici. Sophar.i.speculator, vel buccina: vel dissipatio speculæ, vel matutinus, aut corona, seu circulus: Vnus ex amicis Iob. Iob.2.a. Typus est hæreticorum: qui cum aliqua per naturæ bonū sapienter prædicent sunt tamen assertores mendacii, falsa de Christo prædicantes, & mentes contemplantium subuertentes. *Hie.prol.in com. s.Iob. Gre.prol.mor.cap. 12.& 3.mor.17.*

Sophim.

Angeli. Cōtēplatio Dei. Sophim.i.speculæ, vel speculantes, siue cooperti, aut natantes vel expectantes, aut fauus: mons est in tribu Ephraim, vnde erat Elcana pater Samuelis. 1.Reg.1.a. designare potest angelos cognoscentes Christum, vel contemplationem Dei. *Gre.s.1.Reg.1.*

Sophonias.

Sophonias.i.absconsio Domini, siue secretum Domini, aut speculator noster Dominus, vel aquilo Domini. Vnus è duodecim Prophetis, filius Chusi, hoc est, humilitatis, quia Prophetæ & Apostoli dicunt: Non sum dignus vocari Apostolus. Sopho.1.a. Alius Sophonias ponitur. Zach.6.c. *Hie.s.Soph.1.*

Sopire, Sopor, vide Dormire. *Sorbere, vide* Absorbere.

Sordes, Sordescere, vide Immundus.

Sorec.

Iudea. Anima. Sorec, id est, vinea, vel vitis, aut sibilus, vel sibilans, vel interpretatur electa. Est genus vitis optimæ: quæ vberes fructus facit, atque perpetuos. Isa.5.a. typus est Iudææ, vel animæ virtutibus ornatæ. *Hie.s.Is.5.& epi. Ignoto vultu.*

Soror, vide Frater. Sors, Sortiri.

Sors, est fortuitus aliquis euentus: & interdum accipitur pro munere, vel officio, & conditione. Sap.3 c. Sors in tēplo Dei acceptissima. Quandoque pro patrimonio seu hæreditate. Datur etiam sors diuinatoria, Esther.3.b. Missa est sors in vrnam coram Haman. Sortiri autem est sortes facere, vel per sortes aliquid accipere.

Aug.ſ.Pſ.30. — *Gratia Dei.*

Sors eſt res in dubitatione humana diuinam iudicans voluntatem: & poteſt ſignificare itatum gratiæ, ſeu gratiam Dei, qua ſaluati ſumus: quæ non eſt in electione humana, ſed in voluntate diuina: vnde ſortes iuſtorum dicuntur eſſe in manibus Dei. Pſ.30.124.

Ori.ſ.Leui.ho.9. Iſyc.ſ.Leui.16. — *Diuidere iuſtos à peccatoribus. Cognoſcere duplicem naturam in Chriſto.*

Sortem mittere inter duos hircos. Leu.16.b. quæ dici poteſt ſors conſultoria, eſt diuidere iuſtos à peccatoribus. Item recognoſcere in Chriſto naturam diuinam & humanam: vt cuique tribuatur quod ſuum eſt.

Ori.ſ.Nu.ho.21.& ſ.Ioſ.ho.23.25.

Sorte diuiſoria datur terra promiſſionis: ſed aliqui accipiunt ſine ſorte quia ſicut in bello egregii duces accipiunt aliqua ſpolia ſine ſorte: ita in gloria: vt Apoſtoli accipiunt duodecim ſedes. Num.26.f.33.g.36.b. Leu.16.c. Ioſu.9.b.13.a.17.a.18.b.21.a. Pſ.141. Col.1.b. Illorum autem eſt ſors ſeu portio in terra viuentium, quorum conuerſatio in cælis eſt. Phili.3. Ad hæc pertinent ſortes ſacerdotũm & Leuitarum.1.Par.24.b. Omnes ſors æqualiter diuidat.

Gre.ſ.1.Reg.14. — *Conuerſatio vniuſcuiuſque.*

Sors etiam eſt propria cuiuſque conuerſatio: & ſortes ſpirituales ponimus, quãdo per exteriora ſigna operum ad occultorum notitiam peruenimus.1.Reg.14.f. Pſ.30. Sapi.2.b.

Rup.ſ.Ionam 1. — *Pati propter Chriſtum.*

Sors cadens ſuper Ionam eſt, quando Apoſtoli & Martyres patiuntur, non propter peccata ſua, ſed propter Chriſtum. Ion.1.b.

Gre.ſ.1.Reg.10. — *Electio prædicatoris.*

Sortes eligendi regis, deſignant electionem faciendam de prædicatoribus.1.Reg.10.d.

Amb.de Tob.20. Aug.ſ.Pſ.21.& ſ.Ioan.trac.118. — *Diſtributio geſtorum Chriſti inter euangeliſtas. Collatio charitatis à Deo.*

Sortes miſſæ ſuper veſtem Chriſti. Pſal.21.d. deſignare poſſunt diſtributionem geſtorum Chriſti inter euangeliſtas ea ſcribentes. Vel mittitur ſors ſuper charitate, quæ non diuiditur: ſed ſorte datur deſuper: nempe per diuinum iudicium, non per merita. Mat.27.d. Mar.15.b. Luc.23.a. Ioan.19.d.

Amb.ſ.Luc.1. — *Miſsio Chriſti ſacerdotis.*

Sorte Zacharias offert incenſum. Luc.1.a. deſignans mittendum & dirigendum eſſe à Domino ſacerdotem Chriſtum.

Hie.ſ.Iſa.17.57. — *Gehenna.*

Sors idololatræ, eſt in torrentibus, hoc eſt, ſors ſacerdotis diaboli, eſt in inferno. Iſa.57.b. Ita ſors vaſtantium fideles eſt infernus. Iſa.17.d. Ier.13.d.

Lyra.ſ.Ioel 3. — *Inducere in errores.*

Sortem mittunt ſuper populum Dei, aut alterius ciuitatis, qui eum in varios inducunt errores. Ioel 3.a. Nahum 3.b.

Soſpes, vide ſaluare.

Spathula, vide Palma.

Spacium, Spacioſus.

Spacium, eſt intercapedo loci ſeu temporis, quæ inter aliquos terminos includitur. Spacioſum autem eſt, quod multum habet ſpacii.

Fides Trinitatis.

Spacium itineris trium dierum inter oues Laban, & oues Iacob, deſignat fidem Trinitatis, qua fideles ab infidelibus ſeparantur. Gen.30.f.

Glo.ord.ſ.Exo.3. — *Gloria cæleſtis.*

Spacioſa terra dici poteſt gloria cæleſtis, quæ totum animi deſiderium vndiquaque replet. Exod.3.b.

Glo.int.ſ.Iſa.49. Hie.ſ.Pſ.30. Gre.26.mor.31. — *Latitudo eccleſiæ in gentibus.*

Spacium factum Sion, deſignat latitudinem eccleſiæ, quam inter Gentes accepit. Iſa.49.c. Et ſpacioſus locus in domo Laban, eſt promptitudo Gentilitatis in ſuſcipienda fide. Gen.24.c. Spacioſus etiam locus, eſt ipſa eccleſia, in qua ſtatuuntur prædicatores, tanquam pedes Chriſti. Pſ.30.

Baſi.reg.breu.240. Glo.ord.ſ.Exo.3. — *Dilectio amicorum & inimicorum. Promptitudo bene operandi.*

Spacioſus locus dici poteſt dilectio, quæ extenditur ad amicos & inimicos. In loco etiam ſpacioſo pedes ſtabiliti ſunt, quando & ad congruentia bona tendimus, & nulla difficultate præpedimur. Pſal.30.

Mundana proſperitas. Graues peccatores.

Spacioſa terra, eſt huius mundi proſperitas, in qua mali per latam viam merguntur in infernum. Gen.34.c. Dicitur etiam ſpacioſa via: quia in ea variè contingit errare. Mat.7.b. Spacioſa autem terra apta eſt inundationi: vnde deſignat eos, qui multum merentur caſtigari à Deo. Iſa.28.a.

Hie.ſ.Iſa.30. — *Vacare ſacræ doctrinæ.*

Spacioſè paſci dicuntur, qui ſine vllo impedimẽto ſtudio ſacræ doctrinæ vacant. Iſa.30.c.

Arn.ſ.Pſ.103. Aug.ſ.Pſ.103. — *Leges. Latitudo mundi.*

Spacioſum mare deſignare poteſt leges, multa hominum genera continentes. Vel latitudinem mundi ducentem ad inferos. Pſ.103.

Hie.ſ.Ier.22.

Spacioſa cœnacula ædificare vult hæreticus: ſed anguſta ædificat. Ier.22.d.

Species, ſpecioſus, vide Decor.

Spectare, Spectaculum, Spectabilis.

Contradicentes Scribæ Chriſto.

Spectare, eſt ſæpe, ſeu fixè intueri. Spectaculum autem dicitur id, quod ſpectatur, vt ludi aut etiam ipſa ſpectatio.

Gre.ſ.1.Reg.4.

Spectans Eli contra viam 1.Reg.4.c. deſignat Scribas: qui dum ſuperbe ſcripturas accipiebant, ei, qui eſt via, per quam ire ad æternam patriam debuerant, contradicebant. Ipſe enim Chriſtus dicit Ioan.14. Ego ſum via, veritas & vita.

Hie.ſ.Iſa.27.

Spectaculum fuit paſſio & reſurrectio Chriſti. Iſa.27.c. Iuxta Septuaginta.

Specula, ſpeculari, ſpeculator.

Specula, eſt locus editus & eminens, vnde aliquid videri & ſpeculari poteſt: ſiue ſit mons, ſiue turris, ſiue lapis, ſiue arbor, aut aliquid aliud eminens. Speculari autem eſt quaſi è ſpecula proſpectare, vel ad videndum intendere. Per tranſlationem autem ponitur pro ſcrutari, & exacte conſiderare.

Specula dici potest ecclesia:& etiam contemplatio. Isa.21.c.Super speculam Domini ego sum stans. Item pœnitentia. Ier.31.d. Statue tibi speculam. Speculam autem sibi statuere, est ventura vitiorum certamina ex alta consideratione prænoscere.

Ecclesia. Contemplatio. Pœnitentia. — Glo.ord.s.Isa.21. Gre.31.mo.31.

Speculator interdum dicitur Propheta.Isa.21.b.Eze.3 d.Et specula, est ipsa prophetia, per quam procul intuentur futura.Isa.21.b.

Prouidentia. Propheta. Prophetia. — Hie.s.Isa.21.

Speculatores, qui erant in Gabaa Beniamin. 1.Reg.14.c. designant Apostolos, episcopos, & doctores in sublimi statu vitæ positos: qui non solum subditorum facta considerant, sed etiam concionatorum prędicationem.Isa.52.c.Ier.6.d.31.d.Eze.3.d.33.a. Quisquis autem populi speculator ponitur, in altum debet stare per vitam, vt prodesse possit per prouidentiam. Ideo Isa. 40. Super montem excelsum ascendetur, qui euangelizas Sion.

Apostoli. Prelati. Doctores. — Gre.s.1.Reg.14.& s. Eze.ho.11. Hie.s. Isa.52.& s. Ierem.6. Cyr.in apolo.

Speculatores cęci, sunt sacerdotes Iudęorũ & pharisęi, & etiã hęretici. Is.56.d.Hos.5.a.9.b.

Sacerdotes Iudeorum. Haeretici. — Hie.s.Isa.56.& s. Hose.9.

speculum.

Speculum, est illud tersum ac politum, in quod aspicientes imaginem nostram, aut alterius rei illi obiectæ, quam refert, contemplamur.

Speculum dicitur ipse Christus, & sapientia, & sacra scriptura: ad quorum aspectum debemus nosmetipsos contemplari, & maculas tergere. Sapi. 7.d. Iacob.1.d.

Christus. Sacra scriptura.

Specula mulierum, de quibus fiebat labrum ęneum ad lauandum sacerdotes. Exod.38.a. designare possunt diuina pręcepta, quę debemus contemplari, vt sordes mentis nostrę abluamus. Significant etiam exempla Sanctorum patrum, qui ob animarum pulchritudinem, mulieres dicuntur. Specula etiam mulierum dici possunt corpora sancta virginum.

Diuina pracepta. Exempla Sanctorum. Corpora virginum. — Gre.ho.7. Rup.2.s.Leui.3. Hie.1. adue.Ioui.

Speculum aliquando dicitur cognitio rerum diuinarum obscura, & fides, quæ dicitur speculum sine macula. Sapi.7.d. Isa.3.d. Vnde 1.Cor.13.d.ait Apostolus: Videmus nunc per speculum in ænigmate.

Fides. — Hie.s.Isa.3.

specus, spelunca, Antrum, Cauerna.

Specus & spelunca, est locus excauatus intra rupem, aut montem, obscuritatem quandam habens: qui etiam antrum & cauerna dicitur.

Spelunca, in quam confugit Dauid, cum fugeret Saulem.1. Reg.21.a.24.a. Ps.56.141. in titulo, diuinam protectionem significare potest. Designat etiam carnem Christi: vel eius sepulchrum, vbi absconditus est à Iudæis persequentibus.

Diuina protectio. Caro Christi. — Arn.s.Ps.56. Aug.s.Ps.56.

Cauerna maceriæ dicitur sinus Dei patris: vbi filius nota facit omnia sponsæ. Cantic.2.d. Vbi Origenes legit promurale. Vel designat vulnus lateris Christi. Vel protectionem angelicæ custodiæ. Vel loca vacua in choris angelorum, relicta à dæmonibus. Vel contemplationem chororum cælestium. Cauerna etiam laci, quæ videtur Saram significare. Isa.51.a. dici potest latus Christi.

Sinus Dei patris. Vulnus lateris Christi. Custodia angelorum. Latus Christi. — Ori.s.Cant ho.4. Gre.s.Cant.2. Ber.s.Cant ser.62. Hie.s.Isa.51.

Spelunca etiam dicitur humanitas, vel caro Christi. Psal.56.141. in titulo. Ier.16.d. Potest etiam designare hunc mundum, in quem venit Christus pugnaturus contra diabolum, ipsumque victurus: sicut Dauid fugiendo vicit Saulem.

Humanitas Christi. Mundus. — Hil.s.Ps.56. Ori.s.Ier.ho.12. Hie.& Aug s. Ps.141.

Spelunca, in qua habitauit Lot relicta terra Sodomorum, firmitatem & soliditatem in virtutibus significare potest. Gen 19.f. Designat etiam ecclesiam, quę Sanctorũ est diuersorium, piè viuentium tegmen: quam inhabitant iusti, & quicunque ignis supplicium euaserint.

Firmitas in virtutibus. Ecclesia. — Cyr.de ado. in Spi.

Spelunca etiam in qua habitauit Lot, templum significare potest, & etiam legem: vel synagogam. Speluncæ enim dicuntur synagogæ Iudæorum. Isa. 32.c. Et spelunca hyænæ plena ossibus mortuorum, est synagoga Iudæorum. Ier.12.b.

Templum. Lex. Synagoga. — Ori.s.Gen.ho.5. & s.Ier.ho.8. Hie.s.Isa.32.

Spelunca rursum est munimentum veritatis: quò confugiendum est fidelibus: & scripturæ legis & Prophetarum. Et cauernæ petrarum sunt doctrina Apostolorum, & apostolicorum virorum. Iere.16.d. Apoc.6.d.

Sacra scriptura. — Hie.s.Isa.2.& s. Ier.6.

Cauernæ petrarum, dici possunt Apostoli, & prædicatores: & etiam angeli. Ier.16.d.

Apostoli. Angeli. — Aug.s.Apo.ho.5

Spelunca duplex, vbi sepelitur Sara, operationem bonam contemplationi coniunctam significare potest: vbi est geminæ vitæ requies. Designat etiam conscientiam vtriusque populi, vbi quiescit scriptura. Vel duas leges intercessu literæ. Gen.23.b.25.a.49.d.50.c. Et cauernæ, vnde exire dicuntur Hebræi, sunt studium remotioris vitę prędicatorũ. 1.Reg.14.b. Speluncas autem ingredimur, quando ad mentium secreta recurrimus: ne vagantibus oculis concupiscenda videamus, & quando olfactum ab obscenitatibus mundi custodimus. 1.Reg.13.b. In antris etiam cubant catuli leænæ, quando prædicatores quiescunt sub silentio, opportunum tempus expectantes. Iob.38.d.

Opera bona cum contemplatione. Conscientia vtriusque populi. Studium vitæ remotioris. — Ori.s.Ier. ho.13. Rup.6.s.Gen 37. Beda.s.Gen.23. Gre.s.1.Reg.13.14. & 6.mor.25. & 30. mor.11.

Spelunca pręterea dicitur corpus hominis. Ps.141. Et spelunca in cuius ostio stetit Elias, est hæc corruptionis habitatio, in qua adhuc ex vetustate retinemur. 3.Reg.19.c. Hæc est spelunca, in qua absconduntur quinque reges. Iosue.10.c. Cauernæ etiam terrę, sunt sensus hominis. Iob.30.b.

Corpus hominis. Sensus hominis. — Amb.de fug.secu.5. Gre.5.mor.26. Hie.1.adu. Iouin. s.Iob.30.

Cauernæ terrę, dici possunt cogitationes prauę: in quibus se hęretici, aut praui ab humanis oculis abscondunt. Praui quippe, vt sunt, videri ab hominibus refugiunt: dumque aliud quàm sunt simulant, sese in conscientiæ suæ latibulis, quasi in cauernis occultant. Iob.30.a.

Cogitationes prauæ. Conscientia. — Gre.20.mor.14. Hie.s.Iob.30.& s. Eze.33.

Cauernæ præterea dici possunt sensus carnales legis. Item occultæ prædicationes hęreticorum, & conciliabula, quę sunt penetralia, vbi dicunt esse Christum. Iob.30.b. Ezech.33.f. Nahum.2.d.

Sensus carnales legis. Conciliabula hæreticorum. — Gre.20 mor.11. Hie.s.Iob.38. & s.Isa.11.63.

Gre.ho.39. Ori.s.Mat.ho.15. — *Mens peccatoris. Hæreses. Ecclesia.*

Antrum, in quo moratur bestia, mentem peccatoris significat. Iob.37.b.38.d. Et cauerna reguli, est obsessus à dæmone, vel in peccato existens. Isa.11.b. Spelunca etiam latronum, est anima malis cogitationibus, peccatis, rapinis, &c. plena, hæreses item spelunca latronum dici possunt. Speluncam quoque latronum faciunt ecclesiam, qui in ea malè viuunt. Mat.21.b. Ierem.7.b. Haba.2.b.

Spernere, vide Contemnere. Sphera, Sphærula, vide Globus. Spica.

Spica, est quę in extremo culmi frumenti, aut alterius grani semina continet, aristis vestita.

Rup.1.s.Leu.11.& s.Deut.27. Hie.s.Isa.17. Gre.22. mo.20.& s.Eze.ho.15. Hil.s.Mat.can.12 — *Exempla patrum. Apostoli. Recentes in virtutibus. Proficientes.*

Spicæ virentes erant exempla patrum ante legem, quos nondum legis æstus terruerat: torrentur autem igne Spiritussancti, quum additur intelligentia spiritualis. Deuter.23.d. Spicæ etiam virentes erant Apostoli adhuc rudes: & alii neophyti. Leu.2. Spicæ quoque Iacob dicuntur Apostoli, & reliqui fideles ex Iudæis. Isa.17.a. Item aliquando spicæ sunt teneri adhuc & recentes in virtute. Exod.22.a. Mat.12.a. Aliquando verò proficientes iam & solidiores. Marc.4.c.

Phil.de sacri. Abel & Cain. Aug.1.de Gen.ad li.20. Hie.s.Iob.24.& s.Zach 4. Gre.16.mor.25. Isyc.s.Leu.19.23. — *Doctrina probata. Sacra scriptura.*

Spicæ etiam virentes, & tostæ igne, sermonem doctrinę probatum significare possunt. Le.d. Et spicæ quas vellebant Apostoli, designant doctrinam sacræ scripturæ. Luc.6.a. Et spicæ duæ oliuarum seu rami, vtrunque testamentum designant. Zac.4.d. Spicæ quoque quas impii tulerunt ab esurientibus. Iob.24.b. sunt Sanctorum patrum sententiæ, & occulta obscuraque notitia diuinorum: quia sæpe dum per figurata eloquia proferuntur, ab eis tegmen literæ quasi aristarum paleas subtrahimus, vt medulla spiritus reficiamur. Spicæ etiam remanentes in agro, sunt doctrinæ legis ad legem nouam facientes, & quod relinquitur cognoscendum post hanc vitam. Leu.19.b.23.d.

Spicæ præterea, quas vellebant Apostoli, fructus ecclesiæ designare possunt. Luc.6.a.

Amb.s.Luc.6. Gre.17.mor.6. — *Fructus ecclesiæ. Genus humanum.*

Spica multa similia & paria continens grana genus humanum significare potest: cuius aristæ sunt superbi, qui rigiditate tumoris superbiæ, amissa charitatis vnione se ab aliis separant. Iob.24.d.

Spicæ tritici, bonas cogitationes aliquando significare possunt. 2.Reg.4.b.

Gre.1.mor.36. Hie.s.Mar.4. — *Bonæ cogitationes. Pœnitentia.*

Spica, vt profert plenum fructum, designat pœnitentiam lachrymosam, quæ introducit charitatem. Marc.4.c.

Rup.8.s.Gen.41. — *Virtutes. Abundantia gratiæ. Fideles.*

Spicæ septem plenę in culmo vno. Gen.41.a. designant virtutes in anima, vel charitate vnitas. Item abundantiam gratiæ: & fideles abundantes doctrina spirituali.

Rup.8.s.Gen.41. — *Vitia. Tempus Antichristi. Iudæi.*

Spicæ verò aliæ tenues & arentes, pulchritudinẽ priorũ tollentes, vitia significant virtutibus contraria, & tẽpus Antichristi. Itẽ Iudęos aridos & esurientes, sine verò sensu scripturarũ.

Spiculum, spiculator, vide sagitta.

Spina, spinosus, Tribulus, Vepres, Sentes.

Spina, est aculeus sentis vel rubi, aut alterius, quo pungimur, est etiam arbor spinæ nomine. Spina quoque dicitur in animali contextus vertebrarum inter se qui est à collo vsque ad extremum os ipsius spinæ seu dorsi.

Ira Dei.

Spinæ interdum significant duritiã iræ Dei, quæ malos grauiter affligit. Isa.27.b. Ier.12.c.

Hie.s.Isa.27. Aug.s.Ioan. — *Carnes Martyrum.*

Spinæ super caput Christi. Mat.28.c. significare possunt carnes Martyrum laceratas, quibus tamen Christus coronatur.

Gre.ho.20. — *Doctores sacri.*

Spina in bonum, significare potest doctrinæ spiritalis viros, qui dum de peccatis ac virtutibus disserunt, & modò æterna supplicia minantur, modò cælestis regni gaudia promittunt, corda audientium pungunt, sicque mentem dolore compunctionis perforant, vt ab eorum oculis, quasi quidam sanguis animæ lachrymæ decurrant. Isa.41.c.

Aug.q.in Ex.154. Gre.s.1.Reg.6. Amb.s.Ps.118. ser.22. Amb.1.offi.3. — *Stimulus conscientiæ. Compunctio.*

Spina etiam significat stimulum conscientiæ, & compunctionem: & tunc configitur spina, quum per omnipotentis Dei dispensationem ad lachrymas pœnitentiæ anima criminum recordatione inflammatur. Ps.31. Et sepiuntur aures spinis, quum cor est contritum, & habet in se timorem diuini iudicii. Eccl'tæ 28.d.

Ori.s.Cant.ho.3. Chry.s.Mat.ho.45 & s.Gen.ho.59. Basi.s.Ps.45. Aug.2.de.Gent.cõtra Manich.20. Chry.s.Mat.ho.45 — *Solicitudo seculi. Diuitiæ. Quæstiones.*

Spina ferè in malum sumitur, quia pungit, & dolorem infert, solet significare solicitudines seculi animum affligentes, & diuitias solicitudine ingerentes. Mat.13.a. Luc.8.a. Genes.3.d. Cant.2.a. Sicut enim spinæ non sinunt semen emicare, sed densitate sua seminatum supprimunt: ita & curæ temporales spirituale semen, quod in anima seminatur, non sinunt fructũ afferre, sed adurunt, & suffocant sicut spinæ profectum eius retardantes. Spinæ quoque sunt quæstiones animum pungentes, & excitantes.

Aug.2.de Gent.cõtra Manich.20. Phil.2.allegor. Hila.s.Ps.57. Amb.s.Luc.6.& ser.36. — *Voluptates. Inordinata concupiscentia.*

Spinę præterea significant voluptates, & prauas inclinationes, & etiam tribuli sunt inordinatę concupiscentiæ. Gen.3.d. Mat.13.a. Luc.8.a. Significant itidem spinę dolorem corporis. Ps.57. Spinę autem non producunt fructum, sicut è diuerso ficus non producit aliquid noxium. Luc.6.d.

Ori.s.Ps.36.ho.1. & s.Mat.ho.35. Hie.s.Ps.57. & s.Isa.33.& s.Ioel 3. Gre.20.mor.11. Isyc.s.Leu.16. — *Peccata. Praue cogitationes.*

Spinę præterea, sunt vitia incultique mores, & iniquitas nondum firmata, quum spina sit fragilis, & etiam peruersæ cogitationes. Ps.31.57. Prou.24.d. Isa.5.b.10.33.b.34.c. Ier.4.a. Hæ sunt spinæ super caput Christi. Mat.27.c. Ioel.3.d. Et vepres, inter quas hærebat aries. Gene.22.c. sunt peccata nostra, quorum dolorem pertulit Christus. Et vepres vineæ, sunt peccata. Isa.5.b.9.d.10.d. Iob.30.a.

Beda s.Eze.22.& s.Prou.14. — *Animæ comparata sponsæ.*

Spinæ, sunt omnes animæ comparatæ sponsæ. Cant.2.a. Vbi etiam designari possunt Gentiles, & hæretici, sicut Matth.7.c. Et spinæ super caput Christi, sunt animę peccatrices, &

Gentes

Animæ peccatrices. Errores hæreticorum. Exempla mala.

Gentes prius inutiles. Mat.27.c. Marc.13.b.Ioan.19.a. Et ſpinæ in roſa, ſunt ſenſus hæretici in ſacra ſcriptura. Vel ipſi hæretici ab eccleſia prodeuntes, qui & vepres dicuntur. Ier.12.c. 34.c. Iſa.9.d. Et ſpinæ ſe mutuò complectentes, ſunt hæretici in conuiuiis doctrinarum ſuarum. Nahum 1.c. Et tribulus ſuper aras hæreticorum, eſt fructus errorum ipſorum. Hoſe.10. c. Spinæ quoque ſunt, qui ſolis verbis Chriſtum confitentur, operibus verò nihil, niſi humanas ſolicitudines ſectantur. Spinæ ſunt etiam exempla mala. Ier.12.c.

Ori.ſ.Cant.ho.2.3 & ſ.Ier.ho.7. Amb.ſ.Pſ.118. ſerm.5. Aug.epiſt.48. Hie.ſ.Nahum 1. & ſ.Hoſe.10.

Tentationes & tribulationes.

Spinæ, ſunt tentationes & tribulationes animum affligentes. Baruch 6.g. Hoſe.2.b. Et ſpinis electorum viæ ſepiuntur, dum dolorem punctionis inueniunt, in hoc, quod temporaliter concupiſcunt. Inter has ſpinas eſt lilium ſponſæ: quæ quia inter tribulationes candidior & odoratior prodit. Cant.2.a.

Cyr.12.ſ.Ioan.15. Gre.ſ.Cant.2. Hie.ſ.Ier.12. Amb.3.Exae.11.

Praua verba & opera Iudæorum. Dolor vbi ſperabatur remuneratio.

Spinæ etiã erant praua verba Iudæorũ in Chriſtũ, & etiã eorũ opera peruerſa. Iſ.5.b.7.d.9.d

Pro frumento oritur tribulus, & pro hordeo ſpina. Iob.32.d. quando in vltima retributione ex ea re, de qua remuneratio laboris quæritur, punctio doloris inuenitur. Vt autem hordeum à frumento diſtat, quamuis vtrunque reficiat: ſic à tribulo ſpina, quamuis ſi vtrunque quod pungat: quia tribulus mollior, & ad pungendum ſemper durior eſt ſpinæ. Spina quoque de ſepe, eſt dolor vbi ſperabatur auxilium. Mic.7.a.

Hie ſ.Iſa.23. Gre.34.mor.1. Ber.ſ.Cant.ſer.48 Amb.ſer.73. Hie.ſ.Iſa.7. Gre.22.mor.24. Hie.ſ.Mic.7.

Demones. Corona Chriſti. Iniqui. Peccata. Temeritas.

Spina doloris ſunt populo Dei Sidonii, hoc eſt, dęmones affligentes populũ Dei. Ez.28.g.

Hie.ſ.Eze.28.

Vepres inter quas hærebat aries. Gen.22.c. coronam Chriſti ſignificare poſſunt. Vel ſunt iniqui, qui ſuſpenderunt Chriſtum: & etiam peccata, propter quæ crucifixus eſt.

Spina aliquando dicitur temeritas. Pro.24.d. Operuerunt ſuper faciem eius ſpinæ. Et 26. b. Quomodo ſi ſpina naſcatur in manu temulenti. Eccl'tæ 7.a. Sicut ſonitus ſpinarum ardentium ſub olla, ſic riſus ſtulti.

Spinoſa planta, eſt rubus, poſtquam verbum legem ferre, & cum hominibus conuerſari deſinit, corona coronatur, vt quod primum per verbum viſum fuerat, per ſpinam rurſum aſſumptum oſtenderet omnia vnius potentiæ.

Cle.Alex.2.pæd.8

Spina arbor, vide Sethim.

Spiritus, Spiritualis, Spirare, Aſpirare, Spiraculum.

Spiritus, halitum ſignificare poteſt: vnde ſpirare dicitur, qui halitum emittit, ideo pro vẽto. Spiritus autem aliquando eſt aſpiratio. 3.Reg.10.a. Non habebat vltra ſpiritum. Apparitio. Mich.2.c. Vtinam non eſſem vir habens ſpiritum. Cogitatio. Pro.15.a. Quæ immoderata eſt, conteret ſpiritum. Cura. Num.11.d. Auferam de ſpiritu tuo, & tradam eis. Donum Spirituſſancti. Exo.28.a. Quos repleui ſpiritu prudentiæ. Intentio ſpiritualis. Pſ.77. Non eſt creditus cum Deo ſpiritus eius. Ira. Iudi.8.a. Requieuit ſpiritus eorum, quo tumebant. Robur. 1. Reg.30.c. Reuerſus eſt ſpiritus eius. Sol. Eccl'tæ 1.a. In circuitu pergit ſpiritus. Vita. Iob.17.a. Spiritus meus attenuabitur. Voluntas. 2.Par.36.d. Suſcitauit Dominus ſpiritum Cyri. Ponitur ſpiritus diuinus, ſpiritus angelicus, ſpiritus humanus, ſpiritus carnis, ſpiritus mundi, ſpiritus nequitiæ, & ipſe angelus malus.

Ber.ſer.de ſeptem ſpiritibus.

Spiritus in bonum.

Spiritus in vtroque teſtamento, iuxta Hieronymum, vbicunque ſine additamento ponitur, in bonam partem intelligitur. Vt Galat.5.d. Fructus autem ſpiritus charitas, gaudium, pax, &c. Et 6.a. Si ſpiritu viuimus, ſpiritu & ambulemus. Et Rom.8.c. Si autem ſpiritu facta carnis mortificaueritis, viuetis. Et in veteri. Dans flatum populo, qui eſt in ea, & ſpiritum calcãtibus eam. E contrario, malus ſpiritus ſemper legitur cum additamento. Mat.12.d. Cùm immundus ſpiritus exierit ab homine. Et Luc.9.e. 1.Reg.16.c. Mic.2.d. Abac.1.c.2.d. Sed in bonum aliquando ponitur cum additamento, aliquando ſine eo. Pro malo verò nunquam ſine additamento.

Hie.ſ. Mich.2. & ſ.Haba.2.

Deus.

Spiritus principaliter dicitur Deus, ſecundùm quòd maximè ſeparatus eſt à conditionibus, ſeu proprietatibus corporis. Ioan.4.d. 2.Cor.3.d.

Voluntas Dei.

Spiritus Domini, qui ferebatur ſuper aquas, dici poteſt voluntas Dei, quæ ferebatur ſuper voluntates angelorum. Gen.1.a. Zac.6.b.

Aug.13.confeſ.4. Baſi.ſ.Pſ.32.

Spirituſſanctus.

Spiritus Domini paſſim accipitur pro Spiritusſancto. Gen.1.a.6.a. Pſ.32.105.142.147. Iſa. 42.a.48.c. Ier.10.c. Ioel 2.g. Ipſe eſt ſpiritus rectus, hoc eſt, director, quem ſequens anima in veritate quærenda, deuiare atque errare non poteſt. Item ſpiritus principalis, potens ad operandum. Pſ.50. Et eſt effuſus de excelſo per ſua dona in Pentecoſte. Et dicitur egreſſus à facie Dei, quia miſſus à Patre. Dicitur etiam ſpiritus Chriſti. Iſa.32.d.57.d.59.d.63.c. Spirituſſanctus in baptiſmo, dicitur pignus vitæ: vt per virtutem ſpiritus, renouemur à morte & vetuſtate peccati, qui etiam eſt ſpiritus adoptionis. Rom.8.c. Vt enim ſpiritus ſeruitutis eſt, qui poteſtatem habet mortis: ita ſpiritus adoptionis, eſt Spirituſſanctus. Et ſpiritus impetus, eſt impulſus Spiritusſãcti: & ſpiritus inductus in oſſa. Eze.1.c.37.d. Iob.26.d.32.b. Pſ.47. Et ſpiritus ſeptem in conſpectu throni. Apoc.1.b. eſt ſpiritus ſeptiformis, quo firmantur angeli.

Arn.ſ.Pſ.105. Aug.de quant.animæ & ſ.Pſ.50. Hie.ſ.Iſa.32.57. 59. & ſ.Ier.10. & ſ.Eze.1.37. Amb.1.de Spirituſancto 6. Aug.ſ.Rom.8. Gre.ſ.Pſ.50. Rup.1.ſ.Apoc. Hie.epiſt.igno. vult.

Feruor Spirituſſancti.

Spiritus autem non extinguendus, eſt feruor Spirituſſancti. 1.Theſſ.5.d. 1.Reg.11.b.

Phil.de gigantib.

Aer.

Spiritus quoque Domini, qui ferebatur ſuper aquas, aerem ſignificare poteſt: qui ſuperfertur elemento aquæ. Gen.1.a. Amos 4.d.

Amb.2.de Spirituſancto 7.

Chriſtus. Deus pater.

Spiritus rectus intelligi poteſt Filius: Spiritus verò principalis, ipſe Pater, qui à nullo eſt. Pſ.50. Spiritus etiam auferens, eſt Chriſtus tollens peccata. Eze.1.a. Et ſpiritus oris noſter, eſt Chriſtus Dominus. Thren.4.d.

Ber.ſer.3.Pentec. Ori.ſ.Eze.ho.1. Hie.ſ.Iſa.27.40.

Beda s. Gen.5. & s. Prou 1. Lyra. s. Ps.2. Rup. s Zac.6. Hie. s. Iob.15. Hie. & Aug. s. Ps.10. — *Ira & vindicta Dei.*

Spiritus Dei aliquando dicitur ira Dei, vel vindicta, & dicitur spiritus Dei durus. Gen.6.a. Exo.15.b. Isa.27.b.30.f.40.b. Iob.4.b. Pro.1.c. Et spiritus in naribus Christi, dicitur ira eius. Isa.2.d. Quiescere autem dicitur spiritus Dei, quando cessat ira Dei. Zac.6.b.

Sententia Dei. Spiritus oris Dei, est diuina sententia, qua vel absoluit, vel condemnat. Iob.15.d. Et spiritus oris Christi, est sententia, quam proferet in malos. Isa.11.

Pœna malorum. Spiritus procellarum, seu tempestatis, pœnam æterni iudicii, & verbera indicat peccatorum: vt quos ignis concupiscentiæ exurit, tempestas examinet. Ps.10.

Chry. s. Gen. ho.22. — *Cura Dei.* Spiritus Dei, qui non permanet in homine, est vis Dei, qua curam nostri agit, quæ hominum interitum ante diluuium prænunciauit. Gen.6.a.

Ori. s. Ier. ho.13. Hie. s. Isa.4. In spiritu iudicii lauat Dominus in hac vita: in spiritu verò ardoris in alia. Isa 4.b. 28.b. Spiritus iudicii abluit minora delicta. Spiritus verò combustionis grauiora, quæ igne purgari debent.

Phil. de Gigantib. Amb. de Noe 16. & s. Rom.8. & 2. de Spiritusancto 9.12. Hie. s. Eze.2.39. & s. Haba.2. Ful.2. ad Monimā. — *Gratia. Dona Spiritussancti. Consolatio spiritussancti.*

Spiritus Domini potest etiam significare gratiam, quæ non permanet in malis, & dona Spiritussancti, & gratias gratis datas: qui spiritus est multiplex secundùm diuersa dona. Et spiritus inductus super terram, est consolatio & virtus Spiritussancti. Genes.6.a.8.a. Exod. 28.a.31.a. Isa.11.a. Habac.2.d. Zachar. 12.c. Hic spiritus statuit supra pedes. Ezech. 2.a.39.g. Spiritus adoptionis, est gratia, per quam adoptamur in filios Dei. Rom.8. Et spiritus in naribus, est gratia in anima. Iob.27.a. Et in spiritu adorare, est in gratia spirituali Deum colere Ioan 4.d.

Glo. int. s. Ps.103. — *Angeli.* Spiritus dicitur angelus, ratione suæ naturæ, quia est incorporeus. Ps.103. Qui facis angelos tuos spiritus. Ezech.8.a. Eleuauit me spiritus inter cælum, & terram.

Gre.5. mor.23. — *Inspirationes.* Spiritus aliquādo dicūtur inspirationes & reuelationes diuinæ. Iob. 4.c. Eze.3.g. Luc.2.d.

Arn. s. Ps.103. Gre.11. mor.3. — *Apostoli. Spirituales viri.* Spiritus aliquando dicuntur Apostoli, Spiritum sanctum habentes, & etiam spirituales viri. Ps.103.150. Isa.11.d.

Amb. Apo. Dauid 14. & 2. de Spiritusancto 7. Aug.2. de Gent. contra Manic.8. & s. Ps.50. Hie. s. Zac.12. Gre.11. mor.3. Glo. ord. s. Isa.2. — *Anima. Anima sensitiua.*

Spiritus Domini interdum dicitur anima rationalis, quæ est Domini per creationem: & mens, & cor, & spiritus vitæ, est anima viuificans corpus. Genes.6.d.7.d. Exod.6.b. Ioan.19.e. Et spiritus rectus, est anima cum recta conscientia. Psalm. 50. Interdum etiam spiritus sumitur pro anima Christi. Amos 4.d. Spiritus hominis in scripturis dicitur ipsius animæ potentia rationalis, qua distat à pecoribus, & eius naturæ lege dominatur. In spiritu autem humilium habitat Deus. Isa.57.c. Zachar.12.a. Iob.6.a.8.a.9.b.10.c.12.b.15.b.17.a.34.b. Spiritum in naribus dicitur habere qui viuit vita simili cæteris hominibus. Isa.2.d.38.c. Ps.134. Ecclesiastæ 3.d.

Hie. s. Isa.26. — *Opera bona.* Spiritus etiam dicuntur opera bona, & Spiritusancto digna. Isa.26.d. Et quum dicitur Deus dare spiritum non ad mensuram, sumitur pro operatione. Ioan.3.d.

Chry. s. Ioan. ho.29 Amb. s.2. Cor.3. Rup.1. s. Eze.13. Gre. s. Eze. ho.7. — *Lex fidei. Intelligentia spiritualis.*

Spiritus viuificans, est lex fidei, quæ animo continetur. Viuificat autem reos mortis conuertentes se, vt iustificati de cætero non peccent. 2. Cor.3.b Item intelligentia spiritualis. Ps. 118. Attraxi spiritum. Hic sensus spiritualis, est spiritus vitæ, qui erat in rotis. Ezec.1. e. Spiritus autem vitæ erat in rotis, quia per sacra eloquia dono spiritus viuificamur, vt mortifera à nobis opera repellamus.

Amb. s. Rom.8. Aug. s. Rom.8. — *Lex gratia.* Spiritus seruitutis in timore, est lex, quia homines peccati causa in timore constituit. Spiritus autem adoptionis, est gratia. Roman.8.c. Vel spiritus seruitutis est, qui potestatem habet mortis: spiritus verò adoptionis, Spiritussanctus.

Hie. s. Isa.29.65. Gre.4. mor. 21.22. — *Cognitio peccati.* Spiritus compunctionis, est cognitio peccati. Isa.29.d. iuxta Septuaginta: vbi nos habemus, Spiritus soporis. Spiritus etiam vehemens conterens naues Tharsis, est grauis vis compunctionis. Ps.47. Contritio autem spiritus est etiam in iis, qui sunt in inferno: licèt non verè pœnitentia. Isa.65.c.

Rup.5. s. Reg.18. Ber. ser.3. ascensi. Spiritus duplex Eliæ fuit in Elisæo, secundùm historiam, quia plures virtutes fecit Elisæus quàm Elias. Moraliter verò, quia post ascensionem Christi, adueniente Spiritusancto, duplex intelligentiæ donum Apostoli acceperunt, noui ac veteris testamenti. Et quum Christus ostenderit spiritum mansuetudinis apostoli in virga & mansuetudine venerunt: & quia fecerunt opera Christi, & maiora. Spiritus autem duplex est, illuminatio intellectus, & purgatio affectus. 4. Reg.2.b.

Rup.5. s. Reg.19. Spiritus grandis & fortis fuit, quando decē tribus ductæ sunt in captiuitatem. 3. Reg.19.b.

Ori. s. Mat. ho.30. Spiritum saluari, etiam si anima damnetur, tenet Origenes per illud Eccl'tæ 12.c. De omni spiritu: quoniam conuertitur ad Deum, qui dedit illum. Videtur tamen periculosum.

Glo. int. s. Ps.77. — *Peccans.* Spiritus vadens & non rediens, est peccans, sed non valens per se resurgere. Ps.77.

Gre. s.1. Reg.2. & 1. mor.10. & 14. mor.78. Hie. s. Isa.37. & ad Demetria. — *Diabolus.*

Spiritus Domini aliquando dicitur diabolus, qui Domini est per creationem & ministerium. Sed solet addi Malus, vt 1. Reg.16.c.18.c. Spiritus Domini malus exagitabat Saulem. Dicitur Domini per licentiam potestatis iustæ. Malus autem per desiderium voluntatis iniustę. Et spiritus potestatem habentis, est diabolus, cui data est tentandi facultas. Vel sunt dęmonis suggestiones. Eccl'tæ 10.a. Et spiritus quem dedit Dominus regi Assyriorum: est aduersaria potestas. Isa. 37.b. Et spiritus fornicationis est diabolus ad fornicandum inducens: qui ligauit Ephraim, hoc est, hęreticos. Hos. 4.b.d. Spiritus in alis mulierum, est potestas diaboli. Zac.5.d. Hic est spiritus huius mundi. 1. Cor.2.c. Nos autem non spiritum huius mundi accepimus. Idem est spiritus immundus. Zac.13.a. Mat.8.10.a.12.d. Mar.1.c.3.b.9.b. Luc.6.c. 8.a.9.c.10.c.11.c. Spiritalia nequitiæ, sunt dæmones. Ephes.6.b.

Spiritus

Spiritus mœroris, statum peccati aut pœnitentiæ significare potest, & etiam ipsum peccatum. Isa. 61. a. Ad peccatum pertinent blasphemiæ, & septem spiritus nequam. Matth. 12. d, Luc. 11. d.

Spiritus Ægypti dirumpi dicitur in visceribus suis, quum aliqui infideles veniunt ad fidē cæteris in infidelitatibus remanentibus. Is. 19. a. *Hie. s. Isa. 19.*

Spiritus immundi tres, designant magicas artes, poeticam Gentilium, & inanem philosophiam. Apo. 16. c. *Rup. 9. s. Apo.*

Cæcitas Iudæorū & blasphemia. Spiritus soporis, est grauis ignorantia, & cæcitas Iudæorum. Is. 29. d. Et spiritus robustorum, sunt clamores & blasphemiæ Iudęorum in Christum. Is. 25. b. 33. b. *Hie. s. Is. 25. 29.*

Sensus hæreticorum. Spiritus vertiginis, est reprobus sensus hæreticorum. Is. 19. c. Dicuntur autem hæretici sequi spiritum suum, qui est erroneus. Eze. 13. a. *Hie. Isa. 19.*

Superbia. Spiritus sumitur pro superbia, quum dicuntur. Beati pauperes spiritu. Mat. 5. a. Eccl'tę 6. d. Et spiritus hominis, quem aufert Deus, est superbia. Iob. 32. d. Hic est spiritus deficiens paulatim in exercitantibus & proficientibus. Ps. 73. 142. 3. Reg. 10. a. Spiritus etiam principum est superbia, & audacia superborum. Psalm. 75. 76. 141. Et spiritus hominis, quem ebibit indignatio sagittarum Domini. Iob. 6. a. Et spiritus oris hominis, sunt verba superba, aut maledica, &c. *Au. 1. ser. Dom. in monte, & s. Ps. 75. Gre. 7. mor. 3. & 12 mor. 24. & 22. mor. 20. & s. Psa. 142.*

Spiritualis esca & potus, dicitur manna, quia spiritualem cibum præfigurabat 1. Corinth. 10. a. *Amb. s. 1. Cor. 10.*

Insanus. Spiritualis vir. Hos. 9. b. sumitur pro insano, & eo qui maligno spiritu arreptus est. *Lyra. s. Hos. 9.*

Sicut spiritus carni seruiens non incongruè dicitur carnalis. Ita caro spiritui seruiens, rectè appellatur spiritalis: non quod in spiritum conuertetur, sed quia spiritui summa & mirabili obtemperandi facilitate subdetur. 1. Cor. 15. f. *Au. 13. ciu. Dei 20.*

Spiritualem qui omnia iudicet, & ipse à nemine iudicetur, eum virum dicimus, qui vniuersa scripturarum sacramenta cognoscens, sublimiter ea intelligat, & Christum in diuinis libris videns, nihil in eis Iudaicæ traditionis admittat. *Hie. s. Galat. 4.*

Inspirationes. Spiraculum vitæ, significare potest inspirationes animam spiritualiter viuificantes, vel robur, tenorem, aut vim animę. Iob. 33. a. Et spiraculum quod non incedit inter squamas Leuiathan, sunt sanctæ exhortationes. Iob. 41. b. *Gre. 33. mor. 33.*

Aspirare dicitur dies in resurrectione Christi: & quum manifestatur ęterna fœlicitas. Cantic. 2. d. 4. b. *Rup. s. Cant. 3. Ber. s. Can. ser. 72.*

Spissus, vide Densus.

Splendere, Splendor, vide Fulgere.

Spoliare, Exuere, Spolium.

Spoliare, est vestibus exuere, pręcipuè hostes, vnde dicuntur spolia, quęcunque hostibus detrahuntur. Exuere autem, est simpliciter vestibus priuare corpus, ac detegere.

Dona Spiritus sancti. Magi, & Gentiles conuersi. Doctrina Iudæorum. Eloquia Dei. Spolia quæ diuidit Christus, sunt dona Spiritussancti, & etiā conuersi ad fidē. Ps. 67. Isa. 9. a. 33. d. 53. d. Et spolia Samariæ, quæ accepit Christus, fuerunt Magi, & Gentiles, qui venerūt ad fidem, & etiam potentię, quę seruiebant aduersariis. Isa. 8. a. Et spolia, quibus non indigebit mulier fortis, sunt multitudo conuersorum, qui auferuntur à diabolo. Prouer. 31. b. Et spolia quæ inuenit Christianus, sunt doctrina Iudæorum à fidelibus recepta. Ps. 118. Eloquia etiam Dei, sunt spolia mulieris fortis, hoc est fidei *Arno. s. Ps. 67. Hila. s. Ps. 118. Hie. s. Isa. 8. 9. Amb. s. Ps. 118. sermone 21. Tert. adue. Iudæos Aug. s. Ps. 67. & Epiphan. ser. 4.*

Munera sacerdotum. Prædicatio Pauli. Spolia, quæ diuidit Beniamin. Ge. 49. d. significant munera, quæ sacerdotibus dabantur, quæ inter se diuidebant. Vel prædicationem Pauli post eius conuersionem, qui spolia multa inuenisse dicitur. Ps. 118. *Beda s. Pro. 31. Rup. 7. de glorific. Trinit. 6.*

Mali. Hæretici. Iudæi. Spolia quæ diuidit inimicus, sunt qui prius erant boni, quos diabolus malos facit. Exo. 15. b. Et spolia quę diripit Assur, sunt hæretici, & item Iudęi, quos rapit diabolus. Isa. 10. b. 33. a. His spoliis implere volebant principes Iudęorum domos suas, vt auferrent à Christo credētes. Pro. 1. b. Quasi spolium est anima transfugienti de Hierusalem ad Chaldęos, hoc est, ab hæreticis ad Philosophos, quia ab vtrisque diripitur. Ier. 21. c. *Ori. s. Eze. ho. 4. Gre. 18. mor. 8. Beda s. Pro. 1. Hie. s. Ier. 22.*

Doctrina hæreticorum. Spolia Samariæ, designant doctrinam hæreticorum, quę diripit Christus, quando confundit hæreticos. Isa. 8. a. *Hie. s. Isa. 8.*

Deponēs Christus mortalitatē. Exuit Christus vestimenta sua, quando deposuit mortalitatem. Ioan. 13. a. Hanc enim indutam habuit vsque ad mortem, postquam surrexit immortalitate vestitus.

Captiuitas Iudæorum. Spoliauit Deus fornicariam nudam. Hose. 2. a. quia plebem Israeliticam nudatam gratia Dei etiam spoliauit gloria temporali, hoc est, regno & diuitiis, quando ducti sunt in captiuitatem. *Rup. s. Hos. 2.*

Auferre veritatē ab infidelibus. Spoliare Ægyptum, est auferre veritates à scriptoribus mendacibus, ad quos non pertinet veritas. Item omnes scientias & eloquentiam subiicere in obsequium verbi Dei. Exod. 3. g. 12. f. *Glo. ord. s. Exod. 3. Rup. 1. s. Exod. 15.*

Eiiciēs Christus dæmones. Exuisse dicitur Christus principatus, & potestates, quum principes huius mundi dæmones eiecit foras, & abstulit eos, qui erant in limbo. Colloss. 2. c. *Glo. ord. s. Colos. 2.*

Destructio tēpli Spoliatus Aarō vestibus suis, quando mori debebat. Nu. 20. d. designat tēplum & omne sanctuariū Iudęorum destructū: ne Iudæi de vitali virtute sacerdotii sui, saltē falso gloriētur. *Rup. 7. s. Num. 9.*

Spoliare prioribus vestimentis, est mutare conuersationem: vel diuersam accipere doctrinam. Leuitic. 6.b. Non pro linea indui lanea, sed quæ prius acta atque correpta sunt, non imputari, quando tempus est alia peragendi. Expoliare etiam se tunica, est veterem hominem, & corruptelam, & passiones Adæ, & terrenos mores abiicere. Vel est excutere omnia exteriora, & temporalia, quę ornant & onerant. Cant. 5.b. Hæc est spoliatio carnis Coloss. 2.b. 3.b.

Isyc. s. Leuit. 6. Amb. de vir. 3. & de Isaac 6. Au. s. Ioā. tra. 57. Gre. s. Cant. 5. Rup. s. Cant. 5. — *Mutare conuersationem. Exuere veterem hominem. Abiicere temporalia.*

Spoliare dicitur nudos vestibus, qui deceptus ab hęreticis, ad veritatem reducit. Iob. 22.a.

Reducere ad veritatem.

Spoliatus vadens Micheas, dolorem pœnitentiæ designabat. Mich. 1.c. Sic exuere se vestibus iucunditatis, est pœnitentiam agere. Isa. 32.c.

Gre. 16. mor. 2. Lyra. s. Mic. 1. — *Pœnitentia.*

Spolians Aaron populum, designat prelatum permittentem peccatum in subditis. Exo. 32 f. Spoliauerunt etiam exactores populum, quando sacerdotes & Pharisæi quęstum quærebāt à populo, nihil de animarum salute curantes. Is. 3.b.

Hie. s. Isa. 3. — *Permittens prelatus peccatum.*

Spoliauit multos superbus, hoc est, diabolus, vel Antichristus, vel hæreticus, ideo ipsi spoliabuntur. Haba. 2.b. Spoliantes etiam latrones hominem, sunt dęmones ipsum virtute & gratia nudantes, qui tamen prius eum spoliauerūt, quàm plagas imposuerint. Luc. 10.c. Hos. 7.a. Et spoliauit ficum locusta, hoc est, diabolus synagogam, vel animam virtutibus. Ioel. 1.c. Zac. 2.b. Et spoliat inimicus gloria, quum priuat aliquem iustitia. Iob. 19.b. 24.b. Exuuiæ autem principum, sunt virtutes. Eze. 26.c. 38.d.

Hie. s. Haba. 2. Ori. s. Luc. ho. 34. Amb. s. Luc. 10. Hie. s. Eze. 26. & s. Ioel. 2. Gre. 4. mor. 19. & 16. mor. 24. — *Priuās diabolus virtute & gratia. Cōiunctio synagogæ cum Deo.*

Spondere, Sponsus, Sponsa, Despondere. Desponsare, Sponsio.

Spondere, est spontè promittere, vnde sponsio promissio. Sponsare autem, est contractum de futuris nuptiis efficere. Vnde dicuntur sponsus, & sponsa.

Sponsauit sibi Deus in sempiternum synagogam in Abraham, vt eam perpetuo haberet. Desponsauit autem eam in iudicio & misericordia, in deserto in monte Sinai, quando dedit legem, in qua est iustitia & misericordia, vnde & ipsa synagoga dicitur sponsa. Desponsauit verò eam in fide, in aduentu filii sui, & in lege noua. Hos. 2.d. Ier. 2.

Hie. s. Hose. 2. Amb. epist. 13. — *Christus. Sponsa ecclesia militans.*

Sponsus dici solet Christus, cuius typum gessit Moses, qui dictus est sponsus sanguinum. Exo. 4.f. Ps. 18. Isa. 62. Ier. 16.b. 25.c. Matth. 9.b. 25.a. Desponsauit autem sibi ecclesiam, quando Verbum caro factum est. Sponsauit autem sibi eam in æternum, per ipsam assumptionem naturæ humanę. In iudicio verò, moriendo, eiecto principe mundi: in iustitia, resurgendo: in misericordia, remittendo peccata: in miserationibus, per dona Spiritussancti: in fide, quia nō per opera legis. Hos. 2.d. Sponsa autem dicitur ecclesia, & peculiariter ecclesia ex Gētibus: & fideles, & etiam anima. Canti. 2.b. 3.c. 4.b. 5.a. Matt. 25.a. Isa. 49.c. Ioan. 3.d. 2. Cor. 11.a. Itē ecclesia triumphans. Apoc. 21.a.

Ori. s. Cant ho. 1. & s. Matt. ho. 32. Basi. de Spiritusancto 8. Hie. s. Is. 62. & s. Ier. 16. & s. Mat. 9. Au. 83. ser. 59. & epistola 120. cap. 32 Fulgen. epist. 3. Ber. s. Can. ser. 62. — *Anima. Ecclesia triūphās.*

Perfecti quoque in ecclesia sponsi nomine insigniuntur. Imperfecti verò sponsæ. Is. 61.d.

Rup. s. Hos. 2. Hie. s. Isa. 61. — *Perfecti & imperfecti.*

Despondere ancillam filio. Exod. 21.a. est subiectionem deuotam tradere docto discipulo erudiendam.

Desponsata virgo. Exo. 22.c. dici potest litera sacræ scripturę ab altero exposita, non desponsata verò nondum exposita.

Glo. ord. s. Exo. 21. Glo. ord. s. Exo. 22. — *Litera exposita.*

Spondere pro amico, est alienam animam in periculo suæ conuersationis accipere. Prouerb. 6.a.

Gre. 3. past. adm. 5. Beda s. Prou. 6. — *Cura animarum.*

Sponsę hæreticorum, sunt animę adhærentes eorum erroribus, & subiicientes se ipsis hęreticis. Hose. 4.d.

Hie. s. Hose. 4. — *Adhærentes hæretici.*

Sponsio ranarum delendarum, quam fecit Moses Pharaoni. exod. 8.b. designat curā amouendi & expellendi loquaces, & perturbatores reipub.

Lyra. s. Exod. 8. — *Expellere perturbatores.*

Spongia.

Spongia, est velut media inter animalia & plantas, quæ nascitur in saxis marinis, apta ad imbibendam aquam, & ad tergendas sordes.

Spongia quæ imbibit humorem, in quem mittitur, & postmodum expressa, eundem reddit, significare potest autoritates diuersas in vnum collectas, ad sensum aliquem eliciendum. Matth. 27.f. Mar. 15.c. Ioan. 19.f.

Ori. s. Mat. ho. 35. — *Autoritates collecta.*

Designat etiam cor Iudæorum cauernosis quodammodo atque tortuosis latibulis fraudulentum, & etiam cauam eorum infidelitatem.

Au. s. Ioā. tra. 119 Euc. for. spiritu. 8. — *Cordis infidelitas Iudæorum.*

Sponte, Spontaneus, Vltroneus.

Spontè dicitur fieri, quod fit sine requisitione, sed propria voluntate, & sine hominis labore. Vnde spontaneum, quod est voluntarium, aut naturale: quod & vltroneum dicitur.

Spontaneum sacrificium principis, est sacrificium Christi. Spontaneum etiam sacrificium, est virginitas: & cætera quæ ad consilia pertinent. Ezec. 46.d. Leui. 7.b. Spontè obtulerunt animas suas, qui non solùm ad præcepta, sed etiam ad consilia se astrinxerunt. Iudi. 5.a.

Hie. s. Eze. 46. Glo. int. s. Leui. 7. Rup. s. Iudi. 8. — *Sacrificiū Christi. Consilia Euangelica.*

Spontè propria offerre necessaria ad tabernaculum construendum. Exo. 25.a. 35.d. 36.a. est quando quis subito conuertitur, & diuinitus inspiratus compungitur. Vltroneus etiam offert Deo, qui libenter offert. Hilarem enim datorem diligit Deus. Origenes pro vltroneo legit: A vobis ipsis, vt designetur, quòd cùm lex spiritalis sit, non vult à nobis offerri, nisi quæ sunt intra nos.

Glo. ord. s. Exo. 25. — *Subita cōuersio. Libēter offerre.*

Spontaneæ

Spontaneè diligit nos Deus, quia sine nostris meritis. Hos.14.c.

Reuelatio diuina. Principia naturalia. Spontè nascentia sunt, quæ à solo Deo preceptore & instructore discuntur. 4. Reg. 19. f. Itẽ principia naturalia omnibus indita. Le.25.a. *Glo.int.s.Hos.14. Phil. de profugis. Isyc.s.Leui.25.*

Sporta, Sportula, vide Canistrum.

Spuere, Sputum, vide Saliua.

Spuma.

Spuma, est velut sordes earum rerum, à quibus eiicitur, vt quum per ebullitionem, vel maximam agitationem fæx quędam supernatat, vt musto, æri, sali, &c.

Hæresiarcha. Spuma super faciem aquæ, dicitur rex Samariæ, designans hæresiarchas breui tempore durantes. Hose. 10. d. Dicebatur autem de ipsis regibus facilè vel cito transeuntibus, quum alii alios occiderunt. *Glo ord.s.Hos.10 Rup.s.Hose.10.*

spurcus, Spurcitia, vide Immundus.

Spurius, Manser.

Spurius, est incerto patre natus, qui Manser dicitur Hebraicè.

Ponens multos deos. Spurius qui arcetur ab ecclesia, est ponens multos Deos, quasi multos patres, qui Manser dicitur. Deut. 23. a. 1. Reg. 17. a. *Philo. de mig. Abr. & de victi. offeren.*

Squalere, Squalidus, Squalor.

Squalere, est asperum & durum & immundum in modum squamarum esse: vnde squalidus est sordidus & incultus.

Vires animæ sine continentia. Squalidę virgines dicuntur vires animæ amissa continentiæ virtute deturpatæ. Thren. 1. b. *Glo.int.s.Thren.1*

Heretici. Squalentes calamitate & miseria. Iob. 30. a. sunt hęretici, quia & morum pernicie, & sensuum prauitate sunt despecti. Item qui miseriis & calamitatibus huius vitæ abutuntur, ad voluptates capiendas prætextu necessitatis. *Gre.20.mor.9.12.*

Squama.

Squamæ, sunt quibus corium piscis aut serpentis tegitur & munitur.

Vita aspera. Protectio à vita carnali. Ignorantia vincibilis. Squamæ piscium significare possunt vitam asperam, pœnitentiam, & protectionem à vita carnali: & secundum quod facilè amouentur, ignorantiam vincibilem. Le. 11. b. *Tert. de cibis Iud. Ori.s.Leui.ho.7. Isyc.s.Leui.11.*

Patientia. Squamæ sunt multę, sed vna quodammodo ex eis lorica contexitur: designant patientiã, quæ vna est virtus, licet singulis tribulationibus exhibere singulas videamur. *Ber.ser.1. de S.An.*

Defensiones vitiorum. Squamæ draconis, sunt defensiones vitiorum. Eze. 29. a. & corpus omne diaboli, hoc est, multitudo reproborum, quum de iniquitate sua corripitur, quibus valet tergiuersationibus, se excusare conatur: & quasi quasdam defensionis squamas obiicit, ne transfigi sagitta veritatis possit. Quisquis enim dum corripitur, peccatum suum magis excusare appetit, quã deflere, quasi squamis tegitur, dum à sanctis prædicatoribus gladio verbi iaculatur. Iob. 41. a. Hoc designabant squamę, quę ceciderunt ab oculis Pauli. Acto. 9. c. *Hie.s.Eze.27.29. & s.Iob.41. Gre.33.mor.31.*

stabilire, stabilis, vide Firmare.

stabulum, stabularius.

Stabulum, est locus in quem longo itinere fessi diuertere solent, quod diuersorium & hospitium dici solet. Inde stabularius, qui curam stabuli habet.

Ecclesia. Stabulum ecclesiam significare solet, in qua recreantur peregrinantes, & vulnerati curantur. Luc. 10. f. *Ori.s.Luc.ho.34.*

Prælatus. Prædicator. Stabularius, est quilibet prælatus ecclesiæ, qui curam habet subditorum, qui in hac vita peregrinantur. Item prædicator, vt Paulus. Luc. 10. f. *Amb.s.Luc.10. Fulgen.2.ad Monimum.*

stacte, vide Gutta.

stadium.

Stadium, est curriculum: siue locus, in quo equi hominesue currunt, & athletæ certãt: eratque mensura centum viginti quinque passuum, quos Hercules vna respiratione currebat. *Geor.Vene.Cant.3 tomo 8.modu.3.cõ.3*

Vita præsens. Affectus. Stadium, in quo curritur, vitæ pręsentis solet esse typus. 1. Cori. 9. d. Designatur etiam stadio omnis nobis possibilis affectus, quo tanquam pedibus feramur in Deum. Et isti debent esse fortis, magni, & strenui animi & vnico flatu, hoc est, vnica intentione delati. Hæc mensura pertinet ad cælestem Hierusalem, vbi etiam affectus cum operibus proportione geometrica mensurantur.

Impletio legis. Stadia viginti quinque, aut triginta, impletionem legis designare possunt. Ioan. 6. c. *Au.s.Ioan.tra.25*

stagnum, vide Lacus.

stamen, vide Filum.

stannum.

Stannum, est metalli genus, quod in fodinis inuenitur cum argento, & in fornace primum liquescit, parum distans à plumbo, vnde & appellari solet plumbum album. *Plin.34.nat.hi.16*

Stanneus lapis, est Christus, aut eius caro quia fortis, vel quia separabit malos à bonis, vt stanno separantur metalla. Zac.4.c. *Christus. Caro Christi.* *Hie.s.Zac.4.*

Stannum, peccata errorésque, & traditiones humanas significare potest Isaiæ 1.f. *Peccata.* *Hie.s.Isa.1.*

Stannum degenerat ab argento, cuius gerit similitudinem: designat Iudæos, & hæreticos, qui sanorum verborum similitudinem assumunt, cum longè absint à rectitudine. Ezec. 22. d.27.c. Generaliter autem designat peccatores, secundum quod stannum degenerat ab argento. *Iudæi. Hæretici. Peccatores.* *Hie.s.Eze.22.27. Geor.Ven. Cant.1. tomo 7.cap.6.*

stare.

Stare, dicitur qui in se & sua mole consistit: vt animal stat, quum supra pedes consistit. Etiam inanimata stare dicuntur, quum non iacent, sed sunt erecta, vt arbor stat, columna stat, currus stat, & similia. Stant etiam quę firma sunt. Stare item, accedere. 1.Reg.10.d. Nunc ergo state coram Domino. Adesse. 1.Reg.10.d. Stetitque in medio populi. Assistere. 4.Reg.5.d. Viuit Dominus, ante quem sto. Collocari. Exo.26.g. Mensa stabit in parte Aquilonis. Cōsistere. Exod.33.d. Stabis supra petram. Considerare. Exod.14.d. State & videte magnalia Dei. Conuersari. Ierem.14.a. Onagri steterunt in rupibus. Expectare. Nume.16.c. State seorsum coram Domino. Fauere. Mat.20.d. Stetit Iesus, & vocauit eos. Ministrare. 1. Par.6.a. Stabant autem iuxta ordinem suum. Occurrere. Exo.7.e. Stabis in occursum eius super ripam. Parere. Deut.4.b. Diem, in quo steti coram Domino. Permanere. Exod.40.c. Candelabrum stabit cum lucernis. Perseuerare. Leui.13.d. Si autem steterit in loco suo. Præsentari. Iob.20.b. Donec stet ante iudicium. Sic stabunt iudicandi. Isa.44. b. Stabunt & pauebunt. Immorari. Ge.19.d Ne stes in omni circa regione. Vigilare. Eze.33.f. Stetistis in gladiis vestris.

Stare, solius est creatoris, secundum quod est firmus & immutabilis, per quem non transeuntem cuncta transeunt, & in quo aliqua ne transeant, retinentur. Sic stetit quidam hoc est, Deus. Iob.4.c. Stat etiam Deus, quum nos infirmos expectat ad pœnitentiam. Haba.3.a. Stare rursus dicitur Dominus, postquam venit, quum quis in suscepta gratia perseuerat. Et stat in contemplante, quum eum in interna dulcedine sustentat. Sed quum sic stat, monstratur ad tempus recessurus, vt magis desiderium accendat. 1 Reg.3 b. Stat præterea cum prædicatoribus ecclesiæ & non synagogę, quia de synagoga dicit. Matt. 23. d. Relinquetur vobis domus vestra deserta. Et 21.d. Aufertur à vobis regnum Dei. De ecclesia verò Mat.28.d. ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsque ad consummationem seculi. Stare etiam in Deo dicit promptitudinem solicitudinis eius. Zac.2.a. *Immutabilitas Dei. Expectans Deus ad pœnitentiam. Sustentans in contemplatione. Manens cum ecclesia. Solicitudo Dei.* *Gre.s.mo.25. & s. 1.Reg.3. Euc.for.spiritu.1. Au.de essen. diuin. Amb.s.Luc.6.*

Stans Ioseph coram Pharaone, typum gerit Christi, qui se manifestauit mundo. Gen.41.f. Et stare dicitur Christus, quum præbet auxilium. Exod.17.b. Sic stetit columna inter castra Israel & Ægyptiorum, & post tergum defendendo, & ad ostium tabernaculi. Exod.14.d. 33.d. Et stans Sol vsque ad victoriam. Ios. 10.c. designat Christum, manentem nobiscum vsque ad consummationem seculi. Designat etiam prolongationem temporis gratiæ. Et stat Christus à dextris Dei, compatiens laborantibus. Actor.7.g. Stat autem vt aduocatus, qui se det vt iudex. Sed & vt iudex stetit in synagoga deorū. Ps.81. Stetit Sol in habitaculo suō, quādo Christus illustrauit fideles. Haba.3.c. Et stetit in loco campestri, ad docendos videlicet imperfectos verbo & exemplo Lucę 6.c. Et ipse est stans super speculam Domini. Isa. 21.c. Et super murum litum, siue adamantinum. Amos 7.b. Et super montem Sion. Apocal. 14.a. quando regit ecclesiam. Stat etiam in monte Olueti. Zac.13 a. quum illustrat, & miseretur. Stare autem dicitur bonis, qui mouetur malis. Ipse est princeps stans super duces, hoc est, super Apostolos. Is.32.b. Stans Angelus in Sole, est Christus manifestatus Iudæis. Apo.19.d. *Christus manifestatus mundo. Præbens auxiliū. Manens cum ecclesia. Prolongatio tēporis gratiæ. Compatiens laboranti. Christus aduocatus.* *Ori.s.Iosu.ho.1. Amb.3. de fine 7. Hie.s.Ps.81. Gre.2.mor.2. Ber.s.Cant.ser.56. Au.16.ci.Dei.30 Rup.9.s.Apoc. Hie.s.Is.32. Rup.11.s.Apoca.*

Stans Moses in confractione, est Christus in passione. Psal.105. Et stans Aaron inter mortuos & viuentes, designat Christum in cruce, vel in iudicio. Item verbum Dei dirimens sanctos à profanis. Num.16 Stetit etiam super altare, hoc est, in cruce. Amos 9.a. Apoca.8.a. Et stat Christus in signum populorum, quia per ipsum omnes sunt saluandi. Isa. 11. c. Zach.3.a. Stetit etiam Christus quando pugnauit contra diabolum. Habac.3. b. Idem dicitur stare in porta, quia per eum est nobis aditus ad Patrem. Eze.40.a. Mic.5.a. Stans Salomon coram altari. 3.Re.8.b. est Christus in cruce orans pro populo. *Christus mediator.* *Ori.s.Num.ho.9. Hie s.Isa.11. Philo.quis rerum diui.hæres. Au.ser.98. Cyril.de Trinit.1. Rup.s.Amos 9. & 5.s.Apoc. Hie.s.Haba.3. Rup.3 s.Reg.28.*

Stetit Iesus vt curaret cæcos, designauit se expectare, vt nostram operaretur salutem. Stat autem quū instanter vocatur. Matt. 20. d. Luc 18. g. Stans autē illuminat cæcos in iis, quæ ad diuinitatem spectant. Stetit etiam quando peruenit ad dexterā Patris, ne amplius trāsiret. *Christus inter Angelos.* *Ori.s.Matt. ho.3. Au.1.q in Euan. 28. & de verb. Domini ser.18.*

Stans vir inter myrtheta, est Christus inter angelicas potestates, vel inter iustos. Zach.1.b. Stat etiam inter myrtheta, id est, in sacra scriptura. *Gre.19. mor.3. & ho.2. Hie.s.Zac.1. Rup.s.Zac.1.*

Stabat sponsus post parietem. Canti.2.c. quando Christus erat occultatus in veteri testamento. Designat etiam mysteria, quæ neque penitus latent, neque omnino sunt in promptu. Item diuinitatem intra parietes humanitatis latentem. Sic stetit in porta quum partim se manifestauit, partim abscondit. Ezec.40.a. Stetit etiam post parietem, quia propter peccata detinebatur, ne veniret. Item cùm adest nobis, vt nil nobis impediat eius aspectum, nisi corpus nostrum. Nam si adsint peccata, tot parietes eum separant à nobis, quot sunt peccata. *Occultatio Christi.* *Ori.s.Canti.ho.3. Au.2. de visit.infi. Gre.s. an.2. & s. Eze.ho.13. Rup.s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.56.*

Stare dicitur verbum Domini in æternum. Isa. 40. b. quia quod ab eo decretum est, non potest per aliquem aboleri. Ita etiam stant, qui verbo Dei adhærent. sic itidem dicitur stare consilium Dei. Is.46.c. quia firmum & immutabile. *Firmitas diuini decreti.* *Hie.s.Is.40.46.*

Stans

[...]ltitudo Chri[...] [...] mysteriorũ.

Stans super terram scala Iacob.Gen.28.c. designat firmitatem & altitudinem Christi, & mysteriorum,& religionis.

Glo.ord.s.Gen. 28

[...]ristus aduer[...] Iudæos. [...]diciũ Christi.

Stetisse dicitur Dominus super altare. Amos 9. a. quando volebat destruere templum. Stetit de longe iustitia apud Iudæos. Isa. 59. c. quando Christus eis relictis, ad Gentes transiit.

Hie.s.Amos 9.& s.Is.59. Hie.s.Isa.ho.1.

Stare simul in iudicio cum aliis vult Christus.Isa.50.c.vt eius ostendatur iustitia, & aliorum iniustitia, & vincat cum iudicatur. Et stare dicitur ad iudicandum Dominus: quia etiam de se reddet rationem Iudęis.Is.3.c.Et stabit sicut in monte diuisionum, quia in iudicio separabit malos à bonis.Is.28.f.

Hie.s.Isa.3.

Obsequium angelorum & immutabilitas. Firmitas beatorum.

Stantia Seraphim dicuntur.Is.6.a.quia manent cum Deo ipsum venerantia.Eadem dicũtur volare,quantum ad manifestationem Dei. Non sedent autem, quia Domini est sedere, sed stant immutabilia.

Ori.s.Isa.ho.1. Ber.ser.4. de ver. Is.6.s Ier.15.& s. Isa.ho.6.& s.Os.23

Stant ante faciem Domini,& in loco sancto Dei,qui sunt in fœlicitate.Ps.23.Ier.15.d.Stãs autem terra in æternum,& etiam cælum & terra,& semen Israel,stabilitatem indicant iustorum in fœlicitate.Eccl'tæ 10.Ps.118.Isa.66.Et stantes pedes in atriis Hierusalem, firmitatem in beatitudine designant.Ps.121.133.134.Stant Sol & Luna in habitaculo suo.Haba.3.c.quãdo cognitio, quæ hic habetur de Angelis & de Deo,perficitur in fœlicitate.

Am.s.Ps. 118.se. 12. Hila.s.Ps.133. Ricar.de S.Vict.3. de arca mysti.10.

Ecclesia coniuncta christo.

Astans Regina à dextris Christi,est ecclesia, sponsa Christi. Ps. 44. Stetit Luna in ordine suo,eleuato Sole,quia postquam Christus ascendit in cælum, sancta eius ecclesia in autoritate prædicationis excreuit.Hab.3.c.

Cle.Ale.2.pæd.10 Gre.ho.29.

Opponere se diuinæ iræ.

Stare,pro occurrere,vt stare coram Domino,est iræ eius placandę se opponere, sic steterunt Moses & Samuel.Ier.15.a.Idem stare contra Dominum, sicut stetit Christus in passione. Ierem.18.d.Ezec.22.g.Et stant in prælio Domini,qui se opponunt orando diuinæ vindictæ.Ezec.13.a.

Hie.s.Ier.15.& s. Eze.13.

Recognoscere præcepta & virtutem Dei. Diligere veritatem.

Stare in consilio Dei, est cognoscere quæ præcipit Deus, eaque facere, illique acquiescere. Ierem.23.e.Stantia autem animalia,sunt recognoscentia & admirantia virtutem & potentiam Dei.Eze. 1.f. Stare in veritate, est diligere veritatem: sic non stetit diabolus in veritate.Ioan.8.f.

Glo.int.s.Ier.23. Hie.s.ezec.1. Gre.s.ezec.ho.8. Rup.8.s.Ioan.

Firmitas fidei.

Stare,interdum est firmum esse,vt stat fundamẽtum fidei, quia à nullo persecutore potest labefactari. 2.Tim.2.c. Et stat pes in directo, quum fides rectè incedit inter prospera & aduersa.Ps.25.Vel cum voluntas non recedit à iustitia Dei.Stant pedes Christi in monte Oliuarũ,hoc est,Apostoli in fide Patriarcharum.Zac.14.a.Stare etiam in conspectu Domini, est non incidere in errorem,& eius mysteria sanctè contrectare,& fortem esse in ordine diuini ministerii.1.Reg.6.d.Stat ecclesia in fide fortis.Iob.30.c.

Chry.s.Ps.25. Aug.s.Ps.25. Rup.s.Zac.14. Gre.s.1.Re.6.& 20.mor.25.

Firmitas spei & charitatis. Firmitas ecclesiæ. Conuersio infidelium. Firmitas fidei.

Stantes pedes,hoc est,affectus in atriis Hierusalem,certam spem designant, & firmitatem in amplitudine spei & charitatis.Ps.121.133.Et stant pedes Christi,hoc est, Apostoli,in Euangelio fixi,&fideles in ecclesia.Ps.131.Et stat terra in ęternum,hoc est, ecclesia firmata in Christo. Eccl'tæ 1.a. Stant etiam alieni, quum Gentiles prius in infidelitate iacentes efficiuntur fortes in fide.Isa.61.b.Sic stant persecutores Hierusalem super pedes suos, quum conuertũtur.Zac.14.c.Et stant qui rectam habẽt fidem,licèt moribus non concordent.Vnde Iob.24.d.Quum steterit,non credet vitæ suæ.Stant in contritione filiorum, qui castigati à Deo tanquam patre,conteruntur & conuertuntur,sic non stetit Ephraim.Hos.13.d.stans Moses supra petram,designat firmum in fide Christi,& in resurrectionis spe,& in ecclesia,& in quieta contemplatione.Exo.33.d.Deu.5.d. Nõ stare autem in firmamento,est non esse fixum in Christo. Eze.13.a. stans Abraham sub arbore,est firmus in fide crucis Christi.ge.18.a.

Lyra.s.Ps.121. Aug.s.Ps.131. Hie.s.ecclesia.1.& s.Zac.14. Gre.17.mor.3. Rup.s.Hose.13. Phi.de gigantibus Amb.epi. 82. Au.2.de Trinitate 17. Ori.s.Num.ho.16. & s.Eze.ho.2. Gre. 35.mor.6. Rup.4.de glori. Trin.

Angeli separãtes se à peccatoribus.

Stantes de longe, sunt Angeli, qui separantur à peccatore, quem tamen non penitus derelinquunt. Qui etiam aduersus peccatorem stare dicuntur. Eadem dicuntur de sermone diuino.Ps.37.

Esse in gratia. Promptitudo ad operandum.

Stare,interdum est in gratia esse.Vnde stare dicuntur boni,qui non sunt in peccatis.Ps.35.133.Et stant,qui ex merito magnæ actionis de superna conditoris gratia sunt securi. 3.Re. 17.a.Stans autẽ Ezechiel audit sermonẽ Domini,non iacens.Eze.2.a.Stare etiã coram Domino est mentem eleuatã in contemplatione habere,& stabilem esse in virtute Deo placente. Ge.18.c.Itẽ pręparare cor ad eius pręcepta.Stãt etiam,qui à maioribus an sint digni ad regimen, considerantur.1. Re.10.c. Et hirci stant corã Domino.Le.16.b.Stantes autem apud Christũ, sunt varii,& perfecti sunt,qui nõ gustant mortem.Mat.16.g.Luc.9.d. Et stat super custodiã suam,qui per solertiam disciplinæ terrenis desideriis non succũbit,sed supereminet, vt dum semper astantẽ appetit ęternitatem,infra se sit ei omne quod transit.Habac.2.d. Stare etiam, est ritè agere.Iob.37.c.Et stãt corã Domino,qui eius imperio faciẽdo parati sunt.Za.6.b.Stãtes segetes,sunt,qui surrexerũt à peccato.Exo.22.a.Et stantia ossa,sunt à peccato resurgentes.

Contemplatio.

Basil.& Arno.s.Ps.37. Arno.s.Ps.35. Hie.s.Eze.2. Phil.de Cherub. Gre.s.1.Re.10. 12. & 20.mo.5.& 27 mor.23. Ori.s.Mat.ho.3. Amb.s.Luc.9.

Stetisse dicitur Moses,nempe in contemplatione,& etiam Iosue.Exod.3.b.32.f.33.d.34. a. Ios.5.d.Et stantes & adorantes per fores tabernaculorum.Exo.33.b.sunt contemplantes spiritualia, & conantes iam habitacula carnis relinquere, & ad superna gaudia, quæ audiunt, progredi.Sic stat multitudo ad ostium tabernaculi.Le.9.a.Et stans arca in agro Iosue.1. Re. 6.c.est manens in contemplatione, sed ita, vt in prælio. Idem designat stans Elias in ostio speluncę,quasi paratus ad pugnam.3.Reg.19.Stant super vias,qui considerant doctrinam legis & Prophetarum.Ier.6.d.

Gre.s.1.Reg.6. & s.Eze.ho.9. 13. Rup.4.s.Exod.34. Rica.de S.Vict. 4. de arca mysti.11. Hie.s.Ire.6.

Cle. Ale. 1. pæd. 5. Amb. s. Rom. 5. Hie. s. Gala. 5. Gre. 12. mor. 21. Glo. int. s. Gen. 41. — *Perfectio.*

Stantes pueri, sunt qui humi non amplius volutantur, neque vt antea serpentum more serpunt, toto corpore in stultis cupiditatibus prouoluti: sed mente sursum erecti, mundoque & peccatis renunciantes, suspenso pede eatenus terram tangentes, quatenus in mundo esse videantur, sanctam persequentes sapientiam. Ro. 5. a. 1. Cor. 10. c. Gal. 5. a. Stat Daniel, sed tremens, quia iusti perfecti semper in hac vita timent. Dan. 10. b. Stare supra flumen, est supra temporalia existere. gen. 41. a.

Gre. s. 1. Reg. 12. & 19. mor. 13. — *Promptitudo audiendi & obediendi.*

Stans populus ad radices montis. Exo. 19. c. designat simplices habere initium sapientiæ in timore Domini. Stare autem auditoribus, est intentionem mentis ad verbum prædicatoris erigere. 1. Reg. 12. b. Et stantes simul cæli vocante Deo, designant paratos ad obediendum. Is. 48. c. Et stantes coram Ioseph, designant paratos ad obediendum Christo. Ge. 43. d. Itē corā Iob. Iob. 29. b. 30. c. 35. c. Ad idem referri possunt stantes tabulæ tabernaculi, & stans candelabrum. Exo. 36. 40. a.

Ori. s. Exod. ho. 3. Gre. s. 1. Reg. 3. Hie. s. Eccles. 4. — *Fortitudo aduersus diabolum.*

Stantes Moses & Aaron ex aduerso contra Pharaonem, designant fortes in tentatione, resistentes diabolo, ipsumque vincentes. Exod. 5. 7. 8. e. 14. d. Stare autem ad laborem pertinet, & ad pugnæ necessitatem. Ephes. 6. e. Stare succincti lumbos in veritate. Stant duo aduersus vnum, hoc est, Christus cum eo, quem defendit aduersus diabolum. Eccl'tę 4. c.

Stans seruus Abrahę prope fontem, est lex iuxta baptismum. Ge. 24. b. — *Lex iuxta baptismum.*

Beda s. Gen. 24. Gre. s. 1. Re. 10. 14. — *Diligētia prelatorum, & prædicatorum.*

Stans etiam seruus Abrahæ prope fontem, designat prædicatorem considerantem doctrinā prędicandam, & promptum ad operandum & prædicandum. Gen. 24. b. Et stans Abrahā sub arbore, est prædicator sub cruce. Gen. 18. a. stans Saul in medio populi. 1. Reg. 10. d. designat fortitudinis opera, & rectam intentionem prælati esse subditis in exemplum exposita. Et stans Ionathas in loco suo. 1. Re. 14. b. designat prędicatorem, qui quū non est locus prędicationi, in sua bona conuersatione persistit, vel in Domino perseuerat, vt nulla prauorum exempla ad se perueniant. Stat autem prælatus vt speculator prouidus, explorator impiger.

Amb. epist. 32.

Stetisse Annam coram Eli. 1. Regum 1. d. est non corruisse ecclesiam ad minas principum synagogæ.

Gre. s. 1. Reg. 1. Isyc. s. Leu. 27. Gre. ho. 33. Ori. in diuer. ho. 10 — *Fortitudo ecclesiæ. Pœnitentia.*

Stare dicitur pauper coram sacerdote. Leui. 27. a. quando peccator confitetur peccata sua sacerdoti, & expectat ab eo pœnitentiam. Et stat Maria retro ad pedes Domini. Luc. 7. f. quum pœnitendo eius vestigia sequitur, quem prius impugnabat. Stans eadem extra monumentum plorans. Ioan. 20. c. designat peccatorem, deflentem ob amissum Christum. Stans in loco suo cicatrix, designat eum, qui peccauit, sed sanatus est, nec amplius peccat. Le. 13. c.

Stans Phinees aduersus adulteros, designat zelum Martyrum pro gloria Dei. Ps. 105. — *Zelus Martyrū.*

Glo. int. s. Leui. 13. Arno. s. Ps. 105. Arno. s. Ps. 133. Rup. 9. s. Apoc. Arno. s. Ps. 105. — *Baptismus.*

Stare dicuntur in domo Domini baptizati: catechumeni verò in atriis domus Domini. Psal. 133. 134. Stantes etiam super mare vitreum, sunt baptizati, qui omnia vitia reliquerunt in baptismo. Apoca. 15. a. Stant aquæ super montes, hoc est, baptismus & fides in perfectis corde. Psalm. 103.

Hie. s. Nahum 2. & s. Ion. 1. & s. ps. 106 — *Cessatio idololatriæ, & peccatorum.*

Stare dicitur sanguis, quando cessat idololatria. Leuit. 15. d. Sic stetit vnda fluens. Exo. 15. a. Et generaliter stare, est cessare à peccato. Nahum 2. d. Et stetit mare à feruore suo, misso in ipsum Iona, quia post Christi passionem cessarunt errores in mundo, nec amplius nauicula humani generis periclitata est. Ion. 1. d. Stat autem spiritus procellæ, quum cessant mundanæ tentationes. Ps. 106.

Glo. ord. s. Exo. 20. Hil. s. Mat. Ca. 14. Rup. 8. s. Apoc. 2. Hie. s. Haba. 2. Rup. s. habac. 2. Rica. de S. Vict. de exterm. mali. 24. — *Imperfecta cognitio.*

Stantes procul à monte. Exo. 20. d. sunt imperfecti & carnales, & allegoriam non penetrantes. Sic stetit procul soror Mosis, quādo filia Pharaonis inuenit Mosen in flumine. Exo. 2. a. Et stans turba in littore, designat sine fructu existentes, & indignos cognitione mysteriorum Christi. Mat. 13. a. Stans Ioannes super arenam maris. Apoca. 12. d. Vacillantes tempore Antichristi. Stans princeps in limine portæ templi. Eze. 46. a. designat nos nunc ex parte videre, & ex parte cognoscere.

Hie. s. Eze. 44. Amb. 4. de Spiritu sancto 22. — *Custodia cordis.*

Stat super custodiam suam: qui diligenter custodit cor suum, & firmam tenet humilitatē. Haba. 2. a. Stat statua contra Nabuchodonosor, seu in prospectu eius. Dan. 2. e. quum quis propriam recogitat vitam. stantes sacerdotes cum arca in alueo Iordanis, donec transiret populus. Ios. 3. d. designant tamdiu nos in nostri consideratione debere morari, & indignari, donec internorum amor intumescat. Inferiorum autem omnino deficiat, totaque desideriorum nostrorum turba pertranseat, terramque promissionis spei suæ certitudine tangat, & teneat.

Gre. s. Eze. ho. 7. Gre. s. 1. Reg. 14. — *Iudicium rectum.*

Stare debent sacerdotes in iudiciis Dei. Ezec. 44. f. quia debent iudicare sine personarum acceptione.

Gre. 20. mor. 4. — *Firmitas & sacra scriptura.*

Stantes rotæ, designant tempora præterita, vel futura. Ezech. 1. e. stant autem cum stantibus, designantes sacram scripturam, per quam fideles contra omnia diaboli tentamenta roborantur.

Stare dicta est Martha, & non sedere, sicut Maria. Luc. 10. g. quia actiui non nisi breuiter vacare possunt contemplationi, sed semper parati sunt ad actionem. — *Solicitudo vitæ actiuæ.*

Circunstans exercitus regem. Iob. 29. d. designat virtutes in mente, in qua præsidet Christus, vel multitudinem fidelium audientium prædicatorem. — *Virtutes in mēte. Audientes prædicatorem.*

Stare dicitur Elias in ostio speluncę 3. Regum 19. c. quia mortalitatis angustias exire meditatur.

Meditatio mortis.

Stare dicitur in regione circa Sodomam, qui terrenis inhæret voluptatibus: vel qui in aliis vitiis immoratur, vel in periculis vitiorum. Item qui ignauiter operatur, quia facile credit. Gen. 19. d.

Aug. de quinque heresibus. 4.

Inhærere vitiis & voluptatibus.

Stare ad videndum Christum in iudicio non poterit, qui lippientibus est oculis mentis. Malac. 3. a. Iob. 29. b.

Cyr. de adorat. in Spiritusancto. Hie. s. Mala. 3.

Perfidia Iudæorum.

Stantes foris mater & fratres Iesu, designant synagogam & Iudæos, qui non ingrediuntur in ecclesiam Christi. Matt. 12. d. Luc. 8. c. Et stantes mulieres iuxta nurum Eli 1. Reg. 4. d. sunt æquales perfidia, & societate mentes plebis Iudaicæ, quæ stant non veritate fidei, sed præsumptione & iactantia religionis. Steterunt onagri in rupibus. Iere. 14. a. quum Iudæi confisi sunt in summis potestatibus seculi aduersus Christum. Stant aduersus populum Dei Iudæi, & hæretici in persecutionibus ecclesiæ per infideles factis, vt Edom aduersus Iudam. Abdi. d. Et stant in exitibus Edom hæretici, ad occidedos quos potuerint ab ecclesia separare. Abdi. e. Stant aquę super montes, quum persecutiones infidelium comprehendunt sublimiores ecclesiæ. Ps. 103. Et stant spiritus procellæ. Ps. 106. Stat etiam diabolus super arenam, hoc est, super hæreticos aduersus fideles. Apoc. 12. d. Stare autem non valentes malefici Aegyptiorum coram Mose. Exod. 9. b. sunt non valentes resistere fidelibus. Steterunt proximi, hoc est, Iudæi aduersus Christum in passione. Sed proximi, qui steterunt à longè, fuerunt eius discipuli, qui relicto eo fugerunt. Ps. 37.

Tert. de car Christi. Hil. s. Mat. Cā. 12. Gre. s. 1. Reg. 4. & 29. mor. 18. Hie. s. Abdi. Aug. s. Ps. 103. 106. & s. Apoc. ho. 9. 10.

Persecutiones Iudæorum & hæreticorum.

Aug. & Gre. s. Ps. 37.

Delectari in peccato.

Stare in via peccatorum, est adhęrere vitiis inclinationem naturę sequentibus: vt superbię, auaritiæ, libidini, &c. Vel figere pedem in mala suggestione. Vel stat, qui delectatur iam in peccato, vel qui peccatum opere perpetrauit. Ps. 1.

Hil. & Arn. s. Ps. 1. Aug. s. Ps. 1.

Obstinatio in erroribus.

Stant in gladiis suis hęretici, qui perseuerant decipere animas. Eze. 33. f. Et stantes Iezonias & seniores coram idolis, sunt confirmati in defendendis erroribus. Eze. 8. c. Stantes in foro ociosi, sunt in infidelitate persistentes. Mat. 20. a. Sed per hoc, quòd stant, videntur parati ad operandum. Et steterunt in Gabaa, qui perseuerarunt in errore. Hose. 10. c. Et stat in verbo malo, qui perseuerat in errore, detractione, turpiloquio. Ecclesiastæ 8. a.

Rup. 1. s. Eze. 19. Hie. s. Eze. 8. 33. Ori. s. Mat. ho. 13. Hie. s. Hose. Gre. ho. 19.

Infirmitas hæreticorum.

Non stare dicitur consilium hæreticorum aduersus ecclesiam. Isa. 7. b. quia non habet effectum aut firmitatem. Et non stat domus hypocritæ. Iob. 8. c. quia in terrore districti examinis omnis anteactæ vitæ fiducia sanctitatis cadit.

Gre. 8. mor. 32.

Contemptus pauperum.

Stare facere pauperem in loco inferiori, est censere ipsum indignum, & minus bonum ad dignitatem ecclesiasticam, ex hoc quòd est pauper. Iacob. 2. a.

Aug. epist. 29.

Steterat quercus inter ligna saltus, hoc est, dogma hæreticum inter dogmata Philosophorum. Isa. 44. b.

Stat Babylon cum incantatoribus suis, quando in illis habet fiduciam. Isa. 47. d.

Quies.

Stantes in terra nautæ Tyri, sunt quiescentes aliquando, qui erant in motu. Eze. 27. e.

Hie. s. Eze. 27.

Deformitas & breuitas vitæ malorum.

Stare sicut vestimentum dicitur aliquis. Iob. 38. b. vt per hoc non posse stare monstretur, quia sicut induta vestis in visionis suæ specie per corpus tenditur, exuta autem fracta complicatur. Ita vnusquisque qui à sanctæ ecclesiæ statu recesserit, tensus prius ac decorus quasi dum indueretur, fuit: sed exutus postmodum confractus atque abiectus iacebit. Si verò stare intelligimus perdurare, sicut vestimentum stat quisque reprobus, quia in hac vita quam diligit, breuiter durat, iuxta illud Ps. 101. Omnes sicut vestimentum veterascent.

Gre. 29. mor. 2.

Stare dicuntur qui non fugiunt imminentia tentationum pericula, quum deberent fugere.

Diabolus aduersus Christum, & ecclesiam.

Stans Satan aduersus Iesum. Zac. 3. a. est diabolus aduersus Christum, quando erat in veste sordida, hoc est, mortalis. Stat autem à dextris, vt dextram impugnet, & quia nihil sinistrum in Christo. Ps. 37. Et stans draco aduersus mulierem, est diabolus aduersus ecclesiam. Apoc. 12. b. Stat etiam diabolus aduersus eum, qui fuerat in peccato, quum vincitur ab eo, vt à Paulo. Stat autem accusans, & à dextris, quia dexteram vincit. Ps. 108.

Rup. s. Zach. 3. & 7. s. Apoc. Arn. s. Ps. 108.

Hæreses. Antichristus in ecclesia. Destructio Hierusalem.

Stans abominatio desolationis in loco sancto, designat hæreses, quas hæretici ponunt in sacra scriptura. Vel Antichristus in mentibus fidelium, quos peruertit: aut in ecclesia. Mat. 24. b. Luc. 21. d.

Ori. s. Mat. ho. 29. Amb. s. Luc. 21. Hie. Aglasiæ. & s. Mat. 24.

Infirmitas hæreticorum.

Non stans, ciuitas est Hierusalem destructa. Mat. 12. b. Et non stat culmus sementis hæreticorum, quia nihil firmum docent hæretici, nec stat Ephraim. Hose. 8. b. 13. d. Nec stat tenens arcum. Amos 2. d.

Hie. s. Mat. Can. 12. Hie. s. Hose. 8.

Superbia cum inuidia.

Stans bestia super pedes suos quasi homo. Dan. 7. b. designat erectionem in superbiam cum murmuratione inuidiæ de profectibus aliorum.

Ric. de S. Vict. de vitio mutabi. 7. Hie. s. Dan. 7. Aug. ser. 206.

Stetit in porta vrsus. Dan. 7. b. quia Persarum populus non nocuit filiis Israel.

Stetit oleum, quum non oblata sunt vasa. 4. Reg. 4. a. quia non augetur charitas, quando cessatur à prædicatione.

Gre. s. Eze. ho. 5.

Stabilis dicitur sapientia. Sapien. 7. c. quia in mente iustorum quantum ad virtutes theologicas & morales ad vitam animæ necessarias, permanet: licèt quantum ad gratias gratis datas, aliquando adsit, aliquando absit.

statio.

Statio, est locus, in quo naues aut milites tutò ad tempus stant, vel in quo frequenter consistitur & etiam locus ad custodiam assignatus, in quo milites stantes vigilant.

Beda s.Gen.49. Ric.de S.Vict. de 12.Patriar.43.

Statio nauium.Gen.49.b.designat securitatem ecclesiæ recipientis & seruantis eos, qui è fluctibus huius seculi ad ipsam se recipiunt.Vel designatur habens perfectum zelum,qui exponit se periculo,vt alii in tuto recipiantur. *Securitas ecclesiæ. Habens perfectum zelum.*

Glo.int.s.Isa.22. Gre.s.1.Reg.13.

Statio Sobnæ.Isa.22.f.designat cultum sacerdotalem,& literam veteris legis. *Cultus sacerdotalis. Litera legis.*

Statio Philisthinorum in Gabaa.1.Reg.13.a.designat tentationes dæmonum contra virgines.Et dicitur statio,quia stare malignis spiritibus,est in electorum pugna magnas vires exercere.Nam stando validius vnusquisque quam sedendo conari ad aliquid faciendum potest. *Tentationes contra virgines.*

Gre. s.1.Reg.10.

Statio Philisthinorum in colle.1.Reg.19.a.designat dæmones, qui per sacram scripturam Iudæos & hæreticos decipiunt.Designat etiam hæreticos contra Christum consistentes, qui positus est in signum,cui contradicetur.Luc.2.e. *Dæmones & hæretici.*

Stater, vide Siclus. Statera.

Statera, à stando dicta est, qua aliquid pensatur, aut ponderatur, vt ad æquilibrium ducatur.

Cle. Alex. adhor. ad Gentes. Lyra.s.Isa.40.

Statera æqua in sacculo, est Deus verus, qui mensura & numerus est omnium in animo. Item iustitia Dei,qua dependuntur bona & mala,& etiam iudicium,secundùm quòd omnia disponit Deus in numero,pondere,& mensura.Isa.40.c.Iob.31.a. *Deus. Iustitia Dei. Iudicium.*

Gre.7.mor.1.& 21 mor.6. Rup.2.de operibus Spiritussancti.8.

Statera etiam dicitur mediator Dei & hominum,Christus Iesus, qui ad pensandum vitæ nostræ meritum venit: ac secum iustitiam simul & misericordiam detulit, sed misericordiæ lance præponderans,vt culpas nostras parcendo leuigaret.Iob.6.a.30.a. In ipso etiam æqua lance omnia merita nostra pensantur, & in eis præceptis agnoscimus, quid in nostra vita minus habeamus. Crux etiam Christi, statera est, in qua appensa sunt peccata nostra cum Christo. *Christus. Crux Christi.*

Amb.1.offi.3. & epist.44. Hil.& Basil.s. Ps.61.

Statera,est species iustitiæ, & interdum est ipsa ratio, qua iudicamus bonum, & malum: & etiam ipsa verba,vel mensura verborum iustitię:vt lingua sit subdita menti.Item voluntas in vtranque partem libera: aut ipsum liberum arbitrium. Mendaces sunt filii hominum in stateris, qui non seruant iustitiam.Ps.61.Pro.11.a.Eccl'i 28.d.Eze.45.d. *Ratio. Verba iustitiæ. Voluntas.*

Beda s.Prou.11. Rup.4.s. Apoc. Ric.de S.Vict.de stat.inter.hom.25. Aug.s.Apoc.ho.6. Hie.s.Hos.12.& s.Mat.2. Cle.Alex. adhor. ad Gentes.

Statera dolosa, est in omni iudicio non recto,& quum quis aliorum facta iudicat mala,& non videt trabem in oculo suo: & qui imponunt aliis onera grauia, quæ digito suo nolunt contingere.Pro.11.a.Et statera in manu equitis equi nigri.Apoc.6.b.designat prauitatem Iudæorum: quando dederunt pecuniam custodibus, vt mentirentur in Christi resurrectione. Designat etiam simulationem iustitiæ, quia diabolus & eius membra transfigurant se in angelum lucis,dicentes bonum malum, & malum bonum. Statera etiam dolosa, sunt hæreticorum dogmata,& falsæ rationes.Hose.12.b.Mich.6.c. Hæc est statera, qua ponderatur argentum idolorum.Isa.46.b.Et statera iniusta in sacculo,est idolum, & deus falsus in anima. In his stateris sunt mendaces filii hominum.Ps.61. *Iudicia peruersa. Prauitas Iudæorum. Dogmata hæreticorum.*

Statua, Statuarius.

Statua, est imago ex lapide, vel luto, seu ligno, aut aliquo metallo alicubi statuta, quæ fieri solebat in alicuius rei ab aliquo bene gestæ memoriam. Statuarius autem est, qui statuas fingit.

Ori.s.Gen.ho.5. Philo.de somniis Geor.Ven.Cant.1. tom.6.cap.14. Rup.6.s.Gen.12. Ric.de S.Vict.de somn.Nabu.22.26

Statua salis facta est vxor Lot in monimentum & condimentum peccatorum, vt videlicet eius insipientia,& cuiusuis peccatis designetur.Insensatus enim inutilis sibi efficitur,sed aliis vtilis, qui eius finem attendentes corriguntur.Gen.19.c.Statua etiam salis,est anima temporalibus dedita,& in seipsa tabescens. *Insipientia peccantium. Anima temporalibus dedita.*

Statua quam vidit Nabuchodonosor. Dan.2.c. eos designat, qui à virtute ad vitia prolabuntur, qui paulatim in deterius deficiunt. Designat etiam conditionem naturæ humanæ. Dicitur grandis ex ea parte,qua subiacet corruptioni:sublimis ex ea parte,qua reseruatur reparationi:terribilis ex ea parte,qua patet perditioni. Magnitudo in consideratione culpæ,altitudo in consideratione gratię:terror in consideratione pœnę. Cùm autem statua sit humana figura sine humana vita, designat actionem congruam sine intentione recta. *Prolabentes in vitia. Conditio naturæ humanæ. Actio bona sine recta intentione.*

Hie.s.Eze.26.

Statuæ deorum,imagines & falsitatis & erroris significant,& etiam statua Tyri.Exo.23.c.34.b.Ezec.26.b.Mich.5.d.Et statua aurea, quam fecit Nabuchodonosor, est dogma hæreticum,seculari ornatum eloquentia.Dan.3 a. *Heresis.*

Glo.ord.s.Zac.11. Rup.s.Zac.11.

Statuarius est figulus,à quo emptus est ager triginta argenteis in sepulturam peregrinorũ. Zach.11.c.Potest etiam designare Deum,qui examinabit opera crucifixorum Christi. *Deus.*

Statuere.

Statuere,est deliberare,ordinare,dedicare: constituere,decernere.Item componere. Gen. 9.b.Statuam pactum meum imponere.Gen.21.d.Statuit Abraham septem agnas. Instituere. Num.8.b.Statuesque Leuitas in conspectu Aaron.Iudicare.Gen.34.b.Quæcunque statueritis,dabo.Ponere.Ps.30.Statuisti in loco spatioso pedes meos.

Arn.s.Ps.106.

Statuit Deus procellam in auram,quando liberat à peccato,seu tentatione,aut tribulatione.Psal.106. *Liberans Deus à peccato.*

Hie.s.Ps.17.30.39. Aug.s.Ps.17.39.

Statuit Deus pedes alicuius in loco spatioso. Ps.30. quando præcipit diligi amicos & inimicos:vel quando firmat in ecclesia.Et statuit supra petram,quando firmat in Christo.Ps.39. Et statuit super excelsa.Ps.17.hoc est,vel Christum super ecclesiam,vel ecclesiam in spe cælestium. Vel figit intentionem insuper cælestem habitationem. *Firmari in ecclesia, vel Christo.*

Erigere. Confirmatio Apostolorum. Statuere, interdum est erigere. Et statuit spiritus Ezechielem super pedes, quia nisi ipse statuat, solum liberum arbitrium se in bono statuere non potest. Eze. 2. a. 3. g. Designat autem electionem & confirmationem Apostolorum factam in Pentecoste. Ad idem referri potest statuere columnas templi. Exo. 40. b. *Gre. s. Eze. ho. 9. Rup. s. Eze. 17.*

Manes Christus in anima. Statuitur Christus super pinnaculum templi, quando manet in anima viri studiosi. Mat. 4. a. Luc. 4. b. *Amb. ser. 26.*

Confiteri diuinitatē in Christo. Statuere caprum emissarium viuum coram Domino, est confiteri diuinitatem impassibilem in Christo. Leu. 16. b. *Isyc. s. Leu. 16.*

Continere. Cohibens Deus concupiscentias. Statuere pro continere. Et statuit Deus aquas quasi in vtre. Ps. 77. quum per gratiam suam cohibet fluxus concupiscentiarum carnalium. *Aug. s. Ps. 77.*

Captiuitas Israel. Statuit Deus secundum diem natiuitatis. Hose. 2. a. quando reduxit Israel in captiuitatem, & priuauit regno, sicut quando erant in Aegypto. Vel quando relinquit in erroribus Ethnicorum, vel hæreticos in nihilum redigit. *Rup. s. Hose. 2. Glo. int. s. Hose. 2.*

Impletio prophetiarum Christi. Miracula. Illustrationes mentis. Dies iudicii. Statuti dies. 1. Reg. 1. a. sunt testimonia Prophetarum de Christo quibus Christus ea implendo ascendebat & cognoscebatur. Sunt etiam miraculorum fulgor. Illustrationes in contemplatione, quas dat Deus, quando vult: Ideo dicuntur dies statuti: quia non sunt in nostra facultate. Quum autem eas quis habet, dicit cum Petro: Bonum est nos hic esse. Mat. 17. a. Ad idem pertinere potest statutum tempus. Exo. 13. b. Et statutum tempus, est dies iudicii. Iob. 12. a. *Gre. s. 1. Reg. 1. Gre. 10. mo. 30. 31.*

Prenosse certamina vitiorum. Statuere sibi dicitur speculam. Ier. 31. d. qui ventura vitiorum certamina ex alta consideratione prænoscit. *Gre. 31. mor. 31.*

Dans sacerdos formam viuendi. Statuit precium animalis immundi sacerdos. Leu. 27. b. quando dat formam viuendi ei, qui non valet sacras scripturas meditari. *Isyc. s. Leu. 27.*

Statuit sacerdos leprosum coram Domino. Leu. 14. b. quia sacerdotis est officium conuersos à peccato stabilire, ne fluctuent. Sic statuit caprum viuum coram Domino. Leu. 16. b. *Ori. s. Leui. ho. 8.*

Prudentia in sermone. Statuit eloquium Dei in eius timore, qui fundat sapientiam in timore. Psal. 118. Et statuit cultrum in gutture. Prou. 23. a. qui diuina sedulò meditans eloquia, discreta ex ore verba depromit: nec alia sæpius in lingua, quàm cælestis oraculi dicta reuoluit. *Amb. s. Ps. 118. ser. 5. Beda s. Pro. 23.*

Institutio prælatorum. Statuere mulierem coram Domino, est animæ arcanum, vt iudicetur, aperire. *Phil. de Cherubim*

Statuit sibi Ephraim speculatores. Ier. 31. d. quum ex Gẽtibus eliguntur prælati & doctores, qui annunciant futura bona. Statuere quoque coram rege, est ad altiora promouere. Gene. 47. b. Vel est, quum prælatus prędecessorem suum veneratur, & pro eo orat: vt digne præsentetur Regi cælesti. *Hie. s. Ier. 31. Lyra. s. Gen. 47.*

Desperatio. Statuere dicuntur Siim propugnacula Chaldæorum. Isa. 23. c. quando dæmones fundant superbiam in defensione errorum. *Hie. s. Isa. 23.*

Detegere errores. Statuere dicuntur scandalum iniquitatis contra faciem suam. Ezec. 14. a. qui meliora desperant, & parati sunt ad supplicium. *Hie. s. Eze. 14.*

Firmantes hæretici sua dogmata. Statuunt titulum doctores iuxta os alicuius hæretici, qui ipsius hæretici notant & produnt errores. Ezec. 39. d. *Hie. s. Eze. 39.*

Statuere dicitur artifex simulachrum. Isa. 40. e. quando firmat hæreticus sua dogmata. Et statuentes laqueum sunt hæretici, qui sub veritatis specie inducere nituntur simplices in errores. Psal. 140. *Hie. s. Isa. 40.*

Statura.

Statura corporis, quantitatem significat secundum longitudinem seu altitudinem.

Directio euangelii ad cælestia. Statura rotarum. Ezech. 1. e. progressum euangelii in cælum designat: vel statura sacræ scripturę, est secundum quòd mores ad standum dirigit, vt auditorum mentes ad terrenam concupiscentiam non curuentur. *Hie. s. Eze. 1. Gre. s. Eze. ho. 6.*

Humilitas Gentilium. Statura pusillus Zachæus Gentiles abiectos significat. Luc. 19. a. *Amb. s. Luc. 19.*

Altitudo scientiæ & affectus. Statura humilis vineæ, significat humile regnum Iudæorum sub rege Sedechia. Eze. 17. b. *Hie. s. Eze. 17.*

Statura Eliab multitudinem scientiæ, per quam ad superiora quis sublimatur, significat. 1. Reg. 16. b. Statura autem sponsæ, est affectus tendens ad superiora. Cant. 7. c. *Gre. s. 1. Reg. 16. & s. Cant. 7. Gre. 11. mor. 27.*

Status.

Mutabilitas hominis. Status conditionem & habitum significat.

In eodem statu nunquam permanet homo. Iob. 14. a. quia per momenta quotidie ad mortem impellitur, transiens ab infantia ad pueritiam, à pueritia ad adolescentiam, &c. Mens quoque mutabilitatis suæ pondere ad aliud semper impellitur, & interdum ad meliora trahitur, sæpe autem in deteriora dilabitur.

Stella, Astrum, sidus.

Stellæ dicuntur, quæ in cælo lucent singulariter sumptæ, & non aliis connumeratæ. Sidera verò, siue astra, sunt, quæ ad aliquod signum complurium stellarum composita sunt, vt Aries, Taurus. Sed confunduntur hæc vocabula. Influunt autem stellæ in hęc inferiora simul cum luce vires agendi & generandi.

Diuinitas & humanitas Christi. Stella ex Iacob. Num. 24. c. diuinitatem in Christo significare potest. Vel significat eius humanitatem, quæ videbatur: item lucem Christi ortam gentibus, Idem designat stella quę apparuit Magis. Mat. 2. a. Et dicitur stetisse supra vbi erat puer: quia semper est in Christo *Ori. s. Nu. ho. 18. Hil. s. Mat. can. 1. Amb. s. Luc. 2. Rup. 2. s. Apo.*

Aretas.s.Apo.2. Rup.5.s.Apoc. — *Ira Dei.*

diuinitas. Ipse quoque Christus est stella matutina, quæ datur vincentibus. Apoc.2.g.

Stella, quæ dicitur Absynthium, est ira Dei malis amara: sed purgat pœnitentes. Apo.8.c.

Ori.s.Gen.ho.1.9. & s.Eze.ho.13.& s.Mat.cap.14. Arn.s.Ps.115. Hie.s.Iob 9. Aug.epis.48. & s.Apo.ho.1. Gre.prol.mor.10. & 4.mo.13.& 28 mo.14. Rup.1.s.Apoc. Aretas s.Apo.1.2. — *Sancti. Prælati. Doctores. Angeli. Filij ecclesiæ. Ecclesia. Ioannes Baptista. Elias.*

Stellæ passim Sanctos & prælatos & doctores ecclesiæ significare solent qui dum recta peccatoribus prædicant, tenebras nostræ noctis illustrant. Gen.1.b.15.b.22.c.26.a. Iob 3.b.9. a.25.b.Ps.8.135.146. Dan.8.d.12.b.Luc.21.e.Cor.15.e. Et astra matutina, sunt angeli: quia sæpe ad exhortandos homines missi sunt: & dum venturum mane nunciant, ab humanis cordibus præsentis vitæ tenebras fugant. Item filij ecclesiæ, qui per baptismum renascuntur Christo. Iob 38.a.Is.14.d.Ecclesiastæ 12.a. Sunt etiam Sancti stellæ pleiades. Iob 38.d. Et stellæ septem in dextera Christi, ecclesiam & prælatos, vel vniuersitatem saluandorum designare possunt. Apoc.1.d.6.d. Peculiariter autem stella matutina dici possunt Ioannes Baptista, & Elias, præcedentes vtrunque aduentum Christi. Apo.2.g.

Amb.de Ioseph.3. Hie.s.Is.14. Aug.s.Apo.ho.9. Bed.s.Gen.37. Ric.de S.Vict.de 12.patria.69. Ber.se.Signum magnum. — *Apostoli. Multitudo populorum. Virtutes morales. Prærogatiuæ Beatæ Mariæ.*

Stellæ vndecim adorantes Ioseph, designant Apostolos adorãtes Christum: & etiam multitudinem populorum: & virtutes morales. Gen.37.c.Exo.32.c.Is.14.d. Et stellæ duodecim in corona mulieris. Apo.12.a. sunt Apostoli: & virtutes subiectæ discretioni, per quam gubernantur, vt sint verè virtutes. Designant etiam duodecim prærogatiuas in Beata Maria, quatuor cæli, scilicet in Mariæ generatione, in angelica visitatione, in Spiritussancti superuentione, in filij Dei inenarrabili cõceptione. Quatuor carnis: quia virginitatis primiceria, sine corruptione fœcunda, sine grauamine, grauida, sine dolore puerpera. Quatuor cordis scilicet mansuetudo pudoris, deuotio humilitatis, magnanimitas credulitatis, martyrium cordis.

Aug.s.Apo.ho.2. — *Resurrectio prima.*

Stella matutina, primam resurrectionem designare potest, quæ fit per gratiam baptismi. Apo.2.g.

Dona Spiritussancti.

Stellæ productæ in cælo, designare possunt minora dona Spiritussancti. Gen.1.b.

Aug.3.conf.18. Glo.ord.s.Abdi. — *Altitudo.*

Sidera in hyperbolen altitudinis ponuntur. Abdi.b.Iob 22.b. Exaltatur autem supra sidera, qui Sanctos decipit, siue sit hæreticus, siue caro.

Ori.s.Iob 3. Hie.s.Iob 3. Gre.4.mor.19. Rup.4.s.Apoc. Ori.s.Matt.ho.30. Hie.s.Eze.32. Aug.Solilo.10. Gre.32.mor.14. Hie.s.Amos 5. Rup.5.s.Apo. — *Sacerdotes & pharisei. Peccatores. Hypocritæ. Lucifer.*

Stellæ, quæ obscurantur. Iob 3.b. sunt sacerdotes, Scribæ, & Pharisæi, & etiam reliquus populus Iudæorum. Itẽ peccatores, qui in nocte huius seculi, diuitiis & honore lucere se putãt. Itẽ hypocritæ, qui ante humanos oculos quasi bonis operibus splẽdere videntur. Apo.6.d.12.a.

Stellæ cadentes, sunt à veritate decidentes. Mat.24.c. Et stellæ quas trahit draco, sunt qui prius erant boni: & etiam dæmones: & stellæ percussæ, sunt, qui perierunt de populo Israel. Apo.8.d.12.a. Stella quoque, quæ cecidit de cælo, est Lucifer. Apo.9.a.

Sidus Dei hæreticorum, dici possunt errores eorum. Amos 5.g.

Stellio.

Isyc.s.Leu.15.

Stellio, est reptile, simile lacertæ, tergo depictum, quasi quibusdam stellis inspersis. Computatur inter animalia immunda, & habet nonnihil veneni. Leu.11.d.

Gre.6.mo.4. Bed.s.Pro.30. — *Simplices boni.*

Stellio, vt reptat manibus, & in domibus Regum moratur. Pro.30.d. illorum significat humilitatem, qui quum non sint iuxta naturam ingeniosi, solertia tamen industriæ suæ, vel ad diuinarum notitiam scripturarum, vel ad virtutum gratiam, quibus ingressum regni cælestis mereantur, attingunt. Plerumque etenim aues, quas ad volandum penna subleuat, in vepribus resident: & stellio, qui ad volatum pennas non habet, nitens manibus, Regum ædificium tenet: quia nimirum sæpe ingeniosi quique dum per negligentiam torpent, in prauis actibus remanent: Et simplices, quos ingenij penna non adiuuat, ad obtinenda æterni regni mœnia, virtus operationis leuat.

Tert.de cibis Iudaicis.

Stellio, vt computatur inter animalia immunda, significare potest eos, qui in aliena morte prædam quærunt.

Stercus, vide Fimus.

Sterilis, Sterilitas.

Hie.s.Isa.66. — *Fœcunditas Dei.*

Sterilis est infœcundus, & fructum non ferens, sterilitas, infertilitas.

Sterilis non est Deus, qui cæteris generationem tribuit. Isa.66.c. quia præter hoc, quòd Pater generat Filium sibi æqualem, etiam in ecclesia filios adoptiuos multiplicat.

Gre.s.1.Reg.2. Arn.s.Ps.112. Phil. quòd Deus sit immuta. Aug.s.Ps.112. Ori.s.Ier.ho.6. — *Ecclesia. Anima conuersa. Hierusalem cælestis.*

Sterilis pariens plurimos, est ecclesia, vel anima cõuersa, quæ parit septem, per septem dona Spiritussancti, & parit plurimos, hoc est, vsque ad consummationem seculi. Anima verò producens bona opera parit septẽ propter perfectionem numeri. 1.Reg.2.a.4.Reg.4.c.Ps. 112. Est etiã Hierusalẽ cælestis, quæ est mater nostra, quæ facta fuerat sterilis, per peccatũ Adæ, pariet autem plurimos in iudicio, de qua Is.54.a. Lætare sterilis, quæ non paris. Gal.4.d.

Ori.s.Gen.ho.12. Amb ser.87. Bed.s.Gen.22. Aug.contra.Fulgen. — *Gentilitas.*

Sterilis Sara, typus erat Gentilitatis, quæ genuit in senectute Isaac, hoc est, fideles in fine seculorum. Eodem referri potest sterilitas Rebeccæ, & Rachelis. Gen.11.d.16.a.18.a.25.c.26.b. 30.a. Et hæ steriles genuerunt Sanctos. Steriles etiam aquæ in Hierico, significant Gentiles sine bonorum operum fœcunditate, qui conuersi fructificauerunt. 4.Reg.2.d.

Hie.s.Iob 24.30. Aug.2.doct.Christia.6.& s.Ps.34. Gre.s.Cant.4. — *Anima sine bonis operibus.*

Sterilis dici potest anima, quæ nõ producit bona opera. Et sterilitas terræ, est defectus bonorum operum. Gen.41.d.Exo.23.d.Iob 15.d.24.30.a.Ps.34.Thr.4.b. Non est autem sterilis in gregibus tonsarum, hoc est, in Apostolis multos conuertentibus, & eos in fide generantibus. Cant.4.a.

Sterilitas ecclesiæ in Iudæa. Caro.

Sterilitas Sion, fuit sterilitas ecclesiæ in Iudæa, in qua pauci conuertebantur. Is.49.c.

Sterilis,

Sterilis, quæ non parit, est caro, quæ dum sola præsentia appetit, bonas gignere cogitationes nescit. Iob 24.b. *Hie.s.Is.49.*

Mundus. Sterilis facta dicitur Babylon, quando mundus non perinde profert mundanos, sicut solebat. Is. 47.b. *Gre.17.mor.1.*

Hæretici. Hypocritæ. Steriles egestate & fame, sunt hæretici: quia ea perscrutari desiderant, ex quibus bonæ vitæ germina non producant. Iob 30.a. Sterilis quoque est congregatio hypocritarum, quia per hoc, quod agunt, fructum recipere in æterna retributione non appetunt. Iob.15.b. *Ber.in apologi. Gre.20.mo.8. & 12.mor.27.*

Sternere, Substernere, Consternere, Stratum. Stramentum, Stramen.

STernere, est humi deiicere, quasique in terra extendere, interdum ornare seu componere.

Diuersi gradus & virtutes. Ornatus animæ. Sternit Deus per ordinem lapides Hierusalem, quum ordinat diuersos gradus & virtutes in ecclesia. Is. 54.c. Et stratum ligno templum, designat sapientiam in ecclesia. Eze. 41.c. Idem est stratum cœnaculum, quod etiam designat animam virtutibus ornatam. Mar.14.b. *Hie.s.Is.54. & s. Eze.41. Ori.s.Mat.ho.35.*

Ornans Deus Iudæos. Subdere motus irrationales. Sternens asinum Abraham. Gen. 22.a. designat Deum pascentem populum Iudaicum, ipsumque lege & Prophetis ornantem. Designat etiam sacerdotem subiugantem motus irrationales, vt offerat Eucharistiam. *Lyr.s.Gen.22. Rup.s.Gen.32.*

Bene operari. Sternere dicitur sibi, qui mercedis causas, in quibus requiescere debeat, operatur. Acto.9.f. Sternens autem sibi Saul in solario. 1. Reg. 9. d. designat prædicatorem proponentem sibi doctrinam & exempla maiorum Sanctorum. *Gre.23.mor.23. & s.1.Reg.9.*

Præbetes exẽpla Martyres. Castigãtes corpora. Sternentes vestimenta sua in via, sunt præbentes exempla honestatis, ita sternentes ramos. Designant etiam tradentes corpora sua martyrio, aut ea castigantes. Mat.21.b. Mar.11.a. *Gre.s.Eze.ho.17. Ber.se.de S.Bene.*

Doctrina vera in ecclesia. Ornatus humilium. Stratum lapide pauimentum templi, designat doctrinam veram de Christo in ecclesia. Vel ornamentum fidelium humilium in ecclesia. Eze.40.c.42.a. *Gre.s.Ezec.ho.18.*

Excellentia charitatis. Constrauit Salomon medium ferculi charitate. Cantic. 3. d. quia infirmioribus concessit Christus, vt saltem haberent charitatem, si maiora opera exercere non valerent, vel quia medium & præcipuum, quod est in sacra scriptura, sunt duo præcepta charitatis. *Gre.s.Cant.3.& s. Ezec.ho.15. Rup.s.Cant.3.*

Requies Sanctorum in limbo. Strauit homo in tenebris lectulum suum. Iob 17.d. quando lucem iustitiæ persuasori callido consentiendo deseruit. Item quia in ipsis inferni locis iustorum animæ, quæ tormento tenebantur, vt & pro originali culpa adhuc illuc discederent, & tamen ex propriis actibus supplicium non haberent, quasi enim in tenebris lectulum strauisse, est in inferno sibi requiẽ præparasse. *Gre.13.mor.21.*

Asperitas pœnitentiæ. Excusatio auaritiæ. Stramenta camœli. Gen.31.e. designare possunt asperitatem pœnitentiæ. Item excusationes auaritiæ, quam exercent multi ecclesiastici. *Glo.int.s.Gen.31. Rup.6.s.Gen.46.*

Pœna conscientiæ peccantis. Sterni dicitur tinea diabolo. Is.14 c. quia vt tinea rodit vestimentum, in quo nascitur, ita pœna affligit conscientiam, quæ peccauit. *Hie.s.Is.14.*

Eloquentia hæreticorum. Sternit meretrix lectum tapetibus Ægypti. Prou.7.c. quando hæretici ornant suos errores eloquentia seculari. *Bed.s.Pro.7.*

Boni in peccatũ lapsi. Sternit sibi Leuiathan aurum quasi lutum. Iob 41. d. quando in quibusdam vitæ mundiciã per illicita desideria conculcat, vt ij etiam sordidis eius vestigiis seruiant, qui contra illum prius virtutum splendore rutilabant. *Gre.34.mor.8. Hie.s.Iob 41.*

Sternutare, Sternutatio.

Sternutare, seu sternutatio est, quum ex pectore insurgens inflatio, totum caput concutit. In sternutatione enim inflatio à pectore exurgit, quæ cum apertos ad emanandum poros nõ inuenit, cerebrum tangit, & congesta per nares exiens totum caput protinus cõcutit, & sordes cerebri egerit, & vitia interius concepta depurgat. *Gre.32.mo.34.*

Transfigurans se diabolus in angelum lucis. Persecutio & miracula Antichristi. Sternutatio Leuiathan, vt splendor ignis. Iob 41.b. designat ipsum diabolum se transfigurare in angelum lucis, & malitiæ suæ sordes in perniciem hominum, cum delectatione operari & effundere. In Leuiathan etiam hoc est, in corpore diaboli, seu prauis hominibus, quasi inflatio surgit à pectore, dum elatio se erigit ex præsentis seculi potestate, quę quasi ad emanandum poros non inuenit, quia in hoc, quòd contra iustos extollitur, disponente Deo quãtum appetit pręualere prohibetur. Exurgens autem cerebrum tangit, & concutit, quia collecta elatio Satanę, sensum in fine mundi arctius percutit, & caput turbat, dum ipsum autorẽ malignorum spirituum per eum, qui Antichristus dicitur, in persecutione fidelium vehemẽtius excitat. Tunc congesta inflatio per eius nares egreditur, quia tota superbię eius iniquitas apertis malitię flatibus demonstratur. Et quia commotum caput illius miraculis clarescere nititur, rectè eius sternutatio splendor ignis vocatur. *Hie.s.Iob 41. Gre.33.mor.34.*

Sterquillinium, vide Fimus.

Stertere.

Non operari. Stertere dicitur, qui dormiendo ronchos emittit. Stertere autem dicitur in ęstate. Prou. 10.a. qui in hac vita non operatur, vnde & filius confusionis dicitur. *Bed.s.Pro.10.*

Stibium.

Studium circa mysteria. Illecebræ vitiorum. Stibium est, quo ad venustandum oculos peculiariter olim vtebantur, pręcipuè mulieres. Stibium, in bonum, significare potest studiũ cognoscendi mysteria & secreta Dei. Ier. 4.b. *Hie.s.Iere.4.*

Lyr.s.4.Reg.9. Stibium, in malum, illecebras vitiorum, quas diabolus offert, designat: & ornatum curiosum carnis. 4. Reg. 3. f. Eze. 29. f. *Ornatus curiosus.*

Stigma.

Stigma, est nota, siue signum, quod inuritur in facie, aut in alia corporis parte.

Aug.s.Gal. 6. Stigmata Christi in corpore Pauli, designabant ipsum pati pro Christo: quia verberatus est, & reliqua passus est pro ipso. Gal. 6. g.

Isyc.s.Leui.19. Stigmata, quæ non debent facere in corpore filij Israel, sunt signa erroris peccati, & prauæ doctrinæ dogmata: quæ insiguntur animæ per quædam blandimenta, aut syllogismis, aut alio docendi modo. Leu. 19. f. *Praua dogmata.*

Stillare, Stilla, vide Gutta.

stimulus, stimulare.

Stimulus propriè dicitur fustis acutæ cuspidis, quo rustici boues excitant ad ambulandum: vnde stimulare, est pungere & incitare.

Glo.int.s.Ecclesiasten.1. Stimuli dicuntur verba sapientum. Ecclesiastæ 12. d. quia non adulátur, sed corrigunt. Stimulus autem retusus, est increpatio ineruditi prælati, quæ nō sufficit corrigere. 1. Reg. 13. c. *Increpatio.*

Gre.s.1.Reg. 13. *Lyr.s.2.Cor. 12.* Stimulus carnis videtur esse concupiscentia carnis. 2. Cor. 12. b. vel secundum aliquos fuit infirmitas quædam iliaca. *Concupiscentia carnis.*

stipare.

Stipare, est obturare, & condensare, & eludendo coartare.

Ori.s.Cant.ho.2. *Gre.s.Cant.2.* *Ber.s.Cant.ser.51.* Stipari dicitur malis sponsa Cant. 2. a. quum ecclesia abundat iustis & perfectis: & quum anima per fidem abundat bonis operibus. *Ecclesia abundans iustis, & anima bonis operibus.*

stipendium, vide Præmium.

stipes.

Glo.ord.s.Nu. 8. Stipes, est fustis terræ defixus, qui etiam hastile dicitur, & dicitur de aliis rebus in modum stipitis stantibus, vt stipes candelabri, qui & vectis dicitur. Exo. 37. c. Num. 8. a. Potest autem stipes candelabri, designare Christum, de quo procedunt calami: quia ab ipso accipiunt iusti quicquid habent boni. *Christus.*

stipula, vide Palea.

stirps, vide Generatio.

stola.

Stola, est genus vestis oblonga: quamuis apud græcos generale nomen sit ad omne indumentum. Dicitur etiam esse indumentum honorificum.

Amb.de Ioseph.3. *Chry.s.Gen.ho.67.* *Hie.s.Is.63.* *Euc.for.spir.1.* *Bed.s.Gen. 41.* Stola byssina carnem Christi maceratam, sed mundam significare potest. Gen. 41. e. 49. b. Carne autem sua Christus, quasi stola, operuit peccata nostra. Isa. 63. a. Significat etiam ornamentum sapientiæ Christi, & etiam eius immortalitatem. *Caro Christi. Sapientia. Immortalitas.*

Ori s.Gen.ho.17. Stola etiam Christi, quam lauit in vino, est ecclesia, quam lauit sanguine suo. Genes. 49. b. *Ecclesia.*

Aug.s.Apo.ho.6 *Aug.ser.de sanctis. 11.* Stolæ albæ Sanctorum, Spiritumsanctum designare possunt, cuius gratia amiciuntur. Apocal. 7. c. *Spiritussanctus.*

Gre.s.Ps. 50. *Rup.9.s.Gen.13.* Stolæ singulæ datæ Sanctis, fœlicitatem animæ designant. Apo. 6. c. Is. 61. d. Stolæ verò duplices, quæ dabuntur in resurrectione, sunt fœlicitas animæ & corporis. Hoc designarūt stolæ binæ datæ à Ioseph, fratribus suis. Gen. 45. f. *Fœlicitas.*

Ber.ser. vigil. Sācti Andreæ. Stola seruanda munda, est gloria conscientiæ.

Amb.s.Luc.15. *Hie.s. Iob 8.& epist. Beatistudi.* *Gre.12 mo.5.* *Isyc.s.Leu.4. 16.* Stola prima reddita filio prodigo Luc. 15. e. significare potest iustitiam originalem, & gratiam, & vestem innocentiæ, quam homo bene conditus accepit, male à serpente persuasus perdidit, vel sapientiam vel immortalitatem. Vel est ipsum baptisma: seu gratia, quę recipitur in baptismo, quæ redditur resipiscenti à peccatis. *Iustitia originalis. Gratia. Sapientia. Baptismus.*

Stolæ binæ fratrum Ioseph. Gen. 45. f. confessionem diuinitatis & humanitatis Christi, significare possunt: vel intelligentiam mysticam, & moralem sacræ scripturæ, quas dedit Christus Apostolis, & successoribus, quum aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. *Confessio diuinitatis & humanit. Christi. Intelligentia mystica & moralis.*

Amb.de Ioseph.13. *Bed.s.Gen.45.* Stolæ quinque Beniamin, sapientiam omnium sensuum significare possunt, vel victoriam eorum contra vitia. Gen. 45. f. *Sapientia sensuum.*

stomachus.

Glo.ord.s.Iob 15. Stomachus, est fistula, per quam cibus descendit, & postremum gulæ, ac principium intestinorum. Sumitur autem passim pro ipso ventriculo, vbi cibus concoquitur. Ponitur interdum per metaphoram pro ira, odio, ac fastidio. Iob 15. a.

storax.

Plin.13.nat.his.2. Storax, seu styrax arbor, est cotoneo malo similis, fructu maiore, quàm auellana, specie candidi pruni. Manat ex eo liquor eiusdem nominis, coloris flaui, sordidi, resinosi, albicantibus fragmentis, odoris perseuerantis & acris, qui suffitu maximè proditur.

Amb.2.de Iacob.4 Storax in incenso oblatus sacrificium vespertinum significare potest, & populum Deo gratum. Gen. 43. c. *Sacrificium vespertinum. Populus deo gratus.*

stragulum, stragulatum.

Stragulum, est vestis, quæ sternitur, & peculiariter in lectis. Stragulatæ autem vestes, seu stragulæ dicuntur aulea & tapetia, quæ appenduntur parietibus. 4. Reg. 7. d. Pro. 31. c. designat autem stragulata vestis, quam fecit mulier, fortia virtutum opera. *Opera virtutum* *Bed. s. Pro. 31.*

stramen, vide sternere.

Stratum, vide Sternere, & Lectus.

Strenuus, vide Fortis.

Strepere, Strepitus, Perstrepere.

Strepere, est pedibus, aut alio quocunque modo strepitum, aut sonitum facere. Et peculiariter strepitus fit pedibus, aut manibus.

Prædicatio fortis. Perstrepens clangor buccinæ. Exod. 19. c. fortem & perseuerantem prædicationem significat, & crescentem in lege noua, in qua in omnem terram exiuit sonus Apostolorum. *Cyr. 2. s. Ioan. 3.*

stridere, stridor.

Stridere, seu stridor propriè dicitur, quum funes sonum faciunt, sed ad alia etiam refertur, vt dicitur stridor dentium, & rotarum.

Grauis vindicta Dei. Destructio templi. Stridere dicitur Deus sicut plaustrum. Amos 2. b. quando grauiter castigat, idque longe sentire facit, vt cùm destruxit Hierusalem, vnde stridor cardinum templi. Amos 8. a. destructionem ipsius templi præsignabat, quæ fuit famosa, & à longe audita. *Glo. ord. s. Amos 2. Rup. s. Amos 2. 8. Hie. s. Amos 8.*

Indignatio. Grauitas doloris. Stridor dentium, prodit indignantis affectum, & dicit indignationem in se aut in alium. Et stridor dentium apud inferos erit eis, qui comederunt vuam acerbam malitiæ & peccati. Mat. 8. b. 13. f. 22. b. 24. b. 25. c. Luc. 13. f. Ps. 36. *Ori. s. Mat. cap. 13. & ho. 20. Amb. s. Luc. 14.*

stringere, Astringere, Constringere.

STringere, est arctare, vt quum manu aliquid fortiter tenetur. Astringere autem, est iuxta stringere. Constringere verò quasi simul totum stringere, & cogere.

Conuertens Deus prædicando & flagellando. Constringit Deus maxillas in camo & fræno. Ps. 31. quando per prædicationem & contritionem multos ex Iudæis & gentibus ad se conuertit, & quum vocem iactantiæ comprimit. *Hie. & Gre. s. Ps. 31.*

Continentia. Stringi rationale cum superhumerali cingulo, vel balteo. Exo. 28. e. 29. 39. f. Est omnem domare concupiscentiam. Stricta quoque tunica de bysso est continentia firma, & membrorũ correctio. Exo. 28. g. Lineam autem habent strictam, qui dicunt, Concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. *Glo. int. s. Exo. 29.*

Custodia cordis. Stringi etiam rationale cum superhumerali vittis iubetur. Exo. 28. e. vt sacerdotale cor nequaquàm cogitationes fluxę possideant, sed ratio sola constringat, ne indiscretum quid, vel inutile cogitet, qui est ad exemplum aliis constitutus. *Desiderium patriæ cælestis.* Vel vitta hyacinthina stringitur rationale cum superhumerali, quum cognita luce perennis patrię, in illam gloriam suspiramus, & vt in illam intrare mereamur, concordi fide, & vita, & professione in tabernaculo pręsentis ecclesię seruire studeamus. *Gre. 2. pasto. 2. Bed. s. Exo. 28.*

Corrigere opera sua. Stingere dicitur manus, qui vitę suę opera in rectitudine confirmat. Et stringit super iniquum manus suas, qui conspicit, dissoluta sua opera iustitiæ vigore constringi. Iob 27. d. *Gre. 18. mor. 13.*

Constrictio peccatorum. Constringi vincula malorum dicuntur, quando aliquis fit magis reus peccando. Is. 28. f. Et astrictę funibus gazę Tyri, designant constrictionem peccatorum. Eze. 27. c. *Hie. s. Is. 28. & s. Eze. 27.*

Occultatio iudiciorum Dei. Induratio. Constringi dicitur superficies abyssi. Iob 38. c. quando iudicia Dei occultantur, & quum mens in vitiorum errore induratur, & quum diabolus sub specie boni, fraudulentam malitiam occultat. *Hier. s. Iob 38. Gre. 29. mor. 22.*

Simulatio diaboli. Duricies diaboli & Antichristi. Stringit caudam Behemoth, quasi cedrum. Iob 40. b. quum diabolus, nec in fine mollitur: & posterioribus peccatis arctius ligat, ne iam discerni possint, vel cùm sibi coniungit ministros. Item quum Antichristus altus erit in veneratione prodigiorum, & durus crudelitate tormentorum. Stringitur etiam Leuiatham quasi malleatoris incus. Iob 41. c. quia inferni vinculis coarctabitur: vt æterni supplicij continua percussione tundatur, & quia cor eius durum, & inflexibile fit, quantumuis pœna percutiatur, & à Sanctis vincatur. *Hie. s. Iob 40. 41. Gre. 32. mor. 13. 17. & 34. mor. 3.*

struere, structura, vide Aedificare.

strues.

Strues propriè est cæsorum lignorum ordinata congeries.

Crux Christi. Meditatio scripturarum. Dicta Prophetarum. Strues lignorum, crucem Christi significare potest: & sanctarum scripturarum meditationem atque doctrinam, Prophetarum dicta per quæ nutritur spiritus Dei, in mente, & continuè accenditur. Gen. 22. b. Leu. 1. b. 4. c. *Isy. s. Leu. 1. 4.*

struthio.

Struthio, dicitur esse maxima auium, quæ tamen à terra non extollitur, collum habẽs prælongum, ac etiam crura, formam anseris. Concoquit quæcunque deuorat sine delectu. Oua eius in precio sunt, propter magnitudinem. Inter immundas aues computatur. *Plin. 10. nat. hist. 1*

Ecclesia. Struthio, in bonum, significat ecclesiam, quæ similis est in pennis accipitri, hoc est, hæreticis, sed non in rapacitate. Iob 39. b. *Hie. s. Iob 39.*

Gre.31.mor.6. Euc.for.ſpir.5. Gre.7.mo.15.& 20 mor.29.
Hypocrita.

Struthio, in malum, deſignat hypocritam, qui videtur habere quædam opera, iuſtorum operibus ſimilia: quæ tamen non valent eum à terra ſubleuare, graui peccatorum pondere depreſſum. Parit ſtruthio oua, ſed non nutrit: ita hypocrita, qui quamuis rectè prædicet, tamen per exemplum bonæ vitæ nullos filios generat. Iob 39.b. Iſ. 43.

Iſy.ſ.Leu. 11. Hie.ſ.Iſ. 13. Euc.for.ſpir.5.
Religioſus implicans ſe negociis. Dæmones & hæretici.

Struthio habens alas, ſed pedibus gradiens, deſignat religioſum implicantem ſe negociis ſecularibus: qui habet ſtatum contemplationis, ſed non eleuatur à terra: ideo computatur inter immundas aues. Leu. 11.b. Deſignat etiam dæmones, & hæreticos. Iſa. 13. d. 34.c. Mich. 1.c. Iob 30.d. 39.b.

Gre.31.mor.6.
Gentiles.

Poteſt etiam ſtruthio, deſignare Gentiles ad fidem venientes. Iſ. 43.c. Iob 39.b.

Hie.ſ.Iob 30. Gre.31.mor.15.
Synagoga.

Struthio quoque ſignificat ſynagogam perſequentem Apoſtolos filios ſuos. Iob 39.b. 30. d. Thre. 4.a.

Studere, Studium.

Studere, eſt alicui rei operam dare, animumque ad aliquid applicare, quæ animi applicatio ſtudium appellatur.

Iſy.ſ.Leu. 18.
Affectus animi.

Studia dicuntur animi affectus, aut occupationes. Ier. 7.a. 18.b. Ezec. 36.e. Malignas etiam adinuentiones & fabulas ſolet diuina ſcriptura appellare malorum ſtudia.

Hie.ſ.Ier.11.
Inſidiæ ſacerdotum in Chriſtum.

Studia Iudæorum aduerſus Ieremiam, deſignabant ſtudia & inſidias ſacerdotum & phariſæorum aduerſus Chriſtum. Ier. 11.b.

Stultus, ſtultitia, Inſanus, Inſania, Fatuus, Amens, Væſanus, Furioſus.

Stultus, eſt imprudens, & improuidus: nam & multi non inſipientes aliquãdo ſtultè quippiam vel agunt, vel loquuntur. Fatuus autem eſt planè inſipiens. Inſanus verò eſt, qui non eſt ſani conſilij, & qui non eſt ſanæ mentis. Furioſus quoque eſt qui graui inſania tenetur. Furor autem eſt inſania, quæ ex aliquo graui affectu, vel morbo concitatur: vnde & grauis ira furor dicitur. Væſanus quoque dicitur furioſus & crudelis.

Hie.ſ.Iſ.35.
Crux Chriſti. Apoſtoli, & fideles.

Stultitia, de qua reprehenditur Iacob à Laban, eſt crux Chriſti, quę eſt Gentibus ſtultitia. Gen. 31.d. Et ſtulti, qui non errant per viam Chriſti, ſunt Apoſtoli & fideles. Iſa. 35. c. Ad hæc pertinent ſtulta mundi. 1. Cor. 1.d. Et ſtulti nobiles ſunt, qui ſtultitiam Chriſti imitantur, quę vera ſapientia eſt, de quibus Apoſtolus 1. Cor. 2. d. Si quis videtur inter vos ſapiens, ſtultus fiat, vt ſit ſapiens. Stulti ignobiles ſunt, quos ab æternæ hæreditatis conſortio repellit ſeruitus mentis. Iob 30.b.

Gre.20.mor.16.17
Serui peccati.

Hier.ſ.Eccleſiaſtẽ. 10.
Simplicitas.

Stultitia parua, quæ eſt melior quàm gloria, eſt ſimplicitas, quam contemnunt ſuperbi. Eccleſiaſtæ 10.d.

Amb.ſ.1.Cor.1.
Excedentia naturam.

Stulta mundi, quæ Deus elegit, dici poſſunt ea, quæ naturæ curſum excedunt, vt Virginem peperiſſe. 1. Cor. 1.d.

Ori.ſ.Ier.5. Hie.ſ.Ier.10.
Ignorantia humana.

Stultus factus dicitur homo à ſcientia ſua. Ier. 10.c. quia omnia, quæ ſcimus, ad Dei ſapientiam comparata, potius habent rationem ſtultitiæ. Quod enim ſtultum eſt Dei, ſapientius eſt hominibus. 1. Cor. 1.d.

Hie.ſ. Eccleſiaſtẽ. 10.

Stultus poſitus in dignitate ſublimi. Eccleſiaſtæ 10.b. vel dicitur de malo, vel de iuſto, qui ſtultus reputatur à malis, & introducitur in regnum cælorum.

Aug.epiſt.119.
Adam.

Stultus, qui mutatur vt Luna, fuit Adam, qui mutatus fuit à ſtatu innocentię in ſtatum miſeriæ, in quo omnes peccauerunt. Eccl. 27.b.

Ori.ſ.Mat.ho. 33. Aug.83.q.59. & epiſt.120.
Ignaui. Superbi.

Fatuæ Virgines deſignant eos, qui doctrinam ad ſalutem neceſſariam ſuſcipere non curarunt, & eos, qui inani gloria ſunt inflati. Mat. 25.a.

Baſi.ſ.Pſ.48. Hier ſ.Iſ.9.19.& ſ.Hoſ 7.& ſ.Amos 3.& ſ. Eccleſiaſtẽ. 2.10. Gre.6.mor.2.3.& 14.mor.22.
Iudæi. Gentiles. Hæretici. Philoſophi.

Stultus, eſt carens diuinorum cognitione, & Iudæi, Gentiles & hæretici ſtulti dicuntur. Pſ. 48. Iſ. 32.a. Ier. 4.f. 10.c. Ipſi ſunt ſtulti principes Taneos. Iſ. 19.b. Et ſtulti deſpiciẽtes Iob, deſignant turbam populi Iudæorum, qui ſequentes conſilium phariſæorum, deſpexerunt prædicationem Chriſti, quem hominem videbant. Iob 19. c. vnde dicuntur ſtultus populus. Ier. 5.e. Hoſ. 2.b. Et ſtultus firma radice, eſt populus Iudæorum. Iob 5.a. ſtulti etiam dicuntur philoſophi & hæretici, qui verba multiplicant, & quorum labor eos affligit. Eccleſiaſtæ 10. c. Et ſtultus hæres eſt hæreticus, qui abutitur libris doctorum. Eccleſiaſtæ 2.c. Et fatuus confidens in ſtultitia ſua, eſt hæreticus pertinax in ſuis erroribus. Prou. 17.b. Et væſani prophetæ dicuntur, qui ſuperbè impia docent, & agunt, vel qui fidem, quam aſtruunt, factis deſtruunt. Soph. 3.a. Stultitia verò dicitur doctrina hæreticorum, & Gentilium philoſophorum. Iſ. 9.d. 44. d. Ier. 23.c. Et ſtulta mulier eſt hæreſis. Pro. 9.d. Et inſaniæ Samariæ ſunt figmenta hæreticorum. Amos 3.c. Furere autem à vino, eſt inſanire per erroneam doctrinam. Hoſe. 7.b. Inſaniæ quoque falſæ ſunt hæreſes. Pſ. 39.

Bed.ſ.Pro.17. Glo.ord.ſ. Soph.3. Bed.ſ.Prou. 9. Aug.ſ.Pſ.39.
Doctrina hæreticorum, & Gentilium.

Hie. ſ.Eccleſiaſtẽ. 4. Rup.2.ſ.Iſ.8.
Diabolus. Fomes peccati. Superbia diaboli.

Stultus rex eſt princeps huius mundi diabolus, & etiam fomes peccati. Eccleſiaſtæ 4. d. Et inſania ſeu ſtultitia Aſſur, vel regis Aſſyriorum eſt ſuperbia, ſeu inſania diaboli contra Deũ. Iſ. 37.f. Et inſania Hieruſalem in Aſſyrios, deſignat inſaniam eorum, qui dęmones & hæreticos affectantur. Eze. 23.a. Idem deſignat inſania Ephraim. Hoſ. 9.b.

Hie ſ.Zac.11. Gre.30.mor 5. Bed.ſ.Prou.30.
Antichriſtus.

Stultus paſtor erit Antichriſtus, qui alios perdet, & ipſe peribit. Zac. 11.d. Idem eſt ſtultus, qui incedit fœliciter. Pro. 30.d. Qui non dicitur gradi bene, ſed fœliciter, quantum ad mundanam proſperitatem.

Stultus dicitur, quem interficit iracundia. Iob 5. quia voluntarie sibi mortem irę stimulus incitatus inducit. *Cassia.lib.5.cap.22*

Amor temporalium. Insanię falsę designant furiosum amorem temporalium. Ps.39. circa quę in fine mundi insanient cultores terrę. Is.24.b. *Amb.s. Ps. 118. serm.5.*

Temporalia munera. Stultus finis, in quem adducit Deus consiliarios. Iob 12.c. sunt temporalia munera propter quę aliqui non bona intentione bona opera exercent. *Gre.11.mor.8.*

Impatientia cōtra Deum. Stultè contra Deum loquitur, qui inter diuinę animaduersionis flagella positus, iustificare semetipsum conatur. Sic dicuntur stultę mulieres, qui impatiēter contra Deum loquuntur. Iob 1.b.2.c.6.d.34.d.42.b. *Gre.2.mor.19.*

Stultus labor dictus est labor Moysi in regendo populo: quia solus eū regebat. Exo. 18. c.

Stupa.

Stupa, est vilius linum, quasi eius purgamentum. Iud.16.d. Eccl.21.c. Is.1.g. Dan.3.c. Stupę collectę, designare possunt cœtum malignantium, seu synagogam peccantium, qui propter vitia & peccata ad perpetuum incendium parati sunt. *Euc.for.spir.8.*

Stupere, Obstupere, stupefacere.

Stupere, est quodammodo sensum rerum non habere, & stupor est alienatio quædam sensuum, & etiam admirationis species ex magnitudine miraculi proueniens, ita vt etiam impediatur sensus ab inuestigatione causæ miraculi. Iob 17.b.21.a.

Admiratio de opere redemptionis. Obstupefacere dicitur Deus Gentes in furore. Hab.3.c. quando facit eos admirari de opere redemptionis. *Glo.ord.s.Hab.*

Ignauia prælatorum. In stuporem adducere dicitur Deus iudices. Iob 12. c. quando is, qui præest, subiectorum vitam nequaquam solicitè discutit, nec quē qualiter corrigat, agnoscit, nec agnoscere curat. *Gre.11.mo.9.*

Hebetudo mentis ad spiritualia. Obstupescere dicuntur dentes, quum non potest mens sentire suauitatem eius, de quo dicitur, Gustate & videte, quoniam suauis est Dominus. Item quum sensus interiores ad contemplanda spiritualia hebetantur. Ier.31.c. Amos.4.b. *Pœnam pati.* Obstupescere etiam dentes, est pœnā exoluere. Eze.18.a. Dentes filiorum obstupescunt. *Hie.s.Ier.31.& s.Eze.18. Gre.11.mor. 18.*

Consideratio supernæ gloriæ. Obstupescentes mulieres viso angelo in monumento. Marc. 16. a. designarunt stuporem mentis in consideratione ęternę glorię: quia oculus non vidit, nec auris audiuit, neque in cor hominis ascendit, quæ pręparauit Deus diligentibus se. 1. Cor.2.b. *Hie.s.Mar.16.*

Pœnitere. Obstupescere interdum est pœnitendo dolere grauitatem culpę considerando. Isa. 32. c. Ezech.39.c. *Hie.s.Is.32.*

Punitio Dei. Stupere dicitur Ægyptus à facie commotionis manus Domini. Is.19.c. quando videt mundus, & sentit grauem Dei punitionem. Stupor autem eorum, qui puniuntur, quum non sperabant, in graui punitione censetur. Ier.25.f. Eze.32.c. Iob 18.d. Stupet etiam vnusquisque ad proximum suum, quum videt eum in eadem esse pœna, qua ipse affligitur. Is.13.b. *Hier.s.Is.13.*

Excæcatio Iudæorum. Stupendum miraculum fecit Deus in Iudęis, quum eorum doctores reddidit ignorantes per excęcationem. Is.29.c. Ier.4.c. *Hie.s.Is.29.*

Consternatio mentis. Obstupefacere dicuntur tenebrę. Isa. 21. b. quando quis prę magnitudine rei mente consternatur. *Glo.int.s.Is.21.*

Stupor dicitur esse in tumultu hæreticorum aduersus fideles. Mic.1.c.

Stuprum, Constuprare.

Stuprum, est coitus lege vetitus, siue sit cum nupta, siue cum virgine.

Dissentiēs Christus à Pharisæis Stuprum, quod recusabat Ioseph. Genes.39.b. designat recusationem Christi, qua nolebat consentire Pharisæis, aut eorum vitiis. *Glo.ord.s.Gen.39.*

Inducere in errorem. Constuprantes filij Mempheos Iudæam, erant trahentes fideles ad idololatriam & ad errorem: vel polluentes animam vsque ad infidelitatem. Idē est de Chaldęis. Ier.2.d. Eze.23.c. *Hier.s.Ier. 2. Gre.25.mor.15.*

Stylus.

Stylus est instrumentum acutum, quo scribitur in tabulis, & sumitur pro ipsa forma dicēdi seu scribendi, quæ cuique propria est. Stylus autem Græcè dicitur columna, & quicquid ligneum vel ferreum, aut alterius materiæ acuminatum est ad columnæ similitudinem.

Sententia Dei. Stylus ferreus, est fortis Dei sentētia, quæ in iudicio dabitur, & durabit sine fine. Iob 19.c. Et stylo ferreo scriptum dicitur esse peccatum. Ier.17. a. quando non deletur, nec absconditur in iudicio. *Gre.14.mor.26. Ori.s.Ier.ho.12. Euc.for.spir.10.*

Stylus hominis. Is.38.a. modum consuetum loquendi inter homines significare potest. *Hie.s.Is.8.*

Praua doctrina Pharisæorum. Stylus mendax, erat stylus Scribarum, & Pharisæorum, qui legem prauè interpretabantur. Et etiam hæreticorum. Ier.8.b. *Lyr.s.Ier.8.*

Suadere.

Suadere, est accommodatis & suauibus verbis aliquem in suam opinionem conari inducere.

Incitare ad lachrymas. Suadens Othoniel vxori suæ, vt peteret irriguum à patre. Iosu.15. d. est literatus incitans animas ad lachrymas. *Lyr.s.Ios.15.*

Suauis, vide Dulcis. Subcinericius, vide Cinis.

Subdere, Subditus, vide Subiicere.

Subesse, Subiacere.

Subesse, est sub alio, & subiacere subtus iacere.

Subiacere dicitur passioni fluxus seminis. Leuit. 15. a. qui docet falsa, & quæ noxia sunt & inutilia. *Docere falsa, & inutilia.*

Glo.ord.s.Leu.15. Subiacere pœnæ, aut damno, aut sententiæ, aut delicto, nota sunt. Exo. 21. c. d. Leu. 5. a.

Subigere.

Subigere, est cogere, ac domare, & interdum attrectare, & agitare.

Hie.s.Nah.3. Subigere laterem, est castigare corpus. Nah. 3. c. *Castigare corpus*

Glo.ord.s.Eze.23. Subacta vbera Samariæ, & Hierusalem fuerunt, quando fidei simplicitatem amiserunt, & deos Ægypti coluerunt. Ezec. 23. a. *Cultus idolorum*

Subiicere, Subdere, Subiugare.

Svbiicere, est supponere, & subiugare, & subiungere. Subdere etiam idem est quod subiicere. Ponitur autem multiplex subiectio apud Gregorium Nyssenum tractatu de subiectione filij.

Glo.int.s.Gen.37. Subiici fratres Ioseph ipsi Ioseph. Gen. 27. b. est Iudæos etiã inuitos subiici Christo. Subiecta autem sunt omnia sub pedibus Christi: quia etiam vt homo Christus, est super omnia. Psal. 8. Eph. 1. d. *Iudæi subiecti Christo.*

Hie.s.Is.45. Basi.s.Ps.61. Subiicit Deus Gentes ante faciem Tyri. Is. 45. a. quando subiicit Christo vel prædicatoribus infideles fidem amplectentes. Et subiiciens Ioseph terram Ægypti regi, est Christus subiiciens mundum Deo patri. Gen. 47. e. Subiicitur quoque anima Deo, reiecto videlicet peccati dominio. Psal. 61. *Conuersio infidelium.*

Ori.s.Ps.36.ho.2. Aug 83.q.69. Subiectus erit Christus patri, quando corpus eius totum erit beatum, & ordinatum, vt nil à fœlicitate remoueatur: quia dum aliqua membra non sunt subiecta, nõ videtur esse subiectus. 1. Cor. 15. d.

Ori.s.Ps.36.ho.7. Subiecta mulier viro est ecclesia subiecta Christo. Eph. 5. d. Subditum autem esse Deo, est mandatis eius obedire. Ps. 36. *Obedire mandatis Dei.*

Ori.s.Leu.ho.1. Isy.s.Leu.1.6. Gre.25.mor.7. Rup.1.s.Leu.6. Arn.s.Ps.143. Gre.26.mor.38. Rup.2.s.Gen.9. Subiicere ignem altari, est miscere sermonem diuinitatis: & accendere mentem: & administrationem spiritus plenissimè excitare. Leu. 1. d. Ipse enim Spiritus ignis dicitur. Sic subiicit sacerdos ligna. Leu. 6. b. quando cordi suo & auditorum ministrat exempla & doctrinam. *Sermo de Deo. Accendere mẽtem. Ministrare exẽpla & doctrinã.*

Subdere dicitur Deus populum sub aliquo, quando ita subiecit cordi eius cogitationes malas: vt non valeant ipsum occupare. Ps. 143. *Repreßio malarum cogitationũ*

Subiicere terram, quod dictum est in benedictione hominis. Gen. 1. d. Propriè est eorum quorum etiam est terra viuentium. Ipsi enim hãc terram, quam corporibus repleuerunt, libertate animorum sibi subiiciunt, quippe qui solum Deum præponẽtes, terrena omnia fortiter contemnunt. Subiiciunt etiam terram reprobi, dum illam aratro vertunt, aut etiã armis capiunt: sed hic vel ille modus subiiciendi de benedictione Dei non est, quum è contra per peccatum dictum sit homini, In sudore vultus tui vescẽris pane tuo. Et arma nõ benedictionis gratia, sed cupiditatis inuenit immanitas. *Cõtemnere terrena.*

Hier.s.Is 14. Arn.s.Ps.107. Aug.s.Ps.46. Subiicere dicuntur Apostoli exactores suos, quando conuertunt philosophos ad fidem. Isa. 14. a. Et subduntur alienigenæ, quum infideles ex Gentibus veniunt ad fidem. Et subdit Deus populum, quum infideles subiicit fidei. Ps. 46. 107. 143. Subiiciuntur etiam infideles sub pedibus fidelium. *Conuersio infidelium.*

Glo.ord.s.Exo.26. Subiicere bases tabulis tabernaculi. Exo. 26. d. est fundare fidem in verbis legis & prophetarum, aut in vtroque testamento. *Fundare fidem in lege.*

Glo.ord.s. Rom.8. Subiecta dicitur vanitati creatura non valens, quia producit corruptibilia propter hominẽ. Ro. 8. d. Et homo ipse subiectus est passibilitati, morti, & incinerationi, in pœnã peccati. *Subiectio corruptionis.*

Subire.

Subire, est ingredi & suscipere, aut pati & ascendere.

Glo.ord.s.Iob 31. Subiens Iob iudicium cum seruo suo & ancilla sua. Iob 31. b. demonstrat humilitatem suã, & etiam Christi. *Humilitas.*

Cyr.3.s.Ioan.12. Subiens Iesus in montem cum discipulis suis. Ioan. 6. a. ascensum suum in cælum, & etiã saluandorum præsignauit. *Ascẽsio Christi.*

Subitus, Subitò, Repentè Repentinus.

Subitum dicitur, quod fit repentè, & quasi sine medio tempore.

Gre.17.mor.15. Repentè congregata dicuntur maria in fortitudine Dei. Iob 26. d. quando Gentes sine mora amplexæ sunt fidem. *Cita conuersio Gentium.*

Gre.16.mor.29. Subitò apparere dicitur aurora. Iob 24. c. quando lux veritatis apparet ad hereticorum cõfusionem. Et quando iusti ad aliquam seculi potestatem eriguntur, quod peruersi vmbram mortis arbitrantur. *Prodiens veritas. Promotio iustorum.*

Gre.8.mor.20. & 9.mor.11. & 13.mor.8. Subitò probat Deus, quem diluculo visitat. Iob 7. d. quia & accedendo, corda nostra ad virtutes prouehit, & recedendo, concuti tentatione permittit. Repentè etiam Deus interrogat, quum nos ad districtionem sui examinis inopinatos vocat, vel quum duris nos persecutionibus pulsat, vt quum mens nostra magna de se in tranquillitate existimat, semetipsam veraciter qualis sit, in perturbatione deprehendat. Iob 9. b. 16. c. *Probatio per tribulationes.*

Subitò

Repentinus aduentus iudicij. Subitò cadens Babylon, designat repentinum aduentum iudicij, vel repentinam conuersionem peccatorum. Ier.51.a. Illum autem formido subita conturbat, qui considerare negligit, quid ex districtione iudicis vehementis immineat. Iob 22.b.34.c. Is.27.a.29.b.1. Thes.5.a. *Ori.s.Ier.ho.2. Gre.16.mor.4.& 25.mor.1.*

Repentè surgent fideles contra diabolum, aut hæreticum, quasi euigilantes, qui prius dormiebant. Hab.2.b. *Hie.s.Hab.2.*

Decipere simplices. Subitò sagittare dicuntur, qui improuisum & simplicem decipiunt. Ps. 63. Et repentè venit ventus vehemens, quum apprehendit subita tentatio. Iob 1.d. *Subita tentatio.* *Hil.s.Ps.63.*

Subiti dolores nurus Eli.14.d. vide Dolor.

Subiugare, vide subiicere.

sublimare, sublimis, vide Altus.

submergere, vide Mergere.

submittere.

Submittere, est clanculum & furtim mittere, & interdum flectere, & etiam deponere. 3. Reg.22. *Humiliari.* Animalia submittebant alas, facta voce in firmamento. Eze.1.d. quia cognita potentia Dei, virtutes proprias humiliant, & consideratione creatoris, nihil de se aliud, quàm abiecta sentiunt. *Gre.35.mor.2.*

subsannare, vide Illudere.

subsistere.

Subsistere, est contra sistere, & per se existere, & gradum sistere. Item viuere. Iob 32.d. Nescio quamdiu subsistam.

Obedientia ordinandorum. Subsistens Saul ad præceptum Samuelis. 1.Reg. 9. g. designat obedientiam, quam debent habere ordinandi ad suos prælatos. *Gre.s.1.Reg. 9.*

Fractio virtutis Prædicatorum, & patientiæ. Non subsistit hasta, neque thorax, apprehendente Leuiathan gladium. Iob 41. c. quia nisi iustorum vitam superna gratia solidet, non subsistit hasta: quia prædicatorum virtus frangitur: non subsistit thorax: quia constantium patientia dirupta penetratur. *Gre.34.mor.5.*

Perditio malorum. Non subsistit peccator, quum respicitur à Deo, quia quando districtus iudex merita subtiliter inquirit, reus ad tormenta nõ sufficit. Iob 7.6.d. Nec tabernaculum impij subsistit. Iob 8.d.24.d. quia vitæ effugientis amatores, dum studiosè se in præsentibus construunt, repentè ad æternam pœnam rapiuntur. Ita non subsistent peccatores in miseriis inferni. Ps. 139. Et nõ subsistet diabolus in matutino: quia in resurrectione trudetur in infernum. 17. d. *Gre.8.mor.13.23.41.* *Hie.s.Is.17.*

substantia.

Substantia est, quæ per se subsistit, & substat accidentibus. Quandoque autem substantia sumitur pro materia & soliditate, ac neruis cuiusque rei. Item substantia, diuitiæ. Gen. 13. b. Erat quippe substantia eorum multa. Stabilitas. Ps.68. Infixus sum in limo profundi, & non est substantia. Subsistentia. Ps.38. Substantia mea tanquàm nihilum ante te.

Fideles. Substantia diuitis, & substantia Iob, sunt fideles, qui sunt possessio Christi. Iob 1.b. Ezech. 38.d. Luc.16.a. Eosdem designat substantia Laban, quam tulit Iacob. Gen.31.a. *Ecclesia.* Ipsa quoque ecclesia substantia Christi est. Hanc substantiam volebant principes Iudęorũ, auferre à Christo. Prouerb.1.b. *Hie. Aglasiæ. Bed.s.Gen.31. & s. Prou.1.*

Exinanitio Christi. Substantia dicebatur non esse in Christo in passione. Ps.68. quia licèt esset in forma Dei, tamen seipsum exinaniuit vsque ad mortem crucis. Non erat substantia in limo profundi, hoc est, in peccatis, in quibus infigi voluit, vt nos ab eis eriperet. *Aug.s.Ps.68.*

Doctrina Philosophorum. Substantiæ regum, quas possedit Salomõ, hoc est, Christus, sunt doctrinæ Philosophorum. Ecclesiastæ 2.b. Eodem referri potest substantia Ægyptiorum. Gen.15.c. *Hier.s.Ecclesiastę. 2.*

Verbum Dei. Fides. Bona opera. Virtutes. Scientiæ. Bona naturæ. Ornamenta misericordiæ. Dona Dei. Vita. Substantia diuitis, qua est fortis in bonum, est verbum Dei, & cætera eius auxilia, & fides, & bona opera, & virtutes, & scientia: quæ substantia aliquando aufertur ab hostibus, & aliquando multiplicatur. Gen.14.b.15.c.39.a. Pro.10.b.18.b. Hebræ. 3.c.11.a. Et substantia consumpta à prodigo sunt fides & opera, & bona naturæ. Et substantia consumpta à muliere in medicos, sunt ornamenta misericordiæ, & dona naturæ, & patrimonium vitale, & generaliter, omnia dona Dei. Luc.8.f. Designat etiam vitam, quam quis infidelis expendit in Philosophis sine fructu. *Bed.s.Prou.10.12. Amb.s.Luc.8.15. & 2.de pœn.3. Hie.epist. Beatit. Ber.de affecti.animæ. Isyc.s.Leu.15.*

Peccata. Virtutes neglectę. Substantia domus Laban, sunt peccata: & etiam virtutes ab ignauis neglectæ. Gen.31.a. Et peccata, sunt substantia, quæ non perseuerat. Iob 15.c. *Amb.epist.4.*

Prudẽtia carnis. Peccata. Sapientia carnalis. Regnum Dei. Substantia peccatoris, est prudentia carnis: & verba prudentiæ, quibus vtuntur hæretici, & etiam ipsa peccata. Ps.108. Et substantia amicorum Iob, hoc est, hæreticorum, est carnalis sapientia, qua dum peruersè fulciuntur, quasi in verbis se diuites ostendunt, quam eò sancta ecclesia non quærit, quò hanc spirituali intellectu transcendit. Iob 6.c. Substantia autem peccatoris, quæ custoditur iusto, est regnum Dei ablatum à Iudæis, & datum genti facienti fructum. Pro.30.d. *Aug.s.Ps.108. Gre.7.mor.21. Bed.s.Prou.13.*

Subtegmen.

Subtegmen, est filum, quod sub stamine texitur.

Diuina gratia. Corpus humanũ. Intentio. Subtegmen quandoque significare potest diuinam gratiam, quandoque corpus humanũ, & interdum ipsam intentionem. Gen.14.d. Exo.39.a. Leu.13.f. *Isyc.s.Leu.13.*

Subtilis.

Subtile dicitur, quod est tenue, & crasso aut denso oppositum: & sumitur pro acuto.

Subtilia, quibus induit Dominus animam, sunt dona Spiritussancti. Ezec. 16. b. *Dona Spirituss.*

Hie. s. Eze. 16. Subtilior solito capillus in leproso, est fides imminuta. Luc. 13. d. *Fides imminuta.*

Ori. s. Ezec. ho. 6. *Hie. s. Is. 19.* Subtilia, idola sunt errores hæreticorum: & dialecticæ rationes eorum. Is. 19. a. Ezec. 16. b. *Errores hæreticorum.*

Subtrahere, vide Auferre.

Subucula.

Subucula, est genus vestis, quæ ex ligno ferè fit, qua sub aliis vestibus iuxta carnem induimur.

Isyc. s. Leu. 8. Subucula, qua induitur pontifex. Leu. 8. a. mortalitatem significare potest, & peculiariter in Christo, & etiam rationem sublimium. Item corpus ipsum terrenum: ideo linea, hoc est, à terra orta. *Mortalitas. Ratio sublimiũ. Corpus terrenũ.*

Subuenire, vide Adiuuare.

Subula.

Subula, est instrumentum cerdonum, quo in perforandis coriis vtuntur ipsi sutores.

Gre. s. Ezec. ho. 3. *Bed. s. Exo. 21.* Subula qua perforantur aures. Exo. 21. d. Deut. 25. c. Acumen verbi Dei significare potest: vel ipsam prædicationem. Vel timorem Dei, & inferni: vt per omne, quod agit, nouerit ingressum regni cælestis semper attendere, & pœnas inferni formidare. *Verbum Dei. Prædicatio. Timor Dei, & inferni.*

Suburbanum.

Suburbanum dicitur prædium seu villa sub vrbe.

Isyc. s. Leu. 25. Suburbana Leuitarum, quæ vendi non poterant. Leu. 25. c. designant dona data Apostolis, & eorum discipulis: quæ vt gratis acceperant, ita gratis dare debebant: quæ tamen semper remanebant illis. *Dona data Apostolis.*

Hie. s. Eze. 48. Suburbana ciuitatis Dei dicuntur, quæ ad sensus pertinent. Eze. 48. b. *Pertinentia ad sensus.*

Hie. s. Is. 16. Suburbana Esebon, significare possunt ineptas & erroneas hæreticorum cogitationes: quæ non sunt ciuitatis Dei. Is. 16. b. *Cogitationes hæreticorum.*

Succedere, Successus.

Succedere, est in alterius locum venire, aut post alium venire.

Isyc. s. Leu. 6. Succedens sacerdos patri, designat Christum succedentem veteri sacerdotio. Leu. 6. c. *Christus succedens veteri sacerdotio.*

Gre. s. Eze. ho. 12. Successiones autem sacerdotum erant vsque ad nouam ecclesiam, in qua vnus est verè sacerdos. Exo. 27. d. 30. c. Succedit etiam sacerdos patri iure, qui esse se omnipotentis Dei filiũ demonstrat moribus, atque à nobilitate intima, operum suorum ignobilitate non discrepat. *Imitatio Christi.*

Ori. s. Num. ho. 22 Successiones hæreditatis diuersæ. Num. 27. b. designant diuersos gradus operum, quibus datur præmium. *Diuersi gradus operum.*

Gre. 15. mor. 1. Succedere dicuntur variæ cogitationes. Iob 20. a. quando mens in diuersa rapitur, modò mala, quæ egit, modò bona, quæ agere neglexit, modò reprehensibilia, in quibus est, modò recta, quæ sibi adhuc deesse conspicit, solicito pauore perpendens. *Solicitudo mentis.*

Succumbere.

Succumbere, est subiici & subiugari, vel vinci.

Lyr. s. Leu. 17. Succumbens mulier iumento. Leu. 18. d. 28. b. est discipulus effœminatus subiiciens se doctori pestifero. *Subiicere se prauo doctori.*

Sudare, Sudor.

Sudare, est per poros corporis vi caloris humorem emittere, qui humor sudor appellatur.

Amb. prol. s. Luc. Sudor vultus, in quo homo vescitur pane suo. Gen. 3. d. laborem intelligendi sacram scripturam, & alias doctrinas significat. *Labor intelligẽdi scripturas.*

Gre. s. Eze. 44. In sudore accingi dicitur, qui non sponte seruat continentiam. Eze. 44. c. *Continẽtia coacta.*

Sudarium.

Sudarium, est linteum, quo sudor faciei detergitur, & nares purgantur. Dicebatur etiam sudarium quo caput mortui inuoluebatur.

Gre. ho. 22. *Rup. 14. s. Ioan.* Sudarium capitis Christi in monumento seorsum positum, & inuolutum. Ioan. 20. b. est diuinitas Christi, cuius non cognoscitur initium aut finis. Vel sunt labores Christi sine culpa. *Diuinitas Christi. Labores Christi.*

Amb. 2. de pœn. 7. *Aug. 83. q. 65.* *Cyr. s. Ioan. 23.* *Hie. s. Mat. 25.* Sudarium Lazari. Ioan. 11. f. impedimentum cognoscendæ veritatis significare potest, ne videlicet periculum videat peccator, in quo versatur. Designat etiam erubescentiam peccati, & quòd in hac vita non cognoscimus, nisi per speculum in ænigmate. *Impedimentum cognoscendæ veritatis. Pudor peccati. Cognitio obscura.*

In sudario repositum habere dicitur seruus nequam talentum. Luc. 19. b. quum doctrinam patris familiàs molliter & delicatè viuendo eneruat. *Ignauia doctoris.*

Sudes.

Hie. s. Iob 40. Sudes, est genus teli militaris, nempe palus igne torridus.

Gre. 33. mor. 11. 12. Sudes, quibus perforat Deus nares Behemoth. Iob 40. c. sunt Sancti vincentes diabolum, propter lignum crucis. Vel sunt acuta Sanctorum consilia, quæ nares Behemoth perforant, dum sagacissimas eius insidias & vigilando circunspiciunt, & superando trãsfigunt. Vel sunt *Sancti. Consilia Sanctorum.*

Verba Christi. acuta ipsius per carnem manifestatæ sapientiæ verba. Vt cum eius diuinitatem exploranti dicebat. Non in solo pane viuit homo. Et: Non tentabis Dominum Deum tuum.

Sue.

Terrena bona. Sue, vel sua, id est, clamans, vel saluans, aut potens, seu magnificus: vir Chananæus, pater vxoris Iudæ filij Iacob. Ge. 38. a. Vt fuit pater vxoris Iudæ, quę est synagoga, designat terrena bona data synagogæ. *Glo. ord. s. Gen. 38.*

Sufferre, vide Sustinere.

Sufficere.

Sufficere est satis esse.

Dignitas ad sumendam Eucharistiam. Sufficiens numerus ad vescendum agnum. Exo. 12. a. est eorum qui digni sunt ad suscipiēdam eucharistiam. Non posse ante sufficere, dicit indignitatem. *Beda s. Exo. 12.*

Sufficientia doctrinæ salutis. Sufficientem panem colligere. Exo. 16. d. Est de verbo Dei sumere, quod sufficiat ad salutem, nec alias curiosum esse. *Glo. ord. s. Exo. 12.*

Moderata exactio. Sufficere oblata ad constructionem tabernaculi. Exo. 36. a. admonet ad templorum opera esse suscipienda, quæ sufficiunt, & non superflua. *Lyra. s. Exod. 36.*

Inutilitas sacrificiorum legis. Non sufficit Libanus ad succēdendum, nec animalia eius ad holocaustum. Is. 40. d. quia nō illis colitur Deus, nec omnia illa sufficiunt ad placandam diuinam maiestatem, sed solum sacrificium Christi. *Glo. ord. s. Isa. 40.*

Doctrina, & opera necessaria ad salutem. Non sufficere oleum ad vtrasque Virgines. Mat. 25. a. designat non omnes habere sufficiētem doctrinam ad alios instruendos, licet sibi sufficiat. Vel designat in iudicio vix vnūquemque sufficientem esse ad reddendam de seipso rationem. Vnusquisque enim pro se rationem reddet: nec alieno testimonio quicquā adiuuatur apud Deū, cui secreta cordis apparent, & vix sibi quisque sufficit, vt ei testimonium perhibeat conscientia sua. Vnde & sufficiens sibi dicitur. Prouerb. 12. b. qui habet bona opera, quibus saluari possit, nec similis est fatuis virginibus. *Ori. s. Mat. ho. 32. Au. 83. q. 59. & de verbis domin. se. 21*

Tempus præsens ad pœnitentiam. Sufficere dicitur diei malitia sua. Mat. 6. d. vt designetur tempus huius vitę necessarium esse ad pœnitentiam, vt non in vanis aut superfluis expendatur. *Beda s. Pro. 12. Hil. s. Mat. ca. 15.*

Suffocare.

Suffocare, est spiritum animalis respirantis recludere, vt fit obstrictis faucibus.

Diuitiæ mentem distrahentes. Suffocant diuitiæ & voluptates verbum Dei, quia importunis cogitationibus suis guttur mentis strangulant, & dum bonum desiderium intrare ad cor non sinunt, quasi aditum flatus vitalis necant. Mat. 13. c. Mar. 4. c. Luc. 8. a. *Glo. int. s. Mat. 13.*

Martyrium. Suffocare gentem suam dicebatur ecclesia. Eze. 36. c. quia fideles filij ecclesiæ in defensionem fidei & ecclesię, à tyrannis occidebantur. *Hie. s. Eze. 36.*

Suffocata quę non comeduntur, dicuntur illi, qui pereunt sine confessione. Actor 15. b. *Beda s. Gen. 5.*

Suffodere.

Suffodere, est subtus fodere, & excauare.

Crucifigentes Christum. Tollētes pudorē. Suffodientes Simeon & Leui murum. Ge. 49. a. designant sacerdotes & Pharisæos corpus Christi crucifigentes. Suffodiunt etiam murum, qui tollunt pudorem.

Dissipans ecclesiam. Suffodiens fur murum. Exod. 22. a. est hæreticus clanculum dissipans ecclesiam, vel diabolus animam. Suffodiunt etiam corui oculum. Pro. 30. c. quum dæmones erroris tenebras in animam suffundunt. *Lyra. s. Gen. 49. Ori. s. Matt. ho. 31. Hie s. Isa. 22. Au. s. Ps. 79.*

Peccata ex timore. Suffossa dicuntur peccata, quæ ex timore committuntur. Ps. 79.

Suffulcire, vide Munire. Sugere.

Sugere, est succum labiis extrahere, vt lac elicitur ab infantibus ex vberibus matrum.

Christus similis aliis hominibus. Sugere dicitur sponsus vbera matris sponsæ. Can. 8. a. secundum quod assumpta humana carne eisdem Christus vtebatur, quibus alii homines. *Lyra. s. Cant. 8.*

Sugere mel de petra, est gustare quàm suauis est Dominus. Deu. 32. b. Suxerunt etiam mel de petra, qui Redemptoris nostri facta & miracula viderunt. Oleum verò de firma petra suxerunt, quando effusione sancti Spiritus post resurrectionem eius vngi meruerunt. *Ber. s. Cant. ser. 61 Gre. hom. 26. Rup. 2. s. Deut. 16.*

Accipere simplicem doctrinam. Sugentes lac, sunt simpliciorem doctrinam accipientes, quod est paruulorum, & sugunt lac Gentium, hoc est, vbera doctorum. Isa. 60. a. c. 66. d. Ioel. 2. d. Sugentes etiam lac, fuerūt Apostoli fruentes conuersione Gentium. Deu. 33. c. *Hie. s. Is. 60. 66. Rup. 2. s. Deu. 16.*

Admittere suggestiones. Sugere dicitur caput aspidum. Iob. 20. c. qui initium suggestionis occultę primo quidem paruum, in corde libenter suscipit. *Gre. 15. mor. 8.*

Suggerere.

Suggerere, est subministrare, suppeditare, aut in memoriam reducere.

Prædicare Christum. Suggerere Pharaoni de incarceratione Ioseph. gen. 40. c. Est prædicare principibus mundi Christum crucifixum.

Suggerit mens non carnalia, sed spiritualia. Ideo loquens Iob, quæ mens suggesserit, ostēdit se non carnaliter, sed spiritualiter loqui, quia per sensum spiritus audit, quę per ministerium corporis profert. Iob. 13. b. *Gre. 11. mor. 17.*

Glo.ord.s.Exo.18. Suggerens Iethro Mosi ordinem gubernandi populi. Exod. 18.d.designat seculares, aut philosophos quandoque recte consulere.

Sui.

Gre.3.mor.17. Sui,id est,loquens:est locus vnde venit Baldad amicus Iob, & designat loquacitatem hæreticorum.Iob.2.d. *Loquacitas hæreticorum.*

Sulamitis, vide Sunamitis.

Sulcus.

Gre.22.mor.23. Sulcus,est proscissio terrę,vel ipsa fossa, quæ fit aratro.

Euc.form.spirit.4. Sulci dici possunt corda Sanctorum. Sulci enim ex terra sunt, & tamen à terræ vocabulo distinguuntur, ita ij, qui in sancta Ecclesia mentē suam labore sanctæ meditationis excolunt, cæteris Fidelibus tanto meliores sunt, quanto per accepta semina fœcundiores operū fruges reddunt. Iob.31.d. *Corda Sanctorū*

Hie.s.Hose.10. Sulci, quos confringere dicitur Iacob. Hoseæ 10. d. designant literam legis, circa quam versantur Iudæi. *Litera legis.*

Hie.s.Hose.10. Sulci agri hæreticorum, dicuntur discipuli eorum. Hos.10.a.12.d.

Sulphur.

Plin.35.nat.hi.15. Sulphur, est materia quædam ex ardore ignis in venis terræ decocta, cuius suffitus fœtidus est, & grauis olfactui: Neque alia res facilius accenditur, quo apparet igneam vim magnam ei inesse.

Sulphur, fœtorem libidinis & reliquorum vitiorum significare potest. Gen.19.d. Apo.9. d. Et quia Sodomitæ amore illicito corruptibilis carnis excesserant simul incendio & fœtore perierunt quatenus in pœna sua cognoscerent, quia æternæ mortis fœtori sua se delectatione tradidissent. Peccatum enim carnis dum peruersis cogitationibus, quasi quibusdam fœtoribus mentem replet æterna ei incendia pręparat: & dum fœtoris sui nebulam in mēte reproba dilatat, contra eam flammis subsequentibus quasi nutrimenta subministrat. Iob.18. c.Psalm. 10. *Fœtor libidinis*

Ruper.5.s. Apoc. Gre.4.dialo.36. 14.mor.10. Au.s.Ps.10.

Hie.s.Isa.30. Ruper.6.s.Gen.10 Sulphur materia ignis, pœnam inferni perpetuam adumbrat: & etiam ignem iudicii ad puniendos malos. Gen.19.d. Isa.30.g.34.b. Eze.38.g. *Pœna inferni. Ignis iudicii.*

Au.s. Apo.ho.7 Sulphur egrediens ex ore equitum. Apoc.9.c. blasphemię sunt hæreticorum, & persecutorum ecclesiæ. *Blasphemia.*

Sumere, vide Accipere.

Summa.

Summa, est rerum, de quibus verba fiunt, aut etiam numerantur, collectio.

Glo.ord.s.Exo.30 Summa filiorum Israel, numerum electorum designat, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ. Exo.30.b. Nu.1.a.2.a.4.a.26.a. *Numerus electorum.*

Summus, vide Altus. Summitas, vide Extremus.

Sumptus, vide Expendere.

Sunam, Sunamitis.

Rup.3.s.Reg.1. Sunam, id est, captiuitas, vel mortificatio, iuxta Rupertum: ciuitas vnde erat Sunamitis puella, quæ tradita est Dauid, & etiam mulier, quę hospitio suscepit Elisæum. Designat autē fidem peregrinantium, quæ accepta est Deo. *Fides.*

Hie.epi.ad Nepotianum. Sunamitis autem interpretatur dormiens, vel mutata, aut vana dormitio, vel iteratio, aut secundatio dormitionis. Vel interpretatur coccinea. Puella autem Sunamitis tradita regi Dauid senio frigescenti, vt eum calefaceret, typus esse solet sapientiæ, quę calet, & feruet. 3. Reg.1.a. Sunamitis verò, quæ suscepit Elisęum hospitio. 4. Reg.4.b. est ecclesia prius sterilis, quæ genuit vnicum filium populum fidelem: & tempore famis reliquit Samariam, hoc est, Iudęam, & transiit ad Gentes. 4. Re.6.f. *Sapientia. Ecclesia.*

Amb.de obi.Val. Gre.s.Cant.6. Ruper.s.Cant.6. Sunamitis, aut potius Sulamitis. Can.6.b.7.a. Interpretatur pacifica, siue perfecta, aut retribuens, & designat animam piam. Iuxta Gregorium interpretatur captiua, & designat synagogam, quę sub infidelitatis iugo captiua tenetur à dæmonibus, quæ reuertetur ad fidem in fine seculi. Designat etiam fidem Patriarcharum, quam reuerti petebat sponsus. *Anima pia. Synagoga. Fides patriarcharum.*

Supellex.

Supellex, est domesticum patrisfamilias instrumentum, & res, quę dicuntur mobiles, in obsequium domus deseruientes: vt mensa, lectus, & similia.

Beda s.Gen.45. Glo.ord.s.Isa.39. Supellex Iacob. Ge.31.e.45.f. designare potest vetus testamentū. Et etiā opera. Et supellex non dimittenda, est bonum inceptum non dimittendū venientibus ad Christum. Et supellex regis. Ezech. Is.39.a. designat mysteria, vel merita, quę pereunt, quando inaniter ostētantur. *Vetus testamētū Opera. Mysteria.*

Supellectilia tabernaculi, dici potest Fideles. Exo.30.c. Le.8.b. Eze.38.d. *Fideles.*

Isyc.s.Leui.8. Supellex nauis Tyri, designare potest sustentacula hęreticorum: seu rationes & autoritates, quibus ipsi innituntur. Eze.27.b. *Rationes hæreticorum.*

Supellex pellicea. Le.13.g. vide Pellis.

Super, Supra, Desuper, Sursum, Supernus. Superior, Supremus.

Super & supra, quantum hic attinet, locum superiorem significant:& superior dicitur, qui est in altiori loco.

Christus. *Sapiētia Christi.* *Sublimitas Ioānis euangelistæ.* Superior mola, Christum designare potest. Deuter. 24.b. Desuper autem contexta tunica Christi: sapientiam diuinam in Christo designat. Ioan. 19.d. *Amb. de Tobi. 21. & ser. 3.*

Desuper existit aquila. Eze. 1.c. propter diuini verbi sublimem natiuitatem. Et quia Ioannes supra cęteros euangelistas in cognitione diuinitatis volauit, & etiam supra seipsum. Ideo dicitur. Desuper ipsorum quatuor. *Hie. s. Eze. 1. Gre. s. Eze. ho. 4. Hie. s. Eze. 1.*

Prædicatio cælestium. Desuper extentæ pennę animalium, designant prædicationem cælestium. Eze. 1.c.

Precepta charitatis. Superiora cæli, tegi dicuntur aquis. Ps. 103. quia ibi recipiuntur baptizati:& quia superiora secreta Angelis sunt nota, qui ea seruant. Vel superiora cæli, sunt ipsa præcepta charitatis supereminentis scripturæ, quam etiam supereminentiorem viam appellat Paulus. 1. Corint. 12.d. Ad idem referuntur superiora montium. *Gre. prol. s. 1. Reg. & s. Eze. ho. 9. Au. s. Psalm. 103*

Spiritualia. *Perfectiores.* Superiora templi: designare possunt spiritualia, & perfectiores, qui habent latitudinem cordis, sunt autem superiora humiliora, quia quanto quis maior est, tanto magis se humiliat. Eze. 41.b. 42.a. *Hie. s. Eze. 41. 42*

Superiorem in porta se videt, qui se melioris partis esse in iudicio ęquitatis merito conspicit. Iob. 31.c. *Gre. 21. mor. 14.*

Primordia boni operis. Superior pars tunicæ habens capitium. Exo. 28.e. 39.d. designat prima opera seu primordia boni operis. *Glo. ord. s. Exo. 28*

Altitudo contemplationis. Superiora domus. Acto. 18.b. altitudinem contemplationis significare possunt. *Ori. s. Leui. ho. 7.*

Iniusta potestas Pontificis. Superior porta templi, in qua opprimitur Ieremias, est iniusta potestas Pontificis. Ie. 20.a. *Hie. s. Iere. 20.*

Celestia. Quæ sursum sunt, quærenda esse monet Apostolus, Coloss. 3.a. sursum enim, sunt cælestia, & quę ad fœlicitatem pertinent.

Superare, require Vincere.

Superbia, Superbus, Superbire.

Superbia, est supergrediens elatio mentis, vnde superbus, elatus & arrogans: & superbire est elatione super alios ire. Superbia quoque ambitio. Dani. 5.e. Spiritus illius obfirmatus est in superbiam. Apostasia. Isa. 9.b. Habitantes Samariam in superbia. Autoritas. Psa. 35. Non veniat mihi pes superbiæ. Contemptus. Deuteronom. 17.d. Non eleuetur cor tuum in superbiam. Contumelia. 2. Par. 25.c. Erigitur cor tuum in superbiam. Diuitiæ. Isa. 28.a. Væ coronę superbiæ. Elatio. Deut. 1.g. Tumentes superbia ascendistis in montem. Iactantia. Ps. 16. Os eorum loquutum est superbiam.

Superbia seculorum, in bonum, æternæ gloriæ gaudium designat. Isa. 60.c. Vnde & Sanctis dicitur. Is. 61.a. In gloria eorum superbietis. *Hie. s. Isa. 60. 61. Gre. 13. mor. 8. Rupe. 2. s. Isa. 25.*

Diabolus. *Antichristus.* *Hereticus.* *Dolosus.* *Contemptor legis.* *Opulentus.* *Pharisæus.* Superbus dicitur diabolus, qui voluit esse vt Deus, & à filio Dei adorari tentauit. Superbus etiam dicitur Antichristus, & hęreticus. Iob: 15.c. 26.d. 35.c. 40.a. 41.d. Psalm. 88. 118. 122. 129. 141. Is. 2.c. 14.c. 51. d. Habac. 2.a. Matth. 4.a. Et superbia regis Assyriorum, est superbia diaboli. Isa. 37.f. Zach. 10.d. Et superbe agentes contra filios Israel, sunt dæmones contra fideles. Exod 18.d. Ioel. 2.e. Et superbi, quibus Deus resistit, sunt hæretici. Iacob. 4.b. Et superbia Moab, & infidelium, est superbia hæreticorum, aut diaboli. Is. 13.c. 16.b. Superbus etiam dicitur dolosus. Pro. 22.a. Arma & gladii in via superbi. Et legis contemptor. Iob. 40.a. Respice cunctos superbos. Et opulentus. Ps. 93. Redde retributionem superbis. Et qui de terrenis gloriantur. Et pharisæi. Ps. 122. 139. 141. *Arn. s. Ps. 88. 118 Hie. s. Isa. 2. 13. & s. Iob. 26. & s. haba. 2. & s. Amos 2. Gre. 17. mor. 15. Ber. ser. 1. de adue.*

Fastus mūdanus. Superbia imperii Ægypti, designat fastum mundanum eorum, qui omnia per arrogantiā loquuntur, & ecclesiasticam simplicitatem pro nihilo ducunt. Eze. 30.b. *Hie. s. Eze. 30.*

Templum, & fiducia Iudæorum. Superbia Iordanis, est impetus grauiorum hostium. Ier. 12.b. Vel templum Iudęorum, vel fiducia ipsorum. Zac. 11.a. *Hie. s. Zac. 11. Rupe. s. Zac. 11.*

Supercilium.

Supercilia sunt in hominibus, quæ super oculos eminent, quasi geminis aggeribus, munimentum oculis præstantia, pilis breuioribus ornata. Ponitur sæpè supercilium pro superbia & grauitate, & etiam accipitur pro rei alicuius summitate & loco eminentiori, vt supercilium montis. *Ori. s. Leuit. ho. 8.*

Supercilia rerum sublimium, contemplationem significare possunt. Le. 14.a. *Glo. ord. s. Leui. 14*

Contemplatio sublimium. Supercilia in angelis, statum illum significare possunt, quo diuinæ speculationis sensus atque intelligentias cautissimè seruat. *Dyon. cal. hiera. 15.*

Supererogare.

Seruare consilia. Supererogare est vltra debitum aliquid dare, vt supererogat, qui consilia seruat, & Paulus qui manibus laborabat, supererogabat, sic ponitur. Luc. 10.f. *Fulg. 2. ad Moni.*

Superesse, vide Reliquiæ. Superextollere, vide Altum.

Superexultare.

Au.epist.29. Superexultare, est super aliud exultare. Et superexultat misericordia iudicio: quia plures per misericordiam corrigunt. Iacob 2.

Superficies.

Superficies dicitur à mathematicis longitudo, & latitudo sine profunditate, & dicitur superficies superior cuiusque rei facies.

Gre.29. mor.2. Superficies abyssi, quæ constringitur, designat diuina iudicia, quæ occultantur. Iob. 38. c. Potest etiam significare transfigurationem diaboli in angelum lucis, sub qua occultat nequitiam suarum fraudum. *Diuina iudicia. Fallacia diaboli*

Hie.s.Iob.38. Superficies terræ, voluntatẽ hominis aut intellectum, qui inspirationis irrigatur, significare potest. Ge.2.a. Et superficies abyssi, est conscientia, vel mens. Iob.38.c. Superficies etiam terræ, initium operis significare potest. Exo.10.a.16.c. *Voluntas. Intellectus. Conscientia.*

Superficies vestimenti, in quo est lepra, virtutes apparentes significare potest. Le.13.g. *Virtutes apparentes.*

Glo.ord.s.Leui.13. Glo.ord.s.Leu.14. Superficies reliqua domus leprosæ. Le.14.e. doctrinã syncerã doctoris significare potest. *Doctrina syncera.*

Hie.s.Eze.27. In superficie dicitur posuisse semen aquila. Eze.17.b. vt designaretur non multum firmãdum esse regnum Iudæorum.

Superfluus, Superuacuus.

Superfluum & superuacuum est, quod minimè est necessarium: & superflui de vulgo, transferri dicuntur in Babylonem. Ier.39.c.

Supergredi.

Beda s.Pro.21. Supergredi, est superambulare, & superare.

Ori.s.Psa.27.ho.1. Supergressa est mulier fortis vniuersas filias in congregandis diuitiis. Pro.31.d. quia Ecclesia Catholica in bonis operibus superat ecclesias hæreticorum.

Arn.s.Psa.37. Supergressæ dicuntur iniquitates caput. Ps.37. quando mens confunditur de peccato, vel quando iniquitates tollunt à nobis Christum.

Superhumerale, Ephod.

Superhumerale erat vestis genus tegens humeros Pontificis, quæ Hebraicè dicitur Ephod. Grecè Epomis, & ephod bad erat vestis linea inferiorum etiam sacerdotum.

Ephod lineum, quo accinctus erat Dauid. 2. Reg.6.c. humanitatem Christi designat, cum omnibus laboribus, quos pro nobis suscepit. *Humanitas Christi.*

Rup.4.s. Exod.23. Superhumerale in pontifice Christo, obedientia charitatis est, qua idẽ Christus filius Dei portandis, imo tollendis peccatis nostris, humeros suos supposuit: & cum illis in crucem ascendit. *Obedientia Christi.*

Cle. Ale.5. strom. Ori.s.Exo.ho.9.13 & s.leuit.hom.6. Hie.s. Hose.3. & de veste sacerd. Isyc.s.leui.8. Superhumerale significare potest onus euangelicum laborum, & bonorum operum. Fit prius superhumerale, quàm rationale, quia prius debent cognosci bona opera sacerdotis, & quia per opera deueniendum est ad sapientiam. Superhumerale autem cum rationali, designat opera cum ratione facta. Exo.25.a.28.b. Le.8.a. Hos.3.b. *Onus euãgelicũ. Bona opera sacerdotis.*

Gre.s.1.Reg.1. Geor.Vene.Cant.2. tomo 3.cap.6. Gre.3.pastor. Superhumerale præterea designat puriorem vitam sacerdotum noui testamenti, in quibus lucet castitas, quæ in veteribus non erat. 1. Re.2.f.14. a. Erat quatuor coloribus contextum, vt iam elementis istis alterabilibus cum suis elementatis ad animalem partem dimissis, ad meliora elementa cęlestia, atque diuina erigat animum. *Puritas noui sacerdotii.*

Superhumerale itidem designat supportationem infirmitatum subditorum, & virtutem vtriusque fortunæ quærendam, vt inter prospera & aduersa sacerdos sit fortis. Ideo vtrũque humerum protegebat. Exo.35.a.39.a. Le.8.a. *Tolerantia prælatorum.*

Hie.de veste sacerdotii epist. epistolare offi. Geor.Vene.Cant.2 tomo 3.cap.5. Superhumerale cum duobus lapidibus, significat duo mundi hemisphæria: & ipsum cęlũ: aut designat hemisphærium superius, cum duobus magnis luminaribus. *Hemisphæria mundi.*

superliminare, vide Limen.

superponere.

Superponere, est super aliud ponere.

Hie.s.Iob.29. Superponebant principes digitum ori suo. Iob.29.b. quando in aduentu Christi Philosophi cesserunt veritati.

Gre.15.mor.18. & 19.mor.14. Superponunt etiam principes digitum ori suo. Iob.21.a. quando hæretici falsis querelis nõ ratione vocis se reprimi: sed virtutis manu ab ecclesia mentiuntur. Sed iidem rectè digitum ori superponunt, quando per discretionem linguam refrænant: ne per hoc, quod loquuntur, in stultitię culpam dilabantur. *Discreta frenatio linguæ.*

superstes.

Superstes dicitur, qui reliquis mortuis, quasi solus viuus superstat.

Glo.ord.s.Gen.46. Superstes Ioseph. Ge.46.d. designat Christum viuentem & regnantem, cessante synagoga. *Christus viuens*

superuacuus, vide superfluus.

superuenire.

Superuenire, est quasi inopinato venire, aut super vel post alios venire.

Ori.s.leui.ho.16. Isyc.s.Leui.26 Superuenientia noua. Leuitic. 26. b. designant legem euangelicam venientem supra veterem. *Lex noua*

Philosophi. Superuenientes pastores ad impediendam aquam, sunt Philosophi gentilium impedientes veritatis communicationem. EXO.2.c. Glo.ord.s.Exo.2.

Punitio malorū. Superueniens dicitur, qui additur hæreticis. Isa.13.c. Hie.s.Isa.13.

Superueniet malis interitus, quia inopinato illis eueniet. 1. Thessal.5.a. Et superuenit impiis inundatio. Iob.21.b. quando dolorum fructus ex aliqua aduersitate patiuntur. Gre.15.mor.21.

supinus.

Gentes. Supinus est, qui iacet, ventrem in cælum verso.

Supini colles, vbi aperit Deus flumina. Isa. 41. a. dici possunt Gentes superbæ, quibus conuersis tradita sunt fluenta doctrinæ & gratiæ. Glo.int.s.Is.41.

supplere, supplementum.

Noua vita. Supplere est æquare, seu addere, vbi quippiam deerat, & supplementum est, quod additur, vt supplementum nouum additum vestimento veteri, est noua vita. Mar.2.c. Glo.ord.s.Mar. 2.

supplex, supplicare.

Supplex est, qui flexis genibus aliquid precatur. Supplicare autem, est humiliter precari.

Credentes ex Gentibus. Supplices Dei, qui erant vltra flumina Æthiopiæ, sunt credentes ex Gentibus. Sophon. 3.b. Hie.s.Sopho.3.

supplicium, vide Pœna.

supponere.

Supponere, est sub alio ponere.

Seruans Deus. Supponere dicitur dominus manum. Ps.36. quando defendit, & à graui lapsu seruat. Philo.de somniis.

Applicatio mētis ad Deum. Supponens Iacob lapidem capiti suo. Gen.28.c. designauit applicationem mentis ad Verbum Dei. Vel applicationem Christi ad sustentādum principatum Christianum. Vel designat reclinationem conscientię in Christum, in quo requiescat. Beda s.Gen.28. Ruper.6.s.Gen.24

Subiici laborib. Supponere humerum ad portandum. Ge.49.c. est subiicere se mandatis Dei, & exponere se laboribus, propter vitam ęternam. Supposuit etiam Christus humerum, quando obediens patri crucem baiulauit, in qua crucifixus est. Amb.de ben.pat.6 Gre.1.mor.17. Beda s Gen.49. Rica.de S.Vict.de 12.patriar.39.

Tradi Spiritum sanctum. Supponere ignem lignis. Le.1.d.3.b. est tradi Spiritumsanctum, ad doctrinam. Glo.int.s.Leui.1.

Supponere dicuntur stateras dolosas auari, & hæretici. Amos 8.b.

Supportare, vide Ferre.

Supputare, vide Numerare.

Sur.

Peregrinatio huius vitæ. Sur, id est, murus, aut bos, vel aspiciens, seu angustia. Sic dicitur Syria, & etiam solitudo inter Ægyptum & Arabiam: & pars Arabiæ iuxta mare rūbrum, & videtur idem cum Ethā, inter Rhinocoruram & Hieropoliten, inter quod desertum & Cades peregrinatus est Abraham. Ge.20.a. 1. Reg.15.b. Vt autem interpretatūr angustia, figura est huius peregrinationis.

Via virtutis. Sur, vt interpretatur murus, vel directio, designat viam virtutis munitam & rectam. Genes.20. a.

Populus Iudaicus. Vt etiam interpretatur murus, designat vanam spem populi Iudaici: qui commiscendo se Gentibus, euasisse manum Domini, & à lege eius tutum se esse arbitrabatur. Ge.20.a. Philo.de profugis

Sur, vt interpretatur angustia, vsque ad quam percutitur Amalec. 1. Re.15.b. designat eos, qui cum dolore trahuntur ad amorem pudicitię: quia in fœtore libidinis vitam finire proposuerant. In angustia enim sunt, qui capti iam malę consuetudinis laqueo constringuntur. Est autem è regione Aegypti: quia ab his tenebris venitur ad exteriores. Gre.s.Gen.35. Gre.s.1.Reg.15.

Sura.

Opera extrema. Sura, est posterior pars cruris carnosa: quæ tantum inest homini.

Surę designare possunt extrema opera, sicut & genua, quū dicitur. Deut.28. d. Percutiat te Dominus vlcere pessimo in genibus & in suris. Glo.ord.s.Deu.28

Suram femori imponere, signū stuporis esse solebat. Iudi. 15.b. Ita vt stupentes sūram femori imponerent. Lyra.s.Iudi.15.

Surdus.

Populus Iudaicus. Surdus est, qui sensu auditus priuatus est.

Surdus quem fabricauit Deus. Exo.4.c. est populus Iudaicus, qui legem habens non audiuit. Surdus etiam erat populus Israel, qui Christum eiusque nuncios audire noluit. Et dicitur surdus habens aures. Isa.35.b.42.d.43.b. Ps.57. Beda.s.Exo.5. Hie.s.Isa.43.

Inepti ad doctrinam. Gentiles. Surdi sunt, qui ad salutarium verborum susceptionem non sunt parati: nec ad ea, quæ promittuntur suscipienda, & qui scripturarum verba audire non possunt, qui etiam surdę aspides dicuntur. Ps.37.57. Matthæ.15.c. Surdi etiam erant gentiles: & sunt non intelligentes. Exo. 4.c. Isaię 29.f.35.b. Ori.s.Matt.ho.4. Hie.s.Isa.29.35. Basi.s.Psa.37.

Inobedientes. Surdi etiam sunt, qui licèt intelligant, non tamen obtemperant imperantibus. Matthæ.15. c. Ideo surdi sunt inobedientes. Le.19.c. Au.1.q.in Euā.19 Isyc.s.Leui.19.

Surdus interdum dicitur fingens non audire. Psalm. 37. Ego autem tanquam surdus non audiebam.

Fingens non audire.

Surgere, Exurgere, Consurgere, Assurgere. Insurgere, Resurgere.

Surgere, est iacentem aut sedentem erigi, aut in inferioribus existentem in superiora ascendere. Est etiam discedere. Genes. 13. d. Surge, & perambula terram. Disponere. Genes. 31. c. Surrexit itaque Iacob. Excitari. Exo. 12. e. Surrexit itaque Pharao nocte. Insurgere. Nu. 16. a. 26. b. Surrexerunt contra Mosen. Nasci. Mat. 11. b. Non surrexit inter natos mulierũ. Resurgere. 4. Re. 4. e. Non surrexit puer. Succedere. Exo. 1. b. Surrexit interea rex nouus. Exurgere autem, est erigi. Acto. 26. d. Exurge, & sta supra pedes. Euigilare. Baruc. 5. b. Exurge Hierusalem, & sta. Instituí. Ps. 77. Filii qui nascentur & exurgent. Insurgere. Ps. 123. Cum exurgerent homines in nos. Iuuare. Ps. 58. Exurge in occursum meum. Resurgere. Ps. 11. Nunc exurgam dicit Dominus. Vindicare. Ps. 7. Exurge Domine in ira tua. Resurgere autem est erigi quod lapsum erat, quod præcipuè dicitur, quando mortui reducuntur ad vitam. Datur autem resurgere ad gloriam. Ps. 1. Non resurgunt impii in iudicio. Ad gratiam. Proue. 24. b. Septies in die cadet iustus, & resurget. Ad statum. Iob. 14. b. Sic homo, quum dormierit, non resurget.

Glo. ord. s. Psal. 58. Hie. s. Psal. 58. — *Fauens Deus pater filio.*

Surgere attribuitur Deo metaphoricos, & exurgit Deus pater in occursum filii, quum ei fauit in tribulationibus, & æqualem sibi ostendit. Psal. 58. Surgit etiam in occursum Christi, quando respondit. Et clarificaui & iterum clarificabo.

Au. s. Psal. 34. Hie. s. Is. 33. & s. Ier. 7. 29. & s. ps. 58. Glo. int. s. Isa. 14. Gre. 17. mora. 8. Ori. s. Isa. ho. 5. — *Innotescẽs Deus Fauens, vel puniens.*

Exurgit etiam Deus, quum nos excitamur: & quum innotescit, & apparet, aut eius sentitur auxilium. Ps. 34. Isaiæ 2. d. Et exurgit in ira, ad puniendum, & in præcepto, quod mandauit, hoc est, ad vindictam præceptorum contra transgressores. Psal. 7. Et consurgit in gladio, quum castigat. Amos 7. b. Et consurgit contra domum pessimorum, hoc est, contra Iudęos, & hæreticos. Isa. 31. a. 33. b. Surgit etiam ad benefaciendum. Zach. 2. d. Et consurgit manè ad nos admonendos, quia tunc melius possumus audire. Ier. 7. c. 11. b. Et dicitur consurgere de nocte, vt eius erga nos ostendatur solicitudo. Ier. 29. d. Iob. 31. b. Surgere etiam dicitur Deus ad delendas malas cogitationes. Isa. 14. e. Surgit lumen Dei super aliquem. Iob. 25. a. quando gratia præueniens venit in mentem alicuius, ad eius tenebras expellendas.

Natiuitas æterna Christi.

Surgere dicitur ab Oriente iustitia, secundum quod Christus oritur à luce æterna. Isa. 46. d. Vbi in nostra translatione dicitur, vocans ab Oriente iustum.

Basi. s. Ps. 7. Arn. s. Ps. 16. 67. Hila. s. Ps. 56. Hie. s. Ecclesiast. 4. s. Ps. 131. Au. s. Ps. 131. 56. — *Passio Christi. Resurrectio. Ascensio.*

Exurgere dicitur Deus in ira, quando in passione Christi vindicauit peccata nostra: vel etiam in resurrectione, quum præualuit Christus in principes huius mundi. Ps. 3. 7. 12. 68. 138. Isa. 51. d. Et dicitur Christus surrexisse diluculo, ob spem nostræ resurrectionis. Psalm. 56. Consurgens etiam manipulus Ioseph, resurrectionem Christi indicauit. Gen. 37. b. Idem designat surgens aurora. Iob. 3. b. Surgens etiam Moses designauit Christum resurgentem à mortuis. Exo. 2. c. 24. c. Consurgens adolescens secundus pro rege stulto, est Christus regnans expulso diabolo. Eccl'tæ. 4. d. Surrexit Christus in requiem suam, & arca sanctificationis eius, quando post resurrectionem cum corpore glorioso ascendit in cælum, cum quo etiam resurrectura est ecclesia. Psalm. 131. Surrexit etiam in Christo psalterium & cithara, quando surrexit caro eius, quę psalterium fuit, vt operabatur miracula, & cithara, vt patiebatur humana. Ps. 56.

Gre. 2. mor. 29. — *Iudicium Christi.*

Surgens Iob post mortem filiorum. Iob. 1. designat Christum in vltima resurrectione venientem ad districtè iudicandum.

Gre. s. Can. 7. — *Defendẽs Christus ecclesias.*

Surgit mane sponsus ad vineas. Can. 7. d. quia post resurrectionem suam in gloria patris sedens ecclesias, quas construit, etiam defendit.

Au. s. Ps. 7. Hie. s. Iob. 1. Gre. 1. mor. 22. Glo. int. s. Exo. 2. Lyra. s. Gen. 22. Gre. 29. mor. 30. — *Humilitas Christi. Patiẽtia Christi. Intercessio Christi.*

Exurgit Deus in præcepto, quod mandauit. Ps. 7. quando humilitatem præcipiens humilis apparuit: & prior impleuit, quod pręcepit. Surgens quoque Iob, ad tolerantiam videlicet patientię. Iob. 1. d. designauit Christum surgentem ad dandam pacem ecclesiæ per humilitatem & patientiam, & vindicandum in persecutores. Consurgens etiam Iob diluculo ad offerenda holocausta pro filiis. Iob. 1. b. Est Christus, qui per hoc, quod pro nobis intercessionis suę petitionem obtulit, discussa erroris nocte, humanæ mentis tenebras illustrauit.

Discessus à legis obscuritate.

Surgens Moses de nocte. Exo. 34. a. designauit discessum à legis obscuritate. Et surgens Agar, est lex discedens à carnali sensu. Gen. 21. c. Exod. 2. c. 24. c. Surgens etiam Abraham de nocte: designauit Deum delinquentem legem in tenebris apud Iudæos. Gen. 22. a.

Fides Christi. Imperiũ Christi.

Consurgit vesper super filios terrę. Iob. 38. d. quando passio Christi & resurrectio creditur à gentibus. Vel è diuerso, quando Antichristus suscipit imperium in malos.

Hie. s. Mic. 6. Gre. 1. Mora. 35. Hie. epist. beatitu. & s. Isa. 14. 51. Hil. s. Mat. Can. 8. Amb. de viduis. Au. s. Ioã. tra. 17. Gre. 23. mor. 23. — *Resipiscentia.*

Surgere iubetur, vel qui sedet, vel qui iacet, vel qui dormit, vel qui mortuus est. Mich. 6. a. Consurgimus autem diluculo, quum compunctionis luce superfusi, humanitatis nostræ noctem deserimus, & ad veri luminis radios mentis oculos aperimus. Iob. 1. a. Surgit autem, qui prius iacebat in peccato, quando transit ad pœnitentiam. Exo. 21. b. Sic surrexit prodigus, qui iacebat in vitiis. Luc. 15. d. Is. 32. c. Sic etiam surrexit paralyticus post remissum peccatũ nempe ad bene operandum, & socrus Simonis. Mat. 8. b. 9. a. Ioan. 5. b. Surgere autem à peccato ad benè operandum non valet quispiam per seipsum. Isaiæ 14. e. Consurgere ab ebrietate hortatur Deus Hierusalem, hoc est, vt resipiscat, & cognoscat castigationem Dei.

Non

Non consurgunt ab ea, qui castigati perseuerant in malo. Isa.51.f.52.a.Iere.25.e. Consurgere autem in nocte, est resipiscere à peccato in tribulatione. Thre.2.f. Acto.9.a. Exurgit etiam à mortuis, qui recedit ab alienatione à vero. Ephe.5.d. Dicuntur etiam hi consurgere cum Christo. Colos.3.a.

Benè operari à iuuentute. Surgere manè aut diluculo, est à tempore iuuentutis ad bene operandum erigi. Gen.28.d. Exo.8.e.9.c.24.d.1.Reg.5.a.Ps.56.Isa.5.c.Hose.6.a. *Hie.s.Isa.5.*

Pugna cōtra dæmones, & vitia. Surgens Iob post nuntium mortis filiorum.Iob.1.d. designat parantem se ad pugnandum contra diabolum.Sic datur surgere ad pugnandum contra vitia, aut infideles. Isa.21.b Et surgent repente contra superbum. Haba.2.b. nempe fideles contra diabolum, hæreticum, aut Antichristum. Et aduersus Edon surgit prælium, hoc est, Fidelium contra hæreticos & carnem. Abdi.a. *Ori.s.Iob.1. Hie.s.Isa.21.& s.Hab.2.& s.Abd.*

Eleuatio prædicatoris ad contēplationem. Surgens manè seruus Abrahæ, vt rediret ad dominum suum. Genes.24.f.est prædicator post prædicationem rediens ad contemplationem. Et surgere, est ad nouam contemplationem tendere: vt cùm surrexit Iacob, vt iret in Bethel. Genes.35.a.Et surgens Anna designat ecclesiam confortatam ad prædicationem: & præparantem se ad prædicandum gentibus. Surrexerunt autem iterum manè Anna & Elcana. 1.Reg.1. vt designetur Christum semper esse cum ecclesia. Est item erectio ad statum supernæ intentionis & contemplationis. Et surgentes manè Samuel & Saul.1.Regum 9.d. sunt prædicatores erigentes se ad ea peragenda, quæ per considerationem ordinarunt. Et surgens Ieremias, est prædicator parans se ad prædicandum, & ad reprehendendum vitia. Ierem. 1. d. Surgens etiam Samuel post reprehensum Saulem. 1. Regum 13.c. designat prædicatorem, qui quum sit in infirmis, reprehendendo peccata subditorum, postea reuertitur ad sublimitatem contemplationis. Et surgens idem Samuel de nocte est prædicator erigens se post luctum peccati alicuius subditi. 1.Regum 15.c. *Gre.s.1.Reg.11* *Parari ad prædicandum, & operandum.* *Hie.s.Ier.1. Gre.s.1.Reg.13.15*

Surrexisse dicitur Samuel, vt vngeret Dauid.1.Reg.15.c.26.a.quia tunc per ministerium digne tribuuntur sacramenta vnctionis: quum vngendus in alta conspicitur sublimatę virtutis. Designatur etiam eum, qui prędicat Christum, debere sublimem esse contemplatione & conuersatione: vt possit vngere prædicando. *Gre.s.1.Reg.16.*

Eleuatio ecclesiæ ad Christum, & ad spiritualem sensum, & ad fidem. Surgere sponsam, est ecclesiam post Christi resurrectionem ad ipsum eleuari, & à litera ad spiritum transire: & ad ipsum quærendum intentionem erigere. Cant.2.c.3.a.Surgit etiam vt aperiat sponso.Cant.5.b. quando prædicator à quiete contemplationis transit ad actionem prædicationis. Gen.19.a.20.b.Exo.21.b.Iob.7.a.Et surgens aurora, est ecclesia, quæ prauitatis pristinæ tenebras deserit, & sese in noui luminis fulgorem per fidem conuertit. Iob.3.b. Cant.6.c. Surrexit autem, quando in primitiua ecclesia initia relictis tenebris habuit. Et surget in iudicio, quum ad fœlicitatem pręparabitur. Surgit etiam Hierusalem, hoc est, ecclesia, vt illuminetur in gentibus, quæ ceciderat in Iudæis. Isa.60.a. *Ori.s.Cant.ho.23. Amb.de Isaac.5. Rup.s.Cant.2.* *Transiens prædicator ad actionē.* *Gre.s.Cant.3.5. & 4 mor.15.16. Ber.s.Cant.ser.57. Hie.s.Isa.60.*

Tendere ad perfectionem. Consurgere, quasi leænam, est tendere ad perfectionē. Nu.23.d. Sic surgens sequitur Christum, qui relictis omnibus illi adhæret. Mat.9.a.Ioan.14.d.Et assurgentes senes Iob, sunt perfecti ad sublimia se eleuantes. Iob.29. *Ori.s.Num.ho.6. & s.Mat.hom.7. Hie.s.Iob.29.*

Excutere negligentiam. Surgere de somno, est excutere negligentiam. Rom.13.c.Et surgere dicuntur, qui humilia & terrena, in quibus iacebant, relinquunt, & à terrenis & corporalibus ad spiritualia & cælestia eleuantur. Gen.13.d.Iob.7.b.Cant.2.b.Isa.64.c.Ier.31.a. *Ori.s.Rom.13. Hie.s.Ier.31. & s.Isa.64.*

Assurgere Christo. Surgere interdum est assurgere, & surgentes omnes virgines. Mat.25.a. sunt præparantes se ad recipiendum verbum Dei. Est etiam excitari à somno mortis in iudicio, quando surgent filii mulieris fortis. Pro.31.d. Consurgent etiam tunc principes, hoc est, Apostoli & omnes Sancti ad adorandum Christum. Isa.49.c. *Amb.2.de Abr.7. Ori.s.Mat.ho.32. Gre.hom.11. Beda.s.Prou.31. Hie.s.Isa.49.*

Gratias agere in tribulatione. Surgere dicitur media nocte ad confitendum Deo, qui in tribulatione illi gratias agit. Ps. 118. Et consurgit quasi fulgor meridianus ad vesperum, quum in tentatione feruor charitatis in mente excitatur. Iob.11.d. *Amb.s.Ps.118. ser.8.*

Contemplari resurrectionem Christi. Consurgens meditari dicitur, qui resurrectionem Christi contemplatur. Deut.6.b. *Aug.s.Ps.118. Gre.10.mor.20.*

Surgens rex Niniue de solio suo. Ionæ 3. c. fuit Imperator Constantinus subiiciens se fidei. *Ori.s.Ps.36. ho.5. Rup s.Ion.3.*

Non cedere diabolo. Non assurgens Rachel Labani. Gen.31.e.Designat animam non cedentem diabolo: nec honorantem sectatorem auaritiæ. *Glo.int.s. Gen.21. Gre.19.mor.14.*

Honor ecclesiæ. Assurgunt senes Iob, hoc est, ecclesiæ prædicanti. Iob 29.b. quando graues moribus atque perfecti hanc vitæ suæ meritis assurgendo venerantur.

Electio diaboli. Permissio eiusdem ad impugnādum Christum. Surgere iubetur aquilo. Cant.4.d. nempe diabolus: vt videlicet discedat ab ecclesiâ, vel ab anima, ne ipsam à benè operando impediat. Surgit etiam, hoc est, permittitur, vt faciat quicquid potest, aduersus Christum & matrem eius: quia non præualebit, sed capita eius conterentur. *Gre.s.Cant.4. Rup.s.Cant.4.*

Attestari. Surgere interdum, attestari: sic surgent Niniuitæ aduersus Iudæos, tanquam fidem suscipientes aduersus incredulos. Idem est de regina Saba. Mat.12. f. Luc.11. d. Consurget etiam terra aduersus impium, aut hypocritam. Iob.20.d. *Hil.s.Mat.can.12*

Operari sine auxilio Christi. Surgere dicuntur ante lucem, qui operantur ante auxilium, aut sine auxilio Christi: quod est sine gratia operari. Ps.126. Sic surgebant Philosophi. Surgit etiam ante lucem, qui vult *Hila.s.Ps.126. Hie.& Aug.s. Ps. 126.*

præcedere Christum,& non sequi. Item qui priusquam claritas æternæ retributionis appareat,in præsentis vitæ nocte gaudere cupit,& gloriam inanem ex operibus quærit. Surgere autem postquam sederint,est post somnum mortis resurgere. *Quærere mercedem in hac vita.*

Gre.8.mor.35. Ber.s.Cant.ser.62. Consurget ad vocem volucris,qui resurget in iudicio ad vocem tubæ.Vel dicitur hoc de sene,qui leui strepitu à somno excitatur.Eccl'tæ 12.b.Iob.19.d. *Resurrectio in iudicio.*

Hie.s.Ecclesia.12. Surgere malè ad immolandum & ludendum.Exo.32.b.est exercere peruersas operationes & defendere hereses. *Malè operari.*

Lyra.s.Exo.32. Glo.ord.s.Exo.1. Surgens rex nouus in Ægypto.Exo.1.b.Est diabolus,vel sapientia carnis in mundo.Et surgens Pharao nocte est diabolus in tenebris errorum.Exo.12.e.Surgent autem principes terræ de soliis suis,quando in iudicio confundentur de superbia.Isa.14.c. *Imperiū diaboli. Confusio superborum.*

Glo.int.s.Exo.13. Idē s.Psal.123. Arn.s.Ps.3. Hila.s.Ps.53. Consurgere bella,est oriri tentationes. Exo.13.d.Sic exurgentes homines in nos, sunt inducentes nos ad peccata:& etiam persequentes.Ps.123.Insurgentes autem aduersus Christū, fuerunt Iudei ipsum persequentes in passione.Ps.3.53.Thre.3.g.Insurgunt etiam contra Deū ore suo,qui ipsum blasphemant.Eze.35.d. *Tentationes & persecutiones.*

Hie.s.Iob.24. Surgere diluculo in malum ponitur.Soph.3.b.Et surgit homicida mane primo,quum iudices audent non occultè,sed iam manifestè minores opprimere.Iob.24.c. *Manifestatio iniquitatis.*

Ori.s.Mat.ho.28. Hie.s.Mic.7.& s.Eze.8. Surgit gens contra gentem,& regnum aduersus regnum, hoc est, heretici contra hæreticos.Mat.24.a.Et cōsurgit filia aduersus matrem.Mic.7.b.quum quis scripturas sacras à Spiritusancto æditas transfert ad nouas hæreticasque doctrinas aduersus ecclesiam. Consurgēs autem vapor nebulæ thuris idolis oblati. Ezechiel 8. e. designat crescentem iniquitatem hæreticorum. *Discordia hæreticorum.*

Glo.int.s.Eze.7. Surrexisse dicitur iniquitas.Ezechiel 7.c.In via videlicet impietatis, quando Iudei crucifixerunt Christum: & quando mali prælati cædunt subiectos impiè. Vel potest dici surgere iniquitas,quando vindicatur & punitur à Deo. *Impietas Iudeorū in Christū & prælatorum in subditos. Vindicta Dei.*

Lyra.s.Thre.1. Surgere non posse de manu, in quam dat Deus, est non liberari à pœnis inferni Thren.1.e.

Hie.s.Nahum 1. Non consurgit duplex tribulatio,hoc est,non vindicat Deus bis idem peccatum. Nahum 1.c.Deus autem,vt omnium rerum, ita & suppliciorum scit mensuras, & non præuenitur sententia iudicis, nec illi peccatorem exercendę dehinc vindictæ aufertur potestas, & magnū peccatum magnis,aut diuturnis eluitur cruciatibus.Si quis autem punitus sit, vt ille in lege,qui Israeliticis maledixerat,& qui in sabbato ligna collegerat,tales postea non puniuntur,quia culpa leuis præsenti supplicio compensata sit.

Gre.29.mor.20. Surgunt calamitates ad dexteram Orientis. Iob.30.b.quando quis ab aliquibus quasi fidelibus tentationem cruciamentorum patitur, quia ii, qui sub Christi nomine militant, Christi in ecclesia nomen impugnant.

Gre.8.mor.32. Non consurgit domus hypocritæ,quando eam fulcit.Iob.8.c.quia per omne, quod iuxta præcepta cælestia agere potuit,à terra nunquam animam leuauit. Iure igitur in iudicio nequaquam ad præmium retributionis erigitur,qui per hoc, quod nunc exhibet, in appetitu temporalis gloriæ iacet.

Gre.15.mor.15. Consurget terra aduersus hypocritam. Iob.20.d. quia etiam peccatores ipsum accusabunt in iudicio.

Sus, Porcus.

Sus,seu porcus,est animal notum, estque quidam domesticus, quidam syluestris: soletque in luto volutari,& rostro terram fodere.Computatur in lege inter immunda animalia,vnde eius esus interdictus erat Iudæis:quia diuidit vngulam, sed non ruminat.Leu.11.a.

Chry.s.Gen.ho.16. Ori.s.Psal.37.ho.1 Cle.Ale.adhor.ad gentes. Amb.s.Luc.8.15. Isyc.s.Leui.11. Lactā.lib.4.ca.17. Ter.de cibis iudaicis. Sus diuidens vngulam,sed non ruminans,& in luto se inuoluens, libidinis vitia significat contra tēperantiam,& homines voluptatibus deditos,qui vt suescœno delectātur potius quā aqua munda. Et generaliter peccatores non sentientes fœtorem peccatorum, & porcinos mores habentes.Non ruminant, quia non opere complent legem,quam distinguunt. Mat.7.a.Luc.8.e.15.c.Interdixit autem lex,ne porcina carne vterentur,hoc est, ne vitam porcorū imitarentur,qui ad solam mortem & interitum pinguescunt,ne ventri ac voluptatibus seruientes,ad faciendam iustitiam inutiles essent:ac morte afficerentur.Item ne se fœdis libidinibus immergerent,sicut sus,quę se ingurgitat cœno,vel terrenis seruiant simulacris,ac se luto inquinent,&c.Is.65.a.66.e. *Vitia libidinis. Libidinosi. Peccatores.*

Rup.7.s.Mat. Grex porcorum,in quos ingressi sunt dæmones. Matt.8.d.sunt Iudęi post passionē Christi,qui se pręcipitarunt in mare seditionum,& perierunt. *Iudæi. Infideles. Hæretici.*

Hie.s.Mat.7. Hil.s.Matt.can.8 Gre.31.mor.1. Porci sunt etiam,qui necdum Euangelio crediderunt , sed in luto incredulitatis vitiisque versantur.Mat.7.a.Et hęretici diuidentes vngulam cognitionis Dei,non tamen ruminando eam disponentes. Pro.11.c.

Hie.epi. Beatitu. Ber.s.de S. Bene. Porci præterea sunt dęmones,qui vitiorum turpitudinibus pascuntur. Luc.15.c. Ideo in sacrificiis prohibetur hoc animal offerri,quod spiritus immundos spurcosque designet. *Dæmones.*

Porci etiam designant ipsos sensus,qui volutabro luti & spurcitiis oblectantur.Mat.8.d. Mar.5.b.Luc.8.c.15.c. *Sensus.*

Susanna.

Susanna, id est, lilium, vel rosa, aut lætitia, vxor Ioacim in captiuitate Babylonica in quam senes dixerunt falsum testimonium, quæ nutu Dei liberata est per Danielem, dans mirum castitatis & fidei exemplum. Dan. 13. a. Est & alia, quæ Christum sequebatur. Luc. 8. a.

Suscitari, vide Euigilare, & Resurgere.

Suspicari, Suspicio.

Suspicari, est quum quis timore quodam videtur id aspicere, de quo dubitat, quasique leuiter opinari, vnde suspicio, quæ est suspicandi actus.

Suspicari montes coagulatos, est pluritatem deorum esse putare, vel hereticos admirari. Psalm. 67. *Arn. & Hil. s. Ps. Amb. s. Ps. 118. se. 5*

Suspicatur opprobrium, qui adhuc erubescit de peccato. Ps. 118. *Gre. 12. mor. 19.*

Suspicari insidias, est impiorum, quia qui semper dolos agit, simpliciter erga se agi non existimat. Iob. 15. c.

Suspirare.

Dolor ante contemplationem. Suspirare, est spiritum ab imo pectore trahere: quod solicitudinis, aut doloris est argumentum.

Suspirat antequã comedat, qui prius gemitibus tribulationis afficitur & postmodum cõtẽplationis refectione satiatur. Suspirat autem, qui comedit, quia quos veritatis amor afficit, etiam refectio contemplationis pascit. Iob. 3. d. Sic suspirans comedebat Propheta, quum diceret Ps. 41. Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes. *Gre. 5. mor. 4.*

Sustentare, Sustinere, Tolerare, sufferre.

Sustentare, est sæpe, aut continue sustinere & manu tenere, & alere, & reficere. Sustinere autem interdum est audire. Iob. 21. a. Sustinete me, & ego loquar. Capere. Ge. 36. a. Nec sustinebat eos terra peregrinationis. Consistere. Dan. 11. c. Brachia austri non sustinebunt. Expectare. Tobi. 11. c. Sustinuit quasi dimidiam horam. Ferre. Exod. 18. c. Solus illud non poteris sustinere. Pati. Leui. 15. b. qui huiuscemodi sustinet passionem. Regere. Deu. 1. b. Non possum solus sustinere vos. Separare. Mar. 8. a. Iam triduo sustinent me. Tolerare. Isa. 51. d. Et brachiũ meum sustinebunt.

Patientia Dei. Sustinuit Deus peccata Iudæorum, vsque ad necem filii sui, expectans eorum conuersionem. Isa. 1. d. *Glo. int. s. Isa. 1.*

Expectãs Christus credituros. Sustinuit Christus opprobrium propter Patrem. Ps. 68. Hoc est, vt obediret Patri. Et sustinuit, qui simul contristaretur, quia expectauit credituros. *Hila. s. Ps. 68. Lyra. s. Ps. 68.*

Obtemperare præceptis. Patientem esse. Sustinent Dominum, qui eius obtemperant præceptis: & qui patientes sunt in aduersis. Ps. 36. Isa. 25. d. Dicuntur etiam sustinere pręcepta Dei. Exo. 18. c. Sustinent etiã Dominum, qui portant oneri proximorum propter legem charitatis. Ps. 129. Sustinere etiam Dominum in semita iudiciorum eius. Isa. 26. b. est sustinere patienter labores præceptorum eius & tribulationum. Sustinet insula brachium Domini. Isa. 51. b. quando gentes suscipiunt legem Christi. Non sustinuerunt autem Iudęi Christum facientem mirabilia, vel per timorem, vel per odium. Isa. 64. a. *Ori. s. Ps. 36. ho. 2. Au. & Gre. s. Ps. 139. Hie. s. Is. 64.*

Conuersio Gentilium. Pœnitentia. Sustinentes turbę Christum triduo. Mat. 15. d. sunt gentiles venientes ad baptismum cum fide filii Dei, & passionis, & resurrectionis, aut ieiunantes triduo passionis. Vel turba triduo Dominum sustinet, quando multitudo fidelium peccata, quæ perpetrauit, per pœnitentiam declinans ad Deum se in opere, loquutione, atque cogitatione conuertit. *Hil. s. Mat. can. 15. Gre. s. Eze. ho. 21.*

Christus sustentans fideles. Sustentantes Aaron & Hur manus Mosis. Exod. 17. d. designarunt Christum per gratiam spiritussancti facientem legem leuem. Vel designant rationem & lucem veritatis firmantes opera sapientis. Designat etiam sacerdotium nouæ legis cum gratia Spiritussancti, eleuans legem ad sensus spirituales. *Beda s. Exo. 17. Philo. 2. allego. Gre. Nysse. de vita Mosis.*

Sustentans Ioseph Ægyptios vno anno pro commutatione pecorum. Gen. 47. d. designat Christum sustentantem eos, qui subiiciunt, aut relinquunt appetitus. Sustentans etiam cãdelabrum luminaria, est Christus sustentans fideles. Exo. 35. a. Sustentare autem verbo lassum in via Domini, est Christi, qui sustentat docendo, & intus roborando. Is. 50. b. Lassitudo autem corporis, vt aiunt medici, morbi imminentis: animæ verò lassitudo defectionis præsagium est. *Hie. s. Isa. 5.*

Prophetæ & Apostoli. Sustentantes Hierusalem erant Prophetæ & Apostoli: vnde post vltimam destructionem non est, qui sustentet eam, quia relicta est ab Apostolis & Prophetis. Is. 51. f. *Hie. s. Isa. 51.*

Conatus vltra vires. Sustinens solus Moses negocium regiminis populi. Exo. 18. c. designat conantẽ vltra vires.

Pati persecutionem. Sustinere dicuntur confusionem gentium fideles, quando ab eis persecutionem patiuntur. Eze. 36. b. *Hie. s. Eze. 36.*

Non posse sustinere Deum, aut iniquitates dicitur, qui opprimitur à Deo puniente. Iere. 49. d. 50. g. Quis sustinebit me? nemo potest mihi resistere. Nemo etiam poterit sustinere diẽ Domini: quia nemo est, qui non Deo præbeat in se materiam sæuiendi. Ioel. 2. c. Sustinere quoque ante faciem frigoris dicitur, qui sustinet vim tribulationis & vitiorum & obstinationis. Ps. 147. Iob. 2 c. 6. d. *Glo. int. s. Ier. 49. Hie. s. Ioel. 2. Glo. int. s. Ps. 147.*

Pudor de peccatis. Sustinere dicitur opprobrium adolescentiæ, qui erubescit de peccatis adolescentiæ. Ierem. 31. d. *Hie. s. Iere. 31.*

Non sustinens ferre Ieremias silentium prædicationis verbi Dei. Ierem. 20. c. zelum boni prædicatoris indicat. *Zelus prædicatoris.*

Glo. ord. s. Leui. 15. Sustinere passionem seminis. Leuitici 15. b. est habere vitium loquacitatis, & docendi errores. *Loquacitas.*

Gre. 17 mor. 10. Sustentare brachium Dei dicuntur, qui de sensu suo alta sapientes, esse humiliter Dei adiutores nolunt: quia dum se Deo vtiles esse æstimant, à fructu se vtilitatis alienant, vnde ex hac sustentatione reprehenduntur. Iob. 26. a. *Superbi doctores.*

Sustollere, vide Auferre.

Susurrare, Susurro, vide Murmurare.

Sycomorus.

Sycomorus, est arbor mediam inter morum & ficum similitudinem habens, quę & sycaminus dicitur, de qua Hieronymus. Quidam ita edisserunt, vt sycamina velint appellari genus arborum, quæ Palestinæ nascuntur in campestribus, & agrestes afferunt ficus, quæ si non vellicentur, amarissimas cariculas faciunt, & à culicibus corrumpuntur. Nobis autem (quia *Hie. s. Amos 7.* solitudo, in qua morabatur Amos, nullam huiusmodi gignit arborem) magis videtur rubos dicere, qui afferunt mora, ac pastorum famem & penuriam consolantur. Amos 7. d. Verum illa, in quam ascendit Zachæus, arbor erat, non rubus.

Amb. s. Luc. 9. Hier. epi. Si cũcta corporis membra. Au. de ver. Apost. ser. 8. Gre. 108. mor. 26. Euc. for. spiritu. 4 Sycomorus, in quam ascendit Zachęus. Luc. 19. a. vanitatem Iudæorum calcatam à fidelibus significare potest, & peccata, quę calcauit Zachæus ad Christum conuersus. Designat etiã legem veterem, supra quam ascendit Zachæus, vt videret Christum. Nathanael vero sub arbore erat, in qua non videbat ipse Christum, sed visus est à Christo. Ioan. 1. f. designat etiam Christi crucem, quæ à mundanis stultitia reputatur, & tamen ascendentes in eam humiles vident Christum. Admonet etiam quod qui vult videre diuinam sapientiam, debet despecta turba mundana, ascendere ad hoc, vt stultus fiat mundo. *Vanitas Iudæorum. Peccata. Lex vetus. Crux Christi.*

Hie. s. Isa. 9. Sycomoros, hoc est, leuem & fragilem appellant hæretici doctrinam ecclesiæ. Isa. 9. b. *Detractio.*

Sylua, vide Nemus.

Symbolum.

Glo. ord. s. Pro. 27. Symbolum, signum dici potest, & collatio: vnde & symbolũ pro cœna accipitur, in qua comparanda plures aliquid contulerunt. Pro. 23. c. Dantes Symbola consumentur, vbi potest sumi pro multorum colloquio detractorio.

Symphonia.

Symphonia, est vocum consonantia, & musicus concentus, qui & harmonia dicitur.

Amb. s. Luc. 15. Hie. epi. Beatitud. Symphonia, quam audiuit frater senior. Luc. 15. f. concordiam charitatis & virtutum significare potest: & etiam eos, qui in laudibus Dei sunt concordes. *Concordia virtutum & fidelium.*

Synagoga.

Synagoga, est coadunatio & congregatio, & quandoque ponitur pro loco vbi congregãtur, interdum pro ipsis congregatis. *Populus Iudaicus.*

Aug. s. Ps. 81. Synagoga sæpe ponitur pro populo Iudaico. Exo. 34. g. Ps. 81. 85. Nam ecclesia potius est conuocatio, quę est hominum, quàm congregatio, quę etiam est pecorum. *Vnitas fidelium.*

Basi. s. Ps. 7. Synagoga populorum circundans Christum, est vnitas fidelium in ecclesia. Ps. 7. Item Synagoga deorum. Ps. 81.

Syncerus, vide Integer.

Syria, Syrus.

Syria Hebraicè dicitur Aram, & interpretatur excelsa, vel sublimis, aut decipiens, vel maledictio eorum. Est prouincia latissima, multas continens prouincias, sed peculiariter Aram, & Armenia & Mesopotamia.

Ori. s. Luc. ho. 33. Syria Gentilitatem significare solet. 4. Re. 5. a. Ps. 59. Isa. 17. a. Hos. 11. d. Luc. 2. a. *Gentilitas.*

Hie. s. Isa. 17. Hie. s. Amos 9. Syria etiam & Syrus secundum quod interpretatur sublimis significare potest excelsos & sublimes virtutibus, qui prius erant infirmi. Amos 9. c. *Sublimes virtute.*

Philo. 2. alleg. Hie. s. Isa. 7. 9. & s. Eze. 16. 27. & s. Amos 1. Rup. 2. s. Deuter. 2 Syria, vt interpretatur sublimis, superbiam hæreticorum, & scientiam secularem, & sapientiam Philosophorum, qui opprobrio habent ecclesiam, significare potest. Isa. 7. a. 9. b. Eze. 16. g. Amos 1. c. Et Syrus, est negociator Tyri: quia ibi superbi habent locum. Eze. 27. e. Et Syrus persequens Iacob, est mundus persequens bonos. Deu. 26. b. *Superbia hæreticorum. Scientia secularis. Mundus.*

Tabeel.

Tabeel.

TABEEL, id est, bonus Deus: nomen viri. Isa. 7. b. 1. Esd. 4. b. Potest sumi apud Isaiam pro idolo, aut Deo, cuius idolum colebatur. *Glo. ord. s. Isa. 7.*

Tabernaculum, Tentorium, *Pelles*, *Papilio*.

TAbernaculum, est tectum castrense, quod huc illucque transfertur, quod & tentorium dicitur, & interdum pelles: quia ex pellibus fiebant. Dicitur etiam papilio. Porro tabernaculum interdum dicitur ciuitas. 3. Reg. 12. d. Vade in tabernacula tua Israel. Domus. Gen. 18. a. Festinauit Abrahã in tabernaculum. Familia. Ios. 22. a. Ite in tabernacula vestra. Protectio. Ps. 17. In circuitu eius, tabernaculum eius. Sepulchrum. Iob. 18. c. Habitent in tabernaculo illius socii eius, qui non est.

Christus. Sapientia. Humanitas Christi. Corpus Christi. — *Arn. s. Ps. 18. Basi. s. Ps. 45. Phi. de congr. &c. Ber. s. Can. ser. 53. Cyri. 4. s. Ioan. 28. Geor. Ven. Cant. 2. tomo 7. cap. 22. Gre Nyss. de vita Mosis.*

Tabernaculũ Dei, quandoque dicitur Christus, aut sapiẽtia diuina, aut humanitas Christi, seu corpus eius. Ps. 18. 45. Et tabernaculum fœderis in medio tribuum Israel, & in medio terrę erectum, designat Christum, qui nascens, docens, apparens, moriensque medium tenet, & etiã regnans in media domo Iacob, verus Israel, id est, hæres, aut princeps Dei sedet. Ad hunc igitur verum Dei hęredem & principem, qui mundi principatum crucis tropheo in medio mundi erecto expugnauit, respiciunt tribus & familiæ omnes Deo militantes deductæ in illum sacrum duodenariũ, tres pro qualibet parte cæli, quarum quibuslibet (vt Ioannes perhibet) tres patent portę ad cęleste regnũ. Perquàmpulchrè autem & mysteriosissimè tabernaculum illud typicum bipartitum describitur, vt verum tabernaculum significaret biforme: vbi primum reperitur natura humana, & ipsa sancta nuncupata, quia linita est oleo sancto diuinitatis præ omnibus participibus suis, & illustrata lumine illius candelabri, quod ait: Ego sum lux mundi. Ibi etiam reperiuntur panes facierum, hoc perhibente Christo, qui ait: Ingredietur, & egredietur, & vtrobique pascua inueniet. Ipse enim Christus homo, est verus princeps facierum, per quem introducimur ad faciem diuinitatis. In hæc igitur sancta omnes sanctificantes & meditantes intrant ad libitum: quia facilis est hominis & operis eius meditatio. In Sancta autem sanctorum (qua diuina natura est in humana reclusa, vnde propriè expectatur propiciatio & salus) sacerdos magnus, & non vulgaris ingreditur: quia non nisi perfectus, & qui optime se Deo consecrauerit, ad diuina intrat penetralia. Ingreditur verò semel in anno, quando scilicet renouatus & transmutatus in melius, nouos & annuales fructus veluti alter mundus bene cultus decerpit, & hos vtique semper tanto meliores, quanto magis à domata carne, & pene extincto sanguine segregatur, ideo non sine sanguine intrare dicitur, in quo proficiens semper expurgatur.

Mundus intelligibilis. Gloria cælestis. Cælum. Ecclesia triumphans. — *Hie. s. Isa. 35. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. Ori. s. Leu. ho. 1. & s. Num. ho. 17. Aug. s. Ps. 83. Isyc. s. Leu. 1. 4. 8. Hila. s. Ps. 131. Amb. de Isaac 4. Geor. Vene. Cant. 1 tomo 4. cap. 32.*

Tabernaculum interius, quod Sanctum sanctorum dicebatur, mundum intelligibilem & gloriam cælestem significat, & hoc est tabernaculum, quod transferri non potest. Isa 33. d. In hoc semel introibat pontifex, vt designaret vnicũ ingressum Christi in gloriam suam. Hebr. 9. c. Et tabernaculum factum ab hominibus, est ecclesia cęlestis, vel cælum: seu Hierusalẽ cælestis, quæ & tabernaculum testimonii dicitur. Exo. 35. 36. 38. 40. Leui. 1. 3. 4. 6. 8. 9. 12. 14. 15. b. Ps. 14. 41. 60. 83. 2. Cor. 5. a. Et dicitur tabernaculum Dei, cũ hominibus, id est, ex hominibus Apoc. 21. a. Et tabernacula, quę fixit Dominus, sunt exemplaria virtutum & gloria cælestis. Nu. 24. a. Hæc tabernacula faciebat Paulus prædicando, & vnusquisque sibi tabernaculum facit. Et tabernaculum domus Dauid, est cęlum, in quo Deus habitat. Ps. 131. Leui. 1. a. 8. b. Et tabernacula pastorum, sunt loca Sanctorum. Cant. 1. c. Tentoria tabernaculi ad quatuor mũdi partes sita, omnes cælestes & supercælestes mansiones repræsentant. Et quamuis multæ sint in vtraque domo, ad quatuor tamen plagas omnis partitio eorum consummatur. Sed orientalis & occidentalis per quinquagenarium: australis verò & aquilonaris per centenarium numerum partitur, hinc retributio per centuplum, numerum quidem perfectum, & inde remissio per quinquaginta, numerum remissiuum, fit in supercęlesti tentorio. Tabernaculum autem Dei vnum est, de quo dicebat Propheta. Psal. 14. Domine quis habitabit in tabernaculo tuo? Et iterum. Ps. 41. Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis. Quod quia in multas partitum est mansiones, Christus plura esse dicit, dum ait. Luc. 16. b. Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula. Quod tamen vnum est omnia complectendo.

Noua lex. — *Ber. s. Can. ser. 27 Geor. Vene. Cant. 1 tomo 4. cap. 32.*

Tabernaculum quoque interius, legem nouam significare potest, quę est inchoatio cęlestis gloriæ. Pelles etiã Salomonis, designare possunt ecclesiam cælestem diuersis virtutibus decoratam. Cant. 1 b Sicut hæc pellis, extenditur cælum. Ps. 30. Tabernaculum quoque exterius, mundum cęlestem designare potest, nec iniurię, nec contumelię capacem.

Ecclesia militãs — *Beda s. Gen 12. Chry. s. Ge ho. 29. Hie. s. Amos 9. & s. Isa. 16. Am. s. Ps. 118. se. 2.*

Tabernaculum Abrahæ inter Bethel, & Hai. genes. 12. c. Ecclesiam militantem significare potest. Exo. 16. 18. 26. 27. 30. 33. b. 35. 40. Leuitic. 8. a. 9. g. Eandem significat tabernaculum Dauid, & tabernaculum Iuda, & tabernaculum Dei. Psalm. 14. 18. 26. 28. 30. 41. 45. 73. Isa. a. b. 16. b. Ezech. 37. g. Ierem. 30. c. Hose. 12. c. Amos 9. d. Zach. 12. c. Apocal. 15. b. Et taber-

Au.16.ciu. Dei 2. & f.Ps.30.41. Isyc.s.Leui.8. Gre.Nysse.de vita Mosis. Aug.s. Ps.131.& ser.197.

nacula Sem, vel tabernacula, sunt ecclesia & fides Iudæorum, vel multæ ecclesiæ Genes.9.d. 25.d. Numer. 19.c. Et tabernacula pastorum sunt regna ecclesiæ. Cantic.1.c. Hæc sunt tabernacula dilatanda. Isa.54.a. Tentorium quoque in introitu tabernaculi, erat primitiua ecclesia. Exo.27.c. 36.d. Tabernaculi Dei Iacob, est ecclesia militās. Ps.131. Eadem est tabernaculum, in quo Dauid posuit arma Goliath.1.Re.17.g. Tentoria, quæ non ponit Arabs in Babylone, sunt ecclesiæ, aut protectio Christi. Is.13.d.

Hie.s.Isa.13. Gre.27.mor.7. Cyri.3.s.Ioan.1.& epis.39. Ber.ser.paruo.42. Gre.s.Cant.1. Ori.s.Nu.ho.5.& s.Exo.ho.9.

Prædicatores sancti.

Tentorium, quod in itinere poni solet, designat prædicatores Sanctos, qui iter faciunt Deo. Ideo Iob.36.d. dicitur Deus extendere nubes quasi tentorium suum. In hoc enim itinere, Sanctorum corda sunt tentoria Dei, quibus quasi in via quiescendo tegitur, dum per hæc ad mentes hominum veniens agit, quæ disposuit, & non videtur. Tabernaculum habet tectum, sed fundamento caret, & portabile est, quia iusti in præsentibus nō sunt fundati, sed inquirunt ciuitatem desursum fundamenta habentem. Fides eorum, quę est fundamentum, non est in terrenis, sed in Domino. Tectum habent, id est, munimentum gratię & protectionem. Tentoria etiam atrii, sunt prędicatores carnem affligentes. Exo.27.b.35. Et pelles Salomonis, sunt Sancti, qui ad imitationem Christi, se mortificant. Can.1.b. Nu.4.a.

Tho.1.2.q.101.ar.4 Phi.de gigā.& 12. allegor. Hila.s.Ps.51. Ambr.4.de sacrament.1. Rica.de S.Victo.4 de arca mysti.23.

Secretum contēplationis.

Tabernaculum in lege veteri, erat locus determinatus ad orandum, vt homines magis reuererentur Deum, & maiorem perciperent Dei, & humanitatis Christi notitiam. Tabernaculum etiam, in quo audiebat Moses diuina responsa. Exo.33.b. contemplationis & orationis secretū designat, ideo erat extra castra, hoc est, in contēplatione supra sensibilia. Et dicitur tabernaculum testimonii, designans sapientiam, quæ testimonium habet à Deo. Et tabernaculum fœderis, quia ibi est fœdus cum Deo. De hoc tabernaculo euellit Deus peccatorem. Ps.51. Tabernaculum etiam interius, dici potest monasterium: & secretior ac sublimior cōtemplatio diuinorum, quę reuelat Deus, sicut exterius, est communis contemplatio: ideo sacerdos in interius intrat ornatus, & cum odore aromatum. Et tabernaculum Saræ, in quod introduxit Isaac Rebeccam, est quies contemplationis. Ge.4.g.

Monasterium. Synagoga.

Au.16.ciu. Dei 2 & s.Ps.77. Gre.27.mor.8. Hier.s.Ier.10.& s.Iob 39. Aug.s.Ps.86.

Templum.

Tabernaculum, in quo nudatus est Noe, synagogam significat, in qua nudatus est Christus. Ge.9.c.33.d. Exo.25.a.26. Ps.68. Et tabernaculum Sarę, in quod introducta est Rebecca, est cultus synagogæ. Genes.24.g. Et tabernaculum, quod fecit Moses, designat synagogam: vt templum Salomonis ecclesiam. In vnius enim populi cultu tunc Dominus inter homines latuit, quasi in tentorio. Tabernaculum etiam Ioseph, & Silo, quod repulit Deus, est populus vetus, seu synagoga. Ps.77. Tabernaculum etiam Hierusalem vastatum, est templum, vel domus eius destructæ, perinde ac si essent tabernacula. Ier.10.d. Thre.2.d. Tabernacula onagri, significant Iudæam desertam. Iob.39.a. Et tabernacula Iacob, sunt ipse populus Iudæorum. Ps.86.

Ori.s.Leui.ho.16. Hila.s.Ps.131. Gre.10.mo.16.et16 mo.8. & 19.mo.10 Isyc.s.Leui.15.16. Rica.de S.Victo.5. de arca mysti.8.

Mētes peccatoris

Tabernacula interdum significant mentes electorum, & tabernaculum est mens, aut cor, sicut tabernaculum Abrahæ. Gene.18.a. Exod.26.a. Iob.11.c.18.c.19.b.22.d.29.a.36.d.39.a. Le.14.a.15.d.16.c.26. Psalm.77.105.131. Thre.2.b. Hebræ.9.a. Et tabernacula fiduciæ, sunt mentes, in Christo fiduciam habentes. Is.32.d. Tentoria etiam atrii, sunt inchoantes vitam in Christo, qui debent incipere à carnis maceratione, quæ per byssum retortam designatur, Exod.27.b.35.a.

Gre.s.1.Reg.1.

Tabernaculū Dei, dicitur esse in circuitu eius. Ps.17. quia quos per sublimia dona eleuat, eis suæ maiestatis gloriam etiam manifestat.

Arn.s.Ps.131. Chry.s.Ioan.ho.10

Stabulū Christi. Natura humana Corpus humanū

Tabernaculum quod inuenit Dauid Domino. Ps.131. dici potest stabulum, in quo natus est Christus.

Basi.s.Psa.14.28. Am.s.Ps.118.se.14 Gre.5.mo.26.& 6.mo.23.& 15.mo.14 Ber.se.10.s.quihabit. & s.Can.se.26. Basi.s.Ps.48. Tho.1.2.q.102.ar.4. Ori.s.Gen.ho.14. Hie.s.Isa.38. Gre.30.mor.25.

Tabernaculum Dauid, quod cecidit, dici potest natura humana, quod tabernaculum suscitauit Christus, quando naturam humanam assumpsit. Amos 9.c. Significat etiam tabernaculum corpus humanū. Ps.14.90.2.Cor.5.a. Et tabernaculum iusti habet pacē. Iob.5.d. quia eius corpus, quod à mente inhabitatur, à peruersis desideriorum motibus prius inquietatum, postea sub iustitię dispositione refrænatur. Et iniquus affligetur in tabernaculo suo, quando punietur in corpore. Iob.10.b.15.d.20.d.22.d. Exo.33.b. Et tabernacula Cedar, sunt corpora humana. Can.1.b. Tabernacula in progeniem & progeniem, sunt in malis corpora in hac vita & futura. Ps.48.

Beda.s.Gen.18. Glo.int.s.Gen.31.

Tempus huius vitæ.

Tabernaculum quandoque significat tempus huius vitæ: ideo erat mutabile. Ge.26.c. Et tabernaculum pastorum parum durans, est vita præsens quæ & tabernaculum vnius noctis dicitur. Is.24.d.38.c. Iob.39.a. Ad hæc pertinet solemnitas tabernaculorum. Zac.14.c.

Isyc.s.Leui.1. Gre.12.mor.27 Ori.prolo.s.Cant. Basi.s.Ps.48.

Intelligentia naturalis. Hierusalem. Secreta spiritualia. Præcepta. Scientia. Cogitatio.

Tabernaculum, in cuius ostio apparet Dominus, est intelligentia naturalis. Gen.18.a. Itē Hierusalem, vbi pro tempore Apostoli fuerunt, vbi primo Dominus à credentibus exceptus est. Tentoria etiam sunt secreta spiritualia. Exod.33.b.35.b. Tabernaculum itidem sunt ipsa præcepta & tabernaculum in monte, est voluntas in præceptis. Ge.31.d. Ibi Laban. i. diabolus persequens Christum, figit tabernaculum, qui ait. Sedebo in monte testamenti, nempe, vt impediat præceptorum obseruationem. Tabernaculum etiam testimonij dici potest scientiam, in qua cogitationes habitant, quę testimonium pro nobis, aut contra nos sunt redditurę. Le.1.a. Tabernaculum quoque dicitur ipsa cogitatio, in qua mens habitat, sicut corpus in tabernaculo. Sed ignis tabernacula deuorat, quum æstus auaritię cogitationes deuastat. Iob.15.d. In tabernaculis habitabant Abraham, Isaac, & Iacob, quia scientiæ per eos designatæ docent contemnere inferiora, vt ad superiora conscendamus.

Tabernaculum,

Virgo Maria. — *Hie. s. Ps. 17.*

Tabernaculum, quod sanctificauit Altissimus. Ps. 35. est Beata Virgo Maria. In hoc tabernaculo latuit Christus. Ps. 17.

Lex vetus. — *Isy. s. Leu. 1. Hie. s. Is. 22. Gre. 3. mor. 11.*

Tabernaculum testimonij, erat lex, imagines continens sequentium mysteriorum: ideo erat mutabile: quia lex vetus translata est in nouam. Leu. 1. a. Et tabernacula Iacob, sunt vmbra legis: & ipsa legis lectio. Ps. 86. Isa. 22. d. Et sub pellibus est arca. 2. Reg. 17. a. quum Iudæi carnaliter intelligunt & obseruant legem.

Mysteria. Cognitio mysteriorum. — *Phil. 3. de vi. Mosis. Isyc. s. Leu. 14. 26. Ori s. Mat. ho. 17.*

Tabernaculum, quod ostendet Deus, mysteria noui testamenti significare potest. Exo. 25. a. Heb. 8. a. Et tabernaculum leprosi, est adeptio mysteriorum. Leu. 14. Et Iacob habitans in tabernaculis, est vacans spiritualibus. Gen. 25. d. Et tabernaculum interius, sunt res intelligibiles. Hoc tabernaculum posuit Deus in medio nostri. Leu. 26. b. Tabernacula etiam filiorum Israel, cognitionem mysteriorum significant: ita vt ex ipsis ad alia potiora deueniamus. Exo. 33. b. Num. 24. a. Ier. 9. f.

Mundus sensibilis. Dedicatio ecclesiarum. — *Phil. 3. de vita Mosis. Hie. de vest. sacer. Tho. 1. 2. q. 102. ar. 4. Isyc. s. Leu. 23.*

Tabernaculum testimonij, mundum hunc significare potest, qui est tabernaculum ambulatorium, & peregrinis aptum. Peculiarius autem ipsum designat tabernaculum exterius, quod sanctum dicebatur, in ipsum ingrediuntur sacerdotes, quia penetrant rationes naturales. Exo. 35. 36. 38. Tabernaculorum festiuitas celebratur ab his, qui celebrant dedicationes ecclesiarum. Zac. 14. d.

Gentilitas. — *Rup. s. Zac. 14. Basi. s. Ps. 59.*

Tabernacula quandoque significare possunt Gentilitatem. Ps. 59. Conuallem tabernaculorum metibor.

Status imperfectorum. — *Gre. s. 1. Reg. 13.*

Tabernaculum vniuscuiusque, statum imperfectorum designare potest. 1. Reg. 13. a. Remisit vnumquenque in tabernacula sua.

Pœnitentia. — *Hie. s. Hos. 12.*

Tabernacula interdum significant pœnitentiam. & sedet in tabernaculis, qui pœnitentiam agit. Hos. 12. c.

Ioannes Baptista. Initia virtutum. Proficientes. Vnitas charitatis. — *Glo. or. 1. Exp. 26. 27. Glo. int. s. Exo. 26.*

Tentorium in introitu tabernaculi. Exod. 26. g. 27. c. 31. b. 40. d. designare potest Ioannem Baptistam in initio ecclesiæ: vel initia virtutum, vel decus primitiuæ ecclesiæ, vel proficientes in variis coloribus ipsius tentorij designatos. Tentoria quoque tabernaculi vnius mensuræ. Exo. 26. a. indicant vnitatem charitatis in omnibus virtutibus.

Priuilegia Iudæorum. — *Rup. 4. s. Gen. 39.*

Tabernacula Sem, in quibus habitat Iaphet. Gen. 9. d. sunt priuilegia Iudæorum, quę Apostolus his verbis enumerat, Quorum est, inquit, adoptio filiorum, & gloria, & testamentum, & legislatio, & obsequium, & promissa, quorum patres, ex quibus Christus secundum carnem, qui est super omnia Deus benedictus in secula. In hæc tabernacula admissę sunt Gentes, quæ prius foris erant.

Corda Iudæorũ. — *Gre. s. 1. Reg. 2. Rup. s. Hab. 3.*

Tabernaculum eius, qui non est, est amor perfidiæ Antichristi. Iob 18. c. Et tabernaculum vniuscuiusque Iudæorum, erat cor eorum perfidia plenũ. 1. Reg. 4. b. Horum corda seu animæ, sunt tentoria Æthiopiæ, & pelles terræ Madian. Hab. 3. b.

Peccata. Mortalitas. — *Ori. s. Cant. ho. 1.*

Tabernacula Cedar. Cant. 1. b. sunt nigredo peccatorum: tenebræ mortalitatis, seu nigredo corruptionis.

Varia dogmata. Hæreses. Bona sensibilia. — *Aug. de doct. Christiana. 32. Gre. s. Cant. 1. Ori. s. Cant. ho. 2. Aug. epist. 48. Hie. s. Amos 5.*

Tabernacula pastorum. Cant. 1. c. significare possunt varia & incerta dogmata doctorum, & etiam hæreses, in quibus quiescunt hæretici. Item bona sensibilia huius mundi, circa quæ mentes sæpe euagantur, ipsos sensus sequentes. Et tabernaculum Moloch, sunt errores hæreticorum. Amos 5. g.

Gentilitas. Mali. — *Gre. s. Cant. 1. Ber. s. Cant. ser. 35. Hie. s. Hab. 3.*

Tentoria Æthiopiæ. Hab. 3. b designare possunt Gentilitatem. Item eos, qui in hoc seculo propter honores & diuitias laborarunt, in quibus habitant dæmones. Iidem sunt pelles terrę Madian. Tentoria quoque Madian, & Amalec, sunt habitatio dæmonum. Iud. 6. a. 7. c.

Fœlicitas malorum. Congregatio impiorum. — *Aug. 18. ciu. Dei. 32. Gre. 8. mor. 40. & 14. mor. 9.*

Tabernaculum impiorum, quod non subsistit, est ædificatio terrenæ fœlicitatis, per quam super se reprobi casura multiplicant, vt se à præsentis vitæ necessitatibus, quasi ab æstu & imbribus defendant. Et tamen non subsistet: quia vitæ præsentis amatores, dum studiosè se in præsentibus construunt, repentè ad æternam pœnam rapiuntur. Iob 8. d. 18. c. Ps. 82. Designat etiam ipsam congregationem impiorum. Iob 12. a. Abundant tabernacula prędonum.

Infernus. — *Gre. 14. mor. 12.*

Tabernacula iniqui post hanc vitam, sunt loca pœnarum in inferno. Iob 18. d.

Ori. s. Mat. ho. 3.

Tabernacula tria petens fieri Petrus, insinuauit volentem separare legem & Prophetas à Christo. Mat. 17. a. Marc. 9. a. Luc. 9. d.

Hie. s. Dan. 11.

Tabernaculum figet Antichristus in monte inclyto, hoc est, in monte Olrueti. Dan. 11. g.

Tentoria fixa è regione montis. Exo. 19. a. vide Figere.

Tabes, Tabescere, Contabescere, Extabescere.

Tabes, est corruptio & morbus, quo homo ex corruptis humoribus macie conficitur. Solet poni pro inuidia & liuore. Tabescere autem, est tabe affici, aut longo mœrore.

Dolere de offensa Dei. — *Glo. int. s. Ps. 118. Rup. s. Amos 9.*

Tabescere zelo Dei est dolere, quum offenditur Deus. Ps. 118. 138. Est autem idem cum eo quod alibi dicitur. Zelus domus tuę comedit me.

Pœnitentia. — *Ori. s. Ps. 38. ho. 2. Gre. 23. mor. 28. Gre. Nyss. de vita Mosis. Hie. s. Nah. 2. & s. Zac. 14.*

Tabescere sicut araneam, est extenuari per pœnitentiã. Ps. 38. & tabescit caro flagellis Dei. Iob 33. c. quum delectatio carnalis extenuatur, & omne quod fluxum infirmumque est, flagellis atteritur. Et tabescens cor, seu confractum est, quum relicta duricie fit carneum. Nah. 2. c. Et tabescit caro persecutorum Hierusalem, quum deficiunt carnalia per conuersationẽ. Sic tabescunt oculi, & lingua. Zac. 14. c.

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2. Aug.ſ.Pſ.122. — *Debilitas hominis.*

Tabeſcere etiam ſicut araneam,eſt vacuum relinqui : vt enim aranea nihil habet deſtructa tela,ita peccatores poſt peccata.Eſt etiam eſſe debilem ad tentationes poſt lapſum primi hominis,ſicut aranea facilè premitur.Extabeſcere item dicuntur, qui à bene operando ceſſant. Thren. 4.b.

Gre.ſ.1. Reg.2. Hie.ſ.Iſ.13. 17. Rup.ſ. Amos 9. — *Deſertio ſacerdotij veteris & Iudæorum.*

Tabeſcens anima Eli.1.Reg.2. g. deſignat ſacerdos veteres à gratia Spiritusſancti deſertos. Tabuerunt etiam carnes pingues Iacob,quum Iudæi amiſerunt templum,& legem, Prophetas,& auxilium Dei.Iſ.17.a.Eze.4.d.Tabeſcere dicitur quoque anima Eli, quando Iudæi,aut mali prædicatores in inferno exiſtentes,vident alios beatos,ſua prædicatione conuerſos.Tabeſcunt etiam,qui ſunt ſibi peccati conſcij.Iſ.13.b.Pſ.111. Et tabeſcit militia cælorum , quum confunduntur dæmones.Iſ.34.e.Amos 9.b.

Hie.ſ.Iſ.19. 46. — *Deſertio idololatriæ.*

Contabuit cor Ægypti in medio ſui : quum aliqui ex Ægyptiis cœperunt deteſtari idololatriam,aliis eam defendentibus.Iſ.19.d.Amos 9.b.Contabuerunt quoque idola,quando relicta ſunt.Iſ.46.a.

Lyr.ſ.Iſ. 34. — *Iniuſtitia principum.*

Tabeſcere dicuntur montes ſanguine.Iſa.34.a.quando faſtigium terrenæ dignitatis repletur iniuſtitia.Vel quando religioſi dolent de perditione peccatorum.

Tabula,Tabulatum.

TAbula,eſt quæ fit ex ligno ſerrato,vel etiam ex alia materia,longè minorem habens profunditatem, quàm longitudinem & latitudinem.Tabulata autem dicuntur planè in ędibus ſuperficies tabulis,vel etiam lapidibus conſtratæ.

Ori.ſ.Nu.ho.10. Tho.1.2.q.102. ar.2. — *Sapiẽtia in Deo. Lex in corde.*

Tabulæ in arca,deſignant ſapientiam in Deo,vel in Chriſto:aut legem in corde,ſeu meditationem legis.Exo.35.b.3.Reg.8.b.2.Par.5.c.

Ori.ſ Rom.3.& ſ. Gen.ho.9. Aug.q.in Exo.116 Gre.Nyſſ. de vita Moſis. — *Lex vetus. Lex noua. Cor humanum. Chriſtus.*

Tabulæ lapideæ,in quibus data eſt lex,priores quidem,quæ confractæ fuerũt,legem veterem ſignificabant,quæ ceſſatura erat:& erant lapideæ ad deſignandam duritiam Iudæorum. Tabulæ verò poſteriores non confractæ,legem nouam adumbrant:& hæ ſcriptę fuerunt per manum Moſis,quia in noua lege eſt veteris impletio,cuius litera legitur.Exod. 24.c.31.d.32. d.34.a.2.Cor.3.a.Cùm poſterioribus tabulis ſplenduit facies Moſis , quia myſteria legis veteris refulgent in noua. Tabulæ etiam priores deſignant cor humanum cum lege naturali, quæ fractæ ſunt peccante Adam.Sed facit nouas Moſes,hoc eſt,filius Dei factus homo, quæ etiam ſcriptæ ſunt digito Dei,id eſt,opere Spiritusſancti.

Aug.q.in Ex.116 — *Gratia Dei. Opera legis.*

Tabulæ quoque priores,deſignant gratiam Dei,quæ franguntur in eis, qui gratiam amittunt.Tabulæ verò poſteriores ſunt opera, in quibus gloriabantur Iudæi, ideo manu Moſis ſcribuntur.

Cle.Alex. 6.ſtro. — *Cælum & terra. Prophetia.*

Tabulæ rurſus duæ ſcriptæ digito Dei,cælum & terram ſignificare poſſunt, & etiam prophetiam duorum teſtamentorum,quæ ſunt renouatæ , vt tollerentur ignorantia & peccatũ, quæ ſimul abundabant.

Hie.ſ.Hab.2. Bed.ſ.Prou. 7. — *Latitudo cordis.*

Tabulæ cordis,deſignant latitudinem cordis,vbi ſcribenda ſunt diuina.Pro.3.a.7.a. Hab. 2.a.2.Cor.3.d.

Rup.4.ſ.Exo.12. — *Prelati.*

Tabulæ tabernaculi.Exo.27.d prælatos ſignificare poſſunt, qui neque curam ſubditorum negligunt propter amorem cæleſtium,neque contemplationem propter ſubditos.

Glo.ord.ſ.Exo. 26 — *Concordia teſtamentorum.*

Tabulæ tabernaculi viginti in latere meridiano,deſignant concordiam veteris ac noui teſtamenti.Sunt autem totidem tabulæ in latere Aquilonari, quia Iudæi & Gentiles in eadem fide ſaluantur.Exo.26.d.36.c.e.

Geor.Ven.Cant.1. tom.4.cap.32. — *Elementa.*

Tabulæ etiam tabernaculi,elementa ſignificabant,quæ erant vicenæ , & octonæ , & ſenæ: qui numeri ſua proportione elementis conueniunt. Aqua enim deſcribitur à Timæo in figura icoſaedra,hoc eſt,ex viginti baſibus,& aer octaedrus,hoc eſt,octo ſuperficierum,terra verò conſtat ex ſex,& ignis ex quatuor.Quæ denotabant tabulæ vicenæ,octonę,ſenæ,collocatæ ad quatuor mundi plagas,in quibus eſt porportio ſeſquialtera , dupla ſeſquitertia , quintupla,tripla,ſeſquitertia,dupla ſeſquialtera, qualis eſt proportio elementorum.

Glo int.ſ.Exo.26. Rup.4.ſ.Exo.12. Glo.ord.ſ.Exo.26. — *Perfectio operũ. Octo beatitudines. Requies æternæ gloriæ. Puritas Sanctorum.*

Tabulæ ſex in Occidentes,perfectionem operum deſignant,quæ cum duabus tabulis angulorum complent octo beatitudines. Vnde duabus extremis datur idem præmium regni cælorum,ideo tabulæ illæ duæ deſignãt requiem æternę glorię vtrique populo communem. Exo.26. e.36.e.Tabulę etiam octo deauratæ,puritatem Sanctorum indicant , & ſunt ad Occidentalem plagam,propter requiem futurę vitæ.

Phi.3.de vita Moſis. — *Quinque ſenſus.*

Tabulę quinque in veſtibulo tabernaculi , quinque ſenſus ſignificare poſſunt. Exod. 26.e.36. e.

Glo.int.ſ.Exo.26. Rup.3.ſ.Reg.10. — *Cælum.*

Tabulatum diuidens ſanctuarium interius ab exteriori.3.Reg.6.b. dici poteſt ipſum cęlũ, diuidens inter eccleſiam militantem & triumphantem.

Sancti eminentes. Fideles ſimplices. Virgines. Continentes. Coniugati.

Tabulatum tabernaculi, deſignat Sanctos, ſtantes in eccleſia , exemplo & doctrina eminẽtes,vt Ioannes Baptiſta & Elias.Exod.26.e.34.e.40.a. 3.Reg.6.a Poſſunt etiam deſignare fideles ſimplices.Et tabulata tria templi,ſunt tres gradus in eccleſia, ſupremum virginũ quinque cubitorum,medium continentium ſex cubitorum , infimum coniugatorum ſeptem cubitorum.Ad Sanctos etiam referri poteſt tabulatum altaris.Exo.38.a.

Diuina protectio. Securitas.

Tabulatum etiam ſupra templum quinque cubitorum,in eccleſia militanti diuinam protectionem deſignat,ne labamur.In eccleſia verò triumphanti ſecuritatem , quę habetur etiã in quinque ſenſibus nihil inordinatum affectantibus.3 Reg.6.a.

Lyr.ſ.Eze.27. — *Bona naturalia.*

Tabulata nauis Tyri.Eze.27.a.dici poſſunt bona naturalia,de quibus aliqui gloriantur.

Tabulæ

Tabulæ cedrinæ, vide Cedrus.

Tacere, Conticescere, vide Silere.

Tæda.

Prædicatores Antichristi. — *Gre. 33. mor. 36.*

Tæda, est arbor è laricum genere, quæ liquorem ceu picem stillat, abundans succo liquidiore, vnde pro facibus deseruire solet. Tæda autem quum accenditur, odorem quidem suauem habet, sed lumen obscurum. Vnde designat prædicatores Antichristi, qui erunt sicut tædæ ignis accensæ, quia sanctitatis sibi speciem arrogant, sed tamen opera iniquitatis exercēt. Quasi blandum quidem est, quod redolent, sed nigrum quod lucent. Olent enim per simulationem iustitiæ, sed obscurè ardent per nequitiæ perpetrationem. Iob. 41. b.

Tædere, Tædium.

Tædium, est angor mentis & animi, quasi fastidium: vnde tædere, tædio affici.

Tædium dici potest mortalitas huius vitæ. Ps. 118.

Tædet iustum viuere, quia & operando vitam non desinit quærere, & tamen eiusdem vitæ suæ meritum non valet inuenire. Iob 9. c. 10. c. — *Gre. 9. mor. 19.*

Talentum.

Talentum, est pondus centum, aut octoginta, aut sexaginta minarum, secundùm varias prouincias.

Perfectio operū. Perfecta redemptio.

Talentum auri in candelabro tabernaculi, designare potest perfectionem operum in Christo & in ecclesia, & perfectam redemptionem à Christo factam. Exo. 24. d. 37. c.

Præceptum Christi. — *Glo. int. s. Exo. 25. Rup. 4. s. Exo. 8.*

Talentum etiam preciosum, est præceptum Christi, quo salus comparatur, quo vita redimitur, & magna est redemptio, quum & precium datur, & pecunia non videtur.

Gradus verbi Dei. — *Amb. ser. 78.*

Talenta varia, diuersos gradus verbi Dei significare possunt, vt primus sit perfectus sensus spiritualis: secundus aliquantulùm exiens à litera: tertius non transgrediens literam. Mat. 25.

Populi sub lege. Gentiles. Infideles ex Iudeis. Quinque sensus. Intellectus & operatio. Ratio. Dona Dei. — *Ori. s. Mat. ho. 33. Gre. ho. 9. Hie. s. Matt. 2. & epist. Beatitud.*

Talenta quinq;, populū sub lege significare possunt: duo verò, Gētiles, & tunc duplicātur, quum fidei additur operatio. Habēs verò vnum talentū, designat Iudæos infideles. Matt. 25. b. Vel talenta quinque, sunt sensus examinati: duo verò, intellectus & operatio, vnum autem solus, seu ratio, qua homines à bestiis separamur. Talentum etiam vnum quodlibet donum à Deo acceptum significare potest, & habet talentum in sudario, qui dona Dei delicatè & ociosè tractat. Est autem defossum in terra, quum est terrenis cogitationibus obscuratum.

Talenta auri oblati ad vasa tabernaculi viginti nouem, & talenta argenti centum, & talenta æris septuaginta duo millia. Exod. 38. d. ad diuersos gradus fidelium in ecclesia referri possunt.

Grauitas peccati. Corpus humanū. — *Ori. s. Is. ho. 6. & s. Mat ho. 7. Gre. 14. mor. 27. Ber. ser. de S. Mart.*

Talentum plumbi, grauitatem peccati significat, & peculiariter auaritiæ. Zac. 5. c. Matt. 18. c. Designat etiam corpus, quod aggrauat animam propter iniquitatem in ipso sedentem.

Talpa.

Idola. — *Hie. s. Is. 2. Eu. sor. spir. 5. Isy. s. Leu. 11.*

Talpa, est animal muri simile, oculis captum, quod aiunt de terra simul & pluuia creari, corrupto luto ex pluuia suscepta, quod Græci ἀσπαλάκα vocāt. Fodit terram, estque radicibus herbarum infestum. Sumi solet pro idolis inutilibus, & numeratur inter immunda animalia. Leuit. 11. e.

Talus, Talaris.

Talus, est prope calcaneum, quod extuberat: vnde dicitur talaris vestis, quæ ad talos pertingit.

Consummatio operis. Conuersatio Christi. — *Gre. ho. 25. Glo. ord. s. Gen. 37*

Talus, operis consummationem significat: & talaris tunica Ioseph, dicit in Christo conuersationem sine superfluitate peccati, & sine alicuius virtutis defectu, vel actionem consummatam.

Remissio culpæ. Prima opera bona. Apostoli. — *Hie. s. Eze. 47. Gre. 22. mor. 22. Rup. 2. s. Eze. 35.*

Vsque ad talos aqua. Ezec. 47. a. designat pertingentem vsque ad remissionem culpæ, sed nondum cum securitate. Vel designant tali prima operis nostri vestigia, dono spiritualis sapientiæ infusa. Vel significant Apostolos primùm gratiam Christi recipientes.

Vita vitiosa. — *Gre. Nyss. de vita Mosis.*

Talaris vestis effusa, voluptuosam & vitiosam viuendi rationem, quæ latissimè patet, designare potest.

Tangere, *Attingere*, Contingere, *Attrectare.*

Tangere, & contingere dicitur vna res aliam, quando simul habent superficies. Tactus autem præcipuè fit manibus, quod attrectare dicitur. Est etiam tactus vnus è quinque sensibus, omnibus animalibus communis. Tangere autem quandoque est afficere. Exod. 11. a. Adhuc vna plaga tangam Ægyptum. Peruenire. Iob 20. a. Et caput eius nubes tetigerit. Tractare. Exo. 30. d. Qui tetigerit ea, sanctificabitur. Vexare. Ps. 104. Nolite tangere Christos meos.

Inspiratio diuina. Auxiliū Dei. Castigatio & punitio Dei. — *Ori. s. Ier. ho. 1. Arn. s. Ps. 103. Amb. s. Ps. 118. ser. 12. Hil. s. Ps. 143. Aug. s. Ps. 103. 143 Gre s. 1. Reg. 6. Rup. s. Amos 9.*

Tangere dicitur Deus quando inspirat, & tangit corda per gratiam, & tangit manus eius per inspirationem mouendo & inducendo ad compunctionem. 1. Regum 6. b. 10. d. Psalm. 103. 134. Cantic. 5. b. Ierem. 1. b. Marc. 8. c. Tāngit etiam præstando auxilium. Daniel. 10. d. Tangit præterea castigando & puniendo, vt tetigit terram, & mōtes, hoc est, dæmones, quos etiam tetigit Christus, quum eos vicit in carne. Et tangit montes, hoc est Sanctos tactu probatiuo, superbos verò, vt emendentur aut puniantur. Exo. 11. a. 1. Reg. 6. c. Psalm. 103. 143. Iob 1. b. 2. b. 19. c.

Amb.ſ.Pſ.118.ſer.3.& ſ.Luc.7. Hil.ſ.Mat.can.7 Gre.ſ.Eze.ho.4. Beda ſ.Gen.32. — *Incarnatio.*

Tangens Chriſtus leproſum, deſignauit viſitationem generis humani, quam fecit aſſumpto corpore. Mat. 8. a. Et tetigit loculum, quando carnem aſſumpſit. Luc. 7. c. Et tetigit Deus os Ieremiæ, quando Verbum caro factum eſt, & quando conſtituit prædicatores. Ier. 1. b. Et tangens Angelus neruum femoris Iacob. Gen. 32. f. præfigurauit Verbũ Dei ex ſemine Iacob incarnandum, vt tactus ille ſit incarnatio.

Rup.1.&7.ſ.Mat. Ori.ſ.Mat.ho.15. Ruper 7.ſ.Matt. Ori.ſ.Iſa.ho.4. Hie.epi.Et factum eſt. — *Illuminatio mentis. Sanare opera.*

Tangere dicitur oculos Chriſtus, quando illuminat mentem. Matt. 20. d. Et tangit manũ, quando ſanat opera, & adiuuat volentem violentiæ peccati reſiſtere. Matth. 8. b. Illos autem tangit, quorum fide tangitur. Tangit vnus de Seraphim labia calculo. Iſa. 6. b. Quum mordet nos ſermo diuinus, atque exurit, aut quum mentem inſtruit.

Glo.ord.ſ.Leu.4. Rup.1.ſ.Leui.18. Amb.prol. de Spiritu ſancto. Rup.ſ.Iudi.9. — *Paſsio Chriſti. Auxilium dei.*

Tangere cornua altaris holocauſti. Leu. 4. c. 8. g. deſignat Chriſtum tangentem crucem, in qua pro nobis oblatus eſt in holocauſtum. Tangit etiam cornua altaris, qui per crucem & paſsionem Chriſti ſacrificium offert, & qui priſtina dignitate recuperata, docet iniquos vias Dei. Tangens Angelus ſacrificium virga. Iud. 6. d. deſignauit tactum Chriſti in paſsione: vnde prodiit ignis ad exurenda peccata. Vel deſignatur poteſtas diuini adiutorij, quæ intentionem noſtram nequaquam deſerit.

Glo.ord.ſ.Gen.28. — *Chriſtus in cælo. Merita & contẽplatio religioſorũ & prædicatorũ.*

Tangens cælum ſcala, quam vidit Iacob Gen. 28. c. eſt Chriſtus, pertingens cælum, quia ſurſum eſt, & corpore ſuo, quod eſt eccleſia, deorſum tangit terram. Tangit etiam religionis ſtatus & prædicatorum cælum per merita & contemplationem.

Dion.cal.Hier.15. — *Conſtantia diſcernendi.*

Tactus in Angelis, dicit conſtantiam illam, & diſcretionem, qua quod vtile, quod noxium ſit, peritè diſcernunt.

Amb.2.de Iaco.7. — *Duritia Iudæorum. Ablatio concupiſcentiæ.*

Tangens Angelus neruum femoris Iacob. Gen. 32. f. deſignauit duritiam Iudæorũ, & ablationem concupiſcentiæ.

Glo.ord ſ.Leuit.8. — *Obediẽtia Chriſti, & aliorum.*

Tangens ſacerdos extremum auriculæ mundandi. Leu. 8. c. 14. c. deſignat perfectam obedientiam Chriſti, & quam debent habere mundandi, aut conſecrandi.

Glo.ord.ſ.Exo.16 — *Acquiſitio gloriæ cæleſtis.*

Tangere fines terræ Chanaan. Exo. 16. g. eſt peruenire ad gloriam cæleſtem: ideo filij Iſrael paſti ſunt manna, quouſque tangerent fines terræ illius.

Beda.ſ.Exo.4. — *Circunciſio.*

Tangens Sephora pedes Moſis, vel tangens ſanguis pedes pueri circunciſi. Exo. 4. f. ſignificat circunciſionem hominis intus & foris.

Rup.5.ſ.Reg.36. — *Baptiſmus.*

Tangens mortuus oſſa Eliſæi. 4. Reg. 13. d. eſt peccator, qui baptizatur, & conſepelitur Chriſto.

Hil.ſ.Matt.can.9.13. Amb.ſer.58.& ſ.Luc.24. Au.epi.59.& 1. de Trini.9.& ſermone 152. Hie.ſ.Mat.14. Gre.20.mor.18. Fulgen. ad Traſimum 2. — *Recipere gratiã Spiritusſancti. Bene operari. Seruare minora præcepta. Credere incarnationem. Credere diuinitatem Chriſti.*

Tangens mulier fimbriam veſtimenti Chriſti. Mat. 14. d. Luc. 8. f. eſt recipiens gratiam Spiritusſancti. Tetigit etiam mulier Chriſtum, quem turbæ premebant, & non tangebant: quia multi etiam in ſancta eccleſia reprobi veritatem cognoſcendo premunt, quam benè viuendo tangere negligunt. Tangit etiam fimbriam veſtimenti Chriſti, qui eius præcepta minora ſeruat, & qui pauperibus benefacit, & qui eius incarnationem credit. Porrò ſi quæ digna & congrua ſunt credamus de Chriſto, tunc tangimus Chriſtum: quiſquis autem Dei filium ſecundùm diuinam naturam æqualem Patri non credit, nondum illi ad Patrem Chriſtus aſcendit. Ideo non tangebat Maria. Ioan. 20. d. quia non plenè Chriſtum Deum credebat, non tangebat, quia Chriſtum quærebat in terra. Noluit autem Chriſtus tangi, quia in eius corpore videbatur illa finem conſtituere.

Ber.ſer.de 4.modis orandi. Ori.ſ.Leui.ho.4. Iſyc.ſ.Leui.30. Rup.1.ſ.Leui.30. — *Credere in Chriſtum. Diſcutere myſteria. Imitari bene operantes.*

Tangere ſacrificia, eſt credere & ſperare in Chriſtum, ipſumque amare. Leu. 6. c. Eſt etiam diſcutere myſteria, ſed leuiter, & non curioſè, ideo ipſo tactu ſanctificantur. Eſt præterea imitari bene operantes.

Iſyc.ſ.Leui.6. Gre.7.mor.7. — *Exercere opera pœnitentiæ.*

Tangere autem hoſtiam pro peccato, eſt exercere opera pœnitentiæ. Leu. 6. d. Quod prius tangere nolebat, hoc præ anguſtia comedit, qui deſideria ſua vix capiens, & ipſas quas dudũ timuerat, iam pro amore cæleſtis patriæ pœnas amat.

Hie.ſ.Agge.2.

Tangit caro ſanctificata, aut ſummitas veſtimenti, in quo eſt, panem. Agg. 2. c. quando myſteriis Chriſti applicatur ſacra doctrina.

Hie.ſ.Eze.41.

Non tangunt parietem templi ea, quæ eminebant in templo. Ezec. 41. b. vt deſignent Sanctos, qui nunc contenti ſunt à longè videre myſteria, ad quæ poſtea peruenient.

Angeli fauẽtes hominibus. Cõcordia vtriuſque teſtamenti.

Tangere dicuntur Cherubim parietes tẽpli. 3. Reg. 6. d. quando angeli hominibus fauent: & tangunt ſe inuicem, quia ſe mutuò diligunt. Duo quoque teſtamenta ſe tãgunt: quia mutua atteſtatione conſentiunt: & tangunt duos parietes, id eſt, vtrunque populum inſtruunt.

Tactus Iſaac, quo voluit agnoſcere Iacob. Gen. 27. d. deſignat experimentum Iudæorum, quod voluerunt ſumere de Chriſto.

Epipha.1. de hære.

Tangere mortuum. Nu. 19. c. fuit Iudæorum perſequentium Chriſtum: quo contactu facti ſunt immundi.

Lyra.ſ.Leui.12.

Non tangit mulier ſanctum quippiam diebus aliquot poſt partum. Leu. 12. b. quia nõ debet comedere de ſanctificatis.

Ori.ſ.Leui.ho.3. Rup.1.ſ.Leui.21. Hila.ſ.Pſ.118. Au.q.in Nũ.33. Hie.ſ.Iſa.52. Iſyc.ſ.Le.5.7.11.15. — *Peccare. Conſentire peccanti. Amplecti hæreſes.*

Tangere dicitur immundum, vel occiſum à beſtia, qui peccat aut peccatorem imitatur, vel conſentit peccanti, vel amplectitur hæreſes. Leu. 5. a. 7. b. 11. e. Et contingere cadauera immundorum, eſt exercere prauas actiones, & ſtudio peccare. Leu. 11. a. Tangit etiam caro immundum, quando virtutis opus fit ob aliquod vitium. Tangere quoque morticinum, eſt aſſociari malis, aut viuere in mortali corpore. Tangere autem morticinum licebat ad curandum. Nu. 19. c. Tãgit etiam morticinum, qui ex induſtria peccat. Et tangit lectum mẽſtruatæ,

qui

Varietas peccatorum. qui consentit idololatriæ. Leuit. 15. d. Tangit præterea pollutum, qui legem veterem seruat, prædicato Euangelio: aut conuersatur cum Iudæis. Is. 52. d.

Tangit cor malitia, quum recipitur in corde, sicut venenum, vt occidat. Ier. 4. d.

Tangere mulierem, est cum ea concubere, & peccatum opere perpetrare. Genes. 20. a. Et tangere picem, est carnalia contingere: vel cum superbis, aut aliis peruersis conuersari. Eccl. 13 a. Tangit ferrum lapides, hoc est, ferit quando vitia contingunt mentes. Iosu. 8. f. Tangit sanguis sanguinem quum peccatum impellit ad peccatum, vel accumulatur peccato: vel quũ quis accedit ad proximam sanguinis. Tangit lectum seminiflui, aut etiam carnem, qui fouet alterum in malo, & qui particeps est iniquorum verborum discipulorum hæretici. Leu. 15. a. Idem est tangere menstruatam vel vestimentum eius. Leu. 15. *Glo. int. s. Ier. 4. Glo. ord. s. Eccl. 1. Ori. s. Ios. ho. 9. Hie. s. Hos. 4. Gre. 13. mor. 10. Rup. s. Hos. 4. Isyc. s. Leu. 15.* *Documenta hæreticorum.*

Tangit seminifluus aliquem, aut aliquod vas. Leu. 15. b. quum immundus se immiscet mũdis, aut communicat suam doctrinam & conuersationem aliis. Et tangit immundus sacrificium, quum hæreticus miscet hæreses veritati. Et tangunt vicini hæreditatem Domini. Iere. 12. d. quando hæretici affligunt ecclesiam. Tangit plaga Samariæ portas Hierusalem. Mich. 1. c. quando fideles audiunt doctrinam hæreticorum. *Isy. s. Leu. 15. Ori. s. Leu. ho. 5. Hie. s. Ier. 12. Glo. int. s. Mich. 1.*

Promotio indigni. Tangit montem aut fines eius, qui indignus ad sacerdotium promouetur. Exo. 19. b. Item quando mens irrationabilibus desideriis subdita, ad contemplationis se alta erigit. Item quũ hæreticus tractat diuina. *Gre. s. 1. Reg. 2. & 6. mor. 27. Theophi. Alex. 1. pa.* *Versare literam legis.*

Attrectant Iudæi parietem, quando versant literam legis, non intellectis mysteriis. Is. 59. c. *Hie. s. Is. 59.*

Molestare. Tangere, pro molestare: & qui tangit Israel, tangit pupillam oculi Dei: vt designetur fideles maximè coniunctos esse Deo. Zac. 2. c. Iob 5. c. *Hie. s. Zac. 2. Gre. 13. mor. 2.*

Tangit nubes caput hypocritæ, quando pars principalis, videlicet intellectus illius, Sãctorum præcedentium coæquari meritis creditur. Iob 20. a.

Tangens Oza arcam Domini, est inferior reprehendens superiorem. 2. Reg. 6. b. *Gre. 5. mor. 10.*

Tanis.

Doctrina hæreticorum. Tanis, id est, mandatum humile: ciuitas Ægypti, vbi regia sedes erat. Hebraicè dicitur Soã, & interpretatur mouens, vel motio, & designat doctrinam hæreticorum mergentem ad inferos. Is. 19. b. 30. e. Ezec. 30. *Hie. s. Is. 19. & s. Eze. 30.*

Campus Taneos, designat planiciem mandati humilis, vbi facit Deus mirabilia in his, qui in hac vita exercentur. Ps. 77. *Aug. s. Ps. 77.*

Tapes.

Tapes, est tegmen variis coloribus depictum, quo parietes & pauimenta sternuntur. *Hie. s. Eze. 27.*

Tapetia Dadan, quæ feruntur ad Tyrum, sermonum pulchritudinem designant. Ezec. 27. d. Hæc sunt tapetia ex Ægypto, quibus meretrix, hoc est, hæretici ornant lectum. Pro. 7. c. *Bed. s. Pro. 7.*

Taphnes.

Taphnes, id est, occulta tentatio, vel fuga, aut coopertum vexillum: vxor Pharaonis regis Ægypti. 3. Reg. 11. d. Est & ciuitas Ægypti, designãs hæreticorum, aut dæmonum locum. Ier. 2. d. Datur & Taphne, id est, sedentes ori. Eze. 30. c. vbi legendum aiunt aliqui, Tanis. *Hie. s. Eze. 30.*

Tardare, Tardus, Mora, Morari.

Expectans Christus pœnitentiã. TArdare, est moram facere, mora autem est expectatio, aut temporis dilatio, tardus autẽ, qui nimium moratur.

Moram dicitur facere sponsus, quando Christus non tam citò venit ad consummationem vitæ credentium, & quia non, quando speratur, sed quando non speratur, & quia dat tẽpus pœnitentiæ, & quia prolongat diem iudicij. Mat. 25. a. Idem dicebatur non tardare, quia certus erat aduentus eius. Hab. 2. c. *Ori. s. Mat. ho. 32. Hil. s. Mat. Cano. 27. Aug. 83 q. 59. & epist. 120. cap. 34. Gre. ho. 12.*

Moram in Ægypto facere, est condire mundana dogmata sapore euangelicæ doctrinæ. Exod. 12. f. *Glo. int. s. Exo. 12.*

Longa mora in contemplatione. Mora Mosis in monte. Exo. 32. a. designat longam vacationem prælati in contemplatione, quæ aliquando nocet subditis.

Balbuties circa diuina. Tarditas legis. Tarda lingua Mosis. Exo. 4. c. designat nos balbos esse ad diuina, item tarditatem & ruditatem legis veteris comparatæ doctrinæ Christi. *Glo. ord. s. Exo. 4.*

Auaritia. Tardare reddere primitias. Exo. 22. d. est non esse hilarem datorem eleemosynarum. *Glo. int. s. Exo. 22*

Non operari verbum Dei. Morari dicitur opus mercenarij apud aliquem vsque manè. Leu. 19. c. quando audiens verbum Dei, non reddit prædicatori fructum operis, sed sine fructu venit ad iudicium. *Isyc. s. Leu. 19.*

Pertinacia Iudæorum. Mora Esau in venatione, propter quam perdidit benedictionem. Gen. 27. a. designat pertinaciam Iudæorum in infidelitate.

Taurus, vide Bos.

Taurus, vide Bos.

Tectum, Tegula.

Tectum, est fastigium ædificij, quod domum tegit. Tegulæ autem sunt quibus excipitur aqua in tecto, ne in domum defluat.

Deus. Ecclesia. Secreta scripturarum. Tectum tabernaculi dici potest Deus, qui tegit ecclesiam, vel designat ecclesiam, intra quam protegimur. Item secreta scripturarum. Exo. 26. d. 36. b. 39. f. 40. b. Solum autem tectũ erat opertũ pellibus rubricatis & hyacinthinis, vt designetur propter Deũ omnia mundana *Glo ord. s. Exo. 26. Gre. s. Eze. ho. 17.*

esse contemnenda. Tectum etiam portæ templi. Eze. 40. b. designat ea, quæ nondum intelligimus de sacra scriptura.

Ori. s. Nu. ho. 17. Et s. Ios. ho. 3. Amb. s. Luc. 17. Aug. epist. 80. Glo. ord. s. Mat. 24 Ori. s. Mat. ho. 29. — Tectum dici potest sublime mentis officium, animæque fastigium, quo nuda corporis operitur infirmitas. In hoc tecto latuerunt exploratores in domo Rahab. Ios. 2. a. Per hoc tectum demissus est paralyticus. Marc. 2. a. Potest sumi pro statu perfectionis, vbi apparet gloria Domini. Num. 14. b. Mat. 24. b. Luc. 17. f. Tectum etiam, à quo non est descendendum, est cælum, vt sit in tecto qui habet conuersationem cælestem. Mat. 24. b. Mar. 13. b. Tectum prȩterea dici potest fastigium veritatis. Eze. 40. b. Ab hoc tecto non est descendẽdum, quia non est recedendum à veritate. *Fastigium animæ. Status perfectionis. Cælum. Veritas.*

Glo. ord. s. Ier. 30. — Tecta tabernaculorum Iacob, dici possunt Apostoli, qui tenent fastigium ecclesiæ, eamque protegunt. Ier. 30. c. *Apostoli.*

Ori. in diuer. ho. 5. Aug. s. Ps. 101. — Tectum centurionis. Mat. 8. b. significare potest corpus humanum. Sunt autem sub tecto, qui seruiunt carni: supra tectum verò, qui dominantur carni, & passer solitarius in tecto, est prædicator imperans carni. Ps. 101. *Corpus humanũ.*

Amb. s. Luc. 5. — Tectum, vel tegulæ, designare possunt subleuationem peccatoris. Luc. 5. d.

Amb. de Noe. 20 — Tectum arcæ apertum. Gen. 28. c. finem mundi designare potest, & etiam voluptatem, quȩ abiicitur. *Finis mundi. Voluptas.*

Gre. 1. s. Ez. ho. 17. — Tectum thalami. Eze. 40. b. dicitur, quia nescimus cor proximi, nec quantum proximus amatur à proximo.

Hil. s. Mat. Cã. 10 — Super tecta prædicare. Mat. 10. b. est audacter prædicare. Vbi tectum dicit manifestationẽ. *Manifestatio.*

Bed. s. Pro. 19. — Tecta iugiter perstillantia. Pro. 19. b. sunt hæretici. Tecta enim mundas quidem pluuias accipiunt, sed sub tectis in domo sordidas reddunt, & hæreticus limpidissima cælestis oraculi verba auditu corporis haurit: at vbi hæc corde polluto attigerit, auditoribus suis sorde mixta ministrat. *Haretici.*

Arn. s. Ps. 128. Hier. s. Isa. 15. 22. Aug. s. Ps. 128. — Tecta malorum, sunt potentatus, defendentes hæreticos, & etiam arrogantia, & altitudo superbiæ. Fœnum tectorum, sunt superbi: & varia tecta sunt diuersæ hæreses superborum. Ps. 128. Is. 15. a. 22. a. *Defensores hæreticorum. Superbia. Hæreses.*

Tegere, *vide* Operire.

Tela.

Tela, est quæ texitur ex filo lini, seu cannabis, vel alterius materiæ.

Lyr. s. Is. 25. — Tela, quam orditus est Dominus super omnes nationes. Isa. 25. c. est condemnatio generis humani in Adam facta. Item processus & intentio ipsius Dei erga ea quæ facturus est. *Condemnatio generis humani. Intentio Dei.*

Glo. ord. s. Is. 30. — Tela quam ordiuntur sine spiritu Dei. Is. 30. a. est doctrina falsa hæreticorum, eorum ingenio adinuenta. *Doctrina hæreticorum.*

Gre. 8. mor. 11. — Telæ comparatur tempus huius carnis. Iob 7. b. quia sicut tela filis, sic vita mortalis diebus singulis proficit, sed quo ad augmentum proficit, eo ad incisionem tendit: quia cum tẽpora percepta prætereunt, ventura breuiantur, & de vniuerso vitæ spacio eò fiunt pauciora, quæ veniunt, quò plura sunt, quæ transierunt. Tela quippe infra supraque ligata duobus lignis innectitur, vt texatur, sed quo inferius texta inuoluitur, eò superius texenda deplicatur, & vnde se ad augmentum multiplicat, inde fit minus, quod restat. Sed quia nec tela ad expressionem nostri temporis sufficit (nam eius quoque festinationem vitæ nostræ velocitas transit) rectè dicitur: Dies mei velocius transierunt, quam à texẽte tela succiditur. Tela quippe tarditatem profectus habet: vita autem præsens moram defectus non habet. *Vita præsens.*

Tela aranearum, vide Aranea.

Telonium.

Glo. ord. s. Luc. 5. — Telonium mensa publicanorum, vbi vectigal exigitur, vnde Matthæus vocatus est à Christo. Matth. 9. a. Marc. 2. b. Luc. 5. f. designare potest curam rerum temporalium & mundanarum. *Cura temporalium.*

Telum, *vide* Iacere.

Temerarius, Temeritas, Temerè.

Temerarius, dicitur, qui nullo adhibito consilio credit, aut aliquid aggreditur. 2. Reg. 6. b. Ecclesiastæ 5. a. Eccl. 9. d. Acto. 19. g.

Temo.

Chry. de verb. Isa. ho. 4. — Temo nauis, est instrumentum in puppi ipsius nauis, quo nauis regitur & gubernatur in suo motu. Potest designare crucem Christi. Non tamen inuenitur in sacra scriptura. *Crux Christi.*

Temperare, Temperamentum, Temperatura.

Temperare, est rem suo ordine ac mensura administrare. Temperamentum autem & temperatura dici solet mixtura, quæ fit ad colligandos lapides in ædificio.

Gre. 25. mor. 7. — Temperat Dominus potum cum fletu. Ps. 101. quum alios ab exterioribus introrsum trahit, alios verò ab exterioribus in interiora reprobat. Potus enim ab exterioribus interius trahitur, fletus autem ab interioribus exterius emanat.

Temperauit Isaac dolorem ex morte matris, dilectione Rebeccæ, quia amorem synagogæ mutauit Christus in amorem ecclesiæ. Gen. 24. g. *Firmitas veritatis.*

Temperatura luti.Ezech.13.b. deſignat firmitatem veritatis,ſine qua ruit ædificium humanæ mentis.

Temperat Nabuchodonoſor vineas & Arietes in muros Tyri, quum diabolus varias diſponit tentationes. Ezech.26.b.

Lyra.ſ.Eze.13. Glo.int.ſ.Eze.26.

Tempeſtas, Procella.

TEmpeſtas, eſt aliquando quidem ipſum tempus: ſed peculiariter tempeſtates ſunt, quibus grandines,procellæ,magnaque vis ventorum,& cætera ſimilia feruntur impetu.

Iudicium. Vis Dei contra diabolum. Prædicatio iudicii.

Tempeſtas aliquando dicitur iudicium,& vis Dei contra diabolum, & diuina vindicta:vnde tempeſtas rutilante cælo erit in iudicio. Mat.16.a.Iob.27.d.36.b.Pſ.49.82.Pro.1.c. Iſa.7.d.29.b.66.e.Ier.23.e.30.d.Thre.5.b.Eze.13.b.Nahum 1.a.Procellæ etiam ſonantes.Iob. 28.d. deſignant prædicationem futuri iudicii.

Hie.ſ.Iſa.66. Aug.1.q.in euan.20. Gre.18.mor.11. & 19.mor.6. Rup.ſ.Pſ.82.

Tentationes. Perſecutiones. Seditiones.

Tempeſtas quandoque ſignificat impetum tentationis.Mat.8.Luc.8.d.Iſa.32.a.38.c.Ioan. 1.a.Et perſecutiones fidelium,quæ fiunt per infideles & potentes ſeculi:Item ſeditiones.Iob 37.b.Pſ.54.106.Et tempeſtas in abſcondito,eſt tribulatio cordis.Pſ.80.

Ori.in diuer. ho.6. Hie.ſ.Ioan.1. Gre.27.mor.20. Arn.ſ.Pſ.106. Aug.ſ.Pſ.80.

Perſecutio iudæorum in Chriſtum

Tempeſtas etiam fuit perſecutio Iudæorum in Chriſtum,& ipſa paſſio.Pſ.54.68. Et propter Ionam,hoc eſt,propter Chriſtum orta dicitur eſſe tempeſtas.Iob.1.d. Hoc eſt, voces & tumultus Iudæorum & perſecutiones ante paſſionem.

Geor. Ven.Cant.2. tom.6.cap.9. Aug.ſ.Pſ.64.

Status peccati.

Procella interdum ſignificare poteſt ſtatum peccati. Pſalm.106.Statuit procellam eius in auram.

Rup.ſ.Pro.1. Arn.ſ.Pſ.16.

Templum.

Templum,eſt domus Deo conſecrata, & ad eius cultum dedicata, quod & ædes dicitur. Aliquando autem tabernaculum appellatur templum. Fuit autem in Iudæa ſucceſſiuè triplex templum. Primum Salomonis: deinde templum Eſdræ: tertium templum Herodis, magni, qui iuxta Ioſephum erexit templum nouum à fundamentis: cuius ſtructuram oſtendebant Apoſtoli Chriſto dicentes. Mar.13.a. Magiſter aſpice quales lapides, & quales ſtructuræ.

Chriſtus. Humanitas Chriſti. Caro Chriſti.

Templum Dei in primis diciturChriſtus,aut eius humanitas,ſeu caro.3.Reg.6.a.Pſ.11.17. 64.67.138.Ionæ 2.c.Marc.12.a. Ioan.2.d. Et templum ſanctificans aurum, eſt Chriſtus ſanctificans laudes & orationes,quæ per ipſum offeruntur.Mat.23.b.

Arn.ſ.Pſ.10.64. Hil.ſ.Mat.can.12 Hie.ſ.Zac.1. Aug.1.q.in euan.34.

Eccleſia militãs

Templum Dei aliquando dicitur eccleſia.Pſ.10.17.44.47.64.67.78.Iſa.6.a.Ier.30.d.Eze. 40.g.43.a.Haba.2.d.Zach.6.c.8.c.Mat.21.b.2.Theſſ.2.d.In hoc templo inuenitur Chriſtus. Luc.2.g. Hoc eſt templum, in cuius ædificatione non auditur malleus: in cuius etiam conſtructione concurruntGentiles ad fidem venientes.3.Reg.5.a.6.c.9.b.Erant autem templum vnum:vt vnitas eccleſiæ deſignaretur.Templum etiam eſt totus ordo eccleſiæ:quando videlicet temporalia etiam ad contemplationem æternitatis ordinantur.1.Reg.2.g. Vt autem tabernaculum ſynagogam,ita templum eccleſiam ſignificat.

Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.33. Ori.ſ.Matt.ho.15. & ſ.Luc. ho.15.18. Hie.epiſt.Quis dabit & ad Lætam. & ſ.Haba.2.& ſ. Zac.1.

Eccleſia triumphans.

Templum præterea dicitur cæleſtis patria.1.Reg.2.g.Ion.2.d.Haba.2.d. Mala.3.a. Hoc eſt templum,in quo non auditur malleus.3.Reg.6.a. De hoc dicitur: Dominus in templo ſancto ſuo:dominus in cælo ſedes eius.Pſ.10.44.64.67.

Aug.ſ.Pſ.44. Gre.ſ.1.Reg.2. Geor. Ven. cant.1. tom.7.cap.33.

Sancti. Animæ fideles.

Templum Dei ſæpe dicuntur Sancti, & quælibet anima fidelis, in qua Deus per gratiam ſuam & amorem habitare dignatur.1. Regum 2.g. Pſalm.64.78.137. Iſa.6.a. Ezechiel. 40. Haba.2.d.1.Mach.7.e.Matth.21.b.24.Ioan.14.c. 1.Corinth.3.d.6.d.2. Corin.6.d. Templum autem dans Apoſtolus Spirituiſancto, oſtendit ipſum eſſe Deum, quia ſolius Dei eſt habere templum.

Tho.1.2.q.102. artic.4. Gre.ſ.1.Reg.2. Hie.ſ.Ionam,2. Hila.ſ.Pſ.64.137. Phil.de nobilitate.

Sacra ſcriptura. Lectio legis veteris. Myſteria. Fides.

Templum præterea Dei,eſt ſacra ſcriptura,& ſpiritalis intelligentia ſcripturarum. 1.Reg. 1.d.2.g.3.a. Mat.23.b.Et etiam lectio legis veteris. Iſa.22.d. Templi autem menſura, eſt legis diſpoſitio.Exo.30.b.Templum quoque interius,ſunt ſecretiora myſteria.Eze.41.c.

Arn.ſ.Pſ.78. Aug.epiſt.57.66. Gre.ſ.1.Reg.2. Ori.ſ. Mat.ho.25. Hie.ſ.Iſa.22.

Templum apertum, eſt fides manifeſtata in mundo. Is etiam, qui confitetur fidem templum apertum eſt. Apoc.12.a.

Rup.7.ſ.Apoc.

Synagoga.

Templum deſertum à Chriſto, eſt ſynagoga,in qua prius habitabat,antequàm in infidelitatem incideret.Luc.20.a.

Amb.ſ.Luc.20.

Templa idolorũ Auima fideles Habitacula hæreticorum.

Templa etiam dicebantur idolorum,& templum Dagon, eſt anima infidelis idololatriæ ſuperſtitione polluta.1.Reg.5.a.Et delubra voluptatis,ſunt dæmonum,aut hæreticorum habitacula.Iſa.13.b.27.c.55.a. Delubra autem montium,ſunt, quæ erigunt hæretici contra Dei templum,quę & phana dicuntur.Eze.6.Hoſe.8.d.Ioel.3.b.

Gre.ſ.1.Reg.5. Hier.ſ.Iſa.13.& ſ.Ezec.6.

Templum domini,templum domini, templum domini,dicentes.Ier.7.a.ſunt,qui de exteriori Dei cultu gloriantur, de interiori minime curam habentes. Et dicunt illud triplicato mendacio,qui fidere volebant in templo abſque opere.Templum autem domini triplicatum dicitur ipſe Deus,propter tres perſonas.Ipſe enim dominus Deus omnipotens eſt templum illius ciuitatis ſupernæ Hieruſalem.Apoc.21.g.

Glo.ord.ſ.Ier.7.

Deus.

Tempus, Temporalis, Temporaneus.

Tempus,eſt interuallum motus cælorum, quod à nobis dignoſcitur, præcipuè per Solis, & Lunę curſum,ac per ſuas partes diuiditur.Tempus autem aliquando dicitur ętas.Deu.22. a.Longo viuas tempore.Afflictio. Pſ.36.In tempore malo.Hora.Gen.24.g.Et tempore de-

ambulabat Isaac Dies. Leui.15.c. Tempore sanguinis menstrualis. Annus. Nu.24.a.34.c.Ipse erat eo tempore rex Moab. Cursus. Psalm.103. Fecit lunam in tempora. Tempus definitum. Genes.21.a. Tempore quo prædixerat Deus. Impletio. Genes.25.e.Iam tempus pariendi aduenerat. Interuallum. Exod.9.a. Constituitque Dominus tempus. Moral.40.a. Genes. Aliquantulum temporis fluxerat. Opportunum. Genes. 29.b. Nec est tempus, vt reducantur. Status. Deuteron.32.f. Longo tempore perseueretis. Terminus.3.Reg.18.e.Illis prophetantibus venerat tempus.

Ori.s.Gen.ho.1. Hil.s.Ps.68. Amb.de sacramentis. Hie. & Aug.s. Ps.68. Glo.ord.s.Exod.2. Aug.s.Ps.101. Gre.s.Ps.31. & 12.mor.8. Hie.s.Mic.5.& s. Zac.10.& s.Iob.38

Tempora diuersa. Gen.1.b.iuxta variam acceptionem luminarium accipiuntur: sed imprimis designant annum placabilem Dei: quod tempus, dicitur tempus beneplaciti Dei, quod est tempus incarnationis & passionis Christi. Psalm.68. quod dicitur tempus acceptabile.2. Cor.6.a. Secundum hoc tempus descendebat angelus in piscinam. Ioan.5.a. quia cùm venit plenitudo temporis, misit Deus filium suum. Gala. 4. a. Isa.49.c. Et tempus tribulationis Christi, est tempus passionis eius. Ierem.15.c. Tempus multum, post quod mortuus est rex Aegypti. Exod.2.d. est temporis plenitudo, quando Christus vicit diabolum. Et tempus opportunum, & tempus gratiæ, à tempore incarnationis Christi. Psalm. 31. 101. 144. Tempus etiam, in quo Deus recordatur generis humani, est tempus redemptionis per Christum factæ. Iob.14.d. Et tempus, quo parturiens peperit, erat tempus natiuitatis Christi. Michæ. 5.a. Et tempus etiam serotinum, est tempus aduentus Christi. Zachar.10.a. In tempore suo produxit Deus Luciferum. Iob. 38. d. quando misit filium suum in plenitudine temporis. *Tempus incarnationis & passionis Christi.*

Hie.s.Mic.5.

Tempus requirendi Dominum, est tempus nouæ legis. Hose.10.d. Et tempus in quo parturiens peperit, est initium ecclesiæ ex gentibus. Mich.5.a. Et tempora Christi, sunt tempora conuersionis gentium. Isa.33.a. *Tempus nouæ legis & conuersionis gentium.*

Glo.ord.s.Agge.1.

Tempus domus domini ædificandæ, est quum primum conuerti ad Deum possumus. Agg.1.a. Qui tamen negligunt conuerti dicunt: Nondũ venit tempus domus Dei ædificandæ. *Tempus conuersionis.*

Hie.s.Isa.9. Gre.30.mor.19. Ori.s.Leui.ho.16. Isyc.s.Leui.26.

Tempus primum, primam Christi prædicationem designare potest. Isa.9.a. Et tempus partus ibicum, est tempus prædicationis. Iob.39.a. Temporibus autem suis dat Deus pluuiam quum facit prædicari sic, vt prosit auditoribus. Leu.26.a. Et dicitur temporanea pluuia. Ier. 5.f. temporaneus imber sunt fundamenta fidei, & cognitio ex parte. Hose.6.a. *Tempus prædicationis.*

Ori.s.Can.ho.2.4. Gre.s.Cant.2. Ber.s.Cant.ser.58. Rup.1.s.Cant.2. Arn.s.Ps.31. Glo.int.s.Leu.16. Ric.de S.Vict.de secur.conscientia. 35.

Tempus putationis, est tempus remissionis: & tempus abscindendi, si quid superfluum, & minus vtile fuerit in sensibus vel intellectibus. Cant.2.c. est tempus, quo iam securis ad radices arborum posita est: vt mali abscindantur, & in ignem mittatur. Tempus etiam putationis fuit in aduentu Christi, quando amputata sunt à lege omnia, quæ non amplius erant ad literam obseruanda. Tempus etiam opportunum, est tempus emendationis. Ps.31. Tempus ingrediendi sanctuarium. Leuitic. 16.a. est tempus vacandi contemplationi. Ad idem referri potest tempus consecrationis sacerdotum. Leuitici 8. g. Tempus etiam ridendi dici potest tempus contemplandi diuina: tempus autem flendi, tempus considerandi seipsum. Ecclesiastæ 3.a. *Tempus remissionis. Tempus abscindendi superflua, ab intellectu & à lege. Tempus contemplationis.*

Hil.s.Ps.1. Aug.s.Ps.1. Gre.6.mor.28.

Tempore suo dat lignum fructum suum. Psalm.1. hoc est, tempore iudicii, vel postquam clarificatus est Christus, misit Spiritumsanctum, & instituit ecclesiam. Et tempore suo infertur aceruus tritici. Iob.5.b. quum quis post opera vitæ actiuæ, se tradit contemplationi. *Tempus iudicii. Aduentus Spiritussancti. Contemplatio post actionem.*

Hie.s.Isa.14.& s. Iere.8. Ori.s. Ps.36.ho.3. Hie.s.Ezec.30. Glo.ord.s.Isa.23.

Tempus Babylonis est tempus iudicii, & punitionis malorum. Isa.14.a. Dicitur etiam tẽpus malum. Ps.36. Et tempus visitationis. Iere.8.e.10.c. Et tempus vultus Dei, quando Christus apparebit vt iudex. Ps.20. Hoc est tẽpus, quod Christus dicitur accipere. Psa.74. Et tempus statutum. Iob.12.a. Tempus etiam furoris Dei, est tempus iudicii, aut vindictæ in malos. Ierem.18.d. Hoc tempus vocauit Deus aduersus animam. Thren.1.e. Ezech. 7.b. Et tempus Nabuchodonosor & terræ eius, est tempus destructionis Babylonis, aut potestatis diaboli. Ier.27.b. Et tempus gentium, est dies iudicii, qui ad omnes spectat gentes. Eze.30.a. Et dicitur tempus afflictionis. Eccl'tæ 12.a. *Tempus iudicii & punitionis Dei.*

Hie.s.Ecclesiast.3.

Tempus regis vnius, & tempus hominis dicuntur esse septuaginta anni. Isa.23.d. Et designant perfectam pœnitentiam. *Perfecta pœnitentia.*

Tempus amandi est, vt post Deum amemus liberos, vxorem & propinquos. Et tempus audiendi eos, est in martyrio: quum pro Christi confessione rigidos pietas oppugnat inimica. Vel certè tempus amandi legem & legalia ante aduentum Christi, & tempus odiendi ea est, euangelii gratia succedente. Eccl'tæ 3.d.

Tempus belli est in hac vita, quæ militia est super terram: tempus pacis in futura. Eccl'tæ 3. b. Iob.38.c.

Ori.s.Mat.ho.16. 19. Hie.s.Isa.18. Amb.s.Ps.118. ser.16.

Tempus fructuum vineæ, est transacta pueritia, adolescentia, & iuuentute, quando iam adest virilitas: vel quum quis iam debuit profectum habere in verbo Dei. Mat.21.d. Vel est tempus Prophetarum, quo tempore vinea Israel expectata est vt faceret vuas, & fecit spinas. Isa.5.a. Et tempus ficuum, est tempus operandi in pace. Mar.11.b. Ille autem est perfectus, qui etiam tempore tribulationis operatur. Tempus quoque messis nouorum, est tempus laboris. Exod.34.c. Et tempus faciendi, est tempus operandi, & tempus aduentus Christi, quod non est præcipiendi, vt tempus legis veteris: sed operandi. Ps.118. Isa.49.2.Cor.6.a. Tempus partus Hebræorum. Exo.1.c. est tempus conuersionis animarum, & bene operandi. *Tempus operandi.*

Tempore omni iudicantes iudices instituti à Mose. Exod. 18. d. sunt facientes iustitiam in omni tempore. *Glo. int. s. Exo. 18.*

Tempora tria anni quibus apparere debebat omne masculinum in conspectu Domini. Exo. 34. c. Erant Ver, Æstas & Autumnus. *Glo. int. s. Exo. 34.*

Tempus remissionis. Tempus planctus, quod fuit septuaginta dierum. Genes. 50. a. designat tempus remissionis in septenario. *Glo. ord. s. Gen. 50.*

Longa vita prædicatorum. Tempus multum seruorum patris familias. Mat. 25. b. designat longam vitam concessam prædicatoribus. *Ori. s. Mat. ho. 33.*

Comminatio Dei. Tempus constitutum ad plagam. Exo. 9. a. 13. b. est comminatio facta à Deo ad peccatores, vt excitentur ad pœnitentiam.

Tempus prosperitatis & aduersitatis. Tempus vtrunque est tempus aduersitatis & prosperitatis. Exod. 13. d. Idem designatur, quando dicitur Ps. 33. Benedicam Dominum in omni tempore. Tempora etiam lunæ sunt tempora persecutionis & pacis ecclesiæ. Ps. 103. *Basi. s. Ps. 33. Amb. 4. Ezae. 2.*

Prosperitas malorum. Tempus malum, est tempus, quo mali præualent aduersus bonos. Amos 5. c. Mich. 2. b. Et tempus tribulationis est, in quo iusti affliguntur à malis, & confunduntur. Ps 36. Tempora quoque, quæ non sunt abscondita à Deo, sunt tempora huius seculi. Iob. 24. a. Posuit etiam Deus tempus tenebris, hoc est, modum iniquis, quo iniqui esse desistant. Iob. 28. a. *Hie. s. Amos 5. Aug. s. Ps. 36. Gre. 16. mor. 21. & 18. mor. 17.*

Iudæi. Hæretici. Temporaneum est fructus præcox: & designat Iudæos, aut hæreticos, qui deuorati sunt à diabolo antequàm resipiscerent, cùm superbirent. Isa. 28. a. *Hie. s. Isa. 28.*

Defectus verbi Dei. Tempus siccitatis, est tempus in quo est defectus verbi Dei. Ier. 17. b. *Hie. s. Ierem. 17.*

Tempora legis veteris. Tempora priora erant tempora legis Mosis: quæ dicit meliora, qui legem præfert euangelio. Ecclesiastæ 7. b. *Hie. s. Ecclesiast. 7*

Tempora varia. Tempus plangendi, hoc est, afflictionis: est in hac vita, tempus saltandi, hoc est, gaudendi in futura, quantum ad bonos. Tempus amplexandi erat in lege veteri: tempus abstinendi in noua. Tempus etiam amplexandi sapientiam in contemplatione: & tempus abstinendi ab amplexibus, est in cura corporis occupari. Eccl'tæ 3. a. *Hie. s. Ecclesiast. 5.*

Tempus Antichristi. Tempus & tempora & dimidium temporis. Dan. 7. g. tres anni cum dimidio, sunt, quibus Antichristus affliget Sanctos. Tempus etiam modicum quo soluetur diabolus, est tempus Antichristi. Apo. 20. a. *Hie. s. Dan. 7. Aug. s. Apo. ho. 16.*

Tempus quo struthio erigit alas in altum. Iob. 39. c. est opportunitas hypocritæ, qua suas cogitationes superbiendo manifestat. *Gre. 31. mor. 11.*

Tempus peccati. Tempus senectutis est tempus veteris hominis. Psalm. 70. Et tempus immunditiæ leprosi est tempus, quo quis in turpitudine peccati existit. Leu. 13. f. Tempus etiam malorum, est tempus peccati. Iere. 15. c. Et tempus diuertentium dæmonum. Et tempus Hierusalem, est tempus iuuentutis & peccati. Et dicitur tempus amantium: quia dæmones & hæretici animam cupiunt peruertere. Eze. 16. a. Tempus etiam iniquitatis extremæ erit, quando refrigescet charitas. Eze. 45. b. Et tempus menstruale, est tempus idololatriæ. Leu. 15. d. *Aug. s. Ps. 70. Glo. int. s. Leui. 13. Ori. s. Iere. ho. 15. & s. Eze. ho. 6. Glo. int. s. Leu. 15.*

Tempora vitæ constituta bestiis erant vsque ad tempus, & tempus. Dan. 7. d.

Tempus vernum. Exo. 34. Vide Ver.

Temulentus, vide Ebrius.

Tendere, vide Expandere.

Tendere, Tentorium, vide Tabernaculum.

Tenebræ, vide Caligo.

Tener.

Tenerum dicitur, quod est molle ac recens.

Tenellus dicitur Christus. Prou. 4. a. Quia molles carne bene apti sunt mente, & ipse doctus est à patre. *Galat. lib. 2. cap. 1.*

Munditia vitæ. Res amabilis. Teneritudo agni aut vituli, ad munditiam vitæ refertur, & designare potest implentem legem, & eum, qui totus cedit in sinum Dei: designat etiam quicquid in terris amabile est, quod est Deo offerendum. Gen. 18. a. *Amb. 1. de Abraham.*

Innocentia. Imperfecti. Peccatores. Tenerrimi hœdi, innocentiam significare possunt: & etiam imperfectos: & peccatores ex duobus populis, sed dociles. Gen. 27. a. 33. c. *Glo. int. s. Gen. 28.*

Profectus bonorum. Teneritudo ramorum ficus. Mat. 24. c. designat profectum bonorum operum, qui prius erat absconditus, vel ipsos homines in spiritualibus proficientes. *Ori. s. Mat. ho. 30. Aug. 1. q. in euan. 39.*

Affluentia deliciarum. Vacatio ab exterioribus. Tenera filia Babylonis. Isa. 47. a. deliciarum affluentiam designat. Vel tenerem filiam Deus vocat, quando dilectam vniuscuiusque animam à laboriosis huius mundi seruitiis reuocat: ne dum exterioribus actionibus afficitur, ab internis desideriis obduretur. Sed Chaldęorum filia, mollis & tenera non vocatur, quia mens prauis desideriis dedita, in eo, quem anxiè appetit, huius seculi labore relinquitur: vt foris mundo velut ancilla seruiat, quę intus Deum vt filia nequaquam amat. *Gre. 6. mor. 10.*

Tenere.

Tenere, est apprehendere, capere, detinere & possidere. Item custodire. Pro. 18. d. Qui autem tenuerit adulteram, stultus est. Delectare. Isaiæ 51. d. Gaudium & lætitiam tenebunt

Impedire. Psal. 118. Defectio tenuit me intelligere & scire. Pro. 3. c. qui tenuerint eam beati. Obtinere. Iudith. 9. b. Tenuit pedes eorum abyssus. Occupare. Exo. 25. b. Tenebit longitudo eius cubitum ac semissem. Recordari. Apo. 2. g. Quod habetis, tenete donec veniam. Regere. 2. Reg. 6. a. Tenuit eam, quoniam calcitrabant boues. Teneri, Obligari. Nu. 3. b. Nec obnoxia tenebitur sponsioni.

Gre. 13. mor. 9. — *Operans Deus grauia & reprimens.*

Tenere dicitur Deus: quando aliquid graue operatur, & tenet ceruicem alicuius, quando elationem, quam in infimis habuit, districtione suæ percussionis inclinat. Iob. 16. c. 38. b.

Hie. s. Iob. 26. Gre. 17. mor. 13. — *Cælans Deus iudicia sua & gloriam.*

Tenet Deus vultum solii sui. Iob. 26. b. quando secreta iudicia cælat. Et quia à nobis in hac vita regni eius gloria, non quanta intrinsecus habetur, agnoscitur.

Hie. s. Isa. 27. — *Detinens Deus Missionem filii.*

Tenebat Deus fortitudinem suam. Isa. 27. b. quando non mittebat filium per incarnationem: quem tamen se missurum promiserat.

Glo. int. s. Ps. 138. Rup. 2. s. Apoc. Amb. 4. de interp. 11. & s. Luc. 8. — *Seruans Deus.*

Tenere interdum, custodire, vt tenebat dextera Dei Christum. Ps. 138. hoc est, diuinitas humanitatem: vel Christus quemlibet fidelem, ne decidat. Ita dicitur tenere septem stellas, conseruando prælatos à lapsu. Apoc. 2. a. Tenet etiam manum dexteram nostram, quando constanter facit nos bene operari. Ps. 72. Luc. 8. g.

Gre. 29. mo. 2. — *Expulsio synagogæ electis humilibus.*

Tenuit Dominus extrema terræ. Iob. 38. b. qui in fine seculorum ad destitutam iam, & alienigenis regibus subditam synagogam venit: atque ex illa impios excussit, quia spiritualia fidei prædicamenta renuentes, etiam à carnalis sacrificii gloria repulit. Vel certè extrema terræ tenuit: quia ex Iudæa paucos abiectos & humiles elegit. Extrema terræ tenuit, quia legis doctores deserens, & piscatores sumpsit.

Glo. ord. s. Exo. 4. 12. — *Potentia diuinitatis Christi. Pastoralis cura.*

Tenens seu habens Moses in manu virgam. Exo. 4. a. est Christus habens potentiam diuinitatis. Est etiam habere pastoralem custodiam. Ad hæc referri potest tenere baculum in manibus. Exo. 12. b.

Glo. ord. s. Exo. 34. — *Collatio legis nouæ.*

Tenens Moses tabulas legis, quæ non sunt fractæ. Exod. 34. d. designat collationem legis nouæ per Christum, quæ vsque in finem seculi est duratura.

Isyc. s. Leui. 7. Rup. 1. s. Leui. 28. — *Exequi desiderium. Frænare libidinem.*

Tenere in manibus adipem. Leui. 7. d. est in opere seu executione habere desiderium, vel carnis luxuriam refrænare.

Gre. 19. mo. 29. & s. Cant. 3. Ori. s. Mat. ho. 19. Amb. de Vir. 3. & de Isaac 5. Hie. s. Isa. 64. Ber. s. Can. ser. 79. Aug. epis. 58. & s. Ps. 55. — *Operari verbũ Dei. Persecutio Christi.*

Tenere gladium plus est quàm habere, vt tenent gladios, qui habent verbum Dei, & secundum ipsum viuunt. Cant. 3. c. Tenet autem Christum, hoc est, verbum Dei, aliter quidem sponsa, quæ dicit. Cant. 3. b. Tenui eum, & non dimittam. Et Isa. 64. c. Non est qui teneat te, per amorem videlicet, & vinculis charitatis, & mentis affectu. Sic tenuerunt mulieres pedes eius post resurrectionem. Mat. 28. b. Tenet autem cũ sponsa fidei firmitate, & deuotionis affectu: nec teneret: nisi teneretur. Eius caput non tenent mali: nec hæretici. Colos. 2. d. Aliter voluerunt tenere verbum Dei Scribæ & pharisæi, volentes opprimere ipsum verbum, & reuincere: sed non potuerunt. Mat. 21. d. Tenuerunt autem Dauid Allophyli, in geth, designantes capturam Christi. Ps. 55. in titulo.

Gre. 13. mor. 19. — *Seruare legem Dei.*

Tenere dicuntur fœdus Dei, qui legem eius obseruant. Is. 56. b. Et tenet iustus viam suam, quum ad amorem cælestium robustius stringitur, sciens quia bonis desideriis præmia æterna non deerunt. Iob. 17. b.

Hie. s. Isa. 14. — *Adhærere exemplis.*

Tenere dicuntur lacinias, qui aliorum adhærent exemplis. Thre. 4. c. Et tenent populi Iudæos, quum gentiles adhærent apostolis. Isa. 14. a.

Glo. int. s. Exo. 4. — *Iudæi credituri. Extremo tempore.*

Tenens Moses caudam colubri. Exod. 4. a. designat populum Iudaicum crediturum in fine seculi.

Gre. s. 1. Reg. 14. — *Initia bonæ conuersationis.*

Tenentes adolescentem discipulum Christi sindone. Marc. 14. e. sunt laudantes initia bonæ conuersationis.

Gre. 5. mor. 23. — *Timor contemplantis.*

Tenet pauor contemplantem. Iob. 4. c. quia cùm subtilitatis intimæ arcana percipit, vnde se apud seipsum fortem credidit, inde ante conspectum iudicis titubauit. Districtioné quippe diuinæ iustitiæ contemplantes, etiam de ipsis operibus iure pertimescimus, quæ nos fortia egisse putabamus.

Hie. s. Ps. 135.

Tenet paruulos Babylonis, qui refrænat paruas cogitationes. Ps. 135.

Beda s. Gen. 23. — *Lex frænans Iudæos. Ecclesia adiuuãs nostra opera.*

Tenens Iacob plantam Esau manu. Gene. 25. designauit legem astringentem populum Iudæorum, ne deflueret. Tenens etiam Agar manum Ismaelis filii sui. Gen. 21. a. c. est lex sustentans Iudæos, vel ecclesia cooperans nostris actibus.

Gre. 5. mor. 10. — *Minores corrigentes maiores.*

Tenere volens Oza arcam lapsantem. 2. Reg 6. b. designat minores volentes corrigere benefacta maiorum, quæ ipsi non intelligunt.

Glo. ord. s. Leui. 13. — *Transgredi totam legem.*

Teneri mundissima lepra. Leu. 14. b. est totam transgredi legem: vt populus gentilis, qui non expellitur, sed mundus iudicatur, quia legis iugo subiectus non erat.

Ori. s. Mat. ho. 20.

Tenentes seruos Dei missos à rege. Mat. 22. a. sunt contentionibus verborum irretientes simplices nuncios veritatis.

Hie. s. Ier. 2. — *Mali doctores.*

Tenentes legem Dei, qui nescierunt Dominum. Ier. 2. b. sunt Scribę ignorantes Christum, & mali doctores, qui deuorant plebem Dei.

Amb. 2. de inter. 4. — *Laudare Deum voce.*

Tenent psalterium & citharam, qui voce, non corde laudant Deum. Iob. 21. b.

Amb. s. Luc. 4. — *Cupiditates.*

Teneri febribus socrum Simonis Petri. Luc. 4. g. est carnem cupiditatibus occupari.

Hie. s. Isa. 13. 24. Gre. 14. mor. 5. — *Pœna peccatoris.*

Tenent torsiones peccatorum. Isa. 13. b. quia non potest effugere pœnam quam in propria conscientia sentit. Teneri etiam dicitur laqueo, qui Dei vindictam euadere nequit. Is. 24. c. Tenetur etiam planta impii laqueo, quando non potest se à peccatis explicare. Iob. 18. b.

Imperium diaboli. Tenens sceptrum in domo voluptatis, est hæresiarcha : vel diabolus & etiam tenens sceptrum in Ascalon. Amos 1.a. *Glo.ord.s.Amos 1.*

Defensio malorum. Insidiatores. Tenentes se squamæ Leuiatan. Iob. 41.b. sunt iniqui, qui ad defensionem iniquitatis pari culpa eò magis constricti sunt, quò se sibi per omnia similes esse meminerunt. *Gre.33.mor.33.*

Tenens Ioab dextera manu mentum Amasæ, & mittens manum sinistram ad gladium. 2. Regum 20. c. designat eum, qui quasi ex benignitate blanditur, & latenter ex malitia percutit. *Gre.15.mor.5.*

Impedientes prædicationem. Tenentes ventos ne flarent super terram. Apoc. 7. a. sunt impedientes prædicatores, ne prædicent. *Rup.4.s.Apoc.*

Ascribere bona opera Christo. Tenentes fratres Ioseph munera in manibus. Gen. 43. f. sunt offerentes bona opera Christo, eaque illi ascribentes.

Tenere solium gloriæ, vide Cathedra.
Tenere remum, Vide Remiges.
Tenere arcum, vide Sagittarius.

Tentare.

Tentare est, quasi manu extensa aliquid experiri, & exquirere ac probare, & rem non intellectam atque incertam aggredi. Item deiicere. 1. Corinth. 10. c. Non patietur vos tentari.

Manifestare. Tentare dicitur Deus Abraham, vel alium: non vt eius virtus Deo, sed sibi & aliis manifestetur, & tentat vt sciat, hoc est, vt scire nos faciat. Et tentat te Deus, vt nota fierent, quæ erant in animo tuo : vnde hoc tentare est manifestare. Genes. 22. a. Exod. 15. d. 16. a. Deuteron. 8. a. *Aug.1.de gen.con. Manic.22.*

Ignorantia Iudæorum. Tentatio, qua Christus tentauit Philippum. Ioan. 6. b. ignorantiam illius, & populi Iudæorum circa mysteria declarabat. *Aug.s.Ioan trac. 24.*

Insidiare. Prouocare ad iram. Suggerere. Tentare interdum est insidiari, & tentare dicitur Deum ille, qui quanta potest parte periculi se non expedit, & illic poscit miraculum Dei, vbi nonnihil proficere potest humanæ rationis ope, quæ in promptu sit. Tentant etiam Deum, qui prouocant ipsum ad iram. Ps. 77. Conuersi sunt, & tentauerunt Deum. Et qui suggerunt. Nu. 14. d. Tentauerunt me iam per decem vices. *Rup.1.s.Gen.7.*

Detrahere Christo. Tentare Christum est detrahere Christo. 1. Cor. 10. b. Tentabant autem Pharisæi Christum insidiantes. Tentabant etiam ipsum potius de diuinitate quàm de carne. Mat. 16. a. *Amb.s.1.Cor.10. Ter.de car.Christi.*

Probatio baptizatorum. Tentatur Christus statim post baptismum. Mat. 4. a. vt tentatione sua indicet in sanctificatis nobis maxime diaboli tentamenta grassari : quia victoria ei magis est exoptata de Sanctis. Tentat etiam Deus post transitum maris rubri in Mara. Exod. 17. a. vt baptizati probati fiant in virtutibus. *Hil.s.Mat.Can. Hie de mansio. Gre.24.mo.12.*

Tentatio dictus est locus Petræ Oreb, vbi erant aquæ amaræ. Exod. 17. a. quia certissimum experimentum est animæ in labore atque amaritudine. *Phil.de congr. &c.*

Tentatio humana, est confidendo in Deo, diffidere homini. 1. Cor. 10. c. *Amb.s.1.Cor.10.*

Tentator dicitur diabolus. Mat. 4. a. Accedens tentator.

Tenuis, Attenuare, Extenuare.

Subtilitas spiritualium. Tenue, est exiguum, & paruum, ac subtile : vt tenue filum, Attenuare autem est tenue reddere.

Tenuissimus puluis aromatum. Exod. 30. d. designat subtilem examinationem virtutum. Tenuis etiam aura subtilitatem indicat spiritualium. 3. Reg. 19. c. *Gre.1.mo.39. Amb.epis.62.*

Timor iudicii. Attenuari dicitur spiritus. Iob. 17. a. nempe timore iudicii, quia electorum mentes, quo amplius extremo iudicio propinquare se sentiunt, eo ad discutiendas semetipsas terribilius contremiscunt, & si quas in se carnales vnquam cogitationes interueniunt, pœnitentiæ ardore consumunt, nec cogitationes suas dilatari carnali voluptate permittunt, quia eò semetipsos diiudicantes subtilius feriunt, quò districtum iudicem præstolantur vicinum. *Gre.13.mor.15.*

Subtilitas contemplationis. Attenuati oculi suspicientes in excelsum. Isa. 38. c. dicuntur, vel deficientes in contemplatione, quasi reuerberati. Vel etiam subtiles facti.

Iudæi sine Deo, & templo. Attenuata dicitur gloria Iacob. Isa. 17. a. quando Iudæi perdiderunt Deum & templum & Prophetas. Sic dicitur attenuari robur eius. Sopho. 2. d. Non attenuatur vero gloria Iacob, quando crescit in ecclesia. Ier. 30. d. *Ber.ser.de verbis Ezec. Hie.s.Isa.17.*

Desertio hæreticorum. Tenuitas, quam mittit dominus in pinguibus est, quum dæmones, aut hæretici relinquuntur à suis. Ioan. 10. a. *Hie.s.Isa.10.*

Confusio philosophorum. Attenuari dicuntur flumina Aegypti, quum confunduntur errores Philosophorum. Isaiæ 19. d. *Hie.s.Isa.19.*

Defectus verbi Dei. Tenues spicæ, famem verbi Dei significant. Exo. 41. a. Attenuari autem fame dicitur robur iniqui. Iob. 18. c. quando eius anima nulla interni cibi refectione pascitur. Attenuatur etiam frater, quum per desidiam perdit spiritales diuitias. Leu. 25. d. e. *Gre.14.mor.7. Isyc.s.Leui.25.*

Tepidus.

Tepidum dicitur, quod est medium inter calidum & frigidum. In spiritualibus autem tepidus est, qui fidem suscepit, sed malus est moribus, estque peior frigido infideli. Apoc. 3. c. *Amb.s.Ps.118. serm.2.*

Terebinthus.

Plin.4.nat. hist.6. Terebinthus, est arbor nigrum lignum cum splendore proferens, habensque in buxi speciem soliditatem: vnde fit terebinthina, seu gummi genus & lachryma. Ab aliquibus autem dicitur esse lentiscus. Est arbor infrugifera, quanquam habeat minutum semen.

Aug.q.in Ios.30. Beda s Gen.35. Terebinthus, vt habet lachrymam salubrem, crucem Christi designare potest. Ios.2.f. Iuxta Septuaginta. Sub hac infodit Iacob idola, hoc est, Christus peccata. Hanc attulerunt filii Iacob in Ægyptum, hoc est, Apostoli in mundum. Ge.43.c. *Crux Christi.*

Amb.2. de Iacob 7. Glo.ord.s.Isa.1. Lyra.s.Hose.4. Hie.s.Isa.1. Terebinthus, aut lentiscus, vt est arbor infrugifera, typus est auarorum, & idololatrarum: qui nullum proferunt vtilem fructum. Ge.35.a. Terebinthus etiam defluentibus foliis, significat Iudæos sine recta doctrina, literæ legis adhærentes. Vel designat hæreticos, vel habentes diuitias. Isa.1.g. Hos.4.c. Cæterùm. Isa.1. pro terebintho legitur quercus, quod ait Hieronymus esse iuxta interpretationem Symmachi. *Auari. Idololatræ. Iudæi. Hæretici.*

Terere, Tritura, Triturare.

Terere, est fricare & tundere, ac frangere, vnde tritura, quum franguntur spicæ ad colligendum triticum, quod est triturare.

Hie.s.Isa.28. Terere dicitur Deus scopa. Isa.14.f. quando acri castigatione omnes eluit sordes. Et triturat serris, aut rota plaustri, quum grauius castigat. Triturat vero baculo, quando leuius animaduertit. Isa.28.g. *Castigatio Dei.*

Tritura Christi, dici possunt fideles tribulationibus purgati. Isa.21.c. *Fideles.*

Hie.s.Isa.25.41. & s.Mich.4. Teri paleas, est conteri malos. Isa.25.d. Et triturari Moab, est conteri diabolum. Et triturari montes, est conteri superbos. Isa.41.d.4.d. *Contritio malorum & diaboli.*

Glo.ord.s.Deut.25. Ori.s.Leui.ho.16. Triturans bos, est prædicans prædicator, cuius non est alligandum os. Deu.25.a.1.Cor.9.b. Tritura quoque messium, est examinatio doctrinæ. Leu.26.a. *Prædicare.*

Gre.20.mor.16.& s.Ezec.ho.10. Tritura, quam diligit vitula Ephraim. Hos.10.c. sunt labores & curæ mundanorum propter vitia. *Labores mundanorum.*

Hie s.Amos 1. Triturant Damasceni Galaad plaustris ferreis. Amos 1.a. quando hæretici deceptos confirmant in erroribus.

Lyra.s.Ier.18. Non tritum iter dicitur iter peccatorum, quia non est via regia, sed anfractibus & erroribus plena. Ierem.18.c.

Tergus, vide Dorsum.

Terminus, vide Finis.

Terra, Humus, Terrigena.

Aug.3.de Gen. ad liter.7. Terra est infimum quatuor elementorum, grauis & densa, frigida & sicca, mediam mundi tenens sedem, ornata variis plantis, & animalibus, fluminibus ac fontibus. Quandoque autem terra dici potest vsque ad regionem aeris subtilem, in qua non sunt nubes. Terra autem interdum dicitur hæreditas. Exod.29.a. Sex annis seminabis terram tuam. Littus. Marc.4.a. Omnis turba circa mare super terram. Mons. Amos 4.d. Gradiens super excelsa terræ, Puluis. 1.Regum 15.a. Scissa veste, & terra pleno capite. Regio. Exod.18.a. Aduena fui in terra aliena. Sepulchrum. Iob.19.d. De terra surrecturus sum. Superficies. Exod.16.b. In similitudinem pruinæ super terram. Vrbs. Psal.48. Vocauerunt nomina sua in terris suis.

Geor.Ven.Cant.3. tom.7.cap.3. Terra quandoque sumi potest pro Deo patre. Est quippe paterna mens omnium fœcundissima: vt germina illa bona produceret, filium videlicet & Spiritumsanctum, quibus cætera omnia huius vniuersi produxit, & totum ipsum globum, Quod filiale germen perfecto à se decreto temporum curriculo in salutem gentium dedit. Pro quo Isaias horum sacramentorum conscius deprecabatur dicens. 45.b. Aperiatur terra, & germinet saluatorē. Hoc Theologi nostri de beata Virgine. Hebręi de vltima archetypi mensura (quam Sachinam .i. habitationem meditatam Dei in nobis, & domesticam vocant) interpretantur. Sed (ni fallor) de paterna mente meritò intelligi potest: quæ est filii in primis, & consequenter omnium aliarum rerum prima pullulatrix. Nam de filio, qui verbum & veritas Dei dicitur, canit propheta. Ps.84. Veritas de terra orta est. Qui etiam dicitur aqua salutaris ex eadem terra scaturiens. Est itaque hæc receptiua omnium fœcunditatum, & consequenter veluti prima parens etiam omnium pullulatiua. Et sicut hæ terrenæ arbores, nisi plantatæ sint in terreo elemento, minimè viuūt: sic de meliori & rationali arbore dicit summa veritas, quod nisi sit plantata à patre summo agricola, in terra videlicet illa superna, eradicabitur. Est etiam terra hæc in æternum stans à suo nunquam centro diuulsa, nec ad locum alium destinata, omnibus aliis elementis & elementariis rebus successione quadam agitatis, & diuersa petentibus spacia. Est & paterna illa mens semper in se stabilis, neque mista, neque à centro suo dimota: & si Filius, Spiritussanctus, Intelligentiæque omnes ad diuersa exequenda mitti dicuntur. Est iterum terra centrum vniuersi, est & pater centrum sphæræ intellectualis, vbique per suam essentiam & potentiam existens, sed in cęlesti palatio aperta præsentia apparens, tanquam terra & habitatio illorum ciuium. Ad quam suspirando propheta dicebat. Ps.26. Credo videre bona domini in terra viuentium. *Deus pater.*

Materia prima. Terra quandoquè dicitur materia prima. Gen.1.a. Exo.20.b.31.d. Hanc rigat fons de paradiso voluptatis, quia essentia profundit materiam. Gen.2.b.

Mundus sensibilis. Terra itidem pro mundo sensibili sumi potest, ad differentiam cæli, quando sumitur pro mundo intelligibili. Ge.1.a. Sumitur etiam pro mundo, quando terra omnis dicitur esse Domini. Exo.19.a. *Creatura.* Sumitur item terra pro creatura, quando Deus dicitur esse longior terra. Iob.11.b. qui creaturæ modum perennitate suæ æternitatis excedit. Et terra deserta, inuia & inaquosa dicitur mundus sine Christo & eius doctrina. Ps. 62. Terra etiam tribulationis & angustiæ, dicitur hic mundus. Isa.30.b.32.a. Ier.4.b. Eundem designat terra aquilonis. Zac.6.b.

Geor. Ven. Cant.1. tom.7 cap.22. Amb.2.de Abr.8. Gre.10.mor.10. Aug.s.Ps.62. Hie.s.Isa.30.& s.Zac.6.

Cœlestis patria. Terra, quam dat Dominus possidendam, est æterna fœlicitas. Genes.12.a.15.d.26.a.49.c. Exod.3.b.6.a.12.13.20.b.32.33. Ios.1.b. Hæc dicitur terra Dei, & terra viuentium. Ps.11.15.24.26.33.36.51.101.141. Ier.3.f.11.a. Isa.49.b.58.d. Hanc terram possident mites. Mat.5.a. Hæc est terra Chanaan, quam explorauerunt exploratores. Nume.13.b. Ipsa est terra fluens lacte & melle. Leu.20.d. Et terra Israel, in quam non ingrediuntur mali, est cælestis patria, in quam inducit Deus oues suas. Ezec.23.b.26.d.34.d. In hac terra iniquus non mittet radicem suam. Iob.15.c. In hac terra non parent filii stultorum, & ignobilium. Iob.30.b. Super hanc terram erit longæuus, qui honorant patrem & matrem. Exo.20.b. Ephe.6.a. Ps.71. In hac terra apparuerunt flores, hoc est, animæ iustorum, vbi etiam audita est vox turturis, hoc est, requies quam promittit Deus. Can.2.c. Hæc est terra sanctificata. Zach.2.d. Terra quoque Chanaan data in possessionem semini Abrahæ, est cælestis patria: de qua eiectus est Chanaan, id est, diabolus. Gen.17.a. Terra etiam habitabilis, vbi defecit man, hoc est, viaticum huius vitę, est terra viuentium. Exo.16.g.

Ori.s.Ps.36.ho.2.3.& s.Ios.ho.2.& s.Num.ho.3. Gre.Nyss.de beati. Hier. Dardan.& s.Isa.58.& s.Ezec.26.34.& s.Ephe.6. Tert.adue. Mar.3. Hil.s.Ps.51. Gre.12.mo.24.& 20.mor.11.& s. Cantic.2. Geor.Ven.Cant.1. tom.7.cap.25. Isyc.s.Leui.20.

Incarnatio Christi. Christus. Terra quandoque designare potest incarnationem Christi, vt quum proiectus est serpens in terram. Exo.4.a. Et sex diebus fecit Deus terram, quum in sexta ætate ordinauit Verbum suum incarnandum. Exo.20.b. Et terra adiuuans mulierem, est Christus adiuuans ecclesiam. Apocal.12 d. *Caro Christi.* Terra etiam, quam operati sunt Iudæi sine fructu, est caro Christi, quam crucifixerunt, & ipsi perierunt. Gen. 4.b. Et terra restituta Dauid, est corpus Christi resuscitatum. Ps.96. in titul. Terra quoque Hus, humanitatem Christi designare potest. Iob.1.a. Et terra data in manus impii, est corpus Christi traditum in manus Iudęorum, vel corpus iusti in manus persecutorum, vel diaboli. Iob.9.c. Altare quoque de terra Domino faciunt, qui in incarnationem mediatoris sperant. Et in altari de terra oblatum munus ponimus, si actus nostros dominicæ incarnationis fide solidamus. Exo.20.d. Et amici Iob sedent cum illo in terra. Iob.2.d. quando incarnationem Christi cum fidelibus confitentur. Et terra fluens lacte & melle, est caro & corpus Christi, à quo fluxit sanguis & aqua in lauacrum peccatorum, & lac & mel in verum cibum vitæ & spiritus.

Cyr.4.s.Ioan 51. Fulgen.ad Transimum.3. Glo.int.s. Exo.16. Rup.3.s.Gen.30.& s.Zachar.2. Aug.s. Apo.ho.10 & s.Ps.96. Hie.s.Iob.19. Greg.3.mor. 20.& 9.mor.21. Geor. Ven.Cant.1. tom.7.cap.25.

Virgo Maria. Terra benedicta dans fructum suum, est beata Virgo Maria generans Christum. Psa.66.84.103. Hæc est terra promissionis, quę protulit botrum Christū. Nu.13.c. Hęc est terra germinans Saluatorem. Isa.45.b. Et terra quam rigat fons paradisi. Gen.2.b. Et terra sitiens aut inuia, vnde ascendit virgultum, est beata Virgo Maria, quæ sitiebat ad Deum fontem viuum, & non fuit peruia serpenti. Isa.53.a.

Tert.adue.Iudæos. Arn.s.Ps.66. Aug.2.de gen.co Manic.21.& s. Psalm.64. Hie.s.Isa.53.

Ecclesia militās Terra dicitur ecclesia militans, quæ pascit verbo, & protegit vmbraculo: quæ aperuit os suum, & suscepit per confessionem sanguinem Christi. Genes.1.a.4.b. Et hæc est terra labii vnius. Genes.11.a. Ab hac terra erigitur scala, quam vidit Iacob in cælum. Genes.28.c. Hæc est terra sancta. Exod.3. b. Iob. 15.c.16. d.38.b. Psalm. 15. 23.36. 44. 71. 84. 92. 101. 134. In hac terra apparent flores. Cant.2.c. Hæc est terra Emanuel. Isa.8.b.42.a. Et terra, ad quam est veniendum, est ecclesia ex Gentibus. Gen.12.a.13.d. Ps.32.33.45.46.77.96.142. Prou.12.b. Isa.13.c.14.a.44.d.57.c.60.d. Mat.5.a. Terra etiam Aegypti interdum dicitur ecclesia: in qua crescit Ioseph, hoc est, Christus. Gen.41.g.47.b. Eandem dicitur terra Dei, super quam adducit Deus Gog. Eze.38.e. Hæc est terra fluēs lacte & melle. Exo.13.33.a. Ier.11.a. Dicitur terra desiderabilis. Malac.3.c. Terra quoque Beniamin, est ecclesia.1.Reg.9.a. Ier.17.d. Et terra Israel desolata, est ecclesia deficientibus bonis. Eze.25.a.27.d.33.a.e. Hæc est terra Sāctorum, à qua diuiduntur increduli Iudæorum, & quam derelinquunt hæretici, & peccātes. Psa.16. Isa.26.b.38.b.61.c.62.c. Ier.9.f.14.a. Ezec.26.d. Ioel.2.d.3.a. Hanc terram fundat Deus. Isa.51.c. In hac terra sit voluntas Dei. Mat.6.b. Et ecclesia est terra parturiens & pariens vna die. Is.66.c. Hæc est terra, quam nescit diabolus, in quam inducit Deus captiuos à dæmone liberatos. Eze.32.b. Et terra, à qua eiicit Deus, & ad quam reducit, est ecclesia Ier.16.c. Hæc est terra absque nube, quum caret sapientia & eloquentia mundana. Eze.38.c.43.a. Pro.2.d. Terra sacerdotum relicta libera à Ioseph. Gen.47.e. est terra ecclesiæ libera à censu diaboli. Terra, quam Deus appendit super nihili, est ecclesia, quam Deus fundauit in gentilitate. Iob.26.b. Et terræ clamans aduersus rectores sunt fideles neglecti ab ipsis doctoribus, præcipuè rudes & infimi ordinis, qui contra rectoris iniustitiam in murmurationis voces erumpūt. Iob.31.d. Hæc terra producit fœnum iumentis, quādo minores dant temporalia prædicatoribus. Ps.103. Et terra perflatur Austro, quum fideles ecclesię feruentibus charitatis studiis inardescunt. Iob.37.c.38.a.b.

Aug.serm.100. Rup.1.de operib. Spiritussancti 2. Beda s.Gen.2. Hie.s.Iob.38.& s. Isa.8.14.66.& s. Ezec 38.& s. Ier. 11.16.17. Basi.s Ps.33.44. Amb.2.de Abr.1. Gre.s.1. Reg.9.& 13.mor.11. Aug.2.ser. domi.in monte.& 12.contr. Faust.11. & s.Ps. 39. Beda s.Gen.1.& s. Exo.3. & s.Pro.2 Rup.4.s. Gen.6. & s.Ioel 2. Hie.s.Eze.32. Glo.ord.s.Gen.47. Gre.17.mor.11.& 22.mo.23.& 27. mo.24.& 29.mo.7. Aug.s.Ps.103. Basi. Exae.ho.11. & s.Ps.7.

Corpus humanum. Terra inanis & vacua, est corpus humanum priusquam doctrinæ acciperet formam, quæ & terra replenda dicitur. Ge.1.a. Hæc terra dedit fructum suū in Christo. Ps.60.66.79.138. Profert autē difficulter fructum. Quā etiam terrā inimici linguunt. Ge.3.c.4.9.a.12.a.47.b.e.

Hil.s.Ps.66.67. & s.Mat. Can.4 Am.de Noe.29.&

2.de pœnit.11. Ori.ſ.Gen.ho.1.& ſ.Num.ho. 22.26. & ſ.Ioſ.ho.1. Aug.2. de ſer.do. in monte. Phil.quis re.diu. hæres. Hie.ſ.Iſa.1.29. Bed.ſ.Gen.1. Aug.ſ.Pſ.36.87. Tert.de reſurrec. Phil.quod deteri. poti.inſi. & de mi. Abr. Iſyc.ſ.Leui.26. Euch.q.in Pſalm.

Exo.16.c.19.a.20.b.23.a.32.c.33.d.Pſ.4.7.8.36.45.59.67.71.101.103.109.112.135.140.142. Leu. 11.g.25.a.Iſa.14.a.18.c.23.b.30.e.65.c. Prou.12.b. Et terra cum germine ſuo,eſt caro cum concupiſcentiis, & producit beſtias, quando profert prauas concupiſcentias. Iob.22.d. Deute. 37.c.Mat.6.b.Hæc terra quieſcit à bellis tempore Ioſue, quando caro ſubditur ſpiritui poſt aduentum Chriſti.Ioſu.11.d.14.a.Et terra viuentium deſignat corpora viuentium Deo. Pſa. 26.51.Et terra aliena, eſt corpus captiuæ animæ per peccatum,ſeu caro rebellis ſpiritui.Gen. 15.c.Pſ.136.Et terra, quam poſſident mites,eſt corpus glorioſum.Mat.5.a.Iſa.1.e.Et terra gigantum deſignat corpora malorum. Iſa. 26.d. Terra traditur in manus impii, quum corpus permittitur perſecutoribus.Iob.9.c.Terra exultans, eſt caro Sanctorum. Et terra mota, eſt caro profanorum,& corpus terrenum. Pſ. 96. Et terra interdum dicitur ipſa caro cum deſideriis ſuis, & etiam opera carnis. Thren.2.d. Iob.28.a.Haba.3.b. Ipſa eſt terra dans fructum ſuum. Leui.26.a. Terra obliuionis eſt corpus peccatoris, qui Dei obliuiſcitur, & à Domino derelinquitur. Pſalm. 87. Deſignat etiam inferos, qui ſunt terra miſeriæ & tenebrarum. Iob. 10.b.

Opera carnis. Inferi.

Ori.ſ.Pſ.39.ho.1. & ſ.Leu.ho.16. & 1.Eze.ho.4.& ſ. Nu.ho.26.& ſ. Cant.ho.4. Hie.ſ.Iſa.1.26.& ſ.Agge. Amb.epi.12.& de Noe.24.& ſ.Pſ. 118.ſer.12. Gre.ſ.1.Reg.16.& 22.mo.23.& 18.mo. 26.& 31.mo.21. 22. Ric.de S.Vict.de 12.Patriar.38. Ori.ſ.Exo.ho.4. Amb.2 de Abr.6 Hier.ſ.Iſa.2. Gre.3.dialo.34.

Terra interdum eſt anima,quę non eſt iam arida,ſed terra,quando bonorum operum fructum producit.Ge.1.a.9.a.43.a.44.c.Iſa.1.b.55.c.Ier.10.b.Pſ.36.66.96.142.Mat.13.a.Et terra dans germen ſuum eſt homo vel anima bene operans.Le.26.a.Eze.14.c.Hanc terram fundat Deus, vt perman eat.Pſal.118.In terra habitat abſque pauore, qui habet tranquillitatem animæ.Nu.32.a. Deut.28.b.Iſa.26.d.Agge.1.c.Et terra Saulis, eſt cor boni diſcipuli : in quo fructificat ſemen prædicatoris.1.Reg.13.d.Quod ſemen cecidit in terram bonam, hoc eſt, in eos,qui in corde bono & optimo ſuſcipiunt verbum.Luc.8.a. Pſ.59.Et anima eſt terra deſiderabilis, quæ fit in deſertum.Zac.7.d. Et terra vbi apparent flores, eſt mens fortis,& firma lingua doctoris. Cant.2.c.Eccl'tæ 1.a.Iob.31.d.Terra ſuauiter viuentium, in qua non inuenitur ſapientia,eſt anima eorum, qui huius vitæ voluptatibus paſcuntur. Iob.28.b.38.d. Hanc terram fodit equus vngula, quum prædicator de audientium corde operum ſuorum exemplo terrenas cogitationes excutit,& quum quicquid in mẽte ſua terrenum verſari conſpicit, ſuperductæ pœnitentiæ duris percuſſionibus rumpit. Iob.39.c. Terra, quam inebriat Deus. Pſ.64. eſt mens firma & ſtabilis, quę non agitatur vt mare. Vel eſt ipſa ſtabilitas, quam poſſidendam promittit Chriſtus.Pſ.36.Inhabita terram,& paſceris in diuitiis eius. Hanc terram vidit Iſachár quod eſſet optima.Gene.49.c. Terra, in quam proiicitur virga Moſis,deſignat corda credentium.Exod.4.a.Et terra non capiens Abraham & Lot ſimul,eſt anima non potens ſimul habere virtutes & paſſiones. Geneſ.13. a. Agge. 1.c. Et terra repleta idolis, eſt anima plena hæreſibus & falſis opinionibus. Iſa.2.b.Terra verò Auſtralis,ſed arans, eſt anima cum feruore Spiritusſancti,ſed ſine lachrymis.Ioſu.15.d.Zac.6.a.Pſ.67.103.142.

Anima. Cor. Mens

Baſi.ſ.Pſ.32. Arn.ſ.Pſ.146. Amb.epiſ.44. Gre.ſ.1.Reg.6.& 10.mo.10.& ſ. Eze.ho.6. Ori.ſ.Rom.10. Hie.ſ.Iob.9.24.& ſ.Zac.8.& ſ.Pſ.113 & ſ.Iſa.1.14. Ric.de S.Vict.de vitio mutab. Aug.q.in Leu.67. & 1.ſer. do.in monte. Geor.Ven. Cant.2 tom.3.cap.15. Gre.15.mor.15. Cle.Ale.1.pæda.6.

Terra etiam dicitur ipſe homo.Gen.6.Pſa.18.32.65.76.89.146.Mat.13.a.Luc.8.a.quæ terra debet timere Dominum,& ſuper hanc terram effundunt nubes imbrem. Eccleſiaſtæ 11.b. Et ſimplices dicuntur terra,quando ſuſcepto verbo vt ſemine fructificant.1.Reg.6.Rom.10. d.Et interdum terra dicitur maſſa generis humani.Iob.11.b.24.b.Et terra,quam exaudit cælum,ſunt homines in eccleſia,qui doctrina irrigantur,& ipſa exaudit triticum bene operando.Hoſe.2.d.Zac.8.c.Super hanc terram apparuit rota,quando data eſt lex vetus.Eze.1.d.Et terra orientalis,ad quam abiit Iacob.Ge.29.a. ſunt qui vitiorum tenebras relinquẽtes, opera lucis quærebãt:ad quam Dominus noſter profectus eſt.Terra etiam ſunt ſimplices & minus perfecti,comparati perfectis,qui ſunt cælum.Pſal.13.Terra autem domini, vbi conterit Deus Aſſyrium,ſunt Sancti calcantes dæmones.Iſa.14.f.Et ſunt terra ſtabilis, quæ non agitatur ventis,vt mare.Et ſiluit terra Iuda dies paucos,quum iuſti quieſcunt à tentationibus.1. Mac.7.g.Terra autem μετωνυμικῶς pro ipſo homine ſæpe ſumitur,ſeu hominibus habitantibus in terra.Gen.3.d.Leu.18.d.Deu.32.a.Iſa.1.a.30.e.34.a.Iob.9.a.16.d.37.c.38.b. Ier.22.d. Eze.30.c.33.a.Eccl'tæ 11.b.Ioel.1.b.2.e. Mat.5.a.Terra quoque dicitur ipſa familia. Iob.31.d. Si aduerſum me terra clamat. Terra etiam interdum dicuntur hi, qui terrenis actibus occupati,eleemoſynarum & lachrymarum ope ad æternam vitam perueniunt, de quibus Pſa.49. Aduocauit cęlum deſurſum,& terram diſcernere populum ſuum,quia & hi deſurſum vocabuntur,qui plus cęleſtia quàm terrena quæſierunt.Et hæc terra conſurget cum cæleſtibus,vt teſtis aduerſus hypocritam. Iob. 20.d.In terra nimiis imbribus inundata ſemen abſtrahitur: propter humoris autem ſiccitatem deſiccatur:qui autem eſt viſcoſus ſuccus ſemen continet & producit.

Homo. Simplices. Iuſti. Familia.

Ori.ſ. Gen.ho.1.& ſ.Cant.hom.4.& ſ. Ier.ho.2.11.& 1. peri.3. Hil.ſ.Mat.Ca.10 Au.1.ſe.d.in monte & ſ.Pſ.84.& ſ. Apoc.ho.9. Hie.ſ.Ier.10.& ſ. Iſa.14.42.& ſ.Iob. 14.& 1.adu.Iou. Baſi.ſ.Pſalm. 48. Gre.ſ.1.Reg.14. & 6.mo.21.& 11.mo. 2.6.7.& 18.mo.16

Terra propria, à qua eſt egrediendum, dicitur homo terrenus & carnalis, & terrena ſapiens.Gen.1.a.3.c.12.a.41.g. Exod.33.a. Pſ.17.43.45.62.95.103.146.147. 1.Reg.14.d. Iob.1.12. 14.b.Ierem.8.f.10.b.15.51.f.Mat.5.b.10.d.24.c. Hæc terra eſt ſcabellum pedum Dei.Iſa.66.a. Et terra Nabuchodonoſor, aut Luciferi, ſunt mali & terreni. Iſaiæ 14.e. 60.a. Et terra quæ conſumitur alluuione, ſunt, qui pericula non ferentes ſe labefactari dimittunt. Iob.14.d. 16.d.20.d. Et ferrum de terra tollitur, quando è terrenis & infirmas actiones habentibus, fiunt fortes defenſores eccleſiæ. Filii quoque terræ dicuntur, terrena & non cæleſtia requirentes. Iob. 38.a. d. Hanc terram ſorbet equus, quum peccatores in ſuo corpore prædicator exhortando conuertit. Iob.39.c. Dicuntur etiam terrigenæ, qui terrena ſapiunt, & primum Adam terrenum ſequuntur. Pſalm. 48. Prouerb.6.b. De hac terra oritur veritas,

Homo terrenus. Sapientia carnis. Voluptates terrena.

Cogitationes terrenæ. quum peccator confitetur peccata sua. Ps. 84. In hanc terram proiectus est diabolus, ne habitet in iustis, sed in terrenis. Apoc. 12. c. Terra etiam calcanda est sapientia carnis. Isa. 42. a. Itē voluptates terrenæ. Ps. 58. Et terra Seon, sunt mundani, & omnia, quæ ad mundi voluptates pertinent. Nu. 21. 32. a. Is. 11. a. Et terra, qua implentur putei, designat sensus terrenos & carnales, & etiam cogitationes terrenas. Gen. 26. 34. c. *& 29. mo. 30. & 31 mo. 25. & 2. mor. 32 Beda s. Gen. 1. Arn. s. Ps. 58. Ori. s. Ge. ho. 13. & s. Num. ho. 12. 26.*

Veritas. Sacra scriptura. Lex. Terra, in qua laborandum, vt habeatur cibus, est veritas, quæ non facile inuenitur. Ge. 3. c. 4. b. Et terra, quam dat Dominus, & in qua inuenitur cadauer, est sacra scriptura. Deut. 21. a. Quæ etiam est terra fluens lacte & melle, quæ potest designare peculiariter epistolas Pauli. Exo. 13. 33. a. Et terra cuius medullam comedunt fideles, est litera legis continens medullam spiritalis intelligentiæ. Gen. 45. b. Et terra possidenda est sacra scriptura intelligenda. Is. 57. c. Eadem est terra Carmeli. Ier. 2. b. Hæc Iudæis est terra ænea, quia non ab eis intelligitur. Le. 19. e. 26. d. Et terra, quam dat Moses trans Iordanem, est lex in antiquis patribus. Terra vero quam dat Iosue citra Iordanem, est lex euangelica & beatitudo perfecta à Christo data. Iosu. 13. a. Et terra hostilis consumens Iudæos, est euangelium, eorum confundens errores. Le. 26. f. Alia terra seu lutum, qua linenda est domus leprosa, est doctrina vera tradita erranti. Leu. 14. e. Terra quoque promissionis: est via sapientiæ. Et terra Iuda, est doctrina veteris & noui testamenti. Isa. 19. c. Et terra, quam dat dominus possidendam, est doctrina & conuersatio euangelica. Leu. 23. b. Sicut terram comportat argentum hæreticus, quia de scriptura sacra vt ipsi aliquid sciant, ex appetitu terrenæ laudis laborant. Iob. 27. c. *Glo. int. s. Gen. 3. Rup. 1. s. Deut. 7. & prolo. in Apoc. Amb. ser. 68. Hie. s. Isa. 57. & s. Ier. 2. Isyc. s. Leu. 19. 26. Ori. s. Ios. ho. 13. Glo. int. s Leu. 14. Phil. de plan. Noe. Hie. s. Isa. 19. Isyc. s. Leui. 23. Gre. 28. mo. 8. Hie s. Hose. 1.* *Euangelium. Fœlicitas. Conuersatio euangelica.*

Terreni sensus literæ. Terra interdum significat terrenos sensus: & humilitatem literæ. Hose. 1. d. Sic erat terra in templo vsque ad fenestras. Eze. 41. c. *Lyra. s. Gen. 12.*

Religio. Monasterium. Terra ad quam est veniendum, dici potest religio ad quam venitur, relictis omnibus terrenis, ac etiam propria voluntate. Ge. 12. a. 13. d. Et terra Iacob, est monasterium. Gen. 30. d. Quod etiam dicitur terra, quæ non seminatur: quia caret deliciis. Iere. 2. a.

Sacrificia Iudæorum. Iudæa. Terra, à qua est egrediendum, Iudæorū sacrificia designare potest: quæ erant deserenda, vt ad terrā ecclesiæ veniretur. Ge. 12. a. Hæc est terra fructifera, versa in salsuginē. Ps. 106. Et terra Chanaan quandoque dicitur ipsa Iudæa. Gen. 17. b. 26. 42. 44. 45. 47. Isa. 1. b. 1. Cor. 15. f. Et terra, ad quam reducitur Iacob, erit Iudææ in fine mundi. Ge. 28. c. Et terra salsuginis, est Iudæa derelicta à Deo. Iob. 39. a. 1. Reg. 4. Et terra ruinæ ecclesiæ, erat Iudæa. Isa. 49. e. Facta est autem Iudęa terræ salsuginis post aduentum Christi. Ier. 17. a. Et terra commota de loco suo, est plebs Israelitica de Iudeæ finibus euulsa. Iob. 9. a. 37. b. Et terra Dauid illi restituta, est Iudæa ad fidem veniens, & etiam gentilitas. Ps. 96. in titulo. Et terra seu puluis Sion. Ps. 101. Hęc est terra Hebræorum, vnde furtim sublatus est Ioseph. Gen. 40. c. *Aug. s. Ps. 106. Hie. s. Isa. 1. 49. & s. Iob. 39. & s. Ier. 17. Gre. s. 1. Reg. 4. & 9. mo. 3. & 27. mor 22. Aug. s. Ps. 96. 101.*

Confessio fidei. Fides. Terra, quam dedit Deus patribus Iudæorum, est Iudæa, hoc est, confessio fidei. Ezech. 36. f. Hæc est terra, de qua oriebatur panis. Iob. 28. a. Et terra firmata super aquas, est fides firmior opinionibus. Ps. 135. *Hie. s. Eze. 36. Aug 2. de gen. ad li. 1. Gre. 18. mo. 19.*

Gentilitas. Terra Chanaan quandoque significat gentilitatem. Leu. 14. c. Et terra, super quam stillant stillicidia, est gentilitas, cui prædicatur. Ps. 64. 71. Hæc fundatur in Christo, quando suscipit fidem. Ps. 103. Et terra absque homine est gentilitas sine prophetis. Iob. 4. b. 38. c. ipsa erat terra deserta, & inuia ante fidei susceptionem. Isa. 41. e. De terra cognationis Abrahæ, accipitur vxor Isaac. Gen. 24. a. Hoc est, ex gentibus datis Christo in hæreditatem. Terra coram Abraham, est apertio populorum ad euangelij susceptionem. Gen. 20. d. Terra item, quam implet vinea, est gentilitas. Psa. 79. Terra Madian, ad quam venit Moses, typus est gentilitatis, ad quam venit Christus per prædicatores. Exod. 2. c. Terram omnem capiens Iesus, designauit ex omni gente venturos ad fidem. Iosu. 11. d. Terra etiam latissima relicta à Iosue, præfigurauit, multos conuertendos, præcipue ex gentibus post Christi passionem. Ios. 13. a. Terra, in quam cecidit Iob, est gētilitas ad quam inopinatò venit Christus. Iob. 1. d. Terra scissa est fluuiis, quando Iudæa manente arida, in gentilitate fluxerunt flumina aquæ viuæ, venientibus prædicatoribus tanquam fluuiis. Haba. 3. b. Zac. 11. b. *Arn. s. Ps. 103. Hie. s. Iob. 38. & s. Isa. 41. Glo. int. s. Gen. 24. Glo. ord. s. Gen. 20. & s. Ps. 79. Ori. s. Ios. ho. 16. Gre. 2. mor. 35. Lyra. s. Haba. 3.*

Contemplatio. Terra visionis, est contemplatio, aut contemplationis status. Gen. 22. a. Et terra patrum, est contemplatio spiritualium, & sacer sermo. Gen. 31. a. 48. *Phil. de mig. Abr.*

Angelus custos terræ. Cum dicitur terra lugere, intelligi potest de angelo præposito terræ, iuxta Origenem. Quod sane intelligendum est. Ier. 12. a. *Ori. s. Ier. ho. 8.*

Vita præsens. Terra viuentium interdum dicitur vita præsens: vnde abscissus dicitur esse Christus. Isa. 53. c. Inde Iudęi delere volebant nomē Christi. Ier. 11. d. Dicitur etiam terra salsuginis. Iob. 39. a. quia Sancti viri quandiu in huius vitæ tabernaculis degunt, ad supernam patriam desiderii sui quotidianis æstibus accenduntur. Et terra Sabaa, id est captiuæ, est peregrinatio vitæ præsentis. 1. Reg. 13. d. *Gre. 30. mo. 25. & s. 1. Reg. 13.*

Virtus. Terra, quam perambulauit Abraham, dici potest virtus, in qua exercentur boni in hac vita. Gen. 13. d. *Amb. 2. de Abr. 7.*

Sensus. Terra quandoque significat ipsos sensus, quia constitutionem corpori similem, & ferme terrenam sensus sortitus est. Item ideam ipsius sensus. Ornant autem sensum corporea & sensibilia. Gen. 1. a. Ab hac terra sensuum educit Deus oues suas. Ezec. 34. d. *Phil. 1. allego.*

Actio terrena. Terra quandoque dicitur actio terrena. Iob. 8. d. vt rursum de terra alii germinentur. Quādoque verò infirmitas actionis. Et dat Deus ad se conuersis pro terra silicem, quia pro infirma actione fortitudinem tribuit robusti operis. *Gre. 16. mo. 9.*

Hie.s.Ier.5. Ori.s.Exo.ho 6.& s.Ier.ho.4. — *Terra extra ecclesiam. Conuersatio terrena.*

Terra non propria, dici potest terra extra ecclesiam: vt terra propria sit ipsa ecclesia. Gen. 15.c.Exo.2.c.18.a. Ier.5.d.Et terra deuorans malos, est vita & conuersatio terrena. Exo.15.b. In terra scribi, est in pœnam peccati ad terrena condemnari.Ier.17.b.

Gre.3.mor.19. — *Humana vilitas.*

Terra quandoque designat humanam vilitatem,& inutilitatem.Ge.19.c.38.b.Ps.145. Ponitur autem sæpe terra pro re vili, vt quum argentum comparatur humo.Zac.9.a.Et confident in terra amici Iob, quando hæretici aliquid de imagine humilitatis & vilitatis ostendũt: vt dum humilia exibent, persuadeant superba, quæ docent.

Aug.2 de gen cont. Man.28. Ori.1. periar.3.& s.Eze.ho.7.11. Amb.1.de Abra.2 &.2. de Abr.1. Hil.s.Mat.Can. 15. Clima.grad.7. Hie.s. Isa.23.& s. Iere.3.& s.Zac.2. Gre.14.mo.9.& s. Ezec.ho.11. Basi.s.Ps.48. Hila.s.Ps.68. — *Peccatum. Operatio terrena. Res terrenæ.*

Terra, quam comedit serpens, designat peccata: & curiositatem.Ge.3.c.Item possessiones: & res terrenæ, & cogitationes terrenæ,& conuersatio corporis sunt terra, à qua est egrediédum. Gen.12.a.26.a. Exo.1.c.15.b.20.a. Isa.42.a. Et terra Chanaan quandoque designat ipsa vitia.Exo.13.a.34.b.Eze.16.a.17.a.Et terra aliena, est status peccati. Ps.136.Mat.15.d. Et terra Citiorum, est frigiditas peccatorum.Isa.23.a.Et terra aquilonis, est status peccati, aut idololatriæ, & etiam terra captiuitatis.Ier.3.f.16.c.Zac.2.b.Et terra, in qua sedet filia Babylon, est operatio terrena.Isa.47.a. Et terra est vsque ad fenestras, quando occupationes terrenæ tenent prelatos ecclesiæ.Eze.41.c.Terra Sichen est in potestate, quando quis habet libertatem peccandi.Gen.34.b.In hac terra vocant nomina sua stulti.Psal.48. Significat etiam terra ipsa terrestria, seu bona terrena. Psalm. 68. Iob.15.b. Quibus solis data est terra. Eadem designat terra Edom, per quam transeundum est filiis Israel non tamen in ea immorandum.Nu.20.c.

Phil.quod Deus sit immutabi. Gre.9.mo.45. — *Infernus.*

Terra, quæ conuertitur in picem & sulphur, est infernus, qui & terra vltima dicitur. Isa. 34.b.Ezec.32.d.In hanc terram proiiciuntur mali, quam ignorant, quæ & terra tenebrosa,& operta mortis caligine dicitur.Iob.10.d.Ier.16.c.Hæc enim terra in qua habitamus, est terra miseriæ, sed non tenebrarum: quia multa hic corruptionis mala patimur: sed tamen adhuc in ea per conuersionis gratiam ad lucem redimus. Illa verò simul miseriæ & tenebrarum est: quia quisquis ad toleranda eius mala descenderit, nequaquam vlterius ad lucem redit. Dicitur etiam terra Aquilonis.Ier.3.c.Venient simul de terra Aquilonis.

Glo.ord.s.Ier.31. — *Limbus. Mors.*

Terra inimici, vnde reuertuntur innocentes, limbum significare potest: vel mortem.Ier.31. c.Dicitur terra inimici, hoc est, diaboli, vel Herodis.

Hie.s. Isa.8.9.18. & s.Ier.17. Ori.s. Ier.ho.3 & s.Eze. ho.1. Hie.s.Isa.23. — *Hæretici. Concilsabula hereticorum & philosophorum. Prosperitas mundi.*

Terra interdum dicuntur hæretici,& decepti ab eis.Isa.9.d.18.a.Et terra procul, sunt conciliabula hæreticorum & Philosophorum, quæ etiam dicitur terra salsuginis. Isa.8.b.Ier.17. a. De terra autem audiri dicitur vox Iudæorum & hæreticorum quasi pythonis. Isa.29.a. Mich.5.b. Terra etiam Chaldæorum designat eos, qui sunt superstitionibus & auguriis deditі.Ier.50.a. Eze.1.a. Designat etiam prosperitatem huius mundi, & abundantiam.Isa.23.c.

Glo.ord s.Exo.13. — *Tentationes.*

Terra Philistiim quandoque designat tentationes dęmonum: vnde non deduxit Dominus populum Israel recenter egressum de Aegypto per terram Philistiim.Exo.13.d.Eadem dicitur terra hostilis.Leu.26.e.

Gre.s.1.Reg.3.

In terram cadere dicitur verbum, quando contemptibilis est vita prædicatorum. Sic non cadebat in terram verbum Samuelis.1.Reg.3.d.

Gre.s.1.Reg.14.

Terra turbata, subditorum humilitatem designare potest.1.Reg.14.d.

Hil.s.Mat.Can. 27.

In terram abscondere pecuniam, est gloriam nouæ prædicationis obtrectatione corporeæ passionis occulere.Sic infodit seruus malus pecuniam in terra. Mat.25.e.

Glo.int.s.Isa.36.

Terram similem promittebat Rapsaces Iudęis, quam non poterat dare. Isaiæ 36. qua ratione diabolum significat, qui dixit primis parentibus. Eritis sicut Dij: quod ipse præstare non poterat.

Beda s.Pro.30. — *Auarus.*

Terra, quæ non satiatur aqua, dicitur auarus, qui non satiatur diuitiis.Pro.30.c.

Gre.13.mor.7. — *Antichristus.*

Terra, quæ est cymbalum alarum, erit Antichristus.Isa.18.a.

Aug.s.Ps.48. — *Insistens terrenis.*

Terrigena, hoc est, filius terræ, dicitur quicunque terrenis rebus insistit & qui terrenas hæreditates requirit,& hic pertinet ad Adam. Ps.48.

Terra Gessen.Gen.45.c.46.47.vide Gessen.

Terræmotus.

Pli.2.nat.hist.84.

Terræmotus dicitur, quum terra, incluso spiritu, ac exitum quærente, contremiscit, magno sæpe habitantium damno ac terrore.

Ori.s.Mat.ho.35. Aug.s.Apo. ho.6. — *Conuersio infidelium. Desertio rerum terrenarum.*

Terræmotus in passione Christi, designauit perturbationem & mutationem hominum ad Christi fidem venientium, Mat.27.f. Designat etiam motus seu mutationes terrenarum rerum: scilicet vt eas deseramus,& ipsam prædicationem ab eis nos auertentem Apoc.8.b.

Amb.s.Luc.24. — *Eleuatio fidelium. Depressio infidelium.*

Terræmotus in resurrectione, designauit eleuationem fidelium futuram,& depressionem ac metum infidelium.Mat.28.a.

Hie.s.Zac.14. Rup.s.Amos 1. — *Futurũ iudiciũ. Passio Christi.*

Terræmotus in diebus Oziæ, futurum iudicium præfigurauit.Zac.14.a.Designauit etiam terręmotum factum in passione Christi.Amos 1.a.

Ori.s. Mat.ho.25. Amb.s.Luc.21. Hie.s.Mat.28. — *Perturbatio hominum. Tentationes.*

Terræmotus quandoque significat perturbationem hominum, propter contrarias opiniones,& etiam tentationes. Et terræ motus per loca fiet, quando multi separabuntur à fide. Mat.24.a.Luc.21.c.

Aug.s.Apo.ho.5 Rup.4.s.Apoc. Aretas s. Apoc.16. — *Persecutio ecclesiæ. Euersio Hierusalem. Mutatio mũdi.*

Terræmotus magnus nouissimam persecutionem ecclesiæ, iuxta finem mundi designare potest, & secundum quod est terræmotus in apertione sexti sigilli, designat perturbationem factam in vltima euersione Hierusalem. Apoc.6.c. 11.c. Vel designat translationem rerum à corruptibilitate in incorruptibilitatem. Apoc.16.a.

Terrere.

Terrere, Terror, Exterrere, Conterrere, Consternare, Terribilis.

TErrere, est timorem alicui incutere. Terribile autem est, quod est formidabile.

Hila. s. Ps. 65. Hie. s. Ps. 65. Aug. s. Ps. 65.

Terribilis dicitur Deus, secundum quod operatur mirabilia, quibus homines terrentur. Exo. 15. b. Et dicitur terribilis in consiliis super filios hominum. Ps. 65. quia per eos facit mirabilia: & etiam propter iudicia, quæ exercet erga homines: vt quantum ad reprobationem Iudæorum, & electionem gentium.

Gre. s. 1. Reg. 7. Rup. s. Iudi.

Terror Domini dicitur inuadere ciuitates. Genes. 35. a. quando non permittit quempiam tentari supra id quod potest. Et exterret dominus Philistiim, quum infundit fidelibus gratiã, & bona desideria, quibus terrentur dæmones. 1. Reg. 7. c. Sic terruit Dominus Sisaram per Barach, hoc est, dæmones per Apostolos. Iudi. 4. c.

Sententia iudicii. Iudicium vniuersale. Meditatio iudicii. — *Gre. 7. mor. 3 & 8. mor. 17.*

Terror brachij Dei, est sententia condemnationis, quam proferet Dominus in iudicio. Is. 30. g. Et terribilia Dei significant ipsum iudicium. Ps. 144. Et dies Domini terribilis, est ipse dies iudicij. Ioel 2. c. Terrores quoque domini conturbantes, sunt cogitationes diuini iudicij, & mortis æternæ. Ps. 87. Et hi terrores militant contra nos. Iob. 6. a. Terret autem Deus per somnium, hoc est, per imaginationes vltimi districtique iudicii. Iob. 7. b. 25. a. 37. a.

Dæmones. — *Hie. s. Iob. 6.*

Terrores domini dicuntur aliquando dæmones. Iob. 6. a. Et terror equi, dicitur gloria narium eius. Iob 39. c. Et terrentes Hierusalem sunt dæmones terrentes animam. Thre. 2. g.

Maiestas Christi. Opera redemptionis. — *Gre. 32. mo. 17. Hil. s. Ps. 65. 138. Hie. s. Isa. 10. & s. Ps. 65.*

Terribilis mons, maiestatem Christi designare potest. Exo. 19. c. Non terruit autem Iob, hoc est, Christum despectio propinquorum. Iob. 31. d. quia ab ipsis Iudæis, vt nos ab æternis suppliciis liberaret, palmas in facie æquanimiter accepit, quibus tamen post resurrectionem terribilis factus est. Terribiliter autem magnificatus est Christus, quando mortuus est cum tot signis & portentis. Ps. 138. Terribilia quoque Dei, & terribilia opera Dei, mortem Christi, & opera redemptionis significare possunt, quæ terrent contemplantes ea. Exod. 34. Ps. 65. 144. Vnde & terror dicitur esse tempore passionis Christi. Isa. 10. f.

Prædicator terrens audientes. — *Gre. 31. mo. 21. 28.*

Terror filiorum Noe dicitur esse super animalia terræ. Gen. 9. a. quando prædicatores terrent gentes irrationabiles. Et dicitur terror gloria narium equi, hoc est, iusti prædicatoris. Iob. 39. a. quia gloriatur de aduentu iusti iudicis, quem præiudicat: de cuius aduentu iniquus terretur. Dicitur etiam de quolibet fidele inter spem & timorem incedente.

Timor peccatoris ex meditatione iudicii. — *Gre. 27. mor. 13.*

In terrore dicitur audiri vox Dei. Iob. 37. a. quia peccator quisque dum sola, quæ terrena sunt, cogitat, dum cor oppressum infimis cogitationibus gestat, si repente diuinæ gratię aspiratione tangitur, hoc ante omnia intelligit, quòd cuncta quę agit, districta ęterni iudicis animaduersione puniantur.

Gre. 34. mo. 4.

Territi dicuntur Angeli lapsu Luciferi. Iob. 41. c. quia videntes eius lapsum, cauerunt sibi, ne conditorem suum superbè despicerent.

Gre. 5. mo. 22. Ric. de S. Vict. de somnio. Nabuc. 2.

Territa ossa in visione aut contemplatione Dei. Iob. 4. c. designant, quod sæpe homines ea quę agunt, alicuius momenti esse putant, quia districtionis intimæ quàm sit subtile iudicium ignorant: sed quum per contemplationem rapti superna conspiciunt, ab ipsa quodammodo præsumptionis suæ securitate liquescunt. Sic perterritus fuit Pharao, viso somnio. Gen. 41. a. Ita etiam perterritus fuit spiritus Nabucodonosor. Dan. 2. a.

Terribilis ecclesia dæmonibus, & etiam Virgo Maria. — *Gre. s. Cant. 6. Rup. s. Cant. 6.*

Terribilis vt castrorum acies ordinata, est ecclesia, quando fideles sunt in pace & charitate vniti, in quam non valent dæmones irrumpere. Cant. 6. a. Sic beata Virgo Maria est terribilis dæmonibus.

Mundus. — *Phil. de somni.*

Terribilis locus dicitur esse mundus. Gen. 28. d. quando quis videlicet per ipsum, magnitudinem Dei creatoris considerat.

Incredulitas Iudæorum. — *Amb. de Ioseph. 4. Hie. s. Isa. 33. Isyc. s. Leu. 26.*

Terror fratrum Ioseph, timentium ipsum Ioseph, designat ipsos Iudæos timentes credere in Christum, nec veniam sperantes. Gen. 43. d. 45. a. Et perterriti filii Israel, pusillanimitatem Iudæorum, vt crederent in Christum designare possunt. Exo. 20. c. Et conterriti peccatores in Sion sunt Iudęi in destructione Hierusalem. Is. 33. b. Ad eosdem refertur cõsternatio Esau, Gen. 27. f. Terret autem Iudæos sonitus folii volantis, quando terrentur prædicatione legis per fideles facta. Leu. 26. c.

Securitas seruorum Dei. — *Ori. s. Leu. ho. 16. Hie. s. Isa. 17.*

Non est, qui exterreat, quando datur fidelibus virtus aduersus dæmones, per quod etiam significatur securitas seruorum Dei. Leu. 26. a. Isa. 17. a. Ephe. 3. c.

Gre. 12. mo. 19.

Terroris sonitus dicitur esse in auribus iniqui & impii. Iob. 15. b. 18. c. quia aut molitur mala quæ inferat, aut metuit, ne hæc sibi ab aliis inferantur, & quicquid contra proximos cogitat, hoc contra se excogitari à proximis formidat.

Nequitia diaboli. — *Gre. 13. mor. 6.*

Terribilibus oculis intuetur hostis. Iob. 16. b. quando diabolus prauorum consiliis non cessat mala exquirere, quibus bonorum vitam semper deterius affligat.

Regnum Romanorum. — *Hie. s. Dan. 7.*

Terribilis bestia. Dan. 7. b. regnum Romanorum significat.

Testa.

Caro Christi & mors, & corruptio eius. — *Arn. s. Ps. 21. Aug. epist. 120. Ori. s. Iob. lib. 2. Gre. 3. mor. 14.*

Testa, est frustum vasis fictilis, & cuiusque lateris, seu rei ex luto cocto factæ.

Testa arefacta censetur melior quàm nondum cocta, vnde virtus Christi comparatur testę arefactæ, quia aruit igne tribulationis. Ps. 21. Et testa, qua Iob saniem radebat, carnem Christi, & mortem eius ac crucem designare potest, quibus ipse peccatorum nostrorum saniem rasit, atque deleuit. Iob. 2. c.

Gre.3.mor.22. Testa etiam, qua Iob saniem radebat, designare potest vigorem districtionis, quo fluxus illicitæ cogitationis, nosmetipsos aspere diiudicando mundamus. Vel designat fragilitatem mortalitatis, cuius cursum cùm pensamus, putredinem miseræ delectationis abstergimus. *Vigor disciplinæ. Fragilitas mortalitatis.*

Hie.s.Isa.45. Testa de Samiis terræ. Isa.45.b. hominem designat. Et dicitur similis aliis, quia ex eadem massa omnes. Et testea vasa, sunt peccatores & fragiles. Thren.4.a. *Homo. Peccator.*

Hie.s.Dan.2. Ric de S.Vict.de somn.Nabuc.23.25.26. Testa in digitis statuæ mixta ferro. Dan.2.e. designabat seditiones futuras in regno Romanorum, & etiam fragilitatem impatientiæ. Testeis enim plantis innititur, qui terrenorum amori immoderatius incumbens, ad impatiētiam effrænatur. Designat etiam dissolutionem. Pes enim necessitatem, testa voluptatem. Pes testeus, quum quis voluptatibus effrænatur. *Seditiones Romanorum. Impatientia. Dissolutio voluptatum.*

Hie.s.Isa.30. Testa lagenæ, prauum dogma hæreticorum designare potest. Isa.30.c. *Dogma hæreticum.*

Testari, Testamentum.

Aug.s.Ps.82. Testari dicitur, qui testamentum facit. Testamentum autem est voluntatis nostræ iustæ sententia, de eo quod post mortem fieri voluerimus. Dictum est autem, quòd sit voluntatis nostræ quasi testimonium. In scripturis autem non solùm illud dicitur testamentum, quod non valet, nisi testatoribus mortuis, sed omne placitum & pactum, testamentum vocatur, vt Ps.82.a. Simul aduersum te testamentum disposuerunt tabernacula Idumæorũ, & Ismaelitæ.

Lactā.li.4.cap.20 Amb.de Noe 11. & 1.de Cain.7. Arn.s.Ps.77. Hila.s.Ps.54. Hie.s.Ier.31.& s.Zac.9. Geor.Ven.Cant.2.tom.5.cap.13.16.17 Euch.for.spirit.10 Aug.s.Ps.49. Testamentum Dei, dicitur confirmatio voluntatis diuinæ. Et testamentum Dei dicitur esse in Christo, quia per Christum testificata est nobis & manifestata diuina voluntas, & per ipsum confirmatum est pactum Dei cum hominibus, & testamentum vetus, & pactum vetus, fuit lex vetus, quod pactum irritum factum dicitur. Ier.31.f. Et factum est testamentum nouum, quod morte Christi confirmatum est & apertum. Gen.6.d. Ps.54.73.77.88.131. Zac.9.c. Mat.26.b. Ioan.3. Rom.8. Galat.4.c. 1.Cor.11. Ephes.2. Testamentum autem dicitur, quo defertur bonorum hæreditas. Meritò ergo & hoc testamentum dicitur, & diuinum, quia ea quæ verè bona sunt, attestatione mandatorum cælestium conferuntur. Et testamentum dicitur quoniam sanguine dedicatum est, vetus quidem typo, nouum autem veritate. Ponitur & testamentum Dei. Ps.49. vbi significat promissa Dei. *Confirmatio & manifestatio diuinæ voluntatis. Promissa Dei.*

Testamenti angelus dicitur Christus. Malac.3.a. *Christus.*

Testamentum aliquando dicitur mandatum. Eccl'i 10.c. Sta in testamento tuo.

Testamentum sanctuarii dicitur Hierusalem. Dan.11.e.

Ori.s.Eze.ho.7. Testamenta multiplicata in terra Chanaan. Ezec.16. designant diuersa pacta inita cum dæmonibus, vero Deo relicto. *Pacta cum dæmonibus.*

Testis, Testimonium, Testificari, Attestari, Contestari.

Testis est, qui testimonium dicit, & qui assertor est. Testimonia autem sunt testium dicta ad alicuius rei probationem, & ipsa attestatio. Est etiam testimonium condemnatio. Mat.10.b. In testimonium illis. Fama. 1.Tim.3.b. Oportet illum testimonium habere bonum. Promissio. Ps.18. Testimonium Domini fidele. Attestari autē, est testimonium adducere, seu confirmare. Contestari verò, est testem facere, seu testem inuocare, vel testificando certificare. Testis etiam pro testimonio sumitur, & è diuerso. Gene.31.f. Quem vocauit Laban, tumulus testis.

Gre.13.mor.12.13. Aug.q.in Iosu.30. Testis Christi de cælo, est Deus pater. Iob.16.d. De quo ipse Christus. Ioan.5.e. Et qui misit me Pater, ipse testimonium perhibebit de me. Ipse quoque Christus est testis fidelium, & testis in cælo, eorum videlicet, qui actibus suis omnipotenti Deo placere festinant. Ps.88. Ipse est datus à Patre in testem. Isa.55.b. Et ipse est lapis positus in testimonium. Iosu.24.d. Et ipse erit testis velox, etiam peccatis occultis. Malac.3.b. *Deus pater. Christus.*

Hie.s.Ier.32.& s.Hose.11. Gre.9.mor.43.& 13.mor.13. Testes Dei dicuntur Apostoli, prædicatores & demum fideles. Isa.43.b. Et filii Israel testes Dei fuerunt in deserto. Isa.44.b. Et testes emptionis agri, quem emit Ieremias, sunt Martyres in ecclesia. Ier.32.g. Et testis dicitur Iudas, significans fideles ecclesiæ. Hos.11.b. Demum testes Dei sunt, qui per exercitium sancti operis testantur, quæ electos sequutura sunt præmia veritatis. Iob.10.c. Deus quoque in cælo dicitur testis fidelium. Iob.16.d. Testimonium Israel est eorum qui non superbiunt, sed Deo tribuunt quod suum est, & etiam sibi & proximo. Psalm.121. *Apostoli. Prædicatores. Fideles. Martyres. Deus.*

Aug.s.Ps.121.

Aug.epist.109.& s.Ps.88. Gre.13.mor.13. Testis fidelis in cælo est Luna. Ps.88. & designat ecclesiam, quæ parit nuntios fideles. Vel ipse Christus est testis fidelis. Vel testis fidelis erit caro nostra resuscitata, nempe aduersus eos qui negant resurrectionem. *Ecclesia. Caro resuscitata.*

Hie.s.Isa.8. Testes fideles, quos sibi adhibuit Isaias, designant sacerdotes & Prophetas, qui adhibiti sunt ad mysterium incarnationis explicandum. Isa.8.a. *Sacerdotes & Prophetæ.*

Hil.s.Mat.Can.18. Aug.s.Apoc.ho.8. Rup.6.s.Apoc. Lyra.s.Exo.21. Testes adhibendi ad correctionem peccantis, sunt lex & Prophetæ, & Ioannes Baptista. Mat.18.b. Et in testimonium erit scriptura, ad confundendos incredulos. Is.30.b. Testes etiā duo Dei. Apoc.11.a. sunt duo testamenta. Vel duo, sicut Elias & Enoch: quidam vt Enoch in pace docentes, quidam vt Elias persecutionem patientes, etiam vsque ad mortem. Contestari dominum bouis, est fraternè peccantem admonere. Exo.21.c. *Lex & Prophetæ. Sacra scriptura. Correctio fraterna.*

Glo.ord.s.Leu.5. Testis iurantis falsum, conscius videlicet iuratæ rei, tenetur non tacere indicando his, qui possunt iuranti prodesse, monendo vel orando. Leu.5.a.

Glo.ord.s.Isa.44. Beda s.Prou.12. Testes idolorum, quòd non videant nec audiant, sunt hæresiarchæ, qui suos cognoscunt errores, & tamen eos pertinaciter defendere conantur. Isa.44.b. Testis etiam repentinus. Prou.12.c. *Hæresiarchæ.*

Pro.12.c.est doctor hæreticorum, qui ab eorum dictis aberrans, dum ea, quæ rectè non sentit, repentè pronuntiare cupit, mendacium potius quàm veritatis loquutionem cogitatione sua componit.

Iudæi. Testes iniqui dicuntur Iudæi contra Christum. Ps.34. quia falsa testimonia aduersus eum dixerunt. Hos designarunt testes aduersus Naboth. 3. Reg.21.c. *Hie.s.Ps.34.*

Dona Spiritussancti. Testimonium aliquando dicitur memoriale, vt testimonium septem agnarum. Gen. 21.d. 31.g.& designat fiduciam donorum Spiritussancti. *Glo.int.s.Gen.21*

Testimonij arca, dicebatur arca fœderis. Exod.25.b.26.27.30.35.40. Et testificatio in arca, erant tabulæ, & vrna, manna, & virga, quæ designabant confitendam esse nobis in Christo veritatem carnis & animæ & verbi. *Glo.ord.s.Exo.*

Lex. Doctrina sacræ scripturæ. Miracula. Euangelium. Testimonij tabulæ dicebantur propter legem: & ipsa lex est testimonium fœderis inter Deum & homines. Exo.31.32.34. Is.18.e. Sic etiam dicebatur tabernaculum testimonij. Exo. 40. Leuitic.1.12.14. b.15.b. Et testimonia multa sunt in sacra scriptura, sed quæ sunt Dei, sunt scrutanda. Psal. 118.131. Et testimonia credibilia, sunt miracula doctrinam Dei confirmantia. Ps.92. Testificatio etiam, quam dat Deus, dicitur ipsa lex. Exod. 25. Lex autem dicitur testimonium, quantum aliquid probat, quia per illam conuincuntur peccatores puniendi. Ps.77. Testimonium etiam in arca, est Euangelium præbens testimonium Christo. Leuitic. 16. b. Timoth.2.b. *Arn.s.Ps.92.131 Aug.s.Ps.77. Isyc.s.Leu.16.*

Testimonia dicuntur quandoque testes nostrorum operum. Ps.118. Et testimonium Israel, sunt fideles. Ps.121. *Amb.s.Ps.118. serm.1.*

Admonitio Dei. Contestari dicitur Deus, cùm apertè admonet, & comminatur. Ier. 11. b. Sic cõtestatus est Moses populo. Exo.19.d. *Glo.int.s.Exo.19.*

Testificatus est Dominus inter virum & vxorem. Malac.2. quia ipse est testis in matrimonio, & quia masculum & fœminam fecit eos. *Hie.s.Mal.2.*

Certitudo diuinæ promissionis. Contestans angelus Iesum. Zac.3.b. indicauit certitudinem diuinæ promissionis. *Gre.13.mo.5.*

Testimonium dicunt contra ecclesiam rugæ eius, quando ipsi eam insequendo increpant, qui nunc in eius corpore positi, duplicitatis suæ in se malitiam non emendant. Iob 16.b.

Testiculus.

Testiculi, seu testes, sunt in animalibus velut vasa seminis ad generandum.

Amissio virilitatis & virtutis. Testiculi contriti, aut contusi. Leu.22.d. designant virilitatem per tentationes, & tribulationes ablatam, aut imminutam. Abscissis autem testiculis est, qui sponte omnem virtutem amittit. *Isyc.s.Leu.22.*

Voluptates carnis. Suggestiones prauæ. Prædicatores diaboli. Testiculi Behemoth. Iob 40.c. voluptates carnis significare possunt, & etiam suggestiones prauas, quibus in mẽtis corruptione feruescit, atque in constuprata anima iniqui operis prolem gignit. Tot etiam testes habet Behemoth, quot iniquitatis suæ prædicatores possidet, qui prauis persuasionibus corda hominum virulenta erroris sui semina fundendo corrumpunt. *Gre.32.mor.15.18.*

Texere, Contexere, Intexere, Textile, Textura.

TExere, est propriè telam struere, seu conficere: & secundùm opera, quæ quis facit, in bonum & malum texere sumitur. Textile autem opus est, quod fit texendo.

Dans Deus vitam. Texere dicitur Deus, quando dat vitam, qui etiam telam vitæ præcidit. Isa. 38. c. Iob 7.b. *Lyr.s.Is.38.*

Sapientia Christi. Contexta tunica Christi, diuinam sapientiam in Christo designat. Ioan.19. d. *Amb.ser.3.*

Connexio virtutum. Textura superhumeralis virtutum colligationem exprimit. Exo.28. b. Eodem refertur velum pulchra varietate contextum. Exo.26.f. *Glo.or.s.Exo.28.*

Concordia operum cum cognitione & fide. Textura rationalis, similis texturæ superhumeralis. Exo.28. c. designat conuenientiã operum cum cogitatione. Textile quoque opus dicitur, quando fidei facta concordãt. Ad quod refertur etiam textilis ora capitij. Exod.28.c.39.d. *Glo.or.s.Eze.27. Amb.2.de fide. pro.*

Dona Dei. Texta byssus in velum nauis Tyri. Eze.27.b. dona Dei significat, de quibus dicitur: Quid habes, quod non accepisti? *Glo.ord.s.Eze.27*

Incitatio voluptatis. Blanda verba hæreticorum. Opera inania. Intexens lectum funibus meretrix. Pro.7.c. est dans gustum voluptatis. Vel sunt hæretici, qui blandis verbis, quasi molli lecto excipiunt simplices, quos funibus peccatorum ligant. Texunt etiam subtilia hæretici, fabricantes rationes dialecticas. Isa.19.b. Dicuntur etiam Iudæi & hæretici texere telas araneę. Is.59.a. qum docent falsa. Et peccatores texunt telam araneæ, quia ipsorum opera sunt inania, & quia pro huius mundi concupiscentiis, seu voluptate temporalia quælibet operantur. *Amb.de Cain.4. Bed.s.prou.7. Hie.s.Is.9. Ori.s.Ps.36.ho.2. Gre.15.mor.8.*

Seruire Deo, & Mammonæ. Contextum vestimentum ex lino & lana. Leuit.19.d. Deut.22. b. designat mattrimonium fidelis cum infideli: aut quum quis vult simul seruire Deo & Mammonę, aut seruare Legem & Euangelium. *Hie.ad Gerontiã. Isyc.s.Leui.19.*

Thabor.

Thabor, id est, electio, siue puritas, aut veniens lumen, vel veniat lux: mons est Galilææ in medio campi magni, quem Esdrelon vocant, haud longè à Nazareth contra Ortum, in confinio Zabulon, Isachar, & Nephthalim, arduus quidem & miræ rotunditatis, atque ea parte, qua Aquilonem respicit, inaccessus, sublimitas ex omni parte finitur æqualiter, triginta sta-

diorum: vertex est campestris viginti stadiorum, planus ac variis arborum generibus consitus. In eo Christus transfiguratus creditur. Est etiam Thabor ciuitas in tribu Zabulon, data Leuitis cum suburbanis eius. 1. Par. 6. g. De monte autem fit mentio. Iosu. 19. b. Ps. 88. Ier. 46. c. Hos. 5. a. Iud. 4. b. designare potest vetus testamentum, in quo optabatur, aut prophetabatur ventura lux Christi. Designat etiam ipsum Christum, qui est Oriens, qui visitauit nos ex alto. Est & locus quidam dictus quercus Thabor, vbi occurrerunt Sauli tres viri, ascendentes in Bethel. 1. Reg. 10. a.

Hier. s. Ps. 88. Rup. s. Iud. 6. — *Vetus testamentum. Christus.*

Thadal.

Thadal, id est, sciens iugum, vel continens iugum, seu scientia eleuationis, vel ascensionis, Rex Gentium, qui venerat cum aliis regibus aduersus reges Sodomorum. Gen. 14. a. designat auaritiam, quæ plurimum regnat in omnibus Gentibus.

Glo. ord. s. Gen. 14. — *Auaritia.*

Thahath.

Thahath, id est, subter, vel subtus, aut pauor, siue formido, vel Syriacè descensio: vigesima tertia mansio filiorum Israel in deserto. Nu. 33. d. Iuxta Origenem interpretatur confirmatio, vel patientia, quo peruenitur è Macelloth, necesse est enim eum, qui vult etiam aliis prodesse, multa pati, sicut Paulus.

Ori. s. Num. ho. 27.

Thalamus, vide Cubiculum.

Thamar.

THamar, id est, palma, vel dactilus, siue cōmutatio, aut amaritudo: nurus Iudæ, prius vxor Her, deinde Onam, ex quibus non genuit liberos, vnde, quia non tradebatur tertio filio Sela, ipsa assumpto habitu meretricio, concepit ex socero, & genuit Phares & Zaram, accepto prius à socero arrabone, per quem liberata est, ne lapidaretur.

Thamar proferens munera Iudæ, quibus liberata est, ne lapidaretur. Gen. 38. f. typus est ecclesiæ proferentis testimonia legis, & Prophetarum ad salutem suam. Vt autem coniuncta est Iudæ, mutato habitu in habitum meretricium, est ecclesia ex Gentibus, quę venit ad Christum per amaritudinem pœnitentiæ, & confessionem peccatorum.

Hie. prol. in Hos. Aug. 22. contra Faust. 86. Bed. s. Gen. 38. — *Ecclesia ex Gentibus.*

Thamar, vt interpretatur palma, typus est animæ coniunctæ corpori, vel etiam scientiæ indifferentis, ideo opertam se obtulit Iudæ, hoc est, discipulo, & sedebat in triuio, & visa est esse meretrix, quam studiosus Iudas, qui exponitur potens, qui nihil relinquit, quod non consideret ac scrutetur, considerauit, & ad eam declinauit, seruans eam, quam in Deum habuit, confessionem.

Phil. 2. alleg. & de congres. &c. Cle. Alex. 1. strom. — *Anima. Scientia indifferens.*

Thamar, vt interpretatur amaritudo, typus est pœnitentiæ, cui iuncti sunt Her & Onam, id est, populus ante legem, & sub lege: qui, quia non protulerunt fructus pœnitentiæ dignos, perierunt. Et ingressus est ad eam Iudas, id est Christus, qui genuit duos populos per eam saluandos. Generat etiam Thamar ex Iuda, quia amaritudo pœnitentiæ iuncta confessioni profert bona opera.

Rup. s. Gen. 29. Aug. 22. cont. Faust. 84. — *Pœnitentia.*

Thamar, vt fuit nurus Iudæ, designat plebem Iudaicam, cui dabantur Reges de tribu Iuda tanquam mariti: & ipsa interpretatur amaritudo, quia Domino fellis poculum dedit. Genes. 38. a.

Aug. 22. contra Faust. 84. Bed. s. Gen. 38. — *Plebs Iudaica.*

Thamar etiam est vrbs Meridiana terræ promissionis, quam construxit Salomon, quæ postea dicta est Palmyra, designat victoriam contra vitia. Ezec. 47. d.

Hie. s. Eze. 47. — *Victoria contra vitia.*

Thamna.

Thamna, id est, vetita, siue prohibita, aut perfecta, vel consummata commotio, vel defectus fluctuans, fuit concubina Eliphaz, filij Esau: typum gerit voluptatis, quæ generat Amalec, hoc est, brutum affectum. Gen. 36. b. 1. Par. 2. c.

Voluptas.

Thamnas.

Thamnas, id est, imago, vel figura, aut numeratio, vel numerās, vel defectus, ciuitas, aut locus, vbi Iudas filius Iacob tondebat oues. Gen. 38. c. Videtur eadem, quæ Thamna ciuitas in tribu Iuda. Ios. 15. c. Eadem Thānata. Iud. 14. a. designat tempus, in quo defecit rex Iuda, quo tempore venit Christus. Vel interpretatur vetans, vel deficiens, & designat Iudæos vetantes baptismum, & deficientes, ad quos venit Christus.

Bed. s. Gen. 38. Rup. 8. s. Gen. 29. — *Iudæi.*

Thare.

Thare, id est, adorans, vel spirans, aut abigens: filius Nachor, pater Abrahæ, qui mortuus est in Aram, quò venerat relicta Chaldæa. Gen. 11. c. designat rationem, quæ, relicta curiositate Astrologiæ, venit ad sensuum & sui considerationem.

Ratio.

Thare etiam, iuxta Origenem, interpretatur contemplatio stuporis, seu extasis, estque vicesima quarta mansio filiorum Israel in deserto, quò peruenitur è Thabath, quia proficiens eleuatur ad contemplationem, ita vt extasim patiatur. Num. 33. d. Et vt interpretatur abiens, est figura eorum, qui proficiendo coruos & leones abigunt.

Ori. s. Num. ho. 27. Hie. de mansionibus.

Tharsis.

Tharsis, id est, contemplatio gaudij, siue chrysolithus lapis, aut mare absolutè. Est Insula Indiæ Orientalis. 3. Reg. 10. d. 2. Par. 9. a. 20. g. secundùm aliquos Tharsis, sumitur interdum pro Chartagine, & etiam pro Tharso Ciliciæ.

Libri hæreticorum. Gentilitas. Superbia Gentium.

Tharsis, designare potest libros Philosophorum, aut hæreticorum, erroribus scatentes. Is. 2. c. 23. a. Ier. 10. b. Designat etiam Gentilitatem, aut eius superbiam. Ps. 47. Hie. s. Is. 2. Aug. s. Ps. 47.

Vacantes curis seculi. Cogitantes futurum seculum.

Tharsis, vt interpretatur contemplatio, siue exploratio gaudij, designat eos, qui dediti sunt cogitationibus & curis seculi. Is. 23. a. Vel è diuerso, significat eos, qui non cogitant, quæ in præsenti sunt, sed quæ in futuro, vbi verum est gaudium. Is. 66. f. Eze. 38. d. Aug. s. Is. 23. 66.

Mundus. Turbationes seculi.

Cùm Ionas dicitur fugisse in Tharsis, nō in Tharsum Ciliciæ intelligitur fugisse, vel in Indiæ regionem, sed absolutè in pelagus, seu mare. Ion. 1. a. Ps. 47. Gerit autem Tharsis typum mundi, in quem venit Christus: vel inundationum & turbationum seculi, in quas mersus est Christus. Hie. s. Dan. 10. & s. Ion. 1. Rup. s. Ion. 1.

Thartan.

Diabolus.

Thartan, id est, explorans, vel contemplans donum, aut turturis donum, vel lex ipsarum, vel turturem dedit, vel superfluus, siue elongans: dux regis Assyriorum, qui cepit Azotum. Is. 20. a. designat diabolum, qui per voluptates superfluas inducit ignem libidinis. Hie. s. Is. 10.

Thau.

Crux Christi.

Thau, vltima litera alphabeti Hebraici, & interpretatur finum. Eze. 9. b. Vt autem imprimebatur in frontibus seruandorum, crucem Christi designat. Cyr. 8. s. Ioan. 17.

Thecua.

Thecua, id est, tuba, vel clangor, aut fixa, oppidum distans sex milibus à Bethlehem, ad meridianam plagam: & vltra non est viculus, nec agrestes quidem casæ, & furnorum similes quas Aphri appellant Mapalia, tanta est eremi vastitas, quæ vsque ad mare rubrum, Persarūque & Æthiopum, atque Indorum terminos dilatatur. Ierem. 6. a. Amos 1. a. designat tubam prophetalem, & tubam prædicationis diuinarum comminationum. Hie. prol. s. Amos.

Comminationes diuinæ.

Theman.

Iudæa. Feruor hæreticorum. Remissa vita.

Theman, id est, deficiens: dux Idumææ: & prouinciæ, quæ etiam Daron & Nages dicitur: & est typus Iudææ. Ier. 25. c. Amos 1. d. Vel Thema interpretatur Auster, & designat feruorē hæreticorum, quo appetunt sapere plusquam oportet. Vel quia Auster membra afflata temporibus dissoluit, fluxam viuendi remissionem indicat. Iob 2. d. Hie. s. Amos 1. Gre. 3. mor. 18. & 7. mor. 17.

Theraphim.

Theraphim, propriè sunt simulacra: & possunt significare Cherubim, & Seraphim, quæ erant in templo, & etiam rationale, quod erant in pectore sacerdotis, in quo erat doctrina & veritas, quæ debent esse in pectore sacerdotis, ita vt possit ea proferre. Et nunc sunt Iudæi sine Theraphim, quia non habent doctrinam & veritatem. Hos. 3. b. Hie. s. Hos. 3.

Theristrum.

Theristrum, est velamen, vel vestis tenuis, qua vtuntur mulieres tempore æstatis: designare potest protectionem ab æstibus vitiorum. Gen. 38. c. Isa. 3. d. Hie. s. Is. 3.

Thesaurus, Thesaurizare, vide Diuitiæ.

Thicon.

Thicon, id est, medius, vel intermedius, & atrium. Thicon, id est, atrium medium, est terminus terræ promissionis, à parte Aquilonari. Eze. 47. c. Hie. s. Eze. 47.

Thimiama, vide Incensum.

Thogorma.

Thogorma, id est, peregrinus & aduena, vel osseus, aut robustus, siue incolatus nimius, vel timens valdè, aut anxiosa celsitudo, filius Gomor, à quo dicti sunt Phryges, designat eos qui sunt extra ecclesiam, vnde afferuntur equi & muli in Tyrum. Gen. 10. a. Eze. 27. c. 38. a.

Tholmai.

Tholmai, id est, præcipitium, aut sulcus, qui fit cum aratro, aut suspendens aquas, vel coadunatio aquarū: tertius filius Enach, designat quod nouissima inanis humilitatis ad inferni præcipitium tendunt. Ios. 15. c. Iud. 1. b. Nu. 13. c. Fuit & rex Gessur. 2. Reg. 3. a. 1. Par. 3. a. Ori. s. Ios. ho. 20.

Thomas.

Iudæi.

Thomas, id est, abyssus, vel geminus, qui Græcè Didymus appellatur, vnus è duodecim Apostolis, qui ex hoc quòd non credidit resurrectionem Christi, nisi videndo & palpando, typus est Iudæorum, qui credent in fine mundi. Ioan. 20. f. Rup. 14. s. Ioan.

Thopheth.

Infernus.

Thopheth, id est, tympanum, vel seductio, aut dilatatio, locus est in valle filij Ennon in suburbanis Hierosolymæ, qui rigatur fontibus Siloe, & hortorum delitias præbet, vbi parētes filios igni exustos deuouebant, & immolabant dæmonio Moloch. Isa. 30. g. Ier. 7. g. 19. d. sumi solet pro inferno. Hie. s. Is. 30. & s. Ier. 7.

Thorax.

Thorax, Latinè pectus dicitur, vnde & munimētum, siue laneum, siue ferreum, siue plumbeum, aut alterius materiæ, quo pectus protegitur, thorax appellatur.

Gre.34.mor.5.

Thorax fortitudinem patientiæ significare potest, qui thorax non subsistit coram Leuiathan, quia constantiũ patientia, nisi à Deo adiuuetur, dirupta à diabolo penetratur. Iob 41.c. Patientia.

Thorus, vide Lectus. Thronus, vide Cathedra.

Thubal.

Hie.s.Is.66. & s. Eze.27.32.38.

Thubal, id est, orbis, vel mundanus, aut confusio, vel ignominia, seu portatus, vel aduectus: filius Iaphet, a quo Iberes Orientales, vel Occidentales, qui sunt Hispani. Genes. 10.a. Ezech.27.c. Vel interpretatur ductus ad luctum, vel conuersio ad vniuersa, designat lugentes ad peccata qui venerunt ex Gentibus. Is.66.f. Vel designat conuersionem, non à malo in bonum, sed è diuerso. Eze.32.f. Vel interpretatur tota, vel omnia: & est typus huius mundi, cuius princeps est Gog. Eze.38.f. Pœnitentes ex Gentibus. Auersio à bono. Mundus.

Thus, Thuribulum.

Isyc.s.Leu.2.

THus, Græcè libanus dicitur, & apud nos incensum, quòd in Dei venerationem incendatur. Nascitur velut gummi in arboribus fœlicis Arabiæ thuriferis, inciso cortice: valet contra interiores passiones, & oculorum ægritudines curat: & si quis incendens fumum eius suscipiat, restringit accidentes ex infirmitate lachrymas.

Basi.ho.de natiuit. Hil.s.Mat.Can.1. Amb.de viduis. & de Isaac.5. & s.Luc.2.

Thus, quòd obtulerunt Magi Christo, eius diuinitatem insinuabat, & per consequens etiã resurrectionem humanitatis eius, quæ virtute diuinitatis faciẽda erat. Significat etiam ipsius Deitatis confessionem. Mat.2.b. Ier.17.d. Indicatur etiam per thus oblatum à Magis, facies aquilæ in Christo ascendente, & sedente à dextris Dei. Diuinitas Christi. Resurrectio Christi. Confessio Deitatis in Christo.

Gre.ho.10. Rup.2.s.Mat. Fulg.ser.de Epip. Ori.s.Leu.ho.2.4.9.13. Hie.s.Is.60. Gre.1.mor.38. & s.Cant.3. & ho.10 Ber.ser.paru.59. Gre.Nyss. de vita Mosis. Isyc.s.Leu.26. Geor.Ven.Cant.2. tom.7.cap.22. Glo.int.s.3.Reg.7.

Thus, sæpè designat orationem, quæ maximè affectus animę sanat, & intelligibilium oculorum curat vulnera, absoluens ab ignorantia, atque ex ea, quæ verè est ægritudo, id est, ex peccato, lachrymas accidentes expurgat. Leuit.2.a.6.b.24.b. Ier.41.a. Totum autem thus dicitur esse sumendum, quia semper est orandum. 1.Thes.5.d. Iacob 5.c. Et thus lucidissimum offertur Deo, hoc est, oratio ex puro corde, & mentis deuotio, & confessio Deitatis. Nihil enim obscurum vult Deus. Exo.25.a.30.d. Is.60.b. Non ponere autem thus in simila, est non confidere in propriis orationibus. Leu.5.c. Thus etiam offerimus, vt simus bonus odor Deo. Cant.3.c.4.b. Mat.2.b. Thure vti solent medici contra interiores passiones, & oculorum vulnera, & si quis fumum eius suscipiat, restringit accidentes ex infirmitate lachrymas, sic oratio passiones animæ sanat, &c. Thuribulum etiam est vas orationis in Christo perfecta charitate ditatæ, ideo aureum. Heb.9.a. Thuribula quoque aurea, sunt virtutes operum, & orationes Sanctorum, quibus odor suauitatis ascendit ad Deum ex conscientia pura, & fide non ficta. 3.Reg.7.g. Oratio. Oratio Christi. Virtutes operũ.

Hil.s.Ps.140. Philo quis rerum diu.hæres.

Thus interdum significare potest elementum aeris. Et thus perlucidum aliquando adumbrat elementum ignis. Aer. Ignis.

Tho.1.2.q.102. ar.3. Theo.Ale.1.Pasc.

Thus pingue & odoriferum odorem bonæ famæ nonnunquam exprimit, & fragrantiam bene olentem bonæ conuersationis, & etiam mentis deuotionem. Est offerendum cum simila. Leuit.2.a. Bona fama. Mentis deuotio.

Rup.1.s.Leu.8.

Thus cum panibus propositionis, designat nullum condimentum frugalitate suauius esse. Frugalitas.

Philo de victimis. Ori.s.Leu.ho.5.

Thus non ponitur in sacrificio pro peccato: quia non habet odorem suauitatis, vt sacrificia gratiarum.

Hie.s.Ezec.6.

Thura redolentia, quæ offerebantur idolis. Ezec. 6.d.8.e. designat fœtorem peccatorum. Thuribula autem sunt in manu, quando peccatum est opere perpetratum. Fœtor peccatorum.

Rup.1.s.Eze.29.

Thuribulum, est instrumentum in quo ponuntur prunæ ad accendendum thus, quod etiã aliquando batillum dicitur.

Ori.s.Num.ho.9. Aug.s.Apo.ho.6. & ser.98.

Thuribulum, dici potest anima, aut caro Christi, seu corpus Christi in cruce. Item corpus Christi mysticum, quod est ecclesia. Nu.16.g. Apoc.8.a. Est lingua Christi thuribulum, qua sumit carbones verborum. Leu.16.b. Anima, seu caro Christi. Ecclesia. Lingua Christi.

Rup.5.de diui.offi. 17.& 5.s.Apoc. Isy.s.Leu.16. Amb.4.de sacra.1. Ori.s.Nu.ho.9.

Thuribula dicuntur, qui alios excitant ad orationem: & etiam ipsa lingua, quæ est instrumentum ad hoc. Baptizatus etiam quilibet, cuius est bonus odor Deo, thuribulum dici potest. Exo.25.c.27.b. Leu.10.a.16.b. Excitantes ad orationem. Lingua. Baptizatus.

Cle.Alex.5.stro.

Batillum, cui ignis apponitur ad offerendum incensum coram Domino, significare potest sacram scripturam, in qua positus est ignis charitatis. Nu.4.b. Sacra scriptura.

Thuribulum in medio operimenti veli, dici potest terra, è qua exhalationes prodeunt. Hebr.9.a. Terra.

Rup.5.s.Apoc. Ori.s.Nu.ho.9.

Thuribulum aureum dicitur fides pura, & probata sanctorum Patrum. Apoc.8.a. Fides Patrum.

Hie.s.Ezec.8. Aug.ser.98.

Thuribula affixa altari, designant veritates mistas erroribus hæreticorum, quæ sunt seruãdæ & non abiiciendæ cum erroribus. Vel designant errores collatos cum veritate, vt confutentur. Nu.16.e. Thuribula quoque seniorum Israel, designant errores hęreticorum. Eze.8.e. Veritas inter errores. Errores hæreticorum.

Tiara, vide Corona.

Tibia, Tibicen.

Tibia, propriè est os cruris suræ oppositum, & etiam instrumentum musicum, quo tibicines canunt.

Basi.s.Ps.29.

Tibiæ dici possunt verba Prophetarum, aut potius ipsi Prophetæ. Mat.9.c. Propheta.

Tibiam sonat, qui mortuum redemptorem pro salute mundi denunciat. 1. Regum 10.a. Matth. 9.c.
Gre.s.1.Reg. 10.

Cor Sanctorum.
Tibia in gloria cælesti, erit cor lætum Sanctorum. Is.30.g.

Luctus Sanctorum.
Tibia, quæ in mortuorum exequiis haberi solet, Sanctorum luctum significat: qui dum se ab illa vita æterna, quam appetunt, proiectos aspiciunt, semetipsos quasi mortuos plangunt. 1. Reg. 10.a. Mat. 9.c. Luc. 7.e.
Hie.s. Is.30. Gre.s.1.Reg. 10.

Voluptas auriũ.
Tibiæ quoque designant voluptates aurium. Is.5.c. vnde & ceruas fistulis demulceri aiunt, & in laqueos inter venandum duci à venatoribus. Equis autem coeuntibus, veluti quidam Hymenæus tibia carmen canitur.
Cle. Ale. 2. pæd. 4.

Libertas arbitrij.
Tibiæ viri, libertatem arbitrij designare possunt. Ps.146. Vbi legit Augustinus: Non in tabernaculis viri bene sentiet: intelligens tabernacula malorum.
Arn.s.Ps. 146. Aug.s.Ps.16.

Maledicentia. Crudelitas.
Tibiæ ferreæ statuæ, quam vidit Nabuchodonosor. Dan. 2. e. maledicentiam significare possunt. Vel tibiæ designãt seueritatẽ, propter magna ossa: & tibiæ ferreæ seueritatẽ crudelẽ.
Ric. de S. Vict. de somn. Nabuc. 25.

Tenentes literã legis.
Tibicines lugentes filiam principis synagogæ. Matt. 9.c. designant lugentes in cantu synagogæ, vel literam legis sine spiritu tenentes.
Hil.s.Mat.can.9. Amb.s.Luc.8.

Ticio, Torris.

Christus.
Ticio lignum teres, qui & torris dicitur: qui cùm ardet, dicitur torris, cùm extinguitur, dicitur ticio, secundum aliquos.

Ticio dicitur Christus cruciatus, & torris partim ignis, partim lignum, est Christus Deus & homo: qui cùm fuerit in Babylonia, non est Babylonio igne exustus, nec potuit anima eius detineri in inferno, nec corpus in sepulchro. Zac. 3.a.
Lactan. lib. 4. cap. 14. Hie.s.Zac.3. Rup.s.Zac.3.

Diabolus. Peccator cõuersus. Reliquiæ Iudæorum.
Torris etiam auulsus ab igne, dicitur diabolus ab angelorum eiectus consortio. Amos 4. d. Item ij, in quibus deseuiebat diuina vindicta: Et etiam peccator, aut hæreticus per flagella conuersus. Item reliquiæ Iudæorum, quæ euaserunt ab incendio Hierusalem.
Cle. Alex. adhor. ad gen. & 1. pæd. 8. Hie.s. Amos 4. Rup.s. Amos. 4.

Sermo hæreticus
Ticiones fumigantes, designant sapientiam secularem, & sermonem hæreticum, qui pro luce veritatis, fumum erroris & ignorantiæ inducit. Is.7.a.
Hie.s.Is.7.

Tignum.

Presbyteri. Principes ecclesiæ. Dilectio Dei. Sacra doctrina. Virtutes præcipuæ.
Tignum dicitur trabs, cui tectum superponitur.

Tigna domorum cedrina. Cant. 1. d. designare possunt presbyteros in ecclesia, protegentes eam opere & doctrina. Vel principes vtriusque ordinis, legibus parietes ecclesiæ ligantes. Designant etiam dilectionem Dei, & sacram doctrinam, quibus ecclesia Dei protegitur, & præcipuas virtutes, sine quibus domus animæ stare non potest.
Ori.s.Cant.ho.3. Gre.s.Cant.1. Ber.s.Cant.ser.46

Tigris.

TIgris, est animal velox & crudele. Tigris etiam dicitur vnum è quatuor fluminibus, quæ egrediuntur à loco voluptatis, transiens per Babylonem, habet nomen à velocitate animalis, quia rapidè currit. Hebraicè dicitur Hidecel. i. acumẽ velocitatis, aut lęta velocitas.

Aer.
Tigris fluuius acutus & leuis, denotat aerem, vel spiritum aereum, qui leuis est, & penetratiuus magis quàm ignis, quia facilius potest excludi ignis, ne intret, quàm aer. Et hic præuenit Assur, id est, diuitem, qui vento & aere inflatur, vel vadit contra Assur, id est, contra speculantem per se. Qui enim vult per seipsum diuina speculari, remanet vento plenus. Tandem autem ille aereus spiritus adeò acuet corpus per dotem iam effectum leue, vt penetrare possit cælos, & quodcunque ipsi obiicietur, melius quàm aer hic crassus.
Geo. Ven. Cant. 6. tom. 7. cap. 22.

Fortitudo. Temperantia.
Tigris acumen velocitatis habens, fortitudinem significare potest, Vadit contra Assyrios. i. insidiantes. Gen. 2.c. Vel designat temperantiam, & vadit contra Assyrios. i. corrigentes, quia corrigit impetum concupiscentiæ. Vel vadit contra dæmones, quos Assyrij designant.
Amb. de Par. 3. Phil. 1. alleg. Aug. 2. de Gen. cõt. Mani. 10.

Hypocritæ. Arrogantes. Diabolus.
Tigris dicitur Iob ab amico suo reprehendente. Iob 4.c. & designat hypocritas, ob coloris varietatem, quia hypocritæ, dum mundus color de simulatione ducitur, vitiorum nigredine interrumpente variatur. Sæpe enim, dum de castitatis munditia extollitur, sorde auaritiæ fœdatur, &c. Designat etiam arrogantes. Et ipse diabolus dicitur tigris, propter multiformis astutiæ varietatem.
Bed.s.Gen.2. Gre.5.& or.15.17 Euc. for spir.5.

Timere, Timor, Timidus, Formidare, Formidolosus.

Metuere, Metus, Vereri, Expauescere.

TImor dicitur metus mali futuri appropinquantis, & timere dicitur, qui timore afficitur. Est autem timere magis proprium seruorum, vereri verò liberorum, qui honestatis gratia mouentur. Timere etiam est horrere. Exo. 14.c. Et timuerunt valde, clamaueruntque.

Cultus Dei. Deus.
Timor Domini aliquando dicitur cultus Dei, qui timor pertinet ad perfectos, & manet etiam cum ipsa sapientia, de quo dicitur Psal. 127. Beati omnes qui timent Dominum. Hunc timorem dat Deus fidelibus. Ier. 32.g. Et timent, qui colunt Deum. Ion. 1. c. Timent etiam fideles in tribulatione deseri à Deo, quamuis de correctione gaudeant. Sic timebat Iob cap. 3. b. Et iustus vt Iob, metuit Deum, quasi tumentes super se fluctus, quia dum veram vitam desiderat, omnia despicit, quæ hic possidens portat. Iob 31. c. Timor etiam Isaac, dicitur Deus, quem timebat & colebat Isaac. Gen. 31. f.
Hie.s.Ion.1. Gre.21.mor.16.

Comminationes diuinæ.
Fortitudo Dei dicuntur aliquando comminationes diuinæ formidandæ, præcipuè quæ erant in lege. Iob 13. c.
Glo. ord. s. Iob 131.

Hie.s.Hos.3. — *Timor Iudæorũ erga Christum. Imbecillitas fidei.*

Timor fratrum Ioseph. Gen.43. d. designare potest timorem Iudæorum erga Christum. Pauebunt autem ad Dominum Iudæi in fine seculi, quando mirabuntur veritatem cognitã, quam antea negabant. Hos.3.b.

Ori.s.Mat.cap.14. Amb.1.de inter.9. Rup.s.Ioel.2.

Timor Petri in mari. Mat.14.d. imbecillitatem fidei significauit. Designauit etiam turbationes humanas ex fluctibus huius seculi. Nemo enim fuit, quem non seculi huius vndæ turbarint. Admonet tamen Psal.48. Ne timueris, quum diues factus fuerit homo, &c. Timere quoque dicuntur, qui non credunt, aut qui hæsitant. Ioel. 2.f.

Gre.27.mor.26.

Formidolosa laudatio venire dicitur à Deo, veniente auro ab aquilone. Iob 37. d. quia dũ claritatem suæ fidei Gentilitas obtulit, multitudo Hebræorum fidelium diuina iudicia pertimescendo laudauit. Hoc fuit factum, quando conuersus est Cornelius centurio. Acto.10.a.

Hil.s.Ps.52. Amb.s.Ps.118.ser.1. Gre.7.mor.12. — *Timor malus. Subiectio carnis*

Timor inordinatus est, quum quis timet, vbi non est timor: vt quando Adam timuit præsentiam Dei. Gen.3.b. Vbi etiam timor erat erubescentia peccati. Timent etiam timore, vbi non est timor, qui temporalia timent, ea præponentes æternis. Ps.52. Et timent pruinam, qui aduersitates temporales formidant. Iob 6.c. Vnde contingit, vt incidant in pœnam æternam.

Hie.s.Eph.5.

Timor vxoris in virũ est, non timor seruilis, sed reuerentialis, qui Græcè dicitur εὐλάβεια & timet vxor virum, hoc est, caro animum. Eph.5.d.

Hie.s.Ps.30. Aug.1.Ioan.tra.25 — *Fuga discipulorum.*

Timor factus dicitur esse notis Christus, quando Apostoli in passione propter metum, relicto eo, fugerunt. Ps.30. Timor etiam discipulorum viso Christo in mari, designat timorem fidelium, quum vident malos puniri. Ioan.6.c.

Aug.s.Ps.90. Gre.s.Cant. 3. Ber.ser.de S.And. & s.qui habi.ser.6 & s.Cant. ser. 33. Rup.s.Cant.3. Basi.s.Ps.32. Amb.s.Ps.118.ser.5. Hie.s.Is.19. Ori.s.Matt.ho.35. Gre.7.mor.21.& 27.mor.26. — *Diabolus. Peccatum ex ignorantia. Pusillanimitas. Persecutores fidelium. Timor reuerentiæ.*

Timor nocturnus. Ps.90. est diabolus semper inferens tenebras: vel est quũ quis ex ignorantia peccat: vel est timor hostis in nocte huius mundi: vel est pusillanimitas, quæ ex carnis afflictione procedit. Vel timores nocturni erant reges persecutores populi Dei. Cant. 3.c.

Timere interdum est reuereri: & timens populus Dominum post transitum maris rubri, designat timorem, qui est initium & basis sapientię: & hic est timor imperfectorum. Exo.14.g.19.c.20.c. Ps.32.33.73.118.134. Is.25.a. Agg.1. d. Timor quoque Ægypti, dicit initium conuersionis. Is.19.c. Timentes ex terræmotu passionis Christi, sunt adducti ad timorẽ Dei post conuersionem à peccatis per passionem Christi. Matt.27.f. Timor autem imperfectorum est timor seruorum. Ideo Mal.1.b. dicebat Dominus: Si ego Dominus, vbi est timor meus?

Timentes autem amici Iob, visa eius plaga, designant eos, qui non ex amore Deum metuunt, sed ex sola verberum percussione. Iob 6.d.37.d.

Rup.2.s.Exo.32. — *Recognitio peccatorum.*

Timere interdum est horrere: & timentes filij Israel Ægyptos. Exo.14.c. designant timorẽ recognoscentium peccata sua, quæ sunt Ægyptij. Hortatur autem Deus ecclesiam, ne timeat Ægyptios, aut alios aduersarios, quum habeat ipsum Deum adiutorem. Isa.54.b. Non timet autem iustus, quum venerit æstus: quia securus expectat persecutiones, & diem iudicij. Iere. 17.b. Sic non formidat grex Domini sub bono pastore. Ier.23. a. Formidinem autem dederãt

Hie.s.Eze.32.

in terra viuentium gentes Assur, hoc est, hæresiarchæ in ecclesia. Eze.32.e.

Gre.22.mor.17. — *Virtus Christi.*

Non expauescens Iob ad multitudinem nimiam. Iob 31.d. designat Christum, qui persecutores suos cum gladiis & fustibus venientes vna tantum responsione perculit, dicens, Ego sum.

Ori.s.Exo.ho.2. Bed.s.Exo. 1. Bed.s.Exo.2. — *Docens sacra doctrina timorem. Timor Christi ex parte carnis.*

Timentes Deum obstetrices dicuntur, hoc est, timere docentes, & designant legem & Euangelium, quæ docent timere Deum. Exo.1.d.

Timens Moses Pharaonem. Exo.2.c. designat nondum perfectos timentes temporalia pericula. Vel designat timorem Christi ex parte carnis in passione.

Glo.ord.s.Exo.34.

Timentes filij Israel accedere ad Mosen. Exo.34.d. designant nolentes intelligere mysteria legis. Exo.34.d.

Hie.s.Eze.32.& s.Hos.11. — *Timor iudicij.*

Timere in die mala, est timere in iudicio. Ps.48. qua ratione non timebit ecclesia, seu iusti, qui sunt in ea. Is.54.d. Sic non timet iustus, cùm venerit æstus. Ier.17.b. Formidant autem reges gladium Dei, hoc est, dæmones, vel hæretici verbum Dei. Eze.32.c. Et formidant filij maris ad rugitum leonis, quum discipuli hæreticorum timent comminationes diuinas. Hos.11. d. Iusti autem non timebunt calamitatem, cùm venerit. Iob 5.d.

Gre.6.mor.19. Hil.s.Ps.51. Gre.34.mor.3. Hil.s.Mat.2. — *Timor confirmãs bonos.*

Timent iusti, quum considerant abiectionem populi Iudæorum. Psal.51. Et timent angeli, visa ruina Leuiathan, vt ex hoc timore robustius in Deum solidarentur. Iob 31.c.

Timens Ioseph ire in Iudæam, typus esse potest Apostolorum non audentium prædicare in ea. Mat.2.d.

Gre.s.1.Reg.3.

Timens Samuel indicare visionem Eli, quæ erat cõtra ipsum Eli. 1.Reg. 3.c. designat, quòd prælati cum magna reuerentia sunt reprehendendi, & quia postea iussus indicauit, designauit obedientiam. Vel significabat Apostolos nolentes declarare ante tempus repulsionem synagogæ.

Gre.s.1.Reg.4. — *Irrisio Iudæorũ.*

Timentes Philisthim Iudæos afferentes arcam in castra. 1. Reg. 4. b. designant prædicatores irridentes Iudæos, quòd nihil afferant, quod possit eos iuuare, &c.

Glo.ord.s.Ps.55.

Timere ab altitudine diei. Ps.55. est timere superbos huius mundi, quos non timet, qui sperat in Deo.

Gre.s.1.Reg. 7. Arn.s.Ps. 90. Hil.s.Ps.63. Gre.6.mor.1. — *Fugere voluptates.*

Timere à facie Philisthinorum. 1.Reg.7.b. est fugere mundi delectationes, ne in pœnas sequentes incidant. Et timor nocturnus, est occulta voluptas. Psal. 90. Hic est timor inimici, à quo orabat liberari Propheta antequam veniret. Ps.63. Et iusti non formidabunt bestias terrę, hoc est, dæmones in morte. Iob 5.d.

Timens Deum Iob, designat Christum venerantem patrem. Iob.1.a.

Timens populus iuramentum Saulis, designat venerantes præcepta maiorum. 1.Re. 14.d. *Gre.1.mor 11.*

Timent aquæ Deum, hoc est, angeli præpositi aquis Deum venerantes. Ps. 76. Vel formidant persecutores à voce tonitrui prędicatorum. Ps.103. *Gre.s.1.Reg.14. Ori.s.Ier.ho.8. Au.s.Ps.103.*

Timent Deum mandato hominum, qui transgrediuntur legem Dei propter traditiones hominum. Is.29.d. Mat.15.a. *Hie.s.Isa. 29.*

Timidus seu formidolosus, qui iubetur recedere à prælio. Deutero. 20.b. Iudi.7.a. est nõ audens sequi Christum: vel qui nihil arduum aggreditur, vel veniens ad monasterium, & relinquens sibi aliqua in seculo, & suo exemplo aliis nocens. Designatur etiam, vt qui timent negare Christum in persecutione fugiant. Timidi autem reprobati mittuntur in stagnum. Apoc. 21.b. *Ori.s.Iudi.ho.9. Cassi.lib.7.cap. 1. Rup.11.s. Apo.*

Solicitus timet diues: quia cùm Deum non timeat, multos timet. Is.57.c. *Hie.s.Is.57.*

Tinea.

Tinea, est vermiculus, qui de putredine, aut situ, aut puluere nascens, vestes, aut libros arrodit, in quibus etiam nascitur, & habet quoddam integumentum, in quo latet.

Quasi tinea dicitur fuisse Deus Ephraim. Hos. 5.d. quia vt vestimentum paulatim à tinea consumitur, ita Deus sensim castigando expectat ad pœnitentiam. *Hie. s.Hos.5.*

Inuidia. Peccatum. Cupiditas. Dolor. Tinea rodens vestes, significare solet inuidiam rodentem animam, in qua nascitur, & generaliter peccatum, & etiam cupiditatem & dolorem. Mat.6.c. Et malus velut à tinea consumi dicitur. Iob.4.d. 13. d. quia tinea damnum facit, & sonitum non facit, ita iniquorum mentes, quia damna sua considerare negligunt, integritatem quasi nescientes perdunt. Amittunt namque à corde innocentiam, ab ore veritatem, à carne continentiam, & per accessum temporis ab ætate vitam. *Ori.s.Mat.cap.13. Gre.5.mor.28.& 12.mor.25.*

Heretici. Demones. Tinea etiam designat hæreticos, qui ecclesię vestimentum impietate sua corrodunt & dissipant, sicut tinea domum sibi corrumpendo vestem ædificat. Potest etiam dęmones significare, virtutum & omnium bonorum corruptores. Iob.27.d. *Amb.1.de Spiritusancto 20. & prol. s.Luc.*

Pena inferni. Tinea præterea designare potest pœnam damnatorum, quæ ex propriis eorum peccatis nascitur, eosdem semper arrodens. Is.14.c.33.a. Iuxta Septuaginta. 50.d.51.c. *Hie.s.Iob.27. Gre.18.mor.9. Hie.s.Is. 14.*

Tingere, Tinctura.

Tingere, est aliquo colore inficere, madefacere, & immergere. Tinctura autẽ ipsa infectio.

Effusio sanguinis Christi. Tinctæ dicuntur vestes Christi Bosra, hoc est sanguine suo. Is.63.a. Et tincta purpura in canalibus. Cant.7.b. Sanguinem ex vulneribus Christi defluentem designat. Vel memoriam passionis Christi in mente cum humilitate. *Hie.s. Is.63. Glo.ord.s.Cant.4.*

Destructio Hierusalem. Intingi pedem in sanguine. Ps.67. effusionem sanguinis in destructione Hierusalem futuram indicabat. Vel pes Christi intinctus est in sanguine suo in passione, quando dixit. Torcular calcaui solus. Isa.63.a. Intingitur etiam pes Christi in sanguine, quando ministri Christi propter Euangelium martyrium patiuntur. *Hi.& Hie.s.ps.67 Euc.q.in Psal. Aug.s.Ps.67.*

Tingere sanguine agni fasciculum hyssopi. Exo.12.d. est humilitati passionis Christi iungere rationem & vim concupiscibilem & irascibilem. *Gre. Nyss. de vita Mosis.*

Imitari passionẽ Christi. Dans Christus Spiritũsanctum. Tingere digitum in sanguine. Le.3.d.4.b.9.d. est passionem Christi imitari. Vel ipse Christus intingit digitum in sanguine, dando Spiritumsanctum per passionem suam. Vel vt ostẽdatur, quia passiones carnis dominicæ virtute diuinitatis actæ sunt. *Rup.1.s.Leui.14. Isyc.s.Leui.4.*

Baptismus per Christum Deum & hominem. Communicatio idiomatum. Tingere passerem viuum in sanguine passeris immolati. Le.14. a. est baptismum conferri per Christum, qui Deus & homo est pro nobis immolatus. Non enim hominis passione, sed Dei & hominis baptizamur. Vnde tingi dicitur passer viuus per communicationem idiomatum, quando dicitur: Deus passus est. *Isyc.s.Leui. 14. Cyri.epist. 49.*

Duplex amor. Duplex operatio ignis. Tinctus bis coccus, designat feruẽtem amorẽ, seu duplicem amorẽ, Dei videlicet & proximi, vel duplicẽ ignis operationẽ, nẽpe calefacere & illuminare. Exo.25.a.26.a.28.b.36.b.39.a. *Glo.int.s.Exo.15. Amb.de Ioseph.3.*

Iudei infamãtes Christum. Tingentes fratres Ioseph tunicam eius in sanguine hœdi. Ge.37. f. designant Iudæos infamantes Christum, & falsis testibus accusantes. *Beda s.Gen.37.*

Bene operari omni tempore. Tingens sacerdos digitum dextrum in oleo, quod habet in manu sinistra. Le.14.c. est exercens bona opera per gratiam Dei in prosperis & aduersis. *Isyc.s.Leui.14.*

Iudea. Tincta auis per totũ, erat Iudęa, quãdo erat ornata virtutib⁹ & donis Spiritussãcti. Ier.12.b. *Hie.s.Iere.12.*

Humiles. Tincturę mundissimæ. Iob.28.c. vocantur hi, qui veraciter sunt humiles, veraciter sancti, qui sciunt quidem quod ex semetipsis virtutum speciem non habent, sed hanc ex dono gratiæ desuper venientis tenent. Tincti enim non essent, si sanctitatem naturaliter habuissent. Sed mundissimæ tincturæ sunt, quia humiliter custodiunt superuenientem in se virtutum gratiam, quam acceperunt. Vnde etiam baptisma, id est, tinctio dicitur ipsa nostra in aquam descensio. Tingimur quippe, & qui prius indecori eramus deformitate vitiorum, accepta fide reddimur pulchri gratia & ornamento virtutum. *Gre.58.mor.35.*

Consideratio sui. Tinguntur pedes sacerdotum in parte aquę Iordanis. Ios.3.d. quando per inuestigationis profundæ, & retractationis studium ad desideriorum nostrorum considerationem, nostræ contemplationis oculum reflectimus. Item quum mens adinuentionis suæ subtilitatem miratur, & in sua admiratione delectatur. Tingi enim, est affici. Et in parte tingitur, quia desideriorum nostrorum errores ex parte penetramus. *Ricar.de S.Vict.de exter.mali. 21. 23.*

Tincti colores Indiæ. Iob. 28. c. fucatam Gentilium religionem designant. Vel huius mũdi sapientes, qui quamuis per infidelitatem, & plerunque per actionem fœdi sint, ante humanos tamen oculos superinductæ honestatis colore fucantur. Ipsa quoque sapientum verba colores, Indiæ dicuntur, quia dum intendunt eloquentiæ, eorum dicta quasi pulchra apparent specie & fucatione tincturæ, & quum virtute rerum careant, aliud se esse quàm sunt, verborum compositionibus, quasi superductis coloribus mentiuntur.

Hie. s. Iob. 28. Gre. 18. mor. 30. — *Religio Gentiliũ. Sapientes sæculi. Verba sapientum.*

Tingi dicitur arbor succisa rore cæli. Dan. 4. c. quando mens deprauata per suggestiones diaboli diuersis erroribus imbuitur.

Rica. de S. Vict. de securi. cõscienti. 26

Tingi aqua. Leu. 11. e. Vide Lauare.

Tinnire.

Tinnire propriè de metallis dicitur, quum ex eorum pulsatione, seu iactu sonus efficitur.

Tinniunt quoque aures, quum inclusi subtiles & leues vapores interdum per membranã illam, quæ in auribus est, emergunt, & sonum illum seu tinnitum fictitium ẽdunt.

Tinnitus aurium aliquando ex magno & vehementi sonitu fit, & tunc tinnire dicuntur aures, quum videntes alicuius insignis viri lapsum, pauore concutiuntur, aut quum aliquid stupendum & insolitum subito euenire conspiciunt. 1. Reg. 3. b. 4. Reg. 21. b. Ier. 19. a.

Stupere.

Tintinnabulum.

Tintinnabulum, est instrumentum æneum, quo tinnitus æditur, vel ad conuocandos aliquos, vel ad aliquid aliud.

Tintinnabula aurea in veste sacerdotis, prædicationem claritatis supernæ lucis designare possunt. Resonant autem: quia omnibus est prædicandum. Peculiariter autem designant prędicationem Christi, & extrema eius verba in cœna. Exo. 28. f. 39. e. Eccl'i. 45. b. Designant etiam prędicationem iudicij & finis mundi: ideo ponebuntur in infima vestis ora.

Tintinnabula etiam in veste, designare possunt concentum & congruentiam elementorũ, & peculiariter aquæ & terrę, ideo in infima vestis parte ponebantur. Vel designant sensibilia per auditum percepta. Item tonitrua in aere. Et quia tintinnabula pendentia à veste talari, erant trecenta sexaginta sex, tempus annuum designare possunt.

Tintinnabula præterea in veste sacerdotali, designant multiplicationem bonorum operũ, quę ad minorum exemplum clamant: vel sonum operum & doctrinę. Item fidem synceram, quæ debet resonare in sacerdotibus.

Glo. int. s. Exo. 28. Rup. 4. s. Exo. 23. & 13. s. Ioan. Ori. s. Exo. ho. 9. Gre. Nysse. de oratione. Phil. de vita Mosis & de migr. Abra. Hie. de vest. sacer. Cle. Ale. 5. strom. Gre. s. 1. Reg. 10. Hie. de veste sace. Au. q. in Exo. 119 Gre. Nys. de vita Mosis. — *Prædicatio claritatis supernæ. Prædicatio Christi. Prædicatio iudicii. Concentus elemẽtorum. Sensibilia. Tonitrua. Tempus annuum. Exempla & doctrina. Fides.*

Tinum lignum.

Tina ligna, seu thina, quę allata sunt ad Salomonem ex Ophir, erant imputribilia, & spinosa, in modum spinæ albæ. Designant doctores, ex quibus fiunt fulcra & gradus in domo Domini. Tina ligna ponuntur. 3. Reg. 10. b. 2. Par. 9. c. Apo. 18. c. Porro 2. par. 2. b. inter ligna, quę debebat mittere Hiram è Libano ad Salomonem, quędam dicuntur non tina, sed arceuthina, id est, iuniperina. Quòd vocabulum Hebraicum transfert Hieronymus in abietes.

Glo. ord. s. 3. Re. 10 — *Doctores.*

Titubare, Vacillare.

Titubare, est non valere pedibus insistere, qualiter contingit ebriis, aut infirmis. Eccl'i. 37. d. Dicitur etiam vacillare.

Vacillare dicuntur gressus Iudæorum. Isa. 29. c. quando non assequuntur sensus legis & Prophetarum de Christo.

Hie. s. Isa. 29.

Titulus.

Titulus, est index cuiuscunque operis, vt quod alicui rei, vt libro, operi, vel staturæ superscribitur, ad eius cognitionem inducens. Tres sunt autem tituli, qui inscribi solent, vnus super tumulum mortuorum, alius in liminibus seu limitibus ciuitatis, tertius in victoria regis.

Hila. s. Ps. 15.

Titulus lapidis, quem erexit Iacob, memoriam passionis Christi designat, qui positus est in signum populorum. Ge. 28. b. 31. f. 35. c. Exo. 24. a. Tituli autem inscriptio. Ps. 15. 55. 56. designauit titulum triumphalem crucis Christi, quando vicit diabolum. Titulus etiam in terra Aegypti, est crux Christi cum suo titulo erecta in mundo. Isa. 19. c.

Hil. s. Ps. 15. & s. Isa. 19. Basi. s. Ps. 59. — *Memoria passionis Christi. Crux Christi.*

Tituli inscriptio firmationem fidei indicare potest. Ps. 15. 59. in titulo. Et titulus in sepulchro Rachelis, fidem ecclesiæ designabat. Gen. 35. c.

Amb. 2. de Iaco. 7 — *Fides.*

Titulus etiam lapidis, potest designare firmitatem mentis in virtute.

Titulus, qui apponitur in monumentis: æternitatem Christi designare potest. Psa. 55.

Titulus quem statuunt iuxta os, nota hæreseos intelligi potest. Eze. 39. d.

Tituli non erigendi, sunt insignis memoria vanitatis. Le. 26. a.

Phil. de somniis. Hil. s. Ps. 55. Hie. s. Eze. 39. Isyc. s. Leui. 26. — *Firmitas mẽtis. Aeternitas Christi. Nota hæreseos.*

Tob.

Tob, id est, bonus, seu optimus, nomen terræ, in qua habitauit Iephte: gloriam cælestem, seu ecclesiam indicat, in qua habitauit Christus post resurrectionem. Iudi. 11. a.

Au. q. in Iudi. 49. — *Gloria cælestis. Ecclesia.*

Tobias.

Tobias, id est, bonus Domini, siue bonitas Domini, vir satis notus in sua historia, qui ponitur in exemplum charitatis & patientiæ.

Pænitentes. Doctores. Virgines. Innocentes.

Fuit alius Tobias, qui dedit aurum & argentum ad coronas pontificis. Zach.6.c. designat eos, qui vtiles sibi sunt pœnitendo, vel doctores ecclesiæ, qui offerunt aurum sapientiæ. Vel designat virgines & innocentes, qui aurum conferunt ad coronam Christi.

Lyra.s.Zac.6. Rup.s.Zac.6.

Tolerare, Tolerantia, vide Sustentare.

Tollere, vide Accipere, & Auferre.

Tonare, Tonitruum, Fragor.

Tonitruũ, est sonitus, qui fit in nubibus ex pugna calidi & frigidi: & tonare dicitur, quũ fit ille sonitus. Fragor autem est sonitus, qui ex arbore, aut alia re inter frangendum emittitur. Accipitur tamen pro quouis magno sonitu.

Diuinitas in Christo. Manifestatio Christi. Christus.

Tonitruum magnitudinis Dei. Iob. 26.d. 38. c. est diuinitas in Christo: quæ ideo tonitrui nomine expressa est, quia de excelso fama nominis eius in Christo Iesu filio suo terris insonuit. Vnde & tonare voce dicitur Deus. Iob. 40.a. quando consubstantialem sibi filiũ mundo terribiliter demonstrat. In iudicio quoque erit tonitruum magnitudinis Christi. Et ipse Christus incarnatus in tonitruo figuratur, qui ex antiquorum patrum conueniente prophetia ad notitiam nostram, quasi ex nubium concursione prolatus est. Qui inter nos visibiliter apparens, ea, quæ supra nos erant, terribiliter sonuit: vnde & ipsi Sancti Apostoli de eius gratia generati, Boanerges, id est filij tonitrui sunt vocati.

Hie.s.Iob.26. Gre.17.mor.19. & 29.mor. 16. & 32.mor.5.

Inspiratio diuina

Tonare dicitur Deus voce magnitudinis suæ. Iob.37.a.40.a. quando se nobis iam per lamenta præparatis, quam sit magnus in supernis insinuat. Quasi de cælo tonitrus procedit, quum nos incuria negligentiaque torpentes, respectus gratiæ subito pauore percutit, atque in terra positi, sonum de superioribus audimus: quia terrena cogitantes superni terroris sententiam pertimescimus: & mens bene iam de summis solicita trepidat, quę prius in infimis male secura torpebat. Voce etiam sua Deus mirabiliter tonat: quia occulta vi corda nostra incomprehensibiliter penetrat.

Gre.27.mor.16.

Baptismus Christi. Prædicatio ad gentes.

Intonuit Dominus super aquas. Ps.28. in baptismo videlicet Christi, quando dixit pater. Hic est filius meus dilectus. Vel intonuit super aquas gentium per prædicationem. Intonuit etiam de cęlo, quum per iustorum corda euangelizauit. Ps.17. 103.

Hie.s.Ps.19. Au.s.Ps.28.103.

Fortitudo sanctorum in dæmones.

Tonat Deus fragore magno, quando dat Sanctis perfecta desideria ad terrendos dęmones, aut quum illis ministrat robur ad feriendos & vincendos dęmones. 1.Re. 2.b.7.c.

Gre.s.1.Reg.2.7.

Comminatio pœnæ. Vocatio ad iudicium. Sententia condẽnationis. Grauis vindicta.

Tonitrua interdum manifestam pœnæ comminationem designare possunt. Exod.9.e. Et tonitruum magnitudinis Dei, erit vox iudicii. Iob. 26.d. quando videlicet Deus manifestè veniet, Deus noster, & non silebit. Ignis in conspectu eius exardescet, & in circuitu eius tẽpestas valida. Ps.49.103. Ioel.2.a. Sop.1.d. Apo.4.d. Et notat Dominus in cælis super aduersarios. 1.Re.2.b.7.c. quando grauiter condemnat Iudæos per Apostolos. Et tonitruum irruẽs, est grauis vindicta: quæ subito exterreat. Is.29.b.

Arn.s.Ps.103. Gre.17.mo. 19. & s.1.Reg.2. Au.17.ciu.Dei 4. Beda s.Exo.9. Rup.3.s.Apo.

Doctrina euangelica. Prædicatio euãgelii. Oracula Prophetarum.

Tornitrua etiam doctrinam Euangelicam designare possunt, quæ præcedit pœnam infidelium damnandorum, sicut tonitrua præcedunt grandinem. Exo.19.c. Psal. 28.76. Iob.37.a. 38.c. Apo.8.b.11.d.14.a. Potest simili ratione ipsam prædicationem significare. Vnde & prędicatores Euangelij Iacobus & Ioannes dicti sunt Boanerges, hoc est, filii tonitrui. Mar.3.b. Tonitrua quoque septem, sunt oracula Prophetarum. Apo.10.b.

Tonitrua, erunt magnæ laudes Dei post iudicium. Apo.19.a.

Ori.s.Exo.ho. 4. Basi.s.Ps.28. Hie.s.Iob.38.& de mansio. Gre.29.mor.16. Au.s.Apo.ho.6. Euc.for.spiritu. 3. Beda s.Exo.19. Rup.6.&10.s.Apo.

Tondere, Tonsor.

Tondere, est lanam siue capillos & huiusmodi incidere. Tonsor autem est, qui tondendi habet officium.

Ablatio sacramentorum à iudaico sacerdotio. Resecare cogitationes superfluas. Resecare superflua.

Tondens caput Iob, designauit Christum: qui in carne apparens, à Iudaico sacerdotio præceptorum suorum abstulit sacramenta. Iob. 1.d. Tondere etiam caput, est cogitationes superfluas à mente resecare.

Gre.2.mor.30.38.

Tondere comam debent sacerdotes, hoc est, superflua à se abiicere, non tamen tondere debebant ad pressum. Eze.44.f.

Manifestatio bonorum operum.

Tondere primogenita ouium, est ab occultationis suæ tegmine humanis oculis inchoata bona opera denudare & manifestare. Deu.15.d.

Gre.5.mor.34.

Exonerare simplices à peccatis. Prælati & prædicatores. Relinquẽtes omnia. Monachi.

Tondere oues, est simplices à peccatis exonerare, & tonsores ouium, sunt prælati, & prædicatores. Ge.38.c. Et tõsæ, sunt fideles ecclesiæ, à superfluis, & à curis secularibus se exuentes & omnia relinquentes, & monachi & prædicatores libenter onera mundi deponentes. Can.4.a. Tondent etiam oues in malum, qui rapiunt à simplicibus ipsorum temporalia bona.

Amb.de initiat. myste.7. Au.2.doctr.Christi.6.& s.Ps.94. Gre.s.Cant.4. Ber. ser.paruo.63.

Principes Iudæorum affligentes Christum. Ablatio discipulorum Christi. Spoliatio mortalitatis Christi. Pilatus crucifigens Christum.

Tondentes Christum fuerunt principes Iudęorum, ipsum despectui habentes, & ignominia facientes vsque ad crucem. Isa.53.c. Idem designarunt Aegypti tondentes Ioseph. Ge.41.b. quæ tonsio etiam designauit ablationem discipulorum à Christo. Vt autem is, qui tondetur relinquit comam tondentibus, ita Christus reliquit nobis omnia merita sua, & spoliatus, vel attonsus mortalitate & passibilitate, remansit impassibilis. Tonsor autem, qui totondit Samsonem, fuit Pilatus crucifigens Christum. Iudi.16.e.

Rup.8.s.Gen.29. Beda s.Gen.38. Glo.int.s.Isa.53. Rup.s.Iudi.24.

Amittere decorem animæ. Destructio Hierusalem.

Tondere capillum, erat signum doloris, quia capilli decori habebantur: vnde tondet capillum, qui perdit decorem animæ. Ier.7.g.48.f. Et detonsa est Hierusalẽ, quũ destructa est,

Hie.s.Ier.7.& s. Mich.1.

& genus humanum, quum cecidit à deliciis Paradisi. Mic.1.d. *Lapsus hominis.*

Glo.ord.s.Nahũ1. Attonderi dicuntur, qui sic castigantur, vt non intereant. Et attondentur hostes, qui ad tempus eiiciuntur: ita tamen, vt non radicitus auferantur. Nahum 1.d. *Castigatio temporalis.*

Hie.s. Amos 7. Rup.s. Amos 7. Tonsor regis dicitur bruchus, qui omnia tondet, & sumitur pro exercitu vastante Iudæã. Amos 7.a. Vel tonsio gregis fuit per locustam, quum Sennacherib omnia vastauit, præter Hierusalem. Et etiam tonsor regis, dicitur superba quædam & arrogans fortitudo, quę omnia bona nostra deuastat. *Exercitus cõtra Iudæam. Superbia.*

Isyc.s.Leui.19. Tondere comam in rotundum prohibetur. Leui. 19. f. quasi sit velle abscondere cogitationes à Deo.

Hie.s.Iere.9. Attonsi comam erant Ismaelitæ. Ier.9.g.

Topazius.

Pli.37.nat.hist.80. Hil.& Amb.s. Ps.118. Geor. Ven. Cant.3. tomo 8.cap.3. Topazius, est lapis preciosus viridi coloris, aut potius aurei: qui primus refertur in Topazio, insula maris rubri, inuentus, & matri regis Aegypti oblatus. Est difficilis ad læuigandũ, sed asperatur magis, estque rarus inuentu, feruidam aquam tepidam reddit in eam immissus: variasque curat infirmitates. Fertur leuare oculorum dolorem.

Lyra.s.Exo.39. Aretas s. Apo.21 Topazius præciosissimus lapis, qui in primo ordine rationalis ponebatur, intelligentiam significare potest. Exo.28.g.39.b.Ps.118. Vt autem erat nonum fundamentum ciuitatis cælestis, Matthæum Apostolum designat, qui diuino zelo ignitus etiam vsque ad carnem & sanguinem, & lactationem Dei scripsit incarnationem. Apo.21.f. *Intelligentia. Matthæus.*

Gre.18.mor.33. Topazius de Aethiopia. Iob. 28. d. significare potest quemlibet Sanctum de Gentilitate, virtutibus splendentem. Et etiam eos, qui virtutibus, aut sapientia se insignes esse putant. Itẽ eos, qui ab hæresi, vel peccato conuersi, virtutibus pollent. *Conuersi virtutibus pollentes.*

Torcular.

Torcular, est machina premendis vuis accommodata.

Ori.s.Mat.ho.19. Hie.s.Is.5.& s. Matt.21. Torcular vineæ patrisfamilias, erat locus libationũ in templo, seu altare, in quo, vt in torculari, oblationes & sacrificia tanquam fructus offerebantur, & vorabantur. Is.5.a. Mat.21.d. *Altare holocaustorum.*

Euc.form.spirit.4. Ori.s.Matt.ho.19 Torcular etiam dicitur sacra scriptura, vel profunditas eloquiorum Dei. Mat. 21. d. Et torcularia, sunt voces Prophetarum ex Christo vita vera impletæ. Ps.8.80. in titu. Hæc sunt torcularia redundantia vino. Ioel.2.f. *Sacra scriptura.*

Arn.s.Ps.8. Hila.s.Matt.22. Hie.s.Isa.65. Rup.s.Agge.2.& s.Zac.14. Torcular, quod calcauit Christus, est crux eius & passio. Isa.63.a. Agge. 2.c. Et torcularia regis in Hierusalem eandem crucem designant. Zac.14.c.Ps.80. *Crux Christi.*

Amb. de Spiritusancto prolo. Au.s.Ps.8.83.& ser.108. Torcular vbi Gedeon excutiebat frumenta. Iudi. 6.b. designat ecclesiam, in qua cælestis vitis fructus exundat. Et torcularia sunt, ecclesiæ, in quibus vinum, id est, boni separantur à vinaciis: id est, malis. Et etiam, quia in ea exprimitur botrus Christus. Ps.8.83. In singulis autem fidelibus homo nouus per pressuram purificatur, & separatur à veteri & carnali, tanquã à vinaciis. Iob.24.c. *Ecclesia.*

Gre.16.mor.52. Rup.11.s.Apo. Geor.Ven. Cant.1. tomo 7.cap.28. Torcular vini furoris iræ Dei, erat vindicta Dei in Hierusalem, quando destructa est. Apo. 13.c. Et torcular vineæ, dici potest timor iustitiæ Dei punientis, quo quis reprimitur a peccando. Et hoc torcular dicitur Deus calcasse virgini filiæ Sion, quum & malis dat supplicia, & bonis præmia. Thre.1.e. *Vindicta Dei. Timor iustitiæ Dei.*

Beda s.Pro.3. Aug.s.Ps.8.80. Torcularia in fœlicitate, abundantem lætitiam beatorum designant. Pro.3.b. *Gloria cælestis.*

Gre.16.mor.15. Euc.for.spiritu.4. Torcularia, vbi exprimitur vinum, vel oleum, designant pressuras, & mortem, & diem iudicii, quando vinum separatur à vinaciis, & oleum ab amurca. Designant etiam ipsum baptismum. Ps.80. in titulo. Torcularia etiam sunt persecutiones, quas mali & hęretici exercent in bonos. Omnes enim, qui Sanctam Ecclesiam persequuntur, torcular calcant. Sed calcatis torcularibus sitiunt: quia agendo crudelia ferociores fiũt: & impietatis suæ meritis cæcati, eò ambiunt grauiora facere, quo iam grauia fecerunt. Iob.24.b. Ipsa etiam martyria torcularia dici possunt tanquam afflictione persecutionum calcatis eis, qui pro Christi nomine confessi sunt: & mortalia eorum tanquam vinacia in terra remanserunt: animæ autem in requiem cęlestis habitationis emanauerunt. Ps.8. *Pressuræ. Mors. Dies iudicii. Baptismus. Persecutiones malorũ in bonos. Martyria.*

Hie.s.Is.16. & s. Hos.9. Torcular plenum, abundantiam malorum aliquando significat. Ioel.3.c. Torcularia item sunt scholę hæreticorum. Isa.6.c. Verum torcular eorum non pascit eos. Hose.9.a. Sed vinũ eorum est fel draconum. *Abundantia malorum. Schola hæreticorum.*

Tornare, Tornatilis.

Tornare, est ad tornum polire. Tornus autem est instrumentum fabrile, quo ligna, ebur, & reliqua huiusmodi in rotundum polita redduntur. Tornatile autem est, quod torno expolitum est.

Gre.s.Cant.5. Rup.s.Cant.5. Tornatiles dicuntur manus sponsi, hoc est, opera Christi. Can.5.d. quia quod tornatur, in sua rotunditate sine obstaculo voluitur: sic Christi opera in rectitudinis rotunditate voluebantur, quia nulla culpa ei adhærebat, qua minus iustitia eius in rotundum duceretur. Tornatiles etiam erant manus eius, quia apparens in carne, sanitates & miracula, quæcunque voluit, absque morarum tarditate fecit. *Perfectio operũ Christi. Miracula Christi.*

Am.insti.virg.14 Rup.s.Cant.1. Tornatilis crater. Cant.7.a. significat virtutes Virginis Mariæ, in qua requieuit sapientia. Item perfectam castitatem mentis & corporis. Designat etiam prædicatores, quia iuxta *Virtutes Mariæ. Castitas. Prædicatores.*

mores hominum diuersos, necesse est, vt lingua prædicatoris voluatur. Gre.s Cant.7.

Exempla Sanctorum. Prompta obedientia. Tornaturæ tabularum templi. 3. Regum 6.c. eminentia Sanctorum exempla designant, & promptum animum ad facienda cuncta, quæ Dominus præcepit, & ad patiendum, quę permittit.

Dialectica rationes hæreticorum. Tornare dicitur faber idolum circino. Isa. 44.b. quando hęreticus fabricat rationes dialecticas ad defensionem errorum. Glo.ord.s. Isa.44.

Torpere, Torpor.

Torpere, est pigrum esse, & tam corpore quàm animo languere.

Vitia. Torpentes vaccæ macie. Gen.41.c. designant vitia mentem fœdantia, & pinguedinem ac decorem gratiæ corrumpentia. Glo.int.s.Gen.41.

Torquere, Tortor, Tortura, torsio, Contorquere.

Torquere, est inflectere, & sumitur pro cruciare: vnde tortor est, qui cruciat: & tortura, ipse cruciandi actus. Torsio autem est dolor, qui fit torquendo.

Torquere aurum cum aliis coloribus, aut cum subtegmine aliorum colorum. Exo. 39. a. est adiungere charitatem aliis virtutibus. Gre.9.mor.25.

Torquebatur dolore Iob, quum diceret. Nequaquam ita loquar. Iob.9.d. quia tunc grauius plerunque affligimur, quum quasi per consolationis studium afflictionis nostræ nobis conamur mala leuigare. Gre.13.mor.20.

Curæ rerum terrenarum. Torquentes cogitationes cor, sunt in Sanctis cogitationes & curæ rerum terrenarũ, quas aliquando ex dispensatione suscipere coguntur. Iob.17.c. Beda s.Pro.19.

Prædicare hæreses. Torquet diues labia sua. Pro.19.a. quum superbus prædicat hęreses, abutendo autoritatibus sacræ scripturę. Glo.ord.s.Isa.58.

Dolor. Contorquere caput quasi circulum, fiebat ad demonstrationem doloris interioris. Sed hoc non erat gratum Deo, si aberat affectus contritionis interior. Is.58.b. Ori.s.Mat.ho.7.

Dæmones. Tortores dicuntur dæmones, qui homines cruciare solent. Mat.18.d. Hie.s.Isa.13.

Torsiones dicuntur dolores propriæ conscientię malè sibi consciæ. Isa.13.b.

Torques, vide Monile.

Torrens, vide Fluuius.

Torrere.

Mẽtes purgatæ. Torrere, est ad ignem, vel ad Solem siccare, & arefacere.

Fides probata. Virtutes. Doctrina. Exempla patrũ. Tostæ spicę igne, sunt mentes igne Spiritussancti adustę, & ab omni peccati humore desiccatę. Leu.2.d. Designant etiam fidem probatam in fornace persecutionis: & etiam virtutes, seu doctrinam animi probati, vel doctrinam simplicium & inchoantium, per virtutem Spiritussancti accommodatam, vt ab ea literæ paleas separemus. Exempla quoque Sanctorum patrum, spicæ tostæ dici possunt. Ori.s.Leui ho.2. Phi.de sacrifi. Abel Amb.2.de Cain.6 Isyc.s.Leui.11.

Vindicta Dei. Torrens calor sub nube. Is.25. designat vindictam in Iudæa per Christum hominem factã & vindictam iudicii. Glo.int.s.Isa.25.

Torris, vide Titio.

Torta panis, vide Panis.

Tortuosum.

Diabolus. Tortuosum dicitur, quod est tortum, & multis flexibus sinuosum.

Tortuosus coluber dicitur diabolus, qui decipiendo homini colubri ore locutus est. Iob. 26.d. Isa.27.a. Gre.17.mor.18.

Totus.

Totum dicitur, quod omnes partes complectitur, & refertur ad quantitatem continuam, sicut omne ad quantitatem discretam, siue numerum.

Assiduitas orationis. Totum thus offerre, est semper orationi insistere: & sine intermissione gratias agere. Leui.2.a.d.6.b. Isyc.s.Leui.2.

Perseuerantia. Totam caudam offerre. Le.3.c. est in bono vsque ad finem perseuerare. Glo.int.s. Leui.3.

Fides incarnationis & passionis Christi. Totam similam cremari. Le.6.b. est confiteri integrè incarnationem & passionem Christi. Ad idem referri potest totum arietem incendere. Le.8.d. Hil.s.Mat.ca.13.

Totum fermentatum esse dicitur, quando lex, Prophetæ & euangelia Christum prædicãt. Mat. 13.e. Aug.s.Ps.137.

Toto corde reuertitur ad Dominum, qui non dat locum vitiis. 1. Re. 7.a. 1. Par. 19.c. Et toto corde confitetur, qui holocaustum offert de corde suo, nihil sibi reseruans. Ps.137. Gre.s.1.Reg.15.

Tota nocte clamans Samuel pro Saule ad Dominum. 1. Reg.15.c. designat prædicatorem totam causam subditi, qui peccauit, ex charitate in se suscipientem. Glo.ord.s.Ps.55. Rup.s.Hose.12.

Totumque tempus. Pertinacia Iudæorum. Tota dies, totum huius vitæ tempus significare potest. Ps.55.139. Sic tota die populus Iudaicus potens fuit in iniquitate, vbi eorum pertinacia denotatur. Hos.12.a. Tota die mendacium & vastitatem multiplicat.

Trabes.

Trabes, seu trabs dicta à trahendo, quod in altum trahatur, dicitur significare duo ligna ędificij simul compacta, ideo semper est magnum lignum.

Rup.3.s.Reg.10. Trabes templi tabulata portantes.3.Reg.6.a.designant prædicatores sublimes, & infirmos ac fragiles sua prędicatione portantes, qui sunt extrinsecus quidem sub ligni figura cogniti, sed intra templum deaurati, quãtum ad splendorem conscientiæ, vel futurę glorię. Designãt etiam fidem diuinitatis & humanitatis Christi: ideo non hærebant muro. *Prædicatores. Fides diuinitatis & humanitatis.*

Aug.2.ser.domini in mõte & de ver. domini ser.16. Trabes in oculo, est odium inueteratum in animo, quod festucam in oculo fratris trabem apparere facit. Mat.7.b. *Odiũ inueteratũ*

Tractare.

Tractare, est quasi frequenter trahere. Et sumitur pro agitare in animo, & differere, vel scribendo, aut narrando commemorare: & etiam suscipere aliquem, siue de aliquo bene, aut malè mereri.

Tractare dicitur Deus mente, quando ordinat aliquid faciendum. Is.14.f.

Lyra.s.Nahum 1. Tractant præuaricationem mente hęretici: & ministri Antichristi, seu nuntii. Nahum 1.c. quando inducere in errores alios moliuntur. *Conari ad decipiendum.*

Tradere.

Tradere, est in potestatem alicuius aliquid dare: & interdum docere, & traditio est doctrina. Est item committere. Gen.21.b. Tradiditque puerum. Coniungere. Genes.34.b. Filias vestras tradite nobis. Dedere. Iosue.11.d. Qui se non traderet filiis Israel. Emittere. Ioann.19.f. Inclinato capite tradidit spiritum. Exponere. Ios.20.b. Non tradent in manibus eius. Exhibere. Gen.23.c. Agrum trado tibi. Perducere. Iudith 6.b. Tradent eum in manus. Prodere. Ier. 21. d. Sanguinem innocentem tradetis. Punire. Iudic. 2.c. Tradidit eos in manus diripientium. Subiicere. Le.26.d. Trademini in manibus hostium.

Hie.s.Eze.21. Traditi omnes vincti in manus Ioseph, designarunt potestatem Christo datam à Patre supernorum & infernorum. Ge.39. d.40.a. Et tradidit Deus coronam & cidarim ei, cuius est iudicium, quum tradidit regnum & sacerdotium Christo. Eze.21.f. *Potestas data Christo.*

Ori.s.Iudi.ho.2. Hie.s.Eze.30.31.35.& s.Ps.62. Ber.s.Ps.62. Au.1.se.do.in mõ. & s.Ps.118. Am.s.Ps.118.ser.26. Ori.s.Luc.ho.35. Hila.s.Ps.139. Tradit Deus montem Seir sanguini, quum punit dęmones & malos, & tradit malos bestiis, hoc est dæmonibus. Et tradit terram in manu pessimorum: quum terrenos relinquit dæmonibus. Tradit etiam cedrum in manu fortissimi gentium, hoc est, Antichristum in manu diaboli. Eze.30.c.31.d.33.f.35.b. Eum autem dicitur tradere, quẽ deserit. Et tradit in manus diripientium, quum relinquit peccatorem in potestate diaboli: & etiam per excommunicationem. Iudi.2.c. Et traduntur in manus gladii, qui æternis suppliciis puniuntur, & etiã, qui vincuntur à verbo Dei. Psalm. 62.73. Et tradit iudex peccatorem ministro, hoc est, angelo, qui trudat in infernũ: & etiam exactori, & calumniantibus. Item peccatori, cui traditur à desiderio, hoc est, secundum desiderata. Ps. 118. 139. Mat.5. d. Luc.12.g. Tradi etiam iudici, est coram Christo à lege accusari. Tradi satanæ dicitur, qui à Christi corpore separatur. 1. Cor. 5.b. Tradidit etiam Deus vnumquemque in manu proximi sui, in seditionibus Hierusalem. Zac.11.b. Tradere etiam dicitur Deus hominem in manibus alicuius, quum permittit illum in scandalum acceptum, & non datum incidere. Et dicitur illum tradere Deus, quia sola voluntate Dei occiditur, non hominis. Exo.21.b.23.d. *Punire. Scandalizari.*

Amb.1.de pœn.24. Rup.s.Zac.11. Hie.s.Zac.11. Au.q.in Exo.79.

Hie.s.Eze.25. Gre.s.1.Reg.14. Tradit Deus filios Ammon Orientalibus filiis, quum hæreticos ducit ad habentes lucem veritatis. Eze.25.a. Et tradit Philisthæos in manus Israel, quum peccantes conuertit ad ecclesiam. 1.Reg.14.f.

Ori.s.Mat.ho.4.36. Aug.s.Ps.36. Gre.13.mor.8. Traditus est Christus à patre principibus huius seculi, quando proprio filio suo nõ pepercit, sed pro nobis omnibus tradidit illum. Mat.20.c.26.a. Iob.16.c. Et dicitur traditus in manu peccatorum, quando peccatores ipsum suscipiunt & quando iustus traditur peccatoribus. Tradidit etiam Iudas Christum & tradunt eum, vt Iudas, quicunque pro temporalibus dant Christum, quem habebant in anima. Traditus quoque est Christus à principibus sacerdotum in manus impiorum, quando traditus est illis, vt crucifigeretur. Tradidit etiam ipse Christus semetipsum pro nobis. Ephes.5.a. Gala.2. d. Traditur terra in manus impii, quando corpus relinquitur persecutoribus. Sic Iob & quilibet iustus traditur in manus impii. Iob. 9.c. *Variæ traditiones Christi. Persecutio bonorum.*

Ori.s.Mat.ho.11. Arn.s.Ps.87. Traditus quoque dicitur Christus gentibus, quando eius doctrina illuditur & irridetur ab infidelibus. Mat.20.c. Ps.87. *Contemptus doctrinæ Christi.*

Ori.s.Mat.ho.33. Arn.s.Ps.77. Gre.8.mor.37. Tradidit paterfamilias seruis bona sua, quando Christus communicauit nobis eloquia Dei. Mat.25.b. *Cõmunicãs Christus doctrinam*

Tradidit Deus pulchritudinem Iudæorum in manus inimici, cùm arcam tradidit Philisthęis. Et quum bona opera hypocritarum, quæ per concupiscentiam laudis ostentantur, occulti aduersarij iuri mancipantur. Ps.77. Thre.2.c.

Au.1.de Trini.8. & 83.q.69. Tradet Christus regnum Deo patri, quando omnes Sanctos ad Dei visionem & fœlicitatem perducet. 1.Cor.15.c.

Tradere fratres Ioseph custodiæ ex pręcepto Ioseph. Gen.42.d. erat sanctos patres detineri in limbo ante aduentum & passionem Christi. *Detineri in limbo.*

Glo.ord.s.Exo.2. Tradens Ioseph terram Gessen fratribus suis. Ge.47.a. est Christus instituens ecclesiam in hoc mundo, tanquam in Ægypto. *Instituens Christus ecclesiã militantem.*

Lex spiritualis data ecclesiæ.

Tradens mater Mosis ipsum Mosen adultum filiæ Pharaonis. Exod. 2. b. designat traditionem legis spiritualiter intellectæ ecclesię ex gentibus factam, vel ipsum Christum ecclesię traditum.

Tradidit mulier fortis cingulum Chananęo. Pro. 31. b. quia per vigorem demonstratę iustitiæ fluxa opera gentilitatis astrinxit. Item quia contemptibilem in mundo, fides Christi honoratum facit apud Deum. *Beda s. Pro. 31.*

Proponere exẽpla Sanctorum.

Tradẽs Moses oblata à populo in opus tabernaculi, ipsis artificibus tabernaculi. Exo. 36. a. est proponens Sanctorũ exempla pręlatis & prędicatoribus ecclesię: & generaliter fidelibus. Idem est tradere pecuniam in vsus tabernaculi. Exo. 30. b. *Rup. 8. de glorif. Trinit. 8.*

Recognitio beneficiorum Dei.

Tradens, qui offert sacrificium, adipem & pectusculum sacerdoti. Le. 2. b. 7. d. est acceptã ferens Christo cognitionem Dei, & redemptionis opus. Tradere etiam similam sacerdoti, est spem salutis committere Christo. Le. 5. c. *Glo. ord. s. Exo. 30*

Prædicatio futuri iudicii.

Tradens Moses in auribus Iosue victoriam habitam contra Amalec in deserto. Exo. 17. d. designat prænunciationem iudicij per Christum futuri. *Isyc. s. Leui. 2.*

Pœnitentia.

Tradentur obliuioni angustiæ priores in fœlicitate. Isa. 65. c. non quidem obliuioni memoriæ, sed successione bonorum. *Glo. int. s. Exo. 17*

Tradere quintam partem supra id, quod damnificatum fuerat, sacerdoti. Leu. 5. d. est quẽlibet sensum, per quem peccauimus, ad pœnitentiam reuocare. *Glo. ord. s. Isa. 65.*

Tradens lex mysteria.

Tradens Moses armum arietis dextrum cum collyrida & lagano & adipibus, &c. Aaron, quando consecrabatur. Le. 8. c. est lex tradens mysteria declaranda per Christum. *Glo. ord. s. Le. 5.*

Reduci ad innocentiam.

Tradens mulier mundáda sacerdoti agnum anniculum, & pullum columbę, siue turturẽ. Le. 12. c. reformationem per pœnitentiam indicat, vt reducatur ad innocentiam. *Glo. int. s. Leui. 8.*

Consentire malis

Traditur in animas tribulantium, qui consentit voluntati tribulantium. Ps. 26. Et traditur à desiderio peccatoris, qui consentit prauis concupiscentiis, per quas traditur diabolo. Psalmo 139. *Glo. ord. s. Leui. 12*

Tradidit Moses vaccam rufam Eleazaro, & non Aaroni. Nu. 19. a. vt designaretur sacrificium Christi ad sacerdotes nouæ legis spectare. *Au. s. Ps. 26. 36.*

Suadens redire ad vomitum.

Tradit seruum ad dominum suum, qui quemlibet delinquentem, & à prauis actionibus se conuertere volentem, sua exhortatione, vel exemplo prauæ actionis, ad id, quod renunciauerat, redire suadet: quod plerique sacerdotes praui in ecclesia facere consueuerunt. Prou. 30. b. Sic non tradidit Christus seruum domino suo, quia non reliquit peccatorem diabolo: sicut nec ille, qui confitentem non adigit in desperationem. Deut. 23. c. *Au. q. in Nu. 13. Beda s. Pro. 30. Rup. 1. s. Deut. 25.*

Tradit Deus omnia quasi olera virentia, quando non vult fieri discrimen inter Gentes & Iudæos in fide. Ge. 9. a.

Anima in peccato.

Tradidit pacificus vineam custodibus, hoc est, Deus Synagogam Mosi & aliis patribus. Cantic. 8. d. *Gre. s. Cant. 8.*

Tradita Tyrus obliuioni, dicitur anima existens in peccatis. Isa. 23. d. Thre. 2. b. *Hie. s. Isa. 23.*

Traducere.

Traducere, est de loco ad locum ducere, vel trans aliquid ducere.

Exercens opera vitæ actiuæ.

Traducens Iacob suos per vadum. Gen. 32. f. designat exercentem opera vitæ actiuæ, & prædicationis: & ministrantem baptismum & similia: vt postea vacet contemplationi. *Glo. int. s. Gen. 32.*

Traducit deus populum suum in desertum. Psal. 135. quando deducit suos in consilium à seculi curis alienum. Semper autem populus Dei per deserta huius mundi traducitur, quoadusque in terram promissionis introducantur. *Hie. s. Ps. 135.*

Traducens vir Ezechielem per aquam. Ezec. 47. a. est Deus, aut angelus dans notitiam mysteriorum. Traducit vsque ad talos, quando Christus nobis ad se conuersis boni exordij plenitudinem tribuit: & dono spiritualis sapientiæ prima nostri operis vestigia infundit. Vsque ad genua, quum ad hoc vsque nostra sapientia augetur, vt in prauis iam actibus minimè flectatur. Vsque ad renes, quando in nobis percepta sapientia omnem quoque, in quantum possibile est, delectationem carnis extinxit. Quando autem transuadari non potest, designat perfectionem contemplationis: in qua dum mens in altum ducitur, subleuata, videt in Deo se penetrare non posse, quod videt, & quasi tangit aquam torrentis, quam pertransire non valet: & quia intuetur speculando, quod libeat, & tamen hoc ipsum perfectè non valet intueri, quod libet. *Hie. s. Eze. 47. Gre. 22. mor. 22.*

Trahere.

Incarnatio verbi

Trahere, est per vim ducere.

Traxit Deus Ephraim in funiculis charitatis. Hose. 11. f. quando filius Dei per charitatem factus est homo, & passus & mortuus. Trahi autem petunt adolescentulæ post sponsum, quia sine eo currere nequeunt, qui exultauit, vt gigas ad currendam viam. Trahitur etiam sponsa tanquam infirma, quia sine Christo nihil põtest, trahitur autem per tentationes & labores. Canticorum 1. a. Trahit pater filium, non cogendo liberum arbitrium, sed vinculis charitatis. Ioann. 6. c. Trahit autem Christus omnia ad se, hoc est, omnes prædestinatos. Ioan. 12. e. *Amb. de Isaac 3. Rup. s. Hos. 11. Gre. s. Cant. 1. Au. s. Ioan. tra. 26. 52. Ber. s. Cant. ser. 21*

Cõuersio ad deũ.

Trahit Deus ad se spiritum & flatum hominis. Iob. 34. b. quando ad conuersionem sui desiderii & interiora nostra, & exteriora commutat, vt nihil iam menti exterius libeat, nihil *Gre. 24. mor. 26.*

caro inferius, vel si appetit, adipisci conetur: sed omne quod homo est, ad eum videlicet, a quo est, & interius desiderando ferueat, & exterius se edomando constringat.

Gre.ho.24. Traxit Petrus rete in terram. Ioan. 21. c. hoc est ad soliditatem littoris, quia ipse & eius successores & predicatores, sanctæ prædicationis voce stabilitatem æternæ patriæ fidelibus ostendunt.

Ori.s.Cant.ho. 1. Trahere dicuntur etiam adolescentulæ ipsum sponsum: quia vbi duo, vel tres congregati fuerint in nomine eius, mox est ibi ipse sponsus. Et eruditæ animæ trahunt: quia libenter venit ad illas verbum Dei.

Hie.s. Eze.5. Trahens Ezechiel nouaculam per caput, designat Deum eiicientem à se Iudæos, vt incredulos & obstinatos. Eze.5.a. *Eiiciens Deus Iudæos.*

Gre.18.mor.32. Trahi dicitur sapientia de occultis. Iob.28.c. quia cum sit inuisibilis, non nisi inuisibiliter inuenitur. Quæ rectè trahi dicitur: quia sicut flatum trahimus, vt corpus viuat: sic ab intimis sapientię spiritus ducitur, vt ad vitam anima subsistat, vnde Ps.118. Os meum aperui, & attraxi spiritum.

Ori.s.Luc.ho.35. Trahi ad iudicem, est accusari in iudicio. Luc.12.g.

Glo.int.s.Leui. 11. Trahi per humum animalia immunda. Leuiti.11.g. est vacare gastrimargiæ, & libidini, & terrenis. *Vacare terrenis.*

Glo.ord.s.Isa.5. Trahunt iniquitatem in funiculis vanitatis. Isa.5.d. qui addunt peccata peccatis. *Addere peccata peccatis.*

Hie.s.Iere.14. Trahere dicuntur ventum quasi dracones. Ier.14. a. qui auide discunt doctrinam vanam. Et Iudæi, quum superbiæ spiritu inflati, malitiosè aduersus Christum intumuerunt. *Discere vana.* *Iudæi contra Christum.*

Gre.29.mor. 18. *Gre.15.mor.30.* *Au.solilo.16.* Trahere dicitur diabolus, aut Antichristus post se omnem hominem. Iob. 21. d. quia qui bonis pręsentibus delectantur, potestati illius se absque retractatione subiiciunt. Trahit ante se innumerabiles, quia multo plures fuerunt carnales ab exordio peccati, vsque ad tempus Antichristi, quàm erunt suo tempore. Traxit etiam draco secum tertiam partem stellarum, quando diabolus secum traxit multitudinem angelorum è cælo. Apo.12.a. *Subiici diabolo.*

Trames, vide Via.

Tranquillus, tranquillitas, vide Quiescere.

Trans.

Trans dicitur esse, quod est vltra aliquem locum.

Trans Iordanem flere mortuum Iacob. Ge.50.a. designat statum generis humani ante institutionem baptismi, quia tunc erat tempus fletus. *Status hominis ante baptismum*

Ori.s. Mat. ho.7. Trans Iordanem veniens Iesus. Mat. 19. a. designauit transitum suum ad ecclesiam per baptismum.

Ori.s.Mat.cap.16 *Hi.s.Mat.can.14* Trans fretum venientes discipuli. Mat. 16.a. designarunt desertionem temporalium, & etiam finem mundi.

Gre.13.mor.7. Trans flumina Æthiopiæ est terra. Isa.18.a. secundum quod Antichristus superabit malitia omnes, qui nigri sunt per peccatum.

Transcendere.

Glo.int.s.Exo.12. Transcendere, est ascendendo transgredi, aut superare.

Transcendere dicitur angelus percussor ostium domus. Exo.12.d. quando Deus parcit, & saluat per passionem & sanguinem Christi.

Hie.s.Isa.16. Transcensus Arnon, id est, illuminationis eorum est, quum ab erroribus ad veritatis lumé venitur. Isa.16.a.

Glo.int.s.Exo.19. Transcendens terminos montis est, qui curiosè diuina scrutatur. Exod.19.d. *Curiositas.*

Transferre, Transportare.

TRansferre, est ab vno loco in alium ferre, & deportare. Item relegare. Ier. 29.a. Omni transmigrationi, quam transtulit. Traducere. 4.Reg.18.f. Donec veniam, & transferam vos. Transmutare. Deut.27.c. qui transfert terminos proximi sui. Transuehere. Sap.10. d. Transtulit illos per mare rubrum.

Amb.1.de inter.5. *Gre.9. mor.2.* *Ar.s.Ps.45.79.* *Hie.s.Iob.9. & s. Iere. 13.* *Aug.s.Ps.45.* *Rica.de S.Vict.de vita mut.6.* *Geor.Vene. Cant.1 tomo 6.cap.28.* Transtulit Deus montes, hoc est, patres veteris testamenti in nouum, vel prædicatores à Iudæis induratis subtraxit. Iob.9. Acto.13.d. Vel transtulit montes, quum angelos & homines superbos à statu sublimi deiecit. Transferri quoque montes in cor maris. Psalm. 45. est Christum cum Apostolis ad gentes transire. Vel è diuerso est, quum elati de magni cominis culmine, in intimam cordis malitiam cadunt. Transtulit quoque Deus vineam de Aegypto. Psalm. 79. quando ex gentibus instituit ecclesiam. Et translata est Iudæa, quum fides, quæ erat in Iudæa, & omnis Iudæorum gloria transiuit ad ecclesiam ex gentibus. Ierem.13.c. *Translatio veteris testamenti in nouum.* *Eiectio angelorũ* *Transitus Apostolorum ad gentes.* *Institutio ecclesiæ ex gentibus.*

Glo.ord s.1. Pa.12 *Ric.de S.Vict. de somnio Nabuc.14.* *Glo.ord.s.2.Re.12* Transferre interdum est conuertere. 1.Pa.12.d. Vt transferrent regnum Saul in Dauid. Vbi designatur translatio legis veteris in nouam. Transtulit etiam Deus regna atque constituit, quando euersa vitiorum tyrannide, virtutes regnare facit. Dan.2.c. transfert quoque Deus iniquitatem, quum eam remittit. 2.Re.12.c. Dominus quoque transtulit peccatum tuum. *Translatio legis* *Conuersio peccatoris.* *Remissio culpæ.*

Ori.s.Matt.ho 4. Transferre dicitur fides montes. Matth. 17. c. quando impetus irrationales per verbum Christi & fidem tolluntur.

Transfert

Reductio infidelium ad ecclesiã. Transfert Deus fideles in regnum filij charitatis suæ. Colos. 1. b. quando eos ab infidelitate ad ecclesiam reducit, vel ad cælum inducit. Transfertur etiam populus Syrię Cyrenē. Amos 1. c. quando decepti ab hæreticis reducuntur ad ecclesiam. Transferuntur item rupes de loco suo. Iob. 18. a. quando doctores hęreticorum redeunt ad ecclesiam. *Glo. ord. s. Colo. 1. Hie. s. Amos 1. Gre. 14. mor. 2.*

Eiectio malorũ. Transfert Deus impium de orbe. Iob. 18. d. quando superno apparente iudice, de hoc mũdo impius tollitur, in quo peruerse gloriabatur. Transferuntur quoque nutantes filij Iudęorum. Ps. 108. quum in nullo bono habent firmitatem. *Gre. 14. mor. 11. Aug. s. Ps. 108.*

Transiẽs religio Iudæorum ad ecclesiam. Translata dicitur gloria Domini, quum capta est arca. 1. Reg. 4. d. quia cum sanctæ scripturæ sacramenta veræ intelligentiæ capacitate à fidelibus retinentur, etiam religio & fama Israel ad eos transiuit. *Gre. s. 1. Reg. 4.*

Transitus ad perfectionem. Translatus Enoch, designat virum bonum ab ignorantia & imprudentia ad scientiam & prudentiam deductum, & ab imperfecto ad perfectum. Ge. 5. c. *Philo. de Abra.*

Stabilitas gloriæ celestis & ecclesiæ Translatum dicitur gaudium terræ à malis videlicet in bonos. Isa. 24. b. quia cessabit terrenum gaudium in malis, & verum gaudium erit perpetuo in bonis. *Hie. s. Isa. 24.*

Non potest transferri tabernaculum, patria videlicet cęlestis, quę non admittit mutationem. Is. 33. d. Ecclesia etiam militans non transfertur, vt tabernaculum vetus synagogæ, quia perseuerat vsque ad finem mundi. *Glo. ord. s. Isa. 33.*

Mutantes consilium Dei. Transferre volens Ioseph manum patris à capite Ephraim in caput Manasse. Gen. 48. d. eos exprimit, qui mutare nituntur consilium Dei.

Mors Sanctorũ ante legem. Transferri de vtero ad tumulum. Iob. 10. d. conuenit electis, qui ab ipso mundi primordio ante Redemptoris tempus exorti sunt, & tamen huic mundo semetipsos mortificare curarunt, qui conscriptas legis tabulas non habentes, quasi in vtero mortui sunt, quia autorem suum naturali lege timuerunt. Et quum venturum mediatorem crederēt, studere summopere, mortificatis voluptatibus, etiam, quæ scripto non didicerant, pręcepta seruare. *Gre. 4. mor. 36.*

Non transferuntur possessiones Leuitarum, quia illæ non sunt ipsorum Leuitarum, sed Domini: cuius etiam ipsi possessio dicuntur. Eze. 48. b. *Hie. s. Eze. 48.*

Transferens rex Babylonis filios Israel in Babylonem, quos rex Ægypti in Aegypto captiuauerat, designat eos, qui prius aliquo vitio captiui tenebantur, quod postmodum deserētes, ab alio opprimuntur. Vt qui carnis vitia deserunt, & in cenodoxiam incidunt. Transtulit etiam alios, quando fecit eos peccare. 4. Re. 24. b. *Cassi. colla. 5. ca. 12*

Contemnere statuta ecclesiæ. Transferunt terminos hæretici, qui statuta ecclesiæ conuellunt & lacerant. Iob. 24. a. Prouerb. 22. d. *Hie. s. Iob. 24. Gre. 16. mo. 21.*

Induratio malorum, & recessus à fide. *Euagatio Iudæorum.* Transfertur saxum de loco suo. Iob. 14. d. quando homo mutatus à bono in malum induratur. Transferre etiam dicitur lapides, qui aliquos subtrahit ab ecclesia. Ecclesiastę 10. b. Transferuntur quoque nutantes filij Iudę, quando Iudęi infideles & indurati vagi sunt in terra. Psal. 108. *Hie. s. Iob. 14. & s. Eccl' ten. 10. & s. Ps. 108. Gre. 12. mor. 11.*

Transmigratio in Babylonem. Transportans aquila cedrum in terram Chanaan. Ezec. 17. a. designauit translationem Iudæorum cum Iechonia in Babylonem. *Hie. s. Eze. 17.*

Transfigere, vide Fodere.

Transfretare, vide Mare, & Nauigare.

Transgredi, Prætergredi, Præterire, Præuaricari.

Transgredi, est transire, & superare, & præuaricari: quod est à recto discedere.

Transitus ad actionem. Transgrediens Iacob Phanuel. Genes. 32. g. designauit transitum à contemplatione ad actionem. *Glo. int. s. gen. 32.*

Pœnitentia. Transgredi murum. Ps. 17. est pręterire impedimenta dęmonum, vel pœnitere peccatorũ, quę transitum ad Deum impediebant. *Ar. & Au. s. Ps. 17. Gre. 26. mor. 10.*

Arrogantia Iudæorum. Non præterit mare præceptum Dei. Ierem. 5. e. vt confundantur homines præcepta Dei transgredientes.

Nunquam se præterisse mandatum Dei dicebat filius senior. Luc. 15. g. designans Iudæos imitantes Pharisæum dicentem: Non sum sicut cęteri hominum. *Hie. epi. Beatitu.*

Peccare. Transgressi sunt habitatores terrę legem naturalem omnibus communem. Isa. 24. a. c. Transgrediuntur quoque terminum, quem posuit Deus, qui eius pręcepta vel fidem pręuaricantur. Psa. 103. Et pręuaricantes peccatores terrę, sunt legem transgredientes. Psal. 118. Et transgressi sunt pactum sicut Adam, qui ita peccauerunt, vt eiicerentur de ecclesia, sicut Adã eiectus est de paradiso. Hos. 6. c. Le. 7. a. 16. c. Transgreditur etiam terminos antiquos, quos posuerunt patres, qui transgreditur terminos fidei, quos catholici ab initio statuere doctores. Pro. 22. Pręuaricatores autem dicuntur condemnati qui trangressi sunt legem naturalē, vel scriptum, qui in Deum dicuntur pręuaricati. Isa. 66. g. Pręuaricationes autem sunt ipsa peccata. Ier. 5. a. *Hie. s. Isa. 24. & s. Heste. 6. Arn. s. Ps. 103. Hila. s. Ps. 118. Beda s. Pro. 22. Glo. int. s. Isa. 66.*

Negligere cultũ Dei. Pręuaricari ceremonias, est negligere cultum Dei, & sacra indignè tractare. Leui. 5. g. *Glo. ord. s. Leui. 5.*

Iudæi peccantes & non orantes. Trangressor ex ventre dicitur Israel, hoc est, à tempore egressionis de Aegypto. Isa. 48. b. 52. d. Dicitur autem transgressus Israel pactum Dei cum patribus. Mala. 2. c. Pręuaricator autem legis dicitur Iudeus, quia sensum legis, qui est de incarnatione & diuinitate Christi non admittit. Iere. 9. a. Vnde & transgressi dicuntur Iudęi, quando apostatarunt à Christo. *Hie. s. Isa. 48. 59. & s. Hose. 14.*

Iſa.59.c.Præuaricatores autem dicuntur tam Iudæi, quàm hæretici, qui corruunt in viis Domini.Hoſ.7.d.14.b.Nahum 1.c. *Peccantes intra eccleſiam.*

Hie.ſ.Iere.3. Preuaricatrix Iuda, deſignare poteſt peccantes, qui tamen non errant in fide.Ier.3.c.Ezec.39.g.Sopho.3.c.

Gre.ſ.1.Reg.14. Præuaricari dicens Saul populum, deſignat prædicatorem reprehendentem vitia ad emẽdationem.1.Reg.14.e.Præuaricati eſtis hodie. *Prædicator reprehendẽs vitia.*

Tranſilire.

Tranſilire, eſt vltra tranſire.

Ori.ſ.Cant.ho.2.3. Amb.de Iſaac. 4. Gre.ſ.Cant.2. Ber.ſ.Cant.ſer.53.54. Tranſilire dicitur verbum Dei colles. Can.2.b. quia minus manet cum iis, qui non ſunt plenè perfecti. Vel quia ſupereminet prophetis & diſcipulis Chriſti ſecundo loco electis. Item quia per incarnationem minoratus eſt paulominus inferioribus angelis, qui & hominibus ſubdi voluit. Tranſiit etiam colles, quum ab angelis venit ad homines, relictis dæmonibus tanquam collibus. *Eminentia verbi Dei. Incarnatio.*

Ori.ſ.Cant.ho.4. Tranſiliens vulpes murum templi, deſignat hæreticos putantes ſe ſuis argutiis vincere euangelicam veritatem.Nehe.4.a.

Tranſire, Tranſmeare, Tranſmigrare, Præterire.

Tranſire, eſt ab vno loco vltra alium locum ire. Tranſmigrare autem eſt ab vno loco ad alium remotiorem domicilium mutare. Tranſire etiam, eſt commutare, vel commutari. Num.27.b.Ad filiam eius tranſibit hæreditas. Creſcere.Le.13.a. Nec tranſierit in cute priores terminos. Diſcedere. 1.Reg. 10.a.Cumque abieris inde, & vltra tranſieris. Exire. Nume. 21.e. Donec tranſeamus terminos tuos. Experiri.1.Reg.14.a. Tranſeamus ad ſtationem Philiſtinorum. Ingredi.1.Reg.14. b. Ecce nos tranſimus ad viros iſtos. Manifeſtare.Exod. 33. d. Cumque tranſierit gloria mea. Pergere.gene.33.d.Tranſiuitque in Salem vrbem Sichimorũ. Perire. Iob. 14. d.Vt in perpetuum tranſiret. Peruenire. Numer.33.f.Tranſierunt ad campeſtria Moab. Præterire.Gen.18.a.Ne tranſeas ſeruum tuum. Punire.Iob.15.b.Non tranſibit alienus per eos. Traiicere.Gen.32.c.In baculo meo tranſiui Iordanem iſtum. Tranſmigrare. Iudi.9. d.Et tranſiuit in Sichimam.

Gre.5.mor.23.& ſ.Cant.5.& ho.2. Tranſire interdum dicitur Deus, quum breuem dat conſolationem. Geneſ.8.a. Et tranſit ſpiritus, quando inuiſibilia cognoſcimus, & tamen hæc non ſolidè, ſed raptim videmus. Neque enim in ſuauitate contemplationis intimæ diu mens figitur: quia ad ſemetipſam immẽſitate luminis reuerberata reuocatur. Iob.4. c. Tranſire etiam dicitur, quum nondum habemus fixas bonas cogitationes in corde. Luc.18.g. Tranſit etiam ſponſus, vt maiori deſiderio quęratur. Cant.5.b.3.Re.19.c. Tranſit etiam Deus per Hieruſalem, quum viſitat animam, vt eam conuertat. Eze.16.a. *Breuis conſolatio Dei. Breuis cognitio.* *Ricar.de S.Vict.4. de arca myſti.11.*

Glo.ord.ſ.Pſal.67 Tranſit etiam Deus præcedendo, & protegendo viatores huius ſeculi. Pſ.67. Exo.34.a. Et tranſiit in deſertum, quando venit ad gentes. *Protectio Dei.*

Hier.ſ.Amos 8.& ſ.Mic.7.& ſ. Iob. 10. Rup.ſ.Amos 8. Tranſit præterea Deus aliquos, quando non eos punit, aut caſtigat, ſed eorum miſeretur. Exo.12.c.Et quum ceſſat à caſtigando. Nahum 1.d.Et quum diſſimulat, & nondum caſtigat. Amos 8.a.Mic.7.d. Inde dictum eſt Phaſe.i.tranſitus. Pertranſiit quoque furor Dei in paſſione Chriſti, quando chirographum, quod Adam in mortem filiorum conſcripſit, Chriſti deleuit aduentus. Iob.10.d. *Miſericordia Dei.*

Hie.ſ.Amos 5.& ſ.Iſ.10.& ſ.Hoſe. 11.& ſ.Nahum 1. Beda ſ.Exo.12. Gre.12.mor.7. Rup.ſ.Hoſe.10. Tranſire etiam dicitur Deus caſtigando & puniendo, vt tranſiuit per Ægyptum. Exo. 12. b.d. Ferè enim quoties pertranſire ponitur ex perſona Dei, pro pœna accipitur. Amos 5.e. Tranſit etiam flagellum inundans, quum ad omnes extenditur generalis caſtigatio. Iſa.28.d. Et tranſitus virgæ fundatus, eſt ęterna punitio. Iſ.30.g. Tranſeunt quoque fluctus Dei, & irę Dei ſuper aliquem, quando punitur. Pſ.41.87. Et tranſit gladius per terram, quum exercetur diuina vindicta. Eze.14.e. Et tranſit dominus ſuper pulchritudinem colli Ephraim, quando caſtigat hæreticos, ſuperbos & Iudæos. Hoſe.10.c. Et præteriens diluuium dicitur punitio Dei, quæ fit ad tempus. Nahum 1.b. Nunc autem dicitur tranſire furor Dei, & poſt iudicium pertranſibit, quia conſummabitur. Iob. 14. c. Pertranſibit enim indignatio Dei in iudicio, tunc dabitur vltima ſententia in malos, & non amplius Deus indignabitur. Iſa.26.d. *Caſtigatio Dei.* *Iuramentũ Dei.*

Cyri.con.Iulia.10 Rup.5.ſ.Gene.22. Beda ſ.Gen.15. Tranſitus ignis inter diuiſiones cadauerum. Gen. 15. d. erat ſignum iuramenti Dei, quia ſic firmabant iuramenta Chaldæi, vt tranſirent per aliqua diuiſa. Tranſiens autem ignis & non manens, deſignauit gloriam Dei non permanſuram apud Iudęos, ſed tranſituram ad gentes. Deſignauit etiam ille tranſitus diſcretionem futuram in die iudicij bonorum & malorum. *Diſcretio in iudicio.*

Au.q.in Exo.154. & 2.de trini.17.& ſ.Pſ.59.138.& ſer. 80. Hie.ſ.Iſ.31.41 Gre.ho.13. Iſyc.ſ.Leui.16. Tranſiens Deus coram Moſe, deſignat Chriſtum impleta lege, tranſeuntem ex hoc mundo ad patrem, & parantem fidelibus manſiones. Exo.34.a. Tranſiens etiam & ſaluans Deus fuit Chriſtus in paſſione. Iſaiæ 31.c. Et tranſiens Iacob Iordanem in baculo, fuit Chriſtus, qui tranſiuit ex hoc mundo in cruce. Geneſ. 32. c. Et tranſiens gloria domini, fuit Chriſtus tranſiens de hoc mundo ad patrem. Exod. 33. d. Tranſire quoque dicitur Chriſtus in pace, quia attulit & prędicauit pacem, & quia ab humanitatis forma in diuinitatis ſuæ contemplationem nos eleuat. Et quia de iudicio redibit ad regnum patris ſui. Iſ. 41.a. Pſalm. 140. *Vadens Chriſtus ad patrem. Paſſio Chriſti.* *Eleuatio ad cõtemplationem.*

Transitus Christi ad Gentes. Incarnatio.

Transitus etiam Dei, est transitus Christi ad gentes. Exo.34.a. Transire auté dicitur Christus per ea, quę pertinent ad dispensationem carnis. Mat.20.d. Et transit, quando vnum deserit & habitat in alio. Transiuit quoque in deserto, quum prædicari fecit Gentibus. Psal.67. Tota autem vita eius vsque ad resurrectionem, transitus fuit. Mar.10.g. Pręteriens auté vidit cęcum, assumpta videlicet similitudine carnis peccati, sed non stetit, quia non assumpsit peccatum. Ioan.9.a.

Euc. sor. spiritu. 1. Aug. ep. 112. & 1.q. in euan. 28. & de essen. diui. & s. Ps. 67. & de verb. domini ser. 180.

Relinquēs Deus demones & Iudæos

Transire dicitur Deus à Gelboe, quando relinquit dęmones sine rore gratiæ in sua obstinatione, & quando reliquit Iudæos in infidelitate. 2. Re.2.d.

Gre.19.mor.3. Cyri.6.s.Ioan.15. Ber.s.Cant.ser.54

Impletio legis per Christum

Non prætereunt verba Christi, transeunte cęlo & terra. Mat.24. d. quia licèt transeat litera legis, non transit spiritus, qui impletur in Christo cum verbis eius. Præterire autem iota vnum à lege, est non impleri minima sacramenta, quod minimè fiet. Mat.5.c. Pertransire quoque dicitur Deus in deserto, & non ibi immorari, quia transiuit per vetus testamentum vt moraretur in nouo. Ps.67.

Ori.s.Mat.ho.30. Hier.s.Mat.6. & s.Psal.67.

Integritas Mariæ.

Transiens dominus per portam clausam, fuit Christus transiens per vterum Virginis, manente integra virginitate. Ezech. 44. a. Non transiuit autem vir portam clausam templi, quia nemo penetrauit mysteria scripturæ, nec quisquam corrupit pudorem Virginis Mariæ.

Amb.insti.virg. 8

Exempla antiquorū patrum.

Transeuntes armati filij Ruben, & Gad & dimidia tribus Manassæ. Ios.1.d. sunt doctrina & exempla antiquorum patrum & prophetarum posteris proponenda. Non transeunt autem paruuli, quia nesciunt docere: nec mulieres, quia infirmę ad exemplum. Designant etiam eos, qui terrenis rebus inhiant, qui etiam si transeunt Iordane cum armis, hoc est, defendunt fidem, non tamen in terra promissionis permanent, sed ad terrena redeunt.

Ori.s.Iosue.ho.3. Gre.27.mor.10.

Prædicatio.

Recessus dubiorum.

Transeuntes calceati flumen Ægypti, sunt prædicantes sine impedimento. Isa.14.d. Transeuntes autem principes per medium castrorum, sunt Apostoli euntes in mundum vniuersum. Iosue.1.c. Transierunt autem nubes præ fulgore in conspectu Dei. Ps.17. quando prædicatores transierunt à Iudæa in Gentes cum splendore doctrinæ & miraculorum. Vel quū illæ, quę animum obnubilare consueuerant, dubitationes recedunt. Nubes.n. transire, est veritatis perspicaciam, & intelligentiæ serenum sine vlla cunctatione tenere. Transeunt quoque per portas Apostoli & prædicatores, qui docent fidem. Et transit leo super iumenta, quū Apostoli pręsdicando conuertunt gentes. Mic.5.c. Et transeūtes cerui, sunt Apostoli à Iudęa venientes ad Gentes. Is.34.d. Iuxta 70. Transire etiam in orbem dicuntur dies conuiuij filiorum Iob, quando pędicationis ministeria per Apostolos peraguntur. Iob.1.a.

Hie.s.Isa.14. & s.Psal.17. Rup.s.Iosue.8. Aug.s.Psa.17. Rica.de S.Vict.de somnio Nabucho. Hie.s.Mic.5. & s.Isa.34.62. Gre.1.mor.22.

Profectus prædicatorum.

Transiens vltra Saul, designat profectum prædicatoris per exempla Sanctorum. 1. Re. 10. a. Et transiens Ionathas cum armigero ad Philisthæos. 1. Reg.14.a. est bonus pędicator, qui quę dicit, facit. Et trans locum transiens est prædicator, qui supergrediens vitam simpliciū, in campum tentationum egreditur: & transit ad pędicandum iis, qui sunt in peccato, vt eos liberet à dęmonibus.

Arn.s.1.Re.10.14

Ecclesiæ superantes mundum. Obscura cognitio antiquorum patrum. Vincere tribulationes.

Pertranseuntes naues mare, sunt ecclesiæ legem seruantes, & mundi fluctus superantes. Ps. 103. Pertranseuntes etiam naues poma portantes. Iob.9.d. Fuerunt patres veteres, qui odoré senserunt mysteriorum Christi, sed mortui sunt priusquam ad eorum gustum peruenirent. Pertransit anima torrentem, quum superat impetus persecutionum, & aquam intolerabilé, quum superat peccata. Psal.123. Transiit in maris freto, qui huius mundi angustias viriliter peregit. Zac.10.d. Et transire per ignem & aquam, est varias pati tribulationes. Psalm. 65. Et transire mare rubrum, aut simpliciter mare, est fortiter ferre aduersa seculi. Numer. 33. a. Isa.16.c.43.a.

Arn.s.Ps.103. Au.s.Ps.103. 123. 65. Gre.9.mora.22. Hie.s.Zach.10. & s.Is.43. Ori.s. Nu. ho.27. & s.Ios.ho.1 Hil.s.ps.65. Amb. de vir.3. & de pæn. 14. Euc.quæ.in ps. Amb.s.psa.118.ser. 15.

Cognitio mysteriorum. Contemplatio. Conuersio peccatorum.

Transire absoluté, in bonum sumitur, vt. Exod.3.a. Transiuit Moses, vt videret visionem. Et. Ps.36. Transiui: & ecce non erat, vbi transire dicitur, qui à tēporalibus proficit ad spiritualia. Iob.19.b. Transire autem viam, sæpe in malum sumitur. Pertransiens autem anima seu sponsa custodes. Can.3.b. est ascendens ad mysteria, quę angeli cupiunt cognoscere, vel altiora credēs de Christo quā de patriarchis & prophetis. Mat.16.c. Tu es Christus filius Dei viui. Vel est ascendens ad contemplationē diuinitatis, vel dicitur transire mundū, pertransire verò ad Christū, vel transeundo ad cælestia, terrena pertransit: vel pertransit quando non solum resurrectionem, sed & ascensionem credit, ascendens fide vsque ad dexteram patris. Pertransit etiam vigiles sponsa, quum etiam quos miratur anima, in sponsi comparatione postponit. Et transit à morte ad vitam, qui ab infidelitate venit ad fidem formatam, qui à terrenis ad cælestia venit, & ab hac vita transit ad æternam. Ioā.5.d. vbi legitur de præterito, transiit. Ps.140. Transmigrant filij Israel, quū è carnalibus fiunt spirituales. Abd.g. Et transmigrat Ephraim, quum quis conuertitur à statu peccati. Transire etiam dicuntur Iordanem, qui penetrant interiora sapientię & eloquiorum Dei, quæ dulciora sunt super mel & fauum. Remanent verò trans Iordanem, qui solum cognoscunt Iesum Christum crucifixum. Iosue 3.c. Transire autem dicitur spiritus nobis præsentibus. Iob. 4. d. quando inuisibilia cognoscimus: & tamen hæc non solidè, sed raptim videmus.

Aug.ps. 36. Gre.14.mo.18. & 18.mor.32. & 27. mor.1. & s.Canti.3 Ori.s.ps.46.ho.5. Hila.s.psal.40. Amb.de Isaac.5. & exho.ad virg. & de fuga seculi. Hie.s.Ier.31. & s. Abdiam. Au.s.Ioā.tra.22. Ber.s.Cant.ser.79 Rup.5.s.Ioan. Ori.s.Nu.ho.26. Gre.5.mor.23.

Fauere.

Pertransire dicuntur, qui fauent: & non erat, qui pertransiret, quando non erat, qui faueret ecclesiæ Isa.50.c.

Hie.s.Isa.50.

Mori. Temporaliter viuere.

Transisse dicitur æstas, quando præterit tempus operandi, vt in morte, aut in iudicio. Iere. 8.g. Et transeunt, qui ad mortem tendunt. Psal.89. Item qui ab hac discedunt vita. Ps.140.

Au.s.Ps.89.128 Hie.s.psal.140. Gre.25.mor.5. 27.

Vel transimus, quamdiu in hac vita temporaliter viuimus: pertransimus verò, quum ad vitæ terminum transeundo deuenimus. Iob.34.c. Et transeuntes viam sunt, qui in hoc mundo animum non fixerunt, sed ad cælestem patriam tendunt. Thre.1.d. Pro.31.a. Eze.3.c.39.c. Ps. 36.79.128. Et transiens ventus dicitur, vita præsens, quę velut impetu quodam nos ad mortẽ trahit. Iob.37.d.

Hie. s. Psal.17. Amb. epist. 7. — *Pœnitere.*

Transire flumen, est pœnitere. Gene. 32. f. Et transeunt nubes præ fulgore, quando quis per compunctionem transit ad statum gratiæ. Ps.17. Pertransiit anima Ioseph ferrum, quando vicit peccatum confodiendo ipsum. Ps.104.

Hie. s. Ps.65. 103. Au. s. Ps.65.103. & vtilit. pœnite. 2. Amb. s. 1. Cor.10. Cyri. s. Ioan.15. Gre. s. 1. Reg.9. — *Baptismus. Prædicatio. Humilitas.*

Pertranseunt in flumine pede, qui baptizantur, vel prædicatores forti animo prædicando inter fluctus seculi, vel humiles, qui non equo superbiæ, sed humili pede transeunt mortalitatem huius vitæ. Psal.65. Pertranseunt etiam aquæ inter medium montium, quando baptismus & doctrina traduntur in ecclesiis, & quando doctores omnibus exponunt doctrinam, tanquam communem, nec eam sibi vendicant, vt propriam. Ps. 103. Transeunt etiam mare, qui baptizantur. Exo.15.b. Is.51.d. 1. Cor.1.a. Et transitus Iordanis factus per Iosue, est baptismus factus per Christum. Iosue 2.a. Num.33.a. Is.11.d. Vt autem in mari rubro perierunt omnes Aegyptii: ita in baptismo pereunt omnia vitia. Transire dicitur puer Samuelis. 1. Re. 9.d. quando prędicator non superbit de spiritualibus donis.

Hie. s. Is. 45. 49. Ori. s. Mat. ho.8. Hil. s. Mat. Ca.19 Amb s. Luc.18. Gre.35. mor.17. — *Venire ad fidem. Conuerti. Passio Christi.*

Transire in coloniam Iudæorum, est venire ad fidem. Exod.12.g. Sic transeunt ad Christũ Ægyptus, Aethiopia, & Sabaim, quando gentes veniunt ad fidem. Isa. 45. c. Transmigrata quoque dicitur Sion, quando ecclesia transiuit à Iudæa ad gentes. Transire dicitur camœlus per foramen acus. Mat.19.d. Luc. 18.e. quando gentilis venit ad fidem, & transit per arctam viam, per difficultatem credendi, & per imitationem Christi, & quando peccator, vt publicanus, conuertitur. Vel transiuit Christus per angustias passionis, priusquam diuites elati humiliarentur.

Amb. 1. de Abra. 2 — *Diligẽter operari.*

Pertransiens Abraham vsque ad Sichen, ex præcepto Dei, est diligenter exercens opera Dei. Gene.12.b.

Ricar. de S. Vict. de exter. mali. 5.

Transitus maris de Aegypto ad desertum, est quum quis transit à mundo ad seipsum. Transitus autem Iordanis ab eremo ad terram promissionis est, quando de seipso transit homo ad Deum.

Gre. 6. regi. epist. 5. — *Fortitudo iustorum.*

Transire dicitur per aquas iustus, & non operiri fluminibus. Isa. 43. a. quia etiam inter medias populorum turbas sic peragit gressus sui itineris, vt non submittat actionibus seculi caput mentis.

Glo. ord. s. Exo. 30. & s. Thre. 4. Rup. s. Abdiam. — *Scribi in libro vitæ.*

Transire ad nomen, est scribi in libro vitę. Exo.30.b. Eodem refertur transire ad numerũ. Exo.38.d. Non transmigrat autem vltra filia Edom, quando venit ad locum, vbi absterget Deus omnem lachrymam, &c. Thre. 4.d. Abdi.g.

Ori. s. Nu. ho.12.26 Hie. s. Mic.2. Gre.12. mora.12. Rup. s. Iosu.6. — *Peregrinatio huius vitæ.*

Transitus Iordanis, est transitus vitę præsentis. Iosue.3.c. Et transmigratio dicuntur, qui peregrini sunt in hac vita. Ezec.3.c. Et transeuntes sunt peregrini in hac vita, qui per Christũ in cælum veniunt. Mic.2.d. Et transire per terram Seon, est transire per hunc mundum. Nũ. 21.e. Transeunt autem in perpetuum, qui ab hac vita veniunt ad vitam æternam.

Beda s. Pro.24. Hie. s. Ps.56. & s. Abac.3. — *Inspicere vitam proximi.*

Transire per agrum pigri, & per vineam stulti, est cuiuslibet negligentis vitam inspicere. Prouer.24.d.

Rup. s. Aba.3. Ori. s. Cant. ho.4. Gre. s. Can.2. Amb. insti. Virgi. Ber. s. Cant. ser. 58. & s. missus est ho.1. Hil. & Au. s. Ps.56 Ori. s. Mat. ho. 30. Ori. s. Ps.38. ho. 2. — *Cessatio tentationum & tribulationum. Aduentus Spiritussancti. Cessatio status synagogæ.*

Transire dicitur iniquitas, quando cessat insultatio iniquorum contra bonos. Psal.56. Et transiit gurges aquarum. Hab.3.b. quando cessarunt persequutionum impetus, & dissipata sunt consilia principum, & sapientia huius mundi. Dicitur etiam transisse hyems. Can. 2. c. quum cessant tentationes, & animæ perturbationes, vt non circumferatur omni vento doctrinę. Transit etiam hyems, quum anima incipit esse cum Christo. Vel transiit in aduentu Spiritussancti super Apostolos. Transit pręterea hyems, quando cessauit status synagogæ, quæ dicitur transisse sicut herba. Ps.89. Transiit quoque iniquitas, quum cessarunt scandala & tribulationes Christi, & transibit in fine mundi, quia non amplius regnabit in mundo.

Finis hominum in mundo.

Transibunt cælum & terra, quando finis erit cælestium & terrenorum hominum in hoc mundo. Mat.24.c. Ps.39.

Pertransire dicitur homo in imagine. Ps.38. vel quia portat imaginem terreni, vel cælestis, vel quia hic non habetur veritas, sed imago veritatis.

Amb. de Virgi.3. Hie. & Au. s. ps.76

Pertransire dicitur gladius animam, quando verbum Dei penetrat mentem. Luc. 2. e. Et transeunt sagittæ Dei, quum prædicatio verbi Dei dilatatur, & cùm verbum Dei penetrat cor. Ps.76.

Philo. quod Deus sit immutabi. Rup. 2. s. Num.8. — *Vti leniter temporalibus. Prædicare in Iudæa.*

Transit per terram Edom, & non moratur in ea, qui vtitur temporalibus, nec figit in eis pedem. Nu.20.c. Est etiam prædicare in Iudæa, quod non passi sunt principes Iudæorum.

Glo. int. s. Iere.6. Hier. s. Iere.13. Au.12. cõt. Fau.39 — *Translatio mysteriorum ad Gentes.*

Transeunt domus, & agri, & vxores Iudęorum ad alteros. Ier.6.c. quando eorum mysteria veniunt ad Gentes, & quum mysteria ecclesiæ transeunt ad eos, qui prius erant infideles, relictis fidelibus in infidelitate, vt nunc ad indos. Transmigratio quoque perfecta Iudęę dicitur esse, quia fides eorum & gloria transiuit ad ecclesiam, & ipsi ita sunt dispersi, vt non sint amplius congregandi in Hierusalem. Ier.13.c.

Hier. s. Is.33. & s. Hieremiam.7. — *Benè operari.*

Transire dicitur per semitam, qui obseruat mandata. Isaiæ 33.b. Et non est vir pertransiẽs, quum non est, qui operetur bonum in ecclesia, neque qui tendat in Deum. Ier.9.c. Ezechie. 14.e. Zach 7.d.

Transire

Persecutiones Christi. *Exaudiẽs Deus orationes.* *Deserentes angeli Iudæam.*

Transire dicuntur fluctus Dei super Ionam, hoc est, persecutiones super Christum. Ion. 2. a. Transire dicuntur orationes ad Deum, quando exaudiuntur. Thr. 3. e. Transire per Niniuen, & sibilare. Soph. 2. d. dici potest de angelis non permanentibus in Iudæa, vel anima peccante: vel de dæmonibus eam conculcantibus.

Hie. s. Ion. 3. Glo. ord. s. Thre. 3. Glo. or. s. Soph. 2.

Infidelitas Iudæorum. *Fortitudo ecclesiæ.*

Non pertransit leæna per semitam, seu Iudæam, quum non conuertit ecclesia synagogam. Iob 28. b. Vel non pertransibit diaboli dominatio per Iudęam, à qua non recessit: sed ibidem infidelis superbia permansit. Vel non transibit per ecclesiam, eo quod grauibus persecutionibus eam vincere non valuit.

Gre. 18. mor. 12. Hie. s. Iob 28.

Cessatio legis.

Non esse transeuntem per Sion. Isa. 34. c. designat non ædificandam esse rursus Sion, nec seruandam literam legis. Transisse etiam dicuntur vetera, quando cessauit litera legis. 2. Cor. 5. d. Et cum transierunt peccata ad veterem hominem pertinentia. Hora etiam pręteriẽs, erat cessatio legis & prophetarum. Mat. 16. b.

Hier. s. Is. 34. Ori. s. Mat. cap. 14

Transire non posse dicitur. Iob 9. a. qui non potest euadere à flagellis Dei.

Gre. 14. mor. 18.

Non transit per Ægyptum pes hominis aut iumenti, quum nec rationales nec simplices ibi detinentur. Eze. 29. c.

Hie. s. Eze. 29.

Pertransire non valens Ezechiel torrentem. Eze. 47. a. Designat hominem non valentem omne vitare peccatum, aut omnia penetrare mysteria.

Hie. s. Eze. 47.

Lapsus temporalis prosperitatis.

Transiens dies est tempus prosperitatis huius vitæ, quod facilè labitur. Soph. 2. a. Et dicũtur hi dies velocius transire, quàm à texente tela succiditur, & pertransire quasi naues poma portantes in patribus veteris legis, qui diuinæ incarnationis mysterium prophetantes, ipsi quidem spei odore potiti sunt, sed nobis fructum de eadem spei perfectione detulerunt. Iob. 7. b. 9. c. 16. d. 17. c. Transit etiam mane sicut herba homo, qui paruo tempore floret in hac vita. Ps. 89. Et prætereunt dies hominis sicut vmbra. Ps. 143.

Gre. 8. mor. 11. & 9. mor. 12. & 13. mor. 20. Hie. s. Ps. 89.

Lex non tollens peccata.

Præteriens sacerdos viso vulnerato semiuiuo. Luc. 10. e. designat legem, quę non sufficiebat curare peccata, quæ monstrabat. Pertransiens autem Leuita, designat prophetas non valentes itidem curare peccata.

Ori. s. Luc. ho. 4.

Præteriri non possunt termini hominis, quos Deus posuit, non solum quantum ad vitam temporalem, sed etiam quia nemo est, qui tantum virtutis apprehendat, quantum desiderat, quia omnipotens Deus interiora discernens, ipsis spiritualibus profectibus modum ponit, vt ex hoc homo, quod apprehendere conatur, & non valet, in illis se non eleuet, quæ valet. Iob. 14. b.

Gre. 12. mor. 1. 2.

Pauper. *Virtus humilitatis.* *Defectus auxilij humani.*

Præteriens interdum dicitur pauper, qui per vicos & domos stipem quærit. Iob. 31. b.

Gre. 21. mor. 13. 14

Non transeunt fluctus maris terminum arenæ, quem posuit Deus. Ier. 5. e. quia persecutores despectorum miraculis & humilitate franguntur.

Gre. 9. mor. 5.

Transeuntes, ad quos clamat Hierusalem, designant auxilia humana quæ facile pereunt. Ier. 22. transiens rex Samariæ sicut spuma. Hosee 10. b. est cessans rex in Iudæa per mortem Christi. Vel designantur hæresiarchæ, quorum gloria parum durat. Transire dicitur sicut mane rex Israel, quia splendor hæresiarcharum cito deficit, vnde & dicitur sicut ros mane pertransiens. Hose. 6. b. 11. a. 13. a. Prætereunt sicut torrens, qui raptim transit in conuallibus, iniusti, qui in longum quidem voluptatũ desideria protrahunt, sed ad inferni claustra repente perducuntur. Iob. 6. b. Et transit gaudium hypocritæ velut visio nocturna. Iob. 20. a. quia hoc quod se ad momentum diuitem humanis æstimationibus vidit, de ostentatione & phantasmatis, non de soliditate virtutis. Nam cum mens eius in morte carnis euigilat, cognoscit proculdubio, quia fauores circa se hominum, dormiens videbat.

Hie. s. Ier. 22. & s. Hos. 10. 11. Rup. s. Hos. 10. Gre. 7. mor. 11. 12. & 15. mor. 5.

Iudæi contra Christum, dæmones contra animã & ecclesiam. Vitia.

Pertranseuntes bestiæ syluæ, fuerunt principes Iudæorum in Christum. Psal. 103. dæmones etiam sunt transeuntes bestiæ syluæ, qui sub fraudis opacitate latentes, in reproborum cordibus prauitates suas explendo percurrunt. Pertranseuntes etiam erant Iudæi blasphemantes Christum, quum tamen in via Christi stare debuissent. Sed defluxerunt in hæreses & peccata. Mat. 27. e. Pertransiit quoque ferrum anima Christi, hoc est, falsa testimonia Iudæorum, quæ superauit. Psal. 104. Pertranseuntes quoque bestiæ syluæ, sunt vitia in animam dominãtia. Et transmigratio Æthiopiæ dicuntur, qui transierunt in obscuritatem vitiorum. Is. 20. b. Nahum 3. b. Transeuntes Iordanem Hebræi, sunt incidentes in vitia carnis. 1. Regum 13. b. Transire quoque dicitur Belial per eos, quos subiectos habet. Nahum 1. d. Et pertranseuntes Gentes per Hierusalem destructam, sunt dæmones insultantes peccantibus. Et transeuntes per animam, vt viam ipsam conculcantes. Is. 51. g. Ier. 22. b. Thr. 2. e. Dicitur etiam transire per animam, & aliquando per ecclesiam incircuncisus & immundus. Is. 52. a. Et transit rex Assyriorum per Iudam, quando diabolus persequitur ecclesiam, in qua tamen non permanet. Is. 8. b. Transeuntes etiam, quibus exponit Hierusalem fornicationem suam, sunt dæmones & vitia. Eze. 16. b. Non transeunt autem amplius alieni per montem Sion, quum nec dęmones, nec malæ cogitationes inuenient amplius locum in ecclesia, vel in anima. Ioel 3. d. Zac. 9. b. Et non transit alienus, hoc est, diabolus per ecclesiam vel animam: licet hoc dicant hæretici de sua ecclesia. Transisse autem dicitur malitia Assur, hoc est, diaboli super omnes, licèt non in omnes intrauerit. Nahum. 3. d. Claudentibus autem nobis portas, pertransibit, & corruet. Habac. 1. c.

Arn. s. Ps. 103. 105 Ambr. s. Ps. 118. ser. 1. Ori. s. Matt. ho. 35. Aug. s. Ps. 103. Gre. 27. mor. 19. Clim. grad. 21. Hie. s. Nah. 3. & s. Is. 8. 51. & s. Eze. 16. & s. Zac. 9. Gre. s. 1. Reg. 13. & 12. mor. 18.

Transire dicuntur ad Bersabee, qui putant euangelium non prædicandum, nisi intra terminos Iudęæ: & qui relictis aquis Christi trãseũt ad puteũ, qualis erat Samaritanę. Amos 5. a.

Hie. s. Amos 5.

Hie.s. Amos 8.

Transire messem aut sabbatum optant auari, quærentes occasiones lucri. Amos 8.a.

Hie.s.Mic.1. — *Perire dogmata hæreticorum.*

Transire dicitur ab hæreticis habitatio Saphir, vel pulchra. Mich.1.c. quando suorum dogmatum pulchritudo tollitur. Et transit fortitudo Assur à terrore, quū pereunt falsa dogmata philosophorum. Isa.31.d.

Hie.s.Is.33. — *Carebunt gloria dæmones & hæretici.*

Non pertransibit nauis remigum, aut triremis magna per Hierusalem: quia dæmones & hæretici, & similes non venient in gloriam. Is.33.b.

Hier.s.Is.40.

Transire dicunt iudicium à Deo, qui asserunt Deum mortalia non curare. Is.40.f.

Gre.10.mor.19. — *Cursus temporis & miseriarum.*

Transitus meridiei, cursum temporis huius mundi vergentis, ad vesperam indicat. 3. Reg. 18.e. Prætereuntes quoque aquæ, sunt miseriæ huius vitæ, quæ transeunt bonis, quia calamitas transiens electi mentem nequaquam vi concussionis subruit, sed tamen tactu mœroris infundit. Iob 11.c.

Ric.de S.Vict.de securi conscien.41. — *Amissio gratiæ.*

Transire dicitur regnum ab vno quolibet. Dan. 4.f. quādo gratiam sibi collatam amittit: per quam desideriis & passionibus suis dominari consueuit.

Hie.s.Is.35. — *Non permanere in Christo.*

Non transit pollutus per viam sanctam, hoc est, per Christum. Isa.35.c. Aliter transeuntes viam sunt non permanentes in Christo. Ps.88.

Gre.6.mor.11. — *Vacare vilibus.*

Transire flumina dicitur filia Babylonis. Isa.47. a. quando anima rebus vilibus vacat, vel quando actiones huius seculi, quæ quotidie ad terminum defluunt, indesinenter appetit, dūque alias relinquit, alias assequitur, quasi de flumine semper ad flumen tendit.

Hie.s.Matt.5.& s.Ps.72. — *Facientes propriam voluntatem.*

Transierunt in affectum cordis, qui à propassione transierunt ad passionem, & qui suam non Dei faciunt voluntatem. Ps.72.

Gre.16.mor.30. — *Plus sapere quàm oportet.*

Transire dicitur ad nimium calorem ab aquis niuium. Iob 24. b. qui humiliter sub disciplinæ vinculo non restringitur, quo fit, vt ab infidelitate sua, vel peruersi operis frigore, per immoderatam sapientiam in errorem labatur.

Hil.s.Mat. Can. 17. — *Mitti in infernum.*

Gre.23.mor.22.

Transire montem in mare, est dæmonem mitti in infernum. Mat.16.c. Transit etiam in gladium, qui condemnatur ad pœnam æternam. Iob 33.c.

Aug.s. Ps.79. — *Tēporaliter dominantes.*

Transeuntes vel prætergredientes viam, sunt temporaliter dominantes Ps.79.

Gre.s.Eze.ho. 10. — *Lapsus in peccatum.*

Glo.int.s.Leu.13.

Transmigrare dicuntur ad Hierusalem in Babylonem, qui à visione pacis transeunt ad confusionem vitiorum. Eze.3.b. Transire etiam dicitur lepra priores terminos, quando crescit peccatum. Leuit.13.a.

Glo.int.s.Exo. 23. — *Negligere.*

Pertransire, aliquando est negligere. Exo.23.a. Si videris asinum odientis te iacere sub onere, non pertransibis, sed subleuabis cum eo. Luc.10.e. Viso illo præteriuit.

Aug.s.Ps.72. — *Superbire.*

Hier s.Ps.72. — *Versari circa terrena.*

Transire dicitur lingua prauorum in terra, vel super terram, quando superbe de se sentiūt & loquuntur. Ps.71. Transire etiam dicitur lingua in terra, quando circa terrena versatur, & dicitur transire, quia non firmam in eis habere potest stationem.

Hie.& Aug.s. Ps.10. — *Transire ad hæreticos.*

Bed.s.Pro.27.

Transire in montem sicut passer, quando dicitur ab hæreticis, dicitur de eo qui transit ad eorum errores, quasi in hoc sit prudens. Ps. 10. Transmigrans quoque auis de nido suo dicitur, qui deserit statum virtutis, aut ecclesiam. Pro. 27.a.

Hie.s.Ps.143. — *Rationes hæreticorum artificiosæ.*

Non est transitus in maceria hæreticorum. Ps. 143. quia in disputando sic artifici sermone concludunt, vt euadere inde sit difficile. Cùm enim te ligauerint syllogismis suis, & te clauserint, & quasi maceriam syllogismorum tibi texuerint, & ædificauerint, non potes conuertere: non potes transire, teneris inclusus: non est ruina maceriæ neque transitus.

Transmeare, transmigrare, vide Transire.

Transtra.

Hie.s.Ezec.27. — *Mortificatio corporis.*

Transtra, sunt loca vel tabulæ, super quas sedent remiges in triremi.

Transtra nauis Tyri ex ebore. Eze. 27.a. designant eos, qui corpora sua habent mortificata vel qui vsum dentium & oris sui ad laudes Dei contulerunt.

Transuehere, vide Ferre. Transuerberare, vide Fodere.

Tremere, Tremor, Trepidare, Contremiscere, Intremere.

Amb.s.Ps. 118. ser.12. — *Compunctio.*

Aug.s. Ps.103.

Hie.s.Is.66.

Tremere, est commoueri & agitari. Trepidare autem is dicitur, qui ex timore tremit.

Tremere dicitur terra, quando cor humanum compungitur, tangente Deo. Psal. 17. 76. 103. Et intremuit venter sponsæ ad tactum sponsi, quum mens turbatur, audito verbo Dei. Cant.5.b. Trement etiam sermones Dei in iudicio, qui iudicabuntur. Is.66.a.

Gre.15.mor.18. — *Stupor ex contemplatione diuinorum.*

Contremuisse dicuntur ossa, quando tota virtus humana, comparata diuinæ perhorrescit. Ier.23.b. Sic contremuerunt labia. Hab.3.a. Iob 4.c. Tremor etiam concutit carnem, quādo quis ob infirmitatem operis, vltionis pauore fatigatur. Iob 21.a.

Gre.17.mor.15.& 21.mor.21. — *Timor iudiciorum Dei.*

Contremiscunt columnæ cæli ad nutum Dei. Iob 26. c. quia in plerisque nec ipsi pertingere ad voluntatis eius celsitudinem præualent, qui eiusdem voluntatis præmia denuntiantes vident. Tremens quoque stetit Daniel, quia quanto quis perfectior, tāto magis agnoscit, vnde in hac vita trepidare debeat. Dan.10.b.

Hie.s.Eze.7. — *Timor simplicium.*

Trepidantes columbæ, sunt simplices omnia timentes. Eze. 7.e. Horum genua trementia confortat Iob, hoc est prædicator. Iob 4.a.

Hie.s.Is.9. — *Timor dæmonum & hæreticorum.*

Glo.or.s.Exo.15.

Tremere dicitur terra, hoc est hæretici, quum in infernum detruduntur. Isa.9.d. Et tremor robustorum Moab, designat timorem dæmonum aut hæresiarcharum. Exo.15.b.

Arn.s. Ps.47. — *Honor Magorum ad Christum.*

Tremor Regum. Ps.47. significare potest honorem à Magis exhibitum Christo infanti.

Timor ineptus Iudæorum. Trepidantes Iudæi timore, vbi non erat timor, erant, quando cerimonias & traditiones seniorum transgredi metuebant: & tamen non verebantur occidere Christum. Ps.13. Colentes etiam idola trepidabant, vbi non erat timor. Ps.52. Tremens etiam Cain designat Iudæos inter Christianos. Gen.4.b. *Arn.s.Ps.13. Hie.s.Ps.12. Bed.s.Gen.4.*

Timor carnalis. Tremens Agag, quum offerretur Samueli, designauit carnales, qui carnis oblectamenta relinquere sine mœrore non possunt. Vel designat, quod in confitentibus sensus carnis infirmatur. 1.Reg.15.g. *Gre.s.Reg.15.*

Tribuere, Tributum, Tributarius, Vectigal.

Tribuere, est quasi tributum dare, & simpliciter pro dare sumitur. Tributum autem est ea pecunia quæ populo imperata erat, & tributim, à singulis pro portione census soluebatur, & ex priuato in publicum tribuebatur. Vectigal autem erat pecunia, quę ex aduectione merciũ soluebatur. Tribuere etiam, est attribuere. Dan.11.d. Non tribuetur ei honor regius. Concedere. Iud. 16. d. Spacium ad quietem non tribuisti. Distribuere. Exod. 16.f. Tribuit vobis cibos duplices.

Dans Deus doctrinam. Tribuere dicitur Deus pluuiam terræ, quando dat doctrinam mysteriorum animæ, vel ecclesiæ. Deut.28. b. *Ambr.epist.11.*

Regeneratio fidelium. Tribuere dicitur Deus generationem cæteris: quum facit multos in ecclesia regenerari. Isa.66.c. *Hie.s.Is.66.*

Defensio humilium. Tribuit Deus iudicium pauperibus. Iob 36. a. quando humiles per iudicium liberos reddit: vel quia hi, qui nunc nequiter opprimuntur, in iudicio super oppressores suos iudices erunt. *Gre.26.mo.24.*

Bona opera. Tributa dici possunt opera bona, quæ Deo offerimus: & etiam votorum adimpletio. Gen. 49.c. Huc referuntur, quæ tribuebant filij Israel sponte propria ad constructionem tabernaculi. Exod.35.c. Sic tribuit iustus, & miseretur, quando verbo & exemplo docet alios bene operari. Psal.36. *Glo.int.s.Gen.49. Ori.s.Ps.36.ho.3.*

Cõuersio infidelium. Vectigales fieri dicuntur iuuenes Assur, quia infideles facti fideles offerunt vota in ecclesia. Isa.31.d. *Hie.s.Is.31.*

Subiectio ad vitia. Persecutiones diaboli. Tributum, sub quo fit princeps prouinciarum, est subiectio ad diuersa vitia. Threno.1.a. Tributum etiam sunt persecutiones diaboli: & tunc cessat tributum, quum eius persecutiones cessant. Isa.14.b. *Hier.s.Is.14.*

Humilitas contra vitia. Tributarius Ephraim est Chananæus. Ios.16.d. quando vitium, quod subigere non possumus, ad vsum nostræ vtilitatis humiliter retorquemus, vt eò de se mens & in summis vilia sentiat, quò suis viribus etiam parua, quæ appetit, non expugnat. *Gre.4.mo.25.*

Tribula.

Tribula, seu tribulum, est genus vehiculi, quo frumenta in area teruntur. His dicitur esse vsus Dauid ad conterendos hostes. 1.Par.20.b.21.d.

Tribulare, Tribulatio, Contribulare.

TRibulare videtur esse tribulo, aut alio quouis instrumento comminuere, vnde fit vt accipiatur pro angustiare & affligere, & tribulatio dicitur ipsa afflictio, vel aduersitas, & etiã angustia, calamitas, mors.

Passio Christi. Tribulationes pauperis, erant tribulationes Christi. Ps.33. Et dicuntur tribulationes pauperis, quia à peccatoribus illi infligebantur. Ps.54. Is.25. a. Et tribulatio Dauid, est tribulatio & passio Christi. Ps.141. Ier.15.c. Idem est Ionæ tribulatio. Ion.2.d. *Hil.s.Ps.141. Rup.s.Ionam.2.*

Tribulatus, aut non tribulatus dicitur Christus in omni tribulatione populi, secundum quod præstat, aut subtrahit auxilium. Is.63.c. *Hie.s.Is.63.*

Castigatio Dei. Tribulare dicitur Deus, quando castigat. Is.51. c. Et reuelat aurem in tribulatione, quando pia districtione corda excitat, vt flagella timeamus. Iob 36.b. *Gre.26.mor.30.*

Tribulatio duplex dicitur non consurgere. Nahum 1.c. quia Deus non bis punit idem peccatum. *Hie.s.Nah.1.*

Persecutiones fidelium in hac vita. Tribulatio fratrum Ioseph, post quam sequuta est lætitia, designat tribulationes huius vitæ, per quas venitur ad futuram gloriam. Genes.42.d.44.g. Et tribulatio malorum in bonos, est persecutio fidelium per tyrannos. Ps.106. Et tribulationes in dorso, sunt verbera Martyrũ. Psal.65. *Condemnatio iudicij.* Tribulationes sex, in quibus liberat Dominus, sunt labores huius vitæ, vt septima sit vltima condemnatio in die iudicij, quæ non tanget, nisi malos. Iob 5.d. Vel sex tribulationes sunt contra desideria cordis, & quinque partitam sensualitatis corporeæ voluptatem: *Mors.* septima autem erit mors. *Dies iudicij.* Tribulationis autem dies, est dies iudicij. Hab. 3. c. Soph.1.d. Et tribulabitur terra hoc est, mali & hæretici in die iudicij. Amos 3.d. *Vita præsens.* Tribulationis quoque dies, est vita præsens, quæ tentatio dicitur. Ps.76. *Arn.s.Ps.106. Hil.s.Ps.65. Gre.6.mor.18. Ber.ser.de verbis Iob. Hier.s.Amos 3.& s.Hab.3. Aug.s.Ps.76.*

Pœnitentia voluntaria. Tribulatio quam homo inuenit, est pœnitentia voluntariè assumpta. Ps. 106. 114.119.137. Dicitur autem hæc tribulatio spiritus. Iob 7. c. *Prosperitas temporalis.* Tribulatio etiam, quam inuenit homo, dici potest prosperitas temporalis, quæ periculosior est, quàm aduersitas. *Basi.s.Ps.114. Arno.s.Ps.106. Gre.8.mor.15. Aug.s.Ps.83.*

Tribulatio murmuris dicitur, quum quis in tribulatione non audet mutire. Is.26.c. *Hie.s.Is.26.*

Tribulatio terret iniquum. Iob 15. c. quia cor eius anxietate & suspicione confunditur, quum apud semetipsum in labore timoris deficit, qui securitatis sociam viam veritatis reliquit. *Gre.12.mor.20. Glo.ord.s.Is.19. Hil.s.Ps.59.119.*

Tribulans dicitur diabolus: & persecutores fidelium. If.19.d.51.e. Thr.b. Pf.77. Et tribulatio dicitur aliquando peccatum: & ipsi dæmones tribulantes. Pf.59.119.142. Zac.8.c. *Diabolus. Peccatum.*

Tribulus, vide Spina. Tribunal, vide Cathedra.

Tribunus.

Tribuni, à tribubus dicti sunt, qui magistratum ac principatum super aliquam partem populi gerunt.

Gre.f.1.Reg.8. Bed.f.Exo.18. Tribuni Regis, in bonum sunt, qui per exempla, quæ afferunt docendo possunt alios ad amorem Dei inflammare: licèt altiorem doctrinam non habeant. Exod. 18. d.1. Reg.8.c. Vel sunt, qui tres leges implent: vel qui credunt Trinitatem. *Docentes verbo & exemplo. Implentes leges. Credentes Trinitatem.*

Gre.f.1.Reg.8. Tribuni autem regis, in malum, sunt habentes potestatem ad imperia tyranni exequenda contra innocentes. 1. Reg.8.c. *Exequentes tyrannica imperia.*

Tribus.

Tribus dicta est, à dando tributo: & significat partem populi ab altera diuisam, licèt omnes ad idem principium referantur: vt fuerunt duodecim tribus Israel, à duodecim patriarchis filiis Iacob. Quandoque autem tribus dicitur natio. Dan.3.a. Vobis dicitur tribubus, & linguis.

Ori.f.Nu.ho.17. Gre f.1.Reg.10. Arn.& Aug.f.Pf.121. Hie.f.If.51. Aug.f.Pf.77. Tribus duodecim designare possunt ordines futuros in resurrectione. Exo.24.a. Nu.24.d. Et tribus & familiæ, sunt diuersi gradus in ecclesia. 1.Reg.10.c. Et tribus domini dici possunt fideles ex gentibus in ecclesia: & etiam duodecim Apostoli, qui fuerunt testimonium Israel. Pf.121. If.43.b.51.b. Tribus quoque Iuda electa. Pf.77. est populus Christianus manens in cōfessione fidei. *Ordines ecclesiæ triumphalis & militantis. Apostoli.*

Gre.27.mo.22. Tribus vna, peculiariter dici potest tribus Iuda, quæ in hoc, quòd ex se Redemptoris nostri carnem protulit, speciale præ omnibus munus accepit. Iob 37.b. *Tribus Iuda.*

Gre.f.1.Reg.9. Tribus minima Israel. 1.Reg.9.c. designat ordinem sanctæ ecclesiæ peccatorum, licèt fidelium: de quibus dicitur Mat.5.c. Qui soluerit vnum de mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno cælorum. *Peccatores in ecclesia.*

Ori.f.Iof.ho.3. Aug.f.Pf.77. Tribus remanentes trans Iordanem, quibus dedit Moses hæreditatem. Iof.1.c. sunt Iudæi, qui cum lege Mosis remanserunt in infidelitate, nec transierunt ad fidem ecclesię per baptismum, nec aliam habent hæreditatem, nisi temporalia. Tribus etiam Ephraim non electa, est populus Iudæorum. Pf.77. *Iudæi.*

Hie.f.Mich.6. Tribus Samariæ, designare solent hæreticos, qui recesserunt ab ecclesia. Mic.6.c. *Hæretici.*

Triclinium.

Triclinium, erat locus, in quo antiqui discumbere solebant, & cœnare in conuiuium accepti, à tribus lectis dictum, quos sternebant. Tres enim mensas in conuiuio apponere mos erat veteribus, & iacendo, vt hodie Turcæ, cœnare.

Gre.f.1.Reg.9. Triclinium, latitudinem vitæ spiritualis significare potest, in quam inducitur Saul per Samuelem. 1. Reg.9.d. *Latitudo vitæ spiritualis.*

Tridens.

Tridens dicebatur sceptrum Neptuni: & quicquid tres habet dentes, tridens dicitur.

Gre.f.1.Reg.2. Tridens fuscinula, qua filij Eli sacerdotes carnes extrahebant ab olla, designare potest blandimenta carnalia, & tres species gulæ, quæ sunt, comedere ante tempus, & cibos delicatos, & non communi more præparatos. 1.Reg.2.c. *Blandimenta carnalia.*

Gre.f.1.Reg.13. Potest etiam tridens designare pœnas & errores, quibus Iudæi auertere conantur fideles à fide Christi. *Terrores Iudæorum.*

Tridens etiam in ministerio templi, in bonum, designare potest virtutem discretionis. Nu. 4.b.1.Reg.13.d.4.Reg.25.c. *Virtus discretionis.*

Trieris, Triremis.

Hie.f.If.33. Trieris, quæ & Triremis dicitur, est nauis oblonga, tres habens remorum ordines.

Trieres in quibus egrediuntur nuncij Dei. Eze.30.b. Nu. 24. d. si nuncij intelligantur angeli trieres designabunt velocitatem eorum. *Velocitas angelorum.*

Triremis magna dici potest diabolus. If.33. d. *Diabolus.*

Tripudium, vide Saltare. Tristari, tristitia, vide Dolor.

Tristega.

Geor.Ven.cant.1. tom.6.cap.15. Tristega sunt tricamerata ædificia, siue trium contignationum. *Corpus humanū.*

Tristega in arca. Gen.6.c. erant inferiora, media & suprema, & in corpore humano, cuius similitudinem gerit arca, tristega inferiora sunt sub diaphragmate, venter cum intestinis. Media vero ab eo vsque ad collum, vbi sunt cor, epar, & alia vasa virtutum animalium. Supra collum vero est caput, tertium & supremum hospitium, in quo residet ratiocinatiua virtus, & intellectus cum sensibus interioribus, & exterioribus tanquam suis cubiculariis.

Hie.f.Ezec.42. Tristega in templo, erant cœnacula superiora, & designant in ecclesia loca, quæ competunt perfectioribus. Eze.42.b. *Loca perfectorū in ecclesia.*

Triticum, vide Frumentum. Triuium.

Diuerticula errorum.

Triuium eſt locus,in quo tres ſunt viæ:& ſumitur pro loco frequenti.

Triuia Moab,ſunt diuerticula errorum:vbi vlulant,qui cognoſcunt ſe erraſſe,& pœnitentiam agunt.Iſ.15.a. *Hie.ſ.Iſ.15.*

Triumphare,Triumphator.

Vincens Chriſtus dæmones & Iudæos.

Triumphare,eſt triumphum agere.Triumphus autem erat pompa ſolennis,quæ fiebat redeuntibus in vrbem cum victoria. *Amb.ſ.Col.2.*

Triumphauit Chriſtus principatus & poteſtates : quando publice moriendo vicit & dæmones,& principes Iudæorum.Coloſ. 2. c. Ipſe quoque Deus dicitur triumphator Iſrael.1.Reg.15.f. *Hie.ſ.Hab.1. Rup.ſ.Hab.1.*

Triumphare dicitur ſermo diuinus de regibus,hoc eſt,de dæmonibus,quos ſuperat.Hab.1.c.Vel diabolus triumphat de regibus,quando ſuperat eos, qui videntur fortes: & etiam in ſubuerſione Hieruſalem. *Gre.ſ.1.Reg.15.*

Inanis gloria prædicatorum.

Triumphalis fornix,quam erexit Saul,deſignat inanem gloriationem prædicatorum male viuentium.1.Reg.15.c.

Trucidare,vide Interficere.

Trulla.

Diuinum auxilium.

Trulla,varia ſignificat inſtrumenta,& trulla cæmentarij eſt inſtrumentum,quo fabri murarij linunt & poliunt parietes:vt non ſolùm pulchritudinem accipiant, ſed etiam fortitudinem contra imbrium iniurias, & crebras tempeſtates. Poteſt autem ſignificare diuinum auxilium : quod Deus abſtulit à populo Iſrael, quando deſtruxit Hieruſalem & templum. Amos 7.d. *Hie.ſ.Amos 7. Rup.ſ.Amos 7.*

Truncare,Truncus.

Corpora iuſtorũ.

Truncare,eſt amputare,& truncus pars arboris eſt,quæ ramis truncatis ſuperſtat. Truncũ quoque dicitur,quod mutilatum eſt.

Truncus emortuus.Iob 14.d.deſignat iuſtorum corpora,quæ inter manus perſequentium examinantur,& videntur oculis inſipientium mori,& tamen ad odorem aquæ,hoc eſt,afflatu Spirituſſancti germinat, ſuo exemplo alios ad virtutem prouocantes.Quod etiam de iis, qui mortui ſunt per peccatum,& ſuſcitantur ad gratiam,dici poteſt. *Gre.12.mor.3.*

Ceſſatio idololatriæ.

Truncus ſcrutatorum& iudicum, deſignat apparentem firmitatem in rebus humanis,quę nulla eſt.Iſ.40.f. *Lyr.ſ.Iſ.40.*

Truncus Dagon.1.Reg.5.b.ceſſationem idololatriæ futuram deſignauit. *Glo.ord.ſ.1.Reg.5*

Truncare Hieruſalem gladiis ſuis.Ezech.16.e.Vbi legitur,trucidabunt, poteſt dici de dæmonibus animam accuſantibus in die iudicij.

Tuba,Buccina.

Vox verbi Dei. Præcepta. Prædicatio inſignis.

TVba,inſtrumentum muſicum,quod & buccina dicitur,ea vtuntur ad præconia,& in bellis.Sonus autem tubæ non tam oblectationis eſt,quàm terroris. *Ori.ſ.Nu.ho.23.& ſ.Ioſ.ho.6.7.& ſ.Mat.ho.30.& ſ.Iu.ho.9.*

Tuba vocem verbi Dei,& præcepta,& prædicationem inſignem ſignificare ſolet. Et tubarum ſolennitas memoriam continuam ſcripturarum exprimit.Nu.10.a. 29. a.31.a. Ioſ.6.a.Iud.7.f.Iob 39.c.Pſ.80.Ier. 4.b.6.d.Ezec.33. a. Huius autem tubæ varius erat vſus, vt in promotione caſtrorum,& ad bella contra carnem,mundum,& dæmonem, & in feſtis,neomeniis,& in ſacrificiis ſalutaribus.Eze.7.d.Exo.19.c.20.c.1.Reg.13.a.Iſ.27.d.Ioel 2.a. Tubæ autem ſeptem,varia dona Spirituſſancti deſignant in prædicatoribus.Apoc.8.a.Tuba autem in manu,eſt prædicatio cum opere.Iud.7.f.Amos 2.a.Tuba in gutture,dicit magnam prædicationem.Hoſ.8.a.Tuba autem ductilis argentea, ad eloquentiam Dei refertur. Tuba vero cornea ad virtutem,quia cornu ad virtutem & regnum refertur. Eſt etiam tuba cornea excellens prædicatio,& confeſſio fidei,& præterea exceſſi & ſublimes ſcripturæ ſenſus.Pſ. 97. *Amb.de Elia. 2.& 1. de Spirituſancto 15. Hie.ſ.Pſ.97.& ſ.Iſ.27.& ſ.Eze.7 & ſ.Hoſ. 8. & ſ.Ioel.2.& ſ. Amos 2. Aug.ſ.Apoc.ho.6. Gre.ſ.1.Reg. 13.& 30.mo.33.*

Confeſſio fidei. Sublimes ſenſus.

Apoſtoli. Prophetæ. Prædicatores. Martyres. Duplex aduentus Chriſti. Superantes carnem.

Tuba etiam deſignat ipſos prædicatores.Nu.10.a.Per tubas autem duas exercitus ducitur, quia per duo præcepta charitatis ad procinctum fidei populus vocatur, quæ idcirco argenteæ fiunt,vt prædicatorum verba lucis nitore pateant, & auditorum mẽtem nulla ſui obſcuritate confundant. *Cyr.3.ſ.Ioan.3.& 4.ſ.Ioan.28. Rup.ſ.Num.26. Ori.ſ.Nu.ho.23.*

Tubæ autem ductiles,ſunt apoſtoli,& prophetæ,& prędicatores,& Martyres,qui tunſionibus tribulationum perficiuntur,& in ipſis tribulationibus laudant dominum.Pſ.97.Tubę autem duæ duplicem aduentum Chriſti deſignant. *Gre.30.mor.7. Gre.Nyſſ. de vita Moſis.*

Tubæ cornee dicuntur eſſe in his,qui carnem ſuperant,quia cornu carnem excedit.Pſ.97. *Aug.ſ.Pſ.97.& ſerm.222.*

Vocatio ad iudicium. Prædicatio iudicij.

Tuba Iubilei deſignare poteſt tubam vocantem ad iudicium.Leu.25.b. Ipſa quoque prędicatio iudicij tuba dici poteſt. Zach.9. d. Erit autem tunc tuba aliquod euidentiſſimum ſignũ,quod omnibus erit notũ.Ioſ.6.a.Mat.24.c.Mar.13.c.1.Cor.16.f.15.Theſ.4.d.Amos 3.d. *Rup.1.ſ.Nu.25. Aug.ſ.Pſ.97. Iſyc.ſ.Leu.20. Rup.ſ.Zac.9.*

Vox lętitiæ. Prædicare reſurrectionem.

Tuba quãdoque eſt vox lętitię,& in ſono tubę laudare,eſt reſurrectionem Chriſti laudare, vel recognoſcere,quod ſono tubę Chriſtus ſuſcitabit mortuos,vel eſt prędicare ſuper tecta.Pſ.80.150.Buccinare quoque in neomenia tuba,eſt ſuper noua reuelatione Deo gratias agere:& magnificentiæ tubam in diuinę bonitatis pręconia roborare. *Ori.ſ.Ioſ.ho.6. Aug.epiſ.120. Cle.Alex.2.pæda. Arn.ſ.Pſ.150.*

Gratiarũ actio. Comminatio diuina.

Tuba pręterea dicitur comminatio diuina,qua nos excitat, vt reſipiſcamus, & eſt vox triſtitiæ,& clangorem tubæ audiunt,qui eius timent comminationes.Iſ.18.b.Ier.4.b. 6.a. Eze.7.d.Hoſ.5.c.8.a.Amos 2.a.Soph.1.d. *Ric.de S.Victo. de ſomnio Nabuc. 13.*

Hie.& Aug.s. Ps.46. Rup.10.s. Apo.

In voce tubæ ascendit Dominus.Ps.46.quia tunc duo angeli tanquàm tubæ clamauerut: Viri Galilæi quid aspicitis in cælum, &c.vel quia sic veniet in tuba ad iudicium: vel vt designaretur victoria de diabolo:sunt autem illæ tubæ laudantium Deum.Apoc.19.a.

Hie.s.Is.18. Gre.31.mor.25.

Buccina interdum dicitur prædicatio hæreticorum.Is.18.a.Et tumultus persecutionis excitatus ab infidelibus contra fideles:quam buccinam quum audit equus, dicit, Vah:quia fortis quisque prędicator,cum certamen passionis sibi propinquare considerat,de exercitio virtutis exultat.Nec terretur pugnæ periculo,qui victoriæ lætatur triumpho.Iob39.c. *Prædicatio hæreticorum. Tumultus persecutionum.*

Tubalcain.

Bed.s.Gen.4.

Tubalcain,id est,deferens possessionem,vel deferens lamentationem, seu delatus possessioni, aut desertus acquisitioni: filius Lamech & Sela, fuit malleator, & faber in cuncta opera æris & ferri. Gen.4.d.designat Sanctum,qui sui corporis & animi custos est. *Sanctus.*

Tueri,Tutor,vide Defendere.

Tugurium.

Ori.s.Luc.ho.5. Hie.s.Is.1.

Tugurium,est rustica habitatio,tecta ex vulua palustri,aut alio simili.

Tugurium in cucumerario.Is.1.b. designare potest ceremonias legis, quando sumuntur nudæ,sine ratione,vel designat animam derelictam à Deo. *Ceremonia.*

Tumere,Tumor,Intumescere,Turgere.

Tumere est inflari, quod & turgere dicitur. Ponitur interdum pro superbire,sicut & tumor pro superbia.

Hie.s.Iob 16. Gre.13.mor.11.

Intumuisse dicitur facies Iob à fletu. Iob 16. c. vbi designatur Christus, cuius facies intumuit à fletu,quando prophetæ Christum præcedentes, mala populi præuisa deflebant, vel quum prælati deflent peccata subditorum. *Fletus Christi & sanctorum.*

Hie.s.Eze.47.

Intumescentes aquæ.Eze.47.a.designant mysteria mentis virtutem exuperantia, vel designant fragilitatem conditionis humanæ,qua non valemus omne vitare peccatum. *Altitudo mysteriorum. Fragilitas humana.*

Ric.de S.Vict. de extermi.mali.16.

Intumescentes aquæ Iordanis instar mōtis.Ios.3.d.designant affectum dilectionis ad imitationem Christi,qui animam suam posuit pro ouibus suis. *Affectus dilectionis.*

Glo.int.s. Eze.16.

Intumescens vterus Thamar.Gen.38.f.augmentum fidei ecclesiæ designat.Nu.17.c. *Augmentum fidei eccl.*

Intumescentia vbera Hierusalem.Eze.16.a.ad literam,tempus pubertatis indicāt, & profectum populi Israel in regnum. *Profectus Israelis.*

Hie.s.Iob 38. Gre.21.mor.16.

Tumentes fluctus,impetum affectuum designare possunt.Iob 31.c.38.b. Tumentes autem fluctus desuper imminent,cumque eam quam deferunt mortem minantur,nulla tunc nauigantibus rerum cura temporalium,nulla carnis delectatio ad mētem reducitur, ea ipsa quoque ex naui proiiciunt,pro quibus longam nauigationem sumpserunt, cunctæ res in despectum mentis veniunt, amore viuendi. Quasi ergo tumentes super se fluctus Deum metuit, qui dum veram vitam desiderat, omnia despicit, quæ hic possidens portat. Nam velut tempestate deprehensi,pondus nauis abiicimus, quando ab oppressa mente desideria terrena remouemus. *Impetus affectuum. Grauis timor Dei.*

Glo.int.s.Exo.9.

Intumescentes fluctus maris,superbiam persequutorum ecclesiæ significant.Is.51.e.Iere.5.e.Iob 15.b.38.b.Turgentes quoque vesicæ in hominibus & iumentis, inflatam superbiam indicant.Exo.9.b. *Superbia persecutorum ecclesiæ.*

Hie.s.Is.1.

Tumens plaga Iudæorum.Is.1.b.designat grauitatem peccati ipsorum, aut etiam grauem tribulationem. *Peccatum & tribulatio Iudæorū.*

Tumultuari,Tumultus.

TVmultuari,est tumultum & perturbationem mouere, & excitare. Tumultus autem,est motus,vel trepidatio cum sonitu aut strepitu, quasi timor multus. Est autem tumultus, vox plurimorum, & nimiæ multitudinis clamor pariter emissus. *Conuersio peccatorum.*

Gre.s.1.Reg.14. Rup.s.Zac.14. Glo.ord.s.Mich.2 Gre.4.mo.39.

Tumultus magnus in castris hostium.1.Reg.14.c.designat conuersionem & pœnitentiam peccatorum.Talis dicitur tumultus Domini.Zac.14.c.

Tumultuari etiam dicuntur credentes præ multitudine, quando pariter laudant bonum pastorem.Mich.2.d. *Laudans multitudo pastorem.*

Tumultus à quo cessatur in luce Christi.Iob 3.c. est varietas perturbationum & desideriorum,reliquorumque affectuum mentem turbantium. *Varietas affectuum.*

Gre.s.1.Reg.4. Hie.s.Is.17. 30.& s.Mich.1. Rup.s.Hos.10.

Tumultus synagogæ, voces confusas Iudæorum & infidelium sine ratione contra Christum & ecclesiam designant.1.Reg.4.c.Is.18.d.Mich.1.d.Eodem refertur tumultus carminū Iudæorum.Amos 5.g. Tumultus etiam surrexit in populo Israel, quando obsessi sunt à Romanis.Hose.10.d. Tumultuabatur autem tunc puer contra senem, quia omnia intus erant inordinata.Is.3.a.Tumultus etiam,est inordinata & superba doctrina hæreticorum.Isa.30.c. Et tumultus est in præda diaboli,quia nihil inordinatum est in eo. *Voces synagogæ & infidelium contra Christum. Doctrina hæreticorum. Obsidio Hierusalem.*

Tumultus populi in cultu vituli. Exo.32.c.insaniā idololatrantiū & hæreticorū designat. *Insania idololatrantium.*

Tumultus,vide Aceruus & Sepulcrum.

Tundere,Contundere.

Gre.2.mor.39.

Tundere,est percutere,pulsare,& in vase aliquo quippiam comminuere.

Tundere aromata.Exo.30.d.est examinare virtutes,quod fit, quum bona nostra quasi in *Examinare virtutes.*

Contemplari passionē Christi.

pila cordis occulta discussione contundimus, & si veraciter bona sint subtiliter retractamus. Est etiam diligenter contemplari passionem Christi. *Beda.s.Exo.16.*

Labores passionis Christi.

Tusum pilo manna, designat labores passionis Christi: & sedulam probationem fidelium. Exod.16.c.29.g.

Tunica, poderis.

Tunica, est vestis tegens corpus vsque ad inferiora, & siquidem attingat pedes, dicitur tunica talaris, Græcè poderis, & datur tunica manicata & sine manicis: & tunica exterior & interior, quæ subucula & camisia dicitur, estque ferè linea.

Caro Christi.

Tunica Ioseph, intincta in sanguine hœdi, carnem Christi sanguine respersam designare potest. Gen.37.a. Poderis quoque seu tunica talaris in Christo, & tunica linea sacerdotum, carnem Christi mundam, vel humanitatem, seu incarnationem designat, quæ de terra est, & significatur in pedibus. Exo.28.c.29.a.39.d.Leu.6.b. Zac.3.b. Et tunica duplex in sacerdote, est corpus & anima in Christo. *Amb.de Ioseph.3. Hie.s.Zach.3. Ori.s.Leu.ho.9. Beda s.Gen.37.*

Ecclesia.

Tunica etiam polymita Ioseph, ecclesiam significare potest, quæ est polymita, quia ex variis gentibus collecta, & est talaris, vt designet perseuerátiam operum, & innocentiam Christi & ecclesiæ. Gen.37.a. Et tunica Christi non diuisa, vnitatem ecclesiæ designauit, & etiam incorruptionem corporis eius. Ioan 19.d. *Cyp.de simp.prel. Hil.s.Mat.can.13 Ber.in Apologia Beda s.Gen.37.*

Sacra scriptura. Sapientia.

Tunica præterea Ioseph, sacram scripturam, significare potest, quæ est tunica Christi: & etiam sapientiam qua exutus, per inuidiam, factus est similis insipientibus. Et tunica duplex in sacerdote, est duplex sensus sacræ scripturæ. Tunica autem interior linea, sapientiam diuinorum & immortalium significabat, exterior verò varia, sapientiam humanorum & encyclopædiam. *Rup.8.s.Gen.20. Cle.Alex.5.strom. Ori.s.Leu.ho.6. Phil.de temulétia.*

Varietas legum ciuilium.

Tunica rursum polymita Ioseph designare potest varietatem legum ciuilium, & casuum humanorum, quibus rector ciuilis occurrere debet, quæ intincta est sanguine, vt designetur etiam ipsos rectores vix carere vitiis. Gen.37.a. *Phil.de Ioseph. & de somniis.*

Varia cupiditas

Tunica rursum polymita Ioseph, est varia cupiditas, qua exuendus est, qui vult proficere: eaque in vastum baratrum est proiicienda. *Cle.Alex.5.strom.*

Fides & charitas. Pax. Sapientia Christi. Baptismus. Disciplina Christiana.

Tunica Christi non diuisa, fidem aut etiam charitatem designare potest, quæ diuidi nequeunt. Ioan.19.d. Designat etiam pacem & vnitatem non diuidendam. Item diuinam sapientiam in Christo. Tunica etiam inconsutilis, est baptismus indiuisibilis, & nunquam reiterandus, & etiam disciplina Christiana, totam complectens ecclesiam. *Amb.s.Luc.23.& ser.35. Aug.epist.161.& s.Ioan trac.13. Hie.s.Mar.15.*

Iustitia. Actio consummata virtutis.

Tunica linea sacerdotis, est iustitia, quia perfecti cuiusque maximè iustitia vestis est. Leu.6.b.16.a. Hanc loricam iustitiæ appellat Paulus. Tunica etiam talaris, actionem consummatam virtutis significat: quasi enim protensa tunica talum corporis operit, quando bona actio ante Dei oculos vsque ad vitæ nos terminum tegit. Tunica præterea parua Samuelis, indumenta iustitiæ inchoantibus apta designat.1.Reg.2.d. *Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.6. Isyc.s.Leui.6.16. Gre.1.mor.40. Gre.Nyssen de vita Mosis. Gre.s.1.Reg.2.*

Castitas.

Tunicæ præterea lineæ sacerdotum, candorem castitatis designant, & tunica stricta de bysso, est fortior continentia. Exo.28.g.29.a.39.d. Leu.6.a.16.a. *Glo.ord.s.Exo.28*

Vita cælestis. Anima Christi. Conuersatio Christi.

Tunica tota hyacinthina, est vita cælestis, non admista terrenis, perseueransque vsque in finem. Exo.28.c.39.d. Leu.8.a. designat etiam animam in Christo, vel conuersationem eius à baptismate Ioannis, quando tintinnabula prædicationis eius strepere cœperunt. *Geor.Ven.Can.2. tom.3.cap.6. Isyc.s.Leui.8.*

Aer.

Designat etiam hyacinthina tunica elementum aeris, quem colore referre videtur. *Rup.4.s.Exo.23. Phil.de temulentia.*

Sacerdotium Christi. Sacerdotium literale. Vitia malorum sacerdotum.

Poderis, qua indutus erat Christus. Apoc.1.c. dignitatem sacerdotalem ipsius Christi designat. Tunica autem Sobna sacerdotis. Isa.22.f. typus erat literalis sacerdotii, qua tamen spiritualiter intellecta induitur Christus. Tunicæ vero Nadab & Abihu, cum quibus eiecti sunt. Leu.10.b. conuersationem & vitam malorum sacerdotum significant. *Rup.1.s.Apoc. Hie.s.Isa.22. Isyc.s.Leu.10.*

Tunica Achiæ prophetę diuisa, diuisionem regni Israel & Iuda significauit.3.Reg.11.f. vbi potius dicitur pallium.

Tunicas duas habere dicuntur, qui simul nouum & veterem hominem induunt, seu inducere volunt, & duobus dominis seruire: vel pręter Christum in hęresim incurrere, vel simul legem veterem & nouam velle seruare. Mat.10.b.Luc.3.b. Vnica tunica vtebantur Apostoli, quando non seruabant legem carnaliter. Quicquid autem corpori nostro sufficere potest, & humanæ succurrere imbecillitati, quos nudos natura profudit, hoc vna appellanda est tunica. *Ori.s.Luc.ho.23.& s.Leu.ho.6. Hil.s.Mat.ca.10 Hie.epi.cum hora. & epi.ignot. vult.*

Mortalitas. Voluptates carnales.

Tunicæ pelliceæ Adam & Euæ, mortalitatem & fragilitatem humanā designare possunt. Gen.3.d. Et tunica, quam exuit sponsa. Cant.5.b. est corruptela passionum Adæ vel voluptates carnales abstractæ à sensibus. *Ori.s.Leui.ho.6. Amb.de Isaac.6. Epiph.2.contr. hær.tom.1.*

Vitium. Vetus homo. Cura seculi. Res temporales.

Tunica exuenda, intrinsecum vitium, seu veterem hominem designat: terrenosque mores, ac curas seculi: demum temporalia omnia, quę onerant potius quàm ornant: ideo meritò talis tunica est exuenda. Cant.1.b. Mat.10.a.24.b. Mar.6.b. Luc.22.d. *Ori.s.Iudic.ho.8.& s.Mat.ho.29.*

Corpus propriū.

Tunica vendenda, est proprium corpus exponendum pro verbo Dei. Luc.22.d. Et tunica quam exuit sponsa, est corpus cuiusque Sancti & prædicatoris, quæ non induetur, vsque ad diem iudicii. Cant.5.b. *Amb.s.Luc.22 Aug s.Ioan tract.57.*

Turba.

Turba dicit multitudinem,& in multitudine perturbationem.

Ori.ſ.Mat.ho.14. Hie.ſ.Mat.21.

Turbæ ſternentes veſtimenta ſua in via, & cædentes ramos de arboribus. Mat.21.a. ſunt præbentes exempla honeſtatis ſimplicibus. *Præbẽtes exempla honeſtatis.*

Ori.ſ. Mat.cap.14 & ho.24.

Turbæ præcedentes & ſequentes Chriſtum in ingreſſu Hieruſalem. Mat.21.b.deſignant fideles ante & poſt aduentum Chriſti. *Fideles ante & poſt Chriſtum.*

Hil.ſ.Mat.Can. 9.13. 14. Hie.ſ.Mat.9. Aug.1.q.in euan. 28. Amb.ſ.Luc.7.

Turbæ, quæ ſecutæ ſunt Chriſtum, deſignant ſimplices ex Iudæis venientes ad fidem & etiam gentiles. Et dicuntur turbæ, quia non ſunt de perfectioribus,ſed ſunt remotiores à ſecretis verbi Dei:ideo etiam loquebatur eis Chriſtus in parabolis, & ipſæ manebant in littore prædicante Chriſto in nauicula :ipſæ quoque excluſæ ſunt à ſuſcitatione filiæ principis. Mat.9.d.11.b.13.a.14.b.20.d.23.a.Et turbæ ſuſtinentes Chriſtum, ſunt gentiles. Mar.8.a. *Simplices ex Iudæis. Gentiles.*

Turba,quę erat cum vidua,cuius filius mortuus efferebatur.Luc.7.b. deſignat exercentes charitatem in eccleſia. *Exercentes charitatem.*

Ori.ſ.Leu.ho.6.

Turbę populorum,interdum ſignificare poſſunt omnes animę vires.Gen.48.a.50.b.Exo. 5.a.23.a.35.a.Leu.8.a. *Vires animæ.*

Hil.ſ.Mat.Can. 9.10. Hie.ſ.Mat.9.& Iſa.17.

Turba expulſa à cubiculo,vbi ſuſcitauit Chriſtus filiam principis. Mat.9.c. deſignat indignos cognitione Chriſti, & Iudęos à fide excluſos. Et turba peccans per ignorantiam, fuit plebs Iudęorum tempore paſſionis Chriſti.Le.4.c.Turbę quoque ſunt infideles perſequentes Chriſtianos. Iſa.17.d. *Indigni cognitione Dei. Iudæi. Perſecutores fidelium.*

Amb.ſ.Luc.19. Aug.1.q. in euan. 28.& ſ. Ioan tra. 17.& de verbis domini ſer.18. Gre.18.mo.28. Rup.4.de diu.off.8

Turbę impedientes, ne Zachęus videret Chriſtum, confuſionem imperitę multitudinis ſignificant,& vulgus impediens,ne alii bene operentur. Luc.19.a. Et turbę impedientes cæcos,ne clamarent ad Chriſtum,ſunt carnales cogitationes,aut homines perturbantes orationem. Mat.20.d. Ioan.5.b.Et turba quæ expellitur, vt ſuſcitetur puella, eſt tumultus cogitationum impedientium mentis eleuationem. Matth.9.c. Turba etiam impediens cæcum ne clamaret, deſignat Ægyptios perturbantes filios Iſrael: ne irent ad ſacrificandum Domino.Luc.18.g. *Confuſio imperitorum. Cogitationes carnales.*

Turbare, turbatio, Conturbare, Perturbare.

Turbare eſt confundere,& commouere,& diſtrahere.

Hie.& Aug.ſ. Pſ.64.

Conturbare dicitur Deus profundum maris. Pſal.64.quando ſeculi huius profundam iactantiam prędicatione apoſtolica commouet, & quando conturbat cor impiorum. *Commouens Deus corda in fidem.*

Hil.ſ.Pſ.2. Gre.11.mor.17.

Conturbat Deus in furore, quando terret per comminationem pœnæ. Pſalmo 2. Iob. 13.b.23.d. *Comminatio pœnæ.*

Hie.ſ.Ier.31.

Conturbata dicuntur viſcera Dei, quando exercet miſericordiam erga pœnitentes peccatores.Ierem.31.d. *Miſericordia Dei.*

Hil.ſ.Pſ.54. Aug.ſ.Pſ.56.& ſ.Ioan tract.60.

Conturbatus dicitur Chriſtus à voce inimici, nempe cùm diceretur Samaritanus, & dæmonium habens. Pſ.54. Conturbatus etiam dormiuit Chriſtus in morte,turbantibus Iudęis ſed quantum ipſe voluit. Pſ.56. vnde & turbauit ſemetipſum, noſtrum affectum in ſe ſuſcipiens.Ioan.11.d.12.d.13.c.

Non erit turbulentus Chriſtus,quia omnes conſolabitur,pacificus exiſtens.Iſa.42.a.

Hie.ſ.Ezec.16.

Turbari dicuntur inſulæ ſuper caſu Tyri,quando iuſti in caſu maiorum timent,& ſibi caueent, ne & ipſi cadant. Ezec.16. d.27.f. *Timor minorum in lapſu maiorũ.*

Arn.& Hie.ſ. Pſ.30. Gre.ſ.Pſ.6.

Conturbatus dicitur venter per ieiunia, hoc eſt, memoria in conſideratione peccatorum. Et conturbantur oſſa, hoc eſt, fortes eccleſiæ: vel virtutes, quæ obſcurantur & extenuantur.Pſ.6.30. *Memoria peccatorum. Perturbatio fortium eccleſiæ & virtutum.*

Lyra.ſ.Pſ.118.

Non turbatur,qui promptus eſt ad mandata Dei ſeruanda,quia habitus facilitat hominem ad operandum.Pſ.118. *Prõptus ad ſeruanda mandata.*

Arn.ſ.Pſ.45. Ori.ſ.Mat.cap.14 Hil.ſ.Mat.Can. 14.

Conturbati montes fuerunt Apoſtoli in paſſione.Pſ.45.Et turbati fratres Ioſeph.Geneſ. 42.e.deſignare poſſunt turbationes diſcipulorum Chriſti, quando viderunt ipſum ambulantem ſupra mare. Qui etiam deſignant poſitos in tribulatione,quaſique deſperantes:qui etiã videntes auxilium Dei,turbantur, putantes non verè eſſe Dei. Vbi etiam deſignatur turbatio fidelium futura tempore Antichriſti.Mat.14.c. *Turbatio Apoſtolorum & fidelium in aduerſis.*

Gre.ſ.1.Reg.14.

Turbatio interdum eſt diſtractio, & turbata Marta erga plurima, deſignat nimiam ſolicitudinem vitæ actiuæ, quia non ſinit mentem ad vnitatem contemplationis colligere. Lucæ 10.g. *Diſtractio vitæ actiuæ.*

Ric.de S.Vict.de ſecur.conſ.2.35.

Viſionis capitis ſui vnumquemque conturbant, quando ex eo, quod ſecum poſt diuinæ reuelationis arcanum, meditationis ſuæ negocioſo otio pertractat, ad ſalubrem ſolicitudinem vtilemque formidinem euigilat. Qui etiam conſiderat ſeipſum, viſionibus capitis ſui turbatur.Dan.4.a.

Gre.5.mor.33. Baſi.ſ.Pſ.29.37. Arn.ſ.Pſ.105. Aug.ſ.Pſ.75.

Turbari dicitur oculus prę ira.Pſ.7.Ira enim per vitium,oculum mentis excęcat. Ira verò per zelum, turbatur, quia quo ſaltem recti emulatione concutitur, eo, quæ niſi tranquillo corde percipi non poteſt, contemplatio diſſipatur.Conturbatio autem animi turpitudinem & infirmitatem animi indicare ſolet. Et dicitur conturbari cor, per inſipientiam peccati. Pſ.5.37.106. Turbati ſunt inſipientes corde, qui noluerunt credere reſurrectionem. Pſ.75. Conturbatus venter eſt turbata mens. Thr.1.g.Hab.3.d.Pſ.30. *Perturbatio mẽtis per iram.*

Gre.ſ.1.Reg.14. Glo.ord.ſ.Ier.4.

Turbari dicitur terra,quando ſubditorum humilitas,errante paſtorum iudicio, tranquillæ veritatis ordinem deſerere videtur. 1. Reg.14.d. Turbatur etiam terra, quando ſubditi *Concuti fideles tentationibus.*

tentationibus

tentationibus concutiuntur. Isa.14.d. Et conturbantur colles, quando mediocres in ecclesia penè deficiunt à fide & bonis operibus. Ier.4.f.

Pœnitentia. Conturbatio gentium, dicit conuersionem & pœnitentiam peccatorum. Psa.45.47.74.143. Isa.64.a. Iob.23.d. Idem est turbatio aquarum. Turbantur etiam abyssi, quum conscientiæ recognoscunt & confitentur peccata. Psa.76. Sic turbata dicitur synagoga propter quadrigas Aminadab, hoc est, propter euangelia. Cant.6.d. *Hil.s.Ps.64. Aug.s.Ps.45.76.*

Tribulationes peccatorum & Iudæorum. Persecutiones principum contra fideles. Confusio superborum & dæmonum. Turbatio terræ tribulationem peccatorum & Iudæorum significare potest. Et turbatio aquarum, sunt tumultus gentilium. Turbatio etiam montium sunt persecutiones principum: & confusio superborum & dęmonum per sapientiam & passionem Christi. Psal.45. Isa.5.f.14.b.51.e. Et conturbatur profundum maris, hoc est, diabolus. Ps.64.153. Et conturbātur vespere, hoc est, in fine mundi. Isa.17.d. Et conturbati principes Edom, sunt dæmones. Exo.15.b. Et conturbati reges fuerunt Herodes & Iudæi. Ps.47. Et turbatæ abyssi, sunt inferi, per vocem Christi & prædicatorum. Ps.76. Cōturbabuntur etiam habitatores terræ in iudicio, & turbantur nunc, quando sunt in peccato. Ioel 2.a. Mic.7.d. Nahum.2.b. Et pelles terræ Madian. Haba.3.b. Conturbatio autem super conturbationem veniet eis, quia post vnum væ erit aliud væ. Ezec.7.g. Apo.11.c. Conturbata quoque fundamenta montium, designant spem superborum turbatam. Ps.17. *Basi.& Aug.s.Ps.45. Arn.s.Ps.45.47. Hie.s.Isa.5.14.17. & s.Ps.76.& s.Mic.7.& s.Eze.7. Aug.s.Ps.17.*

Confusio corporis & mentis. Turbatio etiam terræ, est confusio corporis nostri, & veteris hominis. Ps.45.59. Conturbatur itidem terra quando carnalis mens mala sua soliditate concutitur: & cogitare fluctuādo inchoat inter mala quæ respuit, & bona quæ amat. Turbari autem menti est serenitatem malæ delectationis proposito Christianæ religionis obducere. 1.Reg.14.d. *Arn.s.Ps.45.59. Aug.s.Ps.59. Gre.s.1.Reg.14.*

Turbatio Iudæorum erga Christum. Conturbari confidentes est Iudæos plangere necem Christi. Isa.32.c. Conturbauit quoque synagogam anima eius, quando sacerdotes & Pharisæi turbabant simplices, ne crederent in Christum. Cant.6.d. *Hie.s.Isa.32. Rup.s.Cant.6.*

Scandalum maiorum contra infirmos. Turbasse dicuntur filii Iacob patrem suum, in vindicta Sichimitarum. Genes.34.d. designantes, quod quando hoc, quod delinquentes plangunt, adhuc magistri crudeliter insequantur, infirmæ menti ipse redemptoris sui amor tepescit: quia ibi se affligi considerat: vbi sibi & ipsa non parcit. Conturbare autem dicitur, qui scandalizat. Gala.5.b. Qui conturbat vos, portabit iudicium. *Gre.2.Reg.epi.62.*

Docere errores. Conturbat aquas Pharao pedibus suis, quando diabolus per hæreticos peruertit scripturas. Ezech.32.a. Et arietes turbant aquas: vt bibant oues. Ezech.34.e. quando maiores praua docent, aut prauo exemplo confundunt doctrinam, aut quod ipsi capiunt, turbando rudiores, efficiunt ne ipsi capiant. Conturbatio autem, in qua non generant boni, sunt vitia & errores. Isa.65.d. *Hie.s.Eze.32.34. Aug.de ouibus 8. Gre.22.mor.24. Hie.s.Isa.65.*

Festinare ad mortem. Turbati in ira Dei dicuntur, festinantes ad mortem. Et conturbatus dormiens, est afflictus in morte. Ps.56.89. *Hie.Cyprian. Hila.s.Ps.56.*

Turbo.

Turbo, est ventus cum fragore maximo obiecta quæque deturbans prosternensque, ac inuoluens ex depressæ nubis specu ortus.

Punitio Dei. Ira Dei. Turbo vim diuinę punitionis, & iram Dei in malos grauemque eius obiurgationem significare solet. Iob.3.a.9.b.21.c.38.a.30.a. Isa.4.b.21.a.28.a.29.b.30.g.40.f.66.c. Ier.23.e.25.g.30.d. Ezec.1.a. Hos.8.b.13.a. *Hie.s.Iob.38.& s.Isa.4.21.28. Gre.4.mor.10.& 28.mor.2.*

Angeli. Turbo etiam significare potest Angelos. Isa.66.e. Quasi turbo quadriga eius. *Rup.s.Hose.8. Hie.s.Isa.66.*

Vis prædicationis. Turbo præterea dicitur vis prædicationis. Isa.41.d. Turbo disperget eos. Et turbo austri, est impetus Spiritussancti in prædicatore. Zac.9.d. Valet in turbine Austri. *Hie.s.Isa.41. Rup.s.Zac.9.*

Dies iudicii. Turbo quoque dicitur dies iudicii, qui appellatur dies turbinis. Ioel 2.a. Amos 1.d. Nahum 1.a. Zac.9.d. Iob.9.b.21.c.37.d. *Gre.9.mor.16.*

Crux Christi. Blasphemiæ Iudæorum. Turbo præterea fuit crux Christi & blasphemiæ Iudæorum in ipsum. Isa.25.b. factus es fortitudo pauperi, fortitudo egeno in tribulatione sua spes à turbine, vmbraculum ab æstu. Spiritus enim robustorum, quasi turbo impellens parietem. *Glo.int.s.Isa.25.*

Impetus tribulationis & tentationis. Turbo itidem dicitur impetus tribulationis & tentationis. Isa.4.b.21.a. Idem est ventus turbinis. Ezec.1.a. *Hie.s.Is.4.21. Gre.s.Eze.ho.2.*

Contritio vehemens. Turbo tenebrosus. Iob.3.a. dici potest vehemens contritio, quæ cum quis peccatum suum pensat, & intelligit, mœrore mentem obnubilat, & quasi concusso serenæ letitiæ aere, omnem in se tranquillitatem cordis pœnitentiæ turbine deuastat. *Gre.4.mor.21.*

Diabolus. Turbo itidem tenebrosus, est diabolus, qui noctem inquietæ vitæ turbulentus inuexit, vnde & sicut turbo eiicitur diabolus à Deo. Isa.17.d. *Hie.s.Iob.3 & s.Isa.17.*

Exercitus. Turbo etiam erat exercitus Assyriorum aduersus Hierusalem. Isa.28.a. Habac.3.d. *Glo.ord.s.Isa.28.*

Turgere, vide Tumere.

Turma.

Turma, est ordo militaris, & proprie est equitum, sed sumitur etiā pro aliqua multitudine.

Temporalia & spiritualia. Iudæi & gētiles. Turmæ duæ Iacob, cum quibus regrediebatur de Mesopotamia. Ge.32.e. Significare possunt multitudinem temporalium & spiritualium, vel Iudæos & gentiles, vel perfectos & imperfectos, vel remissionem peccatorum, & gratiam confirmationis *Au.ser.8. Beda s.Gen.32. Rup.8.s.Gen.4.*

Glo.int.s.Exo.12. Turmæ etiam diuersos ordines in ecclesia significant, sicut filii Israel egrediebantur per turmas suas. Exo.12.g.40.d.Num.1.g. *Perfecti & imperfecti. Diuersi ordines in ecclesia.*

Gre.2.mor.27.35. Turmæ tres, quas fecerunt Chaldæi contra camœlos Iob. Iob. 1. d. designant quod spiritus maligni modò torpenti, vel ediuerso præcipiti actione feriunt, modò pigra, vel immoderata loquutione confundunt: ferè autem semper nimiis cogitationum molibus premunt. Vel designantur Pharisæi, Sadducæi, & Herodiani, cum suis sequacibus contra Christum & discipulos eius.

Turpis, turpitudo, Fœdus.

Glo.int.s.Exo.20. Turpis dicitur deformis, & contrarius pulchro, & refertur ad animum.

Glo.ord.s. Leu.15. Turpitudo hæresim significare potest, & etiam infidelitatem. Exod.20.d. Fœditas etiam humoris, est turpitudo sermonis: quando videlicet quispiam multa & noxia loquitur, & errores seminat. Leuit.15.a. *Hæresis. Infidelitas. Turpiloquium.*

Ori.s.Cant. ho.1. Fœditas boum inordinationem peccati designare potest. Gen.41.a. Et turpitudo filiæ Babylonis, sunt peccata. Isa.47.a. Vnde turpis est anima, quæ quum habeat nigredinem & fœditatem peccatorum, minime tingitur aut lauatur pœnitentia, & aqua lachrymarum. *Peccatum.*

Isyc.s.Leui.18. Turpitudo autem matris, dici potest peccatum ex concupiscentia genitum. Leu.18.b. *Peccatum ex concupiscentia.*

Turris, Arx.

Turris à terrendis hostibus dicta est: sicut arx ab arcendis. Turris autem ob munitionem ædificatur: vel ob speculam, vt longe veniens cernatur hostis: vel etiam ob decorem.

Hil. Hie. & Aug. s. Ps.60. Turris fortitudinis dicitur Deus in patria. Turris autem fortior est muro, ita Deus omni munitione fortior est. Psal.60. Et Christus est nobis turris fortitudinis aduersus diabolum. Pro.18.b. Turris fortitudinis nomen domini. *Deus. Christus.*

Beda s. Prou.9. Arx, ad quam vocant ancillæ sapientiæ, est cælestis patria, ad quam vocant prædicatores. Prouerb.9.a. *Cælestis patria.*

Lyra.s.Ps.121. Turres prætterea dici possunt angeli custodes. Ps.121. Abundantia in turribus tuis. *Angeli custodes*

Turris aliquando dici potest ipsa ecclesia. Mic.4.c. Turris gregis, nebulosa filia Sion. *Ecclesia.*

Amb.3.Exae.12. Arn.s.Ps.47. Gre.s.Cant.4.7.8. Turris vineæ, hoc est, ecclesiæ, sunt Apostoli, Prophetæ, & Prædicatores. Et turres Sion, sunt fortes in ipsa ecclesia, aut qui fortiorem statum ecclesiæ habent. Mat.21.d. Psal.74.121. Thre.2.c. Turris etiam Dauid, sunt Prædicatores defendentes ecclesiam & sublimes per contemplationem. Cant.4.b. Turris eburnea dicuntur Prędicatores ecclesię, quia & alti sunt per contemplationem, & fortes per sanctorum operum exercitationem, & preciosi per diuinam sapientiam Cant.7.b. Et vbera sponsæ, sunt sicut turris: quia nutriuit ecclesia Prædicatores contemplatione altos, & robore inflexibiles. Cant.8.d. *Apostoli. Prophetæ. Prædicatores fortes. Contemplatiui.*

Rup s.Cant.3.7. Turris etiã Dauid, est eius humilitas. Et collum beatæ Virginis, est sicut turris Dauid, hoc est, eius humilitas, quæ etiam excellit humilitatem Dauid. Cant.4.b. Dicitur etiam collum eius, sicut turris eburnea. Cant.7.b. quia eius humilitas est fortis, & pulchra, & grata Deo. *Humilitas.*

Geor.Ven. Cant.1. tom.7.cap.28. Turris, quam plantauit Deus in vinea, vt reconderetur triticum, & vinum misericordiæ, & pietatis diuinæ. Mat.21.d. designare potest amorem, quo ad diuinas promissiones accendimur, & ad eas suscipiendas præparamur. *Amor.*

Ori.s.Mat. ho.19. Hie.s.Mic.4.& s. Mat.21. Rup.8.s.Gen.16. Designat etiam turris vineæ templum Hierusalem. Et turris gregis, quæ Hebraicè dicitur Ophel, quæ erat in Hierusalem, pro templo sumi potest. Mic.4.e. Et item turris gregis locus iuxta Bethlehem, vbi Iacob pauit pecora, præsignans locum mysterii natiuitatis Christi. Genes.33.c. *Templum Hierusalem.*

Ori.s.Mat.ho.19. Hil.s. Mat.can. 22. Turris prætterea vineę, designare potest eminentiam legis, & eminentiam sermonis de Deo & dispensationibus Christi, & diuinos sensus. Isa.5.a. Mat.21.d. *Eminentia sermonis de Deo.*

Amb. de bono mo. 5.& s.Ps.118.ser. 22. Turris animę de intelligibilibus quidem, est verbum: de moralibus verò, est disciplina & circunspectio, quas etiam designant turres custodum. Turris, etiam animæ, est sapientia veteris, & noui testamenti. Can.8.c.4.Reg.7.b.18.b. *Sapientia, & disciplina.*

Amb.s.Ps.118. ser.5. Gre.31.mor.30.& s.Cant.7. Turris Libani. Cant.7.b. dicitur forte iudicium ecclesiæ: vt respiciat cælestia, & bonum emittat odorem, & inspiciat Damascum, instruendo Gẽtilitatem. Turri autem Libani, nasus ecclesiæ comparatur, quia sanctorum prouida discretio, dum solicitè circunquaque conspicit in altum posita, priusquam veniat culpa deprehendit. *Forte iudicium ecclesiæ.*

Hie.s.Ier.31.& Zach.14. Rup.s.Zach.14. Turris Ananeel, super quam fundatur Hierusalem, designat obedientiam & gratiam Dei, in qua fundatur ecclesia. Ier.31.g. Hæc est turris Salomonis: & potest etiam significare perfectionem, & sacram scripturam. Cant.4.b. Isa.2.c. Zac.14.b Luc.14.f. *Obedientia. Gratia Dei. Perfectio. Sacra scriptura.*

Turris aliquando dicitur princeps. Ps.121. Abundantia in turribus tuis. Isa.30.f. Quum ceciderint turres. Eze.26.a. Destruentur turres eius. *Princeps.*

Beda s. Prou.11. Rup.4. de glorifica Trinit.19. Hie.s.Ezec.26. Turris Babylonis, hoc est, turris confusionis, superbiam significare potest, quę fundamentum est confusionis. Item hæreticorum dogmata, & in vniuersum munimenta vitiorum. Quæ quia non bene fundata est, diu stare non potest. Gene.11.a. Iudith. 8.c.23.c.30. c. Potest etiam sensus exteriores significare. Ad idem autem referuntur turres Tyri. Eze.26.a. *Superbia. Dogmata hæreticorum. Sensus exteriores.*

Turtur.

Ori.s.Cant.hom.2. Basi.exae.hom.8. Turtur auis nota, quæ gemitum habet pro cantu: estque auis casta. Turturum enim ferunt huiusmodi naturam esse, vt neque masculus præter vnam fœminam adeat aliam, nec fœmina

plusquam

plusquam vnum patiatur marem, ita vt si accidat altero intercepto superesse alterum, pariter cum coniuge extinctus sit ei concubitus amor, nec in ramis viridibus insidet, estque amica solitudinis.

Sapientia diuina. Turtur, interdum diuinam sapientiam admodum eleuatam atque solitariam, ab omnique creata sapientia seiunctam significare potest. *Phil. quis rerum diuin. hæres.*

Caro Christi. Christus. Turtur, qui offertur in sacrificium, carnem Christi significat. Leui.1.d. Turtur autem fit Christus iis, qui recipiunt verbum Dei in solitudine. Cant.2.c. Ps.83. *Ori. s. Cant. ho.2.4 Hie.1. aduer. Iou. Aug. hom.33.*

Ecclesia. Turtur interdum dicitur ecclesia, quæ non alium patitur præter Christum: cuius caput abscissum est per mortem Christi: sed non in totum: quia semper corpori inhæsit. Leui.1.d. Psal.83. Cant.2.c. *Ori. s. Cant. ho.2. Arn. s. Ps.83. Gre.6. mor.13. & 19. mo.24.*

Prædicator. Turtur aliquando dicitur prædicator. Ps.83. Et turtur nidum, vbi ponat pullos suos. Cant.1.c. Genæ tuæ sicut turturis. 2.c. Vox turturis audita est in terra nostra.

Spirituales. Cultores eremi. Renuntiatio seculi. Vita contemplatiua. Turtures spirituales & eremi cultores, & sublimius viuentes, contemplationique vacantes significare possunt: peculiariter ex Iudæis. Gen.15.b. Leu.1.d. Alter turturum in holocaustum oblatus, abrenunciationem seculi significare potest, & offertur in holocaustum, ob excellentiam volatus. Leu.5.b. designat autem vitam contemplatiuam eremitarum, ob solitudinem, quam amant. *Isyc. prolo. s. Leu. Beda s. Gen.15. Rup.1. s. Leu.7. Tho.1.2.q.102.ar.3.*

Castitas. Turtur apertum esse solet symbolum castitatis & virginitatis Deo gratæ. Genesis 15.b. Et genæ turturis, pudorem castitatis designant. Et vox turturis, est prædicatio castitatis. Canticorum 2.c. *Amb.2. de Abra 8. & s. Exae.19. Hie.1. adue. Iouin.*

Pœnitentes. Pœnitentia. Turtur ob gemitum, pœnitentes, & ipsam pœnitentiam significat. Le.1.d.5.b. Et turtures offert, qui vagos volatus cogitationum reprimit. Turturem quoque offert, qui pœnitentem ad societatem Sanctorum adiungit, & ideo offertur pro peccato. *Ber. s. Cant. ser.59. Gre. s. Cant.1. Ori. s. Rom.12. Tho.1.2.qu.102. ar.3.*

Scientia spiritalis. Turtur, ipsam scientiam spiritalem designare potest: & quia cognitionem habet, etiam ipsos habentes scientiam spiritalem. Le.1.d. 11.c. Et turtur cognoscens tempus aduentus sui, confundit non audientes Deum, nec cognoscentes tempus visitationis. Ier.8.c. *Isyc. s. Leui.1. Euch. for. spirit.5. Isyc. s. Leu.5.15.*

Contemplatio, & meditatio legis. Duplex gemitus. Turtures duo, contemplatiuam vitam, & meditationem legis intentam significare possunt: vel gemitum cordis & oris, vel castitatem, & lachrymas. Et sunt duo, quia omnia illa debent ex charitate procedere, quæ gemina est. Leu.5.b.12.c.15.b.

Caro cum bonis operibus. Turtur cum pullis, dici potest caro cum bonis operibus. Ps.83. Et turtur nidum, vbi reponat pullos suos. *Aug. s. Ps.83.*

Turtures etiam dici possunt timidi ad committendum peccatum, & cauti. *Cle. Ale.1. pæd.5.*

Tympanum, Tympanizare, Tympanistria.

Ecclesia. Corpus gloriosum. TYmpanum, est instrumentum, ex vna parte planum, membrana clausum, intus vacuum, quod baculo pulsatur, non habet carnem, sed pellem, nec potest esse contractum, sed extensum.

Tympanum & corus, ecclesiam significat, quæ meditata est carnis resurrectionem in pelle resonante. Ps.150. Vnde & tympanum erit corpus resumptum in gloria, & laudabunt dominum in typano, qui ipsum laudabunt in assumpto corpore. Isa.30.g. *Cle. Ale.2. pæda.4*

Mortificatio carnis. Typanum ex animalibus mortuis, carnis mortificationem significare potest. Genes.31.d. Exo.15.c.1. Reg.10.b. Et ornatur tympanis, qui carnem habet mortificatam. Iere.31.a. Et qui disciplinam mortificationis nostræ in Christo asserit, velut tympanum ferit. Vt autem tympanum non habet carnem, sed pellem: ita nos quandiu carnei sumus, non sumus tympanum. Et vt tympanum non potest esse contractum, sed extensum: ita nos peccata non contrahant, sed iustitia dilatet. Ps.80.149.150. *Ori. s. Exo. hom.6. Hie. s. Ierem 31. Aug. s. Ps.149. Gre. s.1. Reg.10. & 33. mo.22. & s. Eze. hom.8. Beda s. Exo.15.*

Temporalia. Tympanum quia fit de corio, & ad carnem spectat, designare potest carnalia & temporalia danda pro spiritualib. Ps.80. *Aug. s. Ps.80.*

Voluptates aurium. Tympanum, etiam significat voluptates aurium: vnde reprehenduntur tenentes tympanum. Iob.21.b. Isa.5.c.24.b. *Hie. s. Isa.24.*

Mortificantes corpus. Prædicatores. Tympanistriæ iuuenculæ, sunt animæ mortificantes corpus, vt gratum Deo reddat sonum Ps.67. Tympanum enim fit corio siccato & extento. Possunt etiam designare Prædicatores docentes ex scripturis, quæ in pellibus scribuntur. *Hie. s. Ps.67. Rup.6. s. Gen.44.*

Christus in cruce orans. Tympanizans Dauid, designauit Christum in cruce extentum & orantem. 1. Reg.21.d. Iuxta Septuaginta. *Aug. s. Ps.33.*

Tyrannus, Tyrannis.

Tyrannus, licet olim in bonam sumeretur partem, is enim tyrannus dicebatur, qui plenã in subditos habebat potestatem, tamen postmodum solos illos significat, qui per insolentiam imperii viribus abutuntur, & vi ac quadam animi libidine dominatur, non iure & legibus æquis.

Populus Iudaicus. Tyrannus dicitur populus Iudæorum, qui contra cœtum Sanctorum ecclesiæ, pauperem humilem spiritu, contritum corde deiiciendo disceptat. Iob.34.c. *Hie. s. Iob.34.*

Dæmones. Tyranni etiam dicuntur dæmones. Haba.1.c. Et omnis superbus, est tyrannus, & ipsa superbia impii, est eius tyrannis. Iob.15.c.34.b.35.b. *Gre.12. mo.18.19*

Tyro.

Glo.ord.s.4.Reg.25. Tyro, est nouus miles, & fortis ad militiam exercendam. Solent autem dici tyrones recentes in fide, hoc est, in militia Christiana. 4. Reg.25.c. Ierem. 52.f. *Recentes in fid…*

Tyrus.

Tyrus fuit vrbs Phœniciæ non longe à Sidone, quæ olim fuit insula, sed ab Alexandro. Magno coniuncta fuit continenti. Hebraicè dicitur Cor: quæ interpretatur angustia, siue tribulatio, vel obsidio, aut vinculum, vel colligatio, seu plasmatio, aut figuratio, vel fortitudo, aut petra.

Hie. ad principiã. Tyrus, hoc est, cor iuxta Hieronymum, interpretatur forti simus, & significat Deum. Ps. 44. Filiæ Tyri in muneribus. *Deus.*

Ori.s.Mat.cap.15. Hie.s.Isa.3 Aug.s.Ps.86. Tyrus, secundum Origenem interpretatur venatores, & designat Gentiles, qui ad fidem venerunt. Ps.86. Mat.15.b. Et Tyrus pater Hiram, designat Gentilitatem. 2.Par.2.c. Sidon tamen est, quod interpretatur venatores, non Tyrus. *Gentiles.*

Hie.s.Isa.23.& s.Ps.71. Tyrus præterea, hoc est, cor interpretatur angustia, & conuersa. Et significat animam vitiis occupatam. Et princeps Tyri, vel angustiæ est diabolus. Isa.23.a,d.

Hie.s.Eze.26.& s.Ioel 3.& s.Zac.9 Tyrus gaudens de casu Hierusalem, designat hæreticos gaudentes de lapsu Fidelium. Item philosophos Gentium, & præterea persecutores Fidelium. Ezec.26.a. Ioel.3.a. Amos 1.c. Zachar.9.a. *Hæretici. Philosophi. Persecutores fidelium.*

Hie.& Aug.s.Ps.82. Designat etiam Tyrus hunc mundum angustia plenum. Ps.82. Et etiam genus humanum in huius seculi miserias lapsum. Ezec.27.a. *Mundus. Genus humanũ.*

Rup.2.Vict.verbi Dei. *Rup.s.Ioel 3.* Tyrus vendens filios Iuda. Ioel.3.b. designat Iudæos persequentes fideles. *Iudæi.*

Rup.s.Hose.9. Tyrus fundata in pulchritudine. Hos.9.c. superbiam designat. Et vt Tyrus ita fundata erat vt non sine periculo oppugnantium valeret impugnari: ita superbi non corripiuntur sine periculo corripientium. Princeps autem Tyri, hoc est, superbiæ, est diabolus. *Superbia.*

Vacare.

VACARE interdum, est dare operam, nonnunquàm verò vacuum esse ab opere.

Aug.s.Ps.45. Basi.s.Ps.45. Vacare in bonum, est cessare à contentionibus & impietate. Exod.5.c. Psalm.45. *Cessare à mal…*

Hil.s.Mat.Can.12. Vacans domus erat Iudæa, nec legem seruans, nec Christum suscipiens. Mat.21.d. *Iudæa.*

Beda s.Pro.23. Vacare dicitur potibus, qui de opprobrio alienæ vitę se inebriat. Prou.23.c.

Vacca, vide Bos.

∴ *Vacillare, vide Titubare.* ∴

Vacuum, Euacuare.

VAcuum, dicitur vas, quod continet, etsi aere plenum sit. Euacuare autem, est vacuum facere.

Glo.ord.s.Isa.55. Non reuertitur vacuum verbum Dei, quando proficit in multis. Et quando Christus ascendit in cælum, ducens secum patres eductos è limbo. Isa.55.d.

Gre.8.mor.7.8. Vacuos menses dicuntur electi habere, qui conditori rerum in hac vita seruientes, sępe rerum inopia coangustantur. Per amorem Deo inhærent: & tamen vitæ præsentis subsidiis egent. Vel sanctus quisque menses vacuos sicut mercenarius ducit, quia laborem iam sustinet: sed præmium necdum tenet, hoc tolerat: illud expectat. Iob.7.a. *Labores fideli…*

Gre.16.mor.4. Vacuas viduas dimittere dicitur ecclesia, secundum opinionem hęreticorum, quando plebes relictis hæreticorum prædicatoribus, ad ecclesiam reuertuntur. Iob.22.b.

Hie.s.Ier.14. Vacui egrediuntur de Ægypto, qui sine vlla doctrina veniunt ad fidem. Exod.3.g. Vacua etiam vasa sunt mentes sine scientia Dei. Ier.14.a. *Fides simplici…*

Amb.s.Ps.118.ser.20. Gre.17.mor.11. Beda s.Gen.1. Vacuus apparet coram Domino, qui non est repletus Spiritusancto. Exod.23.b.34.c. Et euacuati à Christo dicuntur, qui ab eius gratia deciderunt. Gala.5.a. Super hoc vacuum extendit Deus aquilonem, quando eorum corda diabolo possidenda relinquit. Iob.26.b. Vacua dicebatur terra, quando carebat sua perfectione. Genes.1.a. Ierem.4.f. Ita est anima sine gratia & bonis operibus: & ecclesia ante aduentum Spiritussancti. Et quando non est, qui faciat bonum. *Carere gratia Spiritussancti.*

Amb.s.2.Cor.3. Hie.s.Ezec.44. Vacuum altare intus. Exo.38.a. designabat imperfectionem sacrificiorum veteris legis. Sic euacuata est gloria vultus Mosis, quia erat figura & vmbra, quæ cessat adueniente veritate. 2. Cor.3.c Sic euacuauit Christus legem mandatorum. Ephe.2.c. Euacuatã autem dicitur gloria legis, non abolita, sed sicut si Solis radiis lampadem compares, aut lampadis lumini lucernam, sic lux Ioannis Baptistæ, non extincta est, sed abscondita. *Imperfectio legis veteris.*

Gre.s.1.Reg.6. Vacuam dicuntur dimittere arcam Dei, qui legis habent peritiam sine bonis operibus. 1. Regum 6.a. *Scientia sine operibus.*

Glo.ord.s.Gala.5. Euacuare dicuntur scandalum crucis, qui nituntur efficere, vt adhuc valeat circuncisio. Gala.5.b. *Hæretici sine veritate.*

Vacua

Hæretici sine veritate. Vacua anima illius, qui somniat se bibere, designat hæreticos veritate vacuos. Designabatur etiam regnum Babylonis parùm duraturum. Isa.29.c. *Lyra.s.Isa.29.*

Impedire fidem Christi. Vacuefaciunt Scribę & pharisęi animā esurientis: quando non sinunt turbas in Christum credere. Is.32.b. Vacuum quoque præsepe est, vbi non sunt boues.i.prædicatores. Pro.4.a. *Hie.s.Isa.32. Beda s.Pro.14.*

Labor sine fructu fœlicitatis. In vacuum laborant gentes, quando eorum labor non peruenit ad fœlicitatem. Haba.2.c. Et in vacuum ambulant, qui nihil secum de fructu sui laboris portant. Iob.6.b. Hi apparent in conspectu Domini vacui. Deut.16.d. Et vacuos menses habet ecclesia, quæ infirmis suis membris, terrenas actiones absque vitæ præmio defluentes sustinet. Iob.7.a. *Hie.s.Haba.2. Gre.7.mor.17.& 8.mor.8.*

Corpus sine anima. Vacuefactus fluuius arescit, quando corpus subducta anima, exanime remanens corrumpitur. Iob.14.b. *Gre.12.mor.5.*

Iudæi cum infidelitate. Vacuum aliquando Iudæam cum infidelitate significare potest. Et extendit Deus Aquilonem superuacuum, quum Iudæorum corda fide vacua diabolo relinquit. Iob.26.b. *Gre.17.mor.12.*

Vadere, vide Ire.

Vadum, Transuadere.

Vadum dicitur locus in flumine mari, vel lacu tam paruæ profunditatis, vt pedibus transiri possit. Transuadere autem est pedibus vadum transire.

Transuadere non potens Ezechiel torrentem. Ezec.47.a. designat non valentem omnia penetrare: vel omne vitare peccatum. *Hie.s.Ezec.47.*

Væ.

Miseria impœnitentium. Væ interiectio rebus, quas execramur, competit, & est impœnitentium: & fit super illis væ, qui penitus desperantur, & quum venerint in profundum malorum, contemnunt, & bis væ dicitur in desperationem animæ & spiritus. Ezec.2.d. Interdum væ dicit miseriam temporalem. Ecclę.10.c. Væ tibi terra, cuius rex puer est. *Hie.s.Eze.2.& s. Amos 5.& epi. Samuel quondam. Gre.s.Eze.ho.9.*

Vanire, vide Vendere. Vagari, Vagus.

Vagari est inutiliter huc atque illuc ferri, siue sparsim ire, & vagus, qui sine negotio modò huc, modò illuc inutiliter discurrit.

Christus transiẽs ad gentes. Vagus dictus est Christus, quia a Iudæis transiit ad gentes. Iere.14.b. Vagi quoque non prodendi, sunt fideles fugientes persecutores. Isa.16.a. *Hie.s.Ier.14. Glo.ord.s.Isa.16. Gre.30.mor.12.*

Fideles. Solicitudo prædicatorum. Vagantes pulli coruorum, eo quod non habeant cibos. Iob.38.d. designant prædicatores æstuantes ad conuersionem infidelium. Quasi quędam quippe vagatio est ipsa cogitationis æstuatio, & velut ad loca varia mutatis nutibus transeunt, dum pro adunandis animabus in modos innumeros, & ad partes diuersas esuriente mente discurrunt.

Dispersio Iudæorum. Inconstantia hæreticorum. Vagus Cain. Ge.4.b. designat populum Israel in varias regiones dispersum. Et vagi in nationibus, sunt Iudæi & hæretici, qui semper vetera mutant nouis. Hos.9.d. Et vagi sunt, qui omni vento doctrinæ circumferuntur. Isa.15.a. Vaga quoque lepra, varias hæreses & inconstantes designat. Leu.13.g. Vagari quoque dicitur sponsa post greges sodalium. Can.1.c. quādo per diuersas discurrit hæreses, vel quum diuersos imitatur peccatores. Vagi etiam pedes meretricis inconstantiam exprimunt doctrinæ hæreticorum. Pro.5.b. *Hie.s.Isa.16. Aug.12.contra Faust.12. Gre.s.Cant.1. Beda s.Gen.4.s. Prou.5.*

Gentiles. Vagi dicuntur gentiles varia colentes idola. Isa.58.d. Ad idem referri potest vagatio meretricis, & etiam Tyri. Pro.5.b. Isa.57.d. Ier.31.d. Hæc eadem ad hæreses referri possunt, & ad sequentes vitia. *Glo.ord.s. Isa.57.*

Vagina, Euaginare.

Vagina, est alicuius rei theca, & peculiariter gladii. Euaginare autem est gladium nudare.

Patientia Dei. Chaldæa. Vagina gladij Dei, dici potest eius patientia, quia expectat peccatores ad pœnitentiam Eze.21.a. vbi etiam designat Chaldæam, vnde eduxit Deus gladium contra Hierusalem. Vnde & vagina gladii Babylonis, est ipsa Babylon. *Lyra.s.Ezec.21. Hie.s.Eze.21.30.*

Secretum mẽtis. Vagina autem, in qua gladius reconditur, secundum exigentiam gladii sumetur. Nam & is, qui non profert verbum Dei, gladium in vagina dicitur habere. E diuerso, qui non profert verba noxia, gladium malum laudabiliter habet in vagina. Erit ergo vagina secretum mentis: & educitur malum de vagina, quando id quod quis mente conceperat, opere perpetrat. Iob.20.c. Ps.36. Dum enim praua in cogitatione peccator machinatur, quasi adhuc gladius in vagina est: dum verò malum, quod cogitauit, iniquè perficit, de vagina sua egreditur, quia iniqua cogitatio mala operatione aperitur. *Ori.s.Ps.36. ho.2. Gre.15.mor.13.*

Aperiens Deus scripturas. Euaginat Deus gladium contra Iudæos. Leu.26.e. quando aperit secreta scripturarum, ad eorum confusionem. *Isyc.s.Leui.26.*

Exerens diabolus artes suas. Euaginare gladium, est interdum aperire fallacias, seu exerere omnes artes ad nocendum. Sic dixit Pharao, hoc est, diabolus. Exod.15.b. Euaginabo gladium meum. Ita euaginant Babylonii gladios suos super Aegyptios, quando dęmones exerunt malitiam suam super mundanos. Ezech.30.c. *Glo.int.s.Exo.15. Hie.s. Ezec.30.*

Vagire.

Imperfectio Iudæorum. Vagire propriè dicuntur infantes, quum infantilem fletum emittunt.

Fletus Christi. Vagitus Mosis. Exo.2.a. Imperfectionem populi Iudaici designabat, vel lachrymas eorum, qui euadere cupiunt huius vitæ pericula. Vel designatur Christus deflens peccata nostra. *Gre.Nysse.de vita Mosis.*

Hie.s.Iob.38. Gre.30.mor.12.13.14. Vagientes pulli coruorum, eo quòd non habeant cibos. Iob.38.d. designare possunt discipulos Apostolorum, ex gentibus natos tanquam ex coruis, qui deflent per pœnitentiam, vel (vt Hieronymus & Gregorius legunt) legendum est, vagantes: quod competit prædicatoribus per diuersas prouincias discurrentibus: vt aliquos ad fidem conuertant, quos tanquam cibos habent. *Discipuli Apostolorum. Prædicatores.*

Valere.

Valere, est sanum vel potentem esse. Et vale, est verbum salutandi in discessu.

Ori.s.Iosu.ho.18. Valens ita Caleb tempore Iosue, vt tempore Mosis. Iosu.14.c. designat cor ita intelligens & vigilans tempore nouæ legis, vt tempore veteris.

Validus, vide Fortis.

Vallare, Vallum, Circumuallare.

Vallare, est munire, & firmare, & vallo circundare. Vallum autem est, munitio castrorum; quæ ex vallis, id est, palis fieri solet.

Amb.3.Exae.12. Gre.2.mor.23. Vallum vineæ, diuina precepta, & angelorum custodiam significare potest, quibus homines à Deo proteguntur. Vnde valere dicitur Deus muniendo fideles aduersus impetus diaboli. Sicut vallauit Iob, hoc est, Christum. Iob.1.b. *Diuina precepta. Angelorum custodia. Diuina protectio.*

Gre.s.Cant.7. Ru.s.Cant.6. Vallatus liliis dicitur venter sponsæ. Can.7.a. dum exemplis Sanctorum populus munitur, vt in bono perseueret. Vel designatur doctrina scripturarum in Beata Virgine ornata, & munita castitate. *Exempla Sanctorum. Doctrina Mariæ cum castitate.*

Gre.12.mo.12. Vallat angustia & tribulatio iniquum. Iob.15.c. quia cor eius anxietate & suspicione confunditur.

Phil.de conf. ling. Gre.6.mor.16. Vallata domus Lot à Sodomitis. Gen.19.b. multitudinem tentationum fideles impetentium designat: aut prauorum hominum contra diuina verba conspirantium, vel qui querunt in iusto, quod reprehendant. *Multitudo tentationum.*

Vallis, Conuallis.

Vallis, est planities duobus montium lateribus inclusa, dicta quod vtrinque montibus vallata sit.

Amb.s.4.de fide 7. Rup.s.Hose.1. Vallis Botrionis: vnde magnus racemus lectus est ab exploratoribus, & delatus ad filios Israel in desertum. Nu.13.c. designat humilitatem incarnationis Christi, & fœcunditatem passionis eius. Vallis etiam Iezrael, humilitas est passionis Christi. Hose.1.a. *Humilitas incarnationis & passionis.*

Beda s.Gen.12. Conuallis illustris, ad quam venit Abraham. Gen.12.b. est ecclesia, ad quam venit Christus, quæ illustris est prædicatione & miraculis. *Ecclesia.*

Ori.s.Cant.ho.2. Gre.s.1.Reg.6. & 31.mor.4. Hie.s.Iere.31. & s.Isa.63.65. Aug.s.Ps.103. Ber.s.Cant.ser.57.14. Beda s.Gen.18. Euc. for.spirit.4. Aug s.Ps.59. Rup.1.s.Deut.7. Hie.s.Ezec.6. & s.Ps.64. Conuallis etiam illustris, & vallis Mambre, designat humilitatem religiosorum, & reliquorum fidelium: ad quam veniunt cum Abraham egresso de terra sua. Gen.12.b.13.d.18.a. In his conuallibus, hoc est, in humilibus, emittit Deus fontes donorum suorum, quæ reuelare dicitur paruulis. Psa.103.1.Reg.6.c. Cant.2.a.6.d. Ezec.7.e. Mich.1.b. Et vallis ruinarum in Hierusalem, est humilitas, per quam semper ruinam timere debemus. Iere.31.g. Et vallis Achor, est humilitas pœnitentis: vbi prius fuit turbatio, & supplicium. Isa.65.b. Hose.2.c. Iob.39.a. Hæ vallles, quæ sunt contritiones cordis humilis, abundant frumento. Psal.64. Vallis etiam Hebron, vnde missus est Ioseph ad fratres suos, humilitatem designat. Ge.37.c. Et vallis salinarum, est sapida humilitas. Ps.59. in titu. Et vallis aspera & saxosa, est humilitas & laboriosa pœnitentia. Deut.21.a. *Humilitas.*

Valles dicuntur nouissimi in ecclesià, qui licèt vita & scientia sint inferiores, tamen de cōuentu familiç dominicç non recedunt. Ezec.6.a. Ps.64. Item pœnitentes. Iob.39.b. Confringet glebas vallium post te. *Nouissimi in ecclesia.*

Ori.s.Nu.ho.17. & s.Cant.ho.3. Hie.s.Hose.1. Gre.20.mor.10. Glo.ord.s. Zac.14. Valles montium dici possunt duo testamenta. Zac.14.a. Et valles nemorosæ, sunt doctrinæ Sanctorum. Num.24.a Et conualles vnde rapiunt hæretici, sunt scripta Sanctorum humilium. Iob.30.a. Et vallis Iezrael dicitur verbum Dei, de quo hæretici humilia sentiunt. Hose.1.a. Qui etiam profunda scripturarum scrutantur, conualles dicuntur. Cant.2.a. Valles etiam montium, significare possunt obedientiam ecclesiæ Romanæ. *Sacra scriptura. Scrutantes profunda. Obedientia ecclesiæ.*

Hie.s.Hose.1. Rup.s.Ioel.3. Gre.3.mor.18. Vallis Gabaon, vbi vicit hostes Iosue, stante Sole, typus est iudicii postremi. Is.28.f. Et vallis Iosaphat, id est, iudicij domini, quæ & vallis benedictionis dicitur, vbi dominus iudicauit, & mutuis cædibus occidi fecit aduersarios Iosaphat, vnde & vallis occisionis etiā dicitur. 2. Par.20.f. Designat iudiciū vniuersale, quando mali condemnabuntur, & boni saluabuntur. Ioel 3.a. Vallem quoque salinarum percutit Dauid. 2. Reg.8.d. quia redemptor noster suæ districtionis examine in his, qui de illo praua sentiūt, stultitiā immoderati saporis extinguit. *Iudicium vniuersale.*

Ori.s.Nu.ho.12. Phil.de conf. ling. Amb.de Noe 22. Hila.s.Ps.64. Ori.s.Iud.ho 8. Hie.s. Ezec.35. & s.Mic.1. Glo.int.s.Ier.49. Gre.7.mor.11. Vallis syluestris, vbi conueniunt hostes, designat mores incultos, vbi sunt putei bituminis, & dicitur vallis salsa, designans peccatum, & etiam locum inordinatorum affectuum, qui dolorem & amaritudinē habent. Ge.14.a. Et valles, de quibus dicitur, quod Deus non est Deus valliū, sunt imperfecti aut peccatores. Et valles vbi aduersarij castra ponunt, designat imperfectos & vilibus adhęrētes. Iud.7.d. Ps.64. Et valles montis Seir, sunt in ima depressi, & terreni. Eze.35.b. Mic.1.a. Vallis etiam delicias & superbiam. Ier.49.a. Quid gloriaris in vallibus. Conualles dicuntur etiam ima vel terrena desideria. Iob.6.b. Sicut qui raptim transit. *Mores inculti. Peccata. Imperfecti & peccatores. Deliciæ. Superbia. Ima desideria.*

Gre.s.1.Reg.13. Vallis Seboim, hoc est, caprearum, mortem Sanctorum designare potest. 1.Reg.13.d. *Mors Sanctorum. Gentilitas.*

Conualles habentes loca prærupta, gentilitatem designare possunt. Can. 2. a. Et vallis quæ impletur, est gentilitas & peccatores. Isa. 40. a. Luc. 3. a. Dicitur etiam conuallis tabernaculorum. Ps. 59. Dicuntur autem gentiles valles, quia humiles in confessione fidei, quam antea nō cognoscebant, nec ad eam eleuabantur. Iob. 39. a. In has conualles emisit Dominus fontes baptismi. Psalm. 103. *Ori. s. Can. ho. 3. & s. Luc. ho. 22. Basi. s. Ps. 56. Hie. s. Isa. 40. Gre. 31. mo. 4. & ho. 20.*

Valliculæ deformes in pariete, designant vilescentem opinionem ministrorum ecclesiæ. Leu. 14. e. Designat etiam diuersas qualitates, quas effecere voluptates. *Phil. quòd deterior potiori insidie.*

Mundus. Vallis salinarum significare potest mundum: vnde educti sunt Apostoli. Psalm. 59. in titu. Et vallis viatorum, est præsens seculum humile, vbi hæretici figunt sepulchrum. Et dicitur vallis multitudinis Gog. Ezech. 30. c. Vallis etiam lachrymarum, significat hoc seculum, in quo lachrymandum est, & lugendum. Psal. 83. Et vallis Terebinthi, est status peccatorum. 1. Regum 17. a. *Isyc. s. Leu. 14. Glo. int. s. Ps. 59. Hie. s. Psa. 83. Aug. serm. 197. Glo. ord. s. Ier. 21. Hie. s. Isa. 17. 28. & s. Iob. 30. Aug. s. Ps. 59.* *Status peccatorum.*

Hierusalem. Vallis solida atque campestris, dicitur Hierusalem. Ier. 21. d. solida quidem, quia Iudæi reputabant eam inexpugnabilem. Campestris verò, quia fuit hostibus peruia. Et vallis Anchor, vbi lapidatus est Achan, est eadem Hierusalem, vbi periit Iudas & principes Iudæorum. Ios. 7. d. Hose. 2. c.

Iudæa. Iudæi. Vallis Raphaim, hoc est, gigantum, vel vallis dura, designat Iudæos duros ad credendum. Is. 17. b. Et vallis pinguissima, quæ Hebraicè dicitur Gessemani, designat Iudæā, vbi captus est Christus per tauros pingues, pontifices & Pharisæos. Isa. 28. a. Conualles quoque sunt Iudæi infirmos & depressos sensus dantes legi. Iob. 30. b. Conuallis etiam tabernaculorum, est Iudæa, quam metitur ecclesia, vel Deus, quando quidam ex illis ad fidem assumuntur, relictis aliis in incredulitate. Ps. 59.

Status hæreticorum. Vallis visionis. Is. 22. a. ad literam sumitur pro Hierusalem, quia videntium, id est prophetarum seminarium fuit. Designat autem statum hæreticorum, & prauorum. *Hie. s. Isa. 22. Rup. 2. s. Isa. 12.*

Infernus. Conualles in quibus corruunt rami cedri, inferos designant. Eze. 31. d. 32. b. Et vallis concisionis, vel iudicii, est gehenna, in quam mittuntur condemnati. Ioel. 3. c. Iob. 7. b. Hæc dicitur vallis filii Ennon: de quo vide Gehenna. *Hie. s. Eze. 31. & s. Ioel 3. Gre. 8. mor. 12. Euch. for. spirit. 4.*

Valuæ, vide Sera. Vanus, Vanitas, Inanis, Euanescere. Frustra, Exinanire.

VAnum pro vacuo accipitur, & pro stulto, & eo quod nullo fine, aut ratione agitur: quod frustra fieri dicitur. Omnis autem iniquitas, est vanitas: sed non omnis vanitas est iniquitas: vanitas enim etiam est leuior culpa, iniquitas verò grauior. *Gre. 10. mo. 13. 14*

Anima. Ecclesia. Inanis dicebatur terra, quando carebat sua perfectione. Gen. 1. a. quod potest dici de anima vel ecclesia, quando carent sua spirituali perfectione. Et inanis est, qui vacuus est plenitudine gratiæ Christi. Ps. 6. 136. Iob. 11. c. *Beda s. Gen. 1.*

Humilitas Christi. Exinanisse dicitur Christus seipsum, secundum quòd formam serui accepit, & humiliauit seipsum, vsque ad mortem crucis. Philip. 2.

Non in vanum dicitur Deus creasse terram, sed vt inhabitetur. Isa. 45. c. nempe patriam cælestem, vt impleatur beatis. *Lyra. s. Isa. 45.*

Frustra dicitur Deus afflixisse Iob, hoc est, Christum. Iob. 2. b. quia ille culpæ vltione pressus est: & culpæ contagio inquinatus non est, quia in carne natus propria admissa non habuit: & tamen pœnam carnalium sine culpa suscepit. *Gre. 2. mor. 10.*

Frustra dicit Deus se dedisse potum doctrinarum vineæ Synagogæ, quia remanserunt Iudæi in incredulitate. Isa. 27. a. iuxta septuaginta. Frustra quoque serunt sementem, qui sine fructu laborant in scripturis legis, & prophetarum. Leu. 26. c. *Hie. s. Isa. 27. Isyc. s. Leu. 26.*

Non frustra dicitur esse loquutus Dominus: quando quis ad eius comminationes cōuertitur. Eze. 6. c. Sicut è diuerso, frustra conflat conflator, quum non prodest correctio. Ier. 6. g. *Hie. s. Ezec. 16.*

Implens Deus promissa. Non frustrauit Deus Dauid, quia impleuit in Christo omnia promissa. Psal. 131. Nec dixit Israeli, vt frustra quæreret, quia promisit quærenti regnum cælorum. Isa. 44. d. *Aug. 3. de doctr. Christia. 25. & s. Ps. 74.*

Puniens Deus citra condignū. Non exinanita dicitur fæx calicis, qui est in manu Domini, quia Deus punit citra condignum. Vel quia carnales obseruationes remanserunt apud Iudæos. Ps. 74. *Glo. int. s. Exo. 17.*

Anima terrenis vacua. Inane altare, dicitur anima terrenis vacua, vt sit cælestium capax: ita iubebat Deus fieri sibi altare inane. Exo. 27. a. *Gre. s. 1. Reg. 11. & 10. mor. 13. 14.*

Corruptio creaturæ. Vana dicuntur res huius mundi. 1. Reg. 11. d. De quibus dicitur Eccl'tæ 1. a. Vanitas vanitatum, & omnia vanitas. Et omnis homo viuens dicitur vniuersa vanitas. Ps. 38. 39. 143. Vanitas autem creaturæ dicitur esse eius corruptio. Rom. 8. d. Homo autem per hoc quòd viuendo ad interitum tendit, rectè quidem vanitas dicitur, sed nequaquàm rectè iniquitas appellatur, quia & si de pœna est culpæ quòd deficit, nontamen hoc ipsum culpa est, quòd à vita percutit. Iob. 11. c. Vanus quoque homo dicitur terrenus. Ps. 61. 1. Petri 1. c. Vana ciuitas dicitur Roma vel mundus. Isa. 24. b. Et vanum est auxilium Ægypti, hoc est, mundi. Isa. 30. b. *Ori. s. Ps. 38. ho. 2. Amb. s. Psal. 118. ser. 5. & s. Rom. 8. Cyr. de adorat. in Spiritu sancto. Hie. s. Isa. 21.* *Defectus mundi.*

Vani dicuntur filij hominum in stateris, quando eligunt mala & temporalia, relictis bonis & æternis, vel quia vana sperant, vel quia in homine sperare, est vanum. Vnde dicuntur decipere de vanitate in idipsum. Ps. 61. *Basi. s. Ps. 7. 91. Hil. s. Ps. 61. Gre. 10. mor. 15. Arn. s. Ps. 2. 25. 143.*

Hæreses. Vanitatis consilium, est consilium hæreticorum. Ps. 25. 138. 143. Isa. 59. a. Et vana loquebantur Iudæi in Christum, hoc est mendacia. Psalm. 37. 40. Vanitates autem alienæ, sunt

Aug. s. Ps. 37. Hie. s. Ier. 2. & s. Zac. 10. Basi. s. Psalm. 37. Ori. s. Isa. ho. 7. Gre. 10. mo. 13. 14. Hila. s. Ps. 2.

idololatria, hæreses, & peccata Et inania & vanitas dicuntur idola, & vani colentes ea, & vana opera sunt inuocantium idola. Isa. 41. g. Ier. 2. a. 8. g. 10. c. 16. d. Thre. 4. d. Ezec. 13. a. Ion. 2. d. Ps. 37. 39. 61. 143. Eccl'tæ 1. a. Et inania loquuntur mentientes, & stridentes incarnationibus suis. Isa. 8. d. Et vanè consolantur somniatores, quando hæretici promittunt salutem, & frustra loquuntur. Zac. 10. a. Et frustra opprimit amicum suum hæreticus, decipiendo simplicem, vnde nec ipse, nec deceptus perueniunt ad fœlicitatem. Iere. 22. d. Iob. 11. c. 27. c. 31. a. Inania quæ meditati sunt populi, sunt vanæ obseruationes Iudæorum, & intelligentiæ, quas dabant legi contra Christum. Ps. 2. Et inanis fallacia philosophiæ. Colos. 2. b.

Mendacia Iudæorum. Idololatria. Peccata. Vanæ obseruationes iudaorũ. Philosophia inanis.

Hila. s. Ps. 59. Lyra. s. Isa. 40.

Vanus dicitur inutilis, vt vana salus hominis. Ps. 59. quia maledictus homo, qui confidit in homine. Sic velut inane erunt iudices terræ. Isa. 40. f. quando de eis dicetur illud. Ps. 36. Vidi impium superexaltatum, & eleuatum sicut cedros Libani, & transiui, & ecce non erat, quæsiui eum, & non est inuentus locus eius. Vanus etiam, mutabilis. Iob. 11. c. Vir vanus in superbiam erigitur.

Inutilis. Mutabilis.

Hie. s. Ps. 126. & s. Isa. 65. & s. Ier. 4.

Vanum est surgere ante lucem, hoc est, frustra quæritur veritas sine Christo. Psal. 126. Sic frustra laborant, qui per labores non assequuntur vitam æternam. Is. 65. d. Et frustra componitur qui sine charitate virtutes colligit. Ier. 4. g.

Gre. 15. mor. 15. Rup. 8. s. Gen. 3. Hie. & Aug. s. Ps. 23. Gre. 7. mo. 17. Hie. s Mat. 5.

Exinanire vsque ad fundamentum, est euerso bene viuendi opere, etiam robur fidei dissipare. Ps. 136. Vel est euacuare disciplinam, vel religionem vsque ad nudum nomen Christianum, quod solum habere consentiunt, vt nomine sint Iacob, operibus Esau. Sic in vanum accipit animam suam, qui prauis operibus vacat, qui rebus non permanentibus eam deputat, qui sola præsentia cogitans, quę sequuntur perpetua non attendit. Euanescit etiam sal, quando doctor errat. Mat. 5. b.

Peccare. Errare.

Aug. s. Psal. 118. concio. 12.

Vanitas non videnda, est inanis gloria hominum, propter quam, qui bene operantur, dicuntur videre vanitatem. Psal. 118.

Inanis gloria.

Gre 33. mor. 24.

Frustrabitur Leuiathan spes eius. Iob. 4. d. quia tam diabolus, quàm corpus eius, hoc est, omnes iniqui, qui districtionem iustitiæ diuinæ non metuunt, incassum sibi de misericordia Dei blandiuntur.

Aug. s. Ps. 138.

In vanitate accipiunt hęresiarchę ciuitates suas, quando populos suis vanis erroribus consentire faciunt. Ps. 138.

Gre. 18. mor. 14.

Frustra dicitur conflare conflator, quum hæretici patiuntur tribulationes, nec tamen errores suos deserunt. Ier. 6. c.

Beda s. Exo. 20.

In vanum dicitur assumere nomen Dei, qui existimat creaturam filium Dei, quia omnis visibilis creatura vanitati subiecta est. Exo. 20. a.

Vaniloquus, vaniloquium.

Ori. s. Mat. ho. 24.

Vaniloquus dicitur, qui vanè loquitur, & vaniloquium ipse sermo vanus. Vaniloquium autem, in quod aliqui conuersi dicuntur. 1. Timo. 1. b. erat, quia docebant literam legis seruare, quæ iam erat inutilis.

vapor.

Glo. ord. s Leui. 16. Rup. 4. de operibus Spiritus sancti 7. & s Ioel. 2. Hie. s. Ezec. 8.

Vapor dicitur humoris alicuius exhalatio, & propriè vapor est exhalatio calida & humida.

Vapor aromatum. Leu. 16. c. designat doctrinam passionis Christi, & virtutem orationis: & præterea compunctionem pœnitentiæ, quæ grata est Deo.

Doctrina passionis. Virtus orationis. Compunctio.

Vapor nebulæ thuris oblati idolis. Eze. 8. e. fœtorem errorum & peccatorum Deo abominabilem designat.

Fœtor peccatorum.

Hie. s. Ioel. 2.

Vapor fumi, cæcitatem, seu obtenebrationem Iudæorum designare potest. Ioel. 2. g.

Cæcitas Iudæorum.

vapulare, vide Flagellare. variare, varius, vide Diuersus.

vas.

Vas est instrumentum, ad aliquid capiendum idoneum, cuius varia sunt genera, ad vsus humanos inuenta: de quorum multis in propriis ipsorum locis tractatur.

Amb ser. 83. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 17. Aug. contra Fulg. Hie. s. Ps. 30.

Vas fictile designare potest carnem Christi. Leui. 14. a. Ipsa est vas nouum, in quod misit Elisæus sal, quando videlicet sapientia Dei missa est in corpus fragilitatis humanæ. 4. Reg. 2. d. Dicitur autem vas nouum, quia caro eius nouo ordine generata est, vas etiam admirabile dicitur ipse Christus verus Sol. Eccl'i. 43. a. Iudicabatur autem esse vas perditum apud Iudæos. Psalm. 30.

Caro Christi. Christus.

Vas admirabile dici potest de beatissima virgine Maria, in qua Deus mirabilia operatus est. Eccl'. 43. a.

Virgo Maria.

Dionys. cælest. hierarc. 15.

Vasa geometrica atque fabrilia angelorum, significare possunt fundandi & construendi ac perficiendi vim, & quæque alia sunt prouidentiæ illius munera, quæ inferiora promouet atque conuertit: Interdum & diuinorum in nos iudiciorum signa sunt, quæ finguntur sanctorum Angelorum instrumenta, aliis quidem significantibus emendantem disciplinam, siue iustitiam punientem, aliis verò mœstorum casuum ereptionem, siue disciplinæ finem, siue prioris fœlicitatis receptionem, seu aliorum quoque munerum adiectionem, siue illa parua, siue magna, siue carnalia, siue intelligibilia sint. Ezec. 40. a. Vasa etiam aurea & argentea, ipsos angelos significare possunt, Exod. 12. e.

Angeli & virtutes eorum.

Ecclesia. Mundus. Vas linteum, quod vidit Petrus diuersis animalibus plenum. Acto.10.b. Ecclesiam significare potest. Vel ipsum mundum, qui quatuor partibus continetur, Oriente, Occidente, Austro, & Aquilone. *Amb.ser.67. Hie.s.Isa.11. Aug.de vnit. ecclesiæ.10.*

Homines. Corpora humana. Anima. Vasa generaliter homines significant, qui variantur secundum merita & virtutes. Leui.11.f. Vasa quidem argentea dici possunt corpora eloquiis diuinis fulgentia, & vasa aurea & argentea, sunt anima & corpus. Gen.24. Exo.3.g.11.a.12.e. Et vasa munda, sunt corpora sancta. Isa.66.g Vasa etiam aurea, sunt corpora prudentium, & mentes bene sensatæ. Exod.35.c. Vasa quoque vbi extinguuntur, quæ emúcta sunt, sunt corpora spiritualia. Exo.25.d. Vasa quoque olei sunt corda, vel animæ, aut etiam corpora. Mat.25.a. Luc.17.g. Et vasa Psalmi, sunt corda. Ps.70. Et vasa tabernaculi, sunt mentes fidelium. Num.3.b.4.a. Et vasa vacua, mentes sine scientia Dei. Ier.14.a. *Isyc.s.Leu.11. Amb.1.de Abra.9. & 2.de Abra.9. & s.Luc.17. Hie.s.Isa.66. & s.Ierem.14. Ori.s.Mat.ho.32. Hila.s.Mat.Can.27.*

Sancti. Patriarchæ & Prophetæ. Pœnitentes. Prædicatores. Auditores. Vasa tabernaculi aurea & argentea, sunt Sancti: aurea quidem, qui puriores sunt moribus: argentea verò minores dignitate. Exo.25.d.50.b. Eosdem designant vasa candelabri, & vasa ænea, sunt perseuerantes, & fidem resonantes, & fortes. Exo.27.a.34.c.37.c. Leu.6.d.8.b. Vasa quoque altaris, quæ & vasa Domini dicuntur, sunt Sancti. Isa.52.d.2.Tim.2.c. Omnis autem armatura Dei includitur sub vasis Domini. 3. Reg.7.g. Vasa etiam desiderabilia, erant Sancti in limbo. Hos.5.d. Vasa excelsa & eminentia, erant Elias & Ieremias, & cæteri Patriarchæ, & Prophetæ excellentes virtute, qui non commutabuntur pro sapientia, quæ est Christus. Iob.28.c. Et vasa ænea, in quibus coquitur hostia pro peccato, sunt fortiter suscipientes passionem Christi, qui per fricationem operum pœnitentiæ mundantur. Leu.6.d. Vasa etiam diuersa, sunt diuersi doctores & auditores, & diuersa officia in ecclesia, & vasa ænea propter prædicationem. Isa.22.g. Et vas electionis dictus est Paulus, quia legis & sanctarum scripturarum armarium erat. Acto.9.c. Vas desiderabile, thesaurus preciosus dicitur omnis electus, quæ vasa Christus fortior aufert à diabolo forti. Hose.13.d. Mat.12 c. *Aug.epist.120.ca.33.& 83.q 59. Arn.s.Ps.70. Gre.2.dialog.2. Basi. quòd Deus non est causa malorum. Hie.s.Isa.52.& s.Hose.5. Gre.2.pasto.2. Isyc.s.Leui.7.8. Gre.18.mor.32. Hie.s.Isa.22.& prolog.Frater Ambrosius. Rup.s.Hose.13.*

Vita mediocris. Fortes. Vasa lignea & saxea, vitam mediocrem designare possunt, & etiam eos qui fortiores sunt ad resistendum. Leu.11.e.15.b. Et vasa in mensis sacrificiorum, sunt minores, qui sustentantur à doctoribus & prælatis. Ezec.40.f. *Glo.int.s.Leu.11. Isyc.s.Leu.15. Gre.s.Eze.ho.21.*

Potentes in seculo. Vasa auri excelsa & eminentia dicuntur, qui clari & dignitate insignes, & diuitiarum gloria splendent in hoc seculo. Iob.28.c. *Hie s.Iob.28.*

Homo contritus. Vas fictile dicitur homo contritus per pœnitentiam, aut mortem, & renouatus gratia, ac resurrectione. Ps.2. Ier.18.a. Thren.4.a. Conteritur autem hoc vas fictile, quum in ea cocta fuerit hostia pro peccato, quia videns pœnitentiam in ecclesia, noluit ipse cessare à peccatis, ideo punitur. Leu.6.d.11.f. *Hila.s.Ps.2. Amb.s.2.Cor.4. Isyc.s.Leu.6.11.*

Peccatores. Hæretici. Schismatici. Vasa lignea significare possunt peccatores, igni destinatos. Et vas fictile, designat terrenum & peccatorem, & pronum ad malum. Leu.6.d.11.f.15.b. Dicuntur etiam vasa testea. Thren.4.a. designant etiam vasa lignea & fictilia in contumeliam facta, hæreticos, & schismaticos, & impiè viuentes. 2. Tim.2.c. Vasa quoque iræ dicuntur mali & reprobi. Iere.50.d. Rom.c. Verùm quum dicuntur vasa iræ & misericordiæ, & quædam in honorem, quædam in contumeliam, dicitur de his, qui sunt intra ecclesiam. Nam qui sunt extra, neque vasa iræ, neque misericordiæ propriè dicuntur. Vasa quoque fortis, sunt peccatores & hæretici, qui sunt vasa diaboli. Mat.12.c. Isa.54.d. Et vasa desiderabilia sunt discipuli hæreticorum. Hose.5.d. Nahum 2.c. Vas etiam fictile, dicitur cor pessimum. Pro.26.d. *Basi.quòd Deus non est causa mali. Ori.s.Num ho.9. Isyc.s.Leui.11.15. Ori s.Ier.ho.3. Hil.s.Mat.Can.12. Hie.s.Hose.5. Aug.s.Ps.58. Beda s.Pro.26.*

Iudæi. Hæretici. Vas immundum apud Hebræos significat matulam, cui comparatur Ephraim, hoc est, Israel, seu Iudei, propter blasphemias & mendacia, quę protulerunt in Christum, & quia habent inhabitantem immundum spiritum, quod etiam dicitur de hæreticis. Hos.8.a. Vasa etiã pugnantia iniquitatis, dicti sunt Simeon & Leui, designantes Iudæos, qui pugnarunt aduersus Christum. Gen.49.a. *Hie.s.Hose.8. Rup.s.Hose.8. Ori.s.Gen.ho.17.*

Gentiles. Vasa ænea Tyri, designant eos, qui inter Gentiles similitudinem habebãt virtutis. Ez.27.c.

Loquax. Vas sine operculo dici potest, qui non habet frænum in lingua, nec scit tenere secretum. Num.19.c. *Rup.s.Num.6.*

Sacra scriptura. Literæ sacræ scripturæ. Vasa quandoque significare possunt libros sacros, & vasa templi sunt veritates sacræ scripturæ. Exod.22.a.3.Reg.7.g. Is.52.c. Dan.1.a. Et vasa Cantici Dauid, eandem sacram scripturam designant. Amos 6.a. Vasa quoque decoris ex auro & argento Dei, sunt lex & Prophetæ. Ezec.16.b. Et vasa aurea & argentea templi, in quibus bibebat Balthasar & cæteri, sunt autoritates sacræ scripturę, quibus abutuntur hęretici. Dan.5.a. Vas etiam fictile, est simplex scripturę sermo. Vnde thesaurum sensuum spiritualium in vasis fictilibus, hoc est, in simplicibus verbis habere dicimur. 2. Cor.4.b. *Hie.s.Dan.1.5.& s.Ezec.16. Ori.s.Eze.ho.7. & s.Ier.ho.2. Hie.s.Ps.77.*

Sensus spiritualis. Doctrina Euangelica. Vas argenti purissimum dici potest sensus spiritualis, eductus è rubigine literę. Pro.24.a. Dicuntur quoque vasa argentea mysteria sacrę scripturę cum eloquentia resonantia. Gene.24.f. Et vas linteum, quod vidit Petrus. Actor.10.b. est doctrina euangelica. *Beda s.Prou.25. Cassia. lib.2.cap.3.*

Intelligentia diuinitatis. Vas aureum in donaria Domini separatum, est diuinitatis intelligentia, quę tanto ab inferiorum amore disiungitur, quanto ad sola, quę ęterna sunt, amanda subleuatur. Exo.35.c. *Gre.30.mor.10. Glo.ord.s.Exo.25.*

Mens sancta. Conscientia. Potentia animæ. Vas aureum, in quo posuit Aaron manna. Exo.16.g. designat mentem sanctam, in qua ponit Aaron, id est, Christus cælestem thesaurum. Et vasa in quibus habendum est oleum. Mat.25.a. sunt corda humana, vel propria cuiusque conscientia, vt gloria nostra sit testimonium conscientiæ nostræ. Vasa etiam aurea & argentea templi, quibus abusus est Balthasar, *Cyr.3.s.Ioan.34. Aug.s.Ps 140. Gre.ho.12. Geor. Ven.Cant.1. tom.6.cap.6.*

& Babylonii, designare possunt potentias animæ, quæ cùm sint ad Dei cultum dedicatæ, malè tamen eis homines abutuntur. Dan. 5. a.

Hie. s. Ezec. 23. Vasa aurea & argentea, quæ dedit seruus Abrahæ Rebeccæ, sunt virtutum ornamenta, tradita ecclesiæ ex Gentibus. Gen. 24. d. Vasa quoque gloriæ dicebantur vasa templi, quæ designant virtutes animæ. Ezec. 23. d. *Virtutum ornamenta.*

Aug. 2. de doctr. Christiana. 40. Cyr. de adorat. in Spiritusancto. Vasa aurea & argentea Aegypti, quæ tulerunt filii Israel. Exo. 3. g. 11. a. 12. e. designare possunt eloquentiam, & sententias Philosophorum, & Poetarum, & virtutes quasi naturales, quæ postea conuertuntur in obsequium Dei. *Doctrinæ Philosophorum.*

Ori. s. Mat. ho. 13. Vasa in quæ mittuntur boni pisces, designare possunt beatitudinem, & diuersos gradus gloriæ. Mat. 13. f. Eccl'ti 43. a. *Beatitudo.*

Aug. serm. 206. Gre. s. Eze. ho. 3. Vasa vicinorum implenda oleo. 4. Reg. 4. a. sunt venientes ad fidem ex Gentibus, & qui vacui erant amore Dei, & gratia Spiritussancti, qua recipientes fidem implentur. *Venientes ad fidem ex Gẽtibus.*

Gre. s. 1. Reg. 6. Vasa aurea dicta sunt posterius, quæ prius similitudines annorum & murium dicebantur. 1. Reg. 6. b. quia post longam pœnitentiam non ita particulatim intuemur peccata, vt in principio conuersionis, atque ideo honestiori appellantur vocabulo.

Basi. s. Ps. 7. Aug. s. Ps. 7. Vasa mortis virtutem exterminatiuam hominum significare possunt. Ps. 7. Ezec. 9. a. Et vasa furoris Domini, seu vasa iræ sunt, per quos Deus exercet vindictam. Isa. 13. a. Ier. 50. d. Vasa etiam mortis, sunt hæretici, & in bonum sunt prædicatores, qui occidunt impios, vt iustificentur. *Vis exterminatiua hominum.*

Hie. s. Isa. 18. 32. 65. & s. Zac. 11. Gre. 23. mor. 9. Rup. 1. s. Exo. 9. Glo. ord. s. Zac. 11. Vasa papyri, dicuntur libri hæreticorum, vel ipsi hæretici. Isa. 18. a. Vasa quoque hæreticorum, sunt eorum corpora, vel libri. Isa. 65. a. Et vasa fraudulenti sunt verba fallacia Pharisęorum & hæreticorum. Isa. 32. b. Et vasa pastoris stulti, quę sunt insignia pastorum, vt pera, baculus, fistula, sibilus, designant ea, quibus vtetur Antichristus, ad decipiẽdum: vt prædicationem, vaticinium, miracula ficta, & similia. Zac. 11. d. Vasa etiam papyri sunt corda doctorum secularium. Vasa item preciosa, quæ cadunt, sunt mali doctores. Ier. 25. c. *Libri hæreticorum. Hæretici. Fallacia Antichristi. Doctorum secularium corda. Mali doctores.*

Gre. 22. mor. 19. Vasa interitus in manibus sex virorum. Ezec. 9. a. designant quòd vnaquæque generatio, singulis quibusque ætatibus euoluta, ante Redemptoris aduentum, in sua operatione habuit, vnde pœnam damnationis sumpsit.

Ber. ser. paruo. 64. Vas aquæ fontem lachrymarum significare potest cum cordis compunctione. 3. Reg. 13. a. *Lachrymæ cum compunctione.*

Glo. int. s. Iudi. 16. Vasa bellica dici solent arma. Iudith. 16. c. Vniuersa vasa bellica Holophernis, significantur autem animæ, quas diabolus subegerat, quæ dicuntur vasa fortis. *Arma. Animæ subiectæ diabolo.*

Vasa Psalmi, vide Canere.

Vastare, vide Destruere.

Vasthi.

Glo. int. s. Esth. 1. Vasthi, id est, bibens, aut potans, vel duplicans, aut ponens, vel stamen, vxor Assueri regis, ab eo repudiata propter superbiam. Esth. 1. d. typus est plebis Iudaicæ à Deo repudiatæ. *Plebs Iudaica.*

Vastus, vide Magnus.

Vaticinari, vide Prophetare.

Vber, Vbertas, vide Abundare.

Vbera, Mammæ.

Vbera, seu hubera, significant mammas, quę sunt receptacula lactis in fœminis, quanquàm propriè vbera dici videntur interiora mammarum: mammæ verò vberum eminentiæ.

Gri. s. Cant. ho. 1. 2. Ber. s. Cant. ser. 9. Rup. s. Cant. 1. Gre. s. Cant. 1. Lyra s. Cant. 1. Vbera in sponso, fontem gratiarum significant in Christo, aut cor ipsius Christi, in quo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ absconditi: aut dona gratiæ in remissionem peccatorum, & in diuisionem gratiarum, vel dulcedinem Spiritussancti. Can. 1. a. Ge. 49. d. Vel designant longanimitatem in expectando peccatores, & facilitatem in condemnando. Vel significant dilectionem Dei & proximi, quæ meliora sunt vino, hoc est, cura rerum temporalium. Hoc idem designant vbera sponsæ. Can. 1. d. Item plenitudinem misericordiæ Dei, quæ dulcior est humanæ menti, quàm vinum gustui. *Fons gratiarũ. Cor Christi. Longanimitas & misericordia. Dilectio Dei & proximi. Plenitudo misericordiæ Dei.*

Amb. de Isaac. 3. & de benedictione Patriarcharum. 11. Hie. s. Isa. 66. & s. Ioel 2. & s. Ps. 21. Aug. s. epist. Ioan. tract. 3. Gre. 21. mor. 1. Beda s. Pro. 5. 7. 30. Glo. ord. s. Cant. Vbera sæpè significant vtrunque testamentum, & dogmata interioris sapientiæ & disciplinæ, ad quæ pertinent beatitudines vberum. Gen. 49. d. Isa. 66. d. Ioel 2. d. Vel vbera matris, designant legem synagogæ, & duo vbera habent, qui literam & spiritum suscipiunt: sed Iudæi vnum tantum vber amplexi sunt, quia literam tantummodo legis obseruant. Ps. 21. Pro. 5. d. 7. c. 30. d. Apoc. 1. c. Vbera quoque vnde elicitur lac, tabulas legis designant, vnde simplicior doctrina ministrabatur, quia instructiones sponsi, quæ sunt lac & nutrimenta puerorum, sunt meliores aliis doctrinis, quæ non fouent, sed occidunt simplices, sicut vinum enecat pueros. Cant. 1. a. *Vtrunque testamentum. Litera & spiritus. Tabulæ legis. Simplicior doctrina.*

Vbera etiam significant doctrinam, & blandam monitionem minorum: vel congratulationem proferentem lac exhortationis, & compassionem fundentem lac consolationis. Congratulationem in prosperis, compassionem in aduersis. Can. 1. a. *Blanda monitio minorum.*

Amb. de obit. Valẽ. & s. Ps. 118. ser. 22. Hie. s. Isa. 28. 60. Vbera sponsæ, hoc est, Ecclesiæ designant sacramentum baptismi, & etiam sapientiam veteris ac noui testamenti, quæ vbera dicuntur sicut turres. Can. 7. c. 8. c. Item simpliciorem doctrinam pascendis infantibus aptam. Is. 28. c. Et vbera Hierusalem tumentia, dicunt simpli- *Baptismus. Simplicitas fidei.*

citatem fidei.Ezec.23.a.Et mamilla Regum,eſt doctrina ſimplex Apoſtolorum.Iſa.60.c.

Angeli. Vbera quoque ſponſæ dicuntur Principatus, Archangeli & Angeli, vt per ipſos nos paſcat Deus,ſicut pauit electam familiam illam Iſraeliticam in terra lacte & melle manante. *Geor.Ven.Can.1. tom.4.cap.12.*

Fideles. Vbera præterea ſponſæ ſunt fideles in eccleſia ex Iudæis & Gentibus venientes. Cantic.4.c.7.b. *Gre.24.mor.10.& ſ.Cant.7.*

Prædicatores. Deſignant etiam prædicatores, qui per intimam contemplationem inhęrent pectori, vbi diuinis ſecretis paſcuntur, & tamen ſimplicioribus lac miniſtrant doctrinæ rudioris. Hæc vbera non habebat ſponſa,quando in ſolis erat Apoſtolis nondum prædicantibus.Cant.8.c. *Gre.30.mor.22.& ſ.Can.4.*

Virginitas & fecunditas Mariæ. Vbera ſponſæ,hoc eſt,Virginis Mariæ,ſunt virginitas & fœcunditas.Cantic.4.a.7.b.Ipſa ſunt vbera,per quæ benedicimur benedictionibus vberum.Gen.49.d. *Rup.ſ.Cant.3.*

Pectus. Bona opera cum doctrina. Diſſoluta opera Vbera ſponſæ,hoc eſt,animæ,deſignant pectus,aut cor,in quo moratur ſponſus tanquam inter vbera.Cant.1.b.Item bona opera & doctrina,& etiam cogitatio & mens. Et vbera alligata ſignificant ſenſum rigidum, & ſermonem non defluentem: non alligata verò ſenſum diſſolutum,& in libidinem defluentem.Ezec.16.a. Et mammæ fractæ,ſunt impudica opera animarum.Eze.23.a.Poſſunt etiam vbera ſponſæ, deſignare dilectionem Dei & proximi, vt ſupra diximus.Cant.4.c.7.c. *Ori.ſ.Cant.ho.2.& ſ.Eze.ho.6. Gre.ſ.Cant.47. Ber.ſ.Can.ſer.9.10.43.*

Vbera matris ſponſæ dici poſſunt ea, quibus humana natura ſuſtentatur in ſingulis. Cantic.8.a. *Hie.ſ.Hoſ.2. Aug.con.Adiman.*

Delitiæ malorũ. Doctrina hæreticorum. Vbera in malis ſunt miniſtrantia venenum, & deſignant delicias, & ſuper hæc vbera eſt plangendum.Iſ.28.c.32.c.Et mammę lamiarum,deſignant exteriorem cultum Iudęorum & hypocritarum,& errores hęreticorum.Thr.4.a.In medio autem vberum dicuntur eſſe adulteria,quia hæretici in pectore habent errores.Hoſ.2.a.Sunt autem hæreticorum vbera arentia, quando per doctrinam ſuam non poſſunt facere diſcipulos: & talia vbera optabat illis propheta,ne videlicet in erroribus proficerent.Hoſ.9.d. *Gre.19.mor.15.*

Blandimenta culpæ perpetratæ. Vberibus lactari dicitur,qui ſibi poſt mala perpetrata blãditur. Et quia dum prodire culpa in vſum cœperit,nimirum ſe vel falſa ſpe diuinæ miſericordiæ,vel aperta miſeria deſperationis paſcit, vt eo nequaquam ad correctionem redeat, quo vel factorem ſuum pium ſibi inordinatè ſimulat,vel hoc,quod fecit,inordinate formidat.Iob 3.b. *Gre.4.mor.28.29.30.*

Vecors, vide Stultus.

Vectare, Vehere, Subuehere.

Vehere & vectare eſt ferre,ſed propriè ſupra ſe,ſicut nauis,equus,plauſtrũ dicũtur vehere.

Suſtentare infirmos. Docere minores. Subuehere paruulos & coniuges,eſt ſuſtẽtare infirmos & imbecilles in fide,& docere Iudæos. Subuehere quoque ex omnibus diuitiis Ægypti, eſt prædicare doctrinam eccleſiæ. Geneſ.45.f.Subuehere etiam menſam tabernaculi. Exod.25.c. eſt docere minores ſacram doctrinam. *Glo.int.ſ.Gen.4. Glo.or.ſ.Exo.25.*

Vectigal, vide Tributum.

Vectis.

Vectis eſt inſtrumentum quo clauſum tenetur oſtium,quod manibus quaſi voluendo vehatur.Eſt etiam vectis palus è ferro vel ligno grandior,ruſticis,fabris,cœmentariis,ad multa neceſſarius.

Chriſtus. Vectis iungens tabulas tabernaculi, & tranſiens ab angulo vſque ad angulum, ſignificat Chriſtum Iudæos & Gentiles in vnam fidem copulantem.Exod.36.d.Vectis etiam roborans oſtia claudentia mare,eſt incarnatus Dominus:qui hęc oſtia contra ſæuientis maris impetũ, tantò valentiora oppoſuit,quantò ea ſua obſeruatione roborauit.Iob 38.b.Ipſum etiam poteſt deſignare vectis candelabri.Exo.37.c. *Gre.28.mor.16.*

Crux Chriſti. Vectis,quo portabatur botrus ab exploratoribus terrę promiſſionis,crucem Chriſti aperte expreſſit.Nu.13.c. *Amb.ſer.72. Aug.ſer.100.*

Angeli. Doctores. Vectes arcę fœderis,ſignificare poſſunt angelos, & etiam doctores: & debebant ſemper eſſe in circulis,hoc eſt, in prędicatione Chriſti. Eoſdem deſignant vectes menſę, & vectes altaris.Exod.25.b.27.a.35.b.36.d.37.a.38.a.40.b.Idem dicendum de vecte candelabri.Erant autem vectes de lignis Cethim & inaurati:& ſecundum quòd ſemper erant in circulis, deſignant doctores ſemper paratos eſſe debere ad reddendam omni poſcenti rationem, de ea, quę in eis eſt,ſpe.3.Reg.8.a.2.Paral.5.b.1.Petri 3.c. *Lex & Prophetæ.* Vectes etiam portarum Hieruſalem,ſunt lex & Prophetę,aut etiam doctores Iudæorum,& eccleſiæ.Thr.2.c. *Gre.Nyſſ.de vita Moſis. Gre.2.paſt.11. Rup.4.ſ.Exo.5. & ſ.Ier.44. Glo.ord.ſ.Thr.2.*

Charitas. Præcepta. Vectes maris,charitatem ſignificare poſſunt: quæ affectuum impetus retinet, ne rationis limites tranſgrediantur.Item præcepta ſpiritualia, quæ Chriſtus docuit, ad laſciuos motus retinendos.Iob 38.b. *Hie.ſ.Iob 38. Gre.28.mor.19.*

Libri Moſis. Diuites eccleſiæ. Vectes quinque continentes tabulas tabernaculi,deſignare poſſunt quinque libros Moſis: & erant operti auro,hoc eſt,ſpirituali intelligentia.Exo.26.e.35.b.36.d.Deſignãt etiam diuites in eccleſia ſuſtentantes doctores temporalibus: qui in eadem fide eis nectuntur. *Glo.int.ſ.Exo.26. Rup.4.ſ.Exo.12.*

Naturale bonũ. Vectes Niniue naturale bonum,quod in anima eſſe videtur,deſignant:quod prohibet aliquando ingreſſum hoſtium in animam.Nah.3.c. *Hie.ſ.Nah.3.*

Admiratio & exultatio. Vectes arcæ duo in circulis,ſunt admiratio & exultatio, ſuſtentantes & portantes arcam contemplationis,ſunt de lignis Cethim:vt ſint per fortitudinem inflexibiles, & per longani- *Ric.de S.Vict.2. de arca.myſt.35.*

mitatem incorruptibiles. Deaurati autē per discretionem. Admiratio est in circulis scientiæ & præscientiæ: exultatio in circulis prædestinationis & dispositionis.

Rup. s. Ionam. 2. — *Munimenta hæreticorum.*

Vectes terræ concludentes Ionam, fuerunt principes Iudæorum munientes sepulchrum Christi. Ionæ 2.d.

Hie. s. Eze. 38. & s. Amos 1.

Vectes Moab, designant firmamenta hæreticorum: & scientiam secularem: & vectes Babylonis, munimenta diaboli. Is. 15.b. 43.c. Eze. 38.d. Et vectes Damasci, sunt defensores hæreticorum: qui male ab illis inuenta, sophismatibus roborare conantur. Amos 1.c.

Hie. s. Is. 27. & s. Ionam. 2. — *Diabolus.*

Vectis serpens dictus est Leuiathan. Is. 27.a. quia diabolus in ipso designatus, est fortis & durus. Vectes quoque ferrei sunt dæmones. Ps. 106. Ion. 2.c.

Arn. s. Ps. 106. Cassia. lib. 5. cap. 2. Ric. de S. Vict. de sec. conscien. 25. — *Vitia & rebellio audax.*

Vectes ferrei, quos frangit Deus, dici possunt vitia impedientia veri cognitionem: & etiam rebellio audax, quæ omne bonum videtur impedire. Is. 45.a. Ps. 106.

Vegetare.

Vegetare, est recreare, roborare, conseruare, seu longo tempore in sanitate esse facere. Genes. 9.c.

Vehemens.

Vehemens, est graue, magnum, vrgens, & acre.

Hie. s. Ps. 47. Gre. 4. mor. 21. & 5. mor. 25. Glo. int. s. Exo. 14. — *Virtus Spiritussancti.*

Vehemens spiritus. Ps. 47. Actor. 2. a. vim Spiritussancti ad conuertendos infideles exprimit: & etiam vim compunctionis. Dicitur autem vehemens, quia quantumlibet cognitionē Dei in nobis temperet, aduentu tamen suo, infirmitatis nostræ cæcitatem illuminando perturbat.

Vehementissimus etiam ventus est Spiritussanctus exsiccans mundanam sapientiam. Exod. 14.e.

Auxiliū Dei. Ira Dei.

Vehementissimus etiam ventus, significare potest interdum quidem auxilium Dei forte & efficax ad liberandum: nonnunquam verò grauem iram eius ad puniēdum. Exo. 10.e. 14.e.

Hie. s. Iob 38. — *Prædicatio euāgelij.*

Vehementissimus imber euangelij, prædicationem quandoque significat. Iob 38. c. Quis dedit vehementissimo imbri cursum?

Gre. 2. mor. 28. — *Graues tentationes & tribulationes.*

Vehemens abyssus, graues tentationes, aut tribulationes designat. Isa. 51.d. Idem est ventus vehemens. Iob 1.d.

Velare, Velamen, Velum.

Velare, est tegere & operire, Velamen autem est, quo aliquid tegitur, quod & velum dicitur.

Aug. s. Ps. 60. — *Diuina protectio.*

Velamentum alarum Dei diuinam protectionem significat. Ps. 60. 62. Est quidem grauis æstus seculi, sed maior est vmbra alarum Dei.

Ori. s. Is. ho. 1. Amb. 3. de Spiritusancto, 22. Hie. epis. Et factū est. Rup. s. Is. 28. Gre. s. Eze. ho. 7. — *Occultatio priorum & posteriorum Dei. Prædicatio diuinitatis & humanitatis Christi.*

Velantia Seraphim faciem & pedes Dei. Is. 6. a. designabant prima & nouissima Dei, aut principium & finem Dei incognita nobis esse, sed sola media cognosci. Et quòd ignoratur, quid ante mundum fuerit, quidue futurum sit, sed quæ sunt in mundo cognosci. Velabant etiam Apostoli faciem Dei, quando prædicabant diuinitatem Christi, sed non omnibus, & pedes, prædicando humanitatem.

Occultatio diuinorum. Remissio peccatorum.

Velantia animalia corpus duabus alis. Ezec. 1. f. designabant ex parte occultari nobis diuina, vel per timorem & pœnitentiam tegi peccata nostra, & per amorem Dei & proximi.

Isyc. s. Leu. 4. 16. Cyr. 4. s. Ioan. 28. — *Humanitas Christi.*

Velum templi diuidens inter sanctuarium & Sanctum sanctorum, typus est humanitatis Christi, & carnis eius, quæ diuidit ecclesiam militantem à cælesti. Leu. 4. a. Hebr. 9. a.

Gre. Nyss. de vita Mosis. Cle. Alex. 5. stro. Hie. s. Mat. 15. Rica. de S. Vict. 4. de arca myst. 23. — *Cælum. Elementa. Obliuio. Mortalitas.*

Velum etiam templi, typus erat cæli, quo teguntur supercælestia. Item elementorum, vnde velum erat quatuor coloribus variegatum. Quæ autem intra velum erant, mundum intelligibilem designabant, quæ verò extra, sensibilem. Designabat etiam obliuionem omniū, quam debet habere, qui ingressurus est ad contuenda mysteria, vt sit in extasi. Item obstaculum mortalitatis nostræ, ne diuina videre possimus.

Gre. s. Ezec. ho. 22. Ori. s. Exod. ho. 12. & s. Ios. ho. 1. & s. Cant. ho. 3. Tert. adu. Marcio. Phil. de gigātibus. Hier. epis. Ignota. vul. Gre. 18. mor. 22. — *Occultatio mysteriorum legis.*

Velamen, quo Moses faciem suam tegebat. Exo. 34. g. designat literam legis tegentem eius mysteria. Hoc velamen non erat positum Iosue, sed qui non rectè audiunt, velamen habent positum. 2. Cor. 3. c. Velum etiam templi, occultationem mysteriorum legis significabat, simul ostendens non omnibus aditum esse ad mysteria, sed solis mundis. Exod. 26. f. 27. c. 30. a. 35. b. 36. d. 40. a. Leu. 4. b. 16. a. Heb. 9. a. Ideo scissum est in passione Christi. Mat. 27. f. Est autem scissum velum exterius. Nam interius claudit cælestia, intra quod velum non sunt opiniones. Designat etiam velamen impedimenta cognoscendæ veritatis.

Cyr. 12. s. Ioan. 38. & de adorat. in Spiritusan. — *Humilitas cognoscentis diuina.*

Velans Elias faciem suam audito sibilo Dei. 3. Reg. 19. c. designabat humilitatem cognoscentis diuina, vt quo plura cognoscit, amplius humilietur, vt sapiat ad sobrietatem. Est etiam nil corporale de Deo intelligere.

Rup. s. Reg. 12. Gre. 16. mor. 24. Glo. ord. s. Iob 24. — *Operimentum virtutum & operum.*

Velamen interdum designat operimentum virtutum, vel bonorum operum, quo quisque tegitur, vt ante omnipotentis Dei oculos prauitatis eius fœditas operiatur. Iob 24. b. De quo velamine dicitur Ps. 31. Beati, quorum remissæ sunt iniquitates, & quorū tecta sunt peccata.

Pudor.

Velamen oculorum, pudorem designare videtur. Gen. 20. d. Hoc erit tibi in velamen oculorum ad omnes, qui tecum sunt.

Velamentum tabernaculi de pellibus hyacinthinis. Exo. 36. c. vide Pellis.

Velamen super caput, confusionem peccati, aut eius blandimenta designat. Ezech. 13. 1. Corint. 11. b.

Cõfeßio peccati. Non velans Ezechiel faciem in morte vxoris. Eze.24.e. Innuebat non esse deflendam Hierusalem in eius vltima subuersione. *Ori.s.Eze.13. Hie.s.Eze.24.*

Velle, Voluntas, Voluntarius.

VElle, dicit actum voluntatis: voluntas autem in homine est potentia appetitiua rationalis, & ipse motus seu actus & studium. Velle autem quandoque est approbare. Ps.50. Si voluisses sacrificium, dedissem. Consentire. Exo.7.c. Non vult dimittere populum. Cõsulere. Gal.6.c. Volunt vos circuncidi. Delectare. Ge.27.b. Sicut velle nouerat patrem illius. Disponere. Deut.1.c. Bona res est, quam vis facere. Optare. Gen. 22. b. Quid vis filj mi? Perficere. Exo.33.d. Miserebor cuius voluero. Placere. Gen.24.g. Vis ire cum homine isto? Ratione moueri. Mar.14.d. Non quod ego volo, sed quod tu. Significare. Gen. 21. d. Quid sibi volunt septem agnæ? Statuere. Gen.29.c. Quid est, quod facere voluisti? Tentare. Nu. 14. b. Lapidibus vellet eos opprimere.

Lex. Præcepta. Consilia. Opus redemptionis. Voluntas Dei, aliquando dicitur obiectum voluntatis eius, hoc est, quæ vult Deus, iuxta illud. Psalm.39. Vt facerem voluntatem tuam. Hæc autem sunt lex & præcepta, & consilia, & etiam opera eius miranda, & opus redemptionis, quæ omnia pertinent ad voluntatem, quæ dicitur signi. Ps.15.110.142. Isa.56.b. Mat.6.b. His adiunguntur gratiæ gratis datæ. Voluntatis Dei vir dicitur, qui eius facit voluntatem. Peculiater autem filius, in quo sibi complacuit. Isa.46.d. *Aug.epi.59. & 2. ser.domi.in monte. Hie.s.Is.56.*

Voluntas beneplaciti. Voluntas Dei, quæ fit, est voluntas, quæ dicitur beneplaciti, quæ est decretum Dei. Genes. 50.c. Num Dei possumus resistere voluntati? Is.46.c. Iob 23.d.37.b. Dicuntur opera Domini exquisita in omnes voluntates eius, quia in omnibus siue bene agentibus, siue peccantibus implet suam voluntatem. In voluntate autem Dei dicitur esse vita, quia dat gratiam sine meritis, sed non pœnam. Ps.29. Dicitur autem Dominus velle occidere, hoc est, punire æternaliter obstinatos. 1. Reg.2.e. *Gre.16.mor.19. Aug.s.Ps.110. Basi.s.Ps.29. Gre.s.1.Reg.2.*

Volens Isaac pulmentum. Gen.27.a.c. est Deus volens opera nostra bona. *Glo.ord.s.Gen.37.*

Desiderium. Voluntas aliquando est desiderium. Psalm.33. Quis est homo, qui vult vitam? Sic voluntas Rebeccæ quæsita est ad coniugium, vt designetur neminem, nisi volentem credere. Genes.24.f. *Basi.s.Ps.33. Glo.int.s.Gen.24.*

Non est voluntas Dei in sacerdotibus veteris legis. Malac.1.c. quia illud sacerdotium non erat perpetuum, sed erat cessaturum, adueniente Christo vero sacerdote. *Hie.s.Mal.1.*

Passio Christi. Voluntarium sacrificium fuit passio Christi, ad quam ipse se obtulit, quia voluit. Psalm. 53. Isa.53.c. *Hil.s.Ps.53. Aug.s.Ps.53.*

Intentio. Votum. Voluntas aliquando est intentio. Deut.23.c. Propria voluntate & ore tuo loquutus es. Voluntariè autem sacrificat Deo, qui eum laudat, non propter aliquid creatum, quod ab eo expectet, sed solùm propter eius voluntatem. Ps.53. Et voluntaria oris significare possunt, consilia euangelica, quæ quis sponte vouit. Vel designant spontaneam prædicationem. Ps.118. Et hoc est, voluntarium offerre ad opus tabernaculi. Exod. 35. a. Voluntaria quoque oris sunt, quæ ore probamus. Alia sunt autem sæpe voluntaria oris, alia beneplacita cordis, quando videlicet alia sunt, quæ mente concupiscimus, alia quæ ore probamus. Voluntaria oris beneplacita facit Deus, quando quicquid placet ex discretione, placet ex delectatione, & sola, libent ex delectatione, quæ licent ex deliberatione. Velle autem dicuntur pauperes spiritu, solum, quæ recta sunt, quæ illis non negat Christus. Iob 31.b. *Hil.s.Ps.118. Amb.s.Ps.118. ser.14. Ric.de S.Vict. de exter.mali.25. Gre.21.mor.12.*

Cantus angelorum in natiuitate. Doctrina spiritualis. Gratia. Voluntaria pluuia fuit, quando nascente Christo cecinerunt angeli. Et in terra pax hominibus bonæ voluntatis. Est etiam pluuia voluntaria, doctrina spiritualis: & prædicatio Apostolorum, & gratia, quæ nullis meritis præcedentibus datur. Ps.77. *Arn. & Hil.s.Ps.67. Aug.s.Ps.67.*

Consensus in malum. Conspiratio principum Iudæorum in Christum. Voluntas Simeon & Leui. Gen. 49.a. consensum liberum in malum designat, & decretum Scribarum & sacerdotum in Christum. *Glo.int.s.Gen.49.*

Dæmones tentãtes. Volẽtes bella sunt dæmones tẽtantes, & hæretici cõtendentes, & noli persequẽtes. Ps.67. *Hil.s.Ps.77.*

Effectus voluntatis. Voluntas aliquando dicit effectum ipsius voluntatis: & voluntas propria, quæ inuenitur in ieiunio, est quum quis explet desideria carnis, & aliorum vitiorum. Is.58.a. *Aug.s.Ps.67. Hie.s.Is.58.*

Adinuentiones hæreticorum. Voluntates dicuntur, adinuentiones hæreticorum. Mich.6.d. quia non rationem, sed voluntatem sequuntur. *Hie.s.Mic.6.*

Vellus.

VEllus, dicitur lana ex oue detonsa, videtur dictum à vellendo.

Humanitas Christi. Vellus, quod posuit Gedeon in area, quod fuit prius rore madidum, area manente sicca: postea verò siccum, manente area madefacta. Iud.6.g. vt fuit rore madidum, significare potest humanitatem Christi, quę recepit ros cæleste, descendente Verbo Dei in ipsam. Ps.71. *Glo.ord.s.Iud.6.*

Virgo Maria. Vellus etiam designat beatissimam Virginem Mariam, quę ita concepit Christum, vt toto eum hauriret corpore, nec eius scissuram corporis pateretur, sed esset mollis ad obsequium, solida ad sanctimoniam. Vellus, quia de eius fructu salutaria populis vestimenta texuntur. Vellus, quia de molli sinu eius agnus egressus est, qui & ipse matris lanitium, hoc est, carnem gestans, molli vellere cunctorum operit vulnera populorum. Sicut autem pluuia in vellus descendit sine ipsius velleris corruptione & dolore: Ita ipse rex Christus nascitur de Virgine, sine vlla ipsius virginis corruptione. Postea verò descendet sicut stillicidia stillantia super terram, in cognitionem omnium hominum. *Amb.ser.13. Ber.ho.2.s.Missus est. Rup.s.Iud.10.*

Ori.s.Iud.ho.8. Chry.s.Ps.50.71. Aug.q.in iud. 49. & s.Ps.45.71. Geor.Ven.Cant. 1. tom.7.cap.12.

Vellus præterea prius madefactum, postmodum aridum, Iudæos significat: qui prius habebant pluuiam fidei & donorum Dei: postmodum verò translata fide in aream Gentilitatis, ipsi aridi remanserunt. Vel designat sacrificia Iudæorum: & in istud vellus descendit pluuia: quia in sola Iudæa erat legis & vnius Dei cultura. Vel designabat legem & Prophetas aquam spiritalis doctrinæ continentes. Dicuntur autem vellus Iudæi, vel quia expoliandi fuerant autoritate doctrinæ, sicut ouis expoliatur vellere: vel quia in abdito eandem pluuiam detinebat, quam nolebat præpucio prædicari. *Iudæi. Sacrificia Iudæorum. Lex & Prophetæ.*

Euc.s.r.spir.8. Vellus aliquando dicitur populus. Ps.71. Sicut pluuia in vellus. *Populus.*

Glo.ord.s.Gen.30 Vellus quandoque significare potest opera: vt quum separantur oues diuersi velleris, hoc est, diuersorum operum. Gen.30.e. *Opera.*

Velox, vide Accelerare.

Vena.

Vena, est conceptaculum sanguinis in animali. Et per translationem venæ in terra dicuntur subterranei meatus, per quos vnda manat, aut alius liquor. Dicimus quoque venas auri, & argenti, aut alterius metalli, vbi scilicet ipsa metalla generantur.

Hie.s.Ier.17. Vena aquarum viuentium dicitur Dominus Deus, à quo manant aquæ donorum vitæ. Ierem.17.b. *Deus.*

Gre.18.mo.14. Bed.s.Prou.5. Venæ argenti initia eloquij designare possunt. Iob 28. a. sunt autem libri sacri quasi venæ quædam argenti nobis ad loquendum: quia de ipsis loquutionis nostræ originem trahimus, vt verè & syncere loquamur. Vena benedicta est doctrina in benedictione ecclesiæ. Pro.5.d. *Sacra doctrina.*

Gre.5.mor.20. Venæ susurrij Dei. Iob 4.c. dicuntur causarum origines, quibus diuina aspiratio ad mentẽ dicitur. Quasi enim venas susurrij sui aperit, quum nobis Deũ latenter insinuat, quibus modis ad nostræ intelligentiæ aures venit. Aliquando enim nos amore, aliquando terrore compungit: aliquando præsentia, quàm nulla sint ostendit: & ad æterna diligenda desiderium erigit. Aliquando prius æterna indicat, vt post temporalia vilescant. Aliquando nostra nobis mala aperit, & ad hoc nos vsque extendit, vt alienis etiam malis condoleamus. Aliquando mala aliena nostris obtutibus obiicit, & compunctos mirabiliter à nostra prauitate nos corrigit. Venas itaque diuini susurrij furtiuè audire, est occultos diuinæ aspirationis modos tenuiter ac latenter cognoscere. Quamuis adhuc, vel susurrium, vel venas susurrij intelligere aliter valeamus. Qui enim susurrat, occultè loquitur, & vocem non exprimit, sed imitatur. Nos ergo quousque carnis corruptione premimur, nullo modo claritatem diuinæ potentiæ, sicut in se incommutabilis manet, videmus, quia acies infirmitatis nostræ non sustinet hoc, quod de eius æternitatis radio super nos intolerabiliter fulget. Cùm ergo se nobis omnipotens Deus per rimas contemplationis indicat, nequaquam nobis loquitur, sed susurrat, quia, & si se plenè non intimat, quiddam tamen de se humanæ menti manifestat. Tunc autem nequaquam iam susurrat, sed loquitur, quum eius nobis species certa reuelatur. Nunc verò diuinum susurrium tot ad nos venas habet, quot creatis operibus ipsa diuinitas præsidet. *Diuina inspiratio. Cognitio creaturarum ducens ad cognitionem Dei.*

Bed.s.Pro.25. Venæ corruptæ comparatur iustus cadens coram impio. Pro.25.d.

Hie.s.hos.13. Rup.s.hos.13. Venæ mortis, dicuntur stimulus peccati, & insidiæ diaboli. Hos.13.d. quia per illa inducimur in mortem. Venæ etiam & fons inferni, siue diaboli, sunt omnes causæ incredulitatis, & instigantes ad vitia. *Stimulus peccati. Insidiæ diaboli.*

Venari, Venatio, Venator, Auceps.

Venari, est feris insidiari, & quasi eas circumuenire, vt capiantur. Venator autem est, qui hunc actum exercet. Auceps verò, qui auibus insidiatur.

Ori.s.Ier.ho.12. Hier.s.Ier.15. & epi.ad Damas.q.3. Venatores aliquando dici possunt angeli, in morte videlicet iustorum, eorum quærentes animas, vt eas offerant Deo. Item doctores ecclesiæ, qui animas à dæmone detentas prædicatione sua ad Deum reuocare conantur. Ier. 16. c. Venatio autem sunt homines prædicatione saluati, de qua venatione vult comedere Isaac, hoc est, Deus. Gen. 27. a. Vel ipsa hominum captio per prædicationem, est venatio. *Angeli. Doctores.*

Phil.de sacri. Abel & Cain. Venatio Iacob, dici potest doctrina, quam accepit à Deo, quę ad ipsum referenda est. Designat etiam bona opera, quibus pascitur Isaac, id est, Deus. Gen.27.c. *Doctrina. Bona opera.*

Gre.s.Eze.ho.6. Ori.s.Cant.ho.3. Hier.s.Ps.90. & s.Mich.5. & s.Is. 22. Gre.6.mor.19. Ber.ser.3.s.qui ha. Isyc.s.Leu.17. Venator vix legitur in bonam partem, sed Nemrod, Ismael, & Esau fuerunt venatores, & Nemrod robustus venator, typus est diaboli, & tyranni aliorum oppressoris, vnde & proximos venari dicuntur. Gen.10.b. Psal.90.123. Thre.3.f. Amos 3.a. Mic.7.a. Venantes autem nil aliud, quàm carnem quęrunt, ideo eos designant, qui nos ad carnalia trahunt. Possunt etiam significare hæreticos in eisdem ferè locis, Venatio ergo est malorum in simplices, quos dolo & fraude circumueniunt, & in peccatum inducere laborant. Leu.17.d. *Diabolus. Tyrannus. Hæreticus.*

Gre.5.mor.7. Bed.s.Gen.27. Venator Esau, designat sectatores rerum temporalium, & etiam Iudæos, quorum venatio erant carnales obseruationes legis. Gen.25.d.27.a. *Sectantes temporalia. Iudæi.*

Vendere, Vænire.

Vendere, est sumpto precio rem suam alicui tradere.

Hie.s.Ioel.3 Vendere dicitur Deus filios hæreticorum filiis Iuda, quum deceptos ab hæreticis reducit ad fideles. Et ipsi vendunt eos Sabęis, quum eos tradunt doctoribus. Ioel.3.b. *Reducere deceptos ad fidem.*

Vendidisse

Tradēs Deus Iudæos diabolo. Vendidisse dicitur Deus populum suum sine precio. Ps. 43. quia tradidit Iudæos diabolo propter eorum peccata: quibus non profuit precium sanguinis Christi. *Hie. s. Ps. 43.*

Prædicatio. Tradi fidem gētibus. Vendit sindonem mulier fortis. Pro. 31. d. quando ecclesia pro verbis, prædicationis, accipit animas gentium conuersarum. Venundari quoque vnguentum trecentis denariis, est tradi fidem passionis Christi gentibus. Ioan. 12. a. Marc. 14. a. *Bed. s. Pro. 31. Amb. s. Luc. 7.*

Martyrium. Vendere tunicam, est exponere corpus martyrio propter Christum. Luc. 22. d.

Deserere omnia vitia. Vendere dicitur omnem substantiam, qui deponit omnia vitia. Mat. 19. c. Marc. 10. b. Luc. 18. d. Et vendit omnia, quæ habet, qui abiicit peccata, & vitam veterem: & qui relinquit omnia, vt sequatur Christum: & qui detrimētum omnium facit, vt Christum lucrifaciat. Et qui dat eleemosynas. Matt. 13. f. Phil. 3. b. Vendit etiam omnia, qui relinquit fiduciam legis. Vendens etiam dicitur, qui relinquit mundum. Eze. 7. d. *Amb. s. Luc. 22. Ori. s. Mat. cap. 15. & ho. 15. Hil. s. Mat. cant. 12. 19. Aug. 1. q. in euā. 12 Hie. s. Eze. 7.*

Subiici doctori. Confiteri peccata. Venditur primogenitum immundum, quum peccator traditur alicui erudiendus. Leu. 27. d. Et vendit se pauper fratri suo, quando peccator & ignarus se subiicit doctori, vt instruatur, & à spirituali necessitate subleuetur. Item qui confitetur alteri peccatum suum, vt absoluatur. Leuit. 25. f. *Isyc. s. Leu. 25. 27. Rup. 2. s. Leu. 43.*

Subiici neophyto. Subiici diabolo. Vendit se aduenæ, aut peregrino: qui se subiicit instruendum recenti in fide: quem potius ipse deberet instruere: Vel qui peccando subiicit se diabolo. Leu. 25. g. *Isy. s. Leui. 25. Rup. 2. s. Leu. 44.*

Venduntur domus sine muro iure agrorum. Leu. 85. e. quia ex quo Dominus venit, vsque ad secundum eius aduentum, per partes Gentes redimuntur, & per remissionem euadunt, quam ipse omni generi humano per crucem applicauit. *Isy. s. Leu. 25.*

Prædicantes Christum. Vendentes Ismaelitæ Ioseph in Ægypto, designant prædicantes Christū mundo, qui tamē venditos redemit. Gen. 37. g. Amos 2. c. *Amb. de Ioseph. 4.*

Dans Christus dona gratiarum. Vendere triticum, est proponere verbum Dei pro labore. Et vendi frumenta ad nutum Ioseph, est distribui toti mūdo dona gratiarum per Christum precio fidei. Gen. 41. g. 42. a. 47. c. *Amb. de Ioseph. 7.*

Prophetæ. Doctores. Adulatores. Venditores arietum, & olei, sunt Prophetæ. Venditores etiā olei, sunt doctores, & indigētes misericordia, & præterea adulatores, qui pro laudibus mercedem accipiunt. Mat. 25. b. *Ori. s. Leu. ho. 4. & s. Mat. ho. 32.*

Pœnitentia. Vendere bouem viuum, est pœnitentiæ subiicere eum, qui peccauit. Exo. 21. d. *Hil. s. Ma. can. 27*

Facere peccare. Vendere bouem, vel ouem dicitur, qui tradit aliquem hæreticis, aut dæmonibus. Vendit etiam hominem, qui eum obnoxium diabolo facit. Eodem referri possunt vendere filiam, aut ancillam alieno populo. Exo. 21. a. Vēdentes etiam pastores oues, erāt sacerdotes Iudæorum facientes errare populum, & lucrum ab eis percipientes. Zac. 11. a. Vendi etiam dicuntur Sabæis, qui traduntur dæmonibus. Ioel. 3. b. *Aug. 83. q. 79. & epi. 120. & de ver. do. ser. 22. Gre. ho. 12. Glo. int. s. Exo. 21. Glo. int. s. Exo. 22. Rup. s. Zac. 11. & s. Ioel. 3.*

Iudæi. Vendentes Tyrij & Sidonij filios Iuda filiis Græcorum, fuerunt Iudæi, qui persequentes Apostolos & fideles, fecerunt eos transire ad gentes. Ioel. 3. b. *Rup. s. Ioel. 3.*

Mali viuentes in ecclesia. Vendentes & ementes in templo, sunt malè viuentes in ecclesia. Matt. 21. b. Item alienantes à se quicquid habebant boni. Designantur etiam cogitationes, mala in anima quasi negociationem exercentes. Vendentes quoque sunt, qui sua quærunt, non quæ Iesu Christi. Ioan. 2. c. Vendere etiam possessiones suas dicitur, qui peccat. Genes. 47. e. Leuit. 25. d. Vænire duos passeres asse, est paruo fieri seruum peccati. Matt. 10. d. Idem est de quinque passeribus. Luc. 12. a. Venditum esse sub peccato, est, vel ex Adam, qui primus peccauit, originem trahere, vel proprio delicto subiectum fieri peccato. Et dicuntur venundari gratis, qui sponte peccant. Is. 42. d. 50. a. 52. a. Rom. 7. c. *Ori. s. Matt. ho. 15. & s. Leu. ho. 25. Isy. s. Leuit. 25. Rup. 2. s. Leu. 42. Hil. s. Mat. cā. 10. Amb. s. Luc. 12. & s. Ro. 7. & de Iose. 4.*

Vendere gratiā Spiritussancti. Tradere ecclesias malis. Vendere dicuntur columbas, qui vendunt gratiam Spiritussancti. Columbas enim vendere, est de Spiritusancto, quē Deus omnipotens consubstantialem sibi per impositionem manuum hominibus tribuit, commodum temporale percipere. Vendunt etiam columbas, qui tradunt simplices principibus malis, & qui tradunt ecclesias auaris, tyrannicis, indisciplinatis, & irreligiosis episcopis, aut presbyteris, & etiam, qui pro mercede tradunt doctrinam, & qui pro mercede accipiunt honorem & inanem gloriam. Mat. 21. b. Luc. 19. g. Ioan. 2. c. *Ori. s. Mat. ho. 15. & s. Luc. ho. 38. Gre. 4. Regi. epi. 51 Hil. s. Mat. cā. 21. Hie. s. Matt. 21. Aug. s. Ioan. tra. 10*

Iniungere virtutum opera. Vendere dicitur possessiones, qui virtutum opera iniungit alicui, iuxta numerum annorū iubilei, id est, iuxta virtutem vniuscuiusque. Leu. 25. b. *Isy. s. Leu. 25.*

Auari. Non venundantur primitiæ Leuitarum. Eze. 48. b. quia quæ sanctificata sunt Domino, nō sunt eorum, quibus data sunt, sed eius, cuius nomine possidentur. *Hie. s. Eze. 48.*

Ambitiosi. Vendere dicuntur puellas pro vino, qui turpis lucri gratia non corripiunt delinquentes. Ioel. 3. a. Et vendunt quisquilias frumēti, qui nec leuem doctrinam paruique momenti gratis dare volunt. Amos 8. a. Vendunt pecora, qui lucrum quærunt etiam ex hoc, quòd alios in errorem induxerunt. Zac. 11. a. Et venditores Saba, designant eos, qui omnia faciunt lucri, aut gloriæ causa. Eze. 27. d. *Hie. s. Ioel. 3. & s. Amos 8. & s. Zac. 11. & s. Eze. 27.*

Vendidisse dicitur Niniue meretrix gentes in fornicationibus suis. Nah. 3. a. quando mundus ea facit amare, quæ odisse oportebat: & detestari, quæ amare expediebat. *Hier. s. Nah. 3.*

Tradi pœnæ æternæ. Venundari, aliquando est pœnæ æternæ tradi. Exo. 22. a. Si quis furatus fuerit bouem, aut ouem: & occiderit, aut vendiderit. *Glo. int. s. Exo. 22.*

Iudas & Iudæi vendentes Christum. Venundari vxorem & filios serui debitoris. Mat. 18. c. est auferri dignitatem ab eo, qui malè ipsa vsus est. *Ori. s. Mat. ho. 7.*

Seruitus viri ci- Vendentes fratres Ioseph ipsum Ioseph Ismaelitis, designant Iudæos vendentes Christum Gentibus. Gen. 37. f. 41. a. Ps. 104. Vel potius ipsi sunt typus Iudæ, Ismaelitæ verò sacerdotum *Arn. s. Ps. 104. Amb. de Ioseph. 3.*

Tert.adu.Iudaeos. Bed.s.Gen.37. Phil.de Ioseph. Rup.8.s.Gen.27. & s.Deut.30. Bed.s.Gen.25. Amb.epis.4.

& Scribarum: qui tradiderunt eum Pilato. Ideo in prima venditione exprimitur precium: nō in secunda. Designatur etiam hoc, quòd viri ciuiles seruiunt multis, quasi venditi, ob inanem gloriam. Vendere etiam dicitur quispiam fratrem suum, qui venale habet Euangelium & sacramenta: vnde adhæret illi plaga lepræ. Deut.24.b. *vilis ob gloriam inanem. Venale habens euangelium.*

Vendens Esau primogenita pro lentis edulio. Gen.25.d. designat Iudæos præponētes carnalem legis obseruationem gratiæ noui testamenti. Ideo ablatum est illi regnum Dei. *Præponere legi gratiæ.*

Vendidisse dicitur Laban filias suas, designans ignauum, qui negligit virtutes. Gen.31.b. *Neglectus virtutum.*

Vendicare.

Vendicare, est sibi aliquid appropriare, sibique sumere, vt Core vendicabat sibi sacerdotium, designans vsurpantes dignitates ecclesiæ. Nu.6.b. *Vsurpātes dignitates.*

Venenum, Veneficus.

Venenum dicitur medicamētum, quod naturam eius, cui adhibitum est, mutat, vel in bonum, vel in malum, sed peculiariter dicitur de his, quæ mortem, aut nocumentum inferunt. Veneficus autem est, qui ipsum conficit medicamentum, aut consultò ministrat.

Arn.s.Ps.57. Veneficus, incantans sapienter, dicitur Christus, qui prædicatione sua conuertit animas, & etiam quilibet bonus prædicator. Ps.57. *Christus. Prædicator.*

Isy.s.Leu.19. Ori.s.Rom.3. Venefici sunt, qui cum blandimento quodam, & fraude domos ingredientes, captiuas ducunt mulierculas oneratas peccatis, quod præcipuè dicitur de hæreticis. Et venenum aspidū designat calumnias, circumuentiones, & hæretica dogmata. Ps.13.129. Rom.3.c. *Hæretici. Calumnia. Hæreses.*

Basi.s.Ps.28. Venenata animalia dicuntur dæmones, qui & aspides, & serpentes, & scorpiones dicuntur. Ps.90. Sap.16.b. Luc.10.c. *Dæmones.*

Venerari, Venerabilis, vide Honorare.

Venia, vide Remittere.

Venire, Aduenire, Confluere.

VEnire propriè dicitur de eo, qui versus nos mouetur, vel ad nos accedit, licèt sæpe accipiatur pro ire. Est etiam adesse. Gen.6.b. Finis vniuersæ carnis venit. Admitti. Deut.28.a. Venient super te vniuersæ benedictiones. Afferri. Iob 37. d. Ab aquilone aurum venit. Apparere. Gen.49.b. Donec veniat, qui mittendus est. Audire. Gen.19.f. Veni inebriemus eū vino. Comitari. Nu.10.c. Veni nobiscum, vt benefaciamus tibi. Contingere. Genes.27.f. Venient dies luctus patris mei. Conuersari. Ps.104. Donec veniret verbum eius. Descendere. 2. Reg.1.c. Nec ros nec pluuia veniant super vos. Imminere. 1. Paralip.16.c. quia venit iudicare terram. Nauigare. Num.24.d. Venient in trieribus de Italia. Occurrere. Num.22.f. Ego veni, vt aduersarer tibi. Peruenire. Gen.11.d. Veneruntque vsque Haran. Reuerti. Gen. 8. b. At illa venit ad vesperum portans ramum oliuæ. Imitari. Mat.4. c. Venite post me, faciam vos fieri piscatores hominum. Succedere. Iud.6.f. Antequam lux crastina veniat. Transire. 1. Mach.6. d. Et venerunt per Idumæam.

Gre.s.1.Reg.3. & 9.mor.10. Ori.s.Mat.ho.3. Hie.s.Iob 9. Hil.s.Mat.cā.10

Venire dicitur Deus per signa, quæ operatur: & etiam per inspirationem. Exo.20.d. Et venit Dominus, quum præsentia gratiæ corda electorum tangit: Vel etiam quum in dulcedine contemplationis mentem illustrat. 1. Reg.3.b. Iob 9.b. Vbi etiam venire dicitur Deus, quando homini innotescit. Venit quoque Filius hominis in regno suo: quando perfecta & sublimi intelligentia perficitur. Matt.16. d. Venit quoque Iesus mittere gladium, hoc est, docere verbum Dei. Mat.10.d. *Inspiratio diuina. Docens Deus.*

Aduentus Christi varius ponitur ab Origene. s. Mat.ho.27. *Incarnatio Christi.*

Ori.s.Mat.ho.30. 35.& s.Luc.ho.34. Amb.s.Luc.10.21. & apol.Dauid.5. & s.Ps.118.ser.6. Hie.s.Ier.17.& s.Eze.21.& s.Isa.30. Rup.s.Cant.4. Gre.s.Can.5. Ber.s.Cant.ser.53.

Veniens Isaac in occursum Rebeccæ, designauit aduētum Christi ad ecclesiam per incarnationem: & accessum eius ad se inuocantes. Gen.24.g. Et venit, qui mittendus est, quando venit Christus. Gen.49.b. Et venit Dominus ad Mosen in caligine nubis, quādo venit Christus nube carnis obtectus. Exo.19.b. Isa.35. b.50.a. Venit quoque in nubibus, hoc est, in scripturis Apostolorum & Prophetarum. Mat.24.c.26.f. Luc.21. e. Et venit peregrinus ad diuitem, quum Verbum Dei factum est caro. 2. Reg.12.a. Venire quoque misericordiam Dei, est Christum incarnari. Ps.118. Et venit Samaritanus secus vulneratum, quum factus est Christus compassionis nostræ susceptione finitimus, & misericordiæ collatione vicinus. Luc.10.f. Ier. 17.a. Eze.21.f. Et venit nomen Domini de longinquo, quum venit Christus in primo aduentu, diu & quasi impatienter desideratus. Is.30.f. Et venit dilectus in hortum suum, hoc est, in vterum Virginis: vel ad ecclesiam, vel ad animam. Venit autem saliens in montibus, & transiliens colles. Cant.2.b. Venire dicitur visio, quū apparuit Christus, qui fuerat antè præuisus & promissus. Hab.2.a. Et venit Deus ab Austro, quādo venit Christus à splēdore patris. Hab.3. a. Agg.2.b. Zac.9.b. Et venit Dominus ad templum Sanctum suum, hoc est, ad ecclesiam. Et dies aduentus eius cogitari vix potest. Mala.3.a. Venit in propria, quum per incarnationem venit ad Iudæos. Ioan.1.a. Venit Iudas ad tondendas oues. Gen.38.c. Christus ad exonerandas animas à peccatis.

Hie.s.Hab.2.3. Chry.s.Ioan.ho.9.

Hie.s.Is.63. Veniens Moses ad Dominum, est Christus incarnatus ad Patrem accedens. Exo.3.a. Et venit Christus de Edom, quum à terra ascendit in cælum. Is.63.a. *Ascensio Christi.*

Christus subiiciens se legi. Veniens Ioseph in Sichen, quærens fratres suos, designauit Christum subiicientem se iugo legis. Gen.37.c. *Glo.int.s.Gen. 37.*

Tempus passionis Christi. Veniens dies, quo immolauit Elcana.1. Re.1.a. designauit aduentum temporis passionis Christi. Et venit Christus in profundum maris, quando venit ad mortem. Ps.68. Et venit de Sina ad nos: quia per tentationem passionis, contulit nobis salutem. Deu. 33. a. Et venit ad puteum, hoc est, ad labores profundos miseriæ humanæ. Ioan.4.a. Et venit Deus ab Austro, quum Christus ex feruore charitatis passus est. Hab. 3. a. Venire quoque scandala, fuit pati Christum. Mat.18.a. Venientes autem Ziphæi ad Saulem, vt traderent illi Dauid, designant Iudæos tradentes Christum Herodi, & Pilato. Ps.53. in titulo. *Gre.s.1.Reg.1. Hil.s.Ps.52.78.& s.Mat.Can.8. Au.q.in Deut. 56. & 83.q.64.& 18. ciuit.Dei 32.*

Veniens Christus ad ecclesiam. Dans gratiam. Venit Dominus, vt stet in prædicatoribus ecclesię, deserendo synagogam.1.Reg.3.b. Et venit in fines Iudeæ trans Iordanem, quando, vt cessaret lex, instituit baptismum. Mat. 19.a. Veniens autem Dauid in domum Abimelech, designauit Christum, venientem in ecclesiam. Ps.51. in titulo. Et venit dominus ad templum sanctum suum, hoc est, ad ecclesiam, vel animam. Mala.3.a. Aduenire etiam dicitur regnum Dei, quum quis in gratia constituitur, vt in eo regnet Deus. Luc. 11. a. Et venit pax iusti, quum habemus pacem, quam nobis reliquit Christus. Isa.17.a. *Gre.s.1.Reg.3. Ori.s.Matt. ho.7. Hila.s.Psal.51. Amb.5.de sacra. Hie.s.Isa.17.*

Veniens Christus ad Iudæos. Veniens Dauid in domum Abimelech, designat, Christum venientem ad Iudęos. Psa. 51. in tit. Venit autem Christus ad Iudæos, & non erat vir, quia tenebræ ipsorum non eum comprehenderunt. Isa. 50. a. Et venit ad synagogam, quando venit ad prædicandum Iudæis. Mat.12.e. Venit quoque Iesus quęrens fructum in ficu. Mat. 25.b. quia exigit bona opera à populo circuncisionis: & etiam à singulis fidelium. Venit autem dominus tertio ad ficum. quia naturam humani generis ante legem, sub lege, sub gratia, expectando, admonendo, visitando requisiuit. Luc.13.b. Dicitur etiam venire per tentationes, quum nos tētari permittit. *Hie.& Au.s.ps.51. Ori.s.Mat.ho. 35. Hil.s.Mat.Ca. 12. Gre.hom.31.*

Exigēs Christus bona opera. Permittens tentari.

Aduētus Christi ad iudicium. Veniens dominus vineæ, est Christus veniens ad iudicium. Mat.21.f. Venit quoque sponsus, hoc est, verbum ad animam, & venit, dum irent emere, quia in morte, aut in iudicio occurrit improuisus, venit autem, vt ponat rationem, &c. Mat.25.a. Et venit supra mare, ostēdens aduentum suum ad iudicium in nubibus. Mat.14.d. Veniet autem dominus vt ignis, vel in igne in iudicio, & veniet vt congreget cogitationes & opera, quia de vtrisque iudicaturus est. Is.66.e. Veniet autem tunc tempus putationis, vt auferantur mali. Cant.2.c. Veniet autē Sol, quum Christus veniet ad iudicium. Iob.8.c. Veniet quoque nomen domini de longinquo, Christus videlicet ad iudicium postquam diu & patienter sustinuit peccatores. Et dicitur venturus in fortitudine, & citò, quia improuisus. Isa.30.f.51.e. Mich.4.c. Et veniet visio, hoc est, Christus in iudicio, vt Dei iustitia videatur, & cognoscatur. Hab. 2.a. Et veniet cum omnibus Sanctis. Zach. 14. a. Venire autem dicitur tunc gladius in Ægyptum, quia veniet Christi sententia in mundum. Eze.30.a. Et veniet malis conturbatio super conturbationem quia post sententiam iudicij detrudentur in infernum. Ezec. 7.g. Et veniet dies domini quasi vastitas à potente, quia grauis erit vindicta, quæ vitari non poterit. Ioel.1.d. Et veniet quasi caminus. Mala.4.a. Venit quoque de longe calamitas, quia multo antè Deus cōminatur, quàm puniat. Isa.10.a. Venire autem in iudicium, est condemnari: sic iustus non veniet in iudicium. Ioan. 5.d. Veniet tunc maledictio diligenti eam, quia propter merita vnusquisque condemnabitur. Ps.108. Deueniunt autem ad nihilum tanquam aqua decurrens, mali, quia peribunt in inferno: semper tamen manentes. Ps.57. Et veniet ira Dei in malos propter peccata. Coloss. 3.b. Et veniet illis dies Domini quasi vastitas. Isa.13.a.63.b. Venire etiam dicitur super aliquem sanguis eius, quum recipit pœnam peccati. Hose.12. b. Et venit malum super Babylonem, quando venit mundanis punitio æterna. Isa. 47. c. *Hil.s.Mat.Ca.14 22. Ori.s.Mat.ho. 32 Hie.s.Isa.66. Gre.s.Cant.2.& 8.mor.33. Hie.s.Is.30.& s. Hab.2.& s.Eze. 30. Au.s.Ioan.tra.22. Arn s.Psa.108. Hil.s.Psa.57.*

Condemnatio malorum.

Venire dicitur Iesus in domum suam, quando regreditur ad interiorem quietē. Mat.13. g. *Ori.s.Mat.cap.13.*

Succurrens Christus. Venit Iesus ad discipulos supra mare, quando succurrit in tribulationibus. Mat.14. d. Sic venit auxilium à domino. Ps.120. Et venit Iesus ad monumentum, quum venit remissio peccatorum, & defunctorum vita. Ioan.11.f. *Ori.s.Mat.cap.14*

Non venit Dominus vocare iustos, hoc est eos, qui se iustificant. Luc.5.f.

Aduentus Spiritussancti. Venit spiritus auferens ab Aquilone. Eze.1.a. quando venit Spiritussanctus, vt deleat peccata, quæ sunt ab Aquilone. Et venit quasi fluuius violentus in Pentecoste. Isa.59.d. Et venit & vadit spiritus, quando vnum relinquit, & in alio requiescit. Ioan.3.a. *Amb.s.Luc.5. Ori.s.Eze.ho.1. Hie.s.Isa.59. Gre.s.1.Reg.16.*

Veniunt Angeli Sodomam vespere, & non Christus. Ge. 19. a. quia vbi gratia largienda est, venit Christus: vbi verò seueritas exercenda, soli adsunt ministri. *Amb.1.de Abr.6*

Venire ad fidem. Veniens Abraham in terram, quam monstrat Dominus, designat venientes ad fidem. Ge. 12.a. Ps. 45. Isa.2.a. Ioan.6.a. Venire etiam aut non venire vxorem ad Isaac. est accipere aut nō accipere fidem. Gen.24.a. Et venientes camœli ad Isaac, sunt Gentiles per fidem venientes ad Christum. Ge.24.g. *Au.s.Ps.45.& s.Ioan.tract.25. Hie.s.Is.54.60. & s.Eccl.ten.1.*

Conuersio peccatorum. Veniens frater minimus ad Ioseph, est Paulus suscipiens fidem. Venientes autem fratres Ioseph ad ipsum, designarunt conuersionem Iudæorum. Gene.45.d. Veniens autem cuncta Aegyptus ad Ioseph, sunt gentiles ad Christum venientes. Ge.47.c. Ipsi quoque sunt veniētes de longè. Isa.60.a. Hiba.1. b. Venit quoque regina Austri à finibus terræ, quando venit ecclesia ex omnibus Gentibus. Mat.12.d. Luc.11.d. Et venit accola, hoc est, Gentilis ad ecclesiam. Isa.54.d. Venientes quoque ab extremo terrę, sunt contemptibiles mundi ad fidem *Ori.s.Iere.ho.12. Hil.s.Mat.Cano. 13.14.& s.Ps.64*

conuerſi.Ier.16.d.Et veniens Simeon in ſpiritu in templum, deſignat eum, qui ductus Spirituſancto intrat per fidem in eccleſiam.Luc.2.d.Et venientes diſcipuli Ioannis ad Chriſtum ſunt à lege tranſeuntes ad euangelia. Mat.14.d.Venientes quoque volucres cæli ad habitãdum in ramis ſinapis,ſunt Gentes venientes ad fidem. Mat.14.d.Tunc etiam dicitur venire omnis caro ad Deum,quando omnes,qui vocati ſunt,veniũt ad fidem:licèt non omnes ſint electi.Pſ.54.Iſa.66.f.Veniens quoque generatio,eſt Gentilitas veniens ad fidem.Eccl'ę 1.a. Et fluunt populi ad montem domini,quum veniunt ad fidem.Mic.4.a.Venit aurũ ab Aquilone,quũ Sancti fiunt ex his qui veniunt ab infidelitate.Iob.37.d.Et veniunt de Babylone, qui recedunt à confuſione mundi & peccatorum ad fidẽ.Zac.6.c.Veniunt quoque de terra Aquilonis,qui deſerunt ſtatum peccati,& veniunt ad Sion,hoc eſt,ad eccleſiam per fidem& pœnitentiam.Ier.3.f.Iſa.27.d.49.d.Venit gloria Libani ad Sion,quum eloquentes & docti Gentilium conuertuntur.Iſa.60.c.Et veniunt ab ortu Gentes,quum baptizantur. Iſa.41.g. 49.d.Et veniunt ad Deum vel ad Chriſtum,qui credendo bene operantur.Iob.17.c. Venit etiam filius prodigus ad patrem per pœnitentiã.tunc autẽ venit,quando à porcorum paſtione receſſit.Luc.15.d.Venit etiã amicus de via,quum aliquis venit adfidẽ,cupiens erudiri.Luc. 11.a.Veniens quoque Nahamam ad Eliſæum,deſignat gentiles venientes ad fidem 4.Re.5.b. Venientes quoque Iſmaelitę de Galaad.gen.37.e.ſunt gentiles venientes ad fidem,odorifera remedia ſuſcipientes. Ad hæc referri poſſunt venientes fratres Ioſeph de terra Chanaam ad ipſum Ioſeph, & veniens Ioſeph cum duobus filiis ad patrem. geneſ. 47. a. 48. a. Veniens quoque Iacob in terram Orientalem. geneſ. 29. a. deſignat acceſſum ad gratiam, vel ad baptiſmum.Venire etiam dicitur finis vniuerſæ carnis,aut omnis hominis.Ge. 6.b.quum venit tempus baptiſmi,in quo carnales fiunt ſpirituales.

Hie.ſ.Zac.6.& ſ. Ier.3.& epiſt. hea. Gre.13.mor.19. Au.de ver.domi. ſer.29. Glo.int.ſ.Gen. 37. Ori.ſ.Roma.3.

Venientes Abimelech,Ochozath,& Phicol ad Iſaac gratia pacis.Ge.26.f.deſignant Magos venientes ad fidem.Eoſdem deſignant venientes legati ex Aegypto.Pſ.67. *Reges Magi.*

Venire nolentes ad nuptias.Mat.22.a.deſignant negligentes vocationẽ Prophetarũ quod præcipuè fuit in Iudęis,qui peculiariter vocabantur. *Neglectus vocationis.*

Confluere dicuntur ad bona domini,qui veniunt ad fœlicitatem,vel etiam ad eccleſiam. Ier.31.b.Qui etiam venire dicuntur in Sion cum laude.Iſ.35.d.Et venientes cum exultatione ſunt,qui ad cæleſtem patriam veniunt,Venit quoque vſque ad ſolium Dei,qui ad cæleſtium ſpirituum ſocietatem peruenit.Iob.23.a.Venit autem immutatio iuſtis, quando reſurgent cum corpore glorioſo.Iob.14.c. *Venire ad fœlicitatem.*

Ori.ſ.Gen.14. Hil.& Au.ſ.pſ.67 Ori.ſ.Matt.ho.20 Hie.ſ.Ier.31.& ſ. Iſa.35. Aug.ſ.Pſ.125. Gre.16.mor.14. & 12.mor.9.

Venire ſponſam iubet ſponſus.Can. 2. c. vt videlicet tranſeat à contemplatione ad actionem:quod non fit,niſi ipſo ducente. *Tranſitus à contemplatione ad actionem.*

Non venit pluuia ſuper terram,quando deficit verbum Dei.Iere.14.a. *Defectus verbi Dei.*

Venire foras dicitur Lazarus,quando peccator nequitias ſuas ſponte confitetur.Ioan.11. f.Venire quoque dicuntur in fletu.Ier.31.d.qui conuertuntur per pœnitentiam, vel de quibus dicitur:Euntes ibant & flebant. *Confeſſio peccatorum.*

Ber.ſ.Can.ſer.58. Hie.ſ.Iere.14. Amb.2.de pœni.7. Gre.ho.26. Hie.ſ.Iere.31.

Venire paruulos ad Chriſtum,iubentur diſcipuli non prohibere.Mat.19.b. quo deſignatur non contemnendam eſſe ſimplicem rudium notitiam.

Venire dicuntur Angeli,vt ſtarent ante Deum.Iob.2.b.quum ex conſideratione diuinorũ beneficiorum humano generi collatorum, ſe accendunt & incitant ad laudandum Deum. Venit etiam militia belli de terra procul. Iſa. 13. a. quando Angeli deſcendunt de cælo ad terram, ad gerendam curam hominum: vel prædicatores à contemplatione ad prædicationem. *Laudãtes angeli Deũ,& gerentes curã hominũ*

Ori.ſ.Mat.ho.7. Ori.ſ.Iob.1. Gre.2.mor.3. Hie.ſ.Iſa.13.

Venire dicuntur ante Deum homines.Iob.1.b.quando cum maiori deuotione atque ſtudio animas ſuas effundunt ante Deum in oratione.ſicut Anna mater Samuelis.Sic venit Moſes ad Deum.Exo.3.a.qui deſignauit IoannemBaptiſtam.Venire autem dicuntur ad Deum, qui mente ad ipſum accedunt.Pſ.45.Iſa.55.a.Et veniunt ad Chriſtum, qui amore & imitatione ad ipſum accedunt.Mat. 11. d. Sic venit Petrus ad Chriſtum ſuper aquas, quia ipſum imitatus eſt in paſſione.Mat.14.c.Ioan. 7.f.Venit quoque oratio ad Deum,quum illi eſt accepta.Ion.2.d.Et venit ad eum clamor,quando ipſe exaudit. Pſ.101. *Amare & orare Deum.*

Ori.ſ.Iob.1. Hil.ſ.Mat.Cã.14

Venire ad ſolemnitatem,eſt ad interna gaudia celebranda occurrere.Thre.1.b. Et venire ad montem Dei,eſt ad ſublimem diuinorum intelligentiam aſcendere Exod.3.a.Et veniens Saul ad excelſum,poſtquam prophetauit,deſignat reditum prędicatoris ad contemplationẽ, poſtquam prædicauit.1.Re.10.c.Veniens arca in agrum Ioſue,deſignat aſcendentẽ ad amœnitatem contemplationis.1.Re.6.c.Venire quoque ad quercum Thabor, eſt tranſire per cõtemplationem.1.Re.10.a.Venire autem in ſanctam ciuitatem,eſt habere conuerſationẽ cæleſtem.Mat.26.f.Venientes quoque diſcipuli trans fretum , ſunt à carnalibus ad ſpiritualia tranſeuntes.Mat.16.a. *Contemplatio.*

Gre.ſ.1.Reg.6.10. Ori.ſ.Mat.ho.35.

Adueniens vigilia matutina,deſignat appropinquans tempus lucis. Exo.14.f.Aduenit autem lux,quando afflicta mens ipſas, quas de perituris rebus tribulationis tenebras patitur, agnoſcit:quia niſi aliquid ex lumine interno perciperet,ne hoc ipſum,quod lumen perdiderat,videret.Iob.36.d.Aut venimus ad Chriſtum tanquam turbæ, & per parabolas nos reficit,ne deficiamus,aut aſſidemus ei:& multo amplius illuminamur, aut accedimus tanquam Apoſtoli,& aperiuntur nobis ſecreta:aut in montem aſcendimus cum Chriſto,& patris vocem audimus. *Illuſtratio mẽtis*

Gre.27.mor.11. Ori.ſ.Gen.ho.1.

Bene operari. Venire dicuntur in conspectu Domini, qui bona exercent opera. Le.16.b. Ps.33. Is.21.c. Sic vocatur sponsa, vt veniat passibus amoris. Can.2.d. Inuitatur etiam ibi virgo Maria, vt consentiat incarnationi Verbi Dei, & dicat. Ecce ancilla Domini. *Basi.s.Ps.33. Gre.s.Cant.2. Rup.s.Cant.2. Hie.s.Isa.21.*

Illustratio Gentium, et cæcitas Iudæorum. Venit manè & nox. Is.21.c. quando veniente Christo Gentiles crediderunt, & Iudæi remanserunt in tenebris infidelitatis. Ita dixit Christus. Ioã.9.g. In iudicium veni in hunc mundum, vt non videntes videant, & videntes cęci fiant.

Conuersio Iudæorũ in fine mundi. Venire remanentes de domo Eli, vt oretur pro eis. 1. Reg.2. g. designant conuersionem Iudæorum in fine seculi futuram. Reliquiæ enim eorum saluæ fient. Isa.10.f. Et cæcitas contigit ex parte Israel, donec plenitudo Gentium intraret. Rom.11. c. Possunt etiam designare conuersionem peccatorum. Venientes quoque fratres & sorores Iob ad ipsum, sunt Iudæi venientes ad fidem. Iob. 32. c. Veniens Esau post benedictionem Iacob, designat Iudæos in fine mundi credituros. Gen.27.c. *Gre.s.1.Reg.2. & 31.mor.9.*

Docilitas. Veniens populus ad Mosen, docilitatem auditorum designat. Exo.18.b. 34. d. Ps. 65. Sic venientes principes multitudinis ad Mosen. Exo.16.e. Venire quoque in Ægyptum ad emẽdas escas, est venire ad obediendum ecclesiæ, vel præpositis eius. Genes. 41.g. Venisse autem altera vice, dicit profectum in sapientia. Gen.43.b. Iob.17. c. Venire etiam ad hauriendam aquam, est accedere ad suscipiendam doctrinam. Exo.2.c. Is. 55. a. Et venientes Aaron & seniores ad Mosen, sunt tractantes sacram scripturam. Exod.18.b. Sic inuitantur sapientes vt veniant ad faciendum opus Domini, & etiam artifices. Exo.35.b.36.a. *Hila.s.Ps.65. Glo.int.s.Exo.2.*

Venire ad baptismum. Venire ad hauriendam aquam, est venire ad baptismum. Exo.2.c. Is.55.a. *Glo.ord.s.Exo.2.*

Veniens Iethro ad Mosen in desertum. Exo.18.a. designat principem secularem veniẽtẽ ad prælatum ecclesiasticum: vt illi faueat ac obtemperet. *Lyra.s.Exo.18.*

Prædicatio. Veniens Isaac ad Abimelech. Ge.26.a. designat prædicatorem veniẽtẽ ad Gentes. Et veniens Saul ad ciuitatem Amalec, est prædicator veniens ad carnales conuertendos. 1. Reg.15. a. Et veniunt Prophetæ de excelso. 1. Re. 10.b. quando prędicatores minoribus prædicant, quæ in contemplatione didicerunt. Veniens quoque Saul in Carmelum. 1. Reg.15.c. est prædicator veniens ad simplices ac rudes, quos conuertisse videtur. Venisse quoque dicuntur, vel potius festinasse structores Sion, quando Apostoli laborabant in conuersione infideliũ. Isa.49. Veniens Samuel in Bethlehem. 1. Reg.16.a. designat prædicatores prius venientes ad Iudæam conuertendam. Idem designauit Moses veniens ad populum. Exo. 19.a. 24.a. Et veniens vir ex acie in Silo. 1. Re.4.c. est missus ad prędicandam rectam fidem Iudęis, sicut & Paulus venit. Et veniẽs Samuel in ciuitatẽ, est prædicator veniens ad prędicandũ. 1. Reg.9.b. *Gre.s.1.Re.10. 15. Hie.s.Isa. 49. Gre.s.1.Re.4.9. 16*

Cursus vitæ mortalis. Veniens Esau de agro. Ge.25.d. designat eum, qui solitus est vacare rebus seculi, colligentem se aliquando à vita actiua. *Glo.int.s.Gen.26.*

Veniens Isaac ad torrentem. Ge.26.d. designat cursum vitæ mortalis. *Glo.int.s.Exo.4.*

Credentes ad tempus. Venientes simul Moses & Aaron ad congregandos seniores filiorum Israel. Exo.4.d. designant legem & sacerdotium, quæ tradita sunt illi populo. *Glo.int.s.Exo.5.*

Recta intentio. Venientes præpositi filiorum Israel ad Pharaonem. Exo.5.c. designant eos qui ad tempus credunt, & tempore tentationis recedunt.

Concordia. Veniunt cum Samuele ad immolandum, qui intentionem suam ad superna dirigunt, quũ sint sanctificati: prædicator tamen præcedit. 1. Re.16.a. *Gre.s.1.Reg.16.*

Veritas diuinæ promissionis. Veniunt ansæ cortinę contra ansam. Exo.26.b.36.b. designant concordiam charitatis iustorum mutuo se iuuantium. *Glo.int.s.Exo.26.*

Veniens vir Dei ad Eli annuncians ei abiectionem ipsius. 1. Reg. 2. e. designat Apostolos venientes ad pontifices Iudæorum, ad annunciandum repulsionem synagogę. *Gre.s.1.Re.2.*

Veniens sermo Samuelis vniuerso Israelis, designauit secundum veritatem dari fidelibus ęternam gloriam, & Iudæos infideles abiici. Tunc etiam euenit Israeli sermo prædicatoris, quum ipse est prædicator veritatis. 1. Reg.3.d. *Gre.s.1.Reg.3.*

Veniens Eli ad Samuelem, seu vocans ipsum, cùm ipse Eli esset pontifex Iudæorum, qui tamen abiiciebatur à Deo, designat ostensionem conditionis humanæ in Iudęis, per quam, vt homines, digni sunt miseratione. 1. Re.3.c. *Gre.s.1.Reg.3.*

Recursus ad prædicatores. Venientes nuntij in Gabaa Saulis. 1. Re.11.a. designant recursum Fidelium ad prędicatores in tentationibus. *Gre.s.1.Reg.11.*

Parati contra dæmones. Venientes ex Galgala in Gabaa. 1. Reg.13.c. sunt, qui per sacram scripturam animati & roborati, ad sublimia contra hostes pugnaturi ascendunt. *Gre.s.1.Reg.13.*

Solicitudo prædicatoris. Veniens Saul ad locum certaminis. 1. Reg. 14.c. designat prædicatorem explorantem cor peccatoris conuersi, vt in eo cædat hostes. *Gre.s.1.Reg.14.*

Repressio dæmonum post iudiciũ. Non venientes vltra Philisthęi in terminos Israel. 1. Re.7.d. designarunt non amplius esse locum dæmonibus post iudicium ad tentandum: nec eos in loca beatorum posse ascendere. *Gre.s.1. Reg. 7.*

Veniens terræ vulgus in saltum, in quo erat mel. 1. Re.14.d. designant simplices religiosos, qui per bonorum operum exempla veniunt in notitiam secularium. *Gre.s.1.Reg.14.*

Venit Nicodemus ad Iesum nocte. Ioan.3.a. quia nondum fulserat claritas resurrectionis. *Amb.s. Luc.23.*

Ecclesiastici auari. Venientes ad Christum, quia manducarunt de panibus eius. Ioan. 6.c. sunt ecclesiastici, qui veniunt ad ministerium ecclesiæ, vt saturentur temporalibus. *Rup.6.s.Ioan. 2.*

Venientes virgines fatuæ post clausam ianuam. Mat. 25.a. sunt volentes operari, quum iam non est tempus. *Ori.s.Matt.ho.32.*

Venientes in nomine Christi. Mat. 24. a. sunt sermones falsi, habentes apparentiã veritatis.

Veniens ventus à regione deserti, est diabolus à cordibus peruersorum ad alios concutiẽdos. Iob. 1. b. Et venientia flumina, sunt incursus grauioris motus cupiditatis & tentationis. Mat. 7. d. Venit quoque rex Assyriorum vsque ad collum Iuda, hoc est, diabolus ad persequendos perfectiores in ecclesia: quos non potest obtinere. Isa. 8. b. Et veniunt turbines ab Aphrico, hoc est, tentationes à diabolo. Is. 21. a. Venit fumus ab Aquilone, hoc est, peccatum à diabolo. Is. 14. d. Venerunt quoque gentes in hæreditatem Dei, hoc est, Gentiles ad ecclesiam, non credendo, sed persequendo. Ps. 78.

Ori. s. Matt. ho. 27. Ori. s. Iob. 1. Hil. s. Matt. ca. 8. Hie. s. Isa. 8. 14. Aug. s. Ps. 178.

Sermones falsi verisimiles. Persecutiones & tentationes diaboli.

Veniebat etiam ventus turbinis ab aquilone. Eze. 1. a. quando Chaldæi venerunt aduersus Hierusalem. Et venientes bestię ad deuorandum dispersos Israel, fuerunt exercitus Romanorum, vel dęmones. Is. 56. c. Venientes quoque pastores & greges ad filiam Sion, fuerunt duces Chaldęorum cum exercitu. Ier. 6. a. Non veniet autem vltrà collectio, quia non est futura alia captiuitas Iudæorum post vastationem à Tito factam. Isa. 32. c. Et venit finis Hierusalem, quum vltimo desolata est. Eze. 7. a. Et venit aquila ad Libanum, quum rex Babylonis venit in Hierusalem. Eze. 17. a.

Hie. s. Is. 32. 56. & s. Ier. 6. & s. Ezec. 7. 17.

Destructio Iudæorum.

Venit Gog quasi tempestas. Eze. 38. e. designans hęreticos, qui tumultibus nituntur opprimere simplices. Et venit de loco suo, hoc est, de lateribus aquilonis. Potest etiam significare Caipham aduersus Christum. Venit plaga Samarię vsque ad Iudam, quum errores hęreticorum pertingunt ad fideles. Mich. 1. c. E diuerso, venit vsque Odollam gloria Israel, quando hęreticorum gloria exhauritur. Mic. 1. d. Venerunt amici Iob de loco suo, quum hæretici cõtra sanctam ecclesiam ex superbia mouentur. Iob. 2. d. Et venit Assyrius in terram nostram, quum diabolus, aut infideles persequuntur ecclesiam. Mich. 5. b. Dicuntur autem venire vt turbo. Haba. 3. d.

Hie. s. Mic. 1. 5.

Gre. 3. mor. 17.

Persecutores hæreticorum contra fideles.

Veniunt vastatores super omnes vias deserti. Ier. 12. c. quando dæmones omnes tentandi occasiones amplectuntur. Vel sunt affligentes carnem, vt seruiat spiritui.

Glo. ord. s. Iere. 19.

Solicitudo dæmonum in tentãdo. Afflictio carnis.

Venientes sex viri de via portę superioris. Ezec. 9. g. designant ætates hominum euolui à conditione paradisi, sicut ab ingressu mundi, à superioribus generationibus.

Gre. 22. mor. 29.

Venisse dicitur tempus Nabuchodonosor, & terræ eius. Ier. 27. b. quando destruenda erat Babylon, aut potestas diaboli.

Hie. s. Iere. 27.

Venit vsque ad Babylonem anima, quæ incidit in confusionem peccatorum. Mic. 4. c.

Hie. s. Mic. 4.

Non venisse tempus domus Domini ædificandæ dicunt, qui adhuc vitiis captiui tenentur. Agge. 1. a. Venire quoque cito opus Dei dicunt mali, quasi non sperantes aut timentes vindictam. Isa. 5. e.

Hie. s. Agge. 1. & s. Isa. 5.

Non venire in consilium Simeon & Leui, est non consentire in mortem Christi. Ge. 49. a.

Glo. int. s. gen. 49.

Non venire vltra naues de terra Citiorum, vel de Carthagine. Isa. 23. a. est cessare leuitatẽ & doctrinam frigidam hæreticorum, & auarorum cogitationes.

Hie. s. Isa. 23.

Venientes mulieres à spectaculo, fuerunt mulieres, quæ astiterunt spectaculo passionis & resurrectionis Christi. Is. 27. c. iuxta Septuaginta.

Hie. s. Isa. 27.

Admiratio passionis Christi.

Venit mare vsque ad terminos, quos illi posuit Deus. Iob. 38. b. quando passiones vnigeniti Dei, quas humanum genus prius irrisit, postmodum expauit: & quasi contra opposita ostia more elidendi maris, & tumore elatum venit, & fractum virtute dissiluit. Et venit mare vsque ad vectes & ostia, quum non permittit Deus hominem tẽtari supra id quod potest. Mare etiam, hoc est, genus humanum priora ostia transcenderat: quia claustra legis opposita humani tumoris vnda transiliebat. At postquam mundus oppositum sibi vnigenitum reperit, elationis suæ impetum fregit: & transire non valuit, quia eius fortitudine, furoris sui terminum clausum inuenit.

Gre. 18. mor. 18.

Limitatio tentationum. Repressio humanæ superbiæ.

Non venit mors iustis expectantibus eam, quando compelluntur viuere in gloria temporali. Iob. 3. d.

Gre. 5. mor. 2.

Venter, Vulua, Vterus, Aluus, Vterini.

Venter dicitur, quod est in homine à pectore vsque ad pubem, & peculiariter quod exterius apparet, continens interius stomachum & intestina, quę omnia sub ventris nomine includuntur. Vterus autem & vulua propriè est in fœminis ea pars, in qua semen suscipitur, & fœtus procreatur: quæ etiam ventris nomine appellatur, quia intra ventrem includitur. Aluus autem est propriè ea pars, in qua sordes excipiuntur, vt inde egerantur.

Venter seu vterus Dei patris, significat secretam originem substantiæ vel essentiæ eius: ex qua ineffabiliter ante omnem creaturam filium sibi homousion seu consubstantialem & coæternum genuit. Ps. 109. Ex vtero ante Luciferum genui te. Et benedictio vuluæ, erit participatio benedictionis paternę. Ge. 49. c.

Atha. con. Arri. Au. de essen. diui. & s. Psa. 109. Hie. ad Principiã Amb. de bene patriar. 11.

Essentia diuina

Venter Dei quandoque significat consiliũ eius, in quo ante secula per prædestinationẽ cõcepti sumus: ita vt creati per secula producamur. Iob. 19. d. Designat etiã incõprehẽsibilia & occulta iudicia eius, quia inuestigari nequeũt, de quo vtero egressa dicitur esse glacies. Iob. 38. c. Vterus Dei, in quo dicitur portasse Iudæos. Is. 46. a. misericordiam eius designat, qua patienter sustinuit peccantes. Et etiam gratiam Dei, intra cuius sinum, quasi intra vterũ Iudæi fouebantur. Sed quia veniente Domino, cõstricti frigore perfidiæ, feruorẽ fidei & charitatis amiserũt, à secreto gratię sinu proiecti, quasi glacies de vtero creatoris egressi sũt. Iob. 38. c.

Euc. for. spiritua. Cyri. 1. s. Ioan. 22. Gre. 14. mor. 22. Au. de essen. diui. Hie. s. Iob. 38. Euc. for. spiritua. 1. Hie. s. Isa. 40. Gre. 29. mor. 21.

Consilium Dei. Iudicia Dei. Misericordia Dei. Gratia Dei.

Venter sponsi, naturam humanam Christi significare potest. Can.5.d. designat etiam ipsam mentem eius, & etiam carnales intra ecclesiam constitutos. Ps.21.

Venter beatissimæ Virginis Mariæ, dicitur vt aceruus tritici. Can.7.a. quia protulit nobis Christum, qui est granum frumenti, & panis viuus. Ab hoc vtero vocauit Deus Christum. Is.49.a. quia ibi imposuit illi nomen, & recordatus est nominis eius, quia iuxta nomen eius effecit, vt esset saluator. Benedictio vuluæ est partus Virginis Mariæ. Genes. 49. c. Psalm. 21. 70. 126. 138.

Vterus Rebeccę, significare potest ecclesiā duos populos in se continentem. Ge.25.c. Hos. 12.b. Eandem designare potest vterus Thamar. Ge.38.g. Ab hac vulua alienati sunt hæretici. Ps.57.126. Venter etiam sponsæ, designat latitudinem populi intra ecclesiam. Can.7.a.

Venter præterea quandoque significat synagogam, ex qua segregatus est Paulus, quando suscepit fidem. Gal.1.c. Ps.21.70.138. De vtero matris suæ egressus Iob nudus. Iob.1.d. designat Christum, qui egressus est nudus de vtero synagogæ, quando relictis Iudeis in incredulitate, ad Gentes transiit, sicut Ioseph relicto pallio in manibus adulteræ, aufugit.

Venter animæ dicitur mens, aut memoria, aut cor, & ipsa conscientia: demum interiora animæ. Quemadmodum enim receptaculum aliquod est corporis, quo viscerum vitalia cōtinentur, & hoc ventris nomine appellamus, ita virtutem animæ capabilem, quæ eo modo cogitationibus repleatur, quo venter hominis escis repletur, ventrem appellare licet. Mens autem dum cibum suum, supernum videlicet suscipit intellectum, refecta proculdubio omnia membra actionum regit. Conuenit ei etiam vteri nomen, quia sicut proles in vtero concipitur, ita cogitatio in mente generatur. Ge.30.a. Exo.13.a.34.c. Iob.3.b.15.d.17.a.20.b.32.d. Psa.30.39. Pro.20.d. Is.16.d. Ier.4.c. Thre.1.g. Can.1.b. Eze.3.a. Hab.3.d. Ioan.7.f. Apo.1.d. Et venter Iudęorum adimpletus de absconditis, occultam eorum conscientiam designat. Ps.16. Vel est adimpletus appetitus eorum in Christum: quē vsque ad crucem persecuti sunt. Vulua etiam designare potest voluntatē: & vulua aperta, est voluntas bene operans. Vulua verò conclusa, est voluntas non concipiens bona opera. Gen.20.d.30.a. Ps. 57. Venter pro interioribus sumitur. 1.Reg.28.a. Qui pythonem habebat in ventre.

Vulua aliquando significare potest corpus humanum. Exod.13. a.34. c. Et venter sponsi, est mortalitas corporis Christi. Cantic.5.d. Ipsa quoque natiuitas, venter dici potest. Psalm. 70. De ventre matris meę tu es protector meus: Quod etiam ad natiuitatem spiritualem referri potest.

Vulua & vterus, quandoque significant Abraham & Saram, Ps.57. Datur etiam vulua Dauid, aut Christi, quæ ad eosdem refertur. Ps.131.

Vulua Annæ conclusa. 1.Reg.1.a. designat prædicationem ecclesię non conuertentem Iudęos nec eos spiritualiter generantem.

Venter victimę, designat appetitum operandi. Le.3.c. Et generaliter venter designat appetitum, qui non impletur auro, &c. Eze.7.f. Venter etiam est concupiscentia carnalis, vnde & serpens super ventrem repit. Ge.3.c. Venter autem receptaculum ciborum in scorto Madianitide sacerdotali pugione confossus. Num.25.c. vniuersos hominum labores, momentanea blandimenta gulæ, stercoris fine condemnat, & ostendit mentibus consecratis Deo, totum quod currimus, quod satagimus, quod voramus, in secessum proiici. Vnde Apostolus, Escę, inquit, ventri, & venter escis, Deus autem & hunc & illas destruet. E cōtrario de luxuriosis, quorum Deus venter est. Venter autem conturbatus per ieiunia, est gula. Ps.30. 57. Iere.4.e. Gala.1.c. Eccl'i.37.a. Sodalis amico congaudet causa ventris. Et venter Behemoth, est libido. Iob.40.a.3.b. Vulua etiam est occulta & malitiosa carnalium cogitatio. Iob. 38.a. Quæ non ad proferēdam prolem concipit substantiam corporis, sed ad explendam nequitiam, causam doloris. De hac vulua dicitur Ps.7. Concepit dolorem & peperit iniquitatem. Venter quoque iniqui, qui non repletur, est auaritia. Iob.20.c. Venter adhærens terræ, est carnalis consentiens peccatori. Ps.43. Huic ventri amarus est liber diuinę legis. Apo.10.d.

Ab vtero est Deus auxiliator Israel. Isa. 44. a. quia in vtero Iacob apprehendit plantam fratris sui, & postmodum adeptus est primogenituram. Ab vtero etiam est Deus auxiliator Israel, quia à principio nascentis ecclesiæ seruauit credentes.

Venter interdum est compassio. Is.16.d. Super hoc venter meus ad Moab quasi cithara sonabit, nempe per compassionem.

Venter statuæ æneus, designabat regnum Macedonum. Dan.2.e. significat etiam doctrinā ad inanem gloriam directam.

Vterus hæreticorum, est vbi formant ipsi discipulos, hoc est, doctrina eorum erronea. Datur autem hæreticis aut Iudæis venter vacuus, aut vulua sine liberis, ne videlicet proficiāt in docendis erroribus.

Venter ceti, vbi fuit Ionas, significare potest limbum, in quem descendit Christus, qui etiam dicitur venter inferi. Vel designat mortem Christi: aut sepulchrum eius. Ion.2.a. Matt. 12.c. Venter etiam significat profundum. Eccl'i.51.a. De altitudine ventris inferi.

Venter generis humani, dici potest paradisus terrestris: in quo genus humanum primo conditum fuit: cuius hostia aperuit diabolus, quum persuasione sua callida in corde hominis mandatum cęleste dissoluit. Iob.3.b.

Au de sacr. se. 20. Venter aliquando dici potest lex: à quo vtero errauerunt Iudæi. Ps. 57. In hoc latebat Ioānes prænuncians Christum, quia occultè Christus prænunciabatur in lege. Luc. 1. e. *Lex.*

Glo. int. s. Isa. 48. Ex ventre trangressor dicitur Israel. Is. 48. b. nēpe à tempore egressionis ex Ægypto, quando à Deo quasi in vtero gestabantur. *Tempus egressionis de Aegypto.*

Gre. 2. mor. 40. Nudus exire dicitur de vtero matris. Iob. 1. d. qui tentatus cognoscit se in fide per primam gratiam sine propriis meritis aut virtutibus genitum: & nudus reuertitur illuc, quum post tentationem cognoscens infirmitatem suam, & metuens ne nudatus sit virtute, per humilitatem ad gratiam robustius redit, tribuens diuino adiutorio quicquid virtutis habet. *Cognitio propria infirmitatis.*

Gre. 4. mor. 27. 28. & 28. mor. 15. Vulua de qua egreditur peccatum, est praua suggestio, quia inde concipitur peccatum in mente. Vulua verò, de qua egreditur peccatum opere perpetratum, est ipsa culpa latens. Iob. 3. b. 10. d. 38. a. *Praua suggestio.*

Gre. 21. mor. 12. De vtero matris, ait Iob, egressam esse secum miserationem. Iob. 31. b. vt declaret non fuisse sui arbitrii, vt cum ipso exiret: sed esse ex conditoris munere, à quo illam accepit.

Au. s. Psa. 138. Amb. de fuga. se. 7. Vterus matris, est praua consuetudo Babylonis: seu huius mundi: vnde suscipit Deus eum, quem conuertit. Ps. 138. Potest etiam venter ipsum mundum significare. *Praua consuetudo. Mundus.*

Glo. ord. s. Gen. 43. Vterinus frater Ioseph erat Beniamin. Ge. 43. f. & designat Paulum intra vterum synagogæ, qui postmodum intra vterum ecclesiæ susceptus est. *Paulus.*

Ori. s. Isa. hom. 7. Isyc. s. Leui. 19. Ventriloqui dicebantur, è quorum ventre dæmones responsa dabant, qui & pythones dicebantur. Designant autem eos, quorum Deus venter est. Isa. 8. d. Ventriloqui etiam sunt, qui quasi de intelligibili ventre sui cordis fabulas quasdam. i. falsas doctrinas & prophetias proferentes, decipiunt. Le. 19. f.

Ventus, vide Aer.

ventilare, ventilabrum.

Ventilare, est ventum excitare, vel in ventum aliquid mittere, agitare, ac versare. Item dispergere, profligare, ac propulsare. Et ventilare frumentum, est ipsum in area ventilabro purgare. Ventilabrum autem est instrumentum ad ventilandum.

Tert. adue. Iudæo. Hie. s. Isa. 30. 41. Amb. 2. de int. 5. Ventilare dicitur Christus Gentes, quando quosquam per fidem & gratiam ducit in cælum, quosdam verò propter peccata mergit in infernum. Deu. 33. c. Isa. 41. d. Ezec. 30. g. Et ventilatum triticum aut hordeū, sunt boni separati à malis. Et dicuntur boni ventilari sicut triticum: mali verò sicut palea. Isa. 30. e. *Separatio bonorum & malorum. Condemnatio Iudæorum.*

Hie. s. Iere. 15. Ventilare dicitur Deus Iudæos in portis terrę. Ieremi. 15. b. quando illos adducit ad portas inferi. *Separatio spiritus à litera. Destructio Hierusalem.*

Hie. s. Isa. 30. Ventilari dicitur triticum aut hordeum. Isa. 30. e. quando in scriptura sacra fit separatio spiritus & literę, quasi tritici & paleæ. *Vincere dæmones.*

Hie. s. Isa. 29. Au. s. Psalm. 43. Ventilantes Ariel, fuerunt exercitus Romanorum destruentes Hierusalem, vel sunt doctores fideles contra hereticos. Isa. 29. a. Ventilant etiam fideles inimicos, hoc est, profligant & propulsant, quando vincunt dæmones, sed in Deo, non propria virtute. Psalm. 43. 3. Regum 14. d. *Diabolus persequens bonos.*

Hie. s. Eze. 32. Ventilans cornu Pharao. Eze. 32. a. designat diabolum persequentem bonos. *Vis discretionis Christi. Examen iustitiæ Dei. Tentationes.*

Hil. s. Mat. can. 2. Amb. s. Luc. 3. Euc. form. spirit. 4. Ventilabrum in manu Christi: designare potest vim discretionis eius: vel ius discriminandorum meritorum: seu examen iustitię Dei. Mat. 3. c. Luc. 3. d. Ventilabrum quoque dici possunt tentationes, quæ bonos & malos examinant, ac discernunt.

venustus, quære Decorus.

vepres, vide Spina.

ver.

Ver, est anni pars temperata, quando videlicet tempus transit ab hyeme in ęstatem.

Hie. s. Ps. 73. Ori. s. Cant. hom. 4. Aug. s. Ps. 73. Ver dicere possumus, quando Sancti in hoc seculo bonis florent operibus. Ps. 73.

Vernum tempus, nouitatem vitæ post hyemem infidelitatis significare potest, & quietem quæ sequitur post tentationes & tribulationes. Gen. 35. b. 48. b. Exo. 34. c. Ps. 73. *Nouitas vitæ.*

Verberare, verbera, vide Flagellare.

verbum, vide Sermo.

verbosus, Loquax.

Verbosus dicitur, qui nimium loquitur tam dicenda, quàm non dicenda effutiens, & verbosi amici Iob, sunt hęretici loquaces. Iob. 11. a. 16. d. *Hæretici.*

Vereri, vide Timere.

Verecundia, Verecundari.

Ari. 2. Rhetori. 6 Verecundia, est dolor quidam, ac perturbatio ex malis aut præsentibus aut futuris, quę infamiam inferant, quæ iuuenibus accommodatur. Vereri autem, aut verecundari, est verecundia affici.

Veredarius, vide Cursor.

Verenda, Veretrum, quære Genitalis.

Vergere, vide Declinare.

Vermis.

VErmis dicitur animalculum quod ex putredine generatur, vel in plantis, aut fructibus, vel in aliis animalibus, aut etiam in terra, dictum à vertendo, quod sese torquendo vertat, & repat.

Christus. Vermis de carne sine concubitu nascitur, qua ratione Christus dicitur vermis, & non homo, quia non ex semine extrinsecus adueniente, sed interius manente genitus est de Virgine: & dicitur vermis & non homo, quia filius hominis, & non vetus homo. Psalm. 21. Iob. 25.b. Et dicitur vermis matutinus, qui abstulit vmbram Ionæ, hoc est, vmbram legis. Ionæ 4.c. *Ori.s.Luc. ho.14. Diony.cal. hier.2. Hie.s.Ion.4. Au.epi.49.q.6.& epist.120.*

Verba Dei. Conscientia. Remorsus conscientiæ. Vermis quoque dicitur verbum Dei, quod peccantis conscientiam rodit, nec vnquam moritur. Ipsa etiam conscientia, seu remorsus eius est vermis, qui non moritur, sed pungit, & dolorem infert peccantibus, & ipse dolor vermis dicitur, & in malis sera conscientia est vermis, qui non moritur, sed manet semper in inferno. Pro.25.c. Is.51.c.66.g. Mar.9.d. *Ori.s.Matt.ca.13. Amb.s.Luc.14. Hie.s.Isa.66.& s. Marc.9.*

Apostoli. Vermis Iacob dicti sunt Apostoli. Isa. 41.d. quia contemptibiles habebantur, & tamen vt vermis terram penetrat, ita sermo Apostolicus Gentium ciuitates, & corda durissima penetrauit. *Hie.s.Isa.41.*

Natura vitiata, & consuetudo peruersa. Vermibus dicit Iob, mater & soror. Iob 17. quia quantum ad materiam corruptibilis carnis, & de putredine processimus & cum putredine venimus, quam portamus. Spiritualiter autem, mater natura, & soror consuetudo vermes sunt, quia ex natura corruptibili & cōsuetudine peruersa cogimur, vt quasi quibusdam vermibus, sic inquietis cogitationibus in mente fatigemur. Carnis enim natura vitiata, & consuetudo peruersa, quia innumeras curas in corde infirmitatis nostræ generant, bene mater & soror vermes vocantur. Mordent enim animum curæ, dum inquietant. Quia enim natura est vermium momentis singulis incessanter moueri: non immerito signatur nomine vermium inquietudo cogitationum. Peruersæ itaque mentis dulcedo, vermis est, quia inde delectabiliter pascitur, vnde per inquietudinem incessanter agitatur. Iob.21.d.24.d. *Gre.13.mor.21.& 15.mor.26.& 16. mor.21.31.* *Inquietudo cogitationum.*

Homo ex Adā propagatus. Dicitur primus humani generis parens homo, nō filius hominis: ex quo quisquis prodiit, non solum homo, sed filius quoque hominis fuit. Sicut ergo ex homine filius hominis, ita ex putredine nascitur vermis. Vnde rectè homo putredo, filius verò hominis vermis vocatur. Primus quippe homo putredo, non vermis: quia & si per mortem putruit, non tamen ex putredine per natiuitatem venit. Qui autem hominis est filius, vermis dicitur, quia iam ex mortalium corporum corruptione propagatur. Iob.25.d. *Gre.17.mor.9.*

Exercitus Romanorum. Vermis, qui corrosit, & siccauit hæderam Ionæ, fuit exercitus Romanorum, qui destruxit Hierusalem. Ion.4.c. *Ruper.s.Ion.4.*

Peccatum. Carnalis delectatio. Gula. Auaritia. Vermis etiam dici potest peccatum. Iob.17.d. Mater mea & soror mea vermibus. 1. Mac. 2.g. Vermis etiam, est carnalis delectatio, & vermes in manna, designant fructum immoderatæ gulæ, & etiam auaritię malum. Ideo solum generabantur in manna, quod aliqui ex gula aut auaritia, in crastinum reseruabant. Exo.16.c. Vermis autem de manna, est de verbo Dei contempto, qui conscientiam rodat. *Glo.ord.s.Iob.17. Amb.serm.34. Beda s.Exo.16.*

Pœna æterna. Vermes in manna pœnam æternam significare possunt, quę datur indigne sumentibus corpus Christi. Exo.16.e. Vt autem vermis viuit in corpore, ita pœna in damnatis tamdiu durabit, quamdiu permanebunt peccata. Is.14.c.1.Cor.11.f. *Hie.s.Isa.14.*

Vernaculus.

Vernaculum dicitur omne, quod domi nostræ nascitur, vel quod in nostra est patria. Interdum autem sumitur pro verna, qui est seruus domi nostræ natus.

Nutritus in fide. Vernaculus sacerdotis, est in fide nutritus, & in domo Christi ecclesia per parentum fidem educatus. Le.22.b. *Isyc.s.Leui.22.*

Religiosi. Celibes. Vernaculis expediti ad bellum, designare possunt religiosos ab omnibus mundi impedimentis excussos, & ad prælium aduersus diabolum paratos. Gen. 14.c. Possunt itidem cælibes designare. *Glo.int.s.Gen. 14*

Opera legis. Vernaculi Abrahę, significare possunt legis opera, vel ea seruantes, qui per ea non sunt hęredes diuinæ promissionis. Gen.15.a.17.d. Iere.2.c. *Amb.2.de Abr.11.*

Motus naturales. Vernaculi, qui circunciduntur, sunt motus naturales, qui circuncidendi sunt, & reprimendi ne superfluant. Gen.17.d. *Amb.2.de Abr.11.*

Sensus. Vernaculus etiam, qui non est hæres, est sensus, qui non peruenit ad intelligentiam veritatis. Gen.15.a. *Philo.quis rerum diuin.hæres.*

Versus.

Versus, carmen dicitur, quod dum fit, ipsa verba variè huc illucque vertuntur, & ad principium reuertuntur. Sumitur autem sępè pro linea seu ordine.

Diuersæ virtutes. Dona Spiritussſ. Versus lapidum rationalis. Exo.28.c. diuersas virtutes indicant in pectore sacerdotis firmandas. Idem designant versum cathenarum & retiaculorum in columnis, quas statuit Salomon in templo, & etiam dona Spiritussancti in ipsis Sanctis. 3.Reg.7.c. *Glo.ord.s.Exo.28.*

Versutus.

Versutus homo sumitur in bonum pro prudenti. Pro. 11. d. qui celat scientiam, quando nõ potest carnalibus loqui, aut ne det margaritas porcis. *Beda s. Pro. 12.* *Prudens.*

Vertere, Versare, Versatilis.

Vertere, est rem ab vno latere, aut facie in alterã mutare, & conuertere, vt vertit Deus malum in bonum. Gen. 50. d. Item voluere. Esther 2. b. Mensis duodecimus vertebatur. Tráfferre. 2. Re. 14. c. Vt verterem figuram sermonis. Versare autem, est sæpe vertere, & versatile, quod vertitur.

Vertens Pharao nomen Ioseph in Saluatorem mundi. Ge. 41. f. nomen Christi futurum expressit. *Glo. int. s. Pro. 12.*

Versa virga in colubrum. Exo. 4. a. 7. b. designat filium Dei hominem factum. Versus verò coluber in virgam, designat resurrectionem Christi, vel tempus iudicii, quando iudicabit in virga iustitię. Vel vertitur virga in colubrum, quando litera legis deducitur in spiritalem intelligentiam, & veram sapientiam, vel quum crucis Christi prædicatio facta est Dei sapientia. *Amb. 1. offi. 14. Ruper. 1. s. Exo. 17* *Incarnatio Christi. Resurrectio. Intelligentia spiritalis.*

Vertere dicitur Deus manum suam, aliquando quidem dum iustè in reos debitam exercet vltionem, nonnunquam verò, quando misericorditer à vindicta sententiam suspendit. Thren. 3. a. *Glo. ord. s. Thre. 3.* *Vindicta & misericordia Dei.*

Vertere interdum, est fugare, & vertit Deus hostes Israel in tumultum, quando Philosophi cum hæreticis inaniter pugnant, & vtrique à Catholicis confunduntur. Isa. 9. b. Et vertit in furorem hariolos. Is. 44. d. Vertit etiam dorsa regum ante faciem Cyri, quum per prædicatorem vincit hęreticos & philosophos. Isa. 45. a. *Glo. ord. s. Isa. 45.* *Fugare. Vincere hereticos & philosophos.*

Versatum dicitur stratum Christi in infirmitate. Ps. 40. quando Verbum factum est caro, quę est infirma. Versatur etiam stratum in infirmitate, quum corpus affligitur ad salutem: & quum non permittitur homo quietè frui in hac vita his rebus, quas sine peccato amat, quando videlicet omne, quod sibi homo parauit ad requiem, hoc Deus occulto iudicio mutat in perturbationem. *Amb. serm. 28. Au. s. Psal. 40. Gre. 23. mor. 23.* *Caro infirma Christi. Afflictio corporis.*

Versi vultus Cherubim ad propiciatorium dicuntur esse, quando ad contemplationem vnitatis & Trinitatis diuinæ sumimus similitudines à creatura rationali. Versi quoque erant ad exteriorem domum, quia & testamenta nobis, qui adhuc foris stamus, sunt condita. 3. Reg. 6. c. *Ricar. de S. Vict. 4 de arcamysti. 10.* *Transitus literæ ad spiritum.*

Versa cutis in candorem Le. 13. b. designat legis literam versam in Euangelicam claritatem & spiritualem intellectum. Sic vertuntur desertæ in vbertatem, quum sterilitas literæ legis conuertitur in vbertatem spiritus. Is. 5. d. Et aquæ amarę legis vertuntur in dulcedinem euãgelii. Exo. 15. d. *Glo. int. s. Leui. 13. Gre. s. Ezec. ho. 3.*

Verti aquam in sanguinem, est populos ad fidem sanguinis & passionis Christi venire, Exod. 4. b. 7. c. *Glo. ord. s. Exo. 4.* *Venire ad fidem.*

Mutatur etiam aqua in sanguinem, quum quis mutat gloriam Dei in imaginem corruptibilem creaturæ. Item cùm sapientia Scribarum applicata est ad sanguinem Christi fundẽdum. Item quum boni & simplices occiduntur, vel decipiuntur à philosophis, vel hæreticis. Euenit autem hoc Aegyptiis, quia ipsi in aqua pueros occiderunt. Vertitur quoque Iudæis aqua in sanguinem, quum non attingere tentant de scripturarum fluentis quod malè intelligunt ad suam damnationem. *Rup. 1. s. Exo. 17. 3 Glo. ord. s. Exod. 7.* *Mutari gloriam Dei in idolum. Decipere simplices.*

Verti aquam in siccum. Ex. 14. c. est mundanam sapientiam exsiccari per Spiritum sanctũ. *Glo. int. s. Exo. 14.*

Versum ædificium templi ad viam respicientem ad mare. Eze. 41. b. designat in hac vita semper adesse tribulationes. *Glo. ord. s. Eze. 41* *Ariditas mũdanæ sapientiæ. Tribulationes huius vitæ.*

Vertitur in luctum cithara ecclesiæ, & organa in vocem flentium in extremis persecutionibus: quia quum pacis tempore per alios parua more citharæ, per alios verò more organi, magna & sonora prædicabat, in tempore persecutionis eos, qui prędicationis cantum non audiunt, deplorat. Iob. 30. b. *Gre. 20. mor. 31.*

Vertunt noctem in diem cogitationes dissipatæ. Iob. 17. c. quia nonnunquam iustus amplius placet ex aduersitate mala perpeti, quàm ex prosperitate terrenæ dispensationis cura fatigari. *Gre. 13. mor. 20.*

Verti dicitur dies in tenebras. Iob. 3. a. quãdo aduersa esse intelligimus ea etiam, quæ prospera dæmones pollicentur, & quando antiquus hostis qualis est seuiens, talis à nobis perspicitur etiam sub blandimentis latens: ne fictis prosperitatibus, quasi ex diei lumine, illudat, & veris miseriis ad peccati tenebras pertrahat. Vel quando culpa in ipso delectationis exordio, ad quem perditionis finem rapiat, videtur: quum videlicet nosmetipsos districtè punientes, ipsa delectationis praue blandimenta per districta pœnitentiæ lamenta cruciamus, & quum flendo insequimur, quicquid in corde taciti ex delectatione peccamus. Versa est Babylon in desertum. Ier. 50. c. quando relictus est status peccati per pœnitentiam. *Gre. 3. mor. 8. 17. Ori. s. Ier. hom. 3.* *Cognitio fraudis dæmonis. Pœnitentia.*

Vertitur lapis in æs. Iob. 28. a. quando dura mens superni amoris igne liquefacta, & ad veram fortitudinem commutatur, vt peccator, qui prius insensibilis extiterat, postmodum & per autoritatem fortis, & per prædicationem sonorus fiat. *Gre. 18. mo. 16. 17. Hie. s. Iob. 28.* *Fortitudo pœnitentiæ.*

Versa vxor Lot in salem. Ge. 19. f. designat exemplum eius condimentum esse, vnde alij saliantur, & sibi caueant. Ideo dixit Dominus noster: Mementote vxoris Lot. *Beda s. Gen. 19.* *Exemplum cauendi.*

Verti

Mutatio gloriæ temporalis in luctum. Lapsus in errorẽ ex superbia. Verti dicitur panis hypocritæ in fel aspidum in vtero ipsius. Iob.20.b. quando satietas trãsitoriæ delectationis ex laudibus & honoribus, in retributionis fide ad amaritudinem vertitur, & fel aspidum, hoc est malignorum spirituum persuasio, fuisse cognoscitur, quod hic laus gloriæ esse credebatur. Vel certè panis scripturæ sacrę in vtero illius in fel aspidum intrinsecus vertitur: quia dum de sacræ legis scientia gloriatur, vitæ potum conuertit sibi in veneni poculum: & inde reprobus moritur, vnde ad vitam erudiri videbatur. Vel nonnunquã hypocrita, dum doctrinæ verbo ad ostentationem studet, diuino iudicio cæcatus, hoc ipsum verbum prauè intelligit, quod malè quærit. Quum autem in hęreseos errorem labitur, cõtingit ei, vt sicut de felle aspidum, sic infælix de pane moriatur, & in doctrina sua mortem inuenit, quia in verbis vitæ, vitam minimè quęsiuit. [Gre.15.mor.5.6.]

Exhortatio proximi. Verti dicitur ad dexteram, qui de virtutibus gloriatur, ad sinistram vero: qui peccatorum delectationibus consentit. Iob.23.b. [Gre.16.mor.16.]

Versus gladius vniuscuiusque in proximum suum dicitur. 1.Reg.14.c. quando in religione per verbum Dei vnusquisque in proximo perimit vitia. Vel generaliter quilibet Christianus alium per exhortationes conuertere conatur. [Gre.s.1. Reg.14.]

Vinci à diabolo. Contemptus præceptorum. Verti dicuntur lapides fundæ in stipulam ipsi Leuiatham. Iob.41.c. quia tempore Antichristi omnes prædicatores ecclesiæ reputabit infirmos. [Gre.34.mor.5.]

Vertere terga, est fugere, & terga vertunt, qui vincuntur à diabolo. Gen.14.b. 1.Re.4.a. Et vertunt tergum seu scapulam Deo, qui eius contemnunt pręcepta, sicut è diuerso vertunt illi faciem, qui obtemperant. Ier.2.f. 32.f. Zac.7.f. [Hie.s.Ier.2. & s. Zach.7.]

Vertere etiam terga dicuntur hęretici, quando non possunt resistere rationibus prædicatorum ecclesiæ. 1.Reg.4.a. [Gre.s.1.Reg.4.]

Inquietudo phãtasmatum. Verti puluerem in scyniphes. Exo.8.d. est mentem inquietari phantasmatis & sophismatis dialecticorum. [Glo.ord.s.Exo.8.]

Inanis gloria. Versus populus ad prædam. 1. Regum 14. c. designat prædicatores ad proprias laudes conuersos. [Gre.s.1.Reg.14.]

Peruersio doctrinæ sacræ. Lapsus viri iusti. Versum argentum in scoriam, est doctrina sacra in errores, per hęreticos immutata. Vel est vir iustus factus vitiosus. Sic vertuntur desiderabilia in ruinam, quum quis cadit à statu gratię peccando. Isa.1.f. 64.d. [Hie.s.Isa.1.64.]

Auditus verbi Dei sine operib. Vertunt sermones Dei in canticum, qui sic eos audiunt, vt audire solent Poetarum carmina in theatris, nec seruant opere ipsos sermones. Eze.33.g. [Hie.s.Eze.33.]

Non reseruatus panis. Hos.7.b. designat hæreticos minimè ad fidem conuersos. Item Iudæos obstinatos. [Hie.s.Hose.7. Rup.s.Hose.7.]

Motus cælorum. Sol. Versatilis gladius ad custodiendum paradisum. gen.3.d. motum cælorum significare potest: vel ipsum Solem, qui versatur. [Phil.de Cherubim. Aug.2.de gen.con. Manich.2.3.]

Liberũ arbitriũ Versatilis etiam gladius dici potest liberum arbitrium hominis, quo reuerti potest in paradisum per pœnitentiam, quia aliquali ignorantia deceptus, & fragilitate attractus cecidit. Diabolus autem nulla ignorantia obuolutus, nec carnis fragilitate circundatus, propria malitia peccauit peccato irremissibili, & penitus in Spiritumsanctum. [Geor.Vene.Cant.1 tomo 7.cap.21.]

Varietas tribulationum. Gladius præterea versatilis, tribulationum varietatem designat, quibus genus humanum variè affligitur. [Au.2.de gen.con. Manich.2.3.]

Vertex.

Vertex, propriè dicitur de ventis contortis & rotatis in modum turbinis, qui & vortex dicitur. Inde propter flexum capillorum summa pars capitis vertex dicitur. Et ab huius similitudine pars montium eminentissima vertex appellatur. Et vertex in cælo, designat altissimas partes cęli, & præcipuè polos & cardines cæli, quo vertice stellarum dicitur Deus sublimior. Iob.22.b. Vertices quoque in ligno dicuntur nodi. Sapie.13.c. Fecit lignum curuum & verticibus plenum.

Caput Christi. Christus. Vertex Nazaræi in Ioseph, significabat caput Christi. gen.49.d. Ipse quoque Christus, qui est caput, dicitur etiam vertex. Vnde in vertice montium præparatur mons domus Domini, quia omnes sunt sub Christo capite, & ipse est super omnem sublimitatem legis & Patriarcharum ac Prophetarum. Isã.2.a. Mic.4.a. Et ipse Christus est vertex Iob, quem etiam percussit diabolus persequendo. Iob.2.c. [Glo.int.s.gen.49. Hie.s.Isa.2.& s. Mich.4. Gre.3.mor.14.]

Virgo Maria. Vertex ramorum cedri dicitur beata virgo Maria, principatum tenens in genere regio, vnde sumptus est Christus. Eze.17.g.

Ratio. Vertex filiarum Sion, est principale animę, seu ratio. Isã. 3. d. Ieremi. 2. d. Psalm. 7. 67. [Glo.ord.s.Isa.3.]

Libertas arbitrii Vertex etiam capitis, dicitur potestas liberi arbitrii, vel facultas operandi bonum commodum. Isa.1.b. [Rica.de S.Vict. de stat.inte.homin.32]

Fides. Vertex interdũ est fides, quam polluere nituntur filij Mẽpheos, hoc est, dæmones. Ier.2.d. [Gre.25.mor.15.]

Sublimitas sẽsus aut perfectionis. Vertex collis, est sublimitas sensus, aut perfectionis, sed non summa. Vertex verò montis, est altissimus gradus perfectionis, & eminentia contemplationis. Exod.17.c. 19.d. 24.d. 34.a. Iere.42.b.

Doctor. Vertex aliquando dicitur doctor. Deu.33.c. Cepitque brachium & verticem. Prouerb. 8.e. In summis excelsisque verticibus. Isa.1.d. A planta pedis vsque ad verticem non est in eo sanitas. [Ori.s. Exo.ho.11.]

Hie.s.Isa.1.28. Vertex vallis pinguissimæ dicebatur,vbi erat templum Hierusalem. Ibi dicuntur errasse ebrij Ephraim,hoc est,hæretici,& sacerdotes,& Pharisęi,vt vertex dicuntur habentes principalem statum in doctrina & dignitate,qui ideo errant,quia non gloriam Dei,sed suá quærunt. Isa.28.a.Et vertex capitis,in quo non erat sanitas,erant principes populi Iudæorum.Is. 1. b.Vertex etiam Carmeli siccatus,sunt sacerdotes,Scribæ,& Pharisæi sine gratiæ & syncerę doctrinę rore.Amos 1.a. *Principes Iudæorum.* *Rup.s.Amos 1.*

Gre.s.Cant.4. Glo.ord.s.Deu. 33 Hila.s.Ps.67. Aug.epist.59. Ori.s.Num.ho.17. Vertex Sanir ,designat principes huius seculi. Can.4.c.Ipsum quoque mundanum imperium,vertex dicitur.Deu.33.c.Cepitque brachium & verticem.Vertex etiam capilli, dicútur dęmones,& nimium superbientes.Ps.67. *Principes seculi. Mundanum imperium.*

Vertex montis Phogor:designat culmen voluptatum carnalium.Num.23.d. *Voluptates carnales.*

Vertigo.

Vertigo,est morbus capitis ex frigidis & lentis humoribus sursum ex ventriculo ascendétibus ortus,ita vt sic affecti,occasione parua succidant.

Hie.s.Isa.19. Vertigo dici potest reprobus sensus hæreticorum, quo ipsorum mentis oculi perturbantur.Isa.19.c. *Reprobus sensus.*

Verus,Veritas,Verax

Verum dicitur,quod est syncerum & solidum,& falso contrarium,& vera oratio,quæ ita significat,vt est in re.Verum quoque est,quod minimè est adulteratum,vt verus color , hoc est,natiuus. Verumetiam est iustum.Deu.21.c.Pondus habebis iustum & verum.Veritas autem dici solet ipsa adæquatio aut conformitas rei cum intellectu.Item ęquitas,certitudo.Est etiam veritas auxilium.Nehe.9.g.Quia veritatem fecisti nobis.Bonum æternum. Eccl'i 17. c.Destinauit illis sortem veritatis.Cognitio Dei.Ps.24.Dirige me in veritate tua. Confessio veritatis. 2.Reg.20.f.Quęrespondeo veritatem in Israel. Effectus iustitię.Deu.13.c.Diligéter rei veritate perspecta.Fides.Ps.25.Complacui in veritate tua.Intelligentia. Isa. 59. Quia corruit in platea veritas. Iustitia. Exod. 18. d. In quibus sit veritas. Operatio vera. 1. Regum 12. d. Seruire ei in veritate. Promissi impletio. Ecclesiasti 17. In veritate enuncio scientiam eius.

Arno.s.Ps. 44. Veritas aliquando sumitur pro Deo patre.Ps.44. Propter veritatem & mansuetudinē & iustitiam.Ps.142.In veritate tua exaudi me. *Deus pater.*

Arno.s.Ps.35. Hie.s.Isa.59. Aug.s.Ps.84. Veritas dicitur ipse Christus,qui ait de seipso.Ioan.14.a.Ego sum via , veritas & vita. Et veritas vsque ad nubes,est Christus vsque ad Apostolos,quos veritatis cognitione repleuit. Ps.35.84.88.118.Et veritas corruit apud Iudęos, quum Christus occisus est ab eis,& facta est procul,quia transiuit ad Gentes.Isa. 59. c. *Christus.*

Ori.s.Ier.ho.13. & in diue.ho.2. Hila.s.Ps.118. Amb.s.Ps.118. se. 18. Hie.s.Isa.61.& s. Zach.8. Ori.s.Rom.9. Verum semen vineæ dicitur ea doctrina quæ olim erat apud Iudæos.Ierem.2.d.Et veritas legis Dei fuit in generatione & generationem, hoc est, prius in populo Iudaico , deinde in Christiano.Ps.118.Peculiariter autem veritas dicitur ipsa lex noua,quia vetus dicitur vmbra. Et fit opus in veritate in lege noua,quia non in vmbra legis.Isa.61.c. Zach. 8.b. Iob. 6. d.21. d.Et veritas , cuius Christus est plenus, est impletio veteris testamentj,figurarumque ejus. Ioan.1.b.Psa.44. *Vera doctrina. Lex noua. Impletio veteris legis.*

Veritas in Christo Iesu , est quæ aliis est comitata virtutibus. Veritas verò non in Christo est, cui desunt aliæ virtutes, qualis fuit veritas Caiphæ, & spiritus pythonis. Rom. 9. a. Psalm. 29.

Ori.s.Iere.ho.13. Verum semen vineę potest etiam dici ipsa anima, quæ vndique bona creata est à Deo. Ieremi. 2.d. *Anima.*

Glo.ord.s.Exo.28. Veritas dicebatur esse in rationali pontificis,vt designaret sacerdotem debere vacare veritati inquirendę,& docendæ,vtque in ipso esset ipsa veritatis ratio.Exo.27.e.Le.8.a.

Aug.s.Ps.11. Veritates diminutę à filiis hominum fuerunt, quando Iudęi in passione,& custodes in resurrectione mentiti sunt aduersus Christum.Ps.11.

Gre.11.mora.10. Veraces sunt,qui veram doctrinam noui testamenti prędicant,& commutat Deus labiú veracium,cùm hi,qui prius cęlestia prædicando, veraces erant,temporalia diligentes ad terrena corruunt.Quod tamen apertius de Iudęis intelligitur,qui ante incarnationem Domini veraces fuerunt,quia ipsum venturum esse crediderunt,atque nunciauerunt: sed postquā in carne apparuit,ipsum esse negauerunt.Labium itaque veracium mutatum est,quia quem venturum prędixerant,negauerunt pręsentem.Iob.12.d. *Prædicantes doctrinam noui testamenti.*

Vesanus,vide Stultus.

Vesci,vide Comedere.

Vesica,Vesicula.

Vesica,est folliculus,in quo vrina colligitur.Vesicula autem gutturis in auibus est, in qua prius colligunt cibum,qui postea in ventriculum inducatur.

Rup.s.Leui.7. Isyc.s.Leui.1. Ori.s.Exo.ho.4. Vesicula gutturis.Le.1.d.designare potest capacitatem memorię, qua bene vtens animus, scripturarum sententias vtiliter congerit. *Memoria. Superbia. Curiositas. Ira. Inuidia.*

Vesicula gutturis, est vas aptum inflationi:& designare potest superbiam ex superfluorú inquisitione ortam, & elata verba,& curiositatem. Leu. 1.d. Hæc est scientia , quæ inflat.

1.Corin.

Vermis conscientiæ. Punitio libidinis

1.Cor.8.a.Coloss.2.d. Vesicæ quoque turgentes in Ægyptiis.Exo.9.b. designabant inflatam superbiam,iram,inuidiam, vermem conscientiæ,& persecutionem ecclesiæ, quæ facta fuit sub Maximiano Imperatore.Designabant etiam punitionem libidinis ex transgressione præcepti:Non mœchaberis. — *Beda s.Exo.9. Rup.1.s.Exo.36.*

Vespa.

Aculei timoris.

Vespa, insecti genus, api simile, quæ habet morsum molestum hominibus, designare potest aculeos timoris, vel dæmones. Iosue 24. c. iuxta Septuaginta, vbi nos legimus Scrabrones. — *Au.q.in Iosu.27.*

Vesper, Vespera, Vespertinus.

Vesper, dicitur stella seu planeta, qui & Venus dicitur, quando occidente Sole primus apparere solet:qui Græcis dicitur Hespherus. Accipitur frequenter pro extrema diei parte, quæ & vespera dicitur.

Christus.

Vesper dicitur Christus,qui occubuit in passione, vt esset Lucifer in resurrectione. Iob. 38. d.Nunquid producis Luciferum in tempore suo, & vesperum super fines terræ consurgere facis? — *Hie.s.Iob.38.*

Tempus aduētus & passionis Iesu Christi.

Vespera aliquando significat tempus aduentus Christi,& passionis eius in qua vespera indurati sunt Iudæi, ad quam etiam vesperā demorabatur fletus.Ps.29.54.89.Venerunt Angeli Sodomam vespere,vt eam subuerterent.Gene.19.a.hoc est,tempore Dominicæ passionis ad infidelitatem subuertendam.Et ipse Christus est vespertinum sacrificium.Ps. 147.Le. 23. a.Vespere quoque offerebatur agnus.Exo.12.a.29.g. Et vespera in qua curauit Christus multos,designauit tempus passionis eius.Mat.8.b. 14.b.Est autem passus Christus ad vesperam, vt nos in hac vita laborare doceret, quousque veniat manè.Dicitur Christus remansisse solus vespere, vt designaret,quomodo relinquendus erat solus in passione.Mat.14.c.16.a. — *Ori.s.Gene.ho.1. Cast.lib.3.cap.3. Amb.1.de Abr.6 Basi.s.Ps.29. Hier.s.Ps.29.& s. Matt.8. Hil.s.Mat.Ca.14 Aug.s.Ps.54.140. & 1.q.in euan.20. Ber.ho.1.s. Missus est.*

Cognitio vespertina Angelorū. Consummatio prioris operis. Occulta dispositio rerum in Deo. Cognitio obscura diuinorum. Fides.

Vespera in primis diebus creationis mundi.Gen.1.designare potest cognitionem, quam Angeli habebant de rebus in proprio genere,quę dici solet cognitio vespertina.Vel designat consummationem & perfectionem prioris, vt aliud sequatur.Vnde in sabbato seu die septimo non ponitur vespera,vt designetur quies perpetua,& continuatio æternæ lucis, nunquam vergens in tenebras.Vel vespera est occulta rerum dispositio in Dei sapientia, manè verò,quando exterius producuntur, ideo vespera præcedit manè.Vespera etiam dici potest cognitio obscura diuinorum,& fides,& in hac vespera offert incensum, qui cum hac & pro hac fide gratias agit Deo. Exo.30.a.Vespera quoque interdum significare potest initium lucis & cognitionis.Ps.54.Vespere,manè & meridie,narrabo,& annunciabo. — *Isyc.s.Leui.23. Au.1.de gen.ad literā 17.& .de ge. cont.Manic.25. Rup.1.s.Gen.3.10. Glo.ord.s.Exo.3. Hila.s.Ps.54.*

Initium cognitionis.

Vespera quoque designat tempus legis gratię, in quo offertur incensum orationum gratum Deo.Exo.30.a.Num.28.a. Ad vesperam conuersi sunt Iudæi post aduentum Spiritussancti,qui noluerunt conuerti ad prædicationem Christi.Ps.58.In hac vespera diuidunt spolia, quando conuertuntur.Ge.49.d. — *Ori.s.Num.ho.23. Aug.s.Ps.58.*

Tempus legis gratiæ.

Vespera interdum est pœnitentia:& immundus est vsque ad vesperam peccator, hoc est, quousque pœnitentiam agat.Le.11.d.14.15.22.a.23.b.Ad hanc vesperam demorabitur fletus. Ps.29.Potest quoque vespera dici ipsum complementum pœnitentiæ. — *Isyc.s.Leu.11. 15. 22.23.*

Pœnitentia.

Vespera videtur significare quietem contemplationis, secundum quod ad vesperam cessari solet ab actione. Iob.7.a. Si dormiero,dico. Quando consurgam?& rursum expectabo vesperam. — *Ber.s.Cant.ser.57.*

Quies contemplationis. Tempus veteris legis.

Vespera est tempus legis veteris, vel quando tradita est, tum quia magna obscuritate figuræ legis inuoluuntur: tum quia mundus tenebrarum offusione tenebatur, luce carens, quæ est Christus.Exod.16.c.Vespere comedetis carnes: vnde & vespere carnes sacrificiorum comedebantur. — *Cyri.3.s.Ioan.34. Rup.3.s.Exo.14.*

Tempus huius seculi.

Vespera aliquando dicitur tempus huius seculi,in qua demoratur fletus. Ps. 29. Et iusto meridianus fulgor ad vesperum surgit,quia quanta sibi claritas maneat,cum iam occumbere cæpit,agnoscit.Iob.11.d.A vespera vsque manè,dicit à tempore huius vitæ vsque ad tempus iudicii.Le.24.a.Vespertinum quoque sacrificium dicitur esse eleuatio manuum.Ps.140. quando quis exercet in hac vita opera misericordiæ,Deo accepta. — *Basi.& Arno. & Hier.s.Ps.29. Isyc.s.Leui.24. Cyri.3.s.Ioan.1. Hila.s.Ps.140.*

Senectus. Finis vitæ. Mors.

Vespera aliquando dicitur senectus,vt Ps.89.Vespere decidat, induret & arescat.Isa.5.c. Et vespera,in qua lupus rapax diuidit spolia.Ge.49.d.est senectus Pauli,in qua ipse maximè prædicauit.Item illud tempus nouissimum,quando Iudæi conuertuntur.Item finis vitæ,aut ipsa mors,& tunc est sacrificium vespertinum. Et immundus dicitur aliquis vsque ad vesperam,quia vsque ad finem vitæ semper residet in homine aliqua immunditia. Num. 19.b. Ps. 29.103.140.Iob.4.d. — *Hie.Cyprian.& s.Is.5. & s.Iob.4. Arno.s.Ps.103. Au.q.in Num.33 Gre.s.mor 28. Beda s.Gen.49.*

Refrigescēs charitas. Peccatum.

Vespera etiam dicitur refrigescens charitas,vnde primi parentes ad vesperam peccauerūt. gen.3.b.Vnde in hac vespera est defectus lucis gratiæ.Is.21.d.Iere.5.b.Soph.3.a.Ipsum quoque peccatum vespera dici potest.Vespere venerunt Angeli Sodomam. gene.19.a. Vt designentur tenebræ,in quibus erant habitatores illius ciuitatis. — *Hier.s.Is.27.& s. Sopho.3. Beda s.Gen.1. Amb.1.de Abra.6*

Sexta ætas mūdi

Vespera interdum dicitur sexta ætas mundi,in qua columba attulit ramum oliuæ virentibus foliis,hoc est,Christum mundo. Et in hac vita vespera habetur sensus spiritualis legis. gen.8.b.24.g.exo.12.a.16.b.Le.6.c.11.e.15.a.Mat.8.b. — *Ori.s.Exo.ho.7.& s.Leui.ho.4. Hil.s.Mat.Can.7 Aug.ser.75. Beda s.Exo.11.*

Ori.ſ.Mat.cap.14. & ho.10. Hie.ſ.Iſ.17. & ſ. Eze.33.46. Au.1.de gen.con. Beda ſ.Exo.16. Gre.ſ.1.Reg.1.14. Glo.int.ſ.Exo.18. Gre.8.mor.10.& 5.mor.28. Hie.& Au.ſ.pſ.64 Rica.de S.Vict. de ſtat.inter.homi.27 Gre.29.mor.30.

Veſpera præterea dicitur finis mundi,in qua mundus ipſe tendit ad occaſum.Sic venerũt Angeli Sodomam veſpere.Ge.19.a.30.c.Exo.12.a.16.c.18.c.1.Re.14.d.Pſ.58.103.Iſ.17.d.38.c. Eze.33.e.46.a.Zac.14.b.3.Re.17.a.Mat.14.b.20.a. *Finis mundi.*

Veſpera aliquando dicit continuationem operis,& etiam finem ſeu conſummationem operis, & veſpere offert incenſum, qui in fine boni operis gratias agit Deo. Exod. 18. c. 30.a.Pſalm.140. *Operis conſummatio.*

Veſpera aliquando ſignificat tribulationes & tentationes: & ipſum tempus aduerſitatis. Et expectat iuſtus ad veſperam, quando per aduerſitatem cupit deprimere mentem, quæ in proſperis eleuabatur.Et expectat tentationem,quia ſemper ſe contra eam præparat,ne incautum opprimat.Iob.4.d.7.a.11.d.Pſ.64.Hæc veſpera eſt tempus triſtitię.Pſ.29.Ad veſperam demorabitur fletus. *Tribulationes. Tentationes. Tempus aduerſitatis.*

Veſper ſtella quandoque dici poteſt Antichriſtus,& veſperum ſuper terræ filios Dominus conſurgere facit,quia infidelibus Iudæorum cordibus dominari Antichriſtum,eorum merito exigente,permittit.Iob.38.d. *Antichriſtus.*

Veſpertilio.

Veſpertilio, eſt nocturna volucris mediæ cuiuſdam naturæ inter auem & murem, quę congruum à Gręcis nomen accipit Nycteris,eo quod in nocte volitet:non tam voce & cantu reſonans,quàm ſtridore:quæ quum videatur volare,tamen lucifuga eſt, & Solem videre non patitur.

Tert.de cibis Iudaicis. Hie.ſ.Iſa.2. Euc.for.ſpiritu.5. Ori.ſ.Leui.ho.7. Iſyc.ſ.Leui.11. Euc.for.ſpiritu.5. Baſi.exae.ho.8.

Veſpertilio noctu volitans,nec Solis lucem ſuſtinens,deſignare poteſt idola,quę veritatis lucẽ non ſuſtinent,ſed volant in tenebris,quando coluntur ab errantibus.Vnde& deſignant eos,qui erroris tenebras quærunt.Iſ.2.d. *Idola. Quærẽtes errores.*

Veſpertilio etiam circa terram volitans,eos deſignat,qui terrena quærunt,& fugiunt lucẽ cæleſtem.Le.11.c.Deu.14.b.De his dicitur. Qui malè agit,odit lucem. Poteſt etiam ſignificare cogitationes immundas,quas dæmones immittere conantur. *Quærentes terrena. Cogitationes immunda.*

Veſpertilio aliquando ſumitur in bonum.

Veſtibulum.

Veſtibulum,eſt locus ante ianuam domus vacuus,per quem à via ad ædes itur.

Rup.2.ſ.Exo.19. Gre.ſ.Eze.ho.19.

Veſtibulum tabernaculi teſtimonii,aut templi, deſignare poteſt catechiſmum, per quem præparamur ad ingreſſum eccleſię per portam baptiſmi.Et veſtibulum ante gradus portę,eſt humilitas,vel fides,quę requiruntur ad aſcenſum per opera.Eze.40.b.d.41.c.46.a. *Catechiſmus. Humilitas. Fides.*

Hie.ſ.Eze.46.

Veſtibulum etiam tabernaculi teſtimonii,aut templi,vitam præſentem deſignare poteſt, quę eſt aditus ad futuram.Exo.29.f.35.b.40.c.Le.3.b.Eze.40.b.41.c.46.a. *Vita præſens.*

Hie.ſ.Ioel.2.

Veſtibulum quoque dici poteſt reſurrectionis locus, vnde non in illo, ſed inter illud & altare plorare dicuntur ſacerdotes.Ioel.2.d. *Locus reſurrectionis.*

Gre.ſ.Eze.ho.16.

Veſtibulum intra portam, locum fœlicitatis deſignat, vnde & octo cubitorum dicitur, quia octonarius ad reſurrectionem ſpectat.Eze.40.b. *Locus fœlicitatis.*

Gre.ſ.Eze.ho.20.

Veſtibulum interius,quod quinquaginta cubitis in longitudine & viginti quinque in latitudine menſuratur.Eze.40.e.deſignat eos,qui æterna meditantur,cæleſtia ſapiunt,in Pſalmis & hymnis,& canticis ſpiritualibus viuunt.Veſtibulum verò interius,quod exterius reſpicit,& viginti quinque cubitis in longitudine menſuratur, quinque verò in latitudine, deſignat ſimplices,iuxta ſenſus corporeos bene viuentes,qui intus ſunt per fidem & charitatẽ, ſed foras reſpiciunt per ſimplicitatem.Poteſt etiam per veſtibulum, quod exterius reſpicit, fides inchoantium deſignari,& per veſtibulum interius, fides perfectorum,qui iam per eam virtutibus emicant.Poſſunt etiam per veſtibulum interius præcepta altiora, per veſtibulum verò,quod reſpicit exterius,præcepta adhuc minima figurari. *Contemplatiui. Simplices. Fides inchoãtiũ. Fides perfectorũ. Præcepta altiora. Præcepta minora.*

Veſtigium.

Veſtigium,eſt pedis impreſſio,hoc eſt,ſignum,quod à pede relinquitur in puluere, vel in luto,aut ſimilibus.Eſt etiam veſtigium imitatio.4.Reg.19.e.Siccaui veſtigiis pedum meorũ omnes aquas.Pſ.17.Ezech.43.b. Imitator.Eccl'i.21.a. Qui odit correptionem,veſtigium eſt peccatoris.Greſſus.Ge.33.c.Ego ſequar paulatim veſtigia eius.Via.Ge.41.Nullum ſaturitatis dedere veſtigium.

Veſtigia Dei,benignitatem illius viſitationis deſignare poſſunt: quibus nimirum progredi ad ſuperna prouocamur,quum eius ſpiritus afflatu tangimur,& extra carnis anguſtias ſubleuati,per amorem agnoſcimus contemplandam autoris noſtri ſpeciem, quam ſequamur. Item dona eius,per quæ eum cognoſcimus,quem non videmus. Item rationem creationis. Iob.11.b. *Viſitatio Dei. Dona Dei. Ratio creationis.*

Gre.10.mor.9. Gre.16.mor.16.17.

Veſtigia etiam Dei & quaſi quidam greſſus ſunt ipſæ, quas cernimus, operationes eius, quibus bonus quiſque maluſque regitur,quibus iuſti iniuſtique ſuis ordinibus diſponũtur, quibus & ſubiectus quiſque,ad meliora quotidie ducitur,& aduerſus ad deteriora corruens toleratur.Iob.23.c.De quibus nimirũ greſſibus Propheta dicebat.Viſi sũt greſſus tui Deus. Nos itaque cũ virtutem longanimitatis atque pietatis eius intuemur, & intuentes imitari contendimus,quid aliud,quã greſſuũ eius veſtigia ſequimur? quia extrema quædã eius operationis imitamur.Hæc enim Patris ſui veſtigia veritas admonebat imitari, quãdo dicebat. *Opera Dei. Opera Chriſti.*

Mat.5.

Exempla Christi. Mat.5.g. Orate pro persequentibus & calumniantibus vos: vt sitis filij Patris vestri, qui in cælis est, qui Solem suum oriri facit super bonos & malos. Vel vestigia eius, sunt opera humanitatis Christi, quæ nobis imitanda proposuit. Vestigia quoque Dei, quæ non cognoscuntur, sunt opera Christi, quæ non cognouerunt Iudæi, vel sunt operum secretorum signa. Ps. 76. Item eius exempla. Ps.17. Aug.s.Ps.76. Euc.ser.spirit.2. Hie.s.Ps.17.

Caro Christi. Quasi vestigium hominis nubecula, dici potest caro Christi, qui factus est filius hominis. 3.Regum 18.g. Aug.ser.20.

Intentiones operũ. Opera mala. Vestigia pedum nostrorum, quæ Deus considerat, sunt intentiones operum nostrorum, quas Deus examinat. Iob.13.d.Ps. Vel vestigia pedum, sunt nostra malè acta. Nam pes in corpore est, vestigium in via, & plerumque dum quædam prauè agimus, intuentibus hoc fratribus, exemplum malum præbemus, & quasi inflexo extra viam pede, sequentibus vestigia distorta relinquimus, dum per nostra opera ad scandalum aliena corda prouocamus. Demum ipsa exempla, quæ ex operibus relinquuntur, siue bona siue mala, vestigia dicuntur, & vestigia gregum, sunt exempla malorum. Cant.1.c. Et vestigia pedum ecclesiæ, sunt exempla bona minorum. Isa.70.c. Gre.11.mor.25.& s.Cant.5. Exempla siue bona siue mala.

Infimus locus ecclesiæ. Vestigia gregum, designare possunt infimum locum in ecclesia. Cant.1.c.

Tentationes. Vestigium pedis regis Assyriorum, designare potest tentationes diaboli. Isa.37.e.

Vestire, Vestis, vide Induere.

Vetare, vide Prohibere.

Vetulus, vide Senex.

Vetus, Veteranus, Veterascere, vide Antiquus.

Vexare, vide Molestus.

Vexillum.

Vexillum, est signum, quo in exercitu aut classe imperatores vtuntur.

Virtutes. Vexilla, secundum quæ castrametabantur filij Israel. Num.2.a. designant proprias cuiusque virtutes. Ori.s.Nu.ho.2.

Via, Iter, Semita, Callis, Viator.

Via est, per quam omnibus ambulare licet, quæ & iter dicitur, quanquàm iter sæpe pro ipsa profectione ponatur. Semita autem est via angusta. Via etiam dicitur conuersatio. Nu.22. f. Peruersa est via vestra. Finis. Iob.3.d. Viro cuius abscondita est via. Libertas. Pro.13.a. Iustitia custodit innocentis viam. Locus.1.Reg.11.b. Nunquid non de via longiori venisti? Mos.4. Reg.17.b. Reuertimini à viis vestris pessimis. Pars. Eze.8.b. Leua oculos ad viam aquilonis. Transitus. Gen.3.d. Ad custodiendam viam ligni vitæ. Iter etiam, opus. Gen.32.c. Iacob iter nostrum insequitur. Progressus, seu cursus. Gene.24.c. Vtrum prosperum iter suum fecisset Deus? Ps.18. Exaltauit, vt gigas ad currendam viam. Semita etiam dicitur cogitatio. Iob.13.b. Obseruasti omnes semitas meas.

Christus. Via est dux euntium, festinantium cursus, ignorantium securitas, & quædam nescitarum rerum magistra. Peculiariter autem dicitur via Christus, qui dixit de seipso. Ioann.14.a. Ego sum via. Et ipse dicitur initium viarum Dei. Prou.8.c. Genes.28.d. Exod.3.f.13. Psalm.14.26. 66.76.79.88.100.109.118.143. Mat.2.b. Luc.12.g.18.g. Isa.30.e. Malach.2.b. Et ipse est via pacis, & via regia, & via munda, & sancta. Num.21.e. Isa.5.g.35.b. Et via, contra quam spectabat Eli, est Christus.1.Reg.4.c. Ipse est via humilium. Amos.2.c. Nahum.1.c. Ipse quoque dicitur semina. Iob.28.b.38.b. Et via æterna, qui est vita æterna. Psalm. 138. In hac via, aut potius iuxta eam ponunt superbi & hæretici nobis laqueos & scandala. Ps.141. Apoc.16.c. Via orientalis, est ipse Christus ducens ad verum Orientem. Eze.40.b. Et via virtutis Dei. Ps.101. Hila.11.de Trini. & s.Ps.66. Ori.s.Luc.ho.35. & s.Nu.ho.12. & in diuer.ho.3. Arn.s.Ps.109.118 Basi.de Spiritu sancto 8. Hie.s.Amos 2. & s.Iob.28. Aug.s.Ps.138.141 Gre.s.1.Reg.4.& s.Eze.ho.15.16.& s. Ps.101.

De viis Domini, angelorum & hominum & etiam dæmonum ponuntur mala à Bernardo. Ps. Qui habitat, sermone 11.12.

Incarnatio & opera Christi & Dei. Semita auis. Iob.28.b. designat incarnationem & opera Christi, quę ignorauit Synagoga, quia noluit rectè considerare. Via quoque Dei sunt opera Dei. Iob.26.d.40.c. Ps.24.50. Isa. 55.c. In his viis ostendit se sapientia. Sapi.6.c. Viæ quoque Dei, sunt illustrationes diuinæ, in quarum initio iam Deus possidebat sapientiam. Pro.8.c. Gre.18.mor.21.& 32.mor.24. Hie.s.Iob.26. Beda s.Pro.8. Illustrationes diuinæ.

Vnitas Trinitatis. Via vnius diei, dici potest vnitas Trinitatis, quam euangelica prædicatio gentibus introduxit.3.Reg.19.a.

Itinera æternitatis Dei. Haba.3.b. dicuntur, siue quia æternitatis illius ad nos venire dignata est, siue quòd semper à principio mundi vsque ad incarnationem suam venerit ad Sanctos & factus sit in singulorum manu sermo Dei, atque in vniuersis vincentibus superauerit. Hie.s.Haba.3.

Mina & veritas Dei. Iudicia Dei. Iter crucis Christi. Via Domini imperuestigabilis, designat misericordiam & veritatem, quia per eas cuius vult miseretur, & quem vult indurat. Ps.24.137. Rom.11.d. Et generaliter occulta iudicia Dei, sunt viæ nimium exaltatæ à viis nostris. Isa.55.c.58.a. Vias autem Domini docet, qui ostendit Deum misericordem esse pœnitentibus, iustum verò peccantibus. Ps.50. Aug.epi.105. Gre.s.Ps.50. Fulgen.ad Transimundum.

Iter prosperũ, est iter crucis Christi. Ps.67. quod sequentes, prosperè ad fœlicitatẽ perducimur. Arn.s.Ps.67.

Mandata Dei. Viæ Dei multæ, sunt mandata, & Prophetæ, & Apostoli, via verò vna, in qua est manendum, est Christus. Psal.118. 127.137. Viæ quæ sunt mandata, in docendo quidem sunt viæ, in Hil.s.Ps.118. Chry.s.Gene.ho.4.

ambulando verò semitæ.Is.2.a.48.d.64.b.Ier.2.d.Mal.2.b.Rom.11. d. Viæ quoque Sanctorum, sunt generalia Domini mandata: & semitæ iustitiæ, arctiorum vitæ cælestis instituta: quæ solis perfectis accessibilia sunt.Pro.2.b.Via autem Domini, dicitur fortitudo simplicis. Prou.10.d.quia seruando mandata fit fortis. Viæ quoque duræ, sunt præcepta grauia nolentibus seruare: vel sunt opera laboriosa pœnitentiæ.Ps.16.Et semita iudiciorum Dei, sunt labores præceptorum,& tribulationum:quibus nos probat Deus.Is.26.d.35.c 40. a. 58. d. Via quoque Domini,est sacra doctrina & præcepta:& via recta est via mandatorum Dei. Isa. 30. c.33.b.42.c.49.e.57.c.62.d.Ier.31.b.Et viæ,& semitæ antiquæ,sunt doctrina legis & Prophetarum. Et semitæ Dei exaltantur,quando litera legis ad spiritualem sensum eleuatur. Is. 49. d.Semita autem mandatorum Dei,ad difficiliora præcepta refertur. Psal.24 36.76. 139. 142. Gen.18.c.Exo.18.c.23.c.32.b.Hæc est via publica & regia,per quam omnes fideles ire debent in terram promissionis.Nu.20.c.21.e.Hæc dicitur via vinearum.Iob 24.c. 31. b. Et via vitæ. Psa.15.17.22.66.Mich.4.a.Prouer.8.Matt. 20. d.Mar.10.g.Via bona dicitur doctrina euangelica.Iere.6.d.Et via alia,est doctrina Christi, quæ separat à viis errorum & peccatorum & ducit ad Patrem.Mat.2.b.Hæ sunt viæ populi Dei.Ier.12.d.Et hæc est via, in qua sternebant vestes Christo.Mat.21.a.Hæc quoque est via ciuitatis habitaculi, quam Philosophi nõ inuenerunt.Psal.106.Semita quoque dici potest spiritus legis, qui est in lege noua.Iob 28.a. Itinera Christi,quæ dissipauerunt Iudæi,erant prophetiæ de eo prædictæ.Iob 30. b. Viæ etiã Domini dicuntur lectio veteris & noui testamenti, & sanctarum intelligentia scripturarum. Hose.14.d.

Hie.s.Is.2. Bed.s.Pro.2.10. Hie.s.Ps.16.& s. Is.30.48.57. & s. Ier.6.& s.Iob 24. Amb.s.Ps.118.se.1. Hil.s.Ps.66. Ori.s.Eze.8.& s. Mat.ho.6.13. Cyr.5.thesaur.4. Hie.s.Ps.106.& s.Iob 28.30.& s. Ier.12.& s.Hos.14.

Opera pœnitentiæ. Tribulationes. Sacra scriptura. Doctrina euangelica. Spiritus legis. Prophetiæ. Lectio sacræ scripturæ.

Via aquilæ difficilis,est incarnatio & ascensio Christi: vel vterque eius aduentus in mundum.Pro.30.c.Et semita auis,quam ignorauit populus Iudæorum,fuerunt opera Christi, tã incarnationis,quàm redemptionis.Iob 28.a.d.Et via sapientiæ, est opus redemptionis. Iob 34.c.Et via viri in adolescentula,est incarnatio Christi in virgine.Prou. 30. c. Eadem dicitur via impolluta.Ps.17.Iter etiam est caro Christi:vt fatigatur Christus in itinere,hoc est, in carne.Ioan.4.a.Via etiam Christi.Is.57.d.ipsa opera redemptionis significat. Et via putei videntis & viuentis,est humilitas passionis Christi.Gen.24.g.Viæ quoque fuerunt opera prædicationis.Ps.138.141.Et semitæ,sunt prædicatio eius laboriosa, quæ & semitæ iustæ dicuntur.Is. 26.b.41.a.Et via nauis in medio mari,& via viri,est via Christi laborantis in hac vita. Prou. 30.c.Et iter faciẽs Samaritanus,est Christus è cælo descẽdẽs,& in hac vita laborans.Luc.10.f.

Amb.de Salo.1.2.5. Gre.18.mor.21.& 19.mo.3.& 25.mo.16. Hie.s.Ps.17. Aug.s.Io.ẽ.tra.15. Hie.s.Is.26.57. Amb.de Salom.4 5.& s.Luc.10. Hil.s.Ps.138.

Incarnatio. Ascensio. Opera redemptionis. Caro Christi. Prædicatio Christi.

Via Domini paranda,designat corda hominum præparanda Deo.Is.40.a. Hanc viam parabat Ioannes Baptista disponens corda hominum ad Christum suscipiendum. Parabantur quoq; corda Gentilium,quum fiebant tractabilia ad fidei susceptionem.Iob 28.d.Ps.67. 84. Lucę 4. a.

Arn.s.Ps.84. Ori.s.Luc.ho.21. Hie.s.Is.40. Hil.s.Ps.67.

Cor humanum.

Via in qua sternebant vestes.Mat.21.a.designare potest fidem Christi,quę ducit ad templũ Dei.Et via,quam dedit Dominus in mari,vt transirent filij Israel,est fides, per quam venerũt Gentes ad ecclesiam:vnde in aquis,torrentibus,& in Iordane,& in deserto dicitur Deus posuisse viam salutis.Is.43.c.51.d.Et via ab Ægyptiis in Assyrios,est vnitas in fide.Isa.19.d. Hęc est via vna,quam dat Deus fidelibus,vt seruentur in ecclesia.Ier.32.g.Et semita,dicitur fides. Iob 28.a.Via quoque Domini impolluta,est recta fides, quam illi pręparamus, vt veniat ad nos. Psal.17. Et via, à qua errauit ouis,est fides & iustitia, & virtutes. Luc. 15. a. Via virtutis dicitur patientia.Ps.101.Respondit ei in via virtutis suę.Itinere autem incepto ambulare, dicit perseuerantiam,& profectum.Gen.32.a.Viæ quoque planæ sunt virtutes.Isa.40.b.In hac via abscondunt superbi laqueum, quando dæmones faciunt homines superbire de virtutibus.Psal.141.

Gre.19.mor.3. Amb.ser.24. Hie.s.Is.43.& s. Ier.32.& s.Iob 28. & s.Ps.17. Fulgẽ.ad Trasimũdum.1. Glo.int.s.Gen.32. Cast.lib.11. cap.6.

Fides. Iustitia. Virtutes. Patientia. Perseuerantia.

Vię Domini aliquando dicuntur angeli præsidentes ecclesiis. Mich. 4. a. Docebit nos de viis suis.

Hie.s.Mic.4. Amb.ser.74. Epiph.2.contra hæres.Tomo 1.

Angeli.

Via Dei aliquando dici potest resurrectio corporum:quæ & via vitę dicitur.Ps.15.17.

Cyr.dial.5.

Resurrectio corporum.

Via regia,dici potest sancta Dei ecclesia:quę est iter veritatis. Est etiam via regia, quando quis rectè sentit de Christo,non ascribens, quæ deitatis sunt, humanitati, neque è diuerso. Nu.21.e.Via etiam regia est,quum quis ex libero animi instituto est iustus, & quę inter defectum & nimietatem tenet medium. Quod in ternione medium est, principatum habet, vtrinque contigua coaptans, vinculo insolubili latera sibi tanquàm regi adhærentia,ipsumque stipantia.Et callis iusti rectus ad ambulandum, est imitatio operum Christi recta, quæ etiam est via regia.Is.26.b.45.c.Pro.2.a.

Cle.Alex.7.strõm. Phil.de creat.principi.3. Hie.s.Is.26.57. Bed.s.Pro.2. Hie.s.Iob 38. Cyr.5.thesau.4. Rup.s.Ier.16. Hil.s.Mat.can.15 22.

Ecclesia. Recta intelligentia de Christo. Medium inter virtutem & vitium.

Via aliquando sumitur pro homine:vt quum dicitur Iob 38.c.In qua via habitat lux. Sancti quoque dicuntur vię,qui possunt monendo alios ad Deum ducere.Pro.8.a.Ier.6.d. State super vias.Hi sunt vię Sion,quæ lugent. Thr.1.b.

Basi.s.Ps.1. Amb.de Ioseph.13 & epi.18.& s.Luc 14.

Homo. Sancti.

Via dicitur aliquando vita pręsens,secundum quam,quandiu hic viuimus, sumus viatores.Genes.6.b.42.a.45.g.49.c.2.Reg.15.a.Luc.12.g.Hæc est via Euphrate,vbi sepulta est Rachel,quæ habet viatores.Ge.35.c.48.b.Et ipsum tempus seculi,via dicitur.Mat.22.a.Item tẽporale imperium.Ps.57.79.Thr.1.d.Et via respiciens mare, est via tribulationum huius seculi.Eze.41.b.Exod.4.f.18.b.33.a.Deut.6.b.25.d.Iob 16.d.Psal.24.In hac via bibit Christus de torrente.Ps.109.Et via vestibuli templi deforis,designat labores huius vitæ.Eze. 46.a.In via dicuntur esse,qui nulla pręsentium cupiditate tenentur.Luc.14.e.Semita quoque angustior, dicitur via iustorum in hoc seculo,Gen.49.c.

Aug.83.q.61.& 1.ser.do.in mont. & de decem chordis.3. Gre.s.1.Reg.15.& 13.mor.13. Hie.s.Eze.41.46 & s.Ps.109.

Vita præsens. Tempus huius seculi. Temporale imperium. Tribulationes huius vitæ.

[*Officium prædicationis.*] Via Samuelis designare potest officium prædicationis. 1. Reg. 8. a. Gen. 45. g. In viam suam abiens Anna, designat ecclesiam venientem ad prædicationem gentium. 1. Reg. 1. c. Via quoque fit populo Dei per flumen Ægypti, quum prædicatio Apostolorum sine impedimento extenditur ad gentes. Is. 11. d. Dicitur quoque Deus viam fecisse in mari equis suis, quando in mundo, aut Gentilitate dedit locum prædicatoribus. Et semitæ nubium, sunt sanctæ prædicationis viæ. Iob 37. c. [*Ori. s. Nu. ho. 19. & s. Ps. 35. ho. 5. Bed. s. Gen. 49. Gre. s. 1. Reg. 1. 8. & 19. mor. 6. & 27. mo. 24.*]

[*Apostoli.*] Semitæ Dei dicuntur aliquando Apostoli, per quos in Christum credidimus, & ambulamus in semitis Dei, quando fidem & opera illorum imitamur. Isa. 22. a. Mic. 4. a. [*Hie. s. Is. 11. Hie. s. Mic. 4.*]

Viam posuit Deus procellis sonantibus. Iob. 28. d. quando prædicatoribus suis ad corda hominum terrore venturi iudicij perculsa aditum fecit. Sic dedit viam sonanti tonitruo. Iob. 38. c. [*Gre. 18. mo. 6. & 29. mor. 16.*]

[*Partes pœnitentiæ. Triplex doctrina. Confessio resurrectionis. Confessio Trinitatis.*] Via trium dierum. Exo. 3. f. 5. a. significare potest, iuxta Origenem, corpus, animam, & spiritum. Vel tres partes pœnitentiæ. Vel triplicem doctrinam, rationalem, moralem, & naturalē. Vel facta, dicta, & cogitata. Vel dicit confessionem resurrectionis, quæ facta est in Christo tertia die. Vel dicitur, vt longius recedamus à terminis impietatis. Et via trium dierum Niniue, est confessio Trinitatis in mundo: via verò vnius diei, confessio vnitatis. Ionæ 3. a. [*Ori. s. Exo. ho. 3. Cyr. de adorat. in Spiritu sancto. Hie. s. Ion. 3.*]

[*Via cælestis. Securitas à tentationibus.*] Via meridiana templi, designat viam cælestem, in qua lux plenissima est. Eze. 40. g. Via etiā deserti, dicitur tranquillitas & securitas à tentationibus. Exo. 13. d. Et via pacis est, quæ ducit ad Christum, & cælestem Hierusalem. Luc. 1. g. Roma. 3. c. Et via Hierusalem, est iter in cælum. Mat. 21. a. [*Hie. s. Ezec. 40. Glo. ord. s. Exo. 135. Ori. s. Mat. ho. 14. & s. Rom 33.*]

[*Ceremoniæ Iudæorum.*] Viæ tēpli, quæ sunt introitus templi, ceremonias Iudæorū significare possunt. Ezec. 44. b. [*Glo. int. s. Eze. 44.*]

[*Opera siue bona siue mala.*] Via sæpè significat opera. Gen. 6. b. Omnis quippe caro corruperat viam suam. Ps. 1. 36. 38. 118. Ier. 7. a. 10. d. Hose. 12. a. Agge. 1. a. Et via propria deserenda, sunt opera mala. Isa. 55. b. Viæ Sion, sunt exteriores animę actiones. Thre. 1. b. Et via gentium, opera gentium. Matth. 10. a. Zac. 1. b. Vię autem iustorum, super quas sunt oculi, sunt eorum opera, & affectus. Ierem. 6. d. [*Conuersatio.*] Et ipsa conuersatio via dicitur. Gen. 33. c. 38. d. 42. a. Iob. 3. d. 6. c. 13. c. d. 17. b. 19. a. 22. e. 23. c. 30. b. 31. a. In hac via superbi abscondunt laqueum, quando nostris insidiantur operibus. Ps. 141. Dicuntur etiam semitę, pręcipuè, quę sunt virtutis & ęquitatis, quia in principio sunt angustię. Pro. 4. b. Via non recta, sed bona, est via seu conuersatio imperfectorum, via verò bona & recta, est consiliorum euangelicorum. 1. Regum 12. d. Perfecti enim dicuntur, qui seruant consilia euangelica. Mat. 19. c. Si vis perfectus esse, vade, & vende omnia, quę habes. Semitę nubium sunt opera perfecta prędicatorum, consilia euangelica, & angustam viā seruātium. Iob. 37. c. Pro. 31. d. Considerauit semitas domus suę. Via ciuitatis, sunt exēpla bonorum. Ps. 106. Via autem termini, est consummatio operis, vel studium bonę operationis. 1. Reg. 13. d. iuxta hoc iter aduersarij scandalum ponunt. 139. [*Exempla Sanctorum.*] Via vinearum, sunt exempla Sanctorum in ecclesia. Iob. 24. e. Hę sunt calles iustorum. Pro. 2. d. [*Opera intemperantiæ.*] Via in qua est serpens, designat opera intemperantię & voluptatis. Via autem, in qua est serpens bonus, quę est recta est temperantia. [*Ori. s. Ps. 36. ho. 1. & s. Iere. ho. 12. Hil. s. Ma. can. 10. Amb. 1. officio. 2. Gre. 1. mo. 38. & 5. mor. 3. & 11 mo. 26. & 21. mo. 4. Bed. s. Pro. 4. Gre. s. 1. Reg. 13. & 27. mor. 24. Arn. s. Ps. 106. Gre. s. 1. Reg. 13. & 16. mor 30. Bed. s. Pro. 2. Thi. de agricultu.*]

[*Intentio.*] Via aliquando designat intentionem, & itinere vno gradientes vaccæ. 1. Reg. 6. c. designant simplicitatem intentionis, quę laudanda est: sicut è diuerso duplicitas vituperatur. Eccl. 2. c. Vę peccatori terram ingredienti duabus viis. Et Mat. 6. c. Si oculus tuus fuerit simplex, totū corpus tuum lucidum erit. Et Ps. 44. Omnis gloria sponsę ponitur ab intus. Semitæ, quas cognoscit Dominus, sunt intentiones, quas homines ignorant. Ps. 141. [*Gre. s. Reg. 6. Aug. s. Ps. 141.*]

[*Dogmata Philosophorum. Gentilitas. Errores hæreticorum.*] Vię diuersæ, sunt varia dogmata Philosophorum, aut sectę Gentilium: & etiam ipsa Gentilitas & errores hæreticorum: vnde vocantur ad nuptias. Mat. 22. a. Luc. 14. e. [*Ori. s. Mat. ho. 20. Aug. 1 q. in euā. 31 & 2. contra Gaudentium 17.*]

[*Tribulationes.*] Via nauis in medio mari, est progressus ecclesiæ inter tribulationes. Pro. 30. c. Et via confinium, est afflictio temporalis, qua transitur ad cælum. 1. Reg. 6. b. vnde Mat. 7. b. Arcta est via quæ ducit ad vitam. Et Luc. 24. d. Nonne oportuit Christum pati, & ita intrare in gloriam suam? Acto. 14. b. Per multas tribulationes oportet nos intrare in regnum Dei. Hæ viæ in initio conuersationis dicuntur viæ durę. Ps. 16. 99. 118. Semita quoque est angustia, quæ fit per potestatem prementis. Gen. 49. c. [*Gre. ho. 36. Amb. de Salom. 4.*]

[*Bona cogitatio. Cogitationes.*] Via Ephraim, est bona cogitatio in corde: & via Bethoron, bona verba in lingua. 1. Reg. 13. d. Semita etiam, quia angustior, quàm via, ipsas cogitationes designare potest. Iob 13. d. Et semitæ auari sunt subtiles eius cogitationes, quibus sedulo inquirit qualiter pecunias augere possit. Prou. 1. 31. d. [*Gre. s. 1. Reg. 13. & 11. mor. 25. Bed. s. Pro. 1. 31.*]

[*Desiderium seu appetitus naturalis.*] Semita dicitur desideriū, seu appetitus alicuius rei, ad quā homo inclinatur: & ipsi mores. Ibi autem diabolus decipulam ponit, vbi esse semitā mentis cōspicit: quia illic periculum deceptionis inserit, vbi viam esse inuenerit propinquæ cogitationis. Iob 18. b. [*Gre. 14. mor. 6.*]

[*Motus virtutis.*] Itinere, quo venerat, dicitur reuersus Abraham. Gen. 13. a. vt designetur bonos virtute moueri, vt prosint aliis, & per eandem ad Deum redire. Vel designat incipiendum esse ab oratione, & in eadem opus finiendum. [*Ambr. 2. de Abr. 5.*]

[*Astutia diaboli.*] Via aquilæ in cælo, est subtilitas inimici, quæ circa cælestium virorum corda volitat. Via colubri supra petram, est astutia hostis venenati, qui insidiari non desinit iis, quos in petra fidei fundatos esse conspicit. Via nauis in medio mari, est via iniquitatis, quæ per amaras seculi huius vndas immundorum spirituum flatibus agitatas incedit. Via viri in adolescentia est, quæ facile mutatur. Pro. 30. c. [*Bed. s. Pro. 30.*]

Cle. Alex.2. stro. Hil.s. Ps.1. Chry.s.Mat.ho.45 Basi.s. Ps. 1. Hie.s.Is.10.57.& s.Ier.2.& s. Amos 8. Gre.7.mor.14. Rup. s. Amos 4. Bed.s. Pro.2. Ori.s. Cant.ho.4. & s. Eze.ho.13. Amb.de Salom. 3. Gre.16.mor.5. Hie.s.Is.21.

Via passim significat peccata, quæ via malorum & peccatorum dicitur. Et via Sur, tendens in Ægyptum, est declinatio in peccatum. Gen.16.b. Et via peccatorum est lata via, & Iudaica opinio eorum, qui nutriti sunt in lege: vel eorum, qui ex gentibus non sunt ducti pœnitentia. Psal.1. Nah.2. b. Vel via peccatorum, sunt peccata & vitia, ad quæ instinctu naturæ propensi sumus. Et viæ propriæ, sunt ipsa peccata, quæ homo sua sponte operatur. Ps.9.48. 54.118.138. 145. Secus hanc viam sunt negligentes, & otiosi, & non intelligentes verbum Dei: in quibus verbum Dei conculcatur. Mat.13.a. Luc.8.a. Prou.4 c. Sap.5.b. Huius viæ ductor, est diabolus: qui ducit in viam Ægypti, & in mundana opera. Via vniuscuiusque, in quam declinant siue ad dextram, siue ad sinistram, sunt errores & peccata: quæ & viæ non bonæ dicuntur. Isa. 10.f.53.b.57.b.59.b.65.a. Ier.2.d.3.a.15.b.16.d. Thr.4.a. Eze.36.d. In his viis, est vox ploratus, quum peccatores resipiscunt. Ier.3.g. Via Ægypti, & Bersabee, est cultus idolorum & errorũ. Amos 4.c.8.d. Et iter non tritum, est iter peccatorum: quia non est via regia. Ier.18.c. Dicitur etiam via mala, & via tenebrosa. Pro.2.b. Et semitæ malorum dicuntur incuruatæ, & inuolutæ. Iob 6.c.8.c.30.b. Is.59.b. Iter quoque platearum, est via lata peccatorum, quæ ducit ad inferos. Thr.4. d. Et ipse mundus. Psal.1. In via peccatorum non stetit. Via serpentis designare potest vestigia peccati. Pro.30.c. Semita seculorum dicitur superbia. Iob 22. c. Ab hac semita est nobis declinandum. Isa.51.c.59.b. Ier.18.c. Semitæ autem Dodanim, designant viam condemnationis. Is.21.d.

Peccata. Errores. Cultus idolorũ. Via lata. Mundus. Vestigia peccati. Superbia. Via condemnationis.

Lyr.s.Ier.23. — Iter mendacij, est in doctoribus ecclesiæ, quum suo exemplo faciunt, vt alij iudicent malum bonum, & bonum malum. Ier.24.c. *Mala exempla doctorum.*

Arn.& Hil.s.Ps. 118. Glo.ord.s.Exo.13. — Via iniquitatis dicitur diabolus, aut etiam occasiones peccati. Psal. 118. Et via deserti, sunt varię occasiones tentandi. Ier.12.c. Via quoque terrę Philisthiim. Exo.13.d. designat grauiores tentationes occurrentes in principio conuersionis. *Diabolus. Tentationes.*

Hil.s.Mat.can.1. — Via alia dicitur mutatio vitæ prioris in meliorem. Mat.2.b. Per aliam viam reuersi sunt in regionem suam. *Mutatio vitæ.*

Glo.int.s. Pro.7. — Viam longissimam dicit meretrix abiisse virum suum. Pro.7.c. quia vacantes voluptatibus putant se longe esse à lege Dei, & ab eius punitione.

Gre.14.mor. 18. — Semita interdum dicitur via, qua volumus euadere flagella. Iob 19.a. Semitam meam circumsepsit & transire non possum. Hos.2.b. Semitas suas non inueniet.

Hie.s.Is.51. Gre.14.mor. — Quasi per viam transire dicuntur dæmones, per animam vitiis subiectam transeuntes. Is.51.g. Et latrones, hoc est, dæmones viam sibi in afflictorum cordibus faciunt, quando inter aduersa, quæ exterius tolerantur, cogitationes quoque prauas immittere non desistunt. Iob 19.b. *Anima.*

Gre.24.mor. 11. — Semita post Leuiathã lucet. Iob 41.d. quia quorum corda diabolus penetrat, eorum opera prodigiis illustrat: vt nimirum tantò altius eorum mentes in erroris tenebris teneat, quãtò per eos foris quasi potentius lucem de miraculis ostentat. *Miracula diaboli.*

Semita aliquando dicitur vestigium. Iob 30.b. Oppresserunt quasi fluctibus semitis suis. *Vestigium.*

Aug.s. Ps.8. — Semitæ maris, dicuntur occulta huius mundi, quæ perambulant pisces maris, hoc est, curiosi. Psalm.8. *Occulta mundi.*

Gre.7.mor.17. — Semitæ Theman, dici possunt dissolutæ affectiones rerum terrenarum Iob 6.c. *Affectiones terrenæ.*

Itinera Saba dici possunt actiones, quibus homo se rursum implicat in his, quę dereliquit: vt quando per affectum cognationis redit aliquis ad temporalia, quæ reliquerat. Iob 6.c. *Actiones temporales.*

Gre.25.mor.13. — Viam fecit Deus semitæ iræ suæ. Psal.77. quia via latior est, quàm semita: & semitæ iræ suæ viam facere, est iræ causas districtè iudicãdo dilatare, vt qui illuminati rectè agere noluerunt, iustè cæcati adhuc faciant, vnde amplius puniri mereantur. *Grauis ira Dei causa.*

Hie.s.Ier.14. — Viator declinans ad manendum, fuit Christus in terra. Iere. 14.d. Nam à summo cælo fuit egressio eius, & cucurrit viam, vt gigas, & occursus eius vsque ad summum cæli. Ps.18. *Christus.*

Hie.s.Eze.39. Gre.15.mor.27. — Viatores sunt, qui seculum istud tanquàm peregrini pertranseunt, qui præsentem vitam viam sibi esse, & non patriam attendunt, qui in dilectione prætereuntis seculi cor figere despiciunt, qui non remanere in transeuntibus, sed ad æterna peruenire concupiscunt. Ezec.39. c. Iob 21.d. *Peregrini in hac vita.*

Viatores Ismaelitæ, designant Gentiles ad fidem venientes. Gen.37.e. *Gentiles.*

Viaticum.

Glo.ord.s.Deu.25. — Viaticum, quicquid iter agendi causa necessarium est, siue cibus sit, siue pecunia ad victum expendenda. Deu.15.c. Ios.9.a. Potest autem viaticum designare opera ad futuram vitam necessaria. *Opera bona.*

Vibrare.

Vibrare, est mouere, & quasi vi agitare: vt vibrare gladium, vel hastam.

Basi.& Aug.s. Ps. 7. — Vibrare dicitur Deus gladium, quando præparat vindictam. Ps. 7. vel vibrauit gladium, quando Christi humanitas in iudicio malis apparebit terribilis. *Vindicta Dei.*

Hie.s. Iob 39. Gre.31.mor.25. — Vibrare dicitur hasta & clypeus super equum. Iob 39.c. quando hæretici in suis mendaciis vtuntur ornato sermone: vel quando graues exercentur persecutiones ab infidelibus contra prædicatores. Et vibrat clypeus, quando persecutor sæuiens, postquàm prædicatoris corpus supplicio percussit, auditorum cor quasi clypeo verbis suæ disputationis munit. *Ornantes hæretici errores. Persequentes prædicatores.*

Præparata sententia contra diabolum. Vibrare dicitur hasta contra Leuiathan. Iob 41.d.quando Deus in diaboli interitu districtam minatur sententiam.Hastam quippe vibrare est,æternam mortem ex districta animaduersione præparare. *Gre.34.mor.6.*

Vice,Vicissitudo,Vicarius.

Vicissitudo,est alteratio & mutatio,quæ per vices fit:vnde & vicarium est,quod pro altero quasi æquale redditur.

Vicia.

Minores in ecclesia. Vicia,est genus grani,seu leguminis, cuius herba capreolos habet vt vitis.Eius semen parum differt à lente.Eze.4.c.Is.28.g.vbi Septuaginta dicunt Far. Potest referri ad minores & simplices in ecclesia,sicut & Gith. *Glo.ord.s.Is.28.*

Vicinus,Finitimus.

VIcini dicuntur,qui eundem colunt locum, & quorum domus parum à se inuicē distant. Non dicitur Deus è vicino:quasi sola vicina, aut præsentia nouerit: sed eius cognitio ad remotissima quæque extenditur.Ier.23.d. *Glo.int.s.Ier.23.*

Existentes in gratia. Angeli. Vicini Dei dicuntur appropinquantes illi meritis & gratia.Isa. 33. b. Et angeli sunt vicini Christi,quos conuocat ad congratulandum super oue inuenta.Luc.15.a. *Gre.ho.34.*

Gentiles. Sancti. Vicini fidelium erant Gentiles.Exod.12.a.Psal.79.Ab his petit vidua vasa vacua implenda oleo gratiæ.4.Reg.4.a.Item Sancti:quos assumimus in sacrificio,quum dicimus, Communicantes & memoriam venerantes,&c.Et vicinior ciuitas loco cadaueris, est Gentilitas credens scripturis prænunciantibus mortem Christi.Deut.21.a. *Rup.2.s.Exo.7.& 1.s.Deut.7.*

Fideles ex Gētibus. Sequentes literā cum Iudæis. Vicini Iudæorum,erant fideles ex Gentibus,vel sunt,qui sequuntur cum Iudæis occidentem literam.Is.33.d.Ier.6.e. *Hie.s.Ier.6.*

Iudæi & Gentiles. Mali Christiani. Vicini Christi dicuntur Iudæi & Gentiles, qui non ei adhærebant, nec in eadem domo existebant.Vicini etiam sunt mali Christiani,quibus fit opprobrium Christus, vel sunt, qui volebant fidem accipere,sed malorum Christianorum scandalo retrahuntur.Ps.30.88. *Amb.3. de fide.5. Aug.s.Ps.30.*

Hæretici. Vicini ecclesiæ pessimi,sunt hæretici, qui non sunt in ecclesia,sed iuxta ecclesiam, in aliquibus concordantes,in aliquibus dissidentes.Ier.12.d. *Hie.s.Ier.12.*

Dæmones. Vicini Hierusalem erant Ægyptij,quia eorum imitabantur vitia Iudæi.Vel sunt dæmones vicini naturæ humanæ,quia vtrique intellectuales.Eze.16.c.Vicini quoque dicuntur dæmones,qui nunquàm à nobis recedunt,vt tentent.Ps.78. *Ori.s.Eze.ho.7. Hie.s.Eze. 16. Arn.s.Ps.78.*

Sciētia naturalis. Vicina,à qua postulantur vasa.Exod.3.g.1.a.designat scientiam verorum quæ apud Gentiles habetur. *Glo.int s.Exo.3.*

Caro. Vicina caro dicitur de carne,quæ animæ copulata est,tanquàm illi vicina.Leu.13.e.

Mali. Vicini nostri dicuntur mali,quia in hoc mundo permisti sunt bonis, donec in iudicio fiat separatio.Ps.78.79. *Aug.s.Ps.78.*

Plebs Iudaica. Vicina partui vxor Phinees.2.Reg. 4. d. designabat plebem Iudaicam cogitantem effundere malitiam,quam in Christianos conceperat. *Gre.s.1. Reg.4.*

Tentationes recenter conuersorum. Vicinitas terræ Philistiim designat tentationes orientes in initio conuersionis.Exo.13.d. *Glo.ord.s.Exo. 13.*

Finitimi Tyri,dicuntur ædificasse Tyrum,vt non ipsa superbiat,quasi seipsam ędificauerit, sed dicatur ei,Quid habes quod non accepisti?Eze.27.a. *Glo.int.s.Eze. 17.*

Victima, vide Sacrificare.

Victus.

Victus,est omne illud,quo viuimus,cuius allegorias potes quærere in verbis, Cibus, & Comedere.

Vicus,Viculus.

Viri spirituales. Vicus,est pars vrbis,qui ex multiplicatis domibus fit, estque angustior platea.Constat autem vrbs ex pluribus vicis,tanquàm ex membris. *Gre.s.Can.3.*

Vici ciuitatis, sunt spirituales viri in ecclesia, qui dum ad cælestia toto corde gradiuntur, angustam viam tenent,qua ad vitam perducantur.In his quærit sponsa sponsum, quando in eis quærit,quod imitetur.Cant.3.a.

Videre,Cernere,Præuidere.

VIdere,est actus potentiæ visiuæ per organum oculorum,qui potissimùm cognitioni deseruiunt,&in hoc visus cęteris supereminet sensibus,quorū actibus,quatenus cognitioni deseruiūt, videre attribuitur,& quū aliquid mente percipimus,videre illud dicimur, sicut & ipsa mens oculus dicitur.Itaque videre interdum,est audire.Exo.20.c. Cunctus autē populus videbat voces. Cauere.4.Reg.6.g.Videte quum venerit nuntius.Cognoscere.Gen. 2.c.Adduxit ea ad Adam,vt videret,quid vocaret ea.Laudare. Matth.6.a.23. a. Vt videantur ab hominibus.Comparere.2.Reg.14.f.Faciem regis non vidit.Confirmare.Ier.11.d.Videam vltionem tuam ex eis.Considerare.Genes.20.e.Quid vidisti, vt hoc faceres? Contemplari. Gen.11.a.Vt videret ciuitatem & turrim.Eligere.Matt.4.c.Vidit duos fratres Simonem, qui vocatur Petrus.Experiri.Gen. 8.b. Vt videret si iam cessassent aquæ.Explorare.Genes.37. c. Vade,& vide,si cuncta prospera sint.Illustrari. 4. Reg. 6. c. Aperi oculos pueri huius,vt videat.Imaginari.Gen.28.c.Viditque in somnis scalam.Iudicare.Genes.1. b. Vidit Deus quod

esset bonum. Persuadere. Deu. 12. b. Singuli quod rectum sibi videtur. Pugnare. 2. Paral. 25. a. Videamus nos mutuò. Respicere. Gen. 9. d. Patris virilia non viderunt.

Approbatio Dei. [Amb. 1. de Exae. 9 & de Noe. 11. Hier. s. Ier. 12. Euc. for. spiri. 1.] Videre in Deo, idem est, quod approbare, vt quum dicitur vidisse cuncta quæ fecerat, & erãt valde bona. Gen. 1. d. Plus est autem quod probatur aspectu, quàm quod sermone laudatur. Suo autem vtitur Deus testimonio nõ alieno suffragio, quæ probat Deus videt: & quę videt probat. Propriis autem sermonibus naturam lucis expressit, quæ videndo complacet, quoniam ipsa videndi officium subministrat. Vidit etiam Noe iustum, quo iudicio ipse non fallitur, quum homines passim fallantur. Gen. 7. a. Ier. 12. a.

Acceptãs Deus opera Christi. [Hie. s. Is. 57. Hil. s. Ps. 138.] Videt Deus viam Christi, vt opera redemptionis per eum facta acceptet. Isa. 57. d. Præuidit etiam omnes vias Christi, quando omnia prædixit, quæ ad eum spectabant. Et viderunt oculi eius imperfectum illius, hoc est, humanitatem. Vel oculi alicuius vident imperfectum Dei, hoc est, eius deitatem, quam tamen non comprehendunt. Ps. 138.

Faciens Deus videre. [Ori. s. Gen. ho. 8. Aug. 13. confes. 31. & s. Ps. 58. Euc. form. spir. 1. Chry. s. Gen. ho. 4.] Videre etiam dicitur Deus, quando facit nos videre: & videt, quæ fecerat bona, aut valde bona: quando facit, vt nos spiritu eius videamus. Qui enim produxit cælum, & priusquã formaret, sciebat formandi cæli pulchritudinem, loquitur eo modo, quo nos homines imbecillitate circundati intelligere possimus. Gen. 1. d. Ps. 58. 138. Iob 28. d.

Examinãs Deus [Basi. s. Ps. 32. Hil. s. Mat. can. 22. & 9. de trinit. Hie. s. Is. 59.] Videre præterea dicitur Deus, quum examinat. Gen. 11. a. Descendit autem Dominus, vt videret ciuitatem & turrem. Ps. 32. Vidit omnes filios hominum. Sic videbit Deus discumbentes, quando in iudicio omnes examinabit. Mat. 22. a. Is. 59. d. Et vidit Iesus ficum, eam videlicet iudicaturus. Mat. 21. b. Et videt poma conuallium, quando per superiores examinat inferiores. Cant. 6. d.

Auxilium Dei. Misericordia Dei. [Ori. s. Mat. cap. 14 Hil. s. Ps. 58. Hie. epist. beatitu. Rup. s. Zac. 9. Aug. s. Ps. 31. & s. Ioan. trac. 49. Gre. 7. mor. 13.] Videre quoque dicitur Deus eos, quibus præstat auxilium, & quorum miseretur. Gen. 16. d. 22. c. Exo. 3. a. Ps. 79. Et videre dicitur, quando adiuuare decernit. Ezec. 16. a. Et vidit opera Niniuitarum pœnitentium, vt eorum misereretur. Ionæ 3. d. Et vidit Iesus turbas per misericordiam. Mat. 14. b. Ps. 58. Et vidit pater à longe filium prodigum. Luc. 15. d. quia ante opera digna pœnitentiæ præuenit peccatorem suo auxilio. Is. 63. d. Zach. 9. b. Sic vidit Christus Nathanaelem, quando misertus est generis humani. Ioan. 1. g. 11. c. Et visus hominis, est misericordia redemptoris. Iob 7. b.

Reprobatio Dei. [Hie. s. Is. 57. Fulgen. ad Trasi. 2 Euc. for. spir. 1. Hie. s. Iob 28.] Videre rursum dicitur Deus, quando reprobat Genes. 11. a. 18. c. Et dicitur videre peccata, quando certam decernit vindictam, quam reprobi nequeant euadere. Ier. 7. b. Isa. 57. d. 59. a. Itaque non videt malum Deus, vt probet: videt verò, vt iudicet. Et quasi non videns dicitur Deus, quando dissimulat punitionem peccatorum. Is. 57. c. Iob 11.

Electio Dei. Prædestinatio & vocatio. [Gre. 18. mor. 23. Cyr. 6. s. Ioan. 13. Hie. s. Hos. 9. Amb. de Ioseph. 10. Cyr. s. Ioan. 11.] Vidit oculus Dei omne preciosum, quando ante conspectum eius, est adimpletio, siue effectus suæ voluntatis, collatis ecclesiæ immensis beneficiis. Iob 28. b. Vidit etiam omne preciosum, quando elegit humiles. Sic vidit Nathanaelem sub ficu, hoc est, sub vmbra legis, vnde eum elegit. Ioan. 1. g. Et vidit cæcum à natiuitate. Ioan. 9. a. Vidit etiam Deus patres Israel, vt prima poma in cacumine ficus, quando elegit patriarchas & apostolos. Hos. 9. c. Et vidẽs Ioseph Beniamin. Gen. 43. f. est Christus eligens & conuertens Paulum. Videns quoque Iesus maximam multitudinem venientem ad se. Ioan. 6. a. Designat prædestinationem & vocationem saluandorum.

Expertus Iesus miserias. [Rup. 4. s. Mat. Hie. s. Ier. 11.] Vidisse dicitur Iesus turbas. Mat. 5. a. quando expertus est miserias huius vitæ.

Receptio gentilium ad fidem. Videre vltionem volebat Christus de persecutoribus, non de iis, qui conuertendi erãt ad pœnitentiam: sed qui perseueraturi erant in nequitia. Ier. 11. d.

Videns Isaac camælos venientes cum Rebecca, designat Christum recipientem gentiles ad fidem. Gen. 24. g.

[Phil. de mig. Abr.] Videre aliquando sumitur generaliter, vt includat etiam cognitionem aliorum sensuum, vt quum populus dicitur vidisse voces. Exo. 20. c. vbi designatur, diuina pręcepta intellectu potius videri, quàm audiri.

Intellectus angelicus. [Diony. cæl. hierar. 15. Ori. s. Ier. 14.] Visus in sanctis angelis, clarissimam signat aciem, qua diuinis hauriendis luminibus inhiãt, simplicemque præterea illam, & liquidam, nihilque obluctantem, sed motus celeritate constantem, puramque & patulam suscipiendis absque perturbatione vlla diuinæ claritatis fulgoribus: qualitatem videre autẽ dicuntur aquæ Deum, hoc est, angeli præpositi aquis. Ps. 76.

Visio beatifica. Visio per speciẽ. Habere Deum. [Isy. s. Leui. 16. Gre. 14. mor. 33. & 24. mor. 6. Gre. Nyss. de Beatitudinibus.] Videre faciem Dei, est eius diuinitatem intueri, quod erit videre Deum in iubilo. Iob 33. d. Videre autem facie ad faciem, licèt sit claram eius habere cognitionem, tamen aliquando est videre eum per aliquam speciem, quæ plurimum mentem eleuet. Gen. 32. g. Exo. 33. c. Videt autem Deum in carne qui videt eum resuscitatus. Iob 19. b. Videre in vsu scripturæ idem significat, quòd habere, quemadmodum illud, Videas bona Hierusalem: Et, Tollatur impius, ne videat gloriam domini.

Cognitio Dei per creaturas. [Gre. 27. mor. 2. Arn. s. Ps. 106.] Vident omnes homines Deum. Iob 37. d. quia omnis homo eo ipso, quo rationalis est cõditus, debet ex ratione colligere, eum qui se condidit Deum esse. Quem nimirum iam videre, est dominationem illius ratiocinando conspicere. Et vident opera domini in profundo, qui secreta eius mirabilia cognoscunt. Ps. 106.

Ignorantia status gratiæ. [Gre. 9. mor. 11] Non videt homo Deum si venerit: nec intelligit, si abierit: quia postquam semel sponte oculos perdidit, incertus est de tentatione, vtrum probet, an traducet: & de bonis vtrum hic desertos remunerent, an in via nutriant, vt ad patriam perducant. Iob 9. b. 23. b.

Vidit

Cognitio incarnationis & passionis Christi.

Vidit Abraham diem Christi. Ioan. 8.g. hoc est, vel incarnationem Christi, iurante seruo sub eius femore: vel passionem in immolatione Isaac: vel Trinitatem, quando tres vidit & vnum adorauit. Videns autem Abraham post tergum arietem. Gen. 22.c. indicauit pręcognitionem futuræ passionis Christi. Et videns Moses posteriora Dei, designauit cognitionem humanitatis Christi in vltimis temporibus: vel Iudæos credentes post passionem Christi, vel crediturus in Christum in postremo tempore. Exo. 33.d. Et videns Balaam visionem Omnipotentis. Num. 24.a. designauit reuelationem & conuersionem Iudæorum in fine mundi futuram. Videre autem dicuntur Ioseph ante mortem, qui fidem Christi in hac vita amplectuntur. Genes. 45.g. 46.d. Non viderunt autem bonum dies antiquorum patrum. Iob. 9.d. quia non viderunt Christum incarnatum, quem desiderabant videre. Visiones etiam Iacob designabant præuisam incarnationem Christi ab ipso. Gen. 28.c. 32.g. Videntibus filiis Israel, iniit Deus pactum cum eis. Exod. 34.b. potest dici de incarnatione, quando filius Dei visibilis apparuit.

Cyr. 6. s. Ioan. 11. Isyc. s. Leu. 16. Aug. q. in Exo. 154. & epist. 112. & s. Ps. 38. Glo. ord. s. Gen. 45. Gre. 4. mo. 22.

Cognitio Christi. Cognitio passionis Christi. Cognitio diuinæ vindictæ.

Videns Rebecca Isaac, designat cognitionem, quæ accipitur de Christo. Gen. 24.g. Videre quoque Christum incarnatum: est videre Deum facie ad faciem. Genes. 32.g. Videre quoque faciem Ioseph, est videre Christum. Genes. 43.a. Et videt iustitiam Dei, qui videt Christum. Cernens populus opus Dei terribile, designat cognitionem passionis Christi pro peccatis nostris illatę, vel cognitione terribilis vindictę, quam exercet Deus in malos. Exo. 34.b. Videt virtutem & gloriam Dei, qui videt Christum. Psal. 62. Et videt lumen in lumine, qui in filio videt patrem. Psalm. 35. Et vidit regem Salomonem in diademate, &c. qui Christi contemplatur humanitatem. Can. 3.d. Et videt cælos apertos, qui vera confitetur de Christo. Act. 7.g. Et vident oculi præceptorem, hoc est, Christum in carne, vel Deum in mente. Isa. 30.c. 32.a. Et videt ingressus Dei, qui cognoscit Deum in homine, vel Christum ascendentem in cælum. Psal. 67. Et vident pauperes, hoc est, Apostoli, quæ de Christo erant. Ps. 68. Et videt cæcus, quò gentiles cognoscunt Deum in Christo. Mat. 12.b. Et vident vniuersi credentes columnam, hoc est, Christum. Exo. 33.

Amb. 2. de Iacob. 4. Tertul. de Trinita. Hie. s. Mic. 7. Hila. s. Ps. 62. Am. exhor. ad virgi. & de institu. virgi. 16. & 3. de fide 2. Tert. aduer. Marc. Arn. s. Ps. 67. 68. Hil. s. Ps. 67. & s. Mat. can. 12. Gre. s. 1. Reg. 3.

Reuelatio veritatis. Cecitas Iudæorum.

Visio manifesta dicitur esse, quum fit reuelatio amatæ veritatis. Visio verò non manifesta, designat cęcitatem Iudęorum. 1. Reg. 3.a. Videt visionem magnam, qui videt secreta Dei, qui & magnalia Dei videre dicitur. Exo. 3.a. 14.d. 19.a. 20.d. 24.c.

Videre secreta Dei. Venientes gentiles ad fidem. Videntes Apostoli Christum. Visio beatifica. Videre mysteria Christi. Videre Spiritũ sanctum in filio.

Videbunt gloriam Dei deserta, hoc est, gentiles, quum venient ad fidem. Videtur autem gloria domini in Hierusalem, hoc est, in ecclesia, vbi videtur iustus, nempe Christus. Is. 35.a. 60.a. 62.a. Videre autem non valens Zachæus Iesum, designat gentiles, qui ex hoc, quod terrenis adhærebant, Christum videre non valebant. Luc. 19.a. Videbunt autem oculo ad oculum, vel apostoli ipsum Christum, vel in gloria omnes beati facie ad faciem, & omnes fines terræ salutare Dei. Isa. 52.c. Et vident Christum in Galilæa, qui vident Deum in cælesti gloria visione beatifica: vel qui vident Deum in gentibus conuersis. Mat. 28.b. Videbunt autem omnes in iudicio gloriam Christi, non vt omnes sint beati, sed maiestatem Christi quem cõpunxerunt, videbunt mali ad maiorem condemnationem. Is. 66.f. Videt populus lucem magnam, quum credendo videt Christum. Isa. 9.a. Videntes Magi stellam, sunt cognoscentes Christum, aut veritatem. Mat. 2.a. Ps. 47. Non videt autem lucem, nec bonum, qui Redemptoris mysteria non cognoscit. Iob. 3.b. 9.c. Vident autem lumen in lumine, qui in filio vidét Spiritumsanctum. Ps. 35. videre etiam dicuntur aquæ Deum, quando populi ipsum cognoscunt. Videre dicitur mane gloriam Domini, qui Christi vident resurrectionem, vel in fœlicitate. Exo. 16.b. Ps. 5. Et videtur Deus in Sion, hoc est, in ecclesia, vel in terra viuentium. Psa. 83. Isa. 38.b. Vident bona Hierusalem, qui sunt in cælesti patria, & vident dies bonos acquirentes vitam æternam. Psal. 33. 127. Iob. 7.b.

Amb. s. Luc. 19. Hie. s. Isa. 9. & s. Iob. 3. Aug. 3. de consen. euange. 25. Arn. s. Ps. 47. Gre. 6. mor. 22. Hie. s. Haba. 3. Arn. s. Ps. 5. 83. Basi. s. Ps. 33.

Iudæi nolentes cognoscere Christum.

Videntes fratres Ioseph ipsum Ioseph à longè. Ge. 37.d. designant Iudæos nolentes agnoscere Christum. Non videntes solum supercadente igne, fuerunt Iudæi, qui igne inuidiæ accensi, non cognouerunt Christum. Ps. 57. Idem dicitur de non videntibus veritatem. Non vidit etiam lucem, quam expectabat Iudæa, nec ortum surgentis auroræ. Iob 3.b.

Glo. int. s. Gen. 37. Arn. & Aug. s. Ps. 57. Gre. 4. mo. 15. 16.

Contemplatio. Prophetæ. Cognitio Dei in hac vita.

Visiones Iacob in somniis. Gen. 28.c. 32.g. designat contemplationem quæ per quietem à tumultibus sæculi habetur. Ios. 5.d. Et videre absolutè, est contemplando cognoscere. Ps. 44 45. Et videns est, qui interna contemplatur, quæ mens carnalium non attendit: videns etiam est is, cui remota & absentia sunt præsentia, qua ratione prophetæ videntes dicebãtur. 1. Reg. 9.b. Videt Dominum super solium excelsum, qui in sublimem gradum contemplationis eleuatur. Isa. 6.a. Et vident filium hominis venientem in regno suo, qui possunt cum eo in mõtem excelsum ascendere per contemplationem. Mat. 16.d. Luc. 21.a. Visio nocturna, est contemplatio & cognitio Dei, quæ in hac vita habetur, quæ semper est cum obscuritate, licèt sit in quiete à tumultibus. Iob. 33.b. Et videre dicuntur in foraminibus qui habent lumen sciẽtiæ, sed obscurè, vel vident per oculos, qui sunt velut foramina. Eccl'æ 12.d. Et videt ecclesia, quum contemplatur conuersionem gentium. Isa. 60.a. Et videre oculis, est attentè & diligenter considerare, vel verba Dei, vel eius creaturas. Ezec. 44.b. Videntes quoque dicuntur doctores ecclesiæ: quos videntes fabricat Deus. Exod. 4.c. Isa. 50.b. 32.a. Videns somnium Nabuchodonosor, contemplationis actum, designat, & videt statuam, quum contemplatur conditionem vitæ humanæ. Daniel. 2.a. Videt cælos Dei, qui sacras scripturas contemplatur, & agnoscit. Psalm. 8. Videns etiam, est populus Christianus, qui etiam est audiẽs.

Basi. s. Ps. 44. 45. Gre. s. 1. Reg. 9. Ori. s. Isa. ho. 1. & s. Mat. ho. 3. Gre. 23. mor. 21. Hie. s. Eccl'æ. 22. & s. Isa. 30. & s. Ezec. 44. & ad principiam. Ric. de S. Vict. de somnio Nabuc. 2. 19. 22. & de securita. conscientiæ. Aug. s. Ps. 8. Beda s. Exo. 4. Phi. de migr. Abr.

Gre.25.mor.15. Et sapientes dicuntur videntes, vt olim prophetæ, & videntium locus est ecclesia. Iob.34.c. Et visio dicitur reuelatio & prophetia, etiam si fiat auditu. Hos.12.c. Ioel 2.g. Et visiones capitis, sunt contemplationes mentis, & illuminatio sensus spiritualis. Dan.2.d.4.a. *Cognitio scripturarum. Populus Christianus. Sapientes. Ecclesia.*

Glo.ord.s.Exo.34. Videntes filij Israel cornutam faciem Mosis. Exo.34.d. sunt videntes splendorem legis: in cuius tamen mysteria non valebant intendere. *Videntes splendorem legis.*

Ori.s.Mat.cap.14. Videntes Discipuli Christum ambulantem supra mare. Mat.14.c. sunt incipientes cognoscere auxilium verbi Dei in tentatione. *Cognoscere auxilium verbi Dei.*

Hie.s.Isa.29. Videre dicuntur de tenebris & caligine. Isa.29.f. qui ab erroribus ad lucem veritatis sunt conuersi, & vident tenebras, occulta mysteria cognoscentes. *Conuersio ad lucem veritatis.*

Glo.int.s.Gen.45. Videns Iacob plaustra, & cætera, quæ mittebat Ioseph. Gen.45.g. designat ex Iudæis eos, qui cognouerunt plenitudinem euangelij.

Rup.s.Eze.1I. Quasi visio maris, est aspectus rotarum. Ezec.1.d. quia vt inexpertis & corde pauidis tremenda est visio maris, & desperabilis, expertis autem, & animo constantibus adeò tolerabilis, vt non dubitent fragili signo se committere. Qui si flauerit aura placida, velociter atque delectabiliter optatam deferuntur in patriam, si autem ventum sequantur contrarium, & sydera errantia, non perueniunt ad portum, sed in fluctibus res pariter amittunt & vitam. Talis visio rotarum, siue rotæ quatuor facies habentis, inertibus & veram fidei virtutem non habentibus, tremenda & inaccessibilis est: studiosis autem & bonam spem habentibus, adeò tractabilis, vt non dubitent se nauiculæ ecclesiæ, & arbori crucis committere, ad transmeandam altitudinem dictorum & sensuum, qui multiplices sunt in lege, & prophetis & psalmis. Tunc si aspirauerit gratia Spiritussancti, isto quasi delectabili nauigio currunt in illam cælestem patriam. Si autem spiritum erroris, & vanitatem sectentur hæreticam, peius in hoc profundo pereunt, quàm si paupertatem propriam confitentes nunquam nauigandi sumpsissent audaciam. *Sacra scriptura tractabilis humilibus.*

Videns Iacob filios Ioseph. Gen.48.b. Indicat præcognitionem, quam habuit de his, qui credituri erant in Christum.

Ori.s.Mat.ho.3. Videntes discipuli solum Iesum, post discessum Mosis & Eliæ. Mat.17.b. designant legem & prophetiam factas esse vnum cum Christo. *Vnio legis & prophetiæ cum Christo.*

Hila.s.Ps.51. Ori.s.Ier.ho.4. Gre.16.mor.7. Hie.s.Isa.66. Vident iusti Iudæos eradicatos. Ps.51. quando considerant iudicia Dei in eo, quòd populum tam dilectum ita abiecerit. Et videns Iuda repudium Israel. Ieremiæ 4.c. designat Christianos considerantes repudium Iudæorum. Videbunt autem iusti malos condemnatos, & lætabuntur, non nunc, sed in iudicio. Iob. 22. c. Videbunt Sancti cadauera præuaricatorum, quando cognoscent pœnam damnatorum iustam, & videbunt ad satietatem, quia fastidiosa erit eorum visio. Isa. 66. g. Sic viderunt filii Israel, quæ fecit dominus Aegyptiis. Exod. 19. a. *Consideratio vindictæ Dei in malos.*

Amb.2.de pœni.7. Quum voluit videre Iesus, vbi positus esset Lazarus. Ioan.11.e. designauit ad ipsum spectare, cognoscere, & examinare, an peccatum, quod deflemus, sit iam remittendum, & an sit iam peccator ipsi peccato defunctus. *Examinãs Christus pœnitentes.*

Hie.s.Isa.33. Videbunt terram de longe beati, & etiam habentes conuersationem cælestem. Isa.33.c. quia despicient terrena. *Despectus terrenorum.*

Cle. Alex.5.strom. Visionis terra dicitur Caluariæ locus, vbi Abraham immolaturus erat Isaac filium suum, in typum immolationis Christi. Vidit autem Abraham locum procul, quia Dei regio est captu difficilis. Gen.22.a. *Caluariæ locus.*

Gre.s.1.Reg.3. Non potens Eli pontifex videre lucernam Dei. 1. Reg.3.a. designat, quod quum is, qui pastorali dignitate præeminet, magna densitate secularis amoris premitur, ad internæ claritatis intuitum nulla gratiæ inspiratione subleuatur. Non videre quidem, pœna peccatoris est in hoc seculo adhuc viuentis: non posse autem videre, est impij mortui iam in illo seculo æterna pœna damnati, vnde dicuntur tenebræ exteriores. In hoc ergo seculo non posse videre, magnam denotat obstinationem. Vel designat sacerdotes veteres non valẽtes videre statum suum, nec cognoscentes lucem scripturæ, an luceat: vel extincta sit quod tamdiu eis durat, quamdiu est in eis zelus perfidiæ. Non videns clarè Iacob, designare potest Iudæos non percipientes mysteria legis. Gen.48.b. *Obstinatio. Cæcitas sacerdotum Iudæorum.*

Gre.s.1.Reg.6. Glo.ord.s.Leu.13. Videntes Bethsamitæ arcam. 1. Regum. 6.c. designant perfectos cognoscentes aliorum profectum. Videntes quoque satrapæ Philisthinorum, sunt prælati considerantes opera subditorum. Videre etiam lepram, est sacerdotum, qui debent subditorum peccata discernere. Leu.13.b.14.a. *Cura prelatorũ.*

Gre.s.1.Reg.7. Hie.s.Hose.17. E diuerso videntes Bethsamitę arcam Domini, sunt hęretici indigne discutientes sacramenta Christi, vel sacerdotes indignè eucharistiam contrectantes. Item eos, qui exteriorem honorum ecclesiasticorum fulgorem appetunt. Et visio inutilis, sunt dogmata hæreticorum. Hos.10.a. Et visio pseudoprophetarum, sunt hæreses. Ier.23.e. Thren.2.e. Dicuntur autem videre vana. Ezech.13.a. *Indignè discutere mysteria & tractare eucharistiam. Errores hæreticorum.*

Gre.s.1.Reg.10.19 Videntes Saulem prophetantẽ, & admirati. 1. Reg.10.b. designant eos qui agnoscunt splendentes prædicatione eos, quos prius despectui habebant. Sic admirati sunt splendorem vultus Mosis. Exo.34.d. Sic etiam dicebant de Apostolis. Act.2.b. Nonne omnes isti, qui loquũtur Galilæi sunt? Et videntes faciem Ionathæ, sunt audientes prædicatorem, & mentis eius charitatem cognoscentes. 1. Reg.14.b. *Admiratio de prædicatoribus.*

Videre

Experientia quietis contemplationis. Videre interdum est experiri, aut experimento cognoscere, vt vidit Isachar requiem quòd esset bona: vbi designatur experientia contemplatiuorum. Gen. 49. c. Ps. 33. 45. *Basi. s. Ps. 33. 45.*

Cognitio tentationis & fragilitatis humanæ. Videns Petrus ventum validum. Mat. 14. d. designat cognoscentem impetum tentationis, qui mouetur ad inuocandum Christum. Et videt paupertatem suam, qui cognoscit se fragilem & nihil esse. Thre. 3. a. *Ori. s. Mat.*

Gaudere de victoria dæmonum. Non videre vltra Aegyptios, est liberari à tentationibus, & videre eos mortuos, est de victoria contra dæmones gaudere. Exod. 14. d. quia videlicet princeps huius mundi eiectus est foras. *Glo. int. s. Exo. 14.*

Collatio doctrinæ mutua. Videre dicuntur cerui facies suas, quum Apostoli conferunt inuicem doctrinam per reuelationem acceptam, sicut fecit Paulus. Isa. 34. b. Iuxta Septuaginta. *Hie. s. Isa. 34.*

Curiositas. Videre interdum est curiositatis, vt voluit videre Dina mulieres Sichem. Genes. 34. a. Sic volebant Iudæi videre signum de cælo. Mat. 12. c. Et Herodes cupiebat videre Iesum. Lucæ 23. b. *Glo. ord. s. Gen. 34.*

Recognitio fidei. Videns angelus percutiens sanguinem agni in superliminari, est recognoscens fidem passionis Christi. Exo. 12. d. *Glo. int. s. Exo. 12.*

Derelictio obstinatorum. Non videntes vltra Moses & Aaron faciem Pharaonis. Exod. 12. d. designant relinqui obstinatos in sua obstinatione. Non videns etiam Samuel vltra Saulem. 1. Regum 15. g. designant zelum habendum erga impœnitentes, ac proteruos, ne admittantur ad consortium bonorum. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Cæcitas Iudæorum. Videns Agar, aut non videns mortuum puerum, designauit Iudæos, quam putant credentes mortuos. Gen. 21. b. *Glo. int. s. Gen. 21.*

Occasiones diaboli, aut hæreticorum ad tentandum. Videns Sichen Dinam. Gene. 34. a. typus est diaboli inuenientis locum ad tentandum, & hæretici ad decipiendum. Videre quoque infirmiora terræ, est hæreticorum, qui quærunt ignorantes, quos decipiant. Gen. 42. b. *Glo. int. s. Gen. 34.*

Compassio prælatorum. Videns Saul plorantem populum. 1. Reg. 11. b. designauit prælatum debere populi afflictionem, suam facere, eamque reuelare. Sic vidit Moses afflictionem fratrum. Exo. 2. b. *Gre. s. 1. Reg. 11.*

Lex & prophetæ ostendentes peccata. Videntes sacerdos & Leuita vulneratum, & non curantes. Luc. 10. e. designant legem & Prophetas ostendere peccata, quæ tamen non tollebant.

Cernens Iacob appropinquantem diem mortis. Genes. 47. g. est præcognoscens cessationem legis.

Inuidia Iudæorum. Videns Eli æmulum suum in templo. 1. Reg. 2. g. designat Iudæos inuidentes prædicatoribus ecclesiæ, factos ex gentibus. Vel designat malos superbos cognoscentes humiles, quos ipsi despexerant factos beatos. *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Ignorantia Iudæorum, & illuminatio gentium erga Christum & legem. Non videre signa, est non apparere in prædicatoribus dona Spiritussancti. Ps. 77. *Gre. s. 1. Reg. 10.*

Videntes, qui non vident, sunt Iudæi habentes legem & prophetas, & non intelligentes, quæ de Christo dicuntur, nec illi credentes. Non videntes verò qui vident, sunt gentiles ignorantiam legis & prophetarum habentes, & Christi fidem facile suscipientes. Ioan. 9. g. Isa. 6. c. 42. d. Iudæi etiam non viderunt, quoniam venit bonum, quia adueniente Christo excæcati sunt. Ier. 17. a. Iob. 34. c. *Ori. s. Isa. ho. 6. & s. Luc. ho. 16. Hie. s. Isa. 29. & s. Ier. 17. & s. Iob. 34. Euch. q. in Ioan.*

Condemnati. Videre dicitur interitum, qui perit morte æterna. Et non videt lumen, qui mittitur in tenebras exteriores. Ps. 48. 57. Hæc dicitur visio dura. Isa. 21. a. *Basi. s. Ps. 48. Hila. s. Ps. 57.*

Affici ad temporalia. Vident oculi vanitatem, quum mens afficitur ad temporalia & errores: vel quum propter inanem gloriam operatur. Ps. 38. 118. Isa. 56. d. *Amb. s. Ps. 138. ser. 5. Hie. s. Isa. 56.*

Non vident nec intelligunt idola. Isa. 44. b. hoc est, errores hæreticorum, non faciunt videre: sed tenebras menti offundunt. *Aug. s. Ps. 118. concio. 12.*

Imitari culpam parentum. Videt turpitudinem sororis, qui cum ea concumbit. Leu. 20. c. Et qui imitatur culpam patris aut matris, vnde infamia veniat ad parentes. *Aug. q. in Leui. 33. Isyc. s. Leu. 20.*

Cauere exemplo aliorum. Videre mala, est affligi in hac vita. Psa. 89. *Hie. Cyprian.*

Vident diabolum, qui eius naturam, lapsum, & pœnam contemplantur. Isa. 16. d. Et vident signum in montibus, qui cognoscunt sectam hæreticorum in superbia. Is. 18. a. Et videt Ascalon, & timet, quando peccator videns punitionem, aut conuersionem aliorum, ipsa pœnitentia mouetur. Zac. 9. a. *Condemnatio diaboli & membrorum eius.* Videntibus cunctis præcipitabitur Leuiathan. Iob. 40. d. quia æterno iudice, in iudicio terribiliter apparente, astantibus legionibus angelorum, assistente cuncto ministerio cælestium potestatum, atque electis omnibus ad hoc spectaculum deductis, illa bellua crudelis, & fortis in medium captiua deducetur, & cum suo corpore, id est, cum reprobis omnibus æternis gehennæ incendiis mancipabitur. Videbunt omnes turpitudinem Hierusalem. Eze. 16. e. quia occulta peccata manifestabuntur in iudicio. *Hie. s. Isa. 14. Gre. 33. mor. 24. Hie. s. Ezec. 16.*

Superbire. Videt Leuiathan omne sublime, quia semper diabolus est in superbia. Iob. 14. d. Et vidit vinea altitudinem suam, quando synagoga superbiuit de potentia. Eze. 29. d. Et videt Saulem cùm fulget, qui gaudet intueri bona opera, quæ fecit, auertens oculos à malis & obscuris operibus, quæ perpetrauit. Iob. 31. *Hie. s. Iob. 41. Gre. 34. mor. 16. Glo. int. s. Eze. 19. Gre. 22. mo. 6.*

Videre dicuntur mendacium diuini, quando Iudæi colunt idola. Zac. 10. a. *Hie. s. Zac. 10.*

Non videt riuos fluminis, qui carens fide, non recipit dona Spiritussancti. Iob. 20. c. *Gre. 15. mor. 8.*

Dicit adulter, hoc est hæreticus, Non me videbit oculus, quia adulterium, quod in mente agitur, valde est difficile, vt ab humano visu penetretur. Iob. 24. c. *Gre. 16. mor. 27.*

Videns Cham nuditatem patris, designat Iudæos despicientes infirmitatem Christi. Genes. 9. d.

Rup.1.s.Exo.19. Nemo Aegyptiorum vidit fratrem suum durantibus tenebris. Exod. 10.f. quia excæcati concupiscentia, non curant proximos.

Visio dicitur spectrum. Deuteron.4.c. Et horribiles visiones, iuxta omnia, quæ fecit pro nobis Dominus.

Iudæi despicientes Christum.

Vidua.

Vidua dicitur propriè mulier, quæ viro destituta est: seu cuius vir est mortuus, quam generaliter viduam dici volunt, quæ sola viuat sine viro.

Hila.s.Ps.67.131 Amb.s.Luc.7.& de viduis. Hie.s.Isa.3. Gre.16.mor.22.& 17.mo.1.& s.Eze.ho.3. Aug.ser.201. Beda s.Prou.15. Vidua erat ecclesia ex gentibus, quæ vidua erat passo & mortuo Christo, quod etiam dici potest de ecclesia ex Iudæis. Exod.22.c.2.Paral.2.c. Psalm.67.131. Luc.4.d.7.b.21.a. Huic viduæ non benefacit hæreticus. Et ab ea bouem auferunt, qui de sancta ecclesia etiam prædicatorem tollunt. Iob.24.a.4.d. Hæc est vidua Sareptana, quæ pauit Eliam.3.Reg.27.a. Et vidua, quæ habebat creditores.4.Reg.4.a. Et vidua de Israel mater Hiram, est ecclesia, quæ cœpit ab Israele, & peperit gentes.3.Reg.7.b. Huius viduæ terminos facit firmos Deus. Pro.15.c. Huic autem viduæ faciunt Iudæi calumniam, quando prosequuntur venientes ad fidem ex gentibus Ier.7.a. *Ecclesia.*

Hie.s.Is.54. Vidua etiam erat ipsa gentilitas, quæ trangressa fuerat legem naturalem, atque ita relicta erat à Deo, & opprimebatur ab hominibus.Isa.54.b. *Gentilitas.*

Hie.s.Ps.108. Aug.s.Ps.108. Isyc.s.Leui.21. Vidua præterea erat synagoga, quam designabat Thamar vidua.Gen.38.b.Thre.5.a.Ezec.44.f.Psal.108.Hanc viduam non ducit pontifex: quia repudiata est synagoga propter infidelitatem.Leu.1.c. *Synagoga.*

Gre.16.mor.4.& 18.mor.7. Viduæ, quas dicitur dimisisse Iob vacuas, designant plebes deceptas ab hæreticis, quæ vacuæ dimittuntur quando prædicatores hæreticorum, ad rectam fidem conuertuntur. Iob.22.b.27.c. *Plebs decepta ab hæreticis.*

Hila.s.Ps.45. Gre.19.mor.16. Ber.in Apolo. Hie.ad Gelantiã. Aug.epi.121. Vidua quandoque dicitur anima, cui crucifixus est mundus.Ps.145. Iob.29.c.Huic viduæ mortuus erat etiam sponsus Christus, ex cuius resurrectione postea consolationem accepit. Et verè viduæ, sunt omni auxilio destitutæ.1.Tim.5.a. Et vidua semper orans, est anima cognoscens se destitutam, nisi oret. *Anima.*

Ori.s.Leui.ho.12. Amb.de Tobia.30. Arno.s.Ps.93. Hie.s.Is.9.& s.Iob.27. Gre.17.mor.1. Phi.de.speci. legi. Vidua etiam dicitur anima derelicta à Deo, soluta à lege, tanquàm à viro, vt liberè viuat. Leu.21.c.Deu.24.d. Psalm.93. Hæc vidua, quæ peccando amittit Deum, est cuius Deus non miseretur.Isa.9.c.10.a.Ezec.22.f.Et anima delitiis eneruata, vidua est.Iob.24.d.27.c.Vidua, est etiam anima destituta à parentela prudenti, & recti sermonis coniugio viduata pulcherrimis præsidiis, & deserta à sapientia: hæc tenetur, quo se astrinxit, vinculo, seu voto.Num.30.c. Thren.1.a. *Anima peccatrix.*

Isyc.s.Leui.22. Vidua filia sacerdotis, quæ nupserat alienigenæ, est anima, quæ se tradiderat doctori erroris, quæ postea resipiscit. Leu.22.b. *Anima sub doctore erroris.*

Vidua sacerdotis, quam potest ducere alius sacerdos, est doctrina sana alicuius doctoris, qua potest alius vti Ezec.44.f. *Doctrina sana*

Arno.s.Ps. 108. Potestas incredulitatis in malis, fit vidua, quando diabolus ea non potest vti ad malos perdendos.Ps.108.

Vidua facta, est Babylon, quando amisit imperium & regem.Isa.43.c.

Vigilare, Vigilia, Custodia, Vigil.

Arist.de somn. & vigilia.cap.1.2. Vigilare dicitur animal, quando sensus suos exercet, præcipuè sensum communem, cuius dicitur esse passio: vnde vigilia est ipse actus vigilandi, quæ non competit plantis: quia non habent sensus. Vigiliæ quoque dicuntur excubiæ, quas custodes noctu faciunt, quæ & custodiæ dicuntur: & diuiditur nox in quatuor vigilias. Vnde Luc.12.e.Ponuntur secunda & tertia vigilia. Vigiles autem dicuntur ipsi custodes nocturni.

Au. de essen. diui. Vigilare interdum est curare, & vigilare dicitur Deus, quum in defensionem electorum se manifestè paratum demonstrat. *Cura Dei erga electos.*

Arno.s.Ps. 129. Hie.s.Dan.9.& s.Iere.1. Rup.s.Iere.5. Glo.int.s. Thre.1. Vigilat etiam Deus super peccata, quando ipsos peccantes castigat, qui & super malitia vigilare dicitur. Dan.9.c.Psalm.129.Et vigilans virga, est diuina correctio ad emendandum. Ierem.1.c. Dicitur autem vigilans, quia accelerat, & ad omne opus bonum excitat. Vigilat autem iugum iniquitatum in manu Domini, quum eas castigat, mittens reos in tenebras exteriores. Thren.1.c. *Castigatio Dei. Punitio æterna.*

Beda s.Prou.8. Au.s.Ioã.tract.17 Gre.23.mor.21. & s.Cant.5. Ori.s. Mat.ho. 35. Arno.s.Psal.131. Amb.s.Luc.2. Hila.s.Ps.62. Hie.s.Isa.26. Vigilare interdum est studere: & vigilant manè ad sapientiam, qui semper innouato mentis studio ad Christi visionem pertingere satagunt.Pro.8.b.Et vigilat cor dormientis, quum quis ocium non impendit nutriendæ desidiæ, sed percipiendæ sapientiæ. Cant.5.a. Vigilat etiam, qui bona exercet opera, & qui solicitè agit de fidei veritate, ne in aliquod tenebrosum dogma incurrat.Mat.26.d.Thre.2.f.1.Thess.5.a. Vnde & vigilantibus pastoribus manifestatus est Christus. Luc.2.b. Ps.131. Vigilat etiam de luce, qui cum conscientia pura & præceptorum custodia manè orat.Ps. 62.Isa.26.d. *Attendere. Laborare. Orare.*

Aug.s.Ps.62. Hie.s.Isa.29. Gre.15.mor. 29. Vigilantes super iniquitatem sunt dæmones, qui semper tentant.Isa. 29.f.Ier.5.b. Et satanas vigilat in congerie mortuorum, quando in reproborum cordibus malitiæ suæ astutias exercet. Iob.21.d. *Dæmones tentantes.*

Vigilare dicitur frustra, qui custodit ciuitatem sine Deo. Ps.126. vt designetur nos sine Dei auxilio nihil tentare debere. *Diligentia hæreticorum.*

Vigilans pardus. Ier.5.b. designat diligentiam regis Alexandri. *Hie.s. Iere.5. Gre.16.mor.23.*

Vigilant ad prædam, qui verba iustorum in sensum proprium semper rapere conantur, vt per hæc peruersis filiis panem erroris parent. Iob.23.a. *Ber.ser.vigil.S. Andreæ. Hie. Cypriano.*

Vigilia, qua præparamur ad solennitatem, est totum tempus huius vitæ, quo præparari debemus ad futuram gloriam. Custodia in nocte dicit breuis temporis transitum in hac vita. Psalm.89. *Præparari ad futuram gloriã. Arno.s.Ps.129. Gre.s.1. Reg.11. Rup.1.s. Exo.26.*

Vigilia matutina, est tempus gratiæ & inspiratio diuina, & etiam prima ætas. 2.Reg.11.c. Dicitur etiam custodia matutina. Psa.129. Vigilia etiam matutina, qua merguntur Ægyptij, est resurrectio Christi. Exo.14.f. *Tempus gratiæ. Inspiratio diuina. Prima ætas. Resurrectio Christi.*

Vigiliæ in nocte variæ, secundum diuersitatem ætatum in quibus qui se à peccato seruat accipi possunt. Mat.24.d. Luc.12.e. Et vigilia quarta noctis, quę est appropinquante iam die, est finis tentationis, & quum in prima vigilia vicerimus patrem tenebrarum, in secunda filium eius, qui extollitur super omne quod dicitur Deus: in tertia spiritum contrarium Spiritui sancto: tunc in quarta videbimus Christum appropinquantẽ nobis. Mat.14.c. designat etiam quarta vigilia aduentum Christi ad iudicium & extremum tempus peccati. *Diuersitas ætatum. Finis tẽtationis. Aduentus ad iudicium. Ori.s. Mat.ho.31. & cap. 4. Hil.s.Mat.Can. 14. Aug.de verb.dom. serm.54. Gre.ho.13.*

Vigiles aliquando dicuntur Angeli. Dan.4.d. Vigilem & sanctum descendere de cælo. Dicuntur autem vigiles: quia semper vigilant in nostri custodia. *Angeli. Hie.s.Dan.4. Ric.de S.Vict.de secu.conscien.20.*

Vigiles custodientes ciuitatem, erant priores patres & prophetæ, qui studuerunt ad custodiam nostram sanctæ prædicationis voce vigilare. Can.3.b. Et prælati ac prædicatores, sunt pastores vigilantes super gregem. Luc.2.b. *Antiqui patres. Prælati & prædicatores. Gre.18. mor.32. & 27.mo.1. & s.Can. 3.& ho.8. Ber.s.Cant.ser.76*

Vilis.

Vile dicitur quod parum valet, paruique momenti habetur.

Vilis fit plebs Dei, quando prauorum numero crescente in eis, non summa & cælestia, sed terrena & abiecta sectatur. Thre.1.d. *Gre.23.mor.26.*

Vile de Amalec, designat peccata libidinis, quæ non perinde delectant, vt alia quæ libidinosi eligunt. 1.Reg.15.b. *Peccata minora libidinis. Gre.s.1.Reg.15.*

Villa, Villicus.

Villa dicitur domus extra vrbem, quæ habitandi causa constructa est, villicus autem est propriè villę gubernator.

Villa interdum significare potest terram viuentium, quę est extra vrbem, hoc est, extra corruptibilem mundum. Leu.25.e. *Terra viuentiũ. Ori.s.Leu.ho.15.*

Villæ in quibus moratur sponsus, sunt venientes ad fidem ex gentilitate. Cant.7.d. *Credentes ex gentibus. Gre.s.Cant.7.*

Villa sine muro, significat simplices 1.Reg.6.d. In his moratur sponsus. Canti.7.b. *Simplices. Gre.s.1.Reg 6.*

Villa, propter quam non venerunt quidam ad nuptias, auaritiam gentilium designare potest. Mat.22.a. Luc.14.d. Est etiam villa, terrena substantia, propter quam excusantur homines à cęlesti conuiuio. Item dominatio & superbia Et villa, in quam mittitur filius prodigus vt fiat famulus diaboli, sunt curæ huius mundi. Lucæ 15. c. Idem designare possunt villæ Aegypti. Exod.8.d. *Auaritia gentilium. Terrena substãtia imperium temporale. Curæ seculi. Amb. de Isaac.8. Amb.s.Luc.14. Hie.Epis.beati. Aug.de verb.Domin.ser.33. Gre.ho.36. Hie. Aglasiæ.*

Villicus, aut dispensator, à quo exigit dominus rationem, erat Paulus prius infidelis. Luc.16.a. Idem dici potest de similibus. *Pauli apostoli.*

Vincere, Victor, Victoria, Superare.

Vincere dicitur, qui in contentione, aut bello superior est, quod & superare dicitur. Victor autem est, qui vincit. Et victoria ipse actus vincendi.

Vincere dicitur Deus scientiam nostram. Iob.36.d. quia sic ex ratione conspicitur, vt magnitudo tamen illius, nulla nostri sensus subtilitate penetretur. Quicquid namque de claritate magnitudinis eius scimus, infra ipsum est, & tantò ab eius scientia longius repellimur, quantò eius potentiam nos comprehendisse suspicamur. *Incomprehensibilitas Dei. Gre.27.mor.3.*

Vincere dicitur Deus, quum iudicatur, quia dabit quod daturus esse negatur à iudicantibus. Ps.50. Rom.3.a. *Amb.s.Rom.3. & ser.49.*

Vincit etiam Christus quum iudicatur, quia tacendo iustus probatur. Victor autem in Psalmorum titulis intelligitur Christus. Ps.44. Haba.3.d. Superauit autem Christus iugum oneris gentilitatis, quando eam aduentu suo ab illa dæmoniacæ tyrannidis seruitute liberauit. Superauit virgam humeri eius, quum percussionem illius, quæ ex peruerso opere grauiter deprimebat, ab humano genere Redemptor compescuit. Superauit sceptrum exactoris eius, quum regnum eiusdem diaboli, qui pro pestifera perpetratione vitiorum exigere consueuerat debita tributa pœnarum, de fidelium corde destruxit. Is.9.a. Et superauit gentes in circuitu Hierusalem: quia sciebat voluntatem Dei, quam Gentes nesciebant. Eze.5.b. Vincés eques, est Christus. Apoc.6.a. Et vicit leo de tribu Iuda, quando resurrexit. Apoc.5.b. Et dicitur vincens, vt vinceret, quia vicit diabolum, vt vinceret in nobis. *Victoria Christi. Hie.s. Haba.3.& ad principiam & s.Is.9.& s.Eze.5. Gre.30.mor.31. Ber.ser.1.de resurrectio. Rup.4.s.Apoc.*

Peruenire dicitur ad victoriam iudicium iusti. Iob.23.b. quia per incarnationem Christi insidiantem aduersarium per absolutionis iudicium victor excludit. *Gre.16.mor.25.*

Amb.ser.76. Hie.s.Isa.9. Aug.s.Apo.ho.22. Gre.s.1.Reg.14. — *Victoria Apostolorum & Martyrum & fidelium.*

Vincunt Martyres, quum iudicantur. Ps.50. quia in illo iudicio, quo à reprobis condemnantur, à Deo absoluuntur ad requiem. Et victores dicuntur Apostoli, Martyres & prædicatores. II.9.a. Et victores bestiæ existentes super mare vitreum, sunt baptizati superantes diabolum. Apo.15.b. Et superans Saul quocunque se vertebat, designat Sanctos, vincentes omnes tentationes. 1.Reg.13.g.

Gre.s.1.Reg.15. — *Victoria orationum & operum.*

Vinci Amalec, orante Mose, & pugnante Iosue. Exo.17.c. designat per orationes & opera bona vinci diabolum. Vel quòd contra libidinem necessariæ sunt orationes, & abstinentia, & virtutes.

Ori.s.Gen.ho.52. — *Victoria virtutum contra vitia.*

Victoria Abrahæ contra reges. Gen.14.c. designat victoriam virtutum contra vitia. Et superat populus populum, quando virtutes vincunt vitia. Genes. 25.c. De hac victoria. Apocalyp.2.

Rup.s.Iudi.6. Ori.s.Iud.ho.5. — *Non iustificari per opera legis.*

Victoria Israel in Sisaram, quæ non fuit reputata duci Barach, sed mulieri, designat non iustificari per opera legis, sed per fidem, quæ est in ecclesia. Designat etiam Iudæos non adeptos esse Messiam, quum permanserint in incredulitate. Iudi.4.b.

Ori.s.Gen.ho.12. & s.1.Reg. Hie.s.Isa.8. Gre.s.1.Reg.2. — *Confundere Iudæos, hæreticos & philosophos.*

Superare dicitur populus populum, quando Christiani reuincunt Iudæos, seu confundunt. Gen.25.c. Vincuntur etiam hæretici & philosophi, qui aduersus ecclesiam congregantur, quia confunduntur. Isa.8.b. Sap.7.d. Ezech. 16. f. Et superatur arcus fortium, quum vincuntur dæmones, & quum contrita est Iudæorum sæuitia, Christo resurgente. 1. Regum 2. a.

Glo.ord.s.Gen.32. — *Crucifixio Christi. Perseuerantia orationis.*

Superans Iacob Angelum. Gen.32.f. Præfigurauit Iudæos crucifixuros Christum, innuitur etiam apprehensio diuinæ veritatis, & perseuerantia orationis, quæ exauditur à Deo.

Aug.s.Apo.ho.10. Rup.6.s.Apo.

Vincere dicitur bestia Sanctos, non eos, qui prędestinati sunt, sed qui ad tempus sunt Sancti. Vincit etiam, quia videtur vincere, quum per violentiam infert mortem & tormenta, &c. Apoc.11.b.13.b.

Vincire, Vinculum, vide Ligare.

Vincire, Vinculum, vide Ligare.

Vindicare, Vlcisci.

Vindicare, est castigare pro delicto, & ab iniuria illata, aut contumacia defendere, seu liberare, quod & vlcisci dicitur. Vindicta autem, aut vltio, est ipsa animaduersio pro delicto inflicta.

Hie.s.Nahum 1. & s.Isa.1. — *Castigatio Dei.*

Vlciscitur Deus castigando, aliquando quidem ad emendationem, nonnunquam verò ad damnationem æternam. Eius tamen inimica dicitur esse vltio: quia si non essent culpæ, non eam exerceret. Nahum 1. a. Et dicitur vindicari de inimicis suis, alterutro modo puniendo. Isaiæ 1. f.

Ori.s.Nu.ho.27. Aug.s.Ps.140. — *Conuersio peccatorum.*

Vltio, quam exercet Deus in Deos Aegypti, est conuersio peccatorum, qua vtuntur dęmones. Nu.33.a. Sic facta est vindicta in nationibus, extinctis infidelibus per conuersionem ad fidem, & idolorum destructionem. Ps.149.

Hie.s.Iere.31.

Vltionem persecutorum petit Christus. Iere.11.d. non quidem omnium: sed eorum, qui non debebant resipiscere.

Gre.s.1.Reg.14. — *Victoria contra Dæmones.*

Vlcisci Saulem de omnibus inimicis suis. 1.Reg.14.d. designat victoriam fidelium contra dæmones, quæ perueniat ad hoc, vt cessent omnes tentationes.

Beda.s.Gen.34. — *Vltio seu castigatio peccatorum per prælatos. Punitio Dæmonum.*

Vltio filiorũ Iacob in Sichimitas. Gen.34.d. designat debere pastores vindicare vitia. Duæ autem vindictæ de Sichen sumuntur, circuncisio, & occisio, sic duplex fuit vindicta de diabolo, id est, in præsenti, & in futuro idem de peccatoribus.

Glo.int.s.Exo.32. — *Destructio Hierusalem. Dies iudicii.*

Vltionis dies, indicabat diem destructionis Hierusalem, & typum gerebat diei iudicii, quando faciet Dominus vindictam pauperum. Exo.32. Ps.139. Isa.61.a.63.b.66.e.

Arn.s.Ps.8. Hie.s.Hose.5. & s.Nahum 1. — *Iudæi.*

Vltor, aut defensor, dicitur populus Israel, qui peruerse zelatus est contra Christum. Psal. 8. Hose.5.d.

Vltio dicitur dari septulum de Cain. Gen.4.c. Vide appendicem numerorum.

Vindemiare, Vindemia, Vindemiator, Vinitor.

Vindemiare, est vuas ad conficiendum vinum colligere. Vindemia autem, est ipsa vuarum collectio, ac tempus vindemiandi. Vindemiator autem, est vuarum collector, qui & vinitor dicitur, qui tamen est generaliter vineæ cultor.

Hie.s.Isa.32. Rup.s.Ier.24. — *Vastare. Dare premium vel pœnam.*

Vindemiare, interdum est vastare, & dicitur Dominus vindemiare in die iræ & furoris sui illos, quos iustitiæ norma dictante, laboris sui fructum iam metere decreuit, dando videlicet premium bonis, pœnam verò malis. Thren.1.d.2.g. Vindemiatur autem genus humanum in morte, quando singuli, quasi botri de hac vita tolluntur, quæ dicitur vindemia consummata. Isa.32.c.

Hie.s.Psa.79. Rup.9.s.Apo. — *Destructio Hierusalem. Conuersio Iudæorum. Martyrium.*

Vindemiare etiam, est colligere fructus suaues in ecclesia. Ier.31.a.

Vindemiare vineam, est eam destruere. Psal.17. vbi denotatur destructio Hierusalem, vel Iudeæ. Vel vindemiant eam transeuntes viam, quando Iudæos conuerti faciunt prædicando. Apoc.14.d.

Hie.s.Isa.24.

Vindemia dicitur ipsum Martyrium: & etiam probatio fidelium, quæ fiet tempore Antichristi. Isa.24.c.

Collectio sanæ doctrinæ, & deliciæ spirituales. Vindemia est collectio doctrinæ lætificantis cor hominis, & deliciæ spirituales. Leui.26.a. Et vindemia occupat sationem, quando quis, quæ didicit, docet alios seminando. Hæc dicitur vindemia defœcata. Is.25.c. Ori.s.Leu.ho.16.

Tempus iudicii. Cessatio voluptatum. Vindemia dicitur aliquando tempus iudicij, & consummatio sæculi, vel etiam vindicta in populo. Mich.3.a. Vindemia autem lugens, est cessatio voluptatum in fine sæculi. Isa.24.b. Euch.for.spirit.4 Hie.s.Isa.24.

Vindemia Esebon, est superba doctrina hæreticorum. Is.16.c. Vindemiant autem principia gentium hæretici, quando potentes gentium inducunt in suos errores. Ezec.16.f. Et dicuntur vindemiare vineam eius, quem vi oppresserant, quum ex sacra scriptura sententiarũ botros, pro suæ intelligentiæ intentione, coaceruant: vel quum animas de ecclesia tollunt. Iob 24.b. Et ipsi hæretici dicuntur vindemiatores. Abdiæ b. Hie.s.Isa.16.& s. Ezec.16.& s. Abdi. Gre.16.mor.23.

Prælati. Prædicatores. Apostoli. Vinitores dicuntur prælati & prædicatores, vineæ Domini curam habentes. Et vinitores quos dat Deus, ex eodem loco, sunt Apostoli ex Iudæis: vel prædicatores, qui ex eadem ecclesia eliguntur. Hos.2.c. Is.61.b. Ioel.3.c. Rup.s.Hose.2. Glo.int.s.Isa.61.

Gentiles credentes. Vindemiatores sunt gentiles credentes, qui nullum racemum, hoc est, sensum spiritualem reliquerunt Iudæis: sed tantùm folia literæ. Abdi.1.b. Rup.s.Abdi.

Vinea, Vinetum, Vitis.

Iustitia Dei. Diuina virtus. VInea, est multitudo vitiũ simul consitarum: Vinetũ autem est locus, vbi multæ sunt vineę. Vitis verò vnica est planta, ferens vuas in palmitibus. Porro vitis aliquando sumitur pro vinea, & vinea pro vite. Vinea etiam est instrumentum bellicum, ad muros cõcutiendos. Geor.Ven.Can.1. tom.7.cap.

Vinea aliquando dicitur Dei iustitia, quæ in distribuendo & puniendo recta corda lætificat: vitis etiam dicitur diuina virtus. Vitis enim cuiuis arbori applicata fructus producit, sed diuersimode, debilior est enim innixa salicibus, quam fraxino, vlmo, nuci, & huiusmodi. Non secus diuina illis vitis, & robur perfusum omnibus arboribus rationabilibus, fouet, & fructum producit: sed meliorem adhærens, Petro Ioanni, Paulo, & huiusmodi arboribus robustioribus quam debilibus & obscuris. Placidè quoque & vitis, quamuis natura acris, adumbrat, dum lignis vel columnis inhæret: Sic robur illud cæleste ipsius Dei gratia & benignitate permixtum, iucundissima vmbracula præbet: sicuti Christiferæ Virgini ab angelo dictum fuit: Et virtus Altissimi obumbrabit tibi.

Christus. Vinea, quam transtulit Deus de Ægypto, designare potest Christum translatum de hoc mundo ad Patrem. Ps.79. Zach.3.d.8.c. Ipse est vinea, quæ floruit. Cant.2.d. Dicitur etiam vitis vera, vt discernatur ab ea, quę non producit fructum, sed labruscas. Ioan.15.a. dicitur autem vitis secundum carnem, secundum quam est eiusdem naturæ nobiscum, qui sumus palmites. Genes.40.b.49.b. Geor.Ven.Can.1. tom.7.cap.21.28. Hie.s.Zac.3.8. Cle.Alex.1.pæd.5. Amb.4.de fide 7. Chry.s.Gen.ho.67 Ori.s.Cant.ho.4.

Virtutes angelicæ. Fœlicitas. Vineæ præterea dicuntur virtutes angelicæ, & ipsa fœlicitas, & sunt vineæ florentes, dantes odorem, & gratum fructum. Cant.2.d. Isa.65.d. Hie.s.Isa.65. Rup.s.Cant.2.

Ecclesia. Vinea multas continens vites, ecclesiam significat vniuersalem, quæ multos continet fideles. Ps.79. Ier.17.c.31.a. Ezec.19.c. Hose.2.b.14.c. Mich.1.b. Haba.3.d. Luc.20.b. Mat.20.a. Gen.49.c. Mala.3.c. Hanc vineam plantat mulier fortis, id est, ipsa ecclesia conuertendo infideles, vt fiant vites, aut palmites. Prou.31.c. Hanc peruersi prædicatores autorem eius in mẽbris suis opprimendo vindemiant. Iob.24.b.c. Vinea autem dicitur populus Dei, qui de vitis æternæ radice fundatus, supereminet terris: ac solùm vile prætexens, nunc gemmata flore pubescit, nunc circumfusa viriditate vestitur, nunc mite iugum suscipit, quum maturioribus brachiis, quasi sarmentis fœcundæ vitis adoleuerit. Et etiam quia crucis in fronte prætexit indicium, vel quod fructus eius postrema anni legatur ætate, vel quod omnibus, vt ordinibus vinearum, ita pauperibus, atque diuitibus, humilibus, atque potentibus, seruis, ac dominis in ecclesia Dei æqua dimensio, nulla discretio sit, &c. Vineæ quoque dicuntur particulares ecclesiæ. Can.1.d.2.d.6.d.8.d. Vitis autem dicitur quilibet fidelis, clauiculi autem, quibus vites in arboribus sustentantur, charitatem significant. Ipsa quoque religio vitis dici potest. Et Hierusalem, & ecclesia dicitur vitis. Eze.15.c. & vitis abundans. Ps 127. Aug.s.Ioan.tract. 80. Beda s.Gen.49. Ori.s.Gen.ho.17. & s.Mat.ho.18. & s.Cant. ho.1.2. Arn.s.Ps.79. Amb. Exae.12.& s. Ps.118.ser.22.& s.Luc.10.& de virgi. Hie. s.Eze.15.1 & s.Haba.3. Geor.Ven.Can.1. tom.9.cap.1. Gre.s.Cant.1.2. & 16.mor.26.30. Aug.s.Ps.127.

Religio.

Synagoga. Vinea etiam dicitur synagoga. Gene.9.b.49.c. Ps.79. Cant.1.b.8.d. Isa.1.b.5.a. 27.a.32.c. Ier.2.e.12.c. Mat.21.d. Luc.13.a. Eze.19.g. Hæc vinea synagogæ non fuit custodita, quia derelicta. Regnum quoque Sedechiæ dictum est vinea. Eze.17.b. Beda s.Pro.31. Ber.s.Cant.ser.30 Ori. s.Mat.ho. 10 & s.Cant.ho.2.& s.Ier.ho.9.

Genus humanũ. Vitis quandoque dicitur genus humanum: de cuius genimine non bibit Christus in passione. Mat.26.c.

Patriarchæ & prophetæ. Vineæ florentes fuerunt Patriarchę & Prophetæ, qui odorem dederunt in aduentu Christi, quando eorum mysteria aperiri cœperunt. Can.2.c. Aug.16.ciu.Dei.2 Gre.s.Cant.1.

Prædicatores. Vineæ per vinum calefacientes, sunt prædicatores per verbum Dei, corda hominum ad bonum inflammantes. 1.Reg.8.c. Hie.s.Isa.27.& s. Iere.12.& s.Eze. 17.19.

Crux Christi. Plebs ecclesiæ. Primitiæ gentium. Vita præsens. Vineæ Engaddi. Can.1.d. significare possunt crucem Christi, in qua vitis abscissa cæleste protulit balsamum. Designant etiam plebes ecclesiæ, quæ habet balsami liquorem spiritum mansuetudinis, quo paruulorum adhuc in Christo teneritudinem blandè fouet, & dolores pœnitentium consolatur. Possunt etiam significare primitias Gentium. Possunt prętereа designare vitam præsentem, sicut & vinea, ad quam conducuntur operarij, est vita pręsens, quę etiam regnum Dei dicitur. Mat.20.a.21.c. Aug.1.q.in euã.4. Ber.s.Cant.ser.60 Gre.s.1.Reg.8. Amb.s.Ps.118.ser 3. Ber.s.Cant.ser.49

Anima. Vinea quãdoque dicitur anima. Is.5.a. & peculiariter vineæ sunt animæ fidelium. Can.2.b.1.c.7.d. Et vinea erecta, quã plãtauit Deus, est anima ad imaginẽ Dei facta. Ier.2.d. Hãc vineã Rup.s.Cant.1. Ori.s.Cant. ho.2. & s. Mat. ho.10. Hie.s.Isa.5.

Ori. s. Can. ho. 1. 4. Hy s. Iere. ho. 13. Basi. Exae. ho. 5. Amb. 3. Exae. 12. Ber. s. Cant. ser. 63. Beda. s. Prou. 24. Hila. s. Mat. cano. 20. Ricar. de S. Victo de stat. int. hominis. 35.

Vir iustus.

comedere dicitur inimicus, quando anima peccat, & deuoratur à diabolo. Iere. 5. d. Et bona vinea, est vir iustus: cui virtus, vitis: cui actio, palmes: cui vinum, testimonium conscientiæ: cui lingua, torcular expressionis. Has vineas demoliri nituntur vulpes. Cant. 2. d. Vitis etiam dicitur anima: & vitis aliena, est anima peccatrix. Iere. 2. d. Ps. 127. Prou. 24. d.

Lex. Conscientia.

Vinea, ad quam mittuntur operarij, est lex, in qua in hac vita operari oportet. Matt. 20. a. Vel est conscientia, in qua est operandum, vt det fructum bonum, qua plantauit Deus omne semen verum. Iere. 2. d.

Ori. s. Ps. 36. ho. 1. & s. Cant. ho. 1. 2. & s. Mat. ho. 19. Hiero. s. Isa. 1. & s. Mich. 4. & s. Zac. 14. Gre. 16. mo. 23. Isyc. s. Leui. 25.

Sacra scriptura. Doctrina patrum. Sapientia. Doctrina euangelica.

Vinea Naboth, significat doctrinam spiritualem, aut sapientiam sacræ scripturæ. 3. Reg. 21. a. Isa. 1. b. 5. a. Et vineæ sunt sacra volumina veteris, ac noui testamenti. Vinea verò custodienda, est doctrina euangelica: & sensus, ac dogmata diuina. Cant. 1. b. Et vinea, quam plantauit pater familias, est sacra scriptura, quæ regnum Dei dicitur. Matt. 21. d. Eadem est vinea, sub qua sedendum, cuius Deus pater, est agricola. Mich. 4. a. Agge. 2. d. Dicitur autem vinea sacra scriptura: quia per veritatis sententias botros virtutum profert, cuius vineæ Dominum id est, sacræ scripturæ conditorem, quasi vi hæretici opprimunt: quia eius sensum in verbis sacri eloquij inflectere violēter conantur, qui dicit. Is. 43. d. Seruire me fecisti in peccatis tuis, præbuisti mihi laborem iniquitatibus tuis. Eandem vineam vindemiant, qui ex ea sententiarum botros, pro suæ intelligentiæ intentione coacerdant. Iob. 24. b. Vineæ quoque dicūtur veterum patrum doctrinę. Eccl'tæ. 2. a. Et vitis ipsa sapientia. Psal. 127. Peculiariter autem vinea, est doctrina euangelica, cuius Christus est vitis. Leui. 25. a.

Amb. exhor. ad virgi. Hie. s. Iob. 24. Gre. 12. mo. 26. & s. Can. 2. Ber. s. Can. ser. 60.

Virginitas.

Vinea etiā Nabot, quā dissipare volebat Achab, vt faceret hortū olerum, virginitatem significare potest: quam diabolus perdere conatur. 3. Reg. 21. a.

Spes.

Vineæ, quas plantant fideles, designare possunt spem, quæ ex bonis operibus nascitur. Ezec. 28. g. Iob. 24. b.

Dignitas & imperium.

Vinea quandoque dicitur dignitas & dominium, seu imperium. Exod. 22. a. 23. b. Ezec. 16. b. Creuit in vineam latiorem.

Incipiētes bene operari.

Vinea in primo flore, designat eos, qui incipiunt benè operari: qui facilè læduntur, vel ab immoderato frigore tentationis, vel a nimio feruore prosperitatis. Iob. 15. d. Cant. 2. c. 7. d.

Rup. s. Mich. 4.

Tēporalia bona.

Vinea quandoque, temporalia bona. Mich. 4. b. Sedet sub vinea sua, quod dicitur de eo, qui suis contentus est, nec vsurpat aliena.

Negligentia.

Vinea, negligentia. Prouer. 24. d. Per agrum pigri transiui, & per vineam stulti. Iere. 2. d. Habac. 3. d.

Ori. s. Nu. ho. 12. & s. Cant. ho. 4. & s. Iere. ho. 9. Gre. s. 1. Reg. 8. Phil. de tumulētia. Amb. de Elia. 14 Hie. s. Amos 5. & s. Isa. 24. Cyril. de adorat. in Spiritusancto. Phil. quod Deus sit immutabilis. Glo. inter. s. Ezec.

Voluptates seculi. Vanæ scientiæ. Concupiscentia. Perfidia. Doctrina hæreticorum.

Vineæ Seon, voluptates huius sæculi, & vanas scientias designare possunt, & concupiscētias, quæ mentem inebriant. Nu. 21. e. 1. Reg. 8. c. sunt vineæ Sodomorum. Deu. 32. e. designāt etiam perfidiam. Et vinea Sabama, est superba doctrina hæreticorum. Isa. 16. b. 34. a. Et vineæ Philisthiim sunt, qui sequuntur prauos errores hæreticorum. Iudi. 15. b. Ad idem referuntur vineæ Ægypti, quæ percutiuntur à Deo. Ps. 77. Vineæ etiam hæreticorum sunt eorum falsa mysteria. Amos 5. c. e. Vites quoque dicuntur causæ voluptatum. Isa. 24. b. Et voluptates externæ, quæ pertinent ad concupiscentiam oculorum, quas promittit Rapsaces, hoc est, diabolus obtemperantibus sibi. Isa. 36. d. Potest etiam vinea Sodomorum supplicium significare. Deu. 32. e.

Lætitia.

Vineta significare possunt lætitiam. Deu. 6. b. Vineta & olieta, quæ non plantasti.

Machinamenta diaboli.

Vineæ, quæ sunt instrumenta bellica, quibus muri concutiebantur, designare possunt machinamenta diaboli. Eze. 26. b.

Ori. s. Ezec. 26.

Doctores mali.

Vitis inutilis ad opus, sed solùm igni apta, doctores malos significare potest. Ezec. 15. a. Et vitis frondosa Israel, sunt hæretici verbosi, sine fructu synceræ doctrinæ. Hose. 10. a.

Hie. s. Isa. 7. Rup. s. Hose. 10.

Vites sunt Iudæis in spinas & vepres, quum eorum opera sunt obscurata, & per ea feriuntur ab eo, qui sagittat in obscuro rectos corde. Isa. 7. d. dicitur autem Israel vitis frondosa. Hose. 10. a. quia multiplicauit idololatriam.

Vinum, Mustum, Vinacea.

Amb. ser. 78. Phil. quòd Deus sit immut. Ori. 1. periar. 3. Dionys. epis. 9. Basi. s. Ps. 31. Rup. 2. de glorific. Trinit. 13. Hie. s. Isa. 27. & s. Iere. 13. Arno. s. Ps. 59. Cle. Alex. 1. pæd. 6. Ori. s. Gene. ho. 11. Arno. s. Psa. 4. Hie. s. Iere. 31. & s. Zach. 9. & s. Ho. 7. Isy. s. Leui. 23. Rup. s. Cant. 47. Aug. s. Ps. 74. Cle. Alexā. 2. pæd. 2

Vinum, est liquor, qui ex vuis exprimitur, potui aptus, ac gustui suauis, est natura calidum multos generans spiritus, quod si plus æquo bibatur, inebriat. Mustum autem dicitur, quod post primam pressuram vinaceorum elicitur, dum adhuc feruet. Vinacea autem dicuntur grana vuæ iam pressæ, & interdum nondum pressæ.

Diuinitas in Christo.

Vinum intra vuam, quam portabant exploratores. Nu. 13. c. designare potest diuinitatem in Christo. Isa. 1. f.

Virtutes diuinæ.

Vinum merū significare potest virtutes diuinas in se, mixtū verò, easdē nobis attēperatas.

Spiritussanctus.

Vinum nouum non mittendum in vtres veteres, Spiritumsanctum, aut eius gratiam designare potest, quæ non est in habente vetustatem peccati. Matt. 9. b. Prou. 9. a. 31. a. quod vinum non est dandum regibus. i. superbis.

Ira Dei.

Vinum merum interdum significat iram Dei grauem. Isa. 27. a. Ierem. 13. b. 25. d. dicitur etiam vinum compunctionis. Psal. 59.

Passio Christi. Eucharistia. Meditatio passionis. Lætitia Christi.

Vinum aliquādo significat passionē Christi, & sanguinē eius. Gen. 9. c. 14. d. 27. d. 49. b. Ps. 4. 103. Iere. 31. b. Leu. 23. c. Zach. 9. d. 10. c. Apoc. 6. c. Super hoc vino rumināt hæretici Hose. 7. d. designat etiam eucharistiā. Et vinū conditū, quod dat sponsa sponso, est meditatio passionis eius. Cant. 8. a. Et vinum, quod bibit sponsus cum lacte, est lætitia in ascensione & missione Spiritussancti, vel lætitia animæ & carnis, & obliuio præteritorum malorum.

Sensus spirituales legis.

Vinum merum in calice, est sensus spiritualis in lege. Ps.74. est enim vinum spiritus legis. Verbi enim virtus, est spiritus, quemadmodum sanguis carnis. Commoderata itaque proportione & conuenientia, vinum quidem aquæ, homini verò spiritus miscetur, ac temperatum quidem vinum ad fidem conuiuio excipit, spiritus autem deducit ad incorruptionem, & quod erat aqueum, sensus legis viuificauit, operationem scilicet ex Adam, quum vniuersum mundum repleuit sanguine: & potum vitis veritatis temperamentum veteris legis, ac verbi noui ac præstituti temporis complementum, pietati ac Dei cultui præbuit. Et vinum lætificans cor hominis, sunt spirituales sensus sacræ scripturæ. Ps.103. Gen.49.b. Isa.55.a. Agge.2.c. Et vinum nouum, est doctrina euangelica, & grauiora præcepta. Matt.9.b. Iob.1.c. Cant.5.a. Hoc vinum miscuit sapientia, quum literæ spirituales addidit sensus. Prouer.9.a. 31.a. Hoc est vinum optimum, quod mentes hominum inebriat, vt præteritorum obliuiscãtur, & in anteriora currentes, non lassentur. Cant.7.c. Hoc est vinum germinans virgines. Zach.9.d. Vinum præterea, quod prius appositum fuit in nuptiis, designat doctrinam veteris testamenti, & legem naturalem ac scriptam, quod vinum defecit. Vinum verò posterius ex aqua factum, doctrinam noui testamenti, in quam mutatur aqua, hoc est, doctrina legis & prophetarum. Ioan.2.a. Est itaque vinum syncera doctrina legis: quo vino pulchriores sunt oculi sponsi. Gene.49.b. Can.1.a. Ecc'tæ.2.b. Isa.1.f. Thre.2.d. Amos.5.c.

Doctrina euangelica. Grauiora præcepta. Doctrina veteris legis. Lex naturalis.

Ori.s.Gene.ho.17. & s.Leui.ho.4. & s.Matt.ho.35. & s.Canti.ho.1. Hila.s.Matt.cano.9. Ambr.s.Psa.118.serm.13. Hie s.Agge.2. & s.Mat.9. & s.Isa.1. Aug.s.Ioã.trac.8. Cyril.2.s.Ioan.26. Gre.17.mor.14. & s.Cãt.7. & s.Eze.ho.6. Rup.s.Zach.9.

Austeritas legis. Puritas vitæ.

Vinum quandoque significat austeritatem legis, & etiam puritatem vitæ, quando est merum. Gene.49.b. Isa.62.c. Quo vino conditur poculum noui testamenti, quando testimoniis veteris legis nouum testamentum roboratur. Cant.8.a. Non est autem hoc vinum bibẽdum, quando non est adhærendum literæ legis. Leui.10.b.

Hie.s. Isa.62. Gre.s.cant.8. Beda.s.Gen.49. Rup.2.s.Leui.8.

Vinum cum felle, designat doctrinam ecclesiasticam bonam, sed cum mala cõuersatione. Matth.29.d.

Ori.s.Matt.ho.35.

Martyrium.

Vinum præterea quandoque significat martyrium. Gene.27.d. Et mustum malorum granatorum, sunt passiones & exempla Martyrum. Cant.8.a.

Amb ser.72. Gre.s.Cant.8.

Natura humana suscitata. Vita contemplatiua.

Vinum ex aqua factum, designat naturam humanam resuscitatam, vel vitam spiritualem factam in eo, qui prius viuebat vita carnali. Ioann.2.b. Isai.1.f.

Rup.5.s.Cant.7. Ambr.ser.19.78.

Exultatio spiritualis. Feruor Spiritus sancti. Consolationes diuinæ. Charitas. Res sanctæ & feruidæ.

Vinum oblatum Isaac, designat vitam contemplatiuam. Vel fauorem nouæ conuersationis, & exultationem spiritualem in laudibus Dei, & feruorem Spiritussancti, & consolationes diuinas. Gen.27.d. 1.Reg.10.a. Canti.1.a. Hoc vino contemplationis meliora, sunt vbera sponsæ, quando prædicat & docet inferiores. Et vinum, quo madebat Anna. 1. Reg.1.c. designat feruorem spiritus & prædicationis in Apostolis. Et vinum in amphora, est charitas in intentione, qua quis vult aliis prodesse. 1.Reg.1.d. Vinaria autem cella, est contemplatio feruens. Cant.2.a. Vinum etiam dici potest charitas, aut feruor charitatis, & aqua mutatur in vinum, quando inducitur charitas pellens foras timorem. Ioan.2.b. Vinum etiam dicuntur res sanctæ & feruidæ. Isa.1.f.

Gre.s.1. Reg.10. Ori.s. Cant.ho.1. Gre.s.1.Reg.1. Ber.s.cã.ser.49. & dominica. 1.post.octa.Epiph. ser.2. Amb.ser.18.

Austeritas correctionis.

Vinum, secundum quòd est austerum, austeritatem correctionis, & sermonem compungentem ex denunciatione iudicij significare potest, ideo applicatur vulneribus. Luc.10.f. Et vinum compunctionis, est verbum penetrans cor. Ps.59. Cant.1.a.

Ori.s.Luc ho.34. Amb.s.Luc.10. Basi.s.Ps.59. Ber.s.Cant.ser.9.

Letitia spiritualis. Gaudium beatorum.

Vinum dandum tristibus signat lætitiam spiritualem, & gaudium Spiritussancti. Prouer. 31.a. Hose.2. b.14.c. Ioel.2 c. & lætitiam, quam habebunt sancti in fine mundi quod vinum non bibent sine nobis. Vinum autem lætitiæ non bibunt pœnitentes, aut ieiunantes. Dan.10. a. Mich.2.d. Vinum autem, quo abundabunt torcularia, est summa lætitia, quam Sancti habebunt in fœlicitate. Prouer.3.b. Iob.1.c.

Basi.ho.in Iulitam Martyr. Ori.s.Leui.ho.1. Hie.s.Dan.10. & s.Mich.2. Ber.ferm.3.Pentecost. Beda.s.Pro.3.

Honor immortalitatis. Status innocentiæ.

Vinum, quandoque significare potest honorem immortalitatis, & etiam virtutem, quod per vitium, aut incuriam, in vasis coacescit, vnde in Adam acuit, & datum est Christo acetum. Matthæ. 27.d. Et vinum quod defecit in nuptiis, est status innocentiæ, qui deficit in Adam. Ioann.2.a.

Hila.s. Mat.can.33. Rup.2.s.Ioan.

Fidelis prociciẽs

Vinum dici potest fidelis proficiens, vt vinum per ætatem, atque ita est vita perfectior, quod vinum bibit sponsus cum lacte. Canti.5.a.

Amb.ser.22. & 3. Exae.12. Gre.s.Can.5.

Sapientia interiorum. Scientia secularis.

Vinum dici potest sapientia inferiorum rerum, qua repletus fuit Salomon, qui tamen aliam quærebat sapientiam, quando dicebat. Ecc'tæ.2.a. Cogitaui in corde meo abstrahere à vino carnem meam, vt animum meum transferrem ad sapientiam. A quo enim vino abstrahit carnem suam, nisi à sapientia terrenorum, quæ non bene conueniunt cum supernis, sicut nec vtrorumque sapientię? Hæc enim rerum inferiorum per vinum signatur, de vite terrena.1. de humanis ingeniis nascens: quamuis aliquando Deus eam largiatur, vt Salomoni. Sed hoc vino meliora sunt vbera spõsi. Cant.1.a. Et etiam oculi pulchriores. Gene.49.b.

Geor.Venet.can 1. tom.9.cap.24.

Letitia mundi. Cura temporalium.

Vinum quo meliora sunt vbera sponsi. Canti.1.a. significat lætitiam mundi, vel rerum tẽporalium curam, à qua mens secularis cuiuslibet inebriatur, vt ad inuisibilia cognoscenda, aut ex toto, aut penè insensibilis reddatur.

Amb.1.de sacra.2. Gre s.cant.1. Ber.ser.9. s.can.

Luxuria.

Vinum pro luxuria, quia in vino est luxuria. Ephes.5.d. Et dicuntur vbera sponsæ. i. virginis Mariæ pulchriora vino, quia genuit cum virginitate, quum aliæ genuerint cum libidine. Canti.4.c.

Rup.s.Cant.3.

Castigatio.

Vinum iniquitatis, dici potest castigatio, qua corripitur iniquitas. Prou.4.c. Vinum iniquitatis bibunt. Dicitur enim vinum furoris Dei. Ierem.25.d.

Ori.s. Can.ho.3. & s.Iere.ho.6.

Ori.ſ.Cant.ho.1. Hier.ſ.Iſa.24.25.55.& ſ. Eccl.2.& ſ.Ioel.3. Amb. de Iſaac 3. Gre.ſ.1.Reg.8. Rup.6.ſ.Geneſ.13.& 10.ſ.Apoc.
Concupiſcentia. Praui affectus. Voluptates. Curæ ſeculares. Superbia. Auaritia.

Vinum, quod bibit Lot, ſignificare poteſt concupiſcentias, & prauos affectus, & voluptates. Gene.19.g. Leuit.10.b. Deut.32.e. Iſa.5.c.28.a.24.a.56.d. Sopho.1.c. Cant.1.a. Item curas ſeculares, & affectum ſuperbiæ, quæ mentem inebriant. Ioel.3.a. Amos.2.d. Habac.2.a. Eccl'ſtæ.2.a. in hoc vino voluptatum, eſt luxuria. Ephe.5.d. Deſignatur etiam inanis gloria & cupiditas: quibus inebriantur indignè aſſumentes dignitates. Apoc.17.a. Hoc eſt vinum pingue allatum è Damaſco Tyrum. Ezec.21.d.

Hie.ſ.Iſa.28.& ſ. Iere.13.& ſ.Hoſe.7.9. Ori.ſ. Iere.ho.2.9. Amb.de Elia.14. Gre.ſ.1.Re.3. Aug.ſ.Pſ.68.
Peruerſus ſenſus ſcripturæ. Doctrina erronea. Perfidia. Ambitio.

Vinum etiam, quod bibit Lot, eſt peruerſus ſenſus datus ſacræ ſcripturæ. Ge.19.g. Et vinũ, quo inebriantur hæretici, eſt ſacra ſcriptura malè intellecta. Iſa.28.b. Et vinum Babylonis, eſt doctrina gentilica. Iere.13.b.51.a. Et perfidia. Iſa.16.c. Et vinum, quo iudicabat Eli Annam eſſe ebriam, eſt vel ambitio temporalium, vel doctrinæ prauitas. 1.Reg.1.c. Et furiunt hæretici vino, hoc eſt, doctrina erronea. Hoſe.7.b.9.a. Hoc dicitur vinum damnatorum, & vinum iniquitatis. Prou.4.c. Amos.2.c. Mich.6.d. Agge.1.c. Pſal.68.

Hie.ſ.Hoſe.14.
Vinum conditũ.

Vinum Libani dicitur, quod eſt mixtum & conditũ thimiamate, ſeu aromatibus, vt odorem ſuauiſſimum habeat. Vel eſt vinum, quod offerebatur in templo. Hoſe.14.c.

Vinum aliquando eſt abundantia. Eſter.5.b. Poſtquam vinum biberit abundanter.

Vinum, prædicatio. Cant.5.a. Bibi vinum meum cum lacte meo.

Ber. in ſententiis.
Abundantia. Prædicatio.

Datur vinum malitiæ, vinum moleſtiæ, vinum gratiæ. Vinum malitiæ affluit de vua fellis, & à diabolo initium habuit: & eſt opus malum. Deu.32.e. Fel draconum vinum eorum. Vinum moleſtiæ manat de labruſca conditionis humanæ: quę domino ſuo acetum iniquitatis appoſuit. Vinum gratiæ ex botro Cypri.i. Conditoris largitate decurrit.

Hie.ſ.Ezec.44.
Peccata ſequentia naturam.

Vinum, quod non debet bibere ſacerdos ingreſſurus in ſancta, deſignat ipſum ſacerdotem ab iis etiam peccatis, quæ naturæ neceſſitatem quodam modo ſequuntur, abſtinere debere. Ezech.44.f.

Hie.ſ.Hoſe.3. Rup.ſ.Hoſe.3.
Cultus idolorũ. Traditiones hominum. Dæmones.

Vinacea vuarum, quum ſint arida & inutilia, expreſſo iam vino, idolorum cultum, & traditiones hominum, ac peculiariter Iudæorum ſignificare poſſunt. Hoſe.3.a. Dæmones quoque vt vinacea eiecti ſunt de cælo.

Viola.

Euch.form.ſpiritua.4.
Confeſſores.

Viola, eſt flos odoriferus, & gratus: cuius variæ ſunt ſpecies: ſed peculiariter viola dicitur quædam purpurea & humilis, vix à terra eleuata: cuius vſus eſt plurimus in medicamentis: quæ poteſt Confeſſores deſignare, ob ſimilitudinem liuidorum corporum. Non tamen inuenitur in ſacra ſcriptura.

Violare.

Hila.ſ.Matt ca. no.12.
Operari ſecundum fidem.

Violare, eſt corrumpere, polluere, & quaſi vim inferre: quod propriè de virgine dicitur.

Violare dicitur ſabbatum ſine crimine, qui operatur fidem euangelicam: & qui facit opus, quale eſt ſacerdotum. Matt.12.a.

Hie.ſ.Iſa.13. Hie.ſ.Ezech.7.
Confutare errores. Peccare.

Violari vxores hæreticorum, eſt prauam doctrinam confutari. Iſa.13.c.

Violare dicitur templum Dei, qui peccat. 1. Cor.3. c. Neſcitis, quia templum Dei eſtis, & Spiritus Dei habitat in vobis? Si quis autem templum Dei violauerit, diſperdet illum Deus. violant etiam arcanum Dei gentiles, hoc eſt, templum: & mali eccleſiam. Ezec.7.f.

Hie.ſ.Amos.1. Hie.ſ.Exec.13.
Non ſeruare legem naturalem.

Violare dicitur miſericordiã fratris, qui non ſeruat legẽ naturalẽ cum proximo. Amos.1.d.

Violare aut contaminare Deum, vel populum dicuntur hæretici, dum perſuadent populo gratas eſſe Deo voluptates. Ezec.13.c.

Hie.ſ.Gene.18.
Carpere benedicta.

Violare vxorem proximi dicitur, qui aliorum benedicta reprehendit, & facibus accenſus inuidiæ Sancta violat, caſta corrumpit, pura contaminat. Eze.18.b.

Violentus, Violentia, Vis.

Violentus dicitur, qui vim facit, quæ vis violentia dicitur, vt nunc ſufficit.

Hie.ſ.Iſa.39.
Spirituſſanctus.

Violentus fluuius, hoc eſt, impetu fluens, dici poteſt Spirituſſanctus. Iſa.59.d. Quum venerit quaſi fluuius violentus, quem ſpiritus Domini cogit.

Baſi.de abdica.rerum. Hil.ſ.Mat.cã.11. Amb.ſ.Lu.7.& ſe.15. Gre.ho.20.
Fatigantes corpus. Pænitentes. Gentiles.

Violentia regni cælorum, dici poteſt aſſidua & acris corporis in laboribus fatigatio, quod nullius impulſu, ſed ſuapte ſponte Chriſti diſcipuli faciunt. Et violenti ſunt caſtigantes carnem & pœnitentes, quibus non debetur regnum cælorum ex meritis conuerſionem præcedentibus, & etiam Gentiles, quibus non prædicauit ipſe Chriſtus, nec ipſi habebant legem, aut Prophetas, ſed velut extranei irruperunt ad fidem ſuſcipiendam. Matth.11.b.

Glo.ord.ſ.Iſa.9. Glo.int.ſ.Leui.6.
Diabolus raptor.

Violenta prædatio eſt, quam facit diabolus de animabus. Iſa.9.a. Ipſe quoque eſt vi extorquens à proximo, hoc eſt, violentia rapiens ipſam animam, vel bona eius. Leui.6.a.

Coacta ſeruitus Iudæorum.

Violenta ſeruitus fratrum Ioſeph erga ipſum Ioſeph. Gene.44.d. deſignat coactam ſubiectionem Iudæorum ad Chriſtum, vel ad Chriſtianos.

Gre.6.mor.15.
Populus iudaicus.

Violentus, de cuius manu liberauit Deus pauperem, eſt populus Iudæorum in Chriſtum, quem Deus ſuſcitando liberauit. Iob.5.c.

Gre.16.mor.21.& 18.mor.7.
Hæretici.

Violenti quoque, ſunt hæretici, qui ſcripturæ ſacræ ſententias recta dogmata continentes ad prauum intellectum conantur violenter inflectere. Vnde & vi dicuntur opprimere dominum vineæ, ſenſum ſacræ ſcripturæ à Deo traditæ peruertendo. Iob.19.a.24.b.27.c.34.c.35.c.36.a.

Vipera.

Vipera, est genus serpentis maximè venenati, dicta, quòd vi pariat. Nam pulli eius materna viscera comedere dicuntur, & corrosis eius lateribus cum matris interitu prodire. Fertur vipera coniunctionem murenæ expetere, & deposito veneno accedens ad littus maris sibilare, vt prodeat murena: ac post coniunctionem, venenum resumere.

Basi. Exae.ho 10. Amb.5. Exae.7. Basi. Exae. ho.10.

Haeretici. Detractores. Iudæi. Dæmones nequã.

Vipera significare potest hæreticos, & maledicos, & clam inuadentes proximum: Iudæos etiam, & dæmones, & generaliter homines nequam. Isa.30.b. Mat.3.b. dicuntur autem Iudęi progenies viperarum, quia imitatores diaboli. Detractor etiam est vipera, qui vno ictu perimit, & se & audientem, & eum, cui detrahit. Vt autem vipera mordicus tenuit Paulum, ita hæretici pertinaciter aduersantur fidelibus, sed excutiendi sunt in ignem vt illa vipera. Acto.28.a.

Hie.s.Isa.30.& s. Ezec.8. Aug.s.Ps.46. Ber.de tripli.custodia.

Inuidia.

Vipera quæ primo suo generi noxia est, ac sibi ipsi, designat inuidiam, quæ primùm nocet habenti.

Basi.ho.de inuidia

Vsura.

Vipera significare potest vsuras. Vt enim viperarum filij materna corrodunt viscera: ita vsuræ eum, qui soluit, aut dat ad vsuram.

Basi.s. Ps.14.ho.2 Amb.de Tob.12.

Tẽtatio diaboli.

Vipera etiam vi pariens, violentam diaboli tentationem, designare potest: aut contrà, quia tardius occidit quàm aspis, est leuior tentatio. Iob.20.c.

Gre.15.mor.8.

Vir, Maritus.

Vir, dicitur in genere humano masculus, quòd viribus & robore præstet: vnde potior est & præstantior ipsa fœmina, quæ sub viri potestate debet esse. Dicitur autem sæpe vir, qui habet vxorem, qui & maritus. Aliquando verò sumitur pro homine.

Deus.

Vir aliquando dicitur Deus, quia perfectus in iustitia, & dicitur vir pugnator, quia nemo eius potestati resistere valet. Exod.15.a. Cor.11.a. Ephe.4.c. Et ipse Deus dicitur vir synagogæ. Ierem.3.e. Isa.54.a. Vnde tanquam vir circunscripsit synagogam templo, vt loco, velut suspectam de adulterio: ne alibi sacrificaret. Hose. 2.b. Significat autem peculiariter Deum patrem.

Cle.Alex.1.pæd.5. Chry.95. Rup.1. de operibus Spiritussancti.8.

Christus.

Vir quoque dicitur Christus, vt Ioseph erat vir in cunctis prosperè agens. Gene.39.a. Et vir, quem occiderunt Simeon, & Leui, hoc est, sacerdotes & Scribæ. Genes.49.a. ipse est vir Ægyptius. Exod.2.c.21.c. Ps.104. Pro.30.c. Et vir luctans cum Iacob. Gen.32.f. Et vir seu maritus sterilis & fœcundæ, hoc est, synagogæ, & ecclesiæ. Et peculiariter vir posterior synagogæ, vt prior fuerit lex. Roma.7.a. Genes.16.a.29.g.30.b. Ipse dicitur vir Iudæus. Zachar.8.b. Idem est vir diues, qui abstulit ouem pauperis, quando redemit genus humanum, liberans ipsum à diabolo. 2.Reg.12.a. Dicitur autem vir voluntatis Dei, quia in omnibus fecit voluntatem Dei. Et vir dolorum, propter dolores passionis. Isa.46.d.53.a. Et vir rixæ & discordiæ quia positus est in ruinam & in resurrectionem multorum, & in signum, cui contradicitur, & de quo heretici contendunt. Ier.15.c. Et erat vir indutus lineis, habens atramentarium tanquam iudex omnium. Ezec.9.a. 40.a. Dan.10.a. Zach.1.b.6.c. Ipse est vir, quem circundedit fœmina. Ier.31.d. Et vir cohærens Deo. Zach.13.d. Et vir pauper & sapiens. Eccle.9.d. Et vir Iob, de terra Hus. Iob.1.a. Et vir Elcana. 1.Reg.1.a. Et vir vnus, quem apprehendunt septem mulieres. Isa.4.a. Acto.2.d. Et vir dexteræ Dei. Psal.79. Ipse est vir meretricis, qui non est in domo eius, quia non est secundum præsentiam corporalem in ecclesia, & etiam vir mulieris fortis. Prouerb.7.c.31.b.c.

Cle. Alex.adhor.ad gentes. Arn s.Ps.104. Hila.de Trini.5. Ori.s. Exo.ho.10. & s.Isa.ho.3.& 1. Ier.ho.11. Amb.de Salom.5. & s.Rom.6.& apolo.Dauid 5. Hie.s.Isa.45.& s. Iob. Gre.s.1.Reg.1. & 22.mo.19.& s.Ez.ho.13. Beda s.Gen.32. & s.Exo.21.& s.Pro.2.31. Cyr.ho.5.

Spiritussanctus. Sacerdotes Iudæorum. Christus.

Vir de domo Leui. Exo.2.a. designare potest Spiritumsanctum: vel sacerdotes Iudæorum, vel etiam ipsum Christum de lege egredientem: cuius vxor est ecclesia.

Beda.s.Exo.2.

Verbum Dei. Lex.

Vir Hierusalem, quem ipsa proiecit, est verbum Dei, quod proiicit anima peccans. Ezec. 16.a. Hose.2.b. Et sermo propheticus. Gen.24.c. Ab hoc viro recedunt omnes, qui declinãt à diuinis præceptis. Ps.13. Et vir prior synagogæ erat lex, sicut posterior Christus. Rom.7.a. Et vir absens à domo meretricis, est lex, quæ absens est à peccantibus, eamque contemnentibus. Prou.7.c. Et viri septem vnius mulieris, sunt libri Mosis cum duobus sequentibus. Luc. 20.e. Isa.54.a. Et lex dicitur vir pubertatis Synagogæ. Ioel.1.b.

Sensus spiritualis.

Vir autem Israelita, qui rixatus est cum filio Ægyptij, est sensus spiritualis legis contrarius prauis sensibus per Iudæos, aut hæreticos datis. Leui.24.b. Et vir, qui inuenit Ioseph errantem in agro, est sermo propheticus loquens de Christo, cui ministerium exhibuit. Gen.37.c.

Hie.s.Eze.16.& s. Ioel 1. Ori.s.Mat.ho.22. & s.Leui.ho.14. Amb.s.Rom.6. & de Cain.4.& s. Luc.20. Aug.1.de consen. euan.31. Beda s.Gen.37.

Ratio. Mens. Vigor mentis. Liberum arbitrium. Anima. Spiritus rationalis. Vtens ratione.

Vir aliquando dicitur ratio, seu mens, aut vigor mentis, quem virum occiderunt Simeon & Leui. Gen.2.d.3.c.49.a. Exo.2.35.c Liberum quoque arbitrium, vir animæ dicitur, vendicãs sibi totum hominem. Virum autem, hoc est, mentem non aggreditur serpens, sed fœminam, hoc est, sensualitatem. Maritus quoque dicitur recta ratio, seu sermo, quia virtutum semina iacit in animam, tanquam in agrum fertilem. Ipsa quoque anima dici potest vir. Exo.21.c. Vir mulieris Samaritanæ dicitur spiritus rationalis, qui non erat vir, quia non ei obtemperabat. Vel vir, qui non erat vir, erat error, quia tunc ab errore adultero regebatur. Vel erat diabolus qui etiam non est vir, sed adulter. Quinque autem viri erant quinque sensus, quibus ante tẽpus discretionis regebatur. Ioan.4.c. Ipse quoque homo ratione vtens vir vocatur. Ier.5.c.

Phil.de mundi opificio & 2.allego.& de special. legibus. Hil.s.Mat.can.10. Gre.Nyss.de vita Mosis. Beda s.Gen.3. Ric.de S.Vict.de 12.patriar.58. Aug.83.q.64. & s.Ioan tract.15.

Angeli.

Viri aliquando dicuntur angeli. Gen.18.a 19.b.44.f. Exo.32.a. Et vir vestitus lineis erat angelus. Dani.10.a. Iob.36.d.

Rup.4.s.Ioan.

Vir sapiens & industrius, designat Apostolos, & prædicatores, & prælatos, qui sunt distributores spiritualis frumenti. Ge.41.b.16.a.29.g.30.b. Eosdẽ designant viri, quos elegerũt

Gre.27.mor.22.

Ori.s.Exo.ho.10. & s.1. Reg.1. Hie.s.Zach.8.et s. Isa.57. Gre.s.1.Reg.1.2. 4.7.10.18.& 34. mo.5. — *Apostoli. Prædicatores. Prælati.*

Moses & Iosu[e] Exo.17.c.18.d.21.b.32.d. Et viri duo, sunt perfecti prædicatores, in vtroque præcepto charitatis robusti. Viri autem tres, sunt contemplatiui, fortes in custodia cogitationis, loquutionis, & operis. 1. Reg.10.a. Et vir secundum cor Dei, est habens charitatem. 1. Reg.13.c. Zach.8.a. Et vir Dei, est cœtus Apostolorum. 1. Reg.2.e. 9. a. Et vir sagittarius, est prædicator. Iob.41.c. Et viri misericordes, sunt Apostoli. Isa.57.a. Demum, qui ad virilē sensum pertinent, euangelicam implentes perfectionē. Et vir vnus, qui fugit ex acie, & nunciauit arcam esse captam, designat prædicatorem conuersum ex Iudæis, vt Paulum. 1. Reg.4.c.

Gre.s.1.Reg.1.9. 11.et 27.mor.22. Ori.prolog.in Cāt. Hie.s.Cant.59. — *Contēptor Sæculi. Fortitudo. Concordes charitate. Perfecti.*

Vir vnus dicitur contemptor seculi: vt monachus, & etiā ipsa fortitudo. Et dicitur vnus. quia vnum quærit. 1. Reg.1.a. Ipse enim dicitur. Ps.72. Quid mihi est in cælo, &c. Et Ps.26. Vultum tuum Domine requiram. Et vir vnus sunt omnes illi, quorum est cor vnum, & anima vna. Acto.4.f. Egrediuntur quoque quasi vir vnus, qui sunt concordes charitate. 1. Reg. 11.b. Et vir de terra Beniamin, est fortis prædicator de ecclesia, & non extra. 1. Regum.9.a. Et vir vnus dicitur perfectus & constans, & non mutabilis, vt Luna. Et vir absolutè est perfectus. 1.Reg.1.a. Iob.36.d.38.a. Isa.13. c.59.d. Zacha.3.d. 1.Cor.13.d. Ephe.4.e.

Isyc.s.Leui.15. — *Prædicator gloriosus.*

Vir patiens fluxum seminis, est prædicator, qui ob inanem gloriam prædicat. Leui.15.a.

Ori.s.Mat.ca.14. & s.Nu.ho.1.25. Gre.s.1. Reg.13.et 18. mor.7. Cyril. de adora. in Spiritusancto. Gre.s.1. Reg.2. & 11.mor. 26. — *Fortes.*

Viri significare solent fortes. Gen.47. b. Hos viros tantum volebat Pharao, hoc est, diabolus, ire ad sacrificandum: vt videlicet relinquerentur illi infirmi. Exo.10.c.35.c. Mat.14.c. Vnde viri numerari solent tanquam fortes, & non fœminæ. Exo.12.f. Ioan.6.b. Viri autem fortes Israel, & non alterius nationis numerantur: vt intelligantur eruditi in sacra scriptura. Nu.1.a. Viri quoque exercitus, qui pugnauerunt, sunt, qui vicerunt vitia. Num.31.a. Iob.38. a. 40.a. Vir, qui non roborabitur in fortitudine sua, est fortis in Deo, sinè quo nulla est illi fortitudo: sed mox sibi relictus, cadet. 1. Regum.2.b. Et viri robusti sexcenti, sunt qui opere & cordis deliberatione fortes sunt. Et sunt viri Israel. i. Ecclesiæ: & sociantur Sauli. i. prædicatoribus. 1.Reg.13.d.14.a. Iere.9.c. Vir, cuius iniquitas est melior, est mēs fortis. Eccl'i. 42.c.

Ori.s.Iere.ho. 6. Glo.int.s.1.Co.13. — *Christiani.*

Viri Iuda, sunt Christiani sub Christi imperio degentes. Iere.11.a. Et viri Iuda, qui erant cum Dauid ad deducendum arcam, sunt populi fideles & doctores cum Christo ad dilatandam ecclesiam. 2.Reg.6.a. Viros autem dicit Apostolus, qui verbo parent, & sunt sui iuris & arbitrij: qui crediderunt spontanea electione, seruati sapienter, non insipienter metu territi. 1.Cor.13.d. Gala.4.

Hie.s.Eccle.7. — *Cogitatio.*

Vir interdum sumi potest pro cogitatione: fœmina verò pro operatione: vt quum Eccl'tæ.7.d. dicitur: Vix reperitur vir vnus de mille, hoc est, cogitatio in totum bona: fœmina verò nulla: quia opera semper in aliquo deficiunt.

Gre.s.1.Reg.5. — *Pœnitentes insufficienter.*

Viri percussi, & nondum mortui, sunt habentes dolorem peccati, sed non sufficientem. 1. Regum 5.d.

Hie.s.Ecc.6. Ori.s.Iere.ho.8. Gre.12.mor. 12. Rup.s.Abdi. — *Populus Iudaicus.*

Vir, cui dedit Deus diuitias, est populus Iudaicus habens legis mysteria: quibus tamen non fruitur. Eccl'tæ.6.a. Et viri Anathoth, quærentes animam Ieremiæ, sunt Iudæi contra Christum, peculiariter autem sacerdotes & Scribæ. Ierem. 11. d. Iidem sunt viri tabernaculi Iob, hoc est, Christi. Iob.31.d. Viri pacis Edom, sunt principes Iudæorum, qui populum deceperunt. Abdi.c.

Gre.s.1.Reg.2. — *Plenitudo temporis aduentus Christi.*

Virilis ætas domus Eli, designat plenitudinem temporis, quando misit Deus filium suum. 1. Reg.2.g. Gala.4.a. vel designat tempus, quando ordinandi promouentur ad ordines.

Gre.s.1.Reg.2.

Vir de domo Eli, qui non aufertur ab altari Dei, est, qui est bonus prædicatione pastoris mali. 1.Reg.2.g.

Gre.s.1.Reg.14.15 — *Capitalia crimina.*

Vir non relinquendus ex Philisthæis, designat capitalia crimina, nam alia sunt velut paruuli. 1.Reg.14.e. Et viri Amalec, sunt suadentes motus turpitudinis, item peccata ex malitia. 1.Regum 15.a.

Aug.se.10. & s. Io.tract. — *Duo latrones. Duo populi. Duplex amor Christi. Duo testamēta.*

Viri duo portantes botrum in vecte. Num.13.c. designant duo latrones cum Christo crucifixos, populum Iudaicum præcedentem, & vertentem dorsa Christo, & populum Gentilem sequentem, & vertentem faciem Christo. Vel designabant duplicem amorem Christi, videlicet in patrem & in homines. V[e]l duo testamenta, in quibus continetur Christus.

Hil.s.Mat.can.12 — *Gentiles.*

Viri Niniuitæ significant Gentiles. Mat.12. d. Et viri sublimes Sabaim, sunt præcipui ex gentibus. Isa.45.c.

Amb.de dign.sacer.4. — *Episcopus.*

Vir vnius vxoris dicitur episcopus vnam habens ecclesiam, & etiam non adiungens sensui catholico sensum hæreticum. 1.Tim.3.a

Hie.s.Isa.19. — *Fidelis.*

Vir pugnat contra fratrem suum, quum in eadem domo fideles separantur ab infidelibus Isay. 19.a.

Hie.s.Eze.39. — *Ecclesiastici.*

Viri constituti ad lustrandam terram, sunt viri ecclesiastici. Ezechiel.39.d.

Gre.23.mor.28. — *Labens in peccatum propter inanem gloriā.*

Vir Dei, qui reprehendit Ieroboam, & brachium eius arefecit, ac postea curauit, nec comedere cū eo inuitante voluit, sed postea in via deceptus à Propheta, comedit & interiit. 3. Regum 13. a. designat eos, qui de magno opere gloriantur, & postmodum in peccatum labi permittuntur.

Beda.s.Gen. 18. — *Christus cum Mose & Elia.*

Viri tres apparentes Abrahæ, sic se habere possunt, vt in vno Christi designetur aduentus, quem duo angeli comitabantur, Moses & Elias, vnus per legem aduentum Domini prædicans, alter in fine mundi aduentum ad iudicium præueniens. Gen.18.a.

Alter.

Vir interdum sumitur pro altero, vt 1. Reg.2.e. quum dicitur. Si peccauerit in virum, intelligitur, si peccauerit vir in alterum.

Lex carnis. Mendacium. Sensibilia. Diabolus. Sẽsus carnalis

Vir alter, hoc est, adulter. Rom. 7. a. significare potest legem carnis, & mendacium, & sensibilia, & etiam diabolum. Et vir Aegyptius percutiens Hebręum, est sensus carnalis litterę. Exo. 2. b. Leu. 13. d. 24. b. Et vir, qui non cognouerat virginem, est diabolus, & incognita viro, mens est non corrupta à diabolo. Gen. 24. b. Et vir nuncians natum masculum, est diabolus demonstrans factum esse quempiam corruptorem veritatis, eique congratulans. Ier. 20. d. Et vir pauper habens vnam ouem, est princeps huius mundi, qui exercebat tyrannidem in genus humanum. 2. Re. 12. a. Et viri exercitus, dicuntur dæmones. Nahum 2. a. Quasi vir præparantur dæmones ad prælium, sed non sunt viri, quia non possunt vincere, nisi eis consentiatur. Ier. 6. f. Et viri fortes, qui nutabunt, erunt dęmones in iudicio. Ecclę 12. b. Vbi etiã significari possunt crura hominis in senectute.

Ori. s. Mat. cap. 16. & s. Gen. ho. 10. & s. Leui. ho. 14. Euc. form. spirit. 5. Amb. apo. Dauı. 5 Hie. s. Eccle. 12. — *Crura hominis*

Hæretici.

Vir Aegyptius, potest significare hæreticum. Exo. 2. b. Leu. 13. d. 24. b. Et viri Septuaginta percussi in Bathsames, designant nobiliores ex hęreticis, hoc est, qui non sunt vitiis sensuum dediti. 1. Reg. 6. d. Et vir, qui non roborabitur, est durus & fortis in errore. 1. Reg. 2. b. Viri sanguinum, sunt hæretici occidentes animas, & adulatoriè docentes. Ps. 138. Et vir sextus Samaritanæ, qui non erat vir, est hæreticus. Ioan. 4. c. Et viri bellatores dicuntur hæretici. Ezee. 39. e. Et viri fœderis Esau, discipuli hęreticorum. Abdi. b.

Ori. s. Leu. ho. 14. Gre. s. 1. Reg. 2. 6. Hil. s. Ps. 138. Hie. epis. Si cuncta corporis.

Discipuli hæreticorum. Peruertentes iudicium. Scandalizantes odiẽtes proximũ carnalibus incũbentes. Iudas.

Viri sanguinum, sunt subuertentes iudicium pro muneribus, vel animo seu opere occidentes, & qui oderunt proximum, & qui perfecti sunt in vitio. Ps. 5. 25. 58. 138. Est item vir sanguinum, qui adhuc actibus carnalibus incumbit. 2. Re. 16. b. Vir autem linguosus & iniustus dicitur Iudas. Ps. 139. Iob. 11. a.

Arn. s. Ps. 25. Hil. s. Ps. 28. 139. Cle. Ale. 1. pædu. 5

Auari.

Viri diuitiarum dicuntur, qui possidentur à suis diuitiis, non ipsi eas possident, vnde & somnum suum dormire dicuntur, non Christi. Psalm. 75.

Aug. s. Ps. 138. Gre. 7. mor. 24.

Errores.

Viri Samariæ & Sodomæ, quos proiecerunt ipsę ciuitates, sunt errores priores, à quibus in alios Hæretici transierunt. Eze. 16. e.

Amb. de Nabuc. 15 Hie. s. Eze. 16.

Sex ætates.

Viri sex venientes de via portæ superioris. Ezech. 9. a. designant sex ætates humani generis.

Gre. 22. mor. 19.

Insanus.

Vir spiritualis dicitur vir insanus, & qui à maligno spiritu arripitur. Hos. 9. b.

Heros.

Vir aliquando dicitur heros insignis virtute. Genes. 41. e. Num inuenire poterimus talem virum?

Lyra. s. Hos. 9.

Miles. Vir, miles. Ge. 33. a. Cum eo quadraginta viros.

Minister. Vir, minister. Ge. 24. g. Ascensis camælis sequutæ sunt virum.

Ciues. Viri, ciues. 1. Re. 6. b. dixerunt viri Bethsamitæ.

Alienigena. Vir, alienigena. Exo. 2. c. Vir Aegyptius liberauit nos.

Virere, Viridis.

Virere, dicuntur herbæ, aut plantæ, quum sunt virides. Virides autem sunt, quando in suo vigore ac proprio humore consistunt.

Christus. Viride lignum dicitur Christus. Luc. 23. d. Et virens abies. Hose. 14. d.

Glo. ord. s. hose. 14.

Virtutis opera perfecta.

Viriditas est in virtutibus: vnde terra non herbam siccam, sed virentem profert. Gen. 1. a. quando videlicet anima exercet virtutum opera. Et columba attulit ramum oliuæ virentibus foliis: quæ designant opera perfecta. Gen. 8. b. Et viriditas in virgis. Gen. 30. f. designat virorem bonorum operum. Et virens abies, est vir iustus. Hose. 14. d. Iob 38. c.

Gre. 29. mor. 18. Beda s. Gen. 5.

Pastus fœlicitatis.

Virentes herbæ, sunt diuini pastus in fœlicitate: & dicuntur virentes quia perpetuus est ibi vigor. Eze. 34. d. Virescit lignum præcisum, quando iusti & Martires pro veritate passi, in æterna vita resurgentes perpetuò viridescunt. Iob. 14. b. Virentia perquirit onager, quum sanctus vir, despectis trãsitoriis, æterna bona desiderat. Iob. 39. a.

Gre. 12. mo. 3. & 39 mor. 29.

Teneræ mentes. Apostoli.

Virentia loca designant teneras mentes. Gen. 41. a. Et virentes spicæ, sunt Apostoli, & recentes in fide. Le. 2. d.

Glo. int. s. Gen. 41.

Sacra doctrina. Litera legis, voluptuosa. Iudæi.

Virens herba, dicitur sacra doctrina. Iob. 38. c. Et virentia, quę perquirit onager, designant literam & historias legis, quibus vacant Iudæi. Item ea, quę voluptatem afferunt. Iob. 39. a.

Gre. 29. mor. 18. Hie. s. Iob. 39.

Gentiles.

Viride lignum, quod arefactum est, est populus Iudæorum, lignum verò aridum frondescens, est ecclesia ex gentibus. Eze. 17. g.

Ori. s. Eze. ho. 12.

Caro humana. Virens herba carnem humanam significare potest. Gen. 1. a. *Amb. 3. exae. 7.*

Nitor verborum. Viror Moab, nitorem verborum hæreticorum significat. Isa. 15. c. *Hie. s. Isa. 15.*

Superbia Luciferi. Virens summitas cedri, designat vigentem superbiam Luciferi. Eze. 31. d. *Hie. s. Eze. 31.*

Non viret scirpus absque humore. Iob. 8. b. quia hypocritę non nisi ex superno munere viriditatem bonæ operationis accipiunt. *Gre. 8. mor. 27.*

Nulla consolatio in inferno.

Virens nihil relictum in Ægypto. Exod. 10. d. designat nullam consolationem relictam esse his, qui sunt in inferno. Vnde & virentia terræ Sodomorum sunt subuersa. Gen. 19. e. Et virens hordeum Aegypti lęsum. Exo. 9. d.

Lyra. s. Exo. 10.

Virga, vide Baculus.

Virgo, Virginitas, Virago.

Virgo dicitur à viridiori ætate, & tam mares, quam fœminæ rei venereæ expertes & integritatem seruantes, virgines dicuntur. Virago autem dicta est mulier in prima conditione,

quia virtus viri illi communicata est: factaque est viro similis.

Ori.s.Leu.5.ho.12. Hie.s.Ier.31.& s.Isa.62. Aug.4. in Iudi.49. Isyc.s.Leu.21. Fulgen.epi.3.

Virgo Maria. Ecclesia.

Virgo, ad literam, sumitur pro Beata Maria, quando dicitur Is.7.c. Ecce virgo concipiet.

Virgo sæpe dicitur ecclesia, quam sibi parauit Christus, non habentem maculam neque rugam, & ipsa est vxor, quam ducit pontifex, hoc est, Christus. Leu.21.c. Gen.24.b. Iud.11.f. Isa.37.d.62.b.2.Cor.11.a. Ephe.5.c. Ier.2.f.3.b.18.b.31.c. Ipsa dicitur virago, propter virtutem viri, hoc est, Christi illi communicatam. Gen.2.d.

Hie.s.Ier.18.& s.Ioel 1.

Plebs Iudaica.

Virgo dicebatur Israel tempore patriarcharum, quũ vni Deo seruiret, antequam idola coleret, non quòd in virginitatis permanserit puritate, sed quia olim instar virginis sit Domino plebs illa copulata. Dicitur etiam virgo, quia vitis sterilis erat, & infœcunda. Isa.35.e. Ier.18.b. Thre.1.c. Ioel.1.b. Amos 5.a.

Ori.s.Cant.ho.1. Phil.de speciali.legibus & de Cherubim.

Anima pura. Mens pudica.

Virgo dicitur anima & mens, quando castam puramque se conseruat à voluptatibus earumque concupiscentiis: tum à dolore amoreque, insidiosis affectibus, & genitoris curá respicit. Et hæc efficitur vxor pontificis, aut sponsa, magisque ex hoc efficitur integra. Homines enim virgines, quibus copulantur, reddunt mulieres. Deus autem quum iungitur mulieri, hoc est, animæ, quæ corrupta fuerat cupiditatibus & vitiis, reddit virginem: & potius dicitur vir virginitatis, quàm virginis. Gen.34.a. Leu.21.c. Ier.2.f.3.b.31.c. Ps.44. Et virgines pulchræ sunt, quæ lumen habuerunt virtutum, & sponsæ thalamum ingressæ sunt. Amos 8.d. Virgines quoque dicuntur pudicitiam tota mente conseruantes. Eze.9.b.

Hie. de veste sace. & s. Amos 8.& s.Ezec.9. Aug.s.Apo.ho.11 Rup.9.s.Apo. Hie.s.Isa.23. Gre.6.mor.9.

Anima peccatrix.

Virgo præterea dicitur, fidem integram habens, nec corrupta erroribus: & designatur per Rebeccam. Gen.24.b. Apo.14.a.

Virgo filia Babylonis dicitur anima delitiis mundi affluens. Isa.47.a. Et virgo filia populi Iuda, est anima peccans in ecclesia. Ierem.14.c. Et anima virtutibus infœcunda nec fidei fructum gignens, cuiusmodi virgines, sunt squalidæ. Threnor.1.b.c. Et virgines cadentes in gladio, sunt animæ, quæ videbantur continentiam habere, quum essent fatuæ, & hypocrisi infectæ. Thre.2.g. Isa.23.a.c.

Ori.s.Mat.ho.32. Hil.s.Mat.ca.27. Aug.epi.120 & 83 q.59.& de verbis do.ser.22. Arn.s.Ps.44.

Credentes boni & mali. Fideles, & infideles.

Virgines decem, sunt omnes credentes, tam boni, quàm mali, quinque prudentes sunt, qui benè quinque sensibus vtuntur, & oleum procurant doctrinę moralis, & sunt diligentes ac soliciti, fatuæ verò è diuerso, sunt animæ dissolutæ. Matth.25.a. Vel designant fideles & infideles.

Virtutes. Bene operaturi.

Virgines, quæ adducuntur post sponsam, designare possunt virtutes. Ps.44.

Virgines præterea, quum in eis sit spes generationis, designant eos, qui sunt in spe benè operandi. Thre.1.f.

Hie.s.Eze.44. Phil.de profugis.

Doctrina sana ecclesiæ.

Virgo de semine domus Israel, designare potest doctrinam nutritam in ecclesia. Eze.44.f. Virgo etiam dicitur sensus historicus, ædificans & legentes & audientes. Exo.22.c. Et virgo vxor pontificis, est sententia incorrupta, iuncta verbo Dei. Leu.21.c.

Rup.1.s. Deut.19.

Gentilitas. Synagoga.

Non inuenta virgo vxor, fuit Gentilitas multos colens deos: sed verberato viro Christo, inuenta est virgo, quia credidit. Synagoga verò non est inuenta virgo, quia perseuerauit in incredulitate. Deut.22.b.

Virgultum.

Hie.s.Isa.53. Phil.1.allego. Aug.2.de Gen.cõ. Mani.3. Beda s.Gen.2.

Humanitas Christi.

Virgultum dicitur multitudo virgarum pullulantium.

Virgultum ascendens de terra sitienti, dicitur humanitas Christiana de peccatoribus. Isaiæ 53.a.

Virgultum agri designare potest ipsum intelligibile, quod est germen mentis. Et ipsa natura intellectualis virgultum dici potest, propter vigorem vitę. Gen.2.a.

Viriola, vide Armilla. virtus, vis, vires.

Virtus, à viro dicta propriè fortitudinem & constantiam significat, quod viri maximè fortitudo est. Vnde fit, vt virtus dicatur habitus mentis constãs & conueniens, ad bene operandum inclinans, laudabiles efficiens eos, in quibus est. Potest aliquando dicere ipsos affectus animi. Dantur etiam virtutes rerum, vt radicum, plantarum, lapidum, quę sunt potentię ad aliquid operãdum in animalibus, aut in alijs rebus. Virtus etiam sumitur pro exercitu. 1.Mac.1.a. Congregauit virtutem & exercitum. Item pro victoria. Iudith.13.d. Qui fecit virtutem in Israel. Virtus quoque dicitur robur corporis. Vis etiam, aut vires sumitur pro virtute, seu potentia, aut fortitudine.

Cyr.cont.Iulia.9. Ori.s.Rom.1. Hil.s.Ps.67. Aug.s.Ps.76. Cyr.14.thesau.3.

Filius Dei. Potentia Dei. Spiritussanctus. Humilitas.

Virtus Dei, dicitur filius Dei. Ps.20.67. Deut.6.d. Dicit autem virtus Dei potentiam eius, & virtus eius quædam dicitur in salutem, quædam in pœnam. Virtus autem salutis Dei, dicitur Christus. Ps.62.139. Ier.16.d. Rom.1.b.1.Cor.1.d.

Virtus Christi dicitur Spiritussanctus. 2. Cor.12.c. Libenter gloriabor in infirmitatibus meis, vt inhabitet in me virtus Christi. Virtus dicitur humilitas, quæ tunc habitat in nobis, quando gloriamur in infirmitatibus.

Hie.s.Isa.63. Arn.& Hil.s. Ps.67.

Miracula.

Virtutes Dei dicuntur miracula, de quibus. Isa.42.b. Gloriam meam alteri non dabo: nec virtutes meas sculptibilibus. Et, Virtutes eius in insulis nũciabunt. Hę sunt virtutes terribilium Dei. Ps.114. Et virtus Dei, est in nubibus, hoc est, in Apostolis & prędicatoribus, & quando veniet ad iudicium. Ps.67.

Virtus Dei dicitur etiam euangelium Ierem.16.b. Ostendam eis manum meam, & virtutem. Roman.1.b. Virtus Dei est in salutem omni credenti.

Virtutes

Virtutes cælorum, dici possunt Angeli. Luc. 21. e. Virtutes cælorum mouebuntur. Harum virtutum solet dici, Deus virtutum. Ps. 32. 45. 49. Sunt etiam virtutes ordo specialis ipsorum angelorum. Ps. 23. Ornatus quoque cęlorum dici potest virtus eorum. Virtutes etiam Iudęorum, sunt protectio angelorum. Ps. 59.

Angeli. Ornatus cœlorū. Protectio angelorum. — *Basi. s. Ps. 32. Gre. ho. 1. Hil. s. Ps. 59.*

Virtus animi derelinquens peccantem, est gratia. Psalm. 37. Item perfectio virtutis. Psal. 21. Aruit tanquam testa virtus mea. Virtus quoque multa, est magna illustratio veritatis. Mat. 24. c.

Gratia. Perfectio virtutis. Illustratio veritatis. — *Basi. s. Ps. 37. Ori. s. Mat. ho. 30*

Virtutes etiam significant conuersationem bonam. 2. Petri 1. b. Ministrate in scientia vestra virtutem. Phil. 4. b. Si qua virtus, si qua laus. Ratio quoque ipsa virtus dicitur. Eccl'i. 6. a. Ne forte elidatur virtus tua per stultitiam.

Conuersatio bona. Ratio. — *Hie. s. Isa. 63.*

Virtus dicebatur deficere in Christo. Ier. 15. d. quia propter nos infirmitatem suscepit, & deficit virtus eius in his, qui peccant, & ratione non vtuntur.

Ori. s. Ier. ho. 11.

In virtute est vox Domini in his qui dicere possunt cum Apostolo: Omnia possum cum eo, qui me confortat. Et dat Deus virtutem populo ad vincendos dæmones, & quando Ioánes prædicabat virtutem in resurrectione. Dat etiam decori virtutem, quum fortem facit ad operandum. Ps. 28. 29. 67.

Auxilium Dei. — *Basi. s. Ps. 28. ho. 2 & s. Ps. 29. Hila. s. Ps. 67.*

Virtus Sion, hoc est, ecclesiæ, est charitas, quæ fortis est, vt mors: & omnia vincit, nec à quoquam vincitur. Ps. 47. De hac Ps. 121. Fiat pax in virtute tua.

Charitas. — *Hie. s. Ps. 47. Aug. s. 47. 121.*

Virtus Damasci, est aurum & diuitiæ, de quibus mundani præsumunt. Is. 8. a.

Virtus manuum amicorum Iob. Iob. 30. a. designat virtutem Iudęorum in Christum: vel magnitudinem operationis hæreticorum, quę pro nihillo ducitur ab ecclesia, quia est sine charitate.

Aurum. Diuitiæ. Potētia Iudæorū in Christum. Opera hæreticorū. — *Au. de Epiph. se. 4 Hie. s. Iob. 30. Gre. 20. mor. 7.*

Virtus Pharaonis, est potentia secularis & exercitus Satanæ. Iudi. 2. b. Ps. 135. Ad idem referri potest virtus regis, gigantis, aut equi. Ps. 32. Et virtus Behemoth dicitur esse in vmbilico quia inclinat mulieres ad libidinem. Iob. 40. b. Et virtus draconis, quam dedit bestię, est potētia diaboli, qua adiuuat malos ad malum. Apo. 13. a.

Potētia secularis. Potētia diaboli. — *Arn. s. Ps. 135. Basi. s. Ps. 32. Gre. 32. mor. 11. Au. s. Apo. ho. 10.*

Vires Mosis, vltra quas dicebatur esse negocium regendi populi. Exo. 18. e. dicuntur tam de virtute animi, quàm corporis naturali.

Viscera, Exta, Vitalia.

Viscera dicuntur non tantùm intestina, sed quicquid intra carnem continetur, hoc enim differunt à carne, quod caro foris posita est, viscera intus. Exta verò dicuntur cor & pulmo, quia in superiori parte extant, quæ & vitalia dicuntur.

Ari. 3. de parti. animalium. 13.

Viscera Dei, amorem & misericordiam Dei significare possunt. Isa. 63. d. Ier. 31. d.

Viscera Ioseph commota, affectum Christi erga genus humanum redimendum significare possunt. Gen. 45. g.

Amor & misericordia Dei. Affectus Christi.

Viscera interdum significant mentem, aut mētis affectus, & compassionem. Isa. 16. d. 19. a. Iob. 21. d. 38. d. Eze. 3. a. Et viscera replentur, quum mentis interna alimento vitæ satiantur. Sunt etiam viscera, recta intentio, sanctum desiderium, humilis ad Deum, pia ad proximum voluntas. Et vitalia arietis, quæ sunt cor & iecur, vim concupiscibilem & irascibilem, & etiā desiderium significare possunt. Exo. 29. d. Le. 3. a. 4. b.

Mens. Mentis affectus. Concupiscibilis & irascibilis. — *Hie. s. Is. 16. 19. & s. Iob. 28. & s. Eze. 3 Gre. s. Eze. ho. 10. Glo. ord. s. Leui. 3.*

Viscera Iob, hoc est, ecclesiæ, vel Christi, sunt hi, qui ad intima sacramenta & mysteria deseruiunt. Iob 16. c.

Ministri mysteriorum ecclesiæ. — *Gre. 13. mor. 10.*

Viscera matris commota erga filium diuidendum. 3. Reg. 3. d. designant cor & charitatem prędicatoris boni, qui non vult auditores perire.

Charitas prædicatoris. — *Gre. 21. mor. 8.*

Viscera animæ, dici possunt adinuentiones sensuum: & bonæ cogitationis studia, & virtutum perseuerantia & illæ, quæ græcè eunomię dicuntur. Ps. 50.

Bonæ cogitationes. — *Amb. apo. Daui. 4.*

Viscera aliquando pro filio Philæmo, 1. d. Refice viscera mea in Christo.

Viscera, etiam diuitiæ. Sap. 12. a. Comestores viscerum hominum.

Extales meatus Philisthinorum, designant proditionem fœtoris peccati. 1. Re. 5. c.

Filius. Diuitiæ. Prodiens fœtor peccati. — *Gre. s. 1. Reg. 5.*

Visitare, Visitatio.

Visitare, est frequenter videre, aut etiam simpliciter inuisere.

Visitatio Dei, est collatio noui muneris, & visitauit Deus Saram, quum misit verbum suū in ecclesiam, & impleuit promissā. Genes. 21. a. 50. d. Exod. 3. e. 4. g. 13. d. Ps. 79. 105. Iere. 15. c. Sic visitauit Annam, hoc est, ecclesiam. 1. Re. 2. c. Et visitat Deus terram, hoc est, humani generis natiuitatem. Ps. 64. Et visitat gregem sicut pastor infirmum. Eze. 24. c. Et visitat omnes gentes, quum ex omnibus saluat. Ps. 52. 58. Et visitat Tyrum, quum conuertit peccatorem, aut gentes Isa. 23. d. Et visitat non diluculo, quum erroris nostri tenebras luce suæ cognitionis illustrat, & contemplationis munere subleuat: & in arcem virtutis exaltat. Iob. 7. d. Sic visitat filium hominis: cui sub protectione alarum suarum posito prætendit misericordiam suā, & in lumine suo lumen præbet, & eum delitiis suis potat, & inebriat ab vbertate domus suę ad obliuiscendas ærumnas & errores pręteritæ conuersationis. Ps. 8. Peculiariter autem visitatio Dei, dicta est incarnatio, & liberatio à seruitute diaboli. Luc. 1. f.

Conferens deus nouum munus. Incarnatio filij Dei. Impletio promissionis. Conuersio peccatorum. — *Hila. s. Ps. 52. 64. Hie. s. Isa. 23. Gre. 8. mor. 20. Rup. s. Gen. 17. Aug. s. Ps. 8. 64. Isyc. s. Leui. 9.*

Visitat Deus montes in circuitu Gelboe, relinquens ipsum Gelboe aridum. 2. Regum 1. d. quia dat munera gratiæ & gloriæ Angelis & hominibus, relictis dæmonibus, & quia conuertit Gentiles, relictis Iudæis in infidelitate.

Ber. s. Can. 54. ser.

Hie.ſ.Iſa.13.& ſ. Amos 3.& ſ.Pſ.15. Greg.9.mor.38. Iſyc.ſ.Leui.26. Ori.ſ.Iere.hom.2.

Saluare angelos & homines, relictis dæmonibus. Conuerſio gētium relictis Iudæis. Caſtigatio Dei ad emendationē.

Viſitat etiam Deus, caſtigando ad emendationem. Iſa. 13. b. Hoſ.1.a. Et dicitur viſitare, & nō percutere, quia plaga Dei viſitatio eſt, atque curatio: vt ſolet medicus infirmum viſitare. Et viſitat omnes iniquitates, ne quid maneat non curatum. Amos 3.a. Et viſitat hircos caſtigando, & gregem liberando. Zac.10.a. E diuerſo, non viſitat, quum peccantes non caſtigat, Hoſ.4.c. Et viſitat nocte, hoc eſt, per tribulationes. Pſ.16.58. Iob. 10.c. Et viſitat in egeſtate quum dat famem verbi Dei. Leu.26.c. Et viſitat iniquitatem patrum in filios, quum caſtigat in hac vita. Exo.20.a. Pſ.88.

Hie.ſ.Iſa.24. & ſ.Iere.5. Iſyc.ſ.Leui.18

Punitio Dei temporalis, vel æterna.

Viſitat preterea Deus peccatum, aut peccantes, puniendo pœna temporali, vel æterna, etiā ſi non emendetur. Exo.32.g. Sic dicitur viſitare militiam cæli. Iſ.24.d.26.c.27.a.29.b. Ier.5.c.6.a.8.c.9.c.10 c.13.a. Et viſitationis dies, eſt dies iudicii, aut vindictæ. Iſ.10.a.15.c. Ezec.9.a.38.c. Thre.4 d. Hoſ.1.b.4.c.9.b. Sopho.1.b.3.b. Amos 3.d. Et viſitat Dominus ſuper Semeiē & ſemen eius, quum punit hæreſiarcham & diſcipulos eius. Ier.19.g.30.d. Et dicitur viſitare, iuxta vniuſcuiuſque vias. Hoſ.12.a.

Viſitat Chriſtum infirmum, qui corrigit eos, qui ſunt in peccato, & incarcere poſitum, quandiu eos, qui ſunt in mundo corrigimus. Mat.25 .d.

Ori.ſ.Mat.ho.34. Geor.Vene.Cant.3. tomo 1.cap.7. Gre.6.mor.23.

Corrigere peccātes. Cognitio ſui. Exercere opera miſericordiæ.

Viſitat ſpeciem ſuam, qui ſeipſum examinat, ſéque cognoſcere curat. Iob.5.d. Viſitat etiam ſpeciem ſuam, quiſquis ad eum, quem ſibi ſimilem per naturam conſpicit, paſſibus amoris tendit: vt in altero ſua conſiderans, ex ſeipſo colligat, qualiter infirmitati alterius condeſcēdat. Item qui exercet opera miſericordię.

Non viſitatur arca Domini, quando ceſſat lex vetus. Ier.3.e.

Glo.ord.ſ. Iere.3. Gre.3.mor.18.

Ceſſatio legis veteris. Docere volentes hæretici eccleſiā.

Viſitantes amici Iob ipſum Iob, deſignant hęreticos docere volentes eccleſiam, quaſi ipſi ſint doctiores. Iob.2.d.

Hie.ſ.Eze.23.

Reuerti ad vitia.

Viſitare, dicitur ſcelus adoleſcentiæ ſuę, & Ægypti, qui ad priſtina vitia reuertitur. Ezech. 23. c.

Hie.ſ. Iere.23.& ſ.Zac.11.

Neglectus mali paſtoris.

Non viſitant gregem Domini paſtores, qui pœnitentibus contrahunt manum. Ierem. 23. a. Et non viſitat paſtor derelicta, quia Antichriſtus non curat de animarum interitu. Zachar.11.d.

Vitare.

Vitare, eſt pluſquàm cauere: vt ſit quaſi vi auertere.

Fugere libidinē Fugere ſuperbiā

Vitare morticina piſcium, eſt fugere peccatum libidinis. Le.11.b.

Vitare aues immundas, eſt fugere ſuperbiam & auaritiam. Le.11.b.

Vitis, vide, vinea.

Vitium, vide Peccatum.

Vitrum.

Vitrum, eſt materia tranſlucida, ex qua fiunt calices, & alia vaſa ad miniſterium vini, & menſę deſeruientia, eſtque materia admodum fragilis.

Gre.18.mor.30. Ruper.12.ſ.Apo.

Perſpicuitas corporum beatorum. Cæleſtis patria. Confeſſio.

Vitro perſpicuo dicitur ſimile aurum Hieruſalem cęleſtis. Apoc.21.e. quia fulgori corporis beatorum additur perſpicuitas. Vel quia vniuſcuiuſque mentem ab alterius oculis membrorum corpulentia non abſcondat, ſed patebit animus, patebit corporalibus oculis ipſa etiā corporis harmonia: ſicque vnuſquiſque tunc erit conſpicabilis alteri, ſicut nunc eſſe non poteſt conſpicabilis ſibi. Vitrum quoque dicitur ipſa ſuperna patria, & etiam confeſſio, qua interiora patefácimus. Iob.28.c.

Au.ſ.Apo.ho.18.

Puritas fidei.

Vitrum ad puritatem fidei refertur, quia quod foris videtur, hoc eſt & intus, & nihil eſt ſimulatum, & non eſt perſpicuum, niſi Sanctis eccleſię. Apo.21.e.

Au.ſ.Apo.ho.12. Rup.3.9.ſ.Apoca.

Baptiſmus. Habentes ſpeciē virtutis.

Vitreum mare. Apo.4.a.15.a. baptiſmum ſignificare poteſt, & eſt perſpicuum per gratiam Spirituſſancti, & quia baptizati nullum vitium abſcondunt.

Vitrum dicuntur illi, qui habent ſpeciem virtutis in ſeculo. Iob.28.c.

Vitta.

Vitta, eſt ligamentum capitis, qua circum caput antiqui vel crines, vel ſerta, aut flores, aut aliud quiduis religabant.

Iſyc.ſ.Leui.8. Glo.ord.ſ.Exo.28

Humanitas Chriſti. Deſiderium cæleſtium. Spes.

Vitta hyacintina, humanitatem Chriſti inſeparabiliter adhærentem diuinitati ſignificare poteſt. Le.8 b.

Deſignat etiam vitta hyacintina deſiderium cæleſtium, quo ligamus opera cum intentione. Et vitta, qua ligatur lamina in capite ſacerdotis, eſt ſpes cæleſtium pręmiorum. Ad idem referri poteſt vitta hyacintina, qua rationale & ſuperhumerale aſtringuntur. Exo.28.e.39. d. Idem dicendum de vitta linea in capite ſacerdotis. Eze.44.e.

Hie.ſ.Iſa.3.

Compreſſio cogitationum.

Vitta, qua aſtringuntur crines, ne defluant. Iſa.3. d. conſtrictionem & compreſſionem cogitationum ſignificare poteſt: ne ad illicita vagentur.

Hie.ſ.Eccleſia.12

Vita humana. Anima.

Vitta aurea. Eccl'tæ 12. c. vitam humanam ſignificare poteſt, aut etiam ipſam animam.

Gre.ſ.Cant.4. Rup.ſ.Cant.3.

Prædicatores. Labia virginis Mariæ.

Vitta coccinea. Cant. 4.a. deſignat prędicatores, qui dum fluxas cogitationes in cordibus hominum ſuis prædicationibus reſtringunt, quaſi ſparſos crines, ne immoderatè diffluant, reprimunt. Sicut vitta coccinea fuerunt labia Virginis Marię, quia loquebatur vera cum ardore charitatis, vnde & eloquium eius dicitur dulce.

Vitulus, vide Bos.

Vituperare.

Vituperare, eſt vitio aliquid dare. Eccl'i 22.a.1.Mac.11.b.2.Cor.6.a.8.d.

Blaſphemantes infideles et Iudæi Christum & fideles.

Vituperaſſe dicitur Deus Iudæos. Heb. 8.b.quia promiſit nouum ſacerdotium, reiecto veteri.

Vituperatio commorantium in circuitu.Pſ.30.eſt,quia omnes Chriſtiani à circumeuntibus infidelibus blaſphemantur,&mali habentur,& nunquam ab intrantibus.Iudęi quoque in circuitu errorum exiſtentes,vituperabant Chriſtum. *Aug.ſ.Pſ.30.*

Viuere, viuus, vita, viuificare, Superuiuere, Semiuiuus.

Viuere,eſt vitam agere.Viuere etiam dicuntur,quorum extat memoria.Eccleſiaſ.44.Nomen eorum viuet in generatione & generationem. Item viuere,permanere. Gen. 9.d. Vixit autem Noe poſt diluuium.Refici.4.Reg.4.b.Tu autem & filij tui viuite de reliquo. Regnare.4.Reg.10.d. Viuat rex. Vita autem,eſt vel ipſa anima, qua viuimus, quæ triplex ponitur, vegetatiua in plantis, ſenſitiua in animalibus,rationalis ſeu intellectiua in homine, habens reliquarum virtutem. Dicitur etiam vita ipſe actus viuendi, vel mores, vel etiam ipſum alimentum,ſeu victus. Viuificare autem, eſt vitam dare,ſeu reddere.

Deus.

Viuens propriè dicitur ipſe Deus,à quo reliqua omnia vitam accipiunt.Ipſe verò à nullo Matt.16.c.Pſal.17. Eccl'i.18.a.Eze.18.c.Hoſe.1.d. Vnde &,Viuit dominus,erat aſſertio iuratiua, ſeu iuramentum vetus contra deos mortuos.1. Reg.14. g. Viuit Dominus, ſi ceciderit capillus.Iſ.49.d Iere.4.a.Ipſe dicitur viuens & videns.Gen.24.g.Et etiam vita.Ioan.1. a.Et dicitur vena aquarum viuentium.Ier.17.b.Iob.27. a. *Ori.ſ.Matt.ho.1. Hie.ſ.Iſa.49. Au.ſ.Ioan.tra.1.*

Christus in carne et ſuſcitatus à mortuis et dis vitam gratia. Diuinitas Christi.

Viuens Ioſeph,deſignat Chriſtum in carne,vel ſine peccati morte,vel ſuſcitatū à mortuis. Gen.45.g.Et ipſe Chriſtus dicitur vita, & panis vitæ contrarius pani mortis. Ioan.6.c. 14. a. Deuter.28.g.Eccleſia.6.c.Viuit autem Chriſtus in nobis, quia per fidem eius liberamur à morte.gala.2. d.Coloſſ.3.a.Vita autem quam petiit à patre,eſt reſurrectio.Pſ.20. Viui paſſeres.Le.14.a.deſignant diuinitatem & humanitatem Chriſti ſine morte peccati. Et viuus caper,qui dimittebatur,deſignat immortalem diuinitatem in Chriſto.Le.16.b. *Ori.ſ.Gen.ho.15.& ſ.Matt.hom.3. Amb.de Ioſeph.13 & ſ.Luc.2. Ter. adue. Iudaos Hie.ſ.Eccleſiaſt.6. Aug.ſ.Pſ.20.*

Christus in cruce

Vita pendens antè oculos Iudæorum.Deut. 28.g.erat Chriſtus pendens in cruce, cui Iudæi non credebant. Quantum autem ad literam, minatur ibi Deus populo, ſi violent eius præcepta,fore vt ad Gentes ignotas diſpergantur:inter quas ſumma cum formidine viuant, ſemper expectantes,vt occidantur,etiam ſi nemo paret occidere.Vitæ quoque ſuę non credit,qui de Saluatore ſuo non rectè ſentit.Iob.24.c. *Glo.or.ſ.Le.14.16 Au.16.cō.Fau.22. Gre.17.mor.3.*

Non recta ſentire de Christo. Vita æterna.

Vita vera,dicitur vita æterna,& viuentes ſunt beati.Pſ.48.55.114.141.Eccleſiaſt.6.b.1.Ti.6.c.Et vita,quam Deus promittit,eſt æterna,& regio illa dicitur regio viuorum.Pſ. 33. 145. Et viuunt corda in ſeculum ſeculi,quum animę exiſtentes in charitate perpetuò viuant. Pſ. 21.Et viuere eſt ſaluari.Gen.42.a.45.g.Pſ.118.Viuet iuſtus in fide ſua,quia niſi crediderit:nō ſaluabitur,nec iuſtus reputabitur.Haba.2.a. Viuere animam Eli dicens Anna,deſignauit eccleſiam optantem vitam æternam Iudæis.1. Re.1.d.Iob. 42. d.33.d.Illa autem dicitur vita abſolutè:vita verò præſens,mors.Ioan.5.d.tranſiet à morte in vitam. *Baſi.ſ.Pſ.33.114. Au.epi.120. & ſ. Ioan.tract.22. Hie.ſ.Haba.2. Gre.ſ.1.Reg.1. & 24.mor.12. Amb.2.de Abr.12. & ſ.Luc.4.& ſ.pſ. 118.ſe.10.& de bono mortis 12.& ſ. Rom.6.*

Eſſe in gratia.

Viuere dicitur anima,quæ eſt in gratia,& bona exercet opera,quæ filia eſt Euæ, hoc eſt, vitæ.Et fideles,dicuntur viuentes.Viuunt autem coram Deo,ſeu in conſpectu Dei, qui digna Dei verbo negocia gerunt,qua ratione orabat Abraham pro vita Iſmaelis,hoc eſt, pro Iudęis.Gen.3.d.6.b.17.c.Exo.19.b.Iſa.38.d.55.a.Hoſe.6.a.Pſ.113. 118. Ezec. 33.c. Viuit etiam, qui rectam habet intelligentiam.Viuere autē in vmbra Chriſti,eſt habere virtutes in hac vita.Thre.4.d.Et vita dicitur eſſe in voluntate Dei:quia ſine meritis dat gratiam.Pſ.29. Viuūt autem mortui Dei,quando reſipiſcunt à peccato.Iſa.26.d.Pſ.48.51.132.Eze.16.a.37.b.Zach. 10.d.Dan.5.d.Viuimus autem in Deo,quaſi in vita.Acto.17.f.In ipſo enim viuimus,& mouemur,& ſumus.Viuit etiam Deo,qui per charitatem commune bonum quærit, vt Deus. Pſ.21.Vita noua,eſt diſciplina Chriſtiana quę à Chriſto eſt data.Rom.6.b.Iob.10.b.30.a.33. d.Viuit rex in ſempiternum,quando mens ſemper manet in gratia,aut ſemper habet bonam intentionem in operando. Dan. 2. a. Viuere quoque dicitur in præceptis legis, qui fecerit ea, quia non incurret pœnam, quæ tranſgreſſoribus poſita eſt. Leui. 18. a. Romano. 10. a. Gala. 3. b. *Ori.ſ.Num.ho.19 & ſ.Rom.6. Hie.Dardan. & ſ.Eze.16. Baſi.ſ.Pſ.29.48. Hila.ſ.Pſ.51. Au.epi.120.& ſ. Ioan.tract.19. Ber.ſ.Cant.ſer.48 Rica.de S.Vict. de ſom.Nabuc.3. Tho.1.2.q.10.ar. 12.ad.2.*

Sacra ſcriptura.

Vita interdum dicitur ſacra ſcriptura.Ioan.6.d. Et viuentes aquę ſunt ſcripturæ ſacræ, in quibus eſt Chriſtus.cuius doctrina eſt fons aquæ ſalientis in vitam æternam, quæ aqua viua dicitur.Ge.26.d.Le.14.a.15.b.Ier.17.b.Zac.14.b.Et viuunt tritico,qui ſuaui & forti doctrina Chriſti paſcuntur.Hoſ.14.c. *Amb.ſe.35. Hie.ſ.Zac.5.14. Rup.ſ.Hoſ.14.*

Viuere dicuntur in Gentibus in vmbra Chriſti, qui Chriſtum prædicant Gentibus. Thren. 4. d. *Glo.int.ſ.Thren.4*

Reſurrectio.

Viuent mortui Dei,quando Sancti reſurgent in iudicio.Iſa.26.d.Iob.14.c. *Hie.ſ.Iſa.26.*

Fides ſine operibus.

Viuens,interdum eſt non penitus diſcedens à fide,& viuens mulier mortuo fœtu,eſt anima manens in fide,amiſſo bono opere.Exo.21.c.22.a. *Glo.ord.ſ.Exo.21*

Baptiſmus. Pœnitentia.

Viuentes aquæ,interdum deſignant baptiſmum, in quo acquiritur vita animę, & etiam pœnitentiam,per quam amiſſa vita recuperatur.Gen.26.d.Le.14.a.15.b.Zac.14.b. *Cyril.de incarnat. Verbi 27.*

Gre.5.mor.2.

Vita filiorum Israel amara. Exo.1.c.designat viuentes in tribulationibus & tẽtationibus, qui tamen non amittunt gratiam. Et viuens Iacob in Ægypto, est habens gratiam in tenebris huius mundi. Ge.47.f. Iob.3.d.

Amb.de pœni.9.

Vita viuere dicitur, qui vitam habet animę & corporis. Vita verò moritur, qui viuit in corpore, sed actu moritur suo. Morte autem viuunt Martyres, qui per mortem acquirunt vitam æternam. Ps.54.1.Timo.5.a.

Vincere in tribulationibus.

Glo.ord.s.Luc. 10.

Semiuiuus relictus homo à latronibus. Luc. 10.c.designat hominem post lapsum, cum aliquanto libero arbitrio esse relictum.

Debilitas liberi arbitrii.

Gre.85.mor.25.

Vixisse dicitur Iob post flagella. Iob.42.d. vt designetur sanctam ecclesiam prius disciplinæ flagello percuti, & postmodum vitę perfectione roborari.

Beda s.Gen.27.

Viuens in gladio Esau. Gen.27.f.designat Iudæos occidentes Prophetas, & persequentes Christianos.

Iudæi.

Glo.ord.s.Leui.11.

Viuentia in aquis. Le.11.b.sunt Gentiles viuentes in mundo, inter quos mundi & immundi inueniuntur.

Gentiles.

Ori.s.Num.ho.7.et s.Matt.ho.8. Au.s.Ioan.tra.22.

Viuentes, sunt qui viuunt in hoc mundo. Ecclesiast. 4.a.Ps.141. Vita autem præsens dicitur esse vmbra vitæ potius quàm vita. Iob.7.d.10.a.14.d.22.a.27.b.28.d.30.c.33.c. Quæ etiam appellatur mors, quum dicitur Ioan.5.d. Transiet à morte ad vitam.

Vita præsens. Mali.

Aug.s.Ps.57.

Sicut viuentes, sunt mali in hac vita, qui animam mortuam gestant in corpore viuo. Psalm. 57.

Iudaicum mandatum. Sequi literam legis.

Isyc.s.Leui.13. Ori.s.Rom.8.

Viua caro apparens in lepra. Le. 13.b. est Iudaicum mandatum, vel error de anima, vel quando quis partim seruat mandata, partim transgreditur. Viuere quoque secundum carnẽ, est sequi literam legis. Rom.8.c.

Vita carnalis.

Gre.8.mor.19. & 18.mo.16.

Viuens, qui non videt Deum, est viuens vita carnali. Exo.33.d. Hac ratione. Iob.7.c. nequaquam se vltra viuere asserit, quia videlicet viuificatrice morte quotidie se à vita passionis & carnis occidit. Et viuentes suauiter, sunt qui vacant voluptatibus in hac vita. Iob.28.b.

Opera infirma. Motus carnis.

Vita carnium, sunt infima quædam & tenera opera. Pro.14.d.

Gre.5.mor.34. Gre.s.1.Reg.15.

Viuus captus Agag rex Amalecitarum. 1. Regum 15. b. designat, quod prædicatores contra libidinem prędicant, sed per obscœnitates, quas à confitentibus audiunt, aliquando mouentur.

Peccare. Superbia diaboli.

Ori.s.Rom.5.8. Rup.1.victo.verbi Dei.15.

Viuere dicitur peccato, aut in peccato, qui peccati agit opera: qua ratione diuersa peccata sunt diuersę vitæ. Ro.6.a.8.c.Ps.62.Colo.3.a.

Pœna æterna.

Basi.s.Ps.37. Arno.s.Ps.54. Hie.s.Ps.48. Au.s.Ps.54.123. Gre.18.mor.7.

Viuere dicitur bestia, habens plagam gladii. Apocal. 13.d. quia diabolus diuina sententia percussus, adhuc superbit. Et viuunt inimici, quia vigilant dęmones aduersum nos. Psa. 37.Iob.21. a.

Diuitiæ. Gloria mundi.

Viuentes descendunt mali in infernum. Ps.54. quia ibi erunt immortales in perpetua pœna. Et dicitur viuere in finem, qui laborat in ęternum, quia non consumitur qui est in inferno. Psa.48. Viuentes etiam descendunt, qui scientes peccant, sentientesque. Et viui degluttiuntur, qui cognoscentes idolum nihil esse, tamen ne vitam præsentem amittant, thurificant. Psalm.123.

Hie.s.Isa.57. Gre.5.mor.2.

Vita manus Hierusalem, sunt diuitiæ. Is.57.c. Et vita, quæ datur amaris, est gloria mundi, quæ datur aliquando bonis, qui sunt hic tristes & gementes. Iob.3.d.

Gre.11.mor.3.

Viuens, potest accipi pro iumentis. Iob. 12.b. quum anima omnis viuentis dicitur esse in manu Dei, & spiritus vniuersæ carnis sumitur pro anima hominis.

Iumenta.

Hie.s.Haba.3.

Viuificauit Dominus opus suum in medio annorum, quando suscitauit Christum à mortuis. Haba.3.a.

Resurrectio Christi.

Basi.quòd Deus nõ est causa mali. Ori.s.Roma.4. Gre.s.1. Reg.2.

Viuificare dicitur Deus per gratiam, & viuificati sunt, qui amant Deum super omnia, quos etiam eloquium Dei viuificare dicitur. Deu.32.f.Ps.65 79.118.137.142.Isa.38.e.47.c. Ephes.2.a.Coloss.2.c. Et viuificat post duos dies, hoc est, in resurrectione. Hose.6.a. Dicitur etiam Dominus viuificare. 1.Reg.2.a. quia Gentilitatem ad agnitionem sui Vnigeniti temporaliter per fidem recipit, & ad eius contemplandam gloriam æternaliter perducit. Vel viuificat per gratiam, quos mortificauit à culpa. Rom.4.c.

Collatio gratiæ. Conuersio Gentium.

Beda s.Gen.45.

Reuiuiscens spiritus Iacob, designat ex Iudæis eos, qui crediderunt resurrectionem Christi. Gene.45.g.

Credentes Iudæi resurrectionem.

Hie.s.Eze.13.

Viuificare animas, quę non viuunt, dicuntur, qui falsò salutem, & pacem promittunt peccantibus. Eze.13.c. Et qui fraudulentis promissionibus impios tenent inclusos, ne agẽtes pœnitentiam, vitam recuperent, quam perdiderunt.

Promittere impunitatem peccantibus.

Vlcisci, Vltor, quære Vindicare.

Vlcus, Vulnus, Vulnerare, Plaga.

Vlcus, est sanies concreta intra cutem latens. Vulnus autem est hiatus patensque apertura corporis ictu aliquo inflicta, quę & plaga dicitur, sumitur aliquando pro verbere vinus infligente. Prouer.27.a. Meliora sunt vulnera diligentis. Vulnerare autem, est lædere. Cant. 5.c. Percusserunt & vulnerauerunt me. Corripere. Iob.5.c. Ipse vulnerat, & medetur. Opprimere. Isa.14.c. Corruisti in terram, qui vulnerabas Gentes. Prouocare. Cant.4.c. Vulnerasti cor meum soror mea. Vulnerari autem interdum est periclitari. Ecclesiastæ 10. b. Qui scindit ligna vulnerabitur.

Vulneratus

Vulnera Christi. Peccata membrorum Christi.

Vulneratus eſt Chriſtus propter iniquitates noſtras.Iſ.53.b.Et plagæ manuum eius à diligentibus factæ,fuerunt vulnera illi à Iudæis inflicta.Zac.13.c.Vulnere ſuper vulnus concidit Iudæus Chriſtum,quando cruci addiderunt clauos & lanceam.Iob 16. c. Vlcus autem peſſimum Iob,deſignat peccata membrorum Chriſti.Iob 2.b.Vulneratum etiam dicitur cor ſpõſi.Cant.4.c.quia paſſus eſt pro ſponſæ vnitate. Vel dicitur vulneraſſe ſponſa cor ſpõſi: quaſi cogatur ſponſus eam diligere ob eximias dotes.

Hie.ſ.Iob 16. Gre.3.mor.14. Rup.5.ſ.Cant.5

Vulnerati dicuntur Chriſtus & eius diſcipuli.Pſ. 68. propter perſecutiones,quas paſſi ſunt à Iudæis & infidelibus,vſque ad mortem.

Plaga lectuli eſt,quam infert Deus,ne quieſcamus in errore. Amos.3.d.Zac.14.c.Vel plaga lectuli,eſt auxilium infirmum.

Hie.ſ.Amos 3. Rup.ſ.Amos 3.

Affectus charitatis.

Vulnerata charitas,eſt ardor amoris in Deum.Cant.2.a.Et dicuntur iuſti vulnerare animã ſponſæ.Cant.5.b.Hæc ſunt vulnera diligentis,quæ præferuntur oſculis odientis. Prou. 27.a. Percuſſa autem anima charitatis ſpiculis,vulneratur in intimis affectu pietatis: ardet deſiderio contemplationis,& miro modo viuificatur ex vulnere, quæ prius mortua iacebat in ſalute,æſtuat,anhelat,& iam videre deſiderat quem fugiebat.Vulnerari quoque dicitur eccleſia,quum eius membra vulnerantur.

Ori.ſ.Cant.ho.2.3. Amb de vir.3. Gre.6.mor.[illegible] & 27 mor.1.

Peccata. Errores. Peccatum ex ſuperbia. Peccatum ex infirmitate. Peccatũ ex ignorantia. Peccatum ex malitia. Peccatum actionis. Peccatum cogitationis. Peccatum cõſuetudinis. Triſtitia prodiẽs. Inuidia latens. Ira erumpens. Peccata religioſorum.

Vulnera animæ dicuntur peccata,& vlcus natum in carne videtur peccatum ex inclinatione carnis.Leu.13.c.Vlceris autem cauſa in corpore eſt,quum ſordidus & noxius humor abũdat,animæ verò vlcus fit, quum in ea cogitationes immundæ,& cupiditates abundant. Vulnera etiam ſunt errores circa fidem.Gen.34.d.Et peccata Iudæorum.Iſ.1.b.Thre.2.d. Vlcera quoque in Ægyptiis,deſignabant malitiam doloſam,& ſuperbiã.Exod.9.b.11.a.12.b.32.g.Et vulnerati ex Ægypto,ſunt peccatores baptizati.Eze.30.a.Plaga inſanabilis, quam infert diabolus,eſt peccatum,quod ſolus Deus ſanare poteſt.Iſ.41.b.Ierem.30.b.Mich.1 c.1.Reg.6.a. Pſ.38.89.Et plagæ decem Ægypti,ſunt peccata contra decalogum.Luc.10.e.Apoc. 16. a. Vlcera quoque Ægypti feruentia,erant homicidia,& vulnus ſuper vulnus, eſt peccatum ſuper peccatum.Iob 16.c.Porro vulnus,quum ſit contritio,quæ exterius aperitur,intrinſecus autẽ in tumorem vertitur, eſt aperta culpa ſine ſimulatione & contradictione, contritio ſine tumore eſt culpa ſine elatione,id eſt,cum humiliatione & confuſione, qualia ſunt peccata per infirmitatem.Liuor eſt,vbi contritio pelle obtenditur,& ne ſanies profluat,eadem, qua tegitur,pelle prohibetur.Sic ignorantiæ peccatum, ne in apertum prodeat, ſub ambiguitatis ſuæ obumbraculo ſe valeat,ne per confeſſionis aperturam corruptionis ſuæ putredo erumpat,falſæ opinionis velamento ſe palliat, vnde intus excoquitur, & in formidinis nigredinẽ vertitur.Plaga tumens,eſt peccatum malitiæ, quod ſine contemptu Dei minime committitur.Tumor enim in percuſſuræ contritione,eſt contumacia in culpæ commiſſione, Deique contemptus,in præcepti tranſgreſſione.Vel vulnus,eſt peccatum actionis, vt mortuus, qui effertur extra domum.Liuor, peccatum cogitationis, vt mortuus in domo.Plaga tumens, peccatum conſuetudinis, per infamiam putridum, & fœtens per putredinem, vt mortuus quatriduanus. Vel vulnus eſt peccatum,quod accuſamus, nec deſerimus, liuor peccatum, quod per hypocriſim tegimus.Plaga tumens, peccatum, quod per contumaciam defendimus.Vulnus manifeſtatur ſibi per cognitionem,proximo per actionem, Deo per confeſſionem.Abſconditur autem nobis per errorem, Deo per taciturnitatem, proximo per ſimulationem.Intumeſcit autem & putreſcit in ſeipſo per malitiam,coram proximo per impudentiam,contra Dominum per contumaciam.Vel vulnus eſt triſtitia foras, quaſi per ſanguinis profluuium,prodiens.Liuor,inuidia intus latens, ſed quibuſdam indiciis palloris vultu ſeſe prodens.Plaga tumens,ira per minas & contumelias foras erumpens. Vulnera Lazari, quæ lingebant canes.Luc.16.e.deſignãt peccata virorum Deo dedicatorum. Ad idem referri poteſt vulnus Ezechiæ,ficis curatum.Iſ.38.d.

Ori.ſ.Leu.ho.8.& ſ.Exo.ho.4. Hie.ſ.Iſ.1.14. Gre.ſ.1.Reg.6.& 13.mor.10. Baſi.ho.in lacíſis. Aug.ſ.Apo ho.12 & de plagis Ægyp.6. Iſyc.ſ.Leu.13. Bed.ſ.Exo.9. Chry.adu.iudæos.ho.5. Ric.de S.Vict. de ſtat inter. hominis 41.42. Aug.epiſt.187.

Trahẽs diabolus ad libidinem.

Conuulnerat lumbos inimicus.Iob 16.c. quando fidelem populum diabolus pertrahit in libidinem.Et quia ſine noſtro libero arbitrio,nihil poteſt efficere, ideo dicitur conuulnerare,quaſi nobiſcum vulnerare.

Gre.13.mor.9.

Sententia condẽnationis Luciferi & membrorũ eius.

Vulneratus eſt diabolus in paſſione Chriſti,& quando eſt condemnatus,& vulnerati,ſunt cadentes in tentationem,vel condemnati.Pſ.88.Iſ.14.c.e.Et plaga gladij,eſt diuina ſententia contra Luciferum.Apoc.13.d.Idem eſt plaga peſſima regis Aſſur.Nah.3.d.

Arn.ſ.Pſ.88. Hie.ſ.Iſ.14. Rup.Vict.verbi Dei.15.& ſ.Nah.3.

Pœnę.

Vulnera etiam dicuntur pœnæ.Gen.4.d.Exo.9.b.11.a.12.b.22.Vulnus autem populi Dei ex originali peccato ortum habet.Iſ.30.e.Pſ.38.Huc referri poteſt plaga combuſtionis. Leu. 13.d.Et plaga in populo,eſt damnatio & caſtigatio,& mala ex peccato originali. Exod.30.b. Pſ.27.Ier.10.c.14.c.15.d.Luc.19.g.23.f.Vulnera autem diligentis, dicunt caſtigationem Dei diligentis eos,quos caſtigat.Pro.17.a.

Ori.ſ.Pſ.38.ho.2. Amb.4.de inter.4 Hie.ſ.Iſ.30. Gre.ſ.1.Reg.6. Bed.ſ.Pro.27.

Decipere. Hæreſes.

Vulnerare interdum eſt decipere.Exo.21.c.Et ſagitta vulnerans, eſt lingua hæreticorum decipiens.Ier.9.b.Sic vulnerabat Lucifer omnes gentes,quum omnes trahebat in peccatum, aut errorem.Iſa.10.b.14.c.Et plaga lepræ, eſt hæreſis,& eſt in domo,quando eſt in eccleſia. Leuit.13.14.c.

Hie.ſ.Ier.9.& ſ.Iſ.10.

Læſio animæ. Separatio mẽtis à cura carnis. Compunctio.

Vulnus pro vulnere,de quacunque læſione animæ intelligi poteſt.Exo.21.c.

Vulnus auis immolatę.Leu.1.d.eſt ſeparatio mentis à cura carnis,quę moleſta eſt.

Plagę in ſecretioribus ventris,ſunt interiora mentis vulnera,quę per compũctionẽ fiunt. Prouerb.20.d.

Glo.int.ſ.Exo.21. Glo.ord.ſ.Leu.1. Gre.23.mo.21.

Glo.int.s.Ecclesiasten.10.

Vulnerari dicitur à lignis, qui scindit ea, designans puniendum eum, qui separat aliquos ab ecclesia. Ecclesiastæ 10.b. Vel è diuerso, designatur is, qui separat aliquos ab hæreticis, eorum pristino condolens errori.

Confodere iaculis, est acriter obiurgare. Exo.19.b. *Obiurgatio.*

Glo.int.s.Gen. 19. Rup.5.de diu.offi.7

Plagæ decem Ægypti, sunt decem præcepta, quorum obseruatione percutitur Pharao, sed non extinguitur, nisi post oblationem agni. *Decem præcepta*

Gre.14.mor.20. Isy.s.Leu.26.

Plaga inimici, est destructio Hierusalem, & plaga magna nimis, est ipsa destructio prædicta à Christo. Ier.10.c.30.d. Luc.16.g.23.d. Plaga etiam inimici est, quum aliquis percutitur à Deo, vt vires illius à percussione superentur. Et dicitur hunc Deus quasi hostem habere. Iob 19.b. Et dicitur addi septuplū ad plagas, estque hęc percussio maior quā correctio. Leu. 26.d. *Destructio Hierusalem. Grauis percussio*

Gre.s.1.Reg.14. Hie.s.Is.19.

Plaga prima, est conuersio peccatorum in hac vita, quia secunda erit in iudicio. 1.Reg.14.b. Is.19.d. Sic dicuntur plagæ nouissimæ, quæ erunt in iudicio. Apoc.15. a. *Conuersio peccatorum. Punitio iudicij.*

Glo.ord.s.Luc.10.

Plagæ descendentis ab Hierusalem in Hierico Luc.10.e. designant corruptionem naturalium in homine per lapsum primi hominis factam. *Corruptio naturalium.*

Arn. & Hil.s. Ps.63. Hie.s.Nah.3.

Plagæ dæmonum aut hæreticorum, fiunt sagittæ paruulorum, quando paruuli & humiles eos vinciunt. Ps.63. Et plaga Assur, est victoria contra diabolum. Nah. 3. d. Et plaga Madian in petra Oreb. Is.10.f. *Victoria contra dæmones & hæreticos.*

Aug.s.Ps.63.

Plagæ Iudæorum factæ, sunt sagittæ paruulorum: quia non potuerūt efficere, quin Christus resurgeret, vnde ipsi confunderentur. Ps.63.

Rup.9.s. Apoc.

Vulnus sæuum & pessimum habentium caracterem bestiæ, est peccatum Sodomorum. Vulnera etiam hæreticorum sunt odium. Apo.16.a.b. *Peccatum Sodomorum. Odium.*

Vlmus.

Ori.s.Ios.ho.10. Gre.ho.20.

Vlmus arbor, est propter raritatem foliorum maritandis vitibus apta, quùm ipsa sit infrugifera. Potest autem designare ignobiles in ecclesia, qui quum sint inutiles ad exercenda spiritualia, suis tamen laboribus alios sustentant. Is.41.c. *Ignobiles in ecclesia.*

Vlna.

Vlna, est cubitus, seu brachium, vel quantum vtraque manus extensa spatij complectitur.

Glo.int.s.Is.49.

Vlnæ complectentes infantes, significare possunt amorem & charitatem Apostolorum & prædicatorum, quibus simplices amplectuntur. Is.49.c. *Charitas Apostolorum & prædicatorum.*

Dion.cæl.Hie.15. Ori.s.Luc.ho.15.

Vlnæ Simeonis, in quibus suscepit Christum. Luc.2.d. designāt operationes, quibus Christum amplecti debemus. Et hydria in vlna, est doctrina prædicationis in opere. Gen.24.c. *Opera.*

Vltimus.

Hie.s.Eze.32.

Vltimus, dicitur postremus in ordine.

Vltima terra, significat inferos: qui & inferiora terræ dicuntur. Ezec.32.d. Ps.62. *Inferi.*

Vltra.

Vltra dicitur esse, quod trans aliud est.

Ori.s.Exo.ho.6.

In æternum & vltrà, designat magis proprie æternitatem, quæ Deo competit. Exo.15.c. *Aeternitas Dei*

Glo.int.s.Leu.16. Ori.s.Cant.ho.1.

Vltra velum intrare. Leu.16.b. conuenit Christo, qui visibilis carne, inuisibilis est diuinitate, qui ad interiora velaminis dicitur intrare.

Vltra flumina Æthiopiæ dicuntur esse grauissima peccata: vnde Deus conuertit aliquos ad pœnitentiam. Vel sunt extrema tempora, quando Iudæi conuertentur ad fidem. Sop.3.b. *Grauissima peccata. Extrema tempora.*

Vltroneus, vide Sponte.

Vlula, Vlulare.

VLula, est auis nocturna, ex genere noctuarum, ab vlulando dicta, quòd pro cantu vlulatum habeat. Vlulare autem est flebilem & mœstum sonum more luporum, ædere.

Hie.s.Is.13.

Vlulæ dicuntur dæmones & hæretici, pro cantu vlulatū ingratum Deo habentes. Is.13.d. *Dæmones. Hæretici.*

Gre.s.1.Reg.5. Hie.s.Is.13.15. Ori.s.Is.ho.8.

Vlulatus vniuscuiusque ciuitatis, designat pœnitentiam & vocem laudis multorum ex Gētilitate conuersorum. 1.Reg.5.d. Iob 39.c. Is.13.a.23.a. Et vlulant sculptilia, quum adorantes ea, pœnitentiam agunt. Is.15.a. Ioel.1.c. 2.a. *Pœnitentia.*

Glo.int.s.Mich.1.

Vlulans Micheas super Samariam. Mic.1.c. vlulatum illius ciuitatis futurum præsignabat. Admonet autem fidelem debere plangere peccata membrorum ecclesiæ.

Gre.s.1.Reg.4. Hie.s.Is.14. Rup.s.Hos.7.

Vlulans ciuitas Iudæorum, designat mœrorem synagogæ de victoria Christi, & etiam dæmonum & hæreticorum. 1.Reg.4.c. Is.14.g. Ier.25.g. Zach.11.a. Vlulant autem Iudęi in cubiculis suis, id est, in synagogis orantes non rectè, sed solùm pro temporalibus. Hos.7.d. *Mœror synagogæ de victoria Christi. Oratio Iudæorum pro tēporalibus.*

Lyr.s.Amos 5.

Vlulatus erit in die iudicij, & vltionis Dei Amos 1.d. Sop.1.c. Erit tamen in solis malis, qui condemnabuntur ad fletum & stridorem dentium.

Hier.s.Is.16.& s.Hos.7.

Vlulare dicitur Moab ad Moab, quando hęretici disputant contra hæreticos: vel quum simul plangunt in inferno. Is.16.b.65.c. Hos.5.c. Hæretici etiam, qui putant se laudare Deum, vlulare potius deprehenduntur. Hos.7.d. *Disputationes hæreticorum. Laudes inutiles hæreticorum.*

Gre.31.mor.26.32.

Vlulatus exercitus. Iob 39.c. est quū infœlix anima semel principalibus vitiis capta, multiplicatis iniquitatibus, in infamiam vertitur, & ferali iam immanitate vastatur. Est etiam tumultus vulgi hæreticorum aduersus fideles. *Insania animæ peccatricis. Tumultus hæreticorum aduersus fideles.*

Vmbilicus.

Vmbilicus, dicitur quicquid in aliqua re est medium: vnde & vmbilicus appellatur ligamentum intestinorum, quod in media ferè ventris planitie fit: quod est ad hoc, vt per illud fœtus, dum est in vtero matris, nutriatur.

Ecclesia. Vmbilicus terræ, significat ecclesiam, quæ medium tenet, habens in se Christum mediatorem. Ezec. 38.d. *Hie.s.Eze.38.*

Prædicatores. Vmbilicus Virginis dicitur crater tornatilis, ob diuinam sapientiam. Vmbilicus etiam sponsæ designat prædicatores. Cant. 7.a. *Amb.instit.vir.14. Gre.s.Cant.7. Bed.s.Pro.3.*

Actio imperfecta. Vmbilicus in interiori corporis parte medius, infirmam adhuc & imperfectam actionem designat. Prouer. 3.a.

Locus libidinis. Pronitas ad libidinem. Vmbilicus locum libidinis designat in fœminis: vnde & virtus Behemoth dicitur esse in vmbilico ventris. Iob 40.b. Et vmbilicus non præcisus, est pronitas ad libidinem. Eze. 16.a. *Ori.s.Ps.37.ho.1. & s.Eze.ho.6. Hie.s.Ezec.16.*

Vmbra, Vmbraculum, Obumbrare.

VMbra, est aer, carens rectis radiis Solis, quod fit alicuius corporis obiectu. Dicitur autem vmbra interdum ignorantia. Can. 2.d. Donec aspiret dies, & inclinentur vmbræ. Inane. Iob 8.b. Sicut vmbra, dies nostri sunt super terram. Obliuio. Psal. 101. Dies mei sicut vmbra declinauerunt. Obscuritas. Iob 10.d. Vbi vmbra mortis & nullus ordo. Requies. Iud. 9.b. Sub vmbra mea requiescite. Signum. Col. 2.c. Quæ sunt vmbra futurorum.

Diuina protectio. Vmbra alarum Dei, affectum diuinæ domus, seu diuinam protectionem significare potest. Obumbrat autem Deus scapulis suis, quum promittit seruis suis vitam præsentem & futurã. Ps. 16.56.90. Is. 4.b.49.a.51.e. Cant. 2.a. Vmbra duobus constat, lumine & corpore, per lumẽ diuinitas, per corpus humanitas Christi intelligitur. *Gre.32.mor.11. Arn.s.Ps.16. Hil.s.Ps.56. Hier.s.Is.4.& s.Ps.16.*

Virtus paterna. Spiritussanctus. Filius. Vmbraculum ab æstu fuit Pater Filio in passione. Is. 25.b. quando videlicet dixit Filius, In manus tuas cõmendo spiritum meum. Et obũbrans nubes, est virtus paterna, vel Spiritussanctus, vel ipse Filius obumbrans & illuminans per Euãgelium & Prophetas. Mat. 17.a. Ps. 139. *Gre.33.mor.3. Ber.s.qui hab.ser.4. Hie.s.Is.25.*

Protectio Christi. Virtutes. Vmbra etiam Christi, est refrigerium protectionis Christi, & virtutes, quæ in hac vita habentur. Is. 32.a. Thr. 4.d. Can. 2.a. Hos. 14.c. Obũbrauit autẽ nos scapulis suis in cruce. Ps. 90. *Ori.s.Mat.ho.3. Ori.s.Rom 6.& 2.periar.6.*

Aduentus Christi in carne. Vmbra etiam est aduentus Christi in carne, in quo aduentu multa adumbrantur in secundo adimplenda. Cœpit autem ab vmbra natiuitas carnis, & finitur in luce. Thr. 4.d. Luc. 1.d. Cant. 2.a.4.b. Virtus autem Altissimi obumbrauit Virginem, quando incorporeum lumen diuinitatis, accepit in ea corpus humanitatis. *Hie.s.Is.32.& s.Hos.14. Gre.33.mor.5.*

Quies in contẽplatione. Sub vmbra sponsi sedere, est in Christi contemplatione requiescere, vbi protegimur, ne diabolica tentatione, velut Solis ardore, denigremur. Cant. 2.a. Ps. 14.62. Eze. 17.g. Sancti autem non sunt vmbra, sub qua sedendum, sed vmbraculum, hoc est, diminuta vmbra. *Amb.s.Ps.118.ser.19. Gre.33.mor.3.& 18 mor.12. Ber.s.Cant.ser.20*

Fides. Vmbra etiam sponsi, est fides, sub qua nunc viuendum & sedendum. Cant. 2.a. Thr. 4.d. *Ori.s.Eze.ho.12.*

Obscuritas legis. Vmbra dicitur esse in lege, propter obscuritatem, & est vmbra sponsi, donec veniret ipse sponsus, qui est lux veritatis. Cessauit enim vmbra, adueniente luce Christi, vt cessat imago, & præfectus adueniente rege. Vmbra etiam vineæ, obscuritatem legis & Prophetarum designat. Ps. 79. Cant. 2.a. Col. 2.d. Hebr. 10.a. Vmbra item mortis erat duritia legis, quæ vnumquenque peccantem morte corporis puniri censebat. Iob 12.d. *Gre.s.1.Reg. Ber.s.Can.ser.48. Ori.s.Ps.38.ho.2. Amb.s.Ps.118.ser.5. Gre.11.mor.11.*

Sacra scriptura. Obumbrantia nemora, designant refrigerium in doctrina Sanctorum. Nu. 24.a. Sacra etiã doctrina, est vmbrosus lectulus. Can. 1.d. vbi nos legimus floridus: In hac vmbra quiescentibus dicitur. Ps. 120. Per diem Sol non vret te. Obumbrantia etiam Cherubim propitiatoriũ, designant nouum & vetus testamentum, quæ honorant mysteria, & commendant diuinam misericordiam. *Aug.s.Ps.79. Ori.s.Num.ho.17. & s.Can.ho.2. Aug.q.in Exod.105.*

Ceremoniæ legis. Lex vetus. Vmbraculum in vinea, designat ceremonias legis, quantum ad literam sine ratione consideratas. Is. 1.b.34.d. Idem designat vmbraculum hederæ Ionæ: quod etiam significat ipsam legem veterem. Ion. 4.c. Potest etiam vmbraculũ in vinea significare animã sine custodia Dei. *Ori.s.Luc.ho.5. Hie.s.Ioan.4. Aug.epi.49.q.6. Gre.8.mor.7.*

Requies cælestis. Vmbra interdum designare potest æterni refrigerij requiem. Iob 7.a. Sicut ceruus desiderat vmbram: vbi Gregorius legit, Seruus, sicut legendum est.

Vita præsens. Mors corporis. Vmbra mortis dicitur vita præsens, quæ parum distat à morte. Item ipsa mortalitas: nam vera mors est in inferno, aut mors peccati. Mors etiam corporis, est vmbra mortis. Ps. 22.43.87. In Christo fuit solùm vmbra mortis: in nobis & mors & vmbra mortis: sed ipse per suam vmbram mortis abstulit à nobis & mortem & vmbram mortis. Ideo vmbram mortis obscurat diem delectationis peccati. Iob 3.b. Dicitur autem vita præsens vmbra mortis, propter velamen carnis: & quia nunc potius est vmbra vitæ, quàm vita. 1. Par. 29.d. Iob 8.b.14.a. Ps. 143. Mors autem carnis dicitur vmbra mortis, quæ electos Dei opprimit, & ab hac vita disiungit: quia sicut mors animæ separat ipsam à Deo, ita hæc à corpore separat animam. Cant. 2.d.4.b. *Aug.s.Ps.22.43.88.143. Gre.4.mor.20. & 33.mor.3. Ori.s.Cant.ho.3. Amb.de fug.sec.5. Gre.s.Cant.2.4. Ber.s.Can.ser.72.*

Reprobi. Imitatio diaboli. Delectatio peccatorum. Vmbra mortis sunt omnes reprobi, qui diabolum imitantur, cui nomen est mors. Ipsa quoque imitatio diaboli vmbra mortis dicitur. Isa. 9.a. Ipse enim dicitur mors. Apoca. 6.b. Vt enim vmbra iuxta qualitatẽ corporis ducitur, ita actiones iniquorũ de specie imitationis eius exprimuntur. Vmbra quoque sub qua dormit Behemoth, sunt frigidi in peccatis existẽ- *Gre.4.mor.20. & 33.mor.3. Euc.for.spir.39. Ber.s.Cant.ser.72.*

tes ob defectum caloris veri Solis, & charitatis. Iob 40. c. Designatur etiam delectatio peccatorum. Cant. 2. d. 4. b.

Ori. s. Cant. ho. 23. & s. Mat. ho. 8. Amb. 4. Exae. 5. et s. Ps. 118. ser. 13. Hie. s. Is. 9. 16. & s. Iob 40. — *Status peccati in hac vita. Ignorantia. Incredulitas. Errores.*

Vmbra mortis est status peccati in hac vita: & ignorantia, & incredulitas. Ps. 22. Is. 9. a. Ier. 13. c. Luc. 1. g. Et qui conuertitur, transit ab vmbra peccati, quæ est mortis, ad vmbram sponsi, quæ est vitæ. Dicuntur autem peccata vmbra mortis: quia vt vmbra corpori, ita morti adhęrent peccata. Iob 12. d. 40. c. Vmbra etiam quasi nox, est errorum obscuritas. Is. 16. a.

Chry. s. Ps. 22. Gre. 11. mor. 12. & 33. mor. 3. — *Tribulatio. Tentatio.*

Vmbra etiam mortis dicitur tribulatio obscurans animum in tristitia. Ier. 13. c. Itidem tentationes. Iob 24. c.

Gre. 18. mor. 17. Hie. s. Ier. 25. — *Populus Iudæorum. Iudæa. Templum.*

Vmbra mortis dicitur populus Iudæorum, qui iniquitatem diaboli sequens, eius in se imaginem expressit. Vmbra enim talis exprimitur, qualia eius rei, de qua trahitur, fuerunt lineamenta. Iob 28. a. Vmbraculũ etiam leonis, est Iudæa, aut tẽplum, in quo prius quiescebat Deus, qui postmodum iratus dereliquit vmbraculũ, siue cubile, aut tabernaculum. Ier. 25. c.

Hie. s. Iob 10. 28. Euc. for. spir. 3. — *Diabolus. Pœnæ inferni.*

Vmbra mortis, dicitur diabolus: quia hi qui se ab eo defendi ac protegi putant, æternis, vt ipse diabolus, gehennæ ignibus mancipantur. Iob 10. d. 28. a. Et ipsi dæmones dicũtur vmbræ. Can. 2. d. 4. b. Pœnæ quoque inferni vmbra mortis dicuntur: quia sicut vmbræ corpori non sunt longè à corporibus facientibus vmbras: ita pœnę nõ longè à morte sunt, quæ mortem inferunt.

Ber. s. Cant. ser. 72. Gre. 4. mor. 9. 20. et 25. mor. 4. — *Obliuio.*

Vmbra mortis intelligi potest obliuio: quia vt mors interimit vitam, vel hoc quod interficit, agit vt non sit in vita: ita obliuio extinguit memoriam, vel hoc quod intercipit, agit vt nõ sit in memoria. Iob 3. a. 34. b. Luc. 1. g.

Euc. for. spirit. 3. Hie. s. Eze. 31. — *Fauor mũdi aut diaboli.*

Vmbra Ægypti fauorem mundanum designat. Is. 10. a. Et vmbra cedri, est fauor aut potẽtia diaboli, vel Antichristi. Eze. 31. b. e. Idem dicendum de vmbraculo.

Gre. 18. mor. 9. Hie. s. Hos. 4. — *Requies falsa.*

Vmbraculum quod facit hæreticus sicut custos, est requies promissa ab hæreticis: quæ facilè, vt vmbraculum, destruitur. Iob 18. d. Ad hoc referri potest vmbra therebinthi, quam hęretici bonam iudicant, quia non sequuntur lucem. Hos. 4. c.

Vncia.

Glo. or. s. 3. Reg. 7. — *Virtutes theologicæ.*

Vncia, est duodecima pars assis. 2. Reg. 21. g. Venciæ autem tres in lutere, designant fidem, spem, & charitatem, quæ infunduntur in baptismo. 3. Reg. 7. d.

Vncinus.

Vncinus, est idem quod vncus, vel curuus, & est instrumentum incuruum, quo aliquid trahi potest, aut retineri.

Glo. int. s. Exo. 28. — *Intentio recta.*

Vncini aurei in superhumerali pontificis. Exod. 28. c. 39. c. designant firmam intentionem Deo placendi, aptam ad suscipiendam dilectionem Dei & proximi, quam in prosperis & aduersis retineat.

Hie. s. Amos 8. Rup. s. Amos 8. — *Auari.*

Vncini æneí in ministerio altaris parati. Exo. 38. a.

Vncinus pomorum, vel vas aucupis. Amos 8. a. signum erat exercitus parati ad perdendũ Hierusalem. Indicabat etiam propinquitatem diuinæ vltionis. Potest autem significare auaros, qui rapiunt temporalia, & dicetur peculiariter de Iudæis & sacerdotibus.

Vnda, Inundare, vide Fluctus.

Vndique.

Gre. 12. mor. 19.

Vndique, idem est quod ex omni parte.

Vndique circumspectat impius gladium. Iob 15. c. 18. b. quia dum feriri se vndique insidiis credit, salute desperata, semper ad nequitiam excrescit.

Gre. 14. mor. 20.

Vndique destructus Iob. Iob. 19. b. designat quòd ecclesia quasi vndique destruitur, atque in infirmis membris deperit, quando ipsa, quæ videbantur fortia, corruũt, quando corona de capite abstrahitur, id est, quando æterna præmia etiam à præpositis negliguntur.

Vngere, Vnctio, Vnguentum.

Vngere, est aliquo liquido linere, vnde vnguentum, quod fit ex variis odoramentis, addito oleo, aut balsamo, aut aliquo pingui ad vngenda corpora, delitiarum & luxuriæ causa, aut propter aliquam aliam rationem. Ipsum quoque oleum aliquando vnguentum dicitur. Vngere autem interdum est consecrare. Leu. 8. b. Vnxit eũ & consecrauit. Et constituere. 1. Reg. 9. c. Vnges eum ducem super Israel. Vngi autem, exultare. 2. Reg. 14. a. Ne vngaris oleo.

Cle. Ale. 2. pæd. 8. Ori. s. Luc. ho. 32. Hie. s. Is. 61. Dion. eccl. hie. 4. Aug. s. Ps. 44. Bed. s. Gen. 28. Isyc. s. Leu. 16. 8. Rup. 4. s. Gen. 22. — *Abundantia gratiæ in anima Christi. Incarnatio. Consecratio sacerdotum. Communicatio idiomatum.*

Vnctio lapidis Iacob, typus erat vnctionis Christi oleo exultationis, & gratia Spiritussancti factæ. Gen. 28. d. 31. b. Exo. 29. a. Leu. 4. a. Ps. 44. Vnctiones etiam sacerdotum, vnctionem Christi designabant. Is. 61. a. Luc. 4. c. Ipse est Sanctus Sanctorum, qui prænunciabatur vngẽdus. Dan. 9. f. Vnctionis autem dies, incarnationem Christi, & consecrationem sacerdotum designabat. Leu. 6. c. 8. c. Actor. 10. f. Vnctum est autem caput Christi, quando diuinitati iuncta est humanitas, & facta est idiomatum communicatio. Vnctiones etiam Dauid, vnctionẽ Christi præsignabant. Vnctus est autem Dauid tertiò. Primò à Samuele in domo patris sui. 1. Reg. 16. c. Secundò in Hebron super Iudam solùm. 2. Reg. 2. Tertiò vnctus est ibidem super Israel vniuersum. 2. Reg. 5. a. Prima vnctio designat vnctionem Christi in vtero Virginis, quando conceptus est de Spiritusancto. Secunda est vnctio Christi in baptismo, adueniente Spiritusancto in specie columbæ. Tertia designat resurrectionem Christi, quando data dicitur illi potestas in cælo & in terra.

Vngens

Prædicare sanctificationem & gloriam Christi.

Vngens Samuel Dauid in medio fratrum eius.1.Reg.16. c. designauit Christi incomprehensibilem sanctificationem ignorantibus prędicandam. Nam quasi vngitur, quando nescientibus opinionis eius odor aperitur. Hunc namque vngebat, qui dicebat, Col. 2. b. Quia ei se infudit omnis plenitudo diuinitatis corporaliter. Item Ps.44. Vnxit te Deus, Deus tuus, &c. Et Is.11. a. Requiescet super eum Spiritus Domini. Vngentes mulieres Iesum in sepulchro, sunt gloriam resurrectionis eius prædicantes. Mar.6.a. Vnctus autem est Christus, vt vas cõtinens vnguentum, alij verò vnguntur, quatenus odorem huius vnguenti recipiunt. Vnctio autem competit Christo secundùm humanitatem. Vngere altare, est vngere Christum. Exo. 29.b. Leu.8. b. Et vnguentum in capite, est diuina benedictio primùm in Christum veniens, à quo descendit in membra eius, & vestes. Ps.132.

Gre.s.1.Reg.16. Ori.2 periar.6. Hie. ad Princip. & s.Ps.44.132. Isyc.s.Leu.8. Cyr.cont.Iuli.8.

Pœnitentiam agere. Prædicare potētiam humanitatis Christi. Exercere opera misericordiæ. Habere excellentiam virtutũ.

Vngere pedes Christi sine odore quidem, est pœnitentium, cum odore verò perfectorum, quorum etiam iam est vngere caput. Vnde peccatrix tantùm vnxit pedes, non peccatrix verò, vnxit etiam caput. Luc.7.f. Ioan.12.a. Vngit autem pedes Christi, qui humanitatis eius potentiam sacri eloquij bona opinione prædicat. Vngunt etiã pedes Christi, qui exercent opera misericordiæ in proximos: vel qui exhortantur & docent. Vngunt verò caput, qui habent excellentiam castitatis & aliarum virtutum, quarum odor extenditur in ecclesia: vel qui habent veram cognitionem fidei eorum quæ ad Deum pertinent.

Ori.s.Cant.ho.1.& s.Mat.ho.35. Amb.de Tobia.22 Aug.s.Ioan.tra. 50. Gre.ho.33.

Ieiunare cum gaudio. Seruire Christo in lætitia. Confiteri diuinitatem & humanitatẽ in Christo. Dare gloriam Deo.

Vngere caput oleo. Mat.6.c. est cum gaudio ieiunare, & absque vllo murmure, aut inanis gloriæ inditio. Item seruire Christo in lætitia & operibus misericordiæ. Vngit etiam caput oleo, qui confitetur diuinitatem & humanitatem in Christo, & qui gloriam tribuit Deo.

Vngitur caput in baptismo, quia gratia perficit sapientiam humanam. Et vngitur Christus ad sepulturam, quum fideles in baptismo commoriuntur Christo.

Vnctio capitis pontificis, splendorem verbi, quod debet esse in pontifice, designat.

Vngere Iesum in sepulchro, est per mortificationem carnis ad deuotionis intimæ pinguedinem peruenire, & pœnitentiam agere, bonamque conuersationem habere. Mat.26.a.

Ori.ho.quum ieiuna.& s.Leu.ho. 10. Hil.s.Mat.Can.5 Aug.2.ser. Domini in monte. Amb.de Elia.10 Amb.3.de sacra.2. Ber.ser.1.in ca.ieiu. Hil.s.Matt.Can. 29.

Dans Deus gratiam.

Vngere dicitur Deus Hierusalem oleo, quando dat animæ gratiam ad peccatorum vulnera mitiganda atque curãda, vnde fideles dicũtur Christi, hoc est, vncti. Eze.16.b. Dan.10.a.

Phil.de profugis.

Exempla & humilitas prælatorum.

Vnxit Samuel Dauid in medio fratrum, quia is, qui vngitur, virtutis exempla circumquaque spargere iubetur: vt tantæ vnctionis fieri participes omnes possint. Qui enim in medio ponitur, ab omnibus videtur. Oleo in medio aliorum vngitur, quia qui in aliorum exemplũ positus est, nullam sui partem habere obscuram debet, vt hunc omnes aspiciant, & ab eo lucis exemplum sumant. Vel in medio fratrum vngitur, vt vnctum & medium se semper arbitretur: vel vt sit humilis & sublimis: sublimis oratione, humilis æstimatione. Vel vt se priuato amore non diligat, sed ex omni, quod præeminet, lucra aliorum quærat. Vnde & Saul solus in extrema parte ciuitatis vnct⁹ fuisse perhibetur. Quid est enim quod solus à solo inũgitur, nisi quia de culminis potestate per amorẽ priuatũ debebat intumescere? 1.Reg.10.a.16.b.

Gre.s.1.Reg.14. Ambr.de pœnit.8. & s.Luc.7. Ori.s.Eze.ho.6. Hie.s.Eze.16.& s.Dan.10. Gre.s.1.Reg.16.

Electio sacerdotum.

Vnctio sacerdotum, designabat institutionem prælatorum & prædicatorum: quæ & vnctio sancta dicebatur. Leu. 4.10.b. Et vngens Samuel Saulẽ in ducẽ, est instituens sacerdotem ad ministeriũ, per infusionẽ gratiarũ spiritualiũ. Vngitur autẽ super populũ, quia debet populũ meritis præcedere. Vngit autẽ Samuel vt minister: Deus verò vt infundẽs gratiã. 1. Reg. 9.d.10. a. Vngens autem Samuel eum, quem monstrat Dominus, designat electionem iuxta scripturæ doctrinam esse faciendam, & non per priuatum affectum. 1.Reg. 16. a. Porrò vngi in veste sancta. Exo. 29. e. est filios Aaron consecrari. Ad hæc autem referri potest vnctio tabernaculi, & vasorum eius. Exo.30.c.40.b.

Gre.s.1.Reg. 9.10. 16.

Fortitudo mẽtis

Vnctio lapidis, quam fecit Iacob Gen.28.d. fortitudinem mentis designat, vt athletæ ad fortitudinem vngebantur.

Philo de somniis.

Cõmunicare mysteria indignis. Non foueri in vitiis.

Vngere carnem hominis, vnguento sancto. Exod.30. c. est carnis voluptatem amantibus, communicare sacratiora mysteria, quod est prohibitum.

Non vngitur calcãs oliuã. Mic.6.d. quãdo hæreticus cõuersus nõ vngitur oleo peccatorũ.

Glo.int.s.Exo.30. Hie.s.Mich.6.

Instruere catechumenum. Bene operari.

Vngere oculos cæci, est instruere catechumenum in doctrina fidei, vt possit per baptismũ lauari, & videre. Ioan.9.a.

Inungimus oculos collyrio, vt videamus, quum ad cognoscendam veri luminis claritatem intellectus nostri aciem medicamine bonæ operationis adiuuamus. Apoc.3.d.

Cyr.6.s.Ioan.15. Gre.1.past.11.

Virtutes Christi.

Vnguenta sponsi, in quorum odorem currendum est nobis, sunt secundùm quòd factus est nobis sapientia, iustitia, sanctificatio, & redemptio. Cant.1.a.

Ber.s.Cant.ser.22.

Libri prophetici. Gratia Dei. Virtutes Sanctorum. Odor iustitiæ. Dona Spiritussancti. Sãctificatio per Christum. Christus. Doctrina Christi. Mysteria.

Vncta oleo lagana. Leu. 7. b. modicam Prophetarum scientiam in aliquibus designant: vel ipsos libros propheticos, qui non tam planè misericordiam Dei annunciant, permiscentes minas pro importunitate Iudaica, ideo non consperſa, sed vncta dicuntur.

Vnctionis oleum, seu vnguentum, gratiam misericordiæ Dei, virtutes Sanctorum, odorẽ iustitiæ, & dona Spiritussancti designare potest. Exod.30.c.35.a.37.d. Leu. 8.a. Hæc sunt vnguenta sponsi, quæ sunt super omnia aromata: & dicuntur etiam vnguenta optima, quod dici potest de gratiis gratis datis. Can.1.a. Et vnguentum in capite descendens in barbam & vestimenta, est sanctificatio veniens à Christo ad fideles ecclesiæ. Ps.132.

Vnctionis etiam oleum, seu vnguentum, designare potest ipsum Christum, seu eius humanitatem, & etiam doctrinam. Exo.30.c. Vnguentum item dicuntur mysteria sacræ scripturæ, cuius suauitatem perdunt muscæ, id est, hæretici. Ecclesiastæ 10.a.

Glo.int.s.Leu.7. Ori.s.Cant.ho.1. Arn.s.Ps.132. Amb.de Isaac.3. Aug.2.cont. li.Petilia.104.& s.Ps. 132. Rup.s.Cant.1. Dion.cæl.hier. 2. Ori.s. Cant.ho.1. Epiph.1.cont.hæreses.tom.3.

Au.s.Ioan.tra.50. Ori.s. Mat.ho.16.35. Vnguentum quo vngitur Christus.Ioan.12.a.est iustitia, ideo erat libra vnguenti. Porrò vnguentum pœnitentis non implet domum odore, vt vnguentum Mariç, quod designat sanctam & puram vitam.Mat.26.a. *Iustitia. Vita sancta.*

Hie.s.Isa.57.& s.Eze.23. Vnguenta dicuntur dona naturalia.Is.57.b.Hæc videntur esse quæ ostendit rex Ezechias Chaldæis.Isa.39.b.Vnguentum autem Dei ponunt in mensa idolorum, qui donis Dei abutuntur ad cultum idolorum. Eze.23.f. *Dona naturalia.*

Gre.34.mor.10.& s.Cant.1. Glo.ord.s.Cant.4. Vnguentorum odor bonam opinionem significare solet,& vnguenta optima dicunt fragrantiam sanctitatis. Cant.1.a. Vnguenta quoque prima sponsæ, sunt potiores virtutes, & opera misericordiæ.Can.4.d. *Bona opinio. Potiores virtutes. Opera misericordiæ.*

Rup.s.Cant.7. Ber.ser.Mariæ Magdalenæ.& se. Par.52.56.& s. Cant.ser.10.12. Vnguentum peccatricis,est contritionis, quo vnguntur pedes Christi. Vnguentum, quo vngitur caput,est deuotionis &gratiarum actionis.Vnguentum quo vngitur totum corpus, est pietatis,summum obtinens gradum,hoc enim postremum dicitur optimum.Horum omnium confectionem vide in Bernardo. *Contritio. Deuotio. Pietas.*

Gre.34.mor.10. Vnguentis bullientibus comparatur mare, hoc est, persecutores ecclesiæ. Iob.41.d. quia apud eos ipsa persequutio vnguentorum fragrantiam redolet: dum mens eorum vanis suspicionibus decepta, arbitratur se obsequium præstare Deo.

Cle.Alex.2.pæd.8 Vnguentum est adulterinum oleum,& designat Iudam proditorem, qui intinxit manum in catino,& osculo tradidit Christum: atque ita est vnguentum dolosum, quo pedes vnctus est Dominus,dum à conuersatione mundi per mortem liberabatur.Vnguntur enim mortui. Matth.26.a. *Iudas.*

Beda s.Pro.27. Vnguentum quo delectatur cor, dici potest nitor gloriæ de conscientia pura procedens, siue charitas diuinitùs in electorum corde diffusa.Pro.27.b. *Gloria conscientiæ puræ. Charitas.*

Vnguenta optima hæreticorum, sunt voluptates, & temporalia bona, quibus delectantur. Amos 6.b. *Voluptas & bona temporalia.*

Glo.int.s.Exo.30. Vnguentarij dici possunt Apostoli, & doctores, ex sacris literis vnguenta animarum conficientes. Præcipuus autem vnguentarius est ipse Christus. Exo.30.d. *Apostoli. Doctores. Christus.*

Gre.s.1.Reg.8. Vnguentariæ Regis. 1.Regum 8. c. in malum quidem, dicuntur, qui prælatos adulationibus delinire conantur: de quibus dicitur Psalm. 140. Oleum autem peccatoris non impinguet caput meum. In bonum verò, vnguentariæ Regis, sunt, qui vulnera peccatorum curant. *Adulatores. Medici animarum.*

Vnguis, Vngula.

Plin.11. natur.historiæ.41. Vnguis,propriè est eorum animalium, quæ digitos habent separatos, vt sunt homines,simiæ,aues,in extrema digitorum parte vngues habentes. Vngula verò in his dicitur animalibus, quæ digitis carent,vt in iumentis,bobus,& ouibus. Sunt & vngulæ ferreæ ad torquendum,& vngulæ plaustri ad triturandum.

Gre.31.mor.22. Aug.s.Ps.68. Vngula equi,perfectionem virtutum prædicatoris designat, qua vngula terram fodit,quũ de corde audientium exemplo suorum operum terrenas cogitationes expellit. Designat etiam pœnitentiam, qua terram fodit, quum quicquid in mente sua terrenum versari conspicit, hoc superductæ pœnitentiæ percussionibus rumpit. Iob.39.c.Idem designabit vngula vituli.Ps.68. *Virtus prædicatoris. Pœnitentia.*

Gre 31.mor.18. Beda s.Gen.49. Vngula etiam equi,extrema mundi designat quę mordet cerastes,quia in fine mundi Christus vicit ipsum mundum.Vel tunc Antichristus decipiet mundum.Gen.49.c. *Extrema mũdi.*

Glo.int.s.Gen.49. Ori s.Leu.ho.7. Hie.s.Ps.95. Vngula diuisa in animalibus, designare potest discretionem boni & mali in operationibus.Vel discretionem vitæ præsentis & futuræ:vel duo testamenta, & discretionem literæ à spiritu. Diuidunt etiam vngulam,qui bonis sunt præditi moribus,nec faciles sunt ad lapsum peccati.Leu.11.a. *Discretio.*

Aug.ho.45. Isyc.s.Leui.11. Vngulę vituli, quatuor Euangelia designare possunt. Psalm. 68. Cornua producentem & vngulas. *Euangelia.*

Arn.s.Ps.68. Vngulę arietum,vim operatiuam in homine significare possunt.Zac.11.d. *Vis operatiua.*

Hie.s.Zac.11. Vngulę equi,sensus corporis nostri designare possunt, quos mordet serpens, hoc est,diabolus.Gen.49.c. *Sensus corporis.*

Glo.int.s.Eze.26. Vngulę equorum Nabuchodonosor,tentationes dæmonum exprimunt,quibus vrgent,& affligunt animas.Ezec.26.b.32.c. *Tentationes.*

Ori.s.Leu.ho.7. Vngues mulieris præcidendæ, superfluitates scientiæ Gentilium designant,quæ sunt resecandæ,& abiiciendæ.Deu.21.e. *Superflua doctrina Gentilium.*

Hie.s.Isa.28. Vngulæ ad triturandum,quibus Deus non terit triticum, designant grauiorem Dei punitionem,qua Deus non in totum perdit suos.Isa.28.g. *Grauior punitio Dei.*

Glo.ord.s.Mic.4. Vngulas ecclesiæ ad triturandos hostes ponit Deus æreas. Mic.4.d. quando dat illi virtutem inuincibilem ad condemnandos malos. *Virtus ecclesiæ.*

Ori.s.Ier.ho.12. Gre.14.mor.26. Vnguis adamantinus,in quo dicitur scriptum peccatum Iudæ, designat difficultatem deletionis ipsius peccati.Ier.17.a.In vngue autem finis est corporis. Adamas verò ita est durus, vt ferro secari non valeat.Per vnguem ergo adamantinum finis signatur æternus. *Aeternitas pœnæ peccati.*

Ric.de S.Vict.de secur.conscien.44. Vngues aquilarum rapacitati & cædi deseruientes, crudelitatis typum gerunt, & vngues habent, qui quosuis lædunt,& quibus possunt præualent. Dan.4.g. *Crudelitas.*

Vngula non remanens in Aegypto, hyperbolicos dicitur. Exod. 10. g. — *Glo. int. s. Exo 10.*

Vnicolor, vide Color.

Vnicornis, Rhinoceros.

Vnicornis, est animal, vnicum habens cornu in fronte longum, quod ad saxa limat, & ipso perforat Elephantem. Est animal moderatæ quantitatis, buxei coloris, & fissę vngulæ pedis in duo aut potius est solipes, sed habet talum, & ab Aristotele dicitur asinus Indicus, habitat in desertis. Rhinoceros autem est animal cornu habens in nare, differens ferocitate & corpore ab vnicorni, quia ille corpus habet equinum, rhinoceros verò bouinum, vnde ab aliquibus dicitur bos Agyptius. Aduersatur elephanti, cum eo pugnans, cornu prius ad saxa limato, longitudine ei similis, crura habens breuiora, colore buxeus, corpore aliquantulum gibbo, aspectu horribilis, robore ingentissimo. Fertur autem in sinu virginis fortitudinem amittere, atque ita à venatoribus capi. — *Arist. de hist. animalium 1. & 3. de parti. animal. 2. Albertus magnus. Geor. Ven. cant. 2. tom. 7. cap. 2. Gre. 31. mor. 13.*

Christus. Sancti. Rhinoceros Christum significare solet, qui omnibus præualet virtute ac robore cælesti, & habet vnum cornu, hoc est, potentiam Patris Num. 23. d. 24. b. Deu. 33. c. Psalm. 28. Potest etiam Sanctos significare. Vnicornes enim sunt, quorum firma spes in vnum illud dirigitur, de quo dicitur. Vnam petij à Domino, hanc requiram. Designat etiam exaltationem vnitatis. Psalm. 77. 91. — *Tert. aduer. Iudæos Ori. s. Num. ho. 10. Basi. s. Ps. 28. Euc. for. spirit. 5. Aug. s. Ps. 77. 91. Hie. s. Iob. 39. & s. Ps. 28. & s. Isa. 34.*

Gentilis populus. Potentes seculi. Superbi. Dæmones. Paulus apostolus. Iudæi. Rhinoceros etiam Gentilem populum significare potest. Iob. 39. d. Designat etiam potentes huius seculi, vel ipsas potestates, & superbos, qui volunt esse singulares, qui typho fatuæ iactationis elati, dum falsis exterius inflantur rumoribus, veris miseriis intus inanescunt. Designant etiam dæmones, & reges malos, & Paulum, & Iudæos. Et filius vnicornium, est Christus natus ex Iudæis, qui gloriabantur in lege, tanquam in vno cornu. Psalm. 21. 28. Isaiæ 34. b. — *Basi. s. Ps. 28. ho. 1. Aug. epist. 120. Gre. 31. mor. 1. 13. 14. Euc. for. spirit. 5.*

Vnicus, Vnigenitus.

Vnicus dicitur, singularis, vel solus. Vnigenitus autem dicitur filius qui vnicus genitus est, quasi solus genitus, nec fratrem vllum habuit aut sororem. — *Glo. ord. s. Zac. 12.*

Christus. Vnigenitus propriè dicitur Christus, propter naturæ diuinæ proprietatem, in qua solus est genitus. Secundùm carnem etiam est vnigenitus, quia solus de Virgine natus. Zach. 12. c. Plangent eum planctu quasi super vnigenitum.

Ecclesia. Anima Christi. Vnica Christi dicitur ecclesia, quam vnam solam habet. Ps. 21. 34. Vel est anima ipsius Christi, quæ vnica est, quia sola sine peccato. — *Aug. epist. 120. Hie. s. Ps. 21.*

Singuli ecclesiæ. Vnicus filius viduæ, designat singulos in ecclesia, quos omnes vt vnicos amat. Luc. 7. b. — *Amb. s. Luc. 7.*

Vniuersus.

Vniuersus dicitur quasi omnis ad vnum versus, hoc est, sine aliqua exceptione.

Multitudo saluandorum. Vniuersa multitudo filiorum Israel, designat multitudinem saluandorum. Leu. 16. b. Et vniuersum semen Iacob dicitur, vt intelligantur non solùm filij secundùm carnem, sed secundùm fidem. Ps. 21. Iob. 10. c. — *Aug. epist. 120.*

Multitudo Angelorum. Vniuersa ciuitas designare potest multitudinem cælestium spirituum. Mat. 21. a. — *Ori. s. Mat. ho. 15*

Fœlicitas Angelorum. Vniuersa prospera Israel: designant plenitudinem fœlicitatis Angelorum. 1. Reg. 2. g. — *Gre. s. 1. Reg. 2.*

Vocare, Vociferari, Vox.

VOcare, interdum idem est quod accersere. Gen. 20. b. Vocauit omnes seruos suos. Nonnunquam appellare, seu nomen imponere. Gene. 2. c. Vt videret quid vocaret ea. Abducere. Hose. 11. a. Ex Ægypto vocaui filium meum. Confiteri. Ier. 3. f. Patrem vocabis me. Constituere. Isa. 45. a. Vocaui te nomine meo. Dicere. Leu. 23. a. Quas vocabitis sanctas. Excitare. 1. Reg. 3. a. Vocauit Dominus Samuel. Inducere. 4. Reg. 8. a. Vocauit Dominus famem. Inspirare. Exod. 24. d. Septimo autem die vocauit eum. Inuitare. Exod. 2. c. Vocate eum, vt comedat panem. Inuocare. Iob. 5. a. Voca ergo si est, qui tibi respondeat. Prędestinare. Is. 49. a Dominus ab vtero vocauit me. Prouocare. Pro. 1. c. Vocaui, & renuistis. Vocari autem, est esse. Gen. 21. b. In Isaac vocabitur tibi semen. Vox autem est sonus ab ore animalis prolatus: licèt aliquando pro omni sono sumatur. Vox item affectus animi. Psalm. 5. Intende voci orationis meæ. Afflictio. Iob. 3. c. Non audierunt vocem exactoris. Attestatio prophetiæ. Isa. 13. a. Exaltate vocem, leuate manum. Clamor. Deuteronom. 1. g. Nec voci vestræ voluit acquiescere. Desiderium. 1. Reg. 25. f. Ecce audiui vocem tuam. Doctrina. Exod. 23. d. Obserua, & audi vocem eius. Effectus. Ecclesiastæ 10. d. Aues cæli portabunt vocem tuam. Euidentia. Gen. 4. b. Vox sanguinis fratris tui clamat ad me. Idioma. 2. Mach. 7. b. At ille respondit patria voce. Lamentum. Gen. 21. b. Sedens contra leuauit vocem suam. Laus. Ps. 25. Vt audiam vocem laudis tuæ. Preceptum. Num. 14. d. Nec obedierunt voci meæ. Præconium. Exo. 32. b. Præconis voce clamauit. Prædicatio. Cant. 2. c. Vox turturis audita est. Votum. Gen. 30. a. Exaudiuit vocem meam.

Vocauit Deus lucem diem, & tenebras noctem, hoc est, vocari fecit: quia sic distinxit omnia, vt discerni possent, & nomina accipere. Gen. 1. a. Sicut qui ędificare facit, ędificat. Sic intelligendum, quum Deus vocat aliquo nomine, quia tunc vocari facit. — *Beda s. Gen. 1. Aug. 1. de gen. cont. Manich. 9.*

Gre.11.mor.22. Ori.s.Isa.ho.5. Hie.s.Isa.41.

Vocare dicitur Deus, quum per assumptam carnem humanis apparuit oculis, vt ab eis rationem exigeret. Iob.13.c.14.c. Vel vocare Dei, est nos amando & eligendo respicere. Vocat Deus pater iustitiam, hoc est, Filium ad pedes suos, quum vocauit eum, vt sequeretur Patrẽ: quia semper fecit voluntatẽ Patris. Isa.41.a. Et vocauit Deus pater Christum in iustitia, quia in eo compleuit omnem iustitiam. Isa.42.a. Et vocauit ab Oriente auem, hoc est, Cyrum, vel melius Christum, quem vocauit ab vtero. Isa.46.d.49.a. Vocatum autem aut dictum est nomen Domini Emanuel, hoc est, nobiscum Deus, post incarnationem. Isa.7.c. Vocatum nomen hominis antequam esset. Eccl'tæ 6.d. est nomen Christi, quod vocatum est ab Angelo, priusquam in vtero conciperetur.

Incarnatio verbi. Electio Dei. Ori.s.Isa.ho.2. Hie.s.Eccl'ten.6.

Ori.s.Mat.ho.33.

Vocare interdum est inuocare, & vocat nomen Domini Christus, quum Patrem manifestat, & vocant ipsum Gentes, inuocando & credendo. Et vocatur Deus in nomine Domini, quum facit alios vocare. Exo.33.d.

Manifestans Filius Patrem. Inuocatio Dei.

Aug.q.in Exo.154

Vocare dicitur Deus de cælo, quando instruit per sacram scripturam. Gen.22.b.46.a. Sic vocauit Mosen de medio rubi. Exo.3.a. Et vocauit seruos, vt illis committeret eloquia. Mat.25.a. Sic vocat de monte, & de cacumine montis. Exod.19.a.24.d. Vocans autem Angelus Domini Agar post abiectum puerum, designat vocationem Iudæorum in fine mundi futuram. Genes.21.c.

Instructio Dei per scripturas. Vocatio Iudæorũ in fine mundi. Rup.6.s.Gen.26.

Gre.s.1.Reg.3.

Vocãs Dominus Samuelẽ dormientẽ. 1. Reg.3.a. est excitans ad maiora eum, qui contemplationi vacat. Et vocatus ipse vadens toties ad magistrum, est figura perfectè obedientium.

Excitans Deus ad meliora. Perfectè obedientes.

Hie.s.Isa.13. Rup.9.s.Gen.25. & s. Amos 5.9.

Vocauit Dominus fortes suos. Isa.13.a. quando parauit Apostolos ad prædicandum. Dicitur enim vocare, quando ministrum instituit. Is.22.f. Est autem vocatio sancta, quæ fit ad regendos alios. Et vocat cælos, hoc est, Angelos, vel Apostolos. Is.48.c. Et vocati Dei dicuntur Apostoli & fideles. Zac.1.b. Ad hæc facit vocatio, qua Iacob vocauit filios suos, vt eis benediceret. Gen.39. a. Vocat etiam Deus aquas maris, quum ex infidelibus facit prædicatores. Amos 5.b. 9.b.

Instituens Christus Apostolos, & prædicatores.

Ori.s.Mat.ho.13. 20.35. Hie.s.Isa.22.50.

Vocat Iesus cæcos, ad salutem eos reuocando. Matth.20.d. Vocare etiam inuitatos ad nuptias, est docere fidem, vt veniant ad ecclesiam. Mat.22.a. Sic vocauit Christus Iudæos. Is.50.a. Et olim Hebræos. Exo.5.a. Et vocat Deus quæ non sunt, hoc est, peccatores eos compungendo ad recipiendam fidem & pœnitentiam, diciturque vocare eos in partem sortis Sanctorum. Is.41.a. Ioel.2.d.g. Rom.9.b. Ephes.4.a. Col.1.b. Et vocat Deus ad fletum. Isa. 22.d. quũ dicit, Pœnitentiã agite. &: Beati qui lugent. Amos 5.e. Vocati autem secundũ propositũ, dicuntur prædestinati, vocati verò, qui nõ sunt electi, nõ sunt vocati secundũ propositũ. Ro. 8.f. Vocat autem Deus Israel à longinquis terræ, quum ex Gentibus facit fideles, qui & vocare dicitur Gentem, quam nesciebat. Is.41.b.55.b. Et vocauit Gentilitatem, vt mulierem derelictam, quia aliquando coniuncta fuerat Deo. Is.54.c. Vocat autem ex Ægypto, quum per Apostolos & prædicatores vocat ab infidelitatis tenebris. Hose.11. d. Et vocat Deus nomina stellis, hoc est, prædestinatis. Ps. 146. Et vocat ex nomine, quos scriptos habet in libro vitæ. Gen.31.a. Eorum enim peculiarem habet rationem, quum malis dicat, Non noui vos. Sic vocat oues nominatim. Ioan.10.b.

Vocatio ad pœnitentiam. Prædestinatio. Vocatio Gentiũ. Aug.epist.106. Hie.s.Isa.54. Aug.s.Ps.146. & s.Ioan tract.45. Cyr.7.s.Ioan 2.

Vocãs procurator operarios. Mat.20.a. est Christus reddens laborãtibus præmiũ æternũ.

Ori.s. Mat.ho.10. Hie.s.Hose.11. Rup.s.Mat.2.

Vocasse dicitur Deus Filium suum ex Ægypto, quum eduxit inde populum Israel, & quũ Christus venit ab Ægypto in terrã Israel. Hos.11. d. Mat. 2. c. Ex Ægypto etiam vocat fideles, educens eos de tenebris huius mundi.

Christus beatificans. Eductio Israel de Ægypto. Reuocatio Christi.

Vocasse dicitur Deus Israel nomine suo. Is.43.a. quia specialem curam habet suorum, & cũ eis peculiarem familiaritatem. Et vocauit nomen Cyri, quia fecit ipsum longè antè prædici, & vocat nomen prædicatoris, cui speciale præbet auxilium. Is.45.a.

Vocatio infidelium. Specialis cura Dei erga fideles

Cyr.7.s.Ioan.2.

Vocare dicitur pastor nominatim oues, quando diligenter curat agnoscere vultum pecoris sui. Ioan.10.b. Pro.27.d.

Cura pastoris.

Glo.int.s.Eze.36.

Vocare dicitur Deus frumentum, quando facit bene operari. Eze.36.f. Dicitur etiam secũdùm quòd Deus pater Filium dedit mundo.

Faciens Deus bene operari Filium suum.

Hie.s.Isa.62.65.

Vocatur nomen nouum Hierusalem, adueniente Christo, quia ipse nominauit ecclesiam petram in Petro. Et vocatur voluntas Domini in ea, secundùm quòd placet Deo. Et vocantur fideles alio nomine: quia dicuntur Christiani à Christo. Is.62.a. 65.e. Et vocatur Hierusalem, hoc est, ecclesia, solium Domini. Ier.3.f.

Appellatio Christianorum.

Glo.ord.s.Isa.48. & s.Gen.48.

Vocantur nomine Israel, qui sunt Israel secundùm carnem. Et vocantur de ciuitate sancta. Is.48.a. Et vocari filios Ioseph nomine fratrum. Gen.48.b. erat eos, qui nascituri erant ex eo, debere includi in tribubus Ephraim & Manassæ.

Hie.ad Damas.q. 2. Beda s.Gen.27. Gre.3.mor.11.& 14 mor.21. Ori.s.Iud.ho.5. Glo.ord.s.Exo.2.

Vocans Isaac Esau. Gen.27.a. collationẽ legis veteris designauit, & etiã promotionẽ indignorũ ad ecclesiasticas dignitates. Designauit etiã vocationẽ prioris populi. Et vocãs Dauid Vriã, vt comederet secũ. 2. Reg.11.b. designat Christũ, qui Iudeos negligẽtes redire ad cõsciẽtiã, nõ renuit inuitare ad mysteria intelligẽda: vnde & dicebat. Io.5.g. Si crederetis Mosi, crederetis forsitã & mihi, de me enim ille scripsit. Vocauit Iob, seruum suũ, & nõ respõdit ei. Iob 19.c. quia Dominus Iudaico populo multa contulit munera, quibus quasi emissis vocibus, eũ ad se ducere studuit. Sed nõ respõdit, quia digna opera donis eius reddere contẽpsit. Et vocãs Debbora Barach. Iud. 4.a. designat prophetiã inuitantẽ priorẽ populum ad Dei munera ca-

Collatio veteris legis. Promotio indignorum. Vocatio Iudæorum.

pessenda.

pessenda. Vocare mulierem Hebræam ad nutriendum Mosen. Exod. 2. b. est vocare synagogã ad suscipiendum & nutriendum Christum.

Vocaré ad verbum Dei. Vocati ad hostiam. 1. Reg. 9. b. sunt vocati ad audiendum verbum Dei. Et vocans Samuel Isai ad victimam, priusquam vngeret Dauid filium eius in regem. 1. Reg. 16. a. designat subditos non esse promouendos propter prælatorum suorum conscientiam. Vocantes autem filij Iob sorores suas ad conuiuium, sunt Apostoli vocantes infirmiores ad susceptionem verbi Dei. Iob 1. a. *Gre. s. 1. Reg. 9. 16. & 1. mor. 2.*

Conuocans Samuel populum in Maspha, vt eligeret regẽ. 1. Reg. 10. c. designat cõgregandos electores prælati ad sacram scripturam: vt in ea speculentur qualem eligere debeant. *Gre. s. 1. Reg. 10.*

Prædicatio vitæ æternæ. Vocant ancillæ sapientiæ ad arcem, quum Apostoli, & prædicatores annunciant vitã æternam. Pro. 9. a. Et vocantes filij Iob sorores suas ad conuiuium. Iob 1. a. designant Apostolos, qui infirmis auditoribus refectionis supernę gaudia prædicant: eorumque mentes, quia à veritatis pabulo ieiunas aspiciunt, diuini eloquij epulis pascunt. *Concordia virtutum in operando.* Vel designant virtutes morales, quæ simul gaudent cũ tribus virtutibus Theologicis in opus bonum, quod vnaquæque virtus administrat. Quæ quasi ex cibo vires accipiunt, dum bonis operibus fidentiores fiunt: & quum post cibum, contemplationis rore infundi appetunt, quasi ex poculo inebriantur. *Gre. 17. mo. 14. & 1. mor. 20. 33.*

Examinatio ordinandi. Vocans Samuel Samuelem. 1. Reg. 9. d. designat prælatum explorantem eum, qui ordinãdus est, vt ad suscipiendum onus se præparet. *Gre. s. 1. Reg. 9.*

Vocat Deus duces impios. Iob 34. b. quum ostendit eos per potestatem regiminis ad culpam prorumpere elationis: quæ elatio apud districtum iudicem impietas reputatur. *Gre. 24. mor. 30.*

Non vocasse se dicens Eli, Samuelem. 1. Reg. 3. a. designat quòd antiqui patres non excitãt per inspirationem gratiæ, sed ostendunt id fieri à Deo, iuxta illud Iacobi. Omne datum optimum, &c. Et 1. Cor. 3. Neque, qui plantat est aliquid, neque qui rigat. *Gre. s. 1. Reg. 3.*

Docilitas. Vocantes Philisthiim sacerdotes & diuinos. 1. Reg. 6. a. designant fideles cupientes tenere viam Domini sine errore. *Gre. s. 1. Reg 6.*

Inuocatio Dei. Vocare patrem & matrem, est perfecte cognoscere patrem cælestem, & Hierusalem cælestem, quæ est mater nostra. Is. 8. a. Vocare autem nostrum, est humili Deum prece deposcere. Iob 5. a. Vocat sponsa sponsum. Cant. 5. b. quum orationibus & operationibus suis dulcedine illius præsentiæ saturari appetit. *Gre. 5. mor. 31. & s. Cant. 5.*

Recursus ad intellectum. Vocans Samaritana virum suum, est recurrens ad intellectum, seu spiritum rationalem, ad suscipiendã aquam Christi, vt videlicet secundum rationem possit à Christo illustrari. Io. 4. c. *Aug. s. Ioan. trac. 15. & 83. q. 64.*

Institutio prædicatorum. Vocãs Moses seniores Israel. Exo. 12. d. est instituẽs & instruẽs prædicatores. Sic vocat eruditos ad cõstructionẽ tabernaculi. Ex. 36. a. Et Aarõ. Leu. 9. a. Et Misael & Elisaphã. Leu. 10. a.

Christus ad se trahens omnia. Vocans Moses altare, quod ædificauit deuicto Amalec, Dominus exultatio mea. Exo. 17. d. designauit Christum, qui exaltatus à terra, omnia trahit ad seipsum. *Glo. ord. s. Exo. 12.*

Vocauit Moses nomen tabernaculi, Tabernaculum fœderis. Exod. 33. b. quia Dominus in eo familiariter cum ipso loquebatur, & ibi decidebantur causæ. *Glo. int. s. Exo. 17.*

Quærere inanẽ consolationem. Vocat Hierusalem amicos, quum anima afflicta consolationem quærit in carne, mundo, diabolo, & in hæreticis, & adulatoribus. Thr. 1. f. *Lyr. s. Exo. 33. Glo. ord. s. Thr. 1.*

Prædicatio. Vocatio, qua Abimelech vocauit seruos suos. Gen. 20. b. est prædicatio facta Gentibus. Et vocat vir amicum suum subter vineam, quum Apostoli, & prædicatores conuertunt Iudęos, aut Gentiles ad fidem Christi. Zac. 3. d. *Hie. s. Zac. 3.*

Vocauit Deus, seu induxit famem super terram, quando permisit ignorantiam veritatis in mundo. Ps. 104. *Arn. s. Ps. 104.*

Inuitare. Vindicta Dei in iudicio. Vocatio bonorũ ad gloriam. Vocare interdũ est inuitare: & vocauit Deus quasi ad diẽ solẽnẽ hostes Hierusalẽ, designãs dæmones venturos in iudicio ad rapiẽdas animas. Et vocat tẽpus aduersus Hierusalẽ, quãdo inducit eam in iudicium. Thr. 1. d. Vocat etiam gladium super omnes habitatores terræ, quũ omnes homines per eosdem homines castigat. Ier. 25. f. Erit autẽ vox diei iudicij amara malis. Soph. 1. d. Vocauit etiam Deus iustos in iudicio, inuitãdo eos ad incorruptionẽ. Iob 14. d. *Gre. 12. mor. 9.*

Prouocatio aduersus Christum. Vocans mulier homines domus suæ cõtra Ioseph. Gen. 39. d. designauit principes Iudæorum conuocantes cæteros Iudæos, vt dicerent aduersus Christum, Crucifige, crucifige. *Basi. s. Ps. 48.*

Vocãt nomina sua in terris, qui ædificãt, aut alia in terris ad tẽpus manẽtia moliũtur. Ps. 48. *Ori. s. Matt. ho. 22.*

Nota erroris. Vocari domum discalciati nolentis suscitare semen fratris, est errorem hæretici, aut Iudęi ab omnibus notari. Deut. 25. *Glo. int. s. Exo. 8.*

Resipiscentiæ. Vocans Pharao Mosen & Aaron. Exo. 8. a. indicat resipiscentiam flagellati. *Glo. ord. s. Exo. 7.*

Inuocatio dæmonum. Vocans Pharao sapientis Ægypti contra Mosen & Aaron. Exo. 7. b. typus est recurrentiũ ad auxilium dæmonum. *Lyr. s. Exo. 34. Rup. s. Hos. 11.*

Inducere in errorem. Vocans quispiam Hebræum. Exo. 34. b. est Gentilis volens fidelem in errorem inducere. Sic sunt vocantes eos ad Baalim. Hos. 11. a.

Non vocatur vltra insipiens Princeps, quando Pharisæi & hæretici non habent vltra principatum in ecclesia. Is. 32. a. *Hie. s. Is. 32.*

Vox patris in baptismo. Manifestatio Dei. Decretum mortis Christi. Imperium Dei. Christus. Vox Domini aliquando est vox patris: vt in baptismo, quando dixit de filio: Hic est filius meus, in quo mihi benè complacui. Eadem est vox cataractarum Dei. Psal. 28. 41. Eadem est vox super firmamentum. Eze. 1. f. quæ etiam diuinam ostendit manifestationem: & etiã sententiam, qua filium suum sine peccata pati & mori decreuit. Vox etiam Dei de cælo, est imperium Dei. Apo. 10. c. Ipse quoque filius Dei dicitur vox Dei, qui est Verbum Dei. 40. c. *Basi. s. Ps. 28. ho. 12. Arn. s. Ps. 41. Gre. s. Ezec. ho. 8. Hie. s. Eze. 1. Aug. s. Apo. ho. 8. Gre. 32. mor. 5.*

Hie.s.Ps.67. Rup.1.s.Apo. — *Suscitatio mortuorum.*

Vox virtutis Christi erit in resurrectione, quando suscitabit mortuos. Ps. 67.

Vox Christi est tanquam aquarum multarum. Apo. 1. c. quia eius doctrina & opera cōformia sunt his, quæ de ipso fuerant prophetata in lege, Prophetis, & Psalmis.

Epiph.2.cont. hær. tom.1. Ori.s.Cant.ho.3. Amb.ser.64. Aug.s.Ps.28. Rup.s. Amos 1. Hil.s.Ps.65. Amb.epis.94. Hie.s.Is.16. 52. & s.Iere.47.25. & s. Amos 1. Cle. Alë.adh.ad gen. Gre.s.1.Reg.1. Aug.s.Ps.76. 103. & ho.33. Rup.s.Apo.5.9. Hie.s.Ier.16.25. Ori.s.Cant.ho.2. 3.4. Amb.de Isaac.4. Bed.s.Exo.19. Ber.s.Cant.ser.59. Arn.s.Ps.92. Hie.s.Ps.41. — *Prædicatio. Doctrina Christi. Sacra scriptura.*

Vox Domini perficiens ceruos, est prædicatio Apostolorum: & etiam Ioannis Baptistæ prædicantis regnum cælorū, & ipsius Christi. Ps. 17. 28. Exo. 5. a. 15. d. 19. a. 20. c. 23. c. Dedit autem vocem suam de Hierusalem: quia inde cœpit prædicatio. Amos 1. a. Et vox incantantis, est vox prædicatoris. Et vox laudis Dei, prædicatio Dei. Et vox fluminū prædicatio Apostolorum, quæ & vox speculatorum, & vox calcantium. Ps. 57. 65. 92. Isa. 16. c. 52. c. Et vox tubæ, est prædicatio. Ier. 6. b. Et vox clamantis in deserto, est Ioānes Baptista præcursor verbi Dei, qui est vox adhortatoria, & præparatoria ad salutem. Is. 40. a. Et vox annunciantis à Dan, est vox prædicantis diuinum iudicium. Ier. 4. d. Vox item molæ, est prædicantium verbum Dei. Ier. 25. c. Vox etiam Dei, dicitur esse in prædicantibus nouum & vetus testamentum. Amos 1. a. Et vox præconis, est vox prædicatoris. Exo. 32. a. 36. a. Vocem autē Annæ non audiri, est prędicationem Apostolorum à Iudæis non recipi. 1. Reg. 1. b. Et vox patris Ophni, & Phinees, est sermo & prædicatio antiquorum Patrū. 1. Reg. 2. e. Vox nubium, est prędicatio Apostolorum: & etiam vox tonitrui in rota, hoc est, in orbe terrarum. Et dant vocem de medio petrarum, qui allegant doctrinam: & exempla sacrorum doctorum. Ps. 10. 76. 103. Apoc. 1. d. 4. b. 8. b. 10. a. 14. a. Et vox turturis, est doctrina Christi, aut quādo Christus loquitur solitariis, aut est sermo de castitate. Cant. 2. c. Et vox angeli, est prædicatio Christi. Is. 33. a. Et vox spōsi, est prędicatio Christi: vox verò spōsæ laudes Dei in ecclesia, aut in synagoga. Ier. 16. b. 25. c. Vox autē dilecti, hoc est, Christi audiebatur in prophetis, & non videbatur. Can. 2. b. Vox etiā Christi, est inuocatio, aut prædicatio ei conformis. Ps. 3. Ioan. 10. a. Et vox fluminum, est doctrina sacræ scripturæ, & vox cataractarum, scriptura obscura Prophetarum. Ps. 41. 92.

Gre.s.Cant.2. & s.Eze.ho.8. — *Gemitus Sanctorum & adhortationes fidelium.*

Vox turturis, est vox ecclesiæ militantis: & etiam Sanctorum in hac peregrinatione gemētium. Cant. 2. c. Et vox castrorum, est vox fidelium in ecclesia vnanimiter Deum laudantiū, & mutuò se ad pugnam aduersus dæmones adhortantium. Eze. 1. f.

Hil.s.Mat.Can.3 — *Adoptio filiorū Dei.*

Vox de cælo facta Christo, qua dixit pater: Hic est filius meus dilectus, denotat nos per baptismum in filios adoptari. Mat. 3. d.

Gre.27.mor.16.13 & s.1.Reg.12. Hie.s.Is.42.66. Aug.s.Ps.41. Arn.s.Ps.76. 103 — *Vis punitiua Dei. Vindicta Dei. Comminationes diuinæ.*

Vox Domini interdum, est vis eius punitiua. Gen. 3. b. Ps. 45. Et vox magnitudinis Dei est, quum conuersis per gratiam suam terrorem incutit, vt eius metuant sententiam. Iob 37. a. Et vox magna turbinis, designat grauem vindictam Dei. Is. 29. b. Idem est vox equitis. Ier. 4. g. Et vox de ciuitate & de templo erat in Hierusalem, quum obsiderentur à Romanis, & essent inter se diuisi, & quidam obtinerent templum, quidam ciuitatem, & dicitur vox Domini reddentis retributionem, quia tunc Deus vindictam in eos exercebat. Is. 66. c. Vociferabitur etiam Christus, quando puniet malos. Isa. 42. e. Vox autem cataractarum Dei dicit comminationes diuinas. Ps. 41. Apo. 8. b. Et vox commotionis magnæ, est comminatio iræ Dei. Eze. 3. c. Et voces quas dat Dominus, sunt excitatio peccatoris, vt nequitiam suam recognoscat. 1. Reg. 12. c. Et vox tonitrui Dei, qua comminatur, dicitur esse in rota, hoc est, in Mose seu lege. Ps. 76. 103. Et dicitur vox terroris. Iob 37. a. quia si peccator repentè diuinæ gratiæ aspiratione tangitur, primò intelligit districtam æterni iudicis animaduersionem sibi paratam.

Hie.s.Ecclesiastē.1 — *Tuba iuditij.*

Vox autem volucris, erit tuba in iudicio, vel designatur leuis sonitus. Ecclesiastæ 12. b.

Ber.s.Cant.ser. 53 — *Inspiratio diuina.*

Vox sponsi, est inspiratio eius, ac iusti timoris incussio. Cant. 2. b.

Hie.s.Is. 30. Amb.s.Ps.118. se.22. — *Laudes in gloria.*

Vox sanctificatæ solemnitatis, & vox gaudij, est in ecclesia præcipuè triumphanti. Is. 30. f. Ier. 25. c. Et dicitur Phil. 4. a. Gaudete in Domino semper. Ad hæc pertinet vox sponsi, aut sponsæ habitantis in hortis. Cant. 8. d.

Hie.s.Ier.31.

Vox lamentationis in Rama, est ploratus matrum infantium, ab Herode occisorum. Iere. 31. Mat. 2. c.

Gre.s.Eze.ho.8. — *Cōtēplatio Dei.*

Vox in mente, est quasi quidā sonus intelligentiæ. Sed aliquando vox carnis loquitur, vt cū cogitamus malū pro malo reddere, aliquādo vox animæ, vt quū intellectualē eius naturā cogitamus, aliquando vox firmamenti, vt quum angelicam naturam contemplamur. Sed vox supra firmamentum est, quum diuinam naturam & eius iudicia consideramus. Eze. 1. f.

Hie.s.Is.15. Glo.ord.s.Exo. 2. — *Pœnitentia.*

Vox magna eiulantium, magnitudinem doloris indicat. Ezech. 27. f. Potest autem referri ad pœnitentiam. Et vox Moab, est vox doctorum errorum pœnitentiam agentium. Is. 15. b. Et vox ploratus est pœnitentium, quæ vox non erit in fœlicitate. Ier. 3. g. Is. 66. c. Et vociferatio filiorum Israel in Ægypto, est pœnitentium, cessante imperio diaboli, qui & ad Deum vociferari dicuntur. Exo. 2. d. 5. b. 22. d. Iob 30. d.

Lyr.s.Dan.10. Aug.s.Ps.39. — *Efficacia doctrinæ.*

Vox viri, vt vox multitudinis. Dan. 10. a. efficaciam doctrinæ boni prælati designat.

Vox sanguinis Abel, hoc est, Christi, clamat aduersus Iudæos de terra, hoc est, de ecclesia. Genes. 4. b.

Verba serpentis.

Vox gemitus. Ps. 101. fuit vox serpētis, qua dixit Euæ, Comedite, & eritis sicut Dij, quæ vox causa fuit gemitus generis humani, vel est malarum cogitationum in mente vociferatio.

Rup.5.s.Apo. Gre.s.Ps.101. Glo.int.s.Gen. 21. Aug.s.Apo.ho.6. — *Christus in cruce. Vox prædicatoris.*

Vox matris dicitur vox pueri. Genes. 21. c. quam audiuit Deus sustentans populum Israel, propter patres.

Vox Iacob, designat verba simplicia. Gen. 27. c.

Vocem eleuans Ioseph. Gen. 45. a. designauit Christum in cruce, aut per prędicatores resonantem. Et vox aquilæ volantis est vox prædicatoris. Apoc. 8. d.

Desideria antiquorum patrum.

Vox magna angeli prædicantis, Quis est dignus aperire librum, &c. Apo. 5. a. desideria antiquorum patrum de aduentu Christi demonstrat. *Rup. 4. s. Apoc.*

Fama turpitudinis.

Vox gregum & armentorum Amalec. 1. Reg. 15. d. famam turpitudinis demonstrat. Gregũ quidem de minoribus culpis: armentorum verò de maioribus. *Gre. s. 1. Reg. 15.*

Suggestiones diaboli. Prædicatio hæreticorum & Iudæorum aduersus ecclesiam.

Vox cantantis in fenestra, designat suggestiones dæmonis, quas ingerit per nostros sensus. Sop. 2. c. Et vox multitudinis, & sonitus regum & gentium congregatarum, est dęmonum & hæreticorum ecclesiam impugnantium Is. 13. a. Vox etiam calcantium, quæ aufertur, est prædicatio hæreticorum. Is. 16. c. Vox autem Iudæorum & hæreticorum dicitur quasi pythonis. Is. 29. a. Et voces aduersariorum, erant voces Iudæorum in Christi passione. Ier. 18. d. Et vox pastorum contra leonem, fuit vox gentium contra Christum. Is. 31. b. Et vox nunciorum Niniue, est prædicatio hæreticorum, aut malorum. Nah. 2. d. Vocem autem dant inimici in Hierusalem, sicut in die solenni, quando dæmones gaudent de lapsu animæ. Thr 2. c. Et vox vlulatus pastorum, est Principum Iudæorum in euersione templi. Zac. 11. a. Et vox mendacij, est vox hæreticorum. Exo. 23. a. Vox etiam alienorum, quam non audiunt oues Christi, est hæreticum dogma. Ioan. 10. a. Et vox exactoris, est tentatio miseræ suggestionis diaboli. Iob 3. c. Vociferatio autem Israel, designat insensatum clamorem Iudæorum aduersus Christianos. 1. Reg. 4. b. Vox leænæ, est adhortatio gloriæ Babylonis, vt auertat à Deo ad vanitatem mundanam. Iob 4. b. *Hie. s. Is. 13. 16. 29. 11. & s. Zac. 11. Gre. s. 1. Reg. 4. et 4. mo. 41. & 5. mo. 16.*

Tribulationes iustorum.

Vox flagelli Niniue. Nah. 3. a. designat multitudinem exercitus Romani contra Hierusalẽ, & multas tribulationes iustorum in hoc mundo. *Glo. ord. s. Nah. 3.*

Fides. Confessio fidei.

Vox, qua clamamus ad Deum, est fides & affectus. Ps. 3. 140. 141. Is. 30. e. Et vox sponsę dulcis, est confessio fidei coram regibus & principibus: quæ grata est Deo. Cant. 2. d. Et vox multitudinis & sonitus regum, & gentium congregatarum, est vna vox fidelium ecclesiæ, & doctorum & discipulorum. Is. 13. a. Et vox aquarum multarum, est vox populorum fideliũ laudantium Deum. Eze. 43. a. Ps. 92. Et vox vna, est concordantium in fide. Exo. 24. a. Et vox fugientium de Babylone, est confessio fidei conuersorum. Ier. 50. e. *Hil. s. Ps. 140. Amb s. Ps. 118. ser. 6. Hie. s. Is. 16. & s. Eze. 4. Ori. s. Cant. ho. 4. & s. Ier. ho. 3. Arn. s. Ps. 92.*

Clamor cordis.

Vox orationis, est clamor cordis ad Deum. Psal. 114. 129. Et vocare, est humili prece Deum deposcere. Iob 5. e. 19. a. 29. b. *Gre. s. Cant. 2. Gre. 5. mor. 30.*

Cognitio Spiritussancti.

Vox auræ leuis, est cognitio Spiritussancti, quæ lippientibus mentis nostræ oculis, claritatem suam tenuiter demonstrat. Iob 4. c. *Gre. 5. mor. 25.*

Frænatio hæreticorum.

Vocem suam cohibent duces, quum hi, qui post se errantes populos trahere conantur, ne loqui peruersa nunc audeant, & autoritatis frænantur pondere, & virtute rationis. Iob 29. b. *Gre. 19. mor. 14.*

Blandiens gulæ.

Voce magna rogare dicitur inimicus. Pro. 27. c. quando spiritus gastrimargiæ superatus, incipit sua humiliatione blandiri, rogans quodammodo, vt aliquid relaxans à cœpto feruore impartias ei, quod continentiæ modum & mensuram iustæ discretionis excedat. *Cass. col. 5. cap. 25.*

Consensus fidelium in fide et doctrina.

Vociferatio populi in euersione Hiericho, designat consensum fidelium in doctrinam prædicatorum & euersionem vitiorum. Designat etiam vocem concordiæ. Iosu. 6. b. Et vox aquarum multarum, est concursus populorum venientium ad fidem. Ps. 92. *Ori. s. Ios. ho. 7. Aug. s. Ps. 92.*

Conuersio ad vitia.

Vociferans populus ad Pharaonem, designat conuersionem ad vitia. Exo. 5. b. Sic vociferabatur populus ludendo, in cultu idolorum Exo. 32. d.

Volare, Volatilis, Volucris.

Volare, proprium, est habentium alas: quæ sic feruntur per aerem, vt pisces per aquam. Vnde dicuntur volatilia, quæ nata sunt ad volandum. Et volucres, non solum aues, sed & apes, & vespæ, & reliqua huiusmodi. Volare autem aliquando est celeriter moueri. Isa. 60. b. Qui sunt isti, qui vt nubes volant? *Gre. s. 1. Reg. 1. & 17. mor. 13. Hier. s. Ps. 17.*

Sublimitas Dei.

Volare dicitur Deus propter velocitatem penetrandi omnia: & quia Christus in omnibus sublimior est angelis. Volat autem Deus super pennas ventorum, quando coram oculis prædicatorum in altitudinem intelligentiæ se eleuat, & semper sublimior apparet. Ps. 17. *Hie. s. Ezec. 32. Ori. s. Is. ho. 1. Amb. 3. de Spir. 21.*

Virtus verbi Dei.

Volare dicitur gladius Dei, quum verbum Dei discurrit, & perstringit cernentium oculos, vultusque deterret. Eze. 32. c. *Hie. epi. Et factũ est. Rup. 1. s. Is. 28.*

Demonstratio mediorum Dei. Prædicatio diuinitatis & humanitatis Christi.

Volantia Seraphim, designant demonstrationem eorum, quę media sunt Dei: vel designãt præsentia & transeuntia. Is. 6. a. Vel sunt Apostoli prædicantes diuinitatem & humanitatem Christi: Ideo duabus alis volabant. *Ori. s. Is. ho. 1. Hie. epi. Septua. Hil. s. Ps. 54.*

Incarnatio Christi. Velocitas euangelij.

Volans vnus de Seraphim, ad purgandum labia Isaiæ. Is. 6. a. Iuxta Origenem, significat filium Dei factum hominem, ad mundandum genus humanum. Vel designat velocitatem euangelij nos purgantis. Volare etiam dicitur Christus, quum ad spiritualem naturam se conuertit. Ps. 54. *Hie. s. Is. 11. 60. et s. Eze. 13. & s. Ier. 9. Ori. s. Ezec. ho. 12. & s. Cant. ho. 3.*

Apostoli. Prædicatores. Perfecti. Contemplatiui. Martyres.

Volantes, vt nubes, sunt Apostoli prædicantes: vel sunt venientes ad fidem ex Gentibus. Is. 60. b. Et volantes animæ sunt iusti ad superna tendentes. Ezec. 13. b. Et volatilia, sunt animæ Sanctorum: & perfecti: & contemplatiui, qui possunt in sublime ascendere Gen. 1. b. 7. a. 8. c. Leu. 11. c Iob 5. b. 8. d 12. b. Is. 14. g. Ier. 4. f. 9. c. Eze. 17. g. Sop. 1. a. Luc. 13. g. Volantes etiam, vt nubes, sunt, qui per gratiam Spiritussancti in bono opere sunt veloces. Martyres etiam volucres cæli dici possunt. 1. Cor. 15. e. Volucres, etiam cæli, sunt alta cogitantes: & volare, est in intellectu spiritualium mysteriorum eleuari. Ps. 8. 54. Mat. 13. a. Et volans aquila per medium cæli, sunt prædicatores in ecclesia. Apoc. 8. d. 14. b. Et volantes in humeris Philisthinorum, sunt Apostoli suscepti à Gentibus. Is. 11. d. *Amb. s. Luc. 13. & de Noe. 22. Gre. s. 1. Reg. 14. et 11. mo. 2. & 19. mora. 2. Tert. de resurrect. Arn. s. Ps. 8. Aug. s. Apoc. ho. 6. 11. Rup. 5. s. Apo. & s. Zac. 5.*

Lyr.s.Leu.26. Gre.1. mor.7. Hie.s.Zac.5.

Volans aquila per medium cæli, est sacra scriptura, cuius tota intentio est, vt homines in cælum dirigat. Apoc.8.d. Et volatilia cæli, sunt intellectus subtiliores. Volans autem folium, dicitur litera legis. Leu.26.e. Volans quoque volumen. Zac.5.a. Dicitur sacra scriptura: quæ dum de cælestibus loquitur, ad superiora mentis nostræ leuat intentionem: quia dum illam super nos esse aspicimus, infirma attendere, id est, concupiscere deuitamus. Dicitur quoque volans volumen: quia omnia malorum peccata comprehendit: vel propter velocitatem præmonstratæ punitionis Iudæorum.

Sacra scriptura.

Rup.7.s.Apo. Geor.Ven.Cant.5. tom.6.cap.15. Gre.6.mor.6. Ric.de S. Vict. de secur.consc. 18.

Volans mulier in desertum. Apo.12. d. commendat nobis transitum ad quietem, & sanctum ocium scripturarum. Volat autem homo cum volucribus virtute speculatiua & contemplatiua: quæ conueniunt homini iam prouecto, & illam mentem adepto, quæ serò aduenit: cui datus est in cibum panis ille, qui de cælo descendit. Auolans autem passer in agrum, est homo veniens ad latitudinem contemplationis. Leui. 14.a.g. Ad volatum autem nascitur auis, quando homo in afflictione per spem ad summa sustollitur, & conuersationem habet in cælis. Iob 5.b. Ps.54.

Transitus ad contemplationem. Contemplatio.

Arn. Hil. & Aug. s.Ps.90. Ber.se.6.s.Qui ha. Gre.9.mor.23.

Volans sagitta in die, est concupiscentia cognita: vel tentatio, leuis in sciente: vel inanis gloria. Vel sunt verba hæreticorum, quibus promittunt lucem veritatis. Ps.90.

Volans ad escam aquila. Iob 9. c. designat antiquos Patres: qui in quantum humanitatis infirmitas admittebat, creatoris lucem erecta mente contemplati sunt: sed incarnandum hũc in mundi fine præscientes, quasi à Solis radiis ad terram oculos deflexerunt, quem pro humano genere dum passurum moriturumque conspiciunt, quasi more aquilæ post contemplatos Solis radios, in cadauere escam quærunt.

Concupiscentia cognita. Tentatio. Inanis gloria. Verba hæreticorum. Contemplatio incarnationis Christi.

Amb.de Is.7. Hie.s.Is.30. Gre.s.Cant.6. Cyr.epis.39. Hier.s.Is.11. & s. Nah.3.& s.Hab.1. Rup.s.Hos.11.

Auolare dicitur sponsus, quum ad secreta sublimia eleuatur: & quum discedit ab illustrãdo: & quia quantumcunque cognoscetur, semper incomprehensibilis permanet. Cant. 6. a. Auolans passer in agrum est diuinitas Christi, aut eius anima intacta in passione. Leu.14.a.

Incomprehensibilitas Christi.

Volare dicuntur pulli de nido, quum hæreticorum discipuli, eorum relinquunt conciliabula. Is.16.a. Et dicuntur volare quasi auis ex Ægypto, & quasi columba de terra Assyriorum per gratiam Spiritussancti, de Ægypto, id est, de ignorantiæ tenebris: de Assur, id est, de terrenarum affectibus cupiditatum, quasi aues, quia nulla culpæ vestigia in eis reperiet Aduersarius. Hos.11.d. Hab.1.b. Auolantes locustæ, sunt resipiscentes ab erroribus. Nah.3.d. Auolare quoque de angustia, est ipsam euadere. Is.8.d.

Resipiscere ab erroribus.

Rup.s.Nah.3.

Auolans bruchus, dici potest, quum Reges, aut Principes moriuntur, qui tam facile discedunt, vt bruchus auolans, minimè rediturus. Nah.3.d.

Mors principũ.

Amb.1.de inter.9. Bed.s.Gen.1. Ori.s.Gen.ho.1. Basi.Exae.ho.10. Amb.de Parad.11 Bed.s.Gen.1. Hie.s.Eze.31. Amb.2.de Abr.8. Arn.s.Ps.78. Hil.s.Mat.can.5.7. Gre.7.mor.1. Gre.s.Eze.29. & s. Iob 12.& s.Hose.4. & s.Is.20. Hie.s.Iob 12. Gre.26.mor.11. Hie.s.Ps.49. & s. Hos.9. Aug.13.conf.23. & 1.de gen.cont. Man.13.25. Aug.1.de Gen.con. Man.23.25. Glo.ord.s.Leu.13.

Volucres cæli, quas latet sapientia, dici possunt angeli. Iob 28.d. Animæ quoque sanctæ ad superna volantes, volatilia dici possunt. Gen.1.b.

Angeli. Anima sancta.

Volatilia, quibus præest homo, dicuntur cogitationes leues, aut etiam cogitationes bonæ. Gen.1.c. Et præterea cogitationes importunæ, vt quę veniebãt ad canistra pistoris. Gen.40.c.

Cogitationes.

Volucres etiam dicuntur homines leues. Et nidificantes in cedro, sunt peccantes, vel pollicentes sibi scientiam in Philosophia & dogmatibus hæreticorum. Ezec.31.b.

Homines leues.

Volucres descendentes ad cadauera, sunt dæmones. Gen.15. b. Item elati superbia. Ps.78. Iob 12.b.28.d. Eze.29.b.38.f. Hos.4.a. Mat.6.d.8.c.13.a. Luc.8.a. Et volans regulus, aut aspis, sunt dæmones, aut principes Iudæorum. Is.30.b.

Dæmones. Superbi.

Volatilia etiam cęli, dicuntur Astrologi, qui astra contemplantur. Item qui superbæ curiositatis studio sublimia perscrutantur. Iob.12.b.35.c.

Astrologi. Curiosi.

Volatilia præterea cæli, sunt populi decepti ab hæreticis. Itẽ hæretici & diuites huius mũdi. Eze.32.b. Ps.49. Et auolat Ephraim quasi auis, quũ hæretici discedũt ab ecclesia. Hos.9.c.

Decepti ab hæreticis. Diuites.

Volatilia interdum dicuntur verba subiecta sacræ scripturæ, de quibus iudicat spiritualis, eisque dominatur: quibus benedixit Deus, vt multiplicẽtur super terram. Vel sunt voces cælestia prædicantes. Gen.1.c.

Verba subiecta sacræ scripturæ.

Volatilia præterea dicuntur Iudæi per orbem dispersi. Gen.1.b.

Iudæi dispersi.

Volatilis lepra, dici potest transitus ab vno vitio in aliud. Leui.13.g.

Trãsitus à vitio in vitium.

Voluere, Conuoluere, Euoluere, Volutare.

Voluere, est rem ab vna parte in alteram vertere. Conuoluere autem est quasi plicare: sicut è diuerso euoluere, explicare, & transigere.

Gre.s.1.Reg.14.

Voluere lapidem ad Saulem. 1.Reg.14.e. est proponere Christi potentiam cum humilitate coniunctam prædicatori: ne superbiat.

Hie.s.Is.17. Hie.s.Is. 29.38.

Euolutus annus post necem Zachariæ. 2. Paral.24.f. designat tempus prędicationis Christi in Iudęa.

Tempus prædicationis Christi.

Euolutæ solemnitates, designant transactionem veteris legis, aut gloriæ hæreticorum. Isa. 29.a. Ad hanc pertinet conuoluta generatio, quæ dicitur quasi complicata & finita. Isa. 38.c.

Cessatio veteris legis.

Glo.int.s.Is.9.

Conuolui dicitur, quod in infernum deiicitur. Isa. 9.d. Et conuolutæ sunt iniquitates collo, quum per eas homo in infernum detruditur. Thren.1.e.

Mitti in infernum.

Volumen, vide Liber. Voluola.

Voluola, est herba similis hederæ: quæ vitibus & virgultis circundari solet, & in longum serpere, Græcè σμίλαξ. Comparantur ei peccata media, quæ Apostolus fœno confert. Nahum.1.c. iuxta Septuaginta.

voluptas, vide Delectare.

vomer, seu vomis.

Vomer, est ferrum in aratro, quòd lirat, seu sulcos facit, dictus quod terram vomat. *Ter. adue. Marc. 4.*

Charitas. Vomis, qui bobus trahitur, affectū geminæ charitatis significare potest, vel sensum & animum probum. 1. Reg. 13. d. Is. 2. b. *Gre. s. 1. Reg. 13. Hie. s. Isa. 2.*

Verbum Dei. Lingua prædicatorum. Vomis etiam significat vim verbi Dei in anima: quo eradicantur spinæ vitiorum, & cordis duritia mollitur. Designat etiam linguam prædicatorum. Is. 2. b. *Ori. s. Iudi. ho. 3.*

Monitio simplex. Vomis, seu aratrum, quo percussit Samgar hostes, designat simplicem monitionem, quæ etiam conuertit animas. Iudi. 3. d.

In vomeres seu aratra concidunt gladios, qui iram & effrænata conuicia deponentes, mittunt manum ad aratrum Christi, nec respiciunt retro. Mic. 4. a. *Hie. s. Mic. 4.*

Vomere, Euomere, vomitus.

Vomere propriè est sumptum cibum per os reddere, quod ad alia transfertur.

Euomere dicitur Deus habentes fidem sine operibus, tanquam tepidos, & sibi minimè gratos. Apoc. 3. c.

Resurrectio Christi. Euomuit piscis Ionam, hoc est, Christum, quum ex imis penetralibus mortis, victrix vita processit. Ionæ 2. d. *Am. s. Ps. 118. ser. 2.*

Abrenuntians gentilitas dæmonibus. Euomere dicitur terra habitatores malos. Le. 18. d. quando Gentilitas veniens ad fidem, abrenunciauit dæmonibus: vel quando homines ipsos impios abominantur. *Hie. s. Ionam 2.*

Peruersa doctrina hæreticorum. Vomens, est hæreticus, qui vomit furorem draconum & aspidum insanabilem. Is. 19. c. Et mensæ hęreticorum, & etiam Iudęorum plenæ sunt vomitu, dum scripturarum sanctarum non digerunt cibos, nec vniuerso corpori faciunt esse vitales, sed immaturos & fœtentes egerunt: ita vt nullum in eis Deus reperiat locum. Is. 28. a. *Au. q. in Leui. 67. Isyc. s. Leui. 18. Hie. s. Isa. 19. 28.*

Impœnitentia. Vomere dicuntur ebrii, quum grauiter peccatores puniuntur à Deo: nec tamen resipiscunt. Ier. 25. e. Et hic vomitus dicitur vomitus ignominiæ Hab. 2. d. *Glo. ord. s. Ier. 25.*

Inuidia. Euomere dicitur mel, qui delectatus humanis laudibus, videns alium laudari, torquetur inuidia. Pro. 25. b. *Ber. ser. paruo. 47.*

Detestatio pristini erroris. Pœna inferni. Euomere dicitur cibos, quos comederat, qui detestatur errores, quos didicerat, vel qui luit pro eis pœnas in inferno. Pro. 23. a. *Beda s. Pro. 23.*

Obliuio scripturarum. Euomere dicitur hypocrita diuitias, quas deuorauit. Iob 20. b. quum sacræ legis, quam legendo deuorauerat, obliuiscitur: easque de ventre illius Deus extrahit: quia quod obseruare noluit, iusto iudicio de eius memoria euellit: ne præcepta Dei saltem in lingua teneat, quę non seruauit in vita: vnde per Prophetam dicitur Ps. 49. Peccatori autem dixit Deus: Quare tu enarras iustitias meas, & assumis testamentum meum per os tuum? *Gre. 15. mor. 6.*

Vorare, Vorax, vide Deuorare.

Vorago.

Vorago, dicitur baratrum, seu apertura profunda terræ, in quam cadentia non emergunt, sed deuorari videntur.

Voragines terræ, dici possunt munimenta veritatis. Is. 2. d. *Hie. s. Isa. 2.*

Vouere, Votum, Deuotus.

Vouere, est aliquid sanctè promittere, séque ad illud reddendum obligare, & præcipuè Deo. Vnde votum est promissio Deo facta. Aliquando autem votum est desiderium. Pro. 31. a. Quid dilecte votorum meorū? Deuotare autem idem est, quod destinare, Vnde deuotus.

Charitas Christi. Votum Iephte, designauit affectum Christi ad offerendam ecclesiam Deo puram & immaculatam. Iudi. 11. a.

Votum Dauid designauit votum Christi de sustinenda passione. Ps. 21. Et vota Ionæ, sunt vota Christi, quum per passionem decreuit saluare genus humanum. Ion. 2. Et vota Dei dicūtur fuisse in Christo: quia ipse in se habebat virtutem resurgendi. Psal. 55. In Sanctis quoque sunt vota intra ipsos, quum agunt gratias de bonis interioribus. *Au. q. in Iudi. 4. 9. Hie. s. Ion. 4. Hil. & Au. s. Ps. 55.*

Consecrari Deo. Deuotio mentis. Votum vouet Deo, qui se ipsum consecrat Deo: qui & voto offerre hostiam dicitur. Ge. 28. d. Le. 7. d. Votum etiam vouet & soluit Domino: qui est sanctus corpore & spiritu. Is. 19. d. Et vota quidem varia sunt, secundum quod quis offert, quæ sunt extra se: sed votum Nazaræi, est præcipuum: quia offert seipsum. Exo. 36. a. Nu. 30. a. Ps. 64. 115. Deuota autem mente offerendum est Deo, quicquid illi offertur. Exo. 35. c. Ponuntur autem vota diuersa, quibus se vel alios, aut sua quisque consecrat Deo. Le. 27. *Phil. de somniis. Hie. s. Isa. 19. Ori. s. Num. ho. 24. Glo. int. s. Exo. 35. Isyc. Le. 27.*

Eucharistia. Laudes in patria. Vota aliquando est oblatio seu exhibitio, & vota redduntur Deo, nunc quidem in oblatione Eucharistię, & etiam per Martyres. Sed postmodum redduntur in patria plenius, vbi Deus semper laudatur. Ps. 21. 60. 64. 65. 115 Num. 6. a. *Hila. s. Ps. 65. Aug. epi. 120.*

Rigor propositi. Votum Annæ designat rigorem propositi ad cęlestia tendentis, vt ita intentè orare possit. 1. Reg. 1. b. *Gre. s. 1. Reg. 1.*

Vouere dicuntur fideles Domino in baptismo, vbi renunciant diabolo & pompis eius, & se tradunt Deo. Ps. 75. *Arn. s. Ps. 75.*

Votum aliquando est obligatio, & votum viri dicitur obligare: quia est rationis: votum vero vxoris, vel filię non valet, nisi à patre aut viro approbetur, hoc est, actus sensualitatis, vt sit rectus, est consilio rationis approbandus. Num. 3. a. *Obligatio.*

Ori. s. Num. ho. 24 Au. q. in. Nu. 59 Hie. s. Amos 5. Vota pinguium, hoc est, Iudæorum & hereticorum, non approbat Deus. Amos 5. f.

Vpupa.

Vpupa, est auis cristis in capite prominentibus galeata, in fimo ferè semper commorans, & nidificans. Numeratur inter aues immundas, & habet vlulatum pro cantu.

Isyc. s. Leui. 12. Glo. ord. s. Leui. 12 Vpupa nidificans in stercoribus, libidinosos significare potest. Le. 11. b. Deu. 14. b. Vt autē lugubrem habet cantum, designare potest bene operantes, sed cum tristitia: vel è diuerso, significat habentes tristitiam secundum seculum. *Libidinosi. Tristes.*

Vr.

Vr, id est, ignis, vel lumen, aut incendium: vrbs Chaldeorum, vnde egressus est Thare cum filio Abraham. Secundum aliquos vr non est vrbs, sed erat incendium, aut ignis, vnde educti sunt Thare & Abraham.

Gre. ho. 33. Vr, vt interpretatur ignis, Spiritumsanctum significare potest, aut feruorem charitatis. Gen. 11. d. 15. b. 1. Par. 2. g. *Spiritussanctus.*

Vr etiam, vt interpretatur incendium, iram designare potest. *Ira.*

Geor. Ven. cano. 1. tomo cap. 35. Ori. s. Num. ho. 25. Vr, iuxta Origenem, interpretatur irritatio: & fuit rex Madian occisus à filiis Israel, & designat concupiscentiam carnalem vincendam. Num. 31. d. *Concupiscentia carnalis.*

Vrbs, vide Ciuitas.

Vrceus.

Vrceus, est vas, quo aqua in vrnam infunditur, vel in ahenum.

Hie. s. ecclesi. 2. Vrceoli, dicuntur minorem & magis tenuem doctrinam habentes. Ecclesiastæ 2. b.

Vrere, vide Accendere.

Vredo.

Vredo, est morbus herbarum, fruticum, & arborum: qui etiam rubigo dicitur.

Vredo spicarum dici potest diabolus, qui bona opera perdere conatur. Ge. 41. a. *Diabolus.*

vrgere.

Vrgere, est cogere, premere & impellere. *Expellere bonos.*

Vrgentes Ægyptij filios Israel, vt exirent velociter. Exo. 12. e. designant malos expellentes à se bonos. *Defendere peccata.*

Glo. ord. s. Exo. 22. Vrget quasi exactor, qui nimium exigit stipendium, quod tam de prædicatoribus, quàm de aliis dici potest. Exo. 22. d.

Vrgere dicitur puteus os suum super aliquem, quando aliquis non contentus quòd peccauerit, etiam fit defensor peccati. Ps. 68.

vrias.

Amb. Apo. Daui. 3 Au. 22. cō. Fau. 87 Gre. 3. mor. 27. Vrias, id est, ignis domini, aut lumen domini, maritus Bethsabe, iussus occidi fraudulenter à Dauid: typus est principis huius mundi, qui subiectas habebat gentes. 2. Reg. 11. a. Erat autem Cethæus, hoc est, abscissus, siue quòd in veritate non stetit, sed à luce sua superna, quā de Deo habebat, superbiæ meritò abscissus est: siue quod cadendo veris viribus perditis, transfigurat se in Angelum lucis, audens adhuc dicere: Lux mea Dei est. *Princeps huius mundi.*

Vrias etiam vt interpretatur lux mea Dei, typus est populi Iudaici: qui de accepta legis sciētia extollitur, quasique de luce Dei gloriatur, vnde ab illo aufertur lex, & demum occiditur. 2. Reg. 11. *Populus Iudaicus.*

Hie. s. Isa. 8. Rup. 3. s. Isa. 34 1. s. Matt. Vrias sacerdos adhibitus ab Isaia in testem. Is. 8. a. typus est sacerdotij testificantis de Christo. Ideo interpretatur lux domini, vel lux mea Deus, qui etiam designat populum Iudaicū, qui testis est ante aduentum Domini. *Sacerdotium Iudæi ante aduētum Christi.*

vrina.

Vrina est lotium, quod animalia reddunt è vesica. 4. Re. 18. f. Isa. 36. c.

vrna.

Ori. s. exo. ho. 9. & s. Num. ho. 10. Vrna, est vas aquarum, quod ad hauriendam aquam deseruire solet.

Vrna manna, thesaurum verbi Dei, seu intellectum verbi Dei subtilis & pulcis designat: erat autem in arca, hoc est, in Christo. Hebr. 9. a.

vrsus, vrsa.

Ari. 7. de hist. animal 5. 17. Rica. de S. Vict. de vitio mutabi. 8. Vrsus, est animal ferum, lupo maius & robustius. Vrsa verò est fœmina, quæ parit animal velut carnem informem, quam lingua sola lambendo effingit in similitudinem animalis. Est vrsus animal omniuorum, quippe qui fructus arborum, quas agili corpore ascendit, edit, & legumina, & apes perfringens alueos, & cancros, & formicas, carne etiam vescitur: Hyeme latere adeoque eo tempore pinguescunt tam mas, quam fœmina, vt mouere se nequeant. Est animal inquietum, adeo vt ad stipitem ligatus, nunquam penè cesset in circuitum pergere, vel pedibus fixis caput huc illucque agitare.

Deus. Christus.

Vrsa aliquādo dicitur Deus: & vt vrsa est seuissima raptis catulis, ita Deus acriter castigat peccantes, aut facientes alios peccare. Hos. 13. b. Sic dicitur factus quasi vrsus homini, quando in paradiso post peccatum illi occurrit. Thre. 3. b. Christus etiam erit vrsus in secundo aduentu. Amos 5. f.

Dyoni. cele hie. 2. Hie. s. Hose. 13. Rup. s. Ier. 62. & s. Amos 5.

Gentiles.

Vrsa gentilē populū designare potest. Vt enim vrsa filios lingua format, ita ex gentibus veniēs ad fidē, verbo formatur ad hoc, vt ex vita ferina māsuescat. Iam autem mansuefactus, ipse quoque vt bos sanctificatur. Itē vt vrsa effingit suos partus. Ita homo sua opera. Vrsa etiā à qua rapiuntur fœtus, est gentilitas, à qua auferuntur, qui conuertuntur. Prouerb. 17. b.

Cle. Ale. 5. strom. Amb. 6. exae. 4. Beda s. Pro. 17.

Regnū Persarū. Inuidentia. Crudelitas Haman. Iudæi. Dæmones. Heretici. Seui homines. Crudelitas. Hypocrisis.

Vrsus in visione Danielis, regnū Persarū durum, & parcioris victus designat. Da. 7. b. Typus etiā est inuidētiæ, quæ sæua est, & solitaria, & inquieta, sicut ipsū animal. Exprimitur etiā crudelitas Hamā principis sub rege Persarū, qui destruere voluit gentē Iudæorū. Apocaly. 13. a. Vrsus, quem suffocauit Dauid, Iudæos crudeles & superatos à Christo designat. 1. Re. 17. d. Et vrsi crudeles sunt Iudæi, aut dęmones. Isa. 59. c. Thre. 3. b. Amos 5. f. Vrsi etiam deuorātes pueros, sunt dæmones. 4. Re. 2. d. designant quoque vrsi hæreticos. Apo. 13. a. Vrsus etiam significat feroces homines, & seruos insidiatores. Is. 11. b. Et vrsa latens, est dolosa crudelitas in corde latens, & etiam hypocrisis.

Hie. s. Dan. 7. Ricar. de S. Victo. de vitio mutabi. 8. Rup. 8. s. Apoc. Chry. s. Psa. 95. Hie. s. Isa. 59. & s. Amos 5. Aug. ser. 197. enc. for. spiritu. 5. Aug. ser. 204.

Vrsi duo occidentes pueros insultantes Elisæo. 4. Re. 2. d. dici possunt Vespasianus & Tytus subuertentes Iudęam.

Vrtica.

Ardor vitiorū. Errores. Cogitationum prurigines. Desideria. Pœna hæreticorū.

Vrtica, est herba spinis tenuissimis infesta tangentibus. Gręcè dicitur κνίδη, designat vitia & errores in Hierusalem, seu ardorem vitiorum, & cogitationum prurigines, & homines in peccatis existentes. Isa. 34. c. 55. d. designat etiam desideria inutilia, quia in desideriis, est omnis otiosus. Pro. 21. d. 24. b.

Hie. s. Isa. 55. Gre. 18. mor. 11. & 33. mor. 5.

Vrtica etiam designat pœnam hæreticorum. Hos. 9. b.

Vsurpare.

Vsurpare, est in frequenti vsu habere, & etiam possessionem alicuius rei capere, & peculiariter præter ius rem alterius vendicare. Deu. 5. b. Ios. 7. a.

Vsura, *vide Fœnus.*

Vsura, vide Fœnus.

Vter, Ascopera.

Vter, est pellis, qua vinum aut oleum deferri solet. Ascopera verò est saccus pelliceus, qui & marsupium dicitur.

Caro macerata. Fortis in tribulatione. Ecclesia.

Vter in pruina, intus vacuus, & extra contractus, designat carnem ieiuniis maceratam, & à concupiscentiis refrigeratam. Ps. 118. Vel vter in pruina, est, qui fortis est in tribulatione. Vter enim in pruina rigescit.

Hil. & Au. s. ps. 118. Amb. s. Ps. 118. ser. 2. Isy. s. Leui. 7. Hie. s. Ps. 32. Aug. s. Ps. 32. Aug. s. Ps. 77. Gre. 8. mor. 16. & 19. mor. 8. Ori. s. Ier. ho. 9. & s. Leu. ho. 4. & 1. periar. 3. Basi. s. Ps. 92. Hie. s. Matt. 9. Hil. s. Mat. can. 9

Sicut in vtre congregat Deus aquas maris, hoc est, fideles in ecclesia populos, vt vinū nouum in vtres nouos recondatur, doctrina videlicet euangelica in cordibus credentiū. Ps. 32.

Corpus persecutorum ecclesiæ. Cor carnale. Cogitatio carnalis. Homo.

Vter est corpus mortale persecutorum ecclesiæ, intra quod retinetur, & premitur eorum sæuitia, quam non audent proferre.

Quasi in vtre statuit Deus aquas, quando cohibet concupiscentias carnales, ne extra effluant. Ps. 77. Vbi vter esse potest cor carnale: aut carnalis cogitatio. Et quilibet homo vter dici potest. Ier. 13. b. Vbi nos lagunc̄ula. Et vtres veteres sunt, qui in vetustate peccati existūt: noui verò per gratiā renouati. Vel vtres veteres erāt pharisæi & Iudæi, noui fideles sub Christo, vel vtres veteres sunt imperfecti, noui verò perfecti.

Litera legis.

Vter impositus humeris Agar, designat literam legis non sedantem sitim, & etiam purificationes Iudaicas, & doctrinam carnalem in pelle mortua clausam, quæ nec refrigeriū præstat, nec sedat sitim. Gen. 21. b.

Ori. s. Gen. ho. 7. Rup. 6. s. Gen. 12.

Vterus, Vterinus, vide Venter. Vti, Vsus, Vtensilia.

Vti, est rem aliquam in facultatem assumere. Vtensilia autem dicuntur, quæ ad vsum nostrum assumuntur.

Dominari carni. Repressio concupiscentiæ.

Vti ancilla vt liber, est in litera sēsus spirituales inuestigare, vel est dominari carni. Ge. 19. a.

Glo. int. s. Gen. 16. Glo. ord. s. Exo. 18.

Vtuntur feminalibus sacerdotes, quando intrant tabernaculum. Exod. 28. g. Vt designēt non solum abstinendum esse ab vxoribus, verùm etiam omnem carnalem concupiscentiam reprimendam.

Imitari sublimia opera. Exercitatio virtutum.

Vti veste Aaron post ipsum Aaron, & vti ea septem diebus. Exo. 29. e. 35. b. est imitari sublimia opera tempore huius vitæ. Ad hoc facit vsus vasorum tabernaculi & vasorum mensæ: & vsus ipsius tabernaculi: & vsus varij lignorum, omnia enim pertinent ad opera imitationis & exercitationis virtutum: Vtensilia quoque tabernaculi & candelabri, ad ipsa opera referri possunt. Exo. 27. d. 30. c. 36. a. 37. c. 38. d.

Glo. int. s. Exo. 27. 19. Glo. ord. s. Exo. 3.

Vsus varij adipis Leui. 7. c. sunt quando transferimus affectus, quibus antea peccauimus ad aliquam virtutem.

Glo. int. s. Leui. 7.

Procurantes dæmones prospera.

Bene vsi dicuntur Ægyptij Abraham propter Saram. gen. 12. d. designantes dęmones, qui procurant nobis prospera in hoc mundo, vt detineant animam in peccato.

Cyril. de adora. in Spiritu san. Glo. int. s. exod. 30.

Vsus humani, ad quos non sunt sumenda vnguenta. Exod. 30. d. designant non vsurpanda esse diuina in obsequium hominum.

Vtilis, Vtilitas, Inutilis.

Glo.int.s.Esa.48. Ori.s.Ier.ho.11. — *Lex noua.*

Vtile dicitur, id quod nobis vsui est, vel confert. Inutile verò est contrarium.

Vtilia, quæ docet Deus, designant legem nouam. Is.48.c.

Basi.s.Ps.29.

Vtilitas dicitur non esse in sanguine Christi. Ps.29. quia paucis prodest quam tamen sufficiat omnibus. Vel dicitur, quia vtilitas eius non est in ęo qui viuit vita carnali.

Inutilis dicitur, qui solum facit quod debet, & nihil addit supererogando. Ps.13. Luc.17.c.

Ori.s.Rom.3. Hie.s.Amos 5. Hila.s.Ps.52. Hie.s.Isa.59. Hie.s.Hose.10. — *Peccans. Peccata. Doctrina hæreticorum.*

Inutilis dicitur Bethel, quum non amplius dicitur domus Dei, sed domus idoli. Amos 5.a.

Inutilis, est qui peccat: & inutilia opera, sunt peccata, & inutiles cogitationes, quæ sunt malæ. Ps.52. Isa.59.b.

Inutilis visio, est doctrina hæreticorum. Hos.10.c. Vtilitas autem nulla ex Aegyptiis habetur, hoc est, ex dęmonibus & hæreticis. Is.30.a.

Vua, vide Botrus.

Vulgus, vide Populus.

Vulnerare, Vulnus, vide Vlcus.

Vulpes.

Ari.9.hist.anim.3. Arno.s.Ps.62.

Vulpes, est animal mirè astutum: cuius astus in fabulis celebratur, latrant vt canes, nec vnquam mansuescunt. Latent in cauernis, & latentes decipiunt, odore tetro etiam putent. Quumque apparuerint, nunquam rectis itineribus, sed tortuosis anfractibus currunt, dicitur esse amica coruo, propter communes inimicitias cum ęsalone.

Cle.Ale.1.strom. — *Prædicatores.*

Vulpes insidiantur lupis, vt rapiant partes cibi ab eis etiam rapto habiti, qua ratione in bonum significant prædicatores, qui bene insidiantur, vt rapiant possessos à diabolo. Ps. 62.

Aug.s.Ps.62. Rup.s.Can.2. Ori.s.Nu.ho.11.& s.Eze.ho.2. Hie.s.Eze.8.13. Amb.s.Ps.118.sermo 2.& s.Luc. 9. & ser.79. Hil.s.Mat.can.7. Au.s.ps.8.& se.107 Gre.19.mo.1.& s.Cant.2. Ber.s.Can.ser.62. Cyri.10.s.Ioan.4. Rup.s.Iudi.7. Chry.s.Ps.96. Ori.s.Can.hom.4. Ber.s.Can.se.73. — *Auari. Principes terræ. Ministri principum. Dæmones. Hæretici. Fallaces homines. Discipuli hæreticorum.*

Christus eos, qui in effodiendis & infodiendis diuitiis versantur, homines prauos, & planè terrę filios, vulpes appellauit. Mat.8.c. Luc. 9. b. Vulpes quoque dicuntur reges & principes terræ, sicut & Christus Herodem vulpem nominauit. Et ministri Herodis, qui quærebant animam Christi, vulpes erant. Luc.9.f. Ps.62. Can.2.d.

Vulpes dici possunt dæmones & hęretici, & homines fallaces. Can.2.d. Nehe.4. a. Thre. 5.d. Luc.9.g.13.g. Et vulpes in desertis sunt hæretici extra ecclesiam capientes aues simplices & quęrentes eos, qui deserti sunt à gratia Dei. Eze.13.a. Mat.8.c. Ps.62. Vulpes dictus est Herodes, quia versipellis & fraudulentus, & quia à via recta deflectens tortuosè ambulabat. Vulpes latrant vt canes. Sic hæretici, vt prędicatores, nunquam tamen mansuescunt, vt fiant domestici ipsius ecclesię. Et vt vulpes non est apta cibo, nec alij vsui, ita nec hæretici. Vulpes circa domos versantur & in cauernis se occultant, & domesticis auibus insidiantur, ita pseudoprophetę & hæretici circum ecclesiam obambulant, vt simplicibus insidientur. Vulpes trecentæ, sunt dæmones, qui combusserunt segetes Iudæorum. Iud. 14. a. Vulpeculę quoque dicuntur discipuli hæreticorum, qui ingressi in ecclesias nostras fideles, qui in vinea Christi, vt botri se exhibent, falsa doctrina subuertunt.

Suggestiones malæ. Cogitationes prauæ. Detractor. Adulator. Vitia sub specie virtutis.

Vulpes paruę, quę demoliuntur vineas. Can.2.d. sunt malę suggestiones, & prauæ cogitationes, quę capiendæ sunt, dum sunt paruæ, ne nutriantur, & noceant. Item occultus detractor & blandus adulator, & etiam vitia virtutis speciem habentia.

Vultur.

Basi.Exae.ho.8.

Vultur, est auis rapax, carniuora, & magni corporis, computatur inter animalia immunda. Fertur generare sine coniuge, & viuere centum annos. Potest significare approbationem virginitatis.

Gre.18.mor.21. — *Christus.*

Vultur Saluatorem nostrum designare potest. Iob.28.b. Vultur enim dum volat, si iacens cadauer conspicit, ad esum se cadaueris deponit, & plerumque sic in morte capitur, dum ad mortuum animal desummis venit. Ita Christus, manens in altitudine diuinitatis suæ, quasi quodam volatu sublimi cadauer mortalitatis nostræ conspexit in infimis, & sese de cælestibus ad ima submisit fieri, quippe propter nos homo dignatus est, & dum mortuum animal periit, mortem apud nos, qui apud se erat immortalis inuenit.

Ori.s.Leui.ho.7. — *Gētilis populus.*

Vultur etiam designare potest gentilem populum, qui per errores mortuorum hominum discurrebat. Iob.28.b.

Isy.s.Leui.12. — *Doctor rapax.*

Vultur dicitur etiam, qui recta & sublimia docet, & tamen diripit proximos, sicut vultur sublime volat, & tamen ad diripendas carnes dimittitur. Le.11.b.

Gaudens morte aliorum.

Vultur sequens cadauera, designat eum, qui gaudet & pascitur morte aliorum. Rixis enim & bellis gaudet vultur, propter cadauera præliorum in tātum vt etiam sequatur exercitum. Non ergo oportet aliorum casibus pasci, atque nutriri eum, qui contemplationi dat operā, ne computerur inter animalia immunda, vt vultur. Le.11.b.

Vultus, vide Facies. *Vulua, vide* Venter. *Vxor.*

Ori.s.Matt.ho.35. Geor.Vene.Cano.1 tomo cap.16. Hie.s.Eze.13. Amb.s.Luc.16. de digni.sacer.4. — *Ecclesia.*

Vxor, dicitur mulier, quæ viro in matrimonium coniuncta est.

Vxor Christi, propter quam ipse reliquit patrem & matrem, est ecclesia, quam sibi copulauit, repudiata synagoga. Eandem designarunt vxores Abrahę, Isaac, & Ioseph. Gen.1.d.20. a.24.a.41.f. Mat.19.a. Et vxor proximi, est ecclesia, vel ecclesiastica conuersatio vxor Christi. Ezec.33.f. Proue. 19. c. Vxor etiam Mosis, est ecclesia. Exo: 4.c. 18.a. Item vxor Samson

alienigena, est ecclesia ex gentibus. Iudi.14.a. Et vxor sacerdotis virgo, est ecclesia. Le.21.c. Et vxor viri de domo Leui. Exo.2.a. Vxor etiam Pilati quę defendebat Christum, typus est ecclesiæ. Mat.27.b. Hæc est vxor vnius episcopi, quæ non debet adiungi alij viro, hoc est, sensui heretico. 1.Tim.3.a. Et vxor serui debitoris, quæ iubetur venundari, diœcesis episcopi. Mat.18.c. Et ecclesia est vxor sicut vitis abundans. Ps.127. Ipsa ecclesia, est vxor agni, quę præparata est ad nuptias. Apo.19.b.

Aug.s.Ps.80.127. Isyc.s.Leui.21. Beda s.Exo.2. Aretas s.Apo.19.

Synagoga.

Vxor ipsius Christi prior, erat synagoga, quę repudiata est vt fornicaria. Hose.1.a. Et vxor Iudæ, est eadem synagoga. Ge.38.a. Vxor Iob, quæ exhorruit halitum eius, est synagoga, quæ eum, quem videbat hominem, Deum credere expauit. Iob.19.c. Hæc est vxor facta vidua. Ps.108. Vxor Putipharis est synagoga, quæ mœchari voluit cum Christo, negando eius diuinitatem. Ge.39.a. Vxor Phinees sacerdotis, quæ mortua est in partu, designat plebem Iudaicam, sacerdotibus subiectam, quę interiit credente ecclesia ex gentibus. 1.Reg.4.d. Vxor etiam Samson dici potest synagoga, cui prius iunctus est Christus. Iudi.14.a.

Hie.s.Hose.1. Gre.14.mor.22. Au.s.Ps.158. Beda s.Gen.39. Glo.ord.s.1.Reg.4. Rup.s.Iudi.15.

Patriarchæ. Virgo Maria. Mens. Sensualitas.

Vxor Amram cum viro suo, designare potest patriarchas, virginem Mariam: mentem, & etiam sensualitatem. Exo.2.a.

Glo.ord.s.Exo.2.

Caro. Caro Christi.

Vxor interdum dicitur caro, cuius vir est ipsa ratio: quæ debet illam regere: illaque debet obtemperare. Gen.39.f. Exo.21.a Ps.127. Et vxor Lot, est caro respiciens ad vitia Ge.19.e. Et vxores captiuæ, designant carnem subiectam spiritui. Gen.34.d. Eandem possunt designare vxores filiorum Israel. Exo.32.a. Hæc est vxor propter quam excusatur, qui ei adhæret, à cœna conuiuij cælestis. Luc.14.d. Vxor autē Abrahę, carnē Christi potest designare. Ge.20.a.

Arno.s.Ps.127. Hie.adue.Iouin.2. Geor.Vene.cano.4 tomo 6.cap.15. Ori.s.gen.ho.5. Au.de ver.domin. ser.33.

Sapientia. Philosophia.

Vxor Abrahæ, dicitur sapientia: & vxor Isaac: & vxor Mosis. Gen.20.a.26.b. Exo.2.d.21.a Et vxor proximi, est sapientia. Pro.4.b. Sapi.8.b. Eze.18.b. Hæc est vxor, cum qua fruendum est vita. Ecclesiastæ 9.c. Hęc Sara hoc est, sapientia fert leges, quas mali sustinere nequeunt: Sicut Agar, non potuit sustinere Saram. Ge.12.b.16.b. Et vxor, quæ fuerat captiua, est sapiētia, vel philosophia. Deu.21.b. Vxor Abimelech, est philosophia naturalis, prius sterilis, sed peperit post orationem Abrahæ, hoc est, post aduentum Christi. Gen.20.d. Et vxor proximi, cum qua non est coeundum, est philosophia, cuius dogmata non sunt miscenda cum doctrina ecclesiæ, ne in errorem labamur. Le.18.c. Vxor abundans sicut vitis, est sapientia, quæ in lateribus operum nostrorum extenditur. Ps.127.

Cyri. de adorat. in Spiritu san. Beda s.Exo.21. Hie.s.Ecclesi.9. & s.Eze.18. Amb.epi.7.& s. de Abraham 4. Gre. Nyss. de vita Mosis. Ori.s.Gen.ho.6.

Gratia.

Vxores filiorum Noe, designat gratiam, siue charitatem: quæ commixta esse debet filiis Noe hoc est operibus, sine qua opus nostrum inualidum est, & inutile. Ge.6.d.

Isyc.s.Leui.18. Hie.s.Ps.127.

Spes.

Vxor Manue confortans virum de visione Dei. Iudi.13.c. est spes, quę inde nos eleuat, vnde spiritus pauore concutitur, quia ea, quæ superna sunt, prior videt.

Geor.Vene.Cano.1. tomo 6.cap.15. Gre.5.mor.22.

Lex naturalis.

Vxor adolescentię, est lex naturalis in corde scripta, quæ semper est nobis coniuncta, & dicitur vxor fœderis. Mal.2.d.

Hie. s.Mala.2.

Sensus.

Vxores, à quibus est abstinendum ad ascensum montis, sunt sensus impedientes contemplationem diuinorum. Exo.19.c.

Gre. Nyss. de vita Mosis.

Gentilitas.

Vxor ab adolescentia fuit gentilitas in lege naturæ. Is.54.c. quæ postea facta est fornicaria, quando cœpit idola colere. Hos.1.a.

Hie.s.Isa.54.& s. Hose.1. Gre.s.Eze.ho.4.

Operatio.

Vxor præterea quandoque dicitur actio, seu operatio. Exo.21.c.22.c. Et vxor empta cum seruo, est bona operatio ante conuersionem. Vxor verò tradita à domino, est bona operatio post conuersionem, per exhortationem prædicatoris.

Anima sine bonis operibus.

Vxor fratris defuncti sine liberis, est anima sine bonis operibus, vel synagoga, vel terra, in qua viuens quis non bene operatus est. Ge.38.a. Deu.25.b. Mat.22.c.

Ori.s.Matt.ho.22. Au.1.q.in euā.32.

Anima voluptuosa. Anima seuera. Synagoga. Gentilitas.

Vxores duæ, vna amabilis, & altera odiosa sic se habent, vt amabilis designet animā concupiscentem voluptaria, odiosa verò vxor est anima seuera, vel virtus. Deu.21.c. Vel vxor dilecta Christi, est synagoga, odiosa verò gentilitas, cuius filius prælatus est filio dilectæ, & habet duplicia, nempe literam & spiritum.

Phi.de sacri. Abel & Cain, & de mercede meretricis. Amb.epi.84. & de Cain.

Infirmi in ecclesia.

Vxores aliquando dicuntur infirmi in ecclesia. Gen.46.c. Et vxor Iob, est vita carnalium in ecclesia. Iob.2.c.

Rup.1.s.Deut.10. Gre.prolo.mor.12.

Iudæi & gētiles.

Vxores Dauid duę, quas captiuarunt Amalecitæ, designant Iudaicum & Gentilem populum. 1.Re.30.a. Vxores autem Dauid multę, multarum gentium & nationum imaginem gerunt: quę per fidem Christi consortio sunt copulatæ. 2.Re.16.d.

Ori.s.Nu.ho.19.

Non docētes verbo neque exēplo.

Vxores non transeuntes Iordanem, designant eos: qui non docent neque verbo, neque exemplo. Iosu.1.c. De quibus 1.Tim.2.d. Mulieres docere in ecclesia non permitto.

Ori.s.Iosu.ho.3.

Vita actiua & contemplatiua.

Vxores duæ Elcana, designabāt cōuersionē & gratiam, vel vitam actiuam & contēplatiuam 1.Re.1.a. Vxores etiam Iacob duæ, ad nouū testamentū, quo in libertate vocati sumus pertinēt, & duæ vitę per eas nobis in corpore Christi prędicātur, vna tēporalis, in qua laboramus, alia ęterna, in qua delectationē dei cōtēplabimur. vel vna est actiua, altera cōtēplatiua. Ge.30.

Ori. & Gre.s.1. Reg.1. Au.22.con.Fau. 52.53.

Fides Abrahæ.

Vxor pubertatis Israel. Mal.2.c. est fides Abrahę, quę fuit ante circuncisionem.

Rup.s.Mala.2.

Concupiscentia. Voluptas.

Vxores interdum, significant concupiscentias & voluptates. Gen.7.d.19.e. Et vxor Putipharis eunuchi, erat concupiscentia, vel voluptates, quę iuncta est vulgo, quæ etiam inuitabat Ioseph, hoc est, virum virtute sublimem. Gene.39.a. Mat.18.g. Per hanc vxorem multi à cęlesti cœna excusantur. Luc.14.d.

Phi.2.allego.& de Ioseph. Au.1.q.in euāg.25. Gre.ho.36. Beda s.Exo.19. Glo.ord.s.Exo.18.

Impedimenta temporalia.

Vxor interdum, designat impedimenta temporalia, à quibus abstinendum. Exod.18.a.29.c.22.c Luc.14.d.

Amb.s.Luc.14.

Hie. s. Amos 7. & s. Isa. 13. Ori. s. Mat. ca. 14. Hil. s. Mat. ca. 14. Beda s. Gen. 27.

Vxores aliæ præter legitimas, designant sectas hęreticas, quas etiã significant vxores Esau. Ge. 26. g. 27. g. 32. 34. d. exod. 34. Et vxor qua excusatur inuitatus à cœna, est hæresis. Luc. 14. d. Et vxor Amasiæ fornicaria, est ecclesia hęreticorum. Amos 7. d. Et vxores hęreticorum, sunt praua sapientia & doctrina peruersa. Isa. 15. c. Et vxor Philippi Herodias, est peruersa doctrina, seu infidelitas. Mat. 14. a. *Hæreses.*

Aru. & Hie. s. Ps. 108. Geor. Ven. Can. 10 tomo 6. cap. 15.

Vxor Ismael, ducta de terra Aegypti, designat coniunctionem Iudęorum, cum quibusuis aliis potiusquam cum Christianis. ge. 21. c.

Vxor peccatoris, est potestas malorum, qua abutitur diabolus. Psalm. 108. Vel est synagoga Iudęorum. *Potestas malorũ. Carnales ecclesiæ. Carnales cogitationes.*

Vxor Iob, designare potest carnales in ecclesia: qui suadent Iob, hoc est, mẽbris Christi, vt maledicant Deo: incitantes ad elationem, aut ad aliud vitium contra Deum. Iob. 1. c. Potest etiam significare carnalem cogitationem, quæ mentem lacescit.

Au. 22. cõ. Fau. 42. Beda s. Gen. 19.

Vxor Lot, respiciens retro, typus est redeuntiũ ad vitia. Designat etiã populũ Israel habentẽ duas filias Hierusalẽ & Samariam, & respexit retro ad ollas Aegypti. Gen. 19. e. Vnde in statuã salis conuersa est: vt admoneret, ne post missam manum ad aratrum, retro respiciamus. *Redeuntes ad vitia.*

Zabulon.

Amb. de ben. patriarch. 5.

ZABVLON, id est, habitaculum, vel habitans, filius Iacob & Liæ. gen. 30. 3. designare potest ecclesiam, quę habitat in littore maris. Ge. 49. b. Iuxta Ambrosium, interpretatur liberans à nocturnis, & designat sperantem in Domino, & ab eo protectum: vnde habitat iuxta mare, spectans securus aliorum naufragia. Et principes Zabulon, sunt principes ecclesiæ. Et filij Zabulon, sunt credentes in ecclesia. Numer. 1. d. Deu. 33. c. Iosu. 19. a. Ps. 67. Isa. 9. a. Apo. 7. b. Interpretatur etiam habitaculum pulchritudinis, qua ratione etiam significat ecclesiam. *Ecclesia. Principes ecclesiæ. Credentes in ecclesia.*

Beda s. Gen. 49. Hie. s. Agge. 1. Aug. s. Ps. 67. Ricar. de S. Victo. de 12. patri. 40. 41

Interpretatur etiã Zabulon fluxus noctis, & designat mundanum & tenebrosum rerum fluxum, & etiam pœnitentes transeuntes à vitiis ad virtutes. ge. 49. b. *Fluxus rerum. Pœnitentes.*

Interpretatur præterea Zabulon habitaculum fortitudinis, & est typus spei. Ps. 67. designat etiam zelum fortem aduersus vitia, & odium vitiorum. Vnde zabulon nascitur post Iudam & Isachar, hoc est, post charitatem & spirituale gaudium, cum quibus potest quis non errare in zelo, sine illis autem potest errare. *Spes. Zelus.*

Zachæus.

Aug. s. Luc. 19. Au. de ver. Apostoli ser. 8.

Zachęus, id est, purus, aut nitidus, vel Syriacè iustus, aut iustificatus, erat publicanus, statura pusillus, qui cupiens videre Christum, ascẽdit in arborem sycomorum, & ipsum Christum suscepit hospitio. Designat populum gentilem, qui pusillus meritis, Christum suscepit credendo. Luc. 19. a. Designat etiam humilem, qui ascendit crucem, vt videat Christum, quẽ suscipit hospitio, quia ille requiescit super humilem & quietum. *Populus gentilis. Humiles.*

Zacharias.

Zacharias, id est, memoria Domini, aut masculus Domini. Fuerunt multi huius nominis. *Habẽs memoriã Dei.*

Ori. s. Mat. ho. 26.

Zacharias filius Barachię, occisus inter templum & altare. Mat. 23. a. designat eum, qui memoriam habet Dei, cuius sanguis effunditur, quum ab eo Dei memoria tollitur. Et filius Barachię, id est, benedictionis Domini, per quam habetur memoria Dei.

Hie. s. Isa. 8. & s. Zac. 1. Rup. s. Isa. 34. & 1. s. Matt.

Zacharias etiam filius Barachiæ prophetæ, quem assumpsit Isaias in testẽ natiuitatis Christi. Is. 8. a. designat memoriam & benedictionem Domini, quæ in natiuitate Christi concurrunt. Idem & designare potest zacharias filius Barachię, qui prophetauit in constructione templi. zac. 1. a. designantur etiam gentiles testes pręteriti. *Gentiles.*

Zacharias filius Ioiadę, occisus à rege Ioas in templo, typus est Christi occisi à Scribis & Pharisæis. 2. Par. 24. f. *Christus.*

Zambri.

Zambri, seu zamri, id est, cantans, vel psallens, seu vitis, aut palmes, aut putatio, vel pręcisio, fuit quidam filius Salu occisus cum Madianitide à Phinees in actu venereo. Nu. 25. c. designat eos qui per errorem vel prauam operationem, se h[illegible] errores [illegible]rant, & blasphemiam Dei in fideles excitant. *Suscitantes blasphemias.*

Fuit alius zambri dux Ela regis Israel, qui occidit ipsum Ela, & cum regnasset septẽ diebus, obsessus succendit se cum domo regia. 3. Reg. 16. d.

Zara.

Zara, id est, oriens, vel orientalis, aut claritas: filius Iudæ & Thamar nurus eius, natus cum Phares, qui cùm prior manum extraxisset, ligauit obstetrix filum coccineum in manu eius, quo retrahente manum, prior natus est Phares.

Hie. s. Gala. 3. & s. Mic. 2. Beda s. Gen. 38. Amb. apo. Daui. 3.

Designare potest Iudæos prius proferentes manum ad opera legis, quam tamen postea cũ coccino retraxerunt, hoc est, sanguine Christi, & prophetarum maculatum: prius ipsi opera Christi prædixerunt, cui præsenti credere noluerũt. Ge. 38. d. *Iudæi. Gentiles. Sancti ante & post legem.*

Potest etiam significare gentiles crucis signo superioris populi maceriam incidentes.

Designat

Designat etiam Sanctos legem veterem præcedentes, & post legem sequentes: vel ipsam ecclesiam ante & post legem in Sanctis apparentem. Vnde & oriens vel orientalis dicitur. Præluxit in Abraham res publica spiritualis, quæ latuit in lege. *Amb.s.Luc.3. Chry.s.Gen.ho.62. & s.Matt.ho.3.*

Christus. Potest etiam ipsum Christum designare sanguine rubricatum. *Amb.s.Luc.3.*

Zeb.

Mali prælati. Zeb, id est, lupus: princeps Madian, occisus à filiis Israel. Iud.7.g. Psalm.82. designat lupos rapaces. *Aug.s.Ps.82.*

Zebedæus.

Diabolus. Zebedæus, id est, dos, siue dotatus, aut fluxus vehemens, aut fugitiuus. Pater Iacobi, & Ioannis. Mat.4.d.10.d.20.c. Marc.10.e. Typus est diaboli, qui est relinquendus. *Glo. ord.s.Mat.4.*

Zebee.

Zebee, id est, victima, aut sacrificium, vel decollatio, aut iugulatio: princeps Madianitarũ. Iud.8.b. Ps.82. designat eos, quos lupus rapax iugulauerit, qui fiunt hostia diaboli. *Hie.& Au.s.Ps.82.*

Zelare, Zelus, Zelotes, Aemulari.

Zelus, est ingens & immodicus amor, qui Latinè dicitur æmulatio, & ab aliquibus dicitur imitatio pulchri, ab aliis tristitia ob alterius bona, quæ sibi adesse cuperet, & aliquando dicit suspicionem ex amore procedentem, qua quis timet, ne alter in amore deficiat, aut alterũ admittat, quæ æmulatio zelotypia dicitur. Est autem zelus bonus, in quo est amor boni & odium vitiorum. Malus verò è diuerso se habet. Zelus ergo interdum est amor. 3.Reg.19.b. Zelo zelatus sum pro domino Deo. Inuidiæ. Eccl.30.d. Zelus & iracundia minuent dies. Vltio. Nu.25.c. Zelo meo commotus est contra eos. Zelare autem, amare. Ps.36. Neque zelaueris facientes iniquitatem. Appetere. Sap.1.c. Nolite zelare mortem in errore vitæ vestræ. Indignari. Psal.72. Zelaui super iniquos pacem peccatorum videns. Æmulari, etiam est amare, seu diligere. 1.Cor.11.a. Aemulor enim vos Dei æmulatione. Desiderare. 2.Cor.12.d. Æmulamini charismata meliora. Imitari. 2.Mach.4.c. Eorum instituta æmulabantur. Inuidere. Isa.11.d. Ephraim non æmulabitur Iuda. Irritare. Nu.11.f. Quid æmularis pro me? Æmulatio esse solet inter æquales, aut parum inter se distantes. 1.Cor.10.e. An æmulamur Dominum? *Rup.6.vict.verbi Dei 3.*

Deus. Prouidētia Dei cum amore. Zelotes dicitur Deus, quia non vult animam auerti à se, præsertim si ad idolorum culturã conuertatur. Exo.20.a.24.b. Zelus autem Dei, est illa prouidentia, per quam præcipitur atque agitur, ne anima corrũpatur, & deos alienos sequendo quodammodo meretricetur. Et aufertur zelus Dei ab anima, quum relinquit eam velut obstinatam & inemendabilem. Eze.16.e.36.b. Ioel.2.e. Nahum 1.a. zelus magnus Dei, est magna cura, ne animę pereant. zac.1.c.7.a. quando videlicet creaturam suam, quam non vult perire, sępè castigat, & flagellando ad se reducit. Vel quando nullum peccatum impunitum vult relinquere. zelare dicitur maritus coniugem, quum eius pudicitiam solicitius & cautius curat, nec pollui patitur, ita Deus se habet erga animam. Et zelus Domini exercituum fuit erga Iudęos. Et in Christo fuit zelus domus Dei, quum eiecit vendentes & ementes de templo: & etiam est illi zelus contra corruptores fidei. Deu.4.d.6.c.29.c. 4. Regum 19.f.68.78. Sapien. 5.d. Isa.37.f.42.b.63.d. Eze.5.d.8.c.32.d. Sopho.1.d.3.b. Ioan.2.c. Iosu.24.e. Et zelus Domini exercituum, dicitur Spiritussanctus, qui per incarnationem Filij eiecit diabolum. Isa.9.b. *Amb.s.1.Cor.10. Au.83.q.52. Hie.s.Eze.16. Euc.form.spir.1. Ori.s.Ps.30.ho.1. Am.s.Ps.18.se.14. Hier.s.Isa.63. Rupe.2.s.Isa.3.& 2.vict.verbo.Dei 26.*

Inuidia. Imitatio malorũ. Est etiam zelus bonorum, aut æmulatio pro Deo, qualis fuit Phinees pro honore Dei in peccantes. Nu.15.b. Et Eliæ. 3.Reg.19.b. Et Dauid. Ps.72.118.1.Mac.2.f. Ecclesia.51.c.4.Reg.10.d. Isa.42.b. Ezec.31.d.39.g. Iudith.9.a. Et ęmulatio inter bonos ad bonum. Rom.10.a.12.b.1.Cor.12.d.14.a.2.Cor.7.b.9.a. Gala.4.c. Phili.2.c.1. Petri 3.c. Apoc.3.d. Aemulatio autem sponsæ erga sponsum, dicitur dura sicut infernus. Can.8.b. quia non timet ecclesia ob zelum Dei persequi malos anathematizando etiam vsque ad inferos. Sic ęmulari Dei æmulatione est, vt integritas fidei seruetur. 1.Cor.11.a. *Amb.s.Gal.4. Ruper.s.Cant.7. Amb.s.2.cor.11.*

Est etiam zelus, inuidia malorum in bonos. Sapi.1.c. Eccl'i.30.a.37.a.40.a. Isa.11.c.26.b. Pro.6.d.1.Cor.3.a.13.b.2.Cor.6.g. Roma.13.d. Gala.1.c.5.d. Ezec.8.b. Acto.5.c.7.a.13.g.17.b.21.d.22.a. Iacobi 3.d. Hæc æmulatio fuit in Iudæis aduersus Christum, dura sicut infernus. Can.8.b. Est præterea zelus & æmulatio malorum in malos ad imitandum. Ps.36. Pro.3.d.23.b.24.a. Sic ęmulata dicuntur signa voluptatis cedrum. Eze.1.b. hoc est, qui consenserunt Lucifero, & cum ipso ceciderunt. *Gre.s.Cant.8. Lyra.s.Ps.26. Ruper.1.vict.verbi Dei 11.*

Aemulus dicitur: qui cum alio contendit ad aliquam rem assequendam, & peculiariter habendam, cuius gratia inter ęmulos concitatur odium, & inuidia: atque ita ferè in malum sumitur. 1.Reg.1.a.2.Reg.28.d. *Gre.s.Canti.1.*

Synagoga. Vita actiua. Aemula Annæ Phenenna designat synagogam æmulam ecclesiæ. 1.Reg.1.a. Sicut Paulus æmulator erat paternarum suarum traditionum. Gal.1.c. Aemula etiam est Phenēna Annæ, hoc est, vitæ contemplatiuæ. *Gre.s.1.Reg.1.*

Prædicator. Aemulus Eli, designat prædicatores ecclesię, qui æmulantur in bono patres veteris legis. 1.Re.2.g. Gal.4.c. Bonũm ęmulamini in bono semper. Est etiam æmulus Eli, qui bona operatur, quæ dicit prædicator malus, & non facit. *Gre.s.1.Reg.2.*

Doctor zelans sapientiam. Zelotypia est inordinatus zelus viri in vxorem, aut è diuerso. Num.5.b.26.b. Potest in bonum doctorem dici, zelantem sapientiam, quam tradit in scriptis. Potest etiam dici zelo-

Lyra.s. Num.5. Rup.1.s.Nu.10. Hiero.s.Eze.8.

typia Dei in synagogam, quæ contempto Christo adulterata est, & bibit aquas amaras, &c.

Idolum zeli in templo Dei dictum est, quia prouocauit Deum ad zelum, vt templum de strueret. Ezec.8.b.

Zelpha.

Beda.s.Gen.30. Aug.22.contr. Faust.55.

Zelpha, id est, distillatio oris, aut vtilitas, vel contemptus oris, vel hians os seu iter oris: ancilla Liæ vxoris Iacob, designare potest habentes verba sine operibus. Genes.29.a. 30.b.35.d. Parit tamen, quia siue veritate, siue occasione Christus annuncietur, in hoc gaudeo. Horum os hiat, & cor non hiat, qui labiis honorant Deum, & cor eorum longe est ab eo. *Habentes verba sine operibus.*

Phil. de cong. &c.

Vt interpretatur iter oris, designat eloquendi facultatem, quæ ancilla est rationis & cognitionis, quia sermo menti ministrat. *Eloquentia.*

Geor. Ven. Cant.2. tom.7.cap.5. Ric. de S.Vict. de 12.Patriar.6.

Vt est ancilla Liæ, designat delectationem in rebus peragendis, cui coniungitur Iacob, hoc est, spiritualis homo dirigens omnia in Deum: vnde & ipsa parit bonos fructus dignos vitæ æternæ, vnde dicitur os hians, hoc est, desiderium inexplebile, quod in rebus istis pertractandis oriatur. Designat etiam sensualitatem insatiabilem. *Delectatio in agendis. Sensualitas.*

Zephyrus.

Chrys. de verb. Is. ho.4.

Zephyrus est ventus Occidentalis mitigans rigorem hyemis, designare potest gratiam. *Gratia.*

Ziph.

Ori.s.Ios.ho.14.

Ziph, id est, istud os, vel ista bucca, aut Syriace falsitas, vel falsus, ciuitas in tribu Iuda. Ios. 11.g.15.d.1.Reg.23.c. Iuxta Origenem, interpretatur, quomodo fluit, estque figura rerum caducarum & fluentium. *Res caduca.*

Hila. & Hie.s. Ps.53. Aug.s.Psalm.53. Rup.2.s.Reg.9.

Iuxta Hilarium, interpretatur oris aspersio, vnde Ziphæi designant Iudæos labiis Christum honorantes, corde verò tradentes, vt Ziphæi Dauid. Ps.53. in titulo. Vel interpretatur florentes, quia Iudæi temporalibus florere certabant, & inter eos latebat Christus, seu eius diuinitas in carne. Designat etiam mundanos, qui sunt sicut flos agri, prodentes Dauid, hoc est, fideles, sed non tenentes. Potest etiam designare Sanctos, & vterum Virginis floridum, vbi absconditus erat Christus. *Iudæi. Mundani. Sancti. Vterus virginis.*

Zizanium.

Ori.s.Ios.ho.1. & s. Ier.ho.3. & s.Mat. cap.13. Basi. Exaem.ho.5.

Zizanium Latinè lolilum, herba hordeo similis (cuius etiam vitium esse putatur) in segetibus nascens, quarum est pestis. Est & aliud pseudomelanthion, quod vulgò nigella dicitur. Designare potest peruersam doctrinam, & hæreticos aliorum corruptores. Item malos bonis permistos, & vitia, & prauas cogitationes. Mat.13.b. *Peruersa doctrina. Hæretici. Mali. Vitia. Prauæ cogitationes.*

Zona, vide Baltheus.

Zorobabel.

Amb epist.12. Hie.s.Agge.1. & s.Zac.4. Rup.s.Agge.2.

Zorobabel, id est, alienus à confusione, aut aliena, vel extranea confusio, siue extranea commistio, aut dispersio confusionis, vel commistionis, seu circulus commistionis, vel confusionis: dux tribus Iuda, & princeps in reconstructione templi, qua ratione Christum significat institutorem ecclesiæ. 1. Paralyp.3.c.1. Esdræ 3.c.5.a. Ecclesiastici 49.c. Agge. 1. a. 2.a. Zachar. 4. c. Fuit filius Salathiel, id est, petitionis Dei: & quia his datur filius, qui petunt à patre. Vel interpretatur iste magister de Babylone, & Christus natus est in Babylone huius mundi. *Christus.*

FINIS SYLVÆ ALLEGORIARVM.

APPENDIX IN SYLVAM DE ALLEGORIIS NVMERORVM.

INTER omnia quę ad conſiderationem & contemplationem Philoſophicam ac etiam Theologicam ſpectant, non mediocrem obtinet locum numerorum ratio,& ſpeculatio,quando eorum vis & natura omnibus ſe immiſcet, adeò vt nec Deus immunis ſit à numero, & omnia feciſſe dicatur in numero, pondere & menſura. Quod etiamPhiloſophi ſunt aſſecuti,qui totam philoſophiam per numeros tractarunt,ac peculiariter Pythagoras, qui omnia ex numeris conſtare aſſeruit,ne quicquam de rebus naturalibus, niſi ſecundùm rationem & proportionem numerorum philoſophatus eſt: A cuius doctrina non longe abeſt Plato. Quin Ariſtoteles ſpecies rerum ad ordinem & rationem numerorum deduci monſtrauit. Quamobrem, Deus numerandi rationem ſoli communicauit rationali & intellectuali naturæ, quæ myſteria in ipſis comprehenſa & incluſa inueſtigare, & ſpeculari valeret, ac ex eorum contemplatione in laudem conditoris aſſurgere. Quare viſum eſt operepræcium ſeorſum de Allegoriis numerorum tractare, tametſi multa ſparſim iam dixerimus, ſed gratiora & vtiliora putamus fore, quæ ſimul collecta tractabuntur. Ac primùm aduertendum diſcrimen inter numerum & multitudinem. Quæ licèt idem videantur eſſe, tamen alia eſt ratio numeri, alia multitudinis. Numerus enim certam dicit quantitatem diſcretam, ſub aliqua ſpecie ipſius numeri contétam, vt binarium, ternioné, quaternionem, atque ita de cæteris. Multitudo verò eſt oppoſita vnitati, & ſub confuſa comprehenditur notitia, nec quicquam certum indicat, adeò vt animalia rationis expertia huius cognitionis non ſint expertia, quum tamen ad numeri notitiam attingere nequeant. Gallina enim multitudinem cognoſcit pullorum, non tamen numerum. Itaque multitudo ſecundùm quòd ab vnitate recedit, & confuſionem habet ſine ordine numerali, in malum ſumi ſolet. Vt enim ait Origenes, principium malorum omnium

Ori.ſ.Ezec.ho.9.

eſt multitudo, principium autem bonorum coanguſtatio, & à turbis in ſingularitatem reductio, vt puta nos omnes, ſi ſaluandi ſumus, ad vnionem accedere debemus: vt perfecti efficiamur in eodem ſenſu, & in eadem ſententia, & ſimus vnum corpus & vnus ſpiritus. Ita

Inconſtans doctrina.

multipedes animantes diuerſam & variam doctrinam & inconſtantem, ſeu dogmata erroribus permiſta ſignificabunt imo inter animalia immunda computantur. Leu.11.g. Dicuntur itidem aliqua innumerabilia, quaſi indigna numero, vt innumerabiles locuſtæ, innumerabiles vulgus promiſcuum. Exod.10.12. Et mali dicuntur innumerabiles: quia intra electorum numerum non habentur, vt eò ſint innumerabiles, quò extra numerum currunt. Iob. 21.34.d. vnde Pſ.39. Multiplicati ſunt ſuper numerum, ac ſi diceret. Multis eccleſiam intrantibus, etiam hi ad fidem ſpecie tenus veniunt, qui à numero regni cæleſtis excluduntur, quia

Rup.ſ.Exod.19.
Gre.25.mor.11.
Rup.6.ſ.Apoc.

electorum ſummam ſua videlicet multiplicitate tranſcendunt. Sic adoleſcentularum, hoc eſt, animarum vagarum, quæ vana huius mundi ſectantur, dicitur non eſſe numerus. Cant. 6.c. Et innumerabilis gens ſunt dæmones & mali. Ioel 1.a. E diuerſo bonorum etiam capilli

Dæmones. Mali.
Gre.ſ.Cant.6.
Hie.ſ.Ioel 1.

numerati dicuntur. Et Deus numerat multitudinem ſtellarum. Et de amicis Dei dicitur. Pſ. 138. Dinumerabo eos & ſuper arenam multiplicabuntur. Vbi licèt multiplicari dicantur ſuper arenam; id tamen eſt ſub certo numero, quum ait eos dinumerandos. Itaque illi in numero habentur apud Deum, quorum eſt veluti præſens memoria apud ipſum, vt illis benefaciat. Exod.30.b. Et vulgò ille haberi dicitur in aliquo numero, qui in aliquo habetur precio. Confuſio autem multitudinis oſtenſa eſt in turri Babel, quum vna lingua confuſa eſt in multas. E diuerſo adueniente Spiritusſancto multæ linguæ in Apoſtolis vnitæ ſunt.

Glo.int.ſ.Exod.30

Diuiditur numerus, quantum hic ſufficit prima & præcipua ſui diuiſione in numerum parem & imparem. Par numerus eſt, qui in duas partes æquales diuidi poteſt. Impar verò qui in duas æquales partes diuidi nequit. Ex his duobus numeris animam mundi & rerum generationem Platonici & Pytagorici conſtare dicebant, & numerum imparem matris & patris rationem habere aſſerebant, parem verò fœminæ, & maris. Parem etiam numerum ad materiam referri propter diuiſionem, imparem verò ad formam res in ſpecie conſtituentem. Munda quoque animalia introducta ſunt in arcam numero impari, hoc eſt, ſeptenario: immunda verò numero pari: quia numerus impar virtutis ſpeciem prætendit; par verò infirmitatis. Itidem Abrahæ tres Angeli apparent: quia numero Deus impare gaudet. Sodomam verò veniunt duo, receſſum ab vnitate, & molliciem fœmineam vitiorum in eis deſignantes. Gen.18.a 19.a. Par quoque numerus ad legem veterem refertur tanquam infirma elementa continentem, impar verò ad nouam ceu robuſtam & conſtantem.

Macrob.de ſomnio Scipionis.
Geor. Ven. Cant.1. tom.2.cap.13.
Hie.ſ.Mat.14.

Numerorum parium quidam ſunt perfecti, alij ſuperflui, alij diminuti. Perfecti verò dicuntur, qui ſuis partibus aliquoties æquantur, vt ſenarius: cuius partes ſunt media, id eſt, 3. tertia, id eſt, duo, ſexta, id eſt, vnum, qui in vnam ſummã redactæ ipſum ſenarium perficiunt. Diminutus vero, cuius partes non ſufficiunt eundem numerum reddere. Vt octonarius, cuius partes 4.2.1. ſeptem tantum reddunt. Superfluus vero eſt, cuius partes vltra ipſum numerum excreſcũt, vt duodenarius, cuius partes. 6.4.3.2.1. ſexdecim conſtituunt. Perfectus itaque

Virtus. Vitia.
Rup.ſ.Apoc.

numerus virtutis habet imaginem, quæ neque deficit, neque redundat, diminutus verò atque superfluus, vitiorum ab ipso medio discedentium.

De Unitate.

Macro.1. de somn. Scipionis.

IN numeris in primis sese offert vnitas, quæ non est numerus, sed principium numeri, de qua sic ait Macrobius. Vnum, quod monas: idest vnitas dicitur, & mas idem & fœmina est: par idem atque impar, ipse non numerus, sed fons & origo numerorum. Hæc monas initium finisque omniũ, neque ipsa principij aut finis sciens, ad summum refertur Deum, eiusque intellectum à sequentium numero rerum & potestatum sequestrat, nec inferiore post Deum gradu frustra eam desideraueris. Hæc illa est mens è summo nata Deo, quæ vices nesciens temporum, in vno semper, quod adest, consistit æuo: cumque vtpote vna, non sit numerabilis, innumeras tamen generum species & de se creat, & intra se continet. Inde quoque aciem paulum cogitationis inclinans, hanc monadem reperies ad animam referri. Anima enim aliena à syluestris cogitatione materiæ, tantum se autori suo ac sibi debens, simplicem sortita naturam, cum se animandæ immensitate vniuersitatis infundit nullum init tamẽ cum sua vnitate diuortium. Vnitas ergo, quæ principium est numeri, in primis consecrata est Deo, qui maximè vnus est & indiuisibilis, à quo cætera vnitatem habent: eoque perfectiora sunt, quò magis ad diuinam vnitatem appropinquant. Quamobrem in allegoriis ferè semper in bonum accipitur, vt in rerum creatione primus dies dicitur vnus, & similitudo vnius mundi ad vnum Deum, & temporis suo modo ad æternitatem, quæ simplicissima est, insinuetur. Et Exo.21. Si percussus seruus superuixerit vno die, liberabitur dominus. Ad vnũ etiam totius constructionis arcæ Noe summa reuocatur. Gen.6. quia vnus Deus pater, ex quo omnia, & vnus dominus, & vna ecclesiæ fides est, vnum baptisma, vnum corpus, & vnus spiritus, & ad vnum perfectionis finem cuncta festinant. Quum autem. Gene.42. fratres Ioseph dicunt se filios vnius viri, designatur vnus pater synagogæ, qui est Deus, qui vnus est pater noster. Mat.23. Ipse dicitur vnus dominus, & vnum nomen eius. Za.14.c. Semel etiam locutus est Deus, cum vnicum genuit Filium. Ps.61. — *Deus.* — *Phil.de specialibus legibus.* *Hie.s.Zac.14.*

Vnitas etiam Christi redemptoris designatur sæpe, vt quum vnus aries offertur in holocaustum in consecratione sacerdotum. Exo.29. Vnius etiam panis torta, quæ ibidem offerri præcipitur cum altero ariete, ipsum vnum panem viuum indicat. Qui & vnus panis est, qui offertur pro primitiis. Leu.7. Ipse quoque est vnus sacerdos, qui tollit pugillum plenum similæ & olei, ac totum thus, quod ponit super altare, in odorem suauissimum Domino. Leu. 2. Sic etiam vna est eius benedictio, qua benedixit Isaac Iacob, tanquam primogenito. Gen. 27.f. Eundem designat vnus turtur oblatus pro peccato. Leu.5. Ipse est vnus vir, quẽ apprehendunt septem mulieres. Isa 4.a. Vnum vocauit Deus Abraham, qui postea multiplicaretur, vt designaretur vnus mediator Christus, qui multos generaret in fide. Is.51.a. Ipse est vnus lapis. Zac.3.e. Vnus vir, est Christus vnitate personæ in multis naturis, qui & vnus dicitur per excellentiam, 1.Reg.1.a. De vnitate eius per excellentiam. Ioan.15. Roma.5. Philip.2. Hæbr. 1.2. Petri 3. Acto.3. Psalm.44. Ipse est vnus, qui secundum non habet. Ecclesiastæ 4.b. Ad vnum cubitum consummabatur arca, hoc est, ad Christum ecclesia. Ge.6. Vno calamo metitur latitudinem & altitudinem ædificij domus Domini, & in vno cubito est finis mensuræ, hoc est, in Christo. Eze.40.b. — *Christus.* — *Hie.s.Isa.4.11.* *Gre.s.1.Reg.1.* *Hier.s.Eze.40.*

Datur etiam vanitas ecclesiæ, extra quam non est salus, & vnitas charitatis, vnde videns Pharao somnium, septem spicas contemplatus est in culmo vno, quia omnium virtutum fructus in vna charitate intra vnam ecclesiam radicantur. Gen.41. sicut est vnus Deus, vna fides, vnum baptisma, vnus panis viuus, vnus spiritus. Vna etiam pars aquæ Iordanis seruata est in typum saluandorum, altera defluente in mare mortuum. Iosu.3. In vna domo comeditur agnus, qui est ecclesia. Exo.12. Vnum etiam construitur tabernaculum. Exo.26. Datur Ioseph à patre vna pars hæreditatis extra fratres suos. Ge.48. vt intelligantur gentes date Christo: quæ non solum in se vnitatem habeant, sed etiam ex ipsis, & Iudæis, ac etiam angelis futurum sit vnum ouile, & vnus pastor. Ioan.10.a. Vna ouis perdita totum genus humanum designat, quam portauit Christus in humeris. Mat.18. Luc.15. Fidelium tamen est peculiaris vnitas: de quibus dicitur. Act.4. Multitudinis credentiũ erat cor vnũ, & anima vna. Hoc itidem designatur. Gen.11. quum terra erat labij vnius. Erat itidem vna compago retinens omnes tabulas tabernaculi. Ex.26.e.36.d. vna etiam mensura omnium cortinarum. Exod.26.36. Et vna dicitur columba. Cant.6. quæ iam non sentiat pugnas passionum. In vnum conduxit Dominus reliquias Israel, quum ex Iudæis & gentibus fecit vnum ouile. Mich.2.d. Et vna gens è multis est populus Christianus. Ezec.37.f. Ad vnum cubitum consummatur arca, vt vna ecclesia vni Christo copuletur. Ge.6.d. De vnitate charitatis & vnius corporis agit Apostolus. Ephe.4. Vnus sanabatur in piscina, & alij non sanabantur, quia præter vnitatem non est salus. Ioan.5.a. In locum vnum congregatæ sunt aquæ. Gen.1.b. — *Vna ecclesia. Vna charitas.* — *Ori.s.Iosu.ho.4.* *Rup.2.s.Exo.22.* *Hil.s.Mat.can.18* *Amb.s.Luc.15.* — *Genus humanũ.* — *Gre.s.Cant.6.* *Amb.de Isaac.7.* *Hie.s.Mic.2.* *Aug.s.Ioan.trac.17.*

Est & vnitas mundi, de qua Hieronymus. Sanctificatus atque perfectus, & vt ita dicam, verus est mundus, qui vnione retinetur, & vnius Dei maiestate concluditur. Vnde dicit filius: Ego in patre, & pater in me. Volensque omnes vnum esse cum patre, loquitur ad eum: Pater da, vt sicut ego & tu vnum sumus, sic & isti in nobis vnum sint. Prima ergo beatitudo est esse in primo numero, qui vnus & verus. Secunda in secundo, id est, in decade. Tertia in tertio — *Hie.s.Amos 5.* — *Mundus.*

id est,

id est, in Hecatótade. Sicut enim decas decima vnione completur, sic Hecatonias ex decem decadibus extruitur. Quartus numerus, qui millenario numero continetur, de decem constat hecatontadibus. Cum igitur quis egerit pœnitentiam de millenario & quarto numero, vix reuertitur ad centenarium & tertium numerum. Rursum qui in centenario est, vix redit ad secundum primæ decadis numerum, atque ita fit vt domus Israel quę corruerat, non possit resurgere, & virgo Israel, quæ errauerat, in terra non habeat suscitantem, quia qui semel ab vnione discesserit, & illam purissimæ virginitatis perdiderit gloriam, de qua Apostolus dicit: Zelo enim vos zelo Dei, & statui vos vni viro, virginem castam exhibere Christo: in qua non est macula neque ruga, pristinum statum & vnionis beatitudinem recipere non valebit, & vix ei concedetur, vt de mille reuertatur ad centum, & de centum redeat ad decem. Amos 5.a.

Constans & perfectus. Vnus vir dicitur, qui constans est, minimeque in diuersa diuisus. 1. Reg. 1. a. sicut Apostolus è duobus hominibus, exteriori videlicet & interiori, vult fieri vnum. Ephes. 2. Vnde & multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna. Acto. 4. Et omnes quidem currunt, sed vnus accipit brauium, quia non nisi vnitis datur præmium. 1. Cor. 9. *Ori. s. 1. Reg. ho. 1. Amb. instit. virg.*

Longanimitas & charitas. Vnus cubitus longitudinis & latitudinis altaris thimiamatis, longanimitatem & dilectionem significare potest, ad quæ referuntur alij cubiti, vt mensæ, & tabularum, &c. Exo. 25. 30. 36. 37. Vnus cubitus & dimidius latitudinis arcæ, charitatem designare potest, quæ vna est, licèt in duo pręcepta diuisa: cui additur semis, quia in hac vita nec Deum perfectè diligere, nec quantum diligat comprehendere sufficimus. *Glo. int. s. Exo. 25.*

Fides. Vna pars sacerdotalis, vnitatem fidei designat. 1. Regum 2. Et vna mensura omnium thalamorum templi, indicat vnam fidem omnium fidelium tam præcedentium, quam sequentium aduentum Christi. Designat etiam vnum pręmium essentiale, quod dabitur omnibus beatis, sicut vnus denarius. Ezechiel. 40. b. Vna die mensis, hoc est, in vna fide apparuerunt cacumina montium. Genes. 8. a. Vnum iter etiam vnam fidem & simplicem intentionem designat. 1. Reg. 6. Vna dies in atriis Dei est æterna fœlicitas sine ortu & occasu. Ps. 83. *Gre. s. 1. Reg. 2. 6. & s. Ezec. hom. 16.* *Fœlicitas.*

Intentio. Vnus de principibus dici potest Adam. Ps. 81. De quo dictum est Gen. 3. Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis. *Glo. int. s. Ps. 83. Ori. s. Ezec. hom. 1.*

Vnum talentum seruo commissum. Mat. 25. b. literalem scripturæ sacræ cognitionem designare potest. Vel designat ipsum intellectum. *Ori. s. Mat. ho. 35. Glo. int. s. Mat. 25*

Vnus persequens mille, est mens boni doctoris confutans multitudinem hæreticorum. Isa. 30. d. *Hie. s. Isa. 30.*

Vnus è discumbentibus cum Christo, erat Lazarus, quia peccatores pœnitentes admittuntur ad Christi conuiuium. Ioan. 12. *Amb. 2. de pœn. 7*

Vnus è fratribus Ioseph dicebatur mittendus ad Beniamin, qui designabat Ananiam mittendum ad Paulum. Gen. 42.

Vna famula filiæ Pharaonis missa ad tollendam fiscellam Moysi, designat philosophiam amplectentem. Exod. 2.

Vnus non remansit ex Ægyptiis, qui persequebantur filios Israel. Exod. 14. g. quia in baptismo omnia extinguuntur vitia. Ita ne vna quidem musca remansit in Ægypto. Exodi 7. *Glo. int. s. Exo. 14.*

Vna plaga adhuc percutit Deus Ægyptum. Exod. 11. per quam designatur id, quod maximum est, ad conuersionem infidelium adhiberi à Deo.

Vnus ciuium regionis longinquæ, est princeps huius mundi, cui adhæret peccator. Lucæ 15. *Amb. s. Luc. 15.*

Iudicii dies. Vna nox, qua ambo Eunuchi Pharaonis viderunt somnium, designare potest diem iudicij quando boni & mali iudicabuntur. Gen. 40.

Terminus perfectionis. Vnus dies in creatione mundi, terminum perfectionis rei, quæ in vnitate terminatur, indicat. Gen. 1. a. Solet vnus dies poni pro temporis breuitate. Gen. 33. c. Morientur vna die cuncti greges. Cubitus & dimidius altitudinis arcæ, spem cælestium designat. Exo. 25. a. *Glo. int. s. Gen. 1. Glo. int. s. Gen. 25.* *Breuitas temporis.*

Vnius anni dicitur Saul, quando regnare cæpit, hoc est, humilis tanquam paruulus & lactens. 1. Reg. 13. a. *Glo. int. s. 1. Reg. 13*

Datur vnum consensu. Gen. 2. d. Erunt duo in carne vna. Actor. 4. f. multitudinis credentium erat cor vnum & anima vna.

Virginitas. Vnitas, quia in se ducta nihil generat, vt alij numeri dedicata est virginitati. *Rup. s. Cant. 7.*

Binarius.

De binario seu dyade, hæc notari possunt.

Dynas, quia post monadem prima est, primus est numerus. Hæc ab illa omnipotentia solidaria in corporis intelligibilis linea prima defluxit. Ideo & ad vagas stellarum & luminum spheras refertur, quia hæ quoque ab illa, quæ aplanes dicitur, in numerum scissæ, & in varij motus contrarietate retortæ sunt. *Macrob. 1. de somnio Scipio.*

Materia. Dualitas materię diuisibili tribui solet, rebusque corruptibilibus. Vnde & duo cubiti crepidinis altaris, terrena designant, quibus competit binarius Eze. 43. d. *Phil. de speciali. legibus.*

Imperfectio. In Genesi cum in primo die dictum sit, & in tertio, & in quarto, & in quinto, & sexto post consummationem operum singulorum. Et vidit Deus, quod bonum est, in secundo, iuxta *Hie. s. Agge. 1.*

Hæbraicum & Aquilam, Symmacum, & Theodotionem non habetur. Neque enim potest secundus dies qui numerū facit, qui ab vnione diuidit, quod bonus esset Dei sententia comprobari. Sic quia Darius amator erat coitus, & socius draconis, cuius omnis virtus in lumbis est: idcirco in secundo anno visio populo cernitur, in immundo numero: & post vnionem virginitatis & Paradisi nuditatem, tunicas significante pelliceas. Agge. 1. a. Dies secundus etiam in creatione mundi, dicit diuinorum operum secundam distinctionem. Gen. 1. *Glo. int. s. Gen. 1.*

Binario numero ingrediuntur animalia immunda in arcam, vt designetur concupiscentia & ira in homine, ex quibus omnis immundus affectus trahit originem. Binarius enim infaustus est, & malus, & ad materiam pertinens, quæ est omnium malorum fons & origo. Ideo secunda die non absque causa prætergressum est silentio illud delectabile verbum: Et vidit Deus quod bonum. Hinc quoque masculus & fœmina dicuntur introducti, quia in vtroque homine vigent immundæ vires, quibus propagantur omnia, sed in inferiori homine illæ ex materiali natura infectæ dicuntur, in superiori verò per commistionem cum illo. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 6. cap. 15.* *Concupiscentia & ira.*

Bina quoque animalia immunda inducuntur in arcam, vt designentur mali in ecclesia, & ad schismata faciles, & quodammodo diuisibiles. Ad binarium enim pertinet quicunque facit diuisionem in ecclesia. *Au. 12. con. Faust. 15. Hie. s. Ezec. 11.* *Mali in ecclesia.*

Bina præterea animalia licet immunda, in bonum sumi possunt, & designare duo pręcepta charitatis, per quæ seluantur ea seruantes intra ecclesiā. Vel potius sunt imperfecti ipsa præcepta eatenus seruantes, quatenus eis ad salutem sufficiat. Gen. 6. Eadem præcepta designantur duabus inauribus, & armillis, & siclis. Gen. 24. Item duabus catenulis in rationali pontificis. Et duobus anulis aureis in lateribus altaris. Exo. 28. 30. Bis tinctus etiam coccus, duplex charitas. Exo. 26. a. 36 d. Duæ filiæ Annæ vxoris Elcana, infirmos exprimunt, qui saluantur per duo præcepta charitatis. 1. Reg. 2. Duo dies, quibus mansit Christus apud Samaritas, duo sunt pręcepta charitatis, quibus Christus apud nos moratur. Io. 4. e. Duo cubiti frontis vestibuli templi. Eze. 41. d. Duo pręcepta charitatis, per quæ venitur ad vestibulū cælestis patriæ. Idem designant binæ stolæ datæ à Ioseph fratribus suis. Gen. 45. Duo ostia templi. 3. Reg. 6. d Duæ alæ mulieris. Apoc. 12. c. *Glo. int. s. Gen. 24. Glo. int. s. Exo. 26. Gre. s. 1. Reg. 2. Aug s. 10 trac. 15. Gre. s. Eze. ho. 16. Glo. int. s. Gen. 45. & s. 3 Reg. 6.* *Pracepta charitatis.*

Duo Angeli ingressi Sodomam, prædicatores designare possunt, gemina charitate pollētes, vel doctrina vtriusque testamenti. Gene 19. Eosdem designant duo filii Iacob contra Sichen, & duo gladij, quibus vtebantur, sunt verbum Dei, & oratio. Ge. 34. Et duo viri occurrentes Sauli, sunt prædicatores vtroque præcepto charitatis robusti. 1. Reg. 10. Sic bini mittuntur discipuli ad prædicandum. Luc. 10. Item duo iuuenes Abrahæ. Gen. 22. Duæ quoque vaccę, sunt prędicatores cum gemina charitate. 1. Reg. 6. Et duo vbera sponsæ, prædicatores ex Iudæis & Gentibus. Cant. 4. b. Duo vectes altaris, prædicatores vtrique populo prędicantes. Exo. 26. f. Et duo discipuli missi ad pullum & asinam. Mat. 21. a. *Gre. s. 1. Reg. 2. 6. & s. Cant. 4. Glo. int. s. Exo. 26. & s. Mat. 21.* *Prædicatores.*

Duo circuli in vno latere arcæ fœderis, & duo in alio, sunt duo Euangelistæ vocati ante passionem Christi, & duo post. Exod. 25. b. 37. Et duo annuli aurei per singula latera altaris, sunt ipsa euangelia. Exo. 30. *Glo. int. s. Exo. 25.* *Euangelistæ. Euangelia.*

In duabus tabulis data est lex. Exod. 31. d. vt significaretur vnitatem populi diuidi in duas partes, partem quæ saluatur, & partem incredulam, quæ perit, dicente Angelo ad Rebeccam. Gen. 25. Duæ gentes in vtero tuo sunt, & populus populum superabit, & maior seruiet minori. Duæ verò turmæ Iacob, Gentiles & Iudæos adumbrant. Gen. 33. Item duo Eunuchi Pharaonis. Gen. 40. Et duo Hebræi rixantes. Exo. 2. Et duo hœdi, quos Iacob obtulit patri suo. Ge. 27 peccatores ex duobus populis. Et duo filij missi à patre in agrum. Mat. 21. c. Præterea duo filij Ioseph. Ge. 41. 48. Et duo filij Mosis. Ex. 18. a. 21. Duo chori laudantium. Nehe. 12. c. Duæ vxores Dauid captiuatæ, sunt duo populi captiuati à dæmonibus. 1. Reg. 30. Item duæ vxores, dilecta & odiosa, duo populi. Deu. 21. c. Et duo cæci in Hierico, sunt Israel & Iuda, vel Gentiles & Iudęi. Mat. 20. Ad idem referri possunt duo filij Ruben. Gen. 42. Duo itē latrones crucifixi cum Christo, Iudęi, & fideles: blasphemus Iudęi, confessor fideles. Vel duæ partes Iudicandorum in iudicio. Mat. 27. Duæ meretrices altercantes coram Salomone, ecclesia & synagoga. 3. Reg. 3. Duo iuuenes ibant cum Abraham ad immolandum filium, quia duo populi consenserunt in mortē Christi. Gen. 22. a. Duo viri ferentes botrum, duo populi ante & post incarnationem. Nu. 13. duæ gentes. Eze. 35. c. *Cyprian. de Sina & Sion. Glo. int. s. Gen. 27. & s. Exo. 18. & s. Deut. 21. Ori. s. Mat. ho. 13. 18. & s. Nu. ho. 19 Hila. s. Mat. Can. 20. Glo. int. s. Mat. 13. Hie. epis. Multum in vtranque. Glo. int. s. Gen. 22. & s. Num. 13.* *Boni & mali. Iudæi & Gentiles.*

Duo in agro, sunt boni & mali in mundo, vel sunt sensus boni & mali. Duæ verò molentes in mola, sunt duę animę in suis corporibus. Vel sunt synagoga & ecclesia de eisdem scripturis terentes farinam pręceptorum Dei, vel hæretici & fideles in eisdem scripturis. Duo verò in lecto, sunt duo corpora ex eadem materia. Mat. 24. d. Vel duo in agro, sunt prędicatores. Duæ molentes occupati secularibus. Duo in lecto, continentes non occupati ecclesiasticis vel secularibus. *Ori. s. Mat. ho. 30. Hie. s. Mat. 24. Glo. int. s. Mat. 24*

Duo audiuntur loquente Deo semel, quia duæ sunt præcipuæ virtutes Dei erga homines, nempe iustitia & misericordia. Ps. 61. Vel vnum est quòd Deus est potens, & alterum, quòd est iustus & misericors, ita quod tam opus iustitiæ, quàm misericordiæ potest executioni mandare per potentiam, quæ sæpe deficit in hominibus. *Basi. s. Ps. 61.*

Duo cubiti & semis longitudinis arcę doctrinam & opera Christi significant. Exo. 25. a. 37. Eodem referri possunt cubiti altaris thimiamatis & mensæ. Exod. 37. Vel designant munditiam & innocentiam. *Glo. int. s. Exo. 25.* *Doctrina & opera Christi.*

Binæ

Scientia diuinitatis & humanitatis Christi. Fœlicitas animæ & corporis. Spes fœlicitatis.

Binæ stolæ quas dedit Ioseph fratribus suis, sunt scientia diuinitatis, & humanitatis Christi. Vel sunt fœlicitas animæ & corporis. Gen.45.c. Hæc sunt duplicia quæ possidebunt Sancti in terra sua. Isa.61. Singulæ verò stolæ, fœlicitatem animæ exprimunt. Apoc.6. Duæ quoque tabulæ in angulis tabernaculi fœderis, requiem animæ & corporis indicant. Exo.26.36. Duo verò cubiti altitudinis altaris thimiamatis, spem fœlicitatis animæ & corporis designant. Exod.30.a.

Glo.int.s.Gen.45. Gre.4.dialog.25. Glo.int.s.Exo.30.

Duo testamenta

Duo cherubim in propiciatorio, sunt duo testamenta obumbrantia Christum, quorum alterum futuram incarnationem nunciat, alterum factam. Et duo calami in candelabro, sunt duo testamenta, sub quibus scyphi, hoc est, sub vtroque testamento seruientes. Exod.25.27. Idem designant duæ bases sub tabulis, quæ etiam designant Prophetas: itidem duo anguli tabularum. Exo.26.d.36.c. In duas partes diuisum velum templi, duo testamenta diuisa in scriptura. Math.27.f. Duæ præterea tabulæ legis, priores quidem quæ fractæ fuere, vetus designant testamentum, posteriores verò nouum. Exo.31.d.34. Duo cubiti frontis vestibuli templi, ad vtrunque pertinent instrumentum, vel ad literam & spiritum, vel ad mysterium forcipis, qua in Isaia de altari carbo comprehenditur, & defertur ad Prophetæ labia purganda. Ezech.40.b. Et duo ostia templi, vtrunque testamentum, & duo in eis ostiola, vtrunque literaliter & spiritualiter intelligendum insinuant. Ezec.41.d. Duæ quoque oliuæ à dextris & sinistris candelabri, sunt Moses & Elias, hoc est, Lex & Prophetia, vel Lex & Euangelium. Zach.4.a. Duo item testes Dei, duo sunt testamenta. Apoc.11.b. Duo lapides in lateribus superhumeralis, designant spiritum & literam. Exod.28. Duo menses, duo testamenta, & quia constituunt sexaginta pertinent ad perfectionem senarij. Gen.7. Iudi.11.g. Duo animalia, in quorum medio cognoscitur Christus, duo testamenta, vel duo latrones. Habac.3.d. Et duo montes ænei, duo testamenta, vnde prodeunt prædicatores. Zachar.6.a. Duæ alæ mulieris. Apocalyp.12.c.

Sensus literalis & spiritualis.

Glo.int.s.Exo.25. Rup.4.s.Exo.6. Hie.epist.ignota vult.q.8.& s.Eze.40.41.& s.Zac.4. Glo.int.s.Eze.41. Tert.aduer.Marcion.4. Aug.s.Apoc.ho.8. Hie.de vest.sacer. Aug.q.in Iud.49 & 18.ciu.Dei.32. Glo.int.s.Apo.12

Duplex sensus scripturæ.

Binæ metretæ, quas capiebant hydriæ nuptiales, duplicem sacræ scripturæ sensum designare possunt. Ioan.2.

Ori.4.periar.

Christus & ecclesia.

Duo pisces in conuiuio Christi, designant sermonem propheticum, & sermonem in affectibus positum. Vel sermonem de Patre & Filio, vel prophetiam & prædicationem Ioannis Baptistæ. Vel regnum & sacerdotium Iudæorum, qui vngebantur. Mat.14. Ioan.6.a. Vel Prophetæ & Psalmi.

Ori.s.Mat.can.14 Hil.s.Mat.Can.14. Au.s.Ioan.tra.24

Duo lapides in lateribus superhumeralis, designant Christum & Ecclesiam. Exod.28. Et duo melius se habentes, quàm vnus, est quum quis habet in se habitantem Christum, qui ipsum tuetur. Ecclesiastæ 4.c. Duo in carne vna, dicuntur Christus & ecclesia. Genes.2.1. Corinth.6.d.

Glo.int.s.Mat.6. Hie.de vest.sacer. Amb.epist.17. Glo.int.s.Gen.2.

Contemplatio & meditatio legis. Duplex gemitus.

Duo turtures aut duo pulli columbarum offerebantur in purgatione mulieris à partu, ad designandam puritatem, simplicitatem & fidelitatem inter coniuges seruandam. Fiebat autem purgatio à concupiscentia conceptus, & ab immundicia originis. Designant autem duo turtures contemplatiuam vitam & meditationem legis. Duo verò pulli columbarum, mundiciam & simplicitatem, vel motum mentis & corporis. Leui.5.b.12.14.c. Vel designant vtræque aues duplicem gemitum, vt cum ad offerenda bona opera non assurgimus, nosmetipsos dupliciter defleamus, quia videlicet & recta non facimus, & praue operati sumus. Duplum autem restituere, est corpore & animo pœnitere. Exo.22.a. Vel fidem & confessionem plene exoluere.

Geor.Ven.Cant.3.tom.3.cap.16. Glo.int.s.Leu.5. Gre.32.mor.2. Glo.int.s.Exo.22 Glo.int.s.Exo.28

Duæ oræ superhumeralis, operationem & intentionem significare possunt. Exo.28.a.

Duo annuli rationalis, sunt iugis memoria cælestium. Exo.28.38.

Fides de anima & Christi corpore.

Duo agni per singulos dies offerendi, & etiã duo arietes, fidem de anima & corpore Christi designare possunt. Exo.27.29.a. Leu.5. Vel offeruntur duo, quia Christus immolatus est pro vtroque populo.

Glo.int.s.Exo.29.

Humilitas & charitas.

Duæ incastraturæ in tabulis tabernaculi, humilitatem & charitatem designant, per quas quilibet constituitur in ædificio ecclesiæ. Exod.26.b.36. vt per eas in prosperis & aduersis maiores, & minores, qui nos in Christo præcesserunt, vel secuti sunt, brachiis charitatis tenentes, ad perfectionis fastigia tendamus. Ad hæc faciunt duo vncini superhumeralis. Ex.39.

Confessio Patris & Filii. Proprietates Patris & Filii. Duo populi. Cognitio Patris & Filii. Tempus gratiæ.

Duæ decimæ in vno pane, confessionem Patris & Filii in vna substantia exprimunt, & duo ordines panum in mensa, sunt distinctæ proprietates Patris & Filii. Vel sunt duo populi in mensa Domini. Le.24. Duo autem denarii, quos dedit Samaritanus stabulario, cognitionem Patris & Filii à Christo traditam designabunt. Luc.10.b.

Ori.s.Leu.ho.13. & s.Luc.ho.34.

Secundo anno erectum est tabernaculum, hoc est, tempore gratiæ nobilitata est ecclesia. Exod.40. Ad hunc secundum annum pertinet secunda vestium ablutio. Leu.13.g. Secundo quoque mense egressus est Noe de arca. Gen.8.

Secunda numeratio filiorum Israel, est introductio secundi populi in cælum, reiecto priore. Num.26.

Ori.s.Nu.ho.25.

Secundò vocauit Deus Samuelem, vt synagogæ superbiam conterendam designaret, & Gentilitatis humilitatem subleuandam. Vel veteris hominis & vitiorum destructionem, noui verò ac virtutum erectionem. 1.Reg.3.

Gre.s.1.Reg.3.

Duo menses, quibus fleuit filia Iephte virginitatem suam. Iudi.11.g. ad veterem & nouum hominem pertinent.

Aug.q.in Iud.49

Ori.s.Isa.ho.1. Duo seraphim. Isa.6.a. iuxta Origenem, designant Filium, & Spiritum sanctum. Verùm hoc est nimium impropriè: quia videtur constituere Filium & Spiritum sanctum minores Patre. Vide Seraphim.

Duæ alæ Seraphim, Vide Ala.

Duæ turmæ Iacob, spiritualia & temporalia designant, quæ gubernat prælatus. Ge.32. Vel sunt credentes ex Iudæis & gentibus, quos introduxit Christus in cælum.

Glo.int.s.Exo.6. Duplices cibi, qui colliguntur die sexta, sunt bona opera, quę valeant ad hanc vitam & futuram. Exod.16. Ad idem referri potest duplex pecunia tritici. Gen.43.

Duo congregati in nomine Christi, sunt corpus & anima, quæ fiunt vnum. Mat.18. Duo quoque passeres, dici possunt corpus & anima. Mat.10. *Corpus & anima.*

Amb. de insti. vir. Hil.s.Mat.ca.10. Gre.s.1.Reg.14. Ori.in duo.ho.10. Glo.int.s.Apo.12. Duæ filiæ Saulis, actiuam & contemplatiuam vitam designant, quibus debet pollere prælatus. 1.Reg.14.g. Et duo Angeli in monumento Christi, designant desideria vitæ actiuæ & contemplatiuæ in anima. Ioan. 20. Duæ item alæ mulieris, actiuam & contemplatiuam innuit. Apoc.12.c. *Actiua & contemplatiua.*

Ori.s.Mat.ho.14. Hil.s.Mat.can.20.21. Hie.s.Zac.11. Duo discipuli missi ad asinam & pullum. Mat.21. designant Petrum missum ad circuncisionem, & Paulum ad Gentes. Vel indicant duplicem gentium vocationem, Samaritanorum, & aliorum. Et duo filij Zebedei, duplicem Iudæorum vocationem. Mat.20. Duæ vero virgæ. Za.11.b. vnã vocationem generalẽ omnium gentium sub Noe: alteram peculiarem Iudæorũ. *Duplex vocatio.*

Ori.s.Mat.ho.33. Hie.s.Mat.25. Glo.int.s.Mat.25 Duo talẽta tradita seruo, designant minorẽ scripturę cognitionem, & quæ literam parum transcendat. Ea verò duplicat in Euangelio, quæ in lege didicerat, qui & scientiam & opera præsẽtis vitę & futurę beatitudinis typos intellexit. Mat.25.b. Vel sunt intellectus & operatio. *Minor cognitio scripturæ.*

Dupli ad simplum proportio est inter Christum & nos, in hoc quòd simplici morte sua duplicem nostram curauit, & simplici resurrectione animam & corpus suscitauit.

Gre.s.1.Reg.6. Hie.s.Isa.7. Duo renes vituli vel arietis. Exo.29. Leu.3.8. Vide Renes.

Duabus ingreditur viis, qui intentionem habet ad Deum, & ad terrena. Eccles.1.2.

Hie.s.Isa.51. Duæ caudæ titionum, sunt sapientia secularis & sermo hæreticus. Isa.7.a. Et duo montes ænæi, vnde prodeunt quadrigæ, sunt superbia & secularis potentia. Zach.6.a.

Ori.s.Luc.ho.3. Duo mala occurrisse dicuntur Hierusalem, & tamen enumerantur quatuor, nempe vastitas, & contritio, fames, & gladius, quia vastitatem sequitur contritio, famem & gladium interitus. Isa.51.f.

Glo.int.s.Exo.26. Duas tunicas dicitur habere, qui colere vult veterem & nouum hominem, & duobus Dominis seruire. Luc.3.

Binæ bases ponuntur in singulis tabulis propter consensum propheticæ attestationis, & prædicationis. Exo.26.b.

Glo.int.s.1.Reg.2. Duæ vxores Eleana, designant conuersionem, & gratiam secundum suorum nominum interpretationem. 1.Reg.1.a. *Conuersio & gratia.*

Glo.int.s.3.Reg.5. Duo menses, quibus cæsores lignorum erant domi, sunt ieiunium, & oratio. Mensis verò quo cædebant ligna, eleemosyna. 3.Reg.5.d. *Ieiunium & oratio.*

Glo.int.s.3.Re.17. Duo ligna quæ colligebat mulier, crucem Christi designant. 3.Reg.17.b. *Crux.*

Glo.int.s.2.Par.9 Duo leones in solio Salomonis, patres vtriusque testamenti animo fortes sibi & aliis dominantes. 2.Par.9.d.

Glo.int.s.Eze.1. Duæ pennæ animalium tegentes corpora, sunt timor & pœnitentia, quæ ab omnipotentis Dei oculis mala præterita abscondunt. Eze.1.c.

Glo.int.s.Mat.6. Duo Domini, quibus nemo potest seruire, sunt vitia, & virtutes, vita cælestis & terrena, Deus & diabolus. Mat.6.c.

Glo.int.s.Apo.13. Rup.4.s.Ioan. Duo cornua bestię similia agni, simulatio hypocritarum & Antichristi. Apoc.13.c.

Duæ iniquitates Israel fuerunt, quando Barabbam sibi dimitti, Christum autem crucifigi petierunt, bonum reprobantes, & malum eligentes. Hose.10.c.

Duo dies, quibus mansit Iesus apud Samaritanos. Ioan.4.f. sunt duo præcepta charitatis. Vel tempus vitæ præsentis & futuræ.

Ternarius.

Rup.7.de diuini. offic.14. Macrobius 1. de som.Scipionis. Geor.Ven.Cant.1. tom.3.cap.2. Arist.1.de cælo & mundo 1. Aug.1.de Music. Ori.s.Gen.ho.8. De ternario hæc ferè habentur insignia. Ternarius enim insignis habetur, pro eo, quòd imparium, & eorum, qui præter vnitatem nullam aliam recipiunt sectionem, primus est numerorũ. Geometrici quoque corporis ab impari prima planicies in tribus lineis constat. His enim trigonalis forma concluditur. Primo etiam ternario numero contingit, vt inter duo summa medium, quo vinciretur, acciperet. In numero enim ternario est principium, medium, & finis. Vnde & tria sunt omne: & trina est in corporibus dimensio, & tertia in sacrificiis offerebantur, vt designarent principium, medium & finem in Deum esse referenda.

Tertia dies apta fit sacramentis. Nam & populus quum exisset de Ægypto, tertia die obtulit sacrificium Deo, & in die tertia purificatur, & resurrectionis dominicæ tertia est dies. Et tertia die Abraham peruenit ad montem, vbi sacrificaturus erat filium in mysterio. Gen.22.

Ori.s.Leu.ho.8. Glo.int.s.Gen.38. Tres viri apparentes Abrahę diuinarum personarum Trinitatem designauerunt. Et tria sata similæ. Gen.18.a. Et tres putei, quos fodit Isaac, quorum tertius dictus est latitudo, designans notitiam Trinitatis. Gen.26. Tertio die erat grauissimus dolor vulnerum circuncisorũ, vt designaretur difficultas credendi mysteriũ Trinitatis. Ge.34. Et tres menses, post quos *Mysterium Trinitatis.*

deprehensa

Confessio Trinitatis.

deprehensa est Thamar esse grauida, cognitionem Trinitatis designant, pro qua accusantur Iudæi credentes à non credentibus. Et tres filij Iudæ, sunt confitentes Trinitatis mysterium. Gen. 38. Tres etiam dies ipsam Trinitatem designant. Gen. 30. f. Exo. 3. 15. 19. Ionæ 3. b. Vnde in tribus diebus excitat Christus templum, hoc est, virtute Trinitatis. Ioan. 2. d. Tres propagines eandem Trinitatem designant. Gen. 40. Et tres decimæ similæ. Leu. 14. Et triplex funiculus. Eccl'æ 4. c. Et tres thalami. Eze. 40. b. Et tres didrachmæ, & sicli. Leu. 27. a. Ter in anno apparere coram Domino, est confiteri Trinitatem. Deu. 16. d. In tres partes diuiditur prouincia, ob cõfessionem Trinitatis. Deu. 19. a. Tertia etiam generatio, est fides Trinitatis. Deu. 23. b. Tres bilibres hordei dantur denario vno. Apo. 6. b. quia ad salutem oportet habere fidem Trinitatis. Tertio se expandens Elias super puerum suscitandum. 3. Reg. 17. e. mysterium Trinitatis designauit. Viduę enim filium, id est, populum Gentium nec solus Pater sine Filio, nec Pater & Filius, sine spiritusancto, sed tota Trinitas suscitauit. Hoc etiam in sacramento baptismatis demonstratur, dũ tertia vice vetus homo mergitur, vt nouus surgere mereatur. Tribus mensibus absconditus est Moses, in mensura fidei sanctæ Trinitatis. Exo. 2. a. Tres vituli, quos obtulit Elcana, confessionem sanctæ Trinitatis per vitulos labiorum factam designant. 1. Reg. 1. d. Tria signa data Mosi. Exo. 4. Tertia tribus electa est in sacerdotium, ob Trinitatis confessionem. Exo. 6. Tres calami in singulis lateribus tabernaculi, designant fidẽ Trinitatis ante & post incarnationem Christi. Exod. 25. 37. Et tres cubiti altitudinis altaris. Exo. 27. a. 38. Tertia generatione intrant infideles in ecclesiam Dei, hoc est, per fidem Trinitatis. Exod. 38. Deu. 23. c. Eandem fidem Trinitatis designant tres dies, quibus latuerunt exploratores in domo Rahab. Iosue 2. c.

Glo. int. s. Ioan. 2. Gre. s. Eze. ho. 16. Isyc. s. Leu. 14. 27. Glo. int. s. Deu. 16. 18. 23. & s. Apo. 6. Aug. ser. 201. Glo. int. s. Exo. 2. & s. 1. Reg. 1. Ori. s. Gen. ho. 5. 13. Glo. int. s. Exo. 5. Hie. s. Ioan. 3. & s. Ps. 85. Ber. ser. paruo.

Multiplex autem ponitur Trinitas. Nam est Trinitas creatrix, Pater, Filius, Spiritussanctus ex qua cecidit Trinitas creata, memoria, ratio, & voluntas. Est & Trinitas, per quam cecidit, nempe per suggestionem, delectationem, consensum. Est & Trinitas, in quam cecidit, videlicet impotentia, cæcitas, immunditia. Rursus Trinitatis quæ cecidit, singularem tripartitus est casus. Memoria cecidit in tres species cogitationum, affectuosas, onerosas, ociosas. Ratio in triplicem ignorantiam, boni & mali, veri & falsi, commodi & incommodi. Voluntas in concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, ambitionem seculi. Et Trinitas, per quam resurgit, fides, spes, & charitas, quæ trimembras habent diuisiones. Etenim fides præceptorum, signorum, promissorum, est spes veniæ, gratiæ, gloriæ, & est charitas de corde puro, conscientia bona, & fide non ficta.

Credentes mysterium Trinitatis

Tres digiti Dei. Isa. 40. c. magnam eius potentiam, qua creauit & sustẽtat terram, designare (videntur.

Hie. s. Isa. 40. Phil. de Abraham.

Tres greges iuxta puteum, designant fideles credentes mysterium Trinitatis, & diuinam expectantes doctrinam. Gen 29 a. Et tres viri apparentes Abrahæ, sic se habent, vt per primũ designentur colentes Deum propter seipsum amore amicitiæ, per secundum colentes eum vt beneficum & Deum, quibus etiam Deus benefacit, per tertium colentes eum vt Dominum, timore videlicet pœnæ, quos etiam Deus auersatur. Gen. 18. a.

Inuocatio Trinitatis.

Ter infundens aquam Elias super holocaustum. 3 Reg. 18. designauit inuocationem Trinitatis, quæ fit in baptismo.

Virtutes theologicæ.

Tres menses, quibus mansit arca fœderis in domo Obededom. 1. Par. 13. d. fidem, spem, & charitatem designant. Et tres cubiti altitudinis basis æneæ, super quam stetit Salomon, docent nos fidem sanctę Trinitatis, quum fide, spe & charitate tenere debere. 2. Par. 6. b. hoc triduo orauit Iudith. Iud. 12. b. Easdem designant tres filiæ Iob, quæ virtutibus, seu donis Spiritussancti copulantur. Iob. 1. a. Item tres thalami. Ez. 40. b. Et tres ordines lapidum in templo. 3. Regum 6. d. Et tres columnæ in vtroque latere atrii, prædicatores his virtutibus ornati. Exod. 27. c. 38.

Basi. ho. de baptismo. Glo. int. s. 1. Par. 13. & s. 2. Par. 6. & s. Iudith. 12. Gre. mor. 1. 28. s. Ezec. ho. 16. Glo. int. s. Exo. 27. & s. 3. Reg. 6.

Tres ætates.

Trima vacca, & capra, & aries, quæ mactauit Abraham. Gene. 15. designarunt tres ætates vsque ad legem datam, primã ab Adam vsque ad Noe: secundam à Noe vsque ad Abraham, tertiam ab Abraham, vsque ad Legem. Vel designarunt quòd tempore Dauid futuri erant reges. Vel quòd tertio tempore gratia reuelata est. Vel designant mysterium Trinitatis. Tres etiam propagines, quas vidit pincerna Pharaonis, & tria camistra pistoris. Gen. 40. tria tempora designant, ante legem. Gẽmæ autem propaginum, sunt Sancti in lege florentes, in gratia fructificantes, & populum gratum Deo exhibentes. Vel tres propagines sunt coniugati, continentes, & rectores in Ecclesia, tribus autem temporibus apparere cum Domino est in triplici ætate colere Deum. Exo. 38. Tertia hora operariorum. Mat. 20. a. computatur à Noe vsque ad Abraham. Tres dies, quibus peruenit Abraham ad locum sacrificii, designant trium legum tempora. Ge. 22. Et via trium dierum, est triplex tempus trium legum. Exo. 3. sicut & tres anni ficus. Luc. 13.

Aug. 15. ciu. Dei. 24. & s. Ps. 103. Glo. int. s. Gen. 40. Glo. int. s. Mat. 20. Gre. ho. 31.

Resurrectio Christi. Sepultura Christi.

Trium dierum via in solitudinem, typus esse potest Resurrectionis Christi. Exo. 3. 19 d. 11. Et tres dies, quibus Ionas fuit in ventre ceti. Mat. 12. Ionæ 2. a. Tempus sepulturæ Christi designant. Tertia dies, qua factæ sunt nuptiæ in Cana Galilææ. Ioan. 2. a. Resurrectionẽ Christi significat, vel vltimam ætatem è tribus, quæ est tempus gratię. Tertia die fit mundatio immundi, hoc est, per fidem Resurrectionis Christi. Nu. 19. c.

Glo int. s. Exo. 3. Aug. de verbis Domini 12. Rup. s. Ioan. 2. Epiph. ho. 2. contra her. tom. 1. Cyr. 2. s. Ioan. 26.

Partes pœnitentiæ.

Trium dierum via, designat tres partes pœnitentiæ. Exo. 3. Idem designant tres cubiti altitudinis Altaris. Exod. 27. 28. Et tres hœdi, & tres tortæ panis, indicant pœnitentiam cordis, oris & operis. 1. Reg. 10.

Glo. int. s. Nu. 19. Gre. s. 1. Reg. 10.

Gre.24. mo.12.18.

Tribus vicibus operatur Deus in electis dolorem & consolationem. Iob.33.d. Nempe in conuersione, in probatione, & in morte, quia per tria hæc & duris prius stimulis mœroris afficitur homo, & magis postmodum securitatis gaudiis refouetur.

Hie.s.Iob.1. Hil.s. Mat. Can. 13.

Tres filiæ Iob, legem, prophetiam & euangelium significare possunt, quæ sunt à Deo ceu filiæ. Iob.1.a. Idem designant tria sata farinæ. Mat. 13.e. Et tres thalami in vno latere domus Domini. Ezec.40.b.

Lex prophetia. Euangelium.

Glo.int.s. Exo.25.

Tres scyphi, & sphærulæ, & Filia in candelabro Sanctuarij. Exo.25.d.37.c. diuersos status designant in ecclesia. Item tria tempora, ante legem, sub lege, sub gratia. Ad hæc tempora referri potest, quod tribus diebus traditi sunt custodiæ Fratres Ioseph. Gen.42.c.

Diuersi gradus in ecclesia. Tria tempora. Anima.

Aug.4. in Nu.33. Amb.de insti. vir.

Ternarius sæpe ad animam refertur, propter tres eius præcipuas potentias. Vnde qui tertio die non mundatur, non mundatur septimo. Num.19.c. Quia si non mundatur anima, non mundatur corpus. Porrò tres congregati in nomine Domini sunt Spiritus, anima & caro in obsequium Dei concurrentes. Mat.18.c.1. Thessa.5.d.

Spiritus, anima, caro.

Ori.4.Periar. 2. Hie.Epi.s. ignoto vultu & s. Ezec. 40.

Ternæ metretæ, triplicem sacræ scripturæ sensum designare possunt. Ioan.2.a. Vnde & descripta tripliciter dicitur sapientia, propter triplicem sacræ scripturæ sensum. Prouerb. 22.c. Et tres thalami hinc & inde in porta aquilonari templi. Ezec.40.e. designant quòd tam litera quàm spiritus, & vtraque intelligentia, nempe historiæ & tropologiæ, Trinitatis sacramenta contineat.

Sensus sacræ scripturæ.

Tertius dies, quo igne absumitur sacrificium. Leu.7.b. designat diem iudicij. Vel scripturam præter duo testamenta.

Dies iudicii.

Glo.int.s.Gen. 40.

Tertius etiam dies natalicius Pharaonis, quo pincerna liberatur, & pistor suspenditur, diem indicat iudicij. Gen.40.d.

Ori.s.Iosue.ho.3.

Tres tribus remanentes trans Iordanem. Ios.1.c. designant imperfectos, qui ad altiora non valent ascendere. Item fidem Trinitatis antiquorum patrum imperfectam, nec dum satis explicitam.

Imperfecti. Fides Trinitatis implicita.

Gre.s.1.Reg.1.

Tres vituli, quos obtulit Elcana, sic se habent, vt duo designent duas prædicatoris operationes erga proximum: nempe vt eum auertat à malo, & conseruet in bono, & tertiam, vt seipsum ad interiora reuocet. 1.Reg.1.d.

Opera prædicatoris.

Tres modij farinæ, quos etiam obtulit Elcana. 1.Reg.1.d. designant preparationem ad prędicationem: quæ fiat peccatoribus ad conuersionem iustis ad perseuerantiam, & ipsis prædicatoribus ad contemplationem. Vel vnus modius est pro conuersione peccatoris, alter pro disciplina coniugati, tertius pro excellenti puritate continentis.

Gre.s.1.Reg.10. 14.

Tres filij Annę vxoris Elcana. 1.Reg.2.d. designant eos, qui fortia operantur pro fide Trinitatis. Et tres viri inuenientes Saulem, sunt fortes contemplatiui, qui perfecti sunt in custodia cogitationis, locutionis & operis. 1.Re.10.a. Et tres filij Saulis, sunt prædicatores defendentes fidem sanctæ Trinitatis, vel designant macerationem corporis, circumspectionem mentis, & simplicitatem intentionis. Vel fortitudinem operis, virtutem charitatis, & affluentissimam gratiam prædicationis, quæ in prædicatoribus esse debent. 1.Reg.14.g. Tres autem discipuli in transfiguratione assumpti, designarunt electos ex Sem, Cham, & Iaphet. Mat.17.a.

Fortes. Prædicatores. Electi.

Hila.s.Mat.Can. 17.

Amb.1.de Cain.8. Glo.int.s. Gen.22. & s. Esther.5. Aug. epistola 119.

Tertio die obtulit Abraham sacrificium. Gen.22.a. designans præterito tempore, præsenti & futuro agendas esse gratias Deo, aut cum fide Trinitatis. Vel primus dies fuit proditionis Iudæ, quarta videlicet feria, secundus capturæ, feria quinta, tertius crucifixionis, in parasceue. Tertius etiam dies est tempus gratiæ & resurrectionis. Ester.5.a. Tertius quoque mensis, quo data est lex, tempus gratiæ designat. Exo.19.a.

Omni tempore agendæ gratiæ. Tempus gratiæ, & resurrectionis.

Gre.s.1.Reg.2.

Ter vocatus à Domino Samuel. 1.Reg.3.a. designat tria in dilectione Dei debere concurrere: nempe vt diligatur ex toto corde, ex tota anima, ex tota virtute. In corde est consilium, in anima voluntas, in virtute, amoris affectio. Ter quoque est vocatus à Domino, quia dum ordo prædicatorum rudis adhuc ecclesiæ ad superna se studiose extendit, & veritatem de ratione consilij, & bonitatem de electione voluntatis, & verum gaudium appetiit de intentione affectionis. Ter etiam ad Eli vocatus accessit: quia de omni appetitu suo sacram scripturã meditationis festinatione consuluit. Ter item quòd non vocaretur, audiuit, quia meditando didicit, quòd patres nostri ad eruditionem nostram sacra nobis eloquia tradiderunt, & tamen dona nobis spiritualia dare non possunt. Ter etiam dormiuit, primò, quia dum cognoscendæ veritati animum intendit, magna consilij subtilitate erronea euenta reprobauit. Secundò, quia cùm conditorem diligere ex tota mente didicit, magna apud se quiete disposuit, vt bonis quæ cuperet, aliqua reproba non misceret. Tertiò, vt dum supremum gaudium de diuina contemplatione perciperet, vnam lætitiam reprobare consulta mente potuisset.

Perfecta dilectio Dei.

Gre.s.1.Reg.11.

In tres partes diuisus populus aduersus hostes. 1.Reg.11.c. designat commendationem ieiunij à lege, Prophetis & Euangelio.

Amb.de viduis. Glo.int.s.3.Reg. 18.

Tres Anni famis, designant tempus prædicationis Christi, vel defectum fidei sanctæ Trinitatis. 3.Reg.17.a.18.a. Ad idem faciunt tres anni, in quibus Dominus quærebat fructũ in ficu, quæ erat synagoga. Luc.13.b. Tres etiam dies tenebrarum Ægypti. Exo.10.f. Exprimunt ignorantiam Trinitatis in mundo.

Tempus prædicationis Christi. Defectus fidei Trinitatis. Dæmones.

Gre.s.1.Reg.13. Ori.s.Iob.1.

Tres cunei Philisthinorum. 1.Reg.13.d. designant dæmones impellentes ad negligentiam cordis, ad effrenationem oris, ad audaciam peruersi operis. Iidem erunt tria cornua, vel tres turmæ Chaldæorum. Iob.1.d. Cum tribus etiam regibus veniens, Chodorlahomor. Ge.14.a.

est diabolus

est diabolus cum concupiscentia carnis, concupiscentia oculorum,& superbia vitæ veniens ad tentandum.

Triduo sustinentes turbæ Christum. Mat.15.d. Marc.8.a. sunt confitentes filium Dei, & passioné,& resurrectionem eius: vel sunt ieiunátes triduû passionis eius: vel credentes in triplici lege, naturali, scripta, & gratię, vel prima dies est timoris: secúda pietatis: tertia rationis. *Hil.s.Mat.can.15 Aug.83.q.61. Ber.se.1.s.misereor*

Tres portæ in qualibet plaga Hierusalem cælestis. Apoc.21.d.admonent, per fidem Trinitatis, & tres virtutes theologicas in eam esse ingrediendum. *Aug.epist.119. Rup.7.de diui.offi. 14.*

Triduum mortis Christi crucifixi, instruit primum quidem diem esse erucis in præsenti vita, secundum quietis in spe, tertium resurrectionis in futura vita: ad propitiationem Sanctæ Trinitatis.

Tria sata farinæ, designant dilectionem Dei in toto corde, tota anima, & tota virtute. Vel fructum centesimum, sexagesimum, & tricesimum. Vel Noe, Danielem, & Iob. Vel tres filios Noe, in quibus includuntur omnes gentes. Mat.13.e. *Aug.q.in Euan. 12.& s. Ioan.tra. 9.*

Extensio peccati. Terni menses, quibus vicissim laborabant cæsores lignorum. 3. Reg. 5. c. designant exercentes se in oratione, Eleemosyna, & ieiunio.

Tertia & quarta generatio, vsque ad quas Deus reddit iniquitatem patrum. Exo.20.a. Deu.5.a. designant extensionem peccati in multos. Vel potest ita sumi. Vt tertia generatio sit cum peccatum opere completur, quarta verò, cum quis gloriatur de peccato. *Glo.int.s.Deu.5.*

Tripliciter fornicatur Hierusalem, cùm quis peccat spiritu, anima, & carne. Ezę.16. *Ori.s.Ezec.ho.7.*

Tres pastores succisi in mense vno. Zac.11.b. dici possunt in aliqua trium personarum errantes. Vel fuerunt Moses, Aaron, & Maria. *Hie.s.Zacha.*

Tertius ponitur Israel, inter Ægyptum & Assyrium, vt ostendatur omnes Gentes in ecclesia copulari. Isa.19.d.

Quaternarius.

De quaternario, quem tetractin phim appellant, multæ perfectiones dicuntur. Ipse enim denarij absolutissimi omnium causa & fons dici potest. Quod enim actu est denarius, hoc quaternarius potentia esse videtur. Si igitur ab vnitate vsque ad quaternionem deinceps cōponantur numeri, denarium conficient, qui est immensitatis numerorum terminus: ad quem ceu metam circumaguntur, & se reflectunt. Quin & musicas symphoniarum rationes idem quaternarius continet, videlicet diatessaron, diapente, diapason: quibus concentus fit absolutissimus. Nam diatessaron proportionem habet super tertiam. Diapente sesqualteram, diapason duplam: super tertia est in quatuor ad tria sesqualtera in tria, ad duo. Dupla in duo ad vnum, aut quatuor ad duo. Quadrupla verò in quatuor ad vnum. Est & alia vis quaternarij, dictu cogitatuque miranda. Primus enim hic solidi naturam ostendit, cum præcedentes numeri incorporeis rebus dicati sint. Nam in vnitate censetur punctum, quod vocant geometræ, in binario linea, ea est longitudo sine latitudine, quæ vbi accessit, fit superficies ad ternarium pertinens. Hæc quo minus sit corpus natura solidum, vna destituitur altitudine, qua iuncta ad ternarium, fit quaternarius. Præterea primus numerorum quatuor, quadrangulus est pariter par, mensura æquabilitatis ac iustitiæ. Ipse quoque totius cæli mundique generationi dedisse videtur initium. Nam quatuor elementa, ex quibus Vniuersum hoc conditum est, tanquam à fonte manarunt à numero quaternario, atque adeò hæc quatuor, quibus annus distinguitur, tempora, vnde animantes plantæque proueniunt, scilicet hyems, ver, æstas & autumnus. *Phi.demundi opifi. & de vita Mosis.* *Macrob.1.de somnio Scipionis.*

Quatuor sunt iudiciariæ potentiæ in rebus existentibus. Intellectus, disciplina, opinio, sensus, quatuor iussit summus moderator esse fundamenta perfectissimæ, æternæ, & inconcussę legis, quatuor videlicet euangelia. Quatuor etiam angulis artifices naturam imitantes consumant ædificia, vt firma sint. *Geor.Ven. Can.1. tom.3.cap.13. & Cant.3.tom.8.modul.1.*

Etsi Deus ternario gaudet numero, diffunditur tamen in creata per quaternarium. Ideo per elementa quadrifaria suprema, inferiora & media consonantissimo numero distribuit, diuidens machinam hanc in quatuor mundi partes: Eurum, Zephyrum, Austrum, & Boreā, & cælum per illas triplicitates, igneam, aeream, aqueam, & terream. A quo cælo quatuor tēpora, ver, æstas, autumnus, & hyems, vnde fauor ad quadruplicem substantiam corpoream, vegetabilem, sensitiuam & rationalem. Quam subsequuntur quatuor corporeæ qualitates, calidum, frigidum, humidum, atque siccum. Item quadruplex quantitas, punctum, longitudo, latitudo, profunditas. Quadruplex etiam motus, ascensus, descensus, progressus, & circulus. Animus quoque noster quadrariam vim à supernis suscipit, intellectualem, rationalem, animalem, & spiritum omnia illa connectentem. Quatuor sunt etiam virtutes, quas cardinales appellant. *Geor.Ven.Cant.1. tom.3.cap.12.*

Incarnatio. Quartus annus fructus pomorum nouæ arboris, qui offerendus erat Deo. Leu.19.e. designat aduentum & incarnationem Christi. Quarto autem mense stetit Ezechiel iuxta fluuiū Chobar. Ezec.1.a. vbi designatur Christus, qui cum corpore humano ex quatuor elementis constituto venit ad baptismum. Per quatuor etiam animalia, Christi dispensatio significatur. Per leonem quasi rex ostenditur, per vitulum, veluti sacerdos, imò potius sacrificium. Per hominem, tanquam propter nos homo factus, per aquilam, vt qui spiritum viuificantem, & semper omnes deuolantem impartiatur. *Glo.int.s. Leui.19.* *Ori.s.Ezec.ho.1.* *Aretas s.Apoc.4*

Ori.s.Mat.c.14. Hil. Mat.can.12. — *Quies post tentationes. Tempus iudicii.*

Quarta vigilia noctis est appropinquans quies post tentationes, vel est aduentus Christi ad iudicium, vt prima sit in lege, secunda in prophetis, tertia in carne passibili. Mat.14.

Aug.s.Ps.93. — *Sancti.*

Quarta sabbati, est quarta feria, qua facta sunt luminaria, designans Sanctos illuminatos: qui lucent vt luminaria in firmamento, Ps.93.in titul.

Amb.de Paradi. Hie.s.Ezec.1. Aretas s.Apoc.4. Glo.int.s. Exod. 25.2. Hie.ad Rusticum, & s.Zach.6. Hie.s.Zac.1. — *Euangelistæ & Euangelia. Doctores.*

Quatuor flumina ab vno Paradisi fonte manantia, designant quatuor Euangelistas à Christo institutos. Gen.2.b. Quatuor etiam animalia, quæ vidit Ezechiel, ad quatuor Euangelistas referuntur. Ezec.1.b. Apoc.4. Et quatuor circuli aurei arcæ. Exo.25.a. sunt quatuor Euāgelistæ, quorum duo ponuntur in latere dextero, Matthæus & Ioannes vocati ante passionē, duo in sinistro, Marcus, & Lucas, vocati post passionem. Quatuor autem digiti coronæ mensæ, sunt quatuor Euangelia, quia digitis scribimus. Item quatuor scyphi candelabri. Ibid.b. d. Et quatuor anuli ænei. Exod.27.a. Quatuor initia vasis lintei, quod vidit Petrus. Act.10.b. quatuor designant Euangelia. Et quatuor oues reddendæ pro vna. Exod.22.a. ad quatuor Euangelia referri possunt. Quatuor autem quadrigæ apud Zachariam 6.a. ad literam quidē, sunt quatuor regna, Chaldaicum, Persicum, Macedonium, & Romanum. Mystice verò designant quatuor Euangelistas, & prædicatores Euangeliorum. Et quatuor fabri destruentes quatuor cornua. Zach.1.d. sunt doctores sacri, & quatuor Euangelistæ, qui oppressum Israelem, sensum videlicet videntem Deum, & Iudam Dominum confitentem, & Hierusalem visionem pacis, in pristinam sedem restituant. Et quos vitiorum gentes dispersérant de ecclesia, per prædicationem Euangelij retrahunt ad salutem. Et quatuor cornua altaris sunt quatuor Euangelia per quatuor mundi partes prædicata. Exod.29.b. Ezech.43.e. Quatuor columnæ, sunt quatuor euangelistæ, seu fides Euangeliorum. Exo.26.f.27.c.36.d.38.c.

Glo.int.s.Gen.2. Hie.s.Zac.1.& de veste sacerdot. & s.Mat.2. Gl.s.int.Exo.28. — *Virtutes Cardinales.*

Quatuor etiam flumina, sunt quatuor virtutes cardinales. Gene.2.b. Et quatuor scyphi in hastili candelabri. Exod. 25. d. 37. d. Quatuor autem cornua per quatuor angulos Altaris, sunt quatuor virtutes per quatuor mundi partes dilatatæ. Exo.29.a. 38.a. Quatuor fabri destruentes quatuor cornua. Zach.1.d. sunt quatuor virtutes, ædificationem diaboli & vitiorum destruentes. Quatuor ordines lapidum in rationali. Exo.28.c.39.b. designant quatuor virtutes cardinales cum Theologicis. In quatuor autem ordinibus sunt terni lapides. i. in principalibus virtutibus est fides Trinitatis. Easdem autem virtutes designant quatuor baiuli paralytici. Mar.2.c.

Angeli.

Quatuor columnæ continentes velum tabernaculi, sunt potestates cæli quatuor virtutibus fortes. Exod.26.f.36.d.

Charitas.

Quatuor cubiti latitudinis cortinarum & sagorum tabernaculi, designant amplitudinem charitatis, quæ est per quatuor Euangelia. Exo.26.a.36.a.

Hie.s.Eze.1. — *Virtutes animæ.*

Quatuor animalia in visione Ezechielis ad quatuor animæ vires referri possunt, vt vitulus designet concupiscibilem in hepate, leo irascibilem in felle, Homo est rationalis in cerebro, Aquila verò est Synteresis suprema. Eze.1.b.

Glo.int.s.Exo.22. Glo.int.s.Gen.47 — *Pœnitentia. Corpus.*

Quatuor oues redduntur pro vna sublata. Exo.22.a. hoc est, pœnitentia totius vitæ, quæ quatuor temporibus agitur, vel corpus affligendum quod quatuor elementis, & quatuor humoribus constat. Ad hęc refertur quæcunque alia restitutio quadrupli, solet enim quaternarius attribui corpori propter elementa.

Conuersatio bona.

Quatuor partes fructuum datæ sunt Ægyptij, in cibum. Gen.47.f. vt designetur in hac vita secundum vniuscuiusque facultatem laudabiliter esse conuersandum. Quarta etiam pars Hin. Exo.29.g. ad bonam conuersationem huius vitæ refertur.

Hie.Rustico.& s. Isa.11. Aug.4.iud.49. & 83.q.56.& de vni. Eccles.c.10.& s. Ioan.tract.118. Glo.int.s.Mar.2. & s.Exo.25.26. & s.Iudi.21. — *Quatuor mundi partes.*

Quatuor initia vasis lintei. Act.10.b. designant quatuor terræ partes, vnde saluandi colliguntur. Quatuor diebus plangebant filiam Iephte. Iud.11.g. quia per quatuor mundi partes, est pœnitentia in ecclesia. Quatuor vnguli arcæ & altaris, quatuor sunt mundi partes. Exod. 25.a.26.f.37.a. Item quatuor partes vestimentorum Christi. Ioan.19.d. Et quatuor portantes paralyticum. Mat.2.a. A quatuor ventis congregantur electi, sicut & à quatuor plagis castrametabantur filij Israel. Mat.24.c.

Ori.s.Matt.ho.30 Hie.s.Eze.1.& de veste sacerd. Au.2.doct.Christi. 16. — *Quatuor tempora. Composita ex elementis.*

Quatuor rotæ. Ezec.1.c. quatuor partes, quibus annus voluitur, designant. Item res compositas ex quatuor elementis. Et quatuor ordines lapidum in rationali, sunt quatuor anni tempora: diurna enim & annua curricula quaternatio peraguntur. Exo.28.c.

Hie.s.Eze.1.41. 43.& de vest.sace. Aug.2.doctr.Christia.16.

Quatuor animalia possunt quatuor elementa designare. Eze.1.b.41.a. Apoc.4. Et quatuor cubiti inter crepidinem maiorem & minorem sunt elementa, quæ perficiuntur in Christo. Ezec.43.b. Quatuor etiam colores in veste sacerdotali, & quatuor ordines lapidum in rationali, quatuor referuntur elementa. Exo.28.c.

Gre.s.1.Reg.3. — *Vacatio contemplationis per obedientiam.*

Quater vocatus est puer Samuel à Domino, & quater somni quies ei præcepta est à magistro. 1.Reg.3.a. quia ad temperamentum operis, silentium oris, abiectionem internæ solicitudinis, & cessationem ministerij pro amore secretioris vitæ, per diuinam inspirationem succendimur, & tamen amoris nostri desideria adimplere sine maiorum nostrorum permissione prohibemur.

Amb.2.de Abra. 9.multa. Gre.35.mor.25. — *Tempus Euangelij. Successio temporum. Extēsio peccati.*

Quarta generatio, tempus Euangelij designare potest, vt quum quarta generatione egressi sunt filij Israel de Ægypto. Gene.15.d. Deu.23.a. Dicitur etiam quarta generatio successio temporum, quæ fit per quatuor anni partes. Iob.42.d. Quarta rursus generatio est extensio peccati in multos. Exo.20.a.34.a.

Quatuor

Transgressio euangelii. Quatuor pedibus gradiens auis. Leuitic. 11. b. designat transgressionem quatuor Euangeliorum, & eos, qui abutuntur Euangelica prędicatione, & terrenæ vitæ sordidus inquinantur. Quatuor autem veniunt in quadraginta per decem, & designant transgressionem decalogi. gen. 7. a. *Glo.int.ſ.Leui.11.*

Corruptio peccati. Consuetudo. Quatriduanus Lazarus. Ioan. 11. e. designat corruptum in peccato pręcipuè carnis, quę ex quatuor elementis constat, profluit autem peculiariter corruptio carnalium cupiditatū, ex quarto elemento, quod est terra. Vel primus dies mortis, est peccatum originale, secundus transgressio legis naturæ, tertius legis scriptę, quartus legis Euangelicæ. Vel primus dies, est titillatio in corde, & cogitatio annexa delectationi cum mora, secundus est consensus cordis in actum prauum, tertius est operis praui perpetratio, quartus est consuetudo, & ex frequentia mali contracta assuefactio. Vel numeratur quatuor dies in bonum, vt primus sit timor, secundus labor certaminis, tertius dolor, quartus pudor. Designatur etiam quarta ętas in vniuersali resurrectione, vt tres sint in lege naturæ scripturę gratiæ. *Amb.2.de pœni.7. Au.ſ.Ioā.tra.49. & 83.q.65. & de ver.domin.ſer.44. Cyri.7.ſ.Ioan.23. Ber.ſer.4.aſſump. Rup.10.ſ.Ioan.*

Quatuor scelera Damasci, Gazę, Tyri, cęterarumque gentium, super quibus Deus non eas conuertit. Amos 1. designant cuilibet peccatori tertio peccanti Deum dare veniam, quē quarto peccantibus, nec pœnitentiam, nec indulgentiam esse daturum enunciat, cum videlicet cogitationi additur opus, operi consuetudo, & consuetudini defensio. Quę peccati quatuor incrementa Beatus Iob mysticè deplorans in primis hominibus, adimpleta dicit ex persona generis humani. Quare non in vulua mortuus sum? Egressus de vtero non statim perii? Cur exceptus genibus? Cur lactatus vberibus? Cęterum Damasci & aliarum gentium in Amos dicuntur esse tria scelera. Imo poterant conuerti, verticis autem Carmeli, hoc est, eorum Iudęorum, qui principes fuerunt in nece Christi, fuerunt quatuor scelera, quia fuerunt obstinati, ideo non fuerunt conuersi. *Rup.3.ſ.Gen.16.*

Vitia capitalia. Illecebræ corporis. Affectus animi. Quatuor reges gentium superantes quinque. genes. 14. a. designant quatuor vitia capitalia virtutibus opposita. Vel illecebras corporis ex quatuor elementis constantis, quę superant sensus. Vel sunt quatuor affectus animi, nempe Voluptas & Dolor, Concupiscentia & Timor. *Rup.ſ.Amos 1. Amb.2.de Abr.6 & ſ.Rom.6. Phil.de Abrahā. Rup.5.ſ.Gen.16.*

Quatuor regna. Dæmones. Affectus animi. Quatuor cornua, quę ventilauerunt Iudam, sunt quatuor regna, Babylonium, Persicum, Macedonicum, Romanum. Vel quatuor Dæmonum genera, Principatus, Potentes, Rectores tenebrarum, & spiritualia nequitiæ. Et alio nomine Aspis & Basiliscus, Leo, & Draco. Vel sunt quatuor animi affectus, Gaudium, & Dolor, Metus & Cupiditas. Zachar. 1. d. *Hie.ſ.Zach.1.*

Quinarius.

DE quinario sic ait Macrobius. Illa quinario numero proprietas excepta potentiæ, vltra cæteras eminentis euenit, quos solus omnia quæque sunt, quæque videntur esse complexus est. Esse autem dicimus intelligibilia, videntur esse corporalia omnia, seu diuinū corpus habeant, seu caducū. Hic ergo numerus simul omnia & supera & subiecta designat. Aut enim Deus summus est, aut mens ex eo nata, in qua species rerum continentur, aut mūdi anima, quę animarum omnium fons est, aut cælestia sunt vsque ad nos, aut terrena natura est, & sic quinarius rerum omnium numerus impletur. *Macro.1.deſomnio Scipionis.*

Libri legis. *Præcepta. Sensus. Obseruatio præceptorum.* Quinarius numerus ad quinque libros legis referri solet. Hos designant quinque vectes continentes tabulas tabernaculi, id est, ecclesiā, quinque autem alij ad nouum testamentum pertinent. Exo. 26. e. Idem designant quinque columnę in introitu tabernaculi. exo. 26. g. 36. d. Et quinque cortinæ iunctæ. Exo. 23. a. 36. b. Et quinque boues reddendi pro vno. Exo. 22. a. Et quinque porticus probaticæ piscinę. Ioan. 5. a. Quinque lapides Dauid sunt quinque libri Mosis, sed vno occidit Goliath, quia in vno præcepto charitatis perficiuntur. 1. Reg. 17. e. Et quinque verba, sunt Pentateuchū. 1. Cor. 14. d. Quinque item panes hordeacei, sunt quinque libri legis, aut sensibilia scripturarum verba, quinque sensibus respondentia. Mat. 14. b. Ioan. 6. a. Quinque viri Samaritanę, sunt quinque libri Mosis, quibus Samaritani vtebantur. Ioan. 4. c. Quinque iuga boum, sunt decem præcepta legis, aut quinque libri Mosis, aut quinque sensus, qui omnes aut apertè, aut occultè geminati sunt. Luc. 14. d. *Glo.int.ſ.Exo. 26 Hie.pro.fra. Amb. Au.ſ.Pſ.143. & ſ.Ioan.tra 17.24. Glo.int.ſ.1.Re.17 Ori.ſ.Mat.14. Hil.ſ.Mat.ca.14. Au.83.q.61. & ſ. Ioan.tract.15. Amb.ſ.Luc.14. Au.dever.do.ſe.33*

Maior cognitio scripturæ. Quinque oboli valentes decem drachmas. Le. 27. a. simplicem obseruantiam pręceptorum designant. Et habentes duplices sensus in mysteriis. *Iſyc.ſ.Leui.27.*

Quinque talenta designant maiorem cognitionem scripturę in iis, qui sensus habent exercitatos ad discretionem boni & mali. Mat. 25. b. Duplicantur autem, quum quis ex creaturis intelligit creatorem, ex corporalibus incorporalia, ex visibilibus inuisibilia, ex breuibus ęterna. Designatur etiam scientia exteriorum per sensus habita. *Ori.ſ.Mat.ho.33. Hie.ſ.Mat.25. Glo.int.ſ.Mat.25*

Sensus. Quinarius numerus, passim quinque sensus designare solet: vt quum quinque reges superantur à quatuor, designant quinque sensus ab illecebris superatos. Genes. 14. a. Ios. 10. c. Et quinta pars data Pharaoni, sunt quinque sensus seruientes principi huius seculi. gen. 47. g. Ipsi sunt etiam quinque cubiti altaris, & altitudinis atrii, & portarum tabernaculi. exo. 27. a. 38. Ezec. 40. c. 41. a. His partibus excedebat Beniamin fratres suos. genes. 43. g. Quinque etiam stolę datæ Beniamin à Ioseph, sunt ornatus quinque sensuum. genes. 45. f. Quinto anno licebat vesci fructibus nouæ arboris, vt designetur post gratias actas Deo, vtendum esse rebus per quinque sensus ad intelligendum. Le. 19. e. 27. a. Quinque menses quibus *Ori.ſ.Leu.ho.3. Amb.2.de Abr.7 Philo.de planta. Noe. & de vita Moſis, & de mig. Abr. Hie.ſ.Eze.41. & ſ.Iſa.19.*

Isyc.ſ.Leui.27. Ori.ſ.Ioſ.ho.11. Gre.ſ.1.Re.9.10. Amb.ſ.Luc.12. Aug.82.q.64. Glo.int.ſ.gene.45. & ſ.Exo.22. Au.ſ.Ioã.tra.15. Rup.4.ſ.Ioan. Iſy.ſ.Leu.5.6.32. Glo.int.ſ.Gen.47. & ſ.Leui.5. Ori.ſ.Nu.ho.22. Ori.ſ.a.gr. Abr Phi.de Mat.ho.32 Hie.ſ.Eze.11. Au.83.q.59.& ſ. Pſal.49.147.

abſcondebat ſe Elizabeth, ad ſenſus pertinent. Luc.1.c. Et quinque ciuitates. Iſa.19.c. Quinque paſleres. Luc.12.b. Et quinque boues. Exo.22.a. Et quinque loca, vbi non inueniuntur aſinæ patris Saulis. 1.Re.8. Quinque viri Samaritanæ, ſunt quinque ſenſus, quibus homo regitur vſque ad annos diſcretionis. Et tunc vel regitur intellectu, qui eſt vir legitimus, vel errore, qui non eſt vir, ſed adulter, vel diabolo. Ioan.4.c. Quintam partem damni tradere ſacerdoti, aut domino rei. Le.5.b.6.a. Eſt illum ſenſum offerre Chriſto, per quem peccauit, ne amplius per ipſum peccet. Vel offerre linguam, confitendo peccata, & laudando Deum. Item ipſos quinque ſenſus offerre, ſubiiciendo eos myſterio Euchariſtiæ. Leuitic. 22. b. vel verbum Chriſti perducens ſenſus ad ſublimiora. Quintam partem damus, quum pro moderatione ſenſuum Domino famulamur. Quinque filiæ Salphaad. Numer. 27. a. deſignant opera quinque ſenſuum, aut ipſos ſenſus, qui ſunt filię, quę naſcuntur ex obliuione, non ex memoria.

Quinque virgines, deſignant habentes continentiam quinque ſenſuum. Mat.25.a. Et quia hic numerus indifferens eſt ad bonum & ad malum: Ideo ſunt quinque prudentes, & quinque fatuæ, quę benè vel malè ſenſibus vtuntur. Deſignant autem prudentes totum numerum ſaluandorum ſicut fatuę damnandorum. In numero autem quinario ponuntur tam virgines prudentes, quàm fatuæ, vt intelligatur continentia quinque ſenſuum carnis. Etenim multis venit corruptio per oculos, multis per aurem, multis per illicitum olfactum, multis per nefarium guſtum, multis per adulterinum amplexum. Ab his omnibus quinque ianuis corruptionis quicunque continent, & ſic continent, vt in ſua conſcientia gloriam habeant, non laudem ab hominibus expectent, quinque ſunt virgines ſapientes habentes oleum ſecum. *Habẽtes continentiã quinque ſenſuum.*

Ori.ſ.Eze.ho.1.

Quinta die menſis ſtetit Ezechiel ad fluuium Chobar, deſignans Chriſtum, qui cum quinque ſenſibus venit ad baptiſmum. Eze.1.a. *Regentes ſenſu*

Hie.ſ.Iſa.36.& ſ. Ezec.40. Glo.int.ſ.Leu.16. & ſ.2.Para.3

Quinque perſequentes malos, ſunt doctores Catholici regentes ſenſus, & hæreticorum multitudinem ſuperantes: Demùm benè vtentes quinque ſenſibus. Leui. 26. b. Iſa. 36. d. Ezech. 40. b. Quinque autem cubitis extendebantur alę Cherubim: quia in omni labentium rerum varietate Sancti ſui corporis ſenſus in obſequium ſui conditoris extendunt. 2.Par.3.c. *Vitia quinque ſenſuum.*

Ori.ſ.Nu.ho.25.

Quinque reges Madian occiſi à filiis Iſrael. Num.41. a. deſignant vitia quoque ſenſuum abſcindenda. Ad hæc pertinent quinque anni famis. Gen.45.c. *Memoria peccatorum.*

Geor.Vene.Can.1. tomo 4.cap.32.

Quinque vectes, quibus tabulę tabernaculi nectebantur, deſignant in vnoquoque compoſito elementa colligari quinario quodam: quod quintam eſſentiam dicunt. Deſignatur etiam ſigillum Spiritusſancti: qui nexus dicitur omnia ligans. *Sapientia.*

Gre.ſ.1.Reg.6.

Quinque ani aurei. 1. Reg. 6. a. deſignant memoriam peccatorum per quinque ſenſus commiſſorum. *Patres vtriuſque teſtamenti.*

Amb.ſ.Luc.12.

Quinque in domo vna, hoc eſt, in homine, ſunt anima, caro, appetitus rationalis, concupiſcibilis, & iraſcibilis, & diuiduntur, quæ prius in malum conſentiebant. Luc.12.g.

Glo.int.ſ.Leu.27.

Quinque ſtolæ datæ Beniamin à Ioſeph, ſapientiam quinque ſenſuum deſignare poſſunt. Ge.55.f. Quinta etiam pars addenda ad æſtimationem, eſt ſapientia mentis. Le.27.b. Quintã partem frugum fecit recondi Ioſeph. Ge.47.f.

Glo.int.ſ.Exo.26.

Aug.ſ.Pſal.49.

Quinque cubiti longitudinis & latitudinis altaris holocauſti in quadrum, Patres ſignificant vtriuſque teſtamenti: qui quinque corporis ſenſus in omni puritate cuſtodire ſtuduerunt, ſecundum præcepta legis & euangelij. Exo.26.f. Ad idem referri poſſunt quinque cubiti longitudinis & latitudinis baſis æneę, ſuper quam ſtetit Salomon. 2. Par.6.b. Quinque autem ſaga tabernaculi iuncta, ſunt magiſtri antiqui populi. Exo.26.b.

Ori.ſ.Le.ho.16.

Glo.int.ſ.Leui.19

Quinque fratres Ioſeph ſtantes coram Pharaone. Gen.47.a. ſunt Iudæi viuentes ſub lege Moſis. Eoſdem ſignificant quinque fratres diuitis. Luc.16.g. *Doctores Iudæorum.* *Iudæi.*

Au.ſ.Pſ.80.

Quinque perſequentes centum, ſunt boni perſequentes malos: & è diuerſo quinque perſequuntur centum de populo Dei, quando ſunt, vt virgines fatuæ. Le.26.b. *Boni.*

Glo.int.ſ.Leui.27

Quintus annus fructus pomorum, quando licet eos comedere. Le.29.e. eſt tempus prædicationis Apoſtolorum. *Tẽpus prædicationis Apoſtolorũ.*

Macro.de ſomnio Scipio.1.

Quinta ſabbati, quando cantabatur pſalmus octogeſimus, deſignat ipſum pertinere ad baptizatos: quia quinta die producta ſunt ex aquis animalia. Pſ.80. in titulo.

A quinto anno vſque ad viceſimum, ſunt ſenſati, ſed nondum perfecti. Le.27.a.

Senarius.

Au.4.de Trini.4 & de gen.ad lite.2 Phil.de mũdi opificio, & 1. allegor. Cle.Ale.6.ſtro.

De ſenario ſic ait Macrobius. Senarius ſolus ex omnibus numeris, qui infra decem ſunt, de ſuis partibus conſtat. Habet enim medietatem & tertiam partem, & ſextam partem: & eſt medietas tria, tertia pars duo ſexta pars vnum, quæ omnia ſimul ſex faciunt.

Geor.Vene.Can.1. tomo 2.ca.11.& ca. 2.tomo 8.9.10.11.

Inter numeros lege naturæ aptiſſimus generationi occurrit ſenarius: Nam poſt vnitatem primus occurrit perfectus, parilibus conſtans partibus è quibus conficitur: è ternione ſcilicet ſuo dimidio, è binario parte tertia, & ex vnione parte ſexta, qui (vt ita loquar) maſcula ſimul ac fœminea natura præditus eſt, & compoſitus ex vtriuſque viribus. Maſculus enim in rebus cenſetur impar numerus, ſicut par fœmina. Imparium autem præcipuum eſt ternio, parium binarium, ex amborum verò viribus conſtat ſenio.

Geor. Vene. can. 1. tomo 2. ca. 1. & ca. 2. tomo 8. 9. 10. 11.

Senarius est primus numerus perfectus, quia ex partibus aliquotis combinatis, vno videlicet, duobus & tribus resultat: vnde Gamon à Pithagoreis dicitur: propterea quod partes suæ iuxta se positę, ipsum gignunt. Quęlibet insuper duæ partes aliquotę combinatæ senariũ constituunt, vt sexties vnum, ter duo, bis tria. Nec consonantior numerus ad mundi fabricã poterat inueniri senario, qui constat ex proportione dupla, quæ diapason facit omnium cõsonantiarum consonantissimum. Hoc autem ex quaternarij ad binarium, qui numeri simul iuncti senarium reddunt. Ideo Pythagoras ipsum genesi nuptiisque prorsus accommodatum asserit, & per consequens mundi fabricæ, in qua sunt veræ nuptiæ, & connubia rerum celebrata. Conuenit quoque senarius primo perfectus summo opifici Deo, aut fabricæ ipsius, cui nihil deest, sic nec senario per sua membra digesto deest aliquid, nec alienis indiget adminiculis, sed æquale temperatumque est, & suis partibus viribusque nititur, atque consistit. Partes quoque gignentes genitum similem genitori reddunt. Præterea ex figura trigonã, quàm optimè hic numerus fabricę conuenit: huius enim basis est ternarius, summitas vnum, intermedium binarius, vt in obiecta patet figura. Nam fabrica tota à tribus personis emanat quum earum opera ad extra sint indiuisa. Tendunt quoque in vnum finem, in quem omnia diriguntur. Transitus autem, est per binarium, hoc est, per materiam, quæ primum in huius egressus principium fuit, quę binarium [illegible]pit, & in vnum reduci contendit, per formã, quæ ternarij gerit imaginem, sicut ex omni parte [illegible] pręcedenti figura ternarius per binariũ tendit in monadem, ad quam reductis omnibus, sequitur sabbataria quies diei septimi claudentis & terminantis omnium dierum curriculum.

Perfectio operũ. Sex ætates. Tempus huius vitæ. Vita actiua. — *Ori. s. Matt. ho. 5. Hie. s. Isa. 6. Isyc. s. Le. 23. 25. Glo int. s. Exo. 16 21. 23. & s. Leu. 25. & s. Ios. 6. Hie. s. Agge. 1. Gre. s. Can. 6. & s. Ezec. ho. 3. 14.*

In sex diebus totus factus, est visibilis mundus, ideo eum, qui transcendit omnes mundi res considerans, non iam quę videntur (temporalia enim sunt) sed quę non videntur, quoniã sunt ęterna, arbitror posse ascendere super montem excelsum, Christo se præcedente, & ille potest gloriam aspicere Verbi Dei. Mat. 20. a. Designant etiam sex hominis ętates & etiam ipsius mundi: & sunt sex dies, quibus licet operari. Exo. 20. b. 34. c. Sex quoque anni vitam actiuam significant. Exo. 21. a. Sex autem diebus tegebatur mons nube. Exo. 24. d. vt significaretur tempus huius vitę. Sex itidem alæ Seraphim significant tempus seculi. Isa. 6. a. Le. 23. a. Sextus quoque dies tempus indicat vitæ pręsentis, quando colligendum est manna ad diem septimum. Exo. 16. b. Et sex anni, quibus seminandum est. Exo. 23. a. Leu. 25. a. Sex diebus circundati sunt muri Hierico. Iosu. 6. a. Mensis sextus. Agge. 1. a. scribitur non habere solemnitates Dei, sicut mensis septimus, sed vicinus est dierum sex, in quibus factus est mundus, in quo laboratur, & in sudore faciei comeditur panis, & terra germinat tribulos & spinas, & cũ sementem acceperit tritici, lolio magis, auenisque fœcunda est.

Opera Christi. — *Hie. s. Eze. 40. Ori. s. Matt. ho. 6. Gre. 30. mo. 24. & s. Ezec. ho. 14. Glo. int. s. Exo. 20. 29. & s. Gen. 31.*

Sex cubitorum & palmi mensura, quæ erat in calamo mensoris, designat conuersationem humanam in sex diebus huius vitæ, vel perfectionem operum in hac vita, sed cum contemplatione imperfecta, quę ad septenarium non attingit. Eze. 40. a. Numerus autem sextus dicitur esse laboris. In perfectione autem senarij sunt opera facienda, vt postea frui possimus ęterna requie: potest etiam senarius dicere opera supererogationis, vt cum Iacob seruiuit Laban sex annis vltra seruitutem pro Lia & Rachele. Gen. 31. f. Designant etiam opera Christi admiranda in mundo.

Gradus perfectionum. Perfecti. — *Ori. 4. peria. 2. Hie. s. Eze. 40. Glo. int. s. Exo. 25. Rup. 4. s. Exo. 8. Gre. 35. Mor. 20.*

Sex dies gradus diuersarum perfectionum significare possunt. Et sex calami candelabri designant ipsos perfectos. Exod. 25. d. Et splendorem fabricæ mundi sex diebus facti. Et sex tabulę in occidentali plaga templi consummationem operis designant. Exod. 26. c. Et sex hydrię sunt, qui purificantur senario perfecto numero, quo perfectus est mundus. Ioan. 2. a.

Iudiciũ Christi. — *Aug. q. in Iudi.*

Sex annis iudicauit Iephtę populum Israel, designans Christum perpetuo iudicantem. Iudic. 11. g.

Doctores noui testamenti. Tempus aduentus Christi. — *Au. 83. q. 64. & s. Ioan. tract. 9. 15. Rup. s. Agge. 1.*

Sex sega tabernaculi, designant doctores noui testamenti. Exod. 26. b. 36. b. Eosdem designant sex nomina, in lapide vno superhumeralis. Exo. 28. b.

Sexta hora, qua venit Iesus ad puteum, designat sextam ætatem, qua venit in mundum. Ioan. 4. a. Idem designant sex hydrię. Ioan. 2. a. Sexto mense Darij cępit ędificari templum. Agge. 1. d. Et sexto mense conceptionis Ioannis Baptistæ, conceptus est Christus. Luc. 1. c. propter perfectionem senarij. Quo autem numero mundus formatus est, eodem aduersus mundana vitia, & sæculi huius naufragia remedium prouisum est.

Tempus resurrectionis. Mundus. Perfectio doctrinæ. Creaturæ. — *Hil. s. Mat. ca. 17. Amb. s. Luc. 9. Isyc. s. Leu. 24. Hie. s. Eze. 41.*

Post sex dies transfiguratus est Christus. Mat. 17. a. quia post sex millia annorum, iuxta cõputationem Septuaginta. Vel quia post mundi opera venitur ad resurrectionem.

Sex panes in vno ordine in mensa. Leuitic. 24. a. figuram huius mundi gerunt. Et etiã perfectionis doctrinæ, quæ in hoc numero continetur. Sex autem cubiti frontis tabernaculi, designant creaturas in sex diebus factas, per quas introducimur in templum cognitionis Dei. Eze. 41. a.

Glo. int. s. Mat. 20

Sexta hora, qua operarij vocantur ad vineam. Matth. 20. a. computatur ab Abraham vsque ad Mosen.

Hie. s. Ezec. 9.

Sex viri missi sunt ad perdendum populum. Exod. 9. a. quia homo sexta die formatus est. Designant etiam sex ætates.

Gre. 22. mor. 19. Amb. de fug. secu.

Sex ciuitates assignantur refugii. Nu. 35. a. quæ sic distribuuntur, vt prima sit cognitio verbi, & ad imaginem eius forma viuendi. Secunda, consideratio diuinæ operationis, qua crea-

tus est mundus. Tertia, contemplatio potestatis regię & maiestatis æternę. Quarta, propiciationis diuinæ contuitus. Quinta, legis diuinæ contemplatio, quę præcipit, quid faciẽdum sit. Sexta, portio legis, quæ pręscribit, quid non faciendum.

Gre.6.mor.18. Sex tribulationes, sunt tribulationes huius vitę, quia sexto die conditus est homo. Septima verò in qua non tangit malum iustos, erit post hanc vitam, quando iusti venient ad requiem Sabbati. Iob. 5. d. Ad hæc pertinere potest sexta pars hin data in potum Ezechieli. Ezechiel. 4. c. 11. *Tribulationes huius vitæ.*

Septenarius.

Phil.1. alle. & de mũdi opificio & de decalogo. Geor.Ven.Cano.1. tomo 7.cap.15.

De septenario hæc ait Philo. Gaudet natura septenario. Erraticæ septem sunt, in contrariũ nitentes quotidiano cęli cursui. Vrsa septem stellis completur, commerciorum, consociationis, hospitalitatisque hominum causa pręcipua. Mutationes quoque lunę singulis septimanis fiunt, sideris rebus terrestribus familiarissimi: quod qualcunque in aere mutationes operatur, maximè iuxta suas hebdomadarias figurationes efficit. Mortalia quoque omnia, quę diuinus principium, cælitus sibi contrahunt, iuxta septenarium mouentur salutariter. Quis enim nescit infantium septimestrium fœlices partus: si verò tempus vteri producatur in mensem octauum, plerosque omnes infœlices? Rationem quoque aiunt in homine absolui primo septennio, quando iam idoneus est interpres vsitatorum nominum, ac verborũ rationalem habitudinem sibi comparans. Item sequenti septennio ad summam perfectionẽ peruenire, nimirum ad potentiam progignendi sui similem, id quod accidit circiter annum ætatis quartumdecimum. Tertium deinde septennium incrementi finis est: nam vsque primum supra vigesimum annum augetur proceritas hominis, quod tempus à multis vocatur ætatis maturitas. Animæ quidem bruta pars septifariã diuiditur, in quinque sensus, & vocis instrumentum, & genitalem vim suis membris insitam. Item corporum motus septẽ sunt, sex pro ratione membrorum, in orbem septimus. Septem item interiora viscera, stomachus, cor, lien, iecur, pulmo, renes, gemini. Totidem quoque membra corporis, caput, ceruix, pectus, manus, venter, inguem, pedes. Certè principalis pars hominis septem habet foramina, oculos duos, totidem aures, naresque, os septimum. Septẽ sunt & excrementa, lachryma, mucus, saliua, genitura, quæque per geminas corporis cloacas deriuãtur, sudorque totius corporis. In morbis sane septimus dies maxime iudicat, & mulieribus menstruæ purgationes vsque in septimum diẽ protenduntur. Quin & ad vtilissimas artes vis huius numeri peruenit, scilicet Grammaticam & Musicam: quandoquidem in Grammatica vocales optimæ elementorum potentissimæque septem sunt: & in Musica lyra chordarum septem pręstantissima est instrumentorum ferme omnium: quoniam harmoniarum ratio, quę quidem in melico genere pulcherrima est, in hac cõsideratur maximè. Tonorum quoque septem sunt discrimina, acutus, grauis, circumflexus, asper, tenuis, longus, breuis. Et primus numerus nascitur ex perfecto, id est senario, & vnitate. Præterea iuxta quandam rationem, qui intra denarium sunt numeri, aut gignunt eos, qui sunt intra denarium, aut gignuntur ab eis, aut vtrunque: at septenarius nec gignit vllum eorum, nec gignitur à quoquam, quapropter in suis fabulis Pythagorini eũ semper virgini sine matre natæ assimilãt, quia & illa nec partu, est ædita, nec vnquã pariet.

De septenarij perfectione multa Macrobius. 1. de somnio Scipionis Basilius Exaemeron. ho. 13. Hieronymus s. Amos 5. Clemens Alexan. 6. stromatum. Gre. 35. mor. 6.

Amb.de Noe 12 Cypri.exho. Martyrii cap.11. Aretas s. Apo.1. Glo.int.s.Pro.9. Au.s.Gal.2.& s.Apo.ho 16. Glo.int.s.Exo.2. Aretas s.Apo.3.

Septenarius non diuiditur, & est completus, vt denarius. *Ecclesia. Angeli.*

Fratres septem in martyrio cohærentes. 2. Mac. 7. a. Vt primi in dispositione diuina septem dies annorum septem milia continentes. Vt septem spiritus, & Angeli, septem qui assistunt, & conuersantur ante dominum, & septiformis in tabernaculo martyrii, & in Apocalypsi septẽ candelabra aurea, & stellę, & apud Salomonem columnæ septem, super quas ædificat domũ sapientia. Prou. 9. a. Ita & istic septem fratrum numerus, ecclesiarum septem numerum sui quantitate complexus, secundum quòd in primo libro regum legimus sterilem septem peperisse. Et apud Isaiam septem mulieres virũ vnum apprehendunt, cuius inuocari super se nomen exposcunt. Et Apostolus, qui huius legitimi numeri & certi meminit ad septem ecclesias scribit, & in Apocalypsi Dominus mandata sua diuina ad septem ecclesias & earum Angelos dirigit. Septem filię sacerdotis Madian, sunt septem ecclesiæ ex gentibus, septẽ donis Spiritussancti illustratæ, quę prius superstitioni gentilicæ seruiebant. Possunt item septem stellæ, & spiritus, ad angelos referri.

Geor.Ven.Can.1. tomo 6.ca.16. & tomo 8.ca.17. & can. 2.tomo 7.cap.6.

Benigne autem nimis egit nobiscum artifex, inserendo in nobis affectus immundos & mundanos binos, mundos autem septenos, tum quia plures, tum quia continentur numero celeberrimo, qui totum & vniuersum innuit, quia ex toto primo impari, scilicet ternario, & ex toto primo pari, quaternario videlicet, componitur: aut ex primo numero masculino, & ex primo fœminino, qui complicati duodenarium reddunt, numerum quippe diuinũ atque cælestem, quo cælorum signa, intelligentiæ pręsidentes, reuolutio magni nominis, multaque alia partiuntur. Partes autem illę, sicut complicatę reddunt duodecim, sic combinatæ constituunt septem numerum quidẽ, pro expurgatione distribuuntur, vt non sine mysterio prisci *Remissio.*

Isyc.s.Leui.13. 15. illi patres in peccatorum remissionem multa per hunc septenarium statuerint, septennẽ videlicet pœnitentiam pro quolibet peccato, iuxta Sapientis sententiam, qua dicitur. Et super peccatorẽ septuplum. Leprosus quoque mundandus, passeris sanguine aspergebatur septies.

Iuxta

Iuxta quod Naaman Syrus septies lauari in Iordane, qui fluuius iudicii interpretatur, iussus fuit ab Elisæo. Septimo quoque anno fiebant remissiones, & septimo mense cuiuslibet anni, & post quadratum septenarium dabatur plena remissio. Septem quoque petitionibus consummauit cælestis doctor orationem ordinatam in expiationem nostram, &c. Hinc Petrus quum de remissione ageret, septenarium numerum proposuit dicens: Domine, quoties peccauerit frater meus, dimittam ei vsque septies? A quo numero Christus respondens noluit discedere, sed ait. Non dico tibi vsque septies, sed vsque septuagies septies, conducens septenarium per denarium numerum completum. Et de prudentia laudatur villicus iniquitatis, qui centum non sine mysterio reduxit ad quinquaginta, vt inde facilius remissionem consequeretur. Hunc tandem numerum seruauit Redemptor in Spiritussancti missione, qui venit post eundem quadratum, sicut in lege dabatur in ipso quinquagenario plena remissio. Secundum hęc ostenditur septenarius criticus esse purgatiuus, & remissiuus. Septimo die emissa est columba. Septimo mense requieuit arca. Et post dies septem pluit Dominus, vt vsque ad septem ostendatur spes salutis. gen. 7. b. 8. b.

Hie. 6. ad Gelasiū. Au. q. in Nu. 33. & 12. contra Faustum 25.

Bis septem anni seruitutis Iacob pro Rachel designant eum, qui vult incumbere Deo & contemplationi, bis debere mutari & transformari, a claritate in claritatem, vt possit oculū mentis figere sine ipsius offensione in æterna illa spectacula.

Geor. Vene. cano. 1. tomo 7. cap. 5.

Dona Spiritus sancti.

Septenarius sepe refertur ad dona Spiritussancti, vt septem agnæ datæ ab Abraham Abimelec. Gen. 21. d. Et septem columnæ, quas excidit sapientia. Pro. 9. a. Et septem mulieres. Isa. 4. a. 11. a. Septies lauatur Naaman in Iordane, vt designetur septiformem gratiā in baptismo conferri. 4. Reg. 5. a. Luc. 4. e. Et septem oculi. Zach. 3. c. 4. a. Et septem lucernę in candelabro, id est, in Christo. Exod. 25. d. 37. d. Septem quoque sportæ, sunt dona Spiritussancti exuberantia super septem panes, qui sunt summa spiritualium perfectio, vnde non dicuntur hordeacei, qui etiam eadem dona significant. Mat. 15. d. Septies fit aspersio sanguinis, propter dona Spiritussancti. Et septies aspergitur oleum contra dominum, vt expulsis septem dæmonibus recipiantur dona Spiritussancti. Leu. 4. a. 8. g. 14. d. 16. c. Septem item diebus expectauit Saul Samuelem, propter eadem dona. 1. Re. 10. a. Ad eadem refertur taurus annorum septem. Iudi. 6. e. Et septem tauri, & septem arietes, sunt habentes septiformem gratiam. 1. Par. 15. d. Et septem pastores. Mic. 5. b. Septem versus retiaculorum in columnis, dona sunt Spiritussancti. 3. Reg. 7. c. Septem boues crassæ, & spicæ plenę, sunt ipsa dona: septem verò macillentæ, sunt spiritus nequitiæ. Genes. 41. a. Septem sacrificia pro amicis Iob oblata, ad dona Spiritussancti referuntur. Iob. 42. b. Pro. 9. a. Septies aspexit ad mare puer Eliæ, propter septem dona. 3. Reg. 18. g. Septies oscitauit puer suscitatus. 4. Re. 4. d. Septem gradus portæ Aquilonaris templi. Exo. 40. d. Septem etiam stellæ & septem lampades ad dona Spiritussancti referuntur. Apocal. 1. 2. 4. Ad eadem spectant cornua septem, & oculi septem, & septem spiritus Dei. Apocaly. 5.

Ori. s. Isa. ho. 8. & s. Luc. ho. 33. Hie. s. Isa. 4. & s. Mar. 9. Glo. int. s. Exo. 25. Rup. 4. s. Exo. 8. Hil. s. Mat. can. 15. Glo. int. s. Mat. 15. Ori. s. Leu. ho. 5. Au. 83. q. 61. Gre. s. 1. Reg. 10. & 36. mor. 36. Amb. prol. de Spiritusancto & epi. 39. Glo. int. s. 1. Paralip. 15 & s. Ge. 41. Gre. pro. mor. 12. & 9. mor. 32. & s. Eze. ho. 19. Aug. ser. 201. Aretas s. Apo. 4. 5.

Tempus huius seculi. Septem ætates.

Septem dies, quibus conditus est mundus, septimanam huius mundi designant, tunc enim, quæ non erant, facta sunt. In septimana verò totius mundi secreta quadam & Deo soli cognita dispensatione, quæ nunc producta fuerant, explicantur. Ge. 1. d. Septem item dies septē mundi ętates designant: & septem hominis ætates. Septem diebus recluditur leprosus, vt designetur tempus vitæ pręsentis. Le. 13. a. 11. a. 15. d. 22. d. 23. Septem etiam menses, quibus fuit arca apud Philistheos, designant tempus huius seculi, vsque in finem. 1. Re. 6. a. Septimus autem mensis dici potest septima ętas in aduentu Christi. Le. 25. b. Septem diebus comeduntur azyma: quia omni tempore huius vitę seruanda est simplicitas. Exo. 12. c. 13. a. 34. c.

Ori. s. Gen. ho. 7. Glo. int. s. Leu. 12. & s. Exo. 12. Greg. s. 1. Reg. 6. & 35. mor. 7. Isyc. s. Le. 11. 15. 25. Gre. Nys. de resu. 5. Rup. 2. s. Exod. 15.

Creatura.

Septenarius creaturam indicat, propter vitam & corpus, nam in illa tria sunt: vnde etiam toto corde, tota anima, tota mente diligendus est Deus. In corpore verò sunt quatuor elementa. Septem diebus durat immundicia, vt includatur immundicia animæ per tria, corporis per quatuor. Nume. 19. c.

Au. 2. doctr. Christian. 106. & q. in Num. 33.

Plenitudo & vniuersitas.

Septem iuxta autoritatem scripturarum, plenitudinem quandam sacri mysterij significat, vt quum septuplum dicitur dari vltio de Cain. Ge. 4. d. Ps. 78. Sic ponitur in euangelio: Accipiet in hoc seculo septies tantum. ac si diceret, quasi nihil habentes, sed omnia possidentes. Vnde etiā Ioannes ad septē scribit ecclesias: quæ vtique vniuersitatis ecclesiarū personarum gerunt. Totus autem impar primus numerus ternarius est, totus par: quaternarius, ex quibus duobus septenarius constat. Ideo pro vniuerso sæpe ponitur, sicuti est. Septies in die cadet iustus, & resurget, id est, quoties ceciderit, non peribit. Quod non de iniquitatibus intelligi voluit, sed de tribulationibus ad humilitatem perducentibus. Et septies in die laudabo te. Ps. 118. quod alibi alio modo dictum est. Semper laus eius in ore meo. Et septem dæmonia, multitudinem vitiorum indicant, sicut & septem spiritus. Mat. 12. d. Mar. 8. a. Et diademata bestiæ septem. Apo. 12. b.

Hie. s. Iob. 1. & s. Marc. 12. Aug. s. gala. 2. & 1. ciu. Dei 32. & s. Ps. 78. 118. Aretas s. Apo. 1. Glo. int. s. Ps. 94. & s. Matt. 12. & s. Apo. 12. Greg. ho. 31. Hila. prolo. s. Ps. Hie. s. Eze. 40. & s. Ecclesiast. 11. & s. Ps. 89.

Lex vetus.

Nouum testamentum.

Septenarius ad legem veterem referri solet propter sabbatum. Ita septies adorauit Iacob fratrem suum Esau. Gen. 33. a. Septem gradibus ascendebatur ad portam Aquilonarem templi: vt per hebdomadas & ceremonias Iudæorum ascendatur ad superiora. Eze. 40. c. d. 41. a. Septem etiam pastores, designant præcepta veteris legis. Mich. 5. b. Ecclesiastę 1. a. Septimi mensis solemnitas, ad memoriam scripturarum referri potest. Nu. 29. a. Septem autem panes, scripturam noui testamenti significant. Mat. 15. d. Septies ducta arca circum Hierico, coniūctionem noui & veteris testamenti. Iosu. 6. a.

Gre. s. Eze. ho. 20. Glo. int. s. Matt. 15. Ori. s. Ios. ho. 7.

Glo.int.s.Exo.16. & s.Le.19.25. & s.Deut.15. Rup.2.s.Exo.15. Ori.s.Nu.ho.23.

Septem anni seruitutis Iacob, vitam Christi in hoc mundo indicant, in quo fuit sicut qui ministrat. Gen. 29. *Vita Christi.*

Septimo die fit quies, vt designetur perfectis dari quietem. Gen. 2. a. 8. a. Et quia post tempus huius vitæ iam non est tempus operandi, ideo ad septimum diem parantur cibi, quia in hac vita operandum est pro futura. Exo. 16. e. Le. 25. a. Septimo anno seruus fit liber, hoc est, in æterna requie. Septimo die solet esse festiuitas. Exo. 34. c. Septimi etiam mensis solemnitas, typus est sabbatismi, qui in futura gloria celebrabitur. Nu. 19. c. 29. a. Quod post septimũ diem ex quo ingressus est Noe in arcam, factũ est diluuium, est, quia spe futuræ quietis, quæ septimo die significata est, baptizamur. Gen. 7. a. Septimus dies: quo corruerunt muri Hierico, finem mundi designat. Iof. 6. b. Septima hora curatus est filius reguli. Ioan. 4. g. quia declinante mundo ad occasum conuertentur Iudæi. *Quies futuræ vitæ.* *Au.epi.119. & 12 contra Faust. 17.* *Finis mundi.*

Glo.int.s.Iosu.6. Rup.s.Ioan.

Septem sigilla libri clausi. Apo. 5. d. designant mysteria Christi: quæ in scriptura sacra clausa erant ante incarnationem. *Mysteria Christi.*

Rup.4.s.Apoc. Hie.s.Mic.5. Gre.s.1.Re.16. & 1.mor.11.28. & 35. mor.20. Ori.s.Iob.1. Hie.s.Iob.1.

Septem pastores significant Patriarchas & Prophetas veteris legis, propter hebdomadem. Mic. 5. b. Eosdem designant septem filij Isai. 1. Regum 16. Qui etiam secundum quod non fuerunt electi in reges, designant perfectos operatione per dona Spiritussancti, qui tamen regendi alios scientiam non habent. Septem autem filij Balę ancillę, sunt seruientes sub lege. Gen. 46. c. Septem quoque filii Iob dicuntur fideles, iuxta hebdomadam dierum seculi computari: aut iuxta hebdomadam diaconorum, qui ab Apostolis in nouæ gratiæ seculo sunt ordinati, aut iuxta septem stellas, quæ transeunt per spacia cæli, aut designant septem virtutes in viro iusto, aut septem gratias ecclesiæ in iis, qui spirituali funguntur sacramentorum conuiuio. Iob. 1. a. 42. d. *Patriarchæ & Prophetæ. Perfecti opere. Seruientes sub lege. Virtus. Gratia.*

Rup.6.s.Apoc. Ori.s.Matt.ho.24 Glo.int.s.Apo.15

Septem tonitrua. Apoc. 10. b. omnes voces & Prophetarum oracula designant. Designant etiam angelos & prædicatores. Et septem diaconi ad ministrandum deputati, septem Archangelorum designant ministeria. Acto. 6. Septem angeli & septem phialę, sunt prædicatores. Apoc. 15. d. *Voces prophetarum. Angeli. Prædicatores.*

Glo.int.s.Apo.4. Aug.epi.119.

Septem lampades, & septem spiritus Dei, comminationes diuinas designant. Apoc. 4. Sic septies circumeuntur muri Hierico. Iof. 6. a. *Comminationes diuinæ.*

Hie.de mansio. Ori.s.Num.ho.7. Cassi.colla.cap.25.

Septies asperguntur fores tabernaculi. Nu. 19. c. vt designetur Deus septies in die laudandus. Psa. 118. *Laudes Dei.*

Septem dies, quibus separata est Maria soror Moysi, designant tempus plenitudinis gentium in ecclesia, vt postea intrent Iudęi. Item repulsionem Iudęorum vsque ad posteriora tempora mundi. Num. 12. d. *Plenitudo gẽtiũ. Repulsio Iudæorum.*

Septem boues crassę, virtutes designant, septem verò macilentæ, vitia. Septem quoque spicæ plenæ, virtutes tenues verò vitia. Gen. 41. a. Et hæc vitia sunt septem nequitię, quę dicuntur esse in anima inimici. Pro. 26. d. *Virtutes. Vitia.*

Glo.int.s.gen.41.

Septem anni vbertatis, copiam verbi Dei significare possunt, septem verò famis, eius defectum. Vel anni vbertatis, designant tempus abũdantiæ gratiæ & fidei, & tempus pacis ecclesiæ, anni verò famis tempus persecutionũ ecclesię, & peculiariter tẽpus Antichristi. Gen. 41. *Copia verbi Dei. Abundantia gratiæ & pacis.*

Glo.int.s.Exo.21. Gre.s.Eze.ho.3.

Septimus annus, designat vitam contemplatiuam, ideo septimo anno seruus fit liber. Exo. 21. a. Et septimo die loquutus est Dominus ad Moysen. Exo. 24. d. *Vita contemplatiua.*

Gre.s.1.Reg.10.

Septem diebus expectauit Saul Samuelem. 1. Re. 10. a. vbi designatur perfecta obedientia in maioribus & minoribus præceptis obseruata. *Perfecta obedientia.*

Gre.s.1.Reg.11.

Septem dies induciarum dati ab hostibus viris Iabes Galaad. 1. Reg. 11. a. designant omniũ Sanctorum exempla, quibus fideles aduersus hostes muniuntur. *Exempla Sanctorum.*

Au.12.cõt.Fau.17.

Post septem dies dimissa columba propter illam septenariam operationem spiritualẽ, oliuæ fructuosum surculum retulit, quo significaret nonnullos etiam extra ecclesiã baptizatos, si eis pinguedo non defuerit charitatis, posteriori tẽpore quasi vespere in ore colũbæ tanquã in osculo pacis, ad vnitatis societatẽ posse perduci. Quod autem post alios septẽ dies dimissa reuersa non est, significat finẽ seculi, quãdo erit Sanctorum requies non adhuc in sacramẽto spei, quo in hoc tẽpore cõsociantur ecclesię, quandiu bibitur, quod de Christi latere manauit, sed iam in ipsa perfectione salutis æternæ, quum tradetur regnum Deo & patri, vt in illa perspicua contemplatione incommutabilis veritatis, nullis mysteriis corporalibus egeamus. *Finis mundi.*

Glo.int.s.Iudi.6.

Septem anni quibus oppressi sunt filij Israel à Madianitis. Iudic. 6. b. condignam pœnitentiam designant, quæ valeat ad remissionem. Ad hoc faciunt septem dies, quibus luxerunt Iacob, trans Iordanem. Gen. 50. b. Sic septem diebus est immunda mulier pariens masculum, duabus verò hebdomadibus si pariat fœminam. Leui. 12. a. Septem quoque dies dantur expiationis & consecrationis. Exo. 29. f. *Pœnitentia.*

Aug.s.Ps.11.

Septuplum purgatum dicitur argentum eloquiorum Dei. Ps. 11. per septem videlicet dona Spiritussancti, & per septem beatitudines, nam octaua ipsum ignem significat, quo septupliciter probatur argentum.

Hie.de vest.sacer.

Septem lucernę in candelabro septem planetas designare possunt in cælo. Exo. 25. d. *Planetæ.*

Rup.s.Amos 1. Hie.ad Dam.q.1. Glo.int.s.Leui.26. Au.s.Apo.ho.11.

Septenarius in vltione dicit perpetuam & insolubilem vltionem, sicut ipse numerus non potest resolui in vllas partes æquales, nisi in vnitates, ideo septupla vltio datur de Cain. Gen. 4. d. Vel designat puniendum in hac vita vsque ad septimam generationem. Leui. 26. e. Septẽ quoque plagæ, punitionem perfectam indicant. Apo. 15. a. *Vindicta.*

Septem

Septem fratres viri mulieris vnius sine liberis decedentes, designant eos qui in septem mundi ætatibus non tulerunt fructum in terra. Vel sunt patriarchæ, qui non reliquerunt semen ipsi synagogæ, hoc est, Christum. Licèt enim puer natus sit illis, nobis tamen Gentibus datus est filius. Mat. 22. c. Mar. 12. b. *Aug. 1. q. in euan. 32. Hie. s. Mar. 12.*

Reges. Septem capita draconis, omnes reges terrę designant, qui etiam dicuntur septem montes. Apoc. 12. a. 13. a. 17. e. *Aug. s. Apo. ho. 12.*

Septem spiritus nequam ponuntur contra septiformem gratiam Spiritussancti. Mat. 12. d. Luc. 11. c. ingrediuntur autem domum Iudæorum, quia Iudæi in legem sabbati peccauerunt & in septiformem gratiam. Designant etiam septenariam hypocrisim, seu simulationem additam septem vitiis. Sunt etiam septem, quia septuplum puniuit vitia eorum. Leu. 26. c. *Hil. s. Mat. Ca. 12. Amb. s. Luc. 11. Hie. s. Mat. 12. Aug. q. in euan. 8. Isyc. s. Leu. 26.*

Octonarius.

Octonarius numerus plenus dicitur, propter corporeæ soliditatis effectum. Nam efficit cubum, seu tesseram. Sed ad ipsam cæli harmoniam. i. continentiam hunc numerum magis aptum esse non dubium est. Cum sphęræ ipsæ octo sint, quæ mouentur: omnes quoque partes, de quibus constat hic numerus, tales sunt: vt ex earum compage plenitudo nascatur. Est enim aut de his, qui neque generantur, neque generant, de monade & septem: aut de duplicato eo, qui & generatur & generat, id est, quatuor, qui & nascitur de duobus, & octo generat, aut componitur ex tribus & quinque, quorum alter primus omnium numerorum impar apparuit, quinarii autem potentia superius tractata est. Pythagorici hunc numerum iustitiam vocauerunt, quia primus omnium ita soluitur in numeros pariter pares, hoc est, in bis quaterna, vt nihilominus in numeros æquè pariter pares diuisio quoque ipsa soluatur in bis bina. Eadem quoque qualitate contexitur, id est, bis bina bis. Cum ergo & contextio ipsius pari æqualitate procedat & resolutio æqualiter redeat vsque ad monadem, quæ diuisionem arithmetica ratione non recipit, meritò propter æqualem diuisionem iustitiæ nomen accipit, & quia ex his apparet quanta & partium suorum & seorsum sua plenitudine nitatur, meritò plenus vocatur. *Marc. I. de somnio Scipio.*

De octonario inuenies apud Hilarium. Prolo. s. Ps. & s. Ps. 118. Apud Ambr. epist. 39. Apud Clementem Alex. 6. strom.

Lex noua. Octonario lex noua significari solet, quæ addit vnitatem super septem propter resurrectionem, quæ sequuta est sabbatum. Octo gradibus constabat ascensus portæ australis & orientalis templi, vt legis nouæ indicarent mysteria. Ezec. 40. d. Eccl'æ 11. a. Octauo die fit purificatio seminiflui, &c. hoc est, in nouo testamento per gratiam Christi. Leu. 15. b. *Resurrectio.* Et circuncisio fiebat octauo die, quæ etiam typus est resurrectionis. Gen. 17. b. 21. a. Leui. 12. a. Octonario mensura, erat interius vestibulum templi, quia ad resurrectionis dominicæ pertinet sacramentum. Ezec. 40. b. *Pentecoste.* Octauo die consecrationis sacerdotum vocauit Moses filios Israel ad offerendum sacrificium, quia in Pentecoste cæperunt Apostoli prædicare, & Iudæi venire ad fidem. Leu. 9. a. *Dies iudicii.* Octauus autem dies dicitur Dominicus dies: quia in eo resurrexit Dominus. Octauus etiam dicitur dies iudicii veniens post septenarium, in quo includitur quaternarius pertinens ad corpus & ad legem veterem, & ad veterem hominem, & ternarius ad animam spectans & ad nouum testamentum. Ps. 6. In titulo. Octauo autem die fit circuncisio: quia in resurrectione iudicii cessabit generatio per præputium designata. Et octauo die fit perfectior mundatio leprosi, hoc est, in resurrectione. Leui. 14. b. Num. 6. b. *Arn. s. Ps. 6. Gre. s. Eze. ho. 16. 20. Isyc. s. Leu. 9. 15. Ori. s. Rom. 2. Basi. Exae. ho. 11. Aug. epi. 119. & de verbis apostoli. ser. 15. Hie. s. Eze. 40. & s. Ecclesiastæ 11. & s. Ps. 89. Aug. s. Ps. 6. Gre. s. Eze. ho. 10. & prolo. s. 7. Ps. Hyc. s. Leu. 14. Gre. Nysse. s. Ps. 6.*

Fælicitas. Octaua post requiem sabbati, est operatio æternæ fælicitatis, perfectam consonantiam diapason habens, & est reditus in Deum, sicut in prima die est egressio à Deo, vt fiat circulus, & est quies media, quia inter motus contrarios datur, qui est in puncto reflexionis. Octaua autem die fiebat circũcisio, quia in octaua ætate, hoc est, in æternitate septenariæ volubilitati succedente, exuemur carnis corruptione, & omnia mala resecabuntur: vnde dicitur celeberrimus. Leu. 23. e. Gen. 17. b. in octaua beatitudine promittitur regnum cælorum. *Geor. Ven. Cant. 1. tom. 8. cap. 14. Gre. s. Eze. ho. 16. Isyc. s. Leui. 12. 23. Glo. int. s. Gen. 17. & s. Num. 6. Rup. 5. s. Gen. 32. Gre. Nysse. de beatitudi.*

Octonarium cubum appellant, cum septem errantibus inerrantem sphæram connumerantes, per quas fit magnus annus, veluti quędam periodus remunerationis eorum, quę sunt. *Cle. Alex. 6. strom.*

Octo primates, designant Apostolos ad nouum testamentum spectantes, propter ogdoadem nouo testamento applicatam. Mic. 5. b. Eosdem designant octo tabulæ in occidentali parte tabernaculi. Exo. 26. e. 36. c.

Nouenarius.

Nouenarius numerus secundum quod transgreditur octauum, & minor est decimo, mortalibus potius competit, quam diuinis. Vnde noni mensis numerus, qui ponitur Agge. 2. b. non in bonam partem legitur. Pascha immolat populus & alias celebrat festiuitates, omnis eius solemnitas finitur octauo, nec ad nonum peruenit. Qui agnum paschæ præparant, transacta die nona incipiunt præparare. Dies quoque propiciationis mensis septimi, post diem nonam celebratur. Et in Ieremia, sicut legentibus poterit esse manifestum, Hierusalem nono anno ab aquiloniis oppugnatur. Ier. 39. a. 52. a. Quia igitur propheria dę mundicia populi futura erat, idcirco secundo anno Darij nonus mensis iungitur. *Phi. de congr. &c. Hie. s. Agge. 2. Geor. Ven. Cant. 5. tom. 3. cap. 3.*

Nouem angelorum ordines nouenario numero, non quidem simplici, sed aliquo modo composito consummantur, quia & ipsi ab intellectu simplici primo seiuncti aliquam compositionẽ admittunt, quia in eis, est essentia & virtus ipsos perficiens, vel materia (vt inquiũt) metaphysica, & forma. Verùm quia in ipsis gradus sunt perfectionis, Deo proximiores

primo ternario describuntur, expressiorem simplicis ternarii gerentes imaginem. Sequentes verò duplato, & vltimi tertiaro ternario concludunt.

Glo.int.ſ.Mat.20

Nona hora operariorum in vinea computatur à Mose vsque adaduentũ Christi. Mat. 2. a.

Denarius.

Phi.de Decalog.

DE numero denario hæc ait Philo: Denarius inter omnes, est perfectissimus: complectitur enim cunctas numerorum differentias, parium & imparium, parium duorum, imparium trium, pariter imparium quinque, & rationes eorum multiplicatiuas ac superpartientes super partitasque. Item proportiones tum arithmeticas, quæ tantundem numero superant, quantum superantur. Vt in 1.2.3. Tum geometricas, vbi sicut se habet secundus ad primum, sic ad secũdum tertius. Vt patet in 1.2.4. & in duplis triplisque ac sesqualteris super tertiasque & similibus. Nec deest harmonica proportio, iuxta quà medius inter extremos, æqua portione, vel superatur, vel superat, vt apparet in secundo, quarto, sextoque. Quin & triangulorum, quadrangulorum aliorumque multiangulorum proprietates denarius continet, atque insuper symphoniarum eius, quæ diatessaron vocatur, proportionem habens super tertiam, & eius, quæ diapente, quæ est sesqualtera, vt tria ad duo sicut dupla, quæ diapason dicitur, vt duo ad vnũ, quadrupla verò dis diapason, vt octo ad duo. Quapropter impositores primi nominũ viri sapientes meritò videntur appellasse hanc δεκάδα quasi δεχάδα, quòd capiat comprehendatque omnia numerorum genera, ac etiam rationum proportionumque, ac dimensionum corporum. Quinetiam rerum genera, quæ prædicamenta dicuntur, sub numero denario comprehenduntur, &c.

Geor.Ven. Cant.1. tom.1.cap.5. Ori.ſ.Leu.ho.13. — *Deus.*

Omnis multitudo, est ab vno. Nec aliquid esset vnum, simul cum aliis multitudinem faciens, nisi per vnius participationem, vnitatem sibi compararet. Quod vnum & antiquissimũ nemo ambigit esse Deum, qui antequam peculiarem vnitatem rebus inferioribus communicaret, in primum numerum se diffudit. Et hinc denarium tanquàm in decem ideas & mensuras omnium numerorum & rerum omnium faciendarum. Hac de causa vlterior numerus dari nequit, sed denarius coaceruatus in vnum redit, à quo exordium habuit, vt sit denarius numerorum finis & complementum, & principium decadum. Quare omnis ordo ab vnitate incipiẽs procedit in multitudinẽ vnitati coelementalẽ. Et ipsa ordinis multitudo tandẽ ad vnitatẽ reducitur. Et omnia, quæ sub globo lunari sunt per hominem tanquã per decimũ genus eorum, quæ sunt corruptioni subiecta, & cæli nouẽ per cęlum decimum, quod empireum dicitur & nouem ordines angelorum per suam decadem in primariam vnitatem restituuntur.

Geor.Ven. Cant.1. tom.cap.6. & tom. 4.cap.33. — *Homo.*

Omnia decima, nescio, quid diuinum habentia, à Deo tanquam propria exiguntur simul cum primitiis, vt principium numerorum, vel rerum primordia, & fines vel decimæ illi reddantur, qui principium & finis est omnium rerum. Denarius enim est finis, & complementum omnium numerorum, vltra quem nec ingenium, nec natio aliqua excogitauit, quia vlterior non datur. Et quia complementum, est denarius, ideo non tantum operum, & fructuũ à nobis productorum exquirit decimum, sed in naturali serie, & genealogia hominum celebriori electione denarium sibi asciscere voluit. Decimus enim ab Adam fuit Noe, & ab hoc decimus fuit Abraham: Christus verò omnium gratissimus secundum genealogiam legalem à Luca contextam, decimus est septimi denarij à Deo incipiendo, vt per reuolutionem denarij & septenarij sacramento in Deum reuertens cæteros conducendo secum adduceret, in Matthæi verò textura naturali, & secundum carnem, est sexagesimus tertius à Deo, post nouem videlicet septenarios.

Glo int.ſ.Eze.40. & ſ.Gen.18. Hie.ſ.Eze.40. Gre.ſ. Eze.ho.15. Rup.6.ſ.Gene.40. Glo.int.ſ.Leu.27. Gre.ſ.1.Reg.1. & 14.mor.13. Ori.ſ. Mat.ho.32. & ſ.Leui.ho.13.& ſ.Gen.ho.16. Glo.int.ſ. Ruth.4. & ſ.Exo.26. Isyc.ſ.Leu.26. Hie.ſ.Pſ.32. Aug.ſer.187. Isyc.ſ.Leu 27. Glo.int.ſ.Leui.27

Decalogus. Euangelia. Seruantes decalogum. Vniuersitas credentium.

Decem numerus perfectus, & decalogi, & quatuor euangeliorum continet sacramenta, qui ab vno incipiens, ita ad quatuor venit, vt denarium impleat. Ezec. 40. b. 41. a. Vsque ad decem iustos descendit remissio, qua Deus paratus erat parcere Sodomitis, hoc est, vsque ad seruantes mandata decalogi. Gen. 18. d. Decem camœli, quos accepit seruus Abrahæ, quæ siturus Rebeccam, sunt decem præcepta legis, seclusis traditionibus Pharisæorum. Decẽ quoque sicli ponderis armillarum, quas dedit seruus Abrahæ Rebeccæ, sunt custodia mandatorum. Genes. 24. b. c. Leui. 27. a. Decem cubiti latitudinis voluminis. Zachar. 5. a. etiam pertinent ad decalogum. Decem filij, sunt obseruantes decalogum. 1. Regum 1. a. Et decem fratres Ioseph. Genes. 42. a. Decimas autem offerunt, qui decalogum obseruant. Decem quoque viri seniores de Bethlehem, sunt antiqui patres decalogum obseruantes, & testes incarnationis Christi. Ruth. 4. a. Decem virgines vniuersitatem credentium designant. Matth. 25. a. Decies confunditur ecclesia, quum membra eius transgrediuntur præcepta decalogi. Iob. 19. a. Decem cortinæ tabernaculi decem sunt præcepta, vel Sancti vtriusque testamenti. Exod. 26. a. 36. b. Idem decem mulieres coquentes panes. Leuitici 26. d. Decem etiam cubiti tabularum, sunt decem præcepta à doctoribus obseruanda. Exod. 26 36. Decem præterea chordæ psalterii, decalogum indicant. Pſ. 32. Item decem formellę casei. 1. Reg. 17. c. Decem sicli valentes viginti drachmas, dicunt custodiam duplicatam decem mandatorum, sine altiori conuersatione, aut pœnitentiam. Leu. 27. a.

Hie.ſ.Zac.8. — *Perfecti.*

Decem homines, qui apprehendunt fimbriam viri Iudæi, sunt, qui in mensuram viri perfecti venerũt. Zac. 8. d. Sed & parabolam decem virginum in euangelio, quas in sensibus carnis & spiritus interpretamur, si oleum bonorum operum suis lampadibus prepararint, & quinarium numerum duplicarint, vt sint sanctæ (iuxta Apostolum) corpore & spiritu, ad

Perfectio. huius numeri referunt sacramentum. Matt.25.a. Decem quoque ciuitates, quas qui corporis sensus optime gubernarit, numero duplicato accipiet in futurum. Luc. 19. c. Decima dies septimi mensis, perfectionem significat in qua clangitur tuba, & fit remissio. Leuit.25.b. decimo mense apparuerunt cacumina montium. Gen. 8.a. *Glo.int.s.Leu.25.*

Angeli. Decem principes ciuitatis. Ecclesiastę.7.c. angeli dici possunt: qui ad numerum peruenere denarium: & auxiliantur humano generi. *Hie.s.Ecclesiast.7*

Scientia Dei & creatura. Denarius scientiam Dei, & creaturæ significare potest, propter tria & septem, ex quibus constituitur: vt tria referantur ad Deum, & septem, ad creaturas. Decima pars similæ: & decima pars ephi, perfectionem operum & spiritualem scientiam in meditatione legis indicant. Exo.29.f. Leu. 6.c.25.a. Nu. 15.a. Tres autem decimæ simile perfectionem cognitionis Trinitatis exprimunt. Leui.14.b. *Aug.2.doct. Christia.16.& 83.q. 57. Glo.int.s.Leu.6.& s.Num.15. Isyc.s.Leu. 4.*

Vita æterna. Decem columnæ atrij ad Occidentem vergentes, & decem bases, præmium æternæ vitæ designant. Exo.27.c.38.b. Et denarius, est spes cælestium præmiorum, sicut denarius diurnus, est ipsum præmium. Matt.20.a. Ad hoc pertinent decem cubiti altitudinis altaris.3.Reg.7. *Tēpus huius vitæ.*

Sepe. Dies decem pressuræ, vniuersum huius vitæ tempus indicant. Apoc.2.c. *Aug.s. Apo.ho.2.*

Decem vices ponitur pro sæpe. Num. 14. d. Decem autem vicibus dicitur mutasse Laban mercedem Iacob, typum gerens diaboli inducentis hominem ad omnium præceptorum transgressionem. Gen. 31.f. *Glo. int.s.Nu.14.*

Regna mundi. Totum tempus. Decem cornua draconis omnia mundi regna complectuntur. Apo.14.a. decem autem diademata bestiæ, sunt illi, per quos principes impugnant decalogum. Apo.13.a. *Aug.s. Apo.ho.9 Glo.int.s.Apoc.13.*

Decima generatio aliquando dicit totum tempus: vt qui non intrant in ecclesiam etiam post decimam generationem, hoc est, nunquàm. Deut.23.a. Decima etiam generatio dicitur obseruatio decalogi. *Glo.int.s.Deu.13.*

Prædicatores. Decem pulli asinorum, aut decem asini, sunt prædicatores decem pręceptorum, vel doctores ex gentibus, decalogi mandatis instructi. Asinæ verò sunt pseudoapostoli. Gene.32.d.45.f. Decem etiam boues in cibum Salomonis, sunt doctores decalogi. 3. Reg.4.c. *Glo.int.s.Gen. 45. & s.Reg.4.*

Pseudoapostoli. Decem scissuræ pallij A hię traditæ Ieroboam, designabant regnum Israel decies diuidendum. secundùm quòd vnus rex occidebat alium. 3. Reg.11.f. *Rup.s.Vict.verbi Dei.7.*

Diuisio regni Israel. Cùm agnus immolari iubeatur decima die, hœdus seruabatur vsque ad quartam decimā, non sine sacramento. Nam consummato vitæ cursu designato per denarium numerum cōpletum, protrahitur adhuc perfecta expiatio animalis & quadri elementalis hominis: quia beatificato spiritu, & restituto ad Deum, qui dedit illum, certo curriculo à patre determinato, prorogatur releuatio animalis hominis, & quadrifarij corporis à corruptione, & transitus eius in cælestem beatamque naturam. Exo.12.a. verùm si ritè textus intelligatur, non immolabatur agnus decima die, sed illa die sumebatur agnus, vel hœdus, & seruabatur in quartam decimam & tunc vnus immolabatur per domos. Voluit autem lex alterutrum sumi, vt facilius inueniretur. Hora decima venerunt discipuli Ioannis ad Christum. Ioan.1.f. quia docturus erat legem spiritualiter implendam. Vel quia aduentus Christi fuit in nouissimis diebus. Item quia decima die tollebatur agnus. Designatur etiam occasus vitæ humanæ. *Geor.Ven.Cant.2. tom.3.cap.19. Aug.s.Ioan.trac.7 Cyr.2.s.Ioan.10. Rup.2.s.Ioan.*

Nouem tribus cum dimidia transeunt Iordànem cum Iosue: quia doctrina Christi perficienda fuit per Spiritumsanctum. Ios.1. *Ori.s.Ios.ho.3.*

Dies decem quibus volebant fratres Rebeccæ illam apud se manere. Gen.24.f.

Hactenus de numeris simplicibus dictum est. Nam qui sequuntur post denarium, ex simplicibus constant: vnde pauca dicuntur de ipsis allegoricè, quæ non ad simplices referantur. Quare pauca, quæ apud autores inuenimus, proponemus, non quidem de omnibus, sed interpolatim secundum quòd aliqua de ipsis dicta reperimus, cæteris silentio prætermissis. Qui si tibi occurrant, facilè poteris ex simplicibus aliquid colligere, quod de eis dicas.

Vndenarius.

Res seculi. Vndenarius numerus recedit ab vnitate: ideo ad res seculi pertinet sicut vndecimus mensis. Zach.1.b. *Hie.s.Zac.1.*

Transgressio. Peccatum. Pœnitentes. Antichristus. Vndenarius item, quoniam transgreditur denarium, transgressionem legis, ac proinde ipsum peccatum designare potest. Et vndecim saga cilicina tabernaculi, pœnitentes designare possunt, qui legem decalogi transgressi sunt. Exo.26.b. 36. b. Vel designant transgressionem præceptorum non peruenientem ad gratiam duodecim Apostolorum: & si ducantur per septem, fiunt septuaginta septem, per quæ denotatur remissio. Vndecimum autem cornu in bestia, Antichristum designat. Dan.7.c. *Aug.15.ciu.Dei. 20.& de verb.domini ser. 15.& q. in Exo.108. Gre.32 mor.14. Glo.int.s.Exo.26.*

Vndecima hora operariorum vineæ computatur ab aduentu Christi vsque ad finem mūdi. Matth.20.a. *Glo.int.s.Mat.20*

Duodenarius.

Duodenarius numerus dicitur esse superfluus, aut abundans, quia partes eius aliquotæ simul cōiunctæ ipsum excedunt. Quaternarius autē per ternariū cōplicatus numerū conducit duodenariū, primū crescentē, & magis cælestē & diuinū, quā terrestrē, vnde crescētia omnia & diuina quā plurima ipso distribuuntur. Est etiam hic numerus compositus ex duobus primò perfectis, senariis videlicet, & est primus crescēs, & hoc in sexdecim abūdās per quatuor: vnde illa ex crescentia fœlix est, quia fit per quadratum æquilaterum, & parentem denarij. *Geor.Ven.Cant.1. tom.6.cap.19.*

Aug. s. Ioã. tra. 27. Glo. int. s. Nu. 1. & s. Exo. 15. Geor. Ven. Cant. 2. tom. 3. cap. 6. Isy. s. Leu. 24. Aug. s. Apo. ho. 9. Hie. s. Eze. 43. Glo. int. s. 2. Par. 9. — *Apostoli. Prædicatores.*

Duodecim elegit Christus: quia per vniuersum mundum, hoc est, per quatuor cardines mundi Trinitatem fuerant annunciaturi: ideo ter quaterni. Ioan. 6. g. duodecim princips Israel, duodecim Apostolos præfigurabant. Nu. 1. Et duodecim fontes, erant Apostoli, vel eorum doctrina. Et duodecim tituli. Et duodecim vituli. Et duodecim nomina filiorum Israel. Et duodecim lapides. Exo. 15. d. 24. a. 28. c. 39. c. Duodecim panes. Leu. 24. a. Duodecim cubiti lineæ cingentis columnas. 3. Reg. 7. c. duodecim stellæ. Apo. 12. a. Duodecim cubiti Ariel, sunt duodecim tribus, aut Apostoli. Eze. 43. c. Duodecim leunculi in solio Salomonis, sunt prædicatores Apostolicam doctrinam sequentes. 2. Par. 9. d.

Glo. int. s. Gen. 17. 35. — *Tribus Israel.*

Duodecim duces Ismael, duodecim tribus Israel significarunt: qui sunt duodecim filij Iacob: & vt sunt ab Abraham, sunt duodecim Apostoli. Gen. 17. 35. 42. 49.

Aug. s. Ps. 4. 86. — *Vniuersitas saluandorum.*

Duodecim portæ, & duodecim sedes, vniuersitatem saluandorum designare possunt: quia ter quatuor sunt duodecim: totus autem mundus in fide Trinitatis saluatur. Apocal. 21. d. Matth. 19. d.

Ori. s. Leu. ho. 13. Hie. de vest. sacer. — *Gradus hominũ. Menses. Zodiacus.*

Duodecim panes propositionis, duodecim gradus hominum designare possunt: qui per duodecim tribus describuntur. Leu. 24. a. Vel sunt duodecim menses. Idem autem exprimũt duodecim lapides in rationali positi: vel ipsum zodiacum duodecim signis distinctum. Leuit. 24. a.

Ori. s. Mat. cap. 14. Amb. s. Luc. 9. Aug. s. Ioã. tra. 24. Amb. s. Luc. 8. Rup. s. Zac. 9. — *Abundantia doctrinæ.*

Duodecim cophini fragmentorum, superabundantiam doctrinæ designant eorum, quæ adhuc restant intelligenda. Et remanent Apostolis propter duodecim sedes. Mat. 14. c. Ioan. 6. b. Vel designant firmamentum fidei duodecim tribuum.

Duodecim annorum erat filia principis synagogę: & duodecim annis passa est fluxum sanguinis mulier: vt tamdiu laborasse intelligatur ecclesia, quandiu viguit synagoga: Et tunc venit ad fidem Gentilitas, quando mortua est synagoga. Luc. 8.

Glo. int. s. Ester. 8. 9. Rup. 3. s. Reg. 19. — *Tempus incarnationis Christi. Finis mundi.*

Duodecimus mensis, quando liberantur Iudæi à cæde per Haman intentata. Ester. 8. d. 9. a. tempus incarnationis Christi designare potest, vel finem mundi, quando iusti ibunt in vitã æternam: mali verò in ignem æternum. Duodecim autem cubitorum erat linea ambiens columnam vtranque Salomonis, designat in iudicio iudicandos omnes per sex opera misericordiæ, bonos quidem à dextris per misericordiam, quia impleuerunt opera misericordiæ, malos verò à sinistris per veritatem, quia illa opera non impleuerunt. 3. Reg. 7. c.

Duodecim annis seruierũt viri Sodomorum Chodorlahomor, qui numerus est superfluus vt designetur per vanitatem seruiri hypocrisi. Gen. 14. a.

Terdenarius.

Tertiodecimo anno, recesserunt Sodomitæ à seruitute Chodorlahomor, quia per fidem Trinitatis, & decem præceptorum obseruationem, receditur à diabolo. Gen. 14. a.

Amb. 2. de Abra. 15. Glo. int. s. Gen. 17. Hie. s. Eze. 40. Gre. s. Eze. ho. 16. Glo. int. s. Ester. 8. — *Pentateuchum. Cognitio Trinitatis.*

Tertiodecimo anno circumcisus est Ismael, vt designetur tunc coercendam esse libidinem, quum incipit excitari. Gen. 17. d. Vel designatur non pertingens ad expletionem legis & euangelij, quæ quaternario significatur.

Tredecim cubiti. Eze. 40. b. vt addunt quinque supra octonarium numerum, quinque librorum Moysi continent sacramentum, qui & in quinque monstrantur panibus, & in Samaritana euangelij. Vel designant cognitionem Trinitatis in noua lege additam veteri, vt ternarius additus denario, constituit tredecim. Item fidem Trinitatis cum custodia mandatorum. Ester. 8. d.

Quaterdenarius.

Glo. int. s. Gen. 31.

Quatuordecim annis seruiuit Iacob Labani pro vxoribus suis. Gen. 31. f. obseruando videlicet septem præcepta legis, de dilectione proximi, & septem euangelica de dilectione Dei.

Amb. de obitu Theodosij. Aug. epi. 119. Gre. Nyss. de resur. rect. 1. Hie. s. Eze. 43. — *Perfectio ecclesiæ.*

Quartodecimo die offertur agnus, hoc est, Christus, additis videlicet legi quatuor euangeliis. Exo. 12. a. Vel quia est quartadecima Luna, designat perfectionem ecclesiæ. Et post quartã decimam Lunã fit Phase, i. trãsitus, vt ab inferioribus mẽtem ad superiora conuertamus, sicut Luna incipit ad Solem conuerti.

Quatuordecim cubiti crepidinis Ariel, designant generationes Christi per tessaradecadas distributas. Ezech. 43. e. Et quartodecimo anno percussionis ciuitatis vidit Ezechiel nouam ciuitatem, quia per generationes quatuordecim venit Christus ædificator ecclesię. Eze. 40. a.

Glo. int. s. Gen. 14.

Quartodecimo anno capti sunt Sodomitæ à Chodorlahomor. Genes. 14. a. quia per transgressionem præceptorum capiuntur homines à diabolo. Vbi designatur imperfectio quaternarij supra denarium.

Quindenarius.

Amb. epi. 76. Aug. 12. cont. Fau. 19. & s. Ps. 150. Hie. s. Gal. 1. Aug. s. Ps. 89. Amb. epist. 39. Glo. int. s. Exo. 27. & s. Esther. 9. — *Aeterna requies.*

Quindecim cubitis eleuatur arca super montes. Genes. 7. d. quia mysteria fidei & resurrectionis in veteri & nouo testamento contenta superant mentes etiam intelligentium & superborum. Sic quindecim diebus mansit Paulus cũ Petro, quia veteris & nouæ legis cognitionem habebant, & plenam consummatamque doctrinam, propter quindecim carmina Psalterij, & quindecim gradus, & quindecim annos additos Ezechiæ. Gala. 1. d. Potest etiam designari concordia duorum testamentorum.

Quindecim cubiti in vtraque parte lateris orientalis & occidentalis tabernaculi. Exod.

27.c.38.b. designant æternam requiem constantem ex sabbatismo & octonario resurrectionis corporum. Vel septenarius refertur ad præsentem vitam, octonarius ad futuram, ad quā per hanc venitur. Esther.9.e.Hos.3.a.

Quintodecimo die celebratur festiuitas tabernaculorum. Leuit. 23. e. vt per septenarium vitæ præsentis, in qua peregrinamur, vt in tabernaculo, veniamus ad octonarium resurrectionis. Vel designatur euangelica prædicatio, quæ ex præsenti vita & futura consistit, hanc componens, illam præparans. *Isyc.s.Leu. 23.*

Quintodecimo die secundi mensis fiebat secundum pascha. Nume.9.a. Et quintodecimo primi mensis primum, designans illo numero pascha nouæ legis. Leu.23.a. *Isy.s.Leu.13.*

Quindecim gradus Psalmorum, designant per septenarium vitæ actiuæ & temporalis, & octonarium contemplatiuæ ascendendum ad cælestis quietis templum. *Gre.s.Ps.129.*

Quindecim sicli valentes triginta drachmas, infimam perfectionem, quæ est fructus trigesimi designant. Leu.27.a. *Isyc.s.Leu.27.*

Quindecim cubitis eleuātur aquæ diluuij super terram, quum quinque sensus terreni hominis, & animalis & rationalis vitiis submerguntur. Gen.7.d. *Amb.de Noe.15.*

Quindecim argenteis conduxit Hosee adulteram. Hos.3.a. vbi neque est vnitas, vt in denario, neque binarius, vt in vicenario, & designatur synagogam, neque virginem esse, neque aptam coniugio Christi. *Rup.s.Hos.3.*

Quindecim gradibus retrocessit Sol, quum sanatus est Ezechias. Is.38.b. *Amb.epis.76.*

Sexdecim.

Sexdecim anni Ioseph, perfectionem vitæ & doctrinæ designare possunt. Gen.37.a. Ad idē referri possunt sexdecim bases in occidentali plaga tabernaculi. Exo.26.36. *Glo.int.s.Gen.37.*

Decem & septem.

Decimo septimo die inundauerunt aquæ diluuij, & ingressi sunt filij Noe in arcam, vt designetur eum, qui ecclesiam ingreditur per baptismum, promittere decalogi obseruationem propter æternam requiem, & est typus inchoantium. Gen.7.b.

Decimo septimo anno venditus est Ioseph in Ægypto. Gen.32.g.

Decem & septem annis mansit Iacob in Ægypto. Gen.47.f. *Aug.epi.310. vel.119.*

Decem & octo.

Numerus decem & octo sic sumitur in muliere, quæ decimo octauo anno curata est à curuitate, vt in decem verbis intelligatur perfectio legis, & in octauo numero resurrectionis perfectio, quam assequuntur, qui à peccatorum curuitate liberantur. Luc.13.c. Et ter sex perfectionem legis euangelicæ designant. Et etiam triplicem legem, naturæ, scripturæ & gratiæ, in quibus curuatum fuit genus humanum, donec à Christo curatum est. *Amb.s.Luc.13. Aug.q.in Iud.37 Gre.ho.13.*

Columna decem & octo cubitorum, perfectionem operum cum fide Trinitatis, quia ter sex fiunt decem & octo. 3.Reg.7. *Rup.3.s.Reg.19.*

Viginti.

Christus. Viginti modiorum aceruus, est Christus, qui numerus binarius decenus est, quia videlicet non vnius tantùm, sed geminæ substantiæ est, Deus & homo, sed Iudæis facti sunt decē modij, quia non Deum & hominem, sed tantùm hominem crediderunt. Agg.2.c. *Rup.s.Agg.2.*

Latitudo charitatis. Viginti cubitorum erat latitudo templi. 3.Reg.6.a. Eze. 41. a. designans latitudinem charitatis in duobus præceptis, quia hic numerus in deceno limite binarius est. *Rupe.3.s.Reg.7.*

Doctores. Viginti tabulæ tabernaculi, & columnæ atrij, & bases, & capita columnarum, doctores sanctos significare possunt, qui & ipsi præcepta seruant, & alios eadem seruare docent. Exo. 26.27.36.38. Quater quini viginti fiunt; lex autem quinque libris, gratia verò noui testamenti quatuor euangeliis continetur, & doctores miro veritatis consensu completa in euangelio legis arcana manifestant, & præfigurata in lege euangelij sacramenta. Viginti boues pascuales in cibum Salomonis per singulos dies, doctores sunt decalogi. 3.Reg.4.c. *Glo.int.s.Exo.26. & s.3.Reg.4.*

Populus Christianus. Tales illi viginti annorum adolescentuli, figuram noui populi præmiserunt, qui in terrā promissionis intrarunt: qui nec in dexteram, nec in sinistram dicti sunt declinasse. Non enim ea viginti annorum ætas comparanda est innocentiæ paruulorum: sed, ni fallor, hic numerus mysticum aliquid adumbrat & resonat. Vetus enim testamentum quinque Moysi libris excellit, nouum autem quatuor euangeliorum autoritate præfulget, qui numeri per se multiplicati ad vicenarium perueniunt. Quater enim quini, vel quinquies quaterni, viginti sunt. *Aug.2.de peccatorum meritis.35. Isyc.s.Leu.5.*

Fortes. Viginti annorum & supra, sunt, qui sufficientes sunt omnes virtutes operari, & subiicere omnes intelligibiles inimicos, demum firmi & fortes. Leu.27.a. A viginti annis & supra numerantur Leuitæ & filij Israel, vt designentur ij, qui vetus & nouum testamentum habent, quia viginti fiunt per quatuor & quinque inuicem multiplicata. Et qui legem intelligunt spiritualiter per gratiam euangelij. In hac ætate contra vnumquemque bella vitiorum nascuntur. Exo.30.a.38.d.Nu.1.a. *Isyc.s.Leuj.27. Glo.int.s.Leu.27. & s.Exo.30.s.Nu.1. Aug.q.in Nu.2.*

Lex noua. Vicenarius continens bis decem, legem nouam designat, atque ita perfecti cum per amorem prohibita vitam, euangelij sublimia complent mandata. Et in contemplatione perfecti denarium numerum habent in perfectione scientiæ, vicenarium verò in superna delectatione. 1.Reg.7.a. *Gre.s.1.Reg.7.*

Glo.int ſ.Exo.27. & ſ.Gen.18. 31. — *Virtutes.*

Viginti cubiti introitus atrij, deſignant ſubiectionem quinque ſenſuum per quatuor virtutes: vel legem euangelicam. Exod.27.c.38.b. Et viginti annis ſeruiens Iacob, geminam charitatem deſignauit, cum obſeruatione mădatorum. Gene.31.f. Propter viginti iuſtos promittit Dominus ſe parciturum Sodomis. Gen.18. d. hoc eſt, propter ſeruantes mandata cum dilectione Dei & proximi, propter denarium & binarium.

Gre.15.mor.7. — *Ieiunium & pœnitentia.*

Decem cubitorum erat latitudo voluminis, longitudo verò viginti, quia latitudo operationis noſtræ ſimpla eſt, & longanimitas ſpei in duplum tenditur, quoniam pro bono noſtro opere & hic nobis mentis requies, & illic gaudia æterna præparantur. Zac.5.a.

Hyc.ſ.Leu.27.

Viginti ſicli valentes quadraginta drachmas, ieiunium, & pœnitentiam deſignant. Leu.27. a. Viginti ſtateres panis dantur Ezechieli, deſignanti pœnitentiă & laborĕ populi. Eze.4. a.

Hie.aduer.Iouini. & ſ.Eze.45. — *Peccatores conuerſi.*

Vicenarius numerus infauſtus habetur: in eo Eſau accepit munera. Gen.42.d. Placet Eſau, propter dualitatem denarij. Huc videntur referri poſſe gazophylacia Leuitarum. Eze. 45.

Gre.ſ.1.Reg.14.

Viginti virorum plaga. 1.Reg.14. b. deſignat peccantes per quinque ſenſus: qui conuerſi remedia inueniunt in quatuor euangeliis. Viginti argenteis venditus eſt Ioſeph. Gen.37.f.

Viginti oboli, ſunt in ſiclo. Exo.30.b.

XXI.

Aug.epiſ.119. *Hie.ſ.Agg.2.* — *Vniuerſitas. Finis vitæ.*

Numerus viginti vnius, vniuerſitatem indicare ſolet, propter triplicatum ſeptenarium.

Viceſimus primus dies menſis. Exod.12.c. finem vitæ deſignare poteſt: ideo vſque ad eam veſcuntur azymis: & eſt dies ſolemnis bonis. Et quia conſtat ex ter ſeptem, pleniſſimum ſacramentum Trinitatis indicat. Agg.2.a.

XXII.

Ori.ſ.Nu.ho.4.

Viginti duo prima apud Hebræos elementa traduntur: viginti duo rurſus à protoplaſto Adam vſque ad Iacob, ex cuius ſemine initium duodecim tribus ſumŭt, patres fuiſſe memorantur. Tradunt etiam omnium creaturarum Dei ſpecies intra viginti duorum numerum colligi: propter hoc & Leuitæ, id eſt, qui ſeruiunt Domino, & primogeniti filiorum Iſrael, admirabili hoc & ſacrato numero titulantur. Num.3.f.

XXIIII.

Hie.ſ.Agg.1.

Die viceſima quarta cœpit ædificari templum Domini. Agg.1.d. quia octonarius numerus, qui ſanctus eſt, & in veræ circunciſionis typo accipitur, triplicatus viceſimum quartum numerum facit: figuraliter nos docemur, vt ædificemus domum Domini in amputatione carnis & vitiorum circunciſione: & veram puritatem eſſe credamus, in nomine Patris, & Filij, & Spiritusſancti.

Glo.int.ſ.Apo.19. *Rup.3.ſ.Apoc.* *Aretas.ſ.Apo.4.* — *Patriarchæ & Apoſtoli.*

Viginti quatuor ſeniores, Patriarchæ & Apoſtoli dicuntur. Vel duodecim iudices Iſrael cum duodecim Apoſtolis. Apo.4.19.a. Suprema illa diuiniſſima, ſanctiſſimaque Trinitas ſeptenarium numerum, iuxta inſcrutabilem ſuę ſapientiæ profunditatem, ter ſibi ipſi reſumens, viginti quatuor demonſtrauit. Si quidem ter ſeptem, viginti & vnum efficiunt: cui à viginti quatuor ternarius deeſt: qui ternarius omnium creatrici diuinæ Trinitati dedicatus eſt.

XXV.

Ori.ſ.Num.ho.5. *Hie.ſ.Eze.40.* — *Perfectio ſenſuũ & operum.*

In numero viginti quinque qui eſt quadratus ex quinario, quinque ſenſuum perfectio declaratur. Quod vtique indicat eum vocari ad opera operum in miniſterio peragenda: qui ex omni parte multiplicatis & purificatis ſenſibus inuenitur eſſe perfectus. Ezec.40.b. Et viginti quinque ſtadiorum numerus. Ioan. 6. b. Dicit perfectionem boni operis intrinſecus, quod quinque ſenſibus perficitur. Deſignat etiam impletionem legis, quæ quinque libris continetur. Et ipſos exercentes bonas operationes in proximos per quinque ſenſus. A viginti quinque annis aſſumuntur Leuitæ, cùm incipiunt pugnæ vitiorum. Nu.8. d. Secundum autem quòd hic numerus eſt medietas quinquagenarij, deſignat mediam perfectionem habentes.

Rup.6.ſ.Ioan. *Aug.ſ.Io.tra.25.* *Gre.ſ.Eze.ho.17. 19.* *Glo.int.ſ.Nu.8.* *Phi. quòd deterior potiori inſidietur.* *Hie.ſ.Eze. 8.11.* — *Abuſus ſenſuũ.*

In malum, deſignat eos, qui firmati ſunt in abuſu ſenſuum, vt qui dorſa habebant ad templum verſa, vel ſunt, qui omnia referunt ad ſenſus. Eze.8.g.11.a.

XXVII.

Ter tria ter conſtituunt viginti ſeptem, & deſignant potentias noſtras ad bonum opus eſſe paratas per Trinitatis cŏfeſſionem, vnde tali die ceſſarunt aquæ diluuij, & arefacta eſt terra, in quo gerit figuram perfectorum. Gen.8.a.

XXVIII.

Longanimitas.

Viginti octo cubiti longitudinis cortinarum tabernaculi, deſignant perfectam longanimitatem, quia hic numerus eſt perfectus, conſtans ex ſuis partibus aliquoties. Exo.26.36.

XXIX.

Viginti nouem talenta auri fuerunt oblata in ſanctuario. Exo.38.

XXX.

Ori.ſ.Gen.ho. 2. *Aug 12.cŏt.Fauſtum. 14.* *Ori.ſ.Gen.ho.2. & ſ.Luc.ho.28. & ſ. Eze.ho.1.* — *Chriſtus.*

Tricenarius numerus ſic ſe habet, vt trecentorum contineat ſacramentum. Quod enim ibi centeni, hoc hic deni tertiò multiplicati faciunt. Triginta autem cubitorum arcæ latitudo, quem numerum decies habet in trecentis longitudo, deſignat Chriſtum, qui eſt altitudo noſtra, qui triginta annorum ætatem gerens, doctrinam euangelicam conſecrauit, conteſtans ſe veniſſe non ſoluere legem, ſed implere. Legis autem cor in decem præceptis, agnoſcitur. Triginta annorum erat Ioſeph, quando eductus eſt de carcere, & totius Ægypti ſuſcepit principatum, vt imminentis perniciem famis diuina prouiſione depelleret. Geneſ.41. b. Qua ætate

venit

venit Iesus ad baptismum,& vidit cælos diuisos,& Spiritum Dei in columbæ specie venientem super se, vbi & primum cœpit sacramentum patefacere Trinitatis. Luc. 3. Sic trigesimo anno aperti sunt cæli Ezechieli, id est, Christo in baptismo. Ezec. 1.a. Triginta annorum erat Dauid, quum regnare cœpit. 2. Reg. 5.a.

Gre.s.Eze.ho.2. Glo.int.s.Gen.41.

Fides Trinitatis cum obseruatione præceptorum. Perfecta impletio legis.

Triginta sicli, designant fidem Trinitatis, cum obseruatione præceptorum, vel tres virtutes, cum præceptis. Exo.21.g. Valēt sexaginta drachmas, pro fructu sexagesimo. Leu.2.a. Idē designant triginta cubiti longitudinis sagorū tabernaculi. Exod.26.b.36.b. Item triginta cubiti altitudinis templi.3.Reg.6.a. Triginta stadia nauigata, perfectam impletionem legis designant, quum sint quinquies sex. Vel quum ex secunda vnitate, id est, denario per ternarium ducto perficiatur, euangelicam fidem Trinitatis indicat. Ioan.6.c. Triginta cori similæ in cibum Salomonis per singulos dies, fidem Sanctæ Trinitatis, quæ in lege Domini continetur indicant.3.Reg.4.c. Propter triginta iustos parcit Deus Sodomis. Gen.18.d. hoc est, propter seruantes legem cum fide Trinitatis. Ter enim decem, fiunt triginta. Ad hos referuntur triginta camœli fœtæ. Gen.32.b.

Isyc.s.Leu.27. Glo.int.s.Exo.26. Rup.s.3.Reg.7.& 6.s.Ioan. Aug.s.Ioā.tra.25. Glo.int.s.3.Reg.5. & s.Gen.18.

Triginta viri recumbentes cum Samuele, designant habentes fidem, quæ per dilectionem operatur. 1.Reg.9.d.

Gre.s.1.Reg.9.

Mysteria nouæ legis.

Triginta argenteis venditus est Christus, iuxta tempus, quod habebat ante prædicationē. Mat.26.b. Designant etiam pleniora mysteria nouę legis. Zac.11.c.

Ori.s.Mat.ho.35. Amb.3.de Spiritusancto.18.

Anima pœnitēs.

Triginta diebus sedens mulier in domo, designat animam intra se pœnitentiam agentem. Deuter.21.c.

Amb. epis.13.

Tricesimus fructus, dicitur esse coniugatorum, quia hæc ætas est pugnantium, & illi habēt acriorem conflictum. Insinuat autem fidem Trinitatis. Matth.13.a. Et triginta gazophilacia. Eze.40.c. designant tricesimum fructum, & perfectionem vitæ actiuæ & contemplatiuæ cū fide Trinitatis in prædicatoribus.

Aug.1.q. in euā. Glo.int.s.Mat.53. & s.Eze.40. Gre.s.Eze. ho.40.

XXXIII.

Triginta tres filij egressi de Lia numerantur, in ingressu Iacob in Ægyptum. Gen.46.b.

Triginta tres dies purgationis mulieris parientis masculum, numerantur post octo dies. Leuit.12.a.

Bis triginta tres cubiti circuitus templi. Eze.41.b. indicant nos indigere duplici natiuitate, carnali & spirituali.

Hie.s.Eze.41.

XXXVII.

Triginta septem fortes Dauid.2.Reg.23. d. sunt fidem & obseruantiam decalogi, gratia septiformis spiritus operante honorantes.

Glo.int.s.2.Reg. 13.

XXXVIII.

Triginta octo anni infirmitatis paralytici, designat defectum impletionis legis, quæ quadragenario impletur, qui defectus est per binarium designantem duo præcepta charitatis. Ioan.5.a. Vel designāt multitudinem & magnitudinem peccatorum, quibus opprimebatur.

Aug.s.Ioan.tra. 17. Glo.int.s.Ioan.5.

XL.

Tempus huius seculi.

Quadragenarius numerus habet quater decem: ipse autem denarius ab vno vsque ad quatuor progrediente numero consummatur. Vnde laboriosi huius temporis sacramentum est, quo sub disciplina Regis Christi, aduersus diabolum dimicamus: quod etiam illud declarat, quòd quadraginta dierum ieiunium, hoc est, humiliationem animæ consecrauit lex, & Prophetæ, per Moysen, & Eliam, qui quadragenis diebus ieiunauerunt, & euangelium per ipsius Domini ieiunium, quibus diebus quadraginta etiam tētabatur à diabolo. Matt.4.a. Quadraginta annis comederunt filij Israel manna in deserto. Exo.16.d. vt designetur totum tempus huius vitæ, quo secundùm vetus & nouum testamentum viuimus.

Aug.2.de consen. euang.4. & 83.q. 57. Glo.int.s.Exo.16.

Perfectio operū.

Quadragenario numero perficitur opus, fortasse ideo, quia in decem præceptis lex data est, & per totum mundum prædicanda erat lex, qui totus mundus quatuor partibus commendatur, Oriente & Occidente, Meridie & Aquilone, vnde denarius per quatuor multiplicatus, ad quadragenarium peruenit, vel quia per euangelium, quod quatuor libros habet, impletur lex, quia in euangelio dictum est, Non veni soluere legem, sed adimplere. Itaque quadragenario numero quædam perfectio in operibus bonis significatur, quæ maximè bona opera exercentur in abstinentia quadam ab illicitis cupiditatibus seculi, hoc est, generali ieiunio. Quadraginta annorum erat Isaac, quando duxit Rebeccam. Gen.25.c.

Aug.s.Ioan.tra.17

Transgreßio decalogi. Pœnitentia. Vita præsens.

Dicitur Nu.14. Filij vestri erunt vagi quadraginta annis. Et quid haberet mysterij numerus iste, declarat dicens. Secundùm numerum dierum, quibus considerastis terram quadraginta diebus, pro die per annum recipietis peccata vestra quadraginta annis. Timeo ego mysterij huius secreta discutere. Video enim quòd peccatorum in hoc ratio comprehenditur & pœnarum. Vnde quadraginta diebus & noctibus pluit in diluuio, vbi quatuor per decem multiplicantur, vt designetur transgressio decalogi, & tribulatio pœnitentiæ, & ætas huius vitæ, in qua est pœnitendum. Gen.7.8.18. Ps. 94. Pœnitentiam etiam designant quadraginta dies conditurę cadauerum. Gen.50.a. Et quadraginta dies dantur puerperę post partū maris. Leu.12. Quadraginta dies dati Niniuitis ad pœnitentiam, tempus huius vitæ. Ioan.3.b. Quadragesima iungitur passioni, propter pœnitentiam. Solet enim hic numerus esse laboris, vnde & designabit labores Christi. Eze.41. Quadraginta annis non habitata Ægyptus, designat impœnitentiam. Eze.29.c.

Labores Christi. Impœnitentia.

Ori.s.Num.ho.8. Amb.ser.23.& de Noe.13. Hie.s.Eze.29.41 & s.Amos 2. Aug.epi.119.& 12 contra Faust.17. & s.Ps.94. Glo.int.s.Gen.50. Rup.2.s.Eze.21. & s.Ioan.3. Aug.q.in Gen.169

Denarius perfectionem significat, quæ per quaternarium multiplicatur: vt designetur per quatuor mundi plagas fidem Trinitatis esse prædicandam. Quia verò Christus fuit cũ Apostolis post resurrectionem quadraginta diebus: non semper quadragenarius numerus significabit pœnitentiam. Acto.1.a.

Glo.in. ſ. Exo. 24. & ſ. Gen. 18.

Quadraginta dies & noctes, quibus fuit Moses cum Domino, designant perfectionem decalogi, per quatuor mundi partes in lege noua futuram. Et quòd soli illi decalogum implent, quos euãgelij gratia iuuat. Exo.24.d.34. Quadraginta iusti, propter quos parcit Deus Sodomis, sunt legis & euangelij præcepta seruantes. Gen.18.d.

Geor. Ven. Cant. 2. tom.3. cap.16. Isyc. ſ. Leu. 12.

Quadraginta diebus est immunda mulier post partũ masculi. Leu.12.d. quia tot diebus embrio vegetatur, & transformatur, quousque in corpus organicum perfectum suis debitis & harmonicis mensuris conducatur, vt dispositum sit ad suscipiendam animam masculeam, quæ est potissima hominis ratio.

Hie. ſ. Ezec.4. Glo. int ſ. Pſ. 94.

Quadraginta diebus dormiens Ezechiel super latus dextrum, quadraginta annos captiuitatis domus Iuda designauit. Eze.4. b. Quadraginta annis contulerat Deus beneficia filiis Israel, qui non sunt conuersi. Ps.94.

Gre. ſ. 1. Reg.4.

Quadraginta annis iudicans Eli Israel, designat trãsgressionem mandatorum: ideo iudicat quadraginta annis, quia legis austeram disciplinam ad timorem subiectæ plebis exibuit: vt materiam humanæ conditionis per concupiscentiam fragilem per timorem retineret. 1. Regum 4.d.

Aug. 12. contra Faust. 20.

Post quadraginta dies emissus coruus, non est reuersus, aut aquis vtique interceptus, aut aliquo supernatante cadauere illectus, significat homines immundicia cupiditatis teterrimos, & ob hoc ad ea, quæ foris sunt in mũdo, nimis intentos, aut rebaptizari, aut ab his, quos præter arcam, id est, præter ecclesiam baptismus occidit, seduci & teneri.

Ori. ſ. Nu. ho. 27.

Quadraginta vaccas dedit Iacob Esau fratri suo in munus. Gen.32.d.

Quadraginta bases æneæ erant sub viginti tabulis tabernaculi. Exo.36.c.

XLII.

Rup. 6. ſ. Apo.

Constat numerus descensionis Christi in mundum per quadraginta & duos patres, secũdùm carnem: velut per quadraginta duas mansiones descendentis vsque ad nos: & per totidẽ mansiones est ascensus filiorum Israel, vsque ad hæreditatis promissæ principium. Num.33.

Aug. ſer.24.

Quadraginta duobus mensibus calcabitur ciuitas sancta: vt designetur abundantia iniquitatis in tempore Antichristi: quia numerus ille est superfluus seu abundans. Apo.11.a

Glo. int. ſ. Gen. 18.

Quadraginta duo pueri occisi ab vrsis. 4. Reg.2.d. designant quadraginta duos annos post passionem Christi, quum euersa est Hierusalem à Tito & Vespasiano.

XLV.

Propter quadraginta quinque iustos promittit se Dominus parciturum Sodomis. Genes. 18.d. vbi designantur ij, qui corpus quadragenaria abstinentia domant, & quinque sensibus ordinatè vtuntur.

XLVI.

Aug. ſ. Ioã. tra. 10. Rup. 3. ſ. Ioan.

Quadraginta sex annis ædificatum templum. Ioan. 2. d. designat corpus Christi de Adam assumptum: in cuius nomine secundum literas Græcas numerus quadraginta sex inuenitur. Item quadraginta sex dies, quibus corpus humanum in vtero formatur.

L.

Ori. ſ. Nu. ho. 5. 25. & ſ. Mat. cap. 14. Amb. ſ. Luc. 9. & apol. Dauid. 8. Hie. Aglasiæ, & ſ. Isa 3. Isyc. ſ. Leu. 25. 27. Glo. int. ſ. Gen. 8. 15. Aug. ſer. 193. — *Remissio.*

Quinquagenarius numerus remissioni & indulgentiæ consecratus est. Secundum legem enim quinquagesimo anno remissio erat: vt si quis distraxisset possessionem, eam reciperet: si liber in seruitutem venisset, reciperet libertatem: indulgentiam debitor reciperet, exul rediret ad patriam. Leuit.25. Spiritalis ergo Noe Christus in arca sua, in qua humanum genus de interitu liberat, id est, in ecclesia sua, hunc quinquagenarium remissionis numerum in latitudine collocauit. Nisi enim remissionem peccatorum donasset credentibus, non fuisset per orbem terræ ecclesiæ latitudo diffusa. Genes. 6. Et propter quinquaginta iustos parcit Deus Sodomis. Gen.18.d. Et Psalmus quinquagesimus est pœnitentię & remissionis. Et lex data est quinquagesimo die. Exod.19. Et festum nouarum frugum, fit quinquagesimo die. Et quinquagesimo die venit Spiritussanctus super Apostolos. Acto.2. a. Et quinquageni discumbũt in conuiuio Christi, propter remissionem iubilæi. Luc. 9. Princeps super quinquaginta est Christus, qui est princeps remissionis. Isa.3. a. Ad remissionem & ad gratiam pertinent quinquaginta bati olei. Luc.16.b. Et quinquaginta sicli. Leu.27.c. 2. Reg.23.d. Et quinquagesimũ caput prædæ datur Leuitis & sacerdotibus Num.31.d. Quinquaginta & quingenti, cognatus est numerus. Decadæ enim quinquaginta faciunt quingentos. Sed & ex alia parte numerus iste sacratus fit. Septem enim septimanis, si addatur vnius numeri perfectio, quinquaginta faciunt dies. Similiter & septuaginta septimanis, si addatur vnius decadæ consummatio, faciũt quinquagentos. Quòd etsi abundantius adhuc sacramenta quinquaginta & quingentorum numeri placet colligere, habemus Nu.31.d. vbi de hostium spoliis, quidam quidem offerunt in dona Dei quinquagesimam portionem, qui non processerunt ad bellum: quidam verò quingentesimam: & vtique non inaniter: sed ad indulgentiam referri videtur.

Rup. ſ. Agg. 2.

Quinquaginta lagenæ. Agg.2.c. remissionem per Christum significant: sed Iudæis fiunt viginti: quia solũ confitentur duos denarios in ipso, nempe natiuitatem & mortem, sed negant tres, resurrectionem, ascensionem, & aduentum ad iudicium.

Quinqua-

Dies iudicij. *Perfecti.*

Quinquagesimus annus iubilæi, diem iudicij designare potest, quando in nouissima tuba resurgent mortui. Leu. 25. b.

Isyc. s. Leu. 25. Phi. quod deterior potiori insidietur. Glo. int. s. Nu. 8. Isy. s. Leu. 27.

Quinquaginta annorum Leuitæ, sunt habentes internam quietem, qui fiunt custodes vasorum, tanquam iam perfecti. Leu. 8. d. Nu. 8. d. Exod. 18. Quinquaginta autem sicli valentes centum drachmas, perfectionem vsque ad martyrium designant. Leu. 27. a.

Aeterna quies.

Aug. epis. 119. Glo. int. s. Exo. 26. 27. Hie. s. Eze. 40. Gre. s. Eze. ho. 17.

Quinquaginta ansulæ in cortinis, & quinquaginta circuli aurei, æternam requiem significant, quæ per dona Spiritussancti habetur. Exo. 26. a. 36. Vel recordationem supernæ quietis, aut humilitatem compunctionis. Et quinquaginta cubiti atrij ad occidentem, designant requiem post hanc vitam, ad orientem verò remissionem & spem quietis. Exod. 27. 38. Vel remissionem & resurrectionem, vt post septem hebdomadas per diem resurrectionis ad regna cælorum perueniatur. Eze. 40. c. Denarius coniunctus quadragenario fit quinquagenarius, vnde cum labore celebramus quadragesimam ante pascha, cum lætitia verò tanquàm acceptam mercedem quinquagesimam post pascha. Nam huic tãquàm salutari labori boni operis, qui pertinet ad quadragenarium numerum, additur quietis & fœlicitatis denarius, vt quinquagenarius fiat. Significauit hoc & ipse Dominus multo apertius, quando post resurrectionem quadraginta diebus cõuersatus est cum discipulis suis in terra, quadragesimo autem die, quum ascendisset in cælum, peractis decem diebus misit mercedem Spiritussancti.

Aug. s. Ioan. tra. 17 & 83. q. 57. & s. Ps. 150.

Charitatis diffusio.

Aug. 12. cont. Fau. 14.

Quinquaginta cubiti latitudinis arcæ, designant diffusionem charitatis in ecclesia per Spiritumsanctũ, qui datus est nobis. Quinquagesimo enim die post resurrectionem suam Christus Sanctum spiritum misit, qui credentium corda dilatauit. Gen. 6.

Diabolus. *Superbi.* *Pœnitentes.*

Hie. s. Is. 3.

Duo quinquagenarij missi ad Eliam. 4. Reg. c. diabolum designant, qui in suis imitatur pœnitentiam, quam non habent. Designant etiam superbos. Tertius verò typus est verè pœnitentium.

Vnus seruus debebat denarios quingentos, alius quinquaginta. Luc. 7. f.

LX.

Antiqui patres. *Perfecti.* *Prædicatores.*

Rup. 4. s. Exo 17. Gre. s. Cant. 3. 6. Glo. int. s. Cant. 3. Isyc. s. Leu. 27. Glo. int. s. Leu. 27. & s. 3. Reg. 4. & s. Eze. 40. & s. Mat. 13. Aug. q. in euan. 9. Gre. s. Eze. ho. 17.

Sexagenarius ex senario perfecto denarioque cõpositus, perfectionem significat antiquorum Patrum, qui legem scriptam non habentes, decalogum tamen legis, bene & perfectè operando laudabiliter adimplerunt, quos significabant sexaginta columnæ atrij. Exo. 27. Sexaginta fortes, sunt omnes perfecti, qui fuerunt ante nos in ecclesia, vel prædicatores, qui dũ decem præcepta, quo spiritualius & fortius in sex diebus compleuerunt, sexagenarium numerum perfecerunt. Cant. 3. c. Sic sunt sexaginta Reginæ. Cant. 6. c. Annus ergo sexagesimus, est vita spiritualis. Vsque ad sexaginta annos dant pro voto quinquaginta siclos, & fœmina triginta valentes sexaginta dragmas. Leuit. 27. a. Vltra sexaginta sunt, qui à statu perfectionis imminuti esse videntur. Sexaginta cori farinæ in cibum Salomonis per singulos dies, perfectionem operum designant. 3. Reg. 4. c. Isaac sexagenarius erat, quando genuit Iacob & Esau. Gen. 25. d. Sexagesimus fructus virginum, tum propter ocium interius, quia contra carnis cõsuetudinem minimè pugnant, tum propter perfectionem operum, quæ illo numero exprimitur. Matt. 13. a. Mar. 4. Sexaginta cubiti in templo, perfectionem mundi significant, & perfectionem operum. Eze. 40. c. 3. Reg. 6.

Perfectio operũ.

Anima perfecta.

Aug. 83. q. 55. Rup. s. Cant. 6.

Sexaginta reginæ. Cant. 1. a. designant animas regnantes in intelligibilibus & spiritualibus, quia denarius numerus significare potest vniuersitatis scientiam, quæ si ad interiora & intelligibilia referatur, quæ senario numero significatur, fit quasi decies sexies, quod est sexaginta.

Epip. 3. contra hæreses. tom. 2.

Sexaginta sunt generationes fidelium, quæ fuerunt ab Adam vsque ad Christum, quæ tamen fuerunt sexaginta duæ, sed dicuntur sexaginta, sicut dicuntur septuaginta interpretes, licèt fuerint septuaginta duo.

Sex ætates.

Aug. q. in iud. 49. Chry. de Iephte. Multa.

Sexaginta diebus fleuit filia Iephte virginitatem suam. Iud. 11. g. designans pœnitẽtes in sex ætatibus, vel quòd toto tempore seruandus est decalogus.

Glo. int. s. Leu. 27.

Sexagenarius est senex infirmus in proposito. Leuit. 27. a.

LXVI.

Sexaginta sex animæ de femore Iacob ingressæ sunt in Ægyptum. Gen. 46.

Sexaginta sex dies considerantur purgationis à partu fœminæ post immundiciam menstrui. Leuit. 12. b. designant in hoc mundo & in hac vita procurandam esse peccatorum purgationem per pœnitentiam.

LXX.

Perfectio intellectus.

Phi. de mig. Abr. Amb. ser. 24.

Septuaginta in domo Iacob. Genes. 46. designant perfectionem intellectus & prudentiæ. Et in septuaginta palmis, denotatur intelligibilis, senior, incorruptaque naturæ ratio. Exod. 15. d. Possunt etiam tam domus Iacob, quàm palmæ designare discipulos Christi, & palmæ Martyres, ob victoriam. Et Septuaginta senes, qui erant cum Mose. Exod. 24. a. sunt discipuli Christi, & ordo doctorum septiformi gratia in decalogo perfectorum. Et quia sunt septem decades, pertinent ad legem veterem: vt septuaginta anni vitæ. Ps. 89.

Discipuli Christi. *Martyres.* *Doctores.*

Hie. & Aug. s. Ps. 89. Glo. int. s. Exo. 15. 24.

Gratia & scientia legis.

Rup. 3. s. Exo. 4. Rup. 1. s. Nu. 18.

Septuaginta sicli argenti in vna phiala. Num. 7. quia est numerus ex septenario & denario compositus, euangelicam septiformis Spiritus gratiam, & legis, cuius decem præcepta sunt, significant scientiam.

Remissio post pœnitentiam.

Glo. int. s. Gen. 50. Geor. Ven. Cant. 1. tom. 7. cap. 34.

Septuaginta diebus planxerunt Iacob. Gen. 50. a. decuplato videlicet septenario: quia luctus mortui sunt septem dies. Eccl. 13. b. Septuaginta autem anni captiuitatis Iuda in Babylone, designant cursum vitæ in carne: vel totum tempus ecclesiæ. Septuaginta autem anni

Glo.int.s. Gen.50. Geor.Ven.Cant. 1. tom.7.cap.34. Aug.s.Ps.125. Hie.s.Is.23.& s. Zac.1.

Tyri, post quos restituitur in antiquum statum.Isa.23. d. significant remissionem post pœnitentiam.Et septuagesimus annus Hierusalem.Zach. 1. c. requiem post labores significant. Septuaginta cubiti latitudinis templi.Ezec.41.d.

Septuaginta filij Gedeon occisi ab Abimelech.Iud.9.a.Septuaginta linguarum numerum faciunt. *Requies laborũ.*

Hie.s.Eze.41. Glo.int.s.Iud.9. Gre.s.1.Reg.6. Hie.s.Eze.8.

Septuaginta de populo percussi.1. Reg. 6. d. designant hæreticos, adscribentes sibi dona Spiritussancti. Et septuaginta seniores colentes idola.Eze.8.d.denotant eos, qui per mandatorum transgressionem, sanctum numerum septenarium inficiunt.

LXXV.

Phi.de migr. Abr.

Septuaginta quinque annorum egressus est Abraham de terra sua.Gen.12.b. Qui numerus est in confinio intelligibilis & senioris naturæ, per septuaginta significatæ,& sensibilis & iunioris,quæ quinque sensus æquat numero.

LXXVII.

Ori.s.Mat. ho.6. Aug.de verb.dom. ser.15. Amb.s.Luc.17.

Vsque ad septuagies septies dimittuntur peccata, vt remissio intelligatur de peccatis in hoc mundo degentium. Quod si alia committantur peccata:illa non remittuntur. Designat etiam omnia peccata, quæ à tempore Adæ,vsque ad finem in proximum cõmittuntur. Matt. 18.c.Luc.17.a.Exprimit etiam hic numerus abundantiam diuinæ remissionis.

Rup.s. Amos 1. Hie.ad Damasum q.1.

Septuaginta septem,est numerus resolubilis in partes æquas,vt in septem & vndecim.Ideo peccatum Lamech ostenditur remissibile, vnde & ipse confessus est peccatum suum. Cain autem etiam Deo negare ausus est. Septuagies autem septies vltio de Lamech, designare potest punitionem,vsque ad aduentum Christi,quia post Septuaginta septem generationes facta est redemptio generis humani. Vel datur vltio septuagies septies:quia multiplicauit peccata à Cain.

LXXX.

Aug.83.q.55. Rup.s.Cant.6. Gre.s.Cant.6.

Octoginta producitur ab octonario,qui est numerus diminutus. Octoginta concubinæ. Cant.1.a.designant animas terrenorum mercedem accipientes. Vel animas minus perfectas. Denario enim significatur scientia vniuersitatis : quæ si ad terrena & corruptibilia referatur, quæ octonario significari possunt,fiunt octoginta. Vel quia denario significatur decalogus, per octonarium verò resurrectio,designantur prædicatores falsi, qui falsi sunt per desideriũ, scripturam tamen diuinam & resurrectionem, quam credimus,manifestant per verbum. *Anima imperfecta. Prædicatores falsi.*

Hie.9. Aglasiæ. & s.Ps.89. Aug.s.Ps.89. Isyc.s.Leu.12.

Octoginta cori tritici, designant fidem resurrectionis Christi.Luc. 16. b. Octoginta autem anni vitæ humanæ,ad nouam legem pertinent,propter octonarium.Ps.89. *Fides resurrectionis.*

Octoginta dies dantur separationis & purgationis mulieris parientis fœminam. Le. 12.b. & designant tempus,quo formata est in agro Dei fœmina, quod duplum est ad formationẽ masculi:quia geminata est pœna peccati in muliere.

LXXXVI.

Glo.int.s. Gen.16. Rup.s.Gen.27.

Octoginta sex annorum erat Abraham,quando genuit Ismaelem.Ge.16.d. vt designetur eum genuisse tempore vitæ carnalis,quum nondum peruenerat ad perfectionem vitæ spiritualis. Octoginta sex autem annorum quantitas duobus disponitur terminis. Est enim in deceno limite octonarius,in singulari senarius. Senarius perfectus numerus ipse quodammodo est Abraham,perfectorum vir operum,sed parui & frigidi sanguinis. Octonarius autem,qui & à Philosophis fœmina dicitur, ipse in deceno limite quodammodo est Agar, infirmior quidem quia fœmina,sed fœcundior viro,quia iuuencula.

XC.

Hier.s.Eze.41. Rup.2.s.Eze.25.

Nonaginta cubita longitudinis templi.Ezec. 41. b. perfectiorem statum designant : quia nonagenaria peperit Sara.Ge.21.a. *Perfectior status.*

Designant etiam Angelos,qui per additionem hominis fiunt centum. *Angeli.*

XCVIII.

Gre.s.1. Reg.4.

Numero nonaginta octo duo desunt, vt sit centenarius. Eius ætatis erat Eli: quia perfectè maturitatis extitisset, si sacramentum geminum in Redemptoris nostri cognouisset incarnatione, videlicet veram diuinitatem in humanitate. Nunc, quia multa de lege veteri plurima de mandatis cælestibus rectè intelligit, nonaginta octo annorum est. 1. Regum 4. c.

XCIX.

Glo.int.s.Gen.17.

Nonaginta nouem annorum erat Abraham, quum mutauit nomen, & accepit circuncisionem. Genesi. 17. a. quia iam perfectioni propinquior erat: & cælestem desiderabat societatem.

Glo.int.s.Luc.15. Aug.de verb.Apostol.ser.9.

Nonaginta nouem oues. Mat. 18. b. Angelos significare solent. Possunt etiam designare Iudæos superbos: qui se sanos putant:nec humiliari ad medicum volunt : ideo relinquuntur in montibus, hoc est, in tumore superbiæ. *Angeli. Iudæi. Creatura rationalis.*

C.

Ori.s.Gen.ho.2. Rup.s.Iud.11.

Centenarius numerus plenus in omnibus & perfectus ostenditur : & totius rationalis creaturæ continet sacramentum : sicut in Euangeliis legimus, vbi dicit : quia habens quis centum oues,ex quibus quum periisset vna,relictis nonaginta nouem in montibus, descendit quærere eam,quæ perierat:quamque inuentam humeris suis reportauit:& posuit cum illis nonaginta nouem, quæ non perierant. Hic ergo centenarius totius creaturæ rationalis est

numerus,

numerus, quoniam non ex semetipso subsistit, sed ex Trinitate descendit: & longitudinem vitæ, hoc est, immortalitatis gratiam ex Patre per Filium ac Spiritumsanctum suscepit, idcirco triplicatus ponitur, vtpote, qui ad perfectionem, per gratiam Trinitatis augetur, & qui ex centenario per ignorantiam lapsum, per agnitionem Trinitatis restituat in trecentos. Mat.18.b. Luc.15. *Hil. s. Mat. Ca.18 Amb. s. Luc.15.*

Centesimo anno Abrahæ natus est Isaac. Gen.21.a. Cum nascitur Isaac, cuius generationē vnica Dei gratia operata est, paternæ ętatis numerus plenus & integer, vnus & simplex, id est, solo limite centeno contentus est sub vnitate. Vnitas namque apud Philosophos, neque mas neque fœmina dicitur, & proinde rectè sub centena vnitate paternorum annorum Isaac nascitur, cuius generationem, neque viri, neque fœminæ natura, sed sola diuinæ promissionis veritas operatur. *Ruper. s. Gene. 27.*

Spes celestium. Perfectio operū. Centum in bonum & in malum sumitur: Nam inueniuntur centum inimici dæmones. Et Abraham centenarius credidit, & genuit Isaac. Et centum fideles persequuntur decem milia contrarias virtutes: vbi ponitur numerus finitus pro infinito. Leu.26.c. Et centum milites, sunt qui perfectioni student. 1. Par.12.b. *Ori. s. Le. ho.16. 26 Glo. int. s. Leuit. & s. 1. Par.12.*

Celeste pramiū. Centum cubiti longitudinis atrii, spem cælestium significant, & cęlestem vitam quum à sinistra transit in dextram. Item fructum centesimum. Exo.26.28. Ezec.40. Centum etiā cubitorum erant longitudo & latitudo templi. Ezec.41.c. vt ostendatur nos mente, sermone, & operibus Deo seruire debere. Vel designatur perfectio operum. *Hie. s. Eze. ho. 18 22. Gre. s. Eze. ho. 17. 27.*

Misericordia Dei. Pracepta legis. Profectus. Duces fidelium. Centuplum inuenit Isaac, quum seminasset. Gen.26.c. hoc est, magnum cęlestis patrię lucrum, & fructum euangelicum. Et centuplum in hac vita accipiendum. Mat.19. d. significat omnia, vt iuxta illud, Nihil habentes & omnia possidentes. Centum annorum puer in fœlicitate, designat perfectam ætatem. Isa.65.d. Centeni autem discumbunt in conuiuio Christi quia ille numerus est vnitati diuinę consecratus. Mat.6. Centesimus autem fructus est Martyrum, & eorum, qui mortem habent in contemptu. Mat.13.a. Est etiam contemplatio æternę vitæ, & opera intentione æternitatis facta. *Glo. int. s. Exo.26. Glo. int. s Gen.26. Aug. epist. 89. Hie. s. Isa.65. Ori. s. Mat. cap. 14 Au. 1. q. in euan.9. Gre. s. Eze. ho. 17. Glo. int. s. Mat.13.*

Centum bati olei, designant magnam Dei misericordiam. Et centum cori tritici, pręcepta legis, quibus tenebantur Iudęi. Luc.16.b. *Hie. Aglasia.*

Centum cubiti à porta interiori ad exteriorem. Eze.40.d. designant altiorem profectum eorum, qui iam perfectionem attigisse videbantur. *Gre. s. Eze. ho.19*

Centum arietes in cibum Salomonis per singulos dies. 3. Reg.4.c. sunt Duces Christiani gregis, qui cum subditis suis ęternam gloriam consequi festinant. Centum alieni, sunt astutia perfecti. Le.26.b. *Glo. int. s. 3. Reg.4 & s. Leui.26.*

Centeni anni sexcentis vitæ Noè, singulas ætates designant. Ge.7.a.

Centum agnis emit Iacob partem agri à filiis Hemor. gen.33.d.

Centum talenta argenti in vasis tabernaculi. exo.38.

CX.

Centum & decem annis vixit Ioseph, designans in ea ętate mori eos, qui decalogum obseruant. Gen.50.

CXX.

Centum viginti annorum erat Moses, quum mortuus est, data lege, designans Spiritumsanctum venturum super centum viginti discipulos. Deu.34.b. Vel designant perfectionem mandatorum, quę est in duobus præceptis charitatis. *Hie. de mansio. Glo. int. s. Deu.34.*

Dedit regina Saba regi Salomoni centum viginti talenta auri. 3. Reg.10.d. Numerus hic consecratus vitę hominum eorum, qui fuerunt in diebus Noe, quibus istud conceditur spacium vitæ, quo inuitantur ad pœnitentiam: offert ergo Christo ecclesia in auri specie & pondere non solū multitudinem sensuum suorum & intellectum, sed lege Dei consecratos indicat sensus per hunc, qui Mosi annos continebat numerum. gen. 6.a. Deu.34.c *Ori. s. Cant. ho.2.*

CXXVII.

Centum viginti septem annos vixit Sara, vitæ perfectæ typum gerens, quia centum & viginti septem sunt numeri solidi. gen.23.a. *Glo. int. s. Gen. 23.*

CXXX.

Centum triginta annorum erat Iacob, quando ingressus est in Ægyptum. ge.47.b. *Rup.1. s. Nu.18.*

Centum triginta sicli argenti in acetabulo, designant vnius Dei, triumque personarum fidem propter centenarium & tricenarium. Nu.7.

CXXXVII.

Centum triginta septem annis vixerat Ismael, quando appositus est ad populum suum. genes.25.b.

CXL.

Centum quadraginta annis vixit Iob post flagella. Iob.42.d. vt designetur ducendo decē per quatuordecim, quod vtrumque testamentum ecclesia custodiens, & tam secundum legis decalogum, quàm secundum quatuor euangeliȷ libros viuens, vsque ad perfectionis culmen extenditur. *Gre.35. mor.25.*

CXLIIII.

Centum quadraginta quatuor cubiti muri minoris Hierusalem. Apo.21.e. designant minores & infirmiores per bona opera ad cęlestem Hierusalem peruenientes. *Rup.12. s. Apoca.*

CXLVII.

Centum quadraginta septem annorum erat Iacob, quando mortuus est, & appositus ad populum suum. Gen. 50. a.

CL.

Aug. s. Ps. 150.

Centum quinquaginta diebus obtinuerunt aquæ diluuij terram. Gen. 7. d. vbi triplus est quinquagenarius, tanquam eum multiplicauerit Trinitas. Designatur autem altitudo baptismi in sacrando nouo homine, ad tenendam quietis & resurrectionis fidem. Resultat enim ex septuaginta & octoginta, quæ sunt à septem & octo.

CLIII.

Au. s. Ps. 49. 119 150. & 83. q. 57. et s. Ioan. tra. 122.

Gre. ho. 24.

Perfecti.

Electi.

Centum quinquaginta tres pisces. Ioan. 21. b. designant perfectos, qui numerus fit ex ter quinquaginta, additis tribus, & ex decem & septem sumptis omnibus prioribus numeris. Designant etiam perfectam ecclesiam militantem, quę denario ad quinquagenarium addito absoluetur in fine mundi. Vel ita consideretur, quod ex septem & decem, fiunt decem & septem: quæ si per trigonum ducamus, fiunt quinquaginta vnum. Legimus quod annus quinquagesimus iubileus vocari iussus est: in quo videlicet cunctus populus ab omni operatione quiesceret. Sed vera requies in vnitate est. Diuidi quippe vnum non potest. Vbi enim scissura diuisionis est, vera requies non est. Ducamus ergo per trigonum quinquaginta vnũ, & fiunt centum quinquaginta tres. Quia ergo omnis nostra operatio in fide Trinitatis exhibita, ad requiem tendit, decem & septem ter ducimus, vt ad quinquaginta vnum venire debeamus. Et quia vera nostra requies tunc est, quum ipsam claritatem Trinitatis agnoscimus, quã in vnitate diuinitatis esse certum tenemus, quinquaginta & vnum ducimus, & electorum summa in superna patria quasi centum quinquaginta trium piscium numerum tenemus:

Cyri. 12. s. Ioa. 63.

Tres gradus in ecclesia.

Vel centenarius ibi, designat Gentilem populum: quinquagenarius Iudaicum, ternarius confessionem Trinitatis, per quam saluamur.

Rup. 14. s. Ioan.

Vel designat tres gradus in ecclesia centenarius imperfectos, qui multi sunt: quinquagenarius mediocres: ternarius perfectos, qui pauci sunt.

CLXXV.

Centum & septuaginta quinque annis vixit Abraham: vt diceretur mortuus in senectute bona.

CLXXX.

Glo. int. s. Gen. 35.

Centum & octoginta annorum mortuus est Isaac. Gen. 35. d. quo numero perfecta ætas signatur.

CC.

Glo. int. s. Ge. 32.

Ducentæ caprę & ducentæ oues erant in muneribus, quę obtulit Iacob Esau. Ge. 32. quia binarius princeps alteritatis gratus est Esau.

Gre. s. Cant. 8.
Rup. s. Hose. 3.

Ducenti argentei, qui dantur custodientibus fructum vineæ. Can. 8. d. designant duplicẽ retributionem, quæ datur bene operantibus: nempe centuplum in hac vita, & vita æterna in futuro. Vel quum sit binarius in tertio gradu, designat coniugium Ecclesiæ cum Christo.

CCL.

Ducenti quinquaginta sicli calami, & etiam casiæ, ponuntur in vnguento sacerdotum. Exod. 30. c.

Ducenti quinquaginta calami numerantur in lateribus suburbanorum ciuitatis Ezechieli demonstratæ. Eze. 48. b.

CCLXXIII.

Ori. s. Nu. ho. 4.

Ducentorum septuaginta trium numerus, significat illos dies, qui ex nouem mensibus & triduo mensis decimi colliguntur, qui fiunt simul ducenti septuaginta tres quibus humano generi in hunc mundum præbetur ingressus.

CCC.

Ori. s. Iudi. ho. 4.
Au. q. in Iudi. 37.
Gre. 30. mor. 33.
Rup. s. Iudi. 12.
Glo. int. s. Ge. 45.
& s. Iudi. 7.

Crux.
Obseruatio legis
Gentiles.

Cum trecentis inuenies Abraham vincentem aduersarios. Gene. 14. b. Et Gedeon cum trecentis lingua aquam lambentibus superat. Iudi. 7. a. in quibus designatur crux per T. Et huius numeri erat longitudo arcæ Noë, qui multiplicatur per decem & triginta, & designat obseruationem legis. Gen. 6. Trecenti etiam viri Gedeonis, designant gentiles virtute crucis Christi seruatos. Vel habentes perfectam cognitionem Trinitatis crucem Christi ferentes. Trecentos argenteos dedit Ioseph Beniamin fratri suo, qui designant fidem Trinitatis & crucis Christi. Gen. 45.

Au. 12. con. Faustum 14.

Trecentis cubitis longa erat arca Noë, vt sexties quinquaginta compleantur, sicut sex ętatibus omne huius seculi tempus expenditur: vt in quibus omnibus Christus nunquam destitit prædicari, in quinta per prophetari prẹnunciatus, in sexta per euangelium diffamatus. Genes. 6.

Amb. 3. de Spiritusancto 18. et de Ioseph 3.

Trecentis denariis æstimabat Iudas vnguentum. Ioan. 12. a. quia peccatoribus pluris constat remissio peccatorum, & indulgentia videtur esse preciosior. Designabatur etiam crux Christi.

Ori. s. Cant. ho. 4.
Glo. int. s. Exo. 14.

Numerus trecentarum vulpium, quæ à semetipsis diuersæ & dissonantes erant, triplicem formam indicant peccatorum, cordis, oris: & operis. Iudith. 15. a. Trecenti currus Pharaonis, sunt pugnantes contra fidem Trinitatis. Exod. 14. a. Ad idem referuntur trecentę vncię, quas appendebat ferrum hastæ Iesbibenob. 2. Reg. 21. c.

CCCXVIII.

Cum trecentis decem & octo Abrahā aduersarios debellauit. Ge.14.b. quia nos in sacramento crucis, quam T. litera significat, quæ pro trecentis sumitur, quinque sensus carnales nos prius variis vitiis captiuantes superamus. Decem & octo verò ex ternario & senario multiplicatus, fidem Trinitatis & perfectionem operis significat. *Aug.q.in Iud.37*

Figuram etiam tenent trecentorum decem & octo episcoporum, qui Nicæno concilio interfuerunt. *Hila. de Synodis circa finem.*

CCCXC.

Trecenti nonaginta dies, quibus dormiuit Ezechiel super latus sinistrum. Ezec.4.b. Captiuitatem domus Israel designauerunt, quæ cæpit tempore regis Phacee vsque ad extremum annum Assueri, qui & Artaxerxes. *Hie.s.Eze.4.*

CCCC.

Cum quadringentis viris occurrit Esau fratri suo Iacob, quibus illi timorem incussit. Genes.32.

Quadringentis annis fuit peregrinum semen Abrahæ in terra non sua. Gen.15.

CCCCXXX.

Quadringentorum triginta annorum dicitur fuisse habitatio filiorum Israel in Aegypto. Exod.12.g.

D.

Remissio. Quingenti sicli myrrhæ & casiæ, mysterium tenent centupliciter perfectorum, vt remissionem datam per Christum significent. Quinquagenarius enim Iubileus, in his est quintupliciter positus. *Ori.s.Cant.ho.1.*

Recte quingenta iuga boum, & quingentæ asinæ possideri à Iob referuntur. Iob.1.a. quia vel in hoc, quod prudenter sapimus, vel in hoc, quod humiliter ignoramus, dum æternæ pacis requiem quærimus, quasi intra iubilei numerum tenemur. *Gre.1.mor.30.*

Ecclesia. Quingenti, qui de quinque consurgunt, qui duplicati, quinquaginta quinque faciunt: peractis lubricæ ætatis fragilitatibus, in virum perfectum hominem transisse significant, & vt per decies quinos in quinquaginta perueniunt, ita per decies quinquagenos ad quingentos ascendunt. Similiter ecclesiam totam, columnam & firmamentum veritatis Christi figurat, in qua sensus nostri vel purificationem, vel remissionem peccatorum accipiunt; quia in isto numero non solùm remissio peccatorum, sed etiam aduentus Sancti Spiritus declaratur. *Hie.s.Iob.1.*

Quingenti cubiti erant in vno latere muri templi. Ezec.42.d.

DC.

Sexcentesimo anno vitæ Noë completa est arca. Gen.7.b.8.d. quia sexta ætate veniente Christo instituta est ecclesia, quam ingrediantur seruandi, vt iam in egressione ab arca finis mundi designetur, quando iam non erit opus arca.

Fortes. Senarius numerus, qui multiplicatus venit in sexcentos, mundi huius figuram tenet, qui in sex diebus dicitur consummatus. Sexcentos ergo in aratro dicitur percussisse ille, qui per crucem Domini crucifixus est mundo. Iud.3.d. Sex dies in boni operis studio conceduntur. Centenarius autem numerus summam continet numerorum. Sexcenti ergo viri, sunt opere & cordis deliberatione robusti. 1.Reg.13.c. *Ori.s.Iud.ho.4. Gre.s.1.Reg.13.*

DCLXVI.

Sexcenta sexaginta sex talenta auri deferebantur Salomoni. 2.Par.9.c. & designabant per senarium numerum perfectionem donorum, quæ Regi nostro à nobis deferenda sunt. *Glo.int.s.2. Par.9*

Numerus hominis dicitur sexcenti sexaginta sex. Apo.13.d. quia senarius est numerus hominis, qui sexta die factus est. Porrò numerus septenarius quodammodo numerus est Dei: quia die septimo requieuit. Omnis hominis numerus, qui ad requiem non peruenit Domini; qualibus iuraui (inquit) in ira mea, si introibunt in requiem meam: omnium, inquam, qui creatura Dei, vel semetipsis abutũtur, & dilectionẽ creatoris non habẽt, vel qui creaturæ potius quā creatori seruiunt, numerus senarius est. At verò ipsi diabolo numerus iste triplicatus, imo ter decuplatus est quia numerus sexcenti sexaginta sex. Quam ob causam? Nimirũ, quia iudicium eius est triplex, quia tertiò iudicatus est. Primo, quando de cælo proiectus est propter superbiam. Deinde quando iudicium maledictionis accepit in serpente. Tertio iudicij siue damnationis incremento feriendus est in illo, quem ingressurus est, homine peccati, filio perditionis. *Rup.s.Haba.1.& 8.s.Apoc.*

DCC.

Septingenti triginta sicli auri oblati fuerunt in sanctuario. Exod.38.c. Vltra viginti nouem (talenta.

M.

Doctrina euangelica. Perfectio. Millenarius ex denario quadratus subtilem & solidam designat euangelicæ prædicationis doctrinam, vt in mille argenteis Abimelech. Gen.20.d. Vt autem à centenario decies collecto perficitur, summam perfectionis insinuat. Mille autem iuga boum, & mille asinæ, Israelitas atque gentiles, doctos, ac simplices post tentationum casus in culmine perfectionis ecclesia assumit. Iob.42.d. Cant.4.b.8.d. *Gre.s.1. Reg.13. & 35.mor.18. & s. Cant.8. Ric. de S.Vict. de extremi malo.20. Gre.22.mor.22.*

Ponitur millenarius numerus finitus pro infinito, vt Ps.67. Milia lætantium. Et facit misericordiam in milia. Exo.20.a. Deu.33.a. Can.8.d. Et pro tempore. Vt ligatur diabolus mille annis. Apo.20. Mille generationes. Ps.104. *Isyc.s.Leui.27. Hil.s.Ps.67. Aug.20.ci.Dei 7.*

Gre.s.Cant.4. Millenarius numerus, collati muneris plenitudinem designat. Ezec.47.

Rup.s.Cant.7.& s.Hose.3. Mille argentei sunt sermones consonantes in vna fide. Cant.8.d. Quum autem vnitas sit in quarto gradu, designant virginitatem in ecclesia.

Glo.int.s.1.Par.12 & s.Nee.3. Mille, quibus præest vir fortis, æternam requiem designant.1.Par.12.b. Mille autem cubiti muri Hierusalem, perfectam operationem designant. Nee.2.

Hie.s.Isa.30. Glo.int.s.Ps.90. Mille, quos persequitur vnus, sunt hæretici à fidei prædicatore deuicti. Isa.30.d. Mille cadentes à latere, sunt pauciores, qui putabant se cum Christo iudicaturos. Ps.90.

MCCLX.

Glo.int.s.Apo.11. Rup.6.s.Apoc. Mille ducenti sexaginta dies, sunt duo anni cum dimidio, quibus prædicabunt Enoch, & Elias. Apo.11.a. est numerus superfluus. Idem designat abundantem iniquitatem illius temporis. Apud Danielem 12.d. ponuntur mille ducenti nonaginta, qui etiam est superfluus, sed non tantum.

MCCCC.

Glo.int.s.2.Par.1. Mille quadringenti currus Salomonis, ad tempora legis pertinent, quæ data est quadraginta diebus. 2.Par.1.d.

MDC.

Aug.s.Apo.150. Mille sexcenta stadia, quatuor mundi partes exprimunt. Apo.12.

MDCCLXXV.

Mille septingenti septuaginta quinque sicli argenti erant in capitibus columnarum tabernaculi. Exo.38.d.

MM.

Ric.de S.Vict.de extrem.mali.29. Duo milia cubitorum, quibus arca fœderis præcedebat populum. Ios.3.a. geminam perfectionem designant, scilicet, integritatem voluntatis, & plenitudinem fortitudinis. Ille igitur arcam ad duo milia cubitos ante seipsum præmittit, qui prudenter preuidet, quantum sibi desit de gemina perfectione: qui seipsum iudicat geminę perfectionis nec saltem exordia hactenus apprehendisse.

MMM.

Gre.s.1.Reg.13. Millenarius, qui à centenario decies collecto perficitur, summam perfectionis insinuat. Qui profectò quum ter repetitur, in eo variæ electorum perfectiones designantur Saul ergo tria milia virorum de Israel elegit, quia prędicator veritatis ad defensionem sanctæ ecclesiæ, non infirmos & debiles, sed robustos & validos bellatores inducit, vt virgines, continentes, & defensores veritatis. 1.Reg.13.a.

Hie.s.Iob.1. In tribus milibus anima, & corpus, & spiritus significantur, vel triformis doctrinæ scientia in scripturis sanctis, siue sacramentum beatæ Trinitatis, pro eo quòd omnis multitudo credentium trium dierum viam ambulans, ad perfectionem æternitatis desiderat peruenire. Iob.1.a.

Glo.int.s.3.Reg.4. Tria milia parabolarum Salomonis. 3.Reg.4.d. plenitudo fidei in lege & euangelio, quam Christus tradidit multiplici allegoriarum mysterio refertam.

Gre.1.mor.13.15. Tria milia Camœlorum Iob, gentiles, aut Samaritanos ad fidem conuersos insinuare possunt. Iob.1.a.

Glo.int.s.2.Par.4. Tria milia metretarum in mari æneo claritatem resurrectionis insinuant. 2.Par.4.b.

MMMCCC.

Hil.s.Ps.89. Tria milia trecenti, qui præerant operibus templi, designant eos præesse in ecclesia, qui prædicant fidem Trinitatis. 3.Reg.5.d.

MMMM.

Quatuor milia Israelitarum cæsa, designant eos, qui mortui sunt, quia quatuor euangeliorum veritatem recipere noluerunt. 1.Reg.4.a.

Hil.s.Mat.can.15 Amb.s.Luc.5. Glo.int.s.Mat.15. Quatuor milia satiati à Christo, sunt Gentiles ex quatuor orbis partibus ad fidem collecti, & ad nouum testamentum pertinentes, vel spirituales viri quatuor virtutibus vtentes. (Mat.15.d.

MMMMM.

Ori.s.Mat.cap.14. Aug.65.q.61.& s.Ioan.tract.24. Quinque milia virorum satiati à Christo. Mat.14. sunt perfecti quinque sensibus, qui apti sunt solidum cibum capere. Vel sunt viri veteris legis, qui asperitate legis vtebantur.

Hie.s.Ezec.48. Quinque milia, quæ erant profana extra templum, designant deditos quinque sensibus, qui tamen sensus ad omnes pertinent. Ezec.45.b.48.b.

MMMMMM.

Gre.s.1.Reg.13. Sex mille equites, contra tria milia virorum, vt sint duo contra vnum, designant dæmones conantes auferre amorem proximi, vt sic auferant amorem Dei. 1.Reg.13.

Gre.35.mo.20. Sex milia Camœlorum possidet Iob, quia plenitudinem operis in ecclesia accipiunt, qui ab illa dudum vitiorum suorum fœditate perierunt. Iob.42.d.

MMMMMMM.

Ori.s.Rom.11. Hie.s.Zach.8. Septem milia virorum erant, qui non curuauerunt genua sua ante Baal. 3.Reg.19.d. Rom.11.a. vt quum septenarius significet requiem, sint figura conuersorum, qui peccati onere deposito, ad Christi requiem venerunt ad mensuram viri perfecti.

Gre.2.mor.13.28. Septem milia ouium Iob. designant conuersos ex Iudæis. Iob.1.a. Vel septem millia ouiũ possidemus, quum cogitationes innoxias perfecta cordis mundicia intra nosmetipsos inquisito veritatis pabulo pascimus.

MMM

MMMMMMMDCC.

Septem milia septingenti arietes, sunt prælati, Spiritussancti gratia illustrati. Hirci vero sunt peccatores per confessionem & pœnitentiam ad seruitium Dei adducti. 2. Paral. 17. d. *Glo. int. s. 7. Par. 47.*

X M.

Decem milia de Iuda, perfectam doctrinam habentes in prædicatione significant, & legẽ spiritu Dei intelligentes. 1. Reg. 15. b. Huc referuntur decem milia cæsores lignorum. 3. Reg. 5. d. Et decem milia in mensura ciuitatis, ad perfectam scientiam referuntur, vt de rebus theologicis & supernis virtutibus. Ezec. 45. a. 48. b. *Gre. s. 1. Reg. 15. Hie. s. Eze. 45.*

Huius numeri perfecta perfectio in terra non inuenitur, sed in cælo: quia enim nouẽ sunt ordines Angelorum: & ad illorum societatem electorum illa multitudo sustollitur, decem milia virorum illa sunt, quæ in sanctis Angelis & electis hominibus in illa æternæ gloriæ sede gratulantur. Quasi ergo decem milia virorum illa sunt, quæ in istius adhuc seculi exilio posita, illius beatæ societatis formam in moribus susceperunt. 1. Reg. 14. d. *Gre. s. 1. Reg. 14.*

Decem milia talentorum, quæ debebat seruus, designant transgressionem decem præceptorum legis. Mat. 18. c. *Aug. 1. q. in euan. 24.*

Decem milia inimicorum fugari dicuntur à centum bonis. Leu. 26. b. *Hila. s. Ps. 67.*

Ponitur hic numerus finitus pro infinito. Ps. 67. Currus Dei decem milibus, multiplex.

XII M.

Duodecim milia equestrium Salomonis. 3. Reg. 4. d. sunt eruditi verbo & exemplo. Et duodecim milia stadiorum cælestis Hierusalem. Apo. 21. c. sunt fortes verbo & exemplo, pugnantes in stadio, & per quatuor orbis partes prædicantes Trinitatem. *Glo. int. s. 3. Reg. 4. Rup. 11. s. Apoc.*

Duodecim milia de Edom percussa, designant in quatuor mundi partibus percussos terrenos, vt venirent ad fidem Trinitatis. Ps. 59. in titulo. *Aug. s. Ps. 59.*

XIIII M.

Quatuordecim milia ouium possidet Iob: quia quum in sancta ecclesia virtutum perfectio ad vtrunque sexum ducitur, septenarius, in ea numerus duplicatur. Iob. 42. d. *Gre. 36. mor. 20.*

XXII M.

Viginti duo milia inuenti sunt de Leuitis, ab vno mense & supra numerati, pro primogenitis Israel. Nu. 3. f.

XXII M CCLXXIII.

Viginti duo milia ducenti septuaginta tres numerati, sunt de primogenitis filiorum Israel, ab vno mense & supra. Nu. 3. g.

XXIII M.

Viginti tria milia hominum occissa, designant peccata cordis, oris, & operis. Exo. 32. f.

CCL M.

Vigintiquinque milia in mensura ciuitatis, ad quinque sensus referuntur, & simplicem historiam literæ. Eze. 45. a. 48. b. *Hie. s. Eze. 48.*

XXX M.

Triginta milia de Iuda, ad rectitudinem, & studium pertinent operationis, quia nulla sunt præcepta legis, si ad contemplationem non tendunt summæ Trinitatis. Triginta quidem à tribus & decem veniunt, sed tricenario numero tam denarius quàm ternarius simplex est: est, sed vt vsque ad trecentos numeremus, & denarium tricies, & tricenarium decies multiplicamus, quia etsi magna est contemplatio, magna sunt opera subiectæ plebis: illa tamen, quæ in patribus nostris præcesserunt, incomparabilia fuerunt. 1. Reg. 11. c. *Gre. s. 1. Reg. 11.*

Triginta milia de Israel, sunt fidei, operis & spei firmitate perfecti. Tria propter confessionem Trinitatis, decem propter decalogum legis ad opera pertinent: mille propter sui perfectionem ad spem vitæ æternæ. Tria ergo per decem multiplica, ne fides sine operibus mortua sit. Item triginta per mille multiplica, vt fides, quæ per dilectionem operatur, non alibi quam in cælis retributionem speret. Et triginta milia cæsores lignorum, sunt doctores in fide Trinitatis perfecti. 3. Reg. 5. d.

Triginta milia cursuum contra tria millia hominum veniunt. 1. Reg. 13. b. vt sint decem contra vnum, quia dæmones per species, quas ingerunt quinque sensibus, & per totidem deceptorias artes fideles decipere conantur. 1. Reg. 13. b. *Gre. s. 1. Reg. 13.*

XXXII M CC.

Triginta duo milia ducenti de tribu Manassæ, sunt dilectionem Dei & proximi amplectentes. Num. 1. d. *Glo. int. s. Nu. 1.*

XXXV M CCCC.

Triginta quinque milia quadringenti de tribu Beniamin, sunt boni coniugati, in fructu tricesimo permanentes. Num. 1. d. *Glo. ord. s. Nu. 1.*

XL M.

Quadraginta milia præsepia equorum currulium Salomonis sunt, qui in populo legis & euangelii nutriebantur ad præsepia scripturarum, vt apti fierent æquitatui summi regis. 3. Reg. 4. d. *Glo. int. s. 3. Reg. 4.*

XL M D.

Quadraginta milia quingenti de tribu Ephraim, sunt in molestia corporalium sensuum perfecti. Num. 1. d. *Glo. int. s. Nu. 1.*

XLM. ET MD.

An.q.in Iudi. 49. Quadraginta & mille quingenti numerati sunt de filiis Aser. Nu.1.f.

XLIIM.

Glo.int.s.Nu.1. Quadraginta duo milia de Ephraim, quæ percussit Iepthe. Iud.11.b. significant omnes rebelles, qui in sex ætatibus fuerunt, qui condemnabuntur in fine mundi, quia quadraginta duo fiunt ex sexies septem. Qui dicebant nolumus hunc regnare super nos. Luc.19.b.

XLVMDCL.

Glo.int.s.Nu.1. Quadraginta quinque milia sexcenti quinquaginta de tribu Gad. Num.1.b. sunt bene vetes sensibus.

XLVIMD.

Gre.s.1.Reg.6. Quadraginta sex milia quingenti de tribu Ruben. Numer.1.a. sunt nouum & vetus testamentum habentes in veritate: & perfecti operibus & in sancti Spiritus confidentes auxilio.

LM.

Glo.int.s.Num.1. Quinquaginta milia plebis percussa à Domino. 1. Reg.6.d. designant hæreticos, qui præter errorum in fide, etiam in quinque sensus peccauerunt.

LIIIMCCCC.

Glo.int.s.Num.1. Quinquaginta tria millia quadringenti de filiis Nephtalim. Numer.1.f. sunt fide Trinitatis armati, ac scuto fidei, quæ in quatuor euangeliis continetur, muniti.

LIIIIMCCCC.

Glo.int.s.Num.1. Quinquaginta quatuor milia quadringenti de tribu Isachar. Num.1.d. sunt nouo bene instructi testamento.

LVIIMCCCC.

Glo.int.s.Num.1. Quinquaginta septem milia quadringenti de tribu Zabulon. Num.1.d. sunt Spiritussancti gratia & virtutibus perfecti.

LIXMCCC.

Glo.int.s.Num.1. Quinquaginta nouem millia trecenti numerantur de tribu Simeon. Num.1.b. quia gloria perfectorum est principium: sed in perfectione imperfectio est.

LXIIMDCC.

Hie.s.Psa.89. Glo.int.s.2.Par.2. Sexaginta duo milia septingenti de tribu Dan. Nu.1.e. sunt continentes & coniugati, ac virgines corpore & spiritu.

LXXM.

Septuaginta milia latomorum. 3. Reg.5.d. significant propheras & patriarchas veteris testamenti, propter septenarium. Verum ibi portantes onera dicuntur septuaginta milia. Prędicatores etiam ad requiem ducētes, propter sabbatismum sunt septuaginta milia. 2. Par.2.d.

LXXIIM.

Septuaginta duo milia talenta æris oblata sunt à filiis Israel ad opus Sanctuarii. Exo.38.d. Additis vltra quadringentis siclis.

LXXIIIIMDC.

Glo.int.s.Nu.1. Septuaginta quatuor milia sexcenti de tribu Iuda. Nu.1.c. sunt spiritalem legis intelligentiam habentes. In septenario enim Spiritussanctus, in denario lex significatur.

LXXXM.

Hier.s.Psa.89. Glo.int.s.2.Par.2. Octoginta milia portantium onera ad templum. 2. Reg.5.d. designant Apostolos & prędicatores euangelicos, propter octonarium, qui ad nouam legem pertinet. Et propter spem resurrectionis, quam prædicant. Ibi tamen latomi dicuntur octoginta milia. 2. Par.2.d.

CXLIIIIM.

Apo.8. Centum quadraginta quatuor milia signati. Apoc. 7.a. Sic disponuntur: vt duodenarius, qui numerus erat primorum filiorum Israel, habeat in deceno vnitatem, in singulari vero limite binarium. Vt autem isti duodecim primigeni totidem, id est. duodecim milia succrescant, vnitas illa decena, vnum & alterum limitem transit & in tertio consistit, & decem milia sunt. Item binarius singularis, qui coniunctus eidem decenæ vnitati duodecim perficiebat, vnum & alterum limitem transit, & in tertio consistit, & duo milia fiunt. Quæ videlicet Aug.s.Apo.ho.6 duo milia decem milibus iam dictis in secundo ab eis limite constitutis connumerantur, & Ecclesia. duodecim milia fiunt. Ita quia duodecim tantum erant filij Israel, iam in duodecim milia multiplicati, rursus duodecies multiplicantur, & fiunt centum quadraginta quatuor milia. Qui videlicet numerus ita disponitur, vt tribus limitibus distinguantur, nam in centeno milleno vnitas, in deceno milleno quaternarius. In milleno item quaternarius collocatur. Et propter tres limites confessio Trinitatis demonstratur. Centum quadraginta quatuor milia omnem Ecclesiam designant.

CCM.

Gre.s.1.Reg.15. Ducenta milia peditum. 1. Reg.15.b. designant eos, qui per diuinam gratiam, tam corporis continentia, quam mentis integritate, ad summam pudicitię arcem peruenere. Vel quia non remissè aut negligenter Deo per pudicitiam seruiunt, centenarium habent operis: & quia ei seruire non desinunt, habet millenarium multiplicationis. In centenario autem & millenario omnis decalogi summa concluditur.

DIIIIM.

Quinquaginta & quatuor milia calamorum erant in singulis lateribus ciuitatis, quam vidit Ezechiel. Eze. 48.b. *Glo.int.s.Exo.*

DCM.

Sexcenta milia peditum, qui egressi sunt de Ægypto, sunt perfecti in operibus bonis. Exod. 12.f. *Glo.int.s.Num.1.*

DCIIIMDL.

Sexcenta tria milia quingenti quinquaginta numerati sunt in deserto. Nu. 1.g. & designăt perfectos in opere, cum fide Trinitatis & fortitudine. *Hier.s.Dan.7.*

Milia milium & decies centena milia. Dan. 7.c. exprimunt numerum certum pro incerto, quasi dicantur infinita. *Rup.5.s.Apo.*

Vicies milies dena milia equestrium. Apo, 9.d. sic considerentur. Vnitas, quæ in primo limite vnum significat, transposita in quintum limitem, decem milia designat. Item binarius in primo limite duo significat, translatus autem in quintum limitem, viginti milia designat. Sũt itaque in vno eodemque deceno limite, & vnitas multiplicanda, & binarius multiplicator. Vnitas decena millena, designat gentem Iudæorum vnius Dei cultricem. Binarius decenus millenus, interdum infamis est in Scriptura sacra, vt quum bina animalia immunda introducuntur in arcam. Igitur vnitas in eodem limite cum binario cubat, & ab eo multiplicatur, quia gens Israelitica, quæ vnius Dei populus esse debuerat, in terra gentium immundarum, & abominabilia facientium, collocata est.

LAVS DEO.

F. HIERONYMVS LAVRETVS faciebat.

AD LECTOREM

Admonitum te velim (lector beneuole) quamuis in hoc volumine omnium fere dictionum totius S. ſcripturæ ordine alphabetico digeſtarum ſenſus myſtici tanquam in promptuario contineantur, me tamen rerum & materiarum ſub variis atque diuerſis dictionibus allegorice explicatarum Indicem locupletiſsimum addi curaſſe, quo facili negotio ſub qualibet ſiue dictione ſiue materia aut ſententia diuerſas allegorias in promptu deprehendere poteris.

Numerus folium, litera vero ſequens, faciem indicat, *a* ſcilicet primam *b* verò ſecundam.

accipere

bene

christus ad

Corpus

D

daemonum

diligentium

duratio

emmentia

expectans

frænum

G.

Gloria

Hæreticorum

I.

Illustratio

Intelligere

Intelligere

Iudaei

L.

labores

libido

M.

manifestatio

misericorditer

munimenta

N.

Nudari

P.

passionis

praedi-

Q.

R.

Res

S.

Sanctificatio

ſimilia

Stupor

T.

V.

vitia

PARISIIS,

Typis mandabat Ioannes Charron calcographus
4. kalendas Septembris, anno Domini

CIↃ IↃ LXXXIII.

1583.